Digitized by Google

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XVI
G
23
NAPOLI

XVI
G.
23-26.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

R. P. D. THOMÆ
DELBENE,
DE OFFICIO
S. INQVISITIONIS
CIRCA HÆRESIM;
TOMI DVO.

Delben

Digitized by Google

Digitized by Google

R. P. D. THOMÆ

DELBENE,

CLERICI REGVLARIS,

S. THEOLOGIÆ PROFESSORIS,

Examinatoris, S. Rom. Vniuerſalis Inquiſitionis Qualificatoris, aliarúmque SS. Congreg. in Vrbe Conſultoris.

DE OFFICIO S. INQVISITIONIS

CIRCA HÆRESIM.

Cum Bullis, tam veteribus, quàm recentioribus, ad eandem materiam, ſeu ad idem Officium ſpectantibus.

PARS PRIOR.

SYNOPSI MATERIARVM, ET INDICE RERVM notabilium in hoc Volumine contentarum illuſtrata.

NVNC PRIMVM IN LVCEM PRODIT.

LVGDVNI,

Sumptibus IOANNIS-ANTONII HVGVETAN.

M. DC. LXVI.

CVM APPROBATIONE ET PERMISSV.

Digitized by Google

Digitized by Google

EMIN.SSIMO ET REVER.SSIMO PRINCIPI, FLAVIO CHISIO S. R. ECCLESIÆ CARDINALI.

THOM. DELBENE, CLERICVS REGVLARIS, F. P.

QVA tua, quà Maximi, eiuſdemque optimi, ac ſanctiſſimi Patrui tui luce ita omnium iam animos, Romanamque Aulam imples, ac occupas (FLAVI EMINENTISSIME CARDINALIS,) vt haud ſanè liberum cuique ſit, alteri ſe, ſuique obſequium animi, quàm Tibi, atque excelſiſſimo tuo Nomini mancipare. Maieſtas illa ſupremi mortalium, cui Tu, vt ſanguine, ita & imperio, ac virtutis indole proximus; tantùm enim verò dignitatis, ſplendoriſque tuæ fronti afflat, vt nihil planè auguſtius in Quiritium oculos incurrat, Teque vnum ſummi, infimi, ceu grande Purpuratorum ſydus inſpiciant. A ſumma quidem Inſula habes in Ampliſſimo Senatu Compares. At enim conſiliorum omnium, curarumque communione Chriſti in terris Vicario, hoc eſt, Athlanti illi maximo perinde adſtas, vt ſecunda ſuſtentando Chriſtiano Orbi ceruix; atque Alcides alter cùm ſis, quos tibi lux Purpuræ æquales facit, eoſdem poteſtate, ac facibus antecellas: atque adeò, ceu diſertiſſimus primarum partium actor, Orcheſtram Aulæ totam tibi vendicas; Tibique vni abreptum in Tui ſtudium, admirationem, cultum, Theatrum hoc plaudit. Neque

putes in ſpeciem hæc à me dici, ceu mendax ſplendidus, ſeruire tuis auribus velim. Expertus eloquor. Nam quos pridem, de Hæreſi, & de iis quæ ad hæreſim, & S.Officium pertinent, *Commentarios abſolui, exponere luci publicæ cùm decreuiſſem, quo illos potiſſimum ſplendore magni nominis exornarem, haud mihi deliberandi tantiſper tempus, ac locus fuit. Tu ſtatim ea quidem dignitatis amplitudine, ea decorum laude, tanta item oris maieſtate, & gratia occurriſti, vt deflectere, euagarique aliò mens, aliumque præter Te vnum quærere vigiliis meis patronum, ac auſpicem planè nequiuerim. Quid? ſi citra purpuram, ac titulos, is item es, qui præclaris animi partibus gentium omnium obſequia præripis. Traditam Tibi ab vetuſtiſſima, nobiliſſimaque ſtirpe Generis, veluti per manus, ac ſucceſſionis quodam iure hæreditariam Maiorum indolem, quantùm ipſe egregio tuarum virtutum corollario amplificas? Ingenio vt grauitas, ita grata quadam amœnitas ineſt. Studiis namque ſeuerioribus vacas, humanioribus faues: Neque doctrinarum præſidiis, quas Romanis ſubſelliis mirificè adprobaſti, ad earum veluti pompam, ſua deeſt Tullianæ dictionis munditíes, ac nitor. Quis aureos deinde mores pro dignitate dicendo exæquauerit? Quis illam magnarum animarum clientelam, ac famulitium? Coniunctam videlicet cum ſumma fortuna modeſtiam, citra fucum humanitatem, magnitudinem animi ſine faſtu, æqui, ac recti ſtudium, dictorum fidem, amorem, cultumque Religionis? Quis volucrem illam vim mentis, incredibili cuidam prudentiæ attemperatam, qua Romani Principatus curas, ac terrarum negotia ita adminiſtras, vt in ipſo tyrocinio repentè ſummus, aſpectu quidem, ac ſingulari quadam in rebus agendis, explicandiſque alacritate, atque ardore animi iuuenis videaris. Cæterùm, nemo Te in rerum maximarum tractatione conſenuiſſe, non affirmauerit: Ita vt, quæ deeſt, florente nimirum æuo, canities, ac maturitas annis; adulta iam ſapientia, præcox iudicij pondus, ac feſtinata ſolertia abundè ſuppleat. Scilicet, è ſapientiſſimi Pontificis affinitate, diſciplina, vſu erudiri profectò in maturiorem quandam prudentiam flos iſte præſtantiſſimæ tuæ indolis ſtatim debuit. Fieri ſiquidem minimè poterat, vt lux illa magna mentis nacta opportunam adeò, vicinamque materiam, tuum illicò non accenderet, inflammaretque ingenium. Vides (Ampliſſime Cardinalis,) de Te aliquid dici vix poſſe, quin ad ſanctiſſimum Patruum tuum, ac parentem omnium recurrat ſtylus ac veneratio. Quippe, vt genus ac ſanguinem, ita & decora, laudeſque miſcetis. Quocirca dum Te in huiuſce Dedicatione Operis appello, obiiciunt ſeſe mihi ALEXANDRI ter Maximi Pontificis in noſtrum Ordinem, atque in meipſum promerita; quæ ſanè, vt hanc in ſinum tuum ſcriptionem deferrem, Tibique nuncuparem, vehementer impulere. Nam præter cæteram in nos beneuolentiam, quantum illud eſt, in ipſo ſtatim Pontificatus initio, beneficentiæ veluti primitias noſtro Diui ANDREÆ Templo conſecraſſe*

craſſe ?. Debet quidem percelebris Ædes hæc Senenſibus plurimùm ; à quibus rudimentum illi , & coronis. Vt enim Piccolominei collata ampliſſima domo ſua , ac laxata area, quæ Senenſis etiam nuncupatur , initium fecere præclaro Operi ; ita ALEXANDER SEPTIMVS , ſuprema Franciſci Cardinalis Montalti vota perhumaniter complexus , quos ille prouentus annuos ex Eccleſiaſtico ſuo cenſu legat , probat ipſe , obſignatque annulo , nutuque ſuo : quo quidem dum exornandam aſpectabilem auguſtæ eius molis faciem curat , quod eſt in eâ pulcherrimum , perficit , impoſita editiſſimo huic templo coronide. Planè cùm inter ſumptuoſa , ac ſplendida Vrbis ædificia haud vltimum noſtrum hoc ſit, ampliſſimo nunc ALEXANDRI Pontificis nomine, munificentia, affectuque auctum neſcio quonam pacto aſſurgit grandius, ac præſtare iam cæteris à tanti Pontificis ſplendore videatur. De me verò nihil eſt quod prolixiùs loquar. Ita enim extendi vltra purpuram humanitatem in me ſuam voluit, vt ſummus Sacrorum Princeps renunciatus, illam in tanto rerum culmine congeminauerit : admiſſumque non ſemel ad beatiſſimorum pedum oſcula , quàm me comiter (Deus bone !) ac quanta cum beneuolentia , honoriſque ſignificatione excepit. Faciles nempe ſemper, ac molliter acclines CHISII Montes. Aſtra item magni ſtemmatis nunquam non arridentia, ac fauſta. Quid , ſi aurum etiam vltronea quadam , ac ſupra votum munificentia è Quercubus aureis largè depluit ? Demùm , quod non ſanè diſſimulandum , ſi materiam lucubrationis huiuſce meæ ſpectas , de Hæreſi, *præſertim agitur. Quid igitur inclyto ALEXANDRI SEPTIMI Nepoti dicari congruentius potuit. ? Certè Orthodoxæ Fidei Interpres , Chriſtianæ Religionis Oraculum, Cortina veri, perfidiæ ſcopulus , Romana Sedes cùm ſit ; tum Maximus Patruus tuus naturâ , ac genio quodam monſtra hæreſum, ac praua Nouatorum ingenia , corruptamque eorum mentem acerrimè inſectatur. Teſtis Roma , ac Cœtus ille Summorum Patrum , doctorumque hominum , (inter quos ego , ſed minimus) quem examinandis , profligandiſque Ianſenianis placitis INNOCENTIVS Pontifex Decimus excitauit. Aderat inter præcipuas Purpuras, atque erudita Capita Cardinalis CHISIVS : Et quà nominis auctoritate , quà doctrinarum opinione , quà Zeli ſupercilio , quos non addere noſtris Theologorum ingeniis ſtimulos , faceſque videbatur. Et confodit quidem peracri telo abſurda illa , atque inſolentia Chriſtianis auribus opinionum portenta INNOCENTIVS. Is verò ad eundem Pontificatus apicem euectus , repetito è Petri Cathedra fulmine, non eadem modò dicta petiit, conuellitque ; ſed alia etiam , quæ regerminauerant , feralis hydræ capita incredibili cum fructu pietatis , plauſuque orbis reſecuit , ac luem eam omnem penitus contumulauit. Igitur , vt ad Te redeam , (Princeps Eminentiſſime) quæ maximè mediocris ingenij mei monumentis conciliare beneuolentiam tuam videntur , & ipſa tua dignitas , ac virtus eſt,*

cui

cui dicata ea volui; & incomparabilis Maximi Pontificis amplitudo, eiuſque in Theatinum Ordinem, atque in me commendata immortalibus beneficiis humanitas, quæ impulit vt dicarem. Quapropter ea vt benignè excipias, tuoque cohoneſtes patrocinio; & Teipſum auctorem, ſuaſoremque habes, & Patruum tuum. Neque verò ea intimè complecti dedignaberis, in quibus Tu Tibi ſtatim occurris; & quæ adamatum terris ALEXANDRI SEPTIMI *Nomen condecorant. Interim ad Chriſtianæ rei triumphum ac decus, diuturnum Vobis Imperium, Vos Imperio diu incolumes, vt Deus ſeruet, prolixiùs precor, ac voueo. Romæ,*

D. D. IAC.

D. D.

IAC. PIGNATELLI

SENTENTIA DE HOC OPERE.

VIRI

In Eccleſia, in Republica Magni, Quicumque vos eſtis,

OPERAM DATE ET LEGITE.

THOMÆ DELBENE, Viri clariſſimi, Religionis Theatinæ alumni immenſum hoc, & Herculeum opus eſt. Quod lyricus Vates extulit:

Fortes creari fortibus & bonis.

Eius exemplo virtus confirmauit. Ab arbore, id eſt, à Paulo Quarto, Theatino, Sacræ Inquiſitionis Fundatore hic ramus non diſſentit. Fælix pater etiam in filio viuit. Bis fælix filius Patrem repræſentat Heros ipſe eſt hæres ac æmulus virtutis maiorum, qui ſic ſcribit: & par ipſi Pontifici, dum ingenio vſurpat, quantum ille capite ſolebat circumferre. Hic doctrina, ille poteſtate: ſtylo hic, diademate ille cæleſtia Religionis arcana propugnat. Siue rerum copiam propè incredibilem ſpectetis: ſiue in penetrandis, & veluti è nucleo extundendis abditis rerum, ac quæſtionum diſpiciendarum ſenſibus ſubtilitatem conſideretis, omnino vos dubitare neceſſe ſit, vtram potiùs, humanarumne, an diuinarum rerum ſcientiam in eo debeatis admirari. Argumentationibus ingenij acumine inuentis, arte diſpoſitis, ſua adſtruit, fulcitque theoremata. Ingenioſa omnia, erudita, exacta quæ notat, iudicat, emendat. Vetera, & ſimul noua explorata habet, ſeria, & curioſa: Etiam libros, ſcriptoreſque de hac re ſibi familiares, qui olim ac nuper floruerunt, ex quibus, vt apes confert, & ſtipat doctrinæ liquentia mella: quoſque tanquam Iudex maximus pro Tribunali ſedens ad partes vocat, pulcherrima, & vtiliſſima induſtria eruditos ſimul, & bonos ſuos Lectores reddit. Breuiter dicam, eſſe virum

——— *Mores vetereſque, nouoſque tenentem:*
Multorum veterum leges, Diuumque, hominumque
Prudentem.

Virum, *Per quem Latium nomen, & Itala*
Creuère vires, famáque.

Planè Sapientiam ſi inſpicietis, philoſophatur: Si Matheſim, eminet inter primos: Si Iuriſprudentiam, leges veteres, nouaſque perluſtrat: Si Theologiam, ſi omnia, laudem adeptus eſt, imò & palmam. Is eſt, qui Catholicæ velificationi hanc Arcton, ac vtroque periculo laborantibus hanc Pharum extruxit, qui ſiue ſicco pede terram obieritis, Imperator erit: ſiue humido mare tentaueritis, plus Geminis erit polare aſtrum, Cynoſura Orthodoxorum. Alij Socraticæ dubitationis pertinaces hæredes, verſatiles, & cauti, omni ſe parti permittunt, & velut in duello neutri, inimicitias fugientes, amicitias vitant, veritatemque fuga inſequuti, ne errent, errant. At is verò, quem dico, Auctor, Helicen veritatis, vtriuſque prudentiæ Delius Apollo noctem iſtam temporum, & opinionum tandem euicit. Non vnum omnes aſtrum qui nauigant reſpiciunt. Alij Helicen, alij Vrſam. Plures in Sacræ Inquiſitionis Cælo ſtellæ ſunt; at iſtis ſtellis, luminibuſque ſol noſter ſtipatur. Non lucet tantùm, ſed ardet, nouis facibus nouas tenebras expugnat. Legite, exclamabitis protinus Senecæ verbis: *Non à ſummis labris iſta venerunt: habent hæ voces fundamentum: iſte homo non eſt vnus è populo, ad ſalutem ſpectat.* Sed nunc magis, cùm ſe hominem, virum, ciuem oſtendit, hoc eſt, verè magnum. Sic enim ſcribit tanquam viuat, atque adeò ſcribendo vitia proſcribit: Ciniflones de chryſopæia, mirabiliarios, nugiuendos, clandeſtinas artes, & remotas diſciplinas, arcana, & lucifuga myſteria, impoſtores, ſycophantas, magicas præſtigias, auguria, auſpicia, alia à cælo & ſtellis, ab elementis, à ſpeculo, à peluibus, à fumo, circumforaneam vanitatem, laruam monſtrorum.

Nugipolyloquides, argenti extenebronides,
Technipolyloquides, nummorum expalponides,
Quod ſemel arripides, nunquam poſteà eripides.

Elidit, infringit, euertit ea vbertate, vt cùm nihil addi poſſit, nihil ſuperſit, ea varietate, vt faſtidium profliget: Ita in omnibus ad numerum aſſilit, vt aut ipſi res ipſæ, aut ipſe rebus meditatò ſe videatur attemperaſſe. Tam ingenioſè implexa explicat, ita ſolidè obſtantia irrumpit, obtuſa acumine aſperat, acuta grauitate obtundit, pugnantia diſpeſcit, coëuntia nodat, dubia librat, arcana rimatur, vt penitus, funditùſque parienti Sapientiæ obſtetrix aſſediſſe videatur. Videbitis lenitatem in dicendo, in interpretando ſine ambitione vlla candorem, in errorum confutatione planam, & neruoſam argumentorum copiam, mare eruditionis, Oceanum diſciplinarum omnium, ingenuarum artium promum condum, & quaſi bibliothecam, quæ diuerſitate rerum ſola humanam occupare poteſt ætatem, ordine omnium conatum excedit. In hoc Opere Politici Rempublicam Chriſtianam habent, ſacras Literas diuini interpretantur viri, Leges Pontifex, & Imperator ſanciunt nouas illas & poſtremas. In hoc habet ambulacrum Ariſtoteles, Plato Academiam, porticum Stoici, Arithmetici abacum, Muſici modos, Geometræ puluerem, Aſtronomi imagines, cælum Aſtrologi. Hoc eſt Opus Sapientiæ, ſchola eruditionis, forum prudentiæ, Catholicorum Gymnaſium, palæſtra credentium, Tribunal inuictum, æternum, immortale. Ad ciuilem vitam Auctor factus, non vt leguleius ſemidoctus, ſed vt iuris ſimul

&

& prudentiæ conſultus, quæ hominis Inquiſitoris officia vocantur, eorum cognitione probè inſtructus, Reipublicæ confert. Inſpicite quomodo ſacrilegiorum vindex, pietatis, ac fidei aſſertor fulmina enthimematum, ac tonitrua in hoſtes vibrat: quomodo occultas, & tamen vſitatas tyrannorum artes in apricum producat, quàm callidè depingat eas & excutiat, quomodo de iis iudicet, & triumphet: quomodo formas Inquiſitionum, Magiſtratus, leges, iudicia, conſilia, conſuetudines, ritus, Sacerdotes, ac Religionem operosè proſequatur, non vt ſingulas ponderet, ſed vt nihil relinqueret. Oberrantes miſerè mortales in viam reducit, familias dirigit, Reſpublicas reſtituit, mores priuatorum emendat. Recenſet ſcelera, vt pœnam oſtendat, promit virtutes, vt præmio honoret: illa vt lectorem abſterreat, iſtas vt inflammet. Hæc ſi quis neſciuerit, relegatus è diuino iſto Muſeo, nullus niſi ex arbitrio alieno cum conſultis ſapientiæ commercium habeat, ſit peregrinus inquilinus, barbarus, alienæ ignorantiæ, fatuitatis, ſtuporis, ac delirij mancipium. Sed DELBENE quid vltra commendo, cùm cognomen ipſum pro encomio ſit? Bona ſcriptio eſt, bonum argumentum, vno verbo, Auctor ipſe totus vndique bonus. Eia igitur:

VIRI

In Eccleſia, in Republica Magni, quicumque vos eſtis.

Abſoluto iam Operi gratulamini fatum & fortunam, quod ſuperſtes, & ſaluum per tot ſciolorum manus, tot ineptias ſcriptorum, ac faſtidia, tot gloſſas, obeliſcos, ſtellulas, deliria, ineptias, ſordes ad hoc vſque tempus peruenit. Ex hoc ſapientiæ ſecuriſſimo ſacrario tanquam è publico agro copioſam meſſem colligite. Hic ille veſter Doctor eſt, & ductor, quem velut ſydus in hoc ſtudiorum curſu, & opinionum æſtu ſemper reſpicite, ne aberretis. Dicta & facta veſtra ad hoc examen veniant, vt rectè inſtituatis, errorem, periculum, lapſum declinetis. Quæcumque legetis, digna ſtylo ſunt, quia prudentiam referunt: digna lectione, quia ad formandum iudicium valent. Cibus alibi, hîc verò & deliciæ ſunt: voluptas alibi, hîc doctrina iungitur. Hoc ſemel ſtatuite, aurum merum eſſe quidquid è doctiſſimo eius pectore, calamoque emanat; nec poſſe ſine hac face Muſeum veſtrum lucere. Hic vnus vobis inſtar omnium ſit, qui tot vnus abundat virtutibus, vt omnium facilè laudes exhauriat. Quod Vlyſſi Minerua, id vobis hic ſit, indiuiduus periculi comes. Hunc Herculem amate, ne noua rerum monſtra ſubpullulent. Legite, iuro vobis, Viri optimi, nihil ſimile vſquam in hoc genere legetis. Hæc mea ſententia.

IACOBVS PIGNATELLVS, Parochus
in Vrbe Eccleſiæ S. Mariæ de Planctu.

Digitized by Google

APPROBATIO

Conſultoris Clericorum Regularium.

EGREGIVM Opus de Hæreſi, & de iis quæ ad hæreſim, & ſanctum Officium pertinent, in Partem priorem, & poſteriorem diuiſum, dilucidè, doctéque compoſitum à P. D. THOMA DELBENE, noſtræ Congregationis Sacræ Theologiæ Profeſſore, & nomine multiplici claro, publica luce ad omnium vtilitatem dignum exiſtimo. Romæ, die decima octaua menſis Iulij, Anno 1662.

Don THOMAS SERSALIS,
Conſultor Cler. Reg. S. Theolog.
Profeſſor.

APPROBATIO

Viſitatoris Galliæ Ciſalpinæ

IVSSV Noſtri admodum Reuerendi Patris D. Angeli Piſtachij, Præpoſiti Generalis Clericorum Regularium attentè, & omni ſtudio luſtratus ſum *Tractatum in Partem priorem, & poſteriorem diuiſum, de Hæreſi, & de iis quæ pertinent ad hæreſim, & S. Officium*, nuper compoſitum à R. P. THOMA DELBENE, noſtræ Congregationis Auctore Inſigni, iamque ſatis noto: Et pro veritate teſtari queo, quod nedum *Benè*, ſed *Optimè* Thomas ſcripſerit, & ſic ſeipſum in hoc Opere Thomas ſuperauerit. Siquidem, quidquid in præſenti labore reperitur, dilucidè, breuiter, & ſubtiliter, ſanam, optimamque doctrinam, Sacris Conciliis, & Canonibus conformem redolet. Quare meo voto totus litterarum Orbis impatienter expectat, vt luci demandetur hoc tam vtile, tamque dignum ſtudium. Romæ in noſtra Domo Sancti Andreæ de Valle, die vigeſima Iulij, Anno milleſimo ſexcenteſimo, ſexageſimo ſecundo.

D. IOAN. BAPTISTA DE DECE,
Clericus Regularis, Galliæ Ciſalpinæ Viſitator,
& S. Officij de Vrbe Qualificator.

LICENTIA

Præpoſiti Generalis Clericorum Regularium.

HOC Opus *de Hæreſi, & de iis quæ ad hæreſim*, & *S. Officium pertinent*; in Partem priorem, & poſteriorem diuiſum, à P. D. THOMA DELBENE Theologo Congregationis noſtræ compoſitum, & Patribus quibus id commiſimus, recognitum, & approbatum, vt typis mandetur quoad nos ſpectat, facultatem concedimus. In quorum fidem has litteras manu noſtra ſignatas, & ſolito noſtro ſigillo munitas damus. Romæ, in Ædibus Sancti Syluestri Montis Quirinalis, hac die decima octaua menſis Iulij, Anno 1661.

D. ANGELVS PISTACHIVS
Præpoſitus Generalis Cler. Regul.

Loco † Sigilli.

D. CAROLVS LOBELLVS
Cler. Regul. Secretarius.

PERMISSIO

Magiſtri Sacri Palatij Apoſtolici.

VIDI iuſſu Reuerendiſſimi P. Raymundi Capiſucchi, ſacri Palatij Apoſtolici Magiſtri, ac maxima cum voluptate accuratè totum perlegi *Tractatum de Hæreſi, & de iis quæ ad hæreſim, & S. Officium pertinent*, Auctore A. R. P. THOMA DELBENE, Clerico Regulari: Et quia illum nedum ſacris Canonibus, ſummorum Pontificum conſtitutionibus, Oecumenicorum Conciliorum, ac ſacrarum Congregationum decretis, & declarationibus in omnibus apprimè conſentientem, ſed & ſumma eruditione refertum, & optima, facilique methodo mirè digeſtum, ac diſpoſitum inueni, digniſſimum iudicaui, qui ad communem omnium, præſertim moralis Theologiæ ſtudioſorum vtilitatem quàm primùm in lucem edatur. In Quir. hac die 31. Iulij 1658.

Fr. HIERONYMVS NICOLAIS Notarius,
S.Theol. Lector, I. V. D. ac Parochus S. M. de Pop.
Vrbis Met.

Imprimatur.

Loco † ſigilli.

SA. CAPISVCC. Mag. S.A.P.

APPROBATIO

Doctorum Sacræ Facultatis Pariſienſis.

NOS infrà ſcripti Doctores Theologi Facultatis Pariſienſis fidem facimus, nihil in hoc Opere R. P. D. THOMÆ DELBENE, in quo de iis quæ ad hæreſim, & Sanctæ Inquiſitionis Officium pertinent fusè diſſerit, quodque in duos Tomos eſt diſtributum, contineri quod Fidei Orthodoxæ aduerſetur, in cuius rei teſtimonium lubentes ſubſcripſimus hac die quinta Maij *1666.*

Fr. IOANN. ROBE' Ordinis Prædicatorum.

Fr. HVGO NOE' MARCHAND, Ord. Prædic.

Alia approbatio.

EGO infrà ſcriptus Doctor ſacræ facultatis Theologiæ atteſtor, legiſſe librum cui titulus eſt, *R. P. D. THOMÆ DELBENE, de Hæreſi, & de iis quæ ad S. Officium pertinent*, in quo nec quid contra fidem catholicam, nec contra bonos mores inueni: imò plenum affirmo ſumma eruditione. In cuius rei fidem approbaui, dignumque qui typis mandetur, iudicaui. Datum Lugduni die decima octaua Maij, ann. *1662.*

P. AVTOSERRE, Pr.

Conſenſus Procuratoris Regij.

VIſis ſupradictis Doctorum atteſtationibus, librum à R. P. DELBENE compoſitum prælo ſubiici permitto, cum prohibitionibus in huiuſmodi caſibus requiſitis, & conſuetis. Lugduni die 7. Maij *1662.*

BOVILLOVD MERMET

PERMISSIO.

COncluſionibus Procuratoris Regij adhæreo. Lugduni die decima nona Maij, Anno *1662.*

DVSAVZAY.

SYNOPSIS

SYNOPSIS
MATERIARVM,
Quæ in Dubitationibus huius Primæ Partis de Officio S. Inquiſitionis circa hæreſim continentur.

I. DE prima cenſura Bullæ Cœnæ Domini, aliiſque pœnis ſpiritualibus, in ordine ad perſonas, quas complectitur. Qui ſint propriè hæretici, & alij. De eorumdem irregularitate, atque infamia: & qui poſſit diſpenſare. De denunciationibus, & librorum lectione, atque impreſſione prohibita.

II. De priuatione & inhabilitate ad beneficia, atque officia publica: & qui poſſit habilitare.

III. De pœnis temporalibus quoad bona; nempe, de confiſcatione prædiorum, iurium, alimentorum, maioratus, iuriſpatronatus, emphytheuſeos, dotis, peculij, & ſimilium: Etiam propter crimen læſæ Maieſtatis humanæ.

IV. De pœnis temporalibus quoad dominium in dicta bona, in vaſſallos, filios, ſeruos, & debitores; ſicque an hæretici poſſint contrahere, vel teſtari: Et, an ſint capaces, vel non capaces donationis, hæreditatis, ſucceſſionis, vel legati alimentorum, &c.

V. De pœnis temporalibus quoad alia iura, & alias obligationes, etiam iuramento vallatas: Et de fide hæreticis in conſcientiæ libertate, in bello, ſaluoconductu, matrimonio, & ſimilibus ſeruanda, vel non ſeruanda.

VI. Quouſque licitum ſit communicare cum hæreticis, tam quoad Sacramenta, quàm quoad eorum Templa, conciones, de fide diſputationes, & alia ſimilia. An denunciari debeant: an ad fidem retinendam cogi poſſint, & an Eccleſiæ membra ſint.

VII. De pœnis temporalibus quoad vitam, & corpus. De degradatione (ſi reus fuerit Clericus) & de ſepultura.

VIII. De pœnis in excommunicatione per anum inſordeſcentium, hæreticorum tardè pœnitentium, pœnitentias ab Inquiſitoribus impoſitas omittentim, relapſorum, Hæreſiarcharum, nec non & dogmatiſtarum: Et quinam tales ſint.

IX. De pœnis ſuſpectorum de hæreſi: Et quinam ſint de hæreſi ſuſpecti.

X. De pænis filiorum, & nepotum, tam quoad ſucceſſionem, quàm quoad amiſſionem Nobilitatis, & ſimilia; etiam propter

ter

ter crimen læſæ Maieſtatis humanæ.

XI. De qualitate, & triplici modo procedendi; via ſcilicet accuſationis, denunciationis, inquiſitionis: Et de Iudice, etiam in aliis delictis præter hæreſim.

XII. De modo, quo reus debeat citari, defenſiones obtinere, appellare, vel Iudicem recuſare.

XIII. De tortura tam in fidei, quàm in aliis criminalibus cauſis inferenda.

XIV. De probatione in eiſdem cauſis requiſita, & de ſententia ferenda.

INDEX.

Digitized by Google

INDEX

DVBITATIONVM, SECTIONVM, *Petitionum, Corollariorum, Aduertendorum, & Obiectionum huius primæ Partis de Officio Sanctæ Inquiſitionis circa Hæreſim.*

DVBITATIO PRIMA.

Quid dicendum de prima excommunicatione, ſeu cenſura Bullæ Cœnæ aduerſus hæreticos, & ſchiſmaticos. pag. 1.

II. Quinam ſint hæretici, qui hac prima excommunicatione primò ſunt excommunicati. p. 2.

PETITIO PRIMA.

Quinam verè, ſeu propriè ſit hæreticus, & incurrat excommunicationem, & alias cenſuras, vel pœnas Eccleſiæ latas contra hæreticos. p. 3.

COROLLARIVM I.

An quis baptizatus, Baptiſmo tamen inualido, ſi à fide poſtea recedat, ſit propriè hæreticus. p. 5. col. 1.

ij. An poſſit quis eſſe propriè hæreticus, quamuis nunquam fuerit fidelis. p. 5. col. 2.

iij. An qui credit ſpecialem aliquam reuelationem ſit propriè hæreticus. p. 6.

PETITIO II.

An vt quis ſit propriè hæreticus, requiratur quod contra fidem ſit pertinax. p. 7.

COROLLARIVM I.

Quidnam ad pertinaciam requiratur. p. 8. col. 1.

ij. An peccatum hæreſis poſſit ſubitò, & in inſtanti committi. ibid.

iij. Quidnam ad hæreſim, & pertinaciam ſufficiat. ibid. col. 2.

iv. Pro quonam pertinacia hic ſumatur. ibid.

DVBITATIO III.

An cum ignorantia vincibili, craſſa, vel affectata ſtet peccatum hæreſis. p. 8. col. 2.

PETITIO PRIMA.

An vt quis propriè ſit hæreticus, requiratur quod circa fidem erret ex ſcientia. p. 10.

ij. Quænam pertinacia ſufficiat ad conſtituendum quempiam hæreticum non ſolùm in foro interiori, ſed etiam in exteriori. p. 11.

DVBITATIO IV.

An ſi errans ex ignorantia monearis ab Epiſcopo, vel Inquiſitore, vel aliis viris doctis de tuo errore, & adhuc perſeueres in illo credens non eſſe contra Eccleſiæ definitionem, verè ſis hæreticus, & fidem amittas. p. 14.

V. An fidei proteſtatio, ſeu profeſſio excludat pertinaciam. p. 15.

Corollaria. p. 16.

VI. An dubium voluntarium habens de myſteriis fidei, cenſearis hæreticus. p. 17.

VII. An circa obiectum fidei tibi ſufficienter propoſitum poſſis habere opinionem. p. 19.

VIII. An ſi diſſentias ſpeciali reuelationi tibi ſufficienter propoſitæ ad credendum, ſis hæreticus, & punibilis ab Eccleſia. p. 20.

IX. An negans concluſionem Theologicam committas hæreſim. p. 22.

X. An ad hæreſim requiratur Baptiſmus. p. 23.

XI. An negans fidem verbo, vel facto tantùm, interiùs tamen retinens aſſenſum fidei, committas hæreſim punibilem ab Eccleſia. p. 24. col. 1.

XII. An hæreſis purè mentalis, quæ in corde conſummatur, ſufficiat ad pœnas Eccleſiæ contrahendas. ibid. col. 2.

XIII. Quotuplex ſit hæreticus punibilis ab Eccleſia. p. 26.

SECTIO PRIMA.

Dubitationis reſolutio. ibid.

ij. *Corollarium* 1. Quid dicendum de illo qui ſe finxit hæreticum, Maurum, Iudæum, vel idololatram, &c. p. 27. col. 1.

iij. *Corollarium* 2. Quid dicendum de illo qui dubius eſt in fide. ibid. col. 2.

iv. *Corollarium* 3. Quid dicendum de eo qui errorem contra fidem, etiam poſitiuum (non determinatè tamen) committit in interno, etiamſi perfectè explicet in externo? Vbi etiam hæreticorum pœnæ recenſentur. p. 28.

v. *Corollarium* 4. Quid dicendum de eo qui errorem contra fidem, etiam poſitiuum ex ignorantia tamen, quamuis craſſa committit in interno, etiamſi perfectè explicet in externo. p. 29.

vj. *Corollarium* 5. Quid dicendum de eo qui errorem contra fidem etiam poſitiuum, & ex ignorantia affectata committit in interno, etiamſi perfectè explicet in externo. p. 31.

vij. *Corollarium* 6. Quid dicendum de eo qui per diſpoſitionem habitualem ita adhæret ſuæ opinioni, vt etiamſi ſciret illam eſſe contra Eccleſiam, adhuc in illa perſiſteret? Vbi etiam de eo qui tenet aliquid ex conſcientia erronea contra Eccleſiam. p. 32.

viij. *Corollarium* 7. Quid dicendum de eo qui diuinæ reuelationi priuatim ſibi factæ pertinaciter, cùm illam eſſe à Deo ſufficientia indicia habeat, diſſentitur. p. 33.

ix. *Corollarium* 8. Quid dicendum de eo qui negat concluſionem Theologicam. p. 34.

x. *Corollarium* 9. Quid dicendum de eo qui hæreſim actu conſummauit perfectè in interno, eandem tamen nullo modo conſummauit in externo, nullum ſcilicet ſignum de hæreſi ſua interna dedit in externo, ita vt reſtet hæreticus ſolùm internus, & purè mentalis. p.35.

xi. *Corollarium* 10. Quid dicendum de eo qui actu conſummauit hæreſim perfectè in interno, eandem tamen, licet aliquo modo, perfectè non conſummauit in externo. ibid.

xii. *Caſus primus.* Quid dicendum de eo qui præſtat opus præceptum, non tamen intendit finem Legiſlatoris præcipientis. p.36.

xiii. *Caſus* 2. Quid dicendum de eo qui præſtat opus præceptum ſecundum ſubſtantiam, quamuis non habeat voluntatem implendi præceptum, quin habeat voluntatem contrariam. ibid.col.2.

xiv. *Caſus* 3. An caſu quo præceptum ſub excommunicatione, vel alia iuris pœna ſit impoſitum, is qui inuitus, vel coactus illud implet, eam euitet. p.38.

xv. *Caſus* 4. An cùm lex Eccleſiaſtica præcipit externam orationem, præcipiat etiam conſequenter internam animi intentionem, ſeu mentis in Deum eleuationem. Item cùm præcipit ſacramentalem confeſſionem, præcipiat etiam conſequenter internam animi contritionem, vel ſaltem attritionem, &c. p.39.

xvi. Exempla in quibus hæreticorum pœnæ non incurruntur, ex eo quod hæreſis interna non ſufficienter explicetur, vel conſummetur in externo. p.40.

xij. *Corollarium* 11. Quid dicendum de eo qui actu conſummauit hæreſim perfectè in interno, eandem tamen, licet aliquo modo, non tamen omni modo perfectè actu conſummauit in externo. p.42.

xviij. *Corollarium* 12. Quid dicendum de eo qui quamuis certò conſummauerit hæreſim perfectè in interno, dubitat tamen, an eandem conſummauerit perfectè etiam in externo, vel è contra, quamuis certò conſummauerit perfectè in externo, dubitat tamen, an conſummauerit perfectè etiam in interno, v.g. ſi certò protulit Spiritum S. non procedere à Filio, dubitat verò, an pro tunc in mente ita reuerà ſenſerit. p.44.

DVBITATIO XIV.

Quinam ſint hæreticis credentes, qui hac prima excommunicatione ſecundò ſunt excommunicati. p.45.

Corollarium. p.46.

XV. An tenearis omnes hæreticos Iudici Eccleſiaſtico iudicialiter denunciare. p.47.

XVI. Aduertenda. p.51.

XVII. An excuſeris iudicialiter denunciare, ſi per correctionem fraternam, vel denunciationem euangelicam ſperes hæreticum, vel alium ſimilem delinquentem emendandum. p.52.

XVIII. An excuſeris iudicialiter denunciare, ſi putes hæreticum eſſe emendatum. p.55.

XIX. An excuſeris iudicialiter denunciare, ratione damni grauis emergentis. p.57.

PETITIO.

In quibus caſibus non tenearis hæreticum Inquiſitoribus iudicialiter denunciare. p.59.

DVBITATIO XX.

An filius, vxor, & frater teneatur denunciare patrem, maritum, vel fratrem extra crimen hæreſis formalis. p.60.

XXI. An quis teneatur iudicialiter denunciare extra crimen hæreſis formalis, ſi ex tali denunciatione graue damnum ſibi in vita, fama, vel re familiari ſua, vel ſuorum timeat. p.62.

XXII. An ſi Inquiſitorum edictum fundetur in præſumptione, & tu ſcias præſumptionem illius in tali caſo deficere, tenearis iudicialiter denunciare. p.63.

XXIII. An tenearis iudicialiter denunciare ſi ſub ſecreto hæreſim, vel ſimile crimen habueris. ibid.c.2.

XXIV. An excuſeris iudicialiter denunciare, eo quod denunciandus ſit exemptus à iuriſdictione Inquiſitorum. p.64.

XXV. Quænam ſint pœnæ omittentium iudicialiter denunciare, cùm ad denunciationem tenentur. p.65.

XXVI. Quinam ſint receptatores, fautores, & generaliter hæreticorum defenſores, qui hac prima excommunicatione conuenienter ad *cap. ſicut* 1. *& cap. excommunicamus, §. credentes, de hæret.* tertiò & quartò ſunt excommunicati. p.66.

PETITIO.

Quidnam dicendum de Aduocatis, & Procuratoribus hæretici. Vbi etiam quidnam dicendum de Notariis pro hæretico inſtrumenta, vel alias ſcripturas conficientibus; an ſcilicet & iſti ſimiliter dicendi ſint fautores, vel defenſores hæreticorum. p.68.

Corollaria ex Dubitationis dicto primo.

Quinam ſint receptatores hæreticorum, & quaſnam pœnas incurrant. ibid.col.1.

Corollaria ex eiuſdem Dubitationis dicto ſecundo, & tertio. p.71.

DVBITATIO XXVII.

An dicaris ex omiſſione fauere hæretico ſi cùm ſis perſona priuata, omittis hæreticum indicare, vel capere, vel ſi iam captum, & tibi non commiſſum diligenter non cuſtodias cùm facilè poſſis. p.73.

XXVIII. An cùm excommunicantur hæreticorum receptatores, fautores, & quilibet defenſores, verba iſta formaliter accipi debeant. p.75.

Corollarium 1. *&* 2. p.77.

XXIX. An cenſearis fautor hæretici ad excommunicationem, cæteraſque fautorum pœnas incurrendas, ob auxilium & fauorem hæretico præſtitum, etiam contra obligationem & officium, ſi de facto fauorem tuum non eſt ſequutus effectus. p.78.

XXX. An vt fautor hæretici dicaris, debeas fauere hæretico qui verè hæreticus ſit; vel ſufficiat fauere hæretico qui talis iure præſumatur: v.g. excommunicato, & in excommunicatione inſordeſcenti per annum. ibid.col.2.

XXXI. An eſſe amicum, conſanguineum, vel affinem hæretici cui faues, excuſet te à fautoria hæreſis. p.79.

XXXII. Quænam ſint pœnæ receptatoribus, fautoribus, vel defenſoribus hæreticorũ impoſitæ. ibid.

XXXIII. An dictas pœnas receptatores, fautores, vel defenſores hæreticorum incurrant antequam ab Eccleſia denotati ſint, & in excommunicatione publica per annum inſorduerint. p.80.

xxxiv. An

XXXIV. An pro ſpecialibus perſonis, quæ fauorem vel omittendo, vel committendo hæreticis præſtant, ſint præter dictas aliquæ aliæ ſpeciales pœnæ. p.81.
XXXV. Quinam ſint hæreticorum libros ſcienter legentes, retinentes, vel quomodocumque defendentes, qui hac prima excommunicatione ſunt quintò excommunicati. ibid.col.2.
XXXVI. Quinam libri iſtis decretis Pontificiis, præſertim Bullæ Cœnæ prohibeantur. p.82.

COROLLARIVM I.

Quid dicendum de libris Græcorum, infidelium, & cathecumenorum. ibid.col.2.
ij. Quid dicendum de libris Catholicorum, ſi contineant hæreſim per ignorantiam Authorum, vel per malitiam alicuius hæretici ſcholia, vel annotationes ibidem interponentis. p.83.
iij. Quid dicendum de manuſcriptis. p.84.
iv. Quinam libri hæreticorum ſub prohibitione Bullæ Cœnæ comprehendi ſint. p.85.
Appendix ad ea quæ dicebantur. p.87.

DVBITATIO XXXVII.

An ſub prohibitione Bullæ Cœnæ prohibentis libros ſcienter legi, retineri, vel imprimi, &c. contineantur breues annotationes, vel quæcumque alia breuis ſcriptura, vt oratio, concio, quæſtio, epiſtola, lectio, vel diſputatio. p.90.
XXXVIII. Quænam actiones circa dictos libros prohibitæ ſint in Bulla Cœnæ, aliiſque Decretis Pontificiis. p.92.
XXXIX. Quid dicendum de lectione. p.92.

PETITIO PRIMA.

An euites cenſuras ſi alium ipſos libros legentem audias. p.94.
ij. An euites cenſuras ob paruitatem materiæ ſi à principio intendiſti legere multum. p.95.
iij. An euites cenſuras, ſi oculis & mente ſolùm abſque voce, ſiue pronunciatione librum Authoris hæretici percurras. p.96.
iv. An euites cenſuras, ſi librum Authoris hæretici legas, non ob hæreſim quam continet, ſed ob curioſitatem, vel ob Doctoris elegantiam. ibid.
v. An euites cenſuras ſi memoria tenens librum aliquem ab hæretico compoſitum, etiam cum attentione ad illum librum iam priùs lectum memoriter recites. ibid.
vi. An euites excommunicationem Bullæ Cœnæ, ſi in notabili quantitate, quæ excedat paruitatem materiæ, legas librum Authoris hæretici in ea tantùm parte, quæ hæreſim non continet, nec de Religione tractat. p.97.
vij. An euites excommunicationem Bullæ Cœnæ, ſi legas librum Authoris hæretici, cùm tu iam ſis hæreticus. p.97.
viij. An euites excommunicationem Bullæ Cœnæ ſi legas librum Authoris hæretici, cùm ſis Epiſcopus, Primas, Cardinalis, vel alius Prælatus. ibid.
Corollaria. p.98.

DVBITATIO XL.

Quid dicendum de retentione. p.99.

PETITIO PRIMA.

An euites cenſuras ſi ad confutandos errores ſine periculo peruerſionis retineas. p.100.

ij. An euites cenſuras, ſi per vnum, vel alterum diem retineas. ibid.
iij. An euites cenſuras, ſi cùm primum ſcis librum eſſe prohibitum, comburas. ibid.col.2.
iv. An vt retinendo hæreticorum libros de Religione tractantes, vel hæreſim continentes ob retentionem eorum incurras cenſurā, requirantur eædem conditiones, quæ requiruntur, vt incurras legendo. p.101.
v. Quiſnam veniat nomine retinentis. ibid.
vi. An aromatarij, cæterique huiuſmodi, qui retinent prædictos libros, vt eorum chartis vtantur ad inuoluendum ea quæ vendunt, incurrant certò excommunicationem, caſu ſcilicet quod ſcienter eos retineant. p.102.
vij. An qui habens licentiam (quæ ad triennium concedi ſolet) legendi huiuſmodi libros, ea expirata, poſſit donec innouationem licentiæ de nouo habuerit, retinere dictos libros, abſque incurſione cenſurarum. p.103.
viij. An qui tenet huiuſmodi libros, vt è terris hæreticorum deferat ad terras Catholicorum, incurrat excommunicationem. ibid.
ix. Ad quid teneatur is in cuius manus peruenit aliquis ex huiuſmodi libris. ibid.col.2.
x. An detur paruitas materiæ non ſolum ex parte temporis actus retinendi librum, ſed etiam ex parte materiæ libri retenti. p.104.

DVBITATIO XLI.

Quid dicendum de impreſſione. p.105.

PETITIO PRIMA.

An nomine imprimentis veniat patronus officinæ, ſeu Typographus qui ſuſcipit, quamuis propriis manibus non laboret. p.107.
ij. An nomine imprimentis veniat Author libri, vel tradens librum ad imprimendum. p.107.col.2.
iij. An nomine imprimentis veniat qui expenſas pro impreſſione facit. ibid.
iv. An nomine imprimentis veniat qui fabricatur, vendit, vel donat characteres pro formandis typis, aut conficit, vendit, vel donat atramentum, papyrū, vel alia ad impreſſionē neceſſaria. p.108.
v. An nomine imprimentis veniat qui tranſcribit librum. ibid.
vi. An nomine imprimentis veniat Corrector operis quod imprimitur. ibid.col.2.
vij. An nomine imprimentis veniat qui typos atramento tingit. p.109.
viij. An nomine imprimentis veniat qui chartam madefacit, & qui chartam madefactam torculari ſupponit. ibid.

DVBITATIO XLII.

Quid dicendum de defenſione. p.109.col.2.

PETITIO PRIMA.

An ſit defenſio ſi dicas, hic liber ſecluſa hæreſi eſt optimus, vel prohibitione, aut combuſtione non dignus. p.110.
ij. An ſit defenſio, ſi liber de Religione tractet, nec vllam hæreſim contineat, tu verò eius doctrinam laudes. ibid.
iij. An ſit defenſio, ſi ſolùm dicas te velle defendere hunc librum. p.111.
iv. An incurras excommunicationem ſi loquaris, vel ſcribas in defenſionem libri, ſed nemo ſit

præſens, cui nota fiat talis loquutio, vel ſcriptio. ibid. col. 2.

v. An incurras excommunicationem ſi defendas librorum diſputationis cauſa. ibid.

vi. An incurras excommunicationem ſi impedias librum ne perueniat ad manus Inquiſitorum. p. 112.

DVBITATIO XLIII.

An ſub prohibitione Bullæ Cœnæ præter lectionem, retentionem, impreſſionem, & defenſionem, comprehendantur aliæ ſimiles actiones. ibid. col. 2.

XLIV. Quid ſequatur ex dictis Dubitatione 35. & ſequentibus. p. 113.

ADDENDA

Etiam quoad libros, præter eos qui ſunt hæreticorum & continent hæreſim, vel tractant de Religione. p. 116.

DVBITATIO XLV.

Quinam libros hæreticorum legere, vel retinere prohibeantur. p. 118.

PETITIO PRIMA.

An ex ſpeciali priuilegio quis excipiatur. ibid. c. 2.

ij. An degentes in terris vbi Catholici mixti ſunt cum hæreticis, & vbi eſt continua occaſio refellendi errores hæreticorum, & procurandi, ne ab iſtis puſilli Catholici inficiantur, quod difficulter præſtare poſſunt viri docti, niſi legant, & retineant hæreticorum libros, qui continent hæreſes, vel de Religione tractant, legere, & retinere poſſint dictos libros ſine licentia. p. 119.

DVBITATIO XLVI.

Quas pœnas in vniuerſum incurrant, qui prohibitionem libros legendi, vel retinendi, &c. tranſgrediuntur. p. 120

PETITIO PRIMA.

An iuſtè Eccleſia prohibeat lectionem librorum prohibitorum. p. 122.

Obiectiones. p. 123.

ij. Sub qua pœna libri cuiuſcumque ſint Authoris, propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem prohibiti, legi, vel retineri, &c. prohibeantur. p. 123.

iij. An præter dictos libros adſint alij libri prohibiti ſimiliter ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ. p. 126.

iv. Quid dicendum de libris hæreticorum, ſi hæreſim non contineant, neque de Religione tractent. Vbi etiam quid dicendum de ſimilibus aliis libris hæreticorum. p. 127.

v. Quid dicendum de libris materiam diuinatoriam tractantibus. ibid. col. 2.

vi. Quid dicendum de hæreticorum libris in quibus hæretici Authores nihil, aut parum de ſuo appoſuerunt. p. 128.

vij. Quid dicendum de libris qui bonum habent principale argumentum, ſed inſerta habent aliqua mala, quæ expungenda ſint. p. 129.

viij. Quid dicendum de libris qui ex profeſſo tractant de rebus laſciuis. ibid. col. 2.

ix. Quid dicendum de libris controuerſiarum inter Catholicos, & hæreticos noſtri temporis in lingua vulgari. p. 130.

x. Quid dicendum de libris continentibus rationem bene viuendi, in lingua ſimiliter vulgari. p. 131.

xi. Quid dicendum de Biblia ſacra, ſimiliter in lingua vulgari. ibid.

xij. Quid dicendum de verſionibus Bibliæ ſacræ. ibid. col. 2.

xiij. An legens libros qui non prohibentur in Bulla Cœnæ, ſed prohibentur in Indice excuſetur ab incurrenda excommunicatione Indicis (ſicuti excuſatur ab incurrenda excommunicatione Bullæ Cœnæ) per quamcumque ignorantiam, etiam craſſam. p. 132.

xiv. Quid dicendum de Iudæis, & infidelibus, retinentibus libros hæreticos, hæreſim continentes, vel de Religione tractantes. p. 133.

xv. An ſit neceſſe imponi nomen Authoris libro quando imprimitur. ibid.

xvi. An cùm iuxta prædictum Decretum Concilij Tridentini liber imprimi non poſſit ſine nomine Authoris, ſatis ſit quod imponatur nomen Authoris fictum, vel etiam verum, anagrammate tamen inuerſum. p. 134.

xvij. An quæ hactenus dicta ſunt de libris, eadem dicenda ſint de quibuſcumque aliis ſcripturis minoribus, vt ſunt Conſultationes, Informationes, Sententiæ, Deciſiones, vel Concluſiones, &c. p. 135.

xviij. An ſufficiat quod libri qui ſunt imprimendi, examinentur, & approbentur per Conſilium Regium, vel per alios à laica poteſtate deputatos. ibid.

xix. An cùm in eodem Decreto Concilij Tridentini præcipiatur, quod libro impreſſo præfigatur approbatio, peccet qui approbationem obtinuit, ſed non præfigit. p. 136.

xx. An qui obtinuit approbationem, & licentiam imprimendi, ſi dum liber imprimitur, addit aliqua, violet Decretum Concilij Tridentini, & peccet grauiter. p. 136.

xxi. Quid dicendum de vulgatione librorum ſcriptorum, attento Decreto Concilij Trid. ibid.

xxij. An quando Inquiſitores promulgant Edictum, vt Bibliopolæ deferant cathalogum librorum, quos venales habent, teneantur deferre cathalogum talium omnium librorum. p. 137.

xxiij. An Epiſcopi, & Inquiſitores poſſint concedere licentiam legendi libros prohibitos. ibid.

xxiv. An, & quomodo procedatur contra eum qui legerit, vel retinuerit libros prohibitos. p. 139.

xxv. An poſſint Epiſcopi, ſine Inquiſitores terminare cauſas ob retentionem librorum, qui non ſapiant manifeſtam hæreſim. p. 141.

xxvi. & xxvij. Quæ decreta extent quoad impreſſionem librorum. p. 142. & 145.

xxviij. Quid prohibeatur ſingulis indicis Regulis. p. 146

xxix. Quid dicendum de libellis famoſis, ſeu literis infamatoriis. p. 147.

DVBITATIO XLVII.

Quinam ſint ſchiſmatici, qui hac prima excommunicatione ſextò ſunt excommunicati? Vbi etiam de hæreticis, & apoſtatis. p. 148.

SECTIO

SECTIO PRIMA.

Dubitationis reſolutio. ibid.

i j. Corollaria. p.151.

PETITIO PRIMA.

Quiſnam ſit propriè apoſtatata à fide. p.153.

i j. Quibuſnam pœnis puniantur apoſtatæ à fide. p.155.

i ij. An poſſint Inquiſitores procedere contra apoſtatas à fide, vulgo dictos *Renegates*. p.156.

i v. An, & quomodo debeant Inquiſitores procedere contra prædictos apoſtatas. ibid.col.2.

v. An, & quibus pœnis debeant Inquiſitores punire prædictos Apoſtatas, ſeu renegatos, ſi abiurent de formali. p.157.

v i. An debeant Inquiſitores admittere ad reconciliationem prædictos Apoſtatas, ſeu renegatos, ſi poſtea pœnituerint. ibid.

v i j. An poſſint Inquiſitores prædictos Apoſtatas, ſeu renegatos reconciliare ſine Epiſcopo, ſi poſtea ſponte ad ipſos venerint, & pœnitentiam poſtulauerint. p.158.

v i i j. An poſſint Inquiſitores procedere contra apoſtatas à Religione; vel etiam an poſſint procedere contra apoſtatas ab ordine. p.158.

DVBITATIO XLVIII.

Quænam ſint pœnæ ſchiſmaticis decretæ. ibid.

SECTIO PRIMA.

Dubitationis reſolutio. ibid.

i j. Quid dicendom de prima pœna, nempe de priuatione poteſtatis Eccleſiaſticæ, Ordinis, & Iuriſdictionis. p.159.

i i j. Qoid dicendum de ſecunda pœna. ibid.

i v. Quid dicendum de tertia pœna, nempe de inhabilitate ad beneficia Eccleſiaſtica obtinenda. p.161.

v. Quid dicendum de aliis quinque pœnis ſchiſmaticorum. p.162.

v i. An poſſint Inquiſitores procedere contra ſchiſmaticos. p.163.

DVBITATIO XLIX.

Quænam ſint hæreticorum pœnæ. p.164.

PETITIO PRIMA.

An hæreticus ſit excommunicatus iure Eccleſiaſtico. ibid.

i j. An vt hæreticus mentalis ſit excommunicatus iure Eccleſiaſtico, requiratur, quod ipſius hæreſis mentalis ſit ſigno aliquo externo ſufficienter manifeſtata. p.165.

i ij. An ab hæreſi mentali, ſeu purè interna abſoluere poſſint Parochi, & alij Confeſſarij approbati ab Ordinario. p.166.

Obiectiones. p.167.

Aduertenda. p.168.

i v. An ſimiliter, ſaltem in aliquibus caſibus excommunicationem Papalem (etiam in Bulla Cœnæ) aliaſque pœnas in hæreticos ab Eccleſia latas non contrahat hæreſis externa ſeu manifeſtata ſignis externis. p.169.

DVBITATIO L.

De pœnis hæreticorum ſpiritualibus.

An hæreticus ſit excommunicatus iure Diuino. p. 172.

L I. An hæreticus quamuis notorius excommunicatus ſit vitandus. p.174.

Obiectiones. p.175.

L I I. An vt ſit vitandus ſufficiat declaraſſe nominatim eſſe hæreticum, abſque eo quod declares nominatim eſſe excommunicatum. p.176.

L I I I. An Epiſcopus poſſit abſoluere ab excommunicatione propter hæreſim incurſa virtute Decreti Concilij Trid. p.177.

SECTIO PRIMA.

Dubitationis reſolotio. ibid.

Petitio. An Epiſcopus virtute dicti Decreti Concilij Tridentini poſſit abſoluere ab hæreſi, & aliis cenſuris Bullæ Cœnæ non ſolùm ſuos ſubditos habentes domicilium in ſua Diœceſi, ſed etiam vagos, & cum iiſdem diſpenſare. p.178.

i j. Quid dicendum de Capitulo Sede vacante, veniatne nomine Epiſcopi. p.179.

i ij. Quid dicendum de Abbatibus, & aliis Prælatis inferioribus iuriſdictionem ordinariam, & quaſi Epiſcopalem in ſua Diœceſi habentibus. p.180.

i v. Quid dicendom de Prælatis Regularibus etiam Conuentualibus Religionum exemptarum. p.181.

Petitio. An poſito, quod Religioſus exemptus non poſſit abſolui à ſuo Prælato Regulari, ex facultate einſdem ſui Prælati Regularis, poſſit abſolui ab Epiſcopo à cenſuris reſeruatis, ſicut diſpenſari in votis, iuramentis, irregularitatibus, &c. Vbi etiam an poſſit ipſe Prælatus Regolaris, ſi indiguerit, quin & Epiſcopus (ſi ſimiliter indiguerit) à Sacerdote aliquo, quem elegerit. p.182.

v. Quid dicendum de Archiepiſcopo reſpectu ſubditorum Suffraganei. p.183.

v i. Quid dicendum quoad illa verba, *Quoſcumque ſibi ſubditos*, in ſupradicto Decreto Concil. Tridentini poſita. p.184.

v i j. Quid dicendum quoad illa verba, *In foro conſcientia.* ibid.col.2.

v i i j. Quid dicendum quoad illa verba, *In Diœceſi ſua.* p.186.

i x. Quid dicendum quoad illa verba, *Vt delictum ſit occultum.* p.187.

x. Quid quoad illa verba, *Vt neque ſit deductum ad forum contentioſum.* p.188.

x i. Quid dicendum qnoad illa verba, *Vt Epiſcopus abſolutionem à caſibus reſeruatis per ſe, vel per ſuum Vicarium ad id ſpecialiter deputatum concedat: in crimine autem hæreſis, per ſe, & non per Vicarium.* p.189.

DVBITATIO LIV.

An poſſit Epiſcopus committere alteri abſolutionem ab hæreſi. p.190.

L V. An facultas Epiſcopis per Tridentinum conceſſa abſoluendi à caſibus Pontifici reſeruatis, & ſpecialiter ab hæreſi, ſit reuocata per Bullam Cœnæ Domini. p.191.

L V I. Quid ſequatur ex dictis. Vbi multa de Epiſco-

pis ſcitu digna. p.194.
LVII. Ao nunc poſt Bullam Cœnæ poſſint abſoluere ab hæreſi Inquiſitores. p.195.
LVIII. An nunc poſt Bullam Cœnæ poſſint ſuos abſoluere ab hæreſi occulta Prælati Regulares. p.199.
LIX. An virtute Iubilæi poſſit abſoluere ab hæreſi occulta confeſſarios ab Ordinario loci approbatus. p.200.
LX. An poſſit abſoluere ab hæreſi, aliiſque reſeruatis quilibet Sacerdos pro articulo mortis. p.202.
LXI. An ſub articulo, vel periculo mortis comprehendi debeat quodlibet aliud impedimentum perpetuum ægritudinis, paupertatis, ſeruitutis, &c. adeundi Pontificem, vel alium, qui nomine ipſius abſolutionem impendat. p.203.
LXII. An ſi conſtitutus in mortis articulo poſſis medio procuratore, vel Confeſſario, vel literis miſſis obtinere à Superiore abſolutionem excommunicationis, vel facultatem abſoluendi, vel eum vocare, vt abſoluat, tenearis id facere. p.205.
LXIII. An in articulo, & periculo mortis poſſit abſoluere Sacerdos ſimplex, præſente proprio Sacerdote, ſcilicet Parocho, vel approbato, vel Superiore, cui caſus ſunt reſeruati. p.206.
LXIV. Quid dicendum, ſi incepta confeſſione cum ſimplici Sacerdote, veniat proprius Sacerdos, vel Superior: Vbi etiam quid dicendum, ſi adſint ſimul duo Sacerdotes approbati, quorum alter ex priuilegio poſſit abſoluere à reſeruatis, alter verò non. p.209.
LXV. An alius qui non eſt Sacerdos, poſſit in articulo mortis abſoluerere à cenſuris. p.209.
LXVI. Quotnam conditiones ſeruandæ ſint in abſolutione ab hæreſi, vel à quocumque alio crimine reſeruato. p.210.

SECTIO PRIMA.

Dubitationis reſolutio. ibid.
ij. Quid dicendum de prima conditione. p.211.
iij. Quid dicendum de ſecunda, quæ eſt iuramentum de obediendo mandatis Eccleſiæ. ibid.
iv. Quid dicendum de tertia conditione, quæ eſt obligatio comparendi coram reſeruante. p.212.

DVBITATIO LXVII.

An ſi Confeſſarius ex ignorantia, vel malitia non petiit iuramentum comparendi, maneas abſolutus à cenſura, & cum obligatione comparendi: vbi etiam quænam pœna impoſita ſit tibi non comparenti, cùm ad id obligaris. ibid.col.2.
LXVIII. An ſatisfacias obligationi comparendi Superiori, ſi per literas, vel procuratorem compareas: Vbi etiam an excuſeris ab hac obligatione, ſi ab habente priuilegium aliàs abſoluendi, abſolueris. p.214.
LXIX. An poſſit aliquando hæreticus à priuato Sacerdote abſolui de peccatis non reſeruatis, tacita hæreſi, vel quocumque alio crimine ſimiliter reſeruato. ibid.col.2.

SECTIO PRIMA.

Dubitationis reſolutio. ibid.
ij. Appendix ad ea quæ *dubit.* 60. *& ſeqq.* dicebam: vbi multa alia ſcitu digna de articulo neceſſitatis, & periculo mortis. p.216.
iij. *Obiectio* 1. In cuius ſolutione multa ſcitu digna de gratiis, & reſcriptis. p.218.

DVBITATIO LXX.

An impeditus adire Pontificem pro abſolutione caſus Pontificij, valens tamen adire Legatum Pontificis, vel alium ſpecialiter priuilegiatum, ab Epiſcopo abſolui poſſit. p.223.
LXXI. An hæreticus ſit infamis. Vbi etiam an ſit irregularis; & quid dicendum de fautoribus, defenſoribus, & receptatoribus ipſius hæretici: Et quid de ſuſpectis de hæreſi, & de filiis eiuſdem hæretici. p.224.
Corollaria. ibid.

PETITIO PRIMA.

An hæreticus ſit etiam irregularis. p.226.
ij. Quid dicendum de filiis ipſius hæretici. p.228.

DVBITATIO LXXII.

An ab hac irregularitate, ſi contrahatur ob delictum hæreſis, vel quodcumque aliud occultum, poſſit Epiſcopus virtute priuilegij à Tridentino ſibi conceſſi diſpenſare. p.228.
Corollaria. p.230.
LXXIII. An ex priuilegio à Tridentino conceſſo poſſint alij præter Epiſcopos, ſimiliter ac Epiſcopi ab irregularitate diſpenſare. p.232.
LXXIV. An poſſint diſpenſare ſuper irregularitate quæ prouenit ex delicto non notorio, vel famoſo, licet ab aliquibus certò ſciatur. ibid.col.2.
LXXV. An poſſint aliquando diſpenſare ſuper irregularitate quæ prouenit ex delicto notorio. ibid.
LXXVI. An poſſint diſpenſare ſuper irregularitate ex delicto occulto, ſi alibi ſit notorium. p.233.
LXXVII. An poſſint aliquando diſpenſare ſuper irregularitate, quæ prouenit ex delicto ad forum contentioſum deducto. ibid.
LXXVIII. An poſſint diſpenſare ſuper irregularitate quæ prouenit ex mutilatione. ibid col.2.
LXXIX. An poſſint diſpenſare ſuper irregularitate, quæ prouenit ex homicidio indirectè volito. p.234.
LXXX. An poſſint diſpenſare ſuper irregularitate quæ prouenit ex homicidio occulto, cauſa defenſionis, vel ex ſubita ira facto. ibid.col.2.
LXXXI. An poſſint diſpenſare ſuper irregularitate quæ prouenit ex homicidio occulto, ſed præter intentionem, vel animum inimicum, ſed crudelem. p.235.
LXXXII. An poſſint diſpenſare ſuper irregularitate quæ prouenit ex homicidio, ſaltem quoad Ordines minores, vel beneficium ſimplex. ibid.
LXXXIII. Quouſque extendatur facultas diſpenſandi ſuper irregularitate quam habent priuilegiati. p.235.col.2.
LXXXIV. Quid ex ſe poſſint irregulares ex delicto in caſu neceſſitatis: Vbi etiam quid poſſint excommunicati. ibid.col.2.
LXXXV. An Epiſcopi, vel alij poſſint diſpenſare ſuper irregularitate, quæ prouenit ex defectu corporis. Vide remiſſiuè. p.238.
LXXXVI. An Epiſcopi, vel alij poſſint diſpenſare ſuper irregularitate quæ prouenit ex mutilatione proprij corporis. *Vide vt ſupra.* ibid.
LXXXVII. An Epiſcopi, vel alij poſſint diſpenſare ſuper irregularitate quæ prouenit ex defectu animæ. *Vide vt ſupra.*
LXXXVIII. An Epiſcopi, vel alij poſſint diſpenſare ſuper irregularitate quæ prouenit ex bigamia

mia. Vbi etiam an Bigamus gaudeat priuilegio elericali. *Vide vt ſupra.*
LXXXIX. An Epiſcopi, vel alij poſſint diſpenſare ſuper irregularitate ex defectu natalium. *Vide vt ſupra.*
XC. An Epiſcopi, vel alij poſſint diſpenſare ſuper irregularitate ex defectu libertatis. *Vide vt ſupra.*
XCI. An Epiſcopi, vel alij poſſint diſpenſare ſuper irregularitate quæ prouenit ex iteratione Baptiſmi. p.238.col.2.

SECTIO PRIMA.

Suppoſita. ibid.
ij. Dubitationis reſolutio. p.241.

DVBITATIO XCII.

An Epiſcopi, vel alij poſſint diſpenſare ſuper irregularitate, quæ prouenit ex illicita Ordinum ſuſceptione. p.241.col.2.

SECTIO PRIMA.

Suppoſita. ibid.
ij. Dubitationis reſolutio. p.242.
iij. *Petitio prima.* An Clericus qui ſuſcepit Ordines ſacros cum patrimonio ficto, & poſtea celebrat in ordinatione ratione patrimonij ficti, incurrat irregularitatem. ibid.col.2.
iv. *Petitio* 2. An ſuſpenſionem incurrat qui Ordinem aliquem ſuſcipit ab Epiſcopo, qui Epiſcopatui renunciauit. p.243
v. *Petitio* 3. An ſuſpenſionem incurrat qui ordinatur à ſchiſmatico, hæretico, ſimoniaco, vel alio excommunicato, poſt Extrauagant. *Ad euitanda.* ibid.
vi. *Petitio* 4. An ſuſpenſionem incurrat qui extra legitima tempora, vel ante legitimam ætatem, vel abſque literjs dimiſſorijs Ordinem ſuſcipit. p.244.
vij. *Petitio* 5. An poſſit Epiſcopus diſpenſare in interſtitiis, cùm aliquem ſuum familiarem ordinat. p.246.
viij. *Petitio* 6. An ſuſpenſionem incurrat Epiſcopus qui ordinat ſubditum alienæ Diœceſis. ibid.
ix. *Petitio* 7. An ſuſpenſionem incurrat Epiſcopus qui confert primam tonſuram alienæ Diœceſis ſubdito infanti, illiterato, vel coniugato. ibid.col.2.
x. *Petitio* 8. An ſuſpenſionem incurrat Epiſcopus aliquem ordinans Ordine maiori cum pacto ne ſuper prouiſione ordinato debita ipſe moleſtetur. p.247.
xi. *Petitio* 9. An ſuſpenſionem incurrat qui per ſaltum ordinatur. p.249.
xij. *Petitio* 10. An ſuſpenſionem incurrat qui vno die duos ſacros Ordines ſuſcipit. ibid.
xiij. *Petitio* 11. An ſuſpenſionem incurrat Epiſcopus qui in aliena Diœceſi Pontificalia exercet. ibid.col.2.
xiv. *Petitio* 12. An ſuſpenſionem incurrat qui durante matrimonio ſacrum Ordinem ſuſcepit. ibid.
xv. *Petitio* 13. An ſuſpenſionem incurrat qui excommunicationis cenſura ligatus Ordinem ſuſcipit. ibid.

DVBITATIO XCIII.

An Epiſcopi, vel alij poſſint diſpenſare ſuper irregularitate quæ prouenit ex illicita Ordinis adminiſtratione. p.250.

SECTIO PRIMA.

Suppoſita. ibid.
ij. Dubitationis reſolutio. p.252.
iij. *Petitio prima.* An ſeriò exercens officium Ordinis quem non habes, v.g. canendo ſolemniter Epiſtolam, vel Euangelium, celebrando, vel miniſtrando aliud Sacramentum, &c. abſque intentione tamen vſurpandi Ordinis vſum, irregularitatem incurras. ibid.
iv. *Petitio* 2. An hæc irregularitas afficiat non ſolùm Clericos vſurpantes officium Ordinis, quem non habent, ſed etiam laicos. p.252.
v. *Petitio* 3. Qualiter ob illicitam Ordinis habiti adminiſtrationē irregularitas incurratur. ibid.c.2.
vi. *Petitio* 4. An Clericus ſuſpenſus à ſuo Ordine irregularitatem incurrat, ſi ad ſuperiorem Ordinem promoueatur. p.255.

DVBITATIO XCIV.

An Epiſcopi, vel alij poſſint diſpenſare ſuper irregularitate quæ prouenit ex infamia. ibid.col.2.

SECTIO PRIMA.

Suppoſita. ibid.
ij. Dubitationis reſolutio. p.259.
iij. *Petitio prima.* An alicui alteri crimini præter ea quæ dicebantur ſupra, irregularitas annexa ſit. p.260.
iv. *Petitio* 2. Quodnam diſcrimen ſit inter infamiam iuris & facti. ibid.
v. *Petitio* 3. An infamia iuris, ſaltem quæ annexa eſt crimini tantùm ante Iudicis ſententiam, & quæ inde naſcitur irregularitas, contrahatur ob ſolam admiſſionē criminis, licet occultum maneat ſeu in publicam notitiam non deueniat. p.265.
vi. *Petitio* 4. An infamis repellatur à dignitatibus. ibid.col.2.
vij. *Petitio* 5. An criminis infamia, & quæ inde ſequitur irregularitas tollatur per pœnitentiam. p.263.
viij. *Petitio* 6. An hæreticus & apoſtata poſt pœnitentiam & abſolutionem ad ſacros Ordines admitti poſſit. p.264.

DVBITATIO XCV.

An irregularis ſit (ſicut hæreticus) qui exterius fidem negat, interiùs tamen retinet. p.265.
XCVI. An irregularis ſit (ſicut hæreticus) fautor, receptator, vel defenſor hæretici, quatenus hæretici. ibid.
XCVII. An irregularis ſit (ſicut hæreticus) ſuſpectus de hæreſi. p.266.
XCVIII. An irregulares ſint (ſicut hæreticus) filij & nepotes hæreticorum. ibid.
XCIX. An irregularis ſit (ſicut hæreticus) qui neophytus eſt. p.268.
C. Quid quoad cætera quæ ſpectant ad materiam de irregularitate. p.269.
CI. An hæreticus (ſcilicet internus & externus) ſit inhabilis ad beneficia, & officia publica. ibid.

SECTIO PRIMA.

Suppoſita. p.299.col.2.
ij. Dubitationis reſolutio. p.271.

DVBITATIO CII.

An hæreticus (internus ſcilicet, & externus) ipſo in-

Index Dubitationum,

re priuetur beneficiis, etiam ritè poſſeſſis. p.272.

CIII. Quinam ſint effectus hoius priuationis ipſo iure. p.274.col.2.

CIV. An ſi Clericus ex toto corde conuertatur, priuandus ſit beneficiis, & officiis. p.276.

CV. An ſi Clericus obtineat beneficiom ad preces hæretici, vel fautoris, &c. priuandus ſit beneficiis, & officiis. p.277.

CVI. An ſub confiſcationem cadant bona hæretici. p.279.

CVII. An ſub confiſcationem cadant bona hæretici omnia. p.280.

CVIII. An ſub confiſcationem cadant bona donata ſub conditione. ibid. col.2.

CIX. An ſub confiſcationem cadant bona donata per donationem abſolutè factam cauſa mortis, quæ reuocari poteſt. p.281.

CX. An ſub confiſcationem cadant bona acquiſita poſt delictum commiſſum. ibid.

SECTIO PRIMA.

Suppoſita. p.281.

ij. Dubitatiunis reſolutio. p.282.

iij. Corollaria. p.283.

DVBITATIO CXI.

An ſub confiſcationem cadant bona ſub conditiune futura hæretico, vel ſimili alteri delinquenti debita. p.284.

CXII. An ſub confiſcationem cadant noo ſulùm bona hæretici debita ſub cunditiune caſuali, & mixta, ſed etiam debita ſub conditione poteſtatiua. p.285.

SECTIO PRIMA.

Dubitationis reſolutio. ibid.

ij. Corollaria. ibid.cul.2.

DVBITATIO CXIII.

An confiſcatis bonis hæretici, vel alterius ſimilis delinquentis, cadat ſub confiſcatiunem iuſpatronatus. p.187.

SECTIO PRIMA.

Soppoſita ibid.

ij. Dubitationis teſulutio. p.289.

DVBITATIO CXIV.

An confiſcatis bonis hæretici à Iudice laico, quibus eſt annexum iuſpatronatus, poſſit Iudex Eccleſiaſticus, declarando delictum confiſcare iuſpatrooatus. p.290.

CXV. An confiſcatis bonis hæretici, vel alterius ſimilis delinquentis, cadat ſub confiſcationem penſio Eccleſiaſtica. ibid.col.2.

CXVI. An ob hæreſim, vel aliud ſimile delictum cadant ſub confiſcationem boua prohibita alienari. p.291.

CXVII. An confiſcatis bonis hæretici, vel alterius ſimilis delinquentis, cadat ſub cunfiſcationem fideicommiſſum, & maioratus. p.293.

SECTIO PRIMA.

Dubitationis reſulutio. ibid.

ij. Limitatio prima. p.294.

iij. Limitatio ſecunda. ibid.

iv. Limitatio tertia. p.296.

v. Quid dicendum, ſi bona aliqua à Rege tibi, tuiſque ſucceſſoribus donata ſub titulo maioratus in perpetuum: & qois ex poſſeſſoribus crimen læſæ Maieſtatis humanæ committat in Regem. p.297.

vi. Quid dicendum ſi bona aliqua, vt oppida, ciuitates, & ſimilia à Rege tibi donata ſint ſub titulo maioratus, cum cunditinne, vt ob crimen læſæ Maieſtatis, vel ſimile non confiſcentur. p.299.

vij. Quid dicendum, ſi maiuratus ſit inſtitutus ex facultate Regis, & Rex è contra facultatem conceſſerit ea cunditione, vt ſi quis ex puſſeſſoribus maiotarus crimen commiſerit læſæ Maieſtatis humanæ, vel diuinæ, vel contra naturam, eu ipſo boua in ſequentes ſucceſſores nou tranſeant, ſed confiſcentur. ibid.

viij. Qnid dicendum, ſi in facoltate regia omittatur conditio, maiuratum ſcilicet applicandum eſſe fiſco ob crimen læſæ maieſtatis humanæ, vel diuinæ, vel ſodomiæ. ibid. col.2.

ix. Quid dicendum, quando non conſtat an maioratus ex regia facultate, an ſine illa ſit inſtitutus. p.300.

x. Au cùm habens deſcendentes, & ex facultate regia inſtituens maioratum ex omnibos ſuis bonis, nun puſſit ceſſante facultate maioratum inſtituere, niſi in tertia & quinta parte ſuorum bonorum, cenſeatur talis maiuratus inſtitutus ex facultate regia; ac proinde ſubiectus confiſcationi, uon ſolùm quoad exceſſum, ſed etiam quoad partem illam, in qua poterat inſtituere, ſecluſo priuilegio. p.301.

xi. Quid dicendom ſi ipſe maioratus inſtitutor crimen confiſcatione dignum committat. p.302.

xij. Quid dicendum ſi bona maioratus confiſcentur in perpetuum. p.304.

DVBITATIO CXVIII.

An cunfiſcatis bonis hæretici, vel alterios ſimilis delinquentis cadat ſob cunfiſcatiunem emphyteuſis, & ceuſus. ibid.

SECTIO PRIMA.

Dubitationis reſolotio. ibid.

ij. An in tali caſu, quo emphyteuſis ſub confiſcatiunem cadit, durante vita huius emphyteutæ fructus, & commodirates, quas ipſe ex emphyteuſi percipere debebat, tranſeant ad fiſcum, vel ad illum, ad quem tranſit emphyteuſis. p.305.

iij. Quid dicendum de emphyteuſi qoæ tranſire poteſt ad hæredes extraneus. p.306.

iv. An Eccleſiæ competat ius, ſeu facultas reoocandi emphyteuſim in fiſcum. p.307.

v. An ſtante ſententia contraria, poſſe ſcilicet quamlibet Eccleſiam intra biennium reuocare emphyteuſim tranſlatam in fiſcum, quæ eſt ſatis probabilis; ſi biennium elabatur, poſſit Eccleſia petere reſtitutionem in integrum. p.308.

vi. An ſtante etiam ſententia contraria, poſſe ſcilicet quamlibet Eccleſiam intra bienniom reoocare emphyteuſim tranſlatam in fiſcum, quæ eſt ſatis prubabilis; meliuramenta facta in re emphyteutica pertineant ad fiſcum, vel ad Eccleſiam, quæ reuocat emphyteuſim. ibid. cul.2.

vij. Quid cadat ſub confiſcationem, ſi dominus emphyteuſis committat delictum confiſcatione dignum. p.309.

viij. Corollaria ex dictis reſolutionibus praecedenti

dentibus. ibid.
Obiectiones. p.310.n.4.

DVBITATIO CXIX.

An confiſcatis bonis hæretici, vel alterius ſimilis delinquentis, cadat ſub confiſcationem feudum. p.311.
CXX. An confiſcatis bonis hæretici, vel alterius ſimilis delinquentis, cadant ſub confiſcationem prædia, iura, alimenta, &c. p.315.
CXXI. An confiſcatis bonis filij, qui non ſit ſub patria poteſtate, ſed emancipatus, ob crimen ipſius filij, cadant ſub confiſcationem bona omnia eiuſdem filij. p.315.
CXXII. An confiſcatis bonis filij familias, qui ſcilicet eſt ſub patria poteſtate, ob crimen ipſius filij familias, cadant ſub confiſcationem bona omnia eiuſdem filij familias. p.316.

SECTIO PRIMA.

Suppoſita. ibid.
ij. An ob crimen filiifamilias cadat ſub confiſcatione legitima ei debita in bonis paternis. p.317.
iij. An ob crimen filiifamilias cadat ſub confiſcationem peculium profectitium. p.318.
iv. An ob crimen filiifamilias cadat ſub confiſcationem peculium aduentitium, reſeruato patri vſufructu. ibid.
v. Limitationes. p.319
vi. An ob crimen filiifamiliſs cadat ſub confiſcationem peculium caſtrenſe, vel quaſi caſtrenſe. p.322.
vij. An ob crimen filiifamilias cadat ſub confiſcationem peculium caſtrenſe, vel quaſi caſtrenſe, ſaltem in crimine læſæ Maieſtatis diuinæ, vel vel humanæ, aut ſodomitico. p.324.

DVBITATIO CXXIII.

An confiſcatis bonis parentis ob crimen ipſius parentis, cadant ſub confiſcationem bona, ſeu peculia filiifamilias. ibid.

SECTIO PRIMA.

Suppoſita. p.324.
ij. Dubitationis reſolutio. p.327.
iij. An committente patre crimen, ratione cuius filius à patria poteſtate eximitur, extinguatur in patre vſusfructus bonorum, quæ filius ante crimen patris acquiſiuit. p.328.
iv. An confiſcatis bonis patris, confiſcetur filiifamilias peculium profectitium. ibid.col.2.
v. An confiſcatis bonis patris, confiſcetur legitima ob crimen patris. p.330.
vi. An confiſcatis bonis parentum ob crimen læſæ Maieſtatis commiſſum à parentibus, reſeruanda ſit filiabus legitima. p.331.
vij. An filiis committentium crimen læſæ Maieſtatis diuinæ, vel humanæ, reſeruanda ſint ſaltem alimenta. p.332.
viij. An filij committentium crimen læſæ maieſtatis, poſſint in foro conſcientiæ ad ſuſtentationem ſui aliquid abſcondere de bonis parentum confiſcandis, ſi ipſis non reſeruentur alimenta. ibid.col.2.

DVBITATIO CXXIV.

An confiſcatis bonis mariti, ob crimen ipſius mariti,

cadant ſub confiſcationem bona vxoris. p.333.

SECTIO PRIMA.

Dubitationis reſolutio. ibid.
ij. Aduertenda. p.334
iij. An confiſcatis bonis mariti, confiſcetur vſusfructus dotis vxoris pro eo tempore, quo ipſe maritus eo fruiturus erat. p.335.
iv. An confiſcatis bonis mariti, confiſcetur dos vxori inopi, vel cum dote modica nuptæ debita, nempe quarta pars bonorum mariti, iuxta text. *in Authent. præterea, Cod. vnde vir, & vxor.* ibid.
v. An ſi mulier ſcienter nupſerit marito hæretico, condemnari debeat non ſolùm in priuatione dotis, ſed etiam in priuatione aliorum bonorum, quæ ipſius mulieris ſunt propria. p.336.
vi. An ſi maritus Catholicus ducat mulierem, quam certò nouit hæreticam eſſe, puniri debeat confiſcatione bonorum, ob crimen, ſicut de muliere ſectione præcedenti dictum eſt. p.337.

DVBITATIO CXXV.

Quænam vxoris bona ob eius crimen cadant ſub confiſcationem. p.338.

SECTIO PRIMA.

Dubitationis reſolutio. ibid.
ij. An quoties confiſcatur dos ob crimen vxoris, confiſcetur non ſolùm quoad proprietatem, ſed etiam quoad vſumfructum. p.339.
iij. An poſſit dos confiſcari quoad proprietatem, & vſumfructum, ſi pactum ſit inter virum, & vxorem, vt committente vxore aliquod crimen ex iis, ob quæ imponitur confiſcatio, eo ipſo ad virum proprietas, & vſusfructus dotis deueniat. p.343.

DVBITATIO CXXVI.

Quænam Clerici bona ob eius crimen cadant ſub confiſcationem. p.341.

SECTIO PRIMA.

Quid dicendum de bonis Eccleſiæ, quæ poſſidet Clericus. ibid.
ij. An autem reſtituendi impotentia excuſet ad effectum, vt poſſit inferior ab hac excommunicatione abſoluere ſine reali ſatisfactione, ſed ſola reſtituendi cautione extorquentibus præſtita. p.343.
iij. Quid dicendum de aliis bonis quæ poſſidet Clericus. p.344.

DVBITATIO CXXVII.

An ad bona delinquentis ſita in alieno territorio à Iudice confiſcante, confiſcatio ipſius extendatur. p.345.
CXXVIII. Ad quas perſonas confiſcatio bonorum extendatur. p.346.
CXXIX. Quotuplex diſcrimen ſit inter confiſcationem ipſo iure, ſeu ipſo facto, & confiſcationem per Iudicem imponendam. ibid.
CXXX. An delinquens ipſo iure ante ſententiam declaratoriam delicti priuetur dominio ſuorum bonorum, quando delictum quod ipſe committit, ipſo iure confiſcationem bonorum annexam habet. p.347.
Obiectiones. p.349.

CXXXI. An confiſcatio delinquentem, cui bona ſunt ipſo iure, ſeu ipſo facto confiſcata, obliget quod ea fiſco tradat ante ſententiam declaratoriam delicti. p.350.

COROLLARIVM I.

An fieri aliqua lege dicatur, non opus eſſe ſententia declaratoria, vt quis bona ſua amittat, ſed eo ipſo quod delinquit, abſque alia ſententia declaratoria cenſeatur bona ea amiſiſſe, adhuc requiratur ſententia declaratoria criminis. p.352.

ij. An ante ſententiam declaratoriam delicti, neque delinquens, etiam publicè, teneatur bona ſua fiſco deferre, neque fiſcus poſſit bona delinquentis occupare. p.353.

DVBITATIO CXXXII.

An poſita ſententia declaratoria delicti, teneatur delinquens bona ſua fiſco deferre: & quid in tali caſu poſſit delinquens in fauorem ſuum operari. p.354.

CXXXIII. Quid dicendum, ſi reus interrogatus de delicto, quod verè commiſit, contra iuris ordinem veritatem negat, vel falſis teſtibus innocentiam probat, vel futili appellatione iudicium ſubterfugit, & propterea non damnatur, neque fiſcus eius bona occupat, an ſcilicet in tali caſu delinquens teneatur reſtituere fiſco emolumentum quod poſita ſententia fiſcus percepturus erat. p.355.

Petitio. An ſicut non niſi poſt ſententiam Iudicis debetur pœna legalis, ita etiam non niſi poſt ſententiam Iudicis debeatur pœna conuentionalis. p.360.

DVBITATIO CXXXIV.

An confiſcatio ipſo iure delicto impoſita impediat ne delinquens poſſit bona ſua alienare, & efficiat quod fiſcus ea ſic alienata recuperare poſſit. p.358.

PETITIO PRIMA.

An alienationes factæ à committente delictum, cui ipſo iure confiſcatio impoſita eſt, ſint validæ. ibid.

ij. An alienationes factæ à committente delictum, cui ipſo iure confiſcatio impoſita eſt, ſint ſaltem per ſententiam Iudicis annullandæ. p.359.

iij. Quid dicendum ſi poſſeſſores talium bonorum quæ fiſco ſunt addicta, legitimè præſcripſerint. Vbi etiam per quantum temporis legitimè præſcribant. p.360.

iv. Quid dicendum de alienationibus neceſſariis, an & hæ etiam factæ ab hæretico, vel ab alio cui ipſo iure ſuot bona publicata, & cui ipſo iure eſt interdicta bonorum ſuorum adminiſtratio, reuocari ſimiliter à fiſco poſſint, ſicut & voluntariæ. p.363.

v. Quid dicendum de alienatione facta pro dotandis filiabus, an & hæc inter alienationes neceſſarias reputari debeat, vt proinde & hæc à fiſco reuocari non poſſit. p.364.

vi. Quid dicendum de alienatione facta ob benemerita donatarij; an & hæc inter alienationes neceſſarias reputari etiam debeat, vt & ipſa etiam à fiſco reuocari non poſſit. ibid.

vij. An, & quid dicendum de alienatione facta à marito bonorum vxoris hæreticæ, conſtante matrimonio acquiſitorum, an hæc reuocari poſſit à fiſco. p.365.

viij. Quid dicendum de alienatione facta ante delictum, an hæc à fiſco reuocari poſſit, ſicut & alienatio facta poſt delictum. p.366.

ix. Quid dicendum in caſu quo tertius poſſeſſor poſſideat bona ex pacto publico Principis, vel Officialis, qui abſolutionem reo conceſſerit. ibid. col.2.

x. An ſicut alienationes factæ poſt delictum, quod ipſo iure bonorum confiſcationem trahit, ſuot validæ (licet à fiſco reuocari poſſint poſt ſententiam, vt ſupra dicebatur) ita etiam ſint licitæ. p.367.

DVBITATIO CXXXV.

Quemnam modum ſeruare debeat fiſcus in his alienationibus reſcindendis, & in bonis ſic alienatis repetendis. p.368.

SECTIO PRIMA.

An aliquid dari, vel relinqui poſſit poſſeſſori, à quo res alienata vindicatur. p.368.

Corollarium. p.369.

ij. An cenſendum ſit ſtare pretium apud delinquentem, ſi ex illo res neceſſaria ad victum, & veſtitum, vel ad alia ſupradicta emptæ fuerint, quæ tamen caſu perierint. p.370.

iij. An rem à delinquente tibi venditam poſſit fiſcus à te vindicare, nullo reſtituto pretio, quotieſcumque non probas, pretium in vtilitatem delinquentis verſum eſſe. p.371.

iv. An fiſcus vendicet à tertio poſſeſſore bona delinquentis cum quolibet augmento in illis facto. p.371.

v. An fructus qui ex rebus confiſcatis à die commiſſi criminis vſque ad ſententiam Iudicis peruenerint, vindicentur à fiſco. p.373.

vi. Quandonam cenſeatur poſſeſſor mala fide fructus conſumere, vt ſic fiſcus poſſit illos vendicare. p.374.

DVBITATIO CXXXVI.

An alienatio facta à delinquente, cuius bona non publicantur ipſo iure, ſed per ſententiam Iudicis valida ſit, ita vt à fiſco non poſſit reuocari. p.375.

SECTIO PRIMA.

Proponuntur ſuppoſita. ibid.

ij. Proponitur dubitationis reſolutio. p.376.

iij. Quid dicendum ſi alienatio facta fuerit in fraudem fiſci. p.377.

iv. An, & quomodo probetur alienationem in fraudem fiſci factam eſſe, vt ſic fiſcus condemnato delinquente, poſſit eam vt ſibi noxiam reuocare. p.378.

v. Proponitur appendix ad ea quæ ſupra dicebantur. p.379.

DVBITATIO CXXXVII.

An confiſcatio bonorum delinquentis, condemnati in contumacia ob cauſam fidei, fieri debeat à tempore latæ ſententiæ, vel à tempore, quo teſtium probationes ſignant delictum eſſe commiſſum. p.381.

CXXXVIII. Cuinam applicari debeant confiſcata bona delinquentis delicto læſæ maieſtatis, vel etiam (vt in quibuſdam locis, verbi gratia Regno Caſtellæ) delinquentis delicto ſodomiæ, ſeu contra naturam. p.383.

CXXXIX. Cuiuam applicari debeant confiſcata bona delinquentis delicto hæreſis. ibid.

SECTIO PRIMA.

Suppoſita. p.384.
ij. Dubitationis reſolutio. p.386.
CXL. An excuſetur bæreticus à ſupradicta pœna confiſcationis bonorum, ſi reſipuerit. vel miſericordiam poſtulauerit. p.387.
Petitio. An poſſint Inquiſitores relinquere hæretico pœnitenti bona confiſcata. ibid.col.a.
CXLI. An, & quomodo debeat fiſcus ſatisfacere creditoribus delinquentis, cuius bona confiſcantur. p.388.
CXLII. Quem modum fiſcus ſeruare debeat ſoluendo debita, ſeu in ſatisfaciendo creditoribus delinquentis. p.389.
CXLIII. An facta confiſcatione bonorum, delinquens liberetur ab omni obligatione ſatisfaciendi creditoribus. p.391.
CXLIV. Quid dicendum, ſi facta confiſcatione omnium bonorum, gratiâ Principis reſtituantur condemnato bona confiſcata. p.392.
CXLV. Quid dicendum de fideiuſſore condemnati, an ipſe fideiuſſor facta confiſatione bonorum teneatur creditoribus ſatisſacere. p.393.
Petitio. An, & quando ſequeſtratio bonorum fieri debeat ab Inquiſitoribus. ibid.

De aliis Hæreticorum pœnis.

DVBITATIO CXLVI.

An hæreticus tunc temporis poſſit teſtari. p.394.
CXLVII. An hæreticus poſſit ſuccedere ex teſtamento, vel ab inteſtato. p.395.
Coroll. 1. An bæreditas ad hæreticum, vel alium delinquentem ante commiſſum delictum delata, ſi eam hæreticus, vel alius delinquens non adierit, cum aliis bonis hæretici, vel alterius delinquentis publicetur. p.398.
Coroll. 2. An hæreticus, vel alius delinquens poſſit in fraudem fiſci repudiare hæreditatem, vel legatum, &c. p.399.
Coroll. 3. An is qui hæredem inſtituit hæreticum, afficiatur aliqua pœna. p.402.
CXLVIII. An hæreticus durante hæreſi capax ſit alimentorum legati. p.403.
CXLIX. An hæreticus incapax ſit donationis, ſicut hæreditatis, legati, &c. ibid.col.2.
CL. An hæreticus priuetur patria poteſtate in filios. p.404.
CLI. An hæreticus priuetur dominio in ſeruos, ſeu mancipia. p.405.
CLII. An hæreticus priuetur quolibet iure, & qualibet obligatione, etiam iuramento vallata. p.407.
Corollarium. p.408.
CLIII. An hæreticus priuetur fide data, vel potiùs ſit ſeruanda fides. ibid.

SECTIO PRIMA.

Dubitationis reſolutio. p.409.
Obiectiones. p.411.
ij. An hæreticis ſeruanda ſit fides in libertate conſcientiæ, ſeu Religionis. p.413.
iij. An hæreticis ſeruanda ſit fides in bello. p.414.
iv. An bæreticis ſeruanda ſit fides in ſaluoconducto. ibid.col.2.
Obiectiones. p.415.
Corollaria. p.418.
v. An hæreticis ſeruāda ſit fides in matrimonio. ib.

COROLLARIVM I.

An matrimonium contractum à fideli cum hæretica ſit validum. p.420.
Petitio. p.422.
ij. An poſſit coniux ſeparari quoad habitationem & thorum ab altero coniuge, ſi iſte alter coniux incidat in hæreſim, vel Apoſtaſiam. p.423.
Petitio. An quando per ſententiam iudicis facta fuit ſeparatio propter hæreſim, poſſit coniux Catholicus, ſicut ingredi Religionem, ſic & ſuſcipere Ordines ſacros. p.425.
iij. An coniux hæreticus, condemnatus de hæreſi, & facta ſeparatione per iudicis ſententiam, poſſit ſine conſenſu coniugis innocentis ingredi Religionem, vel ſuſcipere Ordines ſacros. p.426
iv. An ſi coniux fidelis ſciens alterum coniugē incidiſſe in hæreſim, habeat copulam cum illo, poſſit amplius ab illo per diuortium ſeparari. p.427.

DVBITATIO CLIV.

An licitè poſſit quis recipere Sacramenta ab hæretico in articulo mortis. p.428.

PETITIO PRIMA.

An licitè quis poſſit recipere Sacramentum ab hæretico, etiam extra articulum mortis. p.431.
ij. An hæreticus ob delictum hæreſis deperdat poteſtatem Ordinis in odine ad cōficienda ſacramēta, & poteſtatem, ſeu iuriſdictionem Eccleſiaſticam in ordine ad conficienda ſacramentalia. p.431.
iij. An in locis hæreticorum licitè poſſit quis hæreticorum templa frequentare, eorumque concionibus, precibus & ritibus Eccleſiaſticis intereſſe. p.433.
Coroll. An poſſint Inquiſitores indicere abiurationē de vehementi, & punire tanquam credentem hæreticorum eum, eum qui bis hæreticorum concionibus, ſeu conuenticulis aſſiſtit. p.437.
iv. An licitè poſſit quis cū hæreticis, vel infidelibus diſputare de fide, præſertim publicè. ibid.
v. An licitè poſſit quis diſputare cum hæreticis, vel infidelibus de fide, præſertim publicè, ex parte finis. p.438.
vi. An licitè poſſit quis diſputare cum hæreticis, vel infidelibus de fide, præſertim publicè, ex parte conditionis ipſiuſmet diſputantis. p.439.
Coroll. An poſſint Inquiſitores procedere, & punire eum qui ſiue laicus, ſiue Clericus, v.g. indoctus, diſputat de fide in caſu à iure prohibito. p.443.
vij. An licitè quis poſſit diſputare cum hæreticis, vel infidelibus de fide, præſertim publicè, ex parte conditionis audientium. p.443.
viij. An licitè quis poſſit diſputare cum hæreticis, vel infidelibus de fide, præſertim publicè, ex parte conditionis modi diſputandi. p.444.
Obiectiones contra ea quæ ſupra dicebātur. ibid.c.2.
ix. Quouſque fideli prohibita ſit communicatio cum infideli. p.445.
x. Quinam ſint caſus, in quibus iure Eccleſiaſtico prohibeatur fideli cum infidelibus communicatio. p.447.
xi. An hæreticus, ſcilicet infidelis, qui Baptiſmum ſuſcepit, cogi poſſit ad retinendam fidem. p.448.
xij. An Reges & Principes omnes ſubiecti ſint poteſtati ſpirituali Romani, ſeu ſummi Pontif. p.451.
Coroll. 1. An Romanus, ſeu Summus Pontifex propter poteſtatem quam habet in Reges, & Principes, poſſit etiam in temporalibus eos dirigere ad finem ſupernaturalem, ſi ab eo illi deflectant, & ſalus animarum, & bonum Fidei, & Eccleſiæ ita requirat. p.452.

Coroll. 2. An ſi quis Princeps ſæcularis ferat leges repugnantes bonis moribus, poſſit Summus Pontifex contrarias leges ferre, & illi præcipere vt prædictas leges reuocet. p.453.
Coroll. 3. An Summus Pontifex Reges, & Principes hæreticos, vel ſimiliter iniquos poſſit punire per cenſuras Eccleſiaſticas. ibid.
Coroll. 4. An ſummus Pontifex poſſit Principes hæreticos punire, non ſolùm pœnis ſpiritualibus, nempe cenſuris Eccleſiaſticis, ſed etiam pœnis temporalibus, nempe Regnis priuare, eorumque ſubditos ab eorũ obedientia liberare. p.454.
Coroll. 5. An Summus Pontifex habeat iure diuino vtramque poteſtatem, ſpiritualem ſcilicet & temporalem. p.457.
Coroll. 6. Qualiternam explicetur poteſtas temporalis quam habet Summus Pontifex, ſeu Romanus Pontifex in bona temporalia, Imperia, & Regna huius mundi. p.458.
Obiectiones contra ea quæ ſupra dicebãtur. ib.c.2.
a i i j. An hæretici ſint membra Eccleſiæ, ſeu ſint in Eccleſia. p.461.
x l v. Quinam in vniuerſum ſint membra Eccleſiæ, ſeu in Eccleſia, quinam autem non ſint. p.463.
x v. Quotnã ſint proprietates huius Eccleſiæ. p.464.
x v i. An prædictæ proprietates competant ſoli Congregationi quæ Romano Pontifici pro tempore exiſtenti obedit, ita vt ipſa ſola ſit vera Eccleſia. p.466.

De pœnis hæreticorum quoad corpus, ſiue de pœnis hæreticorum corporalibus.

DVBITATIO CLV.

An hæretico pœnitenti poſſit imponi pœna carceris. p. 466.
C L V I. An hæretico pœnitenti poſſit imponi pœna fuſtigationis, exilij, & triremis. p.467.
Corollarium. An, & quomodo procedatur aduerſus hæreticos pœnitentes. ibid.
C L V I I. An hæretico poſſit imponi pœna mortis. p.469.
C L V I I I. An de facto imponatur pœna mortis hæretico impœnitenti, & pertinaci. ibid.col.a.
C L I X. An de facto imponatur pœna mortis hæretico fictione iuris impœnitenti, & pertinaci. p.470.
C L X. An imponatur pœna mortis hæretico relapſo. p.471.
C L X I. An relapſus dicatur, & Curiæ ſæculari tradi debeat, qui de primo lapſu non fuit plenè conuictus, ſed abiurauit de vehementi: in ſecundo autem lapſu plenè conuincitur. p.472.
C L X I I. An vt quis pœna relapſi damnetur, debeat in eandem hæreſim priùs abiuratam labi. p.473.

SECTIO PRIMA.

An hæreticus impunè poſſit occidi. p.479.
i j. An hæreticus ſepeliri debeat in loco ſacro. ibid.
i i j. Quandonam, & qualiter Clericus hæreticus debeat degradari. p.481.
i v. An Inquiſitores, & alij Iudices Eccleſiaſtici, reũ Iudici ſæculari mortis pœna puniendum tradentes, ſi ille mortis pœna de facto puniatur, incurrant irregularitatem. Vbi etiam, an poſſint illum ſic tradere, & à principio (ſi ſit Religioſus, Nobilis, vel aliqua ratione inſignitus) ad carcerem apprehendere, inconſulto ſupremo Senatu S. Inquiſitionis. p.485.
v. An hæreticus per publicas, & ſupremas poteſtates debeat affici pœna mortis. p.484.
Suppoſita. ibid.
v i. An hæreticus puniri debeat, etiam in domo, ita vt ipſius domus funditus euertatur. p.496.

DVBITATIO CLXIII.

An, & quando puniendi ſint hæreſiarchæ, & dogmatiſtæ. ibid.col.a.
C L X I V. An, & quomodo puniendi ſint hæretici pœnitentes tardè conuerſi; an ſcilicet tales ad recõciliationem admitti, vel potiùs brachio ſæculari tradi debeant. p.498.
C L X V. An, & quando puniendi ſint qui omittunt exequi pœnitentias ab Inquiſitoribus ſibi impoſitas, vel omittunt ſaccum benedictum portare. Vbi etiam quid dicendum ſi effringant, vel fugiant è carcere, dum ipſorum cauſa tractatur ſpectans ad S. Officium. ibid.col.a.
C L X V I. An, & quotuplex ſit hæreſis ſuſpicio, ſeu præſumptio, p.500.
C L X V I I. An hæreſis ſuſpicio leuis ſufficiat ad cõdemnandum reum tanquam hæreticum. p.501.
C L X V I I I. An hæreſis ſuſpicio leuis, non præcedente diffamatione ſufficiat ad inquirendum ſpecialiter contra aliquem, & ad interrogandum eum. Vbi etiam, an ſufficiat ad carcerandum. p.502.
Petitio. An hæreſis ſuſpicio leuis, non præcedente ſimiliter diffamatione, ſufficiat ſaltem ad inquirendum generaliter, ſeu ad formandam inquiſitionem generalem. p.503.

DVBITATIO CLXIX.

An, & quid dicendum de eo qui de fide ſuſpectus eſt, ſuſpicione vehementi. p.504.
C L X X. An, & quid dicendum de eo qui de fide ſuſpectus eſt ſuſpicione violenta. p.505.
C X X I. An, & quid dicendum de eo qui metu ductus exterius recedit à Catholica fide. ibid.col.a.

PETITIO PRIMA.

An ſuſpecti & inquiſiti de hæreſi, torqueri poſſint. Vbi etiam, an detur caſus in quo poſſint Inquiſitores torquere quempiam, & non imponere illi abiurationem de vehementi? Et an licet reus fuerit tortus, poſſint ei Inquiſitores imponere abiurationem tantùm de leui. p.506.
i j. An ſuſpecti & inquiſiti de hæreſi abiurare teneantur. ibid. col.a.
i i j. An, & qui ſint de hæreſi ſuſpecti. p.508.
i v. Quænã ſint pœnæ ſuſpectorũ de hæreſi. p.510.
v. An poſſit condemnari reus, vt abiuret publice de leui. ibid.
v i. An poſſit condemnari reus qui abiurauerit de leui ad grauem aliquam pœnam, vt triremium, vel fuſtigationis. ibid.col.a.
v i j. An quando ex delicto oritur ſuſpicio vehemens, debeat ſemper condemnari reus ad abiurandum de vehementi. p.511.
v i i j. An, & quando purgatio indici poſſit. ib.c.a.

De pœnis filiorum, & nepotum tam diuinæ, quàm humanæ læſæ Maieſtatis crimen committentis.

DVBITATIO CLXXII.

Quibuſnam pœnis afficiantur hæreticorũ filij. p.512.
C L X X I I I. An bonis parentis priuentur hæreticorum filij. p.513.

COROL

COROLLARIVM I.

An filij hæreticorum poſſint ſuccedere ex teſtamento, vel ab inteſtato in bonis quæ ſibi relinquuntur ſiue ab auis, ſiue ab aliis conſanguineis, ſiue etiam ab aliis, quamuis extraneis Catholicis. p.514.

ij. An filij hæreticorum ob hæreſim parentum priuentur hæreditate paterna. ibid.col.2.

iij. An filij priuentur etiam hæreditate paterna, ſi mater fiat hæretica, vel ſi pater Iudæus ad fidem conuerſus poſtea incidat in hæreſim. p.515.

iv. An hæreticorum filij propter parentum hæreſim priuentur hæreditate paterna non ſolùm de iure canonico, ſed etiam de iure ciuili. ibid.col.2.

v. An filij hæreticorum poſſint ſuccedere in maioratum, ſi tamen ipſorum parentes non fuerint eiuſdem maioratus inſtitutores, ſed tantum poſſeſſores. ibid.

vi. An filij hæreticorum poſſint ſuccedere in maioratum, ſi ſimiliter ipſorum parentes non fuerint maioratus inſtitutores, ſed tantùm poſſeſſores, tametſi prædictus maioratus iuriſdictionem & dignitatē, quamuis ampliſſimam annexā habeat. p.517.

vij. An etiam filij eorum qui committunt crimen læſæ maieſtatis humanæ, poſſint ſuccedere in maioratu, tametſi prædictus maioratus iuriſdictionem & dignitatem, quamuis ampliſſimam habeat. p.518.

viij. An non ſolùm filij legitimi hæreticorum, & aliorum committentium crimen læſæ maieſtatis humanæ, & eorum receptatores, fautores, vel defenſores, &c. priuentur hæreditate paterna, & afficiantur aliis pœnis in iure ſtatutis; ſed etiam eorum filij illegitimi. p.519.

ix. An etiam filij adoptiui incurrant pœnas ſtatutas in iure contra filios hæreticorum. ibid.col.2.

DVBITATIO CLXXIV.

An aliis pœnis præter ſupradictas dubitatione præcedenti, afficiantur hæreticorū filii, & nepotes. p.520.

COROLLARIVM I.

An, & quando filij propter parentum delicta priuentur beneficiis. p.521.

ij. An hæreticorum filij ſint ſaltem à iudice Eccleſiaſtico priuandi beneficiis obtentis ante parentum hæreſim. p.525.

iij. An hæreticorum filij ſint priuati ipſo iure beneficiis poſt parentum hæreſim, & reddantur inhabiles ad alia beneficia obtinenda, priuſquam parentes de hæreſi condemnentur. p.526.

iv. An non ſolùm filij hæreticorum, & eorum fautores, defenſores, receptatores, & credentes priuati ſint beneficiis, ſintque inhabiles ad alia conſequenda (ſicut etiam ad officia publica modo quo ſupra explicabam) ſed etiam eorum deſcendentes, atque nepotes vſque ad ſecundam generationem. ibid.

v. An ad hoc vt filij & nepotes hæreticorum incurrant pœnas irregularitatis, & inhabilitatis ad beneficia, non neceſſariò requiratur ſententia Iudicis declarantis parentes fuiſſe hæreticos. p.527.

vi. An filij & nepotes hæreticorum, cùm ſint inhabiles ad beneficia conſequenda, non poſſint beneficium quod antequam inhabiles facti fuiſſent, habebant, permutare. ibid.

vij. An filij, & nepotes hæreticorum, ſicut poſt parentum hæreſim ſunt inhabiles ad beneficia conſequenda, & priuantur beneficiis conſecutis, eo modo quo ſupra dicebam, pari ratione ſint inhabiles ad penſiones, & eis etiam conſecutis priuentur. ibid.col.2.

viij. An filij hæreticorum pœnitentium, & ad fidem reuertentium non priuentur beneficiis, nec reddantur inhabiles ad alia beneficia obtinenda; quamuis ipſorum parentes obierint ante peractam pœnitentiam, dummodo tamen eſſent parati ad illam recipiendam. p.528.

ix. An filij & nepotes hæreticorum (ſi ipſorum parentes in hæreſi deceſſerint) promoueri non poſſint ad ſacros Ordines. ibid.

DVBITATIO CLXXV.

An pœnis quas dicebam ſupra Dubitatione 173. & 174. afficiantur filij & nepotes hæretici damnati in contumacia ob iſtam ſulam. p.528.col.2.

COROLLARIVM I.

Quidnam dicendum de filiis & nepotibus hæreticorum, ſi ipſorum parentes ſint quidem mortui Catholici, ſed tamen tanquam relapſi in hæreſim combuſti fuerint. p.529.

ij. Quidnam dicendum de filiis eorum, quorum ſtatuæ combuſtæ ſunt, eo quod vocati ab Inquiſitoribus ad ſe defendendos de hæreſi de qua ſunt ſuſpecti, non comparuerint. p.530.

DVBITATIO CLXXVI.

An beneficiorum & officiorum priuatio, infamia, & reliquæ pœnæ filiorum propriæ, de quibus dixi ſupra Dubit. 173. & 174. afficiant etiam filios natos, vel conceptos ante delictum parentum. p.530.

Corollaria. p.534.

CLXXVII. Quas pœnas incurrant filij committentium crimen læſæ maieſtatis humanæ. p.535.

CLXXVIII. Quinam nomine filiorum in pœnis ſtatutis à *l. Quiſquis*, comprehendantur. p.537.

PETITIO PRIMA.

An filij committentium crimen læſæ maieſtatis humanæ contra principes ſæculares, priuentur beneficiis ante parentum delictum acquiſitis. p.538.

ij. An pœnæ latæ in Conſtitutione Federici Imperatoris contra crimen læſæ Maieſtatis diuinæ, vel humanæ, (quæ poſtea reſtrictæ ſunt modo quo dicebam Dubit.174. *per cap. ſtatutum 2. de hæret. in 6.*) reſtrictæ ſint in vtroque crimine læſæ maieſtatis, tam ſcilicet humanæ, quàm diuinæ. p.539.

iij. An filij ſi ipſorum parentes committant crimen læſæ maieſtatis humanæ, vel diuinæ, nobilitate priuentur. ibid.

iv. Cur in delictis enormibus filij puniantur propter delictum parentis. p.540.

Obiectiones. p.541.

v. An in delictis enormibus filij puniantur propter delictum parentis, etiam pœna ſenſus, vt coniectionis in carceres, tormentorū, vel capitis. 543.

vi. An filij committentium crimen læſæ maieſtatis humanæ priuentur maioratu, ſaltem ſi maioratus habeat iuriſdictionē & dignitatem, vt Comitatus Marchionatus, vel Ducatus, annexam. p.544.

De modo procedendi in cauſis Fidei tam contra hæreticos, quàm contra quoſcumque alios quomodocumque de hæreſi ſuſpectos.

DVBITATIO CLXXIX.

An in crimine hæreſis procedi poſſit ſummariè, ſimpliciter

citer, & de plano, ſine Aduocatorum, & Iudicum ſtrepitu & figura. ibid.
CLXXX. An, & quid importet clauſula illa, quod ſcilicet in cauſis fidei decidendis procedi poſſit ſummariè, ſimpliciter; & de plano, ſine Aduocatorum, & Iudicum ſtrepitu & figura. ibid.col.a.
CLXXXI. An, & quomodo procedatur in crimine hæreſis via accuſationis. p.546.
Suppoſitum. ibid.
Dubitationis reſolutio. p.547.

PETITIO PRIMA.

Quid dicendum ſi accuſator ad pœnam talionis ſe ſubſcripſerit, & in probatione defecerit, an ſaltem in tali caſu pœna talionis puniri debeat, cùm ipſemet eam ſibi imponi voluerit. p.548.
ij. Quinam ſit modus inſtituendi hanc accuſationem. ibid.
iij. Quidnam ſit accuſatio? vbi etiam in quo differat accuſator ab actore. ibid.col.a.
iv. Quidnam ad accuſationem de iure communi requiratur. ibid.
Aduertenda. p.550.
v. An accuſator priùs quàm accuſet debeat præmittere monitionem ſecretam. p.551.
vi. An, & quando accuſator poſſit deſiſtere ab acſatione incepta. p.552
vij. In quo differat accuſator, ſeu actor in criminalibus à denunciatore. p.552.
viij. In quo differat denunciatio iudicialis, quæ ſola huc ſpectat, à denunciatione charitatiua, canonica, & regulari. ibid.
ix. An aliquis accuſare teneatur. p.554.
x. An, & qualis ſit praxis accuſationis, præſertim inter Regulares. ibid.col.a.

DVBITATIO CLXXXII.

Cuinam in crimine hæreſis competat accuſatio. p.556.
CLXXXIII. An, & quomodo procedatur in crimine hæreſis via denunciationis. p.557.
Petitio. An, & qualis in aliis delictis ſit paxis denunciationis iuridicę, præſertim inter Regulares. 559.
CXXXIV. An, & quomodo in crimine hæreſis procedatur via inquiſitionis. p.559

PETITIO PRIMA.

An vt coniux in quolibet alio crimine via inquiſitionis generalis procedat, præcedere debeat infamia perſonæ, vel criminis. p.559.
Aduertenda, circa inquiſitionem hanc generalem, præſertim in ordine ad generales. p.562.
ij. An quando crimen eſt publicum, ſed auctor criminis occultus, Iudex inquirere poſſit, quiſnam illud perpetrauerit. p.563.
iij. An vt Iudex inquirat per inquiſitionem ſpecialem de perſona, requiratur quod de criminoſo infamia præcedat. p.565.
iv. An extra hos quatuor caſus poſſit Iudex etiam in aliis caſibus inquirere per inquiſitionem ſpecialem, tametſi non præcedat infamia de criminoſo, iuxta praxim Iudicum ſæcularium, qui ſolùm ex denunciatione publici Officialis ad tale munus deputati, vel alicuius priuati, vel ad querelam partis offenſæ (quæ tamen onus probandi in ſe ſuſcipere non vult) procedunt ad capiendas informationes, & indicia, quibus habitis contra criminoſum formant libellũ inquiſitionis. p.566.
Obiectiones. p.568.
Aduertenda. p.569.
Corollarium. p.570.
v. An, & quibus modis aperiatur via ad inquiſitionem ſpecialem. ibid.
Aduertenda. p.571.
vi. An, & quando ſit praxis inquiſitionis ſpecialis, præſertim inter regulares. p.573.
vij. An Iudex, ſi poſtquam præter ordinem iuris crimen deprehendit, vel extorſit, reum condemnet, hæredibus rei ad reſtitutioné teneatur. p.576.
Coroll. 1. An rata debeat eſſe rei confeſſio, quam Iudex per fictam immunitatis promiſſionem, vel aliam ſimulationem extorſit, ita vt ſecundum talem confeſſionem reus damnari poſſit. p.578.
Coroll. 2. An, & quam immunitatem reo præſtet ſaluuſconductus, ſeu publica fides, & ſecuritas eundi ad certum locum, & exinde redeundi. ibid. col.2.
viij. An Iudex teneatur ferre ſententiam ſecundum probationes publicas, quamuis ipſe priuata ſcientia veritatem in contrarium eſſe certò nouerit. p.579.
ix. An ſententia in cauſa ſiue ciuili, ſiue criminali, per erroré facti lata, poſtea reſcindi debeat. p.580.
x. Ad quid Iudex, ſi malè contra leges publicas ſententiam tulit, teneatur. ibid.col.2.
xi. An quis poſſit eſſe iudex in propria cauſa. 581.
xij. An, & quis Iudex, originis ſcilicet, domicilij, vel delicti, debeat criminis reum iudicare, & punire. p.582.

DVBITATIO CXXXV.

An, & quomodo reus citari debeat p.582.col.a.
CLXXXVI. An reo priuſquam condénetur, vel abſoluatur concedi debeant defenſiones. p.583.
CLXXXVII. An, & quando in crimine hæreſis, appellatio interponi, & admitti poſſit. p.585.
CLXXXIX. An ſaltem appellari poſſit ab actibus & ſententiis interloquutoriis, atque adeo à grauamine illato ante ſententiam diffinitiuam. p.586.
CXC. Ad quemnam appellandum ſit in actibus & ſententiis interloquutoriis. p.587.
CXCI. An Inquiſitor à reo recuſari poſſit vt ſuſpectus. p.588.
CXCII. De tortura inferenda in crimine hæreſis. ibid.col.a.

SECTIO PRIMA.

An in crimine hæreſis inferri poſſit tortura. p.589.
ij. An Inquiſitores debeant proniores eſſe ad torquendum reum. ibid.
iij. An quando crimen eſt vehementer indicatum ſit in arbitrio Inquiſitorum procedere ad pœnam extraordinariam, vel ad torturam. p.590.
iv. An ad reum torquendum ſufficiant indicia leuiora in crimine hæreſis, quàm in aliis criminibus. ibid.
v. Quandonam in crimine hæreſis inferri poſſit tortura, quando verò non. p.591.
vi. *Corollarium* 1. An ad torquendum reum indiſtinctè ſufficiat vnum tantùm indicium per duos tamen teſtes probatum. p.592.
vij. *Coroll.* 2. An ad torquendum reum ſufficiant plura indicia, per teſtes tamen ſingulares probata. p.593.
viij. An ad torquendum reum alioquin bonæ famæ in crimine veneficij ſufficiat denunciatio complurium ſagarum abſque vllis aliis indiciis. ibid.col.a.
ix. An Reus à tortura, indiciis legitimis non præcedentibus, ſicque indebitè, ſeu iniuſtè ſibi delata poſſit appellare. p.594.
x. Quænam ſint indicia, quorum quodlibet probatum

tum ſufficiens ſit ad torturam inferendam. ib.c.2.

xi. *Coroll.* 1. An ad torquendum reum ſufficiat dictum vnius teſtis, immediatè deponentis de delicto. p.597.

xij. *Coroll.* 2. An idem dicendum ſit, ſi reus ſit bonæ famæ. ibid.

xiij. *Coroll.* 3. Quidnam dicendum ſi reus ſit bonę famæ. p.598.

xiv. *coroll.* 4. An ad torquendum Confeſſarium ſollicitantem ſufficiat dictum, ſeu delatio vnius fœminæ bonæ famæ. ibid.

xv. *Coroll.* 5. An ad torquendum reum ſufficiat dictum voius teſtis minoris viginti annis, immediatè ſimiliter deponentis de delicto. ibid.col. 2.

xvi. *Coroll.* 6. An ad torquendum reum ſufficiat dictum vnius ſocij criminis. p.599.

xvij. *Coroll.* 7. An ad torquendum reum ſufficiat dictum vnius ſocij criminis adminiculatum, vel dictum duorum ſociorum, ſi qui teſtificatur, alias exceptiones ſeu defectus patiatur. p.600.

xviij. *Coroll.* 8. An vt ſocij criminis fidem faciant contra nominatum, ſufficiat quod tantùm iurent, & non torqueantur? vbi autem an idem in eodem caſu dicendum de aliis teſtibus inhabilibus. p.601.

xix. *Coroll.* 9. Quiſnam ex complicibus, ſi plures torquendi fuerint priùs torqueri debeat? Vbi etiam, an idem in eodem caſu (ſi ſcilicet plures teſtes ſimiliter torquendi ſint) dici debeat de teſtibus. ibid.

xx. *Coroll.* 10. An ad torquendum reum ſufficiat confeſſio extraiudicialis. p.602.

xxi. *Coroll.* 11. An ad torquendum reum ſufficiat fama. p.603.

xxij. *Coroll.* 12. An ad torquendum reum ſufficiat mendacium, variatio, vel vacillatio in reſpondendo. ibid.col. 2.

xxiij. *Coroll.* 13. An ad torquendum reum ſufficiat fuga, ve ſimile aliquod indicium. p.604.

xxiv. *Coroll.* 14. An reus pluries torqueri poſſit. ibid.

xxv. *Coroll.* 15. An & quomodo reus in tortura debeat interrogari. ibid.

xxvi. *Coroll.* 16. An, & quo tempore debeat fieri, quod reus ratificet confeſſionem in tormentis factam. ibid.col. 2.

xxvij. An perſonæ, quæ in aliis criminibus ſunt exemptæ à tortura, in crimne hæreſis torqueri poſſint. p.605.

Aduertenda pro praxi. p.607.

xxviij. An, & quid dicendum de reo confitente, vel negante in tormentis. ibid.col. 2.

xxix. An reus conuictus, & confeſſus, pro habendis complicibus torqueri poſſit ab Inquiſitoribus. p.608.

xxx. An reus torqueri poſſit ab Inquiſitoribus abſque eo quod detur ipſi copia indiciorum? vbi etiam an & torqueri poſſit ab iiſdem, abſque eo quod ipſi publicentur nomina teſtium, & accuſatorum. p.609.

xxxi. An reus ſi fuerit minor, torqueri poſſit ab Inquiſitoribus abſque eo quod ipſi detur curator. Vbi etiam an torqueri poſſit ab iiſdem, vel confeſſionem quam fecit tortura, ratificare extra torturam, abſque eo quod ſit præſens ipſius curator. p.610.

xxxij. An quando reus eſt conuictus, ac torquetur ſuper intentione, vel complicibus, torqueri tunc debeat ab Inquiſitoribus cum clauſula, *citra praiudicium probatorum.* p.611.

xxxiij. An reus tortus, ſed negatiuus, puniri poſſit ab Inquiſitoribus pœna aliqua ſaltem extraordinaria. ibid.col. 2.

xxxiv. An reus torqueri poſſit ab Inquiſitoribus, ſi reſpondere recuſet ad interrogata. p.612.

xxxv. Per quodnam tormentum reus torqueri debeat ab Inquiſitoribus. ibid.

xxxvi. An Eccleſiaſtici non infamati, ſed tantùm indiciati, torqueri debeant ab Inquiſitoribus. ibid.col. 2.

xxxvij. An, & quid facere debeant Inquiſitores, ſi timeant quod reus ex maleficiis, & incantationibus in tortura veritatem dicturus non ſit. p.613.

xxxviij. An Inquiſitores ſi torqueant reum, ex opinione probabili, relicta probabiliori, puniri debeant à ſuis Viſitatoribus. ibid.

Suppoſita. ibid.col. 2.

Difficultatis reſolutio. p.619.

Petitio. An idem dicendum ſit de agente morali, quod ſcilicet poſſit ſimimiliter, ſicuti Iudex, in ſuis actionibus moralibus ſequi opinionem probabilem, relicta probabiliori. p.620.

Obiectiones. p.625.

Corollaria. p.627.

xxxix. An Inquiſitores torquere poſſint reum ſine Epiſcopo, vel è contra. p.629.

xl. An Inquiſitores torquere ſaltem poſſint teſtem ſine Epiſcopo, vel è contra. ibid.col. 2.

PETITIO PRIMA.

Ad quid introducta ſit tortura. Ibid.

ij. An ad reo torturam inferendam ſufficiat ſemiplena probatio. p.630.

iij. An ad reo torturam inferendam ſufficiat de authore criminis publica fama. p.631.

iv. An ad reo torturam inferendam ſufficiat Rei confeſſio extraiudicialis, ſeu extra iudicium. ibid.col. 2.

v. An ad reo torturam inferendam ſufficiat duorum, vel trium ſociorum aſſertio. p.632.

vi. An ad reo torturam inferendam ſufficiat ſola fuga poſt delictum arrepta. p.633.

vij. An ad reo torturam inferendam ſufficiat inimicitia grauis. ibid.col. 2.

viij. An ad reo torturam inferendam ſufficiat inconſtantia, titubatio, vel mendacium illius dum circa cauſæ principalia examinatur. p.634.

ix. An ad reo torturam inferendam ſufficiat ſi reus viſus fuerit exire cum gladio ſtricto ex aliquo loco, vbi reperiatur aliquis recenter occiſus. ibid.

x. An ad reo torturam inferendam ſufficiat ſi facto aliquo magno furto, cuius ignoratur author, quis inops ibi ſæpe verſari conſuetus de repente diues appareat. ibid.

xi. An ad reo torturam inferendam ſufficiat, ſi res ſublata reperiatur apud illum. ibid.col. 2.

xii. An præter indicia ſupradicta, dari poſſint alia quæ ſimiliter ad reo torturam inferendam ſufficientia ſint; vbi etiam an detur caſus in quo poſſint Inquiſitores torquere reum, & non imponere ei abiurationem de vehementi. ibid.

xiij. An reus poſſit pluries torqueri? vbi etiam an licet reus fuerit tortus, poſſint Inquiſitores ei imponere abiurationem tantùm de leui. p.635

xiv. An reus aliquando ex ſolis indiciis condemnari poſſit ad pœnam ordinariam? Vbi etiam quid dicendum in cauſa fidei. p.636.

xv. An, & quid dicendum de tortura inter Regulares. p.637.

Digitized by Google

DVBITATIO CXCIII.

De probatione requiſita in crimine hæreſis. p.638.

SECTIO PRIMA.

An crimen hæreſis debeat plenè, & concludenter probari, an verò ſufficiant ſolùm iuris præſumptiones. p.638.

ij. Quotnam modis crimen hæreſis probetur. ibid.col.2.

iij. An aduerſus hanc ſcripturam, & aduerſus hæc vec verba, vel facta admitti poſſit probatio in contrarium. p.639.

iv. An duæ imperfectæ, ſeu ſemiplenæ probationes iungantur ad vnam perfectam, integram, ſeu plenam probationem in crimine hæreſis efficiendam, vt exinde reus ad pœnam ordinariam condemnari poſſit. p.640.

v. An in fauorem Rei, & contra accuſatorem, & fiſcum ſufficiat probatio, quæ ex præſumptione, vel aliis indiciis, vel ex ſemiplena probatione oritur. ibid.

DVBITATIO CXCIV.

De ſententia ferenda in crimine hæreſis. p.641.

SECTIO PRIMA.

An ſententia in communi (tam ſcilicet abſolutoria, quæ abſoluit reum, quàm condemnatoria, quæ illum condemnat) fieri debeat ex conſilio Peritorum. p.641.

ij. An ſi Inquiſitores ad ſententiam in communi, tam ſcilicet abſolutoriam, quàm condemnatoriam, procedant nullo Peritorum conſilio requiſito; ſit illa nulla: vbi etiam quid dicendum de captura. p.642.

iij. An Inquiſitores in ferenda ſententia in communi, tam ſcilicet abſolutoria, quàm condemnatoria, debeant ſequi conſilium Peritorum. ibid.col.2.

iv. Quanta ſententia in communi, tam ſcilicet abſolutoria, quàm condemnatoria, ferri debet in ſcriptis. p.643.

v. An ſententia in communi, tam ſcilicet abſolutoria, quàm condemnatoria, ferri debeat ab ipſiſmet Inquiſitoribus. ibid.

vi. An & quid dicendum de ſententia in particulari, & priùs de abſolutoria. p.644.

vij. An, & quid dicendum de ſententia in particulari, & poſterius de condemnatoria. ibid. col.2.

viij. An reus abſolutus, & tanquam innocens declaratus, ſi poſtea ſuperueniant nouæ criminis probationes, poſſit non obſtante priori ſententia abſolutoria, de nouo inquiri, examinari, & condemnari. p.645.

ix. An condemnatus pœna arbitraria, eo quod legitimæ criminis probationes non extiterint, poſſit iterum, ſi ſuperueniat poſtea legitima criminis probatio, pœna ordinaria puniri. ibid.col.2.

x. An ſententia hæretici delinquentis condemnatoria fieri debeat in præſentia Iudicis ſæcularis, ita vt ſi aliter fiat, nullius ſit valoris. ibid.

R.P.D. TH.

R. P. D. THOMÆ DELBENE, TRACTATVS DE IIS QVÆ AD HÆRESIM & Sanctæ Inquiſitionis Officium pertinent.

DVBITATIO PRIMA.

Quid dicendum de prima excommunicatione, ſeu cenſura Bullæ Cœnæ aduersùs Hæreticos, & Schiſmaticos?

SVMMARIVM.

1 *Cenſura Bullæ Cœnæ ità dicuntur, quia feria quinta in Cœna Domini promulgantur.*

2 *Bulla Cœnæ non obligat in locis, in quibus non eſt recepta.*

3 *Bullæ Cœnæ cenſuræ vt firmitatem habeant, non aliud requiritur, quàm ipſarum authentica publicatio; quia eſt proceſſus, ſeu conſtitutio generaliter lata contra futurum delinquentem; non autem contra determinatam perſonam, contra quam neceſſaria eſſet citatio, vtpote de iure naturæ.*

4 *Bullæ Cœnæ cenſuræ durant quouſque noua Bulla expedita fuerit; adhuc enim mortuo Pontifice dictæ cenſuræ ſubſiſtunt.*

5 *Bullæ Cœnæ cenſuras quidam exiſtimant, latas dicendas eſſe à iure, eo quod, mortuo auctore, non extinguuntur.*

6 *Bullæ Cœnæ cenſuras quidam exiſtimant, latas dicendas eſſe ab homine, eo quod feruntur pro tempore determinato.*

7 *Bullæ Cœnæ cenſuræ neque ſunt à iure, neque ab homine propriè, & cur; ſed ſunt media inter ſententias latas à iure, & ab homine, & participant de natura ambarum, quibuſcumque non obſtantibus.*

8 *Bullæ Cœnæ cenſuræ non multiplicantur, eo quod à Pontifice in hac Bulla expediantur, & in corpore iuris inſertæ ſint, quia res præcepta non eſt diuerſa, ſed eadem & ſub eodem fine.*

9 *Bulla in noua ſi omittatur aliquis caſus, qui erat in Bulla antiqua, eo ipſo ex vi Bullæ nullam inducit obligationem, quam tamen inducet, ſi in corpore iuris contentus fuerit: quia eſſe caſum expreſſum, vel omiſſum in Bulla, non variat iuris diſpoſitionem.*

10 *Limita, cùm ius illud, ſecluſa bulla, vim ſuam obtinebat; at ſecùs ſi aliunde reuocatum eſſet: quia ſtante tali reuocatione non poteſt robur accipere ex vi Bullæ, niſi dum in Bulla fuerit reuocatum.*

11 *Priuilegia aliqua ſi fuerint in Bulla reuocata, quorum reuocatio in ſubſequenti Bulla omiſſa fuerit, reuiuiſcunt, & robur accipiunt, ac ſi nunquam fuerint reuocata, præſertim ſi in iure communi dicta priuilegia fuerint inſerta.*

12 *Priuilegium in caſu noſtro reuocatione Bullæ non eſt abſolutè extinctum; ſed ſolùm ſuſpenſum, dum ſcilicet reuocatio Bullæ vim ſuam obtinet.*

13 *Hæretici cuiuſcumque ſectæ, ipſorum credentes, receptatores, fautores, & generaliter quilibet ipſorum defenſores, Hæreticorum libros hæreſim continentes, vel de Religione tractantes, ſine auctoritate Sedis Apoſtolicæ ſcienter legentes, retinentes, imprimentes, vel quomodocumque defendentes ex qualibet cauſa, &c. necnon ſchiſmatici, & recedentes à Romani Pontificis pro tempore exiſtentis obedientia, ſunt excommunicati per primam excommunicationem Bullæ Cœnæ.*

SVPPONO primò cenſuras Bullæ Cœnæ ſic dici, quia ſummus Pontifex eas profert, & promulgat feria quinta in Cœna Domini. 1

Suppono ſecundò, nos loqui pro locis, in quibus Bulla Cœnæ locum habet, non autem pro locis, in quibus forſan locum non habet, eo quod ibi recepta non ſit; quia non eſt Theologi augere, vel minuere priuilegia locorum. 2

Suppono tertiò, vt hæ cenſuræ firmitatem habeant, non aliud requiri, quàm ipſarum authenticam publicationem; quia licèt proceſſus contra determinatam perſonam non poſſit fieri ſine illius citatione (nam cuilibet iure naturali competit ius defenſionis) tamen ſecus eſt de proceſſu, ſeu conſtitutione, vel præcepto generaliter lato contra futurum delinquentem, quia à nullo eius efficacia impediri poteſt: Doctores communiter apud 3

Sayrum *lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 4. & Bonacinam *tom.* 3. *de cenſur. quaſt.* 1. *punct.* 3. circa finem.

4 Suppono quartò, dictas cenſuras durare, quouſque noua Bulla expedita fuerit, vt patet ex verbis einſdem Bullæ, circa finem, ibi: *Volentes, noſtros proceſſus, ac omnia & quacunque his literis contenta, quouſque alij huiuſmodi proceſſus à nobis, aut à Romano Pontifice pro tempore exiſtente fiant, aut publicentur, durare, ſuoſque effectus omninò ſortiri.* Vnde ſatis patet, quad adhuc mortuo Pontifice, dictæ cenſuræ ſubſiſtant.

An autem dicendæ ſint cenſuræ latæ à iure, vel ab homine?

5 Quidam, vt Syluest. *verb. Excommunicatio* 7. *n.* 78. Nauarr. *cap.* 21. & *cap.* 23. Viualdus Salas *de legib. diſput.* 1. *ſect.* 9. *n.* 62. & alij, quos citat, & ſequitur Bonacina *tom.* 3. *de cenſur: in particul diſp.* 1. *q.* 1. *punct.* 5. *n.* 2. putant, dicendas eſſe latas à iure, eo quod mortuo auctore non extinguuntur, & promulgantur ad perpetuam rei memoriam, & in vim conſtitutionis.

6 Alij, vt Sotus *in* 4. *diſt.* 22 *quaſt* 2. *art.* 3. Toletus *lib.* 1. *cap.* 18. Suarez *diſp.* 21. *de cenſur. ſect.* 1. *num.* 2. cenſent, dicendas eſſe latas ab homine, eo quòd feruntur pro tempore determinato (donec ſcilicet noua Bulla promulgetur) ceſſantque, ea promulgatione facta, abſque vlla reuocatione.

7 Alij, vt Sayrus *loco ſuprà citato, cap.* 1. *n.* 18. & Reginald. *lib.* 9. *n.* 130. (etſi quæſtio potiùs ſit de nomine, quàm de re; cùm conſtet, ob mortem Pontificis dictas cenſuras durare, ceſſare tamen abſque vlla reuocatione à tempore, quo noua Bulla fuerit promulgata) rectiùs aiunt, tales cenſuras neque propriè eſſe à iure (cùm non ſint ex ſe perpetuæ, ſed ceſſent abſque vlla reuocatione, noua Bulla expedita) neque propriè eſſe ab homine (cùm, mortuo authore, non expirent) ſed eſſe medias inter ſententias latas à iure, & ab homine, & participare de natura ambarum.

Non obſtat, ipſas latas eſſe ad perpetuam rei memoriam, quia ea verba ſunt appoſita, non ad concedendam Bullæ firmitatem perpetuam, ſed ad excitandam illius memoriam.

Neque obſtat vox illa *Conſtitutionis*; quia vox talis communis eſt, tam ſententiis latis à iure, quàm ab homine: præterquàm quod in principio Bullæ, hæc conſtitutio vocatur proceſſus annalis.

8 Suppono quintò, has cenſuras non multiplicari, eo quod à Pontifice in hac Bulla expediantur, & in corpore iuris inſertæ ſint; quia res præcepta non eſt diuerſa, ſed eadem, & ſub eodem fine; quapropter non eſt caput, vnde multiplicatio ſumi poſſit: Nauarr. *in cap. ita quorumdam, de Iudæis,* Suarez *de cenſur. diſp.* 21. *ſect.* 1. *n.* 3. & Reginald. *loco ſuprà citato, n.* 128.

9 Hinc ſequitur primò quod ſi in Bulla noua omittatur aliquis caſus, qui erat in Bulla antiqua, eo ipſo ex vi Bullæ nullam inducit obligationem; quam tamen inducet, ſi in corpore iuris contentus fuerit: quia, eſſe caſum expreſſum, vel omiſſum in Bulla, non variat iuris diſpoſitionem; Nauarr. *vbi ſuprà, notabil.* 11. *num.* 25. Sayr. *lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 5. & Reginald. *citato num.* 128.

10 Quod tamen intellige, cùm ius illud, ſecluſa Bulla, vim ſuam obtinebat: at ſecus, ſi aliunde reuocatum eſſet; quia, ſtante tali reuocatione, non poteſt robur accipere ex vi Bullæ, niſi dum in Bulla fuerit renouatus.

11 Sequitur ſecundò, quod ſi aliqua priuilegia fuerint in Bulla reuocata, quorum reuocatio in ſubſequenti Bulla omiſſa fuerit, reuiuiſcant, & robur accipiant, ac ſi nunquam fuerint reuocata; Præſertim ſi in iure communi dicta priuilegia fuerint inſerta: Sayrus *cit. cap.* 2. *n.* 5. contra Bonacinam *diſput.* 1. *de cenſur. in particul. q.* 1. *punct.* 5. *n.* 3.

12 Obiicies: Poſita reuocatione priuilegij, priuilegium extinctum eſt; At priuilegium ſemel extinctum non reuiuiſcit abſque noua ipſius conceſſione; Ergo, quamuis reuocatio ceſſet, quia non adeſt noua priuilegij conceſſio, priuilegium denuò robur accipere non poteſt.

Reſpondetur: Nego maiorem: quia in caſu noſtro priuilegium illud reuocatione Bullæ non eſt abſolutè extinctum, ſed ſolùm ſuſpenſum, dum ſcilicet reuocatio Bullæ vim ſuam obtinet; ſiquidem priuilegium illud non alia ratione extinguitur, quàm reuocatione, quæ in Bulla continetur. At reuocatio Bullæ non eſt abſoluta, ſed quouſque noua Bulla expedita fuerit. Ergo vſque ad illud tempus priuilegium reuocat; alio autem tempore adueniente, reuocatio ceſſat, ſicque priuilegium reuiuiſcit. His ſuppoſitis.

Reſpondetur: Per hanc primam excommunicationem ſunt excommunicati primò Hæretici cuiuſcumque ſectæ. Secundò ipſorum credentes. Tertiò ipſorum receptatores. Quartò ipſorum fautores, & generaliter quilibet ipſorum defenſores. Quintò, qui hæreticorum libros hæreſim continentes, vel de Religione tractantes ſine auctoritate Sedis Apoſtolicæ ſcienter legunt, retinent, imprimunt, vel quomodocumque defendunt, ex qualibet cauſa publica, vel occulta, quolibet ingenio, vel colore. Sextò Schiſmatici, & qui ſe à Romani Pontificis pro tempore exiſtentis obedientia pertinaciter ſubtrahunt, recedunt. Omnia hæc patent ex contextu ipſius Bullæ Cœnæ Domini. 13

DVBITATIO II.

Quinam ſint Hæretici, qui hac prima excommunicatione primo ſunt excommunicati?

SVMMARIVM.

1 *Credentes voluntariè aliquid fidei catholica contrarium, vel de eo pertinaciter dubitantes, ſunt excommunicati prima excommunicatione Bulla Cœna lata contra Hareticos.*

2 *Pertinacia requiritur, vt quis dicatur Hareticus, qua conſiſtit in eo, vt quis firmiter non credat, vel dubitet de veritate illius, quod ab Eccleſia proponitur.*

3 *Hareſis eſt error voluntarius, & pertinax contra doctrinam & veritatem fidei Catholica.*

4 *Hareſis dicitur error voluntarius, quia ſine voluntate non eſt peccatum.*

5 *Hareticus dicitur pertinax, quia videns ſe aduerſari doctrina Eccleſia, adhuc adharet propria opinioni, nec paratus eſt emendari.*

6 *Error pertinax eſt ille, qui eſt ex cognitione oppoſitionis cum fide, quia dum non cognoſcitur aſſenſus doctrina ab Eccleſia Romana recepta contrariari, pertinax cenſeri non debet. At ſecùs eſt poſita huiuſmodi cognitione, quia reſiſtitur Eccleſia Romana, & per illam non emendatur.*

RESPONDATVR: Sunt, qui voluntariè credunt aliquid fidei catholicæ contrarium, vel de eo pertinaciter dubitant, iuxtà textum *in cap.* 1. *de heretic.* & *cap.* 1. *de ſumma Trinitate, & fide catholica.* 1

Debet etiam adeſſe pertinacia, iuxtà textum *in cap. dixit Apoſtolus,* & *cap. qui in Eccleſia* 24. *q.* 4. quæ conſiſtit in eo, vt quis firmiter credat, vel dubitet de veritate illius, quod ab Eccleſia proponitur, Canus *lib.* 12. *de locis Theologie. cap.* 6. Vaſquez 1. 2. *diſput.* 26. *cap.* 4. Sayr. *lib.* 1. *cap.* 4 *n.* 15. & alij paſſim. 2

Ex his ſequitur, quod hæreſis ſit error voluntarius, & pertinax contra doctrinam, & veritatem fidei catholicæ: Canus *loco ſuprà citato, cap.* 8. Suarez *diſp.* 19. *de fide, ſect.* 1. *n.* 5. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 7. & Farinac. *de hæreſi q.* 178. §. 1. *in principio.* 3

Dicitur, *Error voluntarius,* quia ſine voluntate non eſt peccatum. 4

5 Dicitur ſecundò, *Pertinax*, quia videns aduerſari doctrinę Eccleſiæ, adhuc adhæret propriæ opinioni, nec paratus eſt emendari.

Et quidem pertinaciam ad hæreſim requiri, patet ex dictis ſuprà, & ex dicendis infrà, *Petitione ſecunda*, & conueniunt Doctores omnes cum Auguſtino relato *in cit. cap. qui in Eccleſia* 24. *q.* 3. & in Concilio Vienenſi relato *in Clement.* 1. *de Summa Trinit.*

6 Secundò, etſi varient in eius explicatione; Ego tamen cum Valentia 2. 2. *diſput.* 1. *q.* 11. *punct.* 1. *diffic.* 4. *ad* 2. Vaſquez *p.* 2. *diſput.* 126. *n.* 6. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 7. *num.* 2. *& ſeqq.* & aliis arbitror, pertinacem errorem eſſe illum, qui eſt ex cognitione oppoſitionis cum fide; quia dum non cognoſcis aſſenſum tuum doctrinæ ab Eccleſia Romana receptæ contrariari, pertinax cenſeri non debes; qua tamen cognitione poſita, ſi propriæ opinioni contra doctrinam Eccleſiæ Romanæ adhæreas, pertinax eris; quia Romanæ Eccleſiæ reſiſtis, & per illam non emendaris.

PETITIO PRIMA.

Quinam verè, ſeu propriè ſit Hæreticus, & incurrat Excommunicationem, & alias cenſuras, vel pœnas Eccleſiæ latas contrà Hæreticos?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus vt quis propriè ſit, neceſſariò requiritur, quod aliquando fidem Chriſtianam profeſſus fuerit; qui enim eam nondum profeſſus eſt, vel acceptauit, non eſt propriè Hæreticus.*

2 *Cathecumenus quamuis baptizatus non fuerit, poteſt eſſe Hæreticus, cùm non neceſſariò requiratur quòd fidem Chriſtianam profeſſus fuerit, vel acceptauerit in Baptiſmo.*

3 *Hæreticus propriè eſt qui ſub nomine Chriſtiano, & retinendo Chriſti confeſſionem, in fide Chriſti falſa dogmata ſequitur, & eius fidem corrumpit.*

4 *Cathecumenus, quamuis Baptizatus non ſit, credit tamen in Chriſtum, & eſt illi vnitus per fidem, poteſtque per Baptiſmum flaminis, vel ſanguinis ſaluari, & exteriùs etiam Chriſtum confitetur.*

5 *Cathecumenus ſi à fide recedat, quod non ſit Hæreticus, vtpotè non baptizatus, ſatis probabiliter docent alij fundati in Diuo Thoma, docente Hæreticum eſſe illum, qui à fide in veritate ſuſcepta recedit. At S. Thomas per fidem in veritate ſuſceptam non intelligit fidem ſuſceptam in baptiſmo, ſed ſuſceptam in veritate, id eſt, non in vmbra, & figura, ſed in manifeſtatione, & exhibitione veritatis.*

6 *Cathecumenus quamuis ſit propriè Hæreticus, ſi à fide recedat, non tamen incurrit excommunicationem, nec alias cenſuras, & pœnas Eccleſiæ contra Hæreticos latas.*

7 *Baptiſmus eſt ianua per quam homines ingrediuntur in Chriſti Eccleſiam viſibilem, ita vt character baptiſmalis ſit ſignum, per quod homines ſubiiciantur iuriſdictioni Eccleſiæ.*

8 *Cathecumenus Eccleſiæ non ſe obligauit, neque ei promiſit, quod Religionem Chriſtianam ſit amplexurus.*

9 *Cathecumenus ſi velit redire ad Iudaiſmum, vel Paganiſmum, &c. cogi non poteſt ab Eccleſia quod non redeat; neque cogi ab Eccleſia, quod baptiſmum ſuſcipiat.*

10 *Qui cœpit credere in Chriſtum interiùs, & etiam exteriùs, ſi tamen nondum petiit baptiſmum, cogi non poteſt ad petendum baptiſmum, neque ſi à fide recedat, puniri poteſt ab Eccleſia.*

11 *Inquiſitores quandocumque volunt in aliquem procedere propter crimen hæreſis, inquirunt, an ille fuerit baptizatus.*

12 *Cathecumeni non ſunt membra Eccleſiæ, ſeu in Eccleſia, re, ſeu quoad effectum; ſunt tamen in Eccleſia voto & deſiderio.*

13 *Cathecumeni non ſunt membra Eccleſiæ, ſeu in Eccleſia re, ſeu quoad effectum, ſunt tamen voto & deſiderio, ſeu quoad affectum: Nempe ſaluari poteſt extra Eccleſiam, ſi ſit extra eam tam re, ſeu quoad effectum, quam voto & deſiderio. At ſecus, ſi ſit extra eam tantùm re, & quoad effectum.*

14 *Cathecumeni licet ſint membra Chriſti per fidem internam, & inuiſibilem, non tamen ſunt membra Eccleſiæ.*

15. *Baptizatus baptiſmo tamen inualido, defectu ſcilicet materiæ, formæ, vel Miniſtri intentionis eſſentialis, ſi à fide poſtea recedat, eſt verè & propriè hæreticus. Quod ex Conciliis, & Patribus probatur.*

16 *Hæretici huiuſmodi, quidquid in contrarium dixerint alij, non poſſunt ab Eccleſia puniri, quia ipſa non poteſt punire eos, in quos iuriſdictionẽ non habet.*

17 *Eccleſia non recipit homines in ſua membra, niſi per ſignum ſenſibile à Chriſto inſtitutum, quale eſt Baptiſmus.*

18 *Baptizati prædicti, ſi habuerint intentionem ſuſcipiendi Baptiſmum, qui tamen fuit inualidus ob defectum materiæ, formæ, vel Miniſtri intentionis eſſentialis, ſecundum aliquos cogi poſſunt ab Eccleſia ad ſuſcipiendum verum Baptiſmum: At probabilius eſt oppoſitum.*

19 *Hæreticus verò & propriè quis poteſt eſſe, quamuis fidelis fuerit, multi enim baptizantur in infantia, & viuunt inter hæreticos, & errorem errores ſequuntur, & propriè nunquam fideles fuerunt.*

20 *Baptizati taliter ſunt infideles, & cùm Chriſtum profiteantur & credant, etſi fide non diuina, ſed humana, non ſunt Pagani, neque Iudæi.*

21 *Interdum contingit, quod quis ab infantia baptizetur, & ab hæreticis educetur, & nunquam verum Baptiſmum, nec habitum fidei infuſa propter defectum materiæ, formæ, vel Miniſtri intentionis eſſentialis receperit: At iſte talis, cùm Chriſtum profiteatur, non eſt Paganus, neque Iudæus, licet credat fide non diuina ſed humana.*

22 *Credens totum id quod fide catholica credendum eſt, non tamen credens aliquam ſpecialem reuelationem ſibimet ipſi factam, quam certò & firmiter iudicat, vel euidenter in atteſtante cognoſcit eſſe diuinam, eſt propriè hæreticus, quia talem ſpecialem reuelationem tenetur credere fide diuina, ſupernaturali & theologica, ſicut alias res fidei reuelatas.*

23 *Reuelationes huiuſmodi ſpeciales, ſeu particulares, quod homo teneatur credere fide theologica, ſatis indicat Tridentinum Concilium* ſeſſ. 6. cap. 12.

24 *Adæ, Abrahæ, & aliis fuerunt à Deo immediatè reuelata aliqua, quæ illi infallibiliter, & non niſi fide theologica crediderunt, cùm ipſorum fides fuerit eiuſdem rationis cum noſtra.*

25 *Reuelationes prædictas non credens reprehenditur in ſacris Literis.*

26 *Reuelationes particulares, ſpeciales, ſeu priuatæ fide theologica credendæ non ſunt, ex Caietano & aliis quibuſdam, ex eo, quod Innocentius III. dicat, non eſſe fidem habendam alicui reuelationi: At Innocentius loquitur in ordine ad eos, qui reuelationes particulares audiunt ex aliis, non autem in ordine ad eos, qui eas habent ex ſeipſis.*

27 *Reuelationes particulares, ſpeciales, ſeu priuatæ licet credendæ ſint, aduertendum tamen eſt, vtrum ſint à Deo, an aliunde.*

28 *Reuelationem ſpecialem, priuatam, ſeu particularem non credens, licet propriè ſit hæreticus, non tamen cõtrahit pœnas ab Eccleſia aduerſus hæreticos latas.*

29 *Eccleſia non imponit pœnas niſi illiſqui recedunt à Fide Catholica, ſcilicet recedunt ab iis robus, quas Eccleſia proponit credendas omnibus Fidelibus, contra nonnullos ſentientes oppoſitum.*

30 *Iſte talis contrahit quidem pœnas ab Eccleſia latas aduerſus Hæreticos, ſi exteriùs aſſerat, Deum poſſe mentiri in priuatis reuelationibus, & non eſſe credendum, cùm in particulari aliquid reuelat, ſed ordinariè non contrahit pœnas ab Eccleſia latas aduerſus hæreticos, qui priuatam reuelationem non credit.*

31 *Iudæus in infantia, quamuis ignorans Baptiſmum recipiat, & poſtea ad Iudaiſmum reuertatur; eſt etiam propriè hæreticus.*

32 *Iudæus, qui non ſponte, ſed coactè Baptiſmum ſuſcipit, ſi poſteà ſimiliter ad Iudaiſmum reuertatur, dummodo coactio non fuerit abſoluta, ſed conditionalis, propriè hæreticus eſt.*

33 *Item etiam eſt propriè hæreticus is, qui falsò putans aliquid ab Eccleſia definiri, illud non credit, quia ſic putat, quod vera non ſint omnia, quæ ab Eccleſia ſunt definita.*

1 RESpondetur iuxta ea quæ dicam infra *dubit.* 10. Ad hoc vt quis ſit propriè hæreticus, neceſſariò requiritur quod aliquando fidem Chriſtianam profeſſus fuerit, S. Thom. 2.2.*q.* 11.*art.* 1. quatenus ait, quod hæreſis ſit eorum qui fidem Chriſti profitentur, ſed eius dogmata corrumpunt: quem ſequuntur communiter DD. &

Probatur, quia qui nunquam fidem Chriſtianam profeſſus eſt, vel acceptauit, etiamſi erret, non eſt propriè hæreticus, ſed Iudæus, vel Paganus eſt: Ergo.

2 Non tamen etiam neceſſariò requiritur, quod fidem Chriſtianam profeſſus fuerit, vel acceptauerit in Baptiſmo: ſed poteſt hæreticus eſſe, quamuis non fuerit baptizatus (qualis eſt cathecumenus) Alphonſ. de Caſtr. *lib.* 1. *de inſt. hæreticor. punit. cap.* 8. Bannez 2. 2. *q.* 11. *art.* 2. Suarez *tract. de fide, diſput.* 19. *ſect.* 5. *n.* 4. & *tom.* 5. *de cenſur. diſput.* 21. *ſect.* 2. & *contra Regem Angliæ lib.* 1. *cap.* 24. Torrianus *de fide diſput.* 55. *dub.* 1. *verſ. Verùm ſi*, Reginaldus *lib.* 17. *q.* 3. *n.* 51. Becanus *tract. de fide, cap.* 14. *q.* 2. *n.* 4. Azor *tom.* 1. *Inſt. moral. lib.* 8. *cap.* 9. *q.* 3. & Farinac. *de hæreſi q.* 178. *n.* 131. & 135.

3 Probatur, quia propriè hæreticus eſt, qui ſub nomine Chriſtiano, & retinendo Chriſti confeſſionem, in fide Chriſti falſa dogmata ſequitur, & eius fidem corrumpit (vti cum Auguſtino *lib.* 18. *de Ciuit. c.* 51. Gregorio *lib.* 3. *moral. cap.* 14. & *lib.* 5. *cap.* 10. & *lib.* 23. *cap.* 1. Ambroſ. *ad Titum* 3. Beda *Luc.* 7. & aliis docet S. Thom. *cit. art.* 1.) Sed cathecumenus poteſt ſub nomine Chriſtiano, & retinendo Chriſti confeſſionem, in eius fide falſa dogmata ſequi, & eius fidem corrumpere. Ergo &c.

4 Confirmatur, quia cathecumenus, quamuis baptizatus non ſit, credit tamen in Chriſtum, eſt illi vnitus per fidem, poteſt per Baptiſmum flaminis, vel ſanguinis ſaluari, & exteriùs etiam, cùm Baptiſmum petat, Chriſtum confitetur: Ergo eſt propriè fidelis; atque adeò, ſi poſtea recedat à fide retinendo Chriſti confeſſionem, erit infidelis, ſicque, cùm non ſit Iudæus, vel Paganus, &c. erit propriè hæreticus.

5 Quamuis contrarium (quod ſcil. cathecumenus, ſi à fide recedat, vtpote non adhuc baptizatus, non ſit verè hæreticus) etiam ſatis probabiliter doceant Abb. *in cap. firmiſſimè, de hæretic.* Marian. Soccin. *ibid. n.* 6. & *ſeqq.* Io. Andr. *in cap. ad abſoluendam, de hæretic. n.* 3. Zabarella *ibid. n.* 6. Anchatan. *n.* 1. Butrius *num.* 14. Caietanus 2.2. *q.* 11. *art.* 2. Aragonius *ibid.* Vgolinus *de cenſur. Pontific. reſeruat. part.* 2. *cap.* 1. §. 1. Sanchez *tom.* 1. *moral. lib.* 2. *c.* 7. *num.* 4. Toletus *lib.* 4. *cap.* 3. Valentia 2. 2. *diſput.* 1. *q.* 11. *punct.* 2. Sayrus *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 10. & 11. & Turrecremata *lib* 4. *ſumm. part.* 2. *c.* 1. Ea eo quia S. Thomas 2.2. *q.* 10. *art.* 5. ait, hæreticum eſſe illum, qui à fide in veritate ſcilicet (inquiunt ipſi) in Baptiſmo ſuſcepta recedit. Ad quod reſpondere quis poſſet, quod per fidē in veritate ſuſceptam non intelligat S. Thomas fidem ſuſceptam in Baptiſmo, ſed ſuſceptam in veritate, id eſt, non in vmbra & figura, cùm aſſerat S. Thomas ibi diſcrimen inter hæreticum & Iudæum, quòd hæreticus recedat à fide ſuſcepta in manifeſtatione & exhibitione veritatis, Iudæus autem recedat à fide ſuſcepta in vmbra & figura.

At quidquid ſit de hoc, id tamen dicendum erit, quod cathecumenus, quamuis ſit propriè hæreticus, ſi à fide recedat, non tamen incurrat excommunicationem, nec alias cenſuras & pœnas Eccleſiæ contra hæreticos latas Bannez 2.2. *q.* 11. *art.* 2. Suarez *locis ſup cit.* Simanch. *de Cathol. Inſt tit.* 31. *n.* 5. Sanchez *lib.* 2. *moral. c.* 7. *n.* 54. Becan. *de fide, cap.* 14. *q.* 2. *n.* 3. Reginald. *lib.* 17 *q* 3. *n.* 51. Azor *tom.* 1. *Inſtit moral. lib.* 8. *cap.* 9. *q.* 3. & Turrianus *de fide diſput.* 55. *verſ. Verùm ſi*, contra Alfonſum à Caſtro *lib.* 1. *de inſt. hæret. punit. cap.* 8. & quoſdam alios. 6

Probatur quia Baptiſmus eſt ianua, per quam homines ingrediuntur in Chriſti Eccleſiam viſibilem, itavt character baptiſmalis ſit ſignum, per quod homines ſubiiciuntur iuriſdictioni Eccleſiæ. Ergo, qui non habet caracterem baptiſmalem, non eſt Eccleſiæ ſubiectus, ac proinde non poteſt ab Eccleſia puniri, cùm Eccleſia in illum iuriſdictionem non habeat. 7

Confirmatur, quia iſte Eccleſiæ non ſe obligauit, neque ei promiſit, quod Religionem Chriſtianam ſit amplexurus: Ergo propter Chriſti fidem ſic inchoatam Eccleſia non acquirit in illum iuriſdictionem. 8

Confirmatur ſecundò, quia ſi velit cathecumenus redire ad Iudaiſmum, vel Paganiſmum, etſi cogi non poteſt ab Eccleſia, quod non redeat, neque cogi poteſt ab Eccleſia quod Baptiſmum ſuſcipiat: Ergo ſignum eſt, quod in cathecumenum, vtpote nondum baptizatum Eccleſia iuriſdictionem non acquiſiuerit, ſiue quod illum defectu iuriſdictionis punire non poſſit. 9

Confirmatur tertiò, quia is qui cœpit credere in Chriſtum interiùs, & etiam exteriùs, ſi tamen nondum petiit Baptiſmum, cogi non poteſt ad petendum Baptiſmum, neque ſi à fide recedat, puniri poteſt ab Eccleſia: Ergo quamuis petierit Baptiſmum, cogi non poſt ad illum ſuſcipiendum, neque ſi à fide recedat, poteſt puniri ab Eccleſia; cùm per ſolam petitionem baptiſmi non acquiſiuerit Eccleſia iuriſdictionem in illum, qui petiit baptiſmum. 10

Confirmatur quartò, quia Inquiſitores quandocumque volunt in aliquē procedere propter crimē hæreſis, inquirunt, an ille fuerit baptizatus: ergo ſignum eſt, quod Eccleſia iuriſdictionem non habeat in eum, qui nunquam adhuc baptiſmum ſuſcepit. 11

Obiicies ex aduerſariis: Cathecumeni ſunt membra Eccleſiæ, ſeu in Eccleſia; ergo poteſt eos, ſi à fide recedant, Eccleſia punire cenſuris, & aliis pœnis, quæ ſtatutæ ſunt contra hæreticos. Conſequentia patet. Antecedens probatur: quia S. Auguſtinus *tract.* 4. *in Ioannem* apertè ait, quod Cathecumeni ſint in Eccleſia; & *in cap. veniens, de presb. non baptiZato*, apertè dicitur, quod homo fiat membrum Chriſti non ſolùm per Sacramentum, ſed etiam per fidei ſacramentum. 12

Reſpondetur, diſtinguo antecedens: Cathecumeni ſunt membra Eccleſiæ, ſeu in Eccleſia, re, ſeu quoad effectum, nego; quia nondum per Baptiſmum, qui eſt ianua ad Eccleſiam, ingreſſi ſunt in Eccleſiam. Tum quia, vt quis dicatur membrum Eccleſiæ viſibilis, debet eſſe coniunctus ei per ſignum viſibile, ſcilicet per Baptiſmum inſtitutum à Chriſto. Tum quia nondum habent ius ad Sacramenta Eccleſiæ, & ad alia quæ ſunt communia inter membra Eccleſiæ, ſeu inter fideles Eccleſiæ. Sunt membra Eccleſiæ, ſeu in Eccleſia voto, & deſiderio, ſeu quoad affectum, concedo; ſed nego conſequentiam.

Inſtabis; Cathecumeni poſſunt ſaluari: Ergo ſunt membra Eccleſiæ, ſeu in Eccleſia. Antecedens patet, quia poſſunt habere fidem, charitatem, & alias virtutes. Conſequentia probatur, quia nemo poteſt ſal- 13

uari

Digitized by Google

uari extra Eccleſiam, ſicuti habetur in Concilio Lateranenſi *cap.* 1. ibi. *Vna eſt fidelium vniuerſalis Eccleſia, extra quam nullus poteſt ſaluari*, & *in Extrauag. Vnam ſanctam, de maiorit. & obed.*

Reſpondetur, diſtinguendo etiam, vt ſuprà: ſont membra Eccleſiæ, ſeu in Eccleſia, re, ſeu quoad effectū, nego; ob rationes iam dictas: Voto, & deſiderio, ſeu quoad affectum, concedo, & ad probationem conſequentiæ reſpondetur: Nemo ſaluari poteſt extra Eccleſiam, ſi ſit extra Eccleſiam tam re, ſeu quoad effectum, quàm voto, & deſiderio, ſeu quoad affectum, concedo: At ſecus ſi ſit extra Eccleſiam tantum re, ſeu quoad effectum, non item voto & deſiderio, ſeu quoad affectum, quemadmodum nemo ſaluari poteſt ſine baptiſmo, ſi ſit ſine baptiſmo tam re, ſeu quoad effectum, quam voto, & deſiderio, ſeu quoad affectum. At ſecus, ſi ſit ſine baptiſmo tantum re, ſeu quoad effectum, non item voto, & deſiderio, ſeu quoad affectum, cum ſaluari poſſit ſolum per baptiſmum in voto, & deſiderio, ſeu quoad affectum.

14 Vrgebis: Cathecumeni ſunt membra Chriſti per fidem: Ergo etiam ſunt membra Eccleſiæ.

Reſpondetur: Nego conſequentiam, quia licet quidem cathecumeni ſint membra Chriſti per fidem internam, & inuiſibilem, non tamen ſunt membra Eccleſiæ, cùm homo (ſicuti dicebam) fiat membrum Eccleſiæ viſibilis per ſignum viſibile (ſcilicet per baptiſmum) inſtitutum à Chriſto. Vide quæ dicebam *ſupra ſoli.* 10. & 21.

Corollarium Primum.

An quis baptizatus, Baptiſmo tamen inualido, ſi à fide poſteà recedat, ſit propriè hæreticus?

15 EX dictis ſequitur primò, quod qui fuit baptizatus, baptiſmo tamen inualido, defectu ſcilicet materiæ, formæ, vel Miniſtri intentionis eſſentialis, ſi à fide poſtea recedat, ſit verè, & propriè hæreticus. Patet ex dictis, & vlterius

Probatur ex Conciliis, & Sanctis Patribus, quatenus habent quod aliqui hæretici, ſi conuertantur ad fidem catholicam, ſint baptizandi: quibus verbis Concilia & ſancti Patres ſignificant, quod ij quidem fuerint baptizati, baptiſmo tamen inualido, defectu materiæ, formæ, vel Miniſtri intentionis eſſentialis. Et quidem taliter baptizati vocantur hæretici in Concilio Nicæno *cap.* 19. Vbi definitur, quod baptizari debeant illi, qui ex hæreſi Pauli Samoſateni redeunt ad fidem Catholicam (de quo canone mentionem facit S. Auguſtinus *hæreſi* 49. aſſerens etiam Paulianos iſtos baptizandos eſſe in Eccleſia Catholica.) Et ſimiliter prædicti vocantur hæretici in Synodo generali *can.q.*5. Vbi etiam ſtatuitur, quod aliqui hæretici, quando redeunt ad fidem catholicam, baptizari debeant: Taliter etiam baptizati vocantur ſimiliter hæretici à S. Auguſtino *lib. de vnico baptiſmo, contra Donatiſtas, cap.*3. & *lib. de hæreſib. in princ.* & *hæreſ.* 44. & ab aliis Sanctis Patribus.

16 Non tamen etiam ex dictis tales hæretici, quidquid in contrarium dixerint Gabriel *in* 4. *diſt.* 12.*q.*2. *art.*1.*not.*ib.2. & Simanch. *de cathol. Inſtitut. tit.* 31.*n.*5. poſſunt, ab Eccleſia puniri, quia (ſicuti dicebam) Eccleſia non poteſt punire eos, in quos iuriſdictionem non habet, ſed in tales hæreticos iuriſdictionem non habet; Ergo Maior, præterquam ex dictis, conſtat etiam *ex cap. Gaudemus, de diuortiis*, & ex Concilio Tridentino *ſeſſ.*14.*cap.*2. iuxta illud Apoſtoli *in epiſt.* 1. *ad Corinth. cap.*5. *De his, qui foris ſunt, nihil ad nos.* Minor probatur, quia (ſicuti etiam dicebam) Eccleſia iuriſdictionem acquirit in homines per Baptiſmum, & per characterem baptiſmalem: At Baptiſmus inualidus, non eſt Baptiſmus, nec per eum, vtpote inualidum, imprimitur character baptiſmalis: Ergo in taliter baptizatos Eccleſia iuriſdictionem non habet.

17 Confirmatur, quia etiam ex dictis Eccleſia non recipit homines in ſua membra, niſi per ſignum ſenſibile à Chriſto inſtitutum (qualis eſt baptiſmus) ſed iſti reuera baptiſmum (vtpote inualidum, & nullum) non receperunt: Ergo non fuerunt ab Eccleſia recepti in ſua membra, atque adeò non poterunt ab Eccleſia puniri.

18 An autem taliter baptizati, ſi habuerint intentionem ſuſcipiendi baptiſmum (qui tamen fuit inualidus ob defectum materiæ, formæ, vel Miniſtri intentionis eſſentialis) cogi poſſint ab Eccleſia ad ſuſcipiendum verum baptiſmum?

Reſpondetur, quod (quamuis affirment Henriquez *lib.*2.*de baptiſmo, cap.*25.*n.*6. Sayrus *de cenſur. lib.*3.*cap.*4.*n.*11. & Sanchez *lib.*2.*moral.cap.*7. ex eo, quod ex parte ſua illum ſuſceperint, tamen ex dictis probabilius ſit oppoſitum, quia, ſicuti dicebam, Eccleſia in illos, qui non ſunt reuerà baptizati, iuriſdictionem non habet.

Corollarium II.

An poſſit quis eſſe propriè hæreticus, quamuis nunquam fuerit fidelis?

19 SEquitur ſecundò, quod poſſit quis eſſe verè, ſeu propriè hæreticus, quamuis nunquam fuerit fidelis. Patet etiam ex dictis, & vlterius

Probatur, quia multi baptizantur in infantia, & viuunt inter hæreticos, & eorum errores ſequuntur, & propriè nunquam fideles fuerunt, nec per habitum fidei infuſæ articulum aliquem noſtræ fidei crediderunt, qui, ſi poſteà ipſis fides catholica ſufficienter proponatur, & tamen eam non amplectantur, incipiunt eſſe hæretici, ita vt & contrahant etiam pœnas latas contra hæreticos. Ergo poteſt quis eſſe propriè hæreticus, quamuis nunquam fuerit fidelis.

20 Confirmatur, quia taliter baptizati & educati ſunt infideles, & (cum Chriſtum profiteantur, & credant, etſi fide non diuina, ſed humana) non ſunt Pagani, neque Iudæi: Ergo ſunt hæretici.

Confirmatur ſecundò, quia interdum contingit, quod quis ab infantia baptizetur, & ab hæreticis educetur, & nunquam verum Baptiſmum, nec habitum fidei infuſæ propter defectum materiæ, formæ, vel Miniſtri intentionis eſſentialia receperit: At iſte talis, cum (ſicuti dicebam) Chriſtum profiteatur, & credat, etſi fide non diuina, ſed humana, non eſt Paganus, neque Iudæus: Ergo eſt hæreticus, quapropter rectè dicit S. Auguſtinus *de Ciuit. lib.* 18.*cap.*51. quod hæretici ſint illi, qui ſub nomine Chriſtiano à vera fide recedunt.

21 Hinc fit, quod ad hoc, vt quis ſit hæreticus, ſufficiat, quod in Chriſtum credat, vel crediderit, ita vt ſi ipſi poſtea ſufficienter proponatur aliquis articulus fidei, de quo priùs notitiam non habuerit, teneatur illum credere, quem ſi non credat, labatur in propriam hæreſim, & fiat propriè hæreticus. Cum enim, ſicuti dicebam, iſte ſit infidelis, & non ſit Paganus, neque Iudæus, erit propriè hæreticus: qui igitur ſaltem per fidem humanam res fidei, vt per Chriſtum, & Apoſtolos reuelatas & propoſitas, recepit, admittendo ſcripturas ſacras veteris, & noui Teſtamenti, & admittendo Chriſtum vt Meſſiam nobis datum, vtque datorem fidei, & ſalutis, integrè tamen fidem non recipit, erit propriè hæreticus; quia (ſicuti dicebam ex Auguſtino *cit. lib.* 18. *de Ciuit. cap.* 51.) hæreticus eſt, qui ſub nomine Chriſtiano à vera fide recedit.

Corollarium III.

An qui credit aliquam ſpecialem reuelationem ſit propriè hæreticus?

22 SEquitur tertiò iuxta ea, quæ dicam infrà *dubit.* 8. quod qui credit totum id, quod fide catholica credendum eſt, non tamen credit aliquam ſpecialem reuelationem ſibimetipſi factam (quam certò, & firmiter iudicat, vel euidenter in atteſtante cognoſcit eſſe diuinam) ſit propriè hæreticus; Vega *lib.* 5. *de iuſtificat. cap.* 3. Catharinus *in Apologia de certitudine gratiæ cap. vlt.* Suarez *tract. de fide diſp.* 19. *ſect.* 5. *n.* 11. Azor. *tom.* 1. *Inſtitut. moral. lib.* 8. *cap.* 9. *q.* 4. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 7. *n.* 31. & alij paſſim (quamuis Viualdus *in Bullam Cœnæ caſ.* 1. *n.* 30. Cordoba *lib.* 1. *q.* 17. *dub.* 2. & Rodericus *in Bullam Cruciatæ* §. 9. *n.* 74. ſentiant, quod iſte talis committat quidem peccatum infidelitatis, non tamen hæreſis) contrà Caietanum, Sotum, Canum, & Valentiam in locis infrà citandis. Patet ex dictis etiam, & vlterius

Probatur; quia talem ſpecialem reuelationem tenetur credere fide diuina, ſupernaturali, & Theologica, ſicut alias res fidei reuelatas: Ergo ſi illam non credat, eſt propriè hæreticus, ſicut & propriè hæreticus eſt, qui non credit alias reuelationes diuinas ab Eccleſia ſufficienter propoſitas. Conſequentia patet; quia talis diſſenſus opponitur fidei ſupernaturali, & eſt in homine Chriſtiano: Ergo talis diſſenſus eſt propriè hæreſis, ſicque conſtituit propriè hæreticum illum, in quo dictus diſſenſus reperitur; Tum quia talis diſſenſus expellit ab homine, & ab homine Chriſtiano, fidem: Ergo talis diſſenſus eſt propriè hæreſis, ſicque conſtituit propriè hæreticum illum, in quo dictus diſſenſus reperitur, vti dicebam. Antecedens docent Vega *lib.* 9. *in Tridentinum cap. vlt.* Catharinus *in citato opuſculo de certitudine gratiæ*, Bellarminus *lib.* 3. *de iuſtificat. cap.* 3. Aragonius 2. 2. *qu.* 1. *artic.* 1. *& q.* 3. *art.* 3. & Corduba *cit. q.* 17. Et probatur; quia tenemur huiuſmodi reuelationes diuinas ſpeciales, ſeu particulares credere eadem fide theologica, qua credimus quicquid à Deo fuerit reuelatum, quamuis non proponatur toti Eccleſiæ credendum. Nam diuinas reuelationes credimus ob Dei reuelantis authoritatem, quæ æqualis eſt in qualibet re, quam reuelauerit, ſiue eam reuelauerit toti Eccleſiæ vniuerſali, ſiue perſonæ alicui particulari, cùm prima veritas ſit æquè infallibilis in qualibet reuelatione, ſiue illa fuerit vniuerſalis, ſiue particularis, ſiue ſpecialis. Tum ſecundò; quia qui talem reuelationem non credit, cenſetur non credere in vniuerſum primam veritatem reuelantem, & cenſetur ſentire, quod non ſemper, nec in omnibus credenda ſit prima veritas aliquid reuelans, & dicens: quod eſt propriè hæreſis. Tum tertiò; quia qui reuelationem aliquam particularem (quam firmiter, & certò iudicat, vel euidenter in atteſtante cognoſcit eſſe diuinam) non credit, cenſetur ſentire, quod Deus poſſit mentiri, quando in particulari aliquid reuelat: quod multò magis eſt errare in doctrina catholica, atque adeò multò magis eſt propriè hæreſis.

23 Confirmatur, quia quod tales ſpeciales, ſeu particulares reuelationes teneatur homo credere fide theologica, ſatis indicat Tridentinum Concilium *ſeſſ.* 6. *cap.* 12 (vbi decernit, non niſi ex ſpeciali reuelatione ſciri poſſe, quos Deus ſibi elegerit) *& in can.* 16. vbi ſic definit: *Si quis magnum illud vſque in finem perſeuerantiæ donum ſe certò habiturum abſolutè, & infallibili certitudine dixerit, niſi hoc ſpeciali reuelatione didicerit, anathema ſit.* Quibus verbis ſignificat, quod ſi Deus alicui perſonæ particulari aliquid in particulari reuelet, debeat illud credere infallibili certitudine, ſicque fide theologica; cum non dicat Concilium, dictam reuelationem eſſe credendam alia fide diuerſa ab illa, qua creduntur res fidei, quas Eccleſia omnibus fidelibus credendas proponit.

24 Confirmatur ſecundò, ex eo, quod Adæ, Abrahæ, & aliis fuerunt à Deo immediatè reuelata aliqua, quæ illi infallibiliter, & non niſi fide theologica crediderunt (cum ipſorum fides fuerit einſdem rationis cum fide noſtra.) Ergò, quando Deus aliquid reuelat in particulari, tenetur is, cui fit talis reuelatio, illud (ſi firmiter & certò iudicet, illam reuelationem eſſe diuinam) credere fide theologica; itavt ſi pertinaciter non crediderit, propriè ſit hæreticus.

25 Confirmatur tertiò, quia, qui prædictas ſpeciales reuelationes modo, quo ſuprà dicebam, non credit, reprehenditur ex ſacris literis, vti patet de Sara, *Geneſ.* 18. & de Zacharia, *Luc.* 1 Ergo &c.

26 Non obſtat, ſi dicas cum Caietano 2. 2. *quæſt.* 1. *art.* 1. *& quæſt.* 3. *artic.* 3. Soto *lib.* 3. *de natura & gratia, cap.* 11. Cano *lib.* 12. *de locis theolog. cap.* 3. *&* 4. & Valentia 2. 2. *quæſt.* 1. *punct.* 1. *difficult.* 3. quod reuelationes particulares, ſpeciales, ſeu priuatæ, fide theologica credendæ non ſint ex eo, quia Innocentius III. *in cap. Cum ex adiuncto, de hæreticis*, ait, non eſſe fidem habendam alicui reuelationi particulari, niſi illa miraculo confirmetur.

Reſpondetur enim, Innocentium loqui in ordine ad eos, qui reuelationes particulares audiunt ex aliis, non autem in ordine ad eos, qui reuelationes particulares habent in ſeipſis, vti rectè præter alios adnotauit Abulenſis *in capit.* 4. *Matthæi, quæſtione* 120. *& quæſt.* 121.

27 At quamuis particulares, ſpeciales, ſeu priuatæ reuelationes modo, quo ſupra credendæ ſint (adeò quod qui illas non crediderit, reprehendatur in ſacris literis, vti dicebam) aduertendum tamen eſt, vtrum eæ ſint à Deo, an aliunde, ſicut admonet Apoſtolus *ad Teſſalon.* 5. *ibi: Prophetias nolite ſpernere.* Subdens, *Omnia autem probate.* Quibuſnam autem ſignis dignoſcatur, vtrum reuelationes ſint à Deo, an aliunde, docent S. Thomas *in* 2. *ad Corinth. cap.* 11. ſuper illa verba; *Sathanas transfigurat ſe in Angelum Lucis*, & Io. Gerſon 1. *par. Alphab.* 24. *lit. E. & in Alphabet.* 19. *lit. V.* & Medina 1. 2 *q.* 22. *circà finem.*

28 Cæterùm, qui ſpecialem, priuatam, ſeu particularem reuelationem non credit (quamuis propriè, ſicuti dicebam, ſit hæreticus) non tamen contrahit pœnas ab Eccleſia latas aduerſus hæreticos, Corduba *lib.* 1. *quæſt.* 17. Suarez *de fide diſput.* 19. *ſect.* 5. *num.* 12. Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 9. *quæſt.* 4. & alij paſſim. Patet etiam ex dictis, & vlterius

29 Probatur, quia Eccleſia non imponit pœnas, niſi illis, qui recedunt à fide catholica, ſcilicet recedunt ab eis rebus, quas Eccleſia proponit credendas omnibus fidelibus (fides enim catholica dicitur illa, quæ toti Eccleſiæ vniuerſali credenda proponitur, cum doctrina catholica ſit idem, quod doctrina vniuerſalis.) At qui non credit ſpecialem, priuatam, ſeu particularem reuelationem, non recedit à fide catholica, ſed à fide ſpeciali, priuata, ſeu particulari; Ergo, &c.

Quamuis nonnulli (quos ſequitur Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 7. *n.* 329. ſentiant oppoſitum, quod ſcilicet contrahat pœnas ab Eccleſia latas aduerſùs hæreticos, ex eo, quia Eccleſia proponit omnibus credendum, quod Deus ſit ſumma Veritas, quam iſte talis denegat; cùm eius reuelationem non credat: Ergo.

30 At Reſpondetur, iſtum talem contrahere quidem pœnas ab Eccleſia latas aduerſùs hæreticos, ſi exteriùs aſſerat, Deum poſſe mentiri in priuatis reuelationibus, & non eſſe credendum, cùm in particulari aliquid reuelat; ſed nos dicimus, ordinariè non contrahere pœnas ab Eccleſia latas aduerſùs hæreticos eum, qui priuatam reuelationem non credit; quia ordinariè huiuſmodi malitia eſt in mente latens; ſicque, cum exteriùs non prodatur, non ſubiicitur pœnis ab Eccleſia latis aduerſùs hæreticos.

Sequitur.

31 Sequitur quartò, quod ſi Iudæus in Infantia, quamuis ignorans, baptiſmum recipiat, & poſteà ad Iudaiſmum reuertatur, ſit etiam propriè hæreticus. Patet ex iiſdem dictis; & habetur *in cap. contra Chriſtianos, de Hæretic. in 6.* & notat gloſſa ibi, verbo *Infantes*, & Paulus *ibidem num.* 2. Syluester verbo *Hæreticus* 2. *num.* 4. & Peña *in Directorio Inquiſit. part.* 2. *quæſt.* 4. *comment.* 69.

32 Item eſt propriè hæreticus Iudæus, qui non ſponte, ſed coactè Baptiſmum ſuſcipit, ſi poſteà ſimiliter ad Iudaiſmum reuertatur, dummodo coactio non fuerit, (ita vt Baptiſmus fuerit nullus, & inualidus) ſed conditionalis, ex eodem *cap. contra Chriſtianos*: & notat gloſſa ibidem, verbo *Abſolutè*, Syluester *loco ſuprà citato*, Calderinus *tract. de hæreticis, in rubrica de iis, qui condemnantur vt hæretici, num.* 1. & Decian. *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 10. *n.* 11.

33 Item etiam eſt propriè hæreticus is, qui falsò putans aliquid ab Eccleſia eſſe definitum, illud non credit; quia ſic putat, quod vera non ſint omnia, quæ ab Eccleſia ſunt definita; Petrus de Ledeſma *in ſumma tom* 2. *tract.* 1. *cap.* 6. *concluſ.* 3. Paramus *de origin. S. Inquiſit. lib.* 3. *quæſt.* 3. *num.* 20. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 17. *num.* 3. Aragonius 2. 2. *q.* 11. *art.* 1. *verb. Hoc conſtituto*, Sayrus *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 14. Sanchez *lib.* 2 *moral. cap.* 7. *num.* 3. Farinac. *de hæreſi q.* 179. *num.* 2. Ricciull. *de iur. perſon. lib.* 5. *cap.* 5. *num.* 1. & Bannez 2. 2. *q.* 11. *art.* 1. *corollar* 3. Qui ſubdit, hunc contrahere etiam pœnas ab Eccleſia latas aduersùs hæreticos; quia ſic credit aliquid, quod eſt contra fidem, ſcilicet Eccleſiam errare poſſe, quando proponit aliquid Fidelibus omnibus de fide credendum.

PETITIO II.

An vt quis ſit propriè hæreticus, requiratur, quod contra fidem ſit pertinax?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus propriè eſt, qui contra fidem eſt pertinax pertinacia, quæ quoad materiam fidei conſiſtit in eo, quod voluntariè reſiſtat doctrinæ, quæ credenda de fide ab Eccleſia proponitur, & quod nolit ſuum iudicium auctoritati Eccleſiæ ſubiicere.*

2 *Hæreticus ex ſacris Canonibus eſt ille, qui deinceps aſſerere, defendere, ſeu tenere præſumpſerit, quod Anima rationalis non ſit forma corporis humani.*

3 *Præſumptio non eſt ſine pertinacia.*

4 *Idem probatur auctoritate ſanctorum Patrum, præſertim Auguſtini dicentis: Conſtituamus aliquem ſentire id de Chriſto, quod Photinus opinatus eſt, exiſtimantem ſcilicet, Photini ipſam eſſe Catholicam fidem: nondum illum hæreticum dico, niſi manifeſtata ſibi doctrina Catholicæ fidei, reſiſtere maluerit, & illud, quod tenebat, elegerit, & alibi &c.*

5 *Qui vult iudicium ſuum iudicio Eccleſiæ ſubiicere, non eſt hæreticus.*

6 *Fides conſiſtit in eo, quod quis captiuet intellectum ſuum in obſequium Dei, qui per Eccleſiam ordinariè proponit quod eſt de fide credendum.*

7 *Paratus obedire Eccleſiæ, eo ipſo Eccleſiam in proponendis rebus fidei errare non poſſe arbitratur, eique res fidei proponenti, de facto ſubiicitur.*

8 *Errans in rebus fidei, ſi paratus ſit, ſi Eccleſia aliter iudicauerit, talem errorem deponere, non eſt hæreticus.*

9 *Errans circa aliquem fidei articulum, ſi tamen Eccleſiæ obedire velit, non deperdit fidem.*

10 *Ad pertinaciam requiritur, & ſufficit, vt quis ſciens, aliquid eſſe de fide, deliberatè illud non credat, ſeu vt quis ſciens ſuam opinionem eſſe contra ſenſum Eccleſiæ Catholicæ, neglecta tamen auctoritate Eccleſiæ perſiſtat in ſua opinione.*

11 *Vt quis poſſit habere actum fidei requiritur, & ſufficit, vt ipſi proponatur id, quod eſt de fide credendum, & vt ipſius intellectus ei aſſentiatur.*

12 *Hæreſis peccatum poteſt ſubitò, & in inſtanti ſine vlla temporis mora committi.*

13 *Ad peccatum hæreſis committendum non requiritur admonitio exterior, ſed ſufficit admonitio interior, quæ habetur per fidei rerum notitiam, qua habita poteſt in inſtanti propoſitioni Catholicæ non credere.*

14 *Ad hæreſim, & pertinaciam ſufficit, vt quis contra id quod Eccleſia proponit ad credendum ſentire velit, ſiue id faciat ex intentione directa contradicendi Eccleſiæ, ſiue ex vana gloria, ſiue ex lucro, ſiue ex Argumentorum vi, ſiue tandem ex aliqua alia cauſa, quia quomodocumque contradicat, ſemper anteponit iudicium ſuum priuatum, iudicio Eccleſiæ, &c.*

15 *Pertinacia hic non ſumitur pro obduratione, vel obſtinata malitia, prout contradiſtinguitur ab infirmitate, ſeu paſſione, ſed ſumitur, vt ſatis eſt ad veram, & propriam hæreſim, &c.*

RESpondetur iuxtà ea, quæ dicebam ſuprà *dubit.* 2. affirmatiuè (ſi ſcilicet ſit pertinax pertinacia, quæ quoad materiam fidei conſiſtit in eo quod voluntariè, vtpote ſciens, ſicuti dicebam *cit. dubit.* 2. reſiſtat doctrinæ, quæ credenda de fide ab Eccleſia proponitur, nolitque ſuum iudicium auctoritati Eccleſiæ ſubiicere) S. Thomas 2. 2. *q.* 11. *art.* 3. *ad* 3. Durandus *in* 4. *diſt.* 15. *q.* 3. Gabriel *ibidem q.* 2. Caietanus *in ſumma, verbo Hæreſis, &* 2. 2. *q.* 11. *art.* 2. Caſtro *lib.* 1. *de iuſta hæretic. punit. cap.* 9. Canus *de locis Theolog lib.* 12. *cap.* 8. *ad* 4. *Argumentum*, S. Antoninus *part.* 2 *tit.* 12. *cap.* 5. Albertinus *de hæretic. q.* 1. *n.* 19. *& q.* 13. *num.* 4. Simanch. *de Catholic. inſtit. tit.* 48. *n.* 7. Corduba *lib.* 1. *q.* 17. Vaſquez 1. 2. *q.* 76. *art.* 3. *diſput.* 126. *cap.* 3. Valentia 2. 2. *diſp.* 1. *q.* 12. *punct.* 1. *verſ. quarta difficultas*, Turrianus *de fide diſp.* 55. *dub.* 2. Turrecremata *lib.* 4. *de Eccleſ. part.* 2. *cap.* 1. *&* 11. Becanus *tractat de fide, cap.* 14 *quæſt.* 2. *n.* 10. Turreblanca *de elect. lib.* 3. *cap.* 8. *n.* 23. & alij paſſim. 1

Probatur primò ab extrinſeco auctoritate *ex cap. Ad abolendam, in princ. de hæretic.* & *Extrauag. Ioan XXII. Cum inter, de verbor. ſignif. ex cap. Damnamus, de ſumma Trinit.* & *ex Clement. vnica, eodem tit.* ibi: *Hæreticus eſt ille, qui deinceps aſſerere, defendere, ſeu tenere præſumpſerit, quod anima rationalis non ſit forma corporis humani*: Et *ex cap. vnico de ſumma Trinit.* ibi: *Temerariò auſu præſumpſerit.* Cùm præſumptio non ſit ſine pertinacia. Et *ex cap. dixit Apoſtolus* 24. *q.* 3. ibi: *Qui ſententiam ſuam quamuis falſam, & peruerſam nulla pertinaci animoſitate defendunt, præſertim quam non audaciâ præſumptionis ſuæ pepererunt, ſed à ſeductis, atque in errorem lapſis Parentibus acceperunt; quærunt autem cauta ſollicitudine veritatem, corrigi parati, cum inuenerint, nequaquam ſunt inter hæreticos deputandi.* 2 3

Confirmatur ex Patribus, quia S. Auguſtinus *epiſt.* 168. & *lib.* 4. *de Baptiſmo contra Donaſtitas, cap.* 16. inquit, *Conſtituamus aliquem ſentire id de Chriſto, quod Photinus opinatus eſt, exiſtimantem ſcilicet, Photini ipſam eſſe catholicam fidem, nondum illum hæreticum dico, niſi manifeſtata ſibi doctrina, catholicæ fidei reſiſtere maluerit, & illud, quod tenebat, elegerit.* Et *de Ciuit. Dei lib.* 18. *cap.* 51. ait, *Qui in Eccleſia Chriſti morbidum aliquid, prauumque ſapiunt, ſi correpti, vt ſanum, rectumque ſapiant, reſiſtunt contumaciter, ſuaque peſtifera, & mortifera dogmata emendare nolunt, ſed defenſare perſiſtunt, hæretici ſunt, & foras exeuntes, habentur in exercentibus inimicis.* Idemque docent S. Hieronymus *tom.* 9. *epiſt* 17. *ad Damaſcen.* S. Bernardus *ſerm.* 80. *in Cantic.* & alij ſancti Patres communiter. 4

Secundò probatur ab intrinſeco, ratione: quia qui vult iudicium ſuum iudicio Eccleſiæ ſubiicere, non eſt 5

hæreticus:

Digitized by Google

hæreticus : Ergò, vt ſit hæreticus requiritur, quod ſit pertinax pertinacia, quæ quoad materiam fidei conſiſtit (ſicuti dicebam) in eo, quod pertinaciter nolit iudicium ſuum iudicio Eccleſiæ ſubiicere.

6 Confirmatur : quia fides conſiſtit in eo, quod quis captiuet intellectum ſuum in obſequium Dei (qui per Eccleſiam ordinariè proponit, quod eſt de fide credendum.) Ergò è contra, hæreſis conſiſtit in eo quod quis nolit captiuare intellectum ſuum in obſequium Dei, quotieſcumque per Eccleſiam, quod eſt de fide credendum proponit, in quo formaliter, & intrinſecè conſiſtit pertinacia, ſicuti dicebam.

7 Confirmatur ſecundò, quia qui Eccleſiæ paratus eſt obedire, eo ipſo Eccleſiam in proponendis rebus fidei errare non poſſe arbitratur, eique res fidei proponenti de facto ſubiicitur : Ergò non poteſt eſſe hæreticus, ſed vt ſit hæreticus, requiritur, quod ſit pertinax pertinacia, quæ in materia fidei ex dictis conſiſtit in eo, quod homo non velit obedire Eccleſiæ res fidei proponenti, & doctrinam catholicam tradenti, & docenti.

8 Confirmatur tertiò; quia qui errat in rebus fidei, ſed tamen paratus eſt (ſi Eccleſia aliter iudicauerit) talem errorem deponere, non eſt hæreticus (Tertullianus *lib.* 1. *contra Marcionem cap.* 1. & *de præſcript. cap.* 6. & 37. quem ſequuntur cum S. Thoma *prima parte, q.* 5. *art.* 4. communiter Doctores.) Ergò pertinacia in caſu noſtro conſiſtit in eo, quod quis reſiſtere velit, ſeu voluntariè reſiſtat doctrinæ, quam Eccleſia Catholica docet, & proponit.

9 Confirmatur quartò : quia, qui circa aliquem articulum fidei errat, attamen Eccleſiæ obedire vult, non deperdit fidem : Ergò non eſt hæreticus ; ſed, vt ſit hæreticus, requiritur, quod ſit pertinax pertinacia, quæ conſiſtit in eo, quod homo non velit iudicium ſuum particulare iudicio Eccleſiæ ſubiicere, nec eius auctoritati obedire, ſicuti toties dicebam.

Corollarium Primum.

Quidnam ad pertinaciam requiratur?

10 EX dictis ſequitur, quod ad pertinaciam requiratur, & ſufficiat vt quis ſciens aliquid eſſe de fide, deliberatè illud non credat, ſeu vt quis ſciens, ſuam opinionem eſſe contra ſenſum Eccleſiæ Catholicæ, neglecta tamen auctoritate Eccleſiæ, perſiſtat in ſua opinione; Durandus, Gabriel, Caietanus, Vaſquez, Valentia, Caſtro & Turrianus in locis ſuprà citatis. Patet ex dictis. Et vlteriùs.

11 Probatur; quia vt quis poſſit habere actum fidei, requiritur, & ſufficit, vt ipſi proponatur id quod eſt de fide credendum, & vt ipſius intellectus ei aſſentiatur: Ergò ſimiliter etiam ad habendum actum hæreſis requiritur, & ſufficit, vt ipſi proponatur id, quod eſt de fide credendum, & vt ipſius intellectus ei non aſſentiatur, ſed contradicat.

Corollarium II.

An peccatum hæreſis poſſit ſubitò, & in inſtanti committi?

12 SEquitur ſecundò, quod peccatum hæreſis poſſit ſubitò, & in inſtanti ſine vlla temporis mora committi; Doctores, quos ſequitur Turrianus *citato dub.* 2 *verſ. Item ex doctrina*; quia in inſtanti elici poteſt actus fidei; Ergò etiam in inſtanti elici poterit actus hæreſis oppoſitus fidei : Tùm quia hæreſis conſiſtit in eo, quod quis nolit credere veritati catholicæ, ſeu ſuum iudicium ſubiicere iudicio Eccleſiæ; ſed iſte actus elici poteſt in inſtanti; Ergo, &c.

13 Non obſtat, ſi dicas, quod ad peccatum hæreſis committendum requiratur temporis mora, ex eo, quia ſic videtur ſentire gloſſa *in Clement. vnica de ſumma Trinitat. §. Porrò, verbo Pertinaciter*, (quatenùs inquit, pertinacem dici illum, qui eſt durus, irreuocabilis, obſtinatus :) & Syluester, *verbo, Hæreſis* 1. *quæſt.* 2. *num.* 5. (quatenùs ait, hæreticum dici illum, qui diù in errore perſiſtit :) cùm ad hæreſim requiratur pertinacia; & pertinax ſit, qui admonitus non vult reſipiſcere, neque ſententiam mutare; ad quod requiritur temporis mora. Ergo, &c.

Reſpondetur enim : Nego Antecedens; quia ad peccatum hæreſis committendum non requiritur admonitio exterior, ſed ſufficit admonitio interior, quæ habetur per fidei rerum notitiam; qua fidei rerum notitia habita, poteſt homo in inſtanti propoſitioni catholicæ non credere. Quapropter Doctores in contrarium citati videntur loqui non de peccato hæreſis (quod interius committitur; cùm hoc committi poſſit in inſtanti, ſicuti dicebam) ſed loqui de ordine ad forum exterius.

Corollarium III.

Quidnam ad hæreſim, & pertinaciam ſufficiat?

SEquitur tertiò, quod ad hæreſim, & pertinaciam 14
ſufficiat, vt quis contra id, quod Eccleſia proponit ad credendum, ſentire velit, ſiue id faciat ex intentione directa contradicendi Eccleſiæ, ſiue ex vana gloria, ſiue ex lucro, ſiue ex Argumentorum vi, ſiue tandem ex aliqua alia cauſa, quia quomodocumque contradicat Eccleſiæ, ſemper anteponit iudicium ſuum priuatum iudicio Eccleſiæ, tenétque iudicium Eccleſiæ, non eſſe ſufficiens, vt homines rebus fidei infallibiliter aſſentiantur : quod eſt hæreticum : Vaſquez 1. 2. *quæſt.* 75. *art.* 3. *diſput.* 126. *cap.* 3. *in principio.* Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 7. *num.* 4. Becanus *de fide cap.* 24. *quæſt.* 2. *num.* 19. & alij communiter.

Corollarium IV.

Pro quonam pertinacia hîc ſumatur?

SEquitur quartò, quod pertinacia hîc non ſumatur 15
pro obduratione, vel obſtinata malitia, prout contradiſtinguitur ab infirmitate, ſeu paſſione; ſed ſumatur, vt ſatis ſit ad veram, & propriam hæreſim, ſiue quis ex infirmitate, ſeu ex paſſione contradicat auctoritati Eccleſiæ : Caietanus 2. 2. *q.* 11. *art.* 2. *notabil.* 1. Torres *de Trinit. q.* 32. *art.* 4. Sanchez *loco ſuprà citato, n.* 5. & Becanus *citata q.* 2. *circa finem.*

DVBITATIO III.

An cum ignorantia vincibili, craſſa, vel affectata ſtet peccatum hæreſis?

SVMMARIVM.

1 *Hæreſis peccatum ſtat cum ignorantia vincibili, craſſa, vel affectata, ſecundum aliquos.*

2 *Limita ſecundùm Valentiam, & alios ad ignorantiam craſſam, quia talis ignorantia conſtituit culpam latam, & videtur ſententia æquiparari.*

3 *Limita ſecundùm alios ad ſolam ignorantiam affectatam, ita vt cum tali ignorantia ſola, & non cum alia conſiſtat hæreſis; quia ſic affectans ignorare, affectat errare, & conſequenter Eccleſiæ contradicere, & pertinaciter ſe opponere.*

4 *Ignorantia affectata peccatum non minuit, ſed aggrauat, & in omni materia ſcientiæ æquiparatur.*

5 *Ignorantia qualibet etiam affectata, in ſententia Auctoris alios referentis, excuſat ab hæreſis peccato,*

cui

cui excommunicatio, aliaque pœna Eccleſiaſtica inferuntur.

6 *Contradicere auctoritati Eccleſiæ implicat aliquem voluntariè, niſi cognoſcat Eccleſiam ſibi eſſe contrariam.*

7 *Pertinax non dicitur in ſuo errore voluntatem habens mutandi ſententiam propriam, quotieſcumque noueris Eccleſiæ definitioni contradicere, quæ quidem voluntas poteſt ſtare cum ignorantia affectata.*

8 *Affectans ignorare non affectat errare directè, ſed indirectè tantùm, quatenus ſcilicet ſequitur error ex omiſſione obligationis ſciendi quæ ſunt ab Eccleſia propoſita: Vnde non poteſt cum dicta ignorantia ſtare formalis hæreſis, ſed tantum materialis.*

9 *Ignorantia affectata non minuit grauitatem peccati in ſua ſpecie, non tamen transfert peccatum ad aliam ſpeciem hæreſis, ſed relinquitur peccatum in ſpecie erroris contrarij obligationi ſciendi quid ſit propoſitum ab Eccleſia.*

10 *Ignorantiam affectans ex eo quod paruipendat auctoritatem Eccleſiæ, eſt verus hæreticus, ſiquidem non eſt paratus corrigi ab Eccleſia, & ſi errat ex affectu liberiùs errandi, error eſt ſummè voluntarius, ex quo hæreſis conſtituitur: In his enim caſibus committitur hæreſis non in errore procedente ab affectata ignorantia, ſed in errore voluntario, qui procedit ex ſcientia, quo contemnitur auctoritas Eccleſiæ.*

11 *Ignorantia vincibilis etiam non craſſa vel affectata, non excuſat in furto, homicidio, & aliis delictis, ſiue contra iuſtitiam, ſiue contra charitatem, vel honeſtatem. Ratio eſt, quia ignorantia non mutat obiectum peccati, ſed modum agendi magis vel minus voluntarium. At in materia fidei mutat obiectum ignorantia vel ſcientia.*

12 *Fidei obiectum cùm ſit diuina reuelatio ab Eccleſia propoſita, & hæc reuelatio in errore commiſſo ex ignorantia etiam affectata occultetur, non poteſt error tunc commiſſus contradicere tali reuelationi ignoratæ, ac proinde non poteſt habere oppoſitionem cum fide, cùm non habeat oppoſitionem cum illius obiecto: Quare potius error commiſſus non eſt peccatum directè contra fidem, ſed contra obligationem ſciendi res fidei.*

13 *Errans in fide, ſi in foro externo alleget ex ignorantia erraſſe, non creditur ei in caſu quo error commiſſus ſit in iis quæ ex officio ſcire tenetur, vel quæ paſſim, & communiter omnes eius qualitatis homines ſciunt, quales eſſent Sacerdotes, Epiſcopi, vel alij viri docti, qui ſi errent in articulis fidei, &c. præſumuntur errare ex malitia, non autem ex ignorantia.*

1 QVUAM, vt Sotus in 4. *diſt.* 22 *quæſt.* 2. *art.* 3. Lorca 2. 2 *quæſt.* 11. *diſput.* 41. *num.* 15. & Lopez 1. *part. Inſtruct. cap* 20. ſimpliciter affirmant.

2 Alij tamen, vt Valentia *loco ſup. cit.* & Sayr. *lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 15. limitant ad ignorantiam craſſam, vt facillimè ſuperari poſſit; quia talis ignorantia conſtituit culpam latam, & videtur ſcientiæ æquiparari.

3 Alij, vt Canus *cit. lib.* 12. *cap.* 9. Petr. Nauar. *de reſtit. cap.* 4. *dub.* 9. *num.* 89. Corduba *lib.* 1. *quæſt.* 17. §. 17. Torres *de Trinitate quæſt.* 32. *art.* 4. & Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 7. *num.* 23. limitant ad ſolam ignorantiam affectatam, ita vt cum tali ignorantia ſola, & non cum alia conſiſtat hæreſis: quia ſic affectans ignorare, affectat errare, ſed qui affectat errare, affectat Eccleſiæ contradicere: Ergo ſe illi pertinaciter opponit, atque adeò
4 hæreticus eſt. Quapropter dici conſueuit, ignorantiam affectatam peccatum non minuere, ſed aggrauare, & in omni materia ſcientiæ æquiualere. His tamen non obſtantibus.

5 Reſpondetur abſolutè & ſimpliciter negatiuè, ita vt quælibet ignorantia etiam affectata, quæ tamen cauſa ſit erroris, excuſet ab hæreſis peccato, cui excommunicatio aliæque pœnæ Eccleſiaſticæ inferuntur. Sic ex probatiori ſententia Doctorum docent Bannez 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 2. Aragonius *art.* 1. Coninch *diſput.* 18. *dub.* 7. *concluſ.* 4. Suarez *diſput.* 19. *ſect.* 3. *num.* 9. & *ſequentibus*, Azor *tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 14. *quæſt.* 9. & Farinac. *de hæreſi quæſt.* 179. *num.* 29. & 30.

Probatur, quia implicat te voluntariè contradicere 6
auctoritati Eccleſiæ (in quo propriè conſiſtit pertinacia) niſi cognoſcas, Eccleſiam tibi eſſe contrariam. At cum ignorantia affectata, quæ cauſa ſit erroris non ſtat iſta cognitio: Ergo non ſtat pertinacia.

Confirmatur, quia ſi voluntatem habeas mutandi 7
ſententiam propriam, quotieſcumque noueris Eccleſiæ definitioni contradicere, nullo pacto dici poteris pertinax in tuo errore, quia paratus es emendari: ſed cum ignorantia affectata poteſt eſſe talis voluntas, quia potes affectare neſcire quod docet Eccleſia, ne cogaris aliud ſentire, ſicque affectare ignorantiam, quæ non obſtat, ſed potius includit voluntatem obediendi Eccleſiæ, quādo Eccleſia rem tibi clarè propoſuerit. Ergo.

Atque hinc patet ad fundamentum ſupra oppoſitum 8
de ignorantia affectata: nego enim ex dictis, affectantem ignorare, affectare errare directè, ſed indirectè tantùm, quatenus ſcilicet ſequitur error ex omiſſione obligationis ſciendi quæ ſunt ab Eccleſia propoſita; ex quo affectu erroris indirectè, non ſequitur quod affectet contradicere Eccleſiæ formaliter (in qua contradictione formali ſola ſtat hæreſis) ſed ſolum materialiter. Ad illud autem quod ſubdebatur in prædicto fundamento; Reſpondetur, concedo ignorantiam affectatam non mi- 9
nuere grauitatem peccati in ſua ſpecie, nego tamen transferre peccatum ad aliam ſpeciem hæreſis, ſed relinqui peccatum in ſpecie erroris contrarij obligationi ſciendi quid ſit propoſitum ab Eccleſia.

Inſtabis; ſi affectas ignorantiam, ex eo quod parui- 10
pendas auctoritatem Eccleſiæ, es verus hæreticus, ſiquidem non es paratus corrigi ab Eccleſia. Accedit, ſi erras ex affectu liberius errandi, error eſt ſummè voluntarius. Ergo ignorantia affectata conſtituit hæreſim.

Reſpondetur, in his caſibus te committere hæreſim, non in errore procedente ex affectata ignorantia, ſed in voluntario, qui procedit ex ſcientia, quo contemnis auctoritatem Eccleſiæ, talis enim contemptus eſt hæreſis, quia eſt negatio infallibilis auctoritatis Eccleſiæ. Similiter dico, cùm erras ex affectu liberiùs errandi. Vel enim ſcis te errare, vel ignoras: ſi primum, ſcire debes aſſenſum tuum eſſe Eccleſiæ contrarium, & ſic ceſſat ignorantia, & ſuccedit ſcientia: ſi ſecundum, & ita es affectus errori, vt quamuis ſcias Eccleſiam eſſe in contrarium, adhuc non derelinquas, committes hæreſim: ſi autem habeas voluntatem relinquendi errorem, caſu quo cognoueris eſſe Eccleſiæ contrariam, cenſeri non debes pertinax.

Obiicies fundamentum primæ ſententiæ, quam ſe- 11
quebatur Sotus, Lorca, & Lopez *loc. ſup. cit.* Ignorantia vincibilis, etiam non craſſa vel affectata non excuſat in furto, homicidio & aliis delictis, ſiue contra iuſtitiam, ſiue contra charitatem, vel honeſtatem. &c. Ergo neque excuſabit in peccato hæreſis. Accedit, quod qui vincibiliter & culpabiliter ignorat peccat contra fidem: ergo peccat vel paganiſmo, vel iudaïſmo, vel hæreſi, cùm non ſint aliæ ſpecies infidelitatis. Accedit ſecundò, quod eiuſdem ſpeciei eſt peccatum ex ignorantia ac ex malitia, cùm ſpecies peccati ſumatur ex obiecto, non ex modo: ſed error contra fidem ex malitia eſt peccatum hæreſis. Ergo etiam error contra fidem ex ignorantia culpabili erit peccatum hæreſis.

Reſpondetur: concedo antecedens, at nego conſe- 12
quentiam; & diſparitas eſt, quia in materia iuſtitiæ, charitatis, vel honeſtatis, &c. non excuſat ignorantia à peccato proprio contra illas virtutes, ex eo quia ignorantia non mutat obiectum peccati, ſed modum agendi magis, vel minus voluntarium. At in materia 13

fidei mutat obiectum ignorantia, vel ſcientia; nam cùm obiectum fidei ſit diuina reuelatio ab Eccleſia propoſita, & hæc reuelatio in errore commiſſo ex ignorantia, etiam affectata, occultetur, non poteſt error tunc commiſſus contradicere tali reuelationi ignoratæ; ac proinde non poteſt habere oppoſitionem cum fide, cùm non habeat oppoſitionem cum illius obiecto. Quare potiùs error ſic commiſſus non eſt peccatum directè contra fidem, ſed contra obligationem ſciendi res fidei, ſiquidem tota eius malitia non tam in errore poſitiuo, quàm in defectu huius obligationis, ex quo talis error proficiſcitur, conſiſtit, vti dicebam.

13 Aduerte tamen pro foro externo, quod ſi errans in fide alleges, te erraſſe ex ignorantia, non crederis caſu quo error commiſſus ſit in iis quæ ex officio ſcire teneris, vel quæ paſſim & communiter omnes eiuſdem qualitatis homines ſciunt. Vnde ſi Sacerdotes, Epiſcopi, vel alij viri docti errent in articulis fidei, vel præceptis Decalogi, præſumuntur errare ex malitia, non autem ex ignorantia. Decianus *in tractat. crimin. lib. 5. cap. 37. num. 15.* Pegna 1. *part. quæſt. 7. comment. 22.* Menochius *conſil. 82. num. 175.* & Farinac. *de hæreſi quæſt. 179. num. 27.*

PETITIO PRIMA.

An vt quis ſit propriè hæreticus, requiratur quod circa fidem erret ex ſcientia.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus propriè non eſt qui errat circa fidem ex ignorantia, neceſſe enim eſt vt erret ex ſcientia.*

2 *Ignorantia quamuis ſit craſſa vel ſupina (quæ tunc eſt quando quis non ex induſtria & propoſito, ſed ex vincibili ſeu culpabili negligentia quadam magna ignorat ea quæ poteſt, & debet ſcire) excuſet à peccato hæreſis.*

3 *Ad hæreſim requiritur pertinacia, quæ non eſt vbi eſt ignorantia: licet enim quis ex ignorantia vincibili magna circa fidem erret, implicitè tamen credit quidquid tenet Eccleſia.*

4 *Item de ratione hæreſis eſt ſcire Eccleſiam determinaſſe aliquid eſſe de fide credendum, ſi enim hoc neſcit, qui contrarium credit, non eſt pertinax.*

5 *Ignorans ſi ſciret quod tenet Eccleſia paratus eſſet errorem ſuum deponere, conſequenter implicitè credit quidquid credit Eccleſia.*

6 *Amplia, id procedere etiam in ignorante ignorantia affectata, quæ tunc eſt cùm quis ex induſtria & propoſito vult aliquid ignorare, contra dicentes vniuerſaliter & abſolutè dictam ignorantiam non excuſare.*

7 *Habens ignorantiam affectatam habet voluntatem obediendi Eccleſiæ quotieſcumque ſciuerit, quid de aliquo fidei articulo definiuerit.*

8 *Si quis crederet aliquid verum, ſed ita paratus eſſet perſiſtere in ſua opinione, eſſet propriè hæreticus propter illam pertinaciam.*

9 *Habens ignorantiam affectatam alicuius articuli fidei, ideò vult quod Eccleſia docet ignorare, quia non vult ab ea diſſentire.*

10 *Habens prædictam ignorantiam affectatam, eſt in tali voluntate, quod crederet illum articulum ſi propoſitus ſibi fuiſſet, & vellet ſentire cum Eccleſia.*

11 *Ignorans ignorantia affectata credit articulos fidei, & credit etiam Eccleſiam non poſſe errare in definiendo aliquid de fide.*

12 *Ignorantia non excuſat ab hæreſi, tametſi fuerit affectata. quando quis eſt ità affectus opinioni ſuæ, vt quamuis ſciuerit Eccleſiam Catholicam aliter docere, adhuc nolit illam mutare.*

13 *Ignorantia affectata neque excuſat ab hæreſi, quando iſta oritur ex falſa opinione contra Eccleſiam, nempe quia habens talem ignorantiam putat parui momenti eſſe quod Eccleſia ad credendum proponit.*

14 *Habens talem ignorantiam, licet non aduertat ſe ſentire contra Eccleſiam in particulari, aduertit tamen ſe ſentire contra Eccleſiam in communi.*

15 *Ignorantia culpabilis non excuſat ab aliis peccatis, vt furtum, ſacrilegium, vel homicidium, excuſat tamen à peccato hæreſis; quia pertinacia eſt de eſſentia hæreſis, & in rebus fidei nemo eſt pertinax niſi ſciat & aduertat.*

16 *Errans contra fidem committit peccatum quod aduerſatur fidei, & ad malitiam peccati ſufficit ignorantia culpabilis, præſertim ſi fuerit affectata: At non ſic in peccato hæreſis, quia error circa materiam fidei ex ignorantia culpabili, & hæreſis differunt inter ſe, & quomodo.*

17 *Ad hoc vt aliquis ſit Iudæus vel Paganus ſufficit ſi erret circa fidem ex ignorantia culpabili circa fidem Catholicam. At non inde ſequitur: Ad hoc vt aliquis ſit hæreticus, ſufficere ſi erret ex ignorantia culpabili, quia infidelitas priuatiua poteſt eſſe ſine pertinacia, &c.*

18 *Voluntarium directum vel indirectum non faciunt diuerſitatem ſpecificam. At faciunt in caſu, de quo agimus.*

19 *Ignorantia affectata non minuit, ſed auget malitiam peccati augendo malitiam erroris voluntarij, ſecus augendo, vel etiam inducendo malitiam hæreſis.*

20 *Qui vult ignorare quid in aliqua re ſentiat Eccleſia, ex eo quod putet parui momenti eſſe quæ Eccleſia proponit ad credendum, hoc ipſo non vult ſentire cum Eccleſia, ſecus ſi velit ignorare ex alio capite.*

REſpondetur ex dictis affirmatiuè, & docent S. Thomas 1. *part. q. 32. art. 4. & 2. 2 q. 11. art. 2. ad 3. & 1. ad Corinth. lect. 4 & ad Titum 3. lect. 3.* Gabriel *in 4. diſt. 13. quæſt. 2. art. 1. notab. 3. & q. 3. dub. 1. & 3* Durand. *ibid. quæſt. 5. num. 6.* Paludanus *q. 3. art. 1. num. 4.* Caietanus *2. 2. cit. quæſt. 11. art. 2. ad 3.* Angelus *verb. Hæreticus, in pr.* Armilla *verb. Hæreſis, num. 1.* Vaſquez *part. 2. diſp. 126.* Nauarrus *in ſumma cap. 11. num. 22.* Conarruuias *lib. 3. variar. cap. 1. in pr.* Syluester *verb. hæreſis, in pr.* Corduba *lib. 1. quæſt. 17. §. 7.* Caſtro *lib. 1. de iuſt. hæreticor. punit. cap. 1. circa finem, & cap. 9. & lib. 2. cap. 118.* Toletus *lib. 4. cap. 4. num. 7.* Driedo *de libert. Eccleſiaſtic. lib. 1. cap. 14.* Pegna *in directcr. part. 1. q. 7. commentar. 22. in princ. & part. 2. cap. 1.* Clarus *in §. hæreſis, num. 2.* Paramus *de origine Sanctæ Inquiſitionis lib. 3. quæſt. 3. num. 25.* Albertinus *tract. de agnoſcend. aſſertion. quæſt. 36. num. 2.* & Simanch. *de Cathol. Inſtit. tit. 31. num. 10. & tit. 48. num. 14.* 1

Et quod dixi adeò verum eſt, vt etiam ignorantia, quamuis ſit craſſa & ſupina (quæ tunc eſt quando quis non ex induſtria & propoſito, ſed ex vincibili ſeu culpabili negligentia quadam magna ignorat ea quæ poteſt & debet ſcire, *leg. quod te, ff. ſi cert. petat.* & docet Abbas *in cap. Innotuit, de elect. n. 9.* Decius *conſil. 160. num. 5.* Rolandus *conſil. 72. num. 20. lib. 3.* Bellamer. *conſil. 10. num. 23.* Romanus *conſil. 481. num. 4. & ſeqq.* Aymon. *conſ. 225. num. 8.* Albanus *conſil. 18. num 4.* Alexander *conſ. 103. n. 15. lib. 2.* Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 23. n. 76.* Maſcard. *de probation. lib. 2. concluſ. 637. num. 23* Lapus *allegat. 51. num. 17.* & Grammaticus *deciſ. 103. num. 36.*) excuſet à peccato hæreſis, Durandus *in 4. diſtinct. 13. q. 5. num. 6.* Paludanus *ibidem q. 3. art. 2. concluſ. 1.* Alenſis *part. 2. q. 161. membr. 1.* Zumel. *part. 2. quæſt. 56. art. 4. diſput. 1.* Bannez *2. 2. q. 11. art. 1. & 2.* Aragon. *ibid. art. 1. verſ. Dices ſecundò* Vaſquez *part. 2. diſput.* 2

*diſp.*126.*cap.*2. Canus *de loc. Theolog. lib.*12. *cap.*9. *verſ. Illud deinde*, Nauarrus *in ſumma cap.*11 *num.*22. Henriquez *lib.* 12. *cap.*17.*num.*3. Turrianus *de fide diſpnt.* 55. *dub.* 2. Valentia 2. 2. *diſput.*1.*punct.* 1. Torres *de Trinit. quæſt.*32. *art.*4. Becanus *de fide cap.*14.*quæſt.*2. *num.*15. & Azor. *tom.*1. *lib.*1. *cap.*14. *quæſt.*9. & *lib.*8. *cap.*9.*quæſt.*7. contra Felinum *in cap.*1.*de hæretic.num.*2. Zarabellam *ibidem in principio*, *verbo Ignorantia*, Ioannem Andream *num.*2. Butrium *num.*2. Ancharanum *n.*5. Sotum *in* 4.*diſt.*22.*quæſt.*2.*art.*3. Palacium *in* 4.*diſt.*25. *diſput.*2. Tolerum *lib.*1.*cap.*19.*num.*2. Saytom *de cenſur. lib.*1.*cap.*4.*n.*15. & alios.

3. Ratio eſt, quia ad hæreſim requiritur pertinacia, ſed hîc non eſt pertinacia: ergo. Maior patet ex iis quæ dicebam *dubitatione præcedenti, petitione ſecunda.* Minor probatur, quia ex Iſidoro *lib.*10. *ethymolog. cap.* 15. & Sancto Thoma 2.2. *quæſt.*118. *artic.*2. quos ſequuntur communiter Doctores, pertinax non eſt, niſi quis impudenter ſit tenax: ſed non dicitur impudenter tenax qui paratus eſt ab Eccleſia corrigi & ſententiam ſuam mutare, quin ſic potius, licet ex ignorantia vincibili magna circa fidem erret, implicitè credit quidquid tenet Eccleſia: ergo non eſt propriè hæreticus, cùm ad hæreſim neceſſariò requiratur pertinacia, ſicuti dicebam.

4 Confirmatur, quia de ratione hæreſis eſt, vt ſciatur Eccleſiam determinaſſe aliquid eſſe de fide credendum, cùm ſi hoc non ſciatur, qui contrarium credit non ſit pertinax: ſed ignorantia craſſa ſeu ſupina tollit talem ſcientiam; ergo tollit pertinaciam, atque adeò tollit etiam hæreſim.

5 Confirmatur ſecundò, quia hic ſi ſciuerit quid teneat Eccleſia, paratus eſt errorem ſuum deponere: ergo potiùs implicitè credit quidquid tenet Eccleſia, ſicque non eſt propriè hæreticus Quapropter *in cap. dixit Apoſtolus* 24.*q.*3. dicitur, eos qui à parentibus ſunt decepti, ſed ita errant contra fidem, vt parati ſint corrigi, hæreticos nequaquam eſſe.

6 Quin & quod dixi adeò etiam verum eſt, vt ignorantia etiam affectata, quæ tunc eſt cùm quis ex induſtria & propoſito vult aliquid ignorare, verbi gratia in caſu noſtro, ex induſtria & propoſito vult non adhibere diligentiam in inquirendo quid doceat Eccleſia, vt ſic cuitet laborem in aſſequenda veritate fidei Catholicæ, vel vt ſic poſſit perſiſtere in ſua ſententia. Maſcard. *de probation. lib.*1. *concluſ.*879.*num.*13. Andr. Gayll. *lib.*2. *obſeruat.*48.*num.*18. Ioan Baptiſta Coſta *de facti ſcient. & ignorant. inſpect.*81. & alij, excuſet ſimiliter à peccato hæreſis: Aragonius 2.2.*q.*11.*art.*2. Suarez *de fide diſp.* 19.*sect.*3.*num.*18. Vaſquez 1.2. *diſput.*126. *cap.*2. Pezantius 2.2.*q.*11.*art.* 1. *diſput.*1.*concluſ.*5.*verſ. Secunda pars*, Azorius *tom.*1.*lib.*1.*cap.*14.*q.*9. & *lib.*8.*cap.*8 *q.*4. & *cap.*9.*q.*8. Becanus *de fide cap.*14.*q.*2.*n.*16. Ledeſma *in ſumma tom.*1.*cap.*6.*concl.*4. *difficult.* 2. Sayr. *in Claui regia lib.*2. *cap.* 9. *num.* 20. Ricciul. *de iur. perſon. lib* 5. *cap.*7.*num.*13 & alij multi, contra Nauarrum *in ſumma cap.*11.*num.*89. Cordubam *lib.*1. *quæſt.* 17.§.7. Zumel *part.*2. *quæſt.* 26. *artic.*4. *diſput.* 1. Torres *de Trinitate quæſt.* 32. *art* 4. Valentiam 1.2. *diſput.*1.*q.*11.*punct.*1. *difficult.* 4. & Canum *de locis Theologic. lib* 12. *capit.* 9. *verſ. Illud deinde*, quibus fauent etiam Gloſſa *in cap. eos, de tempor. ordinat. in* 6.*verb. Affectata*, & *in Clement.* 1. *de conſanguinit. & affinit. verb. ſcienter*, Felinus *in cap. à nobis, de except. num.*1. & *in cap. vltimo, de teſtib. n.*5. Iacobus Rebuffus *in leg.* 1.*Cod. de colonis, num.*3. Tuſcus *pract. concluſ. verbo Ignorantia, concluſione* 21. *num.* 3. Maſcardus *de probation. lib.*2.*concluſ.* 869. *num.*31. Seraphin. *de priuileg. iurament. priuilegio* 4.*num.*102. & *ſequentibus*, Iaſon *in leg. ſi ſeruus*, §. *ſi quis autem, de leg.* 1. *num.*6. Andreas Gayll. *obſeruat.*48 *num.*18. & Ioannes Baptiſta Coſta *inſpect.*81. *num.*9. Quatenus vniuerſaliter & abſolutè dicunt, quod ignorantia affectata non excuſet.

7 Ratio eſt, quia qui habet ignorantiam affectatam habet quotieſcunque ſciuerit quid de aliquo fidei articulo Eccleſia definiuerit, voluntatem obediendi Eccleſiæ: ergo non eſt pertinax, ac proinde non eſt propriè hæreticus.

Confirmatur, quia ſi quis crederet aliquid verum, ſed eſſet ita paratus perſiſtere in ſua opinione, vt quamuis Eccleſia aliter doceret, in dicta ſua opinione tamen perſiſteret, eſſet propriè hæreticus propter illam ſuam pertinaciam: ergo à contrario, ſi quis ob ignorantiam affectatam crederet aliquid falſum, ſed ſimiliter eſſet ita paratus perſiſtere in ſua opinione, vt quamuis ſciuerit quod Eccleſia aliter doceat, adhuc tamen perſiſteret, non eſſet hæreticus, quia non eſſet pertinax: quinimo eſſet cum affectu ſubiiciendi ſe auctoritati Eccleſiæ. 8

Confirmatur ſecundò, quia qui habet ignorantiam affectatam alicuius articuli fidei, propterea vult quid docet Eccleſia ignorare, quia non vult ab Eccleſia diſſentire: ergo cùm ſit paratus obedire Eccleſiæ, non erit propriè hæreticus. 9

Confirmatur tertiò, quia qui habet prædictam ignorantiam affectatam, eſt in tali voluntate, quod ſi talem articulum ab Eccleſia propoſitum haberet, crederet illum, & vellet ſentire cum Eccleſia: ergo propter talem ignorantiam affectatam excuſatur ab hæreſi, cùm talis ignorantia affectata tollat pertinaciam, quæ neceſſariò requiritur ad propriam & veram hæreſim. 10

Confirmatur quartò, quia taliter ignorans credit alios articulos fidei, & credit etiam quod Eccleſia, quando definit aliquid non poſſit errare: ergo non eſt propriè hæreticus, cùm hæretici omnes putent, quod Eccleſia in definiendis rebus fidei poſſit errare. 11

Hinc ſequitur, quod è contra ab hæreſi non excuſet ignorantia, tametſi non fuerit affectata, quando quis eſt ita affectus opinioni ſuæ, vt quamuis ſciuerit quod Eccleſia Catholica aliter doceat, adhuc nolit illam mutare, quia tunc eſt verè pertinax, cùm habeat voluntatem reſiſtendi Eccleſiæ aliter docenti, & nolit iudicium ſuum priuatum ſubiicere auctoritati Eccleſiæ, & non agnoſcat in Eccleſia infallibilem auctoritatem in proponendis, ſicut & in definiendis rebus fidei. 12

Sequitur ſecundò, quod neque ab hæreſi excuſet ignorantia affectata, quando iſta oritur ex falſa opinione contra Eccleſiam, nempe quia habens talem ignorantiam, putat parui momenti eſſe quæ Eccleſia ad credendum proponit. In quo ſenſu Vaſquez 1. 2. *quæſt.*76.*art.*4.*diſput.*1 *ante quintam concluſionem*, Turrianus *de fide diſp.*55.*dub.*2. Sanchez *lib.*4.*moral.cap.*7. *num* 3. & alij loquuntur, quod ignorantia affectata non excuſet ab hæreſi. 13

Non obſtat ſi dicas: Qui habet huiuſmodi ignorantiam, non aduertit ſe ſentire contra Eccleſiam, quod tamen in materia fidei neceſſariò requiritur ad pertinaciam: ergo nec etiam iſte erit propriè hæreticus. 14

Reſpondetur enim, quod iſte licet non aduertat ſe ſentire contra Eccleſiam in aliquo articulo particulari, aduertit tamen ſe ſentire contra Eccleſiam in communi, cùm aduertat ſe paruifacere ea quæ ab Eccleſia proponuntur ad credendum, quod ſufficit ad pertinaciam, atque adeò & ad inducendam veram & propriam hæreſim.

OBIECTIONES.

Obiicies: Ignorantia culpabilis non excuſat ab aliis peccatis, cùm furtum, ſacrilegium, vel homicidium, & ſimilia ſemper ſint peccata, ſiue fiant ex ſcientia, ſiue non ex ſcientia, ſed ſolùm ex ignorantia culpabili: ergo neque etiam excuſabit ab hæreſi, cùm error circa fidem ſemper ſit ſimiliter peccatum hæreſis, ſiue fiat ſcienter, ſiue fiat ignoranter, modò ignorantia ſit culpabilis. 15

Reſpondetur, vt omittam quæ dicebam ſup. concedo antecedens, nego conſequentiam; & diſparitas eſt, quia

pertinacia eſt de ratione, ſeu de eſſentia hæreſis. Et ex dictis nemo in rebus fidei eſt pertinax, niſi ſciat, & aduertat ſe ſentire contra Eccleſiam. Quapropter qui hoc non aduertit, ſed ignorat, non eſt pertinax, & conſequenter neque etiam eſt propriè hæreticus. At verò pertinacia non eſt ſimiliter de ratione, ſeu de eſſentia aliorum peccatorum, & ideò: cùm committuntur alia peccata, non requiritur in peccante vt aduertat ſe delinquere contra legem Dei, ſed ſufficit ſi aduertat, vel potens & debens aduertere culpabiliter non aduertat.

16 Obiicies ſecundò: errans contra fidem committit peccatum, quod aduerſatur fidei: ſed ad malitiam peccati ſufficit ignorantia culpabilis, præſertim ſi fuerit affectata: Ergo & ad peccatum hæreſis ſufficit ſimiliter ignorantia culpabilis.

Reſpondetur, nego etiam conſequentiam, & diſparitas eſt, quia error circa materiam fidei ex ignorantia culpabili, & hæreſis differunt inter ſe: Nam error circa materiam fidei ex ignorantia culpabili non opponitur directè auctoritati Eccleſiæ, ſed opponitur directè obligationi ſciendi articulus fidei. At verò hæreſis opponitur directè auctoritati Eccleſiæ, & propterea ille error non eſt infidelitas, ac proinde neque eſt etiam hæreſis. Tum quia ille error non excludit fidem, cùm is qui talem errorem habet, paratus ſit obedire Eccleſiæ, quam fidem tamen excludit hæreſis. Tum quia ille error eſt peccatum omiſſionis, hæreſis autem peccatum commiſſionis: differunt igitur inter ſeſe error circa res fidei, & hæreſis formaliter.

17 Inſtabis: Ad hoc vt aliquis ſit Iudæus vel Paganus ſufficit, ſi erret circa fidem ex ignorantia culpabili circa fidem catholicam: ergo ſimiliter ad hoc, vt aliquis ſit hæreticus, ſufficit etiamſi erret ex ignorantia culpabili circa aliquem articulum fidei particularem.

Reſpondetur, Nego etiam conſequentiam: & diſparitas eſt, quia infidelitas priuatiua poteſt eſſe ſine pertinacia, per ſolam ſcilicet carentiam totius fidei, ſed infidelitas poſitiua, quæ fidei opponitur, qualis eſt hæreſis, ſemper requirit pertinaciam, quæ non reperitur in eo qui culpabiliter errat circa fidem, ſi quotieſcumque ſciuerit, quod Eccleſia aliter ſentiat, errorem ſuum deponere paratus ſit.

18 Reinſtabis: Voluntarium directum, vel indirectum non faciunt diuerſitatem ſpecificam, ſed error oppoſitus fidei directè eſt hæreſis: Ergo etiam & error oppoſitus indirectè hæreſis erit (in quo errore neceſſariò includitur ignorantia culpabilis) conſequenter & qui ex tali ignorantia errat in fide, eſt etiam propriè hæreticus.

Reſpondetur, diſtinguo antecedens: Voluntarium directum vel indirectum non faciunt diuerſitatem ſpecificam in aliis, concedo: in caſu noſtro, nego, quia quando quis indirectè habet errorem circa fidem, cùm tunc ignorantia occultet obiectum à quo peccatum hæreſis ſpecificatur, poteſt voluntarium indirectum mutare ſpeciem peccati, Nam ignorantia, quod Eccleſia aliquid definiat de fide credendum, occultat proprium obiectum hæreſis, & facit, quod error non opponatur formaliter auctoritati Eccleſiæ, & propterea impedit peccatum hæreſis, & ſolum inducit peccatum ignorantiæ, quod eſt ſpecie diuerſum à peccato hæreſis.

19 Vrgebis: ignorantia affectata non minuit, ſed auget malitiam peccati: ergo non excuſabit ab hæreſi, quia ſi ab hæreſi excuſaret, non augeret, ſed valdè minueret malitiam peccati.

Reſpondetur, diſtingo antecedens: Ignorantia affectata non minuit, ſed auget malitiam peccati, augendo malitiam erroris voluntarij, concedo: augendo vel etiam inducendo malitiam hæreſis, nego: quia cùm ignorantia, ſicuti dicebam, occultet obiectum hæreſis, tollet conſequenter peccatum hæreſis.

20 Revrgebis: Qui vult ignorare, quid in aliqua re ſentiat Eccleſia, hoc ipſo non vult ſentire cum Eccleſia, quod eſt formaliter hæreſis: Ergo.

Reſpondetur, diſtingo antecedens: ſi vult ignorare quid in aliqua re ſentiat Eccleſia ex eo quod putet parui momenti eſſe quæ Eccleſia proponit ad credendum, concedo: ſi vult ignorare ex alio capite, nego, quia ex dictis eſſe poteſt ignorantia abſque pertinacia, & cum effectu credendi totum id quod ſentit Eccleſia.

PETITIO SECVNDA.

Quænam pertinacia ſufficiat ad conſtituendum quempiam hæreticum non ſolùm in foro interiori, ſed etiam in exteriori.

SVMMARIVM.

1 *Hæreſis nulla eſt ſine pertinacia.*

2 *Hæreticus ſecundum aliquos in vtroque foro vt quis reputetur, ſufficit ſi ſciens & aduertens opinionem ſuam eſſe contra fidem, ſeu definitionem Eccleſiæ, ea tamen neglecta perſiſtat in ſua opinione.*

3 *Hæreticus ſecundum alios non eſt huiuſmodi, niſi prius ſit admonitus, & ſpreta admonitione perſiſtat in ſua opinione: quia pertinacia eſt quæ hominem hæreticum facit.*

4 *Qui in Eccleſia Dei, ex ſancto Auguſtino, morbidum aliquid prauumque ſapiunt, reſiſtunt contumaciter, ſuaque peſtifera dogmata emendare nolunt, ſed defendere perſiſtunt, hæretici ſunt.*

5 *Opinio prima, ſecundum aliquos procedit in foro interiori, ſecunda autem in exteriori.*

6 *Diſtinctio hæc eſt minùs recta, quia ſi vera eſſet, Tribunal ſanctæ Inquiſitionis in detrimentum fidei, & Reipublicæ, quampaucos puniret hæreticos. Omnes enim ſe defenderent, aſſerendo quod non fuerint priùs admoniti.*

7 *Opinio Theologorum recenſita ſuprà numer. 2. locum habet non ſolùm in foro interiori, ſed etiam in exteriori, ſicque ſeruatur in praxi, & meritò, quia per ſe, & ex natura rei, vt quis ſit hæreticus pertinax etiam in foro exteriori, neceſſaria non eſt alicuius ſpecialis admonitio, quippe errat ex electione, & deliberatione in his quæ manifeſta ſunt.*

8 *Sacra Scriptura, & Eccleſiæ definitio, quibus fides catholica continetur, plus valet quàm complures iudicis vel alterius viri admonitiones, & plus quàm complures legis humanæ prohibitiones. Et ſicut qui facit contra legitimas hominum admonitiones, eſt pertinax, ita etiam & multò magis qui contra ſacram Scripturam, &c.*

9 *Aragonij, & Tanneri opinio refellitur, niſi forſan intelligant caſu quo hæreticus ſit rudis aut ſimplex, quia in his caſibus eſt præmittenda ſpecialis alicuius admonitio.*

10 *Nemo eſt hæreticus niſi ſit pertinax in ſuo errore, & nemo eſt pertinax niſi ſciat, ſeu aduertat ſe ſentire contra Eccleſiam: Vnde ſi hoc quis ignoret, non eſt pertinax, atque adeò neque hæreticus.*

11 *Ignorantia inuincibilis, atque adeò nō culpabilis excuſat non ſolùm ab hæreſi, ſed etiā ab omni peccato.*

12 *Ignorantia vincibilis, ſicque culpabilis duplex eſt, vna affectata, quando quis ex induſtria, ſeu propoſito vult aliquid ignorare: altera craſſa & ſupina, quando quis non ex induſtria ſeu propoſito, ſed ex quadam negligentia ignorat ea quæ habens, de eis ſaltem dubium poteſt & debet ſcire. Prior eſt voluntaria directè & formaliter, ſecunda indirectè & virtualiter, ſicque vtraque culpabilis.*

13 *Ignorantia vincibilis nulla excuſat, ſecundum aliquos, & multò minùs craſſa & ſupina, quia ignorantia vincibilis non excuſat ab aliis peccatis, conſequenter neque ab hæreſi.*

14 *Ignorantia affectata licèt ſecundùm alios non excuſet ab hæreſi, excuſat tamen ignorantia vincibilis, etiam craſſa, & ſupina, itavt nullus error contra fidem ex ignorantia vincibili, etiam craſſa, & ſupina ſit hæreſis; quia de ratione hæreſis eſt, vt quis erret in fide, ſciens, & aduertens ſe credere, & opinari contra communem ſenſum Eccleſiæ.*

15 *Ignorantia etiam affectata ſecundum alios excuſat ab hæreſi, dummodo non ſit affectata ex falſa opinione, quam quis habet contra Eccleſiam.*

16 *Hæreſim inter & alia peccata diſparitas eſt, quia de ratione hæreſis eſt pertinacia, quæ ſimiliter non eſt de ratione aliorum peccatorum.*

17 *Prædicta habent locum in foro interiori tantum, non autem in foro exteriori, quia errans in fide ſi alleget, ſe ex ignorantia erraſſe in foro exteriori, non creditur.*

18 *Sacerdotes, & alij viri docti ſi errent in articulis fidei, & præceptis Decalogi, non ex ignorantia, ſed ex malitia errare præſumuntur, contra nonnullos aſſerentes, non eſſe hæreticos pertinaces, ſi parati ſint corrigi. At in foro exteriori eſt inducta violenta præſumptio.*

19 *Homo, qui probabiliter præſumitur non verè & perfectè ſcire catholicam aliquam veritatem, vt ſi v.g ſit ſimplex, rudis, vel ruſticus, puniri poteſt arbitrio iudicis, non tamen vt formaliter hæreticus, ad pœnas ſcilicet hæreſis.*

20 *Secus tamen dic, ſi præfatus rudis corrigi paratus non ſit.*

1 SVppono, nullam eſſe hæreſim ſine pertinacia, ſicuti ſupra dicebam, & patet *ex cap. dixit Apoſtolus* 24. *q.* 8. *ex cap. in Eccleſia, eadem qu. & cauſa, ex Clem. vnica de ſumma Trinit. & fid. cathol.* Et colligitur etiam *ex cap. damnamus, eodem tit. ex cap. excommunicamus, de hæret. & ex cap. cum contumacia, eod. tit. in 6.* & docet S. Thom. 2.2.*q.*11.*art.* 2. *ad* 3. quem ſequuntur communiter Doctores. Hoc ſuppoſito.

2 Quidam tenent, ſufficere in vtroque foro, ita vt in vtroque foro quis ſi ſciens, vel aduertens, opinionem ſuam eſſe contra fidem, ſeu definitionem Eccleſiæ, & neglecta authoritate Eccleſiæ, perſiſtat in ſua opinione, ſit hæreticus, ſic Caietan. *in* 2.2.*q.*11. *art.* 2. Vaſquez *in* 3.2.*q.*76.*art.*7.*diſput.*126. *cap.*3. Suarez *de fide diſput.* 19.*ſect.*3.*n.*8. Lorca 2.2.*q.*1.*art.*2.*diſp.*41.*n.*8. Param. *de origin. inquiſit. lib.*1.*tit.*1. *cap* 4.*n.*5. Valentia *tom.*3. *diſput.* 1.*q.*11. *punct.*1. Sanchez *lib.*2. *moral.cap.*7.*n.*4. Turrian. *tom.*1.*in* 2.2. *diſp.*55. *dub.*2. Becanus *in* 2.2. *cap.*14. *quæſit.*1.*concluſ.*3.*n.*10. Merolla *tom.*1. *diſput.*1. *cap.*2. *dub.* 12.*n.* 181. Scottia *in Bullas Pontific. Epitom.*4. *theorem.*8. Azor *tom.*1. *lib.*8.*cap.*9 *quæſit.*1. Coninch. *de fide diſp.*18.*dub.*7.*n.*78. Layman *lib.*2.*tract.*1. *cap.*13.*n.*2. Filiuc. *tom.*1.*tract.*22.*cap.*6.*n.*153. Simanch. *tit.*48.*n.*7. & 8. & alij communiter Theologi, quos ego ſequor.

3 Alij è contra tenent, id non ſufficere in vtroque foro, ſed requiri prætereà in vtroque foro, vt quis priùs admoneatur, & ſpreta admonitione, perſiſtat in ſua opinione, ſic Alciat. *in l.* 2. *Cod. de ſumm. Trinit. & fid. cathol. n.* 3. quatenus inquit, quod pertinacia ſit, quæ hominem hæreticum facit; ideoque ſi quis de Trinitate minus rectè ſentiat, hæreticus non ſit, niſi prius admonitus adhuc perſiſtat in ſua opinione priori. Menoch. *conſil.* 149. *n.*49.*vol.*2. quatenus ait, quod vt quis dicatur hæreticus pertinax, conſtare debeat quod fuerit admonitus, quodque adhuc admonitione ſpreta, in eadem opinione perſiſtat, & ex parte Palacius Rub. *in allegat. in materia hæreſis*, §. 3. *per totum*, *ex textu*
4 *in cap. qui in Eccleſia* 24.*q.*3. quod eſt S. Auguſtini *de Ciuit. Dei lib.*8.*c.*51. ibi: *Qui in Eccleſia Dei morbidum aliquid prauumque ſapiunt, ſi correcti, vt ſanum, rectumque ſapiant, reſiſtunt contumaciter, ſuaque peſtifera dogmata emendare nolunt, ſed defendere perſiſtunt, hæretici ſunt*: & ex *Clement. vnica de ſumm. Trinit.* Vbi definitur hæreticum cenſendum eſſe illum, qui defendere pertinaciter præſumpſerit, quod anima rationalis non ſit forma corporis humani. At minùs rectè, ſicuti infrà patebit.

Alij cum diſtinctione loquendo, tenent, opinionem 5
primam procedere in foro interiori, ſecundam autem procedere in foro exteriori, ſic Aragon. *in* 2.2.*q.*11. *art.*1.*concluſ.* 2. & ex parte Tannerus *ibidem diſput.*1. *q.*8 *dub.*5.*n* 91.*& ſeqq.*

At etiam minus rectè, etſi tolerabilius; quia ſi hæc 6
diſtinctio vera eſſet, Tribunal S. Inquiſitionis in detrimentum fidei, & Reipublicæ quampaucos hæreticos puniret: omnes enim ſe defenderent, aſſerendo, quod non fuerint priùs admoniti: Ergo dicendum, quod
prima Theologorum opinio locum habeat non ſolùm 7
in foro interiori, ſed etiam iu exteriori; ſicque ſeruatur in praxi, teſte Paramo de *origin. Inquiſit. lib.*1.*tit.*1.*cap.*4. *n.*5. quatenus ait, in vſu & more Eccleſiæ poſitum eſſe, quod hæreticus decernatur is, qui errore ab Eccleſia damnato imbutus fuerit, tamen ſi nulla eum admonentis vox vnquam præierit: & meritò, quia per ſe, & ex natura rei, vt quis ſit hæreticus pertinax, etiam in foro exteriori, neceſſaria non eſt ſpecialis alicuius admonitio, ſiquidem qui in his, quæ manifeſta ſunt, errat ex electione, & deliberatione, tamen ſi ſpecialiter ab aliquo non fuerit admonitus (etiam in foro exteriori, cùm ſimus in manifeſtis, vti dicebam) hæreticus pertinax eſt, quin etiam ſi quæ admonitio neceſſaria foret, hæc ipſa per rei notorietatem ſufficienter habetur: quemadmodùm in excommunicationibus à lege latis lex ipſa ſufficienter admonet, vt quis etiam in foro exteriori ſubſit contumaciæ, quæ ad excommunicationem contrahendam requiritur: Ergo non ſolùm in foro interiori, ſed etiam in foro exteriori poteſt decerni pertinacia, atque adeò hæreſis ſine aliqua ſpeciali alicuius præuia monitione.

Confirmatur, qoia ſacra Scriptura, & Eccleſiæ de- 8
finitio, quibus fides catholica continetur, plus valet quàm complures iudicis, vel alterius viri admonitiones, & pluſquā complures legis humanæ prohibitiones. Ergo ſicut is, qui facit contra legitimas hominum admonitiones, etiam in foro exteriori, pertinax eſt, & is qui facit contra legis humanæ prohibitiones, etiam in foro exteriori de facto incidit in excommunicationem, quæ non niſi præcedentibus admonitionibus inferri ſolet, ita vt legis humanæ ſolius authoritas, etiam in foro exteriori, pertinacem haberi faciat quemlibet ipſius legis humanæ tranſgreſſorem: ſic ſimiliter, & multo magis is qui contra ſacram Scripturam, vel contra Eccleſiæ definitionem errat ſciens, & aduertens, hoc ſolo ſine alia ſpeciali alicuius admonitione etiam in foro exteriori pertinax, hæreticus erit.

Minùs rectè igitur etiam (etſi tolerabilius, vti di- 9
cebam) tenent Aragonius, & ex parte Tannerus, vbi ſuprà, niſi forſan intelligant, caſu quo hæreticus ſit rudis, aut ſimplex, vel ſaltem, quod non credit, non ſit diuulgatus inter homines talis qualitatis, vel ſi ſit ſagax aut doctus, ſit relaxandus brachio ſæculari, quia in his caſibus vltrò concedo, quod præmittenda ſit ſpecialis alicuius admonitio.

At, quoniam ex dictis nemo eſt hæreticus, niſi ſit 10
pertinax in ſuo errore, & nemo eſt pertinax, niſi ſciat, ſeu aduertat, ſe ſentire contra Eccleſiam; conſequens eſt, quod ſi hoc is ignoret, non ſit pertinax, atque adeò non ſit hæreticus, ideo videndum nunc eſt, quæ-
nam ignorantia, ſcilicet vincibilis atque adeò culpa- 11
bilis (ignorantia enim inuincibilis, atque adeò inculpabilis certò excuſat non ſolùm ab hæreſi, ſed etiam ab omni peccato, quia cùm voluntas ex Philoſopho ſit potentia cæca, nihil eſt volitum, niſi ſit cognitum) excuſet à pertinacia, & conſequenter ab hæreſi.

Pro cuius rei intelligentia ſuppono, quod igno- 12
rantia vincibilis, ſicque culpabilis, ſit duplex, vna

Digitized by Google

affectata, quando quis ex induſtria, ſeu propoſito vult aliquid ignorare; Altera craſſa, & ſupina, quando quis non ex induſtria ſeu propoſito, ſed ex quadam negligentia ignorat ea, quæ habens de eis ſaltem dubium, poteſt, & debet ſcire. Prior eſt voluntaria directè, & formaliter; Poſterior autem indirectè, & virtualiter, ſicque vtraque vincibilis, atque adeò culpabilis. Hoc ſuppoſito.

13 Quidam, vt Felinus *in cap. 1. de hæretic. n. 2.* Ancharan. *ibidem n. 5.* Io. Andr. *n. 2.* Boërius *n. 2.* Sotus *in 4. diſt. 21. q. 2. art. 3. poſt 3. concluſionem, caſ. 1.* Lorca *in 2. 2. S. Thomæ, q. 11. art. 2. diſput. 41. n. 15.* Toletus *lib. 1. cap. 19. n. 2.* Sayr. *de cenſur. lib. 1. caſ. 14. n. 15.* & alij, quos alibi ſuprà citabam, putant, quod ab hæreſi non excuſet vlla ignorantia vincibilis, & multò minùs craſſa, & ſupina, quia ignorantia vincibilis non excuſat ab aliis peccatis; Ergo neque excuſabit ab hæreſi, ita vt (ſicut furtum, vel homicidium, &c. ſemper eſt peccatum, ſiue fiat ex ſcientia, ſiue ex ignorantia culpabili) ſic etiam error circa fidem ſemper ſit peccatum hæreſis, ſiue fiat ſcienter, ſiue ignoranter, modò tamen ignorantia fuerit vincibilis, ſicque culpabilis, vti dicebam.

14 Alij, vt Zumel *in 1. 2. q. 76. art. 4. diſp. 1.* Canus *de locis Theologic. lib. 12. cap. 9.* Caſtr. *de iuſt. hæreticor. punit. lib. 1. cap. 9.* Valentia *tom. 3. diſput. 1. q. 11. punct. 1. difficult. 4. &* Merolla *tom 1 diſput. 1. cap. 2. dub. 12. n. 177.* & alij, quos alibi ſuprà etiam citabam, putant quod, licet ab hæreſi non excuſet ignorantia affectata, excuſet tamen ignorantia vincibilis etiam craſſa & ſupina, ita vt nullus error contra fidem ex ignorantia vincibili, etiam craſſa, & ſupina, ſit hæreſis, quia de ratione hæreſis eſt, vt quis erret in fide, ſciens, & aduertens, ſe credere, & opinari contra communem ſenſum Eccleſiæ, ſicque contemnat authoritatem Eccleſiæ: At qui habet ignorantiam, etiam craſſam, & ſupinam, circa communem ſenſum Eccleſiæ, non errat ſciens, & aduertens, ſe credere, & opinari contra communem ſenſum Eccleſiæ, ſicque non contemnit authoritatem Eccleſiæ: Ergo non eſt verè hæreticus, quemadmodum ſi quis ignoret (etiam ignorantia craſſa, & ſupina) ſe ſentire contra ſuum magiſtrum, non cenſetur eſſe pertinax contra ſuum magiſtrum, neque contemnere auctoritatem ſui magiſtri.

15 Alij, vt Ledeſma *in ſumma tom. 2. cap. 6. concl. 4. difficul. 2.* Vaſquez *in 1. 2. diſput. 116. c. 2.* Pezantius *in 2. 2. q. 11 art. 1. diſput. 1. concl. 1.* Becanus *tom. 3. in 2. 2. cap. 14. q. 2. n. 16.* Ricciull. *de iur. perſon. lib. 5. cap. 7. n. 13.* & alij quos alibi ſuprà ſimiliter citabam, putant, quod ab hæreſi excuſet ignorantia, etiam affectata, dummodò non ſit affectata ex falſa opinione, quam quis habet contra Eccleſiam, eo quod ſcilicet putet parui momenti eſſe ea, quæ Eccleſia credit, quæque credenda proponit. Tunc enim abſque dubio eſt verè hæreticus, quia ex illa falſa opinione, quam habet contra Eccleſiam, affectat ignorantiam eorum, quæ credit Eccleſia, quæque credenda proponit Eccleſia: ſed ſit affectata, v.g. ex tædio addiſcendi ſolum, velit ſcilicet ignorare ſolum, quia tædet ipſum addiſcere. Tunc enim error in rebus fidei non eſt propriè hæreſis, quia ſic errans non contemnit, neque offendit auctoritatem Eccleſiæ, tanquam pertinax, & incredulus contra Eccleſiam, tametſi offendat Deum, tanquam culpabiliter ignorans quæ ſcire poteſt, & tenetur circa ea, quæ credit Eccleſia, quæque credenda proponit Eccleſia. Et conſequenter ipſius peccatum non eſt pertinacia, vel propriè hæreſis, ſed aliud peccatum, quod quidem indirectè ſpectat, & reduci poteſt quodammodò ad hæreſim.

16 Hinc patet ad argumentum, quod in contrarium ſuprà ponebatur. Eſt enim diſparitas inter hæreſim, & alia peccata, quia de ratione hæreſis eſt pertinacia, ſed nemo in rebus fidei eſt pertinax, niſi ſciat & aduertat ſe ſentire contra Eccleſiam: quapropter qui hoc ignorat, non eſt pertinax, & conſequenter non eſt propriè hæreticus. At pertinacia non eſt ſimiliter de ratione aliorum peccatorum, vt propterea quando committuntur alia peccata, in peccante non requiratur, vt ſciat, & aduertat, ſe delinquere contra legem Dei, ſicque eam contemnere, ſed ſatis ſit, ſi id vel aduertat, vel de ea te habens ſaltem dubium, poſſit, ac debeat aduertere.

Quæ verò modò dixi, intellige in foro interiori, ſeu conſcientiæ, quia in foro exteriori, fori, ſeu iudiciali, qui errat in fide, ſi alleget, ſe ex ignorantia erraſſe, non creditur, caſu quo error commiſſus ſit in his, quæ ex officio ſcire tenetur, vel in his, quæ paſſim, & communiter homines eiuſdem ſuæ qualitatis ſciunt, quapropter ſi Sacerdotes, vel alij viri docti errent in Articulis fidei, & Præceptis Decalogi, non ex ignorantia, ſed ex malitia errare præſumuntur. Doctores communiter quos ſequitur Souſa *in Aphor. inquiſ. lib. 1. cap. 12. n. 14.* Videri etiam poteſt Simanch. *tit. 28. n. 13.* quatenus expreſſe ait, quod Chriſtianus excuſari non poſſit prætextu ignorantiæ, ſi errauerit in articulis fidei, vel in præceptis Decalogi, vel in aliis veritatibus diuulgatis, & quos quilibet Chriſtianus ſcire tenetur, & multò magis excuſari non poſſunt qui fuerint peritiores, & doctiores viri; & Albertin. *q. 30. n. 37.* quatenus inquit, quod ſi ſimus in caſu, quo aliquis neget articulum diuulgatum, vel in Symbolo contentum, quem tenetur explicitè, & diſtinctè credere, tunc eo quod contra ipſum ſit præſumptio violenta, illius articuli veritatem ipſum non ignorare, pertinax hæreticus ſit iudicandus, quamuis aſſerat, quod paratus ſit corrigi. 17

Quidquid in contrarium ſentiat Io. Lupus in allegationibus hæreſis, vbi tenet, quod negans aſſertionem catholicam apud Catholicos diuulgatam, non ſit iudicandus hæreticus, ſi paratus ſit corrigi. Minùs rectè enim ſic ſentit, quia, cum ex dictis dicta diuulgatio contra ipſum inducat dictam præſumptionem violentam, contrarium dicendum eſt in foro exteriori, fori, ſeu iudiciali, ſicuti dicebam.

Non nego tamen, quod ſi quis probabiliter præſumatur, non verè, & perfectè ſcire catholicam aliquam veritatem, vt ſi v.g. ſit homo ſimplex, rudis, vel ruſticus, &c. aut ſi dogma non ſit de Articulis fidei, qui in Eccleſia ſunt diuulgati, quales ſunt, qui non ſolent ſolemnizari, tunc puniri poſſit, & debeat arbitrio iudicis, non tamen vt formaliter hæreticus, ad pœnas ſcilicet hæreſis, ſed vt ſuſpectus de hæreſi, ad tantùm ſcilicet abiurandum de hæreſi, ſi tamen paratus ſit corrigi, Syluester *verb. hæreſis, n. 1.* Armilla *eodem. verb. hæreſis, n. 1.* Decian. *lib. 5. cap. 39. n. 11.* Pegna *in director. inquiſit. par. 2. comment. 1.* Io. Lopez *in alleg. hæret. §. 4. 5. & 7.* Palatius Rub. *in alleg. in materia hæreſis, §. 4.* & alij. 19

Non obſtat, quod id non admittant Gloſſa *in capit. Schiſma 24. quæſt. 1. verb. magis, & verbo ignorantia*, & alij, quos ſequitur Albertinus *in rubric. de hæretic. in 6. quæſt. 13. num. 23. & 24.* quia intelligi debent in caſu, quo prædictus homo ſic errans non ſit paratus corrigi, iuxta ea, quæ mox ſuprà dicebam, & præter alios aduertit Angelus *verbo fides, n. 6.* & Tabiena *eod. verbo n. 7.* 20

DVBITATIO IV.

An ſi errans ex ignorantia moncaris ab Epiſcopo vel Inquiſitore, vel aliis Viris doctis de tuo errore, & adhuc perſeueres in illo, credens non eſſe contra Eccleſiæ definitionem, verè ſis hæreticus, & fidem amittas?

SVMMARIVM.

1. *Errans ex ignorantia, ſi moneatur ab Epiſcopo, vel inquiſitore, vel aliis Viris doctis de ſuo errore,*

hæreticus.

Digitized by Google

errore, & adhuc perſeueret in illo credens non eſſe contra Eccleſia definitionem tam in foro externo, quàm in foro interno, hæreticus pertinax cenſendus eſt, ſatis probabiliter contra nonnullos oppoſitum teneutes.

2 *Pertinax ſatis videtur eſſe in ſuo iudicio ductus, ſi contemnat auctoritatem Eccleſia per Magiſtros illius declaratam, ſiquidem declaratio illa ſolemnis, & publica, qua teſtantur viri tam graues myſterium illud receptum eſſe ab Eccleſia, facit euidentiam moralem, dictum myſterium ab Eccleſia receptum eſſe.*

3 *Eccleſia rarò immediatè proponit myſteria credenda: ſed proponit mediis Epiſcopis, & Doctoribus, ita vt ſiquis myſteriis propoſitis non teneretur credere fide diuina, nunquam credere teneretur.*

4 *Hæreticus, & pertinax iudicatur qui myſterio ab Epiſcopis, & Inquiſitoribus propoſito diſcredit in foro externo, & etiam in foro interno, quia illud iudicium non nititur in aliqua falſa præſumptione, ſed in veritate, qua iudicatur diſſentiens myſteriis ſic propoſitis auctoritatem Eccleſia contemnere.*

5 *Eccleſia ſola, licèt ſit Regula veritatis, & Epiſcopi, vel Inquiſitoros, aliique viri docti poſſint fallere, & falli, non tamen ſequitur neceſſariò aliquem non teneri credere quæ ſibi viri docti proponunt, quia non tenetur credere illam tanquam propoſitam ab ipſis, ſed tanquam propoſitam ab Eccleſia per illos, vt per ſuos Procuratores. Ita vt diſſenſus ab illis ſit ſufficienter diſſenſus ab Eccleſia, & proinde conſtituat hæreticum.*

6 *Doctus, ſi diſſentiat myſteriis fidei propoſitis, facilius pertinax iudicatur, quàm homo rudis, qui ignorare facilè poteſt regulas fidei, & obligationem credendi.*

1 RESpōdetur quod, quamuis Valentia *tom. 3. diſp. 1. q. 1 t. punct. 1. difficult. 4.* Salas *in 1. 2. tract. 13. diſput. 7. ſect. 7. n. 53.* Sayr. *de cenſur. lib. 3. cap. 4. n. 17.* Torres *de Trinit. q. 32. art. 4.* & Sanchez *lib. 1. moral. cap. 7. n. 26.* negent; Et ego docebam *libr. de Parlamentis dub. 4. ſect. 19. ſubiect. 31. edit. 1.* ex eo, quia ſi ſemper credas, tuam opinionem non eſſe contra communem ſenſum Eccleſiæ, & ipſos Inquiſitores & Epiſcopum, vel alium virum doctum, etiam ab illis ad hoc deputatum, decipi, non es verus hæreticus pertinax, cùm niſi credas, te opinari contra communem ſenſum Eccleſiæ, ſicque cooteninas Eccleſiam, non ſis hæreticus pertinax, vti patet ex iis, quæ dicebam ſuprà dubit. præcedenti per totam; Tamen probabile ſit etiam oppoſitum, quod docent Bartolus, Rebuffus, Vgolinus, Pegna, Suarez in locis infrà citandis, Simaoch. *tit 48. n. 18. & ſeqq.* Albertin. *q. 30.* Duard. *in Bull. Cœn. lib. 2. canon. 1. q. 25. n. 4.* & Farinac. *de hæretic. q. 169. n. 10.* te ſcilicet tam in foro externo, quam in foro interno hæreticum pertinacem reputandum eſſe.

2 Probatur, quia ſatis pertinax videtur eſſe, qui ſuo iudicio ductus contemnit auctoritatem Eccleſiæ per magiſtros illius declaratam; ſiquidem declaratio illa ſolemnis, & publica, qua teſtantur viri tam graues, myſterium illud receptum eſſe ab Eccleſia, facit euidentiam moralem, dictum myſterium ab Eccleſia receptum eſſe: ergo, ſi euidentiam habeas, eſſe euidenter credibile quidquid ab Eccleſia proponitur, & adhuc diſcredis myſteriis ſic propoſitis, verè & in rigore Eccleſiæ auctoritati contradicis, atque adeò verè, & in rigore hæreticus eſſe videris, aliàs nullus eſſet cenſendus hæreticus, quia nullus eſt, qui Eccleſiæ veræ, & à Chriſto inſtitutæ non intendat credere, ſed quia huic intentioni cenſetur contradicere (cùm negat quæ ipſi proponuntur eſſe recepta ab Eccleſia) ideò hæreticus ceoſetur.

3 Confirmatur, quia rarò Eccleſia immediatè proponit myſteria credenda, ſed proponit mediis Epiſcopis, & Doctoribus: Ergo, ſi myſteriis ſic propoſitis credere non teneris fide diuina, nunquam credere teneris.

Confirmatur 2. quia in foro externo iudicaris hæreticus, & pertinax, ſi myſterio ab Epiſcopis, & Inquiſitoribus, vel ab aliis viris doctis per illos ad hoc deputatis propoſito diſcredas, vti docet Bartol. *in l. Tutor. §. Tutores, ff. de ſuſpect. tutorib.* Rebuff. *in Bull. Cœn. excomm. 1. art. 1. verb. hæreſis*, Pegna *1. par. comment. 26. ad q. 12.* Vgolin *in Bull. Cœn. 2. par. cap. 1. §. 5. n. 1.* Suarez *de fide diſput. 19. ſect. 3. n. 21.* Vaſquez *in 1. 2. tom. 1. diſp. 126. cap. 3. n. 7.* Lorca *in 2. 2. S. Thomæ q. 11. art. 2. diſp. 41.* Merolla *tom. 1. diſput. 1. tract. 1. n. 183.* & patet *ex cap. ad abſolendam, de hæretic.* & ex iis, quæ dicebam ſuprà *dubit. præcedenti, petit. 2.* & ex alia vlterius ratione, quia ad iudicium cuiuſcumque cauſæ, & cuiuſcumque hæretici non oportet Eccleſiam congregari, neque ſummum Pontificem adiri, & oportuit, eſſe peculiares iudices, quorum iudicio cauſa finiatur, præſertim cùm hi ſemper prudenti, & maturo examine procedant, & non niſi in certis & manifeſtis ſententiam proferant: ergo etiam in foro interno, quia illud iudicium non nititur in aliqua falſa præſumptione, ſed in veritate, qua iudicatur diſſentiens myſteriis ſic propoſitis, auctoritatem Eccleſiæ contemnere. 4

Obiicies: ſola Eccleſia eſt regula veritatis: Epiſcopi autem, vel Inquiſitores, & alij viri docti poſſunt fallere, & falli; Ergo diſcredens illis & credens Eccleſiæ non eſt hæreticus, quia non pugnat cum Eccleſia. 5

Reſpondetur, concedo, ſolam Eccleſiam eſſe regulam veritatis, at non obindè neceſſariò ſequitur, te non teneri credere illa, quæ tibi viri docti proponunt, quia non teneris credere illa tanquam propoſita ab ipſis, ſed tanquam propoſita ab Eccleſia mediis illis viris doctis, quos Eccleſia, vt Procuratores ſuos aſſumit: quapropter ipſi non ſolum tibi proponunt myſteria credenda, ſed etiam tibi proponunt, eſſe ab Eccleſia Romana propoſita, & cum in hoc ſecundo nulla poſſit eſſe moralis dubitatio, fit quod ſic diſſentiens, diſſentias ſufficienter manifeſtatæ propoſitioni Eccleſiæ, ac proinde ſis hæreticus.

Aduerte tamen, quod facilius vir doctus, ſi diſſentiat myſteriis fidei propoſitis, pertinax iudicetur, quàm homo rudis, qui ignorare facilè poteſt regulas fidei, & obligationem credendi. Farinac. *q. 179. §. 2. n. 14.* & Sanch. *lib. 2. moral. cap. 7. n. 26.* & patet ex iis, quæ dicebam ſuprà *cit. dub præcedenti, petitione ſecunda.* 6

DVBITATIO. V.

An fidei proteſtatio, ſeu profeſſio excludat pertinaciam?

SVMMARIVM.

1 *Fidei proteſtatio, ſeu profeſſio excludit pertinaciam, ita vt excuſet proteſtantem, ſi poſtea hæreſim committat, ne præſumatur commiſiſſe ſcienter, & cum pertinacia.*

2 *Limita in verbis dubiis, vel ſi materia, circa quam erratur, eſt obſcura, & cuius non præſumebatur notitia, ſecus ſi præſumebatur, nam proteſtatio eſſet contraria facti.*

3 *Hæreticus propriè non eſt qui errans contra fidem, teſtatur ſe diſſentire non velle ab Eccleſia Romana, ſi materia circa quam errat eſt dubia, & obſcura, cuius notitia non præſumebatur ex Canone, & Canoniſtis.*

4 *Proteſtatio huiuſmodi prodeſt illi, qui eſt in articulo mortis, & fuit aliquando ſuſpectus de hæreſi.*

5 *Proteſtatio huiuſmodi excuſat ab hæreſi, cùm quis ſcribit, vel typis mandat aliquem librum, in quo contineatur aliqua propoſitio hæretica, quia in tali caſu liber eſt comburendus, non tamen Auctor libri.*

6 *Proteſtatio*

6 *Proteſtatio non excuſat, ſi materia circa quam erratur, non ſit dubia, & obſcura, ſed eius notitia præſumebatur, v.g. ſi quis ſciat aliquid eſſe contra fidem, & non obſtante hoc illud teneat.*

7 *Proteſtatio neque excuſat quotieſcumque qui proteſtatur fuit à ſuperiore admonitus quod hæreſim proferret, & tamen monitus non vult reſipiſcere.*

8 *Proteſtatio neque excuſat, cùm quis facit aliquid quod aduerſatur ei, de quo facit proteſtationem, vt ſi v.g. proteſtetur ſe credere Meſſiam veniſſe, ſentire in omnibus & per omnia cum Eccleſia Romana, & tamen ſabbatha more Iudæorum coleret.*

9 *Proteſtatio neque excuſat, cùm quis de hæreſi eſt conuictus, quamuis aſſerat ſe cum Eccleſia Catholica, ſeu Romana ſemper ſentiiſſe, ac etiam ſentire, quia tunc cenſendus eſt propriè hæreticus, & pœnis contra hæreticos latis puniendus, contrà Clarum, & alios.*

10 *Ruſtici, & idiotæ per ſimplicitatem in fidei rebus errantes etiam excuſantur.*

11 *Proferens verba hæreticalia non ex mala intentione ſed ex ioco, ab hæreſi excuſatur.*

12 *Sententia relata, & attributa à Magiſtro ſententiarum ſanctô Hieronymo: Ex verbis inordinatè prolatis incurritur hæreſis, non eſt S. Hieronymi, & quatenus ſit eiuſdem, non incurretur à proferente, ſed ab audientibus imperitis.*

13 *Item ſanctus Hieronymus ibi intelligitur, quod verbis inordinatè prolatis incurratur hæreſis etiam ab ipſo proferente, ſi ſcilicet pertinaciter contra morem Eccleſiæ velit talem modum loquendi defendere, aut ſi putet quod Eccleſia non poſſit determinare modum loquendi in rebus fidei.*

14 *Item intelligitur, quod verbis inordinatè prolatis incurratur hæreſis, non quidem formaliter, ſed ſolum diſpoſitiuè.*

15 *Item intelligitur quod incurratur hæreſis, ſolum quoad præſumptionem, & ſuſpicionem in foro externo.*

16 *Qui tenet aliquid contrà fidem, & admonitus ab Epiſcopis, Inquiſitoribus, & aliis viris doctis, non vult acquieſcere, putans ſe rectè tenere cum Eccleſia, ſecundum aliquos probabiliter non eſt propriè hæreticus: at probabilius eſt oppoſitum ſecundum alios.*

1 REſponderur affirmatiuè, ita vt excuſet proteſtantem (ſi poſteà hæreſim committat) ne præſumatur commiſiſſe ſcienter, & cum pertinacia: ſic ex textu *in cap. dixit Apoſtolus 24.q.3.* & *ibi* Gloſſa *verb. Pertinaci*, docet Albertinus *q.12.n.2.* Pegna *par.2.q.12. comment. 26.* Simanch. *tit.55. rubric. de proteſt.n.3.* & 4. Farinac. *de hæreſi q.178.n.150.* & alij paſſim quos infrà citabo.

2 Quod tamen intellige, cùm verba ſunt dubia, vel cùm materia circa quam erratur, eſt obſcura, & cuius non præſumebatur notitia, ſecus, ſi præſumebatur, quia tunc proteſtatio non excuſat ab hæreſi: nam facto ipſo proteſtationem diſſoluit. Aliàs omnes Hæretici excuſari poſſent, cum facillimè poſſint hanc proteſtationem facere, & ſæpè faciant, vt ſic facilius homines ſimplices peruertant, Director. Inquiſit. *par.1.q.12. n.14.* & *ſeqq.* Caſtr. *lib.1. contra hæreticos, cap.9. circa finem*, Nauarrus *in ſumma cap.11.n.22.* Torres *de Trinit.q.32.art.4.* Penna, Simanchas & Farinacius *in locis ſuprà citatis*.

Qui igitur errans contrà fidem proteſtatur, ſe diſſentire non velle ab Eccleſia Romana, excuſatur ab hæreſi, ſi ſcilicet, vti dicebam, materia circà quam errat, ſit dubia, & obſcura, cuius notitia non præſumebatur,
3 v.g. ſi diceret aliquid de quo dubitaretur, an ſit hæreſis, & ipſe illud aſſereret, proteſtans ſe in eo, vel in alia quacumque re nolle recedere à fide catholica, ſed ſemper ſe, quidquid Eccleſia Romana credit, credere paratum eſſe, propter talem proteſtationem (inquam) excuſatur ab hæreſi.

Probatur ex *cap. dixit. Apoſtolus 24.q.3.* ibi. *Sed ſi qui ſententiam ſuam quamuis falſam, atque peruerſam nulla pertinaci animoſitate defendunt, quærunt autem cauta ſollicitudine veritatem, corrigi parati cùm inuenerint, nequaquam ſunt inter hæreticos reputandi*, & notat ibi Gloſſa *verb. Pertinaci*, quatenus ait: *Qui contra fidem aliquid credit, paratus ſe corrigere, non eſt cenſendus hæreticus.* Quam gloſſam *in eo capite* ſequuntur Turrecremata *n.5.* & alij Canoniſtæ, Archidiaconus *in cap. 1. de hæreticis, in 6 n.1.* Geminian. *ibidem n.4.* Io. Andreas *n.1.* Albericus *in rubrica Cod. de hæretic. n.4.* Cepolla *conſ. 255.* Nauarrus *conſil. 6. de hæreticis, n.24.* & Simanch. *de Catholic. inſtitut. tit. 55.*

Vbi aduerte, quod huiuſmodi proteſtatio proſit illi, qui eſt in articulo mortis, & fuit aliquando ſuſpectus de hæreſi, Albericus *loco ſuprà citato n. 17.* Decanus *in tract. crimin. lib. 5. cap. 37.* & alij communiter. 4

Aduerte 2. quod dicta proteſtatio excuſet ab hæreſi, cùm quis ſcribit, vel typis mandat aliquem librum, in quo contineatur aliqua propoſitio hæretica: quia in tali caſu liber eſt comburendus, non tamen Author libri, Dd. quos ſequitur Albert. *tract. de agnoſcend. aſſertion. q.12. n.10. ex cap. damnamus, de ſumma Trinitat.* Vbi ſcripta Abbatis Ioachim damnantur tanquam hæretica, ipſe verò non ſimiliter damnatur, eo quod in ſuo libro proteſtetur, ſe in omnibus, & per omnia velle ſentire cum S. Romana Eccleſia, & velle cum illa viuere, & mori, & ſemper cum illa vixiſſe, ſemperque illam tenuiſſe. 5

COROLLARIA.

Ex dictis ſequitur, quod è contra, ſicut etiam ſuprà dicebam, proteſtatio non excuſet, ſi materia circa quam erratur, non ſit dubia & obſcura, ſed notitia eius præſumebatur, v.g. ſi quis ſciat aliquid eſſe contra fidem, & non obſtante hoc illud teneat, tunc quamuis proteſtetur, ſe velle credere quod Eccleſia Romana credit, ab hæreſi non excuſatur; quia alioquin poſſet quilibet, facta proteſtatione, hæreſes proferre, ac docere, & quidem ipſimet etiam Hæretici aſſerunt, ſe nolle quid proferre, vel docere, quod ſit contra fidem. Quapropter Epiſcopi & Inquiſitores debent diligenter aduertere, vtrum poteſtatio fiat bona fide, an verò animo decipiendi, debentque habere rationem perſonarum, circumſtantiarum, &c. Directorium Inquiſit. *p.1.q.12.n.14.* & 15. Pegna *ibidem comment. 26.* Caſtro *lib. 1. contra hæreticos, cap. 9. circa finem*, Nauarrus *in ſumma cap. 11.n.22.* Torres de *Trinitat. q. 32. art. 4.* Simanch. *de cathol. inſtitut. tit. 55. cap. 12.* & *in Enchir. tit. 50.n.10.* & alij communiter. 6

Sequitur 2. quod proteſtatio neque excuſet, quotieſcumque qui proteſtatur, fuit à ſuperiore monitus quod hæreſim proferret, & tamen monitus non vult reſipiſcere, Decian. *in tr. crimin. lib. 5. cap 55. n.8.* Locat. *in iudicial. inquiſitor. verbo credibilia, verſ. ſi autem*, & alij. 7

Sequitur 3. quod proteſtatio neque excuſat, cum quis facit aliquid, quod aduerſatur ei, de quo facit proteſtationem, vt ſi v. g. proteſtetur ſe credere, Meſſiam veniſſe, ſentire in omnibus, & per omnia cum Eccleſia Romana, & tamen ſabbatha more Iudæorum coleret & feſtiuitatem illorum celebraret, Gloſſ. *in cap. cum M. Ferrarienſis, de conſtitution.* Simanch. *cit. tit. 55. n.5.* Pegna vbi ſuprà *verſ. Hactenus explicui*, & alij paſſim, quia proteſtatio eſt facto contraria. 8

Sequitur 4. quod proteſtatio neque excuſet, cum quis de hæreſi eſt conuictus (quamuis aſſerat, ſe cum Eccleſia Catholica, ſeu Romana ſemper ſentiiſſe, ac etiam ſentire) quia tunc eſt cenſendus propriè hæreticus, & pœnis contra hæreticos latis puniendus, Ananias *in cap. Excommunicamus, de hæretic. §. Adiicimus.* Burſat. *lib. 1. conſ. 7. n. 2.* & *ſeqq.* Cauſera *in quæſtion. criminal. in rubrica de hæretic. cap. 1. n. 17.* & 60. Afflictus 9

in

in conſtit.Regni,rubr.de hæreſi,n.35. Albertio. *de agnoſc. aſſertion.cathol.q.8.& q.34.n.51.* Caldes. *tract.de hæret. rubr de hæret.n.1. & rubr de mat.proceſſ.inquiſit. num. 1.* Rebuff. *in praxi,tit. de modo amitt.benefic.n.3.* Simancha *de Cathol. Inſtitut. tit.48. n.25.* Paramus *de origine offic. S.Inquiſit.lib.3. q.4. rubr.de expedit.proceſſ.in cauſ.n.41.* Decian. *in tract.crimin. lib.5.c.17.num.138. & cap.37. n.16.* Royas *de hæretic.part.1.n.69. & ſeqq.* Quia cùm quis legitimè conuictus eſt de aliis delictis, eſt verè & propriè reus, & poteſt vt talis condemnari, *cap. ſuper quibuſdam, de verbor. ſignif. cap. nos in quemquam 11. quæſt.1.& cap.1. & 2. 11.q.4.* Ergo idem dicendum erit de illo qui legitimè conuictus eſt de hæreſi.

Quamuis contrarium tradant Clarus *in §. hæreſis, verſ. Et nota,* Boër. *deciſ.341.*& alij, quorum opinio eſt quidem vera in foro interiori, quia ſi reuerà ſentit cum Eccleſia Catholica in foro interiori, hæreticus non eſt, in foro tamen exteriori (de quo loquuntur Doctores quos ſupra citabam) hæreticus præſumitur, ſicque hæreticus iudicatur, & vt talis condemnatur.

1 Sequitur quintò, quod multi ruſtici & idiotæ per ſimplicitatem in fidei rebus errantes etiam excuſentur. Repertor Inquiſit.*part.1.q.4.n.5.* Roſella *verb.hæreticus, in princ.* Syluester *verb. hæreſis 1.n.1.* Armilla *eod.verb. n.1.* Oſtienſis *in ſum.de hæret. § qualiter deprehendantur, n.4.* Io.Lopez *in allegat.hæreticalib.§.4.5.& 7.* & Decianus *lib.5.cap.37.num.11.* Quod ſi Gloſſa *in cap.ſchiſma 24.q.1 verb.magis,& verb ignorantia,* Albert. *in repetit. rubr.de hæret.in 6.q.13.n.13.& 14.* & quidam alij contrarium doceant, intelligi debent de iis ruſticis & idiotis qui non ſunt parati ab Eccleſia corrigi, ſicuti rectè adnotarunt Repert.Inquiſit. *verb.fides, verſ. verum ſimplices,* Angelus *verb.fides, n.6.* & Tabiena *eod.verb.n.7.*

11 Sequitur ſextò, quod etiam ab hæreſi excuſetur, ſi quis verba hæreticalia proferat, non ex mala intentione, ſed ex ioco Archidiac. *in cap. Inter ſchiſma 24.q.1. n.1.* Bellamera *ibid.n.2.* Roſella *verb.hæreticus, verſ. Quod ſi aliquis,* Canus *de locis theolog.lib.12.cap.9.* & Simanch. *de Cathol. Inſtitut.tit.17.de defenſion.reorum, n.21.* quia hæreſis eſt error intellectus: ergo ſi cum verbis non ſit coniunctus talis error, non eſt in eis hæreſis.

12 Non obſtat ſi dicas: ex S. Hieronymo (ſicuti refert Magiſter *in 4.diſtinct.13. circa finem,* & S.Thomas *2.2. quæſt.11.art.2.*) ex verbis inordinatè prolatis incurritur hæreſis: Ergo.

Reſpondetur enim (vt omittam hæc verba non reperiri apud S.Hieronymum, quapropter Canus *cit.cap.9. ad 3.* negat, eſſe dictum eſſe Sancti Hieronymi, præſertim cùm Sanctus Hieronymus potius contrarium docere videatur *Epiſt.17.ad Damaſcum, de nomine Hypoſtaſis,* hæreſim non eſſe ex verbis, ſed ex ſenſu iudicandam) ſanctum Hieronymum intelligi, quod ex verbis inordinatè prolatis incurratur hæreſis, non quidem à proferente, quia ſicuti dicebam, & notat Hilarius *lib. 1.& 8.de Trinitate,* relatus à Magiſtro loco ſupra citato, prolatio verborum ſine aſſenſu interno, non eſt hæreſis; ſed incurratur hæreſis ab audientibus imperitis, quia qui talia verba profert, præbet aliis occaſionem labendi in hæreſim. Quo ſenſu explicatur Sanctus Hieronymus à S. Thoma loco ſupra citato: & explicari etiam poteſt Sanctus Gregorius *lib.1.epiſt.24.* quatenus ait ibi, quod incauta loquutio protrahat in errorem: vel

13 Reſpondetur ſecundò, intelligi S. Hieronymum, quod *Verbis inordinatè prolatis incurratur hæreſis,* etiam ab ipſo proferente: ſi ſcilicet pertinaciter contra morem Eccleſiæ velit talem modum loquendi defendere: aut ſi putet quod Eccleſia non poſſit determinare modum loquendi in rebus fidei: vel

14 Reſpondetur tertiò S. Hieronymum intelligi, quod *Verbis inordinatè prolatis incurratur hæreſis,* non quidem formaliter, ſed ſolum diſpoſitiuè; quia ſcilicet ſic inordinatè, & temerè loquens in materia fidei, ſe diſponit ad hæreſim, conſtituendo ſe in periculo labendi in hæreſim, iuxta illud Eccleſiaſt.19. *Qui ſpernit modica paulatim decidet.* Vel

Reſpondetur quartò, Sanctum Hieronymum intelligi, quod *Verbis inordinatè prolatis incurratur hæreſis,* ſolùm quoad præſumptionem & ſuſpicionem in foro externo, quia ſcilicet ſic inordinatè & temerè loquens in materia fidei, præſumitur hæreticus, & eſt ſuſpectus de hæreſi in foro externo. 15

An autem qui tenet aliquid contra fidem, & admonitus ab Epiſcopis, Inquiſitoribus, & aliis viris doctis non vult acquieſcere, putans ſe rectè tenere cum Eccleſia, ſit propriè hæreticus. 16

Reſpondetur, quod quamuis, maximè ſi de hoc proteſtetur, negent Canus *de locis theolog.lib.12.cap.9.verſ. At quid pertinacia,* Vaſquez *part.2. diſput. 126. cap.3. num.7.* Torres *de Trinit.quæſt 32.art.4* Saytus *de cenſuris lib.1. cap.4.num.17.* Valentia *2.2.diſput.1. quæſt.11. punct.1.difficultate 4.*& Sanchez *lib.2.moral.cap.7.n.26.* ex eo, quia iſte talis putat ſe tenere cum Eccleſia, & eſt paratus corrigi & obedire Eccleſiæ; ita vt quotieſcumque contrarium propoſuerit Eccleſia, contrarium & ipſe credere velit: Ergo non eſt pertinax, atque adeò non eſt propriè hæreticus. Præſertim cùm Epiſcopi & Inquiſitores non habeant, ita vt nec falli nec fallere poſſint, aſſiſtentiam Spiritus Sancti, ſed poſſint errare, putando aliquid de fide eſſe, quod reuerà de fide non eſt: probabiliùs tamen affirmant Cardinal. *in Clem.1. de Summa Trinit.* Pegna *in Director.part.1.comment.26. ad quæſt.12.* & alij quos ſequitur Suarez *tract. de fide, diſput.19. ſect.3. num.11.* iuxta ea quæ dicebam ſupra *corollario 2.num.7.*& iuxta ea quæ dicebam etiam ſupra diffuſiùs *Dubitatione quarta.*

DVBITATIO VI.

An dubium voluntarium habens de myſteriis fidei, cenſeatur hæreticus.

SVMMARIVM.

1 *Dubium voluntarium habens de myſteriis fidei, ſecundum aliquos non eſt credendus hæreticus: nam in dubio non eſt propriè pertinacia.*

2 *Limita ſecundum alios hîc intelligi, quoties intellectus perpenſis rationibus pro vtraque parte, ſuſpendit iudicium, quia tunc formaliter dubius manet: ſecus tamen ſi ſupra ſuum dubitandi actum reflecteret, & iudicaret rem eſſe dubiam, aut ſub opinione, quia ſic hæreſim committeret.*

3 *Dubitans deliberatè de rebus fidei ſufficienter propoſitis, ſatis probabile eſt, quod ſit hæreticus.*

4 *Dubius in fide eſt infidelis, vbi declaratur textus in cap.1.de hæreticis.*

5 *Infidelitas negatiua eſt ſolùm in illo qui fidem non recipit: ſi verò baptizatus eſt, non poteſt habere infidelitatem negatiuam, ſed poſitiuam; cùm non poſſit fides amitti, niſi per actum fidei contrarium.*

6 *Dubitans, an anima rationalis ſit forma corporis humani, & in tali dubio pertinaciter hærens, cenſetur hæreticus, & eius doctrina Catholicæ Religioni inimica, tam ex Concilio Viennenſi, quàm Lateranenſi, vbi non loquuntur de ſola præſumptione fori externi, ſed etiam de ipſa doctrina.*

7 *Iudicans res fidei non eſſe dignas, quod certò & infallibiliter credantur, deliberatè & peccaminosè dubitat de iis, quod hæreticum eſt.*

8 *Inuæſtigare quiſque poteſt circa obiectum ſibi certiſſimum rationes pro vna & altera parte ſine vllo aſ-*

ſenſu, vel diſſenſu: vt autem committatur hæreſis requiritur iudicium quo iudicetur obiectum illud eſſe dubium & incertum, & indignum quod certò & infallibiliter credatur.

9 *Dubitans de fide fidem deſtruit, quia hæc neceſſariò ſupponit in homine fideli firmitatem ad credendum.*

10 *Fides non deſtruitur niſi per credulitatem poſitiuam, hæreſim ſcilicet, paganiſmum, vel Iudaiſmum; huiuſmodi enim dubitatio continet hæreſim, paganiſmum, Iudaiſmum.*

11 *Dubium non includit aſſenſum, neque diſſenſum circa veritatem obiecti de quo dubitatur: At quia cum actus ſuſpenſione rectè ſtat aliquem habere iudicium quo iudicet, illud obiectum non eſſe omnino certum, ſed dubium: quod iudicium neceſſariò is debet habere, vt verè dicatur de illo obiecto peccaminosè dubitare: nonenim poteſt dari dubium peccaminoſum ſine poſitiuo actu, vel errore intellectus.*

12 *Hæreticus eſt is qui de fide dubitat vt quod, ſeu indirectè & ſignatè, ſeu non negatiuè & præciſiuè, formando ſcilicet pertinaciter & deliberatè iudicium, fidem non eſſe omninò certam, ſed dubiam, cui certò credatur.*

13 *Hæreticus non eſt is qui de fide dubitat vt quo, ſiue directè & exercitè, ſeu non poſitiuè, ſed negatiuè, & præciſiuè à iudicio poſitiuo prædicto.*

14 *Doctores aſſerentes non eſſe hæreticum qui de rebus fidei dubitat, intelligi debent, ſi is de rebus fidei dubitet ex animi infirmitate, non autem ſi dubitet ex pertinacia, ſiue ſi dubitet vt quo, ſeu negatiuè, perpendat ſcilicet rationes vtriuſque partis in materia fidei, & nullum iudicium formet, ſed ſolum pendulus ſit.*

15 *Fidelis non ſemper tenetur de rebus fidei aſſenſum præbere, cùm non ſemper eius præceptum vrgeat, ſed poteſt ſuſpendere actum circa fidem, non de illa dubitando, ſed de aliis rebus cogitando, vel ab illo actu deſiſtendo.*

1 DIzi *dubium voluntarium*, quia ſæpe contra voluntatem ſurgunt de myſteriis fidei dubia, quæ non deſtruunt fidem, ſed potius præbent occaſionem illam augendi: ſignum autem, te in his motibus non conſentire, eſt ſi diſplicentia afficiaris cùm inſurgunt, vel ſi recedunt. Quapropter aptior modus reſiſtendi his motibus, eſt ipſis non reſpondere, ſed potius contemnere, & pro nihilo habere. Difficultas igitur ſolùm eſt de dubio voluntario circa myſterium fidei tibi ſufficienter propoſitum. His poſitis.

Quidam negant te ſic dubitantem hæreticum eſſe, Ita dicebam *lib.1.de Parlamentis dubit.4.ſect.19.ſubſect.31.edit.1.*& docent Canus *lib.12.de loc.theologic.cap.9.* Maldet. 2.2.*q.11.art.2. membr.2.§. Reſpondeo*, Sà *verbo hæreſis,n.1.* vbi expreſsè ait, quod dum quis dubitat, non ſit cenſendus hæreticus, nam in dubio non eſt propriè pertinacia. Bannez 2.2.*q.11.art.2.* Vaſquez 1.1.*q.19.art.6.diſput.61.cap.1.n.4.* Turrianus *de fide diſput.55.dub.1.* Becanus *de fide cap.14.q.2.n.8.* & Sanch. *lib.2.*
2 *moral.cap.7.n.12.* qui limitat, vt id intelligatur quoties intellectus perpenſis rationibus pro vtraque parte, ſuſpendit iudicium, quia tunc formaliter dubius manet; ſecus verò ſi ſupra ſuum dubitandi actum reflecteret, & iudicaret rem eſſe dubiam, aut ſub opinione. Nam in tali iudicio (quod moraliter loquendo, ſubdit ipſe, ſemper cum dubitatione circa res fidei coniungitur) hæreſim committeres. Vide quæ dicebam *lib. de Parlament. loco ſup.cit.* His tamen non obſtantibus.

3 Reſpondetur, te voluntariè, ſeu deliberatè & peccaminosè de rebus fidei ſufficienter propoſitis dubitantem eſſe ſemper hæreticum. Sic ex probabiliori Doctorum ſententia Suarez *de fide diſput 19.ſect.4.n.10.* Coninch. *diſput.18.dub.7.concl.6.n.102.* Farinac. *in praxi crimin. part.5.q.124.num.114. & ſeqq. & de hæreſi q.178.§.4.n.90.* & Barboſa *de poteſt. Epiſc. allegat.40.num.11.* Sic etiam Gloſſa *in cap.1.de hæretic. verb. dubius*, Oſtenſis *ibid.n.1* Anchaianus *n.1.* Henricus *n.3.* Butrios *n.1.* Felinus *n.1.* Adrianus *quodlib.1.q.1.in princ.* Caietanus 2.2.*q.11.art.2.notab.1.* Gabriel *in 4.diſtinct.13.art.1. notab.3.* Syluester *verb. hæreſis q.1.* Angelus *eod.verb. in princ.* Armilla *n.17.* Corduba *lib.1.q.27.§.7.* Pegna *in director.part.2.comment.1.concluſ.5.* Toletus *lib.4.cap.4.n.3* Turrecremata *lib.4.ſumma,part.2.cap.12.* Torres *de Trinit.q.32.art.4.* Aragon. 2.2.*q.11.art.2.dub.2.* Nauar. *in ſum.cap.15.n.18.& ſeqq. & in cap.ſi quis autem,n.18 & 19.de pœnit. diſt.7.* Caſtro *lib.1.de iuſt. hæretic.punit. cap.8. & ſeqq.& lib.1. aduerſus hæreſes cap. 6.7.& 10.* Valentia 2.2.*diſput.1.q.11.punct.1.* S. Antoninus 2.*part. tit.12.cap.5.n.10.* Albertin. *tract.de agnoſc.aſſert.q.3.n.9. & in rubr.de hæretic.lib.6.q.53.n.26.& ſeqq.* Azor *tom.1. lib.8.cap.9.q.5.& 6.* Auguſtinus de Ancona *in ſum. de poteſt. Eccleſ.q.22.art.1.* Perez *lib.1.verb. ſancta, tit.1. lib.2.* Clarus *lib.5.§.hæreſis, num.2.* Menoch. *conſil.149.n.42.& 51.* Azeuedo *lib.1.n.74.& ſeqq.tit.3 lib.8.nou. recepil.* Reginald. *in praxi lib.17.n.49.* Zerula *in praxi Epiſc.part.1.verb.caſus, verſ.dubij.* Sic etiam apertè videtur ſentire S.Thomas 1.*part.q.32.art.4.& 2.2.q.11. art.1.& 2.*

Probatur *ex cap.1.de hæreticis*, ibi: *Dubius in fide eſt infidelis*, quod refertur à Stephano Papa, & habetur *in Epiſtola decretali Sixti I.& in Epiſt.2.Iulij I.ad Orientales,cap.11.* Nam ſi qui dubitat in fide eſt infidelis, ſequitur quod ſi dubitet Chriſtianus, ſit hæreticus. & ideo dici non poteſt, quod Textus loquatur de infidelitate negatiua, quia hæc ſolùm eſt in illo qui fidem non recipit, qui verò baptizatus eſt, non poteſt habere infidelitatem negatiuam, ſed poſitiuam, cùm non poſſit fides amitti niſi per actum contrarium fidei. 4

Secundò probatur ex Concilio Viennenſi relato *ô. Clem.1. de ſumma Trinit. & fid. Cathol. §.porrò*, & ex Concilio Lateranenſi ſub Leone X.*ſeſſ.8.* Vbi vertens is dubium, an anima rationalis ſit forma corporis humani & in tali dubio pertinaciter hæreos, cenſetur hæreticus & eius doctrina Catholicæ Religionis inimica. Neque dici poteſt, quod hæc decreta loquantur de præſumptione fori externi, quia non loquuntur ſolùm de dubitante, ſed etiam de ipſa doctrina, quam dicunt eſſe Catholicæ fidei contrariam. At in doctrina non poteſt admitti præſumptio, ſed veritas: Ergo, &c. 5

Tertiò probatur ex Patribus, quia S. Augſtinus *lib.8. de Trinit.cap.5.* loquens de B. Virgine, ait: *Salua veritate dici poteſt, fortaſſe Virgo talem faciem habuit, non tamen ſalua fide Catholica dici poteſt, forte Chriſtus de Virgine natus eſt*, quia cùm ly *forte*, dubitationem inuoluat, fidei aduerſatur. Idem S. Auguſtinus *in Enchir.c.17. & c.19.* inquit: *Is qui de fide dubitat, habet errorem poſitiuum circa fidem.* S.Bernard. *lib.5. de conſid.* aſſerit: *Fides ambiguum non habet, & ſi habet fides non eſt*; & Vgo de S. Victore *lib.1.de ſacram part.10.cap.2.* ait: *Vbi dubitatio eſt fides non eſt.* 6

Quartò probatur ratione, quia tunc deliberatè & peccaminosè dubitas de rebus fidei, cùm iudicas res fidei non eſſe dignas quod certò & infallibiliter credantur, ſed deliberatè iudicare, res fidei tibi ſufficienter propoſitas non eſſe dignas quod certò & infallibiliter credantur, eſt hæreſis manifeſta. ergo ſi deliberatè dubitas de rebus fidei, hæreſim committis. Minor & conſequentia patent, maior probatur, quia ſi tibi repræſentaretur obiectum fidei, & repræſentarentur rationes quæ ad eius aſſenſum ſufficienter mouent tempore quo non obligaris actum fidei elicere, potes abſque vlla culpa actum ſuſpendere: ergo actum fidei ſuſpendere, non eſt dubitare peccaminosè de fide, atque adeò ad dubitationem peccaminoſam aliquid amplius requiritur. At hoc non poteſt eſſe niſi iudicium quo iudicas, obiectum illud ſic tibi propoſitum non eſſe dignum, quod certò & infallibiliter credatur, ſed eſſe dubium & incertum. Ergo, &c. 7

Conſit

Confirmatur, quia quando ſolùm perpendis rationes vtriuſque partis in materia fidei, nullumque iudicium formas, ſed quodammodo pendes, non dubitas de rebus fidei, ſed ſuſpendis actum circa articulos fidei, cùm qui ſuſpendit actum vtriuſque partis, non dubitet de veritate: quilibet enim poteſt ſuſpendere actum ſuum circa fidem, non eo quod de illa dubitet, ſed eo quod tunc velit de alijs rebus cogitare, vel eo quod tunc velit ab illo actu deſiſtere: quia non ſemper tenetur fidelis fidei rebus aſſenſum præbere, nec ſemper fidei actum elicere: ergo non omnis ſuſpenſio actus fidei eſt dubitatio. Tum is propriè dicitur dubitare de rebus fidei, qui putat motiua quæ Eccleſia proponit ad credendum non eſſe ſufficientia: ergo ſuſpendere actum fidei non eſt propriè dubitare. Tum qui actum circa articulos fidei ſuſpendit, non aſſentitur parti quæ aduerſatur illis articulis, neque iudicat articulos fidei eſſe incertos, nec vllum iudicium format: At dubitare de fide, eſt iudicare articulos fidei eſſe incertos, & illis poſſe ſubeſſe falſum: ergo ſuſpendere actum intellectus circa fidem, non eſt de fide dubitare, ſed ſunt hæc duo inter ſe valde diuerſa.

8 Confirmatur ſecundò, quia circa obiectum tibi certiſſimum potes inueſtigare rationes pro vna & altera parte ſine vllo aſſenſu, vel diſſenſu; neque ex tali inueſtigatione potes argui de dubitatione circa illud, aliàs ſæpe ſæpiùs ſancti viri peccaminosè dubitarent de myſterijs reuelatis: ergo ad dubitationem peccaminoſam non ſufficit ſuſpenſio, ſed vlterius requiritur iudicium, quo iudicetur obiectum illud eſſe dubium & incertum, & indignum quod certò & infallibiliter credatur.

9 Confirmatur tertiò, quia dubitans de fide fidem deſtruis, hæc enim neceſſariò ſupponit in homine fideli firmitatem ad credendum, iuxta illud ſymboli Athanaſij: *Hæc eſt fides catholica, quam niſi quiſque fideliter,*
10 *firmiterque crediderit, ſaluus eſſe non poteſt.* At fides non deſtruitur niſi per infidelitatem poſitiuam, hæreſim ſcilicet, paganiſmum, vel iudaïſmum: ergo talis dubitatio continet hæreſim, paganiſmum, vel iudaïſmum.

Confirmatur quartò, quia qui dubitat de fide, iudicat fidei per Eccleſiam propoſitæ poſſe ſubeſſe falſum, & illam non eſſe certam: At qui ſic iudicat, habet errorem poſitiuum circa fidem: ergo eſt hæreticus, cùm de fide ſit fidei non poſſe ſubeſſe falſum, & illam eſſe certã.

Confirmatur quintò, quia qui iudicat quid eſſe in-
18 certum quod eſt certum, habet errorem circa illud: At hic iudicat, fidem quæ eſt maximè certa, eſſe incertam: ergo habet errorem circa fidem, atque adeò eſt hæreticus. Quapropter Auguſtinus *in Enchirid. cap. 17. & 19.* inquit: *Is qui de fide dubitat, habet poſitiuum errorem circa fidem*; & Bernardus *lib. 5. de conſiderat. cap. 1.* ait: *Fides ambiguum non habet, & ſi habet fides non eſt*; & Vgo de S. Victore *lib. 1. de ſacrament. part. 10. cap. 2.* dicit: *Vbi dubitatio eſt fides non eſt.*

Confirmatur ſextò, quia qui circa fidem errat, eſt hæreticus: ſed qui de articulis fidei dubitat, errat circa fidem: ergo eſt hæreticus. Maior patet, minor probatur, quia ſicuti dicebam, de fide eſt articulos fidei eſſe omnino certos, & iis non poſſe ſubeſſe falſum: ergo qui iudicat articulos fidei eſſe incertos, errat contra fidem, atque adeò eſt hæreticus.

Obijcies: hæreticus eſt qui eligit ſiue ſequitur opinionem fidei contrariam: At qui dubitat quam partem eligat, vel cui parti aſſentiatur, non poteſt dici eligere opinionem fidei contrariam: ergo non eſt hæreticus. Accedit quod qui dubius eſt an fidei myſterijs aſſentiatur, indifferens eſt illis aſſentiri, vel diſſentiri: ergo non magis dici poteſt fidei contrariari, quàm fidẽ amplecti. Accedit ſecundò, quod fides importat poſitiuum aſſenſum: ergo hæreſis quæ eſt fidei contraria, importabit poſitiuum diſſenſum, ſed dubium excludit aſſenſum, vel diſſenſum: ergo dubium non eſt hæreſis.

11 Reſpondetur, concedo dubium peccaminoſum de quo loquimur, non includere aſſenſum, neque diſſenſum circa veritatem obiecti de quo peccaminosè dubitas, quia neque aſſentiris ita eſſe, neque diſſentiris, ſed prorſus ſuſpendis actum intellectus. At cum hac ſuſpenſione rectè ſtat, te habere iudicium quo iudices illud obiectum non eſſe omninò certum, ſed dubium: quod iudicium neceſſariò debes habere, vt verè dicaris de illo obiecto peccaminosè dubitare, ac proinde nunquam dari poteſt dubium peccaminoſum ſine poſitiuo actu, ſeu ſine poſitiuo errore intellectus.

Dici breuiter igitur poteſt, quod ſit hæreticus is qui de fide dubitat, vt quod ſeu indirectè & ignatè, ſeu non negatiuè & præciſiuè, ſed poſitiuè, formando ſcilicet deliberatè & cum pertinacia, iuxta ea quæ ſupra dicebam, iudicium, fidem non eſſe omnino certam, ſed dubiam, ſeu non omnino non dignam cui certò credatur: 12
non verò ſit hæreticus is qui de fide dubitat, vt quo, ſeu directè & exercitè, ſeu non poſitiuè, ſed negatiuè & præciſiuè à iudicio poſitiuo prædicto. In quo ſenſu loquuntur Doctores contrariæ ſententiæ prioris, ſi non omnes, ſaltem complures. 13

Non obſtat ſi dicas; expreſsè docent prædicti Doctores, quod qui de rebus fidei dubitat, non ſit hæreticus: ergo. 14

Reſpondetur enim (vt omittam illos intelligi poſſe, ſi de rebus fidei dubitet ex animi infirmitate quadam, non autem ſi dubitet ex pertinacia) quod intelliguntur, ſicuti dicebam, ſi dubitet vt quo, ſeu negatiuè; ſcilicet perpendat rationes vtriuſque partis in materia fidei, & nullum iudicium formet, ſed pendulus ſit: quod non eſt dubitare de rebus fidei, ſed ſolùm ſuſpendere actum circa res fidei, ſicque quid valde diuerſum, cùm qui ſuſpendit actum vtriuſque partis, non dubitet de veritate, neque aſſentiatur parti quæ aduerſatur articulis fidei: quilibet enim poteſt ſuſpendere actum circa fidem, non eo quod de illa dubitet, ſed eo quod tunc velit de alijs rebus cogitare, vel ab illo actu deſiſtere, cùm non ſemper, niſi de credendo præce- 15
ptum vrgeat, fidelis teneatur fidei rebus aſſenſum præbere, ſeu fidei actum elicere: non autem dubitet vt quod, ſeu poſitiuè; ſcilicet formet iudicium, ſeu poſitiuè iudicet motiua quæ Eccleſia proponit ad credendum, non eſſe ſufficientia, & articulos fidei non eſſe certos, ſed ambiguos, iiſque poſſe ſubeſſe falſum: cùm ſuſpendere actum intellectus circa fidem, & dubitare de fide ſint duo valde diuerſa, ſicuti etiam ſupra dicebam.

DVBITATIO VII.

An circa obiectum fidei tibi ſufficienter propoſitum poſſis habere opinionem.

SVMMARIVM.

1 *Opinatiuè aſſentiens obiecto fidei, vt per actum reflexum iudicet obiectum fidei non eſſe dignum aſſenſu firmiori, tale iudicium eſt hæreticum: ſi verò à tali iudicio abſtrahat, poteſt de obiecto fidei habere opinionem, conſiderans ſolum motiuum humanum, vel rationem probabilem circa dictum obiectum.*

2 *Credere fidei obiecto ob motiuum humanum, non eſt peccatum, ſed potiùs vſitatum quid à fidelibus, cùm talis credulitas non pugnet cum fide. Quapropter cum fide ſtare poteſt opinio, non enim aſſenſus opinatiuus eſt error, ſed potius actus veritati conformis.*

3 *Opinans de obiecto fidei ſufficienter propoſito eſt hæreticus formaliter, prædictis non obſtantibus.*

4 *Auguſtini auctoritas de Beata Virgine recenſetur.*

5 *Aſſenſus opinatiuus de aliquo obiecto neceſſariò iudi-
cat, obiectum ita eſſe verum vt poſſit eſſe falſum:
vel è contra iudicat, obiectum non eſſe omninò cer-
tum; qui quidem aſſenſus includens errorem in fi-
de, non poteſt eſſe cum obiecto fidei.*

6 *Aſſenſus opinatiuus abſolutè de aliquo myſterio non
datur, ſed tantum cum iudicio in actu exercito.*

7 *Hæreticus eſt is, qui de obiecto fidei opinatur vt quod,
non verò qui de eodem opinatur vt quo, quia vltrà
ea, quæ dicta ſunt, non eſt hæreticus, quinimò
ſic credendo non peccat qui res fidei credit fide hu-
mana, nec qui aſſenſu credit opinatiuo res fidei,
etiam vterque aſſenſus formidinem inuoluat.*

8 *Credens res fidei aſſenſu opinatiuo; credit id, quod à
parte rei eſt verum, & cùm aſſenſus ſit circa verita-
tem rei, non poteſt talis aſſenſus eſſe hæreſis, &
conſequenter per talem aſſenſum homo non conſti-
tuitur hæreticus, neque peccat.*

9 *Fidei aſſenſus ob probabilem aliquam rationem, vel
auctoritatem humanam, licèt non includat certi-
tudinem fidei infuſæ, non tamen formido in eo aſ-
ſenſu incluſa eſt hæreſis, immò, communiter lo-
quendo, talis aſſenſus fidei humanæ neceſſarius eſt
ad aſſenſum fidei diuinæ.*

10 *Hæreticus non eſt, qui res fidei credit aſſenſu opina-
tiuo ſolitariè, præciſiuè, directè, exercitè, ſeu vt
quo, ſecus ſi credat aſſenſu opinatiuo non ſolitariè,
non præciſiuè, non directè, non exercitè, ſed reflexè,
ſignatè, vel vt quod.*

1 QVIDAM, quos ſequitur Suarez *de fide diſp.* 19.
ſect. 4. *n.* 16. & Turrianus *de fide diſp* 55. *dub.* 1.
diſtinguunt, ſi ita opinatiuè obiecto fidei aſſen-
tiaris, vt per actum reflexum iudices, obiectum fidei non
eſſe dignum aſſenſu firmiori, tale iudiciū eſt hæreticum:
ſi verò à tali iudicio abſtrahas, potes de obiecto fidei
habere opinionem, conſiderans ſolùm motiuum huma-
num, vel rationem probabilem circà dictum obiectum.

2 Probant, tum quia credere fidei obiecto ob motiuum
humanum non eſt peccatum; ſed potiùs frequenter
vſitatum à fidelibus, cùm talis credulitas non pugnet
cum fide: quapropter cum fide ſtare poteſt opinio, vt
communiter tradunt Doctores: tum quia aſſenſus opi-
natiuus non eſt error, ſed potiùs actus veritati con-
formis: Ergo. His tamen non obſtantibus.

3 Reſpondetur, melius dici, te non poſſe habere opi-
nionem ſeu aſſenſum opinatiuum abſolutè de obiecto
fidei ſufficienter tibi ad credendum propoſito, quin tu
ſis formaliter hæreticus, ita S. Thomas 1. *par. q.* 32. *art.* 4.
Aragon. 2. 2. *q.* 11. *art.* 2. *dub.* 2. Lorca *ibidem diſput.* 42.
n. 7. Caſtr. *lib.* 1. *aduerſus hæretic. cap.* 10. *in principio*,
Azor. *tom.* 2. *lib.* 8. *cap.* 9. *q.* 6. & alij communiter.

4 Probatur ex S. Auguſtino *lib.* 8. *de Trinit. cap.* 5. *vbi*
loquens de B. Virgine ait: *Salua fide licet dicere, fortè
talem habebat faciem, fortè non talem, fortè autem de
Virgine natus eſt Chriſtus, nemo ſalua fide chriſtiana
dixerit.*

5 Secundò probatur ratione, quia aſſenſus opinatiuus
de aliquo obiecto, neceſſariò iudicat, obiectum ita eſ-
ſe verum, vt poſſit eſſe falſum, vel è contra, cum iu-
dicet obiectum non eſſe omninò certum; ſed talis aſſen-
ſus includit errorem in fide: Ergo non poteſt eſſe cum
obiecto fidei ſufficienter propoſito.

6 Atque hinc patet ad fundamentum contrarium, con-
cedo enim, poſſe te aſſentiri myſterijs fidei ſub aliqua
ratione probabili, qualis eſt v.g. dictum alicuius docti
viri; nego tamen habere te tunc aſſenſum opinatiuum
tuum abſolutè de illo myſterio, quia non iudicas ab-
ſolutè, illud myſterium eſſe probabile, ſeu non eſſe
omninò certum, ſed tantùm iudicas in actu exercito,
ſcilicet ex vi illius rationis, non eſſe omnino certum:
quod non eſt actus contrarius fidei, quia eius proba-
bilitas potiùs verſatur circa rationem motiuam, quàm
circa myſterium, quod rationi motiuæ ſubeſt, quare
ſemper dixi, te non poſſe habere opinionem, ſeu aſ-
ſum opinatiuum abſolutè de obiecto fidei ſufficienter
tibi ad credendum propoſito, quin tu ſis formaliter
hæreticus.

Dici clarius igitur poteſt, quod ſit hæreticus is, 7
qui de obiecto fidei opinatur vt quod, non verò ſit
hæreticus is, qui de obiecto fidei opinatur vt quo, quia
præter dicta non eſt hæreticus, quinimmò ſic credendo
nō peccat is, qui res fidei credit fide humana: Ergo nec
etiam erit hæreticus, quinimmò nec etiam peccabit is,
qui res fidei credit aſſenſu opinatiuo, cùm tam aſſen-
ſus fidei humanæ, quam aſſenſus opinatiuus formidi-
nem inuoluat. Tum quia interdum aliquis vir doctus
aſſerit quid eſſe de fide, & tunc poſſumus illud credere
fide humana propter auctoritatem illius viri docti di-
centis. Ergo credere rem fidei aſſenſu opinatiuo non eſt 8
quid de ſe malum, & multò minus quid hæreticum.
Tum quia qui rem fidei credit aſſenſu opinatiuo, credit
id, quod à parte rei eſt verum, & aſſenſus eſt circa verita-
tem rei: Ergo talis aſſenſus non eſt hæreſis, & conſe-
quenter per talem aſſenſum homo non conſtituitur hæ-
reticus, quia poteſt quis conſiderare ſolum motiuum
humanum, vel rationem aliquam naturalem, quæ pro-
bet, eſſe credendum aliquem articulum fidei, & ra-
tione talis motiui tunc aſſentiatur, non cogitando de
alio motiuo ſupernaturali, ob quod moueatur ad cre-
dendum de fide diuina infallibiliter illum articulum.
Qui igitur in tali caſu rem aliquam fidei credit aſſenſu
opinatiuo, non eſt hæreticus, quin etiam neque peccat.
Et in hoc ſenſu loquuntur Doctores contrariæ ſenten-
tiæ prioris, & patet, quia clarè Turrianus loco ſuprà
citato circa finem ait, quod quandò quis habet aſſen- 9
ſum fidei ob probabilem aliquam rationem, vel aucto-
ritatem humanam, in tali aſſenſu non ſit certitudo fideì
infuſæ; non tamen formido in illo aſſenſu incluſa ſit
hæreſis, immò communiter loquendo, talis aſſenſus
fidei humanæ neceſſarius ſit ad aſſenſum fidei diuinæ,
& qui habet aſſenſum fidei acquiſitæ rerum fidei, non
ſentiat contra Eccleſiam, ſed ſequatur illam, licet in
tali aſſenſu non habeat pro ratione formali teſtimonium
Dei, qui loquatur.

Non eſt igitur in ſententia prædictorum Doctorum 10
hæreticus, ſi quis rem fidei aſſenſu opinatiuo credat
ſolitariè, præciſiuè, directè, exercitè, ſeu vt quod, ſed
ſi rem fidei aſſenſu opinatiuo credat non præciſiuè, non
directè, non exercitè, ſed reflexè, ſignatè, vel vt
quod, poſitiuè ſcilicet iudicando, rem fidei non habere
infallibilem auctoritatem, vel non eſſe credendam alio
aſſenſu, quam aſſenſu opinatiuo.

DVBITATIO VIII.

An diſſentiens ſpeciali reuelationi tibi ſufficienter propoſitæ ad credendum, ſis hæreticus, & punibilis ab Eccleſia?

SVMMARIVM.

1 *Diſſentiens ſpeciali reuelationi ſibi ſufficienter pro-
poſita ad credendum, ſecundùm Loream non eſt hæ-
reticus, & punibilis ab Eccleſia, quia ſic ſentiens
non eſt Eccleſiæ Catholicæ contumax, cùm ipſa ta-
lem reuelationem credendam non proponat.*

2 *Diſſentiens ſpecialiter reuelationi ſibi ſufficienter pro-
poſita ad credendum eſt hæreticus, quibuſcumque
nonobſtantibus, quia tota malitia hæreſis conſiſtit
in contemptu primæ veritatis ſufficienter propoſi-
ta, qui enim ſic diſcredit, mendacem Deum facit,
Deus enim idem eſt, ſiue publicè, ſiue particula-
riter reuelet.*

3 *Hæreſis non neceſſariò requirit contumaciam aduerſus Eccleſiam formaliter, ſed aduerſus Deum reuelantem, ſi ſufficienter reuelet.*

4 *Credere tenemur fide diuina ſupernaturali, & theologica, ſicut alias res fidei ſufficienter propoſitas ab Eccleſia, reuelationem particularem, ſeu ſpecialem, & ideò illam non credens, eſt hæreticus.*

5 *Diſſenſus reuelationi particulari, ſeu ſpeciali, opponitur fidei ſupernaturali, conſequenter eſt hæreſis.*

6 *Diſſenſus prædictus repellit ab homine Chriſtiano fidem, & ſic eſt hæreſis.*

7 *Reuelationem particularem, quam certò putat eſſe diuinam non credens, cenſetur non credere primæ Veritati reuelanti, & cenſetur ſentire quod poſſit mentiri, quando in particulari aliquid reuelat.*

8 *Reuelationes diuinas particulares tenemur credere fide theologica, quia credimus quicquid à Deo reuelatum fuerit, quamuis toti Eccleſiæ credendum non proponatur, contra Caietanum.*

9 *Reuelationes diuinas particulares tenemur credere fide theologica, ex Concilio Tridentino.*

10 *Innocentius tertius in cap.* Cum ex iniunctis, *de hæretic. vbi ait, non eſſe fidem habendam reuelationi particulari, niſi ea miraculo confirmetur, loquitur in ordine ad illos, qui reuelationes particulares audiunt, non autem in ordine ad illos, quibus dictæ reuelationes factæ ſunt.*

11 *Reuelationes particulares diuinæ vt ſint credendæ, examinandum eſt, an ſint à Deo, explicantur enim à Theologis ſigna, quibus cognoſcuntur.*

12 *Diſſentiens reuelationi ſpeciali ſibi factæ non contrahit excommunicationem, & alias hæreticorum pœnas, contra Sanchez, & quoſdam alios, ſi in actum externum prodeat, quia implicat, talem diſſenſum poſſe manifeſtare contrarium eſſe fidei, cum enim ea ſit ſpecialis, conſtare aliis non poteſt, diſſentientem dictæ reuelationi, veræ fidei diſſentire, ſecus ſi diſſenſus ſit reuelationi non ſpeciali, ſed generali, & à tota Eccleſia propoſita, modò diſſenſus ſit manifeſtus.*

13 *Eccleſia non imponit pœnas, niſi illi, qui recedit à fide Catholica, id eſt ab illis rebus, quas Eccleſia credendas proponit omnibus fidelibus, fides enim Catholica dicitur illa, quæ toti Eccleſiæ vniuerſali credenda proponitur.*

14 *Diſſentiens reuelationi ſpeciali incurreret quidem pœnas ſtatutas contra hæreticos, ſi exterius aſſereret, quod Deus in priuatis reuelationibus mentiri poſſit, & quod credendus non ſit cum reuelat aliquid in particulari: At non incurrit qui priuatam reuelationem non credit, quia ordinariè talis malitia eſt occulta.*

15 *Idem dicendum caſu quo negaret aliquam propoſitionem, putans eſſe ab Eccleſia definitam, quæ tamen non eſt.*

16 *Credens veram propoſitionem cum animo deliberato non credendi contrarium, tametſi Eccleſia illud definiat, quamuis rem creditam exteriùs proferat, ſi animum ſuum non declaret, non incurrit excommunicationem, quia nondum eſt hæreticus exterior.*

17 *Venerabilis Matris Vrſulæ Benincaſæ diuinæ reuelatio diu Romæ diſcuſſa, Gregorij XIII. iuſſu, tempus inutiliter impenſum in probando virginis ſpiritu, quando legatio ipſius diuina erat examinanda.*

2 QVIDAM, vt Corduba *lib.* 1. *q.* 17. *dub.* 2. Rodetic. *in Bull. Cruciat.* §. 9 *n.* 74 Vuald. *in Bull Cœn. caſ.* 1. *n.* 30. quos ſequitur Lorca 2. 2. *q.* 11. *diſp.* 39. *n.* 2. *& ſeqq.* negant, quia ſic diſſentiens, non es Eccleſiæ Catholicæ contumax, cùm ipſa Eccleſia talem reuelationem credendam non proponat: Ergo, licet committas, inquiunt ipſi, peccatum infidelitatis, non es hæreticus, neque punibilis ab Eccleſia. His tamen non obſtantibus.

Reſpondetur iuxtà ea, quæ dicebam ſuprà *dubit.* 2. *petit. prima, corollar.* 3. te fore hæreticum, ſi reuelationi diuinæ, tibi ſufficienter propoſitæ diſſentias, Vega *lib.* 5. *de iuſtificat. cap.* 3. Catherinus *in Apologia de certitudine gratiæ cap. vltimo*, Suar. *diſp.* 19. *de fide ſect.* 5. *n.* 11. Azor. *lib.* 8. *cap.* 9. *q.* 4. & complures alij, quos citat, & ſequitur Sanch. *lib.* 2. *moral. cap.* 7. *n.* 32.

Probatur, quia tota malitia hæreſis conſiſtit in contemptu primæ veritatis ſufficienter propoſitæ, qui enim ſic diſcredit, mendacem Deum facit: At qui diſcredit reuelationi ſpeciali ſufficienter propoſitæ, eodem modo primam veritatem contemnit, & mendacem Deum facit, quia idem eſt, ſiue publicè, ſiue particulariter reuelet. Ergo eſt hæreticus. Neque hæreſis neceſſariò requirit contumaciam aduerſus Eccleſiam formaliter, ſed aduerſus Deum reuelantem, ſi ſufficienter reuelet. 2 3

Confirmatur, quia talem reuelationem particularem, ſeu ſpecialem tenemur credere fide diuina, ſupernaturali, & theologica, ſicut alias res fidei ſufficienter propoſitas ab Eccleſia, Corduba *lib.* 1. *q.* 17. Aragonius 2. 2. *q.* 1. *art.* 1. *& q.* 3. *art.* 3. Catherinus *vbi ſupra.* Vega *lib.* 9. *in Tridentin. cap. vltimo*, & alij, quos ſequitur Bellarmin. *lib.* 3. *de iuſtificat. cap.* 3. Ergo qui illam non credit, eſt hæreticus, ſicut eſt hæreticus, qui non credit alias reuelationes diuinas ſufficienter propoſitas ab Eccleſia. 4

Confirmatur ſecundò, quia talis diſſenſus opponitur fidei ſupernaturali, & eſt in homine Chriſtiano: Ergo talis diſſenſus eſt hæreſis, ſicque conſtituit hæreticum illum, in quo dictus diſſenſus reperitur. 5

Confirmatur tertiò, quia talis diſſenſus repellit ab homine Chriſtiano fidem: Ergo talis diſſenſus eſt hæreſis.

Confirmatur quartò, quia qui reuelationem particularem quam certò putat eſſe diuinam, non credit, cenſetur non credere primæ veritati reuelanti, & ſentire, quod non ſemper, nec in omnibus credendum ſit primæ veritati aliquid reuelanti, & teſtificanti, ſed quod poſſit mentiri quandò in particulari aliquid reuelat: Ergo eſt hæreſis, cum ſit id errare in doctrina catholica. 7

Dicendum igitur eſt, quod teneamur huiuſmodi reuelationes diuinas particulares credere fide theologica, quia credimus quidquid à Deo reuelatum fuerit, quamuis toti Eccleſiæ credendum non proponatur; credimus enim diuinis reuelationibus propter Dei auctoritatem, quæ ſicuti dicebam, æqualis eſt in quacumque re quam reuelat, ſiue eam reuelet toti Eccleſiæ, ſiue alicui perſonæ particulari. Nam prima veritas æquè eſt infallibilis in omnibus reuelationibus, ſiue vniuerſalibus, ſiue particularibus. 8

Et quidem, quod tales reuelationes diuinas particulares teneamur (quidquid in contrarium videantur ſentire Caietanus 2. 2. *q.* 1. *art.* 1. *& q.* 1. *art.* 3. Sotus *lib.* 3. *de natura, & gratia, cap.* 11. Canus *lib.* 12. *de locis Theologic. cap.* 3. *&* 4. Valentia 2. 2. *q.* 1. *punct.* 1. & alij) credere fide theologica, ſatis etiam indicat Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 6. *cap.* 12. Vbi decernit non niſi ex ſpeciali reuelatione ſciri poſſe, quos Deus ſibi elegerit, *& canone* 16. Vbi ſic definit. *Si quis magnum illud vſque in finem perſeuerantiæ donum ſe certò habiturum abſolutè, & infallibili certitudine dixerit, niſi hoc ſpeciali reuelatione didicerit, anathema ſit.* Quæ verba ſignificant, quod ſi Deus alicui perſonæ particulari reuelet aliquid in particulari, debeat illud credere infallibili certitudine, & conſequenter ſit illud credendum fide theologica, cùm non dicat Concilium, quod illi reuelationi ſit credendum alia fide diuerſa ab illa, qua credimus rebus fidei, quas Eccleſia omnibus fidelibus credendas proponit. Idem etiam colligitur ex eo, quod Adæ, Abrahæ, & aliis fuerunt à Deo aliqua immediatè reuelata, quæ tales viri ſancti infallibiliter crediderunt, & non niſi fide 9

Theologica, cùm fides illorum fuerit eiuſdem rationis cum fide noſtra: Ergo, quandò Deus reuelat aliquid alicui in particulari, tenetur is, cui facta eſt reuelatio ſi firmiter putet illam reuelationem eſſe diuinam, illud credere fide theologica, vt propterea ſi dictam reuelationem pertinaciter non credat, ſit hæreticus.

10 Non obſtat, ſi dicas: Innocentius III. *in cap. Cum ex iniunctis, de hæretic.* ait, non eſſe fidem habendam reuelationi particulari, niſi talis reuelatio miraculo confirmetur.

Reſpondetur enim Innocentium III. loqui in ordine ad illos, qui reuelationes particulares audiunt, non autem in ordine ad alios, quibus ipſis reuelationes particulares factæ ſunt, ſicuti rectè præter alios adnotauit Abulenſis *in cap. 4. Matthæi q. 120. & q. 121.*

11 Cæterùm, quamuis reuelationes diuinæ particulares credendæ ſint modo, quo ſuprà explicabam, & qui illas non credunt, reprehendantur in Scripturis ſacris, vt patet de Sara *Geneſ.* 18. & de Zacharia *Luc.* 1. Aduertendum interim tamen eſt, an ſint à Deo, ſicut admonet Apoſtolus *ad Theſſalonicenſes* 2. in his verbis: *Prophetias nolite ſpernere*, ſubdens: *Omnia autem probate.*

Quibuſnam autem ſignis cognoſcatur, vtrum reuelationes ſint à Deo, an aliunde, dicam *infra par. 2.* & videri poterit S. Thomas *in 2. ad Corinth. cap. 11.* ſuper illa verba: *Sathanas transfigurat ſe in Angelum lucis.* Gerſon 1 *par. Alphab. 24. lit. C. & in Alphabet. 19. lit. V.* & Medina 1. 2. *q. 22. circà finem.*

12 An autem ſic diſſentiens contrahas excommunicationem, & alias hæreticorum pœnas.

Reſpondetur iuxtà ea etiam, quæ dicebam *ſuprà cit. dubit. 2. petit. 1. corollar. 3.* quod, quamuis affirment Sanchez loco ſuprà citato, & quidam alij, ſi in actum externum prodeas, quia licèt Eccleſia non proponat credendam illam veritatem, proponit tamen credendam ſummam, & primam veritatem reuelantem, ſicut, ſi negares aliquid, exiſtimans eſſe ab Eccleſia propoſitum, cum tamen non ſit, verè hæreticus eſſes, & pœnas contraheres, probabiliùs tamen negent Suarez *diſput.* 19. *de fide ſect. 5. n.* 12. Corduba *lib. 1. q. 17.* & Azor. *lib 8. cap. 9. q. 4.*

Probatur, quia implicat, talem diſſenſum poſſe manifeſtari, contrarium eſſe fidei: nam (cum ſupponamus illam reuelationem eſſe ſpecialem, neque alteri cognitam) conſtare aliis non poteſt, te, cum diſſentis dictæ reuelationi, veræ fidei diſſentire, quamuis ſecùs dicendum ſit, ſi diſſenſus ſit reuelationi non ſpeciali, ſed generali & à tota Eccleſia propoſitæ, quia tunc diſſentiens, pœnas incurres, modò diſſenſus ſit manifeſtus: vt ſi diceres, primæ veritati per priuatam reuelationem manifeſtatæ non eſſe credendum: nam negares propoſitionem à tota Eccleſia receptam, ſicque hæreticus eſſes punibilis ab Eccleſia.

13 Confirmatur, quia Eccleſia non imponit pœnas, niſi illi qui recedet à fide catholica, id eſt, ab eis rebus, quas Eccleſia credendas proponit omnibus fidelibus, fides enim catholica dicitur illa, quæ toti Eccleſiæ vniuerſali credenda proponitur, cùm doctrina catholica idem ſit, quod doctrina vniuerſalis: At qui non credit priuatam reuelationem, non recedit à fide catholica, ſed à fide priuata: Ergo.

14 Non obſtat ſi dicas cum Sanchez: Eccleſia credendum omnibus proponit, Deum eſſe ſummam veritatem: quod ipſum iſte talis negat, Dei reuelationem particularem non credens: Ergo &c.

Reſpondetur enim ex dictis, quod iſte talis incurrat quidem pœnas ſtatutas contrà hæreticos, ſi exteriùs aſſereret, quod Deus in priuatis reuelationibus mentiri poſſit, & quod credendus non ſit cum reuelat aliquid in particulari, ſed nos tamen dicimus, quod pœnas hæreticorum non incurrat is, qui priuatam reuelationem non credit, quia ordinariè talis malitia eſt occulta, & interna, ſicque cum exteriùs non prodeat, non ſubiicitur pœnis ab Eccleſia contra hæreticos inflictis.

Idem dicendum in caſu, quo negares aliquam propoſitionem, putans eſſe ab Eccleſia definitam, quæ tamen non eſt, quod & tunc hæreſim etiam committas, vt dixit Sanchez *loco ſuprà citato n.* 30. & Farinac. *q. 179. §. 1. n.* 2. At ſi manifeſtes, te nolle credere, quod ſcilicet exiſtimas ab Eccleſia eſſe definitum, pœnas non incurris, vt tradit Suarez *diſput. 21. ſect. 2. n.* 10. Vbi apponens ſigna, quibus hæreticus exterior conſtituitur, inquit, *Si quis veram propoſitionem credat cum animo deliberato non credendi contrarium, tametſi Eccleſia illud definiat, quamuis rem creditam exteriùs proferat, ſi animum ſuum non declaret, non incurrit excommunicationem, quia nondum eſt hæreticus exterior.* 15

Hinc ſequitur, quid dicendum ſit de venerabilis Matris Vrſulæ Benincaſa diuina illa legatione, ſeu reuelatione, quam Romæ plurimi olim Patres, & Præſules, & in his S.R.E. Cardinales, ex Gregorij XIII. iuſſu diſcuſſam, & approbatam, non tamen executioni mandarunt? Plané ex dictis tot ſanctiſſimos, ac ſapientiſſimos viros, quin etiam & per inaduertentiam excuſarem: cum enim ſeptem menſium ſpatium in probando virginis ſpiritu conſumpſiſſent, nouis, ac miris ſemper, & inauditis experimentis intenti, vt Pontificio mandato parerent, legationis ipſius monita non ampliùs aduerterunt, præſertim, cùm ipſa poſt legationem ſemel, & iterum Pontifici expoſitam, impoſito ſibi oneri ſatis à ſe factum exiſtimans, legationis capita non ampliùs inculcauerit.

DVBITATIO IX.

An negans concluſionem Theologicam committas hæreſim.

SVMMARIVM.

1 *Negans concluſionem theologicam, licèt ſecundum Canum & alios ſit hæreticus, quòd ſe opponat reuelationi diuinæ ſaltem mediatè, non tamen eſt, ſed tantùm eſſe præſumitur.*

2 *Credere quidquid reuelatum eſt à Deo, ſtare poteſt cum negatione alicuius concluſionis theologicæ, eo quod ea non videatur rectè deduci ex principiis reuelatis, aut ex vno principio reuelato, & altero euidenti, &c.*

3 *Hæreſis eſſe non poteſt, niſi ſit diſſenſus obiecti reuelati.*

4 *Concluſio theologica eſt, quatenus eſt deducta ex principiis media forma ſylogiſtica, & conſequenter quatenus fundatur immediatè in ipſa forma ſylogiſtica.*

5 *Concluſionem theologicam negare quis non præſumitur ex eo, quod principio euidenti, vel euidenti illationi non aſſentiatur.*

QVIDAM, vt Canus *lib. 12. de loc. theologic. cap. 9.* & Valentia 2. 2. *diſput. 1. q. 11. punct. 1. difficult. 3.* affirmant, quia te opponis reuelationi diuinæ ſaltem mediatè. His tamen non obſtantibus. 1

Reſpondetur negatiuè, te ſcilicet hæreticum non eſſe, benè tamen præſumi. Ita Suarez *cit. diſput. 19. ſect. vlt. n. 3.* Aragonius 1. 2. *q. 11. art. 2. &* Sanch. *lib. 2. moral. cap. 7. n. 33.* 2

Prior pars probatur, quia rectè ſtare poteſt, vt credas quidquid reuelatum eſt à Deo, cum negatione alicuius concluſionis theologicæ, eo quod ea tibi non videatur rectè deduci ex principiis reuelatis, aut ex vno principio euidenti non aſſentiaris: Ergo negare concluſionem theologicam non eſt hæreſis. 2

Confirmatur, quia non poteſt eſſe hæreſis, niſi ſit 3
diſſenſus

Digitized by Google

diſſenſus obiecti reuelati, ſed concuſio theologica non eſt reuelata: ergo eius negatio non eſt hæreſis. Maior
4 & conſequentia patent: Minor probatur, quis concluſio theologica eſt, quatenus eſt deducta ea principiis media forma ſylogiſtica, & conſequenter, quatenus fundatur immediatè in ipſa forma ſylogiſtica, & ſic nō certior, quàm ipſa forma ſylogiſtica, quæ non habet niſi certitudinem naturalem, vt mox infrà clariùs apparebit.

5 Poſterior pars patet, quia non præſumeris negare concluſionem theologicam, ex eo, quod principio euidenti, vel euidenti illationi non aſſentiaris, ſed ex eo, quod non aſſentiaris principio ſupernaturali, ſeu reuelato fidei.

DVBITATIO X.

An ad hæreſim requiratur Baptiſmus?

SVMMARIVM.

1 *Hæreſis non requirit Baptiſmum, quia tota malitia hæreſis conſiſtit in diſſenſu alicuius veritatis reuelatæ, quem diſſenſum habere poteſt ſiue baptiZatus ſiue non baptizatus.*

2. *Infidelitatis ſolùm tres ſpecies requiruntur, Hæreſis ſcilicet, Paganiſmus, & Iudaiſmus.*

3 *Iudæus non eſt, qui confitetur Chriſtum, & negat eius ſacramenta, quamuis baptiZatus non ſit, neque eſt Paganus.*

4 *Hæreſis, Paganiſmus, vel Iudaïſmus, vt puniri poſſint ab Eccleſia, requiritur Baptiſmus.*

5 *Baptiſmus eſt ianua, per quam quis ingreditur in Eccleſiam, & iuriſdictioni Eccleſiæ ſubditur.*

6 *Eccleſia non exercet iuriſdictionem in quempiam, niſi priùs is in ipſam per Baptiſmi ianuam ingreſſus fuerit.*

7 *Cathecumenus ſi recedat à fide, quam intendebat ſuſcipere, non poteſt ab Eccleſia puniri, quia iam verè non fuit ingreſſus in Eccleſiam.*

8 *Cathecumenus ſi recedat à fide poſt ſuſceptum Baptiſmum inualidum ex defectu materiæ, formæ, vel intentionis, licèt ſecundum aliquos graues Doctores puniri poſſit ab Eccleſia, quia iam ex voluntate ſua videtur ſubditus, &c. Contrarium tamen dicendum eſt cum Authore poſt plures alios, quia*

9 *Baptiſmus inualidus non imprimit characterem, neque conſtituit recipientem membrum Eccleſiæ viſibilis, aliàs non eſſet repetendus.*

10 *Baptiſmum quocumque modo quis recipiat, etiam ſi per metum & iniuriam, Eccleſiæ iuriſdictioni ſubiectus manet, quia verè eſt intra Eccleſiam, & membrum viſibile illius.*

11 *In dubio, quod quis ſit baptiZatus, poſſunt Inquiſitores in illum aliquando procedere.*

1 RESPONDETVR iuxtà ea, quæ dicebam *ſuprà dubit.* 2. *petit.* 1. negatiue, & probatur, quia tota malitia hæreſis conſiſtit in diſſenſu alicuius veritatis reuelatæ, quem diſſenſum habere potes, ſiue baptizatus ſis, ſiue non: Ergo ad hæreſim non requiritur Baptiſmus.

2 Confirmatur, quia tres ſolum ſpecies infidelitatis reperiuntur, hæreſis ſcilicet, Paganiſmus, & Iudaiſ-
3 mus: At qui confitetur Chriſtum, & negat eius ſacramentum, quamuis baptizatus non ſit, non eſt Iudæus, neque Paganus: Ergo eſt hæreticus: Ergo ad hæreſim non requiritur baptiſmus.

4 At licet ad hæreſim non requiratur baptiſmus, requiritur tamen baptiſmus, vt hæreſis, Paganiſmus, vel Iudaiſmus puniri poſſint ab Eccleſia, Simanch. *tit.* 31. *n.*6, Suarez *diſput.* 19. *de fide ſect.* 5. *n.*8. Sanchez *lib.* 1. *moral. cap.* 7. *n.* 34. & alij paſſim, quos citat, & ſequitur Farinac. *de hæreſi q.* 188. *n.* 128. *& ſeqq.*

Probatur quia homo per baptiſmum inualidum non 5
fuit conſtitutus membrum Eccleſiæ viſibilis, alias dictus baptiſmus non eſſet repetendus. Ergo Eccleſia non poteſt aduerſus illum iuriſdictionem exercere, cùm ad hoc vt hæreſis, Iudaiſmus, & Paganiſmus, poſſint, ſecluſis aliquibus caſibus, puniri ab Eccleſia, requiratur ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 2. Baptiſmus.

Confirmatur, quia baptiſmus eſt ianua, per quam 6
quis ingreditur in Eccleſiam, & iuriſdictioni Eccleſiæ ſubditur: vide Concilium Tridentinum *cit. ſeſſ.* 14. *cap.* 2. Dixit Eccleſiam non exercere iuriſdictionem in quempiam, niſi priùs is in ipſam per baptiſmi ianuam ingreſſus fuerit: Ergo, cùm Eccleſia iuriſdictionem non habeat in non baptizatum, non poteſt illum punire.

Hinc ſequitur, quod ſi cathecumenus recedat à fi- 7
de, quam intendebat ſuſcipere, non poſſit ab Eccleſia puniri, quia iam verè non fuit ingreſſus in Eccleſiam. Doctores, citati vbi ſuprà.

Quod, ſi ſuſcepit baptiſmum, ſed inualidum ex 8
defectu materiæ, formæ, vel intentionis, licèt nonnulli graues Doctores, vt Simancha *n.* 5. Farinac. *n.* 135. Gabriel *in* 4. *diſt.* 13. *q.* 2. *art.* 1. Alphonſus de Caſtro *lib.* 1. *de iuſta hæreſis. punit. cap.* 8. & Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 9. *q.* 3. putent, ſic recedentem à fide puniri poſſe ab Eccleſia, quia iam ea voluntate videtur ſubditus, & quaſi obligatus mandatis Eccleſiæ obedire: quapropter Cæſarauguſtæ Anno 1619 quidam Maurus, qui aduerſus noſtram fidem deliquerat, reconciliatus fuit, etiamſi allegauerit, ſe baptizatum non fuiſſe, in cuius confirmationem in ſuæ Parochiæ libro non fuit inuentus ſcriptus: quorum opinionem tenent etiam Sayrus *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 11. Henriquez *lib.* 2. *cap.* 25. *n.*6. & ex parte Riccioll. *tract. de iur. perſon. lib.* 3. *cap.* 6. 9
in caſu, quo reus habuerit intentionem ſuſcipiendi baptiſmum, contrarium tamen ſit dicendum, quod docent Doctores, quos citat, & ſequitur Suarez loco *ſuprà cit.* *& tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 4 & Sanchez *cap.* 7. *n.* 34. quia, ſi baptiſmus inualidus fuit, non imprimit characterem, neque conſtituit recipientem membrum Eccleſiæ viſibilis, alias non eſſet baptiſmus repetendus: Ergo neque poteſt Eccleſiæ iuriſdictioni recipientem ſubiicere. Tum quia fictè baptizatos verè eſt extrà baptiſatorum: Ergo verè eſt extrà Eccleſiam, quia non fictio baptiſmi, ſed verus baptiſmus eſt ingreſſus in Eccleſiam: Ergo ad hæreſim, Paganiſmum, vel Iudaiſmum ab Eccleſia punibilem requiritur, quod hæreticus, Paganus, vel Iudæus priùs fidem acceperit in Sacramento baptiſmi.

Cæterùm, quocumque modo verè recipiatur baptiſ- 10
mus, etiamſi per metum, & iniuriam, ſic recipiens Eccleſiæ iuriſdictioni ſubiectus manet, quia verè eſt intrà Eccleſiam, & membrum viſibile illius, Pegna 2 *par. q.* 44. *comment.* 69. Repertor. Inquiſit. *verb. Baptiſmus*, & paſſim alij, quos citat, & ſequitur Farinacius *de hæreſi q.* 178. §. 6. *n.* 141. *&* 142. & patet ex Textu *in cap. maiores*, §. *nunc autem*, *de baptiſmo*, *& in cap. contrà Chriſtianos, de hæreticis in* 6.

An autem poſſint Inquiſitores procedere contra 11
Reum, caſu quo dubitetur, an ille ſit baptizatus?

Reſpondetur iuxtà textum in *cap.* 1. *de baptiſm.* & ea, 12
quæ ibi notant Doctores, & iuxtà etiam *Textum in cap. veniens*, §. *finali de Preſbyter. non baptizat.* & ea etiam quæ ibi notant Doctores, diſtinguendo: vel ille eſt natus, & conuerſatus inter Chriſtianos, ita vt præſumatur baptizatus, & tunc poterunt procedere, ſi commiſit aliquam hæreſim: vel eſt natus, & conuerſatus inter infideles, ita vt præſumatur non baptizatus, & tunc non poterunt procedere: vel eſt natus inter Chriſtianos, & conuerſatus inter infideles, & tunc ſubdiſtinguo: vel ſtatim ac natus eſt antè annos diſcretionis eſt captus ab infidelibus, & tunc, licèt præſumatur baptizatus,

baptizatus, tamen etiamſi commiſerit aliquam hæreſim inter infideles, non poterunt facilè contra illum, tanquam contra hæreticum procedere, quia non fuit inſtructus in fide Catholica: vel fuit captus poſt annos diſcretionis, & ſciebat fidem Catholicam, & tunc abſquè dubio poterunt contra illum, tanquam contra hæreticum procedere.

DVBITATIO XI.

An negans fidem verbo, vel facto tantum, interiùs tamen retinens aſſenſum fidei, committas hæreſim punibilem ab Eccleſia?

SVMMARIVM.

1 *Negans fidem verbo, vel facto tantum, interiùs tamen retinens aſſenſum fidei, committit hæreſim punibilem ab Eccleſia, ſecundùm aliquos, quia Eccleſia non iudicat de occulta intentione; ſed de actu exteriori: Probabilius tamen eſt oppoſitum, videlicet hunc neque hæreticum eſſe, neque pœnas Eccleſia incurrere.*

2 *Hæreſis eſt peccatum fidei oppoſitum, & fides conſiſtit in voluntario aſſenſu diuina reuelationi.*

3 *Hæreſis peccatum ſi ceſſet formaliter, conſequens eſt, vt & ceſſent pœna peccato hæreſis impoſita.*

4 *Neganti verbo, vel facto fidem, ſi alleget in foro externo, ſe feciſſe ſine intentione, non creditur, quia contra ipſum ſtat præſumptio, cùm nemo præſumatur dicere, vel facere, niſi quod ſentit.*

5 *Reus hoc in crimine, ſi delictum confiteatur, & intentionem neget, torquendus eſt, non relaxandus, ſecùs verò ſi non ſolùm confiteatur delictum, ſed de illo conuictus ſit: Tortus autem ſuper intentione, ſi negans perſtiterit, non ſit indicenda purgatio, & abiuratio, ſi ſufficienter tortus ſit, ſecus verò ſi non fuerit ſufficienter tortus, quia per torturam indicia purgauit.*

1 QVIDAM, inter quos Caietan. 2.2.q.11.*art.*2. *in fine*, affirmant: quia Eccleſia non iudicat de occulta intentione, ſed de actu exteriori. His autem non obſtantibus.

Reſpondetur negatiuè, te ſcilicet in tali caſu neque hæreticum eſſe, neque pœnas Eccleſiæ incurrere. Ita ex communi ſententia Doctorum docet Suarez *de fide diſpu.*14.*ſect.vltima,n.*3. Leſſ. *de iuſt.& iur.lib.*2.*cap.*43. *dub.*2.*n.*11.& Sanchez *lib* 2. *moral. cap.*7.*n.*8.

2 Prior pars probatur; quia hæreſis eſt peccatum fidei oppoſitum: At fides conſiſtit in voluntario aſſenſu diuinæ reuelationi: Ergo hæreſis conſiſtet in voluntario diſſenſu illius, atquè adeò, ceſſante diſſenſu, ceſſat peccatum hæreſis formaliter.

3 Poſterior pars patet, quia ſi ceſſat peccatum hæreſis formaliter, conſequens eſt, quod & ceſſent etiam pœnæ peccato hæreſis impoſitæ, cum pœnæ non ſint extendendæ ad alia delicta, præter ea, quibus impoſitæ ſunt.

4 Aduerte tamen pro foro externo, quod ſi ſic negans verbo, vel facto fidem, alleges, te feciſſe ſine intentione, non crederis, quia contra te ſtat præſumptio, cum nemo præſumatur dicere, vel facere niſi quod ſentit, aliàs ſi excuſatio hæc hæreticos iuuaret, omnes ij euaderent impuniti, quia omnes ij facillimè ſic excuſare ſe poſſent: Simanch. *tit.*13.*n.*15. & *tit.*56. *rubric. de purgat. canonic.n.*17. Pegna 3.*par.rubric. de tertio modo terminandi proceſſum, n.*157.*comment.*39. Repertor. Inquiſit. *verb. Probatio*, Royas 1.*par.n.*304. &

5 Farinac. de hæreſi *q.* 179.*n.*55. Vbi ſubdit, quod ſi Reus delictum confiteatur, & intentionem neget, torquendus ſit ſuper intentione, & non relaxandus, ſecùs verò, ſi non ſolùm confiteatur delictum, ſed de illo conuictus ſit: Tortus autem ſuper intentione, ſi negans perſtiterit, non ſit indicenda purgatio, & abiuratio, ſi ſufficienter tortus ſit (ſecùs verò, ſi non fuerit ſufficienter tortus) quia per torturam indicia purgauit.

DVBITATIO XII.

An hæreſis purè mentalis, quæ in corde conſumatur, ſufficiat ad pœnas Eccleſiæ contrahendas?

SVMMARIVM.

1 *Hæreſis purè mentalis, quæ in corde conſumatur, licèt ſecundùm aliquos ſufficiat ad pœnas Eccleſia contrahendas, multò tamen probabilius eſt oppoſitum, quia hæreſis purè mentalis non eſt actus viſibilis, & ideò ſubiici non poteſt Eccleſia viſibili.*

2 *Eccleſia ſicut non poteſt de actu interno iudicare, ita non poteſt illum punire, niſi hæreſis interior prodeat in actum exteriorem, quamuis occultiſſimum, & nulli alteri à committente cognitum, quia actus ille per ſe cognoſcibilis eſt ab Eccleſia, & ſolùm per accidens non cognoſcitur.*

3 *Hæreſim interiorem manifeſtantia verba vel facta ſunt illa quæ ſunt ſatis expreſſiua interioris hæreſis, quia hæreſis externa, cognoſcibilis, & punibilis conſtitui non poteſt, niſi ſignis illam ſufficienter manifeſtantibus.*

4 *Signa in materia hæreſis ſunt peccatum mortale, quia hoc ſolum eſt, quod excommunicatione, & aliis pœnis ab Eccleſia punitur.*

5 *Hæreticus exterior non eſt, ſi verba, vel facta ſint indifferentia, & ex quibus præcisè ſumptis colligi non poteſt hæreſis interna, vt ſi credens non eſſe Deum, proferat tantùm, Non eſt, quia hæc verba præcisè ſumpta non ſufficienter denotant hæreſim mentalem.*

6 *Idem dic, ſi credens ſimplicem fornicationem non eſſe peccatum, de facto fornicetur, quia fornicatio ſimiliter non ſufficienter declarat hæreſim mentalem, cum ſæpè ex malitia committatur.*

7 *Pronuncians verbis ambiguis hæreſim interiorem, vt ſic peruerſitatem ſuam meliùs occultet, efficitur hæreticus exterior, quia illa verba ſufficienter manifeſtant hæreſim, & ambiguitas ſolùm deſeruit diſſimulationi, quæ non videtur diminuere culpam, ſed potiùs aggrauare.*

8 *Limita caſu quo verba non ſint perfectè ambigua, ſed communiter accipiantur in malam partem, vel ita accipienda eſſe obligent nonnulla circumſtantia, vt qualitas Perſonæ eſt.*

9 *Verba, vel facta, quæ duplicem ſenſum, catholicum ſcilicet, & hæreticum, habere poſſunt, interpretanda ſunt in ſenſu catholico, vt ex communi ſententia Doctorum.*

10 *Hæreticus exterior neque eſt, ſi credens non eſſe aliquod ſacramentum ex ſeptem, hunc interiorem errorem Confeſſori vel amico gratia petendi conſilium manifeſtet, quia talis manifeſtatio non eſt peccaminoſa, ſed bona, & laudabilis, neque eſt formaliter hæreſis profeſſio, ſed tantum hæreſis interioris narratio.*

11 *Manifeſtans hæreſim ex complacentia in hæreſim, tunc demum eſt hæreticus exterior, ſi ex illa denotet in præſentia diſſentire alicui articulo fidei. At ſi ſolùm manifeſtet aliquando diſſenſiſſe, & illius diſſenſus complacentiam habere, non eſt hæreticus exterior: Talis enim manifeſtatio non eſt hæreſis*

Digitized by Google

hæreſis profeſſio, ſed hæreſis habita narratio, quæ cum fides compati poteſt.

12 *Hæreticus non eſt qui petit conſilium, aut refert hæreſim, aut tranſcribit, etiamſi illam interim mente teneat.*

13 *Hæreticus externus neque eſt, ſi in ſomno vel ebrietate hæreſim interiorem proferat, quia talis prolatio non eſt voluntaria, ſicque peccaminoſa hæreſis profeſſio.*

14 *Hæreticus verè exterior eſt, ſi proferat verbum, vel faciat, aut omittat opus ex quo hæreſis ſuſpicionem cauſet: vt ſi ritus, ceremonias, aliaque opera faciat, vel omittat, quæ communiter ſoli hæretici faciunt, vel omittunt, quia tunc ſufficienter hæreſim manifeſtat; ſecus ſi hæc verba, vel facta non ſufficerent.*

15 *Ad Iudaiſmum tranſiiſſe præſumitur, qui cùm ex genere Iudæorum ſit, feſtiuitates & ieiunia Iudæorum obſeruet, cum Iudæis conuerſetur, Chriſtianos veteres fugiat, nomine Iudæo vtatur, &c.*

16 *Hæreſis præſumptio ſufficiens eſt, ſi matrimonio copulatus ſcienter alteri nubat: Quare de hoc crimine Inquiſitores cognoſcunt, & de leui ſuſpicione abiurare reum faciunt.*

17 *Carnes diebus prohibitis comedens nulla habita occaſione, ſuſpectus redditur de præceptis Eccleſiæ non bene ſentire, & ita ſi comedat, in hæreſim exteriorem incidit.*

18 *Præſumptio aliqua quandocunque prætendi poteſt, ceſſat manifeſtatio hæreſis.*

1 RESPONDETVR, quod quamuis alij negent, alij verò affirment, vt videre eſt apud Sanch. *lib. 2. moral. cap.* 8. Farinac. *de hæreſi q.* 181. & Barboſa *de poteſt. Epiſc. allegat.* 40. *n.* 6. multò probabilior ſit ſententia negatiua.

Probatur, quia hæreſis purè mentalis non eſt actus
2 viſibilis: ergo ſubiici non poteſt Eccleſiæ viſibili.

Confirmatur, quia Eccleſia non poteſt de actu interno iudicare: ergo non poteſt illum punire.

Quod ſi tamen hæreſis interior prodeat in actum exteriorem, quamuis occultiſſimum, & nulli alteri à committente cognitum, Eccleſiæ iuriſdictioni ſubiicitur, & pœnas illius contrahit, quia tunc actus ille per ſe cognoſcibilis eſt ab Eccleſia, & ſolum per accidens defectu teſtis qui abfuit non cognoſcitur. Bannez 2. 2. *q.* 11. *art.* 4. Valentia *ibid. art.* 3. Sanchez *cit. cap.* 8. *n.* 2. Suarez
3 *de fide diſput.* 21. *ſect.* 2. *num.* 6. Barboſa *n.* 9. & alij paſſim.

Quæ verò ſint verba, vel facta hæreſim interiorem manifeſtantia.

Reſpondetur eſſe illa quæ ſunt ſatis expreſſiua interioris hæreſis, ſiue hanc expreſſionem habeant à ſe, ſiuè ex circũſtantiis adiunctis, & ex qualitate perſonæ proferentis, quia hæreſis externa cognoſcibilis & punibilis conſtitui non poteſt niſi ſignis illam ſufficienter manifeſtantibus. Doctores communiter, quos citat & ſequitur Suarez *diſput.* 21. *ſect.* 2. *num.* 8. Sanchez *cap.* 8. *n.* 6. Bann. 2. 2. *q.* 11. *art.* 4. & Azor *tom.* 1. *lib.* 8. *c.* 10. *q.* 4. & 5.

4 Aduerte tamen requiri etiam, vt ſigna quibus hæreſim profiteris, in materia hæreſis ſint peccatum mortale, quia hoc ſolum eſt, quod excommunicatione & aliis pœnis ab Eccleſia punitur. Doctores etiam communiter, quos citant Suarez & Sanchez *in locis ſup. cit.* & Sà *verb. Excommunicatio Bullæ, num.* 2.

5 Ex his ſequitur, quod non ſis hæreticus exterior, ſi verba vel facta ſint indifferentia, & ex quibus præciſè ſumptis colligi non poſſit hæreſis interna; vt ſi credens, non eſſe Deum, proferas tantùm: *non eſt*, quia hæc verba præciſè ſumpta non ſufficienter denotant hæreſim
6 illam mentalem: Idemque dico, ſi credens ſimplicem fornicationem non eſſe peccatum, de facto fornicerit, quia fornicatio ſimiliter non ſufficienter declarat hæreſim tuam mentalem, cùm ſæpè ex malitia, & voluntate ſatisfaciendi ſenſui committatur.

Aduerte tamen, prædictos Doctores velle, quod ſi 7
verbis ambiguis hæreſim interiorem pronuncies, vt ſic peruerſitatem tuam meliùs occultes, efficiaris hæreticus exterior; quia illa verba ſufficienter manifeſtant hæreſim, & ambiguitas ſolùm deſeruit diſſimulationi, quæ non videtur diminuere culpam, ſed potiùs aggrauare.

At hoc ego limitarem caſu, quo verba non ſint per- 8
fectè ambigua, ſed communiter accipiantur in malam partem, vel ita accipienda eſſe obligent nonnullæ circumſtantiæ, quia ſi verba, quæ bonum, ac malum ſenſum habent, & ex qualitate perſonæ proferentis, aut ex aliis circumſtantiis ad malum ſenſum determinari non poſſunt, non eſt cur eorum prolatio hæreſim exter-
nam conſtituere dicatur. Præſertim cùm verba, vel fa- 9
cta quæ duplicem ſenſum (catholicum ſcilicet & hæreticum) habere poſſunt, interpretanda ſint in ſenſu catholico, vt ex communi ſententia Doctorum tradit Farinacius de hæreſi *quæſt.* 187. *n.* 11. & Royas *in tract. de hæret.* 1. *part. n.* 200.

Sequitur ſecundò, quod neque ſis hæreticus exterior, 10
ſi credens non eſſe aliquod Sacramentum ex ſeptem, hunc tuum interiorem errorem Confeſſori, vel amico, gratia petendi conſilium, manifeſtes; quia talis manifeſtatio non eſt peccaminoſa, ſed bona & laudabilis. Neque eſt formaliter hæreſis profeſſio, ſed tantùm hæreſis interioris narratio: ſicut ſi narrares hæreſim alterius. Suarez vbi ſupra *n.* 10. Sanchez *n.* 19. & Barboſa *allegat.* 40. *n.* 10.

Aduerte tamen, quod ſi ex complacentia in hæreſim, 11
hæreſim manifeſtes (licet Barboſa *num.* 19. & alij putent, te fore tunc hæreticum exteriorem) melius diſtinguat Sanchez *num.* 21. vt ſi ſcilicet complacentiam manifeſtes, & ex illa denotes, te in præſenti diſſentire alicui articulo fidei, ſis hæreticus exterior. At ſi ſolum manifeſtes aliquando diſſenſiſſe, & illius diſſenſus complacentiam habere, non ſis hæreticus exterior; quia talis manifeſtatio non eſt hæreſis profeſſio, ſed hæreſis habitæ narratio, quæ cum fides compati poteſt. Doctores
in locis ſupra citatis, & præcipuè Sà *verb Excommuni-* 12
catio Bullæ Cœnæ, num. 2. quatenus ait: *Hæreticus non eſt qui petit conſilium, aut refert hæreſim, aut tranſcribit, etiamſi illam interim mente teneat.*

Sequitur tertiò, quod neque ſis hæreticus externus 13
ſi in ſomno vel ebrietate hæreſim interiorem proferas, quia talis prolatio non eſt voluntaria, ſicque peccaminoſa hæreſis profeſſio: Suarez & Sanch. *in locis ſup. cit.*

Sequitur quartò, quod è contra ſis verus hæreticus 14
exterior, ſi proferas verbum, vel facias, aut omittas opus ex quo hæreſis ſuſpicionem cauſas, vt ſi ritus, ceremonias, aliaſque opera facias, vel omittas, quæ communiter ſoli hæretici faciunt, vel omittunt: quia tunc ſufficienter hæreſim manifeſtas, aliàs ſi hæc verba, vel facta non ſufficerent, rarò quis hæreticus manifeſtus dici poſſet. Doctores, quos citat & ſequitur Sanchez vbi ſupra *num.* 15. & 16.

Quapropter, ſi cùm ex genere Iudæorum ſis, feſtiui- 15
tates & ieiunia Iudæorum obſerues, cum Iudæis conuerſeris, Chriſtianos veteres fugias, nomine Iudæo vtaris (de quibus ſignis videri poterit Decianus *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 15. *n.* 6. Menoch. *lib.* 2. *de arbitr. caſ.* 547. Pegna 1. *part. q.* 44. *comm.* 69. & Farinac. *de hæreſi, quæſt.* 178. §. 6. *n.* 118.) ad Iudaïſmum tranſiiſſe præſumeris.

Item hæreſis præſumptio ſufficiens eſt, ſi matrimo- 16
nio copulatus ſcienter alteri nubas: quare de hoc crimine Inquiſitores cognoſcunt, & de leui ſuſpicione abiurare reum faciunt. Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.* 6. *n.* 37. Pegna *q.* 56. *comm.* 81. & Farinac. *cit. quæſt.* 178. *n.* 68.) ac proinde ſi culpabiliter credens licere tibi duas vxores ducere, ducas, hæreſim ſufficienter manifeſtas.

Item ſi diebus prohibitis carnes comedas nulla ha- 17
bita occaſione, ſuſpectus crederis de præceptis Eccleſiæ non bene ſentire, ac ideò ſi non bene ſentiens carnes

1 comedas, in hæreſim exteriorem incidis. Pegna 2. *part. fol.* 87. Farinac. *n.* 80. Sanchez *n.* 15. & Repert. Inquiſit. *verb. cognoſcere.*

Dixi, *nulla habita occaſione*, quia ſi aliqua prætendi poteſt, præſumptio & manifeſtatio hæreſis ceſſat. Farinacius vbi ſupra, & Pariſ. *conſil.* 169. *n.* 67.

At de hac dubitatione vide quæ dicam infra *dubitatione* 49. *petit.* 2.

DVBITATIO XIII.

Quotuplex ſit hæreticus punibilis ab Eccleſia.

SECTIO PRIMA.

Dubitationis reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus vt ſit punibilis ab Eccleſia, requiritur vt pertinaciter, nempe firmiter credat aliquid fidei Catholicæ contrarium, vel de eo pertinaciter, nempe firmiter dubitet.*

2 *Hæreticus vt ſit punibilis ab Eccleſia, requiritur vt hic aſſenſus, vel dubitatio non ſit purè interior, neque etiam ſit purè exterior abſque animo recedendi à fide, ſed ſit interior & exterior ſimul, quia excommunicatio fertur aduerſus eos qui voluntariè à fide exteriùs recedunt.*

3 *Manifeſtans verbis, vel factis tantùm ambiguis, & indifferentibus ſuam hæreſim, ab excommunicatione immunis eſt, licèt interiùs à fide receſſerit, quia talis non eſt ſufficiens hæreſis manifeſtatio.*

4 *Hæreticus punibilis ab Eccleſia, interior ſcilicet & exterior, duplex eſt, vnus affirmatiuus, alter negatiuus: Affirmatiuus eſt qui hæreſim interiùs conceptam verbo, vel opere ſufficienter manifeſtat, negatiuus qui de hæreſi legitimè conuictus, hæreſim negat.*

5 *Vt quis tanquam hæreticus negatiuus condemnetur, & Curiæ ſæculari puniendus tradatur, duo requiruntur. Primò, quod verbis, vel factis claris & patentibus hæreſim manifeſtauerit. Secundò, quod talis manifeſtatio per teſtes conteſtes, & omni exceptione maiores conuincatur, quia his duobus ſtantibus, ſi quis hæreſim neget, conuincitur nolle relinquere illam, ſed impœnitens permanere.*

6 *Hæreticus negatiuus ſi pluribus teſtibus ſingularibus conuincatur, non debet tanquam negatiuus condemnari, & Curiæ ſæculari tradi, ſed expectandum eſt aliquod tempus, & inquirendum, an teſtes conteſtes inueniantur, & interim torquendus, vt veritas ex ore ipſius habeatur.*

7 *Hæreticus negatiuus ſi in negatiua perſeueret, quia in tali caſu non videtur per torturam indicia integrè purgaſſe, deueniendum eſt ad abiurationem, aliaſque pœnitentias arbitrio iudicis imponendas: non autem ad relaxationem Curiæ ſæcularis.*

8 *Accuſatus de hæreſi ſi aſſeruerit prædicta verba, vel facta ſe credere, & aliis credenda propoſuerit, hæreticum ſeſe manifeſtat, cùm nemo præſumatur contra mentem operari.*

9 *Manifeſtatio reflexa, & in actu ſignato ad hæreſim non eſt neceſſaria.*

10 *Verba, vel facta hæreticalia attendi debent, ſi ſint prolata, vel geſta de recenti, & non tempore antiquo, de quo præſumi poteſt obliuio.*

11 *Hæreſis qualitas attendi debet, quæ imputatur, quia in quibuſdam hæreſibus hæc obliuio præſumi poteſt per decennium, quinquennium, vel triennium, &c. arbitrio Iudicis.*

12 *Obliuio in factis hæreticalibus in nullo tempore præſumitur, vt ſunt imagines conculcare, ſectam falſam prædicare, templum deſtruere, & ſimilia.*

Dixi, *punibilis ab Eccleſia*, quia ex dictis, vt quis 1
excommunicationem, & pœnas alias Eccleſiæ
contrahat, requiritur quod pertinaciter, nempe firmi-
ter credat aliquid fidei catholicæ contrarium, vel de eo
pertinaciter, nempe firmiter dubitet, iuxta Text. *in cap.* 1.
de hæret. cap. 1. *de ſumma Trinit. & fide cathol. cap. dixit*
Apoſtolus, & cap. qui in Eccleſia 24. *q.* 3. Et prætereà re- 2
quiritur, quod hic aſſenſus, vel dubitatio non ſit purè
interior, neque etiam ſit purè exterior abſque animo re-
cedendi à fide, ſed ſit interior & exterior ſimul: quia
excommunicatio fertur aduerſus eos qui voluntariè à fi-
de exteriùs recedunt, vti ſupra dicebam; & præter
Doctores ibi relatos docet etiam Toletus *lib.* 1. *cap.* 18.
n. 5. Azor. *tom.* 1. *lib.* 3. *c.* 10. *q.* 3. & Sayr. *lib.* 3. *theſ. cap.* 4.
n. 13. Adeò vt ab excommunicatione immunis etiam ſit, 3
eſto interiùs à fide receſſerit, ſi verbis vel factis tantùm
ambiguis & indifferentibus ſuam hæreſim manifeſtaue-
rit, quia talis non eſt ſufficiens hæreſis manifeſtatio,
cùm ex vi illius ab Eccleſia hæreticus reputari non poſ-
ſit, vti etiam ſupra dicebam, & præter Doctores etiam
ſupra relatos, notat Viuald *in expoſitione Bullæ Cœnæ,*
n. 2. Leſſius *de iuſt. & iur. cap.* 11. *dub.* 8. *n.* 128. & Sayrus
lib. 3. *de excommunic. particulari, cap.* 4. *n.* 6. His poſitis.

Reſpondetur: Hæreticus punibilis ab Eccleſia, in- 4
terior ſcilicet, & exterior, eſt duplex, vnus affirmatiuus,
alter negatiuus. Hæreticus affirmatiuus eſt qui hæreſim
interiùs conceptam verbo, vel opere ſufficienter mani-
feſtat. Negatiuus eſt qui de hæreſi legitimè conuictus,
hæreſim negat. Repert. Inquiſit. *verb. hæreticus, n.* 35. &
alij plures, quos citat & ſequitur Farinacius *de hæreſi,*
quæſt. 178. §. 1. *n.* 19.

Aduerte tamen, vt quis tanquam hæreticus negati- 5
uus condemnetur, & Curiæ ſæculari puniendus trada-
tur, requiri. Primò, quod verbis, vel factis claris, & pa-
tentibus hæreſim manifeſtauerit. Secundò, quod talis
manifeſtatio per teſtes conteſtes, & omni exceptione
maiores conuincatur: quia his verbis ſtantibus, ſi quis
hæreſim neget, conuincitur nolle relinquere illam, ſed
impœnitens permanere, cùm illam neget, ne cogatur
abiurare, Royas *de hæretic.* 1. *part. n.* 84. & Farinac. *de*
hæret. quæſt. 178. §. 1. *n.* 22.

Dixi, *per teſtes conteſtes*, quia ſi pluribus teſtibus 6
ſingularibus conuincatur, non debet tanquam negati-
uus hæreticus condemnari & Curiæ ſæculari tradi, ſed
expectandum eſt aliquod tempus, & inquirendum, an
teſtes conteſtes inueniantur, & interim torquendus, vt
veritas ex ore ipſius habeatur. Quod ſi in negatiua per- 7
ſeueret, quia in tali caſu non videtur per torturam in-
dicia integrè purgaſſe, deueniendum eſt ad abiuratio-
nem, aliaſque pœnitentias arbitrio Iudicis imponen-
das, non autem ad relaxationem Curiæ ſæcularis. Pe-
gna 3. *part. comment.* 121.

Aduerte ſecundò, prædictos Doctores ſubiungere 8
aliam duplicem conditionem. Prima eſt, vt ſic accuſa-
tus aſſeruerit, prædicta verba, vel facta ſe credere, &
aliis credenda propoſuerit. At hæc conditio non eſt di-
uerſa ab illa qua quis facta hæreticalia facit, quia tunc
in acto exercito aſſerit ſe illa credere, aliiſque credenda
proponit, cùm nemo præſumatur contra mentem ope-
rari, reflexa autem manifeſtatio, & in actu ſignato ad hæ- 9
reſim neceſſaria non ſit. Altera conditio eſt, vt verba, 10
vel facta hæreticalia ſint prolata, vel geſta de recenti,
& non tempore antiquo, de quo præſumi poteſt obli-
uio. At vt rectè dixit Pegna 2. *part. q.* 34. *comment.* 59. 11
& Farinac. *loco ſup. cit. n.* 2. attendi debet qualitas hære-
ſis, quæ imputatur, quia in quibuſdam hæreſibus hæc
obliuio præſumi poteſt per decennium, quinquen-
nium, vel triennium, &c. arbitrio Iudicis, ſed in factis 12
hæreticalibus, grauibus & ſolemnibus (vt ſunt Imagi-
nes conculcare, ſectam falſam prædicare, Templum
deſtruere

deſtruere, & ſimilia) in nullo tempore obliuio præſumitur, Pegna *cit. comment.* 59.

Ex dictis, iunctis iis quæ dicebantur *dubit.* 11. & 12. fit ſectio ſequens.

SECTIO II.

COROLLARIVM PRIMVM.

Quid dicendum de illo qui finxit ſe hæreticum, Maurum, Iudæum, vel idololatram, &c.

SVMMARIVM.

1 *Qui vi & metu, vel dolo & fraudulenter finxit ſe hæreticum, Maurum, Iudæum, vel idololatram, atque adeo grauiter contra fidei profeſſionem externam peccando exterius fidem negauit, pœnas hæreticorum non contraxit, & conſequenter abſolui poteſt à quolibet Confeſſario approbato, ſi Epiſcopus, vel Inquiſitor ſibi hunc caſum non reſeruauerit.*

2 *Qui vi & metu, vel dolo & fraudulenter finxit ſe hæreticum, Iudæum, &c. cùm non habeat errorem intellectus, non eſt verè & formaliter hæreticus, & ita non eſt comprehenſus in bulla Cœnæ Domini, atque adeo neque innodatus cenſuris, & pœnis illius.*

3 *Idem ob eandem rationem dic de illis, qui propoſitiones hæreticas, blaſphemias, vel verba hæreticalia effuderunt, qui Sanctorum imagines illuſerunt, qui carnes tempore prohibito comederunt, qui Mahumeto cultum vel reuerentiam exhibuerunt, & ſimiles, ſi fecerunt hæc metu compulſi, vel lucri ſpe adducti, vel ira, aut quacunque alia paſſione moti, nullum errorem ad fidem rectam in animo fouentes.*

4 *Limita prædicta habere locum in foro interno, ſecus autem eſt in foro externo, quia Eccleſia non iudicat de occultis, & propterea prædicti puniuntur ab Inquiſitoribus, iiſque denunciandi ſunt ab iis qui peccatum eorum externum nouerunt, & aliunde neſciunt eorundem animum catholicum ſemper manſiſſe.*

1 RESpondetur ex dictis, quod pœnas hæreticorum non contrahat, & conſequenter abſolui poſſit à quolibet Confeſſario approbato (ſi Epiſcopus, vel Inquiſitor ſibi non reſeruauerit) is qui vi & metu, vel dolo & fraudulenter finxit ſe hæreticum, Maurum, Iudæum, vel idololatram, atque adeò grauiter contra fidei profeſſionem externã peccando, exteriùs fidem negauit.

2 Probatur, quia ex dictis iſte talis, cùm non habeat errorem intellectus, non eſt verè & formaliter hæreticus, & conſequenter non eſt comprehenſus in bulla Cœnæ Domini, atque adeò nec innodatus cenſuris & pœnis illius: ac ita contra Caietanum *in* 2. 2. *quæſt.* 12. *art.* 2. *in fine* docent communiter Doctores, Suarez *de fide diſput.* 14. *ſect. vlt. num.* 3. Leſſ. *de iuſt. & iur. lib.* 2. *cap.* 43. *dub.* 2. *num.* 11. Fagundez *præcept.* 2. *lib.* 8. *cap* 8. *num.* 39. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 7. *n.* 8. Filliuc. *tom.* 2. *tract.* 22. *cap.* 6. *num.* 264. Syluius *in* 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 3. *concluſ.* 2. Valerus *verb. hæreſis, difficult.* 2. *num.* 1. Homobonus *part* 1. *tract.* 7. *cap.* 1. *quæſt.* 4. Gyptius *de caſib. reſeruat. cap.* 6. *caſu* 4. *num.* 83. & 84. Zanardus *part.* 2. *præcept.* 1. *cap.* 11. Granadus *in* 2. 2. *controuerſ.* 1. *tract.* 15. *diſput.* 13. *num.* 14. & Mercerus *de ſacrament. in* 3. *part. q.* 66. *art.* 9. *n.* 4. Videri etiam poterit Banoez *in* 2. 2. *q.* 11. *art.* 4. & Torreblanc. *de magia lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 90.

3 Idem ob eandem rationem dico de iis qui propoſitiones hæreticas, blaſphemias, vel verba hæreticalia effuderunt, qui Sanctorum imagines illuſerunt, qui carnes tempore prohibito comederunt, qui Mahumeto cultum, vel reuerentiam exhibuerunt, & ſimiles, ſi fecerint hæc metu compulſi, vel lucri ſpe adducti, vel ira, aut quacunque alia paſſione moti, nullum errorem in fidem rectam in animo fouentes.

4 Non obſtat, quod tales homines in foro externo puniantur ab Inquiſitoribus tanquam hæretici, id enim eſt ex eo, quia præſumuntur fidei diſſenſum internum habuiſſe, atque adeò hæreticos eſſe; cùm ſigna talia externa dederint, & Eccleſia non iudicet de internis, ſed ſolùm de externis. Quapropter ob eandem rationem ab aliis etiam, qui peccatum externum nouerunt, & aliunde neſciunt eorundem animum catholicum ſemper manſiſſe, pro hæreticis haberi debent, atque adeò Inquiſitoribus denunciari: ſed in foro interno, cùm reuerà hæretici non ſint (nam errorem intellectus noo habent, vti dicebam) à quolibet Confeſſario approbato, ſi Epiſcopus vel Inquiſitor ſibi non reſeruauerint, abſolui poſſunt, quia propter rationem dictam non incidunt in cenſuras, & pœnas Bullæ cœnæ, & in reſeruationem illius: ſiquidem cenſuræ & pœnæ delictum aliquod afficientes, cùm vepote odioſæ, ſtrictam habeant interpretationem, non contrahuntur niſi ob delictum verum & ex omni parte perfectè conſummatum.

SECTIO III.

COROLLARIVM SECVNDVM.

Quid dicendum de illo qui dubius eſt in fide.

SVMMARIVM.

1 *In fide dubius ſeu pendulus neque incidit in pœnas hæreticorum, neque peccat, ſi de credendo præceptum non vrgeat, quamuis determinatè neque aſſentitur, neque diſſentitur.*

2 *Hæreſis propriè, ſtrictè, ſeu perfectè ſumpta eſt error contrarius fidei, ſeu aſſenſus poſitiuus falſus contra fidem, qui non eſt in illo qui ſolùm dubitat modo ſupradicto.*

3 *Textus in cap.* 1. *de hæreticis, vbi dicitur, dubium in fide eſſe hæreticum ſeu infidelem, intelligi debet de illo qui eſt dubius conſcientia dubia obiectiuè, qui propriè hæreticus eſt, non autem de eo qui eſt dubius conſcientia dubia formaliter, qui non eſt propriè hæreticus.*

4 *Inter hæreticos nati & educati orthodoxam Religionem ignorantes, dubitare interim licitè poſſunt, donec inſtruantur, & donec argumenta, ſeu credibilitatem fidei noſtræ rectè apprehendant, quia alioquin relinquendo ſectam in qua nati ſunt & educati, imprudenter agerent.*

5 *Scrupulus adhuc ab iis eximendus eſt, qui de fide catholica dubitare ſe putant, eo quod hæreticæ cogitationes ipſis occurrere conſueuerint: nam ſi eas ſeriò deteſtentur, & nunquam in animum venire ſibi velint, & proteſtationem faciant, nunquam ſe eis conſenſum præſtituros, non poſſunt de culpa damnari, quin apud Deum habent materiam magis merendi. Vide quomodo patientibus prædictis cogitationes ſit occurrendum.*

RESpondetur etiam ex dictis, quod neque incidat in pœnas hæreticorum is, qui ſolum eſt dubius, ſeu pendulus in fide. 1

Probatur etiam ex dictis, quia cùm non adſit neque aſſenſus neque diſſenſus poſitiuus contra fidem, non eſt propriè hæreticus hæreſi ex omni parte perfectè conſummata, contra quam ſolam pœnæ hæreticorum imponuntur. Hæreſis enim propriè, ſtrictè, ſeu perfectè ſumpta eſt error contrarius fidei, ſeu aſſenſus poſitiuus falſus contra fidem, qui noo eſt in illo qui ſolum dubitat modo quo ſupra dicebam, atque ita docet Canus *de loc. theol. lib.* 12. *cap.* 9. Malder. 2. 2. *q.* 11. *art.* 2. *memb.* 2. *§ reſpondeo*, Sà *vèrb. hæreſis, n.* 1. Sanch *lib.* 2. *moral. c.* 7. *n.* 12. Tann. *in* 2. 2. *diſp.* 1. *q.* 8. *n.* 109. Pottell. *in addit. ad dub. Regul. verb. hæreſis, n.* 4. & Putean *in* 2. 2. *q.* 11. *art.* 2. *dub.* 2. etſi diſſentiant alij, quos refert Sanch. *vbi ſupra,* 2

D 2 &

& præthereà Suar. *de fide diſput. 19. ſect. 4. n. 10.* Coninch. *diſput. 18. dub. 7. concl. 6. n. 102.* Farinac. *de hæreſi q. 178. §. 4. num. 90.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. allegat. 40. num. 16.* Molfeſ. *in ſumma tom. 1. tract. 8. num. 44.* Lorea *in 2. 2. quæſt. 11. art. 2. diſput. 42. num. 5.* Fabr. *de ſacram. Ordin. diſtinct. 25 q. 5. diſp. 3. cap. 44. num. 111.* Villalob. *tom. 2. tract. 1. dub. 10. n. 3.* Syluius *in 2. 2. q. 11. art. 1.* & Homob. *part. 2. tract. 12. cap. 9. q. 16.* Qui tamen loquuntur, ſi quis ſit dobius in fide vt quod, ſeu conſcieotia dubia obiectiuè, non autem ſi quis ſit dobius vt quo, ſeu conſcientia dubia formaliter, qoia tuoc neqoe etiam peccabit, iuxta ea quæ dicebam ſopra *dubit. 6. & 7.*

3 Non obſtat qood Stephanus Papa *in cap. 1. de hæret.* dicat dubiom in fide eſſe hæreticum, ſeu infidelem.

Reſpondetur eoim id eſſe verum priuatiuè & impropriè, non autem poſitiuè & propriè, ita vt ſufficiat ad contrahendas pœnas hæreticorum: vel id eſſe verum præſumptiuè & quoad forum externum, non autem verè & quoad forum internum. Vide quæ dicebam *citata dubit. 6. & 7.*

4 Adoerte tamen hic, quod ij qui inter hæreticos nati & educati Orthodoxam Religionem ignorant, dubitare interim licitè poſſunt donec inſtruantur, & donec argumenta, ſeu credulitatem fidei noſtræ rectè apprehendant, vt colligitur ex Augoſt. *Epiſt. 162.* & tenet Valentia *tom. 3. diſp. 1. q. 10 punct. 4.* Sanch. *lib. 2. moral. c. 1. n. 8.* & ratio eſt, quia alioquin relinquendo ſectam in qua nati & educati ſunt, impudenter agerent; ideoque dubitatio & virtuale iudicium ipſorum de incertitudine fidei noſtræ cum pertinacia iunctom non eſſe videtur, quemadmodum iunctum eſt in illis qui nati & educati

5 ſunt io fide Orthodoxa. His tamen adhuc eximendus eſt ſcrupulus ſi de fide Catholica dubitare ſe putent, eo quod hæreticæ cogitationes ipſis occurrere conſueuerint: nam ſi eas ſeriò deteſtentur & nunqoam in animum venire ſibi velint, & proteſtationem faciaot, nunquam ſe eis conſenſum præſtituros, noo poſſunt de culpa damnari, qoin apud Deum habent materiam magis

6 merendi. Quapropter expedieos erit, quod ipſi plerunque tales cogitationes, ſeu tentationes, tanquam ad conſenſum ſuom extorquendum inefficaces, gratia Dei contemnant. Quamuis in quibuſdam hominibus prædictæ tentationes à Deo permittantur propter eorum ſcelera, præſertim impudicitatis: quibus proinde ſuadeodum eſt vt vitam corrigant, quia ſic ipſorum fides, atque fiducia in Deum coostantior erit.

SECTIO IV.

Corollarium Tertium.

Quid dicendum de eo qui errorem contra fidem, etiam poſitiuum (non determinatè tamen) committit in interno, etiamſi perfectè explicet in externo? Vbi etiam Hæreticorum pœnæ recenſentur.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum in pœnas neque incidit, quia neque peccat, ſaltem mortaliter is, qui errorem contra fidem, etiam poſitiuum, non determinatè tamen, ſed propter motum primo primum, vel primo ſecundum in interno committit, etiamſi perfectè explicet in externo.*

2 *Hæreſis propter imperfectionem actus non eſt ex omni parte perfectè conſummata: & propter eandem rationem non adeſt tunc peccatum mortale, neque pertinacia. Quæ duo requiruntur ad incurrendas hæreſis pœnas.*

3 *Hæreſis prima pœna eſt excommunicatio maior.*

4 *Secunda eſt irregularitas.*

5 *Tertia eſt iuris infamia.*

6 *Quæ pœna extenditur ad hæreticorum filios vſque ad ſecundam generationem ex linea paterna, & vſque ad primam generationem ex linea materna.*

7 *Item extenditur ad hæreticorum fautores: & ad eam incurrendam requiritur Iudicis ſententia ſaltem criminis declaratoria.*

8 *Quarta eſt confiſcatio omnium bonorum à die commiſſi criminis.*

9 *Quinta eſt, quod hæretici, & ipſorum fautores, ſi per annum in excommunicatione perſtiterint, fiunt inteſtabiles, ita vt teſtandi facultatem liberam non habeant, neque ad hæreditatis ſucceſſionem admittantur.*

10 *Quæ pœna etiam contra percuſſores Cardinalium S.R.E. decernitur.*

11 *Ad prædictam pœnam incurrendam requiritur ſententia criminis declaratoria.*

12 *Teſtamentum, donationes, & aliæ alienationes factæ ab hæreticis, & ſimilibus criminoſis, quorum bona ipſo iure confiſcationi ſubduntur, ante condemnationem de hæreſi valent & ſubſiſtunt; ſed ſuperueniente ſententia reuocantur & reſcinduntur.*

13 *Couarruuias reiicitur à Doctoribus, vbi tanquam probabilius defendit, quod ſodomita cùm ſit infamis, & omnium bonorum dominio priuatus, etiam ante condemnationem teſtari & diſponere non poſſit.*

14 *Sexta pœna contra hæreticos eſt priuatio patriæ poteſtatis in filios, etiam ante Iudicis ſententiam declaratoriam criminis.*

15 *Hæreticorum ſerui & alij ſubditi perſonali obligatione ſoluuntur.*

16 *Limita prædictas pœnas locum non habre in Lutheranis, Caluiniſtis & ſimilibus hæreticis, qui licet ab Eccleſia Romana receſſerint, tamen ob fœdus cum illis exiſtens, Summo Pontifice permittente & tacitè conſentiente, filios ſuos in poteſtate retinent, &c.*

17 *Septima pœna eſt priuatio Eccleſiaſticorum beneficiorum ac dignitatum: item publicorum officiorum, quæ pœna incurritur ipſo iure, quamuis contrarium ſatis probabiliter doceat Caſtrus.*

18 *Octaua pœna eſt mortis ſupplicium ſi hæreſim abiurare nolint, aut relapſi ſint. Et meritò, quia hæreſis eſt crimen perturbans Rempublicam, non minùs quàm furtum vel homicidium.*

19 *Pœnæ omnes contra hæreticos ſtatutæ in iure, etiam in apoſtatis locum habent, non autem è contra.*

20 *Apoſtaſia à fide, quæ eſt omium grauiſſima, ſe habet in ordine ad hæreſim, tanquam quid maius, ſeu quid extenſius ad minus extenſum.*

21 *Apoſtata dicitur qui Chriſtum & fidem Catholicam, quam ſuſceperat, penitus abnegat: Hæreticus verò non penitus, ſed ſecundum vnum, vel alterum articulum, vel plures.*

Reſpondetur ex dictis, quod neque incidat in pœnas hæreticorum, quin neque peccet, ſaltem mortaliter, is qui errorem contra fidem, etiam poſitiuum (non determinatè tamen, ſed per motum primo primum vel primo ſecundum) committit in interno, etiamſi perfectè explicet in exteroo. 1

Probatur, quia propter imperfectionem actus non eſt tunc hæreſis ex omni parte perfectè conſummata. 2

Cooſirmatur, quia propter eamdem rationem non adeſt tunc peccatum mortale, neque pertinacia, quæ duo requirunt & ſupponunt hæreſis pœnæ: quarum

Prima eſt excommunicatio maior, quæ habetur *in cap. ad abſoluendam, cap. excommunicamus 1. & 2. de hæreticis, & cap. quicumque, eodem tit. in 6.* eaque nunc Pontifici reſeruatur io bulla Cœnæ Domini, de qua Sanch *lib. 2. moral. cap. 9.* 3

Secunda eſt irregularitas, ſicuti colligitur ea *cap. ſaluberrimum, & cap. conuenientibus 1. q. 7.* & tradunt Doctores, quos ſequitur Layman *lib. 1. tract. 4. de cenſur. part. 5. cap. 4. n. 12.* iuxta ea quæ dicam infra *num. 17.* 4

5 Tertia

5 Tertia eſt iuris infamia, ſicut habetur *ex Authen. Gazaros, Cod. de hæretic. cap. infamis 6. q. 1. cap. alieni 2. q. 7. cap. infamibus, de Reg. iur. cap. excommunicamus 1. de hæretic. cap. 2. §. Hæretici, & cap. vt commiſſi, eodem tit. in 6.* Huic pœnæ annectitur inhabilitas ad omnem honorem, dignitatem, officium, & actionem ciuilem, vt ſcilicet hæreticus non poſſit eſſe iudex nec teſtis, nec Actor, nec Tabellio, nec quid ſimile, quia hæc omnia prohibentur infami, *cap. infamibus, de Regul. iur. in 6. & l. 2. Cod. de dignitatib.* & nominatim etiam prohibentur hæretico, *l. quoniam, Cod. de hæretic. l. ſi pupilli, §. ſi videamus, de negot. geſt. cap. Excommunicamus 1. de hæret. cap. Quicumque, & cap. Cum ſecundùm leges,*
6 *eodem tit. in 6.* iuxtà ea, quæ dicam infrà *n. 17.* Quæ pœna extenditur ad hæreticorum filios vſque ad ſecundam generationem ex linea paterna, & vſque ad primam generationem ex linea materna, *l. quiſquis, Cod. ad leg. Iuliam maieſt. & cap. quicumque, & cap. ſtatutum 15. eodem tit. in 6.* Item extenditur ad hæreticorum fautores, *cit. §. hæretici*, qua de re Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 13.* & Sanchez, *loc. ſuprà cit. cap. 26. n. 1.* Vbi ait, quod ad
7 hanc pœnam incurrendam requiratur iudicis ſententia, ſaltem criminis declaratoria.

8 Quarta eſt confiſcatio omnium bonorum à die commiſſi criminis, *l. Manichæos, l. cognoſcimus, l. Arrianos, Cod. de hæret. Authen. idem eſt, Cod. eodem tit. cap. Iudæi, 1. q. 4. cap. vergentis, de hæret. & cap. cum ſecundum, de hæreticis in 6.* qua de re Syluest. *verb. hæreſis 1. n. 14.* Sanchez *cap. 14. & ſeqq.* Vaſquez *p. 2. diſput. 169.* Azor. *tom. 1. lib. 5. cap. 7. q. 8.* & Simanch. *de cathol. inſtitut. tit. 9. n. 7.* Huic pœnæ annectitur alia ſimilis, quæ eſt priuatio omnis dominij temporalis, iuriſdictionis, & omnis debiti, quod ex fidelitate priùs quocumque titulo debebatur, *cap. vlt. de hæretic.* iuxtà ea quæ dicam *infrà n. 19.* Pœna priuationis bonorum extenditur etiam ad filios hæreticorum: ſic enim bona à Parentibus Hæreticis auferuntur, vt filij, & hæredes eorum iis maneant perpetuò ſpoliati: quod non fiebat de iure antiquo; quia tunc bona parentum hæreticorum applicabantur filiis hæreticis, *l. Manichæos, l. cognouimus, Cod. de hæretic. Authen. idem eſt, eod. Cod. & cap. Iudæi 1. q. 4.* At de iure nouo nunc applicantur fiſco, *Auth. Gazaros, leg. vlt. Cod. de bonis proſcript. cap. vergentis, de hæret. & cap. cum ſecundum leges, eod. tit. in 6.*

9 Quinta eſt, quod hæretici, & ipſorum fautores, ſi per annum in excommunicatione perſtiterint, fiunt inteſtabiles, ita vt teſtandi facultatem liberam non habeant, neque ad hæreditatis ſucceſſionem admittantur,
10 *cap. Excommunicamus, de hæreticis:* Quæ pœna etiam contrà percuſſores Cardinalium Sanctæ Romanæ Eccleſiæ decernitur *in cap. felicis, de pœnis in 6.* Requiri-
11 tur tamen ad talem pœnam contrahendam ſententia criminis declaratoria, antè quam, ſi teſtamentum factum fuerit ab hæretico, valet, & ſubſiſtit illud, tametſi ſuperueniente poſtea ſententia, infirmetur. Sic
12 etiam donationes, & aliæ alienationes factæ ab hæreticis, & ſimilibus criminoſis (quorum bona ipſo iure confiſcationi ſubduntur) antè condemnationem de hæreſi valent, & ſubſiſtunt, tametſi poſtea, ſuperueniente ſimiliter ſententia, reuocentur, & reſcindantur, qua de re Sanchez *lib. 1. moral. cap. 24. n. 3.* Molin. *tom. 1.*
13 *tract. 1. de iuſt. diſput. 95.* & alij contra Couarruuiam *in Clem. ſi furioſus, par. 1. §. 1. n. 6.* Vbi tanquam probabilius defendit, quod ſodomita, cum ſit infamis, & omnium bonorum dominio priuatus, etiam antè condemnationem, teſtari, & diſponere non poſſit.

Sexta eſt priuatio patriæ poteſtatis in filios, etiam
14 antè iudicis ſententiam declaratoriam criminis, iuxtà Textum *in cap. 1. §. vltimo de hæretic. in 6.* iuncta gloſſa *verbo deſierint.* Qua ratione, etiam ſerui, & alij ſub-
15 diti perſonali obligatione ſoluuntur, Sanch. *cit. cap. 24.* & habetur expreſsè *in cap. vlt. de hæreticis, ibi. Abſolutos ſe nouerint à debito fidelitatis, dominij, & totius obſequij, quicumque lapſis manifeſtè in hæreſim aliquo pacto quacumque firmitate vallato tenebantur.* At hæ, & aliæ hu- 16
iuſmodi pœnæ locum non habent in Lutheranis, Caluiniſtis, & ſimilibus hæreticis, qui, licèt ab Eccleſia Romana receſſerint, tamen ob fœdus cum illis exiſtens, ſummo Pontifice permittente & tacitè conſentiente, filios ſuos in poteſtate retinent, aliiſque iuribus & immunitatibus ciuilibus, quamuis non item Eccleſiaſticis, vnà cum Catholicis fruuntur.

Septima eſt priuatio Eccleſiaſticorum beneficiorum, 17
ac dignitatum, item publicorum officiorum, & inhabilitas ad ipſa; *cap. vt commiſſi, §. priuandi, de hæretic. in 6. cap. didicimus, cap. pudenda 24 quæſt. 2. cap. præter 32. diſt. cap. quo iure, diſt. 6. cap. ad abolendam, & cap. excommunicamus 1. de hæret.* Quæ pœna incurritur ipſo iure, ſicuti ex communiori ſententia docet Nauarrus *lib. 5. conſ. 6. de hæretic. edit. 2* Rodriq. *in ſumma tom. 1. cap. 13. n. 3.* Azorius *tom. 1. lib. 8. cap. 13. q. 8.* Flamma *de reſignat. benefic. lib. 3. q. 1. n. 32.* & Sanch. *lib. 2. moral. cap. 16. n. 6.* quamuis contrarium ſatis probabiliter doceat Caſtrus *lib. 1. de hæretic. punit. cap. 9.* Vaſquez *1. 2. diſput. 172. cap. 2. n. 11.* & Simanch. *de cathol. inſtit. tit. 46. num. 72.*

Octaua eſt (ſi hæreſim tanquam impœnitentes, & 18
incorrigibiles abiurare nolint, aut relapſi ſint) mortis ſupplicium, ſicuti habetur *in l. Manichæos, l. Arriani, & in Codice Theodoſiano leg. 56. de hæretic. in cap. ad abolendam, in cap. ſicut ait, in cap. excommunicamus 1. de hæret. in cap. ſuper eo, & in cap. vt commiſſi, eodem tit. in 6.* & teſtantur Doctores apud Iul. Clar. *lib. 5. ſententiarum, §. hæreſis, n. 7.* & meritò, quia hæreſis eſt crimen perturbans Rempublicam non minùs quàm furtum, vel homicidium, &c. qua de re Becanus *cap. 14. q. 6.* Videri etiam poterit Couar. *var. lib. 2. cap. 8.* & Simanca *tit. 29.*

Sunt, & aliæ pœnæ contra hæreticos ſtatutæ, de quibus infrà *dubit. 49 & ſeqq.*

Aduerte tamen hic, quod omnes pœnæ, quæ in 19
iure contrà hæreticos decretæ ſunt, etiam in Apoſtatis locum habent, non autem è contra: ſic communiter Canoniſtæ *in cap. 1. de Apoſtatis,* & Syluest. *verb. Apoſtaſia, n. 2.* Caietanus *eodem verbo,* Valentia *tom. 3. diſput. 1. q. 12. punct. 1.* Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 21. q. 7.* San- 20
chez *lib. 2. moral. cap. 7. n. 18.* Et ratio eſt, quia Apoſtaſia à fide, quæ eſt omnium grauiſſima, ſe habet in ordine ad hæreſim, tanquam quid maius ad minus, ſeu quid extenſius ad minus extenſum, non ſolùm, ſi conſideretur per ordinem ad terminum à quo, quatenùs ſcilicet eſt receſſus à vera fide (ſiquidem apoſtata dici- 21
tur, qui Chriſtum, & fidem catholicam, quam ſuſceperat penitus abnegat: Hæreticus verò non penitus & omninò, ſed ſecundum vnum, vel alterum articulum, vel plures) verùm etiam, ſi conſideretur per ordinem ad terminum ad quem, quia ſic inuoluit Iudaïſmum, Paganiſmum, vel Atheiſmum: quæ infidelitates, cùm ſpecie diſtinguantur inter ſe, à redeuntibus ad Eccleſiam in confeſſione Sacramentali explicari debent.

SECTIO V.

COROLLARIVM QVARTVM.

Quid dicendum de eo, qui errorem contrà fidem, etiam poſitiuum, ex ignorantia tamen quamuis craſſa, committit in interno, etiam ſi perfectè explicet in externo?

SVMMARIVM.

1 *Committens errorem contra fidem etiam poſitiuum ex ignorantia tamen, quamuis craſſa in interno, etiamſi perfectè explicet in externo, neque incidit in pœnas hæreticorum, & conſequenter abſolui*

poteſt à quolibet approbato Confeſſario, ſi Epiſcopus, vel Inquiſitor ſibi non reſeruauerit.

2 *Hæreſis non eſt propriè, ſeu ex omni parte perfectè conſummata, ſi non adſit pertinacia.*

3 *Pertinacia conſiſtit in hoc, vt quis ſciens, & aduertens reſiſtere velit teſtimonio, & auctoritati Eccleſiæ proponentis, quæ reſiſtentia fit per voluntatem non ſubdendi iudicium ſuum iudicio Eccleſiæ.*

4 *Errans in doctrina fidei non eſt hæreticus donec inſtruatur, quid doceat Eccleſia, eligatque potius Eccleſiæ reſiſtere, quam à propria ſententia recedere.*

5 *Qui quamdiu voluntate perſeuerat in propoſito ſubiiciendi iudicium ſuum iudicio Eccleſiæ, non poteſt errare pertinaciter, atque adeò non eſſe propriè hæreticus.*

6 *Fidei aſſenſus ſicut petit, vt habita notitia propoſitionis Eccleſiæ, quæ aliquam veritatem de fide proponat, voluntate quis ſe accommodando inclinet intellectum ad aſſentiendum: ſic è contra hæreſis proprie ſumpta petit, vt dubia eadem notitia, voluntate quis ſe opponendo inclinet intellectum ad diſſentiendum.*

7 *Ignorans ſi quis etiam vincibiliter ſe contra ſenſum Eccleſiæ proponentis aliquid opinari, contrarium credit, licèt grauiter peccet peccato quod quidem ad hæreſim reducitur, ſeu indirectè ad hæreſim ſpectat, non eſt tamen propriè hæreticus, vel infidelis.*

8 *Ignorantia vincibilis licèt excuſet hominem à peccato hæreſis, non tamen excuſat à peccato homicidij, vel furti, &c. quia ſcientia, ſeu cognitio in peccato homicidij, vel furti, &c. non eſt circumſtantia requiſita ex parte obiecti, ſed tantùm conditio requiſita, vt actus ſit liber, & humanus: At in peccato hæreſis cognitio propoſitionis Eccleſiæ eſt circumſtantia ſubſtantialiter requiſita ex parte obiecti, ſicut in ſacrilegio eſt locus ſacer.*

9 *Pertinacia, quæ ad hæreſim propriè ſumptam requiritur, ſumitur ex ſcientia, ſeu cognitione, qua quis nouit opinionem ſuam eſſe propoſitioni Eccleſiæ catholicæ contrariam.*

10 *Ad pertinaciam non requiritur, vt quis de ſuo errore ſcienter admiſſo admoneatur, & ipſe adhuc velit in illo perſiſtere, ſed ſufficit, ſi ſcienter erret contrà id quod ab Eccleſia definitum eſſe opinatur.*

11 *Ad pertinaciam, ſatis quidem probabiliter ad mentem aliorum, non ſufficit, vt quis de ſuo errore ignoranter admiſſo, à viris grauiſſimis, etiam ab Inquiſitoribus, vel à proprio Epiſcopo moneatur. Nam ſi adhuc poſt monitionem arbitretur doctrinam ſuam non eſſe contra ſenſum Eccleſiæ, eoſque viros oppoſitum ſentientes errare, non eſt formaliter, & propriè hæreticus, quamuis in foro externo hæreticus præſumatur.*

12 *Pertinax non eſt, atque adeò non eſt propriè hæreticus in prædictorum ſententia, niſi quis credat ſe contrà Eccleſiæ doctrinam opinari.*

13 *Excipe niſi putet ſe opponi Concilio cum Capite, vel Pontifici, quorum eſt rem de fide definire, & quibus opponi, eſt ſcienter toti Eccleſiæ aduerſari.*

1 Reſpondetur, ex dictis, quod neque incidat in pœnas hæreticorum, & conſequenter abſolui poſſit à quolibet approbato confeſſario (ſi Epiſcopus, vel Inquiſitor ſibi non reſeruauerit) is, qui errorem contra fidem, etiam poſitiuum, ex ignorantia tamen, quamuis craſſa, committit in interno, etiam ſi perfectè explicet in externo.

2 Probatur, quia cum non adſit tunc pertinacia, non eſt propriè, ſeu ex omni parte perfectè conſummata hæreſis, atque ita clarè colligitur ex *Clement. §. Porro, de ſumma Trinit. & fide cathol.* ibi: *Quiſquis defendere, ſeu tenere pertinaciter præſumpſerit*, & docent communiter Doctores, Canus *lib. 12. de loc. Theolog. cap. 9.* Petr. Nauarr. *de reſtitut. cap. 4. dub. 9. n. 89.* Corduba *lib. 1. q. 17. §. 7.* Torres *de Trinit. q. 32. art. 4.* Sayr. *lib. 3. cap. 4. n. 15.* Nauarr. *in ſumma prælud. 1. n. 17.* Henriquez *lib. 13. cap. 7. n. 3.* Curiel. *1. 2. q. 76. art. 4. dub. 2. §. 5.* Zumel *ibidem diſput. 1.* Suar. *de fide diſput. 19. ſect. 3. n. 8* Bannez *2. 2. q. 11. art. 2. coroll. 2.* Aragon. *ibidem art. 2.* Caſtr. *lib. 1. de iuſta hæretic. punit. cap. 9. & lib. 2. cap. 8.* Azor. *tom. 1. lib. 1. cap. 14. q. 9.* Vaſquez *1. 2. diſput. 126. cap. 1.* Rodriquez *1. p. ſumm. cap. 130. n. 2.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 7. n. 22.* & Paſqualigus *deciſ. 162.* Quamuis contrarium teneant Sotus *in 4. diſt. 22. q. 2. art. 3.* Lorca *2. 2. q. 11. diſput. 41. n. 15.* Lopez *2. par. inſtruct. cap. 20.* Palat. *in 3. diſt. 25. diſput. 2.* & Toletus *lib. 1. cap. 19.*

Hæc autem pertinacia conſiſtit in hoc, vt quis ſciens, 3
& aduertens reſiſtere velit teſtimonio, & authoritati Eccleſiæ proponentis, quæ reſiſtentia fit per voluntatem non ſubdendi iudicium ſuum iudicio Eccleſiæ, ſicuti deſumitur ex Auguſtino *lib. 4. de baptiſm. contrà Donatiſtas, cap. 16.* Vbi ait, quod is, qui errat in doctrina 4
fidei, non ſit hæreticus, donec inſtruatur quid doceat Eccleſia, eligatque potiùs Eccleſiæ reſiſtere, quam à propria ſententia recedere.

Et in hoc cum Auguſtino concordant S. Thom. & cæteri Scholaſtici, & probatur à contrario, quia quamdiu quis voluntate perſeuerat in propoſito ſubiiciendi 5
iudicium ſuum iudicio Eccleſiæ, non poteſt errare pertinaciter, atque adeò non eſt propriè hæreticus. Ergo ſignum eſt, quod pertinacia requirat voluntatem contrariam, quin quod potius in illa conſiſtat formaliter. Tum quia hæreſis propriè ſumpta importat errorem fidei contrarium. Ergo, ſicut aſſenſus fidei petit, vt habita notitia propoſitionis Eccleſiæ, qua aliquam 6
veritatem de fide proponat, voluntate quis ſe accommodando inclinet intellectum ad aſſentiendum, ſic è contrà hæreſis propriè ſumpta petit, vt habita eadem notitia, voluntate quis ſe opponendo inclinet intellectum ad diſſentiendum. Sed ignorans etiam ignorantia craſſa non ſe opponit teſtimonio, & authoritati Eccleſiæ proponentis: Ergo. Minor probatur; quia tunc quis videtur ſe opponere, atque adeò offendere authoritatem alicuius dicentis, cùm ſcienter dictis illius aduerſatur: Nam ſi ignoranter, etiam contra ſuum magiſtrum dicentem opinetur, non dicitur eius authoritati 7
per incredulitatem derogare. Ergo ſimiliter, ſi quis ignorans etiam, vincibiliter, ſe contra ſenſum Eccleſiæ proponentis aliquid opinari, contrarium credit, licèt grauiter peccet peccato quod quidem ad hæreſim reducitur, ſeu indirectè ad hæreſim ſpectat, non eſt tamen propriè hæreticus, vel infidelis.

Cæterùm, ratio cur ignorantia vincibilis excuſet 8
hominem à peccato hæreſis, non autem à peccato homicidij, vel furti, &c. illa eſt, quia ſcientia ſeu cognitio in peccato homicidij, vel furti, &c. non eſt circumſtantia requiſita ex parte obiecti, ſed tantùm conditio requiſita vt actus ſit liber & humanus; Ergo, cùm ignorantia vincibilis non tollat voluntarium, vt *in 1. 2. q. 6. art. 8.* Conſequens eſt, quod manente voluntario, & ſubſtantia homicidij, vel furti, &c. exterioris, ſit peccatum eiuſdem ſpeciei, ac ſi homicidium, vel furtum, &c. eſſet directè volitum, & ſcienter perpetratum. At in peccato hæreſis cognitio propoſitionis Eccleſiæ eſt circumſtantia ſubſtantialiter requiſita ex parte obiecti, ſicut in ſacrilegio eſt locus ſacer: Ergo ſublata hac cognitione, etiamſi, vt erroris actus ſit humanus, maneat voluntarium ſufficiens, non tamen manet ſubſtantia erroris cum circumſtantiis requiſitis, vt ſit peccatum propriè ſumptæ hæreſis, vel infidelitatis.

Itaque pertinacia, quæ ad hæreſim propriè ſumptam requiritur, ſumitur ex hac circumſtantia, quam 9
dicebam, ſcilicet ex ſcientia, qua quis nouit, opinionem ſuam eſſe propoſitioni Eccleſiæ catholicæ contrariam. Vnde.

Infertur

10 Infertur primò, non requiri ad pertinaciam, vt quis de ſuo errore ſcienter admiſſo moneatur, & ipſe adhuc velit in illo perſiſtere: ſed ſufficit, ſi ſcienter erret contra id, quod ab Eccleſia definitum eſſe opinatur.

11 Infertur ſecundò ad mentem aliorum, & ſatis quidem probabiliter, non ſufficere ad pertinaciam, vt quis de ſuo errore ignoranter admiſſo à viris grauiſſimis, etiam ab Inquiſitoribus, vel à proprio Epiſcopo moneatur: Nam ſi ipſe adhuc poſt monitionem arbitretur, doctrinam ſuam non eſſe contra ſenſum Eccleſiæ, eoſque viros oppoſitum arbitrantes errare, non eſt formaliter, & propriè hæreticus, quia, inquiunt ipſi, niſi quia credat, ſe contra Eccleſiæ doctri-
12 nam opinari, non eſt pertinax, atque adeò non eſt pro-
13 priè hæreticus, quantumuis, & à quouis (excipe niſi putet, ſe opponi Concilio cum Capite, vel Pontifici, quorum eſt rem de fide definire, & quibus opponi eſt ſcienter toti Eccleſiæ aduerſari) moneatur, quamuis in foro externo hæreticus præſumatur, atque ita colligitur ex capitulo *ad abolendam, de hæretic.* & docet Canus de *loc. theolog. lib.* 12. *cap.* 5. Valentia 2. 2. *diſput.* 1 *q.* 11 *punct.* 1. *difficult.* 4. Vaſquez 1. 2. *diſput.* 126. *cap.* 3. *n.* 7 Salas *ibidem tract.* 8. *diſput.* *ſect.* 7. *n.* 53. Sayrus *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 4 *n.* 17. Torres *de Trinit q.* 32. *art.* 4. Sanchez *lib* 2. *moral. cap.* 7. *n.* 25. Videri etiam poterit Bartol. *in l. tutor ff. de ſuſpect. tutorib.* Rebuff. *in Prax. benefic. Bull. Cœn. excommun.* 1. *art.* 1. *verbo hæreticus, verſ. quæras aliquis*, Pegna 1. *p. commentar.* 26. *q.* 12. *n.* 24 Vgolin. *de cenſur. Pontif. re eru.* 1. *part. cap.* 1. §. 1. *n.* 10. & Paſqualigua *in citata deciſ.* 162. & 163.

SECTIO. VI.

COROLARIVM QVINTVM.

Quid dicendum de eo, qui errorem contra fidem, etiam poſitiuum, & ex ignorantia affectata, committit in interno, etiamſi perfectè explicet in externo?

SVMMARIVM.

1 *Committens errorem contra fidem, etiam poſitiuum, & ex ignorantia affectata, in interno, etiamſi perfectè explicet in externo, neque incidit in pœnas hæreticorum, & conſequenter abſolui poteſt à quolibet approbato confeſſario, niſi ſit caſus reſeruatus Epiſcopo, vel Inquiſitori.*

2 *Scientia determinationis Eccleſiæ in peccato hæreſis propriè ſumptæ eſt circumſtantia ſubſtantialiter requiſita ex parte obiecti, & ideò dicta de ignorantia craſſa, habent locum etiam in ignorantia affectata, ſublata enim ſcientia aufertur etiam hæreſis ſubſtantia propriè ſumpta.*

3 *Affectans ignorare quæ proponit Eccleſia, ſolùm ex negligentia, vel tædio illa addiſcendi, ſine dubio propriè hæreticus non eſt, neque hæreticorum pœnas contrahit, ſiquidem cum tali voluntate ignorandi quid doceat Eccleſia, rectè ſtare poteſt voluntas obediendi Eccleſiæ.*

4 *Ignorare etiam affectans, vt liberiùs, & abſque ſcrupulo conſcientiæ defendat opiniones, quæ ſibi maximè placent, ne ſi fortè contingat illas eſſe contra ſenſum Eccleſiæ, neceſſitetur mutare, neque eſt propriè hæreticus, neque hæreticorum pœnas contrahit.*

5 *Virtualis voluntas obediendi rectè ſtare poteſt cum voluntate ignorandi præceptum.*

6 *Ignorare affectans quæ proponit Eccleſia ad hoc vt liberiùs, & abſque remorſu conſcientiæ erret in fide, & recedat ab Eccleſia; eſt propriè hæreticus, atque adeò ſi in externo proferat ſuam intentionem, contrahit hæreticorum pœnas, quia hìc adeſt verè pertinacia, & talis ignorantia non minuit, ſed potiùs auget peccatum.*

7 *Idem dic, ſi affectet ignorare ex falſa opinione, quam habet contra Eccleſiam, quia & in tali caſu etiam adeſt verè pertinacia.*

Reſpondetur ex dictis, quod neque incidat in pœnas hæreticorum, & conſequenter abſolui poſſit à quolibet approbato Confeſſario, modo quo ſuprà dicebam, is qui errorem contra fidem (etiam poſitiuum, & ex ignorantia affectata) committit in interno, etiamſi perfectè explicet in externo. 1

Probatur, quia in ignorantia affectata locum habet eadem ratio, quam ſuprà dicebam de ignorantia craſſa, quod ſcilicet in peccato hæreſis propriè ſumptæ ſit circumſtantia ſubſtantialiter requiſita ex parte obiecti, ſcientia determinationis Eccleſiæ, qua ſcientia proindè ſublata aufertur etiam ſubſtantia hæreſis propriè ſumptæ, atque ita docet Bannez *in* 2. 2 *q* 11. *art.* 1. Aragon. *ibidem. art.* 1. Coninch. *diſput* 18. *dub.* 7. *concluſ.* 4. Suarez *de fide diſput.* 19. *ſect.* 3. *n.* 9. & *ſeqq.* Azor. *tom.* 1 *lib.* 1. *cap.* 14. *q.* 9. Farinac. *de hæreſi q.* 179. *n.* 29. & 30. Petr de Ledeſm. *in ſumm. tom* 1. *tract.* 1 *cap.* 6. *difficult.* 2. Vaſquez 1. 2. *diſput.* 126. *cap.* 2. Peſant. 1. 2. *q.* 11. *art* 1. *diſput.* 1. *concluſ.* 5. dicens eſſe ſententiam communem, Becanus *de fide cap* 14. *q.* 2. *n.* 16. & Santarellus alios referens *de hæreſi cap.* 1. *dub.* 5. *n.* 23. Contra Sotum *in* 4. *diſt.* 21. *q.* 1. *art.* 3. Lorca 2. 2. *q.* 11. *diſput.* 41. *n.* 15. Lopez 1. *par. inſtruct. cap.* 20. Valentia 2. 2. *diſput.* 1. *q.* 11. *punct.* 1. *difficult.* 4. *ad* 1. Sayrum *lib.* 1. *cap.* 4. *n.* 15. Canum *de locis theologic. lib.* 11. *cap.* 9. Zumel *par.* 1. *q.* 16. *art.* 4. *diſput.* 1. Cordubam *in quæſtionar. lib.* 1. *q.* 17. §. 1. Torrea *de Trinit. q.* 32. *art.* 4. & Petr. Nauarr. *de reſtitut. lib.* 2. *cap.* 4 *par.* 2. *dub.* 8. *n.* 208. ſed vt diſtinctiua in hac re procedatur. 2

Aduerte, quod ſi quis, quæ proponit Eccleſia, affectet ignorare ſolùm ex negligentia, vel tædio illa addiſcendi, propriè hæreticus non ſit, atque adeò pœnas hæreticorum non contrahat. Ratio eſt, quia in tali caſu non adeſt pertinacia, quæ ad hæreſim propriè ſumptam requiritur, ſiquidem cum tali voluntate ignorandi quid doceat Eccleſia, rectè ſtare poteſt voluntas obediendi Eccleſiæ, quotieſcumque de illius definitione conſtiterit. 3

Aduerte ſecundò, quod ſi etiam affectet ignorare, vt liberiùs, & abſque ſcrupulo conſcientiæ defendat opiniones, quæ ſibi maximè placent, ne, ſi fortè contingat illas eſſe contra ſenſum Eccleſiæ, neceſſitetur mutare, nec etiam ſit propriè hæreticus, atque adeò nec etiam contrahat hæreticorum pœnas. Ratio, quia nec in tali caſu interuenit pertinacia, quæ ad hæreſim propriè ſumptam requiritur. Nam & cum tali voluntate ignorandi, rectè etiam ſtare poteſt virtualis voluntas obediendi Eccleſiæ, quotieſcumque de illius definitione apparuerit: ideò enim talis homo vult ignorare quid doceat Eccleſia, quia non vult ab illius ſententia recedere. Ergo excludit pertinaciam, atque adeò & hæreſim propriè ſumptam, Suar. *in cit. diſput.* 19. *ſect.* 3. *n.* 18. & alij paſſim. 4 5

Aduerte tertiò, quod ſi quis è contra affectet ignorare, quæ proponit Eccleſia, ad hoc vt liberiùs, & abſque remorſu conſcientiæ erret in fide, & recedat ab Eccleſia, ſit (vti rectè docent Canus, Zumel, Valentia, & Petr. Nauarr. *in loc. ſuprà cit.*) propriè hæreticus, atque adeò, ſi in externo talem ſuam intentionem proferat, contrahat hæreticorum pœnas. Ratio eſt, quia in tali caſu adeſt verè pertinacia contra Eccleſiam, cùm in dicto caſu nolit homo ſe ſubiicere Eccleſiæ, quin ſic magis voluntariè, ſaltem per modum obiecti, recedat ab Eccleſia, & talis ignorantia, vt in 1. 2. *q.* 6. *art.* 8. non minuat, ſed potiùs augeat peccatum, Sanch. *lib.* 1. *moral. cap.* 7. *n.* 23. Reginald. *tom.* 2. *lib.* 17 *cap.* 4. *q.* 2 *n.* 49. & Zumel 1. 2. *q.* 76. *art.* 4. *diſput.* 1. 6

Idemque

7 Idemque dico , ſi affectet ignorare ex falſa opinione, quam habet contra Eccleſiam , quia & in tali caſu etiam adeſt verè pertinacia , cum & in tali caſu etiam non ſit paratus corrigi ab Eccleſia , quinimmò contemnat authoritatem Eccleſiæ , Sanch. *in cit. cap. 7. n. 23.* Vaſq. 1. 2. *diſput. 126. cap. 2.* ad finem , & Turrianus *de fide diſput. 55. dub. 2.*

SECTIO VII.

COROLLARIVM SEXTVM.

Quid dicendum de eo , qui per diſpoſitionem habitualem ita adhæret ſuæ opinioni , vt etiamſi ſciret , illam eſſe contra Eccleſiam, adhuc in illa perſiſteret ? Vbi etiam de eo, qui tenet aliquid ex conſcientia erronea contra Eccleſiam.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitionis habitualis nomine auctor intelligit tantum diſpoſitionem quandam , per quam homo in actu primo ita ſe habet ad aliquid , vt ſi id eſſe contra Eccleſiam cognoſceret , nihilominùs in ſua opinione perſiſteret.*

2 *Is qui per diſpoſitionem habitualem ita adhæret ſuæ opinioni , vt etiamſi ſciret illam eſſe contra Eccleſiam , adhuc in illa perſiſteret , neque incidit in pœnas hæreticorum , neque peccat ſaltem mortaliter , quia in tali caſu non adeſt actualis pertinacia.*

3 *Per diſpoſitionem habitualem generaliter non dicitur homo peccare , cùm multi homines ſint in ea diſpoſitione , vt ſi ipſis occurreret occaſio peccati , in peccatum laberentur , non tamen propterea ſint rei peccati.*

4 *Suarez doctrina , vbi ait , quod ignorantia vincibilis etiam craſſa ; excuſet quidem à peccato hæreſis propriè ſumpta , ſi ignorantia ſit antecedens , ſeu cauſa actus , at ſecus ſi ſit concomitans : Et addit, quod neque ignorantia vincibilis excuſet , ſi ſit concomitans , &c. non probatur, & cur.*

Ignorantia concomitans , & vincibilis duplex eſſe poteſt , habitualis tantùm , vt ſi quis ignoranter tenens aliquid contra fidem , in ea habituali diſpoſitione ſit , vt ſi ſciret , id eſſe contra Eccleſiam, adhuc in ſua ſententia perſiſteret , ita tamen vt cùm hunc errorem in mente fouet , non habeat actu talem voluntatem, & hæc diſpoſitio habitualis prorſus excuſat à peccato hæreſis.

6 *Ignorans etiam inuincibiliter , credens aliquid contra definitionem Eccleſiæ , poteſt illa diſpoſitio eſſe actualis, ſi v.g. habeat is in voluntate hunc actum : Etiam ſi ſcirem , Eccleſiam aliud tenere , adhuc à mea ſententia non recederem : & in tali caſu homo eſſet verè, & propriè hæreticus.*

7 *Amplia , id verum eſſe , etiamſi contingat opinionem ſuam non eſſe contra definitionem Eccleſiæ , vt ſi quis v. g. falsò putans aliquid eſſe definitum ab Eccleſia , ipſe tamen contrarium teneat.*

8 *Recedit ab Eccleſia is qui credit non eſſe vniuerſaliter vera , quæ definita ſunt ab Eccleſia , negat enim eſſe in proponendo Regulam infallibilem Eccleſiam, qui eſt vnus de Articulis fidei principapalibus.*

9 *Atque ita contra Salam tenentem , quod talis homo, quamuis ob conſcientiam erroneam non minùs peccet quam hæreticus, non ſit propriè hæreticus, quia, vt inquit ipſe , nihil falſum credit contra Eccleſiam.*

10 *Neque iſte in caſu dicto incidit in Excommunicationem Bullæ Cœnæ , & in alias hæreticorum pœnas , etiamſi ex conſcientia erronea contra Eccleſiam proferat in externum, contrà nonnullos motos ex eo , quod verè aliquid de fide , ſcilicet Eccleſiam eſſe certam Regulam fidei , neget exteriùs.*

11 *Ratio prædicta non benè applicatur , quia quamuis interiùs aliquid de fide neget , exteriùs tamen nihil contrà fidem & Eccleſiam profert , quod neceſſe eſſet ad incurrendas pœnas.*

Dixi , *per diſpoſitionem habitualem* , quæ ſcilicet non prouenıat ex actu præterito , & prauo affectu actuali , quo quis propoſuit , ſequi ſuam opinionem , etiamſi contraria eſſet Eccleſiæ : Hæc enim eſt manifeſta actualis pertinacia , quæ ad hæreſim propriè ſumptam ſufficiat ; ſed per diſpoſitionem habitualem 1 intellexi diſpoſitionem quamdam , per quam homo in actu primo ita ſe habet ad aliquid , vt ſi id eſſe contra Eccleſiam cognoſceret , nihilominus in ſua opinione perſiſteret. Hoc poſito.

Reſpondetur ex dictis , quod neque incidat in pœnas hæreticorum , immò nec peccet , ſaltem mortaliter , is qui per diſpoſitionem habitualem ita adhæret ſuæ opinioni , vt etiamſi ſciret , illam eſſe contra Eccleſiam , adhuc in illa perſiſteret. 2

Probatur , quia , cùm & in tali caſu non adſit pertinacia actualis , neque in tali caſu eſt ex omni parte perfectè conſummatum peccatum hæreſis, atque adeò ſecum non trahit pœnas hæreticorum , iuxta ea quæ ſuprà dicebam.

Confirmatur , quia generaliter per diſpoſitionem habitualem non dicitur homo peccare , cùm multi homines ſint in ea diſpoſitione , vt ſi ipſis occurreret occaſio peccati , in peccatum laberentur , non tamen propterea ſint rei peccati. 3

Hinc mihi non probantur , quæ docet Suarez *in cit. tractat. de fide , diſput. 19. ſect. 3. n. 16.* Vbi ait , quod ignorantia vincibilis , etiam craſſa , excuſet quidem à peccato hæreſis propriè ſumptæ , ſi ignorantia ſit antecedens , ſeu cauſa actus , at ſecus ſi ſit concomitans. Et addit , quod neque ignorantia inuincibilis excuſet ſi ſit concomitans : & rationem aſſignat , quia tunc illa ignorantia eſt talis , vt ſecum admittat , immò requirat voluntatem non mutandi ſententiam , etiamſi conſtet , Eccleſiam aliud docere : ab hac enim voluntate illa ignorantia habet , quod ſit commitans. Quapropter non eſt cauſa errandi , nec excludit modum aſſentiendi pertinaciter contra authoritatem Eccleſiæ. Ita Suarez. 4

At hæc , inquam , quæ docet Suarez, mihi non probantur , præſertim quod addit de ignorantia vincibili concomitante ; quia cum ignorantia inuincibilis concomitans cauſet non voluntarium (vt *in 1. 2. q. 6. art. 8.*) non apparet , quomodò actus cum huiuſmodi ignorantia elicitus poſſit eſſe peccaminoſus & malus , cum de intrinſeca ratione peccati exiſtat , vt ſit voluntarium. Neque eſt id indiſtinctè verum de ignorantia vincibili concomitante ; quia ex dictis ad peccatum hæreſis propriè ſumptæ non ſufficit voluntarium in cauſa , ſeu indirectè , ſed ignorantia vincibilis concomitans facit tantùm voluntarium indirectè. Ergo, &c.

Diſtinguendum igitur arbitror de affectu , ſeu diſpoſitione ignorantis ignorantia concomitanti ; & vincibili , nam hæc duplex eſſe poteſt.

Primo modo habitualis tantùm , vt ſi quis ignoranter tenens aliquid contrà fidem , in ea habituali diſpoſitione ſit , vt ſi ſciret , id eſſe contra Eccleſiam , adhuc in ſua ſententia perſiſteret, ita tamen , vt cùm hunc errorem in mente fouet , non habeat actualem voluntatem ; Et hæc diſpoſitio habitualis prorſus excuſat à peccato hæreſis, quia , vt ſuprà dicebam , per diſpoſitionem iſtam habitualem non peccat homo , donec in actum ſecundum prodeat. Neque obſtat , quod ignorantia ſit vincibilis , quia hæc facit tantum volun- 5

tium indirectè; quod non ſufficit ad propriè ſumptam hæreſim, vt ſuprà etiam dicebam.

6 Secundo modo illa diſpoſitio poteſt eſſe actualis, vt ſi quis ignoranter, etiam inuincibiliter credens aliquid contra definitionem Eccleſiæ, habeat in voluntate hunc actum: *Etiam ſi ſcirem, Eccleſiam aliud tenere, adhuc à mea ſententia non recederem*; & in tali caſu homo eſſet verè, & propriè hæreticus, atque adeò pœnas hæreticorum contraheret. Ratio, quia in tali caſu adeſt vera, & propria pertinacia, vt rectè aduertit Suarez *in citata diſput. 19. ſect. 4. num.* 13. Et probatur, quia talis voluntas actu opponitur voluntati parendi Eccleſiæ, & illius authoritatem infallibilem non admittit, quin potius excludit.

7 Hoc autem, quod modò dixi, verum eſt, etiamſi contingat, opinionem ſuam non eſſe contra definitionem Eccleſiæ; vt ſi quis v.g. falsò putans, aliquid eſſe definitum ab Eccleſia, ipſe tamen contrarium eſſe teneat. Ratio, quia cum ſit adhuc in diſpoſitione, ſiue affectu actuali perſiſtendi in ſua opinione (tametſi aduerſetur Eccleſiæ) eſt etiam adhuc in vera, & perfecta actuali pertinacia contra Eccleſiam.

8 Confirmatur; quia hoc ipſo, quod credit non eſſe vniuerſaliter vera, quæ definita ſunt ab Eccleſia, recedit ab Eccleſia, & negat eſſe in proponendo Regulam infallibilem Eccleſiam: quod eſt vnus ex articulis fidei principalibus.

9 Atque ita contra Salas 1.2. *tract.* 13. *diſp.* 7. *ſect.* 7. *in fin.* tenentem, quod talis homo, quamuis ob conſcientiam erroneam non minùs peccet, quàm hæreticus, tamen non ſit propriè hæreticus; quia, vt in quit ipſe, nihil falſum credit contra Eccleſiam; ad cuius authoris tamen fundamentum patet ex dictis) docent communiter Doctores, Bannez 2. 2. *q.* 11. *art.* 2. Aragon. *ibidem num.* 1. Caſtro *lib.* 1. *de iuſt. hæretic puni. cap.* 9. Henriq. *lib.* 13. *de excommunicat. cap.* 17. *num.* 3. Corduba *lib.* 1. *q.* 17. Rodriq. *in Bull.* §. 9. *dub.* 2. *n.* 20. Sayr. *de cenſuris lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 14. Alter. *ad Bullam Cœnæ, clauſ.* 1. *cap.* 2. *col.* 5. Sanch. *lib.* 2. *moral. cap.* 7. *num.* 30. & Farinac. *de hæreſi q.* 179. §. 1. *n.* 2.

10 An autem iſte talis in dicto caſu incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, & in alias hæreticorum pœnas, ſi quod tenet ex conſcientia erronea contra Eccleſiam proferat in externum?

Reſpondetur, quod quamuis affirment Henriq. Sayrus, & Sanchez in locis ſuprà citatis, moti ex eo, quod verè aliquid de fide, ſcilicet Eccleſiam eſſe certam regulam fidei, neget exteriùs: Probabilius tamen ſit oppoſitum.

11 Probatur; quia, quamuis interiùs aliquid de fide neget, exteriùs tamen nihil contra fidem & Eccleſiam profert: Quod, cùm pœnæ ſint ab Eccleſia & ſtrictam habeant interpretationem, ad incurrendas pœnas Eccleſiæ requiritur; atque ita præter alios docet Suarez *diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 10. & Simanch. *de catholic. Inſtit. tit.* 31. *n.* 6. in quo ſenſu ſaluari poterit Salas in loco ſuprà citat.

SECTIO VIII.

COROLLARIUM SEPTIMUM.

Quid dicendum de eo, qui diuinæ reuelationi priuatim ſibi factæ pertinaciter, cùm illam eſſe à Deo, ſufficientia indicia habeat, diſſentitur?

SUMMARIUM.

1 *Diſſentiens diuinæ reuelationi priuatim ſibi factæ, pertinaciter, cùm illam eſſe a Deo ſufficientia indicia habeat, licet ſit hæreticus, non tamen incidit in pœnas hæreticorum, neque in excommunicationem Bullæ Cœnæ.*

2 *Quicumque ob auctoritatem Dei reuelantis tanquam ob vnicum formale motiuum credendi, reuelatam ſibi propoſitionem prudenter, ac piè credit, fidei diuinæ actum elicit; ita quicumque reuelationi ſibi à Deo factæ, & ſufficienter explicatæ imprudenter, & pertinaciter diſſentit, formaliter oppoſitum ei actum infidelitatis exercet.*

3 *Reuelationem eſſe à Deo publicè, vel priuatim non ad eſſentiales, ſed ad accidentales fidei, & conſequenter etiam infidelitatis differentias pertinere videtur.*

4 *Infidelitas, ſeu hæreſis, propter quam pœna hæreticorum incurruntur, eſt error contra fidem ab Eccleſia propoſitam: & hæreticus, qui pœnas hæreticorum incurrit, eſt qui à ſententiis, ſiue dogmatibus fidei ab Eccleſia propoſitis contumaciter recedit, quod non contingit in caſu de quo agitur.*

5 *Diſſentiens reuelationi ſibi à Deo factæ, ita tamen vt neque rei reuelatæ, neque ipſius reuelantis claram, & intuitiuam notitiam habeat, non negat Deum in reuelando eſſe veracem (ſic enim Atheus eſſet) ſed negat ſibi factam reuelationem, quam tamen eſſe à Deo ſufficientibus indiciis cognoſcere poteſt, eſſe veram, & certam; & ſic patet reſponſio ad argumentum Sanchez.*

Reſpondetur ex dictis, quod licet iſte talis ſit hæreticus, non tamen incidat in pœnas hæreticorum, vt in excommunicationem Bullæ Cœnæ, &c. 1

Prior pars probatur, quia quemadmodum (vt omittam, quæ ſuprà dicebam) quicumque ob authoritatem Dei reuelantis, tanquam ob vnicum formale motiuum credendi, reuelatam ſibi propoſitionem prudenter, ac piè credit, fidei Diuinæ actum elicit, ita quicumque reuelationi ſibi à Deo factæ, & ſufficienter applicatæ, imprudenter, ac pertinaciter diſſentit, formaliter oppoſitum ei actum infidelitatis exercet. 2

Confirmatur, quia reuelationem eſſe à Deo publicè, vel priuatim, non ad eſſentiales (vt arbitratus eſt Sotus *lib.* 3. *de natura, & gratia cap.* 11.) ſed ad accidentales fidei, & conſequenter etiam infidelitatis differentias pertinere videtur: Atque ita docet Suarez *diſp.* 19. *de fid. ſect.* 5. *n.* 11. Azor. *lib.* 8. *cap.* 9. *quæſt.* 4. & complures alij, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 7. *num.* 21. contra nonnullos, quos ſequitur Lorca 2. 2. *quæſt.* 11. *diſp.* 39. *num.* 2. & *ſeqq.* 3

Poſterior pars patet, quia ex dictis etiam infidelitas, ſeu hæreſis, propter quam pœnæ hæreticorum incurruntur, eſt error contra fidem ab Eccleſia propoſitam: Et hæreticus, qui pœnas hæreticorum incurrit, eſt qui à ſententiis, ſiue dogmatibus fidei ab Eccleſia propoſitis contumaciter recedit: Quod in noſtro caſu non contingit. 4

Atque ita præter alios docet Suarez *diſp.* 19. *de fide ſect.* 5. *n.* 12. Corduba *lib.* 1. *q.* 17. §. 2. *dub.* 2. & Azor. *lib.* 8. *cap.* 9. *quæſt.* 4. contra Vegam ſuper Tridentinum *lib.* 9. *cap.* 3. & Sanchez *lib.* 1. *moral. cap.* 7. *num.* 13.

Neque obſtat, ſi dicas cum Sanchez: Qui negat articulum fidei ab Eccleſia propoſitum, is excommunicationem Bullæ Cœnæ, & alias pœnas hæreticorum incurrit: At qui reuelationi Diuinæ priuatim ſibi factæ pertinaciter diſſentit, is ſaltem virtualiter negat præcipuum articulum fidei ab Eccleſia propoſitum, ſcilicet Deum in dicendo eſſe veracem: Ergo, &c. 5

Reſpondetur enim, eum qui diſſentit reuelationi ſibi à Deo factæ, ita tamen, vt neque rei reuelatæ, neque ipſius reuelantis claram & intuitiuam notitiam habeat, non negare, Deum in reuelando eſſe veracem (ſic enim Atheus omninò & Apoſtata eſſet, vtpotè ipſam formalem rationem, & fundamentum fidei prorſus abiiciens) ſed negare ſibi factam reuelationem, quam tamen eſſe à Deo, ſufficientibus indiciis cognoſcere poſſet, eſſe veram, & certam.

SECTIO IX.

Corollarium Octavum.

Quid dicendum de eo, qui negat concluſionem Theologicam?

SVMMARIVM.

1 *Negans concluſionem Theologicam, neque incidit in excommunicationem Bullæ Cœnæ, & in alias pœnas hæreticorum, vt ſi quis agnoſcat, quod Chriſtus ſit homo, neget tamen, quod ſit riſibilis.*

2 *Negans concluſionem Theologicam vt deductam, non eſt hæreticus, ſic enim non tam negat firmitatem teſtimonij Dei dicentis, quàm firmitatem formæ ſyllogiſticæ, quod hæc ſcilicet non habeat firmitatem illationis.*

3 *Negans concluſionem Theologicam vt deductam etiam ex duobus præmiſſis de fide, v.g. ſi agnoſcat per fidem, omnem hominem eſſe redemptum, & agnoſcat etiam per fidem, Ioannem Baptiſtam eſſe hominem miſſum à Deo, negat tamen eſſe redemptum, neque eſt hæreticus, licet in foro externo hæreticus præſumatur in vtroque caſu, quia cùm præmiſſæ naturaliter ſcitæ, & formæ ſyllogiſticæ firmitas ſit euidenter nota, meritò in foro externo præſumitur non hanc firmitatem, ſed potiùs alteram, vel etiam vtramque præmiſſam reuelantem negare.*

4 *Negans concluſionem Theologicam, vt explicatam per præmiſſam naturalem, & per formam ſyllogiſticam tanquam per conditionem applicantem, & ſic, licet reuera ſit hæreticus, quia ſic negat teſtimonium Dei dicentis, in quo etſi implicitè fundatur concluſio Theologica per præmiſſam naturalem & formam ſyllogiſticam explicata, & ſic ſumpta materialiter: Attamen quia non explicitè eſt propoſita ab Eccleſia, adhuc non contrahit hæreticorum pœnas.*

5 *Inquiſitores poſſunt procedere contra negantem concluſionem Theologicam, tanquam contra hæreticum formaliter; ſi illam neget, vt explicatam, ſeu ſumptam materialiter, ſecus ſi illam neget, vt deductam, ſeu ſumptam formaliter; quia tunc poterunt procedere contra eum, tanquam contra ſuſpectum de hæreſi tantùm.*

1 RESpondetur ex dictis, quod neque incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, & in alias pœnas hæreticorum is, qui negat concluſionem Theologicam, quæ v.g. ex vna propoſitione naturaliter ſcita, & ex altera per euidentem illationem deducitur: vt ſi quis agnoſcat, quod Chriſtus ſit homo, neget tamen, quod ſit riſibilis.

2 Probatur, quia vel neget is concluſionem Theologicam vt deductam, & ſic non eſt hæreticus: ſic enim non tam negat firmitatem teſtimonij Dei dicentis, quàm firmitatem formæ ſyllogiſticæ, quod hæc ſcilicet non habeat neceſſitatem illationis, ob quod neque eſt hæreticus is, qui negat concluſionem Theologicam, vt deductam etiam ex duabus præmiſſis de fide, v.g. ſi agnoſcat per fidem, omnem hominem eſſe redemptum, & agnoſcat etiam per fidem, Ioannem Baptiſtam eſſe hominem miſſum à Deo, neget tamen eſſe redemptum; quamuis in vtroque caſu hæreticus præſumatur, quia cùm præmiſſæ naturaliter ſcitæ, & formæ ſyllogiſticæ firmitas ſit euidenter nota, meritò in foro externo præſumitur, non hanc firmitatem vtpotè euidentem, ſed potiùs alteram, vel etiam vtramque præmiſſam reuelatam, vtpote obſcuram, negare: Ergo, &c. Vel negat is

3

4 concluſionem Theologicam, vt explicatam per præmiſſam naturalem, & per formam ſyllogiſticam, tanquam per conditionem applicantem, & ſic, licet reuera ſit hæreticus, quia ſic negat teſtimonium Dei dicentis, in quo fundatur (etſi implicitè) concluſio Theologica, per præmiſſam naturalem, & formam ſyllogiſticam explicata, & ſic ſumpta dicta concluſio Theologica materialiter, tamen quia ſic adhuc non dicit is aliquid contrà Eccleſiam, ſuppono enim, quod non ſit illa explicata, ſeu explicitè propoſita ab Eccleſia, ſicuti eſt explicata, ſeu explicitè propoſita ab Eccleſia hæc, *eſſe ſcilicet Chriſtum riſibilem*: Et hæc altera, *naturam ſcilicet humanam Chriſti ſubſiſtere vna, eaque increata ſubſiſtentia*, adhuc non contrahit hæreticorum pœnas, quæ ſolùm ſunt ab Eccleſia & non ab alio, ſicuti ſupra dicebam.

Atque ita docet Suarez de fide *diſp.19. ſect.vlt. n.3.* Aragonius 2.2. *quæſt.11. art.2.* Villalob. *in ſumm.tom.2. tract 1.diffic.10.n.6.* & Sanchez *lib 1.moral. cap.7.n.33.* contra Canum *lib.12. de locis Theolog. cap.9.* & Valent. 2.2.*diſp.1.quæſt.11.punct 2. diffic.3.* qua de videri etiam poterit Bañez 1.2.*quæſt.11. art.2.§ circa hoc*, & Corduba *quæſt.17. dub.3. notabil.3. § Id etiam.*

Reſpondetur ex dictis affirmatiuè, ſi neget concluſionem Theologicam, vt explicatam per præmiſſam naturalem; & formam ſyllogiſticam, vel ſi vtraque præmiſſa eſt reuelata, at explicatam per ſolam formam ſyllogiſticam, ſeu ſi neget (quod idem eſt) concluſionem Theologicam ſumptam materialiter, quia tunc eſt hæreticus formaliter, ſicuti eſt hæreticus formaliter, ſi neget ipſam præmiſſam reuelatam, in qua dicta concluſio Theologica ſumpta materialiter continetur quoad eſſe, & in qua dicta concluſio Theologica ſumpta materialiter implicitè eſt à Deo reuelata: Hoc enim ipſo, quod Deus v.g. explicitè reuelauit, Chriſtum eſſe hominem, reuelauit implicitè Chriſtum eſſe riſibilem, vtpote quid, vel idem à parte rei cum humanitate, vel quid connexum cum illa; Quemadmodum etiam hoc ipſo, quod Deus explicitè reuelauit, Chriſtum eſſe hominem, implicitè reuelauit, Chriſtum eſſe ens, ſubſtantiam, corpus, animatum, animal, &c. vtpotè quid eſſentialiter inuolutum in humanitate. Quapropter, cùm concluſio Theologica, vt explicata, ſeu ſumpta materialiter modo quo ſuprà dicebam, fundetur in eodem teſti- 5
monio Dei reuelantis, licèt implicitè, ac fundatur præmiſſa teuelatata explicitè, fit, quod ſi neget prædictam concluſionem ſic ſumptam, vti dicebam, ſit hæreticus formaliter, ſicuti eſt hæreticus formaliter, ſi neget præmiſſam reuelatam explicitè: Fundatur enim vtraque in eodem teſtimonio Dei reuelantis, licet ſolùm modo diuerſo, ſcilicet quoad explicitum & implicitum.

Non tamen ex dictis etiam, eſt ſimiliter hæreticus formaliter, ſi neget concluſionem Theologicam, vt deductam, ſeu ſumptam formaliter; quia cùm tunc concluſio Theologica non tam fundetur in teſtimonio Dei reuelantis, quàm in præmiſſa naturali, & forma ſyllogiſtica, vel ſaltem, ſi vtraque præmiſſa eſt reuelata, fundetur etiam ſimiliter in forma ſyllogiſtica, quæ non eſt ſummæ certitudinis, ſicuti ſummæ certitudinis eſt authoritas Dei reuelantis; & ex alio capite concluſio ſumpta formaliter ſequitur ſemper debiliorem partem, fit, quod non ſit ſimiliter hæreticus formaliter, ſi neget concluſionem Theologicam ſic ſumptam, ſit tamen ſuſpectus de hæreſi, quia cùm ſic negans in foro externo non præſumatur negare præmiſſam naturalem, aut formam ſyllogiſticam, quæ eſt euidens, vel ſi vtraque præmiſſa ſit reuelata, in foro externo non præſumatur negare dictam formam ſyllogiſticam, quæ eſt euidens, vti dicebam, meritò præſumitur negare præmiſſam aliquam reuelatam, quæ eſt obſcura; vt propterea poſſint Inquiſitores contra ſic negantem procedere contra illum, non vt contra hæreticum formaliter, ſed vt contra ſuſpectum de hæreſi, iuxta ea quæ dicebantur.

SECTIO

SECTIO X.

COROLLARIVM NONVM.

Quid dicendum de eo, qui hæreſim actu conſummauit perfectè in interno, eandem tamen nullò modo conſummauit in interno, nullum ſcilicet ſignum de hæreſi ſua interna dedit in externo, ita vt reſtet hæreticus ſolùm internus, & purè mentalis?

SVMMARIVM.

1 *Qui hæreſim actu conſummauit perfectè in interno, eandem tamen nullo modo conſummauit in externo, nullum ſcilicet ſignum de hæreſi ſua interna dedit in externo, ita vt reſtet hæreticus ſolùm internus, & purè mentalis, non incidit in pœnas hæreticorum, & conſequenter abſolui poteſt à quolibet confeſſario approbato, dummodò caſus non ſit reſeruatus ab ipſo Epiſcopo, vel ab Inquiſitore.*

2 *Eccleſia non habet iuriſdictionem in actus, qui per ſe non poſſunt exterius cognoſci, quia eius regimen cum ſit viſibile, cenſeri debet circa obiecta viſibilia, contra nonnullos Doctores.*

1 RESpondetur ex dictis, quod neque iſte talis incidat in pœnas hæreticorum, & conſequenter abſolui poſſit à quolibet confeſſario approbato ſi ſcilicet Epiſcopus, vel Inquiſitor ſibi non reſeruauerit ſicuti dicebã.

Probatur, quia ſicuti etiam dicebam, cenſura atque pœnæ delictum aliquod afficientes, cum, vtpotè odioſæ, ſtrictam habeant interpretationem, non incurrunnt, niſi ob delictum verum, & ex omni parte perfectè conſummatum.

2 Confirmatur, quia Eccleſia non habet iuriſdictionem in actus, qui per ſe non poſſunt exteriùs cognoſci: Nam cum ipſius regimen ſit viſibile, verſari debet circa obiecta viſibilia: ergo &c.

Atque ita habet communis opinio Doctorum, etſi contrarium ſenſerint Abbas, Io. Andreas, Felinus, & alij Canoniſtæ *in cap. vltimo de hæreſi.* Adrianus *in 4. quæſt. 2. de confeſſione, §. a ij prob. 1.* Albertus Pighius *lib. 6. de Eccleſ. Hierarchia cap. 1.* Albertin. *de agnoſc. aſſertion. q. 13.* Royas *de hæretic part. 1. n. 2. 6.* Azened. *in Recopil. lib. 8. tit. leg. 1. num. 15.* Menoch. *de arbitr. cap. 360.* & Spinus *in ſpecul. teſtam. gloſſ. 7. num. 3. & ſeqq.*

SECTIO XI.

COROLLARIVM DECIMVM.

Quid dicendum de eo, qui actu conſummauit hæreſim perfectè in interno, eandem tamen, licet aliquo modo, perfectè non conſummauit in externo?

SVMMARIVM.

1 *Is, qui de ſua hæreſi interna ſignum aliquod externum dedit, non tamen tale, quod ſecundum ſe, & ex circumſtantiis ſit ſufficiens ad illã aliis perfectè denotandam, nempe nullus alius præter proferentem, ſi fuiſſet præſens, potuiſſet ex illo ſigno externo probabiliter illam apprehendere, non incidit in pœnas hæreticorum, & conſequenter abſolui poteſt à quolibet approbato confeſſario, niſi caſus reſeruatus ſit Epiſcopo, vel Inquiſitori.*

2 *Excommunicatio, cæteræque hæreticorum pœnæ vt incurrantur, omninò requiritur, quod verba, vel alia ſigna ſint ex ſua natura, vel inſtitutione, vel circumſtantiis perſonarum, loci, vel temporis hæreſis internæ manifeſtatiua.*

3 *Ratio cur Eccleſia, lex, vel præceptum humanum non poſſit extendere ſe ad actus merè internos præcipiendos: Prima eſt, quod non poſſit humano iudicari examine, quod Dominus ſuo reſeruauit iudicio.*

4 *Cogitationis pœnas nemo patitur, ſi ſtetur intrà fines cogitationis: At ſecus ſi propoſitum exequendi externo ſigno, vel conatus, quamuis ſine effectu, vel ſucceſſu manifeſtetur.*

5 *Secunda ratio, propter quam Eccleſia non iudicat de occultis eſt, quia fruſtra & inefficaciter lex ad communitatem fertur, ſi Legiſlator ad eius obligationem compellere non poſſit, leges enim ferre, & ſecundum leges iudicare, ad eandem poteſtatẽ ſpectat.*

6 *Humanus Legiſlator iudicare non poteſt de actibus internis ex ſe latentibus; quia ſecretorum ſolus Deus cognitor, & Iudex eſt.*

7 *Tertia ratio eſt, quia omnis humana poteſtas, ſiue iuriſdictio fundatur in hominum ſocietate, quæ materialis, & ſenſibilis eſt.*

8 *Homo non tenetur obedire homini, ſed ſoli Deo in iis, quæ pertinent ad interiorem motum voluntatis, tenetur tamen è contra homo obedire homini in iis, quæ exterius per corpus agenda ſunt. Tamen ſi quandoque huiuſmodi exteriores actiones maneant occultæ per accidens.*

9 *Occultum eſt duplex, vnum per ſe, quod ſua natura non poteſt probari, quales ſunt omnes interiores hominis actus, quorum cognitor ſolus Deus eſt: Alterum per accidens, quod exterius expreſſum eſt, vt ex ſe deprehendi poſſit, licèt à nemine deprehendatur.*

VErbi gratia, licet dederit de ſua hæreſi interna ſignum aliquod externum, non tamen dedit ſignum tale quod ſecundum ſe, vel ex circumſtantiis ſit ſufficiẽs ad illam aliis perfectè denotandam, nempè nullus alius præter proferentem, ſi fuiſſet præſens, potuiſſet ex illo ſigno externo probabiliter illam apprehendere. Hoc poſito: 1

Reſpondetur, quod neque iſte talis incidat in pœnas hæreticorum, & conſequenter abſolui poſſit à quolibet approbato confeſſario, modo quo ſuprà dicebam.

Probatur, quia ad excommunicationem, cæteraſque hæreticorum pœnas incurrendas omninò requiritur, quod verba vel alia ſigna ſint ex ſua natura, vel inſtitutione, vel circumſtantiis perſonarum, loci, vel temporis hæreſis internæ manifeſtatiua, ſicuti *ſuprà dubit. 12. & corollario præcedenti* dictum eſt. 2

Confirmatur, quia ideò ab Eccleſia non punitur hæreſis purè interna, quia non poteſt illa ab vllo cognoſci, præterquam ab illo, qui illam fouet; ergo idem dicendum eſt, ſi ex ſigno externo non poſſit eadem ab aliis probabiliter apprehendi, vt proinde habenda ſit talis, ac ſi eſſet ſolum interna.

Ratio autem cur Eccleſia, lex, vel præceptum humanum non poſſit ſe extendere ad actus merè internos præcipiendos ac puniendos, ad mentem S. Thomæ *p. 2. q. 91. art. & q. 100. art. 9. & 2. 2. q. 104. art. 5.* Gerſonis *part. 2. oper. in Reg. moral. §. ſolus Deus,* Caietan *de poteſtate Papæ & Concilij c. 19.* Caſtr. *lib. 1. de iuſt. hæretic. puni. cap. 18.* Nauarr *cap. 23. n. 38. & cap. 27. num. 16. & cap. cogitationis; diſt. 1 de pœnit.* Suarez *de cenſuris diſp. 4. ſect. 2. & lib. 4. de legib. cap. 11.* Salas *diſp. 11. ſect. 1* Vaſq. *diſp. 60. cap. 2.* Couarru. *Regul. peccatum part. 2. n.* . Mirandæ *in Manuali Prælat. tom. 1. quæſt. 26 art. 1.* & aliorum communiter, contra gloſſam *in cit. cap. cogitationis, diſt. 1. de pœnit.* Adrianum *quodlibeto 8. art. 1.* Pighium *lib. 6. de Eccleſ. Hierarch. cap. 16.* Iul. Clarum *lib. 1. ſent. §. vlt. quæſt. 91.* Roſellam *verbo ſolutio 1. n. 28.* Medinam *Cod. de oratione quæſt. 15.* & alios, *quos citato corollario præcedenti* referebam. 3

Prima eſt, quia *in cap. c. diſt. 15. quæſt. 6.* dicitur, *Quod non poſſit humano iudicari examine, quem Dominus ſuo reſeruauit in iudicio*; & *in cap. ſicut, de ſimonia*, habetur, *Quod Eccleſia non iudicet de occultis*, & *in cap. Tua nos, eod. tit.* Innocentius III. ait: *Nobis datum eſt de manifeſtis ſolummodo iudicare*, & *in leg. 18. ff. de pœnis* (quæ allegatur apud Gratianum *diſt. 1. de pœnit.*) dicitur,
4 *Quod cogitationis pœnas nemo patitur*, vbi gloſſa rectè monet, id verum eſſe, ſi ſtetur intra fines cogitationis: At ſecus, ſi propoſitum exequendi externo ſigno, vel conatu, quamuis ſine effectu, vel ſucceſſu manifeſtetur, quia etiam ſolum conatum in criminibus (præſertim grauioribus) prohiberi, ac puniri, ſaltem pœna extraordinaria, vel arbitraria iuxta criminis, & facti qualitatem, docent gloſſa & Doctores *in leg. quiſquis, Cod. ad leg. Iul. Maieſt.* & Nauar. *in cap. ſi quis non dicam, de pœnit. diſt. 1. num. 4.*
5 Secunda ratio eſt (quam indicat idem S. Thomas *quæſt. 100. art. 9.*) quia fruſtra, & inefficaciter lex ad communitatem fertur, ſi Legiſlator ad eius obligationem compellere non poſſit: leges enim ferre, & ſecundum leges iudicare ad eandem poteſtatem ſpectat, eundemque ordinariè oportet eſſe Legiſlatorem, iudicem, & legum vindicatorem. At de actibus internis ex ſe
6 latentibus humanus Legiſlator iudicare non poteſt; quia *ſecretorum ſolus Deus cognitor, & iudex eſt, cap. erubeſcant, diſt. 31.* & conſtat *ex cap. Reg. 16. ibi: Homines vident ea quæ patent, Deus autem intuetur cor*: ergo, &c.
7 Tertia ratio eſt (quam affert etiam S. Thom. 1. 2. *quæſt. 104. art. 5.*) quia omnis humana poteſtas, ſiue iuriſdictio fundatur in hominum ſocietate, quæ materialis, & ſenſibilis eſt: ergo conueniens videtur, vt ſolum ſe extendat ad actiones humanas, quatenus in exteriorem materiam tranſeunt, & ſigno aliquo externo ma-
8 nifeſtantur: Vnde S. Thom. *cit. art. 5.* ſubdit, quod homo non tenetur obedire homini, ſed ſoli Deo in iis, quæ pertinent ad interiorem motum voluntatis, tenetur tamen è contra homo obedire homini in iis, quæ exteriùs per corpus agenda ſunt.
Quod intellige tamen ſi quandoque huiuſmodi exteriores actiones maneant occultæ per accidens, vt quia à nemine videntur, ſicque teſtibus deſtituuntur, quapropter Eccleſia punit excommunicatione in Bulla Cœnæ hæreſim ſufficienter explicatam ſigno externo, quamuis occulto, qua de re dicebam *ſuprà ſect. 12.* & tradit
9 Nauarr. *cap. 27. num. 56. & cit. cap. cogitationis, num. 7. & in rubric. de iudic. n. 76.* Vbi rectè ait, occultum eſſe duplex; vnum per ſe, quod ſua natura non poteſt probari, qualia ſunt omnes interiores hominis actus, quorum cognitor ſolus Deus eſt. Alterum per accidens, quod exterius expreſſum eſt, vt ex ſe deprehendi poſſit, licet à nemine deprehendatur.
Hinc ſoluuntur caſus ſequentes.

SECTIO XII.

CASVS PRIMVS.

Quid dicendum de eo, qui præſtat opus præceptum, non tamen intendit finem Legiſlatoris præcipientis.

SVMMARIVM.

1 *Præſtans opus præceptum, quatenus ex obiecto, ſeu ſecundum ſpeciem bonum eſt, non violat legem humanam, etiamſi finem, ſeu intentionem Legiſlatoris præcipientis non intendat, nec aſſequatur; quia reipſa, & in indiuiduo opus malum, ob prauam ſcilicet circumſtantiam finis exerceat.*

2 *Ieiunans vana gloria cauſa, vel vt gulam piſcibus oblectet, ideoque legis intentioni repugnet, hoc non obſtante, quamuis peccet ſaltem venialiter contra legem naturalem, ac diuinam, Eccleſiaſticum tamen ieiunij præceptum non violat.*

3 *Intentio, ac finis præcepti non cadit, imò nec cadere poteſt ſub præceptum, cùm modus agendi ex virtute, & propoſito honeſtatis omninò intrinſecus ſit, ac non apparens.*

4 *Legiſlator humanus quamuis præcipiendo rem aliquam, poſſit efficere, vt qui legem tranſgreditur, peccet contrà eam virtutem, cuius intuitu lex lata eſt, non tamen poteſt efficere, vt qui legem obſeruat, actum talis virtutis exerceat: Nam hoc pendet ex ſpeciali interna intentione operantis, quam Legiſlator humanus non poteſt præcipere.*

5 *Legiſlator Eccleſiaſticus præſertim in cenſuris ferendis, ſi aliquid externum prohibeat attento actu aliquo interno, prohibeat illud adiuncta conditione actus interni tanquam conditione ſolùm ſine qua non, talis conditio reſtringit cenſuram iuris, vt in conſcientia non incurratur propter opus externum prohibitum; niſi ſolum ex tali affectu interno procedat tanquam conditione ſine qua non.*

RESpondetur ex dictis corollario præcedenti: Qui præſtat opus præceptum, quatenus ex obiecto, ſeu ſecundum ſpeciem bonum eſt, non violat legem humanam, etiamſi finem, ſeu intentionem Legiſlatoris præcipientis non intendat, nec aſſequatur, quin reipſa, & in indiuiduo opus malum, ob prauam ſcilicet circumſtantiam finis exerceat, atque ita docet S. Thom. *cit. q. 100. art. 9.* & Caietan. Medin. & alij complures ibidem. 1
Verbi gratia, Eccleſia præcipit ieiunium, ſcilicet vnicam refectionem ſine carnibus (cuius præcepti finis eſt, vt caro ſpiritui ſubiiciatur, & gula frænetur) ſi quis ieiunet vanæ gloriæ cauſa, vel vt gulam piſcibus oblectet, ideoque legis intentioni repugnet, is, hoc non obſtante, quamuis peccet, ſaltem venialiter contra legem naturalem, ac Diuinam Eccleſiaſticam, tamen ieiunij præceptum non violat. 2
Probatur, quia ex dictis intentio, ac finis præcepti non cadit, imò nec cadere poteſt ſub præceptum, cum modus agendi ex virtute, & propoſito honeſtatis omninò intrinſecus ſit, & non apparens. Vnde vlterius ſe- 3
quitur, quod quamuis Legiſlator humanus præcipiendo rem aliquam, poſſit efficere, vt qui legem tranſgreditur, peccet contra eam virtutem, cuius intuitu lex lata eſt, non tamen poteſt efficere, vt qui legem obſeruat, actum talis virtutis exerceat: Nam hoc pendet ex ſpeciali interna intentione operantis, quam Legiſlator humanus non poteſt præcipere, vti dicebam. Vnde ſequitur 5
etiam, quod quando Eccleſiaſticus Legiſlator, præſertim in cenſuris ferendis, aliquid externum prohibet, attento actu aliquo interno, prohibeat illud adiuncta conditione actus interni, tanquam conditione ſolùm ſine qua non. Sic v. g. excommunicantur *in Clem. 1. de hæretic.* illi qui ex odio, gratia, vel auaritia omittunt procedere aduerſus aliquem in cauſa fidei. In hoc enim caſo talis conditio reſtringit cenſuram iuris, vt in conſcientia non incurratur propter opus externum prohibitum, niſi ſolum ex tali affectu interno procedat tanquam conditione ſine qua non, atque ita præter alios notauit Suarez *lib. 3. de legibus, cap. 19. num. 10. & lib. 4. cap. 13. num. 3. & 30. & de cenſur. diſp. 4. ſect. 2.*

SECTIO XIII.

CASVS SECVNDVS.

Quid dicendum de eo, qui præſtat opus præceptum ſecundum ſubſtantiam, quamuis non habeat voluntatem implendi præceptum, quin habeat voluntatem contrariam?

SVMMARIVM.

1 *Præſtans opus præceptum ſecundum ſubſtantiam; quamuis*

quamuis non habeat voluntatem implendi præceptum, quin habeat voluntatem contrariam, reuera ſatisfacit præcepto.

2 *Audiens die feſto Miſſam decenter, non aduertens eſſe diem feſtum, ſatisfacit præcepto.*

3 *Item ſi die feſto Miſſam ſimiliter decenter audiat, aduertens eſſe diem feſtum, habeat autem expreſſam intentionem tunc non ſatisfaciendi præcepto, ſed audiendi poſtea aliam Miſſam, ſatisfacit præcepto, ita vt non teneatur audire aliam miſſam: eadem ratio eſt de horis canonicis, & ſimilibus.*

4 *Lex tantùm præcipit voluntariam operis executionem, non verò quaſi reflexam implendi præcepti intentionem, quam, cùm omninò intrinſeca, & occulta per ſe ſit, præcipere non poteſt.*

5 *Proteſtatio contraria facto vim nullam habet.*

6 *Præceptum vt impleatur non requiritur, vt vult Suarez, vt intrà præcepti tempus retractetur actus, ſed ſufficit ſi quis deſiſtat ab actu, idque ſolum ne peccet, Eccleſiam per affectum contemnat, vel etiam ne peccet ex conſcientia erronea, ſi in falſa perſuaſione permanens, errorem non deponat, vel Miſſam iterum non audiat, &c.*

7 *Diſcrimen ſtatuitur inter debitum ex voto, & debitum ex lege: debitum enim & obligatio voti, & cuiuſcumque alterius promiſſionis, prouenit ex voluntate vouentis, vel promittentis, at debitum ſeu obligatio ex lege, vel præcepto prouenit ex voluntate legiſlatoris, vel præcipientis, vnde extendi non poteſt vltra intentionem, & facultatem ipſius legiſlatoris, vel præcipientis.*

8 *Immemor ſe Roſarium vouiſſe Deo, ſi illud recitet, voto ſoluitur.*

9 *Item ſi quis homini promiſit rem donaturus, poſtea immemor promiſſionis donet, eximitur.*

10 *Item ſi quis omiſit recitare officium, & propterea tenetur beneficij fructus pro rata pauperibus diſtribuere, poſtea immemor talis obligationis eleemoſynas largiatur, obligatione eximitur.*

11 *Excipe ſi ex titulo rigoroſo iuſtitiæ quis debitor exiſtat, v.g. ex empto, permutato, &c.*

12 *Actus interni licet ab humana poteſtate non poſſint præcipi, vel prohiberi per ſe & directè, poſſunt tamen præcipi, vel prohiberi per accidens, & indirectè, ſeu concomitanter.*

13 *Actiones externæ, ac materiales non aliter præcipi, aut prohiberi poſſunt, quàm vt ab internis proficiſcuntur, & his ſecundum eſſe morale informantur, & conſtituuntur.*

14 *Ebrius, dormiens, vel mentis impos, ſi horas canonicas recitet, Miſſam die feſto audiat, &c. non ſatisfacit præcepto Eccleſiæ, ſed tenetur poſtquam ad mentem redit, ſi duret tempus præcepti, iterum Miſſas audire, quia leges & præcepta imponuntur homini, vt humano modo, non autem more brutorum impleat.*

15 *Opus præceptum ſicut non poteſt violari niſi per actum, vel omiſſionem liberam, ſeu humanam, ita nec poteſt impleri, niſi per ſimilem actum.*

16 *Idem dic de inuito, vel coacto, vt ſi vi recentus Miſſæ, vel Concioni interſit, non impleat legem, vel præceptum ſuperioris, quia coactio tollit voluntarium, ac liberum, ſine quo lex, vel præceptum nec impleri, nec violari poteſt.*

17 *Doctrina hæc vera eſt vniuerſim, ſi loquamur de formali impletione legis, vel præcepti, ſecus ſi loquamur de materiali executione legis, vel præcepti. Et ratio*

18 *Eſt, quia ſicut homo ſine culpa legem materialiter violare poteſt, ita etiam ſine merito legem materialiter implere poterit, vt in exemplis recenſitis ibid.*

1 RESpondetur ex dictis eodem corollario præcedenti: Iſte talis etiam reuera ſatisfacit præcepto; Ita Suar. *lib. 2. de Relig. lib. 4. de hor. canon. cap. 26. & 5. par. tom. 3. diſp. 88. ſect. 3.* Valentia *tom. 3. diſp. 6. q. 10. in fine*, Leſſius *de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 7. dub. 1* Sanchez *lib. 1. moral. cap. 13. n. & 1*; & alij, ex parte contra Nauarrum *de orat. cap. 16 n. 75.* Azor. *tom. 1 lib. 7. cap. 1. q. 3.* & Medin. *Cod de orat q. 16.* qui negant partem poſteriorem prædicti caſus.

V. g. ſi quis die feſto Miſſam decenter audiat, non aduertens eſſe diem feſtum, ſatisfacit præcepto, in quo conueniunt Doctores. Item ſi die feſto miſſam ſimiliter decenter audiat, aduertens eſſe diem feſtum, habeat autem expreſſam intentionem tunc non ſatisfaciendi præcepto, ſed audiendi poſt. à aliam Miſſam, ſatisfacit etiam præcepto, ita vt non teneatur audire aliam miſſam (in quo tamen diſcordant Doctores.) Eademque ratio eſt de horis canonicis, & ſimili: quod aduerte pro ſcrupoloſis, qui quando videntur ſibi inter orandum diſtracti, recitant officium cum propoſito poſtea iterum recitandi: Hi enim ſimiliter in tali caſu repetere nec tenentur, ſaltem quando diſtractio ipſorum fuit inuoluntaria. 2 3

Probatur ex dictis etiam, quia lex tantum præcipit voluntariam operis executionem, non verò quaſi reflexam implendi præcepti intentionem, quam, cum omninò intrinſeca, & occulta per ſe ſit, præcipere non poteſt: Ergo cùm opus, quod præcipit, impleas, etſi putes per ignorantiam, vel errorem, te non implere, vel etiam nolis implere, non potes efficere quin impleas, quia proteſtatio contraria facto vim nullam habet. Nec vt impleas præceptum, requiritur (vt vult Suarez) vt intrà præcepti tempus retractes actum, ſed ſufficit, ſi deſiſtas ab actu: Idque ſolum ne pecces, Eccleſiam per affectum contemnendo, quo modo ſolùm peccares, vel etiam ne pecces ex conſcientia erronea, ſi in falſa perſuaſione, quaſi præcepto non ſatisfeceris, permanens, errorem non deponas, vel Miſſam iterùm non audias, horas canonicas iterum non repetas, &c. 4 5

Neque obſtat, ſi dicas: Qui obligatus eſt voto recitandi Roſarij v. g. ſi recitet animo tunc non ſoluendi votum, tenetur iterum recitare: Item qui obſtrictus debito pecuniario, ſi non vult, dum pecunias ſoluit, debito exolui, ſed vult gratis dare, iterum tenetur ſoluere: Ergo idem dicendum erit in caſu noſtro. 6

Reſpondetur enim, diſparitatem eſſe inter debitum ex voto, vel promiſſione, & inter debitum ex lege, vel præcepto ſuperioris: debitum enim, ſeu obligatio voti, & cuiuſcumque alterius promiſſionis prouenit ex voluntate vouentis, vel promittentis, qui ſicut ab initio pro arbitratu ſuo debitorem ſe conſtituere potuit, ſic etiam in eo debito, ſiue obligatione pro arbitratu ſuo ſimiliter perſeuerare poterit. At debitum, ſeu obligatio ex lege, vel præcepto prouenit ex voluntate legiſlatoris, vel præcipientis, vnde extendi non poteſt vltrà intentionem, & facultatem ipſius legiſlatoris, vel præcipientis: Quare, cùm legiſlator hoc ſolùm præceperit, quinimmò ex dictis hoc ſolùm præcipere potuerit, vt ſcilicèt opus humano modo impleatur, conſequens eſt, quod eo opere præſtito, obligatio neceſſariò extinguatur. 7

Cæterùm, ſi quis immemor, ſe Roſarium vouiſſe Deo, illud recitet, voto ſoluitur: Item, ſi quis homini promiſit rem donaturus, poſteà immemor promiſſionis donet, eximitur: Item, ſi quis omiſit recitare officium, & propterea tenetur beneficij fructus pro rata Pauperibus diſtribuere, poſtea immemor talis obligationis eleemoſynas largiatur, obligatione eximitur, & ſic de aliis, &c. Quamuis diſpar ratio ſit, ſi ex titulo rigoroſo iuſtitiæ debitor exiſtas, v.g. ex empto, permutato, &c. & immemor huius debiti tantundem liberaliter dones: Nam in tali caſu non videris obligatione liberari; quia gratis dare, & ex tali debito dare (ſcilicet iuſtitiæ) pugnant inter ſe, iuxta illud Apoſtoli ad Roman. *Si autem gratia iam non ex operibus* (id eſt, ex operum merito) 8 9 10 11

pertinent ad diſpoſitionem actuum , & rerum humanarum , ſecundùm rationem & qualitatem ſuperioritatis. Vt miles duci in iis , quæ ſpectant ad militiam , &c.

1 REſpondetur ex dictis affirmatiuè , quia neque eſ-
ſentia orationis poteſt conſiſtere ſine interna ani-
mi attentione.
2 Neque eſſentia ſacramenti confeſſionis poteſt con-
ſiſtere ſine interno animi dolore , & propoſito non am-
3 plius peccandi , &c. quapropter ſimiliter, cùm ſuperior
præcipit ſacerdoti vt ſacrificet , vel ſacramenta mini-
ſtret , præcipit etiam conſequenter, vt habeat internam
intentionem ſacrificandi , baptizandi , vel à peccatis
abſoluendi , &c. quia alioquin Eccleſiæ Miniſtri non
verè , ſed ſimulatè orarent , & ſacramenta miniſtrarent.
Tum fideles omnes non verè , ſed per fictionem Sacra-
menta peterent , atque adeò præcepto Eccleſiæ non ſa-
tisfacerent.

Atque ita docent Maior *in 4. diſt. 19. q. 7.* Caietanus
2. 2. q. 83 *art. 3.* & in Summa *verbo Hora*, §. *Ad tertium*,
Sot. *de inſt. lib. 10 q. 5. art. 5.* Nauarr. *tract. de orat. cap. 13.*
n. 18. 19. & 20. Suarez *tom 2. de Relig. lib. 4. de horis ca-
non. cap. 16. & lib. 3. de leg. b. cap. 3. n* 10. Leſſius *lib 2.
de iuſt & iur. cap* 37. *dub.* 11. *n.* 67. Azor. *tom. 1. lib.* 10.
cap 8. *q.* 7. & *cap* 12. *q.* 9. Sanch. *lib. 1. moral. cap.* 12. *n.* 3.
& alij communiter. Idemque ſentire videtur S. Thom.
in 4. diſt. 15. q. 4. art. 2. quæſtiunc. 4. ad 2.

4 Quamuis contrarium , & non improbabiliter , ſal-
tem ab extrinſeco (dummodò adſit attentio , & deuo-
tio externa, ad quam ſolùm , inquiunt aduerſarij , po-
teſt Eccleſia ſuos ſubditos obligare) doceant alij
quamplures , & graues Doctores , vt Gloſſ. *in Clement.
1. de celebrat. Miſſarum, verb. fructuum* , Durand. *in 4.
diſt. 15. q. 12.* Palud. *ibidem q. 5. art. 2. concl.* 4. S. Anton.
par. 3. tit. 13. cap. 4. §. 7. (vbi pro iſta ſententia affert
Oſtienſem , Vmbertum , & Archidiaconum.) Syluest.
verb. Hora, quæſt. 11. Roſella *eodem verbo* , §. 3. Ange-
lus §. 27. Tabiena §. 3. Medina *Cod. de orat. q. 15. & 16.*
Gabriel. *in canon. Miſſæ , sect. 62. propoſit. 1.* Coninch.
3. par. q. 83. art. 6 dub. vnic n. 192. & Ioannes Valerus *in
differ. vtriuſque fori, verb. Hora canonicæ, diff. 1. per to-
tam* , qui afferunt in terminis ad hanc doctrinam expli-
candam exemplum , tum de præcepto recitandi horas
5 canonicas , & audiendi Miſſam , tum etiam de præ-
cepto annuæ confeſſionis, ita vt per talem confeſſionem,
etiam ſacrilegam , ne dum contra ius diuinum volunta-
riè inualidam , vitetur non ſolùm pœna excommunica-
tionis Conſtitutionibus Epiſcopalibus contra tale præ-
ceptum annuum tranſgredientes impoſita (vt in ter-
minis docet Henriquez *lib. 4. cap* 4. §. 1.) ſed etiam ſa-
6 tisfiat præcepto Eccleſiæ de annua confeſſione prædi-
cta facienda ; Idque etſi abſolutio , vel ob defectum
contritionis confitentis , vel ob defectum , aut mali-
tiam Confeſſarij , non conferatur , ſicuti præter alios
docent Palud *in 4. diſt. 17. q. 7.* Gabriel *ibidem q. 1. art. 3.
dub. 5.* Sylueſter *verb. Confeſſio 4. n. 3. in fine* , & Vi-
ctoria *n.* 163. Contra Guglicl. Pariſienſ. *de ſacram pœ-
nit. cap.* 14.

Non poteſt tamen legiſlator, aut Prælatus ſub pecca-
7 to ſimiliter obligare ſubditos ad habendā intentionem,
vel aliam diſpoſitionem accidentalem , ſeu non perti-
nentem ad ſubſtantiam moralem operis præcepti , v. g.
vt ieiunia , vel orationes fiant in ſtatu gratiæ , vel vt
orationes, vel ſacrificia Deo offerantur ad aliquam par-
ticularem intentionem , quia non militat hic eadem ra-
tio , ſed potius diuerſa , atque ita tenent Suarez *lib. 4.
de leg. cap. 13. n. 16.* & *de cenſur. diſput. 6. sect. 3. n.* 10.
& alij.

8 Excipe Prælatos Regulares , qui maiorem in ſubdi-
tos ſuos poteſtatem habent, ratione voti obediendi Præ-
lato , quod habent ſubditi in omnibus quæ ſecundùm
regulam , vel Ordinis conſuetudinem ſibi præcipiun-
tur , qua de re Suar. *in cit. lib. 4. de leg. cap. 12. in fine* ,
Vbi rectè monet , diſcrimen eſſe inter obligationem
aliarum perſonarum ex lege ciuili , vel Eccleſiaſtica, 9
quia lex fundatur in iuriſdictione , quæ ſolùm data eſt ,
quantum expedit ad bonum communitatis , & conſe-
quenter ſolùm ad actus externos , quare ſi concedatur
v. g. ab Eccleſia diſpenſatio in matrimonio , ſi factum
non fuerit ſub ſpe diſpenſationis obtinendæ , vel ſub 10
intentione contrahendi cum coniuge coniugis mortui,
aliter diſpenſatio conceſſa ſit nulla, locum id habet tan-
tùm , ſi ſpes , vel intentio prodierit in externum, quia,
ſi non prodit in externum, licèt interuenerit in interno,
non officit diſpenſationi prædicto modo conceſſæ , ſi-
cuti rectè notauit Hurtad. *de matrim. diſput. 13 diffic. 1.
& diſp. 26. diff. 5.* At præceptum Prælati Regularis
fundatur in voluntate pacto, ſeu promiſſione vouentis,
quæ quia principaliter fit Deo, & ab ipſo vouente, fieri
poteſt etiam de actu mere interno. Accedit , quod ma- 11
teria voti latius ſe habet , quàm materia legis, cùm vo-
tum , maximè ſit de conſiliis, de quibus non eſt lex.

Simili ratione dicendum , quod quia iuriſdictio non 12
minùs ad abſoluendum à peccatis internis, quàm ab ex-
ternis , conueniente ordine à ſuperioribus ad inferiores
Confeſſarios deſcendit , vtraque poteſtas poſſit limita-
tè , ſeu cum reſtrictione conferri , & conſequenter non
ſolùm peccata mortalia externa , ſed etiam peccata
mortalia interna poſſint reſeruari : quamuis in vſu non
ſit , neque expediat, vt reſeruentur etiam peccata inter-
na , quia peccatorum internorum reſeruatio non ita eſt
neceſſaria ad gubernationem Eccleſiæ , cùm Eccleſia
potiſſimùm ſpectare debeat externum; qua de re Maior
in 4. diſt. 17. q. 5. Bartol. Medina *lib. 1. inſtruct. cap. 10.*
Graff. *part. 1. deciſ. lib. 1. cap. 13. n.* 71. Llamas *par. 1.
method. cap. 7. §. 14.* Suarez *de pœnit. diſput. 19. sect. 3.*
Henriq. *lib. 6. cap.* 14. §. 3. Sanchez *lib. 2. moral. cap. 8.
n. 4* & Coninch. *de pœnit. diſput. 8. dub. 11.*

Cæterùm quoad ea , quæ ad naturam corporis con- 13
ſeruandam , & propagandam ſpectant , homo eſt ſui
iuris , & alteri homini non ſubditus , ſed ſoli Deo,
atque ita docet S. Thom. 2. 2. *q.* 105. *art. 5. in corpore.*
Ratio eſt , quia omnes homines natura ſunt pares in iis,
quæ pertinent ad corporis conſeruationem , & prolis 14
generationem. Vnde non tenentur ſerui dominis , nec
filij Parentibus , obedire in matrimonio contrahendo,
vel virginitate ſeruanda , vel ſimili : in iis tamen , quæ 15
pertinent ad diſpoſitionem actuum , & rerum humana-
rum , tenetur ſubditus ſuo ſuperiori obedire ſecundùm
rationem , ſeu qualitatem ſuperioritatis, v. g. Miles
exercitus Duci, in iis quæ pertinent ad bellum , ſeruus
domino in iis , quæ pertinent ad opera ſeruilia , filius
Patri in iis , quæ pertinent ad diſciplinam vitæ , & cu-
ram domeſticam.

SECTIO XVI.

Exempla , in quibus Hæreticorum pœnæ non incurruntur , ex eo , quod hæreſis interna non ſufficienter explicetur , vel conſummetur in externo.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum pœnas non incurrit, qui intus aſſentiens huic hæreſi, v. g. Chriſtus non eſt homo , ſolùm proferat iſta verba : Non eſt homo, quia hæc verba non ſufficienter hæreſim explicant in externo, non exprimens de quo ſubiecto loquatur , niſi forſan id ex adiunctis colligi poſſit.*

2 *Hæreticorum pœnas non incurrit qui hæreſim in mente detentam ſcribit characteribus, qui à nemine quàm à ſeipſo poſſint intelligi, ita vt ex tali ſcriptura ab Eccleſia conuinci non poſſit.*

3 *Hæreticorum pœnas non incurrit , qui interiùs hæreticus exteriùs moueat caput ; vnde nemo poſſit,*

colligere

colligere id ipſum facere ad hæreſim profitendam, niſi priùs dixiſſet.

4 *Hæreticorum pœnas non incurrit ſimiliter interius hæreticus, ſi libros hæreticorum legentem audiat, vel libros eorum imprimat, vel imprimi faciat, vt hæreticis in eorum hæreſi fauorem præſtet, quia huiuſmodi ſigna paſſim communia ſunt.*

5 *Item neque incurrit qui interius hæreticus recitatiuè ſolum hæreſim ſuam profert, dicendo, in mente habui talem hæreſim; niſi de præſenti ex circumſtantiis colligi poſſit te eam habere.*

6 *Neque incurrit, etſi meritò puniri poteſt, ſi ſimiliter interius hæreticus, dicat ſe hæreſim quandam aliquando ſectatum fuiſſe, vel propoſitum habere illam ſectandi; quia nec in tali caſu præſentem hæreſim indicat, ſed tantùm præteritam, vel propoſitum futuræ.*

7 *Neque incurrit, ſi hæreſim quam in animo conceptam habet, in ſomno, vel ebrietate proferat, quia hæreſis conſiſtit, & perficitur in intellectu, per ſigna autem exteriora ſolùm manifeſtatur: Et conſequenter prolatio dogmatis hæretici non eſt peccatum externum hæreſis, niſi ab interna intellectus hæreſi procedat, & exprimatur, quod fieri non poteſt in ebrio, &c.*

8 *Homicidium verò conſiſtit & perficitur in externo opere, conſequenter eſt verum peccatum homicidij, tametſi fiat ab ebrio, qui tunc nihil aduertit; dummodò aduerterit priùs.*

9 *Hæreticorum pœnas neque incurrit, ſi pariter interius hæreticus, reuera non dormiens, ſed fictione ſomni occulta per ſe, & purè mentali, nullo ſigno eam probabiliter indicante ſignificata, ſomnum fingens, ita vt omnes adſtantes ſibi perſuadeant dormire, hæreſim ſuam internam exteriùs proferat.*

10 *Neque ſimulans amentiam incurrit hæreticorum pœnas, licet hæreſim ſuam proferat; vt quamuis in externum eam proferat, hæreticus tamen ex verbis ipſius non intelligatur.*

11 *Neque etiam incurrit is, qui ſimiliter interius hæreticus hæreſes ſuas internas profert in comœdia hæretici perſonam agens; cum ex circumſtantiis comœdia per ſe hæreticus non appareat.*

12 *Limita, ſecùs eſſe, ſi quis humano modo poſſet prudenter colligere tales homines non dormire, non inſanire, non comœdiam reuera agere, ſed ſimulare, abſque dubio hi ſunt tunc hæretici externi, & Bullæ Cœnæ pœnas, ac reſeruationem incurrunt; quia tunc hæreſis eſſet occulta per accidens, non autem occulta per ſe.*

QVoad hæc tamen exempla vide, quæ dicebam ſuprà *corollario* 10. *in princ.* & quæ dicebam etiam ſuprà *dub.* 12.

1 Primò igitur ex dictis, hæreticorum pœnas non incurris, ſi intus aſſentiens huic hæreſi v. g. *Chriſtus non eſt homo*, ſolùm proferas iſta verba, *non eſt homo*, quia hæc verba non ſufficienter hæreſim explicant in externo, ita vt Eccleſia de ea cognoſcere & iudicare poſſit: quandoquidem talia verba proferens non exprimis de quo ſubiecto loquaris; niſi forſan id ex adiunctis colligi poſſit, ſicuti notauit Caſtr. *lib.* 2. *de hæret. punit. cap.* 18. Vaſq. *tract. de beneficiis cap* 4. *num.* 90. & Sanch. *lib.* 2. *moral. cap.* 8. *num.* 8. & 10

2 Secundò hæreticorum pœnas non incurris, ſi hæreſim in mente detentam ſcribas caracteribus, qui à nemine, quàm à te ipſo poſſint intelligi, ita vt ex tali ſcriptura ab Eccleſia conuinci, vel iudicari non poſſis.

3 Tertiò neque incurris, ſi interiùs hæreticus, exteriùs moueris caput; vnde nemo poſſit colligere, id te facere ad hæreſim profitendam: Niſi priùs dixiſſes, te ad illam profitendam vti velle huiuſmodi ſigno, quia tunc per id iam ſatis eam explicuiſſes.

Quartò neque incurris, ſi ſimiliter interiùs hæreticus libros hæreticorum legentem audias, vel libros eorum imprimas, vel imprimi facias, vt hæreticis in eorum hæreſi fauorem præſtes; quia huiuſmodi ſigna cum paſſim communia ſint inter hæreticos, & catholicos, ad hæreſim internam explicandam non ſunt ſufficientia. 4

Quintò neque incurris, ſi etiam interiùs hæreticus recitatiuè ſolùm hæreſim tuam proferas, dicendo: In mente habui talem hæreſim, niſi ex circumſtantiis colligi poſſit, adhuc de præſenti te talem hæreſim in mente fouere. 5

Sextò neque incurris, etſi meritò puniri poſſis, vti docet Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 4 *num.* 31. Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 10. *quæſt.* 6. Simanch. *de cathol. inſtitut. tit.* 42. *num.* 9 & 10. & Sanch *cit. cap.* 8. *num.* 21. & 22. ſi ſimiliter interiùs hæreticus dicas, te hæreſim quandam aliquando ſectatum fuiſſe, vel propoſitum habere illam ſectandi, quia nec in tali caſu præſentem hæreſim indicas, ſed tantùm præteritam, vel propoſitum futuræ, cum quo rectè conſiſtere poteſt, vt ita loquens veram de præſenti fidem retineas: Sanchez *cit. n.* 22. & alij. 6

Septimò neque incurris, ſi hæreſim, quam in animo conceptam habes, in ſomno, vel ebrietate proferas; quia magnum diſcrimen eſt inter homicidium, furtum, & ſimilia peccata, quæ conſummantur opere externo, & inter hæreſim, cuius materia conſummatur in interno: Nam qui in ebrietate hominem occidit v. g. cum ſciret, ſe in ebrietate rixari, & verberare conſueuiſſe, & propterea à vino abſtinere ſe debere, irregularitatem, excommunicationem, & alias pœnas incurrit, non ſic eaſdem pœnas, vel ſimiles incurrit, qui in ebrietate hæreſim profert, licèt ſciuerit, ſe, cum ebrius eſt, de fide diſputare, & hæreticas ſuas opiniones proferre. Ratio diſcriminis eſt, quia hæreſis conſiſtit, & perficitur in intellectu, per ſigna autem exteriora ſolùm manifeſtatur; conſequenter prolatio dogmatis hæretici non eſt peccatum externum hæreſis, niſi ab interna intellectus hæreſi procedat, & exprimatur: At in ebrio non procedit ab hæreſi interna, ſeu mentali, ſed ſolùm ex imaginatione, & conſuetudine: Ergo &c. Homicidium verò conſiſtit & perficitur in externo opere; conſequenter eſt verum peccatum homicidij, tametſi fiat ab ebrio, qui tunc nihil aduertit; dummodò aduerterit priùs, cum cauſam præbuit, ob quam indirectè, & imputatiuè cenſetur ipſi homicidium voluntarium. 7 8

Octauò neque pœnas hæreticorum incurris, ſi ſimiliter interius hæreticus, re vera non dormiens, ſed fictione ſomni occulta per ſe, & purè mentali, nullo ſigno eam probabiliter indicante ſignificata, ſomnum fingens, ita vt omnes adſtantes ſibi perſuadeant, te dormire, hæreſim tuam internam exteriùs proferas. 9 Sicut neque incurrit is, qui hæreſim ſuam profert, amentiam ſic aptè ſimulans, vt quamuis in externum eam proferat, hæreticus tamen ex verbis ipſius non colligatur. 10 Nec etiam incurrit is, qui ſimiliter interius hæreticus hæreſes ſuas internas profert in comœdia, Hæretici perſonam agens; cum ex circumſtantiis comœdiæ per ſe hæreticus non appareat, in quo ſatis differt ab hæretico externo; ſiquidem hæreticos externus ad ſummum eſt occultus per accidens, cùm ſi pro hæretico non cognoſcatur ab aliis, ſit ex defectu audientium, non ex defectu ſui. At in caſu noſtro non eſt ex defectu audientium, ſed ex defectu ſui loquitur enim in circumſtantiis, in quibus non manifeſtantur hæreſes ipſius, ſed potius eius, cuius perſonam in comœdia agit: ergò 11

Quod vlteriùs probatur, quia ſicuti ſigna imperfecta ſolent ex circumſtantiis hæreſim, & animum occultum perfectè ſignificare, ita è contra ſigna perfecta poſſunt ob circumſtantias eadem occultare.

Confirmatur, quia nemo, quamuis ſtudio fidei flagret,

poteſt à quolibet approbato Confeſſario, ſi Epiſcopus, vel Inquiſitor ſibi non reſeruauerit.

2 *Hareſis non eſt propriè, ſeu ex omni parte perfectè conſummata, ſi non adſit pertinacia.*

3 *Pertinacia conſiſtit in hoc, vt quis ſciens, & aduertens reſiſtere velit teſtimonio, & auctoritati Eccleſia proponentis, qua reſiſtentia fit per voluntatem non ſubdendi iudicium ſuum iudicio Eccleſia.*

4 *Errans in doctrina fidei non eſt hareticus donec inſtruatur, quid doceat Eccleſia, eligatque potiùs Eccleſia reſiſtere, quam à propria ſententia recedere.*

5 *Qui quamdiu voluntate perſeuerat in propoſito ſubiiciendi iudicium ſuum iudicio Eccleſia, non poteſt errare pertinaciter, atque adeò non eſſe propriè hareticus.*

6 *Fidei aſſenſus ſicut petit, vt habita notitia propoſitionis Eccleſia, qua aliquam veritatem de fide proponat, voluntate quis ſe accommodando inclinet intellectum ad aſſentiendum: ſic è contra hareſis propriè ſumpta petit, vt dubia eadem notitia, voluntate quis ſe opponendo inclinet intellectum ad diſſentiendum.*

7 *Ignorans ſi quis etiam vincibiliter ſe contra ſenſum Eccleſia proponentis aliquid opinari, contrarium credit, licèt grauiter peccet peccato quod quidem ad hareſim reducitur, ſeu indirectè ad hareſim ſpectat, non eſt tamen propriè hareticus, vel infidelis.*

8 *Ignorantia vincibilis licèt excuſet hominem à peccato hareſis, non tamen excuſat à peccato homicidij, vel furti, &c. quia ſcientia, ſeu cognitio in peccato homicidij, vel furti, &c. non eſt circumſtantia requiſita ex parte obiecti, ſed tantùm conditio requiſita, vt actus ſit liber, & humanus: At in peccato hareſis cognitio propoſitionis Eccleſia eſt circumſtantia ſubſtantialiter requiſita ex parte obiecti, ſicut in ſacrilegio eſt locus ſacer.*

9 *Pertinacia, qua ad hareſim propriè ſumptam requiritur, ſumitur ex ſcientia, ſeu cognitione, qua quis nouit opinionem ſuam eſſe propoſitioni Eccleſia catholica contrariam.*

10 *Ad pertinaciam non requiritur, vt quis de ſuo errore ſcienter admiſſo admoneatur, & ipſe adhuc velit in illo perſiſtere, ſed ſufficit, ſi ſcienter erret contrà id quod ab Eccleſia definitum eſſe opinatur.*

11 *Ad pertinaciam, ſatis quidem probabiliter ad mentem aliorum, non ſufficit, vt quis de ſuo errore ignoranter admiſſo, à viris grauiſſimis, etiam ab Inquiſitoribus, vel à proprio Epiſcopo moneatur. Nam ſi adhuc poſt monitionem arbitretur doctrinam ſuam non eſſe contra ſenſum Eccleſia, eoſque viros oppoſitum ſentientes errare, non eſt formaliter, & propriè hareticus, quamuis in foro externo hareticus præſumatur.*

12 *Pertinax non eſt, atque adeò non eſt propriè hareticus in prædictorum ſententia, niſi quis credat ſe contra Eccleſia doctrinam opinari.*

13 *Excipe niſi putet ſe opponi Concilio cum Capite, vel Pontifici, quorum eſt rem de fide definire, & quibus opponi, eſt ſcienter toti Eccleſia aduerſari.*

1 Reſpondetur, ex dictis, quod neque incidat in pœnas hæreticorum, & conſequenter abſolui poſſit à quolibet approbato confeſſario (ſi Epiſcopus, vel Inquiſitor ſibi non reſeruauerit) is, qui errorem contra fidem, etiam poſitiuum, ex ignorantia tamen, quamuis craſſa, committit in interno, etiam ſi perfectè explicet in externo.

2 Probatur, quia cum non adſit tunc pertinacia, non eſt propriè, ſeu ex omni parte perfectè conſummata hæreſis, atque ita clarè colligitur ex *Clement.* §. *Porro, de ſumma Trinit. & fide cathol.* ibi; *Quiſquis defendere, ſeu tenere pertinaciter præſumpſerit*, & docent communiter Doctores, Canus *lib. 12. de loc. Theolog. cap. 9.* Petr. Nauarr. *de reſtitut. cap. 4. dub. 9. n. 89.* Corduba *lib. 1. q. 17. §. 7.* Torres *de Trine q. 11. art. 4.* Sayr. *lib. 3. cap. 4. n. 15.* Nauarr. *in ſumma prælud. 1. n. 17.* Henriquez *lib. 13. cap. 7. n. 3.* Curiel. *1. 2. q. 76. art. 4. dub. 2. §. 4.* Zumel *ibidem diſput. 1.* Suar. *de fide diſput. 19. ſect. 3. n. 8* Bannez *2. 2. q. 11. art. 2. coroll. 2.* Aragon. *ibidem art. 3.* Caſtr. *lib. 1. de iuſta hæretic. punit. cap. 9. & lib. 2. cap. 8.* Azor. *tom. 1. lib. 1. cap. 14. q. 9.* Vaſquez *1. 2. diſput. 116. cap. 1.* Rodriquez *1. p. ſumm. cap. 130. n. 2.* Sanchez *lib. 1. moral. cap. 7. n. 22.* & Paſqualigus *deciſ. 162.* Quamuis contrarium teneant Sotus *in 4. diſt. 22 q. 2. art. 3.* Lorca *2. 2. q. 11. diſput. 41. n. 15.* Lopez *2. par. inſtruct. cap. 20.* Palat. *in 3. diſt. 25. diſput. 2.* & Toletus *lib. 1. cap. 19.*

Hæc autem pertinacia conſiſtit in hoc, vt quis ſciens, 3
& aduertens reſiſtere velit teſtimonio, & authoritatis
Eccleſiæ proponentis, quæ reſiſtentia fit per voluntatem
non ſubdendi iudicium ſuum iudicio Eccleſiæ, ſicuti
deſumitur ex Auguſtino *lib. 4. de baptiſm. contrà Donatiſtas, cap. 16.* Vbi ait, quod is, qui errat in doctrina 4
fidei, non ſit hæreticus, donec inſtruatur quid doceat
Eccleſia, eligatque potiùs Eccleſiæ reſiſtere, quam à
propria ſententia recedere.

Et in hoc cum Auguſtino concordant S. Thom. &
cæteri Scholaſtici, & probatur à contrario, quia quamdiu quis voluntate perſeuerat in propoſito ſubiiciendi 5
iudicium ſuum iudicio Eccleſiæ, non poteſt errare pertinaciter, atque adeò non eſt propriè hæreticus. Ergo
ſignum eſt, quod pertinacia requirat voluntatem contrariam, quin quod potius in illa conſiſtat formaliter.
Tum quia hæreſis propriè ſumpta importat errorem
fidei contrarium. Ergo, ſicut aſſenſus fidei petit, vt
habita notitia propoſitionis Eccleſiæ, qua aliquam 6
veritatem de fide proponat, voluntate quis ſe accommodando inclinet intellectum ad aſſentiendum, ſic è
contrà hæreſis propriè ſumpta petit, vt habita eadem
notitia, voluntate quis ſe opponendo inclinet intellectum ad diſſentiendum. Sed ignorans etiam ignorantia
craſſa non ſe opponit teſtimonio, & authoritati Eccleſiæ proponentis: Ergo. Minor probatur; quia tunc
quis videtur ſe opponere, atque adeò offendere authoritatem alicuius dicentis, cùm ſcienter dictis illius aduerſatur: Nam ſi ignoranter, etiam contra ſuum magiſtrum dicentem opinetur, non dicitur eius authoritati 7
per incredulitatem derogare. Ergo ſimiliter, ſi quis
ignorans etiam, vincibiliter, ſe contra ſenſum Eccleſiæ proponentis aliquid opinari, contrarium credit,
licèt grauiter peccet peccato quod quidem ad hæreſim
reducitur, ſeu indirectè ad hæreſim ſpectat, non eſt
tamen propriè hæreticus, vel infidelis.

Cæterùm, ratio cur ignorantia vincibilis excuſet 8
hominem à peccato hæreſis, non autem à peccato homicidij, vel furti, &c. illa eſt, quia ſcientia ſeu cognitio in peccato homicidij, vel furti, &c. non eſt circumſtantia requiſita ex parte obiecti, ſed tantùm conditio requiſita vt actus ſit liber & humanus; Ergo,
cùm ignorantia vincibilis non tollat voluntarium, vt
in 1. 2. q. 6. art. 8. Conſequens eſt, quod manente voluntario, & ſubſtantia homicidij, vel furti, &c. exterioris, ſit peccatum eiuſdem ſpeciei, ac ſi homicidium,
vel furtum, &c. eſſet directè volitum, & ſcienter perpetratum. At in peccato hæreſis cognitio propoſitionis
Eccleſiæ eſt circumſtantia ſubſtantialiter requiſita ex
parte obiecti, ſicut in ſacrilegio eſt locus ſacer: Ergo
ſublata hac cognitione, etiamſi, vt erroris actus ſit
humanus, maneat voluntarium ſufficiens, non tamen
manet ſubſtantia erroris cum circumſtantiis requiſitis,
vt ſit peccatum propriè ſumptæ hæreſis, vel infidelitatis.

Itaque pertinacia, quæ ad hæreſim propriè ſump- 9
tam requiritur, ſumitur ex hac circumſtantia, quam
dicebam, ſcilicet ex ſcientia, qua quis nouit, opinionem ſuam eſſe propoſitioni Eccleſiæ catholicæ contrariam. Vnde.

Infertur

20 Infertur primò, non requiri ad pertinaciam, vt quia de ſuo errore ſcienter admiſſo moneatur, & ipſe adhuc velit in illo perſiſtere: ſed ſufficit, ſi ſcienter erret contra id, quod ab Eccleſia definitum eſſe opinatur.

21 Infertur ſecundò ad mentem aliorum, & ſatis quidem probabiliter, non ſufficere ad pertinaciam, vt quia de ſuo errore ignoranter admiſſo à viris grauiſſimis, etiam ab Inquiſitoribus, vel à proprio Epiſcopo moneatur: Nam ſi ipſe adhuc poſt monitionem arbitretur, doctrinam ſuam non eſſe contra ſenſum Eccleſiæ; eoſque viros oppoſitum arbitrantes errare, non eſt formaliter, & propriè hæreticus, quia, in-
22 quiunt ipſi, niſi quia credat, ſe contra Eccleſiæ doctrinam opinari, non eſt pertinax, atque adeò non eſt pro-
23 priè hæreticus, quantumuis, & à quouis (excipe niſi putet, ſe opponi Concilio cum Capite, vel Pontifici, quorum eſt rem de fide definire, & quibus opponi eſt ſcienter toti Eccleſiæ aduerſari) moneatur, quamuis in foro externo hæreticus præſumatur, atque ita colligitur ex capitulo *ad abolendam, de hæretic.* & docet Canus de *loc. theolog. lib.* 12. *cap.* 5. Valentia 2. 2. *diſput.* 1 *q.* 12. *punct.* 1. *difficult.* 4. Vaſquez 1. 2. *diſput.* 126. *cap.* 2. *n.* 7 Salas *ibidem tract.* 17. *diſput.* ~ *ſect.* 7. *n.* 55. Sayrus *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 17. Torres *de Trinit q.* 32. *art.* 4. Sanchez *lib* 2. *moral. cap.* 7. *n.* 25. Videri etiam poteſt Bartol. *in l. tutor ff. de ſuſpect. tutorib* Rebuff. *in Prax. benefic. Bull. Cœn. excommun.* 1. *art.* 1. *verbo hæreticus, verſ. quærat aliquis*, Pegna 1. *p. commentar.* 26. *q.* 12. *n.* 14 Vgolin. *de cenſur. Pontif. re ern.* 2. *part. cap.* 1. §. 1. *n.* 10. & Paſqualigus *in citata deciſ.* 162. & 163.

SECTIO. VI.

COROLARIVM QVINTVM.

Quid dicendum de eo, qui errorem contra fidem, etiam poſitiuum, & ex ignorantia affectata, committit in interno, etiamſi perfectè explicet in externo?

SVMMARIVM.

1 *Committens errorem contra fidem, etiam poſitiuum, & ex ignorantia affectata, in interno, etiamſi perfectè explicet in externo, neque incidit in pœnas hæreticorum, & conſequenter abſolui poteſt à quolibet approbato confeſſario, niſi ſit caſus reſeruatus Epiſcopo, vel Inquiſitori.*

2 *Scientia determinationis Eccleſiæ in peccato hæreſis propriè ſumptæ eſt circumſtantia ſubſtantialiter requiſita ex parte obiecti, & ideò dicta de ignorantia craſſa, habent locum etiam in ignorantia affectata, ſublata enim ſcientia aufertur etiam hæreſis ſubſtantia propriè ſumpta.*

3 *Affectans ignorare quæ proponit Eccleſia, ſolùm ex negligentia, vel tædio illa addiſcendi, ſine dubio propriè hæreticus non eſt, neque hæreticorum pœnas contrahit, ſiquidem cum tali voluntate ignorandi quid doceat Eccleſia, rectè ſtare poteſt voluntas obediendi Eccleſiæ.*

4 *Ignorare etiam affectans, vt liberiùs, & abſque ſcrupulo conſcientiæ defendat opiniones, quæ ſibi maximè placent, ne ſi forsè contingat illas eſſe contra ſenſum Eccleſiæ, neceſſitetur mutare, neque eſt propriè hæreticus, neque hæreticorum pœnas contrahit.*

5 *Virtualis voluntas obediendi rectè ſtare poteſt cum voluntate ignorandi præceptum.*

6 *Ignorare affectans quæ proponit Eccleſia ad hoc vt liberiùs, & abſque remorſu conſcientiæ erret in fide, & recedat ab Eccleſia; eſt propriè hæreticus, atque adeò ſi in externo proferat ſuam intentionem contrahit hæreticorum pœnas, quia hic adeſt verè pertinacia, & talis ignorantia non minuit, ſed potius auget peccatum.*

7 *Idem dic, ſi affectet ignorare ex falſa opinione, quam habet contra Eccleſiam, quia & in tali caſu etiam adeſt verè pertinacia.*

Reſpondetur ex dictis, quod neque incidat in pœnas hæreticorum, & conſequenter abſolui poſſit à quolibet approbato Confeſſario, modo quo ſupra dicebam, is qui errorem contra fidem (etiam poſitiuum, & ex ignorantia affectata) committit in interno, etiamſi perfectè explicet in externo. 1

Probatur, quia in ignorantia affectata locum habet eadem ratio, quam ſuprà dicebam de ignorantia craſſa, quod ſcilicet in peccato hæreſis propriè ſumptæ ſit circumſtantia ſubſtantialiter requiſita ex parte obiecti, ſcientia determinationis Eccleſiæ, qua ſcientia proindè ſublata aufertur etiam ſubſtantia hæreſis propriè ſumptæ, atque ita docet Bannez *in* 2. 2 *q* 11. *art.* 1. Aragon. *ibidem art.* 1. Coninch. *diſput* 18. *dub.* ~. *concluſ.* 4. Suarez *de fide diſput.* 19. *ſect.* 3. *n.* 9. & *ſeqq.* Azor. *tom.* 1 *lib.* 1. *cap.* 14. *q.* 9. Farinac. *de hæreſi q.* 179. *n.* 29. & 30. Petr de Ledeſm. *in ſumm. tom* 1. *tract.* 1. *cap.* 6. *difficult.* 2. Vaſquez 1. 2. *diſput.* 126. *cap* 2. Peſant. 1. 2. *q.* 11. *art* 3. *diſput.* 1. *concluſ.* 5. dicens eſſe ſententiam communem, Becanus *de fide cap* 14. *q.* 2. *n.* 16. & Santarellus alios referens *de hæreſi cap.* 1. *dub.* 5. *n.* 23. Contra Sotum *in* 4. *diſt.* 22. *q.* 1. *art.* 3. Lorca 2. 2. *q.* 11. *diſput.* 41. *n.* 15. Lopez 2. *par. inſtruct. cap.* 20. Valentia 2. 2. *diſput.* 1. *q.* 11. *punct.* 1. *difficult.* 4. *ad* 1. Sayrum *lib.* 1. *cap.* 4. *n.* 15. Canum *de locis theologic. lib.* 11. *cap.* 9. Zumel *par.* 1. *q.* 16. *art.* 4. *diſput.* 1. Cordubam *in quæſtionar. lib.* 1. *q.* 17. §. 1. Torres *de Trinit. q.* 32. *art.* 4. & Petr. Nauarr. *de reſtitut. lib.* 2. *cap.* 4 *par.* 2. *dub.* 8. *n.* 108. ſed vt diſtinctius in hac re procedatur. 2

Aduerte, quod ſi quis, quæ proponit Eccleſia, affectet ignorare ſolùm ex negligentia, vel tædio illa addiſcendi, propriè hæreticus non ſit, atque adeò pœnas hæreticorum non contrahat. Ratio eſt, quia in tali caſu non adeſt pertinacia, quæ ad hæreſim propriè ſumptam requiritur, ſiquidem cum tali voluntate ignorandi quid doceat Eccleſia, rectè ſtare poteſt voluntas obediendi Eccleſiæ, quotieſcumque de illius definitione conſtiterit. 3

Aduerte ſecundò, quod ſi etiam affectet ignorare, vt liberiùs, & abſque ſcrupulo conſcientiæ defendat opiniones, quæ ſibi maximè placent, ne, ſi forsè contingat illas eſſe contra ſenſum Eccleſiæ, neceſſitetur mutare, nec etiam ſit propriè hæreticus, atque adeò nec etiam contrahat hæreticorum penas. Ratio, quia nec in tali caſu interuenit pertinacia, quæ ad hæreſim propriè ſumptam requiritur. Nam & cum tali voluntate ignorandi, rectè etiam ſtare poteſt virtualis voluntas obediendi Eccleſiæ, quotieſcumque de illius definitione apparuerit: ideò enim talis homo vult ignorare quid doceat Eccleſia, quia non vult ab illius ſententia recedere. Ergo excludit pertinaciam, atque adeò & hæreſim propriè ſumptam, Suar. *in cit. diſput.* 19. *ſect.* 3. *n.* 18. & alij paſſim. 4 5

Aduerte tertiò, quod ſi quis è contra affectet ignorare, quæ proponit Eccleſia, ad hoc vt liberiùs & abſque remorſu conſcientiæ erret in fide, & recedat ab Eccleſia, ſit (vti rectè docent Canus, Zumel, Valentia, & Petr. Nauarr. *in loc. ſuprà cit.*) propriè hæreticus, atque adeò, ſi in externo talem ſuam intentionem proferat, contrahat hæreticorum pœnas. Ratio eſt, quia in tali caſu adeſt verè pertinacia contra Eccleſiam, cùm in dicto caſu nolit homo ſe ſubiicere Eccleſiæ, quin ſic magis voluntariè, ſaltem per modum obiecti, recedat ab Eccleſia, & talis ignorantia, vt in 1. 2. *q.* 6. *art.* 8. non minuat, ſed potiùs augeat peccatum, Sanch. *lib.* 1. *moral. cap.* 7. *n.* 23. Reginald. *tom.* 2. *lib.* 17. *cap.* 4. *q.* 2. *n.* 49. & Zumel 1. 2. *q.* 76. *art.* 4. *diſput.* 1. 6

Idemque

7 Idemque dico, ſi affectet ignorare ex falſa opinione, quam habet contra Eccleſiam, quia & in tali caſu etiam adeſt verè pertinacia, cum & in tali caſu etiam non ſit paratus corrigi ab Eccleſia, quinimmò contemnat authoritatem Eccleſiæ, Sanch. *in cit. cap. 7. n. 23.* Vaſq. 1. 2. *diſput. 126. cap. 2.* ad finem, & Turtianus *de fide diſput. 55. dub. 2.*

SECTIO VII.

COROLLARIVM SEXTVM.

Quid dicendum de eo, qui per diſpoſitionem habitualem ita adhæret ſuæ opinioni, vt etiamſi ſciret, illam eſſe contra Eccleſiam, adhuc in illa perſiſteret? Vbi etiam de eo, qui tenet aliquid ex conſcientia erronea contra Eccleſiam.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitionis habitualis nomine auctor intelligit tantum diſpoſitionem quamdam, per quam homo in actu primo ita ſe habet ad aliquid, vt ſi id eſſe contra Eccleſiam cognoſceret, nihilominùs in ſua opinione perſiſteret.*

2 *Is qui per diſpoſitionem habitualem ita adhæret ſuæ opinioni, vt etiamſi ſciret illam eſſe contra Eccleſiam, adhuc in illa perſiſteret, neque incidit in pœnas hæreticorum, neque peccat ſaltem mortaliter, quia in tali caſu non adeſt actualis pertinacia.*

3 *Per diſpoſitionem habitualem generaliter non dicitur homo peccare, cùm multi homines ſint in ea diſpoſitione, vt ſi ipſis occurreret occaſio peccati, in peccatum laberentur, non tamen propterea ſint rei peccati.*

4 *Suarez doctrina, vbi ait, quod ignorantia vincibilis etiam craſſa, excuſet quidem à peccato hæreſis propriè ſumpta, ſi ignorantia ſit antecedens, ſeu cauſa actus, at ſecùs ſi ſit concomitans: Et addit, quod neque ignorantia vincibilis excuſet, ſi ſit concomitans, &c. non probatur, & cur.*

Ignorantia concomitans, & vincibilis duplex eſſe poteſt, habitualis tantùm, vt ſi quis ignoranter tenens aliquid contra fidem, in ea habituali diſpoſitione ſit, vt ſi ſciret, id eſſe contra Eccleſiam, adhuc in ſua ſententia perſiſteret, ita tamen vt cùm hunc errorem in mente fouet, non habeat actu talem voluntatem, & hæc diſpoſitio habitualis prorſus excuſat à peccato hæreſis.

6 *Ignorans etiam inuincibiliter, credens aliquid contra definitionem Eccleſiæ, poteſt illa diſpoſitio eſſe actualis, ſi v.g. habeat is in voluntate hunc actum: Etiam ſi ſcirem, Eccleſiam aliud tenere, adhuc à mea ſententia non recederem: & in tali caſu homo eſſet verè, & propriè hæreticus.*

7 *Amplia, id verum eſſe, etiamſi contingat opinionem ſuam non eſſe contra definitionem Eccleſiæ, vt ſi quis v.g. falsè putans aliquid eſſe definitum ab Eccleſia, ipſe tamen contrarium teneat.*

8 *Recedit ab Eccleſia is qui credit non eſſe vniuerſaliter vera, quæ definita ſunt ab Eccleſia, negat enim eſſe in proponendo Regulam infallibilem Eccleſiam, qui eſt vnus de Articulis fidei principalibus.*

9 *Atque ita contra Salam tenentem, quod talis homo, quamuis ob conſcientiam erroneam non minùs peccet quam hæreticus, non ſit propriè hæreticus, quia, vt inquit ipſe, nihil falſum credit contra Eccleſiam.*

10 *Neque iſte in caſu dicto incidit in Excommunicationem Bullæ Cœnæ, & in alias hæreticorum pœnas, etiamſi ex conſcientia erronea contra Eccleſiam proferat in externum, contrà nonnullos motos ex eo, quod verè aliquid de fide, ſcilicet Eccleſiam eſſe certam Regulam fidei, neget exteriùs.*

11 *Ratio prædicta non benè applicatur, quia quamuis interiùs aliquid de fide neget, exteriùs tamen nihil contrà fidem & Eccleſiam profert, quod neceſſe eſſet ad incurrendas pœnas.*

Dixi, *per diſpoſitionem habitualem*, quæ ſcilicet non prouenıat ex actu præterito, & prauo affectu actuali, quo quis propoſuit, ſequi ſuam opinionem, etiamſi contraria eſſet Eccleſiæ: Hæc enim eſt manifeſta actualis pertinacia, quæ ad hæreſim propriè ſumptam ſufficiat; ſed per diſpoſitionem habitualem 1 intellexi diſpoſitionem quamdam, per quam homo in actu primo ita ſe habet ad aliquid, vt ſi id eſſe contra Eccleſiam cognoſceret, nihilominus in ſua opinione perſiſteret. Hoc poſito.

Reſpondetur ex dictis, quod neque incidat in pœnas hæreticorum, immò nec peccet, ſaltem mortaliter, is qui per diſpoſitionem habitualem ita adhæret ſuæ opinioni, vt etiamſi ſciret, illam eſſe contra Eccleſiam, adhuc in illa perſiſteret. 2

Probatur, quia, cùm & in tali caſu non adſit pertinacia actualis, neque in tali caſu eſt ex omni parte perfectè conſummatum peccatum hæreſis, atque adeò ſecum non trahit pœnas hæreticorum, iuxta ea quæ ſuprà dicebam.

Confirmatur, quia generaliter per diſpoſitionem 3 habitualem non dicitur homo peccare, cùm multi homines ſint in ea diſpoſitione, vt ſi ipſis occurreret occaſio peccati, in peccatum laberentur, non tamen propterea ſint rei peccati.

Hinc mihi non probantur, quæ docet Suarez *in cit.* 4 *tractat. de fide, diſput. 19. ſect. 3. n. 16.* Vbi ait, quod ignorantia vincibilis, etiam craſſa, excuſet quidem à peccato hæreſis propriè ſumptæ, ſi ignorantia ſit antecedens, ſeu cauſa actus, at ſecus ſi ſit concomitans. Et addit, quod neque ignorantia inuincibilis excuſet ſi ſit concomitans: & rationem aſſignat, quia tunc illa ignorantia eſt talis, vt ſecum admittat, immò requirat voluntatem non mutandi ſententiam, etiamſi conſtet, Eccleſiam aliud docere: ab hac enim voluntate illa ignorantia habet, quod ſit commitans. Quapropter non eſt cauſa errandi, nec excludit modum aſſentiendi pertinaciter contra authoritatem Eccleſiæ. Ita Suarez.

At hæc, inquam, quæ docet Suarez, mihi non probantur, præſertim quod addit de ignorantia vincibili concomitante; quia cum ignorantia inuincibilis concomitans cauſet non voluntarium (vt *in 1. 2. q. 6. art. 8.*) non apparet, quomodò actus cum huiuſmodi ignorantia elicitus poſſit eſſe peccaminoſus & malus, cum de intrinſeca ratione peccati exiſtat, vt ſit voluntarium. Neque eſt id indiſtinctè verum de ignorantia vincibili concomitante; quia ex dictis ad peccatum hæreſis propriè ſumptæ non ſufficit voluntarium in cauſa, ſeu indirectè, ſed ignorantia vincibilis concomitans facit tantùm voluntarium indirectè. Ergo, &c.

Diſtinguendum igitur arbitror de affectu, ſeu diſpoſitione ignorantis ignorantia concomitanti, & vincibili, nam hæc duplex eſſe poteſt.

Primo modo habitualis tantùm, vt ſi quis ignoran- 5 ter tenens aliquid contrà fidem, in ea habituali diſpoſitione ſit, vt ſi ſciret, id eſſe contra Eccleſiam, adhuc in ſua ſententia perſiſteret, ita tamen, vt cùm hunc errorem in mente fouet, non habeat actualem voluntatem; Et hæc diſpoſitio habitualis prorſus excuſat à peccato hæreſis, quia, vt ſuprà dicebam, per diſpoſitionem iſtam habitualem non peccat homo, donec in actùm ſecundum prodeat. Neque obſtat, quod ignorantia ſit vincibilis, quia hæc facit tantum volun-

tium

Digitized by Google

rium indirectè; quod non ſufficit ad propriè ſumptam hæreſim, vt ſuprà etiam dicebam.

6 Secundo modo illa diſpoſitio poteſt eſſe actualis, vt ſi quis ignoranter, etiam inuincibiliter credens aliquid contra definitionem Eccleſiæ, habeat in voluntate hunc actum: *Etiam ſi ſcirem, Eccleſiam aliud tenere, adhuc à mea ſententia non recederem*; & in tali caſu homo eſſet verè, & propriè hæreticus, atque adeò pœnas hæreticorum contraheret. Ratio, quia in tali caſu adeſt vera, & propria pertinacia, vt rectè aduertit Suarez *in citata diſput* 19. *ſect*. 3. *num*. 13. Et probatur, quia talis voluntas actu opponitur voluntati parendi Eccleſiæ, & illius authoritatem infallibilem non admittit, quin potius excludit.

7 Hoc autem, quod modò dixi, verum eſt, etiamſi contingat, opinionem ſuam non eſſe contra definitionem Eccleſiæ; vt ſi quis v. g. falsò putans, aliquid eſſe definitum ab Eccleſia, ipſe tamen contrarium eſſe teneat. Ratio, quia cum ſit adhuc in diſpoſitione, ſiue affectu actuali perſiſtendi in ſua opinione (tametſi aduerſetur Eccleſiæ) eſt etiam adhuc in vera, & perfecta actuali pertinacia contra Eccleſiam.

8 Confirmatur; quia hoc ipſo, quod credit non eſſe vniuerſaliter vera, quæ definita ſunt ab Eccleſia, recedit ab Eccleſia, & negat eſſe in proponendo Regulam infallibilem Eccleſiam: qui eſt vnus ex articulis fidei principalibus.

9 Atque ita contra Salas 1. 2. *tract*. 13. *diſp*. 7. *ſect*. 7. *in fin*. tenentem, quod talis homo, quamuis ob conſcientiam erroneam non minùs peccet, quàm hæreticus, tamen non ſit propriè hæreticus; quia, vt ait ipſe, nihil falſum credit contra Eccleſiam; ad cuius authoris tamen fundamentum patet ex dictis) docent communiter Doctores, Bannez 2. 2. *q*. 11. *art*. 2. Aragon. *ibidem num*. 1. Caſtro *lib*. 1. *de iuſt. hæretic punit. cap*. 9. Henriq. *lib*. 13 *de excommunicat. cap*. 17. *num*. 3. Corduba *lib*. 1. *q*. 17. Rodriq. *in Bull*. §. 9 *dub* 2. *n*. 20. Sayr. *de cenſuris lib*. 3. *cap*. 4. *n*. 14. Alter. *ad Bullam Cœnæ. clauſ*. 1. *cap*. 2. *col*. 5. Sanch. *lib*. 2. *moral. cap*. 7. *num*. 30. & Farinac. *de hæreſi q*. 179. §. 1. *n*. 2.

10 An autem iſte talis in dicto caſu incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, & in alias hæreticorum pœnas, ſi quod tenet ex conſcientia erronea contra Eccleſiam proferat in externum?

Reſpondetur, quod quamuis affirment Henriq. Sayrus, & Sanchez in locis ſuprà citatis, non ex eo, quod verè aliquid de fide, ſcilicet Eccleſiam eſſe certam regulam fidei, neget exteriùs: Probabilius tamen ſit oppoſitum.

11 Probatur; quia, quamuis interiùs aliquid de fide neget, exteriùs tamen nihil contra fidem & Eccleſiam profert: Quod, cùm pœnæ ſint ab Eccleſia & ſtrictam habeant interpretationem, ad incurrendas pœnas Eccleſiæ requiritur; atque ita præter alios docet Suarez *diſp*. 25. *ſect*. 1. *n*. 10. & Simanch. *de catholic. Inſtit. tit*. 31. *n*. 6. in quo ſenſu ſaluari poterit Salas in loco ſuprà citat.

SECTIO VIII.

COROLLARIVM SEPTIMVM.

Quid dicendum de eo, qui diuinæ reuelationi priuatim ſibi factæ pertinaciter, cùm illam eſſe à Deo, ſufficientia indicia habeat, diſſentitur?

SVMMARIVM.

1 *Diſſentiens diuinæ reuelationi priuatim ſibi factæ, pertinaciter, cùm illam eſſe à Deo ſufficientia indicia habeat, licet ſit hæreticus, non tamen incidit in pœnas hæreticorum, neque in excommunicationem Bullæ Cœnæ.*

2 *Quicumque ob auctoritatem Dei reuelantis tanquam ob vnicum formale motiuum credendi, reuelatam ſibi propoſitionem prudenter, ac piè credit, fidei diuinæ actum elicit; ita quicumque reuelationi ſibi à Deo factæ, & ſufficienter explicatæ imprudenter, & pertinaciter diſſentit, formaliter oppoſitum ei actum infidelitatis exercet.*

3 *Reuelationem eſſe à Deo publicè, vel priuatim non ad eſſentiales, ſed ad accidentales fidei, & conſequenter etiam infidelitatis differentias pertinere videtur.*

4 *Infidelitas, ſeu hæreſis, propter quam pœnæ hæreticorum incurruntur, eſt error contra fidem ab Eccleſia propoſitam: & hæreticus, qui pœnas hæreticorum incurrit, eſt qui à ſententiis, ſiue dogmatibus fidei ab Eccleſia propoſitis contumaciter recedit, quod non contingit in caſu de quo agitur.*

5 *Diſſentiens reuelationi ſibi à Deo factæ, ita tamen vt neque rei reuelatæ, neque ipſius reuelantis claram, & intuitiuam notitiam habeat, non negat Deum in reuelando eſſe veracem (ſic enim Atheus eſſet) ſed negat ſibi factam reuelationem, quam tamen eſſe à Deo ſufficientibus indiciis cognoſcere poteſt, eſſe veram, & certam; & ſic patet reſponſio ad argumentum Sanchez.*

RESpondetur ex dictis, quod licet iſte talis ſit hæreticus, non tamen incidat in pœnas hæreticorum, vt in excommunicationem Bullæ Cœnæ, &c. 1

Prior pars probatur, quia quemadmodum (vt omittam, quæ ſuprà dicebam) quicumque ob authoritatem Dei reuelantis, tanquam ob vnicum formale motiuum credendi, reuelatam ſibi propoſitionem prudenter, ac piè credit, fidei Diuinæ actum elicit, ita quicumque reuelationi ſibi à Deo factæ, & ſufficienter applicatæ, imprudenter, ac pertinaciter diſſentit, formaliter oppoſitum ei actum infidelitatis exercet. 2

Confirmatur, quia reuelationem eſſe à Deo publicè, vel priuatim, non ad eſſentiales (vt arbitratus eſt Sotus *lib*. 3. *de natura, & gratia cap*. 11.) ſed ad accidentales fidei, & conſequenter etiam infidelitatis differentias pertinere videtur: Atque ita docet Suarez *diſp*. 19. *de fid. ſect*. 5. *n*. 11. Azor. *lib*. 8. *cap*. 9. *quæſt*. 4. & complures alij, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib*. 2 *moral. cap*. 7. *num*. 22. contra nonnullos, quos ſequitur Lorca 2. 2. *quæſt*. 11. *diſp*. 39. *num*. 2. & *ſeqq*. 3

Poſterior pars patet, quia ex dictis etiam infidelitas, ſeu hæreſis, propter quam pœnæ hæreticorum incurruntur, eſt error contra fidem ab Eccleſia propoſitam: Et hæreticus, qui pœnas hæreticorum incurrit, eſt qui à ſententiis, ſiue dogmatibus fidei ab Eccleſia propoſitis contumaciter recedit: Quod in noſtro caſu non contingit. 4

Atque ita præter alios docet Suarez *diſp*. 19. *de fide ſect*. 5. *n*. 12. Corduba *lib*. 1. *q*. 17. §. 1 *dub*. 2. & Azor. *lib*. 8. *cap*. 9. *quæſt*. 4. contra Vegam ſuper Tridentinum *lib*. 9. *cap* 3. & Sanchez *lib*. 1. *moral. cap*. 7. *num*. 13.

Neque obſtat, ſi dicas cum Sanchez: Qui negat articulum fidei ab Eccleſia propoſitum, is excommunicationem Bullæ Cœnæ, & alias pœnas hæreticorum incurrit: At qui reuelationi Diuinæ priuatim ſibi factæ pertinaciter diſſentit, is ſaltem virtualiter negat præcipuum articulum fidei ab Eccleſia propoſitum, ſcilicet Deum in dicendo eſſe veracem: Ergo, &c. 5

Reſpondemus enim, eum qui diſſentit reuelationi ſibi à Deo factæ, ita tamen, vt neque rei reuelatæ, neque ipſius reuelantis claram & intuitiuam notitiam habeat, non negare, Deum in reuelando eſſe veracem (ſic enim Atheus omninò & Apoſtata eſſet, vtpote ipſam formalem rationem, & fundamentum fidei prorſus abiiciens) ſed negare ſibi factam reuelationem, quam tamen eſſe à Deo, ſufficientibus indiciis cognoſcere poſſet, eſſe veram, & certam.

SECTIO IX.

COROLLARIVM OCTAVVM.

Quid dicendum de eo, qui negat concluſionem Theologicam?

SVMMARIVM.

1 *Negans concluſionem Theologicam, neque incidit in excommunicationem Bullæ Cœnæ, & in alias pœnas hæreticorum, vt ſi quis agnoſcat, quod Chriſtus ſit homo, neget tamen, quod ſit riſibilis.*

2 *Negans concluſionem Theologicam vt deductam, non eſt hæreticus, ſic enim non tam negat firmitatem teſtimonij Dei dicentis, quàm firmitatem formæ ſyllogiſticæ, quod hæc ſcilicet non habeat firmitatem illationis.*

3 *Negans concluſionem Theologicam vt deductam etiam ex duobus præmiſſis de fide, v.g. ſi agnoſcat per fidem, omnem hominem eſſe redemptum, & agnoſcat etiam per fidem, Ioannem Baptiſtam eſſe hominem miſſum à Deo, negat tamen eſſe redemptum, neque eſt hæreticus, licet in foro externo hæreticus præſumatur in vtroque caſu, quia cùm præmiſſæ naturaliter ſcitæ, & formæ ſyllogiſticæ firmitas ſit euidenter nota, meritò in foro externo præſumitur non hanc firmitatem, ſed potiùs alteram, vel etiam vtramque præmiſſam reuelatam negare.*

4 *Negans concluſionem Theologicam, vt explicatam per præmiſſam naturalem, & per formam ſyllogiſticam tanquam per conditionem applicantem, & ſic, licet reuera ſit hæreticus, quia ſic negat teſtimonium Dei dicentis, in quo etſi implicitè fundatur concluſio Theologica per præmiſſam naturalem & formam ſyllogiſticam explicata, & ſic ſumpta materialiter: Attamen quia non explicitè eſt propoſita ab Eccleſia, adhuc non contrahit hæreticorum pœnas.*

5 *Inquiſitores poſſunt procedere contra negantem concluſionem Theologicam, tanquam contra hæreticum formaliter; ſi illam neget, vt explicatam, ſeu ſumptam materialiter, ſecus ſi illam neget, vt deductam, ſeu ſumptam formaliter; quia tunc poterunt procedere contra eum, tanquam contra ſuſpectum de hæreſi tantùm.*

1 REſpoodetur ex dictis, quod neque incidat in ex-
communicationem Bullæ Cœnæ, & in alias pœnas
hæreticorum is, qui negat concluſionem Theologicam,
quæ v.g. ea vna propoſitione naturaliter ſcita, & ex al-
tera per euidentem illationem deducitur: vt ſi quia
agnoſcat, quod Chriſtus ſit homo, neget tamen, quod
ſit riſibilis.
2 Probatur, quia vel negat is concluſionem Theolo-
gicam vt deductam, & ſic non eſt hæreticus: ſic enim
non tam negat firmitatem teſtimonij Dei dicentis, quàm
firmitatem formæ ſyllogiſticæ, quod hæc ſcilicet non
3 habeat neceſſitatem illationis, ob quod neque eſt hære-
ticus is, qui negat concluſionem Theologicam, vt de-
ductam etiam ea duabus præmiſſis de fide, v.g. ſi agno-
ſcat per fidem, omnem hominem eſſe redemptum, &
agnoſcat etiam per fidem, Ioannem Baptiſtam eſſe ho-
minem miſſum à Deo, neget tamen eſſe redemptum;
quamuis in vtroque caſu hæreticus præſumatur, quia
cùm præmiſſæ naturaliter ſcitæ, & formæ ſyllogiſticæ
firmitas ſit euidenter nota, meritò in foro externo præ-
ſumitur, non hanc firmitatem vtpotè euidentem, ſed
potiùs alteram, vel etiam vtramque præmiſſam reuela-
4 tam, vtpote obſcuram, negare: Ergo, &c. Vel negat is
concluſionem Theologicam, vt explicatam per præmiſ-
ſam naturalem, & per formam ſyllogiſticam, tanquam
per conditionem applicantem, & ſic, licet reuera ſit
hæreticus, quia ſic neget teſtimonium Dei dicentis, in
quo fundatur (etſi implicitè) concluſio Theologica, per
præmiſſam naturalem, & formam ſyllogiſticam expli-
cata, & ſic ſumpta dicta concluſio Theologica mate-
rialiter; tamen quia ſic adhuc non dicit is aliquid con-
trà Eccleſiam, ſuppono enim, quod non ſit illa expli-
cata, ſeu explicitè propoſita ab Eccleſia, ſicuti eſt expli-
cata, ſeu explicitè propoſita ab Eccleſia hæc, *eſſe ſcilicet
Chriſtum riſibilem*: Et hæc altera, *naturam ſcilicet hu-
manam Chriſti ſubſiſtere vna, eaque increata ſubſiſtentia*,
adhuc non contrahit hæreticorum pœnas, quæ ſolùm
ſunt ab Eccleſia & non ab alio, ſicuti ſupra dicebam.

Atque ita docet Suarez de fide *diſp.* 19. *ſect. vlt. n.* 4. Aragonius 2.2. *quæſt.* 11. *art.* 2. Villaloh. *in ſumm. tom.* 2. *tract.* 1. *diffic.* 10. *n.* 6. & Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 7. *n.* 33. contra Canuio *lib.* 12. *de locis Theolog. cap.* 9. & Valent. 2.2. *diſp.* 1. *quæſt.* 11. *punct.* 1. *diffic.* 5. qua de videri etiam poterit Bañez 2.2. *quæſt.* 11. *art.* 1. § *circa hoc*, & Corduba *quæſt.* 17. *dub.* 3. *notabil.* 3. § *Id etiam.*

Reſpondetur ex dictis affirmatiuè, ſi neget concluſio-
nem Theologicam, vt explicatam per præmiſſam natu-
ralem; & formam ſyllogiſticam, vel ſi vtraque præmiſſa
eſt reuelata, at explicatam per ſolam formam ſyllogiſti-
cam, ſeu ſi neget (quod idem eſt) concluſionem Theo-
logicam ſumptam materialiter, quia tunc eſt hæreticus
formaliter, ſicuti eſt hæreticus formaliter, ſi neget
ipſam præmiſſam reuelatam, in qua dicta concluſio
Theologica ſumpta materialiter continetur quoad eſſe,
& in qua dicta concluſio Theologica ſumpta materia-
liter implicitè eſt à Deo reuelata: Hoc enim ipſo, quod
Deus v. g. explicitè reuelauit, Chriſtum eſſe hominem,
reuelauit implicitè Chriſtum eſſe riſibilem, vtpote quid,
vel idem à parte rei cum humanitate, vel quid con-
nexum cum illa; Quemadmodum etiam hoc ipſo,
quod Deus explicitè reuelauit, Chriſtum eſſe hominem,
implicitè reuelauit, Chriſtum eſſe ens, ſubſtantiam,
corpus, animatum, animal, &c. vtpotè quid eſſentiali-
ter inuolutum in humanitate. Quapropter, cùm con- 5
cluſio Theologica, vt explicata, ſeu ſumpta materiali-
ter modo quo ſuprà dicebam, fundetur in eodem teſti-
monio Dei reuelantis, licèt implicitè, ac fundatur præ-
miſſa reuelata explicitè, fit, quod ſi neget prædictam
concluſionem ſic ſumptam, vti dicebam, ſit hæreticus
formaliter, ſicuti eſt hæreticus formaliter, ſi neget præ-
miſſam reuelatam explicitè: Fundatur enim vtraque in
eodem teſtimonio Dei reuelantis, licet ſolùm modo di-
uerſo, ſcilicet quoad explicitum & implicitum.

Non tamen ea dictis etiam, eſt ſimiliter hæreticus formaliter, ſi neget concluſionem Theologicam, vt deductam, ſeu ſumptam formaliter, quia cùm tunc concluſio Theologica non tam fundetur in teſtimonio Dei reuelantis, quàm in præmiſſa naturali, & forma ſyllogiſtica, vel ſaltem, ſi vtraque præmiſſa eſt reuelata, fundetur etiam ſimiliter in forma ſyllogiſtica, quæ non eſt ſummæ certitudinis, ſicuti ſummæ certitudinis eſt authoritas Dei reuelantis; & ex alio capite concluſio ſumpta formaliter ſequitur ſemper debiliorem partem, fit, quod non ſit ſimiliter hæreticus formaliter, ſi neget concluſionem Theologicam ſic ſumptam, ſit tamen ſuſpectus de hæreſi, quia cùm ſic negans in foro externo non præſumatur negare præmiſſam naturalem, aut formam ſyllogiſticam, quæ eſt euidens, vel ſi vtraque præmiſſa ſit reuelata, in foro externo non præſumatur negare dictam formam ſyllogiſticam, quæ eſt euidens, vti dicebam, meritò præſumitur negare præmiſſam aliquam reuelatam, quæ eſt obſcura; vt propterea poſſint Inquiſitores contra ſic negantem procedere contra illum, non vt contra hæreticum formaliter, ſed vt contra ſuſpectum de hæreſi, iuxta ea quæ dicebantur.

SECTIO X.

Corollarium Nonum.

Quid dicendum de eo, qui hæreſim actu conſummauit perfectè in interno, eandem tamen nullo modo conſummauit in interno, nullum ſcilicet ſignum de hæreſi ſua interna dedit in externo, ita vt reſtet hæreticus ſolùm internus, & purè mentalis?

SVMMARIVM.

1 *Qui hæreſim actu conſummauit perfectè in interno, eandem tamen nullo modo conſummauit in externo, nullum ſcilicet ſignum de hæreſi ſua interna dedit in externo, ita vt reſtet hæreticus ſolùm internus, & purè mentalis, non incidit in pœnas hæreticorum, & conſequenter abſolui poteſt à quolibet confeſſario approbato, dummodò caſus non ſit reſeruatus ab ipſo Epiſcopo, vel ab Inquiſitore.*

2 *Eccleſia non habet iuriſdictionem in actus, qui per ſe non poſſunt exterius cognoſci, quia eius regimen cum ſit viſibile, cenſeri debet circa obiecta viſibilia, contra nonnullos Doctores.*

1 Reſpondetur ex dictis, quod neque iſte talis incidat in pœnas hæreticorum, & conſequenter abſolui poſſit à quolibet confeſſario approbato ſi ſcilicet Epiſcopus, vel Inquiſitor ſibi non reſeruauerit ſicuti dicebã.

Probatur, quia ſicut etiam dicebam, cenſuræ atque pœnæ delictum aliquod afficientes; cum, vtpotè odioſæ, ſtrictam habeant interpretationem, non incurruntur, niſi ob delictum verum, & ex omni parte perfectè conſummatum.

2 Confirmatur, quia Eccleſia non habet iuriſdictionem in actus, qui per ſe non poſſunt exterius cognoſci: Nam cum ipſius regimen ſit viſibile, verſari debet circa obiecta viſibilia: ergo &c.

Atque ita habet communis opinio Doctorum, etſi contrarium ſenſerint Abbas, Io. Andreas, Felinus, & alij Canoniſtæ *in cap. vltimo de hæreſi.* Adrianus *in 4. quæſt. 2. de confeſſione, §. a ij pro . . r,* Albertus Pighius *lib. 6. de Eccleſ. Hierarchia cap. 1.* Albertin *de agnoſc. aſſertion. q. 13.* Royas *de hæretic part. . n. 2 6.* Azened. *in Recopil. lib. 8. tit. . leg 1. num. 1 .* Menoch. *de arbitr. cap. 360.* & Spinus *in ſpecul. teſtam. gloſſ. 7. num. 3. & ſeqq.*

SECTIO XI.

Corollarium Decimum.

Quid dicendum de eo, qui actu conſummauit hæreſim perfectè in interno, eandem tamen, licet aliquo modo, perfectè non conſummauit in externo?

SVMMARIVM.

1 *Is, qui de ſua hæreſi interna ſignum aliquod externum dedit, non tamen tale, quod ſecundum ſe, & ex circumſtantiis ſit ſufficiens ad illã aliis perfectè denotandam, nempe nullus alius præter proferentem, ſi fuiſſet præſens, potuiſſet ex illo ſigno externo probabiliter illam apprehendere, non incidit in pœnas hæreticorum, & conſequenter abſolui poteſt à quolibet approbato confeſſario, niſi caſus reſeruatus ſit Epiſcopo, vel Inquiſitori.*

2 *Excommunicatio, cæteræque hæreticorum pœnæ vt incurrantur, omninò requiritur, quod verba, vel alia ſigna ſint ex ſua natura, vel inſtitutione, vel circumſtantiis perſonarum, loci, vel temporis hæreſis internæ manifeſtatiua.*

3 *Ratio cur Eccleſia, lex, vel præceptum humanum non poſſit extendere ſe ad actus merè internos præcipiendos: Prima eſt, quod non poſſit humano iudicari examine, quod Dominus ſuo reſeruauit iudicio.*

4 *Cogitationis pœnas nemo patitur, ſi ſtetur infrà fines cogitationis: At ſecus ſi propoſitum exequendi externo ſigna, vel conatus, quamuis ſine effectu, vel ſucceſſu manifeſtetur.*

5 *Secunda ratio, propter quam Eccleſia non iudicat de occultis eſt, quia fruſtra & inefficaciter lex ad communitatem fertur, ſi Legiſlator ad eius obligationem compellere non poſſit, leges enim ferre, & ſecundum leges iudicare, ad eandem poteſtatẽ ſpectat.*

6 *Humanus Legiſlator iudicare non poteſt de actibus internis ex ſe latentibus; quia ſecretorum ſolus Deus cognitor, & Iudex eſt.*

7 *Tertia ratio eſt, quia omnis humana poteſtas, ſiue iuriſdictio fundatur in hominum ſocietate, quæ materialis, & ſenſibilis eſt.*

8 *Homo non tenetur obedire homini, ſed ſoli Deo in iis, quæ pertinent ad interiorem motum voluntatis, tenetur tamen è contra homo obedire homini in iis, quæ exterius per corpus agenda ſunt. Tamen ſi quandoque huiuſmodi exteriores actiones maneant occultæ per accidens.*

9 *Occultum eſt duplex, vnum per ſe, quod ſua natura non poteſt probari, quales ſunt omnes interiores hominis actus, quorum cognitor ſolus Deus eſt: Alterum per accidens, quod exterius expreſſum eſt, vt ex ſe deprehendi poſſit, licèt à nemine deprehendatur.*

Verbi gratia, licet dederit de ſua hæreſi interna ſignum aliquod externum, non tamen dedit ſignum tale quod ſecundum ſe vel ex circumſtantiis ſit ſufficiẽs ad illam aliis perfectè denotandam, nempe nullus alius præter proferentem, ſi fuiſſet præſens, potuiſſet ex illo ſigno externo probabiliter illam apprehendere. Hoc poſito: 1

Reſpondetur, quod neque iſte talis incidat in pœnas hæreticorum, & conſequenter abſolui poſſit à quolibet approbato confeſſario, modo quo ſuprà dicebam.

Probatur, quia ad excommunicationem, cæteraſque hæreticorum pœnas incurrendas omninò requiritur, quod verba vel alia ſigna ſint ex ſua naturæ, vel inſtitutione, vel circumſtantiis perſonarum, loci, vel temporis hæreſis internæ manifeſtatiua, ſicuti *ſuprà dubit. 12. & corollario præcedenti* dictum eſt. 2

Confirmatur, quia ideò ab Eccleſia non punitur hæreſis purè interna, quia non poteſt illa ab vllo cognoſci, præterquam ab illo, qui illam fouet; ergo idem dicendum eſt, ſi ex ſigno externo non poſſit eadem ab aliis probabiliter apprehendi, vt proinde habenda ſit talis, ac ſi eſſet ſolum interna.

Ratio autem cur Eccleſia, lex, vel præceptum humanum non poſſit ſe extendere ad actus merè internos præcipiendos ac puniendos, ad mentem S. Thomæ *p. 2. q. 91. art. & q. 100. art. 9. & 2. 2. q. 104. art. 5.* Gerſonis *part. 2. oper. in Reg. moral. §. ſolus Deus,* Caietan *de poteſtate Papæ & Concilij c. 19.* Caſtr. *lib. 2. de iuſt. hæretic. punit. cap. 18.* Nauarr *cap. 23. n. 38. & cap. 27. num. 16. & cap. cogitationis, diſt. 1. de pœnit.* Suarez *de cenſuris diſp. 4. ſect. 2. & lib. 4. de legib. cap. 12.* Salas *diſp. 11. ſect. 1.* Vaſq. *diſp. 60. cap. 2.* Couarru. *Regul. peccatum part. 2. n.* . Mirandæ *in Manuali Prælat. tom. 1. quæſt. 26. art. 1.* & aliorum communiter, contra gloſſam *in cit. cap. cogitationis, diſt. 1. de pœnit.* Adrianum *quodlibeto 8. art. 1.* Pighium *lib. 6. de Eccleſ. Hierarch. cap. 16.* Iul. Clarum *lib. 1. ſent. § vlt. quæſt. 91.* Roſellam *verbo ſolutio 1. n. 28.* Medinam *Cod. de oratione quæſt. 15.* & alios, *quos citato corollario præcedenti* referebam. 3

Digitized by Google

Prima eſt, quia *in cap. 1. diſt. 15. quæſt. 6.* dicitur, *Quod
non poſſit humano iudicari examine, quem Dominus ſuo
reſeruauit in iudicio*; & *in cap. ſicut, de ſimonia*, habetur,
Quod Eccleſia non iudicet de occultis, & *in cap. Tua nos,
eod. tit.* Innocentius III. ait: *Nobis datum eſt de mani-
feſtis ſolummodo iudicare*, & *in leg. 18. ff. de pœnis* (quæ
allegatur apud Gratianum *diſt. 1. de pœnit.*) dicitur,
4 *Quod cogitationis pœnas nemo patitur*, vbi gloſſa rectè
monet, id verum eſſe, ſi ſtetur intra fines cogitationis:
At ſecus, ſi propoſitum exequendi externo ſigno, vel
conatu, quamuis ſine effectu, vel ſucceſſu manifeſte-
tur, quia etiam ſolum conatum in criminibus (præſer-
tim grauioribus) prohiberi, ac puniri, ſaltem pœna
extraordinaria, vel arbitraria iuxta criminis, & facti
qualitatem, docent gloſſa & Doctores *in leg. quiſquis,
Cod. ad leg. Iul. Maieſt* & Nauar. *in cap. ſi quis non dicam,
de pœnis diſt. 1. num. 4.*
5 Secunda ratio eſt (quam indicat idem S. Thomas
quæſt. 100. art. 9.) quia fruſtra, & inefficaciter lex ad
communitatem fertur, ſi Legiſlator ad eius obligatio-
nem compellere non poſſit: leges enim ferre, & ſecun-
dum leges iudicare ad eandem poteſtatem ſpectat, eun-
demque ordinariè oportet eſſe Legiſlatorem, iudicem,
& legum vindicatorem. At de actibus internis ex ſe
6 latentibus humanus Legiſlator iudicare non poteſt;
quia *ſecretorum ſolus Deus cognitor, & iudex eſt, cap. eru-
beſcant, diſt. 32.* & conſtat *ex cap. Reg. 16. ibi: Homines
vident ea quæ patent, Deus autem intuetur cor*: ergo, &c.
7 Tertia ratio eſt (quam affert etiam S. Thom. *1. 2.
quæſt. 104. art. 5.*) quia omnis humana poteſtas, ſiue iu-
riſdictio fundatur in hominum ſocietate, quæ materia-
lis, & ſenſibilis eſt: ergo conueniens videtur, vt ſolum
ſe extendat ad actiones humanas, quatenus in exterio-
rem materiam tranſeunt, & ſigno aliquo externo ma-
8 nifeſtantur: Vnde S. Thom. *cit. art. 5.* ſubdit, quod ho-
mo non tenetur obedire homini, ſed ſoli Deo in iis,
quæ pertinent ad interiorem motum voluntatis, tene-
tur tamen è contra homo obedire homini in iis, quæ
exteriùs per corpus agenda ſunt.

Quod intellige tamen ſi quandoque huiuſmodi ex-
ternæ actiones maneant occultæ per accidens, vt quia à
nemine videntur, ſicque teſtibus deſtituuntur, quapro-
pter Eccleſia punit excommunicatione in Bulla Cœnæ
hæreſim ſufficienter explicatam ſigno externo, quamuis
occulto, qua de re dicebam *ſuprà ſect. 12.* & tradit
9 Nauarr. *cap. 27. num. 56. & cit. cap. cogitationis, num. 7. &
in rubric. de iudic. n. 76.* Vbi rectè ait, occultum eſſe du-
plex; vnum per ſe, quod ſua natura non poteſt probari,
quales ſunt omnes interiores hominis actus, quorum
cognitor ſolus Deus eſt. Alterum per accidens, quod
exterius expreſſum eſt, vt ex ſe deprehendi poſſit, licet à
nemine deprehendatur.

Hinc ſoluuntur caſus ſequentes.

SECTIO XII.

CASVS PRIMVS.

Quid dicendum de eo, qui præſtat opus præceptum, non tamen intendit finem Legiſlatoris præcipientis.

SVMMARIVM.

1 *Præſtans opus præceptum, quatenus ex obiecto, ſeu ſe-
cundum ſpeciem bonum eſt, non violat legem huma-
nam, etiamſi finem, ſeu intentionem Legiſlatoris
præcipientis non intendat, nec aſſequatur; quia re-
ipſa, & in indiuiduo opus malum, ob prauam ſci-
licet circumſtantiam finis exerceat.*
2 *Ieiunans vana gloria cauſa, vel vt gulam piſcibus
oblectet, ideoque legis intentioni repugnet, hoc non
obſtante, quamuis peccet ſaltem venialiter contra
legem naturalem, ac diuinam, Eccleſiaſticum ta-
men ieiunij præceptum non violat.*
3 *Intentio, ac finis præcepti non cadit, imò nec cadere
poteſt ſub præceptum, cùm modus agendi ex virtu-
te, & propoſito honeſtatis omninò intrinſecus ſit,
at non apparens.*
4 *Legiſlator humanus quamuis præcipiendo rem ali-
quam, poſſit efficere, vt qui legem tranſgreditur,
peccet contrà eam virtutem, cuius intuitu lex lata
eſt, non tamen poteſt efficere, vt qui legem obſeruat,
actum talis virtutis exerceat: Nam hoc pendet ex
ſpeciali interna intentione operantis, quam Legiſla-
tor humanus non poteſt præcipere.*
5 *Legiſlator Eccleſiaſticus præſertim in cenſuris feren-
dis, ſi aliquid externum prohibeat attento actu
aliquo interno, prohibeat illud adiuncta conditio-
ne actus interni tanquam conditione ſolum ſine qua
non, talis conditio reſtringit cenſuram iuris, vt in
conſcientia non incurratur propter opus externum
prohibitum; niſi ſolum ex tali affectu interno pro-
cedat tanquam conditione ſine qua non.*

RESpondetur ex dictis corollario præcedenti: Qui 1
præſtat opus præceptum, quatenus ex obiecto, ſeu
ſecundum ſpeciem bonum eſt, non violat legem hu-
manam, etiamſi finem, ſeu intentionem Legiſlatoris
præcipientis non intendat, nec aſſequatur, quin reipſa,
& in indiuiduo opus malum, ob prauam ſcilicet cir-
cumſtantiam finis exerceat, atque ita docet S. Thom. *cit.
q. 100. art. 9.* & Caietan. Medin. & alij complures ibidem.
Verbi gratia, Eccleſia præcipit ieiunium, ſcilicet 2
vnicam refectionem ſine carnibus (cuius præcepti finis
eſt, vt caro ſpiritui ſubiiciatur, & gula frænetur) ſi quis
ieiunet vanæ gloriæ cauſa, vel vt gulam piſcibus
oblectet, ideoque legis intentioni repugnet, is, hoc non
obſtante, quamuis peccet, ſaltem venialiter contra le-
gem naturalem, ac Diuinam Eccleſiaſticam, tamen ieiu-
nij præceptum non violat.
Probatur, quia ex dictis intentio, ac finis præcepti 3
non cadit, imò nec cadere poteſt ſub præceptum, cum
modus agendi ex virtute, & propoſito honeſtatis omni-
nò intrinſecus ſit, & non apparens. Vnde vlterius ſe- 4
quitur, quod quamuis Legiſlator humanus præcipien-
do rem aliquam, poſſit efficere, vt qui legem tranſgredi-
tur, peccet contra eam virtutem, cuius intuitu lex lata
eſt, non tamen poteſt efficere, vt qui legem obſeruat,
actum talis virtutis exerceat: Nam hoc pendet ex ſpe-
ciali interna intentione operantis, quam Legiſlator hu-
manus non poteſt præcipere, vti dicebam. Vnde ſequitur 5
etiam, quod quando Eccleſiaſticus Legiſlator, præſer-
tim in cenſuris ferendis, aliquid externum prohibet, at-
tento actu aliquo interno, prohibeat illud adiuncta con-
ditione actus interni, tanquam conditione ſolùm ſine
qua non Sic v.g excommunicantur *in Clem. 1. de hæretic.*
illi qui ex odio, gratia, vel auaritia omittunt procedere
aduerſus aliquem in cauſa fidei. In hoc enim caſo talis
conditio reſtringit cenſuram iuris, vt in conſcientia non
incurratur propter opus externum prohibitum, niſi ſo-
lum ex tali affectu interno procedat tanquam conditio-
ne ſine qua non, atque ita præter alios notauit Suarez
*lib. 5. de legibus, cap. 29. num. 10. & lib. 4. cap. 13. num. 3.
& 30. & de cenſur. diſp. 4. ſect. 2.*

SECTIO XIII.

CASVS SECVNDVS.

Quid dicendum de eo, qui præſtat opus præceptum ſecundum ſubſtantiam, quamuis non habeat voluntatem implendi præceptum, quin habeat voluntatem contrariam?

SVMMARIVM.

1 *Præſtans opus præceptum ſecundum ſubſtantiam;
quamuis*

Digitized by Google

quamuis non habeat voluntatem implendi præceptum, quin habeat voluntatem contrariam, reuera ſatisfacit præceptu.

2 *Audiens die feſto Miſſam decenter, non aduertens eſſe diem feſtum, ſatisfacit præcepto.*

3 *Item ſi die feſto Miſſam ſimiliter decenter audiat, aduertens eſſe diem feſtum, habeat autem expreſſam intentionem tunc non ſatisfaciendi præcepto, ſed audiendi poſtea aliam Miſſam, ſatisfacit præcepto, ita vt non teneatur audire aliam miſſam: eadem ratio eſt de horis canonicis, & ſimilibus.*

4 *Lex tantùm præcipit voluntariam operis executionem, non verò quaſi reflexam implendi præcepti intentionem, quam, cùm omninò intrinſeca, & occulta per ſe ſit, præcipere non poteſt.*

5 *Proteſtatio contraria facto vim nullam habet.*

6 *Præceptum vt impleatur non requiritur, vt vult Suarez, vt intrà præcepti tempus retractetur actus, ſed ſufficit ſi quis deſiſtat ab actu, idque ſolum ne peccet, Eccleſiam per affectum contemnat, vel etiam ne peccet ex conſcientia erronea, ſi in falſa perſuaſione permanens, errorem non deponat, vel Miſſam iterum non audiat, &c.*

7 *Diſcrimen ſtatuitur inter debitum ex voto, & debitum ex lege: debitum enim & obligatio voti, & cuiuſcumque alterius promiſſionis, prouenit ex voluntate vouentis, vel promittentis, at debitum ſeu obligatio ex lege, vel præcepto prouenit ex voluntate legiſlatoris, vel præcipientis, vnde extendi non poteſt vltra intentionem, & facultatem ipſius legiſlatoris, vel præcipientis.*

8 *Immemor ſe Roſarium vouiſſe Deo, ſi illud recitet, voto ſoluitur.*

9 *Item ſiquis homini promiſit rem donaturus, poſtea immemor promiſſionis donet, eximitur.*

10 *Item ſiquis omiſit recitare officium, & proptereà tenetur beneficij fructus pro rata pauperibus diſtribuere, poſtea immemor talis obligationis eleemoſynas largiatur, obligatione eximitur.*

11 *Excipe ſi ex titulo rigoroſo iuſtitia quis debitor exiſtat, v.g. ex empto, permutato, &c.*

12 *Actus interni licet ab humana poteſtate non poſſint præcipi, vel prohiberi per ſe & directè, poſſunt tamen præcipi, vel prohiberi per accidens, & indirectè, ſeu concomitanter.*

13 *Actiones externa, ac materiales non aliter præcipi, aut prohiberi poſſunt, quàm vt ab internis proficiſcuntur, & his ſecundum eſſe morale informantur, & conſtituuntur.*

14 *Ebrius, dormiens, vel mentis impos, ſi horas canonicas recitet, Miſſam die feſto audiat, &c. non ſatisfacit præcepto Eccleſia, ſed tenetur poſtquam ad mentem redijt, ſi duret tempus præcepti, iterùm Miſſas audire, quia leges & præcepta imponuntur homini, vt humano modo, non autem more brutorum impleat.*

15 *Opus præceptum ſicut non poteſt violari niſi per actum, vel omiſſionem liberam, ſeu humanam, ita nec poteſt impleri, niſi per ſimilem actum.*

16 *Idem dic de inuito, vel coacto, vt ſi vi retentus Miſſa, vel Concioni interſit, non impleat legem, vel præceptum ſuperioris, quia coactio tollit voluntarium, ac liberum, ſine quo lex, vel præceptum nec impleri, nec violari poteſt.*

17 *Doctrina hæc vera eſt vniuerſim, ſi loquamur de formali impletione legis, vel præcepti, ſecus ſi loquamur de materiali executione legis, vel præcepti. Et ratio*

18 *Eſt, quia ſicut homo ſine culpa legem materialiter violare poteſt, ita etiam ſine merito legem materialiter implere poterit, vt in exemplis recenſitis ibid.*

1 RESPONDETUR ex dictis eodem corollario præcedenti: Iſte talis etiam reuera ſatisfacit præcepto; Ita Suar. *lib. 2. de Relig. lib. 4. de hor. canon. cap. 26. & 5. par. tom. 3. diſp. 88. ſect. 3.* Valentia *tom. 3. diſp. 6. q. 10. in fine*, Leſſius *de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 7. dub. 1* Sanchez *lib. 1. moral. cap. 13. n. & 1:* & alij, ex parte contra Nauarrum *de orat. cap. 16 n. 73.* Azor. *tom. 1 lib. 7. cap. 2. q. 3.* & Medio. *Cod de orat q. 16* qui negant partem poſteriorem prædicti caſus.

V. g. ſi quis die feſto Miſſam decenter audiat, non aduertens eſſe diem feſtum, ſatisfacit præcepto, in quo conueniunt Doctores. Item ſi die feſto Miſſam ſimiliter decenter audiat, aduertens eſſe diem feſtum, habeat autem expreſſam intentionem tunc non ſatisfaciendi præcepto, ſed audiendi poſteà aliam Miſſam, ſatisfacit etiam præcepto, ita vt non teneatur audire aliam miſſam (in quo tamen diſcordant Doctores.) Eademque ratio eſt de horis canonicis, & ſimili: quod aduerte pro ſcrupuloſis, qui quando videntur ſibi inter orandum diſtracti, recitant officium cum propoſito poſtea iterum recitandi: Hi enim ſimiliter in tali caſu repetere nec tenentur, ſaltem quando diſtractio ipſorum fuit inuoluntaria. 2 3

Probatur ex dictis etiam, quia lex tantum præcipit voluntariam operis executionem, non verò quaſi reflexam implendi præcepti intentionem, quam, cum omninò intrinſeca, & occulta per ſe ſit, præcipere non poteſt: Ergo cùm opus, quod præcipit, impleas, etſi putes per ignorantiam, vel errorem, te non implere, vel etiam nolis implere, non potes efficere quin impleas, quia proteſtatio contraria facto vim nullam habet. Nec vt impleas præceptum, requiritur (vt vult Suarez) vt intrà præcepti tempus retractes actum, ſed ſufficit, ſi deſiſtas ab actu: Idque ſolum ne pecces, Eccleſiam per affectum contemnendo, quo modo ſolùm peccares, vel etiam ne pecces ex conſcientia erronea, ſi in falſa perſuaſione, quaſi præcepto non ſatisfeceris, permanens, errorem non deponas, vel Miſſam iterùm non audias, horas canonicas iterum non repetas, &c. 4 5

Neque obſtat, ſi dicas: Qui obligatus eſt voto recitandi Roſarij v. g. ſi recitet animo tunc non ſoluendi votum, tenetur iterum recitare: Item qui obſtrictus debito pecuniarum, ſi non vult, dum pecunias ſoluit, debito exolui, ſed vult gratis dare, iterum tenetur ſoluere: Ergo idem dicendum erit in caſu noſtro. 6

Reſpondetur enim, diſparitatem eſſe inter debitum ex voto, vel promiſſione, & inter debitum ex lege, vel præcepto ſuperioris: debitum enim, ſeu obligatio voti, & cuiuſcumque alterius promiſſionis prouenit ex voluntate vouentis, vel promittentis, qui ſicut ab initio pro arbitratu ſuo debitorem ſe conſtituere potuit, ſic etiam in eo debito, ſiue obligatione pro arbitratu ſuo ſimiliter perſeuerare poterit. At debitum, ſeu obligatio ex lege, vel præcepto prouenit ex voluntate legiſlatoris, vel præcipientis, vnde extendi non poteſt vltrà intentionem, & facultatem ipſius legiſlatoris, vel præcipientis: Quare, cùm legiſlator hoc ſolùm præceperit, quinimmò ex dictis hoc ſolùm præcipere potuerit, vt ſcilicèt opus humano modo impleatur, conſequens eſt, quod eo opere præſtito, obligatio neceſſariò extinguatur. 7

Cæterùm, ſi quis immemor, ſe Roſarium vouiſſe Deo, illud recitet, voto ſoluitur: Item, ſi quis homini promiſit rem donaturus, poſteà immemor promiſſionis donet, eximitur: Item, ſi quis omiſit recitare officium, & propterea tenetur beneficij fructus pro rata Pauperibus diſtribuere, poſtea immemor talis obligationis eleemoſynas largiatur, obligatione eximitur, & ſic de aliis, &c. Quamuis diſpar ratio ſit, ſi ex titulo rigoroſo iuſtitiæ debitor exiſtas, v. g. ex empto, permutato, &c. & immemor huius debiti tantundem liberaliter dones: Nam in tali caſu non videris obligatione liberari; quia gratis dare, & ex tali debito dare (ſcilicet iuſtitiæ) pugnant inter ſe, iuxta illud Apoſtoli ad Roman. *Si autem gratia iam non ex operibus* (ideſt, ex operum merito) 8 9 10 11

Digitized by Google

alioquin gratia iam non eſt gratia, ſed debiti retributio: Atque ita docet Ludouic. Lopez *lib. 2. contract. cap. vltimo, §. ſupereſt nunc*, Sanch. *in loc. ſupra cit.* & Paſqual. *in deciſionibus, deciſ. 455.*

12 Aduerte tamen hic, quod licet ab humana poteſtate non poſſint (vt ſuprà dicebam) præcipi vel prohiberi actus interni per ſe & directè, poſſint tamen præcipi, vel prohiberi per accidens, & indirectè, ſeu concomitanter, quatenus requirantur ad moralem ſubſtantiam actuum externorum.

Probatur, quia, cùm homines, qui ſunt membra Reipublicæ, partim interno animo, partim externo, & materiali corpore conſtent, fit vt & interiores hominis actiones non aliter ſub gubernationem Reipublicæ cadere poſſint, niſi quatenus ad externas actiones diriguntur, & has aliquo modo informant. Fit etiam, vt

13 ipſæ actiones externæ, ac materiales non aliter præcipi, vel prohiberi poſſint, quàm vt ab internis proficiſcuntur, & his ſecundùm eſſe morale informantur, & conſtituuntur: Atque ita docent Syluest. *verb. obedientia, q. 1.* Sotus *de iuſt. & iur. lib. 1. q. 5. art. 5.* Medina *q. 100. art. 9. §. Ad vltimum argumentum*, Miranda *in locis ſuprà citatis*, & Suarez *lib. 3. de legibus, cap. 13. n. 2. & ſeqq.*

14 Hinc, ſi Ebrius, dormiens, vel mentis impos horas canonicas recitet, Miſſam die feſto audiat, &c. non ſatisfacit præcepto Eccleſiæ, ſed tenetur poſtquam ad mentem redit, ſi durat tempus præcepti, iterum recitare, iterum Miſſam audire, &c. quia ex dictis leges, & præcepta imponuntur homini, vt ea humano modo, non autem more brutorum impleat: Ergo, ſicuti opus

15 præceptum non poteſt violari, niſi per actum, vel emiſſionem liberam, ſeu humanam, ita nec poteſt impleri, niſi per ſimilem actum, vel omiſſionem.

Idem dicendum eſt de inuito, vel coacto (vt ſi v.g.

16 vi retentus Miſſæ, vel Concioni interſit) quod & is etiam legem, vel præceptum ſuperioris non impleat, quia coactio tollit voluntarium, ac liberum, ſine quo lex, vel præceptum nec impleri, nec violari poteſt, vt ſuprà dicebam. Et videri poterit Sotus *de iuſt. & iur. lib. 1. q. 3. art. 9.* Medina *cit. art. 9.* Sanchez *cit. n. 1.* Suarez *lib. 4. de horis canonicis, cap. 26.* & Azor. *tom. 1. lib. 7. cap. 2. q. 6.*

17 Porrò doctrina hæc vera eſt vniuerſim, ſi loquamur de formali impletione legis, vel præcepti, ad quam ſicut & ad formalem tranſgreſſionem, omninò voluntarium requiritur, quod ſi loquamur de materiali executione legis, vel præcepti, per hanc abſque actione propriè humana, ſeu libera ſatisfieri poteſt materialiter legi, v.g. ſi dormiens ex ſola imaginatione decimas ad Parochum ſuum deferat, vel adactus ad Altare primitias ponat materialiter, is in effectu ſatisfacit legi decimarum, & primitiarum, ita vt alias decimas, & primitias dare non teneatur. Ratio, eſt quia ſicut homo ſine

18 culpa legem materialiter violare poteſt, vt v.g. rem alienam ob inculpatam ignorantiam auferendo, ita etiam ſine merito legem materialiter implere poterit, vt apparet in exemplis iam ſuprà poſitis; & in eo, qui à carnis eſu, vel ab altera refectione ſe abſtinet, eo quod per vim ab aliis id facere prohibetur, quamuis quædam præcepta verſentur circa actiones, quæ in executione ſui voluntarium & liberum intrinſecè inuoluunt, vt propterea à dormiente, ebrio, vel coacto, &c. non poſſint adimpleri. & ſic nec poſſit ab illis legi ſatisfieri. Quò ſpectant exempla ſuprà poſita de auditione Miſſæ, de recitatione Officij, &c. quæ voluntariam animi attentionem requirere videntur.

SECTIO XIV.

Casvs Tertivs.

An caſu, quo præceptum ſub excommunicatione, vel alia iuris pœna ſit impoſitum, is qui inuitus vel coactus illud implet, eam euitet?

SVMMARIVM.

1 *Opus ab Eccleſia præceptum, ſi ſpectata intentione legiſlatoris in executione non requirat concurſum actionis voluntariæ, is qui illud coactus exequitur, euitat cenſuram, ac pœnam, vt ſi v.g. decimarum, vel primitiarum ſolutio ſub pœna excommunicationis præcipiatur, & aliquis vi ductus illas ſoluat.*

2 *Opus ab Eccleſia præceptum, ſi ſpectata eius intentione in executione reali intrinſecè requirat concurſum actionis voluntariæ, ſicut contingit in auditione Miſſæ, &c. tunc is qui inuitus, vel coactus Miſſæ intereſt, videtur pœnam impoſitam non euitare.*

3 *Qui opus qualecumque ſub cenſura prohibitum inuitus intermittit, pœnam impoſitam euitat, vt ſi v.g. ſub pœna excommunicationis interdictum ſit alicubi veſci carnibus in diebus prohibitis, & quis per vim ab iis veſcendis in iis diebus arceatur, quia leges pœnales intelliguntur ſecundùm effectum realem conſummatum.*

4 *Metu quamuis graui ductus, ſi opus, quod in præcepto eſt, exequatur, cenſuram euitat, quia ſatisfacit, & præceptum implet formaliter, vt ſi v.g. puer metu magiſtri motus Miſſam die feſto attentè audiat.*

5 *Metus non tollit voluntarium, ſeu liberum ſimpliciter, ſed tantùm ſecundùm quid.*

6 *Puer, ſi metus ſit cauſa principalis audiendi Miſſam die feſto, ita vt expreſſam intentionem habeat non audiendi miſſam, ſi magiſter abeſſet: Item etiam, ſi oblectatio piſcium ſit cauſa principalis ieiunandi, ita vt ſi tam bonos piſces non haberet, non ieiunaret, implent quidem ij opus ab Eccleſia præceptum, ſed peccant interno affectu contra Religionem, vel virtutem temperantiæ, cuius intuitu lex ab Eccleſia lata fuit.*

8 *Qui pœnitet ſine rationali cauſa, quod Miſſam die feſto audierit, vel quod ſine bonis piſcibus ieiunium ſeruauerit, peccat non contrà opus præceptum, ſed contrà Religionem, & virtutem temperantiæ, quia Eccleſiæ lex directè tantum præcipit attentam Miſſæ auditionem, & eadem lex dum præcipit Miſſam audiri, ieiunare, &c. indirectè efficit, vt propoſitum tam abſolutum, quam conditionatum, quin etiam ſimplex affectus non audiendi Miſſam, ſi non tollat malitiam obiecti, ſit prohibitus.*

Reſpondetur ex dictis: Si opus ab Eccleſia præceptum, ſpectata intentione legiſlatoris, in executione non requirit concurſum actionis voluntariæ, is qui 1
illud coactus exequitur, euitat cenſuram, ac pœnam; vt ſi v.g. decimarum, vel primitiarum ſolutio ſub pœna excommunicationis præcipiatur, & aliquis vi ductus illas ſoluat; Sanchez *lib. 1. moral. cap. 13. num. 6.* & alij paſſim.

Quod ſi autem opus ab Eccleſia præceptum, ſpectata eius intentione, in executione reali intrinſecè requirit 2
concurſum actionis voluntariæ, ſicuti contingit in auditione Miſſæ, &c. Tunc is, qui inuitus, vel coactus Miſſæ intereſt, videtur pœnam impoſitam non euitare,

Sanch.

Sanchez *loco ſupra citato*, & Salas *diſput. 9. ſection. 2. num.* 34. Contra Sotum *lib. 2. de iuſt. & iur. quaeſt. 3. art. 9.* & alios.

3 Cæterum is qui opus qualecumque ſub cenſura pro-
hibitum inuitus intermittit, pœnam impoſitam euitat,
vt ſi verbi gratia ſub pœna excommunicationis inter-
dictum ſit alicubi veſci carnibus in diebus prohibitis,
& quis per vim ab iis veſcendia in iis diebus arceatur,
Sotus *loco ſupra cit.* Suarez *cit. c.* 16. contra Medinam *cit.*
quaeſt. 100. *art.* 9. Ratio eſt, quia leges pœnales, vti dice-
bam, intelliguntur ſecundum effectum realem conſum-
matũ, loquutus ſum autem ſuprà de inuito ſeu coacto:
4 Nam qui metu, quamuis graui ductus, opus quod in
præcepto eſt exequitur, is cenſuram euitat, quin ſatis-
facit & præceptum implet formaliter: vt ſi verbi gra-
tia, puer metu Magiſtri motus Miſſam die feſto atten-
5 tè audiat. Ratio eſt, quia metus non tollit voluntarium
ſeu liberum ſimpliciter, ſed tantùm ſecundùm quid.
Atque ita docent Sotus *cit. lib. 2. quaeſt. 1. art 9.* Sanchez
citato cap. 13. *num.* 7. Salas *citata ect.* 2. Suarez *part.* 3.
tom. 3. *diſput.* 88. *ſect.* 3. & Azor. *tom.* 1. *lib.* 10. *cap.* 12.
quaeſt. 9. quamis contrarium ſentiat S. Antonin. 1. 2.
tit. 9. *cap.* 10. §. 2.

6 Dices, quid ſi metus ſit puero cauſa principalis au-
diendi Miſſam die feſto, ita vt expreſſam intententiu-
nem habeat non audiendi Miſſam ſi magiſter abeſſet?
Item quid, ſi oblectatio piſcium ſit cauſa principalis
ieiunandi, itavt ſi quis tam bonos piſces non haberet,
nollet ieiunare.

7 Reſpondetur, in his caſibus totum opus quod ab
Eccleſia præcipitur, impleri, peccari tamen interno
affectu contra Religionis, vel temperantiæ virtutem,
cuius intuitu lex ab Eccleſia lata fuit. Ratio eſt, quia
Eccleſiæ lex directè tantùm præcipit externã Miſſæ au-
ditionem (ſimile quid dico de opere ieiunij) quam ſi
puer præſtat, opus totum ab Eccleſia præceptum im-
plet, itavt non teneatur aliam Miſſam audire, &c. At
eadem lex, dum præcipit Miſſam audiri, indirectè effi-
cit, vt propoſitum tam abſolutum quàm conditiona-
tum, quin etiam ſimplex affectus non audiendi Miſſam,
ſi non tollat malitiam obiecti, ſit prohibitus, atque
adeò malus moraliter. Sed qui propoſitum iſtud habet:
ſi magiſter abeſſet, vellem negligere Miſſam; vel ſi tam
bonos piſces non haberem, vellem non ieiunare, is in-
terno affectu verſatur circa obiectum prauum & lege
prohibitum, neque tollit malitiam obiecti: ergo com-
mittit peccatum internum contra Religionis, vel Tem-
perantiæ virtutem ab Eccleſiaſtica lege præceptam,
quam legiſlator per ſuam legem hîc & nunc ex iuſta
cauſa poteſt inducere, vti ſupra dicebam.

8 Simili ratione peccat is, quem poſtea ſine rationabili
cauſa pœnitet, quod Miſſam die feſto audierit, vel quod
ſine bonis piſcibus ieiunium ſeruauerit. Suarez *lib.* 3.
de legibus, cap. 13. *n.* 9. & *lib.* 4. *cap.* 13. *num.* 1. Et habe-
tur *in cap. Nulli, diſtinct.* 19. ibi: *Nulli fas eſt, vel
velle, vel poſſe transgredi Apoſtolicæ Sedis præcepta.*

SECTIO XV.

CASVS QVARTVS.

An cùm lex Eccleſiaſtica præcipit externam orationem, præcipiat etiam conſequenter internam animi intentionem, ſeu mentis in Deum eleuationem. Item cùm præcipit Sacramentalem confeſſionem, præcipiat etiam conſequenter internam animi contritionem, vel ſaltem attritionem, &c.

SVMMARIVM.

1 *Lex Eccleſiaſtica cùm præcipit externam orationem, præcipit etiam conſequenter internam animi intentionem, ſeu mentis in Deum eleuationem, quia eſſentia orationis nequit conſiſtere ſine interna animi attentione.*

2 *Lex Eccleſiaſtica cùm præcipit ſacramentalem Confeſſionem, præcipit etiam conſequenter internam animi contritionem, vel ſaltem attritionem; quia neque eſſentia Sacramenti confeſſionis poteſt conſiſtere ſine interno animi dolore, & propoſito non ampliùs peccandi.*

3 *Superior cum præcipit Sacerdoti vt ſacrificet, vel ſacramentum miniſtret, præcipit etiam conſequenter, vt habeat internam intentionem ſacrificandi, baptizandi, vel à peccatis abſoluendi; quia alioquin Eccleſiæ miniſtri non verè, ſed ſimulatè orarent, & ſacramenta miniſtrarent, &c.*

4 *Contrarium videtur non improbabiliter ſaltem ab extrinſeco, dummodò adſit attentio, & deuotio externa, ad quam ſolùm, inquiunt Aduerſarij, poteſt Eccleſia ſuos ſubditos obligare*

5 *Sacrilegus in ſententia aduerſariorum implet præceptum annuæ confeſſionis, licèt eam præmittat voluntariè, inualidam contrà ius diuinum, & vitat etiam pœnam excommunicationis, ſi ea impoſita ſit per conſtitutionem Epiſcopi contra non confitentes ſemel in anno.*

6 *Idque etiamſi abſolutio, vel ob defectum contritionis confitentis, vel ob defectum, aut malitiam confeſſarij, non conferatur.*

7 *Legiſlator, aut Prælatus non poteſt ſub peccato ſimpliciter obligare ſubditos ad habendam intentionem, vel aliam diſpoſitionem accidentalem, ſeu non pertinentem ad ſubſtantiam moralem operis præcepti, v. g. vt ieiunia, & orationes fiant in ſtatu gratiæ.*

8 *Excipe Prælatos Regulares, qui maiorem in ſubditos ſuos poteſtatem habent ratione voti obediendi Prælato, quod habent ſubditi in omnibus, quæ ſecundum Regulam, vel Ordinis conſuetudinem ſibi præcipiuntur.*

9 *Diſcrimen eſt inter Regularium obligationem ex voto obedientiæ, & inter obligationem aliarum perſonarum ex lege ciuili, vel Eccleſiaſtica, quia lex quæ fundatur in iuriſdictione ſolùm, data eſt quantum expedit ad bonum communitatis, & conſequenter ſolùm ad actus externos; At præceptum Regularium fundatur in voluntate, pacto, & promiſſione vouentis.*

10 *Diſpenſatio conceſſa in matrimonio ab Eccleſia cum clauſula, Si factum non fuerit ſub ſpe diſpenſationis, ſi reuera factum fuerit ſub ſpe diſpenſationis, nihilominùs eſt valida, dummodò ſpes non fuerit manifeſtata.*

11 *Voti materia latiùs ſe habet, quàm materia legis, cùm votum maximè ſit de conſiliis, de quibus non eſt lex.*

12 *Poteſtas abſoluendi tam à peccatis internis, quàm externis, poteſt limitari, ſeu cum reſtrictione conferri, & conſequenter peccata mortalia externa, & etiam peccata mortalia interna poſſint reſeruari, quamuis in vſu non ſit, neque expediat, vt reſeruentur etiam peccata interna, quia peccatorum internorum reſeruatio non ita eſt neceſſaria ad gubernationem Eccleſiæ, cùm ea potiſſimum ſpectare debeat externum.*

13 *Homo eſt ſui iuris in iis quæ ad naturam corporis conſeruandam, & propagandam ſpectant, & alteri homini non ſubditus, ſed ſoli Deo: quia omnes homines naturâ ſunt pares in iis quæ pertinent ad corporis conſeruationem, & prolis generationem.*

14 *Serui dominis, & filij parentibus in matrimonio contrahendo, vel virginitate ſeruanda, & ſimilibus non tenentur obedire.*

15 *Subditus tenetur ſuo ſuperiori obedire in iis, quæ perti-*

pertinem ad diſpoſitionem actuum , & rerum humanarum , ſecundùm rationem & qualitatem ſuperioritatis. Vt miles duci in iis , quæ ſpectant ad militiam , &c.

1 RESpondemr ex dictis affirmatiuè , quia neque eſ-
ſentia coorationia poteſt conſiſtere ſine interoa animi attentione.
2 Neque eſſentia ſacramenti confeſſionis poteſt con-
ſiſtere ſine interno animi dolore , & propoſito non am-
3 plius peccandi , &c. quapropter ſimilitet, cùm ſuperior
præcipit ſacerdoti vt ſacrificet , vel ſacramenta miniſtret, præcipit etiam conſequenter, vt habeat internam intentionem ſacrificandi , baptizandi , vel à peccatis abſoluendi , &c. quia alioquin Eccleſiæ Miniſtri non verè , ſed ſimulatè orarent, & ſacramenta miniſtrarent. Tum fideles omnes non verè , ſed per fictionem Sacramenta peterent , atque adeò præcepto Eccleſiæ noo ſatisfacerent.

Atque ita docent Malot *in 4. diſt.* 19. *q.* 7. Caietanns 2.2.*q.*83 *art.*3. & in Summa *verbo Hora*, §. *Ad tertium*, Sot. *de iuſt. lib.* 10 *q.* 5 *art.* 5. Nauarr. *tract. de orat. cap.* 13. *n.* 18. 19. *&* 20. Suarez *tom* 2. *de Relig. lib.* 4. *de horis canon. cap.* 16. *& lib.* 3. *de leg. b. cap.* 3. *n* 10. Leſſius *lib* 2. *de iuſt & iur. cap* 37. *dub.* 11. *n.* 57. Azor. *tom.* 1. *lib.* 10. *cap* 8. *q.* 7. *& cap* 12. *q.* 9. Sanch. *lib.* 1. *moral. cap.* 11. *n.* 3. & alij communiter. Idemque ſentire videtur S. Thom. *in* 4. *diſt.* 15. *q.* 4. *art.* 2. *quaſtiunc.* 4. *ad* 2.

4 Quamuis contrarium , & non improbabiliter , ſal-
tem ab extrinſeco (dummodò adſit attentio , & deuotio externa, ad quam ſolùm , inquiunt aduerſarij , poteſt Eccleſia ſuos ſubditos obligare) doceant alij quamplures , & graues Doctores , vt Gloſſ. *in Clement.* 1. *de celebrat. Miſſarum, verb. fructuum* , Durand. *in* 4. *diſt.* 15. *q.* 12. Palud. *ibidem q.* 5 *art.* 2. *concl.* 4. S. Anton. *par.* 3. *tit.* 13. *cap.* 4. §. 7. (vbi pro iſta ſententia affert Oſtienſem , Vmbertum , & Archidiaconum.) Syluest. *verb. Hora, quaſt.* 11. Roſella *eodem verbo* , §. 3. Angelus §. 27. Tabiena §. 3. Medina *Cod. de orat. q.* 15. *&* 16. Gabriel. *in canon. Miſſa , ſect.* 62. *propoſit.* 1. Coninch. 3. *par. q.* 83. *art.* 6 *dub. vnic n.* 292. & Ioannes Valerus *in differ. vtriuſque fori, verb. Hora canonica, diff.* 1. *per totam* , qui afferunt in terminis ad hanc doctrinam explicandam exemplum , tum de præcepto recitandi horas
5 canonicas , & andiendi Miſſam , tum etiam de præ-
cepto annuæ confeſſionis, ita vt per talem confeſſionem, etiam ſacrilegam , ne dum contra ius diuinum voluntariè inualidam , vitetur non ſolùm pœna excommunicationis Conſtitutionibus Epiſcopalibus contra tale præceptum annuum transgredientes impoſita (vti in terminis docet Henriquez *lib.* 4. *cap* 4. §. 1.) ſed etiam ſatisfiat præcepto Eccleſiæ de annua confeſſione præ-
6 dicta facienda ; Idque etſi abſolutio , vel ob defectum
contritionis confitentis , vel ob defectum , aut malitiam Confeſſarij , non conferatur , ſicuti præter alios docent Palud *in* 4. *diſt.* 17. *q.* 7. Gabriel *ibidem q.* 1. *art.* 3. *dub.* 5. Sylueſter *verb. Confeſſio* 4. *n.* 3. *in fine* , & Victoria *n.* 163. Contra Gugliel. Pariſienſ. *de ſacram pœnit cap.* 14.

Non poteſt tamen legiſlator, aut Prælatus ſub pecca-
7 to ſimiliter obligare ſubditos ad habendã intentionem,
vel aliam diſpoſitionem accidentalem , ſeu non pertinentem ad ſubſtantiam moralem operis præcepti , v. g. vt ieiunia , vel orationes fiant in ſtatu gratiæ , vel vt orationes, vel ſacrificia Deo offerantur ad aliquam particularem intentionem , quia non militat hìc eadem ratio , ſed potius diuerſa , atque ita tenent Suarez *lib.* 4. *de leg. cap.* 13. *n.* 16. & *de cenſur. diſput.* 6. *ſect.* 3. *n.* 20. & alij.
8 Excipe Prælatos Regulares , qui maiorem in ſubdi-
tos ſuos poteſtatem habent, ratione voti obediendi Prælato , quod habent ſubditi in omnibus quæ ſecundùm regulam , vel Ordinis conſuetudinem ſibi præcipiuntur , qua de re Suar. *in cit. lib.* 4. *de leg. cap.* 12. *in fine* ,
Vbi rectè monet , diſcrimen eſſe inter obligationem
aliarùm perſonarum ex lege ciuili, vel Eccleſiaſtica, 9
quia lex fundatur in iuriſdictione , quæ ſolùm data eſt , quantum expedit ad bonum communitatis , & conſequenter ſolùm ad actus externo , quare ſi concedatur
v. g. ab Eccleſia diſpenſatio in matrimonio , ſi factum
non fuerit ſub ſpe diſpenſationis obtinendæ , vel ſub 10
intentione contrahendi cum coniuge coniugis mortui, aliter diſpenſatio conceſſa ſit nulla, locum id habet tantùm , ſi ſpes , vel intentio prodierit in externum, quia, ſi non prodiit in externum, licèt interuenerit in interno, non officit diſpenſationi prædicto modo conceſſæ, ſicuti rectè notauit Hurtad. *de matrim. diſput.* 3 *diffic.* 1. *& diſp.* 26. *diff.* 5. At præceptum Prælati Regularis fundatur in voluntate pacto, ſeu promiſſione vouentis,
quæ quia principaliter fit Deo, & ab ipſo vouente, fieri
poteſt etiam de actu mere interno. Accedit , quod ma- 11
teria voti latius ſe habet , quàm materia legis, cùm votum , maximè ſit de conſiliis, de quibus non eſt lex.
Simili ratione dicendum , quod quia iuriſdictio non 12
minùs ad abſoluendum à peccatis internis, quàm ab externis , conueniente ordine à ſuperioribus ad inferiores Confeſſarios deſcendit , vtraque poteſtas poſſit limitatè , ſeu cum reſtrictione conferri , & conſequenter non ſolùm peccata mortalia externa , ſed etiam peccata mortalia interna poſſint reſeruari : quamuis in vſu non ſit , neque expediat, vt reſeruentur etiam peccata interna , quia peccatorum internorum reſeruatio non ita eſt neceſſaria ad gubernationem Eccleſiæ , cùm Eccleſia potiſſimùm ſpectare debeat externum, qua de re Maior *in* 4. *diſt.* 17. *q.* 5. Bartol. Medina *lib.* 1. *inſtruct. cap.* 10. Graff. *part.* 1. *deciſ. lib.* 1. *cap.* 13. *n.* 71. Llamas *par.* 1. *method. cap.* 7. §. 14. Suarez *de pœnit. diſput.* 19. *ſect.* 3. Henriq. *lib.* 6. *cap.* 14. §. 3. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 8. *n.* 4. & Coninch. *de pœnit. diſput.* 8. *dub.* 11.
Cæterùm quoad ea , quæ ad naturam corporis con- 13
ſeruandam , & propagandam ſpectant , homo eſt ſui iuris , & alteri homini non ſubditus , ſed ſoli Deo, atque ita docet S. Thom. 2. 2. *q.* 105. *art.* 5. *in corpore.* Ratio eſt , quia omnes homines natura ſunt pares in iis,
quæ pertinent ad corporis conſeruationem , & prolis 14
generationem. Vnde non tenentur ſerui dominis , nec filij Parentibus , obedire in matrimonio contrahendo,
vel virginitate ſeruanda , vel ſimili : in iis tamen , quæ 15
pertinent ad diſpoſitionem actuum , & rerum humanarum , tenetur ſubditus ſuo ſuperiori obedire ſecundùm rationem , ſeu qualitatem ſuperioritatis, v. g. Miles exercitus Duci, in iis quæ pertinent ad bellum , ſeruus domino in iis , quæ pertinent ad opera ſeruilia , filius Patri in iis , quæ pertinent ad diſciplinam vitæ , & curam domeſticam.

SECTIO XVI.

Exempla , in quibus Hæreticorum pœnæ non incurruntur , ex eo , quod hæreſis interna non ſufficienter explicetur , vel conſummetur in externo.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum pœnas non incurrit, qui intus aſſentiens huic hæreſi, v. g. Chriſtus non eſt homo , ſolùm proferat iſta verba : Non eſt homo, quia hæc verba non ſufficienter hæreſim explicant in externo, non exprimens de quo ſubiecto loquatur , niſi forſan id ex adiunctis colligi poſſit.*

2 *Hæreticorum pœnas non incurrit qui hæreſim in mente detentam ſcribit characteribus, qui à nemine quàm à ſeipſo poſſint intelligi, ita vt ex tali ſcriptura ab Eccleſia conuinci non poſſit.*

3 *Hæreticorum pœnas non incurrit , qui interiùs hæreticus exteriùs moueat caput ; vnde nemo poſſit, colligere*

colligere id ipſum facere ad hæreſim profitendam, niſi priùs dixiſſet.

4 *Hæreticorum pœnas non incurrit ſimiliter interius hæreticus, ſi libros hæreticorum legentem audiat, vel libros eorum imprimat, vel imprimi faciat, vt hæreticis in eorum hæreſi fauorem præſtet, quia huiuſmodi ſigna paſſim communia ſunt.*

5 *Item neque incurrit qui interius hæreticus recitatiuè ſolùm hæreſim ſuam profert, dicendo, in mente habui talem hæreſim; niſi de præſenti ex circumſtantiis colligi poſſit te eam habere.*

6 *Neque incurrit, etſi meritò puniri poteſt, ſi ſimiliter interius hæreticus, dicat ſe hæreſim quandam aliquando ſectatum fuiſſe, vel propoſitum habere illam ſectandi; quia nec in tali caſu præſentem hæreſim indicat, ſed tantùm præteritam, vel propoſitum futuræ.*

7 *Neque incurrit, ſi hæreſim quam in animo conceptam habet, in ſomno, vel ebrietate proferat, quia hæreſis conſiſtit, & perficitur in intellectu, per ſigna autem exteriora ſolùm manifeſtatur: Et conſequenter prolatio dogmatis hæretici non eſt peccatum externum hæreſis, niſi ab interna intellectus hæreſi procedat, & exprimatur, quod fieri non poteſt in ebrio, &c.*

8 *Homicidium verò conſiſtit & perficitur in externo opere, conſequenter eſt verum peccatum homicidij, tametſi fiat ab ebrio, qui tunc nihil aduertit; dummodò aduerterit priùs.*

9 *Hæreticorum pœnas neque incurrit, ſi pariter interius hæreticus, reuera non dormiens, ſed fictione ſomni occulta per ſe, & purè mentali, nullo ſigno eam probabiliter indicante ſignificata, ſomnum fingens, ita vt omnes adſtantes ſibi perſuadeant dormire, hæreſim ſuam internam exteriùs proferat.*

10 *Neque ſimulans amentiam incurrit hæreticorum pœnas, licet hæreſim ſuam proferat; vt quamuis in externum eam proferat, hæreticus tamen ex verbis ipſius non intelligatur.*

11 *Neque etiam incurrit is, qui ſimiliter interius hæreticus hæreſes ſuas internas profert in comœdiæ hæretici perſonam agens; cum ex circumſtantiis comœdia per ſe hæreticus non appareat.*

12 *Limita, ſecùs eſſe, ſi quis humano modo poſſet prudenter colligere tales homines non dormire, non inſanire, non comœdiam reuera agere, ſed ſimulare, abſque dubio hi ſunt tunc hæretici externi, & Bullæ Cœnæ pœnas, ac reſeruationem incurrunt; quia tunc hæreſis eſſet occulta per accidens, non autem occulta per ſe.*

QVoad hæc tamen exempla vide, quæ dicebam ſuprà *corollario 10. in princ.* & quæ dicebam etiam ſuprà *dub. 12.*

1 Primò igitur ex dictis, hæreticorum pœnas non incurris, ſi intus aſſentiens huic hæreſi v. g. *Chriſtus non eſt homo*, ſolùm proferas iſta verba, *non eſt homo*, quia hæc verba non ſufficienter hæreſim explicant in externo, ita vt Eccleſia de ea cognoſcere & iudicare poſſit: quandoquidem talia verba proferens non exprimis de quo ſubiecto loquaris; niſi forſan id ex adiunctis colligi poſſit, ſicuti notauit Caſtr. *lib. 2. de hæret. punit. cap. 18.* Vaſq. *tract. de beneficiis cap. 4. num. 90.* & Sanch. *lib. 2. moral. cap. 8. num. 8. & 10*

2 Secundò hæreticorum pœnas non incurris, ſi hæreſim in mente detentam ſcribas caracteribus, qui à nemine, quàm à te ipſo poſſint intelligi, ita vt ex tali ſcriptura ab Eccleſia conuinci, vel iudicari non poſſis.

3 Tertiò neque incurris, ſi interiùs hæreticus, exteriùs moueris caput; vnde nemo poſſit colligere, id te facere ad hæreſim profitendam: Niſi priùs dixiſſes, te ad illam profitendam vti velle huiuſmodi ſigno, quia tunc per id iam ſatis eam explicuiſſes.

Quartò neque incurris, ſi ſimiliter interiùs hæreticus libros hæreticorum legentem audias, vel libros 4
eorum imprimas, vel imprimi facias, vt hæreticis in eorum hæreſi fauorem præſtes; quia huiuſmodi ſigna cum paſſim communia ſint inter hæreticos, & catholicos, ad hæreſim internam explicandam non ſunt ſufficientia.

Quintò neque incurris, ſi etiam interiùs hæreticus 5
recitatiuè ſolùm hæreſim tuam proferas, dicendo: In mente habui talem hæreſim, niſi ex circumſtantiis colligi poſſit, adhuc de præſenti te talem hæreſim in mente fouere.

Sextò neque incurris, etſi meritò puniri poſſis, vti 6
docet Sayr. *de cenſur. lib. 3. cap. 4. num. 31.* Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 10. quæſt. 6.* Simanch. *de cathol. inſtitut. tit. 42. num. 9 & 10.* & Sanch *cit. cap. 8. num. 21. & 22.* ſi ſimiliter interiùs hæreticus dicas, te hæreſim quandam aliquando ſectatum fuiſſe, vel propoſitum habere illam ſectandi, quia nec in tali caſu præſentem hæreſim indicas, ſed tantùm præteritam, vel propoſitum futuræ, cum quo rectè conſiſtere poteſt, vt ita loquens veram de præſenti fidem retineas: Sanchez *cit. n. 21.* & alij.

Septimò neque incurris, ſi hæreſim, quam in animo 7
conceptam habes, in ſomno, vel ebrietate proferas; quia magnum diſcrimen eſt inter homicidium, furtum, & ſimilia peccata, quæ conſummantur opere externo, & inter hæreſim, cuius materia conſummatur in interno; Nam qui in ebrietate hominem occidit v. g. cum ſciret, ſe in ebrietate rixari, & verberare conſueuiſſe, & propterea à vino abſtinere ſe debere, irregularitatem, excommunicationem, & alias pœnas incurrit, non ſic eaſdem pœnas, vel ſimiles incurrit, qui in ebrietate hæreſim profert, licèt ſciuerit, ſe, cum ebrius eſt, de fide diſputare, & hæreticas ſuas opiniones proferre. Ratio diſcriminis eſt, quia hæreſis conſiſtit, & perficitur in intellectu, per ſigna autem exteriora ſolùm manifeſtatur; conſequenter prolatio dogmatis hæretici non eſt peccatum externum hæreſis, niſi ab interna intellectus hæreſi procedat, & exprimatur: At in ebrio non procedit ab hæreſi interna, ſeu mentali, ſed ſolùm ex imaginatione, & conſuetudine: Ergo &c. Homicidium verò conſiſtit & perfici- 8
tur in externo opere; conſequenter eſt verum peccatum homicidij, tametſi fiat ab ebrio, qui tunc nihil aduertit; dummodò aduerterit priùs, cum cauſam præbuit, ob quam indirectè, & imputatiuè cenſetur ipſi homicidium voluntarium.

Octauò neque pœnas hæreticorum incurris, ſi ſimi- 9
liter interius hæreticus, re vera non dormiens, ſed fictione ſomni occulta per ſe, & purè mentali, nullo ſigno eam probabiliter indicante ſignificata, ſomnum fingens, ita vt omnes adſtantes ſibi perſuadeant, te dormire, hæreſim tuam internam exteriùs proferas. Sicut neque incurrit is, qui hæreſim ſuam profert, 10
amentiam ſic aptè ſimulans, vt quamuis in externum eam proferat, hæreticus tamen ex verbis ipſius non colligatur. Nec etiam incurrit is, qui ſimiliter interius 11
hæreticus hæreſes ſuas internas profert in comœdia, Hæretici perſonam agens; cum ex circumſtantiis comœdiæ per ſe hæreticus non appareat, in quo ſatis differt ab hæretico externo; ſiquidem hæreticus externus ad ſummum eſt occultus per accidens, cùm ſi pro hæretico non cognoſcatur ab aliis, ſit ex defectu audientium, non ex defectu ſui. At in caſu noſtro non eſt ex defectu audientium, ſed ex defectu ſui loquitur enim in circumſtantiis, in quibus non manifeſtantur hæreſes ipſius, ſed potius eius, cuius perſonam in comœdia agit: ergò

Quod vlteriùs probatur, quia ſicuti ſigna imperfecta ſolent ex circumſtantiis hæreſim, & animum occultum perfectè ſignificare, ita è contra ſigna perfecta poſſunt ob circumſtantias eadem occultare.

Confirmatur, quia nemo, quamuis ſtudio fidei fla-

Digitized by Google

gret, hæreſim ſuſpicatur in loquente, quem dormire, vel inſanire credit, vel agere comœdiam videt, ſed omnia verba illius cum riſu recipit: At, vt hæreſis ſit externa, requiritur, quod ex ſigno aliquo poſſimus illam, tanquam quandam rem exteriùs ſignificatam, prudenter colligere: Nam, ſi non per accidens, ſed per ſe nequimus mentem loquentis hæreticam interpretari, hæreſis eſt per ſe occulta & interna.

12 Interim tamen dicendum arbitror, quod ſi quis humano modo poſſet prudenter colligere tales homines non dormire, non inſanire, non comœdiam reuera agere, ſed ſimulare, abſque dubio hi ſunt tunc hæretici externi, & Bullæ Cœnæ pœnas, ac reſeruationem incurrant. Ratio, quia tunc hæreſis eſſet occulta per accidens, non autem, ſicuti nunc eſt in caſibus poſitis, occulta per ſe. Videri poterit Henriq. *lib.6.cap.14.n.6. littera I.* Caſtr. *de iuſt. hæretic. punit. cap.18.* Azor. *lib.8. cap.10. quæſt.6.* Granad. *in 2. 2. controuerſ.1. tract.15. diſp.13.n.14.* Simanch. *de cathol. inſtit. tit.42. n.10.* & Merolla *tom.1. diſp.1. cap.2. num.387. & 401.*

At de hac tota dubitatione vide quæ dicam infrà *dub. 49. Petitione 4.*

SECTIO XVII.

COROLLARIVM VNDECIMVM.

Quid dicendum de eo, qui actu conſummauit hæreſim perfectè in interno, eandem tamen, licet aliquo modo, non tamen omni modo perfectè actu conſummauit in externo?

SVMMARIVM.

1 *Qui actu conſummauit hæreſim perfectè in interno, eandem tamen, licet aliquo modo, non tamen omni modo perfectè conſummauit in externo, non incidit in pœnas hæreticorum, & abſolui ideò poteſt a quolibet approbato confeſſario, niſi caſus ſit reſeruatus Epiſcopo, vel Inquiſitori.*

2 *Cenſura quotieſcumque in iure propter aliquod delictum fertur, ſemper, niſi aliud exprimatur, intelligi debet de delicto in genere ſuo ex omni parte perfectè conſummato.*

3 *Attentans percutere Clericum, ſi in affectu non percutit illum, vel quia errauit in perſona, vel quia detentus fuit ab aliquo, non contrahit excommunicationem Canonis ſi quis ſuadente diabolo.*

4 *Qui percutit, vulnerat, vel mutilat aliquem, ſi non ſequitur mors, non contrahit cenſuram ob homicidium latam, quouſque ſequatur mors; adeò quod ſi nunquam ſequatur mors, quamuis impedita miraculosè, nunquam cenſuram contrahit.*

5 *Scribens ad aliquem, v.g. ad Monialem, non contrahit cenſuram latam ob ſcribendum ad illum quouſque perueniat ad illum ſcriptura, quia tunc ſolùm opus ſcribendi conſummatum cenſetur.*

6 *Conſulens, vel mandans opus, cui eſt annexa cenſura, cenſuram non contrahit; quamuis ex conſilio, vel mandato ſequatur opus, niſi cenſura etiam ad conſulentes vel mādantes extendatur; quia qui conſulit, vel mādat opus, phyſicè, & in rigore non efficit opus.*

7 *Cenſura quamuis feratur etiam ob conſilium, vel mandatum, adhuc non contrahitur, niſi ſequatur opus, & non antequam ſequatur opus, & propterea ex conſilio vel mandato ſequatur opus, non autem aliundè.*

8 *Excipe, niſi cenſura principaliter feratur etiam ob conſilium, vel mandatum ad opus, quia tunc ſtatim dato conſilio, vel mandato cenſura contrahitur, etiam antequam ſequatur opus; quin & quamuis nunquam ſequatur opus.*

9 *Mandantes aliquem occidi per aſſaſſinos incidunt ſtatim in pœnam cap. de homicidio in 6. quamuis nunquam ſequatur homicidium per aſſaſſinos; quæ excommunicatio non ampliùs nunc locum habet.*

10 *Religioſi mendicantes, qui animo ſcilicet exterius expreſſo retrahendi populum à ſolutione decimarum aliquid in concionibus docent, ſtatim excommunicati ſunt, licet a ſolutione decimarum populus non retrahatur in effectu.*

11 *Excommunicatio fertur in Bulla Gregorij XIII. aduerſus eos, qui cum aliquo influxu vel affectu conſulunt aliquibus duellum, quam excommunicationem licet non contrahant principales, niſi ſequatur duellum, contrahunt tamen conſulentes etiamſi non ſequatur duellum, dummodò ex vi conſilij ipſorum ſecutus fuerit acceſſus vtriuſque principalis ad locum deſtinatum duello.*

12 *Hæreticorum pœnas non incurrit, qui hæreſim ſuam manifeſtat ſolùm ad petendum conſilium, vel ad illam explicandam confeſſario: Neque qui hæreſim ſuam inter peccata ſcribit, vt eam confeſſionis Sacramento ſubijciat; quia tales actus non ſunt moraliter mali.*

13 *Neque pœnas hæreticorum incurrit, qui hæreſim ſuam iocosè tantùm, & non aſſertiuè profert, ita ſcilicet vt de ipſo hæreſis præſumi non poſſit.*

14 *Neque incurrit, qui hæreſim ſuam profert indeliberatè, eo quod abſque vlla aduertentia, quia huiuſmodi actus non eſt humanus.*

15 *Neque incurrit qui profert etiam cum aliqua deliberatione, quæ tamen ſola ſufficiat ad peccatum veniale, non autem ad mortale.*

16 *Neque incurrit qui tantùm prodit per opus externum, quod præſcindendo ab actu interno, peccatum mortale non eſt, vt ſi quis motus hæreſi interna comedit in diebus prohibitis carnem in modica quantitate, quæ non ſufficiat ad peccatum mortale, &c.*

17 *Præceptum Eccleſiæ de non veſcendo carnibus eſt negatiuum, & præceptum naturale de non furando negatiuum eſt, & tamen ſicut in iſto excuſat à mortali peccato paruitas materiæ, debet etiam excuſare in illo, non enim maior eſt obligatio præcepti poſitiui, quàm naturalis.*

18 *Hæreticorum pœnas non incurrit in ſententia prædictorum, qui ſigna dat internæ hæreſis in quantitate tam leui, vt ex ſe ſufficiens non ſit ad peccatum mortale, ſiquidem excommunicatio & reſeruatio non eſt de peccato mortali interno ſumpto ſolitariè; ſed de peccato mortali interno, prout eſt coniunctum cum mortali externo, quod explicet externum.*

19 *Percuſſor clerici, ſi percuſſio ſit leuis, non incurrit excommunicationem Canonis ſi quis ſuadente diabolo.*

20 *Doctrina prædictorum authorum & exemplum totaliter, & vniuerſim non omninò probatur, quia fieri poteſt, vt aliquando tales circumſtantiæ concurrant, vt etiam modica carnis comeſtio ſit ſufficiens proteſtatio hæreſis internæ. Vt ſi v.g. inter alios cibos proponatur caro hac expreſſa intentione, vt Lutherani a Catholicis diſcernantur.*

21 *Occultus hæreticus ſine contraria proteſtatione vel modicum carnis comedat, quamuis peccet ſolum venialiter aduerſus Eccleſiaſticam legem ex motiuo temperantiæ latam, peccat tamen mortaliter, & excommunicationem incurrit, quatenus hæreſim ſuam ſufficienter explicat, ac profitetur.*

22 *Lutheri hæreſim intus occultè fouens, ſi idcircò à M[illegible]æ ſacrificio, vel ſacra communione ſe abſtineat, vel coram ſanctiſſimo Sacramento genu non flectat, vel caput non denudet, ſi attentis circumſtantiis perſonæ, loci, temporis, &c. talis omiſſio cenſeri poſſit virtualis profeſſio ſecta hæreticæ, excommunicationem incurrit, ſecus autem ſi circumſtantiæ adſint, propter quas alicui iuſtæ excuſationi talis omiſſio adſcribi poſſit.*

Lutheri

Digitized by Google

23 *Lutheri hæreſim intùs tenens, ſi die ab Eccleſia interdicto carnem comedat, & ex circumſtantiis perſonæ, loci, & temporis determinari poſſit, quod id faciat ad hæreticæ ſectæ profeſſionem; hæreticus cenſetur, & excommunicationem incurrit.*

1 RESpondetur ex dictis, quod neque talis incidat in pœnas hæreticorum, & conſequenter (modo, quo ſuprà dicebam) abſolui poſſit à quolibet approbato Confeſſore.

Probatur ex dictis etiam; quia cenſuræ, & pœnæ delictum aliquod afficientes, cum, vtpotè odioſæ, ſtrictam habeant interpretationem, non contrahuntur, niſi ob delictum verum, & ex omni parte perfectè conſummatum. Accedit quod Eccleſia magis attendit externum, quàm internum, vt ſuprà etiam dicebatur.

Atque ita docent Suarez *de cenſur. diſp. 4. ſect. 3. n. 4.* Corduba *lib. 4. q. 13.* Simanch. *de catholic. inſtitut. tit. 42. n. 9.* Azor. *tom 1. lib. 8. cap. 10. quæſt. 5.* Auila *part. 2. cap. 5. diſp. 3. dub. 5. propoſ. in 3. part. quæſt. 1. de cenſur. in communi dub 6. n. 45.* Sanch. *de matrim. lib. 3. diſp. 1. n. 5. & lib. 2. moral. cap 8. n. 7. & ſeqq.* Sà *verbo hæreſ. n. 1.* & Becanus *de fide cap. 15. quæſt. 8. n. 8.*

2 Quotieſcumque igitur in iure fertur cenſura propter aliquod delictum, ſemper (niſi aliud exprimatur) intelligi debet de delicto in genere ſuo ex omni parte perfectè conſummato: Atque ita colligitur etiam *ex cap. perpetuæ ſanctitatis, de elect. in 6.* vbi dicitur, quod ſcienter eligentes indignum non incurrant iuris pœnas, niſi adeò in eo perſtiterint, vt ex votis ipſorum electio in effectu ſequatur. Vndè & dici conſueuit, quod lex imponens pœnam ſtrictè ſit interpretanda; quia odia ſunt reſtringenda.

3 Hinc, qui attentat percutere Clericum, ſi in effectu non percutit illum, vel quia errauit in perſona, vel quia detentus fuit ab aliquo, non contrahit excommunicationem Canonis *ſi quis ſuadente diabolo.*

4 Item, qui percutit, vulnerat, vel mutilat aliquem, ſi non ſequitur mors, non contrahit cenſuram ob homicidium latam, quovſque ſequatur mors; adeò quod, ſi nunquam ſequitur mors, quamuis impedita miraculosè, nunquam cenſuram contrahit; quia quamuis ante mortem actio mortis ex parte delinquentis ſit conſummata, conſummata tamen non eſt, provt ſignificatur nomine homicidij, quod propriè ſumptum ſignificat actionem delinquentis, quatenus coniunctam cum morte.

5 Item, qui ſcribit ad aliquem (v. g. ad monialem) non contrahit cenſuram latam ob ſcribendum ad illum, quovſque perueniat ad illum ſcriptura; quia tunc ſolum opus ſcribendi conſummatum cenſetur.

6 Item, qui conſulit, vel mandat opus, cui eſt annexa cenſura, cenſuram non contrahit, quamvis ex conſilio vel mandato ſequatur opus, niſi cenſura etiam ad conſulentes, vel mandantes extendatur, quia qui conſulit, vel mandat opus, phyſicè & in rigore non efficit opus.
7 Quin addo, quod, quamuis cenſura feratur, etiam ob conſilium, vel mandatum, adhuc cenſura non contrahitur, niſi ſequatur opus, & non ante quàm ſequatur opus, & præterea ex cõſilio, vel mandato ſequatur opus,
8 non autem aliundè: Excipe niſi cenſura principaliter feratur etiam ob conſilium, vel mandatum ad opus, quia tunc ſtatim, dato conſilio, vel mandato, cenſura contrahitur, etiam antequam ſequatur opus, quin & quamuis nunquam ſequatur opus: quia in tali caſu, etiamſi non ſequatur opus, conſummatum eſt mandatum, vel conſilium ad opus: quod conſilium, vel mandatum principaliter etiam annexam cenſuram habet, ſicut & opus.

9 Sic fertur excommunicatio *in cap. de homicidio in 6.* aduerſus eos, qui mandant aliquem occidi per aſſaſſinos; quapropter tales mandantes ſtatim dato mandato, excommunicationem incurrunt quamuis nunquam ſequatur homicidium per aſſaſſinos. Hæc tamen excommunicatio non ampliùs nunc locum habet.

Sic etiam fertur excommunicatio in Clement. *de pœnis, cap. 1.* contrà Religioſos mendicantes, qui animo, ſcilicet exteriùs expreſſo retrahendi populum à ſolutione decimarum aliquid in concionibus docent: Nam ideò ſtatim excommunicati ſunt, licet à ſolutione decimarum populus non retrahatur in effectu. 10

Sic etiam tandem fertur excommunicatio in Bulla Gregorij XIII. aduerſus eos, qui cum aliquo influxu, vel effectu conſulunt aliquibus duellum; quam ex-
excommunicationem licet non contrahant principa- 11
les, niſi ſequatur duellum, ſicut ex probabili ſententia Doctorum docent Sanchez *lib. 2. moral. cap. 39.* & Megalius *in 3. part. lib. 4. cap. 4. quæſt. 2.* contrahunt tamen conſulentes, etiamſi non ſequatur duellum, dummodo ex vi conſilij ipſorum ſecutus fuerit acceſſus vtriuſque principalis ad locum deſtinatum duello, ſecus ſi ſecutus non fuerit talis acceſſus, & dummodò per ipſos conſulentes non ſteterit, quominùs ſequatur duellum, ſecus, ſi per ipſos ſteterit, qua de re videri poterit Sanch. *loco ſuprà citato*, Filiuc. *tom. 2. tract. 15. cap. 1. quæſtione 5.* & Bonacina *tomo 3. diſputat. 2. quæſtione 3. punct. 48.*

Ex dictis igitur in principio huius corollarij ſequi- 12
tur, quod pœnas hæreticorum non incurrit, qui hæreſim ſuam manifeſtat ſolùm ad petendum conſilium, vel ad illam explicandam confeſſario: Neque incurrit, qui hæreſim ſuam inter peccata ſcribit, vt eam confeſſionis Sacramento ſubiiciat, quia tales actus non ſunt moraliter mali, quin potius laudabiles, quos propterea Eccleſia non intendit impedire, & multo minùs punire.

Sequitur ſecundò, quod neque pœnas hæretico- 13
rum incurrit, qui hæreſim ſuam iocosè tantùm, & non aſſertiuè profert, ita ſcilicet, vt de ipſo hæreſis præſumi non poſſit; quia talis actus, vtpotè non mortiferus, tot & tantis pœnis non ſubiicitur.

Sequitur tertiò, quod neque incurrit, qui hæreſim 14
ſuam profert indeliberatè, eo quod abſque vlla aduertentia, quia huiuſmodi actus non eſt humanus, ac proinde talis, vt ad tantam pœnam contrahendam ſufficiens ſit.

Sequitur quartò, quod neque incurrit, qui profert 15
etiam cum aliqua deliberatione, quæ tamen ſolùm ſufficiat ad peccatum veniale, non autem ad mortale: neque incurrit, vt docent Henriquez *lib. 6. cap. 14. num. 6. litt. I.* Sanchez *vbi ſuprà num. 27.* & Hurtad. de
Mendoz. *de fide vol. 1. diſp. 83. ſect. 3. §. 11.* qui tantùm 16
prodit per opus externum, quod præſcindendo ab actu interno, peccatum mortale non eſt, vt ſi quis, v. g. motus hæreſi interna, comedit in diebus prohibitis carnem in modica quantitate, quæ non ſufficiat ad peccatum mortale; quod verum eſt, inquiunt ipſi, tametſi ſingulis diebus prohibitis modicam quantitatem carnis comederet, quinimò, tametſi à principio ſingulis diebus prohibitis modicam quantitatem car-
nis comedendi voluntatem expreſſam haberet. Neque 17
obſtat, ſubdunt iidem, quod præceptum Eccleſiæ de non veſcendo carnibus ſit negatiuum: Nam præceptum naturale de non furando negatiuum eſt, & tamen in iſto excuſat à mortali peccato paruitas materiæ; ergo & in illo: Non enim maior eſt
obligatio præcepti poſitiui, quàm naturalis, quare 18
dicendum eſt (inquiunt iidem) quod pœnas hæreticorum non incurrat, qui ſigna dat internæ hæreſis in quantitate tam leui, vt ex ſe ſufficiens non ſit ad peccatum mortale, ſiquidem excommunicatio, & reſeruatio non eſt de peccato mortali interno, ſumpto ſolitariè, ſed de peccato mortali interno, provt eſt coniunctum cum mortali externo, quod expli-
cet internum. Et confirmant, quia excommunicatio- 19
nem Canonis *ſiquis ſuadente diabolo*, non incurrit percuſſor Clerici, ſi percuſſio ſit leuis, & venialis, eſto mortalis exiſtat per relationem ad prauum actum internum.

20 At hæc iſtorum Authorum doctrina & exemplum
taliter & vniuerſim mihi non omnino probatur, quia
fieri poteſt, quod aliquando tales circumſtantiæ con-
currant, vt etiam modica carnis comeſtio ſit ſufficiens
proteſtatio hæreſis internæ: vt ſi verbi gratia inter alios
cibos proponatur caro hac expreſſa intentione, vt Lu-
therani à Catholicis diſcernantur. In quo caſu occul-
21 tus hæreticus, ſi ſine contraria proteſtatione vel mo-
dicum carnis comedat, quamuis peccet quidem ſo-
lùm venialiter aduerſus Eccleſiaſticam legem ex mo-
tiuo temperantiæ latam, peccat tamen mortaliter, &
excommunicationem incurrit, quatenus hæreſim ſuam
ſufficienter explicat & profitetur. Quare diſcrimen eſt
inter externum peccatum percuſſionis, & externum
peccatum hæreſis, quod illud in praui propoſiti exe-
cutione, hoc verò in hæreſis internæ completæ mani-
feſtatione conſiſtit: ſicuti præter alios rectè notauit
Viualdus *in explanatione Bullæ, caſu 1. num.3.* & ſic re-
torquetur contra aduerſarios argumentum; nempe,
quod ſicut excommunicationem incurrit qui propo-
ſitum percutiendi Clericum ſufficienter exequitur, ita
ſimiliter incurrit etiam excommunicationem, qui hæ-
reſim in interno conſummatam ſufficienter explicat &
profitetur: ſecus ſi explicet & profiteatur inſufficien-
ter, & imperfectè, ſicuti ſupra dicebam.

22 Sequitur quintò reſolutio illius quæſtionis: An ex-communicationem incurrat, qui verbi gratia Lutheri hæreſim intus occultè fouens, ideirco à Miſſæ ſacrificio, vel ſacra Communione ſe abſtinet, vel coram Sanctiſſimo Sacramento genu non flectit, vel caput non denudat, &c. Reſpondetur enim ex dictis cum Caietano 2.2.*quæſt.*11. *artic.*4. & Azor *tom.*1. *lib* 8. *capit.*9. *quæſt.vltima*, Tolet. *lib.*1.*cap.*19. & Sanch. *lib.*2.*moral. cap.*8. *num.*6. quod ſi attentis circumſtantiis perſonæ, loci, temporis, &c. talis omiſſio cenſeri poſſit virtualis profeſſio ſectæ hæreticæ, excommunicationem incurrat; ſecus autem ſi circumſtantiæ adſint, vt huiuſmodi omiſſio obliuioni, vel ſaltem iuſtæ excuſationi probabiliter adſcribi poſſit, etiamſi reuerà ex animo hæretico proficiſcatur.

23 Sequitur ſextò reſolutio illius alterius quæſtionis: An excommunicationem incurrat, qui ſimiliter tenens intus hæreſim Lutheri, die ab Eccleſia interdicto carnem comedat. Reſpondetur enim etiam ex dictis, quod carnis comeſtio in die interdicto ſecundum ſe indifferens ſit, & non proteſtatiua hæreticæ ſectæ, ſed tamen per circumſtantias perſonæ, loci, temporis, &c. determinari poſſit ad hæreticæ ſectæ profeſſionem, ſiue in parua, ſiue in magna quantitate fiat, vti ſupra dicebam, quamuis in magna quantitate facilius res locum habeat. Quod forſan intelligunt Henriquez, Sanchez & Hurtadus de Mendoza, ſupra diſtinguentes de comeſtione carnis mortifera, vel non mortifera, ſeu in magna, vel modica quantitate, contra præceptum Eccleſiæ carnis comeſtionem prohibentis. At de tota hac dubitatione, vide quæ dicam infra *dubit.*49. *petitione* 4.

SECTIO XVIII.

COROLLARIVM DVODECIMVM.

Quid dicendum de eo, qui quamuis certò conſummauerit hæreſim perfectè in interno, dubitat tamen, an eandem conſummauerit perfectè etiam in externo; vel è contra, quamuis certò conſummauerit perfectè in externo, dubitat tamen, an conſummauerit perfectè etiam in interno. Verbi gratia ſi certò protulit, Spiritum Sanctum non procedere à Filio, dubitat verò, an pro tunc in mente ita reuerà ſenſerit?

SVMMARIVM.

1 *Dubitans, an conſummauerit perfectè hæreſim in externo, qui eam in interno certè conſummauit perfectè, vel è contra: verbi gratia ſi certò protulit, Spiritum Sanctum non procedere à Filio; dubitat verò, an pro tunc in mente ita reuerà ſenſerit, non incidit in excommunicationem Bullæ Cœnæ, cæteraſque pœnas hæreticorum.*

2 *Caſus ſiue facti, ſiue iuris dubius non venit appellatione caſus reſeruati, cùm reſeruatio ſit odioſa.*

3 *Inceſtus impuberum, & eorum qui extra vas ſemen emiſerunt, non cenſetur: & meritò, quia crimen non intelligitur niſi demonſtretur, neque intelligitur niſi ſit perfectè conſummatum.*

4 *Conatus, vel attentatio inceſtus, vel homicidij non eſt propriè inceſtus, aut propriè homicidium: & ideò non venit nomine caſus reſeruati, ſecus autem eſt, ſi ipſa criminis attentatio expreſſis verbis reſeruetur, quia de peccatis etiam internis reſeruatio fieri poteſt.*

5 *Caſus, ſi dubium ſit, an ſit reſeruatus, abſolui poteſt etiam à Confeſſariis qui non habent poteſtatem ſuper caſus reſeruatos: quia cùm reſeruatio odioſa ſit, ſtrictè interpretanda eſt.*

6 *Limitatio quam adhibent Sanchez, & Bonacina in caſu quo eſſet pro illius peccati commiſſi veritate præſumptio fori interni: quod tunc ſtante tali præſumptione poſſeſſio ſit pro certitudine peccati; cùm pro eo ſit poſſeſſio, pro quo eſt fori externi præſumptio; non probatur, & cur.*

7 *Summus Pontifex ſi reſeruet hæreſim, intelligi debet de hæreſi certa, non autem de hæreſi præſumpta.*

8 *Vouens caſtitatem perpetuam, ſeu Religionem approbatam, de quo vero non eſt certus, ſed dubitat, an pro tunc habuerit animum ſe obligandi, tenetur votum ſeruare: quia poſſeſſio, vel præſumptio ſtat pro voto, nihilominus tale votum non cenſetur Pontifici reſeruatum.*

9 *Epiſcopus non poteſt abſolutionem dare publico Clerici percuſſori, ſi dubium ſit, an percuſſio ſit grauis, ſecus verò ſi dubium ſit, an percuſſio ſit leuis.*

10 *Caſus Bullæ Cœnæ contra priuilegia Regularium reſeruantur in Decreto Clementis VIII. quamuis ſint dubij ſiue iuris, ſiue facti: ſecus tamen eſt in Decreto moderatorio prioris, vbi non exprimuntur, ſed dempta ſunt verba illa: Quamuis ſint dubij ſiue iuris, ſiue facti.*

RESpondetur etiam ex dictis, quod neque iſte talis 1
incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, cæ-
teraſque pœnas hæreticorum, & conſequenter modo
quo ſupra dicebam abſolui poſſit à quolibet approba-
to Confeſſario.
Probatur vt ſupra corollario præcedenti.
Confirmatur, quia cùm reſeruatio ſit odioſa, appel- 2
latione caſus reſeruati non venit caſus ſiue facti, ſiue iu-
ris dubius, ſicuti docet Sylueſt. *verb.caſus, quæſt.*1. Hen-
riquez *lib.*6.*cap.*14.*n.*5. Graff. *part.*1.*deciſ.lib* 1.*cap.*13.
*num.*71. & Finell. *cap.*5. *caſ. reſeru. num.*4. vbi afferunt 3
exemplum de inceſtu impuberum, & eorum qui extra
vas ſemen emiſerunt. Et meritò, quia crimen non in-
telligitur niſi demonſtretur, *argum. leg. in bello, §. facta,*
*ff. de captiu. & poſtliminio reuerſis, & leg.*2. *de probation.*
Itemque non intelligitur, niſi ſit perfectè conſumma-
tum, iuxta *cap. hæc autem,* iuncta Gloſſ. *diſt.* 1. *de pœnit.* 4
Conatus enim, vel attentatio inceſtus, aut homicidij
non eſt propriè inceſtus aut homicidium. At ſi ipſa
quoque criminis attentatio expreſſis verbis reſeruetur,
certum eſt tunc apud omnes, quod talis attentatio re-
ſeruata ſit, maximè quia de peccatis, etiam internis
reſeruatio fieri poteſt, vti ſupra dicebam, & ex com-
muni

nnuoi docent Maior *in 4. diſt. 17. q. 5. propoſitione* 2. Graff. Henriquez, Fincll. *in locis ſuprà citat.* Medina *lib.* 1. *cap.* 10. & Sanch. *lib.* 2. *moral. cap.* 8. *n.* 4.

5 Confirmatur ſecundò, quia propter eamdem rationem iam dictam, quando dubitatur, an peccatum reſeruatum ſit, illud abſolui poſſe, etiam à Confeſſariis qui non habent poteſtatem ſuprà caſus reſeruatos, docet communis opinio Doctorum contrà Armillam *verb. caſus, n.* 13. Frias *in tract. de modo audiend. Confeſſ.* 2. *par. cap.* 8. *caſ.* 2. & Cordubam *in Regulam S. Franciſci cap.* 7. *q.* 4. *punct.* 1. *caſ.* 5. & ratio huius communis opinionis eſt, quia cùm reſeruatio, vti ſuprà dicebam, odioſa ſit, ſtrictè interpretanda eſt; atque ita docent Henriq. *lib* 6. *de ſacram. cap.* 26. *n.* 7. Suarez *in* 3. *par. tom.* 5. *diſp.* 40. *ſect* 6. *n.* 5. *& tom.* 2. *de Relig lib.* 4. *de voto, cap.* 5. *n.* 15. Sanchez *lib.* 1 *moral. cap.* 10. *n.* 74. Graff. *tom.* 1. *conſ.* 2. *de pœnit. & remiſſ. n.* 3. *& ſeq* Zecch. *de caſ. reſeruat. caſ.* 1; Sà *verb. caſus reſeruatus, n.* 5. & Bonacina *de ſacram. pœnit. q.* 7. *punct.* 5. § 4.

6 Nec mihi probatur limitatio quam adhibent Sanch. & Bonacina in locis ſuprà citatis, niſi ſcilicet eſſet pro illius peccati commiſſi veritate præſomptio fori externi, quia tunc, inquiunt ipſi, ſtante tali præſumptione, poſſeſſio eſt pro certitudine peccati, cùm pro eo ſit poſſeſſio, pro quo eſt fori externi præſumptio, & cùm tali præſumptioni ſtandum ſit in vtroque foro, donec de veritate in contrarium conſtiterit, v.g. ſubdunt ipſi, ſi quis exteriùs protulit hæreſim, dubitat verò nunc, an pro tunc temporis in mente ita re vera ſenſerit, cenſebitur hæreſis reſeruata, quia, cùm verba ſint naturaliter ſigna intentionis, & nemo præſumatur dicere quod non habet in corde, vel aliter, quàm habet in eo, *leg. Labeo, ff. de ſupell. legat.* præſumptio, ac poſſeſſio in tali dubio eſt, quod hæreſis exteriùs processerit ex vero in ipſam hæreſim conſenſu interiori, tum quia in tali dubio homo iudicaretur hæreticus in foro externo: Ergo idem dicendum in foro interno. Conſequentiam probant, quia in vtroque foro idem iudicandum eſt, quando forum externum in falſa præſumptione non innititur, vt ex communi docet Bald. *in Authen. ingreſſi, Cod. de ſacroſanct. Eccleſ. n.* 19.

7 Non (inquam) talis limitatio mihi probatur, quia ex dictis non debet caſus cenſeri reſeruatus, niſi certò conſtet de reſeruatione illius, nec ſufficit, quod præſumatur reſeruatus, quia, cùm reſeruatio (ſicuti dicebam) odioſa ſit, ſtrictè interpretanda eſt: Ergo quando Pontifex reſeruat ſibi hæreſim, intelligi debet de hæreſi certa, non autem de hæreſi præſumpta.

8 Confirmatur à ſimili, quia licèt, quando quis eſt certus ſe emiſiſſe votum Caſtitatis perpetuæ, vel Religionis approbatæ, dubitat autem, an pro tunc habuerit animum ſe obligandi, teneatur votum ſeruare, quia poſſeſſio, & præſumptio ſtat pro voto: Nihilominùs tale votum non cenſetur Pontifici reſeruatum, vt concedit idemmet Sanch. *lib.* 4 *moral. cap.* 40. *n.* 26. *& cap.* 44. *n.* 3. idque non alia ratione, niſi quia, cùm reſeruatio ſit odioſa, reſtringenda eſt ad caſus reſeruatos certos. Ergo idem propter eamdem rationem dicendum eſt in caſu noſtro, vnde apparet reſponſio ad oppoſitas rationes aduerſariorum.

9 Obiicies: ſiquis percutit Clericum, dubium eſt autem poſtea, an percuſſio ſit grauis, ſicque reſeruata Pontifici, vel leuis, ſicque talis, à qua Epiſcopus abſoluere poſſit, iuxtà *text. in cap. Peruenit, de ſententia excommunicationis*, non poteſt in tali caſu Epiſcopus abſolutionem dare, ſicuti habetur *in Extrauag. Perlectis*, nondum typis mandata, quam ad verbum referunt Nauarr. *cap.* 27. *n.* 91. & Molin *tract.* 3. *de iuſt. & iur. diſput.* 57. Ergo ſic in caſu noſtro.

Reſpondetur: tranſeat antecedens, at nego conſequentiam, & diſparitas eſt, quia in dicta Extrauag. expreſsè reſeruatur Pontifici percuſſio Clerici, non ſolùm quando eſt certum, ſed etiam quando eſt dubium, an fuerit grauis. Vnde potiùs retorquetur contrà aduerſarios argumentum, nempè, quod per reſeruationem caſus non veniat reſeruatus caſus dubius, niſi exprimatur.

Inſtabis: etiam in decreto Clementis VIII. contrà 10 Priuilegia Regularium reſeruantur caſus Bullæ Cœnæ, quamuis ſint dubij ſiue iuris, ſiue facti; Ergo &c.

Reſpondetur: diſtinguo antecedens, in decreto priori, concedo, quia exprimuntur: in decreto poſteriori moderatorio prioris, vbi non exprimuntur, ſed dempta ſunt verba illa (ſcilicèt, *quamuis ſint dubij ſiue iuris, ſiue facti*:) nego. Quare ſimiliter retorquetur contrà aduerſarios argumentum, quandoquidem in priori decreto Pontifex, quoniam caſus dubios voluit comprehendere in reſeruatione, expreſſit, ſecùs in poſteriori moderatorio, in quo propterea eoſdem caſus dubios non expreſſit, quia ſcilicet in reſeruatione eos comprehendere noluit.

DVBITATIO XIV.

Quinam ſint hæreticis credentes, qui hac prima excommunicatione ſecundò ſunt excommunicati?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticis credentes, qui hac prima excommunicatione ſecundò ſunt excommunicati, ſunt qui hæreticorum erroribus ſiue in particulari, ſiue in communi; ſiue expreſſè; ſiue confusè aſſentiuntur, aſſenſu per aliquod ſignum exterius ſufficienter manifeſtato.*

2 *Neque obſtat hos credentes verè, & formaliter eſſe hæreticos externos, atque adeò comprehendendos ſub priori clauſula Bullæ Cœnæ aduerſus hæreticos lata, quia ne quis de iſtorum excommunicatione dubitare poſſit, gratia ſolius maioris declarationis expreſſi ſunt.*

3 *Credens vt quis hæretico dicatur, ſufficit, ſi in communi confusè, ſeu implicitè erroribus hæretici aſſentiatur, quia tunc etiam verè illi, vt hæreticus eſt, credit, & fidem præſtat, quod contingit, ſi credat hæreticum, ſciens talem eſſe, rectam fidem habere; licèt in particulari diſtinctè, ſeu explicitè neſciat eius errores.*

4 *Item ſi credat, ſe credere quidquid ipſe credit, dicendo v.g. vera eſſe dogmata, quæ Lutherus, & Caluinus contra Romanam Eccleſiam docuit, ſeque pro iis mori paratum eſſe.*

5 *Item ſi animo aſſentiendi eius erroribus prædicationem vel lectionem illius audiat, immò etiam ſi non habeat animum aſſentiendi abſolutè, habeat tamen illum ſub conditione, ſi ſcilicèt rationes hæretici ipſi placuerint.*

6 *Punibilis ad hoc vt ſi hæreticus tali modo, neceſſe eſt, vt ſigno aliquo externo; quo ſufficienter animus ab aliis cognoſci poſſit, aſſenſum manifeſtet, aliàs non erit ab Eccleſia punibilis.*

7 *Signa ſufficienter manifeſtatiua talia ſunt ex quibus grauis ſuſpicio hæreſis naſcitur.*

8 *Hæretico vt credens reputetur, probabiliùs eſt non ſufficere, quod ſemel, aut bis ad audiendas conciones, aut lectiones hæretici accedat.*

9 *Limita, dum quis Catholicus in terris hæreticorum exiſtens ſemel, aut bis ad conciones, vel lectiones hæreticorum accedat, ſecùs verò, ſi in terris Catholicorum occulta ab hæreticis conuenticula fieri nouerit, & illuc etiam ſimul accedat, & non denunciet Epiſcopo, vel Inquiſitori, nam tunc ſuſpicione hæreſis non carebit.*

Reſpondetur: ſunt, qui hæreticorum erroribus, 1 ſiue in particulari, ſiue in communi, ſiue expreſsè, ſiue confusè aſſentiuntur, aſſenſu per aliquod ſignum

exterius ſufficienter manifeſtato, vti ſupra dicebam, & docent Archidiaconus *in capit. Quicumque, de hæretic. in 6.* Paludan. *in 4. diſtinct. 13. quæſt. 3. art. 1. concluſ. 7.* Sylueſt. *verb. hæreſis 1. num. 10. quæſt. 7.* Sayr. *lib. 3. de cenſur. in part. cap. 5. num. 1.* Nauarr. *cap. 27. n. 35.* Vgolinus *de cenſur. reſeruat. Papæ, 2. part. cap. 1. verb. credentes, num. 1. & 2.* Suarez *de cenſur. diſput. 21 ſect. 2. num. 6. & diſput. 24. de fide, ſect. 1. num. 1. & 3.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 10. num. 2.* Pegna *1. part. Director. quæſt. 50. comment. 75.* Farinac. *de hæreſi quæſt. 181. num. 104.* Bonacina *tom. 3. de excommunic. in partic. diſput. 1. quæſt. 2. punct. 3. & de cenſur. in communi, diſp. 2. q. 5. punct. 3. num. 1.* & alij, quos infra citabo. Et patet ex textu *in cap. excommunicatos, §. credentes, de ſent. excommunic. & in cap. excommunicamus, §. final. eod. tit.*

2 Neque obſtat, hos credentes verè & formaliter eſſe hæreticos externos (ſicut etiam Catholici cenſeri debent ij qui fidei articulos in communi, confusè, ſeu implicitè credunt, credendo quicquid Eccleſia Catholica credit) atque adeò comprehenſos ſub priori clauſula Bullæ Cœnæ aduerſus hæreticos lata: quia ne quis de iſtorum excommunicatione dubitare poſſit, gratiâ ſolius maioris declarationis expreſſi ſunt, vti notarunt Archidiaconus *in cit. cap. Quicunque, de hæret. in 6.* Paludanus *in 4. diſtinct. 13. quæſt. 3.* Sylueſt. *verb. hæreſis 1. §. 10.* Toletus *lib. 1. cap. 18. n. 5. & ſeqq.* Suarez *de cenſur. diſp. 21. ſect. 2. num. 6.* Nauarr. *cap. 27. num. 55.* Simanch. *de Cathol. Inſtitut. cap. 15. num. 1.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 10. num. 2.* Sà *verb. hæreſis, num. 11.* & Vgolinus *loco ſupra cit. n. 2. & ſeqq.* Vide etiam quæ dicam infra in corollario.

3 Dixi, ſufficere vt credens hæretico dicaris, ſi in communi, confusè, ſeu implicitè erroribus hæretici aſſentiaris; quia tunc etiam verè illi, vt hæreticus eſt, credis & fidem præſtas.

Quod contingit ſi credis, hæreticum, ſciens eſſe talem, rectam fidem habere, licet in particulari diſtinctè ſeu explicitè neſcias eius errores.

4 Item ſi dicas, te credere quicquid ipſe credit, dicendo v.g. vera eſſe dogmata quæ Lutherus, aut Caluinus contra Eccleſiam Romanam docuit, teque pro iis mori paratum eſſe, licet in particulari neſcias, quænam ea dogmata ſint. Doctores in locis ſupra citatis, & præcipuè Farinac. *n. 104 in fine, & num. 124. & 125.*

5 Item ſi animo aſſentiendi eius erroribus prædicationem, vel lectionem eius audis: immò etiamſi non habeas animum aſſentiendi abſolutum, habeas tamen illum ſub conditione, ſi ſcilicet rationes & motiua hæretici tibi placuerint, quo caſu adhuc illi credens es, ſaltem ſub conditione: quod videtur ſufficere, vt ſub credente comprehendaris, ſiquidem ratione illius animi dubij fidem amittis, vti dicebam ſupra *dubit. 6.* & docent paſſim Doctores, quos ſequitur Suarez *diſp. 24. de fide, ſect. 1. num. 3.*

6 Dixi ſecundò neceſſarium eſſe, vt ſigno aliquo externo, quo ſufficienter animus ab aliis cognoſci poſſit, aſſenſum manifeſtes: aliàs non eris ab Eccleſia punibilis, vti dicebam etiam ſupra *dubit. 11. & 13.* & docent præter alios Suarez *in locis ſup. cit.* Sanchez *n. 1.* & Azor *tom. 1. lib. 8. cap. 9. q. 10.*

Petes, quibus ſignis, verbis ſcilicet, vel factis, hunc animum ſufficienter manifeſtes?

7 Reſpondetur, te ſufficienter manifeſtare, ſi ſigna illa talia ſint, ex quibus grauis ſuſpicio hæreſis naſcitur. Quæ autem ſint iſta, dixi ſupra *cit. dubit. 12. & 13.* per totas: & videri poterit Eymer. *2. part. Director. q. 50.* & ibi Pegna, & Farinac. *de hæreſi q. 181. num. 11.*

8 Petes ſecundò, an ſi ſemel, vel bis ad audiendas conciones, aut lectiones hæretici accedas, ſufficiens ſit, vt illi credens reputeris.

Reſpondetur, licet complures Doctores affirment, ita vt ex duplici actu ad mentem ipſorum ſuſpicio grauis oriatur: atque adeò, tanquam credens hæretico, condemnandus ſis: Probabilius tamen eſſe oppoſitum, quod docent Decianus *lib. 5. in tract. crim. cap. 18. verſ. 16.* Pegna *2. part. Director. quæſt. 50. comment. 75.* Graff. *lib. 4. deciſ. cap. 18. n. 29. & 30.* Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 15. quæſt. 1.* Suarez *diſput. 24. de fide, ſect. 1. num. 3. in fine,* & Farinac. *cit. quæſt. 181. num. 115. & 116. & quæſt. 182.* 9
num. 120. Qui tamen, & rectè limitant hanc doctrinam, cùm quis Catholicus in terris hæreticorum exiſtens, ſemel, aut bis ad conciones, vel lectiones hæreticorum accedit: ſecus verò ſi in terris Catholicorum occulta ab hæreticis conuenticula fieri nouerit, & illuc etiam ſemel accedat, & non denunciet Epiſcopo, vel Inquiſitori: nam tunc ſuſpicione hæreſis non carebit, cùm in tali caſu cenſeatur approbare quod potuit aduertere, ſi Iudici Eccleſiaſtico, ſicuti debuit, ſignificaret. Excipe, niſi conſiderata perſonæ qualitate, per ignorantiam excuſetur. Vide etiam quæ dicam infra in corollario.

COROLLARIVM.

SVMMARIVM.

1 *Credentes hæreticorum ſunt qui hæreticorum erroribus aſſentiuntur, & implicitè credunt quod credunt alij hæretici, cùm tamen nullum eorum errorem, aut hæreſim in particulari, & explicitè credant, vt ſi quis v.g. ſe cum Caluiniſtis, & Lutheranis ſentire dicat.*

2 *Credentes hæreticorum vbi excommunicentur.*

3 *Credentes hæreticorum ſunt etiam hæretici.*

4 *Credentes hæreticorum licet ſint hæretici, quia tamen non explicitè alicui errori, vel hæreſi aſſentiuntur, ſed doctrinam hæretici tantùm credunt, potiùs dicuntur credentes hæreticorum, quàm hæretici.*

5 *Credentes hæreticorum cenſentur, qui illorum concionibus, ac ſermonibus ſæpè interueniunt.*

6 *Hæreticorum concionibus, vel ſermonibus qui interuenerunt ſemel, quamuis non reputentur credentes hæreticorum, ſunt tamen de hæreſi ſuſpecti.*

7 *Credentes hæreticorum cenſentur ij, qui in infirmitate conſtituti petunt hæreticum, à quo per manus impoſitionem conſolationem recipiunt.*

8 *Pœna ſtatuta in iure contra hæreticos, extenduntur etiam contrà credentes hæreticorum.*

9 *Credentes hæreticorum ſi in excommunicatione per annum perſiſtant, ipſo iure ſunt infames, neque admittuntur ad publica officia.*

10 *Item ſunt omni officio, ac beneficio Eccleſiaſtico priuandi.*

CRedentes igitur hæreticorum ſunt, qui modo, quo ſuprà dicebam, hæreticorum erroribus aſſentiuntur, & implicitè credunt quod credunt alij hæretici; 1
cum tamen nullum eorum errorem, aut hæreſim in particulari, & explicitè credant, vt ſi v.g. ſicuti dicebam, quis dicat, ſe cum Caluiniſtis, vel Lutheranis in cauſa fidei ſentire, vel Hæreſiarcham aliquem fuiſſe virum probum, & ſe in illius fide velle mori; vel ſi dicat, hæreticos habere veram fidem, rectè ſentire de fide, in ſua ſecta poſſe ſaluari, eſſe bonos viros, bonæ conuerſationis, & vitæ, vel peccare eos, qui tales perſonas perſequuntur, &c. Paludan. *in 4. diſt. 13. quæſt. 3. concl. 7.* Caietan. *verb. excommunicatio, num. 45.* Tabiena *eodem verbo excommunicatio 5. num. 12.* Calderin. *in tract. de hæretic. rubr. de hæretic. credentib. num. 8.* Peña *in director. Inquiſit. part. 2. quæſt. 50. comment. 55. & comment. 75.* Nauarr. *in ſumma cap. 17. num. 55.* S. Antoninus *3. part. tit. 25. cap. 4. §. final.* Decian. *in tract. crimin. lib. 5. cap. 51. num. 15.* Sayrus *in theſaur. lib. 3. cap. 5. num. 1.* Caſtro *lib. 2. de iuſt. hæretic. punit. cap. 17.* Simanch. *de cathol. inſtitut. tit. 15. n. 2.* Graff. *par. 1. deciſ. lib. 4. cap. 18. n. 10.* Toletus *lib. 1. cap. 19. n. 5.* Carrer. *tract. de hæretic. n. 175.* Vgolin. *in 1. clauſul. Bull. Cœnæ verſ.*

verſ. at eorum credentes, *n.*1. *& ſeqq.* Suarez *de fide diſp.* 24. *ſect.* 1. *n* 1. *& ſeqq.* Azor. *tom.*1. *lib.*8. *cap.*15. *q.* 1. & alij, quos ſuprà citabam.

2 Huiuſmodi credentes excommunicantur *in cap. Excommunicamus* 1. §. *credentes*, *in cap. Excommunicamus.* 2. §. *ſinguli*, *de hæretic. in cap. vt Officium, de hæretic. in* 6. in Bullis Martini quinti, *inter cunctas*, in Bulla Pauli IV. *cum ex Apoſtolatus*, apud Pegnam inter literas Apoſtolicas, & in prima clauſula Bullæ Cœnæ Domini.

3 Hinc ſequitur, quod prædicti huiuſmodi credentes ſint etiam hæretici, Tolet. *lib.*1. *cap.*19. Nauarr. *loco ſup. citato*, Simanch. *vbi ſuprà n.* 1. Suarez *tom.*5. *diſp.* 11. *ſect.*2. *n.*5. & alij doctores omnes, quos ſuprà citabam, & patet ex dictis, & *ex cap. Excommunicamus* 2. §. *ſi qui autem, de hæreticis.*

4 Non obſtat, ſi dicas: Huiuſmodi credentes ſunt hæretici: ergo fruſtrà in prima clauſula Bullæ cœnæ adduntur credentes hæreticorum, cum iam ſatis ſint excommunicati ſub nomine hæreticorum.

Reſpondetur enim, quod propterea illa verba fuerint omiſſa in Bulla Cœnæ Pij quinti, vti rectè præter alios adnotarunt Nauarrus in Summa *cap.* 27. *n* 51. & Vgolinus *loco ſuprà cit. n* 2. Fuerunt tamen poſteà addita ad maiorem declarationem, ſicuti dicebam: vt omittam, quod, licet huiuſmodi credentes ſint hæretici, quia tamen non explicitè alicui errori, vel hæreſi aſſentiuntur, ſed doctrinam, quam hæretici ſequuntur, tantùm credunt, potiùs dicantur credentes hæreticorum quàm hæretici, ad differentiam eorum, qui explicitè, & diſtinctè aſſentiuntur erroribus, qui ab hæreticis proponuntur.

5 Vbi aduerte, quod ex dictis ſuprà cenſentur credentes hæreticorum ij, qui illorum concionibus, ac ſermonibus ſæpè ſæpiùs interueniunt. Geminian. *in cap.* 2. *de hæretic. n.*7. Ananias *in cap. excommunicamus* 1 §. *credentes*, *de hæretic. num.* 11. Director. Inquiſit. *part.* 2. *quæſtion.* 10. *num.* 3. & ibi Pegna *commentar.* 75. Calderinus *tract. de hæretic. rubr. de hæret. credent. num.* 13. Syluest. *verb. hæreſis* 1. *num* 10. Arelatenſis *in tract. de hæretic. num.* 16 Azor. *tom.*1 *lib.*8 *cap.* 15. *q.*1. *lib.*3. *deciſ. cap.* 18. *num.* 30. & alij, quos ſupra citabam.

6 Qui verò ſemel hæreticorum concionibus, vel ſermonibus interuenerunt, quamuis non reputentur credentes hæreticorum, ſunt tamen de hæreſi ſuſpecti. Geminian. *in cap. Quicumque*, *de hæretic. in* 6. *num.*7. Archidiac *ibid. num.* 2. Ioann. Andr. *num.* 3. & alij, quos ſequitur Azor *loco ſup. cit.*

7 Item cenſentur credentes hæreticorum ij, qui in infirmitate conſtituti petunt hæreticum, à quo per manus impoſitionem conſolationem recipiant: *c. p. filij*, *de hæretic. in* 6. Gloſſa *ibid. verb filij*, Geminian. *num* 6. Angelus *verb. hæreticus*, *n.*2. & Syluest *verb. hæreſis* 1. *num* 10. *& hæreſis* 2. *num* 16.

8 Aduerte ſecundò, quod eædem pœnæ, quæ in iure ſtatutæ ſunt contra hæreticos, extenduntur ad credentes hæreticorum. Henric. *in cap. excommunicamus* 1. *num.* 11. *de hæretic.* Abbas *ibid. num.* 12. Ananias *num.* 1. *& ſeqq.* Soccin. *num.* 36. Roſella *verb. hæreticus*, *num.* 16. Angelus *eod. verb num.* 12. Syluest. *verb. hæreſis* 1. *n* 10. Et patet *ex cap excommunicamus* 2. *de hæretic* & notat ibi Gloſſa *verb. deprehenſi*, Oſtienſis, *num.* 2. Ioan Andr. *num.* 3. & Soccin. *num.*7.

9 Item credentes hæreticorum, ſi in excommunicatione per annum perſiſtant, ipſo iure ſunt infames, nec admittuntur ad publica officia. Patet *ex Auth. credentes*, *Cod de hæreticis*, *& ex cap. excommunicamus* 1. §. *credentes. de hæretic.* & notat ibi Innocentius *num.*1. *in verbo credentes*, Oſtienſis *n.* 19. Ancharan. *n.* 1 *& ſeqq.* Locat. *in Indic. Inquiſit. verb credentes*, *n.*1. *& verb excommunicati*, *num.*3. & alij, quos ſequitur Paul. Ghirland. *tract. de hæretic q.*9. *num.*1.

10 Item ſunt omni officio & beneficio Eccleſiaſtico priuandi, Director. inquiſit. *part.* 2. *q.* 47. *n.* 1 *&* 3. Decian. *in tract. de crimin. lib.* 5. *cap.* 51. *n.*3. & alij paſſim.

DVBITATIO XV.

An tenearis omnes hæreticos Iudici Eccleſiaſtico iudicialiter denunciare.

SVMMARIVM.

1 *Hæretici non ſunt occultandi, ex Sacris Literis, ſed denunciandi, idque etiam liquet ex Pontificum conſtitutionibus: contra namque communes hoſtes pro ſalute communi, vna communis debet eſſe vigilantia, ne de alicuius membri vlcere, etiam alia poſſint membra corrumpi.*

2 *Hæreticum quis denunciare tenetur, ſi eius delictum probare poteſt: dubium enim ſolum eſt, ſi delictum ſit adeò occultum, vt nullus alius ſciat. Quo caſu plures Doctores tenent ſententiam negatiuam.*

3 *Hæreticum reuelare quilibet tenetur, etiamſi hæreticum eſſe ſecretò eum nouerit: delictum enim quandocumque eſt contra bonum commune, vt eſt delictum hæreſis ſtatim denunciandum eſt, quamuis ſit occultum, adeò vt ſi quis ſciens hæreticum pertinacem eſſe, & non denunciauerit ſtatim Inquiſitoribus, incurrat excommunicationem contra non denunciantes impoſitam.*

4 *Errans non ex pertinacia, ſed ſolùm ex ignorantia, non eſt ſtatim denunciandus, ſed admonendus, quod ſi ſpreuerit admonitionem, iam erit pertinax & denunciandus.*

5 *Idem dicendum de eo, qui facit actum aliquem contra fidem; ſic enim habet praxis ſanctiſſimæ Inquiſitionis.*

6 *Praxis Sanctiſſimæ Inquiſitionis ex aduerſariis fundatur in probabilitate talis ſententiæ, quæ tamen tollit probabilitatem alterius.*

7. *Denunciatio prædicta eſt neceſſaria Reipublicæ, & ipſi delinquenti: impeditur enim per eam, ne hæreſis ſerpat, & alios inficiat; factaque denunciatione Iudex poteſt procedere ad inquiſitionem de tali delinquente, & recipere ipſum denunciantem in teſtem commiſſi criminis, cùm eius teſtimonium ſuſpectum eſſe non poſſit.*

8 *Denunciator licet de iure reputari poſſit calumniator, ſi non probet denunciationem quam de iure debet probare, ex conſuetudine tamen contrarium ſeruatur: Et meritò, quia is dicere poteſt, quod ſolo zelo boni communis motus delictum manifeſtauit, idque præcipuè locum habet in delicto hæreſis ob eius grauitatem.*

9 *Hæretici occulti quamuis ſint in malo ſtatu, ne tamen denuncientur Inquiſitoribus, hæreſim internam manifeſtare non audent: Quod cedit in bonum aliorum fidelium, & timore huius denunciationis multi non amplectuntur errores hæreticales.*

10 *Hæretici rariſſimè ad fidem catholicam redeunt, ſæpiſſimè autem è contra, vt experientia docet, redeunt quando denunciantur.*

11 *Manifeſtare quilibet tenetur crimen, quamuis occultum, ſi illud facilè Reipublicæ nocere poſſit, cùm bonum commune præferendum ſit bono particulari, & quilibet teneatur magis conſulere incolumitati communitatis, quàm famæ alicuius perſonæ particularis.*

12 *Quilibet tenetur manifeſtare ea, quæ ſibi etiam ſub ſecreto commiſſa ſunt, ſi pertineant ad correctionem multitudinis ſpiritualem, vel corporalem, vel etiam ad graue damnum alterius, & nemo contra hoc debitum obligari poteſt.*

13 *Hæreſis eſt peſtilentiſſimum venenum, quod cito, &*

facilè maximas, totaſque prouincias & regna infeſtat.

14 *Error cui non contradicitur, approbatur: & qui alios cùm poteſt ab errore non reuocat, ſeipſum errare demonſtrat, &c.*

15 *Inquiſitorum edicta de hæreticis reuelandis originem duxerunt tum à Iure communi, tum à Conſtitutionibus Pontificiis.*

16 *Hæreſis peccatum, ex Ioanne Andrea in cap. Nouit, de iudic. & ex nonnullis Doctoribus, licet non reuelandum quando eſt ita occultum, vt vnus tantùm id ſciat: oppoſitum tamen eſt tenendum, quia prædicta denunciatio quammaximè prodeſt & denunciato, & aliis. Denunciato quidem, quia ſic hæretici continentur in officio: aliis verò, quia ſaltem ex dicta denunciatione Inquiſitores poſſunt generaliter inquirere.*

17 *Nemo inuitus cogitur accuſare. Excipitur tamen crimen hæreſis, vel quodcumque aliud crimen tendens in damnum commune, quod quilibet tenetur non ſolùm denunciare, ſed etiam accuſare. Vbi enim commune periculum eſt, id diſſimulare peccatum non eſt leue.*

18 *Hæreticus denunciandus eſt, non autem neceſſariò accuſandus: nam denuncians non tenetur denunciationem probare. Quod ſi non procedat de iure, procedit tamen de conſuetudine.*

19 *Occulta diuino iudicio ſunt relinquenda, & quilibet ex lege charitatis peccatum proximi debet reticere, &c. & ſic occulta delicta non ſunt denuncianda ordinariè, ſecus autem ſi ſit delictum hæreſis, vel quodcumque aliud vergens in damnum commune, vel etiam alicuius particularis innocentis.*

1 SVPPONO, quod ex Sacris literis etiam hæretici non ſint occultandi, ſed denunciandi. Sic colligitur ex Deutheron. *cap.* 13. *verſ.* 6. ibi: *Si tibi perſuadere voluerit frater tuus, vel filius, vel vxor, vel amicus, clam dicens, eamus & ſeruiamus Diis alienis* (quod idem intelligi debet de hæreſi: quapropter, ait Simanch. *de Cathol. inſtit. tit.* 9. *num.* 5. ne putes, hanc legem loqui de apoſtatis dumtaxat, & idololatris cùm Hieronymus, Auguſtinus, & Vincentius Lyrinenſis hæreſes, & aliena ab Eccleſia dogmata vocent Deos alienos, & hæreſim æquiparent idololatriæ) *non acquieſces ei, nec audias, aut parcat ei oculus tuus, vt miſerearis, & occultes eum, ſed ſtatim* (poſtquam ſcilicet tu eum accuſaueris, & Iudex publicè condemnauerit) *interficies: ſit primùm manus tua ſuper eum; & poſteà omnis populus mittat manum.* Sic etiam legitur ex Deutheron. 17. *in princ.* ibi: *Cùm reperti fuerint apud te vir & mulier, qui ſeruiant diis alienis, & hoc tibi fuerit nunciatum, audienſque inquiſieris diligenter, & verum eſſe repereris, lapidibus obruetur.* Quæ verba eundem habent ſenſum, quem habent præcedentia *cap.* 13. quia ſicuti notat Caietan. *in dicto cap.* 13. hæc verba intelligi debent, ſeruato rationis ordine, & ſeruatis debitis circumſtantiis: ſunt enim iſti non occultandi, ſed denunciandi, & poſtquam à Iudice fuerint condemnati, lapidibus obruendi.

Idipſum tradit Leo *ſerm.* 4. *de collect.* ibi: *Manichæos vbicumque latentes veſtris Presbyteris publicate, magna eſt enim pietas prodere latebras impiorum, & ipſum in eius cum ſeruiunt diabolum debellare.* Et paulò poſt: *Non ſinantur latère homines, qui Prophetis, & Sancto Spiritui contradicunt.* Et infrà: *Cauendi ſunt, ne in aliqua ciuitatis noſtræ parte conſiſtant.* Et *ſerm.* 5. *de ieiun. X. menſis. Illud moneo, dilectiſſimi, vt ſi cui veſtrum innotuerit vbi habitent hæretici, vbi doceant, quos frequentent, & in quorum ſocietate requieſcant, noſtræ ſollicitudini fideliter indicetis. Contra communes hoſtes pro ſalute communi vna communis debet eſſe vigilantia, ne de alicuius membri vlcere etiam alia poſſint membra corrumpi. Et qui tales non prodendos putant, in iudicio Chriſti inuenientur rei de ſilentio, etiamſi non contaminentur aſſenſu.* Et Ambroſius *lib.* 2. *offic. cap.* 14 ibi: *In cauſa Dei, vbi contaminationis periculum eſt, etiam diſſimulare, peccatum eſt non leue.*

Suppono ſecundò, quod ſi delictum probare potes, abſque dubio tenearis. Doctores communiter *ex cap. Quapropter* 2. *q.* 7. *& ex cap.* 2 *de hæreticis.* Solùm eſt difficultas, ſi delictum ſit ita occultum, vt nullus alius præter te illud nouerit. In qua difficultate: 2

Quidam negant, vt Ioan. Andr. *in cap. Nouit, de Iudæis, & in cap. Nouiter, extra. de iudiciis.* Villadiego *in tract. de hæretic. quæſt* 10. Repert. Inquiſit. *verb. denunciatio, & verb. occulta.* Gandiſalu. *in tract. de hæretic. q.* 10. *num.* 7. Decian *in tract. crim. lib.* 5. *cap* 30. *num.* 40. Paramus *de orig. S. Inquiſit. lib* 3 *q.* 9. *num.* 45. Reginald. *in Praxi tom.* 1. *lib.* 24. *cap.* 2. *ſect.* 6. *n.* 50. *&* 55. Megal. *in* 1. *part lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 21. Palatius *in rep. notab.* 3. §. 26. *n.* 9. & alij, qui citant Speculatorem, Gloſſam, Angelum, & Felinum. His autem non obſtantibus: 3

Reſpondetur, oppoſitum eſſe dicendum, quod ex communi ſententia Doctorum docent Cardinal. *in cap. Si peccauerit* 2. *q.* 2. *num.* 29 Sotus *lib.* 5. *de Iuſtit. q.* 5. *art.* 1. Nauarr. *in cap. Inter verba, concl.* 6. *num.* 157. *& conſil.* 5. *de hæretic.* Caſtr. *volum.* 1. *conſil* 25 *colum.* 1 *verſ. Cùm igitur,* vbi ait, quod quilibet tenetur reuelare hæreticum, etiamſi ſecretò eum eſſe hæreticum nouerit. Aragonius 1. 2. *q.* 33. *art.* 7. *verſ. Dico quartò.* Vega *in ſumma cap.* 82. Medina *in inſtruct. confeſſ. cap.* 14. §. 2. *&* 36. Gutierr *lib.* 1. *quæſt. canonic. cap.* 21. *n.* 53. Bannez 2. 2. *q.* 11. *art.* 4. Viguerius *cap.* 12. *inſtitut.* §. 1. *verſ.* 10. Valentia 2. 2. *diſp.* 3. *q.* 10. *punct.* 5. §. *Atque huiuſmodi,* Suarez *tract. de fide, diſput.* 20. *ſect.* 4. *num.* 7 vbi inquit, quod quilibet ſub peccato mortali tenetur reuelare hæreticum, quamuis qui reuelat, ipſe ſolus ſciuerit eum eſſe hæreticum, ſubditque quod ſit communis, & certa ſententia Doctorum. Auila *de cenſur. part.* 2. *cap.* 5. *diſput.* 4. *dub.* 3. vbi docet, quod ſi delictum ſit contra bonum commune, quale v. g. eſt crimen hæreſis, ſtatim denunciandum eſt: quamuis occultum ſit, ſubditque, quod ſic communiter ſentiunt Doctores: & magis conſulendum eſt bono communi, quàm famæ alicuius particularis. Laſ Zecch *in ſumm part.* 1. *tit. de fide, rubr. de hæreſi, cap.* 21. *num.* 10. vbi tradit, quod quilibet tenetur ſub pœna peccati mortalis reuelare non ſolùm hæreticus, ſed etiam ſuſpectos de hæreſi, eorum fautores, eorumque libros legentes, vel retinentes: ſubditque, quod tenetur reuelare etiam eos qui ex ioco verba hæreticalia proferunt Martinus Delrio *lib.* 5. *diſquiſ magic. ſect.* 4. *num.* 6. vbi aſſerit, quod ſi hæreticus eſt dogmatiſta, protinus debet Iudici deferri, ſicuti cauetur lege diuina *Deuther.* 13. *&* 17. *Iſti enim ſunt ſeductores, & proficient in peius errantes, & in errorem mittentes.* 2. *Timoth.* 3. *verſ.* 13. ſubditque, quod hoc verum eſt de omnibus, quos conſtat errare ex malitia: quia hi ſolent eſſe pertinaces Et quod propterea huiuſmodi hæreticos tenetur quilibet ſub peccato mortali deferre: ſubditque, quod in magiæ crimine ſimiliter ſub peccato mortali tenetur quilibet ſtatim lamias manifeſtare Penna *in direct. part.* 2. *comment.* 18. vbi ſcribit, quod qui ſecretò nouerit aliquem in hæreſim incidiſſe, tenetur ſtatim illum denunciare. Royas *ſingul.* 3. *& ſingul.* 46 *n.* 1. *& ſeqq. & tractat. de hæretic. part.* 2. *num.* 55. Farinac. *de hæreſi quæſt.* 197. §. 2. *num.* 36. vbi teſtatur, quod ſic paſſim receptum ſit, & ſeruetur in ſupremo totius Chriſtianæ generalis, & Sanctæ Romanæ Inquiſitionis Tribunali. Graſſius *lib.* 4 *deciſ. cap.* 18. *n.* 24. Caldera in. *tract. de hæretic. in rubr. de pœn. receptator. num.* 12. Locatus *in iudicial. Inquiſit verb. fautor, num.* 5. Campeg. *ad Zanch. tract. de hæretic. cap.* 9. Alphonſus à Caſtro *lib.* 2. *de iuſt. hæretic. punit. cap.* 25. Conradus Brunus *tract. de hæretic. lib.* 1. *cap.* 7. Rodericus Acuna *de confeſſ ſollicit. quæſt.* 18. *num.* 16. Victorellus *in addit. ad To et. lib.* 5. *cap.* 57. Toletus *lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 1. vbi ait, quod qui ſciunt aliquem

quem eſſe hæreticum pertinacem, ſiue ſecretum, ſiue publicum, tenetur ſub peccato mortali reuelare & denunciare Inquiſitoribus: adeò vt, ſi quis ſciens non denunciauerit, incurret excommunicationem ſæpe ab Inquiſitoribus contra non denunciantes Impoſitam. Dixi *pertinacem*, quia quando conſtat, vel probabile eſt, quod talis homo non ſit pertinax, ſed quod erret ſolùm ex ignorantia, non eſt ſtatim denunciandus, ſed potiùs admonendus. Quod ſi admonitionem ſpreuerit,
5 iam erit pertinax, & denunciandus. Idem arbitror dicendum de eo qui facit actum aliquem contra fidem, ſed ſimiliter conſtat, vel probabile eſt, quod id ex metu, vel ex aliqua alia paſſione fecerit, quod & talis ſimiliter non ſit ſtatim denunciandus abſque admonitione. Scaccia *de iudic. cap.* 56. *& cap.* 70. *num.* 1. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 32. *in fine.* Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 19. *q.* 9. Barboſa 3. *part. Allegat.* 96. *n.* 51. Fagundez *de præcep. Eccleſ. tract.* 2. *lib.* 4. *cap.* 3. *n.* 31. licet limitet ad caſum hæreſis formalis, ita vt quoad cætera delicta ſequatur opinionem contrariam. Peyrinus *in privil. Minimor. tom.* 1. *conſtit.* 9. *Pauli V.* §. 2. *num.* 15. Homobon. *part.* 1. *tract.* 7. *cap.* 2. *q.* 14. Zanard. *part.* 3. *cap.* 31. Naldus *verb. hæreſis, num.* 6. Diana *part.* 1. *tract.* 4. *reſolut.* 1. Genuenſis *in praxi cap.* 23. *n.* 5 Bonacina *diſp.* 2. *q.* 6. *punct.* 1. *n.* 9. Lazarius *de monit. ſect.* 2. *q.* 11. *n.* 22. Gallet. *in Marg. caſ. conſcient. verb. hæreticus,* §. 5. Thomas à Ieſu *lib. de viſit. Regular. tract.* 1. *cap.* 16. *num.* 2. licet probabilem fateatur eſſe ſententiam oppoſitam. Portel. *in addit. ad dub. Regular. verb. ſollicitare fœminas, num.* 19. Cenedo *part.* 2. *collect.* 101. *n.* 4. Berthazol. *in addit. conſil.* 107. *n.* 11. *vol.* 1. Triuiſanus *lib.* 2. *deciſ.* 51. *n.* 5. 6. *&* 7. vbi ait, ita ſæpius fuiſſe deciſum: & Ioſeph. de Sancta Maria *in Tribunal. Religioſ. tract.* 12. *cap.* 3. §. 5.

6 Probatur, quia ſic habet praxis Sanctiſſimæ Inquiſitionis.

At hæc ratio non conuincit. Reſpondent enim aduerſarij, quod (vt in ſimili dixit Fagundez *tract.* 2. *lib.* 8. *cap.* 8. *n.* 18. & Granad. *in princ.* 2. *controuerſ.* 7. *tract.* 3. *part.* 1. *diſput.* 11. *ſect.* 2. *n.* 15.) dicta praxis fundetur in probabilitate talis ſententiæ, quæ tamen non tollit probabilitatem alterius.

7 Secundò igitur probatur efficaciùs, vnde & deſtruitur fundamentum oppoſitum: quia hæc denunciatio eſt neceſſaria Reipublicæ & ipſi delinquenti: Ergo ad illam teneris. Conſequentia patet. Antecedens quoad priorem partem probatur, quia per denunciationem impeditur ne hæreſis ſerpat, & alios inficiat. Tum quia facta denunciatione, vt rectè dixit Farinacius *de hæreſi q.* 185. *n.* 32. *&* 64. Simanch. *tit.* 19. *n.* 17. & Suarez *de fide diſput.* 10. *ſect.* 4 *n.* 9. Iudex poteſt procedere ad inquirendum de tali delinquente, & recipere ipſum denunciantem in teſtem criminis commiſſi, cùm eius teſtimonium ſuſpectum eſſe non poſſit: ſiquidem illud crimen non eſt commiſſum in iniuriam denunciantis, ſed in contumeliam Creatoris, & punitio non tam cedit in commodum denunciantis quàm aliorum. Tum etiam, quia hæreticus ſciens (quantumuis occultè hæreſim manifeſtet) eſſe denunciatum, vel denunciandum, continebitur à crimine, timens correctionem & ſupplicium. Vnde & idem antecedens quoad poſteriorem partem, quod ſcilicet denunciatio ſit vtilis, etiam ipſi delinquenti, patet: quia continetur à peccato committendo, & à peccato commiſſo hac viâ reuocari poteſt.

8 Neque obſtat, ſi dicas, quod denunciator reputari poſſit calumniator, & de iure debeat denunciationem probare, & ei aſſiſtere, cùm loco accuſatoris habeatur, *leg. diuus, & leg. ab accuſatore,* §. *nunciatores, ff. ad Turpillian.* & tradit Vmbert. *in iudic. Inquiſit. verbo denunciatio, num.* 1. & Repert. *verb. eodem, verſ. an eo ipſo.*

Reſpondetur enim non obſtare, quia licet de iure denunciator debeat probare denunciationem, ex conſuetudine tamen contrarium ſeruatur, *ex cap. ſuper his, de accuſation.* Et meritò, quia denunciator dicere poteſt, quod ſolo zelo boni communis motus, delictum manifeſtet, idque præcipuè locum habet in delicto hæreſis ob eius grauitatem, & damni communis periculum: atque ita ex Salyceto, & Soccino docet Eymer. *Director. part.* 3. *de ſecundo modo procedendi in cauſa fidei, num.* 68. & ibi Pegna *commentar.* 15. Suarez *diſput.* 10. *ſect.* 4. *num.* 3. Paramus *lib.* 3. *quæſt.* 8. *num.* 11. Scaccia *in tract. de iudic. cap.* 72. *n.* 4. Farinac. *de hæreſi quæſt.* 185. §. 5. *num.* 71. Et ita deciſum pluries fuiſſe, teſtatur Triuiſanus *deciſ.* 51. & ita ſeruari in ſupremo totius Chriſtianæ Inquiſitionis Tribunali teſtatur Farinacius *loco ſupra cit.* Et cùm ſicuti notat Vmbertus *cit. verb. denunciatio, num.* 3. & Farinac. *quæſt.* 185. §. 5. *num.* 64. ſimplex denunciatio ſufficiat ad inquirendum, fit quod licet denunciator non poſſit probare delictum, per illam tamen denunciationem diligentia, & inquiſitione Dominorum Inquiſitorum, & etiam aliis reuelationibus ſeu denunciationibus aduenientibus, illud probabitur in beneficium fidei, & totius Catholicæ Chriſtianitatis.

Confirmatur, quia quamuis hæretici occulti ſint in malo ſtatu, tamen, ne denuncientur ad Inquiſitores, hæreſim internam manifeſtare non audebunt: quod cedit in bonum aliorum fidelium. Item timore huius denunciationis multi non amplectuntur errores hæreticales, vel ſaltem, vti dicebam, non audebunt illós manifeſtare, nec alios ad ſuam falſam ſectam pertrahere: Ergo Inquiſitorum edicta, quod ſcilicet hæretici, quamuis occulti, ſint illis denunciandi, ſunt iuſta; cùm per ea tam aliorum, quàm etiam ipſorum hæreticorum ſaloti conſulatur: ſic enim prædicti hæretici non peccabunt, quia fortè reſipiſcent, vel ſaltem minùs peccabunt. 9

Confirmatur ſecundò, quia hæretici rariſſimè ad fidem Catholicam redeunt, ſæpiſſimè autem è contra, vt experientia docet, redeunt quando denunciantur: Ergo iuſtè præcipitur, quod hæretici, quamuis occulti denuncientur. 10

Confirmatur tertiò, quia quilibet tenetur manifeſtare crimen, quamuis occultum, ſi illud facilè nocere poſſit Reipublicæ, cùm bonum commune præferendum ſit bono particulari, & quilibet teneatur magis conſulere incolumitati communitatis, quàm famæ alicuius perſonæ particularis, *cap. Ratio nulla, de præbend. cap. Sed illud, verſ. quæ eſt, diſtinct.* 45. *leg. penultima, Cod. de primipilo, lib.* 11. *& leg. actione,* §. *Labeo, ff. pro ſocio.* Et Auguſtinus ait: *Qui veritatem occultat, & qui mendacium prodit, vterque eſt reus; ille quia prodeſſe* 11
non vult, iſte quia nocere deſiderat. Et S. Thomas 2. 2. 12
quæſtione 70. *articulo* 1. *ad* 2. inquit: *Quilibet tenetur manifeſtare ea quæ ſibi, etiam ſub ſecreto commiſſa ſunt, ſi pertineant ad correctionem multitudinis ſpiritualem, vel corporalem, vel etiam ad graue damnum alterius, & nemo contra hoc debitum obligari poteſt.* Ergo cùm crimen hæreſis ſit valde perniciosum, & ex ipſo grauiſſima mala ſequantur, quilibet alterius crimen hæreſis, etiamſi occultum, manifeſtare tenetur: præſertim ſi ſuperiores id præcipiant, vti de facto præcipiunt.

Confirmatur quartò, quia hæreſis eſt peſtilentiſſimum venenum, quod citò & facilè maximas totaſque prouincias & regna infeſtat: Ergo iure optimo præcipitur, quod hæreſis alterius, etiam occulta, ſuperioribus manifeſtetur, vt prædictum peſtilentiſſimum venenum præcaueri poſſit. 13

Confirmatur quintò, quia, *Error cui non contradicitur, approbatur, cap. Error, diſt.* 83. Tum, *Qui alios, cùm poteſt, ab errore non reuocat, ſeipſum errare demonſtrat, cap.* 2. *de hæretic.* Tum, *Negligere cùm poſſis perturbare peruerſos, nihil aliud eſt quàm fouere. Neque caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui facinori deſinit obuiare, cap. Negligere* 2. *quæſt.* 7. Tum vt ait Gloſſa in illud Apoſt. *ad Rom.* 1. (*Non ſolùm digni ſunt morte qui malum faciunt, ſed qui facientibus conſentiunt:*) *Tacere* 14

Digitized by Google

ciem poſſis arguere, eſt conſentire. Et vt ait etiam Gloſſa ſuper illa verba *Leuit.* 20. (*Succidam omnes qui conſenſerunt ei :*) *Conſentientes, qui poſſunt accuſare, arguere, vel monere, & non faciunt, non effugient iudicium.* Eigo qui hæreticum, quamuis occultum non demuociat, ceoſetur illius ertoti conſeotire : præſertim ſi fuerit ioterrogatus de illius crimine, vel per mandatum ſpeciale, aut edictum generale fuerit requiſitus ad maoifeſtandum hæreticum, quamuis occultum.

15 Quod verò per edicta Inquiſitorum præcipiatur, vt quilibet hæreticum, ſiue publicum, ſiue occultum illis reuelare teneatur, originem duxit, tom à Iure Communi, vt ex *cap.* 1. *de hæretic.* & *ex cap. Quapropter* 2. *quæſt.* 7. tum ex Cooſtitutionibus Pontificiis, vt ex *Conſtitutione Nicolai III. Nouerit Vniuerſitas,* edita anno 1251. & ex *Conſtitutione Innocentij IV. Nouerit Vniuerſitas*, edita anno 1254. apud Pegnam poſt Directorium, inter literas Apoſtolicas : in quibus ambabus Conſtitutionibus ſic præcipitur : *Item ſi quis hæreticos ſciuerit, eos ſtudeat indicare Confeſſori ſuo, vel alij, per quem credat ad Prælati ſui, & Inquiſitorum hæreticæ prauitatis notitiam poſſe peruenire, alioqnin excommunicationis ſententia percellantur.*

OBIECTIONES.

16 Obiicies cum Ioanne Andrea *in cap. Nouit, de iudic.* & Villadiego *tract. de hæretic. quæſt.* 10. *num.* 7. & 8. doceotibus, quod quando peccatum hæreſis eſt ita occultum, vt vnus tantùm id ſciat, noo teneantur fideles illud denunciare, immò neque licitè poſſint : Et com Repert. Inquiſit. *verb. accuſatio, verſ. ſed vtrum, verb. denunciatio, verſ. generale tamen, & verb. occulta verſ.* 2. vbi ait : *In peccato omnino occulto, quod probari non poteſt, non habet locum denunciatio.* Et cum Decianó *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 30. *num.* 4. & Simanch. *in Enchirid. tit.* 33. *num* 1. & *de Catholic. Inſtitut. tit.* 4. *num.* 1. vbi inquit : *Non teneatur quis hæreticum accuſare, niſi hæreſim idoneis teſtibus comprobare poſſit.* Qui denunciat peccatum hæreſis occultum, obeſt denunciato, & non prodeſt aliis : Ergo non tenetur, quia neque licitè poteſt denunciare. Conſequentia patet, Antecedens probatur, quia obeſt denuociato, illum ſcilicet infamaodo : & non prodeſt aliis, quia, cùm delictum ſit occultum, Iudex non poteſt procedere contra deounciatum.

Reſpondetur : Nego antecedeos, quia ex dictis prædicta denunciatio quammaximè prodeſt & denunciato, & aliis. Denunciato quidem, quia ſic hæretici
1 continentur in officio : aliis verò, quia licet ex vi prædictæ denunciationis Inquiſitor non poſſit procedere cootra huiuſmodi hæreticum in particulari, poterit tamen in generali inquirere, & maiorem certitudinem ac notitiam conſequi : cùm ſæpe contingat, vt qui ſuam hæreſim vni manifeſtauit, eam poſtea alicui alteri manifeſtet. Et cùm prætereà Iudex, habita cognitione aliquali de alicuius hæreſi, poſſit magis per ſe, vel per alias denunciatæ perſonæ qualitates, verba, opera, &c. obſeruare. Nam qui eſt hæreticus interior, vix fieri poteſt, vt hæreſim ſuam aliquibus ſignis non manifeſtet aliquando.

17 Obiicies ſecundò : Nemo inuitus cogitur accuſare, *leg. creditor, Digeſtis de pignoribus, & leg. vnica, Cod. vt nemo inuitus agere, ſeu accuſare cogatur.* Et ratio eſt, quia accuſator graue damnum pateretur, ſi accuſationem probare non poſſet. Ad quod periculum nemo inuitus cogi debet, *leg. qui crimen, Cod. qui accuſare non poſſunt, leg ſi cui crimen, Digeſtis de accuſation. capit. Tunc, de procurator. cap. Qualiter, & quando* 2. & *cap. Super his, de accuſat.* Et nemo tenetur ad id quod non poteſt debitè perficere : & qui denunciat, & non probat, præſumitur calumniator, *cap. Si Sacerdos, de offic. Ordinar.* Ergo præceptum, quo præcipitur, quod hæreticus occultus accoſetur, oon eſt iuſtum.

Reſpondetur (vt omittam, quod quilibet tenetur noo ſolùm deounciare, ſed etiam accuſare crimen hæreſis, vel quodcumque aliud crimen tendens io damnum commune, vel etiam alicuius particularis innoceotis, ſi tamen illud poſſit probare. S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 68. *art.* 1. ibi : *Si crimen fuerit tale, quod vergat in detrimentum Reipublicæ, tenetur homo ad accuſandum, dummodo ſufficienter poſſit probare.* Et Caietanus ibidem : *Caue ignorantiam illorum qui putant, neminem teneri ad accuſandum.* Et Sotus *lib.* 5. *de iuſt. quæſt.* 5. *art.* 1. *concluſ.* 1. ibi : *Si quis ſcelus nouerit in Republica perniciem ire, quod idoneis teſtibus probari poſſit, tenetur noxium accuſare : nam criminum vindictæ non propter ipſas expetendæ ſunt, ſed tanquam medicina procurandæ, vel ipſius qui ſupplicio afficitur, vel boni publici. Nimirum vt earum metu homines in officio contineantur, ne commune bonum perturbent. Quilibet autem communi bono ſuccurrere tenetur, vbi viderit, vel contagioſè infici, vel ſceleribus corrumpi : quod fit deferendo delictum ad iudices : Ergo quilibet tenetur reum & pernicioſum hominem accuſare.* Idem docent Cardinalis *in cap. ſi peccauerit* 2. *quæſt.* 1. *num.* 20. & *in cap* 1. 2. *quæſt.* 7. *num.* 5. Bronus *de hæreticis lib.* 4. *cap.* 7. & Royas *ſingul.* 3. *num.* 3. Et ratio eſt, qoia, vt dixit Ambroſius : *Vbi commune periculum eſt, id diſſimulare peccatum non eſt leue.* Et quia, vt inquit Apoſtolus *ad Romanos cap.* 1. & habet textus *in cap.* 1. *de offic. delegat.* & *in cap. Mulieres, & in cap. Nuper, & in cap Quanta, de ſentent. excommunic. Non ſolum ſunt digni morte qui malum faciunt, ſed etiam qui facientibus conſentiunt.* Et quia, vt habet textus *in cap. Nonnallis, de hæretic.* & *in leg.* 1. *Cod. de Apoſt. Contra hoſtes publicos, quales ſunt hæretici, omnes vigilare debent.* Nam quilibet debet pugnare, & mori pro Republica defendenda, *leg. veluti. ff. de iuſt. & iur. & leg. poſtliminium, § filiam. ff. de captiu. & poſtlim. reuerſis.* At crimeo hæreſis eſt Reipublicæ pernicioſſimum, & vocatur crimen publicum, *leg. Manichæos*, §. 1. *Cod. de hæretic.* ibi : *Ac primùm quidem volumus eſſe publicum crimen, quia quod in Religionem diuinam committitur, in omnium fertur iniuriam.* Et videri poterit etiam Gloſſa *in dicta lege crimen*, Azor *ibidem num.* 9. Odofredus *num.* 1. Albericus *num.* 2. & Repert. Inqoiſit. *verb. hæreſis*, §. 1. *rubric. Quid ſit hæreſis, verſ. item hæreſis.*) Nego conſequentiam, quia ex dictis ſufficit hæreticum denunciari, & 18
non neceſſariò requiritur, vt quis illum accuſet, ſed tantùm denunciet, qui denunciationem non tenebitur probare. Paramus *de origine S. Inquiſitionis lib.* 3. *q.* 8. *num.* 11. & 12. Scaccia *tract. de iudic. cauſar. cap.* 71. *n.* 1. Director. Ioquiſit. *part.* 3. *in rubrica de ſecundo modo procedendi in cauſa fidei per denunciationem, num.* 68. Pegna *ibidem, commentar.* 15. *verſ. his peractis*, & alij, quos ſupra citabam Et quamuis quidam alij, vt Repertor. Inquiſit. *verb denunciatio, verſ. an eo ipſo*, & Locatus *in iudicial. Inquiſit. verb. denunciatio, num.* 1. putent, quod qui denunciat, teneatur probare quod denunciat, ex *leg. diuus*, & *ex leg. ab accuſatione ff. ad Senatuſconſultum Trebellian.* cùm denunciator loco accuſatoris habeatur *in dicta leg. ab accuſatione*, §. *nunciatores :* Hodie tamen de conſuetudine, ſi non iure, non tenetur denunciator probare quod denunciat. Angel. *tract. de malefic. verſ. Hæc ad denunciationem, num.* 20. Salycet. *in leg. ea quidem, Cod. de accuſation.* Marian. Soccin. *in cap. Qualiter, & quando* 2. *num.* 179. *de accuſat.* Clarus *in pract. crimin.* §. *fin. quæſt.* 7. *verſ. quæro nunc.* Pegna *in citato comment.* 15. Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *capit.* 19. *quæſtione* 9. *circa finem*, & alij quos ſupra citabam.

Obiicies tertiò : Occulta diuino iudicio ſunt relinquenda, *cap. omnia* 6. *q.* 1. Et quilibet ex lege charitatis peccatum proximi debet reticere, *cap. ſi ſacerdos, de offic. ordin. & cap. Chriſtus* 1. *q.* 1. Et noo poteſt Iudex, qui ſuper ſtatum Eccleſiæ generaliter inquirit, teſtes 19
aſtrin

Digitized by Google

aſtringere ad occolta delicta reuelanda, *cap. Qualiter & quando 1. de accuſation. in fine.* Et qui ſecretò nouerit aliquem deliquiſſe, arguere & corrigere debens in ſecreto: quia delictum quod probari non poteſt, iudici denunciari non debet. *Clement. Nolentes, de hæretic.* Ergo aduerſatur omni iuri, quod hæreſis alterius occulta denuocietur.

Reſpondetur, vt omittam, prædictos textus loqui non de denunciatione iudiciali, ſcilicet in ordine ad iudicem, ſed de denunciatione Euangelica, ſcilicet in ordine ad Patrem, ad quam concedo, quod præcedere debeat correctio fraterna, iuxta Euangelium Christi Domini: diſtinguo antecedens: Occulta diuino iudicio ſunt relinquenda, & ſic occulta delicta non ſunt denuncianda ordinariè, concedo: Si ſit delictum hæreſis, vel quodcumque aliud vergens in damnum commune, vel etiam alicuius particularis innocentis, nego propter ſpecialem rationem & grauitatem Clement. verò *Nolentes*, citata non loquitur de hæreticis, ſed de Officialibus & miniſtris hæreticæ prauitatis, qui prætextu officij munera, vel pecunias recipiunt.

ADVERTENDA.

SVMMARIVM.

1 *Hæreſim alterius, vel crimen aliud ſimile occultum quilibet tenetur Inquiſitoribus denunciare, quamuis illam non poſſit probare: quia licet denuncians non poſſit probare eſſe hæreticum, nec ipſius teſtimonium ſufficiat, vt Inquiſitores poſſint contra illum procedere, aperit tamen illis viam, vt diligentiùs in verba, actiones, & mores eius qui fuit denunciatus, inquirant.*

2 *Quilibet tenetur ſub peccato mortali alterius delictum per quod infertur grauis iniuria, & damnum proximo, præſertim quando ſuperior id præcipèret, ſuperiori manifeſtare, quamuis illud non poſſit probare.*

3 *Roſella, Angelus, Nauarrus, Henriquez, & alij Doctores aſſerentes, quod nemo tenetur denunciare, quod non poteſt probare intelligendi ſunt quando ex non denunciatione non infertur damnum proximo, nec præcipitur à ſuperiore.*

4 *Obligatio huius iudicialis denunciationis eſt de hæretico proprio, qualis eſt pertinax, non autem de illo qui per ignorantiam, vel per metum in hæreſim incidit.*

5 *Concionator qui ex incuria, vel inconſideratione aliqua inter concionandum minùs conſona fidei protulit, iudicialiter denunciandus non eſt: excipe niſi tibi contrarium conſtet.*

6 *Decretum Alexandri VII. editum anno 1660. menſe Auguſto. diſtrictè mandat, vt tam hæreticus, quàm quilibet alius quomodocumque, vel leuiſſimè de hæreſi ſuſpectus, Locorum Ordinariis, vel Inquiſitoribus omninò, nulla præmiſſa correctione denuncietur.*

1

ADuerte igitur, quod quilibet tenetur hæreſim, vel crimen aliud ſimile occultum alterius Inquiſitoribus denunciare, quamuis hæreſim illam non poſſit probare: quia ſicuti ſupra dicebam, licet denuncians non poſſit probare alterum eſſe hæreticum, nec ipſius teſtimonium ſufficiat, vt Inquiſitores poſſint contra illum procedere, aperit tamen illis viam, vt diligentiùs in verba, actiones, & mores eius qui fuit denunciatus, inquirant. Qua via facilè cognoſcere poterunt Inquiſitores, an qui fuit denunciatus ſit hæreticus: quod eſt optimum medium ad hæreſes præcauendas, & vitandas. Tum quia, ſicuti docent Nauarrus *in ſumma cap. 22. num. 83.* Couarruuias *in 4. decretal. part. 2. cap. 6. §. 10. num. 21.* Vega *in ſumma lib. 3. caſu* 356. Driedo *lib. 2. de libertat. Chriſtian. cap. 7. in princip.* & Henriquez *lib. 11. cap. 14 num. 15.* quilibet tenetur ſub peccato mortali alterius delictum, per quod infertur grauis iniuria & damnum proximo (præſertim ſi ſuperior id præciperet) ſuperiori manifeſtare, quamuis illud non poſſit probare: Ergo multò magis tenebitur ſub peccato mortali hæreſim alterius occultam Inquiſitoribus, id per ſua edicta præcipientibus, denunciare, quamuis illam non poſſit probare: cùm ex non manifeſtatione hæreſis occultæ alterius grauiſſima iniuria inferatur Deo, & Eccleſiæ, & notabiliſſimum ſequatur damnum fidelibus. Tum quia ideò in aliis delictis non tenetur quis denunciare quod non poteſt probare, quia per huiuſmodi teſtimonium ſuum vitari non poteſt delictum. At ſi denuncietur hæreſis occulta alterius, poterit illa vitari: ſic enim timebit hæreticus, cùm ſciat poſſe, & debere ipſius hæreſim manifeſtari, nec requiri vt illa probetur, ſuam hæreſim prodere. Ergo cùm per huiuſmodi denunciationem vitetur hæreſis, tenetur quilibet ſub peccato mortali eam denunciare, quamuis ſufficienter non poſſit eandem probare. 3

Cùm verò Roſella *verb. Confeſſionis celatio, num. 15.* Angelus *verb. Confeſſio 8. num. 22.* Nauarr. *de reſtitut. lib. 3. cap. 1. num. 358.* Henriquez *lib 13. cap. 18. num. 3.* & alij dicunt, quod nemo tenetur denunciare quod non poteſt probare, intelligendi ſunt, quando ex non denunciatione non infertur damnum proximo, nec præcipitur à ſuperiore, aliàs eorum opinio mihi non probatur. Vel intelligendi ſunt, quando damnum eſt iam illatum, vti contingit in homicidio, furto, vel adulterio, &c. Quæ delicta propterea ſi fuerint occulta, quamuis accedat ſuperioris præceptum, denuncianda non erunt. Sotus *de iuſt. lib. 5. quæſt. 5. art. 1.* Nauarr. *in ſumma cap. 25. num. 46.* & alij, quos ſequitur Auila *de cenſur. part. 2. cap. 5. diſput. 4. dub. 3. concluſ. 2.*

Aduerte ſecundò, quod obligatio huius iudicialis denunciationis ſit de hæretico proprio, qualis eſt pertinax, non autem de illo qui per ignorantiam, vel per metum in hæreſim incidit, & qui certò præſumi poteſt quod monitus ſtatim corrigatur. Toletus *libro 4. cap. 5. num. 1.* Farinacius *de hæreſi quæſt. 197. §. 2. num. 39.* & Bonacina *diſputat. 2. de cenſur. quæſt. 6. punct. 1. num. 10.* 4

Hinc ſequitur, quod non ſit denunciandus iudicialiter concionator, qui ex incuria, vel inconſideratione aliqua inter concionandum minùs conſona Fidei protulit (excipe niſi tibi contrarium conſtet) quia in dubio non præſumitur iudicio Eccleſiæ voluiſſe ſe opponere. Doctores, quos ſequitur Bonacina *loco ſuprà citato, num. 21.* 5

Cæterùm extat nunc Alexandri VII. decretum, anno 1660 menſe Auguſto (poſtquam hæc ſcripſeram) editum, in quo diſtrictè mandat, vt tam hæreticus, quàm quilibet alius quomodocumque, vel leuiſſimè de hæreſi ſuſpectus, Locorum Ordinariis, aut Inquiſitoribus omnino, nulla præmiſſa correctione, denuncietur. Vide quæ dicam infra dubit. vlt. ſectione 13. 6

Quando denunciatio iudicialis hæc facienda ſit.

SVMMARIVM.

1 *Denunciatio iudicialis fieri poteſt verbo, vel ſcripto, prove denuncianti magis placuerit. Et ita vſus obtinuit, neque requiritur vt fiat coram teſtibus, ſed ſatis eſt ſi Inquiſitor medio Secretario illam excipiat.*

2 *Denunciatio ſi fiat per epiſtolam, in qua denuncians nomen ſuum non ſubſcribat, eſt nullius effe-*

cìem poſſis arguere, eſt conſentire. . Et vt ait etiam Gloſſa ſuper illa verba *Leuit.* 20. (*Succidam omnes qui conſenſerunt ei :*) *Conſentientes, qui poſſunt accuſare, arguere, vel monere, & non faciunt, non effugient iudicium.* Ergo qni hæreticnm, quamuis occultum non denunciat, cenſetur illius errori conſentire : præſertim ſi fuerit interrogatus de illius crimine, vel per mandatum ſpeciale, aut edictum generale fuerit requiſitus ad manifeſtandum hæreticum, quamuis occultum.

15 Quod verò per edicta Inquiſitorum præcipiatur, vt quilibet hæreticum, ſiue publicum, ſiue occultum illis reuelare teneatur, originem duxit, tum à Iure Communi, vt ex *cap. 2. de hæretic. & ex cap. Quapropter 2. quæſt. 7.* tum ex Conſtitutionibus Pontificiis, vt ex *Conſtitntione Nicolai III. Nouerit Vniuerſitat*, edita anno 1251. & ex *Conſtitutione Innocentij IV. Nouerit Vniuerſitas*, edita anno 1254. apud Pegnam poſt Directorium, inter literas Apoſtolicas : in quibus ambabus Conſtitutionibus ſic præcipitur : *Item ſi quis hæreticos ſciuerit, eos ſtndeat indicare Confeſſori ſuo, vel alij, per qnem credat ad Prælati ſui, & Inquiſitorum hæreticæ prauitatis notitiam poſſit peruenire, alioquin excommunicationis ſententia percellantur.*

Obiectiones.

16 Obiicies cum Ioanne Andrea *in cap. Nouit, de iudic.* & Villadiego *tract. de hæretic. quæſt.* 10. *num.* 7. & 8. docentibus, quod quando peccatum hæreſis eſt ita occultum, vt vnus tantùm id ſciat, non teneantur fideles illud denunciare, immò neque licitè poſſint : Et cnm Repert. Inquiſit. *verb. accuſatio, verſ. ſed vtrum, verb. denunciatio, verſ. generale tamen, & verb. occnlta verſ. 2.* vbi ait : *In peccato omnino occulto, qnod probari non poteſt, ron habet locum dennnciatio.* Et cum Decianó *in tract. crimin. lib. 5. cap. 30. nnm.* 4. & Simanch. *in Enchirid. tit. 33. num 1. & de Catholic. Inſtiout. tit. 4. num. 1.* vbi inquit : *Non teneatur quis hæreticum accuſare, niſi hæreſim idoneis teſtibus eombrobare poſſit.* Qui denunciat peccatum hæreſis occultum, obeſt denunciato, & non prodeſt aliis : Ergo non tenetur, qoia neque licitè poteſt denunciare. Conſequentia patet, Antecedens probatur. quia obeſt denunciato, illum ſcilicet infamando : & non prodeſt aliis, quia, cùm delictum ſit occultum, Iudex non poteſt procedere contra deounciatum.

Reſpoodetur : Nego antecedeos, quia ex dictis prædicta denunciatio quammaximè prodeſt & denunciato, & aliis. Denunciato quidem, quia ſic hæretici continentur in officio : aliis verò, quia licet ex vi prædictæ denunciationis Inquiſitor non poſſit procedere contra huiuſmodi hæreticum in particulari, poterit tamen in generali inquirere, & maiorem certitudinem ac notitiam conſequi : cùm ſæpe contingat, vt qui ſuam hæreſim vni manifeſtauit, eam poſtea alicui alteri manifeſtet. Et cùm prætereà Iudex, habita cognitione aliquali de alicuius hæreſi, poſſit magis per ſe, vel per alias denunciatæ perſonæ qualitates, verba, opera, &c. obſeruare. Nam qui eſt hæreticus interior, vix fieri poteſt, vt hæreſim ſuam aliquibus ſignis non manifeſtet aliquando.

17 Obiicies ſecundò : Nemo inuitus cogitur accuſare, *leg. creditor, Digeſtis de pignoribus, & leg. vnica, Cod. vt nemo inuitus agere, ſeu accuſare cogatnr.* Et ratio eſt, quia accuſator graue damnum pateretur, ſi accuſationem probare non poſſet. Ad quod periculum nemo inuitus cogi debet, *leg. qni crimen, Cod. qui accuſare non poſſunt, leg. ſi cui crimen, Digeſtis de accnſation. capit. Tunc, de procurator. cap. Qualiter, & quando 2. & cap. Super his, de accuſat.* Et nemo tenetur ad id quod non poteſt debitè perficere : & qui denunciat, & non probat, præſumitur calumoiator, *cap. Si Sacerdos, de offic. Ordinar.* Ergo præceptum, quo præcipitur, quod hæreticus occultus accuſetnr, oon eſt iuſtum.

Reſpondetur (vt omittam, quod quilibet tenetur non ſolùm denunciare, ſed etiam accuſare crimen hæreſis, vel quodcumque aliud crimen tendens in damnum commune, vel etiam alicuius particularis innocentis, ſi tamen illud poſſit probare. S. Thomas 2. 2. *quæſt. 68. art. 1.* ibi : *Si crimen fuerit tale, quod vergat in detrimentum Reipublicæ, tenetur homo ad accnſandum, dummodo ſufficienter poſſit probare.* Et Caietanns ibidem : *Caue ignorantiam illorum qni pntant, neminem teneri ad accuſandum.* Et Sotus *lib. 5. de iuſt. quæſt. 5. art. 1. concluſ.* 1. ibi : *Si quis ſcelus nouerit in Republica perniciem ire, quod idoneis teſtibus probari poſſit, tenetur noxium accuſare : nam criminum vindicta non propter ipſas expetenda ſunt, ſed tanquam mediccina procuranda, vel ipſius qui ſupplicio afficitur, vel boni pnblici. Nimirum vt earum metu homines in officio contineantur, ne commune bonum perturbent. Quilibet autem communi bono ſuccurrere tenetur, vbi viderit, vel contagioſè infici, vel ſceleribns corrumpi : quod fit deferendo delictnm ad iudices : Ergo qnilibet tenetur reum & pernicioſum hominem accuſare.* Idem docent Cardinalis *in cap. ſi peccauerit 2. quæſt. 1. num. 20. & in cap* 1. 1. *quæſt. 7. num. 5.* Brunus *de hæreticis lib. 4. cap. 7.* & Royas *ſingnl. 3. num. 3.* Et ratio eſt, qnia, vt dixit Ambroſius : *Vbi commune periculnm eſt, id diſſimulare peccatum non eſt leue.* Et quia, vt inquit Apoſtolus *ad Romanos cap.* 1. & habet textus *in cap. 1. de offic. delegat. & in cap. Mulieros, & in cap. Nuper, & in cap Quanta, de ſentent. excommunic. Non ſolùm ſunt digni morte qui malum faciunt, ſed etiam qui facientibus conſentiunt.* Et quia, vt habet textus *in cap. Nonnullis, de hæretic. & in leg. 2. Cod. de Apoſt. Contra hoſtes publicos, quales ſunt hæretici, omnes vigilare debent.* Nam quilibet debet pugnare, & mori pro Republica defendenda, *leg. veluti. ff. de inſt. & iur. & leg. poſtliminium, § filium. ff. de captiu. & poſtlim. reuerſis.* At crimen hæreſis eſt Reipublicæ pernicioſſimum, & vocatur crimen publicum, *leg. Manichæos, §. 1. Cod. de hæretic.* ibi : *Ac primùm quidem volumus eſſe publicum crimen, quia quod in Religionem diuinam committitur, in omnium fertur iniuriam.* Et videri poterit etiam Gloſſa *in dicta lege crimen,* Azor *ibidem num.* 9. Odofredus *num.* 1. Albericus *num.* 2. & Repert. Inquiſit. *verb. hæreſis, §. 1. rubric.*
Quid ſit hæreſis, verſ. item hæreſis.) Nego conſequen- 18
tiam, quia ex dictis ſufficit hæreticum denunciari, & non oeceſſariò requiritur, vt quis illum accuſet, ſed tantùm denunciet, qui denunciationem non tenebitur probare. Paramus *de origine S. Inqmſitionis lib. 3. q. 8. num. 11. & 12.* Scaccia *tract. de iudic. cauſar. cap. 72. n. 1.* Director. Inquiſit. *part. 3. in rubrica de ſecundo modo procedendi in cauſa fidei per denunciationem, num.* 68. Pegna *ibidem, commentar. 15. verſ. his peractis,* & alij, quos ſupra citabam. Et quamuis quidam alij, vt Repertor. Inquiſit. *verb denunciatio, verſ. an eo ipſo,* & Locatus *in iudicial. Inquiſit. verb. denunciatio, num.* 1. putent, quod qui denunciat, teneatur probare quod denunciat, ex *leg. diuus, & ex leg. ab accuſatione ff. ad Senatnſconſultum Trebellian.* cùm dennnciator loco accuſatoris habeatur *in dicta leg. ab accuſatione, §. nunciatores :* Hodie tamen de conſuetudioe, ſi non iure, non tenetur denuociator probare quod dennnciat. Angel. *tract. de maleſic. verſ. Hæc ad denunciationem, num.* 20. Salycet. *in leg. ea quidem, Cod. de accuſation.* Marian. Soccin. *in cap. Qualiter, & quande 2. num. 179. de accuſat.* Clarus *in pract. crimin. §. fin. quæſt. 7. verſ. quæro nnnc.* Pegna *in citato comment.* 15. Azor. *tom. 1. lib. 8. capit. 19. quæſtione 9. circa finem,* & alij quos ſupra citabam.

Obiicies tertiò : Occulta dioino iudicio ſunt relin- 19
quenda, *cap. omnia 6. q. 1.* Et quilibet ex lege charitatis peccatum proximi debet reiicere. *cap. ſi ſacerdos, de offic. ordin. & cap. Chriſtus 2. q. 1.* Et noo poteſt Iudex, qui ſuper ſtatum Eccleſiæ generaliter inquirit, teſtes
aſtrin

aſtringere ad occulta delicta reuelanda, *cap. Qualiter & quando* 1. *de accuſation. in fine.* Et qui ſecretò nouerint aliquem deliquiſſe, arguere & corrigere debent in ſecreto: quia delictum quod probari non poteſt, iudici denunciari non debet *Clement. Nolentes, de hæretic.* Ergo aduerſatur omni iuri, quod hæreſis alterius occulta denuncietur.

Reſpondetur, vt omittam, prædictos textus loqui non de denunciatione iudiciali, ſcilicet in ordine ad iudicem, ſed de denunciatione Euangelica, ſcilicet in ordine ad Patrem, ad quam concedo, quod præcedere debeat correctio fraterna, iuxta Euangelium Chriſti Domini: diſtinguo antecedens: Occulta diuino iudicio ſunt relinquenda, & ſic occulta delicta non ſunt denuncianda ordinariè, concedo: Si ſit delictum hæreſis, vel quodcumque aliud vergens in damnum commune, vel etiam alicuius particularis innocentis, nego propter ſpecialem rationem & grauitatem. Clement. verò *Nolentes*, citata non loquitur de hæreticis, ſed de Officialibus & miniſtris hæreticæ prauitatis, qui prætextu officij munera, vel pecunias recipiunt.

A D V E R T E N D A.

S V M M A R I V M.

1 *Hæreſim alterius, vel crimen aliud ſimile occultum quilibet tenetur Inquiſitoribus denunciare, quamuis illam non poſſit probare: quia licet denuncians non poſſit probare eſſe hæreticum, nec ipſius teſtimonium ſufficiat, vt Inquiſitores poſſint contra illum procedere, aperit tamen illis viam, vt diligentiùs in verba, actiones, & mores eius qui fuit denunciatus, inquirant.*

2 *Quilibet tenetur ſub peccato mortali alterius delictum per quod infertur grauis iniuria, & damnum proximo, præſertim quando ſuperior id præciperet, ſuperiori manifeſtare, quamuis illud non poſſit probare.*

3 *Roſella, Angelus, Nauarrus, Henriquez, & alij Doctores aſſerentes, quod nemo tenetur denunciare, quod non poteſt probare intelligendi ſunt quando ex non denunciatione non infertur damnum proximo, nec præcipitur à ſuperiore.*

4 *Obligatio huius iudicialis denunciationis eſt de hæretico proprio, qualis eſt pertinax, non autem de illo qui per ignorantiam, vel per metum in hæreſim incidit.*

5 *Concionator qui ex incuria, vel inconſideratione aliqua inter concionandum minùs conſona fidei protulit, iudicialiter denunciandus non eſt: excipe niſi tibi contrarium conſtet.*

6 *Decretum Alexandri VII. editum anno 1660. menſe Auguſto. diſtrictè mandat, vt tam hæreticus, quàm quilibet alius quomodocumque, vel leuiſſimè de hæreſi ſuſpectus, Locorum Ordinariis, vel Inquiſitoribus omninò, nulla præmiſſa correctione denuncietur.*

1 ADuerte igitur, quod quilibet tenetur hæreſim, vel crimen aliud ſimile occultum alterius Inquiſitoribus denunciare, quamuis hæreſim illam non poſſit probare: quia ſicuti ſupra dicebam, licet denuncians non poſſit probare alterum eſſe hæreticum, nec ipſius teſtimonium ſufficiat, vt Inquiſitores poſſint contra illum procedere, aperit tamen illis viam, vt diligentiùs in verba, actiones, & mores eius qui fuit denunciatus, inquirant. Qua via facilè cognoſcere poterunt Inquiſitores, an qui fuit denunciatus ſit hæreticus: quod eſt optimum medium ad hæreſes præcauendas, & vitandas. Tum quia, ſicuti docet Nauarrus *in ſumma cap.* 22. *num.* 83. Couarrunias *in* 4. *decretal. part.* 2. *cap.* 6. §. 10. *num.* 21. Vega *in ſumma lib.* 3. *caſu* 136. Driedo *lib.* 2. *de libertat. Chriſtian. cap.* 7. *in princip.* & Henriquez *lib.* 11. *cap.* 14 *num.* 15. quilibet tenetur ſub peccato mortali alterius delictum, per quod infertur grauis iniuria & damnum proximo (præſertim ſi ſuperior id præciperet) ſuperiori manifeſtare, quamuis illud non poſſit probare: Ergo multò magis tenebitur ſub peccato mortali hæreſim alterius occultam Inquiſitoribus, id per ſua edicta præcipientibus, denunciare, quamuis illam non poſſit probare: cùm ex non manifeſtatione hæreſis occultæ alterius grauiſſima iniuria inferatur Deo, & Eccleſiæ, & notabiliſſimum ſequatur damnum fidelibus. Tum quia ideò in aliis delictis non tenetur quis denunciare quod non poteſt probare, quia per huiuſmodi teſtimonium ſuum vitari non poteſt delictum. At ſi denuncietur hæreſis occulta alterius, poterit illa vitari: ſic enim timebit hæreticus, cùm ſciat poſſe, & debere ipſius hæreſim manifeſtari, nec requiri vt illa probetur, ſuam hæreſim prodere. Ergo cùm per huiuſmodi denunciationem vitetur hæreſis, tenetur quilibet ſub peccato mortali eam denunciare, quamuis ſufficienter non poſſit eandem probare. 3

Cùm verò Roſella *verb. Confeſſionis celatio, num.* 15. Angelus *verb. Confeſſio* 8. *num.* 22. Nauarr. *de reſtitut. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 358. Henriquez *lib* 13. *cap.* 18. *num.* 5. & alij dicunt, quod nemo tenetur denunciare quod non poteſt probare, intelligendi ſunt, quando ex non denunciatione non infertur damnum proximo, nec præcipitur à ſuperiore, aliàs eorum opinio mihi non probatur. Vel intelligendi ſunt, quando damnum eſt iam illatum, vti contingit in homicidio, furto, vel adulterio, &c. Quæ delicta propterea ſi fuerint occulta, quamuis accedat ſuperioris præceptum, denuncianda non erunt. Sotus *de iuſt. lib.* 5. *quæſt.* 5. *art.* 1. Nauarr. *in ſumma cap.* 25. *num.* 46. & alij, quos ſequitur Auila *de cenſur. part.* 2. *cap.* 5. *diſput.* 4. *dub.* 3. *concluſ.* 2. 4

Aduerte ſecundò, quod obligatio huius iudicialis denunciationis ſit de hæretico proprio, qualis eſt pertinax, non autem de illo qui per ignorantiam, vel per metum in hæreſim incidit, & qui certò præſumi poteſt quod monitus ſtatim corrigatur. Tolenus *libro* 4. *cap.* 5. *num.* 1. Farinacius *de hæreſi quæſt.* 197. §. 2. *num.* 39. & Bonacina *diſputat.* 2. *de cenſur. quæſt.* 6. *punct.* 1. *num.* 20. 5

Hinc ſequitur, quod non ſit denunciandus iudicialiter concionator, qui ex incuria, vel inconſideratione aliqua inter concionandum minùs conſona Fidei protulit (excipe niſi tibi contrarium conſtet) quia in dubio non præſumitur iudicio Eccleſiæ voluiſſe ſe opponere. Doctores, quos ſequitur Bonacina *loco ſuprà citato, num.* 21. 6

Cæterùm extat nunc Alexandri VII. decretum, anno 1660 menſe Auguſto (poſtquam hæc ſcripſeram) editum, in quo diſtrictè mandat, vt tam hæreticus, quàm quilibet alius quomodocumque, vel leuiſſimè de hæreſi ſuſpectus, Locorum Ordinariis, aut Inquiſitoribus omnino, nulla præmiſſa correctione, denuncietur. Vide quæ dicam infra dubit. vlt. ſectione 13.

Quando denunciatio iudicialis hæc facienda ſit.

S V M M A R I V M.

1 *Denunciatio iudicialis fieri poteſt verbo, vel ſcripto, prout denuncianti magis placuerit. Et ita vſus obtinuit, neque requiritur vt fiat coram teſtibus, ſed ſatis eſt ſi Inquiſitor medio Secretario illam excipiat.*

2 *Denunciatio ſi fiat per epiſtolam, in qua denuncians nomen ſuum non ſubſcribat, eſt nullius effe-*

Digitized by Google

ctus, reputari debet, ac ſi facta non fuiſſet ne improbis hominibus anſa detur infamandi viros probos, cùm ſola examinatio teſtium, & inquiſitio circa ſpecialem perſonam ſit quædam illius infamatio.

1 RESPONDETVR, eam fieri poſſe verbo, vel ſcripto, prout denuncianti magis placuerit. Sic Clarus *in Pract. crimin. §. fin. q. 7.* Pegna *cit. comment. 15.* Suarez *diſp. 20. ſect. 4. n. 3.* & ita vſus obtinuit. Neque requiritur, vt coram teſtibus denunciatio, vel depoſitio fiat, ſed ſatis eſt, ſi Inquiſitor medio Secretario illam excipiat.

2 Aduerte tamen hic, quod ſi denunciatio fiat per epiſtolam in qua denuncians nomen ſuum non ſubſcripſit, non debeat, neque poſſit Inquiſitor procedere ad inquirendum, vel examinandum teſtes, etiamſi teſtes aliqui in ſchedula nominati fuerint: quia talis denunciatio eſt nullius effectus, & reputari debet ac ſi facta non fuiſſet, ne improbis hominibus anſa detur infamandi viros probos; cùm ſola examinatio teſtium, & inquiſitio circa ſpecialem perſonam ſit quædam illius infamatio. Simanch. *in Enchir. violata Relig. tit. 22. rubr. de inquiſit. ordinar. n. 8.* Zecch. *1. part. tit. de fide, rubr. de hæreſi, cap. 11. n. 12.* Paramus *lib. 3. quæſt. 6. n. 91.* & Farinacius *de hæreſi q. 185. num. 68.*

DVBITATIO XVII.

An excuſeris iudicialiter denunciare, ſi per correctionem fraternam, vel denunciationem Euangelicam ſperes hæreticum, vel alium ſimilem delinquentem emendandum?

SVMMARIVM.

1 *Denunciare iudicialiter, ſecundùm aliquos non tenetur, ſi per correctionem fraternam, vel denunciationem Euangelicam ſperet hæreticum, vel ſimilem alium delinquentem emendandum, ſi ſcilicet peccatum ſit ex malitia, non autem ex ignorantia, vel ex metu.*

2 *Denunciare ſecundùm aliquos non poteſt iudicialiter, ſi ſcilicet delictum ſit occultum, & ſperet correctione ſecreta delinquentem fore emendandum: quia in tali caſu denunciatio fieri non poteſt ad punitionem delinquentis, ſed ad illius correctionem, & ad præſeruationem damni Reipublicæ imminentis.*

3 *Ante denunciationem in Inquiſitione permittenda eſt correctio fraterna, quæ adeò neceſſaria eſt, vt ſi ſit ſpes quod illa proficiat, & non ſufficiet, non ſit crimen denunciandum Prælato, tametſi crimen ipſum ſit contra communitatem, & ſit peccatum hæreſis.*

4 *Superior non poteſt præcipere, vt prætermiſſa correctione fraterna reus occultus denuncietur, neque illi tale quid præcipienti obediendum eſt: non ideò tamen damnandum erit quod ab Inquiſitoribus fidei datur ſtatim nulla præmiſſa correctione, denunciandi eum quem conſtat hæreticum eſſe: nam in crimine hæreſis ordinariè nulla eſt ſpes emendationis. Debet tamen vti admonitione ſecreta, ſi credit illam certò profuturam.*

5 *Mulier ſollicitata in confeſſione non abſoluatur, dum non denunciat Inquiſitoribus ſollicitantem, niſi ſpes eſſet, quod ille ſecretò correctus emendabitur: quæ ſpes colligi poteſt ex qualitate corrigentis, & ex conditione corrigendi.*

6 *Denunciatio antequam fiat à muliere ſollicitata in confeſſione, præmittenda eſt fraterna correctio, ſi detur ſpes emendæ, quia præceptum correctionis eſt de iure naturæ, & diuino. Præceptum verò huius denunciationis eſt humanum, vnde poteſt præualere aduerſus præceptum iuris naturalis & diuini.*

7 *Correctio fraterna vt iudicetur non profutura, non ſatis eſt ſemel fieri, & non prodeſſe; ſed debet iterum atque iterum adhiberi, quamdiu iudicio prudentis ſperetur emenda, contra nonnullos aſſerentes, quod etiam à principio, in dubio, an correctio ſit profutura, præmittenda ſit.*

8 *Denunciatio abſolutè fieri debet, ſecundum aliquos, non facta correctione fraterna, ſi agatur de hæreſi formali: ſecus autem ſi agatur de aliis criminibus quæ ſapiunt hæreſim.*

9 *Denunciatio hæreſis formalis debet abſolutè fieri, omiſſa correctione fraterna, ſi delictum etiam ſit occultum: quia ordo correctionis fraternæ ſeruari debet inter fratres. At hæretici cùm non ſint filij Dei, ſed dæmonis, non ſunt fratres.*

10 *Præceptum de correctione fraterna eſt naturale, & diuinum.*

11 *Hæretici ratione caracteris baptiſmalis ſunt in Eccleſia, ſaltem ſecundum quid, ac proinde collocari poſſunt inter fratres.*

12 *Correctio eſt neceſſaria quando eſt probabilis ſpes, quod peccator emendetur, ita vt ſi non fuerit talis ſpes, ceſſet tale præceptum: rariſſimè enim contingit, quod hæreticus emendetur.*

13 *Hæreticus, quando non eſt ſpes emendationis, ex communi ſententia Doctorum eſt denunciandus. Idque commune eſt aliis delictis.*

14 *Correctionis ordo ſeruandus non eſt ex communi ſententia Doctorum, quando peccatur in Rempublicam, cùm bonum Reipublicæ præferendum ſit famæ vnius perſonæ particularis.*

16 *Correctio, ſeu admonitio fraterna in aliis delictis etiam vergentibus in damnum Reipublicæ, quando creditur, quod homo abſtinebit in poſterum ab inferendo damno, ſi quæ eſt probabilis ſpes emendationis, præmittenda eſt.*

16 *Hæreticus quia Eccleſiam non audit, ſed tantùm ſuo iudicio innititur, ideò non comprehenditur in præcepto correctionis, quod tamen patitur inſtantiam, cùm etiam peccatores Eccleſiam, & Deum non audiant, & tamen ſecretò corrigendi ſunt.*

17 *Correctio fraterna ideò non præmittenda cum hæretico, quia periculum eſt, ne alios ſuis erroribus inficiat: quia ſi admoneantur, timens ſe prodi, finget ſe eſſe emendatum. Et hæc ratio etiam patitur inſtantiam: quia id non ſolùm in hæreſi, ſed etiam in aliis delictis locum habet.*

18 *Textus in cap. Excommunicamus 1. §. adiicientes, de hæreticis, nihil loquitur de correctione fraterna non præmittenda, antequam denuncietur hæreticus.*

19 *Correctio fraterna in delicto hæreſis ideò eſt omittenda, quia ſic ſtatutum eſt per Inquiſitorum edicta, quibus præcipitur, quod hæreticus in omni caſu, quamuis delictum ſit occultum, denuncietur: licet enim in aliquo caſu ſperetur delinquentis emendatio, præmiſſa ſecreta correctione fraterna, regulariter tamen præſumenda non eſt in delicto hæreſis, ſed potius credendum correctum diſſimulaturum, vt ſic faciliùs delinquat.*

20 *Denunciatio duplex eſt, altera Euangelica, altera iudicialis. Ante Euangelicam, quæ intendit emendationem fratris conceditur, quod præmittenda ſit correctio: non autem ante iudicialem, quæ punitionem intendit, taliſque eſt denunciatio, quæ in Tribunali Sanctiſſimæ Inquiſitionis fit.*

21 *Hæreticus occultus ſatis probabiliter debet denunciari etiam ſi fuerit emendatus, & multò magis ſi non fuerit emendatus.*

22 *Hæreticus, vel de hæreſi ſuſpectus etiam leuiſſimè locorum ordinariis, vel Inquiſitoribus omninò, nulla præmiſſa correctione fraterna, denunciandus eſt ex decreto Alexandri VII. edito anno 1660. menſe Auguſto.*

23 *Denuntiatio licet præcipuè fiat ad correctionem delinquentis, nihilominus quia rarò, vel nunquam hæc correctio poteſt obtineri per correctionem fraternam, meritò Eccleſia in defenſionem præcipit, vt ea non obſtante, delictum manifeſtetur.*

24 *Præceptum Eccleſiæ non pugnat contra præceptum Chriſti Domini de correctione fraterna præmittenda; quia Chriſti Domini præceptum eſt de peccatis, quæ non vergunt in damnum commune, vel damnum tertij, prout conſtat ex illa particula, ſi peccauerit in te. Vide plures rationes, quæ adducuntur ibidem.*

25 *Hæreticus licèt Apoſtolo ad Titum 3. poſt vnam, vel alteram correctionem ſit vitandus, non tamen ea verba ita intelligenda ſunt, vt correctio fraterna ſit præmittenda; quia ibi Apoſtolus ſcribit non ad quamlibet perſonam priuatam, ſed ad Epiſcopum Titum, qui tenebatur ex officio hæreticum corripere, & per excommunicationis ſententiam deuitare.*

26 *Hæreticus vt corripiatur fraternè antequam denuncietur, neque obligat præceptum charitatis, neque Inquiſitorum decreta de eis denunciandis præcepto charitatis aduerſantur.*

1 QVIDAM negant, ſi ſcilicet peccatum ſit ex malitia; non autem ſi ſit ex ignorantia, vel ex metu, iuxta ea, quæ dicebantur *dub. 15. in fine*, ita Simanch. *de cathol. inſtit. tit.* 19. Rubr. *de denunciat. num.* 10. *& ſeqq.* Scaccia *de iudiciis cap.* 16. *n.* 3. Royas *tract. de hæret.* 2. *part. aſſert.* 3. Pegna 1. *part. comment.* 2. *ad cap. quis alios, de hæretic. & comment.* 18. *ad cap. qualiter & quando, de accuſat. circa finem*, Tolet. *lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 1. Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *c.* 19. *quæſt.* 9. Bañez 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 4. Suarez *diſp.* 20. *ſect.* 4. *num.* 11. Farinac. *de hæreſi quæſt.* 197. *num.* 39. Bonacin. *diſp.* 2. *quæſt.* 6. *punct.* 1. *num.* 20 Sanctarell. *de hæreſ. cap.* 9. *num.* 5. Sancius *in ſelect. diſp.* 11. *num.* 56. Syluius *in* 2. 2. *quæſt.* 33. *art.* 7. *concl.* 27. Diana *part.* 1. *tract.* 4. *reſol.* 2. Villalob. *part.* 2. *tract.* 4. *diff.* 11. *num.* 1. Michaël Iuſtinianus *in ſuis Conſtit. Eccleſiaſt.* Henriq. *lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 10. *in gloſſ. litt.* C. Turrian. *in* 2. 2. *tom.* 1. *diſp.* 58. *dub.* 3. Videri etiam poterit Lorca *in* 2. 2. *ſect.* 3. *diſp.* 47. *num.* 13. & Coninch. *de fide, ſpe, & charitate diſp.* 28. *dub.* 8. *num.* 151.

2 Alij affirmant, ita vt & ſentiant etiam, te non poſſe iudicialiter denunciare, ſi ſcilicet delictum, quodcumque illud fuerit, ſit occultum (de hoc enim ſolo loquimur) & ſperes, correctione ſecreta delinquentem fore emendandum. Sic ex S. Thoma 2. 2. *quæſt.* 33. *art.* 7. *in corpore*, Sotus *de iuſt. & iur. lib.* 5. *quæſt.* 5. *art.* 1. *verſ. his tamen non obſtantibus, & in libello de ratione tegendi ſecret. memb.* 2. *quæſt.* 1. *concl.* 1. Paludan. *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 4. Adrian. *ibid. quæſt. de correct. fratern.* §. *Probatur deciſ.* Nauarr. *in repet. cap. nouit, de iudic. notab.* 4. *num.* 2. *& in cap. inter verba* 11. *quæſt.* 3. *concl.* 2. *num.* 213. *& conſ.* 2. *de accuſat.* Aragon. 2. 2. *quæſt.* 33. *art.* 7. vbi ait, eſſe communem opinionem Theologorum, & Canoniſtarum, Sà *verb. correct. num.* 4. Graff. *in deciſ. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 69. *num.* 18. Comitolus *lib.* 4. *quæſt.* 8. Philiarchus *tom.* 1. *de offi. ſacerd. part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 14. Syluester *verb. correctio, quæſt.* 5. Angelus *verb. denunciat. quæſt.* 2. Roſella *verb. Inquiſitio, num.* 1. Canus *de locis Theolog. lib.* 12. *cap.* 9. Lopez *part.* 4. *cap.* 54. Ledeſma *in ſumm. tom.* 2. *tract.* 4. *cap.* 4. *concl.* 24. *diffic.* 2. Zanard. *in direct. confeſſ. part.* 2. *præcept.* 1. *cap.* 23. *quæſt.* 13. Caſtrus *de hæretic. punit. lib.* 2. *cap.* 25. Lazar. *tract. de blaſphemia quæſt.* 12. *num.* 32. Homobonus *de caſib. reſeruat. part.* 1. *cap.* 1. Gundiſaluu. *tit. de hæretic. quæſt.* 10. *num.* 6. Repertor. Inquiſit. *verb. denunciator, verſ. An quando proceditur*, Decian. *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 30. *num.* 3. & Martinus del Rio *tom.* 3. *lib.* 5. *de diſquiſ. magic. ſect.* 4. Sic etiam ſentiunt ij, qui tenent, quod quando ſuperior ſcriptis, vel edictis generalibus præcipit ſub pœna excommunicationis aliqua delicta denunciari, talia præcepta intelligenda ſint, præmiſſa correctione fraterna: S. Thomas *cit. art.* 7. *ad* 5. *& quodlib.* 11. *art.* 3. *&* 12. Sotus *de ratione tegend. ſecret. cit. memb.* 2. *quæſt.* 4. *& membr.* 3. *quæſt.* 1. Gutierr. *lib.* 1. *quæſt. canonic. cap.* 12. *num.* 20. *& ſeqq.* Turrecremat. *in cap. ſi peccauerit* 2. *quæſt.* 1. *num.* 3. & alij.

Mouentur, quia in tali caſu denunciatio fieri non poteſt ad punitionem delinquentis, ſed ad illius correctionem, & ad præſeruationem damni Reipublicæ imminentis: At hic finis ſperatur obtineri per correctionem; ergo non eſt tunc denunciatio iudicialis adhibenda. Maior, & minor patent. Conſequentia probatur, quia Chriſtus Dominus dixit, delictum proximi manifeſtandum eſſe Eccleſiæ, quando proximus correctionem ſecretam non audit, tum quia charitas obligat, quod minori, qua fieri poteſt, iactura medicina delinquenti adhibeatur.

Videri poterit S. Thom *cit. art.* 7. item Portell. *in dub. regul. verbo correctio fraterna, num.* 2. vbi ait: Conſtat ex euangelio, ante denunciationem in Inquiſitione præmittendam eſſe correctionem fraternam, quæ adeò neceſſaria eſt, vt ſi ſit ſpes, quod illa proficiet, & ſufficiet, non ſit crimen denunciandum Prælato, tametſi crimen ipſum ſit contra communitatem, & ſit peccatum hæreſis. Item Reginald. *in praxi tom.* 2. *lib.* 24. 4
cap. 3. *ſect.* 6. *num.* 52. vbi inquit, ſuperior non poteſt præcipere, vt prætermiſſa correctione fraterna, reus occultus denuncietur, neque illi tale quid præcipienti, obediendum eſt, non ideo tamen damnandum erit, quod ab Inquiſitoribus fidei datur ſtatim, nulla præmiſſa correctione, denunciandi eum, quem conſtat hæreticum eſſe; nam in crimine hæreſis ordinariè nulla eſt ſpes emendationis; non eſt verò negandum, quod ſi quis firmiter credat, per ſecretam admonitionem ſe conuerſurum hæreticum, ac impediturum omnia mala, quæ ab eo timeri poſſunt, ipſe debeat vti præmonitione ſecreta. Item Ioannes de la Crux *in direct. conſcient.* 5
part. 2. *præcept.* 5. *quæſt.* 2. *dub.* 5. *concl.* 2. vbi aſſerit: Mulier ſollicitata in confeſſione non abſoluatur, dum non denunciat Inquiſitoribus ſollicitantem; niſi ſpes eſſet, quod ille ſecretè correctus emendabitur: quæ ſpes colligi poteſt ex qualitate corrigentis, & ex conditione corrigendi; vndè, ſi mulier ſollicitata nouit alicuius viri aptitudinem ad illam correctionem faciendam, poſſet cum eo hoc intendere. Item Fagundez *de præceptis Eccleſ. tract.* 2. *lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 31. vbi docet: 6
Antequam fiat denunciatio à muliere ſollicitata in confeſſione, præmittenda eſt fraterna correctio, ſi detur ſpes emendæ; quia præceptum correctionis eſt de iure naturali, & diuino, præceptum autem huius denunciationis eſt humanum; vnde non poteſt præualere aduerſus præceptum iuris naturalis & diuini.

Vt autem correctio fraterna iudicetur non profutura, ſubdunt ipſi, non ſatis eſt, ſemel fieri, & non prodeſſe; ſed debet iterum, atque iterum adhiberi, quamdiu iudicio prudentis ſperetur emenda, ita præcipuè Fagundez *loco ſuprà cit.* Peyrinus *in priuileg. Minimor. tom.* 1. *conſtit.* 4. *Gregor. XV.* §. 9. *num.* 26. *& conſtit.* 9. *Pauli V.* §. 2. *num.* 26. *&* 27. Et quidam alij apud Martinum del Rio *lib.* 5. *de diſquiſit. magic. ſect.* 4. *num.* 6. qui putant, quod etiam à principio in dubio, an correctio ſit profutura, ſit præmittenda: quam opinionem ipſe Martinus del Rio etſi exiſtimet valde æquam, contrariam tamen ſequitur. 7

Alij diſtinguunt inter hæreſim formalem, & alia cri- 8

Digitized by Google

mina, etiamſi ſapiant hæreſim, ita vt in priori caſu negent, correctionem fraternam eſſe præmittendam; admittant tamen in poſteriori. Ita Fagundez, qui loquens de hæretico formali *præcept.2.lib.6.cap.4.num.11.* negat, eum eſſe præmonendum; cum tamen vt ſuprà viſum eſt, doceat, confeſſarium ſollicitantem in confeſſione eſſe corrigendum; ità etiam Molfeſ. *in ſumm. tom.1.tract.7.cap.14.num.15.* Ortiz *in ſumma cap.21. num.17.* Homobon. *de exam. Eccleſ.part.1.tract.7.cap.6. quæſt.29.* & inclinant complures alij, quos citabam ſuprà pro ſecunda opinione.

Videri etiam poterit Valent. *tom.4. diſp.3.quæſt.10. punct.5.§.1.* Aldrete *de relig. diſcipl. tuend. lib.1.cap.5. §.4.num.28.* Petr. Nauarr. *de reſtit. lib.2.cap.4.n.193.* Filiuc. *tom.2. tract.28.cap.8.num.151.* & Honuphrius *opuſc. de ſigillo ſect.2.dub.4.* His tamen non obſtantibus.

9 Reſpondetur cum prima ſententia, quæ eſt communior inter Doctores, te ſcilicet teneri, omiſſa correctione fraterna, delictum occultum, ſi ſpectet ad Tribunal ſancti Officij, præſertim ſi fuerit hæreſis formalis, Inquiſitoribus fidei denunciare.

Probatur ab aliquibus, quia ordo correctionis fraternæ ſeruari debet inter fratres, vt colligitur ex illis verbis Matthæi 18. *Si peccauerit in te frater tuus, corrige eum inter te, & ipſum ſolum.* At hæretici, cum non ſint filij Dei, ſed dæmonis, non ſunt fratres, ſed Chriſtiani ſolùm, cùm eundem Patrem habeant, nempe Deum, & eandem Matrem, nempe Eccleſiam Apoſtolicam, fratres vocari debent, Theophilactus *in cap.18. Matthæi*, Tertullianus *lib. de præſcript. hæret.* & S.Auguſtinus *ſerm.16.de verb. Domini*, quatenus ait, ethnicos, ſicque etiam hæreticos, cùm hi ſint extra Eccleſiam, ſicut ethnici, non eſſe vocandos fratres: Ergo.

10 Sed contra, quia præceptum hoc de correctione fraterna eſt naturale, & diuinum: Ergò extenditur etiam ad ethnicos.

11 Contra ſecundò, quia hæretici, cum retineant characterem baptiſmalem, & ratione caracteris baptiſmalis ſint in Eccleſia, ſaltem ſecundum quid, etiam in numero fratrum collocari poſſunt: Ergo.

12 Secundò probatur ab aliis; quia correctio eſt neceſſaria, quando eſt probabilis ſpes, quod peccator emendetur, ita vt ſi non fuerit talis ſpes, ceſſet tale præceptum, cum tunc corrigere ſit quid vanum, & inutile, & ad vanum, & inutile nullus obligetur. At rariſſimè contingit, quod hæreticus corrigatur, ergo hæreticum non tenemur ſecretò corrigere: Maior patet ex dictis. Minor probatur, quia hæreticus cum ſit pertinax, non eſt paratus corrigi, ſed potiùs arguenti contradicere; & cum non audiat Eccleſiam, multo minus audiet perſonam particularem corrigentem; quapropter Apoſtolus ad Titum 3. ait: *Hic ſubuerſus eſt, & ſuo iudicio condemnatus*, hoc eſt, prorſus perditus eſt, & deſperatus, ita vt in eo oleum, & operam neceſſe ſit perdere, ſi cum eo pergas diſſerere; & Chryſoſtomus in dictum locum Apoſtoli inquit: *Cur obſecro pugnas in caſſum? cur aerem cædis?* Quinimò quo magis hæreticus de ſuo errore admonetur, eo tenaciùs illum tueri conatur, ſicque admonitus, & correctus, deterior euadit.

14 Sed contra, quia quando nulla eſt ſpes emendationis hæretici, tunc vltro concedo cum ſententia Doctorum omnium, quod is non ſit admonendus, & corrigendus, ſed omiſſa correctione, & admonitione ſit ſuperiori denunciandus: Quod eſt commune aliis delictis, præſertim, ſi vergant in damnum Reipublicæ, vel etiam alicuius particularis innocentis: ſed nos quærimus, ſi hic, & nunc ſit probabilis ſpes emendationis: In quo caſu, etiamſi ſimus in delictis, quæ vergunt in damnum Reipublicæ, locum habet correctio, & admonitio ſecreta: Ergo retorquetur potiùs argumentum; vel detur diſparitas.

Tertiò probatur ab aliis, quia ordo correctionis ex communi ſententia Doctorum ſeruandus non eſt, quando peccatur in Rempublicam, cùm bonum Reipublicæ præferendum ſit famæ vnius perſonæ particularis, ſed nullum eſt crimen, quod magis Reipublicæ poſſit obeſſe, quàm hæreſis, cum aduerſetur Religioni, quæ cunctis rebus debet anteponi: Ergo.

Sed contra, quia in aliis delictis, etiam vergentibus in damnum Reipublicæ, quando creditur, quod homo abſtinebit impoſterum ab inferendo damno Reipublicæ, ſicque eſt ſpes probabilis emendationis, præmittenda eſt correctio, ſeu admonitio fraterna: Ergo retorquetur etiam potiùs argumentum, vel danda erit diſparitas. 15

Quartò probatur ab aliis, quia Chriſtus Dominus *in citato cap.18.* Matthæi præcipit, quod qui Eccleſiam non audierit, non ampliùs corrigatur, vel admoneatur, ſed tanquam ethnicus, & Publicanus habeatur. At hæreticus non audit Eccleſiam, ſed ſuo tantum vult inniti iudicio: Ergò præceptum illud Chriſti non comprehendit hæreticum. 16

Sed contra, quia & alij peccatores Eccleſiam & Deum non audiunt, & tamen, antequam ad ſuperiores referantur, ſunt ſecretò admonendi, & corrigendi: Ergo.

Quintò probatur ab aliis, quia periculum eſt, ne hæreticus alios ſuis erroribus inficiat, (ſi enim admoneatur ipſe, ne prodatur finget, ſe eſſe emendatum, & in eadem hæreſi perſiſtet, ſicquè facilè alios ſuis erroribus inficiet:) Ergo meritò, omiſſa omni correctione, & admonitione fraterna, debet Inquiſitoribus denunciari. Accedit, quod cum per correctionem, & admonitionem ſecretam rariſſimè reſipiſcat, fruſtrà correctio & admonitio ſecreta præmittitur. 17

Sed contra, quia quando eſt tale periculum, tunc quidem omittenda eſt admonitio, & correctio fraterna, quod idem contingit in aliis delictis nociuis, & perniciosis, etiam non publicis. At quando eſt ſpes probabilis emendationis, tunc è contra ex communi ſententia Doctorum præmittenda eſt prædicta correctio, & admonitio: Ergo ſimiliter etiam potius retorquetur argumentum, vel dari debet diſparitas.

Sextò probatur ab aliis auctoritate Textus *in cap. excommunicamus 1. §. Adiicientes, de hæretic.* ſic præter alios Royas *ſingul.3.num.81.* 18

Sed contrà, quia, quidquid dicat Royas *loco ſuprà citato*, talis textus nihil dicit de hac re; ſicuti rectè præter alios adnotarunt Suarez de fide *diſp.20.ſect.4.n.11.* & Ludouic. Carrer. *tract. de hæretic. num.110.* His igitur reiectis rationibus.

Septimò ſic probatur meliùs noſtra reſponſio: Ratio cur omittenda ſit correctio fraterna in peccato hæreſis eſt, quia ſic ſtatutum eſt per Inquiſitorum edicta, quibus præcipitur, quod hæreticus in omni caſu, quamuis delictum ſit occultum, quamuis non alius præter eum, qui denunciat, ſciuerit, & quamuis ſit ſecretò corrigatur, ſit ſpes emendationis, denuncietur: Quæ edicta, cum ſint in materia magni momenti, & ſint valdè rationabilia, obligant ſub peccato mortali: Ergo. 19

Quod ſint in materia magni momenti patet, quod autem ſint valdè rationabilia, probatur, quia cùm peccatum hæreſis ſit valde graue, & facilè inficiat totum regnum; & rariſſimè contingat, quod hæreticus per ſecretam admonitionem corrigatur, quia ſi non audit Eccleſiam, multo minus audiet perſonam particularem; & cum prætera facilè poſſit fingere, ſe reſipuiſſe, & adhuc tamen in eadem praua voluntate perſiſtere, non poteſt, nec debet quælibet perſona particularis diiudicare, & diſcernere, vtrum reuera ſecuta ſit emendatio, an ſolum fingatur: Ergo non poteſt Eccleſia hanc cognitionem ſibi reſeruare, & non concedere, quod quælibet perſona particularis poſſit de hoc iudicare, ſed debeat hoc crimen ſtatim, omiſſa omni correctione fraterna, ſacræ fidei Inquiſitoribus denunciare.

Confirmatur,

Confirmatur, quia licet in aliquo caſu ſperetur delinquentis emendatio, ſecreta correctione fraterna, vel denunciatione euangelica, regulariter tamen ex dictis præſumi non poteſt, ſed potius credendum, ſe correctum diſſimulaturum, vt ſic facilius delinquat, & errores diffundat; at ob hoc periculum boni communis poteſt Eccleſia præcipere, quia de facto præcipit, ſicuti patet ex tenore edicti communiter publicati, vt ſibi delicta immediatè denuncientur: Ergo poſito tali præcepto (quantumuis ſperetur correctio in aliquo caſu ſpeciali) teneris peccata delinquentis, omiſſa correctione fraterna denunciare; quia non ceſſat finis legis abſolutè, & in vniuerſali.

20 Confirmatur ſecundò, quia duplex eſt denunciatio, vna Euangelica, altera iudicialis. Ante Euangelicam, quæ intendit emendationem fratris, conceditur, quod præmittenda ſit correctio; non autem ante iudicialem, quæ punitionem intendit: ſicuti conſtabit ex iis, quæ mox infrà dicentur in reſponſione ad fundamentum oppoſitæ ſententiæ: ſed talis eſt denunciatio, quæ in tribunali Inquiſitionis efficitur, vt ſcilicet hæreticus non ſolùm corrigatur, & emendetur, ſed etiam vt publicè puniatur, vt alij abſtineant, & vt hæreſis, tanquam cancer non ſerpat, & ſuo veneno fideles inficiat: quæ omnia per ſecretam admonitionem præſtari non poſſunt: Ergo neceſſe non eſt, quod ante iſtam denunciationem correctio præmittatur.

21 Confirmatur tertiò, quia ſatis probabiliter, vt infrà dubitatione ſequenti dicetur, hæreticus occultus debet denunciari, etiamſi fuerit emendatus: Ergo multo magis debebit denunciari, ſi non fuerit emendatus, & propterea poterunt Inquiſitores edicta ferre, quod quilibet teneatur denunciare hæreticum occultum, etiam quando eſt probabilis ſpes, fore quod ſi admoneatur, reſipiſcat, & corrigatur.

22 Confirmatur quartò: Nunc extat Alexandri VII. decretum anno 1660. menſe Auguſto, poſtquam hæc ſcripſeram, editum, in quo diſtrictè mandat, quod tam hæreticus, quàm de hæreſi, quamuis leuiſſimè ſuſpectus, locorum Ordinariis, vel Inquiſitoribus, omninò, nulla præmiſſa correctione fraterna, denuncietur. Vide quæ etiam dicam infra *dub. 118. sect. 21. & dub. vlt. sect. 13.*

23 Hinc patet ad fundamentum oppoſitæ ſententiæ: Concedo enim, denunciationem illam præcipuè fieri ad correctionem delinquentis, ſed quia raro, vel nunquam hæc correctio poteſt obtineri per correctionem fraternam, meritò Eccleſia in defenſione fidei præcipit, vt ea non obſtante, delictum manifeſtetur.

24 Neque aduerſus hoc præceptum Eccleſiæ pugnat præceptum Chriſti Domini de correctione fraterna præmittenda, quia Chriſti Domini præceptum eſt de peccatis, quæ non vergunt in damnum commune, vel damnum tertij, ſicuti ſatis conſtat ex illis verbis: *Si peccauerit in te frater tuus.* Tum melius, quia loquitur ſpectatis rebus ſecundùm ſe; ſecus autem, ſi ob bonum commune lata ſit aliqua lex, quæ caſus communiter contingentes reſpiciat: Tunc enim bonum commune præferendum eſt particulari; & potius ſpectandum, vitare periculum boni communis communiter contingentis, quàm in vno, vel in alio caſu vitare damnum alicuius delinquentis particularis. Tum etiam melius, quia Chriſtus Dominus ibi loquitur de correctione, quæ fit ſolùm, vt frater emendetur, ſicuti conſtat ex illis verbis: *Si te audierit, lucratus eris fratrem ſuum:* Quapropter Auguſtinus in illa verba ait, quod finis correctionis ſit fratris emendatio, & vtilitas: ſicuti etiam habetur *in cap. nouit, de iudiciis, cap. ſuper his, de accuſat. & cap. ſi peccauerit 2. quæſt. 1.* Et in huiuſmodi correctione quidem ſeruari debet ordo ille à Chriſto Domino præfixus, cùm ſecreta admonitio ſufficiat, quod frater emendetur. At nos loquimur de denunciatione iudiciali, quæ fit, vt delinquens publicè puniatur, vt alij abſtineant, & vt peccatum alios non inficiat: Non igitur Inquiſitorum edicta ſunt contrà præceptum Chriſti Domini, cum non loquatur Chriſtus Dominus de hac denunciatione, ſcilicet iudiciali; & ideo Tertullianus *de præſcript. cap. 16.* expreſsè docet, quod in hæreticis locum non habeat præceptum Domini de ordine ſeruando quoad correctionem fraternam, ſicut & docet etiam S. Thomas *2. 2. quæſt. 33. art. 7.* rationem aſſignans, quòd hæreſis delictum non ſit priuatum, nec debeat reputari tanquam ſecretum, ſed ex vi obiecti tanquam publicum; cum repugnet Deo, & communi bono fidelium; ſed reuera legitima ratio eſt, quam ſupra dicebam.

Neque obſtat, quod ad Titum 3. dicatur, *hæreticum hominem poſt vnam, aut alteram correctionem deuita:* Ergo hæreticus, antequam denuncietur, eſt priùs admonendus. 25

Reſpondetur enim: nego conſequentiam, quia ibi Apoſtolus ſcribit, non ad quamlibet perſonam priuatam, ſed ad Epiſcopum Titum, qui tenebatur ex officio hæreticum hominem corripere, & per excommunicationis ſententiam deuitare, reiicere, & prohibere, ne fideles cum illo, ſi poſt admonitionem non reſipiſceret, vllam communicationem haberent; ſic explicant prædicta verba Lyranus, S. Thomas, & alij, quos ſequitur Simanch. *de cathol. Inſtitut. tit. 19. num. 14.*

Neque etiam obſtat, ſi dicas: Poteſt quis hæreticum ſecretò corripere: Ergo ex charitate tenetur id facere, cum per accuſationem, vel denunciationem frater multis incommodis, & moleſtiis exponatur: ergo etiam Inquiſitorum decreta, quibus præcipitur, quod hæreticus abſque præcedenti monitione accuſetur, vel denuncietur, aduerſantur præcepto charitatis. 26

Reſpondetur enim: Nego primam & ſecundam conſequentiam, quia ex dictis cùm bonum commune præferri debeat bono particulari, & bonum ſpirituale præferri debeat bono temporali, iuſtè præcipitur, quod hæreticus in commune bonum fidei vniuerſaliter, & in omni caſu, omiſſa correctione fraterna, denuncietur, quia maior ratio haberi debet ad bonum commune, & ſpirituale, quàm ad incommodum, quod exindè pati poteſt perſona aliqua particularis. Vt omittam, quod idipſum redundet etiam in bonum ipſiuſmet perſonæ particularis, ſcilicet hæretici; quia ſic vel reſipiſcet, vel ſaltem minùs peccabit, vti ſuprà etiam dicebam.

DVBITATIO XVIII.

An excuſeris iudicialiter denunciare, ſi putes hæreticum eſſe iam emendatum?

SVMMARIVM.

1 *Denunciare iudicialiter quis tenetur hæreticum, licet putet hæreticum eſſe iam emendatum, quia præceptum denunciationis non eſt ob ſpecialem correctionem delinquentis ſolam; ſed præcipuè ob correctionem publicam, & ſecuritatem fidelium.*

2 *Denunciare non tenetur iudicialiter quis hæreticum emendatum; quia in dicto caſu cum non poſſit conſiderari hæreſis formalis, non poteſt à iudicibus intendi punitio; quia punitio intenditur in ſatisfactionem iniuriæ factæ Reipublicæ crimine delinquentis: At quando crimen eſt occultum ceſſat iniuria.*

3 *Excipe hæreticum formalem, ſi dogmatizare conſueuerit, quia tunc intulit iniuriam Reipublicæ, & præterea non eſt hæreticus occultus, ſed publicus.*

4 Denuncia

4 *Denunciationis finis in delictis ſecretis non eſt correctio publica, quia cum non ſit publicè damnum factum, non eſt cur publicè corrigatur. Et Eccleſia procedit per cenſuras, quæ præcipuè ordinantur ad correctionem delinquentis.*

5 *Delinquens emendatus præſumitur, ſi ſacramentaliter fuerit confeſſus: At hoc ſaltem vniuerſim non probatur, maximè in hæretico formali, & in ſacerdote, qui ſollicitauerit in confeſſione.*

6 *Delinquens emendatus præſumitur, ſi fuerit Iubilæum conſecutus. Vel vt alij dicunt, ſi benè vixerit per triennium.*

7 *Alij verò id remittunt prudentis viri arbitrio.*

8 *Hæreticus occultus, quamuis iam emendatus, Inquiſitoribus eſt denunciandus, maximè poſt Alexandri VII. decretum anno 1660. menſe Auguſto editum, tum ex vi prædicti decreti, tum ne hæreticus audeat manifeſtare ſuos errores, & alios inficere, tum quia hæreticus ne denuncietur, facilè fingit emendationem, &c.*

9 *Doctores aſſerentes hæreticum ſuperiori denunciandum non eſſe, quando conſtat prorſus emendatum & reuera, & ex animo pœnituiſſe, explicandi ſunt de aliis delictis, cum ex dictis in delicto hæreſis ſit ſpecialis ratio denunciandi.*

1 QVIDAM, & quidem ſatis probabiliter, negant, ita vt & teneantis in tali caſu iudicialem denunciationem facere. Sic Suarez *de fide diſp.* 40. *ſect.* 6. *num.* 13. Salonius *in* 2. 2 *quæſt.* 63. *art.* 1. Royas *ſingul.* 3. *num.* 33. *& in tract. de hæreſ. part.* 3. *quæſt.* 54. & 55. Simanch. *de cathol. inſtit. tit.* 19. *num.* 12. Farinac. *de hæreſi quæſt.* 197. §. 2. *num* 52. Paramus *de orig. ſanct. Inquiſition. lib.* 3. *quæſt.* 8. *num.* 90. Azor. *part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 19. *quæſt.* 9. Emanuel Sà *verb. denunciatio*, Michaël Iuſtinianus *in ſuis conſtitutionibus Eccleſiaſticis*, Sanc. *in ſelect. diſp.* 11. *num.* 51. Diana *part.* 1. *tract.* 4. *reſol.* 3. & Bonacin. *diſp.* 6. *punct.* 3. *num.* 9. *& punct.* 2. *num.* 9.

Mouentur, quia præceptum denunciationis non eſt ob ſpecialem correctionem delinquentis ſolùm, ſed præcipuè ob correctionem publicam, & ſecuritatem fidelium; ſed hic finis non videtur obtentus, delinquente emendato, niſi etiam ab Inquiſitoribus ſit correctus, & punitus: Ergo, &c. His tamen non obſtantibus.

2 Reſpondetur cum Soto *lib.* 3. *quæſt.* 5. *art.* 5. Zanard. *part.* 3. *cap.* 31. Acugna *quæſt.* 3. *num.* 5. *& quæſt.* 18. *de confeſſ. ſollic. num.* 14 *circa finem.* Freit. *num.* 34. Molfeſ. *tom.* 1. *tract.* 7. *cap.* 14. *num.* 21. Genuenſ. *cap.* 18. *num.* 6. Nald. *verb. accuſare, num.* 1. Victorell. *in notis ad ſumm. Nauarr. cap.* 25. *num.* 33. Finell. *caſ.* 2. *num.* 8. Megal. *part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 26. Portell. *in addit. ad dub. regul. verb. ſollicitare fœminas, num.* 18. & Peregrin. *tom.* 2. *inſtitut. Gregor. XV.* §. 6. *num.* 31. affirmatiuè, adeò vt in tali caſu non poſſis iudicialiter denunciare; quia in dicto caſu, præſertim ſi non ſit hæreſis formalis, non poteſt à iudicibus intendi punitio, ex textu *in cap. Inquiſitionis*, §. 3. *de accuſat.* Et ratio eſt, quia punitio intenditur in ſatisfactionem iniuriæ factæ Reipublicæ crimine delinquentis: At quando crimen eſt occultum, ceſſat iniuria Reipublicæ, & conſequenter eius ſatisfactio: Ergo reſtat ſolum, vt intendatur delinquentis emendatio, & damni facti reparatio: ergo, ſi totum hoc præſupponitur factum, vel non eſt locus vt fiat; quia iam delinquens è vita diſceſſit, ceſſabit obligatio denunciationis, cum ceſſet finis illius.

3 Hoc cum Genuenſi *cap.* 18. *num.* 6. Molfeſ. *in ſumma tom.* 1. *tract.* 7. *cap.* 14. *num.* 21. Megal. *part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 26. excipe hæreticum formalem, ſi dogmatizare conſueuerit, quia tunc intulit iniuriam Reipublicæ, & præterea non eſt hæreticus occultus, ſed publicus.

4 Hinc etiam patet ad fundamentum oppoſitum: Nego enim, finem denunciationis in delictis ſecretis eſſe correctionem publicam, quia cum non ſit publicè damnum factum, non eſt, cur publicè corrigatur, ſecuritas autem fidelium obtinetur, ſi delinquens ſufficienter emendatus ſit. Accedit, quod in dubio, an Iudex procedat ad ſatisfactionem Reipublicæ, & delicti commiſſi vindictam, vel ad delinquentis correctionem, probabilius eſt, quod procedat ad delinquentis correctionem; quia hic finis benignior eſt, & Eccleſiæ communior. Tum quia procedit per cenſuras, quæ præcipuè ordinantur ad correctionem delinquentis, Auila *de cenſur.* 2. *part. diſp.* 5. *dub.* 4. Suar. *de cenſur. diſp.* 20. *num.* 8. Barboſ. 3. *part. allegat.* 96. *num.* 69. & Filiuccius *tract.* 14. *cap.* 2. *quæſt.* 1. *num.* 28. *&* 30.

Petes, quandonam præſumatur delinquens emendatus? 5

Quidam, vt Felinus *in cap. teſtimonium, de teſtibus*, putant præſumi delinquentem emendatum, ſi ſacramentaliter fuerit confeſſus.

At hoc mihi, ſaltem vniuerſim, non probatur, vt in hæretico formali, & in Sacerdote, qui ſollicitauerit in confeſſione: nam cum ſemel Sacramento confeſſionis abvſus fuerit, præſumitur ſemper abvti, cum ſemel malus, ſemper præſumatur malus in eodem genere mali.

Alij, vt Genuenſis *loco ſuprà cit.* putant delinquentem emendatum, ſi fuerit iubilæum conſecutus. 6

Alij, vt Riccius 2. *part. deciſ.* 169. *num.* 14. Freitas *in addit. ad tract. de confeſſ. ſollicit. quæſt.* 8. *num.* 32. *& quæſt.* 8. *num.* 39. Homobon. *de exam. Eccleſ. part.* 1. *tract.* . . *cap.* 7. *quæſt.* 33. putant, ſi bene vixerit per triennium.

Alij melius putant, id remittendum eſſe arbitrio prudentis viri, conſiderata qualitate perſonarum, &c. 7

Cæterum poſt Alexandri VII. decretum anno 1660. menſe Auguſto, quod poſtquam hæc ſcripſeram exiit, mihi magis probatur ſententia prior, quod ſcilicet tenearis hæreticum occultum, quamuis iam emendatum, Inquiſitoribus denunciare, tum ex vi prædicti decreti, tum quia, cùm hæreticus ſciat, ſe quamuis reſipiſcat, Inquiſitoribus eſſe denunciandum, non audebit ſuos errores manifeſtare, nec alios peſtifera ſua doctrina inficere, quod cedit in bonum publicum fidei: tum quia hæreticus facilè, ne denuncietur, & puniatur finget, ſe eſſe emendatum, cum tamen reuera in eadem hæreſi perſiſtat, quod è contra cedit in damnum publicum eiuſdem fidei: Ergo ad Inquiſitores, & non ad quamcumque perſonam priuatam pertinere debebit, vt inquiratur, vtrum vera, an ficta ſit emendatio: tum quia forſan hæreticus ab aliquo fuit ipſe infectus, vel ipſe alios infecit: Quod Inquiſitores cognoſcere debent, vt hæreſes vitentur, & hæretici puniantur, & cæteri contineantur in officio: tum quia ſicuti ſuprà dicebam, & præter alios notat Simanch. *de cathol. inſtitut. tit.* 19. *num.* 12. iuſtiſſimis Inquiſitorum edictis per auctoritatem Apoſtolicam ſic præcipitur. 8

Non obſtat, quod multi Doctores graues, vt S. Thomas *quodlib.* 11. *art.* 13. *ad* 3. Paludanus *in* 4. *diſt.* 19. *quæſt.* 4. *n.* 3. Sotus *de ratione tegendi ſecretum membr.* 2. *quæſt.* 4. *dub.* 3. *concl.* 4. Nauarr. *in ſumma cap.* 24. *n. vlt. & in cap. inter verba* 11. *quæſt.* 3. *concl.* 6. *coroll.* 44. *n.* 115. Syueſt. *verb. denunciatio, quæſt.* 1. Armilla *eodem verbo num.* 1. Adrianus *in* 4. *quæſt. de correctione fraterna*, §. *pro huius*, S. Antoninus *part.* 2. *tit.* 9. *cap.* 6. §. 4. Valentia 2. 2. *diſp.* 3. *quæſt.* 10. *punct.* 5. *col.* 15. *verſ. ſed rectius*, Aragon. 2. 2. *quæſt.* 3. *art.* 7. *in fine*, & Petrus Nauarr. *lib.* 5 *de reſtitut. cap.* 4. *part.* 2. *dub.* 11. *num.* 120. in vniuerſum doceant, hominem, quando conſtat eſſe prorſus emendatum, & reuera, & ex animo pœnituiſſe, ſuperiori denunciandum non eſſe. 9

Reſpondetur enim, quod hi Doctores explicandi ſint de aliis delictis: Nam in delicto hæreſis eſt ſpecialis ratio, vt quamuis occultum, & emendatum ſit, denuncietur propter rationes dictas; vel quod loquantur

de

de denunciatione Euangelica, in qua tota correctio, & admonitio ordinatur ad hunc finem, vt frater emendetur: Quapropter, quando conſtat, quod ſit emendatus, non eſt vlterius progrediendum. Nos autem loquimur de denunciatione iudiciali, quæ ordinatur non ſolùm ad emendationem hæretici, ſed etiam ad punitionem delicti, vtque hæreſis delictum omninò præcaueatur.

Accedit, quod è contrà graues etiam Doctores, vt Richard. *in 4. diſt. 18. art. 3. quaſt. 1. in corpore*, Angel. *verb. denunciatio, num.* 10. Gabriel. *in canon. Miſſ. lect.* 74. *lit. V.* Roſella *verb. inquiſitio*, Gerſon *part. 2. tit. de correct. proximi*, *Alphab. 34. litt. I. verſ. Item peccatur*, & Graff. *in deciſ. part. 1. lib. 2. cap. 69. num.* 30. ſentiant, quod vniuerſaliter quodcumque delictum etiam emendatum, poſſit denunciari, quando ſuperior præciperet, vt denuocietur.

DVBITATIO XIX.

An excuſeris iudicialiter denunciare, ratione damni grauis emergentis?

SVMMARIVM.

1 *Denunciare iudicialiter quis non tenetur, caſu, quo aliqua via damnum commune Reipublica impediri poteſt; ſi ex denunciatione iudiciali ſibi timeat grauem iacturam in vita, fama, vel re familiari; quia pracepta Diuina, & Eccleſiaſtica non obligant cum tanto rigore.*

2 *Denunciare iudicialiter quis non tenetur ſi dictum damnum commune Reipublica alia via impediri non poteſt ſecundum plures Doctores, quia ſcilicet pracepta Diuina, & Eccleſiaſtica cum tanto rigore non obligant, &c.*

3 *Denunciare iudicialiter tenetur quis, ſi damnum commune Reipublica ſit multò grauius, & longè praponderet ſuo damno ſpeciali; quia tunc bonum commune praferri debet priuato; ſi tamen damnum commune Reipublica non ſit ità graue, neque longè praponderet, ſuum damnum ſpeciale videtur excuſari.*

4 *Denunciare nemo tenetur, nec teſtificare, quando probabiliter timet aliquod graue damnum ſpirituale, vel temporale, vel inimicitiam capitalem ex reuelatione ſibi euenturam.*

5 *Nemo denunciare tenetur ſocium ſui criminis, quia ſeipſum manifeſtaret manifeſtando ſocium criminis; tenetur tamen quis denunciare ſocium ſui criminis, ſi ille in perniciem Reipublica dogmatizare conſueuerit.*

6 *Denunciare tenetur quis propinquos hareticos, & ſanguine vinctos etiam fratres; tametſi non dogmatizent, & cur, & ſcripturâ etiam probatur, necnon ratione, quia iniuria facta eſt Religioni.*

7 *Denunciare non tenetur filius patrem hareticum; quia in dicta lege Deuteronomij non eſt facta mentio de filio reſpectu patris; tum quia reuerentia debita patri praponderare videtur cuilibet alteri obligationi; tum quia talis denunciatio cadit in damnum graue ipſius filij denunciantis, qui redderetur infamis, & priuaretur bonis.*

8 *Limita filium non teneri denunciare patrem hareticum, benè tamen poſſe.*

9 *Limita ſecundò, niſi interrogetur à iudice, & pracipuè medio iuramento, quia tunc debet hareſim patris manifeſtare.*

10 *Limita tertiò, niſi hareſis patris pernicioſa Reipublica ſit, quia dogmatizare conſueuit.*

11 *Limita, filium teneri denunciare patrem, ſi pater eum induxit ad hareſim, ſecùs ſi non induxit. Probabilius tamen eſt oppoſitum, quod ſcilicet teneatur denunciare patrem etiam non dogmatizantem, ſi peccatum patris alia via impediri non poſſit.*

12 *Neque eſt contra reuerentiam debitam patri, eius vtilitatem ſpiritualem quarere, & peccatum impedire.*

13 *Patrem impugnantem patriam licet interficere, & multò magis licebit eundem catholica fidei reum denunciare.*

14 *Filius denuncians patrem hareticum à pœnis in hareticorum filios iure ſtatutis ob pramium denunciationis liberatur, idque ne tale ſcelus ex defectu denunciationis reſtet impunitum.*

15 *Pater ſic à filio denunciatus debet mitius puniri, ne ſcilicet ipſe filius in Patre puniatur.*

16 *Filius denuncians patrem hareticum non eſt cogendus ad teſtimonium ferendum contrà patrem, ſi alij teſtes haberi poſſint, quia cum ſit perſona priuilegiata, ſolum in ſubſidium cogi debet.*

17 *Vxor licet ſecundùm aliquos non teneatur denunciare maritum hareticum, vel è contrà, quia reputantur vna caro, & vna perſona, tenetur tamen praciſo graui damno denunciare, etiamſi non dogmatizet.*

18 *Hareticus ſi abiurans apud Inquiſitores iterum delatus, quod nonnullos complices in ſuo examine ſubticuiſſet, ſi reſpondeat id feciſſe metu grauis mali, non eſt indiſtinctè puniendus, nec Curia ſaculari tradendus, ſed mitiùs puniendus.*

1 SVppono, quod caſu, quo aliqua via damnum commune Reipublicæ impediri poteſt, iudicialiter denunciare excuſeris, ſi ex denunciatione iudiciali tibi timeas grauem iacturam in vita, fama, vel re familiari; quia præcepta diuina & Eccleſiaſtica non obligant cum tanto rigore. Difficultas igitur eſt, ſi dictum damnum commune Reipublicæ alia via impediri non poſſit. In qua difficultate.

2 Quidam graues Doctores adhuc affirmant, te excuſari ob rationem iam tactam, quia ſcilicet præcepta Diuina, & Eccleſiaſtica cum tanto rigore non obligant, cum lex Domini ſuauior ſit, eiuſque præcepta leuia. Tum quia, ſi cum aliis crimen, etiam hæreſis commiſiſti, tamen quamuis tu ab illa deſiſtas, ex communi ſententia Doctorum non teneris ſocios criminis denunciare, quia obligareris denunciare teipſum, cùm tamen nemo teneatur ſe prodere, *cap. Aliquando, de pœnit. diſtinct.* 1. & docent communiter Doctores, Pegna, Simanch. & Suarez, quos citat, & ſequitur Sanctarellus *de hereſ. cap. 11. dub. vnic. num.* 19. Fernand. *part. 1. cap. 1. §. 5. num. 5.* & *part. 4. cap. 6. num. 5. §. 1.* Valer. *verb. hareſis, differ. 1. num.* 4. Riccius *part. 3. deciſ. 272. num.* 1. Acugna *in tract. de confeſſ. ſollicit. quaſt. 10. num. 4.* & *quaſt. 21. num.* 2. & ibi Freitas *in addit. num. 13. & 21.* Homobon. *part. 2. tract. 11. cap. 4. quaſt.* 4. Zanard. *in direct. confeſſ. part. 3. in fine*, Molfeſ. *in ſumma tom. 1. tract. 7. cap.* 14. Portell. *in Addit. ad dub. regul. verb. ſollicitare fœminas, num.* 15. Zerola *in praxi Epiſcop. part. 1. verb. hareſis, quaſt.* 35. Lorichius *tom. 1. verb. denunciatio, num.* 3. & Megal. *part. 1. lib. 1. cap. 5. num.* 30. Ergo quotieſcumque graue damnum tibi imminet in vita, fama, vel re familiari ex denunciatione iudiciali, ceſſare poteris ab illa. His tamen non obſtantibus.

3 Reſpondetur melius diſtinguendo: ſi damnum commune Reipublicæ ſit multò grauius, & longè præponderet tuo damno ſpeciali, iudicialiter denunciare teneris, quia tunc bonum commune præferri debet priuato, ſi tamen damnum commune Reipublicæ non ſit ita graue, neque longe præponderet tuo damno ſpeciali, videris excuſari iudicialem denunciationem facere ob rationē dictam; quod ſcilicet præcepta diuina & Eccleſiaſtica nō

obligant cum tanto rigore, Bonacin. *de cenſur. diſp.* 2. *quæſt.* 6. *punct.* 1. *num.* 5. Royas *ſingul.* 3. *num.* 3. Pegna 2. *part. director. quæſt.* 53. *comm.* 78. *verſ. At non videtur,* Scacc. *de iudic. cap.* 56 *num.* 4 Farinac. *de hæreſ. quæſt.* 197. §. 2. *num.* 53. & Barboſ. qui complures citans ait, quod
4 nemo tenetur denunciare, nec teſtificare, quando probabiliter timet aliquod graue damnum ſpirituale, vel temporale, vel inimicitiam capitalem ex reuelatione ſibi euenturam.

5 Ex dictis ſequitur, quod (licet ex Pegna, & Simancha, quos citat, & ſequitur Suar. *de fide diſp.* 20. *ſect.* 4. *n.* 18. Megal. 1. *part. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 30. & Portell. *in addit. ad dub. regul. verb. denunciatio, num.* 10. non tenearis denunciare ſocium tui criminis, quia non teneris manifeſtare teipſum, vti dicebam. Et abſque dubio teipſum manifeſtares, manifeſtato ſocio tui criminis: ſiquidem ille manifeſtatus, & à te denunciatus, debebit interrogatus fortiori ratione te manifeſtare, quam tu illum) tamen tenearis denunciare ſocium tui criminis, ſi ille in perniciem Reipublicæ dogmatizare conſueuerit, quia, ſicuti dicebam, bonum commune, ſi multo præponderet priuato, præferri debet; & ſumus in caſu, quo quilibet pro bono communi tenetur propriam vitam ponere.

6 Sequitur ſecundò quod tenearis denunciare propinquos hæreticos, & ſanguine iunctos, etiam fratres, tametſi non dogmatizarent: quæ eſt Dianæ *part.* 1. *tract.* 4. *reſol.* 5. & communis ſententia Doctorum, etſi in contrarium ſentiant aliqui, & inclinare videantur. Cantera *in rubr. de hæretic. verſ. ex qua quidem gloſſa,* Riccius *part.* 3. *deciſ.* 179. *num.* 8. & Ioan. Valer. *in differ. vtriuſque fori verb. hæreſis num.* 4. & ſatis probatur *ex Deuteron.* 23. vbi lex, tanquam à natura indicta dicit: *Si tibi perſuadere voluerit frater tuus, filius matris tuæ, aut filius tuus, vel filia, ſiue vxor, quæ eſt in ſinu tuo, aut amicus, quem diligis vt animam tuam, clam dicens; eamus & ſeruiamus diis alienis, &c. non miſerearis, vt occultes eum.*

Non obſtat, ſi dicas, verba hæc ſolum indicare, te denunciare teneri, ſi propinquus voluit te peruertere, ſecus ſi ſibi ſoli damnoſus eſt.

Reſpondetur enim, quod quia crimen iſtud rarò contingere poteſt, ne alios inficiat, ideò ex dictis verbis ſufficienter colligatur obligatio denunciandi propinquos. Accedit, quod obligatio non tam oritur ex propria iniuria, quàm ex iniuria, quæ Religioni facta eſt, & facienda timetur.

7 Sequitur tertiò, quod, licet Alexander de Alex. *part.* 3. *quæſt.* 13. *membr.* 4. *art.* 1. *dub. vlt.* Royas *ſingul.* 11. *num.* 2. *& ſingul.* 5. *num.* 29. Riccius *part.* 3. *deciſ.* 178. *num.* 8. Ioan. Valer *cit. verb. hæreſis, num.* 4. & Simanch. *de cathol. inſtit. tit.* 19. *num.* 47. *&* 48. & *tract. de patre hæretico, num.* 14. *& ſeqq* ſentiant, te non teneri denunciare patrem hæreticum; quia in dicta lege Deuteronomij, non eſt facta mentio de filio reſpectu patris. Tum quia reuerentia debita patri præponderare videtur cuilibet alteri obligationi. Tum quia talis denunciatio
8 cedit in damnum graue ipſius filij denunciantis: redditur enim exindè infamis, & priuatur bonis, &c. Quam tamen ſententiam limitat præcipuè Simanchas
9 *cit. tit.* 19. *num.* 43. *&* 44. & *cit. tract. num.* 41. Primò ità vt intelligatur, filium non teneri denunciare patrem hæreticum, benè tamen poſſe. Secundò, niſi interrogetur à iudice, & præcipuè medio iuramento;
10 quia tunc debet hæreſim patris manifeſtare. Tertiò niſi hæreſis patris pernicioſa Reipublicæ ſit; quia dogmatizare conſueuit: Royas verò *cit. ſingular.* 12.
11 admittit filium teneri denunciare patrem, ſi pater eum induxit ad hæreſim, ſecùs ſi non inducebat. Probabilius tamen ſit oppoſitum, te ſcilicet teneri denunciare patrem, & etiam non dogmatizantem, ſi peccatum patris alia via impediri non poſſit; quod docet Caſtr. *de iuſt. hæretic. punit. lib.* 2. *cap. fin.* Zecch. *in ſumma* 1. *part. tit. de fide rubr. de hæreſi, cap.* 11. *num.* 11. Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concl.* 857. *num.* 18. *& ſeqq.* Paramus *de orig. S. Inquiſit. lib.* 3. *quæſt.* 8. *num.* 83. Farinac. *de hæreſ. quæſt.* 197. *num.* 40. *&* 42. *in fine,* Pegna *lib.* 2. *directorij, comment.* 15. *ad cap. litteras.* Suarez *de fide diſp.* 20. *ſect.* 4. *num.* 21. Tolet. *lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 10. Azor. *part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 2. *quæſt.* 3. Comitolus *in reſp. moral. lib.* 4. *quæſt.* 8. *num.* 3. Lopez *in inſtruct.* 1. *part. cap.* 54. Portell. *in dub. regul. tom.* 1. *verb. correctio fratrum, num.* 11. Sanctarellus *de hæreſ. cap.* 9. *num.* 15. Bonacin. *de cenſur. diſp.* 2. *quæſt.* 6. *punct.* 1. *num.* 5. Diana *part.* 1. *tract.* 4. *reſol.* 4. & Barboſ. *de poteſt. Epiſc.* 3. *part. alleg.* 96. *num.* 56. Quia,
ſicuti dicebam, damnum commune præferri debet 12
ſpeciali. Neque eſt contrà reuerentiam debitam patri, eius vtilitatem ſpiritualem quærere, & peccatum impedire. Et, vt rectè dixit Pegna, potiùs eſt obediendum Deo, quàm parentibus, *cap. relatum, de ſent.*
excomm. & *cap. Quiſquis metu* 11. *quæſt.* 3. Et meritò, 13
quia, ſi licet interficere patrem impugnantem Patriam, *leg. minimè, ff. de Religioſ. & ſumpt. funer.* multò magis licebit eundem Catholicæ fidei reum denunciare.

Aduerte tamen cum Pegna *loco ſupra cit.* quod filius 14
denuncians patrem hæreticum, à pœnis in hæreticorum filios iure ſtatutis ob præmium denunciationis liberetur, *argum. leg. quiſquis,* §. *vlt. Cod. ad leg. Iul. majeſt.* Idque ne tale ſcelus ex defectu denunciationis reſtet impunitum, *leg. commiſſi nobis calitus,* quam legem Innocent. IV. poſteà probauit in Bulla, *Cum aduerſus*: prout refert Pegna *in vltim. part. directorij, fol.* 9. Videri etiam poterit Caſtro *lib.* 1. *cap.* 26. & Suarez *diſput.* 20. *ſection.* 4. *num.* 21.

Aduerte ſecundò, cum Royas *cit. ſingul.* 12. *num.* 6. 15
& Farinac. *de hæreſ. quæſt.* 197. *num.* 45. quod pater ſic à filio denunciatus, debeat mitius puniri; ne ſcilicet ipſe filius in patre puniatur.

Aduerte tertiò, cum Genuenſi *in praxi Archiep. cap.* 18. *num.* 9. & Filiuccio *tom.* 2. *tract.* 40. *cap.* 8. *num.* 233. quod, licet in ſententia ipſorum, & aliorum quorundam, vt ſuprà, debeat filius denunciare Patrem hæreticum, ſaltem quando patris hæreſis in perniciem publicam tendit, vt ſi dogmatizaret, & filium, alioſque doceret, vel quando filius interro-
garetur à iudice, tanquam teſtis, adhuc tamen in 16
iſto ſecundo caſu non ſit filius cogendus ad teſtimonium ferendum contrà Patrem, ſi alij Teſtes haberi poſſint; quia, cum ſit perſona priuilegiata, ſolùm in ſubſidium cogi debet; & ita in curia Archiepiſcopali Neapolitana practicatum eſſe, teſtatur Genuenſis *loco ſupra citato.*

Sequitur quartò, quod licet Pegna *in direct.* 2. *part.* 17
quæſt. 53. *comment.* 78. *verſ. At non videtur,* Cantera *in quæſt. crimin. rubr. de hæreſ. cap.* 1. *num.* 21. *verſ. ex qua quidem gloſſa,* Scaccia *de iudic. cauſ. civ. crim. & hær. cap.* 56. *num.* 14. *in fine,* Farinac. *de hæreſ. quæſt.* 198. *num.* 49. *&* 53. Bonacina *de cenſur. diſp.* 1. *quæſt.* 6. *punct.* 1. *num.* 4. Barboſ. 3. *part. allegat.* 96. *num.* 59. Freitas *in addit. ad tract. de confeſſ. ſollicit. quæſt.* 19. *num.* 16. & *part.* 1. *tract.* 4. *reſol.* 5. negent, teneri vxorem denunciare maritum hæreticum, vel è contra; quia reputantur vna caro, & vna perſona; Quapropter, ſicut nullus tenetur ſeipſum denunciare, ità neque teneri videtur denunciare ſic coniunctum: Probabilius tamen ob rationem dictam ſit oppoſitum; etiam ſi maritus non dogmatizaret; ità vt, quod dicunt præcitati Doctores, intelligatur ſolùm, quando vxor timeret ex tali denunciatione ſibi à marito mortem parari, vel aliud graue damnum euenturum: ſecus ſi hæc præcaueri poſſent; vel ſi maritus in perniciem Reipublicæ dogmatizaret, iuxtà ea quæ dicebam *corollar.* 1. *num.* 5.

Hinc, ſi hæreticus abiurans apud Inquiſitores ite- 18
rum delatus, quod nonnullos complices in ſuo

examine

examine ſubticuiſſet, reſpondeat, id ſe feciſſe; quia ab ipſis complicibus, eo quod ditiores, & potentiores erant, ſibi graue malum timebat, non eſt indiſtinctè puniendus, & curiæ ſæculari, tanquam diminutus tradendus, ſed mitiùs puniendus, vt rectè obſeruauit Freitas *cit. quaeſt.* 19. *num.* 15. etſi diſſentiat Bonscin. *diſp.* 6. *punct.* 2. *num.* 6. & videri etiam poterit Royas *ſingul.* 3. *num.* 22. & ipſe Freitas *loco ſupra cit. quaeſt.* 10. *num.* 15. *in fine.*

PETITIO.

In quibus caſibus non tenearis hæreticum Inquiſitoribus iudicialiter denunciare?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus non tenetur manifeſtare ſeipſum Inquiſitoribus: Nemo enim tenetur prodere ſeipſum, nam cum nullibi ab hac regula is excipitur, ſtandum eſt regulæ, donec probetur exceptio.*

2 *Hæreticus occultus ſi interrogetur à iudice, neque etiam tenetur prodere ſeipſum, quia non interrogatur vt reus, ſed vt teſtis, vel vt denunciator.*

3 *Concilium Biterrenſe cap.* 1. *loquitur de tempore, quod Inquiſitores vocant tempus gratiæ, intra quod magna indulgentia permittitur ſpontè venientibus ad Inquiſitores.*

4 *Hæreticus non tenetur denunciare hæreticum ſocium criminis ſui, quia non poteſt manifeſtare ſocium, quin non manifeſtet ſeipſum; ſecus tamen dic, ſi alter eorum ſit iam accuſatus.*

5 *Hæreticum eſſe aliquem quando quis audiuit ab homine fide non digno, non tenetur denunciare; quia tunc leue habet fundamentum; ſecus quando audiuit à viro fide digno; quia eo non reuelante, tenetur reuelare.*

6 *Denunciare neque quis tenetur, ſi non recordetur à quonam audiuerit, licet reuera audiuerit, contra Farinacium.*

7 *Denunciare neque quis tenetur eum, quem ob leuem ſuſpicionem, vel ob leuia indicia (quæ ſcilicet fallere poſſunt) eſſe hæreticum ſuſpicatur.*

8 *Vltramontanus ſi ſolùm ſit conuerſatus cum hæreticis vltrà montes, non tenetur denunciare illos, tenetur tamen è contra denunciare, ſi conuerſatus fuerit in Italia, vel in Hiſpania, ita vt is in tali caſu non debeat abſolui, niſi denunciet, vel ſaltem omninò proponat denunciare.*

9 *Denunciare quis non tenetur ob metum cadentem in conſtantem virum, ſicut neque tenetur fœmina ob metum cadentem in conſtantem fœminam, vt ſi timens propter hanc cauſam ſe occidi, vel malè tractari. Secus, ſi hæreticus tendat in damnum commune, ſpirituale, vel temporale.*

10 *Denunciare non tenetur, qui aliquem cognouit eſſe hæreticum in confeſſione Sacramentali, imò neque poteſt: Non enim id ſcit vt homo, ſed vt Dei miniſter, & alioquin confeſſio redderetur odioſa, & homines retraherentur ab illa facienda.*

11 *Albericus de Roſate in rubr. Cod. de hæretic. in* 4. *reiicitur, quatenus ait eſſe ſpecialiſſimum in crimine hæreſis, vt ſacerdos poſſit manifeſtare hæreticum, cuius confeſſionem audiuit. Idemque dic de Archidiacono, & Altiſiodorenſi.*

12 *Denunciare confeſſarius neque poteſt complices Hæretici, quando ſciuit ab hæretico in confeſſione Sacramentali complices hæreſis, eo quod etiam circumſtantiæ peccati cadunt ſub ſigillum confeſſionis.*

RESpondetur: primò, ſi ipſemet ſit hæreticus, quia ex dictis nemo tenetur prodere ſeipſum, S. Thom. 2. 2. *quaeſt.* 69. *art.* 1. Bald. *in leg.* 1. *Cod. in quibus cauſ. & in integr. reſtit. non eſt neceſſ. in fine.* Alex. *in leg. cum quidam, §. quod dicitur, ff. de acquir. hæred. n.* 13. Felin. *in cap. cum olim, de accuſat. n.* 3. Sotus *de ration. tegend. ſecret. membr.* 2. *quaeſt.* 7. Peona *in director. part.* 3. *comment.* 12. Suarez *de fide diſput.* 20. *ſect.* 4. *num.* 18. Simanch. *de cathol. inſtitut. tit.* 42. *num.* 13. Royas *ſingul.* 3. *num.* 33. & Auila *de cenſur. part.* 2. *cap.* 5. *diſput.* 4. *dub.* 3. *concluſ.* 9. 1

Probatur: tum primò auctoritate *ex cap. quis aliquando, de pœnit. diſt.* 1. quod eſt deſumptum ex Chriſoſtomo ſuper epiſtolam Pauli ad Hebræos, *homil.* 31. & 41. *ad populum*: vbi dicitur: *Non dico tibi, vt te tradas, ſed reuela ante Deum viam tuam.* Quod in caſu hæreſis etiam locum habere rectè docet præter alios Nauarrus *conſ.* 5. *num.* 3. *de hæretic.* quia, cùm nullibi ab hac regula excipiatur hæreticus, ſtandum eſt regulæ, donec probetur exceptio: Gloſſa *in l. omnis definitio, de regul. iur.* & *in rubrica eodem titulo lib.* 6. Tum ſecundò probatur ratione; quia id naturæ valde aduerſatur.

Quod ſi hæreticus occultus interrogeris à iudice, nec etiam teneris prodere teipſum; quia non interrogaris vt reus, ſed vt teſtis, vel vt denunciator. Caietan. 2. 2. *quaeſt.* 70. *art.* 1. Sotus *relect. de ſecret. membr.* 2. *quaeſt.* 7. Simanch. *tit.* 41. *num.* 13. quos citat, & ſequitur Suar. *loco ſuprà citato.* 2

Non obſtat, ſi dicas: In Concilio Biterrenſi *cap.* 1. præcipitur, quod quicumque ſciuerit, ſe, vel alios in crimine labis hæreticæ deliquiſſe, compareat veritatem dicturus: ergo 3

Reſpondetur enim, quod ibi ſit ſermo de tempore, quod Inquiſitores vocant tempus gratiæ, intrà quod tempus magna indulgentia promittitur iis, qui ſpontè veniant ad Inquiſitores, vt ſe corrigant; DD. quos ſequitur Penna *dicto comment.* 12. & Suarez *dicto n.* 18.

Secundò non teneris denunciare hæreticum, ſi iſte ſit ſocius tuus criminis; quia ex dictis etiam non potes manifeſtare ſocium, quin manifeſtes teipſum: Nam ſi denunciatus ſocius poſtea interrogaretur, teneretur manifeſtare te denunciatorem ſocium criminis; quia quando quis iuridicè interrogatur vt reus, tenetur manifeſtare ſe, & ſocios criminis; nec iſte talis ſe prodit, cùm de crimine hæreſis ſit iam accuſatus, & diffamatus: tum quia quando quis iuridicè interrogatur vt reus, in aliis delictis, tenetur manifeſtare ſocios criminis: ergo & in delicto hæreſis etiam, quando interrogatur de ſociis hæreſis. 4

Tertiò non teneris denonciare; quando, aliquem eſſe hæreticum audiſti ab homine fide non digno; quia tunc leue habes fundamentum. Rodericus *de ordin. iudic. cap.* 4. *concl.* 10. *num.* 10. Gutrice. *lib.* 1 *quaeſt. canonic. cap.* 11. *n.* 71. Corduba *lib.* 1. *quaeſt. quaeſt.* 43. *dub.* 2. §. 6. *quando, & in ſumma quaeſt.* 64. *circa finem*, §. 6. Petr. Nauarr. *de reſtit. lib.* 2. *cap.* 4. *part.* 2. *dub.* 10. *num.* 108. & alij; quatenus docent, quod in vniuerſum, cùm quis obſtringitur aliquid ſub peccato mortali reuelare, excuſetur à reuelatione, ſi id audiuerit ab homine leui, & indigno, cui habeatur fides: At ſi audiuerit ab homine fide digno, tunc teneatur, eo non reuelante, ipſe reuelare; quia talis reuelatio multum valet; cum poſſit ſuperior citare eum, à quo reuelator audiuit, eiuſque teſtimonio vti ad procedendum contrà reum. Nauarr. *in cap. inter verba, coroll.* 66. *num.* 290. & *in ſumma cap.* 25. *num.* 46. Roderic. *in ſumm. tom.* 2. *cap.* 217. *num.* 9. & *de ordin. indic. cap.* 4. *concluſ.* 20. *num.* 12. & alij paſſim. 5.

Ob eandem rationem non teneris denunciare, ſi quidem audiſti, non tamen recordaris à quo id 6.

audiueris; vel ſi ille, à quo audiſti, nihil certè ſciat; Nauarrus *dicto corollar.* 66. *num.* 291. & alij: Quamuis ſatis probabiliter Farinac. *de hæreſ. quæſt.* 197. §. 2. *n.* 51. ſentiat, quod tenearis reuelare hæreticum, dummodo ſcientia ſit perſonalis; quia tunc Inquiſitores poterunt diligentiam maiorem adhibere. Aliter non, & citat Repertor. Inquiſit. *verb. hæretic. verſ. nota quod in crimine.*

7 Ob eandem rationem etiam non teneris denunciare eum, quem ob leuem ſuſpicionem, vel ob leuia indicia, quæ ſcilicet facilè fallere poſſunt, eſſe hæreticum ſuſpicaris, Nauarr. *conſ.* 3. *de hæretic.* vbi ſubdit, quod edicta, quibus iubetur, etiam ſub pœna latæ excommunicationis, reuelare aliqua, quæ ſcimus, ad reuelandum non obligent eos, qui tantum aliquo modo ea audierunt, vel de illis ſuſpicionem habent, ſed ſolùm eos, qui certò ea cognouerunt, v. g. quia Reus id confeſſus eſt, vel quia viſu viderunt illum delinquere, iuxtà Innocent. *in cap. cum cauſa, num.* 7. *de iurament. calumn.* vel ſaltem ab aliquo viro fide digno, id tanquam rem certam, perceperunt, iuxta

8 gloſſam *in leg. Titio. ff. de condit. & demonſtr.* vbi ſecundò ſubdit etiam Nauarrus, quod vltramontanus, ſi ſolum ſit conuerſatus cum hæreticis vltrà montes, non teneatur denunciare illos, teneatur è contrà denunciare illos, ſi cum illis conuerſatus fuerit in Italia, vel in Hiſpania, ita vt vltramontanus in tali caſu non debeat abſolui, niſi denunciet, vel ſaltem omninò proponat denunciare, iuxtà ſtylum ſacræ Pœnitentiariæ.

9 Non teneris quartò denunciare ob metum cadentem in conſtantem virum, ſicut nec tenetur fœmina ob metum cadentem in conſtantem fœminam, vt ſi timeas propter hanc cauſam te occidi, vel malè tractari, Scaccia *de iudic. cauſ. cap.* 56. *num.* 4. Pegna *part.* 2. *director. quæſt.* 53. *comment.* 78. quos citat & ſequitur Farinac. *quæſt.* 197. §. 2. *num.* 53. & nos ſuprà dicebamus: Quamuis contrarium velint alij, vt præcipuè Royas *ſingul.* 3. *num.* 30. *verſ.* 7. *ampliatur*, quorum ſententia vera eſt, vt ſupra etiam dicebamus, ſi hæreticus tendat in damnum commune, ſpirituale, vel temporale, ſcilicet dogmatizando, vel pueros occidendo.

10 Quintò non teneris, quinimò non potes denunciare, ſi aliquem eſſe hæreticum cognouiſti in confeſſione Sacramentali: Royas *ſingul.* 3. *num.* 56. Penna *in direct. part.* 2. *comment.* 19. Suarez *de fide diſput.* 20. *ſect.* 4. *num.* 16. Farinac. *de hæreſ. quæſt.* 197. §. 1. *num.* 46. Item S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 70. *art.* 2. quatenus ait, de his, quæ homini ſunt commiſſa in ſecreto per confeſſionem, nullo modo debet is teſtimonium ferre, nec dicere, quia hæc ipſe non ſcit vt homo, ſed vt Dei miniſter: item & ij omnes, qui in vniuerſum docent, quod in nullo caſu, neque ob vllum finem, etiam ob Rempublicam à quovis grauiſſimo damno, ſiue temporali, ſiue ſpirituali liberandam, licitum ſit reuelare peccatum auditum in confeſſione, S. Thomas *in* 4. *diſt.* 21. *quæſt.* 3. *art.* 1. S. Bonauent. *ibidem part.* 2. *art.* 2. *quæſt.* 1. Sotus *quæſt.* 2. Durand. *quæſt.* 4. Capreol. *quæſt.* 2. Adrian. *quæſt. vltima de confeſſ.* Nauarr. *in cap. Sacerdos, de pœnit. diſt* 6. *num.* 116. Petr. Sotus *lect.* 1. *de confeſſion.* Michaël Iuſtinianus *in ſuis conſtitutionib. Eccleſiaſticis*, & alij paſſim.

Probatur primò, auctoritate *ex cap. Omnis vtriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ.* ibi: *Caueat autem omnino, ne verbo, vel ſigno, vel quouis alio modo prodat peccatorem, ex cap. dilectus, de exceſſib. Prælat. & ex cap. Sacerdos, de pœnit. diſt.* 6. vbi dicitur, quod propter nullum ſcandalum, ſcilicet damnum, ſiue priuatum, ſiue publicum vitandum, manifeſtari debeat peccatum, quod in confeſſione ſacramentali ſacerdos excipit.

Probatur ſecundo ratione, quia præter id, quod dicit S. Thomas 2. 2. *cit. quæſt.* 70. *art.* 2. confeſſio redderetur odioſa, & homines retraherentur ab illa facienda, cum ſecurè ad illam accedere non poſſent, quod totum redundaret in irreuerentiam Sacramenti & ſpirituale damnum fidelium.

Hinc reiiciendus eſt Albericus *in rubric. Cod. de hæretic. num.* 4. quatenùs ait, eſſe ſpecialiſſimum in crimine hæreſis, vt ſacerdos poſſit manifeſtare hæreticum, cuius confeſſionem audiuit; citans pro ſua opinione Archidiaconum *in dicto cap. ſacerdos, num.* 3. vbi Author iſte docet, quod quando hæreticus ab hæreſi non vult recedere, vel ſi velit recedere, non velit tamen alios hæreticos, vel fautores manifeſtare, poſſit tunc confeſſarios reuelare iis, qui poſſunt prodeſſe, & non obeſſe; & poſſit etiam adire Epiſcopum, eique dicere: Vigila ſuper gregem tuum, quia lupus eſt in grege: Qua de re, quod ſcilicet in hoc caſu poſſit confeſſarius quid manifeſtare, dubitat etiam Altiſidiorenſis *lib.* 4. *cap.* 3. *quæſt.* 4. At, vti dicebam, reiiciendus eſt Albericus cum Archidiacono, & Altiſiodorenſi propter rationes dictas. 11

Et quod dixi, ſi aliquem eſſe hæreticum audiuiſti in confeſſione Sacramentali, quod non tenearis, quinimò non poſſis illum denunciare hæreticum; idem dico, quod ſi ſimiliter in confeſſione Sacramentali percepiſti complices hæretici, ſimiliter etiam non tenearis, quinimò nec poſſis manifeſtare complices hæretici, quia ſocij hæreſis, quin & cuiuſcunque alterius criminis, cum ſint circumſtantiæ peccati in confeſſione Sacramentali manifeſtati, cadunt ſub ſigillum confeſſionis Sacramentalis, ſicut & cadit ipſum peccatum, cuius ſunt circumſtantiæ; Sotus *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 4. *art.* 5. & alij communiter, quos ſequitur Suarez *loco ſupra citato ſect.* 4. *num.* 16. 12

DVBITATIO XX.

An filius, vxor, & frater teneatur iudicialiter denunciare patrem, maritum, vel fratrem extra crimen hæreſis formalis?

SVMMARIVM.

1 *Vxor non tenetur denunciare maritum in blaſphemias hæreticales prorumpere conſuetum, vel etiam hæreticalia facta committentem; ſi maritus ſit homo auſterus, & facilè poſſit vxorem perperam tractare, quia ſublato timore, adhuc excuſanda eſt.*

2 *Filius, ſecundum nonnullos Doctores tenetur denunciare patrem hæreticales blaſphemias proferentem. Frater ſimiliter tenetur denunciare fratrem, & vxor maritum; cum hoc crimen melius per domeſtices, quam per alios probari poſſit.*

3 *Sanguine coniuncti, excepto hæreſis crimine, ad denunciandum à iure non coguntur. Tum quia pater, & filius, maritus, & vxor, & fratres inter ſe cenſentur vna, & eadem perſona, & iuri naturali repugnare videtur, quempiam ſeipſum prodere, ſeu manifeſtare.*

4 *Hæreticum quamuis ſibi ſanguine coniunctiſſimum quilibet tenetur Inquiſitoribus denunciare in crimine hæreſis formalis.*

5 *Frater tenetur denunciare hæreticum fratrem.*

6 *Pater tenetur denunciare hæreticum filium.*

7 *Filius tenetur denunciare hæreticum Patrem, quamuis eius delictum hæreſis ſit aliquo modo occultum.*

8 *Locus Deuteren.* 13. *vbi præcipitur, quod pater denunciet filium, non tamen quod filius denunciet patrem, exponitur & declaratur; nam denominando patrem, virtute etiam denominat filium, & è contra, ſicut denominando maritum, virtute denominat vxorem, &c.*

9 *Locus pariter Exodi* 31. *exponitur, & declaratur, vt ſuprà.*

10 *Filius non debet deſiſtere à denunciatione Patris hæretici ob timorem confiſcationis bonorum; quia denuncians in tali caſu Patrem ſuum, non punitur pœnis iure ſtatutis in filios, & nepotes hæreticorum, ſed in premium virtutis, & operis pij, quod exercet, meretur, vt potius honore afficiatur.*

11 *Id etiam ſeruatur in crimine læſæ Maieſtatis humanæ.*

12 *Filius denunciando hæreticum patrem, non infert ei grauem iniuriam, quia debet magis Deo & Eccleſiæ obedire, quam patri, præſertim cum à ſuperioribus præcipiatur, quod quilibet ſub peccato mortali, & pœna excommunicationis in bonum fidei debeat hæreticos denunciare, & non excipiantur parentes.*

13 *Vxor tenetur ex dictis denunciare hæreticum maritum.*

1 RESpondetur, de hac re videri poterit Lazarius de blaſphemia *quæſt.* 12. *num.* 67. vbi ait, quod vxor non tenetur iudicialiter denunciare maritum in blaſphemias hæreticales prorumpere conſuetum, vel etiam hæreticalia facta committentem, ſi maritus ſit homo auſterus, & facilè poſſit vxorem perperam tractare, quin, ſi ſublato dicto timore non reuelat, adhuc excuſanda videtur ob arctiſſimam coniunctionem, quæ inter ipſam, & virum intercedit.

Videri etiam poterit Homobonus in *exam. Eccleſ. part.* 1. *tract.* 7. *cap.* 7. *quæſt.* 32. *& in tract. de caſ. reſeruat.*
2 *part.* 2. *cap.* 1. vbi ait, quod licet nonnulli Doctores cenſeant, quod filius teneatur denunciare patrem hæreticales blaſphemias proferentem, frater ſimiliter teneatur denunciare fratrem, & vxor maritum, cùm hoc crimen meliùs per domeſticos, quam per alios probari poſſit, ipſe tamen hanc ſententiam in praxi
3 non facilè ſequendam arbitretur; quia ſanguine iuncti, excepto hæreſis crimine, ad id faciendum à iure non coguntur. Tum quia pater & filius, maritus & vxor, & fratres inter ſe cenſentur vna, & eadem perſona, & iuri naturali repugnare videtur, quempiam ſeipſum prodere, ſeu manifeſtare.

4 Dixi, *extra crimen hæreſis formalis*; quia in crimine hæreſis formalis quilibet tenetur hæreticum, quamuis ſibi ſanguine coniunctiſſimum, Inquiſitoribus denunciare, ex loco *Deuteron.* 13. quem ſuprà *dubitat.* 15. *in princip.* citabam, & ex aliis rationibus, quas ibi, *& dubitatione præcedenti* adducebam.

5 Quapropter frater tenetur denunciare hæreticum fratrem; Speculator *tit. de teſtib.* §. *de teſtium compulſ. verſ. ſed nunc frater*, Hieronym. Gigas *tract. de crimin. læſ. maieſt. lib.* 2. *in part.* Quomodo & per quos, *quæſt.* 9. Michaël Iuſtinianus *in ſuis conſtitutionib. Eccleſiaſticis*, & alij paſſim.

6 Item tenetur pater denunciare hæreticum filium, Caietan. *in cap.* 13. *Deuteron.* Vmbert. Locat. *poſt iudicial. Inquiſit. quæſt.* 5. Penna *in director. part.* 2. *comment.* 15. Caſtr. *lib.* 2. *de iuſt. hæretic. punit. cap. vlt.* Royas *ſingul.* 3. *num.* 29. *& ſeqq. & ſingul.* 12. *num.* 1. Læl. Zecch. *in ſumma part.* 1. *tit. de fide, in rubr. de hæreſ. cap.* 11. *n.* 12. Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concluſ.* 857. *num.* 18. Paramus *de orig. S. Inquiſit. lib.* 3. *quæſt.* 98. *num.* 83. Azor. *tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 8. *quæſt.* 13. Michael Iuſtinia. *in ſuis conſtitutionib. Eccleſiaſt.* Suarez *de fide diſp.* 20. *ſect.* 4. *num.* 21. & Farinac. *de hæreſ. quæſt.* 197. *num.* 40.

7 Item tenetur filius denunciare hæreticum patrem. DD. iidem, quos mox ſuprà citabam, quamuis contrarium ſentiant in hoc caſu, Abulenſis *cit. cap.* 13. *Deteron. quæſt.* 3. *& in cap.* 15. *lib.* 3. *Regum quæſt.* 16. & Simanch. *de cathol. inſtit. tit.* 29. *num.* 47. *& in tractatu de patre hæretico num.* 14. citans pro ſua iſta ſententia Azorium *loco ſuprà citato*, & Alenſem *part.* 3. *quæſt.* 33. *membr.* 4. *art.* 2. *dub. vlt.* Qui tamen Author ibi ſolum dicit, quod filius debeat denunciare hæreticum patrem, quando delictum patris eſt aliquo modo publicum, non tamen ſi fuerit occultum: At dicendum eſt cum priori ſententiâ, quod teneatur filius denunciare hæreticum patrem, quamuis etiam occultum.

Ratio, quia ſic colligitur *dicto cap.* 13. *Deuter. verſ.* 9. vbi ad laudem Leuitarum, ſcilicet in punitione idolatrarum, id eſt adorantium vitulum aureum, *Exodi* 32. *verſ.* 28. ſic dicitur: *Qui dixit patri ſuo, & matri ſuæ, neſcio vos, & fratribus eius, ignoro illos, & neſcierunt filios ſuos, & non ſunt miſerti amicorum & cognatorum, nec fratrum, nec filiorum, nec parentum, ſed occiderunt eos non minùs, quàm alios, perinde ac ſi illos non nouiſſent, imò non vidiſſent, nec aſpexiſſent:* Quò etiam referri poteſt illud *Matthæi* 10. *verſ.* 30. *Qui honorat patrem & matrem, plusquam me, non eſt me dignus:* Tum quia magis debet obedire Deo, quam parentibus, *cap. relatum, de ſent. excomm. & cap. quiſquis meus* 11. *quæſt.* 3. & Religio anteferri debet neceſſitudini, & pietas propinquitati; tum quia impunè poteſt filius interficere patrem, hoſtem Patriæ, vel Reipublicæ, *leg. minimè. ff. de relig. & ſumpt. funer.* Ergo multo magis poterit filius denunciare patrem hæreticum, hoſtem Dei, Chriſtianitatis, boni communis, ſalutis animarum, & denique omnium bonarum diſciplinarum.

Obiicies: *Deuther.* 13. præcipitur, quod pater denunciet filium, non tamen præcipitur, quod filius etiam denunciet patrem: Ergo ſignum eſt, quod filius non debeat denunciare hæreticum patrem.

Reſpondetur: nego conſequentiam, quia ſicut no- 8
tat Caietanus *in cit. loco Deuther.* 13. ibi non fit mentio de filio in ordine ad patrem, vel quia non præſomitur huiuſmodi ſcelus ſuaſionis in patre in ordine ad filium, vel quia in lege non miſerendi filij includitur etiam lex non miſerendi patris; cùm licet magis ſit obligatus filius patri, quàm pater filio: tamen ex alia parte magis pater diligat filium, quàm filius patrem. Accedit, quod *in eodem cap.* 13. dicitur, quod maritus debeat denunciare vxorem, non tamen dicitur, quod vxor etiam teneatur denunciare maritum, & tamen certum eſt, quod vxor etiam teneatur denunciare maritum. Sicut igitur Textus dicendo, quod maritus teneatur denunciare vxorem, virtute etiam dicit, quod vxor teneatur denunciare maritum: ſic ſimiliter & in caſu noſtro.

Inſtabis: *Exod.* 31. dicitur: *Conſecraſtis manus veſtras* 9
Domino, vnuſquiſque in filio & in fratre. Nec quicquam dicitur de patre: Ergo.

Reſpondetur eodem modo vt ſupra, cùm Textus ibi nominando filium, virtute etiam ſimiliter nominet patrem. Accedit, quod ibi fit mentio de propinquis, ſub quibus continentur Matres & Patres.

Reinſtabis: Si filius denunciat hæreticum patrem, 10
bona hæretici patris confiſcantur, ſicque filij efficiuntur pauperes, quin etiam & infames: ergo filius non tenetur denunciare hæreticum patrem, cùm leges humanæ non obſtringant cum tanto incommodo.

Reſpondetur: Nego antecedens, quia in tali caſu filius denuncians hæreticum patrem, non punitur pœnis iure ſtatutis in filios, & nepotes hæreticorum, ſed in præmium virtutis, & operis pij quod exercet, meretur, vt potius honore afficiatur, quàm vt damnum, vel infamiam aliquam incurrat, Caſtro *lib.* 2. *de iuſt. hæretic. punit. cap.* 26. Royas *ſingul.* 3. *num.* 30. & Penna *in director. part.* 2. *cap.* 14. *comment.* 15. & meritò quia alioquin filij in detrimentum fidei catholicæ retraherentur à denunciandis parentibus hæreticis; qua de re extat etiam lex Federici Imperatoris, quæ incipit:

Digitized by Google

Commiſſi nobis cœlitùs, & ſic habet: *Nec quidem à miſericordia ſinu duximus excludendos, vt ſi qui paternæ hæreſis non ſequaces, latentem patrum perfidiam reuelauerint, quacumque reatus illorum animaduerſione plectantur, prædictæ punitioni non ſubiaceat innocentia filiorum.* Et hanc Federici legem comprobarunt Pontifices, inter quos Innocentius IV. ſicuti refert Penna *loco ſup. cit. & in vltima parte Directory, inter litteras Apoſto-*
11 *licas pag. 6. & 9.* Nec mirum, quia ſimiliter contingit etiam in crimine læſæ maieſtatis humanæ. Quandoquidem ſi pater commiſerit tale crimen, & filius reuelauerit patrem, liberatur filius à pœnis iure ſtatutis aduerſus filios patrum dictum crimen tentantium, vel committentium, *leg. quiſquis, §. vltimo, Cod. ad leg. Iul. maieſt.*

12 Vrgebis: Filius denunciando hæreticum patrem, grauem ei infert iniuriam: Ergo non debet eum denunciare.

Reſpondetur: Nego antecedens, quia debet filius magis Deo & Eccleſiæ obedire, quàm patri: præſertim cùm à ſuperioribus præcipiatur, quod quilibet ſub peccato mortali, & pœna excommunicationis in bonum fidei debeat hæreticos denunciare, & non excipiantur parentes. Quapropter huic præcepto in bonum commune, & ſpirituale promulgato filij contra parentes tenentur obedire, quia bonum commune, & ſpirituale præferri debet bono priuato, & temporali: præſertim cùm id etiam redundet in bonum ſpirituale parentis, ſæpe ſæpius enim contingit, quod quando denunciatur hæreticus, reſipiſcat, vel ſaltem manùs delinquet, ſicuti ſupra pluries dicebatur.

13 Item ex dictis tenetur vxor denunciare hæreticum maritum, quamuis contrarium ſentire videantur quidam, inter quos Cantera *in quæſt. crimin. rub. de hæret. cap. 1. num. 22.*

DVBITATIO XXI.

An quis teneatur iudicialiter denunciare extra crimen hæreſis formalis, ſi ex tali denunciatione graue damnum ſibi in vita, fama, vel re familiari ſua, vel ſuorum timeat?

SVMMARIVM.

1 *Denunciare iudicialiter extra crimen hæreſis formalis quis non tenetur, ſi ex tali denunciatione graue damnum ſibi timeat in vita, fama, vel re familiari, vel ſuorum.*

2 *Limita, niſi ſit crimen hæreſis formalis, vel niſi hæreticus dogmatizaret in magnum Reipublicæ detrimentum animas ſeducendo, vel corpora offendendo, vt ſi pueros occideret, vel ſimilia faceret.*

3 *Mulier ſollicitata à Confeſſore, vel Monialis, vel alia quæcumque, ſi non valeat abſque infamia adire Inquiſitores, ſatisfacit denunciando per epiſtolam miſſam ad illos, tradendo eamdem epiſtolam alicui familiari S. Inquiſitionis, vel ſtando conſilio alicuius viri docti.*

4 *Virgo quædam ex honeſtis parentibus, cuiuſdam Dominæ ancilla, quæ ſeruum eiuſdem domus frequenter blaſphemias etiam hæreticales proferentem audierat, excuſata fuit à denunciatione harum blaſphemiarum, ob graue damnum quod ſibi in fama timebatur Inquiſitori. Ac ſecus eſſet, ſi ſcribere ſciuiſſet, quia tunc tenebatur per literas, ſicut & Monialis ſcribere S. Inquiſitioni.*

5 *Fœmina ſi in Sacramento Confeſſionis ſollicitata conſenſerit, non tenetur Confeſſorem ſollicitantem denunciare, quia ſic ſe exponeret periculo grauis infamiæ: poterit enim Confeſſor in Tribunali S. Inquiſitionis fateri, ſe actus inhoneſtæ cum illa habuiſſe, ipſa non repugnante.*

6 *Mulier, ſecundùm probabiliorem opinionem tenetur Confeſſorem ſollicitantem denunciare, tametſi ipſa conſenſerit: non tamen tenetur proprium conſenſum explicare, neque poteſt de illo ab Epiſcopo, vel Inquiſitore interrogari. Adeo quod, etſi vellet conſenſum ſuum explicare, adhuc non debet talis conſenſus ſcribi in actis.*

RESPONDETVR, quod hac de re videri poterit Penna & Scaccia *in locis ſupra citatis*, 1
Peyrinus *tom. 2. conſtitut. 4. Gregorij XV. §. 9. num. 28.* Homobonus *de caſib. reſeruat. part. 2. cap. 1.* & Fagundez *de precept. Eccleſiaſt. præcept. 2. lib. 4. cap. 3. num. 31.* Vbi ait, quod non tenetur quis in tali caſu denunciare cum probabili periculo mortis, infamiæ, vel grauis damni proprij, aut patris, aut matris, mariti, aut vxoris, fratrum, aut aliorum ſanguine coniunctiſſimorum.

Quod tamen iuxta ea, quæ ſupra *dubit. 15. & 20.* 2
dicebam, limita, niſi ſit crimen hæreſis formalis, vel ſaltem ad mentem Simanch. *lib. de cathol. inſtitut. tit. 39. num. 4.* Genuenſis *in praxi cap. 18. num. 8. & 9.* & aliorum, niſi hæreticus dogmatizaret in magnum Reipublicæ detrimentum ſpirituale, vel temporale, animas ſcilicet ſeducendo, vel corpora offendendo, vt ſi pueros interficeret, vel ſimilia faceret; quia tunc ſaltem, vti ſupra etiam dicebam, ſuccedit id, quod ſcilicet quilibet tenetur pro patria propriam vitam ponere, iuxta commune dictum, & ſententiam.

Hinc inferunt Portell. *in addit. ad dub. Regul. verbo ſollicitare fœminas, num. 21.* Acugna *tract. de confeſſor. ſollicit. quæſt. 19. per totam*, Molfeſ. *in ſum. tom. 1. tract. 7. cap. 24. num. 24.* & Homobonus *de exam. Eccleſ. part. 1. tract. 7. cap. 7. quæſt. 32.* quod ſi mulier ſollicitata à Con- 3
feſſore, vel Monialis, vel alia quæcumque non valeat abſque infamia adire Inquiſitores, ſatisfaciat denunciando per epiſtolam miſſam ad illos, tradendo eamdem epiſtolam alicui familiari Sanctæ Inquiſitionis, vel ſtando conſilio alicuius viri docti, quia ſic faciens, facit quantum in ſe eſt.

Videri etiam poterit Lazarius *in tract. de blaſphemia, quæſt. 12. num. 264.* Vbi excuſat virginem quamdam ex 4
honeſtis parentibus, cuiuſdam Dominæ ancillam, quæ ſeruum eiuſdem domus frequenter blaſphemias etiam hæreticales proferentem audierat, non debere ſcilicet accedere ad Sanctæ Inquiſitionis officium, ad illum denunciandum; quia graue damnum poſſet probabiliter in fama ex tali denunciatione ſibi timere: ſiquidem ipſam videntes ad dictum Tribunal accedere, facilè ſuſpicari poſſent, de aliquo delicto inquiſitam fuiſſe. Quapropter in tali caſu poteſt (ſicut & poteſt quælibet Monialis) quin & tenetur, vel ſuo chirographo, ſi ſcribere nouerit, denunciare, vel de tali blaſphematore per certum hominem ad Inquiſitores miſſum atteſtari, vel Confeſſario dictum blaſphematorem indicare.

Infert ſecundò Portellius *in addit. ad dub. Regular. verb. denunciatio, n. 10. & verb. ſollicitare fœminas, n. 15.* 5
quod ſi fœmina in Sacramento Confeſſionis ſollicitata conſenſerit, non teneatur Confeſſorem ſollicitantem denunciare, quia ſic exponeret ſe periculo grauis infamiæ. Poterit enim confeſſor in Tribunali Sanctæ inquiſitionis fateri, ſe actus inhoneſtos cum illa habuiſſe, ipſa non repugnante: Ergo fœmina denunciando Confeſſorem delicti complicem, proderet ſeipſam.

Etſi meliùs Acugna *in tract. de confeſſ. ſollicit. quæſt. 20. num. 10.* Sanctarell. *de hæreſi cap. 44. dub. vnic. n. 12.* Bonacina *in tract. var. diſput. 6. punct. 3. num. 10.* & Peyrinus *tom. 2. conſtit. Gregorij XV. §. 3. num. 11.* ſentiant, quod teneatur mulier Confeſſorem ſollicitantem de- 6
nun

nunciare, tametſi ipſa conſenſerit; non tamen teneatur proprium conſenſum explicare, nec poſſit de illo ab Epiſcopo vel Inquiſitore interrogari: adeò quod, etſi vellet conſenſum ſuum explicare, adhuc non debeat talis conſenſus ſcribi in actis, vtpote quid non ſpectans ad Tribunal Sanctæ Inquiſitionis.

DVBITATIO XXII.

An, ſi Inquiſitorum edictum fundetur in præſumptione, & tu ſcias præſumptionem illius in tali caſu deficere, tenearis iudicialiter denunciare?

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitorum edictum ſi fundetur in præſumptione, licet aliquis ſciat præſumptionem in tali caſu deficere, nihilominus contra aliquorum Doctorum opinionem, tenetur reuelare.*

2 *Chiromantici, & Necromantici, & alij qui ex inquiſitione rimularum, aut linearum manuum aliqua prædicunt, ſi quis certè ſciat, illos non habere pactum cum dæmone, iudicialiter denunciare non tenetur, quia motus Sixti V. aduerſus iſtos editus fundatur in præſumptione, ſecundum aliquos.*

3 *Lex fundata in præſumptione non obligat, ſi ceſſet præſumptio; ſicus tamen eſt, ſi iudicium illud diſcernendi, an intret dicta præſumptio, non competat Confeſſariis, vel aliis, ſed ſolùm Inquiſitoribus.*

4 *Iudicium diſcernendi circa ſuſpicionem de fide Confeſſarij ſollicitantis, non competit niſi Inquiſitoribus.*

5 *In dubio quiſque tenetur in caſu poſito iudicialiter denunciare.*

1 RESPONDETVR, quod licet Valerus *verb. hæreſis, differ. 1. num. 4.* Riccius *part. 2. deciſion. 178. num. 6.* & alij negent, verbi gratia, quod non tenearis iudicialiter denun-
2 ciare chiromanticos, negromanticos, & alios, qui ex inſpectione rimularum, aut linearum manuum aliqua prædicunt, ſi certò ſcias, eos non habere pactum vllum cum dæmone: quia motus Sixti V. aduerſus iſtos
3 editus, fundatur in præſumptione, & lex fundata in præſumptione non obligat, ſi ceſſet præſumptio: multò probabiliùs tamen affirment alij, vt Freitas *in addit. ad tract. de Epiſc.* Acugna *de confeſſ. ſollicit. quæſt. 11. num. 26.* quia iudicium illud diſcernendi circa ſuſpicionem de fide, quæ reſultat ſuppoſita Pontificij, vel alicuius edicti præſumptione, non competit Confeſſariis, vel aliis, ſed Inquiſitoribus. Vnde licet Bulla Grego-
4 rij XV. fundetur in præſumptione, vt patet ex illis verbis: *Nos in animum inducere nequeuntes,* ſequitur, iudicium diſcernendi circa ſuſpicionem de fide Confeſſarij ſollicitantis, non competere, niſi Inquiſitoribus.

5 At quidquid ſit de iſta poſteriori ſententia Acugnæ & aliorum, illud tamen certum eſt, & conueniunt Doctores, etiam ſententiæ prioris, quod ſi ſimus in dubio, tenearis in caſu poſito iudicialiter denunciare: quia diſcutere hoc dubium multò magis non ſpectat ad perſonas priuatas, ſed ad ſuperiorem, iuxta ea quæ ſupra dicebam.

DISPVTATIO XXIII.

An tenearis iudicialiter denunciare, ſi ſub ſecreto hæreſim, vel ſimile crimen habueris?

SVMMARIVM.

1 *Nemo excuſatur à denunciatione iudiciali hæretici, vel ſimilis pertinaciæ delinquentis, quantumuis ſub ſecreto iurato, excepto ſigillo Sacramenti pœnitentiæ.*

2 *Secretum ſeruare quis obligare ſe non poteſt in detrimentum fidei, bonique communis, cùm talis obligatio ſit illicita, & contra ius natura: & iuramentum de tali obligatione ſeruanda, vtpote illicita, ſit nullum.*

3 *Denunciare quis tenetur hæreſim, vel ſimile crimen alterius, quamuis ſub ſecreto ſtrictiſſimo, non tamen ſub ſigillo confeſſionis ſacramentalis ſciuerit; quia alioquin præceptum de manifeſtando hæreticum etiam occultum, eſſet inutile.*

4 *Reuelare quilibet tenetur quæ ſibi ſub ſecreto commiſſa ſunt, ſi vergant in damnum publicum, vel etiam innocentis particularis.*

5 *Amplia etiamſi promiſerit ſub iuramento, ſe non reuelaturum, quia tale iuramentum eſt de re mala, contra bonos mores, ac proinde non obligatorium, habetque inſertam hanc conditionem, videlicet niſi ſuperior aliud præceperit.*

6 *Amplia id verum eſſe, etiamſi quis tibi dixerit, manifeſto hoc tibi ſub confeſſione, ſeu ſub ſigillo confeſſionis, quia talis confeſſio, ſeu ſigillum confeſſionis non eſt quid ſacramentale.*

RESPONDETVR negatiuè, adeo quod excepto 1
ſigillo ſacramenti Pœnitentiæ ſemper obligeris hæreticum, vel ſimilem delinquentem pertinacem manifeſtare, quantumuis ſub ſecreto iurato hæreſim, vel ſimile crimen habueris. Sic ex communi ſententia Doctorum Pegna *in Director. 2. part. comment. 18. ad cap. Qualiter & quando, de accuſation. verſic. & obligatio denunciandi,* Royas *ſingul. 3. num 23. & ſeqq.* Suarez *de fide diſput. 20. ſect. 4. num. 16. & 17.* Lazar. *de monitor. teſt. 2. quæſt. 16. num. 6.* Bonacina *diſput. 2. quæſt. 6. punct. 1. num. 7. & 23.* & Barboſa *3. part. allegat. 96. num 63.*

Probatur authoritate, ex Textu *in cap. intimauit, de teſtib. & in cap. non eſt obligatorium, de regul. iur. in 6.* in quibus id expreſsè habetur.

Secondò probatur ratione, quia non potes te obliga- 2
te ſeruare ſecretum in detrimentum fidei, bonique communis, cùm talis obligatio ſit illicita, & contra ius naturale: & ſacramentum de tali obligatione ſeruanda, vtpote de re illicita, ſit nullum.

Teneris igitur hæreſim, vel ſimile crimen alterius, 3
quamuis ſub ſecreto ſtrictiſſimo, non tamen ſub ſigillo confeſſionis ſacramentalis ſciueris, reuelare, ſicuti patet ex dictis: &

Confirmatur, quia alioquin præceptum de manifeſtando hæreticum occultum eſſet inutile, cùm quilibet poſſet alteri ſub tali ſecreto ſuam hæreſim detegere, & perſuadere. Tum quia denunciatio hæretici ordinatur ad bonum commune & ſpirituale. Seruare verò ſecretum ordinatur ad bonum priuatum, & temporale. Ergo cùm bonum commune, & ſpirituale præferri debeat bono priuato, & temporali, denunciatio præferri debebit. Tum quia, ſicuti docet S. Thom. 2. 2. *quæſt. 70.*
art. 2. quem communiter ſequuntur Doctores, quili- 4
bet, quæ ſibi ſub ſecreto commiſſa ſunt, ſi vergant in

dam

damnum publicum, vel etiam innocentis particularis, tenetur reuelare: At hæreſis vergit quamplorimom in damnum publicum: Ergo. Tum quia hîc agitur de præuitando malo grauiſſimo, & de præcauendo hæretico à peccato graui, & de conſulendo communi bono fidelium: Ergo, cùm hæc præferri debeant cæteris rebus omnibus, lex de denunciando hæretico (tanquam fortior & maioris momenti) anteferri debet legi de ſeruando ſecreto naturali.

1 Et quod dixi verum eſt, etiamſi ſub iuramento promiſeris te non reuelaturum, ſicuti patet etiam ex dictis, & docent cum S. Thoma 2.2. *quæſt*.70. *art*.1. *ad* 2. Syluester *verb. denunciatio, in fine*, Pegna *in Director. Inquiſit. part*.2. *comment*.18. *verſ. & obligatio*, Suarez *de fide ſect*.4. *num*. 17. Royas *ſingul*. 3. *num*.23. Roderic. Acugna *de confeſſ. ſollicit. quæſt*. 18. *n*.16. & Farinac. *de hæreſi quæſt*. 197. §. 2. *num*. 50. Quia ſicuti dicebam, tale iuramentum eſt de re mala: Ergo non obligat, neque ſeruari debet, *cap. Quintauallis, cap. Sicut* 2. *cap. Tua nos, de iureiur. cap*. 1. 22. *quæſt*. 4. *& cap. Intimauit, de teſtib*. Tum quia iuramentum, quod eſt contra bonos mores, ooo eſt obligatorium, *de regul. iur. in* 6. Tum quia in malis promiſſis fides non debet ſeruari, *l. generaliter, ff. de verb. ſignific. l. iuris gentium*, §. *& generaliter, ff. de pact*. Tum quia iuramentum non debet eſſe vinculum iniquitatis, *cap. Quanto, de iureiur. & cap. Inter cætera* 22 *quæſt*.4. Tum quia tale iuramentum, ne ſit iniquum, includit tacitam conditionem, niſi ſuperior aliud præceperit. Tum quia leges, & edicta feruntur, vt hæreticus, etiam occultus denuncietur. At leges, & edicta publica pactis, & promiſſionibus priuatorum non poſſuot mutari, *leg. inter debitorem, leg. ius publicum, ff. de pactis, leg. Teſtamenti factio. ff. de teſtamentis, leg. nec pignus, ff. de regul. iur. capit. Si diligenti, de for. compet. & cap. contingit, in principio, ff de ſentent. excommunication*. Vide quæ dicam infra *dubitatione vltima, ſectione* 23.

6 Item quod dixi etiam verum eſt, ſi qois dixerit: Manifeſto tibi hoc ſub confeſſione, ſeu ſub ſigillo confeſſionis: ita vt etiam in hoc caſu tenearis hæreſim, vel ſimile crimen alterius occultum, reuelare, quia talis confeſſio, ſco ſigillum confeſſionis noo eſt quid ſacramentale; cùm ille nec te tibi confiteator, nec confitendi aoimom habeat. Caietan. 2.2. *quæſt*.70. *art*.1. *ad* 2. Sotus *de ſigillo membr*.7. *q*.7. *concl*.4. Nauarr. *in ſumma cap*. 27. *num*.55. Armilla *verb. confeſſor, num*. 6. Aragon 2.2. *quæſt*.70. *art*.1. *ad* 2. & alij paſſim.

DISPVTATIO XXIV.

An excuſeris iudicialiter denunciare, eo quod denunciandus ſit exemptus à iuriſdictione Inquiſitorum.

SVMMARIVM.

1 *Ab Inquiſitorum iuriſdictione eximuntur Epiſcopi, Archiepiſcopi, Patriarchæ, & Cardinales, de quibus Inquiſitores fidei non poſſunt iudicare, neque inquirere.*

2 *Epiſcoporum nomine veniunt quicumque ſic conſecrati, etiam Titulares: quia hi etiam ſunt veri Epiſcopi, & verè dignitatem Epiſcopalem habent; quin etiamſi non ſint conſecrati, dummodo eorum electio à Sede Apoſtolica ſit confirmata, quia iam habent iuriſdictionem Epiſcopalem: ſecus verò ſi ſolùm fuerint electi.*

3 *Ab Inquiſitorum iuriſdictione eximuntur Nuncij, vel Officiales Pontificis, dum officio funguntur, quos non poſſunt Inquiſitores, vel Ordinarij loci iudicare: poſſunt tamen aduerſus illos inquirere, vt certiorem faciant Summum Pontificem.*

4 *Nunciorum, vel Officialium Pontificis, ſeu Sedis Apoſtolicæ nomine ſolùm veniunt qui in fauorem Sedis Apoſtolicæ, & pro cauſis ad illam ſpectantibus deputati ſunt: Quapropter non venit Delegatus ad decidendum inter partes litem particularem.*

5 *Inquiſitores comprehenduntur ſub hoc priuilegio, quia Delegati ſunt à Pontifice pro fide, quæ eſt cauſa ad Sedem Apoſtolicam quammaximè ſpectans.*

6 *Inquiſitores omnes in Hiſpania ſpeciales cùm ſint ad nutum amouibiles, facile poterit, ſi quis ſuſpectus fuerit, ab officio deponi; & tunc aduerſus illum ab Ordinario, & alio Inquiſitore procedi: dum tamen ſuo officio fungitur, non poteſt ſaltem ex vſu aduerſus illum procedi.*

7 *Ab Inquiſitorum iuriſdictione eximebantur olim aliqui Religioſi; ſed iam vſus habet, vt nullus ipſorum eximatur, quin neque à ſuo Prælato iudicari poſſit, ſed remittendus ſit Inquiſitoribus fidei, qui accuratiùs cauſam examinabunt.*

8 *Denunciare iudicialiter quis non excuſatur, etiamſi denunciandus exemptus ſit à iuriſdictione Inquiſitorum, ſi alia via commodè hæreſis impediri non poſſit, & cui facienda, &c.*

9 *Denunciare tenetur quis exemptum, ſi non pateat acceſſus ad Summum Pontificem, fidei Inquiſitoribus, & cur.*

10 *Inquiſitores fidei iuriſdictionem habent ad recipiendam depoſitionem teſtium, ſi qui ſint qui velint deponere.*

11 *Amplia prædicta à fortiori procedere, quotieſcumque timetur vel fuga exempti, vel graue aliquod damnum in Eccleſia; eo quod exemptus errores diſſeminaret, vel hæreticos defenderet.*

SVPPONO, qood à iuriſdictione Inquiſitorum eximuntur Epiſcopi, Archiepiſcopi, Patriarchæ, & Cardinales, de quibus Inquiſitores fidei non poſſunt iudicare, neque inquirere, *cap. Inquiſitores, de hæret. in* 6. & Doctores, Simanchas *de cathol. inſtitut. cap*. 15. Repertor. Inquiſit. *verb. Epiſcopus*, Villadiego *de hæreſi quæſt*. 7. & alij paſſim. 1

Sub nomine Epiſcopi veniunt quicumque ſic fuerint conſecrati, etiam Titulares: quia hi etiam ſunt veri Epiſcopi, & verè dignitatem Epiſcopalem habent, Simanchas, Repertor. Inquiſit. Villadiego in locis ſupra citatis, & Suarez *de fide diſput*. 20. *ſect*.4. *num*.25. Quin & etiamſi non ſint conſecrati, dummodo eorum electio à Sede Apoſtolica ſit confirmata, quia iam habent iuriſdictionem Epiſcopalem: ſecus verò ſi ſolùm fuerint electi, Simanch. *tit*. 25. *num*. 11. & Molina *tom*. 2. *de iuſt. & iur. tract*. 5. *diſput*. 27. *n*. 19. 2

Eximuntur ſecundò Nuncij, vel Officiales Pontificij, dum officio funguntur, quos non poſſunt Inquiſitores, vel Ordinarij loci iudicare, neque aduerſus illos procedere, niſi de licentia expreſſa Summi Pontificis. Poſſunt tamen aduerſus illos inquirere, vt certiorem faciant Summum Pontificem, vt habetur *in Extrauag. Ioan. XXII*. quæ incipit: *Cùm Matthæus, de hæret*. 3

Sub nomine Nunciorum, vel Officialium Pontificis, ſeu Sedis Apoſtolicæ ſolùm veniunt, qui in fauorem Sedis Apoſtolicæ, & pro cauſis ad illam ſpectantibus deputati ſunt: quia cùm hæc excommunicatio in honorem, & reuerentiam Sedis Apoſtolicæ conceſſa ſit, par erat, vt ſoli illi gauderent qui in negotiis Sedis Apoſtolicæ occuparentur. Quapropter ſi quis à Sede Apoſtolica delegatus ſit pro decidenda aliqua inter partes lite particulari, cuius deciſio ad Sedem Apoſtolicam non ſpectat, ſed priuatorum vtilitatem reſpicit, is nomine Officialis hoc priuilegio gaudentis non venit. Doctores communiter, quos citat & ſequitur Molina loco ſupra citato, *diſputat*. 28. *num. vigeſimo*: & 4

Pegna

Pegna 3.*part. Director. quæſtione 26.commentario 75.*

5 Sub hoc privilegio comprehenduntur etiam Inquiſitores, quia delegati ſunt à Pontifice pro fide, quæ eſt cauſa ad Sedem Apoſtolicam quammaximè ſpectans. Molina vbi ſupra *num.* 21. Pegna *comment.*79.& Suar. *de fide diſput.* 20. *ſect.*4.*n.* 26.

6 In Hiſpania tamen, cùm omnes Inquiſitores ſpeciales ſint ad nutum amouibiles, facilè poterit, ſi quis ſuſpectus fuerit, ab officio deponi, & tunc aduerſus illum ab Ordinario, aut ab alio Inquiſitore procedi. Interim verò, dum ſuo officio fungitur, licet nonnulli, inter quos Simanchas *titul.*25. veline, aduerſus illum poſſe procedi, quia non eſt Officialis Sedis Apoſtolicæ, ſed ſubdelegatus à delegato, ſcilicet ab Inquiſitore Generali: contrarium tamen eſt magis vſu receptum.

7 Eximebãtur tertiò olim aliqui Religioſi, ſed iam vſus habet, vt nullus ipſorum eximatur, quin neque à ſuo Prælato iudicari poſſit, ſed remittendus ſit Inquiſitoribus fidei, qui accuratiùs cauſam examinabunt. Pegna 3.*part. Director. q.* 18. *comment.* 77. & Suar. *cit. ſect.*4. *num.* 12. His poſitis:

8 Reſpondetur negatiuè, ita vt ſemper tenearis iudicialiter denunciare de hæreſi, quæ alia via commodè impediri non poteſt. Quæ tamen denunciatio vel fieri debet Tribunali Inquiſitorum, ſi perſona denuncianda illi ſubditur, ſin minùs coram illius Superiore, qualis eſt ſaltem ſummus Pontifex: quia hæc denunciatio iudicialis, de qua loquimur, ſemper coram ſuperiore fieri debet.

9 Petis, quid ſi coram Pontifice non poſſis denunciare, eo quod ad illum tibi non ſit acceſſus: an tenearis denunciare Inquiſitoribus fidei?

Reſpondetur, quod licet in tali caſu videatis denunciare non teneri Inquiſitoribus fidei, quia denunciatio, ex dictis ordinatur ad Inquiſitionem, & iudicium. Quapropter ſi Inquiſitores, & Ordinarij non poſſunt inquirere, & iudicare exemptum, denunciationis obligatio videtur ceſſare: Oppoſitum tamen ſit dicendum, te ſcilicet etiam in tali caſu teneri denunciare exemptum Inquiſitoribus fidei, ac ſi ab illis exemptus non eſſet. Suarez *cit. ſect.*4. *n.* 21. & alij.

Probatur, quia etiam in tali caſu denunciatio coram Inquiſitoribus fidei eſt efficax remedium impediendi damnum, quod ex hæreſi prouenire poteſt. Siquidem remiſſa denunciatione ad Sedem Apoſtolicam, Sedes Apoſtolica, ſi denunciatio firma videatur, vices alicui committit inquirendi, & procedendi aduerſus illum exemptum: Ergo, &c.

10 Confirmatur, quia Inquiſitores fidei iuriſdictionem habent ad recipiendam depoſitionem teſtium, ſi qui ſint qui velint deponere, ſicuti colligitur *ex cap. Inquiſitores, de hæret. in* 6. ibi: *Si ſciverint, vel nouerint.* Teſtium inquam depoſitione: aliàs non eſt ſententia quæ fidem faciat in iudicio: Ergo denuncians, etſi vices denunciatoris non agat, vices tamen teſtis ſubire poteſt, & delictum exempti manifeſtare.

11 Et hæc omnia à fortiori procedunt, quotieſcumque timetur vel fuga exempti, vel graue aliquod damnum in Eccleſia, eo quod exemptus errores diſſeminaret, vel hæreticos defenderet, & coërceri non poſſet, quia tunc, vt rectè adnotauit Molina, Pegna & Simancha in locis ſupra citatis, ex benigna interpretatione legis cenſetur Pontifex concedere Inquiſitoribus fidei poteſtatem capiendi talem exemptum: Ergo in tali caſu ſaltem omnino dicendum eſt, quod tenearis denunciare, quia denuncias ſuperiori qui ex denunciatione poteſt cauſam inchoare, tametſi illam non poſſit terminare.

Atque hinc patet ad rationem dubitandi in oppoſitum.

DVBITATIO XXV.

Quænam ſint pœnæ omittentium iudicialiter denunciare, cùm ad denunciationem tenentur?

SVMMARIVM.

1 *Denunciare iudicialiter omittentium prima pœna eſt excommunicatio, quæ ſecundum ius commune non eſt ipſo facto lata, ſed ferenda: ex Edictis tamen ſancti Officij eſt excommunicatio ipſo facto lata, eaque reſeruata, adeò vt denunciare omittens ab ea abſolui non poſſit quouſque denunciet.*

2 *Denunciare iudicialiter omittentium ſecunda pœna eſt, quod redduntur de hæreſi ſuſpecti, ſi omittentes denunciare, nulla ſe poſſint probabili cauſa excuſare: vel ſi in iudicio interrogati veritatem celauerint: non tamen contrahunt violentam ſuſpicionem.*

3 *Denunciare iudicialiter omittentium tertia pœna eſt, quod ſint tanquam fautores hæreticorum puniendi, ſi nulla probabili cauſa excuſentur, maximè ſi ex officio, vel iuramento præſtito obligentur denunciare.*

4 *In Hiſpania tales ſunt Crucesignati, qui Familiares vocantur.*

RESPONDETVR: Prima eſt excommunicatio, quæ ſecundum ius commune non eſt ipſo facto lata, ſed ferenda. DD. quos ſequitur Suarez *de fide diſp.* 20. *ſect.*4. *n.*28. quidquid in contrarium dixerit Penna *in Director. parte* 2.*comment.*2. quia Extrauag. Gregorij IX. apud eundem Pegnam *dicta* 2.*part. comment.* 2.*ad cap. Qui aliàs*, ſolùm habet: *Si quis hæreticos ſciuerit, &c. ſtudeat indicare Confeſſori ſuo, vel alteri, per quem credat ad notitiam ſui Prælati peruenire, alioquin excommunicationis ſententia percellatur.* Quæ verba indicant ſententiam ferendam, non latam. Ex Edictis tamen Sancti Officij eſt excommunicatio ipſo facto lata, eaque reſeruata; Adeò vt denunciare omittens ab ea abſolui non poſſit, quouſque denunciet. Pegna *cit. part.* 2. *comment.* 18. & Suarez *cit. n.*28. 1

Secunda pœna eſt, reddi de hæreſi ſuſpectum. Caſtr. in loco mox infra citando, & Repertor. Inquiſit. *verb. fautores, verſ. Item in indicatione.* Quod intellige, ſi omittens denunciare, nulla ſe poſſit probabili cauſa excuſare, vel ſi in iudicio interrogatus veritatem celauit: non, tamen contra Caſtrum *de iuſta hæreticor. punit. lib.* 2.*cap.*25.*in princ.* & Repert. Inquiſit. *vbi ſupra.* contrahit violentam ſuſpicionem, quia id nimis rigoroſum eſt, vti teſtatur Decian *in tract. crimin. lib.* 5.*cap.* 30. *num.*7. Pegna 2.*part. Director. q.*56.*comment* 81.*verſ. illis ex Ioanne.* Royas *ſingul.* 5 *n.* 17. Farinac. *de hæreſi q.* 197. *n.* 38. Sed eſt de hæreſi vehementer ſuſpectus ſolùm; ſi ſcilicet, vti dicebam, nulla cauſa excuſante veritatem occultauit, vel in iudicio interrogatus, ſcienter negauit. Vel iuxta ea quæ dicam infra, ſi denunciare ex officio teneatur. Pegna Royas, & Farinacius *in loc. ſup. cit.* 2

Sententia igitur Alphonſi à Caſtro, & Repertor. Inquiſit. *in locis ſupracitatis*, volentium, quod qui non denunciat hæreticum, reddatur de hæreſi ſuſpectus, non eſt (ſi aliæ circumſtantiæ non concurrant) ſententia vera: ita vt propterea ſola omiſſio denunciationis non reddat hominem de hæreſi ſuſpectũ. Royas *ſing.* 3.*n.*18. Suarez *cit. n.*18. & alij quos ſupra referebam. Et conſequenter etiam (quin multò magis) ſententia Pegnæ *part.*3. *Director. comment.*60. *verſ plus tamen*, volentis,

quod vxor non denunciando maritum, neque eſt (ſi ſimiliter aliæ circumſtantiæ non concurrant) ſententia vera, cùm vxor rationabilem cauſam habeat non denunciandi virum quem habet.

3 Tertia pœna eſt, eſſe tanquam fautorem hæreticorum puniendum. Doctores quos citat & ſequitur Pegna vbi ſupra *ſupra q.53. comment.78. verſ.poſtremò.* Si ſcilicet ſimiliter, vti dicebam, nulla probabili cauſa excuſetur: quin vt arbitror, neque id ſufficit, ſed præterea requiratur, vt ex iuramento præſtito, quin forſan ex officio obligetur denunciare. Vgolinus *de cenſuris Pontif.reſeru.1.part.in gloſſ.Fautores,n.9.* Toletus *lib.1. cap.16.n.6.* Decian. *in tract.crimin. lib.5. cap.51. n.35.* Suarez *cit.n.28.* Sanchez *lib.2. moral.cap.10.n.15.* Farinacius *de hæreſi q. 197. n. 47.* Et videri etiam poterit ipſe idem Pegna cum Eymer. *cit.comment.78 verſic.priuati*, quatenus ait: *Ergo priuati homines fautores hæreticorum erant, ſi cùm eis incumberet ex officio illos indi-*
4 *care, vel comprehendere, hæc omiſerint. Tales ſunt Cruceſignati, quos in Hiſpania familiares vocamus.*

Sententia igitur Pegnæ *cit. comment. 78.* & aliorum volentium, quod qui hæreticum non denunciat, ſit tanquam fautor hæreticorum puniendus, non eſt (ſi aliæ circumſtantiæ non concurrant, vti dicebam) ſententia vera. Ita vt propterea in tali caſu, qui non denunciat hæreticum, non debeat puniri pœnis latis contra fautores hæreticorum, ſed debeat ſolùm tanquam inobediens, vel ad ſummum tanquam ſuſpectus leuiter puniri pœnis leuioribus, prout Inquiſitores iudicauerint, & arbitrati fuerint. Vgolinus *in Bullam Cœnæ part.2.verb.fautores,n.9.* Tolet.*lib.1.c.19.n.6.verſ.quartum genus*, Suarez *cit.n.18.* & alij quos ſupra citabam. At de his vide quæ dicam infra dubitat. 17. & 208.

DISPVTATIO XXVI.

Quinam ſint receptatores, fautores, & generaliter hæreticorum defenſores, qui hac prima excommunicatione conuenienter ad *cap.Sicut 1. & cap.Excommunicamus, §. credentes, de hæretic.* tertiò, & quartò ſunt excommunicati?

SVMMARIVM.

1 *Fautorum nomine veniunt qui ſcienter hæretico fauent in cauſa hæreſis: & fauor præſtatur, vel recipiendo hoſpitio hæreticum, & tunc iidem ſunt fautores, & receptatores: Vel defendendo hæreticum in iudicio, vel extra, ne puniatur, & tunc ſunt defenſores.*

2 *Hæretici receptator dicitur, ſi hæreticum ob cauſam hæreſis fugientem, & ſe abſcondentem, hoſpitio recipiat in aliquo loco, animo illum occultandi, ne à Iudicibus capiatur, vel ne hæreticorum pœnas patiatur.*

3 *Amplia non requiri ad hunc effectum, vt quis pluries hæreticum receperit: ſufficit enim ſi ſemel receperit, etiamſi nomen Receptator importet frequentiam: quia ſtylus, & conſuetudo Curiæ attenditur, quæ eſt in contrarium.*

4 *Amplia non requiri, etiamſi dicta receptatio occulta ſit: quia ſi publica eſt, & ad hæreſim fauorem cedit, grauiùs delinquit.*

5 *Amplia neque requiri, vt hæreticus ſit denunciatus, ſed ſufficit, ſi nouerit eſſe hæreticum: quia iam fauet hæretico.*

6 *Receptator hæretici vt quis ſit in foro interno, debet noſſe ſic receptum hæreticum eſſe: In foro autem externo, cùm ſit quid facti, non præſumitur de hac re ſcientiam, ſed potiùs ignorantiam habere, & ſuo iuramento creditur, excepto caſu quo hæreticus vbi receptator eſt, non ſit publicè denunciatus, vel notorius.*

7 *Scientia in tali caſu neque præſumitur, ſi cùm denunciatio facta eſt, abſuit is à loco, vel erat in lecto infirmus, vel negotiis propriis occupatus.*

8 *Hæretici defenſor eſt primò ſi defendat errorem hæretici: ſecundò ſi defendat perſonam illius ob cauſam hæreſis.*

9 *Hæretici errorem defendere dicitur, ſi rationes in eius fauorem adducat, & difficultates diſſoluat: ſi verbis, vel ſcriptis laudet: ſi vellet is aliquem hæreticalem actum facere, & impediatur ab aliis, tu remoueas impedientes, vt liberè ſuam prauam voluntatem exequatur.*

10 *Hæreticum defendendi modus iſte pernicioſiſſimus eſt, ſiue quis interiùs errori defenſo aſſentiatur, ſiue non: In foro tamen externo violenter præſumitur aſſentiri, vt tanquam hæreticus omni hæretico peior damnari debeat.*

11 *Hæretici perſonam quis defendit ob cauſam hæreſis, ſi impedit ne capiatur à Iudice, ſi captum ab illo liberet, ſi impediat ne puniatur: quod facere poteſt muneribus, vi, dolo, vel potentia.*

12 *Hæretici defenſor in tali caſu non eſt qui hæreticum defendit ob aliam cauſam, quàm hæreſis, v.g. ne à latrone, vel ab alia perſona priuata iniuſtè offendatur, quia talis defenſio non eſt peccatum.*

13 *Hæretici fautor eſt, ſi ob cauſam hæreſis hæretico fauorem præſtat omiſſione, vel commiſſione.*

12 *Omiſſione, vel commiſſione quomodo dicatur quis fauere hæretico.*

15 *Hæretici fautor adhuc erit qui omnia officia faciat etiam circa hæreticum mortuum, vel emendatum, ſi adhuc cedunt in fauorem hæreſis, ſi v.g. ſit interrogatus aliquis pro danda hæretico ſepultura, &c.*

SVPPONO, quod nomine fautorum veniunt 1
qui ſcienter hæretico fauent in cauſa hæreſis: poteſt autem fauor iſte multipliciter præſtari. Primò recipiendo hoſpitio hæreticum: & ſic iidem ſunt fautores, ac receptatores. Secundò defendendo hæreticum in iudicio, vel extra, ne puniatur: & tunc ſunt defenſores. Quomodocumque igitur fauor iſte præſtetur, is qui fauorem hæretico præſtat in cauſa hæreſis, fautor hæretici dicitur. At quia Doctores hoc diſtinguunt, ideo explicando ſingula ſigillatim.

Reſpondetur, & dico primò: Es receptator hæretici, 1
ſi hæreticũ ob cauſam hæreſis fugientem, & ſe abſcondentem hoſpitio recipias in aliquo loco, animo illum occultandi, ne à Iudicibus capiatur, vel ne hæreticorum pœnas patiatur. Paludanus *in 4.diſtinct.13. art.1. concluſ.7.* Sylueſter *verb.hæreſis 1.num.10.quæſt.7.* Tabiena *verb.excommunicatio 5.num.10.verſ.9.* S. Antoninus *part.3.tit.25.cap.4. §.final.* Graff *part.1.deciſ.lib.4. cap.18. num.31.* Azor. *tom.1.lib. 8. cap.15.q.2.* Tolet. *lib.1.cap.10 n.6.* Archidiac. *in cap.Quicumque, de hæret. in 6.n.3.* Ioan. Andr. *ibid.n.4.* Decian. *in tract. crimin. lib.5.cap.51.n.22.* Pegna *2.part. Director.q.51.comment. 76.verſ. hinc conſequitur.* Suar. *de fide diſput.24. ſect.1. n.4.* Vgolinus *in verb. Receptatores,n.1.* & Sanch.*lib.2. moral. cap.10. num.10.*

Neque ad hunc effectum requiritur, vt pluries hæ- 3
reticum recipias, quia ſufficit etiam ſi ſemel receperis. Nam eſto nomen *Receptator* in ſua propria ſignificatione ſignificet frequentiam, iuxta ſtylum tamen Curiæ conſuetudine receptum, etiam ex vnica receptione receptator iudicaris, quia etiam hæc ſola ſufficit, vt hæreticus pœnas hæreſis euitet, Pegna, Vgolinus, Suarez, Sanch.*locis ſup.cit.* & plures alij, quos citat & ſequitur Farinacius *de hæreſ.q.181. n. 152.* & Sayr.*citato lib.3.*

Theſauri

Digitized by Google

Theſauri, cap. 5. num.3. Et fauet Textus *in leg. 1. ff. de Receptator. & in l. congrui, ff. de offic. Præſid. & in l. fin. Cod. de iis qui latrones occultauerunt.*

4 Neque etiam requiritur, quod hæc receptatio occulta ſit, quia ſi publica eſt, & ad hæreſis fauorem tendit, grauiùs delinquis. Calderinus *tract. de hæreſi, rubr. de hæretic. volent. num.* 14. Pegna *2. part. quæſt.* 51. *commentar.* 76 & Farinac. *quæſt.* 182. §. 7. *num.* 99. Quapropter cùm Doctores communiter aiunt, receptatorem eſſe illum qui hæreticum recipiens occulſat, ne in manus Iudicis deueniat, non intelliguntur, vt ſola receptatio occulta damnetur, cùm publica damnabilior ſit; ſed ideò de illa mentionem faciunt, quia frequentior eſt.

5 Neque etiam requiritur, vt hæreticus ſit denunciatus, ſed ſufficit ſi noueris eſſe hæreticum: quia iam faues hæretico vt hæreticò. Tum quia hæc pœna non in fauorem excommunicationis, ſed in deteſtationem hæreſis appoſita eſt. Suarez *de cenſuris diſput.* 21. *ſect.* 2. *num.* 9. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 10. *num.* 6. Bonacina *diſput.* 2. *de cenſur. quæſt.* 5. *punct.* 3. *in fine*, Duardus *in can.* 1. *q.* 3. *verſ. ſecunda ſententia*, & Filliucius *tract.* 16. *cap.* 1. *q.* 5. *n.* 36. & 39.

6 Debes tamen noſſe, ſic receptum hæreticum eſſe, aliàs receptator hæretici non eris in foro interno. Gloſſa *in cap. Accuſatus, §. illi quoque, verb. non poſſit, de hæreticis in* 6. Archidiaconus *in cap. Quicumque, num.* 3. *eodem titulo.* Ioannes Andreas *ibidem num.* 4. Geminianus *in §. hæreticis, num.* 8. Calderinus *tract. de de hæretic. tit. de hæreticorum credentib. num.* 14. Syluester *verb hæreſis* 1. *num.* 10. Tabiena *verb. excommunicatio* 5. *caſu* 4. *num* 10 Pegna *in Director. Inquiſit. part.* 2. *quæſtion.* 51. *comment.* 76. Simanch. *de cathol. inſtitut. tit.* 15. *num.* 18. *& in Enchirid. tit.* 16. *num.* 4. & 6. In foro autem externo, cùm ſit quid facti, non præſumeris de hac re ſcientiam, ſed ignorantiam potius habere, & tuo iuramento creditur. Simanchas *de catholic. inſtitut. tit.* 15. *num.* 19. Vgolinus *in prima clauſula Bullæ Cœnæ, verb. receptatores.* §. 1. *num.* 4. Decianus *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 51. *num.* 70. & Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 15. *quæſt.* 8. Excepto caſu quo hæreticus, vbi tu reſides, publicè denunciatus, vel notorius ſit. Pegna 2. *part. Director. quæſt.* 51.
7 *comment.* 76. *verſ. an autem.* Carterius *de hæretic. num.* 170. & Farinacius *de hæreſi quæſt.* 181. *num.* 164. Quin etiam & in caſu, quo publicè denunciatus, vel notorius ſit, aliquando præſumeris etiam non ſcientiam, ſed ignorantiam habere: ſi ſcilicet cùm denunciatio facta eſt abfuiſti à loco, vel eras in lecto infirmus, vel negotiis propriis occupatus. Azor *lib.* 8. *cap.* 15. *quæſt.* 8. Vgolinus *de cenſuris Papæ reſeruatis 2. part. in gloſſa Receptatores*, §. 2. *num.* 4. & Farinacius *loco ſupra citato, num.* 164.

8 Dico ſecundò: Es defenſor hæretici, vt videre eſt apud Eymeric. 2. *part. Director. q.* 52. Paludanum *in* 4. *diſtinct.* 13. *art.* 1. *concl.* 7. Syluestrum *verb hæreſis* 1. *numero* 10. *quæſt.* 7. Angelum *eodem verb. hæreſis, num.* 25. Caſtrum *lib.* 1. *de iuſt. hæret. punit. cap.* 17. Candelabr. *in expoſit. Bullæ Cœnæ num.* 7. *in* 1. *clauſula.* Graff. *part.* 1. *deciſ. lib.* 4. *cap.* 18. *n.* 37. Sayr. *in Theſaur. lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 9. Simanch. *de cathol. inſtitut. tit.* 15 *num.* 11. Pegn. *in Director. Inquiſit. part.* 2. *q* 53. *comment.* 78. Anan. *in cap. excommunicamus* 1. §. *credentes, num.* 15. *de hæret.* Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 15. *q.* 6. & Tolet. *lib.* 1. *cap.* 19. primò, ſi defendas errorem hæretici: ſecundò ſi defendas perſonam illius ob cauſam hæreſis.

9 Defendis errorem hæretici, ſi rationes in eius fauorem adducas, & difficultates contrarias diſſoluas, ſi verbis, vel ſcriptis laudes, ſi vellet is aliquem actum hæreticalem facere, & impediatur ab aliis, tu verò remoueas impedientes, vt liberè ſuam prauam voluntatem exequatur. Decian. *tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 51. *num* 9. Sayr. *lib.* 3. *de excommun. in partic. cap.* 5. *n.* 9. & Farinac. *de hæreſi q.* 181. *n.* 65.

10 Modus iſte defendendi hæreticum pernicioſiſſimus eſt, ſiue interiùs errori defenſo aſſentiaris, ſiue non. In foro tamen externo violenter præſumeris aſſentiri, vt tanquam hæreticus omni hæretico deterior damnari debeas ex Textu *in cap. hæreticorum 24. quæſt.* 3. & tradit Eymericus *loco citato, quæſt.* 52. Pegna *comment.* 77. *in principio.* Sayrus *vbi ſupra*, & complures alij quos citat & ſequitur Farinacius *de hæreſi quæſtione* 182. *numero* 62.

Defendis perſonam hæretici ob cauſam hæreſis, ſi 11
impedis ne capiatur à Iudice, ſi captum ab illo liberas, ſi impedis ne puniatur: quod facere potes muneribus, vi, dolo, vel potentia, &c. Doctores communiter, quos citat & ſequitur Farinacius *loco ſupra citato.*

Dixi, *ſi defendas perſonam hæretici ob cauſam hære-* 12
ſis: quia ſi defendas ob aliam cauſam, v. g. ne à latrone, vel ab alia perſona priuata iniuſtè offendatur, non es defenſor hæretici: quia talis defenſio non eſt peccatum. Caietanus *verb. excommunicatio, num.* 1. Nauartus *in ſumma cap.* 27. *num.* 56. Syluester *verb. hæreſis* 1. *num.* 10. *quæſt.* 7. Caſtro *lib.* 1. *de iuſta hæreticor. punition. cap.* 17. Candelabr. *in expoſition. Bullæ Cœnæ num.* 7. *in prima clauſula.* Azor *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 15. *quæſt.* 6. Angel. *verb. hæreſis, num.* 23. Sayrus *vbi ſupra*, Suarez *de fide diſput.* 24. *ſect.* 1. *num.* 5. Farinac. *n.* 68. & Toletus *lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 6.

Dico tertiò: Es fautor hæretici, ſi ob cauſam hæ- 13
reſis hæretico fauorem præſtes omiſſione, vel commiſſione.

Omiſſione faues hæretico, ſi cùm teneris indicare, 14
vel capere, non indicas, neque capis: ſi captum & tuæ curæ commiſſum diligenter non cuſtodias: ſi tibi commiſſum puniendum non punias.

Commiſſione faues verbis, vel factis: verbis, ſi laudes hæreticum, vt talis eſt, affirmans illum eſſe virum probum, vel iniuſtè damnari, &c. Si conſilium præbeas, vt poſſit errores occultare, vel condemnationem euitare. Factis faues hæretico, ſi eum domi occultas, ſi auxilium præbes, vt effugiat, ſi ſubminiſtras alimenta, ſi proceſſum falſificas, vel efficis quid aliud ſimile vnde Inquiſitionis officium impeditur. Doctores communiter, vt Geminianus *in cap.* 2. *de hæreticis in* 6. Anchatanus *ibidem num.* 5. Innocentius *in cap. excommunicamus*, §. *credentes, num.* 1. Ananias *ibidem num.* 14. Ioannes Andreas *num.* 8. *& ſeqq.* Soccinus *num.* 29. Syluest. *verb. excommunicatio* 7. *num.* 11. *& verb. hæreſis* 1. *q.* 7. Simanchas *de cathol. inſtitut. tit.* 15. *num.* 14. Turrecremata 2. *part. de Eccleſ. lib.* 4. *cap.* 21. Brun. *lib.* 1. *de hæret. cap.* 4. Suarez *de fide diſput.* 24. *ſect.* 1. *n.* 6. *& ſeqq.* Paludanus *in* 4. *diſt.* 13. *q.* 3. Caietanus *verb. excommunicatio, cap.* 2. Pegna *in addit. Director. part.* 2. *q.* 53. *commentar.* 78. *verſ. ſed nec illi.* Locat. *in indic. Inquiſit. verb. fautores, num.* 1. *& verb. magiſtratus.* Repert. Inquiſit. *verb. iuramentum, verſ. item omnes.* Decianus *in tractat. crimin. lib.* 5. *cap.* 51. *num.* 13. Calderinus *tract. de hæret. credent. n.* 17. & 18. Gundiſalu. *tract. etiam de hæreticor. credent. q.* 16. *n.* 3. & alij, quos citat & ſequitur Sayrus *loco ſup. cit.* & Farinac. *de hæreſi q.* 182.

Aduerte tamen hîc, quod poſſis omnia hæc officia 15
facere, etiam circa hæreticum mortuum, & emendatum: quæ ſi adhuc cedunt in fauorem hæreſis, adhuc fautor hæretici eris. Vt ſi v. g. hæreticum mortuum in loco ſacro ſepelias, ſi interrogatus à Iudice ad illius delicti punitionem, veritatem cùm manifeſtare teneris occultes, vel illius inquiſitionem faciendam impedias. Sayrus *vbi ſupra*, Suarez *de fide diſput.* 24. *ſect.* 1. *n.* 6. Vgolinus *cit. verſ. fautores, n.* 18. & §. 1. *n.* 1. & Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 10. *num.* 17.

PETITIO.

Quidnam dicendum de Aduocatis, & Procuratoribus hæretici. Vbi etiam, quidnam dicendum de Notariis pro hæretico inſtrumenta, vel alias ſcripturas conficientibus; an ſcilicet & iſti ſimiliter dicendi ſint fautores, vel defenſores hæreticorum?

SVMMARIVM.

1 *Patrocinium hæretico præſtare in cauſa hæreſis nemo poteſt, nec in dicta cauſa Aduocatus, vel Procurator admittitur.*

2 *Aduocatus, vel Procurator hæretici cenſetur fautor, & defenſor eiuſdem hæretici.*

3 *Aduocatus, & Procurator, qui hæretico patrocinium præſtat, eſt etiam infamis, redditurque inhabilis ad patrocinandum.*

4 *Aduocatus, & Procurator hæretici eſt etiam excommunicatus in Conſtitutione Martini V. incipiente,* Inter cunctas.

5 *Aduocatus, vel Procurator non ſolùm redditur infamis, ſi præſtet auxilium, fauorem, vel patrocinium hæretico; ſed etiam ſi præſtet eius fautoribus, defenſoribus, & credentibus, redditur infamis, & inhabilis ad officium exercendum.*

6 *Notarius ſi pro hæretico, vel pro eius fautoribus, defenſoribus, vel credentibus inſtrumenta, vel alias ſcripturas conficiat, afficitur ſimiliter pœna infamiæ & priuationis officij.*

7 *Notarij, Aduocati, & Procuratoris ſic priuati inſtrumenta, & ſcriptura, ſi adhuc officium exerceat, nullius ſunt valoris.*

8 *Aduocatus, Procurator, & Notarius non ſolùm non poteſt præſtare patrocinium hæretico, eiuſque credentibus, fautoribus, & defenſoribus in cauſa hæreſis, ſed neque etiam in aliis cauſis & delictis.*

9 *Aduocatus, vel Procurator pro hæretico non admittitur, ſi conſtet, inquiſitum eſſe hæreticum: ſecus verò ſi ſolùm dubitetur, an ſit hæreticus; aut dubitetur, an id de quo inquiritur, ſit hæreſis: quia tunc concedendus eſt etiam Notarius, vt poſſit ſe defendere.*

1 RESPONDETVR: Non poteſt quis hæretico in cauſa hæreſis patrocinium præſtare, nec in dicta cauſa Aduocatus, vel Procurator admittitur: *cap. finali de hæretic. in 6.* & docet ibi Gloſſa *verſ. nota ſecundò.* Geminianus *n. 1.* Ioan. Monach. *in princ.* Francbus *n. 1.* & alij Canoniſtæ communiter, Angel. *verb. hæreticus, n. 20.* Armilla *verb. hæreſis, n. 13.* & alij Summiſtæ paſſim.

2 Adcò quod Aduocatus, vel Procurator hæretici cenſeatur fautor, & defenſor hæretici: Ancharanus *in cap. Si aduerſus, n. 2. de hæretic.* Ananias *ibidem num. 2.* Repertor. Inquiſit. *verb. Aduocatus, & verb. fautores.* Syluester *verb. hæreſis 1. n. 10.* Toletus *lib. 1. ſectione 4.* Vgolinus *in Bull. Cœna, verb. fautores, in 1. clauſ. num. 6.* & Graffius *lib. 4. deciſ. cap. 18. n. 39.* Qui duo vltimi Doctores adduot, quod proptercà Aduocatus, & Procurator hæretici ſit etiam excommunicatus in Bulla Cœnæ, vtpote ſcilicet fautor & defenſor hæretici, ſicutà dicebam.

3 Et Aduocatus & Procurator qui hæretico patrocinium præſtat, eſt etiam infamis, redditurque inhabilis ad patrocinandum, *cap. ſi aduerſus, de hæretic.* ibi: *Aduocati ne hæreticis auxilium, conſilium, fauorem, vel patrocinium præſtent, et ſi contra præſumpſerint, ab officio ſuſpenſi, perpetuæ ſubiaceant infamiæ.* Et tradunt ibi præter Oſtienſem *numero 2.* & Ioannem Andream *numero 2. & ſequentibus,* & alij multi Canoniſtæ.

4 Et Aduocatus, & Procurator hæretici eſt etiam excommunicatus in Conſtitutione Martini V. incipiente, *Inter cunctas:* quam refert Pegna inter Litteràs Apoſtolicas. Et tradunt Vgolinus loco ſupra citato. Decianus *in tract. de crimin. lib. 5. cap. 20.* & Carrer. *tract. de hæretic. n. 114.*

5 Et *ex eod. cap. Si aduerſus, de hæretic.* manifeſtè colligitur, & docent ibi communiter Canoniſtæ, quod Aduocatus, & Procurator iuxta dicta reddatur infamis, non ſolùm ſi præſtet auxilium, conſilium, fauorem, vel patrocinium hæretico, ſed etiam ſi præſtet eius fautoribus, defenſoribus, & credentibus, reddaturque ob id inhabilis ad officium exercendum.

6 His adde, quod ſi pro hæretico, vel pro eius fautoribus, defenſoribus, vel credentibus inſtrumenta, vel alias ſcripturas conficiat, afficiatur ſimiliter pœna infamiæ, & priuetur etiam officio: *citato cap. Si aduerſus, de hæretic.* & docent *ibi* Ananias *n. 3. & ſeqq.* Felin. *in 2. notab.* Soccinus *num. 4.* Syluest. *verb. hæreticus 2. num. 14.* Tabiena *eod. verb. n. 19.* Armilla *verb. hæreſis, n. 13.* Et colligitur ex conſtitutione Innocentij IV. quæ incipit. *Nouerit Vniuerſitas:* & ex alia conſtitutione Nicolai III. quæ incipit etiam, *Nouerit Vniuerſitas:* apud Pennam inter Literas Apoſtolicas.

7 Quod ſi Notarius (idemque dico de Aduocato, & Procuratore) per ſententiam priuetur officio, & tamen adhuc officium exerceat, ipſius acta, & inſtrumenta nullius erunt valoris. Ancharanus *in eodem cap. Si aduerſus, n. 4.* Zabarella *ibidem n. 1.* Henricus *num. 3.* Ananias *num. 3.*

8 Adde ſecundò, quod Aduocatus, & Procurator (idemque dico de Notario) non ſolùm non poſſit præſtare patrocinium hæretico, eiuſque credentibus, fautoribus & defenſoribus in cauſa hæreſis, ſed nec etiam in aliis cauſis, & delictis. Oſtienſis *in dicto cap. Si aduerſus, de hæreticis, num. 1. & 2.* Henricus *num. 6.* Zabarella *num. 3.* Angelus *verb. hæreticus, num. 22.* & Carrerius *tract. de hæretic. num. 119.* Non tamen ita, vt ſi non ſit id in cauſa hæreſis, ſed in alia cauſa criminali, vel ciuili, cenſeatur ſimiliter fautor, vel defenſor hæretici, & propterea incurrat ſimiliter excommunicationem Bullæ Cœnæ, Sylueſter *verb. hæreticus 1. num. 10.* & alij, quos ſequitur Toletus *lib. 1. cap. 19. num. 7.* quidquid in contrarium ſentire videantur Doctores, quos ſupra citabam.

9 Cæterùm, cùm dixi, quod non admittatur Aduocatus, vel Procurator pro hæretico, intellige quando conſtat, quod inquiſitus ſit hæreticus: quia quando dubitatur, an ſit hæreticus; vel dubitatur, an id de quo inquiritur ſit hæreſis, dari debet illi Aduocatus, Procurator, & Notarius, debetque illi concedi, vt poſſit ſe defendere, & probare, ſe non eſſe hæreticum. Director. Inquiſit *part. 3. num. 117. rubr. de defenſor. reor.* Pegna *ibidem comment. 28.* Carrer. *tract. de hæret. n. 114.* Afflict. *in conſtit. Regn. de hæret. rubr. 1. n. 94.* & Clarus *in pract. §. hæreſis, n. 17.* vbi expreſsè ait, quod admittendus ſit Aduocatus, cùm ex proceſſu vult probare, quod inquiſitus non ſit hæreticus. Vide etiam quæ dicam infra dubitatione centeſima octusgeſima & ſeptima.

COROLLARIA,

Ex dubitationis Dicto primo.

Quinam ſint receptatores hæreticorum, & quaſnam pœnas incurrant?

SVMMARIVM.

1 *Receptatores hæreticorum ſunt qui hæreticos in domibus*

mibus vel terris ſuis, ne à miniſtris iuſtitia capiantur, nevè ab Inquiſitoribus puniantur, recipiunt, & occultant, non ſolùm frequenter, ſed etiam ſemel.

2 *Receptatores, qui ſic recipiunt, & occultant hæreticos, nè à miniſtris iuſtitia capiantur, & puniantur, dicuntur etiam fautores, & defenſores hæreticorum.*

3 *Eripiens hæreticum captum de manibus Curiæ, afficiêtur pœna perpetua relegationis, & confiſcationis bonorum. Idemque dic de defendente, ne capiatur.*

4 *Receptores hæreticorum in domibus, vel terris ſuis, ſunt etiam valdè de hæreſi ſuſpecti, præſertim ſi id faciant frequenter, eiſque abiuratio, & purgatio canonica indici debet.*

5 *Hæreticis familiariter vtens debet ſuſpendi ab officio, & debet etiam publicè abiurare amicitiam hæreticorum.*

6 *Receptores hæreticorum, & occultantes vt ſuprà, ſtatim incurrunt excommunicationem: Quapropter licet paulò poſt pœnitentia ducti illos denuncient, non tamen liberantur ab excommunicatione, iam incurſa, niſi priùs ab illa abſoluantur.*

7 *Receptor hæretici etiam dicitur, qui facit quantum potuit, ne à miniſtris iuſtitia hæreticus capiatur, etiamſi capiatur, & puniatur, iſque pariter incurrit excommunicationem latam contra receptores, ſecus ſi excommunicarentur tantum acceſſoriè, quia tunc non eſſent excommunicati, quotieſcumque ſecuta non fuiſſet realis occultatio.*

8 *Qui recipiunt, & occultant hæreticum, quem ignorant eſſe hæreticum, non incurrunt pœnas contra hæreticorum receptores latas. Quin iuranti ſe ex ignorantia hæreticum recepiſſe, ordinariè creditur.*

6 *Receptores, & occultatores hæreticorum ſunt excommunicati non ſolùm in Bulla Cœnæ, ſed etiam in aliis iuribus antiquis.*

10 *Receptores, & occultatores hæretici puniendi ſunt eadem pœna, qua hæreticus, qui recipitur, plectendus eſt.*

11 *Receptores, & occultatores hæreticorum meritè excommunicantur, & cur.*

12 *Receptores, & occultatores hæreticorum, ſi per annum in excommunicatione perſtiterint, ipſo iure ſunt infames, & reiiciuntur a publicis officiis.*

13 *Receptatores ſi fuerint ab Inquiſitore, vel ab Epiſcopo excommunicati ex hac cauſa, quod receperint, & occultauerint hæreticos, & per annum in excommunicatione inſorduerint, habentur pro hæreticis, & vt tales puniri poterunt. Quod ſi iȷ fuerint Clerici, ſunt omni officio, & beneficio priuandi.*

1 EX dictis igitur receptatores hæreticorum ſunt, qui hæreticos in domibus, vel terris ſuis, ne à Miniſtris Iuſtitiæ capiantur, neuè ab Inquiſitoribus puniantur, recipiunt & occultant, non ſolùm frequenter, ſed etiam ſemel; Paludanus, Syluester, Tabiena, S. Antoninus, Graffius, Sayrus, & alij, quos ſuprà in principio dubitationis, dicto primo citabam.

3 Vbi aduerte, quod, qui ſic recipiunt, & occultant hæreticos, nè ſcilicet, vti dicebam, à Miniſtris Iuſtitiæ capiantur, neuè ab Inquiſitoribus puniantur, dicuntur etiam fautores, & defenſores hæreticorum: Angelus *verb. hæret. num.* 23. & *ſeqq.* Syluest. *verb. hæreſis* 1. *n.* 10. Repertor. Inquiſit. *verb. fautores*, quatenus ait: *Fautor hæreticorum eſt, qui hæretico præbet neceſſaria ad fugiendum.* Ranchin. *tract. de hæres. cap.* 5. *num.* 5. & 6. quatenus inquit: *Defenſor & fautor hæreticorum eſt, qui hæretico præbet auxilium, conſilium, & fauorem, vt fugiat.* Locatus *in indic. Inquiſit.* quatenus inquit: *Fautor hæreticorum eſt, qui monet conſanguineum, vel amicum, vt fugiat, quando Miniſtri Iuſtitiæ illum inquirunt ad capiendum.* Decianus *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 51. *num.* 10. & Vgolin. *in* 1. *clauſ. Bullæ Cœnæ, verb. fautores, num.* 11. quatenus docent, quod fautor hæretico- 4
rum, incidit in excommunicationem contra fautores hæreticorum in Bulla Cœnæ latam is, qui hæreticum amicum admonuit, vt fugeret, ne caperetur: & alij paſſim.

Aduerte ſecundò, quod in Conſtitutione Innocentij IV. *Ad extirpanda*: & in Conſtitutione Clementis IV. etiam *Ad extirpanda*, apud Pegnam inter litteras Apoſtolicas, ſtatuitur pœna perpetuæ relegationis, & confiſcationis bonorum in eos, qui hæreticum captum de manibus Curiæ eripere audent, vel eum, ne capiatur, defendunt.

Aduerte tertiò, quod qui hæreticos in domibus, vel terris ſuis recipiunt, & occultant, vt ſuprà, ſunt etiam valdè de hæreſi ſuſpecti, præſertim ſi id faciant frequenter: Quapropter ipſis tanquam de hæreſi ſuſpectis, abiuratio, & purgatio canonica indici debet. Director. Inquiſit. *part.* 2. *quæſt.* 51. *num.* 3. Pegna ibidem *comment.* 76. & *eadem part.* 2. *quæſt.* 56. *num.* 6. & Pegna *ibidem in additionib.* Locatus *in indic. Inquiſ. verb. excommunicati, num.* 3. & *verb. pœna, num.* 11. Menoch. *de arbitr. caſ.* 374. *num.* 15. & *de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.* 6. *num.* 19. Et patet *ex cap. excommunicamus,* 1. §. *ſiqui autem, de hæretic.* & *ex cap. Accuſatus, de hæretic. in* 6.

His adde, quod *in cap. inter ſollicitudines, de purgat.* 5
canonic. dicitur, quod is qui familiariter vtitur hæreticis, debet ſuſpendi ab officio, & debet etiam publicè abiurare amicitiam hæreticorum: Qua de re videri poterit præter alios Decianus *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 47. *num.* 5. & *cap.* 51. *num.* 84.

Aduerte quartò, quod qui recipiunt hæreticos, & 6
occultant, vt ſuprà, ſtatim incurrunt excommunicationem: Quapropter, licèt paulo poſt pœnitentia ducti illos denuncient; non tamen liberantur ab excommunicatione, quam iam incurrerunt, niſi prius ab illa abſoluantur; Decian. *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 51. *num.* 78. Vgolinus *in Bull. Cœn. clauſ.* 1. *verb. receptatores*, §. 1. *in princ.* & *in tract. de cenſur. tabul.* 1. *cap.* 13. §. 1. Sicut qui recipit bannitum, ſtatim incurrit excommunicationem contra bannitorum receptatores latam, etiamſi poſtea pœnitentia ductus, ſtatim eundem bannitum bracchio ſæculari tradat, Vgolinus *cit. verb. receptatores*, §. 1. *num.* 1. Clar. *lib.* 4. *recept. ſent. verb. emphyteuſis*, *quæſt.* 13. *verſ. ſed quid*, & alij, quos ſequitur Nellus *tractat. de bannitis* 3. *part.* 2. *temp. num.* 24.

Similiter ſtatim etiam incurrit excommunicationem 7
contrà hæreticorum receptatores latam is, qui hæreticum reciperet, & occultaret; quamuis adhuc hoc non obſtante, à Miniſtris Iuſtitiæ dictus hæreticus caperetur, & ab Inquiſitoribus puniretur, quia iſte talis, cùm fecerit, quod in ſe eſt, nè à Miniſtris Iuſtitiæ hæreticus caperetur, neque ab Inquiſitoribus puniretur, eſt receptator hæretici; Caſtr. *lib.* 1. *de iuſt. hæretic. punit. cap.* 17. Suarez *de fide diſp.* 24. *ſect.* 1. *num.* 4. & Graff. *lib.* 4. *deciſ. cap.* 18. *num.* 34. Nam huiuſmodi receptatores (idemque dicunt de fautoribus, defenſoribus, & ſimilibus) ſubdunt ſatis probabiliter prædicti Doctores, in deteſtationem hæreſis excommunicantur principaliter, & non acceſſoriè, ſicuti excommunicantur conſulentes duellum ex condicto, & duellantes ex condicto. Item prædicantes non ſolui decimas, & non ſoluentes illas. Sicque actus ſub pœna excommunicationis latæ prohibitus, atque adeò ad contrahendam excommunicationem ſufficiens, completus, ſeu conſummatus eſt in perſonis prioribus, abſque eo quod compleatur, ſeu conſummetur in perſonis poſterioribus. Quod ſi excommunicarentur tantùm acceſſoriè, vt ſatis probabiliter volunt alij, & nos infrà *dubit.* 19. dicemus; non eſſent excommunicati, quotieſ-

cumque ſecuta non fuiſſet realis occultatio; eo quod ſcilicet iam de facto à Miniſtris Iuſtitiæ hæreticus fuerit captus, & illorum manus effugere non potuerit.

8 Aduerte quintò, quod qui recipiunt, & occultant hæreticum, quem ignorant eſſe hæreticum, non incurrunt pœnas contra hæreticorum receptatores latas; Gloſſa, Archidiaconus, Ioan. Andreas, Geminianus, Syluester, Tabiena, Calderinus, Pegna, Simanch. & alij, quos ſuprà citato dicto primo referebam; quia, cùm lex debeat eſſe de re poſſibili, *cap. erit lex, diſt. 4.* non poteſt obligare ignorantes: Alioquin enim lex eſſet de re impoſſibili, ſicque etiam iniqua, & contrà textum *in leg. impoſſibilium, ff. de regul. iur.* Tùm quia ignorantia facti, qualis eſt in caſu noſtro, cùm facta ſint ferè infinita, excuſat, *cap. ignorantia, de regul. iur. in 6. & leg. Regula, ff. de iur. & fact. ignorant.* Sicque excuſabit, quod homo pœnas contrà hæreticorum receptatores latas contrahat in foro conſcientiæ: Quin etiam excuſabit, quod contrahat in foro exteriori, in quo propter rationes dictas, ea præſumi debet: Ideoque in hoc dicto foro exteriori hæreticorum receptori iuranti, ſe ex ignorantia hæreticum recepiſſe, ordinariè creditur, vt in eodem dicto primo dicebam, & docent Simanch. *de cathol. inſtitut. tit. 15. num. 19.* Vgolinus, Decianus, Azorius, quos ibidem citabam. Quod præcipuè verum eſt in nautis, & ſtabulariis, qui communiter quoſcumque omnes recipiunt, nec ad ipſos pertinet, quod ad ſua hoſpitia aduenientium mores, & vitam perſcrutentur, vt dicitur *in leg. 1. ff. de furt. aduerſus nautas, &c.* Et tradunt Locat. *in iudic. Inquiſit. verb. receptatio, num. 6.* Pegna *in direct. Inquiſ. part. 1. queſt. 51. comment. 16.* Decian. *in tract. crimin. lib. 5. cap. 51. num. 70.* & Graff. *lib. 4. deciſion. cap. 18. num. 33.*

9 Aduerte ſextò, quod qui recipiunt, & occultant hæreticos, vt ſuprà, ſunt excommunicati non ſolùm in Bulla Cœnæ, ſed etiam in aliis iuribus antiquis, vt *in cap. ſicut ait, & in cap. excommunicamus, 1. §. credentes, de hereticis, in cap. nouerit, de ſent. excommunic. & in cap. quicumque, §. heretici, de hereticis in 6.* & excommunicantur etiam in Conſtitutione Nicolai III. *Nouerit vniuerſitas*, & in Conſtitutione Pauli IV. *Cum ex Apoſtolatus*, apud Pegnam inter literas Apoſtolicas.

10 Aduerte ſeptimò, quod qui recipiunt, & occultant hæreticos, vt ſuprà, plectendi ſunt eadem pœna, qua hæreticus qui recipitur, plectendus eſt, *leg. Manichæos, §. prætereà, Cod. de heretic.* & docet Azor. *ibi num. 11.* Oſtienſis *in cit. cap. excommunicamus, 1. n. 17.* Angel. *verb. Hereticus, num. 23.* & Carrer. *tract. de hereticis, num. 165.* quamuis Decianus *in tract. crimin. lib. 5. cap. 51. num. 65.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. caſ. 548. num. 6.* & Simanch. *de cathol. inſtitut. tit. 15. num. 1.* & *in Enchirid. tit. de receptatoribus, num. 2.* doceant, & forſan probabilius, quod plectendi non ſint prorſus eadem pœna, ſed ſolùm arbitrio iudicis.

11 Aduerte octauò, quod qui recipiunt, & occultant hæreticos, vt ſuprà, meritò excommunicantur, & aliis pœnis in iure afficiuntur; quia ſi hæretici non haberent, qui ipſos reciperent, & occultarent, facilè ipſorum hæreſis vim habere ceſſaret, Gloſſa *eodem cap. excommunicamus 1. verb. receptatores*, Sayr. *in Theſaur. lib. 3. cap. 5. num. 2.* & alij paſſim.

12 Aduerte nonò, quod qui recipiunt, & occultant hæreticos, vt ſuprà, ſi per annum in excommunicatione perſtiterint, ipſo iure ſunt infames, & reiiciuntur à publicis officiis, *ex auth. credentes, in princ. Cod. de heretic.* & notat *ibi* Innocent. *num. 1. verbo credentes*, Oſtienſis *num. 19.* Ancharan. *num. 1. & ſeqq.* & ex Conſtitutione Friderici Imperatoris, quæ incipit *Catharos*, & ex Conſtitutione Innocentij IV. quæ incipit, *Nouerit vniuerſitas*, apud Pegnam inter literas Apoſtolicas.

13 Quod ſi huiuſmodi receptatores fuerint ab Inquiſitore, vel ab Epiſcopo excommunicati ex hac cauſa, quod receperint, & occultauerint hæreticos, & per annum in excommunicatione permanſerint, habentur pro hæreticis, & puniri poterunt vt hæretici, Ranchin. *de heretic. cap. 17. num 2.* Læl. Zecch. *in ſumma part. 1. tit. de fide, rubr. de hereſi, cap. 11. num. 13.* & patet *ex cit. cap. excommunicamus 1.* & *ex cap. vt Inquiſitionis, §. prohibemus, de heretic. in 6.*

Quod ſi tandem prædicti receptatores fuerint Clerici, ſunt omni officio, & beneficio per ſententiam iudicis priuandi, DD. quos ſequitur Ghirlandus *tract. de heret. queſt. 9. num. 1.*

COROLLARIA,

Ex eiuſdem dubitationis dicto ſecundo.

Quinam ſint defenſores hæreticorum, & quaſnam pœnas incurrant?

SVMMARIVM.

1 *Defenſores hereticorum ſunt qui viribus, potentia, armis, vel fraude, &c. hereticos defendunt, vt non deueniant in manus Inquiſitorum, vel vt ob cauſam hereſis non puniantur, accuſentur, denuncientur, vel interrogentur, vt tutò viuere poſſint.*

2 *Defenſores hereticorum ſunt, qui hereticos iuuant, quominùs contra illos fiat executio ſententiæ.*

3 *Defenſores hereticorum, eorumque fautores ſunt, qui de manibus Curiæ hereticum eripiunt, quibus etiam imponitur pœna perpetui exilij, & confiſcationis bonorum, nec non ex Pio V. pœna mortis, & aliæ pœnæ impoſitæ contra reos criminis leſæ Maieſtatis.*

4 *Defenſores hereticorum, eorumque fautores in aliis criminibus extra cauſam, vel negotium hereſis non incurrunt excommunicationem Bullæ Cœnæ, neque alias pœnas contra hereticorum defenſores impoſitas.*

5 *Defenſores hereticorum (ſimiliter & fautores, credentes, & receptatores) ſunt infames.*

6 *Defenſores hereticorum ſunt priuandi omnibus officiis publicis.*

7 *Defenſores hereticorum ſunt in perpetuum relegandi, eorumque bona publicanda.*

8 *Defenſores hereticorum ſunt ſuſpecti de hereſi, eiſque eis indicenda purgatio canonica.*

9 *Defenſores hereticorum ſunt inhabiles ad teſtimonium ferendum.*

10 *Defenſores hereticorum nullam ex teſtamento, vel ab inteſtato hereditatem poſſunt recipere, cum iure reddantur incapaces.*

11 *Defenſorum hereticorum bona ſunt ipſo iure confiſcata.*

12 *Defenſores hereticorum ſunt inhabiles ad teſtamentum conficiendum.*

13 *Amplia ſupradicta de defenſoribus hereticorum ad fautores, credentes, & receptatores.*

EX dictis igitur etiam defenſores hæreticorum ſunt, qui viribus, potentia, armis, vel fraude, &c. hæreticos defendunt, quod non deueniant in manus Inquiſitorum, vel quod ob cauſam hæreſis non puniantur, accuſentur, denuncientur, vel interrogentur, &c. ſicque quod tutò viuere poſſint; DD. communiter, vt Paludanus, Syluester, Angelus, & alij, quos ſuprà dicto ſecundo præſentis dubitationis citabam: Quapropter defenſores, & fautores hæreticorum idem ferè ſonant; DD. quos ſequitur Simanch. *de cath. inſtitut. tit. 15. num. 11.* Et ratio eſt clara, quia qui defendit hæreticos,

Digitized by Google

hæreticos, illis fauet, & qui fauet hæreticis, illos etiam defendit, DD. quos ſequitur Pegna *in director. Inquiſ. part. 2. quæſt. 53. comment. 78.* & videri præter alios poterit Ananias *in cap. excommunicamus. 1. §. credentes, num. 15. de hæreticis.*

1 Secundò defenſores hæreticorum ſunt, qui hæreticos iuuant, quominùs contrà illos fiat executio ſententiæ; Paludan. Syluester, Angelus, Caſtrus, Sayros, Candelabrum, Graffius, Simancha, Azorius, & Toletus, quos ibidem citabam.

3 Tertio defenſores hæreticorum, eorumque fautores ſunt, qui de manibus Curiæ hæreticum eripiunt; quibus etiam delinquentibus in Conſtitutione Innocentij IV. *Ad extirpanda*, & in Conſtitutione Clementis IV. itidem *Ad extirpanda*, imponitur pœna perpetui exilij, & confiſcationis bonorum, quarum conſtitutiones confirmat Pius V. in alia ſua Conſtitutione, quæ incipit, *Si de protegendis.* Vbi etiam Pius V. decernit, quod iidem puniantur pœna mortis, & aliis pœnis, quæ ſunt impoſitæ contra Reos criminis læſæ Maieſtatis; & has Conſtitutiones videre poteris apud Pegnam inter litteras Apoſtolicas.

4 Vbi tamen aduerte, quod non incurrat excommunicationem Bullæ Cœnæ, nec alias pœnas contrà hæreticorum defenſores impoſitas *in Auth. credentes, Cod. de hæretic. in cap. Sicut, & in cap. excommunicamus 1. §. credentes, eodem tit.* & in Conſtitutionibus Nicolai III. Martini V. & Pauli IV. is, qui hæreticum defendit in aliis criminibus, extrà cauſam, vel negotium hæreſis, vt ſi hæreticum defenderet, ne à latrone iniuſtè occideretur; quia tunc hæreticorum defenſor cenſeri non debet; Caietanus, Nauarrus, Syluester, Caſtro, Candelabr. Azor. Angel. Sayr. Suarez, Farinacius, & Toletus, quos ſuprà dicto ſecundo in fine citabam; quia tunc non defendit hæreticum, vt hæreticum, ſed eo modo, quo proximus defendi poteſt, vti ſuprà ibidem dicebam.

5 Aduerte ſecundò, quod defenſores hæreticorum (ſimiliter & fautores, credentes, & receptatores) ſint infames ex Conſtitutione Innocentij IV. *Ad extirpanda*, & ex Conſtitutione Clementis VIII. etiam *Ad extirpanda*, & aliorum Pontificum, apud Pegnam inter litteras Apoſtolicas; & tradunt præter alios Ananias *in cap. excommunicamus 1. §. credentes, de hæretic. num. 1.* & Decianus *in tract. crimin. cap. 51. num. 45.*

6 Item quod ſint priuandi omnibus Officiis publicis *ex dicto cap. excommunicamus*, & *ex cap. quicumque, §. hæretici, de hæretic. in 6.* quatenus ibi prædicti redduntur inhabiles ad quodcumque officium publicum: & *ex cap. vt commiſſi, eodem titulo*, & ex citatis conſtitutionibus Innocentij IV. & aliorum Pontificum, vt Honorij IV. quæ incipit: *Exibit*: Martini V. quæ incipit: *Inter cunctas*, & Pauli IV. quæ incipit: *Cum ex Apoſtolatus*: apud Pegnam *loco citato*, & docent Angelus *verb. hæreticus, num. 8.* Syluester eodem verbo hæreticus 1. *num. 16.* & *hæreticus 2. num. 12.* & Armilla *verb. hæreſis, num. 7.*

7 Item quod ſint in perpetuum relegandi, eorumque bona publicanda ex citata Conſtitutione Federici Imperatoris, apud Pegnam *loco ſuprà citato*, & aduertit idem Pegna *in director. part. 1. quæſt. 51 comment. 76.* & *quæſt. 52. comment. 77.* & Decianus *in tract. crimin. lib. 5. cap. 51. num. 64.*

8 Item quod ſint ſuſpecti de hæreſi, ita vt ipſis imponenda ſit purgatio canonica: Ioan. Andr. *in cap. quicumque, de hæretic. in 6. num. 4.* & alij, quos ſequitur Zanchin. *tract. de hæretic. cap. 17 num. 1.* & Martin. del Rio, *lib. 5. diſquiſit. magic. sect. 4.*

9 Item quod ſint inhabiles ad teſtimonium ferendum ex citatis Conſtitutionibus Innocentij IV. & Clementis IV. & *ex cap. excommunicamus, §. credentes, de hæretic.* & notat ibi Oſtienſis *num. 19* Ananias *num. 6.* Soccinus *num. 39.* & alij, quos ſequitur Syluester *verb. hæreticus 1. num. 16.*

Item quod nullam ex teſtamento, vel abinteſtato hæreditatem poſſint recipere, cum eo iure reddantur incapaces *ex Auth. credentes, Cod. de hæretic.* & *ex cap. excommunicamus 1. §. credentes, eodem tit.* vbi notant Oſtienſis *num. 33.* Ananias *num. 6.* cæterique Canoniſtæ: & ex citatis Conſtitutionibus Innocentij IV. Clementis IV. & Federici Imperatoris. 10

Item quod eorum bona ſint ipſo iure confiſcata, Gloſſa *in cap. ſi aduerſus, verb. auxilium, de hæretic.* & tradunt ibi Oſtienſis *num. 1.* & alij, quos ſequitur Decian. *in tract. crimin. lib. 5. cap. 51. num. 79.* & quidem in dicta Conſtitutione Federici Imperatoris dicitur, quod iſti tales perpetuò relegentur, eorumque bona publicentur. Quapropter aliqui Doctores, quos ſequitur Cantera *in quæſt. crimin. rubr. de hæreſ. cap. 1, num. 55.* aiunt, quod non ſint ipſo iure publicata, ſed ſint ſolum publicanda. 11

Item quod ſint inhabiles ad teſtamentum conficiendum, *ex citata Auth. credentes*, vbi expreſsè dicitur, quod ſint inteſtabiles, vt nec teſtandi liberam habeant facultatem: & *ex cap. excommunicamus 1. §. credentes, de hæret.* vbi tradunt Gloſſ. *verb. ſic etiam inteſtabilis*, Ioan. Andreas *num. 15.* Ancharan. *num. 3.* & alij, quos ſequitur Syluester *verb. hæreticus 1. num. 16.* & Roſella *eodem verb. num. 16.* & etiam ex dictis Conſtitutionibus Innocentij IV. Clementis IV. & aliorum complurium Pontificum, & Federici Imperatoris. 12

Et quæ dixi de defenſoribus hæreticorum, eadem dicas de fautoribus, credentibus, & receptatoribus, vt ſuprà innuebam. 13

COROLLARIA,

Ex eiuſdem dubitationis Dicto tertio.

Quinam ſint fautores hæreticorum, & quaſnam pœnas incurrant?

SVMMARIVM.

1 *Fautores hæreticorum ſunt qui cum poſſint, & teneantur ratione officij contra hæreticos procedere, eoſque punire, omittunt id facere intuitu hæreſis; quales ſunt Epiſcopi, Inquiſitores, eorumque Miniſtri, ad quos pertinet contra hæreticos procedere, & eoſdem punire, ſi contra illos non procedant, & eoſdem non puniant; vbi vide quas pœnas incurrant ob dictam omiſſionem.*

2 *Fautores hæreticorum ſunt qui ex officio tenentur hæreticos accuſare, vel denunciare, &c. & tamen id non faciunt. Tales ſunt, quibus datur ſtipendium ad hæreticos denunciandos.*

3 *Fautores hæreticorum ſunt qui legitimè de hæreticis ab Inquiſitoribus requiſiti, illos celant, & veritatem diſſimulant.*

4 *Fautores hæreticorum ſunt Domini ſæculares, & officiales Miniſtri, qui omittunt hæreticum inueſtigare, vel capere; contra nonnullos Doctores oppoſitum ſentientes.*

5 *Domini ſæculares, ſi in hæreticis per ſuas terras extirpandis, negligentes fuerint, præſumuntur hæretici.*

6 *Terra Dominorum ſæcularium, qui ſi requiſiti, & moniti ab Eccleſia, poſt annum à tempore monitionis elapſum eas ab hæreticis purgare neglexerint, poſſunt à Catholicis occupari, ſaluo iure Domini principalis.*

7 *Domini temporales ſi terras ſuas ab hæreticis purgare neglexerint, excommunicantur, eorumque vaſſalli à ſummo Pontifice abſoluendi ſunt à iuramento fidelitatis, & terra Catholicis occupanda exponuntur.*

8 *Domini*

8 *Domini temporales excommunicantur ob dictam fautoriam.*

9 *Fautores, & defenſores hæreticorum ſunt publici Principum Officiales, nempe Prouinciarum, vel Terrarum, &c. Rectores, aut Gubernatores, ſi hæreticos ex negligentia capere, & à dictis Terris eiicere non procurent.*

10 *Fautores hæreticorum ſunt qui in gratiam hæreticorum non faciunt cuſtodias, in quibus hæretici cuſtodiantur, ſuntque etiam ij ob talem cauſam excommunicati.*

11 *Fautores hæreticorum ſunt qui hæreticos ab hæreſi auocare poſſunt, & tamen non faciunt; quod tamen intellige de perſonis publicis, non de priuatis, qua ſolum ſub excommunicationis pœna tenentur accuſare, vel denunciare.*

12 *Fautores hæreticorum ſunt qui impediunt in hæreticis puniendis Epiſcopos, vel Inquiſitores, vel eorum miniſtros.*

13 *Impedientes, & auxilium, conſilium, vel fauorem ipſis dantes, ne hæretici puniantur, &c. ipſo facto excommunicati ſunt.*

14 *Impedientes prædicti ſi per annum in excommunicatione permanſerint, condemnari debent tanquam hæretici.*

15 *Impedientes Inquiſitores, vel Epiſcopos in negotio S. Inquiſitionis ſunt inuocato etiam brachio ſæculari per cenſuras Eccleſiaſticas monendi.*

16 *Impedientes prædicti ſunt etiam de hæreſi ſuſpecti, & ideò abiuratio illis eſt indicenda.*

17 *Offendentes miniſtros, & Officiales S. Inquiſitionis poſſunt ab ipſis Inquiſitoribus puniri, verberantes enim & perterrentes Miniſtros ſancti Officij, ſunt puniendi pœna mortis, ipſorumque bona confiſcanda.*

18 *Impedientes negocium S. Inquiſitionis in materia fidei poſſunt in vniuerſum ab Inquiſitoribus puniri.*

19 *Fautores hæreticorum ſunt Iudices, & Domini ſæculares, qui nolunt dare milites ad capiendos hæreticos, vel qui requiſiti ab Inquiſitoribus, nolunt capere illos.*

20 *Iudices, & Domini ſæculares prædicti ſunt etiam de hæreſi ſuſpecti.*

21 *Comites, Barones, &c. tenentur ad iuramentum præſtandum iuxtà commonitionem Epiſcoporum, quod requiſiti fideliter, & efficaciter Eccleſiam contra hæreticos, eorumque complices adiuuabunt. Sed hoc iuramentum non eſt præſtandum niſi in terris, in quibus hæretici dicuntur commorari.*

22 *Qui præſunt ciuitatibus, debent iurare obſeruare, & facere à ſuis ſubditis obſeruari conſtitutiones contrà hæreticos à Sede Apoſtolica promulgatas, & qui iurare noluerit, tanquam infamis, & de fide ſuſpectus habetur.*

23 *Rectores ciuitatum, & Magiſtratus debent iurare ſe perſecuturos, & effugaturos hæreticos.*

24 *Ciuitates, quæ ex negligentia omittunt punire hæreticos, priuari debent Epiſcopali dignitate.*

25 *Fautores hæreticorum ſunt qui hæreticis pecunias, alimenta, arma, vel alia auxilia, vel conſilia ſubminiſtrant.*

26 *Fautores hæreticorum ſunt qui hæreticis verbis fauent, vt ſi v. g. dicant: Inquiſitores iniuſtè contra hæreticos procedunt, hæretici ſunt viri boni, laude & honore digni.*

27 *Fautores hæreticorum ſunt qui precibus, pecunia, vel alio modo, quod hæreticus liberetur, curant; item & qui pro hæreticis intercedunt, & ſupplicant.*

28 *Fautores hæreticorum ſunt, qui ſe fingunt eſſe hæreticos illos, quos Inquiſitores ad capturam procurant: vt ſic ſe ſubmittentes pro veris hæreticis veros hæreticos liberent. Qui tamen damnandi ſunt ad perpetuum carcerem, & bonis omnibus ſpoliandi.*

29 *Fautores hæreticorum ſunt, qui hæreticos, quando ab Inquiſitoribus ad capturam perquiruntur, monent quod fugiant, vel quod ſe abſcondant, licet id faciant non intuitu hæreſis, ſed ob cognationem, vel amicitiam.*

30 *Fautores hæreticorum ſunt qui hæreticos docent modum, quo ſe falsò defendant, vel docent modum, quo veritatem celent, aut hæreſim negent, tales enim ſunt vehementer de hæreſi ſuſpecti.*

31 *Fautores hæreticorum ſunt, qui proceſſus contra hæreticum formatos lacerant, teſtes examinatos verberant, vel è manibus Iuſtitiæ, aut è carcere hæreticum eruunt.*

32 *Fautores hæreticorum ſunt qui Iudicem vexant, perturbant, vel iniuria afficiunt, ad hoc vt hæreticum liberent.*

33 *Fautores hæreticorum ſunt qui ob hæreſim illos venerantur, comitantur, illiſque munera mittunt, ſuntque etiam iſti de hæreſi ſuſpecti: ſecus ſi facerent non ob hæreſim, ſed ob alias cauſas, non enim eſſent hæreticorum fautores, niſi in hæreſis fauorem redundarent.*

34 *Fautores hæreticorum ſunt qui hæreticos viſitant, quique etiam ſunt de hæreſi ſuſpecti, & multò magis qui cum hæreticis contrahunt affinitatem.*

35 *Fautores hæreticorum ſunt qui hæreticos ſepeliunt in loco ſacro; ſecus ſi ob amicitiam, vel conſanguinitatem. Fautores enim, defenſores, receptatores hæreticorum, vel eorum credentes non poſſunt ſepeliri in loco ſacro, neque pro illis fieri deprecationes.*

36 *Sepelientes hæreticos in loco ſacro non ſolùm eadem pœna puniuntur, ſed etiam qui ſepeliunt fautores, defenſores, receptatores, vel credentes hæreticorum.*

37 *Fautores hæreticorum ſunt excommunicati in Bulla Cœnæ, & ſi per annum permanſerint, ipſo iure ſunt infames, & inhabiles ad publica officia.*

38 *Fautores hæreticorum ſi fuerint Clerici, & per annum in excommunicatione perſiſtentes, priuandi ſunt per ſententiam iudicis omni officio, & beneficio.*

39 *Fautores hæreticorum ſi fuerint ab Epiſcopo, vel ab Inquiſitore tanquam fautores hæreticorum excommunicati, & per annum in excommunicatione perſiſtentes, debent tanquam hæretici haberi.*

EX dictis igitur etiam fautores hæreticorum ſunt, 1 qui cùm poſſint, & teneantur ratione officij contra hæreticos procedere, eoſque punire, omittunt id facere intuitu hæreſis; Geminian. Ancharan. Ananias, Innocentius, Ioan. Andr. Soccinus, Sylueſter, Simancha, Turrecremat. Brunus, Suarez, & alij, quos ſuprà dubitationis præſentis dicto tertio citabam. Tales ſunt Epiſcopi, Inquiſitores, eorumque Miniſtri, ad quos pertinet contrà hæreticos procedere, & eoſdem punire, ſi contra illos non procedant, vel eoſdem non puniant; & *in Clement. I.* de pœnis ob hanc cauſam Epiſcopi ſuſpenduntur ipſo iure ab officio per triennium, & excommunicantur excommunicatione & ſuſpenſione ſummo Pontifici reſeruata, ſicuti habetur in dicta Clementina: Quin ſi prædicti id faciant ex odio, vel amore, vel ob lucrum temporale, iure communi excommunicatione ſummo Pontifici reſeruata excommunicantur *in Clement. I. §. verum, de hæretic.* & docent ibi Gloſſa *verb. fraudulenter*, Imola *num. 3.* Zabatella *num. 2. & ſeqq.* Ancharan. *num. 11.* Caietanus *verb. excommunicatio, cap. 3.* & Nauarrus *cap. 27. num. 100.* Quin etiam, ſi prædicti fuerint negligentes in puniendis hæreticis, deponi debent ab officio Epiſcopali, *ex cap. excommunicamus 1. §. volumus, de hæretic.* & docet præter alios Pegna *in Director. part. comment 2. verſ. Epiſcopi ergo.*

Secundò

2 Secundò fautores hæreticorum ſunt, qui ex officio tenentur hæreticos accuſare, vel denunciare, &c. & tamen id non faciunt. Tales ſunt, quibus datur ſtipendium ad hæreticos denunciandos. Syluest. *verb. hæreſis* 1. *n.* 10. Tabiena *verb. excommunic.* 5. *verſ.* 7. *n.* 8. Vgolinus *in expoſit. Bullæ Cœnæ, verb. fautores, n.* 9. & alij, quos ſequitur Graffius *part.* 1. *lib.* 4. *cap.* 12. *n.* 24.

3 Tertiò fautores hæreticorum ſunt, qui legitimè de hæreticis ab Inquiſitoribus requiſiti, illos celant, & veritatem diſſimulant: Angel. *verb. hæreſis, n.* 14. Graffius *loco ſuprà cit. n.* 23. Caſtro *lib.* 2. *de iuſt. hæreticor. punit. cap.* 17. & alij, quos ſequitur Sayr. *in Theſaur. lib.* 3. *cap.* 5. *&* 7. & quamuis ſi priuatæ perſonæ ſimiliter ſint requiſitæ, quod capiant hæreticos, illoſque ex negligentia non capiunt; cenſeant nonnulli Doctores, quod etiam illæ hæreticis faueant, ſicut videtur definitum in Concilio Narbonenſi apud Pegn. *in addit. director. part.* 2. *quæſt.* 53. *comment.* 78. *verſ. ſed nec illi*: contrarium tamen cenſent præter alios Directorium, & Pegna *in dicta quæſt.* 53.

4 Quartò fautores hæreticorum ſunt Domini ſæculares, & Officiales Miniſtri, qui omittunt hæreticum inueſtigare, vel capere, &c. Paludan. *in* 4. *diſtinct.* 13. *quæſt.* 3. Caiet. *verb. excommunicatio, cap.* 2. Ananias *in cap. excommunicamus, §. credentes, de hæretic. n.* 14. & Syluest. *verbo hæreſis* 1. *quæſt.* 7. contra Archidiaconum *in cap. Quicumque, de hæretic. in* 6. *n.* 4. *&* 5. Geminianum *ibid. n.* 9. Ioan. Andr. *n.* 4. *& ſeqq.* & alios, quatenus expreſſe docent, quod Domini prædicti ſæculares; non punientes hæreticum, non ſint propterea vocandi hæreticorum fautores, vel defenſores, &c.

5 Item prædicti Domini ſæculares, ſi in hæreticis per ſuas terras extirpandis negligentes fuerint, præſumuntur hæretici DD. quos ſequitur Pegna *in addit. directorij part.* 2. *comment.* 2. *verſ. ſi de Epiſcopis*, ex Textu *in cap.* 2. *de hæreticis.*

6 Item prædicti Domini ſæculares, ſi requiſiti, & moniti ab Eccleſia, poſt annum à tempore monitionis elapſum terras ſuas ab hæreticis purgare neglexerint, poſſunt ipſorum terræ à Catholicis occupari ſaluo iure Domini principalis, caſu quo prædicti Domini ſæculares fuerint feudatarij, *Auth. ſi verò, Cod. de hæretic.* & communiter Doctores.

7 Item *in cap. excommunicamus, §. moneantur, de hæretic.* dicitur, quod Domini temporales, ſi terras ſuas ab hæreticis purgare neglexerint, excommunicentur, & poſteà Summo Pontifici ſignificetur, quod Vaſſallos à fidelitate iuramenti abſolutos denunciet, & terras Catholicis occupandas exponat.

8 Item prædicti Domini ſæculares excommunicantur *in cap. Inquiſiti, de hæretic. in* 6. quamuis talis excommunicatio non ſit Papalis, ſed Epiſcopalis.

9 Quintò, fautores & defenſores hæreticorum ſunt publici Principum officiales, nempe Prouinciarum, vel terrarum, &c. Rectores, aut Gubernatores, ſi hæreticos ex negligentia capere, & à terris ſuis eiicere non procurent, Ioan. Andreas *in cap. Quicumque, num.* 5. *de hæretic. in* 6. Geminian. *ibid. num.* 10. Repertor. Inquiſit. *verb. iuramentum, verſ. Item omnes*, Locat. *in iudic. Inquiſit. verb. fautores, num.* 1. *& verb. Magiſtratus*, Decian. *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 51. *n.* 33. & Simanch. *de Cathol. Inſtitut. tit.* 15. *de credentibus, num.* 12. Quinimò tales officiales, & Magiſtratus cenſentur etiam de hæreſi ſuſpecti: Doctores quos ſequitur Menoch. *de præſumptionib. lib.* 5. *præſumptione* 6. *num.* 11.

10 Sextò, fautores hæreticorum ſunt, qui in gratiam hæreticorum non faciunt cuſtodias, in quibus hæretici cuſtodiantur, ſuntque etiam tales ob hanc cauſam excommunicati: DD. quos ſequitur Sayrus *loco ſup. cit. num.* 7. quamuis ſecus ſi id omitterent ſolùm ob auaritiam ad vitandas expenſas, Angelus *verb. hæreticus, num.* 14. Syluest. *verb. hæreſis* 1. *quæſt.* 7. & alij complures.

Septimò fautores hæreticorum ſunt, qui hæreticos ab hæreſi auocare poſſunt, & tamen non faciunt, 11
argument. cap. vbi poteſt 24. *quæſt.* 3. quatenus ibi dicitur, quod qui poteſt impedire improbos, ne quid malefaciant, & non impedit, illorum malitiæ fauet: *& argumento cap.* 1. *de hæretic.* quatenus ibi habetur, quod qui alios, cum poteſt, ab errore non reuocat, ſeipſum errare demonſtrat. Ex quibus locis Gloſſa *ibi verb. non reuocat*, Ananias *num.* 1. *&* 4. Oſtienſis *in principio verb. non reuocat*, Butrius *num.* 1. *& ſeqq.* Abb. *in principio*, Felinus *etiam in principio*, & alij multi Canoniſtæ deducunt, quod hæreticus cenſendus ſit ille, qui ex negligentia hæreticum ab hæreſi reuocare omittit; quamuis hoc intelligi debeat de perſonis publicis, ſcilicet de Epiſcopis, Prælatis, & Magiſtratibus, non autem de hominibus priuatis, qui ſolùm ſub excommunicationis pœna tenentur accuſare, vel denunciare, ſeu reuelare: Doctores quos ſequitur Pegna *in Directorio parte* 2. *commentario* 2. *verſiculo Si de Epiſcopis.*

Octauò, fautores hæreticorum ſunt, qui impediunt in hæreticis puniendis Epiſcopos, vel Inquiſitores, vel eorum miniſtros, *ex cap. accuſatos, §. Sacerdotes, de hæretic. in* 6. ex Conſtitutione Innocentij IV. quæ incipit: *Malitia huius temporis*: ex Conſtitutione Vrbani IV. quæ incipit: *Licet ex omnibus*, & ex Conſtitutione Calixti III. quæ incipit: *Iniunctum nobis*: apud Pegnam inter litteras Apoſtolicas. Et notant Eymer. *in Director. Inquiſitor. part.* 1. *quæſt.* 54. *num.* 5. & alij communiter Doctores, quos ſequitur Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 15. *quæſt.* 6. 12

Item tales, qui ſic impediunt, ſcilicet ne Inquiſitores vel Epiſcopi poſſint capere, & punire hæreticos, 13
ipſo facto excommunicati ſunt *in cap. Vt Inquiſitionis officium, §. fin. de hæretic. in* 6. Ibi: *Quod ſi quis in fidei negotio Epiſcopis, vel Inquiſitoribus ſe opponere, vel aliquatenus impedire præſumpſerit, ſeu auxilium, conſilium, vel fauorem dederit, excommunicationis ſe nouerit mucrone percuſſum.* Et tradunt ibi Gloſſa *verbo Percuſſum*; Geminian. *num.* 1. *& ſeqq.* Ioan. Monach. *verb. prohibemus*, & paſſim Canoniſtæ: excommunicati etiam ſunt in Conſtitutione Pauli III. quæ incipit: *Apoſtolici culminis*: apud Pegnam *loco ſuprà citato.* Et non ſolùm excommunicati ſunt prædicti impedientes, ſed etiam auxilium, conſilium, vel fauorem ipſis impedientibus dantes; Direct. Inquiſ. *part.* 2. *quæſt.* 47. *num.* 2. & Calderinus *tract. de hæreticis rubr. de his, quæ pertinent ad executionem S. Officij num.* 5.

Item prædicti impedientes, ſi per annum in ex- 14
communicatione permanſerint, condemnati debent tanquam hæretici *ex citato cap. vt Inquiſit. Officium.* Vbi notat Gloſſa, quam ſequuntur communiter Canoniſtæ. Et ex Conſtitutione Iulij III. quæ incipit: *Licet à diuerſis*: apud Pegnam *loco ſuprà citato.* Dicuntur autem impedire Inquiſitores, vel Epiſcopos non ſolum qui armis, vel aliis factis illos, ne hæreticum inquirant, impediunt, ſed etiam qui illis hanc ob cauſam minantur; Doctores quos ſequitur Pegna *in Director. Inquiſit. part.* 2. *quæſt.* 54. *comment.* 79. *verſ. His autem modis.*

Item impedientes Inquiſitores, vel Epiſcopos in 15
negotio ſanctæ Inquiſitionis ſuos, inuocato etiam brachio ſæculari, per cenſuras Eccleſiaſticas monendi, quod deſiſtant, *cap. vt officium, §. compeſcendi, de hæret. in* 6. & notant ibi Gloſſa, quam ſequuntur alij Canoniſt.

Item tales impedientes ſunt de hæreſi ſuſpecti, ità 16
vt tanquam de hæreſi ſuſpecti, illam abiurare teneantur. Direct. Inquiſit. *part.* 2. *quæſt.* 54. *num.* 4. Pegna *ibidem*, & Repertor. *verb. abiuratio, verſ. ſed an impedientes.*

Item offendentes Miniſtros, & Officiales ſanctæ 17

Digitized by Google

Inquiſitionis poſſunt ab ipſis Inquiſitoribus puniri, DD. quos ſequitur Simanch. *de Cathol. Inſtitut. tit. 41.* Et patet ex Conſtitutione Pij V. quæ incipit: *Si de protegendis:* apud Pegnam inter literas Apoſtolicas, vbi dicitur, quod verberantes, perterrentes Miniſtros ſancti Officij ſunt puniendi pœna mortis, ipſorumque bona confiſcanda, & imponuntur etiam aliæ pœnæ, quæ imponi ſolent reis criminis læſæ Maieſtatis.

18 Item puniri poſſunt ab Inquiſitoribus in vniuerſum omnes, qui impediunt negotium ſanctæ Inquiſitionis in materia fidei, *ex cap. vt officium, §. compeſcendi, de hæretic. in 6. ex cap. ſtatutum, eodem titulo,* & ex Conſtitutione Alexandri IV. quæ incipit: *Quod ſuper:* apud Pegnam inter literas Apoſtolicas. Et tradit director. Inquiſit. *part. 2. quæſt. 64. num 5.* & Pegna *ibidem comment. 79. verſ. docuit autem,* vbi referunt pro hac materia conſtitutiones complurium Romanorum Pontificum.

19 Nonò fautores hæreticorum ſunt Iudices, & Domini ſæculares, qui nolunt dare milites ad capiendos hæreticos, vel qui requiſiti ab Inquiſitoribus, nolunt capere illos; Nauarr. *conſil. 14. de hæretic.* Menoch. *de præſumption. lib. 5. præſumpt. 6. n. 31.* Graſſius *lib. 4. deciſ. cap. 18. n. 22.* & Sayrus *in Theſauro lib. 3. cap. 5. num. 7.*

20 Item prædicti Iudices & Domini ſæculares ſunt de hæreſi ſuſpecti, DD. quos ſequitur Menoch. *loco ſuprà citato.*

21 Item *in cap. Ad abolendam, §. ſtatuimus, de hæretic.* habetur: *Statuimus inſuper, vt Comites, Barones, &c. iuxtà commonitionem Epiſcoporum, præſtito corporaliter iuramento, promittant, quod fideliter, & efficaciter, cum ab eis fuerint requiſiti, Eccleſiam contrà hæreticos, eorumque complices adiuuabunt, ſi verò id obſeruare noluerint; honore, quem obtinent, ſpolientur, & ad alios nullatenus aſſumantur.* Sic etiam habetur, *in cap. excommunicamus 1. §. moneantur, de hæreticis:* Et notant ibi Oſtienſis, Ioan. Andreas, *num. 7.* Butrius *in principio,* & Ancharan. *num. 1.* ſubdentes tamen, hoc nunc non obſeruari, vel quia Epiſcopi in hoc ſunt negligentes, vel quia hoc iuramentum non eſt præſtandum, niſi in terris, in quibus hæretici dicuntur commorari, non autem in alijs terris, quamuis alij Canoniſtæ, vt Zabarella *ibidem in principio,* aſſerant, dictum iuramentum eſſe præſtandum in omnibus terris, etiam de hæreſi non ſuſpectis.

22 Item *in cap. vt officium, §. ſtatuimus, de hæretic. in 6.* vt qui ciuitatibus præſunt, iurent obſeruare, & faciant à ſuis ſubditis obſeruari Conſtitutiones contrà hæreticos à Sede Apoſtolica promulgatas, & qui iurare noluerit, tanquam infamis, & tanquam hæreticorum fautor, & de fide ſuſpectus, officio, & honore ſui regiminis ſpolietur, nec vlteriùs in aliquam dignitatem, vel officium publicum aſſumatur.

23 Item in Conſtitutione Federici Imperatoris, quæ incipit, *Catharos:* apud Pegnam inter literas Apoſtolicas, ſtatuitur, quod Rectores ciuitatum, & Magiſtratus debeant iurare, ſe perſecuturos, & effugaturos hæreticos. Idemque etiam ſtatuitur in Conſtitutione Innocentij IV. quæ incipit, *Ad extirpanda:* apud eundem Pegnam *loco ſuprà citato,* & notat præter alios Direct. Inquiſitor. *part. 3. n. 7. & ſeqq.*

24 Item ciuitates, quæ ex negligentia omittunt punire hæreticos, priuari debent Epiſcopali dignitate, *ex cap. Ad abolendam, §. ciuitas, de hæreticis.*

25 Decimò fautores hæreticorum ſunt, qui hæreticis pecunias, alimenta, arma, vel alia auxilia, vel conſilia ſubminiſtrant: Ancharan. *in cap. de hæret. in 6. num. 5.* Geminianus *ibidem num. 12.* Oſtienſis *in ſumma de hæretic. §. Qua pœna, num. 10. & ſeqq.* Syluester *verb. hæreſis 1. num. 10.* & alij communiter; quia ſic fauent hæreticis, vel quod è carcere fugiant, vel quod in manus Inquiſitorum non deueniant. Et patet etiam ex Conſtitutione Innocentij IV. quæ incipit *Ad extirpanda:* & ex Conſtitutione Clementis IV. quæ ſimiliter incipit *Ad extirpanda:* apud Pegnam *loco ſuprà citato.*

Vndecimò, fautores hæreticorum ſunt, qui hæreti- 16
cis verbis fauent, vt ſi v. g. dicant: *Inquiſitores iniuſtè contrà hæreticos procedunt: Hæretici ſunt viri boni, laude, & honore digni; non ſunt homines ita mali, quales dicuntur, non debent tam grauiter puniri:* vel ſi alios ad eorum amorem, reuerentiam, vel pietatem hortententur: Archidiaconus *in cap. Quemcumque, num 6. de hæretic. in 6.* Ioan. Andreas *ibidem num. 5.* Geminianus *num. 10. & 11.* Angelus *verb. hæreticus, n. 24.* Syluester *verb. hæreſis 1. num. 10.* Menochius *de arbitrar. lib. 2. caſu 548. num. 3.* Decian. *in tract. crimin. lib. 5. cap. 35. num. 44. & 48.* Sayrus *in theſaur. lib. 3. cap. 5. num. 8.* & Graſſius *lib. 2. deciſion. cap. 9. num. 11.*

Duodecimò, fautores hæreticorum ſunt, qui preci- 17
bus, pecunia, vel alio modo, quod hæreticus liberetur, curant; Item & etiam qui pro hæretico intercedunt, vel ſupplicant, &c. Angelus *verb. hæreticus, num. 24.* Tabiena *verbo excommunicatio 3. caſ. 4. §. 8. circà finem,* Repertor. Inquiſit. *verb. fautores, verſ. quid autem;* Calderinus *tractat. de hæreticis credentibus, num. 17. & 18.* Royas *ſingul. 174.* Gundiſaluus *tract. de hæretic. quæſt. 16. n. 3.* & Mandoſius *in Repertor. Inquiſit. verb. fautores, verſ. An Aduocatus, in addit. lit. K.* vbi ait: *Non licet ſupplicare, nec veniam petere pro hæretico.* Et *verbo rogare, verſ. Item nota:* vbi inquit: *Nemo poteſt intercedere pro hæretico, & ij, qui rogant pro hæretico, ſunt fautores hæreticorum, & impediunt officium S. Inquiſitionis, ſicut etiam non licet ſupplicare pro eo, qui crimen læſæ Maieſtatis humanæ commiſit, lege Quiſque, §. Denique, Cod. ad leg. Iul. Maieſt.*

Decimo-tertiò, fautores hæreticorum ſunt, qui ſe 18
fingunt eſſe hæreticos illos, quos Inquiſitores ad capturam procurant, vt ſic ſe ſubmittentes pro veris hæreticis veros hæreticos liberent. Quin & iſti tales debent ad perpetuum carcerem condemnari, & bonis ſuis omnibus ſpoliari, ex Conſtitutione Clementis IV. quæ incipit, *Ad extirpanda;* apud Pegnam inter literas Apoſtolicas.

Decimo-quartò, fautores hæreticorum ſunt, qui 29
hæreticos quando ab Inquiſitoribus ad capturam perquiruntur, monent, quod fugiant, vel quod ſe abſcondant, Simanch. *de Cathol. Inſtit. tit. 15. num. 11.* Caſtro *lib. 1. de iuſt. hæretic. punit. cap. 17.* & Turrecremata, *2. part. de Eccleſia, lib. 4. cap. 21.* Quod intellige, licet id illi faciant non intuitu hæreſis, ſed ob cognationem, vel amicitiam; quia talis fauor redundat in fauorem hæreſis; DD. quos ſequitur Arelaten. *tract. de hæretic. not. 29.* At quid ego de hac re ſentiam, dicam infrà *dubit. 28.*

Decimo-quintò fautores hæreticorum ſunt, qui hæ- 30
reticos docent modum, quo ſe falsò defendant, vel docent modum, quo veritatem celent, aut hæreſim negent; Repertor. Inquiſit. *verb. impediens, verſ. Item quoniam, & verb. pœna, verſ. Item nota,* Roſella *verb. hæreticus, n. 38.* Syluester *eodem verbo Hæreticus 2. n. 16.* Decianus *in tract. crimin. lib. 5. cap 51. num. 16.* Graſſ. *vbi ſuprà num. 27.* Director. Inquiſit. *part. 2. quæſt. 56. n. 4.* Vbi ſubdit, quod inſtructores hæreticos, quod veritatem celent, ſint vehementer de hæreſi ſuſpecti, *ex cap. Accuſatus, §. Sacerdotes, de hæretic.* & docet ibi Gloſſa *§. porrò,* & Ioan. Monach. *num. 12. & 13.* & Campeg. *in Addition. ad Zanchin. tract. de hæretic. cap. 10. verbo ſuſpecti, caſ. 4.* vbi etiam ſubdit, quod & de hæreſi ſuſpecti ſint illi, qui modo ſupradicto hæreticos inſtruunt, vel monent.

Decimo-ſextò, fautores hæreticorum ſunt, qui pro- 31
ceſſus contra hæreticum formatos lacerant, teſtes examinatos verberant, vel è manibus iuſtitiæ, aut è carcere hæreticum eruunt; Eymericus *in direct. part. 2. quæſt. 54. art. 5.*

art.1. & 3. Pegna *in addit. comment. 79.* & Nauarr. *conſ.14 de hæret. num. 3.*

32 Decimo-ſeptimò hæreticorum fautores ſunt, qui iudicem vexant, perturbant, vel iniuria afficiunt, ad hoc vt hæreticum liberet, Eymericus, & Pegna *in locis ſupra citatis.*

33 Decimo-octauo, hæreticorum fautores ſunt, qui ob hæreſim illos venerantur, comitantur, illiſque munera mittunt; ſuntque etiam iſti tales de hæreſi ſuſpecti, Director. Inquiſit. *part. 2. quæſt. 56. num. 8.* Tabiena *verbo excommunicatio 5. caſ. 4. num. 9.* Locatus *in iudic. Inquiſit. verbo ſuſpicio, num. 30.* & alij communiter.

Quod ſi prædicta facerent non ob hæreſim, ſed ob alias cauſas, non eſſent fautores hæreticorum, niſi illa in hæreſis fauorem redundarent; Gloſſa *in cap. accuſat. de hæretic. in 6. verb. non poſſunt*, Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 15. quæſt. 7.* & Suarez *tom. 5. de cenſur. ſect. 2. num. 8. diſput. 21.* qui ſubdit, quod etiam in foro exteriori non præſumatur ſemper hæreticus is, qui huiuſmodi officia præſtat hæretico, niſi ſuperaddantur aliæ circumſtantiæ: Atque adeò quod is, qui hæreticis opem, & auxilium præſtaret, non tanquam hæreticis, ſed tanquam amicis, vel cognatis, in foro exteriori etiam non ſemper iudicaretur fautor hæreticorum, niſi ſuperaddantur aliæ circumſtantiæ, ſicuti ſuprà dicebat: At quid ego de hoc ſentiam, dicam infrà *cit. dub. 108.*

34 Decimo-nonò, fautores hæreticorum ſunt, qui hæreticos viſitant, *cap. Accuſatus, §. ille quoque, de hæretic. in 6.* Et tradunt Archidiacon. *in cap. Quicumque, n. 2. eodem titulo*, Geminianus *ibid. n. 6.* Io. Andr. *n. 3.* Angel. *verbo hæreticus, n. 22.* & Syluester *verbo hæreſis 1. n. 10.*

Item iſti tales ſunt de hæreſi ſuſpecti; Repertor. Inquiſit. *verbo credentes, verſ. ſed circumſcripta*, & Calderin. *tract. de hæret. rubr. de hæreticis credentibus, n. 11.* Et multò magis ſunt de hæreſi ſuſpecti, qui cum hæreticis contrahunt affinitatem, fœdus, vel quid ſimile; DD. quos ſequitur Pegna *in director. part. 2. q. 56. comment. 80.*

35 Vigeſimò, fautores hæreticorum ſunt, qui hæreticos ſepeliunt in loco ſacro; ſecùs, ſi ob amicitiam, vel conſanguinitatem, &c. ſepeliant alibi, DD. quos ſequitur Nauarr. *conſ. 12. de hæretic.*

Vbi aduerte, quod ex dictis fautores, defenſores, receptatores hæreticorum, vel eorum credentes, ſepeliri non poſſint in loco ſacro, neque pro illis fieri precationes; *cap. ſicut, de hæretic.* Vbi notant Gloſſa, Abbas *notabil. vlt.* & Zabarella *in princ.* & *cap. excommunicamus 1. §. credentes, de hæretic.* vbi notat Butrius *n. 38.* Ananias *n. 10.* & Suarez *de fide diſp. 24. ſect. 1. num. 15.*

36 Aduerte ſecundò, quod eadem pœna puniantur non ſolùm, qui in loco ſacro ſepeliunt hæreticos, ſed etiam qui ſepeliunt fautores, defenſores, receptatores, vel credentes hæreticorum, *& cap. 2. de hæretic. in 6.* & ex Conſtitutione Innocentij IV. quæ incipit: *Nouerit vniuerſitas*: apud Pegnam inter litteras Apoſtolicas.

Cæterum fautores hæreticorum ſunt excommunicati
37 in Bulla Cœnæ, & in Conſtitutione Martini V. quæ incipit *Inter cunctas*: & in Conſtitutione Pauli IV. quæ incipit *cum ex Apoſtolatus officio*: apud Pegnam etiam inter litteras Apoſtolicas.

Quod, ſi tales in excommunicatione per annum permanſerint ipſo iure ſunt infames, & inhabiles ad publica officia *ex Auth. credentes, Cod. de hæretic. ex cap. Sicut, de hæretic.* vbi Abbas, Zabarella, Ananias, Butrius, & alij Canoniſtæ: & *ex cap. excommunicamus 1. §. credentes, de hæretic.* vbi Oſtienſis *n. 19.* & Anchatan. *n. 1. & ſeqq.*

Idemque patet ex Conſtitutione Federici Imperatoris incipiente *Catharos*, apud Pegnam *loco ſuprà citato*, vbi tales redduntur non ſolùm infames & inhabiles ad publica officia, ſed etiam inhabiles ad teſtimonium ferendum.

Item ſi fautores hæreticorum fuerint Clerici, & per 38
annum in excommunicatione perſiſtentes, omni officio, & beneficio per ſententiam iudicis priuari debent. DD. quos ſequitur Ghirlandus *tract. de hæretic. quæſt. 9. num. 1.*

Item ſi fautores hæreticorum fuerint ab Epiſcopo, 39
vel ab Inquiſitore tanquam fautores hæreticorum, excommunicati, & per annum in excommunicatione perſiſtentes, debent tanquam hæretici haberi, & tanquam tales condemnari, *cap. vt Inquiſitionis, §. prohibemus, de hæretic. in 6.* & docet Oſtienſis *in ſumma de hæretic. §. qualiter deprehendantur, num. 1.* Directorium Inquiſit. *part. 2. quæſt. 47. n. 3. & quæſt. 53. num. 1.* & Repertor. *verb. excommunicare, verſ. Item fautores.*

DVBITATIO XXVII.

An dicaris ex omiſſione fauere hæretico, ſi cum ſis perſona priuata, omittis hæreticum indicare, vel capere, vel ſi iam captum, & tibi commiſſum, diligenter non cuſtodias, cum facilè poſſis?

SVMMARIVM.

1 *Hæretico fauere non dicitur ex omiſſione, ſi qua eſt perſona priuata, omittit hæreticum indicare, vel capere, aut ſi iam captum, & eidem commiſſum diligenter non cuſtodiat, cum facilè poſſit; ſecùs ſi ex iuſtitia obligatus ſit hæreticum denunciare, vel ex ſpeciali mandato Inquiſitoris.*

2 *Inquiſitores, & Epiſcopi ſi in hæreſis fauorem omittant delinquentem capere, torquere, punire, vel in carcere fideliter cuſtodire, fautores hæreticorum ſunt.*

3 *Idem dicendum de miniſtris, ſi omittant capere, cùm omnes iſti ex officio id facere teneantur.*

4 *Ex ſpeciali mandato auxilium contrà hæreticum præſtare tenentur omnes, ſi requiſiti fuerint; quo caſu propterea ſi omittant, peccant contra iuſtitiam, quia peccant contra ius debitum ſuperiori præcipienti.*

5 *Quamuis ſatis probabiliter alij teneant oppoſitum, & cur.*

REſpondetur negatiuè, niſi prætereaquoad hoc aduerſus iuſtitiam, & obligationem 1
officij pecces, ſic Suarez *diſp. 24. ſect. 1. num. 6.* Sayr. *vbi ſup.* Simanch. *tit. 15. n. 13.* Pegna *in direct. quæſt. 55. comment. 78. verſic. Ego.* Sanch. *lib. 2. moral. cap. 10. n. 15.* & Farinac. *de hæreſ. q. 182. n. 27.*

Probatur, quia ceſſante obligatione iuſtitiæ, cùm ad te non ſpectet illum corrigere, tibi imputari non poteſt, hæreticum non corrigi, ſed ſi ex iuſtitia obligatus ſis hæreticum denunciare, vel capere, quæ obligatio naſci poteſt, vel ex officio, vel ex ſpeciali Inquiſitoris mandato, tunc fautor hæretici eris, ſi fauorem debitum non præſtes.

Hinc ſequitur, quod Inquiſitores, & Epiſcopi, ſi in 2
hæreſis fauorem omittant delinquentem capere, torquere, punire, vel in carcere fideliter cuſtodire, fautores hæreticorum ſint. Idemque dicendum de Miniſtris, ſi 3
omittunt capere, cùm omnes iſti ex officio id facere teneantur: Ex ſpeciali autem mandato auxilium contra 4
hæreticum præſtare tenentur omnes, ſi requiſiti fuerint, quo caſu propterea ſi omittant, peccant contra

iuſtitiam,

Digitized by Google

iuſtitiam; quia peccant contra ius debitum ſuperiori præcipienti, atque adeò videtur ſufficiens, vt etiam fautores hæreticorum dicantur; vt ſi quis v. g. interrogatus ab Inquiſitoribus celet veritatem, vel requiſitus capere hæreticum, non capiat, vel iuſſus manifeſtare illum, non manifeſtet; quia omittit facere ea, quæ ex ſpeciali præcepto ſui ſuperioris facere debebat. Pegna & Sanchez *in locis ſupra citatis.*

Quamuis alij, vt Eymer. 2. *part. quæſt.* 53. *num.* 3.
5 & Farinac. *de hæreſi quæſt.* 182. §. 2. *num.* 36. ſatis probabiliter teneant oppoſitum, non eſſe ſcilicet fautores hæreticorum priuatas perſonas, quibus ex officio non incumbit fidei fauere, & hæreſim extirpare; ſicquè te à fautoria hæreſis liberant, ſi ſolùm ex ſpeciali præcepto, & non ratione officij, teneris fauorem præſtare, eo quod tunc non videatis aduerſus iuſtitiam, ſed ſolùm aduerſus fidem, & obedientiam in omittendo tali fauore peccare. Aliàs, quotieſcumque ſubditus ſuperiori præcipienti non obedieriт, duplex peccatum committeret, vnum ſcilicet aduerſus illam virtutem, cuius eſt materia præcepta, v. g. Religionis, vel temperantiæ, ſi Miſſa, vel ieiunium imperetur. Alterum aduerſus ius ſuperioris, quod ex omiſſione ſui præcepti læditur, cum tamen contrarium videatur dicendum. Vide etiam, quæ dicebam *dubitatione* 25. & quæ dicam *dubitatione* 108.

DVBITATIO XXVIII.

An cum excommunicantur hæreticorum receptatores, fautores, & quilibet defenſores, verba iſta formaliter accipi debeant?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum receptatores, fautores, & quilibet defenſores cum excommunicantur, verba iſta formaliter acipi debent, ita vt ſolùm comprehendantur qui fauorem, vel auxilium hæretico præſtant, quatenus hæreticus eſt, ſiue vt hæreſim ſuam facilius docere, defendere, vel latius diffundere poſſit.*

2 *Amplia, id procedere, etiamſi non interueniat formalis, atque directa intentio propagandi hæreſim, ſed tantùm indirecta, ſeu interpretatiua.*

3 *Iudex ſi cùm ipſi ex officio incumbit, non capiat, vel non puniat hæreticum, ſiue ex affectu amicitiæ, vel conſanguinitatis erga illos, ſiue ex tædio laboris, eſt excommunicatus prædicta bullari cenſura.*

4 *Quilibet recipiens hæreticum propter amicitiam, vel conſanguinitatem in domum ſuam, ſi cauſa ſit, quo minùs à Magiſtratu capiatur, & damnetur, incidit in dictam cenſuram.*

5 *Receptator latronis cauſa conſanguinitatis, vel affinitatis puniendus eſt, licèt mitiùs, & inter receptatores numerandus.*

6 *Limita, id non procedere, quod mitiùs puniatur in receptatoribus hæreticorum.*

7 *Receptator perſona coniunctiſſima, nempe patris, filij, vxoris, vel etiam fratris, ne in manus Inquiſitorum deueniat, licet aliquando peccet, excommunicationem tamen non contrahit; quia reputatur eadem perſona cum patre, filio, &c.*

8 *Sacerdotes, & alij Clerici impedientes officium Inquiſitionis, compelli poſſunt tanquam fautores hæreticorum.*

9 *Hæretico cognito conferens beneficium, etiamſi conſanguineus ſit, beneficiis priuatur, & alias pœnas incurrit.*

10 *Idem dic de recipiente ab hæretico.*

11 *Diluitur obiectum aliquod à Doctorum omnium ſententia firmatum.*

Reſpondetur affirmatiuè, ita vt ſolùm comprehen- 1
dantur, qui fauorem, vel auxilium hæretico
præſtant, quatenus hæreticus eſt, ſiue vt hæreſim ſuam
faciliùs docere, defendere, vel latius diffundere poſſit,
vti explicat Sotus *in* 4. *diſt.* 22. *quæſt.* 2. *art.* 3. *poſt quintam concluſionem.* Nauarr. *in ſumma cap.* 27. *num.* 55. *in fine*, Suarez *tom.* 5. *diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 8. Roderiq.
tom. 1. *quæſt. regul. quæſt.* 3. *art.* 9. Quamuis ad hoc non 2
requiratur formalis, atque directa intentio propagandi
hæreſim, ſed ſufficiat indirecta, ſeu interpretatiua:
Puta, ſi Iudex, cum ipſi ex officio incumbit, non ca- 3
piat, vel non puniat hæreticum, ſiue ex affectu amicitiæ, vel conſanguinitatis erga illos, ſiue ex tædio laboris, &c. ſicuti docet Sylueſt. *verb. hæreſis* 1. *quæſt.* 7. §. *fautores*, Viualdus *in explicat. Bull. caſ.* 1. *n.* 4. Caſtro
lib. 1. *de hæretic. punit. cap.* 9. Item, ſi quis hæreticum 4
propter amicitiam, vel conſanguinitatem recipiens in domum ſuam, cauſa ſit, quominùs à Magiſtratu capiatur, & damnetur, ſicuti ex communi docet Sylueſt. ibidem, Viuald. *n.* 7. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 19. §. *Tertium eſt.* Vgolinus *de cenſ. Pap. reſeruat. part.* 2. *cap.* 1. *verſ. receptatores*, §. 1. *n.* 3. Simanch. *de cathol. inſtit. cap.* 15. *n.* 20. Saýr. *in Theſaur. lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 3. Suarez *diſp.* 24. *ſect.* 1. *n.* 14. & Souſa *in Bull. Cœn. cap.* 2. *diſp.* 10 *n.* 5. contra Caietanum *verb. excommunicatio, cap.* 1. Sanch. *lib.* 2. *moral. cap.* 10. *n.* 5. & Bonacinam *diſp.* 2. *de cenſ. q.* 5. *punct.* 3. *n.* 2. qui requirunt in receptatore, fautore, vel defenſore hæretici formale motiuum, ſiue intentionem faciendi, vel promouendi hæreſim, vt excommunicationem, cæteraſque pœnas incurrat.

Probatur, quia hoc modo vix vlli eſſent hæreticorum receptatores, fautores, vel defenſores, niſi ſimul etiam eſſent hæretici, cuius contrarium docent communiter Doctores.

Confirmatur, quia reipſa, & in affectu poteſt quis tali receptatione ad conſeruandam, vel promouendam hæreſim concurrere, ideoque verè, ac propriè hæretici receptator eſſe, quamuis id non faciat ex formali, ſeu directa intentione.

Confirmatur ſecundò, *ex lib.* 2. *ff. de receptatoribus,* 5
vbi dicitur, quod receptator latronis cauſa conſanguinitatis, vel affinitatis puniendus ſit, tametſi mitiùs. Vnde colligitur, talem verè, ac propriè inter receptatores numerandum eſſe.

Quod verò ibi dicitur de pœna mitiganda, id ad ex- 6
communicationem (cùm ſit indiuiſibilis) in hæreticorum receptatores ſimpliciter latam transferri non debet, quamuis valde probabiliter nonnulli Doctores, vt Simanch. *n.* 21. Viuald. *n.* 8. & Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 15. *quæſt.* 4. Lorca *in* 2. 2. *S. Thoma q.* 11. *art.* 4. *diſp.* 48. *n.* 6. Peyrin. *in priuileg. Minim. tom.* 2. *conſtit.* 9. *Pauli V.* §. 1. *n.* 7. Scortia *in Bull. Pontific. epitom.* 9. *theorem.* 27. Megal. *in* 3. *p. lib.* 3. *cap.* 1. *quæſt.* 2. *num.* 27. Duard. *in Bull. Cœn. lib.* 2. *canon.* 1. *quæſt.* 29. *& quæſt.* 31. *num.* 21.
& Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 10. *num.* 5. docent, recep- 7
tatorem perſonæ coniunctiſſimæ, nempe patris, filij, vxoris, vel etiam fratris, ne in manus Inquiſitorum v. g. deueniat, licet aliquando peccet, excommunicationem tamen non contrahere, quia perſona tam coniuncta alicui, quaſi eadem cum ipſo reputatur, quam non defendere, valde difficile eſt. Et ius Eccleſiaſticum, ac poſitiuum ex alia parte non obligat cum tanto rigore, & incommodo, ſicut ius naturale, ac diuinum. Vide etiam, quæ dicam infrà *coroll.* 2.

Confirmatur tertiò ex variis textibus *in dict. tit. de hæretic. in* 6. in quibus ſolus fauor hæretico præſtitus, cedens in fauorem hæreticæ prauitatis, attenditur, vt hæreſis fautoriam conſtituat, neque alia intentio formalis

malis requiretur ; ſicuti conſtat *ex cap. Accuſatus,*
8 *§. Sacerdotes, de hæretic. in 6.* Vbi Sacerdotes, & alij
Clerici impedientes officium Inquiſitionis, compelli
poſſunt tanquam fautores hæreticorum ; cum non ſit
dubium, inquit textus, eos ipſa facere in fauorem hæ-
9 reticæ prauitatis. Item *ex cap. commiſſi,* vbi conferens
beneficium hæretico cognito, etiamſi conſanguineus
10 ſit, beneficiis priuatur, & alias pœnas incurrit. Idem-
que eſt de recipiente ab hæretico, *ex cap. Quicunque, eodem tit. in 6.* quia in iis fauor hæreſi præſtatur,
etiamſi non animo vltimatè, & formaliter illi fauendi
fiat.

11 Obiicies ex aduerſariis : Omnes ferè Doctores ſentiunt, ad fautoriam neceſſariò requiri, fauere hæretico, vt hæreticus eſt : At ſi faues hæretico, quia eſt tibi amicus, vel conſanguineus, non faues illi, quia hæreticus eſt : Ergo non es fautor hæretici.

Reſpondetur, concedo omnes ferè Doctores ſentire, ad fautoriam neceſſariò requiri, vt faueas hæretico, vt hæreticus eſt. At abundè hoc præſtas, quotieſcunque vis auxilium in fauorem hæreſis cedens illi præſtare ; vis enim tunc illi fauere, vt hæreticus eſt, etiamſi non faueas illi, quia eſt hæreticus, ſed quia eſt amicus, vel conſanguineus, &c.

COROLLARIVM PRIMVM.

SVMMARIVM.

1 *Doctores aſſerentes, eos qui omittunt inquirere contra hæreticum, vel illum accuſare, &c. non intuitu hæreſis formaliter, ſed ex amore erga illum, vel ex commiſeratione, vel ex alia cauſa, non eſſe fautores hæreticorum, neque incurrere excommunicationem Bullæ Cœnæ, intelligendi ſunt, niſi omittant inquirere vel accuſare, &c. intuitu hæreſis formaliter.*

2 *Epiſcopi, vel Inquiſitores fautores hæreticorum non ſunt, neque excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrunt, ſi omittant procedere contra hæreticum non ob odium, amorem, vel lucrum, ſed ſolum ob timorem, vel ob vitanda ſcandala.*

3 *Fautores hæreticorum non ſunt, neque excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrunt, qui hæretico in extrema, vel graui neceſſitate conſtituto, non vt ei in hæreſi faueant, ſed ob Dei amorem eleemoſynam ſubminiſtrant.*

4 *Fautores hæreticorum non ſunt, neque excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrunt, qui fauent hæretico, ne occidatur, nevè offendatur. Vel ſi fauent hæretico in furto, vel homicidio, quia hi potiùs dicendi ſunt fautores furis, vel homicidæ.*

1 EX dictis ſequitur, quod cùm Syluester *verb. hæreſis 1. n.10. q.7.* Nauarrus *conſ.11.& 16. de hæretic.* Graff. *lib.4. deciſ. cap.18. num.2.* & Sayrus *in Theſauro lib.3. cap.5. num.7.* dicunt, quod qui omittunt inquirere contra hæreticum, vel illum accuſare, &c. non intuitu hæreſis formaliter, ſed ex amore erga illum, vel ex commiſeratione, vel ex alia cauſa, non ſint fautores hæreticorum, neque incurrant excommunicationem Bullæ Cœnæ ; intelligendi ſunt, ſi non omittant inquirere, vel accuſare, &c. intuitu hæreſis formaliter, tam in ſenſu formali aduerſariorum, Caietani, Sanchez, & Bonacinæ, quàm in ſenſu formali noſtro, quem ſuprà in principio dubitationis explicabam. Tunc enim vltro concedo, quod non ſint fautores hæreticorum, neque incurrant excommunicationem Bullæ
2 Cœnæ : Namequidem fautores hæreticorum non ſunt, neque excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrunt Epiſcopi, vel Inquiſitores omittentes procedere contra hæreticum non ob odium, amorem, vel lucrum, ſed ſolum ob timorem, vel ob vitanda ſcandala ; Gloſſa *in Clement. I. verb. obtenta, de hæretic.* Bonifacius *ibid. n.152.* Imola *n.17.* Ancharan. *§. ſanè n.11.* & Locat. *in iudic. inquiſ. verb. Inquiſitor, n.19.*

Item ſecundò fautores hæreticorum non ſunt, ne- 3
que excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrunt, qui hæretico in extrema, vel graui neceſſitate conſtituto, non vt ei in hæreſi faueant, ſed ob Dei amorem eleemoſynam ſubminiſtrant ; Gloſſa *in cap. accuſatus, §. Ille quoque, de hæret. in 6. verb. non poſſit.* Archidiacon. *ibid. n.3.* Io. Monach. *n.6.* Oſtienſis *in cap. inter eos, de hæretic. num 1.* Soccinus *ibid. n.4.& 5.* Abbas *n.1.* Butrius *n.2.* Nauarrus *in ſumma cap.27.n.55.* Decian. *in tract. crimin. lib.5. cap.51.n.39.* & Suarez *tom.5. de cenſur. ſect.2.n.8.*

Item tertiò fautores hæreticorum ſunt, neque ex- 4
communicationem Bullæ Cœnæ incurrunt, qui fauent hæretico, ne occidatur, nevè offendatur, vel ſi fauent hæretico in furto, vel homicidio, &c. quia hi potiùs dicendi ſunt fautores furis, vel homicidæ, &c. quàm fautores hominis hæretici. Quapropter ad hoc, vt quis dicatur fautor hominis hæretici, requiritur vt fauor ordinetur ad hæreſim formaliter alterutro modo, ex iis duobus modis, quos ſuprà dicebam. Syluest. *verb. hæretic. 1. num.10.* Angel. *eodem verb. num.25.* Nauar. *in ſumma cap.27. num.55.* Toletus *lib.1. cap.19. num.8.* Graffiis *lib.4. deciſ. cap.18. num.23.* & Azor *tom.1. lib.8. cap.15. quæſt.6.*

COROLLARIVM II.

SVMMARIVM.

1 *Doctores aſſerentes, quod qui recipiunt filium hæreticum, vel fratrem, vel maritum, vel aliam perſonam hæreticam ſibi maximè coniunctam ob conſanguinitatem, non autem ob hæreſim formaliter, non ſunt fautores hæreticorum ; neque incurrunt excommunicationem Bullæ Cœnæ, intelligendi ſunt, ſi recipiunt ob conſanguinitatem, & non ob hæreſim formaliter.*

2 *Vxor recipiens virum bannitum non punitur pœnis contrà bannitorum receptatores ſtatutis.*

SEquitur ſecundò, quod cùm Angelus *verb. hæreticus n.4.& 12.* Nauarr. *in ſumma cap.27.n.55.& conſ.23. n.8. de ſent. excommunic.* Calderio. *tract. de hæretic. tit. de hæretic. credent. n.1.* Pegna *in director. part.2. quæſt.56. comment.81.* Menoch. *de arbitr. lib.2. caſ.438.n.8.* Decianus *in tract. crim. lib.5. cap.51.n.68.* Zanchin. *tract. de hæretic. cap.4.n.3.& cap.6. num.3.* Candelabr. *in 1. clauſ. Bullæ Cœnæ,* agens de receptatoribus hæreticorum *n.8. & 9.* Vgolinus *in eadem clauſ. verb. receptatores, §.2.n.1.* Simanch. *de Cathol. Inſtitut. tit.15.n.10.& ſeqq.* & Graff. *lib.4. deciſion. cap.1.n.26.* dicunt, quod qui recipiunt filium hæreticum, vel fratrem, vel maritum, vel aliam perſonam hæreticam ſibi maximè coniunctam ob conſanguinitatem, non autem ob hæreſim formaliter, non ſint ſimiliter fautores hæreticorum, neque incurrant excommunicationem Bullæ Cœnæ ; quibus etiam fauent ij,
qui tenent, vxorem recipientem virum bannitum, non 2
puniri pœnis contra bannitorum receptatores ſtatutis : intelligendi ſimiliter ſunt, ſi recipiant ob conſanguinitatem, & non ob hæreſim formaliter, in neutro ſcilicet ſenſu formali ex duobus, quos ſuprà dicebam, ſecus ſi aliàs, quia ſi alias, tunc & fautores hæreticorum eſſent, & excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrerent ob rationes iam dictas. Gloſſa *in cap. excommunicamus 1. §. credentes, verb. receptatores, de hæretic.* Oſtienſis *ibid. n.19.* Zabarella *n.6.* Ioan. Andr. *n.18.* Socin. *n.75.* Locatus *in indic. Inquiſ. verb. receptatio, num.7.* Decian. *in tract. crimin. lib.5. cap.51.n.68.* Royas *ſingul.171.n.4.* Carrer. *tract. de hæretic. num.20.* Sayr. *in theſauro lib.3. cap.5.*

cap 5.*n*.5. Ghirlandus *tract. de hæret.* *q*.9. *n*.2. Toletus *lib*.1.*cap*.19.Vgolinus *in* 1.*clauſ. Bullæ Cœnæ,verbo Receptatores*, §.2. *n*.1.& Suarez *de fide diſputat*.24.*ſect*.1. *n*.1. *& ſeqq*.

Quamuis quoad excommunicationem, quod ſcilicet in tali caſu illam non incurrant, valdè probabiliter teneant Simanch. *de cathol.inſtitut.cap*.15.*n*.21.Viuald. *in explicat. Bull. caſu* 1.*n*.8. Azor *tom*. 1. *lib*.8. *cap*.15. *q*.4.& alij complures,ob rationes quas adducebam ſupra in principio dubitationis *n*. 7. Vide etiam infra *dub*. 208. *corollar*.1.

An autem in dubio, qui recipit conſanguineum, vel amicum hæreticum, iudicari debeat, quod illum receperit, vt conſanguineum, vel amicum; an autem vt hæreticum, & ſic in fauorem hæreſis formaliter, dicam infra *dubit*. 31. *circa finem*, *& citata dubit*. 208. *corollario primo*.

DVBITATIO XXIX.

An cenſearis fautor hæretici ad excommunicationem, cæteraſque fautorum pœnas incurrendas, ob auxilium, & fauorem hæretico præſtitum (etiam contra obligationem, & officium) ſi de facto fauorem tuum non eſt ſequutus effectus?

SVMMARIVM.

1 *Hæretici fautor ad excommunicationem, cæteraſque pœnas incurrendas ob auxilium, & fauorem hæretico præſtitum, ſi de facto effectum non obtinuit, non cenſetur, contra nonnullos alios Doctores. Vide ibi poſita exempla.*

2 *Hæreticis fauor prohibetur præſtari, ne in hæreſi foueantur, & qui non obtinuit effectum fauoris, non fouet hæreticum. Vbi vide alias rationes allatas.*

1 VERBI gratia, recepiſti domi hæreticum, vt illum à Iudice liberares; at non potuiſti effectum obtinere, quia iudex conſcius delinquentem quæſiuit, & inuenit. Item dediſti delinquenti pecuniam, vt fugeret, ne caperetur; at captus eſt. Item negaſti veritatem in iudicio interrogatus, at alij teſtes manifeſtarunt, ex quorum teſtimonio delinquens punitus fuit.

Reſpondetur, quod quamuis affirment ſatis probabiliter Caſtro *lib*. 1. *de iuſta hæretic. pun. cap*.17. Suarez *diſput*.24 *de fide ſect*. 1. *n*.14. Sayrus *tom*. 1. *in Theſaur. lib*.3.*cap*.5.*num*.4. & Graff. *lib*.4.*deciſ.cap*.18.*num*.24. ex eo quod putent in deteſtationem hæreſis non ſecundariò, ſeu acceſſoriè, ſed æquè principaliter excommunicari hæreticos, ac fautores, defenſores, vel receptatores, &c. ſicut non ſecundariò, ſeu acceſſoriè, ſed æquè principaliter excommunicantur ſuadentes, ſeu conſulentes duellum ex condicto, ac ipſi duellantes. Item prædicantes non ſolui decimas, ac ipſi non ſoluentes; ita vt in vno ſit actus completus, ſeu conſummatus, ſicque ſufficiens ad excommunicationem, cæteraſque pœnas incurrendas; licet non ſit completus, ſeu conſummatus in alijs: Oppoſitum tamen, quod docent Sanch. *lib*. 2.*cap*.10.*n*.9.Farinac.*de hæreſi q*.182. *num*.102. & Bonacina *diſput*.2.*quæſt*.5.*punct*.3. *num*.2. ſit probabilius; excommunicationem ſcilicet,cæteraſque pœnas non incurri ab hæretici receptatore, fautore, vel defenſore, niſi malus effectus ſequatur, vt ſcilicet hæreticus ob tale ipſi auxilium præſtitum, manus Iudicis effugiat, vel hæreſim magis diffundat.

Probatur, quia fauor prohibetur hæreticis præſtari, ne in hæreſi foueantur: Sed qui non obtinuit effectum fauoris: non fouet hæreticum in ſua hæreſi, etiamſi intenderit fouere: Ergo puniri non debet, vt talis. 2

Confirmatur, quia cùm in Canonibus Eccleſiaſticis principaliter excommunicatur quid mali faciens, acceſſoriè verò mandans, conſulens, vel fauens; tunc iſti excommunicationem non contrahunt, niſi ſequuto effectu, ſecundum communem ſententiam Doctorum. At hac prima Bullæ Cœnæ excommunicatione principaliter excommunicantur hæretici, acceſſoriè verò, & ſecundum quandam extenſionem, illorum receptatores, fautores, & defenſores, vti etiam fatetur Suarez *cit. ſect*.2.*n*.8. Ergo iſti non contrahunt excommunicationem, niſi ex receptatione, fauore, vel defenſione malus effectus ſequatur. Minor, & conſequentia patent. Maior explicatur, quia ideò ſi mandatum, conſilium, vel auxilium ad homicidium, vel ad Clerici percuſſionem dederis, & homicidium, vel Clerici percuſſio non ſequatur, ſcilicet ex tuo mandato, conſilio, vel auxilio, quamuis aliunde ſequatur, nullam pœnam contrahis, quia hæc non ratione ſui, ſed ratione homicidij, vel Clerici percuſſionis prohibentur, & puniuntur; & ceſſante principali, ceſſare debet acceſſorij prohibitio. At in præſenti principale prohibitum eſt hæreſis, acceſſoriè eſt receptatio, fauor & defenſio: Ergo ceſſante hæreſis perſeuerantia, ceſſare debent cætera omnia prohibita.

DVBITATIO XXX.

An vt fautor hæretici dicaris, debeas fauere hæretico, qui verè hæreticus ſit; vel ſufficiat fauere hæretico, qui talis iure præſumatur: Verbi gratia excommunicato, & in excommunicatione inſordeſcenti per annum?

SVMMARIVM.

1 *Hæretici fautor in foro externo dicitur etiam qui fauet hæretico, qui iure præſumitur: v. g. excommunicato, & in excommunicatione inſordeſcenti per annum: ſecus in foro conſcientiæ, quod veritatem attendit.*

2 *Limita quod dicimus quoad forum externum, debere intelligi de excommunicato ex cauſa fidei in excommunicatione inſordeſcenti per annum. Hic enim eſt, qui hæreticus reputatur.*

3 *Secus ſi non ſit excommunicatus ex cauſa fidei, quia tunc ſolùm redditur ſuſpectus de fide.*

4 *Inquiri poteſt in quemcumque per annum in excommunicatione perſiſtentem, tanquam ſuſpectum de hæreſi.*

5 *Inquiſitores ex conſuetudine generalis Inquiſitionis non ſolent procedere aduerſus ſic in excommunicatione perſiſtentem per annum, quando excommunicatio non eſt ob cauſam hæreſis.*

6 *Excommunicato huic fauens non poteſt dici, neque damnari, vt fauens hæreſi, ſed ſolùm vt fauens hæreſis ſuſpicioni.*

RESPONDETVR ex Suarez *de fide diſputat*. 24. *ſect*.1. *n*. 13. & alijs communiter, te reputari fautorem hæretici in foro externo, ob præſumptionem: ſecus in foro conſcientiæ, quod veritatem attendit. At quidem de foro conſcientiæ vera eſt iſta reſponſio, ſed pro foro externo limitari debet ad excommunicatum ex cauſa fidei, in excommunicatione inſordeſcentem per annum. Hic enim eſt, qui hæreti- 1

cus

Digitized by Google

…us reputatur, & tanquam hæreticus punitur, ex Textu *in cap. Excommunicamus* 1. §. *credentes*, *de hæretic.* & ex Textu *in cap. Vt inquiſitionis*, § *prohibemus*, *de hæretic.*
3 *in* 6. Secus verò ſi non ſit excommunicatus ex cauſa fidei, quia tunc ſolùm redditur ſuſpectus de fide, ex Tri-
4 dentino Concilio *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *de reformat.* vbi ſtatuit, inquiri poſſe in quemcumque per annum in excommunicatione perſiſtentem, tanquam ſuſpectum de hæreſi: & conſtat ex *cap. Grauem, de pœnis, & ex cap. Non bone, de ætat. & qualit.* & tradunt communiter Doctores
5 cum Eymer. *Director. part.* 2. *q.* 47. Accedit, quod ex conſuetudine generalis Inquiſitionis non ſolent Inquiſitores procedere aduerſus ſic in excommunicatione perſiſtentem per annum; quando excommunicatio non eſt ob cauſam hæreſis, vti tradit Pegna 2. *part. director.*
6 *comment.* 72. *verſ. quidam.* Ergo huic excommunicato fauens non poteſt dici, neque damnari vt fautor hæreſi, ſed ſolùm vt fauens hæreſis ſuſpicioni.

DVBITATIO XXXI.

An eſſe amicum, conſanguineum, vel affinem hæretici cui faues, excuſet te à fautoria hæreſis?

SVMMARIVM.

1 *Hæretici amicus, conſanguineus, vel affinis, licèt ſecundùm aliquos in foro conſcientiæ non excuſetur, eſto in foro externo excuſatus præſumatur: ſecundum tamen Auctoris ſententiam hoc crimen incurrit, ſi ſine graui iactura, & damno proprio poſſet fauorem omittere.*

2 *Qui graui metu ducti fauorem præſtant, etiamſi à peccato non excuſentur, à fautoriæ tamen pœna excuſantur: quia Eccleſia non videtur cum tanto rigore obligare.*

3 *A fautoria excuſantur conſanguinei in primo gradu, vt parentes reſpectu filiorum, fratres reſpectu aliorum fratrum, &c. cùm hi cenſeantur non fauore hæreſis, ſed ex obligatione ſanguinis operari.*

4 *Conſanguinitatis, affinitatis, vel amicitiæ quantumcumque ſtrictæ titulus non excuſat in hoc crimine ab excommunicatione, neque etiam ab aliis pœnis, quæ latitudinem recipiunt; quamuis temperari debeant pro maiori, vel minori ſanguinis coniunctione.*

5 *Receptans conſanguineum latronem, mitiori pœna punitur.*

6 *Hæretico conſanguineo fauens in dubio præſumitur fauere ob conſanguinitatem, &c. non ob crimen hæreſis; quia factum præſertim delictum non præſumitur, niſi demonſtretur.*

1 RESPONDETVR, ſi ſequamur opinionem Caietani, Sanchez, & Bonacinæ *ſupra dubit.* 28. affirmantium, ad hoc crimen committendum neceſſariò requiri expreſſam voluntatem fauendi hæreſi, abſque dubio in foro conſcientiæ non excuſaris: eſto in foro externo excuſatus præſumeris. Sic Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 10. *n.* 8. At iuxta noſtram ſententiam negantem neceſſariò requiri talem expreſſam voluntatem, & inſuper affirmantem, hos omnes obligatos eſſe regulariter denunciare hæreticum, dicendum eſt, hoc crimen eos incurrere, ſi ſine graui iactura, & damno proprio poſſent fauorem omittere. Sic communiter Doctores, vt mox infra patebit.

2 Quod ſi graui metu ducti fauorem præſtant, etiamſi à peccato non excuſentur, à fautoriæ pœna tamen excuſantur; quia Eccleſia non videtur cum tanto rigore obligare. Sic Vgolinus 2. *part. de cenſur. reſeruat. verb. receptatores*, §. 2. *n.* 3. Pegna 2. *part. comment.* 17. *verſ. vtrum tamen.* Simanch. *tit.* 15 *rubr. de credentibus*, *n.* 17. & Farinacius *de hæreſi q.* 182. *num.* 162.

Loquendo tamen pro foro externo, quia iura ſanguinis, & amicitiæ ſanctiſſima ſunt, & ratione illorum quis coactus cenſetur recipere, fauere, vel defendere ſic ſibi coniunctos: ideò nonnulli graues Doctores, vt Decianus *tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 51. *num.* 79. Pegna *Direct.* 3. *part. q.* 111. *comment.* 160. *verb. nunc autem.* Simanch. *cit. tit.* 15. *rubr. de credentib. num.* 25. & Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 17. *n.* 24. à fautoria excuſant conſanguineos in primo gradu, vt parentes reſpectu filiorum, & è contra, fratres reſpectu fratrum, & coniuges inter ſe: cùm cenſeantur non fauore hæreſis, ſed ex obligatione ſanguinis operari. 3

Cæterùm communis ſententia contra Simancham *de cathol. inſtitut. cap.* 15. *n.* 21. Viualdum *in explication. Bullæ caſu* 1. *n.* 8. §. *ex quibus*, & Azorium *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 15. *q.* 4. eſt, quod titulus conſanguinitatis, affinitatis, vel amicitiæ, quantumcumque ſtrictæ non excuſet in hoc crimine ab excommunicatione, neque etiam ab aliis pœnis, quæ latitudinem recipiunt; quamuis temperari debeant pro maiori, vel minori ſanguinis coniunctione. Sic Decian. *tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 51. *n.* 68. Pegna 2. *part. Director. q.* 56. *commentar.* 81. *verſ. rurſus.* Menochius *de arbitr. lib.* 2. *centur.* 6. *caſu* 548. *num.* 8. Graff. *lib.* 4. *deciſ. cap.* 18. *num.* 35. & Farinac. *de hæreſi q.* 182. §. 9. *n.* 144. & 149. & fauet Textus *in l.* 2 *ff. de receptatoribus*, vbi receptans conſanguineum latronem mitiori pœna punitur. 4 5

In dubio autem, an fauens hæretico conſanguineo, affini, vel amico fauorem præſtiteris ob conſanguinitatis, affinitatis, vel amicitiæ coniunctionem, aut ob crimen hæreſis, præſumeris potiùs quod feceris ob conſanguinitatis, affinitatis, vel amicitiæ coniunctionem, quam ob crimen hæreſis, Graffius, Simancha, *vbi ſupra*, Nauarrus *in ſumma cap.* 27. *n.* 55. & Farinac. *n.* 41. & 151. Et meritò, quia factum, præſertim delictum, non præſumitur, niſi demonſtretur, vti diffusè probabam *tract. de conſcientia dubia*, *per totum.* Tum quia in pœnis benignior interpretatio fieri debet, *cap. in pœnis, de regul. iur. in* 6 & *leg. interpretatio*, *ff. de pœnis.* Vide etiam quæ dicam *cit. dubit.* 208. *corollario* 1. 6

DVBITATIO XXXII.

Quænam ſint pœnæ receptatoribus, fautoribus, vel defenſoribus hæreticorum impoſitæ?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum pœnæ enumerantur in cap. Excommunicamus, §. credentes, de hæretic.*

2 *Iudex ſi talis extiterit, eius ſententia nullam obtineat firmitatem, neque cauſæ aliquæ ad eius audientiam perferantur.*

3 *Aduocatus ſi talis fuerit, eius patrocinium nullatenus admittatur.*

4 *Tabellio ſi talis fuerit, inſtrumenta confecta per ipſum nullius ſint momenti.*

5 *Clericus ſi talis fuerit, ab omni officio, & beneficio deponatur, vt in quo maior eſt culpa, grauior exerceatur vindicta.*

6 *Contemnentes euitare huiuſmodi poſtquam ab Eccleſia fuerint denotati, excommunicationis ſententia vſque ad ſatisfactionem idoneam percellantur.*

7 *Clerici non exhibeant huiuſmodi peſtilentibus Eccleſiaſtica Sacramenta, nec eos præſumant Chriſtianæ tradere ſepulturæ, nec eleemoſynas, aut oblationes eorum percipiant, alioquin ſuo priuentur officio.*

officio, ad quod nunquam reſtituuntur abſque indulto Sedis Apoſtolicæ ſpeciali

8 *Regularibus, ſi huiuſmodi ab ipſis committantur in ea Diœceſi, in qua hi exceſſus fiunt, eorum priuilegia non ſeruentur.*

9 *Pœna aliæ etiam inflictæ ſunt contra receptatores, fautores, vel defenſores hæreticorum.*

1 RESPONDETVR: De his latè tractant Canoniſtæ *in cap. Excommunicamus, §. credentes, de hæretic.* Eymeric. *Director. 2. part. q. 50. & ſeqq.* & ibi Pegna, & Farinac. *de hæreſi q. 182. per totam*: quas ferè omnes enumerat Pontifex *in citat. §. credentes*, ibi: *Credentes præterea, receptatores, defenſores, & fautores hæreticorum excommunicationi decernimus ſubiacere; firmiter ſtatuentes, vt poſtquam quis talium fuerit excommunicatione notatus, ſi ſatisfacere contempſerit infra annum, ex tunc ipſo iure factus ſit infamis, neque ad publica officia, ſeu conſilia, neque ad eligendos aliquos ad huiuſmodi, neque ad teſtimonium admittatur: ſit etiam inteſtabilis, vt nec teſtandi liberam habeat facultatem, neque ad hæreditatis ſucceſſionem accedat. Nullus præterea ipſi ſuper*
2 *quocumque negotio, ſed ipſe aliis reſpondere cogatur. Quod ſi fortè Iudex extiterit, eius ſententia nullam habeat firmitatem, neque cauſæ aliquæ ad eius audientiam perfe-*
3 *rantur. Si fuerit Aduocatus, eius patrocinium nullate-*
4 *nus admittatur: ſi Tabellio, inſtrumenta confecta per ipſum nullius ſint momenti, ſed cum authore damnato damnentur. Et in ſimilibus idem præcipimus obſeruari; ſi ve-*
5 *rò Clericus fuerit, ab omni officio, & beneficio deponatur, vt in quo maior eſt culpa, grauior exerceatur vindicta. Si*
6 *qui autem tales, poſtquam ab Eccleſia fuerint denotati, euitare contempſerint, excommunicationis ſententia vſque*
7 *ad ſatisfactionem idoneam percellantur. Sanè Clerici non exhibeant huiuſmodi peſtilentibus Eccleſiaſtica Sacramenta, nec eos Chriſtianæ præſumant tradere ſepulturæ, nec eleemoſynas, aut oblationes eorum percipiant, alioquin ſuo priuentur officio, ad quod nunquam reſtituantur abſ-*
8 *que indulto Sedis Apoſtolicæ ſpeciali. Similiter quilibet Regulares, quibus etiam hoc infligatur, vt eorum priuilegia in ea Diœceſi non ſeruentur, in qua tales exceſſus præſumpſerint perpetrare.* Vide quæ dicebam ſupra dubitatione 26. in corollariis.

9 Præter has pœnas aliæ pœnæ inflictæ ſunt contra receptatores, fautores, vel defenſores hæreticorum, de quibus dicam dubitatione ſequenti, circa finem.

DVBITATIO XXXIII.

An dictas pœnas receptatores, fautores, vel defenſores hæreticorum incurrant antequam ab Eccleſia denotati ſint, & in excommunicatione publica per annum inſorduerint?

SVMMARIVM.

1 *Receptatores, vel defenſores hæreticorum, ſecundum aliquos non incurrunt ſupradictas pœnas, antequàm ab Eccleſia denotati ſint, & in excommunicatione publica per annum inſorduerint.*

2 *Infamia, ſecundum Suarez, & pœna incapacitatis ad teſtandum, & ad officia publica requirunt, vt quis in excommunicatione per annum inſorduerit: ſecus eſt in aliis pœnis ſpiritualibus.*

3 *Receptatores, fautores, vel defenſores hæreticorum nullam ex ſupradictis pœnis incurrunt, niſi per annum in excommunicatione notati inſorduerint.*

4 *Beneficiorum priuatio, quæ habentur, non fit ipſo iure, ſed per ſententiam Iudicis ſaltem declaratoriam: ad alia verò obtinenda ipſo iure inhabiles efficiuntur.*

5 *Limita in ſepultura Eccleſiaſtica, orationibus faciendis pro iiſdem receptatoribus, fautoribus, vel defenſoribus hæreticorum, quamuis hoc rarò conſtare poſſit, niſi fuerit condemnatus.*

6 *Receptatores, fautores, vel defenſores hæreticorum eo ipſo, quod crimina committunt, contrahunt etiam hæreſis ſuſpicionem leuem, aut vehementem pro qualitate circumſtantiarum, & indiciorum, ob quam ſic ſuſpectis indici debet purgatio.*

Receptatores, fautores, vel defenſores arbitrio Iudicis puniri poſſunt pœnis pecuniariis, atque ad confiſcationem bonorum, exilio, fuſtigatione, & aliis corporalibus pœnis pro qualitate delicti.

8 *Pœnæ enumeratæ communes ſunt omnibus receptatoribus, fautoribus, vel defenſoribus hæreticorum.*

QVIDAM, vt Eymer. 3. *part. Direct. q. 123. n. 1.* 1
negant ex illis verbis Textus *in cit. §. credentes, de hæretic. Poſtquam quis fuerit excommunicatione notatus, & per annum inſorduerit.* Et ex illis: *Cum Authore damnentur.* Et ex illis: *Ab Eccleſia fuerint denotati.* Quia omnia iſta verba indicant excommunicationis publicationem.

Alij verò, vt Suarez *de fide diſp. 14. ſect. 1. in fine* di- 2
ſtinguunt de pœna infamiæ, & incapacitatis ad teſtandum, & ad officia publica, & in his requirunt, in excommunicatione inſordeſcere per annum: in reliquis verò pœnis ſpiritualibus, quales ſunt priuatio beneficiorum, Eccleſiaſticæ ſepulturæ, orationum, & oblationum; hanc perſeuerantiam, & excommunicationis publicationem non requirunt. His tamen non obſtantibus.

Reſpondetur, ex vi illius Textus, & ratione excom- 3
municationis receptatores, fautores, vel defenſores hæreticorum nullam ex ſupradictis pœnis incurrunt, niſi per annum in excommunicatione notati inſorduerint, quod indicauit Eymer. cum dixit: *Non videntur alias pœnas incurrere, ex eo quod ſtant in excommunicatione per annum, niſi ſic excommunicati notentur, & publicentur.* Quaſi diceret, ex alio capite illos incurrere poſſe. Et de pœna infamiæ, priuationis officiorum, incapacitatis ad teſtandum, & ad ſuccedendum, tradit Farinac. *de hæreſi q. 183. n. 59. 60. & 106.* De beneficiorum pri-
uatione tradit *n. 40. & 107.* Præter quam quod priua- 4
tio beneficiorum quæ habentur, non fit ipſo iure, ſed per ſententiam Iudicis, ſaltem declaratoriam. Doctores, quos refert, & ſequitur Pegna 3 *part. Directo commentar. 162. verſ. de hæreticorum*, & Farinac *de hæreſi q. 189. n. 73. & ſeqq.* Ad alia verò obtinenda ipſo iure inhabiles efficiuntur. *cap. Quicumque, de hæret. in 6.*

Limita tamen in ſepultura Eccleſiaſtica, & oratio- 5
nibus faciendis pro iiſdem receptatoribus, fautoribus, vel defenſoribus hæreticorum; quia eo ipſo, quod conſtat aliquem recipiendo, fauendo, vel defendendo hæreticum deceſſiſſe, non debet is inter Chriſtianos accipere ſepulturam, neque debet pro illo orari: quia in peccato mortali, & in excommunicatione deceſſit, *cap. Sicut, de hæretic. & cap. 2. eod tit. in 6.* Et patet etiam ex Conſtitutione Innocentij IV. incipiente *Nouerit*, apud Pegnam *in vlt. part. Director.* quamuis hoc rarò conſtare poſſit, niſi fuerit condemnatus.

Præter ſupradictas pœnas receptatores, fautores, 6
vel defenſores hæreticorum, eo ipſo quod crimen committunt, contrahunt etiam hæreſis ſuſpicionem leuem, aut vehementem, pro qualitate circumſtantiarum, & indiciorum, ob quam ſic ſuſpectis indici debet purgatio. Doctores *in cap. Quicumque, de hæretic. in 6.* Eymer. 2. *part. Director. q. 50. n. 4. & 5.* Pegna *ibid. comment. 75. & q. 52. comment. 77.* Repertor. Inquiſit. *in verb. fautores, verſ. nota*, & alij communiter, quos refert & ſequitur Farinac. *de hæreſi q. 182. n. 55.*

Item

7 Item arbitrio iudicis puniri poſſunt pœnis pecuniariis vſque ad confiſcationem bonorum, exilio, fuſtigatione, & aliis corporalibus pœnis pro qualitate delicti, ex Textu *in cap. Accuſatus, §. Sacerdotes, de heret. in 6.* Et tradunt Decian. *in tract. crim lib. 5. cap. 51. num. 47.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. centur. 6. caſ. 548. n. 1. & ſeqq.* & Farinac. *de hereſi q. 181. n. 54.*

8 Cæterùm hæ enumeratæ pœnæ, de quibus ſuprà *dubit. 26. in corollariis*, communes ſunt omnibus receptatoribus, fautoribus, vel defenſoribus hæreticorum. Sit tamen adhuc.

DVBITATIO XXXIV.

An pro ſpecialibus perſonis, quæ fauorem, vel omittendo, vel committentendo, hæreticis præſtant, ſint præter dictas aliquæ aliæ ſpeciales pœnæ?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi negligentes in puniendis, & extirpandis hereticis, ab Epiſcopali dignitate deponi debent.*

2 *Depoſitio prædicta à nullo alio fieri debet, quàm à Pontifice.*

3 *Ciuitates negligentes, in puniendis hereticis, Epiſcopali dignitate priuandæ ſunt.*

4 *Domini temporales & Rectores Prouinciarum, vel Ciuitatum requiſiti ab Eccleſia pro hereſi extirpanda, ſi negligentes fuerint, & in ſua negligentia per annum inſorduerint, excommunicantur.*

5 *Domini temporales, & Rectores Prouinciarum, vel ciuitatum, ſi in ſupradictam negligentiam incidant iuramento adſtringi debent, ſe fideliter, & efficaciter cùm ab Epiſcopo requiſiti fuerint, Eccleſiam contra hereticos, & eorum complices iuxta officium, & poſſe ſuum adiuuaturos eſſe.*

6 *Domini temporales an omnes præſtare debeant hoc iuramentum, eſt ſententia pro vtraque parte.*

7 *Dominus quilibet, Rector, vel Magiſtratus temporalis dictum iuramentum præſtare debet, ſi ab Epiſcopo, vel ab Inquiſitore requiſitus fuerit.*

1 RESPONDETVR affirmatiuè, quia Epiſcopi negligentes in puniendis, & extirpandis hæreticis ab Epiſcopali dignitate deponi debent, ex Textu *in cap. excommunicamus 1. §. volumus, de heretic.* ibi: *Si quis Epiſcopus ſuper expurgando de ſua Diœceſi hereticæ prauitatis fermento negligens fuerit, vel remiſſus, cùm id certis indiciis apparuerit, ab Epiſcopali officio deponatur, & in locum ipſius alter ſubſtituatur idoneus, qui velit, & poſſit hereticam confundere prauitatem.*

2 Hæc autem depoſitio à nullo alio fieri debet, quàm à Pontifice. Doctores communiter, quos citat, & ſequitur Pegna *2. part. Director. comment. 2. verſ. Epiſcopi ergo:* & Farinac. *de hereſi q. 182. n. 24.*

3 Secundò, Ciuitates negligentes in puniendis hæreticis, Epiſcopali dignitate priuandæ ſunt, ex Textu *in cap. ad abolendam, §. ciuitas, de heretic.* ibi: *Ciuitas quæ his inſtitutis duxerit reſiſtendum, vel contra commonitionem Epiſcopi punire neglexerit reſiſtentes, aliarum careat commercio ciuitatum, & Epiſcopali ſe nouerit dignitate priuandam.*

4 Tertiò contra Dominos temporales, & Rectores prouinciarum, vel ciuitatum requiſitos ab Eccleſia pro hæreſi extirpanda, ſi negligentes fuerint, & in ſua negligentia per annum inſorduerint. Eſt Textus *in cap. Excommunicamus, §. moneantur, de heretic. & in Auth. ſi verò, Cod. eod.* Et videri poterunt etiam Pegna *2. part. Director. q. 53. comment. 78. verſ. primo.* Simanch. *tit. 23. ſub rubr. de Dominis temporalibus, n. 1. & ſeqq.* & Farinac. *de hereſi q. 182. n. 15.*

Ne autem Domini temporales, & Rectores prouinciarum, vel ciuitatum in ſupradictam negligentiam incidant, prouidit Textus *in cap. vt officium, §. ſtatuimus, de heret. in 6. & in cap. Ad abolendam, §. ſtatuimus, eod. tit.* vt iuramento ſe adſtringant, ſe fideliter, & efficaciter cùm ab Epiſcopo fuerint requiſiti, Eccleſiam contra hæreticos, & eorum complices iuxta officium, & poſſe ſuum adiuuaturos eſſe. 5

Cæterùm, an hoc iuramentum omnes Domini temporales præſtare debeant? 6

Quidam Doctores affirmant de ſolis illis, quorum Terræ hæreſibus infectæ ſunt.

Alij verò Doctores affirmant de omnibus vniuerſim, & generaliter.

At quidquid ſit de hoc, illud ſaltem certum eſt, quod quilibet Dominus, Rector, vel Magiſtratus temporalis dictum iuramentum præſtare debeat, ſi ab Epiſcopo, vel Inquiſitore requiſitus fuerit, quia ſic cauetur *in cit. cap. vt officium:* & quia ſic expreſsè Innocentius IV. declarauit in Conſtitutione incipiente, *Ad aures noſtras:* & in alia incipiente, *Ad extirpanda:* apud Pegn. *pag. 12.* & videri poterit etiam Eymer. *3. part. q. 32.* Decianus *in tract. crimin. lib. 5. cap. 51.* Simanch. *in Enchir. tit. 21. n. 7.* & Farinacius *de hereſi q. 181. n. 12.* 7

At de his pœnis vide ſuprà dubitatione 26. in corollariis.

DVBITATIO XXXV.

Quinam ſint hæreticorum libros ſcienter legentes, tenentes, imprimentes, vel quomodocumque defendentes, qui in hac prima excommunicatione ſunt quintò excommunicati?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum libros legentes, tenentes, imprimentes, vel quomodocumque defendentes, ex quauis cauſa publicè, vel occultè, quouis ingenio, vel colore, excommunicantur in Bulla Cœnæ Pontifici excommunicatione reſeruata.*

2 *Prohibitio prædicta extenſa eſt in aliquibus Decretis Pontificiis, quia Sixtus V. in ſua Bulla 21. ſub excommunicatione ſibi reſeruata, prohibuit libros Aſtrologiæ, ſeu de diuinatione tractantes, quibus futura contingentia cognoſci intenduntur.*

3 *Clemens VIII. in indice librorum prohibitorum ſub excommunicatione, non tamen ſibi reſeruata, prohibuit hæreſiarcharum libros, etiamſi de Religione non tractent, niſi priùs expurgentur.*

4 *Prohibuit etiam libros Auctorum, qui ſint de hereſi ſuſpecti, quin & Catholicorum, quibus aliquæ hereſes ſunt admixtæ, & qui expurgatione indigent.*

5 *Paulus V. pro Regnis Hiſpaniæ prohibuit omnes libros, qui indigent expurgatione, ſub cenſura Pontifici, vel Inquiſitori Generali reſeruata.*

RESPONDETVR: Vt hoc rectè intelligatur, ſciendum eſt, quod in Bulla Cœnæ Domini, clauſula prima, ſub pœna excommunicationis Pontifici reſeruata prohibitum ſit omnibus Chriſti fidelibus, ne hæreticorum libros hæreſim continentes, vel de Religione tractantes ſine authoritate Sedis Apoſtolicæ ſcienter legant, teneant, imprimant, vel quomodocumque defendant, ex quauis cauſa, 1

publicè, vel occultè, quouis ingenio vel colore, ac proinde dicta excommunicatio ita reſeruata eſt Summo Pontifici, vt neque Regulares virtute ſuorum priuilegiorum ab ea poſſint abſoluere.

2 Porrò hæc prohibitio extenſa eſt in aliquibus Decretis Pontificiis, quia Sixtus V. in ſua Bulla XXI. ſub excommunicatione ſibi reſeruata prohibuit libros Aſtrologiæ, ſeu de diuinatione tractantes, quibus futura
3 contingentia cognoſci intenduntur. Et Clemens VIII. in indice librorum prohibitorum ſub excommunicatione, non tamen ſibi reſeruata, prohibuit hæreſiarcharum libros, etiamſi de Religione non tractent, niſi
4 priùs expurgentur. Prohibuit etiam libros Authorum qui ſunt de hæreſi ſuſpecti, quin & Catholicorum, quibus aliquæ hæreſes ſunt admixtæ, & qui expurgatione indigent; prout in ſupradictis regulis habetur,
5 de quibus Azor. *tomo* 1. *lib.* 8. *cap.* 16. *quæſt.* 14. Et pro Regnis Hiſpaniæ extat Conſtitutio Pauli V. incipiens *Cum ſicut accepimus*, in qua prohibentur omnes libri qui indigent expurgatione, ſub cenſura Pontifici, vel Inquiſitori Generali reſeruata. Qui autem ſint iſti libri, explicatur per tredecim Regulas, quæ appoſitæ ſunt in principio Expurgatorij.

DVBITATIO XXXVI.

Quinam libri iſtis Decretis Pontificiis, præſertim Bulla Cœnæ prohibeantur?

SVMMARIVM.

1 *Libri ſolùm hæreticorum in Bulla Cœnæ prohibentur, qui ſcilicet propriè ſunt hæretici, quales ſunt qui à fide per Baptiſmum ſuſcepta defecerunt.*

2 *Libri eorum, qui non ſunt baptizati, non comprehenduntur ſub hac prohibitione, quia iſti non ſunt hæretici Eccleſiæ ſubiecti, in quorum deteſtationem, & punitionem hæc prohibitio decernatur.*

3 *Hæretici prædicti ad effectum de quo agitur, neceſſe non eſt vt fuerint denunciati, ſed ſufficit ſi tales eſſe cognoſcantur.*

4 *Libri Græcorum, & Armenorum de ſuis ritibus tractantes, licèt ſecundùm aliquos non contineantur ſub libris hæreticorum, quia hi ritus non ſunt ab Eccleſia tanquam hæretici habiti: Oppoſitum tamen eſt probabilius, ſi Authores illorum librorum ſunt verè hæretici.*

5 *Græci, & Armeni ſchiſmatici, cùm ſint baptizati, & errent in articulis Fidei, de Incarnatione, de Trinitate, de Purgatorio, de ſuprema poteſtate Romani Pontificis, & de nonnullis aliis, ſunt hæretici.*

6 *Legentes, retinentes, imprimentes, & defendentes libros infidelium, quamuis errorem contra fidem contineant, vel de Religione tractent, ſecundùm omnes Doctores, excommunicati non ſunt, quia infideles cùm non ſint baptizati, non ſunt hæretici, & in Bulla Cœnæ ſolùm excommunicantur legentes libros Hæreticorum.*

1 RESPONDETVR: Bullâ Cœnæ prohibentur ſolùm libri hæreticorum, qui ſcilicet propriè ſunt hæretici: quales ſunt qui à fide per Baptiſmum ſuſcepta defecerunt.
2 Vnde ſi ſint libri aliquorum, qui baptizati non ſunt, ſub hac prohibitione non continentur: quia iſti non ſunt hæretici Eccleſiæ ſubiecti, in quorum deteſtationem, & punitionem hæc prohibitio decernitur. Suarez *de fide diſputation.* 20. *ſectione* 2. *num.* 11. Farinacius *de hæreſi quæſt.* 180. *num.* 10. & Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 10. *num.* 22. Videri etiam poterit Sayrus *lib.* 3. *Theſauri caſuum conſcientiæ, capite* 5. & Bonacina *tom.* 3. *de cenſuris diſputatione* 1. *q.* 2. *punct.* 4.

Non tamen neceſſarium eſt, vt iſti hæretici fuerint 3
declarati, & denunciati, ſed ſufficit, ſi tales eſſe cognoſcantur. Suarez, Sanchez, Sayrus, & Bonacina *in locis ſupra citatis*: quidquid in contrarium dixerint alij, quos ſequitur Graſſius *lib.* 4. *deciſionum, cap.* 18. *num.* 40. & 41. Vide etiam quæ dicam infra in Appendice.

COROLLARIVM PRIMVM.

Quid dicendum de libris Græcorum, Infidelium, & Cathecumenorum.

HInc ſequitur, quod licet Sanchez *num.* 77. Fa- 4
rinacius *num.* 10. Duardus *in Bullam Cœn. lib.* 2. *can.* 1. *quæſt.* 50. *n.* 2. Trullench. *lib.* 1. *in Decalog. cap.* 3. *dub.* 9. § 5. *num.* 15. Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſput.* 1. *quæſt.* 49. & Azor. *tom.* 1. *cap.* 16. *q.* 8. putent libros Græcorum, Armenorum, aliorumque Orientalium de ſuis ritibus tractantes, non eſſe, niſi hæreſim contineant, ſub libris hæreticorum comprehenſos, quia ritus hi non ſunt ab Eccleſia hæretici reputati, ſed tolerati: Oppoſitum tamen, quod docent alij, vt Suarez *loco ſupra citato num.* 12. & Fagundez *præcept.* 3. *Eccleſ. lib* 1. *cap.* 2. ſit probabilius, ſi ſcilicet Auctores illorum ſint (vt communiter eſſe ſolent) reuerà hæretici, quia cùm tunc ab Eccleſiæ Romanæ fide reuerà defecerint, reuerà ſunt libri hæreticorum de religione tractantes.

Confirmatur, quia prædicti Græci, Armeni, aliique Orientales, cùm ſint baptizati, & errent in articulis fidei de Incarnatione, de Trinitate circa proceſſionem Spiritus Sancti, de Purgatorio, de ſuprema poteſtate Romani Pontificis, & de nonnullis aliis, reuera ſunt hæretici: Ergo ſi ſcribant libros, qui contineant hæreſim, vel de Religione, ſcilicet de ſuis ritibus Eccleſiaſticis, quamuis illi ritus hæreſim contineant, ex profeſſo tractant, huiuſmodi libri ſub hac prohibitione Bullæ Cœnæ comprehenduntur: præſertim quia prædicti Græci, Armeni, aliique Orientales ſic ſuos ritus defendunt, vt Romanæ Eccleſiæ ritus improbent, &
impugnent, quod ad minus ſapit hæreticum. 5

Cæterùm, quia non omnes Græci, Armeni, aliique Orientales ſunt hæretici; ideo non ſtatim ac liber eſt alicuius Græci, Armeni, vel alterius Orientalis, haberi debet pro libro Authoris hæretici, atque adeò non ſtatim intrat canon Bullæ Cœnæ, vt ſcilicet ſub ipſo canone comprehendatur prædictus liber, cùm canon Bullæ Cœnæ ſit contra ſcienter legentem libros hæreticorum, qui hæreſim contineant, vel de religione tractent, ſicque requiratur, quod legens ſciat Authorem libri eſſe hæreticum. Quapropter ſecus erit ſi non ſciat.

Quod ſi liber ex lectura deprehendatur eſſe Authoris hæretici, erit prohibendus, ad hoc, vt fideles ab illo ſibi præcauere poſſint.

At quidquid ſit de hoc, in eo conueniunt Doctores, 6
quod excommunicati non ſint qui legunt, retinent, imprimunt, vel defendunt libros Infidelium, ſcilicet Iudæorum, Turcarum: quamuis errorem contra fidem contineant, vel de Religione tractent. Quia infideles, ſcilicet Iudæi, Turcæ, cùm non ſint baptizati, non ſunt hæretici, & in Bulla Cœnæ ſolùm excommunicantur legentes libros hæreticorum. Vgolinus *in primam clauſulam Bullæ verb. ac eorumdem libros,* § 1. *n.* 3. Suarez *de fide diſputat.* 20. *ſection.* 2. *num.* 11. Sanchez *lib.* 2. *moral. capit.* 10. *num.* 22. & Farinacius *de hæreſi quæſtion.* 180. § 1. *num.* 10. Duardus *in Bull. Cœn. lib.* 2. *can.* 1. *quæſt.* 33. *num.* 3. Souſa *cap.* 12. *diſput.* 13. *num.* 8. Fagundez *præcept.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *n.* 5. Alterius

lib. 5.

lib.5. de cenſur.diſp.2.cap.6.in princ. Trullench. *lib.1.in Decal.cap.3.dub.9.§.5.n.15.* Bonac. *diſp.1.de cenſur.in partic.q.2.punct.4.n.11.* & Leand.*part.4.tract.3.diſp.1.quæſt.36.*

Qui id extendunt etiam ad libros Cathecumenorum, quia cathecumeni, cùm non ſint profeſſi fidem in facie Eccleſiæ, quamuis deficiant à fide, non ſunt propriè hæretici. Neque enim ſubſunt iuriſdictioni Eccleſiæ, cùm non ſint ingreſſi Eccleſiam per portam, quæ eſt Baptiſmus. Videantur præter alios Sanchez & Fagund. *vbi ſupra.*

COROLLARIVM II.

Quid dicendum de libris Catholicorum, ſi contineant hæreſim per ignorantiam Authorum, vel per malitiam alicuius hæretici ſcholia, vel annotationes ibi interponentis.

SVMMARIVM.

1 *Liber Authoris Catholici non continetur ſub hac prohibitione Bullæ Cœnæ, etiamſi errores aliquos per ignorantiam ipſius Authoris, vel per malitiam alicuius hæretici contineat: quia talis liber abſolutè Catholici eſt, non hæretici.*

2 *Limita niſi ſcholia, & errores ita creuerint, vt ex illis maior pars libri conſtare videatur: quia tunc liber à parte maiori denominari debeat, licet diſſentiat Sanchez, quia illa ſcholia, & errores ſunt quid acceſſorium, &c.*

3 *Liber Authoris Catholici, licet commentarios copioſos alicuius hæretici habeat, adhuc dicitur liber Authoris Catholici, non autem hæretici commentantis.*

4 *Prædicta procedunt attenta prohibitione Bullæ Cœnæ, quia attenta prohibitione Clementis VIII & Pauli V. quilibet liber Infidelis, vel Catholici, cui aliquis error inſertus reperitur, legi, vel retineri non poteſt, quin priùs expurgatus fuerit.*

5 *Legentes, tenentes, vel imprimentes librum Athoris Catholici, qui liber haberet ſcholia, & annotationes Authoris hæretici, non incurrerent excommunicationem Bullæ Cœnæ, licet ſcholia, & annotationes Authoris hæretici legerent, quia ille liber non eſt Authoris hæretici: ſed incurrerent aliam excommunicationem, quæ habetur in Indice librorum prohibitorum.*

6 *Legentes, tenentes, vel imprimentes librum Authoris Catholici, in quo Author hæreticus faceret ſcholia, & annotationes, ſi commentarius eſſet ita copioſus, vt potiùs indicaretur conſtare ex commentariis, quàm ex Textu, incurrerent excommunicationem Bullæ Cœnæ, ſi dictus liber contineret hæreſim, vel tractaret de Religione, contra Sanchez, & alios.*

7 *Liber ſi ex æquo ſit compoſitus ab hæretico, & Catholico ſimul, non continetur ſub cenſura Bullæ Cœnæ, quia tunc non poteſt ſtrictè dici liber hæretici: cùm quod eſt commune cum altero, ſtrictè, & propriè dici non poſſit meum, ſi lex prohibens libros hæreticorum ſit odioſa.*

8 *Liber ſi ex æquo ſit compoſitus ab hæretico & Catholico, ſi lex non ſit odioſa, ſed fauorabilis, continetur è contra ſub cenſura Bullæ Cœnæ: quia tunc ſecundùm latam interpretationem poteſt dici liber hæretici.*

9 *Liber ſi ſit compoſitus ab aliqua Academia ex Catholicis, & hæreticis ſimul, ſi maior pars eiuſdem ſit catholica, non continetur ſub cenſura Bullæ Cœnæ: continetur autem è contra, ſi maior pars ſit hæretica, quia quod factum eſt à maiori parte Communitatis, dicitur factum totius Communitatis.*

10 *Liber, ſi ex æquo compoſitus ſit à Communitate tam Catholicorum, quàm hæreticorum, qui ſint numero pares, militat ratio ſuperiùs alta contra nonnullos, quos ſequitur Suarez: quia malum (inquiunt ipſi) eſt ex ſingulari defectu, vt propterea quodlibet totum, licet vnam imperfectionem habeat, imperfectum dicatur.*

11 *Liber ideò continetur ſub cenſura bullari, quia continet hæreſim, vel tractat de Religione, in quem librum influit hæreticus.*

12 *Liber prædictus continetur ſub cenſura, ſeu prohibitione Indicis librorum prohibitorum, non ſub cenſura bullari.*

13 *Liber, quia continet hæreſim, vel tractat de Religione, in quem librum influit hæreticus, ſatis eſt, quod contineatur ſub ratione totali Indicis librorum prohibitorum, non ſub cenſura bullari.*

14 *Liber non continetur ſub cenſura, ſeu prohibitione Bullæ Cœnæ, ſi ſit Authoris Gentilis, Iudæi, cathecumeni, vel etiam hæretici (non tamen notorij) & ex ſententia nonnullorum etiam Authoris hæretici notorij, non tamen denunciati: & etiam denunciati, dummodo ſcripſerit ſcholia, & annotationes tantùm.*

SEquitur ſecundò, quod ſub hac prohibitione Bullæ Cœnæ comprehenſus non ſit liber Authoris Catholici, etiamſi errores aliquos per ignorantiam ipſius Authoris, vel per malitiam alicuius hæretici addentis contineat: quia talis liber abſolutè Catholici eſt, non hæretici. Nauar.*cap.17.n.56.* Vgolinus *in 1. clauſulam Bullæ Cœnæ, verb.ac eorumdem libros, § 1.num.2 verſ.5.* Azor.*tom.1.lib.8.cap.16.q.5.* Duard.*in Bull.Cœn lib.2. canon.1.q.41.n.2.* Rodriq.*in Bull.Cruciat.§.9.num.-8.* Fagundez *lib.1.in Decalog.cap.14.n 8.* Pellizar. *tom.2. Manual.tract.6 cap.5.n.6.* Tamburin. *lib.2 in Decalog. cap.1.§ 7. n 9.* Leander *de cenſur.tract.3. diſput.1.q.* [illegible] Graff.*lib 4.deciſion.cap.18.n.45.* Coninch. *diſput.18 de fide dub.11.n.177.* Suarez *n.* [illegible] *&* 14. Sanchez *n.15.* Sayrus Bonacina *in loc ſup.cit.* & alij paſſim. Vide quæ dicam infra in Appendice. 1

Limitant tamen Altterius *de cenſur. in explicat.can.1. Bullæ Cœnæ lib.5.diſput.1.cap.6. dub 1.* Suarez, & Coninch, niſi ſcholia, & errores ita creuerint, vt ex illis maior pars libri conſtare videatur; quia tunc liber à parte maiori denominari debet. 2

Licet diſſentiant Sanchez *vbi ſupra*, Farinac. *de hæreſi q.180.n.50.* Souſa *in expoſit.Bull.Cœn cap.2.diſput.13. concluſ.3.n.7.* Diana *part.1. tract.11.reſolut.32.* Bonacina *diſput.2. de cenſur.q.5.punct 4 num.6.* & alij ex iis, quos ſupra *num.7.* citabam. Et ratio eſſe poteſt, quia cùm adhuc illa ſcholia, & errores ſint quid acceſſorium, adhuc non ab ipſis, ſed à principali denominatio fieri debet.

Quod inde confirmatur, quia liber Authoris Catholici, licet commentarios copioſos alicuius hæretici habeat, adhuc dicitur liber Authoris Catholici, non autem liber hæretici Commentatoris: ſicut è contra liber Authoris hæretici, licet commentarios copioſos alicuius Catholici habeat, adhuc dicitur liber Authoris hæretici, non autem liber Catholici Commentatoris. 3

Cæterùm hæc dixerim attenta prohibitione Bullæ Cœnæ, quia attenta prohibitione Clementis VIII. & Pauli V. quilibet liber Infidelis, vel Catholici, cui aliquis error inſertus reperitur, legi, vel retineri non poteſt, quin priùs expurgatus fuerit ab illis, quibus in Expurgatorio expurgandi facultas conceſſa ſit. 4

Qui igitur legeret, ſicut & qui teneret, vel imprimeret, &c. librum Authoris Catholici, qui liber haberet ſcholia & annotationes Authoris hæretici; non incurreret excommunicationem Bullæ Cœnæ, tametſi ſcholia, & annotationes Authoris hæretici legeret: quia ille liber non eſt Authoris hæretici Nauarrus *in ſumma cap.17.n 56* Candelabrum *in primam clauſul. Bull. Cœnæ num.12.* Suarez *tom.5. de cenſur. diſput 21.* 5

ſect.2.num.11. Graff. *lib.4.deciſ.cap.18.n.43.* Roderic. *in Bull.Cruciat.§.9. num.78.* Sanch. *lib.2.moral.cap.10. num.25.* & alij quos ſupra *num. 7.* citabam; incurreret tamen aliam excommunicationem, quæ ſcilicet habetur in Indice librorum prohibitorum, ſicuti patet ex dictis, & etiam ex ſecuda regula eiuſdem indicis librorum prohibitorum.

6 At ſi Author hæreticus faceret ſcholia, vel adnotationes in librum Authoris Catholici, & commentarius eſſet ita copioſus, vt potiùs iudicaretur conſtare ex commentariis, quàm ex Textu, is qui illum librum legeret, incurreret excommunicationem Bullæ Cœnæ, ſi dictus liber contineret hæreſim, vel tractaret de Religione. Doctores, quos ſequitur Alterius, Suarez, & Coninch *in loc.ſup.cit.*

Quamuis alij, quos ſequitur Sanch. vbi ſupra *n.25.* putent, quod legens neque dictam excommunicationem bullarem in iſto caſu incurreret; quia ex communi modo loquendi talis liber non diceretur eſſe illius qui ſcholia, vel annotationes, ſeu commentarium appoſuit, ſed potiùs diceretur eſſe Doctoris Catholici, qui illius textus Author fuit.

Vtraque opinio eſt probabilis, præſertim cùm ſæpe propter copioſum commentarium contingat, vt potiùs liber denominetur à Commentatore, quàm ab Authore ipſius libri, ſicuti contingit etiam aliquando in commentariis ſuper Magiſtrum Sententiarum, S. Thomam, Ius Canonicum, vel Ciuile, &c. Vide quæ dicam *inf. in Appendice.*

7 At quid dicendum, ſi liber (qui ſcilicet contineat hæreſim, vel tractet de Religione) ex æquo ſit compoſitus ab hæretico, & Catolico ſimul?

Reſpondetur cum diſtinctione: Si lex prohibens libros hæreticorum ſit odioſa, ſicque ſtrictè intelligenda, talis liber non continetur ſub cenſura Bullæ Cœnæ. Quia tunc non poteſt ſtrictè dici liber hæretici, cùm quod eſt commune cum altero, ſtrictè & propriè dici non poſſit meum. Gloſſa *in l. id quod, ff. de regul.iur. & in l.pupillus,§.verbum ſuum,ff.de verb ſignif.* Alciat.*ibid.* Iaſon *in in l.ſerui electione, §. Labeo, n. 22. ff. de legat.1.* Abbas *conſil.83.part.2.* Calderin. *conſ.243. de prabend.* Franciſc. *in cap.Cùm in illis, de prabend.in 6.n.2.* & alij communiter, quos ſequitur Thuſc. *lit.C.concl.534. & lit.V.concluſ.124.*

8 Si verò non ſit odioſa, ſed fauorabilis, ſicque non ſtrictè, ſed latè intelligenda, dictus liber continetur è contra ſub cenſura prædicta Bullæ Cœnæ, quia tunc ſaltem ſecundum latam interpretationem, poteſt dici liber hæretici, cùm in fauorabilibus quæ latè ſumuntur, quod eſt commune cum altero dicatur eſſe meum. Gloſſa *in l. id quod noſtrum, ff. de regul. iur.* Calderinus, Franciſcus, Thuſcus, & alij, quos ſupra citabam.

9 Quid autem dicendum ſi prædictus liber ſit compoſitus ab aliqua Communitate, v.g. ab aliqua Academia, conflata ex Catholicis, & hæreticis ſimul?

Reſpondetur etiam cum diſtinctione: Si maior pars Communitatis, v. g. Academiæ ſit Catholica, talis liber non continetur ſub cenſura Bullæ Cœnæ: continetur autem è contra, ſi maior pars ſit hæretica. Quia quod factum eſt à maiori parte Communitatis, dicitur factum totius Communitatis, *l.quod maior, ff. ad munic.* Ac proinde ſi maior pars ſit catholica, liber erit Catholici, ſicque non continebitur ſub cenſura Bullæ Cœnæ. Si verò è contra maior pars ſit hæretica, liber è contra erit hæretici, ſicque continebitur ſub cenſura Bullæ Cœnæ; ſicut ex doctrina Bartoli *in l.fin. ff. de colleg. illic. num.14.* quem ſequuntur cæteri Iuriſtæ, Vniuerſitas eſt Eccleſiaſtica, vel Laïca iuxta maiorem partem ipſius Vniuerſitatis.

10 Quod ſi Communitatis, v. g. Academiæ, Catholici, & hæretici, à quibus ex æquo ſimul eſt compoſitus liber, ſint numero pares, erit eadem ratio, ac ſi liber ſit compoſitus à Catholico, & hæretico ſimul, ita vt contineatur, vel non contineatur ſub cenſura, ſeu prohibitione Bullæ Cœnæ, iuxta ea quæ ſupra in primo caſu dicebam.

Contrarium tamen in vtroque caſu, tam ſcilicet, ſi liber ex æquo ſit compoſitus ab hæretico, & Catholico ſimul, quàm ſi ſit compoſitus à communitate, v.g. Academia conflata ex Catholicis, & hæreticis ſimul, tenent alij, quos ſequitur Suarez *diſput.20.de fide ſect.2. num.13.* quatenus volunt, quod ſimpliciter & abſolutè in vtroque dicto caſu liber contineatur ſub cenſura, ſeu prohibitione Bullæ Cœnæ, etiamſi in Communitate, v.g. Academia, fuerit vnus hæreticus. Quia malum (inquiunt ipſi) eſt ex ſingulari defectu, vt propterea quodlibet totum, etiamſi vnam imperfectionem habeat, imperfectum dicatur.
Tum quia tota ratio, cur liber con- 11
tineatur ſub cenſura, ſeu prohibitione eſt, quia continet hæreſim, vel tractat de Religione, in quem librum influit hæreticus: Ergo ſtante eadem ratione, quæ militat vtrobique, attendi debet ipſa ratio, & non à quo libri denominatio fiat, cùm ratio ſit anima legis, quæ facit viuere legem, vbicumque locum habet ipſa ratio.

At reſpondetur ad primum, quod ſcilicet malum ſit 12
ex ſingulari defectu, ita vt propterea prædictus liber contineatur ſub cenſura, ſeu prohibitione Indicis librorum prohibitorum, concedo: ita vt propterea contineatur ſub cenſura, ſeu prohibitione Bullæ Cœnæ, nego.

Reſpondetur ad ſecundum, diſtinguendo ſimiliter 13
Antecedens (Tota ratio cur liber contineatur ſub cenſura, ſeu prohibitione eſt, quia continet hæreſim, vel tractat de Religione, in quem librum influit hæreticus) Tota ratio cur contineatur ſub cenſura, ſeu prohibitione Indicis librorum prohibitorum, concedo: Tota ratio cur contineatur ſub cenſura, ſeu prohibitione Bul-
læ Cœnæ, nego. Quia ſicuti patet ex iis quæ dicebam 14
ſupra, liber quamuis contineat multas hæreſes, vel diffusè tractet de Religione, non continetur ſub cenſura, ſeu prohibitione Bullæ Cœnæ, ſi ſit Authoris Gentilis, Iudæi, cathecumeni, vel etiam hæretici (non tamen notorij) & ex ſententia nonnullorum, etiamſi ſit Authoris hæretici, non tamen denunciati: quin etiam etſi ſit Authoris hæretici denunciati, non tamen ab ipſo Authore hæretico damnato (eo quod ſcilicet iſte fecerit Scholia, vel Adnotationes, quæ ſunt quid acceſſorium, vel fecerit partem libri minorem) ſed à Catholico (eo quod ſcilicet iſte fecerit Textum qui eſt quid principale, vel fecerit eiuſdem libri partem maiorem) denominetur.

COROLLARIVM III.

Quid dicendum de Manuſcriptis.

SVMMARIVM.

1 *Manuſcriptum continetur ſub nomine libri, quia cùm liber prohibeatur non ratione impreſſionis, ſed ratione materiæ, vtrobique eſt eadem ratio: Prohibetur enim lectio libri in odium hereſis, & ob periculum ne fideles talem librum legentes hereſi inficiantur, &c.*

2 *Manuſcriptum non venire ſub nomine libri in hac prohibitione Bulla Cœna tenet Tamburinus, & cur. Secus tamen eſt, quia licet cauſa prohibitionis impulſiua ſit ſpecialiter in libris impreſſis, quàm in manuſcriptis, cauſa tamen finalis, ſcilicet odium hereſis, & periculum infectionis, vtrobique eſt eadem.*

3 *Diſpoſitio extenditur ad caſum etiam in ſtricta materia, qualis eſt præſens, quamuis non adaptentur verba.*

4 *Manuſcripta dato quod non veniant nomine libri ex aliquo capite, cùm tamen veniant eo quod liber ſit genus ad libros impreſſos, & manuſcriptos ob identitatem*

titatem rationis, manuſcripta comprehenduntur ſub diſpoſitione Bullæ Cœnæ.

5 *Non obſtat, quod Concilium Lateranenſe mentionem faciat ſpecialiter de ſcriptura.*

6 *Neque obſtat, quod Tridentinum Concil. ſpecialiter prohibeat communicationem librorum in ſcripto.*

1 SEquitur tertiò, quod ſub nomine libri continetur manuſcriptum. Vgol. *in* 1. *clauſ Bull. Cœn. verſ. ac eorundem, n.* 1. Suar. *diſput.* 2. *de fide ſect.* 2. *n.* 10. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 10. *n.* 28. Farinac. *de hæreſ. q.* 180. *n.* 30. Riccinl. *lib.* 5. *de iure perſon. cap.* 23. *n.* 6. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. in partic. q.* 2. *punct.* 4. *n.* 21. Lezzana *in ſum verb. libri, n.* 10. Diard. *lib.* 2. *in Bull. Cœn can.* 1. *q.* 35. *num.* 32. Hurtad. *diſp.* 10. *de cenſur. diffic.* 12. Nald. *verb Bullæ Cœnæ, n.* 8. Granad. 2. 2. *contron.* 15. *diſp* 11. *n.* 7. Trull. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. §. 5. *n.* 16. Ouied. *contron.* 12. *n.* 4. Fagundez *præcept.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *n.* 11. Leander *part.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 1. *q.* 43. Roccaful. *part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 8. *dub.* 1. & alij communiter.

Probatur, quia cùm liber prohibeatur non ratione impreſſionis, ſed ratione materiæ, vtrobique eadem ratio eſt: prohibetur enim lectio libri in odium hæreſis, & ob periculum, ne fideles talem librum legentes hæreſi inficiantur. Quæ rationes æquè militant in libro typis mandato, ac in libro typis non mandato. Tum quia manuſcriptum verè liber dicitur. Tum etiam quia aliàs facilè hæc prohibitio eludi, & eneruari poſſet. Vnde probabiliter, iuxta ea quæ dicam Dubit. ſequenti, & notant præter alios Naldus & Lezana *loc. ſup. cit.* id quod dixi procedit de libris tam impreſſis, quàm manuſcriptis eiuſdem materiæ, quamuis paruis, quia paruus liber eſt verè liber, & poteſt æquè inficere, ac liber magnus. Et alioquin daretur occaſio hæreticis diſſeminandi errores ſuos, diuulgando libros paruos. Qua de re ratione vide quæ dicam infra dicta dubitatione ſequenti.

2 Contrarium (quod ſcilicet ſub nomine libri in hac prohibitione Bullæ Cœnæ non veniat manuſcriptum) tenet Tamburin. *in Decalog. lib.* 2. *cap.* 1. §. 7. *n.* 14. quia manuſcriptum, etiam tranſcriptum à libro, non eſt, inquit ipſe, ſecundum communem vſum loquendi propriè liber. Tum quia (cùm contra manuſcripta prouiſum ſit per aliam prohibitionem Pij IV. in Indice) non ſequitur eluſio præcepti, ſeu legis prohibentis, quam dicebam. Præſertim quia quando lex vult diſponere etiam de manuſcriptis, id explicat, vt per Leonem X. in Concilio Lateranenſi, vbi de impreſſione librorum *ſeſſ.* 10. & per Trident. Concil. *ſeſſ.* 14. circa finem, vbi de impreſſione librorum ſacrorum. Præſertim etiam, quia libri impreſſi faciliùs ad manus omnium deueniunt: Ergo quoad libros impreſſos eſt ſpecialis ratio prohibitionis.

Sed contra: quia licet cauſa prohibitionis impulſiua ſit ſpecialior in libris impreſſis, quàm in manuſcriptis, eo quod libri impreſſi, vt dicebatur, faciliùs communicantur, & faciliùs ad manus omnium deueniunt: cauſa tamen finalis, ſcilicet odium hæreſis, & periculum infectionis, vtrobique eſt eadem: Ergo vtrobique locum habere debet eadem diſpoſitio, *leg. pater filium, §. fundum, ff. de legat.* 3. *& l. illud, ff. ad leg. Aquil. & leg. regula, §. cum quis, ff. de iuris & facti ignorant.* vbi præter alios Bartolus.

3 Et ideo fit, quod diſpoſitio extendatur ad caſum (etiam in ſtricta materia, qualis eſt præſens) quamuis non adaptentur verba. Doctores cum Gloſſa *in Clement.* 1. *de elect.* & alij quos ſequitur Corneus *conſilio* 273. *vol.* 4.

4 Ideo etiam fit, quod dato quod non veniant nomine libri manuſcripta, ex aliquo capite (cùm tamen veniant, eo quod liber ſit genus ad libros impreſſos, ſicut & manuſcriptos) ob identitatem rationis manuſcripta comprehendantur ſub diſpoſitione Bullæ Cœnæ de libris hæreticorum, quam dicebam.

5 Non obſtat, quod Concilium Lateranenſe mentionem faciat ſpecialiter de ſcriptura; quia ſicut ex contextu patet, dictam ſcripturam diſtinguit à libris, quatenus continent materiam non ſufficientem pro libro, vt ſunt folia volantia.

Neque obſtat, quod Tridentinum Concilium ſpecialiter prohibeat communicationem librorum in ſcripto; quia per hoc non contradiſtinguit manuſcripta à libris, ſed contradiſtinguit communicationem manuſcriptorum ab impreſſione: quæ quidem ſunt actiones diſtinctæ & diuerſæ. 6

COROLLARIVM IV.

Quinam libri hæreticorum ſub prohibitione Bullæ Cœnæ comprehenſi ſint?

SVMMARIVM.

1 *Libri illi ſolùm hæreticorum, qui vel hæreſim continent, vel de Religione tractant, continentur ſub prohibitione Bullæ Cœnæ, quia qualibet vna ex his conditionibus ſatis eſt, vt ſub prohibitione comprehendantur.*

2 *Liber alicuius Authoris hæretici, ſi in plures Tomos eſſet diuiſus, & vnus contineret hæreſim, vel de Religione tractaret, non item alter, ſi Tomi eſſent diſtincti, & eſſent de diuerſis argumentis, & inter ipſos non eſſet aliqua connexio, non eſſet prohibitus Tomus, in quo hæreſis non contineretur, nec de Religione tractaretur: ſecus è contra.*

3 *Liber ſi ſolùm vnam hæreſim contineret, etiamſi totus de re prophana ſit, illa ſola ſufficit, vt totus liber prohibitus exiſtat, quia verè liber continet hæreſim, &c.*

4 *Non ſufficit, ſi aliquis ab illo libro hæreſim expungat, quia particularis expulſio non tollit communem libri prohibitionem.*

5 *Liber tractare dicitur de Religione, ſi tractet de Scriptura Sacra, vel aliqua illius parte ſi de Theologia Scholaſtica, vel Morali, vt de Myſteriis fidei, &c.*

6 *Prohibitio comprehendit tractantem ex profeſſo; non autem obiter.*

7 *Secus eſt, ſpectatis Decretis Clementis VIII. & Pauli V. pro Regnis Hiſpaniæ, vbi prohibitus eſt quicumque liber hæreticorum, etiamſi non contineat hæreſim, neque de Religione tractet, niſi priùs approbetur per ibidem ſignatos, quia Eccleſia intendit, ne filij ſui ſpirituales ex fonte tam turbido veritatem eliciant, &c.*

SEquitur quartò; quod ſub prohibitione Bullæ Cœnæ comprehenſi ſint ſolùm illi libri hæreticorum, qui vel hæreſim continent, vel de Religione tractant, quia quælibet vna ex his conditionibus ſatis eſt, vt ſub prohibitione comprehendantur. ſicuti patet ex contextu primæ clauſulæ bullæ Cœnæ, & dicam infra in Appendice, & notat Vgolinus in primam clauſulam Bullæ Cœnæ, *verſ. vel de Religione, num.* 2. Azor. *tom.* 1. *libro* 8. *cap.* 16. *quæſt* 3. Suarez *de fide diſputat.* 20. *ſectione* 2. *num.* 15. *& tom.* 5. *de cenſur. diſput.* 21. *ſect.* 1. *num.* 10. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 10. *num.* 26. & alij communiter. 1

Vbi aduerto, quod caſu, quo talis liber alicuis Authoris hæretici in plures Tomos eſſet diuiſus, & vnus hæreſim contineret, vel de Religione tractaret, non item alter, ſi Tomi eſſent diſtincti, de diuerſis Argumentis, & inter ipſos non eſſet aliqua connexio, tunc non incurreret excommunicationem qui legeret Tomum in quo hæreſis non contineretur, nec de Religione tractaretur, quia non legeret librum hæreſim conti- 2

nentem, vel de Religione tractantem. Suarez *tract. de fide cit. diſput. 20. ſect. 2. n. 9.* Sanchez *cit. cap. 1. n. 36.* qui extendit, etiamſi ij in vnum eſſent colligati: quia id eſſet per accidens. Vgolinus *vbi ſupra verb. ac eorumdem librorum, §. 1. num. 2. verſ. 6.* Duardus *in Bull. Cœn. lib. 2. canon. 1. quæſt. 39. num. 10.* Fagundez *præcept. 1. Decal. lib. 1. cap. 14. n. 17.* Trullench. *lib. 1. in Decalog. cap. 3. dub. 9. §. 5. n. 19.* Ouied. *2. 2. controu. 12. num. 8.* Diana *part. 6. tract. 6. reſolut. 55.* & Leander *de cenſur. tract. 3. diſput. 1. quæſt. 42.* & alij paſſim. At ſi ambo de eadem materia tractarent, & inuicem inter ſe connexionem haberent, tunc è contra qui legeret vnum Tomum, licet in illo nulla contineretur hæreſis, nec tractaretur de Religione, excommunicationem incurreret, quia tunc quilibet Tomus eſſet pars eiuſdem operis prohibiti, eſſetque ſolùm per accidens, ad euitandam ſcilicet libri molem, diuiſus, ſeu ſeiunctus ab altero. DD quos ſequitur Suarez.

Quamuis contrarium in hoc etiam caſu velit præter quoſdam alios Vgolin. *loc. ſupra cit.* quia iuxta regulam iuris, vtile per inutile non vitiatur: Ergo cùm libri continententes hæreſim, legi prohibeantur ex eo quod hæreſim contineant; quotieſcumque idem tractatus diuiditur in plures libros, ſeu quæſtiones, quamuis ſint eiuſdem tractatus, ſeu voluminis, non videntur prohiberi, quia (ſicuti dicebam) tanquam quid vtile non videntur vitiari per aliud inutile; ſicque ratio prohibitionis in ipſis locum non habet.

Non obſtat ſi dicas: Prohibetur totus liber, ergo prohibentur ſingulæ partes.

Reſpondere enim quis poſſet negando conſequentiam, quia cùm totum non prohibeatur ratione ſui, ſed ratione partis, detracta hac parte, ceſſat prohibitio, ſicque cùm ſit in hoc caſu diuerſa ratio totius & ſingularum partium; non valet argumentum à toto ad ſingulas partes, ſi ſeorſim ſumantur, iuxta ea quæ notat Ioſeph de Ruſticis *in l. cum accuſ. ff. de condit. & demonſtr. lib. 8. cap. 4. n. 4.* Surdus *conſil. 435. num. 22.* & Cephalus *conſil. 601. num. 40. volum. 4.*

3 Adde te ſecundò, quod ſi liber ſolùm vnam hæreſim continet, etiam ſi totus de re prophana ſit, illa ſola hæreſis ſufficiat, vt totus liber prohibitus exiſtat; quia ſic verè liber continet hæreſim. Neque requiritur, vt liber ex profeſſo tractet de hæreſi, ita vt argumentum libri ſit de hæreſi, ſed ſufficit ſi hæreſim contineat: quia hoc tantùm Bulla Cœnæ requirit. Quandoquidem in ea directè diſtinguitur, ſi vel liber hæreſim (ſcilicet in ſingulari, non autem in plurali numero contineat) vel de Religione tractet. In alternatiuis autem ſufficit alterutrum verificari. Suarez *tom. 5. de cenſur. diſputat. 21. ſect. 2. n. 10. & de fide diſput. 20. ſect. 2. n. 16.* Alterius *in Bull. Cœn. tom. 1. diſput. 2. lib. 5. cap. 6.* Portell. *in addit. ad dub. Regul. verſ. libri prohibiti, n. 8.* Bonac. *de cenſur. diſp. 2. q. 5. punct. 4. n. 19.* Sanch. *lib. 2. moral. cap. 10. n. 35.* Farin. *de hæreſi q. 180. n. 22.* Coninch. *diſput. 18. de fide, dub. 11. n. 177.* & alij communiter. Quamuis contrarium dixerint Graff. *lib. 4. deciſ. cap. 18. n. 40. & 80.* Sayr. *de cenſur. lib. 3. cap. 5. n. 12.* Filioc. *tom. 2. tract. 22. cap. 7. n. 204.* Souſa *in expoſit. Bull. Cœn. diſp. 13. cap. 2. concl. 2.* & Dian. *part. 1. tract. 11. reſol. 31.* qui requirunt, vt liber ex profeſſo tractet de hæreſi. Sed de hac re vide etiam infra in Appendice.

4 Neque ſufficit, ſi tu ab illo libro hæreſim expungas, quia particularis expulſio non tollit communem libri prohibitionem. Sanch. *n. 35.* & Bonac. *n. 19.* Qua de re vide etiam quæ dicam infra *dubit. 39. petit. 6.*

5 Dicitur autem liber tractare de Religione, ita vt qui illum legat, etiamſi hæreſim non contineat, Bullæ Cœnę excommunicationem incurrat; ſi tractet de rebus ad fidem pertinentibus, vt de Scriptura ſacra, vel de aliqua illius parte, de Theologia ſcholaſtica, vel morali, etiam de caſibus conſcientiæ, de myſteriis fidei, de cultu Dei & Sanctorum, de Sacramentis, de Pontifice, Epiſcopis, Cardinalibus, Clericis, de Religioſis, vel aliis miniſtris Eccleſiæ, de moribus Chriſtianis, de recta, vel non recta morum inſtitutione, de Virtutibus & vitiis (in ordine ſcilicet ad finem ſupernaturalem, non autem in ordine morali tantùm) de Religionis ritibus ad Religionem ſiue Catholicam ſiue reprobatam ſpectantibus, & ſimilibus. Tolet. *lib. 1. cap. 19.* Suar. *tom. 5. de cenſur. diſput. 21. ſect. 2. n. 10. & tract. de fide diſput. 20. ſect. 2. n. 16.* Sanch. *lib. 2. moral. cap. 10. n. 2.* Fagund. *præcep. 1. Decal. cap. 14.* Ouied. *2. 2. controu. 11. n. 15.* Pelliz. *tom. 2. Manual. tr. 6. cap. 15. n. 20.* & alij paſſim: quia Religio hìc non accipitur ſtrictè, prout ſcilicet eſt quædam ſpecialis virtus, ſed latiùs, prout complectitur materias religioſas, ſiue materias tam in ordine ad notitiam, quàm in ordine ad operationem hominis, ad ſalutem directionem importantes. Et ratio eſt, quia cùm ad Eccleſiam pertineat dirigere hominem ad ſalutem, ad Eccleſiam etiam pertinet auertere ea quæ poſſunt impedire conſecutionem ſalutis, atque adeò auertere infectionem circa doctrinam quæ ducit ad bonos mores, & prædictam ſalutem. Quapropter ſolùm quoad hæc ſe extendit cura Eccleſiæ, dum prohibet libros tractantes de Religione.

Quapropter etiam libri tractantes de aliis materiis non dicuntur tractare de Religione. V. g. non dicuntur tractare de Religione hiſtoriæ, neque libri qui Philoſophiam, vel alias Artes ſimiles continent. Ita vt is qui tales libros legeret, non incurreret excommunicationem Bullæ Cœnæ, niſi in illis contineretur aliqua hæreſis. DD. communiter, quos ſequitur Suar. *vbi ſup. num. 10.* & Sanch. *nu. 21.*

Requiritur tamen, vt liber de Religione tractet ex profeſſo, & ex inſtituto, ita vt libri argumentum ſit de Religione: non autem tractet obiter. Quapropter ſi liber ab hæretico compoſitus non tractaret ſic ex profeſſo, & ex inſtituto de Religione, ſed de aliis rebus, obiter tamen aliquid diceret de Religione is, qui talem librum legeret (ſicut & teneret, vel imprimeret, &c.) non incurreret excommunicationem Bullæ Cœnæ, quia in Bulla Cœnæ prohibentur ſolùm libri tractantes de Religione. Quorum verborum ſenſus eſt, quod libri ex profeſſo, & ex inſtituto tractent de Religione, modo quo ſupra dicebam. Farinac. *loc. cit.* Sayr. *lib. 3. de cenſur. n. 11.* & Graff. *part. 1. deciſ. lib. 4. cap. 18. n. 40. & 42.* 6

Limitant tamen (& rectè) Sanch. *lib. 2. moral cap. 10. n. 34.* Azor. *part. 1. & lib. 8. cap. 16. q. 5.* Alter. *de cenſur. lib. 5. diſp. 3. cap. 6* Trull. *lib. 1. in Decal. cap. 3. dub. 9. §. 5. n. 19.* Suar. *de fide diſp. 10. ſect. 2. n. 16.* Roderiq. *in addit. ad Bull. Cruciat. § 8. n. 68.* Portell. *in rubr. Regul verb. libri prohibiti, n. 8.* Fagund. *præcep. 1. Decal. lib. 1. cap. 14. num. 15.* Duard. *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 1. q. 2. n. 2.* Bonac. *diſp. 2. de cenſur. in partic. q. 5. punct. 4. n. 19.* Ouied. *2. 2. controu. 11. n. 16.* Peliz. *tom. 2 Manual tract. 6. c. 5. n. 20.* Roccaful. *part. 1. lib. 1. cap. 8* & Leand. *de cenſur tract. 3. diſp. 1. &. 1. q. 39* ſi liber ex profeſſo notabiliter tractet de Religione, licet libri de alia materia ſit Argumentum: quia vt verificetur, quod liber tractet de Religione, non eſt neceſſe, quod libri Argumentum ſit de Religione, ſed ſufficit ſi liber diſſerat de Religione ex profeſſo notabiliter, & non obiter, ſeu incidenter, cùm poſſit liber per digreſſionem de pluribus negotiis ab Argumento propoſito diuerſis tractare ex profeſſo notabiliter.

Obiicies contra Coroll. 4. Damnato Authore, etiam eius libri damnati cenſentur, *cap. Fraternitatis, cap. Excommunicamus, §. credentes, verſ. ſi tabellio, de hæret. cap. Nullus 3. q. 4. cap ſcientia Romana, §. Item origines, & §. hæc omnia, verſ. Atque, cum Auth. credentes, in fine, de hæret.* & docet Oſtienſ. *in d. cap. fraternitatis, n. 1* Innoc. *ibid. n. 2.* Abb. *n. 1.* Butr. *n. 2.* Soccin. *n. 1. & 2.* Anan. *n. 3.* Felin. *in cap. Tranſlato, de conſtit. n. 1.* Albertin. *de hæret. q. 12. n. 14.* Pegn. *in Direct. part. 2. com. 3 verſ. 1. damnato.* & alij paſſim. At hæretici ſunt omnes ab Eccleſia damnati. Ergo etiam omnes eorum libri damnati erunt.

Reſpondetur, diſtinguo Antecedens: Damnato Authore, etiam eius libri damnati cenſentur, abſolutè & ſimpliciter, nego: ſi contineant hæreſim, vel ex inſti-

ſuto

nto tractent de Religione, iuxta ea quæ ſupra dicebam, concedo: vt omittam, doctrinam illam intelligendam eſſe, quod damnato Authore, etiam eius libri damnati cenſeantur, ſi ſint compoſiti ab illo, vt eſt damnatus, ſeu vt hæreticus, non item ſi ſint compoſiti ab illo, vt eſt Philoſophus, Medicus, Mathematicus, vel Iuriſperitus, &c. vt omittam etiam nos dixiſſe tales libros (ſi ſcilicet hæreſim non contineant, vel de Religione ex profeſſo non tractent) damnato Authore, non damnari ex vi verborum Bullæ Cœnæ, damnari tamen ex Indice librorum, iuxta regulas ibi præſcriptas.

7 Quapropter ſi ſpectetur etiam Decretum Expurgatorij Romani editi iuſſu Clementis VIII. & Decretum Pauli V. pro Regnis Hiſpaniæ, mandatumque Inquiſitoris Generalis, prohibitus eſt quicumque liber Authoris hæretici, etiamſi non contineat hæreſim, neque de Religione tractet, niſi priùs approbetur per ibidem ſignatos: quia Eccleſia intendit, ne filij ſui ſpirituales ex fonte tam turbido veritatem eliciant, neve authoritatem aliquam tribuant illis qui à ſuo gremio receſſerunt. Doctores communiter apud Farinacium *n.22.* Sanchez *n.26.* & Azor *tom.1. lib.8. cap. 16.q. 14.*

APPENDIX,

Ad ea quæ ſupra dicebantur.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio bullaris vt contrahatur, duæ requiruntur conditiones, & vt liber ſit alicuius Authoris hæretici, & vt ſit de Religione tractans, vel continens hæreſim.*

2 *Hæretici nomine non venit quicumque hæreticus, ſed tantùm hæreticus publicus, ſeu notorius, vt proinde debeat eſſe vel denunciatus tanquam hæreticus, vel publicè profitens aliquam hæreticam ſectam.*

3 *Dictio* Eorum, *refertur ad ſupra nominatos.*

4 *Excommunicatio bullaris cùm fertur contra ſcientes, debet legens ſcire, quod ipſe legendo violet prohibitionem, & conſequenter ſcire, quod libri Author ſit hæreticus: quod nequit ſcire, niſi Author profiteatur aliquam hæreſim, ſeu ſectam damnatam, contra Graſſium.*

5 *Excommunicatio bullaris locum non habet in dubio, an Author ſit hæreticus: quia in dubio quiſque præſumitur bonus, niſi conſtet de contrario.*

6 *Dicta contra Graſſium non ſolùm habent locum quo ad libros hæreticorum recentiorum, ſed etiam quo ad libros hæreticorum veterum, vt ſunt Epiſtolæ Photij nuper ſuppreſſa.*

7 *Libri magiæ, necromantiæ, ſortilegiorum, & ſimiles non comprehenduntur ſub hac excommunicatione Bullæ Cœnæ: quia non ſunt libri Authoris hæretici, & quamuis eſſent, non tamen ex iis cognoſceretur vt talis, ac proinde deficeret conditio ſcientia requiſita à bulla ad incurrendam hanc cenſuram.*

8 *Liber ad hoc, vt aliquis incurrat in cenſuram bullarem, non eſt neceſſe, quod ſimul contineat hæreſim, & ſimul tractet de Religione: ſatis enim eſt ſi contineat hæreſim.*

9 *Liber ad hoc, vt aliquis incurrat in cenſuram bullarem, ſufficit ſi tractet de Religione hæretico modo, id eſt cum aliquo influxu hæreſis in tractationem, ſcilicet cum aliqua proportione, & relatione ad hæreſim: quia licet in Canone tractare de Religione ſtet diſiunctim, accipi tamen debet iuxta ſubiectam materiam.*

10 *Liber de Religione ſi catholicè tractans ab hæretico edatur, non videtur comprehendi ſub cenſura bullari.*

11 *Hæreticorum libri qui de Religione non tractant, approbati conceduntur ex eiuſdem Indicis Regula ſecunda.*

12 *Excommunicatio bullaris prædicta vt locum habeat ſufficit, ſi liber obiter, ſeu incidenter vnam, vel alteram hæreſim contineat, contra Graſſium, Sayrum, & alios: quia eo ipſo, quod obiter vnam hæreſim contineat, valet dici, quod hæreſim contineat.* 5

13 *Lex cùm ſit generalis, generaliter, præſertim in fauorem fidei accipi debet.*

14 *Excommunicatio bullaris prædicta locum habet, ſi liber hæreſim contineat non quocumque modo, ſed modo ſolùm doctrinali, ita vt hæreſim, quam continet, rationibus probet: quia ſi hæreſim non contineat tali modo, rationibus ſcilicet illam probando, vim non habet ad inficiendum, & trahendum legentis aſſenſum.* 6

15 *Hæreticorum ſcholia ad libros hæreticorum, etiamſi ſint maior pars libri, & hæreſim contineant, vel de Religione ex profeſſo tractent, ſub prohibitione Bullæ Cœnæ non comprehenduntur: quia iuxta communem modum loquendi liber cum ſcholiis, non denominatur ab Authore ſcholiorum: ſecus tamen eſt, quia ſi hoc haberet locum, poſſent ſine cenſura bullari legi commentaria hæreticorum in ſacram Scripturam.* 7.

16 *Genitiuum de ſui natura importat perſonalitatem.*

17 *Liber ſi ſit Authoris hæretici, commentaria autem Authoris Catholici, tunc ſimpliciter commentaria, ſicut & liber ſub prohibitione Bullæ Cœnæ continentur.*

18 *Catholici librum, in quo hæreſes vel referantur hiſtoricè, vel inſerantur cum ſuis explicationibus, & argumentis ad impugnandum legens, etiam eo animo, vt doctrinam hæreticorum ſciat, quamuis ex hac lectione periculum infectionis ſibi timeret, peccaret tantùm mortaliter, exponendo ſe ſcienter tali periculo, non tamen incurreret excommunicationem Bullæ Cœnæ, vel aliquam alteram: quia non verificatur in ipſo diſpoſitio bullæ Cœnæ, cùm non legat librum hæretici, ſed Catholici, etiamſi legat animo imbibendi hæreſes.*

19 *Libri Compilatoris non comprehenduntur ſub excommunicatione bullæ Cœnæ, niſi in compilatione inſeratur aliqua materia alicuius Authoris hæretici, quæ contineret hæreſim, vel ex profeſſo tractaret de Religione: At id locum habet, ſi Compilator nihil inſerat de ſuo; quia tunc liber cenſendus erit iuxta qualitatem Collectorum.*

20 *Legentes Catholicorum libros, in quibus ſunt hæreſes, quantumuis damnatæ, quas tamen ignoranter tradiderunt Authores, atque adeò ſolùm materialiter fuerint hæretici, non incurrunt excommunicationem Bullæ Cœnæ, quia in ipſis non verificatur diſpoſitio Bullæ Cœnæ.*

21 *Amplia, id locum habere, etiamſi Author libri incidat poſteà in hæreſim ob eamdem rationem, quia adhuc non eſt liber hæretici.*

22 *Scientia quæ requiritur ad contrahendam excommunicationem Bullæ Cœnæ, debet eſſe non ſolùm de materia libri, quod videlicet contineat hæreſim, vel tractet de Religione, ſed etiam quod Author ſit hæreticus.*

23 *Ignorantia quælibet etiam craſſa, & affectata, excuſat tunc ab excommunicatione, licet non ſemper excuſet à peccato, quia quando lex loquitur de facientibus aliquid ſcienter, procedit de iis qui id fa-* 8
24 *ciunt excluſa quacumque ignorantia. Secus tamen eſt, ſi interueniat notabilis temeritas; quia notabilis temeritas ſcientiæ comparatur.*

25 *Excõmunicatio Bullæ Cœnæ, ſtante ſcientia, & excluſa quacũque ignorantia locum habet contra ſciẽter legẽtem libros prohibitos, etiã ſi legat abſq; praua intentione, ſed ſolùm ex curioſitate; quinimò etiam*

ex bono, quia prohibitio legis non reſpicit finem legentis, ſed ſolùm ipſam lectionem.

1 Ex dictis conſtat, quod ad contrahendam dictam excommunicationem Bullarum ex parte librorum duę conditiones requirantur. Prima, quod liber ſit alicuius Auctoris hæretici. Secunda, quod liber de Religione tractet, vel hæreſim contineat.

2 Quatenus ſpectat ad primam conditionem, nomine hæretici non venit quicumque hæreticus, ſed tantùm hæreticus publicus, ſeu notorius, vt perinde debeat eſſe vel denunciatus tanquam hæreticus, vel publicè profitens aliquam hæreticorum ſectam, vti colligitur ex ipſo canone Bullæ: quia canon anathematizat hæreticos iuxta ſectas, vt Huſſitas, & omnes alios hæreticos cuiuſcumque nominis, vel ſectæ, poſteà deueniens
3 ad libros ſubdit: *Ac eorum libros, &c.* Dictio autem *eorum*, refertur ad ſupra nominatos, & conſequenter intelligitur de hæreticis alicuius nominis, vel ſectæ. Et
4 ratio eſt, quia vt locum habeat prædicta excommunicatio bullaris, cùm feratur contra ſcientes, debet legens ſcire, quod ipſe legendo violet prohibitionem, & conſequenter ſcire, quod Author libri ſit hæreticus; Non poteſt autem legens id ſcire, niſi Author libri profiteatur hæreſim aliquam damnatam, & conſequenter niſi ſit alicuius ſectæ damnatæ.

Et quamuis Graffius *part. 1. deciſion. lib. 4. cap. 18. num. 43.* putet, quod vt locum habeat excommunicatio Bullæ Cœnæ, neceſſarium ſit, Authorem hæreticum eſſe damnatum, neceſſarium reuerà non eſt, ſi loquamur de condemnatione perſonali. Suarez *diſput. 20. de fide ſect. 2. num. 15.* Fagundez *præcept. 1. Decalog. lib. 1. cap. 14 num. 7.* & alij communiter, ſed ſufficit, iuxta ea quæ dicebam, quod ſit alicuius ſectæ, cuius hæreſis damnata ſit: quia tunc reuerà ſcitur Authorem hæreticum eſſe.

Hinc, ſi quis ſciret librum eſſe Authoris hæretici, quamuis neſciret ſpecialiter Authorem, & legeret tamen librum, incurreret tamen excommunicationem. Vgolinus *part. 2. de cenſur. reſeruat. ſumm. Pontif. verb. ac eorumdem libros*, *n. 11.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 10. n. 30.* & alij paſſim.

5 In dubio tamen, an Author ſit hæreticus, excommunicatio locum non habet, quia in dubio quilibet præſumitur bonus, niſi conſtet de contrario. Sanchez *vbi ſupra n. 24.* Ouied. *2. 2. controu. 12. n. 3.* & Palert. *part. 1. tract. 4. diſput. 2. punct. 10. n. 1.*

6 Quod autem dicebam ſupra contra Graffium, non ſolùm locum habet quoad libros hæreticorum recentiorum, ſed etiam quoad libros hæreticorum veterum, vt ſunt Epiſtolæ Photij nuper impreſſæ. Doctores, quos ſequitur Lezana *in ſumma, verb. libri, n. 20.* Quamuis nonnulli libri, vt libri Tertulliani, & Origenis, eo quod ex iis multa diſcantur, tolerentur: & generaliter quoad libros veterum, eo quod ex iis minus infectionis periculum timeatur, non tam rigorosè procedi conſueuerit.

7 Sub hac tamen excommunicatione Bullæ cœnæ non comprehenduntur libri Magiæ, Necromantiæ, Sacrilegiorum, & ſimiles. Nauar. *in ſum. cap. 27. n. 55.* Viuald. *in Candelabr. Excommunicatio 1. Bulla Cœnæ, n. 13.* Fagundez *præcept. 1. Decalog. lib. 2. cap. 14. n. 10.* Duard. *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 1. q. 34. n. 15.* Sanch. *lib. 2. moral. cap. 10. num. 32.* & Bonac. *diſput. 1. de cenſur. in partic. q. 2. punct. 4. n. 4.* Quia non ſunt libri Authoris hæretici: & quamuis eſſent libri Authoris hæretici, non tamen ex iis author cognoſceretur vt talis, cùm non contineant aliquam hæreſim; ac proinde deficeret conditio ſcientiæ, quam canon Bullæ Cœnæ requirit, ad hoc, vt excommunicatio contrahatur. Accedit, quod prædicti libri, quamuis doceant multa flagitia, non tamen tractant de Religione, neque continent hæreſim, quam ſi contineant, ſubintrat prædictus canon Bullæ Cœnæ. Vide quæ dicam infra *dubit. 44. in Addendis.*

Quatenus verò ſpectat ad ſecundam conditionem, 8
dubium eſt inter Doctores, an liber debeat hæreſim continere, & de Religione tractare coniunctim: an verò ſufficiat alterutrum diſiunctim. Et quidem certum eſt ſufficere, quod ſolùm hæreſim contineat, quia tota prohibitionis ratio, quæ eſt vitare, ne fideles ex lectione inficiantur, reperitur in libro, qui hæreſim continet. Tum quia eo ipſo, quod liber hæreſim continet, aliquo modo de Religione tractat. Vnde ſolùm difficultas inter Doctores eſt, an ſufficiat, quod liber ſolùm de Religione tractet, licet hæreſim non contineat.

Et quidem, quamuis nonnulli, quos ſequitur Say- 9
rus *lib. 3. de cenſur. cap. 5. num. 12.* ſufficere negent ex eo, quia ſi liber hæreſim non continet, ceſſat prohibitionis ratio; cùm tunc non adſit periculum, quod legens ex lectione inficiatur, ſeu in hæreſim labatur. Affirmant tamen præter alios, quos ſupra citabam, & ſequebar, Farinacius *de hæreſi quæſt. 80. num. 32.* Fagundez *præcept. 1. Decalog. lib. 1. capit. 14. num. 5.* Trullench. *lib. 1. in Decalog. cap. 13. dub. 9. §. 5. num. 9.* Duardus *in Bullam Cœn. lib. 2. canon. 2. q. 40. num. 2.* Pueron. *in Bull. Cœn. cap. 2. §. ac eorumdem. lib. 5. n. 184.* & Rocafull. *3. part. Praxis, lib. 3. cap. 8.* Quia canon loquitur diſiunctim: Ergo vt locum habeat, ſatis eſt, quod alterutrum, ſeu pars altera verificetur, vti ſupra dicebam.

Temperarem autem nunc hanc poſteriorem noſtram ſententiam, vt procedat, & canon quoad libros de Religione tractantes, tantùm locum habeat quando libri de Religione tractant hæretico modo, id eſt, cum aliquo influxu hæreſis in tractationem, ſcilicet cum aliqua proportione, & relatione ad hæreſim, ſeu aliquo modo diſponendo ad hæreſim: Quia licet in canone tractare de Religione ſtet diſiunctim, accipi tamen debet iuxta ſubiectam materiam, ſicque de libris de Religione tractantibus, qui ſint hæreticorum, quatenus hæreticorum, atque adeò cum aliquo influxu hæreſis in tractationem, modo quo iam ſupra dicebam, cùm verba accipiantur iuxta qualitatem perſonæ ad quam referuntur, *leg. ex militari, ff. de teſtament. milit. & leg. plenum, §. equitij, ff. de vſu, & habitation.* & notant Fuſar. *de ſubſtit. quæſt. 339. num. 32.* Manigil. *de imput. quæſt. 226. num. 8.* & Caſtill. *lib. 5. controu. part. 2. cap. 84. n. 6.*

Confirmatur, quia ſic eſt periculum infectionis in 10
eo qui legit.

Confirmatur ſecundò, quia ſic colligitur ex Indicis regula tertia, vbi Annotationes in ſacram Scripturam, cuiuſcumque Authoris ſint, expunctis locis ſuſpectis, permittuntur. Et ex regula octaua, vbi libri, quorum argumentum principale bonum eſt, in quibus tamen obiter, ſeu incidenter aliqua quæ ad hæreſim, impietatem, diuinationem, vel ſuperſtitionem ſpectant, inſerta ſunt, à Catholicis Theologis generalis Inquiſitionis authoritate expurgati concedi poſſunt. Quapropter ſi liber de Religione catholicè tractans ab hæretico edatur, non videtur ſub præſenti canone comprehendi.

Neque dicas, quod prohibeatur in odium Autho- 11
ris, quia hæreticorum libri qui de Religione non tractant, approbati conceduntur ex eiuſdem Indicis regula ſecunda.

Circa continentes hæreſes etiam difficultas eſt in- 12
ter Doctores, an vt locum habeat excommunicatio prædicta bullaris, ſufficiat ſi liber obiter, ſeu incidenter vnam, vel alteram hæreſim contineat.

Et quidem, quamuis negent Graffius, Sayrus, & Souſa, quos ſupra citabam, quatenus expreſsè aiunt, non ſufficere, quod liber obiter vnam, vel alteram hæreſim contineat, ſed requiri quod ex profeſſo tractet: Affirmant tamen præter alios Doctores, quos ſupra ſequebar, Duardus *in Bull. Cœn. lib. 1. canon. 1. quæſt. 39. num. 2.* Bonacina *de cenſur. in particul. diſput. 2. quæſt. 5. punct. 4. num. 9.* Filliuc. *tract. 12. num. 204.* Fagundez *præcept. 1. Decal. lib. 1. cap. 14. n. 15.* Granad. *2. 2. tract. 15. diſput.*

diſp. 10. *circa finem*, Ouied. *controu.* 12. *n.* 7. Petr. Hurtad. *diſput.* 76. *de fide* §. 29. Tambur. *lib.* 2. *in Decal. c.* 1. §. 7. *n.* 7. Leand. *de cenſur. tract.* 3. *diſp.* 1. *q.* 39. Trull. *lib.* 1. *in Decalog. c.* 3. *dub.* 9. §. 5. *n.* 19. Rocaſt. *part.* 3. *prax. lib.* 3. *c.* 8. Quia ſicuti dicebam, eo ipſo, quod li-
13 ber obiter vnam hæreſim continet, valet dici, quod hæreſim contineat. Accedit, quod cùm lex ſit generalis, generaliter (præſertim in fauorem fidei) accipi debet, *l.* 1. §. *generaliter. ff. de leg. præſt.* Accedit etiam, quod neque Canon dicit libros tractantes de hæreſi, ſicuti dicit tractantes de Religione, ſed continētes hæreſim.

14 Conciliarem autem nunc has duas ſentētias, dicendo, quod excommunicatio Bullaris prædicta locū habeat, ſi liber hæreſim contineat, non quocumque modo, ſed modo ſolùm doctrinali, ita vt hereſim, quam continet, rationibus probet: ſicque canon procedat ſolùm de libris hæreſim hoc modo continentibus, ſiue ex profeſſo, ſiue per digreſſionem, obiter, vel incidenter; quia ſi liber hæreſim non contineat modo doctrinali, rationibus ſcilicet illam probando, vim non habet ad inficiendum, & trahendum legentis aſſenſum. Ergo ceſſat prohibitionis ratio, ſicuti conſtat in libris, qui continent cathalogum hæreſum abſque impugnatione; cùm ij prohibiti minimè ſint, eo quod non tendunt ad docendum hæreſim: Tum quia, ſi liber hæreſim non continet modo doctrinali, non videtur, quod hæreſim contineat, niſi modo materiali: ſiquidem continentia libri, vt ſit continentia vera, & formalis, debet eſſe iuxta naturam libri; ergo, cùm liber ordinetur ad communicandum aliis, quæ continet, ea ſolùm continere dicitur, quæ legētibus cōmunicare poteſt, ſicque ea ſolùm, quæ cōtinet modo doctrinali, dum agitur de doctrinalibus.

15 Circa ſcholia hæreticorum ad libros Catholicorum, communiter vti ſuprà dicebam, Doctores docent, quod ea, etiamſi ſint maior pars libri, & hæreſim contineant, vel ex profeſſo de Religione tractent; ſub prohibitione Bullæ Cœnæ non comprehendantur; quia iuxta communem modum loquendi liber cum ſcholiis, etiamſi ſint maior pars libri, nō denominatur ab Authore ſcholiorum, cùm hæc ſint acceſſoria materiæ; ſed ab Authore, qui primò compoſuit librum: cùm licèt v.g. commentaria Caietani excedant ſummam S. Thomæ, non tamen dicatur liber Caietani, ſed S. Thomæ: ſed canon Bullæ Cœnæ loquitur ſolū de libris hæreticorū: Ergo.

At quia, ſi hoc haberet locum, poſſent ſine cenſura Bullæ Cœnæ legi commentaria hæreticorum in ſacram Scripturam, etiam ſi quamplurimas continerēt hæreſes, ex eadem ſcriptura confirmatas, quod videtur abſurdū, ideò ſatis etiam probabiliter Alterius *de cenſur. in explicat. canon.* 1. *Bulla Cœnæ lib.* 5. *diſp.* 2. *cap.* 6. *dub.* 1. & Suarez *de fide diſput.* 10. *ſect.* 2. *n.* 13. docent, ſcholia hæreticorum, ſaltem ſi ſint maior pars libri, quotieſcumque hæreſim continent, vel ex profeſſo de Religione tractant, ſub canone Bullæ Cœnæ comprehendi: Quod (prætterquam ſæpè, vti ſuprà etiam dicebam, denominatio ſitā parte libri maiori) vlteriùs probari poſſet ex eo, quia quando in Bulla Cœnæ ponitur excommunicatio contra legentes libros hæreticorum, ly geni-
16 tiuum *Hæreticorum*, non tam importat denominationem, quàm perſonalitatem Scriptoris: cùm genitiuum de ſui natura importet perſonalitatem, *cap. ſi gratiosè, de reſcript. in* 6. vbi Gloſſa *verb. ſuæ*, Ioan. Andr. *n.* 5. Geminian, *n.* 12. Franch. *n.* 7. & Rota *deciſ.* 19. *num.* 7. *part.* 3. *Recent.* ſicque canon Bullæ Cœnæ procedit de libris, qui referuntur ad perſonas hæreticorum, tanquam ad Authores, ſeu ſcriptores; At liber conſtans ex ſcholiis hæretici, ſaltem ſi ſint maior pars libri, quoad hæc, tanquam ad Authorem, ſeu ſcriptorem refertur ad hæreticum: Ergo ? &c.

17 Cæterum, ſi liber ſit Authoris hæretici, commentaria autem ſint Authoris Catholici, tunc ſimpliciter cōmentaria, ſicut & liber, ſub prohibitione Bullæ Cœnæ continentur, Doctores, quos citabam ſuprà, & ſequitur etiam Ouiedus 1. 2. *controu.* 12. *n.* 9. quia ſemper textus eſt liber Authoris hæretici, & cōtinet adæquatam prohibitionis rationem, ob quam ſecundum ſe ipſam ſeorſim prohiberetur: & multo magis, ſi in commentariis hæreſis explicaretur: Quod ſi ea nihil hæreticum continerent, adhuc ratione Textus liber idem prohiberetur. Vide, quæ dicebam ſuprà *in Dubit. Corollar.* 2.

Ex quibus ſequitur, quod ſi quis Catholici librū, in 18
quo hæreſes vel referantur hiſtoricè, vel inſerantur cum ſuis explicationibus, & argumentis ad impugnandum, legeret, etiam eo animo, vt doctrinam hæreticorum ſciret, quamuis ſi ex hac lectione periculum inferioris ſibi timeret, peccaret mortaliter, cùm ſciens tali periculo ſe exponat: non tamen incurreret excommunicationem Bullæ Cœnæ, vel aliquam aliam, Nauarr. *in ſumma cap.* 27. *n.* 36. Azor. *part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 16. *q.* 2. Suar. *tom.* 1. *de cenſur. diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 10. Alterius *de cenſur. lib.* 5. *diſput.* 2. *cap.* 6. *dub.* 1. Fagundez *precept.* 1. *Decalog. lib.* 1. *cap.* 14. *n.* 6 Coninch. *de fide diſp.* 18. *dub.* 51. *n.* 177. Filuccius *tom.* 1. *tract.* 15. *cap.* 2. *q.* 8. *num.* 4. Duard. *in Bull. Cœn. lib.* 2. *canon.* 1. *q.* 43. *n.* 5. Souſa *in Bull. Cœn. cap.* 12. *diſp.* 13. *n.* 7. Sanchez *lib.* 2. *mora. cap.* 10. *n.* 23. Reginald. *in Praxi for. Pœnit. lib.* 9. *n.* 243. Vgolin. *de cenſur. reſeru. part.* 2. *cap.* 1. *verb. ac eorum libros*, Trullench. *lib.* 1. *in Decalog. cap.* 3. *dub.* 9. §. 5. *n.* 15. Bonacin. *de cenſur. in particular diſput.* 1. *q.* 2. *punct.* 4. *n.* 21. & Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſp.* 1. *q.* 47. Quia non verificatur in ipſo diſpoſitio Bullæ Cœnæ, cùm non legat librum hæretici, ſed Catholici: Idque etiam, ſi legat illum, animo imbibendi hæreſes, quæ in tali libro traduntur: quia per excommunicationem Bullæ Cœnæ, vel quamcumque aliam, non punitur affectus, ſciendi ſcilicet, vel etiā imbibendi hæreſes, ſed effectus, factū ſcilicet ipſum legendi libros hæreticorum. Vide quæ dicam infrà *dubit.* 44.

Quid autem dicendum ſit de libris compilatis ab hæretico, ſi bi contineant paſſim, vel tractent ex profeſſo de Religione?

Reſpondent quidam cum Duardo *lib.* 2. *in Bull. Cœn.* 19
can. 1. *q.* 45. *n.* 6 *& ſeqq.* non cōprehendi eos ſub excommunicatione Bullæ Cœnæ, niſi in compilatione insereretur aliqua materia alicuius Authoris hæretici, quæ contineret hæreſim, vel ex profeſſo tractaret de Religione; quia compilatio non eſt liber hæretici, ſed illorum Authorum, ex quibus fit compilatio. Tum quia compilatio non eſt proprie liber, ſed volumen quoddam continens plures libros.

At minùs rectè, quia hoc non tollit, quin ſit propriè 20
liber, ſicut propriè liber eſt ſacra ſcriptura, quamuis contineat libros plurium Authorum: Reſponſio igitur iſtorum Doctorum cum Duardo vbi ſuprà, locū habet, ſi compilator nihil inſerat de ſuo; quia tunc liber cenſendus erit iuxta qualitatem Collectorum. At ſi ponat quid de ſuo, in quo hæreſes modo doctrinali tradat, vel ex profeſſo de Religione tractet, ex aliorum ſententiis, ſcilicet opus ſuum cum influxu aliquo hæreſis, ſeu cū relatione aliqua ad hęreſim; Tunc qui legit, incurret excommunicationem Bullæ Cœnæ: Cùm ſit eadem ratio, ac ſi tota materia eſſet ab ipſo hæretico compoſita, ſeu conflata: quamuis, ſi pauca inſerat de ſuo, & hæc indigeant expurgatione, expurgatione præmiſſa, concedantur, ſicque multo magis, ſi non indigeant, iuxta Iudicis regulam quintam. Ideoque locum tunc non habebit præſens excommunicatio Bullæ Cœnæ.

Circa Catholicorum libros, in quibus ſunt hæreſes, quantumuis damnatæ, quas tamen ignoranter tradiderunt Authores, atque adeò ſolùm materialiter fuerint hæretici; docēt Nauarr. *in ſumma cap.* 27. *n.* 36. Rodor. *in Bull. Cruciat.* § 9. *n.* 78. Fagund. *lib.* 1. *in Decal. c.* 14. *n.* 6. Vgol. *de cenſur. Pap. reſer. part.* 2. *c.* 1. *verb. ac eorūd.* §. 1. *n.* 2. Duard. *in Bull. Cœn. lib.* 2. *can.* 1. *q.* 35. *n.* 4. Azor. *part.* 1. *lib.* 8. *c.* 16. *q.* 2. Suar. *de fide diſp.* 20. *ſect.* 1. *n.* 10. & Bonac. *de cenſ. in partic. diſp.* 1. *q.* 2. *n.* 21. *verſ.* 5. legentem tales libros non incurrere excommunicationem Bullæ Cœnæ; quia in ipſo non verificatur diſpoſitio Bullæ Cœnæ, cùm non legat libros hæretici.

Quod, vt notant Souſa in Bull. Cœn. cap. 12. diſp. 13. n. 11. Ouied. 2.1. contron. 12. n. 5. Bonacio. loc. ſuprà cit. & Leandet de cenſur. tract. 3. diſput. 1. q. 48. locum etiam habet, ſi Author libri incidat poſtea in hæreſim, ob eamdem rationem, ſcilicet, quia adhuc non eſt liber hæretici, eo quod Author non eſſet hæreticus, quando illum ſcripſit, cùm in tãtum liber dicatur Authoris hæretici, in quantum originẽ habet ab Authore hæretico.

22 Circa conditionem ſcientiæ, quæ requiritur ad contrahendam excommunicationem Bullæ Cœnæ; aduertere, quod talis ſcientia debeat eſſe non ſolùm de materia libri (ſcilicet quod liber contineat hæreſim, vel tractet de Religione) ſed etiam quod Author ſit hæreticus; quia ſicuti hæ duæ conditiones requiruntur ex parte libri, ſic etiã requirũtur ex parte ſcientiæ, ad hoc vt ſcienter legens librum contraueniat prohibitioni, & incurrat excommunicationẽ Bullæ Cœnæ, Vgol. part. 1. de cenſur. Pap. a reſeru. verb. ac eorundem libros, §. 1. n. 1. Fagundez precept. 1. Decalog. lib. 1. cap. 14. n. 21. Sanchez lib. 2. mor. cap. 10. n. 39. Duard. in Bull. Cœn. lib. 2. moral. cap. 10. n. 39. Duard. in Bull. Cœn. lib. 2. canon. 1. q. 36. num. 3. Souſa diſput. 31. n. 8. & alij paſſim.

23 Hinc fit, quod quælibet ignorantia (etiam craſſa, & affectata) excuſet tunc ab excommunicatione, licèt non ſemper excuſet à peccato. Fagundez precept. 1. decalog. lib. 1. cap. 14. n. 10. Anguian. de legib. lib. 4. contron. 4. n. 10. Merolla diſput. 1. cap. 2. dub 6. num 232. Sanch. lib. 2. moral. cap. 10. n. 38. Duard. in Bull. Cœn. lib. 2. can. 1. q. 36. n. 3. Suarez diſput. 20. de fide ſect. 2. n. 7. Hurtadus diſput. 10. de cenſur. difficult. 12 Ouied. 2.1. contron. 11. n. 45. Bonacina diſput. 1. de cenſur. in particul. q. 2. punct. 4. n. 9. Pellizzar. tom. 2. tract. 5. cap 6. n. 15. Diana par. 1. tract. 6. reſol. 7. & Tamburin. lib. 2. in decalog. cap. 1. §. 7. n. 27. Quia quando lex loquitur de facientibus aliquid ſcienter, procedit de iis, qui id faciunt, excluſa quæcumque ignorantia: Ergo quælibet ignorantia, quæcumque illa fuerit, excuſat, iuxta ea quæ dicam infrà dubit. 38. circa finem, & dubit. 46. petit. 11. cùm verificari non poſſit, quod quis faciat aliquid ſcienter, ſi adſit quæcumque ignorantia.

24 Quamuis, ſi interueniat notabilis temeritas, locum habeat tunc excommunicatio; quia notabilis temeritas comparatur ſcientiæ: Doctores quos ſuprà citabam, præſertim Fagundez, Sanchez & Tamburinus: Non tamen videtur adeſſe notabilis temeritas, niſi adſit ſcientia, vel ſaltem cognitio ex teſtimonio alicuius viri fide digni.

25 Hinc etiam fit, quod ſtante ſcientia & ſecluſa quacumque ignorantia, locum habeat excommunicatio contra ſcienter legentem libros prohibitos, etiamſi legat abſque praua intentione, ſed ſolùm ex curioſitate, quinimmò etiam ex bono fine; Vgolin. part. 1. de cenſur. Papa reſeruat. part. 2. verb. ac eorundem libros, in principio, Tolet. lib. 2. in expoſit. Bullæ Cœnæ, excommunicatio 5. n. 24. Fagundez precept. 1. Decalog. lib. 1. cap. 13. n. 22. Sanchez lib. 2. moral. cap. 10. n. 4. Trullench. lib. 1. in Decalogum cap. 3. dub. 9. §. 5. n. 21. Roccaful part. 3. Praxis lib 3. cap. 8. dub. 5. & alij communiter, quia prohibitio legis non reſpicit finem legentis, ſed ipſam lectionem, quam prohibet, tanquam periculoſam: ergò cùm finis legentis, tametſi bonus, non tollat è lectione, quod non ſit periculoſa, neque tollet à lectione, quod non ſit prohibita.

DVBITATIO XXXVII.

An ſub prohibitione Bullæ Cœnæ prohibentis, libros ſcienter legi, retineri, vel imprimi, &c. contineantur breues annotationes, vel quæcumque alia breuis ſcriptura, vt Oratio, Concio, Quæſtio, Epiſtola, Lectio, vel Diſputatio, &c.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura quæcumque breuis, annotationes, vt oratio, concio, quæſtio, epiſtola, lectio, vel diſputatio, non continentur ſub prohibitione Bullæ Cœnæ prohibentis libros legi, retineri, vel imprimi.*

2 *Scriptura ſupradicta breues nomine libri propriè, & vſitatè comprehendi non ſolent; At verba legis pœnalis strictè & propriè deſumenda ſunt.*

3 *Lex Bullæ Cœnæ prohibens, licet ſit in fauorem fidei: Tamen quia ipſius immediata materia non fauorem, ſed grauamen continet, ſcilicet priuare Catholicum etiam in fide firmum lectione, vel impreſſione librorum hæreticorum, & ſub graui pœna, odioſa, & pœnalis reputari debet, non autem fauorabilis.*

4 *Lex Bullæ non videtur extendenda vltra proprietatem verborum, eſto ſit fauorabilis.*

5 *Liber, ſeu tractatus diutius permanet, & magis euulgatur, & præterea facilius hæreſes inuoluit, quæ difficilius cognoſcantur.*

6 *Annotationes, lectiones, diſputationes, conciones, & alia ſimilia, necnon tractatus pertinentes ad deuotionem, & quietationem conſcientiarum, ſtimulationes fratrum, & cætera huiuſmodi, quæ ſibi inuicem communicant fratres, modo communicent ad effectum imprimendi, declarantur prohibita per interpretes ſac. Concilij Tridentini, quod innouat Decretum Concilij Lateranenſis ſub Leone Decimo, non autem ex Bulla Cœnæ.*

7 *Scripturæ breues prædicta dicuntur poſſe eſſe pars libri, ſed quia neque ſunt, neque vnquam fuerunt, ideo nunquam ſunt prohibita prohibitione iſta Bullæ Cœnæ: Secus de præfatione, quæ de facto cum aliis partibus librum prohibitum compoſuit; quia prohibito libro, & partes prohibitæ manent.*

8 *Legens proemium dumtaxat, vel epiſtolam ad lectorem, vel annexum indicem ſufficiente quantitate incurrit excommunicationem, cum ſint hæ partes libri, & proemium, & epiſtola ad lectores declaret mentem Authoris, &c.*

9 *Quantitas, quæ conſtituit librum, cum determinata non ſit, incurret in cenſuram qui legit librum decem folia continentem, &c. At ſecus eſt, ſi ſit ſcriptura breuis.*

10 *Scripturæ omnes huiuſmodi breues attenta prohibitione Expurgatorij Romani edita ex Decreto Tridentini Concilij, & attenta prohibitione Expurgatorij Hiſpani, ſi ſint ab hæreticis compoſita, quamuis errorem non contineant, prohibita ſunt ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda, quouſque examinata, & approbata fuerint.*

1 RESPONDETVR negatiuè; atque ita ex probabili ſententia Doctorum tenent Sanch. lib. 2. moral cap. 16. n. 29. Bonac. de cenſur. diſp. 2. q. 5. punct. 4. n. 18. Portell. in addition ad dub. regular. verb. libri prohibiti, num. 7. Souſa in expoſit. Bullæ Cœnæ lib. 2. can. 1. quæſt. 55. n. 21. Hurtad. diſput. 10. de cenſur. difficult. 12. Fagundez precept. 1. Decalog. lib. 1. cap. 14. n. 11. Ouied. 2.2. contron. 12. n. 12. Leandet part. 4. tract. 5. diſp. 1. q. 44. Tamburin. lib. 2. in Decalog. cap. 1. §. 7. n. 10. & Duard. in Bull. Cœnæ lib. 2. in canon. 1. q. 44. n. 6.

Quamuis contrarium probabiliter etiam tenent Suarez de fide diſp. 20. ſect. 2. n. 10. Vgolin. tract. de cenſur. 1. part. in gloſſa, ac eorundem libros, num. 2. Megala in 3. part. lib. 3. cap. 1. n. 55. Farin. de hæreſ. q. 180. n. 30. Granat. 2.3. contron. 15. diſput. 10. n. 7. Trullench. lib. 1. Decalog. c. 3. dub. 9. §. 5. n. 16. Naldus verb. Bulla Cœnæ, num. 8. & Roccaful. part. 3. lib. 3. cap. 2. dub. 1. ex eo, quia liber paruus etiã eſt liber, argum. l. ſcaphã nauis. de euict. Et in hoc canone Bullæ Cœnæ nomen libri nõ

ſignificat

ſignificat libri materialitatem, quatenus ſcilicet continet pluria ſolia complicata, ſed formalitatem, quatenus ſcilicet continet doctrinam, & aliquid legendum. Quod ſaluatur, ſiue ſint Epiſtolæ, ſiue conciones, ſiue folia, ſiue quid aliud ſimile: Et in his quoque militat ratio legis, quæ eſt prouidere, ne ex lectione Fideles inficiantur, & hæreſes propagentur. Et lex cum ſit fauorabilis, non autem pœnalis: nam primò, & per ſe intendit fauorem fidei, & fidelium ad eos præſeruandos in fide, non autem pœnam, niſi ſolum in ſubſidium ſuimetipſius legis prohibentis; extendi debet ad extenſionem rationis; *cap. cum dilecta, de confir. vtil. vel inutil. & l. Adigere. §. quamuis, ff. de iurepatron.*

2 Probatur tamen noſtra reſponſio; quia ſupradictæ breues ſcripturæ nomine libri propriè, & vſitatè comprehendi non ſolent, ac verba legis pœnalis (qualis eſt iſta ex mox inſrà dicendis) ſtrictè, ac propriè deſumenda ſunt, *cap. odia, de regul. iur. in 6. l. cum quidam, ff. de liber. & poſthum. l. conſtitutionibus, ff. ad municip. & l. 3. §. hac verba, ff. de negot. geſtis.* Tum quia ratio diſparitatis afferri poteſt, quod in libro, ſeu tractatu maius periculum inuenitur; cum liber, ſeu tractatus latiùs diffundi, ac diutiùs conſeruari ſoleat; & cum præterea in ipſo faciliùs hæreſes contexantur, difficiliuſque cognoſcantur.

3 Obiicies: Hæc lex Bullæ Cœnæ prohibens, cum ſit in fauorem fidei, & defenſionem Catholicorum, non eſt lex odioſa, ſed fauorabilis; Ergo debet extendi, & non limitari ad librum.

Reſpondetur; Nego antecedens, quia licet ſit in fauorem fidei, & defenſionem Catholicorum, tamen quia ipſius immediata materia non fauorem, ſed grauamen continet, ſcilicet priuare Catholicum, etiam in fide firmum, lectione, vel impreſſione librorum hæreticorum, & ſub graui pœna; odioſa, & pœnalis reputari debet, non autem fauorabilis. Aliàs omnis lex pœnalis, qua improbi homines puniuntur, cum ſit ad bonum Reipublicæ, & defenſionem innocentum, fauorabilis eſſet.

4 Reſpondetur ſecundò: Tranſeat antecedens, & ſic eſto ſit fauorabilis, nego tamen conſequentiam; quia adhuc non videtur extendenda vltra proprietatem verborum; ſub nomine autem libri, ſeu tractatus hæ breues ſcripturæ non continentur.

Inſtabis: In his breuibus ſcripturis eſt eadem ratio, & periculum peruerſionis: Ergo.

5 Reſpondetur: Nego antecedens, quia liber, ſeu tractatus diutiùs permanet, & magis euulgatur; & præterea faciliùs hæreſes inuoluit, quæ difficiliùs cognoſcantur. Accedit quod, eſto militet eadem ratio, non comprehenduntur ſub his verbis legis, vt mox ſuprà dicebam.

Vrgebis. Congregatio Concilij Tridentini, declarans decretum de editione librorum latum *ſeſſ. 4.* ait, comprehendere ſub illo Decreto Annotationes, Lectiones, Diſputationes, Conciones, & alia ſimilia, necnon Tractatus pertinentes ad deuotionem, & quietationem conſcientiarum, ſtimulationes fratrum, & cætera huiuſmodi, quæ ſibi inuicem communicant fratres, modo communicent ad effectum imprimendi, vt videre eſt apud Roderiq. *quæſt. regular. tom. 2. q. 104. art. 1. in fine,* & Barboſ. *de poteſt. Epiſcop. 3. part. allegat. 90. in fine*: Ergo.

6 Reſpondetur: Concedo antecedens, nempè ſub illo Decreto Concilij Tridentini comprehendi Annotationes, Lectiones, Diſputationes, & ſimiles breues ſcripturas, ex eo, quod illud Decretum ſit explicatio, & renouatio Decreti Concilij Lateranenſis ſub Leone X. vbi expreſsè ait; *Nullus librum aliquem, ſeu aliquam quamcumque ſcripturam, tam in vrbe noſtra, quàm in aliis quibuſuis ciuitatibus, ſeu diœceſibus imprimere, ſeu imprimi facere præſumat, niſi prius in vrbe per Vicarium noſtrum, &c.* Quare non eſt mirum, quod tales breues ſcripturæ comprehendantur; quia Concilium Lateranenſe dixit quamcumque ſcripturam: Vnde potiùs retorquetur contra aduerſarios Argumentum, quod è contra hic nomine libri ſub prohibitione Bullæ Cœnæ hæ paruæ ſcripturæ non contineantur. Accedit, quod ſi ſub nomine libri dictæ paruæ ſcripturæ continerentur, non liceret eos publicare ſine nomine Authoris ſubſcripti, vt Concilium expoſtulauit. Ac communis vſus obtinuit, vt hæ ſine nomine Authoris communicentur, vt præter alios teſtatur Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 17. q. 4. in fine*, ergo. Quod autem hæ ſine approbatione imprimi & cõmunicari non poſſint, non eſt, quia ſub nomine libri continentur; ſed quia continentur ſub nomine cuiuſcumque ſcripturæ, quæ imprimi, & publicari non poteſt abſque approbatione ex ſupradicto Concilio Lateranẽſi, & tradit Azor. *loc. ſupra cit. q. 2.* qua de re tamẽ vide quæ dicã infrà *dub. 46. per. 17.*

Reurgebis: Hæ omnes breues ſcripturæ poſſunt eſſe pars libri, ſaltem aptitudine, ſeu in potentia; Ergo hoc ſufficit, vt ſub prohibitione libri comprehendantur. Antecedens patet. Conſequentia probatur, quia quælibet pars libri hæretici, licet minima ſit & diuiſa ab aliis partibus, ſub prohibitionem cadit; vt v. g. præfatio, vel Epiſtola, &c. Sed hoc non alia ratione, niſi quia prohibito libro, omnes partes, quæ fuerunt illius libri, quantumcumque diuidantur, prohibitæ manent: Ergo etiam prohibitæ manere debent partes libri, quæ poſſunt eſſe vel ſunt in potentia pars libri.

Reſpondetur: Concedo, has omnes breues ſcripturas poſſe eſſe partem libri, ſed quia nec ſunt, nec vnquam fuerunt, ideò nunquam actu ſunt prohibitæ iſta prohibitione Bullæ Cœnæ; ſed ſolum in potentia, ſcilicet potuerant prohiberi, ſicque potius retorquetur Argumentum. Secus de Præfatione, &c. quæ de facto cum aliis partibus librum prohibitum compoſuit; quia prohibito libro, etiam quæ ſunt partes, actu prohibitæ manent. Vnde dixit Vgolinus. *loc. ſuprà cit.* Portell. *in dub. regular. verb. libri, in addition. n. 5.* Fagundez, *præcept. 1. decalog. lib. 1. cap. 14. n. 12.* & Sanch. *cit. c. 10. n. 30.* te incurrere excommunicationem, etſi præfationem, vel proœmium duntaxat, vel Epiſtolam ad Lectorem, vel annexum indicem ſufficiente quantitate legas, cum hæc ſint actu partes libri. Et præterea præfatio, vel proœmium, atque Epiſtola ad Lectorem, mentem Authoris, & ſimul ea, quæ in toto libro tractanda ſunt, explanent, Index verò ſummam rerum in libro contentarum & præcipuè notandarum complectatur.

Quod quidem mihi certum eſt, ſi contineant hæreſim, vel ex profeſſo de Religione tractent: At dubito, ſi non contineant hæreſim, nec ex profeſſo de Religione tractent; quia non ſunt propriè libri pars formaliter: cùm ſint præparatoria quædam ad librum, & extra Argumentum, ſeu Tractatum libri; ſed ſolùm dici poſſunt libri pars materialiter, quatenus ſcilicet ſunt quædam folia libri.

Obiicies ſecundò: Non eſt ſignata quantitas, quæ ad conſtituendum librum requiratur; ergo Diſputatio, Concio, Quæſtio, vel Annotatio, quæ decem ſolia contineat, liber dici poterit.

Reſp. Tranſeat totũ, at ſecus, ſi ſit ſcriptura breuior.

Obiicies tertiò: Nomen libri hic, gratia frequentioris vſus videtur appoſitum, non quia partes, ex quibus liber componitur, excludantur: ita vt Bulla Cœnæ idcirco mentionem facere libri videatur, quia hæreſes frequentius libris comprehendi, ac propagari ſolent: At cùm legiſlator vnius ex pluribus mentionem facit propter frequentiorem illius vſus, non ideo alia excluſiſſe putari debet, ſed ſpeciem præcipuam pro genere poſuiſſe: Ergo.

Reſp. Nego gratia frequentioris vſus, nomen libri hic fuiſſe appoſitum, ſed quia in libro maius periculum inuenitur ex rationibus, quas ſuprà adducebam.

Cæterum, ſi attẽdatur prohibitio Expurgatorij Romani editi ex Decreto Tridẽtini Concilij, vel attendatur prohibitio Expurgatorij Hiſpani, iſtæ omnes breues ſcri-

ſcripturæ, ſi ſint ab hæreticis compoſitæ, quamuis errorem non contineant, prohibitæ ſunt ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, quouſque examinatæ & approbatæ fuerint.

DVBITATIO XXXVIII.

Quænam actiones circa ſupradictos libros prohibitæ ſint in Bulla Cœnæ, aliiſque decretis Pontificiis?

SVMMARIVM.

1 *Prohibitæ ſunt in Bulla Cœnæ, aliiſque Decretis Pontificiis hæ actiones circa prædicta, videlicet lectio, retentio, impreſſio, defenſio, venditio, emptio, aſportatio, diuulgatio, & ſimiles.*

2 *Excommunicatio ob iſtas actiones non incurritur, niſi ſcienter fiant, quia ita ſtatuitur in ſupradictis Decretis Pontificiis. Unde ignorantia prohibitionis, vel cenſuræ excuſat à pœna.*

3 *Amplia, quod excuſat etiam ignorantia craſſa, & affectata, modo non ſit ingens temeritas, quia laborans ignorantia etiam craſſa, affectata, modo non ſit ingens temeritas, adhuc ſcire dici non poteſt; ſi tamen adſit ingens temeritas iam adeſt ſcientia, quia iſta non eſt ſine graui ſuſpicione malitiæ.*

4 *Excuſat etiam metus cadens in conſtantem virum, vel proportionaliter in conſtantem fœminam.*

5 *Legentes, retinentes, imprimentes, vel defendentes librum hæretici, ſi ignorent librum illum eſſe compoſitum ab hæretico, excuſantur ab excommunicatione.*

6 *Amplia in hoc caſu excuſare etiam ignorantiam craſſam, & culpam latam ſecundum Suarez, quia in Bulla Cœnæ dicitur quod ſcienter hæc fiant.*

1 RESPONDETVR: Prohibitæ ſunt lectio, retentio, impreſſio, defenſio, venditio, emptio, aſportatio, diuulgatio, & ſimiles actiones. Patet ex contextibus.

2 Aduertere tamen, quod ob iſtas actiones non incurritur excommunicatio, niſi ſcienter fiant, quia iſta ſtatuitur in ſupradictis Decretis Pontificiis. Vnde ſi detur ignorantia prohibitionis, vel cenſuræ excuſat à pœna; Doctores communiter, quos citat, & ſequitur Farinac. *de hæreſ. q. 180. num. 44.* Suarez *de fide diſp. 20. ſect. 2. n. 17. &* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 10. n. 38. & lib. 9. de matrimon. diſput. 32. n. 36. & 39.*

3 Aduerte ſecundò, quod excuſat etiam ignorantia craſſa, & affectata (modò non ſit ingens temeritas) quia laborans ignorantia, etiam craſſa, & affectata, adhuc ſcire dici non poteſt. Si tamen adſit ingens temeritas, iam adeſt ſcientia, quia iſta non eſt ſine graui ſuſpicione malitiæ, Sanch. *cit. cap. 10. n. 52.* Bonac. *de cenſur. diſput. 2. q. 5. punct. 4. n. 3.* & alij paſſim.

4 Aduerte tertio, quod excuſat & etiam metus cadens in conſtantem virum, ſicut & proportionaliter metus cadens in conſtantem fœminam, iuxta ea quæ *dicam dubit. ſequenti num. 10. 11. & 12.*

5 Ex dictis igitur ab excommunicatione excuſatur is, qui metum grauem pateretur, & qui legeret, retineret, imprimeret, vel defenderet librum hæretici, ſi ignoraret, librum illum eſſe compoſitum ab hæretico; Doctores quos ſequitur Suarez & Sanchez *vbi ſuprà.* Item Vgolinus in primam clauſulam Bullæ Cœnæ *verſ. Ac eorundem*, Pegna *in Direct. Inquiſit. part. 2. comment. 17. in cap. Nouerit. de ſent. excommun.* Rebuff. *in Prax. benefic. in explicat. eiuſdem Bullæ Cœnæ, num. 1. verb. legentes*, Maſcard. *de probat. lib. 2. concl. 762. n. 7. & 17.* Graff. *lib. 4. deciſ. cap. 18. n. 40.* & Azor *tom. 1. lib. 8. cap. 16. q. 1.* quia talis ignorantia eſt ignorantia facti, quæ excuſat, quando probabilis eſt; *cap. ignorantia, de regul. iur. in 6. cap. Apoſtolicæ, de cleric. excomm. miniſtr. l. Regula, ff. de iur. & fact. ignorant. l. Nec ignorans, Cod. de Donat. & l. Mater decedens, ff. de inofficioſ. teſtam.* & tenet Bartol. *in l. quæ dotis, ff. ſolut. matrim. n. 20.* Natta *lib. 3. conſ. 363. n. 3. & 4.* Oldrad. *conſ. 319. n. 10.* Corneus *lib. 1. conſ. 301. n. 14. & lib. 3. conſ. 144. n. 10.* Pariſ. *lib. 1. conſ. 20. n. 63. & conſ. 100. n. 71. & lib. 1. conſ. 12. n. 72.* & *lib. 3. conſ. 69. n. 6. & conſ. 99. n. 45.* Cephal. *lib. 1. conſ. 29. n. 16.* Soccin. Iunior. *lib. 1. conſ. 59. num. 6.* Ioan. Baptiſta Coſta *de fact. ſcient. & ignorant. inſpect. 85. & 86.* Tuſchus *verb. ignorans, concl. 17. ff. totam*, Lancellot. *de attentat. cap. 1. n. 72.* Gabriel *tit. de regul. iur. concl. 6.* & alij cõmuniter.

6 Quinimmo Suarez, Sanchez, & alij, quos ſuprà citabam putant, quod etiam ignorantia craſſa, & culpa lata in hoc caſu excuſet; quia in Bulla Cœnæ dicitur quod ſcienter hæc fiant: At quando excommunicatur qui fecerit aliquid ſcienter, tunc ab illa excommunicatione excuſatur ob quamlibet ignorantiam, niſi eſſet illa notabiliter craſſa, & lata: ſicuti dicebam, & docet Bartol. *in l. ſi adulterium, in principio n. 11. ff. ad leg. Iul. de adulter.* Ancharan. *in Clement. vnica de conſanguin.* Imola *ibidem n. 4.* Syluester. *verb. ignorantia, q. 8. dicto 4.* Conarruu. *in 4. Decretal. part. 2. cap. 6. §. 8. num. 21. & in cap. alma mater, part. 1. §. 10. n. 17.* Nauarr. *in ſumma cap. 27. n. 121.* & Henriquez *lib. 13. cap. 23.* Vide quæ dicebam ſuprà *dubit. 36. in Appendice circa finem*, & quæ dicam infrà *dubit. 46. petit. 13.*

DVBITATIO XXXIX.

Quid dicendum de Lectione.

SVMMARIVM.

1 *Legens libros hæreticorum licet ſecundùm aliquos Doctores incurrat excommunicationem Bullarem, etiamſi non intelligat, vtpotè ſi legens non intelligat linguam latinam, qua liber eſt conſcriptus: Attamen ſecundum ſaniorem ſententiam non incurrit; quia legere ſine intelligentia ſenſus, eſt tantum legere materialiter, & Bulla prohibet legere formaliter, vltra quod legere, & non intelligere, cum non habeat effectum lectionis, eſt non legere.*

2 *Retinens libros hæreticorum, etiamſi eos non intelligat, incurrit cenſuram ob aliam ſpecialem actionem contrariam ordinationi Eccleſiæ de non conſeruandis dictis libris, quæ non militat in lectione tantum materiali.*

3 *Audiens legentem iſtos libros, licet non fuerit cauſa lectionis, neque induxerit aliquo pacto ad legendũ, probabilius eſt, quod vitet cenſurã, contra nõnullos.*

4 *Leges pœnales extendi non debent vltra propriam ſignificationem verborum, at ſub verbo legentis non comprehenditur audiens legere, tametſi ad legendum legentem induxerit; cum neque inductio ad legendum, neque auditus ſit lectio; ſiquidem legere propriè eſt viſu, & mente ſcripta percurrere.*

5 *Cenſura lata contra facientes non comprehendit mandantes, ſuadentes, vel iubentes, niſi exprimantur.*

6 *Periculum in modo legendi libros per alium non eſt idem, ac in lectione facta per propriam perſonam, contra Suarez; quia audiens non poteſt eſſe ſine Tertio: ſecus autem lectio, &c.*

7 *Lectionem prohibendi ratio non eſt, ne quocunque modo percipiatur doctrina praua, ſed medio ita facili, & ſecreto, qualis eſt lectio.*

8 *Verborum*

8 *Verborum intelligentia, ſeu perceptio licet ſit præcipua pars lectionis, dari tamen non poteſt per viſum proprium ſine perceptione.*

9 *Lectionis auditus impropriè, & metaphoricè dicitur lectio per alium: At in legibus pœnalibus fieri non debet extenſio ad ſenſus improprios, & metaphoricos.*

10 *Famulus de mandato Domini legens, ſi ſenſum verborum percipit, abſque dubio excommunicationem aduerſus legentes latam incurrit, niſi forſan ignorantia, vel periculo damni grauis excuſetur.*

11 *Excipe, niſi in contemptum fidei compulſus id faciat.*

12 *Hæreſis malignus effectus ſi ſequeretur ex eiuſmodi mandato, vel ſuaſione, excommunicatio contraheretur, quatenus illa in hæreticorum fautores decreta eſt.*

13 *Paruitas materiæ excuſat etiam à dicta cenſura, etiamſi quiſque intenderit plura folia libri prohibiti legere, & pœnitentia ductus poſt paucas lineas deſtiterit, contrà aliquos.*

14 *Lectio illa licet ſit peccatum mortale, non eſt tamen mortale ex ratione lectionis exterioris, ſed ex voluntate, à qua orta fuit: At excommunicatio non punit intentionem, ſed illius executionem, in qua executione non eſt materia grauis peccati mortalis.*

15 *Paruitas materiæ extenditur ſecundùm plures Doctores ex maioribus voluminibus, eo quod non videatur in tam breui lectione adeſſe regulariter graue periculum, quamuis diſſentiant alij, vt Suarez, & Bonacina, quod hæc extenſio ſit minima.*

16 *Paruitas materiæ, quæ excuſet à peccato mortali, & à cenſuris datur etiam in lectione prohibitorum, quia datur in aliis rebus, exceptis iis, quæ ſpectant ad virtutes theologales, quia tunc, cum immediatè attingatur Deus, iniuria nequit dici parua, ſicut in iuramento aſſertorio.*

17 *Opinio aſſerentium, quod excommunicationem incurrat is, qui etiam legeret vnam lineam, ſi tamen contineret integram, & perfectam hæreſim, quia tunc infici poſſet lector hæreſi, & peruerti, non probatur, &c.*

18 *Hæretici authoris librum percurrens mente, abſque voce, non euitat cenſuras, quia legere, etiamſi propriè, & non metaphoricè ſumatur, non neceſſariò requirit, quod voce lectio proferatur.*

19 *Hæretici authoris librum legens non ob hæreſim, quam continet, ſed ob curioſitatem, vel ob Doctoris elegantiam, non euitat cenſuras, & etiam ſi dictum librum legat ad impugnandum hæreſim, quia non ſolùm ob periculum peruerſionis, ſed etiam ob alias cauſas lectio librorum hæreticorum prohibetur, contra aliquos Doctores.*

20 *Tenens memoria librum aliquem ab hæretico compoſitum, vel memoriter recitans, euitat cenſuras, quia id non eſt propriè librum legere: Et idem dic de audiente memoriter recitare.*

21 *Hæretici authoris librum legens in ea tantum parte, quæ hæreſim non continet, nec de religione tractat, ſi in notabili quantitate, quæ excedat paruitatem materiæ, non euitat excommunicationem Bullæ Cœnæ, quia vniuerſaliter, & non ſolùm ob periculum peruerſionis, ſed etiam ob alias cauſas huiuſmodè lectio prohibetur.*

22 *Prohibitio de non legendo libros hæreticorum fit non ſolum, ne quis legens huiuſmodi libros incidat in hæreſim, ſed etiam ne ſe exponat periculo incidendi in illam.*

23 *Hæretici Authoris librum legens etiamſi lector ſit iam hæreticus non euitat excommunicationem Bullæ Cœnæ, etiamſi legat librum a ſe compoſitum, vel illum retineat.*

24 *Hæretici Authoris librum legens, etiamſi lector ſit Epiſcopus, Primas, Cardinalis, vel alius Prælatus, non euitat excommunicationem Bullarem.*

25 *Priuilegia conceſſa Epiſcopis, & aliis Prælatis legendi libros hæreticorum, reuocata fuerunt à Iulio III. Paulo IV. & Pio IV.*

26 *Inquiſitores, & Commiſſarij à Sede Apoſtolica pro tempore deputati poſſunt legere, & retinere libros hæreticorum, ſi habeant ſpecialem licentiam, vel à ſummo Pontifice, vel a Congregatione Cardinalium, alias non, cùm priuilegia de dictis libris legendis ſint iam reuocata, & alia eſſe conceſſa, nullibi conſtet: quod eſt probabilius.*

RESPONDETVR, quatenus ſpectat ad legentem, ſed ſenſum verborum non intelligentem, vt ſi liber eſſet Latinus, & legens 1
non intelligeret linguam Latinam, vel non intelligeret materiam, de qua tractatur in libro; licèt Megal. *part. 3. lib. 3. cap. 1. num. 145.* Nald. *in ſumma verb. Bulla Cœnæ, num.* 10. Bonacina *diſp. 1. de cenſuris in particular. quæſt. 2. punct. 4. num.* 13. & alij putent, quod talis legens incurrat excommunicationem Bullæ: moti ex eo, quia legere ſtat ſine intelligentia, *l. 1. §. legi, ff. de his quæ in teſtam. delen.* ibi: *Legi autem ſic accipiendum eſt, non intelligi, ſed oculis proſpici quæ ſcripta ſunt.* Tum ex eo, quia retinens librum, etiamſi illum non intelligat, excommunicationem incurrit ex ſola retinentia libri: Ergò & qui legit librum, etiamſi illum non intelligat, excommunicationem incurret ex ſola lectione libri: Nihilominus oppoſitum, quod tenent Vgolin. *de cenſur. Papæ reſeruat. part. 2. verb. ac eorumdem libros, §. 1. verſ. 5.* Sanch. *lib. 2. moral. cap. 10. n. 51.* Portell. *in addit. ad dub. regul. verb. libri prohibiti, n.* 11. Suarez *de fide diſp. 20. ſect. 2. num.* 18. Filiuccius *tom. 1. tract. 22. cap. 7. num.* 207. Diana *part. 1. tract. 11. reſol.* 36. Duard. *in Bull. Cœnæ lib. 2. canon. 1. quæſt. 47. num.* 5. Souſa *diſp. 13. num* 5. Fagund. *præcept. 1 Decalog. lib. 1. cap. 14. num.* 30. Ouied. *2. 2. controu. 12. num.* 19. Tamburin. *lib. 2. in Decalog. cap. 1. §. 7. n.* 31. Trullench. *lib. 2. in Decalog. cap. 3. dub. 9. §. 3. num.* 2. Roccaful. *part. 3. praxis lib. 3. cap. 8. dub. 7.* & Leander *de cenſuris tract. 3. diſp. 1. q.* 55. eſt multò probabilius.

Probatur, quia legere ſine intelligentia ſenſus eorum quæ leguntur, eſt tantum legere exterius, phyſicè, ſeu materialiter. At in Canone Bullæ Cœnæ prohibetur non hoc legere materialiter, ſed prohibetur legere formaliter, ſcilicet cum intelligentia ſenſus eorum, quæ leguntur, cum non legere materialiter, ſed ſolùm legere formaliter inferat infectionis periculum, & in doctrina cum hæreticis communicationem: quæ ſunt ratio prohibitionis, ne libri tales legantur: Ergo cum in legere materialiter ceſſet ratio prohibitionis, ceſſat etiam in legere materialiter prohibitio; *cap. ratio nulla, de præbend. leg. cum pater, §. dulciſſimis, ff. de legat. 2. & leg. non aliter, ff. de legat.* 3. Non ſic autem ſimiliter in legere formaliter ceſſat ratio prohibitionis, etiam ſi qui legit formaliter, certò putet, ſe non caſurum, quia adhuc dubitare poteſt, ne cadat: Et quia ſic communicans ſaltem cum hæreticis in eorum doctrina, eorum ſcilicet libros legendo.

Confirmatur, quia legere, & non intelligere, cùm non habeat effectum lectionis, eſt non legere: Ergo cùm paria ſint, non fieri, & non ſortiri effectum, *l. 1. §. Nihil, ff. de interrogat. act. & l. ex conſenſu, §. 1. de appellat.* legere, & non ſortiri effectum lectionis, qui eſt lecta percipere, habebitur pro non legere.

Non obſtat textus in contrarium adductus, quia procedit de legere exteriori, phyſico, ſeu materiali, quod dicebam.

Neque obſtat ratio, quod ſcilicet retinens tales li- 2
bros, etiamſi eos non intelligat, incidat in excommunicationem; quia retinere eſt alia ſpecialis actio, quæ tanquam contraria intentioni Eccleſiæ de non con-

ſeruandis, ſed deſtruendis his libris ſub excommunicatione prohibetur ſpecialiter.

Ex his ſequitur, quod qui habet licentiam legendi tales libros, poſſit facere, eos ſibi legi à quocumque, qui ſiue ex eo, quod ſit imperitus materiæ, de qua tractatur in libro (ſicuti ſuprà dicebam) non intelligat.

Petitio Prima.

An euites cenſuras, ſi alium iſtos libros legentem audias?

3 Conueniunt Doctores mox infrà citandi, quod ſi caſu audias legentem, euites cenſuras, quia non influis in actionem veritam, ſed merè paſſiuè te habes, Azor. *part.*1. *lib.*8. *cap.*16. Graff. *part.*1. *deciſion. lib.*4. *cap.*18. *num.*45. Sanchez *lib.*2. *moral. cap.*10. *num.*48. Coninch. *diſp.*18. *de fide dub.*11. *num.*178. Naldus *in ſumma verb. Bulla Cœna, num.*14. Tamburin. *lib.*2. *in Decalog. cap.*1. §. 7. *num.*32. & alij communiter.

Si tamen accedas ad audiendum legentem; quidam vt Suarez *diſput.*20. *de fide ſect.*1. *num.*19. Alterius *de cenſur. tom* 1. *diſp.*2. *lib.*5. *cap.*6. *col.*2. Megal. *in* 3. *part. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 38. Diana *part.*1. *tract.* 11. *reſol.*33. Roccaful. *part.* 3. *Praxis lib.*3. *cap.* 8. §. *de legentibus, dub.*15. & Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſp.*1. *quæſt.*59. volunt, quod non euites cenſuras, quia tunc non merè paſſiuè te habes, ſed quodammodò influis, vt is ſaltem legere perſeueret.

Alij, vt Sayrus *Theſaur. tom.*1. *lib.*3. *cap.*5. *num.*14. *& lib.*3. *de cenſur. cap.*5. *num.*14. Graff. 1. *part. deciſ. lib.*4. *cap.*18. *num.*45. Azor. *tom.*1. *lib.*8. *cap.*16. *quæſt.*4. Alterius *lib.*5. *de cenſur. diſp.* 2. *cap.* 6. *dub.* 2. Leander *part.*4. *tract.*3. *diſp.*1. *quæſt.*58. Roccaful. *part.*3. *Prax. lib.*5. *cap.*8. *de legentibus, dub.*14. Suarez *diſp.*20. *de fide ſect.*2. *num.*19. Megal. 3. *part. lib.*3. *cap.*1. *num.* 38. & Naldus *vbi ſuprà*, diſtinguunt: Si tuo conſilio, iuſſu, vel mandato non es cauſa lectionis, euitas cenſuras, ſecus, ſi aliquo modo legentem induxiſti ad lectionem.

Probant, quia in priori caſu dici non potes propriè legere, etiam per alium; cùm alius non nomine tuo legat, neque lectio illius tibi tribui poſſit. At quandò conſulis, iubes, vel mandas, verè dici potes, legere medio alio. Quod videtur ſufficiens, vt ſub nomine legentis comprehendaris. Præſertim in prohibitione, quæ bonum commune, & fidei defenſionem reſpicit. His tamen non obſtantibus.

Reſpondetur, oppoſitum, quod docent Vgolin. *de caſib. Papæ reſeruat. part.* 2. *verb. Ac eorundem libros*, §.1. *num.*4. Reginald. *lib.*9. *num.*251. Fagund *præcept.*1. *Decalog. lib.*1. *cap.*14. *num.*27. Sanchez *lib.*2. *moral. c.*10. *num.*48. Duard. *in Bull. Cœn. lib.*1. *canon.*1. *quæſt.*48. *n.*5. Bonacina *diſp.*1. *de cenſur. in particular. quæſt.*2. *punct.*4. *num.*11. Scortia *in Bull. ſelect. Theor.* 410. Coninch. *diſp.* 18. *de fide num.*178. Trullench. *lib.* 1. *in Decalog. cap.*3. *dub.*9. §. 5. *num.*24. Ouied. 2. 2. *controu.*11. *num.*10. Tamborinus *lib.*2. *in Decalog. cap.*1. §. 7. *num.*33. Pellizarius *tom.*2. *tract.*6. *cap.*5. *num.*8. Filiuccius *tract.*16. *cap.*1. *quæſt.*8. *num.*45. Souſa *in Bull. Cœnæ cap.*2. *diſp.*14. *num.* 4. Portell. *in Addition. ad dubia regularium verbo libri prohibiti*, *num.* 11. Nauarrus *in ſumma cap.* 27. *num.* 56. & Farinacius *de hæreſi quæſt.*180. *circà finem.* Te ſcilicet lectionem audientem in vtroque caſu euitare cenſuras, videtur mihi probabilius.

4 Probatur, quia leges pœnales extendi non debent vltrà propriam ſignificationem verborum: At ſub verbo *legentis* propriè, quidquid ſit impropriè, & metaphoricè, non comprehenditur audiens legentem, quamuis legentem ad legendum induxerit, cum neque inductio ad legendum, neque auditus lectionis ſit lectio, ſiquidem legere propriè eſt viſu, & mente ſcripta percurrere: Ergo ob auditum lectionis, cuius audiens cauſa fuit, non poteſt ſub prohibitione contrà legentes lata comprehendi.

Confirmatur, quia cenſura lata in facientes, non comprehendit ſuadentes, iubentes, vel mandantes, niſi exprimantur, vt communiter tradunt Doctores in materia de cenſuris, inter quos Caietanus *verb. excommunicatio, in principio*, Syluest. *eodem verbo excommunicatio vltimò, quæſt.*4. *dicto* 3. & Ledeſma 2. *part. quæſt.*26. *art.*1. *in principio.* 5

Obiicies ex Suarez. Idem eſt periculum in modo legendi libros per alium, ac eſt in lectione facta per propriam perſonam: Ergo, &c. Cum vbicumque militat eadem ratio prohibitionis, qualis eſt in caſu noſtro periculum infectionis, militet etiam eadem prohibitio, iuxta textum *in cap. ex parte, de poſtulando*, vbi prohibitio aduocandi facta Monachis, declaratur, quod comprehendat etiam Canonicos Regulares. 6

Reſpondetur. Nego antecedens, quia auditus non poteſt eſſe ſine tertio, ſecus autem lectio. At non ita facilè committitur peccatum, cum indiges tertiò, quam cum ſolus potes præſtare.

Reſpondetur ſecundò: Tranſeat antecedens: At nego conſequentiam, quia cùm auditus non comprehendatur ſub lectione, non poteſt prohibitio extendi ad auditum.

Obiicies ſecundò: Ratio prohibendi lectionem medio viſu, eſt ne percipiatur doctrina praua, ſed per auditum percipitur efficacius: Ergo lectio per auditum eſt ſaltem æque prohibita. 7

Reſpondetur: diſtinguo maiorem. Ratio prohibendi lectionem eſt, ne percipiatur doctrina praua, quocumque modo, nego; medio ita facili, & ſecreto, qualis eſt lectio, cuius facilitas, & ſecretum non poteſt eſſe in auditu, concedo.

Obiicies tertiò: Lectio duplicem actionem includit, prolationem verborum, & illorum intelligentiam, ſeu perceptionem: At hæc ſecunda eſt præcipua pars lectionis: Ergo ratione illius potes dici verè legere. 8

Reſpondetur: Concedo, verborum intelligentiam, ſeu perceptionem eſſe præcipuam partem lectionis: At nego, ſine perceptione per viſum proprium dari poſſe lectionem.

Obiicies quartò: Qui per alium facit, per ſeipſum facere videtur: Ergo.

Reſpondetur: diſtinguo antecedens: In contractibus, concedo, in aliis, ſubdiſtinguo: quoad culpam, ſeu peccatum, concedo: quoad pœnas, nego, niſi eædem pœnæ, quæ ſunt impoſitæ contra facientes, expreſsè ſint extenſæ etiam ad mandantes, iubentes, vel conſulentes, &c.

Atque hinc patet ad fundamentum ſecundæ ſententiæ diſtinguentis: Reſpondetur enim ad illud ex dictis, impropriè, & metaphoricè dici auditum lectionis eſſe lectionem per alium, & in legibus pœnalibus (qualis eſt hæc, vti ſupra *dubit.*37. dicebam) non debere fieri extenſionem ad ſenſus improprios, & metaphoricos. 9

Aduerte tamen, quod famulus de mandato Domini legens, ſi ſcilicet ſenſum verborum percipit; excommunicationem aduerſus legentes latam incurrit, cum magis teneatur obedire Eccleſiæ, quàm Domino, cui non obligatur ſeruire, niſi in rebus licitis, Fagundez *præcept.*1. *Decalog. lib.*1. *cap.*14. *num.* 28. Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 57. Vgolinus, Duardus, Portellius, *in locis ſuprà citatis*, Azor. *tom.*1. *lib.*8. *cap.*16. *quæſt.*4. Sanchez *lib.*2. *moral. cap.*10. *num.*49. & Scortia *Theorem.*450. Niſi ex ignorantia, vel ex periculo damni notabilis, ſicque ex metu cadente in conſtantem virum excuſetur, quia leges humanæ, qualis eſt hæc prohibitio ſub pœna excommunicationis, ſeu præcepta Eccleſiæ, vtpotè de iure humano, ſeu poſitiuo, non obligant cum tanto incommodo, & rigore, Henriquez *lib.*13. *cap.*21. *num.*2. Aragon. 2. 2. *quæſt.*62. *art.* 3. *dub.*1. Valentia *part.*2. *diſp.*7. *quæſt.*5. *punct.*6. *quæſt.*4. Azor. *part.* 1. *lib.* 8. *cap.*11. *quæſt.*1. Suarez *diſp.*6. *de* 10

cenſur.

cenſur. ſect. 3. *num.* 2. Sanchez *lib.* 1. *moral. cap.* 18. *num.* 4. Sotus *de iuſtit. lib.* 1. *q.* 6. *art.* 4. Couarruu. *in cap. Alma, part.* 1. §. 3. *n. vlt.* Corduba *in ſumma quæſt.* 137. *dicto* 4. & alij communiter.

11 Excipe, niſi in fidei, vel Eccleſiæ contemptum compulſus id faciat, quia tunc ne faciat, etiam vitam curare non debet, cùm vita hominis abſque vlla comparatione ſit in ordine inferiori ad fidem, & religionem: Quapropter tunc, ſi faceret, peccaret mortaliter contra præceptum profitendi fidem, quod cum ſit de iure diuino, obligat etiam cum quocumque periculo vitæ; non tamen incideret in excommunicationem, quia cùm hæc ex dictis ſit de iure humano poſitiuo, ſeu Eccleſiaſtico, non habet locum, quotieſcumque ſubiretur magnum incommodum, nedum periculum vitæ, Vgolin. *part.* 1. *de cenſur. reſeruat. Summo Pontifici, verb. Ac eorumdem libros*, §. 1. *num.* 4. Fagundez *precept.* 1. *Decalogi lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 28. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 10. *num.* 49. & Duard. *in Bull. Cœnæ lib.* 2. *Canon.* 1. *quæſt.* 48. *num.* 14.

12 Aduerte ſecundò, quod ſi ex huiuſmodi mandato, vel ſuaſione, &c. malignus effectus hæreſis ſequeretur, tunc ex alio capite contraheretur excommunicatio, quatenus ſcilicet hæc in hæreticorum fautores directa eſt.

Ex dictis ſequitur, quod ſi qui legit, habet licentiam legendi libros prohibitos, licitè ſine peccato, & excommunicatione legit, & qui audit etiam ſine prædicta licentia, licitè quoque ſine peccato, & excommunicatione audit: Quod ſi talis, qui audit, exponit ſe periculo peruerſionis ex lectione audita, tunc & qui audit, licet in excommunicationem non incidat, peccabit, quia ſcilicet exponit ſe tali periculo: Et qui legit ſimiliter, licèt in excommunicationem ſimiliter non incidat, etiam peccabit, quia ſic proximo ſcandalum præbet: Quin etiam qui ſic legit cum dicta licentia, ſi legendo exponit ſe periculo peruerſionis, dupliciter peccabit, & quia ſcilicet ſic ſe exponit periculo, & quia ſic proximo ſcandalum præbet, vti dicebam.

Petitio Secunda.

An euites cenſuras ob paruitatem materiæ, præſertim ſi à principio intendiſti legere multum?

13 SVppono, quod licet Vgolin. *part.* 2. *de cenſur. reſeru. Summo Pontifici, verb. Ac eorumdem libros*, §. 1. & Toletus *lib.* 1. *in explicat. Bullæ Cœn. excommunicatio* 1. *num.* 24. putent, quod hîc paruitas materiæ non excuſet à cenſuris ex eo, quia in quacumque paruitate materiæ contineri poteſt hæreſis, & imbibi ab eo, qui legit: Probabilius tamen excuſet, ſicut excuſat à peccato mortali, quia ex genere ſuo paruitas materiæ, quæ hîc datur, vt dicetur infra circa finem petitionis ſequentis, excuſat à mortali. Ergo & à cenſuris in quocumque genere, quæ ſupponunt peccatum mortale, Suarez *diſp.* 20. *de fide ſect.* 2. *n.* 20. Viuald. *in Candelabr. in expoſition. Bull. Cœn. n.* 11. Sayr. *lib.* 3. *de cenſur. cap.* 5. *num.* 12. Azor. *part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 16. *quæſt.* 3. Mendoza *de fide diſp.* 76. §. 311. Roderiq. *in Bull. Cœn.* §. 9. *num.* 63. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 10. *num.* 31. Graff. *part.* 1. *deciſ. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 45. Fagundez *præcept.* 2. *in Decalog. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 3. Sà *verb. excommunicatio in Bull. Cœn. num.* 3. Duardus *in Bull. Cœn. lib.* 2. *canon.* 1. *quæſt.* 47. *n.* 4. Alterius *lib.* 5. *de cenſuris cap* 6. *dub.* 1. Becanus *tract.* 15. *de fide quæſt.* 8. *num.* 8. Bonacina *de cenſuris in particulari diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punct.* 4. *num.* 14. Diana *part.* 5. *tract.* 5. *reſolut.* 42. Portell. *verb. libri prohibiti, num.* 7. Filiuc. *tract.* 2x. *num.* 204. Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 60. & alij mox infrà citandi. His ſuppoſitis.

Reſpondetur, quod licet quidam, vt Vgolinus *in tract. de cenſur.* 2. *part. Gloſſ. ac eorundem libros, num.* 1. & Tolet. *lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 9. negent, præſertim ſi à principio intendiſti legere plura folia libri prohibiti, & poſteà pœnitentia ductus poſt paucas lineas deſtitiſti: moti ex eo, quia iam illa actio exterior eſt peccatum mortale, atque adeò ſufficiens ad incurrendam cenſuram: Probabilius tamen ſit oppoſitum, quod docent, Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 16. *quæſt.* 3. Suarez *de fide diſp.* 20. *ſect.* 2. *num.* 20. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 11. *num.* 179. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 10. *num.* 31. & alij paſſim: te ſcilicet, qui paucas lineas legeres, etiamſi priùs animum habuiſſes legendi plura folia, non contrahere, ſed euitare cenſuras.

14 Probatur, quia licet lectio illa ſit peccatum mortale, non eſt tamen mortale ex ratione lectionis exterioris; ſed ex voluntate, à qua orta fuit, ſicut ſi animo multum furandi, aſſem ſolum aſſumeres, & ſtatim deſiſteres, peccatum quidem mortale committeres, non ex exteriori furto, ſed ex praua intentione multum furandi: At excommunicatio non punit intentionem, ſed illius executionem, in qua executione non eſt materia grauis peccati mortalis; cùm regulariter non videatur eſſe graue periculum peruerſionis in lectione quatuor, quinque, vel etiam decem linearum: Ergo, &c.

15 Cæterùm paruitatem materiæ, ità vt legens libros hæreticorum excuſetur à peccato mortali, & ab excommunicatione, quæ continetur in Bulla Cœnæ contra legentem libros hæreticorum, vel ab alia excommunicatione, quæ continetur in indice contra legentem alios libros prohibitos:

Quidam, vt Suarez *de fide diſp.* 20. *ſect.* 1. *num.* 10. & Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 16. *quæſt.* 3. putant eſſe, cum ſic non ſubſit magnum periculum infectionis in legendo, ſi quis legat paucas lineas, vnam ſcilicet, vel alteram.

Alij, vt Graffius *lib.* 4. *deciſ. cap.* 18. Mendoza *de fide diſp.* 76. §. 311. propter eamdem rationem putant, eſſe, ſiquis legat lineas tres, vel quatuor.

Alij, vt Sayr. *lib.* 3. *de cenſur. cap.* 5. *num.* 12. Merolla *tom.* 1. *diſp.* 1. *cap.* 2. *corollar.* 7. *difficult.* 3. *num.* 344. & Peſant. 2. 2. *quæſt.* 56. *art.* 2. *diſp.* 5. propter eandem etiam rationem putant, eſſe; ſiquis legat lineas decem.

Alij, vt Viualdus *in explicat. Bull. Cœn. caſ.* 1. *num.* 11. Roderiq. *in addit. ad Bull. Cruciat.* §. 6. *num.* 68. Fagundez *præcept.* 1. *Decalog. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 3. Alterius *tom.* 2. *de cenſur. dub.* 10. *in Bull. Cœn.* Sà *verb. excommunicatio Bullæ*, *num.* 2. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 10. *num.* 31. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 11. *num.* 179. Duardus *in Bull. Cœn. lib.* 2. *canon.* 1. *quæſt.* 46. Filiucc. *tom.* 2. *tract.* 22. *cap.* 7. *num.* 204. Portell. *in addit. ad dub. regul. verb. libri prohibiti, num.* 7. Farinac. *de hæreſi quæſt.* 180. *num.* 13. Diana *part.* 1. *tract.* 11. *reſol.* 30. Tamburin. *lib.* 6. *in Decalog. cap.* 1. §. 7. *num.* 35. Roccaful. *part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 8. *dub.* 3. Baldell. *lib.* 1. *de fide diſp.* 45. *num.* 14. Leander *part.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 61. & Trullench. *lib.* 1. *in Decalog. cap.* 3. *dub.* 9. *num.* 17. Propter & eandem etiam rationem putant eſſe, ſiquis legat (tametſi liber ſit ex voluminibus maioribus) vnam paginam, quia non videtur ſcilicet, vti dicebatur, in tam breui lectione ſubeſſe magnum periculum infectionis in legendo: Quamuis Suarez, & Bonacina *in locis ſuprà citatis*, cenſeant, quod hæc ſit extenſio nimis laxa, cùm ſimus in materia periculoſa, in qua propterea non ſint laxandæ habenæ, ſed potiùs reſtringendæ. Videri poterit etiam Molfeſius *part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 49.

Alij, vt Becanus *tract. de fide cap.* 15. *quæſt.* 8. *num.* 7. & etiam Suarez, Peſantius, & Diana putant eſſe, ſi quis legat tantum, vt per id, attentis aliis circumſtantiis, ſe exponat notabili periculo infectionis in legendo, quia non in omnibus legentibus, cùm alij aliis facilius decipi poſſint, & cum præterea aliæ aliis partibus libri, qui legitur, peiora contineant, ſi tantundem legant, eſt æquale periculum, ſicut non in omnibus patientibus furtum: cum qui patiuntur furtum, ſint alij aliis pauperiores,

periores, & in ſtatu deteriori, ſi tantundem dependant, eſt æquale damnum. Neque in omnibus ieiunantibus, ex ſententia multorum, cùm alij aliis ſint maioris complexionis, & maioris ciborum indigentiæ; ſi in colatione ſerotina tantundem deſumant, eſt æquale ieiunij fractionis periculum.

Sicut igitur in materia furti (vt etiam ex ſententia multorum in materia ieiunij proportionaliter) illa dicitur materia parua, per quam, ſpectatis circumſtantiis, non infertur graue damnum illi, cui res aufertur, ita in præſenti ea dicitur materia parua, per cuius lectionem, inſpectis circumſtantiis libri, legentis, &c. non infertur graue periculum peruerſionis ipſi legenti.

Quæ explicatio fundatur in ratione prohibitionis; quia librorum lectio prohibetur, vt cauſatiua infectionis, & ideò illa lectionis quantitas erit parua materia, quæ nullam, vel minimam vim habet inficiendi; vt ſi qui legit, præſertim ſi non ſit facilis deceptionis, legat librum in ea parte, quæ continet rationes, quibus probatur hæreſis; quia talis lectio trahendi aſſenſum vim magnam non habet. E contra verò illa lectionis quantitas non erit parua materia, quæ magnam vim habet inficiendi, vt ſi qui legit, præſertim ſi ſit facilis deceptionis, legat librum in ea parte, quæ continet rationes, quibus probatur hæreſis, quia e contra talis lectio trahendi aſſenſum vim magnam habet. Videatur præter alios Merolla *vbi ſuprà num.* 344. Qui rectè propterea eum, qui legit in libro propoſitionem hæreticam, ſed non rationes, quibus probatur propoſitio talis hæretica, à mortali, & excommunicatione excuſat ratione paruitatis materiæ.

16 At quidquid ſit de hoc, quantánam ſcilicet ſit hîc paruitas materiæ, vt legens libros hæreticorum excuſetur à mortali, & ab excommunicatione, quæ continetur in Bulla Cœnæ contra legentem libros hæreticorum, vel ab alia excommunicatione, quæ continetur in indice contra legentem alios libros prohibitos; dicendum interim eſt, quod detur hîc aliqua quantacumque illa ſit, paruitas materiæ, quæ à mortali, & ab excommunicatione legentem excuſet, quia datur paruitas materiæ in omnibus rebus, præterquam in eis quæ ſpectant ad virtutes Theologales, ſcilicet ad Fidem, Spem, & Charitatem, & etiam ad iuramentum aſſertorium; quia cum tunc, tanquam obiectum immediatum, & proximum, attingatur Deus, quamuis obiectum mediatum, & remotum ſit paruum, v. grat a, quamuis quoad Fidem in re parua non credatur Deus, & ſic proportionaliter quoad Spem, & Charitatem, & quamuis etiam in re parua in teſtem falſi adducatur Deus, ſemper grauis iniuria infertur Deo.

Confirmatur, quia excommunicatur, qui legit librum Authoris hæretici, vel alium librum prohibitum: At qui legit paruam quantitatem libri, non dicitur legere librum: Ergo.

Confirmatur ſecundò, quia in legendo poteſt eſſe periculum infectionis maius, & minus, quin etiam nullum, vti ſuprà dicebam: Ergo, &c.

17 Hinc minùs mihi probatur opinio eorum, qui volunt, quod excommunicationem incurrat is, qui etiam vnam lineam, ſi ea vna linea contineat integram, & perfectam hæreſim, legit, quia tunc, inquiunt ipſi, lector poteſt tali hæreſi infici, & ex tali lectione peruerti. Quapropter, ſubdunt iidem, meritò voluit Eccleſia ſub pœna excommunicationis id prohibere, vt ſic ſcilicet omne periculum infectionis, ſeu peruerſionis à legente remoueret. At minùs rectè, vt patet ex iis, quæ dicebam ſuprà.

Et multò minùs mihi probatur opinio aliorum, vt Toleti *lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 9. vbi ait, quod excommunicationem incurrat is, qui legit librum Authoris hæretici, vel quemcumque alium prohibitum, ſiue legat paucas, ſiue multas lineas, & Vgolini *in* 1. *clauſ. Bull. Cœn. verbo legentes, num.* 1. *verſ.* 9. vbi inquit, quod excommunicationem etiam incurrat is, qui ſimiliter legit librum Authoris hæretici, vel quemcumque alium prohibitum, ſiue liber ſit magnus, ſiue paruus; ita vt ſimpliciter non detur hîc paruitas materiæ, quæ à mortali, & ab excommunicatione legentem excuſet. At multò minùs rectè, vti patet etiam ex iis, quæ dicebam ſuprà. Vide etiam, quæ dicam infrà *dubit.* 44. *num.* 14. *& ſeqq.*

Petitio Tertia.

An euites cenſuras, ſi oculis, & mente ſolum abſque voce, ſiue pronunciatione librum Authoris hæretici percurras?

Reſpondetur negatiuè, quia legere, etiamſi propriè, & non metaphoricè ſumatur, non neceſſariò requirit, vt voce ſeu pronunciatione lectio proferatur, ſed ſufficit, vt ex libro hauriatur notitia eorum, quæ in ipſo continentur, quod fit ſufficienter, dum liber oculis, & mente ſolum abſque voce, ſeu pronunciatione percurritur, Vgolin. *in primam clauſulam Bullæ Cœnæ, verſ. Ac eorundem, num.* 2. Suarez *tract. de fide diſp.* 20. *ſect.* 2. *num.* 18. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 10. *num.* 41. & Graffios *lib.* 4. *deciſ. cap.* 1. *num.* 45. Trullench. *lib.* 1. *in Decalog. cap.* 3. *dub.* 9. §. 5. *num.* 22. Rocaful. *part.* 3. *praxis lib.* 3. *cap.* 8. *dub.* 6. Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 54. Souſa *in Bull. Cœn. cap.* 12. *diſp.* 13. *num.* 5. Bonacina *de cenſur. in particular. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punct.* 4. *num.* 12. Duard. *in Bull. Cœn. lib.* 2. *canon.* 1. *quæſt.* 36. *n.* 31. & Fagnodez *præcept.* 1. *Decalog. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 23. 18

Petitio Qvarta.

An euites cenſuras, ſi librum Authoris hæretici legas, non ob hæreſim, quam continet, ſed ob curioſitatem, vel ob Doctoris elegantiam?

Reſpondetur etiam negatiuè. Quod adeò verum eſt, vt idem dicendum ſit, ſi dictum librum legas ad impugnandam hæreſim, quia vniuerſaliter, & quomodocumque, ſcilicet non ſolum ob periculum peruerſionis, ſed etiam forſan ob alias cauſas, iuxta ea quæ dicam *dubit.* 46. *petitione* 1. non ſolùm ob periculum peruerſionis, quod nunquam certo abeſt, iuxtà illud: *Qui putat, ſe non caſurum, videat, ne cadat:* Sed etiam ob alias cauſas, iuxta ea, quæ dicebam ſuprà in principio dubitationis, & dicam infrà *dub.* 46. *petit.* 1. prohibetur lectio librorum hæreticorum. Vgolinus *vbi ſuprà num.* 3. Sanchez *num.* 40. Suarez *de fide diſp.* 20. *ſect.* 2. *num.* 11. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 9. Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 16. *quæſt.* 6. Decian. *in tractat. crimin. lib.* 5. *cap.* 17. *verſ.* 33. Farinac. *de hæreſi quæſt.* 180. §. 1. *num.* 39. & Ricciol. *de iur. perſon. lib.* 5. *cap.* 25. *num.* 5. 19

Quidquid in contrarium (ſcilicet licitum eſſe legere, & retinere libros hæreticorum ad refellendos eorum errores) dixerint Maſcard. *de probation. lib.* 1. *concluſ.* 861. Albertin. *tract. de agnoſcend. aſſertion. quæſt.* 28. *num.* 4. *&* 5. Carret. *tract. de hæretic. num.* 125. Felinus *in cap. ſi quis Epiſcopus, circà finem, de hæretic.* quatenus ait, non eſſe inconueniens, quod libri prohibiti legantur ad fidem confirmandam; & Addent. ad Roman. *ſingul.* 326. *verſ. Limita*, quatenus inquiunt, eſſe licitum, retinere libros hæreticorum gratia eos confutandi.

Petitio Qvinta.

An euites cenſuras, ſi memoria tenens librum aliquem ab hæretico compoſitum, etiam cum attentione ad librum illum, iam priùs lectum, memoriter recites?

Reſpondetur è contra in tali caſu affirmatiuè, quia 20
id non eſſet, propriè legere librum, cum lectio
propriè

Digitized by Google

propriè requirat librum præſentem: Doctores mox infrà citandi, & quamuis Graffius *part. 1. deciſ. lib. 4. c. 18. n. 45.* teneat, quod tu memoriter recitans talem librum, aut partem illius, non euites excommunicationem Bullæ Cœnæ, & ex parte approbet Sayr. *lib. 3. de cenſur. cap. 5. num. 13.* aduertens ſolùm, quod euites, ſi recites bono fine: Nihilominùs abſolutè dicendum eſt, quod euites, Nauarr. *in ſumma cap. 27. n. 56.* Sanchez *lib. 2. moral. c. 10. n. 47.* Azor. *part. 1. lib. 8. cap. 16. q. 4.* Fagundez *præcept. 1. Decalog. cap. 14. num. 25.* Duard. *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 1. quæſt. 19. n. 2.* Filliuc. *tract. 16. c. 2. q. 8. n. 45.* Trullench. *lib. 1. in Decalog. cap. 3. dub. 9. §. 5. n. 24.* Roccaful. *part. 3. Praxis cap. 8. §. de legentibus, dub. 16.* Leander *de cenſur. tract. 3. diſp. 1. quæſt. 56.* Vgolin. *part. 2. de cenſur. Papæ reſeruat. verb. Ac eorundem libros, §. 1. num. 4.* & Suarez *diſp. 20. de fide ſect. 2. n. 18.* quia memoriter recitare librum, tametſi prauo animo fiat, non eſt propriè legere librum, ſicque non eſt ratio, quæ ſub dicta excommunicatione prohibeatur.

Idemque dicendum de eo, qui audiret te memoriter recitantem, quin etiam & te propriè legentem libros hæreticorum, iuxtà ea, quæ dicebam ſuprà *petit. 1. circa finem.*

Petitio Sexta.

An euites excommunicationem Bullæ Cœnæ, ſi in notabili quantitate, quæ excedat paruitatem materiæ, legas librum Authoris hæretici in ea tantùm parte, quæ hæreſim non continet, nec de Religione tractat?

21 REſpondetur negatiuè, ſi ſcilicet talis liber in aliqua parte hæreſim contineat. Vgol. *in 1. clauſ. Bull. Cœn. verb. Ac eorundem, n. 1. §. 7.* Farin. *de hæreſ. quæſt. 180. §. 1. num. 26.* Suarez *tom. 5. de cenſur. diſp. 21. ſect. 2. n. 10. & in tract. de fide diſp. 20. ſect. 2. n. 11.* Sanchez *lib. 12. moral. cap. 10. n. 35.* & Duard. *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 1. q. 34. n. 5.*

Probatur, quia in Bulla Cœnæ vniuerſaliter, & non ſolùm ob periculum infectionis, ſeu peruerſionis, ſed etiam ob alias cauſas, vt dicam infra *dubit. 46.* prohibetur, legi librum Authoris hæretici, ſi ſcilicet hæreſim contineat, vel de Religione ex inſtituto tractet. Sed qui legit illam partem, quæ hæreſim non continet, verè legit librum talem Authoris hæretici, qui ſcilicet liber hæreſim continet: Ergo non poterit legens dictam excommunicationem euitare.

Confirmatur, quia Bulla Cœnæ prohibet, legi librum Authoris hæretici modo, quo ſuprà dicebam, vel ſaltem propter periculum, ne quis ex lectione talis libri in hæreſim incidat: Ergo prohibet, illum legi, etiam quoad eam partem, quæ hæreſim non continet.

Confirmatur ſecundò, quia non prohibetur legi hæreſis contenta in libro, ſed ipſe liber: Ergo, ſi legatur libri pars notabilis, cùm tunc non excuſet paruitas materiæ, locum habebit peccatum mortale, & excommunicatio prædicta.

22 Non obſtat, ſi dicas: Huiuſmodi prohibitio fit, ne quis legens huiuſmodi libros, hæreſi inficiatur: Ergo cum non poſſit lector ex lectione illius partis, quæ hæreſim non continet, hæreſi infici, ſequitur, quod ſi legat partem, quæ hæreſim non continet, in excommunicationem Bullæ Cœnæ non incidat.

Reſpondetur enim: Nego antecedens, quia prohibitio fit non ſolùm, ne quis legens huiuſmodi libros incidat in hæreſim, ſed etiam ne ſe exponat periculo incidendi in illam. Quod in caſu noſtro locum habet, quia ſi quis poſſet legere librum Authoris hæretici quoad illam partem, quæ hæreſim non continet, facilè moueretur ad legendam etiam illam aliam partem, quæ hæreſim continet: Ideoque propter tale periculum Bulla Cœnæ vniuerſaliter prohibuit, ne quis legat libros hæreticorum. Accedit, quod libri hæreticorum prohibentur legi, non ſolùm ob periculum infectionis, ſeu peruerſionis, ſed etiam ob alias cauſas, vt dicam infrà *dubit. 46.*

Accedit, quod libri hæreticorum prohibentur legi non ſolùm propter periculum infectionis, ſeu peruerſionis, ſed etiam propter alias cauſas, vt dicam infrà *cit. dubit. 46.*

Et quod dixi ſuprà in reſponſione ad petitionem, dicas etiam, ſi de libro Authoris hæretici, continente hæreſim, talem hæreſim expungas, ita vt ea in libro legi non poſſit, Fagundez *præcept. 1. Decalogi cap. 14. num. 16.* Suarez *diſput. 21. de cenſur. ſect. 2. num. 10.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 10. num. 25.* Duard. *loco ſuprà citato num. 9.* Bonacina *diſputat. 2. de cenſur. in particulari, quæſt. 5. punct. 4. num. 19.* & Tamburinus *lib. 6. in Decalog. cap. 1. §. 7. num. 12.*

Contrarium tenet Crouſers *in Regul. ſancti Franciſci cap. 7. ſect. 5.* ex eo, quia liber non eſt prohibitus, niſi ratione hæreſis ob periculum infectionis, ſeu peruerſionis: Ergo ceſſante ratione prohibitionis, videtur ceſſare prohibitio: Tum quia non eſt amplius ille liber, de quo procedit Canon Bullæ Cœnæ, cùm amplius non contineat hæreſim: Tum quia liber legi poteſt in paruitate materiæ, quia tunc ceſſat finis prohibitionis: Ergo ſi idem finis prohibitionis ceſſet in toto libro, vt eſſet in caſu noſtro, ſi expungeretur hæreſis, quantum eſt ex prædicto Canone Bullæ Cœnæ, non repugnabit, quod legatur totus liber.

At quod tenet talis Author, mihi certum eſt, ſi hæreſis ſit expuncta auctoritate Superiorum: At ſecus, ſi ſit expuncta authoritate priuata, & liber ſit iam prohibitus, quia non ſufficit remedium priuatum contra damnationem publicam, iuxtà ea quæ dicebam ſuprà *dubit. 36.*

Petitio Septima.

An euites excommunicationem Bullæ Cœnæ, ſi legas librum Authoris hæretici, cùm tu iam ſis hæreticus?

REſpondetur etiam negatiuè, ita vt non ſolùm Catholicus legens libros hæreticorum, ſed etiam hæreticus legens libros ab hæreticis compoſitos incurrat excommunicationem Bullæ Cœnæ, quin & ipſemet hæreticus legens librum proprium à ſe compoſitum, qui vel hæreſim continet, vel de Religione tractat, incurrat eandem excommunicationem, eamque duplicem, ex duplici ſcilicet capite, & quia eſt hæreticus, & quia legit, aut retinet librum ſuum hæreticum, Vgolinus *in primam clauſulam Bullæ Cœnæ, verbo Ac eorundem, num. 1.* Suarez *de fide diſput. 10. ſection. 2. num. 26.* & alij paſſim. 23

Probatur, quia hæretici, cum ſint ſubiecti, ſeu ſubditi Eccleſiæ, tenentur eius leges obſeruare, ſicut Catholici, itavt ſi eas tranſgrediantur, incurrant eaſdem pœnas, quas incurrunt & Catholici.

Petitio Octava.

An euites excommunicationem Bullæ Cœnæ, ſi legas librum Authoris hæretici, cum ſis Epiſcopus, Primas, Cardinalis, vel alius Prælatus?

REſpondetur etiam negatiuè ex iis, quæ infrà dicentur, & docent Vgolinus *vbi ſupra in principio,* Suarez *de fide diſp. 20. ſect. 2. num. 26.* Graff. *lib. 4. deciſ. cap. 18. num. 46.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 10. num. 45.* Azor. *part. 1. lib. 8. cap. 16. quæſt. 13.* Fagundez *præcept. 1. Decalog. lib. 1. cap. 14. n. 22.* Barboſ. *de poteſt. Epiſcop. alleg. 90. num. 8.* Duardus *in Bull. Cœn. lib. 2. canon. 1. quæſt. 34. num. 7.* Ricciul. *de perſon. extr. Eccleſ. grem.* 24

lib.5.cap.23.num.5. Trullench. *lib.1.in Decalog.cap.3. dub.9.num.13.* & Farinac. *de hæreſi quæſt.*180.§.1.*n.*43. Vide etiam infrà *dubitatione 45. petit.1. & dubit. 46. petit.23.*

25 Non obſtat, ſi dicas: Epiſcopi, Primates, Cardinales, & alij Prælati habent licentias, & priuilegia legendi libros hæreticorum: Ergò.

Reſpondetur enim: Nego antecedens, quia huiuſmodi licentiæ, & priuilegia reuocata ſunt per Iulium III. in Conſtitutione, quæ incipit: *Cùm meditatio*: per Paulum IV. in Conſtitutione, quæ incipit: *Cùm in futurum*: & per Pium IV. in Conſtitutione, quæ incipit: *Cùm pro munere*: apud Pegnam inter literas Apoſtolicas, in quibus Conſtitutionibus expreſsè dicitur, quod nemini licitum eſt, legere libros hæreticorum, quacumque præfulgeat dignitate, & expreſsè reuocantur facultates conceſſæ quibuſcumque perſonis, cuiuſcumque ſtatus, ordinis, & conditionis, etiamſi Epiſcopali, vel Archiepiſcopali, vel alia maiori dignitate Eccleſiaſtica, ſeu ſæculari præeminentia fulgeant, exceptis Inquiſitoribus, & Commiſſariis. Sanchez, Azorius, Barboſa, & alij *in locis ſuprà cit.*

26 Cæterùm non omninò improbabiliter ex vi vltimorum verborum prædictarum Conſtitutionum, putant nonnulli Doctores, quod Inquiſitores, & Commiſſarij à Sede Apoſtolica pro tempore deputati poſſint legere, & retinere libros hæreticorum. Pegna *in director. Inquiſit. cap. fraternitatis, de hæretic. verſ. iam hæc prohibitio*, Naldus *in ſumma verb. Bulla Cœnæ, num.*11. Duard. *in Bull. Cœn. lib 2. quæſt.*51.*in fine.* Farinac. *de hæreſ. q.*180. §.1.*n.*43. qui pro hac ſententia refert prædictas Conſtitutiones Iulij III. Pauli IV. & Pij IV. & Graſſius *part.*1. *deciſ. lib.*4.*cap.*18.*n.*45. quatenus expreſsè ait, quod ſi Inquiſitores, & Commiſſarij non ſolùm à ſede Apoſtolica, ſed etiam ab ipſis Inquiſitoribus deputati legant libros hæreticorum, excuſentur ab hac excommunicatione, quia ex motu Iulij III. implicitè per exceptionem ibi appoſitam conceditur ipſis licentia legendi libros hæreticorum. Vide quæ dicam infrà *cit. dub.* 45. *petit.*1. *& dubit.*46. *petit.*23.

Quamuis contrarium non omninò improbabiliter etiam, quin & forſan probabilius, ſentiant alij, quia in dicto motu Iulij III. nihil Inquiſitoribus, & Commiſſariis de nouo conceditur, ſed ſolùm priuilegia legendi libros hæreticorum ipſis Inquiſitoribus & Commiſſariis, dum Inquiſitionis officium exercent, conceſſa non reuocantur, ſi priùs habuerint talia priuilegia: Quapropter ex vi vltimorum verborum prædicti motus Inquiſitores, & Commiſſarij non habent hanc facultatem: An verò aliundè habeant, nullibi reperiri videtur. Suar. *tract. de fide diſp.*20 *ſect.*2.*n.*18. Sanch. *lib.*1.*moral. cap.*10.*n.*46. Azor. *tom.*1.*inſtit. moral. lib.*8.*cap.*16.*q.*13. Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſc. allegat.*40.*num.*8. Catena *de S.Offic. part.*2.*tit.*10.*num.*13. Leander *part.*4.*tract.*3. *diſp.*1.*quæſt.*73. Trullench. *lib.*1.*in Decalog. cap.*3.*dub.*9. *num.*33. & Riucciull. *de iur. perſon. lib.*5.*cap.*26.*num.*24. quatenus expreſsè ait, quod Inquiſitores non poſſint legere libros hæreticorum, niſi hanc facultatem vel à Summo Pontifice, vel à Congregatione Cardinalium ſanctæ Inquiſitionis ſpecialiter habeant.

COROLLARIA.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi, Inquiſitores, &c. non poſſunt aliis concedere licentiam legendi libros hæreticorum, ſi ij hæreſim contineant, vel de Religione ex profeſſo tractent, quia Summus Pontifex in Bulla Cœnæ ſibi reſeruat hanc facultatem, & per illam Regulam, quod nemo dat quod non habet.*

2 *Eminentiſſimi Cardinales Inquiſitores poſſunt legere, & retinere libros hæreticorum, poſſuntque talem facultatem aliis concedere ex Indultu Pij IV. in plena Congregatione.*

3 *Collegium Eminentiſſimorum Cardinalium Sede vacante ſecundum probabiliorem non poteſt dare licentiam legendi libros hæreticorum, contra nonnullos Doctores.*

4 *Hæreticorum libros neque in terris eorundem (niſi ob aliquam iuſtam cauſam) licitum eſt legere ſine facultate Sedis Apoſtolicæ, contra nonnullos aſſerentes oppoſitum, quia Bulla ibidem non fuit recepta.*

5 *Lex tunc dicitur vſu recepta, quando fuerit à maiori parte communitatis recepta, & obſeruata.*

6 *Libros Artis magicæ qui olim habebant, & vtebantur, excommunicabantur in Bulla Cœnæ Pij V. Quamuis magi talium librorum Authores non fuerint hæretici.*

Hinc ſequitur, quod Epiſcopi, & Inquiſitores non 1
poſſint aliis concedere licentiam legendi libros hæreticorum, ſi tales libri hæreſim contineant, vel de Religione ex profeſſo tractent, tum ob iam dicta, tum quia Summus Pontifex hanc facultatem in Bulla Cœnæ ſibi reſeruat, per illa verba, *ſine authoritate noſtra, & Sedis Apoſtolicæ*, Pegna *in director. Inquiſit. part. 2. comment.3. in cap. fraternitatis, de hæretic. verſ. Nunquid autem.* Petrus Binsfel. *in leg. culpa, Cod. de malef. & mathemat. verſ. nec etiam Epiſcopi*, Nauarrus *conſil.*1.*de conſtitut. quæſt.*36. Suarez *tract. de fid. diſp.* 20. *ſect.* 2. *num.*27. Azor. *tom.*1.*lib.*8.*cap.*16.*quæſt.*17. Graff. *lib.*4. *deciſ. cap.*18. *num.*46. Reginald. *tom.*1.*lib.*9. *num.*249. quatenus inquit, quod dicti libri legi non poſſint, niſi auctoritate Pontificis ſpeciali. Martin. del Rio *lib.*5. *diſquiſit. ſect.*17. & alij paſſim. Vide, quæ dicam infrà *cit. dubit.*45.*petit.*1. *& dubit.*46.*petit.*23.

Quamuis per Conſtitutionem Pij IV. quæ incipit 2
Cùm inter crimina: concedatur Eminentiſſimis Cardinalibus Inquiſitoribus, quod poſſint legere, & retinere libros hæreticorum, poſſintque etiam talem facultatem legendi concedere aliis in plena tantum Congregatione ipſorum Cardinalium.

An autem Collegium Eminentiſſimorum Cardina- 3
lium, Sede vacante, poſſit dare licentiam legendi libros hæreticorum?

Reſpondetur, quod licet nonnulli, quos ſequitur Vgolinus *in primam clauſulam Bull. Cœn. verb. Ac eorundem libros*, §.1. *num.*1.*verſ.*1. affirment, probabilius tamen iuxtà ea, quæ dicam infrà *cit. dubit.*45. *petit.*1. negent Suarez *in tractat. de fide diſp.*20.*ſect.*2.*num.*27. & Sanchez *lib.*2.*moral. cap.*10.*num.*44. quia *in cap. Vbi periculum, de elect. in 6.* prohibentur ipſi, ne in aliam cauſam, quam in electionem Summi Pontificis, niſi immineret aliquod graue periculum, & tunc omnibus, & ſingulis Cardinalibus conuenientibus, ſe intromittant.

Sequitur ſecundò, quod nec etiam in terris hæreti- 4
corum licitum ſit, legi libros prædictos hæreticos ſine facultate Sedis Apoſtolicæ, quod ſi in aliquo particulari caſu propter bonum fidei, vel propter aliam iuſtam cauſam ad fideles in fide confirmandos neceſſe foerit, illos legi, nec facilè conſuli poſſit Summus Pontifex, tunc id per modum Epicheiæ licitum erit, præſertim cum licentia Epiſcopi illius loci. Suarez *vbi ſuprà n.*27. & Sanchez *num.* 43. & alij, quos referam infrà *eadem dub.*45.*petit.*1.

Quamuis nonnulli, quos ſequitur Becanus *de fide cap.*15. *quæſt.* 8. *num.*5. velint, quod ſi Bulla Cœnæ in Terris hæreticorum non fuerit recepta, Catholici ibi legendo libros hæreticorum, licet ſi per hoc fuerit periculum, quod illorum erroribus inficiantur, peccent quidem mortaliter, non tamen ſint excommunicati, quia leges, vbi non ſunt vſu receptæ, non obſtringunt, *cap. in iſtis*, §. *leges. diſt.* 4. *leg. de quibus*, *ff. de legib.* & docent Nauarr. *in ſumm. cap.* 23. *num.* 41.

Medina

Medins *prima 2. quæſt. 90. art.3. ad 2.* Valentia *tom. 2. diſp.7.quæſt.5.punct.5.quæſt.4.*Menochius *de præſumpt. lib.2 præſumpt.2.num. 3.* Roland. *de iur.dot.quæſt.99.* &
5 alij paſſim: Tunc verò dicitur lex vſu recepta, quando fuerit à maiori parte communitatis recepta, & obſeruata. Iaſon *in l. Rem non nouam, num. 4. & ſeqq. Cod. de iudic.* Puteus *decis.2.num.1.* & alij, quos ſequitur Azor. *tom. 1. lib. 5. cap. 4.* At de his omnibus vide, quæ dicam infrà, *dicta dubit. 45. petit. 1. & 2. & dubit. 46. petit. 23.*

6 Aduerte tamen hic, quod olim in Bulla Cœnæ Pij V. ſub prima clauſula excommunicabantur etiam ij, qui habebant libros artis magicæ, & iis vtebantur. Candelabr. *in cap. 2. Bullæ Cœnæ num. 13.* Sanchez *lib.2. moral.cap.10.num.16.* & alij communiter. At modò in ea non excommunicantur, niſi talium librorum Authores fuerint hæretici, Candelabr. *vbi ſupra*, Sanchez *num.32.* Nauarrus *in ſumma cap.27.num.55.* Martinus del Rio *lib. 5. diſquiſit. ſect. 17.* & Farinac. *de hæreſi quæſt. 180. num. 20.* iuxta ea, quæ dicebam *ſuprà dubit. 9. & in eius Appendice.* Sixtus V. tamen adhuc in Conſtitutione, quæ incipit, *Cœli, & Terræ*; ſtatuit quod Inquiſitores hæreticæ prauitatis poſſint procedere contra legentem prædictos libros Artis Magicæ (quamuis talium librorum Authores non fuerint hæretici) quales libri magici prohibentur etiam teneri, & iubentur comburi per Conſtitutiones Pij IV. & Clementis VIII. in nona Regula Indicis.

DVBITATIO XL.

Quid dicendum de retentione?

SVMMARIVM.

1 *Retentio etiam prohibita eſt ſub cenſura reſeruata in Bulla Cœnæ: & finis huius prohibitionis eſt, ne tales libri in rerum natura conſeruentur.*

2 *Retinens libros prohibitos, ſiue ij ſint proprij, ſiue alieni, ſiue apud ſe, ſiue apud alios depoſitos habeat, peccat & cenſuras incurrit; quia Pontifex ſimpliciter prohibet tales libros aſſeruari.*

3 *Cauendum eſt Artiſtis, ne retinendo libros iſtos ad vendendum, vel compingendum, excommunicationem incurrant.*

4 *Retinens breui tempore, cùm excommunicationem non incurrat, requiritur ad eam incurrendam notabile temporis ſpatium, in breui namque tempore licet occaſionem habuerit tradendi Inquiſitori, vel Theologo, adeoque non ſine aliqua negligentia, ſed non mortali, cenſuram non incurrit.*

5 *Retinens etiam longiori tempore librum apud ſe, donec opportunum tempus tradendi habuerit, non peccat, neque excommunicationem incurrit, ſi ſcandalum abſit.*

6 *Retinens huiuſmodi libros ad confutandos errores, cum ex hac retentione non reddatur ſuſpectus hæreſis; quia hæc retentio non fauet, ſed potiùs nocet hæreſi, ſecundùm aliquos Doctores non incurrit dictam cenſuram bullarem.*

7 *At oppoſitum eſt probabilius quocumque fine dictos libros retineat.*

8 *Retentio prædicta abſolutè prohibetur; & lex non curat, qua intentione id efficiatur.*

9 *Firmus qui eſſe præſumitur, ſæpè labitur.*

10 *Eccleſia intendit euitare periculum, ſi non proximum, ſaltem remotum, & venenum auferre.*

11 *Retinens libros, &c. ſi per vnum, & alterum diem retineat, ſuppoſito quod Inquiſitori, vel Epiſcopo tradere poſſit, ſi animo retinendi abſolutè retineat, etiamſi poſt horam animum mutet, & Inquiſitori tradat, cenſuras non euitat, ſecùs verò, ſi animo tradendi librum ex negligentia per breue tempus non tradat.*

12 *Peccatum, quod ex obiecto, & circumſtantiis mortale eſt, in inſtanti committi poteſt, quia conſiſtit in voluntate, non in mora, & voluntas abſoluta retinendi librum ſecundum omnes eſt mortaliter peccaminoſa.*

13 *Retinens ad corrigendos errores, probabilius eſt, quod euitet cenſuras.*

14 *Retentionis grauitas non deſumitur ſolùm ex libro, qui retinendus eſt, ſed etiam ex tempore, quo retinendus eſt, quod ſi eſt breue, retentio etiam illa dicetur breuis, etiamſi per longum tempus retinendi voluntatem haberet.*

15 *Cenſura non incurritur ex voluntate retinendi ſola, ſed ex voluntate executioni mandata, quæ cum non ſit in materia graui exercita, ſed in materia leui, non ſufficit ad incurrendam cenſuram.*

16 *Cenſura prædicta extenditur ad illos, qui partem libri retinent, ſicut extenditur ad illos, qui partem libri legunt.*

17 *Retinens vnum tantum folium excuſatur à cenſura, ſecundùm Sanchez, cum non videatur tam grauis materia in retentione, quam in lectione.*

18 *Comburens librum ſtatim atque ſcit eſſe prohibitum euitat quidem cenſuram Bullæ Cœnæ, quia combuſtio impedit retentionem: At non euitat excommunicationem latam in Bulla Iulij III. per Pium IV. confirmatam, &c. contra nonnullos Doctores, etiam hos comburentes excuſantes.*

19 *Mandati huius finis eſt, vt Author libri cognoſcatur, & errores, qui in illo continentur, melius corrigantur: Quapropter Inquiſitores, cum ad ipſos liber defertur, interrogare debent deferentem, à quonam illum habuerit.*

RESPONDETVR, & retentio etiam ex- 1
preſsè prohibita eſt, vti patet ex textu
eiuſdem primæ clauſulæ Bullæ Cœnæ, finis autem huius prohibitionis fuit, ne tales libri in rerum natura conſeruarentur. Vnde, ſiue ſint 2
mi, ſiue alieni, ſiue apud te, ſiue apud alium (vt ex communi ſententia, Doctorum dicam infrà *petit.5.*) depoſitos habeas, peccas, & cenſuras incurris, quia ſemper verè retines, ità vt nihil referat, an in tua domo, vel in aliena, an tuo nomine, vel alieno, an cauſa legendi, vel non, illos retineas, ſeu aſſerues, quia Pontifex ſimpliciter prohibet, tales libros aſſeruari, volens, vt ij penitus exterminentur. Ita ex communi: Adeò quod Decianus *in tract. crimin.lib.5.cap.37.num.55.* & Farinac. *de hæreſ.quæſt.180.n.40.* putent, quod retinentes libros hæreticorum reddantur ſuſpecti de hæreſi, tametſi dicant, quod eos nunquam legerint. Graff. *1.part. deciſ.lib.4.cap.18.* Suarez *de fide diſp.10.ſect.2.num.21.* Sayt. *cit cap.5.n.16.* Vgolin. *verbum retinentes, in principio num. 3. verſ. 3.* Duard. *in Bull.Cœnæ lib.2. canon.1. quæſt.51. num.1.* Sanchez *lib.2. moral. cap.10.num.52.* Fagundez *præcept.1. Decal.lib.1.cap.14.num.31.* Souſa *in Bull. Cœnæ diſp. 5. num. 1.* Alterius *lib. 5. de cenſur. cap. 7. verb. tenentes*, & Bonacin. *de cenſur. diſput. 1.
quæſt.5. punct.4. num. 5.* vbi monent, cauendum eſſe 3
retinentibus, ne retinendo libros iſtos ad vendendum (vt v.g. carnes, piſces, aut aromata, & ſimilia) vel ad compingendum, excommunicationem incurrant. Vgolinus, & Sanchez *in locis ſuprà citatis.* Qua de re vide quæ dicam infrà *petit. 6.*

Secundò requiri temporis ſpatium notabile, quo 4
quis librum aliquem ex iſtis retineat, cùm excommunicationem non incurrat, qui breui tempore reti-

Digitized by Google

nec tametſi in illo breui tempore occaſionem habuerit tradendi Inquiſitoribus, adeoque non ſine aliqua negligentia, ſed non mortali, librum interim retinuerit, Vgolinus *loco citato* §. 1. *num. vnico, verſ.* 2. Suarez *cit. ſect.* 2. *num.* 22. Graſſius *lib.* 4. *deciſion. cap.* 18. *num.* 47. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 16. & Sanchez *cit. cap.* 10. *num.* 55. qui duo vltimi Doctores ſubdunt excuſari, ſi
5 per votum, vel per duos dies retinet. Tertiò ſi quis etiam longiori tempore librum apud ſe retineat, donec opportunum tempus tradendi habuerit, non peccabit, neque excommunicationem incurret, ſi ſcandalum abſit: Graff. *cit. num.* 47. Sayrus *cit. num.* 16. & Sanchez *citato num.* 55. vide ſupra *dubitatione præcedenti, petitione ſecunda & tertia*, quid dixerim de paruitate materiæ, quæ in caſu noſtro excuſet ab excommunicatione.

Petitio Prima.

An euites cenſuras, ſi ad confutandos errores ſine periculo peruerſionis retineas?

6 Reſpondetur, quod licet quidam, vt Felin. *in cap. Si quis Epiſcopus, in fine de hæretic.* Decianus *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 35. *num.* 22. & *cap.* 46. *num.* 26. Addent. ad Roman. *ſingul.* 326. & Maſcard *de probat. lib.* 1. *concluſ.* 862. *num.* 14. affirmare videantur, quatenus aiunt ex hac retentione non reddi ſuſpectum hæreſis tales libros retinentem, quia cùm hæc retentio non faueat, ſed potius noceat hæreſi, non eſt cur ſub prohibitione retentionis hæreſi fauentis comprehendatur:

7 Oppoſitum tamen ſit dicendum, te ſcilicet, quocumque ſine dictos libros retineas abſque licentia illius, qui eam concedere poteſt, incurrere cenſuras, & ſuſpicionem hæreſis, vt infrà dicetur. Pegna *in addit. ad Eymeric.* 1. *part. comment.* 3. *ad cap. fraternitatis, de hæreticis*, Vgolin. *de cenſur. in gloſſ. aut pertinentes, verſ.* 4. *excommunicatio*, Suarez *de fide diſp.* 20. *ſect.* 2. *n.* 21. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 9. Farinac. *de hæreſ. quæſt.* 180. *num.* 39. & Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 10. *num.* 53.

8 Probatur, quia lex retentionem prohibet abſolutè, ita vt non curet, qua intentione id efficiatur. Et præterea eam prohibet non ſolùm propter periculum peruerſionis, ſed etiam propter alias cauſas, vt dicam *dubit.* 46. poſt finem in petitione ſequenti.

9 Confirmatur, quia in illa retentione, ex propria voluntate facta, poteſt eſſe periculum peruerſionis, cùm qui firmus eſſe præſumitur, ſæpè labatur.

10 Confirmatur ſecundò, quia licet in tali retinente nullum adſit periculum, ſufficit generaliter adeſſe, & venenum conſeruari, quod meritò intendit Eccleſia ſua prohibitione annullare.

Petitio Secvnda.

An euites cenſuras, ſi per vnum, vel alterum diem retineas?

11 QVod intellige ex ſuppoſitione, quod Inquiſitori, vel Epiſcopo tradere poſſis, quia ſi non potes, abſque dubio retinendo non peccas, atque adeò cenſuras euitas, Sanch. *lib.* 2. *moral. cap.* 10. *n.* 55. & alij paſſim.

Quidam, vt Petr. Hurtad. *de fide diſp.* 76. §. 517. & Suarez *de fide diſp.* 20. *ſect.* 1. *num.* 22. diſtinguunt: ſi animo retinendi librum abſolutè retineas, etiamſi poſt horam animum mutes, & Inquiſitori tradas, cenſuras non euitas: ſecùs verò, ſi animo tradendi librum, ex negligentia per breue tempus non tradas.

12 Probant, quia peccatum, quod ex obiecto, & circumſtantiis mortale eſt, in inſtanti committi poteſt, quia conſiſtit in voluntate, non in mora: ſed voluntas abſoluta retinendi librum ſecundùm omnes eſt mortaliter peccaminoſa, ex qua procedit retentio exterior, etiam per breuiſſimum tempus: Ergo ſufficit ad incurrendas cenſuras. His tamen non obſtantibus.

Reſpondetur, probabilius eſſe, te vitare cenſuras ob 13 talem retentionem, atque ita docet Sanch. *loco ſuprà cit.* Reginald. *lib.* 2. *num.* 256. Sayr. *tom.* 1. *Theſ. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 16. Farinac. *de hæreſi quæſt.* 180. *num.* 42. Gaſpard. Hurtad *diſp.* 10. *de cenſur. difficult.* 12. Diana *part.* 5. *tract.* 5. *reſol.* 43. Ouied. *a.* 2. *controu.* 12. *num.* 26. & Duardus *in Bull. Cœnæ lib.* 2. *in canon.* 1. *quæſt.* 51. *num.* 33.

Probatur, quia grauitas retentionis non deſumitur 14 ſolùm ex libro, qui retinendus eſt, ſed etiam ex tempore, quo retinendus eſt: Ergo, ſi tempus, quo de facto retines, eſt breue, etiamſi voluntatem habeas retinendi per longum tempus, retentio illa exterior leuis cenſeri debet, ad effectum cenſuras incurrendi. Antecedens patet, quia ſi haberes voluntatem retinendi per horam, & ſtatim poſtea traderes, peccatum mortale non committeres: Ergo ad retentionem grauem re- 15 quiritur mora notabilis. Conſequentia probatur, quia cenſura non incurritur ex voluntate retinendi ſola, ſed ex voluntate executioni mandata, quæ cùm non ſit in materia graui exercita, ſed in materia leui, non ſufficit ad incurrendam cenſuram, ſicuti dicebam de legente paucas lineas, & de percutiente Clericum animo mortifero, ita tamen vt actio exterior non attingat iniuriam grauem. Vide quæ dicam infrà *petitione* 10.

Hinc patet ad fundamentum oppoſitum contrariæ 16 ſententiæ.

Aduerte tamen, dictam cenſuram extendi ad illos, qui partem libri retinent, ſicut extenditur ad illos, qui partem libri legunt, Bonacin. *cit. quæſt.* 5. *punct.* 4. *n.* 15. quamuis Sanchez *loc. cit. cap.* 12. *num.* 52. & Vgolinus *in primam clauſul. Bull. Cœn. verb. retinentes, num.* 4. excu- 17 ſent eum, qui retinet vnum tantùm folium, cum non videatur tam grauis materia in retentione, ſicut in lectione, ſiquidem non ita grauiter læditur retentio, ſicut lectio. Videri poterit etiam Suarez *diſp.* 20. *de fide ſect.* 2. *n.* 22. vbi ait, incurrere excommunicationem eum, qui retinet aliquam libri partem, quæ doctrinam hæreticam contineat, & huiuſmodi peccatum ex parte materiæ ſemper eſſe mortale, ſed de his omnino vide, quæ dicam infrà *cit. petitione* 10.

Petitio Tertia

An euites cenſuras, ſi cum primùm ſcis, librum eſſe prohibitum, comburas.

Reſpondetur, euitas quidem cenſuram Bullæ Cœnæ, 18 quia combuſtio impedit retentionem in dicta Bulla damnatam, & dicta Bulla nihil dicit, quod liber ſit deferendus ad Inquiſitores. Suarez *de fide diſp.* 20. *ſect.* 2. *num.* 23. Sanchez *cit. cap.* 10. *num.* 56. Portell. *verb. libri prohibiti, num.* 13. & Farinac. *de hæreſ. quæſt.* 180. *num.* 40. At vt ex communi docent Suarez, Sanchez, Portellius, Farinacius *in locis ſuprà citatis*, Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 16. *quæſt.* 11. Penna *in addit. ad director. in cap. Fraternitatis, de hæreticis parte* 2. *commentar.* 3. *verſ. præterea*, Vgolinus *in primam clauſulam Bullæ Cœnæ, verb. retinentes, num.* 4. Delrius *diſquiſit. magic. tom.* 3. *lib.* 5. *ſect.* 17. Riciul. *lib.* 5. *de iur. perſon. cap.* 24. *per totum*, Barboſ. *de poteſt. Epiſc. part.* 3. *allegat.* 90. *num.* 5. Souſa *in Bull. Cœnæ cap.* 2. *diſp.* 15. *concluſ.* 3. *num.* 4. Homobon. *de examin. Eccleſ. part.* 1. *tract.* 7. *cap.* 2. *quæſt.* 12. & *part.* 2. *tract.* 11. *cap.* 7. *quæſt.* 15. *reſol.* 2. Duardus *in Bull. Cœn. lib.* 2. *can.* 1. *q.* 52. *num.* 1. Cherubin. *in compend. Bull. tom.* 2. *conſtit.* 76. *Pij V.* Alterius *de cenſur. tom.* 1. *diſput.* 2. *lib.* 5. *cap.* 7. & Riccius *part.* 4. *deciſ.* 255. *num.* 4. & *deciſ.* 260. *num.* 7. non tamen euitas excommunicationem latam in Bulla Iulij III. quæ incipit *Cùm meditatio*, apud Pegnam *in vltima part. director.* vbi ſic habetur. *Omnes, & ſingulos libros Lutheranos, aut alios hæreticos, ſeu Lutheranam, aut*

nut falſam ſectam in ſe continentes, vel à nobis, & dicta Sede quomodolibet reprobatos, penes ſe eos ex quauis cauſa, etiam mercatura, & ex noſtra, ac eiuſdem Sedis permiſſione, ac licentia etiam ſpeciali, vt præfertur, penes eos exiſtentes, Inquiſitoribus hæreticæ prauitatis in ciuitatibus, in quibus libri huiuſmodi exiſtunt, conſignare debeant realiter, & cum effectu; Et contra inobedientes apponit excommunicationem, & alias pœnas aduerſus hæreticos latas ſubdendo: *Alioquin tanquam hæretici poſſint publicari.*

Et ne quis putaret, ſupradictam Bullam loqui de perſonis ſolis pro tunc temporis exiſtentibus, & libros prohibitos habentibus, Pius IV. in alia Bulla, quæ incipit, *Locum pro munere*; edita anno Domini 1564. ſupradictam prohibitionem, & cenſuram extendit ad illos, qui poſtea habuerint, mandando, quod prædictos libros tradant Inquiſitoribus; idemque cauetur in Regula ſecunda Indicis librorum prohibitorum authoritate Tridentini editi, & à Pio IV. confirmati, & iuſſu Clementis VIII. reuocati, & in Bulla Paul. V. pro Regnis Hiſpaniæ: quæ Bulla habetur in principio Expurgatorij. Videri poterit etiam, vt præter alios annotarunt Rodericus *in addit. ad Bull. Cruciatæ*, §. 9. *n.66.* & Sanchez *lib. 2. moral. cap. 12. n. 11.* motus proprius noſtri Pauli IV. prohibens ſub pœna excommunicationis reſeruatæ ſummo Pontifici, vel Inquiſitori Generali, ne libros hæreticorum, vel ab Inquiſitoribus prohibitos habentes abſoluantur, niſi prius illos Inquiſitoribus tradant.

Quamuis contrariam opinionem doceant Ioan. Andreas *in cap. 2. de hæretic. n.4.* Geminian. *ibidem n.2.* Zanchinus *de hæretic. cap.7. n.7.* Repertor. Inquiſit. *verb. libri, verſ. 2.* vbi ait, ſatis eſſe, ſi iſti libri comburantur, vel infrà octo dies Inquiſitori conſignentur: Syluest. *verb. hæreſis 1. n.10.* Locat. *in Iudic. Inquiſitor. verb. libri, n.1.* Addent. ad Roman. *ſingul. 326. verſ. limita 2. niſi eos combuſſerit*, Decian. *in tract. crimin. lib. 5. cap. 18. n. 25. & cap. 35. n. 11. & cap. 64. num. 28.* Albertin. *tract. de agnoſcend. q. 28. n. 14.* Carret. *tract. de hæretic. n. 125.* Filliucc. *tom. 1. tract. 16. cap. 3. n. 45. & tom. 2. tract. 22. cap. 7. num. 208.* Vbi excuſant eos, qui propria auctoritate comburunt, vel tradunt iis, qui dictos libros legere, nec non tenere poſſunt; quorum opinionem non improbant Bonacina *de cenſur. diſp. 1. q. 5. punct. 4. n. 20.* Alterius & Riccius *vbi ſuprà*, Ricciull. *in tract. de iur. perſon. lib. 5. cap. 24. n. 2.* & Campeg. *in addit. ad Zanchin. de hæretic. cit. cap. 7. num. 7.*

At quod ſuprà dicebam ex communiori ſententia Doctorum, videtur mihi potiùs dicendum. Vide quæ dicam infrà *petit. 9.* & Hieronymum Rodoriquez *in compend. quæſt. regular. tom. 2. q. 82. art. 3. num. 3.* quatenus ait, quod nemo licitè poſſit libros hæreticos ad ſuam manum deuenientes propria auctoritate comburere, ſed teneatur eos ad Inquiſitores deferre, iuxta conſtitutionem Iulij III. id præcipientis. Aliàs poterit procedi contra ipſum, ac ſi eſſet hæreticus: Quod licèt aliqui intelligant, niſi ex traditione, ſeu manifeſtatione tradentis, ſeu manifeſtanti reſultet aliquod graue periculum ſuſpicionis de hæreſi; quando ipſi concedunt, quod poſſit ille tales libros per ſeipſum comburere: Id tamen admittendum non eſt propter damnum, quod exinde prouenire poteſt Catholicæ fidei, ac Religioni; cùm ſi ipſe tales libros ad Inquiſitorea deferat, poterunt illi inquirere, an vltra traditos alij ſimiles ſuperſint, & à quonam ipſe eos acceperit, & an quis iis malè vſus fuerit: quod quamplurimum Catholicæ Fidei, ac Religioni confert.

19 Finis autem eius mandati eſt, vt Author libri cognoſcatur; & errores, qui in illo continentur, meliùs corrigantur: Quapropter Inquiſitores, cùm ad ipſos liber defertur, interrogare debent deferentem, à quonam illum habuerit? Pegna *in addit. ad Eymer. 2. part. comment. 3. in cap. fraternitatis, de hæretic.* Suarez *cit. ſect. 2. n. 23.* Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 16. q. 11.* Farinac. *de hæreſ. q. 180. num. 40.* & Barboſa *3. part. de poteſt. Epiſc. alleg. 90. num. 5.*

PETITIO QVARTA.

An, vt retinendo hæreticorum libros de Religione tractantes, vel hæreſim continentes, ob retentionem eorum cenſuras incurras, requirantur eædem conditiones, quæ requiruntur, vt incurras legendo?

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio Bullæ Cœnæ lata contra retinentes libros hæreticorum requirit ex parte librorum illas conditiones, quas requirit in ordine ad lectionem, ſcilicet vt ſint Auctoris hæretici, & contineant hæreſim, vel tractent de religione, & ex parte retinentis requiritur illa ſcientia, quæ requiritur ex parte legentis.*

2 *Retinens quempiam ex huiuſmodi libris, non ſciens, quod ſit ille Auctoris hæretici, vel quod contineat hæreſim, non incurrit excommunicationem prædictam.*

Reſpondetur affirmatiuè; Ita vt ad incurrendam excommunicationem Bullæ Cœnæ requirantur ex parte librorum illæ conditiones, quæ (ſcilicet, vt ſint Authoris hæretici, & contineant hæreſim, vel tractent de Religione) requiruntur in ordine ad lectionem. Et ex parte retinentis requiratur ſcientia, quæ requiritur ex parte legentis, iuxta ea, quæ dicebam ſuprà *dubit. 38. & dubit. 36. in Appendice*, Doctores communiter, quos ſequitur Duard. *in Bull. Cœn. lib. 2. canon. 1. q. 51. num. 13. & ſeqq.* 1

Hinc fit, quod ſi retineas quempiam ex huiuſmodi libris, non ſciens, quod ille ſit Authoris hæretici, vel quod contineat hæreſim (quod facilè contingere poteſt, ſi liber ex inſtituto tractet de alia materia) non incurras excommunicationem prædictam. Et ſi res deducatur ad forum externum, fiſcus debeat probare ſcientiam, alioquin contra te intentionem fundatam non habebit; vt in ſimili dixit Dynus *conſil. 58. num. 7.* Baldus *conſ. 155. n. 1.* Vincentius de Franch. *deciſ. 351. n. 2.* Couarruu. *de veter. numiſm. cap. 8. n. 4.* Barbatia *conſil. 29. num. 12.* Decian. *lib. 7. crimin. cap. 26. n. 3.* Macerat. *reſol. 44. caſ. 7. verſ. 3. lib. 3.* Farinac. *tom. 5. Praxis q. 115. inſpect. 3. num. 156.* Honded. *conſil. 92. num. 28.* & Burg. *de mod. procedend. ex abrupto. cenſur. 1. quæſt. 23. num. 151.* 2

PETITIO QVINTA.

Quiſnam veniat nomine retinentis?

SVMMARIVM.

1 *Retinentium libros hæreticorum nomine venit is, qui retinet illos, ſiue tanquam proprios, ſiue tanquam alienos, vt per modum depoſiti, per modum commodati, vel per quemcumque alium modum, verbi gratia ad tranſportandum, vel ad cuſtodiendum, &c.*

2 *Item qui retinet, ſiue retineat apud ſe, ſiue apud alios; quia quilibet ex his eſt verè retentor, & conſequenter incurret excommunicationem.*

3 *Seruus retinens iuſſu Domini habentis licentiam legendi excuſatur ab hac excommunicatione incurrenda; quia cum retineat nomine alieno, retentio*

conſiderari debet in ordine ad illum, cuius nomine retinet.

4 *Idem dic de ligatore, qui retinet librum, vt illum liget Domino libri.*

5 *Religioſus, qui curam habet de Bibliotheca communi, ſi dictos, vel alios libros non remoueat de illa, excuſatur ab incurrendo hanc cenſuram; quia actiones prohibitæ ſunt legere, & retinere.*

6 *Retinens dictos libros apud alios non omninò improbabiliter contra communem Doctorum ſententiam excuſatur à dicta cenſura Bullari; quia aliud eſt retinere, & aliud poſſidere ciuiliter, cùm retinere importet tantummodo factum. Poſſidere autem ciuiliter referatur ad ius.*

7 *Habens aliquem ex prædictis libris, ſi illum deponat quouſque impetret licentiam legendi, & retinendi apud eum, qui habet licentiam retinendi, ſi priùs non retinuerit apud ſe per notabile tempus, non incurrit excommunicationem, etiamſi tradat ei, qui non habet dictam licentiam.*

8 *Incurrit tamen is, qui recipit librum, ſi ſciat eius qualitatem.*

1 RESpondetur, iuxta ea, quæ ſuprà dicebam in reſponſione ad dubitationem principalem, venit is, qui retinet illos, ſiue tanquam proprios, ſiue tanquam alienos, vt per modum depoſiti, per modum commodati, vel per quemcumque alium modum, v. g. ad tranſportandum, vel ad cuſtodiendum, &c. Rurſus,
2 qui retinet, ſiue retineat apud ſe, ſiue apud alios, quia quilibet ex his eſt verè retentor, & conſequenter incurret excommunicationem. Ita ex communi Graſſius *part.1.deciſion. lib.4. cap.18.n.48.* Vgolio. *de cenſur. Papæ reſeruat. part.2. verb. aut retinentes, num.3.* Sayr. *lib.3. de cenſur. cap.5. n.16.* Fagundez *præcept.1. Decalog. lib.1. cap.14.num.31.* Ouied. *t.2.controu. 12. num.22.* Alterius *lib.5. de cenſur. cap.7. verſ. Tenentes,* Sanchez *lib.2. moral. cap.10. n.52.* Souſa *in Bull. Cœnæ diſput. 14. n.2.* Bonacina *diſp. 1. de cenſur. in partic. quæſt.1. punct.4. n.15.* & Duard. *cit. q. 51. num. 8. & ſeq.*

3 Excuſatur tamen ſeruus, qui retinet iuſſu Domini habentis licentiam legendi; Doctores, quos ſequitur Ouied. *loc. ſuprà cit.* quia cùm retineat nomine alieno, retentio conſiderari debet in ordine ad illum, cuius nomine retinet: Quapropter in ſimili caſu idem propter eandem rationem dicendum videtur de ligatore, qui retinet librum, vt illum liget Domino libri, habenti ſimiliter licentiam legendi; præſertim, quia cui conceditur finis, conceduntur etiam & media, iuxta ea, quæ dicam infrà *petitione* 8.

4 Quamuis contrarium ex communi (vt fatear) teneant Vgolinus, Graſſius, Sanchez, *in locis ſuprà citatis*. Suarez *diſput. 20. de fide ſect. 1. n.21.* Alterius *cit. lib.5. de cenſur. diſput.2. cap.2.* Fagundez *cit. cap. 14. num.31.* Roccaful. *3 part. lib.3. cap.8. dubio* 4. de retinentibus, & alij paſſim.

5 Excuſatur 2. Religioſus, qui curam habet de Bibliotheca communi, ſi dictos, vel alios libros prohibitos non remoueat è dicta Bibliotheca communi. Doctores, quos ſequitur Bordonus *deciſ. miſcell.* 188. quia actiones prohibitæ ſunt legere, & retinere. Talis autem Religioſus nec legit, nec retinet, cùm perſona particularis non ſit retentor librorum communis Bibliothecæ. Quin nec (cùm prædicti libri legitimè legi poſſint ab habentibus licentiam) præbet aliis ſcandali occaſionem, cùm qui legit ſine licentia, peccet ex propria malitia, non autem ex malitia prædicti Religioſi

6 Excuſatur 3. non omninò improbabiliter, contra communem Doctorum ſententiam quam ſuprà dicebam, is qui retinet apud alios; quia aliud eſt retinere, & aliud poſſidere ciuiliter, cùm retinere importet tantummodo factum. Poſſidere autem ciuiliter referatur ad ius, & non ad factum, *l. poſſeſſio, §. 1. ff. de acquir. poſſeſ. & l. ſtipulatio iſta, §. hæc quoque ſtipulatio, ff. de verb. obligat.* Vnde cùm canon Bullæ loquatur de retinentibus, non videtur, quod extendi debeat ad retinentes vltra factum, ſeu vltra corporalem poſſeſſionem, ac proinde videtur, quod prædictus canon non comprehendat poſſidentem ciuiliter, ſeu retinentem apud alios; qua de re videatur præter alios Naldus *in ſumma verb. liber, n.5.* & Duard. *cit. lib.2. in Bull. Cœn. q. 51. num.26.* & ſeqq.

Hinc fit, quod ſiquis habens aliquem ex prædictis libris deponat, quouſque ipſe impetret licentiam legendi, & retinendi, apud eum, qui habet licentiam retinendi, ſi priùs non retinetit apud ſe per notabile tempus, non incurrat excommunicationem: Quinimmò neque etiam incurrit, ſi tradat ei, qui non habet dictam licentiam retinendi. Incurret tamen ſi ſciat qualitatem libri, is qui recipit talem librum, iuxta ea quæ dicebam ſuprà. 7

PETITIO SEXTA.

An Aromatarij, cæterique huiuſmodi, qui retinent prædictos libros, vt eorum chartis vtantur ad inuoluendum ea, quæ vendunt, incurrant certò excommunicationem, caſu ſcilicet, quod ſcienter eos retineant?

SVMMARIVM.

1 *Venditores rerum comeſtibilium, ſeu quarumcumque aliarum, retinentes libros hæreticorum, vt eorum chartis vtantur ad inuoluendum ea, quæ vendunt, etiamſi ſcienter retineant, non incurrunt excommunicationem Bullarem; quia finis cur prohibeatur retentio talium librorum eſt, vt illi deſtruantur, contra aliquos Doctores.*

2 *Libri, qui traduntur talibus venditoribus deſinunt eſſe moraliter libri, & reputantur maſſa quædam chartacea, deſtinanturque ad aliam finem, cui non inſeruiant, vt expreſſiui conceptuum Doctorum ſcribentium, ſed vt materia quædam apta ad quid inuoluendum.*

3 *Retineret ſi quis dictos libros, quamuis non intelligeret linguam, in qua ſcripti ſunt, animo conſeruandi, incurreret cenſuras; quia reuera retineret, & contrariaretur fini prohibitionis.*

4 *Amplia etiamſi retineret ad ornatum Bibliothecæ, vel animo permutandi eos cum aliis libris.*

RESpondetur, quod quamuis affirment Vgolin. *part.1. de cenſur. reſeru. ſumm. Pontific. verb. aut retinentes, §.1. verſ.4.* Fagundez *præcept.1. Decalog. lib.1. cap.14. n.31.* Naldus *in ſumma verb. liber, n.5.* Doard. *in Bull. Cœn. lib.2. q. 51. n.17.* & Bonacin. *diſput. 1. de cenſur. in particular. q.2. punct. 3. num. 15.* Doctrina tamen hæc non ſit certa, quia finis, cur prohibeatur retentio talium librorum, eſt, vt illi deſtruantur. Ergo cùm Aromatarij, cæterique huiuſmodi retineant illos in ordine ad deſtructionem, non contrariantur, ſed potiùs cooperantur fini prohibitionis. 1

Confirmatur; quia quotieſcumque libri traduntur Aromatariis, cæteriſque huiuſmodi, deſinunt eſſe moraliter libri, & reputantur maſſa quædam chartacea, & deſtinantur ad alium finem, cui non inſeruiunt, vt expreſſiui conceptuum Doctorum ſcribentium, ſed vt materia quædam apta ad quid inuoluendum; vnde multo viliùs, ſcilicet *à Pezo*, venduntur: Ergo non videtur verificari, quod hi retineant libros, ſed ſolùm quod retineant maſſam quamdam chartaceam aptam ad quid inuoluendum. 2

Cæterùm, ſi quis retineret dictos libros, quamuis non

non intelligeret linguam, in qua ſcripti ſint, animo conſeruandi, incurreret cenſuras; quia reuera retineret, & contrariaretur fini prohibitionis. Suarez *diſp.* 20. *de fide ſect.* 2. *num.* 2. Fagundez *præcept.* 1. *Decalog. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 31. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 10. *num.* 52. Trullench. *lib.* 1. *in Decalog. cap.* 3. *dub.* 9. *n.* 25. Roccaful. *part.* 3. *prax. lib.* 3. *cap.* 8. §. *de retinentibus, dub.* 5. Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 63. & alij communiter.

4 Idque etiam, ſi retineret ad ornatum Bibliothecæ, vel animo permutandi eos cum alijs libris, propter eaſdem rationes iam ſuprà dictas. Duard. *in Bull. Cœn. lib.* 2. *can.* 11. *q.* 51. *num.* 11. Bonacina *diſput.* 2. *de cenſur. quæſt.* 5. *punct.* 4. *num.* 5. Leander *vbi ſuprà q.* 64. Vgolinus, Fagundez, Sanchez, & Trullench. *in locis citatis.*

PETITIO VII.

An qui habens licentiam (quæ ad triennium concedi ſolet) legendi huiuſmodi libros, ea expirata, poſſit, donec innouationem licentiæ de nouo habuerit, retinere dictos libros, abſque incurſione cenſurarum?

SVMMARIVM.

1 *Habens licentiam, quæ ad triennium concedi ſolet legendi huiuſmodi libros, ea expirata, poteſt eos retinere abſque incurſione cenſurarum, donec innouationem licentiæ de nouo habuerit, ſi nihil noui ſuperuenerit, ratione cuius probabiliter putet non eſſe ſibi de nouo concedendam talem licentiam. Habet enim Romanæ Sedis voluntatem præſumptam, cùm eam iam obtinuerit.*

2 *Regula, quod quid conceſſum ad tempus, poſt illud tempus cenſetur denegatum, non obſtat, quia id verum eſt, quando non ſolet conceſſio innouari.*

1 Reſpondetur: Si nihil noui ſuperuenerit, ratione cuius probabiliter putet, non eſſe ſibi de nouo concedendam talem licentiam, affirmatiuè; quia cùm ſemel iam illam obtinuerit, & nunc de præſenti inſtet pro innouatione dictæ licentiæ, habet Romanæ Sedis voluntatem præſumptam, & interpretatiuam, quod interim poſſit retinere dictos libros; ſiquidem ex priori conceſſione habet virtualiter declaratum, quod abſit periculum infectionis; Et conceſſio, vtpote ſolita innouari, durat virtualiter.

2 Non obſtat, quod quid conceſſum ad tempus, poſt illud tempus cenſetur denegatum: quia id verum eſt, quando non ſolet conceſſio innouari: At ſecus quando ſolet innouari, quia tunc ex dictis illo tempore intermedio ex voluntate concedentis interpretatiua durat virtualiter.

PETITIO VIII.

An qui tenet huiuſmodi libros, vt è Terris hæreticorum deferat ad Terras Catholicorum, incurrat excommunicationem.

SVMMARIVM.

1 *Tenens huiuſmodi libros, vt è Terris hæreticorum deferat ad Terras Catholicorum, incurrit duplicem excommunicationem Bullarem, alteram latam contra retinentes, & alteram latam contra fautores hæreticorum; & præterea de Iure canonico punitur confiſcatione omnium bonorum, & pœna exilij.*

2 *Idem dic etiamſi deferat, vel tranſmittat ad Terras Infidelium, & apud eos vendat.*

3 *Exiſtens in Terris hæreticorum ſi emat aliquem ex huiuſmodi libris, vt eum tranſmittat, vel deferat ad illos, qui habent licentiam legendi, & retinendi talem librum, non ſolùm excommunicationem non incurrit, ſed neque etiam vllo modo peccat, quia conceſſa licentia retinendi, conceduntur media neceſſaria ad illum obtinendum.*

Reſpondetur affirmatiuè, & quidem duplicem; Vnam latam contra retinentes, & alteram latam contra fautores hæreticorum, quæ ſimiliter eſt in Bulla Cœnæ Pontifici reſeruata: Quin prætereà de Iure Canonico punitur confiſcatione omnium bonorum, & pœna exilij, & ſi fuerit homo vilis, pœna fuſtigationis. Pegna *part.* 2. *Directorij Inquiſit. comment.* 17. Duard. *in Bull. Cœn. lib.* 2. *q.* 51. *num.* 15. & 16. Azor. *part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 17. *quæſt. vltima,* & Farinac. *de hæreſ. q.* 180. *num* 15. 1

Idque etiamſi deferat, vel tranſmittat ad Terras Infidelium, vt apud eos vendat. Alterius *lib.* 5. *de cenſur. diſput.* 2 *cap.* 8. *dub.* 1. & alij, quos ſequitur Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſput.* 1. *q.* 88. quia adhuc retinet, & fauet hæreſi. 2

Aduerte tamen hîc, quod ſi quis exiſtens in Terris hæreticorum emat aliquem ex huiuſmodi libris, vt eum tranſmittat, vel deferat ad illos, qui habent licentiam legendi, & retinendi talem librum, non ſolùm excommunicationem non incurrat, ſed nec etiam vllo modo peccet; quia cui conceditur licentia legendi, & retinendi dictum librum, conceduntur etiam media neceſſaria ad illum obtinendum; ſicque conceditur etiam facultas vtendi opera Amicorum ad eum ſibi comparandum. *Argumento l.* 1. § *finali, ff. de eo, cui mand. eſt Iuriſd. l. auribus, ff. de legat.* 3. *l.* 2. *ff. de Iuriſd. omn. & cap. præterea, de offic. delegat.* 3

PETITIO IX.

Ad quid teneatur is, in cuius manus peruenit aliquis ex huiuſmodi libris.

SVMMARIVM.

1 *Is, in cuius manus peruenit aliquis ex huiuſmod libris tenetur ſtatim illum Inquiſitoribus tradere.*

2 *Habens aliquem ex dictis libris ſi tradat habentibus facultatem retinendi, ſatis probabiliter non perperam ageret, quia cùm ſi habeant facultatem retinendi, habent etiam facultatem recipiendi ab habentibus, quia in relatiuis quod diſponitur de vno, diſponitur etiam de altero.*

3 *Item ſufficit ſecundùm alios, ſi qui habet dictos libros comburat, vt non incurrat excommunicationem Bullarem.*

Reſpondetur ex dictis ſuprà *petit.* 3. quod teneatur ſtatim illum Inquiſitoribus tradere; Alterius *de cenſur. tom.* 1. *diſput.* 2. *lib.* 5. *cap.* 7. Suarez *diſp.* 20. *de fide, ſect.* 2. *num.* 23. Martin. del Rio *diſquiſ. magicar. lib.* 5. *ſect.* 17. Fagundez *præcept.* 1. *Decalog. lib.* 1. *n.* 33. Azor. *part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 16. *q.* 2. Farinac. *de hæreſ. q.* 180. *num.* 40. Duard. *in Bull. Cœn. lib.* 2. *q.* 521. *n.* 1. Cherubin. *in compend. Bullar. ad conſtitutionem* 76. *Pij V. ſchol.* 2. Souſa *diſput.* 15. *concl.* 3. *n.* 4. Riccius *deciſ.* 255. *num.* 4. & *deciſ.* 260. *n.* 7 *part.* 4. Homobon. *part.* 1. *examin. Eccleſiaſt. tract.* 7. *cap.* 2. *q.* 11. Barboſ. *de poteſt. Epiſc. allegat.* 90. Bonacin. *diſp.* 1. *de cenſur. in particular. q.* 2. *punct.* 4. *tom.* 18. Sanch. *lib.* 2. *moral. cap.* 10. *n.* 56. 1

*n.*56.Ricciull. *de Iur. perſon. extr. Eccleſ. grem. lib.*5. *cap.*24. Ouied. 2.2. *controu.* 1. *n.* 52. Petr.Hurtad. *de fide diſput.* 76. §.311. Pueron, Diana, Leander *in locis infrà citandis*, Pellizzar. *tom.*2. *manual. tract.* 6. *cap.*5. *num.*27. & alijs, quos citabam *d. petit.* 3. quia ſic decernit Iulius Tertius in Bulla quæ incipit *Meditatio*; apud Pegnam *in Director. Inquiſ. part.* 2. *comment.* 3. *ad cap. fraternitatis, de hæreticis*, Ibi: *Qui verò tales libros habuerint, eos conſignare debent realiter, & cum effectu Inquiſitoribus Ciuitatum, in quibus eiuſmodi libri extiterint, tradere. Alioquin tanquam hæretici poſſint publicari.*

2 Quod ſi qui habet, eos tradat habentibus facultatē retinendi, ſatis probabiliter non perperam ageret: quia cùm hi habeant facultatem retinendi, habent etiam facultatem recipiendi ab habentibus; ac proinde habentes habeot etiam facultatem tradendi, quia in relatiuis quod diſponitur de vno, diſponitur etiam de altero; *l. proinde, ff. ad leg. Aquil. l. cùm actum, ff. de negot. geſt. cap. Tranſlatio, de conſtitut. & cap. præterea, de offic. delegat.*

3 Quamuis non omninò improbabiliter Repertorium Inquiſitorum *verb. libri*, Geminian. *in cap.* 2. *de hæreticis, num.* 2. Ioan. Andreas *ibidem*, Syluest. *verb. hæreſis* 1. *num.* 10. Additionator ad Roman. *ſingul.* 326. *verb. limita* 2. Albertin. *de agnoſc. Cathol. q.*28. *n.*14. Carrer. *tit. de hæretic. num.* 125. Locat. *in Praxi verb. libri, num.*1. Campeg. *in Schol. ad ſuprà cit. locum Repertorij*, Decian. *lib.*5. *crimin. cap.*18. *num.*15. *& cap.*35. *n.*21. *& cap.*54. *n.* 28. Tamburin. *de hæretic. cap.*7. Filiucc. *tract.*16. *cap.* 2. *num.*85. & alij quos citabam *dicta petitione* 3. putent, ſufficere, ſi qui habet, dictos libros comburat.

Quod ex aduerſariis ſatis probabile cenſent Fagundez, Bonacina, *in locis ſuprà citatis*, Pueron. *in Bull. Cœn. cap.*1. *n.*108. Diana *part.* 1. *tract.* 11. *reſol.* 37. & Leander *part.* 4. *tract.* 3. *diſput.* 1. *q.* 71. & admittunt Sanchez, Souſa, Suarez, Farinacius & Duardus, quod ſi qui habet, eos propria authoritate comburat, nullam incurrat cenſuram; quia cenſuræ propoſitæ in Bulla Iulij III. ſunt contra habentem huiuſmodi libros, niſi infrà ſexaginta dies Inquiſitoribus eos conſignando dimittat: Vnde cenſuræ non afficiunt actionem comburendi, ſed retentionem; ſicque ſi comburantur, non habent locum cenſuræ (ex ſubtractione ſcilicet materiæ) ſed ſolùm non ſeruabitur modus, quo ſubtrahi debet materia. Fagundez *cit. lib.*1. *cap.* 14. *num.* 33. Sanchez *cit. cap.* 10. *n.*56. Suarez *cit. ſect.* 2. *num.*23. & Leander *cit. diſput.* 1. *quæſt.*70. contra Souſam *lib.* 1. *Aphor. Inquiſit. cap.*51. *num.*20. & quoſdam alios.

Immò, qui ſic facit, ſi ex rationabili cauſa facit, omninò à cenſuris, & quacumque culpa excuſabitur; quia tunc ſi non ſeruet prædictam Bullam Iulij III. ex iuſta, & rationabili cauſa excuſabitur. Alter. *lib.* 5. *de cenſur. diſp.*5. *cap.*7. Azor. *part.* 1. *lib.*18. *cap.* 16. *q.*11. Fagundez *præcept.* 1. *Decalog. lib.*1. *cap.* 14. *num.*33. Trullench. *lib.* 1. *in Decalog. cap.* 3. *dub.*9. *n.*26. & Leander *de cenſur. tract.*3. *diſp.*1. *q.*72. contra Rodoriquez *in compend. reſol.* 62. *n.* 1. & Roccaful. *part.* 3. *Praxis lib.*3. *cap.*8. §. *de retinentibus, dub.* 2. Vide quæ dicebam etiam ſuprà *dict. petit.*3.

PETITIO X.

An detur paruitas materiæ, non ſolùm ex parte temporis actus retinendi librum, ſed etiam ex parte materiæ libri retenti?

SVMMARIVM.

1 *Paruitas materiæ datur non ſolùm ex parte temporis actus retinendi librum, ſed etiam ex parte materia libri retenti, v.g. ſi quis retineat tantùm folium, ſeu aliquam partem libri continentem hæreſes, ſecundùm probabiliorem; quia diſpar ratio eſt de retentione, ac de lectione, cùm in retentione non ſit illud periculum, quod eſt in lectione.*

2 *Liber retinetur abſque vlla culpa, & abſque vllo periculo excommunicationis, quamdiu expectatur opportunitas tradendi librum Inquiſitoribus; quia obligatio tradendi, ſeu conſignandi Inquiſitoribus eſt moralis, & obligat humano modo, nempè ſecundùm opportunitatem.*

3 *Paruitas materiæ admittit vnum, vel alterum diem, data opportunitate tradendi librum, ſeu conſignandi Inquiſitoribus: quia talis retentio videtur modica ad incurrendam tantam pœnam.*

4 *Librum retinere, etiam breuiſſimo tempore, licèt aliqui dicant, eſſe peccatum mortale ex obiecto: Secus tamen eſt, quia non eſt magis mortale peccatum ex obiecto, quàm ſit furtum, cùm ſit peccatum ratione retentionis. Solùm igitur peccaret mortaliter retinens, ſi eliceret actum retinendi librum abſolutè.*

5 *Proponens librum retinere abſolutè ſi poſteà propoſitum mutet, & tradat illum Inquiſitoribus, non incurrit excommunicationem, ſecundùm probabiliorem ſententiam; quia ad contrahendam cenſuram requiritur actus externus conſummatus, qui ſecundùm ſe ſit materia grauis.*

6 *Intendens furari quantitatem notabilem, ſi poſteà furetur in quantitate parua non incurrit excommunicationem impoſitam furto.*

7 *Intendens hæreſim v.g. Lutheri, ſi poſteà eam explicet, profiteatur, ſeu conſummet externus per comeſtionem parua bucella carnis in die Veneris, vel in Sabbatho, non incurrit excommunicationem impoſitam hæreſi: quia cenſura, cùm ſit ab Eccleſia, quæ ſolùm iudicat de externis, primò, & per ſe cadit ſuper actum externum grauem.*

REſpondetur quoad ſecundùm ex dictis petitione ſecunda, quod licèt Filiucc. *tract.* 16. *cap.*2. *n.*46. 1
& Bonacin. *diſput.*2. *de cenſur. in particular. quæſt.* 2. *punct.*4. *n.*16. negare videantur, quatenus volunt, retinentem, etiam vnicum tantùm libri folium, incurrere excommunicationem: Probabilius tamen affirment Suarez *diſp.*20. *de fide ſect.*2. *n.*22. Fagundez *præcept.*1. *Decalog. lib.*1. *cap.*14. *num.*32. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.*10. *num.*54. Roccaful. *part.*3. *Praxis lib.*3. *cap.*8. §. *de retinentibus, dub.*6. *circa finem*, & Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſput.*1. *q.*67. ſubdens, etiamſi dictum illud vnicum libri folium hæreſim contineat. Quia diſpar ratio eſt de retentione, ac de lectione, cùm in retentione non ſit illud periculum, quod eſt in lectione.

Vnde, ſi pars libri, quæ retinetur, hæreſim non contineat, maior quantitas habetur pro parua materia. Trullench. *lib.*1. *in Decalog. cap.* 3. *dub.*9. *num.* 25. & Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſput.*1. *q.*66. Adeò quod Vgolinus *part.*1. *de cenſur. Papæ reſeru. verb. ac retinentes, n.*3. Fagundez *præcept.* 1. *Decalog lib.* 1. *cap.*14. *num.*32. & Pueron. *in Bull. Cœn. cap.*1. §. *Ac eorumdem libros, n.* 160. putent, & quidem probabiliter, quod in tali caſu locum non habeat excommunicatio; quia ceſſat ratio prohibitionis, ſeu conditio, ſub qua prohibetur retentio; Et præterea non verificatur, quod contineat hæreſim, quemadmodum, vt excommunicatio locum habeat, requirit Canon Bullæ Cœnæ.

Sicut autem datur paruitas materiæ quoad quantitatem libri retenti, ſic etiam datur paruitas materiæ 2
quoad tempus actus retinendi librum; Et in primis retinetur liber abſque vlla culpa, & abſque vllo periculo excommunicationis, quamdiu expectatur opportunitas tradendi librum Inquiſitoribus. Vgolin. *part.* 2 *de cenſur. reſeru. Summo Pontif.* §. 1. *verb. ſecundò*

Fagundez

Fagundez *præcept.* 1. *Decalog. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 33. Reginald. *lib* 9. *Prax. for. Pœnit. num.* 256. Sayr. *lib.* 3. *de cenſur. cap.* 5. *n.* 16. Graff. *part.* 1. *deciſion. lib.* 4. *cap.* 18. *n.* 47. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 10. *n* 55. Duard. *in Bull. Cœn. lib.* 1. *canon.* 1. *q.* 51. *n.* 31. Bonacina *diſput.* 1. *de cenſur. in particular. q.* 2. *punct.* 4. *n.* 15. Souſa *in Bull. Cœn. diſput.* 16. *n.* 2. Ouied. 2. 2. *controuer.* 15. *n.* 53. & Tamburin. *lib.* 2. *in Decalog. cap.* 1. §. 7. *n.* 44. Quia obligatio tradendi, ſeu conſignandi Inquiſitoribus eſt moralis, & obligat humano modo, nempè ſecundùm opportunitatem.

Accedit, quod retinens cum intentione conſignandi Inquiſitoribus non cenſetur retinere; quia talis retentio non eſt per ſe intenta, ſed in ordine ad conſignandum, ac proinde eodem iure cenſetur, ac ipſa conſignatio.

3 Quinimmò, etiam data opportunitate tradendi, ſeu conſignandi Inquiſitoribus, pro paruitate materiæ admittitur vnus, vel alter dies; Fagundez, Souſa, Sanchez, Duardus *in locis ſuprà citatis*: Hurtad. *diſp.* 10. *de cenſur. difficult.* 10. Ouied. 5. 2. *contron.* 12. *num.* 25. Roccaful. *part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 8. §. *de retinentibus, dub.* 3. Tamburin. *lib.* 2. *in Decalog. cap.* 1. §. 7. *n.* 43. & Leander *de cenſur. tract.* 1. *diſp.* 1. *quæſt.* 68. & 69. quia retentio vnius, aut alterius diei videtur modica retentio ad incurrendum tantam pœnam, qualis eſt excommunicatio.

4 Et quamuis nonnulli velint, quod ſit peccatum mortale, retinere librum, etiam breuiſſimo tempore; quia eſt mortale peccatum ex obiecto, ſicque in inſtanti committitur: Probabiliùs tamen eſt oppoſitum; quia non eſt magis mortale peccatum ex obiecto, quàm ſit furtum, cùm ſit peccatum ratione retentionis, quæ eſt quid quantitatiuum conſiſtens in duratione actus retinendi librum: Ergo admittit paruitatem materiæ, ſicut & admittit furtum. Solùm igitur, qui retinet, peccaret mortaliter, ſi eliceret actum voluntatis retinendi librum abſolutè; quia talis actus eſſet prohibitionis violatio totalis.

5 An autem, qui proponit retinere librum abſolutè, ſed poſteà propoſitum mutet, & tradat illum Inquiſitoribus, incurrat excommunicationem?

Reſpondetur, quod quamuis, vt ſuprà dicebam, affirment Suarez *diſp.* 50. *de fide ſect.* 2. *num.* 27. & Petr. Hurtad. *de fide diſput.* 76. §. 317. quia violat præceptum, quod habet annexam excommunicationem: Probabiliùs tamen negent Gaſpard. Hurtad. *diſput.* 10. *de cenſur. diffic.* 12. Diana *part.* 5. *tract.* 5. *reſol.* 43. Ouied. 2. 5. *contron.* 12. *n.* 26. & alij, quos ſuprà ibidem citabam; quia ad contrahendam cenſuram requiritur actus externus conſummatus, qui ſecundùm ſe ſit materia grauis.

6 Quod inde patet; quia intendens furari quantitatem notabilem, ſi poſteà furetur in quantitate parua, non incurrit excommunicationem impoſitam furto; ſicut non incurrit excommunicationem Canon. *Si quis ſuadente diabolo*; impoſitum percuſſioni Clerici, ſi quis intendẽs inferre Clerico iniuriam grauem, poſteà inferat exterius iniuriam leuem. Nec etiam incurrit excommuni-
7 cationem impoſitam hæreſi, ſi quis intendens hæreſim v.g. Lutheri, poſteà eam explicet, profiteatur ſeu conſummet exterius per comeſtionem paruæ bucellæ carnis in die Veneris, vel in Sabatho.

Et ratio horum omnium eſt; quia cenſura, cùm ſit ab Eccleſia, quæ ſolùm iudicat de externis; primò, & per ſe cadit ſuper actum externum, ſcilicet grauem, cum ſit pœna grauis, poſito actu interno, tanquam conditione ſine qua non, etiam ſcilicet ſimiliter graui; cùm cenſura, vtpotè pœna grauis, neceſſario ſupponat culpam grauem. Vnde ſiue grauitas deficiat ex parte actus interni, ſiue deficiat ex parte actus externi; & multo magis, ſiue ſimpliciter non ponatur actus internus, ſiue ſimpliciter non ponatur actus externus, cenſura non contrahitur.

DVBITATIO XLI.

Quid dicendum de impreſſione?

SVMMARIVM.

1 *Impreſſio etiam expreſsè prohibetur ſub cenſura reſeruata in Bulla Cœnæ.*

2 *Cauſa omnes qui ſunt impreſſionis comprehenduntur in dicta cenſura, videlicet componentes literas, ſeu ordinantes typos, præparantes papyrum, & atramentum, prementes torcular, & ſimiles.*

3 *Item Officinæ Patronus, ſeu Typographus, qui ſuſcipit, quamuis propriis manibus non laboret; quia verè imprimere dicitur, & impreſſor nominatur.*

4 *Item Author libri, ſeu is, in cuius nomine liber imprimitur; quia in communi modo loquendi, hic eſt, qui imprimit.*

5 *Qui expenſas pro impreſſione facit non comprehenditur in dicta cenſura; quia iſte valde remotè ad impreſſionem concurrit, neque imprimere dicitur, neque impreſſor nominatur.*

6 *Idem dic de eo, qui literas æneas, atramentum, papyrum, & cætera vendit ad impreſſionem, vel donat.*

7 *Idem dic de Correctore, ſecundùm aliquos, non autem ſecundùm Auctorem putantem, illum non euitare cenſuram.*

8 *Hæreticorum fautores eſſe poſſunt, qui remotè ad impreſſionem concurrunt, ſi eas actiones præſtent, vt hæreſi faueant.*

9 *Imprimens incurrit cenſuras, niſi materiæ paruitas excuſet.*

10 *Contra imprimentes libros hæreticorum procedi poteſt tanquam contra fautores hæreticorum, poſſuntque iſti pœna arbitraria puniri.*

11 *Libri non imprimendi per Concilium Lateranenſe, & Tridentinum, niſi prius per Epiſcopum, & Inquiſitorem Apoſtolicum fuerint diligenter examinati ſub pœna excommunicationis, & comburi, librorum.*

12 *Religioſis non licèt imprimere, vel imprimi facere libros de rebus ſacris ſine approbatione Ordinarij, & licentia ſuorum Superiorum, quæ licentia nõ ſolùm requiritur pro libris imprimendis, ſed etiam pro libris aliò vt ibi imprimantur tranſmittendis quoad illos Auctores, qui degunt intrà ſtatum Eccleſiaſticum. Secus tamen eſt de illis Auctoribus, qui per breue tempus manent intrà ſtatum Eccleſiaſticum, ſed ſolum de iis, qui habitationem habent.*

13 *Libri ſiue ex profeſſo, ſiue incidenter ex quouis prætextu de Auxiliis tractent, prohibentur imprimi per quaſcumque perſonas abſque licentia Summi Pontificis obtinenda in ſacra Congregatione Inquiſitionis, ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda, &c.*

14 *Libri tractantes de aliquo puncto, ſeu quæſtione de Auxiliis, non comprehenduntur in Decretis prohibentibus; quia aliud eſt materia de Auxiliis, aliud verò punctus, ſeu difficultas de Auxiliis.*

15 *Licentia Ordinarij in aliquibus locis non eſt in vſu, ſed ſufficit licentia Inquiſitoris, præſertim in ſtatu Veneto.*

SVPPONO, quod excommunicatio Bullæ Cœnæ comprehendat etiam imprimentes Authoris hæretici librum qui hæreſim contineat, vel de Religione tractet; ſi tamen ſcienter hoc faciant: Vnde, iuxta ea quæ dicebam Dubitationibus præcedentibus, excuſantur, quamcumque ignorantiam de hoc habeant, & quidem vt plurimum excuſantur, quia ſunt homines rudes, lin- 1

Digitized by Google

guam, vel materiam libri, quem imprimunt, non intelligentes. Et propterea ſi aliunde, à viro ſcilicet fide digno, non audiuerint, quod liber hæreſim contineat, vel de Religione tractet, excommunicationem non incurrunt; quia autem hæc excommunicatio pro obiecto habet actionem imprimendi, conſequens eſt, quod comprehendat omnes illos, qui talem actionem exercent, ita vt ab illa imprimentes denominentur. Finis enim legis eſt, adimere hæreticis commoditatem diuulgandi ſuos errores mediante impreſſione, & propterea prohibet actionem imprimendi ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ.

Suppono ſecundò, quod ſub hac excommunicatione ex communi ſententia Doctorum comprehendantur illi, qui ordinant typos, ſeu characteres, & illi, qui premunt torcularia; quia hæ duæ actiones ſunt veluti duæ partes, in quibus conſiſtit totalis actio imprimendi; cùm tunc incipiat impreſſio, quando iuxta exemplar propoſitum adaptantur characteres, vt conficiatur typus, & tunc compleatur, quando typus formatus ſuppoſito papyro ſuam formam impreſſit: Hi tamen omnes facile excuſari poſſunt ratione bonæ fidei, quia cùm non ad ipſos, ſed ad Patronum Officinæ, ſeu Typographum pertineat inquirere, an quod imprimitur, iure imprimi poſſit, poſſunt præſumere, quod quidquid imprimitur, debito modo imprimatur. Doctores, quos ſequitur Vgolin. *part.1. de cenſur. Papæ reſeru. verb. imprimentes*, §. 1. *n.* 3. & Duard. *in Bull.Cœn.lib.2. can.1. q.54. n.21. verb.eſt tamen.* His ſuppoſitis

1 Reſpondetur: Et impreſſio etiam expreſsè prohibita eſt, vti patet ex Textu eiuſdem primæ clauſulæ Bullæ Cœnæ; ita vt comprehendantur omnes illi, qui propriè impreſſionis cauſæ ſunt, quique
2 verè imprimere dicuntur, eo quod ſic ad impreſſionem proximè cooperantur. Videlicet componentes literas, ſeu ordinantes typos, præparantes papyrum, & atramentum, prementes torcular, & ſimiles; cùm hi ſint immediatè cauſæ impreſſionis. Item Pa-
3 tronus Officinæ, ſeu Typographus qui ſuſcipit, quamuis propriis manibus non laboret: quia verè, præſertim ſi aſſiſtat imprimentibus exercens officium Proti,
4 dirigendo ipſos imprimentes, imprimere dicitur, & impreſſor nominatur. Item Author libri, ſeu is, in cuius nomine liber imprimitur; quia in communi modo loquendi, hic eſt, qui imprimit. Ita Vgolinus *de cenſur. Papæ reſeru. 2. part. cap.1. verb. imprimentes.* Suarez *de fide diſput.* 10. *ſect.*2. *num.*24. Say. *cap.*5. *num.* 17. Graff. *part.*1. *deciſ. lib.*4. *cap.* 18. *num.*50. Sanchez *lib.2. moral. cap.*10. *num.*57. & alij, quos infrà citabo.

5 Qui Doctores tamen negant, comprehendi (ex hoc ſcilicet capite impreſſionis) eum, qui expenſas pro impreſſione facit; quia iſte talis valdè remotè ad impreſſionem concurrit, neque imprimere dicitur, neque Impreſſor nominatur. Idem docent de eo, quid literas æneas, atramentum, papyrum, & cætera
6 ad impreſſionem neceſſaria vendit, vel donat: quia & hæ actiones etiam nimis remotè ad impreſſionem ſe habent. Idemque, præſertim Suarez *vbi ſuprà*, docent de Correctore; quia hic non tam imprimit, quàm impreſſum inſpicit. Quamuis mihi, quatenus ipſius inſpectio, & correctio iuuat ad illud impreſſum iterùm emendatè imprimendum, comprehendi videatur.

8 Vt omittam, quod ſaltem comprehendatur ſub actione legendi: quia verè, dum corrigit, legit. Et vt omittam etiam, quod qui remotè ad impreſſionem concurrunt, poſſint fautores hæreticorum dici, præſertim ſi eas actiones præſtent, vt hæreſi faueant: Sanchez *loco ſuprà citato*, & alij paſſim.

9 Cæterum, cùm dixi, quod imprimens incurrat cenſuras, intellige: niſi excuſet materiæ paruitas, vel ignorantia, iuxta ea, quæ dicebam, de legente, & retinente.

Aduerte tamen hîc, quod ex dictis contra imprimentes hæreticorum libros procedi poteſt, tanquam contra fautores hæreticorum, poſſuntque iſti pœna arbitraria puniri. Penna *in director. in cap. nouerit, verſ. Item excommunicamus*, & Menoch. *de arbitr. lib.*1. *caſ.* 549. *num.*1. *& ſeqq. cenſur.*6. qua de re extat etiam Edictum Cardinalium ſanctæ Inquiſitionis, editum anno 1544. apud Pennam inter literas Apoſtolicas, & conſtitutio Pij. IV. apud eumdem Pennam ibidem, quæ incipit: *Cum pro munere.* 10

Aduerte ſecundò, quod in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. *ſeſſ.*10. prohibetur, ne libri imprimantur, niſi priùs per Epiſcopum, & Inquiſitorem Apoſtolicum fuerint diligenter examinati: quod ſi quis contrafecerit, ſtatim incurrat excommunicationem, & libri comburantur. Et notant Couarruu. *lib.*4. *variar. cap.* 17. *num.*1. *verſ. at hiſce*, Caſtr. *lib.*1. *de poteſt. leg. pœnal. cap.*8. *verſ. Eſt etiam*, Gambara *de offic. Legat. lib.*2. *num.*430 Felician. *de cenſur. tit. de excommunic. cap.*24. *verſ. qui librum*, Campanil. *in diuerſor. iur. rubr.* 11. *cap.*13. *num.*1. Azor. *tom.*1. *lib.*8. *cap.*17. *quæſt.*1. Cened. *ad Decretal. collectan.* 8. *n.*7. Reginald. *in Praxi lib.*19. *cap.*13. *ſect.* 4. *num.* 256. aliique paſſim. Et meritò, quia ſine Principis facultate non poteſt moneta excudi: Ergo nec poterunt libri typis mandari, præſertim cùm magis Reipublicæ interſit, integram, & incorruptam habere fidem, quam integram, & incorruptam habere monetam. Videri poterit Plato *lib.*7. *&* 8. *de legibus.* 11

Aduerte tertiò, quod etiam in Concilio Tridentino *ſeſſ.*4. *Decret. de vſu & edit. ſacr. libror.* prohibetur; *Ne liceat Religioſis imprimere, vel imprimi facere libros de rebus ſacris ſine approbatione Ordinarij, & licentia ſuorum Superiorum.* Quæ licentia non ſolùm requiritur pro libris imprimendis, ſed etiam pro libris aliò, vt ibi imprimantur transmittēdis quoad Authores, qui degunt intrà ſtatum Eccleſiaſticum, de quacumque materia tractent, ex Decreto Sacr. Congregationis Inquiſitionis die 18. Septembris 1615. quod habetur inter Conſtitutiones Vrbani VIII. *tom.*4. *Bullar. num.* 50. Comprehendit etiam dicta prohibitio Authores deferentes aliò libros, vt imprimantur: Vnde ſi quis recederet è ſtatu Eccleſiaſtico, vt librum à ſe compoſitum aliò vt imprimatur, deferret, contrauenitet dictæ prohibitioni, quæ tamen non intelligitur de iis Authoribus, qui ad breue tempus manent intrà ſtatum Eccleſiaſticum, ſed ſolùm de iis, qui habitationem habent in tali ſtatu: quia degere eſt habitare, §. *penultimo, Inſtit. de vſu, & habitatione*, & notant præter alios Theſaur. *in Praxi part.* 2. *verb. libri, num.* 3. & Lezana *eodem verbo libri, num.* 2. 12

Aduerte quartò, quod libri, ſiue ex profeſſo, ſiue incidenter ex quouis prætextu de Auxiliis tractent, prohibentur imprimi per quaſcumque perſonas abſque licentia Summi Pontificis obtinenda in Sacr. Congregatione Inquiſitionis, ex Decreto Pauli V. in eadem Sacr. Congregatione Inquiſitionis, edito, & ab Vrbano VIII die 22. Maij, anno 1625. confirmato, & in Bulla quæ incipit *In eminenti*, die 5. Martij, ann. 1641. in lucem data. Pœna verò in contra facientes ſunt excommunicatio ipſo facto incurrenda, interdictum Eccleſiaſticum reſpectiuè, aliæque arbitrariæ, vt ſuſpenſionis, &c. cum reſeruatione abſolutionis, & relaxationis ipſi Summo Pontifici, & ipſi dictæ Sacr. Congregationi Inquiſitionis: libríque ipſo facto prohibiti cenſentur. 13

Aduerte quintò, quod prædicta Decreta non comprehendunt libros tractantes de aliquo puncto, ſeu quæſtione de Auxiliis: quia aliud eſt materia de Auxiliis, aliud verò Punctus, ſeu difficultas de Auxiliis, aliàs materiæ, quæ habent connexionem cum materia de Auxiliis non poſſent, niſi imperfectè tractari. 14

Doctores

Doctores, quos ſequitur Lezzana *tom.* 1. *quæſt. Regular. cap.* 10.

15 Aduerte ſextò, quod in aliquibus locis, præſertim in Dominio Veneto, non eſt in vſu licentia Ordinarij, ſed ſufficit licentia Inquiſitoris; vti conſtat ex praxi, quæ ex approbationibus ad ipſos impreſſos præfixis innoteſcit.

Sed vt hæc diſtinctiùs habeantur, ſit:

PETITIO I.

An nomine imprimentis veniat Patronus Officinæ, ſeu Typographus, qui ſuſcipit, quamuis propriis manibus non laboret?

SVMMARIVM.

1 *Imprimentis nomine venit Patronus Officinæ, ſeu Typographus, qui ſuſcipit, quamuis propriis manibus non laboret, quia ad ipſum ſpectat totum negocium Typographiæ, contra nonnullos oppoſitum non improbabiliter ſentientes, & cur.*

2 *Patronus Officinæ, ſeu Typographus, qui ſuſcipit, ſi propriis manibus non laboret, & non incurrat excommunicationem, tanquam imprimens, incurrit tamen ſi ſcienter fecerit, tanquam retinens, & tanquam fautor.*

1 RESpondetur ex dictis affirmatiuè: Vgolin. *part.* 2. *de cenſur. Papæ reſeru. verb. imprimentes, num.* 1. & §. 1. *num.* 1. Sayr. *lib.* 3. *de cenſur. cap.* 5. *num.* 1. Graff. *part.* 1. *deciſ. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 50. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 10. *num.* 47. Fagundez *præcept.* 1. *Decalog. lib* 1. *cap.* 14. *n.* 55. Bonacina *diſput.* 1. *de cenſur. in partic. quæſt.* 2. *punct.* 4. *num.* 19. & Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 81. Præſertim quia ad ipſum ſpectat totum negotium Typographiæ: & propterea dicitur imprimere.

Quamuis contrarium non improbabiliter doceant alij, quos ſequitur Duard. *lib.* 2. *in Bull. Cœn. quæſt.* 54. *num.* 10. quia Patronus Officinæ, ſeu Typographus, qui ſuſcipit, ſi propriis manibus non laboret, non eſt imprimens, ſed potius propter Artem, quam profitetur, impreſſor: nec exercet actionem imprimendi, ſed mandat eam exerceri. Hæc autem excommunicatio eſt contra imprimentes, & contra exercentes actionem imprimendi, non autem contra impreſſores, & contra mandantes, eam exerceri: qui propterea non ſunt cauſa phyſica, ſed ſolùm cauſa moralis impreſſionis: Ergo, &c.

Accedit, quod cùm hæc eadem excommunicatio ſit contra legentes librum, propterea ex communi ſententia Doctorum non comprehendit mandantes legi librum.

Accedit 2. quod Tridentinum Concilium *ſeſſ.* 4. *in Decretis de Editione, & vſu ſac. libr.* volens includere mandantes, dixit: *Nulli liceat imprimere, vel imprimi facere quoſuis libros, &c.*

2 At, quidquid ſit de hoc, an ſcilicet Patronus Officinæ, ſeu Typographus, qui ſuſcipit, ſi propriis manibus non laboret, non incurrat excommunicationem, tanquam imprimens, incurret tamen, ſi ſcienter fecerit, tanquam retinens in ſua Officina, & etiam tanquam fautor, ſi id faciat fauore hæreſis.

PETITIO II.

An nomine imprimentis veniat Author libri, vel tradens librum ad imprimendum?

SVMMARIVM.

1 *Imprimentis nomine venit Auctor libri, vel tradens librum ad imprimendum, contra aliquos Doctores non improbabiliter negantes: quia Auctor libri non exercet actionem imprimendi, & ideò non propriè imprimens, ſed potiùs mandans dici debet.*

2 *Axioma Ariſtotelis: Propter quod vnumquodque tale, & illud magis, non obſtat; quia imprimens non eſt imprimens propter Auctorem libri, ſed ex actione propria, quam exercet.*

RESpondetur ex dictis etiam affirmatiuè. Suarez *diſp.* 20. *de fide ſect.* 2. *n.* 24. *verb. illum verò.* Vgol. *part.* 2. *de cenſur. reſeru. Pontific. verb. imprimentes,* §. 1. *n.* 1. *verſ. Poſtremò,* Sanch. *lib.* 2. *moral. cap.* 10. *n.* 57. Bonacina *diſp.* 1. *de cenſur. in particular. q.* 2. *punct.* 4. *n.* 19. Trullench. *lib.* 1. *in Decalog. cap.* 3. *dub.* 9. *n.* 27. Roccaf. *part.* 3. *Praxis lib* 3. *cap.* 8. §. *de imprimentibus, dub.* 1. & Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſp.* 1. *q.* 85. 1

Quamuis non improbabiliter etiam negent Fagundez *præcept.* 1. *Decalog. lib.* 2. *cap.* 14. *n.* 37. & Duard. *in Bull. Cœn. lib.* 2. *quæſt.* 54. *n.* 2. quia Author libri, vel tradens librum ad imprimendum, cùm non exerceat actionem imprimendi, non eſt propriè imprimens, ſed potiùs mandans imprimi. Hæc autem excommunicatio, ſicuti dicebam, non comprehendit mandantes. Ergo, &c.

Neque obſtat, ſi dicas: *Propter quod vnumquodque tale, & illud magis*; ex Ariſtotele 1. *Poſter. cap.* 2. Ergo, ſi excommunicationem incurrit imprimens librum, multo magis eam incurret Author libri, vel tradens librum ad imprimendum. 2

Reſpondetur enim iuxta ſententiam poſteriorem, nego conſequentiam: quia imprimens non eſt imprimens propter Authorem libri, vel propter tradentem librum ad imprimendum, ſed immediatè ex actione propria, quam exercet, quæ primò incipit in ipſo.

PETITIO III.

An nomine imprimentis veniat, qui expenſas pro impreſſione facit?

SVMMARIVM.

1 *Imprimentis nomine non venit, qui expenſas pro impreſſione facit; quia expenſas pro impreſſione facere non eſt imprimere, contra aliquos Doctores oppoſitum ſentientes, & multo minùs ſi faciat expenſas pro comparanda materia in ordine ad impreſſionem.*

2 *Expenſas pro impreſſione faciens incurreret excommunicationem Bullarem, ſi id faceret fauore hæreſis.*

RESpondetur ex dictis, quidquid in contrarium dixerit Sayr. *lib* 3. *de cenſur. cap.* 5. *num.* 7. Filliuccius *tract.* 16. *cap.* 2. *q.* 9. *n.* 46. & Graff. *part.* 1. *deciſ. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 50. negatiuè: ſicque tenent Fagundez *præcepto* 1. *Decalogi, lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 36. Suarez *de fide diſput.* 20. *ſect.* 2. *numer.* 24. Duard. *in Bullam Cœnæ lib.* 2. *quæſt.* 54. *num.* 5. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 10. *num.* 57. Trullench. *lib.* 1. *Decalog. cap.* 3. *dub.* 9. Roccaful. *part.* 3. *Praxis lib.* 3. *cap.* 9. §. *de imprimentibus, dub.* 4. Leand. *de cenſur. tract.* 3. *diſp.* 1. *q.* 84. 1

& Tamburin. *lib.* 2. *in Decalog. cap.* 1. §. 7. *n.* 46. quia expenſas pro impreſſione facere non eſt imprimere: Ergo non incurrit præſentem excommunicationem, & multo minùs ſi faciat expenſas pro comparanda materia in ordine ad impreſſionem, quia talis actio ad impreſſionem magis remotè ſe habet.

2 Solùm incurreret dictam excommunicationem, ſi id faceret fauore hæreſis, vti dicebam.

PETITIO IV.

An nomine imprimentis veniat, qui fabricatur, vendit, vel donat characteres pro formandis typis, aut fabricatur, vendit, vel donat atramentum, papyrum, vel alia ad impreſſionem neceſſaria?

SVMMARIVM.

1 *Imprimentis nomine non venit, qui fabricatur, vendit, vel donat characteres pro formandis typis, aut fabricatur, vendit, vel donat atramentum, papyrum, vel alia neceſſaria ad imprimendum; quia omnes prædicta actiones, & tota prædicta materia eſt indifferens ad inſeruiendum impreſſioni huius vel illius libri.*

2 *Excipe niſi faciant animo fauendi hæreticis.*

1 RESpondetur ex dictis etiam negatiuè; Vgolinus *part.* 2. *de cenſur. Papa reſeru. verb. imprimentes,* §. 1. *n.* 2. & 3. Fagundez *præcept.* 1. *Decalog. lib.* 1. *cap.* 14. *n.* 18. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 10. *n.* 57. Duard. *in Bull. Cœn. lib.* 2. *q.* 54. *n.* 9. Trullench. *lib.* 1. *in Decalog. cap.* 3. *dub.* 9. *n.* 27. Roccaful. *part.* 3. *Praxis lib.* 3. *cap.* 8. §. *de imprimentibus, dub.* 3. Leander *part.* 4. *tract.* 3. *diſput.* 1. *q.* 86. & alij communiter; quia non exercet actionem imprimendi, ſicque non aptatur ipſi diſpoſitio Canonis Bullæ Cœnæ.

Confirmatur; quia omnes prædictæ actiones, & tota prædicta materia eſt indifferens, vt inſeruiat impreſſioni huius, aut illius libri, & debet ab imprimentibus determinari; Ergo ſupradictæ perſonæ neque remotè concurrunt ad determinatam actionem impreſſionis talis libri; & ideò, quamuis materiam prædictam talis libri impreſſioni adhibendam eſſe præuideant, non peccant fabricando, vendendo, vel donando prædictas res; quia fabricantur, vendunt, vel donant rem indifferentem, quæ adhiberi poſſit impreſſioni boni, vel mali libri; vt propterea malitia primò incipiat in imprimentibus.

2 Solùm, qui fabricatur, vendit, vel donat prædictas res, incurrit excommunicationem præſentem, ſi id faciat animo fauendi hæreticis, vti dicebam.

PETITIO V.

An nomine imprimentis veniat, qui tranſcribit librum?

SVMMARIVM.

1 *Imprimentis nomine non venit, qui tranſcribit librum, contra Leandrum & alios, quia tranſcriptio etiam eſt indifferens ad inſeruiendum impreſſioni libri, vel alteri fini.*

2 *Tranſcribens librum incurrit excommunicationem Bullarem, quia legit librum, & quia tranſcribendo librum fauet hæreticis.*

1 RESpondetur ex dictis etiam; quidquid in contrarium dixerint nonnulli, quos ſequitur Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſput.* 1. *quæſt.* 87. negatiuè; quia tranſcriptio etiam eſt indifferens, vt inſeruiat impreſſioni libri, vel alteri fini. Incurrit tamen excommunicationem, qui tranſcribit librum; quia legit librum, & quia tranſcribendo librum fauet hæreticis, 2 cùm tranſcriptio ſit quædam hæreſis propagatio; Alter. *lib.* 5. *de cenſur. diſput.* 2. *cap.* 8. *dub.* 2. Filliuccius *tract.* 16. *cap.* 2. *quæſt.* 6. *num.* 46. Roccaful. *part.* 3. *Praxis lib.* 3. *cap.* 8. §. *de imprimentibus, dub.* 4. & alij paſſim.

PETITIO VI.

An nomine imprimentis veniat Corrector Operis, quod imprimitur?

SVMMARIVM.

1 *Imprimentis nomine venit Corrector Operis, contra nonnullos oppoſitum ſentientes ea ratione, quod Corrector non eſt imprimens, neque impreſſor, ſed inſpector, qua non obſtante, eo nomine venit; quia Corrector Operis, quod imprimitur, exercet actionem imbibitam in ipſa impreſſione.*

2 *Corrector Operis ſi non incurrat excommunicationem bullarem, tanquam imprimens, incurrit ſaltem abſque dubio, tanquam legens, & tanquam fautor hæreticorum, ſi eo animo faciat.*

RESpondetur ex dictis etiam, quod quamuis negent Vgolinus *part.* 2. *de cenſur. Papæ reſeruat. verb. imprimentes,* §. 1. *num.* 3. Suarez *diſput.* 20. *de fide ſect.* 2. *n.* 24. Fagundez *præcept.* 1. *Decalog. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 36. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 10. *num.* 57. Duard. *in Bull. Cœn. lib.* 12. *quæſt.* 54. *num.* 9. Trullench. *lib.* 1. *in Decalog. cap.* 3. *dub.* 9. *num.* 27. Roccaful. *part.* 3. *Praxis lib.* 3. *cap.* 8. §. *de imprimentibus, dub.* 4. & Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſput.* 1. *quæſt.* 83. quia Corrector non eſt imprimens: Probabiliùs tamen affirment Sayr. *lib.* 3. *de cenſur. cap.* 5. *num.* 37. Graff. *part.* 1. *deciſion. lib.* 4. *cap* 18. *num.* 50. Filliuccius *tract.* 16. *cap.* 2. *q.* 9. *num.* 46. & alij; Quia ſicuti dicebam, Corrector Operis, quod imprimitur, exercet actionem imbibitam in ipſa impreſſione: ſiquidem impreſſio conſiſtit in eo, vt id quod ſcriptum eſt in exemplari, transfundatur in typum, & è Typo transfundatur in folia, mediante torculari: Sed in hac actione cooperatur Corrector Operis quod imprimitur; cùm, ſi quid relictum eſt, quod non ſit transfuſum, curet transfundi: & ſi quid malè transfuſum eſt, curet rectè transfundi, curetque ſeruari in typo debitum ordinem: Quod eſt concurrere ad ipſius efformationem. Sicuti enim eſt concurrere ad impreſſionem, ſeu eſſe imprimentem, facere typum, ita etiam & facere, vt correſpondeat exemplari: quod fit per correctionem; Ergo, &c. Et quo fit, quod corrigere non ſit ſolùm inſpicere quod imprimitur, cùm correctionis operatio non ſiſtat in ſola inſpectione, vti dicebam.

At quidquid ſit de hoc, an Corrector Operis, quod imprimitur, incurrat præſentem excommunicationem, tanquam imprimens; Incurrit ſaltem abſque dubio, tanquam legens, & etiam ſi id faciat animo fauendi hæreticis, tanquam fautor hæreticorum, vti ſuprà pluries dicebam. 2

PETITIO

PETITIO VII.

An nomine imprimentis veniat, qui typos atramento tingit?

SVMMARIVM.

1 *Imprimentis nomine venit, qui typos atramento tingit, contra nonnullos negantes ea ratione, quod typos atramento tingere non ſit imprimere in rigore vocabuli, qua tamen non obſtante, conſideranda eſt actio veluti neceſſaria ad impreſſionem.*

1 RESpondetur, quod quamuis nonnulli, quos ſequitur Duard. *in Bull. Can. lib. 2. quæſt. 54. num. 5.* negent, quia typos atramento tingere non eſt in rigore vocabuli imprimere, cùm impreſſio conſtet ſolùm ex compoſitione, & prælo mandatione: nam ſolùm iſtæ duæ actiones ſunt neceſſariæ ad impreſſionem: Probabilius tamen affirment Suarez *diſp. 20. de fide, ſect. 2. num. 24.* Fagundez *præcept. 1. Decalog. cap. 14 num. 15.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 10. num 57.* Trullench. *lib. 1. in Decalog. cap. 3. dub. 9. num. 27.* Roccaful. *part. 1. praxis, lib. 3. cap. 8. §. de imprimentibus, in principio*, & Leander *de cenſur. tract. 3. diſp. 2. quæſt. 8 1.* quia typos atramento tingere eſt etiam actio neceſſaria ad impreſſionem, cùm ex ipſa etiam impreſſio intrinſecè conſtet, nam tinctio proximè diſponit ad imprimendum, eſtque veluti forma vltima, quæ dat vim imprimendi: Ergo, ſi componere, & ordinare typos ſunt actio pertinens ad impreſſionem, quia exindè conficitur forma impreſſiua remota; tingere etiam ſimiliter, quin & multò magis, erit actio pertinens ad impreſſionem, quia exinde ponuntur typi in forma impreſſiua vltima, & proxima.

PETITIO VIII.

An nomine imprimentis veniat, qui chartam madefacit, & qui chartam madefactam torculari ſupponit?

SVMMARIVM.

1 *Imprimentis nomine non venit ſecundùm probabiliorem ſententiam, qui chartam madefacit: Venit tamen qui chartam madefactam torculari ſupponit, quia charta, quamuis madefacta, eſt tamen indifferens ad inſeruiendum pro impreſſione huius, vel illius libri: At qui madefactam ſupponit, cooperatur dictæ impreſſioni.*

1 RESpondetur, quod quamuis ſimpliciter affirment Vgolinus *part. 2. de cenſur. Papæ reſeruat. verb. imprimentes, num. 2. & §. 1. num. 1.* Fagundez *præcept. 1. Decalogi lib. 1. cap. 14. num. 5.* Graſſius *part. 1. deciſion. lib. 4. cap. 18. num. 50.* Sayr. *lib. 3. Theſaur. cap. 5. num. 13.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 10. num. 57.* & Leander *de cenſur. tract. 3. diſput. 1. quæſt. 82.* Et quamuis ſimpliciter negent è contra alij, quos ſequitur Duard. *lib. 2. in Bull. Can. quæſt. 54. num. 5.* quia neutra ex dictis actionibus eſt actio imprimendi: Probabilius tamen dicatur, quod nomine imprimentis non veniat qui chartam madefactam torculari ſupponit, quia charta, quamuis madefacta, eſt adhuc indifferens, vt inſeruiat pro impreſſione huius, vel illius libri, ac proinde in chartæ madefactione non incipit actio imprimendi talem librum per excommunicationem prohibita. Non poteſt autem excommunicatio locum habere, vbi non reperitur actio per excommunicationem prohibita: Ergo. E contra verò, qui chartam madefactam torculari ſupponit, dum eam ad recipiendam typi talis impreſſionem adaptat, operatur ad talem impreſſionem, & conſequenter reperitur in chartæ madefactæ ſuppoſitione actio per excommunicationem prohibita, nec eſt dicta chartæ madefactæ torculari ſuppoſitio indifferens, & remota ad hanc, vel illam impreſſionem, ſicuti eſt chartæ madefactio, ſed determinata, & intrinſeca: Ergo, &c.

DVBITATIO XLII.

Quid dicendum de defenſione?

SVMMARIVM.

1 *Defenſio quoque expreſsè prohibita eſt in Bulla Cœnæ Domini, ſiue ſit publica, ſiue occulta librorum hæreticorum, quouis ingenio, vel fauore præſtita.*

2 *Defenſio prædicta & verbis, & factis fieri poteſt.*

3 *Defenſio fit factis, ſi librum occultas, vel alio modo impedis, ne deueniat in manus Inquiſitorum, vel nè comburatur.*

4 *Defenſio fit verbis, ſi rationes quæras, vt perſuadeas, librum hæretici non eſſe comburendum, vel ſi rationes diſſoluas, quibus impugnatur, &c.*

5 *Defenſio eſt, ſi dicas, hic liber, ſecluſa hæreſi, eſt optimus, aut combuſtione non dignus, quia iam defendis verbis: Quod tamen intellige, ſi coram aliis id dicas, ſecus ſi nullus audit.*

6 *Idem dic de ſcripsit in ſuo cubiculo laudante.*

RESPONDETVR, & defenſio quoque expreſſe prohibita eſt in Bulla Cœnæ *canon* 1. ſiue ſit defenſio publica, ſiue occulta librorum hæreticorum, quouis ingenio, vel colore præſtita, ibi: *Seu quomodolibet defendentes ex quauis cauſa, publicè, ſeu occultè, quouis ingenio, vel colore.* Et ideò cenſetur prohibita ſub hac excommunicatione quælibet defenſio, quæ retineat veram rationem defenſionis, qualis non eſſet defenſio ironica, cùm hæc non ſit defenſio, ſed potiùs refutatio. Et quia in Canone adhibetur dictio, *quomodolibet*, prohibetur defenſio non ſolùm directa, ſed etiam indirecta; cùm dictio quomodolibet complectatur omnem modum, quo poteſt contingere defenſio. Ioan. Andr. *in cap. indemnitatibus, num. 1. de ſent. excommunic. in 6.* Archidiacon. *ibidem num. 4.* Hyppolit. *conſil. 80. num. 38.* Menoch. *de recuperand. poſſeſſ. remed. 6. num. 15.* & Rota *deciſ. 503. num. 19. part. 1. diuerſ.* complectitur enim omnem modum excogitabilem, eadem Rota *deciſ. 338. num. 3. part. 4. Rec.* 1

Quæ defenſio & verbis, & factis fieri poteſt. Factis 2
ſi librum occultas, vel alio modo impedis, ne deue- 3
niat in manus Inquiſitorum, ne capiatur, vel nè comburatur. Doctores, quos citat, & ſequitur Suarez *de fide diſp. 20. ſect. 2. num. 25.* & Sanchez *lib. 2. moral. c. 10.*
num. 58. Verbis, ſi dicas, librum iniuſtè comburi, aut 4
prohiberi, vel ſi rationes quæras, vt perſuadeas, librum hæretici non eſſe comburendum, vel ſi rationes diſſoluas, quibus impugnatur, vel ſi in ſui fauorem rationes inueſtiges, etiamſi hæc omnia occultè, & ſolus facias, & occaſione inquirendæ veritatis: Ita vt ſi prædicta faceres, dicaris defenſor librorum hæreticorum; Suarez, & Sanchez in locis ſuprà citatis.

Petitio Prima,

An ſit defenſio, ſi dicas: hic liber, ſecluſa hæreſi, eſt optimus, vel prohibitione, aut combuſtione non dignus?

5 RESpondetur ex Suarez *cit. num.* 25. Leandro infrà, & aliis paſſim affirmatiuè, quia iam defendis verbis. Vide tamen, quæ dicam in Addendis Petitionis ſecundæ.

Quod tamen intellige, quando coram aliis id dicis, ſecùs, ſi nullus audit, quia tunc nulla videtur eſſe illius libri defenſio.

6 Neqoe obſtat, ſi ſcripſeris in tuo cubiculo librum laudes, vocari defenſionem: Quia forſan (qua de re tamen infrà *Petitione* 4.) diſpar ratio eſt, cùm ſcriptura ſit quid permanens, & per illam continuò defendas, verba verò tranſeant, Sanchez *num.* 58. & Vgolin. *verb. Ac eorum quomodolibet, num.* 2. *verſ. tertiò.*

PETITIO II.

An ſit defenſio, ſi liber de Religione tractet, neque vllam hæreſim contineat, tu verò eius doctrinam laudes?

SVMMARIVM.

1 *Defenſio non eſt, ſi liber de Religione tractet, neque vllam hæreſim contineat, laudare ipſius doctrinam, quia laudatur quod bonum eſt.*

2 *Idem dicendum, ſi laudetur ſtylus, ingenium, & modus procedendi.*

3 *Laudans librum, ita vt laus cadat ſuprà ſtylum, eloquentiam, vel ingenium Authoris, vel ſuprà aliquid aliud, ſi non ſe extendat ad errores, non incurrit excommunicationem, quia hoc non eſt defendere librum hæretici: Non enim laudatur liber ratione hæreſis.*

4 *Laudans abſolutè librum continentem errores, ex communi opinione Doctorum incurrit excommunicationem, ſecus ſi liber tractet de Religione, & non contineat errores.*

5 *Abſoluta laudatio ſi etiam tacitè excludat hæreſim, ſeu errores, ſic laudans neque incurrit excommunicationem.*

6 *Laudans in libro hæretici errores continente quod eſt catholicum, vel quod continet doctrinam ſanam, non incurrit excommunicationem, quia hoc non eſt defendere librum hæretici, ſed defendere doctrinam ſanam.*

7 *Laudans præcisè doctrinam aliquam nouam Authoris libri hæretici, quæ tamen eſſet ſana, & conſonaret principiis fidei, & liber alias contineret errores, non incurrit excommunicationem, quia non facit actionem in canone Bullæ prohibitam, nempe defendere librum hæretici.*

8 *Dicens, quod talis liber non debuiſſet prohiberi, comburi, vel quod ſit vtilis, incurrit excommunicationem Bullæ, ſecus ſi diceret in ordine ad ſanam doctrinam, quæ in libro continetur, vel quod liber potuiſſet purgari, vel alias futurus eſſet vtilis.*

1 RESpondetur negatiuè, Doctores communiter, quos ſequitur Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſput.* 1.
2 *quæſt.* 96. quia laudas, quod bonom eſt. Idemque dicendum, ſi laudes ſtylum, ingeoiom, & modum procedendi, quamuis cautè hîc procedere debeas, ne videaris Authori fauere, vel intendere, minùs benè ab Eccleſia eſſe illum prohibitum, Sanchez & Vgolinus ſuprà. Farinacius *de hæreſi quæſt.* 180. *num.* 12. & alij communiter.

Adoerte tamen hîc, conuenire Doctores, quod non incurras excommunicationem, ſi ſic laudes librum, vt laus cadat ſuprà ſtylum, eloquentiam, vel ingenium Authoris, vel ſuprà aliquid aliud, & non ſe extendat ad errores, Suarez *diſp.* 20. *de fide ſect.* 2. *num.* 25. Fagundez *precept.* 1. *Decalog. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 43. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 10. *num.* 2. Ouied. 2. 2. *contron.* 12. *num.* 31. Roccaful. *part.* 3. *praxis lib.* 3. *cap.* 8. §. *de defendentibus*, Trullench. *lib. in Decalog. cap.* 3. *dub.* 9. *num.* 18. Tamburin. *lib.* 2. *in Decalog. cap.* 1. §. 7. *num.* 55. & Leaoder *de cenſur. tract.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 95. Quia hoc non eſt defendere librum hæretici, cùm non laudetur liber ratione hæreſis, propter quam ille prohibetur defendi. 3

Aduerte ſecundò, eſſe communem opinionem Doctorum, quod ſi abſolutè laudes librum, & liber contineat errores, incurras excommunicationem, iuxtà ea, quæ dicebam petitione prima, ſecus ſi liber tractet de Religione, & non contineat errores, iuxtà ea, quæ dicebam iam ſuprà petitione ſecunda, quia laudare primo modo librom, eſſet defendere librum, laudare autem ſecondo modo librum, non eſt defenſio libri, vt habet hæreticum pro Authore, cùm ſupponatur liber continere doctrinam ſanam. 4

Aduerte tertiò, non eſſe tamen omninò improbabile contrà iſtam communem opinionem Doctorum, quod etiam in abſoluta laudatione attendendus ſit modus laudandi, ita vt ſi abſoluta laudatio, etiam tacitè, excludat hæreſim, ſeu errores, ſic laudans neque incurrat excommonicationem, qoia liber ſolùm ratione errorum prohibetur defeodi, atque adeò & laodari. 5

Ex quibus ſequitur, quod ſi in libro hæretici continente errores, laudes quod eſt catholicum, vel laudes quod contineat doctrinam ſanam, non incurras excommunicationem, Suarez *diſput.* 20. *de fide ſect.* 2. *num.* 25. Vgolin. *de cenſur. Papæ reſeruat. part.* 2. *cap.* 2. *verſ. Ac eorum quomodolibet defendentes, num.* 2. Fagundez *precep.* 1. *Decalogi lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 43. Sanchez *lib.* 1. *moral. cap.* 10. *num.* 58. Trullench. *lib.* 1 *in Decalog. cap.* 3. *dub* 9. *num.* 18. Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſp* 1. *quæſt.* 94. & Roccaful. *part.* 3. *praxis lib.* 3. *cap.* 8. §. *de defendentibus, dub.* 1. Quia hoc non eſt defendere librum hæretici, ſed defendere doctrinam ſanam, & quia liber hæretici ſolùm prohibetur defendi, quatenus habet hæreticum pro Authore, ſed doctrina ſana non habet hæreticum pro Aotbore: Ergo, &c. 6

Quin etiam, ſi Author libri hæreticus traderet doctrinam aliquam nouam, quæ tamen eſſet ſana, & conſonaret principiis fidei, & liber alias contineret errores, adhuc tu talem doctrinam præcisè laudans, non incurreres excommunicationem: Quia non faceres actionem in Canone Bullæ prohibitam, quæ eſt defendere librum hæretici; cùm tunc laudando non defenderes librum, ſed defenderes, quod bonum eſt in libro: Præſertim quia liber non prohibetur defendi, niſi ratione errorum, qui continentur in libro. 7

Sequitur ſecundò, quod quamuis, ſi dicas, quod talis liber non debuiſſet prohiberi, non debuiſſet comburi, vel quod ſit vtilis, &c. incurras excommunicationem iuxta ea, quæ ſuprà dicebam, & tenent Alterius *lib.* 5. *de cenſur. diſp.* 2. *cap.* 8. Fagundez *precept.* 1. *Decalog. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 29. Trullench. *lib.* 1. *in Decalog. cap.* 3. *dub.* 9. *num.* 28. Roccaful. *part.* 3. *praxis lib.* 3. *cap.* 8. §. *de defendentibus, dub.* 1. & Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 92. Limitanda tamen ſit hæc doctrina, vt locum non habeat, ſi hæc diceres in ordine ad ſanam doctrinam, quæ in libro continetur, vel quod liber potuiſſet purgari, vel alias futuros eſſet vtilis, &c. quia in tali caſu non defenderes librum, qoatenus liber prohibetur defeodi, cùm ſolùm liber prohibeatur defeodi ratione errorum. 8

Atque

Digitized by Google

Atque adeò in tali caſu non interueniret actio prohibita, & per conſequens nec excommunicatio, quamuis debeas eo dicto caſu cautè procedere, iuxtà ea quæ ſuprà dicebam.

PETITIO III.

An ſit defenſio, ſi ſolùm dicas, te velle defendere hunc librum?

SVMMARIVM.

1 *Defenſio eſt dicere, ſe velle defendere hunc librum, quia iſta voluntas ſic ſignificata retrahit impugnatores, & illos quaſi difficiliores reddit ad ſubuertendum librum, cùm videant adeſſe hic & nunc aliquem Patronum, contra alios Doctores negantes, quia id non eſt defendere, ſed ſolùm ſignificare animum defendendi.*

2 *Velle facere licet non ſit facere, præſertim quando agitur de cenſura, quæ non imponitur niſi pro actu externo, in caſu tamen prædicto ex declarata voluntate faciendi reſultat id ipſum, quod prohibetur.*

3 *Loquens dicto modo, ſi nemo audiret, excommunicationem bullarem non incurreret, quia tunc nulla reſultaret defenſio.*

1 RESpondetur, quod licet Sanchez, Vgolinus, & Farinacius *in locis ſuprà cit.* Fagundez *precept.* 1. *Decalogi lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 42. Trullench. *lib.* 1. *in Decalog. cap.* 3. *dub.* 9. *num.* 28. Roccaful. *part.* 3. *praxis lib.* 3. *cap.* 8. *§. de defendentibus, dub.* 2. & Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſput.* 1. *quæſt.* 91. negent, quia id non eſt defendere, ſed ſolùm ſignificare animum defendendi, quamuis ſecùs ſit (ſubdunt ipſi) ſi iam aggreſſus eſſes defenſionem, aut iam in procinctu eſſes, & prouocares ad diſputandum, quia ipſamet prouocatio, & ad diſputationem præparatio eſt defenſio quædam: Probabilius tamen ſit oppoſitum, quod tenent Doctores, quos ſequitur Ouied. 2. 2. *controu.* 12. *num.* 31. In vtroque caſu ſcilicet, regulariter loquendo, defenſionem eſſe. Quia illa voluntas ſic ſignificata retrahit impugnatores, & illos quaſi difficiliores reddit, librum ſubuertere, cùm videant adeſſe hìc, & nunc aliquem Patronum: Ergo licet hæc ſignificatio non ſit per diſputationem defenſio, ſed illius ſignificatio, talis tamen ſignificatio eſt quædam implicita, & exercita defenſio.

2 Confirmatur, quia licet velle facere non ſit facere, præſertim quando agitur de cenſura, quæ non imponitur, niſi pro actu externo: In caſu tamen noſtro ex declarata voluntate faciendi reſultat idipſum, quod prohibetur, ſcilicet defenſio exercita, ſaltem indirecta. Nam dum quis audit, quempiam velle defendere librum, formare poteſt conceptum, quod liber ſit defendibilis, ſicque talis locutio conciliat libro authoritatem aliquam: & conſequenter dicere, ſe velle defendere librum, licet non ſit defendere illum exercitè directè, erit ſaltem defendere illum exercitè indirectè.

3 Si nemo tamen hoc audiret, ſic loquens excommunicationem non incurreret, quia tunc ex ipſius locutione nulla reſultaret defenſio, etiam indirecta.

PETITIO IV.

An incurras excommunicationem, ſi loquaris, vel ſcribas in defenſionem libri, ſed nemo ſit præſens, cui nota fiat talis locutio, vel ſcriptio?

SVMMARIVM.

1 *Loquens, vel ſcribens in defenſionem libri nemini tamen notificata defenſione, licet ſecundum plures Doctores incurrat excommunicationem, quia canon Bullæ Cœnæ ponit dictiones (quomodolibet, & occultè:) contrarium tamen non eſt omnino improbabile.*

2 *Dictio (quomodolibet) licet comprehendat quemlibet modum, non tamen excedit ſubiectam materiam, & conſequenter comprehendit ſolos modos eiuſdem ſpeciei.*

3 *Dictio (occultè) cadit ſuprà eandem ſpeciem defenſionis, præſertim quia ſumitur prout contradiſtinguitur a dictione publicè, vel occultè.*

RESpondetur, quod quamuis affirment Vgolinus *de cenſuris Papæ reſeru. cap.* 1. *verb. Ac eorundem libros, num.* 2. Toletus *lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 9. Fagundez *præcept.* 1. *Decalog. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 40. Sayr. *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 17. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 10. *num.* 58. Trullench. *lib.* 1. *in Decalog. cap.* 3. *dub.* 9. *num.* 28. Roccaful. *part.* 3. *praxis lib.* 3. *cap.* 8. *§. de defendentibus, dub.* 1. Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſput.* 1. *quæſt.* 90. & alij paſſim, quia Canon Bullæ Cœnæ ponit dictiones *quomodolibet*, & *occultè*: contrarium tamen non ſit omninò improbabile. 1

Probatur, quia licet dictio *quomodolibet* comprehendat quemlibet modum, non tamen excedit ſubiectam materiam, & conſequenter comprehendit ſolos modos eiuſdem ſpeciei, Caſſador. *decis.* 7. *num.* 7. *de appellation.* Syluan. *conſil.* 40. *num.* 33. Cephal. *conſ.* 44. *n.* 76. & Rota *deciſ.* 107. *part.* 1. *diuerſ.* Ergo ſi Canon Bullæ Cœnæ procedat ſolùm de defenſione, quæ fiat cum effectu apud aliquem; vt procedere videtur, cùm ſit pœnalis, comprehendet tantùm omnem modum talis defenſionis; non autem etiam aliam defenſionem, veluti in habitu. 2

Rurſus dictio *occultè*, cadit ſuprà eandem ſpeciem defenſionis, præſertim quia ſumitur, prout contradiſtinguitur à dictione *publicè*, ſicuti conſtat ex textu ibi: *publicè, vel occultè*: Ergo, quemadmodum publicum dicitur, quod fit non ſolùm palam, ſed etiam quod fit coram magna parte populi. Doctores, quos ſequitur Bertazol. *de clauſ. inſtrum. clauſ.* 2. *n.* 17. Sic occultum dicitur, quod fit non coram populo, vel coram magna parte populi, ſed tantum coram aliquibus: ſicque liber hæretici dicitur defendi publicè, ſi defendatur coram populo, vel coram magna parte populi. Dicitur verò defendi occultè, ſi defendatur tantum coram aliquibus. 3

Itaque, ſi Canon Bullæ accipiatur de defenſione, quæ fiat cum effectu coram aliquo (vt accipi debere videtur, cùm ſit pœnalis, vti dicebam) non incurres excommunicationem, ſi verbo, vel ſcripto defendas, nemine ſciente.

PETITIO V.

An incurras excommunicationem, ſi defendas librum diſputationis cauſa?

SVMMARIVM.

1 *Defendens librum cauſa diſputationis; ſi mens diſputantis ſit praua, incurrit excommunicationem, ſecus tamen ſi ſit recta, ſecundùm plures Doctores: At attendendum eſt quò tendat defenſio diſputationis cauſa, quia ſi tendit ad ſtabiliendos errores, & bonæ effectum*

Digitized by Google

effectum poſſit ſortiri, praua, vel recta ſit mens diſputantis, incurrit excommunicationem, ſecus ſi tantum tendat ad inquirendam veritatem.

2 *Referens aliquam hæreſim in ordine ad illam confutandum, adhuc non incurrit excommunicationem.*

1 RESpondetur, quod quamuis affirment Viuald. *in Bull. Cœn. excommunic. 5. n. 11.* Vgol. *de cenſur. Papæ reſeru. part. 5. c. 5. verſ. Ac eorum libros quomodolibet defendentes, n. 4.* Sanchez *lib. 2. moral. c. 10. n. 58.* Rocaful. *part. 3. prax lib. 3. c. 8. §. de defendentib. dub. 3.* Trullench. *lib. 1. in Decal. c. 3. dub. 9. n. 58.* Leander *de cenſur. tract. 5. diſp. 5. q. 91.* & alij communiter. Et quamuis alij, quos ſequitur Faguod. *precept. 1. Decal. lib. 1. c. 14. n. 41.* diſtinguant, quod incurras excommunicationem, ſi mens tua diſputantis ſit praua, ſecus ſi ſit recta: Probabilius tamen dicatur, attendendum eſſe hìc quò tendat defenſio diſputationis cauſa, quia ſi tendat ad ſtabiliẽdos errores, & hunc effectum poſſit ſortiri, ſiue mens tua diſputantis ſit praua, ſiue recta, incurris excommunicationem, quia reuera ſuſcipis defenſionem, quæ ſit prohibita. Prohibetur enim defenſio, quæ apta ſit ſortiri effectum defenſionis, qui eſt ſtabilire errorẽ, qui defenditur. At ſi defenſio ſit talis, vt ex ſe non tendat ad ſtabiliendos errores, ſed ad inquirẽdam veritatem, vel ad oſtendendam infirmitatem motiuorum, quibus mouentur hæretici ad tales errores tenendos, non incurres excommunicationem, quia hæc non eſt vera defenſio, quæ ſola prohibetur, & non alia.

2 Hinc ſequitur, quod referens aliquam hæreſim in ordine ad ipſam cõfutandam, adhuc non incurras excommunicationem, ſi pro ea ſtabilienda noua argumenta, vel nouas inſtantias contra ſolutiones, quæ à Catholicis afferuntur pro argumẽtis hæreticorum, proferas, quia hoc modo non ſtabilitetur hæreſis, vt ſtaret, ſed vt magis rueret, ac proindè non eſſet verè defendere, ſed vti defenſione in ordine ad ruinam. At in Canone Bullæ prohibetur ſolùm vera defenſio, quæ ſcilicet ſiſtit in defenſione, & non tendit vlteriùs in contrarium: Ergo, &c.

PETITIO VI.

An incurras excommunicationem, ſi impedias librum, ne perueniat ad manus Inquiſitorum?

SVMMARIVM.

1 *Impediens librum ne perueniat ad manus Inquiſitorum incurrit excommunicationem, quouis modo impediat, etiam aliqua arte, vel indirectè.*

2 *Doctores communiter Canonem accipiunt de quacumque defenſione, qua manutenetur liber, & ideò ad incurrendam cenſuram, ſufficit etiam defenſio materialis, & cur.*

1 REſpondetur affirmatiuè, quouis modo impedias, etiam aliqua arte, vel indirectè. Sayr. *lib. 3. de cenſur. c. 5. n. 18.* Toletus *lib. 1. c. 19. excommun. 1. Bull. Cœn. n. 16.* Vgol *part. 2. de cenſur. Papæ reſeru. cap. 1. verſ. Ac eorum quomodolibet.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 10. n. 58.* Leander *de cenſuris tract. 3. diſp. 2. quæſt. 93.* & alij communiter. Quia cùm ſic impedias, eſt quædam libri defenſio.

2 Quod ſi dicas: Canon Bullæ non videtur procedere de defenſione, qua liber materialis defenditur, ſed de defenſione, qua defenduntur errores quos liber continet, quia cùm liber materialis non ſit capax offenſionis, non erit etiam capax defenſionis. Et quia tunc ſolùm cenſetur defendi liber, quando defenditur doctrina contenta in libro. Ergo ſi Canon Bullæ procedat de hac defenſione, de qua ſolùm procedere videtur, non habebit locum excommunicatio Bullæ.

Reſpondetur, adhuc oppoſitum eſſe dicendum, ſaltem ex eo, quia Doctores communiter Canonem accipiunt de quacumque defenſione, qua manutenetur liber: Et meritò, quia cùm liber contineat errores, & manuteneatur, facilè inferre poterit doctrinæ infectionem.

DVBITATIO XLIII.

An ſub prohibitione Bullæ Cœnæ præter lectionem, retentionem, impreſſionem, & defenſionem, comprehendantur aliæ ſimiles actiones?

SVMMARIVM.

1 *Aliæ etiam actiones comprehenduntur ſub prohibitione Bullæ præter lectionem, retentionem & impreſſionem, ſi non expreſsè, ſaltem implicitè, vt v. g. libri hæretici tranſcriptionem, venditionem, emptionem, aſportationem, diuulgationem, & ſimiles.*

2 *Excommunicatio, & aliæ pœnæ contra vendentes, ementes, & aſportantes huiuſmodi libros latæ ſunt expreſsè in decretis ſupradictis Iulij III. Pij IV. Clementis VIII. & Pauli V.*

3 *Hæreticorum libros tranſcribentes ſunt puniendi, tanquam libros hæreticorum tenentes, tanquam de hæreſi ſuſpecti, & etiam tanquam hæreticorum fautores.*

4 *Hæreticorum libros deferentes ad Terras Fidelium, cenſentur fautores, ſunt excommunicati, & ſi fuerint viles, ſunt verberibus afficiendi: ſi verò Nobiles, exilio mulctandi, ipſorumque bona confiſcanda.*

RESPONDETVR affirmatiuè, ſi non expreſsè, 1
ſaltem implicitè, vt v. g. libri hæretici tranſcriptio, venditio, emptio, aſportatio, diuulgatio, & ſimiles, Azor. Farinac. Menoch. & Penna in locis infrà citandis. Quia omnes huiuſmodi actiones, ſi non expreſsè, ſaltem implicitè continentur ſub lectione, retentione, vel defenſione, cùm tranſcriptio libri coniuncta ſit cum lectione, ac retentione illius. Idemque eſt de venditione, emptione, aſportatione, & diuulgatione, quæ ſine retentione fieri nullatenus poſſunt.

Accedit, quod expreſsè Decretis ſupradictis Iulij III. 2
Pij IV. Clementis VIII. & Pauli V. excommunicatio, & aliæ pœnæ contra vendentes, ementes, & aſportantes huiuſmodi libros latæ ſint, vt videre eſt apud Pegnam 2. *part. director. comment. 3. ad cap. Fraternitatis, & commentar. 17. ad cap. Nouerit, de ſent. excommunic.* & apud Farinac. *de hæreſi quæſt. 180. num. 15. & ſeqq.*

Et quidem quoad tranſcribentes videri poterit Azor. 3
tom. 1. lib. 9. cap. 17. quæſt. 5. vbi ait, quod qui libros hæreticorum tranſcribunt, ſint puniendi, tanquam libros hæreticorum tenentes, tanquam de hæreſi ſuſpecti, & etiam tanquam hæreticorum fautores. Farinac. *de hæreſ. quæſt. 180. §. 1. num. 18.* vbi inquit, quod huiuſmodi tranſcribentes ex Concilio Lateranenſi reputentur ſimiliter ſuſpecti de hæreſi, ſintque arbitraria pœna coërcendi. Menoch. *de arbitrar. lib. 2. caſ. 549. num. 1. & ſeqq. centur. 6.* vbi aſſerit, quod ex Conſtitutione Pij V. in Indice librorum prohibitorum *regul. 10.* ſint puniendi pœna arbitraria. Penna *in director. Inquiſit. in cap. Nouerit, verſ. ſed quæ,* vbi refert quod olim de Iure ciuili, & nouella Conſtitutione Iuſtiniani puniebantur pœna amputationis manus.

Et quoad deferentes notat Farinac. *locò ſuprà citato,* 4
num. 15. quod qui hæreticorum libros ad Fidelium Terras deferunt, cenſeantur fautores hæreticorum, ſint excommunicati, & ſi fuerint viles, ſint verberibus afficiendi, ſi verò Nobiles, exilio mulctandi, ipſorumque bona confiſcanda. Quod idem aſſerunt Penna *in Addit. ad director. Inquiſ. part. 2. comment. 17. ad cap. Nouerit, de ſent. excommunicat.* & Azorius *tom. 1. lib. 8. cap. 27. quæſt. vltima.*

DVBITATIO LXIV.

Quid ſequatur ex dictis Dubitatione 35. & ſequentibus.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicationem Summo Pontifici reſeruatam incurrunt qui heretici librum hereſim continentem, vel de Religione tractantem ſine Sedis Apoſtolicæ anctoritate ſcienter legunt, retinent, imprimunt, vel quomodocumque defendunt.*

2 *Conditiones quatuor requiruntur, vt excommunicatio ex hoc capite contrahatur.*

3 *Prima conditio eſt, vt liber ab heretico ſcriptus ſit, ſiue vno ex recentioribus, ſiue ex antiquis ab Ecclesia damnatis.*

4 *Tertulliani, & Origenis ſcripta, quamuis errorem contra fidem contineant, propter eruditionem admittuntur, & quia nullum iam periculum timetur.*

5 *Liber ſcriptus ab hæretico, nihil refert, an ſit typis mandatus: quia ſemper verè, & propriè hæretici liber eſt.*

6 *Legens, quamuis praua intentione hereſim diſcendi, hereſes ſcriptoris heretici in libro Authoris Catholici ad verbum inſertas, non incurrit excommunicationem, quia non legit librum heretici.*

7 *Legens adiecta ſcholia, vel adnotationes Authoris heretici in Catholici ſcriptoris libro, vel in quouis alio hac Bulla Cœnæ excommunicatione non comprehenſo, non incurrit excommunicationem: quia non cenſetur liber eſſe heretici, ſed Catholici.*

8 *Limita niſi commentarij tam copioſi eſſent, vt iam cenſeretur liber potiùs ex eis, quàm ex Textu conſtare.*

9 *Legens, vel ſupprimens apertè hereſes contentas in libro Catholici Auctoris, vel qui publicè à Catholicis habetur, excommunicationem non incurrit.*

10 *Secunda conditio eſt, vt liber, vel hereſim in ſe contineat, vel de Religione tractet, nempe ſacram Scripturam interpretando, Theologiam docendo, &c.*

11 *Hæreticorum libri Philoſophici, Medici, Iuridici, Hiſtorici, Poetici, & ſimiles prohibiti non ſunt, ſi nullam hereſim contineant.*

12 *Hæreticorum libri, qui ex profeſſo de Religione tractant, quamuis nullum errorem contra fidem admixtum habeant, prohibiti ſunt.*

13 *Hæreticorum libri, qui non ex inſtituto de Religione tractant, ſed obiter aliquam hereſim continent, prohibiti non ſunt.*

14 *Bullæ Cœnæ conſtitutio in partibus Septentrionalibus non eſt recepta cum tanto rigore: retinentur enim in Catholicorum Bibliothecis, & leguntur libri Philoſophici, Medici, Iuridici, & Hiſtorici hæreticorum, exceptis eorum hiſtoriis, vt Ioannis Auentini, & Sebaſtiani Muſteri, & cæt.*

15 *Legentes libros hæreticos, ſecundum Becanum, vbi Bulla Cœnæ Domini, vel Index librorum prohibitorum receptus non eſt, vt in Germania, Gallia, Anglia, & aliis prouinciis Catholicis, non excommunicantur.*

16 *Librorum prohibitorum Indicis regula octaua obſeruanda non venit in Germania, quia ibi non ſunt Inquiſitores: quamuis conſulant huiuſmodi libros hæriticorum expurgandos Theologis tradi debere.*

17 *Tertia conditio eſt, vt aliquis huiuſmodi libros ſcienter legat, retineat, vel imprimat, &c. Vnde ſi ignoret etiam craſſa ignorantia librum heretici eſſe, &c. cenſuras non incurrit.*

18 *Praua legentis intentio, vel affectus hereſim concipiendi, ad iſtam cenſuram contrahendam non requiritur, ſed ſufficit etiam ſola curioſitas.*

19 *Quarta conditio eſt, vt id quod legitur, ſit materia notabilis, & ſufficiens ad peccatum mortale, quia cùm in aliis rebus materiæ paruitas excuſet à mortali, non eſt, cur non excuſet etiam in iſta.*

20 *Toleti opinio dicentis, vnam, vel alteram lineam ſufficere ad peccatum mortale, reiicitur.*

21 *Pagina vna, licet liber ſit ex maioribus voluminibus, ſecundum aliquos Doctores non eſt materia ſufficiens ad excommunicationem iſtam contrahendam, quorum opinio ſecundum Confeſſarij prudentiam, ſi nimis laxa videatur, moderari poterit.*

22 *Vir doctus, & prudens nihil peccat, ſi locum aliquem contradicentis in heretico ſcriptore quærat, certò ſperans, eo exhibito, alterum ad fidem catholicam ſe perducturum eſſe.*

23 *Hæreticorum librorum lectio cur in locis Septentrionalibus non cum tanto rigore prohibita cenſeatur ratio recenſetur, quia ad eos conuincendos neceſſarium putatur eorum libros legiſſe.*

24 *Librorum prohibitorum claſſis duplex eſt: In prima ponuntur Authores omnes heretici, vel de hereſi ſuſpecti, hereſiarchæ, & hæreticorum capita, &c.*

25 *Librorum prohibitorum ſecunda in claſſe ponuntur libri qui doctrinam non ſanam, ſuſpectam, vel moribus fidelium repugnantem, continere putantur.*

26 *Librorum prohibitorum inter duas has claſſes duo diſcrimina eſſe recenſentur.*

27 *Primum diſcrimen eſt, quod primæ claſſis prohibitio ſit propter Authores hæreticos, quorum proinde omnes libri ſcripti de materia Religionis prohibentur.*

28 *Secundæ claſſis prohibitio eſt propriè errores, ſeu doctrinas falſas, quæ in quibuſdam libris etiam Catholicorum Authorum deprehenduntur, cuiuſmodi tamen libri non priùs cenſentur prohibiti, quàm expreſsè in Indice relati fuerint.*

29 *Secundum diſcrimen eſt, quod libri primæ claſſis prohibentur ſub excommunicatione Pontifici reſeruata per Bullam Cœnæ Domini: libri verò ſecundæ claſſis prohibentur ſub excommunicatione non reſeruata.*

30 *Regulâ ſeptima Indicis prohibentur libri cuiuſcumque Authoris res obſcœnas, ſeu laſciuas ex profeſſo tractantes, iis exceptis, quæ à Gentilibus, v.g. Poetis compoſiti ſunt.*

31 *Regulâ octaua Indicis prohibentur omnes libri, & omnia ſcripta magica, quamuis ob lectionem librorum obſcœnorum, vel magicorum excommunicationis cenſura non contrahatur; ſed ſolum peccatum mortale committatur, ſi materiæ paruitas non excuſet.*

32 *Regulâ quarta Indicis prohibetur, ne fideles ſacra Biblia vulgari lingua, ſine Epiſcopi, vel Inquiſitoris licentia legant, vel retineant: quæ tamen prohibitio in quibuſdam locis ſeptentrionalibus, vt in Germania recepta non eſt.*

33 *Excipe verſionem Germanicam Lutheri & aliorum hæreticorum, quæ prorſus interdicta eſt.*

34 *Hæreticorum libros populo prohiberi, quin & comburi mos in antiqua etiam Eccleſia ſemper fuit ex Conſtantino Imperatore, & Theodoſio, quorum verba referuntur num. 35. & 36.*

37 *Hæreticorum libri tempore neceſſitatis permiſſi ſunt Epiſcopis, ad eorum errores confutandos.*

38 *Libros vanos, & noxios comburendi publicè fuit mos antiquiſſimus, præſertim magicos, ex Vlpiano.*

39 *Chriſtus, & eius ſectatores ob miracula, quæ patrabant, à Gentilibus pro magicis habiti, ideoque iuſſum, vt libri ipſorum comburerentur, & qui*

illos detinerent ſupplicio mortis afficerentur.
40 *Sacrorum librorum traditores dicebantur, qui mortis metu eos tradebant Magiſtratui.*

RESPONDETVR ex dictis *dubitat.* 35. *&*
1 *ſeqq.* excommunicationem ſummo Ponti-
fici reſeruatam incurrunt, qui hæretici li-
brum hæreſim continentem, vel de Reli-
gione tractantem ſine Sedis Apoſtolicæ
authoritate ſcienter legunt, retinent, imprimunt, vel
2 quomodocumque defendunt, &c. Vnde ſequitur, quod
quatuor conditiones requirantur, vt excommunicatio
ex hoc capite contrahatur.
3 Prima, vt liber ab hæretico ſcriptus ſit, ſiue vno ex
recentioribus, ſiue ex antiquis ab Eccleſia damnatis, ni-
ſi quod ſcripta Tertulliani, Origenis, & Pelagij, quam-
4 uis errores contra fidem contineant, propter eruditio-
nem, & quia nullum iam ab illis periculum in fide ti-
metur, ab Eccleſia permittuntur: qua de re Azor. *lib.* 8.
cap. 16. *q.* 16. & dicebam ſupra *dubit.* 36. *in Appendice.*
5 Deinde nihil refert, vtrum liber ſit typis mandatus,
necne; dummodo ab hæretico ſcriptus ſit, quia ſemper
verè, & propriè hæretici liber eſt. Vide ſupra *cit. dubit.*
36. *corollario* 3.
6 Non tamen excommunicatio contrahitur, ſi quis hæ-
reſes ſcriptoris hæretici in libro Authoris Catholici ad
verbum inſertas, quamuis ex praua, & peccaminoſa in-
tentione, quin etiam & principali hæreſim diſcendi le-
gat: quia non legit librum hæretici. Et lege canonica
non punitur affectus, & deſiderium legendi errores
hæreticorum inſertos in libris Catholicorum, ſed fa-
ctum legentis librum hæretici. Azor. *loc. ſup. cit. queſt.* 1.
Nauar. *cap.* 27. *n.* 56. *verſ.* 7. Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 15.
num. 13. Candelabr. *in* 1. *clauſul. Bull. Cœn. num.* 12. Se-
baſtianus Medices *in ſumma part.* 2. *tit.* 9. *q.* 78. *n.* 88.
Simach. *de Catholic. inſtitut. tit.* 5. *num.* 15. Corrad. Brun.
lib. 1. *de hæretic. capit.* 4. Suar. *tom.* 5. *de cenſur. diſput.* 21.
ſect. 2. *num.* 11. *& in tract. de fide diſput.* 20. *ſect.* 2. *n.* 13.
Turrecremat. *lib.* 4. *ſumma, cap.* 21. Vgolin. *in* 1. *clau-
ſulam Bull. verb. ac eorumdem,* §. 1. *n.* 1. Roderic. *in Bull.
Cruciat.* § 9. *num.* 78. & Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 10.
num. 23.
Sicut nec etiam incurreret excommunicationem qui
audiret ea quæ ſcripta ſunt in libris hæreticorum, quan-
do quis ea memoriter recitaret; quia neque per hoc le-
git librum hæretici. Vide quæ ſupra *dubit.* 36. *& in eius
Appendice* dicebam.
7 Idem dicendum, ſi in Catholici ſcriptoris libro, vel
in quouis alio, hac Bullæ Cœnæ excommunicatione
non comprehenſo, legas adiecta ſcholia, vel adnotatio-
nes Authoris hæretici: quia talis liber non cenſetur
eſſe liber hæretici, ſed Catholici. Nauarr. *vbi ſup.* San-
chez *n.* 25. Graff. 1. *part. deciſion. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 43.
8 & Suarez *tom.* 5. *diſput.* 21. *ſect.* 2. *num.* 11. Qui limitat,
niſi tales, vel tam copioſi eſſent commentarij, vt iam
cenſeretur liber potiùs ex iis, quàm ex Textu conſta-
re. Qua de re tamen vide quæ dicebam ſupra *cit. dubit.*
36. *& in cit. eius Appendice.*
9 Idemque dicendum, quod ſcilicet, licet in libro Ca-
tholici Scriptoris, vel qui publicè Catholicus habetur,
apertè hæreſes contineantur, excommunicationem
etiam non incurras, ſi illum legis, vel imprimis, ob ean-
dem rationem ſcilicet, quam dicebam. Vgolinus, Graf-
fius, & Sanchez *in loc. ſup. citatis.*
10 Secunda conditio eſt, vt liber vel hæreſim in ſe con-
tineat, vel de Religione tractet, nempe ſacram Scriptu-
ram interpretando, Theologiam docendo, vel de cultu
Dei, & Sanctorum, ſtatu Clericorum, aut Monacho-
rum diſputando, ſicuti ſupra *cit. dubit.* 36. *& cit. eius
Appendice* dicebam.
Hinc aduerte, quod non ſint prohibiti hæreticorum
11 libri Philoſophici, Medici, Iuridici, Hiſtorici, Poëtici, &
ſimiles, ſi nullam hæreſim contineant. Vide *in locis ſup.
citatis.*

Aduerte ſecundò, quod è contra prohibiti ſint hære- 12
ticorum libri, qui ex profeſſo de Religione tractant,
quamuis nullum errorem contra fidem admixtum ha-
beant. Vide *ibid.* diffusè.
Aduerte tertiò, quod prohibiti etiam ſint hæretico- 13
rum libri, qui non ex inſtituto de Religione tractantes,
obiter aliquam hæreſim continent, vti ſupra *in locis cit.*
cum Suarez *part.* 3. *tom.* 5. *diſput.* 21. *ſect.* 2. *num.* 10. San-
chez *cit. cap.* 10. *num.* 34. & aliis contra Sayrum *citato
capite quinto, num.* 12. & Graff. *numero* 40. *&* 41. di-
cebam.
Quamuis in partibus ſeptentrionalibus hæc Bullæ 14
Cœnæ Conſtitutio ſecundum talem rigorem recepta
non videatur: ſiquidem ibi multi ſæpe prodeunt hære-
ticorum libri Medici, Iuridici, Hiſtorici, qui plerum-
que vnam, vel plures hæreſes obiter admixtas habent,
& tamen paſſim in Catholicorum Bibliothecis reti-
nentur, & leguntur, exceptis eorum hæreticorum hi-
ſtoriis, vt Ioannis Auentini, & Sebaſtiani Muſteri, qui-
bus ſatis patet, præcipuum inſtitutum fuiſſe, Roma-
nam Eccleſiam, & Clericorum, ac Monachorum ſta-
tum deturpare: quorum proinde nomina in Indice li-
brorum prohibitorum poſita ſunt, & hiſtorici libri,
etiam in ſuis Septentrionalibus partibus prohibiti re-
periuntur.
Addunt Becanus 2. 2. *cap.* 15. *quæſt.* 8. *num.* 5 Azor. & 15
Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 10. *n.* 4. quod vbi Bulla Cœ-
næ Domini, vel Index librorum prohibitorum rece-
ptus non eſt, vt in Germania, Gallia, Anglia, & aliis
prouinciis; Catholici qui legunt libros hæreticos, non
excommunicentur; quamuis contrarium dixerint alij
cum Megalio 3. *part. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 60. Qua de re ta-
men vide quæ dicebam ſupra *dubit.* 39. *Petit.* 8. & quæ
dicam infra *dubit.* 43.
Addunt alij, quod licet in Regula octaua Indicis li- 16
brorum prohibitorum præcipiatur, vt libri quorum
principale argumentum bonum eſt, in quibus tamen
obiter aliqua ſunt inſerta quæ ad hæreſim, impieta-
tem, diuinationem, vel ſuperſtitionem ſpectant, à Ca-
tholicis Theologis Inquiſitionis Generalis authorita-
te expurgentur: quia tamen in Germania Inquiſito-
res non ſunt, ideò hoc præceptum in obſeruatione non
ſit; quamuis conſulant quidem eiuſmodi libros viris
Theologis expurgandos tradi debere.
Tertia conditio eſt, vt huiuſmodi libros ſcienter 17
legas, retineas, vel imprimas, &c. Vnde cenſuras non
incurris, ſi ignorans ignorantia, quamuis craſſa, li-
brum hæretici eſſe, vel de Religione tractare, legas,
retineas, vel imprimas: quia quotieſcumque lex pœ-
nalis requirit ſcientiam, excuſat ignorantia, etiam
craſſa: qua de re dicebam ſupra *dubitatione* 36. *& in
eius Appendice, & dubitatione* 38. *circa finem.* Et vi-
deri poterit præcipuè Sanchez *lib.* 2. *moralium, cap.* 10.
num. 38. *& lib.* 9. *de matrimonio, diſput.* 32. *num.* 36.
& 39.
Cæterum ad iſtam cenſuram contrahendam non re- 18
quiritur praua legentis intentio, vel affectus hæreſim
concipiendi; ſed ſufficit etiam ſola curioſitas, ſicuti
dicebam ibidem.
Quarta conditio eſt, quod legis ſit materia nota- 19
bilis, & ſufficiens ad peccatum mortale, ſicuti dice-
bam ſupra *dubit.* 39 *petit.* 2. cum Sayro *cit. cap.* 5. *n.* 12.
Sanchez *cit. cap.* 10. *num.* 31. Azorio *cap.* 16. *q.* 3. &c.
aliis: quia cùm in aliis rebus materiæ paruitas excu-
ſet à mortali, non eſt cur non excuſet, etiam in iſta:
præſertim cùm hæc lex ſit Eccleſiaſtica, & inferat
& importet ex ſe excommunicationis pœnam grauiſ-
ſimam.
Hinc minus rectè dixit Toletus ſupra *numero* 4. 20
etiam vnam, vel alteram lineam ſufficere ad excom-
municationis cenſuram contrahendam, eo quod per-
fecta hæreſis etiam vnico verſu contineri poſſit. Mi-
nùs rectè, inquam, dixit: quia in lege, præſertim
pœnali ſpectari debet id quod plerumque, non quod
raro

rarò vſu contingit; Plerumque autem non imminet graue periculum ex tam modica hæretici libri lectione, retentione, vel impreſſione, &c.

Quapropter Viualdus *in explanatione Bullæ Cœnæ caſ.* 1. *n.* 21. Roderiq. *in Addit. ad Bull. Cruciat.* §. 6. *num.* 68. Sà *verb. excommunicatio Bullæ, num.* 2. Sanchez, & alij, quos ſuprà adducebam, cenſent, vnam
21 paginam, tametſi liber ſit ex maioribus voluminibus, non eſſe ſufficientem materiam ad excommunicationem iſtam contrahendam; quorum opinio, ſi forſan alicui nimis laxa videtur, deſeruire ſaltem Confeſſario poterit, vt ſecundùm eam interdum præſumere poſſit, legentem bono aliquo fine, vel etiam ex curioſitate, vnam ſolam paginam, non peccaſſe mortaliter, ideóque Bullæ Cœnæ excommunicationem non contraxiſſe, ſicuti præter alios rectè notauit Sayrus, *loc. ſuprà cit.* Vide, quæ dicebam *cit. dubit.* 39. *Petitione* 2.

22 Vt omittam, contingere poſſe caſum, quo quis vir doctus, & prudens nihil peccet, ſi locum aliquem contradictionis in hæretico ſcriptore quærat, certò ſperans, eo exhibito, alterum ad fidem catholicam ſe perducturum eſſe; quia tunc lex naturalis Charitatis circà Proximum vincere debet legem Eccleſiaſticam.

23 Et hæc, vt arbitror, ratio eſt, cur in locis ſeptemtrionalibus lectio librorum hæreticorum non cum tanto rigore prohibita cenſeatur, vti ſuprà dicebam; quia ad confines hæreticos conuincendos neceſſarium putatur, eorum libros legiſſe.

24 Aduerte tamen hîc ex Indice librorum prohibitorum authoritate Pij IV. Sixti V. & Clementis VIII. edito, quod duplex ſit librorum prohibitorum Claſſis.

In prima ponuntur Authores omnes hæretici, vel de hæreſi publicè ſuſpecti, quorum omnes libri de Religione tractantes, vel hæreſim continentes, tam editi, quàm in poſterum edendi, prohibentur. Additur verò in Regula ſecunda, Hæreſiarcharum, ſcilicet, qui hæreticorum Capita ſeu Duces ſunt, omnes omninò libros cuiuſcunque nominis, tituli, vel Argumenti ſint, penitùs interdictos eſſe; de quo tamen parum ſolliciti debemus eſſe, cùm vix aliquis liber ſit ab Hæreſiarcha noſtri temporis ſcriptus, niſi de materia Religionis.

25 In ſecunda verò Claſſe ponuntur libri, qui doctrinam non ſanam, ſuſpectam, vel moribus fidelium repugnantem continere putantur, licet à Catholicis Authoribus prodierint.

26 Inter has duas librorum prohibitorum Claſſes duo diſcrimina ſunt.

27 Primum, quod primæ claſſis prohibitio ſit propter Authores hæreticos, quorum proinde omnes libri ſcripti de materia Religionis prohibentur, quamuis eorum aliqui nullum forſan manifeſtum errorem contineant; quia damnato Authore in certo genere, nempè Religionis, damnata cenſentur omnia illius ſcripta de Religione, *Argum. cap. fraternitatis, de*
28 *hæretic.* vbi Abbas. Secundæ verò claſſis prohibitio eſt propter errores, ſeu doctrinas falſas, quæ in quibuſdam libris, etiam Catholicorum Authorum deprehenduntur; cuiuſmodi tamen libri non priùs cenſentur prohibiti, quàm expreſsè in Indicem relati fuerint.

29 Secundum diſcrimen eſt, quod libri primæ claſſis prohibentur ſub excommunicatione Pontifici reſeruata per Bullam cœnæ Domini; libri verò ſecundæ claſſis prohibentur ſub excommunicatione non reſeruata; licet, quatenùs attinet ad prohibitionem librorum ſecundæ claſsis, Index Romanus in quibuſdam locis ſeptentrionalibus, vt in Germania, receptus non ſit.

30 Aduerte ſecundò, quod Regulâ ſeptima Indicis prohibentur libri cuiuſcumque Authoris, res obſcœnas, ſeu laſciuas ex profeſſo tractantes; iis exceptis, qui à Gentilibus, v.g. Poëtis, compoſiti ſunt, atque ob ſermonis elegantiam, ac proprietatem permittuntur, etſi pueris perlegi non debeant, niſi priùs expurgati fuerint.

Aduerte tertiò, quod Regulâ octaua Indicis prohibentur omnes libri, & omnia ſcripta magica; Quamuis ob lectionem librorum obſcœnorum, vel magicorum (ſi propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem damnati non ſint iuxtà ea, quæ dicam infrà *dubit.* 46. *Poſit.* 5.) excommunicationis cenſura non contrahatur, ſed ſolùm peccatum mortale committatur, ſi materiæ paruitas non excuſet. Videri etiam poterit Regula decima in fine. 31

Aduerte quartò, quod Regulâ quarta Indicis prohibetur, ne Fideles Sacra Biblia vulgari lingua ſine Epiſcopi, vel Inquiſitoris licentia legant, vel retineant; Quæ tamen prohibitio in quibuſdam locis ſeptentrionalibus, vt in Germania recepta non eſt, teſte Serario *in Prolegom. Bibl. cap.* 20. *quæſt.* 3. quatenùs ait: *Non puniuntur, ſed laudantur, qui in Germania, nulla diſertè petita facultate, Biblia vulgata, & vernacula legunt*: Verſio tamen Germana Lutheri, & aliorum Hæreticorum prorsùs interdicta eſt; quin etiam interdictæ ſunt verſiones hæreticorum Latinæ, præſertim noui Teſtamenti, cuiuſmodi ſunt Sebaſtiani Muſteri, & aliorum. 32 33

Aduerte quinto, quod hæreticorum libros populo prohiberi, quin & comburi, morem in antiqua etiam Eccleſia ſemper fuiſſe, teſtatur Clemens *lib.* 1. *Apoſt. conſtitut. cap.* 7. Alexand. Epiſcop. Alexandrinus *in Epiſtola ad Alexandrum Epiſcopum Conſtantinopolitanum*, & Conſtantinus Imperator *in Epiſtola ad Epiſcopos, & Populum*, apud Socratem *lib.* 1. *Hiſtor. cap.* 6. *Porphyrij impia ſcripta deleta penitus, & extincta fuiſſe, atque ſimiliter viſum, ſi quod opus ab Ario conſcriptum reperiatur, illud cremandum eſſe.* Et addidit pœnam: *vt ſi quis librum ab Ario compoſitum occultaſſe deprehenſus fuerit, & eum non ſtatim in medium adductum igne combuſſerit, morte mulctetur.* Fuerat autem hoc de Arij libris comburendis decretum in Concilio Niceno apud Nicephorum, *lib.* 8. *Hiſtoriar. cap.* 18. 34 35

Item Theodoſius, & Valentinianus Imperatores *in lib.* 3. *Cod. de ſancta Trinit. Iubemus, facta huiuſmodi ſcripta* (quæ Nicenæ, & Epheſinæ Synodis non conueniunt) *potiſſimum autem, quæ Neſtorij ſunt, comburi, & perfectiſſimo interitui mancipari, ità vt in nullius cognitionem venire poſſint: his qui talia ſcripta, aut tales libros habere, aut legere ſuſtinuerint, vltimum ſupplicium experituris, de cætero nulli patente licentia.* Et *in Epiſt. ad Leontium, l. vltima de hæret. Cod. Theodoſ. Nec impios libros nefandi ac ſacrilegi Neſtorij aduerſus venerabilem Orthodoxorum ſectam, decretaque ſanctiſſimi Cœtus Antiſtitum Epheſi habiti, ſcriptos, aut legere, aut deſcribere quiſpiam audeat: Quos diligenti ſtudio requiri, & publicè comburi decernimus.* 36

Quamuis tempore neceſſitatis permiſſum fuerit Epiſcopis, vt hæreticorum libros legerent, ad eorum errores confutandos, ſicuti conſtat ex Concilio Carthaginenſi 4. *Canon.* 16. & Hormiſda Papa *in Epiſt.* 56. *ad Poſſeſſorem Epiſcopum.* 37

Denique fuiſſe vſum antiquiſsimum publicè comburendi libros varios, vel noxios, teſtatur etiam Lucas *Actor.* 19. ibi: *Multi ex eis, qui fuerant curioſa ſectati, contulerunt libros, & combuſſerunt coram omnibus*; fuerant autem iſti libri magici, quos comburendos eſſe, habetur apud Vlpianum *leg.* 4. §. *tantundem, ff. familiæ Erciſc.* & apud Baronium *anno* 56. *num.* 40. & *anno* 302. *n.* 20. vbi refert, Chriſtum, & eius ſectatores ob miracula, quæ perpetrabant, à Gentilibus magos habitos eſſe, ideóque iuſſum, vt libri ipſorum comburerentur. Et qui illos detinerent, ſupplicio mortis afficerentur. 38

Hinc, qui mortis metu eos magiſtratui tradebant, Traditores ſacrorum librorum dicebantur, quamuis alij, vt illos occultarent, mortem non timebant, & martyrium ſubibant, vti in Romano Martyrologio 2. Ianuarij legere eſt.

ADDENDA,

Etiam quo ad alios libros, præter eos, qui ſunt hæreticorum, & continent hæreſim, vel tractant de Religione.

SVMMARIVM.

1 *Legentes libros Aſtrologiæ iudiciariæ excommunicati ſunt excommunicatione Papæ reſeruata, non tamen ex vi Bullæ Cœnæ, ſed in ea Sixti V. edita contra Aſtrologos.*

2 *Libri magici, & Iudaici ſemper ex conſuetudine Eccleſiæ prohibiti fuerunt. Vbi vide de magis, qui ſuos libros ad pœnitentiam conuerſi igni comburendos tradiderunt.*

3 *Liber Thalmud Iudæorum igni comburendus traditus fuit iuſſu Ludouici Regis Galliarum, & in Indice Sacri Concilij Tridentini liber Thalmud, & alij huiuſmodi libri prohibentur. Quod quidem fecerunt Innocentius IV. Iulius III. & nouiſſimè Clemens VIII. Liber verò Magazor eorumdem Hæbræorum permititur ſolùm in lingua Hæbræa.*

4 *Legentes libros ſuſpectos, à quocunque ij fuerint conſcripti, aut compoſiti, excommunicati ſunt per Bullam Pij IV. in Indice librorum prohibitorum, non tamen in Bulla Cœnæ Domini, neque cenſurâ reſeruata Summo Pontifici, contra Nauarrum.*

5 *Legentes libros hæreticorum duplicem contrahunt excommunicationem, vnam latam in Bulla Cœnæ Domini, & alteram latam in Indice librorum prohibitorum: A poſteriori excommunicatione abſolui poſſunt à proprio Confeſſario, à priori ſolùm à Summo Pontifice.*

6 *Diſcrimen aſſignatur inter excommunicationem Bullæ Cœnæ, & Indicis librorum prohibitorum, quia præterquàm illa eſt reſeruata, illa non, illa non eſt à iure, ſed ab homine, hæc autem non eſt à iure. Quæ enim eſt à iure non reuocatur, ſecus autem quæ eſt ab homine.*

7 *Toletus, & Becanus aſſerentes, quod ex vi Bullæ Cœnæ non ſint excommunicati illi qui Sede vacante libros hæreticorum legunt, reiiciuntur: quia ſecundùm alios, & ipſos graues Doctores, excommunicatio Bullæ Cœnæ cenſetur etiam à Iure: licet enim ante Gregorium XIII. vel vt alij volunt, ante Pium V. Bulla Cœnæ mortuo Summo Pontifice ceſſaret, nunc tamen, eo mortuo non ceſſat.*

8 *Alcoranus Baſileæ impreſſus cum impiis ſcholiis, adnotationibus, & præfationibus prohibetur in Indice librorum prohibitorum recognito à Clemente VIII. idemque Alcoranus in vulgari lingua non poteſt retineri ſine licentia Inquiſitorum.*

9 *Alcoranus non eſt prohibitus per ſe & abſolutè, ſed ratione illarum hæreticarum adnotationum, vel ipſis præciſis, ratione vulgaris linguæ in ordine ad ſimplices, idiotas, & indoctos, quia in eo agitur de ſecta, ſeu profeſſione Turcarum, quæ nunc temporis quammaximè viget, & corporis vo-*
10 *luptatibus aditum præbet: non ita tamen prohibentur libri Gentilium, quia eorum ſecta iam ceſſauit.*

11 *Tertullianus, Epiphanius, Irenæus, & Diuus Auguſtinus curarunt, quod Gentilium libri in lucem ederentur: At non inde ſequitur, quod poſſint etiam hodie legi libri prohibiti. Ex lectione enim librorum Gentilium antiquorum nihil periculi nunc temporis imminet, ſicut imminet ex lectione Alcorani in vulgari lingua, eoſque Patres prædicti ad refellendos, non approbandos edi curarunt.*

12 *Alcoranus, cùm multum inſeruiat ſtudioſis linguæ Arabicæ, & in Concilio Viennenſi ſub Clemente V. præcipitur, vt in aliquibus Academiis conſtituantur Doctores, qui doceant litteras Hebraicas, Arabicas, & Chaldaicas, non videtur prohibitus abſolutè: Eſt enim permittendus ſolis doctis, & eruditis, non omnibus.*

13 *Hæreticorum libri, quando eſt iam ab Eccleſia hæreſis damnata, prohiberi poſſunt non ſolùm à Prælatis Eccleſiaſticis, ſed etiam à Principibus ſæcularibus: Et ita etiam factum eſt ab Imperatoribus Theodoro, & Valeriano, & Marciano: eſt enim quid facti, & ſic in aliquo quod eſt facti, poſſunt ij adiuuare Eccleſiam, & ob eandem rationem etiam punire ipſam hæreſim, & prohibere libros continentes doctrinam contra publicum bonum.*

15 *Principes ſæculares non poſſunt damnare libros tanquam continentes hæreſim nondum ab Eccleſia damnatam: quia eſt quid iuris, & de hoc iudicare ſpectat ad ſolos Prælatos Eccleſiaſticos.*

ADde his quæ dicebantur: Primò, quod legentes libros Aſtrologiæ iudiciariæ, excommunicatione Papæ reſeruata, non tamen in Bulla Cœnæ, excommunicati ſunt, ex Conſtitutione Pij IV. quæ notatur in Indice librorum prohibitorum in Regula nona. Quod tamen intellige ſi prædicti libri fuerint ob hæreſim, vel ob falſi dogmatis ſuſpicionem damnati, iuxta ea quæ ex probabiliori ſententia dicam infra *dubitat. 46. petitione 2. & 5.* 1

Adde ſecundò, quod ſemper in Eccleſia conſuetudo fuit, vt libri magici, & Iudaici prohiberentur; quia vt refert Abdias, in vita Sancti Iacobi legitur, quod idem S. Apoſtolus Hermogeni præceperit, vt ſuos libros magicos in mare proiiceret. Et vt refert S. Auguſtinus *in Pſalm. 61.* quidam magus pœnitentia doctus ſuos libros igni comburendos obtulit, vt illis combuſtis ipſe in refrigerium tranſiret. Et vt refert S. Gregorius Nazianzenus *orat.* 18. S. Cyprianus Martyr, ad fidem conuerſus, publicè libros ſuos magicos ipſi comburendos tradidit. 2

Et quatenus pertinet ad libros Iudaicos, liber Thalmud igni comburendus traditus fuit iuſſu Lodouici Regis Galliarum, anno circiter 1239. & in Indice Concilij Tridentini recognito à Clemente VIII. liber Thalmud, & alij huiuſmodi libri Iudaici prohibentur, ita vt nemo poſſit eos typis mandare, retinere, vel legere ſine licentia Superioris, ſicut nunc temporis prohibentur etiam libri ſuperſtitioſi, gentilitij, & iudiciarij. Et ab Innocentio IV. anno 1243. in Conſtitutione quæ incipit, *Impia Iudæorum perfidia*: apud Pegnam inter literas Apoſtolicas, præcipitur, vt liber Thalmud, & alij quidam libri Iudæorum comburantur. Et à Iulio III. in Conſtitutione quæ incipit, *Cùm ſicut* apud pegnam *ibidem* inter literas Apoſtolicas, etiam præcipitur, vt dictus liber Thalmud igni comburendus tradatur. Quapropter minùs rectè dixit Galatinus *libro 1. de Arcanis Catholicæ veritatis*, quod liber Thalmud debeat à Chriſtianis recipi, & in linguam latinam conuerti. Præſertim quia circa dictum librum Thalmud Hæbræorum extat rariſſimè ſpecialis Conſtitutio Clementis VIII. pridie Kalend Martij, Anno 1592. edita, in qua Conſtitutione ille omnino prohibetur ſub pœna excommunicationis, etiamſi ſit ſine Gloſſa, Commentariis, &c. quo modo 3

priùs

priùs tolerabatur. Quæ tamen excommunicatio non eſt reſeruata, ideòque abſolui poterit à quocumque legitimo Confeſſario. Et in qua eadem Conſtitutione præter excommunicationem confiſcantur etiam bona illorum qui dictum Thalmud legunt, vel retinent. Et ſi in fauorem, vel auxilium Hebræis ad illum obtinendum præſtent, ex eadem dicta Conſtitutione incurrunt pœnas apoſtatarum à fide, hæreſiarcharumque, atque adeò & excommunicationem Bullæ Cœnæ. Hebræis autem tenentibus huiuſmodi librum confiſcantur omnia bona, ſicut & vendentibus, ementibus, vel euulgantibus.

Quatenus verò pertinet ad librum Magazor eorumdem Hæbræorum, in quo continentur officia, & cæremoniæ ipſorum; non permittitur in alia lingua quàm in Hebræa, ſicuti habetur ex obſeruatione circa Regulam Indicis nonam.

4 Adde tertiò, quod legentes libros ſuſpectos, à quocumque fuerint ij conſcripti, excommunicati ſunt per Bullam Pij IV. in Indice librorum prohibitorum, non tamen excommunicatione lata in Bulla Cœnæ, neque excommunicatione reſeruata Summo Pontifici. Doctores communiter, quos ſequitur Suarez *de fide diſp.* 20. *ſection.* 3. *num.* 29. & Becanus *de fide capite* 15. *quæſt.* 8. *num.* 4.

Quamuis Nauartus *conſil.* 1. *de conſtitut. quæſt.* 35. *num.* 74. putet quod omnis excommunicatio, quæ incurritur propter lectionem librorum prohibitorum, ſit reſeruata Summo Pontifici per Bullam Cœnæ.

At minùs rectè, quia ſicuti notat etiam eius Additionator; Bulla Cœnæ non comprehendit, niſi hæreticorum libros, qui hæreſim contineant, vel de Religione tractent.

5 Adde quartò, quod legentes libros hæreticorum duplicem contrahant excommunicationem, vnam latam in Bulla Cœnæ; alteram latam in Indice librorum prohibitorum. Et ab hac poſteriore poteſt abſolui à proprio Confeſſario: ab altera autem priori non niſi à Summo Pontifice. Doctores, quos ſequitur Becanus *loc. ſup. citato.*

6 Adde quintò, quod (vt dicam etiam infra *dubit.* 46. *petition.* 27.) eſt diſcrimen inter excommunicationem Bullæ Cœnæ, & inter excommunicationem Indicis librorum prohibitorum, non ſolùm quia excommunicatio Bullæ Cœnæ eſt reſeruata Summo Pontifici, non item excommunicatio Indicis librorum prohibitorum, ſed etiam quia excommunicatio Bullæ Cœnæ non eſt ſicut excommunicatio librorum hæreticorum, à iure, ſed ab homine, Ioan. Andreas *in cap. Quod olim, de Iudæis.* Vgolinus *in Bullam Cœn. part.* 1. *cap.* 7. Rebuffus *in Prax. benefic. in explication. Bull. Cœnæ, in principio, verb. ad futurum*, Sotus *in* 4. *diſtinct.* 22. *quæſt.* 2. *articulo* 3. *concluſione* 5. Nauarrus *in ſumma Hiſpana capite* 27. *num.* 74. Toletus *in explicatione Bull. Cœnæ, circa finem proemij*, Suarez *tom.* 5. *de cenſur. diſput.* 21. *ſect.* 1. *num.* 2. Sayrus *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 15. Additionator ad Nauarr. *conſ.* 1. *quæſt.* 9. *verſ. aduerte, de conſtit.* Paludanus *in* 4. *diſt.* 18. *quæſtion.* 5. *artic.* 1. Graſſius *in deciſion. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 8. & Becanus *vbi ſupra num.* 6.

Ratio eſt, quia excommunicatio, quæ eſt à iure, non reuocatur. At excommunicatio Bullæ Cœnæ reuocatur ſingulis annis, ſicut reuocatur ipſa Bulla Cœnæ: Ergo.

7 Hinc inferunt Toletus, & Becanus, quod ex vi Bullæ Cœnæ non ſint excommunicati illi qui Sede vacante libros hæreticorum legerent.

At minus rectè, non ſolùm quia non eſt certum, quod excommunicatio Bullæ Cœnæ non ſit à iure, ſed ab homine, cùm eam eſſe de iure teneant Syluester *verbo excommunicatio, num.* 38. *verſ. Trigeſima*, Nauarrus *in ſumma Latina, cap.* 27. *num.* 74. Summa Corona *de excommunicatione part.* 3. *cap.* 10. *num.* 4. Vgolinus *tabula* 1. *cap.* 9. §. 4. *num.* 4. *de cenſur.* Viualdus *de excommunication. num.* 54. *& in explicatione Bull. Cœnæ, numero* 124. & alij: ſed etiam, quia licet ante Gregorium XIII. vel vt alij volunt, ante Pium V. Bulla Cœnæ mortuo Pontifice ceſſaret; nunc tamen ipſo mortuo non ceſſat: quia Romani Pontifices expreſsè ſtatuerunt, vt quouſque alia Bulla Cœnæ promulgaretur, præcedens Bulla vim ſuam retineret: Ergo omnino dicendum eſt, quod qui Sede vacante hæreticorum libros legunt, excommunicati ſint per Bullam Cœnæ.

Adde ſextò, quod in Indice librorum prohibitorum recognito à Clemente VIII. prohibetur Alcoranus Baſileæ impreſſus, cum impiis ſcholiis, annotationibus, & præfationibus. Et idem Alcoranus in vulgari lingua non poteſt retineri ſine conceſſione & licentia Inquiſitorum: Ita vt prædictus Alcoranus non ſit prohibitus per ſe, & abſolutè, ſed ratione illarum hæreticarum adnotationum, vel eis hæreticis adnotationibus ſeiunctis, ratione vulgaris linguæ in ordine ad ſimplices, indoctos, & idiotas. Ratio autem cur, etiam ſeiunctis prædictis hæreticis adnotationibus, adhoc ratione vulgaris linguæ prædictus Alcoranus prohibeatur in ordine ad ſimplices, indoctos, & idiotas, ea eſt, quia in eo agitur de ſecta, ſeu profeſſione Turcarum, quæ nunc temporis quammaximè viget, & corporis voluptatibus, quibus homines quammaximè dediti ſunt aditum præbet. Non ſic prohibentur etiam libri Gentilium: quamuis in illis multa dicantur de pertinentibus ad ipſorum impias ſectas, ſeu profeſſiones: quia iſtæ iam ceſſarunt, nec amplius vigent: nec cùm iam ſint exploſæ, & emortuæ, legentium animos ad tales ſectas, ſeu profeſſiones pertrahere poſſunt. 8

9

10

Obiicies: Multi Patres, vt Tertullianus, Epiphanius, Irenæus, & Diuus Auguſtinus, curarunt, quod Gentilium libri in lucem ederentur, in quibus erant multa pertinentia ad eorum ſectas, ſeu profeſſiones: Ergo minùs rectè nunc, ſeiunctis etiam eis hæreticis annotationibus, prohibetur Alcoranus, eo quod in illo multa dicantur, de ſecta, ſeu profeſſione Turcarum. 11

Reſpondetur: Nego conſequentiam, quia ex lectione librorum Gentilium antiquorum nihil periculi nunc temporis imminet, ſicut imminet ex lectione Alcorani in vulgari lingua ſimplicibus, indoctis, & idiotis, ſicuti ſupra dicebam. Vt omittam, quod prædicti Patres non integrè Gentilium, & hæreticorum libros in lucem edendos curarunt, ſed ex parte, ſimul eos reiiciendo, & refellendo. Vt omittam etiam, quod propterea dixi Alcoranum non prohiberi per ſe, & abſolutè, ſed ſolùm ratione illarum hæreticarum adnotationum, vel etiam, eis ſeiunctis, ratione vulgaris linguæ, in ordine ad ſimplices, indoctos, & idiotas; non autem etiam in ordine ad viros doctos, & eruditos, qui facilè illius libri errores & cognoſcere, & refellere poterunt.

Inſtabis: In Concilio Viennenſi ſub Clemente V. præcipitur, vt in aliquibus Academiis conſtituantur Doctores, qui doceant litteras Hebraïcas, Arabicas, & Chaldaïcas. Quod facilè præſtari non poteſt, niſi legatur etiam Alcoranus, qui multum inſeruit ſtudioſis linguæ Arabicæ: Ergo. 12

Reſpondetur, quod propterea dixi, non eſſe eum permittendum omnibus, ſed ſolis doctis, & eruditis, qui eiuſdem libri errores facilè aduertere, & refellere poterunt.

Adde ſeptimò, quod libri hæreticorum, quando eſt iam ab Eccleſia hæreſis damnata, prohiberi poſſunt, non ſolùm à Prælatis Eccleſiaſticis, ſed etiam à Principibus ſæcularibus. Sic factum eſt ab Imperatoribus Theodoro, & Valeriano *in leg. damnato, §. nec verò, Cod. de hæretic.* ibi: *Nec verò libros nefandi, & ſacrilegi Neſtorij aduerſus Venerabilem Orthodoxam ſectam, Decretaque Sanctiſſimi Cœtus Antiſtitum* 13

Digitized by Google

Epheſi habiti ſcriptos habere, aut legere, aut deſcribere quiſquam audeat, quos diligenti ſtudio conquiri, & publicè comburi, decernimus. Sic etiam factum eſt ab Imperatoribus Valeriano, & Marciano *in l. quicumque, §. nulli etiam, Cod. eodem titulo*, ibi: *Nulli etiam contra venerabilem Chalcedonenſem Synodum liceat aliquid vel dictare, vel ſcribere, vel edere, atque emittere, vel ſcripta ſuper eadem re proferre: Nemo huiuſmodi habeat libros, & ſacrilega Scriptorum audeat monumenta ſeruare.* Et paulò poſt: *Omnes verò huiuſmodi chartæ, ac libri, qui funeſtum Eutychetis, & Apollinaris complexi fuerint dogma, incendio concrementur.*

14 Ratio autem, cur id poſſint facere etiam Principes ſæculares illa eſt, quia eſt quid facti, & ſic in aliquo, quod eſt facti Principes ſæculares adiuuant Eccleſiam, ob quam eamdem rationem poſſunt Principes ſæculares etiam punire ipſam hæreſim, poſſunt prohibere libros continentes doctrinam contra publicum bonum, ſicut & homines ſeditioſos, & Reipublicæ pernicioſos eiicere de ſuis Terris, & dominiis, *l. congruit, ff. de offic. Præſid.*

15 Non tamen ſimiliter poterunt Principes ſæculares damnare libros tanquam continentes hæreſim nondum ab Eccleſia damnatam, quia id eſt quid Iuris, & de hæreſi iudicare, vtrum ſcilicet aliqua propoſitio ſit hæretica, nec ne? Quod propterea pertinet ad ſolos Prælatos Eccleſiaſticos, & non etiam ad Principes ſæculares, *cap. vt Inquiſitionis, §. prohibentes, de hæretic. in 6.* Qua de re vide, quæ diffusè dicebam, *in Tractatu de Immunitate, & Iuriſd. Eccleſiaſtica*, & quæ dicam infrà, *dubit. 46. Petit. 18. & dubit. 195. ſect. 50. & dubit. 196. per totam.*

DVBITATIO XLV.

Quinam libros hæreticorum legere, vel retinere, &c. prohibeantur?

SVMMARIVM.

1 *Omnes quacumque dignitate, ſiuè Eccleſiaſtica, ſiuè ſæculari fulgeant, prohibentur legere, vel retinere Hæreticorum libros.*

2 *Epiſcopi, Archiepiſcopi, Primates, Patriarchæ, Cardinales, & ex ſæcularibus etiam Reges, & Imperator prohibentur legere, vel retinere Hæreticorum libros.*

3 *Nemo habet facultatem legendi, & retinendi libros Hæreticorum, præter Inquiſitores hæreticæ prauitatis, & eorum Commiſſarios, in ſententia non omninò improbabili nonnullorum, in quorum ſententia etiam.*

4 *Facultas ſupradicta legendi, vel retinendi libros hæreticorum extenditur non ſolùm ad Commiſſarios hæreticæ prauitatis ſpecialiter à Sede Apoſtolica deputatos, ſed etiam ad Commiſſarios deputatos ab ipſis Inquiſitoribus.*

5 *Limitant tamen hæc omnia in Regnis Hiſpaniæ, vbi ſolùm Inquiſitor Generalis, & is, cui ipſe commiſerit, poteſtatem habet legendi, vel retinendi libros hæreticorum.*

6 *At, quod neque Inquiſitores hæreticæ prauitatis, neque ipſorum Commiſſarij habeant hanc facultatem, eſt ſententia probabilior, ſicque nemo, cui Pontifex expreſſè non commiſerit, poteſt ex probabiliori dare facultatem legendi, vel retinendi libros hæreticorum hæreſim continentes, vel de Religione tractantes; quia in dicta Bulla Cœnæ Domini id ſibi Pontifex reſeruat, & omnia in contrarium priuilegia ſunt reuocata.*

7 *Concilium etiam Cardinalium Sede vacante hanc facultatem concedere nemini poteſt; niſi tam graue, & tam euidens periculum immineret, vt omnibus, & ſingulis Cardinalibus videretur ſtatim eſſe occurrendum; quia in iis, quæ ad Pontificis poteſtatem, & Iuriſdictionem pertinent, alia via ſe intromittere non poſſunt.*

8 *Epiſcopi, vel Inquiſitores non poſſunt concedere facultatem legendi, vel retinendi libros hæreticorum hæreſim continentes, vel de Religione tractantes; ſecùs, ſi libri hæreſim non contineant, neque de Religione tractent, vel ab hæreticis compoſiti fuerint dum erant Catholici, &c.*

9 *Libri, qui non ſunt Hæreticorum, neque tractant de hæreſi, neque contra fidem continent falſa, vel ſuſpecta dogmata, ſed ſunt ex alia cauſa prohibiti, poſſunt viro digno permitti ab Inquiſitoribus gratis, & propria ſubſcriptione, & de triennio in triennium.*

10 *Vrbanus VIII. nunc derogauit omnes licentias legendi libros hæreticorum, & quoſcumque alios prohibitos.*

Reſpondetur: Omnes quacumque dignitate, ſiue Eccleſiaſtica, ſiue ſæculari fulgeant; vt patet ex 1
Bulla Cœnæ; comprehenduntur igitur etiam Epiſcopi, 2
Archiepiſcopi, Primates, Patriarchæ, Cardinales. Et ex ſæcularibus etiam Reges, & Imperator; cum & hi etiam tanquam & oues, & membra Eccleſiæ etiam, in eis, quæ ad Religionem ſpectant, Eccleſiæ directioni ſubdantur. Suarez, *diſp. 20. de fide ſect. 2. n. 26.* Azorius *part. 1. lib. 8. cap. 16. q. 11.* Fagundez *præcept. 1. Decalogi lib. 1. cap. 14. n. 22.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 10. num. 45.* Barboſ. *de poteſt. Epiſcop. allegat. 90. num. 8.* Duard. *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 1. q. 34. n. 7.* Ricciull. *de perſon. extra Eccleſ. grem. lib. 5. c. 23. n. 5.* & Trullench. *lib. 1. in Decalog. cap. 3. dub 9. n. 23.*

Non obſtant Priuilegia quædam quibuſdam in contrarium conceſſa, quia Iulius III. Paulus IV. & Pius IV. in ſuis Bullis apud Pegnam in fine Directorij Inquiſit. reuocarunt omnia Priuilegia circa hanc materiam, iuxta id, quod dicebam ſupra *dubit. 39. Petit. 8.*

PETITIO PRIMA.

An ex ſpeciali priuilegio quis excipiatur?

Reſpondetur: Nemo excipitur ex dictis *in eadem dubit. 39. Pet. 8.*

Excipiuntur tamen non omninò improbabiliter Inquiſitores hæreticæ prauitatis, & Commiſſarij à Sede 3
Apoſtolica pro tempore deputati, ſicuti nonnulli tenent ex ipſis Bullis Iulij III. Pauli IV. & Pij IV. apud Pegnam *vbi ſuprà*, quatenùs per illas reuocantur omnes facultates Epiſcopis, & aliis quibuſcumque perſonis conceſſæ, exceptis Inquiſitoribus, & Commiſſariis à Sede Apoſtolica pro tempore conſtitutis, ſeu deputatis.

Ex qua exceptione videtur inferri, quod Inquiſitores, & Commiſſarij legendi, & retinendi libros hæreticorum facultatem habeant, cùm (licet ipſi per ſupradictas Bullas poſitiuè tali facultate non donentur, ſed ſolùm à reuocatione generali excipiantur, illa tamen exceptio videatur eſſe tacita conceſſio. Atque ita contra Suarez *de fide diſput. 20. ſect. 2. num. 28.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 10. num. 46.* Ricciullum *de perſon. extra Eccleſ. grem. lib. 5. cap. 23. num 5.* Souſam *in Aphoriſm. Inquiſ. lib. 1. cap. 21. numero 62.* Morollam *tom. 1. diſputat. 1. cap. 2. difficult. 12. numero 459.* Trollench *lib. 1. in Decalog. cap. 3. dubit. 9. num. 33.* Carenam *de S. Offic. parte 2. titulo 10. numero 13.* Leandrum *parte 4. tract. 3. diſputation. 1. quæſt. 73.* Barboſam *de poteſtat. Epiſcop. allegat. 90. numero 8.* & alios, quatenùs non omninò improbabiliter etiam, & forſan probabiliùs iuxta dicta *in cit. dubit. 39. petit. 8.*

tenent,

Digitized by Google

tenent, talem expoſitionem non eſſe conceſſionem tacitam) docent Pegna 2. *part. Director. comment.* 3. *ad cap. Fraternitatis, de hæretic.* Vgolinus *de cenſur. 2. part. in Gloſſ. aut pertinentes*, §. 1. Naldus *in ſumma verbo Bulla Cœnæ, num* 11. Duardus *in Bull. Cœn. lib. 2. q.* 51. *circa finem*, Graffius *part. 1. lib. 4. deciſ. cap.* 18 *num.* 45. Azor. *tom* 1. *lib.* 8. *cap.* 16. *quæſt.* 13. Bonac. *in Bull. Cœn. tom. 3. diſput. 1. quæſt. 2. punct. 4. num.* 10. Zanard. *in Director. Theolog part. 2. cap. 7. num.* 66. Torreblanc. *de Magia lib. 3. cap. 15. n.* 27. Souſa *in Bull. Cœn. diſput.* 13. *n.* 5. & Farinac. *de hæreſi q.* 180. *n* 41.

4 Qui ſupradictam facultatem legendi, vel retinendi libros hæreticorum extendunt ad Commiſſarios Inquiſitionis, non ſolùm deputatos, ſeu conſtitutos à Sede Apoſtolica, ſed etiam deputatos, ſeu conſtitutos ab ipſis Inquiſitoribus: quia & hi etiam iuxta ea quæ ex probabiliori ſententia Doctorum dicam infra *dubitat.* 195. *ſect.* 5. abſolutè dici poſſunt deputati, ſeu conſtituti à Sede Apoſtolica; licet id non admit ant Bonacina *loc. ſup. cit* & Merolla *tom. 1. diſput. 1. cap. 2. difficult.* 11. *num.* 415. cum Sanchez *vbi ſupra*, eo quod facultas legendi libros hæreticorum conceditur Inquiſitoribus, & Commiſſariis deputatis, ſeu conſtitutis à Sede Apoſtolica, ſed Inquiſitores non ſunt Sedes Apoſtolica. Ergo, &c. Qua de re tamen vide quæ dicam infra *cit. dubit.* 195. *ſect.* 3.

5 Limitant hæc omnia in Regnis Hiſpaniæ, vbi ſolùm Inquiſitor Generalis, & is, cui ipſe commiſerit, poteſtatem habet legendi, vel retinendi libros hæreticorum, & non alij Inquiſitores. Quia ſic conſtat ex Bulla Pauli V. appoſita in principio Expurgatorij. Vnde nec Epiſcopi (vt præter Doctores ſupra citatos nouiſſimè firmat Alzedus *in Prax. Epiſcop. part.* 2. *cap. 6. num.* 75. citans Nauarrum, Azorium, Sanchez, Pegnam, Martin. Delrio, & Barboſam) poſſunt dictos libros legere. Et ideò Canecra *in quæſt. crimin. cap. 1. de hæretic. num.* 64. ait, quod ſi quis ex Epiſcopis habeat libros hæreticorum, poſſit per Inquiſitores excommunicari, ſicut factum fuit per Inquiſitionem Conquenſem contra Epiſcopum Conquenſem, qui dicebat eos tenere ex priuilegio particulari. Quamuis meliùs facerent Inquiſitores, ſi in tali caſu extra Inquiſitionem Hiſpanicam certiorem facerent Summum Pontificem, & in Inquiſitione Hiſpanica certiorem facerent Generalem Inquiſitorem.

6 At vti dicebam, quod docent Suarez. Sanchez, Ricciullus, Merolla, Souſa *in Aphoriſmis*, Trullench, Carena, Leander, & Barboſa (dictam ſcilicet exceptionem non eſſe conceſſionem tacitam) eſt forſan probabilius, iuxta dicta *in eadem dubit.* 39. *petit.* 8. Vnde ſequitur, neminem, niſi Pontifex id expreſsè alicui conceſſerit, poſſe legere, vel dare facultatem legendi, vel retinendi libros hæreticorum, hæreſim continentes, vel de Religione tractantes. Quia in dicta Bulla Cœnæ id ſibi Pontifex reſeruat, & omnia priuilegia aliquibus in contrarium conceſſa, per Bullam Iulij III. Pauli IV. & Pij IV. ſunt reuocata, ita vt etiam Inquiſitores, & Commiſſarij à Sede Apoſtolica pro tempore deputati, ſeu conſtituti, ex probabiliori ſententia non poſſint dictos libros legere, vel retinere, neque legendi, vel retinendi facultatem concedere, iuxta ea quæ dicebam ſupra *dicta dubitatione* 39. *petitione octaua*, & dicam etiam infra *Dubitatione quadrageſima ſexta, Petitione* 23.

7 Concilium etiam Cardinalium; Sede vacante, hanc facultatem nemini concedere poteſt; niſi tam graue, & tam euidens periculum immineret, vt omnibus & ſingulis Eminentiſſimis Cardinalibus videretur, ſtatim eſſe occurrendum: quia in iis quæ ad Summi Pontificis poteſtatem, & iuriſdictionem pertinent, alia via ſe intromittere non poſſunt, vti conſtat ex Clementina, *Ne Romani, de election.* & ex iis quæ dicebam ſupra *Dubitatione trigeſima nona, petitione octaua*, & tradunt etiam Suarez *de fide diſput.* 20. *ſectione* 2. *numero* 28. & Sanchez *lib. 2. moral. capite* 10. *num.* 44. Contra Vgolinum *in primam clauſulam Bullæ Cœnæ, verb. ac eorumdem libros quomodocumque*, §. 1. *num.* 1. *verſ.* 2. & quoſdam alios. Videatur etiam Merolla *loco ſup. citato.*

Dixi non poſſe Epiſcopos, neque Inquiſitores legere, vel retinere, neque concedere facultatem legendi, vel retinendi libros hæreticorum hæreſim continentes, vel de Religione tractantes. Quia ſi libri hæreſim non continent, neque de Religione tractant, vel ab Hæreticis compoſiti fuerint, dum erant Catholici, vel poſtquam Eccleſiæ fuerunt reconciliati, poterunt, iuxta ea quæ dicam infra *citata dubit.* 46. *petition.* 23. cui ipſis viſum fuerit, legendi, vel retinendi facultatem concedere, ex Regula ſecunda Expurgatorij Romani. Et videri poterunt Pegna *cit. comment.* 3. *ad cap. Fraternitatis*, Azorius *lib. 8. cap.* 16. *quæſtione* 12. Farinacius *de hæreſi quæſtione* 180. *num.* 37. & Homobonus de Bonis *in Examin. Eccleſ. part. 2. tract. 11. cap. 7. quæſtione* 15. Vbi ait, quod libri qui non ſunt hæreticorum, neque tractant de hæreſi, neque contra fidem continent falſa, vel ſuſpecta dogmata, ſed ſunt ex alia cauſa prohibiti, poſſint viro digno permitti ab Inquiſitoribus, qui quidem gratis, ex ſcripto manu ſua ſubſignato tribuent, & de triennio in triennium facultatem hanc renouabunt. Quamuis in foro conſcientiæ, illam licentiam ore tenus habere, ſufficere videatur. 8

At nunc Vrbanus VIII. abrogauit omnes licentias legendi libros hæreticorum, & quoſcunque libros alios prohibitos, vt proptereà hodie hanc facultatem ſolùm concedat Sacra Congregatio Inquiſitionis, & Magiſter Sacri Palatij, iuxta ea quæ dicam infra *citata Dub. quadrageſima ſexta, Petit.* 23.

PETITIO II.

An degentes in Terris, vbi Catholici mixti ſunt cum hæreticis, & vbi eſt continua occaſio refellendi errores hæreticorum, & procurandi, ne ab iſtis puſilli Catholici inficiantur; Quod difficulter præſtare poſſunt Viri Docti, niſi legant, & retineant hæreticorum libros, qui continent hæreſes, vel de Religione tractant; legere, & retinere poſſint dictos libros ſine licentia?

SVMMARIVM.

1. *Degentes in Terris, vbi Catholici mixti ſunt cum hæreticis, & vbi eſt continua occaſio refellendi errores hæreticorum, & procurandi, ne ab iſtis puſilli Catholici inficiantur, legere, & retinere non poſſunt dictos libros ſine licentia.*
2. *Limita cum Becano, ad loca, in quibus Bulla Cœnæ eſt vſu recepta.*
3. *Limita cum Sanchez, ad caſum vrgentis neceſſitatis, quo caſu licentiam concedere poſſunt Epiſcopi.*
4. *Limita cum Hurtado, & aliis, ad eos, ad quos in prædictis Terris hæreticorum ſpectat tueri fidem.*

REſpondetur negatiuè. Azor. *part. 1. lib. 8. cap. 16. q.* 6. Sanch. *lib. 2. moral. cap. 10. n.* 42. Fagund. *præcep. 1. Decal. lib. 1. cap. 14 n.* 24. Tanner. *tom. 4. ſummæ, diſp. 6. quæſt. 10. dub. 5. n.* 98. qui ſubdit, quod plures ex Germania licentiam petant à Sac. Congregatione S. officij. Becanus *in ſumma tract. 3. cap. 3. q. 8. num.* 4. Ouied. 2. 2. *controu.* 12. *n.* 41. Leander *part. 4. tract. 3. diſput. 1. q.* 79. Hurtadus *de fide diſput. 76 ſection. 8.* §. 30. & alij communiter. Quia cùm prohibitio ſit vniuerſalis, afficit in quocumque loco. 1

Limitant tamen quidam (vt Becanus) ad loca in qui 2

quibus bulla Cœnæ eſt recepta: quod non eſt quid iuris, ſed quid facti, iuxta ea quæ dicebam ſupra *dubit. 39. petit.* 8.

3 Limitant ſecundò, & rectè Sanchez *vbi ſupra numero* 43. Ouiedo, & Leaoder, ad caſum vrgentis neceſſitatis: quo caſu licentiam concedere poſſunt Epiſcopi. Quia tunc præſumitur talis facultas conceſſa Epiſcopis, ſicuti præſumitur conceſſa in aliis caſibus, in quibus recurri non poteſt ad Romanum Pontificem.

4 Limitant tertiò, & etiam rectè, alij (vt Hurtadus *loco ſupra citato*) ad eos, ad quos in prædictis Terris hæreticorum ſpectat tueri fidem. Quo caſu tales poſſunt prædictos libros legere, & retinere: quia alioquin prohibitio facta in fauorem fidei, vergeret in detrimentum eiuſdem fidei. Vide etiam quæ dicebam ſupra *citata dubit.* 39. *petit.* 8.

DVBITATIO XLVI.

Quas pœnas in vniuerſum incurrant qui prohibitionem libros legendi, vel retinendi, &c. tranſgrediuntur.

SVMMARIVM.

1 *Legens, retinens, imprimens ſcienter, vel quomodocumque defendens libros hæreticorum hæreſim continentes, vel de Religione tractantes, ſunt excommunicati excommunicatione reſeruata in Bulla Cœnæ Domini.*

2 *Item ſunt de hæreſi ſuſpecti.*

3 *Item reputantur hæreticorum fautores.*

4 *Componens librum in quo hæreſes continentur, ſi ex propoſito hæreſes ſcripſerit, & defenſauerit, puniri debet vt hæreticus: quia verè hæreticus eſt, cùm ſcienter contra Eccleſiam doceat.*

5 *Amplia etiamſi in principio libri proteſtationem fecerit, quia contrario facto eam abrogauit: ſecus autem ſi non ex propoſito, ſed quaſi per tranſennam hæreſim ſcripſerit: præſumitur enim tunc non ex malitia, ſed ex ignorantia ſcripſiſſe, præſertim ſi res erat obſcura, & difficilis, & proteſtationem fecit, vel aliàs Catholicus, & probus vir communiter exiſtimaretur.*

6 *Idem dicendum de falſificantibus, vel corrumpentibus libros Catholicorum, praua dogmata illis miſcendo.*

7 *Tranſcribens ſcienter libros hæreticorum, ſuſpicionem hæreſis incurrit, & tanquam fautor hæretici damnari debet.*

8 *Tranſcribens ſcienter libros hæreticorum excuſari poteſt primò ſi ſtatim poſt ſcripturam libros combuſſerit, aut lacerauerit.*

9 *Secundò ſi iuſſu domini, & metu incuſſo non auſus fuerit denunciare.*

10 *Tertiò ſi tanquam diſcipulus putauerit malitiam, ſeu venenum non ineſſe.*

11 *Culpæ qualitas in his caſibus prudentis arbitrio iudicari debet vel grauis, vel leuis, vel nulla.*

12 *Imprimens prædictos libros præter excommunicationem, tanquam fautor hæretici puniri debet pœna arbitraria.*

13 *Typographis omnibus ex Bulla Leonis X. in Concilio Lateranenſi prohibitum eſt, ne in vrbe imprimant abſque examine, & approbatione in ſcriptis obtenta ſui Vicarij, & Magiſtri ſacri Palatij, & in aliis Diœceſibus abſque approbatione Epiſcopi, & Inquiſitoris hæretica prauitatis ſub pœna amiſſionis librorum impreſſorum, & illorum publicæ combuſtionis, & Ducatorum centum, Fabricæ ſancti Petri applicandorum, ſuſpenſionis per annum ab exercitio imprimendi, & excommunicationis ipſo facto incurrenda, reſeruata ſolùm Epiſcopo ex vi dicti Decreti.*

14 *Concilium Tridentinum ſub eiſdem pœnis ſtatuit, vt nemini liceat imprimere, vel imprimi facere quoſlibet libros de rebus ſacris ſine nomine Authoris, neque illos in futurum vendere, vel etiam apud ſe retinere, niſi prius examinati, & probati fuerint ab Ordinario.*

15 *Imprimere volentes ſi fuerint Regulares, indigent licentia & approbatione ſuorum Superiorum.*

16 *In vrbe tamen Vicarius remittit librum videndum Magiſtro Sac. Palatij, cuius licentia habita Typographus imprimit, præfixa in principio libri ſola clauſula, De licentia Superioris, aut æquipollentis.*

17 *In Regno Caſtellæ lege regia vſu recepta ſufficit licentia ſupremi Conſilij, de cuius mandato examinatur prius liber ab aliquo viro docto.*

18 *In Regno Portugalliæ ſeruatur Decretum Concilij Lateranenſis, ibi enim non imprimitur liber, niſi obtenta licentia ab Ordinario, & Inquiſitoribus.*

19 *Concilium Tridentinum addit; Qui autem ſcripto (ſcilicet dictos libros) communicant, vel euulgant, niſi priùs examinati, & approbati fuerint, eiſdem pœnis ſubiaceant, quibus impreſſores. Sub quibus verbis veniunt Conciones, Adnotationes, Quæſtiones, & alia ſimilia, quæ communicantur ad effectum, vt typis mandentur.*

20 *Imprimens librum falſo nomine ſcriptoris ſuppoſito, peccat contra hoc decretum Concilij Tridentini; quia verè talis liber eſt abſque nomine Authoris.*

21 *Libri cùm imprimuntur nomine ſcriptoris ſuppoſito non euitantur inconuenientia quæ Concilium intendit euitare: non enim tunc Author conueniri poteſt, vt rationem reddat de doctrina tradita.*

22 *Retinentes, defendentes, aſportantes, vendentes, vel ementes libros hæreticorum ſcienter, in quibus hæreſes diſſeminatæ ſunt, ſunt de hæreſi ſuſpecti.*

23 *Amplia etiamſi nunquam ſic retinentes libros legerint.*

24 *Suſpicio prædicta an ſit leuis, vehemens, vel violenta probabiliùs remittendum eſt Iudicis arbitrio, qui pro qualitate circumſtantiarum iudicabit.*

25 *Retinens, vel aſportans nulla hæreſis ſuſpicione afficitur, ſi probetur per indicia ferè manifeſta qualitatem illorum librorum ignoraſſe.*

26 *Retinens, vel aſportans ſic libros hæreticorum, vt ſuſpicionem de hæreſi contrahat, & vt talis poſſit torqueri, & ad purgationem condemnari, debet eſſe improba fama, vel aliàs de hæreſi diffamatus: ſecus verò ſi ſit proba fama, vel nunquam de hæreſi ſuſpectus.*

27 *Pœnæ omnes prædictæ intelligi debent pro fidelibus baptizatis, cùm hi ſolùm Eccleſiæ ſubdantur.*

28 *Libri hæretici Iudæorum, & noſtram Religionem impugnantes, vel eorum falſam perfidiam defendentes ſunt quidem prohibiti ſecundum Bullam Iulij III. & Gregorij XIII. pœnæ tamen pro qualitate criminis arbitrio Inquiſitoris imponi debent.*

RESPONDETVR: Qui ſcienter legunt, reti- 1
nent, imprimunt, vel quomodocumque de-
fendunt libros hæreticorum hæreſim conti-
nentes, vel de Religione tractantes, ſunt ex-
communicati excommunicatione reſeruata in Bulla
Cœnæ Domini. Item ſunt de hæreſi ſuſpecti. Item re- 2
putantur hæreticorum fautores. Vide quæ dicam infra 3
Petit. 24. & 25.

Petes: Quid dicendum de componente librum, in quo hæreſes continentur.

Reſpondetur: Iſte talis, ſi ex propoſito hæreſes ſcri- 4
pſerit, & defenſauerit, puniri debet vt hæreticus, quia
verè hæreticus eſt, cùm ſcienter contra Eccleſiam do-
ceat

erat, & magis de libertate, quam ſi verbis hæreſim protuliſſet.

5 Quod intellige, etiamſi in principio libri proteſtationem fecerit, quia contrario facto eam abrogauit. Secus autem, ſi non ex propoſito, ſed quaſi per tranſennam hæreſim ſcripſerit: Præſumitur enim tunc non ex malitia, ſed ex ignorantia ſcripſiſſe, præſertim ſi res erat obſcura, & difficilis, & proteſtationem fecit, vel aliàs Catholicus, & probus vir communiter exiſtimaretur, Pegna *loco ſupra citato, verſ. harum tamen,* Azor. *cap.* 16. *quæſt.* 10. Maſcard. *de probat. concluſ.* 862. *num.* 3. *& ſeqq.* & Farinacius *de hæreſi quæſt.* 180. *num.* 16.

6 Idemque dicendum de falſificantibus, vel corrumpentibus libros Catholicorum, praua dogmata illis miſcendo, Pegna 2. *part. direct. comment.* 17. *ad cap. Nouit. de ſentent. excommunic.* Farinacius *loco ſupra citato, num.* 14 & Menoch. *de arbitr. centur.* 6. *caſ.* 549. *num.* 5.

7 Petes ſecundò, quid dicendum de tranſcribente libros hæreticorum?

Reſpondetur, quod ſi iſte talis id ſcienter fecerit, ſuſpicionem hæreſi incurrit, & tanquam fautor hæretici damnari debet. Pegna 1. *part. direct. comment.* 17. *verſ. ſed hæc ſententia,* Azor. *cap.* 17. *quæſt.* 5. & Farinac. *loco ſuprà cit. num.* 18.

8 Quamuis excuſari poſſit primò ſi ſtatim poſt ſcripturam libros combuſſerit, aut lacerauerit. Secundo, ſi
9 iuſſo Domini, & metu incuſſo, non auſus fuerit denun-
10 ciare. Tertiò, ſi tanquam diſcipulus putauerit, malitiam, ſeu venenum non ineſſe.

11 Quapropter prudentis arbitrio hæc omnia expendi debent, vt qualitas culpæ cognoſcatur, & iuxta illam grauis, leuis, vel nulla ſuſpicio colligatur, Pegna, Farinacius, & Azorius *in locis ſuprà citatis.*

Petes tertiò, quid dicendum de imprimente prædictos libros?

12 Reſpondetur, præter excommunicationem, tanquam fautor hæretici, puniri debet pœna arbitraria, ex Pio V. ad Indicem librorum prohibitorum Regula decima, & videri poterit Vgolin. *de cenſur.* 2. *part. in gloſ. imprimentes,* Pegna 1. *part. direct. comment.* 17. & Farin. *de hæreſ. quæſt.* 180. *num.* 19.

13 Aduerte præterea, quod ex Bulla Leonis X. in Concilio Lateranenſi, quæ incipit: *Inter ſollicitudines,* prohibitum ſit omnibus Typographis, ne libros, & alias ſcripturas, quæcumque illæ ſint, quamuis hæreſim non contineant, neque de Religione tractent, in vrbe imprimant abſque examine, & approbatione in ſcriptis obtenta ſui Vicarij, & Magiſtri Sacri Palatij, & in aliis Diœceſibus abſque approbatione Epiſcopi, & Inquiſitoris hæreticæ prauitatis; qui autem ſecus præſumpſerint, vltrà librorum impreſſorum amiſſionem, & illorum publicam combuſtionem, & ducatos centum Fabricæ Sancti Petri, per annum ab exercitio imprimendi ſuſpenduntur, & excommunicationem ipſo facto incurrunt, reſeruatam ſolùm Epiſcopo ex vi huius Decreti. Et creſcente eorum contumacia, pœnæ augendæ ſunt à Vicario in vrbe, & ab Epiſcopo alibi.

14 Concilium autem Tridentinum *ſeſſ.* 4. *decret. de edit. libror.* ſub eiſdem pœnis ſtatuit, vt nemini liceat imprimere, vel imprimi facere quoslibet libros de rebus ſacris ſine nomine Authoris, neque illos in futurum vendere, vel etiam apud ſe retinere, niſi prius examinati, & probati fuerint ab Ordinario, quæ licentia in
15 ſcriptis haberi debet. Quod ſi volentes imprimere, fuerint Regulares, indigeant licentia, & approbatione ſuo-
16 rum Superiorum. In vrbe tamen Vicarius remittit librum videndum Magiſtro Sacri Palatij, cuius licentia habita Typographus imprimit præfixa in principio libri ſola clauſula, *de licentia ſuperioris,* aut æquipollentis.
17 In Regno Caſtellæ lege Regia vſu recepta ſufficit licentia ſupremi Concilij, de cuius mandato examinatur
18 priùs liber ab aliquo viro docto. In Regno Portugalliæ ſeruatur Decretum Concilij Lateranenſis: Ibi enim non imprimitur liber, niſi obtenta licentia ab Ordinario, & Inquiſitoribus.

Addit deinde Concilium Tridentinum: *Qui autem* 19
ſcripto eos (ſcilicet ſupradictos libros) *communicant, vel euulgant, niſi prius examinati, & probati fuerint, eiſdem pœnis ſubiaceant, quibus impreſſores.* Sub quibus verbis, vti ſuprà dicebam, Congregatio Cardinalium declarauit, intelligi Conciones, Aduocationes, Quæſtiones, & alia ſimilia, quæ communicantur ad effectum, vt typis mandentur, ſecus, ſi iſte finis ceſſauerit, Doctores, quos citat, & ſequitur Roderiq. *tom.* 2. *quæſt. Regul. quæſt.* 104. *art.* 1. *in fine,* & Barboſ. 3. *part. de poteſt. Epiſc. allegat.* 90. *in fine.*

Petes quartò, an ſi quis imprimat librum falſo nomine ſcriptoris ſuppoſito, peccet aduerſus hoc decretum Concilij Tridentini?

Reſpondetur affirmatiuè, quia verè talis liber eſt 20
abſque nomine ſcriptoris.

Confirmatur, quia omnia inconuenientia, quæ Con- 21
cilium intendit vitare in libris ſine nomine Authoris, hîc locum habent, cùm ſub nomine ficto imprimuntur: Non enim tunc Author conueniri poteſt, vt rationem reddat de doctrina tradita.

Quapropter inter modos pernicioſos falſificandi libros, hunc modum enumerat Pegna 2. *part. direct. comment.* 17. *ad cap. Nouerit,* & Farin. *de hæreſ. quæſt.* 180. *num.* 14.

Hæc tamen omnia, quæ dixi, intellige iuxta ea, quæ dicam infrà *Petit.* 15. *&* 16.

Petes quintò, quid dicendum de retinente, defen- 22
dente, aſportante, vendente, vel emente?

Reſpondetur, ſi qui libros hæreticorum, in quibus hæreſes diſſeminatæ ſunt, ſcienter retineant, defendant, aſportent, vendant, vel emant, ſunt de hæreſi ſuſpecti, Pegna *loc. cit. comment.* 3. *ad cap. Fraternitatis,* Azor. *lib.* 8. *cap.* 16. *quæſt.* 10. & Farinac. *de hæreſ. quæſt.* 180. *n.* 8.

Quod verum eſt, etiamſi nunquam ſic retinentes li- 23
bros legerint, Farinac. *vbi ſuprà n.* 20 & Decian. *tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 37. *num.* 55.

Petes ſextò, an hæc ſuſpicio ſit leuis, vehemens, vel violenta?

Reſpondetur, quod quamuis, vt videre eſt apud 24
Pegnam *cit. comment.* 3. *verſ. An autem,* & apud Farinacium *cit. quæſt.* 180. *num.* 9. Doctores varient: Probabilius ſit, remittendum eſſe totum arbitrio Iudicis, qui pro qualitate circumſtantiarum aliquando de vehementi, aliquando de violenta ſuſpicione Reum condemnabit, Pegna, & Farinac. *in loc. ſuprà cit.* Paramus *de origin. Sanct. Inquiſit. lib.* 3. *quæſt.* 9. *num.* 147. Maſcard. *tom.* 2. *concluſ.* 862. *num.* 7. Menoch *lib.* 5. *præſumpt.* 6. *n.* 18. & Simanch. *de Cathol. Inſtitut. titul.* 38. *num.* 24.

Aduerte tamen, quod in retinente, vel aſportante 25
nulla hæreſis ſuſpicio oritur, ſi probetur is per indicia ferè manifeſta qualitatem illorum librorum ignoraſſe, Pegna *cit. comment.* 3. *verſ. An hæc ſuſpicio, & comment.* 17. *verſ. Cæterum,* Farin. *de hæreſ. cit. quæſt.* 180. *num.* 9. & alij paſſim.

Quapropter, vt ſic retinens, vel aſportans libros hæ- 26
reticorum, ſuſpicionem de hæreſi contrahat, & vt talis poſſit torqueri, & ad purgationem condemnari, debet eſſe improbæ famæ, vel alias de hæreſi diffamatus. Secus verò, ſi ſit probæ famæ, vel nunquam de hæreſi ſuſpectus, Pegna *dict. comment.* 3. *verſ. An autem,* Farinac. *num.* 48. Maſcardus *n.* 10. & Decian. *tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 46. *num* 26.

At de his omnibus vide, quæ dicā infrà *petit.* 24. *&* 25. 27

Aduerte ſecundò, quod omnes prædictæ pœnæ debeant intelligi pro baptizatis, cum hi ſolùm Eccleſiæ
ſubdantur: Iudæis enim, vel aliis non baptizatis, ſi 28
temporali Chriſtianorum dominio ſubditi viuant, libri hæretici, & noſtram Religionem impugnantes, vel ipſorum falſam perfidiam defendentes, ſunt quidem

etiam prohibiti ſecundum Bullam Iulij III. quæ incipit: *Cùm ſicut*, & ſecundum Bullam Gregorij XIII. quæ incipit, *Antiqua Iudæorum*. Pœnæ tamen pro qualitate criminis arbitrio Inquiſitoris imponi debent, Pegna 2. *part. directt. comment.* 3. *ad cap. fraternitatis, verſ. poſtremò*, Sanch. *de Cathol. Inſtit. tit.* 25. *rubrica de Iudæis, num.* 11. & Farinac. *de hereſ. quæſt.* 180.

At de prohibitione librorum vide, quæ dicentur etiam infrà *dubit.* 228. *ſect.* 3. & *dubit.* 230. *ſect.* 16.

PETITIO PRIMA.

An iuſtè Eccleſia prohibeat lectionem librorum hæreticorum?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum libros prohibendi conſuetudo antiqua in Eccleſia eſſe probatur, fundaturque in eo, quod habetur cap. 17. act. Apoſtol. de librorum comburio eorum, qui fuerant curioſa ſectati ob multas validas rationes recenſitas vtiliſſima.*

2 *Libros hæreticos prohibendi conſuetudo in Eccleſia licet fuerit antiqua, propriè tamen, & formaliter hæc prohibitio non reperitur in Iure communi, ſed obiter attingitur, &c.*

3 *Eccleſia iuſtè prohibet lectionem librorum hæreticorum, quia ea habet poteſtatem puniendi hæreticos, conſequenter poteſt etiam decernere, vt ſcilicet libri ipſorum in pœnam tanti ſceleris non legantur, ſed comburantur.*

4 *Eccleſia prohibendo lectionem librorum hæreticorum præſeruat Fideles ab hæreticorum contagio, quod facilè ab eorum lectione ipſi contraherent: Ob quam cauſam etiam in primitiua Eccleſia iidem prohibebantur legere libros Gentilium, teſte Clemente.*

5 *Eccleſia præcipit, ne fideles communicent cum hæreticis in verbis, conſequenter præcipere poteſt, ne ipſi communicent in libris, & ſcriptis, quia magis obeſt.*

6 *Libelli conſcripti in iniuriam priuati hominis iuſtè prohibentur, eorumque Authores pœna capitis puniuntur: A fortiori igitur idem dici debet de libellis conſcriptis in iniuriam Chriſti, & Eccleſiæ, quales ſunt libri hæreticorum.*

7 *Maledicum carmen in aliquem edens ex lege 12. Tabularum vltimo ſupplicio puniebatur, ex Cicerone, & ex aliis: Apud Romanos libri maledici in Magiſtratum comburebuntur, &c. Idque multò magis locum ſibi vendicat in libris hæreticorum.*

8 *Colloquia turpia, & laſciua, quia excitant ad turpitudinem, & ad laſciuiam audientes, iuſtè vitantur, multò magis lectio librorum hæreticorum.*

9 *Picturæ turpes prohibentur, igitur multò magis lectio librorum hæreticorum.*

10 *Improbi homines à Republica eiiciendi, vt ciues vitam pacificam ducant: igitur & libri hæreticorum prohibendi aptiſſimi ad ſeditiones concitandas.*

11 *Hæreticorum libri comburuntur non ſolùm propter errores, quos continent, ſed etiam ne peſtiferæ doctrinæ veſtigium aliquod ſuperſit, & ne memoria hæreticorum, quæ ex libris quamplurimum oritur, conſeruetur: Quapropter & nomina, & inſignia eorum in lapidibus, vel alibi inſculpta abraduntur, & abolentur, idem dic de ſtatuis, & eorum imaginibus.*

12 *Hæreticorum libri aliqua vera, & bona continent, illa tamen vera falſis, & bona malis permiſcentur, vt ſic faciliùs legentes decipiantur. Venena enim non dantur, niſi melle circumolita.*

13 *Liber totus hæreticorum inficitur tanquam malus, cùm ij, quod in ſuis libris docent, referant ad ſuadendum falſum, & malum, & non ſit bonum, quod ad malum refertur: finis enim eſt, qui ſpecificat, & finis eſt, qui principaliter in rebus attenditur.*

14 *Seruari debet debita reuerentia Decretis Pontificum, Conciliorum, & Inquiſitorum, inter quæ præcipuè Decretum, ſeu Conſtitutio Pij IV. Indici præfixa.*

15 *Eccleſia iuſtè prohibet libros hæreticorum ob multa recenſita, quæ ad amuſſim hic repilogantur.*

1 SVppono, quod hæc conſuetudo prohibendi libros hæreticorum (vti patet ex iis, quæ dicebam ſuprà *dubit.* 44. eſt antiqua in Eccleſia. Et fundatur in eo, quod in *cap.* 17. *act. Apoſtolorum* habetur: *Multi, qui fuerant curioſa ſectati, offerebant libros, & comburebant eos coram omnibus.* A principio igitur in Eccleſia conſuetudo fuit comburendi libros, in quibus hæreſes, & alij errores continentur. Quod faciebant homines, qui ſe ad Eccleſiam fidelium conuertebant: Tùm quia ſic à Superioribus Miniſtris Eccleſiæ iubebantur. Tùm quia ſic periculum redeundi ad priſtinos errores, & vitandi multa peccata, quæ ex talium librorum lectione facilè commiſſuri fuiſſent, remouebant: Tùm quia ad Baptiſmum cum debita diſpoſitione ſuſcipiendum id eſſe neceſſarium indicabant. Tum quia ſic, cum quanto affectu Religionem Chriſtianam amplecterentur, & idolorum vanitates, quibus libri Gentilium erant repleti, abominarentur, oſtendebant. Et quamuis illi libri, qui *in dicto cap.* 17. à Gentilibus Eccleſiam fidelium ingredientibus comburebantur, eſſent magici: Inde tamen argumentum deſumitur, quod multò magis comburendi ſint hæreticorum libri, in quibus deteriores errores continentur. Cæterùm, licet conſuetodo prohibendi libros hæ- 2
reticos in Eccleſia fuerit antiqua, propriè tamen, & formaliter (vti præter alios obſeruauit Suarez *de fide diſput.* 10. *ſection* 2. *num.* 8.) non reperitur hæc prohibitio in iure communi, ſed obiter attingitur *in cap. Sancta Romana, diſt.* 15. & expreſſius *in leg. damnato, §. nec verò, in leg. quicumque, §. nulli, & §. omnes, Cod. de hæretic.* & *in leg. Mathematicos, Cod. de Epiſc. Audient.* Et propterea abſolutè, ac vniuerſaliter, vti adnotauit Alphonſus à Caſtro *lib.* 2. *de iuſt. hæretic. punit. cap.* 17. & Becanus *de fide cap.* 15. *quæſt.* 8. *num.* 3. Primò hæc prohibitio facta fuit à Iulio III. quia per leges canonicas, & ciuiles prohibitum ſolùm erat, legi libros quorundam hæreticorum: At à Iulio III. condita fuit lex generalis, qua prohiberetur legi quoſcumque libros hæreticorum: Quod idem poſtea in Bulla Cœnæ fecerunt cæteri ſubſequentes omnes Pontifices. Hoc ſuppoſito.

3 Reſpondetur affirmatiuè: Et probatur, quia Eccleſia habet poteſtatem puniendi hæreticos, vt infrà ſuo loco probabitur: Ergò & poteſt ſic illos punire, vt ſcilicet libri ipſorum in pœnam tanti criminis non legantur, ſed comburantur: Cùm grauis pœna non ſit, vt qui graue crimen committit, eius ſcripta omnino aboleantur. Quin cum delinquant in ſcribendo, pœna eorum crimini proportionata eſt, quod eorundem libri à nemine legantur, nec teneantur.

4 Confirmatur, quia ſic Eccleſia præſeruat fideles ab hæreticorum contagio, quod facilè ex lectione librorum hæreticorum dicti fideles contraherent: Ob quam cauſam olim in primitiua Eccleſia prohibebantur iidem fideles etiam legere libros Gentilium, teſte Clemente *lib.* 1. *conſtitut. Apoſtol. cap.* 6. Et præcipitur in Concilio Carthaginenſi 4. *cap.* 16.

5 Confirmatur ſecundò, quia Eccleſia præcipit, ne

fideles communicent cum hæreticis in verbis: Ergo & præcipere poterit, quod non communicent cum hæreticis in libris ſcriptis. Antecedens patet. Conſequentia probatur, quia hæc communicatio in libris ſcriptis obeſt magis, quam communicatio illa in ſolis verbis, cùm libri ſcribantur cum maiori conſideratione, eruditione, & eloquentia, & non elabantur, nec ad locum, vel ad tempus limitentur (ſicut verba) ſed ſemper, & in omni loco permaneant, ſicque magis obeſſe poſſint, quàm verba: Quod inde etiam patet, quia Ioannes Wiclef, teſte Cochlæo in hiſtoriis Huſſitar. ſolùm docuit in Anglia, vbi pauciſſimos habuit diſcipulos. At per libros, quos edidit, ſuæ doctrinæ peſtiferæ veneno Bohemiam, & alios locos infecit.

6 Confirmatur tertiò, quia libelli conſcripti in iniuriam priuati hominis iuſtè prohibentur, eorumque Authores pœna capitis puniuntur, *l. vnica Cod. de famoſ. libell. l. lex Cornelia, §. ſi quis librum, ff. de iniur. l. cum leges, §. is cui, & l. finali, ff. de teſtament. & l. ob carmen. ff. de teſtib.* Ergo multò magis idem debebit dici de libellis conſcriptis in iniuriam Chriſti, & Eccleſiæ, quales ſunt libri ab hæreticis conſcripti.

7 Confirmatur quartò, quia ex Tullio *lib. 4. Tuſculan.* inter 12. Tabularum leges vna fuit, quod ſi quis maledicum carmen in aliquem ederet, vltimo ſupplicio puniretur; & Romani etiam legem promulgarunt, quod libri in Magiſtratum maledicta continentes comburerentur. Et ex Cleomede *lib. 2. Cyclic. Theor.* antiqui Legiſlatores legem tulerunt, quod libri peruerſi, & noxij, ſicut & ij, qui tales libros ſcriberent, & probarent, omninò exterminarentur: Ergo idem multo magis dicendum erit de libris hæreticis, eorumque Authoribus adeò peruerſis, noxiis, & iniurioſis aduerſus Chriſtum, Sanctos, & Eccleſiam Dei.

8 Confirmatur quintò, quia iuſtè vitantur colloquia turpia, & laſciua, quia excitant ad turpitudinem, & ad laſciuiam audientes: Ergo multò magis iuſtè vitabitur lectio librorum hæreticorum, quia excitat ad impietatem, & omne irreligioſitatis genus legentes.

9 Confirmatur ſextò, quia ex canon. 100. Trullano *in epitom. ſanct. canon.* Harmenopuli excommunicantur, qui turpes, ſiue in tabula, ſiue alibi picturas depingunt. Ita vt huiuſmodi picturæ prorſus tollendæ ſint: Ergo multo magis libri hæreticorum, cùm plus obſint, quàm picturæ turpes, tollendi erunt.

10 Confirmatur ſeptimò, quia vt ciues vitam pacificam ducant, è Republica eiici, & remoueri debent homines improbi, *l. congruit, ff. de offic. præſid.* Ergo prohiberi, & remoueri debebunt libri hæreticorum, cum & hi aptiſſimi ſint ad ſeditiones excitandas, ſicuti patet ex libris Arrij, Manichæi, Lutheri, Caluini, & aliorum hæreticorum.

11 Confirmatur octauò, quia libri hæreticorum comburuntur, non ſolùm propter errores, quos continent, ſed etiam ne peſtiferæ doctrinæ veſtigium aliquod ſuperſit, vti dicitur *in l. damnato, §. nec verò, & in l. quicumque, §. omnes, Cod. de hæretic.*) & ne memoria hæreticorum quæ ex libris quamplurimum oritur, conſeruetur: Quapropter & nomina, & inſignia eorum in lapidibus, vel alibi inſculpta abraduntur, & abolentur: Doctores communiter, quos ſequitur Albertin. *de hæret. quæſt. 11. num. 12.* & Penna *in director. part. 1. comment. 4. verſ. Ex his amplius:* quatenus ait, quod nec imagines, nec ſtatuæ hæreticorum ſint conficiendæ, permittendæ, vel pingendæ, quin quod nec ſuſpicione hæreſis careat, qui eas vel in domo ſua, vel in cubiculo honorificè collocaret. Quamuis cum dedecore, & ignominia, ſeu infamia, qua illi notantur, pingi poſſint, & minimè prohibeantur.

12 Confirmatur nonò, quia licet in hæreticorum libris aliqua vera, & bona contineantur, illa tamen vera falſis, & illa bona malis permiſcentur, vt ſic faciliùs legentes decipiantur, & ad ſectas hæreticas pertrahantur, ſicut adnotarunt Gregor. *lib. 5. moral. cap. 11.* Chryſoſtom. *homil. 47. in Matthæum*, Beda *in cap. 1. Marci, & in cap. 16. Actuum*, Turrecremat. *in cap. Sancta Romana, diſt. 15.* & alij paſſim: Quia, ſi Authores hæretici ſolùm falſa, & mala docerent, ab omnibus reiicerentur, ſi verò ſolùm vera, & bona, non eſſent hæretici, ſed Catholici (quapropter rectè dixit Hieronymus *epiſt. 7. ad Latam: venena non dantur, niſi melle circumlita.*) Ergo adhuc ob rationem dictam hæreticorum libri iuſtè ob Eccleſia prohibentur, vt propterea rectè etiam dixerit idem Hieronymus *epiſt. 10. ad Furiam: Eorum duntaxat tractatus lege, quorum fides nota eſt: Non enim neceſſe habes, aurum in luto quærere.*

Confirmatur decimò, cùm hæretici, quod in ſuis libris docent referant ad ſuadendum falſum, & malum, totus liber, tanquam malus, inficitur, cùm non ſit bonum, quod ad malum refertur: Finis enim eſt, qui ſpecificat, & finis eſt, qui principaliter in rebus attenditur, *leg. receptum, ff. de comm. l. cùm furioſus, ff. de iudic. leg. non intelligitur, §. quando autem ff. de iur. fiſc. & §. ſufficit, Inſtit. de ingen.* Ergo iuſtè totus liber, tanquam malus, prohibetur. 13

Confirmatur vndecimò, quia par eſt, vt ſeruetur debita reuerentia decretis Pontificum, Conciliorum, & Inquiſitorum, inter quæ præcipuè videatur decretum, ſeu Conſtitutio Pij IV. quæ incipit, *Dominici gregis*, & eſt præfixa Indici, ibi: *Tamen cùm librorum ab hæreticis editorum lectio non modò ſimpliciores homines corrumpere ſoleat, verùm ſæpè etiam Doctos, eruditoſque in varios errores, & à veritate Fidei Catholicæ alienas opiniones inducere, huic quoque rei duximus eſſe prouidendum, cùm autem aptiſſimum ei malo remedium eſſe ſciremus, ſi componeretur, atque ederetur index, ſiuè cathalogus librorum, qui vel hæretici ſint, vel hæretica prauitate ſuſpecti, vel certè moribus, & pietati noceant, id negocium ad ſacram Tridentinam Synodum reieceramus.* Ex quibus conſtat, quod finis, & forſan præcipuus, libros prohibendi, & prohibitorum Indicem tenendi, & ſucceſſiuè poſteà alios libros ſimiles in eundem Indicem referendi, ſit prouidere, ne prauis libris fideles inficiantur, & in errores prolabantur. Doctores communiter quos ſequitur Sanchez *lib. 2. moralium cap. 10. num. 51.* & Tamburin. *in Decalog. lib. 2. cap. 1. §. 7. num. 41.* 14

Dicendum igitur eſt, quod iuſtè Eccleſia prohibeat libros hæreticorum, tùm in Authorum pœnam, & execrationem, tùm in errorum deteſtationem: tùm, & forſan præcipuè, ne latiùs eorum venenum in alios diffundatur, tùm ne eorundem memoria conſeruetur, ſed aboleatur, tùm quia non ſolùm ſe decipiunt, ſed etiam alios decipere volunt. Quapropter Hieronymus de hæreticis loquens ait: *In eo ſe lucrum putant conſequi, ſi alios decipiant, & ipſi perditi cæteros perdant.* Tùm quia non ſolùm proprios libros mendaciis implent, ſed etiam, quia ſacras litteras, & Concilia deprauant, & corrumpunt; Iſidorus *lib. 6. de ſumm. bon. cap. 12.* Euſeb. *lib. 6. hiſtoriar. cap. 10.* Ioan. Picus *in Apologia quæſt. 7.* & Bruons *lib. 6. de hæretic. cap. 7.* 15

OBIECTIONES.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum libri, qui nullam hæreſim continent, videntur permittendi, quales ſunt libri Grammatici, Rhetorici, Dialectici, Philoſophici, Medici, Mathematici, &c. cum nullum periculum inferant, exceptis libris ab hæreſiarchis conſcriptis; quia hæreſiarcharum in pœnam tanti criminis libri omnes prohibiti ſunt.*

2 *Eccleſia non prohibet libros complurium Patrum antiquorum, qui in hæreſim lapſi ſunt, vt Tertulliani, Origenis, Euſebij, & aliorum, partim quia huiuſmodi libri paucos continent errores, qui cum iam ſint*

obſoleti, non eſt periculum, quod Catholicos inficiant, partim ob cognitionem variam ſacrarum rerum, partim ob maximam vtilitatem.

3 *Malum eſt repudiare bona, & vera à quocumque offerantur, & vbicumque reperiantur, ſi illa bona, & vera ſint pura, ita vt non inferant periculum peruerſionis, ſecus ſi ſint admixta malis, & falſis, ità vt inferant periculum peruerſionis.*

4 *Moneta falſa reiicitur, quamuis aliquid boni contineat.*

5 *Dæmonis dictum reiicitur (vtpotè patris mendacij) licet aliquid veri, & boni eloquatur.*

6 *Teſtis falſi teſtimonium reiicitur, licet aliquid veri teſtificet.*

7 *Bona & vera, quæ reperiuntur in libris hæreticorum faciliùs, & commodiùs abſque vllo periculo peruerſionis haberi poſſunt ex libris catholicorum.*

8 *Non ſunt eradicanda zizania, eradicando ſimul etiam & triticum. At non ſic dicendum de libris hæreticorum continentibus aliqua vera, & bona ob periculum peruerſionis, & alioquin illa vera, & bona ſine periculo legi poſſunt relata apud Catholicos Authores.*

9 *Eccleſia tolerat libros Gentilium, Iudæorum, & Turcarum. At non ideo tolerare debet libros hæreticorum: Ex illis enim non imminet legentibus periculum peruerſionis, ſicut ex iſtis. Illi ſunt hoſtes publici Eccleſiæ, iſti ſub nomine Chriſtiano virus ſuum tegunt.*

10. *Sancti Patres non quomodocumque, ſed legitimè legebant libros hæreticorum ad eorum errores confutandos, & legitimè etiam eos legunt Epiſcopi, & Inquiſitores, & alij viri docti.*

11 *Origenes præcipere conſueuerat ſuis diſcipulis, quod legerent libros tam Philoſophorum, quam Poetarum: Nihilque repudiarent librorum Gentilium, at non librorum Hæreticorum.*

12 *Apoſtolus in Epiſt. 1. ad Theſſalon. cap. 4. omnia (inquit) probate, quod bonum eſt tenete, non loquitur ad quoſcumque, ſed ſolùm ad Prælatos Eccleſiæ.*

13 *Gelaſius ſolùm ait, quod in libris hæreticorum quædam ſunt bona, quædam mala, quædam admittenda, quædam reiicienda, non tamen quod libri hæreticorum poſſint legi.*

1 OBiicies, ſaltem hæreticorum libri, qui nullam hæreſim continent, videntur debere permitti, quales ſunt libri Grammatici, Rhetorici, Dialectici, Philoſophici, Medici, Mathematici, &c. cùm hi nullum periculum inferant, quod lectores ex ipſorum lectione ad hæreſim pertrahantur: Ergo.

Reſpondetur, concedo totum, ſi nullam hæreſim contineant, quia tunc prædicti libri non ſunt conſcripti ab hæreticis, vt ſunt hæretici, ſed vt ſunt Grammatici, Rhetorici, vel Dialectici, &c. Excipe ſi ſint conſcripti ab hæreſiarchis; quia hæreſiarcharum, in pœnam tanti criminis, libri omnes prohibiti ſunt; ità vt hæreſiarcharum quoſcumque libros legentes excommunicati ſint, quamuis tales libri nec hæreſim contineant, nec de Religione tractent; ex Regula ſecunda Indicis librorum prohibitorum.

2 Inſtabis: ſi Eccleſia habet poteſtatem prohibendi libros hæreticorum, deberet etiam prohibere libros complurium Patrum antiquorum, qui in hæreſim lapſi ſunt, vt Tertulliani, Origenis, Euſebij, Pelagij, & aliorum, cùm ex eorum librorum lectione poſſint fideles etiam in hæreſim labi: Ergo ratio, cur Eccleſia prohibeat recentiores libros hæreticorum, non eſt propter tale periculum, ſed propter odium, quo illos inſequitur.

Reſpondetur: Nego ſequelam antecedentis: Eccleſia enim non prohibet libros prædictorum Patrum antiquorum, partim, quia tales libri paucos continent errores qui cùm iam ſint obſoleti, non eſt periculum, quod Catholicos inficiant; partim quia ex dictis libris multiplex, & eximia variarum rerum ad ſtatum Eccleſiaſticum pertinentium cognitio diſcitur, & magna ſimul vtilitas quoad multa alia percipitur.

Obiicies ſecundò: Malum eſt, repudiare bona, & 3
vera à quocumque offerantur, & vbicumque reperiantur, loquit Auguſtinus *lib. de vnic. baptiſm. cap. 3. & ſeqq.* Sed in hæreticorum libris multa bona, & vera reperiuntur: Ergo eorum libri repudiari, ſeu reiici non debent.

Reſpondetur: diſtinguo maiorem, ſi illa bona & vera ſint pura (ita vt non inferant periculum peruerſionis) concedo; ſi ſint admixta malis, & falſis, ità vt inferant periculum peruerſionis; nego. Quia qui amat periculum, peribit in illo, & qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea, *Eccleſ. 3. & 13.*

Hinc reiicitur, ſeu reprobatur moneta falſa, quamuis 4
aliquid boni contineat, *leg. 1. & 2. Cod. de falſ. monet. & leg. eleganter, §. qui reprobatos, de pignorat. action.*

Hinc etiam reiicitur dictum dæmonis, vtpote patris 5
mendacij, licet aliquid veri & boni eloquatur. *Luc. 14.* vbi cum dæmon fateretur, Chriſtum eſſe Dei filium, cum prohibuit ne loqueretur Chriſtus Dominus. Et *Act. 16.* vbi, cùm ſimiliter fateretur dæmon, Apoſtolos eſſe Dei ſeruos, qui ſalutem hominibus annunciarent, eos exire, & tacere, iuſſit Apoſtolus. Videatur Theophilactus *in dict. cap. Lucæ*, Euthymius *in cap. 1. eiuſdem Lucæ*, Beda *ibidem*, Tertullianus *lib. 4. contra Marcion.* & Auguſtinus *lib. 13. contra Fauſtum, cap. 15.* & refertur *in cap. ſicut veri, diſt. 37.*

Hinc & etiam reiicitur teſtimonium teſtis falſi, licet 6
aliquid veri teſtificet, Bald. *in leg. final. Cod. de edict. Diu. Adrian. n. 18.* Alexander *lib. 2. conſ. 17. num. 3.* Pariſ. *lib. 1. conſ. 74. num. 21.* Oſtienſ. *in cap. Fraternitatis, de hæretic. num. 6.* & Felinus *ibid. num. 21.*

Et quod dixi, eo magis verum eſt; quia bona, & ve- 7
ra, quæ reperiuntur in libris hæreticorum, faciliùs, & commodiùs, abſque vllo periculo peruerſionis haberi poſſunt ex libris Catholicorum: Et præterea quia cum hæretici (ſicuti dicebam in vltima confirmatione) quod docent in ſuis libris, referant ad ſuadendum malum, & falſum, totus ipſorum liber, tanquam malus, inficitur, ſicque meritò totus, tanquam malus, prohibetur. Quapropter *veritas* (inquit Bellarmin. *lib. 3. de laicis cap. 20. tom. 1.*) *non eſt quidem neganda, non tamen in libris hæreticorum legenda*, quia vt ibi eſt, nocet, non prodeſt: Et ſequendum eſt Conſilium Sapientis *Prouerb. 23.* cùm ait: *Ne deſideres de cibis eius, in quo eſt panis mendacij.*

Inſtabis: Non ſunt eradicanda zizania, eradicando 8
ſimul etiam & triticum: Ergò cùm in libris hæreticorum ſint aliqua bona, vera, & vtilia, non ſunt libri hæreticorum omninò prohibendi: alioquin eradicando mala, eradicarentur etiam multa bona, vera, & vtilia, quæ in hæreticorum libris continentur.

Reſpondetur etiam, vt ſupra; præſertim quia (ſicut *ibidem* dicebam) bona, vera, & vtilia, quæ continentur in libris hæreticorum faciliùs, & commodiùs abſque periculo peruerſionis haberi poſſunt ex libris Catholicorum; ſicque in caſu noſtro, eradicando zizania, non eradicatur etiam & triticum; cum non ſit neceſſarium, ea quærere ex libris hæreticorum: Nam faciliùs, & commodiùs haberi poſſunt ex libris Catholicorum: Præſertim etiam; quia (ſicut etiam *ibidem* dicebam) cùm hæretici bona, & vera, quæ docent, referant ad malum, & falſum perſuadendum, totus ipſorum liber, tanquam malus, inficitur, ſicque meritò totus, tanquam malus, prohibetur.

Obiicies tertiò, Eccleſia tolerat libros Gentilium, 9
Iudæorum, & Turcarum: Ergo etiam tolerare debet libros hæreticorum.

Reſpondetur: Nego conſequentiam, & diſparitas

eſt

eſt, quia ex libris Gentilium, Iudæorom, & Turcarum non imminet legentibus ita periculum peruerſionis, ſicuti immineet ex libris hæreticorũ; cum enim Gentiles, Iudæi, & Turcæ ſint hoſtes manifeſti Chriſtianorum, manifeſtè improbant Religionem noſtram, & facilè eſt, illorum errores diſcernere: At cum Hæretici ſub nomine Chriſtiano falſos errores latenter doceant, magnum peruerſionis periculum inferunt iis, qui ipſorum libros legerint, & ipſorum errores, & hæreſes non poterunt facilè dignoſci, niſi à viris valdè doctis, & eruditis.

10 Obiicies quartò: Paſſim ſancti Patres libros hæreticorum ad eorum errores impugnandos (vel ſimpliciter, vel ad hominem, pro vt ipſis locus datus fuerit) legere ſolebant: ſic legere ſolebat Auguſtinus, vt patet ex multis locis eiuſdem Auguſtini; Hieronymus, vt patet ex ipſius *Epiſt. 152. ad Mineruum, & Alexandrum*, & Theophylus, vt patet ex Socrate *lib. 6. hiſtoriar. cap.* 15. Quinimmò in Concilio Carthagineoſi 4. *cap.* 16 dicitur, quod Epiſcopi debeant pro neceſſitate, & tempore legere libros hæreticorum; Ergo.

Reſpondetur, diſtinguo antecedens: Paſſim ſolebant, ita vt Sancti Patres id facerent quomodocumque; nego. Ita vt id facerent legitimè: ſicut etiam & nunc temporis paſſim ſolent, ſi legitimè faciant Epiſcopi, & quicumque alij viri docti: concedo.

Inſtabis: Origenes, vt refert S. Gregorius Taumaturgus *in oratione Panegeryca eiuſdem Origenis*; præcipere conſuebat ſuis diſcipulis, quod legerent libros tam Philoſophorum, quam Poëtaroin, nihilque repudiarent; Ergo fuit ſententia eruditiſſimi Origenis, quod hæreticorum libri non eſſent reiiciendi, ſed legendi.

11 Reſpondetur: Diſtinguo antecedens: Præcipere conſuebat ſuis diſcipulis, quod legerent libros tam Philoſophorum, quàm Poëtarum, nihilque repudiarent: librorum Gentilium, concedo, librorum hæreticorum, nego: De libris enim hæreticorum nullam mentionem facit, quinimmò in eadem oratione habetur, quod noluerit Origenes, vti ſui diſcipuli legerent libros Atheorum, ne legentium animi inquinarentur; At idem periculum eſt in libris Hæreticorum, ſi ſcilicet hæreſim contineant, vel ex profeſſo de Religione tractent. Ergo ſicut ex ſententia Origenis libri Atheorum non ſunt legendi, ſed abolendi; Ita & prædicti libri hæreticorum: quapropter potiùs retorquetur argumentum contra aduerſarios.

12 Reinſtabis: Apoſtolus *in Epiſt. 1. ad Theſſalon. cap. 4. Omnia*, inquit, *probate, quod bonum eſt, tenete*. Ergo iuxta ſententiam Apoſtoli legendi ſunt libri hæreticorum, & vera, bona & erudita, quæ in illorum libris continentur, tenenda ſunt à Catholicis.

Reſpondetur, diſtinguo antecedens: Ita vt Apoſtolus loquatur ad ſolos Prælatos Eccleſiæ, ad quos tantùm, & non ad priuatas perſonas pertinet probare, & examinare libros, concedo; Quapropter, cùm Prælati Eccleſiæ examinauerint libros, & iudicauerint, quoſdam eſſe conburendos, & nullo modo legendos, ſubditi ſtare debent iudicio Prælatorum Eccleſiæ, ſicque retorquetur ſimiliter argumentum contra aduerſarios; vt omittam, quod Apoſtolus loquitur de rebus dubiis, & incertis, quæ examine & probatione indigent, vtrum debeant admitti, vel reiici; & non de rebus ab Eccleſia iam omninò reiectis & improbatis, cuiuſmodi ſunt libri hæreticorum. Quapropter Chryſoſtomus, & Theophilactus in illa verba Apoſtoli aiunt, quod Pſeudoprophetæ & hæretici, quos conſtat eſſe tales, nullo modo ſint audiendi, iuxta id quod præcipitur *Deuteron.* 13. Sentit igitur Apoſtolus, quod quæ ſunt dubia & incerta, debeant quidem examinari, non tamen ab omnibus, ſed ab iis ſolis, qui poſſunt, & ad quos ex officio pertinet; ſicut enim non ad omnes, ſed ad ſolos Medicos pertinet examinare, qui morbi ſint contagioſi, qui autem non; Ita non ad omnes, ſed ad ſolos Prælatos Eccleſiæ pertinebit examinare, qui libri ſint noxij, & vitandi, qui autem non, ſed vtiles & admittendi; cum (vt inquit Hieronymus *epiſt. 7. ad Letam*) grandis ſit prudentia, aurum in luto quærere.

Vrgebis: Gelaſius in Tomo de vinculo anathematis 13
ait, quod libri hæreticorum partim poſſint admitti, & partim reiici, & citat prædicta verba Apoſtoli, *Omnia probate, &c.* Sic inquiens. *Nunquid non in ipſorum hæreticorum libris multa, quæ ad veritatem pertinent, poſita leguntur? nunquid iam ideò veritas refutanda eſt, quia illorum libri, vbi prauitas ineſt, refutantur? Num ideò praui libri ſuſcipiendi ſunt eorum, quia veritas, quæ illis inſerta eſt, non negatur?* Ergo, &c.

Reſponderor, nego conſequentiam; quia Gelaſius ſolùm ait, quod in libris hæreticorum quædam ſint bona, quædam mala, quædam ſint admittenda, quædam reiicieoda: Non tamen ait, quod libri hæreticorum, eo quod habeant admixta aliqua bona poſſint legi: Poſſint tamen bona, quæ in dictis libris hæreticorum continentur, recipi, ſi reperiantur in aliis libris, & etiam ſi reperiantur in libris ipſorum hæreticorum, ab iis ſolis tamen, qui legitimè id faciunt, & legitimè legont; Non igitur ſentit Gelaſius, quod ab omnibus paſſim tales libri poſſint legi, ſed ab iis ſolis, qui id legitime faciunt, & legitime legunt, vti dicebam.

PETITIO II.

Sub qua pœna libri, cuiuſcumque ſint Authoris, propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem prohibiti, legi, vel retineri, &c. prohibeantur?

SVMMARIVM.

1 *Libri cuiuſcumque ſint Auctoris propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem legi, vel retineri prohibentur ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ex Conſtitutione Pij IV. quæ incipit: Dominici Gregis.*

2 *Hæreticorum libri ſolùm damnati propter ſuſpicionem falſi dogmatis ſub hac prohibitione comprehenduntur.*

3 *Dogmatis falſi nomine venit doctrina falſa circa fidem, ſcilicet omnis illa doctrina, quæ non concordat cum doctrina fidei.*

4 *Prohibitio, & excommunicatio hæc non intelligitur ſolùm de libris impreſſis, ſed etiam de manuſcriptis.*

5 *Prohibitio, & dicta excommunicatio non eſt reſeruata, & ideò abſolui poteſt per quemcunque legitimum Confeſſarium.*

6 *Prohibitio, & excommunicatio dicta, vt locum habeat non ſufficit, quod liber Auctoris Catholici contineat hæreſim, vel ſuſpicionem falſi dogmatis, ſed requiritur quod propter has cauſas damnatus ſit cum cauſæ expreſſione.*

7 *Verba dictæ Conſtitutionis Pij IV. ibi: Eamque ob cauſam in eum tanquam de hæreſi ſuſpectum, inquiri, & procedi liceat; concedunt ad procedendum facultatem, non autem iniungunt executionem ipſam.*

8 *Vſus talis facultatis relictus eſt arbitrio prudentis viri, vt ſcilicet habita ratione qualitatis perſonæ procedatur, vel non procedatur; quia tales libri poſſunt retineri ad finem bonum, vt ad ipſos confutandum, vel etiam ad finem non malum, vt ad ornatum Bibliothecæ.*

Reſpondetur: legi, vel retineri, &c. prohibentur 1
ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ex Conſtitutione Pij IV. quæ incipit: *Dominici Gregis*,

die 26. Martij, anno 1564. edita, & librorum prohibitorum Indici præfixa, ibi: *Is quidem, qui hæreticorum libros, vel cuiuſuis Authoris ſcripta propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem damnata, atque prohibita legerit, habueritvè, ipſo iure in excommunicationis pœnam incidat, eamque ob cauſam in eum, tanquam de hæreſi ſuſpectum, inquiri, & procedi liceat, præter alias pœnas ſuper hoc ab Apoſtolica Sede, ſacriſque Canonibus conſtitutas.*

2 Vbi aduerte, quod ſub hac prohibitione comprehendantur hæreticorum libri, ſolùm damnati propter ſuſpicionem falſi dogmatis; quia ſi fuerint damnati propter hæreſim, continentur ſub prohibitione Bullæ Cœ-

3 næ. Nomine autem falſi dogmatis venit doctrina falſa circa fidem, ſcilicet omnis illa doctrina, quæ non concordat cum doctrina fidei; quia, cùm doctrina fidei ſit certa, & vera, omnis doctrina, quæ non concordat cum doctrina fidei, erit doctrina falſa.

4 Aduerte ſecundò, quod hæc prohibitio, & excommunicatio non intelligatur ſolùm de libris impreſſis, ſed etiam de manuſcriptis, ſicuti patet ex Textu, ibi: *cuiuſuis Authoris ſcripta.*

5 Aduerte tertiò, quod dicta prohibitio, & excommunicatio non ſit reſeruata; ſicuti patet etiam ex Textu: & ideò abſolui poterit per quemcumque legitimum Confeſſarium, Suarez *diſput.* 20. *de fide ſect.* 2. *num.* 29. Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 2. *num.* 42. Duard. in *Bull. Cœn. lib.* 2. *q.* 34. *num.* 12. Bonacina *diſput. de cenſur. in particular. quæſt.* 5. *punct.* 4. *n.* 2. & alij paſſim.

6 Aduerte quartò, quod vt dicta prohibitio, & excommunicatio locum habeat, non ſufficiat, quod liber Auctoris Catholici contineat hæreſim, vel ſuſpicionem falſi dogmatis, ſed præterea requiratur, quod propter has cauſas damnatus ſit: Doctores, quos ſequitur Lezana *in Summa verb. libri, num.* 16. & Theſaur. *in Praxi part.* 2. *eodem verbo libri, cap.* 2. Vnde non ſufficit, quod liber damnatus ſit, ſed præterea requiritur, quod in damnatione, cauſa ob quam damnatus ſit, exprimatur. Alioquin non ſciretur ob quam cauſam ſit damnatus, atque adeò non habebit locum excommunicatio.

7 Aduerte quintò, circa illa verba: *Eamque ob cauſam in eum tanquam de hæreſi ſuſpectum, inquiri, & procedi liceat;* quod non dicant, vt procedatur, ſed vt procedi liceat, concedendo ſcilicet ad procedendum facultatem, non autem iniungendo executionem ipſam.

8 Hinc fit, quod vſus talis facultatis relictus ſit arbitrio prudentis viri; vt ſcilicet, habita ratione qualitatis perſonæ procedatur, vel nõ procedatur. Procedatur, ſi tales libri reperti fuerint apud hominem, qui fuerit prauæ vitæ, vel aliàs de hæreſi infamatus; quia tunc indicium erit adminiculatum: Non procedatur, ſi reperti fuerint apud virũ, qui fuerit bonæ vitæ, & nunquam infamia aliqua laborans, iuxta ea, quæ tradunt Farinac. *de hæreſi q.* 180. *n.* 48. Duard. *in Bull. Cœn. lib.* 2. *can.* 1. *q.* 51. *n.* 24. & alij paſſim; Et ratio eſt, quia dicti libri poſſunt retineri ad finem bonum, vt ad ipſos ſcilicet confutandos, vel etiam ad finem non malum, vt ad ornamentum Bibliothecæ, vel etiam ad meram curioſitatem, & ideò eorum retentio de ſe non eſt ſufficiens indicium ad generandam ſuſpicionem de hæreſi, niſi perſonæ qualitatibus coadiuuetur.

PETITIO III.

An præter prædictos libros adſint alij libri prohibiti ſimiliter ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ?

SVMMARIVM.

1 *Libri ſolùm damnati propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem prohibentur ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, contra Doctores tenentes ſub pœna excommunicationis Indicis librorum prohiberi libros omnes hæreticorum, quamuis hæreſim non contineant, ex Conſtitutione Pij IV. ibi: Qui autem libros alia de cauſa prohibitos legerit, habueritvè, præter peccati mortalis reatum, Epiſcoporum arbitrio ſeuerè ſe nouerit puniendum.*

2 *Verba (alia de cauſa) ſunt vniuerſalia, & comprehendunt omnem titulum prohibitionis præter prædictum, propter hæreſim ſcilicet, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, ſeu diuerſum ab expreſſo.*

3 *Omnia, quæ in dicta Conſtitutione decernit Pius IV. ponuntur etiam in Regulis Indicis in fine Regula X.*

4 *Damnato Auctore, non damnantur omnes libri talis Auctoris ex Regulis Indicis: Nam in Regula ſecunda hæreticorum libri, qui de Religione non tractant, ſi iuſſu Epiſcoporum, & Inquiſitorum examinati approbentur, permittuntur.*

LOquor de libris in genere, non autem de libro aliquo in particulari, & nominatim prohibito; quia quod talis addit, certum eſt, vt Thalmud Hæbreorum, de quo dicebam ſuprà *dubit.* 44. *in Addendis.* Hoc ſuppoſito. 1

Reſpondetur, quod quamuis affirment Pegna *in cap. fraternitatis, de hæretic. comment.* 3. Azor. *part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 26. *q.* 7. & Duard. *in Bull. Cœn. lib.* 2. *q.* 34. *n.* 21. qui tenent, ſub pœna excommunicationis Indicis librorum prohiberi libros omnes hæreticorum, quamuis hæreſim non contineant: Moti ex quodam reſcripto Iulij III. quod incipit: *Cùm meditatio*, & moti ex illa ratione, quod damnato Authore, cenſentur damnati omnes libri talis Authoris: Probabiliùs negent alij, quos ſequitur Bonacin. *diſput.* 1. *de cenſur. in particular. q.* 1. *punct.* 4. *n.* 1. qui volunt, ſub pœna dictæ excommunicationis Indicis librorum prohiberi ſolos libros damnatos propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem.

Probatur ex Conſtitutione Pij IV. Indici librorum præfixa, vbi, cùm Pontifex diſpoſuiſſet de Indicis Regularum obſeruatione, & ſtatuiſſet excommunicationis pœnam contra legentes, vel tenentes libros damnatos, ſiue hæreticorum, ſiue Catholicorum propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, ſubdit: *Qui autem libros alia de cauſa prohibitos legerit, habueritvè, præter peccati mortalis reatum, Epiſcoporum arbitrio ſeuerè ſe nouerit puniendum;* Vbi illa verba: *alia de cauſa prohibitos*, ſunt vniuerſalia, & comprehendunt omnem titulum prohibitionis, præter prædictum, *propter hæreſim ſcilicet, vel falſi dogmatis ſuſpicionem*, ſeu diuerſum ab expreſſo; *l. ſi fundus ſub conditione, §. libertus, ff. de legat.* 1. At huic Conſtitutioni Pij IV. librorum Indici præfixæ, tanquam iuri nouiſſimo, & ad Regulas circa librorum prohibitionem firmandas inſtituto, ſtari debet; Ergo. 2

Confirmatur; quia omnia hæc eadem, quæ in dicta Conſtitutione decernit Pius IV. ponuntur etiam in Regulis Indicis, in fine ſcilicet Regulæ 10. At hoc eſt ſignum, quod dicta Conſtitutio Pij IV. procedat de omnibus aliis libris prohibitis: Ergo, &c. 3

Hinc patet ad id, quod dicebatur de quodam reſcripto Iulij III. patetque etiam ad rationem Aduerſariorum; quia minùs verum eſt, quod damnato Authore, damnentur omnes libri talis Authoris: Contrarium enim conſtat ex Regulis Indicis; cùm in Regula 2. Hæreticorum libri, qui de Religione non tractant, & iuſſu Epiſcoporum, & Inquiſitorum examinati approbantur, permittantur. 4

PETITIO

Digitized by Google

PETITIO IV.

Qui dicendum de libris hæreticorum, ſi hæreſim non contineant, neque de Religione tractent? Vbi etiam, quid dicendum de ſimilibus aliis libris hæreticorum?

SVMMARIVM.

1 *Hæreſiarcharum libri omnes, quamuis hæreſim non contineant, neque de Religione tractent, cuiuſcumque Argumenti ſint, prohibiti ſunt ex Regula ſecunda Indicis.*

3 *Hæreticorum libri, qui de Religione non tractant, nec hæreſim continent, iuxta Bullam Cœnæ, ſi à Theologis Catholicis iuſſu Inquiſitorum, & Epiſcoporum approbentur, conceduntur: Quapropter quamdiù non ſunt approbati pro prohibitis habendi ſunt, quia conceſſum ſub vna conditione, cenſetur prohibitum ſub oppoſita.*

2 *Hæreſiarcharum libri, & multo magis hæreticorum, ſi hæreſim non contineant, neque de Religione tractent, ac proinde ſuſpicionem falſi dogmatiſ non habeant, non erunt prohibiti ſub pœna excommunicationis, contra Doctores affirmantes oppoſitum, eo quod damnati ſint in Regula ſecunda Indicis.*

4 *Hæreticorum libri dum non ſunt poſitiuè damnati, non poſſunt dici damnati propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, ac proinde neque prohibiti ſub pœna excommunicationis. Contra Doctores, quos ſequitur Bonacina.*

5 *Libri prædicti, vt permitti poſſint, approbari debent vel ab aliqua Vniuerſitate Catholica, vel ab Inquiſitore Generali.*

6 *In Regnis Hiſpaniarum ſufficit approbatio Inquiſitoris Generalis.*

7 *Legens huiuſmodi libros ex approbatione viri prudentis & docti, vel ex ipſomet viri docti iudicio non peccaret grauiter; quia agitur de materia leui.*

8 *Hæreticorum libri, qui quotidie prodeunt in Germania, continentes ſcilicet hiſtorias, materias legales, medicas, mathematicas, rhetoricas, vel ſimiles, in quibus paſſim continentur aliqua, quæ ſatis oſtendunt Auctorem hæreticum, pertinent ad ſecundam hanc Regulam Indicis, vt proinde permitti poſſint cum expurgatione.*

9 *Libri prædicti ex praxi cùm publicè permittuntur in Officinis Librariorum, cenſentur tacitè permiſſi, abſque alia permiſſione.*

1 RESpondetur, omnes libri hæreſiarcharum, quamuis hæreſim non contineant, neque de Religione tractent, cuiuſcumque argumenti ſint, prohibiti ſunt ex Regula ſecunda Indicis.

Difficultas ſolùm eſt, an hi libri ſint prohibiti propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, atque adeò vel ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ.

2 Reſpondetur, quod quamuis affirment quidam, quos ſequitur Bonacina *diſput. 1. de cenſur. in part. q. 2. punct. 4. num. 3.* eo quod huiuſmodi libri damnati ſint in Regula ſecunda Indicis; ſatis probabile ſit tamen oppoſitum, quia ex dictis ſuprà *petit.* 2. non omnes libri damnati prohibentur ſub pœna excommunicationis, ſed ſolùm damnati propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem: Ergo ſi quis liber alicuius hæreſiarchæ (& multo magis alicuius hæretici) hæreſim non contineat, neque de Religione tractet, ac proinde ſuſpicionem falſi dogmatis non habeat, non erit ſub pœna excommunicationis prohibitus.

Vbi aduerte, quod hæreticorum libri qui de Religione non tractant, nec hæreſim continent, iuxta Bullam Cœnæ; ſi à Theologis Catholicis iuſſu Inquiſitorum, & Epiſcoporum approbentur, concedantur. Quapropter, quamdiu non ſunt approbati, pro prohibitis habendi ſunt; quia conceſſum ſub vna conditione, cenſetur prohibitum ſub oppoſita, *l. illi quando, ff. de condition. & demonſtrat. l. quod purè, ff. quando dies leg. ced. & l. ſi legatum purè, ff. de adimen. leg* & notant Ruinus *conſil.* 33. *n.* 3. Surd *conſil.* 157. *n.* 9. Natta *conſil.* 200. *n.* 1. Cephal *conſil.* 17. *n.* 20 & Oſaſch. *deciſ. Pedem.* 106. *n.* 4. Qui tamen libri, dum non ſunt poſitiuè damnati (poſſunt enim etiam concedi, ſicuti dicebam) non poſſunt dici damnati propter hæreſim, vel propter falſi dogmatis ſuſpicionem: Ac proinde neque poſſunt dici prohibiti ſub pœna excommunicationis; quamuis contrarium teneant Doctores, quos ſequitur Bonacina *loco ſuprà citato.* 3 4

Quod dicebam de libris hæreticorum, idem etiam in eadem Regula ſecunda decernitur de libris Catholicè ſcriptis eorum, qui poſteà in hæreſim lapſi, vel poſt lapſum ad Eccleſiæ gremium reuerſi ſunt.

Aduerte ſecundò, quod prædicti libri, vt permitti poſſint, approbari debeant vel ab aliqua Vniuerſitate Catholica, vel ab Inquiſitore generali: Quapropter ſufficiet approbatio altero modo obtenta ex prædictis: Et in Regnis Hiſpaniarum ſufficiet approbatio Inquiſitoris Generalis. 5 6

Quamuis, ſi quis legeret huiuſmodi libros; quia iudicio viri prudentis, & docti approbarentur, vel quia (cùm ipſe ſit vir prudens, & doctus) iudicaret eos approbari poſſe, non peccaret grauiter; quia agitur de materia leui. Doctores, quos ſequitur Tamburin. *in præcept. Decalog. lib. 2. cap. 10. §. 7. num. 59.* 7

Aduerte tertiò, quod etiam hæreticorum libri, qui quotidie prodeunt in Germania, continentes ſcilicet Hiſtorias, materias legales, Medicas, Mathematicas, Rethoricas, vel ſimiles, in quibus paſſim continentur aliqua, quæ, quod Author ſit hæreticus, ſatis oſtendunt, vt ſunt detractiones in Summum Pontificem, & Catholicos, vſus phraſium hæreticorum, vel quid aliud ſimile; pertineant ad hanc eamdem Regulam Indicis ſecundam, vt proinde permitti poſſint cum expurgatione. 8

9 Quamuis Praxis iam obtinuerit, vt legantur etiam abſque alia permiſſione: quia cùm permittantur vendi publicè in Officinis Librariorum, cenſentur tacitè permiſſi, & non poſſe damnum aliquod fidelibus inferre. Quod ſimile dicam infrà *petit.* 6. de libro, cui titulus *Theatrum vitæ humanæ.*

PETITIO V.

Quid dicendum de libris materiam diuinatoriam tractantibus?

SVMMARIVM.

1 *Libri materiam diuinatoriam tractantes, vt Chyromantia, Necromantia, Geomantia, &c. Arte magica, non tamen naturali, ſed dæmoniaca, prohibentur ex Regula Indicis nona. Et ſi prætereà continerent hæreſim, & eſſent libri Authorum hæreticorum, prohiberentur etiam ſub pœna excommunicationis in Bulla Cœnæ.*

2 *Aſtrologiæ iudicariæ libri quoad naturales obſeruationes pro Agricultura, Nauigatione, & Arte medica permittuntur in eadem Regula nona; Tractantes verò de futuris contingentibus, cæteriſque actibus liberis, Epiſcoporum animaduerſioni committuntur.*

3 *Indicis Regula nona procedit de dictis libris, tanquam de*

Digitized by Google

de damnatis propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, ac proinde non continet dictos libros, tanquam prohibitos ſub pœna excommunicationis, contra Duardum, & Bonacinam cenſentes dictos libros prohiberi propter falſi dogmatis ſuſpicionem.

4 *At minùs rectè, & cur. Quamuis ſi inuoluerent falſi dogmatis ſuſpicionem prohiberentur per Bullam Pij IV. & ſi Auctores eſſent hæretici, per Bullam Cœnæ.*

5 *Ex Sixti V. Conſtitutione adnotata in Indice circa eamdem Regulam nonam fideles admonendi ſunt ab Epiſcopis, & Inquiſitoribus, quod in legentes, vel retinentes libros huiuſmodi Aſtrologiæ iudiciariæ, ſortilegiorum, diuinationum, rerumque aliarum in eadem Regula non expreſſarum procedere poſſunt.*

6 *Conſtellationes Cœlorum in puncto natiuitatis pro indagandis cœleſtibus influxibus in ordine ad Conſtitutionem corporis, complexionem, inclinationem, alterationes humorum à ſyderibus portentas, atque adeò infirmitates nati, non prohibentur per dictam Regulam nonam Indicis, ſiue etiam per dictam Conſtitutionem Sixti V. cùm hæc omnia ſint cauſæ naturales in ordine ad naturales effectus.*

7 *Obſeruationes prædictæ multùm conferunt in ordine ad Artem medicam; quapropter dixit Galenus: Ne te committas Medico Aſtrologiæ ignaro.*

1 RESpondetur: Quoad huiuſmodi libros materiam diuinatoriam, vt Chyromantiæ, Necromantiæ, Geomantiæ, Hydromantiæ, Aëromantiæ, Eromantiæ, Pyromantiæ, Onomantiæ, ſiue etiam de veneficiis, auguriis, ſortilegiis, incantationibus, auſpiciis, arte magica, non tamen naturali, ſed dæmoniaca tractantes extat Regula Indicis nona, per quam omninò dicti libri prohibentur: Et ſi prætereà continerent hæreſim, & eſſent libri Authorum hæreticorum, prohiberentur etiam ſub pœna excommunicationis in Bulla Cœnæ.

2 Vbi aduerte, quod in eadem Regula nona permittantur tamen libri Aſtrologiæ iudiciariæ quoad naturales obſeruationes pro agricultura, nauigatione, & arte Medica, libri verò tractantes de futuris contingentibus, cæteriſque actibus liberis, & affirmantes aliquid ex his certò euenturum, committantur Epiſcopis, vt prouideant, ne tales libri legantur, vel teneantur.

3 Aduerte ſecundò, quod hæc dicta Regula nona non procedat de dictis libris, tanquam de damnatis propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, ac proinde non contineat dictos libros, tanquam prohibitos, ſub pœna excommunicationis impoſita per Bullam Pij IV. præfixam dicto Indici.

Quamuis contrarium teneant Duard. *in Bull. Cœn. lib. 2. q. 34. num. 17.* & Bonacina *diſput. 1. de cenſur. in particular. quæſt. 2. punct. 4. n. 4.* ea eo, quia cenſent, omnes dictos libros prohiberi propter falſi dogmatis ſuſpicionem.

At minus rectè; quia licèt dicti libri præſcribant cultum dæmonum, & alia multa flagitia, tanquam media ad obtinendum id, quod deſideratur à dæmone, non tamen ea docent, tanquam quid licitum, cùm tantùm doceant factum, non autem quid iuris de ipſo facto: Ergo non inuoluunt per hoc falſi dogmatis ſuſpicionem, ſicut ordinariè qui ſuadet fornicationem, furtum, vel homicidium ad aliquem finem, non id docet tanquam quid licitum ad illum finem, ac proinde non eſt ſuſpectus de falſo dogmate.

4 Quamuis, ſi inuoluerent falſi dogmatis ſuſpicionem, prohiberentur quidem ſub excommunicatione per Bullam Pij IV. quin etſi Authores eorumdem librorum eſſent hæretici, prohiberentur etiam ſub excommunicatione per Bullam Cœnæ; Nauarr. *cap. 27. num. 55.* Alterius *lib. 5. de cenſur. diſput. 2. cap. 6. circa finem*, Fagundez *præcept. 1. Decalog. lib. 1. cap. 14. num. 10.* Sanchez *lib. 1. moral. cap. 10. num. 32.* Trullench. *lib. 1. in Decalog. cap. 3. dubit. 9. §. 5. num. 18.* iuxta ea, quæ dicebam ſuprà diffusè in locis ſuis.

Aduerte tertiò, quod in eodem Indice circa eamdem Regulam nonam adnotetur Conſtitutio Sixti V. quoad libros de quibus in dicta Regula nona; volens, vt fideles ab Epiſcopis, & Inquiſitoribus admoueri debeant, quod in legentes, vel retinentes contra hanc Regulam nonam libros huiuſmodi Aſtrologiæ iudiciariæ, ſortilegiorum, diuinationum, rerumque aliarum in eadem Regula nona expreſſarum (ſicut etiam in exercentes Aſtrologiam iudiciariam) procedi poſſit non ſolum per ipſos Epiſcopos, ſed etiam per locorum Inquiſitores; Ita vt per ea verba, *procedi poteſt*, concedatur Epiſcopis, & locorum Inquiſitoribus ſolùm facultas procedendi, non autem iniungatur, quod dicti Epiſcopi, vel locorum Inquiſitores actu procedant. 5

Hinc colligitur, quod per dictam Regulam Indicis nonam, ſicut etiam per dictam Conſtitutionem Sixti V. non prohibeatur, obſeruari conſtellationes Cœlorum in puncto natiuitatis pro indagandis cœleſtibus influxibus in ordine ad corporis conſtitutionem, complexionem, inclinationem, alterationes humorum à ſyderibus portentas, atque adeò infirmitates nati, cùm hæc omnia ſint cauſæ naturales in ordine ad effectus naturales. Cumque huiuſmodi obſeruationes multum conferant in ordine ad Artem Medicam, præſertim pro detegenda radice infirmitatis, pro incrementis, & decrementis, & pro eligendo remedio opportuno; quia ſi remedium fuerit conforme influxibus iuuantibus infirmum, proderit multum, ſi non fuerit conforme, proderit nihil; ſi verò fuerit contrarium, loco ſalutis infirmitatem augebit, vel mortem importabit: quapropter rectè dixit Galenus: *Ne te committas Medico Aſtrologiæ ignaro; quia eius medicamenta vel nihil tibi proderunt, vel multùm nocebunt.* 6 7

PETITIO VI.

Quid dicendum de hæreticorum libris, in quibus hæretici Authores nihil, vel parum de ſuo appoſuerunt?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum libri, in quibus hæretici Authores nihil, vel parum de ſuo appoſuerunt, eo quod ſcilicet ab aliis tradita collegerint, vt ſunt Apophtegmata, &c. ſi quid habeant, quod expurgatione indigeat, expurgati legi permitti poſſunt.*

2 *Expurgatio dictorum librorum fieri debet ab Epiſcopo, & Inquiſitore, cum conſilio Theologorum Catholicorum, ex Regula quinta Indicis.*

3 *Expurgatio non poteſt fieri ab Epiſcopo ſine Inquiſitore, neque è contra, quia Regula quinta loquitur copulatiuè. Neque poteſt omitti conſilium Theologorum; quia dicta facultas ipſis traditur modificata.*

4 *Libri prædicti, ſi nihil habeant, quod expurgatione indigeat, abſolutè permitti debent.*

5 *Libri prædicti, quando primò prodeunt, ſtatim ſubiiciendi ſunt examini per Epiſcopos, & Inquiſitores. Quod ſi non præſtiterint ex quocumque capite, praxis obtinet, vt legi poſſint.*

6 *Theatrum vitæ humanæ reduci poteſt ad hanc Regulam: quia reuera non eſt aliud, quàm quædam compilatio eorum, quæ ab aliis tradita ſunt;*

Licet

Licèt quoad modum explicationis ſit liber proprius alicuius Authoris.

1 RESpondetur: Hæreticorum libri, in quibus hæretici Auctores nihil, vel parum de ſuo appoſuerunt, eo quod ſcilicet ab aliis tradita collegerint (vt ſunt concordantiæ, ſimilitudines, Apophtegmata, aliaque huiuſmodi) ſi quid habeant, quod expurgatione indigeat, expurgati legi permitti poſſunt.
2 Expurgatio autem fieri debet ab Epiſcopo, & Inquiſitore cum conſilio Theologorum Catholicorum, ex Regula quinta Indicis.

3 Hinc ſequitur, quod cùm hæc Regula loquatur copulatiuè de Epiſcopo, & Inquiſitore, non poſſit expurgatio fieri ab vno ſine altero. Et cùm ſimiliter dicta Regula dicat: *Vna cum Conſilio Theologorum Catholicorum*: Sequitur, quod Epiſcopus, & Inquiſitor debeant ſequi conſilium horum Theologorum, quia cùm facultas expurgandi ipſis tradatur modificata, & alligata ad huiuſmodi conſilium, ſi non ſequantur tale conſilium, expurgatio ipſorum non erit auctoritatiua, iuxta Textum *in lege prima, §. ſi plures, num. 7. ff. de exercitoria actione, & in lege Titium, ff. de adminiſtratione, & pericul. tutor.* vbi præter alios Bartolus, Abb. *in cap. cum olim, de arbitr. num. 5.* Buttius *ibidem*, Dominic. *in cap. vnico, §. ibi vero, num. 9. ne Sede vacante in 6.* Gonzalez *ad Regulam octauam, Cancellar. gloſſa 46.* & Syluest. *verb. conſilium, num. 6.*

4 Sequitur ſecundo, quod ſi prædicti libri nihil habeant, quod expurgatione indigeat, legi debeant abſolutè permitti.

5 Sequitur tertiò, quod, quando primò prodeunt tales libri, debeant Epiſcopi, & Inquiſitores ſtatim eos ſubiicere examini, vt videre poſſint, vtrùm ſint expurgandi, an verò tales, quales ſunt, legi permittendi. Quod, ſi non præſtiterint, ex quocumque capite id non præſtiterint, praxis obtinuit, vt legi poſſint; quia eo ipſo, quod legi non prohibentur, cùm ſint ex genere illorum, qui iuxta Regulam Indicis legi permittuntur; cenſentur legi permiſſi.

6 Ad hanc Regulam reduci poteſt liber, cui titulus *Theatrum vitæ humanæ*; quia reuera non eſt aliud, quàm quædam compilatio eorum, quæ ab aliis tradita ſunt, licèt quoad modum explicationis, ſit liber proprius alicuius Authoris. Quapropter cùm dictus liber contineat plura, quæ indigent expurgatione, iuxta hanc Regulam eſſet expurgandus; quamuis hodie paſſim abſque expurgatione legi permittatur; Fortè, quia, quæ in ipſo expurganda forent, non cenſentur magni momenti.

Quid ſimile dicebam *ſuprà petit. 4.* de libris hæreticorum, qui quotidie prodeunt in Germania, continentes ſcilicet Hiſtorias, materias Legales, Medicas, Mathematicas, Rethoricas, vel ſimiles, in quibus paſſim continentur aliqua, vt detractiones in Summum Pontificem, & Catholicos, vlus phraſium hæreticorum, quæ, quod Author ſit hæreticus, ſatis oſtendunt; ſicut ibidem notabam.

PETITIO VII.

Quid dicendum de libris, qui bonum habent principale Argumentum, ſed inſerta habent aliqua mala, quæ expungenda ſint?

SVMMARIVM.

1 *Libri, qui bonum habent principale Argumentum, ſed inſerta habent aliqua mala, ſcilicet ad hæreſim, impietatem, diuinationem, vel ſuperſtitionem ſpectantia, quæ expurganda ſint, permitti poſſunt, ſi Generalis Inquiſitionis auctoritate à Theologis Catholicis expurgati ſint.*

2 *Idem dic de Annotationibus, Prologis, Summariis, &c.*

3 *Argumentum principale libri ad hoc, vt dicatur eſſe bonum, non requiritur, quod ſit tale in genere morali; ſed ſufficit, quod non contineat aliquid, quod directè, vel indirectè fidei, vel bonis moribus contrarietur.*

4 *Ad impietatem ſpectare illud dicitur, quod eſt contra pietatem, non quatenus pietas eſt virtus ſpecialis, ſed quatenus pietas eſt donum Spiritus ſancti, reſpiciens cultum, & officium exhibendum Deo.*

5 *Libri in aliquo Regno, vel Prouincia prohibiti ex eo, quod contineant aliqua, quæ ſine delectu ab omnibus legi non expedit, ſi ipſorum Authores ſunt Catholici, expurgati permitti poſſunt.*

RESpondetur: Libri, qui bonum habent principale argumentum, ſed inſerta habent aliqua mala, 1
ſcilicet ad hæreſim, impietatem, diuinationem, vel ſuperſtitionem ſpectantia, quæ expungenda ſint, permitti poſſunt, ſi generalis Inquiſitionis auctoritate à Theologis Catholicis expurgati ſint: Idemque dico de Annotationibus, Prologis, Summariis, &c. qui à damnatis Authoribus ad libros non damnatos inſerta ſunt; 2
ex Regula Indicis octaua, quæ ſubdit, quod huiuſmodi libri in poſterum non ſint imprimendi, niſi fuerint expurgati.

Vbi aduerte, ad hoc, vt argomentum principale libri dicatur eſſe bonum, non requiri, quod ſit tale in genere morali, ſed ſufficere, quod non contineat aliquid, quod directè, vel indirectè fidei, vel bonis moribus contrarietur, atque adeò ex inſtructione Indici præfixa, nihil contineat eorum, quæ ad correctionem librorum expungenda ſunt, pro principali argumento; quia, his ſeclusis, argumentum eſt bonum; cùm ſit aptum ad finem, ad quem libri ex genere ſuo diriguntur, ſcilicet ad inſtructionem. 3

Aduerte ſecundò, illud dici ſpectare ad impietatem, quo eſt contra pietatem, non quatenus Pietas eſt Virtus ſpecialis, ſed quatenus Pietas eſt donum Spiritus ſancti, reſpiciens cultum, & officium exhibendum Deo, ex Sancto Thoma 2. 2. *q.* 121. *art.* 1. *in corpore.* Vnde cùm hæc pietas, ſecundùm quod eſt donum Spiritus ſancti, ex Sancto Thoma *ibidem ad* 3 non ſolùm exhibeat cultum, & officium Deo, ſed etiam omnibus hominibus, in quantum pertinet ad Deum, ac proinde ad ipſum pertineat honorare Sanctos, non contradicere ſcripturæ, ſiue intellectæ, ſiue non intellectæ, ex Auguſtino *lib. 2. de Doctrina Chriſtiana, cap. 7.* quidquid erit his actibus, quos exhibet pietas, contrarium, pertinebit ad impietatem. 4

Huc etiam ſpectat, quod in ſexta Regula Indicis habetur (libros ſcilicet in aliquo Regno, vel Prouincia prohibitos ex eo, quod contineant aliqua, quæ ſine delectu ab omnibus legi, non eſt expediens) poſſe ſi ipſorum Authores ſint Catholici, expurgatos permitti; quia cùm ſupponantur ſolum nonnulla huiuſmodi continere, ſequitur, quod ſupponatur, ipſorum principale argumentum eſſe bonum, & in ipſis ſolùm aliqua, eo quod apud aliquos prauum effectum ſortiri poſſint; non expedire. 5

PETITIO VIII.

Quid dicendum de libris, qui ex profeſſo tractant de rebus laſciuis?

SVMMARIVM.

1 *Libri, qui ex profeſſo tractant de rebus laſciuis tanquam morum, & etiam fidei corruptiui om-*

quis hæreticis ; quamuis ſub lingua vulgari, ſub dicta Regula non comprehendantur ; quia non ex hæreſibus antiquatis, ſed ex hæreſibus, quæ vigent, periculum maius fidelibus timetur.

4 Aduerte ſecundò, quod per linguam vulgarem intelligatur vſualis in quolibet loco, vel Prouincia, vt lingua Itala, Gallica, Germanica, Hiſpana.

5 Hinc prædicti libri in prædicta lingua vulgari (ſicut & Biblia Sacra, de qua infià *petitione* 11.) non ſunt prohibiti abſoluiè reſpectu omnium, ſed ſolùm reſpectiuè per ordinem ad eos qui non intelligunt linguam Latinam, atque adeò habita ratione incapacitatis materiæ ; quia, cùm in lingua Latina non ſint prohibiti, neque erunt prohibiti in lingua vulgari quoad eos, qui dictos libros legere poſſunt in lingua Latina.

PETITIO X.

Quid dicendum de libris continentibus rationem bene viuendi, in lingua ſimiliter vulgari?

SVMMARIVM.

1 *Libri continentes rationem bene viuendi, ſeu inſtructionem morum Chriſtianorum, inſtructionem pro ritè confitendis peccatis, modum contemplandi Deum, & Cæleſtia, conciones ad populum, & ſimilia, ſi ſanam doctrinam contineant, ex eadem Regula Indicis ſexta, etiam in quacumque lingua vulgari omninò conceduntur.*

1 Reſpondetur : Libri continentes rationem bene viuendi, ſeu inſtructionem morum Chriſtianorum, inſtructionem pro ritè confitendis peccatis, modum contemplandi Deum, & cœleſtia, conciones ad populum, & ſimilia, ſi ſanam doctrinam contineant, ex eadem Regula Indicis ſexta, etiam in quacumque lingua vulgari omninò conceduntur ; quia hi, & ſimilea libri conferunt ad pietatem, Religionem, & ædificationem fidelium.

Vbi aduerte, quod recenſeantur hic libri tales (pertinentes ſcilicet ad pietatem, Religionem, & ædificationem fidelium) non quaſi in quacumque lingua vulgari concedantur ſoli : cùm in quacumque etiam lingua vulgari concedantur omnes, qui ſunt de materia indifferenti, & nullum inferunt periculum peccati ; ſed quaſi in quacumque lingua vulgari concedantur præcipuè ; cùm conferant ad pietatem, Religionem, & ædificationem fidelium, vti dicebam.

PETITIO XI.

Quid dicendum de Biblia ſacra in lingua ſimiliter etiam vulgari?

SVMMARIVM.

1 *Biblia ſacra in lingua ſimiliter etiam vulgari priùs ex Regula Indicis quarta decernebatur, quod non concederetur paſſim, ſed tantùm iudicio Epiſcopi, vel Inquiſitoris.*

2 *Nunc autem ex mandato ſanctæ Romanæ, & vniuerſalis Inquiſitionis ſublata eſt facultas Epiſcopis, Inquiſitoribus, & Prælatis Regularibus concedendi licentiam emendi, legendi, vel retinendi dictam Bibliam ſacram ſiue in toto, ſiue ex parte, ſiue noui, ſiue veteris Teſtamenti in quacumque lingua vulgari, ita vt contrauenientes huic Decreto peccent mortaliter, non autem contrahant excommunicationem.*

3 *Idem ſtatutum eſt de eiuſdem Biblia ſacræ Summariis, & Compendiis hiſtoricis in quacunque lingua vulgari ſcriptis.*

Reſpondetur : Biblia ſacra in lingua ſimiliter etiam vulgari priùs ex Regula Indicis quarta decernebatur, quod non concederetur paſſim, ſed tantùm iudicio Epiſcopi, vel Inquiſitoris iis, quibus iuxta conſilium Parochi, vel Confeſſarij nullum timeretur fidei detrimentum, facultate in ſcriptis concedenda ; ſine qua, ſi quis eam legere, vel retinere præſumeret, non poſſet, niſi eamdem priùs Ordinario conſignauerit, abſolui à peccatis ; Ex quo colligitur, quod legentes, vel retinentes dictam Bibliam ſacram in lingua vulgari (ſi ſcilicet linguam Latinam non intelligerent iuxta ea, quæ dicebam *petit. 6. in fine*) peccarent mortaliter ; Bibliopolæ verò, qui eam non habentibus facultatem in ſcriptis venderent, vel aliquo modo concederent, amittebant libri pretium, & arbitrio Epiſcopi puniebantur ; Et Regulares (ſcilicet linguam Latinam non intelligentes, iuxta ea, quæ dicebam dicta *petitione nona in fine*) eamdem legere, vel retinere non poterant, abſque ſuorum Prælatorum facultate. 1

Nunc temporis autem iuxta adnotata circa eamdem Regulam Indicis quartam, ex mandato ſanctæ Romanæ & vniuerſalis Inquiſitionis ſublata eſt facultas Epiſcopis, Inquiſitoribus, & Prælatis Regularibus concedendi licentiam emendi, legendi, vel retinendi dictam Bibliam ſacram. ſiue in toto, ſiue ex parte, ſiue noui, ſiue Veteris Teſtamenti, in quacumque lingua vulgari. Idemque ſtatutum eſt de eiuſdem Bibliæ ſacræ ſummariis, & compendiis hiſtoricis in quacumque ſimiliter lingua vulgari ſcriptis ; Ita tamen, vt contrauenientes huic Decreto, ſolùm peccent mortaliter : eo quod in materia graui violent legem Eccleſiaſticam id prohibentem ex periculo, quod rudes homines, malè intelligentes verbum Dei, ſumant occaſionem erroris : non autem incurrant etiam excommunicationem, quæ ſolùm ex dictis incurritur propter lectionem, vel retentionem librorum prohibitorum ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem. 2

3

PETITIO XII.

Quid dicendum de verſionibus Bibliæ ſacræ?

SVMMARIVM.

1 *Verſiones Veteris Teſtamenti ex Regula Indicis tertia facta à damnatis Auctoribus iudicio Epiſcopi permitti poſſunt piis, & doctis viris ad effectum, vt eis vtantur tanquam elucidationibus vulgatæ editionis ad intelligendam Scripturam ſacram.*

2 *Dictio (autem) repetit in caſu ſequenti qualitates caſus præcedentis, in quibus expreſſè non aduerſatur.*

3 *Verſiones noui Teſtamenti facta à damnatis Auctoribus primæ Claſſis omninò prohibentur, quamuis non ſub excommunicatione, cùm non habeant conditiones librorum, qui ſub excommunicatione prohibentur.*

4 *Adnotationes ad verſiones permiſſas, & Adnotationes ad vulgatam editionem ex eadem Regula Indicis tertia permitti poſſunt iis, quibus eædem verſiones permittuntur, expunctis locis ſuſpectis à Facultate Theologica alicuius Vniuerſitatis, vel ab Inquiſitore generali.*

5 *Biblia Vatabli, vel aliqua eius pars ex eadem Regula*

la tertia conceditur, expunctis locis ſuſpectis, vt ſuprà dictum eſt.

6 *Ex Biblia Iſidori Clari Brixiani, detrahi debent Prologus, & Prolegomena.*

7 *Verſiones Eccleſiaſticorum ſcriptorum à damnatis Authoribus vſque tunc editæ permittuntur ex eadem Regula tertia, modo ſanam doctrinam contineant, tam ipſi ſcriptores, quàm ipſa verſiones.*

1 RЕſpondetur: Ex Regula Indicis tertia, verſiones veteris Teſtamenti factæ à damnatis Authoribus iudicio Epiſcopi permitti poſſunt piis, & doctis viris, ad effectum, vt eis vtantur, tanquam elucidationibus vulgatæ editionis, ad intelligendum ſcripturam ſacram.

Quod autem dicta Regula Indicis tertia procedat de verſionibus Bibliæ ſacræ factis à damnatis Authoribus, conſtat ex illa dictione *autem*, ibi: *Librorum autem veteris Teſtamenti*; quia in §. *præcedenti* dictæ Regulæ ſermo eſt de verſionibus ſcriptorum Eccleſiaſticorum factis à damnatis Authoribus, & *in* §. 2. ſubſequenti eiuſdem Regulæ ſubditur: *Librorum autem*,
2 &c. At dictio, *autem*, repetit in caſu ſequenti qualitates caſus præcedentis, in quibus expreſsè non aduerſatur; *l. mariti*, §. *finali*, *ff. ad leg. Iul. de adulter.* & docent Gloſſa, Bartolus, ibi, Baldus *in l. omnes populi, verb. modo quero vnum*, *ff. de iuſt. & iur.* Natta *conſil.* 570. *num.* 8. Crauetta *conſil.* 208. *num.* 5. & alij paſſim.

3 Conſtat etiam ex alio §. 3. ſubſequenti, vbi de verſionibus Noui Teſtamenti factis ab Authoribus primæ Claſſis ſtatuitur, *quod nemini concedantur: cùm vtilitatis parum, periculi verò plurimum lectoribus ex earum lectione prouenire conſueuerit:* Ergo ſi in hoc alio §. 3. ſubſequenti Regula loquitur de verſionibus factis à damnatis Authoribus, ſimiliter loquetur etiam in præcedenti: Quapropter verſiones noui Teſtamenti factæ à damnatis Authoribus primæ Claſſis, omninò prohibentur, quamuis non ſub excommunicatione; cùm non habeant conditiones librorum, qui ſub excommunicatione prohibentur.

4 Vbi aduerte, quod adnotationes ad verſiones permiſſas, & adnotationes ad vulgatam editionem, ex eadem Regula Indicis tertia permitti poſſunt iis, quibus eædem verſiones permittuntur, expunctis locis ſuſpectis à Facultate Theologica alicuius Vniuerſitatis, vel ab Inquiſitore Generali.

Quapropter, cùm diſpoſitio ſit de adnotationibus, in quibus ſunt aliqua ſuſpecta, quæ expungi debent, colligitur, quod dicta Regula procedat de adnotationibus factis ab Authoribus damnatis, vel ſaltem ſuſpectis; cùm tota illa Regula ſit circa ſcripturam Sacram, ab Authoribus damnatis, vel verſam, vel notis illuſtratam.

5 Aduerte ſecundò, quod Biblia Vatabli, vel aliqua eius pars ex eadem Regula tertia concedatur, expunctis ſimiliter locis ſuſpectis ab aliqua Facultate Theologica, vel ab vniuerſali Inquiſitione, cùm concedantur adnotationes prædictæ.

6 Aduerte tertiò, quod ex Biblia Iſidori Clari Brixiani, detrahi debeant Prologus, & Prologomena; Ita tamen vt adhuc illa non habeatur pro vulgato, & legitimo Textu.

7 Aduerte quartò, quod ex eadem Regula Indicis tertia permittantur verſiones Eccleſiaſticorum ſcriptorum (tam ſcilicet Sanctorum Patrum, quàm quorumcumque aliorum, qui de rebus Eccleſiaſticis ſcripſerunt, à damnatis Auctoribus vſque tunc editæ, modò ſanam doctrinam contineant: Quod intellige dupliciter: *Modò ſanam doctrinam contineant*, tam ipſi ſcriptores, ita vt non permittantur verſiones illorum ſcriptorum, qui in ſuis ſcriptis aliquid contra ſanam doctrinam ediderunt; vt ſunt ij, qui hæreſes, vel erroneam doctrinam ſcripſerunt; quàm, *modò ſanam*, ſicque ſcriptorum Germanam *doctrinam contineant*; ipſæ verſiones: ita vt in ipſis verſionibus non ſit adulterata.

PETITIO XIII.

An legens libros, qui non prohibentur in Bulla Cœnæ, ſed prohibentur in Indice, excuſetur ab incurrenda excommunicatione Indicis, (ſicuti excuſatur ab incurrenda excommunicatione Bullæ Cœnæ) per quamcumque ignorantiam, etiam craſſam?

SVMMARIVM.

1 *Legens libros, qui non prohibentur in Bulla Cœnæ, ſed prohibentur in Indice, excuſantur ab incurrenda excommunicatione Indicis per quamcumque ignorantiam etiam craſſam: quia ea eſt impoſita contra audentes.*

2 *Lex quando requirit, quod aliquid fiat præſumptuoſè, vel ſcienter, requirit etiam dolum, & animum delinquendi: & ſtante quacumque ignorantia, excluditur dolus.*

3 *Operans cum ignorantia etiam craſſa, & affectata, adhuc verè operatur ignoranter.*

4 *Lata culpa æquiparatur dolo: At id locum non habet vniuerſaliter in omnibus, cùm locum non habeat in delictis, præſertim quando pœna eſt corporalis, vel ſpiritualis.*

5 *Ignorantia ſi ſit quomodocumque culpabilis (cùm idem ſit ſcire, & debere ſcire) tunc legens peccat mortaliter, non tamen directè contra prohibitionem, ſed diuerſo peccato, quia ſcilicet in operando procedit imprudenter, & temerè.*

RЕſpondetur affirmatiuè; Doctores communiter, quos ſequitur Tamburin. *lib.* 2. *in Decalog. cap.* 1. §. 7. *num.* 29. 1

Probatur, quia dicta excommunicatio Indicis eſt impoſita contra audentes, ibi: *Legere, habereuè audeat.* Ergo ad ipſam incurrendam requiritur præſumptio; atque adeò ſcientia, iuxta ea, quæ dicebam ſuprà *dubit.* 36. *in Appendice circa finem, & dubitatione* 38. *etiam circa finem*: At quando requiritur ſcientia, ab incurrenda excommunicatione excuſat quælibet ignorantia, etiam craſſa, iuxta ea, quæ dicebam ibidem: Ergo.

Et quidem quod in tali caſu locum non habeat excommunicatio, ſtante quacumque ignorantia, etiam craſſa, tenent quoque Bartol. *in l. ſi adulterium, n.* 11. *ff. ad leg. Iul. de adulter.* Ancharan. *in Clementina vnica, de conſang.* Imola *ibidem num.* 4. Bonifacius *num.* 14. Syluest. *verb. ignorantia, quæſt.* 8. Couaruuu. *in cap. alma mater, part.* 1. §. 10. *num.* 17. Henriquez *lib.* 13. *de excommunicat. cap.* 13. *num.* 3. Ledeſma *in Summa cap.* 3. *de excommunic. dubit. vltima, dicto tertio*, Ludouicus Lopez *part.* 2. *instructionis, cap.* 1. *de excommunicat.* §. *ſed iam ad ſecundum punctum*, Gregor. Lopez *leg. final. titul.* 18. *part.* 7. Sanchez *de matrim. lib.* 9. *diſput.* 32. *num.* 36. Nauarr. *in ſumma cap.* 27. *num.* 74. Suarez *de cenſur. diſput.* 4. *ſect.* 10. *num.* 3. Molina *de iuſt. & iur. tract.* 5. *diſput.* 71. *num.* 13. Auila *de cenſur. part.* 2. *cap.* 6. *diſput.* 10. *dubit.* 6. Curiel. *part.* 2. *q.* 76. *art.* 4. *dubit.* 4. Merolla *tom.* 1. *diſput.* 1. *cap.* 2. *num.* 232. & alij paſſim.

Et ratio vlterius eſt, quia quando lex requirit, quod aliquid fiat præſumptuoſè, vel ſcienter, requirit etiam dolum, & animum delinquendi, ſed ſtante quacumque ignorantia, excluditur dolus, *l. & ſi leges*, §. *ſcire*, *ff. de petit.* 2

petit. hæred. ibi: *Non puto, eſſe prædonem, qui dolo caret, quamuis in iure errauerit*, & *l. igitur, verb. & generaliter, ff. de liberal. caut.* ibi: *Et generaliter quoties aliquis iuſtis rationibus ductus, vel non ductus, ſine calliditate tamen, putauit ſe liberum, dicendum eſt, hunc in ea cauſa eſſe, vt ſine dolo malo in libertate fuerit.* Et *l. ſi quis id in fine, ff. de iuriſd. omn. iudic.* ibi: *Doli mali ideò in verbis edicti fit mentio, quia ſi per imperitiam, vel ruſticitatem, vel caſu aliquis fecerit, non tenetur.*

3 Et quod qualibet ignorantia, etiam craſſà, excludatur dolus, tenent quoque Gloſſa *in leg. in actionibus, verſ. non etiam, ff. de in lit. iur. & in l. plagij 2. verb. iuſta, Cod. ad leg. Flau. de plagiar.* vbi præter alios Baldus, Bartolus *in l. quod Nerua, num. 10. ff. depoſiti*, Angel. *in leg. ſi quis id, §. doli, ff. de iuriſd. omn. iudic.* Abbas *in cap. 2. num. 6. de conſtitutionib.* Alexander de Næuo *num. 45. & 53.* Anton. *num. 9.* Imola *num. 12.* Felinus *in cap. ſi verò 2. de ſent. excommunic.* Syluest. *verb. ignorantia, quæſt.* 8. & Couarruu. 4. *decretal. part. 2. cap. 6. §. 8. num. 11.*

4 Et meritò, quia quando quis operatur cum ignorantia, etiam craſſa, & affectata, adhuc verè operatur ignoranter: Ergo non ſcienter, cum operari ignoranter, & ſcienter inter ſe ſint oppoſita.

Non obſtat, quod lata culpa comparetur dolo, quia id locum non habet vniuerſaliter in omnibus, cùm locum non habeat in delictis, præſertim quando pœna eſt corporalis, vel ſpiritualis, *ex leg. quod Nerua, ff. depoſit.* & *ex leg. in lege, ff. ad leg. Cornel. de ſicariis*, & notat Gloſſa *in leg. actionibus, ff. de in lit. iur.* quam ſequuntur Abb. *in cap. Apoſtolicæ, num. 3. de Cler. excomm.* Guido Pap. *deciſ. 446. num. 1.* Molina *de iuſt. & iur. tom. 4. diſp. 21. num. 1.* & Farinac. *conſ. 1. crimin. num. 2. tom. 1.* Ità vt lata culpa comparetur quidem dolo vniuerſaliter in omnibus quoad peccatum, non item quoad pœnam corporalem, vel ſpiritualem.

Quapropter ſi ignorantia ſit craſſa, affectata, vel quomodocumque culpabilis, vel non ſit de prohibitione, ſed ſolùm de pœna excommunicationis, non excuſabit à mortali.

Cùm igitur in Bulla Cœnæ prohibeatur lectio librorum hæreticorum continentium hæreſim, vel tractantium de Religione, non quæcumque, ſed ſcienter facta. Et cùm in Bulla Pij IV. Indici præfixa prohibeatur lectio aliorum librorum, ſimiliter non quæcumque, ſed temeraria, ſeu cum cauſa; ſicque cùm in vtroque caſu obiectum prohibitionis ſit lectio qualificata, fit quod deficiente qualitate lectionis prohibitæ, deficiat etiam prohibitio, cùm deficiat in obiecto qualitas, ſub qua prohibetur.

5 Quamuis, ſi ignorantia ſit quomodocumque culpabilis, cùm idem ſit ſcire, & debere ſcire, *leg. quod te, in fine, ff. de reb. credit.* & cùm ex principio culpabili non perueniat niſi actus culpabilis, legens tunc peccet mortaliter, non tamen directè contra prohibitionem, ſed diuerſo peccato, quia ſcilicet in operando procedit imprudenter, & temerè, cùm nolit dirigere ſuam operationem ſecundùm eam ſcientiam, ſecundùm quam dirigere tenetur. At de hac re vide, quæ dicebam ſuprà *tit. dubit. 36. in Appendice circa finem*, & *tit. dubitat. 38. etiam circa finem.*

PETITIO XIV.

Quid dicendum de Iudæis, & de Infidelibus retinentibus libros hæreticorum hæreſim continentes, vel de Religione tractantes?

SVMMARIVM.

1 *Iudæi, & infideles ex Conſtitutione Iulij III.* Cùm ſicut, *anno 1554. edita, ſub pœna pecuniæ, conſiſcationis bonorum, & etiam mortis prohibentur retinere libros, qui continent aliquid contra fidem catholicam, vel continent blaſphemias in Chriſtum Dominum, aut Chriſtianam Religionem.*

2 *Infideles ex Conſtitutione Gregorij XIII. prohibentur retinere libros hæreticos, vel Thalmudicos, aut alios Iudaïcos quomodolibet damnatos, ita vt in Regnis, & Prouinciis Chriſtianorum puniri poſſint pœna arbitraria: cùm illæ pœnæ (de quibus in Conſtitutione Iulij III.) non ſint determinatæ, ſed exemplificatæ, vt ſcilicet adhiberi poſſint arbitrio iudicis.*

Reſpondetur, quamuis Iudæi, & infideles, cùm non afficiantur prohibitione, neque poſſint etiam excommunicari: Nihilominus quoad Iudæos extat Conſtitutio Iulij III. *Cùm ſicut*, anno 1554. edita, per quam ſub pœna pecuniæ, confiſcationis bonorum, & etiam mortis prohibentur retinere libros, qui continent aliquid contra fidem Catholicam, vel continent blaſphemias in Chriſtum Dominum, aut Chriſtianam Religionem. 1

Et quoad infideles extat Conſtitutio Gregorij XIII. per quam prohibentur retinere libros hæreticos, vel Thalmudicos, aut alios Iudaïcos quomodolibet damnatos, ita vt in Regnis, & Prouinciis Chriſtianorum puniri poſſint pœna arbitraria, Farin. *de hæreſ. quæſt. 180. num. 10.* Merolla *tom. 1. Theolog. moral. diſp. 2. cap. 1. num. 414.* & alij communiter, cùm illæ pœnæ de quibus in Conſtitutione Iulij III. non ſint determinatæ, ſed exemplificatæ, vt ſcilicet adhiberi poſſint arbitrio iudicis. 2

PETITIO XV.

An ſit neceſſe, imponi nomen Authoris libro, quando imprimitur?

SVMMARIVM.

1 *Nomen Authoris imponi libro, quando imprimitur, non eſt neceſſe, ſi non tractet de rebus ſacris, cùm diſpoſitio ſacri Concilij Tridentini ſeſſ. 4. de editione, & vſu ſacrorum librorum, non ſit extendenda vltrà libros, de quibus ibi diſponit Concilium non improbabiliter.*

2 *Item etiam, ſi liber tractet de rebus ſacris, non eſt omninò improbabile, non eſſe neceſſe imponi nomen Authoris eidem, quando imprimitur, dummodo ſit approbatus à ſuperioribus: Approbatio enim ſuperioris ſortitur finem legis, &c.*

3 *Regulares præter dictas approbationes obtinere debent licentiam à ſuis ſuperioribus, à quibus ſimiliter recognoſci debent libri iuxtà formam ſuarum Conſtitutionum.*

4 *Authores tenentes, Decretum Concilij locum habere in omnibus libris, etiam non ſacris, refelluntur.*

5 *Rerum ſacrarum nomine veniunt hic omnia, ſiue res, ſiue actiones, quæ ſpeciali modo ſpectant ad Deum, vel ad cultum Dei, ac proinde quæ ſpectant ad hominem, tanquam eleuatum ad finem ſupernaturalem.*

6 *Liber vt dicatur eſſe de rebus ſacris, neceſſe eſt, quod quamuis has res non habeat pro principali argumento, tamen de his ex profeſſo, & non obiter tractet, cùm non dicatur liber eſſe de aliqua materia, niſi de ipſa tractet ex profeſſo.*

7 *Libro ex probabili ſufficit imponi nomen illius, qui in ius ſcriptoris titulo donationis, vel hæreditatis ſuccedit, quia tunc videtur ſufficere nomen illius, qui curat quod liber imprimatur.*

8 *Libro etiam ſufficit imponi nomen Collegij, Conuentus, Vniuerſitatis, vel Ciuitatis, &c. quia in hoc caſu perſona ficta habetur pro certa.*

1 RESpondetur, licet abſolutè affirment nonnulli, quos ſequitur Bonacina *diſput. 2. de cenſur. in particul. quæſt. 2. punct. 26. num. 9.* qui proinde ſubdunt, quod non ſit tutus in conſcientia is, qui emeotito nomine librum imprimit: Non omninò improbabiliter tamen dicitur, quod cùm diſpoſitio apponendi nomen Authoris libro, quando imprimitur, habeatur ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 4.* in Decreto *de editione, & vſu ſacrorum librorum*; non ſit extendenda vltrà libros, de quibus ibi diſponit Concilium Tridentinum: At diſponit dictum Concilium Tridentinum tantùm de libris, qui tractent de rebus ſacris, vti conſtat ex verbis ipſius Concilij, ibi: *Nulli que liceat imprimere, vel imprimi facere quoſvis libros de rebus ſacris ſine nomine Authoris, neque illos in futurum vendere, vel etiam apud ſe retinere, niſi primùm examinati, probatique fuerint ab Ordinario, ſub pœna anathematis, & pecunia in Canone Concilij nouiſſimi Lateranenſis appoſita:* Et notat præter alios Tamburin. *lib. 2. in Decalog. cap. 1. §. 7. num. 49.* Ergo ſi liber tractet de aliqua alia materia, poterit non apponi nomen Authoris libro, quando imprimitur. Vide tamen, quæ dicam infrà *Petitione 26. Aduertendo 4.*

2 Idque adeò verum eſt, vt neque ſit omninò improbabile, quod etiam ſi liber tractet de rebus ſacris, adhuc poſſit non imponi nomen Authoris libro, quando imprimitur, dummodò liber ſit approbatus à ſuperioribus, qui proinde poterunt concedere licentiam imprimendi librum ſine nomine Authoris.

Ratio, quia finis, cur debeat apponi nomen Authoris libro, quando imprimitur, eſt, vt ſi caſus occurrat, exigi poſſit ex Authore ratio illius, quod ſcripſit, & vt occurratur falſitati, fraudibus, & detractionibus, quas liberè poſſet Author in libro proferre, ſi ipſe Author non ſciretur. At totum hoc habetur, etiamſi non imponatur nomen Authoris libro, quando imprimitur, dummodò liber approbetur à Superioribus, ad quos ſcilicet ſpectat: & ab iiſdem ipſe Author ſciatur, cùm ſemper poſſit ex ipſo Authore exigi ratio illius, quod ſcripſit, & cùm ſemper, ſi liber fuerit approbatus, occurratur falſitati, fraudibus, & detractionibus, quas dicebam. Ergo, &c.

Confirmatur, quia Concilium Tridentinum in citato decreto de editione, & vſu ſacrorum librorum decernit, quod liber impreſſus ſine nomine Authoris non poſſit vendi, vel retineri, niſi poſteà approbetur ab ordinario: Ergo ſi poſteà approbetur, poterit vendi, & retineri, non obſtante, quod deſit nomen Authoris: Ergo ſimiliter ſi à principio approbetur, poterit ſimiliter à principio imprimi ſine nomine Authoris, non obſtante, quod ſimiliter à principio deſit nomen Authoris.

3 Aduerte tamen hîc, quod ex eodem Decreto *ſeſſ. 4.* Concilij Tridentini de editione, & vſu ſacrorum librorum, Regulares præter dictas approbationes debeant obtinere licentiam à ſuis ſuperioribus, à quibus ſimiliter recognoſci debeot libri iuxta formam ſuarum Conſtitutionum.

4 At quamuis Hieronymus Rodriquez *in compendio reſol.* 89. Campanil. *in diuerſor. iur. rubric. 12. cap. 13. num. 4.* Nouar. *in ſumm. Bullar. tit. de impreſſione librorum, num. 2.* alter Nouar. *in lucerna Regular. verb. librorum impreſſio, num. 1.* & Barboſa *de poteſt. Epiſc. alleg. 90. num. 14.* velint, quod Decretum Concilij Tridentini prædictum procedat de omnibus libris: contrarium tamen, ſcilicet quod tantum procedat de libris, qui tractent de rebus ſacris, tanquam probabilius tenent alij, quos ſequitur Bonacina *diſput. 2. de cenſur. in particul. quæſt. 2. punct. 16. num. 2.* ex verbis eiuſdem Concilij, ibi: *Nullique liceat imprimere, vel imprimi facere quoſvis libros de rebus ſacris*, &c. quia Concilium prædicto decreto quoad Regulares addit, vt debeant impetrare licentiam à ſuis Superioribus: Ergo cùm ampliatio non ſit quoad libros, ſed quoad licentiam, remanet decreti diſpoſitio quoad libros in iiſdem terminis, vt ſcilicet tractent de rebus ſacris, vti dicebam, qua de re vide etiam quæ dicam infra *pet. 26. Aduertent. 6.*

Nomine autem rerum ſacrarum veniunt hîc omnia, ſiue ſint res, ſiue actiones, quæ ſpeciali modo ſpectant ad Deum, vel ad cultum Dei, ac proinde quæ ſpectant ad hominem, tanquam eleuatum ad finem ſupernaturalem, ita vt omnes ij libri, qui de his rebus tractant, ſint libri de rebus ſacris, v. g. qui ſpectant ad Sacram Scripturam, Theologiam, ius Canonicum, Iuriſdictionem ſpiritualem, Eccleſiæ ritus, Miniſtros, Hierarchiam, vel etiam caſus conſcientiæ, cùm & caſus conſcientiæ etiam inſtruant hominem, vt eleuatum ad finem ſupernaturalem. 5

Vt autem liber dicatur eſſe de rebus ſacris, de quibus ſuprà dicebam, neceſſe eſt, quod quamuis has res non habeat pro principali argumento: Tamen de his ex profeſſo, & non obiter tractet, cùm non dicatur liber eſſe de aliqua materia, niſi de ipſa tractet ex profeſſo, non autem obiter, ſeu per tranſennam, vti dicebam ſuprà, quando agebam de libris tractantibus de Religione, vel tractantibus de rebus laſciuis. 6

Aduerte ſecundò, quod ex probabili ſufficiat, libro imponi nomen illius, qui in ius ſcriptoris titulo donationis, vel hæreditatis, &c. ſuccedit, quia tunc videtur ſufficere nomen illius, qui curat, quod liber imprimatur. Doctores, quos ſequitur Bonacina *diſp. 2. de cenſur. in partic. quæſt. 2. punct. 16. num. 9.* 7

Aduerte tertiò, quod etiam ſufficiat, libro imponi nomen Collegij, Conuentus, Vniuerſitatis, vel Ciuitatis, &c. quia in hoc caſu perſona ficta habetur pro vera, poſſuntque dici Authores, cùm in iure perſona ficta cenſeantur, & ſi delinquant, puniri poſſint. Alter. *de cenſur. lib. 1. diſp. 2. cap. 8. quæſt. 1.* Azor. *part. 1. lib. 8. Inſtit. moral. cap. 17. quæſt. 3.* Lezana *in ſumma verb. libri, num. 11.* Theſaur. *in praxi part. 2. eodem verb. cap. 5.* & Bonacina *loco ſuprà cit.* 8

PETITIO XVI.

An cùm iuxta prædictum Decretum Concilij Tridentini liber imprimi non poſſit ſine nomine Authoris, ſatis ſit, quod imponatur nomen Authoris fictum, vel etiam verum, anagrammate tamen inuerſum?

SVMMARIVM.

1 *Libro, non eſt improbabile, quod poſſit imponi nomen Authoris fictum, vel etiam verum, anagrammate tamen inuerſum, ſecuta tamen approbatione, & licentia, contra oppoſitum aſſerentes, moti ex eo, quia id eſſet contra finem Decreti ſupracitati.*

RESpondetur, quod quamuis negent nonnulli, quos ſequitur Tamburin. *lib. 2. in Decalog. cap. 1. §. 7. num. 53.* moti ex eo, quia id eſſet contra finem prædicti Decreti Concilij Tridentini: Nam adhuc neſciretur verus Author, ac proinde non adeſſet, qui poſſet de libro rationem reddere: Contrarium tamen, ſi iuſta de cauſa nollet Author libro proprium nomen imponere, & alias librum, antequam imprimeretur, examini exponeret, & de impreſſione licentiam obtineret, non ſit omninò improbabile; quia Concilium exigit, quod libro nomen Authoris imponatur, 1

Digitized by Google

tur, ne occultato nomine illius, aperiatur via ad imprimenda ea, quæ imprimenda non eſſent: At hoc locum non habet, quotieſcumque priùs liber examinatur, & de impreſſione obtinetur licentia: Ergo.

Accedit, quod cùm Author librum cenſuræ ſuppoſuerit, fecit quantum in ſe erat, vt rectè in imprimendo libro procederetur: Nec tenetur Author reddere aliam rationem illius, quod ſcripſit, niſi quod librum cenſuræ ſuppoſuerit, & de impreſſione licentiam impetrauerit.

PETITIO XVII.

An quæ vſque adhuc dicta ſunt de libris, eadem dicenda ſint de quibuſcumque aliis ſcripturis minoribus, vt ſunt Conſultationes, Informationes, Sententiæ, Deciſiones, vel Concluſiones, &c.

SVMMARIVM.

1 *Librorum imprimendorum nomine quoad prohibitionem imprimendi ſine licentia Superiorum, & quoad alia etiam ſuprà recenſita, veniunt etiam ſcripturæ minores, vt ſunt conſultationes, informationes, ſententiæ, deciſiones, vel concluſiones, quia Concilium Lateranenſe ſub Leone X. ſeſſ. 10. prohibens impreſſionem, ſine approbationibus, non ſolùm loquitur de libris, ſed etiam de quacumque alia ſcriptura. Secus ſi in aliquibus locis ſit conſuetudo in contrarium circà informationes, & ſimilia, quæ ſuſpecta eſſe non ſolent.*

1 Reſpondetur affirmatiuè, Alter. *de cenſur. lib. 5. diſp.* 2. *cap.* 8. *queſt.* 1. Azor. *part.* 1 *lib.* 6. *Inſtit. moral. cap* 17. *quæſt.* 2. Filiucc. *tract.* 14. *cap.* 6. *quæſt.* 6. *num.* 85. & alij quos ſequitur Bonacin. *diſp.* 1. *de cenſur. in partic. quæſt.* 1. *punct.* 16. *num.* 11. &

Probatur, quia Concilium Lateranenſe ſub Leone X. *ſeſſ.* 10. prohibens impreſſionem ſine approbationibus, non ſolùm loquitur de libris, ſed etiam de quacumque alia ſcriptura, ibi: *Nullum librum aliquem, ſeu aliam quamcumque ſcripturam.* Ergo, &c. Et Regula Indicis librorum prohibitorum decima loquitur de libello. Vide infrà *petit.* 26. *aduertend.* 7.

Quamuis in aliquibus locis vſus ſit, quod aliquæ minores ſcripturæ, quæ ſuſpectæ non eſſe ſolent, vt ſunt informationes, conſultationes, & ſimiles, ſcientibus, & permittentibus Ordinariis, & Inquiſitoribus, abſque vlla licentia imprimantur.

PETITIO XVIII.

An ſufficiat, quod libri, qui ſunt imprimendi, examinentur, & approbentur per Conſilium Regium, vel per alios à laica poteſtate deputatos?

SVMMARIVM.

1 *Libri qui ſunt imprimendi, non ſufficit, quod examinentur, & approbentur per Conſilium Regium, vel per alios à laica poteſtate deputatos, quia laici examinantes libros, magis attendunt ad res politicas, quàm ad bonos mores, & Religionem, contra nonnullos Doctores oppoſitum tenentes, ſcientibus, & non contradicentibus Eccleſiaſticis.*

2 *Non obſtat, quòd laici mandent curam examinandi dictos libros Theologis, quia cùm hi ſint in caſu eorum Miniſtri, attendunt potius ad res politicas, quàm ad mores, &c.*

3 *Eccleſiaſtici neque id poſſunt tolerare, quia facultatem, quam ipſi habent, eſt tantùm in ædificationem, non autem in deſtructionem.*

4 *Eccleſiaſticorum toleratio non poteſt eſſe approbatiua, ſed ſolùm permiſſiua ad euitanda maiora mala.*

Reſpondetur, quod quamuis affirment Nauarrus *cap.* 27. *num.* 147. Suarez *diſput.* 23. *de cenſur. ſect.* 7. *num.* 6. Filiucc. *tract.* 14. *cap.* 6. *quæſt.* 2. Lezana *verb. libri, num.* 10. Bonacina *diſput.* 1. *de cenſur. in particul. quæſt.* 2. *punct.* 16. *num.* 6. & Tamburin. *lib.* 2. *in Decalog. cap.* 1. *§.* 7. *num.* 50. In locis tamen, vbi ſcientibus, & non contradicentibus Eccleſiaſticis, eſt talis vſus. Mihi tamen minùs probatur. 1

Ratio, quia laici examinantes libros magis attendunt ad res politicas, quàm ad bonos mores, & Religionem: Ergo ſic non ſatisfit intentioni Concilij Tridentini, neque ſic ſeruatur forma præſcripta in Decreto Concilij Tridentini, cùm ſic non imprimatur liber authorizatus ea authorizatione, quam requirit Concilium Tridentinum.

Imò dato, quod libros iuſſit laicorum examinent Theologi, & in libris approbandis Concilium Theologorum ſequantur laici, adhuc tamen primò deficit recta norma examinandi in Theologis, quia ipſi, vtpotè in hoc Miniſtri, ſeu Conſiliarij laicorum, ſolent ad ſuos fines humanos conſequendos gratiam illorum exoptare, vt propterea ſæpè ſæpiùs, vt experientia me docuit, contra immunitatem, & Iuriſdictionem Eccleſiaſticam deteriores ſint Eccleſiaſtici Miniſtri, ſeu Conſiliarij laicorum, quam ipſi laici principales, vtque propterea peccent certò Theologi, laici verò forſan bona fide propter atteſtationem Theologorum excuſentur à peccato: Et adhuc tamen ſecundò (quod plus eſt) deficit Iuriſdictio in laicis, quia cùm agatur de approbatione in ordine ad doctrinam ſanam circa res fidei, & bonos mores, eſt quid extrà ſphæram ipſorum, vt propterea circà id nihil poſſint. 2

Neque videntur Eccleſiaſtici id poſſe tolerare, quia facultatem, quam habent Eccleſiaſtici, habent tantùm in ædificationem, non autem in deſtructionem. Accedit quod, ſi Principes laici, quamuis poteſtatem, quam habent, habeant à populo, non poſſunt præiudicare coronæ, ſeu Principatui; multo minùs Eccleſiaſtici, qui facultatem, quam habent, habent à Deo, & non à populo, præiudicare poterunt Eccleſiæ. 3

Quapropter, ſi Eccleſiaſtici tolerent, cùm hæc tolerantia non ſit, quin neque poſſit eſſe approbatiua propter rationes dictas, ſed ſit (ad euitanda ſcilicet maiora mala: Qua ratione Paulus, tametſi talis, & tantus Apoſtolus, ſicque exemptus, appellauit ad Cæſarem, vt coram Cæſare ſiſteretur, *Act.* 25. Et Chriſtus Dominus, tametſi Filius Dei, ſicque omninò exemptus, ſoluit tributum pro ſe, & Petro) ſolùm permiſſiua, non reddit illa tutos in conſcientia Principes laicos. Videant igitur ipſi quid agant, ne propter temporalia amittant æterna, quin ne & temporalia (cùm Deus aliquando etiam in hac vita puniat, transferendo præter alia regnum ad alios) amittant ſimiliter & æterna. Sed de his vide, quæ dicebam ſuprà *dubit.* 44. *in addendis, in fine*, & quæ dicebam *in tract. de immunit. & iuriſd. Eccleſiaſt. per totum*, & quæ dicam infrà *dubit.* 196. *&* 197. 4

PETITIO

PETITIO XIX.

An cùm in eodem decreto Concilij Tridentini præcipiatur, quod libro impreſſo præfigatur approbatio, peccet qui approbationem obtinuit, ſed non præfigit?

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio non fertur contra non præfigentes approbationem libro impreſſo, ſed ſolùm contra imprimentes, vel imprimi facientes, vel euulgantes ſine approbatione.*

2 *Non præfigentes huiuſmodi approbationem libro, vbi eſt conſuetudo, vt quædam minores ſcripturæ, vel etiam minores libri imprimi ſolent ſine præfixa approbatione, non peccant.*

3 *Neque peccant, ſi non præfigant approbationes, quas requirunt laici, quia de his eſt alia ratio, præſertim quoad Eccleſiaſticos, qui non ſubſunt legibus laicorum, ſed ſatis eſt, ſi non imprimant aliquid, quod ſit contra publicum bonum communitatis.*

4 *Non præfigentes huiuſmodi approbationem libro non peccant, ſi liber ſit talis, quod præſeferat fuiſſe approbatum, præſertim ſi in fronte libri imprimatur communis formula (ſuperiorum permiſſu) peccant tamen, & grauiter, ſi ſecus res ſeſe habeat.*

1 SVppono, quod attento Decreto Concilij Tridentini, non incurrat excommunicationem, quia excommunicatio non fertur contra non præfigentes approbationem, ſed ſolùm contra imprimentes, vel imprimi facientes, vel euulgantes ſine approbatione.

2 Suppono ſecundò, quod neque peccet, vbi eſt conſuetudo, vt quædam minores ſcripturæ, vel etiam minores libri imprimi ſoleant ſine præfixa approbatione, quia tunc praxis declarat, quod non ſit illa neceſſariò præfigenda.

3 Suppono tertiò, quod neque peccet, ſi non præfigat approbationes, quas requirunt laici, quia de his eſt alia ratio, præſertim quoad Eccleſiaſticos, qui non ſubſunt legibus laicorum, ſed ſatis eſt, ſi non imprimant aliquid, quod ſit contra publicum bonum communitatis: Vnde etiamſi tales approbationes non obtineantur, non habebit locum excommunicatio poſita à Concilio Tridentino, quia non loquitur Concilium de approbationibus, quas requirunt laici. Doctores communiter, quos ſequitur Bonacina *diſp. 2. de cenſur. in particular. quæſt. 2. punct. 16. num. 6.* His ſuppoſitis.

4 Reſpondetur, quod quamuis abſolutè negent nonnulli, quos ſequitur Tamburin. *lib. 2. in Decalog. cap. 1.* §.7. *num.* 51. quia interuenit ſubſtantia rei præceptæ, ſcilicet obtenta approbatio: Meliùs tamen dicatur, quod nō peccet, ſi liber ſit talis, quod præſeferat, fuiſſe approbatum, præſertim ſi in fronte libri imprimatur communis formula, *Superiorum permiſſu*, vel ſimilis. Peccet tamen, & grauiter, ſi ſecus res ſeſe habeat, quia tunc violat legem Eccleſiaſticam in re graui, cùm res grauis ſit, quod impreſſio reguletur rectè, cum debitis ſcilicet approbationibus. Alioquin enim ſequerentur quamplurima damna, & introduceretur conſuetudo, ex qua etiam facilè introduci poſſet, quod libri imprimantur abſque approbationibus cum communi ſcandalo: & propterea meritò Concilium Tridentinum decreuit, quod non ſolùm approbatio impetretur, ſed etiam præfigatur, quaſi vtrumque ſit de ſubſtantia.

PETITIO XX.

An qui obtinuit approbationem, & licentiam imprimendi, ſi dum liber imprimitur, addit aliqua, violet Decretum Concilij Tridentini, & peccet grauiter?

SVMMARIVM.

1 *Addentes aliquid, obtenta approbatione, & licentia imprimendi, quod non cognouerint ſuperiores, non peccant grauiter, ſi id quod addunt etiam multum ſit acceſſorium ad id, quod eſt approbatum. Secus autem ſi cognoſcant acceſſorium eſſe prohibitum, quia tunc peccabunt grauiter: cùm enim ſit iudicium de acceſſorio, & de principali, approbato principali, cenſetur etiam approbatum acceſſorium.*

2 *Additum, ſi non ſit acceſſorium, videndum eſt, an poſſit præſumi ratihabitio, quia eius præſumptione ceſſante, addentes grauiter peccabunt.*

REſpondetur, quod quamuis nonnulli, quos ſequitur Bonacina *diſput. 2. de cenſur. in particulari quæſt. 2. punct. 16. num. 8.* & Tamburinus *lib. 2. in Decalog. cap. 1.* §.7. *num.* 52. affirment, ſi ea, quæ addit, ſint tantæ quantitatis, vt liber maiori ex parte conſtet ex additis: Secùs autem, ſi res aliter ſeſe habeat, excepto tamen, ſi quod addit, cognoſcat, eſſe prohibitum, quia tunc peccabit grauiter, etiamſi id fuerit parum, cùm addat mala fide: Meliùs tamen dicatur, quod non peccet grauiter, ſi id, quod addit, etiam multum, ſit acceſſorium ad id, quod eſt approbatum, vt ſi verbi gratia, addat nouos Doctores ad opiniones relatas, vel nouas rationes, aut maiores explicationes ad doctrinam traditam, vel quid ſimile, quia cùm idem ſit iudicium de acceſſorio, & de principali, approbato principali, cenſetur approbatum acceſſorium. Si verò id, quod addit, non ſit acceſſorium, videndum eſt, an poſſit de eo præſumi ratihabitio, ſcilicet quod abſque difficultate approbaretur, ſi exhiberetur: & tunc etiamſi, quod addit, ſit ſimiliter multum, neque peccabit grauiter, quia ex præſumpta voluntate interuenit tacita approbatio. Sicque cùm taciti, & expreſſi ſit idem iudicium, *leg. cum quid, ff. ſi cert. pet. & leg. finali Cod. qui bonis cedere poſſunt*, habetur pro approbato. Si verò non poſſit præſumi ratihabitio, modo ſupradicto, peccabit grauiter, cuiuſcumque quantitatis ſit illud, quod addit, quia tunc imprimit ſine approbatione ſimpliciter, cùm tunc non interueniat neque expreſſa, neque tacita approbatio. 1

PETITIO XXI.

Quid dicendum de vulgatione librorum ſcriptorum, attento Decreto Concilij Tridentini?

SVMMARIVM.

1 *Decretum Concilij Tridentini de editione, & vſu ſacrorum librorum ſeſſ. 4. prohibens euulgationem librorum ſcriptorum, niſi prius fuerint probati, comprehendit ſolos libros de rebus ſacris, qui ita ſunt completi, vt imprimi poſſint per modum libri, ſeu qui ad impreſſionem ſunt ordinati, non item Conciones, lectiones Theologicas, priuatas orationes, adnotationes, & obſeruationes.*

2 *Dictio*

Digitized by Google

2 *Dictio, Eos, eſt relatiua ad præcedentia, & reſtringit ſubſequentia ad nominata.*

3 *Finis Concilij eſt obuiare fraudi quæ poterat induci ex euulgatione libri ſcripti de rebus ſacris, cui ſolùm voluit obuiare.*

4 *Concilium neque loquitur de quacumque communicatione, ſed de illa quæ fit per euulgationem, ſicque per quam liber de eſſe priuato tranſit ad eſſe publicum.*

1 RESpondetur, dictum Decretum, de editione ſcilicet, & vſu ſacrorum librorum, *ſeſſ.* 4. Concilij Tridentini prohibens euulgationem librorum ſcriptorum, niſi priùs fuerint probati, ibi: *Qui autem ſcriptos eos communicant, vel euulgant, niſi antea examinati, probatique fuerint, eiſdem pœnis ſubiaceant, quibus Impreſſores, &c.* comprehendit ſolos libros de rebus ſacris, qui ita ſunt completi, vt imprimi poſſint per modum libri, ſeu quid ad impreſſionem ſunt ordinati, non item comprehendit conciones, lectiones, Theologias, priuatas orationes, adnotationes, vel obſeruationes, &c. de rebus ſacris. Azor. *part.*1. *lib.*1. *Inſtit moral.cap.*18.*q.*4. Alterius *de cenſur.lib.*5. *diſput.*3. *cap.*8. *quæſt.*2. Suarez *diſput.*23.*de cenſur.ſect.*7. *num.*3. Riccius *deciſion.* 160. *num.*6. *part.*4. Filliuccius *tract.*14. *cap.*6. *quæſt.*6.*n.*83. & Bonacina *diſput.* 2.*de cenſur. in particul.q.*2.*punct.*16. *num.* 12.

2 Probatur ex verbis ipſius Concilij Tridentini, quatenus ait: *Qui autem ſcripto eos communicant, &c.* quia dictio *eos*, eſt relatiua ad præcedentia, & reſtringit ſubſequentia ad nominata. Pariſ. *conſ.*18.*num.*12. *volum.*2. Rum.*conſil.*99.*n.*16.*vol.*1. Corn.*conſil.*9.*n.*6.*vol.*1. Aretinus *conſ.*175.*n.*1. Menoch. *conſ.*200.*n.*30. & Roland. *conſ.* 74. *n.*54. Ergo cùm Concilium priùs diſpoſuerit de libris tractantibus de rebus ſacris, qui ſunt ordinati ad impreſſionem, etiam in relatiua diſpoſitione ad priorem de iiſdem intelliger.

3 Confirmatur: quia finis Concilij eſt obuiare fraudi quæ poterat induci, cùm libri qui non poterant imprimi, poſſent ſcripto euulgari: Ergo huic ſoli euulgationi voluit obuiare.

4 Cæterùm Concilium neque loquitur de quacumque communicatione, ſed de illa quæ fit per euulgationem, ſicque per quam liber de eſſe priuato tranſit ad eſſe publicum, cùm euulgatio publicationem importet: Ergo ſi liber aliquibus ſolùm communicaretur, ita vt non fieret publicus, Conſtitutio Concilij locum non haberet. Vide etiam quæ dicam infra *Petitione* 26. *Aduertendo ſeptimo.*

PETITIO XXII.

An, quando Inquiſitores promulgant Edictum, vt Bibliopolæ deferant Cathalogum librorum, quos vænales habent, teneantur deferre cathalogum talium omnium librorum?

SVMMARIVM.

1 *Bibliopolæ, quando Inquiſitores promulgant edictum, vt deferant cathalogum librorum, quos venales habent, tenentur illum deferre, contra nonnullos putantes, non teneri illos libros deferre, qui iam delati ſunt, niſi poſtea fuerint prohibiti, neque eos, quos certum eſt non eſſe de prohibitis: Nam fieri poteſt, quod aliqui ex his libris non fuerint ſatis à principio examinati, &c.*

1 RESpondetur: quamuis nonnulli, quos ſequitur Tamburinus *lib.*2.*in Decalog.cap.*1. *§.*7.*n.*57. putent, quod non teneantur deferre eos libros, qui aliàs fuerint delati, niſi poſtea fuerint prohibiti; cùm ſemel eos detuliſſe ſufficiat: neque teneantur ſub mortali deferre eos libros, quos certum eſt non eſſe de prohibitis, cùm tales libros deferre non ſit materia grauis: Hæc tamen doctrina generaliter mihi minùs probatur.

Ratio eſt, quia licèt certum ſit, aliquos libros à prædeceſſoribus Inquiſitoribus fuiſſe dimiſſos, & nunquam poſteà fuiſſe prohibitos; fieri tamen poteſt, quod aliqui ex his libris non fuerint à principio ſatis examinati, quodque poſteà reperiantur continere aliqua, ob quæ non debent permitti, vt vendantur: quod facilè contingere poteſt, quoad libros impreſſos ibi, vbi non examinantur iuxta formam præſcriptam in Indice Concilij Tridentini, verbi gratia in Germania etiam quoad Catholicos: Ergo non ſufficit, certò ſcire, libros à prædeceſſoribus Inquiſitoribus fuiſſe dimiſſos, & nunquam poſteà fuiſſe prohibitos, ſed præterea requiritur, certò ſcire, eos nihil continere, ratione cuius non ſit omnibus eorum lectio concedenda: Quod contingere ſolùm poteſt quoad illos libros, qui per plures annos ferè deuenerunt in manus omnium, & nullius cenſuræ notam, etiam apud priuatas perſonas vnquam meruerunt.

PETITIO XXIII.

An Epiſcopi, & Inquiſitores concedere poſſint licentiam legendi libros prohibitos?

SVMMARIVM.

1 *Vrbanus VIII. edidit conſtitutionem, quæ incipit* Apoſtolatus officium, *die* 2. *Aprilis* 1631. *quæ reuocauit licentias quaſcumque legendi, & habendi libros prohibitos, eoſque voluit Epiſcopis, & Inquiſitoribus conſignari ad comburendum, & in poſterum decreuit, dictas licentias non eſſe concedendas, niſi à ſacra Congregatione ſuprema ſancti Officij Romæ coram Sanctitate ſua: omneſque teneri ad denunciandum retinentes libros aliquos prohibitos.*

2 *Gregorius XV. in conſtitutione ſua* 40. *apud Bullarium, quæ incipit* Apoſtolatus officium, *etiam id ipſum ſtatuerat.*

3 *Vrbanus in dicta ſua conſtitutione excipit licentias à ſeipſo per Breue, vel per Chyrographum propria manu ſignatum conceſſas.*

4 *Motiuum vtriuſque Pontificis reuocandi eas fuit, quia tales licentiæ erant nimis multiplicatæ, & hoc erat magnum inconueniens: quia perinde erat, ac ſi libri non eſſent prohibiti.*

5 *Petitio Auctoris non tam procedit quoad libros hæreticorum continentes hæreſim, vel tractantes de Religione: quia hos libros legendi; ſicut retinendi, & imprimendi licentiam concedere eſt ex Canone primo Bullæ Cœnæ reſeruatum Summo Pontifici, ſed procedit potiùs quoad alios libros prohibitos.*

6 *Epiſcopi, & Inquiſitores concedere poſſunt licentiam legendi libros prohibitos, etiam poſt dictas Conſtitutiones Gregorij, & Vrbani, ſecundùm aliquos Doctores, motos ex eo, quod dicti Pontifices non reuocant facultatem concedendi, ſed tantùm licentias conceſſas. Quod quidem non placet Auctori, quia in dictis conſtitutionibus facultas concedendi eſt reſtricta ad Congregationem S. Officij.*

7 *Dictio,* niſi, *tanquam exceptiua, excludit omnes alios præter expreſſos.*

8 *Sacra Congregatio Indicis de facto concedit etiam dictas licentias; & Magiſter ſacri Palatij.*

9 *Licentiæ quas concedit Magiſter ſac. Palatij proſunt etiam extra Diœceſim ipſius concedentis, ſcilicet extra diſtrictum vrbis Romæ, quia cùm huiuſ-*

medi licentiæ ſint perſonales, ſequuntur ipſam perſonam.

10 *Iuriſdictio aliqua in concedente, præterquam priuilegiatiua non requiritur, ideoque licentia extinguuntur ſolùm cum ipſa perſona, ſi ſint ad tempus indefinitum, vel cum tempore, ſi ſint ad tempus definitum conceſſa.*

11 *Habens licentiam legendi, vel retinendi libros prohibitos, v. g. ab Inquiſitoribus Luſitaniæ, poteſt legere in aliis locis, vel Regnis, vbi hi fuerint prohibiti.*

12 *Libri vbi non ſunt prohibiti abſolutè, ſed ad eos prohibendos requiritur examen, poſſunt Epiſcopi, vel Inquiſitores concedere licentiam eos legendi, & retinendi.*

13 *Refertur in id quoddam decretum Congregationis S. Officij.*

14 *Dictio* Quomodolibet, *quæ eſt in recenſita Conſtitutione Vrbani exprimit quamcumque cauſam, ob quam libri ſint prohibiti, ac proinde procedit de libris prohibitis ſimpliciter, quales non ſunt libri ſuſpenſi tantùm, aut prohibiti ſecundùm quid, donec ſcilicet corrigantur.*

15 *Generales Religionum neque habent facultates prædictas, quas habent Epiſcopi.*

1 SVppono, quod in ordine ad hoc extet nunc Vrbani VIII. Conſtitutio ſequens.

Reuocatio Licentiarum quarumcumque legendi, & habendi libros prohibitos.

Vrbanus PP. VIII.

Ad futuram rei memoriam.

APoſtolatus Officium nobis, licet nullo meritorum ſuffragio, diuina Prouidentia commiſſum, poſtulat, vt ad ea vigilantiæ noſtræ partes propenſiùs intendamus, per quæ Religio Catholica, vbi diuina gratia illæſa viget, conſeruetur: & vbi reſtitutione indiget, reparetur. Quapropter, cùm librorum prohibitorum lectio magno ſinceræ fidei cultoribus detrimento eſſe noſcatur, & ſicut accepimus, nimis exceſſiua ſit huiuſmodi libros legendi licentiarum copia; Nos, vt huic malo maturè occurratur, & impoſterum quamcautiſſimè licentiæ huiuſmodi concedantur, quantum cum Domino poſſumus, prouidere volentes, motu proprio, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtri, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, omnes & ſingulas licentias legendi, & habendi libros quoſcumque ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, ſeu per Conſtitutiones Apoſtolicas, etiam ratione Aſtrologiæ iudiciariæ, vel aliàs quomodolibet prohibitos, quibuſcumque perſonis Laicis, & Eccleſiaſticis, tam Sæcularibus, quàm Regularibus, cuiuſcumque Ordinis, Societatis, & Inſtituti exiſtentibus, ac quacumque dignitate, etiam Eccleſiaſtica fulgentibus, cuiuſcumque ſtatus, gradus, conditionis, qualitatis, & præeminentiæ, etiam ſpeciali nota, & mentione dignis, ac per Literas Apoſtolicas ad tempus, ſeu ad vitam, & aliter quomodocumque, & ex quacumque cauſa, tam in forma Breuis, quàm aliter quomodocumque à Prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus, ſeu à quibuſcumque à Nobis, vel ab eis facultatem, & auctoritatē habentibus, non tamen à Nobiſmetipſis, per Litteras Apoſtolicas etiam in forma Breuis, ſeu chyrographum manu noſtra ſignatum conceſſas, earum tenores præſentibus pro expreſſis, & inſertis habentes, hac noſtra perpetuò valitura Conſtitutione reuocamus, caſſamus, & annullamus, ac pro reuocatis, caſſis, & annullatis haberi, nullique ſuffragari, quinimmò libros per licentias huiuſmodi permiſſos legentes, aut habentes, pœnas in ſacris Canonibus, Conſtitutionibus Apoſtolicis, & Indice librorum prohibitorum contentas incurrere volumus, & declaramus: Decernentes, vt præſentes Litteræ poſtquam valuis Baſilicarum Sancti Ioannis Lateranenſis, & Cancellariæ Apoſtolicæ, necnon in acie Campi Floræ affixæ fuerint, infra duos, citra Montes, vltra verò montes, infra quatuor menſes ex tunc proximos, omnes, & ſingulos, ad quos ſpectat, arctent, & afficiant, perinde ac ſi vnicuique perſonaliter intimatæ fuiſſent: Quodque dictis duobus, & reſpectiuè quatuor menſibus durantibus, ij, qui libros prohibitos huiuſmodi habuerint, eos ad Epiſcopum, ſeu Inquiſitorem, qui illos quantocitiùs comburere debeat, deferre, quique aliquos ſimiles libros prohibitos habere ſciuerint, eos denunciare teneantur: Neque de cætero ſimiles licentiæ, niſi à Congregatione Sancti Officij, dum ſingulis hebdomadis coram Nobis habetur, vel ab aliis per Nos etiam in eadem Congregatione ſpecialiter deputandis, concedantur: Ac quod earumdem præſentium tranſſumptis, etiam impreſſis, manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in iudicio, & extra, adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub Annulo Piſcatoris, die 2. Aprilis 1631. Pontificatus noſtri anno 8.

M. A. MARALDVS.

Quod idem etiam priùs ſtatuerat Gregorius XV. in Conſtitutione ſua quadrageſima ſexta, apud Bullarium, quæ incipit, *Apoſtolatus officium*: vbi etiam reuocantur eodem modo omnes legendi libros prohibitos licentiæ, à quibuſcumque, & quomodocumque conceſſæ. 2

Excipit tamen Vrbanus VIII. licentias à ſeipſo per Breue, vel per chyrographum propria manu ſignatum conceſſas. 3

Motiuum reuocandi dictas licentias reſpectu vtriuſque Pontificis fuit: quia tales licentiæ erant nimis multiplicatæ: ſicuti conſtat ex illis verbis Conſtitutionis Vrbani VIII. *Accepimus, quod nimis exceſſiua ſit huiuſmodi libros legendi licentiarum copia: Nos, vt huic malo maturè occurratur, & impoſterum quamcautiſſimè licentiæ huiuſmodi concedantur, &c.* Et hoc erat magnum inconueniens, quia ſtante tanta multiplicatione iſtarum licentiarum, & tanta facilitate eas concedendi, perinde erat, ac ſi libri non eſſent prohibiti: cùm quiſque ferè obtenta licentia, facilè legere potuiſſet quoſcumque libros vellet ex prohibitis. 4

Suppono ſecundò, quod petitio non tam procedat quoad libros hæreticorum continentes hæreſim, vel de Religione tractantes: quia hos libros legendi (ſicut retinendi, & imprimendi) licentiam concedere, eſt ex Canone primo Bullæ Cœnæ reſeruatum Summo Pontifici. Doctores quos ſequitur Portell. *in dub. Regular. verb. librorum prohibitio, num.* 3. & Lezana *verb. libri, num.* 30. & diffuſè dicebam ſupra *dubit.* 39. *petitione* 8. *& dubit.* 45. *petitione* 1. ſed procedat potiùs quoad alios libros prohibitos. His ſuppoſitis. 5

Affirmant nonnulli, quos ſequitur Tamburinus *libro* 2. *in Decalog. cap.* 1. §. 7. *num.* 19. Loquendo de locis, vbi non eſt Hiſpanica Inquiſitio; cùm vbi hæc eſt, ipſa habeat priuilegium concedendi priuatiuè quoad alios: Moti ex eo, quia in dictis Conſtitutionibus Gregorij XV. & Vrbani VIII. reuocantur tantùm licentiæ legendi, & retinendi libros prohibitos, non autem reuocatur facultas concedendi dictas licentias, quæ eſt quid valdè diuerſum: Ergo, cùm Epiſcopi ſint primi Inquiſitores in ſuis Diœceſibus, poterunt ipſi Epiſcopi, ſicut etiam & Inquiſitores tales licentias concedere, cùm non conſtet, quod ipſis adempta ſit talis facultas. His tamen non obſtantibus. 6

Reſpondetur, oppoſitum eſſe dicendum: quia licet ex eiſdem conſtitutionibus Gregorij XV. & Vrbani VIII. in vno loco reuocentur ſolùm licentiæ legendi, & retinendi libros prohibitos, non autem reuocetur facultas

eas

tas concedendi, quæ eſt quid valde diuerſum, & de iure communi competebat. In alio tamen loco, ſeu §. earumdem Conſtitutionum eſt reſtricta talis facultas ad Congregationem Sancti Officij, & ad alios in eadem Congregatione Sancti Officij per Summum Pontificem deputandos. vti conſtat ex Conſtitutione Vrbani VIII. ibi: *Neque de cætero ſimiles licentiæ niſi à Congregatione ſancti Officij, dum ſingulis hebdomadis coram nobis habetur, vel ab alijs per nos etiam in eadem Congregatione ſpecialiter deputandis concedantur.* Cùm dictio,
7 *niſi*, tanquam exceptiua, excludat omnes alios præter expreſſos, *l.actiones, Cod.de tranſaction.* & docent præter alios Bartolus, Iaſon, Salycetus, & Decius *ibi*, & Berous *in cap. quod autem, num. 36. de iur.patron* Surd. *deciſ. 225. n. 19.* Gomez *in cap. 1. n. 88. de Conſtitution. in 6.* & Rota *deciſ. 315. n. 13. part. 1. Recent. & deciſione 191. n. 14. part. 1. Recent.* Ergo, &c.
8 Vbi aduerte, quod de facto huiuſmodi licentias concedat etiam ſacra Congregatio Indicis, & Magiſter ſacri Palatij.
9 Aduerte ſecundò, quod licentiæ quas concedit Magiſter ſacri Palatij, poſſint etiam extra Diœceſim ipſius concedentis, ſcilicet extra diſtrictum Vrbis Romæ, Rodoriquez *tom. 3. ſummæ, cap. 250. num. 4.* Hieronym. Rodoriq. *in compend. reſol. 92. num. 1.* Nauarr. *conſ. 15. de priuileg.* Azor. *part. 1. lib. 5. inſtit. moral. cap. 25. q. 6.* & Naldus *in ſumma verb. liber, n. 6.* quia cùm huiuſmodi licentiæ ſint perſonales, ſequuntur ipſam perſonam,
10 *leg. in omnibus, ff. de regul. iur. cap. Priuileg. de regul. iur. & cap. ſanè, de priuileg.* idcóque extinguuntur ſolùm cum ipſa perſona, ſi ſint ad tempus indefinitum, vel extinguuntur cum tempore, ſi ſint ad tempus definitum conceſſæ. Nec requiritur in concedente alia iuriſdictio, quàm priuilegiatiua. Quia facultas conceſſa ab eo, qui concedit, non ſolùm vim habet in ſuo Territorio, ſed etiam in alieno: cùm in hac parte iuriſdictio quæ exercetur in facultate conceſſa, non ad iuriſdictionem contentioſam, ſed ad iuriſdictionem voluntariam pertineat. At iuriſdictio voluntaria, vt communicare, abſoluere, beneficia conferre, Literas dimiſſorias concedere, & ſimilia; exerceri poteſt etiam extra proprium Territorium: Ergo, &c.

Quamuis contrarium ſatis probabiliter teneant Suarez *lib. 8. cap. 26. num. 8.* & alij, quos ſequitur Portellus *verb. libri prohibiti, num. 4.* Moti ex eo, quia priuilegiatus, vt portet arma vetita in vno Territorio, non eſt priuilegiatus, vt portet illa in alieno, vel in alterius Territorio: Et priuilegium vnius ſuperioris non poteſt derogare priuilegio alterius ſuperioris. At ad hæc patet ex dictis ſupra. Vt omittam, illud de armis, eſſe totum per accidens: quia cùm ea portentur publicè in alieno, ſeu in alterius territorio, ſequitur ſcandalum, & periculum ſubditis talis Territorij, quos tanquam ad ſe pertinentes, defendere poteſt Dominus illius Territorij. Quod idem locum habet, ſi priuilegiatus libros prohibitos legi ſibi conceſſos, legat, vel retineat publicè cum ſchandalo, & periculo ſubditorum Superioris alterius Territorij. Vt omittam etiam quod, ſi priuilegiatus ſequitur opinionem quæ facit pro ſe, quia eſt probabilis, poterit etiam ſuperior talis Territorij, in foro exteriori ſequi contrariam opinionem, quæ è contra etiam facit pro ſe; quia ea eſt etiam ſatis probabilis, vti iam dicebam.
11 Hinc ſequitur, quod habens licentiam legendi, vel retinendi libros prohibitos, v. g. ab Inquiſitore Siciliæ, vel Luſitaniæ; poſſit legere in alijs locis, vel Regnis, vbi hi fuerint prohibiti, propter eaſdem rationes iam ſupra dictas.
12 Obijcies contra id quod dicebatur, ſcilicet Epiſcopos, vel Inquiſitores non poſſe concedere licentias legendi, vel retinendi libros prohibitos: in Regula ſecunda Indicis datur Epiſcopis & Inquiſitoribus ius examinandi, & approbandi libros hæreticorum, qui de Religione non tractant. At non poſſunt iubere, quod examinentur, niſi concedant licentiam legendi, & retinendi: Ergo falſum eſt id quod dicebatur.

Reſpondetur: Nego conſequentiam, quia libri de quibus Regula ſecunda Indicis; nondum ſunt prohibiti abſolutè, ſed admittunt examen: Ideoque quoad huiuſmodi libros poterunt epiſcopi, vel Inquiſitores concedere licentiam legendi, & retinendi. At quod dicebam, procedit de libris examinatis, & prohibitis. Vide apud Naldum *verb. liber, num. 10* S. Officij de- 13
clarationem, quæ ſic habet: *Epiſcopi, & Inquiſitores non habent auctoritatem concedendi facultatem tenendi, vel legendi libros hæreſiarcharum, aut hæreticorum, qui ex profeſſo de Religione tractant, nec alios, qui ad præſcriptum Indicis omnino damnati ſunt, & prohibiti. Poſſint tamen eos iidem Superiores retinere ad effectum iudicandi, an poſſint aliquam recipere correctionem. Aliàs autem eſſent ignibus comburendi. Quoad libros autem vulgari ſermone conſcriptos, continentes controuerſias inter Catholicos, & hæreticos noſtri temporis, facienda erit relatio Authorum ipſorummet librorum, & eorum qui requirunt licentias eos legendi, expectando conceſſionem ab vrbe.*

Inſtabis: Ergo ſaltem poterunt Epiſcopi, vel Inquiſitores concedere licentiam legendi, & retinendi libros non abſolutè prohibitos, ſed ſolùm ſuſpenſos, aut ſolùm prohibitos ſecundum quid, donec ſcilicet corrigantur.

Reſpondetur cum Peyrino *de priuileg. tom. 2. ad con-* 14
ſtitutionem nonam Pauli V. num. 10. & alijs (quamuis neget Lezzana *part. 1. ſummæ cap. 18. num. 96.* motus ex eo, quod conſtitutio Vrbani VIII. habeat dictionem *quomodolibet*, quæ comprehendit omnem modum prohibitionis:) Tranſeat totum, quia conſtitutio prædicta loquitur de libris prohibitis, & dictio *quomodolibet*, contra Lezzanam, exprimit quamcumque cauſam, ob quam ſint prohibiti: Ac proinde procedit de libris prohibitis ſimpliciter, quales non ſunt libri ſuſpenſi tantum, aut prohibiti ſecundum quid, donec ſcilicet corrigantur.

Hinc ſequitur, quod neque Generales Religionum habeant prædictas facultates, quia ipſorum priuilegia (vt & priuilegium à Gregorio XIII. Generali Societatis Ieſu conceſſum ad legendum, vel expurgandum libros hæreticorum, aut alios prohibitos, vel etiam ad concedendum licentiam pro his) & ſimiles conceſſiones reuocatæ ſunt per prædictum Decretum Vrbani VIII. vt omittam, quod etiam reuocatæ ſint per priuilegia ampliſſima ſanctæ Inquiſitionis in Regnis Hiſpaniarum. Vtque omittam, quod Societas Ieſu ceſſerit eidem priuilegio in Congregatione facta, ſicuti teſtatur Emmanuel Rodoriq. *in quæſt. Regular. tom. 2. q. 82. art. 3.* Hieronym. Rodoriquez *in compend. quæſt. Regul. reſol. 92. n. 1.* & Portel. *in dub. Regular. verſ. librorum prohibitio, num. 3.*

At de hac re vide etiam quæ dicebam ſupra *dub. 39. petit. 8. & dubit. 45 petit. 1.*

PETITIO XXIV.

An, & quomodo procedatur contra eum qui legerit, vel retinuerit libros prohibitos?

SVMMARIVM.

1 *Contra legentem, & retinentem libros prohibitos ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, præter excommunicationẽ vel Bullæ Cœnæ, vel Pij IV. in Indice, quã incurrit, poteſt procedi, & inquiri tanquam de hæreſi ſuſpectum. Si autem alios libros prohibitos ob aliam cauſam, præter peccati mortalis reatum, vel excommunicationem ſpecialem Clementis VIII. quoad libros Iudæorum, poterit arbitrio Epiſcopi ſeuerè puniri.*

Digitized by Google

2 *Legentes libros Gentilium, & Iudæorum, in quibus continentur impiæ, vel hæreticæ propoſitiones, ſecundum nonnullos incurrunt excommunicationem Indicis latam à Pio IV. contra legentem libros, vel ſcripta ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem. At minùs rectè, quia Pontifex non diſponit de libris Gentilium, vel Iudæorum, ſed tantùm de libris Chriſtianorum.*

3 *Hæreſis, vel falſi dogmatis ſuſpicio non poteſt habere locum in Gentilibus, & Iudæis, cùm non habeant fidem, circa quam errare, vel falsò dogmatizare poſſint. Et quatenus aliquid tradant, tradunt hiſtorialiter, non autem doctrinaliter.*

4 *Merolla cum Azorio, Duardo, & Bonacina putantes idem de libris hæreſiarcharum, cuiuſcumque materiæ ſint, de libris hæreticorum, de libris catholicè conſcriptis, quorum Authores poſteà in hæreſim inciderunt, nondum iuxta Indicis regulas approbatis, de libris necromantiæ, geomantiæ, &c. refelluntur, quia talis opinio ipſorum non congruit cum regulis Indicis, quando libri non continent hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem.*

5 *Legentes non ſolùm Thalmud, ſed etiam cæteros Iudæorum libros, in quibus tacitè vel expreſsè continentur errores contra fidem catholicam, incurrunt excommunicationem Clementis VIII. quæ tamen non eſt reſeruata.*

6 *Damnato Authore, damnati ſunt omnes illius libri etiam poſteà ſcripti, quia Eccleſia non recipit quæ ab Hæreticis ſcribuntur. Quod tamen intellige ſaltem caſu quo Auctor non ſit hæreſiarcha de libris, qui vel tractant de Religione, vel de iis quæ pertinent ad Religionem.*

7 *Retinens repertos libros prohibitos non poteſt ſe defendere, allegando, & aſſerendo, quod eos retinuerit ad confutandum; quia talium librorum lectio vtpote periculoſa, & pernicioſa prohibita eſt. Conſideranda tamen eo caſu eſt qualitas perſonæ, an ſit vir probus, deditus ſtudiis, an ei periculum immineat, an ei conceſſa fuiſſet licentia legendi, & retinendi, ſi petiiſſet.*

8 *Hæreſis ſuſpicio multò minùs oritur in alicuius heredibus, ſi ſint viri probi, præſertim quia retentio librorum hæreticorum gignit ſuſpicionem hæreſis, quando retinentur in ordine ad lectionem*

9 *In hac materia cùm multum deferendum ſit arbitrio Iudicis, conſiderari debebit qualitas perſonæ, temporis, & cæterarum circumſtantiarum.*

10 *Archidiaconus, Ioan. Andreas cum cæteris Canoniſtis reiiciuntur, dum volunt, quod libri hæretici apud aliquem reperti, eum declarent hæreticum.*

11 *Refelluntur Authores aſſerentes, quod vt retentio huiuſmodi librorum hæreticorum conſtituat hæredē de hæreſi ſuſpectum; duo potiſſimum requiruntur, nempe ſcientia, & quod prædicti libri ſint pro hæreticis damnati. Hæres tamen ad tollendam omnem ſuſpicionem, ne contra ipſum ex dicto capite procedi poſſit, mortuo teſtatore conficiat inuentarium omnium librorum, & deferat ad Ordinarium loci, vel Inquiſitorem.*

1 Reſpondetur: Si legerit, vel retinuerit libros prohibitos ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, præter excommunicationem Bullæ Cœnæ, vel Pij IV. in Indice, quam incurrit; poteſt contra ipſum ſiue ſæcularem, ſiue regularem procedi, & inquiri, tanquam de hæreſi ſuſpectum, ſicut habetur in Regulis Indicis librorum prohibitorum, auctoritate Pij IV. primùm editi, poſteà auctoritate Clementis VIII. recogniti, & publicati.

Si autem legerit libros prohibitos ob aliam cauſam, quàm ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, præter peccati mortalis reatum, vel excommunicationem ſpecialem Clementis VIII. quoad libros Iudæorum, iuxta ea quæ dicam infra *in aduertendo* 2. poterit arbitrio Epiſcopi ſeuerè puniri, ſicut habetur in eiſdem regulis indicis librorum prohibitorum, & in dicta Conſtitutione Pij IV. quæ incipit, *Dominici*, die 10. Martij, anno 1564. edita.

Vbi aduerte primò, quod quatenus ſpectat ad libros Gentilium, & Iudæorum, in quibus continentur impiæ, vel hæreticæ propoſitiones; putant nonnulli, quos ſequitur Merolla *tom.* 1. *Theolog. moral. diſputatione* 1. *capite* 2. *num* 355. quod legens tales libros incurrat excommunicationem Indicis latam à Pio IV. contra legentem libros, vel ſcripta, cuiuſcumque ſint Auctoris, ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem damnata. 2

At minùs rectè, quia ſicuti conſtat ex ipſa conſtitutione Pij IV. Indici præfixa; Pontifex non diſponit de libris Gentilium, vel Iudæorum, ſed tantum de libris Chriſtianorum; cùm diſponat de libris in Indice recenſitis.

Confirmatur, quia in Gentilibus, & Iudæis, cùm non habeant fidem, circa quam errare, vel falsò dogmatizare poſſint, non poteſt habere locum hæreſis, vel falſi dogmatis ſuſpicio. Ergo neque ipſorum libri poſſunt continere hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem niſi materialiter (qualiter continent etiam libri Catholicorum, qui referunt hæreſes vel falſa dogmata) ſed libri, qui ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem prohibentur, ideò prohibentur; quia hæreſes, vel falſi dogmatis ſuſpicionem continent formaliter, & in ordine ad inficiendum Lectorem. Quod non contingit in libris Gentilium, vel Iudæorum, cùm non doceant ex ſenſu fidei catholicæ, nec habeant fidem apud Catholicos, vt eos docere poſſint, vel ſi tradant, tanquam de ſenſu Catholicorum, tradunt hiſtorialiter, non autem doctrinaliter: & falſitas, ſeu mendacium ipſorum deprehendatur: Ergo, &c. 3

Idem etiam tradit Merolla cum Azorio *part.* 1. *lib.* 8. *inſtitut moral. cap.* 16. *quæſt.* 5. Duardo *in Bull. Cœn. lib.* 2. *quæſt.* 34. *num.* 13. *& ſeqq.* & Bonacina *diſput.* 1. *de cenſur. in particul. quæſt.* 2. *punct.* 4. *n.* 3. *& ſeqq.* de libris hæreſiarcharum, cuiuſcumque materiæ ſint: de libris hæreticorum, de libris catholicè ſcriptis, quorum Authores poſteà in hæreſim inciderunt; nondum iuxta Indicis regulas approbatis, de libris Necromantiæ, Geomantiæ, Hydromantiæ, Aëromantiæ, Pyromantiæ, Onomantiæ, Chyromantiæ, ſortilegiorum, auguriorum, auſpiciorum, veneficiorum, incantationum, artis magicæ, &c. eoquod putet cum ſupradictis Authoribus, huiuſmodi libros eſſe prohibitos ob hæreſim, vel ſaltem ob falſi dogmatis ſuſpicionem. 4

At etiam minùs rectè, quia talis ipſorum opinio non congruit cum regulis Indicis, quando libri non continent hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, vt quando tractant materias non pertinentes ad Religionem; cùm in regulis Indicis tales libri non prohibeantur abſolutè, ſed ſolùm donec examinentur, & ab aliqua facultate Theologica, vel ab vniuerſali Inquiſitione approbari concedantur: Ergo non cenſentur prohibiti ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem. Conſequentia patet, quia ſi eſſent prohibiti ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, non permitterentur ſub ſequenti approbatione: Tum quia, ſi ſupponitur, quod poſſint approbari, ſupponitur etiam, quod fieri poſſit, vt non contineant hæreſim, nec falſi dogmatis ſuſpicionem: Ergo non poſſunt eſſe determinatè prohibiti ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem. In quo caſu tantùm locum habet prædicta excommunicatio Pij IV.

Aduerte ſecundò, quod legens non ſolùm Thalmud, ſed etiam cæteros Iudæorum libros, in quibus tacitè, vel expreſsè continentur errores contra fidem catholicam, incurrat excommunicationem Clemetis VIII. ſpecialem, per conſtitutionem illius, anno 1592. editam. Quæ tamen excommunicatio non eſt reſeruata, vt propterea à quolibet legitimo Confeſſario abſolui poſſit. 5

Aduer

Digitized by Google

6 Aduerte tertiò, quod damnato Authore, damnati ſint omnes illius libri, etiam poſteà ſcripti, Doctores communiter *in cap. fraternitatis, de hæreticis*, quos ſequitur Pegna *in director. Inquiſit. part. 2. comment. 3. verſ. Tamen ſi.* Quia Eccleſia, ſicut habetur *ex cap. ſancta Romana, §. cæterum, diſt.* 15. non recipit, quæ ab hæreticis ſcribuntur: Quod tamen intellige ſaltem caſu, quo Author non ſit Hæreſiarcha; de libris, qui vel tractant de Religione, vel de iis, quæ pertinent ad Religionem, quia tunc ſaltem Eccleſia non curat de cæteris, cum tunc ſaltem ipſius intentio ſolum ſit, conſeruare fideles ſuos in fide, & Religione ſincera: Quod indè patet; quia in Regulis Indicis permittit hæreticorum libros, qui de Religione non tractant, ſi à Theologis Catholicis examinati approbentur.

7 Aduerte quartò, quod ſi quis reperiatur habere libros prohibitos, non poſſit ſe defendere allegando, & aſſerendo, quod eos retinuerit ad confutandum; quia talium librorum lectio, vtpotè periculoſa, & pernicioſa, prohibita eſt; Doctores, quos ſequitur Pegna loco ſuprà citato.

Conſiderari tamen hîc debet qualitas perſonæ, an ſcilicet ſit vir probus, an deditus ſtudiis, an ei periculum immineat ex eorum librorum lectione, an fuiſſet conceſſa licentia legendi, & retinendi, ſi petiiſſet, &c. quia cum vna præſumptio tollat aliam, *l. Diuus, ff. de in integr. reſtit. l. quidam teſtamento, ff. de vulg. & pupill. ſubſtit. cap. Tuam, de ſponſalib. & cap. afferre, de præſcript.* poſſunt ex parte perſonæ concurrere tales præſumptiones, quæ elidant præſumptionem ortam ex retentione dictorum librorum; præſertim quia præſumptio excluſiua delicti fortior eſt præſumptione incluſiua, vt propterea iſtam elidat, *l. ſi defunctus, Cod. arbitr. tut. & l. marito, ff. pro ſocio*, & docent Bartol. *in l. non ſolùm, §. ſed probari, ff. de nou. oper. nunc.* Bald. *in l. quiſquis, num. 3. Cod. ſi cert. pet.* Romanus, *conſ.* 68. *num.* 8. Grammatic. *conſ.* 31. *num.* 11. Bertazol. *conſ.* 226. *num.* 5. & Farinac. *conſil. crimin. num.* 7.

8 Aduerte quintò, quod multo minus ex retentione librorum hæreticorum oriatur ſuſpicio hæreſis in alicuius hæredibus, ſi iuxta ea, quæ ſupra dicebam, ſint viri probi; Præſertim quia retentio librorum hæreticorum gignit ſuſpicionem hæreſis, quando retinentur in ordine ad lectionem; Doctores, quos ſequitur Simanch. *de cathol. Inſtitut. tit.* 15. *n.* 5. & *in Praxi de hæreſ. tit.* 39. *num.* 4. Ergo cum reperiuntur apud alicuius hæredes, non gignent in iis talem ſuſpicionem; quia non præſumuntur retineri in ordine ad lectionem, ſed præſumuntur retineri, tanquam quid in hæreditate, vt propterea ſupponatur in hæredibus etiam ignorantia.

9 Et, cùm in hac materia multum deferendum ſit arbitrio Iudicis; Doctores, quos ſequitur Simanch. *loc. ſuprà cit.* conſiderari debebit qualitas perſonæ, temporis, & cæterarum circumſtantiarum, iuxta ea, quæ ſupra dicebam.

10 Quapropter reiiciendi ſunt Archidiacon. *in cap. ſanè profertur, quæſt.* 24. & *in cap. filij, de hæretic. in* 6. Io. Andr. *ibidem*, Roman. *ſingul.* 326 Hippol. Marſil. *conſ.* 52. *num.* 34. & Carer. *de hæretic. num.* 125. dum volunt, quod libri hæretici apud aliquem reperti eum declarent hæreticum; quia indicia, coniecturæ, & præſumptiones, quæ ex hoc capite oriri poſſunt, non faciunt aliquem criminoſum, iuxta *cap. literas, de præſumpt.* & docent Simanch. *de cathol. Inſtitut. tit.* 38. *num.* 23. Azor. *part.* 1. *lib.* 8. *Inſtitut. moral. cap.* 18. *quæſt.* 10. & Pegna *in director. part.* 2. *cap.* 4. *comment.* 3.

11 Videantur etiam Menoch. *de arbitr. Iudic. caſ.* 379. *num.* 12. Royas *ſingul.* 124. Burſat. *conſil.* 304. *vol.* 4. Graff. *conſ.* 2. *de hæretic.* Ricc. *in Praxi for. Eccleſ. deciſ.* 1675. *num.* 5. & 6. & Simanch. *vbi ſupra, tit.* 39. *num.* 19. Quatenùs aiunt, quod vt retentio huiuſmodi librorum hæreticorum conſtituat hæredem de hæreſi ſuſpectum, duo potiſſimum requirantur, nempè ſcientia, & quod prædicti libri ſint pro hæreticis damnati. Monentque tamen hæredem, ad tollendam omnem ſuſpicionem, & ad omnes meliores fines, & effectus, nè contra ipſum ex retentione huiuſmodi librorum procedi poſſit, vt mortuo teſtatore conficiat Inuentarium omnium librorum, & deferat ad Ordinarium loci, vel Inquiſitorem.

At, de his vide, quæ dicebam ſupra, *dubit.* 46. *per totam.*

PETITIO XXV.

An poſſint Epiſcopi ſine Inquiſitore terminare cauſas ob retentionem librorum, qui non ſapiant manifeſtam hæreſim?

SVMMARIVM.

1 *Cauſa ob retentionem librorum prohibitorum, ſi libri retenti apud aliquem ſint primi generis, ſcilicet damnati propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, ſpectat ad Inquiſitores, tam de Iure veteri, quàm de Iure nouo.*

2 *Libri retenti apud aliquẽ, ſi ſint ſecundi generis, ſcilicet non damnati propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, ſed propter aliam rationem, cauſa ſpectat ad Epiſcopum ſine Inquiſitore.*

3 *Epiſcopi ſine Inquiſitore poſſunt terminare cauſas ſuperſtitionum, incantationum, veneficiorum, & blaſphemiarum, ſi non ſimiliter ſapiant manifeſtè hæreſim.*

4 *Cauſa de librorum qualitatis cognitione in dubio, an libri ſint damnati propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, ſpectat ad Inquiſitorem; quia cùm Inquiſitor ſit Iudex in materia hæreſis, ad ipſum ſpectat cognoſcere, an libri contineant hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem: At Inquiſitor poſt cognitionem, ſi intentio eius non ſubſtiterit, remittere debet reum ad Epiſcopum.*

5 *Libri etiamſi poſtquam fuerint examinati, reperiantur damnati propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, non tamen propter hoc reus eſt tractandus tanquam de hæreſi ſuſpectus, ſed ſolùm tanquam retinens libros prohibitos.*

SVppono, quod iuxta ea, quæ ſupra dicebam, & iuxta Conſtitutionem Pij IV. *Dominici Gregis*, Indici præfixam, libri prohibiti vel ſint damnati ob hæreſim, aut falſi dogmatis ſuſpicionem (ſub quibus comprehenduntur etiam libri hæreticorum tractantes de Religione; quia eo ipſo, quod Author libri eſt hæreticus, & tractat de Religione, adeſt ſuſpicio falſi dogmatis) Vel ſint damnati ob aliam cauſam. His ſuppoſitis.

Reſpondetur, & dico primo: Si libri retenti apud aliquem ſint primi generis, ſcilicet damnati propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem modo, quo ſupra dicebam: cauſa ſpectat ad Inquiſitorem tum de iure veteri, quia per ius vetus & per Conſtitutionem ſecundam *in Bullar. Adriani VI.* quæ incipit, *Dudum, vt nobis*, crimen hæreſis, ſicque & cum ipſo connexa, ſpectant ad Inquiſitorem; tum etiam de iure nouo, quia per Conſtitutionem Pij IV. ſtatuitur, quod in eum, apud quem reperiuntur libri damnati propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, modo quo ſupra dicebam, procedi poſſit tanquam in ſuſpectum de hæreſi; ſed procedere in aliquem, tanquam in ſuſpectum de hæreſi, ſpectat ad Inquiſitorem. Ergo, &c. 1

Dico ſecundò, è contra libri retenti apud aliquem ſi ſint ſecundi generis; ſcilicet non damnati propter 2

hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem modo, quo ſupra dicebam, ſed propter aliam rationem; cauſa è contra ſpectat ad Epiſcopum ſine Inquiſitore; quia Pius IV. in eadem ſua prædicta Conſtitutione decernit, quod ij, apud quos huiuſmodi libri reperti fuerint, ab Epiſcopo ſeuerè puniantur, & quia ſic etiam habetur per Textum, *in cap. Accuſatus, de hæretic. in 6.* & tenent Abbas, *in cap. 1. de ſortileg. n. 4. verſ. & aduerte*; Eymer. *in director. Inquiſit. quæſt. 42. num. 2.* & Sacra Generalis Congregatio Sanctæ Romanæ, & vniuerſalis Inquiſitionis, die 2. Decembris, anno 1612. teſte Franciſco Leone, *in Theſauro for. Eccleſ. tit. de ſortilegiis, n. 16.*
3 Vbi rectè ſubdit, quod ſimiliter poſſint Epiſcopi ſine Inquiſitore terminare cauſas ſuperſtitionum, incantationum, veneficiorũ, & blaſphemiarum; ſi ſimiliter non ſapiant manifeſtè hæreſim, ex dictis iuribus ſupra allegatis, & ex ſuppoſita poteſtate eiuſdẽ Sacræ Congregationis, quæ ita cenſuit die 1. Septẽbris eodẽ anno 1612.

4 Dico tertiò, ſi dubium ſit, an libri ſint damnati propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem modo, quo ſupra dicebam; cauſa, ſcilicet de qualitate librorum cognoſcere, ſpectat ad Inquiſitorem, iuxta ea quæ tradunt Abbas *in cap. 1. de ſortilegiis, num. 4.* Pegna *in director. part. 2. comment. 57. in fine*, Caret. *in pract. tit. de hæreſi n. 24.* & Comenſis *in Lucerna Inquiſitorum, ver. Inquiſitor, n. 19.* Quia cùm Inquiſitor ſit Iudex in materia hæreſis, ad ipsũ ſpectat cognoſcere, an libri contineant hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem.

Vbi aduerte, quod ſi libri, poſtquam fuerint examinati non reperiantur damnati propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, debeat tunc ex dictis, Inquiſitor remittere reum ad Epiſcopum, *d. cap. Accuſatus, §. ſanè, de hæreticis in 6.* vbi Gloſſa, & alij communiter Canoniſtæ.

5 Aduerte ſecundò, quod etiamſi è contra libri, poſtquam fuerint examinati, reperiantur damnati propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem modo, quo ſupra dicebam; non tamen propter hoc reus ſit tractandus tanquam de hæreſi ſuſpectus, ſed ſolum tanquam retinens libros prohibitos; quia cùm dubium ſit, an ij fuerint damnati ex prædicto capite, non præſumitur librorum qualitas talis, vtpotè dubiæ ſcientiæ in retinente; Ideóque non verificatur de ipſo diſpoſitio Conſtitutionis Pij IV. nempè quod, *audeat legere, vel retinere*; quia *audere* ſupponit notam qualitatem prohibitionis, cum dicat temeritatem, & præſumptionem, iuxta ea, quæ dicebam ſupra in proprijs locis, & iuxta *Authent. habita, Cod. ne filij pro patre, verſ. ac igitur*, ibi: *Vt nullus de cætero tam audax inueniatur, qui aliquam Scholaribus iniuriam inferre præſumat*; Et iuxta Gloſſam, *in l. ſi quis in tantam, Cod. vndè vi*: Præſumptio autem importet dolum, atque adeo ſcientiam rei cum ſuis qualitatibus, iuxta ea, quæ dicebam ibidem, & tradunt Cardinalis, *in Clement. 1. quæſt. 39. de priuileg.* Angelus *verb. Excommunicatio 5. num. 15.* S. Antonin. 3. *part. tit. 24. cap. 54. verſ. quæri*, Syluest. *verb. Excommunicatio 7. num. 35.* Nauarr. *in ſumma cap. 27. num. 155.* & alij communiter: Ergo, cum incerta fuerit librorum qualitas, ob quam fuerint damnati, ſeu prohibiti, non interueniet in retinente auſus contra prohibitionem.

At de his omnibus vide, quæ dicebam ſupra *dub. 26. per totam*, & quæ dicam infrà, *dubit. 195. ſect. 85. etiam per totam.*

PETITIO XXVI.

Quæ decreta extent quoad impreſſionem librorum?

SVMMARIVM.

1 *Quoad impreſſionem librorum extat primò decretum Concilij Lateranenſis ſub Leone X. ſeſſ. X. & habetur in Bulla eiuſdem Leonis inter Conſtitutiones ipſius, n. 12. in primo Tomo Bullarij; hicque refertur.*

2 *Extat ſecundò vltra decretum pium, & laudabile Concilij Saliſburgenſis, & Mediolanenſis apud Azorium, & Gauantum editum, decretum Concilij, Tridentini ſeſſ. 4. vide hîc per extenſum.*

3 *Extat tertiò decretum Indicis librorum prohibitorum auctoritate Pij IV. primùm editi, poſtea auctoritate Sixti V. aucti, & tandem auctoritate Clementis VIII. recogniti, & publicati; vide per extenſum quæ habentur apud Regulam X.*

4 *Decretum Concilij Lateranenſis, & Leonis X. cum pœnis in ipſo contentis, licet à principio non fuerit receptum, Nihilominùs poſtea à Decreto Concilij Tridentini ſupra relato, fuit ex parte innouatum, & à decreto Indicis in Regula X. ex toto confirmatum.*

5 *Excommunicatio poſita in decreto Concilij Lateranenſis, Tridentini, & Indicis librorum prohibitorum, cum ibi nulla mentio fiat de reſeruatione, nemini eſt reſeruata, ſicque ab omni legitimo Confeſſario abſoluibilis.*

6 *Pœnæ aliæ præter excommunicationem poſitæ in dictis decretis non obligant in conſcientia antè ſententiam declaratoriam Iudicis.*

7 *Excommunicatio prædicta licet ex vi Concilij Tridentini ſolum afficiat illos, qui ſine nomine Auctoris imprimunt, vendunt, vel retinent, niſi prius fuerint examinati, & probati, libros de rebus ſacris; Nihilominùs ex vi Regulæ Indicis præd. videtur afficere generaliter omnes, ſiuè liber ſit de rebus ſacris, ſiuè de rebus non ſacris.*

8 *Verba etiam, quæ libris muſicalibus apponuntur, imprimi non poſſunt abſque dicta approbatione.*

9 *Regulares quamuis ex decreto Concilij Tridẽtini vltra examinationem, & probationẽ, teneantur à ſuis Superioribus pro libris imprimendis impetrare licentiam, ſi id non faciant, incurrunt pœnas ſuarum Conſtitutionum, non autem excommunicationẽ Tridentini; quia hæc ſolum videtur impoſita contra imprimentes, vendentes, retinentes, &c. libros, abſque appoſitione proprij nominis, & licentia Ordinarij.*

10 *Regulares licet ex decreto Concilij Tridentini communicantes, vel euulgantes libros manuſcriptos ſine prædicta approbatione, & licentia, incurrant in eaſdem pœnas, quas incurrunt Impreſſores; Nihilominùs id reſtringi debet ad librum conſummatum, & integrum.*

11 *Liber iſte non tamen requiritur, quod ſit magnus, ſed ſufficit, quod ſit paruus; quia in Regula Indicis prædicta vocatur Libellus: veniunt enim ex vi talis Regulæ Lectiones, Adnotationes, Diſputationes, Conciones, & Tractatus.*

12 *Regulares licet ex conceſſione Clementis VII. apud Caſarub. poſſent Minores de Obſeruantia, ſicque & alij, qui cum ipſis priuilegiorum communicationem habent, imprimi facere ſine Ordinarij, & Inquiſitionis reuiſione illa, quæ ad ipſorum Ordinem ſpectant; hodie tamen hæc conceſſio locum non habet, vtpotè reuocata, &c.*

13 *Extat quartò decretum Sacræ Congregationis, apud Gauantum, in quo præcipitur, vt nihil, quod ad formandum ſacros ritus pertineat, inconſulta Sacra Rituum Congregatione, imprimatur.*

14 *Extat quintò quoad degentes in ſtatu Sedis Apoſtolicæ decretum Sacræ Congregationis Inquiſitionis die 18. Septembris, anno 1625. editum, & habetur in 4. Tomo Bullarij, num. 50. inter Bullas Vrbani VIII. Vide hîc relatum per extenſum.*

15 *Decretum prædictum Vrbani cum loquatur de degentibus in ſtatu Eccleſiæ, intelligi non debet de illis, qui obiter, per tranſitum, vel per breue tempus ibi exiſtunt.*

16 *Extat ſextò decretum Pauli V. prohibens imprimi libros de materia Auxiliorum tractantes ſinè licentia Summi Pontificis, quod confirmauit Vrbanus VIII. die 1. Auguſti anno 1641. occaſione deſumpta ex quodam libro Ianſenij Epiſcopi Iprenſis, cui Titulus* Auguſtinus, *prohibitus ſub pœnis per aliud decretum, &c. Vide hic relata per extenſum.*

17 *Extat ſeptimò decretum Sacræ Congregationis prohibens imprimi libros, geſta, Miracula, vel Reuelationes eorum, qui cum opinione ſanctitatis, vel martyrij deceſſerunt, continentes, ſine approbatione Ordinarij, & reſponſione circa id negotium, ſicque ſine recognitione Sedis Apoſtolicæ: Vndè prædicta neque per modum Hiſtoriæ referri licere videntur.*

18 *Idem præcipitur etiam in nouiſſimis decretis anno 1642. quæ per extenſum referuntur hic.*

19 *Geſta, Miracula, vel Reuelationes eorum, qui cum fama ſanctitatis, vel Martyrij deceſſerunt, vt imprimi poſſint, non ſufficiunt Auctoris proteſtationes, ſed requiruntur etiam Ordinarij approbatio, & Sedis Apoſtolicæ reſponſio.*

20 *In libris prædictis imprimendis non poteſt iis, qui cum fama ſanctitatis, vel Martyrij deceſſerunt, tribui nomen ſancti, vel beati; quia id eſt contra Curiæ ſtylum.*

1 RESpondetur: Extat primò decretum Concilij Lateranenſis ſub Leone X. *ſeſſ.* 10. Et habetur in Bulla eiuſdem Leonis inter Conſtitutiones ipſius *n.* 12. in primo Tomo Bullarij, vbi ſic legitur: *Statuimus, & ordinamus, quod de cætero perpetuis futuris temporibus nullus librum aliquem, vel aliam quamcumque ſcripturam tam in vrbe noſtra, quàm in aliis quibuſcumque ciuitatibus, & Diœceſibus imprimere, vel imprimi facere præſumat, niſi prius in Vrbe per Vicarium noſtrum, & Sacri Palatij Magiſtrum; In aliis verò ciuitatibus, & Diœceſibus per Epiſcopum, vel alium habentem peritiam ſcientiæ libri, ſeu ſcripturæ huiuſmodi imprimendæ, ab eodem Epiſcopo ad id deputandum, ac Inquiſitorem hæreticæ prauitatis, Ciuitatis, ſiuè Diœceſis, in quibus librorum impreſſio huiuſmodi fieret, diligenter examinetur, & per eorum manu propria ſubſcriptionem ſub excommunicationis ſententia gratis, & ſine dilatione imponendam approbetur; Qui verò ſecus præſumpſerint, vltra librorum impreſſorum amiſſionem, & illorum públicam combuſtionem, ac centum Ducatorum, Fabricæ Baſilicæ Principis Apoſtolorum de vrbe, ſine ſpe remiſſionis, ſolutionem, ac unni continui exercitij impreſſionis ſuſpenſionem, excommunicationis ſententia innodatus exiſtat, ac demum, ingraueſcente contumelia, taliter per Epiſcopum ſuum, vel Vicarium noſtrum reſpectiuè per omnia Iuris remedia caſtigetur, quod alij eius exemplo ſimilia minimè attentare præſumant:*

2 Extat ſecundò, vt omittam decretum pium, & laudabile Concilij Saliſburgenſis, & Mediolanenſis apud Azorium *tom.* 1. *Inſtit. moral. lib.*8. *cap.* 17. & Ganantum *in Manual. Epiſcop. verb. librorum editio*, decretum Concilij Tridentini *ſeſſ.* 4. Vbi ſic habetur. *Nulliqne liceat imprimere, vel imprimi facere quoſvis libros de rebus ſacris ſine nomine Authoris, neque illos in futurum vendere, vel apud ſe retinere, niſi primum examinati, probatique fuerint ab Ordinario ſub pœna anathematis, & pecuniæ in Canone Concilij nouiſſimi Lateranenſis appoſita; & ſi Regulares fuerint, vltra examinationem, & probationem huiuſmodi, licentiam quoque à ſuis Superioribus impetrare teneantur, recognitis per eos libris iuxta formam ſuarum ordinationum; Qui autem ſcripto eos communicant, vel euulgant, niſi anteà examinati probatique fuerint, eiſdem pœnis ſubiaceant, quibus Impreſſores; Et qui eos habuerint, vel legerint, niſi prodiderint Authores, pro Authoribus habeantur; Ipſa verò huiuſmodi librorum probatio in ſcriptis detur, atque adeo in fronte libri, vel ſcripti, vel impreſſi authenticè appareat; Idque totum, hoc eſt, & probatio, & examen, gratis fiat, vt probanda probentur, & reprobentur improbanda.*

Extat tertiò decretum Indicis librorum prohibitorum, auctoritate Pij IV. primum editi, poſtea auctoritate Sixti V. aucti, & tandem auctoritate Clementis VIII. recogniti, & publicati; vbi apud Regulam X. ſic habetur: *In librorum, aliarúmque Scripturarum impreſſione ſeruetur, quod in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. ſeſſ.* 10. *ſtatutum eſt; Quarè, ſi in Alma vrbe Roma liber aliquis ſit imprimendus, per Vicarium Summi Pontificis, & Sacri Palatii Magiſtrum, vel perſonas à Sanctiſſimo Domino Noſtro deputandas prius examinentur; In aliis verò locis ad Epiſcopum, vel alium habentem ſcientiam libri, vel ſcripturæ imprimendæ ab eodem Epiſcopo deputandum, ac Inquiſitorem hæreticæ prauitatis eius Ciuitatis, vel Diœceſis, in qua impreſſio fiet, eius approbatio, & examen pertineat, & per eorum manum propria ſubſcriptione gratis, & ſine dilatione imponendam ſub pœnis, & cenſuris in eodem decreto contentis approbetur: Hac lege, & conditione addita, vt Exemplum libri imprimendi authenticum, & manu Authoris ſubſcriptum apud Examinatorem remaneat: Eos verò, qui libellos manuſcriptos euulgant, niſi antea examinati, probatique fuerint, eiſdem pœnis ſubiici debere, indicarunt Patres deputati, quibus Impreſſores; Et qui eos habuerint, & legerint, niſi Authores prodiderint, pro Authoribus habeantur; Ipſa verò huiuſmodi librorum probatio in ſcriptis detur, & in fronte libri, vel ſcripti, vel impreſſi authenticè appareat, probatioque, & examen, & cætera gratis fiant.* 3

Vbi aduerte, quod decretum Concilij Lateranenſis, & Leonis X. cum pœnis in ipſo contentis; licet à principio non fuerit receptum; Caietan. *verb. excommunicatio, in fine*, Nauarr. *in ſumma cap.* 17. *n.* 111. Suarez *tom.* 5. *in* 3. *p. diſp.* 23. *ſect.* 7. *n.* 1. & alij paſſim: Nihilominus poſtea à decreto Concilij Tridentini ſupra relato fuerit ex parte innouatum, & à decreto Indicis librorum prohibitorum in Regula X. ſuprà relata ex toto confirmatum; Filincc. *tom* 14. *n.* 83. & alij quos ſequitur Theſaurus, *in praxi part.* 2. *verb. libri, cap.* 3. 4

Aduerte ſecundò, quod Excommunicatio poſita in decreto Concilij Lateranenſis, Tridentini, & Indicis librorum prohibitorum, cùm ibi nulla mentio fiat de reſeruatione; nulli ſit reſeruata, ſicque ab omni legitimo Confeſſario abſolubilis; Doctores communiter, quos ſequitur Toletus, *in ſumma lib.* 1. *c.* 41. & Peyrinus *tom.* 2. *de Prælato, q.* 5. *c.* 9. *n.* 1. Quidquid in contrarium dixerint Graſſius, *part.* 1. *deciſ. lib.* 4. *c.* 14. *n.* 9. & Barb. *de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 90. *n.* 13. Quatenùs volunt, ſed gratis, quod ſit Epiſcopo reſeruata. 5

Aduerte tertiò, quod cæteræ pœnæ præter excommunicationem poſitæ in dictis decretis non obligent in conſcientia antè ſententiam declaratoriam Iudicis; vti diffusè dicam infrà; & eſt communis ſententia Doctorum, quos ſequitur Theſaur. *loco ſuprà cit.* 6

Aduerte quartò, quod licet excommunicatio prædicta ex vi Concilij Tridentini ſolum afficiat illos, qui ſine nomine Authoris imprimunt, vendunt, vel retinent, niſi priùs fuerint examinati, & probati, libros de rebus Sacris; Suarez, Peyrinus, & alij paſſim vbi ſuprà: Nihilominùs ex vi Regulæ Indicis prædicta videatur afficere generaliter omnes, ſiuè liber ſit de rebus ſacris, ſiue de rebus non ſacris, ſed prophanis; & ſiuè liber ſit cum nomine, ſinè ſine nomine Authoris. Vide quæ dicebam ſuprà *Petit.* 15. 7

Aduerte

8 Aduerte quintò, quod etiam verba, quæ libris muſicalibus apponuntur, imprimi non poſſint abſque præd. approbatione, & licentia, ex declaratione Sacræ Congregationis apud Quarantam, *vbi ſuprà n.7.*

9 Aduerte ſextò, ſpecialiter quoad Regulares, quod quamuis hi ex decreto Coocilij Tridentini prædicto vltrà examinationem, & probationem teneantur à ſuis Superioribus pro libris imprimendis licentiam impetrare, & ſi id non faciant, tametſi iocurrant pœoas ſuarum Conſtitutionum; non tamen incurrent excommunieationem Coocilij Tridentini; quia hæc ſolùm videtur impoſita cootra imprimentes, vendentes, retinentes, &c. libros, abſque appoſitione proprij nominis, & licentia Ordinarij; Doctores paſſim, quos ſequitur Suarez, & Peyrin. in locis ſuprà citatis. At de hac re vide etiam, quæ dicebam ſuprà *Petitione* 15.

10 Aduerte ſeptimò, etiam ſpecialiter quoad Regulares, quod licet hi ex decreto Concilij Tridentini, communicantes, vel vulgantes libros maouſcriptos ſine prædicta approbatione, & licentia, incurrant eaſdem pœnas; quas iocurrunt Impreſſores: Nihilominùs id cum ſimus io materia pœnali, & odioſa, reſtringi debeat ad librum conſummatum, & integrum, qualis eſt ille, qui imprimi conſueuit; Suarez, & Peyrinus vbi ſuprà, & alij communiter, quos ſequitur Portell. *in dub. regul. verb. librorum prohibitio, n.6.*

11 Nnn tameo requiritur, quod liber iſte ſit magnus, ſed ſufficit, ſi ſit paruus; quia in Regula Indicis prædicta vocatur *libellus*: Quapropter ex vi talis Regulæ Indicis veniuot etiam lectiones, Annotationes, diſputationes, Conciones, & Tractatus, tam ad deuotionem, quàm ad Conſcientiarum quietationem pertinentes, & cætera huiuſmodi, quæ ſibi inuicem conſueuerunt communicare Regulares; Atque ſic quoque, teſte Sorbo *in Addit. ad compend. Priuileg. mendicant. verb. Imprimere libros*, §. 3. Roderiquez *tom. 1. quæſt. Regular. quæſt.* 104. *art.* 1. Naldo *in ſumma verb. legere, n.*4. & Barboſa *loco ſuprà citato*, declarauit Sacra Congregatio: quæ teſte etiam Sorbo, & Roderiquez *vbi ſupra*, nec non Suarez, & Theſauro *cap.* 4. declarauit quoque, quod id intelligendum ſit, quando communicarentur, vt mandarentur typis. & quando communicarentur per modum librorum, ſcilicet communicatione publica inter multos, quæ æquiualeret impreſſioni; nnn autem communicatione priuata inter paucos. Vide tamen, quæ dicebam ſuprà, *Petit.* 17. *&* 21.

12 Aduerte octauò, & etiam ſpecialiter quoad Regulares, quod licet ex conceſſione Clementis VII. apud Caſarub, *in compend. verb. Imprimere libros*, poſſent Minores de Obſeruantia, ſicque & alij, qui cum ipſis priuilegiorum communicationem habent, imprimi facere, ſine Ordinarij, & Inquiſitionis reuiſione, illa quæ ad ipſorum Ordinem ſpectant: Hodie tamen hæc conceſſio locum non habeat, non ſolum, quia fuit viuæ vocis oraculo, & non authenticè facta, ſed etiam quia eſt contraria decreto Concilij Tridentini, & Regulæ X. Indicis ſupradictæ; Doctores communiter, quos ſequitur Sorbus, & Roderiquez vbi ſuprà.

13 Extat quartò decretum Sacræ Congregationis apud Gauantum *loco ſuprà cit. n.*5. in quo præcipitur, vt nihil, quod ad formandum ſacros Ritus pertineat, inconſulta Sacra Rituum Congregatione imprimatur: Vndè inferri videtur, quod Regulares imprimere non poſſiot Cæremonialia ſine conſultatione præmiſſa eiuſdem Sacræ Rituum Congregationis.

14 Extat qointò, quoad degentes in ſtatu Sedis Apoſtolicæ decretum Sacræ Congregationis Inquiſitionis die 18. Septembris, anno 1625. editum, & habetur *in 4. tomo Bullarij n.* 30. inter Bullas Vrbani VIII. vbi ſic dicitur: *Sanctiſſimus Dominus Noſter pro debito ſui paſtoralis Officij corrigere volens abuſus nonnullorum in ſtatu Sedis Apoſtolicæ mediatè, vel immediatè ſubiecto exiſtentium, qui libros à ſe compoſitos extra prædictum ſtatum abſque vlla Ordinariorum, & Inquiſitorum loci* (vbi degunt) *approbatione imprimendos tranſmittunt, ſtatuit, & decreuit, vt impoſterum nemo in ſtatu prædicto degens cuiuſvis conditionis, gradus, ordinis, & dignitatis exiſtat, libros de quauis materia tractantes, & vbicumque compoſitos audeat aliò deferre, vel mittere imprimendos, ſine expreſſa in ſcriptis approbatione Illuſtriſſimi & Reuerendiſſimi Domini Cardinalis Sanctiſſimi Domini Noſtri Vicarij, & Magiſtri Sacri Palatij, ſi in vrbe, ſi vero extra vrbem exiſtat, ſine Ordinarij, & Inquiſitoris loci illius, ſiue ab iis deputatorum facultate, & licentia operi profigenda; libros autem, quos contra præſentis decreti tenorem imprimi contigerit, præter alias pœnas arbitrio ſuæ ſanctitatis infligendas, abſque alia declaratione, ex nunc prohibet, & pro expreſsè prohibitis haberi vult, & mandat; contrariis quibuſcumque non obſtantibus, &c.*

Vbi aduerte, quod cùm præſens decretum loqoatur de degentibus in ſtatu Eccleſiæ; intelligi non debeat de illis, qui obiter, per tranſitum, vel per breue tempus ibi exiſtuot. Doctores, quos ſequitur Theſaur. *vbi ſuprà cap.*3. Quia degere importat habitare, §. *penultimo, Inſtit. de vſu, & habitation.* Et videri poterit Sanchez *lib.*3. *de matrim. diſp.*23.*n.*12. 15

Non obſtat, quod in proœmio prædicti decreti non videatur eſſe ſermo de degentibus, ſed de exiſtentibus in ſtatu Eccleſiæ, vt patet ex illo verbo, *nonnullorum exiſtentium*, &c. Quia cum in ſequentibus bis ſermo ſit de degentibus, prædictæ expoſitioni, maximè cum ſimus in materia pœnali, ſtari debet.

Extat ſextò decretum Pauli V. prohibens, imprimi libros de materia auxiliorum tractantes, ſine ſpeciali licentia Summi Pontificis, quod decretum poſtea confirmatum eſt ab Vrbano VIII. die 1. Auguſti, anno 1641. in Congregatione generali S. Ioquiſitionis, occaſione deſumpta ex quodam libro Ianſenij Epiſcopi Iprenſis, cui Titulus *Auguſtinus*, per aliud decretum, in quo Pontifex ſub pœna Excommunicationis latæ ſententiæ prohibet, ne quis prædictum librum, & ſcripturas occaſione ipſius editas retinere, vel legere poſſit; & inſuper ſub pœnis excommunicationis ipſo facto incurrendæ, Interdicti Eccleſiaſtici reſpectiuè, aliiſque arbitrio Sanctitatis ſuæ pœnis infligendis, etiam corporalibus, mandat omnibus, & ſingulis cuiuſvis Religionis, Ordinis, Congregationis, Inſtituti, Societatis etiam de neceſſitate exprimendæ, Regularibus, & aliis quibuſcumque, tam Eccleſiaſticis, quàm ſæcularibus perſonis cuiuſcumque ſtatus, conditionis, gradus, ordinis, & dignitatis, Abbatiali, Epiſcopali, Archiepiſcopali, & Patriarchali dignitate ſuffultis, Collegiis, & Vniuerſitatibus, *Ne impoſterum audeant imprimere, nec quoquo modo in lucem edere libros, tractatus, compoſitiones ex profeſſo, vel incidenter, etiam ſub prætextu commentandi Diuum Thomam, ſeu in Philoſophicis agendi de concurſu cauſæ primæ cum ſecunda, & præſertim defendendi, aut impugnandi librum dicti Ianſenij, cui Titulus* Auguſtinus, *vel Theſes Patrum Societatis Ieſu, aliaſque ſcripturas prohibitas, aut alia quauis occaſione, vel modo, de materia auxiliorum diuinorum, ſeu d. Gratia, & libero arbitrio tractantes, ſine expreſſa, & ſpeciali licentia à Sanctitate ſua in Congregatione S. Officij obtinenda, donec aliud in hac materia à Sede Apoſtolica fuerit ordinatum; abſolutionem verò à prædicta excommunicatione, nec non interdicti ſuſpenſionem, & relaxationem Sanctitati ſuæ, & Sacræ Congregationi reſeruauit, non obſtantibus quibuſcumque Priuilegiis, etiam ſanctæ Cruciatæ, Iubilæi etiam generalis, & facultatibus Miſſionariorum, ac aliis à ſancta Sede emanatis, ſeu emanandis, quibus omnibus in hac parte Sanctitas ſua derogat; voluitque Sanctitas ſua, hæc omnia ſuum plenarium ſortiri effectum, omneſque contra facientes, vt ſupra ligare, nec quemquam excuſari poſſe ſub prætextu, quod decreta Pauli V. & Sanctitatis ſuæ alias emanata, non* 16

fuerint

fuerint in Prouinciis intimata, vel vſu recepta, irritum quoque, & inane quidquid ſecus ſuper iis à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernit, contrariis quibuſcumque non obſtantibus.

17 Extat ſeptimò, Decretum Sacræ Congrationis prohibens, imprimi libros geſta, miracula, vel reuelationes eorum, qui cum opinione ſanctitatis, vel martyrij deceſſerunt, continentes; ſine approbatione Ordinarij, & reſponſione circa id negotium, ſicque ſine recognitione Sedis Apoſtolicæ: Vnde prædicta neque per modum hiſtoriæ referri licere videntur: Doctores quos ſequitur Peyrinus *3.tom. priuileg. Minimor. cap. 4. num. 1.*

18 Vbi aduerte, quod circa prædicta præcipiatur ſic etiam in nouiſſimis Decretis, anno 1642. *Reſponſum, quod à Sede Apoſtolica in vim prædictorum Decretorum expectare debent Ordinarij locorum, vt imprimi poſſint libri continentes geſta, miracula, vel reuelationes eorum, qui cum prædicta fama ſanctitatis, vel martyrij deceſſerunt, non detur, niſi cum infra ſcriptis proteſtationibus* (Authoris ſcilicet, vna in principio, altera in fine libri imprimenda, quas apud Lezzanam *in ſumma verb. ſanctorum cultus, num. 9. & 10.* reperies) *in dictis libris & hiſtoriis inſerendis, declarando etiam expreſſè, quod tales libri, vel hiſtoria, licet ab Ordinariis reuiſa, & poſt Sedis Apoſtolicæ reſponſum approbatà, non faciant maiorem gradum probationis in ordine ad Canonizationem, vel Beatificationem, quàm quæ aliàs abſque tali approbatione de iure feciſſent, non obſtante quocumque longiſſimi temporis curſu.*

19 Aduerte ſecùndò, quod vt geſta, miracola, vel reuelationes eorum, qui cum fama ſanctitatis, vel martyrij deceſſerunt, imprimi poſſint, non ſufficiant prædictæ duæ Authoris proteſtationes, ſed requirantur etiam Ordinarij approbatio, & Sedis Apoſtolicæ reſponſio, provt ex contextu ipſo colligitur.

20 Aduerte tertiò, quod in prædictis libris imprimendis modo, quo ſuprà dicebam, non poſſit iis, qui cum fama ſanctitatis, vel martyrij deceſſerunt, tribui nomen *Sancti*, vel *Beati*, quia id eſt contra Curiæ ſtylum, qui ſolùm iis tribuit nomen *Serui Dei*, *Ancillæ Dei*, &c. Tùm quia in Sacra Congregatione Indicis, quando de librorum correctione tractatur, ſimilia nomina, vel ſimiles tituli non permittuntur.

PETITIO XXVII.

Quæ Decreta extent quoad prohibitionem librorum?

SVMMARIVM.

1 *Quoad prohibitionem librorum, omiſſis particularibus prohibitionibus, duplex eſt in Eccleſia prohibitio generalis, vna, quæ vocatur Indicis ex Bulla Pij IV. quæ incipit: Dominici Gregis, & habetur in ſecundo tomo Bullarij inter Bullas ipſius Pij IV. num. 77. & etiam apud Quarantam, &c. Vide ibi per extenſum. Altera, quæ vocatur Bullæ Cœnæ.*

2 *Prohibitio Bullæ Cœnæ, in quo differat à prohibitione Indicis, ex Bulla Pij IV.*

3 *Legens, vel habens libros, vel ſcripta hæreticorum, vel quorumcumque aliorum Authorum, incurrit excommunicationem Indicis ex Bulla Pij IV. ſi tales libri, vel ſcripta prohibita, ſeu damnata ſint propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, quæ tamen excommunicatio nemini eſt reſeruata.*

4 *Legens, vel habens libros, vel ſcripta alicuius Authoris Catholici, in quibus reperitur hæreſis, vel error, non incurrit prædictam excommunicationem Indicis, ex Bulla Pij IV. ſi tales libri, vel ſcripta non ſint prohibita.*

5 *Neque etiam ſi fuerint prohibita, ſeu damnata, non tamen propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, ſed propter aliam cauſam, v. g. propter obſcuritatem.*

6 *Legens tamen, vel habens prædictos libros, vel ſcripta, ſcilicet non ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, ſed ob aliam cauſam prohibita, ſeu damnata, adhuc peccat mortaliter, & tenetur libros prædictos conſignare Inquiſitoribus, &c.*

RESpondetur, vt omittam prohibitiones particulares, quæ quoad hoc ab Inquiſitoribus, & Epiſcopis fieri ſolent, duplex eſt in Eccleſia prohibitio generalis. 1

Vna, quæ vocatur Indicis ex Bulla Pij IV. quæ incipit *Dominici Gregis*, & habetur in ſecundo Tomo Bullarij inter Bullas ipſius Pij IV. *num. 77.* & etiam apud Quarantam *in ſumma Bullarij, verb. libri prohibiti*: vbi ſic legitur: *Qui hæreticorum libros, vel cuiuſvis Authoris ſcripta propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem damnata, atque prohibita legerit, habueritvè, ipſo iure in excommunicationis pœnam incidat, eamque ob cauſam in eum, tanquam in hæreſis ſuſpectum, inquiri, & procedi liceat, præter alias pœnas ſuper hoc ab Apoſtolica Sede, ſacriſque Canonibus conſtitutas: Qui autem libros alia de cauſa prohibitos legerit, habueritve, præter peccati mortalis reatum, Epiſcoporum arbitrio ſeuerè ſe nouerit puniendum, non obſtantibus*, &c.

Altera, quæ vocatur Bullæ Cœnæ, vbi excommunicantur excommunicatione Pontifici reſeruata, *eorundem* (ſcilicet hæreticorum) *libros hæreſim continentes, vel de Religione tractantes, ſine authoritate noſtra, & Sedis Apoſtolicæ, ſcienter legentes, vel retinentes, imprimentes, ſeu quomodolibet defendentes ex quauis cauſa, publicè, vel occultè, quouis ingenio, vel colore*, &c. 2

Differt igitur prohibitio Bullæ Cœnæ à prohibitione Indicis ex Bulla Pij IV. Quia prohibitio Indicis ex Bulla Pij IV. ſolùm eſt contra legentes, vel habentes libros, vel ſcripta ſiue hæreticorum, ſiue quorumcumque aliorum Authorum propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem prohibita, atque damnata: Prohibitio verò Bullæ Cœnæ eſt contra legentes, retinentes, imprimentes, vel defendentes libros hæreticorum hæreſim continentes, vel de Religione tractantes, ſiue tales libri ſint prohibiti, & damnati, ſiue non, ſicuti patet ex ipſo contextu, & notat præter alios Becanus *2. 2. tract. 15. de fide, quæſt. 8. num. 4.* In quonam alio etiam differat prohibitio Bullæ Cœnæ à prohibitione Indicis ex Bulla Pij IV. vide ſuprà *dub. 44. in addendis, addend. 4. & 5.*

Ex quibus ſequitur, quod legens, vel habens libros, vel ſcripta hæreticorum, vel quorumcumque aliorum Authorum incurrat excommunicationem Indicis, ex Bulla Pij IV. ſi tales libri, ſeu ſcripta prohibita, ſeu damnata ſint propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem: Quæ tamen excommunicatio, cùm de reſeruatione nihil dicat, nulli eſt reſeruata, ſicque ab omni legitimo Confeſſario abſolubilis, vti ſuprà dicebam, & docent Suarez *de fide diſp. 20. ſect. 2. num. 29.* Filliuc. *tract. 16. cap. 2. num. 41.* Bonacin *de cenſur. diſp. 2. quæſt. 5. punct. 4. num. 1.* & alij paſſim. 3

Sequitur ſecundò, quod è contrà legens, vel habens libros, vel ſcripta alicuius Authoris Catholici, in quibus reperitur hæreſis, vel error, non incurrat prædictam excommunicationem Indicis, ex Bulla Pij IV. ſi tales libri, vel ſcripta non ſint prohibita, ſeu damnata, & etiam ſi non ſint prohibita, ſeu damnata ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem; quia Pontifex Pius IV. ſolùm loquitur, quando 4

ea ſunt prohibita, ſeu damnata, & præterea quando ſunt prohibita, ſeu damnata ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem. Doctores communiter, quos ſequitur Theſaur. *in praxi part.* 2. *verb. libri, cap.* 2.

5 Quapropter nec etiam incurrit prædictam excommunicationem Indicis ex Bulla Pij IV. ſi fuerint quidem prohibita, ſeu damnata, non tamen propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, ſed propter aliam cauſam, verbi gratia, propter obſcœnitatem, &c. Quia, ſicuti dicebam, dicta excommunicatio Indicis ex Bulla Pij IV. imponitur propter libros, vel ſcripta prohibita, ſeu damnata ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem: Doctorea iidem quos ſuprà citabam.

6 Legens tamen, vel habens prædictos libros, vel ſcripta (ſcilicet non ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, ſed ob aliam cauſam prohibita, ſeu damnata) peccat adhuc mortaliter, & puniri poteſt ab Epiſcopo, ſicuti patet ex ipſo contextu Indicis ex Bulla Pij IV. Et tenentur adhuc etiam prædictos libros, vel ſcripta (ſcilicet ſimiliter non ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, ſed ob aliam cauſam prohibita, ſeu damnata: Idemque, quin & multò magis dico de libris, vel ſcriptis ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem prohibitis, ſeu damnatis, & etiam de libris, vel ſcriptis hæreticorum, de quibus Bulla Cœnæ) conſignare Inquiſitoribus. Nec ſufficit, quod propria auctoritate comburat, vel corrigat, propter Conſtitutionem Iulij III. Suarez *de fide diſp.* 20. *ſect.* 2. *num.* 23. Azorius *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 16. *quaſt.* 11. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 10. *num.* 56. & alij communiter, licet Fagundez *in primum præceptum Decalogi, lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 33. Diana *part.* 1. *tract.* 11. *reſol.* 37. & alij ſentiant oppoſitum, eo quod prohibitio ſit contra retinentes, & contra retinentes ad coosetuandum, qua de re vide, quæ diffusè dicebam ſuprà *dubitat.* 40. *petit.* 3. 5. 6. *&* 9.

PETITIO XXVIII.

Quid prohibeatur in ſingulis Indicis Regulis?

SVMMARIVM.

1 *In Regula prima Indicis prohibentur omnes libri, qui ante annum 1515. à Summis Pontificibus, vel Oecumenicis Conciliis damnati fuerunt.*

2 *In Regula ſecunda prohibentur omnes libri hæreſiarcharum cuiuſcumque tituli, vel argumenti, in qua prohibentur etiam libri hæreticorum, qui de Religione ex profeſſo tractant.*

3 *In Regula tertia agitur de verſionibus ſcriptorum Eccleſiaſticorum, per Authores damnatos editis.*

4 *In Regula quarta agitur de Bibliis vulgaribus non permittendis, niſi cum certis conditionibus.*

5 *In Regula quinta agitur de libris, qui hæreticorum operâ prodeunt, in quibus tamen hæretici nihil, vel parum de ſuo apponunt, ſed dicta aliorum colligunt.*

6 *In Regula ſexta agitur de controuerſiis inter Catholicos, & hæreticos vulgari lingua conſcriptis.*

7 *In Regula ſeptima prohibentur libri, qui de rebus laſciuis tractant. Antiqui ab Ethnicis conſcripti propter ſermonis elegantiam permittuntur, non tamen pueris.*

8 *In Regula octaua decernitur, quod libri, quorum principale argumentum eſt bonum, ſi à Catholicis Theologis Inquiſitionis Generalis auctoritate fuerint expurgati, permitti poſſint.*

9 *In Regula nona prohibentur omnes libri, opera, & tractatus Aſtrologiæ Iudiciariæ, Geomantiæ, Hydromantiæ, Pyromantiæ, &c. huiuſmodi.*

10 *In prædictis libris, vel tractatibus ſi non contineatur hæreſis, cenſura, quæ tunc incurritur ab illis legentibus, vel retinentibus, ſolum eſt ea, quæ ponitur in Indice ex Bulla Pij IV. & non eſt Summo Pontifici reſeruata, &c.*

REſpondetur quoad Indicem ſcilicet Pij IV. & alio- 1
rum Pontificum Succeſſorum, in Regula prima prohibentur omnes libri, qui ante annum 1515. à Summis Pontificibus, vel Oecumenicis Conciliis damnati fuerant.

In Regula ſecunda prohibentur omnes libri hære- 2
ſiarcharum cuiuſcumque tituli, vel argumenti, in qua eadem Regula ſecunda prohibentur libri hæreticorum, qui de Religione ex profeſſo tractant. Permittuntur tamen, qui de Religione non tractant, ſi à Theologis Catholicis iuſſu Epiſcoporum, & Inquiſitorum examinati, & approbati fuerint: Permittuntur etiam libri Catholicè conſcripti tam ab illis, qui poſteà in hæreſim lapſi ſunt, quàm ab illis, qui poſt lapſum ad Eccleſiæ gremium redierunt, ſi approbati fuerint à facultate Theologica alicuius Vniuerſitatis Catholicæ, vel ab Inquiſitione generali.

In Regula tertia agitur de verſionibus ſcriptorum 3
Eccleſiaſticorum per Authores damnatos editis, de quibus videri poterunt, quæ dicebam *petit.* 12.

In Regula quarta agitur de Bibliis vulgaribus non 4
permittendis, niſi cum certis conditionibus, vbi ſpecialiter quoad Regulares ſubditur, quod ipſi non poſſint eas legere, vel emere, niſi facultate à ſuis Prælatis obtenta, iuxta ea, quæ dicebam *petit.* 11.

In Regula quinta agitur de libris, qui hæreticorum 5
operâ prodeunt, in quibus tamen hæretici nihil, vel parum de ſuo apponunt, ſed dicta aliorum colligunt (cuiuſmodi ſunt Indices, Concordantiæ, Apophtegmata, Lexica, & ſimilia) & de his dicitur ibi, quod permittantur, ſublatis, vel expurgatis iis, quæ expurgatione indigent, Epiſcopi, Inquiſitoris, & Theologorum conſilio, iuxta ea, quæ dicebam *petit.* 6. *& dubit.* 36. *in appendice.*

In Regula ſexta agitur de controuerſiis inter Catho- 6
licos, & hæreticos in lingua vulgari conſcriptis, de quibus videri poterunt, quæ dicebam *petit.* 9. *&* 10.

In Regula ſeptima prohibentur libri, qui de rebus 7
laſciuis tractant, licet antiqui ab Ethnicis conſcripti propter ſermonis elegantiam, & proprietatem permittantur, non tamen legi Pueris, niſi priùs fuerint expurgati, iuxtà ea, quæ dicebam *petit.* 3.

In Regula octaua decernitur, quod libri, quorum 8
principale Argumentum eſt bonum, in quibus tamen obiter aliqua ſunt inſerta, quæ ad hæreſim, Impietatem, diuinationem, ſeu ſuperſtitionem ſpectant, ſi à Catholicis Theologis Inquiſitionis generalis auctoritate fuerint expurgati, permitti poſſint; Idémque dicitur etiam de Summariis, annotationibus, & Prologis, quæ ab Authoribus damnatis appoſita ſunt, iuxta ea, quæ dicebam *Petit.* 7.

In Regula nona, prohibentur omnes libri, opera, & 9
tractatus Aſtrologiæ Iudiciariæ, Geomantiæ, Hydromantiæ, Pyromantiæ, Onomantiæ, Chyromantiæ, Necromantiæ, Artis magicæ, & omnes, qui ſortilegia, auſpicia, veoeficia, auguria, incantationes, vel ſuperſtitiones continent. Qui & omnes prohibentur etiam à Sixto V. in Bulla, *Cœli, & Terræ*, inter Bullas ipſius *num.* 17. Vbi & ſtatuit etiam idem Sixtus V. quod prædicti libri non poſſint ab aliquo legi, vel retineri, ſed debeant Epiſcopis, & Ordinariis locorum, vel Inquiſitoribus conſignari, quodque ſcienter illos legentes, vel retinentes debeant ab Inquiſitoribus puniri: Quam Bullam Sixti V. confirmat, & innouat poſteà Vrbanus VIII. in alia ſua Bulla, quæ incipit *Scrutabilis*, vbi alias pœnas contra huiuſmodi crimen imponit.

Aduerte

Aduerte tamen hîc, quod ſi in prædictis libris, vel tractatibus non contineatur hæreſis, cenſura quæ tunc incurritur ab illos legentibus, vel retinentibus, ſolùm ſit ea quæ ponitur in Indice, ex Bulla Pij IV. & non eſt, vti dicebam, Summo Pontifici reſeruata. Quod intellige, ſi tales libri prohibiti ſint ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, quia ſolùm de illis loquitur Bulla Pij IV. Si verò in illis contineantur hæreſes, prout ſæpiùs contingit, cenſura quæ tunc incurritur ab illos legentibus, vel retinentibus, ſit ea quæ ponitur in Bulla Cœnæ, & eſt Summo Pontifici reſeruata. Quod intellige, ſi tales libri ſint hæreticorum, quia ſolùm de illia loquitur Bulla Cœnæ, iuxta ea quæ dicebam *Petitione ſecunda, & quinta, & dubitat. 36. in appendice, & dubit. 44. in addendis, addendo primo*, & notat præter alios Theſaur. *in praxi part. 2. verb. ſuperſtitio, cap. 1.*

PETITIO XXIX.

Quid dicendum de libellis famoſis, ſeu literis infamatoriis?

SVMMARIVM.

1 *Libellus famoſus eſt ſcriptura, vel ſignum infamiam alicuius continens de crimine occulto, illud publicans.*

2 *Libellus famoſus dicitur ſcriptura, vel ſignum, quia non ſolùm ſcriptura, ſed etiam quodcumque aliud ſignum, verbi gratia figura, imago, cornu, &c. venit nomine libelli famoſi contra aliquem facti.*

3 *Libellus famoſus dicitur de crimine occulto, quia ſi crimen ſit publicum, qui illud quomodocumque publicat, non eſt Reus libelli famoſi.*

4 *Scribens alicui literas informatorias eius, ad quem ſcribit, neque eſt Reus libelli famoſi, quia per tales literas per ſe crimen non publicatur.*

5 *Quicumque fuerit Author libelli famoſi, verberari, & excommunicari decernitur.*

6 *Pœnæ prædictæ locum habent non ſolùm in ordine ad conficientem dictos libellos famoſos, ſed etiam in ordine ad alias perſonas, circa eandem materiam delinquentes.*

7 *Regulares quicumque libellos famoſos in lingua Latina, vel vulgari, nec non cantilenas, vel Rithmos in infamiam ſtatus Ordinis Prædicatorum, vel Minorum edere, detinere, vel publicare præſumpſerint, ſunt excommunicati excommunicatione Summo Pontifici reſeruata ab Alexandro IV. in priuilegio:* Ex alto, *& ex alio priuilegio:* Non ſine.

8 *Priuilegia prædicta extenduntur etiam ad alias Religiones habentes communicationem priuilegiorum.*

9 *Excommunicatio prædicta non incurritur ab illo, qui contra religioſum priuatum id facere præſumpſerit, quia priuilegia prædicta loquuntur ſolùm de facientibus contra eorum ſtatum.*

1 RESpondetur, libellus famoſus eſt ſcriptura, vel ſignum infamiam alicuius continens de crimine occulto, illud publicans. Syluest. *in ſumma verb. libellus, num.* 4. Molin. *de iuſt. tract. 4. diſput.* 35. *num.* 4. Portellus *in dub. regular. verb. libellus famoſus, num.* 2. & alij communiter, quos ſequitur Bonacina *de contractibus diſp. 2. quæſt. 4. punct 9 num. 2.*

2 Dixi, *ſcriptura, vel ſignum*, quia non ſolùm ſcriptura, ſed etiam quodcumque aliud ſignum, vt v. g. figura, imago, cornu, &c. contra aliquem modo, quo dicebam, factum, etiam venit nomine libelli famoſi, Molina, Portell. & alij ſuprà.

Dixi ſecundò, *de crimine occulto*, quia ſi crimen ſit publicum, qui illud quomodocumque publicat, non eſt reus libelli famoſi, Portell. Bonacin. *in locis ſuprà citatis.* 3

Dixi tertio, *illud publicans*, quia ſiquis alicui ſcribat literas infamatorias eius, ad quem ſcribit, neque eſt reus libelli famoſi, quia per tales literas (cùm ab illo, cui mittuntur, cælari poſſint, per ſe crimen non publicatur, Doctores iidem, quos ſupra citabam. Similiter, ſi quis literas continentes defectum alicuius occultum, tacito ſuo nomine ſcribens ad Prælatum, vel iudicem, vel eas ponit in aliquo loco, v. g. in menſa, vt ab iis videantur, neque eſt ſimiliter reus libelli famoſi, ſtrictè ſcilicet loquendo, bene tamen largè, propter Textum *in cap. Inquiſitionis, §. Ad hæc, de accuſation.* Quia neque ſit per ſe crimen publicatur, quod requiritur ad libellum famoſum, vti patet ex definitione eiuſdem libelli famoſi ſuprà tradita, iuxta communem ſententiam Doctorum. 4

Dico ſecundò, quicumque fuerit Author libelli famoſi, verberatur, & excommunicari decernitur, 5. *quæſt.* 1. per varios Canones: Item eſt infamis, *cap. ſi Teſtes 4. quæſt. 3.* Vbi etiam aliæ pœnæ contra iſtum talem decernuntur: & *leg. ob carmen, ff. de teſtib.* Item pœna capitis punitur, *leg. 1. Cod. de libell. famoſ.* Videantur præter alios Sayr. *in Clau. Regia lib. 12. cap. 4. num. 10.* & Theſaur. *in prax. part. 2. verb. libelli famoſi, cap. 1.* 5

Dico tertiò, prædictæ iſtæ pœnæ locum habent non ſolùm in ordine ad conficientem dictos libellos famoſos, ſed etiam in ordine ad alias perſonas circa eandem materiam delinquentes: Tùm ex prædictis iuribus ſuprà citatis: Tùm etiam præcipuè ex Conſtitutione Pij V. quæ incipit *Romani Pontificis*, inter Conſtitutiones ipſius *num.* 147. & ex Conſtitutione Gregorij XIII. quæ incipit *Ea eſt rerum*: inter Conſtitutiones ipſius *num.* 4. & videri poterunt præter alios Sayrus, & Portellus *vbi ſuprà num.* 13. prædictæ tamen Conſtitutiones videntur eſſe ſolùm pro vrbe Roma, & ſtatu Eccleſiaſtico, Portellus *ibidem.* 6

Dico quartò, ſpecialiter loquendo pro Regularibus: Quicumque libellos famoſos in lingua Latina, vel vulgari, necnon cantilenas, vel rithmos in infamiam ſtatus Ordinis Prædicatorum, vel Minorum edere, detinere, vel publicare præſumpſerit, eſt excommunicatus excommunicatione Summo Pontifici reſeruata ab Alexandro IV. in priuilegio *Ex alto*, & ex altero priuilegio, *Non ſine multa.* Caietanus *in ſumma verb. excommunicatio, cap. 81.* Salonius, Medina, Sayrus, & alij communiter, quos ſequitur Bonacina *vbi ſupra, num 9.* qui Doctores omnes ſupponunt, & rectè, quod prædicta priuilegia extendantur etiam ad alias Religiones, quia cùm aliæ Religiones habeant communicationem priuilegiorum cum Prædicatoribus & Minoribus, eſt etiam in aliis Religionibus eadem ratio. Supponunt ſecundò, & etiam rectè, quod prædicta excommunicatio non incurratur ab illo, qui contra aliquem Religioſum priuatum id facere præſumpſerit, quia prædicta priuilegia ſolùm loquuntur de id facientibus contrà ſtatum eorum Religioſorum; non autem contrà vnum vel alterum priuatum Religioſum: 7 8 9

DVBITATIO XLVII.

Quinam ſint ſchiſmatici, qui in hac prima excommunicatione ſextò ſunt excommunicati? Vbi etiam de hæreticis, & apoſtatis.

SECTIO PRIMA.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Schiſma eſt ſpecies quadam apoſtaſia, & eſt triplex. Prima ab Ordine ſacro, vel Religione. Secunda ab Obedientia. Tertia à Fide.*

2 *Apoſtaſia ab Ordine ſacro eſt, tùm quis à ſtatu Clericali, quem in manu Epiſcopi, emiſſo etiam caſtitatis voto, aſſumpſerat, ad ſtatum coniugij, vel laica conuerſationis, dimiſſo habitu Clericali, temerè ſe transfert.*

3 *Apoſtata ab Ordine ipſo iure eſt infamis, & ſi monitus ſe non correxerit, deponendus, ſecus qui tantùm habet minores Ordines, liberè enim ad coniugium, vel ſtatum laicalem tranſire poteſt, dummodo ſi qua habet Eccleſiaſtica beneficia, derelinquat.*

4 *Apoſtaſia à Religione eſt criminoſa, & mortifera receſſio à Religioſi Ordinis inſtituto, ſine propoſito reuertendi.*

5 *Apoſtata non eſt, qui cum licentia Superioris ab Ordinis Obſeruantia liberatur, vel ſecundùm Canones ad Epiſcopatum transfertur.*

6 *Apoſtata non eſt, qui ab inſtituto, vel Ordine, quem profeſſus eſt, ſine licentia Superioris ad alium laxiorem tranſit, quamuis peccet, & excommunicationem incurrat, & ad priorem Ordinem redire teneatur.*

7 *Apoſtata propriè non eſt, qui reuertendi animum retinet, vagaturus ad tempus: Eſt tamen fugitiuus, & quidem excommunicatus, ſi penitus habitum abiecit.*

8 *Apoſtata verus cenſetur etiam ille, qui Religioſus ſine legitima Superioris licentia, & ſine propoſito reuertendi vagatur in ſeculo, quamuis habitum religioſum retineat, ita vt qui eum recipit, vel defendit, excommunicationem lata ſententia contrahat.*

9 *Religioſa ſi de Monaſterio recedat animo deſerendi Religionem, & nunquam ampliùs ad illam reuertendi, eſt apoſtata à Religione eodem modo, ac vir Religioſus apoſtata: Eſt enim eadem ratio de fœmina, ac de viro. Secùs tamen ſi fuerit monialis Turris ſpeculorum de vrbe, ſeu Tertiana, Bizoca, ſeu Mantellata.*

10 *Religioſus fugiens ad Prælatum Superiorem non eſt apoſtata, eo quod iniuſtè ſit nimis grauatus, vel grauandus à Prælato immediato inferiori, is enim non deſerit Religionem, & licitè facit, cùm defenſio ſit de iure naturæ.*

11 *Concilium Tridentinum non obſtat: ſolùm enim loquitur in caſu, quo Religioſus non eſt iniuſtè nimis grauatus, vel grauandus à Prælato immediato inferiori.*

12 *Religioſus fugiens ad Prælatum Superiorem, vel ſine fundamento, vel iniuſtè, non nimis, ſed tantùm leuiter grauatus, aut grauandus, ſi commodè facere poſſit per literas, vel in alio tempore, puniri poteſt iuxtà ſtatuta ſua Religionis tanquam vagus, & profugus, non autem tanquam verè apoſtata.*

13 *Religioſus fugiens ad Prælatum Superiorem in tali caſu eſt apoſtata ſolùm præſumptiuè quoad forum externum, non autem quoad forum internum.*

14 *Religioſus Romam veniens ſine licentia Protectoris, vel Generalis, vel etiam Prouincialis, ſi fuerit cauſa communis totius Prouinciæ, eſt priuatus voce actiua, & paſſiua per biennium, à ſolo Pontifice relaxanda.*

15 *Religioſus Epiſcopus neque eſt propriè apoſtata, ſi renuncians Epiſcopatui non redeat ad Religionem, ſed permaneat in ſæculo, quia per Epiſcopatum fuit exemptus a iugo Religionis diſpenſatione Pontificis, quæ cauſa cùm ſit fauore dignitatis, non ceſſat, quia non ceſſat ipſius dignitas. Contra nonnullos contrarium ſentientes.*

16 *Apoſtata bona poſt ipſius mortem pertinent ad Cameram Apoſtolicam, ſecùs ſi redeat ad Religionem: Conſtitutio enim Gregorij XIII. quæ incipit* Officij noſtri, *loquitur in caſu, quo apoſtata moritur extra clauſtra.*

17 *Idem dic, ſi dicta bona fuerint acquiſita illicitè contra ſacros Canones, non tamen ſi iniuſtè contra iuſtitiam, quia tunc reſtituenda ſunt ei, cui facta fuit iniuria.*

18 *Apoſtaſia à Religione eſt caſus reſeruabilis à Superioribus Religionum.*

19 *Apoſtaſia peccatum ſi ſit caſus reſeruatus in aliqua Religione, non poteſt abſolui niſi à Prælato, qui reſeruauit, ſecùs ſi non ſit reſeruatus, quia tunc poteſt abſolui à quolibet Confeſſario communi in Monaſterio.*

20 *Apoſtaſia ab obedientia, quamuis ſi latè ſumatur in omni peccato mortali ſubſit, ſtrictè tamen ſumpta ſolùm eſt, cùm quis iuſtis præceptis ſuperioris ſe opponit, obedire penitùs recuſans, cuius præcipua ſpecies dicitur ſchiſma.*

21 *Apoſtaſia à fide, quæ omnium grauiſſima eſt, ſi conſideretur ſecundum ordinem ad terminum à quo, eſt receſſus à vera Fide, & ſic differt ab hæreſi, tanquam quid maius à minori.*

22 *Apoſtata dicitur, qui Chriſtum, & fidem Chriſtianam, quam ſuſcepit, penitùs abnegat.*

23 *Hæreticus verò non penitus, ſed ſecundùm vnum, vel aliquot articulos.*

24 *Pœna in iure contra hæreticos ſtatuta, etiam ab apoſtatis incurruntur.*

25 *Schiſma in præſenti ſumitur pro ſciſſione ab Eccleſia, eiuſque capite: Eccleſia enim eſt vna, ac proinde indiuiſa, conſtans ex fidelibus tanquam membris, & ex Chriſto, eiuſque Vicario tanquam capite.*

26 *Separare ſe dupliciter ab Eccleſia quiſque poteſt iuxta duplicem vnionem, quam Eccleſia in ſe habet.*

27 *Primò, deſerendo fidem, quæ vnica eſt in Eccleſia, & tunc eſt hæreticus, & ſchiſmaticus, quia à præcipua Eccleſiæ vnitate, quæ deſumitur à fide, ſe ſeparat.*

28 *Secundò deſerendo Eccleſiæ vnitatem, quam fideles omnes inter ſe habent cum ſuo Capite tàm in Sacramentis, & cultu diuino, quàm in ſubiectione, & ſubordinatione ad ſuum Caput.*

29 *Schiſma verum requirit rebellionem in Pontificem, vel Eccleſiam, quæ rebellio in eo conſiſtit, vt verbis, vel factis ſchiſmaticus oſtendat ſe nolle Eccleſiam, vel Pontificem, qua talis eſt, recognoſcere.*

30 *Separare quis ſe poteſt dupliciter à ſubiectione Pontificis directè, vel indirectè.*

31 *Separat ſe directè, intendens expreſsè, & formaliter non recognoſcere Pontificem, vt Superiorem.*

32 *Separat ſe indirectè, cum facto ipſo oſtendit, non recogno*

recognoſcere Pontificem vt ſuperiorem, vt ſi v.g. præſumat abſque debita auctoritate congregare Concilia generalia, vel ea, poſtquam per legitimam auctoritatem diſſoluta ſunt, proſequi.

33 *In Anglia Catholici Regi exhibentes obedientiæ ſigna, quibus teſtantur, eum eſſe Chriſti Vicarium in ſpiritualibus; quamuis interius non credant, eſto non ſint hæretici, verè tamen ſunt ſchiſmatici.*

34 *Quolibet ex his ſciſſionibus poteſt dupliciter contingere, primò cum hæreſi. Secundò ſine hæreſi.*

35 *Hæreticus, & ſchiſmaticus eſt, ſubtrahens ſe ab obedientia Pontificis, & vnitate Eccleſiæ ſi neget Pontificis prælationem, vel veritatem Eccleſiæ.*

36 *Schiſmaticus, non hæreticus eſt, qui recognoſcens Pontificis prælationem, & Eccleſiæ vnitatem, ex malitia tamen non vult illi ſubijci, & in hac ſubiectione cum reliquis membris Eccleſiæ communicare.*

37 *Schiſmatici ſunt quicumque, ab vnitate Eccleſiæ, & & ſuo Capite ſe ſeparant.*

38 *Schiſma non neceſſario requirit ſeparationem à Pontifice, cùm ſchiſma etiam Sede vacante committi poſſit. nam ſufficit eſſe ſeparationem ab vnitate, quam fideles habent inter ſe, & cum Chriſto Capite.*

39 *Schiſma eſt grauiſſimum peccatum Charitati contrarium, ita vt non poſſit eſſe leue ratione leuitatis materiæ.*

1 SVPPONO, quod ſchiſma ſit ſpecies quædam apoſtaſiæ, quæ ſecundùm S. Thomam 2.2. *q.* 12. *art.*1. & Scholaſticos ibi, præcipuè Bañes *art.* 1. & Valentiam *diſput.*1. *q.*12. *punct.*1. & ſecundùm Gloſſam *in cap.*1. *de Apoſtatis*, eſt triplex. Prima ab Ordine ſacro, vel à Religione: Secunda ab Obedientia: Tertia à Fide.

2 Apoſtaſia ab Ordine ſacro eſt, cum quis à ſtatu Clericali, quem in manu Epiſcopi, emiſſo etiam Caſtitatis voto, aſſumpſerat, ad ſtatum coniugij, vel laicæ conuerſationis, dimiſſo habitu clericali, temerè ſe transfert. *cap. vltimo de vit. & honeſt. Cleric.* Is ipſo iure 3 eſt infamis. *cap. Beatus* 3. *q.* 4. ſicque irregularis. Et ſi monitus non ſe correxerit, deponendus, *cap. præcipimus* 21. *q.*4. Et videri poterit Syluest. *verb. Apoſtata, quæſt.*8.

At, qui tantùm habet minores Ordines, liberè ad coniugium, vel ſtatum laicalem tranſire poteſt, dummodo, ſi quæ obtinet Eccleſiaſtica beneficia, derelinquat, *ex cap. Ioannes, de cleric. coniugat.* & tradit cum communi ſententia Doctorum, Caietan. *in ſumma verb. Apoſtaſia.*

Apoſtata igitur ab Ordine ſacro, vel latiùs, à clericatu eſt ille, qui, clericatu reiecto fit ſæcularis, deſerendo habitum clericalem: Quod contingere poteſt dupliciter: vel enim talis deſertor clericatus erat in Ordinibus maioribus, vel ſolùm in minoribus: ſi primum, eſt propriè apoſtata, & peccat mortaliter; *cap. ina fraternitati, de apoſtat. Clement. Quoniam, de vit. & honeſt. clericor.* Concil. Trident. *ſeſſ.*14. *de reformat. cap.*6. & docent Syluester *verbo apoſtata, num* 6 & 7. & Tolet. *lib.*4. *cap.*18. *n.*5. qui ſubdit, quod in iure non incurrat aliquam excommunicationem, quam tamen incurrit, ſi vxorem ducat; *Clement. vnica, de conſanguinit. & affinit.* & docet præter alios Valentia *tom.*3. *diſput.*1. *quæſt.*12. *punct.*1. Si ſecundum: vel talis habebat beneficium, vel non; ſi prius, & beneficium non relinquat, eſt etiam apoſtata, & peccat mortaliter, Tolet. *ibidem*: Si poſterius, nec eſt propriè apoſtata, nec etiam (niſi ex contemptu fecerit) peccat mortaliter; cùm conſtet, quod poſſit tunc ducere vxorem, & viuere laicaliter: Syluest. *num.*7.

Quamuis etiamſi ſit tantùm in prima tonſura, nedum in Ordinibus minoribus, talem etiam tantùm deſerendo clericatum ſine rationabili cauſa peccet venialiter; quia erat de ſorte Domini, cùm ei dicatur. *Dominus pars hæreditatis meæ.* Tum quia deſcendit è ſtatu ſuperiori; & perfectiori ad ſtatum inferiorem, & imperfectiorem.

Hinc ſequitur, quod Religioſus clericus apoſtata, deſerendo Religionem, deſerit etiam clericatum, fit dupliciter apoſtata: Ratione ſcilicet deſertionis Religionis, & ratione deſertionis clericatus; ac per conſequens incurrat pœnas apoſtaſiæ à Religione (de quibus infrà) & pœnas apoſtaſiæ à clericatu, quæ deſignantur in locis citatis ex Concilio Tridentino, ex iure canonico, & alijs iuribus. Secùs, ſi tantùm deſerat Religionem, non item clericatum, vt ſi eſſet Religioſus laicus, vel ſi ex clerico Religioſo fieret clericus ſæcularis. Quia tunc incurret tantùm pœnas apoſtaſiæ à Religione; cùm deſerat Religionem tantùm, & non etiam clericatum.

Apoſtaſia à Religione eſt criminoſa, & mortifera receſſio à Religioſi Ordinis inſtituto, ſine propoſito reuertendi, Caietan. 2.2. *quæſt.*1 . *artic.*1. Rodoriquez *tom.*1. *quæſt. regul. q.*30. *art.* 1. & alij paſſim. 4

Dicitur, *criminoſa, & mortifera receſſio*, quia, qui cum licentia Superioris ab Ordinis obſeruantia liberatur, vel ſecundum Canones ad Epiſcopatum transfertur; apoſtata non eſt, *Clement.*1. *de electíon.* 5

Dicitur, *à Religioſi Ordinis inſtituto*, ſcilicet vniuerſim, ſeu ab omni inſtituto; quia qui ab Ordine, quem profeſſus eſt, ſine licentia Superioris ad alium laxiorem tranſit, quamuis peccet, & excommunicationem incurrat, extrauag. 1. de Regular. & ad priorem Ordinem redire teneatur, cap. intelleximus de ætat. & qualit. tamen apoſtata non eſt, Gloſſ. *in cap. vltim. de apoſtat.* Abbas *ibidem in fine*, Caiet. *cit. art.*1. Syluest. *verb. apoſtata, q.*4. Rodoriq. *cit. q.*30. *art.*1. & Sanch. *l.*6. *moral. cap.*8. 6

Dicitur, *ſine propoſito reuertendi*; quia, ſi reuertendi animum retineat, vagaturus ad tempus, eſt fugitiuus, & quidem excommunicatus ſi penitùs habitum abiecit. *cap.*2. *ne cleric. vel monach. in ſexto*, & videri poterit Abb. *in cap. Deus qui, de vit. & honeſt. cleric. num.*4. Non tamen propriè eſt apoſtata, Caiet. *loco ſuprà cit.* Miranda *tom.*1. *q.*11. *art.*1. *concl.*1. Syluest *q.*4. & alij paſſim. 7

Cæterùm ad apoſtaſiæ crimen hoc nihil refert, vtrum quis habitum religioſum abijciat, nec ne? Valent. *tom.*3. *diſp.*2. *q.*12. *punct.*1. Caietan. & Miranda *in locis ſuprà cit.* Vnde, ſi quis religioſus ſine legitima Superioris licentia, & ſine propoſito reuertendi vagetur in ſæculo, quamuis habitum religioſum retineat, adhuc apoſtata verus cenſetur, ita vt, qui eum recipit, occultat, vel defendit, excommunicationem latæ ſententiæ contrahat, iuxta priuilegia Ordinum Regularium, de quibus Miranda *vbi ſuprà, art.* 2 & Sanch. *lib.*6. *moral. cap.*8. *quæſt.*3. 8

Aduerte tamen hic, quod ſimiliter religioſa, ſi de Monaſterio recedat animo deſerendi religionem, & nunquam amplius ad illam reuertendi: ſit apoſtata à religione, & incurrat pœnas apoſtaſiæ à religione, & eodem modo, ac vir religioſus apoſtata, ſit ad Monaſterium reducenda; quia eadem eſt ratio de fœmina religioſa, ac de viro religioſo. Tum quia ſic colligitur *ex cap. peruenit ad nos*, 27. *q.*1. & docent communiter Doctores, quos ſequitur Farinac. *de hæreſi quæſt.*183. *num.*6. & Tamburinus *de iur. Abbatiſſ. diſput.* 21. *quæſt.* 5. 9

Secùs ſi fuerit Monialis Turris ſpecolorum de vrbe, & multo minùs ſi fuerit Tertiaria, Bizoca, ſeu Mantellata, vel quæcunque alia collegialiter viuens, ſed non ſub clauſura; quia, cùm tunc non ſit verè religioſa, non deſerit ſtatum verè religioſum, atque adeò non eſt propriè apoſtata à religione.

Aduerte ſecundò, quod neque ſit apoſtata religioſus, 10

ſi fugiat ad Prælatum Superiorem, eo quod iniuſtè ſit nimis grauatus, vel grauandus à Prælato immediato inferiori; quia, ſicuti dicebam, verè apoſtata eſt ille, qui deſerit religionem; At qui pergit ad Prælatum Superiorem, non deſerit religionem; Ergò, &c. Quod adeò verum eſt, vt id & etiam licitè faciat: cùm defenſio ſit de iure naturæ.

11 Neque obſtat Concilium Tridentinum *ſeſſ.25.cap.4.* quia ſolùm loquitur in caſu, quo religioſus non eſt iniuſtè nimis grauatus, vel grauandus à Prælato immediato inferiori: & tunc quod ſit ſolùm vagus, & profugus, non autem quod ſit verè apoſtata.

12 Qui igitur fugit ad Prælatum Superiorem, vel ſine fundamento, vel iniuſtè, non nimis, ſed tantùm leuiter, grauatus, aut grauandus, vel quamuis iniuſtè, nimis grauatus, aut grauandus, vt faciat querelam contra immediatum Superiorem, cùm tamen eam commodè facere poſſit per literas, vel in alio tempore: contraueniet quidem dicto Decreto Concilij Tridentini, ita vt propterea puniri poſſit iuxta ſtatuta ſuæ religionis, tanquam vagus, & profugus, non autem, tanquam verè apoſtata. Doctores, quos ſequitur Fagundez *in 2. Eccleſiæ præcepto lib 8. cap.5. n. 13.* & Portell. *in dubiis Regular. verb.apoſtata, num.3.*

13 Neque obſtat, quod vt idem Portellus addit *in addit. num.6.* ex quadam declaratione Sacr. Congregationis talis religioſus ſit apoſtata: Intelligitur enim, quod ſit apoſtata ſolùm præſumptiuè quoad forum externum, ſicque etiam ſolùm quoad pœnas.

14 Item ſpecialiter quis Romam veniens ſine licentia Protectoris, vel Generalis, vel etiam Prouincialis, ſi fuerit cauſa communis totius Prouinciæ: eſt priuatus voce actiua, & paſſiua per biennium, à ſolo Pontifice relaxanda, ex Decreto Clementis VIII. & Vrbani VIII. quæ referam infrà *dubit.* 236.

15 Aduerte tertiò, quod neque ſit propriè apoſtata Epiſcopus religioſus, ſi renuncians Epiſcopatui, non redeat ad religionem, ſed permaneat in ſæculo: quia per Epiſcopatum fuit exemptus à iugo religionis diſpenſatione Pontificis, quæ, renonciato Epiſcopatu, non ceſſat, cùm non ceſſet cauſa talis diſpenſationis, ſcilicet dignitas Epiſcopalis, & perfectior ſtatus: Rodoriquez *tom.3. quæſt. regular. q 51. art. 26.* & Sanchez *lib.6. moral. cap.6. n.19.* qui ſubdit, idem dicendum eſſe, ſi prædictus Epiſcopus religioſus propter culpam ſuam deponeretur ab Epiſcopatu; quamuis contrarium ſentiant alij cum Syluestro *verbo religio* 4. circa finem, ex eo, quod per diſpoſitionem redditur indignus priuilegiis ſuæ dignitatis; At quidquid ſit de hoc, ſaltem erit apoſtata, ſi non redeat ad religionem, quotieſcumque fuiſſet degradatus; quia per degradationem exuitur omnibus priuilegiis Epiſcopali dignitati conceſſis. Doctores, quos ſequitur etiam idem Sanchez vbi ſuprà *num.31.*

16 Aduerte quartò, quod apoſtatæ bona poſt ipſius mortem pertineant ad Cameram Apoſtolicam, ex Conſtitutione Gregorij VIII. quæ incipit *Officij noſtri*: Quamuis, ſi redeat is poſteà ad religionem, bona, quæ ſecum portauerit, pertineant ad ipſam religionem, tam in vita, quàm poſt mortem ipſius, qui fuit apoſtata; quia apoſtata, etiam in apoſtaſia exiſtens, cùm tunc etiam ſit verè religioſus, acquirit religioni; Et ex alio Capite prædicta Conſtitutio Gregorij XIII. applicans apoſtatæ bona ad Cameram Apoſtolicam, loquitur, ſi apoſtata moriatur extra clauſtra religionis. Rodoriq. *tom.1. quæſt.regular. q.30. art.12. §. ſed contra.* Portell. *in dub.regular.verbo apoſtata, num.17.* & alij paſſim.

17 Et quod dixi in caſu, quo apoſtatæ bona pertineant ad Cameram Apoſtolicam, vel pertineant ad religionem, intellige etiam ſi ea apoſtata acquiſiuerit illicitè contra Canones, non tamen iniuſtè contra Iuſtitiam; quia tunc retinenda erunt ei, cui facta fuit iniuria; Portell. *loco ſuprà citato*, & alij communiter.

18 Aduerte quinto, quod Apoſtaſia à religione ſit caſus reſeruabilis à Superioribus religionum, ex Clementis VIII. Decreto de caſuum reſeruatione, quod Decretum eſt ſimul cum Decretis pro reformatione Regularium à ſacra Congregatione ſub Vrbano VIII. approbatis, quæ habentur cum aliis Decretis de apoſtatis, & eiectis, vbi inter alios caſus reſeruabiles à prædictis Superioribus religionum expreſsè ponitur in his verbis: *Apoſtaſia à religione, ſiue habitu dimiſſo, ſiue retento, quando eo peruenerit, vt extra ſepta Monaſterij, ſeu Conuentus fiat egreſſio.*

Aduerte ſextò, quod ſi prædictum apoſtaſiæ peccatum fuerit in aliqua religione reſeruatum; nemo ab ea abſoluere poſſit, niſi Prælatus, qui reſeruauit, vel Superior, vel Succeſſor, vel Delegatus ipſius: quia hoc importat eſſentialiter caſuum reſeruatio; ita vt ad prædictam abſolutionem quidquam non iuuent Priuilegia religionum, Iubilæum, Bulla Cruciatæ, vel quid ſimile; quia prædictæ reſeruationi nullum iſtorum quidquam præiudicat. 19

Si verò idem apoſtaſiæ peccatum non fuerit in aliqua religione reſeruatum, tunc poteſt ab illo abſoluere quicumque communis Confeſſarius in Monaſterio, ſeu Conuentu pro religioſis abſoluendis communiter deputatus.

Cæterùm quoad abſolutionem à cenſuris, & quoad diſpenſationem ab Irregularitate, aliiſque pœnis, quæ per apoſtaſiam è religione contrahuntur, item quoad alia, & etiam quoad hæc eadem, quæ modo dicebam, vide infrà *petit.* 8. & diffuſius *dubit.* 136.

Apoſtaſia ab obedientia, quamuis ſi latè ſumatur, 20
in omni peccato mortali ſubſit, S.Thom. *cit. art.* 1. &
Syluest. *vbi ſuprà num.3.* iuxta illud *Eccleſiaſt.* 10. *Initium ſuperbiæ hominis. apoſtatare à Deo*: & Prouerb. 6.
Homo apoſtata vir inutilis. Strictè tamen ſumpta, ſolùm eſt: cùm quis iuſtis præceptis Superioris ſe opponit, obedire penitus recuſans, cuius præcipua ſpecies dicitur ſchiſma, de quo infrà dicetur.

Apoſtaſia à Fide, quæ omnium grauiſſima eſt, dupli- 21
citer conſiderari poteſt: Primò in ordine ad terminum,
à quo, quatenus eſt receſſus à vera fide, & ſic differt
ab hæreſi, tanquam quid maius à minore, vel tanquam
quid extenſius à minus extenſo: quia apoſtata dici-
tur, qui Chriſtum, & fidem Chriſtianam, quam ſuſce- 22
pit, penitus abnegat: Hæreticus verò non penitus, ſed 23
ſecundùm vnum, vel aliquot articulos: Quapropter 24
omnes pœnæ, quæ in iure hæreticis Decretæ reperiun-
tur, etiam ab apoſtatis incurruntur, non autem è contra,
ſicuti dicebam *dub.1. 11. coroll.3.* vbi etiam enumera-
bam pœnas apoſtatis, & hæreticis, tam iure Canoni-
co, quam ciuili decretas. Secundò, in ordine ad ter-
minum ad quem, de quo dicam infrà *ſectione 2. peti-
tione prima.*

Suppono ſecundò, quod ſchiſma in præſenti ſumitur pro ſciſſione ab Eccleſia, eiuſque Capite; quia, cùm Eccleſia ſit vna, ac proinde indiuiſa, conſtans ex fidelibus, tanquam membris, & ex Chriſto, eiuſque Vicario tanquam Capite, qui ſe ab huiuſmodi membris, vel Capite ſeparat, ſchiſmaticus eſt. 25

Suppono tertiò, quod ab Eccleſia dupliciter te po-
tes ſeparare, iuxta duplicem vnionem, quam Eccleſia 26
in ſe habet. Primò, deſerendo fidem, quæ vnica eſt in
Eccleſia, & tunc es hæreticus & ſchiſmaticus: quia à
præcipua Eccleſiæ vnitate, quæ deſumitur à fide, te 27
ſeparas. Secundo, deſerendo Eccleſiæ vnitatem, quam
fideles omnes inter ſe habent cum ſuo Capite, tam in 28
Sacramentis, & cultu diuino, quàm in ſubiectione &
ſubordinatione ad ſuum Caput: quia ſi Sacramento-
rum vſum contemnis, & religioſum cultum omittis, &
Chriſti Vicario tanquam vero Capiti te non ſubiicis,
hoc ipſo non communicas cum reliquis fidelibus, ſed
potiùs ab illorum communione te ſeparas, ac proinde
ſchiſma committis. Requiritur igitur ad verum ſchiſ-
ma rebellio in Pontificem, vel Eccleſiam: quæ rebellio 29
in eo conſiſtit, vt verbis, vel factis oſtendas, te nolle

Eccle

Digitized by Google

Eccleſiam, vel Pontificem, qua talis eſt, recognoſce-
re, S. Thomas 2. 2. *q.* 39. *art.* 1. quem ſequuntur com-
muniter Doctores: Et videri poterit Farinac. *de hæreſ.*
q. 184. *n.* 2. *& ſeqq.*

30 Suppooo quartò, quòd dupliciter etiam potes te à
ſubiectione Pontificis, & vnitate Eccleſiæ ſeparare;
31 Primò directè: Secundò indirectè. Directè te ſeparas,
32 cùm expreſsè, & formaliter intendis non recognoſcere
Pontificem vt Superiorem. Indirectè, cùm facto ipſo
oſtendis non recognoſcere, vt ſi v.g. præſumas abſque
debita authoritate congregare Concilia generalia, vel
ea, poſtquam per legitimam authoritatem diſſoluta
ſunt, proſequi, Caietan. *cit. q.* 39. *art.* 1. Suar. *de Charit.*
diſput. 12. *ſect.* 1. *num.* 2. & Sanchez *lib.* 2. *moralium*
cap. 36. *num.* 5.

33 Idem contingere videtur Catholicis in Anglia Regi
exhibentibus obedientiæ ſigna, quibus teſtantur, eum
eſſe Chriſti Vicarium in Spiritualibus. Quamuis inte-
riùs non credant. Quia ſeiunctio ab vnitate Eccleſiæ,
eiuſque obedientia in opere ipſo externo contingit, ac
proinde, eſto non ſint hæretici, verè tamen ſunt ſchiſ-
matici. Suarez *de cenſur. diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 13. & Sanch.
lib. 2. *cap* 3. *num.* 14.

34 Suppono quintò, quod rurſus quælibet ex his ſciſ-
ſionibus tam directa, quàm indirecta, poteſt duplici-
ter contingere. Primò cum hæreſi: Secundò ſine hæ-
reſi. Cum hæreſi contingit, ſi quando te ſubtrahis ab
35 obedientia Pontificis, & vnitate Eccleſiæ, negas Pon-
tificis Prælationem, vel vnitatem Eccleſiæ. Sine hæreſi
contingit, quando & Pontificis Prælationem, & Ec-
36 cleſiæ vnitatem recognoſcis, ex malitia tamen non vis
illi ſubiici, & in hac ſubiectione cum reliquis membris
Eccleſiæ communicare, Tolet. *lib.* 1. *excommunic.* 1. *Bull.*
Cœn. Sanchez *loco ſuprà cit. n.* 8. & Farinac. *de hæreſ.*
q. 184. *n.* 2. His ſuppoſitis.

37 Reſpondetur: Schiſmatici ſunt quicumque ab vni-
tate Eccleſiæ & ſuo Capite ſe ſeparant. Patet ex dictis:
Et videri poterit, præter Doctores ſuprà citatos, Sayr.
lib. 3. *Theſ. cap.* 5. *num.* 18. *& ſeqq.* & Bonacina *diſp.* 3.
quæſt. 4. *punct. vltim.* §. 5. *& tom.* 3. *de cenſur. in partic.*
diſp. 1. *q.* 2. *punct.* 5. *per totum.*

38 Aduerte tamen hic, quod ſchiſma non neceſſariò re-
quirat ſeparationem à Pontifice, cùm ſchiſma etiam
Sede vacante committi poſſit: Nam ſufficit, eſſe ſepa-
rationem ab vnitate, quam fideles habent inter ſe, &
cum Chriſto Capite. Valent. *diſput.* 3. *q.* 15. *punct.* 1.
Coninch. *diſp.* 30. *dub.* 5. *num.* 41.

39 Aduerte ſecundò, quod ſchiſma ſit grauiſſimum pec-
catum Charitati contrarium, ita vt non poſſit eſſe leue
ratione leuitatis materiæ: Nam leue eſſe non poteſt,
quod te ſeiungas ab vniuerſa Eccleſia, & Superiorem
illius non recognoſcas, etiam in re leuiſſima; cùm
ſumma arrogantia ſit iſta, & Eccleſiæ Dei grauiſſi-
mus contemptus. Valent. *loc. cit. punct.* 2. & Bonaci-
na *vbi ſuprà.*

SECTIO II.

COROLLARIA.

SVMMARIVM.

1 *Schiſmaticus non eſt, ſi ſeiungat ſe ab vnius Epiſcopi & Cleri communicatione: Dummodò ſimul cum aliis Eccleſiis, & Pontifice communicet. Implicitè tamen ſchiſmaticus eſt, ſi Epiſcopus & Clerus cum aliis Eccleſiis & Pontifice communicet in illa re.*

2 *Seiungens ſe ab Epiſcopo ſuo, vel particulari aliqua Eccleſia, volens interim ſubiectus eſſe Summo Pontifici, & cum aliis membris Eccleſiæ vniuerſalis communicare, probabilius eſt, quod non ſit ſchiſmaticus, contra Bellarminum: vel ſi ſit, non propriè, ſed ad ſummum ſecundùm quid, & impropriè.*

3 *Schiſmaticorum Canonicas pœnas neque incurrit.*

4 *Schiſmaticus neque eſt, qui Pontificis aliquod mandatum non implet, eo quod ei videatur durum; vel extra Pontificis poteſtatem, vel non impleat in odium, & vindictam Pontificis; quia cum hac inobedientia reſtat recognitio prælationis Pontificiæ, ac proinde debita illi in aliis materiis ſubiectio.*

5 *Schiſmaticus neque eſt ſubtrahens ſe ab obedientia Pontificis, quem probabiliter putat talem non eſſe: quia tunc non peccat, cum non teneatur obedire Superiori, niſi priùs morali certitudine nouerit, eſſe illum Superiorem: Immò potius foueret ſchiſma, ſi dubio Pontifici ſe ſubiiceret.*

6 *Eccleſia non tenetur recipere vt Pontificem illum, eique vt Pontifici obedire, ſi de illius canonica electione non ſatis conſtet.*

7 *Pontifex, de cuius canonica electione non ſatis conſtat, non poteſt cogere ſubditos, vt ſibi obediant: quin potiùs tenetur ille iuri ſuo dubio cedere ad*
8 *hoc, vt Eccleſia de Paſtore ſibi prouideat. Paſtorem enim non habet, dum dubium Paſtorem habet.*

9 *Pontifex aliquando, etiamſi de eius canonica electione prudenter dubitari non poſſit, adhuc obligatus eſt cedere iuri, quod habet, & renunciare Pontificatui, ſi alia via cognoſcit, Eccleſiam non eſſe pacem habituram; quia officium boni Paſtoris eſt, animam, nedum honorem, & auctoritatem ponere pro ouibus ſuis.*

10 *Schiſmaticus neque eſt, ſi dominium Pontificis in aliquod Oppidum, vel aliquam Ciuitatem non recognoſcat, & ob illam cauſam eius mandatis obedire nolit: quia hæc non eſt ſeiunctio ab vnitate Eccleſiæ, eiuſque Capite, quatenus Eccleſiæ Caput eſt.*

11 *Schiſmaticus neque eſt, ſi peccet mortaliter: quia per hoc non ſe ſeiungit ab vnitate Eccleſiæ: Nam vnitas Eccleſiæ conſiſtit in fide, & Sacramentorum vſu, cum debita ad Chriſtum, eiuſque Vicarium ſubiectione.*

12 *Schiſmaticus neque eſt, ſi excommunicetur: quia per hoc non ſeipſum ſeparat: ſed potius ſeparatur à communione fidelium.*

13 *Schiſma committitur, cùm quis ſe ſeparat ab vnitate Eccleſiæ, prout illa eſt corpus myſticum ex diuerſorum ſtatuum fidelibus tanquam membris inter ſe, & cum eius Capite Chriſto, eiuſque in Terris Vicario connexis.*

14 *Duplex etiam ex dictis ſchiſma dicitur.*

15 *Vnum, cùm quis ſe ſeparat ab Eccleſia viſibili Capite, ſeu Summo Pontifice, denegando debitam obedientiam, ac ſubiectionem illi, qua Pontifex, ideſt, qua fungens vniuerſali poteſtate gubernandi Eccleſiam à Chriſto conceſſa, &c.*

16 *Alterum ſchiſma eſt, cùm quis ſe ſeparat à reliquis Eccleſiæ membris, ſiue fidelibus in Religione, cultu, oratione, ſacramentis, aliiſque ſpiritualibus functionibus, atque ſeorſim per ſe, vel cum aliis agit, tanquam ſi Eccleſiæ membrum non ſit, &c.*

17 *Schiſma eſt purum; vel iunctum cum hæreſi, ex dictis.*

18 *Schiſma purum Charitati tantum oppoſitum contingit in eo, qui cum credat, vnam eſſe ſanctam Eccleſiam ſub viſibili Capite Summo Pontifice conſtitutam; Tamen ex malitia voluntatis renuit Pontifici ſubiectus, vel reliquis Eccleſiæ membris vnitus eſſe, &c.*

19 *Ad ſchiſma non requiritur directa, ſeu expreſſa intentio ſe ſubtrahendi à Pontificis obedientia, vel aliorum membrorum communione; ſed ſuf-*

ficit

Digitized by Google

ficit indirecta, & interpretatiua.

20 *Diſcrimen inter peccatum hæreſis,& ſchiſmatis eſt, quod hæreſis in mente interna perficitur, & exterius ſolùm ſignificatur,&c. At verò ſchiſma externo opere conſummatur, ideoque ſufficit ad illud voluntarium indirectum.*

21 *Schiſma iunctum cum hæreſi eſt, ſi quis pertinaci animo neget Summum Pontificem totius Eccleſiæ Caput, & Paſtorem eſſe, vel ſi neget Eccleſiæ ſanctæ communionem,&c.*

22 *Fide ruente, ruit etiam Charitas, non autem è contra: Ita hæreſis ſecum trahit ſchiſma, non autem è contra: Quapropter omnis hæreticus verus, ac formalis, eſt ſchiſmaticus.*

23 *Schiſmaticus verus omnis non eſt hæreticus, quamuis ſit quidem in via, ſeu diſpoſitione ad hæreſim: Quandoquidem ſchiſmatici non diu puri manent, ſed niſi reſipiſcant, in hæreſim etiam labi conſueuerunt.*

24 *Schiſma merè internum, præſertim ſi ſit purum, & in ſola voluntate conſiſtens, non eſt propriè dictum ſchiſma, neque qui eo infectus eſt, propriè ſciſmaticus dicitur; cum & ſecundùm fidem internam Eccleſiæ membrum exiſtat.*

25 *Hæreticorum occultorum alia ratio, quia iſti amiſſa fide, verè præciſi ſunt ab Eccleſia, licet exteriori ſpecie membra Eccleſiæ videantur: Fides enim, & Communio requiritur, vt quis Eccleſiæ membrum exiſtat.*

1 EX dictis ſequitur, quod ſchiſmaticus non ſis, ſi te ſeiungas ab vnius Epiſcopi, & Cleri communicatione, dummodò ſimul cum aliis Eccleſiis, & Pontifice communices; quia non te ſeiungis ab vnitate Eccleſiæ; quamuis ſi ille Epiſcopus, & Clerus cum aliis Eccleſiis, & Pontifice communicet in illa re, in qua tu communicare non vis, ſchiſmaticus ſis, ſi ab illius communicatione, vel obedientia te ſeiungas; quia implicitè te ſeiungis ab vnitate Eccleſiæ, cùm tunc tota Eccleſia tibi reſiſtat: Valent. *loco ſuprà cit.* Coninch. *diſput.*30. *dub.*5. *num.*40. & Farinac. *de hæreſ. q.* 184. *num.*27. *& ſeqq.*

2 Si igitur ab Epiſcopo tuo, vel particulari aliqua Eccleſia te ſeiungis, interim volens ſubiectus eſſe Summo Pontifici, & cum aliis membris Eccleſiæ vniuerſalis communicare: quamuis nonnulli, vt Bellarminus *lib.* 3. *de Eccleſ. cap.* 5. *in fine*, affirment, te ſchiſmaticum eſſe: Probabiliùs tamen, præter ſupradictos Doctores, negant Vgolin. *de cenſur. Pap. reſeruat. part.* 2. *cap.* 1. *verſ. nec non ſchiſmatici, n.* 3. Azor. *tom.* 1. *lib.*8. *cap.*20.
3 *q.*4. & Sanch. *lib.* 1. *moral. cap.* 16. *num.*6. Ita vt ad ſummum ſolùm ſis ſchiſmaticus ſecundùm quid, & impropriè, ideoque ſchiſmaticorum canonicas pœnas non incurras; Non autem propriè. Ratio eſt, quia ſchiſma propriè, ac ſimpliciter, vti dicebam, ſignificat ſeparationem ab Eccleſia vniuerſali, eiuſque viſibili in Terris Capite, ſeu Paſtore; ſed certum eſt, quod poſſit quis ex maligno affectu ſe ſeiungere ab Eccleſia ſua particulari, eiuſque Paſtore, interim intendens, ac palam proteſtans, ſe manere in communione Eccleſiæ vniuerſalis, & ſub obedientia Summi Pontificis: Ergo talis non erit propriè, ac ſimpliciter ſchiſmaticus, cùm adhuc Eccleſiæ vniuerſalis membrum permaneat.

4 Sequitur ſecundò, quod neque ſis ſchiſmaticus, ſi Pontificis mandatum non imples, eo quod tibi videatur durum, vel extra Pontificis poteſtatem, vel non impleas in odium, & vindictam Pontificis; quia cum hac inobedientia reſtat recognitio prælationis Pontificiæ, ac proinde debita illi in aliis materiis ſubiectio; aliàs quilibet tranſgreſſor Eccleſiaſtici præcepti ſchiſmaticus eſſet, quod non eſt dicendum. S.Thom. 2. 2. *q.* 39. *art.*1. Caietan. *ibidem dub.* 2. Bannez *circa finem*, S.Antonin. *part.* 2. *tit.* 3. *cap.* 11. §. 6. & 10. Syluest. *verb. ſchiſma, in principio*, Azor. *tom.* 1. *lib.*8. *cap.*20. *q.* 4. Vgolin. *de cenſur. Papæ reſeruat. part.* 2. *cap.* 1 *verſ. necnon ſchiſmatici, num.*4. Simancha *de Cathol. inſtitut. tit.* 58. *n.*9. Valentia *q.* 15. *punct.* 1. Sanch. *lib.* 2. *moral. cap.* 36. *num.* 3. Coninch. *diſput.* 30. *dub.* 5. *num.* 42. Farinac. *de hæreſ. quæſt.* 184. *n.* 11. & Bonacina *diſput.* 3. *q.* 4. *punct. vlt.* §. 5. *num.* 2. & *tom.* 5. *de cenſur. in partic. diſp.* 1. *q.* 2. *punct.* 5.

Sequitur tertiò, quod neque ſis ſchiſmaticus, ſi te 5
ſubtrahis ab obedientia Pontificis, quem probabiliter putas talem non eſſe; quia tunc non peccas: cùm non tenearis obedire Superiori, niſi priùs morali certitudine noueris, eſſe illum Superiorem. Immò potiùs foueres ſchiſma, ſi dubio Pontifici te ſubiiceres: quapropter, cùm quis in Pontificem eſt electus, ſi de illius canonica electione non ſatis conſtat, non tenetur Eccleſia illum vt Pontificem recipere, illique, vt Pontifici, obedire: Et conſequenter neque ipſe poterit munus Pontificis exercere; cùm ad hoc munus neceſſariò ſpectet, poſſe cogere ſubditos, vt ſibi obediant; Quia potiùs tenetur ipſe iuri ſuo illi dubio cedere, ad hoc, vt Eccleſia de Paſtore ſibi prouideat: Paſtorem enim non habet, dum dubium Paſtorem habet. Videri poterunt Doctores, quos ſuprà citabam, & præcipuè Coninch. *diſp.*10. *dub.*5. *n.*45. vbi ſubdit, quod aliquando Pontifex etiamſi de eius canonica electione prudenter dubitari non poſſit, adhuc obligatus ſit cedere iuri, quod habet, & renunciare Pontificatui, ſi alia via cognoſcit, Eccleſiam non eſſe pacem habituram; quia officium boni Paſtoris eſt, animam, nedum honorem, & authoritatem ponere pro ouibus ſuis, *Ioan.* 1. 20. 6 7 8 9

Accedit, quod quilibet pro bono communi tenetur proprium expendere; Ergo multo magis tenebitur Pontifex expendere authoritatem Pontificiam pro pace Eccleſiæ, quæ bonum commune quàm maximum eſt.

Sequitur quartò, quod neque ſis ſchiſmaticus, ſi 10
dominium Pontificis in aliquod Oppidum, vel aliquam ciuitatem non recognoſcas, & ob illam cauſam eius mandatis obedire nolis; quia hæc non eſt ſeiunctio ab vnitate Eccleſiæ, eiuſque Capite, quatenus Eccleſiæ Caput eſt. Doctores, quos citat, & ſequitur Sanch. & Bonacin. *in loc. ſuprà cit.*

Sequitur quintò, quod neque ſis ſchiſmaticus, ſi 11
pecces mortaliter: quia per hoc non te ſeiungis ab vnitate Eccleſiæ: Nam vnitas Eccleſiæ conſiſtit in fide, & Sacramentorum vſu, cum debita ad Chriſtum eiuſque Vicarium ſubiectione, Bonacina *diſput.* 3. *q.*4. *punct. vltimo*, & *tom.*5. *de cenſur. in partic. diſput.*1. *quæſt.*2. *punct.* 5. Sayr. *lib.*3. *Theſ. cap.*5. *num.*18. & *ſeqq.* Reginald. *lib.*9. *num.*258. & Farinac. *de hæreſ. quæſt.*184. *num.*25.

Sequitur ſextò, quod neque ſis ſchiſmaticus, ſi ex- 12
communiceris; quia per hoc non te ſeparas ipſe, ſed potiùs ſepararis à communione fidelium. Bonac. Sayr. Reginald. & Farinac. *in locis ſuprà cit.*

Breuiter igitur ex dictis ſchiſma committitur, cùm 13
quis ſe ſeparat ab vnitate Eccleſiæ, prout illa eſt corpus myſticum ex diuerſorum ſtatuum fidelibus, tanquam membris inter ſe, & cum vno Capite Chriſto, eiuſque in Terris Vicario connexis; de quo corpore Apoſtolus 1. *ad Corinth.* 12. *ad Epheſ.*4. *ad Coloſſenſ.* 2. & *ad Roman.* 12. ait: *Sicut in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent, ita multi vnum corpus ſumus in Chriſto, alter autem alterius membra.*

Duplex autem ex dictis etiam ſchiſma eſt. & teſtatur 14
S.Thomas *quæſt.*39. *art.* 1. iuncto Caietano *ibidem*, §. *aduerte.*

Vnum, cùm quis ſe ſeparat ab Eccleſiæ viſibili Ca- 15
pite, ſeu Summo Pontifice, denegando debitam obedientiam, ac ſubiectionem illi, qua Pontifex, id eſt, qua fungens vniuerſali poteſtate gubernandi Eccleſiam à Chriſto conceſſa: Nam, ſi quis Pontifici obedire

recuſet

Digitized by Google

recuſet ratione rei præceptæ, quòd ea difficilis ſit, in alijs obedire paratus: vel ratione offenſionis, quam ob ſpecialem cauſam aduerſus hunc Pontificem habet, alioquin contra ipſam Sedem, ſeu poteſtatem Pontificiam non rebellis: vel quia probabiliter arbitratur, non eſſe hunc verum Pontificem, vel ſaltem rationabiliter dubitat, ſchiſmaticus cenſeri non debet, vti ſupra dicebam.

16 Alterum ſchiſma eſt, cùm quis ſe ſeparat à reliquis Eccleſiæ membris, ſiue fidelibus in Religionis cultu, Oratione, Sacramentis, alijſque ſpiritualibus functionibus, atque ſeorſiro per ſe, vel cum alijs agit, tanquam ſi Eccleſiæ membrum non ſit.

Quamuis, cùm Caput, & aliqua Eccleſiæ membra inter ſe connexa, & ſubordinata ſint, is qui à membris Eccleſiæ expreſſa voluntate ſe ſeparat, virtualiter quoque à Capite ſe ſeparet: Et è contra, vti etiam ſupra dicebam, & teſtatur Cyprianus relatus *in cap. ſcire debes 7. quæſt. 1.*

17 Item ex dictis ſchiſma eſt purum, vel iunctum cum hæreſi.

18 Purum ſchiſma Charitati tantùm oppoſitum, contingit in eo qui cùm credat, vnam eſſe Sanctam Eccleſiam ſub viſibili Capite Summo Pontifice conſtitutam, tamen ex malitia voluntatis renuit Pontifici ſubiectus, vel reliquis Eccleſiæ membris vnitus eſſe. Idque vel ſola intentione (quod eſt ſchiſma merè internum) vel etiam operis executione; cùm quis exteriùs ſe gerit, ac ſi non eſſet Eccleſiæ membrum, vel in ſpiritualibus Pontifici ſubiectus (quod eſt ſchiſma externum, &
19 opere conſummatum.) Neque tamen ad ſchiſma requiritur directa, ſeu expreſſa intentio ſe ſubtrahendi à Pontificis obedientia, vel aliorum membrorum communione, ſed ſufficit indirecta, & interpretatiua: ſi ſcilicet quis externum opus ſchiſmatis exerceat, quamuis non ex formali intentione ſe ſeparandi ab Eccleſia, vel membris illius: vt ſi Epiſcopi generalem Synodum abſque Summi Pontificis authoritate congregare præſumant: vel ſi Catholici, verbi gratia, in Anglia Regi ſuo in ſpiritualibus, tanquam Eccleſiæ Capiti obedientiam iurent, aut præſtent, ſicut etiam ſupra dicebam.

20 Hinc intelligitur diſcrimen inter peccatum hæreſis, & ſchiſmatis: quòd hæreſis in mente interna perficitur, & exteriùs ſolum ſignificatur; ideoque requirit actualem, eumque pertinacem errorem intellectus contra fidem. At verò ſchiſma externo opere conſummatur, ideoque ſufficit ad illud voluntarium indirectum, & interpretatiuum: ſicut & ad homicidium, furtum, & alia eiuſmodi peccata.

21 Schiſma verò iunctum cum hæreſi eſt, ſi quis pertinaci animo neget, Summum Pontificem totius Eccleſiæ Caput, & Paſtorem eſſe, vel ſi neget Eccleſiæ ſanctæ communionem, atque ideò ſe ſeparat.

22 Hinc ſicuti ruente Fide, ruit etiam Charitas, non autem è contra: ita hæreſis ſecum trahit ſchiſma, non autem è contra. Quapropter omnis hæreticus verus, ac formalis eſt ſchiſmaticus, teſte Auguſtino *lib. contra Creſcentium*, vbi hæreſim appellat ſchiſma inuetera-
23 tum. Non item omnis ſchiſmaticus verus ac formalis eſt etiam hæreticus. Quamuis ſit quidem in via, ſeu diſpoſitione ad hæreſim. Quandoquidem ſchiſmatici non diu puri manent, ſed niſi reſipiſcant, in hæreſim etiam labi conſueuerunt. Hieronymus relatus *in cap. inter hæreſim 24. q. 3.* S. Thomas *cit. art. 1. ad 3.* & alij communiter. Cuius rei exemplum habemus in Nouatianis, & Græcis.

24 Hinc ſecundò ſchiſma merè internum, præſertim ſi ſit purum, & in ſola voluntate conſiſtens, non eſt propriè dictum ſchiſma, neque qui eo infectus eſt, propriè ſchiſmaticus dicitur. Cùm & ſecundum fidem internam Eccleſiæ membrum exiſtat, & externa ſpecie ab
25 Eccleſia non ſeparetur. Alia verò ratio eſt de occultis hæreticis. Iſti enim, amiſſa fide, verè præciſi ſunt ab Eccleſia, licèt exteriori ſpecie membra Eccleſiæ videantur: Nam cùm Eccleſia ſit fidelium viſibilis congregatio, fit, quod duo neceſſaria ſint, vt quis Eccleſiæ membrum exiſtat, fides, ac communio. Defectu fidei in Eccleſia non ſunt hæretici: Defectu autem communionis in Eccleſia non ſunt ſchiſmatici externi, cùm à communione Eccleſiæ ſegregati ſint.

PETITIO PRIMA.

Quinam ſit propriè apoſtata à fide?

SVMMARIVM.

1 *Apoſtata à fide propriè eſt qui à tota Fide Chriſtiana recedit, & ad alias religiones, ſeu ſectas ſe transfert, vt Iudæorum, Turcarum, Paganorum, vel Atheiſtarum.*

2 *Apoſtata de eſſentia eſt recedere ſolùm à fide, & ad hanc, vel illam ſectam accedere ſolùm eſt accidentale, ex Valentia, & Sanchez.*

3 *Chriſtianus ſi recedat à pluribus articulis fidei, non tamen ab omnibus, & retineat nomen Chriſtianum, non eſt propriè apoſtata à fide, ſed propriè hæreticus.*

4 *Apoſtata propriè neque eſt, qui relicto Iudaïſmo tranſit v.g. ad Paganiſmum, cùm nunquam receperit fidem, à qua recedere poſſit.*

5 *Apoſtaſia non eſt peccatum eſſentialiter, ſeu ſpecie diſtinctum ab hæreſi, quia apoſtata recedit à tota fide, hæreticus autem recedit à parte fidei; ſed ab eo, quod ſemel ſuſceptum eſt, recedere magis vel minus, non mutat eſſentiam, ſeu ſpeciem.*

6 *Ex pœnarum diuerſitate impoſitarum hæreſi, ac apoſtaſiæ non infertur neceſſariò diſtinctio inter hæreſim, & apoſtaſim eſſentialis, ſeu ſpecifica, ſed ſolùm accidentalis, ſeu materialis.*

7 *Pœnitens his non obſtantibus, hanc apoſtaſiæ circumſtantiam in Sacramento Confeſſionis explicare debet, ſecundum aliquos: id tamen verum eſt in ſententia ſolùm eorum, qui tenent in Sacramento Confeſſionis eſſe explicandas, non tantùm circumſtantias mutantes ſpeciem, ſed etiam circumſtantias notabiliter aggrauantes.*

8 *Contra hæreticum defunctum procedi poteſt vſque ad triginta annos ad eius memoriam damnandam, & ad eius bona confiſcanda, ſed de apoſtata ſecus diſponitur, cùm licet contra ipſum procedi poſſit toto tempore quo vixerit, non tamen procedi poterit poſtquam mortuus fuerit, niſi ſolùm intra ſpatium quinque annorum.*

9 *Contra hæreticum defunctum, ex aliis procedi poteſt ſolùm infra quinque annos, & non vltra: & contra apoſtatam defunctum procedi poteſt vltra quinque annos, & contrarium in iuribus quæ citantur, non habetur.*

10 *Hinc inferri non poteſt, quod hæreſis, & apoſtaſia ſint inter ſe peccata eſſentialiter, ſeu ſpecie diſtincta; quia vt dictum eſt, ex diuerſitate pœnarum, quæ aliquando in aliquo caſu imponuntur hæreſi, & apoſtaſiæ, non neceſſariò infertur diſtinctio inter hæreſim, & apoſtaſiam eſſentialis, ſeu ſpecifica; ſed ſolùm accidentalis, ſeu materialis.*

11 *Idem recurrit argumentum, & pari modo ſoluitur.*

12 *Apoſtatæ ad Fidem Catholicam redeunti remittitur etiam pœna mortis non ſolùm iure canonico, ſed etiam iure ciuili: non tamen iure ciuili remittuntur quædam aliæ pœnæ, ſcilicet vt poſſit teſtamentum condere, poſſit teſtimonium ferre, poſſit hæres inſtitui, & in hæreditatem ſuccedere.*

13 *Leges ciuiles non loquuntur de foro conſcientiæ, cùm*

nullum peccatum ſit adeò graue, quod per pœnitentiam non remittatur; ſed ſolùm loquuntur de pœnis, quæ hæreticis, & apoſtatis imponuntur in foro externo.

14 *Apoſtata ad fidem catholicam redeunti, ex praxi condonatur, remittitur, & ignoſcitur: legibus enim ciuilibus iam derogatum eſt per leges canonicas.*

15 *In crimine hæreſis, & apoſtaſiæ, cùm ad Epiſcopos, & Inquiſitores pertinet de iſto cognoſcere, potiùs leges canonicæ, quam ciuiles attendi debent.*

1 RESpondetur: Qui à tota fide Christiana recedit, & ad alias Religiones, ſeu ſectas, vt Iudæorum, Turcarum, Paganorum, Atheiſtarum ſe confert, *leg.* 1. *&* *penultima, Cod. de apoſtat. cap. contra Chriſtianos, de hæretic. in* 6. *cap. non poteſt* 2. *quæſt.* 7. *cap. iubemus* 11. *q.* 3. & tradunt Innocent. *in cap. de apoſtat. n.* 1. Oſtienſ. *ibidem, verſ. prima eſt.* Bottius *num.* 4. Henricus *num.* 2. Soccinus *num.* 3. Ananias *in princ.* Albericus *in leg. ſi quis de facto, de apoſtat. num.* 1. Roſella *verb. apoſtaſia, in princ.* Menoch. *de arbitrar. caſu* 546. *n.* 63. Decian. *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 71. *n.* 4. *& cap.* 72. Toletus *lib.* 4. *cap.* 6. *n.* 1. Turrianus *de fide diſput.* 57. *dub.* 1. *in princ.* Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 21. *q.* 1. Valentia *tom.* 3. *diſput.* 1.
2 *q.* 12. *punct.* 1. & Sanch. *lib.* 2. *moral. cap.* 7. *n.* 16. Qui duo poſtremi Doctores rectè ſubdunt, quod de eſſentia apoſtatæ ſit recedere ſolùm à fide. At ad hanc, vel ad illam ſectam accedere, ſolùm eſſe quid accidentale: cùm poſſit quis eſſe propriè apoſtata, ſi ſolùm recedat à fide abſque eo quod ad vllam ſectam accedat.

3 Ex dictis ſequitur, quod ſi Chriſtianus recedat à pluribus Articulis fidei, non tamen ab omnibus, & retineat nomen Chriſtianum, non ſit propriè apoſtata à fide, ſed propriè hæreticus, *cap. Non poteſt* 2. *q.* 7. *cap. Beatus* 2. *q.* 4. *cap. Non obſeruetis* 16. *q. vlt. cap. contra Chriſtianos, de hæretic. in* 6. *l.* 1. *Cod. de apoſtat.* & tradunt Alberic. *in rubr. de hære. lib.* 6. *quæſt.* 11. *num.* 4. Paul. Ghirland. *de hæretic. quæſt.* 2. *num.* 8. Ludouic. Carrer. *de hæretic. §. circa ſecundum, n.* 73. Canus *de loc. theolog. lib.* 12. *cap.* 9. Villadiego *de hæretic. q.* 10. & Simanch. *de cathol. inſtit. cap.* 7.

4 Sequitur ſecundò, quod ſi quis relicto Iudaïſmo, tranſeat v.g. ad Paganiſmum, cùm nunquam receperit fidem, à qua recedere dici poſſit; neque etiam ſit propriè apoſtata, Campeg. *de dote q.* 77. *verſ. & ex his.* Albericus *in rubr. Cod. de Iudæis, n.* 3. Clarus *in prax. crimin. § final. q.* 7. *n.* 4. & Oldrad. *conſ.* 55.

5 Sequitur tertiò, quod apoſtaſia non ſit peccatum eſſentialiter, ſeu ſpecie diſtinctum ab hæreſi, Caietan. 2. 2. *q.* 10. *art.* 1. *& q.* 11. *art.* 1. Caſtro *lib.* 1. *de iuſt. hæreticor. punit. cap.* 7. Pegna *in director. part.* 2. *q.* 49. *comment.* 74. Syluest. *verb. apoſtaſia, in princ.* Bannez 2. 2. *q.* 12. *art.* 1. Valentia *tom.* 3. *diſput.* 1. *q.* 11. *punct.* 1. *& q.* 12. *punct.* 1. Sanch. *lib.* 2. *moral. cap.* 7. *n.* 16. Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 21. *quæſt.* 3. & Becanus *de fide diſput.* 57. *dub.* 1. contra Canum *lib.* 12. *de loc. theolog. cap.* 9. Turrecrematam *in ſumma lib.* 4. *part.* 2. *cap.* 13. Simancham *de cathol. inſtitut. tit.* 7. *n.* 5. Suarez *de fide diſput.* 16. *ſect.* 5. *circa finem*, & alios, quia apoſtata recedit à tota fide: hæreticus autem recedit à parte fidei. Sed ab eo quod ſemel ſuſceptum eſt, recedere magis, vel minus, non mutat eſſentiam, ſeu ſpeciem: Ergo apoſtaſia non eſt peccatum eſſentialiter, ſeu ſpecie diſtinctum ab hæreſi. Tum quia ſi apoſtaſia diſtingueretur ſpecie ab hæreſi, ſequeretur, quod quis per ſolam multiplicationem hæreſum, multiplicando ſcilicet hæreſes, ita vt à tota fide recedat, & apoſtata fiat; deſineret eſſe hæreticus. Quod non videtur dicendum, cùm non poſſit quis ob ſolam multiplicationem furtorum deſinere eſſe fur, vel ob ſolam multiplicationem homicidiorum deſinere eſſe homicida, & ſic de aliis, &c. Tum quia apoſtaſiæ, & hæreſi prorſus eædem pœnæ imponuntur, *cap. contra Chriſtianos, de hæret. in* 6. & nos diffusè dicebamus *ſupra dubit.* 13. *per totam*, præſertim *ſect.* 4. quod ſignum eſt, quod apoſtaſia non ſit peccatum eſſentialiter, ſeu ſpecie diſtinctum ab hæreſi. Quapropter iura quæ loquuntur de hæreticis, niſi aliter in ſpecie diſponant, comprehendunt etiam apoſtatas. Doctores communiter, quos ſequitur Simancha *de catholic. inſtitution. titulo* 17. *circa finem.*

Adde, quod ſi aliquando in aliquo caſu diuerſæ pœ- 6
næ imponantur hæreſi, ac apoſtaſiæ, ex hac diuerſitate pœnarum in aliquo caſu non neceſſariò infertur diſtinctio inter hæreſim, & apoſtaſiam eſſentialis, ſeu ſpecifica, ſed ſolùm accidentalis, ſeu materialis.

Quamuis his non obſtantibus, nonnulli, vt Valen- 7
tia *cit. quæſt.* 12. *punct.* 1. *difficult.* 1. *& quæſt.* 10. *punct.* 3. *verſ. his ita*, & Sanchez *citato cap.* 7. *num.* 17. adhuc velint, quod pœnitens hanc apoſtaſiæ circumſtantiam in Sacramento Confeſſionis explicare debeat: quia licet apoſtaſia, inquiunt ipſi, non diſtinguatur eſſentialiter, ſeu ſpecie ab hæreſi, eſt tamen peccatum multò grauius hæreſi, & propterea in Sacramento Confeſſionis explicandum: quod verum eſt ſolùm in ſententia eorum, qui tenent, in Sacramento Confeſſionis eſſe explicandas non tantùm circumſtantias mutantes ſpeciem ſed etiam circumſtantias notabiliter aggrauantes. Et addunt, quod in Sacramento Confeſſionis etiam explicare debeat, ad quam ipſe ſectam tranſierit: quod verum eſſe debet in ſententia omnium. Quia cùm Iudaïſmus, Paganiſmus, & Atheiſmus ſint infidelitates eſſentialiter, ſeu ſpecie diſtinctæ, neceſſariò ſequitur, quod in Sacramento Confeſſionis explicare debeat ſpeciem ſectæ, ſeu infidelitatis, ad quam ipſe tranſiuit, iuxta ea quæ dicebam ſupra *citata iam Dubitatione decima tertia, ſectione quarta in fine.*

OBIECTIONES.

Obiicies: Contra hæreticum defunctum procedi 8
poteſt vſque ad triginta annos, ad eius memoriam damnandam, & ad eius bona confiſcanda, *leg. Manichæos, Cod. de hæretic. & leg. quicquam, Cod. ad leg. Iuliam maieſtat.* & tradunt Mariana Soccin. *in cap. veniens, de accuſation. num.* 149. Grammaticus *deciſione* 105. *num.* 2. Decianus *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 5. *n.* 10. Maſcardus *de probation. lib.* 1. *concluſion.* 112. *num.* 29. Pegna *in Directorium part.* 3. *comment.* 42. *verſ. his ita poſitis.* Simancha *de catholic. inſtitution. titulo* 18. *numero* 14. *& in Enchirid. titulo* 62. *num.* 7. Royas *de hæretic. part.* 2. *num.* 193. Paramus *de origine Sanctæ Inquiſit. lib.* 3. *quæſt.* 4. *in rubr. de forma & ordin. iudiciar. Sancti Officij, num.* 83. Squillacenſ. *de fide catholic. capit.* 54. *num.* 2. & Carterius *de hæretic. num.* 93. *&* 141. Sed de apoſtata ſecus diſponitur, cùm licet contra ipſum procedi poſſit toto tempore quo vixerit, non tamen procedi poterit poſtquam mortuus fuerit, niſi ſolùm intra ſpatium quinque annorum, *leg.* 2. *& leg. apoſtatarum, Cod. de apoſtat.* & tradunt Afflictus *in conſtitut. Regn. in rubric. de apoſtatantibus, num.* 3. Henricus *in cap. ſi quis Epiſcopus, de hæretic. num.* 5. Oſtienſis *in ſumma de apoſtatis, num.* 3. *§. qualiter puniantur*, Ananias *in cap.* 1. *de apoſtatis.* Royas *de hæreticis part.* 1. *num.* 494. Menochius *de arbitrar. centur.* 6. *caſu* 146. *num.* 14. Maſcardus *de probation. tom.* 1. *concluſion.* 112. *num.* 30. & Petrus Gregorius *ſyntagmat. iur. lib.* 33. *cap.* 18. Ergo ſignum eſt, quod hæreſis, & apoſtaſia ſint inter ſe peccata eſſentialiter, ſeu ſpecie diſtincta.

Reſpondetur, vt omittam, Salycetum *in leg. Ma-* 9
nichæos, Cod. de hæretic. num. 2. Repertor Inquiſit. *verb. defunctus, verſ. ſed quæro*, & ibi Mandoſium *in addition. litter. D.* Armillam *verb. hæreſis, num.* 9. Molinam *de iuſtit. tom.* 1. *diſput.* 73. *verſu quarta concluſio*, Decianum *in tractat. criminal. lib.* 5. *cap.* 57. *num.* 12. Zanchinum *de hæretic. cap.* 14. *n.* 5. Tabienam *verbo hæreticus, num.* 12. Martinum Delrio *lib.* 5. *diſquiſit. magic. ſect.* 19. *circa finem.* Graſſium *in deciſion. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 18.

&

Digitized by Google

& Carrerium *de hæretic. n.* 142. ſentire, quod contra hæreticum defunctum procedi poſſit ſolùm infra quinque annos, & non vltrà. Et vt omittam, alios ſentire, quod contra apoſtatam defunctum procedi poſſit vltra quinque annos, & contrarium in citatis iuribus expreſsè non haberi:) Nego conſequentiam. Tum ex eo,
10 quia ex diuerſitate pœnarum, quæ aliquando in aliquo caſu imponuntur hæreſi, & apoſtaſiæ, non neceſsariò infertur diſtinctio inter hæreſim, & apoſtaſiam eſſentialis, ſeu ſpecifica, ſed ſolùm accidentalis, ſeu materialis, ſicuti dicebam ſupra. Tum ex eo, quia prædictis legibus ciuilibus iam derogatum eſt per leges canonicas, ſicuti dicam infra.

11 Inſtabis: *in leg. 3. Cod. de apoſtat. & in l. Manicheos, Cod. de hæretic.* condonatur, indulgetur, & remittitur hæretico, ſi ad fidem catholicam redeat, non verò apoſtatæ, ſi ſimiliter idem fecerit: Ergo recurrit argumentum: quod ſcilicet hæreſis, & apoſtaſia ſint inter ſe peccata eſſentialiter, ſeu ſpecie diſtincta.

Reſpondetur ſimiliter (vt omittam Riminaldum *conſil. crimin. diuerſor. conſ.* 83 *n.* 20 *lib.* 2. & Ricciullum *lib* 6. *de iur. perſonar. cap.* 4. *n.* 12. *& ſeqq.* ſentire, quod
12 etiam apoſtatæ ad fidem catholicam redeunti remittatur pœna mortis non ſolùm iure canonico, ſed etiam iure ciuili: non tamen iure ciuili remittantur quædam aliæ pœnæ, ſcilic. vt poſſit teſtamentum condere, poſſit teſtimonium ferre, poſſit hæres inſtitui, & in hæreditatem ſuccedere: & hoc tantùm velle Textus ſupracitatos. Vt omittam etiam, Accurſium *in cit. leg.* 3. *Cod. de apoſtat.* Afflictum *in conſtitut. Regn. tit. de apoſtat. n.* 3.
13 & Nicolaum Arelatenſem *de hæretic. notab.* 4. ſentire, quod leges ſupracitatæ non loquantur de foro conſcientiæ, cùm nullum peccatum ſit adeò graue, quod per pœnitentiam non remittatur, ſed ſolùm loquantur de pœnis, quæ hæreticis & apoſtatis imponuntur in foro externo: ita vt iuxta dictas leges hæretico ad fidem catholicam redeunti condonetur in foro interno, & externo: apoſtatæ verò ad eandem fidem catholicam redeunti condonetur ſolùm in foro interno, ſeu apud
14 Deum:) Nego etiam conſequentiam. Tum ex eo, quia ſicuti dicebam, ex diuerſitate pœnarum, quæ aliquando in aliquo caſu imponantur hæreſi, & apoſtaſiæ, non neceſſariò infertur diſtinctio inter hæreſim, & apoſtaſiam eſſentialis, ſeu ſpecifica, ſed ſolùm accidentalis, ſeu materialis. Tum ex eo, quia ſicuti dicebam, legibus ciuilibus iam derogatum eſt per leges cononicas, *cap. Quidam, de apoſtat. & ex cap. Contra Chriſtianos, de hæretic. in* 6. Et quidem ſic praxis eſt, quod apoſtatæ ad fidem catholicam redeunti condonetur, remittatur, & ignoſcatur. Locatus *in Repert. Inquiſit. verb. apoſtata,* Alphonſ à Caſtro *de iuſt. hæretic. pun. lib.* 1. *cap.* 23. & alij quos ſequitur Simanch. *tit.* 6. *de apoſtat. n.* 4.

15 Et cùm ad Epiſcopos, & Inquiſitores pertineat de crimine iſto cognoſcere, potiùs leges canonicæ, quàm ciuiles attendi debent, iuxta *cap. Vt Inquiſitionis, § prohibemus, de hæretic. in* 6. & tradunt Gloſſ. *in cap. Poſſeſſor, de regul. iur. & in §. hactenus, Inſtitut. de conſanguin. & affin.* Bartol. *in l. priuilegia, Cod. de ſacroſ. Eccl.* Bald. *ibid. n.* 3. Iaſon *in l. filium quem habentem, Cod. famil. Erciſcund. n.* 28. Abbas *in cap. fin. de* 2. *nupt. & in cap. final. de reſcript.* Felinus *in cap.* 1. *de teſtib. n.* 3. *& in cap. Eccleſia ſancta Maria, de conſtitut. n.* 42. Royas *de hæretic. part.* 1. *n.* 496. Simanch. *de cathol. inſtitut. tit.* 7. *num.* 4. & alij communiter. Quapropter rectè dixit Gloſſa finalis *in cap. vlt.* 29. *diſtinct.* quod ineptè loquantur ij, qui ad leges, & canones concordandos aiunt aliud eſſe ſecundum leges, & aliud eſſe ſecundùm canones: quia cum ex dictis ſit legibus ciuilibus iam derogatum per leges canonicas, talis diſtinctio ampliùs locum non habet.

PETITIO II.

Quibuſnam pœnis puniantur apoſtatæ à fide?

SVMMARIVM.

1 *Apoſtata à fide punitur eiſdem pœnis, quibus punitur hæreticus, quia & ipſe eſt etiam formaliter hæreticus.*

2 *Apoſtata à fide eſt excommunicatus in Bulla Cœnæ Domini, modo ipſo quo hæreticus.*

3 *Apoſtata à fide eſt irregularis, non ſolùm ſi fuerit publicus, & notorius; ſed etiam ſi fuerit occultus, quia conſequens eſt, quod ſit etiam irregularis ex hoc ipſo, quod hæreticus eſt irregularis.*

2 *Apoſtata à fide eſt infamis, & nullius dignitatis capax, neque promoueri poteſt ad gradum Doctoratus.*

4 *Apoſtata à fide punitur pœna confiſcationis bonorum.*

5 *Apoſtata à fide priuatur patria poteſtate, dominio, iuramento fidelitatis, ita vt ſcilicet filij, ſubditi, vaſſalli ſint liberi ab ipſius patria poteſtate, dominio, & iuramento fidelitatis.*

7 *Apoſtata fide repellitur à teſtimonio ferendo.*

8 *Apoſtata à fide prohibetur teſtimonium condere.*

9 *Apoſtata à fide eſt incapax hæreditatis, ſiue ex teſtamento, ſiue aliunde delata.*

10 *Apoſtata à fide non poteſt vendere, nec alienare, nec donare, &c.*

11 *Apoſtata à fide punitur pœna mortis, ſi ſcilicet ſit pertinax, vel relapſus.*

12 *Is qui alicui, vt à fide apoſtatet, perſuadet, punitur ſimiliter pœna mortis, & confiſcationis bonorum.*

Reſpondetur: Eiſdem pœnis, quibus punitur hæreticus. Patet ex iis, quæ dicebam ſupra, & ex iis quæ dicebam *dubit.* 13. *ſect.* 4. & docent Innocent. *in cap.* 1. *de apoſt. n.* 2. Ioan. Andr. *ibid. n.* 4. Henricus *num.* 3. Butr. *n.* 7. Oſtienſ. *n.* 2. Ananias *n.* 4. Caietan. *in ſumma verb. apoſtaſia,* Valentia *tom.* 3. *diſput.* 1. *q.* 12. *punct.* 1. *notabil.* 2. Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 21. *q.* 7. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 7. *n.* 18. Quia apoſtata à fide eſt etiam formaliter hæreticus, vti dicebam. 1

Primò igitur apoſtata à fide eſt excommunicatus in Bulla Cœnæ Domini, modo quo excommunicatus eſt ibidem hæreticus. 2

Secundò apoſtata à fide eſt irregularis, non ſolùm ſi fuerit publicus, & notorius, ſed etiam ſi fuerit occultus: quia cùm ex dictis ſit etiam formaliter hæreticus, conſequens eſt, quod ſit etiam irregularis, ex hoc ipſo quod hæreticus eſt irregularis, *cap.* 2. *§. hæretici, de hæretic. in* 6. 3

Tertiò apoſtata à fide eſt infamis, & nullius dignitatis capax. Goffred. *in ſumma de apoſtat. n.* 3. quatenus ait, apoſtatam eſſe infamem, & non eſſe promouendum nec ad ordinem, nec ad dignitatem. Syluest. *verb. apoſtaſia, n.* 2. quatenus ait, apoſtatam eſſe infamem, & reiici à dignitatibus. Ananias *in rubrica de apoſtatis, num.* 2. & Afflictus *in conſtit. Regn. de hæretic. rubr.* 3. *num.* 16. quatenus aſſerunt, apoſtatam non eſſe capacem vllius dignitatis, nec poſſe promoueri ad gradum Doctoratus. Diaz *in pract. crimin. canon. verb. apoſtata, cap.* 111. *num.* 2. quatenus docet, apoſtatam non poſſe admitti ad dignitatem: & alij paſſim. 4

Quartò apoſtata à fide punitur pœna confiſcationis bonorum, *l.* 1. *Cod. de apoſtat.* ibi: *Facultates eiuſdem dominio fiſci iubemus vindicari.* & notant ibi Salycet. *in ſumm.* Odofredus *n.* 2. Clarus *in Pract. § finali, q.* 72. *num.* 4. Afflictus *in conſtitut. Regn. de hæretic. citata rubrica* 3. *de apoſtat. n.* 5. & alij communiter. Vide quæ dicam infra *petit.* 5. 5

Digitized by Google

6 Quintò apoſtata à fide priuatur patria poteſtate, dominio, & iuramento fidelitatis, ita vt ſcilicet, filij ſubditi, & vaſſalli ſint liberi ab ipſius patria poteſtate, dominio, & iuramento fidelitatis. S. Thomas 2.2. q. 12. *art*. 2. Bannez *ibidem*, *verſ. circa vltimam concluſionem.* Syluest. *verb. apoſtaſia, n.* 11. & alij communiter, quos ſequitur Menochius *de arbitr. lib. 2. centur. 6. caſu* 546. *n.* 8. & 9. Requiritur tamen ſententia declaratoria Iudicis. Decianus *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 72. *n.* 6. Lælius Zecch. *in ſumma part.* 1. *tit. de fide, cap.* 24. *rubr. de apoſtaſia*, *num.* 4. & alij, quos ſequitur Farinac. *de hæreſi q.* 183. §. 4. *num.* 39.

7 Sextò apoſtata à fide repellitur à teſtimonio ferendo, *l. hi qui, verb. à teſtimoniis*, *Cod. de apoſtat.* & docent communiter Doctores, quos ſequitur Azor. *in ſumma de apoſtatis, n.* 3.

8 Septimò, apoſtata à fide prohibetur teſtamentum condere, *l. ſi quis defuncto, Cod. de apoſtat. l. hi qui. & l. apoſtatarum,* §. 1. & §. *finali, Cod. eodem.* & tradunt Angelus *verb. apoſtaſia, in principio,* Sylueſter *eodem verb. num.* 2. Armilla *num.* 3. & Repertor. Inquiſit. *verſ. ſed apoſtata.*

9 Octauò apoſtata à fide eſt incapax hæreditatis, ſiue ex teſtamento, ſiue aliunde delatæ, *l. hi qui, Cod. de apoſtatis.* & docent ibi communiter Doctores, quos ſequitur Salycetus *num.* 1. & Petrus Gregor. *ſyntagm. iur. lib.* 33. *cap.* 8. *num.* 17.

10 Nonò apoſtata à fide non poteſt vendere, nec alienare, nec donare, &c. *l. apoſtatarum,* §. 1. *Cod. de apoſtat.* & tradunt Petr. Gregor. *loc. ſup. cit.* & Afflict. *cit. rubr.* 3. *num.* 17. Quatenus ait, apoſtatas non poſſe vendere, nec emere, nec locare, nec conducere, &c.

11 Decimò apoſtata à fide punitur pœna mortis, ſi ſcilicet ſit pertinax, vel relapſus, vti dicebam de hæretico *cit. dubitat.* 13. *ſection.* 4. vbi omnino vide quoad iſtas pœnas.

12 His adde, quod & is qui alicui, vt à fide apoſtatet, perſuadet, puniatur ſimiliter pœna mortis, & confiſcationis bonorum, *l. eum qui, Cod. de apoſtat.* ibi: *Eum qui ſeruum, vel ingenuum inuitum, ſeu ſuaſione plectenda ex cultu Chriſtianæ Religionis, in nefandam ſectam, ritumque traduxerit, cum diſpendio fortunarum, capite puniendum eſſe cenſemus.* Et notant ibi cum Salyceto *in ſummario* communiter Doctores, quos ſequitur Rimmaldus *conſilior. criminal. diuerſ. conſil.* 83. *num.* 4. *lib.* 2.

PETITIO III.

An poſſint Inquiſitores procedere contra apoſtatas à fide, vulgò dictos *Renegatos?*

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitores poſſunt procedere contra apoſtatas à fide, vulgò dictos* Renegatos, *quia apoſtata formaliter eſt, qui à fide Chriſtiana recedit.*

1 RESpondetur affirmatiuè, ex Textu *in cap. contra Chriſtianos, de hæretic. in* 6. Quia licèt talis Textus ſolummodo loquatur de tranſeuntibus ad ritum Iudæorum, idem tamen dicendum eſt de tranſeuntibus ad ritum Saracenorum, cùm ſit eadem ratio, & ex identitate rationis, etiam in pœnalibus, fauore fidei fiat extenſio.

Confirmatur: quia apoſtata formaliter eſt, qui à tota Fide Chriſtiana recedit: Ergo ſiue tranſeat ad ſectam hanc Iudæorum verbi gratia, vel ad illam, verbi gratia Turcarum, & Paganorum, materialiter, & accidentaliter ſe habet: Vt propterea Textus *in dict. cap. contra Chriſtianos*, poſuerit ſectam Iudæorum exempli cauſa, ſeu per exemplum. Zecchius *in ſumma tom.* 1. *titulo de hæreticis, capite* 11. *numero* 13. Riccius *in praxi tomo primo, reſolutione* 423. *verb. Renegati*, Royas *de hæreticis parte* 1. *num.* 124. Filliuccius *tom.* 2. *tractatu* 12. *capite* 5. *num.* 145. Vallenſis *in Paratit. ad Decretal. lib.* 5. *titulo* 9. *num.* 2. Carrenus *de hæreticis, numero* 87. & Peyrinus *in priuileg. Minimor. tom.* 1. *Conſtitutione nona Pauli V.* §. 2. *num.* 15. Vide quæ dicebam ſupra *ſectione* 2.

PETITIO IV.

An, & quomodo debeant Inquiſitores procedere contra prædictos apoſtatas, ſeu renegatos?

SVMMARIVM.

1 *Apoſtatæ, ſeu renegati, ſi ſponte compareant, & dicant, ſe non ita fuiſſe, credidiſſe: ſed fidem in corde ſeruaſſe, tunc vt ſuſpecti abiurant de vehementi; ſi tamen adulti, non autem pueri ſint, quia pueri ſolent abiurare de leui, & puniuntur aliis pœnitentiis ſalutaribus. Quod ſi dicant, ſe feciſſe, ſicque faciendum eſſe credidiſſe, tunc vt hæretici, vel apoſtatæ formaliter abiurant de formali, & puniuntur grauiùs.*

2 *Apoſtatæ, ſeu renegati, ſi non compareant ſponte, & confiteantur facta hæreticalia, vel apoſtatica, negent tamen intentionem prauam, tunc ſuper intentione torquentur, vt intelligatur, an reuerà ſic crediderint, necne. Quod ſi poſt torturam in negatiua perſiſtant, tunc vt ſuſpecti abiurant tantùm de vehementi: quia veriſimile eſt, quod prauam intentionem non habuerint, ſi per grauem metum talia commiſerint.*

3 *Metus incuſſi qualitas, & perſona delinquentis attendenda eſt, vt grauiùs, vel mitiùs puniantur.*

4 *Apoſtatæ, & renegati, qui ſponte non venerunt, & prauam intentionem, mentiſque errorem confeſſi ſunt, ſi poſtquam hæreſim, vel apoſtaſiam abiurarunt, reuerti voluerint, de iure ad perpetuum carcerem ſunt damnandi, aliiſque pœnis afficiendi, vt pecuniis, fuſtigationis, &c.*

4 *Apoſtatæ prædicti, cùm ſæpe dicant, ſe apoſtataſſe propter metum, cùmque animus intus lateat, & Eccleſia non iudicet de occultis; meritò in foro exteriori aſſerens, ſe Chriſtum negaſſe per vim, vel metum, redditur ſuſpectus de vehementi, vel de leui, attentis coniecturis perſonarum, & circumſtantiarum.*

6 *Apoſtata redditur ſuſpectus de vehementi, ſi vi, vel metu ceſſante, adhuc in negatione fidei perſeuerauerit: quia diuturna continuatio indicat, quod actus ex corde proceſſerit.*

7 *Item ſi fuerit perſona grauis, & prudens, vt Prælatus, Theologus, vel Religioſus, &c. & vis, vel metus non fuerit mortis, vel tormentorum, ſed metus reuerentialis, famæ, honoris, exilij, fuſtigationis, carceris, famis, vel alterius generis non cadentis in conſtantem virum, quia in his caſibus eſt ita vehemens, vt meritò tunc reddatur ſuſpectus de vehementi.*

8 *Redditur ſuſpectus de leui, ſi fuerit homo non benè ſciens cauſam fidei, & veriſimiliter ſcire non potuerit, quàm graue delictum ſit negare fidem, cuiuſmodi ſunt pueri, fœminæ, ruſtici, ſimplices, & alij, quos minor vis, vel metus ſeducit, & euertit.*

9 *Redditur tamen ſuſpectus de nulla, ſeu nulliter, quinimmò diluit omnem ſuſpicionem hæreſis, vel apoſtaſiæ, ſi ſtatim vi, vel metu ceſſante doluerit, & pœnitentiam egerit.*

10 *Eymerici ſententia contra præſentem doctrinam non obſtat, immò conciliatur concurrentibus nonnullis circumſtantiis, & quæ ſint.*

11 *Metus*

Digitized by Google

11 *Metus licet aliquando excuſet, vt tamen id efficiat, probari debet, alioquin reus interim torquendus erit, & ſi ſuſtenta tortura, intentionem negauerit, debibit abiurare de vehementi, & ad grauem pœnam, v. g. triremis, condemnari.*

12 *Quod paſſim practicatur cum Mauris factis Chriſtianis, ſi ad Terras Turcarum cum aliis Mauris poſtea fugam arripiant.*

1 RESpondetur: Si tales apoſtatæ, ſeu renegati ſpontè compareant, & dicant, ſe non ita faciendum eſſe, credidiſſe, ſed fidem in corde ſeruaſſe, tunc vt ſuſpecti, abiurant de vehementi, ſi tamen adulti, non autem pueri ſint; quia pueri ſolent abiurare de leui, & puniuntur aliis pœnitentiis ſalutaribus. Quod ſi dicant, ſe feciſſe, ſicque faciendum eſſe, crediſſe, tunc, vt hæretici, vel apoſtatæ, formaliter abiurant de formali, & puniuntur grauius, præſertim ſi ſpontè, vel nullo, aut leui metu incuſſo hæreticalia, vel apoſtatica facta commiſerint.

2 At ſi non compareant ſponte, & confiteantur facta hæreticalia, vel apoſtatica, negent tamen intentionem prauam, tunc ſuper intentione torquentur, vt intelligatur, an reuera ſic crediderint, necnè: Et ſi poſt torturam legitimè adhibitam in negatiua perſiſtant, aſſerentes ſcilicet, ſe intentionem prauam non habuiſſe; tunc vt ſuſpecti, abiurant tantum de vehementi; quia veriſimile eſt, quod intentionem prauam non habuerint, ſi per grauem metum talia commiſerunt, vt propterea non ſint hæretici iudicandi, neque forſan reconciliandi, ſed in loco religioſo per aliquod tempus reponendi, & in fide orthodoxa inſtruendi; præſertim ſi tempore, quo à Saracenis fuerunt capti, & per metum fidem abnegare compulſi, ætatem minorem habuerint; ſi verò intentionem prauam confiteantur, tunc tanquam hæretici, vel apoſtatæ formaliter, de formali abiurare compelluntur, aliiſque grauibus pœnitentiis afficiuntur.

3 Cæterum, vt grauius, vel minus puniantur, attendi debet qualitas metus incuſſi, & qualitas perſonæ delinquentis: vtrum ſcilicet ſit puer, iuuenis, an vir, vtrum doctus, an indoctus; vtrum Laïcus, an Clericus, aut Religioſus, ſimiliſque alia circumſtantia, quæ ſcilicet grauitatem delicti minuere, vel augere conſueuit.

4 Et quidem illi qui ſponte non venerunt, & prauam intentionem, mentiſque errorem confeſſi ſunt; ſi poſtquam hæreſim, vel apoſtaſiam abiurarunt, reuerti voluerint, de iure iuxta textum, *in cap. excommunicamus* 1. §. *ſi qui autem, de hæretic. in* 6. ad perpetuum carcerem ſunt condemnandi, aliiſque pœnis, vt pecuniæ, fuſtigationis, &c. afficiendi. Pegna, *in director. Inquiſit. part.* 2. *comment.* 59. Royas, *de hæret. part.* 1. *num.* 108. Genuenſ. *in prax. Archiepiſc. cap.* 68. *n.* 12. Bariola *in Aphoriſm. lit. P. verb. pueri*, §. 1. & Ioſeph Seſſe *in deciſion. Aragon. tom.* 4. *deciſ.* 444. *n.* 9.

5 Vbi tamen aduerte, quod cum ſæpè prædicti apoſtatæ dicant, ſe apoſtataſſe propter metum; cumque animus intus lateat, & Eccleſia non iudicet de occultis, merito in foro exteriori quilibet ipſorum confitens, ſed aſſerens, ſe Chriſtum negaſſe per vim, vel metum, redditur ſuſpectus de vehementi, vel de leui, attentis coniecturis perſonarum, & circumſtantiarum.

6 Et quidem redditur ſuſpectus de vehementi, ſi vi vel metu ceſſante, adhuc in negatione fidei perſeuerauerit; quia diuturna continuatio indicat, quod actus ex corde 7 proceſſerit, item ſi fuerit perſona grauis, & prudens, vt Prælatus, Theologus, vel Religioſus, &c. & vis, vel metus non fuerit mortis, vel tormentorum, ſed metus reuerentialis, famæ, honoris, exilij, fuſtigationis, carceris, famis, vel alterius generis non cadentis in conſtantem virum; quia in his caſibus ſuſpicio eſt ita vehemens, vt merito tunc reddatur ſuſpectus de vehementi, ſicque poſſit ipſi indici abiuratio de vehementi.

8 Redditur autem ſuſpectus de leui, ſi fuerit homo non benè ſciens cauſam fidei, & veriſimiliter ſcire non potuerit, quam graue delictum ſit, negare fidem; cuiuſmodi ſunt pueri, fœminæ, Ruſtici, ſimplices, & alij, quos minor vis, vel metus ſeducit, & auertit. Redditur tandem ſuſpectus de nulla, ſeu nulliter, quinimmò 9 diluit omnem ſuſpicionem hæreſis, vel apoſtaſiæ, ſi ſtatim vi, vel metu ceſſante, doluerit, & pœnitentiam egerit; quia tunc ſignum eſt, quod ex vi, vel metu quidquid fecit, fecerit, iuxta illud: *Ceſſante cauſa ceſſat effectus.*

Neque contra hæc facit, quod dicit Eymericus *in* 10 *director. part.* 2. *q.* 41. metum ſcilicet mortis non excuſare in foro externo ab hæreſi, vel apoſtaſia: quia ſicuti rectè notat Pegna, *ibi comment.* 66. *litt. C.* hoc Eymerici dictum eſt tantum verum de rigore iuris, concurrentibus præterea etiam nonnullis circumſtantiis, vt ſi ſcilicet, qui fidem metu mortis abnegat, cauſam fidei benè intelligat, & peritus ſit, vt Epiſcopus, Theologus, Religioſus, vel ſimilis, cui quaſi ex officio eam prædicare competat. Item ſi fidem abneget, vbi facilè periculum euadere potuerat, aut vbi maximè eam profiteri tenebatur; vel ſi diutius in tali apoſtaſia perſeueret, & non ſubito, habita occaſione, reuertatur, & Eccleſiæ reconciliari depoſcat; vel ſi non ipſe ſemetipſum offerat, ſed aliorum teſtimonio legitimè conuincatur, & metum, vel alia, quæ pro ſui exculpatione profert, non probet; licet enim aliquando metus excuſet, vt 11 tamen metus id efficiat; debet probari, alioquin reus interim debebit torqueri. Et ſi, ſuſtenta tortura, intentionem neget, debebit adhuc abiurare de vehementi, & ad grauem pœnam, verbi gratia triremis, condemnari.

Quod paſſim practicatur etiam cum Mauris factis 12 Chriſtianis: Iſti enim, ſi poſtea cum aliis Mauris ad Terras Turcarum fugam arripiant, & in itinere capiantur; cum ex dicta fuga, & aliis circumſtantiis, quæ quaſi ſemper in dicto caſu concurrunt, habeant contra ſe violentam apoſtaſiæ præſumptionem, ſuper intentione torquentur, & ſi poſtea ſuſtenta tortura, negent, abiurant adhuc de vehementi, & per triennium condemnantur ad triremes.

PETITIO V.

An, & quibus pœnis debeant Inquiſitores punire prædictos apoſtatas, ſeu Renegatos, ſi abiurent de formali?

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitores prædictos apoſtatas debent, confiſcatis eorum bonis, condemnare ad carcerem perpetuum; ſubduntur enim iiſdē pœnis, quibus hæretici formales.*

RESpondetur: Debent eos, confiſcatis eorum bonis, condemnare ad carcerem perpetuum; ſubduntur enim iiſdem pœnis, quibus ſubduntur hæretici formales. Innocent. *in cap.* 1. *de apoſtaſia, n.* 1. Io. Andr. *n.* 4. Butr. *n.* 7. Hoſtienſ. *n.* 2. & Lorca, *in* 2. 2. *Sancti Thomæ q.* 12. *art.* 1. *diſput.* 50. *n.* 3. Quatenùs expreſsè aiunt, quod prædicti apoſtatæ & quoad pœnas, & quoad proceſſum iudicialem etiam tractari debeant tanquam hæretici formales. Qua de re videri quoque poterunt, quæ dicebam ſuprà, *Petit.* 2. 1

PETITIO VI.

An debeant Inquiſitores admittere ad reconciliationem prædictos apoſtatas, ſeu renegatos, ſi poſtea pœnituerint.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitores debent admittere ad reconciliationem prædictos apoſtatas, ſeu renegatos, ſi poſtea pœnituerint.*

fuerint, quibuſcumque in contrarium decretis non obſtantibus.

1 RESpondetur : Quamuis videatur negandum ex *l. hi qui ſanctam*, *Cod. de apoſtat.* & tenent Arelatanus *de hæretic. notabil.* 44. Matthæus de Afflictis, & alij, quos citat Royas *de hæretic. part.* 1. *num.* 291. Contrarium tamen eſt dicendum, quia prædictus Textus *in l. hi qui ſanctam*, correctus eſt per *cap. contra Chriſtianos, cap. plerique, de conſecrat. diſt.* 4. & *cap. quidam, de apoſtaſia*, & tradunt ex communi Doctorum opinione Royas *vbi ſuprà*, Canus *lib.* 2. *cap.* 9. Caſtrus *lib.* 2. *cap.* 23. Simanch. *tit.* 7. *n.* 3. Pegna *in annot. ad Lucernam Inquiſitor. verb. apoſtata*, Lorca *in* 2. 2. *S. Thomæ quæſt.* 12. *art.* 2. Freytas *in addition. de confeſſor. ſollicit. quæſt.* 5. *num.* 90. Barboſa *in l. Titia* 35. *ff. ſolut. matrimon. n.* 55. *tom.* 2. Quatenùs expreſsè aiunt, quod apoſtata pœnitens recipiendus ſit ad reconciliationem, & etiam Pereyr. *part.* 2. *de man. Reg. cap.* 74. *num.* 1. Quamuis minus rectè ibi ſubdat, iudicem Laïcum poſſe cognoſcere de apoſtaſia, quando agitur de quæſtione facti; quod ipſum etiam prius, *in part.* 1. *in concord. Ioannis* 1. *art.* 1. *num.* 175. dixerat de hæreſi: quia id eſt expreſsè contra Textum, *in cap. vt inquiſitionis*, §. *prohibemus*, *de hæretic. in* 6. & contra Doctores ibi communiter. Qua de re vide, quæ diffusè dicebam *in Tractat. de Immun. & Iuriſd. Eccleſ.*

PETITIO VII.

An poſſint Inquiſitores prædictos apoſtatas, ſeu renegatos reconciliare ſine Epiſcopo, ſi poſtea ſponte ad ipſos venerint, & pœnitentiam poſtulauerint?

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitores non poſſunt probabilius, contra aliquot affirmantes, prædictos apoſtatas, ſeu renegatos reconciliare ſine Epiſcopo, ſi poſtea ſponte ad ipſos venerint, & pœnitentiam poſtulauerint.*

2 *Excipe, vbi eſt conſuetudo in contrarium.*

1 RESpondetur : Quamuis affirment nonnulli cum Molina, *de Iuſtitia tom.* 5. *tract.* 5. *diſput.* 28. *n.* 16.
2 Probabilius tamen negant alij, niſi alicubi talis ſit conſuetudo in contrarium; quam eſſe affirmat Souſa, *in Aphor. Inquiſ. lib.* 1. *cap.* 3. *n.* 5. non ſolùm quoad prædictum caſum, ſed etiam abſolutè, quatenus expreſsè ait, eſſe vſu magis receptum, Inquiſitores indicere abiurationem, & purgationem ſine Epiſcopo. Quod ſi ita eſt, vbi adeſt talis conſuetudo legitimè præſcripta, ibi illam ego non damnarem. Qua de re videri poterunt, quæ diffuſiùs dicam infrà, *Dubit.* 195. *ſect.* 25. & 26.

PETITIO VIII.

An poſſint Inquiſitores procedere contra apoſtatas à Religione? vbi etiam an poſſint procedere contra apoſtatas ab ordine?

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitores non poſſunt procedere contra apoſtatas à Religione, & ab Ordine; ſicque ſeruatur in Inquiſitione Romana, & in Hiſpanica.*

2 *Excipe, niſi ſit aliquid adiunctum, quod ſapiat hæreſim, vt ſi v.g. à Religione tranſeant ad partes hæreticorum, cum iis communicantes, eorum conciones audientes, vel eorum impietates aliquo modo auctorizantes.*

3 *Excipe ſecundò, ſi habitum lacerent, eumque pedibus conculcent, & blaſphemias contra Religionem euomant, &c.*

4 *Excipe tertiò, ſi quid faciant contra determinationes Eccleſiæ, vt ſi ducant vxores, &c.*

5 *Excipe quartò, ſi per annum in excommunicatione perſtiterint negligentes ad Religionem redire.*

RESpondetur negatiue; & tradunt ex communi Doctorum ſententia Pegna, *in director. Inquiſition. part.* 2. *comment.* 4. Bariola *in Aphoriſm. litt. A. verb. apoſtata*, §. 3. & Duard. *in Bull. Cœn. lib.* 2. *can.* 1. *q.* 17. *n.* 32. qui etiam ſubdunt, ſic ſeruari & in Inquiſitione Romana, & in Hiſpanica. 1

Excipe cum Zanardo, *in director. Theolog. part.* 2. *præcept.* 1. *cap.* 5. §. 19. Laurentio de Peyrinis *in priuileg. Minimor. tom.* 2. *conſtitut.* 2. *Pauli V.* §. 2. *n.* 13. & aliis, niſi ſit aliquid adiunctum ſaltem quod ſapiat hæreſim: Quia ſi tunc ratione talis adiuncti poſſunt inquiſitores procedere contra alios, poterunt etiam, quin & multò magis procedere contra tales prædictos apoſtatas. 2

Vt ſi verbi gratia, Primò à Religione tranſeant ad partes hæreticorum, cum iis communicantes, eorum conciones audientes, vel eorum impietates aliquo modo authorizantes.

Item ſecundò, ſi habitum lacerent, eumque pedibus conculcent, & blaſphemias contra Religionem euomant, vel quid aliud ſimile faciant, aut proferant. 3

Item tertiò, ſi quid faciant contra determinationes Eccleſiæ, vt ſi ducant vxores, vel, quandò nominatim ſunt excommunicati, celebrent Miſſam. 4

Item quartò, ſi per annum in Excommunicatione perſtiterint, negligentes ad Religionem redire. 5

Cæterùm, quæ dixi de apoſtatis à Religione, eadem dicas etiam de apoſtatis ab ordine, propter eaſdem rationes.

DVBITATIO XLVIII.

Quænam ſint pœnæ ſchiſmaticis decretæ?

SECTIO PRIMA.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Pœnæ octo ſunt Schiſmaticis decretæ, quæ omnes ibi per extenſum numerantur.*

RESPONDETVR : Octo. Prima priuatio poteſtatis Eccleſiaſticæ, Ordinis, & Iuriſdictionis. Secunda excommunicatio; quæ tamen, vt infrà dicetur, non extenditur ad eorundem fautores, receptatores, defenſores, &c. ſicuti ea, quæ contra hæreticos decreta eſt. Tertia, inhabilitas ad beneficia Eccleſiaſtica impoſterum obtinenda. Quarta, ad mentem nonnullorum, irregularitas. Quinta, ſuſpenſio Ordinis à ſchiſmatico ſcienter recepti. Sexta, vt collatio beneficiorum à ſchiſmatico facta irritetur. Septima, ſuſpicio hæreſis. Octaua, vt ſchiſmaticus ſubiectus ſit iudici Eccleſiaſtico, à quo pro qualitate criminis puniatur. De ſingulis dicam ſigillatim. 1

SECTIO

SECTIO II.

Quid dicendum de prima pœna, nempè de priuatione poteſtatis Eccleſiaſticæ, Ordinis, & Iuriſdictionis.

SVMMARIVM.

1 *Schiſmaticus priuari non poteſt poteſtate Ordinis conſiſtente in caractere; quia tunc operatur homo, vt Inſtrumentum Dei.*

2 *Effectus Sacramentales ob culpam conferentis non poſſunt ceſſare.*

3 *Schiſmaticus priuari poteſt, & de facto priuatur legitimo vſu talis poteſtatis; quia non licet ipſi eam poteſtatem exercere, dum eſt in ſchiſmate.*

4 *Schiſmaticus eſt ipſo iure poteſtate Iuriſdictionis, quia indignus eſt poteſtate Eccleſiæ frui is, qui pertinaciter ab illa ſe ſeiungit; vndè non poterit excommunicare, abſoluere, indulgentias, & beneficia conferre, & alia huiuſmodi, quæ Iuriſdictionem requirunt, ſed omnia hæc nulla ſunt, & inualida, niſi aliundè ex communi errore ob titulum coloratum Iuriſdictio concedatur.*

5 *Schiſmaticus ſecundum aliquos non eſt ipſo facto priuatus poteſtate Iuriſdictionis; ſed per ſententiam priuandus eſt; quia nullibi habetur in Iure, ipſo facto eſſe priuatum.*

6 *Schiſmaticus manifeſtus, ſiue ſit manifeſtus per ſententiam, ſiue per factum proprium, ſecundum alios, non tamen occultus, eſt priuatus poteſtate Iuriſdictionis.*

7 *Schiſmaticus nullus ſecundum aliquos eſſe poteſt priuatus Iuriſdictione, niſi denunciatus ſit, vel manifeſtus Clerici percuſſor; quia cum ſolum iſtos vitare tenemur poſt Concilium Conſtantienſe, ſolum iſti poſt Concilium Conſtantienſe carent iuriſdictione nobis conueniente.*

8 *Schiſmaticus quilibet quantumuis occultus ipſo facto eſt Iuriſdictione priuatus: Quod quidem patet ex multis ſanctionibus ibi allegatis.*

9 *Schiſmaticus occultus exterior, cum ab vnitate Eccleſiæ, & ſubordinatione ad caput illius ſe ſubtrahat; indignus eſt, cui Eccleſia Iuriſdictionem concedat.*

10 *Iuriſdictionis huiuſmodi priuatio vt effectum habeat neceſſaria eſt ſaltem declaratoria ſententia criminis.*

1 RESpondetur: ſi loquamur de poteſtate Ordinis conſiſtente in charactere, ſchiſmaticus priuari non poteſt.

Probatur; quia priuari non poteſt charactere, à quo talis poteſtas prouenit, *cap. Ordinationes 9. quæſt. 1.* Et ratio ex S. Thoma, *q. 39. art. 3.* eſt; quia tunc opera-
2 tur homo, vt inſtrumentum Dei: ergo effectus ſacramentales ob culpam conferentis non poſſunt ceſſare.

3 Quamuis priuari poſſit, & de facto priuetur legitimo vſu talis poteſtatis; quia non licet ipſi eam poteſtatem exercere, dum eſt in ſchiſmate, S. Thomas, *loco ſuprà cit.* Turrecremata *lib. 4. ſumm. part. 1. cap. 7.* & Farin. *de hæreſ. q. 184. n. 43.*

4 At ſi loquamur de poteſtate Iuriſdictionis, ſchiſmaticus priuatus eſt ipſo iure; quia indignus eſt poteſtate Eccleſiæ frui is, qui pertinaciter ab illa ſe ſeiungit. Vnde non poterit excommunicare, abſoluere, Indulgentias, & beneficia conferre, & alia huiuſmodi, quæ iuriſdictionem requirunt; ſed omnia hæc nulla ſunt, & inualida, niſi aliundè ex communi errore ob titulum coloratum iuriſdictio concedatur, iuxta Textum *in l. Barbarius, ff. de offic. prætoris*, & tradit S. Thomas, *2. 2. q. 39. art. 3.* Valentia, *diſput. 1. q. 15. punct. 3.* Decian. *tract. crimin. lib. 5. cap. 7. n. 8.* Azor. *tom. 1. Inſtit. moral. lib. 8. c. 20. q. 9.* Sanchez, *lib. 2. moral. c. 36.* & Farinac. *de hæreſ. q. 184. n. 43.*

Probatur ex textu, *in cap. 1. de Schiſmatic.* Ibi: *Ordinationes ab Hæreſiarchis factas, & ab Ordinatis ab illis, irritas eſſe cenſemus* (intellige cum Gloſſa ibidem, quoad executionem legitimam illarum) *adiicientes, vt qui dignitates Eccleſiaſticas, ſeu beneficia per dictos ſchiſmaticos acceperunt, careant impetratis: Alienationes quoque, quæ per eoſdem ſchiſmaticos, ſeu per Laicos factæ ſunt de rebus Eccleſiaſticis, omni careant firmitate, & ad Eccleſias ſine vllo onere reuertantur.* Item *ex cap. Nouatianus 7. q. 1.* ibi: *Qui nec vnitatem ſpiritus, nec conuentionis pacem ſeruat, & ſe ab Eccleſiæ vinculo, & à Sacerdotum Collegio ſeparat, neque Epiſcopi poteſtatem habere poteſt, neque honorem.* Item *ex cap. audiuimus 24. q. 1. & cap. didicimus, eadem cauſ. & quæſt.* ibi: *Didicimus, omnes omninò hæreticos, & ſchiſmaticos nihil habere poteſtatis, & iuris.*

Petes: An hac poteſtate Iuriſdictionis priuetur ſchiſmaticus manifeſtus, & occultus, vel debeat eſſe publicè denunciatus, iuxta Textum *in Extrauag. ad euitanda ſcandala, Concilij Conſtantienſis?*

Quidam, vt Caietan. *tract. de authorit. Papæ, & Concilij cap. 20. & ſeqq.* Canus *de loc. Theolog lib. 4. c. 2. & vltimo*, & Sotus *in 4. diſt. 22. quæſt. 2. art. 2.* cenſent, ſchiſmaticum non eſſe ipſo facto priuatum, ſed per ſententiam priuandum; quia nullibi habetur in Iure, ipſo facto eſſe priuatum. 5

Alij, vt Valentia *2. 2. diſp. 3. q. 15. punct. 3.* tenent, eſſe priuatum ſchiſmaticum manifeſtum, ſiue ſit manifeſtus per ſententiam, ſiue per factum proprium, non tamen occultum; quia dum eſt occultus, cum Eccleſia vnionem retinet; Ergo Iuriſdictionem ab illa poteſt habere. 6

Alij, vt Bonacina *diſp. 3. q. 4. de charact. punct. vltim. §. 6. n. 8. & tom. 3. de cenſur. diſp. 1. q. 2. punct. 4.* putant, poſt Concilium Conſtantienſe nullum ſchiſmaticum iuriſdictione eſſe priuatum, niſi denunciatus ſit, vel manifeſtus Clerici percuſſor: quia, cum ſolum iſtos vitare teneamur poſt Concilium Conſtantienſe, ſolum iſti poſt Concilium Conſtantienſe carent iuriſdictione nobis conueniente. His tamen non obſtantibus. 7

Reſpondetur; Iuriſdictione ipſo facto eſſe priuatum quemlibet ſchiſmaticum, quantumuis occultum. Ita ex probabiliori ſententia Doctorum S. Thomas *2. 2. q. 39. art. 3.* Turrecremata *lib. 4. Summæ part. 2. cap. 10.* Caſtr. *lib. 2. de iuſt. hæretic. punit. cap. 23. & ſeq.* Azor. *1. part. lib. 8. cap. 2. q. 9. in fine*, & alij. 8

Probatur, quia Textus *in cit. c. 1. de ſchiſmatic. cap. Nouatianus, cap. audiuimus, & cap didicimus*, expreſsè notant, ipſo facto hanc priuationē incurri; dicunt enim Ordinationes eſſe irritas, & conferentem nihil habere iuris, & poteſtatis. Et ex alia parte hanc priuationem ad omnes ſchiſmaticos extendi, probat Textus *in eodem cap. didicimus: Omnes omninò hæreticos, & ſchiſmaticos nihil habere poteſtatis, & iuris*: Ergo.

Secundò probatur ratione; quia occultus ſchiſmaticus exterior ab vnitate Eccleſiæ, & ſubordinatione ad Caput illius ſe ſubtrahit: Ergo indignus eſt, cui Eccleſia iuriſdictionem concedat. 9

Aduerte tamen, quod vt talis priuatio Iuriſdictionis effectum habeat, neceſſaria ſit ſaltem declaratoria ſententia criminis, iuxta ea, quæ dicam infra de hac pœna hæreticorū; & videri poterit Suarez, *diſp. 12. ſect. 1. n. 2.* 10

SECTIO III.

Quid dicendum de ſecunda pœna, nempe de Excommunicatione?

SVMMARIVM.

1 *Schiſmatici, licet olim controuerſum fuerit, an eſſent ipſo iure excommunicati, hodie ſunt ipſo iure excommunicati ex Bulla Cœnæ Domini.*

Bulla

2 *Bullæ Cœnæ excommunicatio, licet ſecundum aliquos non comprehendat ſchiſmaticos nou hæreticos; ſecundum Auctorem, cum in dicta Bulla ſchiſmatici ipſo iure excommnnicentur, & nomine ſchiſmaticorum, nou ſolum ſchiſmatici hæretici, ſed etiam non hæretici, ſuſpicionem tamen hæreſis habentes, propriè intelligantur, ſequitur quod iſti omnes reuera ſint excommunicati.*

3 *Bullæ Cœnæ dicta excommunicatio, licet ſecundum aliquos, comprehendat non ſolum ſchiſmaticos propriè, ſed etiam quoſcunque alios quomodocumque Pontifici inobedientes: tamen probabilius eſt, quod comprehendat ſolum ſchiſmaticos propriè.*

4 *Receſſus ab obedientia Sedis Apoſtolicæ propriè, non ſtat cum recognitione illius.*

5 *Bullæ Cœnæ dicta excommunicatione non ligantur fautores, defenſores, receptatores ſchiſmaticorum; quia in dicta Bulla non exprimnntur, vt exprimuntur fautores, defenſores, & receptatores hæreticorum: Quamuis dicti fautores, &c. ſchiſmaticorum ligentur excommunicatione non reſeruata, & aliis pœnis etiam afficiantur.*

6 *Excommunicatio lata contra facientes aliquid, non extenditur ad adiuuantes, mandantes, conſulentes, fauentes, defendentes, &c. niſi de illis fiat expreſſa mentio. Ligantur tamen alia excommunicatione non reſeruata.*

7 *Excommunicatione dicta Bnllæ Cœnæ non ſolum ligantur recedentes ab obedientia Pontificis, vt Poneifex eſt, ſed etiam ſe ſeparantes à reliquis membris Eccleſiæ, quia omnes iſti ſunt verè, & propriè ſchiſmatici: non tamen dicta excommunicatione ligantur recedentes ab obedientia Epiſcopi, vel Sedis Epiſcopalis.*

8 *Excommunicatio lata in ſchiſmaticos vt incurratur, ſufficit, quod quis opere ipſo ſolo exteriori ita ſe gerat, ac ſi non ſit Pontifici, vt Pontifici, ſubordinatus, vel vnitus illi, vt Capiti Eccleſiæ, quamuis mente, & fide aliud intus retineat. Etſi in hæreſim contrarium dicendum ſit.*

9 *Præſumentes abſque debita auctoritate congregare Synodos vniuerſales, vel eas, poſtquam per legitimam auctoritatem diſſolnta ſint, proſequi, &c. verè, & propriè ſunt ſchiſmatici.*

10 *Schiſmatici ſolùm mente ſchiſma retinentes, non incurrunt dictam excommunicationem latam in ſchiſmaticos, ſed opus eſt, vt factis, verbis, vel alio ſigno externo ſchiſma manifeſtetur, quia ob ſolum peccatum internum, niſi illud etiam conſummetur exteriùs, nunquam excommunicatio incurritur.*

11 *Schiſmatici non hæretici abſolui poſſunt ſemel in vita, & ſemel in morte virtute Cruciatæ.*

12 *Item abſolui poſſunt virtute Iubilæi, vel priuilegij caſus Bullæ Cœnæ concedentis, quia ſolùm hæreſis ob ipſius grauitatem reſeruatur.*

1 RESpondetur, quod quamuis olim, vt videre eſt apud Azorium 1. *part. lib.* 8. *c.* 20. *q.* 6. Sanchez *l.* 2. *moral. cap.* 36. *num.* 11. & Farinac. *de hæreſ. q.* 184. *n.* 37. controuerſum fuerit, an iſta excommunicatio fuerit ſchiſmaticis ipſo iure impoſita, ſaltem in ſolis aliquibus ſpecialibus caſibus, vel per ſententiam imponenda. Hodie tamen certum ſit, eſſe ipſo iure impoſitam in Bulla Cœnæ Domini, & Pontifici reſeruatam, ibi: *Excommunicamus, & anathematizamus ſchiſmaticos, & eos, qui ſe à noſtra, & à Romani Pontificis pro tempore exiſtentis obedientia pertinaciter ſubtrahunt, vel recedunt.*

2 Petes: An hæc excommunicatio comprehendat ſchiſmaticos non hæreticos?

Quidam, vt Toletus *lib.* 4. *ſumma c.* 11. *in fine*, negant; Ita tamen, vt cenſeant, quod licet ſchiſmatici, non hæretici, non ſint excommunicati in Bulla Cœnæ Domini, ſint tamen excommunicati à iure, quod habetur *in cap. Nulli, diſt.* 19. *& cap. licet de electiòn.*

Sed contra; quia ex his Textibns non colligitur, excommunicationem ipſo facto contrahere quemlibet ſchiſmaticum; ſiquidem Textus *in cap. licet*, loquitur in caſu ſpeciali, nempè de Cardinalibus, qoi poſt electum Pontificem ex duarum partium conſenſu, alium ex tertia parte in Pontificem recipiunt, & ſimul eum, qui electioni conſentit, & vt Pootificem ſe gerit. Textus verò *in cap. Nulli*, ſolum habet, ſchiſmaticum eſſe excommunicatione expellendum. Idemque habet Textus *in cap.* 1. *de ſchiſmaticis*, & *in cap. de Liguribus* 23. *q.* 5. Ergo dicendum eſt ſchiſmaticos non hæreticos ipſo iure excommunicatos non eſſe, vt tenet Abb. *in rubric. de ſchiſmaticis n.* 2. Garzias, *part.* 11. *de beneſic. cap.* 20. *n.* 156. *& ſequen.* Azor. 1. *part. lib.* 8. *cap.* 20. *q.* 6. & Farinac. *de hæreſ. q.* 184. *n.* 59. Vel dicendum eſt, vt reuera dicendum videtur, eſſe excommunicatos in Bulla Cœnæ Domini; quia cum in dicta Bulla ſchiſmatici ipſo iure excommunicentur, & nomine ſchiſmaticorum non ſolum ſchiſmatici hæretici, ſed etiam non hæretici, ſuſpicionem tamen hæreſis habentes, propriè intelligantur, ſequitur quod iſti omnes reuera ſint excommunicati: Atque ita tenet Azor. *loco ſupra cit. q.* 5. Valent. *tom.* 3. *diſput.* 2. *q.* 15. *punct.* 3. Suarez *tom.* 5. *de cenſur. diſp* 21. *ſect.* 2. *n.* 1. & Sanchez *l.* 2. *moral. c.* 36. *n.* 11.

Petes ſecundò, an dicta excommunicatio bullaris comprehendat non ſolum ſchiſmaticos propriè, quales *ſect. præcedenti* dicebam; ſed etiam quoſcumque alios quomodocumque Pontifici inobedientes? 3

Quidam, vt Tolet. *lib.* 1. *c.* 19. *n.* 10. *& lib.* 4. *c.* 12. *n.* 1. & Farinac. *de hæreſ. q.* 184. *n.* 11. affirmant; quia Pontifex in Bulla excommunicat ſchiſmaticos, & eos, qui ſe ab eius, & cuiuſvis Pontificis pro tempore exiſtentis obedientia pertinaciter ſubtrahunt, vel recedunt. Ergo, cum in decretis Pontificiis nihil ſit ſuperfluum, dicendum eſt, non ſolum recedentes à Pootificis obedientia, tanquam à Vicario, ſed etiam quomodocumque recedentes, intelligi debere; cum recedentes pertinaciter ab obedientia Pontificis, tanquam à Vicario Chriſti, & Capite Eccleſiæ. ſub ſchiſmaticorum nomine comprehenſi ſint. His tamen non obſtantibus.

Reſpondetur, dicendum eſſe oppoſitum, quod ſcilicet hæc excommunicatio Bullæ Cœnæ comprehendat ſolùm ſchiſmaticos propriè, atque ita tenet ex communi ſententia Doctorum Caietanus, *in ſumma verb. excommnnicatio, cap.* 7. Vgolinus *de cenſur. Papæ reſeruat. part.* 2. *cap.* 1. *verſ. necnon ſchiſmaticus, n.* 9. Suarez *de cenſur. diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 12. Azor. *part.* 1. *lib.* 8. *c.* 20. *q.* 5. & Saochez *lib.* 2. *moral. cap.* 36. *n.* 12.

Probatur, quia receſſus ab obedientia Sedis Apoſtolicæ propriè non ſtat cum recognitione illius. Ergo, dum Pontificem, vt ſuperiorem recognoſcis, quamuis ob aliquam cauſam illi non obedias, à Pontifice, quà tali, non recedis, ac proindè excommunicationem iſtam Bullæ non incurris, quia qni non recedit ab obedientia Pontificis, vt Pontifex eſt, ac Chriſti Vicarius, nō dicitur verè, & formaliter recedere ab obedientia Pontificis, vti dicebam Quapropter, etſi ſub nomine ſchiſmaticorum hi recedentes comprehenſi fuerant, fuerunt tamen expreſſi ad maiorem claritatem, & ad ſpecialem timorem incutiendum, vndè patet ad fundamentum oppoſitum. 4

Aduerte tamen, quod dicta excommunicatione Bullæ Cœnæ non ligentur fautores, defenſores, receptatores ſchiſmaticorum: quia in dicta Bnlla non exprimuntur, vt exprimuntur fautores, defenſores, receptatores hæreticorum: Et in odioſis, ſeu pœnalibus non debet vltra proprietatem verborum fieri extenſio. Hanc autem extēſionem ſolum appoſuit Pontifex circa hæreticos, ergo dum excommunicatio fertur contra facientes, non extenditur ad adiuuantes, niſi exprimatur: Tum quia in Bulla Cœnæ tempore Caietani iſtos exprimebat Pontifex, vti conſtat ex eius ſumma, *verb. excommunicatio, cap.* 7. Ergo, cùm in præſenti Bulla Cœnæ eos non exprimat, non comprehenduntur. 5

Quod

Digitized by Google

6 Quod autem excommunicatio lata contra facientes aliquid, non extendatur ad adiuuantes, mandantes, conſulentes, fauentes, defendentes, &c. niſi de illis fiat expreſſa mentio, tenent Caietanus *verb. excommunicatio, quaſi in principio*, Nauarr. *in ſumma, cap.* 27. *num.* 31. Syluest. *verb. excommunicatio vltimo, quæſt.* 4. *dicto* 5. Tabiena *ibidem* 4. *caſ.* 49. *num. finali*, Armilla *num.* 2. Ledeſma 2. *part. quæſt.* 26. *art.* 2. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 17. *num.* 2. *& cap.* 22. *num.* 2. & alij communiter.

Quamuis dicti fautores, defenſores, receptatores ſchiſmaticorum alia ligentur excommunicatione, non reſeruata, per Teatum *in cap. licèt, de elect. & cap.* 1. *de ſchiſmatic. in* 6. Et clariùs per Bullam Pauli IV. quæ incipit, *cùm ex Apoſtolatus officio*, vbi excommunicantur, aliiſque pœnis afficiuntur prædicti fautores, defenſores, receptatores ſchiſmaticorum. Et videri poteſt Syluest. *verb. ſchiſma, num.* 5. Decian. *tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 65. *num.* 6. & Farinac. *de hæreſ. q.* 184. *num.* 17.

Aduerte ſecundò, quod è contra dicta excommunicatione Bullæ Cœnæ non ſolùm ligentur recedentes ab obedientia Pontificis, vt Pontifex eſt, ſed etiam ſe ſeparantes à reliquis membris Eccleſiæ; quia omnes iſti tales, vti dicebam ſuprà *dubit.* 47. *sect.* 1. ſunt verè, & propriè ſchiſmatici; Non tamen ſimiliter eadem excommunicatione Bullæ Cœnæ ligentur recedentes ab obedientia Epiſcopi, vel Sedis Epiſcopalis, neque ſe ſeparantes à reliquis membris illius Diœceſis; quia, quamdiù non recedunt à Summi Pontificis obedientia, vt Pontifex eſt, aut à reliquis membris Eccleſiæ vniuerſalis (vti dicebam eadem *sect.* 1.) non ſunt verè, & propriè ſchiſmatici. Ergo in materia pœnali, & odioſa non comprehenduntur ſub nomine ſchiſmaticorum: Qua ratione ducti Oſtienſis *in cap. num.* 1. *de ſchiſmaticis*, Abbas *in rubrica eodem tit. num.* 1. *& ſeqq.* & Anania *ibidem num.* 3. tenent, quod iſti tales neque incurrant excommunicationem iure communi latam in ſchiſmaticos.

8 Aduerte tertiò, quod ad quamcumque excommunicationem latam in ſchiſmaticos incurrendam, ſufficiat, quod quis opere ipſo ſolo exteriori ita ſe gerat, ac ſi non ſit Pontifici, vt Pontifici ſubordinatus, vel vnitus illi, vt Capiti Eccleſiæ, quamuis mente, & fide aliud intus retineat, etſi in hæreſi contrarium dicendum ſit: Et ratio diſparitatis eſt, quia hæreſis non conſummatur in ſolo actu externo, ſed neceſſariò requirit etiam errorem internum; At ſchiſma ſatis in ſua ſpecie conſummatur per ſolùm actum externum, vti dicebam

9 etiam ſuprà *cit. sect.* 1 Qua ratione, qui præſumunt abſque debita authoritate congregare Synodos vniuerſales, vel eas, poſtquam per legitimam authoritatem diſſolutæ ſint, proſequi, & qui Catholici in Anglia ſolùm exteriùs Regi, tanquam Vicario Chriſti in ſpiritualibus, qualem ſe eſſe ipſe profitetur; obediunt, verè, & propriè, (vti dicebam ibidem) ſunt ſchiſmatici, vt proinde non euadant excommunicationem latam in ſchiſmaticos, etſi euadant excommunicationem latam in hæreticos.

10 Auerte quartò, quod ſchiſmatici, ſolùm mente ſchiſma retinentes, non incurrant dictam excommunicationem latam in ſchiſmaticos, ſed opus ſit, vt factis, verbis, vel alio ſigno externo ſchiſma manifeſtent; quia ob ſolùm peccatum internum, niſi illud etiam conſummetur exteriùs, nunquam excommunicatio incurritur: Doctores communiter, quos ſequitur Toletus *in ſumma, prima excommunicatione Bullæ Cœnæ, num.* 16. & Saytus *Theſaur. caſ. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 4. *circa finem.*

11 Aduerte quintò, quod ſchiſmatici non hæretici, abſolui poſſint ſemel in vita, & ſemel in morte virtute Bullæ Cruciatæ. Item abſolui poſſint virtute Iubilæi,

12 vel priuilegij caſus Bullæ Cœnæ concedentis: quia ſolùm hæreſis ob ipſius grauitatem reſeruatur. Sanchez *lib.* 1. *moral. cap.* 36. *n.* 17. & alij paſſim.

SECTIO IV.

Quid dicendum de tertia pœna, nempè de inhabilitate ab beneficia Eccleſiaſtica in poſterum obtinenda?

SVMMARIVM.

1 *Schiſmatici contrahunt pœnam inhabilitatis ad beneficia Eccleſiaſtica in poſterum obtinenda.*

2 *Schiſmatico in Epiſcopum electo diſpenſatiuè confirmare permittitur.*

3 *Schiſmaticis pœnitentibus, & Eccleſiæ reconciliatis ſecundùm aliquos tollitur ſupradicta inhabilitas, quæ cum proueniat ex ſchiſmate, meritò, illo ſublato, conſetur & ea ablata, maximè rationibus ibidem abundè perpenſis.*

4 *Oppoſitum tamen, nempè ſchiſmaticum Eccleſiæ reconciliatum adhuc ad beneficia Eccleſiaſtica inhabilem ex ſtere, niſi per Pontificem, vel vices ipſius habentem diſpenſatus fuerit, probabilius eſt.*

5 *Eius eſt ſoluere, cuius fuit ligare.*

6 *Epiſcopus ex Concilio Tridentino poteſtatem habet ad diſpenſandum in quacumque inhabilitate ad beneficia, ſi ea proueniat ex delicto occulto: Vnde ſi delictum ſchiſmaticum fuerit occultum, poterit Epiſcopus cum ſchiſmatico ad vnitatem Eccleſiæ redeunte, diſpenſare.*

7 *Epiſcopus, ſi ſchiſma fuerit publicum, quamuis nonnulli Doctores indiſtinctè teneant ſufficere diſpenſationem Epiſcopi, & alij putent, poſſe illum diſpenſare ad beneficia omnia, præter Epiſcopatum, & dignitatem exemptam, ſi ſcienter quis Ordinem à ſchiſmatico non receperit; Nihilominus, quia talis poteſtatis nullum apparet in iure firmum fundamentum, dicendum eſt, quod non poſſit.*

8 *Schiſmaticus iſto occultus, & Eccleſiæ reconciliatus, probabile eſt, quod diſpenſatione non indigeat; quia pœna inhabilitatis non videtur impoſita cuilibet ſchiſmatico, ſed publico, & manifeſto.*

9 *Schiſmaticus, ſi ſchiſma non ſit hæreſi coniunctum, non manet priuatus beneficiis ante ſchiſma obtentis; Quidquid in contrarium dixerint alij.*

10 *Hæreticus omnis licet ſit ſchiſmaticus; non tamen omnis ſchiſmaticus eſt hæreticus.*

RESpondetur, quod & hanc pœnam ſchiſmatici contrahant, ex Teatu *in cap. quia diligentia, de* 1
elect. vbi ſchiſmatico in Epiſcopum electo diſpenſa- 2
tiuè confirmare permittitur: Ergo ſignum eſt, quod ante diſpenſationem electio valida non ſit: & ita tradit Gloſſa ibi, quam communiter ſequuntur Doctores.

Petes: An ſchiſmaticis pœnitentibus, & Eccleſiæ reconciliatis tollatur hæc inhabilitas?

Quidam, vt Aymon, Decian. *cit. lib.* 5. *cap.* 54. 3
n. 25. Burſat. *conſ.* 14. *n.* 34. Farin. *de hæreſ. quæſt.* 189. *& quæſt.* 193. *num.* 66. & complures alij, quos ipſe referre, affirmant.

Probatur, quia hæc inhabilitas prouenit ex ſchiſmate: Ergo, ſchiſmate ſublato, tollitur inhabilitas.

Confirmatur; quia non videntur obſtare Textus *in citato capit. quia diligentia*: Nam electio illius ſchiſmatici in Epiſcopum forſan fuit durante ſchiſmate, ideoque indiguit confirmatione, & diſpenſatione, quibus tamen non indigeret, ſi ſublato ſchiſmate, & Eccleſiæ reconciliato, electio facta fuiſſet.

Confirmatur ſecundò, quia neque obſtare videtur Textus *in cap. unic. de ſchiſmaticis in* 6. vbi ſchiſmatici, & ipſorum fautores perpetuò inhabiles ad beneficia declarantur; quia loquitur de caſu ſpeciali, in quo duo Cardinales noluerunt Pontificem canonicè electum

recognoſcere, & alium in Pontificem elegerunt. His tamen non obſtantibus.

4 Reſpondetur, oppoſitum (nempè ſchiſmaticum Eccleſiæ reconciliatum, adhuc ad beneficia Eccleſiaſtica inhabilem exiſtere, niſi per Pontificem, vel vices ipſius habentem diſpenſatus fuerit) probabilius eſſe; quod docent Oſtienſis, Antonius, Imola, quos ſequitur Azor. 1.*part.lib*.8. *cap*.20.*q*.8. Pegna 2.*part.Director*. *q*.48.*comment*.73. Suarez *de cenſur.diſp*.43.*ſect*.2.*n*.7. & Sanchez *lib*.2. *moral.cap*.36.*num*.18.

Probatur ex ſupradicto *cap.quia diligentia*, vbi gloſſa expreſsè ait, abiurato ſchiſmate in Epiſcopum electum fuiſſe, & nihilominus indiguit diſpenſatione: Ergo ſignum eſt, inhabilem remanſiſſe.

Atque hinc patet ad fundamenta cõtrariæ opinionis.

Dixi, *niſi per Pontificem, vel vices illius habentem*
5 *diſpenſatus fuerit*: Quia eius eſt ſoluere, cuius fuit ligare, Abbas *cit. cap. quia diligentia*, & alij paſſim.

6 Quamuis ex Tridentino Concil. *ſeſſ*.14. *cap*.6. concedente caſus occultos, Epiſcopus poteſtatem habeat ad diſpenſandum in quacũque inhabilitate ad beneficia, ſi ea proueniat ex delicto occulto. Vnde, ſi delictum ſchiſmaticum fuerit occultum, poterit Epiſcopus cum ſchiſmatico ad vnitatem Eccleſiæ redeunte diſpenſare Henriquez *lib*.13. *de excommunicat.cap*.56. *num*.5. *in comment. littera F.* Sanchez *loco ſupra citato*, & Bonacina *diſput*.3. *quæſt*. 4. *de charit. part.vltima*, §.5. *num*.10.

7 At, ſi ſchiſma fuerit publicum; quamuis Abb. *in cap*.2.*de ſchiſmaticis num*.7. Decius *cap.at ſi Clerici*, §.*de adulteriis, de indiciis, num*.124. & *in cap.quia diligentia, de elect. num*.17. vbi indiſtinctè tenet, ſufficere diſpenſationem Epiſcopi, Lambertin. *part*.1. *lib*.2.*q*.9.*art*.8. & Gloſſa ex probabili *in cap*.2. *de ſchiſmaticis*, putent, poſſe Epiſcopum diſpenſare ab beneficia omnia præter Epiſcopatum, & dignitatem exemptam, ſi ſcienter quis ordinem à ſchiſmatico non receperit: nihilominus, quia huius poteſtatis nullum apparet in Iure firmum fundamentum, dicendum eſt, non poſſe alium, quàm Pontificẽ diſpenſare; atque ita docent Sanchez, & Bonacina *in locis ſuprà cit. Gloſſ.in dicto cap*.2.*de ſchiſmaticis, in fine*, Garzias 11.*part.de benefic.cap*.10. *n*.164. & Farinac. *de hereſ.q*.184. *num*.36.

8 Aduerte tamen hîc probabile eſſe, hunc occultum ſchiſmaticum, & Eccleſiæ reconciliatum diſpenſatione non indigere; quia pœna inhabilitatis non videtur impoſita cuilibet ſchiſmatico, ſed publico, & manifeſto, qualis erat ille Epiſcopus relatus *in dicto cap.quia diligentia*: quapropter occultus, & præſertim emendatus, non videtur hanc pœnam contrahere, vt probat etiam de hæretico Garzias *loc.ſuprà cit. n*.83. & *de ſchiſmatico, num*.162.

Petes ſecundò; An ſchiſmaticus, etiam beneficiis ante ſchiſma obtentis, maneat priuatus?

9 Reſpondetur, quod quamuis affirmẽt Rebuff. *in prax. beneficiar.tit.de modis amittendi beneficia*, Flamin.*de reſignat.benefic.lib*.3.*q*.1.*n*.36. & Farinac. *de hereſ.q*.184. *n*.42.*ex cap.nos conſuetudinem*, 12.*diſt.ex cap. quia diligentia, de elect. & ex cap. vnico de ſchiſmatic. n*. 6. ibi: *Omnibus beneficiis perpetuò priuantes, & inhabiles reddentes ad habenda*; dicendum tamen ſit, ſi ſchiſma non ſit hæreſi coniunctum, ſchiſmaticum beneficiis ante ſchiſma obtentis priuatum non manere.

Probatur; quia ſupradicti Textus *in cap. quia diligentia, & cap. nos conſuetudinem*, non loquuntur de beneficiis ante ſchiſma obtentis, ſed de ſola inhabilitate ad obtinenda beneficia, ſicuti ſuprà dicebam: & Text. *in cap.nos conſuetudinem*, non loquitur de hæreticis Donatiſtis: & ſolùm ſtatuit ſeruari, tanquam conſuetudinem, ne iſti ad Epiſcopatum admittantur; Et textus *in cap.vnico de ſchiſmatic.in* 6. loquitur in caſu ſpeciali, in quo poſtpoſita electione canonica alicuius Pontificis, alius eligitur: Ergo, &c. Videri poterit Garz.*n*.151. & Sanchez *lib*.2. *moral. cap*.36.*n*.19.

Non obſtat, ſi dicas cum Rebuffo: Nullum ſchiſma eſt, quod hæreſim adiunctam non habeat: ſed hæreticus ipſo iure eſt priuatus beneficiis ante ſchiſma obtentis; Ergo. 10

Reſpondetur enim: Nego maiorem, quia licèt omnis hæreticus ſit ſchiſmaticus, non tamen omnis ſchiſmaticus eſt hæreticus (vti dicebam ſuprà *dubit*. 47. *ſect*.1. *ſuppoſito* 5.) Et ſic ratio iſta Rebuffi ſolùm probat de ſchiſmatico, qui ſemel ſit hæreticus; non autem de ſchiſmatico, qui ſolùm ſit ſchiſmaticus, & non hæreticus: Atque adeò ſolùm probat, ratione hæreſis, non autem ratione ſchiſmatis. Cæterùm an hæreticus (ſcilicet ſimul actu externo & interno) ipſo iure ſit priuatus beneficiis ante ſchiſma obtentis, dicam infrà *dubit*.102. *vſque ad dubit*.105.

SECTIO V.

Quod dicendum de aliis quinque pœnis ſchiſmaticorum?

SVMMARIVM.

1 *Quarta pœna ſchiſmaticorum eſt irregularitas: At ſecundùm Suarez, & alios dicta pœna contra ſchiſmaticos locum non habet: quia nullus eſt Textus, ex quo hæc irregularitas clarè colligatur.*

2 *Textus in cap. quia diligentia, de election. & Doctores ibi nullam faciunt mentionem de irregularitate, ſed ſolùm de inhabilitate ad beneficia.*

3 *Textus in cap*.1. *de ſchiſmaticis nullam imponit irregularitatem, ſed ſolùm reddit nullas ordinum collationes à ſchiſmaticis factas quoad vſum ordinum in recipiente ſcienter, priuat beneficiis promiſſos ab iiſdem, ſed tamen collatio non eſt irrita, ſed ſolùm irritanda.*

4 *Textus in cap. qui contra* 24. *q*.1. *& cap. In nomine Domini, diſt*.23. *nullam imponunt irregularitatem; ſed ſolùm alias pœnas a iudice infligendas.*

5 *Schiſmaticus, ſi ſchiſma ſit notorium, ſchiſmate durante eſt irregularis irregularitate generali proueniente ex delicto notorio, depoſitione digno; quæ tamen irregularitas ſufficienter per pœnitentiam abſoluetur.*

6 *Quinta pœna ſchiſmaticorum eſt ſuſpenſio ordinis à ſchiſmatico ſcienter recepti.*

7 *Sexta pœna eſt, vt collatio beneficiorum à ſchiſmatico facta irritetur.*

8 *Pœna prædicta quinta & ſexta; vt locum habeat in ſchiſmatico requiritur, vt ſchiſmaticus notorius ſit declaratus.*

9 *Pœna prædicta ſolùm videntur impoſita recipientibus ſcienter ordines, vel beneficia a ſchiſmaticis hæreticis; nam in iure hæretici, & ſchiſmatici æquiparantur.*

10 *Septima pœna eſt ſuſpicio hæreſis, & ea vehemens: quia licèt aliquando contingat dari ſchiſma ſine errore intellectus, rarò tamen id contingit; Quapropter omnis ſchiſmaticus abiurare tenetur non ſolùm ſchiſma; ſed etiam vehementem hæreſis ſuſpicionem.*

11 *Schiſmatici non ſolùm, ſed etiam ſchiſmaticorum ſequaces vehementer de hæreſi ſuſpecti ſunt.*

12 *Octaua pœna ſchiſmaticorum eſt, vt ſint ſubiecti iudici Eccleſiaſtico, à quo pro qualitate criminis puniantur, non ſolùm pœna pecuniaria; ſed etiam exilio, carcere, triremibus, immò & relaxatione brachio ſæculari, ſi pertinaces exiſtant.*

Reſpondetur, & dico primò. Quarta pœna ſchiſmaticorũ ad mentẽ Speculatoris *tit. de diſpenſ.§.iuxta. n*.17. Raymundi *in ſumma verb.ſchiſma, verſ.vltimo*, Maiolu *lib*.5.*de irregul.cap*.46.*n*.3. Pegn. 2.*part. Direct*. *q*.48. 1

quæſt. 48. *comment.* 78. Duardi *in Bull. Cœna lib.* 2. *q.* 56. *n.* 5. & Azorij *lib.* 8. *cap.* 20. *q.* 8. eſt irregularitas. At potiùs cum Suarez *de cenſur. diſp.* 43. *ſect.* 2. *n.* 7. Sayro *in Theſaur. tom.* 1. *lib.* 7. *cap.* 12. *n.* 16. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 36. *n.* 20. & aliis, dicendum mihi videtur, quod huiuſmodi pœna in ſchiſmaticos locum non habeat.

Probatur: quia nullus eſt Textus, ex quo hæc irregularitas clarè colligatur, & cùm irregularitas non niſi in caſibus à iure expreſſis incurratur, fit, quod ſchiſmatici non ſint irregulares.

2 Non obſtat, quod Pegna referat Doctores *in cap.* 1. *quia diligentia, de elect.* id dicentes.

Reſpondetur enim, quod neque Textus, neque Doctores ibi faciant mentionem de irregularitate, ſed ſolùm de inhabilitate ad beneficia.

3 Neque obſtat ſecundò Textus *in cap.* 1. *de ſchiſmatic.* quia nullam Textus ibi imponit irregularitatem; ſed ſolùm ordinum collationes à ſchiſmaticis factas reddit (quoad vſum ordinum in recipiente ſcienter) nullas, & irritas: decernit etiam, quod recipientes beneficia à ſchiſmaticis, careant illis: non tamen, vt volunt Suarez *tom.* 5. *in* 3. *partem diſput.* 21. *ſect.* 3. *n.* 5. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 36. *n.* 10. & alij, eſt irrita hæc collatio, ſed ſolùm irritanda: Qua de re tamen, quid ego ſentiam, dicam infrà *dubit.* 235. *ſect.* 15. 16. & 17.

4 Neque obſtat tertiò Textus *in cap. qui contra* 24. *q.* 1. & *cap. in nomine Domini, diſt.* 23. quia ſimiliter etiam hi Textus nullam imponunt irregularitatem, ſed ſolùm imponunt aliàs pœnas à Iudice infligendas.

5 Aduerte tamen, quod ſi ſchiſma ſit notorium, ſchiſmate durante, ſchiſmaticus ſit irregularis irregularitate generali prouenienie ex delicto notorio, depoſitione digno; quæ tamen irregularitas ſufficienter per pœnitentiam abſoluetur, quia per pœnitentiam abſoluetur infamia facti, ad quam ſequebatur talis irregularitas: Suarez, Sayrus, Sanchez *in locis ſuprà citatis*, & Bonacina *in Bull. Cœna diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punct.* 5. *n.* 15.

6 Dico ſecundò: Quinta pœna eſt ſuſpenſio ordinis à ſchiſmatico ſcienter ſuſcepti. Patet *ex cap. ordinationes* 9. *q.* 1. & *ex cap.* 1. & 2. *de ſchiſmaticis*; & tradunt Suarez *loc. cit. diſp.* 13. *ſect.* 3. *n.* 4. Sanchez *n.* 20. & Farinac. *de hæreſ. q.* 183. *n.* 43.

7 Dico tertiò: Sexta pœna eſt, vt collatio beneficiorum à ſchiſmatico facta irritetur. Conſtat, *ex cit. cap.* 1. *de ſchiſmaticis*, ibi: *Careant impetratis*: & docent Bonacina *diſp.* 3. *q.* 4. *punct. vltimo*, §. 1. Suarez, Sanchez, & Farinacius *in locis ſuprà citatis*.

8 Aduerte tamen, quod vt hæc ſexta pœna, & quinta præcedens locum habeant in ſchiſmaticum, ex probabili ſententia Doctorum requiratur, quod ſchiſmaticus notorius ſit declaratus.

Probatur; quia ſic *in dicto cap. ordinationes* 9. *q.* 1. *in principio*, caueri videtur: Tum quia poſt Concilium Coostantienſe fideles non videntur obligati vitare ſchiſmaticos, quouſque fuerint denunciati; Tum quia, vt in prima pœna dicebam, non carent poteſtate iuriſdictionis, quouſque illorum delictum fuerit declaratum.

9 Accedit, quod hæ pœnæ ſolùm videntur impoſitæ recipientibus ſcienter ordines, vel beneficia à ſchiſmaticis hæreticis, vt ſatis colligitur, *ex cap. ordinationes* 9. *q.* 1. & *ex cap.* 1. *de ſchiſmaticis*: Nam in iure hæreticus, & ſchiſmaticus æquiparantur *ex cap. nouiſſimè, de hæretic.* & ex traditis à Farinac. *de hæreſ. q.* 184. *num.* 53.

10 Dico quartò: Septima pœna eſt ſuſpicio hæreſis, & ea vehemens, contra non nullos, quos ſequitur Souſa *in Aphoriſ. Inquiſit. lib.* 1. *cap.* 20. *n.* 13. probatur: quia, licèt aliquando contingat, dari ſchiſma ſine errore intellectus, vti ſuprà dicebam, raiò tamen id contingit. Quapropter omnis ſchiſmaticus abiurare tenetur non ſolū ſchiſma, ſed etiam vehementem hæreſis ſuſpicionem, Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.* 6. *n.* 24. Duardus *in Bull. Cœna lib.* 2. *can.* 1. *quæſt.* 156. *n.* 12. Pegna 2. *part. Direct. quæſt.* 48. *num.* 73. & Farinac. *de hæreſ. q.* 184. *num.* 13. & 35. vide etiam, quæ dicam infrà *ſect.* 6. & *dubit.* 235. *ſect.* 12.

Aduerte etiam ex Menoch. *loc. ſupra cit.* non ſolùm ſchiſmaticos, ſed etiam ſchiſmaticorum ſequaces vehementer de hæreſi ſuſpectos eſſe ob eamdem rationem. 11

Dico quintò: Octaua pœna ſchiſmaticorum eſt, vt fiant ſubiecti iudici Eccleſiaſtico, à quo pro qualitate criminis puniantur, non ſolùm pœna pecuniaria, ſed etiam exilio, carcere, triremibus, imò & relaxatione brachio ſæculari, ſi pertinaces exiſtant: Valentia *diſput.* 3. *q.* 25. *punct.* 3. Souſa *in Aphor. Inquiſ. lib.* 3. *cap.* 27. *n.* 7. Diaz *in pract. cap.* 152. *n.* 1. & Farinac. *de hæreſ. q.* 184. *num.* 51. *ex cap. de Liguribus* 23. *quæſt.* 5. *cap. Non vos, q.* 5. & *cap. In vnione Domini, diſt.* 23.

SECTIO VI.

An poſſint Inquiſitores procedere contra ſchiſmaticos?

SVMMARIVM.

1 *Schiſma generatim committi poteſt tribus modis; Primò, per ſeparationem, ſeu receſſum à membris. Secundò per receſſum à ſolo Capite, & non à mēbris. Tertiò, per receſſum à Capite, & à membris ſimul.*

2 *Separatio, ſeu receſſus à Summo Pontifice contingere etiam poteſt tribus modis. Primo, negando ei obedientiam. Secundò, ſequendo Pſeudo pontificem. Tertiò, exercendo actus Pontificiæ poteſtatis.*

3 *Subtrahens ſe ab obedientia Summi Pontificis, in Bulla Cœna condemnatur tanquam ſchiſmaticus.*

4 *Pontifex intruſus, & qui ei adheret, condemnatur tanquam ſchiſmaticus.*

5 *Synodos congregans abſque Romani Pontificis auctoritate, condemnatur tanquam ſchiſmaticus.*

6 *Item, qui inuadit Epiſcopatum.*

7 *Schiſma, quo quis ſe ſeparat à ſola vnitate membrorum, raro, vel ferè nunquam contingere ſolet.*

8 *Schiſmaticus vt quis ſit, non ſufficit, quod nolit obedire Pontifici in re aliqua particulari, eo quod v.g. eam putet difficilem, vel contra ſuum honorem, aut vtilitatem, &c. Modò agnoſcat, eum eſſe Superiorem, & Caput Eccleſiæ: quia ad ſchiſma requiritur inobedientia coniuncta cum quadam rebellione, qua quis vult ſe omninò ſubtrahere à iuriſdictione illius, quem nouit certò eſſe Pontificem.*

9 *Inquiſitores poſſunt procedere contra ſchiſmaticos; quia ſchiſmaticus, (vt omittam, quod ſi habeat errorem in intellectu, eſt etiam hæreticus formaliter, ita vt tunc abiurare debeat de formali) eſt ſuſpectus vehementer, ita vt debeat abiurare de vehementi.*

10 *Schiſmaticus non ſolùm debet abiurare hæreſim formalem, vel hæreſis ſuſpicionem vehementem, aut leuem; ſed etiam debet abiurare ſchiſma.*

11 *Schiſmaticus præfatus præter pœnas amiſſionis iuriſdictionis, excommunicationis latæ ſententiæ, inhabilitatis ad beneficia Eccleſiaſtica, etiam poſt ſchiſmatis pœnitentiam, poteſt puniri pœna pecuniæ, exilij, carceris, triremis, & ſi pertinax fuerit, tradi Curiæ ſæculari.*

SVppono ex dictis ſuprà, quod generatim ſchiſma committi poſſit tribus modis: Vno per ſeparationem, ſeu receſſum à membris, & non à Capite, vt ſi Galli, vel Hiſpani, &c. in ſpiritualibus, & actibus Religionis Chriſtianæ nollent communicare cum Italis: Qui modus ſchiſmatis rarò, & ferè nunquàm contingere ſolet. Secundò per receſſum à ſolo Capite, & non à membris. Qui modus faciliùs contingere poteſt. Tertiò, per receſſum à Capite, & à membris ſimul: qui modus contingit, dum qui ſe ſeparat ab 1

Digitized by Google

obedientia Pontificis, etiam ſe ſeparat à communicatione eorum, qui eum, vt verum Pontificem, ſequootur.

2 Separatio autem, ſeu receſſus à Summo Pootifice contingere etiam poteſt tribus modis: Primò, negando obcdientiam vero Pontifici. Seundò, inſtituendo, vel ſequendo Pſeodo-Pootificem. Tertiò exercendo actus Pootificiæ poteſtatis ſine auctoritate veri Pontificis.

3 Et hi omnes modi in diuerſis Canonibus coodemnantur tanquam ſchiſmatici: ſiqoidem io Bulla
4 Cœnæ condemnatur, tanquam ſchiſmaticus, qui ſe
ſubtrahit ab obedientia Romani Pontificis, *& in cap. licèt, de elect.* comdemnatur, tanquam ſchiſmaticus,
5 Pontifex intruſus, & qui ei adhæret: & *in cap. neclicuit, diſtinct.* 17. & *cap. de liguribus* 24. *quæſt.* 1. condemoantur tanquam ſchiſmatici, qui congregant Synodos abſque Romani Pontificis auctoritate, *& in*
6 *cap. non furem 7 quæſt.* 1. coodemnatur, tanquam ſchiſmaticus is, qui inuadit Epiſcopatum.

7 De ſchiſmate autem, quo quis ſe ſeparat à ſola vnitate membrorum, io iure nulla fit mentio; quia, ſicuti dicebam, hoc genus ſchiſmatis rarò, vel ferè nunquam contingere ſolet.

8 Aduerte tamen hîc ex dictis etiam ſuprà, quod vt qois ſit ſchiſmaticus, ooo ſufficiat, vt nolit obedire Pontifici in re aliqua particolari, eo quod verbi gratia, eam putet difficilem, vel contra ſuum honorem, aut vtilitatem; vel eo quod putet, non poſſe Pontificem quid ſimile ipſi præcipere, vel ob aliam cauſam, &c. modo agnoſcat, eum eſſe Superiorem, & Caput Eccleſiæ; quia ad ſchiſma requiritur inobedieotia coniuncta cum quadam rebelliooe, qua quis vult ſe omninò ſobtrahere à ſubiectione illius, quem oouit certò eſſe Pontificem: vel ſaltem nullam habet probabilem ratiooem dobitandi, an ſit verus Pootifex: ſi enim probabiliter dubitaret, an ſit verus Pontifex, vel an ſit verè, & validè à Cardioalibus electus, non eſſet tunc ſchiſmaticus, ſi tunc nollet ei obedire. Vide, quæ diffuſiùs de hac re dicebam ſuprà, & dicam etiam infrà *dubit.* 235. His ſoppoſitis.

9 Reſpondetur affirmatioè; quia ſchiſmaticus (vt omittam, quod ſi habeat errorem in intellectu, ſit etiam hæreticus ſormaliter, ita vt tunc debeat abiurare de formali) eſt ſuſpectus vehemeoter, ita vt debeat abiurare de vehementi, ſicuti ſuprà *ſectione præcedenti* dicebam; vel ſaltem eſt ſuſpectus de leui, ita vt ſaltem debeat abiurare de leui, vt voluor alij, quos ſequitur Souſa *in Aphor. Inquiſ. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 13. qui tamen, quod debeat etiam abiurare de vehementi, conſentiunt nobiſcum caſu, quo diù in ſchiſmate perſeuerauerit, vel aliqua alia circumſtaotia contra ipſum reperiatur.

10 Vbi aduerte, quod ſchiſmaticus non ſolùm debeat abiorare hæreſim formalem, vel hæreſis ſuſpicionem vehemeotem, aut leoem, vti dicebam, ſed etiam debeat abiurare ſchiſma, & abiurare illud ſub forma, quæ ſit iuxta diſpoſitionem Textus *in cap. quoties cordis* 1. *quæſt.* 7.

11 Aduerte ſecuodò, quod dictus ſchiſmaticus, præter pœnas amiſſionis iuriſdictionis, excommunicationis latæ ſententiæ, inhabilitatis ad beneficia Eccleſiaſtica (etiam poſt ſchiſmatis pœniteotiam) acquirenda, & priuationis ipſo iure beneficiorum acquiſitorum, quas incurrit de iure, ſicoti dicebam *ſectione præcedenti*; poſſit etiam puniri pœna pecuniæ, exilij, carceris, triremis, & ſi pertioax fuerit tradi Curiæ ſæculari, ſicuti dicebam *eadem ſect. præcedenti.* Hæc dixerim de pœois ſchiſmaticorum.

At de ſchiſmaticis vide etiam, quæ dicam infrà *dubitatione* 235. *per totam.* Dicam oooc de pœois hæreticorum.

DVBITATIO XLIX.

Quænam ſint Hæreticorum pœnæ?

SVMMARIVM.

1 *Hæreſis delictum cùm ſit valdè graue, meritò Eccleſia illud coercere voluit pœnis ſimiliter grauioribus, non ſolùm ſpiritualibus, vt excommunicatione, infamia, priuatione beneficiorum, & officiorum: ſed etiam temporalibus, vt pœna carceris, fuſtigationis, exilij, triremis, mortis, &c.*

RESPONDETVR: De hæreticorum pœnis vide ſuprà *dubit.* 12. *corollar.* 3.

Aduerte tamen hîc, quod cùm delictum 1
hæreſis ſit valdè graue, meritò Eccleſia illud coërcere voluit pœnis ſimiliter grauioribus, non ſolùm ſpiritualibus, vt excommunicatione, infamia, priuatione beneficiorum, & officiorom; ſed etiam temporalibus, vt pœna carceris, fuſtigationis, exilij, triremis, mortis, &c. De quibus omnibus per per ordinem ſigillatim diſtioctiùs mox infrà dicetur.

PETITIO PRIMA.

An hæreticus ſit excommunicatus Iure Eccleſiaſtico?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus eſt excommunicatus ipſo iure, ſeu ipſo facto ex pluribus Summorum Pontificum Conſtitutionibus.*

2 *Hæreticus excommunicatur etiam ipſo iure in Bulla Cœnæ Domini, ſicque excommunicatione reſeruata Summo Pontifici. Quæ tamen ante dictam Bullam non erat reſeruata.*

3 *Hæreticus excommunicatur; quia cùm peccatum hæreſis ſit grauiſſimum, par eſt, quod grauiſſima pœna, qualis eſt excommunicatio, puniatur, &c.*

4 *Hæreticus debet ipſo iure excommunicari: quia licèt excommunicatio ab homine requirat quidem priùs præuiam monitionem, non tamen eam requirit excommunicatio à iure, cum lex quæ ipſa imponitur, ſit inſtar præuiæ monitionis.*

REſpondetur affirmatiuè: Patet *ex cap. nouerat, de* 1
ſent. excommunic. ex cap. Achacius, ex cap. audiuimus 24. *q.* 1. *ex cap. ad abolendam, ex cap. excommunicamus* 1. *&* 2. *ex cap. cum Chriſtus, de hæretic. & ex cap. quicumque, eodem tit. in* 6. Patet etiam ex Conſtitutione Martini V. quæ incipit: *inter cunctas*: ex Conſtitutione Leon. X. quæ incipit, *exurge Domine*: ex Cõſtitutione Innoc. IV. quæ incipit, *nouerit vniuerſitas*: & ex Conſtitutione Nicolai III. quæ etiam incipit, *nouerit vniuerſitas*, apud Pegnam io Director. inter literas Apoſtolicas.

Eſt excommunicatus etiam iure Eccleſiaſtico in Bul- 2
la Cœnæ Domini, ſicque excommunicatione reſeruata Summo Pontifici: cùm tamen, vti bene notant Syluest. *verb. excommunicatio* 7. *caſ.* 2. Caietan. *eodem verbo cap.* 1. Sotus *in* 4. *diſt.* 18 *q.* 2. *art.* 3. Nauarr. *in ſumma cap.* 27. *n.* 55. Suar. *de fide diſp.* 21. *ſect.* 4. *n.* 3. Ricciullus *lib.* 5. *de iur. perſonar. cap.* 13. *n.* 1. qui cum Vgolino *de cenſuris Romano Pontifici reſeruat. part.* 2. §. 4. *n.* 11. & Farinacio *de hæreſ. q.* 191. §. 1. *n.* 9. ſubdit, quod hæreticus tot excommunicationes incurrat, quot hæreſes profitetur; ante dictam Bullam Cœnæ Domini, Summo Pontifici non fuerit reſeruata.

Et quidem meritò eſt excõmunicatus iure Eccleſia- 3
ſtico: quia, cùm peccatum hæreſis ſit grauiſſimum, par
eſt

Digitized by Google

eſt, quod grauiſſima pœna, qualis eſt excommunicatio, puniatur. Tùm quia, cùm hæreticus ipſemet ab Eccleſia ſe ſeiungat, par eſt, quod ab Eccleſia repellatur, & bonis ſpiritualibus ſpolietur. Tùm ob bonum fidelium, quia cùm hæretici proprium ſit, alios peruertere, par eſt, quod a fidelium conſortio ſeparetur. Tùm etiam ob bonum, & vtilitatem ipſiuſmet hæretici, quia cùm is videat, ſe ab aliorum conſortio ſeparari, fortaſsè reſipiſcet.

Obiicies ex Apoſtolo *ad Titum 3. verſ.* 10. ibi: *Hæreticum hominem poſt vnam, & ſecundam correctionem deuita:* Ergo hæreticus non debet ipſo facto, ſeu ipſo iure excommunicari, ſed potiùs moneri priùs.

Reſpondetur: Nego priorem partem conſequentiæ,
4 quia licet excommunicatio ab homine requirat quidem priùs præuiam monitionem, vt etiam habetur *in cap. in præſentia, & in cap. ſacro, de ſent. excommunic.* excommunicatio tamen à iure non requirit ſimiliter hanc præuiam monitionem, cùm lex, qua talis excommunicatio imponitur, ſit inſtar præuiæ monitionis. Nos verò loquimur de excommunicatione, quæ imponitur à iure, & quæ tempore Apoſtolorum nulla imponebatur.

PETITIO II.

An, vt hæreticus mentalis ſit excommunicatus iure Eccleſiaſtico, requiratur, quod ipſius hæreſis mentalis ſit ſigno aliquo externo ſufficienter manifeſtata.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus mentalis, ſeu per ſe occultus, non eſt excommunicatus neque ab Eccleſia, neque etiam contrahit alias pœnas aduerſus hæreticos de iure latas, ex pluribus Doctoribus contra Gloſſam, & alios.*

2 *Eccleſia non poteſt cognoſcere hæreſim mentalem, ſeu purè internam.*

3 *Eccleſia non habet per ſe, & directè Iuriſdictionem in actus mentales, ſeu purè internos.*

4 *Eccleſia etiamſi haberet Iuriſdictionem iudicandi, & puniendi actus mentales, ſeu purè internos, adhuc id facere non expediret bono regimini Eccleſiæ.*

5 *Excommunicatio de facto nullibi fertur in hæreſim mentalem, ſeu purè internam, &c.*

1 RESpondetur affirmatiuè, ita vt hæreticus mentalis, ſeu per ſe occultus (qui ſcilicet mente ſolùm eſt hæreticus, ſed nullo ſigno externo hæreſim ſuam mentalem extrinſecùs ſufficienter manifeſtauit) non ſit excommunicatus iure Eccleſiaſtico, neque contrahat alias pœnas aduerſus hæreticos ab Eccleſia latas: Maior *in 3. diſt. 25. quæſt. 1. circa finem*, Iacobus Almayous *in 4. diſt. 17. quæſt. 1.* Paludan. *ibid. diſt. 13. quæſt. 13. art. 1. concluſ. 8. num. 15.* Caietanus 1. 2. *quæſt. 11. art. 3. circà finem, & in ſumma verb. hæreſis, in fine,* Vmbert. Locat. *in iudicial. Inquiſit. verb. occultans, num. 4.* Nauarr. *in ſumma cap. 11. num. 17. & cap. 27. num. 56. & in cap. cogitationes, de pœnit. diſt. 1. & in principio de pœnit. diſt. 5. num. 19. & 20. & in rubrica de iudiciis num. 67.* Sotus *in 4. diſt. 22. quæſt. 2. art. 3. concluſ. 9.* Couarruo. *in Regula peccatum, part. 1. in princ. num. 17.* Aragonius 2. 2. *quæſt. 11. art. 3. §. propter hæc argumenta,* Suarez *tom. 5. de cenſur. diſp. 21. ſect. 2. num. 1. & in tract. de fide diſp. 21. ſect. 2. num. 4. & lib. 3. de legib. cap. 13. & lib. 4. cap. 12.* Vaſquez *part. 2. diſp. 160 num. 20.* Henriquez *lib. 6. de pœnit. cap. 14. num. 6. & lib. 14. cap. 4. §. 1. in gloſſa litt. D.* Angelus *verb. hæreticus, num. 2.* Syluest. *verb. excommunicatio 7. num. 3. & 4.* S. Antoninus *part. 3. tit. 24. cap. 4. in principio,* Caſtro *lib. 2. de leg. pœnal. cap. vltimo, & lib. 2. de iuſt. hæret. punit. cap. 28.* Bannez 2. 2. *quæſt. 11. art. 4. dub. 1. concl. 1. verſ. His ſuppoſitis,* Tolet. *lib. 1. cap. 19. num. 3.* vbi ait, hanc ſententiam eſſe communiſſimam. Armilla *verb. hæreſis, num. 1. & 19.* Clarus *in praxi crimin. lib. 5. §. hæreſis, num. 13.* Azor. *tom. 1. lib. 5. cap. 10. & lib. 8. cap. 10. quæſt. 3. & cap. 19. quæſt. 4.* Vgolinus *tract. de cenſur. Papæ reſeru. part. 2. §. 1. num. 16. & ſeqq. & §. 4. num. 12. & de irregularit. cap. 34. num. 6.* Graffiis *lib. 2. deciſion. cap. 9. num. 3. & lib. 4. cap. 18. num. 14.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 8. num. 2. & ſeqq.* Rebuff. *in Bullam Cœnæ verb. publicè, vel occultè,* Carbo *de legib. lib. 8. diſput. 14.* Campeg. *in addition. ad Zanchin. cap. 18. litt. A.* Salas *de legib. diſp. 4. ſect. 1.* Barboſa *de offic. Epiſcop. part. 2. allegat. 4. num. 6.* Decianus *in tract. crimin. lib. 5. cap. 48. num. 40.* Reginaldus *lib. 17. quæſt. 5. num. 58.* Valentia 2. 2. *diſp. 7. quæſt. 5. punct. 7. & quæſt. 11. punct. 3.* Auila *de cenſur. part. 3. dub. 10. concl. 1. & part. 7. diſp. 2. dub. 1.* Garzias *de beneficiis part. 11. cap. 10. num. 91.* Turrianus *de fide diſp. 56. dub. 1.* Simanch. *de cathol. inſtitut. tit. 42. num. 3.* Farinac. *de hæreſ. quæſt. 191. num. 6.* Pegna *in ſchol. ad Royas part. 1. num. 20. & part. 1. num. 319.* vbi ait, hanc ſententiam eſſe veram, & in praxi ſeruandam. Becanus *de fide cap. 15. quæſt. 1. num. 2. & quæſt. 2. num. 3.* Emmanuel Sà *verb. excommunicatio in caſib. Bullæ Cœnæ,* & alij communiter.

Contra Gloſſam *in cap. cogitationes, verb. patitur, de pœnit. diſt. 1.* & Gloſſam *in Clement. 1. §. verum, verb. eo ipſo, de hæreticis,* & Gloſſam *in cap. vnico, §. omnem, de ſchiſmaticis in 6.* Baldum *in leg. ſi quis. Cod. de Epiſc. & Cleric. num. 1. & 9.* Felinum *in cap. 1. de præſumpt. num. 7. & in cap. porrò, de ſent. excommunicat.* Marſilium *in leg. qui falſam, Cod. ad leg. Cornel. de falſariis, num. 21.* Adrianum *in 4. de confeſſione, quæſt. 1. & quodlib. 8. art. 1.* Rozellam *verb. excommunicatio, & verb. abſolutio, n. 18.* Medinam *Cod. de pœnitent. in tract. de oratione quæſt. 15.* Albertinum, *tract. de agnoſcend. aſſertion. quæſt. 33. n. 11. & ſeqq.* Imolam *in Clement. 1. de hæretic. num. 18.* Menochium *de arbitr. lib. 2. centur. 4. caſ. 360. num. 6. & 7.* Tiraquellum *in leg. ſi vnquam, verb. reuertatur. num. 14. de reuocand. donation.* Azeuedum *in l. 1. tit. 3. lib. 8. n. 151. & ſeqq.* Panormitanum *in cap. 1. de offic. ordinand. n. 13. & in cap. extirpanda, §. qui verò, de præbend. num. 12.* Ceuallas *quæſt. 698.* Boiram *conſil. 1. num. 10.* Spinum *in ſpecul. teſtam. gloſſ. 7. num. 13. & ſeqq.* Ruyas *de hæretic. part. 1. num. 246.* Canteram *in quæſtion. crimin. part. 1. cap. 1. num. 8.* Ioannem Vela *de pœnit. delict. cap. 14. verſ. iure verò canonico,* & alios quoſdam.

Probatur, quia Eccleſia non poteſt cognoſcere hære- 2
ſim mentalem, ſeu purè internam: Ergo non poteſt illam per excommunicationem punire. Antecedens patet, quia cognoſcere actus mentales, ſeu purè internos eſt proprium Dei. Conſequentia probatur, quia quod quis non poteſt cognoſcere, non poteſt punire, nec præcipere.

Confirmatur, quia Eccleſia non habet per ſe, & di- 3
rectè iuriſdictionem in actus mentales, ſeu purè internos: Ergò non poteſt per ſe, & directè ferre excommunicationem in hæreſim mentalem, ſeu purè internam, conſequentia patet, quia ſine iuriſdictione excommunicatio ferri non poteſt. Antecedens probatur *ex cap. à nobis 2. de ſent. excommunic. ex cap. tua, de ſponſalib. ex cap. vt noſtrum, vt Eccleſiaſtica benef. ſine dimiſſ. conferan. ex cap. 1. de clandeſt. ſponſ. ex cap. ſicut tuis literis, de ſimonia,* ibi: *Eccleſia non iudicat de occultis, ex cap. tua nos, eodem tit. Nobis datum eſt de manifeſtis tantummodò iudicare, ex cap. conſuluiſti 2. quæſt. 5. ex cap. ſi quando 15. quæſt. 6. ex cap. cogitationes, de pœnit. diſt. 1. Cogitationis pœnam nemo patietur; ex cap. erubeſcant, diſt. 32. De manifeſtis loquimur, ſecretorum autem & cognitor, & iudex eſt Deus:* Et colligitur etiam *ex primo ad Corinth. cap. 4.* ibi: *Nolite ante tempus iudicare quoad vſque veniat Dominus, qui illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia*

Digitized by Google

cordium; quia hæc cùm ſoli Deo ſint cognita, à ſolo Deo iudicaotur.

4 Confirmatur ſecuodò, quia etiamſi Eccleſia haberet iyriſdictionem iodicandi, & puniendi actos mentales, ſeu purè ioternos, adhoc id facere, non expediret booo regimini Eccleſiæ, ſicuti rectè prætee alios adnotarunt Sotus *in 4. diſt. 18. queſt. 2. art. 5.* Alcozee *in ſumma cap. 12. punct. 2.* & Sanchez *lib. 2. moral. cap. 8. num. 4.*

5 Confirmatur tertiò, quia de facto oullibi ſcetue excommunicatio in hæeſim menealem, ſeu purè internam, nec io vllum alium huiuſmodi actum ſimiliter, ſcilicet ioentalem, ſeu purè internum.

PETITIO III.

An ab hæreſi mentali, ſeu purè interna abſoluere poſſint Parrochi, & alij Confeſſarij approbati ab Ordinario?

SVMMARIVM.

1 *Parrochi, & alij Confeſſarij approbati ab Ordinario abſoluere poſſunt ab hæreſi mentali, ſeu purè interna, cùm excommunicationem annexam ſibi non habeat, cumque nullibi reſeruetur Epiſcopo, & multò minus Summo Pontifici.*

2 *Inquiſitores in aliquibus locis ſolent habere instructionem, vt qui habet hæreſim internam ſecretò reconcilietur: At non ob id hæreſis interna eſt caſus reſeruatus, niſi manifeſtetur aliquo ſigno exteriori.*

3 *Peccatum hæreſis conſummatur in mente quoad forum internum, ſeu quoad Deum, non autem quoad forum externum, ſeu quoad Eccleſiam, & ideò cenſura lata propter hæreſim, non incurritur, ſi hæreſis lateat in mente, & non ſit manifeſtata aliquo exteriori ſigno.*

4 *Excommunicatio, quæ fertur in cap. excommunicamus primo, §. credentes, & in cap. excommunicamus ſecundo § ſi qui autem, de hæreticis, contra eum, qui non credit aliquem articulum fidei, vel qui credit aliquem errorem, non incurritur ab eo, qui ſufficienter errorem ſuum non manifeſtat exteriùs.*

5 *Excommunicatio lata in Concilio Baſilienſi ſeſſ. 38. contrà credentem cuidam libro, non incurritur à credente, ſeu aſſentiente, dummodò ſuum aſſenſum non manifeſtet exteriùs.*

6 *Inquiſitor, ſeu iudex, qui ex odio, amore, vel ſpe lucri aliquid omittit, vel committit in cauſa fidei, excommunicatur in Clement. 1. §. verum, de hæretic. ſed non ità vt per talem excommunicationem puniatur actus internus odij, vel amoris: Punitur enim ipſa omiſſio, vel commiſſio, poſito tali actu interno odij, vel amoris, &c.*

7 *Monachus qui adit Curiam Principis cum animo accuſandi ſuum Prælatum, ſeu cum animo inferendi damnum illi, vel Monaſterio, excommunicatur, non tamen punitur animus internus accuſandi, ſed ſolus aditus externus, poſito tali animo accuſandi tanquam conditione, ſine qua non.*

8 *Hæreticus mentalis, ſeu purè internus, ſi à iudice interrogatus, an aliquando hæreſim aliquam tenuerit: Reſponderet, ſe tenuiſſe, & adhuc tenere, poteſt puniri, quia iam per talem confeſſionem non non eſſet ampliùs hæreticus mentalis, ſeu purè internus, ſed ſufficienter hæreſim ſuam manifeſtaret exteriùs per ſignum externum. Secùs ſi reſponderet, ſe tenuiſſe, ſed de præſenti non ampliùs tenere.*

9 *Eccleſia de facto præcipit deuotionem, & attentionem in recitandis horis canonicis, & de facto etiam præcipit dilectionem, contritionem, attritionem, & ſimiles actus interiores in Sacramento Confeſſionis, Communionis, &c. indirectè, & per accidens, non directè, & per ſe.*

10 *Eccleſia de facto abſoluit à peccatis internis, & de facto diſpenſat etiam in votis internis, ſeu mentalibus non præcisè, ſolitariè, vel quomodocumque, ſed quatenùs iuriſdictioni, & clauibus ipſius Eccleſiæ per actus exteriores ſubiiciuntur.*

11 *Hæreticus, occultus ſcilicet non per ſe, ſed per accidens, nempe qui verbis, vel ſignis ſufficienter hæreſim ſuam exteriùs manifeſtauit, ſed in loco ſecreto, & occulto, vt propterea per accidens non poſſit probari, eſt excommunicatus.*

12 *Hæreſis externa, quamuis ſit occulta, hoc ipſo quod eſt externa, ſeu ſufficienter exteriùs ſignificata (vtpotè tunc ex ſua natura manifeſtata) incipit eſſe ſub Iuriſdictione Eccleſiæ, cum per accidens ſit, quod in iudicio non poſſit probari.*

13 *Hæreticus, ſimiliter ſcilicet non per ſe, ſed per accidens occultus, ſicut incurrit excommunicationem, ità propter eandem rationem incurrit etiam alias pœnas à iure aduerſus hæreticos inflictas, quamuis illas in ſe ipſum exequi non teneatur, niſi prius delictum probatum fuerit, & ſententia Iudicis acceſſerit.*

14 *Excipe primò in cenſuris, & irregularitate, ità vt quis hoc ipſo in foro conſcientiæ ſit excommunicatus.*

15 *Excipe ſecundò in pœnis teſtamentariis, ità vt ſi vidua v.g. domina relicta fuerit à marito, vel vſufructuaria, cum conditione ſi caſtè vixerit, ſi ſecùs fecerit, in foro conſcientiæ tenetur reſtituere dominium, & vſumfructum, etiamſi nullus iudex, vel executor compellat reſtituere quod conſumpſit.*

16 *Eccleſia è contra poteſt per ſe, & directè ſibi reſeruare peccata merè interna: quia iuriſdictio non minùs ad abſoluendum à peccatis internis, quàm ab externis conuenienti ordine à ſuperioribus ad inferiores confeſſarios deſcendit.*

17 *Reſeruare peccata non expedit, quia internorum peccatorum reſeruatio non eſt ita neceſſaria ad Eccleſiæ gubernationem.*

18 *Peccata, quæ ab Epiſcopo, vel ab alio Prælato, qui ſimilem in ſuos iuriſdictionem habet, reſeruantur, debent eſſe mortalia, quia venialia reſeruari non ſolent. Omnibus enim Sacerdotibus iure diuino eſt ab iis abſoluendi poteſtas. Nemoque tenetur ad venialium confeſſionem.*

19 *Caſus etiam Bullæ Cœnæ non reſeruatur Summo Pontifici, niſi ratione excommunicationis eidem prædicto caſui iam annexæ, quia de facto Summus Pontifex ordinariè nullum peccatum reſeruat ſuo Tribunali.*

20 *Summus Pontifex, vel eius Pœnitentiarius ſi aliquem abſoluit à ſola cenſura Bullæ, vel ab alia cenſura Summo Pontifici reſeruata, inferior Confeſſarius deinde in foro conſcientiæ abſoluere poteſt ab illo peccato, cui talis cenſura reſeruata annexa fuerat.*

21 *Committens peccatum etiam in Bulla Cœnæ contentum, ſed ob ignorantiam ſaltem non craſſam à cenſura Papali excuſatur, eo quod de illa nihil audiuit, contrà Suarez, & alios.*

22 *Hæreſis peccatum, cui excommunicatio Papalis annexa eſt, per ſe, & immediatè Papæ reſeruatum etiam non eſt, etenim ob ſuam grauitatem ſpecialem per ſe, & immediatè Papæ reſeruatum eſt.*

Reſpondetur ex dictis, quod ab hæreſi mentali, ſeu purè interna, cùm hæc excommunicationem annexam ſibi non habeat, cumqoe oullibi reſeruetur Epiſcopo, & multò minos Summo Pontifici, cui caſus etiam in Bulla Cœnæ ſolùm ratione cenſuræ reſeruatur; abſoluere poſſint Parrochi, & alij Confeſſarij 1

approbati

approbati ab ordinario, Caietanus 2.2. *q.11. art.3. & in ſumma verb. hereſis, in fine, & verb. caſus reſeruati,* Sotus *in 4. diſt. 18. q.1. art.5. verſ. vtrum verò,* Ledeſma 2. 4. *quaſt.7. art.5. dubit.* 11. Nauarrus *in ſumma, cap. 27. num.56.* Guttierrez *lib.1. quaſt. canonic. cap. 13. num.28.* Simanch. *de Cathol. inſtitut. tit. 32. num. 17.* Couarruu. *in regula peccatum, part. 2. num.7.* Aragonius 2. 2. *quaſt.11. art.3. verſ. ad dubium,* Lælius Zecchius *de caſib. Epiſc. reſeruat. circa caſum vltimum, n.1. verſ. hinc eſt,* Turrianus *de fide diſput.56. dub.2. verſ. illud placet,* Suarez *tom.5. diſput.21. ſect.2. n.1.* Sayrus *de cenſur. lib.3. cap. 4. num.* 21. Rodociquaz *in Bull. Cruciatæ. §. 9. num.* 21. Vmbert. Locat. *in oper. iudic. verb. hereticus, num.24.* Becanus *de fide cap.15. quaſt.1. num.5.* Sanchez *lib.2. moral. cap.8. n.3.* & alij communiter, quos ſequitur Barboſa *de offic. Epiſcop. part. 2. allegat.40. n.5. & 6.*

5 Non obſtat, ſi dicas: In aliqoibus locis Inquiſitores ſoleot habere inſtructionem, vt qui habet hæreſim interiorem, ſecreto reconcilietur: Ergo ſignum eſt, quod hæreſis interior ſit caſus reſeruatus.

Reſpondetur enim: Nego conſequentiam; quia id fit ex eo, quod raro contingit, vt hæreſis interior aliquo ſigno exteriori non manifeſtetur. Vel reſpondetur meliùs cum Couarruuia vbi ſuprà, Gutierr. *cit. cap. 13. num.7.* Aragonio *cit. q.11. art.3.* Simancha *de Cathol. inſtit. tit.41. n.9.* Suarez *de fide diſput.21. ſect.2. n.6.* & aliis, id intelligi de hæreſi interiori, quæ ſit occulta non per ſe, ſed occulta per accidens, iuxta ea, quæ dicentur infrà *in Aduertendo primo.*

OBIECTIONES.

3 Obiicies: Quoticſcumque excommunicatio, vel quæcumque alia cenſura fertur ipſo iure, ſeu ipſo facto propter aliquod peccatum, ſtatim atque conſummatur peccatum, incurritur cenſura, ſed peccatum hæreſis conſummatur in mente: Ergo cenſura lata propter hæreſim, ſtatim incurritur, quamuis hæreſis lateat in mente, & nullo modo proferatur exteriùs.

Reſpondetur: diſtinguo minorem; Peccatum hæreſis conſummatur in mente, quoad forum internum, ſeu quoad Deum, concedo: quoad forum externum, ſeu quoad Eccleſiam, quæ ſolùm, ex dictis iudicat de exteriois, nego; quia quoad forum externum, ſeu quoad Eccleſiam hæreſis conſummatur tantùm, quando ſufficienter manifeſtatur exterius per aliqua verba, vel per aliqua ſigna; ſicuti infrà *ſect. ſequenti dicetur.*

4 Inſtabis: *In cap. excommunicamus 1. §. credentes, & in cap. excommunicamus 2. §. ſi qui autem, de hereticis,* excommunicatur qui non credit aliquem articulum fidei, vel qui credit aliquem errorem: Ergo recurrit difficultas.

Reſpondetur: Diſtinguo ſimiliter antecedens: ſi iſte talis errorem ſuum manifeſtet ſufficienter exteriùs per aliqua verba, vel per aliqua ſigna, concedo: ſi ſecùs, nego.

5 Reinſtabis: In Concilio Baſilieoſi *ſeſſ.38.* ſub excommunicatione prohibetur, ne quis cuidam libro audeat credere, vel aſſentiri: Ergo recurrit difficultas.

Reſpondetur ſimiliter etiam: ſi is tali libro credat, vel aſſentiatur, ita vt ſuum aſſenſum ſufficienter exteriùs manifeſtet per aliquod verbum, vel per aliquod
6 ſignum, concedo: ſi ſecùs, nego.

Vrgebis: In Clementina prima §. *verum,* de hæreticis excommunicatur Inquiſitor, ſeu Iudex, qui ex odio, amore, vel ſpe lucri aliquid omittit, vel committit in cauſa fidei; Ergo recurrit difficultas.

Reſpondetur ſimiliter etiam iuxta ea, quæ ſuprà dicebam, diſtinguo antecedens; Ita vt per talem excommunicationem puniatur actus internus odij, vel amoris, &c. nego: Ita vt puniatur ipſa omiſſio, vel commiſſio, poſito tali actu interno odij, vel amoris, &c. ex quo ipſa procedit, tanquam conditione, ſine qua non, &c. concedo. Vt omittam, nonnullos Doctores ſentire, quod Inquiſitor, ſeu Iudex non incurrat prædictam excommunicationem, ſi huiuſmodi actum ſuum internum odij, vel amoris, &c. nullo ſigno ſufficienter manifeſtet exteriùs; quamuis alij, dicant, quod incurrat; quia Inquiſitor, ſeu Iudex, inquiunt ipſi, hoc ipſo prædictum actum ſuum internum ſufficienter manifeſtat exteriùs; cùm ex tali iniuſtitia omiſſionis, vel commiſſionis externa, hoc ipſo ſufficienter Eccleſia præſumit prædictum actum internum odij, vel amoris, &c.

Reurgebis: *In Clement. 1. §. quia verò, de ſtatu monach.* excommunicatur Monachus, qui adit Curiam Principis, cum animo accuſandi ſuum Prælatum, ſeu cum animo inferendi damnum illi, vel Monaſterio: Ergo recurrit difficultas. 7

Reſpondetur ſimiliter etiam iuxta eadem, quæ ſuprà dicebam: Diſtinguo antecedens: Ita vt puniatur animus internus accuſandi ſuum Prælatum, ſeu inferendi damnum illi, vel Monaſterio, nego: Ita vt puniatur aditus externus, poſito tali animo accuſandi ſuum Prælatum, ſeu inferendi damnum illi, vel Monaſterio (ex quo animo procedit prædictus aditus) tanquam conditione, ſine qua non, concedo. Vt omittam ſimiliter, nonnullos Doctores ſentire, quod Monachus non incurrat prædictam excommunicationem, ſi talem animum ſuum internum nullo ſigno manifeſtet exteriùs, Quamuis alij etiam dicant, quod incurrebat olim, quia Monachus olim, inquiunt etiam ipſi, hoc ipſo prædictum animum ſuum internum ſufficienter manifeſtabat exteriùs; cùm olim propter nimiam frequentiam adeundi Curiam Principis ad accuſandum Superiorem hoc ipſo Eccleſia præſumeret talem animum prauum internum. Quod tamen non eſt modo: quia modò ceſſauit huiuſmodi frequentia; ſicque Eccleſia modò non præſumit, atque adeò Monachus modò excommunicationem non incurrit; niſi alionde talem animum ſuum internum ſufficienter manifeſtet exteriùs per aliquod aliud ſignum externum.

Obiicies ſecundò: Hæreticus mentalis, ſeu purè internus, ſi à iudice interrogatus, an aliquando hæreſim aliquam tenuerit, reſponderet, ſe tenuiſſe, poſſet puniri: Ergo ſignum eſt, quod Eccleſia habeat iuriſdictionem in actus etiam mentales, ſeu purè internos; ſicque quod poſſit per excommunicationem punire hæreſim etiam mentalem, ſeu purè internam. 8

Reſpondetur: diſtinguo antecedens: ſi reſponderet, ſe tenuiſſe, & adhuc tenere, concedo; quia iam per talem confeſſionem non eſſet ampliùs hæreticus mentalis, ſeu purè internus, ſed ſufficienter hæreſim ſuam manifeſtaret exteriùs per ſignum externum: ſi reſponderet, ſe tenuiſſe, at nunc de præſenti non ampliùs tenere, ſed nunc de præſenti cum Eccleſia Catholica ſentire, nego; quia in tali caſu non debet in rigore puniri, nec indiget abſolutione ab excommunicatione, cum (vt potè hæreticus tantùm mentalis, ſeu purè internus) nullam contraxerit excommunicationem.

Obiicies tertiò: Defacto Eccleſia præcipit deuotionem, & attentionem in recitandis horis canonicis, *cap. dolentes de celebr. Miſſar.* & de facto etiam præcipit dilectionem, contritionem, attritionem, & ſimiles actus interiores in Sacramento Confeſſionis, Communionis, &c. Ergo ſignum eſt, quod Eccleſia ſe extendat ad actus etiam mentales, ſeu purè internos; ſicque quod poſſit per excommunicationem punire hæreſim etiam mentalem, ſeu purè internam. 9

Reſpondetur, vt omittam, nonnullos Doctores ſentire, quod Eccleſia in recitandis horis canonicis præcipiat deuotionem, & attentionem ſolùm externam, non item internam, ſicque etiam actum interiorem; cum ſolùm deuotio, & attentio externa, non item interna ſit intra ſphæram iuriſdictionis Eccleſiæ. Et quod Eccleſia in Sacramento Confeſſionis, vel

Commu-

Communionis, &c. propter eamdem rationem præcipiat Confeſſionem, & Communionem ſimiliter etiam externam, & materialem præciſis prædictis actibus interioribus, non item internam, & formalem, ſicque prædictos actus interiores: ita vt per Confeſſionem, & Communionem tantum externam, & materialem præciſis iiſdem actibus interioribus, ſatisfiat præcepto Eccleſiæ: Diſtinguo antecedens: De facto Eccleſia præcipit deuotionem, & attentionem, ſcilicet in ſententia noſtra, etiam internam in recitandis horis canonicis: directè, & per ſe, nego: Indirectè & per accidens, concedo; quia cùm Eccleſia præcipiat in recitandis horis canonicis veram orationem; & vera oratio non poſſit eſſe ſine deuotione, & attentione interna; præcipit indirectè, & per accidens etiam deuotionem, & attentionem internam, ſicque actum interiorem. Item quando Eccleſia præcipit confeſſionem, vel communionem, &c. præcipit ſimiliter directè, & per ſe, tantum confeſſionem, & communionem externam, & materialem, præciſis actibus interioribus; indirectè autem, & per accidens dilectionem, contritionem, attritionem, & ſimiles actus interiores; quia cùm Eccleſia præcipiat veram confeſſionem, & vera confeſſio non poſſit eſſe ſine contritione, vel attritione, vt parte conſtitutiua, & eſſentiali; & cum præcipiat veram communionem, & vera communio requirat ſimiles actus interiores, vt quamdam diſpoſitionem, præcipit etiam prædictos actus interiores indirectè, & per accidens. Quapropter quotieſcumque Eccleſia requirit actum internum, vel illum punit, vt *in dicto cap. delentes, & in cap. vltimo verſ. caterum, de hareticis in 6. & in cap. ſi quis, diſt. 50. & alibi*, ſolum loquitur de actibus internis non ſecundum ſe, ſed vt influunt in actus externos ſeu, quod idem eſt, loquitur de actibus externis, quatenus oriuntur, vel cauſantur, & moralizantur ab actibus internis.

10 Inſtabis: Eccleſia de facto abſoluit à peccatis internis, & de facto diſpenſat etiam in votis internis, ſeu purè mentalibus: Ergo recurrit difficultas.

Reſpondetur: Diſtinguo antecedens, de facto abſoluit à peccatis internis, & de facto diſpenſat etiam in votis internis, ſeu mentalibus; præciſè, ſolitariè, vel quomodocumque, nego: Quatenùs Iuriſdictioni, & clauibus ipſius Eccleſiæ per actus exteriores ſubiiciuntur, concedo.

ADVERTENDA.

11 Aduerte tamen hic, quod hæreticus occultus ſcilicet non per ſe, ſed per accidens, nempè qui verbis, vel ſignis ſufficienter hæreſim ſuam exterius manifeſtauit, ſed in loco ſecreto, & occulto, vt propterea per accidens non poſſit probari, ſit excommunicatus; Gloſ. *in Clem. 1. de haretic. verb. eo ipſo incurrant*, & Canoniſtæ *ibidem*, præſertim Imola *num.* 17. & 18. Item Gloſſa *in cap. cogitationes, verb. Patiur, de pœnit. diſt.* 1. Bald. *in l. ſi quis. verſ. venio, Cod. de Epiſc. & cleric.* Abb. *in proemio decretalis, n.* 6. & *in cap. Extirpanda, §. quia verò, n.* 21. *de prabend. & in cap. finali de haretic. n.* 1. & *in cap.* 2. *de offic. ordin. n.* 13. Henricus *in cap. ad abolendam, num.* 20. *de haretic.* Couarruu. *in Regul. peccatum, part.* 3. *in princip. n.* 7. Caietan. 2. 2. *quaſt.* 11. *art.* 3. Bannez *ibidem art.* 4. *quaſtiuncul.* 2. Becanus *de fide cap.* 15. *q.* 1. *num.* 7. & *quaſt.* 2. *n.* 3. Azorius *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 10. *quaſt* 4. Auila *de cenſur. part.* 1. *dubit.* 10. *concl.* 2. Valentia *tom.* 1. *diſput.* 1. *q.* 11. *punct.* 3. *circa finem*, Suarez *tom.* 5. *diſput.* 4. *ſect.* 2. *n.* 10. & *ſeqq.* & *diſput.* 21. *ſect.* 2. *n.* 2. & *tractat. de fide diſput.* 21. *ſect.* 2. *num.* 6. Guttierrez *lib.* 1. *canonic. quaſt. cap.* 18. *n.* 18. Goffredus *in ſumma rubr. de haretic. num.* 20. Didacus Cantera *de quaſt. tangen. punit. crimin. rubr. de haretic. cap.* 1. *n* 8. Simancha *de Catholic. Inſtitut. tit.* 41. *n.* 10. & alij communiter, quos ſequitur Barboſa *de offic. Epiſc. part.* 2. *allegat.* 40. *n.* 10.

Ratio eſt, quia hæreſis externa, quamuis ſit occulta, hoc ipſo quod eſt externa, ſeu ſufficienter exterius ſignificata, vtpotè tunc ex ſua natura manifeſta, incipit eſſe ſub Iuriſdictione Eccleſiæ, cùm per accidens ſit, quod in iudicio non poſſit probari: Ergo poteſt Eccleſia illam punire per excommunicationem, ſicuti de facto punit homicidium occultum per pœnam irregularitatis, vti rectè præter alios adnotauit Nauarrus *in cap. cogitationis, de pœnit. diſt.* 1. *num.* 1. *verſ.* 3. *infertur*, Caietanus *cit. q.* 11. *art.* 3. & 4. & Vgolin. *in clauſul.* 1. *Bulla Cœna §.* 1. *n.* 17. 12

Aduerte ſecundò, quod hæreticus ſimiliter, ſcilicet non per ſe, ſed per accidens occultus; ſicut incurrit excommunicationem, ita propter eamdem rationem incurrat etiam alias pœnas à iure aduerſus hæreticos inflictas. Nauarr. *in ſumma cap.* 25. *num.* 56. Valquez *part.* 1. *diſput.* 169 *cap.* 2. *n.* 22. Burſat. *vol.* 3. *conſil.* 289. *num.* 13. Corduba *lib.* 1. *quaſt.* 36. *cap.* 3. *verſ. confirmatur* 2. Villagut *de extenſion. legum, tit. de extenſ. leg. pœnal. inflictarum hareticis ad eorum filios, num.* 121. & alij, quos ſequitur Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 8. *numero* 6. 13

Quamuis illas in ſe ipſum exequi non teneatur, niſi prius delictum probatum fuerit, & ſententia Iudicis acceſſerit; quia ex communi ſententia Doctorum nemo pœnam ſtatutam ſubire in foro conſcientiæ tenetur, niſi poſtquam ad illam à Iudice condemnatus fuerit.

Excipiunt tamen primò in cenſuris, & Irregularitate; ita vt quis hoc ipſo in foro conſcientiæ ſit excommunicatus, ſuſpenſus, interdictus, & irregularis, ſi contra latam à canone de huiuſmodi ſententiam fecerit, abſque alia Iudicis declaratione. 14

Excipiunt ſecundò, in pœnis teſtamentariis, ita vt ſi vidua v. g. domina, vel vſufructuaria relicta fuerit à marito cum conditione, ſi caſtè vixerit, vel ſi ad ſecundas nuptias non tranſierit; hoc ipſo in foro conſcientiæ, etiamſi clam, & non palam, non caſtè vixerit, vel ad ſecundas nuptias tranſierit; teneatur reſtituere dominium & vſumfructum, & ſi quid poſtquam non caſtè vixit, vel ad ſecundas nuptias tranſiit conſumpſit, teneatur, etiamſi nullus Iudex, vel executor compellat, reſtituere, quod conſumpſit; non ex eo, quia pœna teſtamentaria infligitur ſine executore; ſed quia iam euenit caſus, in quo teſtator ſic diſpoſuit, quod per hoc nolit ampliùs, in illis bonis ius habere illam, quæ ſolum ex teſtatoris voluntate habeat, quidquid iuris in illis habebat, vt propterea nulla in hoc caſu ſententia Iudicis requiratur, ſicut nec requiritur in aliis diſpoſitis ab eodem teſtatore. 15

Aduerte tertiò, quod Eccleſia è contra poſſit per ſe, & directè ſibi reſeruare peccata merè interna: Maior *in* 4. *diſt.* 17. *quaſt.* 5. *propoſit.* 2. Caietan. 2. 2. *quaſt.* 11. *art.* 3. Aragonius *ibidem art.* 3. Sotus *in* 4. *diſt.* 18. *quaſt.* 2. *art.* 5. *verſ. vtrum vero poſſint*, Ledeſma 2. *part.* 4. *quaſt.* 8. *art.* 2. *dub.* 10. Suarez *tom.* 4. *diſput.* 30. *ſect.* 3. *num.* 3. Vgolinus *de cenſur. ſummo Pontif. reſeruat. part.* 2. *cap.* 1. *n.* 11. Barthol. Medina, *lib.* 1. *Inſtruct. cap.* 10. *in princ.* Henriquez *lib.* 6. *cap.* 14. § 5. Llamas *part.* 1. *method. cap.* 7. §. 14. Finell. *de caſib reſeruat. cap.* 5. *n.* 6. Coninch. *diſput.* 8. *dub.* 11. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 8. & alij, quos ſequitur Ricciull. *lib.* 5. *de Iur. perſon. cap.* 10. *n.* 7. 16

Ratio; quia iuriſdictio non minus ad abſoluendum à peccatis internis, quàm ab externis, conueniente Ordine, à ſuperioribus ad inferiores confeſſarios deſcendit: Ergo vtraque poteſtas limitatè, ſeu cum reſtrictione concedi poteſt.

Quamuis reſeruare prædicta peccata interna, ſicuti dicebam, non expediat, quia ſicuti etiam dicebam, internorum peccatorum reſeruatio non eſt ita neceſſaria ad Eccleſiæ gubernationem, cùm Eccleſiæ gubernatio potiſſimum externa ſpectare debeat. 17

Digitized by Google

18 Aduerte quartò, quod peccata, quæ ab Epiſcopo, vel ab alio Prælato, qui ſimilem in ſuos iuriſditionem habet) reſeruantur, cenſeantur, eſſe mortalia; quia venialia reſeruari non ſolent, partim quia omnes Sacerdotes, vel iure diuino, vel potiùs generali Eccleſiæ conſuetudine, à venialibus abſoluendi poteſtatem habent, quam proinde Epiſcopus iis auferre non poteſt, niſi per iuſtam ſententiam excommunicationis; Partim, quia ad venialium peccatorum confeſſionem nemo tenetur, ſicque fruſtra ea Superior iudicio ſuo reſeruaret. Qua de re videri poterit præcipuè Suarez *diſput. 29. ſect. 3.* & Finell. *de caſib. reſeruat. cap. 5. num. 6.*

19 Aduerte quintò, quod dixerim, caſum etiam Bullæ Cœnæ, non reſeruari Summo Pontifici, niſi ratione excommunicationis eidem prædicto caſui iam annexæ; quia de facto Summus Pontifex ordinariè nullum peccatum ſuo Tribunali reſeruat, niſi propter annexam excommunicationem ſibi itidem reſeruatam: Caietan. *in ſumma verb. caſus,* Nauarr. *cap. 27. n. 261.* Henriquez *lib. 6. cap. 14. num. 1.* Tolet. *lib. 3. cap. 14.* & alij paſſim.

20 Hinc ſequitur, quod ſi Summus Pontifex, vel eius pœnitentiarius aliquem abſoluit à ſola cenſura Bullæ, vel ab alia cenſura Summo Pontifici reſeruata; inferior Confeſſarius deinde in foro conſcientiæ abſoluere poſſit à peccato illo, cui talis cenſura reſeruata annexa fuerat; Henriquez *loco ſuprà citato*, & alij, quos ſequitur Suarez *citata diſput. 29. ſectione 2. num. 7.*

21 Sequitur ſecundò, quod ſi quis commiſerit peccatum, etiam in Bulla Cœnæ contentum, ſed ob ignorantiam ſaltem non craſſam, à cenſura Papali excuſatus fuerit, eo quod de illa nihil audiuerit; ab inferiore Confeſſario ſimiliter abſolui poſſit. Henriquez *vbi ſuprà*, & alij, quos ſequitur Coninch. *cit. dubit. 11. num. 82.*

Non tamen, vt putant Suarez *vbi ſuprà num. 8.* Coninch. *num. 83.* Sanchez *lib. 1. moral. cap. 8. num. 5.* & alij:

22 Sequitur tertiò, quod peccatum hæreſis (cui excommunicatio Papalis annexa eſt) per ſe, & immediatè Papæ reſeruatum etiam non ſit, quia ob ſuam grauitatem ſpecialem, inquiunt ipſi, per ſe & immediatè Papæ reſeruatum eſt: Ita vt ſi Sacerdos inferior, qui tali poteſtate caret, bona fide inuincibiliter reſeruationem ignorans, directè abſoluere attentet, ob iuriſdictionis defectum nihil efficiat.

PETITIO IV.

An ſimiliter, ſaltem in aliquibus caſibus, excommunicationem Papalem (etiam in Bulla Cœnæ) aliaſque pœnas in hæreticos ab Eccleſia latas non contrahat hæreſis externa, ſeu manifeſtata ſignis externis?

SVMMARIVM.

1 *Hæreſis externa, ſeu ſignis exteriùs manifeſtata, ſi non eſt coniuncta cum hæreſi interna, ita vt ab hæreſi interna procedat, ſicque homo hæreticus ſit externus, non contrahat excommunicationem Papalem etiam in Bulla Cœnæ, aliaſque pœnas à iure in hæreticos latas.*

2 *Hæreſis externa, ſeu ſignis exteriùs manifeſtata, etiamſi ſit coniuncta cum hæreſi interna, ſi tamen non eſt ſufficienter externa, ſeu ſignis exteriùs ſufficienter manifeſtata, neque contrahit dictas pœnas. Vide de hac re plura exempla recenſita.*

3 *Eccleſia non punit, niſi hæreſim, quæ ex ſui natura manifeſta eſt Eccleſiæ, & ex natura ſua cognoſci poteſt ab Eccleſia, licèt per accidens ex eo, quod nemine audiente, manifeſtata fuerit in loco occulto & ſecreto, defectu Teſtis in iudicio probari non poſſit: conſequenter non punit hæreſim, quæ per actus externos exteriùs ſufficienter non manifeſtatur.*

4 *Credens aliquid, quod ipſe putat hæreticum eſſe, reuera tamen hæreticum non eſt, illudque, dummodo animum ſuum non manifeſtet, proferens exteriùs, non contrahit excommunicationem Papalem, etiam in Bulla Cœnæ, aliaſque pœnas à iure in hæreticos latas.*

5 *Credens propoſitionem aliquam veram, cum animo contrarium, quamuis Eccleſia illud definiret, non credendi, proferenſque illam propoſitionem, dummodo animum ſuum non manifeſtet, neque prædictas pœnas contrahit.*

6 *Scribens hæreſim caracteribus, ſeu cifris à ſe repertis, quæ à nemine poſſit intelligi, neque contrahit prædictas pœnas.*

7 *Neque ob eamdem rationem prædictas pœnas contrahit qui narrando, vel tranſcribendo, vel legendo libros, narrat, tranſcribit, vel pronunciat hæreſim, quam intus fouet, cùm illam non narret, neque tranſcribat, neque pronunciet vt ſuam, ſed vt alienam, & eo modo, quo Catholicus etiam illam referre poteſt.*

8 *Neque prædictas pœnas contrahit qui ex hæreſi interna, quam tenet, profert blaſphemiam non hæreticalem.*

9 *Pœnas prædictas è contra contrahit, qui ex hæreſi interna, quam tenet, profert blaſphemiam hæreticalem, rebaptizat, diebus vetitis, nulla habita occaſione, carnes comedit, vel imagini ſacræ iniuriam infert, &c.*

10 *Hæreſis externa, ſeu ſignis exteriùs manifeſtata, etiamſi ſit coniuncta cum hæreſi interna, & etiamſi ſit ſufficienter externa, ſeu ſignis externis manifeſtata, ſi tamen non eſt manifeſtata manifeſtatione peccaminoſa, neque contrahit excommunicationem papalem, etiam in Bulla Cœnæ, aliaſque pœnas à iure in hæreticos latas.*

11 *Manifeſtans in confeſſione Sacramentali hæreſim ſuam animo ſe accuſandi, neque contrahit prædictas pœnas; quia Sacerdos nunquam ab hæreſi (ſi propter confeſſionem hæreticus excommunicationem contraheret) abſoluere poſſet, &c.*

12 *Hæreticus in tali caſu de facto punitur à Confeſſario, qui ei pœnitentiam imponit, ſed pœna, quæ imponitur in foro conſcientiæ, non quæ imponitur in foro externo.*

13 *Amplia eſſe verum, quod hæreticus in tali caſu excommunicationem, aliaſque pœnas iuris non contrahat, etiamſi ille Sacramentaliter hæreſim ſuam confitens, illam poſtea non derelinquat; quia adhuc in ea ratione non peccat, & hæreſim ſuam confitendo præſtat actum bonum.*

14 *Manifeſtans hæreſim ſuam internam alicui, vt ab illo petat conſilium, & modum, quo illc deponere poſſit, neque contrahit prædictas pœnas, ob eaſdem rationes; quia ſcilicet tunc neque peccat, &c.*

15 *Pœnas prædictas neque contrahit, qui cum olim aliquam hæreſim tenuerit, eamque poſteà depoſuerit, dicit, ſe olim hæreſim illam tenuiſſe, idque ob eaſdem rationes, quia ſcilicet tunc neque peccat, &c.*

16 *Proferens hæreſim internam in ſomno, ebrietate, ioco, vel quocumque alio modo omninò inaduertenter, neque contrahit dictas pœnas.*

Digitized by Google

17 *Neque excommunicationem papalem etiam in Bulla Cœna, aliaſquepœnas a iure in hæreticos latas contrahit hæreſis externa, ſed ſignis exteriùs manifeſtata, licèt ſit coniuncta cum hæreſi interna; & etiamſi ſit externa, ſeu ſignis externis manifeſtata manifeſtatione peccaminoſa, ſi tamen non eſt manifeſtata manifeſtatione peccaminoſa grauiter, ſeu mortaliter.*

18 *Percutiens clericum, ſi percuſſio non attingat peccatum mortale quoad actum internum, defectu ſcilicet perfecti voluntarij, vel ſi attingat peccatum mortale quoad actum internum, nec tamen attingat etiam peccatum mortale quoad actum externum, eo quod ab hominibus non cenſeatur iniuria grauis, non contrahit excommunicationem: Idque licèt arguere in manifeſtatione hæreſis mentalis. Vide ibi.*

1 RESpondetur, & dico primò: Illas non contrahit hæreſis externa, ſeu manifeſtata ſignis exteriùs, ſi ipſa non ſit coniuncta cum hæreſi interna: Ita vt procedat ab hæreſi interna, ſicque homo ſit hæreticus externus, & ſimul etiam internus, iuxta ea, quæ dicebam ſupra *dubit.* 13. *sect.* 2. *& ſeqq.* Eſt communis ſententia Doctorum.

2 Dico ſecundò: illas neque contrahit hæreſis externa, ſeu manifeſtata ſignis externis (etiam quando eſt coniuncta cum hæreſi interna) ſi tamen non ſit ſufficienter externa, ſeu non ſit ſufficienter manifeſtata ſignis exterois, vt ſi hæreſis interna, ſeu mente latens ſit cauſa alicuius omiſſionis, vel commiſſionis, vel cuiuſcumque alterius actus exterioris, per quem tamen hæreſis interna exteriùs ſufficienter non manifeſtatur: v.g. ſi quis putet, eſſe licitum fornicari, & cum hoc animo fornicetur: Vel ſi quis ex hæreſi interna (quam intus tenet) moueat digitos, annuat oculis, percutiat Catholicum, proferat de aliqua hæreſi interna, *re vera ita eſt*, vel efficiat aliquod aliud ſignum, quòd nullam connexionem habet cum hæreſi interna; ſicque illam exterius ſufficienter non manifeſtet. Bannez 2. 2. *q.* 11. *art.* 4. *quæſt.* 2. *verſ. quod ſi.* Vaſquez 1. 2. *diſput.* 160. *n.* 20. *&* 21. Petr. Ledeſm. *tom.* 2. *ſumma tract.* 1. *cap.* 6. *poſt* 10. *concluſ.* Nauarr. *cap.* 27. *n.* 269. Corduba *lib* 4. *quæſt.* 3. *corollar.* 4 Henriquez *lib.* 6. *de pœnit. cap.* 14. Vgolin. *in Bull. Cœnæ part.* 2. *cap.* 1. §. 1. *num.* 17. Suarez *de fide diſput.* 21. *sect.* 2. *num.* 10. *&* 11. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 4 *num.* 26. Viualdus *in expoſit. Bull. Cœnæ num.* 2. *& ſeqq.* Almayn. *de poteſt. Eccleſ. cap.* 3. Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 9. *q.* 12. Sanchez *lib.* 1. *moral. cap.* 8. *n.* 15. & alij paſſim.

3 Ratio, quia Eccleſia non punit, niſi hæreſim, quæ ex ſui natura manifeſtata eſt Eccleſiæ, & ex natura ſua cognoſci poteſt ab Eccleſia, licèt per accidens ex eo, quod nemine audiente, manifeſtata fuerit in loco occulto, & ſecreto, defectu teſtis, in iudicio probari non poſſit: Ergo non punit hæreſim, quæ per actus externos exteriùs ſufficienter non manifeſtatur; Ita vt ex illis non poſſit ſufficienter colligi, ſed adhuc reſtet occulta & ſecreta. Vide, quæ dicebam ſuprà *dub.* 12. *& cit. dubit.* 13. *per totam.*

4 Hinc ſequitur, quod excommunicationem Papalem, etiam in Bulla Cœnæ, aliaſque pœnas in hæreticos ab Eccleſia latas non contrahat, qui credit aliquid, quod ipſe putat eſſe hæreticum, ſeu contra fidem (reuera tamen hæreticum, ſeu contra fidem non eſt) illudque, dummodò animum ſuum non manifeſtet, proferat exteriùs. Doctores, quos ſequitur Suarez *citata sect.* 2. *num.* 10. quia ſic hereſim ſuam ſufficienter non declarauit per aliquod ſignum externum: cùm verba illa, quæ protulit, non ſint per ſe ſignificatiua hæreſis internæ.

5 Sequitur ſecundò, quod ob eamdem rationem neque prædictas pœnas contrahat, qui credit propoſitionem aliquam veram cum animo contrarium, quamuis Eccleſia illud definiret, non credendi, ſi illam propoſitionem, dummodo ſimiliter animum ſuum non manifeſtet, proferat ſimiliter exteriùs. Doctores, quos ſequitur Suarez *cit. num.* 10. *& tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 4. *sect.* 3. *num.* 17. vbi tamen ſubdit, & ſequitur Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 2. *num.* 26. quod è contra, qui interiùs credit aliquam hæreſim, illamque verbis æquiuocis, & amphibologicis, vt poſſit ſubterfugere, manifeſtat, contrahat prædictas pœnas: quia per talia verba ſufficienter explicat exteriùs hæreſim ſuam internam: & talis fictio non mutat culpam, ſed per accidens eam occultat. Quamuis contrarium non omninò improbabiliter teneant alij, quos ſequitur Ricciull. *lib.* 5. *cap.* 9. *num.* 5. eo quod per verba æquiuoca, & amphibologica non ſufficienter explicetur, quod latet in mente, ſed adhuc reſtat occultum, & ſecretum.

Sequitur tertiò, quod ob eamdem rationem neque 6
prædictas pœnas contrahat qui ſcribit hæreſim characteribus, ſeu cifris à ſe repertis, quæ a nemine poſſit intelligi: Doctores communiter, quos ſequitur Sanchez *cit. cap.* 2. *caſ.* 8. *num.* 10. & Ricciull. *cit. cap.* 9. *num.* 7.

Sequitur quartò, quod ob eamdem rationem neque 7
prædictas pœnas contrahat, qui narrando, vel tranſcribendo, vel legendo libros, narrat, ſcribit, vel pronunciat hæreſim, quam intus fouet: cùm illam non narret, neque tranſcribat, neque pronuntiet vt ſuam, ſed vt alienam: & eo modo, quo Catholicus etiam illam referre poteſt, ſicque adhuc illa reſtet occulta, & ſecreta. Corduba *lib.* 4. *quæſt.* 13. *verſ.* 3. *corollar.* Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 10. *quæſt.* 7. Sanchez *vbi ſuprà n.* 23. Ricciull. *cap.* 9. *num.* 15. Emmanuel Sà *in Bull. Cœnæ, n.* 3. & alij paſſim.

Sequitur quintò, quod ob eamdem rationem neque 8
prædictas pœnas contrahat, qui ex hæreſi interna, quam tenet, profert blaſphemiam non hæreticalem: Royas *de hæretic. part.* 2. *aſſert.* 11. *num.* 171. & alij, quos ſequitur Sanchez *cit. cap.* 8. *num.* 14. & Ricciull. *cit. cap.* 9. *num.* 11.

Sequitur ſextò, quod è contra ob contrariam ratio- 9
nem prædictas pœnas contrahat, qui ex hæreſi interna, quam tenet, profert blaſphemiam hæreticalem, rebaptizat, diebus vetitis, nulla habita occaſione, carnes comedit, vel imagini ſacræ iniuriam infert, &c. quia hæc ſigna, quamuis aliquando fieri poſſint ſine animo hæreticali, ſufficienter tamen hæreſim internam ſignificant. Caietanus 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 4. *verſ. ex his*, Suarez *de fide diſput.* 11. *sectione* 2. *numero* 11. Toletus *excommunic.* 1. *Bull. Cœn. num.* 10. & Sayrus *de cenſuris lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 30 qui ſubdunt, quod etiam omiſſio irreligioſa ſacrilega poſſit eſſe ſignum, per quod ſufficienter ſimiliter hæreſis interna manifeſtetur. Vt ſi quis verbi gratia, ex hæreſi interna Miſſam nunquam audiret, vel cùm in Miſſa Chriſti Domini Corpus, aut Sanguis eleuatur, genuflectere nollet: quia huiuſmodi ſigna reddunt hominem de hæreſi valdè ſuſpectum, illamque ſufficienter ſignificant: quamuis contrarium teneant alij, quos ſequitur Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 9.

Dico tertiò: Excommunicationem Papalem, etiam in 10
Bulla Cœnæ, aliaſque pœnas in hæreticos ab Eccleſia latas neque contrahit hæreſis externa, ſeu manifeſtata ſignis externis, licèt ſit coniuncta cum hæreſi interna, & licèt ſit ſufficienter externa, ſeu ſufficienter manifeſtata ſignis externis; ſi tamen non ſit manifeſtata manifeſtatione peccaminoſa, iuxta ea, quæ dicebam *cit. dubit.* 13. *per totam*: Quia tunc quis in illo actu non peccat, nec ex errore hæreſis operatur, nec committit peccatum hæreſis externæ, nec profitetur hæreſim internam. Cùm autem dicitur, quod hæreſis interna ſigno externo manifeſtata excommunicationem, aliaſque Eccleſiæ pœnas contrahat, intelligitur, ſi ex errore hæreticus internus ſignum illud exhibeat, vel aliquid operetur; Ita vt in illo actu peccet, & committat peccatum

tum hæreſis externæ, ſeu profiteatur hæreſim internam.

11 Hinc ſequitur, quod prædictas pœnas non contrahat, qui hæreſim ſuam internam in confeſſione Sacramentali manifeſtat animo ſe accuſandi. Couarruu. *in Regul. peccatum, part.*2. *in princ. n.*7. Corduba *lib.*4. *quæſt.*13. *opin.*3.*corollar.*3. Guttier. *lib.*1. *quæſt. canonic. cap.*13.*n.*9. Simanch. *de Cathol.inſtitut.tit* 42.*num.*9.*& ſeqq.* Suarez *de fide diſput.*21.*ſect.* 3. *num.*12. Sayrus *de cenſur. lib.*3.*cap.*4. *n.*28. Azor. *tom.*3.*lib.*8. *cap.*10.*q.*5. Becanus *de fide cap.*15. *q.*1. *n.* 8. Sanchez *lib.*2. *moral. cap.*8. *n.*9. & Ricciullus *lib.*5.*cap.*9. *n.*11.

Idque ob eaſdem rationes iam dictas. Tum quia alioquin Sacerdos nunquam ab hæreſi, ſi propter confeſſionem hæreticus excommunicationem contraheret, abſoluere poſſet: Cùm non poſſit Pœnitens à peccato abſolui, niſi illud confiteretur. Tum quia confiteri hæreſim in confeſſione Sacramentali non eſt actus malus, quin quammaximè bonus, & eſt etiam extrà iudicium humanum contentioſum; Ergo non debet dici, quod excommunicationem, aliaſque pœnas iuris contrahat; Tum quia qui in confeſſione Sacramentali hæreſim ſuam internam confitetur, non eſt hæreticus externus: Ergo excommunicationem, aliaſque pœnas iuris non contrahit. Conſequentia patet ex iis, quæ dicebam *ſect. præcedenti*, antecedens probatur, quia hæreticus externus dicitur is, qui committit peccatum hæreſis externæ, ſeu profitetur exteriùs hæreſim internam; ſed qui confitetur Sacramentaliter hæreſim internam, non committit peccatum hæreſis externæ, nec profitetur exteriùs hæreſim internam, ſed potiùs præſtat actum quammaximè bonum, ſicuti dicebam: Ergo, qui confitetur Sacramentaliter hæreſim internam, non eſt hæreticus externus; atque adeò non poterit ab Eccleſia prædictis pœnis puniri.

12 Non obſtat, ſi dicas: Hæreticus in tali caſu de facto punitur à Confeſſario, qui ei pœnitentiam imponit: Ergo falſum eſt, quod in tali caſu hæreticus ab Eccleſia non poſſit puniri.

Reſpondetur enim, quod hæreticus in tali caſu de facto punitur à confeſſario, pœna quæ imponitur in foro conſcientiæ, concedo: pœna, quæ imponitur in foro externo, de qua nunc loquimur: nego.

13 Cæterùm, cum dixi, quod hæreticus in tali caſu excommunicationem, aliaſque pœnas Eccleſiæ non contrahat, eſt verum, etiamſi ille Sacramentaliter hæreſim ſuam confitens, illam poſteà non derelinquat; quia adhuc in ea actione non peccat; & hæreſim ſuam internam confitendo, præſtat actum bonum: dummodò tamen bono animo confiteatur; quia alioquin non cenſeretur confiteri, ſed fingeret, ſe velle confiteri. Quapropter nec tunc ſigillum Sacramentalis Confeſſionis obligaret; Corduba, Simancha, Sayrus, & Azorius *in locis ſuprà citatis.*

14 Sequitur ſecundò, quod prædictas pœnas neque contrahat, qui hæreſim ſuam internam alicui manifeſtat, vt ab illo petat Conſilium, & modum, quo illam deponere poſſit. Guttier. *lib.*1. *quæſt. canonic. cap.*13. *n.*9. Aragonius 1.2. *q.*11.*art.*3. Simanch. *de Catholic. inſtitut. tit.*42. *n.*7. Azeuedo *lib.*8. *tit.* 3. *leg.*1.*n.*156. Sayrus *de cenſur. lib.*3. *cap.*4. *n.*29. Azor. *tom.*1. *lib.*8. *cap* 10. *q.*4. Sanchez *lib.*2. *moralium cap.*8. *num.*23. & alij paſſim.

Idque ob eaſdem dictas rationes; quia ſcilicet tunc neque peccat; & quia alioquin, ſi ſic ſuam hæreſim manifeſtando, excommunicationem, aliaſque iuris pœnas contraheret: præcluſam, in damnum fidei, atque veritatis, viam haberet hæreſis deponendæ.

15 Sequitur tertiò, quod prædictas pœnas neque contrahat, qui cùm olim aliquam hæreſim tenuerit, eamque poſteà depoſuerit; dicit, ſe olim hæreſim illam tenuiſſe: Corduba, *lib.*4. *q.*13. *opin.* 3. *coroll.* 3. Simanch. *de Cath.inſtitut. tit.*42. *n.*9.*&* 10. Suarez *tom.*5.*diſp.*4. *ſect.*1. *n.*14. *& de fide diſput.*21.*ſect.* 2.*n.*7. Vaſquez *part.*1.*diſput.*140.*cap.*5.*n.*22. Azor. *tom.*1.*lib.*8.*cap.*10. *q.*5. *&* 6. Sayrus *de cenſur. lib.*3. *cap.*4. *num.*31. Sanchez *lib.*1. *moral. cap.*8. *n.*23. Ricciull. *lib.* 5. *cap.*9. *n.* 17. & alij communiter.

Idque ob eaſdem rationes iam ſuprà dictas, quia ſcilicet tunc neque peccat, neque ex errore hæreſis operatur, ſed tantùm profert hæreſim, in qua priùs fuit.

Sequitur quartò; quod prædictas pœnas neque contrahat, qui hæreſim internam profert in ſomno, ebrietate, ioco, vel quocumque alio modo, omninò inaduertenter: Petrus Ledeſma *in Summa tom.* 2. *tract.* 1. *concluſ.* 10. Suarez *de fide diſput.*21. *ſect.* 4. *n.*12. Sanchez *lib.*2.*moral.cap.*8.*n.*14.& alij, quos ſequitur Ricciullus *lib.*5. *cap.*9. *n.*16. Idque ob eaſdem etiam rationes iam ſuprà dictas, quia ſcilicet tunc neque etiam peccat: Neque per illa verba ſufficienter exteriùs ſignificat hæreſim aliquam internam, quod videlicet ipſe proferens hæreſim aliquam internam iam de præſenti teneat. 16

Dico quartò, neque excommunicationem Papalem, etiam in Bulla Cœnæ, aliaſque pœnas à iure in hæreticos latas contrahit hæreſis externa, ſeu manifeſtata ſignis externis, licet ſit coniuncta cum hæreſi interna; & licet ſit externa, ſeu manifeſtata ſignis externis manifeſtatione peccaminoſa: ſi tamen non ſit manifeſtata manifeſtatione peccaminoſa grauiter, ſeu mortaliter, ſed tantùm manifeſtatione peccaminoſa leuiter, ſeu venialiter; Vt ſi quis verbi gratia, hæreſim internam verbis proferat ſimiliter in ſomno, ebrietate, ioco, vel quocumque alio modo, etiam cum aliquali aduertentia, quæ tamen ſolùm ſufficiat ad peccatum veniale, non autem ad mortale, iuxta ea, quæ dicebam, *dubit.*13. *ſect.*2. *& ſeqq.* 17

Ratio, quia licet hæreſis mentalis ſit manifeſtata manifeſtatione peccaminoſa; ſi tamen manifeſtatio non ſit niſi peccaminoſa venialiter, non cenſetur per illam ad extra ſufficienter manifeſtata, neque cenſetur per illam ad extra perfectè conſummata. Quod ſicuti dicebam *loc. ſupra cit.* requiritur, vt prædicta hæreſis contrahat excommunicationem, & alias pœnas Eccleſiæ.

Confirmatur, quia ſicuti dicebam *de immunitate & iuriſdictione Eccleſiaſt. cap.* 2. *dubit.* 4. *ſect.* 5. neque contrahit excommunicationem, qui percutit clericum: ſi percuſſio non attingit peccatum mortale quoad actum internum, defectu ſcilicet perfecti voluntarij. Vel, ſi attingat peccatum mortale quoad actum internum, non tamen attingit etiam peccatum mortale quoad actum externum: eo quod ſcilicet ab hominibus non cenſeatur iniuria grauis. Ergo ſic in caſu noſtro. Conſequentia patet à pari. Antecedens probatur: quia ſi percuſſio Clerici non attingit peccatum mortale quoad actum internum, defectu ſcilicet perfecti voluntarij, ſicuti dicebam, abſque dubio locum non habet excommunicatio, cùm locum habere non poſſit pœna grauis, vbi non eſt culpa grauis: & ſi attingit peccatum mortale quoad actum internum, non tamen attingit etiam peccatum mortale, quoad actum externum, eo quod non cenſeatur iniuria grauis, neque locum habebit excommunicatio. Cùm Eccleſia à qua eſt excommunicatio, non iudicet, niſi de externis: & ſi iudicat etiam de internis, ad ſummum iudicat de internis indirectè (mediis ſcilicet actibus externis, qui pendent, & moralizantur ab internis) non autem directè. 18

At quoad omnia hæc, quæ dicebam in hac, & in præcedentibus aliis Petitionibus, vide *cit. dubit.*12. *& cit. dubit.*13. *per totas.*

De pœnis hæreticorum ſpiritualibus.

DVBITATIO L.

An Hæreticus ſit excommunicatus Iure diuino?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus de iure canonico eſt ipſo iure excommunicatus excommunicatione non reſeruata Pontifici; Et per Bullam Cœnæ Domini eſt ipſo iure excommunicatus excommunicatione reſeruata Pontifici.*

2 *Hæreticus vt excommunicationem incurrat, requiriritur, hæreſim eſſe non ſolùm internam mortiferam; ſed etiam ſigno aliquo externo ſufficienter manifeſtatam; quia hæreſis purè mentalis Eccleſiæ iuriſdictioni non ſubditur.*

3 *Hæreſis qualibet externa quantumuis occulta ſubditur Eccleſiæ iuriſdictioni; quia cum de ſe cognoſcibilis ſit, ſufficit., vt Eccleſia per legem delictum puniat; & per accidens eſt, ſi non cognoſcatur.*

4 *Hæreticus non eſt excommunicatus iure diuino.*

5 *Hæretici excommunicatio conſiſtit in priuatione actiua, & paſſiua Sacramentorum, communione Fidelium, & ſuffragiis Eccleſiæ, quibus non magis hæreticus iure diuino, quàm quilibet peccator priuatur.*

6 *Hæreticus ſi iure diuino his omnibus priuatus eſſet, Eccleſia non potuiſſet in horum priuatione ſe intromittere.*

7 *Contra hæreticos olim non erat ipſo iure excommunicatio lata; ſed ferenda, poſtquam moniti fuerint.*

8 *Hæreticus non eſt excommunicatus iure diuino, ſed ſolùm iure Eccleſiaſtico, ſeu poſitiuo, ita vt omnis excommunicatio impoſita ſit ab Eccleſia, contra Almaynum, & alios aſſerentes, excommunicationis pœnam ſtatutam eſſe in hæreticos de iure diuino, vel quod certè à iure diuino deſcendat.*

9 *Hæreticus, nullibi habetur, quod de iure diuino ſit excommunicatus; quinimmò habetur oppoſitum, ſiquidem Eccleſia nunquam reputat quempiam excommunicatum, niſi priùs ab Eccleſiæ Prælatis excommunicetur.*

10 *Hæreticus ſi eſſet excommunicatus de iure diuino, non eſſet cur in variis Iuribus, & Conſtitutionibus Pontificiis excommunicaretur, &c.*

11 *In can. 46. & 63. Apoſtolorum, & alibi, licet imponantur pœna communicantibus cum hæretico, non propterea Concilia, & Patres dicunt, quod hæreticus ſit excommunicatus de iure diuino, ſed quod potiùs excommunicari debeat, ſitque iuri diuino valde congruum, quod excommunicetur.*

12 *Tum primò ob bonum fidelium, ne ſcilicet communicando cum hæreticis, ſe exponant periculo perverſionis.*

13 *Tum ſecundò ob bonum aliorum, vt ſcilicet vitetur ſcandalum.*

14 *Tum tertiò ob bonum ipſius hæretici, videlicet vt ſic reſipiſcat.*

15 *Habens cum hæretico communicationem, & familiaritatem redditur ſuſpectus de hæreſi.*

16 *Habens communicationem, & familiaritatem cum hæretico, ſi ſit Clericus, debet etiam ſuſpendi ab officio.*

17 *Habens dictam communicationem, & familiaritatem cum hæretico, licet reddatur ſuſpectus de hæreſi; tamen propter talem ſuſpicionem non poteſt condemnari de hæreſi; Poterit nihilominus puniri pœna extraordinaria, poteritque cogi ad abiurandum, & etiam ad canonicam purgationem.*

18 *Aſſeruntur plura loca Sacrarum ſcripturarum, vbi prohibetur communicatio cum hæreticis; At non ex ipſis ſequitur, hæreticum eſſe excommunicatum de iure diuino, ſed potiùs excommunicandum eſſe; & iuri diuino eſſe id valdè congruum; Immo verba Apoſtoli, quæ opponuntur ad probandum, excommunicationem eſſe de iure diuino, rectè explicantur de excommunicatione ferenda per Eccleſiam, non de lata; Verbumque Anathema, ibi accipitur pro abominatione, non pro excommunicatione.*

29 *Excommunicatio contra hæreticum non ſemper vſu fuit apud Eccleſiam, quod ſatis eſt, vt hæreticus non ſit excommunicatus de iure diuino.*

SVPPONO iuxta ea, quæ dicebam *dubitatione præcedenti*, quod hæreticus *in cap. cum Chriſtus, in principio, in cap. ad abolendam, in cap. excommunicamus 1 & 2. de hæretic. in cap. nouerit, de ſent. excommunic.* & in aliis capitibus, quæ ſuprà citabam, ſit ipſo iure Eccleſiaſtico excommunicatus excommunicatione non reſeruata Pontifici, & per Bullam Cœnæ Domini, *clauſ.* 2. ſit ipſo iure Eccleſiaſtico excommunicatus excommunicatione reſeruata Pontifici. 1

Suppono, ſecundò iuxta ea, quæ dicebam eadem *dubit. præcedenti*, quod, vt hæreticus talem excommunicationem incurrat, requiratur, hæreſim eſſe, non ſolùm internam mortiferam, ſed etiam ſigno aliquo externo ſufficienter manifeſtatam; quia hæreſis purè mentalis Eccleſiæ iuriſdictioni, cùm Eccleſia viſibilis ſit, non ſubditur; ſubditur autem quælibet hæreſis externa, quantumuis occulta; quia non obſtat, quod ad Eccle- 2
ſia non cognoſcatur; Nam id eſt per accidens, & de 3
ſe cognoſcibilis eſt; Quod ſufficit, vt Eccleſia per legem delictum puniat, quia punit illud ſub conditione, ſi patratum fuerit, ſeu annectit tali delicto patrato pœnam ipſo iure, ſicuti diffusè etiam dicebam ſuprà *dubit. 12. & 13. per totas*. His ſuppoſitis.

Reſpondetur negatiuè cum Soto *de iuſt. & iur. lib. 1. q. 6. art. 6. & in 4. diſt. 22. q. 1. & art. 4.* Nauarro *in prælud. 3. n. 4. ſumma, & in libro de oratione, cap. 22. num. 9.* Suarez *de fide diſput. 21 ſect. 1. n 4.* vbi ait, eſſe communem ſententiam Theologorum, *& tom. 5. diſput. 2. ſect. 1. n. 6.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 9. n. 2.* & aliis, quos mox infrà citabo 4

Probatur, quia excommunicatio hæc conſiſtit in priuatione actiua, & paſſiua Sacramentorum, communione fidelium, & ſuffragiis Eccleſiæ, quibus omnibus iure diuino hæreticos non eſt magis priuatus, quàm quilibet alius peccator: Ergo. 5

Confirmatur, quia ſi hæreticus iure diuino his omnibus priuatus eſſet, Eccleſia non potuiſſet in horum priuatione ſe intromittere, admittendo excommunicatum (non nominatum, neque manifeſtum clerici percuſſorē) ad communionem fidelium, quibus anteà priuatus erat. 6

Confirmatur ſecundò, quia olim aduersùs hæreticos non erat ipſo iure excommunicatio lata, ſed ferenda, poſtquam moniti fuerint, vt colligitur, *ex cap. ſi quis Epiſcopus*, 1. *quæſt.* 7. Et videri poterunt Doctores *in locis ſuprà citatis*. 7

Et quidem, quod hæreticus non ſit excommunicatus iure diuino, ſed ſolùm iure Eccleſiaſtico, ſeu poſitiuo, ita vt omnis excommunicatio ſit ſolùm ab Eccleſia; docent præter Sotum, Nauarrum, Suarez, & Sanchez *in locis ſuprà citatis*, Caſtro *de iuſt. hæretic. punitione, cap. 17. 18. & 23.* Syluest. *verb. excommunicatio 5. dub. 5.* Victoria *de excommunic. n. 332.* Henriq. *lib. 23. cap. 2.* 8

cap. 2. §. 3. Valentia *tom.* 3. *diſput.* 1. *q.* 17. *punct.* 1. *circa finem.* Azor *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 10. *q.* 2. & *tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 7. *q.* 1. *verſ. Ego tamen.* Aragon. 2. 2. *quæſt.* 33. *art.* 9. Sayr. *de cenſur. lib.* 1. *cap.* 4. *n.* 8. Turrianus *de fide diſput.* 56. *dub.* 2. *in principio,* Ricciullus *lib.* 5. *cap.* 13. *n.* 7. & alij communiter; quamuis contrarium teneant Almaynus *in* 4. *diſt.* 18. *q.* 1. *circa finem.* Decian. *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 41. Ouied. *lib.* 1. *de libert. Chriſt. cap.* 8. Pegna *in direct. Inquiſitor. part.* 2. *comment.* 12. Ioannes Ezechius *in Enchirid. locorum commun. contra Lutheranos*, *cap.* 27. & Idocus Clithonæus *in aſſert. verit. definit. in Concilio Senonenſi*, quorum ſententiam probabilem cenſent Caſtro *loco ſuprà citato*, Nauarrus *de oration. cap.* 27. *n.* 9. & Simancb. *de cathol. Inſtitut. tit.* 25. *n.* 1. Quatenùs ait, quod excommunicationis pœna ſit in hæreticos de iure diuino, vel quod certè à iure diuino deſcendat.

9 Primò, præter rationes ſupradictas; quia nullibi habetur, quod hæreticus de iure diuino ſit excommunicatus; quinimmò habetur oppoſitum; ſiquidem Eccleſia nunquam reputat quempiam excommunicatum, niſi prius ab Eccleſiæ Prælatis excommunicetur: Nec olim hæreticos reputabat excommunicatos, niſi poſtquam fuerint ab Eccleſiæ Prælatis excommunicati, *cap. ad abolendam, de hæretic.* Nec tunc erant hæretici ipſo iure excommunicati, ſed ſi prius moniti non reſipiſcerent, iubebantur excommunicari, ſicuti patet *ex cap. ſi quis Epiſcopus* 1. *q.* 7. & ex Leone Papa *epiſt.* 93. *cap. vlt.* & ex antiquis Conciliis: Quod apertè probat, hæreticum non eſſe excommunicatum de iure diuino.

10 Secundò; quia ſi hæreticus eſſet excommunicatus de iure diuino, non eſſet, cur in variis iuribus, & conſtitutionibus Pontificiis excommunicaretur: Et præterea ſequeretur, quod & ipſo iure excommunicatus etiam eſſet hæreticus internus, qui ſcilicet per nullum ſignum externum ſuam hæreſim manifeſtauit: Cùm Deus, quamuis non ſit Eccleſia, & præcipiat, & puniat actus etiam internos.

11 Obiicies: *In canon.* 46. & 63. *Apoſtolorum*, imponuntur pœnæ communicantibus cum hæreticis. Quod etiam fit à Sancto Clemente Papa, *lib.* 6. *conſtitut. Apoſtolic. cap.* 8. & 18. vbi ait, impios hæreticos, qui impœnitentes fuerint, ſegregatos à fidelibus eiicite, atque à Dei Eccleſia exterminate; præcipitque fidelibus, vt ab eorum conſuetudine omnibus modis ſe abſtineant, nec ſermonis cum iis, neque precum communionem habeant vllam: Ij enim aduerſarij, inſidiatoreſque ſunt Eccleſiæ, qui gregem labefactant, & hæreditatem contaminant. Et à Fabiano Papa *epiſt.* 1. à Leone *epiſt.* 2. & 95. à Concilio Carthaginenſi 4. *cap.* 69. 71. & 72. Vbi ſicut & *in cap. non licet* 1. *q.* 1. prohibetur fidelibus communicare cum hæreticis tanquam cum excommunicatis. Et ab Ambroſio *lib.* 7. *in Lucam cap.* 9. *circà finem*, & *cap.* 10. *in princ.* ab Irenæo *lib.* 3. *contra hæreſes*, *cap.* 3. Cypriano *epiſt.* 40. & 55. Auguſtino *epiſt.* 62. & 162. Chryſoſtomo *homil.* 2. *in Geneſ.* Origene *lib.* 1. *in Iob*, & à Patribus Concilij Sardic. *in Epiſtola ad omnes Epiſcopos*: Ergo hæreticus eſt excommunicatus de iure diuino.

Reſpondetur: Nego conſequentiam; quia Concilia & Patres citati non dicunt, quod hæreticus ſit excommunicatus de iure diuino, ſed quod potius excommunicari debeat, ſitque iuri diuino valdè congruum, quod excommunicetur.

12 Tum primò ob bonum fidelium, ne ſcilicet fideles communicando cum hæretico, ſe exponant periculo ſubuerſionis; quia ſicuti legitur 1. *ad Corinth.* 5. & *ad Galat.* 5. *Modicum fermentum totam maſſam corrumpit.* Et de hæretico ſpeciatim 2. *ad Corinth.* 2. dicitur: *Cuius ſermo, vt cancer, ſerpit.* At de iure naturali, & diuino eſt, quod quis vitet periculum; quia qui amat periculum, peribit in illo, & qui ſe exponit periculo peccandi, peccabit. Ob quam eamdem rationem olim etiam prohibitum fuit Iudæis, nè communicarent cum Infidelibus: *Exodi* 34. *verſ.* 12. *Caue ne vnquam cum habitatoribus terræ illius iungas amicitias, quæ ſint tibi in ruinam*; & *verſ.* 5. *Ne ineas pactum cum hominibus illarum Regionum*, & *Deuteronom.* 7. *verſ.* 3. *Non inibis cum eis fœdus, neque ſociabis cum eis coniugia, filiam tuam non dabis filio eius, nec filiam illius accipies filio tuo; quia ſeducet filium tuum, ne ſequatur me, & vt magis ſeruiat diis alienis.*

13 Tum ſecundò, ob bonum aliorum, vt ſcilicet vitetur quod etiam de iure naturali, & diuino eſt, ſcandalum aliorum; quia hi videntes, nonnullos communicare cum hæretico, illorum exemplo etiam ipſi communicabunt cum illo, ſicque conſtituent ſe ſimiliter in periculo ſequendi errores illius.

14 Tum tertiò, ob bonum etiam ipſius hæretici, vt ſcilicet prohibitus communicare cum fidelibus, fortaſsè reſipiſcat; vel ſaltem, ne non prohibitus communicare cum illis, fiat audacior, & pertinacior.

15 Hinc, qui communionem, & familiaritatem habet cum hæretico, redditur ſuſpectus de hæreſi; Pegna ex Concilio Tarraconenſi *in director. Inquiſit. part.* 2. Royas *ſingul.* 175. *n.* 4. & *in tract. de hæretic. part.* 2. *n.* 77. Simancb. *de cathol. Inſtitut. tit.* 11. & 15. Repertor. Inquiſit. *verb. Conſeruatio*, & Paramus *de origin. S. Inquiſitionis lib.* 2. *q.* 9. *n.* 367. ita vt & propterea prohibeatur ad hæreticum ſcribere, nuncios mittere, vel etiam ab eo literas accipere; Pegna *in director. part.* 2. *q.* 56. *comment.* 82. *verſ. iam vt*, Vmbertus Locat. *de Iudicial. Inquiſit. verb. credentes, n.* 2. & *verbo ſuſpicio, n.* 25. & ex Concilio Sardicenſi, Decianus *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 41. *n.* 12.

16 Quod, ſi qui communicationem, & familiaritatem habet cum hæretico, ſit Clericus, debet etiam ſuſpendi ab officio, & beneficio, & hæretici familiaritatem abiurare; *cap. inter ſollicitudines, de purgat. canonic.* & docet præter alios Pegna *in director. Inquiſitor. part.* 2. *comment.* 14. *verſ. ita tamen.*

17 Cum igitur ob iſtam communicationem, & familiaritatem cum hæretico reddatur quis ſuſpectus de hæreſi, licet propter talem ſuſpicionem non poſſit condemnari de hæreſi; *cap. accuſatus, in princ. de hæretic. in* 6. & *cap. literas, de præſumpt.* ibi: *Quocirca mandamus, quatenus cum propter ſolam ſuſpicionem, quamuis vehementem, nolumus illum de tam graui crimine condemnari:* Et docent Geminian. *in citato cap. accuſatus, n.* 1. Ioan. Monach. *ibidem n.* 2. Franch. *n.* 1. & *ſeqq.* Oſtienſ. *in cap. excommunicamus* 1. *de hæretic. num.* 28. Ananias *ibidem n.* 11. Simanch. *de cathol. inſtitut. tit.* 50. *num.* 3. & alij communiter, poterit tamen puniri pœna extraordinaria; Vmbert. Locat. *cit. verb. ſuſpicio, n.* 16. & alij paſſim: Poteritque cogi ad abiurandum, Vmbert. Locat. *vbi ſuprà n.* 7. Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *q.* 100. *n.* 11. Squillacenſis *de fide catholica cap.* 31. *n.* 2. & Cantera *in quæſtion. criminal. rubr. de hæretic. cap.* 1. *n.* 36. Poteritque etiam cogi ad canonicam purgationem, iuxta Textum *in cap. inter ſollicitudines, de purgation. canonic.* Et tradunt Repertor. Inquiſit. *verb. Purgatio*, *verſ. Item quando*, Ananias *in cap. ad abolendam, de hæretic. n.* 26. Menoch. *loco ſupra cit.* Gabriel *conſ.* 160. & Pegna *in director. part.* 2. *comment.* 114.

18 Inſtabis: *Ioannis* 2. dicitur: *Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec Aue ei dixeritis*: Quæ verba de hæreticis præter alios intelligit Epiphanius *lib.* 1. *tom.* 3. *contra Marcoſios, hæreſ.* 34. & *Matthæi* 18. *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi, tanquam ethnicus, & publicanus*: & *ad Romanos* 16. *verſ.* 17. *Rogo vos fratres, vt obſeruetis eos, qui diſſenſiones & offendicula, præter doctrinam, quam vos didiciſtis, faciunt, & declinate ab illis*: Vbi Apoſtolus Paulus loquitur de hæreticis Pſeudo-Apoſtolis, quos in tota illa Epiſtola cauendos monet. Quod præceptum eſt ſimile præcepto à Chriſto Domino tradito, *Matth.* 7. *verſ.* 15. *Attendite à falſis Prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium.* Per falſos Prophetas

autem in ſententia omnium intelliguntur hæretici. *Et ad Philippenſes 3. verſ.17. obſeruate eos, qui ita ambulant, ſicut habetis formam noſtram*: Et paulo poſt: *Videte canes, videte malos operarios, videte conciſionem declinate ab illis*: Et 1. *ad Corinth. 5. Ne cum hereticis, cibum ſumatis*: Et 2. *ad Teſſalonicenſes 3. Denunciamus vobis fratres in nomine Domini Ieſu Chriſti, vt ſubtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinatè, & non ſecundum traditionem, quam acceperunt à nobis*, quos eſſe hæreticos, præter alios intelligit Cyprianus *epiſt. 55.* & *ad Titum 3. Hæreticum hominem poſt vnam, & ſecundam correctionem deuita*: Et *ad Galat. 1. verſ. 8. Sed licet nos, aut Angelus de cœlo euangelizet vobis, præterquam quod euangelizauimus vobis, anathema ſit*: Ergo recurrit argumentom, quod ſcilicet hæreticus ſit excommunicatus de iure diuioo.

Reſpondetur: Nego etiam conſequentiam; quia ex his etiam locis omnibos non colligitur, quod hæreticus ſit excommunicatus de iure diuino, ſed quod ſimiliter potius excommunicari debeat, ſitque iuri diuino valdè congruum, quod excommunicetur, ad illud autem, quod dicitur ex Apoſtolo Paulo *ad Titum 3. Hæreticum hominem poſt vnam, & ſecundam correctionem deuita*: Reſpondetur, explicari etiam poſſe, *denuncia*, id eſt, excommunica, cum hanc poteſtatem haberet Titus, qui erat Epiſcopus: ſicque retorquetur argumentom, quod ſcilicet hæreticus non ſit excommunicatus de iure diuino, ſed quod potius excommunicatus non ſit niſi priùs excommunicetur à Prælatis Eccleſiæ. Et ad illud, quod dicitur, *ad Galat. 1. verſ. 8. Anathema ſit*. Reſpondetur, quod ly *Anathema*, non ſumatur ibi pro excommunicatione, vel pro aliqua alia cenſura cùm dictum *Anathema*, inferat Paulus Apoſtolus ibidem etiam in Angelum de cœlo, ſed ſumatur pro abominatione, ſeu execratione, ſcilicet quod doctrina hæretici ſit abominanda, ſeu execranda, ſicut abominandus, & execrandos eſt ipſemet hæreticus.

19 Vrgebis: Igooratur, ex quo tempore excommunicari reperitur hæreticus, & de hac re non reperitur initium: Ergo recurrit difficultas, quod ſcilicet hæreticus excommuoicatus ſit de iure diuino.

Reſpondetur: Nego conſequentiam; quia ex dictis ſaltem conſtat, quod Excommunicatio contra hæreticum non ſemper vſu fuerit apud Eccleſiam. Quod ſatis eſt ad probandum, hæreticum excommunicatum non eſſe de iure diuino; qoia alioquin prædicta excommunicatio ſemper vſu fuiſſet apud Eccleſiam.

DVBITATIO LI.

An hæreticus, quamuis notorius excommunicatus, ſit vitandus?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus, quamuis notorius excommunicatus non eſt vitandus, etiamſi Caluiniſta, vel Lutheranus ſit; quia in Extrauag. ad euitanda ſcandala, omnibus fidelibus conceditur fauor communicandi cum excommunicatis, qui ſpecialiter, & expreſsè, ſeu nominatim denunciati non fuerint, neque fuerint manifeſti clerici percuſſores.*

2 *Fidelis quilibet poteſt a tali hæretico Sacramenta recipere in illis caſibus, in quibus poteſt à peccatore manifeſto, quia excommunicatio non declarata non inducit ſpecialem prohibitionem. Vitandus tamen eſt hæreticus notorius, ne videatur quis aſſentiri illius hæreſi.*

3 *Excommunicatus excommunicatione maiori antè Extrauagantem Martini V. de iure antiquo vitandus erat ab omnibus: Excommunicatus publicè, vitandus publicè; occultè, vitandus occultè, ſed poſt dictam Extrauagantem de iure nouo vitandus eſt excommunicatus denunciatus, ſeu declaratus in particulari, & publicus Clerici percuſſor.*

4 *Decretum Extrauagantis Martini in Concilio Conſtantienſi editum refertur.*

5 *Et citantur Doctores, qui de ipſo faciunt mentionem.*

6 *Hæreticum publicum, & notorium nemo tenetur poſt dictam Extrauagantem de iure nouo vitare, donec per iudicis ſententiam non fuerit nominatim declaratus, ſeu denunciatus, exceptio enim firmat Regulam in caſibus non exceptis.*

1 RESPONDETVR negatiuè cum Suarez ſupra *ſect. 3. n. 3.* Azor. *cap. 13. q. 7.* Sanchez *num. 3.* & aliis.

Probatur; quia *in Extrauag. ad euitanda ſcandala, ſeu pericula*, omnibus fidelibus conceditur fauor communicandi cum excommunicatis, qui ſpecialiter, & expreſsè, ſeu nominatim denunciati non fuerint, neque fuerint manifeſti Clerici percuſſores: ita vt nulla tergiuerſatione per ignorantiam iuris, vel facti vti poſſint; ſicque ore proprio ipſi fateantur, ſe eſſe excommunicatos. Ergo ex vi huius fauoris, & priuilegij hæreticus, quantumuis notorius, & generaliter nominatus in Bulla Cœnę Domini, vt v.g. Caluiniſta, vel Lutheranus, &c. vitandus non erit.

2 Hinc ſequitur, quod poſt dictam Extrauagantem poſſis à tali hæretico Sacramenta recipere in illis caſibus, in quibus potes à peccatore manifeſto; quia excommunicatio non declarata, non inducit ſpecialem prohibitionem, quamuis quia peccatum hæreſis eſt valdè execrabile, contingere poſſit, quod recipiendo Sacramentum ab hæretico manifeſto, ſeu notorio, tametſi denunciatus nominatim non ſit, videaris illius hæreſi aſſentiri, & tunc illum vitare debeas ob naturale præceptum profitendi fidem catholicam: Suarez, Azorius, Sanchez *in locis ſuprà citatis*, Sayrus *in Theſauro lib. 3. cap. 5.* & Bonacina *diſp. 2. de cenſur. q. 5. punct. 2. n. 9. & tom. 3. de cenſur. in particulari, diſp. 1. q. 2. punct. 5.*

3 Sequitur ſecundò, quod è contra antè dictam Extrauagantem de iure antiquo teneremur vitare omnem excommunicatum excommunicatione maiori: ita tamen vt excommunicatus publicè fuerit nobis vitandus publicè: Excommunicatus autem occultè, fuerit vitandus occultè, *cap. cum non ab homine, de ſent. excommunic. & cap. Excommunicatos 11. q. 3.* At poſt dictam Extrauagantem de iure nouo teneamur vitare ſolum duo genera Excommunicatorum, ſcilicet excommunicatum in particulari, & denunciatum, ſeu declaratum nominatim talem. Et præterea publicum, ſeu notorium Clerici percuſſorem.

4 Decretum huius Extrauagantis referunt Sotus *in 4. diſt. 22. q. 1. art. 4.* & Suarez *tom. 5. de cenſur. diſput. 9. ſect. 2.* Et illud ſic habet: *Ad euitanda animarum pericula ſtatuit ſancta Synodus, vt nemo deinceps teneatur aliquem ratione alicuius ſententia, vel cenſura vitare in Sacramentorũ receptione, vel adminiſtratione, vel in aliis rebus externis, niſi talis cenſura ſpecialiter ſit publicata, & denunciata contra aliquam perſonam, vel communitatem, vel niſi pro ſacrilega manuum in clericum iniectione, adeò notoriè conſtiteris incurriſſe, vt nulla poſſit tergiuerſatione celari; nam à communione illius, licet denunciatus non ſit, volumus abſtineri: Per hoc autem non intendimus ipſos excommunicatos, ſuſpenſos, vel interdictos in aliquo relaxare, aut iis quomodocumque ſuffragari.*

5 De hoc eodem decreto faciunt mentionem etiam Maior *in 4. diſt. 18. q. 3.* vbi idem refert ex Pragmatica Sanctionum Gallicanarum, *cap. de excommunicatis non vitandis*, Adrianus *in 4.* vbi agit de Euchariſtia *q. penult.* & vbi agit de confeſſione, *dub. 9.* & vbi agit de clauibus *q. 3.* Caietanus *in ſumma verb. excommunicatio minor*, Couarruuias *in cap. Alma mater, §. 5. n. 6.* vbi dubitat, an hoc decretum fuerit editum à Concilio, vel à

Martino V. Quidquid tamen de hoc ſit, debet illud recipi, & admitti; quia S. Antoninus, mox infra citandus, refert, ſe à viris fide dignis audiſſe, Martinum V. de hoc interrogatum ſic reſpondiſſe: *Hac eſt vna de concordatis, & volo, vt ſemper duret*, S. Antoninus *3. part. tit. 25. cap. 3. & in tract. de cenſur. cap. 83.* Guttier. *lib. 1. canonicar. quaſtion. cap. 1. n. 1.* Victoria *in ſumma de excommun. n. 10.* & Auila *de cenſur. part. 2. cap. 6. diſp. 2. dubit. 1. in principio.*

6 Sequitur tertiò, quod poſt dictam Extrauagantem de iure nouo neque teneamur vitare publicum, & notorium hæreticum, donec per iudicis ſententiam non fuerit nominatim declaratus, ſeu denunciatus. Suarez *tom. 3. in 3. part. diſp. 18. ſect. 1. notab. 3. & in tract. de fide diſput. 21. ſect. 3. n. 4.* Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 13. q. 7.* & alij communiter, quos ſequitur Sanchez *lib. 2. moral. cap. 9. n. 3.* quia in dicta Extrauaganti *Ad euitanda*, excipitur ſolùm publicus, ſeu notorius Clerici percuſſor: Ergo non tenemur vitare alios publicos, ſeu notorios excommunicatos, cùm exceptio firmet Regulam in contrarium in caſibus non exceptis, *cap. ex literis, de ſponſal. & l. non aliter. ff. de leg. 3.* Atque adeo non tenemur vitare publicos, ſeu notorios hæreticos, ſi non fuerint interim nominatim publicati, ſeu denũciati excõmunicati.

OBIECTIONES.

SVMMARIVM.

1 *Extrauagans* Ad euitanda, *non eſt vſu recepta, niſi quoad formam à Martino V. præſcriptam in Concilio Conſtantienſi, & non in Concilio Baſilienſi; quare nihil refert dictum Concilium Baſilienſe fuiſſe poſterius, nec dictam Extrauagantem non reperiri in Concilio Conſtantienſi; quia cùm dictum decretum Concilij Baſilienſis nullibi locorum ſit vſu receptum, non obligat, maximè cum vbique attendatur decretum Martini.*

2 *Decretum Concilij Baſilienſis prædictum fuit conſuetudine abrogatum, & vſu receptum decretum Concilij Conſtantienſis, forſitan quia illud editum fuit poſt ſchiſma, & omnia acta illius reuocata fuerunt ab Eugenio IV. paucis exceptis: Et quatenus non fuerit reuocatum ſecundum Medinam, ſi benè verba illius attendantur, non differt à Concilij Conſtantienſis decreto.*

3 *Concilium Bituricenſe fuit Prouinciale, & licet acceptauerit decretum Concilij Baſilienſis, nihil efficit, cùm conſuetudine receptum ſit decretum Concilij Conſtantienſis.*

4 *Decretum Concilij Baſilienſis licet fuerit innouatum in Concilio Lateranenſi, non eſt vſu receptum.*

5 *Martinus V. licet approbauerit, & confirmauerit Concilium Baſilienſe, non tamen approbauit, & confirmauit decreta omnia Concilij Baſilienſis.*

6 *Decretum Concilij Conſtantienſis, licet non reperiatur in actis eiuſdem impreſſis, non ſequitur hinc, quod non fuerit editum, & promulgatum, & forſan etiam editum à Martino V. vel ſaltem ab eodem Pontifice viua voce pronunciatum.*

7 *Excommunicatus nemo eſt vitandus ex dicta Extrauaganti, niſi notorius Clerici percuſſor, etiam antè ſententiam iudicis, & ſi non fuerit Clerici publicus percuſſor, ſed ex aliqua alia cauſa excommunicatus, non eſt vitandus, niſi poſt ſententiam.*

8 *Hæreticus reputatur ab omnibus, ac ſi eſſet nominatim excommunicatus, impropriè, ſed non propriè.*

9 *Hæretici omnes ſunt vitandi de iure antiquo, non tamen de iure nouo, niſi poſt ſententiam declaratoriam criminis.*

10 *Denunciatio generalis in Bulla Cœnæ contenta contra Lutheranos, non obligat ad vitandum in particulari, niſi poſt ſententiam, & denunciationem particularem.*

OBiicies: In Concilio Baſilienſi decernitur, quod debeamus vitare omnes notoriè excommunicatos, 1
quacumque de cauſa eſſent illi excommunicati: Quod Concilium Baſilienſe fuit poſt Concilium Conſtantienſe, & decretum hoc Baſilienſe receptum fuit à Concilio Lateranenſi in Pragmatica ſanctionum Gallicarum, *tit. de excommunicatis non vitandis.* Imò ſub Leone X. in Concilio Lateranenſi *ſeſſ. 11.* & in concordatis inter Leonem, & Franciſcum I. fuit illud decretum innouatum, & confirmatum, vt refert Nauarr. *de pœnitentia diſt. 6. §. laboret, n. 9. verſ. ſunt mihi duo, & in ſumma cap. 27. n. 35.* Et præterea Concilium Baſilienſe fuit approbatum, & confirmatum à Martino V. quoad ea, quæ tractat de cenſuris Eccleſiaſticis: vt patet ex quadam Bulla, quæ habetur *tom. 2. Conciliorum*, poſt Concilium Baſilienſe. Et præterea etiam tale decretum, de quo loquimur, ſcilicet Concilij Conſtantienſis, non reperitur in Concilio Conſtantienſi, propter quas rationes, ſtandum eſſe Concilio Baſilienſi, dixerunt Syluest. *verb. excommunicatio 5. n. 9.* Nauarr. *vbi ſupra*, Couarruu. *in cap. Alma mater, part. 1. §. 2. n. 6* & alij complures: Ergo falſum eſt, quod poſt dictam Extrauagantem *Ad euitanda*, de iure nouo non teneamur vitare publicum, ſeu notorium hæreticum.

Reſpondetur: Nego conſequentiam; quia ſtandum eſt decreto Concilij Conſtantienſis, & dicta Extrauagans *Ad euitanda*, non eſt vſu recepta, niſi quoad formam à Martino V. præſcriptam in Concilio Conſtantienſi, & non in Concilio Baſilienſi. Adrianus *in 4. in materia de clauibus, quaſt. 3.* S. Antonin. *part. 3. tit. 26. cap. 3.* Sotus *in 4. diſt. 1. quaſt. 5. art. 6.* Syluester, qui poſtea in conflatorio Epiſtolarum mutauit ſententiam. Nauarrus *in ſumma cap. 27. num. 35.* Vbi etiam poſtea mutauit ſententiam, *& conſil. 1. de conſtitut. quaſt. 24. & conſ. 10. & 15. de hæretic.* Vega *in ſumma part. 1. cap. 85. caſ. 78.* Petrus de Ledeſma *in ſumma part. 1. de excommun. cap. 63.* Henriquez *lib. 15. cap. 5. §. 3.* Aragonius *2. 2. quaſt. 10. art. 9.* Viualdus *de excommun. num. 7.* Graff. *lib. 4. deciſ. cap. 11. n. 1. & ſeqq.* Caietanus *in ſumma verb. excommunicatio minor, & 2. 2. quaſt. 12. art. 1.* Turrecremat. *in ſumma part. 2. cap. 10.* qui Concilio Baſilienſi interfuit, Medio. *Codice de confeſſione, quaſt. de confeſſione confeſſori excommunicato ſcienter facta*, Suarez *tom. 5. de cenſur. diſput. 9. ſect. 2. num. 5. & in tract. de fide diſput. 21. ſect. 3. n. 4.* Auila *de cenſur. part. 2. cap. 6. diſput. 2. dubit. 2.* Sayr. *lib. 2. de cenſuris cap. 12. num. 9.* Zerula *in Praxi Epiſcop. part. 1. verb. excommunicationis cauſa formalis, dubit. 3. & part. 2. verb. excommunicatio, §. 9.* Martinus Ledeſma *2. part. 4. quaſt. 25. articul. 1.* Valentia *tom. 3. diſput. 1. quaſt. 12. punct. 2* & alij communiter, & patet ex conſuetudine recepta in Anglia, Gallia, Germania, & in aliis Prouinciis, in quibus fideles paſſim ſine ſcrupulo peccati mortalis cum hæreticis notoriis verſantur, ſicuti rectè præter alios adnotarunt Nauarr. *conſ. 10. num. 2. & conſ. 11. de hæretic.* Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 11. q. 1.* & Sanchez *lib. 2. moral. cap. 9. num. 5.*

Nec obſtant quæ dicebantur in contrarium; quia 2
licet Concilium Baſilienſe celebratum fuerit poſt Concilium Conſtantienſe, decretum tamen illud Baſilienſe fuit conſuetudine abrogatum, & fuit vſu receptum decretum Concilij Conſtantienſis. Accedit, quod illud decretum Concilij Baſilienſis editum fuit in eodem Concilio poſt ſchiſma eiuſdem Concilij, ſicuti rectè præter alios adnotauit Guttier. *lib. 1. quaſt. canonic. cap. 1. n. 7.* Et omnia acta illius Concilij ab Eugenio IV. fuerunt reuocata, ſi excipiantur pauca quædam decreta, inter quæ non refertur hoc decretum.

Accedit

Accedit ſecundò, quod ſicuti rectè etiam præter alios adnotauit Medina, *in citata.quaſt. de confeſſione,* Concilium Baſilienſe prorsùs decreuit idem, quod decreuerat Concilium Conſtantienſe: Cum verò Concilium Baſilienſe ait, vitandos eſte omnes notoriè excõmunicatos, intelligi debet ſolum de notoriis percuſſoribus clericorum, iuxta ea, quæ ſupra dicebantur.

3 Neque obſtat, quod illud decretum Baſilienſe fuerit acceptatum à Concilio Bituricenſi; quia conſuetudine receptum eſt decretum Concilij Conſtantienſis, præſertim cum Conciliũ Bituricenſe fuerit Prouinciale, nec iſtud tale Conciliũ reperiatur in Tomis Conciliorum.

4 Neque obſtat, quod decretum Concilij Baſilienſis fuerit innouatum in Concilio Lateranenſi; quia vſu receptum eſt decretum Concilij Conſtantienſis, & illa approbatio Concilij Lateranenſis non fuit vſu recepta.

5 Neque obſtat, quod dicitur de Martino V. quod ſcilicet ab iſto Pontifice fuerit approbatum, & confirmatum Concilium Baſilienſe; quia dictus Pontifex non approbauit, & confirmauit decreta omnia Concilij Baſilienſis, ſed ſolum quædam decreta in illo Cnncilio edita quoad materiam Beneficiorum, & quoad abſolutiones factas à quibuſdam cenſuris.

6 Neque denique obſtat, quod decretum hoc Concilij Conſtannenſis non reperiatur in dicto Concilio Conſtantienſi; quia licet non reperiatur nunc inter decreta, quæ extant talis Concilij Conſtantienſis, non tamen hinc ſequitur, qnod olim non fuerit editum, & promulgatum, & forſitan etiam editum à Martino V. vel ſaltem ab eodem Pontifice viua voce pronunciatum; vti refert S. Antoninus *loco ſuprà citato.* Et nunc de præſenti vbique terrarum vſu receptum.

7 Obiicies ſecundò: Tenemur vitare eum, qui per Iudicis ſententiam eſt denunciatus excommunicatus: Ergo etiam tenemur vitare eum, qui publicè, ſeu notoriè eſt excommunicatus. Antecedens patet ex dictis iuxta citatam Extrañag. *Ad euitanda.* Conſeqnentia probatur; quia eſſe aliquem publicè, ſeu notoriè excommunicatum, eſt idem, quod eſſe nominatim declaratum excommunicatum.

Reſpondetur: Nego conſequentiam, & probationem conſequentiæ; quia in dicta Extrauaganti legimus, nullum excommunicatum eſſe vitandum, niſi ſolum quando quis fuerit notorius Clerici percuſſor: Hic enim eſt vitandus, etiam antè ſententiam iudicis. Quapropter ad vitandos alios notorios excommunicatos requiritur iudicis ſententia: Cum autem in iure decernitur, quod iudex per ſententiam aliquid declaret, non ſufficit, quod factum ſit notorium: Quia ſicuti dicitur *in cap. euidentiade, accuſation.* Euidẽtia patrati ſceleris nõ eget clamore accuſatoris, ſed tamen eget ſententia iudicis.

8 Inſtabis: Eo ipſo, quod cognoſcitur quis eſſe hæreticus, reputatur ab omnibus, ac ſi eſſet nominatim excommunicatus, vt probat præter alios Sotus *in 4. diſt. 20. q. 11. art. 5. concl. 1. & diſt. 15. q. 1. art. 1. concl. 3. & art. 3.* Sed tenemur vitare nominatim excommunicatum: Ergo etiam notorium hæreticum, & conſequenter illud decretum Concilij Conſtantienſis non extenditur etiam ad hæreticos notorios.

Reſpondetur: Diſtinguo maiorem. Impropriè, tranſeat: Propriè, nego; quia propriè nemo dici poteſt nominatim excommunicatus, niſi per ſententiam iudicis nominatim, & in particulari excommunicetur: at non omnes hæretici ſunt per ſententiam iudicis nominatim, & in particulari excommunicari, ſed ſolum ſunt excõmunicati hæretici in generali, ſicuti contingit in aliquibus aliis delictis, quibus inflicta eſt excommunicatio.

9 Reinſtabis: *In cap. ſicut, de hæreticis, & in cap. ſi quem forte 14. q. 1.* dicitur; quod omnes hæretici ſint vitandi: Ergo.

Reſpondetur: Diſtinguo antecedens de iure antiquo, antè Extrauagantem *Ad euitanda*, concedo: De iure nouo, poſt dictam Extrauagantem, nego.

10 Vrgebis: In prima excommunicatione Bullæ Cœnæ nominatim excommunicantur Lutherani, & quidã alij: Ergo ſaltem iſti poſt dictam Extrauagantẽ erant vitandi.

Reſpondetur: Nego conſequentiam, quia ex eo, quod in prima excommunicatione Bullæ Cœnæ nominatim excommunicentur quidam hæretici in generali, non requiritur, vt eos vitare teneamur: quia illa denunciatio non eſt ſpecialis, ſed generalis; vti dicebam, & tradunt Sayrus *lib. 3. de cenſur. cap. 4. n. 32.* & Vgolinus *de cenſur. Papæ reſeruatis part. 1. cap. 14. circa finem,* & alij communiter.

DVBITATIO LII.

An, vt ſit vitandus, ſufficiat declarare nominatim eſſe hæreticum, abſque eo quod declares nominatim eſſe excommunicatum?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus vt ſit vitandus, non ſufficit ex probabiliori declarare nominatim eſſe hæreticum abſque eo, quod declaretur eſſe excommunicatus nominatim.*

2 *Neque ſufficit hanc cenſuræ declarationem fieri in genere, ſed requiritur, vt fiat in ſpecie, & in particulari, quia cùm plures ſint cenſuræ, ex declaratione communi non arguitur, quæ cenſura crimini ſit annexa.*

3 *Cenſura vt ſit declarata formaliter, & expreſsè requiritur in Extrauag. ad euitanda ſcandala.*

4 *Decretum Extrauag. citatæ latum eſt in fauorem animarum, ex quo potius debet extendi, vt requiratur cenſura formalis, & expreſſa declaratio.*

5 *Finis, ob quem Extrauag. fidelibus conceſſit, ne tenerentur vitare excommunicatos, qui nominati non ſint, fuit ignorantia.*

6 *Perſonæ declaratio non ſufficit abſque eo, quod de cenſura expreſsè mentio fiat, quidquid in contrarium Suarez ex verbis dictæ Extrauagantis Conſtantienſis intendat, quæ per extenſum refertur.*

7 *Fidei fauor non conſideratur in dicta cenſura in caſu de quo agitur, eo quod Concilium exceptionem generalem fecerit omnium, qui publicati, ſeu denunciati non ſunt.*

8 *Iudex pronuncians ſententiam, per quam declarat, reum commiſiſſe delictum aliquod, ſimul etiam declarat pœnas, quæ contra reum imponuntur à iure, vel ab homine: Hinc eſt, quod declaratus hæreticus, expreſsè declaratur excommunicatus.*

9 *Hæreticus neque eſt vitandus, ſi publica voce Eccleſiæ ſciatur, quod ſit hæreticus, vt eſt Hæreſiarcha; quia licet iſte ſit hæreticus notorius, non eſt tamen per ſententiam iudicis denunciatus, nec excommunicatus.*

10 *Dicta de hæretico notorio, non eſſe ſcilicet vitandum, niſi ſit nominatim excommunicatus denunciatus, dici debent de quolibet publico delinquente, qui ob ſuum delictum excommunicationem ipſo iure contraxerit.*

RESpondetur negatiuè, atque ita ex probabiliori ſententia doctorum contra Sotum *lib. 9. de iuſt. q. 1. art. 8. ad primum, & in 4. diſt. 1. q. 5. art. 6. concl. 8. & diſt. 13. q. 1. art. 9. & diſt. 22. q. 1. art. 4. in principio,* Petrum de Soto *lect. 4. de excomm. §. iam verò,* Medinam *in Codic. de confeſſione, quæſt. de confeſſione ſcienter facta excommunicato, §. per hæc patet,* Rodericum *in ſumma tom. 1. cap. 2. num. 6. & in Bulla Cruciata, §. 9. num. 28.* Suarez *tom. 5. diſput. 9. ſect. 2. n. 10. & in tract. de fide diſput. 21. ſect. 3. n. 6. & ſeqq.* Henriquez *lib. 9. cap. 15. num. 4. & lib. 13. cap. 5. num. 4.* Gutt. *lib. 1. quæſt. canonic.*

*commnic.cap.*1.*n.*42. & alios tenent Nauar. *in cap. quando, de conſecr. diſt.*1. *cap.*22. *n.*6. *& Miſcell.*47. *de orat. n.*1. Graff. 1.*part.deciſ.lib* 4 *cap.*1 6.*n.*5. & Sanch.*lib.*2. *moral.cap.*9. *n.*4. qui contra alios ſubdit: Neque ſufficere, hanc cenſuræ declarationem fieri in genere, ſed requiri, vt fiat in ſpecie, & in particulari: quia cùm plures ſint cenſuræ, ex declaratione communi non arguitur, quæ cenſura crimini ſit annexa.

3 Probatur, quia Extrauag. *Ad euitanda ſcandala*, requirit, vt cenſura ſit declarata formaliter, & expreſsè. At declarato delicto, cenſura non eſt declarata formaliter, & expreſsè, ſed ſolùm virtualiter, & in radice: Ergo.

4 Confirmatur, quia decretum hoc Extrauag. eſt latum in fauorem animarum: Ergo potiùs extendi debet, vt requiratur cenſura formalis, & expreſſa declaratio, quàm limitari, vt ſufficiat virtualis, & implicita.

5 Confirmatur ſecundò, quia finis, ob quem Extrauag. fidelibus conceſſit, ne tenerentur vitare excommunicatos, qui nominati non ſint, fuit ignorantia: Sed declarato delicto, poteſt eſſe in pluribus, ſaltem ruſticis, & indoctis eadem ignorantia: Ergo vt ſatisfiat intentioni Extrauagantis, debet ipſamet cenſura eſſe expreſſa, & formaliter declarata.

6 Obiicies ex Suarez: Extrauagans ſolùm videtur requirere declarationem perſonæ delinquentis abſque eo, quod de cenſura expreſsè mentio fiat. Ait enim, non eſſe fidelibus obligationem vitandi excommunicatos, niſi ſententia, vel cenſura, vel prohibitio contra perſonam certam à Iudice publicata, vel denunciata fuerit formaliter, & expreſsè. Ergo ſiue ſententia, ſiue prohibitio, ſiue cenſura publicata ſit, erit decreto Extrauagantis ſatisfactum.

Reſpondetur: Nego antecedens, ſufficere ſcilicet declarare alicuius delictum abſque eo, quod declaretur eiuſdem hominis cenſura. Quidquid in contrarium Suarez, ex verbis Extrauagantis intendat inferre; ſufficere ſcilicet declarationem cuiuſcumque rei, vel delicti, vel cenſuræ. Sic enim habet Concil. Baſilienſe *ſeſſ.* 20. *ad finem*, referens hanc Extrauagantem Concilij Conſtantienſis: *Ad euitanda ſcandala, & multa pericula, ſubueniendumque conſcientiis timoratis, ſtatuit etiam, quod nemo deinceps à communione alicuius in Sacramentorum adminiſtratione, vel receptione, aut aliis quibuſcumque diuinis, vel extra, prætextu cuiuſcumque ſententia, aut cenſura Eccleſiaſtica, ſeu ſuſpenſionis, aut prohibitionis ab homine, vel à iure generaliter promulgata teneatur abſtinere, vel aliquem vitare, aut interdictum Eccleſiaſticum obſeruare, niſi ſententia, prohibitio, ſuſpenſio, vel cenſura huiuſmodi fuerit contra perſonam, collegium, vniuerſitatem, Eccleſiam, aut locum certum à Iudice promulgata, vel denunciata ſpecialiter, & expreſsè.* Verùm ex his verbis nullo modo videtur inferri, declarationem delicti tantùm ſufficere, vt excommunicatus ratione illius publicatus ſit ſpecialiter, & expreſsè: nam ſenſus totum verborum eſt, te non teneri abſtinere à communione illius, qui per aliquam ſententiam, vel mandatum, vel ratione alicuius ſuſpenſionis, aut alterius cenſuræ prohibitus eſt tecum communicare, niſi talis ſententia, mandatum, ſuſpenſio, cenſura publicata ſit. Poſita autem iſta publicatione, ſeu denunciatione, teneri videris ab illius communicatione abſtinere. Ex his tamen non infertur, te teneri abſtinere ab illo, tanquam à nominatim excommunicato: cùm verba Concilij non tam de excommunicatione, quàm de alia quauis ſententia, mandato, ſuſpenſione, & cenſura loquantur.

7 Obiicies ſecundò: Hic modus dicendi eſt fauorabilis fidei, in cuius fauorem leges pœnales extendi ſolent: & eſt fidelibus vtilior, vt ſic ab hæreſi liberentur. Ergo.

Reſpondetur; Nego conſequentiam, aliàs etiam hæreticos notorios, non tamen denunciatos, vitare deberemus, quia eſt fauor fidei, & fidelibus vtilis. At hoc non eſt admittendum, eo quod Concil. exceptionem generalem fecerit omnium, qui publicati, ſeu denunciati non ſunt: Ergo dum non adeſt formalis, & expreſſa denunciatio excommunicatorum, ſub exceptione fauorabili Concilij continentur. Accedit, quod licet in aliquo caſu eſſet obligatio vitandi hunc hæreticum, ſic confusè denunciatum, quia eſſet in fauorem fidei, & vtilitatem fidelium, id tamen generaliter eſſe non poteſt, quia adeſt ſemper finis, quo motum eſt Concilium ad illud priuilegium concedendum.

Vbi aduerte, quod ferè nunquam in praxi contingit caſus, de quo eſt præſens dubitatio: quia cùm Iudex pronunciat ſententiam, per quam declarat, reum commiſiſſe delictum aliquod, ſimul etiam declarat pœnas, quæ contra reum imponuntur à iure, vel ab homine. Cùm igitur quis iuridicè declaratur hæreticus, ſimul etiam formaliter, & expreſsè declaratur excommunicatus. 8

Aduerte ſecundò, quod neque ſit vitandus hæreticus, ſi publica voce Eccleſiæ ſciatur, quod ſit hæreticus (vt eſt hæreſiarcha:) quia licet iſte ſit hæreticus notorius, non eſt tamen per ſententiam Iudicis hæreticus denunciatus, nec excommunicatus. Doctores, quos ſequitur Sanch. *lib.*2.*moral.cap.*9.*n.*16. quidquid in contrarium ſentiant alij, quos ſequitur Henriquez *lib.*9. *de Miſſa cap.*15.*n.*4. *lit.A. in gloſſa*. 9

Cæterùm, quod dixi de hæretico notorio, non eſſe ſcilicet vitandum, niſi ſit nominatim excommunicatus denunciatus; idem dico de quolibet publico delinquente, qui ob ſuum delictum excommunicationem ipſo iure contraxerit: quod ſcilicet neque & ipſe ſit vitandus, niſi ſit ſimiliter nominatim excommunicatus publicatus. 10

DVBITATIO LIII.

An Epiſcopus poſſit abſoluere ab excommunicatione propter hæreſim incurſa virtute decreti Concilij Tridentini?

SECTIO PRIMA.

Dubitationis reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Hæreſis abſolutio reſeruata eſt Summo Pontifici ratione excommunicationis hæreſi annexa: Ita vt reſeruatio cadat non ſolùm ſuper excommunicationem; ſed etiam ſuper crimen excommunicatione affectum.*

2 *Abſolutio data de hæreſi habente excommunicationem annexam, inualida eſt, ſi bona fide detur ab illo, qui poteſtatem non habet abſoluendi à cenſura.*

3 *Hæreſis crimen tunc reſeruatum non manet, ſi ex aliquo capite excommunicatio huic crimini annexa non ſit, vel ſi fuit annexa, iam per abſolutionem ſublata fuit; quia non reſeruatur, niſi vt excommunicationi coniunctum eſt, & in tali caſu poterit à quocumque approbato Confeſſario abſolutionem obtinere.*

4 *Epiſcopus poteſt abſoluere ab excommunicatione propter hæreſim incurſam virtute Concilij Tridentini: quæ verba per extenſum referuntur.*

5 *Epiſcoporum nomine, quibus hæc facultas conceſſa eſt, veniunt omnes illi qui ſubditos habent; quia reſpectu ſubditorum conceditur facultas.*

6 *Epiſcopi debent eſſe electi, & confirmati ad prædictum effectum; quia ante confirmationem Iuriſdictionem non habent; non tamen neceſſariò debent eſſe conſecrati; quinimmò neque neceſſariò Sacerdotes, vt poſſint ab excommunicatione*

reſeruata abſoluere, quia impendere debent abſolutionem ſacramentalem.

7 *Debent tamen neceſſariò eſſe Epiſcopi illorum locorum, in quibus receptum eſt Concilium Tridentinum, aliàs vti non poterunt tali facultate.*

SVPPONO, quod abſolutio hæreſis reſeruata ſit Summo Pontifici ratione excommunicationis hæreſi annexæ, ita vt reſeruatio cadat non ſolùm ſuper excommunicationem, ſed etiam ſuper crimen excommunicatione affectum, vti conſtat ex prima clauſula Bullæ Cœnæ Domini.

2 Hinc fit, quod abſolutio data de hæreſi habente excommunicationem annexam, inualida ſit, ſi bona fide detur ab illo qui poteſtatem non habet abſoluendi à cenſura. Doctores communiter apud Suarez *de fide diſput.21. ſect.4.n.2.* & Sanchez *lib.2.moral. cap.8.n.5.*

3 At ſi ex aliquo capite excommunicatio huic crimini annexa non ſit, vel ſi fuit annexa, iam per abſolutionem ſublata fuit, crimen hæreſis tunc reſeruatum non manet, quia non reſeruatur, niſi vt excommunicationi iunctum eſt. Quod aduerte pro illis, qui cum iuris, vel facti ignorantia, aut inaduertentia de cenſura, hæreſim committunt: quia in tali caſu, cùm cenſuram non contrahant, poterunt à quolibet Confeſſario abſolutionem obtinere, Doctores paſſim apud eumdem Sanchez *cit. cap.8.n.5. & cap.11.n.1.* His ſuppoſitis.

4 Reſpondetur affirmatiuè: ſic enim ait Concilium Tridentinum *ſeſſ.24. cap. 6. de reformat. Licet Epiſcopis, in quibuſcumque caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, delinquentes quoſcumque ſibi ſubditos in Diœceſi ſua per ſeipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum in foro conſcientiæ gratis abſoluere, impoſita pœnitentia ſalutari. Idem in hæreſis crimine in eodem foro conſcientiæ, eis tamen, non eorum Vicariis ſit permiſſum.*

5 Cæterum nomine Epiſcoporum, quibus hæc facultas conceſſa eſt, veniunt omnes illi, qui ſubditos habent; quia reſpectu ſubditorum conceditur facultas.

6 Hinc debent eſſe Epiſcopi electi, & confirmati, quia ante confirmationem iuriſdictionem non habent. Non tamen neceſſariò debent eſſe conſecrati. Quinimmò neque neceſſariò Sacerdotes, vt poſſint ab excommunicatione reſeruata abſoluere, quia impendere non debent abſolutionem ſacramentalem. Gutierr. *de matrim. cap.49.n.16.* Sanch. *de matrim.lib.8.diſp.2.n.11.& lib.2. moral. cap.11.num.3.* Barboſa *2.part.de poteſt. Epiſcop. allegat. 39. n.2.* & alij communiter.

7 Debent tamen neceſſariò eſſe Epiſcopi illorum locorum, in quibus receptum eſt Concilium Tridentinum. Aliàs vti non poterunt tali facultate, quia media receptione, & acceptatione dicti Concilij Tridentini, talis facultas ipſis non conceditur, cùm par non ſit acceptare gratias, & repellere onera. Garzias *de benefic.part.7. cap.11.n.13.* Suarez *de cenſur.diſp.41.ſect.2.n.6.* Sanch. *vbi ſup.n.2.* & Barboſa *num. 3.*

PETITIO.

An Epiſcopus virtute dicti decreti Tridentini Concilij poſſit abſoluere ab hæreſi, & aliis cenſuris Bullæ Cœnæ non ſolùm ſuos ſubditos habentes domicilium in ſua Diœceſi, ſed etiam vagos, & cum iiſdem diſpenſare?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus virtute decreti Concilij Tridentini poteſt abſoluere ab hæreſi, & ab aliis cenſuris Bullæ Cœnæ, non ſolùm ſuos ſubditos habentes domicilium in ſua Diœceſi, ſed etiam vagos, & cum iiſdem diſpenſare: quia cùm vagi nullum certum domicilium habeant quoad ſacramenta recipienda, ſubiacent Epiſcopo, in cuius Territorio reperiuntur.*

2 *Vagi ſicut abſolui poſſunt à cenſuris ab Epiſcopo loci, in quo reperiuntur: ita etiam abſolui poſſunt à peccatis à Parocho loci, vbi ad breue tempus commorantur.*

3 *Vagi ſicut poſſunt cuique Parocho confiteri, ſic etiam poſſunt coram quocumque Parocho matrimonium celebrare: quia qui eſt proprius Parochus ad audiendam confeſſionem, eſt etiam ad aſſiſtendum matrimonio.*

4 *Epiſcopus quamuis poſſit abſoluere vagos à caſibus reſeruatis, & cenſuris, non tamen poteſt cum illis diſpenſare in irregularitate, quia ad hoc requiritur iuriſdictio ordinaria in eum cum quo diſpenſat in irregularitate, contra nonnullos.*

5 *Epiſcopus poteſt diſpenſare cum ſubditis ſuis in irregularitate etiam extra ſuam Diœceſim: quia verba decreti Concilij Tridentini (in Diœceſi ſua) referri debent ad poſteriorem partem dicti Capituli, contra aliquos Doctores.*

6 *Vagi dicuntur, qui nullibi certum locum habent, ſed vagantur per orbem.*

RESpondetur affirmatiuè. Garz. *de benef. part. 11.cap. 10.n.139.* Zerul. *in prax. Epiſcop part.1. verb.Vicarius, §.18.dub.4.* Henriq. *lib.14.cap.20.n.5.* Suar. *tom.4. diſput. 30.ſect.2.n.3.* Armend. *in addit.ad Recopil.legum Nauarr.lib.1.tit.18.l.7.de irregul.in declar.n.18.* Sanch. *de matrim.lib.3. diſput.23.n.12. & lib.2.moral.cap.11. num.8. & ſeqq.* & alij, quos ſequitur Barboſa *de offic. Epiſc.part.3.alleg.39.n.5.* 1

Probatur, quia cùm vagi nullum certum domicilium habeant, quoad Sacramentum confeſſionis, Euchariſtiæ, diſpenſationes, & alia huiuſmodi, ſubiecti ſunt illi Epiſcopo, in cuius territorio reperiuntur. At Epiſcopus poteſt abſoluere à cenſuris ſuos ſubditos, & etiam diſpenſare cum ſuis ſubditis: Ergo poterit abſoluere à cenſuris vagos, & etiam diſpenſare cum vagis. Idemque dicendum de aduenis & peregrinis.

Vbi aduerte, quod ſicut vagi abſolui poſſunt à cenſuris ab Epiſcopo loci, in quo reperiuntur, ita etiam abſolui poſſint à peccatis à Parocho loci, in quo ad breue tempus commorantur. Richar. *in 4. diſt.17. art. 3.q.1.* Palud. *ibid q.2.art.3.n 21.* Oſtienſ. *in ſum.tit.de Paroch. §.penult.n.7.* Nauarr. *in cap. placuit, de pœnit.diſt.7.n.29.* & Turrecrem. *in cap.quem pœnitet, de pœnit.diſt.1.art.3. n.6.* Sicut enim puniri poſſunt pro delictis alibi commiſſis, vbicumque ſortiuntur forum externum. Doctores quos ſequitur Clarus *lib.5. recept.in pract.crimin. §.fin. q.39.* & Decian. *in pract.crim.lib.4. cap.13.n.5.* ita etiam iudicari poſſunt pro peccatis alibi commiſſis, vbicumque ſortiuntur forum conſcientiæ. 2

Aduerte ſecundò, quod prædicti vagi, ſicut poſſunt cuicumque Parocho confiteri, ſic etiam poſſint coram quocumque Parocho matrimonium celebrare, quia qui eſt proprius Parochus ad audiendam Confeſſionem, eſt etiam proprius Parochus ad aſſiſtendum matrimonio. Doctores, quos ſequitur Petr. de Ledeſma *de matr.q.45. art.5.part.3.dub.3.concl.1.& 3.* & Sanchez *de matrim. diſput.23.n.10. & diſput.25.n.11.* 3

Aduerte tertiò, quod quamuis Epiſcopus poſſit abſoluere à caſibus reſeruatis, & cenſuris, vagos, & alios huiuſmodi; non tamen ſimiliter poſſit diſpenſare cum illis in irregularitate, quia, vt Epiſcopus diſpenſet in irregularitate, requiritur, quod habeat iuriſdictionem ordinariam in eum cum quo diſpenſat in irregularitate. Garzias *de benefic part.11. cap.10.num.139.* Armend. *in addit.ad Recopil.leg. Nauar. lib.1. tit.18.l.7.de irregul. in declar. n.18.* & Barboſa *de offic. Epiſc. alleg.39. n.6.* qui ſubdunt, quod ſic etiam declarauerit Sacra Congregatio Cardinalium. 4

Quamuis contrarium teneant alij, quos ſequitur Henriq. *lib.14. cap.20. §.5.*

Aduer

5 Aduerte quartò, quod Epiſcopus poſſit cum ſubditis ſuis diſpenſare in irregularitate, etiam extrà ſuam Diœceſim. Suarez *de cenſur.tom.5.diſp.41.ſect.2.n.10. & ſeqq.* Sanchez *lib.2.moral.cap.11.num.12.* Bonacina *de cenſur. diſp.7.quæſt.5. part.1. num.4.* & Barboſa *loco ſuprà citato, num.7.* Quia verba illa Concilij Tridentini *in dicto cap.6. (in Diœceſi ſua)* referri debent (inquiunt ipſi) ad poſteriorem partem illius Capituli, in qua datur Epiſcopo facultas abſoluendi à reſeruatis.

Quamuis contrarium (ſcilicet, quod Epiſcopus diſpenſare non poſſit in irregularitate vi Decreti Concilij Tridentini extrà ſuam Diœceſim) teneant Henriquez *lib.14.cap.20.n.5.* Roderic.*in ſumm.tom.2.cap.69. num.1.* & Auila *de cenſur.part.7.diſp.10.dub.6.* ſed de hac re meliùs infrà *ſect.8.*

6 Cæterum vagi dicuntur, qui nullibi certum locum habent, ſed vagantur per orbem, *l.eius qui, §. finali, ad municip.* Item vagi dicuntur, qui relicto proprio domicilio, tendunt quærentes, vt poſſint habitare, *dicta l.eius qui,* & docent Ioan.Andr. *in cap. omnis vtriuſque ſexus, de pœnit.remiſſion.num.13.* Henric.*ibid.num.24.* Syluest. *verb.confeſſor 1. quæſt.6.verſ.4.* & Tabiena *verb.abſolutio 1.num.41.*

SECTIO II.

Quid dicendum de Capitulo Sede vacante, veniatnè nomine Epiſcopi?

SVMMARIVM.

1 *Capitulum Cathedralium, Sede vacante, venit Epiſcoporum nomine, quia ei competunt ea omnia, quæ competunt Epiſcopo iure communi, & iuriſdictione ordinaria, & ideò poteſt abſoluere, & diſpenſare circa alios caſus, præter hæreſim.*

2 *Capitulum Cathedralium Sede vacante, ſi loquamur de hæreſi, non venit Epiſcoporum nomine, quia Concilium Epiſcopo tantùm, & non illius Vicario facultatem abſoluendi ab hæreſi concedit: Et Capitulum per Vicarium deputatum exercet iuriſdictionem, contrà Sanchez.*

3 *Capitulum, ſi velit abſoluere à delicto hæreſis per ſe, requiritur, vt cognoſcat de delicto, quo cognito, erit publicum, & ità ceſſat facultas Tridentini Concilij.*

4 *Capitulum Sede vacante, quod virtute Decreti Concilij Tridentini poſſit abſoluere ab hæreſi, aliiſque cenſuris occultis Bullæ Cœnæ, quodque valeat exercere omnia, quæ ex dicto Decreto competant Epiſcopo: Quod quidem tenet Sanchez, nõ eſt improbabile, quia Capitulum Sede vacante ſuccedit Epiſcopo in iis, quæ ad iuriſdictionem ordinariam pertinent.*

5 *Capitulum Sede vacante diſpenſare poteſt etiam in iis omnibus, in quibus poteſt Epiſcopus, contra nonnullos Doctores.*

6 *In Capitulum non tranſeunt ea, quæ competunt Epiſcopo iure ſpeciali delegato, ſeu ex commiſſione: ſecus ea, quæ competunt iure ſpeciali ordinario.*

7 *Facultas conceſſa Epiſcopo in Decreto Concilij Tridentini non competit iure ſpeciali delegato, ſed iure ſpeciali ordinario, non enim conceditur perſonæ, ſed officio, & dignitati, quod dicitur cum dictis circumſtantiis de iure ordinario.*

8 *Facultas quotieſcumque conceditur Epiſcopo tanquam delegato Sedis Apoſtolicæ, quamuis concedatur officio, vel dignitati, & in perpetuum, eſt facultas delegata, ſecùs ſi concedatur abſolutè, prout conceditur in dicto Decreto.*

9 *Non obſtat, quod in dicto Decreto Concilij dicatur, quod Epiſcopus ab hæreſi abſoluat per ſemetipſum, & non per Vicarium, & cur.*

1 Reſpondetur, ſi loquamur de facultate abſoluendi, & diſpenſandi circa omnes alios caſus præter hæreſim, abſque dubio venit, quia talis facultas, quamuis competat Epiſcopo ſpeciali iure, & priuilegio: Competit tamen ei iure communi, & iuriſdictione ordinaria: ſed quæ ſic competunt Epiſcopo, tranſeunt in Capitulum, vt communiter tradunt Doctores apud Barboſam *cit. allegat.39. num.16.* Ergò.

At ſi loquamur de hæreſi, videtur non venire, quia Concilium Epiſcopo tantùm, & non illius Vicario facultatem abſoluendi ab hæreſi concedit: Ergò cùm Capitulum iuriſdictionem exerceat per Vicarium deputatum, non apparet, qua ratione Capitulum poſſit habere facultatem abſoluendi ab hæreſi, atque ita docet Suarez *tom.4. de pœnit. diſp.30. ſect.2. num.4.* & Ledeſma *2. tom. ſummæ tract.1.cap.6. difficult.5.* 2

Quamuis contrarium teneant alij, vt Sanchez *de matrimon. lib.8. diſp.2. num.10. & lib.2. moral. cap.11. num.4.* moti contrario fundamento, quia Capitulum ſuccedit Epiſcopo: Ergò, ſicut poteſt Epiſcopus facultatem abſoluendi ab hæreſi delegare, ſic poterit & Capitulum. Tum quia poterit Capitulum ſuffragiis maioris partis determinare hæreticum abſoluendum, & ſic illum abſoluere: Ergò.

At his non obſtantibus, id quod contrà Sanchez tenent Suarez, & Ledeſma, magis mihi probatur. Ratio eſt, quia Capitulum ex probabiliori ſententia Doctorum non poteſt abſoluere ab hæreſi per Vicarium, vt infrà dicemus: Neque etiam poteſt abſoluere per ſeipſum: Nam vt abſoluat per ſeipſum, debet integrè cognoſcere delictum: At cognito delicto à Capitulo, iam delictum non eſt occultum, ſed publicum: Ergò ceſſat facultas Tridentini Concilij, cùm illa ſolùm ſit pro delictis occultis. 3

Quod tamen tenet Sanchez, non eſt improbabile, ita vt ſcilicet Capitulum Sede vacãte vigore Decreti Concilij Tridentini poſſit abſoluere ab hæreſi, aliiſque cenſuris occultis Bullæ Cœnæ, & ſub nomine Epiſcopi comprehendatur etiam Capitulum Sede vacante, quod Capitulum valeat exercere omnia, quæ ex dicto Decreto Concilij Tridentini competunt Epiſcopo. Roderiq. *tom.1.quæſt.regul.quæſt.61.art.9.* Henriq. *lib.6.de pœnit. cap.16.n.1. & lib.14.de irregul.cap.18.n.2. & c.20.n.1.* Garzias *de benefic.part.5.c.7.n.41. & part.7.c.11.n.21.* Arragonius *2.2.q.88.art.11.concluſ.5.* Sayr.*in Clau.reg. lib.6.c.11.n.84.* Beija *in reſp.caſ.conſcient.part.4.caſ.37. verſ.Tandem nullus,* Cenedo *ad 6.collect.4.n.3.* Riccius. *in prax.for. Eccl. reſol.476.* & *in Praxi aurea reſol.118. n.5.* & alij, quos ſequitur Barboſ. *de offic.Epiſc.part.2. alleg.39.num.16.* 4

Ratio eſt, quia Capitulum, dum Sedes Epiſcopalis vacat, ſuccedit Epiſcopo in eis, quæ ad Epiſcopi iuriſdictionem ordinariam pertinent (ſi pauca quædam ſpecialiter iure prohibita excipiantur) Gloſſ.*in Clement.1.de hæret.* Abb *in cap.cum olim, de maiorit. & obed.* Innoc.*in cap. Ad abolendam, de hæretic.* Oſtienſ.*ibid.* Federicus de Senis *conſ.130.* Syluest.*verb.Capitulum, n.2.* Pariſius *de reſign.benef.lib.7.q.23.n.11. & ſeqq.* Pauin.*de poteſt.Capituli Sede vacante, part.1.c.3.n.3.* Molin.*de iuſt.tract.5. diſp.11.n.1. & ſeqq.* Rebuff.*in prax.benef.tit.de deuolut. num.57.* Nauarrus *conſ.94.de temporib.ordinat.art.1. & conſ.7.de filiis Preſbyter.* Guttier.*lib.1.quæſt.canonic.c.3. n.10.* Sayr.*in Claui regia lib.6.cap.11. n.84.* Cardoſ. *in prax.iudic.verb.Capitulum, num.2.* & alij, quos ſequitur Riccius *in praxi for. Eccl.reſol.305.n.4.*

Quapropter Capitulum, Sede vacante, diſpenſare poteſt etiam in iis omnibus, in quibus poteſt Epiſcopus. Zabarell.*in cap. cum omnes, de Conſtitut.quæſt.10.* Abbas *in cap. At ſi clerici, de iudic.n.16.* Guttier. Sayrus, Cardoſ. Riccius, Molin. *in locis ſuprà cit.* Henriq.*lib.13.cap.20. num.1.* & Pauinus *cit. part.1. quæſt.5. de poteſt. Capitul. Sed. vacant.* 5

Quidquid in contrarium teneant quidam alij, quos ſequitur Alterius *tom.2. diſput.8. de ſuſpenſ.cap.3. verſ. ex eodem,* & Bonacin. *de cenſur. diſp.7. quæſt.5. punct.5.* quatenus aiunt, quod Capitulum, Sede vacante,

non habeat eam facultatem abſoluendi, & diſpenſandi, quam habet Epiſcopus ſibi conceſſam per Tridentinum Concil. *cit.ſeſſ.14.de reform.cap.6.*

6 Non obſtat, ſi cum aduerſariis dicas: Non tranſeunt in Capitulum ea, quæ Epiſcopo competunt iure ſpeciali. Innocent. *in cap.in cunctis, de elect.n.7.* Abbas *in cap.verum, de for.compet.n.9.* Sed facultas à Tridentino Concilio Epiſcopo conceſſa, competit ei iure ſpeciali: Ergo non tranſit in Capitulum.

Reſpondetur enim, diſtinguo maiorem: Non tranſeunt in Capitulum ea, quæ competunt Epiſcopo iure ſpeciali; ſi competant Epiſcopo iure ſpeciali delegato, ſeu ex commiſſione, concedo: Hæc enim quidem non tranſeunt in Capitulum Sede vacante. Abbas *in cap. Cùm olim, de maior. & obed.q.5.* Felinus *ibid q.10.* & *in cap. Eam te, de reſcrip. n.17. & in cap. Verum, de foro compet. n.2.* Azeuedo *ad Curiam Pizanam lib.1. cap.8. num.12.* Decius *in cap. Quoniam, de offic.deleg.num.71. & 81.* Rebuff. *in prax.benefic.tit.de de deuolut. num.68.* Franc. Leo *in Theſaur. for. Eccleſ. part.1.cap.1.num.8. verſ. Capitulum enim,* Sbrozzius *de Vicario Epiſc.lib.1. q.16.n.1. & lib.2.q.135.n.4.* Rota *in antiq. deciſion.6. de offic.delegat.* Roman. *conſ.506.num.4.* & ibi Mandoſ. *addit.vlt.lit. I.* Riccius *in praxi aurea, reſolut.118.n.2.* Garzias *de benefic. part. 5.cap.7.num. 42.* Quaranta *in ſumma Bullar. verb Capitulum Sede vacante, in princip.* & alij paſſim.

Si competant Epiſcopo iure ſpeciali ordinario, nego. Hæc enim è contra tranſeunt in Capitulum Sede vacante: Abb. *in cap.Verùm, de for.compet.n.9.* Felinus *in cap. Eam te, de reſcript. n.17.* Henriquez *lib.6. cap.16. n.1. & lib.14.cap.20.n.2.* Suarez *tom.4. de pœnit. diſp.30. ſect.2.num.4.* Genuenſ. *in prax. Archiepiſc.cap 67.n.22.* Aragon. *2.2.q.88.art.12.concl.5* Rodericus *tom.1.quæſt. Regul.quæſt.61.art.9.verſ.nec his obſtat,* & alij communiter.

7 Facultas autem Epiſcopo conceſſa in eo decreto Concilij Tridentini, non competit Epiſcopo iure ſpeciali delegato, ſed competit iure ſpeciali ordinario: quia non conceditur perſonæ, ſed officio, vel dignitati, & in perpetuum, vt eſt in caſu noſtro: dicitur tunc competere, ſeu conuenire de iure ordinario. Bartol. *in l.ambitiono, ff.de decret.ab Ordinario facl.n, n.34.* Bald. *in cap.fin.de offic.ordinar. n.vnic.* Imola *ibid. circa finem,* Angelus *in ſumma verb. excommunicatio 5.caſu 1. n.39.* Ioan.Andr. *in addit.ad Speculat.in tit.de legato, §.vltim.* Nauarr. *in ſum.cap.27.n.45.* Felinus *in cap finali de offic. delegat.n.8.* Syluest. *verb delegatus,q.8. dicto 1.* Couarr. *lib.3.var.cap.20.n.6.* Corduba *in ſumma q.18. in princ.* & Henriquez *lib.6. de pœnit.cap.7. n.3. & lib.13. cap. 24.num.2.* Ergo.

8 Neque obſtat, ſi inſtes: Quotieſcumque facultas conceditur Epiſcopo tanquam delegato Sedis Apoſtolicæ, quamuis talis facultas concedatur officio, vel dignitati, & in perpetuum; eſt facultas delegata. Gloſſa *in cap.ad abolendam, de hæretic.* Abbas *ibid.n.25.* & alij Canoniſtæ, quæ poteſtas non tranſit in Capitulum Sede vacante. Abbas *loco ſupra citato circa fin.* Ergo falſum eſt, quod facultas conceſſa Epiſcopo in perpetuum tranſeat in Capitulum Sede vacante. Præſertim, cùm in caſu noſtro dicta facultas ſit conceſſa Epiſcopo, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato.

Reſpondetur enim, diſtinguo antecedens: Si facultas concedatur Epiſcopo tanquam delegato Sedis Apoſtolicæ, concedo: ſi concedatur abſolutè, vt eſt in caſu noſtro, nego. Vt omittam nonnullos Doctores ſentire, quod facultas conceſſa Epiſcopo, tanquam delegato Sedis Apoſtolicæ in perpetuum, non ſit delegata, ſed ordinaria. Vt omittam etiam, facultatem conceſſam Epiſcopo, tanquam delegato Sedis Apoſtolicæ, quamuis concedamus tranſire in Capitulum Sede vacante, quando Epiſcopus non habet eam facultatem, niſi quatenus delegatus Sedis Apoſtolicæ, tranſire tamen, ſi aliunde Epiſcopus illam de iure ordinario etiam habet, non quidem tanquam delegatus, ſed quatenus de iure ordinario ipſi competit.

Neque etiam obſtat, ſi vrgeas: In Decreto Concilij Tridentini dicitur, quod ab hæreſi Epiſcopus abſoluat per ſemetipſum, & non per Vicarium: Ergo talis facultas, Sede Epiſcopali vacante, non tranſit in Capitulum. Antecedens patet ex contextu. Conſequentia probatur, quia non videtur Capitulum poſſe abſoluere per ſemetipſum, cùm conſtet Capitulum ex pluribus Canonicis.

Reſpondetur enim, quod poſſit quis negare conſequentiam, vel dicendo, quod ſicut poteſtas abſoluendi hæreticum manifeſtum, non eſt penes Inquiſitorem ſolum, ſed penes Tribunal Sanctæ Inquiſitionis, & tamen poſt cauſam cognitam Tribunal facultatem abſoluendi ab hæreſi externa dat Inquiſitori, qui nomine Tribunalis illum abſoluat: ſic & in caſu noſtro, poſtquam Capitulum cenſuit, hæreticum eſſe abſoluendum, tunc qui præeſt Capitulo, nomine totius Capituli illum ab hæreſi abſoluit: Vel dicendo, quod Capitulum poſſit alicui, ſpecialiter ab ipſo Capitulo delegato, concedere, quod poſſit talem perſonam ab hæreſi abſoluere.

SECTIO III.

Quid dicendum de Abbatibus, & aliis Prælatis inferioribus iuriſdictionem ordinariam, & quaſi Epiſcopalem in ſua Diœceſi habentibus?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcoporum nomine, ex probabiliori ſententia Doctorum veniunt etiam Abbates, & alij prælati inferiores, iuriſdictionem ordinariam, & quaſi Epiſcopalem in ſua Diœceſi habentes, etiam quoad facultatem abſoluendi ab hæreſi.*

2 *Poteſtas hæc abſoluendi, & diſpenſandi in hoc decreto Epiſcopis conceſſa, pertinet ad iuriſdictionem Epiſcopalem, quam habent etiam in ſuo Territorio prædicti Prælati.*

3 *Facultas prædicta eſt latè interpretanda, quia eſt inſerta in corpore Iuris, & conſtituit Ius commune, &c.*

4 *Epiſcopi de iure antiquo poterant ab omnibus caſibus abſoluere, & in pluribus diſpenſare: Quapropter per id quod habetur in dicto decreto Conc. redditur huiuſmodi Prælatis ius quod olim habebant. Quæ lex, per quam reducitur aliquid ad ius antiquum, & commune, debet tanquam fauorabilis extendi.*

5 *Facultas prædicta conceſſa eſt Epiſcopis non iure ſpeciali gratioſo, & priuilegiato, ſed iure ſpeciali communi, & ordinario.*

6 *Neque eligitur alicuius perſonæ particularis induſtria, ſed cuiuſcumque Iuriſdictionem Epiſcopalem habentis.*

7 *Neque talis facultas derogat iuri communi.*

RESpondetur, ex probabiliori ſententia Doctorum, 1
nomine Epiſcopi tales Prælatos venire etiam quoad facultatem abſoluendi ab hæreſi, & diſpenſandi in caſibus in eo decreto contentis. Atque ita tenent Henriquez *lib.6.cap.6.n.1. & lib.14.cap.28.n.2.* Auila *de cenſur.7.part.diſput.16.dub.6.* Sayr. *in Claui regia lib.6. cap.11.num.83.* Manuel *2.tom. ſumma, cap.10.num 10.* & Sanchez *lib.1.moral. cap.11.n.5. & lib.8. de matrim. diſput.2. n.12.* Rodoriquez *tom.2.ſumm. cap.10.num.6. concluſ.6. & tom.1.quæſt.Regul.q.24.art.16. & quæſt.61. art.9.* Flores de Mend. *lib.3.variar. q.24. n.18.* & alij contra Petrum de Ledeſma *in ſumma tom. 2. tractat. 1. cap.6. poſt concl.2. difficult.1.* Aragonium *2.2.quæſt.88. art.12.concl.4.* Cenedom *ad 6.collectan.4.n.5.* Riccium *in praxi for. Eccleſ. reſolut. 555.* Bonacinam *de cenſur. diſput.7.*

Digitized by Google

diſput.7. quæſt.5.punct.1.n.9. Alterium *tom.2. diſput.8. de ſuſpenſ. cap.3.verſ.ſed hic.* Armend. *in addit. ad Recopilat.leg. Nauarræ,tit.18 l.7.de Irregularit.in declarat. num.9. & 10.* Toletum *lib.1. cap.83. num. 5.* Garziam *de beneſic.7.part.cap.11.n.13.* Suarez *de cenſur.diſp.41. ſect.1.n.6. & de pœnitent. diſput.30. ſect.2. n.6.* & complures alios apud Barboſam *3.part. de poteſtat.Epiſcop. allegat.39.n.17. & in remiſſion.Concilij, verſ.Epiſcopus,* quos ipſe ſequitur.

2 Probatur: quia poteſtas hæc abſoluendi, & diſpenſandi in hoc decreto Epiſcopis conceſſa pertinet ad iuriſdictionem Epiſcopalem. At talem iuriſdictionem Epiſcopalem habent prædicti Prælati, cùm ab Epiſcopis in conſecratione ſolùm differant: Ergo.

3 Confirmatur: quia hæc facultas eſt latè interpretanda, quia eſt inſerta in corpore iuris, & conſtituit ius commune. Tum quia in materia abſolutionis reducitur res ad priſtinum ſtatum, in quo nulla reſeruatio erat, etiam pro crimine hæreſis. Tum quia conceſſa eſt non perſonæ, ſed dignitati: Ergo.

4 Confirmatur ſecundò, quia per id quod habetur in dicto decreto Concilij Tridentini, redditur huiuſmodi Prælatis ius quod olim habebant. At de iure antiquo poterant tales Prælati ab omnibus caſibus abſoluere, & in pluribus diſpenſare. Et ex alio capite lex per quam reducitur aliquid ad ius antiquum, & commune, debet tanquam fauorabilis extendi. Gloſſa *in l. final.§.in computatione, Cod.de iur. deliber.* Bartol. *in l.ſi tutor, Cod.de pign.dat.* Iaſon *in l.ſi conſtante, n.15. ff.ſol. matrimon.* Surd.*lib.3.conſ.334.num.15.* Anton. Gomez *tom.1. variar. cap.5. num. 11.* Tiraquellus *de primogen. q.24.n.1.& ſeqq.* Couarr. *lib.3.var.cap.6.num.4.* & alij communiter: Ergo dictum decretum Concilij Tridentini debet tanquam fauorabile extendi ad Prælatos habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem.

5 Obiicies: Prædicta facultas conceſſa eſt Epiſcopis iure ſpeciali ob illorum dignitatem: Ergo non debet extendi ad alios talem dignitatem non habentes.

Reſpondetur, diſtinguo antecedens: Prædicta facultas conceſſa eſt Epiſcopis iure ſpeciali, gratioſo, & priuilegiato, nego: Iure ſpeciali communi, & ordinario, concedo. At in his quæ ſic competunt, lara eſt interpretatio facienda, ex Doctoribus apud Rodoriquez *quæſt.Regul. tom.1.q.61. art.9.*

6 Obiicies ſecundò: Videtur eligi induſtria perſonæ, præſertim in abſolutione ab hæreſi, cùm prohibeat Concilium aliis hanc facultatem Epiſcopos poſſe committere: Ergo.

Reſpondetur: Nego eligi induſtriam alicuius perſonæ particularis, ſed cuiuſcumque iuriſdictionem Epiſcopalem habentis, cùm committatur omnibus Epiſcopis.

7 Obiicies tertiò: talis facultas derogat iuri communi: Ergo ſaltem ex hoc capite limitari debet, vt nomine Epiſcopi ſolùm veniant, qui propriè Epiſcopi ſunt.

Reſpondetur: Nego, talem facultatem derogare iuri communi, quia vt conſtat ex dictis, potius conſtituit ius commune.

SECTIO IV.

Quid dicendum de Prælatis Regularibus, etiam Conuentualibus Religionum Exemptarum.

SVMMARIVM.

1 *Prælati Regulares, etiam Conuentuales Religionum exemptarum non veniunt nomine Epiſcopi in hac facultate abſoluendi, & diſpeſandi, ex Decreto Sacri Concilij Tridentini.*

2 *Facultas prædicta videtur conceſſa ſolùm iis qui Diœceſim habent, ſicuti conſtat ex illis verbis (pro Diœceſi ſua.)*

3 *Prælati Regulares, etiam Conuentuales Religionum exemptarum, licet non veniant quoad prædictum effectum Epiſcoporum nomine, ex decreto Concilij Tridentini; veniunt tamen ex particulari extenſione, quam Pius V. facit in quodam motu proprio apud Rodoriquez, &c.*

4 *Limita tamen, ſecundum Sanchez in crimine hæreſis; quia eius abſolutio ob ſuam grauitatem non videtur conceſſa. Quæ limitatio tamen non probatur Auctori, quia licet hæreſis abſolutio Prælatis Regularibus non concedatur verbis expreſſis, conceditur tamen verbis æquiualentibus.*

6 *Prælati Regulares in Hiſpania nullo modo poſſunt etiam in foro conſcientiæ Religioſos ſibi ſubditos abſoluere, sed Inquiſitoribus remittere debent.*

Reſpondetur, quod quamuis nonnulli, vt Rodoriq. *cit. art.9.* teneant, nomine Epiſcopi in hac facultate abſoluendi, & diſpenſandi venire prædictos Regulares, quia hi iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habent, vt bene probat Sanch. *lib.8.de matrim. diſput.3. num. 9.* Probabilius tamen ſit oppoſitum: ita vt tales Prælati Regulares hanc facultatem non habeant ex Decreto Concilij Tridentini. Atque ita docet Suarez *tom. 4. diſput.3.ſect 2.n.7.* Armend. *in addit. ad Recopil. legum Nauarr.tit.18.l.7. de irregularit.in declarat.n.9. & 10.* Garzias *de beneſic.part.7.cap.11. num.13.* vbi teſtatur à Cardinalium Congregatione ſic eſſe deciſum. Sanch. *lib.2.moral.cap.11. num.7.* & Barboſa *de poteſt Epiſcop. 2.part. alleg.39.n.18.* 1

Probatur, quia talis facultas videtur conceſſa ſolùm iis, qui Diœceſim habent, ſicuti conſtat ex illis verbis: *Pro ſua Diœceſi.* Sed prædicti Prælati Regulares non habent Diœceſim: Ergo in prædicta facultate non videntur comprehenſi. 2

Cæterùm, quamuis Prælati Regulares in tali facultate à Tridentino Concilio conceſſa non comprehendantur, comprehenduntur tamen ex particulari extenſione, quam Pius V. fecit in quodam motu proprio, apud Rodoriquez *tom. 1. quæſt. regul. q. 61. art.9.* ibi: *Quia ſacrum Oecumenicum Concilium generale Tridentinum conceſſit Epiſcopis, vt abſoluere poſſent in foro animæ, ſeu conſcientiæ, ab omnibus peccatis, & diſpenſare in irregularitatibus, prout ſeſſione 24. cap. 6. habetur, ne Prior, Prouincialis, & Superiores Prælati dicti Ordinis, tam in dicta prouincia, quàm extra illam, vbilibet in hac parte deterioris conditionis, quàm Clerici, vel ſæculares exiſtant, eiſdem Priori Conuentuali, & Superioribus Prælatis, vt ipſi per ſeipſos idem omninò poſſint in Fratres, & Moniales dicti Ordinis ſibi ſubditos, quoad abſoluendi, & diſpenſandi huiuſmodi, quàm alias quaſcumque facultates eiſdem authoritate, tenore, etiam perpetuò concedimus, & indulgemus, atque etiam declaramus, præſentes Litteras perpetuò durare, & valere.* Et ita tenent Molina *de iuſt.tract.3.diſput.70.circa finem.* Zerul. *in prax.Epiſcop.part.2. cap.3. num.50.* Iacob.de Graff. *tom.2.conſil.tit.de homicid. conſ.2.n.23. & ſeqq.* Sayrus *lib.7.de cenſur.cap.7.n.23.* Roderic. *tom.1.quæſt.Regul. q.61.art.9.* Beija *in reſponſ.caſ. conſcient.part.4. caſ.37. in princip.* Ioannes de la Cruz *de ſtatu Religionis lib.1. cap.6.dub.16.* Henriquez *lib.6.cap.16.num.8. & lib.7. cap.25 n.2. & lib.14.cap vltim.n.5.circa finem,* Sanchez *lib.8.de matrim.diſput.2.n.13.& lib.2.moral.cap.11.n.7.* & Barboſa *loc.ſup.cit.* 3

Limitat tamen Rodoriq. *tom.1.quæſt.Regul.quæſt.30. art.10.* Auila *de cenſur. part.7. diſput.10. dub.6.* & Sanchez *lib.2.moral.cap.11.n.7.* hanc facultatem in crimine hæreſis, quia eius abſolutio ob ſuam grauitatem non cenſetur conceſſa, niſi exprimatur. At in huiuſmodi priuilegio non exprimitur, ſed ſolùm generaliter exprimuntur, quæ Epiſcopis in illo decreto conceduntur: Ergo licet in illo decreto hæreſis expreſsè 4

Epiſcopis concedatur; non tamen ſimiliter cenſetur Prælatis Regularibus conceſſa.

5 Sed limitatio iſta mihi non probatur, quia tametſi hæreſis abſolutio Prælatis Regularibus non concedatur verbis expreſſis, conceditur tamen verbis æquiualentibus. Dicitur tamen, vt poſſint tales Prælati in ſibi ſubditos idem, ac poſſunt Epiſcopi. Quod verum non eſſet, ſi facultas abſoluendi ab hæreſi illis conceſſa non foret, Accedit, quod deterioris conditionis eſſent ſubditi Prælatorum Regularium, quàm Clerici, & ſæculares Epiſcopis ſubiecti. Quod ibidem vitare intendit Pius V. vti conſtat ex prædicto contextu. Accedit ſecundò, quod ex dictis (virtute ſcilicet dicti Decreti Tridentini Concilij) caſus Bullæ Cœnæ, etiam hæreſis, quando ſunt occulti, ſint Epiſcopales. At priuilegiatus poteſt abſoluere ab Epiſcopalibus, exceptis iis, quos Epiſcopus ſpecialiter ſibi reſeruauerit, iuxta Decretum Vrbani VIII. Ergo.

6 Quidquid autem ſit de hac conceſſione, illud tamen interim certum eſt, in Hiſpania nullo modo poſſe Prælatos Regulares, etiam in foro conſcientiæ, Religioſos ſibi ſubditos abſoluere, ſed Inquiſitoribus remittere debere, ex Bulla Pauli V. apud Barboſam *de poteſt. Epiſcop part. 2. alleg. 40. n. 39.* & apud Emmanuel. *de incantat. & empſalmis cap. 1. n. 10.*

PETITIO.

An poſito, quod Religioſus exemptus non poſſit abſolui à ſuo Prælato Regulari, ex facultate eiuſdem ſui Prælati Regularis poſſit abſolui ab Epiſcopo à cenſuris reſeruatis, ſicut & diſpenſari in votis, iuramentis, irregularitatibus, &c. Vbi etiam, an poſſit ipſe Prælatus Regularis, ſi indiguerit: quin & Epiſcopus (ſi ſimiliter indiguerit) à Sacerdote aliquo, quem elegerit?

SVMMARIVM.

1 *Religioſus exemptus ex facultate ſui Prælati Regularis poteſt ſubiici Epiſcopo, vt ab eo abſoluatur ab hæreſi, & aliis caſibus Bullæ Cœnæ, & diſpenſetur in votis, iuramentis, irregularitatibus, &c. virtute priuilegij conceſſi Epiſcopis à Concilio Tridentino ſeſſ. 24. cap. 6. de reformat. eo modo quo poteſt cum ſuis ſubditis, licet non poſſet Prælatus Regularis ſuos ſubditos à caſibus reſeruatis abſoluere, & cum illis diſpenſare, ſicut poteſt Epiſcopus. Contra aliquos Doctores.*

2 *Exemptio Regularium ab Ordinario eſt inducta in eorumdem fauorem: conſequenter in fauorabilibus poſſunt cum facultate Superiorum ſubiici Ordinario, ne fauor in odium retorqueatur.*

3 *Religioſi petentes à Pontifice exemptionem, videntur eam ſolùm petere in odioſis, & non in fauorabilibus.*

4 *Religioſi non debent ob priuilegia obtenta à Sede Apoſtolica, eſſe peioris conditionis, quàm ſæculares.*

5 *Mendicantes habent priuilegium, quod ex ſuorum Prælatorum licentia poſſint ſubiici Epiſcopo, vt ab illo abſoluantur.*

6 *Religio, quin & Summus Pontifex expreſſè, vel tacitè conſentire cenſentur, vt ex facultate ſui Prælati poſſit in fauorabilibus Religioſus exemptus ſubiici Epiſcopo, non obſtante, quod priuilegium exemptionis ſit introductum fauore totius Religionis, & particularis non poſſit præiudicare vniuerſitati.*

7 *Religioſus exemptus poteſt in prædictis caſibus adire Epiſcopum, quando ſuus Prælatus, ſeu Superior abeſſet, vel ad illum non eſt facilis recurſus: quia cenſetur ipſe Religio, quin etiam Summus Pontifex ipſi concedere hanc facultatem.*

8 *Superior Regularis ſicut poteſt Epiſcopo ſubiicere ſuum ſubditum Regularem: ita poteſt ſubiicere ſeipſum, ſi indiguerit abſolutione, vel diſpenſatione, cùm non ſit peioris conditionis, quàm alij.*

9 *Epiſcopus ſimili ratione ne ſit inferioris conditionis, quam ſubditi, poteſt dare ſuo Confeſſario facultatem, vt ipſum abſoluat, & cum ipſo diſpenſet eo modo, quo poteſt ipſe abſoluere, & diſpenſare cum ſuis ſubditis, contra aliquos Doctores.*

10 *Idem etiam dic de Prælato Regulari cum ſuo Confeſſario: poteſt enim eidem dare facultatem erga ſe, quam etiam dat erga ſubditos ſuos Regulares. Contra aliquos Doctores.*

Reſpondetur affirmatiuè: ita vt Religioſos exemptus ex facultate ſui Prælati Regularis poſſit ſubiici Epiſcopo, vt ab Epiſcopo abſoluatur ab hæreſi, & aliis caſibus Bullæ Cœnæ, & diſpenſetur in votis, iuramentis, irregularitatibus, &c. virtute priuilegij conceſſi Epiſcopis à Tridentino Concilio *ſeſſ. 24. cap. 6. de reformat.* eo modo quo poteſt Epiſcopus cum ſuis ſubditis: quamuis concederemus, quod non poſſit Prælatus Regularis ſuos ſubditos à caſibus reſeruatis abſoluere, & cum illis diſpenſare (ſicut poteſt Epiſcopus) Iaſon *in l ſi vnus, §. pactus, ff. de pactis, n. 9.* Ancharan. *in cap. Cùm nullus, de temp. ordin. in 6. n. 3.* Sylueſt. *verb. abſolutio 5. n. 2.* Molina *de iuſt tom. 4. diſput. 61. num. 4.* Henriq. *lib. 6. cap. 16. n. 8. & lib. 7. cap. 25. n. 2. & lib. 10. cap. 20. num. 2. & lib. 14. cap. vltim. n. vlt.* Suarez *tom. 4. diſput. 30. ſect. 2. n. 3. & tom. 5. diſput 41. ſect. 2. num. 12.* Corneus *volum. 2. conſ. 214. num. 8.* & Auila *de cenſur. part. 2. cap. 7. diſput. 1. dub. 6.* 1

Quamuis contrarium ſentiant Henricus *in cap. Cum tempore, de arbitr. n. 11.* Abbas *ibid. n. 11.* Ananias *n. 12.* Alexand *in cap. 1. de ſent. & re indic.* Felin. *in cap. ſignificaſti, de for. compet. n. 3. & in cap. cùm olim, de præſcr. num. 4.* Angelus *verb. excommunicatio 5. caſu 1. num. 40. & verb. exemptus, n. 6.* Tabiena *eodem verb. num 6.* Roſella *verb. abſolutio 3. n. vlt.* & Armilla *verb. exemptio, num. 19.*

Probatur noſtra reſponſio: quia exemptio Religioſorum ab Ordinario eſt inducta in fauorem ipſorum Religioſorum (vt ſcilicet Deo cum maiori quiete vacare poſſint;) Ergo in fauorabilibus ex facultate, ſeu licentia ſuorum Prælatorum ſubiici poſſunt Epiſcopo, ne quod conceſſum eſt in fauorem, redundet in detrimentum. 2

Confirmatur, quia Religioſi petentes à Summo Pontifice exemptionem, videntur eam ſolum petere in odioſis, & non in fauorabilibus, vt etiam in obtentione Indulgentiarum, &c. Ergo priuilegium exemptionis eſt ſolum in odioſis. 3

Confirmatur ſecundò, quia Religioſi non debent ob priuilegia obtenta à Sede Apoſtolica eſſe peioris conditionis, quàm ſæculares. At tales eſſent, ſi in certis caſibus non poſſent abſolui ab Ordinario, vt poſſunt ſæculares; nec ab ipſorum Prælatis: Ergo. 4

Confirmatur tertiò, quia de facto mendicantes, ſicque ij, qui eorum priuilegiis fruuntur, habent priuilegium, quod ex ſuorum Prælatorum licentia poſſint ſubiici Epiſcopo, vt ab illo abſoluantur, & diſpenſentur. Corduba *in priuileg. Mendic. verb. abſolutio ordinaria 9. ad fratres, §. 1.* Ergo. 5

Obiicies ex aduerſariis: Priuilegium exemptionis eſt introductum in fauorem totius Religionis, & non in fauorem vnius tantùm particularis perſonæ: Ergo non poteſt Prælatus, nec aliqua particularis perſona tali priuilegio renunciare. Quemadmodum ex eo, quod priuilegium Canonis exemptionis gabellarum, & fori eſt introductum in fauorem totius Status Clericalis, non poteſt Clericus particularis tali priuilegio renunciare, 6

nunciate, *cap. Si diligenti, de foro competenti.*

Reſpondetur, diſparitas eſt, quia in caſu noſtro tota Religio, quin & Summus Pontifex; expreſsè, vel tacitè conſentire cenſetur, vt ex facultate ſui Prælati poſſit in fauorabilibus Religioſus exemptus ſubiici Epiſcopo; qualis non eſt voluntas ſtatus clericalis (nec etiam Summi Pontificis) quòd Clericus particularis renonciet priuilegio Canonis, exemptionis gabellarum, vel fori, vt ſcilicet quoad forum ſubiiciatur iudici ſæculari.

7 Hinc ſequitur, quod Religioſus exemptus poteſt in prædictis caſibus adire Epiſcopum, quando ſuus Prælatus, ſeu ſuperior abeſt, vel ad illum non eſt facilis recurſus, quia tunc cenſetur ipſa Religio (quin & etiam Summus Pontifex) ipſi concedere hanc facultatem. Syluest. *verb. apoſtaſia, quæſt.* 8. *num.* 11. S. Antonin. *part.* 3. *tit.* 24. *cap. vltimo*, §. 1. & alij, quos ſequitur Henriquez *lib.* 6. *cap.* 16. *num.* 8. Item quando Prælatus, ſeu ſuperior ipſi iniuſtè denegaret recurſum ad Pontificem. Idque propter eandem rationem; quia alioquin ſcilicet Religioſus cogeretur vagari, vt poſſet adire Sedem Apoſtolicam pro obtinenda abſolutione, vel diſpenſatione. Molina *de iuſt. tom.* 4. *diſp.* 61. *num.* 5. & alij, quos ſequitur Sanchez *lib.* 4. *moralium, cap.* 39. *num.* 36.

8 Vbi aduerte, quod ſicut Superior Regularis poteſt Epiſcopo ſubiicere ſuum ſubditum Regularem; ita & poterit (ſi ipſe ſimiliter indiguerit abſolutione, vel diſpenſatione) ſubiicere Epiſcopo ſeipſum, ne ipſe ſit peioris conditionis, quàm alij: Præſertim, cum interdum non poſſit facilè ſuperior recurrere ad alium ſuperiorem. S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 185. *art.* 8. Angelus *verb. Monachus, num.* 7. Syluest. *verb. Religio* 6. *quæſt.* 10. & *Religio* 7. *quæſt.* 12. Tabiena *verbo Epiſcopus, quæſt.* 6. Henriquez *lib.* 7. *cap.* 25. *num.* 2. Suarez *tom.* 5. *diſp.* 41. *ſect.* 1. *num.* 12. & Auila *de cenſur. part.* 1. *cap.* 7. *diſp.* 1. *dub.* 6.

9 Simili ratione Epiſcopus, etiam propter eandem rationem dictam poteſt dare ſuo Confeſſario facultatem, vt ipſum abſoluat, & cum ipſo diſpenſet eo modo, quo poteſt Epiſcopus abſoluere, & diſpenſare cum ſuis ſubditis. Angelus *verb. confeſſio* 3. *num.* 7. Syluest. *verb. Confeſſor* 1. *quæſt.* 9. Tabiena *verb. abſolutio* 1. *num.* 37. Paludanus *in* 4. *diſt.* 38. *quæſt.* 4. *art.* 4. *concl.* 4. *num.* 41. Gabriel *ibidem diſt.* 17. *quæſt.* 2. *art.* 3. *dub.* 2. Sayrus *in Claui regia lib.* 7. *cap.* 14. *num.* 5. Henriquez *lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 3. & *lib.* 7. *cap.* 28. *num.* 1. & *lib.* 14. *cap.* 18. *num.* 1. Suarez *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 41. *ſect.* 2. *num.* 9. Garzias *de benefic. part.* 11. *cap.* 10. *num.* 139. vbi ſubdit, quod ſic declarauerit Congregatio Concilij. Maiolus *lib.* 2. *de irregul. cap.* 2. *num.* 12. & *lib.* 5. *cap.* 51. *num.* 7. Zerulà *in praxi part.* 2. *cap.* 1. *num.* 17. Armeod. *in addit. ad recopil. leg. Nauarr. lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de irregul. in declarat. num.* 12. Riccius *in praxi for. Eccleſ. reſol.* 445. *num.* 2. Belletus *diſquiſ. clerical. part.* 1. §. 1. *num.* 54. Sanchez *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 3. *num.* 3. & *lib.* 2. *moral. cap.* 11. *num* 11. & alij, quos ſequitur Barboſa *de offic. Epiſc. allegat.* 39. *num.* 15.

10 Simili etiam ratione Prælatus Religionis poteſt committere Confeſſario alicui ab ipſo electo, quod ipſe Prælatus abſoluatur, & cum ipſo Prælato diſpenſetur in omnibus, in quibus ipſe Prælatus abſoluere, & diſpenſare poteſt cum ſuis ſubditis. Henriquez *loco ſuprà citato*, Emmanuel Sà *verbo Confeſſor, num.* 16 & alij, quos ſequitur Sanchez *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 3. *num.* 3. & *lib.* . *moral. cap.* 11. *num.* 11.

Quidquid in contrarium tam in primo, quàm in ſecundo caſu dixerint quidam alij, quos ſequi videtur Alterius *de cenſur. tom.* 2. *diſp.* 8. *de ſuſpenſion. cap.* 3. *concluſ.* 4. *verſ.* 3. *quæri poteſt*, quatenus ait, quod Epiſcopus non poſſit alteri committere hanc poteſtatem, vt is cum Epiſcopo diſpenſet, &c.

SECTIO V.

Quid dicendum de Archiepiſcopo reſpectu ſubditorum Suffraganei?

SVMMARIVM.

1 *Archiepiſcopus habet poteſtatem abſoluendi ſubditos ſuffraganei, cum ſibi ſubduntur, quia tunc habet in illos iuriſdictionem ordinariam ratione officij.*

2 *Subditi ſuffraganei Archiepiſcopo ſubduntur primò, cum Diœceſim ſuffraganei iure ſibi concedente viſitat, quam viſitare ſolùm poteſt, cum adeſt cauſa legitima, & in Concilio Prouinciali probata, & poſtquam ſuam Diœceſim plenè viſitauit.*

3 *Subduntur ſecundò Archiepiſcopo per appellationem.*

4 *Subduntur tertiò, ſi malitioſè ſuffraganeus differat abſolutionem.*

5 *Archiepiſcopus in his tribus caſibus poteſt abſoluere ſuffraganei ſubditos à quibuſcumque cenſuris, & excommunicationibus etiam reſeruatis.*

6 *Archiepiſcopus vigore Decreti Concilij Tridentini ſeſſ.* 14. *cap.* 6. *de reformat. poteſt ab hæreſi, & ab aliis caſibus Bullæ Cœnæ occultis abſoluere ſubditos ſuorum ſuffraganeorum, & cum iiſdem diſpenſare in irregularitate, dum eorum Diœceſim viſitat.*

7 *Archiepiſcopus tempore viſitationis Prouinciæ poteſt diſpenſare in votis ſubditorum ſuorum ſuffraganeorum.*

8 *Archiepiſcopus abſoluere poteſt ab hæreſi occulta, & ab aliis caſibus Bullæ Cœnæ, etiam Epiſcopos ipſos ſuffraganeos, & cum iiſdem diſpenſare in voto, iuramento, &c. quia ſunt ſui ſubditi, &c.*

Reſpondetur, Archiepiſcopum habere poteſtatem abſoluendi ſubditos ſuffraganei, cum ſibi ſubduntur; quia tunc habet in illos iuriſdictionem ordinariam ratione officij, Suarez *tom.* 4. *de pœnit. diſp.* 30. *ſect.* 2. *num.* 8. & *tom.* 5. *diſp.* 41. *ſect.* 1. *num.* 12. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 18. *num.* 3. Sayrus *in Claui reg. lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 79. Bonacin. *de cenſur. diſp.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 2. *n.* 7. Auila *de cenſuris* 1. *part. cap.* 7. *diſp.* 1. *dub.* 10. *concl.* 3. Sanch. *lib.* 1. *moral. cap.* 11. *num.* 6 & *lib.* 4. *cap.* 38. *n.* 13. & 14. & Barboſ. 2. *part. de poteſt. Epiſc. alleg.* 39. *num.* 19. 1

Subduntur autem primò, cum Archiepiſcopus Diœceſim ſuffraganei, iure ſibi concedenti viſitat, quam viſitare ſolùm poteſt, cum adeſt cauſa legitima, & in Concilio Prouinciali probata. & poſtquam ſuam Diœceſim plenè viſitauit, ex Tridentin. *ſeſſ.* 24. *cap* 3. & tradit Henriq. *lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 9. & Sanchez *cit. num.* 6. & nos diffusè dicebamus *lib. de immunit. & iuriſdict. Eccleſ. cap.* 14. *dubit.* 10. 2

Subduntur ſecundò ſubditi ſuffraganei Archiepiſcopo per appellationem ad ipſum Archiepiſcopum, ſeu Metropolitanum, *cit. cap.* 14. *dub.* 20. 3

Subduntur tertiò, ſi malitioſè ſuffraganeus differat abſolutionem, *eadem dubit.* 20. 4

In his igitur omnibus tribus caſibus poteſt Archiepiſcopus ſuffraganei ſubditos à quibuſcumque cenſuris, & excommunicationibus etiam reſeruatis, abſoluere, vt ibidem dicebamus, & videri poterit præter alios Barboſa *loc. ſuprà cit.* & Bonacin. *de cenſur. diſp.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 2. *num.* 7. 5

Et quidem, quod vigore Decreti Concilij Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reformat.* poſſit Archiepiſcopus ab hæreſi, & ab aliis caſibus Bullæ Cœnæ occultis abſoluere ſubditos ſuorum ſuffraganeorum, & cum iiſdem diſpenſare in irregularitate, dum eorum Diœceſim viſitat, docent Suarez, Henriquez, Sayrus, Auila, Sanchez, Bonacina, Barboſa, & alij quos ſuprà citabam, quia ſcilicet tempore viſitationis habet iuriſdictionem 6

Digitized by Google

ordinariam in ſubditos ſuorum ſuffraganeorum, ſuntque ipſi illorum ſuperiores.

7 Quod idem tenentur dicere illi, qui tenent, quod tempore viſitationis poſſit Archiepiſcopus diſpenſare in votis ſubditorum ſui ſuffraganei, qua de re videri potetit præter alios Henriquez *cit. cap.* 18. & Auila *de cenſur. part. 7. diſp. 10. dub. 6.*

8 Item quod, & Archiepiſcopus abſoluere poſſit ab hæreſi occulta, & ab aliis caſibus Bullæ Cœnæ etiam Epiſcopoa ipſos ſuffraganeos, & cum iiſdem Epiſcopis ſuffraganeis diſpenſare in voto, iuramento, &c. (propter eandem ſcilicet rationem, quod illi ſint Archiepiſcopo ſubiecti:) docent Paludanus *in 4. diſt. 38. quæſt. 4. art. 4. concl. 8. num. 46.* S. Antoninus *part. 2. tit. 11. cap. 2. §. 9.* Henriquez *dicto cap. 18. num. 4.* Suarez *tom. 2. de religion. agent de voto lib. 6. cap. 11. num. 3.* Auila *de cenſur. part. 7. diſp. 6. ſect. 5. dub. 5.* Angles *in floribus part. 2. quæſt. vnica de voto, art. 8. difficult. 9. concluſ. 9.* Sayr. *in Claui regia lib. 6. cap. 11. num. 79.* Bonacina *de cenſur. diſput. 7. quæſt. 5. punct. 1. num. 2.* & Barboſ. *de offic. Epiſc. part. 3. alleg. 39. num. 19.*

SECTIO VI.

Quid dicendum quoad illa verba: *Quoſcumque ſibi ſubditos:* in ſupradicto Decreto Concilij Tridentini poſita?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopis ex vi verborum (quoſcumque ſibi ſubditos) poteſtas abſoluendi, & diſpenſandi non conceditur ad omnes, ſed ad illos ſolos, qui ſibi ſubditi fuerint, ſub quorum nomine comprehenduntur omnes illi, qui aliquo modo ipſis ſubduntur, ſiue habeant domicilium, ſiue quaſi domicilium, ſiue ſolùm tranſeuntes exiſtant.*

2 *Epiſcopus poteſt etiam exercere iuriſdictionem in Regulares exemptos, nam caſu quo Prælatus Regularis non poſſit eos abſoluere, poſſunt ex licentia eorum Superiorum ſe ſubiicere Epiſcopo, & ab illo abſolutionem ab excommunicatione occulta hereſis petere.*

3 *Regulares in caſu, de quo agitur, ſi ſuperior iniuſtè denegaret licentiam petitam, poſſunt petere ab Epiſcopo abſolutionem, quia per epicheiam credere debemus voluntatem Pontificis, & Religionis eſſe, vt Epiſcopus etiam in tali caſu Religioſum etiam exemptum abſoluat.*

4 *Epiſcopus per epicheiam ſecum poteſt diſpenſare, vel directè ſecum ſine alio diſpenſando, vel indirectè vices ſuas alteri in ſeipſum committendo.*

5 *Epiſcopus non poteſt ſeipſum abſoluere, ſed id debet facere Confeſſarius ab eo electus.*

6 *Epiſcopus circà crimen hereſis poteſt vices ſuas alteri committere, qui ipſum abſoluat in caſu, de quo agitur.*

7 *Confeſſarius Epiſcopi habet reſpectu Epiſcopi eam facultatem diſpenſandi, & abſoluendi, quam habet Epiſcopus reſpectu ſuorum ſubditorum, ne ipſe ſit deterioris conditionis, quàm ſint ſubditi ipſius.*

8 *Confeſſarius Epiſcopi, quando caſus non ſunt reſeruati reſpectu Epiſcopi, poteſt ex facultate à iure conceſſa Epiſcopum ab illis abſoluere.*

1 RESpondetur: ex vi iſtorum verborum, Epiſcopis hæc poteſtas abſoluendi, & diſpenſandi non conceditur ad omnes, ſed ad illos ſolos, qui ſibi ſubditi fuerint, ſub quorum nomine comprehenduntur omnes illi, qui aliquo modo Epiſcopis ſubduntur, ſiue habeant domicilium, ſiue quaſi domicilium (quia reſideant maiori Anni parte) ſiue ſolùm tranſeuntes exiſtant. Et licèt in materia diſpenſationis hæc ſubiectio tam ampla multis non probetur, in materia tamen abſolutionis à cenſuris, & caſibus ſufficit ex conſuetudine generali Eccleſiæ, & benigna interpretatione Pontificis, Suarez *cit. ſect. 2. num. 3.* Garzias *de benefic. cap. 10. num. 139.* Sanchez *de matrim. lib. 3. diſp. 23. num. 12. & lib. 2. moral. cap. 11. num. 8.* & Barboſa *de poteſtat. Epiſcop. allegat. 39. num. 4. & 5.*

De Religioſis autem exemptis, qua ratione circà illos poſſit Epiſcopus exercere poteſtatem abſoluendi, (caſu, quo Prælatus Regularis proprius non poſſit eos abſoluere, ſicuti ſentiunt quidam, inter quos Sanchez *lib. 2. moral. cap. 11. num. 7.* vti ſuprà notabam) diximus *cit. lib. de immunit. & iuriſdict. Eccleſiaſt. cit. cap. 14. dubit. 19.* ſi ſcilicet ex licentia ſuperiorum ſe ſubiiciant Epiſcopo, & ab illo abſolutionem ab excommunicatione occulta hæreſis petant, vti tradit Sanchez *cit. lib. 1. cap. 11. num. 10. & lib. 4. cap. 39. num. 32.* & Fincll. *tract. de caſib. reſeruat. cap. 7. num. 6.* 2

Quod etiam procederet, quando ſuperior iniuſtè denegaret licentiam petitam, quia per epicheiam credere debemus, voluntatem Pontificis, & Religionis eſſe, vt Epiſcopus in tali caſu Religioſum etiam exemptum, abſoluat, Molina *de iuſt. tom. 4. tract. 3. diſp. 61. num. 5.* & Pontius *de matrimon. lib. 8. cap. 5. num. 14.* Videri etiam poterit Sanchez *cit. lib. 4. cap. 39. num. 36.* & Suarez *in 3. part. tom. 4. diſp. 30. ſect. 2. num. 3.* quidquid in contrarium dixerit Megal *in 1. part. lib. 1. cap. 13. num. 10.* 3

Qua ratione etiam poſſit Epiſcopus ſecum diſpenſare, vel directè (ſecum ſine alio diſpenſando) vel indirectè, vices ſuas alteri in ſeipſom committendo, diximus *cit. lib. de immunit. & iuriſdict. Eccleſiaſt. cap. 15. dubit. 1.* 4

Difficultas igitur ſolùm reſtat de abſolutione ab hæreſi, quomodo Epiſcopus ex vi Decreti Concilij Tridentini illam obtinere poſſit, ſi ipſe in hæreſim labatur?

Ratio difficultatis eſt, quia Epiſcopus non poteſt ſe ipſum abſoluere, ſed id debet facere Confeſſarius ab eo electus; ac ipſe Epiſcopus circà crimen hæreſis non poteſt vices ſuas alteri committere (ſicuti ex probabiliori ſententia Doctorum infrà dicetur:) Ergo neque poteſt committere confeſſario, vt ipſum abſoluat à dicto crimine hæreſis. His tamen non obſtantibus. 5

Reſpondetur, poſſe Epiſcopum: Atque ita tenent Sanchez *lib. 2. moral. cap. 11. num. 11.* Barboſ. *in remiſſion. Concil. ſuper hoc decretum, verb. in Diœceſi ſua,* & alij. 6

Probatur, quia Confeſſarius Epiſcopi habet reſpectu Epiſcopi eam facultatem diſpenſandi, & abſoluendi, quam habet Epiſcopus reſpectu ſuorum ſubditorum, nè Epiſcopus ſit deterioris conditionis, quàm ſint ſubditi ipſius. 7

Confirmatur, quia ex vi huius conceſſionis caſus occulti non ſunt Pontifici reſeruati (cùm Epiſcopus poteſtatem habeat illos abſoluendi,) ſed quando caſus reſpectu Epiſcopi non ſunt reſeruati, poteſt ob dictam rationem Confeſſarius Epiſcopi ex facultate à iure conceſſa Epiſcopum ab illis abſoluere: Ergò. 8

SECTIO VII.

Quid dicendum quoad illa verba: *In foro conſcientiæ?*

SVMMARIVM.

1 *Illa verba (In foro conſcientiæ) ſicut & illa alia (in Diœceſi ſua) non ſunt appoſita in facultate conceſſa ad diſpenſandum, ſed ſolùm ſunt appoſita in facultate conceſſa ad abſoluendum à caſibus occultis; quia diſpenſandi facultas exerceri poteſt*

in

in abſentem : At abſolutio requirit præſentiam ſubditi.

2 *Verba illa (in foro conſcientiæ) non reſtringuntur ad Sacramentum Pœnitentiæ : ſed hæc facultas exerceri poteſt extra illud, quia forum conſcientiæ non eſt forum Sacramentale, ſed ſolum eſt forum ſecretum conſcientiam reſpiciens.*

3 *Ità vt abſolutio non proſit in foro externo, ſeu non præiudicet foro externo, ſi contingat hæreſim in iudicium deduci : Tum quia hoc decretum latè eſt interpretandum.*

4 *Confeſſio ſi neceſſariò audienda foret expreſſis verbis, Concilium id aſſereret, nempè quod Epiſcopi abſoluant audita priùs Sacramentali Confeſſione.*

5 *Excommunicatus propter hæreſim, poteſt abſolui ab excommunicatione, & tamen non abſolui à peccato hæreſis : conſequenter facultas abſoluendi ab excommunicatione incurſa propter hæreſim, conceſſa Epiſcopis, non debet reſtringi ad forum Sacramentale.*

6 *Aſſignatur diſparitas inter forum conſcientiæ, & forum pœnitentiæ ; ſiquidem hic neceſſariò requirit Confeſſionem Sacramentalem, non ſic ille, qui ſolùm requirit vt abſolutio ab excommunicatione (ſi contingat, quod hæreticus trahatur ad iudicem exteriorem) non proſit pro foro exteriori, ſed tantùm pro interiori.*

7 *Non debet quis de eodem delicto bis iudicari, & puniri in foro eiuſdem rationis, cum ſcilicet iudicia, & perſonæ ſunt eiuſdem ordinis. Secùs in foro diuerſæ rationis, ſcilicet cùm iudicia, & perſonæ ſunt diuerſi ordinis.*

8 *Epiſcopus nihilominùs ex declaratione Sacræ Congregationis Cardinalium abſoluens à peccatis reſeruatis occultis vigore prædicti Decreti ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6. poteſt tantùm id facere in Confeſſione Sacramentali, & non extrà illam, & id in praxi eſt conſulendum.*

9 *Idem dic procedere in diſpenſationibus ab irregularitatibus, & in abſolutione à ſuſpenſionibus.*

10 *Confeſſarij vigore iubilæi, in quo conceditur facultas abſoluendi in foro conſcientiæ, non poſſunt abſoluere à cenſuris extrà Confeſſionem Sacramentalem.*

1 SVppono, hæc verba : *In foro conſcientiæ*, ſicut & illa alia : *In Diœceſi ſua*, non eſſe appoſita in facultate conceſſa ad diſpenſandum, ſed ſolùm eſſe appoſita in facultate conceſſa ad abſoluendum à caſibus occultis : Rationem, cur ſint appoſita in facultate abſoluendi, & non in facultate diſpenſandi : Quidam vt Barboſ. *citata allegat. 39. n. 7.* aiunt eſſe, quia diſpenſandi facultas exerceri poteſt in abſentem : At abſolutio hæc, cùm debeat eſſe in Sacramento Pœnitentiæ, requirit præſentiam ſubditi. Quod autem hæc abſolutio debeat eſſe in Sacramento Pœnitentiæ, tenet Barboſ. *loc. ſupra cit.* Garzias *de benefic. part. 11. cap. 10. n. 139.* vbi ſubdit, ſic ſæpiùs declaraſſe Congregationem Concilij : & Ricc. *in prax. for. Eccl. reſol. 445. n. 8.* His tamen non obſtantibus.

2 Reſpondetur, illa verba : *In foro conſcientiæ*, non reſtringi ad Sacramentum Pœnitentiæ, ſed hanc facultatem exerceri poſſe extrà illud, quia forum conſcientiæ non eſt forum Sacramentale, ſed ſolùm eſt forum ſecretum

3 conſcientiam reſpiciens ; ità vt abſolutio non proſit in foro externo, ſeu non præiudicet foro externo ſi contingat, hæreſim in iudicium deduci. Tùm quia hoc decretum latè eſt interpretandum, vti ſuprà dicebam : Ergò limitari non debet ad forum Sacramentale Pœnitentiæ, Nauarr. *cap. 27. n. 41. & lib. 5. conſil. tit. de priuileg. conſ. 11. q. 2.* Suarez *tom. 2. de relig. tract. 6. lib. 6. cap. 16. n. 4. & in tract. de fide diſp. 21. ſect. 4. & de cenſur. diſp. 41. ſect. 2. n. 11.* Sanchez *de matrim. lib. 8. diſp. 34.* vbi ait, praxim eſſe, quod Epiſcopi abſoluant extrà confeſſionem : *& lib. 2. moral. cap. 12. num. 13.* Garzias *de benefic. part. 11. cap. 10. n. 138.* Homobon. *de exam. Eccleſ. part. 1. tract. 5. cap. 5. quæſt. 31.* Claudius Solen. *de poteſt. Confeſſ. cap. 30. §. 1. n. 6.* Henriq. *lib. 7. cap. 13. n. 2.* Petr. Ledeſm. *part. 2. ſummæ tract. 1. cap. 6. concluſ. 20. difficult. 8.* Genuenſis *in praxi cap. 66. num. 18.* S. Antoninus *part. 3. tit. 24. cap. 77.* Auila *de cenſur. part. 2. cap. 7. diſp. 3. dub. 23.* Rodoriq. *tom. 1. ſummæ cap. 131. n. 6. & tom. 1. quæſt. regul. quæſt. 20. art. 7. & quæſt. 61. art. 10.* & alij paſſim.

Confirmatur ; quia, ſi neceſſariò audienda foret confeſſio, expreſſis verbis Concilium id aſſereret, nempè quod Epiſcopi abſoluant, audita priùs Sacramentali confeſſione : Ergo cùm verba Concilij in rigore hanc abſolutionem ſolùm in foro Pœnitentiæ, ſeu Sacramentali dandam eſſe, non ſignificent ; non debemus illa ad illud forum tantùm reſtringere. 4

Confirmatur ſecundò, quia certum eſt, quod quis abſolui poſſit ab illa excommunicatione, & tamen non abſolui à peccato hæreſis : Ergo facultatem, quam habent Epiſcopi abſoluendi ab excommunicatione propter hæreſim incurſam, non debemus reſtringere ad prædictum Pœnitentiæ, ſeu Sacramentale forum ; cum illud ſolum ſit neceſſarium, vt quis à peccato abſoluatur : Immò poteſt Epiſcopus nondum Sacerdos abſoluere ab excommunicatione propter hæreſim incurſa, & facultatem concedere ſubdito, quod propter peccata hæreſis abſoluatur à legitimo Sacerdote ; quia quotieſcumque remouetur à peccato cenſura, peccatum illud non cenſetur amplius ſummo Pontifici reſeruatum, cùm ſummus Pontifex ſoleat ſibi reſeruare peccatum ſolum ratione cenſuræ ; Nauarrus *in ſumma cap. 27. n. 160. & ſeqq.* Suarez *tom. 4. de pœnit. diſp. 29. ſect. 2. concl. 1. & de fide diſp. 21. ſect. 4. n. 2.* & alij communiter, quos ſequitur Sanchez *lib. 2. moral. cap. 8.* non ſic Epiſcopus, qui ſæpè ſæpius per ſua edicta ſolet è contra ſibi reſeruare peccata, etiam ſine impoſitione cenſurarum. 5

Obijcies : In citato decreto Tridentini Concilij, *ſeſſ. 24. cap. 6. de reform.* dicitur, quod Epiſcopus abſoluat in foro conſcientiæ : Ergo neceſſario requiritur, quod præcedat confeſſio. 6

Reſpondetur : Nego conſequentiam, quia ex dictis aliud eſt forum conſcientiæ, & aliud forum Pœnitentiæ ; ſiquidem forum pœnitentiæ neceſſario requirit confeſſionem Sacramentalem ; non ſic forum conſcientiæ, quod ſolum requirit, vt abſolutio ab excommunicatione, ſi contingat, quod hæreticus trahatur ad iudicem exteriorem non proſit pro foro exteriori, ſed tantum pro interiori. Nauarr. *loc. ſuprà cit.* Roderiq. *tom. 1. quæſt. Regular. q. 61. art. 10.* Suarez *cit. diſp. 21. de fide ſect. 4. n. 6.* & alij communiter. Quapropter ſi tale delictum poſtea deferatur ad Inquiſitores, & probetur in eorum Tribunali, poterit puniri reus pœnis hæreticorum, non obſtante priori abſolutione ; ſed in citato decreto Concilij Tridentini ſolùm dicitur, quod Epiſcopus abſoluat in foro conſcientiæ, non autem dicitur, quod abſoluat in foro Pœnitentiæ. Quo caſu quidem neceſſario fieri deberet abſolutio ab excommunicatione in confeſſione Sacramentali, iuxta ea, quæ ſupra dicebam.

Inſtabis : Non debet quis de eodem delicto bis iudicari, & puniri : Ergo, quando in foro conſcientiæ hæreticus eſt punitus, & abſolutus à legitimo iudice, non poterit poſtea ſi delictum hæreſis contingat deferri ad Inquiſitores, puniri ab iis in foro exteriori. 7

Reſpondetur : diſtinguo antecedens, (non debet quis de eodem delicto bis iudicari & puniri, in foro eiuſdem rationis (cùm ſcilicet iudicia, & perſonæ ſunt eiuſdem ordinis) concedo : In foro diuerſæ rationis (cùm ſcilicet iudicia & perſonæ ſunt diuerſi ordinis) nego. Et quidē, quod ſi hæreticus fuerit punitus, & abſolutus in foro interno, poſſit iterùm puniri in foro externo, certum eſt, inquit Gloſſa *in cap. gaudeamus, de diuortiis, verb. poterit,* Penna *in director. part. 2. comment. 25. §. rurſus altera quæſtio,* Zanchin. *tract. de hæretic. cap. 14.* Campeggius *ibid. in addition.* Anton. Gomez *lib. 3. var. cap. 1. n. 40.*

& alij, quos ſequitur Sanchez *lib. 2. moral. cap. 12. num. 17.* quia poteſt qui, puniri in foro interno, & in foro externo, ſed iudiciali propter diuerſos fines: In foro interno, vt ſatisfaciat Deo pro ſuo delicto, vtque ipſe corrigatur: In foro externo ſeu iudiciali, vt publicè ſatisfaciat Eccleſiæ, vtque exemplo ipſius alij corrigantur, & metu pœnæ à delictis ſe abſtineant. Quod vlterius in caſu noſtro exindè patet; quia conceditur Epiſcopo, vt poſſit abſoluere tantùm in foro conſcientiæ: quæ verba ſatis ſatiſque important, quod non obſtante hac abſolutione, hæreticus poſſit iterum (ſi poſteà ipſius hæreſis detegatur) puniri in foro externo, ſeu iudiciali, idque meritò, quia cùm forum internum, & externum diuerſas habeant iuriſdictiones, non debet iuriſdictio vnius fori impedire iuriſdictionem alterius fori.

8 Cæterùm, conſulerem, ſequendam in praxi priorem ſententiam nobis contrariam, licet ſententia noſtra ſit in puncto iuris probabilior; eo quod Congregatio Cardinalium ſæpè ſæpiùs declarauit, quod Epiſcopus abſoluens à peccatis reſeruatis occultis vigore prædicti Decreti Concilij Tridentini, poſſit tantùm id facere in Confeſſione Sacramentali, & non extrà illam, vt refert etiam Suarez *tom. 5. diſp. 41. ſect. 2. num. 10.* Barboſa *de offic. Epiſc. part. 4. allegat. 39. num. 8.* vbi ait, talem eſſe praxim Sacræ Pœnitentiariæ. Riccius *in praxi fori Eccleſ. reſol. 445. num. 8.* & Garzias *de benefic. part. 11. cap. 10. num. 139.*

9 Qui ſubdit primò, quod ita ſentiat Viualdus *in appendice cap. 1. num. 2.* quem tamen reprehendit in eo, quod putat, idem eſſe dicendum in diſpenſatione ab irregularitatibus, & in abſolutione à ſuſpenſionibus: quia quoad diſpenſationem ab irregularitatibus, & quoad abſolutionem à ſuſpenſionibus (inquit Garzias) non dicit Concilium, vt fiat in foro conſcientiæ, quod & notarunt etiam præter alios Henriquez *lib. 14. cap. 10. §. 1. litt. E. in gloſſ.* & Vgol. *de irregular. cap. 36. §. 5. n. 3.*

10 Subdit ſecundò, quod in iubilæo, quandò conceditur facultas abſoluendi in foro conſcientiæ; vigore talis iubilæi neque poſſint Confeſſarij abſoluere à cenſuris extrà Confeſſionem Sacramentalem. Quod & aſſerunt etiam Vega *in ſumma tom. 2. cap. 119. caſ. 34. circa finem.* Rodericus *in Bull. Cruciat. § 9. n. 113. regul. 9.* Cordnba *in ſumma q. 152.* Nauarr. *cap. 16. n. 31.* Lopez *in inſtruct. part. 2.* vbi agit de clauibus, *cap. 6. col. 8. verſ. præterea his,* Sayr. *in Clau. reg. lib. 5. cap. 60. n. 10.* circa finem. *& lib. 6. cap. 11. num. 105.* Suarez *de Religion. tom. 1. tract. de voto, lib. 6. cap. 16. n. 4.* Sorb. *in compend. priuileg. Mendicant. verb. votum, in ſuis annot. notab. 6.* & Vega *2. part. reſponſ. caſ. 9.* Quamuis alij ſentiant oppoſitum. Et videri poterit præter alios Couarruuias *in cap. alma, part. 1. §. 11. num. 10. & 16.*

SECTIO VIII.

Quid dicendum quoad illa verba: *In Diœceſi ſua?*

SVMMARIVM.

1 *Verba illa (in Diœceſi ſua) ſecundùm aliquos non ſunt limitatoria facultatis Epiſcopo conceſſa; ſed potiùs illius quaſi extenſiua; ſiquidem comprehendunt ſubditos, qui verè ſubditi ſunt ratione domicilij, ſiue ſint in Diœceſi, ſiue ſint extra.*

2 *Epiſcopus poteſt virtute huius facultatis abſoluere ab hæreſi, reliquiſque cenſuris ſubditum exiſtentem in aliena Diœceſi, etiamſi ipſe Epiſcopus ſit extrà Diœceſim, ità vt ambo ſint extrà Diœceſim.*

3 *Abſolutio, quæ non eſt contentioſa, ſed voluntariæ iuriſdictionis, vbicumque locorum fieri poteſt circà ſubditos.*

4 *Verba (in Diœceſi ſua) quibuſcumque non obſtantibus ſunt limitatoria, ex probabiliori ſententia Doctorum, facultatis abſoluendi Epiſcopo conceſſæ.*

5 *In Decretis Pontificiis nulla clauſula, quinimò nulla ſyllaba ſuperfluere debet.*

6 *Verba in Diœceſi ſua limitanda potiùs ſunt ad Epiſcopos abſoluentes, itavt extrà propriam Diœceſim exiſtens hac facultate ſibi conceſſa vti non poſſit; ſed neceſſariò vt illa vti poſſit, debeat exiſtere in ſua Diœceſi, quia nimirum hæc conditio appoſita fuit à Pontifice, cui cenſura erat reſeruata.*

7 *Conditio prædicta cur requiratur.*

QVidam, quos ſequitur Sanchez *cit. cap. 11. num. 17.* Granad. *2. 2. contrau. 1. tract. 15. diſp. 14. ſect. 2. n. 6.* & Barboſa *in remiſſionib. Concilij ſuper hunc locum*, putant, prædicta verba non eſſe limitatoria facultatis Epiſcopo conceſſæ, ſed potiùs illius quaſi extenſiua, ſiquidem comprehendunt ſubditos, qui verè ſubditi ſunt ratione domicilij (ſiue ſint in Diœceſi, ſiue ſint extrà) & ſubditos, qui ſolùm ratione tranſitus ſunt in Diœceſi: Quapropter aiunt prædicti Doctores, poſſe Epiſcopum virtute huius facultatis abſoluere ab hæreſi, reliquiſque cenſuris ſubditum exiſtentem in aliena Diœceſi, etiamſi ipſe Epiſcopus ſit extrà Diœceſim, ità vt ambo tam ſubditus, quàm Epiſcopus ſint extrà Diœceſim. 1 2

Probatur, quia requiri non poteſt, quod ambo, Epiſcopus ſcilicet, & ſubditus, ſint in Diœceſi (eſſet enim nimis coarctare priuilegium Concilij:) neque requiri poteſt, quod Epiſcopus ſit in propria Diœceſi, vt ſubditum à cenſuris abſoluat; hæc enim abſolutio eſt voluntariæ iuriſdictionis exercitium, quod vbicumque locorum fieri poteſt circà ſubditos: Ergò, vt intelligeremus, hanc iuriſdictionem voluntariam limitare voluiſſe Concilium, verbis clarioribus vti debebat: Quemadmodum fecit *ſeſſ. 6. cap. 5. de reform.* cum dixit: *Nulli Epiſcopo liceat Pontificalia in alterius Diœceſi exercere.* Neque tandem requiri poteſt, quod ſubditus ſit in propria Diœceſi: Verba enim illa: *In Diœceſi ſua,* non poſſunt referri ad ſubditos, aliàs Concilium non diceret: *In Diœceſi ſua,* ſed in Diœceſi ipſorum. Tùm quia Concilium appoſuit virgulam diuidentem ſubditos à Diœceſi ſua: Siquidem dixit, *Liceat Epiſcopis quoſcumque ſibi ſubditos, in Diœceſi ſua abſoluere,* quaſi nolens, quod Diœceſis referatur ad ſubditos. Ergò. His tamen non obſtantibus. 3

Reſpondetur, ex probabiliori ſententia Doctorum, prædicta verba: *In Diœceſi ſua,* eſſe limitatoria facultatis abſoluendi Epiſcopo conceſſæ; atque ita docent Suarez *de cenſur. diſp. 41. ſect. 2. n. 10.* Henriquez *lib. 14. de irregular. cap. 20. n. 5.* Manuel. *2. tom. Summæ, cap. 69. n. 1.* Barboſ. *de poteſt. Epiſc. allegat. 39. n. 7.* & Diana *tract. 5. reſol. 2. in fine.* 4

Probatur, quia illa verba ibidem appoſita: *In foro conſcientiæ,* ſunt limitatoria, cùm ex vi illorum non proſit abſolutio pro foro externo: Ergò etiam ſunt limitatoria hæc alia verba: *In Diœceſi ſua.* 5

Confirmatur, quia in Decretis Pontificiis nulla clauſula, quinimò nulla ſyllaba ſuperfluere debet, vti rectè probat Sanchez *lib. 3. de matrim. diſput. 46. num. 6.* Sed ſi poteſtas abſoluendi non limitaretur, vel ad ſubditos exiſtentes in propria Diœceſi Epiſcopi, vel ad Epiſcopum exiſtentem in ſua Diœceſi, ſuperfluerent prædicta verba: *In Diœceſi ſua:* Ergò ne ſuperfluerent, ad alterutrum è duobus limitari debent. Minor probatur: quia, conceſſa Epiſcopo facultate abſoluendi à cenſuris, poteſt abſoluere quemcumque ſubditum, quomodocumque ſit ſubditus, vel ratione domicilij, vel ratione habitationis, ità vt, ſi ſit ſubditus ratione domicilij, poſſit abſoluere illum vbicumque exiſtentem; quia per hoc non amittit ſubiectionem: Ergò illa verba: *In Diœceſi ſua:* ſuperfluerent.

Digitized by Google

Hinc Soarez *loco ſuprà cit.* & quidam alij aiunt prædicta verba limitanda eſſe ad ſubditos; quia paci, & recto regimini conuenientius eſt, ſi poteſtas abſoluendi limitetur, non ſolùm ad perſonas, ſed etiã ad territoria.

6 At probabilius Henriquez, Manuel, Barboſa, & Diana vbi ſuprà putant, prædicta verba: In Diœceſi ſua, limitanda potiùs eſſe ad Epiſcopos abſoluentes, ità vt Epiſcopus extrà propriam Diœceſim exiſtens hac facultate ſibi conceſſa vti non poſſit, ſed neceſſariò vt illa vti poſſit, debeat exiſtere in ſua Diœceſi.

Probatur, quia ſicuti dicebam, illa verba: In Diœceſi ſua, non poſſunt referri ad ſubditos: Et ratio congruentiæ magis procedit in Prælatis, quàm in ſubditis: magis enim cõcordia inter Prælatos oſtendi poteſt ex eo, quod quis ipſorum extrà propriam Diœceſim exiſtens vtatur poteſtate abſoluendi ſibi conceſſa, quàm ex eo, quod exiſtens in propria Diœceſi ſubditum alibi exiſtentem abſoluat.

Atque hinc reſpondetur ad fundamentum Sanchez, Granadæ, & Barboſæ contrarium in principio poſitum: Non enim hoc eſt derogare iuri communi, & exercitio voluntariæ iuriſdictionis (quod vbicumque locorum exerceri poteſt) quemadmodum non eſt derogare iuri communi, & facultati abſoluendi, quod abſolutio ſolùm proſit pro foro conſcientiæ; quia, cùm Epiſcopus in his Pontifici reſeruatis nullam habeat poteſtatem, poteſt Pontifex in conceſſione illius conditiones apponere ſine iuris communis derogatione. Quibus ſeruatis, facultatem concedit, & quibus omiſſis, denegat; vna autem è conditionibus eſt, vt abſolutio detur ab Epiſcopo exiſtente in ſua Diœceſi, quemadmodum eſt, vt proſit ſolùm pro foro conſcientiæ.

7 Petes, cur in facultate diſpenſandi hæ conditiones requiſitæ non ſint, requiſitæ autem ſint in facultate abſoluendi; cùm ambæ facultates ſecundùm noſtram opinionem extraiudicialiter exerceri poſſint?

Reſpondetur: Præcipua ratio eſt voluntas Pontificis ſic concedentis: Finis verò huius voluntatis potuit eſſe, vt remedium, quod erat ſufficiens, delinquentibus occultis daretur, ipſique timerent, delicta committere, & publicare, videntes non poſſe eorum abſolutionem ab Epiſcopis obtinere, niſi delicta ſint occulta, & in foro conſcientiæ, & exiſtentibus Epiſcopis in propria Diœceſi. Vide etiam, quæ dicebam ſuprà *dubit.* 53. *ſect.* 1. *in petitione.*

SECTIO IX.

Quid dicendum quoad illa verba: Vt delictum ſit occultum?

SVMMARIVM.

1 *Occultum dicitur, quod verè probari non poteſt.*

2 *Occultum contradiſtinguitur ab illo, quod eſt notorium, publicum, vel famoſum.*

3 *Delictum ſi ſciatur ab aliquibus, modò non ſciatur à maiori parte Viciniæ, vel Collegij, in quo ſint ad minus decem perſonæ, neque ſit in iudicio deductum, occultum dici debet: ſicque poſſit Epiſcopus ab illo abſoluere, ac diſpenſare.*

4 *De declarationibus Concilij in contrarium adductis non conſtat authenticè, & licet faciant opinionem ſatis probabilem, non tamen faciunt certam, ità vt altera opinio ſit omninò improbabilis.*

5 *Hæreſis ſi quinque, vel ſex perſonis nota ſit, & ſi hæreticus quinque, vel ſex complices habeat, adhuc occulta dicetur, & ab illa Epiſcopus abſoluere poterit: Et ſi in magna ciuitate nota ſit ſeptem, vel octo perſonis, adhuc publica non dicatur.*

6 *Epiſcopus vt in caſu noſtro poſſit abſoluere, & diſpenſare, ſufficit delictum in ratione delicti eſſe occultum.*

7 *Epiſcopus, ſi delictum ſit publicum in vno loco, & in alio, in quo petitur abſolutio neſciatur, non poteſt abſoluere, contrà nonnullos.*

Reſpondetur, quod quamuis Garzias *de benefic.* 7. *part. cap.* 1. *n.* 46. Armendar. *in addition. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de irreg. in declarat. n.* 25. Graff. *tom.* 2 *conſil. ſub tit. de homicid. conſ.* 2. *n.* 20. Guttier. *lib.* 1. *canon. quæſt. c.* 13. *n.* 17. & Manuel. *in addit. ad Bull.* §. 9. *n.* 69. putent occultum dici, quod verè probari non poteſt: Ac proinde contradiſtingui ab illo, quod probari poteſt; quia ſic ſacra Congregatio Concilij *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reformat.* declarauit in his verbis: *Abſolutus, vel diſpenſatus à proprio Epiſcopo in materia delicti perpetrati coram duobus, vel tribus teſtibus, quod tamen non fuit notorium, non eſt tutus in conſcientia; quia Concilium vtitur termino occulti, quod propriè loquendo dicitur, quando probari non poteſt, cap. veſtra, de cohabit. clericor. At per duos teſtes probari poteſt, & ex alio capite verba Concilij intelligi debent ſecundùm proprietatem:* Ergò. Tum quia eadem ſacra Congregatio de illis, qui occaſione delictorum occultorum fuerunt inquiſiti, ſed quia non potuerunt delicta probari, Rei non fuerunt neque diffinitiuè, neque alio modo abſoluti, ſed ſimpliciter, recepta promiſſione de ſe præſentando, dimiſſi: Reſpondit, quod iſti tales non poſſint vti huius decreti Concilij beneficio; quia ipſorũ delicta fuerunt deducta ad forum contentioſum, ſicque ſufficit ſola deductio, quidquid indè ſequatur: Nihilominus, non omninò improbabile ſit oppoſitum, ſcilicet occultum contradiſtingui ab illo, quod eſt notorium, publicum, vel famoſum; ita vt etiamſi delictum ſciatur ab aliquibus, modò non ſciatur à maiori parte Viciniæ, Parochiæ, vel Collegij, in quo ſint ad minus decem perſonæ, neque ſit in iudicio deductum: occultum dici debeat; ſicque poſſit Epiſcopus ab illo abſoluere, ac diſpenſare. 1 2 3

Probatur, quia ſi nomine delicti *occulti* delictum, quod in iudicio probari poſſet, intelligeretur, inutiliter expoſtulaſſet Concilium, ad forum contentioſum eſſe deductum; cùm tunc ſufficiens eſſet poſſe deduci.

Ad declarationes Congregationis Concilij reſpondetur, quod de eis non conſtat authenticè, quodque eæ, licet, vtpotè maximæ auctoritatis, faciant opinionem ſatis probabilem, non tamen faciant certam, ita vt altera opinio ſit omninò improbabilis. 4

Atque ità ex communiori ſententia Doctorum tenet Azorius 1. *part. lib.* 8. *cap.* 10. *quæſt.* 9. Molina *de iuſt. & iure tract.* 3. *diſp.* 79. *n.* 6. Sanchez *de matrim. lib.* 2. *diſp.* 38. *num.* 11. *& lib.* 8. *diſp.* 34 *n.* 55. *& lib.* 2. *moralium cap.* 11. *num.* 19. Barboſa *de poteſt. Epiſc.* 2. *part. allegat.* 39. *n.* 24. Granad. 2. 2. *controu.* 1. *tract.* 15. *diſp.* 14. *ſect.* 2. *num.* 6. Portell. *in addit. ad dub. regul. verb. diſpenſare, n.* 9. & Fagundez *de præcept. Eccleſ. tract.* 2. *lib.* 8. *cap.* 8. *n.* 32. vbi expreſſè ait, quod ſi hæreſis quinque, vel ſex perſonis nota ſit, & ſi hæreticus quinque, vel ſex complices habeat, adhuc occulta dicetur, & ab illa Epiſcopus abſoluere poterit; ſubditque, quod & ſi in magna ciuitate nota ſit ſeptem, vel octo perſonis, adhuc publica non dicatur. Nauarrus *in ſumma cap.* 27. *n.* 250. Suar. *tom.* 4. *diſp.* 30. *ſect.* 2. *num.* 2. *& tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 41. *ſect.* 3. *n.* 6. Rodericus *in Bull. Cruciat.* §. 9. *n.* 129. *in fine, & in ſumma tom.* 1. *cap.* 164. *n.* 3. *& tom.* 2. *quæſt. regul. quæſt.* 24. *art.* 11. Lopez *in inſtruct. part.* 2. *agens de clauibus cap.* 8. Maiol. *lib.* 5. *de irregul. cap.* 51. *num.* 4. Viualdus *part.* 2. vbi agit de irregularitate, *num.* 315. Sayrus *de cenſur. lib.* 4. *cap.* 17. *num.* 11. *& lib.* 7. *cap.* 13. *n.* 12. Antonius Rochus *de viſitat. verb. occultis*, Auila *de cenſur. part.* 2. *cap.* 7. *diſp.* 1. *dub.* 11. *concl.* 2. *& part.* 7. *diſp.* 10. *dub.* 6. Toletus *lib.* 1. *cap.* 89. *num.* 5. Victorellus *ibidem*, Zerula *in praxi part.* 2. *verb. irregularitas*, §. 1. Genuenſ. *in praxi cap.* 56. *num.* 2. Vega *in ſumma part.* 1. *cap.* 49. *caſ.* 16. Sorbus *in compend. Mendicant. in reſolution. materia abſolutionis*, Alterius *de cenſur. tom.* 2. *diſp.* 8. *de ſuſpenſ. cap.* 3. *verſ.* 2. Zecch. *de caſib. reſeruatis* 5

caſ. vltime, num. 1. *& de irregul. caſ.* 1. *circ à finem.* Vgolin. *de poteſt. Epiſc. cap.* 57. *num.* 5. Reginald. *in praxi lib.* 3. *tract.* 2. *n.* 30. Bonacina *de cenſur. diſp.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 2. *num.* 1. Riccius *in praxi fori Eccleſ. reſol.* 450. Comitol. *lib.* 6. *reſpenſ. moral. quæſt.* 44. *num.* 2. & Barboſa *de offic. Epiſc. part.* 2. *alleg.* 39. *num.* 14. Qui omnes dicunt, quod ſic intelligendum ſit Decretum Concilij de caſibus, & delictis occultis, à quibus Epiſcopi poſſunt abſoluere.

6 Aducrte etiam, quod vt Epiſcopus in caſu noſtro poſſit abſoluere, & diſpenſare, ſufficiat, delictum in ratione delicti eſſe occultum. Quod dixi, quia contingere poteſt v.g. aliquem excommunicatum miniſtrare publicè Sacramenta, ſed non eſſe publicum, cum miniſtraſſe excommunicatione ligatum: quo caſu delictum in ratione delicti erit omnino occultum (licet actus ſit publicus:) atque adeò poterit Epiſcopus ab illo abſoluere, & diſpenſare, Sayr. *de cenſur. lib.* 7. *cap.* 3. *n.* 13. Sà *verb. Epiſcopus, num.* 35. Riccius *in prax. reſol.* 450. *num.* 3. Barboſ. *loco ſuprà cit. n.* 16. Campanile *in diuerſor. iur. canonic. rubr.* 7. *caſ.* 5. *num.* 3. Henriq *in ſumma lib.* 14. *cap.* 20. *num.* 4. Rodericus *in ſumma part.* 1. *cap.* 176. *n.* 3. Vgolio. *de cenſur. tabul.* 1. *cap.* 13. §. 7. *n.* 4. Zerula *in praxi Epiſc. part.* 1. *cap.* 1. *rubric. de diſpenſat. n.* 56. Bonacin. *de cenſur. diſp.* 7. *quæſt.* 5. *punct.* 1. *num.* 4. Nauarr. *conſil.* 2. *de Clerico non ordinato miniſtrante*; quidquid de hoc dubitet Additionator ad dictũ conſilium Nauarr. Læl. Zecch. *de caſib. Epiſc. reſeru. caſ. vltim. n.* 1. *verſ. & quod.* Ludou. Miranda *in manual. Prælator. tom.* 1. *q.* 8. *art.* 14. *concl.* 2. & Sanchez *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 34. *num.* 56.

7 Petes: Quid, ſi delictum ſit publicum in vno loco, & petatur abſolutio in alio loco, vbi non eſt publicum, neque timetur publicandum; poſſit in hoc loco Epiſcopus abſoluere?

Reſpondetur, quod quamuis quidam, vt Auila *de cenſur.* 2. *part. c.* 7. *diſp.* 2. *dub.* 11. *concl.* 3. & Sanch. *lib.* 2. *moral. cap.* 11. *n.* 20. affirment, ſicque in hoc loco facultatem Concilij ad illud extendi: Oppoſitum tamen, quod docent alij, inter quos Suarez *de pœnit. diſp.* 30. *ſect.* 2. *num.* 2. ſit probabilius: In hoc loco ſcilicet facultatem Concilij ad illud non extendi.

Probatur, quia ſine dubio delictum illud eſt publicum, cùm ad hanc denominationem ſufficiat, in vno loco publicari: ſed Concilium excludit a facultate abſoluendi, & diſpenſandi peccata: Ergò.

Confirmatur, quia vt delictum ſit deductum ad forum contentioſum, ſicque non poſſit abſolui, neque diſpenſari, ſufficit, quod in vno loco ſit deductum: Ergò, vt delictum ſit publicum, ſicque non poſſit ſimiliter abſolui, neque diſpenſari, ſufficit etiam, quod in vno loco ſit publicum.

SECTIO X.

Quid dicendum quoad illa verba: *Vt neque ſit deductum ad forum contentioſum?*

SVMMARIVM.

1 *Delictum ſecundùm aliquos dicitur deductum ad forum contentioſum, cùm denunciatio, vel accuſatio coram legitimo iudice facta ſit, & Reus ratione illius citatur; quia citatio eſt primus actus iudicij. Probabile tamen eſt oppoſitum, nempe delictum non dici plenè, & perfectè deductum ad forum contentioſum, vt abſolui, & diſpenſari non poſſit, quouſque lis conteſtata fuerit.*

2 *Forus contentioſus dici non poteſt, niſi ſuper delicto commiſſo contendatur inter partes, negando, vel confitendo.*

3 *Forus contentioſus eſt idem, ac iudicium.*

4 *Forus contentioſus non differt à lite mota, cum idem ſit, in foro contendere, & in eo litem mouere.*

5 *Epiſcopus non poteſt abſoluere à delicto ſic deducto ad forum contentioſum, neque diſpenſare etiam in alio loco, vbi omnino ignoratur, quia vbicumque fuerit deductum, ſimpliciter eſt deductum.*

6 *Intellige interim dum eſt deductum, & durat iudicium, quia ſi reus eſt abſolutus, poterit tunc Epiſcopus abſoluere & diſpenſare, cum tunc maneat delictum occultum, ſiquidem in foro contentioſo non eſt probatum.*

7 *Reus accuſatus in foro externo, & de tali delicto abſolutus, dicitur eſſe in delicto occulto, & ita vigore Concilij poteſt abſolui.*

8 *Reus accuſatus in foro externo, & de tali delicto abſolutus non dicitur dare ſcandalum, quia ceſſat ob dictam abſolutionem, & ita vigore Concilij poteſt abſolui.*

9 *Amplia, id verum eſſe etiamſi Reus iniquis probationibus & falſis teſtibus ſe defenderit, quia ſemper procedit eadem ratio.*

10 *Amplia, idem dicendum eſſe, ſi iudicium non fuerit ſententia finitum, eo quod accuſator per annum deſtiterit; quia taciturnitas accuſatoris per tantum temporis ſpatium arguit defectum probationis, & æquiualet abſolutioni.*

11 *Amplia etiam, ſi duo ſint conſortes eiuſdem delicti, & vnus tantum ex ipſis deferatur in iudicium, alter abſolui, & diſpenſari poſſit, quia ipſius delictum, quatenus ab ipſo proceſſit, ad iudicium delatum non eſt.*

12 *Amplia etiam, ſi delictum ſit deductum ad forum contentioſum, & ibi punitum, poſſit ex non improbabili ſententia Doctorum Epiſcopus abſoluere, & in impedimento indè prouenience diſpenſare, quia tunc finis Concilij reſeruantis ceſſare videtur. Contrarium tamen dicitur probabilius.*

Reſpondetur, quod licet Auila, & Henriquez, quos citat, & ſequitur Sanchez *cit. cap.* 11. *num.* 21. & Riccius *in praxi deciſ.* 522. putent, delictum dici deductum ad forum contentioſum, cùm denunciatio, vel accuſatio coram legitimo iudice facta eſt, & reus ratione illius citatur; quia citatio eſt primus actus iudicij, §. *final. Inſtit. de pœna temerè litigantium*, & Gloſſ. *in rubric. Cod. de in ius vocand.* Probabile tamen ſit etiam oppoſitum, quod docent Doctores, quos ſequitur Barboſ. *de poteſt. Epiſc.* 2. *part. allegat.* 39. *n.* 29. Nempè delictum non dici plenè, & perfectè deductum ad forum contentioſum, vt abſolui, vel diſpenſari non poſſit, quouſque lis conteſtata fuerit. 1

Probatur, quia forus contentioſus dici non poteſt, niſi ſuper delicto commiſſo contendatur inter partes negando, vel confitendo: quo actu litis conteſtatio etiam in criminalibus, inducitur: Ergò. 2

Confirmatur, quia forus contentioſus eſt idem, ac iudicium, ſed iudicium non eſt perfectum vſque ad litis conteſtationem. Doctores apud Peregrin. *var. lib.* 2. *ſub rubr. de iudiciis n.* 54. & Lancellot. *de attentat. in præfat. num.* 7. Ergò, &c. 3

Confirmatur ſecundò, quia forus contentioſus non differt à lite mota (cùm idem ſit, in foro contendere, ac in eo litem mouere:) ſed lis mota non dicitur, niſi poſtquam litis conteſtatio facta fuerit, vt probat textus *in cap. ex part. de verbor. ſignific.* & tradunt Suid. *de aliment. tit.* 5. *quæſt.* 8. *n.* 4. & Maranta *de ordin. iudic. part.* 5. *tit. Et omnis fiant durante inſtantia, n.* 64. Ergò delictum non debet dici, deductum eſſe ad forum contentioſum, niſi poſt litis conteſtationem, & non antè. 4

Cæterùm ex dictis à delicto ſic deducto ad forum contentioſum Epiſcopus non poteſt abſoluere, neque diſpenſare, etiam in alio loco, vbi omninò ignoratur, quia vbicumque fuerit deductum, ſimpliciter eſt deductum. Suar. *de cenſur. diſp.* 41. *ſect.* 2. *n.* 6. Graff. 1. *part. deciſ. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 43. Molina *de iuſt. & iur. tract.* 3. *diſp.* 79. *num.* 8. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 11. *num.* 21. & Barboſ. *de poteſt. Epiſc.* 2. *part. allegat.* 39. *num.* 31. 5

Aducrte

Aduerte tamen, quod hoc intelligi debeat interim dum eſt deductum, & durat iudicium: quia ſi reus eſt abſolutus, poterit tunc Epiſcopus abſoluere, & diſpenſare: cùm tunc maneat delictum occultum, & non poſſit dici ad forum contentioſum deductum cum effectu: ſiquidem ibi non eſt probatum.

7 Confirmatur, quia Concilium Tridentinum vult, vt poſſit abſolui is, qui eſt in delicto occulto: Sed ex dictis, qui fuit accuſatus in foro interno, & de tali delicto fuit abſolutus, dicitur eſſe in delicto occulto: Ergo vigore dicti decreti Concilij Tridentini, poterit delinquens abſolui, & diſpenſari.

8 Confirmatur ſecundò quia Concilium Tridentinum negat talem facultatem propter ſcandalum, & propter delicti publicitatem. At quando reus fuit abſolutus, ceſſat ſcandalum, & delicti publicitas: ergo tunc vigore Concilij Trid. poterit abſolui, & diſpenſari Rodericus *in ſum.part.1.cap.67.n.4.* Henriq. *lib.14.cap.17.n.2.in gloſſ.lit.H.* Campanil. *in diuerſor.iur.can.rubr.11.cap.13.n.144* Alterius *tom.2.de cenſur.diſp.8.de ſuſpenſ.cap.3.verſ.poſtulabit.* Molina *de iuſt diſp.79.n.8.verſ.2.* & *3.* vbi ſubdit, quod ante abſolutionem non poſſit, quamuis crimen deductum non ſit probatum. Viuald. *de excomm.n.42.* Graff *in deciſ.part.1.lib.1.cap.13.n.42.* & *tom.2.conſilior. in tit.de homicid.tit.20.n.10.* Vega *in ſum.part.2.cap.15 caſ.2.* Sà *verb.Epiſcopus.n.34.* Barboſ. *de offic.Epiſc.alleg.39.num.32.part.2.* Bonac. *de cenſur.diſput.1.q.3 punct.2.n.2.* & *diſput.7.q.5.punct.1.num.4.* Suarez *tom 5. diſput.41 .ſect.2.n.6.* Saytus *in Theſauro lib.4.cap.17.n.23.* & *lib.7.cap.7.n.12.*

9 Aduerte ſecundò, quod id verum ſit, etiamſi reus iniquis probationibus, & falſis teſtibus ſe defenderit: quia ſemper procedit eadem ratio, quod ſcilicet delictum maneat occultum, & ad forum contentioſum deductum non ſit cum effectu. Auila *de cenſur.part.2.cap.7.diſp.1. dub.11.concl.3.* & *part.7.diſput.10 dub.6.circa fin.* Henriq. *lib.14.cap.20.n.4.* Candelabr. *part.2.agens de excommunic.n.42.* Genuenſ. *in prax.cap.55.n.5.* & *6.* Suarez *tom.5.diſput.41.ſect.3.n.6.* & *ſeqq* Campanile *rubr.7.cap.5.n.8.* & *rubr.11.n.10 cap.23.n.144.* Sanch. *de matr.lib.2.diſp.37.n.12.* & *lib.8.diſp.34 n 57.* & *lib.1.moral.cap.11.n.21.* Saytus *lib.7.cap.7.n.12.* Sà *verb.Epiſcopus, n.34.* & Barboſa *loc.ſup.cit.n.23.*

10 Aduerte tertiò, quod idem dicendum ſit, ſi iudicium non fuerit ſententia finitum, eo quod accuſator per annum deſtiterit. quia taciturnitas accuſatoris per tantum temporis ſpatium arguit defectum probationis, & æquiualet abſolutioni. Barboſa *num.34.* Sayt. *loc.ſup.cit.cap.7.n.11.* Maiol. *de irregul.lib 3.cap.17.n.9.* & Campanil. *vbi ſup.num.144.* vbi etiam citat Gloſſam *in cap. Tantis 81.diſt.verb.obrepie, & in cap. omnipotens Deus, de accuſationib.*

11 Aduerte quartò, quod ſi duo ſint conſortes eiuſdem delicti, & vnus tantùm ex ipſis deferatur in iudicium, alter abſolui, & diſpenſari poſſit: quia ipſius delictum, quatenus ab ipſo proceſſit, ad iudicium delatum non eſt. Nauarr. *lib.2.conſil.tit.de ſent. & re indic.conſil.2.* & Sanchez *vbi ſup.n.21.*

12 Aduerte quintò, quod ſi delictum fuerit deductum ad forum contentioſum, & ibi punitum, poſſit ex non improbabili ſententia Doctorum Epiſcopus abſoluere, & in impedimento inde proueniente diſpenſare: quia tunc finis Concilij reſeruantis ceſſare videtur, cùm reſeruaſſe videatur delicta publica, & ad forum contentioſum deducta, ne abſolutione Epiſcopi impediretur proceſſus iudicialis ſemel inchoatus, & ſatisfactio publica pro dictis criminibus publicis. At iudicio finito, & ſatisfactione publica exhibita, ceſſare videtur hic finis: Ergo.

Atque ita tenet Reginald. *lib 30.tract.2.n.29.* Auila *de cenſur.2.part.diſput.2.dub.7.* & *7.part.diſp.10.dub.7.* Henriq. *lib.14.de irregul.cap.7.n.5.* & Sanchez *lib.2.moral.cap.11.n.21.* Quamuis contrarium probabiliter etiam, & forſan probabilius ex communiori ſententia Doctorum teneat Suarez *de cenſur.diſput.41.ſect.2.n.5.* Gutier. *canonic.qq.lib.1.cap.3.circa fin.* Roderic. *tom.1.ſum.cap.168.in fin.* Garzias *de beneſ.part.7.cap.11.n.50.* Bonacina *de cenſur.diſput.5.q.3.punct.2.n.2.* & *diſp.7.q.5.punct.1.n.5.* Barboſa *de offic. Epiſc.part.2.alleg.39.n.35.* & alij. Quia Concilium excipit delicta deducta ad forum contentioſum. Quapropter ſola deductio ſufficiens erit, quod Epiſcopus non poſſit vigore illius decreti abſoluere, nec diſpenſare.

Videri etiam poterit Toletus *lib.1.cap.89.num.5.* qui rectè ſubdit, quod ſi poſt abſolutionem, vel diſpenſationem delictum deducatur ad forum contentioſum, abſolutio, & diſpenſatio facta proſit ſolùm in foro interiori, non item in exteriori.

SECTIO XI.

Quid dicendum quoad illa verba: *Vt Epiſcopus abſolutionem à caſibus reſeruatis per ſe, vel per ſuum vicarium ad id ſpecialiter deputatum concedat: in crimine autem hæreſis per ſe, & non per vicarium?*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus poteſt ex probabiliori ſententia committere vicario diſpenſationes irregularitatis, & aliorum impedimentorum, ſicuti poteſt committere abſolutionem à caſibus reſeruatis, contra nonnullos, qui negant ex pluribus rationibus recenſitis.*

2 *Poteſtas hæc diſpenſandi iure communi competit dignitati Epiſcopali, non autem perſonæ, ex quo delegabilis eſt.*

3 *Poteſtas diſpenſandi in irregularitatibus ex illa Conſtitutione conceſſa Epiſcopis, eſt ita conceſſa ipſis, vt poſſint illam delegare non ſolùm ſuo Vicario, ſed etiam alteri.*

4 *Poteſtas verò abſoluendi ab hæreſi ab eo concedi non poteſt neque eius vicario.*

SVppono, quod in facultate diſpenſandi non ſit appoſitum, *vt Eiſcopus per Vicarium diſpenſationē concedat.* ex quo ſilentio difficultas inter DD. orta eſt, an poſſit Epiſcopus committere Vicario diſpenſationes irregularitatis, & aliorum impedimentorum, ſicuti poteſt cōmittere abſolutionē à caſibus reſeruatis. Hoc poſito. 1

REſpondetur, quod licet quidam, vt videre eſt apud Barboſam *cit.allegat.39.num.14.* negent, quia virtualiter reſtricta fuit poteſtas diſpenſandi ad ſolum Epiſcopum ex eo, quod poteſtas abſoluendi ipſi, & Vicario concedatur: Nam conſtitutio ambigua in vna parte, debet ex altera declarari. Ergo cùm in ſecunda parte illius conſtitutionis Pontifex appoſuerit extenſionem ad Vicariū, & in prima omiſerit, tacitè limitauit, ne Vicario talis poteſtas concederetur. Præſertim quia non deeſt ratio differentiæ, quare Pontifex Vicario permittat poteſtatē abſoluendi, non autem diſpenſandi, quia poteſtas abſoluendi neceſſaria eſt ad ſalutem animarū, non ſic poteſtas diſpenſandi: Probabilius tamen ſit oppoſitum, quod docet Nauar. *conſ.11.tit.de priu.leg.n.4.* Suar *de cenſur.diſp.41.ſect.2.n.8.* & Sanch. *cit.cap.11.n.25.* & *de matr.lib.2.diſp.40 n.17.* Poteſtatem ſcilicet diſpenſandi committi poſſe ab Epiſcopo cuilibet Vicario Generali delegato, & cuilibet etiam perſonæ ſpeciali.

Probatur, quia cùm poteſtas hæc diſpenſandi iure communi competat dignitati Epiſcopali, non autem perſonæ, non eſt, cur delegabilis non ſit. 2

Atque hinc patet ad oppoſita: Non enim ex eo, quod in ſecunda parte illius conſtitutionis commiſſa ſit poteſtas abſoluendi Epiſcopis, vel eorum Vicariis ſpecialiter deputatis, rectè arguitur, poteſtatem diſpenſandi ſolis Epiſcopis competere, & aliis delegari non poſſe; ad reſtrictionem aliquam faciendam iuri communi aduerſam

Digitized by Google

uerſantem, clariora fundamenta requiruntur.

5 Senſus igitur illius conſtitutionis eſt : Poteſtas diſpenſandi in irregularitatibus conceſſa Epiſcopis, eſt ita conceſſa illis, vt poſſint illam delegare non ſolùm ſuo Vicario, ſed etiam alteri : poteſtatem autem abſoluendi à caſibus reſeruatis, cùm animarum ſalutem immediatiùs reſpiciat, non alteri, quàm Vicario ad id ſpecia-
6 liter deputato. Poteſtatem verò abſoluendi ab hæreſi, quia grauior eſt, neque etiam huic Vicario. Nauarrus, Suarez, & Sanchez *in locis ſup.cit.*

DVBITATIO LIV.

An poſſit Epiſcopus committere alteri abſolutionem ab hæreſi?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus ex non improbabili ſententia Doctorum poteſt alteri committere abſolutionem ab hæreſi.*

2 *Epiſcopus non poteſt dare facultatem generalem alicui, quod ab hæreſi toties, quoties abſoluat : ſed ſi occurrat caſus, quod quis incidat in hæreſim, poteſt tunc deputare certum Confeſſarium, qui à tali peccato pro illa vice illum abſoluat. In aliis tamen caſibus occultis, excepta hæreſi, poteſt dare facultatem generalem, quod abſoluat toties quoties.*

3 *Poteſtas hæc abſoluendi ab hæreſi, commiſſa eſt Epiſcopis præſentibus, & futuris in perpetuum : ſicque non eligitur induſtria perſonæ, ſed officij, & dignitatis ; atque adeò de ſe delegabilis eſt.*

4 *Concilium ſolùm excludit Vicarium ad id ſpecialiter deputatum, quod intelligi poteſt de Vicario ſpecialiter deputato ad caſus hæreſis contingentes, non item de Vicario ſpecialiter deputato ad vnicum caſum hæreſis.*

5 *Textus in cap.fin. de offic. delegat. vbi habetur, quod non poſſit is, cui eſt commiſſum excommunicare, abſoluere, vel diſpenſare, &c. aliis poteſtatem hanc concedere, intelligi debet, quando conceditur alicui particulari perſonæ, non autem quando conceditur alicui dignitati, vel officio : quia in tali caſu non cenſetur conceſſum nudum miniſterium.*

6 *Electa induſtria perſonæ, facultas non poteſt delegari, nec in generali, nec in particulari. At cùm Concilium cit.ſeſſ.24.cap.6. concedat Superioribus præſentibus, & futuris, id non concedit perſonæ particulari, ſed officio, & dignitati in perpetuum.*

7 *Sententia tamen oppoſita, quod videlicet non poſſit commitere hanc facultatem, eſt probabilior pluribus rationibus ibi recenſitis.*

8 *Epiſcopi à iure communi non habent poteſtatem abſoluendi à caſibus Pontifici reſeruatis, qualis eſt crimen hæreſis. Et hinc eſt, quod quando illis conceditur, poſſit ad ipſos tantùm reſtringi.*

1 RESPONDETVR ex non improbabili ſententia Doctorum affirmatiuè. Atque ita tenent Nauarr. *lib.1.conſil.tit.de conſtit.conſ.1.q.vlt.n.89.& lib.5.tit.de priuil.conſil.11.q.2.& 3.* Corduba *in ſum.q.8.* Rodoriq. *quæſt.Regul.q.30.art.11.* Henriq. *lib.6.de pœnit.cap.14.n.6.* Azor. *tom.1.lib.8.cap.10.q.11.* Sanch. *lib.2.moral.cap.11.n.23.* Zerul. *part.1.verb.vicarius, dub.1.& verb.abſolutio,§.4.* Sà *verb.Epi-*
2 *ſcopus,n.37.* & alij, quatenus aiunt, quod Epiſcopus non poteſt dare facultatem generalem alicui, quod ab hæreſi toties quoties abſoluat, ſed ſi occurrat caſus, quod quis incidat in hæreſim, poteſt tunc Epiſcopus deputare certum Confeſſarium, quod à tali peccato pro illa vice illum abſoluat : ſicque eſt diſcrimen inter hæreſim, & alios caſus reſeruatos, quia in aliis caſibus occultis reſeruatis poteſt Epiſcopus dare facultatem generalem alicui deputato, quod abſoluat toties quoties. At in peccato hæreſis non poteſt dare hanc facultatem generalem, vt ſcilicet quiſquis inciderit in hæreſim, poſſit confeſſarius eum abſoluere : Sed cùm occurrerit caſus particularis, poteſt Epiſcopus deputare in particulari aliquem, quod à tali peccato hæreſis abſoluat in particulari. Quapropter cùm Concil. Trident. *ſeſſ.24.cap.6. de reform.* dicit, quod in crimine hæreſis ſolùm Epiſcopus poteſt abſoluere, & non ipſius Vicarius, ſenſus eſt, quod Epiſcopus non poteſt deputare Vicariũ, vt generaliter quemcumque pœnitentẽ à peccato hæreſis abſoluat, non tamen negat Concilium, quin poſſit Epiſcopus deputare Vicarium ad caſum hæreſis in particulari.

3 Probatur, quia poteſtas hæc abſoluendi ab hæreſi commiſſa eſt Epiſcopis præſentibus, & futuris in perpetuum, ſicque non eligitur induſtria perſonæ, ſed officij, & dignitatis, ſeque adeò de ſe delegabilis eſt : Sed ex ſupradictis verbis Concilij hæc delegãdi poteſtas nõ ita reſtringitur, vt nullo modo delegari poſſit alteri. Ergo. Maior eſt communis interDD.vti teſtatur Iaſon *in l.more maior.ff.de iuriſdict.omn.iudic.n.65.* & Menoch. *de arbitr.lib.1.q.64.n.17.* Minor probatur, quia Concil. ſo- 4
lùm excluſit Vicarium ad id ſpecialiter deputatum. At hoc intelligi poteſt de Vicario ſpecialiter deputato ad caſus hæreſis contingentes, non item de Vicario ſpecialiter deputato ad vnicum caſum hæreſis tunc oblatum. Ergo ille, quaſi Generalis Vicarius erit excluſus, non item hic ſpecialiſſimus.

5 Non obſtat, ſi dicas : Io *in cap.vlt.§ fin.de offic.deleg.* habetur, quod non poſſit is, cui eſt commiſſum excommunicare, abſoluere, vel diſpenſare, &c. aliis poteſtatem hanc concedere : Ergo cùm ſit conceſſum Epiſcopo, quod poſſit abſoluere à peccato hæreſis, non poterit Epiſcopus id aliis committere.

Reſpondetur enim, Tcxtum intelligi debere, quando id conceditur alicui particulari perſonæ, ſicque conceditur nudum miniſterium faciendi aliquid, non autem quando conceditur alicui dignitati, vel officio, ſicque conceditur in perpetuum, vt eſt in caſu noſtro : quia in tali caſu non cenſetur conceſſum nudum miniſterium, ſed cenſetur conceſſa poteſtas ordinaria. Bartol. *in l.ambitioſa,ff.de decret.ab Ordin.fact.* Imola *in cap.fin.de offic.Ordin.circa fin.* Felin. *in cap.licet,de offic.Ordin.n.4.* Syluester *verb.abſolutio 4.q.2.n.6.* Angel. *verb.excommunicatio 1.caſu 1.n.39.* Nauarr. *conſil.15.de ſentent.excomm.* Couarruu. *lib.3.var.cap.20.n.6.& ſeqq.* & Compendium Mendic. *verb.abſolutio ordinaria quoad Fratres,dub.2.*

6 Neque obſtat ſi dicas : Quando eligitur induſtria perſonæ, facultas non poteſt delegari nec in generali, nec in ſpeciali : Sed in Concilio Trid. dum conceditur hæc facultas, eligitur induſtria perſonæ in Epiſcopali dignitate conſtitutæ : Ergo Epiſcopus non poteſt concedere alicui, quod poſſit à peccato hæreſis abſoluere.

Reſpondetur enim : Nego minorem, quia ſicuti dicebam, quando conceditur aliquid ſuperioribus præſentibus, & futuris (vt eſt in caſu noſtro, cùm id non concedatur perſonæ particulari, ſed dignitati, & officio in perpetuum) non cenſetur eſſe electa induſtria perſonæ : nam tunc facultas conceditur perſonis incognitis. Iaſon *in l.more,ff. de iuriſd.omn.iudic.n.65.* & ibi communiter Iuriſtæ, quos ſequuntur communiter alij Doctores. 7

Dixi tamen, ex non improbabili ſententia Doctorũ, quia ſententia oppoſita, quam docet Suar. *de pœnit.diſp.30.ſect.2.n.9.& de fide diſp.21.ſect.4.n.8.* Molin. *tract.5.de iuſt.diſput.18.n.2* Gutierr. *lib.1.canon.quæſt.cap.13.n.29.* Petr.de Ledeſma *tom.2.ſum.tract.1.cap.6.poſt 20.concl.diffic.6.* Garz. *de benef.part.11.cap.10.n.114.* Acoſt. *q.57.* & Lorca *2.2.diſp.45.n.11.* eſt forſan probabilior, quia in hac abſolutione ille Vicarius videtur excluſus, qui fuit admiſſus in abſolutione à reliquis caſibus reſeruatis, vt ex contextu colligi videtur. At pro reliquorum caſuũ abſolutione quilibet Vicarius, ſiue Generalis, ſiue ſpecialis deputari poteſt. Ergo pro abſolutione hæreſis quilibet videtur excluſus. Tum quia dictio *negans*, appoſita

Digitized by Google

poſita ante Vicarium, videtur excludere omnẽ Vicariũ, & dictio *tantùm*, appoſita Epiſcopis, videtur reſtringere poteſtatem ad certas perſonas ſolas, aliàs ſi aliis liceret, non ſolùm Epiſcopis, ſed etiam eorũ Vicariis ſpecialiſſimis liceret, cõtra verba Concilij, quæ abſoluta videtur.

8 Hinc ad fundamentũ prioris ſententiæ reſpõdere quis poterit dicẽdo, quod in hac reſtrictione non cõmittitur vlla derogatio iuris communis. Non enim Epiſcopis à iure communi habent poteſtatem abſoluendi à caſibus Pontifici reſeruatis. Quapropter, cùm eis tribuitur talis poteſtas, limitari poterit à Pontifice, vt ſolùm ipſis competat, non aliis. Quod non eſt Epiſcoporum iuri derogare, ſed Epiſcopis beneficium limitatè concedere.

DVBITATIO LV.

An facultas Epiſcopis per Tridentinum conceſſa abſoluendi à caſibus Pontifici reſeruatis, & ſpecialirer ab hæreſi, ſit reuocata per Bullam Cœnæ Domini?

SVMMARIVM.

1 *Verba Bulla Cœnæ quoad facultatem abſoluendi ab hæreſi recenſeutur.*

2 *Hereticus vt prædictam excommunicationem incurrat in foro conſcientia, debebit habere errorem in intellectu cum pertinacia, & eius error humano ſenſui ſufficienter ſubiacere.*

3 *Fidem negans ſolùm exteriùs, non erit hæreticus in foro conſcientia, ſeu interiori.*

4 *Tranſiens ad aliam ſectam, & idolis præbens externum cultum, &c. magnetem, vel caput aſini baptizans, incantationes, maleficia, vel ſimilia horrenda facinora perpetrans, ſi errorem in intellectu non habeat, hæreticus non erit in foro conſcientia: quamuis punibilis per Inquiſitores, tanquam hæreticus.*

5 *Hæreticus vt quis ſit, requiritur, quod ſciens teneat aliquid contra Eccleſiam, ſeu cognoſcat, & animaduertat, ſuam opinionem eſſe contrariam Eccleſia, & nihilominus neglecta auctoritate Eccleſia, in ſua opinione perſiſtat.*

6 *Hæreticus purè mentalis excommunicationem non incurrit, niſi verbo, ſigno, vel facto aliquo ſuam hæreſim internam ſufficienter manifeſtet.*

7 *Hæreſis interna, & externa ſimul ſubiacet excommunicationi Pontifici reſeruata.*

8 *Epiſcopi, ſecundum aliquos, poſt Bullam Cœnæ Domini abſoluere poſſunt ab hæreſi interna, & externa ſimul: ita vt non ſit ipſis reuocata facultas conceſſa in Tridentino.*

9 *Iuris correctio, præſertim Concilij Tridentini vitanda eſt, quammaximè fieri poteſt.*

10 *Abſolui intendens, non intendit abſolui prætextu alicuius priuilegij à Sede Apoſtolica conceſſi, vt dicit Bannes, ſed prætextu authoritatis à Chriſto Domino data.*

11 *Bulla Cœnæ rectè intelligi poteſt de peccatis publicis, & de abſolutione, quæ prodeſt non ſolùm pro foro conſcientia, ſed etiam pro foro externo.*

12 *Lex generalis, præcipuè correctoria, licet poſterior ſit, limitari debet ex ſpeciali antecedenti.*

13 *Lex ſpecialis, præſertim ſi fuit edita in Concilio generali nuper edito, non reuocatur per ſubſequentem generalem, niſi ſpecialiter, & expreſſè reuocetur.*

14 *Priuilegium in Cruciata conceſſum pœnitentibus, vt ſemel in vita poſſint abſolui à quolibet Confeſſario approbato à quibuſcumque peccatis, & cenſuris, integrum manet, non obſtante clauſula reuocatoria eiuſdem Bulla Cœnæ.*

15 *Facultas abſoluendi conceſſa Epiſcopis per Concilium Tridentinum, non eſt euidens, quod ſit reuocata per Bullam Cœnæ.*

16 *Facultas abſoluendi conceſſa Epiſcopis per Concil. Trid. ab hæreſi interna, & externa, eſt reuocata per Bullam Cœnæ, ob auctoritates Pontificum, Cardinalium, & Supremi Inquiſitionis Prætorij. Quidquid in contrarium dixerint alij.*

17 *Priuilegiis, & conceſſionibus Concilij Tridentini vt derogetur, non eſt neceſſarium, fieri expreſſam mentionem de illo.*

18 *Exceptio à Concilio Tridentino appoſita eſt, dicente ſe velle, vt robur habeant, dum Pontifici placuerit, non vltra: ſed non creditur Pontifex interponere ſuam auctoritatem, niſi id verbis expreſſis, & facientibus mentionem dicti Concilij, ſaltem in genere exprimat, ob eius magnam auctoritatem.*

19 *Priuilegium à Concilio conceſſum Epiſcopis reuocari poteſt à Pontifice; & ex verbis recenſitis Bulla Cœnæ ſatis colligitur fuiſſe reuocatum.*

20 *Pontifex derogans Conſtitutioni Conciliari, non tenetur id facere per clauſulam ſpecialem in aliquibus caſibus, vt ſtatuit idem Concilium Tridentinum, cùm poſſit vti ſua facultate ordinaria, ſicque derogare Concilio Trid. per clauſulam generalem.*

21 *In Bulla Cœnæ reuocatur facultas conceſſa Epiſcopis, & aliis ad abſoluendum, etiam per decretum cuiuſcumque Concilij.*

22 *Epiſcopi licet non poſſint in foro conſcientia hæreticos pœnitentes abſoluere, iuxta probabiliorem ſententiam, poſſunt tamen in foro externo eos abſoluere, & Eccleſia reconciliare, illiſque pœnitentiam iniungere, quæ abſolutio proderit illis in foro interiori.*

23 *Epiſcopi in Hiſpania, prædicta non poſſunt ſine Inquiſitoribus, neque Inquiſitores ſine Epiſcopis, ſaltem requiſitis.*

24 *Bulla Cœnæ in multis partibus non eſt vſu recepta; quare vbi non eſt vſu recepta, Epiſcopi abſoluere poſſunt ſuos ſubditos à peccato hæreſis.*

RATIO dubitandi eſt, quia ſic in iſta Bulla habetur: *Cæterùm à prædictis ſententiis nullus per alium quàm per Romanum Pontificem, niſi in mortis articulo conſtitutus, neque etiam tunc, niſi de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo cautione præſtita, abſolui poteſt, etiam prætextu quarumuis facultatum, & indultorum, quibuſcumque perſonis Eccleſiaſticis, ſæcularium, & quorumcumque Ordinum, etiam Mendicantium, ac Militarium Regularibus, etiam Epiſcopali, vel alia maiori dignitate præditis, ipſiſque Ordinibus, & eorum Monaſteriis, Conuentibus, & Domibus, ac Capitulis, Collegiis, Confraternitatibus, Congregationibus, Hoſpitalibus, & locis piis, nec à laïcis, etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fulgentibus per Nos, & dictam Sedem, ac cuiuſvis Concilij decreta, verbo, literis, aut alia quacumque ſcriptura in genere, & in ſpecie conceſſorum, & innouatorum, ac concedendorum, & innouandorum.* Et additur excommunicatio aduerſus eos qui ſic abſoluere præſumpſerint. Ita Gregorius XV. & Vrbanus VIII. in ſuis Bullis Cœnæ Domini. 1

Suppono, quod in ordine ad incurrendam excommunicationem in foro conſcientiæ requiratur, ſicuti *ſect.* 12. & 13. dicebam, vt hæreticus habeat errorem in intellectu cum pertinacia, & eius error humano ſenſui ſufficienter ſubiaceat. 2

Dixi, *vt habeat errorem in intellectu*: quia, ſi quis ſolùm exteriùs neget fidem, non erit hæreticus in foro conſcientiæ, ſeu interiori. Quapropter qui ad aliam ſectã tranſiret, idolis externum cultum præberet, dæmonem verbo, cultu, vel aliquo alio opere inuocaret, magnetem vel caput aſini baptizaret, incantationes, maleficia, vel ſimilia horrenda facinora perpetraret, ſi errorem in intellectu non haberet, hæreticus in foro conſcientiæ non

eſſet

eſſet. Quamuis iſtum talem Inquiſitores punire poſſent tanquam hæreticum, quia ex ſignis exteris pruden-ter poſſent, & deberent præſumere in illo hæreſim internam.

5 Dixi ſecundò, *cum pertinacia:* quia, vt ſit quis hæreticus, requiritur, quod ſciens teneat aliquid contra Eccleſiam, ſeu cognoſcat, & animaduertat, ſuam opinionem eſſe contrariam Eccleſiæ, & nihilominus, neglecta auctoritate Eccleſiæ, in ſua opinione perſiſtat. Quamuis in hac pertinacia, ſeu perſiſtentia temporis mora non requiratur, quia in quouis temporis inſtanti, & vno ſolo actu, & aſſenſu inſtantaneo hæreſis perfecta conſummari poterit.

6 Dixi tertiò: *Vt eius error humano ſenſui ſufficienter ſubiaceat*, quia hæreticus purè mentalis excommunicationem non incurrit, niſi verbo, ſigno, vel facto aliquo ſuam hæreſim internam ſufficienter manifeſtet.

Atque ita dicebam *cit. ſect.* 12. *&* 13. & docent communiter Doctores, quos citat, & ſequitur Sanch. *lib.* 1. *moral. cap.* 7. *num.* 8. Lorca *in* 2. 2. *q.* 11. *art.* 2. *diſput.* 47. *n.* 7. Becan. *part.* 5. *q.* 2. Coninch. *de actib. ſupernaturalib. diſput.* 18. *dub.* 7. *num.* 75. Malder. *in* 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 1. *memb.* 2. *& ſeqq.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. par.* 2. *alleg.* 40. *num.* 5. Campanil. *rubr.* 11. *cap.* 26. *num.* 28. Cherubin. *in compend. Bullar. tom.* 3. *conſtitut.* 24. *Pauli. V. ſcholio* 2. Valerus *verb. hæreſis, different.* 2. *num.* 1. *&* 2. Filliucius *tom.* 2. *tract.* 22. *cap.* 6. *num.* 152. Reginaldus *tom.* 1. *lib.* 9. *cap.* 14. *num.* 124. Finellus *de caſibus reſeruat. caſu* 2. *num.* 20. Megala *in tertia part. lib.* 3. *cap.* 1. *quæſt.* 1. *n.* 4. Molfeſius *in ſumma tom.* 1. *tract.* 11. *cap.* 7. *num.* 39. Turrianus *in* 2. 2. *tom.* 1. *diſput.* 23. *dub.* 1. Duardus *in Bull. Cœn. lib.* 2. *canon.* 1. *quæſt.* 20. *&* 21. Gyprius *de caſibus reſeruat. cap.* 6. *num.* 84. *& cap.* 9. *num.* 15. Souſa *in Bull. Cœn. cap.* 2. *diſput.* 5. *& ſequent.* Lazarius *tract. de blaſphemia, quæſt.* 5. *num.* 74. Fernandez *part.* 3. *cap.* 9. §. 16. *num.* 2. Gaiobarupta *de caſib. reſeru. cap.* 4. *n.* 13. *&* 14. Homobonus *de caſibus etiam reſeruat. part.* 1. *cap.* 8. Zanardus *part.* 1. *præcept.* 1. *cap.* 5. Peregr. *de immunit. Eccl. cap.* 8. *n.* 2. Torreblanca *de magia lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 20. & alij paſſim.

7 De iſta igitur hæreſi interna, & externa ſimul, quæ ſubiacet excommunicationi Pontifici reſeruatæ, Difficultas eſt, an Epiſcopi poſſint abſoluere poſt Bullam Cœnæ Domini, vt non ſit ipſis reuocata facultas abſoluendi conceſſa in Tridentino.

8 Quidam, quos ſequebar *lib. de Parlament. dubit.* 4. *ſect.* 19. *ſubſect.* 35. *edit.* 1. affirmant, quod ſcilicet non ſit reuocata. Sic Bannes 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 4. *dub.* 2. Aragonius *ibidem artic.* 3. Nauarrus *cap.* 27. *num.* 260. *& lib.* 5. *conſil. tit. de priuileg. conſil.* 11. *q.* 1. quamuis poſtea mutauerit ſententiam propter declarationes adducendas. Lorca 2. 2. *diſput.* 45. *num.* 10. Viualdus *in antiqua edit. part.* 1. *tract. de abſolut. n.* 13. *& part.* 2. *in expoſition. Bull. Cœn. n.* 141. Campeg. *in addit. ad Zanchin. cap.* 34. *de hæretic.* Guttierrez *lib.* 1. *quæſtion. canonic. cap.* 13. retractans priorem ſententiam. Palatius *in* 3. *diſtinct.* 25. *diſput.* 7. Llamas *part.* 3. *cap.* 1. §. *vltim. circa fin* Zauall. *in communi. opinion. tom.* 3. *q.* 801. *n.* 65. Corduba *in ſum. q.* 8. *punct.* 1. Vela *de pœn. delict. cap.* 14. *verſ. Iure verò canonico.* Vega *in ſumma tom.* 2. *cap.* 125. *caſu* 11. Anton. Gomez *in Bull. Cruciat. clauſ.* 10. *num.* 44. Angles *in florib. part.* 1. *de confeſſ. q.* 4. *art.* 1. *difficult.* 6. Henriquez *lib.* 6. *de pœnit. cap.* 14. *n.* 7. Putean. *in* 1. 2. *q.* 11. *art.* 4. *dub.* 2. Fagundez *de precept. Eccleſ. præcept.* 2. *lib.* 8. *cap.* 8. *n.* 31. *&* 33. Granad. *in* 2. 2. *controuerſ.* 1. *tract.* 15. *diſput.* 14. *ſect.* 2. *num.* 8. *&* 9. Auila *de cenſur. part.* 2. *cap.* 7. *diſp.* 1. *dub.* 6. Rodoriq. *tom.* 1. *quæſt. Regul. q.* 20. *art.* 10. Portell. *in addit. ad dub. Regul. verb. Epiſcopus, n.* 1. Souſa *in Bull. Cœn. cap.* 24. *diſput.* 100. *concl.* 3. *num.* 7. Nuñus *tom.* 2. *in addit. ad* 3. *part. q.* 8. *art.* 5. *dub.* 10. *in fin.* Sà *verb. Epiſcopus, n.* 37. Reputant ſententiam iſtam probabilem Suar. *tom. de cenſur. diſput.* 21. *ſect.* 3. *n.* 5. Ricciul. *tract. de iur. perſonar. lib.* 5. *cap.* 14. *num.* 9. Iacobus Seuertius *in can. excommunic. & caſ. reſeruat. part.* 1. *excommunic.* 5. Ledeſma *tract.* 1. *cap.* 6. *concl.* 30. *diffic.* 7. Simanch. *de cathol. inſtitut. tit.* 3. *n.* 6. Sancius *in ſelect. diſput.* 50. *n.* 31. Barboſa *de poteſt. Epiſc. part.* 2. *alleg.* 40. *n.* 21. & alij plures quos referunt Sanchez, & ipſe Barboſa mox in ſecunda ſententia citandi.

Probatur, quia quammaximè fieri poteſt, vitanda eſt correctio iuris, præſertim Concilij Tridentini, quod tantæ eſt auctoritatis, & tanti æſtimatur ab omnibus Pontificibus, qui poſt illud Eccleſiam gubernarunt. Sed abſque correctione iuris Tridentini ſtare poteſt clauſula Bullæ reuocans facultates, quibus abſolutio ab Epiſcopis impendi poterat: Ergo dicendum eſt, quod clauſula Bullæ Cœnæ non reuocat prædictam Tridentini facultatem Epiſcopis conceſſam. Maior patet. Minor probatur, quia Bulla Cœnæ ſolùm habet: *Vt nullus poſſit abſolui prætextu quorumcunque priuilegiorum, quæ Epiſcopis, Conuentibus, & aliis conceſſa ſint per Sedem Apoſtolicam.* At qui ab Epiſcopis abſolui intendit, non intendit abſolui prætexu alicuius priuilegij ab Apoſtolica Sede conceſſi, vt dicit Bannez *loc. ſup. cit.* ſed prætextu authoritatis à Chriſto Domino datæ: Ergo. 9

10

Secundò, quia Bulla Cœnæ rectè intelligi poteſt de peccatis publicis, & de abſolutione, quæ proſit non ſolùm pro foro conſcientiæ, ſed etiam pro foro externo. Siquidem nihil in Bulla habetur, quod cogat nos de peccatis occultis, & de foro conſcientiæ reuocationem intelligere. Quod ſi hoc modo intelligatur, manet integrum Tridentini decretum. Nam Tridentinum concedit ſolùm abſolutionem caſus occulti, & pro foro conſcientiæ: Ergo ſi dicatur, quod Bulla Cœnæ reuocet caſus publicos, & abſolutionem, quæ proſit in foro externo, non corrigit Decretum Tridentini: Ergo ita dicendum, vt vitetur iuris correctio. Præſertim quia ſic ſentiunt tot, & tam graues Doctores ſupra citati, quorum in explicando ius eſt magna auctoritas. 11

Tertiò, quia lex generalis, præcipuéque correctoria, tametſi poſterior ſit, limitari debet ex ſpeciali antecedenti, vt in materia de legibus. Ergo hæc lex correctoria Bullæ Cœnæ, quæ generalis eſt, limitari debet per ſpecialem Tridentini. 12

13 Quapropter lex ſpecialis, præſertim ſi fuit edita in Concilio generali nuper edito, non reuocatur per ſubſequentem generalem, niſi ſpecialiter & expreſsè reuocetur (*vt inquiunt* Baldus *in l. humana, Cod. de legib. notabil.* 3. Ripa *in cap.* 1. *de iudiciis, num* 8. Decius *in rubric. de conſtitut. num.* 7. *in.* 1. *lect. & conſil.* 341. *n.* 10. Rota apud Cæſarem de Graſſis *deciſ.* 3. *n.* 12. *de reſcript.* & apud Verall. *deciſion.* 268. *num.* 3. *part.* 1. & in Valentina Decimarum 9. Decembris 1602. Henriquez *lib* 7 *de Indulgent. cap.* 26. *num.* 3. Menoch. *vol.* 3. *conſil.* 294. *n.* 11. *&* 12. Viualdus 3 *part. cap.* 12. *n.* 22. Zerula *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verb. penſio, & part.* 2. *verb. abſolutio*, §. 8. Carroſ. *in repetit. Regul. Cùm quid prohibetur, lib.* 6. *part.* 6. *amplia* 6. & Sanchez *lib.* 3. *de matrim. diſput.* 26. *num.* 7.) Sed lex, qua datur Epiſcopis facultas abſoluendi in Concilio Tridentino, eſt ſpecialis, verba verò Bullæ Cœnæ ſunt generalia, cùm in illis non fiat mentio de Concilio Tridentino, nec de caſibus occultis, de quibus loquitur dictum Concilium. Ergo per Bullam Cœnæ non reuocatur facultas de abſoluendo Epiſcopis conceſſa.

Quartò, quia non obſtante clauſula reuocatoria Bullæ Cœnæ, manet integrum priuilegium in Cruciata conceſſum pœnitentibus, vt ſemel in vita poſſint abſolui à quolibet Confeſſario approbato à quibuſcumque peccatis, & cenſuris, &c. Ergo integrum manebit etiam priuilegium Epiſcopis conceſſum in Concilio Trid. non obſtante clauſula reuocatoria eiuſdem Bullæ Cœnæ. 14

Quintò, quia non eſt euidens, Bullam Cœnæ ſupradictam facultatem reuocare, ſicuti conſtat ex dictis. Sed nemo abſque euidentia reuocationis debet ſe proprio iure ſpoliare. Ergo Epiſcopi non debent ſpoliatos ſe reputare prædicta abſoluẽdi facultate, ſine clariori notitia reuocationis, præſertim cùm facultas ipſis conceſſa ſit certa, reuocatio verò dubia, ſicuti mox infra dicetur. 15

Non

Digitized by Google

Non obſtat, ſi dicas, euidenter conſtare, hanc abſoluendi facultatem Epiſcopis reuocatam eſſe, non ex verbis Bullæ præciſè, ſed ex illis, iuncta Pontificum declaratione, de qua mox infra dicetur.

Reſpondetur enim cum Fagundez, & Souſa *in locis ſuprà citatis*, de declaratione iſta nobis authenticè non conſtare: Nam eſto plures Doctores eam aſſerant, ex fama tamen, & opinione loquuntur. Et cùm res ſit ita grauis, & ſcientibus Pontificibus, controuerſa, debuiſſent illam expreſſius aliquo ſpeciali decreto declarare; quod adhuc factum non eſt.

Adde quod, cum aliundè tam perſpicuè conſtet de facultate Tridentini, & non conſtet de illius reuocatione, non cogimur credere, illam eſſe reuocatam.

Adde ſecundò, quod cùm Tridentinum Concilium facultatem conceſſerit Epiſcopis magna cum conſideratione, conſultatione, & prudentia. Videbatur enim moraliter neceſſaria in bonum, & ſalutem animarum, non eſt credendum, quod tam facilè fuerit reuocata, niſi euidenter conſtet.

Adde tertiò, quod indigebat talis declaratio ſpeciali promulgatione, vt vim legis reuocantis haberet; alias nos arctare non poterit.

Neque obſtat ſecundò, ſi dicas, in generalis Inquiſitionis Prætorio Romano ſæpè pronūciatum eſſe, quod nunc Epiſcopi non poſſint abſoluere ab hæreſi occulta.

Reſpondetur enim, ſic ibi pronunciatum eſſe ſecundùm oppoſitam ſententiam, quæ probabiliſſima eſt; ſed quia nondum nobis præcepit eam amplecti, licitum eſt adhuc, contrariam etiam reputare probabilem, ſicut & reputarunt non modicæ notæ Doctores mox ſupra citati.

16 Neque obſtat tertiò, ſi dicas, extare de hoc duo Reſponſa Congregationis Cardinaliū, in quibus vt videre eſt apud Suarez, & Garziā *in locis infrà citandis*, declaratur, facultatem Tridentini Epiſcopis reuocatam eſſe.

Reſpondetur enim ſimiliter, reſponſa hæc eſſe quidem magnæ authoritatis, ſed non ſufficere ad tollendam contrariæ ſententiæ probabilitatem.

His tamen non obſtantibus, Reſpondetur ob authoritates Pontificum, Cardinalium, & Supremi Generalis Inquiſitionis Prætorij mox infrà referendas, contrarium (nempè per clauſulam Bullæ Cœnæ Epiſcopis reuocatam eſſe facultatem abſoluendi ab hæreſi, reliquiſque ibi contentis) vt longè probabilius tenendum eſſe. Sic Suarez *loc. cit. & de pœnit. diſput.* 30. *ſect.* 2. *num.* 11. Ricciullus, Sancius, & Barboſa *vbi ſuprà*: Item Pegna *director.* 3. *part. comment.* 141. *poſt q.* 92. *verſ. penult.* vbi teſtatur, ita declaraſſe Pium V. & Gregorium XIII. iuxta hanc opinionem in ſupremo generalis Inquiſitionis Prætorio ſæpè pronunciatum eſſe. Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 19. *q.* 3. Tuſcus *de viſitat. lib.* 2. *c.* 31. *n.* 5. Genuenſis *in prax. cap.* 67. *n.* 10. Vbi ait, Gregorium XIII. & Clementem VIII. ſic declaraſſe. Garzias 11. *part. de benefic. cap.* 10. *n.* 122. Vbi cum Suarez teſtatur, pro hac parte duas Authenticas Cardinalium declarationes extare. Sanch. *lib.* 2. *moral. cap.* 11. *in fine*, Farinac. *de hæreſ. q.* 192. *n.* 61. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 41. Ricc. *in Praxi rer. quotidian. reſol.* 474. *& in collect. deciſ. part.* 4. *collect.* 821. *& in deciſ. Curiæ Archiep. deciſ.* 13. *n.* 6. *&* 8. *part.* 2. *& part.* 1. *deciſ.* 280. *n.* 1. Villalob. *part.* 1. *tract.* 9. *dub.* 61. *num.* 2. Gratian. *tom.* 3. *cap.* 414. *n.* 20. Bellochius *de caſibus reſeru. part.* 2. *q.* 1. *n.* 275. Bonacin. *diſp.* 1. *de cenſur. q.* 3. *punct.* 2. *n.* 1. Ragucius *in Lucerna Parochorum q.* 125. *n.* 5. Scortia *in conſtit. Pontif. Epitome* 166. *theorem.* 431. Nouar. *in ſingul. cōclvſ.* 3. *n.* 5. Syluius *in* 2. 2. *q.* 11. *art.* 3. Fabrus *de Sacram. Ordin. diſt.* 25. *q.* 1. *diſp.* 3. *c.* 4. *n.* 126. Mainl. *de irregular. lib* 5. *cap.* 46. *num.* 6. *verſ. Caueant*, Viualdus *in vltima editione part.* 1. *tit.* 11. *de abſolut. n.* 13. Sayr. *deciſ.* 16. *de ſent. excommun.* Franciſcus Leo *in Theſaur. for. Eccleſiaſt. part.* 1. *cap.* 17. *n.* 46. Armendat. *in Addit. ad recopilat. leg. Nauar. lib.* 2. *tit.* 21. *l. vltima de familiar. Inquiſit. num.* 3. Gutriet. *lib.* 1. *quaſt. canonic. cap.* 13. *n.* 28. *&* 29. Graſſius *lib.* 1. *cap.* 13. *n.* 30. *& ſeqq.* Catechiſm. Neapol. *lib.* 1. *cap.* 25. *& lib.* 3. *cap.* 2. *& lib.* 4. *cap.* 1. Bonzonius *de fuga lib.* 1. *diſput.* 1. *q.* 6. Sorbo *in compend. Mendicant. verb. Abſolutio ordinaria quoad Fratres*, Genuenſ. *in Praxi Archiepiſc. cap.* 67. *n.* 10. Victorellus *in addit. ad Toletum lib.* 1. *cap.* 63. Acoſta de Andrada *q.* 58. Molina *de Iuſt. tract.* 3. *diſp.* 64. *n.* 8. *& tract.* 5. *diſput.* 18. *n.* 2. Magiſter Sacr. Palatij *in Indice libr. expurgand. in Candelabro aureo de abſolutione, fol.* 122. *n.* 13. Iacobus Bleda *in defenſ. fidei in cauſa Moriſcorum part.* 1. *cap.* 13. Vbi ſuddit, ſic fuiſſe declaratum à Paulo V. Læl. Zecch. *in ſumma part.* 1. *tit. de fide, rubric. de heretic. cap.* 11. *n.* 18. Paramus *de origin. ſanctæ Inquiſit. lib.* 3. *q.* 9. *n.* 191. Philiarcus *de offic. Sacerdot. tom.* 1. *part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 25. *& lib.* 4. *cap.* 22. Felician. *in Enchirid. de excommunic. cap.* 18. Ægidius *diſp.* 14. *de excommun. dub.* 16. *n.* 243. Tuſcus *in Practic. de viſitat. lib.* 2. *cap.* 31. *n.* 8. Vgolinus *in Bulla Cœnæ part.* 2. *cap.* 2. *§.* 5. *n.* 3. Bartholomæus ab Angelo *in examin. Confeſſor. dialog.* 5. *§.* 554. Simancha *de cathol. Inſtitut. tit.* 3. *num.* 6. Alterius *de cenſur. lib.* 5. *diſp.* 22. *cap.* 2. Hieronym. Campanil. *in director. Iur. canonic. rubr.* 11. *cap.* 26. *num.* 55. Gratianus *tom.* 3. *diſcept. cap.* 414. *n.* 20. Homobon. *de Examin. Eccleſ. part.* 2. *tract.* 12. *cap.* 4. *q.* 16. *& de ſtatibus part.* 1. *cap.* 8. Antonuccius *ad Cathechiſ. Diœceſ. Neapol. lib.* 1. *cap.* 25. *n.* 9. Megala *in* 1. *part. lib* 1. *cap.* 13. *n.* 10. *& ſeqq.* Floron. *de caſib. reſeruat. part.* 1. *cap.* 8. *§.* 22. *n.* 2. Torreblanc. *de magia lib.* 3. *cap.* 10. *n.* 17. Valer. *verb. hæreſis, difficult.* 5. *n.* 1. & alij.

Et quidem, teſte Zerula, & Garzia locis ſupra citatis, ſic præter Conſiſtorium generale Inquiſitionis Romanæ declarauit Congregatio Concilij in his verbis: *Congregatio cenſuit, huic decreto Concilij Tridentini ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reformat. non tantum in crimine hæreſis, ſed in omnibus caſibus comprehenſis in Bulla Cœnæ Domini Pij V. eſſe derogatum.* Rurſùs ſecundò in his verbis, Teſte Garzia, & Riccio vbi ſupra: *Epiſcopus, aut Inquiſitor abſoluere non poteſt hominem hæreticum in foro conſcientiæ, licet hæc facultas à concilio ſit tradita Epiſcopis.* Rurſus tertio in his verbis: *Item an hoc decretum locum habeat in caſibus poſt Concilium Tridentinum ex noua lege Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, Gregorius XIII. audita relatione Congregationis, non habere locum, reſpondit.* Rurſus 4. in his verbis: *Item in delictis occultis in materia clauſitra idem reſpondit, audita relatione eiuſdem Congregationis, per Conſtitutionem Pij V. cenſeri, huic decreto derogatum.* Et

Probatur; quia non videtur neceſſarium ad derogandum Priuilegiis, & Conſtitutionibus Concilij Tridentini, de illo fieri expreſſam mentionem, ſicut neceſſarium eſt fieri de aliis, *cap.* 8. *ex parte, de capellis Monachorum*, *ibique* Gloſſ. *in verb. nulla mentio, & cap. nonnulla, de reſcript.* Vbi etiam Gloſſ. *in verb. fecerunt mentionem*, & *ibi* Felin. *n.* 7. *cum multis aliis.* Siquidem ipſum Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.* 21. *in fine Concilij*, excipit authoritatem Pontificis in ſuis decretis, dicens ſe velle, vt robur habeant, dum Pontifici placuerit, & non vltra; inquit enim ſancta Synodus: *Omnia, & ſingula ſub quibuſcumque clauſulis, & verbis, quæ de morum reformatione, atque Eccleſiaſtica diſciplina, tam ſub felicis record. Paulo III. & Iulio II. quam ſub Beatiſſimo Pio IV. Pontificibus maximis in hoc ſacro Concilio ſtatuta ſunt, declarat, ea decreta fuiſſe, vt in his ſalua ſemper authoritas Sedis Apoſtolicæ ſit, & eſſe intelligatur.* Ergo, cùm Pontifex ſuam authoritatem interponit, ne vllus ab hæreſi, reliquiſque in Bulla Cœnæ contentis abſoluant, non debet dici, reuocare priuilegium in Tridentino conceſſum, ſed ipſum Tridentini Priuilegium ceſſare; quia ceſſauit conditio, ſub qua fuit conceſſum. 17 18

At hæc ratio non probat: concedo enim, non reuocari decreta Tridentini Concilij, quoties Pontifex ſuam authoritatem in contrarium interponit, ſed ceſſare illa, ex conditione in ipſis decretis appoſita. At difficultas eſt, quando Pontifex cenſeatur, ſuam authoritatem in contrarium interponere, & credo, nunquam interponere

ponere cenſeri, niſi id verbis expreſſis, & facientibus mentionem dicti Concilij, ſaltem in genere exprimat ob eius magnam authoritatem, vti dicebam.

19 Secundò igitur probatur meliùs; quia ſine dubio Priuilegium à Concilio conceſſum Epiſcopis reuocari poteſt a Pontifice; ſed ex ſupradictis Bullæ Cœnæ verbis ſatis colligitur, fuiſſe reuocatum: Ergo, Maior patet. Minor probatur; quia Pontifex prohibet, ne detur abſolutio ab hæreſi, reliquiſque caſibus in Bulla contentis prætextu Priuilegiorum, quæ Epiſcopis, Religioſis, Conuentibus, &c. conceſſa ſunt à Sede Apoſtolica, etiam decreto alicuius Concilij; ſed nullum Concilium niſi Tridentinum, hanc facultatem abſoluendi ab hæreſi, reliquiſque caſibus reſeruatis conceſſit: Ergo hanc facultatem, quam hoc Concilium conceſſit, intendit Pontifex reuocare; aliàs ſuperfluerent verba illa, *alicuius Concilij decreta*.

Neque obſtat, ſi dicas, Bullam Cœnæ reuocare facultatem abſoluendi à caſibus publicis, & pro foro externo, quia hæc non eſt data à Concilio; præſertim cùm reſeruatio non tam pro foro externo, quàm pro foro conſcientiæ facta ſit, ſiquidem ſolùm permittitur in articulo mortis, abſolutionem præſtari.

20 Tertiò probatur; quia non requiritur, quod ſpecialiter illi derogetur: Nam Pontifex id non tenetur facere in aliquibus caſibus, vt ſtatuit idem Concilium Tridentinum; cùm poſſit vti ſua facultate ordinaria, ſicque poſſit derogare Concilio Tridentino per clauſulam generalem, vt colligitur ex eodem Concilio, *ſeſſ. 25. de reformat. cap. 21.* & declarauit Pius V. in quodam motu proprio edito in anno 1570. quem refert Garzias, *tract. de beneſic. part. 4. cap. 50. n. 30. &* 31. Et reſpondit Sacra Congregatio Concilij in vna Abulenſi anno 1595. vt refert idem Garxias, *de beneſic. part. 5. cap. 8. n. 87.* & docet Rota in cauſa S. Angeli Penſionis die 16. Decembr. 1594. coram Pamphilio, & in Bononienſi Prioratus, die 9. Iulij anno 1606. coram Manxsnedo, Germonius *de Induls. Cardinalium*, §. *per que, n. 74.* & Gonzalez *in Regul. 8. cancell. Gloſſ. 6. n.* 120. Deinde per illa verba Concilij Tridentini: *In genere, vel in ſpecie*, ſufficienter reuocantur omnes facultates, non ſolùm conceſſæ in generali, ſed etiam in ſpeciali. Præſertim, cùm in Bulla Cœnæ reuocentur expreſsè omnes facultates conceſſæ vi cuiuſcumque Concilij, expreſsè, & ſpecialiter eſt etiam reuocata talis facultas; cum in nullo Concilio ea fuerit conceſſa, niſi in Concilio Tridentino. Prætereà etiam complures Doctores docent, vt Cambera *de offic. legat. lib. 19. n. 138.* Flores *q. 10. n. 50.* & alij; quod poſſit reuocari lex ſpecialis per ſubſequentem generalem, etiamſi non fiat expreſſa mentio de lege illa ſpeciali, ſeu particulari: Ergo, &c.

21 Neque obſtat, ſi dicas, in Bulla Cœnæ non reuocari facultatem conceſſam Epiſcopis, & aliis ad abſoluendum, ſed ſolum reuocari facultatem conceſſam Pœnitentibus, vt poſſint eligere confeſſarium, à quo poſſint abſolui; quia ibi expreſsè reuocatur facultas conceſſa Epiſcopis, etiam per decretum cuiuſcumque Concilij: ſed Tridentinum Concilium non concedit facultatem eligendi confeſſarium Pœnitentibus, ſed concedit facultatem abſoluendi ab omnibus cenſuris occultis, & non deductis ad forum contentioſum Epiſcopis: Ergo.

Hinc patet ad fundamenta oppoſita ſententiæ prioris.

22 Aduerte tamen, quod licet Epiſcopi non poſſint in foro conſcientiæ hæreticos pœnitentes abſoluere iuxta hanc noſtram multò probabiliorem ſententiam, poſſunt tamen in foro externo eos abſoluere, & Eccleſiæ reconciliare, illiſque pœnitentiam iniungere. Quæ abſolutio proderit illis etiam in foro interiori, *cap. vt officium, in principio de hæretic. in 6.* & tradunt Archidiaconus *ibi n. 1.* Geminian. *n. 2.* Franch. *n. 2.* Io. Andreas *n. 1.* Gloſſa *in cap. excommunicamus 1. §. credentes etiam, circa finem, de hæretic.* Oſtienſ. *ibidem num. 24.* Felinus *n. 3.* Zabarell. *num. 6.* Ananias *num. 4.* Rapert. Inquiſit. *verb. abſolutio, verſ. ſed nunc, & verſ. ex prædictis*, Squillacenſ. *tract. de fide cathol. cap. 27. num. 3.* Eymer. *3. part. director. q. 92.* Bonacina *de cenſur. diſp. 1. q. 3. punct. 2. n. 11.* Farinac. *de hæreſ. q. 191. §. 4. num. 51.* Vbi notat, quod etſi Lælius Zecchius *1. part. tit. de fide rubr. de hæreſ. cap. 11. n. 18.* dicat, in ſupremo Inquiſitionis Senatu pronunciatum eſſe, quod ſolùm Inquiſitores poſſint Pœnitentes hæreticos in foro externo abſoluere, & non Epiſcopi; contrarium tamen, vt quid à Doctoribus communiter receptum, & iuri conſonum, ſit dicendum.

Quamuis in Hiſpania prædicta facultas illis reuocata ſit: Non enim ibi poſſunt Epiſcopi ſine Inquiſitore, neque Inquiſitor ſine Epiſcopo, ſaltem requiſito, hæreticum abſoluere, & Eccleſiæ conciliare, ſicuti habetur ex praxi, & conſuetudine loci. 23

Aduerte ſecundò, quod nonnulli cum Becano *de fide cap. 15. q. 1. n. 6.* tenent, quod Bulla Cœnæ in multis partibus non ſit vſu recepta, & conſequenter ibi non obſtringat; & indè fiat, quod poſſint ibi Epiſcopi ſuos ſubditos abſoluere à peccato hæreſis, & ab excommunicatione tali peccato annexa. Tenent etiam, quod excommunicentur ſolùm ij, qui ſunt in hæreſi pertinaces; & indè fiat, quod Ruſtici, & Ciues ſimpliciores, qui habentur hæretici in Gallia, vel in Germania, &c. ſed tamen pertinaces non ſunt, dictam excommunicationem non incurrant; vt propterea à Parochis, quibus ipſi ſubiecti ſunt, abſolui poſſint. 24

DVBITATIO LVI.

Quid ſequatur ex dictis? Vbi multa de Epiſcopis ſcitu digna.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi licet non poſſint in foro conſcientia hæreticos pœnitentes occultos abſoluere, iuxta probabiliorem ſententiam, poſſunt tamen iuxta ſententiam aliorum non improbabilem, quam tutius Epiſcopi ſequi poſſunt in Regionibus ab vrbe diſtantioribus degentes.*

2 *Epiſcopus facultatem ſibi conceſſam abſoluendi ab hæreſi occulta à Concilio Tridentino, licet ea conceſſa ibi ſit Epiſcopis tantum, non item eorum Vicariis; poteſt ſecundum ius ordinarium hic, & nunc eam delegare cuilibet approbato confeſſario, non improbabiliter.*

3 *Epiſcopo ſicut ex officio, vel priuilegio dignitatis ſuæ competit abſoluere, aliumvè iuriſdictionis actum exercere, poteſt id etiam per alium facere.*

4 *Iuris antiqui correctio ſine neceſſitate non debet introduci.*

5 *Epiſcopi poſſunt abſoluere ab excommunicatione hæreſis etiam extra Sacramentum Pœnitentiæ; quia cum dicitur, quod poſſint in foro conſcientiæ, per talem particulam non intelligitur forum ſacramentale, audita ſcilicet confeſſione; ſed tantum denotatur, vt abſolutio, ſi contingat, hæreſim in iudicium deduci, in foro externo non proſit.*

6 *Amplia, quod in tali caſu Epiſcopus poſſit non improbabiliter abſoluere ſubditum etiam in abſentia; quia talis abſolutio non eſt Sacramentalis, qualis eſt abſolutio à peccatis.*

7 *Et etiam ſi ſubditus extra Diœceſim ſit, & ipſe Epiſcopus ſimul cum ſubdito extra Diœceſim inueniatur.*

8 *Iuriſdictio non contentioſa, ſed voluntaria in territorio alieno exerceri poteſt; cùm per talem Iuriſdictionem territorium alienum inuadi, aut violari non poſſit.*

9 *Contraria opinio authoris eſt probabilior.*

Epiſcopi

10 *Epiſcopi quidam in partibus Septentrionalibus ob frequentiam caſuum, & difficultatem adeundi ſummum Pontificem, conſueuerunt per ſe, vel per Vicarium abſoluere ſubditos ſuos ab hæreſi, etiam manifeſta.*

11 *Bulla Cœnæ Domini in multis Germaniæ Prouinciis non eſt vſu recepta, ſaltem quoad omnia, quæ continet.*

12 *Bulla Cœnæ Domini probabiliter contra communem opinionem, vbi non eſt vſu recepta, non obligat in conſcientia; quia vt leges humanæ tam ciuiles, quàm Pontificiæ in conſcientia obligent, requiritur non ſolùm ipſarum promulgatio, ſed etiam populi conſenſus, & acceptatio.*

13 *Lex non eſt valida, ſed nulla, ſi Princeps intendat leges ſuas ferre, & promulgare ſub alia conditione, ſcilicet independenter à conſenſu, & acceptatione populi; atque adeo intendat independẽter à conſenſu, & acceptatione populi per illas obligare, & cur.*

1 RESPONDETVR ex dictis: Epiſcopi, licet non
poſſint in foro conſcientiæ hæreticos pœnitentes
occultos abſoluere iuxta noſtram multo
probabiliorem ſententiam, vti dicebam, poſſunt tamen
iuxta ſententiam aliorum non omnino improbabilem,
quam tutiùs Epiſcopi ſequi poſſunt in Regionibus ab
vrbe diſtantioribus degentes, ſicuti ſpeciatim de abſolutione
ab hæreſi occulta docuit Nauarr. *lib. 5. conſil. 11. de priuileg. edit. 2.* vbi non improbabiliter etiam ſubdit,
2 iuxta ea, quæ dicebam, *ſect. 54.* quod cùm Tridentinum
facultatem abſoluendi ab hæreſi occulta Epiſcopis
tantum, non item eorum Vicariis concedit, intelligendum
ſit de iure ordinario, ac veluti ex officio,
generaliter ſcilicet ad omnes caſus, ita tamen vt nihil
interim obſtet, quominùs Epiſcopus Vicario ſuo, vel
alteri idoneo Sacerdoti, vel Clerico talem facultatem
ſpecialiter ad caſum particularem, hic & nunc occurrentem,
committere poſſit, *argum. cap. vlt. de offic. or-*
3 *dinar. iuncta Gloſſa*, vbi dicitur: *Si cui ex officio, vel
priuilegio dignitatis ſuæ competit abſoluere, aliumuè Iuriſdictionis
actum exercere, poteſt id etiam per alium*
4 *facere*: Nam correctio iuris antiqui ſine neceſſitate non
debet introduci.

Quapropter hanc Nauarri ſententiam cum aliis ſecutus
eſt Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 10. q. 11.* Sà *verb.
Epiſcopus, n. 37.* Emmanuël Roderiq. *tom. 1. quæſt regul.
q. 10. art. 11.* Henriquez *lib. 6. cap. 14. n. 7. & in Gloſſa
lit. O.* Sanch. *lib. 2. moral. cap. 15. n. 23.* & Granad. *in
2. 1. controu. 1. tract. 15. diſp. 14. ſect. 1. n. 7.*

Quamuis contrarium ex multo probabiliori ſententia
noſtra, *ibi Dubit. 54.* ſequatur Lorca, *in 2. 2. diſp. 45.
n. 29* Molin. *de Inſtit. tract. 5. diſput. 18. n. 1.* Garzias *de
benefic. tom. 1. part. 1. cap. 10. n. 113.* Guttier. *lib. 1. canonic.
quæſtion. c. 13. n. 29.* & Suar. *in 3. part. tom. 4. diſp. 30.
ſect. 2. n. 9. & 15.* Vide, quæ dicebam *cit. Dubit. 54.*

5 Adde, quod Epiſcopi poſſint abſoluere ab excommunicatione
hæreſis, etiam extra Sacramentum Pœnitentiæ;
quia cùm dicitur, quod poſſint in foro conſcientiæ,
per talem particulam non intelligitur forum
Sacramentale, audita ſcilicet confeſſione, ſed tantùm
denotatur, vt abſolutio, ſi contingat, hæreſim in iudicium
deduci in foro externo, non profit. Nauarr. *lib. 5.
conſil. tit. de priuileg. conſil. 11. q. 2.* Suarez *de cenſur.
diſput. 41. ſect. 2.* Sanchez *de matrim. lib. 8. diſput. 34.
n. 29. & lib. 4. moral. cap. 11. num. 13.* Garzias *de benef.
part. 11. cap. 10. n. 138.* & alij quos citabam, & ſequebar
Dubit. 53. vbi etiam aduertebam, Sanch. *cit. lib. 2.*
6 *moral. cap. 11. n. 17.* & alios non improbabiliter ſentire,
quod in tali caſu poſſit Epiſcopus abſoluere ſubditum,
7 etiam in abſentia; quia talis abſolutio non eſt Sacramentalis,
qualis eſt abſolutio à peccatis. Et etiam ſi
ſubditus extra diœceſim ſit. Et etiam ſi ipſe Epiſcopus
8 ſimul cum ſubdito extra diœceſim inueniatur, quia
nihil obſtat, quominùs iuriſdictio non contentioſa, ſed

voluntaria, in territorio alieno exerceatur; cum per
exercitium talis iuriſdictionis territorium alienum inuadi,
ſeu violari non videatur; qua de re Abb. *in cap.
nouit, n. 3. de offic. legat.* Nauarr. *cap. 27. n. 6.* & Sayr. *lib. 1.
Theſ. cap. 6. propè finem.*

Quamuis contrariam opinionem tanquam probabiliorem 9
tenuerim ego cum Suarez *3. part. tom. 5. diſp. 41.
ſect. 1. num. 10. & 11.* Henriquez *lib. 4. de irregularit.
cap. 20. n. 5.* & aliis *cit. dubit. 53.* Vide ibi.

Adde ſecundò, quod quidam Epiſcopi in partibus 10
Septentrionalibus ob frequentiam caſuum, & difficultatem
adeundi ſummum Pontificem, conſueuerunt
per ſe, vel per Vicarium abſoluere ſubditos ſuos ab
hæreſi etiam manifeſta.

Adde tertiò, quod Becanus *2. 2. cap. 15. q. 2. num. 6.* 11
teſtatur, Bullam Cœnæ Domini in multis Germaniæ
Prouinciis non eſſe vſu receptam, ſaltem quoad omnia,
quæ continet; videri etiam poterit Azor. *part. 1.
lib. 5. cap. 4. q. 1.* Putean. *in 2. part. S. Thomæ quæſt. 11.
art. 4. dub. 2.* Filliuccius *tom. 1. tract. 11. cap. 1. q. 5. n. 11.*
Valerus *verb. peccatum, differ. 30. n. 3.* & idem Becanus,
in 1. 2. tract. 3. cap. 6. q. 8. n. 4. Vbi probabiliter, con- 12
tra communem tamen opinionem doctorum, ſubdunt,
quod & ipſa Bulla Cœnæ, vbi non eſt vſu recepta, non
obliget in conſcientia, quia vt leges humanæ, tam
ciuiles, quam Pontificiæ in conſcientia obligent, requiritur
non ſolum ipſarum promulgatio, ſed etiam populi
conſenſus, & acceptatio; dependenter à qua præſumitur
ſemper legiſlator leges ſuas ferre, & promulgare.
Quinimò Valentia, *tom. 1. diſput. 7. q. 5. punct. 5.*
& alij non improbabiliter ſubdunt, quod ſi Princeps 13
intendat leges ſuas ferre, & promulgare ſub alia conditione,
ſcilicet independenter à conſenſu, & acceptatione
populi, atque adeo intendat independenter à
conſenſu, & acceptatione populi per illas obligare, lex
non ſit valida, ſed nulla; quia cum tunc ea magnam
poſſit in populo perturbationem excitare, non eſt propter
bonum publicum, atque adeo non eſt iuſta (quod
ad eſſentiam legis requiritur) & conſequenter, qui eam,
ſiue in primo caſu, quod non ſit acceptata, ſiue in ſecundo,
quod ſit lata independenter à conſenſu, & acceptatione
populi, non acceptant, etiam ſine ſufficienti
cauſa, non peccant mortaliter, niſi exindè magnum
incommodum Reipublicæ proueniret: Quo caſu proptereà
ſolum contra ius naturale, non autem contra ius
poſitiuum, & eius pœnas, vt cenſuras, peccarent. Videri
etiam poterit Megalius, *in 2. 1. lib. 2. cap. 6. q. 3. n. 115.
& 117.* Bonacin. *de legib. diſp. 1. q. 1. punct. 4. n. 39.* &
Villalob. *tom 1. tract. 2. dub. 16.*

Quamuis contrarium ſentiant alij communiter, inter
quos Suarez *de legib. lib. 13. cap. 19. n. 8.* & nos in
ſpecie de ſummo Pontifice, *lib. 1. de immunit. Eccleſ.
cap. 1. dubit. 15. ſect. 7.*

DVBITATIO LVII.

An nunc poſt Bullam Cœnæ poſſint abſoluere ab hæreſi Inquiſitores?

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitores, præſertim Hiſpaniæ, & Siciliæ, ſecundum aliquos poſt Bullam Cœnæ poſſunt abſoluere ab hæreſi in foro conſcientiæ.*

2 *Recenſentur verba Bullæ Clementis VIII.* Cum ſicut, *ad probandum, quod Inquiſitores poſſint abſoluere ab hæreſi in foro conſcientiæ.*

3 *In hac Bulla Clementis datur facultas Inquiſitoribus, & eorum Commiſſariis abſoluendi hæreticos occultos, neque ab vllo iudice priùs inquiſitos extraiudicialiter.*

4 *Bulla prædicta, quod dirigatur ſpecialiter ad Inquiſitores Ordinis Prædicatorum exiſtentes in Lombardia; quodque videatur eſſe ſpecialis commiſſio facta perſonis, & non dignitati, non videtur obſtare; quia Priuilegia Inquiſitoribus ſpecialibus conceſſa diriguntur ad omnes Inquiſitores.*

5 *Per Bullam Cœnæ Domini, quod reuocetur omnis facultas abſoluendi ab hæreſi, & caſibus ibi contentis in foro conſcientiæ, non obſtat; quia Bulla ſolum reuocat facultates abſoluendi, quæ conceſſæ ſunt Pœnitentibus, vel ſaltem quæ conceſſæ ſunt directè in eorum fauorem.*

6 *Eccleſia debet prouidere fidelibus delinquentibus remedium facile, & ſuaue, vt à peccatis liberentur, quod non feciſſet, ſi Inquiſitores non haberent prædictam facultatem.*

7 *Auctores dictæ ſententiæ inferunt, quod Inquiſitor, etiam non ſacerdos, etiam extra Sacramentum confeſſionis, ac etiam in abſentia, poſſit hanc facultatem exercere; quia non coarctatur illa ad forum Sacramentale, ſed ad forum ſecretum.*

8 *Item inferunt, quod poſſit Inquiſitor cuicumque alteri vices ſuas delegare; quia eſt poteſtas competens ex officio, ac proindè delegabilis, dum in contrarium non fuerit expreſſa prohibitio.*

9 *Hæreticus occultus, quando ſecretò vult Inquiſitori ſuam hæreſim confiteri, nec ad illum fuit iudicialiter delatus, poteſt tunc ab ipſo abſolui ab hæreſi, cùm verum non ſit, quod talis facultas abſoluendi conceſſa ſit ſoli Tribunali S. Inquiſitionis ſimul iuncto.*

10 *Facultas abſoluendi ab excommunicatione hæreſis conceſſa eſt Inquiſitoribus in fauorem animarum.*

11 *Inquiſitor nullus, neque Tribunal poteſt abſoluere ab hæreſi, & ab excommunicationibus reſeruatis in foro conſcientiæ, ſed neceſſario id debet facere in foro externo, & iudiciali, ſecundum probabiliorem ſententiam.*

12 *Inquiſitores neque ex vi muneris, neque ex aliquo priuilegio, neque ex conſuetudine habent facultatem pro ſolo conſcientiæ foro abſoluendi.*

13 *Inquiſitoris munus eſt, delicta inquirere, & iudicialiter punire delinquentes, cum ſit iudex pro foro externo conſtitutus.*

14 *Inquiſitores neque ex priuilegio poſſunt abſoluere hæreticum in foro conſcientiæ.*

15 *Verbum* extraiudicialiter, *vt in ſupremo Inquiſitionis Romanæ Tribunali declaratum eſt, non tollit formam iudicij, nempè depoſitionem coram notario, & teſtibus, vel ſaltem coram notario tantum, ſed tollit ſolemnitatem iudicij, quæ conſiſtit in eo, quod plures adſint iudicio.*

16 *Facultas Inquiſitoribus data, vt extraiudicialiter pœnitentes hæreticos, & à nullo iudice inquiſitos abſoluere poſſint, conſiſtit in eo, quod poſſint ad ſecretam abiurationem, & ſecretam pœnitentiam illos admittere, non tamen quod poſſint abſoluere pro ſolo conſcientiæ foro.*

17 *Priuilegium ſupradictum, ſi de abſolutione pro ſolo conſcientiæ foro loqueretur, non eſſet ratio cur per Bullam Cœnæ Domini facultas abſoluendi ab hæreſi, & caſibus in ipſa Bulla contentis, reuocata ſit Epiſcopis, & non Inquiſitoribus.*

18 *Epiſcopus, aut Inquiſitor ex Cardinalium Congregatione abſoluere iam non poſſunt omnem hæreticum in foro conſcientiæ, licet hæc facultas à Concilio ſit ipſis tradita.*

19 *Non eſt nimius rigor in delicto tam graui obligare delinquentem, vt Inquiſitori coram notario ſe manifeſtet, præſertim cùm talis rigor ſatis temperetur ex eo, quod ſic abſolutus ſecretò, licet poſtea delictum publicetur, non poſſit de illo iterum iudicari, vel puniri.*

20 *Facultas hæc ſic ſecretò abſoluendi ab hæreſi, licet precipuè in toto Tribunali reſideat, licet contrarium dixerint alij, in quolibet etiam Inquiſitore reſidet.*

21 *Abſolutio data fictè hæretico conuerſo valida non eſt, etiamſi poſtea validè conuertatur; quia non intendit abſoluere niſi fidelem, & verè pœnitentem.*

22 *Abſolutio prædicta quoad forum externum reputatur valida, & verè conuerſus non indiget ampliùs abſolutione aliqua iudiciali; ſed ipſemet Inquiſitor ſolus ſine notario, & teſtibus abſoluere poterit.*

23 *Matrimonium contractum in facie Eccleſiæ inualidè ob aliquod occultum impedimentum, ſecundum plurium doctorum ſententiam, reualidatur ſine vlla exteriori ſolemnitate per ſolum iteratum conſenſum contrahentium.*

24 *Ex ignorantia proferens hæreſim, non tamen manifeſtans, manet abſolutus; ſi autem ex malitia, diſtinguendum eſt, ſi actus, quos omiſiſti manifeſtare, variant grauiter iudicium, non manet abſolutus; ſecus ſi grauiter iudicium non variant.*

25 *Iudicium quandonam præſumatur fore grauiter variandum ex manifeſtatione rei tacita.*

26 *Hæreticus occultus quid agere debeat, ſi confeſſarius non poſſit obtinere licentiam ab Inquiſitoribus, vel Epiſcopis, exiſtimantibus, non habere facultatem abſoluendi, &c.*

1 SVPPONO, difficultatem non eſſe, an poſſint abſoluere pro foro externo: ſic enim certum eſt, quod Inquiſitores quando tanquam iudices procedunt, poſſint hæreticum pœnitentem, facta abiuratione, reconciliare Eccleſiæ, eiuſque cauſa cognita in vtroque foro abſoluere ab hæreſi, & excommunicatione; ita vt ſi hæreticus occultus spontè Inquiſitores adeat, illiſque ſuam hæreſim fateatur, poſſint Inquiſitores illum ſecretò audire, & abſoluere; ſicuti patet, *ex cap. vt officium, de hæret. in 6.* ibi: *Si verò aliquis ex prædictis hæretica labe primitus abiurata, venire voluerit ad Eccleſiæ veritatem, ei iuxta formam Eccleſiæ abſolutionis beneficium impendatis.* Vbi idem dicitur eſſe faciendum circa credentes, fautores, defenſores, & receptatores hæreticorum. Et etiam patet ex conſtitutione Alexandri IV. *Cupientes*, & Vrbani IV. *Licet in omnibus*, & Clementis VII. *Cum ſicut*, apud Pennam *in directorio Inquiſit.* inter literas Apoſtolicas.

Et ratio eſt; quia cum ex diſpoſitione iuris concedatur Epiſcopis, & Inquiſitoribus recipere hæreticum pœnitentem, eumque Eccleſiæ reconciliare, conſequens eſt, quod iiſdem concedatur etiam, vt poſſint abſoluere ab excommunicatione: Alioquin non poſſent eum reconciliare Eccleſiæ, ſicuti colligitur, *ex cap finali de cleric. ex commiſ. miniſtr. & ex l. oratio, ff. de ſponſalib.*

Et docet Penna, *in director. comment.* 141. vbi ſubdit, hoc priuilegium fuiſſe conceſſum Inquiſitoribus ex reſcripto Clementis IV. Gregorij IX. & Innocentis IV. Suarez, *de fide diſput.* 11. *ſect.* 4 *num.* 16. (Vbi ſubdit, in hoc omnes conuenire, ſicque eſſe vſu receptum, & eſſe valdè rationabile; quia cùm hæreticus occultus non teneatur ſe prodere, & non poſſit ſæpè, niſi maxima cum difficultate accedere ad Sedem Apoſtolicam, poterit tunc adire Inquiſitores, vt ab iis ſecreto abſoluatur: Quinimmò Inquiſitores, audita eius confeſſione, & recepta abiuratione, & eidem impoſita ſalutari pœnitentia, poterunt etiam eumdem remittere ad proprium confeſſarium, vt ab eo ſacramentaliter abſoluatur, *iuxta Clement.* 1. *de hæret.* In quo caſu abſolutio valebit non ſolùm in foro Pœnitentiæ, & conſcientiæ, ſed etiam in foro externo, & iudiciali; cum oriatur à Iuriſdictione in tali foro. Ricciullus, *lib.* 5. *cap.* 14. *num.* 1. & 2. Vbi ſubdit, hanc facultatem non eſſe reuocatam per Bullam Cœnæ; cùm Bulla Cœnæ loquatur

loquatur tantùm de facultatem abſoluendi in foro interiori. Quapropter Pontifex facultatem abſoluendi in foro iudicali reliquit diſpoſitioni iuris communis:) & alij paſſim.

Difficultas igitur eſt, an poſſint pro foro conſcientiæ. His ſuppoſitis.

Quidam affirmant, præſertim de Inquiſitoribus Hiſpaniæ, & conſequenter Siciliæ. Ita Nauarr *lib. 5. conſilior. tit. de priuileg. conſil. 11.* Bannez *in 2. 2. q. 11. art. 4. dub. 2.* Campeg. *ad cap. 34.* Graſſ. *in deciſ. part. 1. lib. 2. cap. 9. n. 5.* Tolet. *lib. 4. cap. 4. n. 2.* Henriq. *lib. 6. cap. 7. num. 3.* Philippus de la Cruz *in Theſauro Eccleſiaſtico, tract. 5. §. 16. num. 1.* Bonacin. *in Bull. Cœn. tom. 3. diſput. 1. quæſt. 2. punct. 2. num. 5.* Zanch. *de hæreticis verſ. Cum itaque.* Guttier. *quæſt. canon. lib. 1. cap. 13. num. 7.* Viuald. *Candalabr. 1. part. tit. 11. de abſolut. num. 15.* vbi teſtatur de praxi. Manuel. *in Bull. Cruciat. §. 9. num. 70.* Eymer. *3. part. Director. num. 61.* Rodoriq. Paramus (quos citat Ricciull. *tract. de iur. perſon. lib. 5. cap. 15. num. 3.* Homobon. *de exam. Eccleſ. part. 1. tract. 12. cap. 6. quæſt. 11.* Putean. *in 2. 2. q. 11. art. 4. dub. 2.* Lorc. *in Theſ. verb. hæreticus, §. 31.* Villalob. *tom. 2. tract. 1. difficult. 11. num. 6.* Freitas, *in addit. ad tract. de Confeſſor. ſollicit. quæſt. 21. num. 18.* Garzias *de benefic. tom. 2. part. 11. cap. 10. n. 121.* & alij, quos refert Sanch. *lib. 2. moral. cap. 12. n. 1.* Ipſeque talem ſententiam *num. 3.* probabilem putat. Videri etiam poterit Farinac. *in addit. ad eius opera, poſt lib. 3. conſil. ad quæſt. 4. num. 5. fol. 4. col. 1.*

Probatur ex Bulla Clementis VII. *Cum ſicut*, apud
2 Pegnam in Directorio, vbi ſic dicitur: *Vobis etiam, ac Vicariis præfatis extraiudicialiter Lutheranos occultos, & non inquiſitos per Ordinarium, ſiue alios Iudices, aut alios quoſcumque hæreticos, fautores, defenſores, & receptatores, necnon à ſancta Fide apoſtatas, eoſque, qui contra inhibitionem Sedis Apoſtolicæ tenuerunt, vel legerunt libros Martini Lutheri, vel aliorum, aut eidem, ſiue eiſdem quomodolibet adhæſerunt (ſi ad cor reuerſi pœnitentes id humiliter petierint) poſtquam hæreſim, quâ polluti, & infecti erant, abiurauerint, medio iuramento promiſerint de cætero ab huiuſmodi hæreſi penitus abſtinere, abſoluendi, illiſque pro præmiſſis pœnitentiam iniungendi facultatem, eoſque ad gremium ſanctæ Matris Eccleſiæ reſtituendi, & reducendi, authoritate Apoſtolica, tenore præſentium literarum licentiam, & facultatem concedimus.* Ex cuius Bullæ verbis ſic formatur probatio.

3 In hac Bulla datur facultas Inquiſitoribus, & eorum Commiſſariis abſoluendi hæreticos occultos, neque ab vllo iudice priùs inquiſitos, extraiudicialiter: Ergo datur facultas illos abſoluendi in foro conſcientiæ. Antecedens patet: Conſequentia probatur, quia Inquiſitores *ex ſupradicto cap. vt officium*, poſſunt abſoluere iudicialiter, ſeu pro foro iudiciali, non ſolùm occultos hæreticos pœnitentes, & voluntariè miſericordiam petentes, ſed etiam publicos hæreticos, & ad iudicium venire compulſos: ergo aliquid ſpeciale intendit hæc Bulla concedere Inquiſitoribus: quod non videtur eſſe aliud, niſi abſolutionem pro foro conſcientiæ.

4 Neque obſtat, ſi dicas, quod prædicta Bulla dirigitur ſpecialiter ad Inquiſitores Ordinis Prædicatorum exiſtentes in Lombardia; quodque videtur eſſe ſpecialis commiſſio facta perſonis, & non dignitati: Quia, licèt ex tenore Bullæ ſic appareat; ex conſuetudine tamen extenditur ad omnes Inquiſitores, iuxta ea, quæ tradit Pegna *3. part. Director. q. 109. comment. 158.* vbi probat, quod priuilegia Inquiſitoribus ſpecialibus conceſſa, dirigantur ad omnes Inquiſitores, *ex cap. vltimo, §. vlt. de hæretic. in 6. Clement. 1. §. vlt. de hæretic. & l. Ariani, §. cunctis, Cod. de legibus.*

5 Neque obſtat ſecundò, ſi dicas, quod per Bullam Cœnæ Domini reuocatur omnis facultas abſoluendi ab hæreſi, & caſibus ibi contentis in foro conſcientiæ; Quia, vt dicit Bannes *loco ſuprà cit.* Bulla ſolùm reuocat facultates abſoluendi, quæ conceſſæ ſunt pœnitentibus, vel ſaltem quæ conceſſæ ſunt directè in illorum fauorem. At hæc facultas abſoluendi ab hæreſi in foro conſcientiæ non eſt conceſſa pœnitentibus hæreticis, immò neque Inquiſitoribus directè in ipſorum fauorem, ſed eſt illis conceſſa in fauorem officij, quod exercent, defendendi fidem, & ad maiorem illorum authoritatem: Indirectè tamen in animarum fauorem: Ergo non eſt, cur cenſeatur hæc facultas reuocata per Bullam Cœnæ Domini.

Secundò probatur ratione: quia ad Eccleſiam pertinet, prouidere fidelibus delinquentibus remedium facile, & ſuaue, vt à peccatis liberentur: At ſi Inquiſitores non haberent facultatem abſoluendi ab hæreſi occulta in foro conſcientiæ, hæretici occulti non haberent remedium facile, & ſuaue, vt à peccatis liberentur, non enim eſt remedium facile, & ſuaue, ſed nimis rigoroſum, cogere hæreticum occultum, vt præſentibus teſtibus, vel coram Notario hæreſim ſuam occultam Inquiſitori manifeſtet: Quod remedium eſſet illi neceſſarium, ſi Inquiſitor, & Epiſcopus non haberent in foro conſcientiæ facultatem abſoluendi ab hæreſi occulta: Ergo dicendum eſt, quod ſaltem Inquiſitores talem habeant facultatem, abſoluendi ſcilicet ab hæreſi occulta. 6

Hinc Authores huius ſententiæ inferunt, quod Inquiſitor, etiam non Sacerdos, etiam extra Sacramentum Confeſſionis, & etiam in abſentia, poſſit hanc facultatem exercere, quia non coarctatur illa ad forum ſecretum: Neque conceditur illa Inquiſitori, tanquam quid annexum Ordini, ſed officio, vti ſuprà *ſect. 23.* dicebam de Epiſcopo. Homobon. *cit. tract. 12. cap. 2. quæſt. 4.* & alij Doctores ſuprà. 7

Inferunt ſecundò quod poſſit Inquiſitor cuicumque alteri vices ſuas delegare; quia eſt poteſtas competens ex officio, ac proinde delegabilis, dum in contrarium non fuerit expreſſa prohibitio. Homobon. *ibidem*, Sanchez *vbi ſuprà, n. 4. & 5.* & Freitas *n. 16.* 8

Inferunt tertiò, quod quando hæreticus occultus ſecretò vult Inquiſitori ſuam hæreſim confiteri, nec ad illum fuit iudicialiter delatus; Tunc quilibet Inquiſitor poſſit, ab hæreſi abſoluere: Nec ſit verum, quod talis facultas conceſſa ſit ſoli Tribunali ſanctæ Inquiſitionis ſimul iuncto: quia ab aliis peccatis, vt quis abſoluatur in foro conſcientiæ, ſatis eſt, ſi Pœnitens ſecretò confiteatur ſuo Confeſſario, nec requiritur, quod toti Tribunali ſe præſentet: Ergo idem in peccato hæreſis occulto, quando pœnitens ſecretò manifeſtat illud Inquiſitori in confeſſione Sacramentali, dicendum erit. 9

Confirmatur, quia facultas abſoluendi ab excommunicatione hæreſis conceſſa eſt Inquiſitoribus in fauorem animarum: Ergo cùm nullo iure habeatur, quod talis facultas ſit ſolùm conceſſa Tribunali Inquiſitionis & non perſonis Inquiſitorum, non eſt reſtringenda: Vnde etiam nonnulli Doctores ſententiæ contrariæ, vt Suarez *de fide diſput. 21. ſect. 4. n. 28.* qui etiam tenent, quod prædicta facultas abſoluendi ſit per ſe primo, & directè conceſſa toti Tribunali, & Conſiſtorio Inquiſitionis; concedunt, quod quando ſecretò hæreticus adit Inquiſitorem, vt ab eo abſoluatur occultè extra Sacramentum pœnitentiæ, poſſit abſolui ab vno Inquiſitore: Volunt tamen, requiri conſenſum aliorum, & eſſe expediens, vt ita fiat, ad hoc, vt ſcilicet cum minori verecundia, & difficultate pœnitentes accedant. His tamen non obſtantibus. 10

Reſpondetur, oppoſitum (nempè nullum Inquiſitorem, neque Tribunal poſſe abſoluere ab hæreſi, & excommunicationibus reſeruatis in foro conſcientiæ, ſed neceſſariò id debere fieri in foro externo, & iudiciali) eſſe probabilius; Atque ita tenet Sanchez, *ſuprà n. 3.* Suarez *de fide diſput. 21. ſect. 4. n. 35. & tom. 5. de cenſur. diſput. 43. ſect. 2. num. 5.* Farinac. *de hæreſi quæſt. 192.* 11

*num.*4. Barboſa *de poteſt. Epiſc. 1.part. alleg.* 40. *n.*28. Ferdinand. de Caſtr. *tom.*1. *tract.*4. *diſput.*4. *punct.*3. §.3. *num.*3. Zecchius *part.*1. *tit. de fide, rubr. de hæreſi, cap.*11. *num.*18. Valer. *verb. hæreſis, differ.* 3. *num.* 3. Ricciull. *de iur. perſon. lib.*5. *cap.*15. *n.* 3. & Alphonſ. de Leone *de offic. & poteſt. Confeſſar. tom.*2. *recollect.*6. *num.*127.

Probatur, quia Inquiſitores ſunt ſolùm conſtituti Iudices in cauſis hæreticorum in foro exteriori, & iudiciali (ſicuti docet Eymericus *in Director. part.* 3. *num.*59. & reſpondit Sacra Congregatio de hoc interrogata,) & nullibi habetur, quod illi habeant talem facultatem pro foro interiori: Ergo non videtur ea illis eſſe tribuenda.

12 Confirmatur, quia Inquiſitores neque ex vi muneris, neque ex aliquo priuilegio, neque ex conſuetudine habent facultatem pro ſolo conſcientiæ foro abſoluendi: Ergo.

13 Antecedens probatur, quia munus Inquiſitoris eſt, delicta inquirere, & iudicialiter punire delinquentes; cùm ſit Iudex pro foro externo conſtitutus. Ergo ex vi muneris hanc facultatem abſoluendi ab hæreſi pro
14 ſolo conſcientiæ foro non habet; Neque ex priuilegio; quia nullum aliud affertur, niſi contentum in ſupradicta Bulla Clementis VII. ſed illud (vt omittam ex nonnullis Doctoribus cum Ricciullo *lib.* 5. *cap.* 15. *n.*2. non eſſe perpetuum, ſed ſolùm perſonale, vtpotè indultum quoddam ſpeciale directum Paulo Buoigellæ Vicario Generali Ordinis Prædicatorum, quod non tranſiit ad ſucceſſores, ſed ceſſauit per eius obitum, *l.*3. *ff. de legibus*, & §. *ſed quod Principi, Inſtit. de iur. natural.*) non loquitur de omnibus Inquiſitoribus, ſed ſolùm de Inquiſitoribus Ordinis Prædicatorum reſidentibus in Lombardia, & pro tunc temporis exiſtentibus. Et dato, quod per alias Bulla communicationis (vt colligitur ex Penna in fine Directorij,) extendatur ad omnes, non loquitur de abſolutione fori conſcientiæ, ſed externi coram Notario, & aliquo alio teſte; quia non committit facultatem abſoluendi, niſi præſtito iuramento, & abiurata hæreſi: Quæ conditiones non erant neceſſariæ pro foro conſcientiæ, ſed ſolùm pro foro externo, Couarruu. *in Regul. peccatum. part.*2. *in princ. n.*7. Suarez *de fide diſput.* 21. *ſect.* 4. *num.* 18. Penna 3. *part. comment.*15. *in addit. num.*64. & Ricciull. *loco ſuprà cit.* cùm alioquin talis abſolutio non valeret in foro externo: Nam de illa non poſſet conſtare. Quapropter abſolutio fieri debet, ſicuti dicebam, coram Notario, & aliquo alio teſte. Cùm igitur in allegata Bulla Clementis habetur, poſſe talem hæreticum occultum abſolui extraiudicialiter, ſenſus eſt, non eſſe ſeruandam integram, & perfectam formam iudicij externi. Non tamen ibi dicitur, non debere illud fieri modo aliquo iudiciali, ad hoc, vt de abſolutione in foro externo poſſit conſtare. Quod eſt etiam vtile ipſis hæreticis reuertentibus ad fidem; Quandoquidem, ſi contingat poſteà, eorum hæreſes manifeſtari, non poterunt ipſi ampliùs puniri, cùm ſint iam abſoluti ab Inquiſitoribus coram Notario, & aliquo alio teſte (ſicuti rectè præter alios adnotauit Campeggius *loco ſuprà citato*:) & ex alio capite cùm abſolutio detur illis ſecretò, ſatis etiam illorum famæ conſulitur: Ne-
15 que verbum extraiudicialiter vrget, quia teſte Barboſa *loco ſuprà cit. num.* 27. ſæpè in ſupremo Inquiſitionis Romanæ Tribunali declaratum eſt, ly *extraiudicialiter*, non tollere formam iudicij, nempè depoſitionem coram Notario, & teſtibus, vel ſaltem coram Notario
16 tantùm, ſed tollere ſolemnitatem iudicij, quæ conſiſtit in eo, quod plures adſint iudicio. Facultas igitur Inquiſitoribus data, vt extraiudicialiter pœnitentes hæreticos, & à nullo iudice inquiſitos abſoluere poſſint, conſiſtit in eo, quod poſſint ad ſecretam abiurationem, & ſecretam pœnitentiam illos admittere: non tamen quod poſſint abſoluere pro ſolo conſcientiæ foro. Neque ex conſuetudine, quia ex conſuetudine conſtat potiùs oppoſitum: Nunquàm enim Inquiſitores, niſi coram Secretario, pœnitentem hæreticum audire volunt, vt ipſemet Bannes fatetur, & conſulit Eymer. *in Director.* 3. *part. num.*39.

Confirmatur ſecundò, quia ſi ſupradictum priuile- 17
gium de abſolutione pro ſolo conſcientiæ foro loqueretur, non eſſet, vti rectè dixit Nauarrus *conſ.* 15. *de priuileg.* & Ricciull. *lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 4. ratio, cur per Bullam Cœnæ Domini facultas abſoluendi ab hæreſi, & caſibus in ipſa Bulla contentis, reuocata ſit Epiſcopis, & non Inquiſitoribus (ſi habeant tale, priuilegium per aliquam aliam antiquam Bullam:) cùm in Bulla Cœnæ reuocentur omnes facultates conceſſæ omnibus perſonis cuiuſcumque Ordinis, & dignitatis. Præſertim cùm Inquiſitores non ſint Epiſcopis maiores, *Clem.* 1. §. *propter*, & §. *verum, de hæretic.* Et cum etiam Epiſcopis in ſui fauorem, & ob ipſorum dignitatem ſit tale priuilegium conceſſum, & per Bullam, ſicuti dicebam, omnia priuilegia, quorum poteſtate quilibet abſolutionem obtinere poſſet, reuocentur, ſiquidem abſoluentes huiuſmodi Reos excommunicatione innodantur: Ergo, &c.

Confirmatur tertiò, quia Cardinalium Congregatio 18
apud Barboſ. *ſeſſ.* 24. *cap.*6. *Concilij Tridentini*, *n.*7. ſic declarauit his verbis: Epiſcopus, aut Inquiſitor abſoluere iam non poſſunt omnem hæreticum in foro conſcientiæ, licèt hæc facultas à Concilio ſit ipſis tradita: Quapropter mihi non probatur opinio Graff. *in deciſion. part.*1. *lib.* 5. *cap.*9. Iacobi Bledæ *in defenſion. fidei cauſ. Moriſch. part.*1. *cap.* 13. Victorelli *in addit. ad Viualdum*, & aliorum aſſerentium, quod per Bullam Cœnæ non ſit Inquiſitoribus ablata facultas abſoluendi ab hæreſi, niſi fortè iſti loquantur de abſolutione in foro exteriori coram Notario, & Teſtibus, non autem de foro interiori, & ſacramentali, de quo tamen reuera loqui videntur.

Hinc patet ad primum fundamentum ſententiæ prioris oppoſitæ.

Ad ſecundum reſpondetur, non eſſe nimium rigo- 19
rem in delicto tam graui obligare delinquentem, vt Inquiſitori coram Notario ſe manifeſtet; præſertim cùm talis rigor ſatis temperetur ex eo, quod ſic abſolutus ſecretò, licèt poſtea delictum publicetur, non poſſe de illo iterum iudicari, vel puniri, vt rectè dixit Campegius, quem ſequitur Suarez *cit. ſect.*4. *num.*18. Accedit, quod dictus rigor conuenientiſſimus ſit, vt arceantur homines à ſimili delicto committendo, videntes difficultatem in illius abſolutione, quæ eſt ratio, cur Eccleſia aliquorum caſuum abſolutionem reſeruare conſueuerit.

Cæterùm hæc facultas ſic ſecretò abſoluendi ab 20
hæreſi licèt præcipuè in toto Tribunali reſideat (etſi contrarium dixerint alij, quos ſequitur Freitas *vbi ſuprà num.* 15. in quolibet etiam Inquiſitore reſidet, modis omnibus, quos ſuprà dicebant etiam Authores primæ ſententiæ in ſuis Corollariis: Vel quia ſibi inuicem vices committunt Inquiſitores, vt vult Suarez *num.*18. vel quia Bulla Clementis VII. non cum Tribunali, ſed cum Inquiſitoribus ſingulis, & ſeorſim loquitur (cùm eamdem facultatem tradat eorum Vicariis, & Commiſſariis, qui tamen non conſtituunt Tribunal) vt vult Sanchez *cit. cap.*12. *num.*4.

Petes, an abſolutio ab Inquiſitore data tibi hæretico 21
fictè conuerſo, vt ab eo abſoluaris pro foro externo, & ſi libereris pro illo foro à pœnis latis contra hæreticos (cum tamen reuera non habeas animum deſerendi tuos errores) cuius fictionem ignorat abſoluens, valida ſit, ita vt ſi poſteà verè conuertaris; nulla ampliùs indigeas abſolutione?

Reſpondetur non eſſe validam, ex defectu inten- 22
tionis in abſoluente; quia non intendit abſoluere, niſi fideles, & verè pœnitentem, ſicque cum conditione, ſi verè, & ex animo pœnitens conuertatur, & deponat ſuos errores; Ergo ſi hæreticus pœnitens talem

animum

Digitized by Google

animum non habet, cùm conditio deficiat, abſolutio non valebat, nec à peccato hæreſis reſeruatio tolletur; quia, cùm non ſit ſublata cenſura, neque ſublata erit reſeruatio; Suar. *de cenſur. diſput. 7. num. 11. & de fide diſput. 21. ſect. 4. n. 19.* Henriquez *lib. 13. de excommunicat. cap. 30. num. 3.* & alij: Quia tamen hæc abſolutio quoad forum exterum reputatur valida, non indigebis amplius verè conuerſus abſolutione aliqua iudiciali; ſed ipſemet Inquiſitor ſolus ſine Notario, & Teſtibus te abſoluere poterit; Ad eum modum, quo matrimonium contractum in facie Eccleſiæ inualidè ob
13 aliquod occultum impedimentum, ſecundùm complurium Doctorum ſententiam, reualidatur ſine vlla exteriori ſolemnitate, per ſolum iteratum conſenſum contrahentium. Suarez *cit. ſect. 4. num. 19.*

14 Petes ſecundò: Quid ſi falſus es hæreſim, non tamen manifeſtaſti, quoties illam commiſeris exteriùs, an maneas abſolutus?

Reſpondetur: Si feciſti ex ignorantia, manes abſolutus; At ſi feciſti ex malitia, diſtinguendum eſt: ſi actus, quos omiſiſti manifeſtare, variant grauiter iudicium (ita vt obligent iudicem ad imponendum tibi pœnam grauiorem) non manes abſolutus: ſecùs, ſi grauiter iudicium non variant.

15 Petes tertiò, quandonam præſumitur, ex manifeſtatione rei tacitæ, variandum fore grauiter iudicium?

Reſpondetur: ſi plures diuerſas ſpeciæ hæreſes haberes, & aliquam omitteres manifeſtare. Secundò, ſi eiuſdem ſpecie hæreſis actus tres, vel quatuor manifeſtares, cùm tamen eſſent decem, vel quindecim. Tertiò, ſi aliquam perſonam, quam teneris denunciare, non denuncias, ſeu manifeſtas; quia, licèt illa manifeſtatio non variet iudicium reſpectu tui quoad pœnitentiam tibi imponendam, variat tamen reſpectu perſonæ denunciandæ, cuius variationis tu debebas eſſe cauſa. Sic intelligas illa verba, quæ communiter in abſolutione hæretici conſueuerunt apponi: *Si ita eſt, vt ex corde conuertitur, non tacens de ſe, nec de aliquo alio rem aliquam contra noſtram ſanctam Fidem Catholicam, eum abſoluimus, & non aliter.*

16 Petes quartò (cùm Confeſſarius non poſſit cogere quod hæreticus occultus ſe prodat Inquiſitoribus, vt infrà loco ſuo probabitur, ſi Inquiſitores, ſequendo probabiliorem noſtram opinionem, facultatem, vt ab ipſo Confeſſario abſoluatur, nolint concedere, neque etiam Epiſcopus, putans ſimiliter, ſe non habere talem facultatem ob eamdem, vel aliam quamcumque rationem) quid agere debeat hæreticus occultus?

Reſpondetur: De hac re dicam infrà *dubit. 69. & ſeq.*

DVBITATIO LVIII.

An nunc poſt Bullam Cœnæ poſſint ſuos ſubditos abſoluere ab hæreſi occulta Prælati Regulares?

SVMMARIVM.

1 *Prælati Regulares poſſunt ſecundùm aliquos poſt Bullam Cœnæ abſoluere ſuos ſubditos ab hæreſi occulta.*

2 *Epiſcopi ſecundùm opinionem probabilem quorumdam Doctorum poſſunt ſuos ſubditos eodem modo poſt Bullam Cœnæ abſoluere ab hæreſi occulta.*

3 *Epiſcoporum auctoritas ſi reuocata non eſt per Bullam Cœnæ, abſque dubio poſſunt etiam ſuos ſubditos poſt Bullam Cœnæ ab hæreſi occulta abſoluere Prælati Regulares, ex priuilegio Pij V.*

4 *Opinio Megalij non probatur, & cur. Aſſerentis poſſe Prælatos Regulares vti priuilegio Pij V. non obſtante, quod facultas conceſſa Epiſcopis reuocata fuerit per Bullam Cœnæ.*

5 *Bulla Cœnæ non reuocauit omnia priuilegia conceſſa Regularibus; quia fruſtrà à Summis Pontificibus innouarentur, vt fieri conſueuit; ſi in die Cœnæ ab ipſiſmet Summis Pontificibus forent reuocanda.*

6 *Gregorius XIII. anno 1564. indulſit Patribus Societatis IESV, vt conceſſiones illis factæ, non cenſeantur reuocatæ per Bullam Cœnæ.*

7 *Theatinorum Religio, & forſitan omnis alia per communicationem priuilegiorum, gaudet dicto priuilegio.*

8 *Priuilegium prædictum comprehendit hæreſim occultam: quia quando Pontifices volunt à generali aliqua conceſſione excipere hæreſim, illam nominatim excipiunt.*

9 *Patres Societatis IESV, ſecluſo priuilegio Pij V. aſſerunt ipſorum Generales, & Prouinciales ex priuilegio Gregorij XIII. poſſe abſoluere ſuos ſubditos ab hæreſi occulta.*

10 *Prouinciales dictæ Societatis poſſunt ſubdelegare hanc facultatem in caſibus particularibus, non tamen concedere alicui generaliter, niſi habuerit à Generali ampliorem facultatem, quam ipſe poterit concedere extra Hiſpaniam, ſi ſic iudicauerit expedire.*

11 *Theatinorum Religionis Generalis habet eamdem facultatem.*

12 *Fratres Minores etiam habent eamdem facultatem.*

13 *Prælati Regulares quod non poſſint abſoluere ſuos ſubditos ab hæreſi occulta poſt Bullam Cœnæ Domini, eſt probabilius, præſertim cum nouiſſimè ita declaratum ſit per Sacram Congregationem Cardinalium.*

14 *Vſus facultatis non datur in Hiſpania ob particularia Inquiſitionis indulta.*

QVIDAM (vt dicebam *dub. 53.*) affirmant. 1
Ita Henriq. *lib. 6. cap. 16. §. 8. lib. 7. cap. 25. §. 2. & lib. 14. cap. vltimo, §. 5. circa finem.* Rodoriq. *tom. 1. quæſt. Regular. q. 61. art. 9.* Sanch. *lib. 2. moral. cap. 11. num. 7. & lib. 8. de matrim. diſp. 1. n. 14.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. 2. part. allegat. n. 18.* & alij, moti ex rationibus, quas ibi adducebam; & præcipuè ex priuilegio Pij V. apud Rodoriq. *loco ſuprà cit.* Sanch. *cit. diſput. 2. num. 3.* Portell. *in dub. Regul. verb. Abbas, num. 6.* & Suarez *in 3. part. tom. 4. diſp. 30. ſect. 2. num. 7.* vbi conceditur Prioribus Dominicanis, ac proinde alijs Prælatis Regularibus communicantibus, erga ſuos ſubditos in foro conſcientiæ tantùm, & per ſeipſos, omnis facultas abſoluendi, & diſpenſandi,
quam in ſuos ſubditos habent Epiſcopi rigore Concilij Tridentini *ſeſſ. 23. cap. 6.* Ergo, ſi Epiſcopi ſecundum opinionem probabilem quorumdam Doctorum (quam dicebam *dubit 55.*) poſſunt ſuos ſubditos eodem modo poſt Bullam Cœnæ abſoluere ab hæreſi occulta, poterunt etiam ſimiliter & Prælati Regulares. 2

Quapropter Suarez *de Relig. tom. 4. tract. 9. lib. 2. cap. 20. num. 11.* & Coriolan. *de caſib. reſeru. part. 1. ſect. 1. art. 23. n. 6.* expreſsè aiunt, quod ſi authoritas Epiſcoporum reuocata non eſt per Bullam Cœnæ, abſque dubio poſſint etiam ſimiliter ſuos ſubditos poſt Bullam Cœnæ ab hæreſi occulta abſoluere Prælati Regulares, ex dicto priuilegio Pij V. quia extenſio Pij V. generalis eſt quoad omnes facultates. 3

Non tamen mihi probatur opinio Megalij, quatenùs *in 1. part. lib 1. cap. 13. num. 10.* ait, poſſe Prælatos Regulares vti dicto priuilegio Pij V. non obſtante, quod facultas conceſſa Epiſcopis reuocata fuerit per Bullam Cœnæ: Non, inquam, mihi probatur; quia Pius V. in illo priuilegio non vult, quod Prælati

Regulares in hac parte habeant maiorem iuriſdictio-
nem, quàm Epiſcopi, ſed tantùm, quod non ſint peioris
conditionis: Ergo ſi authoritas per Bullam Cœnæ ra-
uocata eſt Epiſcopis, reuocata etiam erit & Prælatis
Regularibus. Suarez *vbi ſuprà de Relig. tom.1. lib.2.
cap.21. num.10.*

5 Dices, dato, quod Epiſcopi nunc poſſint abſoluere
ab hæreſi occulta, non ſequitur, poſſe & Prælatos Re-
gulares, ex dicto motu Pij V. quia per Bullam Cœnæ
reuocantur omnia priuilegia. Ita Portell. *in dub. Regul.
verb. Abbas, num.11.*

Reſpondetur: Nego antecedens, & probationem
(nempè per Bullam Cœnæ reuocata eſſe omnia priuile-
gia:) quia fruſtra à Summis Pontificibus innouaren-
tur, vt fieri conſueuit, ſi in die Cœnæ ab ipſiſmet Sum-
mis Pontificibus forent reuocanda. Tum quia in clau-
ſula Bullæ Cœnæ non prohibetur abſoluere abſoluiè
ratione priuilegiorum, ſed eorum prætextu; prætextus
autem non excludit illud, quod fit legitima facultate
interueniente, ſed illud, quod ſub aliquo velamine
exercetur; Et ſecundum hanc expoſitionem intelligi
debent illa verba eiuſdem Bullæ Pij V. *concedendorum,
& innouandorum*; Et ita docet in terminis Souſa *in Bul-
la Cœna, cap.23. diſput.100. concl.7. n.3.* Peyren. *de pri-
uileg. Minimorum tom.1. conſtitut.4. Sixti IV. §.5. n.6.*
& Villalob. *part.1. tract.9. diſp 41. n.5.* quamuis alij
contrarium ex probabiliori ſententia Doctorum do-
ceant, vt ſuprà *dubit.55.* dicebam.

6 Adde, quod Gregorius XIII. anno 1564. indulſit
Patribus Societatis IESV, vt conceſſiones illis factæ
non cenſeantur reuocatæ per Bullam Cœnæ, vt habetur
in compendio eiuſdem Societatis *verb. Bulla Cœna, §.2.*
& notauit Suarez *de Relig. tom.4. tract.10. lib.9. cap.20.
n.18.* & Portell. *in dub. Regul. verb. Bulla Cœna, n.2.*
Ergo, cùm noſtra Religio, & ferè omnis alia per com-
7 municationem gaudeat ſupradicto priuilegio, ſequitur,
quod, non obſtante derogatione Bullæ Cœnæ, poſſit
vti eorum priuilegiis, quaſi ſemper à Summis Pontifi-
cibus innouatis, & denuò conceſſis. Cùm ex Priuilegio
Gregorij XIII. per Bullam Cœnæ conceſſiones Patri-
bus Societatis factæ, ſicuti dicebam, reuocatæ non
cenſeantur.

8 Dices ſecundò, non poſſe Prælatos Regulares per di-
ctum priuilegium Pij V. abſoluere ab hæreſi occulta;
quia in dicta conceſſione non fit ſpecialis mentio de
hæreſi, & in nulla generali conceſſione cenſetur hæreſis
abſolutio comprehẽdi, niſi ſpecialiter exprimatur. Vnde
nec virtute Iubilæi hæreſis abſoluitur, niſi in illo expli-
cetur. Ita Sanchez *lib.2. moral. cap.11. n.7.* Sanctarell.
de hæreſi cap.5. dub.2. n.9. & alij multi, qui propterea
aiunt, quod in dicto priuilegio Pij V. non comprehen-
datur hæreſis, & quod virtute talis priuilegij non poſ-
ſint hæreticos occultos abſoluere Prælati Regulares.

9 Reſpondetur cum Suarez *cit. cap.20. n.10.* Portell.
verb. Abbas, n.6. & aliis negando, in tali priuilegio non
comprehendi hæreſim. Tum ob rationes, quas adduce-
bam *ſect.53.* Tum quia, quando Pontifices volunt à
generali aliqua conceſſione excipere hæreſim, illam no-
minatim excipiunt, vt patet in conceſſione facta à Gre-
gorio XIII. Fratribus Sancti Bernardi in Hiſpania, apud
Portell. *loco ſuprà cit.* & in aliis Bullis; Ergo, dum non
excipiunt, videntur illam concedere; Quapropter mul-
ti probabiliter docent, quod licèt in Iubilæo non expri-
matur hæreſis, tamen ex vi illius facultatem abſoluendi
à caſibus Bullæ Cœnæ generalem continentis, poſſit
confeſſarius approbatus hæreticos occultos abſoluere.

10 Adde, quod etiam secluſo priuilegio Pij V. Patres
Societatis IESV aſſerunt, ipſorum Generales & Prouin-
ciales, ex priuilegio Gregorij XIII. poſſe abſoluere
ſuos ſubditos ab hæreſi occulta, vt habetur in compen-
dio eiuſdem Societatis §.7. & 8. & docet Ortiz *in ſum-
ma cap.5. n.29.* Peyrinus *de priuileg. Minimor. tom.1.
conſtit.4. Sixti IV. §.5. n.20.* & Suarez *de Relig. tom.4.
tract.10. lib.9. cap.2. n.17.* qui ſubdit, poſſe Prouincia-
les ſubdelegare hanc facultatem in caſibus particulari-
bus, non tamen, concedere alicui generaliter, niſi ha-
buerint à Generali ampliorem facultatem, quam ipſe 11
poterit concedere extra Hiſpaniam, ſi ſic iudicauerit
expedire. Quam eamdem poteſtatem habere Genera-
lem noſtræ Religionis, notauit Peregrin. *in compendio
priuilegiorum part.2. tit. abſolutio, §.2.* 12

Adde etiam, quod in compendio Minorum *verb.
abſolutio Ordinis quoad fratres, §.18.* & in compendio
Societatis IESV *verb. Bulla Cœna, §.8.* & apud Portel-
lium *in dub. Regul. verbo hæreſis, num.2.* & Villalob. *in
ſumma tom.1. tract.9. dub.6.* Alexander VI. conceſſit
Minoribus facultatem abſoluendi ſuos ſubditos ab hæ-
reſi occulta: Quibus omnibus priuilegiis noſtra Reli-
gio, & ferè omnes aliæ per communicationem gaude-
bunt. His tamen non obſtantibus.

Reſpondetur, oppoſitum (nempè Prælatos Regula- 13
res non poſſe abſoluere ſuos ſubditos ab hæreſi occulta
poſt Bullam Cœnæ Domini,) eſſe multò probabilius,
iuxta ea, quæ dicebam ſuprà de Epiſcopis, & Inquiſi-
toribus; Præſertim cum nouiſſimè ita declaratum ſit
per ſacram Cardinalium Congregationem, ſub die
17. Nouemb. 1628. Videri poterunt Megala *conſil.21.
n.6.* & Nouar. *in ſingular. concluſ. 3. n.10.* & quæ di-
cebam ſuprà *dubit.53.*

At quidquid ſit de hoc, illud certum eſt, quod in 14
Hiſpania ob particularia Inquiſitionis Indulta, non de-
tur vſus huius facultatis, vti *citata dub.53. dicebam.*

Petes: Quid agendum, ſi quis Regularis aliquando
in hæreſim labatur?

Reſpondetur: de hac re dixi *eadem dubit. 53.*

DVBITATIO LIX.

An virtute Iubilæi poſſit abſoluere ab hæreſi occulta Confeſſarius ab Ordinario loci approbatus?

SVMMARIVM.

1 *Pontifex aliquando concedit Iubilæum cum facultate abſoluendi ab omnibus ſibi reſeruatis, neque expri-primit reſeruata in Bulla Cœnæ, aliquando ea exprimit, hæreſi tamen non expreſſa, aliquando verò & hæreſim exprimit.*

2 *In Bulla Cœna reſeruata comprehenduntur ſub facultate illa generali, ſecundùm plures Doctores, abſoluendi ab omnibus reſeruatis.*

3 *Beneficium Principis, præſertim cùm eius lata interpretatio non excedit proprietatem verborum, latè interpretandum eſt.*

4 *Facultate abſoluendi ab hæreſi occulta expreſſa quandoque in aliquo Iubilæo, facit idem cenſeri in generali conceſſione, etiamſi hæreſis non exprimatur.*

5 *In caſus Pontificij reſeruatione non datur magis, vel minus; cùm indiuiſibiliter conſiſtat in eo, quod nullus alius præter Pontificem, habeat facultatem ab illo abſoluendi.*

6 *Motus proprius Gregorij XIII. qui incipit,* Officium partis, *non probatur authenticè.*

7 *Hæreſis expreſsè excipitur in Bulla Cruciata.*

8 *In Bulla Cœna reſeruata non comprehenduntur ſub facultate generali abſoluendi à reſeruatis; neque ſub facultate abſoluendi à reſeruatis in Bulla Cœna comprehenditur hæreſis, ſecundũ probabilius.*

9 *Hæreſis cum ſit peccatum valde graue propter ſuam ſpecialem grauitatem, non videtur facultas ab ea abſoluendi ſub generali conceſſione comprehendi, maximè quia in dicto Decreto Concilij fiat ſpecialis mentio de ea.*

10 Stylus

10 *Stylus, & vſus Curiæ Romanæ, qui in hac parte vim legis habet, idem demonſtrat.*

11 *In Iubilæis poſt abſolutam conceſſionem abſoluendi à reſeruatis in Bulla, exprimi ſolet,* & à crimine hæreſis, *cuius expreſſio ſuperflueret, ſi ſub priori clauſula ſufficienter contineretur.*

12 *Pontifices Romani concedentes hanc facultatem, de facto declararunt, non comprehendi ſub generali conceſſione.*

13 *Facultas quamuis fauorabilis extendi debet iuxta reſponſiones ſummorum Pontificum, ſtylum, & vſum Curiæ Romanæ.*

14 *Facultas abſoluendi ab omnibus caſibus reſeruatis etiam in Bulla Cœnæ, interdum datur in priuilegiis, & Iubilæis, excepto caſu hæreſis, quæ clauſula etiamſi non ſit appoſita, talis facultas non extenditur ad peccatum hæreſis.*

15 *Examinatur quænam ſententia ſit probabilior, &c.*

16 *Hæreticus abſolutus in foro conſcientiæ vel ab Epiſcopo, vel ab Inquiſitore, ſecundum probabilem opinionem, vel ab alio Confeſſario, cui ſpeciale priuilegium conceſſum eſſet, non ſit excuſatus ſubire iudicium, & ſententiam fori iudicialis.*

17 *Quia diuerſi fines in vtroque iudicio ſeu foro ſpectantur, & qualis vterque ſit.*

1 SVPPONO, quod aliquando Pontifex concedit Iubilæum cum facultate abſoluendi ab omnibus ſibi reſeruatis, neque exprimit reſeruata in Bulla Cœnæ, aliquando ea exprimit, hæreſi tamen non expreſſa: Aliquando verò & hæreſim exprimit. Difficultas igitur eſt, an ſub facultate illa generali abſoluendi ab omnibus reſeruatis comprehendantur reſeruata in Bulla Cœnæ, licet non exprimantur, & an ſub facultate generali abſoluendi ab omnibus reſeruatis in Bulla Cœnæ comprehendatur hæreſis, licet non explicetur. Hoc ſuppoſito.

2 Quidam affirmant. Ita Sotus *in 4. diſt. 22. q. 2. art. 3. concl. 7.* Corduba *in ſumma quæſt. 8.* Lorca *2. 2. diſp. 45. num. 13.* Pegna *3. part. directh. comment. 25. verſ. Quod ſi quis dicat.* Reginald. *in prax. lib. 8. n. 53.* Filliuccius *tom. 1. tract. 5. cap. 10. num. 265.* vbi ait, ita fuiſſe declaratum Romæ anno 1607. in Sacra Pœnitentiaria, atque ita ſeruari in praxi. Antonucius *in Cathechiſ. Neapolit. lib. 4. cap. 19.* vbi teſtatur, ita fuiſſe deciſum Placentiæ ab Epiſcopo, & Inquiſitore illius ciuitatis. Zerula *tract. de Iubilæo, lib. 2. cap. 18. quæſt. 3.* vbi aſſerit, ita practicari à Patribus Societatis IESV. Fagundez *de præcept. Eccleſ. præcept. 2. lib. 8. cap. 8. n. 38.* Molfeſ. *in ſumma tom. 1. tract. 7. cap. 31. num. 62.* Reginaldus *in praxi lib. 8. num. 53.* Trechill. *de excommunic. art. 1. part. 4. num. 7. dubit. 1.* Alphonſus de Leone *de Iubilæo part. 2. quæſt. 11. num. 43.* Peytin. *de Priuileg. Minimorum tom. 1. conſtitut. 4. Sixti IV. §. 5. n. 20.* Belocchus *de Iubilæo ſect. 42. n. 65.* & alij, quos refert Garzias *part. 11. de benefic. cap. 10. num. 110.* & probabilem reputat Suarez *de cenſur. diſput. 7. ſect. 5. n. 12.*

3 Probatur, quia beneplacitum Principis, præſertim cùm eius lata interpretatio non excedit proprietatem verborum, latè interpretandum eſt; at ſub reſeruatis à Pontifice comprehendere contenta in Bulla Cœnæ, & ſub contentis in Bulla Cœnæ comprehendere hæreſim, non eſt excedere proprietatem verborum, ſed potiùs eſt proprietatem verborum ſequi: Ergo.

4 Confirmatur; quia ex quo ſummi Pontifices animaduerterunt, controuerſiam hanc eſſe inter Doctores, & vt illam ſedarent, expreſsè aliquando exceperunt hæreſim, ſi poſtea generaliter in aliquo Iubilæo dant poteſtatem abſoluendi, nulla exceptione facta, videntur ex induſtria illam abſtuliſſe, & voluiſſe indiſcriminatim omnia concedere.

Confirmatur ſecundò; quia ſic videtur expedire ad finem recipiendi theſaurum Indulgentiarum: Nam aliàs complures illas conſequi non poſſent.

Confirmatur tertiò; quia in reſeruatione alicuius caſus Pontificij non datur magis, vel minus, cùm indiuiſibiliter conſiſtat in eo, quod nullus alius præter Pontificem habeat facultatem ab illo abſoluendi. Ergo ſi datur facultas abſoluendi ab omnibus reſeruatis Pontifici, non eſt, cur aliqui caſus reſeruati ab illa conceſſione generali excipiantur. 5

Dices, id verum eſſe, ſi Gregorius XIII. in quodam Motu proprio apud Rodoriq. *in Addit. ad Bull. §. 9. n. 66.* qui incipit: *Officium noſtræ partis*: non declaraſſet, hæreſim non comprehendi ſub facultate generali abſoluendi à contentis in Bulla Cœnæ. 6

Sed contra; quia de hac declaratione non conſtat authenticè.

Contra ſecundò; quia ibi ſolum Pontifex declarauit, hæreſim non comprehendi ſub facultate abſoluendi conceſſa per Bullam Cruciatæ; quod quidem verum eſt; quia expreſsè in tali Bulla Cruciatæ hæreſis excipitur: Ergo dum non eſt talis declaratio, vel exceptio, generalis doctrina admittenda eſt, nempè ſub reſeruatis in Bulla Cœnæ hæreſim comprehendi. His tamen non obſtantibus. 7

Reſpondetur oppoſitum (nempè ſub facultate generali abſoluendi à reſeruatis non comprehendi reſeruata in Bulla Cœnæ, nec ſub facultate abſoluendi à reſeruatis in Bulla Cœnæ, comprehendi hæreſim) eſſe probabilius. Atque ita tenent Couarruu. *cap. Alma Mater, 1. part. §. 11. n. 15.* Suarez *de fide diſput. 21. ſect. 4. n. 21.* Garzias *cit. cap. 10. num. 109.* Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 19. q. 2. cap. 10. q. 12.* vbi inquit, talem eſſe ſtylum, & conſuetudinem Curiæ Romanæ, & ita etiam reſpondiſſe Gregorium XIII. anno 1576. & Pium V. anno 1572. Sanchez *lib. 2. moral. cap. 12. n. 10.* vbi dicit, id eſſe certum ex Motu proprio Gregorij XIII. quem refert Rodoriq. *in addit. ad Bullam Cruciatæ §. 9. num. 66.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. part. 2. alleg. 40. n. 31.* Royas *de hæret. 2. par. aſſer. 39. n. 321. & de priuileg. Inquiſ. n. 416.* vbi ait, Pium V. ſic declaraſſe. Vgolinus *de cenſur. tab. 1. c. 10. §. 4. n. 8.* Rodor. *in addit. ad Bull. § 9. n. 66.* Arag. *2. 2. q. 11. art. 2. §. ſed dubium eſt*, vbi ſubdit, ita fuiſſe declaratum à Gregorio XIII. ad petitionem Inquiſitorum Hiſpaniæ. Floronus *de caſib. reſeruat. part. 1. cap. 4. §. 22. n. 4.* Ragucius *in Lucerna Parochor. q. 125. num. 5.* Auila *de cenſur. part. 2. cap. 7. diſp. 1. dub. 7. concl. 1.* Farinacius *de hæreſi q. 192. §. 4. num. 63.* Nauarrus *cap. 27. n. 275. verſ. 14.* Vega *in ſumma part. 1. cap. 13. caſ. 12.* Ludouic. Lopez *in Inſtruct. conſcient. tom. 1. part. 2. c. 8. & cap. 19.* Vaſquez *de excommun. lib. 19. n. 5.* Miranda *in director. tom. 2. q. 7. art. 4.* Ledeſma *part. 2. tract. 1. cap. 6. concluſ. 19. & 10. diffic. vltima*, Ceuallas *in opinion. commun. tom. 3. q. 802.* Gutier. *lib. 1. quæſt. canon. cap. 13. n. 26.* Simanch. *de Cathol. Inſtitut. tit. 3. n. 1. & 2. & in Enchirid. cap. 15. n. 4.* Henriquez *lib. 7. cap. 13. §. 1. & lib. 8. cap. 16. n. 2 & lib. 1. cap. 27. n. 5.* Acoſta *in Bull. Cruciat. q. 59.* Angles *in floribus quæſt. de confeſſion. de caſib. reſeru. difficult. 6.* Benzonus *lib. 1. de fuga diſp. 1. q. 6.* Philiarch. *de officio ſacerdotis part. 1. lib. 3. cap. 27. & part. 1. lib. 2. c. 25. & in addition.* quas affert *in fine tom. 2.* Candelabr. *tit. de abſolut. n. 16. & in explicatione Bullæ Cœnæ n. 134.* Sorbus *in compend. Mendicant. verb. abſolutio ordinaria quoad Fratres*, Graff. *lib. 1. cap. 13. n. 33. & lib. 4. c. 15. n. 25.* Mandoſ. *in Pract. Signaturæ Gratiæ, verb. abſolutio ab hæreſi*, Sylu. *in 2. 2. q. 11. art. 3.* Nouar. *in ſingul. concl. 3. n. 8.* Portell. *in addit. ad dub. Regul. verb. hæreſis, num. 26.* Torrebl. *de magia lib. 4. cap. 6. num. 3.* Victorell. *in notis ad man. Nauarr. cap. 27. num. 74.* & Ricciull. *de iur. perſon. lib. 5. cap. 14. n. 7.* 8

Probatur, quia ſicuti dicebam, cùm hæreſis ſit peccatũ valdè graue, ea propter ſuam peculiarem grauitatem non videtur ſub generali conceſſione comprehẽdi; cum ſicuti dicitur *in cap. in generali, de Regul. Iur. in 6.* in generali conceſſione non veniunt ea, quæ quis veriſimiliter non eſſet in ſpecie conceſſurus. Qua de re videri poterit præter alios S. Antoninus *part. 3. tit. 24. cap. 77. §. 1.* 9

Confirmatur, quia in Tridentino Concilio *ſeſſ.24. cap.6. de reformat.* (poſtquam conceditur Epiſcopis facultas abſoluendi ab omnibus caſibus occultis reſeruatis) vt talis facultas extenderetur etiam ad caſum hæreſis, fit ſpecialis mentio de illa. Quod eſt ſignum, ſub generali facultate abſoluendi ab omnibus caſibus non contineri facultatem abſoluendi ab hæreſi, ſi de illa non fiat expreſſa mentio.

10 Confirmatur ſecundò; quia ſic habet ſtylus, & vſus Curiæ Romanæ, qui in hac parte vim legis habet: Ergo non eſt licitum ad ea conceſſionem extendere. Antecedens probatur, quia ita teſtantur Azor. Suar. & Bar-
11 boſa *in locis ſuprà citatis.* Tum quia ſæpè in Iubilæis poſt abſolutam conceſſionem abſoluendi à reſeruatis in Bulla, exprimi ſolet, *& à crimine hæreſis*, cuius expreſſio ſuperflueret, ſi ſub priori clauſula ſufficienter contineretur. Conſequentia probatur, quia conceſſio extendi non poteſt vltrà voluntatem, & intentionem concedentis.

Hinc patet ad fundamentum oppoſitæ ſententiæ prioris.

12 Inſtabis: In Bullis, & in priuilegiis datur facultas abſoluendi ab omnibus caſibus occultis reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, nec Pontifex concedens talem facultatem, diſtinguit: Ergo nec etiam nos diſtinguere debemus, iuxta Textum *in l. Præſes, ff. de offic. Præſid. & in l. de pretio, ff. de public. in rem actione.*

13 Reſpondetur: Nego ſecundam partem antecedentis, quia de facto Pontifices Romani concedentes hanc facultatem diſtinxerunt; cùm interrogati reſponderint, talem facultatem non comprehendi ſub illa generali conceſſione. Et cum prætereà ſic habeat ſtylus, & vſus Curiæ Romanæ.

Reinſtabis: Hæc facultas eſt fauorabilis: Ergo extendi debet ad peccatum hæreſis.

Reſpondetur: Nego conſequentiam; quia facultas, quamuis fauorabilis, extendi debet iuxta reſponſiones Summorum Pontificũ, ſtylum, & vſum Curiæ Romanæ.

14 Vrgebis: Interdum in priuilegiis, & Iubilæis datur facultas abſoluendi ab omnibus caſibus reſeruatis etiã in Bulla Cœnæ, excepto caſu hæreſis: Ergo, quando non apponitur iſta limitatio, cenſetur Pontifex, concedendo facultatem abſoluendi ab omnibus caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, concedere facultatẽ abſoluendi etiam ab excommunicatione propter hæreſim incurſa.

Reſpondetur: Nego conſequentiam, quia ſicuti dicitur in antecedenti; fit expreſſa mentio de hæreſi per ly, *excepto caſu hæreſis*, ad maiorem declarationẽ; vtque ſic tollatur omnis difficultas, & dubitatio, tametſi ſatis interim declaratum, & vſu receptum ſit, talem facultatem non extendi ad peccatũ hæreſis, vti ſuprà dicebã.

15 Dixi, *oppoſitum eſſe probabilius*; quia ſententia prior non caret ſua probabilitate; ſiquidem fundamentum noſtræ ſententiæ poſterioris non omninò conuincit: Nam ad id, quod dicitur de ſtylo, & vſu Curiæ Romanæ, reſpondent aduerſarij, inter quos Fagund. *loc. ſupr. cit.* quod ſtylus, & vſus Curiæ Romanæ fundetur in probabilitate illius opinionis, non tamen tollat probabilitatem alterius: Ad id autem, quod ſubditur, ſæpè in Iubilæis poſt abſolutam conceſſionem abſoluendi à reſeruatis in Bulla, exprimi ſolere, *& à crimine hæreſis*, cuius expreſſio ſuperflueret, ſi ſub priori clauſula ſufficienter contineretur; reſpondere quis poſſet, id fieri ſimiliter ad maiorem cautelam, & maiorem explicationẽ.

16 At quidquid ſit, quænam ex his duabus opinionibus probabilior ſit, illud certum eſt, quod hæreticus abſolutus in foro conſcientiæ, vel ab Epiſcopo, vel ab Inquiſitore ſecundùm probabilem opinionem, vel ab alio Confeſſario, cui ſpeciale priuilegium conceſſum eſſet, non ſit excuſatus ſubire iudicium, & ſententiam
17 fori iudicialia; quia diuerſi fines in vtroque iudicio, ſeu foro ſpectantur: Nam in foro conſcientiæ ſpectatur ſatisfactio Deo exhibenda, & medicina propriæ ſalutis. At in foro iudiciali ſpectatur ſatisfactio Reipublicæ, & reparatio offenſionis ex malo exemplo ſuſceptæ. Gloſſ. *in cap. gaudemus, de diuortiis.* Gomez *tom.3. var. cap.1. n.40.* Pegna 1. *part. Director. comment.25. verſ. Rurſus altera quæſtio.* Suarez *de fide diſput.* 21. *ſect.4. num. 6.* Zanchin. *de hæretic. cap. 34.* Sanchez *lib.2. moral. cap.12. num.7.* & Barboſ. *de poteſt. Epiſc. 2. part. allegat. 40. num.29.* Quod verum eſt, etiamſi pœnitentia in foro conſcientiæ impoſita fuerit publica, Gomez, Pegna, Suarez, Zanchin. & Sanchez *in locis ſuprà citatis.*

DVBITATIO LX.

An poſſit abſoluere ab hæreſi, aliiſque reſeruatis quilibet Sacerdos pro articulo mortis?

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos quilibet in articulo mortis poteſt abſoluere hæreticum pœnitentem, & quemlibet alium peccatorem à cenſuris, & peccatis reſeruatis, quibus adſtrictus eſt.*

2 *Mortis articulus non eo rigore intelligitur, vt ſolus verus articulus mortis veniat, ſed benignius explicatur, vt comprehendat quodlibet morale peccatum moriendi ſine ſacramento.*

3 *Mortis igitur per articulum in tali caſu, non intelligitur tantùm quaſi vltimus vitæ ſpiritus; ſed quodlibet probabile mortis periculum, ſiue ex infirmitate, à primo ſcilicet die morbi periculoſi, vt doloris lateris, &c. Vide ibi cæteros caſus.*

4 *Mortis periculum ad dictum effectum debet eſſe morale; quia ſi pro certo conſtet, quod antequam quis illud periculum patiatur, adfuturus ſit Superior caſus reſeruans, vel alius vices illius tenens, qui abſolutionem præſtet, ceſſat ibi priuilegium; cùm ceſſet tunc neceſſitas illa vtendi, & cur.*

5 *Mortis periculum in caſu, de quo agitur, debet eſſe moraliter ineuitabile; quia ſi ſine graui iactura vitæ, honoris, vel fortunæ, vitare periculum quis poſſit, non dicitur conſtitutus in mortis periculo; ſed ſeſe ipſum in periculum conſtituere, & aſſumere.*

6 *Ratio in oppoſitum Auctori magis probatur.*

7 *Eccleſia in periculo mortis ideò omnibus Sacerdotibus abſoluendi poteſtatem concedit; quia peccator in tali caſu, tam iure diuino poſitiuo, quàm iure diuino naturali, charitate erga ſe ipſum ad confitendum obligatur.*

RESPONDETVR affirmatiuè: adeo vt certum ſit, quemlibet ſacerdotem in articulo mortis abſoluere poſſe hæreticum pœnitentem, & quemlibet alium peccatorem à cenſuris, & peccatis reſeruatis, quibus adſtrictus eſt. Probat Text. *in cap. de his, & ſeqq. 26. quæſt. 6.* & Tridentin. Concilium *ſeſſ. 14. cap.7. de ſacram. pœnit.* aſſerens, ſic ſemper in Eccleſia eſſe obſeruatum. 1

Et ratio eſt, quia cùm ille ſit in articulo mortis, eſt in extrema, vel ſaltem in valde graui neceſſitate: Ergo.

Et tenent Gloſſ. *in cap. à nobis, in §. inde quantumcumque, verb. non potuerit, de ſent. excommun.* Abbas *ibidem n.10.* Innocentius *in cap. nuper, eodem tit. n.6.* Syluester *verb. excommunicatio* 8. *num.8.* Ripa *in tract. de actis in articulo mortis, cap.37. n.7.* Royas *tract. de hæretic. part.2. num. 320. aſſert. 38.* Penna *in Director. part.3.*

part. 3. comment. 15. Paramus *de origin. S. Inquiſit.*
lib. 3. q. 8. n. 109. Gutier. *lib. 1. canonic. quæſt. cap. 1. n.* 59.
Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 19. q.* 5. Simanch. *de cathol. inſtit.*
tit. 3. n. 3. & in Encherid. tit. 51. *num.* 6. Henriquez *in*
ſumma lib. 6. cap. 9. n. 2. & cap. 14. n. 3. Suarez *tom. 4.*
de pœnit. diſp. 30. ſect. 3. n. 1. & tract. de fide diſp. 21.
ſect. 4. n 21. & alij communiter.

Cæterum articulus mortis, quidquid in contrarium
dixerit Sotus *in 4. diſt. 18. q. 4. art. 8. verſ. quæris au-*
tem, & Valentia *tom. 4. diſp. 7. q. 10 punct.* 2. non eo ri-
gore intelligitur, vt verus articulus mortis (quando
ſcilicet mors eſt certò moraliter ſecutura) ſolummodò
veniat: ſed benigniùs explicatur, vt comprehendat
1 quodlibet morale periculum moriendi ſine ſacramento.
Vaſquez *de pœnit. q. 93. art. 1. dub. 5. n.* 2. Gambarupta *de*
caſib. reſeruat. cap. 2. n. 56. Viuald. *in Candelabro tit.*
de abſolutione num. 60. Bonacina *de ſacram. diſp. 5. q. 7.*
punct. 1. n. 10. & *de cenſur. diſp. 1. q. 3. punct. 4. n. 4.* Re-
ginald. *in prax. for. lib. 1. num.* 59. Graff. *in deciſ. part. 1.*
lib. 1. cap. 13. n. 82. Nuñus *in addit. ad 3. part. q. 8. art. 6.*
dub. 6. Paul. Sanctor. *de caſib. Papalib. & Epiſcop. n.* 138.
& ſeqq. Paludan. *in 4. diſt. 20. quæſt. 1. art.* 2. Syluest.
verb. Confeſſor. 1. q. 6. dict. 2. Couarr. *cap. alma, part. 1.*
§. 11. n. 8. Nauarr. *cap. 26. n.* 31. Henriq. *lib. 6. cap. 9. &*
11. Sayr. *lib. 2. Theſ. cap. 20. num.* 28. Finell. *cap. 8. n* 8.
Auila *de cenſur. part. 5. diſp. 4. ſect. 5. dub.* 5. Rodor. *tom. 1.*
Regul. qq. q. 62. art. 7. Sanchez. *lib. 2. moral. cap. 13. n. 7.*
argum. cap. ſi quis ſuadente 37. q. 4. & cap. eos qui, de ſent.
excommun. in 6. Sancius *in ſelect. diſp. 22. n.* 5. Zabran. *de*
caſib. art mort. prælud. 1. n. 7. Suarez *de pœnit. diſp. 26.*
ſect. 4. & de fide diſput. 21. ſect. 4. n. 23. Molina *de iuſt.*
tom. 4. diſp. 63. n. 6 & Farinac. *de hæreſi q. 102. n.* 61.

Ratio, quia hoc priuilegium conceſſum eſt fideli-
bus, ne ſine abſolutione moriantur: Ergo conceſſum eſt
illis, cum habent periculum morale moriendi; aliàs ſi
ſpectandum foret verum periculum, ſæpè ſine abſolu-
tione morerentur; cùm non poſſit illud ſatis cognoſci,
& præueniri; ſicut igitur in articulo mortis vero qui-
libet Sacerdos poteſt abſoluere ab omnibus cenſuris,
ita etiam poterit in periculo mortis probabili; quia
tunc periculum æternæ ſalutis iam incipit, & morali-
ter imminet, vt propterea debeat ei prouideri.

3 Per mortis igitur articulum (in quo omnes Sacer-
dotes ea Eccleſiæ conceſſione abſoluere poſſunt) non
intelligitur tantùm qui ſit vltimus vitæ ſpiritus, ſed
quodlibet probabile mortis, ſiue ea infirmitate, à pri-
mo ſcilicet die morbi periculoſi, vt doloris lateris; ſiue
ea perpetua, vel diuturna amentia ſuperuentura; ſiue
ex iudicis decreto; ſiue ex aliis cauſis, vt ea imminenti
belli conflectu, partu periculoſo; puta, ſi primus eſt,
vel ſi mulier priùs difficiles partus experta fuit, vel ſi
ob complexionem delicatam, aut aliundè timet ſibi pe-
riculum, vt ferè ſemper hoc periculum contingit. Abb.
in cap. quod in te, de pœnit. & remiſſ. col. 2. vel ex nauiga-
tione periculoſa, aut valdè longa, in qua probabiliter
non erit copia Confeſſoris. Vel ſi denique aggreſſurus
es actum quemcumque alium, qui ſecum hoc pericu-
lum habeat, qualis, vt dicebam, reputatur longa naui-
gatio, pugna cum inimicis, aggreſſio itineris periculoſi,
ne v. g. à latronibus occidatur, &c.

4 Aduerte tamen, debere eſſe morale periculum: quia,
ſi pro certo tibi conſtat, quod antequam illud pericu-
lum patiaris, adfuturus ſit Superior caſus reſeruans,
vel alius vices illius tenens, qui abſolutionem præſtet,
ceſſat tibi priuilegium: Ceſſat enim tunc neceſſitas illa
vtendi: cùm non ſis tunc in mortis articulo, neque in
periculo moriendi ſine abſolutione legitima. Couarr.
Suar. Sanch. & Zabran. *in locis ſuprà cit.* & ideò non-
nulli ſubdunt, quod opus ſit, in caſibus poſitis peri-
culum mortis, non futura occaſione confitendi ſacer-
doti legitimo, eſſe probabile, & propinquum, puta, quia
frequenter hominibus tunc mors accidere conſueuerit:
cuiuſmodi periculum eſt in omnibus peſte infectis, vti
notat Chapeauille *cap. 1. q. 1. §. 8.* nam ſubito, & præ-
ter opinionem ex tali morbo mori conſueuerunt.

Aduerte ſecundò, periculum debere tibi eſſe mora- 5
liter ineuitabile: quia ſi ſine graui iactura vitæ, honoris,
vel fortunæ vitare periculũ potes, non diceris conſtitu-
tus in mortis periculo, ſed teipſum in periculum cõ-
ſtituere, & aſſumere: Ita vt debeas igitur non ſponte, 6
ſed ex cauſa vrgenti, ſeu morali neceſſitudine coactus
tale periculum ſubire. Sanch. ex Corduba *n* 3. & quidã
aliis: Quamuis mihi magis probetur oppoſitum: quia, 7
ratio, cur Eccleſia in periculo mortis omnibus ſacerdo-
tibus abſoluendi poteſtatem concedat, eſt, quia pecca-
tor in tali caſu, tam iure diuino poſitiuo, quàm iure di-
no naturali, charitate erga ſeipſum ad confitendum
obligatur: Quæ ratio obligationis æquè locum habet,
ac ſi ſine neceſſitate, ſed ſponte mortis periculum ſu-
beas, vt v. g. in bello iuſto, maris nauigatione, &c.

DVBITATIO LXI.

An ſub articulo, vel periculo mortis comprehendi debeat quodlibet aliud impedimentum perpetuum ægritudinis, paupertatis, ſeruitutis, &c. adeundi Pontificem, vel alium, qui nomine ipſius abſolutionem impendat?

SVMMARIVM.

1 *Impedimentum perpetuum reputari debet verus articulus ſeu periculum mortis, in ordine ad obtinendã ab alio quàm à ſuperiore legitimo abſolutionem.*

2 *Impeditus ſic moraliter certus eſt non poſſe ante mortem à legitimo ſuperiore abſolutionem obtinere.*

3 *Non obſtat, vt illa neceſſitas non ſit ita vrgens, vt ſtatim obliget, vel latitudinem habeat; quia non propterea tollit quominùs vera neceſſitas ſit.*

4 *Impedito huic ſi moraliter conſtet, nunquam habiturum eſſe occaſionem obtinendi à Superiore legitimo abſolutionem, ab illo tempore, quo hoc illi conſtat, poterit hoc priuilegio vti, ne ſine abſolutione moriatur.*

5 *Mortis ob periculum abſolutis, vel ob aliud impedimentum à cenſura Pontifici reſeruata, iniungitur onus comparendi coram legitimo Superiore.*

6 *Impediti abſolui poſſunt, ac ſi eſſent in articulo mortis conſtituti.*

7 *Diſpoſita pro percuſſione clerici locum habent in omnibus excommunicationibus reſeruatis, licèt nonnulli hanc extenſionem non admittant in crimine hæreſis ob eius ſingularem grauitatem, & rigoroſam reſeruationem.*

8 *Confeſſarius quilibet non improbabiliter ſecundùm Auctorem poteſt abſoluere æquè de hæreſi, ac de aliis criminibus impeditum: quia poteſtas vtendi hoc priuilegio fundatur in neceſſitate pœnitentis.*

9 *Nemo tenetur in periculo mortis conſtitutus per Procuratorem, vel per literas miſſas abſolutionem petere, cùm nemo teneatur aſſumere medium, quo delictum ipſius manifeſtari poſſit.*

10 *Quilibet ſecundùm plures Doctores propter infirmitatem, ſenectutem, vel inimicitias, &c. impeditus, quominus poſſit adire Summum Pontificem, poteſt abſolui ab Epiſcopo de quacumque excommunicatione Pontifici reſeruata contra Suarez, negantem, hanc doctrinam poſſe extendi ad caſum hæreſis.*

11 *Opinio aſſerentium, non poſſe pœnitentem, cui non eſt facilis aditus ad Summum Pontificem,* ſed

ſeu ad Sedem Apoſtolicam abſolui ab Epiſcopo;
quando vniuerſaliter in iuribus, & in Bullis Pon-
tificiis dicitur, quod Reus abſolui non poſſit ab ex-
communicatione lata, niſi in articulo mortis, ita
vt propter alia impedimenta abſolui non poſſit,
Auctori non probatur.

12 *Mortis in articulo dubio adhuc poteſt quis conſtitu-*
tus, abſolutionem ab alio obtinere; quia non cen-
ſetur ſuperior velle, te periculo damnationis ex-
ponere, reſeruando caſus.

13 *Mortis pro articulo priuilegiũ abſoluendi à reſer-*
uatis, cùm ſit iure inſertum, & in fauorem anima-
rum conceſſum, latè interpretandum eſt; atque
adeò extendendum ad articulum mortis dubium.

1 RESPONDETVR affirmatiuè, ita vt tale impedi-
mentum perpetuum reputari debeat verus arti-
culus, ſeu periculum mortis in ordine ad obtinendam
ab alio, quàm à Superiore legitimo abſolutionem. Ita
Nouar. *cap.27.n.89.* Henriq. *lib.1.de excomm.cap.* 27.
n.3. Couarr. *cap.alma, 1.part.* §.11.*n.*15. Vgol. *de cenſur.*
tab.1. cap.4. §.5. *n.*13. Suar. *de fide diſput.* 21. *ſect.* 4.
*num.*16. & Sanchez *lib.2. moral.cap.*13. *n.*39.

2 Probatur; quia ſic impeditus moraliter certus eſt,
non poſſe ante mortem à legitimo Superiore abſolutio-
nem obtinere: Ergo eſt iam conſtitutus in neceſſitate
illam obtinendi ab alio, ne ſine ipſa moriatur.

3 Non obſtat, quod illa neceſſitas non ſit ita vrgens,
vt ſtatim obliget, ſed latitudinem babeat; quia non
propterea tollit, quominus vera neceſſitas ſit, verum-
que pateat, ſic impeditum neceſſitatem habere obti-
nendi ab alio, quàm à legitimo Superiore, abſolu-
tionem.

4 Confirmatur; quia ſi moraliter conſtat huic impe-
dito, ſe nunquam habiturum eſſe occaſionem obtinen-
di à Superiore legitimo abſolutionem, ab illo tempo-
re, quo hoc illi conſtat, poterit hoc priuilegio vti,
ne ſine abſolutione moriatur. Nam ab illo tempore
neceſſitatem habet de tali priuilegio, & inutiliter ex-
pectabit verum articulum mortis, cùm neceſſitas ſit
eadem.

5 Secundò probatur *ex cap. eos qui, de ſent. excommun.*
in ſexto, vbi abſolutis ob periculum mortis, vel ob
aliud impedimentum à cenſura Pontifici reſeruata,
iniungitur onus comparendi coram legitimo Superio-
re; Ergo non ſolùm periculum mortis, ſed etiam im-
pedimentum adeundi Superiorem abſolutionis benefi-
cium concedit.

6 Tertiò probatur, *ex cap. ea noſcitur, & ex cap.*
quod de his, de ſent. excommun. vbi dicitur, ſic impe-
ditos abſolui poſſe, ac ſi eſſent in periculo mortis con-
ſtituti.

7 Neque obſtat, quod hi Textus ſpecialiter loquan-
tur percuſſione Clerici; quia eſt eadem ratio in omni-
bus excommunicationibus reſeruatis, & tradunt com-
muniter Doctores, Abb. *in cap. de cætero, num.* 1. *de*
ſent. excommun. Felin. *in cap. quamuis, eodem tit.* &
alij multi.

Et licèt nonnulli Doctores (vt Sotus *in* 4. *diſt.* 21.
quæſt. 2. *art.* 3. *in fine*, Candelabr. *part.* 1. *tit.* 11. *de ab-*
ſolut. num. 14. quos ſequitur Suarez *de fide dub.* 21.
*ſect.*4.*in fine*, & Ricciull. *lib.*5. *cap.*14. *n.* 15. qui idem
aſſerit de omnibus caſibus Bullæ Cœnæ, præſertim in
Italia, propter Decretum ſacræ Congregationis die
9. Ianuarij 1601. promulgatum) non audeant hanc
extenſionem concedere in crimine hæreſis, ob eius
ſingularem grauitatem, & rigoroſam reſeruationem,
addantque, ſic impedito nullam ſuppetere viam, ſe
ab excommunicatione hæreſis liberandi, niſi acceſ-
ſum ad Inquiſitores, vel Pontificem per literas, vel
Procuratorem, tacito nomine; cùm ſecundùm pro-
babiliorem opinionem Doctorum Epiſcopis per Bul-
lam Cœnæ reuocata ſit abſoluendi facultas in Triden-
tino conceſſa;

Adhuc mihi nihilominus non omninò improbabile 8
videtur in puncto iuris æquè de hæreſi, ac de aliis cri-
minibus poſſe ſic impeditum abſolui à quolibet Con-
feſſario; quia poteſtas vtendi hoc priuilegio fundatur
in neceſſitate pœnitentis: Ergo non debet ob grauita-
tem hæreſis limitari. Tum quia, ſicuti ſectione ſequen- 9
ti dicetur, nemo tenetur in periculo mortis conſtitu-
tus per Procuratorem, vel per literas miſſas abſolutio-
nem petere, cùm nemo teneatur aſſumere medium, quo
delictum ipſius manifeſtari poſſit: Ergo neque tenetur
adſtrictus illo perpetuo impedimento, quod æquiualet
mortis periculo. Aliàs, ſi propter grauitatem hæreſis, &
illius ſpecialem reſeruationem deberet pœnitens impe-
ditus recurrere ad Inquiſitores, vel ad Pontificem per
Procuratorem, vel per literas miſſas, etiam in arti-
culo mortis conſtitutus, deberet eam diligentiam
adhibere; cùm non videatur eſſe ſpecialior ratio in vno
caſu, quàm in alio.

Confirmatur, quia plures Doctores, vt Ancharanus 10
in cap. eos qui, de ſent. excommun. n. 1. Felinus *in cap.*
quamuis, de ſent. excommun. in fine. Syluester *verb. ab-*
ſolutio 3. *circa finem, & verb. abſolutio* 3. *n.*17. Tabiena
verb. excommunicatio 5. *cap.*1. *n.*56. Nauarr. *cap.* 27.
*n.*84. Couarruu. *in cap.alma, part.* 1. §.1. *n.* 15. Henriq.
*lib.*6. *de pœnit. cap.*9. *num.*7. *& cap.*10. *n.*1. *& ſeqq. &*
*cap.*16. *n.*1. & Sayrus *in Theſauro lib.*3. *cap.*28. *n.*30.
tenent, quod propter infirmitatem, ſenectutem, vel
inimicitias, &c. impeditus, quominùs poſſit adire
Summum Pontificem, poſſit abſolui ab Epiſcopo de
quacumque excommunicatione Pontifici reſeruata. Et
probant, *ex cap. ea noſcitur, & ex cap. de his, de ſent.*
excomm vbi dicitur, quod habens impedimentum in-
firmitatis, vel ſenectutis, &c. poſſit abſolui, ſicuti &
is, qui eſt in articulo mortis: & *ex cap. eos qui, de ſent.*
excommun. in 6. vbi habetur, quod ei, qui aliquod ex
prædictis impedimentis habet, ſit in abſolutione iniun-
gendum, vt ceſſante legitimo impedimento, ſe præ-
ſentet Superiori, cui excommunicatio erat reſeruata:
Ergo, &c.

Quamuis nonnulli, vt Suarez *loco ſuprà cit.* velint,
hanc iſtorum Doctorum doctrinam non eſſe extenden-
dam ad caſum hæreſis, cùm propter ſuam enormita-
tem rigoroſiſſimè, & ſtrictiſſimè reſeruetur: Et quidem
ſatis probabiliter, præſertim in Italia, propter Decre-
tum Sacræ Congregationis ſuprà relatum, vt dice-
batur. 11

Et quamuis alij, vt Innocentius *in cap. quamuis, de*
ſent. excommun. circa finem, Antonius *ibidem in fine*,
Abbas *n.*3. Ancharan. *n.*1. & Henricus *in fine*, velint,
citatos Textus ſolùm loqui de abſolutione ab excom-
municatione propter Clericorum percuſſionem incur-
ſam. Sicque, quòd in his Textibus conceditur, ad alias
excommunicationes non eſſe extendendum. Quod idem
volunt Syluest. *verb.abſolutio* 4. *q.*4. *n.*7. & Corduba *in*
*ſumma q.*18. *punct.* 1. *dicto* 2. quatenus aiunt, non poſſe
pœnitentem, cui non eſt facilis aditus ad Sedem Apo-
ſtolicam abſolui ab Epiſcopo, quando vniuerſaliter in
iuribus, & in Bullis Pontificiis dicitur, quod Reus
abſolui non poſſit ab excommunicatione lata, niſi in ar-
ticulo mortis. Ita vt propter alia impedimenta abſolui
non poſſit, ſicuti poteſt in articulo mortis. Quorum Do-
ctorum opinio mihi non probatur ob rationes dictas. 12

Et quod dixi, adeò cum Molina *de iuſt. tom.*4. *tr.*3.
*diſp.*63. Reginald. *lib.*9. *num.*10. & Sanch. *lib.*2. *mor.*
*cap.*14. *n.*8. non omninò improbabile arbitror, & etiam
ſi dubites, an poſſis viuere, quouſque Superiori te præ-
ſentare queas, adhuc poſſis in hoc articulo mortis du-
bio abſolutionem ab alio obtinere; quia non cenſetur 13
Superior velle, te periculo damnationis exponere, reſer-
uando caſus: Tum quia Priuilegium abſoluendi à re-
ſeruatis pro articulo mortis, cum ſit iure inſertum, &
in fauorem animarum conceſſum, latè interpretandum
eſt, atque adeò extendendum ad articulum mortis
dubium.

DVBITATIO LXII.

An, ſi conſtitutus in mortis articulo, poſſis medio Procuratore, vel confeſſario, vel literis miſſis obtinere à Superiore abſolutionem excommunicationis, vel facultatem abſoluendi, vel eum vocare, vt abſoluat, tenearis id facere?

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutus in mortis articulo poteſt ſecundùm aliquos Doctores adire Superiorem per literas, & per Procuratorem; quia in tali caſu non videtur neceſſitas; cùm neceſſitas non ſit, quæ facilè vitari poteſt, &c.*

2 *Articulus neceſſitatis eſt quotieſcumque aliquis non poteſt ſuperiorem adire, etiamſi illum vocare poſſit, ſecundum probabiliorem opinionem.*

3 *Ad obtinendam abſolutionem ſolùm requiritur, vt quolibet impedimento canonico quis retrahatur, quominùs Romanum Pontificem poſſit adire.*

4 *Abſolutio Superioris reputatur pœnitenti impoſſibilis, ſi ipſum adire non poſſit pro abſolutione obtinenda.*

5 *Iura nunquam obligarunt delinquentem, ſe Superiori præſentare per Procuratorem, ſed per ſeipſum.*

6 *Conſtitutus in mortis articulo neque tenetur ad medium ſcripturæ; quia & hoc medium eſt de ſe manifeſtatiuum delicti aliis.*

7 *In mortis articulo conſtitutus ob eamdem rationem excuſatur peccata ſcribere, licet alia viâ in dicto articulo non poſſit confiteri.*

8 *In mortis articulo conſtitutus neque tenetur ad medium confeſſarij, qui nomine ſuo obtineat à Superiore facultatem abſoluendi; quia & hoc medium alienum eſt à reſeruatione.*

9 *Neque tenetur ad quærendum priuilegium proprium: Quapropter nemo tenetur in articulo mortis accipere Bullam; ſed poteſt vti ordinario iuris beneficio.*

10 *Neque tenetur ad medium, quo vocet Superiorem, cui venienti, & præſenti poſſit delictum manifeſtare, & abſolutionem ab illo obtinere; quia alias ei impoſitum fuiſſet onus grauandi Superiorem: Tum quia tale medium exequi rarò poſſet ſine nota famæ, caſu quo Superior non annuat petitioni ſuæ.*

11 *Nullo iure habetur, quod qui non poteſt ſe præſentare Superiori per ſemetipſum, teneatur illum adire per tertiam perſonam.*

12 *Qui non poteſt adire Superiorem perſonaliter, cenſetur, quamuis ad eum poſſit Procuratorem mittere, legitimè impeditus.*

13 *Confeſſarius in caſibus reſeruatis non tenetur adire Superiorem, vt ab eo obtineat facultatem abſoluendi pœnitentem, cùm hoc ſit onus, & grauamen ipſius Pœnitentis.*

14 *Pœnitens non tenetur monere Superiorem per literas, cum ſic exponeret ſe periculo, ſi literæ vel aperirentur, vel deperderentur, manifeſtandi ſua peccata.*

1 QVIDAM, vt Zambran. *de caſib. art. mort. cap.4. dub.4. n.15.* & Bonacin. *de cenſur. diſp.1. q.3. part.3. n.5.* affirmant; quia in tali caſo non eſt neceſſitas, cùm neceſſitas non ſit, quæ facilè
vitari poteſt, vt eſt in caſu noſtro. Tum quia non potes
dici carere copia confeſſarij, cum in poſſe tuo ſit abſque
multo grauamine illum habere. His tamen non
obſtantibus.

Reſpondetur, oppoſitum (ſcilicet articulum neceſ- 2
ſitatis eſſe, quotieſcumque non potes Superiorem
adire, etiamſi illum vocare poſſis) eſſe probabilius,
qood docet Suarez *tract. de fide diſput.21. ſect.4. n.25.*
quatenùs ait: Si per ſe non poteſt, non cogitur per
alium adire Superiorem. Corduba *in ſumma quæſt.18.*
Valentia *tom.4. diſput.8. quæſt.10 punct.2.* Henriq.
lib.6. de pœnit. cap.9. n. vlt. & cap.11. num.4. Azor.
tom.1. lib.8. cap.19. quæſt.5. & Sanchez *lib.2. moralium*
cap.13. n.14.

Probatur ex textu, *in cap. Quamuis, de ſent. excom-* 3
munic: vbi ad obtinendam abſolutionem ſolùm requiritur,
vt quolibet impedimento canonico retraharis,
qoominùs Romanum Pontificem poſſis adire.

Secundò probatur ratione, quia ſi Soperiorem adire 4
non potes pro abſolutione obtinenda, reputatur tibi
abſolutio illius impoſſibilis, cùm omnia media, qoibus
illam obtinere potes, reputentur, ac ſi eſſent impoſſibilia:
Ergo adeſt tunc articulus neceſſitatis. Conſequentia
patet. Antecedens probatur, quia non teneris
ad medium Procuratoris: Siquidem hoc medium includit
manifeſtare alteri à confeſſario tuam conſcientiam:
Qua de cauſa nunquam iura delinquentem obli- 5
garunt, ſe Soperiori præſentare per Procuratorem, ſed
per ſeipſum: Ergo tale mediom reputatur, ac ſi non
eſſet poſſibile; cum ad illud non obligeris. Nauarr.
cap.27. num.90. Suarez *de fid. diſput.21. ſect.4. n.15.*
& alij, quos citat, & ſequitur Sanch. *loc. ſuprà cit. n.14.*
Neque reoeris ad medium ſcripturæ, media qoa te 6
præſentes Superiori; quia & hoc medium eſt de ſe manifeſtatiuum
delicti aliis: Qua de cauſa exeoſaris pec-
cata ſcribere, tametſi alia via in articulo mortis non 7
poſſis confiteri. Sanch. *vbi ſuprà n.14.* & alij communiter.
Neque teneris ad medium confeſſarij, qoi oo- 8
mine ſuo obtineat à Superiore facultatem abſoluendi;
quia eſt hoc medium alienum à reſeruatione, & ipſam
reſeruationem tollens: Ergo ex vi reſeruationis non
teneris tale medium adhibere: Tum quia non teneris 9
ad quærendum priuilegium proprium. Quapropter
rectè dixit Sanchez *cit. num.14.* te non teneri in illo
articulo accipere Bullam, ſed poſſe ordinario iuris
beneficio vti: Ergo à fortiori non teneberis ad quærendum
priuilegium alteri, vt te poſſit abſoluere. Ne- 10
que teneris ad medium, quo voces Superiorem, cui
venienti, & præſenti poſſis delictum manifeſtare, &
abſolutionem ab illo obtinere; quia aliàs eſſet tibi
impoſitum præceptum de grauando Superiore. Tom
qoia rarò tale medium exequi poteris ſine nota famæ,
caſu quo Superior annuat petitioni tuæ: nam ſæpè
oon annuet: ergo non teneris ad id, quod regulariter
eſt impoſſibile; Sanch. *loco ſuprà cit.* Henriq. *lib.6. de*
pœnit. cap.9. n. vltimo, & alij.

Confirmatur; quia nullo iure habetur, qood qui 11
non poteſt ſe præſentare Superiori per ſemetipſum,
teneatur illum adire per tertiam perſonam: Ergo cùm
Pœnitens in caſu noſtro non poſſit ſe præſentare Superiori
perſonaliter, non tenetur id facere per tertiam
perſonam.

Confirmatur ſecundò, quia qui oon poteſt adire 12
Superiorem perſonaliter, cenſetur quamuis ad eum
poſſit procuratorem mittere, legitimè impeditus.
Doctores communiter, qoos ſequitur Nauarr. *in*
ſumm. cap.27. num.90. & Sayrus *in Theſaur. lib.2.*
cap.16. num.3. Sed qui eſt legitimè impeditus, poteſt
in articulo mortis abſolui ab inferiori Sacerdote: Ergo
non tenetur recurrere ad Superiorem per tertiam perſonam.

Confirmatur tertiò, quia in caſibus reſeruatis non 13
tenetur confeſſarius adire Superiorem, vt ab eo obtineat
facultatem abſoluendi pœnitentem, cùm hoc ſit

enus, & grauamen ipſius pœnitentis in pœnam, & vindictam ſuorum peccatorum reſeruatorum: Ergo ſi pœnitens non poteſt Superiorem adire, nec commodè illum vocare, cenſetur eſſe impeditus, quominùs illum habere poſſit, ſicque deerit copia Superioris, atque adeò conſequenter abſolui poterit ab inferiori ſacerdote.

14 Obiicies: Hæreticus, vel alius quicumque caſus reſeruatos habens poteſt ſcribere ad Superiorem, & ab eo petere facultatem, vt abſoluatur ab hæreſi, vel ab aliis caſibus reſeruatis: Poteſt etiam accipere Bullam Cruciatæ, in qua Bulla ipſam habentibus datur facultas, vt in articulo mortis poſſint ab omnibus peccatis reſeruatis abſolui à ſacerdote inferiori: Ergo falſum eſt, quod dicebatur.

Reſpondetur: Nego conſequentiam, quia ex dictis Pœnitens non tenetur monere ſuperiorem per literas, cum ſic exponeret ſe periculo, ſi literæ vel aperirentur, vel deperderentur, manifeſtari ſua peccata. Quapropter Doctores communiter aſſerunt, non teneri pœnitentem ſcribere ſua peccata, quando ea non poteſt voce confiteri, tametſi memoria exciderent, ſi non ſcriberentur: Nec ex dictis etiam tenetur Pœnitens accipere Bullam Cruciatæ; cum poſſit vti priuilegio, quod ipſi ius commune concedit; vt ſcilicet in abſentia ſuperioris poſſit ab omnibus caſibus in articulo mortis abſolui ad inferiori ſacerdote.

DVBITATIO LXIII.

An in articulo, & periculo mortis poſſit abſoluere ſacerdos ſimplex, præſente proprio ſacerdote, ſcilicet Parocho, vel approbato, vel ſuperiore, cui caſus ſunt reſeruati?

SVMMARIVM.

1 *Simplex ſacerdos ſecundum aliquos Doctores poteſt abſoluere in articulo mortis, præſente proprio ſacerdote, vel ſuperiore, cui caſus ſunt reſeruati.*

2 *Amplia ſecundum prædictos, licet ſit excommunicatus non toleratus, ſuſpenſus, interdictus, irregularis, immò hæreticus, vel degradatus; quia verè ſunt ſacerdotes, & neceſſitas pœnitentis excuſat eos à peccato adminiſtrationis.*

3 *Simplex ſacerdos ſecundùm auctorem non poteſt abſoluere etiam in articulo mortis, præſente ſcilicet ſuperiore, cui caſus ſunt reſeruati, & volente abſoluere pœnitentem, ſecundùm probabilius.*

4 *Vide declarationem Gregorij XIII. apud Molinam, in qua idem aſſeritur.*

5 *Idem habetur ex Congregatione Tridentini Concilij apud Barboſam.*

6 *Presbyter, inconſulto Epiſcopo, non reconciliat pœnitentem, niſi abſente Epiſcopo, vltima neceſſitas cogat.*

7 *Sacerdoti ſimplici poteſtas abſoluendi à quibuſcumque peccatis in mortis articulo conceditur iure extraordinario ob rationem neceſſitatis, ne hac occaſione ſi abſolutio denegetur aliquis pereat.*

8 *Cùm aliquid conceditur propter neceſſitatem, durat conceſſio, quatenùs vrget neceſſitas.*

9 *Concilium Tridentinum* ſeſſ. 14. cap. 1. *eodem modo loquitur de abſolutione à peccatis, ac de abſolutione à cenſuris.*

10 *In articulo mortis à cenſura reſeruata nullus poteſt abſoluere, ſi facilè ſit recurſus ad ſuperiorem, ad quem de iure ſpectat abſolutio.*

11 *In reſeruatis Pontifici nullus abſolui poteſt, niſi ſub onere ſe præſentandi Pontifici, cum primum poterit.*

12 *In conceſſione abſoluendi à reſeruatis apponitur clauſula, ſi ad ſuperiorem recurſus non ſit.*

13 *Quilibet ſacerdos antè Concilium Tridentinum poterat in articulo mortis abſoluere, quando non aderat proprius ſacerdos: Igitur etiam id poteſt poſt Concilium, cum nihil de nouo conſtituat, ſed ſolùm approbet conſuetudinem antiquam.*

14 *In articulo mortis non eſt iure diuino omnibus ſacerdotibus commiſſa facultas abſoluendi: Eſt enim conceſſa iure Eccleſiaſtico, licet illius initium nobis notum non ſit.*

15 *Mortis articulus dupliciter diſtinguitur: Alius enim dicitur quicumque: Alius neceſſarius. In quo mortis articulo neceſſario reſeruatio omninò ceſſat in fauorem, & leuamen morituri.*

16 *Priuilegium Concilij Tridentini, in quo aſſeritur, omnes ſacerdotes quoſlibet pœnitentes à quibuſuis peccatis, & cenſuris abſoluere poſſe: licet non limitet facultatem explicitè, limitat tamen implicitè.*

17 *Lex vbi non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus.*

18 *Sacerdos proprius præferendus eſt ſemper omnibus aliis, deindè approbatus, etiam in aliena Diœceſi, ſimplici, & ſimplex excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto, & hæretico, vel degradato.*

19 *Dicta de ſimplici ſacerdote (huic ſcilicet præferendum eſſe ſacerdotem approbatũ) multò magis dici debent de excommunicato, ſuſpenſo, & interdicto non tolerato, & de hæretico publico, vel denunciato; quia iſti omnes omninò Iuriſdictione, etiam in foro pœnitentiæ, priuati ſunt, excepto caſu neceſſitatis.*

20 *Doctrina Sanchez aſſerentis, excommunicatum non toleratum inualidè abſoluere, ſi adſit ſacerdos toleratus etiam ſimplex, & non approbatus, reiicitur; quia Tridentinum apertè dicit, in mortis articulo nullam eſſe reſeruationem.*

21 *In mortis articulo conſtitutus non peccat, ſi hæretico ſacerdoti, quamuis ab illo periculum peruerſionis non timeat, ob hæreſis deteſtationem Sacramentaliter confiteri recuſet; modò ſperet de peccatis ſuis eſſe contritus.*

22 *Sacerdoti ſimplici non ſolùm præferendus eſt ſacerdos approbatus, & ſacerdoti approbato Parochus; ſed Parocho etiam, quatenùs ſpectat ad peccata reſeruata, præferendus eſt etiam in mortis articulo ſuperior reſeruans: Ita vt, illo præſente, inferior abſoluere non poſſit.*

23 *Concilium Tridentinum licet dixerit, in articulo mortis nullam eſſe reſeruationem: Id tamen intelligendum eſt in abſentia reſeruantis; quia aliàs nulla eſt vera neceſſitas, ad quam alij ſacerdotes cenſeantur iuriſdictionem habere, quæ ipſis per ſe loquendo fuerit ſublata.*

24 *Recurſus ſi ad Pontificem non ſit, recurrendum eſſe ad Epiſcopum, non eſt verum in omni caſu, quia non omnes caſus Epiſcopo conceduntur, ſed caſus occulti, hæreſi excepta.*

25 *Abſolutio Sacramentalis ſicut ſuſcipi poteſt in caſu neceſſitatis ab excommunicato non tolerato, etiam hæretico, ita etiam Baptiſmi Sacramentum, ſed de aliis Sacramentis eſt alia ratio, quia non ſunt tantæ neceſſitatis.*

26 *Sacrum Viaticum cum ſit de præcepto, caſu quo alius, præter hæreticum; vel excommunicatum non toleratum, non adſit, qui illud adminiſtret, ſuſcipere non eſt illicitum ab illis in caſu neceſſitatis.*

27 *Sacerdos quilibet etiam excommunicatus non toleratus, quod poſſit abſoluere ab omnibus cenſuris etiam hæreſis: Id verum eſt, etiamſi pœnitentem in articulo mortis conſtitutum, à peccatis ſacramentaliter non abſoluat.*

28 *Abſolutio ab excommunicatione, aliiſque cenſuris, & multò magis diſpenſatio ab Irregularitate, aliiſque pœnis ex delicto contractis, non pendet ab abſolutione à peccatis.*

29 *Parochi etiam, & alij poſſunt ab excommunicationibus non reſeruatis abſoluere extra Sacramentum Pœnitentiæ.*

30 *Quilibet habens peccata reſeruata ſummo Pontifici, ſi ſit conſtitutus in articulo, vel periculo mortis, nec facilis ſit recurſus ad Pontificem, poteſt tunc abſolui à quolibet ſacerdote approbato, vel ſimplici, neque eſt neceſſarium, vt ad Epiſcopum loci recurratur; quia eo caſu reſeruatio omnis ceſſat.*

31 *Nullo iure habetur, quod quando Pontifex ſibi reſeruat aliquod peccatum, recurrendum ſit ad Epiſcopum loci in articulo mortis.*

32 *Recurſus ad ſummum Pontificem eſt ſpecialis in percuſſione Clerici.*

1 QVIDAM affirmant, tam de abſolutione peccatotum, quàm de abſolutione cenſurarum. Ita Gloſſa *in cap. non eſt, de ſponſal.* Paludan. *in 4. diſt. 17. q. 4. art. 3. concl. 7.* Maior *ibidem diſt 19. q. 1.* S. Antonin. *part. 3. tit. 14. cap. 19. condit. 14.* Syluest. *ver. confeſſor. 1. q. 20.* Tabiena *verb. ſolutio. 1. num. 32.* Armill. *eodem verb. n. 12.* Angles *in 4. tom. 2. q. de confeſſion. art. de miniſtr. diffic. in art. mort.* Zerula *in praxi de pœnit. cap. 15. n. 4.* Petrus de Ledeſma *tom. 1. tract. de Sacram. pœnit. cap. 14. diſp. 2.* Comitolus *lib. 1. q. 22. n. 2.* Finellus *de caſib. reſeruat. cap. 7. in fine.* Valer. *ver. excommunicatio, diff. 23. n. 1.* Villalob. *tom. 1. tract. 27. clauſ. 1. §. 2. n. 7.* Conradus *part. 1. q. 12.* Ludouic. de ſancto Ioanne *part. 1. tract. de pœnit. q. 6. art. 6. dub. 4.* Nauarr. *lib. 5. conſil. tit. de pœnit. cap. 11. n. 4.* Rodoriq. *tom. 1. ſum. cap. 59. concl. 3. n. 5.* Sà *verbo abſolutio, n. 6.* Vega *in ſumma tom. 1. cap. 6. caſ. 16.* Sayr. *deciſ. 21. d. pœnit.* Reginald. *lib. 1. n. 60.* Salſed. *Practic. cap. 31. verſ. excuſabitur,* Cened. *ad decretal. collect. 25. n. 9.* Barboſa *in remiſſionib. Concilij, ver. nulla ſit reſeruatio. & 2. part. de poteſt. Epiſc. alleg. 25. n. 50. & 51.* Qui Doctores adeò
3 verum id arbitrantur, vt ſubdant, omnem ſacerdotem hanc poteſtatem habere, tametſi excommunicatus non toleratus, ſuſpenſus, interdictus, irregularis, immò hæreticus, vel degradatus ſit; quia verè ſunt ſacerdotes, & neceſſitas Pœnitentis excuſat eos à peccato adminiſtrationis His tamen non obſtantibus.

4 Reſpondetur, oppoſitum (præſente ſcilicet proprio ſacerdote, &c. vel Superiore, cui caſus ſunt reſeruati, & volente abſoluere pœnitentem, non poſſe pœnitentem neque licitè, neque validè, ab alio, vel ab inferiore ſacerdote abſolutionem obtinere) probabilius eſſe. Atque ita tenet Zambran *de caſib. art. mort. cap. 4. dubit. 4. num. 3. & ſeqq.* Sotus *in 4. diſt. 18. quæſt. 4. art. 4.* Viuald. *in Candelabro tit. de abſolut. num. 61.* Chamerot. *tract. de confeſſ. dubit. 10.* Vgolin. *de cenſur. tabul. 1. cap. 4. §. 5. num. 2.* Valentia *tom. 4. diſput. 7. quæſt. 10. punct. 2.* Simanch. *in Enchirid. tit. 51. num. 61.* Paramus *de origin. S. Inquiſition. lib. 3. quæſt 8. n. 100.* Ricciull. *lib. 5. cap. 14. num. 19.* Suarez *de pœnit. diſp. 26. ſect. 4. num 4. & de fide diſput. 21. ſect. 4. n. 4.* Vaſquez *in 3. part. tom. 4. quæſt. 93. art. 1. dubit. 4. n. 18.* Nuñus *in addit. ad 3. partem tom. 2. quæſt. 8. art. 6. dubit. 3.* Aula *de cenſur. part. 2. cap. 6. diſput. 3. dub. 1. concl. 4.* Reginald. *tom. 1. lib. 1. cap. 7. num. 61.* Puteari. *in 3. part. S. Thomæ part. 2. q. 3. concl. 1.* Sanctorius *de caſ. Pap. & Epiſc. n. 146.* Benzon. *lib. 1. diſp. 1. q. 6.* Coninch. *de ſacram. diſput. 8. dub. 11. n. 90.* Molin. *de Iuſt. tom. 4. diſp. 63. n. 2.* Sanch. *lib. 2. moral. cap. 15. n. 7.* Bonacina *de ſacram. diſput. 5. q. 7. punct. 1. n. 10. & de cenſur. diſp. 1. quæſt. 3. punct. 5. num. 3.* & Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 19. quæſt. 5.*

4 Probatur; quia ita declarauit Gregorius XIII. apud Molinam *loco ſuprà cit.*

Secundò; quia ita declarauit Congregatio Tridentini Concilij apud Barboſam vbi ſuprà, in his verbis: 5
Congregatio cenſuit, ſacerdotem alioqui idoneum, ſi tamen ad audiendas confeſſiones approbatus non ſit iuxta cap. 15. ſeſſ. 23. non poſſe validè à peccatis mortalibus abſoluere pœnitentem in articulo mortis conſtitutum, vbi Parochus præſens iam perhibeatur, paratuſque ſit infirmi audire confeſſionem, illumque abſoluere, neque vlla ſubſit cauſa, Parochum ipſum recuſandi.

Tertiò probatur *ex cap. Preſbyter 16. q. 6.* ſumpto ex Concilio Carthaginenſi 3. *can.* 32. vbi habetur, quod Presbyter, inconſulto Epiſcopo, non reconciliet pœnitentem, niſi abſente Epiſcopo vltima neceſſitas cogat. 6

Quartò probatur ex Tridentino Concilio *ſeſſ. 24. cap. 1.* vbi Sacerdoti ſimplici poteſtas abſoluendi à quibuſcumque peccatis in mortis articulo conceditur iure extraordinario ob rationem neceſſitatis, ne hac occaſione (ſi abſolutio denegetur) aliquis pereat. Ergo ceſſante neceſſitate, ceſſat hæc extraordinaria poteſtas per regulam, quam iuxta Textum *in cap. 2. de cuſtod. Euchar. & cap. de Syracuſana 28. diſt. & cap. quoniam 48. diſt. & cap. quod pro remedio 1. q. 7.* tradit Abbas *in cap. cùm venerabilis, de conſuetud. in fine: Cum aliquid conceditur propter neceſſitatem, durat conceſſio, quatenùs ſolùm vrget neceſſitas:* Cum igitur præſente proprio Sacerdote, vel approbato, &c. parato Sacramentum miniſtrare, ceſſet neceſſitas obtinendi ab alio abſolutionem, ceſſat etiam priuilegium ſimplici Sacerdoti conceſſum, quod ſolùm ob neceſſitatem abſolutionis conceſſum erat; ne ſcilicet pœnitens occaſione reſeruationis ſine abſolutione periret, vti dicebam. 7 8

Confirmatur; quia Concilium Tridentinum *in loco ſuprà cit.* eodem modo loquitur de abſolutione à peccatis, ac de abſolutione à cenſuris. At certum eſt *ex cap. eos qui, de ſentent. excommunic. in 6. & Extrauag. 1. §. decernimus, de excommunic.* quod à cenſura excommunicationis reſeruata nullus in articulo mortis poſſit abſoluere; ſi facilis ſit recurſus ad ſuperiorem, ad quem de iure ſpectat abſolutio: Ergo ſimiliter à peccatis nullus ſacerdos iure extraordinario in articulo mortis abſoluere poterit, niſi ob defectum Ordinarij, vel legitimi ſacerdotis. 9 10

Confirmatur ſecundò, quia in reſeruatis Pontifici nullus abſolui poteſt, niſi ſub onere ſe præſentandi Pontifici, cum primum poterit: Ergo ſupponit Pontifex, non poſſe Pœnitentem ſe priùs præſentare. Quapropter ſolet in iure, ſicuti patet *ex cit. Extrauag. 1. §. decernimus, de ſent. excommunic. & Extrauag. inter cunctas, §. incendiarius, de priuilegiis, & cap. Preſbyter 26. q. 6.*) hæc conditio apponi, cùm conceditur aliis facultas abſoluendi à reſeruatis, *ſi ad ſuperiorem recurſus non ſit:* Ergo ſi datur ſuperior præſens, ceſſat aliorum facultas. 11 12

Confirmatur tertiò, quia antè Concilium Tridentinum tunc quilibet Sacerdos poterat in articulo mortis abſoluere, quando non aderat proprius Sacerdos (vt patet *ex Extrauag. 1. §. decernimus de ſent. excommun. & ex Extrauag. inter cunctas, §. Incendiarij, de priuileg. & ex cap. Preſbyter 26. q. 6.*) Ergo etiam poſt Concilium: Cùm Concilium nihil de nouo conſtituat, ſed ſolùm approbet conſuetudinem antiquam, quod ſcilicet tunc ſolùm quilibet Sacerdos poſſit abſoluere, quando ſuprà dicebam. Quapropter cùm Concilium dicit, quemlibet ſacerdotem poſſe abſoluere in articulo mortis, intelligitur in abſentia Reſeruantis, vel proprij Sacerdotis, vt Parochi, vel Sacerdotis ab Ordinario ad audiendas confeſſiones approbati. 13

OBIECTIONES.

Obijcies: Iure diuino eſt omnibus ſacerdotibus pro illo articulo commiſſa facultas abſoluendi: Ergo. 14

Reſpondetur: Nego antecedens; ſi quidem conceſſa eſt à iure Eccleſiaſtico, tametſi illius initium nobis notum non ſit, vt rectè dixerunt Tolet. *lib. 1. cap. 13. num. 1.*

Suarez

Suarez *de pœnit. diſput.* 26. *ſect.* 4. Vaſquez *q.* 95. *art.* 2. *dub.* 3. Farinac. *de hæreſi q.* 192. *n.* 62. & alij paſſim, ob poteſtatem completam Iuriſdictionis, quæ ibi præter poteſtatem Ordinis admiſcetur.

15 Obiicies ſecundò: In fauorem illius articuli, & leuamen morituri reſeruatio omninò ceſſat pro illo articulo: Quapropter in reſeruatione ſemper talis articulus excipitur: Et Tridentinum *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. *de pœnit. in fine* ait: *In Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, vt vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis.* Sed ceſſante reſeruatione, nulla adeſt cauſa adeundi ſuperiorem: Ergo poteris à quolibet alio ſacerdote æquè ac à ſuperiore, abſolutionem obtinere.

Reſpondetur: Diſtinguo Maiorem: Si ſit articulus mortis quicumque, ſeu ſine neceſſitate, nego: Si ſit articulus mortis neceſſarius, ſeu cum neceſſitate; quia ſcilicet deeſt copia alterius omnis ſacerdotis, concedo.

16 Obiicies tertiò. Tridentinum *loc. cit.* aſſerit, omnes Sacerdotes quoſlibet Pœnitentes à quibuſvis peccatis, & cenſuris abſoluere poſſunt. Neque conceſſionem limitauit ad caſum, in quo abeſſet proprius Sacerdos: Ergo non debemus nos illud limitare; cùm ſit Priui-
17 legium in fauorem animarum conceſſum, cumque vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debeamus, præſertim in fauoribus, & fauoribus animarum.

Reſpondetur diſtinguendo: Concilium non limitauit explicitè, concedo: Non limitauit implicitè, nego. Conceſſit enim tale priuilegium in fauorem animarum, ſi ſit non articulus mortis quiſcũque, ſed ſi ſit articulus mortis neceſſarius, ſeu cum neceſſitate, ſicuti dicebam.

18 Quapropter præferẽdus eſt ſemper Sacerdos proprius omnibus aliis; deindè approbatus etiam in aliena Diœceſi ſimplici, & ſimplex excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto, & hi hæretico, vel degradato, &c.

19 Quod igitur dico de ſimplici ſacerdote (huic ſcilicet præferendum eſſe Sacerdotem approbatum) multò magis dico de excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto non tolerato, & de hæretico publico, vel denunciato; quia iſti omnes omninò iuriſdictione, etiam in foro pœnitentiæ, priuati ſunt, excepto caſu neceſſitatis, vti dicebam; quia cùm homo tunc ſit in periculo æternæ ſalutis, eſt in extrema, vel ſaltem in graui neceſſitate ſpirituali: Ergo iuxta Tridentinum Concilium tunc omnes ſacerdotes abſoluere poterunt, non ſolùm ſi, qualis eſt ſententia nonnullorum, id habeant de iure diuino, ſed etiam ſi, propter poteſtatem completam Iuriſdictionis, quæ ibi præter poteſtatem Ordinis admiſcetur, habeant de iure Eccleſiaſtico; quia non præſumitur tunc pia Mater Eccleſia velle in ſpirituale detrimentum priorum fidelium impedire in homine hæretico, vel excommunicato non tolerato Iuriſdictionem, & communicationem cum illis, alioquin in eodem ſtatu communicationem eandem impediret cum iiſdem, etiam quoad Baptiſmum conferendum pro alicui fideli moribundo: Et multò magis communicationem impediret in piis fidelibus cum ipſo hæretico, vel excommunicato non tolerato, quominùs huic in graui, vel extrema neceſſitate corporali exiſtenti, corporale ſubſidium adminiſtrent. Quod eſt omninò falſum, non ſolùm in tali caſu ita graui, ſed etiam in multis aliis minùs grauibus, iuxta illud: *Vtile, lex, humile, res ignorata, neceſſe.* Et ratio à priori eſt quia ius poſitiuum, de quo eſt excommunicatio, non obligat cum magno incommodo, & rigore. Quapropter Suarez 3. *part. tom.* 4. *diſp.* 26. *ſect.* 4. *n.* 4. & Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 13. *n.* 7.
20 apertè inquiunt, ſacerdotem excommunicatum non toleratum inualidè abſoluere, ſi adſit ſacerdos toleratus, etiam ſimplex, & non approbatus. Et Nauar. *c.* 26. *n.* 16. ait, ſaltem hæreticum denunciatum omni facultate abſoluendi, etiam in articulo mortis, eſſe priuatum. Quod mihi ex dictis non probatur. Et etiam quia Tridentinum apertè dicit, in mortis articulo nullam eſſe peccatorum reſeruationem, ſed eorũ abſolutionem omnibus ſacerdotibus perpetua Eccleſiæ conſuetudine concedi.

Admitto tamen, quod conſtitutus in articulo mortis non peccet, ſi hæretico ſacerdoti, quamuis ab illo periculum peruerſionis non timeat, ob hæreſis deteſtationem, ſacramentaliter confiteri recuſet, modò ſperet de peccatis ſuis eſſe contritus. Qua de re Paludan. *in* 4. *diſt.* 27. *q.* 3. *art.* 3. *concluſ.* 7. 21

Item, quod dico de ſimplici Sacerdote huic præferendum eſſe ſacerdotem approbatum, idem ſimiliter dico de ſacerdote approbato inferiore, etiam de Parocho; huic ſcilicet etiam in mortis articulo præferendum eſſe ſacerdotem ſuperiorem, ſeu Prælatum, quatenùs ſpectat ad peccata illi reſeruata, ita vt illo præſente, inferior abſoluere non poſſit. Zambr. *cap.* 4. *dub.* 4. Henriq. *lib.* 6. *cap.* 11. *n.* 4. Sanchez *cit. num.* 7. & Suarez *diſp.* 30. 22
ſect. 3. *n.* 1. Quatenùs ait, quod licet Tridentinum Con- 23
cilium dixerit, in articulo mortis nullam eſſe reſeruationem, id tamen intelligendum ſit in abſentia Reſeruantis; quia aliàs nulla eſt vera neceſſitas, ad quam alij ſacerdotes cenſeantur Iuriſdictionem habere, quæ ipſis, per ſe loquendo, fuerat ſublata.

Quod verò aliqui docent, te debere ad Epiſcopum recurrere, ſi recurſus ad Pontificem non ſit, verum non eſt in omni caſu; quia non omnes caſus Epiſcopo conceduntur, ſed caſus occulti, hæreſi excepta, ex Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. & percuſſione clerici, *ex cap. ea noſcitur, & cap. de cætero, de ſent. excommunic.* Ergo non licet ad alios caſus facultatem extendere. Suarez *de fide diſp.* 25. *ſect.* 4. *n.* 4. Henriq. *lib.* 6. *de pœnit. cap.* 11. *n.* 5. Molina *de iuſt. tom.* 4. *diſput.* 63. *n.* 3. & Sanch. *lib.* 2. *mor. cap.* 23. *num.* 9. 24

Porro, quod diſi de aſolutione Sacramentali (eam ſcilicet à ſacerdote excommunicato non tolerato, etiam hæretico, propter neceſſitatem ſuſcipi poſſe) idem multò magis dico de ſuſceptione Baptiſmi. De aliis verò Sacramentis eſt alia ratio; quia non ſunt tantæ neceſſi- 25
tatis. Qua de re Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 12. *q.* 12. Quam- 26
uis, ſi in mortis articulo (quod vix vnquam continget) Sacramentum pœnitentiæ ſuſcipi non poteſt; ab hæretico, vel alio excommunicato non tolerato, ſacrum Viaticum (cùm ſit de præcepto) ſuſcipere, caſu quo alius non adſit, qui illud adminiſtret, non ſit illicitum; quia lex Eccleſiaſtica in tali neceſſitate non obligat: Nam obligare non ſolet cum magno rigore.

Cæterùm, cum dixi, quod quilibet ſacerdos, etiam excommunicatus non toleratus, ab omnibus cenſuris, etiam hæreſis, abſoluere poſſit, id verum eſt, etiamſi Sacerdos ille Pœnitentem in articulo mortis conſtitutum à peccatis ſacramentaliter non abſoluat. Ratio eſt, 27
quia abſolutio ab excõmunicatione, aliiſque cenſuris, & 28
multò magis diſpenſatio ab irregularitate, aliiſque pœnis ex delicto contractis, non pendet ab abſolutione à peccatis, ſicuti infrà ex ſatis probabili ſententia Doctorum ſuo loco dicetur. Nam quamuis cauſa, ſiue occaſio, cur talis à cenſuris abſoluendi poteſtas ſacerdotibus omnibus in mortis articulo committeretur, fuerit quod illa ſæpè neceſſaria ſit ad ſacramentalem abſolutionem conferendam. Nihilominùs per ſe, ſimpliciter, atque ſine neceſſaria connexione ad Sacramentum Pœnitentiæ conceſſa videtur, ſicuti verba Tridentini Concilij ſignificant, & nos infrà ſuo loco dicemus. Idque ex eo, quia cùm talis conceſſio gratiam, & fauorem conti-
neat, latè interpretanda eſt: Quod ſimiliter de Paro- 29
chis, aliiſque dicendum eſt; poſſe ſcilicet iſtos etiam ex conceſſione *cit. cap. nuper*, ab excommunicationibus, non reſeruatis, videlicet, extra Sacramentum Pœnitentiæ ſimiliter abſoluere. Videri poterit Nauarr. *in ſumm. cap.* 17. *n.* 272. Suarez *de cenſur. diſp.* 7. *ſect.* 4. *n.* 19. & *ſect.* 6. *n.* 7. & Sà *verb. excommunicatio, n.* 1.

Ex dictis ſequitur, quod ſi quis habeat peccata reſer- 30
uata ſummo Pontifici, & ſit conſtitutus in articulo, vel periculo mortis modo, quo latè ſuprà dicebã, nec facilis ſit recurſus ad Pontificem, tunc quilibet Sacerdos approbatus, vel ſimplex, modo etiam, quo ſuprà dicebam, poteſt ab illis abſoluere, nec neceſſariò requiritur, vt

ad

ad Epiſcopum loci recurratur. Molina *de iuſtit. tom. 4. diſput. 63. n. 2.* Henriquez *lib. 6. cap. 1. n. 6.* & alij, quos ſequitur Suarez *tom. 4. diſput. 30. ſect. 3. n. 4. & in tract. de fide diſput. 21. ſect. 4. n. 24.*

31 Ratio eſt, quia in articulo mortis, quando non poteſt facilè recurri ad reſeruantem, ceſſat, vt ait Tridentinum Concilium, omnis reſeruatio: Ergo non eſt neceſſariò recurrendum ad Epiſcopum loci.

Confirmatur, quia nullo iure habetur, quod quando Pontifex ſibi reſeruat aliquod peccatum, recurrendum ſit ad Epiſcopum loci in articulo mortis: Ergo huiuſmodi onus ſine texto expreſſo imponi non debet.

32 Non obſtat, ſi dicas cum Corduba *in ſum. q. 18 punct. 2. dict. 1. in cap. ea noſcitur, & in cap. de cætero, de ſent. excommun.* dicitur, quod in articulo mortis ſit adeundus Epiſcopus in caſu percuſſionis clerici, Pontifici reſeruato: Ergo etiam in aliis caſibus reſeruatis.

Reſpondetur enim: Nego conſequentiam, quia id eſt ſpecialiter ſtatutum in caſu percuſſionis clerici, quod non videtur extendendum ad alios caſus, cùm nullibi de aliis caſibus hoc idem ſit ſtatutum. Et cùm ex alio capite in odioſis, & pœnalibus fieri non debeat extenſio, *cap. odia, de regul. iur. in 6. leg. conſtitutionibus, ff. ad municipal. l. 3. §. hac verba, ff. de negot. geſt. & l. cùm quidam, ff. de liber. & poſthum.*

DVBITATIO LXIV.

Quid dicendum, ſi incepta confeſſione cum ſimplici ſacerdote, veniat proprius ſacerdos, vel ſuperior. Vbi etiam quid dicendum, ſi adſint ſimul duo ſacerdotes approbati, quorum alter ex priuilegio poſſit abſoluere à reſeruatis, alter verò non?

SVMMARIVM.

1 *Pœnitens in mortis articulo, incepta confeſſione cum ſimplici ſacerdote, non tenetur cum proprio ſacerdote ſuperueniente confiteri, ſed poteſt obtinere abſolutionem à ſimplici ſacerdote.*

2 *Iuriſdictio delegata, quando res non eſt integra, non ſpirat morte concedentis, ſed extendi poteſt vſque dum perficiatur.*

3 *Iuriſdictio conceſſa ſimplici ſacerdoti pro illo mortis articulo, non eſt conditionata, & ad tempus: ſed eſt conceſſio abſoluta.*

4 *Pœnitens, ſi peccatum habet cenſuram reſeruatam, debet priùs facultatem à ſuperiore, cui eſt reſeruata cenſura petere, vel ab eo abſolui de cenſura.*

5 *Quia ratione cenſuræ reſeruatæ, non poteſt abſolutionem ab alio, quàm à reſeruante impetrare, vel niſi ſub onere ſe præſentandi ſuperiori, cum primùm potuerit.*

6 *Pœnitens, ſi ſuperior reſeruans nolit concedere facultatem abſoluendi à reſeruatis, niſi cum ipſo confiteatur, ad id non tenetur, quia ipſe non habet poteſtatem limitandi iuriſdictionem ab Eccleſia pro articulo mortis abſolutè conceſſam.*

7 *Pœnitens in mortis articulo, exiſtentibus duobus ſacerdotibus, quorum alter abſoluat ex priuilegio à reſeruatis, alter non, licet ſecundum aliquos Doctores poteſt abſolui à quonam maluerit de his duobus. Probabilius tamen eſt, quod à priuilegiato, quia medio priuilegio ceſſat neceſſitatis articulus.*

RESPONDETVR, quoad primum, te in tali caſu non teneri cum proprio ſacerdote, vel cum ſuperiore confiteri, ſed poſſe à ſimplici ſacerdote abſolutionem obtinere. Sic Henriquez *lib. 6. de pœnitent. cap. 11. num. 8.* Sanch. *lib. 2. moral. cap. 13. n. 15.* & alij paſſim.

Probatur, quia in tali caſu ille ſimplex ſacerdos vſus fuit iuriſdictione delegata, ſibi pro illo mortis articulo conceſſa. At iuriſdictio delegata, quando res non eſt integra, non ſpirat morte concedentis, ſed extendi poteſt vſque dum perficiatur, ex textu *in cap. gratum, & in cap. relatum, de offic. delegat.* Ergo etiam extendi debet in hoc caſu, vbi confeſſio eſt incepta. 2

Confirmatur, quia iuriſdictio conceſſa ſimplici ſacerdoti pro illo mortis articulo non eſt conditionata, & ad tempus, quovſque veniat proprior ſacerdos, ſed eſt conceſſio abſoluta: Ergo limitari non debet. 3

Aduerte tamen, quod ſi peccatum habet cenſuram reſeruatam, debes priùs facultatem à ſuperiore, cui eſt reſeruata cenſura, petere, vel ab eo abſolui de cenſura, quia ratione cenſuræ reſeruatæ non potes abſolutionem ab alio, quàm à reſeruante impetrare, vel niſi ſub onere te ſuperiori præſentandi, cum primùm potueris: Ergo cùm tunc te illis poſſis præſentare, ſine dubio teneris, & poſteà poterit inferior ſacerdos confeſſionem auditam perficere, & à peccatis abſoluere. 4 5

Quod ſi ipſe nolit abſolutionem cenſuræ, neque facultatem ab illa abſoluendi concedere, niſi cum ipſo confitearis, ad id non teneris: quia ipſe non habet poteſtatem limitandi iuriſdictionem ab Eccleſia pro articulo mortis abſolutè conceſſam, vti dicebam. Videri poterit Sanchez *cit. n. 15.* & Bonacina *de cenſur. diſp. 1. q. 3. punct. 3. n. 3.* 6

Peres quid dicendum, ſi duo ſacerdotes ſimul adſint approbati ad confeſſiones audiendas, quorum vnus ex priuilegio habeat facultatem abſoluendi à reſeruatis, alter verò non? 7

Reſpondetur, quod licet Suarez *de pœnit. diſput. 30. ſect. 3. num. 5.* & Henriquez *lib. 6. cap. 10. num. 1,* putent te quemlibet ex his duobus eligere poſſe, quia non teneris vti priuilegio alterius. Præſertim ſi illud fuerit ei conceſſum in beneficium tuum, ſcilicet delinquentis, & in illo mortis articulo omnis reſeruatio ceſſat: Probabilius tamen ſit, te teneri eligere illum qui habet priuilegium, quia medio priuilegio ceſſat neceſſitatis articulus, ſicut & ceſſat etiam reſeruatio, & neceſſitas recurrendi ad ſuperiorem, vel habentem vices ipſius. Et hoc non eſt vti priuilegio, ſed quia pœnitens tenetur confiteri peccata reſeruata illi, qui poteſt abſoluere à reſeruatis, niſi ſecus exigat neceſſitas, quæ ceſſat in caſu noſtro. Videri poterit Nauarr. *cap. 17. num. 90.* Corduba *in ſumma quæſt. 18. punct. 2.* Vaſquez *de pœnitent. quæſt. 3. art. 1. dub. 4. n. 18.* Sanchez *cit. cap. 13. num. 11. & de matrim. lib. 2. diſput. 40. num. 8.* & etiam Suarez *de fide diſput. 21. ſect. 4. num. 24.*

DVBITATIO LXV.

An alius, qui non eſt ſacerdos, poſſit in articulo mortis abſoluere à cenſuris.

SVMMARIVM.

1 *Alius, qui non eſt ſacerdos, non poteſt, vt tenent multi Doctores ex probabiliori, etiam in articulo mortis abſoluere à cenſuris.*

2 *Finis, ob quem facultas abſoluendi à cenſuris conceditur in articulo mortis, eſt, vt pœnitens in articulo mortis abſolutionem à peccatis, & reliqua Sacramenta recipiat. Quapropter ſolùm ab illis cenſuris, quæ receptionem Sacramentorum impediunt, abſolui poterit.*

3 *A cenſuris abſoluendi facultas licet ab Eccleſia committi poſſit cuicumque Clerico, quin etiam cuicum-*

Digitized by Google

que fideli laico, quamuis hæretico ac præciſo, etiam infideli, vel fœminæ: tamen reipſa commiſiſſe nullo iure, vel conſuetudine Eccleſiaſtica oſtendi poteſt.

3 *Concilium Tridentinum meminit ſolùm de Sacerdotibus quoad hanc facultatem abſoluendi à cenſuris.*

5 *Cenſuræ ad maiorem æſtimationem pertinet, quod eius abſolutio non ab alio, quàm à ſacerdote, ſine conceſſione ſpeciali conferatur: præſertim quia rarò accidit, vt ſacerdos haberi non poſſit, qui excommunicationem abſoluat.*

6 *Reconciliatio de qua loquitur S. Auguſtinus, non fuit vera abſolutio, ſed fuit deprecatoria oratio hominis iam membrum Eccleſiæ per Baptiſmum effecti.*

7 *Clericus deficiente ſacerdote, & laicus deficiente clerico, non improbabile eſt, quod poſſit, verùm etiam quod debeat in articulo mortis excommunicato ſicut Indulgentias applicare, ita à cenſuris abſolutionem tribuere.*

8 *Abſolutio ſic expenſa, negari non poteſt, eſſe probabile, quod valeat, cùm ita defendant tam multi, & graues Doctores.*

9 *Abſolutio excommunicationis ſi obtenta ſit à non Sacerdote, expediens eſt, vt poſt mortem abſoluatur ab illo, cui excommunicatio reſeruata erat, ne fortè contingat, quod abſolutio à laico præſtita inualida ſit.*

1 RESPONDETVR, negatiuè Atque ita ex probabiliori ſententia Doctorum Paludan. *in 4. diſt.24.q.1.art.1.* Sot. *diſt.18.q.4.art.4.* Nauar. *cap.26.& in cap.1.n.84. diſt.6.de pœnit.* Couarr. *in cap. Alma part.1.§.11.n.9.* Garz. *de benefic.tom.2.part.12. cap.5.n.353.* Suarez *de cenſur. diſput.7.ſect.7.n.3.& 6.* Sanch *lib.2.moral. cap.13.n.13.* Molina *de iuſtit. tom.4. diſput.63.n.3.* Bonacina *de cenſur.diſp.1.q.3.punct.3.n.1.* Filliucc. *tract.11.cap.10.quæſit.5.* Villalob. *tom.1.tract.16.diffic.20.n.14.* & Coninch. *diſp.14.dub.16.n.236.*

2 Probatur, quia finis ob quem facultas abſoluendi à cenſuris conceditur in articulo mortis eſt, vt pœnitens abſolutionem à peccatis, & reliqua Sacramenta recipiat. Quapropter ſolùm ab illis cenſuris, quæ receptionem Sacramentorum impediunt, abſolui poterit, vt dicam infra ex Zambran. *de caſib.art.mort. cap.4. dub.4. n.17.* & Sanchez *lib. 2. moral. cap.13. num.11.* & aliis. Sed alius à ſacerdote non poteſt abſolutionem à peccatis concedere, Euchariſtiam, & Extremam Vnctionem miniſtrare: Ergo neque etiam alius à ſacerdote poterit abſolutionem cenſurarum concedere.

3 Confirmatur, quia licet Eccleſia talem poteſtatem cuicumque clerico, quin etiam cuicumque fideli laïco, quamuis hæretico, ac præciſo, & (vti docent Sayrus *lib.1.cap.5.* & Filliuc. *tract.11.cap.2.*) etiam infideli, vel fœminæ committere poſſit, tamen reipſa commiſiſſe, nullo iure, vel conſuetudine Eccleſiaſtica oſtendi poteſt.

4 Confirmatur ſecundò, quia Tridentinum *ſeſſion.14. cap.7.de pœnit.* ſolùm de Sacerdotibus mentionem facit.

5 Confirmatur tertiò, quia ad maiorem æſtimationem cenſuræ pertinet, quod eius abſolutio non ab alio, quàm à ſacerdote ſine conceſſione ſpeciali conferatur. Præſertim quia rarò accidit, vt ſacerdos haberi non poſſit, qui excommunicationem abſoluat. Quod etiamſi aliquando accidat, poterit tunc moriturus per contritionem à peccatis ſuis liberari: & poſt mortem à cenſuris abſolui, ſaltem impropriè, in quantum ſufficiat, vt poſſit ſepeliri in loco ſacro, & pro ipſo ab Eccleſia publicè orari.

6 Non obſtat Textus *in cap. Sanctum, diſt.4.de conſecr.* quod pro contraria ſententia adducit Gloſſ. *in cap. Paſtoralis, §.præterea, de effic. Ordin.* vbi ex S. Auguſtino refert, quod cùm fidelis quidam, qui ex numero pœnitentium erat, ſimul cum infidelibus naui veheretur, acciderit, vt vnus illorum à pœnitente Baptiſmum peteret, hoc ipſi collato, pœnitens viciſſim à nuper baptizato reconciliationem petiit, & obtinuit.

Reſpondetur enim, reconciliationem illam non fuiſſe veram abſolutionem à cenſuris, & multò minùs ſacramentalem à peccatis, ſed fuiſſe deprecatoriam orationem hominis, iam membri Eccleſiæ per Baptiſmum effecti, vt ſcilicet Deus attendens animum, ac deſiderium pœnitentis, etiam ſine ſacerdotis miniſterio, reconciliationem tribueret: atque ſic explicat Ambr. *de vera, & falſa pœnit. cap. Quem pœnitet, diſt.1.de pœnit.* vbi ſic ait: *Qui confiteri vult peccata, vt inueniat gratiam, quærat Sacerdotem ſcientem ligare, & ſoluere.* Et paulò poſt: *Tanta eſt vis confeſſionis, vt ſi deeſt Sacerdos, confiteatur proximo: ſæpe enim contingit, quod pœnitens non poteſt confiteri coram Sacerdote, quem deſideranti nec locus, nec tempus offert: & ſi ille cui confitebitur, poteſtatem ſoluendi non habet, fit tamen dignus venia ex Sacerdotis deſiderio, qui ſocio confitetur turpitudinem criminis.*

At etſi hoc ita ſit, arbitror tamen non impoſſibile eſſe, quod clericus, cui ſacerdos non eſt, deficiente ſacerdote, quin & laïcus, deficiente clerico, non ſolùm poſſit, ſed etiam debeat in articulo mortis excommunicato (ſicut Indulgentias applicare) à cenſuris abſolutionem tribuere. Sic tenent Gloſſ. Abb. *in cap. à nobis 2. de ſent.excommunic.* Syluest. *verb.abſolutio 1.n.8.* Armill. *ibid.n.39.* Auila *de cenſur.part.2.cap.7.diſp.1.dub.3.* Ledeſma *tom.1.de excommunic.cap.8.dub.4.* & alter Ledeſma *part.4.q.26.art.1.* Ioan de la Croz *part.2.de excommunic.dub.4.concl.1.* Sancius *in ſelect.diſput.44. num.7.* Valer. *verb.abſolutio, diff.13.* Reguccius *de abſolut.q.124.* & alij, quos citat Henriquez *lib 6.de pœnit. cap 9.n.3.* Suarez *de cenſur.cit.diſp.7.ſect.7.n.4.* & Sanch. *cit.lib.2. moral.c. p.13.n.13.* 7

Probatur, quia negari non poteſt eſſe probabile, abſolutionem ſic expenſam valere, cùm ſic defendant tam multi, & graues DD. quos ſupra referebā At vti illo vſu probabili, nihil obeſſe, ſed potiùs prodeſſe poteſt, tam ad ſepeliendum defunctum in loco ſacro, quàm vt ei ſacrificia publica applicētur. Ergo adeſt obligatio illius. 8

Aduerte tamen, quod ſi abſolutio excommunicationis obtenta eſt à non ſacerdote, expediens ſit, vt poſt mortem abſoluatur ab illo, cui excommunicatio reſeruata erat, ne fortè cōtingat, quod abſolutio à laïco præſtita inualida ſit, & ſuffragia publica excommunicato applicata non proſint. Ita Sanchez *cit.n.13.* 9

Niſi dicas, opinionem probabilem Doctorum tribuere iuriſdictionem, ſicut tribuit error communis cum titulo colorato, iuxta textum *in leg. Barb. rius, ff. de off. c. Prætor.* vt alibi dicebam, & ſatis probabam.

DVBITATIO LXVI.

Quotnam conditiones ſeruandæ ſint in abſolutione ab hæreſi, vel à quocumque alio crimine reſeruato.

SECTIO PRIMA.

Dubitationis reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *In abſolutione ab hæreſi, vel à quocumque alio crimine reſeruato tres conditiones ſeruandæ ſunt, videlicet ſatisfactio partis læſæ, Iuramentum de obediendo mandatis Eccleſiæ, obligatio comparendi coram Reſeruante.*

2 *Satisfactio in ſententia communi exhibenda eſt parti læſæ prius quàm præſtetur abſolutio.*

3 *Pœnitens, ſi non poſſit ſatisfacere ante abſolutionem, ſi debitum eſt pecuniarium, debet præſtare cautionem pignoratitiam, quam ſi non poteſt, debet præſtare*

ſtare fideiuſſionem, quæ ſi ei ſit impoſſibilis, vel caſu aliquo non poſſit ad id coarctari, debet præſtare cautionem iuratoriam.

4 *Iuratoria cautio ad minùs præſtanda eſt in delictis Bullæ Cœnæ, & ſimilibus: in aliis verè ſufficiet, ſi promittat ſatisfacere.*

5 *Pœnitens, ſi delictum non ſit pecuniarium, ſed honoris, vel doctrinæ, non tenetur præſtare cautionem pignoratitiam, vel fideiuſſionem: ſed ſufficit ſi iuret, ſe reſtituturum, cùm primùm poterit honorem, vel deceptum ad ſanam doctrinam reducturum.*

6 *Abſolutio data, quin pœnitens parti læſæ ſatisfecerit, eſt valida, ſi ſit ab Ordinario, ſecus ſi ſit à delegato.*

7 *Iuramentum de obediendo mandatis Eccleſiæ eſt idem ac iuramentum de obediendo mandatis illius qui abſoluit.*

8 *Abſoluens vi huius iuramenti, nihil aliud imperare poteſt, quàm abſtinentiam à ſimili crimine, ob quod in excommunicationem incidit. Quapropter iuramentum eſt de non committendo iterum tale crimen.*

9 *Iuramentum prædictum non eſt exigendum in omnibus excommunicationibus, ſed ſolùm in excommunicationibus grauiorum criminum, qualia ſunt quæ in Bulla Cœnæ continentur, incendiarium, manifeſta Clerici percuſſio, & ſimilia.*

10 *Iuramentum prædictum non benè tenet Medina exigi ſolùm in percuſſione manifeſta Cardinalium, Epiſcoporum, & ſimilium.*

11 *Sacerdos quotieſcumque abſoluit pœnitentem à cenſura reſeruata, debet monere abſoluendum de obligatione comparendi coram ſuperiore, cum primùm commodè potuerit, attenta qualitate perſonæ.*

12 *Promiſſio comparendi ſub iuramento exigenda eſt per abſoluentem ab abſoluendo, ex communi Doctorum ſententia in omnibus cenſuris reſeruatis.*

13 *Abſoluens à peccatis reſeruatis non debet hoc onus imponere, ſecus ſi abſoluat à cenſuris reſeruatis.*

14 *Iuramentum exigendum eſt ab abſoluendo, ſi capax ſit, ſecus ſi ſit incapax, eo quod deſtitutus ſit ſenſibus, vel defectu ætatis: qua ratione non exigitur ab impubere delinquente.*

15 *Impedito non ad tempus tantùm, ſed perpetuò, obligatio iuramenti imponi non poteſt: eſſet enim obligare ad impoſſibile.*

16 *Impeditus perpetuo impedimento, ſi confeſſarius ignorantia, vel malitia ab ipſo exigat iuramentum de comparendo, non obligatur poſtea comparere, ſi miraculosè, & præter curſum ordinarium impedimentum auferatur, quia non cenſetur iuramento illo ſe obligare, niſi in quantum ius obligare intendit.*

17 *Finis huius iuramenti de comparendo eſt, vt ſuperior cui cenſura illa erat reſeruata, videat an ſufficientem medicinam confeſſarius delegatus applicuerit, & ipſe maiorem imponat, ſi ſic expedient iudicauerit.*

18 *Hoc iuramentum, quod præſtandum non ſit, ſi parti læſæ ſatisfactum fuerit, malè ſentiunt Nauarrus, & alij.*

19 *Auctor tenuit opinionem contrariam non improbabilem in libro de Parlamentis.*

20 *Abſolutus, eſto hæc opinio prior ſit communiter vera, non requiritur, vt recurrat ad Summum Pontificem neceſſariò: ſed ſufficit, vt ab Epiſcopo, Inquiſitore, vel alio, qui ex priuilegio, aut Iubilæo, abſoluendi facultatem habet, iterum abſoluatur, & cur.*

1 RESPONDETVR: Tres. Prima, ſatisfactio, ſi qua exhibenda ſit parti læſæ. Secunda iuramentum de obediendo mandatis Eccleſiæ. Tertia obligatio comparendi coram Reſeruante.

SECTIO SECVNDA.

Quid dicendum de prima conditione, quæ eſt ſatisfactio.

RESpondetur: In ſententia communi ſatisfactio exhibenda eſt parti læſæ, priuſquam præſtetur abſo- 2
lutio: quod ſi id fieri nequit, debet pœnitens caſu quo 3
debitum eſt pecuniarium, præſtare cautionem pignoratitiam, quia pignus eſt loco ſolutionis: ſi non poteſt dare pignus, debet præſtare ſolutionem: ſi verò non poteſt ſolutionem, eo quod illa ſit ipſi difficilis, vel eo, quod non inueniat, vel ſic ipſius delictum timeat publicari, debet præſtare cautionem iuratoriam. Hanc au- 4
tem præſtare debet ad minus in delictis Bullæ Cœnæ, & ſimilibus: in aliis verò ſufficiet ſi promittat ſatisfacere.

Quod ſi debitum non ſit pecuniarium, ſed honoris, 5
vel doctrinæ, tunc non tenetur pœnitens præſtare cautionem pignoratitiam, vel fideiuſſoriam: ſed ſufficiet ſi iuret ſe reſtituturum cum primùm poterit, honorem læſum, vel deceptum ad ſanam doctrinam reducturum. Doctores, quos ſequitur Saurez *de cenſur. diſput.* 21. *ſect.* 3. *num.* 1. & Sanchez *lib.* 2 *moral. cap.* 13. *n.* 23.

An autem abſolutio data, quin pœnitens parti læſæ 6
ſatisfecerit (ſaltem æquiualenter) ſit valida?

Reſpondetur pro nunc, opinionem probabiliorem eſſe, quod ſi detur ab illo, qui poteſtatem ordinariam habet, ſit valida: ſecùs ſi detur ab illo qui poteſtatem habet delegatam.

SECTIO TERTIA

Quid dicendum de ſecunda conditione, quæ eſt iuramentum de obediendo mandatis Eccleſiæ?

RESpondetur: iuramentum de obediendo mandatis 7
Eccleſiæ eſt idem, ac iuramentum de obediendo mandatis illius, qui abſoluit.

Probatur, quia cùm abſoluens præſtet abſolutionem nomine Eccleſiæ, iurare eius mandatis obedire, eſt idem ac iurare obedire mandatis Eccleſiæ. Gloſſa ic *cap. ex tenore, de ſentent. excommunication. verſ. debeat, & cap. ſi qui* 7. *quæſt.* 1. *verb conſenſu.* & tradunt communiter Doctores apud Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 13. *num* 20.

Cæterùm abſoluens vi huius iuramenti nihil aliud 8
tibi imperare poteſt, quàm abſtinentiam à ſimili crimine, ob quod in excommunicationem incidiſti. Quapropter iuramentum eſt de non committendo iterum tale crimen, ſi ſic tibi ab abſoluente fuerit imperatum, *cap. de cætero, de ſentent. excommunic.* & tradunt cum Gloſſa ibi *verb. d. beat*, Doctores paſſim, inter quos Suarez *de cenſur. diſput.* 19. *ſect.* 2. *num.* 10. & Sanchez *loc. ſup. cit. num.* 22.

Hoc autem iuramentum non eſt exigendum in om- 9
nibus excommunicationibus, ſed ſolùm in excommunicationibus grauiorum criminum, qualia ſunt quæ in Bulla Cœnæ continentur, incendiarium, manifeſta clerici percuſſio, & ſimilia, ſicuti conſtat *ex cit. cap. de cætero, & tit. cap. ex tenore, de ſentent. excommunic.* vbi hoc iuramentum expoſtulatur: & tradunt Syluester, Caietanus, & alij, quos citat & ſequitur Suarez *loco ſup. cit.* & Sanchez *num.* 17.

Quidquid in contrarium dixerit Medina *lib.* 2. *ſumm. cap.* 12. quatenus ait, hoc iuramentum exigendum eſſe ſolùm in percuſſione manifeſta Cardinalium, Epi- 10
ſcoporum, & ſimilium. Nam id gratis aſſerit, & ſine fundamento.

Setcio Qvarta.

Quid dicendum de tertia conditione, quæ eſt obligatio comparendi coram reſeruante.

11 Reſpondetur: Quotieſcumque Sacerdos ratione neceſſitatis vrgentis abſoluit pœnitentem à cenſura reſeruata, debet monere ad abſoluendum de obligatione comparendi coram ſuperiore, cùm primùm commodè potuerit. Patet ex text. *in cap. Eos qui, de ſentent. excommunic. in 6.*

Quod intellige non phyſicè, ſed moraliter, attenta qualitate perſonæ, temporis, loci. Doctores, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib. 2. moral. cap. 13. n. 25.*

12 Et licet in ſupradicto *cap. Eos qui,* non denotetur teneri abſoluentem exigere ab abſoluendo ſub iuramento promiſſionem comparendi, licetque nonnulli quos ſequitur Auila *de cenſur. part. 2. cap. 7. diſput. 3. dub. 4.* teneat, ſolùm in percuſſione graui Clerici eſſe illud exigendum, communis tamen ſententia Doctorum eſt, eſſe exigendum in omnibus cenſuris reſeruatis, *argum. cap. quamuis, & cap. ea noſcitur, de ſent. excommunic.* Et videri poterit Sayr. *lib. 3. cap. 15.* Nauar. *cap. 17. n. 89.* Vaſquez *de excommunic. dub. 18. n. 6.* Suarez *de cenſur. diſput. 7. ſect. 8. n. 25.* & Sanchez *loc. ſup. cit. n. 26.*

13 Dixi, *ſi abſoluit à cenſura reſeruata*: quia ſi abſoluit ſolùm à peccatis reſeruatis, non debet hoc onus imponere, cùm nullibi caueatur imponendũ. Corduba *in ſum. q. 18. punct. 2. dict. 1.* Zambran. *de caſib. artic. mort. cap. 4. dub. 4. n. 21.* Suar. *de pœnit. diſp. 30. ſect. 3. n. 6.* & Sanch. *vbi ſup. n. 24.*

14 Exigendum autem eſt iuramentum ab abſoluendo, ſi capax ſit, ſecus ſi ſit incapax, eo quod deſtitutus ſit ſenſibus, vel defectu ætatis (qua ratione ab impubere delinquente non exigitur huiuſmodi iuramentum, quia non videtur, cum vſum rationis talem habere, vt iuramentum tale pro dignitate poſſit præſtare. Sayr. *tom. 1. lib. 2. cap. 18. n. 3.* Sanchez *n. 26.* & Bonacina *de cenſur.*

15 *diſput. 2, q. 3. punct. 3. n. 11.*) Vel ſi impedimentum ad comparendum non ſit ad tempus, ſed perpetuum: quia impedito perpetuò obligatio hæc imponi non poteſt, eſſet enim obligare ad impoſſibile. Suarez *de cenſuris diſputat. 22. ſection. 1. num. 85.* Sanchez *num. 30.* & Bonacina *num. 11.*

16 Hinc rectè inferunt prædicti Doctores, quod ſi tibi laboranti impedimento perpetuo confeſſarius ex ignorantia, vel malitia exigat iuramentum de comparendo, non obligeris poſteà comparere, ſi miraculosè, & præter curſum ordinarium impedimentum auferatur, quia non cenſeris iuramento illo te obligare, niſi in quantum ius te obligare intendit: Ergo, cùm ius in ſupradicto caſu te obligare non intendat, ſequitur, quod ex vi iuramenti obligatus non ſis.

17 Cæterùm finis huius iuramenti de comparendo non eſt, vt iterum abſoluaris à ſuperiore: quia plenè iam abſolutus es, vti conſtat *ex cap. non dubium, de ſent. excommunic.* Neque etiam eſt, vt ſatisfacias parti læſæ: quia forſan nulla pars eſt, cui ſatisfactio ſit exhibenda, ſicuti contingit in hæreſi occulta, & à te ſolùm cognita: Sed finis eſt, vt ſuperior, cui cenſura illa erat reſeruata, videat, an ſufficientem medicinam Confeſſarius delegatus applicuerit, & ipſe maiorem imponat, ſi ſic expediens iudicauerit. Suarez *de pœnit. ſect. 3. n. 6.* Sanchez *n. 77.* Bonac. *n. 13.* & Barboſa *in collect. tom. 2. lib. 5. art. 39. cap. 11. n. 5.* Et colligitur *ex cap. quamuis, de ſent. excommunic. & cap. de cætero, eod. tit. vbi gloſſ. verſ. ſuſcepturus,* & Abbas *num. vlt.*

18 Hinc videtur, quod minùs rectè Nauar. *cap. 26. n. 26.* Henriq. *lib. 13. de excommunic. cap. 29. n. 3.* Auila *de cenſuris part. 2. cap. 7. diſput. 3. dub. 4. concl. 2. §. 2.* & Gambacurta *de caſib. reſeruat. cap. 2. n. 65.* dixerint, te liberum eſſe ab hoc iuramento præſtando, ſi parti læſæ ſatisfeceris: & te liberum eſſe à comparendo coram ſuperiore ſi poſt præſtitum iuramentum ſatisfactionem exhibueris: quia finis huius iuramenti, & obligationis, vti dictum eſt, non eſt ſatisfactiò partis præciſè. Aliàs exigendum non eſſet iuramentum in cenſuris reſeruatis, vbi nulla ſatisfactio partis interuenit: Sed finis eſt, vt te ſubiectum oſtendas Superiori reuocanti pro maiori ſatisfactione, & pœna, ſi tibi imponendam ille iudicauerit. Sanchez *num. 18.* Bonacina *num. 12.* Couarru. *cap. Alma, 1. §. 11. n. 13.* & Suar. *de pœnit. diſp. 30. ſect. 2.*

At quidquid ſit de hac opinione (cùm contrariam non improbabilem tenuerim *lib. de Parlament. dubit. 4. ſect. 19. ſubſect. 32. edit. 1.* cum Filliuccio *tom. 1. tract. 13. cap. 7. num. 141.*) illud quidem dicendum eſt, quo eſto opinio prior, quæ eſt communis, ſit abſolutè vera, non 19
tamen requiratur, vt abſolutus neceſſariò poſteà recurrat ad Summum Pontificem reſeruantem, ſed ſufficiat, vt ab Epiſcopo, Inquiſitore, vel alio, qui ex priuilegio, aut Iubilæo abſoluendi facultatem habet, iterum abſoluatur. Ratio eſt, quia prior abſolutio, modo quo ſupra data, non impedit quominus pœnitens nouam abſolutionem abſolutam obtinere poſſit ab eo, qui illam abſolutè præſtare poteſt. Henriquez *lib. 6. cap. 20. n. 5. in comment. lit. G.* Suarez *de pœnit. diſput. 30. ſect. 1. n. 6.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 13. num. 31.* & Bonacina *de cenſur. diſput. 1. quæſt. 3. punct. 3. num. 13.*

DVBITATIO LXVII.

An, ſi Confeſſarius ex ignorantia, vel malitia non petiit iuramentum comparendi, maneas abſolutus à cenſura, & cum obligatione comparendi? Vbi etiam quænam pœna impoſita ſit tibi non comparenti, cùm ad id obligaris.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitens in articulo mortis, ſi Confeſſarius ex ignorantia, vel malitia non petiit iuramentum comparendi, manes abſolutus à cenſura, & cum obligatione comparendi.*

2 *Abſolutio nullibi in iure reperitur irrita ob omiſſam hanc conditionem.*

3 *Obligatio comparendi non oritur ex voluntate Confeſſarij, ſed ex iure ipſo, quo ſtante, ceſſare non debet ignorantia, obliuione, ſeu malitia Confeſſarij.*

4 *Pœnitens, in caſu, de quo agitur, obligatur non ex vi iuramenti, ſed ex vi præcepti, & mandati, ex text. Eos qui, de ſent. excommunic. in 6. cuius verba per extenſum referuntur.*

5 *Iuramentum expoſtulari ſuperuacaneum non eſt, etiam ſi illo ſecluſo, remaneat obligatio comparendi, quia expoſtulatur ad maiorem cautelam.*

6 *Non comparenti non alia pœna impoſita eſt, quàm eadem cenſura, quam priùs habebat, non numero, ſed ex iuris diſpoſitione eadem in ſpecie: quia eſt æquè ac prior reſeruata.*

7 *A cenſura tripliciter abſolui quis poteſt: Primò abſolutè, nullo impoſito onere ſatisfaciendi, vel Superiori ſe præſentandi. Secundò impoſito onere ſe præſentandi Superiori ſub aliqua cenſura ſimili præterita. Quæ abſolutio dicitur ad reincidentiam, quia videlicet cum noſtra contumacia, vel graui peccato de nouo incurritur. Tertiò abſolui poteſt à cenſura, non perfectè, ſed imperfectè, ſi ſcilicet quis abſoluatur ad aliquem effectum.*

8 *Abſolutio ad aliquem effectum, non eſt propriè abſolutio à cenſura, ſed ſuſpenſio alicuius effectus illius: nam ſi cenſura per talem abſolutionem tolleretur.*

retur, redire nequaquam poſſet noua ſine nouo graui peccato, & noua contumacia.

9 *Nullus alius præter Summum Pontificem poteſt, manente cenſura, effectum cenſuræ limitare, atque adeò nullus alius, præter Summum Pontificem, poteſt abſolutionem concedere hoc modo.*

10 *Poteſt tamen iudex, etiam delegatus, ſi neceſſe ſit, vt teſtimonium alicuius recipiat ad præſentem cauſam decidendam.*

1 RESPONDETVR affirmatiuè, manere te ſcilicet abſolutum, & cum obligatione comparendi.

Prior pars eſt Vaſquez *de excommunic. dub.* 18. *n.* 4. Henriquez *lib.* 6. *de pœnit. cap.* 10. *num.* 11. Sanchez *cit. cap.* 13. *num.* 35. & aliorum.

2 Probatur, quia nullibi in iure reperitur irrita abſolutio ob omiſſam hanc conditionem.

Confirmatur, quia neque erat conueniens in caſu tantæ neceſſitatis.

Poſterior pars eſt eiuſdem Sanchez *loco ſuprà cit. num.* 30. & aliorum complurium.

3 Probatur, quia illa obligatio comparendi non oritur ex voluntate Confeſſarij, ſed ex iure ipſo: Ergò ex obliuione, vel malitia Confeſſarij ceſſare non debet.

At hæc ratio non conuincit, quia dicere quis poſſet, quod ius hanc obligationem non imponat, niſi in quantum Confeſſarius, medio iuramento exacto, imponit: Aliàs ſuperuacaneum eſſet, iuramentum expoſtulare, ſi illo ſecluſo, obligationem haberes.

4 Secundò igitur probatur meliùs, dicendo: Non ex vi iuramenti, ſed ex vi præcepti, & mandati te obligatum eſſe. Quod ſatis colligitur ex Textu *in cap. eos qui, de ſent. excommunic. in* 6. vbi nulla fit mentio de poſtulatione huius iuramenti, ſed abſolutè dicitur; *Eos, qui à ſententia Canonis, vel hominis, ab alio, quàm ab eo, qui de iure erant abſoluendi, propter imminentis mortis periculum, vel aliud impedimentum legitimum abſoluuntur, ſi ceſſante poſtea periculo, vel impedimento huiuſmodi, ſe illi, a quo, his ceſſantibus, abſolui debebant, quamcito commodè poterunt, contempſerint præſtare mandatum ipſius, ſuper illis, pro quibus excommunicati fuerunt, humiliter recepturi, & ſatisfacturi, prout iuſtitia ſuadebat, decernimus (ne ſic cenſura eludant Eccleſiaſtica) in eandem ſententiam incidere ipſo iure.*

5 Non obſtat, ſi dicas, quod ſuperuacaneum eſſet, iuramentum expoſtulare, ſi illo ſecluſo, obligationem haberes.

Reſpondetur enim, expoſtulari ad maiorem cautelam, maioremque extenſiuam obligationem.

6 Petes, quænam pœna impoſita ſit non comparenti, cum ad id obligaris?

Reſpondetur, eſt eadem cenſura, quam prius habebat, vti conſtat ex ſupradicto *cap. eos qui.*

Eſt autem eadem, non numero, quia eadem numero redire non poteſt, cùm effectus ſemel corruptus naturaliter reuiuiſcere non poſſit. Tùm, quia illa cenſura oritur ex noua cauſa (ex noua ſcilicet inobedientia ſe ſuperiori præſentandi, cùm commodè potuerit:) Ergò non poteſt eſſe eadem numero.

Eſt igitur ex iuris diſpoſitione eadem in ſpecie, quia eſt æquè ac prior reſeruata; Doctores communiter apud Nauarrum *cap.* 27. *n.* 277. Suarez *diſp.* 22. *de cenſur. ſect.* 1. *n.* 62. & Sanchez *loco ſuprà cit. num.* 28.

Obiicies: Abſolutio cenſuræ ad reincidentiam differt ab abſolutione cenſuræ abſoluta, quòd abſolutio abſoluta tollit omninò vinculum: Abſolutio verò ad reincidentiam non tollit vinculum abſolutè, ſed ſub conditione præſtanda: Ergò, ſi conditionem non præſtes, manebis eodem vinculo ligatus, aliàs ſi vinculum primum ſublatum eſt, non erit abſolutio ad reincidentiam, ſed abſoluta.

7 Reſpondetur, tripliciter te à cenſura abſolui poſſe.

Primò, abſolutè, nullo tibi impoſito onere ſatisfaciendi, vel ſuperiori præſentandi; vel ſi hoc onus ſit impoſitum, non ſit impoſitum ſub aliqua cenſura ſimili præteritæ. Si hoc modo abſoluaris, non abſolueris ad reincidentiam, quia ex omiſſa ſatisfactione, vel præſentatione ſuperiori, non reincidis in excommunicationem.

Secundò, abſolui potes à cenſura cum certa conditione, quam niſi abſolutus intrà præfixum tempus, vel quamprimùm commodè potes, adimpleas; v.g. Ordinario te ſiſtas, vel parti læſæ realiter ſatisfacias, in eandem, vel potiùs in ſimilem cenſuram reincidas.

Dixi, *vel potiùs in ſimilem*; quia propriè loquendo, cenſura illa, in quam reincidis, non eſt eadem numero cum illa, quæ per veram abſolutionem priùs ſublata fuerat, quamuis ſimilis, & æquiualens, vt moraliter eadem cenſeatur. Sanch. *lib.* 2. *moral. cap.* 13. *n.* 28. & alij paſſim. Quare requirit nouum etiam contumaciæ peccatum, nouam etiam Iudicis, vel Legiſlatoris ſententiam latam ſub conditione, niſi tale quid abſolutus præſtiteris, ad quod iure obligaris. Vndè ſi idipſum abſque tua culpa intermiſeris, vel diſtuleris, reipſa in excommunicationem non reincidis. Doctores, quos ſequitur Henriq. *lib.* 13. *cap.* 29. *num.* 2. & Auila *de cenſur. part.* 1. *cap.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 24.

Secundò igitur, inquam, abſolui potes à cenſura, impoſito v.g. onere te præſentandi Superiori, &c. quod onus imponatur ſub aliqua cenſura ſimili præteritæ, & hæc abſolutio propriè dicitur ad reincidentiam, quia reincidis in excommunicationem ſimilem præteritæ, ſi cùm commodè poſſis, te præſentare omittis. Talis eſt abſolutio data à Pontifice, vel eius legato ſub onere te præſentandi ordinario, vel alteri, à quo pœnitentiam ſuſcipias, vel iniuriato ſatisfactionem competentem exhibeas, ſi cum primùm commodè poſſis, adimplere non curaueris, *cit. cap. eos qui, de ſent. excommunic. in* 6. & tradunt communiter Doctores apud Nauarrum *cap.* 27. *n.* 113. Auilam *de cenſur.* 2. *part. cap.* 7. *diſp.* 3. *dub* 4 *concluſ.* 1. & Suarez *de cenſur. diſp.* 7. *ſect.* 8. *n.* 22.

Nunquam autem in hanc ſimilem cenſuram reincidis abſque nouo graui peccato, & noua contumacia, quia noua cenſura non poteſt eſſe ſine noua cauſa, ſicuti ſuprà dicebam.

Tertiò abſolui potes à cenſura non perfectè, ſed imperfectè ſi ſcilicet abſoluaris ad aliquem effectum, v.g. ad teſtandum, vel ad obtinendum aliquod beneficium, cuius incapax eras per cenſuram: Qui modus abſolutionis frequens eſt in Bullis Pontificiis, ne illæ ob cenſuram effectu priuentur.

Hæc tamen abſolutio non eſt propriè abſolutio cenſuræ, ſed ſuſpenſio alicuius effectus illius. Nàm, ſi cenſura per talem abſolutionem tolleretur, redire nequaquam poſſet noua ſine nouo graui peccato, & noua contumacia: Perſeuerat igitur eadem cenſura, & ſolùm ſuſpenditur efficacia illius quoad illum effectum: Quæ ſuſpenſio ab alio, quàm à Romano Pontifice fieri non poteſt, cùm nullus alius præter illum poſſit, manente cenſura, effectum cenſuræ limitare, atque adeò nullus alius præter illum poſſit abſolutionem à cenſura hoc modo concedere. 8 9

Nihilominus frequenter talis abſolutio tribuitur ſic ad cautelam: *Si fortè cenſura ligatus es, ad effectum talem conſequendum tantùm, te abſoluimus, iuxtà cap. Apoſtolicè, de exception. & cap. Veniens* 2. *de teſtibus*, Doctores ibidem, Vgolinus *tabul.* 1. *cap.* 4. §. 5. *n.* 18. & Suarez *diſp.* 7 *ſect.* 8. *n.* 20. Quod Iudex Eccleſiaſticus, etiam delegatus, licèt alioquin à cenſuris abſoluendi poteſtatem non habeat, tamen abſoluere poteſt, ſi ità neceſſe ſit, vt teſtimonium alicuius recipiatur ad præſentem cauſam decidendam, quando aliorum teſtimonium haberi non poteſt; quamuis id ſpeciale ſit in teſtis receptione, vt ad alios fines, v.g. collationem beneficij, &c. transferri non poſſit, iuxtà ea, quæ ſuprà dicebam. 10

Digitized by Google

DVBITATIO LXVIII.

An ſatisfacias obligationi comparendi ſuperiori, ſi per literas, vel Procuratorem compareas? Vbi etiam, an excuſeris ab hac obligatione, ſi ab habente priuilegium aliàs abſoluendi, abſoluatis?

SVMMARIVM.

1 *Obligationi comparendi coram ſuperiore ſatisfacit, qui per literas, vel Procuratorem compares, ex probabilè Doctorum opinione.*

2 *Procurator repræſentat perſonam ſui principalis.*

3 *Excipe ab hac regula generali excommunicationem ab percuſſionem clerici, propter quam niſi iuſta cauſa percuſſor excuſetur, tenetur, cùm abſolutus eſt à non habente aliàs facultatem abſoluendi, perſonaliter ſe Pontificè præſentare.*

4 *Grauamen ſe præſentandi aliis excommunicationibus imponi non debet, quia in iure nullibi cauetur, & rigores non ſunt extendendi, ſed potiùs limitandi.*

5 *Abſolutus ab habente priuilegium abſoluendi excuſatur ab hac obligatione, nempe ſi v.g. ab habente priuilegium abſoluendi à reſeruatis, vt per iubilaum conceditur Sacerdotè approbato ad omnia crimina reſeruata.*

6 *Comparere intantum quis tenetur abſolutus coram reſeruante, inquantum qui abſoluit non habebat facultatem abſoluendi.*

7 *Sacerdos priuilegiatus nomine ſuperioris integrè ſuccedit; aliàs priuilegium ferè nullius eſſet vtilitatis.*

1 RESPONDETVR affirmatiuè: Atque ita ex probabiliori opinione Doctorum tenent Syluest. *verb. excommunicatio* 8. §. 8. *quæſt.* 7. Armilla, *eodem verb.* 59. Henriq. *lib.* 13. *de excommunic. cap.* 29. & Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 13. *num.* 33.

2 Probatur, quia verè tu diceris comparere, cum per litteras, vel procuratorem comparea: Nàm ea, quæ tuus procurator facit, tu facere cenſeris, ex text. *in cap. Epiſcopus, diſt.* 18.

3 Ab hac tamen Regula generali excipi debet excommunicatio ob percuſſionem clerici, propter quam, niſi iuſta cauſa excuſeris, teneris, cum abſolutus es à non habente aliàs facultatem abſoluendi, perſonaliter te Pontifici præſentare, *cap. quod de his, de ſent. excommunic.* ibi: *Cæterùm ab his in forma Sacramenti exigi conſueuit, vt reſumptis viribus, & opportunitate conceſſa, Romanam Eccleſiam in propria perſona debeant viſitare.*

4 Hoc autem grauamen aliis excommunicationibus imponi non debet, quia iure nullibi cauetur, & rigores non ſunt extendendi, ſed potiùs limitandi, Sanchez *loco ſuprà citato*, Bonacina *de cenſur. diſp.* 1. *quæſt.* 3. *num.* 5. & alij paſſim.

5 Petes: An excuſeris ab hac obligatione, ſi ab habente priuilegium aliàs abſoluendi, abſoluatis?

Reſpondetur affirmatiuè, nempe ſi v. g. ab habente priuilegium abſoluendi à reſeruatis (vt per Iubilæum conceditur Sacerdoti approbato ad omnia crimina reſeruata) abſoluaris, non teneris comparere coram reſeruante, ſiue tunc primò abſoluaris, ſiue priùs ob vrgentem neceſſitatem abſolutus fueris.

6 Probatur, quia in tantum teneris comparere coram reſeruante, in quantum abſolueris à non habente aliàs facultatem abſoluendi: Ergò, ſi ab habente aliàs facultatem abſolutus ſis, ceſſat omnis obligatio te ſuperiori

7 præſentandi: Cum Sacerdos priuilegiatus nomine Superioris integrè ſuccedat; aliàs priuilegium ferè nullius eſſet vtilitatis. Henriquez *lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 5. Suarez *de pœnit. diſp.* 30. *ſect.* 1. *num.* 6. & Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 13. *num.* 31.

DVBITATIO LXIX.

An poſſit aliquando hæreticus à priuato Sacerdote abſolui de peccatis non reſeruatis, tacita hæreſi, vel quocumque alio crimine ſimiliter reſeruato?

SECTIO PRIMA.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus abſque dubio tenetur adire Inquiſitorem, & Epiſcopum, ſi vera eſt ſententia affirmatiua, quod ſcilicet poſſunt abſoluere ab hæreſi in foro conſcientia, & credatur alteruter abſoluturus, vel petitam facultatem per Sacerdotem conceſſurus.*

2 *Hæreticus prædictus neque poteſt priuato Sacerdoti confiteri, & ab illo abſolutionem obtinere.*

3 *Excommunicatione innodatus non poteſt dimidiare confeſſionem, neque recipere Sacramentum, niſi ob aliquod graue detrimentum excuſetur.*

4 *Hæreticus, ſi Inquiſiter, & Epiſcopus denegent facultatem quin priùs iudicialiter hæreſim ſuam fateatur, facta hac diligentia, & negata facultate, dubium eſt, an poſſit confiteri Sacerdoti priuato omnia peccata non reſeruata, & ab iſtis abſolui directè, ab hæreſi verè indirectè, ſperans ſucceſſu temporis ſe habiturum copiam Confeſſoris, à quo poſſit poſtea à reſeruata hæreſi etiam abſolui directè.*

5 *Idem dubium eſt retenta ſententia probabiliori, negante Inquiſitori, & Epiſcopo facultatem abſoluendi ab hæreſi pro foro conſcientia.*

6 *Hæreticus poteſt aliquando à priuato Sacerdote abſolui de peccatis non reſeruatis, tacita hæreſi, vel quocumque alio crimine ſimiliter reſeruato, ſi grauis vrgeat neceſſitas hoc Sacramentum recipiendi.*

7 *Sufficiens cauſa dimidiandi materialiter confeſſionem, eſt, ſi aliquod graue damnum ex eius integritate proueniat, ſicut eſt obligare ad manifeſtandum peccatum coram Inquiſitore, vel Epiſcopo, & Secretario.*

8 *Confeſſionem materialiter dimidiandi ſufficiens occaſio eſt, ſi peccatum alteri, quàm Sacerdoti ſit, vel timeatur reuelandum: Ideò enim quis excuſatur confiteri per interpretem, vel per ſcriptionem, quæ alia via manifeſtare non poſſit.*

9 *Inquiſitor, & Epiſcopus cum ſint iudices pro foro externo, vtuntur & pro bono communi Reipublicæ, medio ad hunc finem aptiori.*

10 *Inquiſitor, & Epiſcopus non obligant hæreticum directè pro abſolutione Sacramentali, vt crimen iudicialiter priùs manifeſtet; ſed nolunt concedere facultatem vt abſoluatur ab hæreſi directè, niſi priùs eam iudicialiter manifeſtet, quod graue videri non debet, &c.*

11 *Neceſſitas vrgens, ſeu cauſa ſufficiens ad dimidiandam confeſſionem eſt ſecundùm aliquos periculum remotum moriendi in peccato, quale quilibet habet in quolibet ſua vita momento.*

12 *Opinio recenſita prædictorum Doctorum non ſatis probatur Auctori, & cur.*

13 Cauſa

13 *Cauſa ſufficiens vt materialiter confeſſionem dimidiare quis poſſit, eſt, cum vrgetur præcepto confeſſionis, quia ſatisfactio illius præcepti videtur ſufficientem occaſionem ſic dimidiandi confeſſionem præbere.*

14 *Item cùm quis obligatur adminiſtrare, vel recipere Sacramentum, & dubitat de contritione; quia præſtat tunc ſecuriorem viam eligere, vt dignius ad Sacramentum accedat.*

15 *Hæreticus occultus poteſt non data de præſenti copia Confeſſarij, ſi Inquiſitor, & Epiſcopus abſolutionem Sacramentalem, vel facultatem, vt ab alio abſoluatur, nollent impertiri, putantes, ſe id non poſſe præſtare, vel ob aliquam aliam rationem, celebrare, ſi ſit Sacerdos, & Euchariſtiam ſumere, ſi ſit laicus, eliciendo priùs actum contritionis, dummodò infamia, vel graue damnum ſibi, vel alteri probabiliter timeatur.*

16 *At ſi elicuiſſe actum contritionis, non confidit, poterit dimidiatè confiteri, & à quouis Confeſſario abſolui.*

17 *Dicta ſuperius intelligenda ſunt extrà mortis articulum: Nam in mortis articulo quilibet Sacerdos ſimplex habet iuriſdictionem abſoluendi directè à peccatis omnibus, etiam quæ Pontifici, vel Epiſcopo ſpecialiter reſeruata ſunt.*

1 SVPPONO, quod ſi vera eſt ſententia affirmans, Inquiſitorem, vel Epiſcopum habere poteſtatem abſoluendi ab hæreſi in foro conſcientiæ, & creditur alteruter abſoluturus,
vel petitam facultatem per Sacerdotem conceſſurus,
abſque dubio hæreticus teneatur ipſos adire ſemel, &
2 iterum. Neque poſſit priuato Sacerdoti confiteri, & ab
illo abſolutionem obtinere, quia non poteſt dimidiare
3 confeſſionem, neque recipere Sacramentum innodatus
excommunicatione, niſi ob aliquod graue detrimentum
4 excuſetur. Quod ſi Inquiſitor, & Epiſcopus denegent
facultatem (quin prius hæreticus iudicialiter hæreſim
ſuam fateatur) facta hac diligentia, & negata facultate
(quin prius iudicialiter hæreſim ſuam fateatur, vti dicebam)
dubium eſt, an in hoc caſu poſſit hæreticus
confiteri Sacerdoti priuato omnia peccata non reſeruata,
& ab illis abſolui directè, ab hæreſi verò indirectè,
ſperans ſucceſſu temporis, ſe habiturum copiam Confeſſoris,
à quo poſſit poſtea à reſeruata hæreſi etiam ab-
5 ſolui directè. Et idem dubium eſt, retenta ſententia
probabiliori negante Inquiſitori, & Epiſcopo facultatem
abſoluendi ab hæreſi pro foro conſcientiæ; quia
tunc talis hæreticus non habet viam ſe abſoluendi ab
hæreſi directè, niſi coram Inquiſitore, vel Epiſcopo, &
Secretario hæreſim ſuam manifeſtet. Hoc ſuppoſito.

6 Reſpondetur affirmatiuè, ſicque poſſe hæreticum in
tali caſu, etiam innodatum excommunicatione, dimidiare
confeſſionem, ſi grauis vrgeat neceſſitas hoc Sacramentum
recipiendi.

7 Probatur, quia ſufficiens cauſa dimidiandi materialiter
confeſſionem eſt, ſi aliquod graue damnum ex eius
integritate tibi proueniat. At graue damnum eſt, te
obligare ad manifeſtandum peccatum coram Inquiſitore,
vel Epiſcopo, & Secretario: Ergò &c. Maior patet
ex S. Thoma *in 4. diſt. 17. quæſt. 3. art. 3. quæſtiuncul. 4. ad 5.* quem ſequuntur communiter Doctores, inter
quos Suarez *de pœnit. diſp. 23. ſect. 2 n. 1.* Valentia *tom. 4. diſp. 7. quæſt. 11. punct. 1.* & Vaſq. *de pœnit. quæſt. 91. art. 3. dub. 1.* Minor colligitur ex ſupradictis Doctoribus, &
8 probatur ratione; quia ſemper reputatum fuit in Eccleſia
graue damnum, & occaſio ſufficiens dimidiandi
materialiter confeſſionem, ſi peccatum alteri, quàm Sacerdoti
ſit, vel timeatur reuelandum: Ideò enim excuſaris
confiteri peccatum, quod manifeſtare non potes,
niſi medio interprete, vel quod probabiliter times, Sacerdotem
reuelaturum. Item ideò excuſaris ſcribere
peccata, quæ alia via manifeſtare non potes: Ergò non
poteris obligari pro abſolutione Sacramentali recipienda
manifeſtare tuum peccatum iudicialiter, ſi quidem
alteri à Confeſſario obligareris peccatum manifeſtare:
atque adeò abſque hac manifeſtatione poteris recipere
Sacramentum dimidiando materialiter confeſſionem, ſi
neceſſitas vrgeat illud recipiendi, vti dicebam. Sicuti
potes recipere Sacramentum dimidiando materialiter
confeſſionem, ſi faciendo integram, paſſurus ſis graue
damnum.

Neque obſtat, ſi dicas, Inquiſitorem, & Epiſcopum
rectè facere, nolentes tibi concedere abſolutionem Sacramentalem,
vel facultatem, vt ab alio de hæreſi Sacramentaliter
abſoluaris, quin priùs illam iudicialiter
manifeſtes. Quia, cum ſint iudices pro foro externo, 9
& pro bono communi Reipublicæ, vtuntur medio ad
hunc finem aptiori. Quod medium aptius ad te hæreticum
curandum, & præcauendum, ne hæreſis ſerpat,
aliosque inficias, abſque dubio eſt manifeſtatio iudicialis,
quàm ſit manifeſtatio Sacramentalis, cum ea confeſſione
Sacramentali non poſſis publicè puniri, & tua
punitione alios in fide firmare, neque inde poſſint
complices inquiri. Quæ omnia fieri poſſunt confeſſione
iudiciali. Quapropter Inquiſitor, & Epiſcopus non 10
te obligant directè pro abſolutione Sacramentali, vt
crimen iudicialiter priùs manifeſtes, ſed nolunt tibi
concedere facultatem, vt abſoluaris ab hæreſi directè,
niſi priùs eam iudicialiter manifeſtes. Quod graue reputare
non debes, cum tibi ſuppetat medium cum Deo
reconciliandi per Sacramentum, dimidiando materialiter
confeſſionem, vti ſupra dicebam.

Petes: quæ ſit neceſſitas vrgens, ſeu cauſa ſufficiens, 11
vt hanc dimidiatam confeſſionem facere poſſis?

Quidam cenſent, cauſam ſufficientem eſſe ſolum periculum
remotum moriendi in peccato, quale quilibet
habet in quolibet ſuæ vitæ momento. Neque obſtat,
per contritionem hoc aſſecurari poſſe, quia contritio
non ità facilè haberi poteſt.

At hæc iſtorum Doctorum opinio non ſatis mihi pro- 12
batur, quia aliàs non tenereris ſemel, ac iterum apud
Inquiſitorem, vel Epiſcopum inſiſtere, vt tibi facultas
concedatur ad integrè confitendum, quando ſperares
illam obtinere, ſed commiſſo peccato, ſtatim coram
quolibet Sacerdote materialiter dimidiare confeſſionem
poſſes, quod non videtur dicendum.

Reſpondetur itaque meliùs, cauſam ſufficientem, vt 13
materialiter confeſſionem dimidiare poſſis eſſe, cum
vrgeris præcepto. Confeſſionis; quia ſatisfactio illius
præcepti videtur ſufficientem occaſionem ſic dimidiandi
confeſſionem præbere. Item cum obligaris mi- 14
niſtrare, vel recipere Sacramentum, & dubitas de contritione,
quia præſtat tunc, ſecuriorem viam eligere,
vt dignius ad Sacramentum accedas.

Si igitur Inquiſitor, & Epiſcopus abſolutionem Sa- 15
cramentalem, vel facultatem, vt ab alio hæreticus occultus
abſoluatur, nollent impertiri, putantes ſe id non
poſſe præſtare, vel ob aliquam aliam rationem, poterit
tunc hæreticus occultus obſeruare ea, quæ de occulto
excommunicato, non data de præſenti copia Confeſſarij,
tradunt Nauarr. *cap. 27. n. 259.* & Henriq. *lib. 6. cap. 15. n. 7.* ſcilicet poterit, ſi infamia, ſcandalum, vel
graue malum ſibi, vel alteri, vti ſuprà dicebam, probabiliter
timeat, celebrare (ſi ſit Sacerdos) & Euchariſtiam
ſumere (ſi ſit laicus) eliciendo priùs actum
contritionis, quem ſi elicuiſſe non confidit, poterit di- 16
midiatè confiteri, & à Confeſſario quouis abſolui, iuxta
doctrinam, quam ſuprà tradebam, & tradunt Reginald.
tom. 1. lib. 8. cap. 7. num. 87. Freitas *in addit. ad tract. de confeſſar. ſollicit. quæſt. 10. n. 15. in fine, & quæſt. 19. n. 55.*
& alij, quos citat Sancius *in ſelect. diſp. 11. n. 11.* quidquid
ipſe Sancius ſentiat in contrarium. Præſertim, quia
nonnulli Doctores docent, quod etiam, ſcandalo, vel
grauis infamiæ, vel alterius damni periculo remoto,
poſſit occultus hæreticus, ſi pro viribus ſuis ab Inquiſitore,
& Epiſcopo abſolutionem procurans obtinere
non

non poteſt, & propter paupertatem, vel aliud impedimentum Pnntificem adire non valet, Miſſam celebrare (ſi ſit Sacerdos) & Euchariſtiam ſumere (ſi ſit laicus) etiamſi ſcandalum, vel infamiæ, vel alterius damni grauis periculum oon adſit, dummodò tamen priùs probabiliter fuerit contritus, vel dimidiatè confeſſus, vti ſuprà dicebam. Atque ità ex Nauarro docet etiam Fagundez *tract.* 1. *lib.* 3. *cap.* 12. *n.* 12. etſi contrarinm ſentiat Suarez *in* 3. *part. tom.* 5. *diſp.* 9. *ſect.* 3. *n.* 3.

17 Et hæc quæ modò dixi, intelligenda ſunt extrà mortis articulum: Nàm in mortis articulo quilibet Sacerdos ſimplex habet iuriſdictinnem abſnluendi directè à peccatis omnibus, etiam quæ Pontifici, vel Epiſcopo ſpecialiter reſeruata ſunt, iuxtà ea, quæ dicebam ſuprà *dubit.* 60. *& ſeqq.* & docent communiter Doctores ex Tridentino Concilio *ſeſſ.* 14. *cap.* 1. vbi dicitur, quod in Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, vt in articulo mortis nulla ſit reſeruatio; atque adeò omnes Sacerdotes quoſlibet pœnitentes à quibuſlibet peccatis, & cenſuris abſoluere poſſe.

SECTIO II.

Appendix ad ea, quæ *dubit.* 60. *& ſeqq.* dicebam, vbi multa alia ſcitu digna de articulo neceſſitatis, & periculo mortis.

SVMMARIVM.

1 *Cenſura Bullares Pontifici reſeruata, & multè magis quinque alia non Bullares ob plures cauſas relaxantur, & ad iuriſdictionem Epiſcopalem deuoluuntur.*

2 *Clerici percuſſionis excommunicatio vt ad Epiſcopum deuoluat eius abſolutio, quæ cauſæ requirantur.*

3 *Prima cauſa eſt ætatis infirmitas, ſi nimirùm impuberes excommunicationem incurrant.*

4 *Secunda eſt ſexus infirmitas: Mulieres enim etiam in excommunicationem incidentes à Diœceſano abſolui non prohibentur.*

5 *Mulieres, & moniales, licèt facultas abſoluendi Epiſcopis conceſſa à Tridentino Concilio quoad abſolutionem de hæreſi eſſet reuocata per Bullam Cœnæ, ab Epiſcopo, vel ab alio, cui Epiſcopus commiſerit, præſertim moniales, de hæreſi, cæteriſque Bullæ caſibus, & cenſuris abſolui poterunt.*

6 *Tertia cauſa eſt quodlibet canonicum, ſeu legitimum impedimentum adeundi Sedem Apoſtolicam: Qua ratione:*

7 *Pauperes excuſantur, qui tanto itinere mendicandi conſuetudinem non habent.*

8 *Senes, valetudinarij, membris capti.*

9 *Inimicitias capitales habentes, ità vt abſque periculo vitæ iter facere non poſſint.*

10 *Qui ſui iuris non ſunt, vt ſerui, & filiifamilias, ſi ipſorum domini, vel parentes profectioni repugnent.*

11 *Qui ob curam adminiſtrandi familiam, gerendi officium publicum, vel ob periculum infamiæ, ſcandali, vel ob aliam ſimilem cauſam abſolutionis obtinendæ gratia, Pontificem adire impediti ſunt.*

12 *Qui ſunt viri magnæ potentiæ, vel ità delicati, vt laborem adeundi Romam ſuſtinere non poſſint.*

13 *Prædicti abſolui poſſunt ſtatim à ſuis Epiſcopis, vel à quolibet ſimplici Sacerdote, ſi vrgeat periculum mortis: Alioquin verò ſtatus perſonæ, & veritas negotij priùs Summo Pontifici explicari debet, & ſecundùm conſilium illius tales viri potentes de commiſſo ſcelere corrigi debent.*

14 *Cæteri detenti aliquo legitimo impedimento, ab Epiſcopo ſtatim abſolui poterunt, neque tenentur, etiamſi poſſint, nuncium, vel epiſtolam mittere Romam: Nam id in iure expreſſum non inuenitur.*

15 *Impedimentum conſiderandum eſt, an ſit perpetuum, vel temporale.*

16 *Epiſcopus ſi impedimentum eſt perpetuum, poteſt ſic impeditum abſolutè, & ſine onere ſe præſentandi Apoſtolicæ Sedi, abſoluere: Si verò eſt temporale, exigere debet in abſolutione iuramentum ſe præſentandi, ceſſante impedimento, Apoſtolicæ Sedi, vt mandatum accipiat de ſatisfactione præſtanda Eccleſiæ, & parti læſæ.*

17 *Excipe impuberes, qui etiam poſt pubertatis ætatem, abſolui poſſunt ab Epiſcopo.*

18 *Abſolutus, ſi præſentare ſe perſonaliter, vel per Procuratorem, aut per literas intrà tempus à iure præfixum, aut cùm primùm commodè poteſt, poſteà prætermiſerit, in eandem excommunicationem reincidet.*

19 *Idem locum habet in omni abſolutione ab excommunicatione reſeruata, quæ datur ob impedimentum, vel cauſam neceſſitatis, vt ſcilicet abſolutus teneatur poſteà ſub pœna reincidentiæ præſentare ſe coram ſuperiore, ad quem de iure ſpectat abſolutio.*

20 *Limitat Nauarrus, niſi priuſquam elapſus eſt terminus abſolutus plenè ſatisfecerit parti læſæ, vel cum ea concordauerit.*

21 *Limitatio prædicta non videtur conformis textui, neque etiam conformis rationi, quia etiamſi nulla pars ſit læſa, vel ei antè abſolutionem ſit ſatisfactum, adhuc hoc onus comparendi imponi debet.*

22 *Sacerdos quicumque ſi ob neceſſitatem in mortis articulo à peccatis ſuperiori reſeruatis aliquem abſoluit, ceſſante tali periculo, non requiritur, vt abſolutus poſteà compareat coram ſuperiore, cui iure ordinario abſolutio à talibus peccatis reſeruata erat.*

23 *In mortis articulo omnes Sacerdotes non indirectè, & per concomitantiam, ſed directè, & per ſe ab omnibus peccatis abſoluendi poteſtatem habent.*

24 *Excipe, niſi peccato ſit annexa cenſura ſuperiori reſeruata; quia tunc ex dictis, ceſſante mortis periculo, abſolutus ſiſtere ſe debet ſuperiori, ad quem de iure ordinario abſolutio ſpectabat; non vt iterum abſoluatur, ſed vt mandatum illius accipiat.*

25 *In mortis articulo conſultius eſt confiteri priuilegiato, qui poteſtatem habeat abſoluendi à cenſuris reſeruatis, tanquam delegatus Pontificis, ſine onere poſtea comparendi.*

26 *Clerici percuſſor, ſi accedere ad Sedem Apoſtolicam legitimè impeditus eſt, ab Epiſcopo abſolui poteſt.*

27 *Amplia, id locum habere etiam in aliis caſibus Papalibus.*

28 *Caſus Papalis impedimento adeundi Pontificem ſuperueniente fit Epiſcopalis, quia ſic congrua ſubordinatio inter Prælatos Eccleſiæ requirere videtur.*

29 *Excipe tamen mortis articulum, quando omnes Sacerdotes à caſibus Papalibus abſoluendi ius habent, præter quam ſi in iure ſpecialis commiſſio Epiſcopis facta reperiatur, vt eſt in caſu percuſſionis Clerici, modò ad Epiſcopum ſit acceſſus.*

30 *In mortis articulo in aliis caſibus Papalibus ceſſat reſeruatio, ideoque tunc quilibet Sacerdos etiam ſimplex, excommunicatus non toleratus, ſuſpenſus, interdictus, irregularis, hæreticus, vel degradatus abſoluere poteſt.*

31 *Concilium Tridentinum cap. 1. ſeſſ. 14. intelligi debet de iis tantum cenſuris quemlibet Sacerdotem abſoluere poſſe in mortis articulo, quæ Sacramentorum ſuſceptioni, & Eccleſiaſticæ ſepulturæ obſtant, vt excommunicatio, & perſonale interdictum; non item ſuſpenſio ab ordine, officio, aut beneficio, & multò minùs irregularitas.*

EX dictis igitur ſuprà, quatenùs ſpectat ad ceoſuras Bullares Pontifici reſeruatas, & multo magis quoad 1
alias quinque non Bullares, ea reſeruatio non ita ſtricta eſt,

Digitized by Google

eſt, quin ob pluces cauſas relaxerit, & ad iuriſdictio-
2 nem Epiſcopalem deuoluatur: Quæ cauſæ in iure Ca-
nonico circà Clerici percuſſionem in ſpecie, ſicut vide-
re eſt *in cap. de cætero, & in cap. ea noſcitur, de ſent. excommun.* explicantur. Quarum
3 Prima cauſa eſt ætatis infirmitas, ſi nimirum impu-
beres excommunicationem incurrant: Iſti enim tunc
etiam poſt pubertatem, ab Epiſcopo abſolui poſſunt,
cap. pueris, de ſent. excommunic.
4 Secunda eſt ſexus infirmitas, mulieres enim etiam in
excommunicationem incidentes a Diœceſano abſolui
non prohibentur, *cap. mulieres, & cap. quamuis, eodem*
5 *tit.* Quapropter licèt facultas abſoluendi Epiſcopis
conceſſa à Tridentino Concilio *seſſ.24. de reform. cap.6.*
quoad abſolutionem de hæreſi eſſet reuocata per Bul-
lam Cœnæ Domini, quod non eſt certum, ſed ſolùm
probabilius, vti ſuprà ſuo loco dicebam; adhuc mulie-
res, & multò magis moniales tanquam perſonæ Sedem
Apoſtolicam adire non valentes, ab Epiſcopo, vel ab
alio, cui Epiſcopus commiſerit, de hæreſi, cæteriſque
Bullæ caſibus & cenſuris abſolui poterunt. Doctores,
quos citat, & ſequitur Homobon. *part.3. tract.15. cap.7. quæſt.10. reſol.2.*
6 Tertia eſt quodlibet canonicum, ſeu legitimum im-
7 pedimentum adeundi Sedem Apoſtolicam: Qua ratio-
8 ne excuſantur pauperes, qui tanto itinere mendicandi
conſuetudinem non habent, ſenes, valetudinarij,
membris capti, *cap. ea noſcitur, & cap. quamuis, de*
9 *ſent. excommunic.* Habentes capitales inimicitias, ità vt
abſque periculo vitæ iter facere non poſſint, *cap. de cæ-*
10 *tero. eod. tit.* Qui ſui iuris non ſunt, vt ſerui, & filiifa-
milias, ſi ipſorum domini, vel parentes profectioni
11 repugnent. Qui ob curam adminiſtrandi familiam, ge-
rendi officium publicum, vel ob periculum infamiæ,
ſcandali, vel ob aliam ſimilem cauſam, abſolutionis
obtinendæ gratia, Pontificem adire impediti ſunt,
12 iuxtà *cit. cap. de cætero, & cap. quamuis, eod. tit.* Qui
ſunt viri magnæ potentiæ, vel ità delicati, vt labo-
13 rem adeundi Romam ſubſtinere non poſſint: Hos
enim Epiſcopus (quin, & quilibet ſimplex Sacerdos)
ſi periculum mortis vrgeat, abſoluere ſtatim poteſt.
Alioquin verò, vt explicat Nauarrus *cap. 27. num. 88.*
licèt paulo poſt aliter explicet Gloſſ. *verb. laborem ve-*
niendi, ſtatus perſonæ, & veritas negocij priùs Sum-
mo Pontifici explicari debet, & ſecundùm conſilium
illius tales viri potentes de commiſſo ſcelere corrigi de-
14 bent, *cit. cap. mulieres.* Cæteri verò, ſi legitimo aliquo
ex dictis impedimento detenti fuerint, ab Epiſcopo ſta-
tim abſolui poterunt, nec tenentur, etiamſi poſſint,
nuncium, vel epiſtolam mittere Romam, vti dicebam
dubit.6. Nam id in iure expreſſum non inuenitur, imò
contrarium apparet in præcitatis iuribus, vbi Ordina-
rio locorum hæc facultas demandata eſt, vt ſic impleta
dicatur pro tempore impedimenti obligatio perſonali-
ter ad Curiam accedendi; & tradunt Doctores, quos
citat, & ſequitur Barboſ. *de offic. Epiſc. allegat. 41. n.7.*
& Diana *part.4. tract.4. reſol.58.*
Neque obſtat, quod aliquando nonnulli ob id ad
Curiam nuncium mittant, vel ſcribant. Nam id faciunt,
vel ob verecundiam comparendi coram proprio loci
Ordinario, vel quia ad id ſe teneri putant.
15 Porrò circà huiuſmodi canonica impedimenta diſtin-
16 guendum eſt, an ſint perpetua, vel temporalia: Nam ſi
impedimentum eſt perpetuum, Epiſcopus ſic impedi-
tum abſolutè, & ſine onere ſe præſentandi Apoſtolicæ
17 Sedi abſoluere poteſt. Si verò eſt temporale, abſoluen-
dus, (excipio pueros impuberes, qui etiam poſt puber-
tatis ætatem, abſolui poſſunt ab Epiſcopo, vt ſuprà *ex cit. cap. pueris, de ſent. excommun.* dicebam) curare debet,
quod ceſſante impedimento, Apoſtolicæ Sedi ſe præſen-
tabit, non vt iterum ab excommunicatione abſoluatur,
quia iam abſolutus eſt, ſed vt de ſatisfactione præſtan-
da Eccleſiæ, ac parti læſæ mandatum accipiat, iuxtà
dicta ſuprà, & tradunt Nauarr. *cap.26. n.26.* Sayr. *lib.3.*
cap.28. num.36. Sanch. *lib.1. moral. cap.13. n.27.* & habet
textus *in cap. de cætero, cap. ea noſcitur, & cap. quamuis,*
de ſent. excommunic.
Quod ſi abſolutus præſentare ſe perſonaliter, vel per 18
procuratorem, aut per literas intrà tempus à iudice præ-
fixum, aut cum primùm commodè poteſt, poſteà præ-
termiſerit, in eandem excommunicationem reincidet,
iuxtà dicta etiam ſuprà, & explicat Nauarr. *cap.22. n.89.*
& 113. Henriq. *lib.23. cap.29. n.3.* & alij. Idem locum 19
habet in omni abſolutione ab excommunicatione re-
ſeruata, quæ datur ob impedimentum, vel cauſam ne-
ceſſitatis, vt ſcilicet abſolutus teneatur poſteà ſub pœ-
na reincidentiæ præſentare ſe ſuperiori, ad quem de
iure ſpectat abſolutio, iuxtà *cit. cap. eos qui.* Et videri
poterunt, quæ dicebam ſuprà.
Limitant tamen doctrinam iſtam Nauarr. *cap.26.* 20
Henriq. *cit. n.3. litt. Z* Sà *verb. excommunicatio, n.8.* & alij,
niſi priuſquam elapſus eſt terminus, abſolutus plenè ſa-
tisfecerit parti læſæ, vel cum ea concordauerit. Ratio,
quia tunc ceſſat cauſa, ob quam ſuperiori præſentare
ſe debet.
At iſta limitatio non videtur conformis textui *in cap.* 21
Quamuis, de ſent. excommunic. neque etiam rationi:
Nam vt parti læſæ ſatisfiat, non eſt ratio adæquata hu-
ius comparendi obligationis, ſed vt Eccleſiæ etiam læſæ,
debita obedientia, & ſatisfactio præſtetur. Quare, ta-
metſi nulla pars ſit læſa, vel ei ante abſolutionem ſic
ſatisfactum, adhuc hoc onus comparendi imponi de-
bet, ſicuti ſuprà etiam dicebam, & tradunt præter alios
Suarez *tom.4. diſp.30. ſect.3. n.6.* & Saoch. *lib.2. moral.*
cap.13. num.29.
Illud tamen fatendum eſt, quod ſi Sacerdos quicum- 22
que, ob neceſſitatem in mortis articulo, à peccatis ſu-
periori reſeruatis aliquem abſoluit, ceſſante tali peri-
culo, non requiratur, vt abſolutus poſtea compareat
coram ſuperiore, cui iure ordinario abſolutio à talibus
peccatis reſeruata erat, ex communi Paludan. *in 4.*
diſt.10. quæſt.1. art.1. concluſ.3. Syluest. *verb. confeſſor.*
1. quæſt.19. & Nauarr. *cap.26. n.26.* Et ratio eſt, quia 23
in mortis articulo omnes Sacerdotes, non indirectè, &
per concomitantiam, ſed directè, & per ſe ab omnibus
peccatis abſoluendi poteſtatem habent.
Excipe niſi (vt ſuprà dicebam, peccato ſit annexa 24
cenſura ſuperiori reſeruata, quia tunc ex dictis, ceſſan-
te mortis periculo, abſolutus ſiſtere ſe debet ſuperiori,
ad quem de iure Ordinario abſolutio ſpectabat, non vt
iterum abſoluatur, ſed vt mandatum illius accipiat,
iuxta dicta ſuprà, & iuxta text. *in cit. cap. eos qui, de ſent.*
excommunic. in 6. & extrauag. inter cunctas, §. incendia-
rios, de priuileg. Quare conſultius eſt, in mortis articulo 25
confiteri priuilegiato, qui poteſtatem habeat abſoluen-
di à cenſuris reſeruatis, tanquam delegatus Pontificis
ſine onere poſteà comparendi.
Cæterùm, quæ dixi de Clerici percuſſore (quod ſci- 26
licet, ſi accedere ad Sedem Apoſtolicam legitimè impe-
ditus eſt, ab Epiſcopo abſolui poſſit, iuxtà *cit. cap. de*
cætero, & cap. ea noſcitur, de ſent. excommun.) eadem in
aliis caſibus Papalibus etiam locum habent. Canoniſtæ 27
communiter, inter quos Innocent. *in cap. 2. de eo qui*
furtiuè, Abb. & Felin. *in cap. monachi, de ſent. excommun.*
Sylueſt. *verb. abſolutio 3. in fine, & 4. n.5.* Nauarr. *cap.27.*
n.86. & 211. Couarruu. *in cap. Alma, part.1. §.1. n.13.*
Henriquez *lib.6. cap.11. num.5. & cap.18. in principio,*
& Suarez *de cenſur. diſp. 22. ſect. 1. num. 64.* Qua- 28
propter Regula hæc communiter à Doctoribus tradi-
tur, quod caſus Papalis, impedimento adeundi Ponti-
ficem ſuperueniente, fiat Epiſcopalis. Et ratio huius re-
gulæ eſt, quia ſic congrua ſubordinatio inter Prælatos
Eccleſiæ requirere videtur.
Excipitur tamen mortis articulus, quando (ſicuti 29
ſuprà dicebam) omnes Sacerdotes, etiam nullo ſeruato
ordine, ſecundùm non improbabilē opinionē Doctorū,
à caſibus Papalibus abſoluendi ius habent, præterquam
ſi in iure ſpecialis commiſſio Epiſcopis facta repe-

Digitized by Google

niatur, vt eſt in caſu percuſſionis Clerici, modò ad Epiſcopum ſit acceſſus; iuxtà Textum *in cap. ſi quis ſuadente 17. quæſt. 4. & cap. ea noſcitur, de ſent. excommun.* & docent Couarr. *in cap. alma, part. 1. §. 11. num.* 8. Suarez *de cenſur. diſp. 22. ſect. 1. num. 61.* & Sanch. *lib. 2. mor. cap. 13. n. 9.*

30 In aliis verò caſibus Papalibus in mortis articulo ceſſat reſeruatio. Ideoque tunc quilibet Sacerdos, etiam ſimplex, excommunicatus non toleratus, ſuſpenſus, interdictus, irregularis, hæreticus, vel degradatus, abſoluere poteſt, ex Tridentin. Concil. *ſeſſ. 14. cap. 1.* vti ſuprà etiam dicebam.

31 Aduerte tamen hîc, quod cùm Concilium ait, quemlibet Sacerdotem in mortis articulo à cenſuris abſoluere poſſe, intelligendum ſit de iis tantùm cenſuris, quæ Sacramentorum ſuſceptioni, & Eccleſiaſticæ ſepulturæ obſtant, cuiuſmodi ſunt excommunicatio, & perſonale interdictum; à quibus moriturus interdum abſolui poteſt, quamuis Sacramentalem abſolutionem non recipiat; vt quia v. g. eſt amens: non item ſuſpenſio ab ordine, officio, aut beneficio, & multò minùs irregularitas, Zambran. *cap. 4. dub. 4. n. 17.* Sanch. *lib. 2. moral. cap. 13. num. 12.* & alij paſſim.

SECTIO III.

OBIECTIO PRIMA.

In cuius ſolutione multa ſcitu digna de gratiis, & reſcriptis.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia, ſeu gratiæ, quæ ſunt conceſſa per modum iuris, & ſtatuti, & quæ ſunt conceſſa non ſingulari perſonæ, ſed communitati, non expirant per mortem concedentis.*

2 *Gratiæ, & priuilegia conceſſa ab homine, & ſingulari perſonæ, non extinguuntur poſt mortem concedentis, etiam re integra.*

3 *Auctoris reſponſio intelligenda eſt de gratia facta, non de facienda.*

4 *Gratia facta dicitur quotieſcumque facultas, ſeu licentia alicui in ipſiuſmet fauorem à ſuperiore conceſſa eſt, quamuis executio ab alia perſona dependeat, vt v. g. in gratia expectatiua ad beneficium vacaturum, vel ſi Pontifex mandet Epiſcopo, quod alteri de beneficio prouideat.*

5 *Gratia facta dicitur, ſi Papa mandet Epiſcopo, vt ſuper impedimento matrimonij veritate precum inſpecta diſpenſet.*

6 *Item ſi quis impetret ſiue à Papa, ſiue ab Epiſcopo facultatem eligendi ſibi confeſſorem, & ſimilia.*

7 *Conceſſiones prædictæ, ſeu gratiæ poſtquam à principe proceſſerunt, cenſentur ex parte concedentis factæ, atque adeò morte ipſius non expirant, quamuis ipſarum realis executio nondum facta ſit.*

8 *Benedictiones à Pontifice conceſſæ poſſunt etiam mortuo Pontifice applicari.*

9 *Gratia facienda dicitur, cùm ei, in cuius fauorem gratia tendit, nihil directè conceſſum eſt à Principe, ſed alteri mandatum, vt talem gratiam ei conferat, ſeu concedat. Tunc enim non eſt gratia facta, ſed mera commiſſio, ſeu mandatum illam faciendi, ſpirat enim morte committentis; ità vt Commiſſarius poſt illius mortem mandatum exequi non poſſit, niſi talis commiſſio principaliter conceſſa ſit in fauorem Commiſſarij.*

10 *Facultas audiendi confeſſiones ab Epiſcopo, vel Papa delegata Sacerdoti, non expirat, mortuo concedente, prout neque facultas conceſſa abſoluendi à reſeruatis, cum inter gratias, non inter reſcripta iuſtitiæ numerari debeat.*

11 *Facultas, ſeu licentia à Parocho alicui Sacerdoti conceſſa audiendi ſimiliter confeſſiones non expirat poſt ipſius mortem, ſi Parochus poteſtatem habet delegandi talem facultatem in certa parte Parochiæ: Expirat autem, ſi Sacerdoti illi ſolùm vt cooperatori, ſeu Vicario ſuo facultatem tribuit.*

12 *Ni cum Suarez dicatur, ſeruandam eſſe locorum conſuetudinem.*

13 *Affertur diſtinctio inter delegationem generalem, ſeu indeterminatam, & inter delegationem ſpecialem, ſeu determinatam, reſpectu ſcilicet determinatorum, ſeu certarum perſonarum.*

14 *Facultas audiendi confeſſiones, vel abſoluendi à caſibus reſeruatis, præſertim quæ alicui non ratione officij conceditur, ideoque non in quaſi ordinariam tranſit, licet nonnulli ſentiant, quod expiret mortuo concedente, oppoſitum tamen eſt probabilius.*

15 *Iuriſdictio etiam in foro externo contentioſa, quamuis generatim, & ad vniuerſitatem cauſarum alicui delegata, mortuo delegante expirat.*

16 *Inquiſitorum hæreticæ prauitatis officium fauore fidei ſpeciali non expirat poſt mortem Pontificis concedentis, etiam quoad negotia, quæ nondum cœpta fuerunt.*

17 *Textus in cap. ſi cui, de præbendis in 6. explanatur, & ſententiæ Auctoris congruere docetur.*

18 *Neque obſtat, quod in dicto cap. ſi cui, & in cap. ſi ſuper, de offic. delegat. in 6. & in ſimilibus iuribus ſermo ſit de facultate alicui delegata à Sede Apoſtolica, quia deciſio eorum iurium non nititur in plenitudine poteſtatis Pontificiæ, ſed quod ſit gratia facta abſolutè illi, cui committitur.*

19 *Et æquè locum habet in Epiſcopo, & Parocho.*

20 *Inferiores Pontifice ſine cognitione cauſæ, & conſenſu Capituli non poſſunt in perpetuum concedere gratias, quæ præiudicant: At per conceſſionem audiendi confeſſiones, & eligendi confeſſarium nemini præiudicium infertur.*

21 *Speciale eſſe dicitur in delegato ad iuſtitiam, ſiue iuriſdictionem contentioſam, vt mortuo delegante, illius poteſtas expiret, ſi res integra ſit, ſeu ſi delegatus nondum iuriſdictione vti cœperit.*

22 *Iuriſdictio ad iuſtitiam delegata habet rationem mandati, non gratiæ, mandatum autem expirat morte mandantis.*

23 *Delegatus ad iuſtitiam vices delegantis gerit, & eius perſonam repræſentat.*

24 *Extincto iure Auctoris, extinguitur ius acceptoris.*

25 *Delegatus ad confeſſiones audiendas iudicium in foro pœnitentiæ exercet non in perſona delegantis, ſed in perſona Chriſti per poteſtatem Ordinis.*

26 *Iuriſdictio abſolutè delegata ad confeſſiones audiendas non habet rationem mandati, ſed gratiæ, & beneficij, cuius ius efficaciter acquiritur ipſi delegato, in eoque perpetuò manet, donec reuocetur.*

27 *Epiſcopus ſi Decano Eccleſiæ Collegiatæ iuriſdictionem in prima, vt vocant, inſtantia gratioſè conceſſit, quæ ſit acceſſoria eius officio, illique quaſi iure ordinario competens, non extinguitur morte concedentis, cum ſit gratia, fauor, ſeu beneficium, &c.*

28 *Facultas alicui ab Epiſcopo, vel alio Prælato confeſſorem ſibi eligendi conceſſa, neque expirat morte concedentis, cum ſit etiam gratia, & priuilegium non autem mera delegatio, ſeu mandatum.*

29 *Idem dicendum eſt de aliis gratiis ab Epiſcopo conceſſis, v. g. ſuſcipiendi Ordines ab alieno Epiſcopo, celebrandi Miſſam in Oratorio priuato, aſſiſtendi matrimoniis, veſcendi lacticiniis in quadrageſima, &c.*

30 *Conceſſio ſpecialis abſoluendi vnam, vel plures perſonas determinatas, ſi ſit in fauorem abſoluentis, non expirat morte concedentis. Secùs ſi ſit in fauorem pœnitentis.*

31 *Conceſſio, ſeu facultas quando eſt gratia eius, cui ſcribitur, non expirat morte concedentis, ſecùs quando eſt alterius, pro quo ſcribitur.*

32 Conn

Digitized by Google

32 *Commiſſio, ſeu reſcriptum de danda abſolutione, vel*
diſpenſatione, &c. perſonis determinatis in earun-
dem fauorem facta eſſe præſumitur in dubio, &
tunc diſtinguendum eſt.

33 *Cõmiſſio vel eſt neceſſaria habẽs ſe per modũ praecepti,*
& non expirat per mortẽ cõcedentis etiã re integra,
vel eſt delegatio voluntaria, quæ ſe habet inſtar fa-
cultatis, & hac ſi executio nõdum cœpta ſit, expirat
morte delegantis. Vbi ratio diſparitatis aſſignatur.

OBiicies primò, ſaltem prædictæ gratiæ, ſeu priuile-
gia non valent poſt mortem concedentis: Ergò.
1 Reſpondetur. Nego antecedens, quia ſunt conceſſa
per modum iuris, vel ſtatuti. Tùm quia ſunt conceſſa nõ
2 ſingulari perſonæ, ſed communitati. Adde quod & gra-
tiæ, ſeu priuilegia conceſſa ab homine, & ſingulari per-
ſonæ, non extinguuntur poſt mortem concedentis, etiam
re integra, Nauarr. *conſil. 1. de offic. deleg.* Garz *de benefic.*
part. 6. cap. 2. Molina *de iuſt. tract. 5. diſp. 19.* Sà *verb.*
Gratia, num. 1. & alij communiter *ex cap. ſi ſuper, de offic.*
deleg. in 6. & ex cap. ſi cui nulla, de præbend. in 6.
3 Intelligi verò debet reſponſio noſtra de gratia facta,
non autem de gratia facienda.
4 Porrò gratia facta dicitur, quotieſcumque facultas,
ſeu licentia alicui in ipſiuſmet fauorem à ſuperiore con-
ceſſa eſt, quamuis executio ab alia perſona dependeat,
vt ſi v. g. detur alicui à Pontifice gratia expectatiua ad
beneficium vacaturum; vel ſi quis impetret à Pontifice
5 literas, quibus mandet Epiſcopo, quod ipſi de beneficio
prouideat, aut cum ipſo ſuper impedimẽto matrimonij,
6 veritate precum inſpecta, diſpenſet. Vel ſi quis impe-
tret, ſiue à Papa, ſiue ab Epiſcopo, facultatem eligendi
7 ſibi Confeſſorem, & ſimilia. Huiuſmodi enim conceſ-
ſiones ſeu gratiæ poſtquam à principe proceſſerunt, cen-
ſentur ex parte concedentis factæ; atque adeò morte
ipſius non expirant, quamuis ipſarum realis exequutio
nondum facta ſit. Henriquez *lib. 7. cap. 21. n. 5. & ſeqq.*
Garzias *de benefic. part. 6. cap. 2.* Suarez *de legib. lib. 8.*
cap. 31. Sanchez *lib. 8. cap. 28. quæſt. 2.* & Paſqualig.
8 *deciſ. 492.* Vbi rectè ſubdit, quod & benedictiones à
Pontifice conceſſæ poſſint etiam mortuo Pontifice ap-
plicari.
9 Gratia verò facienda dicitur, cùm ei, in cuius fauo-
rem gratia tendit, nihil directè conceſſum eſt à Princi-
pe, ſed alteri mandatum, vt talem gratiam ei conferat,
ſeu concedat. Tunc enim non eſt gratia facta, ſed mera
commiſſio, ſeu mandatum illam faciendi, vt ſi v. g. à
Pontifice, vel ab Epiſcopo directè Sacerdoti alicui
committatur, vel mandetur, vt cum aliqua perſona, cau-
ſa cognita, diſpenſet, vel ei beneficium conferat, &c.
Tunc enim, mortuo committente, ſi res ſit integra,
Commiſſarius mandatum exequi non poterit, niſi talis
diſpenſandi, vel conferendi facultas Commiſſario prin-
cipaliter in ipſius fauorem conceſſa fuerit: Nam in tali
caſu haberet rationem gratiæ factæ, quæ (ſicuti ſuprà
10 dicebam) per mortem concedentis non expirat: Quod
aduerte pro illis, quibus à Pontifice, vel Epiſcopo dele-
gata eſt licentia audiendi confeſſiones, vel abſoluendi à
reſeruatis. Ex dictis enim huiuſmodi licentia morte de-
legantis non expirat, cùm inter gratias, non autem inter
reſcripta iuſtitiæ, ſeu delegatæ iuriſdictionis contentio-
ſæ numerari debeat, ſicuti infrà meliùs dicam, & docent
præter alios Sanch. *cit. quæſt. 2. n. 72.* Suar. *tom. 4. diſp. 26.*
n. 6. & 9. Garzias *cit. cap. 2. n. 319.* Henriq. *lib. 7. cap. 6.*
n. 7. & Sà *verbo gratia, num. 4.*
11 An autem idẽ dicendũ ſit de licentia à Parocho alicui
Sacerdoti similiter audiendi confeſſiones conceſſa, quod
neque iſta ſcilicet expiret morte Parochi concedentis?
Reſpondetur cum Garzia *loco ſuprà cit. n. 325.* diſtin-
guendo: ſi Parochus poteſtatem habet delegandi talem
facultatem in certa parte Parochiæ, & delegat, non ex-
pirat, vti ſuprà dicebam. Expirat autem, ſi Sacerdoti illi,
ſolùm vt cooperatori, ſeu Vicario ſuo facultatem tribuit.
Cum enim, mortuo principali, ceſſet alter eſſe illius co-
operator, ſeu Vicarius, expirat etiam iſtius poteſtas, ta-
metſi quidam adhuc in hoc caſu, vt infra notabitur,
contrarium ſentiant, vt propterea Suarez *loc. ſuprà cit.*
dixerit, conſuetudinem locorum in hac re eſſe atten- 12
dendam.
At vt meliùs intelligatur huius dubitationis ius, & 13
ſolutio; an ſcilicet iuriſdictio ab Ordinario, v. g. à Pon-
tifice, Epiſcopo, vel Parocho alicui ad confeſſiones au-
diendas delegata, mortuo, vel depoſito illo, expiret:
diſtinguendum arbitror inter delegationem generalem,
ſeu indeterminatam, & inter delegationem ſpecialem,
ſeu determinatam, reſpectu ſcilicet determinatarum,
ſeu certarum perſonarum.
Nam quatenùs ſpectat ad priorem, licet Paludanus 14
in 4. diſt. 17. quæſt. 4. art. 1. concluſ. 1. S. Antoninus *part. 3.*
tit. 17. cap 9. & Philiarch. *tom. 1. de offic. Sacerdot. part. 2.*
lib. 2. cap. 24. doceant, quod facultas audiendi confeſ-
ſiones, vel abſoluendi à caſibus reſeruatis; præſertim,
quæ alicui, non ratione officij conceditur, ideoque non
in quaſi ordinariam tranſit, morte concedentis expiret,
quia etiam iuriſdictio in foro externo contentioſa (in- 15
quiunt ipſi) quamuis generatim, & ad Vniuerſitatem
cauſarum alicui delegata, mortuo delegante, expirat,
ſicuti ex communi docet, Abb. *in cap. relatum, n. 7. de*
offic. & poteſt. iudic. delegat. dicto argumento ex cap. Ne
aliqui, de hæretic. in 6. vbi fauore fidei ſpecialiter decer- 16
nitur, vt officium Inquiſitorum hæreticæ prauitatis
non expiret poſt mortem Pontificis concedentis, etiam
quoad negocia, quæ nondum cepta fuerint: Nihilomi-
nùs oppoſitum dicendum eſt cum Nauarro *in cap. pla-*
cuit, n. 162. & ſeq. diſt. 6. de pœnit. Henriq. *lib. 6. cap. 6.*
num. 7. Sà *verb. gratia n. 4.* & Sanch. *lib. 8. de matrimon.*
diſp. 28. n. 72. ducto argumento *ex cap. ſi cui, de præbend.*
in 6. vbi dicitur, ſi cui nulla perſonarum facta expreſ- 17
ſione, conceſſa gratioſè ſit facultas in certa Eccleſia
perſonis idoneis prouidendi beneficia, huiuſmodi fa-
cultatem, etiam re integra, non expirare poſt mortem
concedentis; cum ſit gratia, ſeu priuilegium principa-
liter conceſſum in fauorem priuilegiati. Et eadem ra-
tio eſt de facultate audiendi confeſſiones alicui Sacer-
doti generatim, & abſolutè conceſſa; quia licet & iſta
remotè tendat in vtilitatem pœnitentium, ſicut facul-
tas prouidendi beneficia in vtilitatem prouidendorum,
proximè tamen, ac directè vtraque eſt gratia, fauor &
beneficium illius, cui talis facultas conceditur. At gra-
tiam, ſeu beneficium Principis decet eſſe manſurum,
regul. 16. in 6. Ergò &c.
Neque obſtat, quod *in dicto cap. ſi cui, & in cap. ſi* 18
ſuper, de offic. delegat. in 6. & in ſimilibus iuribus
ſermo ſit de facultate alicui delegata à Sede Apoſtoli-
ca; quia deciſio eorum iurium non nititur in plenitu-
dine poteſtatis Pontificiæ, ſed quod ſit gratia facta ab-
ſolutè illi, cui committitur. Quapropter id æquè lo- 19
cum habet in alijs ordinariis, vt in Epiſcopo, & Paro-
cho, ſi cui Sacerdoti facultatem abſoluendi ſuos ſubdi-
tos abſolutè concedant, vti docent Doctores ſuprà ci-
tati contrà Philiarchum *in cit. cap. 24.* vbi docet, quod 20
inferiores Pontifice ſine cognitione cauſæ, & conſenſu
Capituli non poſſunt in perpetuum concedere gratias,
quæ præiudicant, cuiuſmodi ſunt facultates audiendi
confeſſiones, & eligendi confeſſarium, quæ proinde con-
cedentium morte, vel amotione expirant: quod nullo
iure probat, neque ratio ei ſuffragatur, quia cùm hu-
iuſmodi facultates iure ordinario competant Epiſco-
po, non eſt, cur ille non poſſit eas alteri committere,
& quidem ſine conſenſu Capituli; ſiquidem per hu-
iuſmodi gratias nullum ſucceſſori præiudicium infer-
tur: Cùm iſte, ſi voluerit, & quandocumque volue-
rit, gratiam reuocare poſſit, ſicuti rectè notauit
Sanchez *loco ſuprà citato.* Neque praxis ſuffragatur
Philiarchi ſententiæ: Nam mortuo Epiſcopo, Pœniten-
tiarius, aliique Confeſſores ab illo expoſiti pergunt ſua
facultate vti, donec à Capitulo, vel ſucceſſore reuocetur,
quin & Sacellani, ſeu cooperatores à Parocho ad con-

feſſiones audiendas aſſumpti, eo mortuo, ſaltem in aliquibus locis, ſeu officio funguntur, donec à ſucceſſore emoneantur. Qua de re Coninch *diſp.* 8. *dub.* 10. *n.* 72.

21 Ad fundamentum oppoſitum aduerſariorum reſpon-
detur, id eſſe ſpeciale in delegato ad iuſtitiam, ſiue iuriſ-
dictionem contentioſam, vt ſcilicet mortuo delegante,
illius poteſtas expiret, ſi res integra ſit, ſeu ſi delegatus
nondum iuriſdictione vti cœperit, ſicuti habetur *in cap.*
ſanè, cap. relatum. cap. gratum, & cap. licet vndique, de
22 *offic. iudic. deleg.* Et ratio eſt, quia iuriſdictio ad iuſtitiam
delegata habet rationem mandati, & non gratiæ. Man-
23 datum autem expirat morte mandantis. Tum quia dele-
gatus ad iuſtitiam vices delegantis gerit, & eius perſo-
nam repræſentat, *cit. cap. ſanè, & l. vltim. ff. de offic. eius,*
24 *cui mandata eſt iuriſdictio*: Ergò, cùm mortuo delegan-
te, extinguatur ipſius iuriſdictio, conſequens eſt, vt
etiam extinguatur in delegato, quia extincto iure Au-
thoris extinguitur ius acceptoris, *l. vectigal. ff. de pignor.*
& tradit Abbas *in cit. cap. relatum, n.* 6. & Sanch. *vbi ſu-*
25 *prà diſp.* 18. *n.* 30. *ex cap. quamuis, de offic. deleg. in* 6. At
delegatus ad confeſſiones audiendas iudicium in foro
pœnitentiæ exercet, non in perſona delegantis, ſed in
26 perſona Chriſti per poteſtatem Ordinis. Tùm quia iu-
riſdictio abſolutè delegata ad confeſſiones audiendas
non habet rationem mandati, ſed gratiæ, & beneficij,
cuius ius efficaciter acquiritur ipſi delegato, in eoque
perpetuò manet, donec reuocetur: Ergò.

27 Hinc primò, ſi Epiſcopus v.g. Decano Eccleſiæ Col-
legiatæ iuriſdictionem in prima, vt vocant, inſtantia
gratioſè conceſſit, quæ ſit acceſſoria eius officio, illique
quaſi iure ordinario competens, non extinguitur morte
concedentis; cum ſit gratia, fauor, ſeu beneficium.
Quamuis à ſucceſſore reuocari poſſit, ſi per modum
meræ gratiæ, & non per modum contractus, vel tranſ-
actionis conceſſa fuerit.

28 Hinc ſecundò facultas alicui ab Epiſcopo, vel alio
Prælato confeſſorem ſibi eligendi conceſſa, neque expi-
rat morte concedentis; cum ſit etiam gratia, & priui-
legium, non autem mera delegatio, ſeu mandatum, vti
ſuprà dicebam, & docet Nauarr. *in cit. cap. placuit. n.* 163.
Henriq. *lib.* 7. *cap.* 21. *n.* 6. Sà *verb. gratia, n.* 4. & Sanch. *de*
matrimon. ſuprà diſp. 18. *n.* 74. Quamuis contrarium ſen-
tiat Syluest. *verb. confeſſor.* 1. *queſt.* 7. Corduba *lib.* 5.
queſt. 36. & Philiarch. *loco ſuprà cit.*

29 Hinc tertiò idem dicendum eſt de aliis gratiis ab
Epiſcopo conceſſis, v.g. ſuſcipiendi Ordines ab alieno
Epiſcopo, aſſiſtendi matrimoniis, veſcendi lacticiniis in
quadrageſima, &c. ſicuti ſuprà etiam dicebam, & tradit
Sayr. *tom.* 1. *Theſaur. lib.* 7. *cap.* 14. *n.* 7. Nauarr. *cit. n.* 163.
& Sanch. *num.* 76.

30 Quatenus verò ſpectat ad ſpecialem commiſſionem
abſoluendi vnam, vel plures perſonas determinatas,
diſtinguendum arbitror, an talis facultas conceſſa ſit in
fauorem abſoluentis, an verò pœnitentis: Nàm ſi pri-
mum, non expirat morte concedentis; cum ſit gratia, &
beneficium. Sanch. *n.* 73. & 81. ducto argumento à ſen-
ſu contrario *ex cap. ſi cui, de prebend. in* 6. *in fine*, ibi:
Secùs, ſi ſuper prouiſione certæ perſonæ facienda non ob
ſuam, ſed eius, cui prouideri mandatur, gratiam, vel fauo-
rem, illa quidem expirat omninò, ſi concedens re integra
moriatur: vbi Gloſſa communiter recepta generalem
31 regulam tradit, quod quandò eſt gratia eius, cui ſcribi-
tur, non expirat morte concedentis, ſecùs quandò eſt
32 alterius, pro quo ſcribitur. Si ſecundùm, vt plerumque
contingit, & in dubio præſumitur, vt ſcilicet commiſ-
ſio, ſeu reſcriptum de danda abſolutione, vel diſpenſa-
tione, &c. perſonis determinatis in earundem fauorem
principaliter facta ſit, tunc iterum diſtinguendum arbi-
33 tror: vel commiſſio eſt neceſſaria, habens ſe per modum
præcepti, & non expirat morte concedentis, etiam re
integra. Tabiena *verb. gratia, §.* 6. Suar. *de cenſur. diſp.* 41.
ſect. 2. Henriq. *lib.* 7. *cap.* 21. *n.* 7. Rodoriq. *tom.* 1. *quæſt.* 46.
art. 7. & Sanch. *n.* 87. v.g. ſi Pontifex, aut Epiſcopus, &c.
alicuius ſupplicatione motus mandet inferiori Ordina-
tio, vt ſupplicantem abſoluat ab excommunicatione,
vel à caſibus reſeruatis, aut diſpenſet cum illo in impe-
dimento matrimonij, in petitione debiti, in voto, in
iuramento, & ante cœptam executionem, qui mandauit,
moriatur. Tunc enim, hoc non obſtante, reſtat locus
executioni: vel eſt delegatio voluntaria, quæ ſe habet
inſtar facultatis, & hæc ſi executio nondùm cœpta ſit,
expirat morte delegantis, vt expreſsè habetur *in cit. cap.*
ſicut nulla: Et ratio diſparitatis eſt; quia in commiſſione 34
neceſſaria ius acquiſitum eſt ei, qui eſt abſoluendus, vel
cum quo eſt diſpenſandum, ideoque eſt gratia facta per
conceſſionem abſolutam committentis, ſolumque exi-
gitur Commiſſarij executio, quam ille neceſſariò facere
tenetur: At in commiſſione voluntaria nulli ius acqui-
ſitum eſt: non enim Commiſſario; quia non in eius
fauorem delegatio facta eſt, neque ei, cum quo eſt diſ-
penſandum, quia liberæ voluntati delegati relinquitur,
velitne diſpenſare, necnè; ideoque eſt gratia facienda,
non facta, ſicque illa, niſi delegatio facta ſit authoritate
Sedis, ſeu dignitatis, quæ nunquam moritur, perit per
mortem delegantis; non verò perit hæc, re integra, vt
patet ex dictis, & docet Gloſſa *in cit. cap. ſi cui, verſ.*
moriatur, & Sanch. *num.* 71.

SECTIO V.

Obiectio ſecunda, in cuius ſolutione multa ſcitu digna de donationibus, & contractibus.

SVMMARIVM.

1 *Donatio, nedum promiſſio ordinariè non parit obligationem naturalem, nec ciuilem ante validam acceptationem.*

2 *Donatio ſemper reuocari poteſt ante validam acceptationem.*

3 *Idemque locum habet in omnibus aliis contractibus, quia obligatio non naſcitur, niſi mutuo duorum conſenſu.*

4 *Donatio inualida eſt mortuo donatore ante validam acceptationem, quia ampliùs illa acceptari non poteſt.*

5 *Donatio de rigore iuris neque poteſt acceptari ab hæredibus, nam ad illos directa non fuit, videtur autem poſſe ex quadam æquitate, quia hæredes repræſentant perſonam defuncti, & talis præſumi debet fuiſſe mens donatoris, ſi hæredes ſint filij; ſecùs ſi ſint extranei.*

6 *Donatio ſi deferatur per Nuncium, & accidat, Nuncium mori ante inſinuationem, tacitè cenſetur reuocata, quia per mortem mandatarij ſoluitur mandatum.*

7 *Excipe, ſi Nuncio commiſſum fuerat, vt verbis, & traditione reali rem perageret, ſecùs ſi ſolùm literas deferendas habuerit: Tunc enim iſta, ſi ad manus donatarij peruenerunt, ſufficiunt ad donationem inſinuandam, vel deferendam.*

8 *Donatio, & promiſſio ante validam acceptationem non parit obligationē naturalem, nec ciuilem ordinariè.*

9 *Excipe quaſdam promiſſiones, & donationes, quæ obligant ante vllam acceptationem, nempè quæ fiunt ciuitati, vel Vniuerſitati, Eccleſiæ, vel Hoſpitali.*

10 *Donationes, & promiſſiones ad pias cauſas videntur æquari promiſſionibus, & donationibus factis ciuitati, ſi priuilegia ſpectentur.*

11 *Donationes, & promiſſiones prædictæ ſemper poſſunt acceptari, & peti: quæ petitio videtur neceſſaria tanquā cōditio ſine qua nō, vt promiſſor teneatur ſoluere.*

12 *Promiſſor non tenetur promiſſionem indicare ciuitati, ſeu inſinuare, quia nulla lex id præcipit.*

13 *Idemque dicendū videtur de promiſſionibus ad cauſas pias factis, niſi ex intentione promittentis habeant vim voti, quia tunc ſpontè ſolui debent.*

14 *Pro*

14 *Promiſſio, vel donatio purè interna homini facta licet non obliget, quin neque externa, niſi fuerit acceptata, facta tamen Deo obligat, vtpotè facta cordium inſpectori.*

15 *Donatio facta abſenti, vt poſſit validè acceptari, ſicque obligationem parere, requiritur primò, quod donator abſenti per epiſtolam, vel Nuncium, cui id commiſerit, eam deferat, ſeu inſinuet.*

16 *Donatio vt poſſit validè acceptari, non ſufficit, ſi quis alter præcurrens, cui id commiſſum non eſt, donationem illi inſinuet.*

17 *Promiſſor cùm Nuncium mittit, tunc in verbis Nuncij ſuum conſenſum obligationem ponit, vt per eum ad abſentem deferatur. & ſic, dum abſens coram Nuncio acceptat, duorum conſenſus concurrunt in vnum, quod ad rationem pacti, & ad obligationem eſt neceſſarium.*

18 *Donatio ſi per Nuncium facienda, vel deferenda eſt abſenti, abſens eam requiritur quod acceptet coram Nuncio, neque ſufficit, ſi eam acceptet coram aliis, quia alioquin duorum conſenſus non concurrunt in vnum, nec viciſſim innoteſcunt: Quapropter acceptatio debet exprimi ipſi promittenti, vel eius Nuncio.*

19 *Matrimonium, non eſt verum, ſecundùm ſententiam Sylueſtri, & aliorum, quod quandò contrahitur per Nuncium, vel literas, ſufficiat, vt abſens exprimat ſententiam ſuam aliis, quia non eſt de eſſentia contractus, vt conſenſus abſentis alteri, cum quo non contrahitur, innoteſcat.*

20 *Donationis acceptatio, quæ per litteras abſenti offertur, vt ſit valida, ità vt retrocedere donatarius non poſſit, requiritur, quod acceptatio per literas, vel Nuncium miſſum ipſi donanti innoteſcat per eundem Nuncium, & cur.*

21 *Prædicta maximè locum habent in promiſſionibus reſpectiuis, quæ requirunt repromiſſionem, iſtæ enim omnes tacitam hanc conditionem habent, ſi is, cui promiſſis ſimiliter repromittat, ſeſeque obliget, ſicut & tu.*

22 *In donationibus gratuitis non videtur neceſſarium, quod litera acceptionis, ſeu Nuncius ad donatorem peruenerint, quia nihil intereſt eum, qui gratis donat, ſcire ſuam donationem acceptari, ſicut intereſt, eum qui ſub onere aliquid offert, & repromiſſionem expectat, noſſe alterum repromittere, ſecùs verò contingit in illo, qui contractum oneroſum facit.*

23 *Donatio ſi reuocetur, & Nuncio innoteſcat, non popoteſt Nuncius aliquid efficere: & ratio, quia extinctum eſt mandatum, ac proinde extincta eſt omnis poteſtas inſinuandi, vel tradendi.*

24 *Mandatur ratum habere, quod ex vi mandati bona fide ipſius nomine ab aliis geſtum eſt.*

25 *Donatio quando facta eſt ex parte donatoris, & Miſſa eſt Epiſtola, vel Nuncius, qui illam abſenti inſinuet, vel rem tradat, validè acceptari poteſt, etiamſi contingat ante inſinuationē donatorem mori.*

26 *Donatio illa ex parte donatoris fuit valida, quamuis reuocabilis, & virtute manet in literis, vel Nuncio impreſſa, vt ad donatarium tranſeat.*

27 *Donatio, mortuo donatore, non poteſt reuocari per hæredem, etiamſi nondum fuerit acceptata.*

28. *Donatio ſi ante mortem donatoris non eſt facta, ſed ſolùm fieri mandata, tunc ſi priùs quàm procurator munere ſuo fungatur, cōtingat donatorem mori, non poteſt donatio validè acceptari, ſicque res illa reſtituenda erit hæredibus donatoris, quia ante mortem donatio facta non fuit, ſed ſolū mandatū de donando, mandatum autem extinguitur morte mandantis.*

29 *Limita in caſu, quo mandatum fuerit factum in fauorem cauſæ piæ, quia quilibet in extremo ſuæ vitæ præſumitur ſic voluiſſe.*

30 *Mandatum de manumittendo ſeruum non expirat morte mandantis fauore libertatis.*

31 *Donatio ſi culpa Nuncij, ſi tempeſtiuè ante mortem donatoris facta non fuerit, Nuncius ad duplicem reſtitutionem tenetur hæredibus defuncti, & ratione rei, quæ tunc eorum eſt, & donatario ratione damni, quod ipſius culpa donatarius contraxit.*

32 *Mandatum donandi non expirare morte donatoris ſentiunt non improbabiliter aliqui Doctores, eo quod huiuſmodi mandatum etiam ſit gratia quædam, & iuxtà illam non tenebitur Nuncius hæredibus; ſed ſolùm donatario.*

Obiicies ſecundo: ſequeretur, poſſe validè acceptari donationem poſt mortem donatoris, cùm donatio ſit etiam gratia, & gratia ex dictis non expiret morte concedentis: At hoc eſt falſum: Ergò.

Vt autem vis, & ſolutio huius obiectionis meliùs intelligatur.

Suppono ex materia de contractibus, donationem 1
(nedum promiſſionem) ordinariè non parere obligationem naturalem, nec ciuilem ante validam acceptationem. Doctores communiter, teſte Gomez in *tom. 2. cap. 4. n. 3. & cap. 9. n. 1. & ſeqq.* & patet *ex l. 1. ff. de pollicitat. l. abſenti, ff. de donat. & l. nec ambigi, Cod. eodem.*

Vnde ſequitur, ante validam acceptationem ſemper 2
reuocari poſſe donationem, quod clarè colligitur, tùm ex prædictis iuribus, tum ex *l. multum intereſt, Cod. ſi quis alteri, vel ſibi, & ex l. ſi pater, ff. manumiſſ. vindict.* Idemque locum habet in omnibus aliis contractibus, 3
vti videre eſt *in leg. contractus, Cod. de fide inſtrum.* Et ſuadet ratio, quia obligatio non naſcitur, niſi mutuo duorum conſenſu, *l. 1. ff. de pactis:* Quare priuſquam alterius conſenſus accedat, alter poteſt ſuam oblationem reuocare.

Sequitur ſecundò, mortuo donatario antè validam 4
acceptationem, inualidam eſſe donationem, quia ampliùs illa acceptari non poteſt. Neque dicas, quod poſſit 5
acceptari ab hæredibus, quia de rigore iuris non poteſt ab illis acceptari: Nam ad illos directa non fuit. Videtur autem poſſe ex quadam æquitate, quia hæredes repræſentant perſonam defuncti, & præterea præſumi debet, talem fuiſſe mentem donatoris, vt ſi defunctus beneficio illius frui non poſſet, hæredibus ipſius, niſi de contrario conſtet, prodeſſet. Quod intellige, ſi hæredes ſint filij, ſecùs ſi ſint extraoei.

Sequitur tertiò, ſi donatio defertur per nuncium, & 6
accidit nuncium mori antè inſinuationem, vel traditionem, cenſeri tacitè reuocatam donationem, quia per mortem mandatarij ſoluitur mandatum, vt patet *ex leg. mandatum, ff. mandati.* Quare conſenſus donatoris, qui ei commiſſus, & per eum ad donatarium deferendus erat, quaſi euaneſcit, atque adeò fit, vt non concurrat duorum conſenſus in vnum: Quod tamen intellige, ſi 7
Noncio commiſſum fuerat, vt verbis, & traditione reali rem perageret, ſecùs ſi ſolum literas deferendas habuerit. Tunc enim iſtæ ſi ad manus donatarij peruenerunt, ſufficiunt ad donationem inſinuandam, vel deferendam: Quapropter ipſe poterit viciſſim per literas, vel alio modo, quo mox infrà dicam, eam acceptare.

Dixi, *donationem, & promiſſionem antè validam ac-* 8
ceptationem non parere obligationem naturalem, nec ciuilem, ſcilicet ordinariè, quia à Doctoribus excipiuntur quædam promiſſiones, & donationes, quæ obligent ante 9
vllam acceptationem, nempe quæ fiant ciuitati, vel Vniuerſitati, Eccleſiæ, vel Hoſpitali. Nam quamuis in iure non reperiatur id expreſsè, niſi de promiſſione facta ciuitati ad inſtaorandas ruinas, vel ob honorem ab ea receptum, aut recipiendum, vel ad faciendum aliquod opus, ſi hoc iam fuerit inchoatum, de quibus *ff. de pollicitat.* per totum, Doctores tamen extendunt ad promiſſiones, & donationes alias ſupradictas. Ratio eſt, quia promiſ- 10
ſiones, & donationes, ad pias cauſas videntur æquari promiſſionibus, & donationibus factis ciuitati, ſi priuilegia ſpectentur, vt patet *ex l. illud, & l. vt inter, Cod. de Sacroſanct. Eccleſiis 1.*

Vnde Felinus *in cap. 1. de pact. n. 7.* (qoi citat Battolum, Baldoum, Panormitanum, & alios) Couatt. *in cap. quamuis pactum, part. 2. §. 2. n. vlt.* & Molina *de iuſtitia diſp. 262.* docent, huiuſmodi prædictas promiſſiones, & donationes eſſe validas ante omnem acceptationem.

Etſi alij (qui, quod promiſſio, & donatio non habeat vim obligandi ante acceptationem, prouenire putant non tantùm ex iure ciuili, ſed etiam ex iure naturali, vel gentium) doceant, ius ciuile non officere, quod promiſſio facta ciuitati vim habeat abſolutam ante acceptationem: nihil enim tale colligitur ex vlla lege toto titulo *de pollicitat.* ſed efficere ſolùm, ne poſſit reuocari pro libito, ſicut ex natura rei poſſet, & de facto reuocari poſſunt aliæ promiſſiones, ac donatiooes, vt patet ex *leg. 3. eod. tit.*

11 Quare fit, vt talis promiſſio ſemper poſſit acceptari, & peti: Quæ petitio videtur neceſſaria, tanquam conditio ſine qua non, vt promiſſor teneatur ſoluere, ſicuti io iiſdem legibus indicatur. Non enim tenetur promiſ-
12 ſor promiſſionem ciuitati indicare, ſeu ioſinuare, quia nulla lex id præcipit.

13 Idemque dicendum videtur de promiſſionibus ad cauſas pias factis, niſi ex intentione promittentis ha-
14 beant vim voti: quia tunc ſponte ſolui debent: Nam licet promiſſio, vel donatio purè interna homini facta noo obliget, quin neque externa, niſi fuerit acceptata, vti ſupra dicebam; facta tamen Deo obligat, vtpote facta cordium inſpectori, ſicuti communiter dicitur in materia de contractibus, & videri poteſt S. Thom. 2. 2. q. 48. art. 1.

In ſenteotia igitor iſtorum Authorum naſcitur ex omni promiſſione ſolùm quædam obligatio, veluti connata, & ſuſpenſa, dooec acceptetur, vel reuocetur. Quam reuocatiooem ius poſitiuum poteſt impedire, & de facto impedit in dictis promiſſionibus, ac donatioibus. Atque ideò ius ciuile non tribuit propriè promiſſioni vim, quã iure naturali, vel gentium noo babet, niſi poſita valida acceptatione, tanquam conditione ſine qua non, ſed ſolùm impedit, vti dicebam, ne poſſit reuocari, ſicuti reuocari poſſuot aliæ promiſſiooes, ac donationes.

15 Dixi ſecundò, promiſſiooem, & donationem non parere obligationem naturalem, nec ciuilem ante validam acceptationem, quia ſi donatio facta eſt abſenti, vt poſſit validè acceptari, ſicque obligationem parere, requiritur primò, quod donator abſenti per epiſtolam, vel nuncium cui id commiſerit, eam deferat, ſeu inſinuet. Opus eſt enim, vt duorum voluntas coocurrat in vnum, vti ſupra dicebã, & colligitur ex *ex l. abſenti, ff. de donat. & ex l. 1. ff. de contrah. empt.* Vnde ſi quis alter præcur-
16 reos, cui id commiſſum noo eſt, donationem illi inſinuet, non ſufficit, vt validè poſſit acceptari. DD. communiter, teſte Claro *lib. 4. §. donatio, q. 12.* & colligitur ex Gloſſ. *in l. nec ambigi, C. de donat.* Et ratio eſt, quia cùm promiſſor non intendat per hunc hominem conſenſum, & obligationem ſuam in alterutro dirigere, non poteſt acceptando alter aliquid iuris acquirere. Nam cui nihil validè offer-
17 tur, nihil validè poteſt is acceptare. Cùm autem promiſſor nuncium mittit, tunc in verbis nuncij ſuum conſenſum, & obligationem ponit, vt per eum ad abſentem deferatur. Et ſic dum abſeos coram nuncio acceptat, duorum conſenſus concurrunt in vnum, quod ad rationem pacti, & ad obligationem eſt neceſſarium, vti ſupra dicebam, & ex communi docet Gomez *tom. 2. cap. 9. n. 2.*

18 Secundò requiritur, quod ſi donatio per nuncium deferenda, vel facienda eſt abſenti, abſens eam coram nuncio acceptet, nec ſufficit ſi eam accceptet coram aliis, vt ex multis tenet Sanchez *lib. 1. de matrimon. diſputat. 7. num. 35.* Et ratio eſt, quia alioquin duorum conſenſus non concurrunt in vnum, nec viciſſim innoteſcunt. Quapropter acceptatio debet exprimi illi qui eam offert, id eſt ipſi promittenti, vel eius nuncio, qui eius locum ſupplet. Hoc ipſo enim, quod aliquis deſtinatur ad abſeotem, vt offerat illi promiſſionem alterius, conſtituitur etiam ad recipiendam eius acceptationem. Vel ſi promiſſio eſt oneroſa, ad recipiendam eius repromiſ-
ſioooem. 19

Vnde non videtur vera ſententia Sylueſtri *verb. matrimonium 1. q. 12.* & aliorum, qui docent, quod quando matrimonium contrahitur per nuncium, vel litteras, ſufficiat, vt abſens exprimat conſeoſum ſuum aliis. Debet enim ex dictis conſenſum ſuum exprimere illi, qui eum petit, & qui ſub conditiooe illius rependendi in alterum conſentit, niſi conſtet aliam eſſe mentem promittentis. Quod addo, quia non eſt de eſſentia contractus, vt conſeoſus abſeotis cum quo contrahis tibi innoteſcat: quandoquidem ſi mens tua eſt, vt ſtatim cootractus valeat poſito alterius conſenſu, etiam antequam ille tibi innoteſcat contractos valebit. Quod tameo non præ-
ſumitur, niſi claré expreſſeris. 20

Si verò per litteras donationem tuam abſenti offeras, tunc vt acceptatio eius ſit valida, ita vt retrocedere non poſſis, requiritur, quod acceptatio viciſſim tibi per literas, vel nuocium ad te miſſum innoteſcat. Atque ita tenent Sanch. *vbi ſup.* Et ratio eſt, quia requiritur acceptatio exteriùs expreſſa, ita vt promiſſor eam poſſit intelligere. Tum quia alioquin non concurrunt conſenſus duorum in vnum. Tum quia priuſquam tibi innoteſ-
cat conſenſus alterius, poteſt ille ſuum conſenſum re- 21
uocare: Ergo & tu poteris tuum. Quod maximè locum babet io promiſſionibus reſpectiuis, quæ requiroot repromiſſionẽ. Iſtæ enim omnes tacitam hanc conditionem habent, ſi is cui promittis, ſimiliter repromittat,
ſeſeque obliget, ſicut & tu. Quod fit per ſignum exter- 22
num ad promiſſiooem directum. Quamuis in promiſſionibus, & donationibus gratuitis oon putem oeceſſarium, vt literæ acceptationis, vel nuncius ad donatorem peruenerint, quia non intereſt, eum qui gratis donat, ſcire, ſuam donationem acceptari, ſicut intereſt, eum qui ſub onere aliquid offert, & repromiſſionem expectat, nolle alterum repromittere (cuius rei ſignum eſt, quia donator non eſt multum de eo cognoſcendo ſollicitus: ſecus verò contingit in illo qui contractum oneroſum facit.) Tum denique, quia qui gratis donat, non videtur beneficium ſuom ad hoc reſtringere, vt illud non habeat vim, niſi literas de acceptatione receperit, ſed potiùs cupit, illud efficax eſſe ſtatim ac debito mo-
do acceptatum fuerit. 23

Tertiò requiritur, quod non reuoces donatiouem ante acceptatiouem donatarij: nam ſi reuoces ante, & nuncio quem miſiſti id innoteſcat, non poteſt nuncius quidquam efficere, ſicut habetur *in l. ſi verò, §. ſi mandauero, ff. mandati.* Et ratio (vt ibi dicetur) eſt quia extinctum eſt mandatum, ac proinde extincta eſt omnis poteſtas inſinuandi, vel tradendi. Si verò non innoteſcat ante exequutionem, tunc diſtinguo: Vel ille habet ſe ſolùm ioſtar nuncij referentis donationem alterius, aut rem tradentis, vel habet mandatum faciendi donationem. Si primum, facta reuocatione oihil fit: quia deeſt omnino conſenſus ex parte donantis, nuocius enim ille ſolum habet officium nonciandi, vel tradendi, non autem tribuendi aliquid iuris. Si ſecuodum, valent eius acta, non quidem ad transferendum dominium, ſed ad tribueodum donatario ius ad rem, & ad iniiciẽdam
obligationem donatori ad conſenſum, ſicuti colligitur 24
ex *l. mandaſſem, & l. inter cunctas, ff. mandati.* Tenetur enim mandator ratum habere, quod ex vi mandati bona fide ipſius nomine ab aliis geſſum eſt. Qua de re Go-
mezius *tom. 2. cap. 4. n. 3.* His ſuppoſitis. 25

Reſpondetur ad obiectionem: Nego minorem, & concedo ſequelam maioris, nempe, quod quando donatio facta eſt ex parte donatoris, & miſſa eſt epiſtola, vel nuncius, qui illam abſenti inſinuet, vel tradat, validè acceptari poſſit, etiamſi cootingat, ante inſinuationem donatorem mori. Molin. *lib. 1. de primogen. cap. 5. num. 77.* & Sancbez *de matrimon. lib. 1. diſput. 6. num. 5.* Et ratio eſt, quia donatio videtur gratia quædam, quando autem gratia facta eſt ex parte concedentis, poteſtas exequutoris non expirat morte coocedentis,

tis, vti ſupra dicebam, & expreſsè habetur *in cap. ſi ſuper gratia, de offic. deleg. in 6.* Ergo.

26 Confirmatur, quia donatio illa ex parte donatoris fuit valida (quamuis reuocabilis, vt expreſsè dicitur *in l. nec ambigi, Cod. de donat.*) & virtute manet in litteris, vel nuncio impreſſa, vt ad donatarium tranſeat. Ergo perſeuerat poſt mortem donatoris, ac proinde poteſt poſt mortem donatoris acceptari.

27 Confirmatur ſecundò, quia donatio, mortuo donatore non poteſt reuocari per hæredem, etiamſi nondum fuerit acceptata, ſicuti docent communiter Doctores, inter quos Couarr. *lib. 3. var. cap. 14. num. 17.* & Clarus *§. donatio, q. 12.* Ergo ſignum eſt, illam poſſe validè acceptari poſt mortem donatoris. Nam ſi non poſſet, non eſſet, cur adimeretur hæredi poteſtas illam reuocandi.

Quamuis contrarium apud Sanch. *loco ſup. citato* teneant alij, quorum ratio eſt, quia mandatum expirat morte mandantis.

At hîc non eſt propriè mandatum donandi, ſed ipſamet donatio, ſicuti ſupponebam. Quapropter eorum ratio potiùs ſpectat ad caſum ſequentem.

28 Quod ſi donatio ante mortem donatoris non eſt facta, ſed ſolùm fieri mandata: vt ſi quis v.g. miſit rem per nuncium, vel procuratorem cum mandato, vt ſuo nomine det abſenti, tunc ſi priuſquam ille munere ſuo fungatur, contingat donatorem mori, non poteſt donatio validè acceptari, ſicque res illa reſtituenda erit hæredibus donatoris. Ratio eſt, quia ante mortem donatio facta non fuit, ſed ſolum mandatum de donando. Mandatum autem extinguitur morte mandantis, vt habetur *in dicta leg. inter cunctas, ff. mandati.* Quare procurator ille non poteſt nomine ſui mandatoris donationem facere, & ſi fecerit, erit illa nullius valoris, ſicut & acceptatio.

29 Quod tamen intellige, ſi mandatum non fuerit in fauorem cauſæ piæ factum: nam huiuſmodi mandatum non extinguitur morte mandantis, vti rectè notauit Couarru. *lib. 1. var. cap... n. 16.* quem ſequitur Molina. Et ratio eſt, quia quilibet in extremo ſuæ vitæ, cùm tunc opera pietatis quammaximè homini neceſſaria ſint, ſic voluiſſe præſumitur.

30 Confirmatur *ex l. ſi pater, ff. manum.* Vbi mandatum de manumittendo ſeruo non expirat morte mandantis, fauore libertatis: Ergo multò minùs fauore piæ cauſæ, & ſalutis animæ propriæ.

31 Ex dictis ſequitur, quod ſi culpâ nuncij donatio tempeſtiuè ante mortē donatoris facta non fuerit, nuncius ad duplicem reſtitutionē teneatur, hæredibus defuncti, nomine rei, quæ tunc eorum eſt; & donatario, ratione damni, quod ipſius culpâ donatarius contraxit. Atque ita docet Molina *diſput. 263.* Et ratio eſt, quia, poſito tali mandato, tenebatur lege iuſtitiæ diligentiam adhibere, vt mandatum ex mente mandantis tempeſtiuè in commodum mandatarij adimpleretur.

32 Aduerte tamen, quod Sà *verb. donatio, num. 11. & verb. mandatum, num. 2.* & quidam alij ſentiunt, nec mandatum donandi expirare morte donatoris, eo quod huiuſmodi mandatum etiam ſit gratia quædam. Quorum ſententia non eſt improbabilis: & iuxta illam non tenebitur nuncius hæredibus, ſed ſolùm donatario, vt per ſe patet.

DVBITATIO LXX.

An impeditus adire Pontificem pro abſolutione caſus Pontificij, volens tamen adire Legatum Pontificis, vel alium ſpecialiter priuilegiatum, ab Epiſcopo abſolui poſſit?

SVMMARIVM.

1 *Impeditus adire pontificem pro abſolutione caſus Pontificij, valens tamen adire Legatum ipſius, vel alium ſpecialiter priuilegiatum ab Epiſcopo, abſolui poteſt, ex non improbabili ſententia aliquorum.*

2 *Iura in ſignum ſpecialis reuerentiæ requirunt, vt pro abſolutione Pontifex adeatur.*

3 *Reuocatio caſuum Pontifici cùm deroget iuri Epiſcopali, ſtrictam habere debet interpretationem, quamuis contrarium teneant ex probabiliori ſententia nonnulli Doctores, quia caſus reſeruatus deuoluitur ad inferiorem ratione neceſſitatis.*

4 *Clerici percuſſor non ab alio, quàm à Romano Pontifice, vel eius Legato, abſolutionis beneficium obtinere poteſt, præterquam, quod ſi canonico impedimento, quominus Romanum Pontificem adire poſſit, retrotrahatur.*

5 *Epiſcopi in regionibus ab Vrbe diſtantibus, in quibus nullus adeſt Legatus Sedis Apoſtolicæ, præſcribere poſſunt iuriſdictionem abſoluendi à quibuſdam caſibus Papalibus, qui frequenter contingere ſolent, & quinam ſint, vide ibi per extenſum.*

6 *Epiſcopi, difficile quibuſdam videtur, vt huiuſmodi excommunicatos ſubditos ſuos ad priuilegiatos, puta Regulares, pro abſolutione mittant.*

RESPONDETVR ex non improbabili ſententia aliquorum, affirmatiuè. Atque ita tenent Suarez *tom. 4. diſp. 30. ſect. 3. n. 4.* Henriquez *lib. 6. cap. 10. num. 1.* & Auila *de cenſuris part. 2. cap. 7. diſput. 1. dub. 6.* 1

Probatur, quia iura in ſignum ſpecialis reuerentiæ requirunt, vt pro abſolutione Pontifex adeatur: Ergo ſi ille adiri non poteſt, ceſſat reſeruatio Pontificis, & caſus deuoluitur ad proprium Ordinarium. 2

Confirmatur, quia reſeruatio caſuum Pontificis, cùm deroget iuri Epiſcopali, ſtrictam habere debet interpretationem. 3

Quamuis contrarium ex probabiliori ſententia doceant Nauarr. *cap. 27. n. 89. & 90.* Coninck. *de cenſur. diſp. 16. n. 142.* & Sanch. *lib. 2. moral. cap. 13. n. 11.* ex eo, quia caſus reſeruatus deuoluitur ad inferiorem ratione neſſitatis. At neceſſitas non eſt, ſi adſit qui iure ordinario, vel ſpeciali abſoluere poteſt: ergo.

Confirmant *ex cap. quamuis, de ſent. excommunic.* vbi tamen, ſicut & *in cap. ea noſcitur,* nihil habetur, quàm clerici percuſſorem non ab alio, quàm à Romano Pontifice, vel eius Legato abſolutionis beneficium obtinere poſſe, præterquàm ſi canonico impedimento, quominus Romanum Pontificem adire poſſit, retrotrahatur. Vbi cùm nulla mentio fiat de Legato Pontificis, Canon ille potiùs fauere videtur priori ſententiæ, quam propterea improbabilem iudico, ſed contrariam probabiliorem. 4

Ex doctrina tamen Nauarri *lib. 1. conſ. 1. quæſt. 14. de conſtitut. edit. 2.* puto locorum conſuetudinem ſpectandam hîc eſſe: Nam Epiſcopi in regionibus ab vrbe diſtantioribus, in quibus nullus adeſt Legatus Sedis Apoſtolicæ, præſcribere potuerunt iuriſdictionem abſoluendi à quibuſdam caſibus Papalibus (qui frequenter contingere ſolent) v.g. à notoria clerici percuſſione, hæreſi, &c. ſine onere, quod delinquenti imponi debeat comparendi coram Romano Pontifice, eiuſque Legato: præſertim ſi delinquens Eccleſiæ, & parti læſæ ſufficienter ſatisfaciat, vel ſatisfacere paratus ſit. 5

Vt verò Epiſcopi ad priuilegiatos, putà Regulares, quaſi hi maiorem ipſis abſoluendi poteſtatem habeant, huiuſmodi excommunicatos ſubditos ſuos pro abſolutione mittant, difficile quibuſdam videtur, vti notauit Nauarrus *cit. lib. 1. conſ. 11. de priuileg. edit. 2.* 6

DVBITATIO LXXI.

An hæreticus ſit infamis? Vbi etiam, an ſit irregularis, & quid dicendum de fautoribus, defenſoribus, & receptatoribus ipſius hæretici: Et quid de ſuſpectis de hæreſi, & de filiis eiuſdem hæretici?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus vtpote excommunicatus, priuatus eſt omni officio, & munere, quo excommunicatus: quare non poteſt ſacramenta recipere, neque miniſtrare, neque actum Ordinis exercere, neque obire alia munera, quæ excommunicato interdicuntur.*

2 *Hæreticus ſi quis moriatur, caret Eccleſiaſtica ſepultura: quod etiam extenditur ad fautores, & defenſores hæreticorum.*

3 *Hæreticus, vt careat Eccleſiaſtica ſepultura, debet ita notoriè mori, vt nulla tergiuerſatione ipſius malitia celari poſſit; aliàs priuari non debet dicta ſepultura.*

4 *Hæreticum notorium ſepelire præſumens in loco ſacro incurrit excommunicationem, & exiſtit ſuſpectus de hæreſi.*

5 *Hæreticus eſt ipſo iure infamis.*

6 *Hæreticus, niſi eius delictum ſit notorium, non perfectè contrahit infamiæ pœnam.*

7 *Infamia eſt praua alicuius opinio circa plures, quæ eſſe non poteſt abſque cognitione delicti.*

8 *Infamia pœna licet ob delictum hæreſis contrahatur de iure, indiget tamen ſententia declaratoria criminis.*

9 *Hæretici bona ſunt ipſo iure confiſcata, ſed confiſcationis executio requirit ſententiam ſaltem declaratoriam criminis.*

10 *Infamia non tam contrahitur ex hæreſi occulta quoad effectus, ſcilicet quoad inhabilitatem ad officia publica, & beneficia, quàm ab excommunicatione tali crimini annexa.*

11 *Hæreticus eſt infamis eo ipſo, quod incidit in hæreſim, requiritur tamen ſententia declaratoria criminis, quæ ſola ſufficit ſine condemnatoria.*

12 *Hæreticus ſecundùm aliquos eſt ipſo iure infamis ante omnem iudicis ſententiam, cùm verò crimen hæreſis fuerit notorium, tunc hæreticus incurret infamiam facti, non tamen infamiam iuris, niſi poſt criminis ſententiam declaratoriam.*

SVPPONO, hæreticum, vtpote excommunicatum, priuatum eſſe omni officio, & munere, quo excommunicatus priuatus eſt. Vnde non poteſt Sacramenta recipere, neque miniſtrare, neque actum Ordinis exercere, neque obire alia munera, quæ excommunicato interdicuntur. Quin ſi moriatur, caret etiam Eccleſiaſtica ſepultura, *cap. ſicut, de hæretic. in fine, cap. excommunicamus 1. §. credentes, de hæretic.* Quod extenditur ad fautores, & defenſores hæreticorum. Debet tamen hæreticus ita notoriè mori, vt nulla tergiuerſatione ipſius malitia celari poſſit; aliàs priuari non debet dicta ſepultura. Quod ſi non obſtãte hac notorietate illum in loco ſacro ſepelire præſumpſeris, excommunicationem incurris, *ex cap. quicumque, de hæretic. in 6.* & ibi Gloſſa (niſi dicas ex Concilio Conſtantienſi, poſſe nos communicare cum excommunicatis, nempe toleratis, poſt mortem; quia poſſumus in vita:) & ſuſpectus de hæreſi exiſtis, vti rectè tradit Farinac. *de hæreſi q. 92. n. 18. & ſeqq.* His ſuppoſitis.

1

2

3

4

Reſpondetur affirmatiuè, ita vt infamiæ pœna hæreticum comitetur ipſo iure, *ex Auth. Gazaros, in princip. Cod. de hæretic.* ibi: *Et omnes hæreticos vtriuſque ſexus, quocumque nomine cenſeantur, perpetua damnamus infamia.* Et *ex l. cunctos populos, C. de ſum. Trinit.* & ex conſtitut Federici Imp. *Catharos,* & ex conſtitut. Leonis X. *Exurge Domine,* apud Peñam inter literas Apoſtolicas, & *ex cap. infames 6. q. 1. ex cap. alieni 2. q. 7. ex cap. excommunicamus 1. §. credentes, de hæretic.* vbi etiam declarantur infames fautores hæreticorum, ſi intra annum non conuertantur, ſicque multò magis infames erunt hæretici, *ex cap. 2. § hæreticus, & ex cap. ſtatutum 2. de hæretic. in 6.* Et tradunt Peña *in director. part. 1. comment. 4. verſ. reliquos,* Ghirland *tract. de hæret. q. 3. n. 2.* Suar. *de fide diſp. 21. ſect. 5. n. 3.* & Farinac. *de hæreſi q. 189. n. 40.* quia cum crimen hæreſis apud fideles ſit valdè exoſum, meritò in vtroque iure infamiæ pœna punitur. 5

Cæterum hæc infamiæ pœna perfectè nõ contrahitur ab hæretico, quouſque illius delictum fuerit notorium, vel notorietate facti, ſi factum ſit publicum: vel notorietate iuris, ſi per ſententiam innoteſcat omnibus. Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 13. q. 7.* Sanch. *lib. 2. moral. cap. 26. n. 1.* Burſat. *conſil. 14 n. 18. & 23. lib. 1.* & Farinac. *de hæreſi q. 189. n. 56.* Et probatur, quia infamia eſt praua alicuius opinio circa plures, quæ eſſe non poteſt abſque cognitione delicti. 6 7

Neque obſtat, quod hæc infamiæ pœna de iure contrahatur, ob delictum hæreſis. 8

Reſpondetur enim, quod contrahitur quidem de iure, ſed indiget ſententia declaratoria criminis. Quemadmodum bona hæretici ſunt ipſo iure confiſcata, ſed confiſcationis executio requirit ſententiam, ſaltem declaratoriam criminis. 9

Quod verò nonnulli aiunt, ex hæreſi occulta contrahi infamiam quoad effectus, ſcilicet quoad inhabilitatem ad officia publica, & beneficia, arbitror, hunc effectum oriri, non tam ex infamia, quàm ex excommunicatione tali crimini annexa. 10

Eſt igitur hæreticus infamis eo ipſo, quod incidit in hæreſim, vti dicebam, & tradit Bartol. *in l. cunctos populos, Cod. de ſum. Trinit. n. 11. & 12.* Paul. de Caſtro *ibid. n. 18.* & Alphonſ. de Caſtro *de iuſt. hæreticor. punit. lib. 2. cap. 9.* Requiritur tamen ſententia declaratoria criminis, vti etiam dicebam. At ſufficit tamen ſola declaratoria, & non neceſſariò requiritur etiam condemnatoria. Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 13. poſt q. 8. in ſeptima hæreticorum pœna,* Farinac. *de hæreſi q. 189. n. 56.* & alij quos ſequitur Sanch. *lib. 2. moral. cap. 26. n. 1.* 11

Quamuis quidam ſentiant, quod hæreticus ſit ipſo iure infamis ante omnem iudicis ſententiam. Ita Caſtro *cit. cap. 5. & 9.* Peregrin. *de iure fiſci lib. 5. tit. 1. n. 172.* Penna *in Director. part. 1. commentar. 4.* Suarez *de fide diſputat. 21 ſection. 5. num 4.* Royas *ſingul. 81.* Aragon. *2. 2. q. 11. art. 3.* & Simanch. *de catholic. inſtitut. tit. 46. num. 66.* Cùm verò crimen hæreſis fuerit notorium, tunc hæreticus incurret infamiam facti, non tamen infamiam iuris, niſi poſt criminis ſententiam declaratoriam. Doctores, quos ſequitur Azor. *loco ſup. cit.* 13

COROLLARIA.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus cùm ſit infamis, ad nullos honores, vel dignitates admittitur ex iure tam ciuili, quàm canonico: & meritò redditur inhabilis ad honores, dignitates, officia, & beneficia, &c. Tum in vindictam tanti criminis, tum in honorem Fidei, ne fideles aliquid damni recipiant. Quod tamen intellige de veris hæreticis, & non tantùm de ſuſpectis de hæreſi.*

2 *Hæreticus non poteſt obire publica officia, ex ſupra citatis Conſtitutionibus.*

3 *Hæreticus non poteſt eſſe iudex, ex pluribus Conſti-*

tuti-

tutionibus : Quod ſi fortè Iudex extiterit , eius ſententia ipſo iure nullam obtinet firmitatem, & proceſſus coram ipſo diſcuſſus ipſo iure eſt inualidus.

4 *Hæreticus non poteſt eſſe arbiter, & arbitrator; quia arbitria ſe habent veluti iudicia.*

5 *Hæreticus non poteſt eſſe Aduocatus ; quia Aduocati officium eſt laudabile, & honorificum.*

6 *Hæreticus non poteſt eſſe notarius, ita vt inualidum ſit inſtrumentum à Notario hæretico confectum. Intellige tamen de inſtrumentis confectis à notario, poſtquam in hæreſim inciderit. Quod ſi ad fidem poſtea redierit, poterit officium notariatus iterum exercere.*

7 *Hæreticus, (ſicut nec ipſius fautores, defenſores, receptores, & credentes) non poteſt eſſe teſtis ; ita vt à teſtimonio ferendo repellatur, quia fides haberi non debet ei, qui à fidei veritate receſſit.*

8 *Hæreticus non poteſt creari defenſor ciuitatis.*

9 *Hæreticus, quia eſt infamis, non poteſt eſſe miles.*

10 *Hæreticus non poteſt promoueri ad gradum Doctoratus ; quia doctoratus eſt dignitas.*

11 *Hæreticus amittit, ſi quæ habet priuilegia omnia eo ipſo, quod inciderit in hæreſim.*

12 *Reſcripta ab hæretico impetrata vim nullam habent, & per fraudem, ac dolum extorta præſumuntur.*

13 *Hæreticus ſuper quocumque negocio, licet ipſe aliis reſpondere cogatur, agere non poteſt.*

14 *Infamia prædicta vt incurratur, requiritur notorietas facti, vel ſententia declaratoria criminis.*

1 EX dictis hæreticus, cum ſit infamis, ad nullos honores, vel dignitates admittitur, ex *l. quæ de Samaritis, in principio Cod. de hæretic.* Ibi : *Neque vlla dignitate decoratur, neque publicam adipiſcitur curam*, & ex conſtitutione Alexandri IV. *Quod ſuper*, ex conſtitutione Honorij IV. *Exhibita*, ex conſtitutione Martini V. *Inter cunctas*, & ex conſtitutione Innocentij III. *His quæ ad implicandam fidem*, apud Peñam inter literas Apoſtolicas, *ex l. 1. Cod. de dignitatib. lib. 12. ex cap. tantis Daniel, diſt. 81. ex cap. inter dilectos, de exceſſib. Prælator. ex cap. vt commiſſi, de hæretic. in 6. & ex Regula Infamibus 88. de Regul. iur. in 6. Infamibus porta omnes ad dignitates ſunt clauſæ.* Et docent Felin. *in cap. excommunicamus 1. de hæret. n. 3.* Henricus *in cap. ad abolendam, eodem tit. n. 20.* Cantera *in quæſt. crimin. rubr. de hæretic. cap. 1. n. 9.* vbi ſubdit, hoc intelligendum eſſe de veris hæreticis, & non de ſuſpectis de hæreſi. Royas *ſingul.* 81. Carrer. *de hæretic. n. 145.* Afflict. *in conſtit. Regn. de hæret. n. 19. verſ. item hæreticus.* Decian. *in tract. crimin. lib. 5. cap. 43. n. 8.* & Suarez *de fide diſp. 21. ſect. 5. n. 3.* Et meritò redditur hæreticus inhabilis ad honores, dignitates, officia, beneficia, &c. Tum in vindictam tanti criminis : Tum in honorem fidei : Tum nè fideles aliquid damni recipiant.

2 Tertiò non poteſt hæreticus obire publica officia, ex ſupracitatis conſtitutionibus, *ex cap. quicumque, §. hæreticis, de hæret. in 6. & cap. vt omiſſi, & ex dicta l. quæ de Samaritis.* Et tradunt Soccin. *in cap. excommunicamus 1. de hæret. n. 34.* Oſtienſ. *in cap. ſi aduerſus, eodem tit. n. 2.* Zabarella *ibidem n. 1.* Decian. *cit. cap. 43. n. 6.* Royas *ſingul.* 86. Ricciull. *de iur. perſon. lib. 5. cap. 20. n. 6.* & Farinac. *de hæreſ. q. 189. n. 44.*

3 Quartò non poteſt hæreticus eſſe iudex, ex conſtitutione Innocentij IV. *Ad extirpanda*, & ex altera eiuſdem Pontificis, *Nouerit vniuerſitas*, ex conſtitutione Clementis IV. *Ad extirpanda*, ex conſtitutione Nicolai III. *Nouerit vniuerſitas*, ex conſtitutione Pauli IV. *Cùm ex Apoſtolatus officio*, & ex conſtitutione Federici Imperatoris, *Catharos*, apud Pennam inter literas Apoſtolicas, *ex Authentica credentes, §. quod ſi fortè, Cod. de hæretic.* Ibi: *Quod ſi fortè iudex extiterit, eius ſententia nullam obtineat firmitatem, nec cauſæ aliquæ ad eius audientiam proferantur* : & *ex cap. excommunicamus 1. §. credentes, eodem tit.* & notat ibi Oſtienſis *n. 19.* Soccin. *n. 39.* Anchacan. *n. 3.* Io. Andreas *n. 15.* & Zabarella *n. 4.* Albertinus *in rubr. Cod. de hæret. n. 6.* Idem Oſtienſis *in cap. ſi aduerſus, de hæretic. n. 2.* Ancharan. *ibidem n. 3.* Cardinalis *n. 1.* & Io. Andr. *n. 3.*

Adeò, quod ipſo iure inualidus ſit proceſſus coram iudice hæretico diſcuſſus. Specul. *tit. de Aduocat. §. 1.* Royas *ſingul.* 88. *n. 3.* Et patet *ex Clement. 1. §. finali, de vſur.* & notat ibi præter alios Canoniſtas idem Cardinalis ſupracitatus.

Et etiam ipſo iure inualida ſit ſententia à Iudice hæretico prolata. Doctores iidem, quos ſuprà citabam, & Decianus *lib. 5. cap. 43. num. 3. & cap. 51. n. 79.* Caldetin. *tract. de hæret. in rubr. de pœnis, num. 1. & in § qua pœna, n. 14.* & Ricciull. *de iur. perſon. lib. 5. cap. 20. n. 9.*

Quintò non poteſt hæreticus eſſe arbiter, vel arbitrator ; quia arbitria ſe habent veluti iudicia. Ricciull. *loco ſuprà cit.* Ioannes Baptiſta de ſancto Seuerino *tract. de arbitr. lib. 4. cap. 9.* & Royas *ſingul.* 20. 4

Sextò non poteſt eſſe Aduocatus, ex dictis conſtitutionibus Innocentij IV. Clementis IV. Nicolai III. Pauli IV. & Federici Imperatoris, *ex dicta l. quæ Samaritis, & ex cap. excommunicamus 1. §. credentes, de hæretic.* Et probant Angel. *verb. hæreticus, n. 21.* Roſella *n. 16.* Tabiena *n. 21.* Bonifacius de Vitalin. *in rubric. de crimin. hæreſ. n. 9.* Royas *ſingul.* 105. Decian. *in tract. crimin. lib. 5. c. 43. n. 4 & cap. 51. n. 79.* Simanch. *de cathol. Inſtit. tit. 46. n. 61.* & Carrer *de hæret. n. 151.* Quia Aduocati officium eſt laudabile, & honorificum, *l. ſancimus, in principio, & l. Aduocati, Cod. de Aduocat. diuerſ. iudic.* 5

Septimò non poteſt eſſe Notarius, ita vt inualidum ſit inſtrumentum à Notario hæretico confectũ, *ex dicta Auth. credentes, §. ſi Tabellio, Cod. de hæretic.* Ibi : *Inſtrumenta per ipſum confecta nullius penitùs momenti cenſeantur*, & ex dictis conſtitutionibus diuerſorum Pontificũ, & *ex cap. excommunicamus 1. §. credentes, verſ. ſi Tabellio, de hæretic.* Ibi: *Inſtrumenta confecta per ipſum nullius ſint momenti, ſed cum authore damnato damnentur*, & notant ibi Abbas *n. 1.* Ancharan. *n. 3.* Henricus *n. 10.* Oſtienſis *n. 19.* Io. Andr. *n. 15.* & Soccin. *n. 39.* 6

Intellige tamen de Inſtrumentis confectis à Notario, poſtquam in hæreſim inciderit, Abbas *loco ſuprà cit.* Royas *ſingul.* 89. *n. 2.* Petrus de Inſula *in Prax. Notariat. in princ. n. 15.* & alij, quos ſequitur Scaccia *tract. de Iudic. cauſ. cap. 98. n. 19.*

Quod ſi ad fidem poſtea redierit, poterit officium Notariatus iterum exercere. Doctores, quos ſequitur Riminald. Iunior *lib. 2. conſ.* 185.

Octauò non poteſt hæreticus (ſicut nec ipſius fautores, defenſores, receptatores, vel credentes) eſſe teſtis, ita vt à teſtimonio ferendo repellatur, *l. quoniam multi, Cod. de hæretic. Auth. credentes, Cod. eodem, cap. excommunicamus 1. §. credentes, eodem tit. cap. ſi hæreticus, & cap. Pagani 2. q. 7.* Quia fides haberi non debet ei, qui à fidei veritate receſſit, *cap. non poteſt 2. quæſt. 7.* Non enim poteſt erga homines eſſe fidelis, qui Deo fuit infidelis, *dicto cap. non poteſt, & cap. nulla officia, diſt. 54.* 7

Nonò, non poteſt creari defenſor ciuitatis, *l. iubemus, de Epiſcopal. audient.* nec vocari ad Concilia, *Auth. credentes, Cod. de hæret. l. Manichæi 1. Cod. eodem, & cap. excommunicamus 1. §. credentes, eodem tit.* 8

Decimò, non poteſt propter eamdem rationem (quia ſcilicet eſt infamis) eſſe miles, *ex l. quicumque, §. nullum, Cod. de hæretic. ex l. Manichæi 1. & ex dicta l. quæ de Samaritis.* Et docet præter alios Decian. *in tract. crimin. lib. 6. cap. 43. n. 4.* 9

Vndecimò, non poteſt promoueri ad gradum Doctoratus ; quia Doctoratus eſt dignitas, *l. prouidendum, in prin. Cod. de poſtulat. & cap. quanto, de magiſtr.* & docent Rebuff. *in l. Curialis, Cod. de decurion. n. 1. & ſeqq.* Abb. *in cap. propoſuiſti, de probat. n. 15.* Alex. *lib. 1. conſ. 94. n. 2.* & Royas *ſingul. 105. n. 1.* 10

Duodecimo amittit, ſi quæ habet, priuilegia omnia 11

Digitized by Google

eo ipſo, quod inciderit in hæreſim, Auth. *Item priuilegium, Cod. de hæretic.& l.1.Cod. eodem,* Ibi: *Priuilegia, quæ contemplatione Religionis induƈta ſunt, Catholicæ tantùm legis obſeruatoribus prodeſſe oportet, hæreticos non ſolùm ab his priuilegiis alienos eſſe volumus, ſed aduerſus oneribus conſtringi, & ſubiici.* Et tradunt Royas *ſingul.* 135.*n.*3. & *ſingul.*136.*n.*1.& alij, quos ſequitur Simanch. *de cathol.Inſtitut. tit.*29.*n.*18.

12 Adeò quod reſcripta etiam ab hæretico impetrata, vim nullam habeant,& per fraudem, ac dolum extorta præſumantur, *l. ſicut,Cod. de Pagan. & Sacrific. eor. l. finali C.ſi contra ius,vel vtilitatem publicam,& l.1.Cod. de ſumma Trinit.* Et probat Florianus *in l.* 1. §. *ſed et ſi quis,n.*1. *ff. fin. regund.* Caſtrenſ. *in l.*2. *Cod. de ſacroſ. Eccleſ. n.*3. Cynus *in l.finali Cod.ſi contra ius,vel vtilit. public.* Simanch. *de cath. Inſtit. tit.*45.*n.*44. & Brunus *de hæret. lib.*5. *cap.*7.

13 Decimotertiò, ſuper quocumque negotio,licet ipſe aliis reſpondere cogatur, agere non poteſt, ex conſtitutionibus eiſdem, quas ſuprà citabam, *ex cap. excommunicamus* 1.§. *credentes, de hæretic.* & tradit Oſtienſ. *in ſumm. rubr. de hæret.§.quæ pœna,n.*13. & Carrer. *tract. de hæretic. n.*151.

Non obſtat, ſi dicas: Infamia conſiſtit in hominum cognitione,& exiſtimatione: Ergo priuſquam quis cognoſcatur hæreticus,non poterit eſſe infamis,atque adeò non poterit eſſe infamis, eo ipſo, quod inciderit in hæreſim.

14 Reſpondetur enim, quod propterea dixerim,ad perfectè incurrendam hanc infamiam requiri notorietatem facti, vel ſententiam declaratoriam criminis; at ſi dicamus,vt nonnulli putant,eam perfectè incurri ipſo facto, tunc in ſententia iſtorum dicendum erit, per crimen hæreſis, etiam occultum, incurri infamiam quoad effectus iuris (ſcilicet inhabilitatis ad honores, dignitates, officia, beneficia, &c.) licet non incurratur illa infamia, quæ in facto, & in hominum notitia conſiſtit. Quid tamen, & forſan probabiliùs, de hac re ego arbitrer, vide ſuprà *n.* 10.

PETITIO PRIMA.

An hæreticus ſit etiam irregularis?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus non ſolùm notorius, ſed etiam occultus ex probabili ſententia multorum,eſt etiam irregularis.*

2 *Hæreticus ſolùm notorius, probabile eſt etiam, quod ſit irregularis, quia iura, à quibus hæc irregularitas colligitur, loquuntur de deliƈto notorio, & irregularitas non incurritur, niſi in caſibus à iure expreſſis.*

3 *Hæreticum etiam occultum eſſe irregularem aſſeruntur plures Doƈtores id aſſerentes, ſi non ratione infamiæ,quia ea non poteſt conſiderari,niſi factum ſit publicum,tamen ea irregularitate,quam dicunt oriri defectu animæ.*

4 *Quodque etiam probatur ex pluribus Pontificum conſtitutionibus.*

5 *Hæreticus ab hæreſi ad fidem reuertens de conſuetudine etiam ſine diſpenſatione non ordinatur, & promotus in Ordinibus ſuſceptis non adminiſtrat; vti probatur allatis Patribus, & ſummorum Pontificum, & Conciliorum conſtitutionibus.*

6 *Irregularitas,quæ oritur ex deliƈto notorio ratione infamiæ ceſſat, quando infamia tollitur ob publicam emendationem.*

7 *Inquiſitoribus in conſtitutione Clementis VII. quæ incipit* Cùm ſicut,*conceditur,quod poſſint diſpenſare in irregularitate contracta ob hæreſim occultam.*

8 *Hæreticus tantum notorius,& non item occultus,quod ſit irregularis, ſicque hæreticus non ſit irregularis peculiari quadam irregularitate, ſed ſolùm generali,quatenùs ſcilicet omnia deliƈta grauia notoria inducant irregularitatem,tenerit aliqui Doƈtores.*

9 *Hæreticus in caſu, quo eſt irregularis, ita eſt irregularis, vt nec etiam poſſit ad primam tonſuram promoueri; quia cùm prima tonſura ſit medium ad Ordines, & media ſint via ad finem, & conformentur cum fine, eadem iuris diſpoſitio eſt de mediis, ac de fine.*

10 *Apoſtata multo magis eſt irregularis; quia cùm hæreticus recedat ab aliquo articulo fidei, apoſtata verò ab omni, hæreticus in ordine ad apoſtatam ſe habet tanquam incluſum ad includens.*

11 *Hæretico, vel apoſtatæ ſi conferatur beneficium,collatio eſt nulla.*

12 *Irregularitas nulla incurritur propter hæreſim purè internam, ſeu mentalem, quæ ſcilicet nullo modo prodiit in aƈtum externum.*

13 *Hæreticus, vel apoſtata ita eſt irregularis, vt etiam ſi redeat ad fidem Catholicam, adhuc remaneat irregularis.*

14 *Clerici ſi abiiciant hæreſim, permittuntur quidem in Ordinibus ſuſceptis miniſtrare,non tamen ſimiliter aſcendere ad Ordines maiores.*

15 *Idemque dic etiam de Laicis,licet enim prædiƈta iura mentionem non faciant de laicis,ſed ſolùm de clericis, communiter tamen extenduntur etiam ad laicos.*

16 *Iura loquentia, quod clericus hæreticus, ſi abiiciat hæreſim, ſeu ſit pœnitens,poſſit miniſtrare in Ordinibus ſuſceptis,intelligenda ſunt poſt obtentam diſpenſationem, non autem antè.*

17 *Facientes ob timorem aƈtum aliquem externum fidei repugnantem, licet interius retineant fidem, ſunt etiam irregulares, quamuis non contrahant eam irregularitatem, quæ imponitur hæreticis, & apoſtatis à fide,ſed aliam propriam illius criminis.*

18 *Fautores, item defenſores, & receptores hominis hæretici,ſiue ſint notorij, ſiue etiam occulti, in ſententia eorum, qui aſſerunt, hæreticum etiam occultum eſſe irregularem,ſunt irregulares.*

19 *Suſpeƈti de hæreſi, quotieſcumque ſuſpicio naſcitur ex eo, quod fauent hæreticis, vel illos defendunt, vel recipiunt, ſunt etiam irregulares, ſecus ſi ſuſpicio naſcatur ex alio crimine.*

20 *Suſpeƈti de hæreſi poſtquam illam abiurauerint, non ſunt irregulares, nec ad officia, & beneficia inhabiles,contra nonnullos.*

Reſpondetur, ex probabili ſententia multorum,hæ- 1
reticum, non ſolum notorium, ſed etiam occultum eſſe irregularem.

Dixi: *ex probabili ſententia multorum*; quia probabile 2
etiam videtur,quod hæreticus,ſolùm notorius ſit irregularis,eo quod iura (de quibus infra) vnde hæc irregularitas colligitur, loquuntur de deliƈto notorio,& irregularitas ex alio capite non aſſeritur, niſi in caſibus à iure expreſſis. Quapropter regula tradi ſolet, quod irregularitas non oriatur ex vllo deliƈto occulto, niſi ſolùm ex homicidio,mutilatione, vel violatione cenſuræ,iuxta ea, quæ dicebam *Tract. de radice reſtitutionis*, aliarumque obligationum,& pœnarum,vt excommunicationis, & irregularitatis, quæ oritur ex deliƈto.

Et quidem,quod hæreticus, etiam occultus, ſit irre- 3
gularis, docent Angel. *verb. Irregularitas* 1. *n.* 26. Syluester *eodem verb. q.*24. & *verb. crimen, q.*2.*n.*3. Lopez *in Inſtruct. tom.*2. *part.* 2. *cap.* 24. Nauarrus *in ſumma cap.* 27. *n.* 105. *verſ.* 3. & *conſ.* 19. *de hæretic.* Suarez *tom.*5. *de cenſur. diſput.*43. *ſect.*1.*n.*4. & *in tract. de fide diſp.*21. *ſect.*5. *n.*1. Felinus *in cap. eam te,de reſcript.n.*12. *limit.* 1. Maiolus *de Irregular. lib.* 5. *cap.* 46. *num.* 1. & 2. Lambertin. *de iur. patron. part.* 1. *lib.* 1. *quæſt.* 7. Mandoſ. *de ſignat. gratia, tit. de abſolut. ab hæreſ. in principio,& verſ. vltra abſolutionem,* Vgolin. *de irregularit. cap.* 36. *num.*1. & *ſeqq.* Valentia *tom.*4. *diſput.* 7. *quæſt.*19. *punct.*3. *in* 3. *ſpecie irregularitatis,* Tolet. *in ſumma*

ſumma lib.1. cap.69. n.1. Azor. tom.1. lib.8. cap.11. q.13. & cap.21. q.8. Sanch. lib.2. moral. cap.25. n.2. Meodoza lib. 3. de confirmat. Concil. Illiberitani, cap. 28. & 29. Speculat. tit. de diſpenſation. §. iuſta, n. 16. verſ. 6. Penna in direct. part. 3. comment. 162. verſ. nunc autem, & comment. 175. Felician. de cenſur. cap. 7. de irregul. Ricciul. de iur. perſon. lib. 5. cap. 17. n. 3. Viuald. de irregul. n. 71. & 72. & Farinac. de hæreſ. quæſt. 192. n. 67. Idem ſentire videntur Armilla verb. irregularitas 2. n. 85. S. Antonin. part. 3. tit. 28. cap. 6. in princ. & Ledeſma 2. part. 4. q. 26. art. 2. quatenùs aiunt, quod hæreticus ſit irregularis ea ſpecie irregularitatis, quæ oritur ex defectu animæ: quia quotieſcumque incurritur irregularitas ratione infamiæ, Doctores non dicunt, incurri irregularitatem ratione illius criminis, nec dicunt irregularitatem oriri ex defectu animæ: Ergò ſignum eſt, quod iſti Doctores ſic loquendo ſentiant, irregularitatem eſſe annexam hæreſi ſecundùm ſe: ſicque hæreticum eſſe irregularem ratione hæreſis, & non ſolùm ratione infamiæ.

4 Probatur hæc ſententia ex cap. Nos, diſt. 51. ex cap. inter ſollicitudines, de purgat. canonic. ex cap. conuenientibus, §. finali 1. quæſt. 7. ex cap. omnis 1. quæſt. 3. ex cap. ſi quis omnem, ex cap. ſaluberrimum 1. q. 3. ex cap. Presbyter, de pœnit. diſt. 5. ex cap. 2. §. hæretici, de hæretic. in 6. ex Concilio Illiberitano cap. 51. ibi: Ex omni hæreſi qui ad nos fidelis venerit, minimè eſt ad clerum promouendus, vel ſi qui ſunt in præteritum ordinati, ſine dubio deponentur. Ex epiſtola Cornelij Papæ apud S. Cyprianum epiſt. 68. & apud Euſebium lib. 6. hiſtor. Eccleſ. cap. 35. ibi: Reuertentes ab hæreſi ad fidem non ſunt ad gradus promouendi, nec debent miniſtrare in illis iam ſuſceptis: Ex epiſtola 22. Innoceotij I. cap. 4. ad Epiſcop. Maced. ibi: Noſtra lex eſt Eccleſiæ, venientibus ab hæreticis, qui tamen illic baptizati ſint, laicam tantùm tribuere communionem, nec ex his aliquem in Clericatus honorem, vel exiguum ſubrogare: Et ex epiſtola Felicis record. Pij III. ad Achacium Epiſc. Conſtantinopol. vbi idem habetur.

5 Et talem fuiſſe conſuetudinem (quod ſcilicet hæreticus ab hæreſi ad fidem reuertens) ſine diſpenſatione non ordinaretur, & promotus in ordinibus ſuſceptis non adminiſtraret, teſtatur S. Auguſt. in lib. de vnico baptiſmate cap. 15. & in epiſt. 50. ad Bonifacium. Et interdum autem Pontifices, & Concilia diſpenſaſſe (quod ſcilicet idem ab hæreſi ad fidem reuertens) ordinaretur, & ſi iam erat promotus, ſuis ordinibus, & gradibus fungeretur, teſtatur idem S. Auguſt. in eadem epiſt. 50. & in epiſt. 162. Et tradit Concilium Nicænum can. 8. ibi: Si qui voluerint venire ad Eccleſiam ex Nouatianis, placuit Sancto Concilio, vt ordinentur, & ſic maneant in Clero. Et teſte S. Auguſt. in eadem epiſt. 161. Melchiades Papa in Concilio Romano Epiſcopos Donatiſtas, redeuntes ad veram fidem, profeſſus eſt, ſe velle ad eandem dignitatem, & gradum recipere. Quod etiam fecerunt Patres congregati in Concilio Carthaginenſi, ſicut habet Concilium Africanum can. 35. Videri etiam poterit Ruffinus lib. 10. cap. 28. 29. & 30. Hieronymus contra Lucifer. Auguſt. de Agone Chriſtiano circà finem, & Athanaſius in epiſt. ad Ruffinum, relata in 7. Synodo ſect. 1.

Secundò probatur ex Leone Papa epiſt. 3. ad Epiſcopum Aquilienſem, vbi licet concedat facoltatem, quod quidam hæretici reſipiſcentes ad priſtinos gradus Eccleſiaſticos redeant, prohibet tamen, ne ad maiores promoueantur.

6 Tertiò probatur ratione, quia irregularitas, quæ oritur ex delicto notorio ratione infamiæ, ceſſat quando infamia tollitur ob publicam emendationem: At hæc irregularitas non ceſſat ob publicam emendationem: Ergò hæc irregularitas non eſt generalis, ſed ſpecialis, & annexa ſecundùm ſe crimini hæreſis.

7 Quartò, quia in Conſtitutione Clement. VII. quæ incipit cum ſicut, apud Pennam inter literas Apoſtolicas conceditur Inquiſitoribus, quod poſſint diſpẽſare in irregularitate contracta ob hæreſim occultã: Ergò ſupponitur, quod irregularitas cõtrahatur ob crimen ipſum hæreſis.

Tom. I.

8 At è contra, quod hæreticus tantùm notorius, & non item occultus ſit irregularis, ſicque hæreticus non ſit irregularis peculiari quadam irregularitate, ſed ſolùm generali (quatenus ſcilicet omnia delicta grauia notoria inducunt irregularitatem;) tenent Henriquez lib. 14. cap. 4. n. 6. & cap. 5. n. 2. Sayr. de cenſur. lib. 7. cap. 12. n. 16. Phyliarch. lib. 4. cap. 15. Garzias de beneſic. part. 11. cap. 10. n. 83. & 84. Auila de cenſur. part. 7. diſp. 4. dub. 2. Perez lib. 8. ordinat. tit. 4. lib. 3. part. 1. tract. de hæreſ. & Emmanuel Sà verb. irregularitas. cùm loquitur de irregularitate ex defectu animæ, ex eo, quia ſicuti dicebam, irregularitas non aſſeritur, niſi in caſibus iure expreſſis, & ex alio capite iura, ex quibus colligitur hæc irregularitas, non loquuntur niſi de notorio hæretico, ſiquidem cap. ad abolendam, de hæretic. loquitur de publico hæretico, in iis verbis: Quicumque manifeſtè fuerit in hæreſi deprehenſus; & cap. ſaluberrimum 1. quæſt. 3. loquitur etiam de hæretico publico, & de abiuratione ſolemni, quæ fit in ſcriptis; & cap. 2. §. hæretici, de hæretic. in 6. loquitur pariter de hæretico publico, & de abiuratione pariter ſolemni, quæ fit ſimiliter in ſcriptis; & eodem modo loquitur cap. nos ſi, §. ità Daniel 2. quæſt. 7. & cap. Presbyter, de pœnit. diſtrict. 5. Quidquid autem ſit de hoc, illud tamen.

9 Aduerte, quod hæreticus in caſu, quo eſt irregularis, ità ſit irregularis, vt nec etiam poſſit ad primam tonſuram promoueri. Syluest. verb. irregularitas, quæſt. 5. Penna in director. part. 3. comment. 163. verſ. præterea qui reuertitur, & alij, quos ſequitur Maiolus de irregul. lib. 5. cap. 46. n. 3. quia cùm prima tonſura ſit medium ad Ordines, & media ſint via ad finem, & conformentur cum fine, eadem iuris diſpoſitio eſt de mediis, ac de fine.

10 Aduerte ſecundò, quod apoſtata moltò magis ſit irregularis. Syluest. eodem verb. irregularitas, quæſt. 5. n. 7. Angel. n. 27. Armilla n. 33. Tabiena eodem verb. irregularitas 4. quæſt. vlt. Sotus in 4. diſt. 25. quæſt. 1. art. 3. Et habetur in cap. Presbyteros, §. de his, diſt. 50. Quia cùm hæreticus recedat ab aliquo articulo fidei, apoſtata verò ab omni, hæreticus in ordine ad apoſtatam ſe habet tanquam incluſum ad includens, ità vt (licèt non omnis hæreticus ſit apoſtata) omnis tamen apoſtata ſit hæreticus.

11 Hinc fit, quod ſi beneficium conferatur hæretico, vel apoſtatæ, collatio beneficij ſit nulla, cit. cap. Presbyteros, & docent Syluest. & Angelus in locis ſuprà citatis.

12 Aduerte tertiò, quod Propter hæreſim purè internam, ſeu mentalem (quæ ſcilicet nullo modo prodiit in actum externum) nulla incurratur irregularitas. Suarez de fide diſp. 21. ſect. 5. num. 3. Phyliarch. de offic. Sacerd. tom. 1. part. 1. lib. 4. cap. 15. & alij paſſim, quia Eccleſia non habet poteſtatem in actus purè internos, ſeu mentales.

13 Aduerte quartò, quod hæreticus, vel apoſtata ità ſit irregularis, vt etiamſi redeat ad fidẽ Catholicam, adhuc remaneat irregularis. Gloſſ. in cap. nos conſuetudinem, diſt. 12. S. Antonin. in ſumma part. 3. tit. 28. cap. 6. in princ. Penna in direct. part. 3. q. 116. comment. 162. verſ. ac primum. Felin. in cap. ex tenore, de reſcript. n. 12. Nauarr. cap. 27. n. 205. verſ. 3. Decian. in tract. criminal. lib. 5. c. 54. n. 17. Maiolus de irregul. lib. 5. cap. 18. n. 1. & alij, quos ſequitur Sanchez lib. 2. moral. cap. 25. n. 2. & conſtat ex cap. illud quoque, diſt. 50. Quamuis contrarium velint alij, inter quos Pariſius lib. 4. conſ. 2. n. 185. & 188. & Rolandus lib. 3. conſ. 63. n. 16.

14 Aduerte quintò, quod Clerici, ſi abiiciant hæreſim, permittantur quidem in ordinibus ſuſceptis miniſtrare, non tamen ſimiliter aſcendere ad Ordines maiores. Syluest. verb. irregularitas, §. 5. Vgolin. de irregularit. cap. 36. num. 1. Suarez tom. 5. de cenſur. diſp. 43. ſect. 1. num. 2. Penna in direct. part. 3. comment. 162. & comment. 175. Maiolus de irregul. lib. 5. cap. 46. num. 2. Et patet ex cap. Saluberrimum, ex cap. Conuenientibus 1. q. 7. & cap. nos conſuetudinem, diſt. 12. & ex cap. illud diſt. 5. Vbi & redditur ratio quia, quamuis ſint omnium peccatorum contagione mundati; nulla tamen de-

Ff 2 bent

bene gerendorum Sacramenta ſuſcipere, qui dudum fuerunt vaſa vitiorum.

15 Aduerte ſextò, quod licet prædicta iura mentionem non faciunt de Laïcis, ſed ſolùm de clericis, communiter tamen extendantur etiam ad Laïcos, vt ſcilicet & Laïci etiam non poſſint vllo modo ad Ordines promoueri; quia clerici promoueri prohibentur, non quia ſunt clerici, ſed quia ſunt irregulares, quales in caſu noſtro ſunt etiam Laïci.

16 Aduerte ſeptimò, quod iura, quæ dicunt, clericum hæreticum, ſi abiiciat hæreſim, ſeu ſit pœnitens, poſſe miniſtrare in Ordinibus ſuſceptis, intelligenda ſint poſt obtentam diſpenſationem, non autem antè. Penna *in director. part. 3. q. 113. comment.* 162. Suarez *tom. 5. de cenſur. citatu diſput.* 43. *ſect.* 1. *n.* 2. & Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 11. *q.* 13. Quia ſi poſſet antè obtentam diſpenſationem in ordinibus ſuſceptis miniſtrare, hæreticus non abſolutè eſſet irregularis.

17 Aduerte octauò, quod qui ob timorem faciunt aliquem actum externum fidei repugnantem, interiùs tamen retinent fidem, ſint etiam irregulares; quamuis non contrahant eam irregularitatem, quæ imponitur hæreticis, & apoſtatis à fide, cum propriè non ſint hæretici, neque apoſtatæ, ſed aliam propriam illius criminis. Suarez *cit. diſput.* 43. *ſect.* 2. *num.* 1. & Maiolus *lib.* 5. *de irregularit. cap.* 34. *n.* 2. & patet *ex cap. Preſbyteros, diſt.* 50. Ibi: *Arcendi ſunt ab Ordinibus, qui ex metu Idolis immolarunt.*

18 Aduerte nonò, quod ſint etiam irregulares fautores, defenſores, & receptatores hominis hæretici, ſiuè ſint notorij, ſiuè etiam occulti (in ſententia ſcilicet eorum, qui volunt, quod irregularis ſit hæreticus etiam occultus) Suarez *cit. ſect.* 2. *n.* 5. Valentia *tom.* 4. *diſput.* 7. *q.* 19. *punct.* 3. *in* 3. *ſpecie irregularitatis*, & Toletus *lib.* 1. *cap.* 69. *n.* 2. Et conſtat *ex cap.* 2. *§. hæretici, de hæretic. in* 6. vbi tales dicuntur eſſe inhabiles ad omne beneficium, & officium publicum; ſub nomine autem officij publici comprehenduntur non ſolùm officia temporalia, ſed etiam officia Eccleſiaſtica, ſicque etiam Ordines, qui pertinent ad officium publicum.

19 Aduerte decimò, quod etiam ſint irregulares ſuſpecti de hæreſi, quotieſcumque ſuſpicio naſcitur ex eo, quod fauent hæreticis, vel illos defendunt, vel recipiunt. Quod ſi ſuſpicio naſcatur ex alio crimine, tunc non erunt irregulares propriè propter huiuſmodi ſuſpicionem, ſed ſolum propter infamiam, ſi ſcilicet crimen illud fuerit notorium: Quapropter ſi auferatur infamia, & purgetur ſuſpicio, tolletur etiam huiuſmodi irregularitas. Suarez *cit. ſect.* 2. *num.* 8. *&* 9. Henriquez *lib.* 14. *cap.* 4. *n.* 6. & alij paſſim.

20 Aduerte vndecimo, quod ſuſpecti de hæreſi, poſtquam illam abiurauerint, non ſint irregulares, nec ad officia, & beneficia inhabiles, Garz. *de benef. part.* 11. *cap.* 10. *n.* 88. vbi ſubdit, ſic fuiſſe in Rota Romana reſolutum. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 56. *n.* 1. Paraſius *de reſignat. benefic. lib.* 4. *quæſt.* 3. *n.* 17. Sanch. *lib.* 2. *moral. cap.* 15. *n.* 12. & Emmanuel Sà *verb. hæreſis, n.* 5. Quamuis contrarium teneant alij, quos ſequitur Azor. *tom.* 1. *lib.* 6. *cap.* 21. *q.* 8. *circa finem.*

PETITIO II.

Quidnam dicendum de filiis ipſius hæretici?

SVMMARIVM.

1 *Filij hæreticorum licet ſecundum aliquos Doctores ſint infames, & inhabiles honorum, dignitatum, & publicorum officiorum, contrarium tamen, ſcilicet prædictos filios non eſſe infames, ſicut neque filios eorum, qui fauent hæreticis, vel defendunt, vel recipiunt, eſt probabilius; quia nullibi in iure conſtat, iſtos eſſe infames.*

2 *Infamis quis ipſo iure non efficitur eo quia ſit inhabilis ad officia, & beneficia, & propterea non ex eo, quod filij hæreticorum in* cap. 2. §. *hæretici, de hæretic. in* 6. *ſint ad ea inhabiles, cenſentur infames.*

1 RESpondetur, quod quamuis, iſtos eſſe infames, velint Henriq. *lib.* 14. *de irregul. cap.* 5. *n.* 4. Calderin. *tract. de hæresic. in rubric. de pœn. filior. hæret. n.* 4. *& in rubric. de pœnis receptator. n.* 3. *&* 4. Surdus *conſ.* 386. *num.* 4. Caſtro *de iuſt. hæret. punit. cap.* 9. Molina *tom.* 3. *part.* 1. *de Iuſt. diſput.* 658. *n.* 25. Penna *in direct. Inquiſ. part.* 1. *comment.* 4. Simancb. *de cath. Inſtitut. tit.* 29. *n.* 13. vbi ſubdit propterea, prædictos filios non poſſe eſſe Medicos, Chyrurgos, Iudices, Decuriones, Aduocatos, nec poſſe exercere alias publicas functiones. Graff. *lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 16 Locatus *in Iudic. Inquiſ. verb. filij, n.* 10. Afflict. *in conſtitut. Regni, de hæret. rubr.* 2. *n.* 1. & Repertor. Inquiſit. *verb. filij*, contrarium tamen (ſcilicet prædictos filios non eſſe infames, ſicuti neque ſunt infames filij eorum, qui fauent hæreticis, vel defendunt, vel recipiunt hæreticos) quod docent Menoch. *vol.* 9. *conſ.* 858. *n.* 44 *&* 45. & Suar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 48. *ſect.* 3. *n* 2. ſit probabilius.

Probatur, quia nullibi in iure conſtat, iſtos eſſe infames: Ergo hæc pœna infamiæ non eſt illis imponenda; cùm *in cap. is qui, de ſent. excommun. in* 6. Regula iuris ſit, non eſſe aliquem afficiendum aliqua pœna, niſi fuerit in iure expreſſa.

2 Obiicies ex aduerſariis: *In cap.* 2. *§. hæretici, de hæretic. in* 6. prædicti filij efficiuntur inhabiles ad officia, & beneficia: Ergò efficiuntur etiam infames.

Reſpondetur: Nego conſequentiam, quia non hoc ipſo, quod quis efficiatur inhabilis ad officia, & beneficia, efficitur propterea ipſo iure infamis, ſiquidem infamis non ſolùm eſt inhabilis ad prædicta, ſed etiam ad multa alia, ad quæ filij hæreticorum non efficiuntur inhabiles; cum nullibi in iure conſtet, iſtos eſſe inhabiles ad omnia, ad quæ filij hæreticorum non efficiuntur inhabiles, cum nullibi in iure conſtet, iſtos eſſe inhabiles ad omnia, ad quæ ſunt inhabiles infames: Quare dicendum, filios hæreticorum *in dicto cap.* 2. eſſe quidem inhabiles ad officia, & beneficia, & ſic irregulares, non tamen infames.

DVBITATIO LXXII.

An ab hac irregularitate, ſi contrahatur ob delictum hæreſis, vel quodcumque aliud occultum, poſſit Epiſcopus virtute priuilegij à Tridentino ſibi conceſſi diſpenſare?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticis ad fidem redeuntibus, ſi eorum hæreſis ſit publica, ſolus Pontifex poteſt diſpenſare, vt ordinibus initientur, vel ſi initiati fuerint, vt ad ſuperiores promoueantur.*

2 *Hæretici vt miniſtrent ad fidem redeuntes in ordinibus iam ſuſceptis, licèt ſecundùm aliquos diſpenſatione non indigeant, at certum eſt, eos indigere ſaltem Epiſcopi diſpenſatione.*

3 *Epiſcopus poteſt abſoluere ab hac irregularitate, ſi delictum hæreſis ſit occultum, neque deductum ad forum contentioſum virtute Decreti Sacr. Concilij Tridentini ſeſſ.* 29. *cap.* 6. *de reformat. diſpenſare; quia Concilium non limitauit hanc facultatem in irregularitatibus, ſed abſolutè dixit poſſe Epiſcopos diſpenſare ſuper omni irregularitate prouenient̃e ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentioſum.*

4 *Priuile*

4 *Priuilegium Epiſcopis conceſſum latè eſt interpretandum.*

5 *Ex negata facultate abſoluendi ab hæreſi non arguitur hîc negata facultas diſpenſandi in irregularitate, licèt quidquid ſit, de hoc dictum ſit ſuprà; quia ſunt res omnino diuerſæ, & à diuerſis non fit illatio.*

6 *Facultas abſoluendi ab hæreſi licet reuocata ſit Epiſcopis: non tamen ſequitur, quod inde reuocata etiam ſit facultas diſpenſandi in irregularitate ab hæreſi prouenіente, quæ dubia eſt.*

7 *Facultas diſpenſandi cum dicitur maior facultate abſoluendi, intelligi debet de facultate diſpenſandi ab impedimento certo; non autem dubio; qualis eſt irregularitas, de qua nunc eſt ſermo.*

8 *Priuilegium diſpenſandi, ſicut & priuilegium abſoluendi, vel alia gratia, ſeu beneficia conceſſa Epiſcopis, quibus lege communi, & ordinaria non competunt, eſt præter ius, ſiue vltrà ius.*

9 *Priuilegium autem præter ius, ſeu vltra ius ex eo, quia iuri communi derogat, ſtricta eſt interpretationis; quia licèt ſit fauorabile, quatenùs refertur ad priuilegiatum; quatenus tamen exorbitat iure communi eſt odioſum.*

10 *Excipe primò cum communi ſententia Doctorum, niſi priuilegium conceſſum ſit in fauorem publicæ, piæ, religioſæ, vel alterius ſimilis fauorabilis cauſæ.*

11 *Priuilegium exemptionis clericorum à iuriſdictione Principum ſæcularium, & priuilegium exemptionis Religioſorum a iuriſdictone Ordinariorum amplè eſt interpretandum in fauorem Religionis: quia ſumma ratio eſt, quæ facit pro Religione.*

12 *Priuilegia non vni perſonæ, ſed communitati in perpetuum conceſſa æquantur legibus corpori iuris inſertis, quæ latam habent interpretationem.*

13 *Excipe ſecundò ſi priuilegium quamuis ſit intrà ius commune, motu proprio Principis conceſſum ſit; quia tunc ſimiliter latam habet interpretationem, eo quod proprium Principis beneficium eſt, & ex certa ſcientia conceſſum cenſetur.*

14 *Inquiſitores licèt ſecundùm aliquos poſſint ſaltem pro foro conſcientiæ diſpenſare in recenſita irrigularitate ex Bulla Clementis VII. apud Pegnam in Directorio Inquiſitorum circa finem; Probabilius tamen eſt oppoſitum, quod tradit Pegna 3. part. Direct. q. 126. comment. 175. & alij.*

15 *Epiſcopus poteſt diſpenſare cum Clericis Preſbytero inferioribus, vt in ſuſceptis ordinibus miniſtrent, ſi loquamur de irregularitate contracta ob apoſtaſiam à fide fictam, ſi fortè aliqua ſit, eo quod timore aliquo crimen commiſſum eſt: At cum Preſbytero vt munus ſacerdotale, & prædicandi exerceat, ſolus poterit diſpenſare Pontifex, &c.*

16 *Pontifex pariter ſolus poteſt diſpenſare in irregularitate, quam filij, & nepotes hæreticorum incurrunt: Neque enim talis poteſtas vllo modo in Tridentino conceditur Epiſcopis; quia dicta irregularitas non poteſt prouenire ex delicto occulto: Tum quia etiamſi ex delicto ortum habeat, non tamen prouenit immediatè ex delicto, ſed ex indecentia, quam filij contrahunt ob parentum delictum.*

17 *Filij, & nepotes hæreticorum in ſuſceptis Ordinibus priuſquam parentum delictum declaretur, vel notorium fiat, poſſunt abſque vlla diſpenſatione requiſita miniſtrare: quia filij ob parentum delictum non priuantur iure quæſito.*

1 SVPPONO, quod cùm hæreticis (ſi eorum hæreſis ſit publica) ad fidem redeuntibus ſolus Pontifex poſſit diſpenſare, vt Ordinibus initientur, vel ſi initiati fuerint, vt ad ſuperiores promoueantur. Doctores communiter, quos citat, & ſequitur Sanch. *lib. 2. moral. cap. 25. n. 13.* & Suar. *diſp. 43. ſect. 1. n. 6.*

Vt autem in Ordinibus iam ſuſceptis miniſtrent; 2
etſi Hurtad. *diſp. 2. de irregular. diffic. 3. in fine*, & alij quos refert Coninch, *diſp. 18. dub. 7. n. 52.* velint, quod diſpenſatione non indigeant, ſed liberè eos ordines exercere poſſint; eo quod *in cap. ſaluberrimum 1. q. 7. in cap. nos conſuetudine, diſt. 12.* & in aliis iuribus, quæ infrà in corollariis citabo, id videtur permiſſum: Probabilius tamen oppoſitum (nempè quod Epiſcopi diſpenſatione indigeant) ſentiant Suar. *vbi ſuprà*, Sanch. *n. 14.* & Coninch. *n. 52.* quia ſic colligitur manifeſtè, *ex cap. Preſbyteros, diſt. 50. & ex cit. cap. ſaluberrimum*, quatenùs ibi dicitur, eos habere debere pro beneficio, quod in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare poſſint: Nam, ſi pro beneficio ea miniſtratio haberi debet, ſignum eſt, quod non ſit ipſis iure debita. Immò Suarez *vbi ſupra*, Coninch. *n. 52.* & Sanch. *n. 14.* putant, neque Epiſcopum diſpenſare poſſe quoad vſum Sacerdotis: quia ſic ſatis colligitur *ex cit. cap. Preſbyteros*; & ideò forſan Pius V. prohibuit Generali Hiſpaniæ Inquiſitori, ne habiles redderet Preſbyteros hæreticos, vt in Altari deſeruirent, ſicuti refert Pegna *3. part. Directorij, q. 126. comment. 157.*

Difficultas igitur eſt, an ab hac irregularitate, ſi delictum hæreſis ſit occultum, neque deductum ad forum contentioſum poſſit Epiſcopus virtute Tridentini *ſeſſ. 24. cap. 6. de reformat.* diſpenſare. His ſuppoſitis. 3

Reſpondetur affirmatiuè. Atque ita contra Suarez *tom. 5. de cenſur. diſp. 43. ſect. 1. num. 15.* Toletum *lib. 1. cap. 46.* Filiuccium *in tract. 20. n. 231.* & Bonacinam *de irregular. diſp. 7. p. 3. punct. 7. n. 12.* docent Sanchez *lib. 2. moral. cap. 25. n. 18.* Farinac. *de hæreſi q. 164 n. 79.* Garz. *de benefic. part. 11. cap. 10. n. 86.* Vgolin. *de irregular. cap. 36. §. 5. n. 3.* & Viualdus *part. 2. de irregular. n. 70. & 89.*

Probatur: quia Concilium *ſeſſ. 14. cap. 6. de reformat.* non limitauit facultatem in irregularitatibus, ſed abſolutè dixit, Epiſcopos poſſe diſpenſare ſuper omni irregularitate proueniente ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario; & exceptis aliis delictis ad forum contentioſum deductis: quæ exceptio firmat regulam in contrarium; Præſertim, cùm dictum priuilegium Epiſcopis conceſſum latè ſit interpretandum, 4
infrà dicetur.

Non obſtat, ſi dicas: Ex negatione facultatis abſoluendi ab hæreſi arguitur negata facultas diſpenſandi in irregularitate. 5

Reſpondetur enim (quidquid ſit, an Epiſcopis negetur à Tridentino facultas abſoluendi ab hæreſi occulta, qua de dictum eſt ſuprà *dubit. 53.*) id non ſequi; quia ſunt res omninò diuerſæ; & à ſeparatis non fit illatio, iuxta Textum *in l. Papinianus, ff. de minoribus.* Præſertim, cum quid minus ſit, diſpenſare in irregularitate, quæ non eſt certa, ſed dubia; quàm abſoluere ab hæreſi certa, & indubitata.

Neque obſtat ſecundò, ſi inſtes: Reuocata eſt Epiſ- 6
copis facultas abſoluendi ab hæreſi: Ergo reuocata eſt iiſdem poteſtas diſpenſandi ab irregularitate inde proueniente. Conſequentia probatur, quia hæc irregularitas eſt acceſſoria hæreſi. Tum quia *in cap. cum illorum, de ſentent. excommunic.* dicitur, Epiſcopos non habere poteſtatem diſpenſandi in caſibus, in quibus eorum abſolutio eſt illis interdicta, cùm maiora intelligantur prohibita illis, quibus vetita ſunt minora: ſed abſolutio minor eſt; quàm diſpenſatio, Gloſſ. *ibi*, Abb. *n. 2.* Felin. *num vnico.* Ergo, denegata Epiſcopis poteſtate abſoluendi ab hæreſi, cenſetur etiam denegata conſequenter poteſtas diſpenſandi ab irregularitate inde proueniente.

Reſpondetur enim: Nego conſequentiam, quia talis diſpenſatio non poteſt dici maior, quàm abſolutio à crimine hæreſis, & excommunicatione: Nam talis irregularitas non eſt certa, ſed dubia, ac proinde

etiamſi denegata ſit Epiſcopis facultas abſoluendi ab hæreſi, non ideò infertur, quod denegata ſit eiſdem fa-
7 cultas diſpenſandi ab eius irregularitate, quæ dubia eſt. Cùm autem dicitur facultatem diſpenſandi maiorem eſſe facultate abſoluendi, intelligi debet de facultate diſpenſandi ab impedimento certo, non autem dubio, qualia eſt irregularitas, de qua nunc eſt ſermo. Neque diſpenſatio huius irregularitatis eſt annexa excommunicationis abſolutioni, cùm ſint facultates omninò diſtinctæ, & ſeparatæ, ſicuti dicebam.

8 Neque obſtat tertiò, ſi vrgeas: Priuilegium diſpenſandi (ſicut & priuilegium abſoluendi, vel aliæ gratiæ, ſeu beneficia conceſſa Epiſcopis, quibus lege communi, & ordinaria non competunt) eſt præter ius, ſiue vt alij loquuntur, vltra ius: priuilegium autem
9 præter ius, ſeu vltrà ius ex eo, quia iuri communi derogat, ſtrictæ eſt interpretationis, vti habetur *in cap. Porrò, & in cap. ſanè, de priuileg.* & tradunt Innocentius, Abbas *in cap. quod dilectio, de conſanguinit. & affinit.* Nauarr. *cap.* 12. *num.*79. Syluest. *verb. priuileg. q.*3. Suarez *de legib. lib.*8. *diſput.*27. *n.*5. Sanch. *lib.*8. *de matrim. diſput.* 1. *num.* 1. & ratio eſt: quia priuilegium huiuſmodi licèt ſit fauorabile, quatenùs exorbitat à iure communi, eſt odioſum; & conſequenter, cùm fauor iuris communis præferatur fauori priuato, ſit, quod priuilegium à iure communi exorbitans, ſtrictam potiùs habere debeat interpretationem.

10 Reſpondetur enim cum communi ſententia Doctorum, quod ab hoc dicto, ſeu ab hac regula excipitur primò, ſi priuilegium conceſſum ſit in fauorem publicæ, piæ, religioſæ, vel alterius ſimilis fauorabilis cauſæ, ſicuti eſt in caſu noſtro. Qua de re Syluest. *cit. q.* 3. & Tiraquel. *de priuileg. piæ cauſæ, priuileg.*162. *cap.*27. *n.*7. Vbi propterea docetur, priuilegium exemptionis
11 clericorum à iuriſdictione Principum ſæcularium, & priuilegium exemptionis Religioſorum à iuriſdictione Ordinariorum amplè eſſe interpretandum, in fauorem Religionis; quia ſumma ratio eſt, quæ facit pro Religione, ſicut habetur *in l. ſunt perſon. ff. de relig. & ſumpt.*
12 *funer.* Adde, quod priuilegia non vni perſonæ, ſed communitati in perpetuum conceſſa æquantur legibus corpori iuris inſertis, quæ latam habent interpretationem, ſicuti docent præter alios Henriq. *lib.* 7. *cap.*12.
13 *num.*16. & Sanch. *lib.*8. *de matrim. diſp.*1. *num.*3. Excipitur ſecundò, ſi priuilegium, quamuis ſit contra ius commune, motu proprio Principis (vt etiam eſt in caſu noſtro) conceſſum ſit; quia tunc ſimiliter amplam habet interpretationem, & quod proprium Principis beneficium eſt, & ex certa ſcientia conceſſum cenſetur. Argumen. *cap. ſi motu, de præbend. in* 6. & tradit Abb. *in cap. vltimo n. vlt. de tranſlat. Epiſcop.* & Soarez *cit. cap.* 27. *n.*8. Videri etiam poteſt Textus *in cap. quia circa, de priuileg. in cap. olim, de verbor. ſignific. & in l.* 3. *ff. de conſtit. Principum.*

14 Aduerte tamen, quod, licèt Mandoſ. *de ſignatur. Gratiæ, verbo abſolutio ab hæreſi, in princ.* Vmbert. Locat. *in iudicial. Inquiſitor. verb. irregularitas, num.* 2. Campeg. *in addit. ad Zanchinum, tract. de hæret. cap.*27. *verb. Adde vlterius.* Zechius *in ſumma, tom.* 1. *tit. de fide cap.*11. *num.*16. & Henriq. *lib.*14. *cap.*18. *num.*2. velint, poſſe quemlibet ex Inquiſitoribus, ſaltem pro foro conſcientiæ, diſpenſare in hac irregularitate apud ex Bulla Clementis VII. *cum ſicut, §. vobis etiam*, quod Pegnam *in Director. Inquiſitor. circa finem.* Probabilius tamen ſit oppoſitum, quod tradit Pegna 5. *part. Direct. q.*126. *comment.*175. Sanch. *lib.*2. *moral. cap.*25. *n.*19. Suar. *de cenſ. diſp.*43. *ſect.*1. *num.*5. & Farinac. *de hæreſi q.*191. *n.*76. quia prædicta Bulla non fuit vſu recepta, vel conſuetudine, aut aliis poſterioribus Pontificum Bullis cenſetur reuocata. Accedit, quod videtur lata pro iis, qui tunc temporis aderant, neque ad alios extendi, (ſicuti infrà in corollariis dicetur) quapropter, Pegna vbi ſupr. Pius V. an. 1567. prohibuit, cum teſte ſacerdote hæretico diſpenſari, quòd Miſſam celebraret.

Aduerte ſecundò, quod ſi loquamur de irregularitate 15
contracta ob apoſtaſiam à fide fictam, poſſit Epiſcopus diſpenſare cum Clericis Præſbytero inferioribus, vt in ſuſceptis Ordinibus miniſtrent. At cum Præſbytero, vt officium ſacerdotale, & munus prædicandi exerceat, ſolus poterit diſpenſare Pontifex, ſicut & diſpenſare, vt ad Ordines promoueatur, vel ad ſuperiores aſcendat; Cùm iis verò, qui à fide ſponte apoſtatarunt, neque ad aſcenſum ad Ordines, neque ad ſuſceptorum vſum poteſt alius, quàm Pontifex diſpenſationem concedere. Quæ omnia patent *ex cap. Preſbyteros, diſt* 50. & traduntur à Sanchez *cit. cap.*25. *n.*21. & à Suarez *diſp.*43. *ſect.*2. *n.*4.

Aduerte tertiò, quod, ſi loquamur de irregularitate, 16
quam filij, & nepotes hæreticorum incurrunt, apud Pontificem ſimiliter ſolùm ſit poteſtas diſpenſandi, neque talis poteſtas vllo modo in Tridentino conceditur Epiſcopis: quia dicta irregularitas non poteſt prouenire ex delicto occolto. Tum quia, etiamſi ex delicto
ortum habeat, non tamen prouenit immediatè ex de- 17
licto, ſed ex indecentia, quam filij contrahunt ob parentum delictum. In ſuſceptis autem Ordinibus prius quàm parentum delictum declaretur, vel notorium fiat, poſſunt filij abſque vlla diſpenſatione requiſita miniſtrare: quia filij ob parentum delictum non priuantur iure quæſito, ſicuti colligitur *ex cap.* 2. *de hæretic. in* 6. vbi huiuſmodi filij non repelluntur ab officiis obtentis, licèt inhabiles reddantur ad alia obtinenda, & tradunt Gloſſa *in cap. ſatis peruerſum, diſt.*56. *in principio*, Maiolus *de irregular. lib.*5. *cap.* 47. *num.* 6. & Sanch. *lib.*2. *moral. cap.*27. *n.*10.

COROLLARIA.

SVMMARIVM.

1 *Summus Pontifex ſolus poteſt diſpenſare in irregularitate quam incurrunt hæretici: Idemque dicendum eſt de irregularitate, quam incurrunt fautores, defenſores, & receptatores hæreticorum.*

2 *Inquiſitores non poſſunt diſpenſare in irregularitate, quam incurrunt hæretici.*

3 *Summus Pontifex ſolus poteſt in hac irregularitate diſpenſare, videlicet quoad ordines ſuſcipiendos, & Epiſcopus è contra poteſt diſpenſare quoad Ordines ſuſceptos miniſtrandos: Et etiam quoad vſum ſacrificij Miſſæ, contra aliquos, oppoſitum minus rectè aſſerentes.*

5 *Inferior licèt non poſſit diſpenſare in lege Superioris, quando tamen Canones permittunt diſpenſari in vſu Ordinum ſuſceptorum, eo ipſo cenſentur concedere Epiſcopo facultatem diſpenſandi circa illorum vſum, ſicut etiam in aliis legibus: Nam poteſtas diſpenſandi, vtpotè fauorabilis eſt latè interpretanda, quando non cedit in alterius præiudicium.*

6 *Diſpenſandi facultas, quam de iure antiquo habebant Epiſcopi diſpenſandi cum eo, qui ante hæreſim Ordines ſuſceperat, non eſt ablata per Concilium Tridentinum, quia Concilium potius auget Epiſcopis facultatem.*

7 *Epiſcopus hodie vigore Concilij Tridentini poteſt, ſi crimen ſit occultum, diſpenſare in irregularitate ob hæreſim, vel apoſtaſiam contracta non ſolùm quoad Ordines ſuſceptos exercendos, ſed etiam quoad Ordines ſuſcipiendos, quia in Decreto generaliter conceditur Epiſcopis facultas diſpenſandi in irregularitate, quæ prouenit ex delicto occulto.*

8 *Facultas diſpenſandi ab irregularitate, quæ prouenit ex hæreſi occulta, non eſt neceſſarium, quod exprimatur, ſicut neceſſe eſt exprimi facultatem abſoluendi ab hæreſi occulta: quia in generali conceſſione*

Digitized by Google

ceſſione abſolutionis facienda eſt, ſpecialis mentio de hæreſi; quia iſta eſt expreſſa mentio Romanorum Pontificum: At de diſpenſatione in irregularitate, quæ prouenit ex hæreſi, non eſt aliquis Textus.

9 *Facultas diſpenſandi in hac irregularitate, quod nõ ſit reuocata per Bullam Cœnæ, prout aliqui tenent, aſſerunt alij Doctores, quibus aſſentitur Author.*

10 *Facultas diſpenſandi in irregularitate prædicta non eſt ablata Epiſcopis per Bullam Cœnæ; quia cùm exprimat prohibitionem circa abſolutionem, & non circa diſpenſationem, quàm ſimiliter poſſunt vigore Concilij, non eſt in hac ſecunda facultate à Concilio recedendum, quia ſicut dici ſolet, illud, quod non tollitur, ſtare non prohibetur.*

11 *Priuilegium diſpenſandi in irregularitate Epiſcopis à Tridentino conceſſum, latè eſt interpretandum.*

1 EX dictis igitur habetur primò, quod ſolus Pontifex poſſit diſpenſare in irregularitate, quam incurrunt hæretici. Angel. *verb. irregularitas*, *n.*28. Sylueſter *eodem verb. q.*5. *n.*7. Ledeſma 2.*part.*4. *quæſt.*26. *art.*2. Penna *in Director. part.*3. *q.*126. *comment.* 175. Suarez *tom.*5. *de cenſur. diſput.*43. *ſect.*1. *n.*6. Valentia *tom.* 4. *diſp.*7. *q.* 19. *punct.*3. Azor. *tom.*1. *lib.*8. *cap.*21. *q.*8. & Farinac. *de hæreſ. q.*189. §.4. *n.*13.

Idemque dicendum eſt de irregularitate, quam incurrunt fautores, defenſores, & receptatores hæreticorum. Suarez *loc. ſuprà cit. n.*5. Nauarrus *in ſumma cap.*17. *n.*205. & Phyliarch. *de offic. Sacerd. tom.* 1. *part.* 2. *lib.*4. *cap.*9.

2 Quapropter non poſſunt in hac irregularitate diſpenſare Inquiſitores; vti ſuprà dicebam, & notant Eymer. *in Director. part.* 3. *quæſt.* 126. & Penna *ibidem comment.* 175. vbi ſubdit Conſtitutionem Clementis VII. *Cùm ſicut*, apud ipſum Pennam inter literas Apoſtolicas (in qua dabatur Inquiſitoribus, eorumque Commiſſariis facultas diſpenſandi cum clericis ſæcularibus, & cum omnibus Religioſis ab omni irregularitate, ob hæreſim, vel ob apoſtaſiam contracta, reuocatum fuiſſe per Pium V. in quodam reſcripto ad Didacum Spinoſam apud eundem Pennam *loco ſup. cit.*) Quamuis alij, inter quos Suarez *vbi ſuprà*, *n.*5. putent, prædictam Conſtitutionem Clementis VII. fuiſſe perſonalem, & non perpetuam, nec vſu receptam.

3 Cùm verò dixi, quod ſolus Pontifex poſſit in hac irregularitate diſpenſare, intellige quoad Ordines ſuſcipiendos, non item quoad Ordines ſuſceptos exercendos; quia è contra in hoc poteſt quidem Epiſcopus diſpenſare. Doctores, quos ſuprà etiam ibidem citabam, inter quos Suarez *tom.*5. *de cenſur. diſput.*43. *ſect.*1. *n.*6. Vbi tamen ſubdit, quod non poſſit ſimiliter Epiſcopus diſpenſare quoad vſum Ordinis in ſacrificio Miſſæ. Et fauet, quod ait Penna *in Direct. part.* 3. *quæſt.* 126. *comment.* 175. Pium V. ſcilicet anno 1577. prohibuiſſe Inquiſitori Generali Hiſpaniarum, quod poſſit cum Sacerdotibus hæreticis pœnitentibus diſpenſare, vt Miſſam celebrent.

4 Quod autem Epiſcopus poſſit cum Clericis, ſi ad fidem reuertantur, diſpenſare quoad vſum Ordinum ſuſceptorum, patet *ex ſupracitato cap. ſaluberrimum*, *ex ſupracitato cap. nos conſuetudine*, *diſt.*18. *ex cap. omnis* 1. *q.* 1. *ex cap. conuenientibus* 1. *q.*7. *& ex cap. Presbyteros*, *diſt.*50. in quibus locis permittitur clericis exercere poſt diſpenſationem obtentam actus Ordinum ſuſceptorum.

5 Non obſtat, quod non poſſit inferior diſpenſare in lege Superioris; quia quando Canones permittunt, diſpenſari in vſu Ordinum ſuſceptorum, eo ipſo cenſentur concedere Epiſcopo facultatem diſpenſandi circa illorum vſum, ſicut etiam in aliis legibus, ſeu Canonibus. Gloſſ. *in cap. ſi quis, de elect.* Oſtienſ. *ibid. in fine*, Innocentius *n. vnico*, Abb. *in cap. veniens, de eo qui cognoſcit conſanguineam n.*3. Angelus *verb. diſpenſatio*, *n.*5. Sylu. *eodem verb. q.* 9. *n.*15. Couarr. *in cap. alma, part.* 1. §.7. *n.*8. & Henriq. *lib.*4. *de irregul. cap.* 19. *n.*2. Nam poteſtas diſpenſandi, tanquam fauorabilis, eſt latè interpretanda. Bartol. *in l.*2. *ff. de verb. oblig. n.*2. & Bald. *ibid. n. vnico*; ſicut enim Principis priuilegium, & beneficium eſt latè interpretandum, *cap. olim, de verb. ſignific. & l. beneficium, ff. de conſtit. Princip.* quando non cedit in alterius præiudicium, ſed ſolùm in iuris communis derogationem. Ita etiam facultas diſpenſandi eſt amplè interpretanda, quando non cedit in alicuius præiudicium, ſed ſolùm in dictam iuris communis derogationem, iuxta ea quæ ſuprà dicebam.

Cæterùm, quod aiunt nonnulli, inter quos Vgolin. *de irregul. cap.* 37. *n.*2. facultatem ſcilicet, quam de iure antiquo habebant Epiſcopi diſpenſandi cum eo, qui ante hæreſim Ordines ſuſceperat, reuocatam, quando hæreſis eſt publica, vel ad forum contentioſum deducta, fuiſſe per Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 14. *cap.*6. *de reformat.* mihi minùs probatur; quia dictum Concilium Tridentinum ibi non adimit Epiſcopis facultatem diſpenſandi, quam illi priùs habebant, ſed potiùs illam auget. 6

Habetur ſecundò, quod Epiſcopus hodie vigore Concilij Tridentini per Decretum *dict. ſeſſ.* 14. *cap.*6. *de reformation.* poſſit (ſi crimen ſit occultum) diſpenſare in irregularitate ob hæreſim, vel apoſtaſiam contracta, non ſolùm quoad Ordines ſuſceptos exercendos, ſed etiam quoad Ordines ſuſcipiendos. Doctores communiter, quos ſuprà citabam; quia in eo Decreto generaliter conceditur Epiſcopo facultas diſpenſandi in irregularitate, quæ prouenit ex delicto occulto: Ergo etiam in irregularitate, quæ prouenit ex hæreſi occulta. 7

Non obſtat, ſi dictas: Quamuis in Decreto concedatur Epiſcopo facultas abſoluendi ab hæreſi occulta, non tamen conceditur facultas diſpenſandi in irregularitate, quæ prouenit ex hæreſi occulta; quia in generali conceſſione non conceditur hæreſis, quæ requirit, vt ſpecialis mentio de ipſa fiat. At in eo Decreto ſolùm conceditur facultas abſoluendi ab hæreſi occulta, & nihil dicitur de irregularitate annexa hæreſi occultæ; Ergo Epiſcopus vigore illius Decreti non poteſt diſpẽſare in irregularitate, quæ prouenit ex hæreſi occulta. 8

Reſpondetur enim: Nego conſequentiam: Et diſparitas eſt; quia in generali conceſſione abſolutionis facienda eſt ſpecialis mentio de hæreſi, eo quod talis ſit expreſſa intentio Romanorum Pontificum. At de diſpenſatione in irregularitate, quæ prouenit ex hæreſi, non eſt vllus Textus, vnde id colligatur. Præſertim cùm, vti ſuprà dicebam, ſatis probabile videatur, quod non ſit per ſe hæreſi irregularitas annexa.

Non obſtat, ſi inſtes: facultas, conceſſa Epiſcopo abſoluendi ab hæreſi occulta, eſt in Bulla Cœnæ reuocata: Ergo & reuocata etiam erit facultas eidem conceſſa diſpenſandi in irregularitate, quæ prouenit ab hæreſi occulta. Et quidem talem facultatem diſpenſandi reuocatam eſſe, tenent Maiolus *de irregular. lib.*5. *cap.*46. *n.*5. Suarez *tom.* 5. *de cenſur. diſput.* 43. *ſect.* 1. *num.*15. *& in tract. de fide diſput.* 21. *ſect.* 5. *num.*2. & Ricciullus *de iur. perſonar. lib.* 5. *cap.*16. *num.* 5. 9

Reſpondetur enim: Tranſeat pro nunc antecedens (qua de re dicebam ſuprà *dubit.*53.) Nego etiam conſequentiam; quia præter ea, quæ ſuprà dicebam, difficilius conceditur Epiſcopo, quod abſoluat ab hæreſi occulta, quàm quod diſpenſet in irregularitate, quæ prouenit ab hæreſi occulta. Quapropter licèt ſit reuocata prior facultas, non propterea reuocata etiam erit poſterior: Et quidem è contra facultatem diſpenſandi in hac irregularitate reuocatam non eſſe, tenent Viuald. *part.* 2. *de irregularit. num.* 70. & 89. Garzias *de benefic. part.* 11. *cap.*10. *num.* 86. Sanchez *lib.* 2. *moral.*25. *num.*18. Vgolin. *de irregularit. cap.*16. §.5. *num.*3. 10

num. 3. & Farinac. *de heref. quaeſt.* 192. *num.* 79.

10 Non obſtat, ſi vrgeas: *In cap. cùm illorum de ſent. excomm.* habetur, quod Epiſcopus diſpenſare non poſſit in iis caſibus, in quibus non poteſt abſoluere; quia maius eſt diſpenſare, quàm abſoluere, ſicuti docent *in cit. cap. cum illorum*, Abb. *n.* 2. Felin. *num.* 1. Soccin. *n.* 6. & alij paſſim: Ergo.

Reſpondetur enim, nego ſimiliter conſequentiam; quia præter ea, quæ ſuprà etiam dicebam, cùm Concilium Tridentinum concedat Epiſcopo facultatem abſoluendi ab hæreſi occulta, & facultatem diſpenſandi in irregularitate, quæ prouenit ab hæreſi occulta, & poſteà per Bullam Cœnæ prohibeat abſolutionem duntaxat, fit, quod in reliquo non ſit à Concilio recedendum; quia ſicuti dici ſolet; illud, quod non tollitur, ſtare non prohibetur. Citatum autem *cap. cum illorum, de ſent. excommun.* loquitur, quando maius non eſt expreſsè permiſſum; Videatur Garz. *de benefic. part.* 11. *cap.* 10. *n.* 86. & Vgolin. *de irregular. cap.* 36.

11 Ex eo autem, quod ſuprà dicebam (Priuilegium ſcilicet diſpenſandi in irregularitate Epiſcopis à Tridentino conceſſum latè eſſe interpretandum,) ſolui poterunt difficultates ſequentes: Quare ſit.

DVBITATIO LXXIII.

An ex priuilegio à Tridentino Epiſcopis conceſſo poſſint alij, præter Epiſcopos, ſimiliter, ac Epiſcopi, ab irregularitate diſpenſare?

SVMMARIVM.

1 *Ex priuilegio à Tridentino Epiſcopis conceſſo poſſunt alij præter Epiſcopos, ſimiliter ac Epiſcopi, ab irregularitate diſpenſare; ita vt ex tali priuilegio diſpenſare poſſint ſuper omni irregularitate proueniente ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario, & exceptis aliis delictis ad forum contentioſum deductis.*

2 *Abbates, & Priores, qui in Diœceſi aliquam iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habent, vti poſſunt prædicto priuilegio.*

3 *Prælati Regularium exempti ab Epiſcopi iuriſdictione in ſuos ſubditos pariter vti poſſunt prædicto priuilegio, contra nonnullos contrarium ſentientes; quia ij iuriſdictionem Epiſcopali æqualem in ſubditos ſuos habent.*

4 *Prælati Regularium exempti ab Epiſcopi iuriſdictione poſſunt approbare Confeſſarios pro ſuis ſubditis.*

5 *Capitulum Sede vacante poteſt vti recenſito priuilegio, contra nonnullos contrarium ſentientes; quia Capitulum Sede vacante poteſt omnem ordinariam Epiſcopi iuriſdictionem exercere.*

6 *Diſpenſandi facultas prædicta Epiſcopis ratione dignitatis perpetuo iure conceſſa, cenſetur ordinaria.*

1 Respondetvr affirmatiuè; Ita vt ex tali priuilegio diſpenſare poſſint ſuper omni irregularitate proueniente ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario, & exceptis aliis delictis ad forum contentioſum deductis (ideſt, ſuper quibus tractus eſt quis ad Tribunal, quouſque ab inſtantia abſoluatur) non ſolùm Epiſcopi conſecrati, ſed etiam confirmati, licèt nondum conſecrati.

2 Item Abbates, & Priores, qui in Diœceſi aliquam iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem habent; Hurtad. *de irregular. diſp.* 2. *difficult.* 20. & alij.

3 Item in ſuos ſubditos Prælati Regularium exempti ab Epiſcopi iuriſdictione. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 18. *n.* 2. *dit.* P. Sanch. *de matrim. lib.* 8. *diſput.* 2. *num.* 11. & indicat Nauarr. *cap.* 12. *num.* 75. (etſi contrarium ſentiant alij, inter quos Suar. *lib.* 8. *de Legib. cap.* 27. *n.* 7.) Et ratio eſt, quia Prælati Regularium exempti iuriſdictionem Epiſcopali æqualem in ſuditos ſuos habent. Quare & Confeſſarios etiam pro ſuis ſubditis approbare 4
poſſunt, vt fatetur ipſe Suarez 3. *part. tom.* 4. *diſp.* 28. *ſect.* 5.

5 Item, qui Epiſcopo in iuriſdictione æquiparantur, vt Capitulum Sede vacante. Sanch. *loc. ſuprà cit. n.* 10. & Rodoriq. *tom.* 1. *quaeſt. Regular. q.* 61. *art.* 9. (etſi diſſentiat etiam Suarez *de cenſur. diſput.* 41. *ſect.* 2. *n.* 13.) & ratio eſt, quia Capitulum, Sede vacante, poteſt omnem ordinariam Epiſcopi Iuriſdictionem exercere (ſicuti aiunt Abb. *in cap. virum, num.* 9. *de foro compet.* & Rodoriq. *loc. ſuprà cit.*) Hæc verò diſpenſandi facultas 6
Epiſcopis, ratione dignitatis, perpetuo iure conceſſa, cenſetur ordinaria: Ergo.

At de hac re vide, quæ diffusè dicebam *dub.* 53.

DVBITATIO LXXIV.

An poſſint diſpenſare ſuper irregularitate, quæ prouenit ex delicto non notorio, vel famoſo, licèt ab aliquibus certò ſciatur?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi, & etiam prædicti Prælati exempti in ſuos ſubditos, cæterique habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem poſſunt diſpenſare ſuper irregularitate, quæ prouenit ex delicto non notorio, vel famoſo, licèt ab aliquibus certò ſciatur, dummodò non pateat maiori parti Viciniæ, Collegij, Monaſterij, vel alterius communitatis, in qua ad minus decem perſonæ ſint, quamuis à tribus, vel quatuor, per quos, vt per teſtes iudicialiter probari poſſit.*

2 *Delictum dicitur etiam occultum, etiamſi committatur domi coram multis, vel noctu, vel in itinere, vt cùm in itinere ſtabularij blaſphemant.*

Respondetvr affirmatiuè; ita vt poſſint ſuper omni irregularitate proueniente ex omni delicto 1
non notorio, vel famoſo, ideſt non patenti maiori parti Viciniæ, Collegij, Monaſterij, vel alterius Communitatis (in qua ad minus decem perſonæ ſint) quamuis à tribus, vel quatuor, per quos, vt per teſtes iudicialiter poſſit probari ſciatur; quia adhuc delictum cenſetur occultum. Qua de re Nauarr. *cap.* 27. *n.* 254. Auila *de cenſur. part.* 7. *diſp.* 10. *dub.* 6. *& nos citat. dubit.* 53. diffusè dicebamus.

Aduerte, delictum dici etiam occultum, ſi committatur domi coram multis, vel noctu, vel in itinere (vt 2
cùm in itinere ſtabularij blaſphemant) qua de re Graff. *de caſib. reſeru.* & alij paſſim.

DVBITATIO LXXV.

An poſſint aliquando diſpenſare ſuper irregularitate quæ prouenit ex delicto notorio?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi, &c. poſſunt aliquando diſpenſare ſuper irregularitate, quæ prouenit ex delicto notorio, ſi delictum ſit notorium ſumptum materialiter; ſit autem occultum ſumptum formaliter; Vt v.g. ſi notorium ſit*

Digitized by Google

ſit factum : quia ſcilicet multi præſentes erant, ſed neſciebant , illud eſſe prohibitum, &c.

1 RESPONDETVR affirmatiuè , ſi delictum ſit ootorium , ſumptum materialiter , ſit autem occultum, ſumptum formaliter : vt ſi nototium ſit factum , quia ſcilicet molti præſentes eraot , ſed neſciebaot , illud eſſe prohibitum. Quapropter delictum ſuptum formaliter manſit occultum : v. g. ſi Diaconus ſolemniter baptizauit coram multis neſcientibus, Diaconom ad id commiſſiooem legitimam non habuiſſe , vel ſine commiſſione tale miniſterium exercere prohiberi. Atque ita præter alios docent Auila *loc. ſup. cit.* & Rodoriq. *in ſumm. part. 1. cap. 166. concl. 3.* Vide etiam quæ dicebam *cit. Dubit.* 53.

DVBITATIO LXXVI.

An poſſint diſpenſare ſuper irregularitate ex delicto occulto, ſi alibi ſit notorium?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi , ex non improbabili ſententia Doctorum, poſſunt diſpenſare ſuper irregularitate ex delicto occulto , ſi alibi ſit notorium , vel famoſum, ſi ſcilicet ſit occultum vbi diſpenſant, quamuis ſit notorium, vel famoſum alibi.*

2 *Sententia tamen oppoſita eſt probabilior.*

1 RESPONDETVR ex oon improbabili ſententia Doctorum affirmatiuè ; ſi ſcilicet ſit occultum vbi diſpenſant, qoamuis ſit notorium vel famoſum alibi. Atque ita docet Auila *de cenſur. part. 2. diſp 2. cap. 7. dub. 11.* qui citat Sanchez, & alios Doctores Salmanticenſes de hac re conſultos.

2 Dixi , *ex non improbabili ſententia Doctorum :* quia contrariam cum Suarez , & aliis probabiliorem cenſebam eadem *Dubit.* 53.

DVBITATIO LXXVII.

An poſſint aliquando diſpenſare ſuper irregularitate quæ prouenit ex delicto ad forum contentioſum deducto.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi , &c. licet non poſſint diſpenſare ſuper irregularitate , quæ prouenit ex delicto , quamdiu ſub foro contentioſo verſatur : poſſunt tamen diſpenſare, poſtquam iudicium fuerit finitum, ſiue quia reus eſto iniquis, & falſis mediis, v. g. falſis teſtibus abſolutionem obtinuerit, ſiue quia reus cum ſufficienti ſatisfactione punitus fuerit , dummodo delictum publicum, vel famoſum non ſit, & cur.*

2 *Item diſpenſare non improbabiliter etiam poſſunt quotieſcumque iudicium eſt finitum , & delictum iam punitum : quia etiam in tali caſu per diſpenſationem ſuper irregularitate non turbatur Tribunal Iudicis : quod vitare intendere videtur Tridentinum per exceptionem prædictam.*

3 *Delictum eſſe notorium , vel publicum non obſtat in tali caſu : quia Concilium ideò requirit eſſe ſecretum , vt vitetur publicum ſcandalum.*

1 RESPONDETVR : licet non poſſint diſpenſare ſuper irregularitate quæ prouenit ex delicto, quamdiu ſub foro contentioſo verſatur : etiamſi, vt rectè dixit Henriquez *lib. 14. cap. 7. n. 5.* non videatur, illud plenè poſſe probari : Poſſunt tamen diſpenſare , poſtquam iudicium fuerit finitum ; ſiue quia reus, eſto iniquis, & falſis mediis, v. g. falſis teſtibus abſolutionem obtinuerit (vti docent Henriq. *cit. lib. 14. cap. 4. n. 5.* Rodoriquez *cap. 167. concl. 4.* & Auila *de cenſur part. 7. diſp. 10. dub. 6.* moti ex eo , quia cùm in tali caſu delictum maneat occultum , ceſſat ratio deducti ad forum contentioſum) ſiue quia reus cum ſufficienti ſatisfactione punitus fuerit , dummodo delictum publicum , vel famoſum non ſit , ſicuti contra Rodoriq. *cap. 168. concl. 16.* docent Auila *loc. ſup. cit. dub. 7.* & alij graues Doctores apud Gutierr *lib. 1. canonic. quæſt. cap. 3. in fine*, moti ex eo, quia Concilium vetat diſpenſari ſuper delicto ad forum contentioſum deducto, ad finem ne proceſſus iudiciarius impediatur , vel imminuatur. Quæ ratio ceſſat , ſi iudicio finito reus iam punitus in Eccleſia toleratur , ideóque delictum manet occultum.

2 Quin addo , quod & diſpenſare non improbabiliter etiam poſſunt quotieſcumque iudicium eſt finitum , & delictum iam punitum. Ratio eſt, quia in tali caſu etiam per diſpenſationem ſuper irregularitate non turbatur Tribunal Iudicis, quod vitare intēdere videtur Tridentinum per exceptionem prædictam , atque præter alios docet Hurtad. *diſput. 2. difficult. 20.* & videri etiam poterit Auila *loco ſup. cit. & cit. noſtra dubit.* 53.

3 Non obſtat, quod delictum ſit notorium , vel publicum ; quia Concilium ideò requirit , eſſe ſecretum, vt vitetur publicum ſcandalum , quod ceſſat per punitionem.

DVBITATIO LXXVIII.

An poſſint diſpenſare ſuper irregularitate , quæ prouenit ex mutilatione ?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi , &c. poſſunt diſpenſare ſuper irregularitate . quæ prouenit ex mutilatione : quia Concilium Tridentinum excipit ſolùm homicidium, quale non eſt mutilatio.*

2 *Exceptio firmat Regulam in contrarium.*

3 *Exceptiones huiuſmodi facultatis ordinariæ , cùm ſit fauorabilis , non ſunt extendendæ vltra verborum proprietatem, ſed potius reſtringendæ.*

4 *Homicidium, & mutilatio licet æquiparentur in iure quatenus ſpectat ad cauſas incurrendi irregularitatem, non tamen æquiparantur quoad cetera, quia illud prius , non item hoc poſterius reperitur expreſſum in iure.*

RESPONDETVR affirmatiuè , atque ita docent ex probabiliori ſententia Doctorum Auila *de cenſur. part. 7. diſp. 6. ſect. 5. dub. 4* Rodoriq. *tom. 1. ſum. cap. 181. concl. 1.* & Sà *verb. irregularitas ex de form. illic. n. 7.* contra Medinam *lib. 1. ſum. cap. 11. n. 12.* Henriquez *cap. 9. n. 3. lit. Z.* & Sanch. *lib. 1. moral cap. 10. n. 94.* 1

Probatur , quia Tridentinum Concilium excipit ſolum homicidium, qualis non eſt mutilatio.

Confirmatur , quia exceptio firmat regulam in contrarium. 2

Confirmatur ſecundò , quia huiſmodi exceptiones facultatis ordinariæ (qualis eſt facultas diſpenſandi ſuper irregularitate), cùm ſit fauorabilis, vti dicebam *dub. 75.* non ſunt extendendæ vltra verborum proprietatem, ſed potius reſtringendæ , ſicuti patet ex dictis ibi , & notauit Finell. *de caſ. reſeru. caſ. 3. n. 16.* 3

Vnde licet homicidium, & mutilatio æquiparentur in iure , quatenus ſpectat ad cauſas incurrendi ir- 4

Digitized by Google

irregularitatem, noo tamen æquiparantur quoad cætera. Ratio eſt, quia illud prius, non item hoc poſterius reperitur expreſſum in iure.

DVBITATIO LXXIX.

An poſſint diſpenſare ſuper irregularitate quæ prouenit ex homicidio indirectè volito?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi, &c. poſſunt diſpenſare ſuper irregularitate, quæ prouenit ex homicidio indirectè volito, ſi ſcilicet quis necem hominis indirectè intendit, vel in cauſa, &c.*

2 *Item ſecundò ſi graui ligno, vel lapide volens ſolùm percutere, occidit.*

3 *Item tertiò, ſi volens occidere Clericum A, & adhibita diligentia, ne occidat Clericum B, occidit Clericum B, ſeu putans occidere Clericum A, occidit Clericum B, quem adhibita diligentia certò putabat eſſe Clericum A.*

4 *Occidens, vel mutilans in caſu recenſito neque incurrit excommunicationem cap. Si quis ſuadente, quia licet dicto caſu homicidium Clerici ſit volitum, non tamen eſt voluntarium, vtpote non præcognitum.*

5 *Volens occidere vtrumque Clericum A, & B, & incidens in Clericum A, putando inuincibiliter eſſe Clericum B, ſi illum occidat, quem etiam occidiſſet, ſi cognouiſſet eum pro Clerico A, neque incurrit excommunicationem, quia in hoc caſu eſt ignorantia concomitans, quæ licet non faciat inuoluntarium, facit tamen non voluntarium.*

6 *Occidens, vel mutilans vtrumque Clericum A, & B, ſed A, putans inuincibiliter eſſe B, & B, putans inuincibiliter eſſe A, neque excommunicationem incurrit, quia vtrumque clericidium per ignorantiam concomitantem eſt non voluntarium.*

7 *Volens occidere, &c. ſeu occidens, &c. in caſibus recenſitis, præter clericidium internè volitum, tenetur confiteri actum externum, per quem conatur occidere clericum: quia licet occiſio Clerici non ſit voluntaria, conatus tamen occidendi illum Clericum quem adeſſe ex errore putabat, eſt voluntarius, cùm ſit ex odio talis Clerici, &c.*

8 *Item quartò, ſi tegulam è tecto improuidè deiecit, & hominem occidit.*

9 *Item quintò, ſi quempiam iniquè verberari mandauit, & prohibuit occidi: mandatarius tamen mandati terminos excedens, homicidium commiſit.*

10 *Item ſextò, ſi ad rixam prouocatus acceſſit animo percutiendi tantùm, poſteà verò ne à prouocante occideretur, illum occidit.*

11 *Idem dic de ſimilibus aliis caſibus, licèt proueniant ex opere, cum quo frequenter coniuncta eſt hominis occiſio.*

1 RESPONDETVR affirmatiuè: ſi ſcilicet quis necem hominis non directè intendit, ſed indirectè, vel in cauſa, v.g. ſi mulierem grauidam incautè percuſſit, & abortum induxit.

2 Item ſecundò ſi graui ligno, vel lapide volens ſolùm percutere, occidit.

3 Item tertiò, ſi volens occidere Clericū A, & adhibita diligentia, ne occidat Clericum B, occidit Clericum B, ſeu putans occidere Clericum A, occidit Clericum B, quem, adhibita diligentiā certò putabat eſſe Clericū A.

4 In quo caſu neque incurrit excommunicationem *cap. Si quis ſuadente*, ſicuti docet Suar. *de cenſur. diſput.* 22. *ſect.* 1. *n.* 14. & ratio eſt, quia licet in dicto caſu homicidium Clerici ſit volitum, non tamen eſt voluntarium (vtpote non præcognitum.) Excommunicatio autem eſt annexa non homicidio Clerici volito, vt per ſe patet, ſed voluntario: Ergo.

Hinc etiam ſequitur, quod ſi velit occidere vtrumque Clericum A, & B, & incidens in Clericum A, putando inuincibiliter eſſe Clericum B, illum occidat, quem etiā occidiſſet, ſi cognouiſſet eum pro Clerico A, neque incurrit excommunicationem. Ratio eſt, quia in hoc caſu eſt ignorantia concomitans, quæ licet non faciat inuoluntarium, facit tamen non voluntarium. Atque adeò eximit ab excommunicatione, quæ ſolùm annexa eſt clericidio voluntario, ſicuti ſupra dicebam. 5

Hinc etiam ſequitur, quod ſi occidat vtrumque Clericum A, & B, ſed A, putans inuincibiliter eſſe B, & B, putans inuincibiliter eſſe A, neque excommunicationem incurrit, quia vtrumque clericidium per ignorantiam concomitantem eſt non voluntarium. 6

Verum tamen eſt, quod in his caſibus præter clericidium internè volitum tenetur confiteri actum externū per quem conatur occidere Clericum, quia licet occiſio Clerici non ſit voluntaria, conatus tamen occidendi illum Clericum, quem adeſſe ex errore putabat, eſt volontarius, cùm ſit ex odio talis Clerici vt præcogniti, excommunicatio tamen non eſt annexa conatui percutiendi, vel occidendi Clericum, ſed ipſi percuſſioni, vel occiſioni Clerici, quæ in dictis caſibus non eſt voluntaria, ſicuti dicebam. 7

Item quartò, ſi tegulam è tecto improuidè deiecit, & hominem occidit. 8

Item quintò, ſi quempiam iniquè verberari mandauit, & prohibuit occidi, mandatarius autem mandati terminos excedens homicidium commiſit, iuxta Textum *in cap. vlt. de homicid. in 6.* 9

Item ſextò, ſi ad rixam prouocatus acceſſit animo percutiendi tantùm, poſteà verò, ne à prouocante occideretur, illum occidit. 10

Idemque dico de ſimilibus aliis caſibus, licet proueniant ex opere, cum quo frequenter coniuncta eſt hominis occiſio. 11

Atque ita docent Nauarr. *cap.* 27. *n.* 240. *& lib.* 5. *conſ.* 27. *de homicid. edit.* 1. Suar. *diſput.* 44. *ſect.* 1. *n.* 4. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 19. *n.* 2. Auila *de cenſur. part.* 7. *diſp.* 6. *ſect.* 5. *dub.* 5. & Sà *verb. homicidium, n.* 6. contra Caietan. 2. 2. *q.* 69. *art.* 8. Couarr. *part.* 2. *Clem. n.* 1. Azor. *tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. & alios. Et ratio eſt, quia per homicidium voluntarium indiſpē ſabile, quod ſcilicet ſibi reſeruat Pontifex, intelligi videtur tantùm illud, quod eſt ſimpliciter, ac perfectè voluntarium: Sed eiuſmodi numerata homicidia, cùm non ſint ex propoſito directo, ac formali occidendi, non ſunt ſimpliciter, ac perfectè voluntaria, ſed veluti mixta ex voluntario, & caſuali, ſicuti docet S. Thomas *cit. quæſt.* 64. *art.* 8. & Nauarrus *cit. cap.* 27. *num.* 219. Ergo, &c.

DVBITATIO LXXX.

An poſſint diſpenſare ſuper irregularitate, quæ prouenit ex homicidio occulto, cauſa defenſionis, vel ex ſubita ira facto?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi, &c. poſſunt diſpenſare ſuper irregularitate quæ prouenit ex homicidio occulto cauſa defenſionis, vel ex ſubita ira facto, tametſi cum exceſſu moderaminis inculpatæ tutelæ factum fuerit, quia huiuſmodi homicidium etiam non eſt ſimpliciter, & pefectè voluntarium.*

Idem

2 *Idem dic de homicidio facto ex ſubita ira, ita vt & ſuper tali homicidio diſpenſare poſſint.*

1 RESPONDETVR affirmatiuè, tametſi cum exceſſu moderaminis inculpatæ tutelæ factum fuerit. Nauar *cit. cap. 27. n. 240. & conſ. 36. de homicid. edit. 2.* Henriq. *lib. 14. cap. 19. n. 3.* & Auila *de cenſur. part. 7. diſput. 6. dub. 5.*

2 Probatur, quia huiuſmodi homicidium etiam non eſt ſimpliciter, & perfectè voluntarium.

Idemque dico de homicidio facto ex ſubita ira, ita vt & ſuper tali homicidio diſpenſare ſimiliter poſſint, vti in ſpecie notauit Hurtad. *diſputat. 2. de irregularit. difficult. 20.* Mercerus *de Sacrament. q. 24. dub. 7.* & Diana *part. 4. tract. 2. reſolut. 3.*

DVBITATIO LXXXI.

An poſſint piſpenſare ſuper irregularitate, quæ prouenit ex homicidio occulto, ſed præter intentionem, vel animum inimicum, ſeu crudelem?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi, &c. poſſunt diſpenſare ſuper irregularitate quæ prouenit ex homicidio occulto, ſed præter intentionem, vel animum inimicum, ſeu crudelem, vt ſi quis commiſerationis gratia infirmum vertit, vt liberet eum ab anguſtiis mortis, &c.*

1 VERBI gratia ſi quis ex commiſerationis affectu motus infirmum vertit, vt liberet eum ab anguſtiis mortis.

Reſpondetur affirmatiuè, atque ita contra Henriq. *cit cap. 19. num. 3.* docet Auila *in fine diſput. 6.* & videri etiam poterit Victor. *de Sacram. Ordin. n. 139.*

Probatur, quia ex dictis per homicidium voluntarium indiſpenſabile, quod ſcilicet ſibi reſeruat Pontifex, intelligi videtur ſolùm illud, quod eſt ſimpliciter, & perfectè voluntarium: quodque præterea fit animo inimico, ſeu crudeli, non autem aliter.

DVBITATIO LXXXII.

An poſſint diſpenſare ſuper irregularitate, quæ prouenit ex homicidio, ſaltem quoad Ordines Minores, vel beneficium ſimplex?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi, &c. licet non poſſint diſpenſare cum homicida perfectè voluntario, quamuis occulto, neque quoad Ordines Minores, ſeu recipiendos, ſeu exercendos, neque quoad beneficium ſimplex: tamen in homicidio caſuali mixto, ſeu indirectè voluntario, notorio, diſpenſare poſſunt quoad Ordines Minores, & beneficium ſimplex non curatum, quia huiuſmodi iura in quantum ſpectat ad homicidium indirectè voluntarium, non ſunt immutata per Concilium Tridentinum.*

2 *Epiſcopi, & qui in Diœceſi iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habent, diſpenſare poſſunt etiam cum eiuſmodi homicida ad retinendum beneficium curatum.*

1 RESPONDETVR: Etſi non poſſint diſpenſare cum homicida huiuſmodi perfectè voluntario, quamuis occulto, neque quoad Ordines Minores, ſeu recipiendos, ſeu exercendos, neque quoad beneficium ſimplex, cùm id in Tridentino clarè prohibeatur his verbis: *Omni beneficio careat*, vti præter alios notauit Nauarrus *cap. 27. num. 240.* Lopez *part. 2. cap. 93.* Sayrus *lib. 7. Theſaur. cap. 7. num. 14.* & Auila *de cenſur. part. 7. diſput. 6. ſect. 5. dub. 3.* Contra Sà *verb. irregularitas ex deformit. illicit. num. 7.* Henriquez *lib. 13. cap. 57. n. 1. & lib. 14. cap. 19. num. 11.* & alios: Tamen in homicidio caſuali mixto, ſeu indirectè voluntario, notorio, diſpenſare poſſunt quoad Ordines Minores, & beneficium ſimplex, non curatum. Atque ita docent Doctores *in cap. 2. de cleric. pugnant. in duell.* Sylueſt. *verb. homicidium 3. q. 8.* Nauarr. *cit. cap. 27. n. 240.* Sayr. *n. 20.* Henriq. *n. 2.* Auila *cit. ſect. 5. dub. 2. ex cap. 2. & cap. ad audientiam, de homicidio.*

Probatur, quia huiuſmodi iura, in quantum ſpectat ad homicidium indirectè voluntarium, non ſunt immutata per concilium Tridentinum.

Quin addunt Nauarrus, & Auila *in locis ſup. citatis*, quod Epiſcopi, & qui in Diœceſi iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habent (vti ſupra dicebam) diſpenſare poſſint etiam cum eiuſmodi homicida ad retinendum beneficium curatum, antea obtentum. 2

DVBITATIO LXXXIII.

Quouſque extendatur facultas diſpenſandi ſuper irregularitates, quam habent Priuilegiati?

SVMMARIVM.

1 *Habentes priuilegium diſpenſandi ſuper omnes irregularitates, excepta irregularitate quæ prouenit ex homicidio, bigamia, &c. diſpenſare poſſunt ſuper irregularitates prouenientes ex homicidio indirectè vel imperfectè voluntario, & ex homicidio, quod factum eſt cauſa defenſionis, quamuis cum exceſſu moderaminis inculpatæ tutelæ.*

2 *Item diſpenſare poſſunt ſuper irregularitatem prouenientem ex homicidio iuſto ob defectum lenitatis, vt in Milite, Iudice, Aſſeſſore, Fiſcali, Accuſatore, Aduocato, Teſte, &c. quia in reſeruatione Pontificis intelligitur ſolùm homicidium voluntarium iniuſtum, illudque iniuſtum quoad ſubſtantiam.*

3 *Clericus ſi pugnaſſet in bello iuſto, & propria manu occidiſſet, poſſent etiam cum illo diſpenſare, qui habent priuilegium diſpenſandi omnem irregularitatem, excepta illa, quæ prouenit ex homicidio, bigamia, &c.*

4 *Facultas diſpenſandi priuilegiatis conceſſa, ſi tantùm ſit pro foro conſcientiæ, ea illi facilè vti non debent, ſi factum ſit notorium: quia talem diſpenſationem Epiſcopi non coguntur admittere in foro externo.*

5 *Epiſcopi, vel qui quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habent, ex vi facultatis ſibi à Tridentino conceſſæ diſpenſandi ſuper omni irregularitate proueniente ex delicto occulto, non poſſunt diſpenſare cum Milite, Iudice, Aſſeſſore, Accuſatore, &c. & ſuper omni ſimili alia irregularitate abſque delicto contracta, ob defectum ſcilicet lenitatis, quia talis irregularitas non prouenit ex delicto.*

6 *Prælati Religionum ex vi ſuorum priuilegiorum habent facultatem diſpenſandi cum ſuis ſuper omnes irregularitates, excepta illa quæ prouenit ex homicidio voluntario, vel bigamia vera, vel interpretatiua.*

7 *Prælati Religionum, ſecundum aliquos per ſua priuilegia poſſunt etiam diſpenſare cum ſuis ſuper irregularitatem, quæ prouenit ex bigamia, & quæ prouenit*

uenit ex homicidio voluntario, ad Miſſæ tamen celebrationem.

8 *Mendicantes habent à Martino V. ſpeciale priuilegium ſimpliciter diſpenſandi cum ſuis ſuper irregularitate, quæ prouenit ex homicidio voluntario, non tamen notorio.*

9 *Priuilegia Regularium quatenus pugnant cum Concilio Tridentino reuocata ſunt.*

10 *Prælati Religioſorum neque in foro conſcientiæ diſpenſare hodie poſſunt, vt homicida voluntarius Ordinem aliquem ſacrum ſuſcipiat.*

11 *Paulus III. conceſſit Religioſis S. Benedicti Vallisoleti, quod ſingulis quibuſdam annis primo die Lunæ Quadrageſimæ diſpenſent cum omnibus ſubditis ſuper omni irregularitate quauis occaſione, vel cauſa contracta.*

12 *Religioſi, cùm priuilegium præfatum non ſit ab aliquo reuocatum, videntur poſſe illo vti prout iacet ſine limitatione: quia cùm lex, vel Princeps non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus. Id tamen dicit Author non deciſiuè, ſed relatiuè.*

13 *Irregularitas, quæ prouenit ex defectu natalium, tollitur per profeſſionem in Religione à Summo pontifice approbata, quantum ſpectat ad ſuſceptionem Ordinum, etſi non etiam quantum ſpectat ad prælationem.*

14 *Bigamia ſi excipiatur in priuilegio diſpenſandi ſuper irregularitates, non eſt intelligendum de bigamia ſimilitudinaria: quia hæc indiſpenſabilis non cenſetur.*

15 *Homicidium voluntarium ſi excipiatur, non eſt intelligendum de imperfectè, & indirectè, ſed tantùm de perfectè, & directè voluntario, quodque (licet occultum) ſit iniuſtum quoad ſubſtantiam.*

16 *Priuilegia, quin etiam & Bulla Cruciata, vel Iubilæi, &c. concedentia facultatem abſoluendi ab omnibus cenſuris, pœnis, & ſententiis, non comprehendunt facultatem tollendi irregularitatem ex defectu, etiamſi non exprimatur: neque etiam venit facultas tollendi irregularitatem ex delicto, quia irregularitas non tollitur abſolutione, ſed diſpenſatione: Tum quia irregularitas non eſt cenſura, neque pœna, contra plures.*

17 *Prælati Religionum, & de conſenſu ipſorum cæteri Religioſi Confeſſarij poſſunt ex vi ſuorum priuilegiorum, quando abſoluunt ſimiles Religioſos, vel etiã ſæculares, vti formula diſpenſandi ab omni irregularitate, quin & diſpenſare cum iiſdem ſuper irregularitatem contractam ob violationem cenſuræ.*

1 RESPONDETVR: qui habent priuilegium diſpenſandi ſuper omnes irregularitates, excepta irregularitate, quæ prouenit ex homicidio, bigamia, &c. diſpenſare poſſunt ſuper irregularitates prouenientes ex homicidio indirectè, vel imperfectè voluntario, & ex homicidio, quod factum eſt cauſa defenſionis, quamuis cum exceſſu moderaminis inculpatæ tutelæ, ſicuti conſtat ex iis quæ dicebam in dubitationibus præcedentibus, & videri poterit Caietan. 2.2.q.64. *art.*8.

2 Item diſpenſare poſſunt ſuper irregularitatem prouenientem ex homicidio iuſto ob defectum lenitatis, vt in milite, Iudice, Aſſeſſore, Fiſcali, Accuſatore, Aduocato, teſte, &c. ſicuti docet Caietan. *verb. irregularitas.* Armilla *eod. verb. n.*13. Henriq. *cap.*13.*n.*5.*lit.R.* & *cap.*19.*n.*2.*lit.F.* Auila *ſect.*5. *dub.*1. & Rodoriq. *tom.*1.*qq. Regul.q.*24.*art.*8. Et ratio eſt, quia ex dictis ſupra, nomine homicidij indiſpenſabilis, id eſt, ſuper cuius irregularitate diſpenſationem Pontifex in omnibus priuilegiis ſibi reſeruare ſolet, intelligitur ſolùm homicidium voluntarium iniuſtum, illudque iniuſtum quoad ſubſtantiam.

3 Dixi, *iniuſtum, illudque iniuſtum quoad ſubſtantiam:* quia ſi v.g. clericus pugnaſſet in bello iuſto, & propria manu occidiſſet, poſſent etiam cum illo diſpenſare, qui habent priuilegium diſpenſandi ſuper omnem irregularitatem, excepta illa quæ prouenit ex homicidio, bigamia, &c. ſicuti docent Auila, & Rodoriq. *in locis ſup. cit.*

4 Quamuis ſi facultas diſpenſandi priuilegiatis conceſſa tantùm ſit pro foro conſcientiæ, ea illi facilè vti non debent, ſi factum ſit notorium: quia talem diſpenſationem Epiſcopi non coguntur admittere in foro externo. Qua de Nauarr. *lib.*5.*conſil.*39.*de homicid. edit.*2.

5 Hinc tamen non infertur, quod Epiſcopi, vel qui quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habent, ex vi facultatis ſibi à Tridentino conceſſæ diſpenſandi ſuper omni irregularitate prouenienti ex delicto occulto, diſpenſare poſſint cum milite, Iudice, Aſſeſſore, accuſatore, &c. & ſuper omni alia irregularitate abſque delicto contracta, ob defectum ſcilicet lenitatis. Nauarr. *cap.*27.*n.*194. & *cit. conſil.*39.*de homicid.* Henriq. *cap.*19.*n.*4. *lit.I.* Auila *cit. dub.*1.§. *ex dictis.* Rodoriq. *in ſum. part.*1. *cap.*174. *concl.*3. & Hurtad. *de irregularit. diſp.* 2. *diffic.*20. contra Couarruuiam *in Clem. part.*2 §.3. *in fin.* & alios innominatos apud Hurtad. *loc. ſup. cit.* Ratio eſt, quia talis irregularitas non prouenit ex delicto, ſuper quam diſpenſare ex vi Tridentini poſſunt Epiſcopi, & qui iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habent, ſi delictum ſit occultum, ſed prouenit ex defectu lenitatis.

6 Aduerte tamen hîc, quod Prælati Religionum ex vi ſuorum priuilegiorum habent facultatem diſpenſandi cum ſuis ſuper omnes irregularitates, excepta illa, quæ prouenit ex homicidio voluntario, vel bigamia vera, aut interpretatiua, ſicuti videre eſt apud Rodoriq. *tom.*1. *quæſt. Regular. q.*24.*art.*2. & *ſeqq.*

7 Quin Henriquez *lib.*12.*cap.*6. *n.*11. & Auila *part.*7. *diſp.*8.*dub.*4.*concl.*8. putant, quod illi per ſua priuilegia poſſint etiam diſpenſare cum ſuis ſuper irregularitatem, quæ prouenit ex bigamia, & quæ prouenit ex homicidio voluntario, ad Miſſæ tamen celebrationem.

8 Quod aliquibus non improbatur, præſertim, quia Mendicantes habent à Martino V. ſpeciale priuilegium, ſimpliciter diſpenſandi cum ſuis ſuper irregularitatem, quæ prouenit ex homicidio voluntario, non tamen notorio, ſicuti tradunt Rodoriq. *cit. q.*24.*art.*12. Miranda *in manual. Prælator. tom.*2.*q.*8 *art.*10.*concl.*2. Bartholom. de Vecchis *in prax. Nouitior. diſput.*9.*dub.*16.*n.*2. qui extendit etiam ad Nouitios. Ioan. de la Cruz *de ſtat. Relig. lib.*1.*cap.*6. *dub.*1. Sigiſmund. à Bononia *tract. de elect. part.*2.*cap.*4.*dub.*71.*n.*1. Corduba, & alij, licèt diſſentiant Molin. *de iuſt. tom.*4. *tract.*3.*diſp.*70.*n.*12. Layman *lib.*2.*tract.*5.*part.*5.*cap.*9.*n.*7. & Peytin. *in priuil. Minim. tom.*1. *conſtit.*1. *Iul. II.*§.29.*n.*103. quatenus aiunt, quod ſi homicidium ſit voluntarium, eſto ſit occultum, ſtatuit Concilium Trident *ſeſſ.*14.*cap.*7.*de reform.* vt in eo non diſpenſetur ad ſacros Ordines ſuſcipiendos. 9 Priuilegia autem Regularium, quatenus cum diſpoſitione Concilij Tridentini pugnauerint, reuocata ſunt. 10 Quapropter (ſubdunt ipſi) Prælati Religioſorum neque in foro conſcientiæ diſpenſare hodie poſſunt, vt homicida voluntarius Ordinem aliquem ſacrum ſuſcipiat.

11 Præſertim etiam, quia & adeſt aliud priuilegium conceſſum à Paulo III. Religioſis S. Benedicti Vallisoleti, & relatum à Rodoriq. *in Bullar. fol.*817. Vbi conceditur, quod ſingulis quibuſquam annis primo die Lunæ Quadrageſimæ diſpenſent cum omnibus ſubditis ſuper omnem irregularitatem, quauis occaſione, vel cauſa contractam. In quo priuilegio Rodoriq. *compend. quæſt. Regul. reſol.*16. *n.*14. & *reſol.*52. *num.*25. Portellius *in addit. ad dub. Regular. verb. diſpenſare, num.*5. & alij obſeruant, quod Pontifex non limitat, ſi ſit delictum homicidij voluntarij, vel caſualis: neque limitat, ſi ſit delictum occultum, vel publicum. Neque excipit bigamiam, &c. ſed abſoluè, & in communi ait, *quauis occaſione, vel cauſa contractam.* Quare cùm hoc priuilegium ſit tam amplum, & generale, & Pontifex id poſſit concedere, nec ab aliquo ſucceſſore reperiatur in ſpecie reuocatum; videtur etiam, quod Religioſi poſſint

Digitized by Google

ſint illo vti, prout iacet, ſine limitatione, quia cum lex, vel princeps non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, maximè in fauoribus, & fauoribus conceſſis communitati.

Hæc tamen dixerim, non decidendo, ſed inquirendo, & referendo; ſicut & illud aliud; An dicti Prælati Regulares poſſint vigore priuilegiorum diſpenſare ſuper bigamiam veram, vel interpretatiuam: Nam negant Layman *loc. ſuprà cit.* & alij, quos citat, & ſequitur Barthol. à Vechis *cit. diſp. 9. dub. 25. n. 2.* Affirmant autem Auila *de cenſur. part. 7. diſp. 8. dub. 4. concluſ. 8.* Henriquez *lib. 12. cap. 6. n. 11. in gloſſ. lit. Z.* vt ſuprà dicebam.

13 At (quidquid ſit de iſtis priuilegiis) illud tamen fatendum eſt, quod per profeſſionem in Religione, à Summo Pontifice approbata, tollitur irregularitas, quæ eſt ex defectu natalium, quantum ſpectat ad ſuſceptionem Ordinum, etſi non etiam quantum ſpectat ad Prælationem, vt ſumitur *ex cap. 1. de filiis Presbyterorum*, ibi: *Filij illegitimè nati ad ſacros Ordines non promoueantur, niſi aut Monachi fiant, aut in Congregatione canonica regulariter viuant: Prælationem verò nullatenus habeant.* Et videri poterit Sotus *in 4. diſt. 25. quæſt. 1. art. 3.* Medina *cap. 11. §. 12.* Henriq. *lib. 14. cap. 8. num. 10.* & Auila *de cenſuris part. 7. diſp. 10. dub. 3.*

14 Item fatendum eſt, quod ſi in priuilegio diſpenſandi ſuper irregularitates excipiatur bigamia, non ſit intelligendum de bigamia ſimilitudinaria, quia hæc indiſpenſabilis non cenſetur, ſicuti præter alios notauit Lay-
15 man *lib. 1. tract. 5. part. 5. cap. 6. num. 6.* Et ſi excipiatur homicidium voluntarium, non ſit intelligendum de imperfectè, & indirectè, ſed tantùm de perfectè, & directè voluntario. Quodque (licet occultum) ſit iniuſtum quoad ſubſtantiam, vt ſuprà dicebam.

16 Aduerte ſecundò, quod cum in priuilegiis, quin etiam in Bulla Cruciatæ, vel in Iubilæo, &c. conceditur facultas abſoluendi ab omnibus cenſuris, pœnis, & ſententiis, non venit (etiamſi non exprimatur) facultas tollendi irregularitatem ex defectu; in quo Doctores omnes conueniunt; nec etiam venit facultas tollendi irregularitatem ex delicto. Et ratio eſt, quia irregularitas non tollitur abſolutione, ſed diſpenſatione. Tum quia irregularitas non eſt cenſura, neque pœna, neque, cùm ſolo iure inducatur, ſententia. Ergò, &c.

Atque ità tenent Molin. *de iuſt. tom. 4. tract. 3. diſp. 8.* Henriq. *lib. 14. cap. 17. n. 4. in gloſſ. lit. L.* Reginald. *tom. 2. lib. 30. tract. 2. cap. 3. ſect. 3. n. 24.* Suarez *in 3. part. tom. 5. diſp. 40. ſect. 3. n. 3.* Tolet. *lib. 1. cap. 85. n. 7.* Filiuc. *tom. 1. tract. 1. cap. 1. n. 9.* Graff. *de caſib. reſeru. lib. 2. cap. 17. n. 35.* Sanctarell. *de Iubilæo cap. 7. dub. 5.* Beia *part. 1. caſ. 17.* Zerola *part. 1. verſ. irregularitas, n. 13. & part. 2. num. 7.* Chapeuill. *de caſib. reſeruat. part. 1. cap. 4. dub. 5.* Fabrus *de Sacrament. Ordin. diſt. 25. quæſt. 1. diſp. 3. n. 35.* Sanch. *lib. 6. moral. cap. 17. n. 43.* Miranda *tom. 2. quæſt. 33. art. 11. concl. 3.* Paril. *de reſignat. benefic. lib. 8. quæſt. 7. num. 213.* Homobon. *part. 1. tract. 5. cap. 6. quæſt. 36.* qui citat Caietanum, Nauarrum, Sotum, Viualdum, Sayrum, & Maiolum. Auila *de cenſur. part. 7. diſp. 10. dub. 4. concluſ. 2.* qui citat Villadieg. Lopez, & Ledeſm. Acoſta in Bulla *q. 48.* & Hurtad. *de irregularit. diſp. 1. difficult. 10.*

Etſi contrarium ſentiant Bannes, Salonius, & Aragonius *in 2. 2. quæſt. 64. art. 8.* Sotus *in 4. diſt. 22. quæſt. 3. art. 1.* Nuñus *in 3. part. tom. 2. tract. de bull. §. vltimo* Medina *part. 2. q. 99. art. 4.* Ledeſma *tom. 1. tract. de cenſur. cap. 1. concl. 3.* Corduba *quæſt. 28.* Fernand. *part. 3. cap. 9. §. 14. n. 1.* Vega *in ſpec. curat. tom. 2. cap. 12. n. 323. & in ſumma tom. 2. cap. 15. caſ. 8.* Guttierrez *lib. 1. cap. 37. n. 6.* Salas *de legib. tract. 14. ſect. 1. concluſ. 2. num. 16.* Carb. *de legib. lib. 8. diſp. 5.* Naldus *in ſumma verb. irregularitas, num. 25.* Ioan. de la Cruz *part. 2. tract. de irregul. dub. 15. concluſ. 2.* & Rodoriq. *in Bull. §. 9. num. 29.*

17 Aduerte tertiò, quod Prælati Religioſorum, & de conſenſu ipſorum cæteri Religioſi Confeſſarij poſſunt ex vi ſuorum priuilegiorum, quandò abſoluunt ſimiles Religioſos, vel etiam ſæculares: vti formula diſpenſandi ab omni irregularitate, quin & diſpenſare eum iiſdem ſuper irregularitatem contractam ob violationem cenſuræ, ſicuti videre eſt apud Peregrin. *in compend. priuileg. verb. Abſolutio, & verb. diſpenſatio.*

DVBITATIO LXXXIV.

Quid ex ſe poſſint irregulares ex delicto in caſu neceſſitatis? Vbi etiam quid poſſint excommunicati?

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos, qui occultum homicidium commiſit, ſi non celebrando in ſuſpicionem ſceleris incidit cum periculo vitæ, vel graui diſpendio famæ, vel bonorum, debet in primis adhibere diligentiam, vt quamprimum à Pontifice diſpenſationem obtineat, interim tamen poſt peractam pœnitentiam celebrare poteſt, quotieſcumque neceſſitas ſic vrget ad vitandam infamiam, vel aliud vitæ, & bonorum graue periculum, quia lex naturalis de defendenda propria fama, vel vita, &c. vincit legem poſitiuam de abſtinendo à Sacro in irregularitate.*

2 *Amplia, id procedere etiam in aliis irregularitatibus, & cenſuris.*

3 *Excommunicatus, licet ipſi interdicta ſit ſuſceptio, ſiue vſus paſſiuus Sacramentorum, tamen ſi vrgeat grauis neceſſitas ad euitandum periculum mortis, mutilationis, iacturæ bonorum, ſcandali, vel ſimilium, &c. poterit non obſtante occulta cenſura, licitè, nedum validè Sacramenta ſuſcipere, vel miniſtrare.*

4 *Habens caſus reſeruatos cum cenſura, ſi vrgeat prædicta, vel ſimilis alia neceſſitas, poterit ſimplici confeſſario omnia peccata, tùm non reſeruata (à quibus abſoluatur directè) quàm reſeruata (à quibus abſoluatur indirectè) ad hoc vt confeſſio ſit integra, confiteri, & ſic communicare.*

5 *Habens caſus reſeruatos cum cenſura, nè cogatur bis eadem peccata, ſcilicet reſeruata confiteri (quod eſt magnum onus, & à nemine impoſitum) confiteri poteſt tantùm non reſeruata (à quibus abſoluatur directè) & reticere reſeruata (à quibus abſoluetur indirectè) vel ſi hoc etiam facere non velit, elicere, ſi confidit, tanquam non habens copiam confeſſoris, ſolum actum contritionis, & ſic communicare, contra nonnullos Doctores.*

6. *Diaconus, ſi ipſi recenter ordinato, qui ſe ab ordine ſuſpenſum nouit, offeratur in Miſſa Epiſcopi canere Euangelium, quod commodè ſine infamia, ſcandalo, vel alio periculo graui, non poteſt declinare, poterit, nihil impediente cenſura occulta, canere Euangelium.*

7 *Idem dic de omni alio ſimili caſu propter eandem rationem.*

8 *Sacerdos, qui occultum homicidium commiſit, ſi non poteſt facilè recurrere ad Pontificem, poterit Epiſcopus ob rationem dictam in tali caſu cum illo diſpenſare, vt in ſuſceptis ordinibus miniſtrare poſſit, quamuis tunc Epiſcopus non tollat ſimpliciter irregularitatem, ſed tollat ſolum illius effectum ſuſpenſioni ſimilem, &c.*

RESPONDETVR, ſi Sacerdos v. g. qui occultum homicidium commiſit, non celebrando in ſuſpicionem ſceleris incidit cum periculo vitæ, vel graui diſpendio famæ, vel bonorum, debet in primis adhibere diligentiam, vt quamprimùm à Pontifice diſpenſationem

tionem obtineat: Interim tamen poſt peractam pœnitentiam celebrare poteſt, quotieſcumque neceſſitas ſic vrget ad vitandam infamiam, vel aliud vitæ, aut bonorum graue periculum. Atque ita docet Nauarr. *cap.* 27. *num.* 239. Caſtr. *lib.* 2. *de lege pœnali cap.* 15. Molin. *de iuſt. tract.* 3. *diſp.* 79. & Guttier. *lib.* 1. *canonic. quæſt. cap.* 13. *num.* 21.

Probatur, quia lex naturalis de defendenda propria famà, vel vita, &c. vincit legem poſitiuam de abſtinendo à ſacro in irregularitate, cùm lex illa fortiùs liget, quàm iſta, quæ potiùs non obligat cum magno rigore, & incommodo.

2 Eademque ratio eſt (etſi diſſentiat Couarruuias *in cap. Alma, part.* 1. §. 2. *n.* 11.) de aliis irregularitatibus, & etiam cenſuris.

3 Hinc & excommunicatus etiam, licet ipſi interdicta ſit ſuſceptio, ſiue vſus paſſiuus Sacramentorum, *cap. cum illorum, & cap. ſi quem, de ſent. excommunic.* Tamen ſi vrget grauis neceſſitas ad euitandum periculum mortis, mutilationis, iacturæ bonorum, ſcandali, vel ſimilium, &c. poterit, non obſtante occulta cenſura, licitè, nedum validè, Sacramenta ſuſcipere, vel miniſtrare. V. g. ſi vrgeat prædicta, vel ſimilis alia neceſſitas ad

4 communicandum, vel celebrandum, &c. poterit, habens caſus reſeruatos cum cenſura, ſimplici confeſſario omnia peccata, tàm non reſeruata, à quibus abſoluatur directè; quàm reſeruata, à quibus abſoluatur indirectè; ad hoc, vt confeſſio ſit integra, confiteri. Vel nè cogatur bis eadem peccata, ſcilicet reſeruata,

5 confiteri: Quod eſt magnum onus, & à nemine impoſitum; confiteri tantùm non reſeruata, à quibus abſoluatur directè; & reticere reſeruata, à quibus abſoluetur indirectè. Vel, ſi hoc etiam facere non velit, elicere, ſi confidit, tanquàm non habens copiam Confeſſoris, ſolum actum contritionis. Et ſic communicare, ſi ſit laicus; vel celebrare, ſi ſit Sacerdos.

Qua de re videri poterit Durandus *in* 4. *diſt.* 17. *q.* 17. Riccard. *ibid. art.* 2. *quæſt.* 8. *ad* 2. Adrianus *quæſt.* 4. *de confeſſ.* Alenſis *part.* 4. *quæſt.* 18. *membr.* 4. *art.* 5. §. 2. *ad vltimum*, Angelus *verb. confeſſio* 1. §. 7. Caietanus *verb. Abſolution. impedimenta, & in opuſc. quæſt.* 1. *de qualit. confeſſor.* Suarez *in* 3. *part. tom.* 4. *diſp.* 31. *ſect.* 3. *n.* 6. *& tom.* 5. *diſp.* 10. *ſect.* 3. *n.* 9. Nauarr. *cap.* 9. *n.* 5. Couarruu. *in cap. Alma mater, part.* 1. §. 2. *n.* 5. Petrus de Sot. *lect.* 10. *de confeſſ.* Filiucc. *tom.* 1. *tract.* 4. *cap.* 7. *num.* 213. Vega *tom.* 1. *cap.* 11. *n.* 273. Cardinalis de Lugo *de Sacrament. Euchariſt. diſp.* 14. *ſect.* 5. Chappeauill. *de caſ. reſeru. cap.* 8. Sancius *in ſelect. diſp.* 32. *num.* 10. Layman. *lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 2. *num.* 1. & Villalob. *tom.* 1. *tract.* 9. *diffic.* 40. *n.* 7.

Quamuis contrarium ſentiant Paludanus *in* 4. *diſt.* 17. *quæſt.* 6. *art.* 1. Ledeſma *de pœnit. cap.* 20. *dub.* 2. Vaſquez *in* 3. *part. tom.* 4. *de excommunic. dub.* 4. *n.* 8. & Toletus *lib.* 3. *cap.* 8. §. *tertius caſus*.

6 Hinc ſecundò Diaconus, ſi ipſi recenter ordinato, qui ſe ab ordine ſuſpenſum nouit, offeratur in Miſſa Epiſcopi canere Euangelium, quod commodè ſine infamia, ſcandalo, vel alio periculo graui (vti ſuprà dicebam) non poteſt declinare, poterit, nihil impediente cenſura occulta, canere Euangelium.

7 Idemque dico de omni alio ſimili caſu propter eandem rationem.

8 Adde, quod ſi Sacerdos, qui occultum homicidium commiſit, non poteſt facilè recurrere ad Pontificem, poterit Epiſcopus ob rationem dictam in tali caſo cum illo diſpenſare, vt in ſuſceptis ordinibus miniſtrare poſſit. Atque ita docet Syluester *verb. diſpenſatio, num.* 15. Henriquez *cap.* 19. *num.* 1. & 2. Auila *part.* 7. *diſp.* 6. *ſect.* 5. *dub.* 3. *concl.* 1. Quamuis tunc Epiſcopus non tollat ſimpliciter irregularitatem, ſed tollat ſolùm illius effectum ſuſpenſioni ſimilem, vt nimirum interim Sacerdos celebrare poſſit, donec culpa, & defectus occultus manet, & à Papa diſpenſatio impetrabitur.

DVBITATIO LXXXV.

An Epiſcopi, vel alij poſſint diſpenſare ſuper irregularitate, quæ prouenit ex defectu corporis?

REſpondetur: de hac re dixi *in tract. de irregularit.*

DVBITATIO LXXXVI.

An Epiſcopi, vel alij poſſint diſpenſare ſuper irregularitate, quæ prouenit ex mutilatione proprij corporis?

REſpondetur, de hac re dixi *ibidem.*

DVBITATIO LXXXVII.

An Epiſcopi, vel alij poſſint diſpenſare ſuper irregularitate, quæ prouenit ex defectu animæ?

REſpondetur, de hac re dixi etiam *ibidem.*

DVBITATIO LXXXVIII.

An Epiſcopi, vel alij poſſint diſpenſare ſuper irregularitate, quæ prouenit ex bigamia? Vbi etiam, an bigamus gaudeat priuilegio clericali?

REſpondetur, de hac re dixi *loco ſuprà citato.*

DVBITATIO LXXXIX.

An Epiſcopi, vel alij poſſint diſpenſare ſuper irregularitate, quæ prouenit ex defectu natalium?

REſpondetur, de hac re dixi *vbi ſuprà.*

DVBITATIO XC.

An Epiſcopi, vel alij poſſint diſpenſare ſuper irregularitate, quæ prouenit ex defectu libertatis?

REſpondetur, de hac re vide *in eod. tract. de irregul.*

DVBITATIO XCI.

An Epiſcopi, vel alij poſſint diſpenſare ſuper irregularitate, quæ prouenit ex iteratione Baptiſmi?

SECTIO PRIMA.

Suppoſita.

SVMMARIVM.

1 *Qui alterum rebaptizat, & qui rebaptizanti miniſtrat efficitur irregularis.*

2 *Rebaptizatio licèt ſecundùm Oſtienſem, & alios non debeat eſſe publica, & ſolemnis, vt rebaptizans, & Miniſter ſit irregularis, non improbabiliter tamen ſecundùm Abbatem, & alios debet eſſe publica, & ſolemnis, & cur.*

3 *Irregularitas hæc Accolyto impoſita, qui rebaptizanti miniſtrauit, non eſt perfecta, & totalis, ſed tantùm partialis, vt ſolum ad ſuperiores Ordines aſcendere non poſſit, cum non priuet vſu, & exercitio ordinis habiti; ſed ſolùm aſcenſu ad ſuperiores*

viores Ordines, adeò vt Doctores arbitrentur, neque de ipſo rebaptizante maiorem pœnam aſſerendam eſſe.

4 *Rebaptizans non incurrit vllam irregularitatem, ſi rebaptizet eum, quem putabat baptizatum non eſſe, quia comparatiuè ſui non fuit rebaptizatio: Quandoquidem probabiliter putabat, baptizatum non eſſe: Non enim dici poteſt iteratum, quod factum eſſe neſcitur.*

5 *Ignorantia qualibet, modò non ſit craſſa, & ſupina, excuſat ab hac irregularitate, quia ad eam, ſicut & ad omnes alias, quæ ex delicto naſcuntur, requiritur dolus, vel culpa lata.*

6 *Rebaptizans neque incurrit vllam irregularitatem, ſi licet temerè, & non præmiſſa inquiſitione, vtrùm baptiſmus anteà acceptus fuerit, rebaptizet aliquem exteriùs, abſque intentione rebaptizandi, vt ſi v. g. metu impulſus animo ſimulato exteriùs aliquem rebaptizet; quia talis actio non eſt abſolutè, & perfectè rebaptizatio.*

7 *Rebaptizans neque incurrit vllam irregularitatem, ſi licet ſimiliter temerè, & abſque vlla præmiſſa diligentia rebaptizet ſub conditione, ſi non eſt baptizatus.*

8 *Quia leges pœnales intelligi debent cum effectu, contra Sotum, & alios oppoſitum tenentes, ex eo quod conditio appoſita habetur pro non adiecta, ſed tranſeat haberi pro non adiecta quoad peccatum: At ſecùs eſt quoad irregularitatem.*

9 *Rebaptizari ſe culpabiliter permittens, irregularis efficitur ſimpliciter, & abſolutè: Ideoque non ſolùm impeditur à ſuſceptione Ordinum, ſed etiam ab vſu ſuſceptorum.*

10 *Rebaptizari qui ſe ſinit ignoranter, & inculpabiliter incurrit dictam irregularitatem, eo quod hæc irregularitas non in pœnam delicti à rebaptizato commiſſi, ſed in deteſtationem ſolius facti, ob honorem, & reuerentiam Sacramenti videatur impoſita eſſe, vt proinde etiam ab ignorantibus incurratur.*

11 *Qui in qualibet ætate alibi, quàm in Eccleſia Catholica, aut baptizati, aut rebaptizati ſunt, ad Eccleſiaſticam militiã prorſus non permittãtur accedere.*

12 *Qui bis ignoranter baptizati ſunt, non indigent pro eo pœnitere, niſi quod ſecundùm Canones ordinari non poſſunt, niſi magna neceſſitas cogat.*

13 *Rebaptizari qui ſe ſinit ignoranter, & inculpabiliter prædictis non obſtantibus ex communiori, & probabiliori Doctorum ſententia, non incurrit dictam irregularitatem, & ex Textibus allegatis, & ratione, quia cum ex nullo iure manifeſtè habeatur, hanc irregularitatem eſſe impoſitam ex defectu alicuius ſignificationis, cenſeri debet impoſita in pœnam delicti commiſſi, cum id naturæ irregularitatis magis conueniat.*

14 *Textus in can. Qui in qualibet 1. q. 7. explicandus eſt de qualibet ætate adulta, & doli capaci.*

15 *Paruuli ab Hæreticis baptizati, cum ad Eccleſiam Dei reuerſi fuerint, ordinari poſſunt.*

16 *Textus in can. Qui bis, diſt. 4. de conſecrat. non eſt alicuius Pontificis, aut Concilij generalis, ſed cuiuſdam Theodori Archiepiſcopi Cantuarienſis: ideoque vim legis habere non poteſt.*

17 *Baptiſmum qui ab hæretico taliter declarato liberè, & abſque vrgenti neceſſitate ſuſcipit, irregularis efficitur, eo quod cenſetur hæreticis commiſceri, & eorum erroribus communicare.*

18 *Limita, niſi ignorantia, vel neceſſitas à culpa excuſet: Eſt enim hæc etiam irregularitas ex eis, quæ propter peccatum introducta ſunt.*

19 *Baptizatus in ægritudine propter mortis periculum Preſbyter ordinari non debet ob defectum probatæ fidei, quia ſuſpicio eſt, quod fides ab ipſo non tàm voluntariè, quàm ex neceſſitate ſuſcepta ſit.*

20 *Limita primò niſi poſtea ipſius ſtudium, & fides probabilis reddatur.*

21 *Limita ſecundò, ſi hominum in Sacerdotium promouendorum raritas ſit: Et ipſe, qui in ægritudine baptizatus eſt poſt ſuperatum morbum ex aliis indiciis non indignus ordinatione videatur: Ità vt Epiſcopus non aliter eum ordinare poſſit, niſi fides rectæ vitæ teſtimonio probetur, & Sacerdotũ penuria vrgeat.*

22 *Irregularitas recenſita ſecundum aliquos extendi etiam debet ad illos, qui ob vim, metum, vel ſimilem neceſſitatem baptiſmum ſuſceperunt, ob identitatem rationis; quia ſcilicet pariter probatæ fidei defectum habent, cum non voluntariè, ſed quaſi neceſſitate coacti illam ſuſceperint.*

23 *Irregularitas recenſita ne aſſumeretur ad Sacerdotiũ in lecto baptizatus, fuit, teſte Cornelio Papa, multò anteà in Romana Eccleſia obſeruata; Nouatianum ità baptizatum memorantis, & poſteà in Epiſcopum ordinatum fuiſſe; ideoque vniuerſum Clerum, & complures laicos ab illo abſtinuiſſe.*

24 *Irregularitas prædicta, quæ contrahitur ob iterationem baptiſmi, an contrahatur ob iterationem aliorum Sacramentorum, & ita affirmant nonnulli, quia eodem modo prohibetur Confirmationis iteratio, ac iteratio baptiſmi; & ſub eadem pœna religioſi obſequij ſub habitu regulari, vel clericali.*

25 *Pars negatiua eſt probabilior, quia nullo iure hæc irregularitas expreſſa eſt; Nam eſto in cap. dictum, de conſecrat. diſt. 5. decernatur non poſſe iterari Confirmationem, ſicut nec baptiſmum, pœna tamen, quæ ibi appoſita eſt, potiùs probat ſic iterantem ab irregularitate immunem eſſe, ſiquidem Clerici famulatus, cui iterantes addicuntur, in exercitio ordinum, & maximè in Euchariſtiæ conſecratione conſiſti.*

26 *Irregularitas nulla appoſita eſt pro iteratione aliorum Sacramentorum characterem non imprimentium.*

SVPPONO, quod qui alterum rebaptizat, & qui rebaptizanti miniſtrat, irregularis efficiatur. Sic communiter Doctores, & quatenùs ſpectat ad miniſtrantem, expreſsè habetur *in cap. 2. de apoſtatis*, ex quo colligunt communiter etiam Doctores, idem multò magis de rebaptizãte dicendum eſſe, quibus & conſuetudo, quæ eſt optima legum interpres, conſentit. Nauarr. *cap. 27. num. 246.* Henriquez *lib. 2. cap. 31. n. 1. & lib. 14. cap. 4. n. 4.* Suarez *3. part. tom. 3. diſp. 31. ſect. 6.* Auila *de cenſur. part. 7. dub. 1.* & Coninch. *diſp. 18. dub. 4. n. 35.*

An autem, vt ipſe rebaptizans, & Miniſter rebaptizantis, incurrant irregularitatem requiratur, quod rebaptizatio ſit publica, ſeu ſolemnis?

Negant Oſtienſ. *in cit. cap. 2.* Scot. *in 4. diſt. 6. quæſt 8.* Auila *cit. diſp. 7. dub. 1.* Henriq. *lib. 14. cap. 4. n. 5.* & Sayr. *lib. 7. theſ. cap. 8. n. 6.* quia Textus *in cap. qui in qualibet 1. quæſt. 7. & cap. qui bis, & cap. eos quos, de conſecrat. diſt. 4.* nullatenus publicitatem criminis requirunt. Et licet *in dicto cap. 2. de apoſtat.* dixerit Pontifex de Miniſtro rebaptizantis, quod iſte ad Ordines ſuperiores, ſi publicum ſit delictum, promoueri non poſſit, niſi tranſierit ad Religionem. Si verò occultum fuerit, permittitur promoueri. Id tamen intelligendum eſt ex diſpenſatione Epiſcopi.

Affirmant verò, & non improbabiliter, Abbas *in dicto cap. 2. de apoſtat. n. 1.* Paludan. *in 4. diſt. 6. quæſt. 4. art. 1. concl. 2.* Syluest. *verb. irregularitas, quæſt. 4.* Tolet. *lib. 1. cap. 70. §. 4* & Hurtad. *de irregular. diſp. 2. diffic. 5.* quia Textus *in dicto cap. 2. de apoſtat.* abſolutè decidit, quod ſi crimen occultum ſit, ordinari Accolytus ille poſſit, neque diſpenſationis mentionem facit. Ergò abſque fundamento diſpenſatio requiritur, alij verò Textus non de rebaptizante, ſed de rebaptizatis loquuntur. Prætereaquam quod explicari debent iuxtà dictum Textum *in cap. 2. de apoſtat.* Vbi Pontifex clarè loquitur, vt per rebaptizationem occultam à rebaptizante irregularitas non incurratur.

Aduerte

Digitized by Google

3 Aduerte tamen hic, quod irregularitas hæc Accolyto impoſita, qui rebaptizanti miniſtrauit, non ſit perſecta, & totalis, ſed tantùm partialis, vt ſolùm ad ſoperiores Ordines aſcendere non poſſit, cum non priuet vſu, & exercitio Ordinis habiti, ſed ſolùm aſcenſu ad ſuperiores Ordioes, vt *ex ipſo cap. 2. de apoſtat.* conſtat. Et aduertunt Suar. *tom. 3. in 3. part. diſp. 31. ſect. 6.* Coninch. *diſp. 18. dub. 5. n. 34.* & Huttad. *de irregul. diſp. 2. diffic. 1.* Adcò vt prædicti Doctores, præcipuè Soarez, arbitrentur, neqoe de ipſo rebaprizaote maiorem pœnam aſſerendam eſſe; cùm ius ooo caprimet.

4 Aduerte ſecundò, quod rebaptizans noo incurrat vllam irregularitatem, ſi rebaprixet eum, qoem putabat baptixatom non eſſe, quia comparatiuè ſui oon fuit rebaptixatio. Quandoqoidem probabiliter putabat, baptizatum non eſſe. Non enim dici poteſt iteratum, quod factum eſſe neſcitur, *cap. ſolemnitates, de conſecrat. diſt. 1.*
5 *& cap. unico, de clerico per ſaltum promoto.* Quapropter ab hac irregularitate excuſat quælibet ignorantia, modò non ſit craſſa, & ſupina, quia ad hanc irregularitatem, ſicot & ad omnes aliàs, quæ ex delicto naſcuntur, tequiritur dolus, vel culpa lata, ideoque, ſicuti dicebam, excuſat ignorantia quæcumque ſi noo ſit craſſa, & ſupioa. Doctores, quos citat, & ſequitur Bonacin. *de irregular. diſp. 7. quæſt. 3. punct. 3. num. 3.*

6 Aduerte tertiò, qood rebaptizans neque incorrat vllam irregularitatem, ſi licet temerè, & non præmiſſa inquiſitione, vtrum baptiſmos anteà acceptus fuerit, rebaptizet aliquem exteriùs abſque intentione rebaptizandi, vt ſi v. g. metu impulſus animo ſimulato exteriùs aliquem rebaptixet; quia talis actio non eſt abſolutè, & perfectè rebaptixatio. Bonacin. *cit. punct. 3. n. 4.* Conioch. *diſp. 18. dub. 5. n. 38.* & Hurtad. *de irregular. diſp. 2. diffic. 1.*

7 Aduerte quartò, quod rebaptizans neque incurrat vllam irregularitatem, ſi licet ſimiliter temerè, & abſque vlla præmiſſa diligeotia, rebaptixet ſub conditione, *ſi non es baptiZatus*, qoia leges pœoales debent intelligi cum effectu, ſed qui baptizatum ſub conditione prædicta baptizat, is re vera non baptizat; quia appoſita prædicta conditio, ſi ſubſit, ſuſpendit, & impedit actum, ac proinde exterior illa ablutio non eſt rebaptixatio, & conſequenter oeque irregularitati ſubiecta. Nauarr. *cap. 27. n. 246.* Suar. *diſp. 3. ſect. 6. dub. 5.* Henriq. *lib. 14. cap. 4. n. 4.* & Aoila *de cenſur. part. 7. diſp. 7. dub. 3.*

8 Quidquid in cootrariom dixetiot Sotus *in 4. diſt. 3. quæſt. vnica, art. 9.* Corduba *in ſumma q. 37.* & Vgolin. *de irregular. cap. 35. §. 3.* quia in prædicto caſu, inquiunt ipſi, conditio appoſita habetur pro noo adiecta, ſicuti tradidit Pius V. in Cathechiſmo Romano *tract. de baptiſ. cap. de effectib. baptiſmi, in fine.*

Reſpondetur enim diſtingoendo, quod in prædicto caſu conditio appoſita habeatur pro non adiecta, quoad peccatum, tranſeat, quoad irregularitatem incurrendam, nego.

9 Suppooo ſecundò, quod qui ſe culpabiliter rebaptizari permittit, irregularis efficiatur ſimpliciter, & abſolutè, ideoque non ſolùm impediatur à ſuſceptiooe Ordioum, ſed etiam ab vſu ſuſceptorum, *cap. confirmandum, diſt. 50. cap. ſi bis, cap. eos quos, de conſecrat. diſt. 4. cap. Aphros, diſt. 98. & cap. qui in qualibet 1. quæſt. 7.*

10 An autem idem dicendum ſit de eo, qoi ſe rebaptixati ſinit ignoranter, & ioculpabiliter?

Affirmant Palud. *in 4. diſt. 6. quæſt. 4. art. 1. concl. 2.* Syluest. *verb. baptiſmus 5 q. 3.* S. Antonio. *3. part. tit. 14. cap. 13. §. 12.* & Maiol. *de irregular. lib. 3. cap. 14.* eo quod hæc irregularitas, non io pœnam delicti à rebapeizato commiſſi, ſed io deteſtationem ſolius facti ob honorem, & reuerentiam Sacramenti videatur impoſita eſſe, vt proinde etiam ab ignorantibus incurratur.

11 Probatur primò *ex cit. cap. qui in qualibet*, ibi: *Qui in qualibet ætate alibi, quàm in Eccleſia Catholica aut baptizati, aut rebaptiZati ſunt, ad Eccleſiaſticam militiam prorſus non permittantur accedere.* Ex quo colligi videtur, quod etiam iofantes, atque adeò & etiam ignorantes ab hæreticis baptizati, vel rebaptixati irregularitatem incurrant.

Secundò, qoia *in cap. qui bis, diſt. 4. de conſecrat.* expreſsè dicitur: *Qui bis ignoranter baptizati ſunt, non indigent pro eo pœnitere, niſi quod ſecundùm canones ordinari non poſſunt, niſi magna aliqua neceſſitas cogat.* 12

Negant verò ex communiori, & probabiliori Doctorum ſenteotia Scotus *in 4. diſt. 6. quæſt. 8.* Sotus *in 4. diſt. 3. quæſt. vnica, art. 9. §. vnum hic.* Nauarr. *cap. 27. n. 146.* Couarruo. *in Clement. ſi furioſus, part. 1 n. 8.* Toletus *lib. 1. cap. 70 §. 2* Henriquez *lib. 14. cap. 4. n. 3. lit. K.* Auila *de cenſur. part. 7. diſp. 7. dub. 2.* Suarez *3. part. diſp. 31. ſect. 6. & de cenſur. diſp. 42. ſect. 1.* Sà *verb. irregularitas ex iterato baptiſmo, n. 1.* Valent. *tom. 4. diſp. 7. q. 19. punct. 3. §. 5.* & Sayr. *lib. 7. theſ. cap. 8. n. 8 & ſeqq.* 13

Probatur ex Textu *in cap. placuit, & cap. qui apud 1. quæſt. 4* ex quibus textibus id clarè colligitur.

Secundò probatur ratione, quia cùm ex nullo iure manifeſtè habeatur, hanc irregularitatem eſſe impoſitam ex defectu alicoius ſignificatioois, dicendum eſt, eſſe impoſitam io pœnam delicti commiſſi, cùm id naturæ irregularitatis magis conueniat. At ſtante ignorantia, nullum delictum committitur: Ergò nullum irregularitas hæc locum habet.

Confirmatur, quia Textus ſuprà citati nibil probant: Nam Textus *in cap. qui in qualibet*, explicandus eſt de qualibet ætate adulta, & doli capace, ſicuti Gloſſa ibidem explicat. Et colligitur, tum ex verbis ſubſequentibus: *Quibus ſatis eſſe debet (conſiderata eorum culpa) quod in Catholicorum numero ſunt recepti:* Tum *ex cap. placuit, & cap. qui apud 1. q. 4.* In quibus expreſsè deceroitur, paruulos ab hæreticis baptizatos, cum ad Eccleſiam Dei reuerſi fuerint, ordinari poſſe. Textus verò *in cap. qui bis*, non eſt alicuius Pontificis, aot Concilij Generalis, ſed cuiuſdam Theodori Archiepiſcopi Cantuarienſis; ideoque vim legis habere non poteſt, vti notauit Couartuu. Suarez, Sayros, & alij *in locis ſuprà citatis.* 14 15 16

Hinc patet ad fundamenta prioris opinionis.

Suppono tertiò, quod qui ab hæretico, taliter declarato, liberè, & abſque vrgeoti neceſſitate Baptiſmum ſuſcipit, irregularis etiam efficiatur, eo quod cenſeatoe hæreticis còmmiſceri, & eorum erroribus communicate, *cap. Aphros, diſt. 98. cap. ventum eſt 1. quæſt. 1. & cap. qui in qualibet 1. quæſt. 7.* 17

Limitari tameo debet vti ſuprà, niſi ſcilicet igoorantia, vel neceſſitas à culpa excuſet. Eſt enim hæc etiam irregularitas ex eis, quæ propter peccatum introductæ ſunt, quaſi quædam pœnæ, ſicuti colligitur *ex cit. cap. placuit, & cap. qui apud 1. quæſt. 4.* 18

Soppono quartò, quod qui in ægritudine propter mortis periculum baptixatus eſt, Preſbyter ordinari non debeat ob defectom probatæ fidei, ſicuti conſtat *ex cap. vnico, diſt. 57.* vbi dicta ratio ſubditur, quia ſcilicet ſuſpicio eſt, quod fides ab ipſo, non tam voluntariè, quàm ex neceſſitate ſuſcepta ſit. 19

Limitatur tamen primò, ſi poſteà ipſius ſtudium, & fides probabilis reddatur. 20

Limitatur ſecundò, ſi hominum io Sacerdotium promouendorum raritas ſit, & ipſe, qui in ægritudine baptixatus eſt, poſt ſuperatum morbum ex alius indiciis oon indignus ordinatione videatur. Ità vt Epiſcopus non aliter eum ordinare poſſit, niſi fides rectæ vitæ teſtimonio probetur, & Sacerdotum penuria vrgeat. Maiolus *de irregular. lib. 3. cap. 10.* Sayr. *lib. 7. de irregul. cap. 8. n. 30.* Snarex *de cenſur. diſp. 42. ſect. 1. n. 5.* & alij. 21

Arbitrantur verò Maiol & Suar. *in loc. ſuprà cit.* irregularitatem iſtam extendendam eſſe etiam ad illos, qui ob vim, metum, vel ſimilem oeceſſitatē baptiſmum ſuſceperunt, ob identitatem rationis, quia ſcilicet ſimiliter probatæ fidei defectum habent, cum ſimiliter non voluntariè, ſed quaſi neceſſitate coacti illam ſuſceperint: Quæ extenſio oon improbabilis omoinò mihi videtur. 22

Cæterùm

23 Cæterum dictam irregularitatem (vt ſcilicet ad Sacerdotium, & omninò in clerum non aſſumeretur, qui in lecto propter morbum baptizatus erat:) multò ante in Romana Eccleſia obſeruatam fuiſſe, teſtatur Cornelius Papa apud Euſebium *lib.1. Hiſtor. cap.35.* memorans, Nouatianum ita baptizatum, & poſteà Epiſcopum ordinatum fuiſſe; Ideoque vniuerſum clerum, & complures laicos ab illo abſtinuiſſe.

24 An autem ob iterationem aliorum Sacramentorum characterem imprimentium (qualia ſunt Confirmatio, & Ordo) contrahatur eadem irregularitas, quæ contrahitur ob iterationem Baptiſmi?

Affirmant Richardus *in 4. diſt.7. quæſt.1.* S. Antonin. *3. part. tit.28. cap.6. §.3.* Maiol. *de irregular. lib.8. cap.15.* Nauarr. *cap.27. num.247. & lib.1. conſil. tit. de tempor. ordinat. conſil.36.* Oſtienſis *in ſumma lib.1. tit. de Sacrament. non iterand. §. vltimo, num.12.* Archidiaconus *in cap. dictum, de conſecrat. diſt.5. & ibi Gloſſ. verſ. amplius,* Graff. *lib.4. cap.27. num.15.* & alij. Quia *in dicto cap. dictum, de conſecrat. diſt.5.* eodem modo prohibetur Confirmationis iteratio, ac iteratio Baptiſmi; & ſub eadem pœna religioſi obſequij ſub habitu regulari, vel clericali.

25 Negant verò probabiliùs Scot. *in 4. diſt.5. q.5.* Paludan. *diſt.7. quæſt.2. art.1. concluſ.2.* Sotus *diſt.7. quæſt. vnica, art.3.* Sylueſt. *verb. irregularitas, quæſt.4.* Couarru. *in Clement. ſi furioſus, part.1. num.8.* Suar. *de ſacram. diſp.38. ſect.1. & 2.* Valentia *tom.4. diſp.7. quæſt.19. punct.3. §.5.* Auila *de cenſur part.7. diſput.7. dubit.5.* Alphonſ. à Caſtro *lib. 1. de leg. pæn. cap. 7. docum.3.* Sà *verb. irregularitas ex iterato Baptiſmo, n.2.* & Henriq. *lib.14. cap.4. num.5.* quia nullo iure hæc irregularitas expreſſa eſt: Nam eſto *in dicto cap. dictum,* decernatur, non poſſe iterari confirmationem, ſicut nec baptiſmum, pœna tamen, quæ ibi appoſita eſt, potiùs probat, ſic iterantem ab irregularitate immunem eſſe. Siquidem clerici famulatus, cui iterantes addicuntur, in exercitio Ordinum, & maximè in Euchariſtiæ conſecratione, conſiſtit, vti rectè notarunt Scotus, & Alphonſ à Caſtro *in locis ſuprà citatis.*

26 Hinc à fortiori conſtat, nullam irregularitatem appoſitam eſſe pro iteratione aliorum Sacramentorum characterem non imprimentium. His ſuppoſitis.

SECTIO II.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Pontifex ſolus diſpenſare poteſt ſuper irregularitate, quæ prouenit ex iteratione Baptiſmi ſpectato iure communi; At ſi proueniat ex delicto ſecreto poterit etiam Epiſcopus virtute Tridentini Concilij ſeſſ.24. cap.6. de reformat.*

2 *Rebaptizationem fieri, quoties publicè ignoratur, occultum delictum cenſetur.*

1 Reſpondetur ſuper irregularitatem, quæ prouenit ex iteratione baptiſmi diſpenſare, ſpectato iure communi, ſolus Pontifex poteſt; At ſi proueniat ex delicto ſecreto, poterit etiam Epiſcopus virtute Tridentini Concilij *ſeſſ.24. cap 6. de reformat.* Sic communiter Doctores, quos citat, & ſequitur Auila *de cenſur. part.7. diſput.7. in fine,* Sayr. *lib.7. theſ. cap.8. in fine,* & Bonacin. *de irregular. diſp.7. quæſt.3. punct.3. num.9.*

2 Occultum autem delictum cenſetur, quoties publicè ignoratur, rebaptizationem fieri. Auila, Sayrus, & Bonacina *in locis ſuprà citatis.*

DVBITATIO XCII.

An Epiſcopi, vel alij poſſint diſpenſare ſuper irregularitate, quæ prouenit ex illicita Ordinum ſuſceptione?

SECTIO PRIMA.

Suppoſita.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatem contrahit qui ordinem furtiuè ſuſcipit; Ex Canone enim prohibetur, ne qui Diaconatu furtiuè ordinatus eſt, ne ad ordinem Sacerdotalem aſcendat.*

2 *Ordinatio furtiua multis modis contingere poteſt; Primò, ſi quis ſacris ordinetur ſine vero titulo.*

3 *Secundò, ſi ſine Literis dimiſſoriis.*

4 *Tertiò, ſi non ſeruatis interſtitiis.*

5 *Quartò, ſi per ſaltum.*

6 *Quintò, ſi ante legitimam ætatem.*

7 *Sextò, ſi abſque approbatione, & admiſſione Epiſcopi, ſicuti contingit cùm non admiſſus, neque vocatus ſe ingerit cum aliis ordinandis, vel vſurpato nomine alterius examinati, & approbati locum illius occupet, vel ſi ſub nomine ſuo facit alium examinari, & approbari, & poſteà ipſe proprio nomine vocatus ad ordines accedit.*

8 *Ordinatio furtiua propriè ſolùm hoc ſexto modo contingit, & irregularitatem ſaltem quoad Superiores ordines ſuſcipiendos inducit; nam aliæ furtiuæ ordinationes potiùs ſuſpenſionem, quàm irregularitatem inducunt.*

9 *Ordinatus furtiuè Diaconatu, & Subdiaconatu eodem die, prohibetur in ſuſceptis ordinibus miniſtrare: quæ pœna potiùs ſuſpenſionis, quàm irregularitatis eſſe videtur: ſed id procedit ex eo, quia ibi ſic ordinatus duo delicta commiſit, vnum recipiendo ordinem furtiuè, alterum recipiendò duos ſacros Ordines eodem die. Propter primum enim incurrit irregularitatem, & propter ſecundum ſuſpenſionem.*

10 *Recipiens ordinem ſine confirmationis receptione, an irregularitatem incurrat, affirmant quidam: alij verò negant probabiliùs: quia nullibi reperitur in iure hæc pœna expreſſa, neque impoſita.*

11 *Suſcipiens, & exercens Ordinem, Confirmatione non ſuſcepta, neque peccat mortaliter: quia nullibi reperitur expreſſum, &c.*

12 *Suſcipiens ſacros Ordines poſt matrimonium contractum extra caſus à iure permiſſos, contrahit irregularitatem.*

Svppono, Irregularitatem contrahere illum, qui Ordinem furtiuè, ſuſci- 1
pit, *cap. de eo, qui ordinem furtiuè ſuſcepit,* vbi prohibetur illi, qui Diaconatu furtiuè ordinatus eſt, ne ad ordinem Sacerdotalem aſcendat.

Suppono ſecundò, hanc furtiuam ordinationem 2
multis modis contingere poſſe. Primò, ſi ordineris 3
ſacris ſine vero titulo. Secundò, ſi ſine Literis di- 4
miſſoriis. Tertiò, ſi non ſeruatis interſtitiis. Quar- 5
tò, ſi per ſaltum. Quintò, ſi ante legitimam ætatem. 6
Sextò, ſi abſque approbatione, & admiſſione Epiſcopi, 7
ſicuti contingit, cum non admiſſus, neque vocatus
ſe ingerit cum aliis ordinandis, vel ſi, vſurpato nomine

Digitized by Google

alterius examinati, & approbati locum illius occupas, vel ſi ſub nomine tuo facis alium examinari, & approbari, & poſteà tu ipſe proprio nomine vocatus ad ordines accedis.

8 Suppono tertiò, furtiuam ordinationem ſolùm hoc ſexto modo propriè contingere, & irregularitatem, ſaltem quoad ſuperiores Ordines ſuſcipiendos, inducere: Nam aliæ furtiuæ ordinationes potiùs ſuſpenſionem, quàm irregularitatem inducunt. Gloſſ. *in cit. cap.* 1. Suarez *diſput* 42. *ſect.* 3. *num.* 5. Sayr. *lib.* 7. *theſaur. cap.* 9. *num.* 57. & Coninch. *diſput.* 18. *dub.* 5. *num.* 43.

9 Obiicies. *In cap. vltimo, de eo, qui furtiuè Ordinem ſuſcepit*, ſic ordinatus furtiuè Diaconatu, & Subdiaconatu eodem die, prohibetur in ſuſceptis ordinibus miniſtrare: Quæ pœna potiùs ſuſpenſionis, quàm irregularitatis eſſe videtur; Ergo.

Reſpondetur, id eſſe; quia ibi ſic ordinatus duo delicta commiſit, vnum recipiendo ordinem furtiuè, alterum recipiendo duos ſacros ordines eodem die. Propter primum delictum incurrit irregularitatem latam *in cap.* 1. *&* 2. *eodem tit.* Propter ſecundum verò incurrit pœnam ſuſpenſionis.

10 An autem propter receptionem Ordinis ſacri ſine Confirmationis receptione, irregularitatem incurras?

Affirmant quidam, inter quos Maiolus *de irregularit. lib.* 4. *cap.* 12. *num.* 9. ob Decretum Tridentini Concilij *ſeſſ.* 23. *cap.* 4. *de reformat.* ſtatuentis, ne recipiantur Ordines, non præmiſſa Confirmationis receptione.

Negant verò probabiliùs Henriq. *lib.* 14. *cap.* 6. *n.* 3. Vgolin. *de irregular. cap.* 38. §. 1. Suarez *tom.* 3. *de ſacrament. diſput.* 38. *ſect.* 1. & Sayr. *lib.* 7. *theſ. cap.* 9. *n.* 42. quia nullibi reperitur in iure hæc pœna expreſſa, neque impoſita.

11 Quod adeò verum eſt, vt Nauarr. *cap.* 22. *num.* 9. Suarez, & Sayrus *in locis ſuprà citatis* putent, neque peccare mortaliter eum, qui ſuſcipit, & exercet Ordinem, Confirmatione non ſuſcepta; quia neque in dicto Tridentini Concilij Decreto, neque alibi reperitur præceptum ſuſcipiendi Confirmationem ante Ordinis ſuſceptionem.

12 Suppono quartò, irregularitatem etiam contrahere ſuſcipientem ſacros Ordines poſt matrimonium contractum, extra caſus à iure permiſſos. Doctores communiter ex Extrauag. *Antiquæ concertationi*, de voto. His ſuppoſitis.

SECTIO II.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus poteſt diſpenſare ab irregularitate, quæ prouenit ex furtiua Ordinis ſuſceptione; niſi ſub excommunicatione ipſo facto incurrenda, ſicuti plerumque ab Epiſcopis interdici conſueuit, interdictum fuerit: quo caſu diſpenſatio Summo Pontifici reſeruatur, Excepto, ſi delinquens fuerit Religionem ingreſſus, & ibi aliquandiu laudabiliter vixerit.*

2 *Crimen prædictum ſi ſit occultum, diſpenſare poterit etiam Epiſcopus virtute Tridentin. ſeſſ.* 14. *cap.* 6. *de reform.*

3 *Pontifex ſolus poteſt diſpenſare in irregularitate contracta ab illo, qui indebitè poſt matrimonium ordinatus eſt, niſi poſteà Religionem approbatam profiteatur.*

1 Reſpondetur, & dico primò; quatenùs ſpectat ad diſpenſationem irregularitatis, quæ prouenit ex furtiua Ordinis ſuſceptione, poteſt Epiſcopus diſpenſare, *citat. cap.* 1. *de eo, qui ordines furtiuè ſuſcepit*: niſi ſub excommunicatione ipſo facto incurrenda (ſicuti plerumque ab Epiſcopis interdici conſueuit) interdictum fuerit. Quo caſu diſpenſatio Summo Pontifici reſeruatur; Excepto, ſi delinquens fuerit Religionem ingreſſus, & ibi aliquandiù laudabiliter vixerit, *citat. cap.* 1.

Quamuis, ſi crimen occultum ſit, diſpenſare poſſit 2
etiam Epiſcopus virtute Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reformat.* Sayr. *loco ſuprà cit. n.* 30. & Bonacin. *de irregular. diſp.* 7. *q.* 3. *punct.* 4. *n.* 7.

Dico ſecundò: quatenus verò ſpectat ad irregula- 3
ritatem contractam ab illo, qui indebitè poſt matrimonium ordinatus eſt, ſolùm Pontifex diſpenſare poteſt: niſi poſteà Religionem approbatam profiteatur, *cit. extrauag. Antiquæ concertationi*, vel niſi delictum occultum fuerit.

SECTIO III.

Petitio Prima.

An Clericus, qui ſuſcipit Ordines ſacros cum patrimonio ficto, & poſteà celebrat, in ordinatione ratione patrimonij ficti incurrat ſuſpenſionem, & poſteà celebrando incurrat irregularitatem?

SVMMARIVM.

1 *Clericus, qui ſuſcipit Ordines ſacros cum patrimonio ficto, & poſteà celebrat in ordinatione, ratione patrimonij ficti, ſecundùm plures Doctores incurrit ſuſpenſionem, & irregularitatem celebrando.*

2 *Clericus prædictus ſecundùm Suarez duas incurrit ſuſpenſiones, vnam ob patrimonium fictum; quia Tridentinum ſeſſ.* 21. *cap.* 2. *de reformat. videtur innouare canones antiquos: Alteram, quia ſine proprij Epiſcopi Literis dimiſſoriis ordinatur; ſiquidem Epiſcopus conferens huiuſmodi literas titulo patrimonij illas non conferret, ſi ſciret patrimonium eſſe fictum.*

3 *Clericus ordinatus ſine titulo, licèt peccet mortaliter, tamen ſuſpenſionem non incurrit; atque adeò celebrando irregularitatem non contrahit, ex pluribus Doctoribus, & ex declaratione Congregationis Concilij apud Piaſecium, & ſecundùm vſum Pœnitentiariæ apud Sayrum.*

4 *Epiſcopus ſi quempiam ſine titulo, vel beneficio, de quo neceſſaria vitæ percipiat, ordinauerit, ſuis ſumptibus eum alere tenetur, donec de beneficio ſufficienti eidem prouiderit.*

5 *Concilij Tridentini intentio hac in re fuit innouare pœnas antiquorum Canonum, qui non erant ſublati, & correcti per alium Canonem poſteriorem: quapropter antiquam illam ſuſpenſionem nouo iure per Textum cum ſecundùm Apoſtolum, ſublatam non innouat Concilium Tridentinum.*

6 *Ordinatus cum ficto patrimoio non incurrit aliam ſuſpenſionem latam aduersùs illos, qui ſine Literis dimiſſoriis proprij Epiſcopi ordinantur; quia licèt per fraudem Literas dimiſſorias obtineant, adhuc tamen vera licentia eſt.*

7 *Non obſtat ſi dicatur, quod obtinuiſſe Literas dimiſſorias ex cauſa falſa, ſit idem, ac illas non obtinuiſſe: quia debet Epiſcopus ſufficientem diligentiam adhibere, an patrimonium ſit verum.*

8 *Neque obſtat ſecundò, ſi dicatur, ſupradictum clericum incurrere ſuſpenſionem, ex Bulla Sixti V. contra clericos malè promotos, quia talis Bulla fuit à Clemente VIII. redacta ad terminos iuris communis.*

Ordinatus

9 *Ordinatus prædictus etiam in Doctorum poſteriori ſententia poteſt pœna extraordinalia (cum à iure pœna certa ſancita non ſit) ab Epiſcopo puniri: & forſan ab Epiſcopo poterunt illi neceſſaria denegari, cùm ipſe Epiſcopos non fuerit in culpa: ſed deceptus ab ordinato.*

10 *Sententia prior, his non obſtantibus magis Auctori probatur.*

1 REſpondetur affirmatiuè ex dictis. Atque ita tenent
etiam Nauarr *cap.27.num.*158. Sanch. *de matrim.*
*lib.6.diſp.*32.*n.*8. Comitul. *lib.6.q.*38. Filliuc. *tom.*1.
*tract.*17.*cap.*5. *n.*89. Bonac. *de ſacram. diſp.*8.*q. vnica,*
*punct.*5.*num.*24. Io. de la Cruz.*part.*2.*de ſacram.ordin.*
*dub.*6. *concl.*2. Scortia *Theorem.*149. Reginald. *tom.* 2.
*lib.*32. *tract.*2. *cap.*25. *sect.*3. *n.*71. Vaſquez *in* 3. *part.*
*tom.*3. *diſp.* 246. *cap.*6. *n.*61. & Suarez *ibidem tom.* 5.
*diſput.*31. *ſect.*1. *n.*35. qui ſubdit, talem clericum duas
incurrere ſuſpenſiones, vnam ob patrimonium fictum:
2 quia Tridentinum *ſeſſ.*21.*cap.*2.*de reformat.* videtur innouare
Canones antiquos (Textum ſcilicet *in cap. Neminem, & in cap Sanctorum, diſt.*70.) in quibus expreſsè
definitur, ſuſpenſum illum; qui ordinatur ſine beneficio,
& patrimonio. Alteram, quia ſine proprij Epiſcopi
literis dimiſſoriis ordinatur: ſiquidem Epiſcopus
conferens huiuſmodi literas titulo patrimonij, illos
non conferret, ſi ſciret patrimonium eſſe fictum: Ergo
dictæ literæ ſunt ſubreptitiæ, atque adeò nullæ, ſeu
nullius effectus, ac valoris.

Quamuis contrarium (ſupradictum ſcilicet cleri-
3 cum ordinatum ſine titulo, licèt peccet mortaliter;
tamen ſuſpenſum non eſſe, atque adeò celebrando irregularitatem
non contrahere) teneant Tolerus *lib.* 1.
*cap.*48. *num.*5. Auila *de cenſur. diſp.*5. Henriq. *lib.*13.
*cap.*37. *n.* 2. *& in gloſſ. lit.G.* Garzias *de benefic. tom.*1.
*part.*2.*cap.*5.*n.*20. Flamin. *de reſignat.benefic.lib.*2.*q.*6.
*num.*18. Gonzalez *ad* 8.*Regul.Cancell.gloſ.*6.§.10.*n.*25.
Squillan. *de oblig. cleric. part.* 2. *dub.* 4. Coninch. *de*
*ſacram. diſp.*16.*dub.*5. *n.*38. Piaſecius *in prax. Epiſcop.*
*part.*1. *cap.*1. *art.*7. *num.*5. Homob. *part.* 2. *tract.* 11.
*cap.*10.*q.*22. Sayr. *de cenſur.lib.*4. *cap.*14.*n.*16. Ledeſm.
*in ſumma de ſacram.ordin.cap.*7. *concl.*6.*difficult.* 3. Villalob.
*tom.*1. *tract.*11. *diffic.*15. *n.*10. & Dian. *part.* 3.
*tract.*4. *reſol.*184. quia ſecundùm declarationem Congregationis
Concilij apud Piaſecium *loc. cit.* & ſecundùm
vſum Pœnitentiariæ apud Sayrum vbi ſuprà, ordinatus
ſine titulo nullam ſuſpenſionem incurrit, &
Tridentinum Concilium non innouat pœnam illam
ſuſpenſionis *in dicto cap. neminem, & dicto cap. Sanctorum, diſt.* 70.
iure antiquo latam aduerſùs ordinatos
abſque titulo (cùm iam talis pœna ante Tridentinum
per alios Canones, ſcilicet per Textum *in cap. Epiſcopus*,
qui eſt Alexandri III. & per Textum *in cap. cùm*
ſecundùm Apoſtolum, de præbendis, qui eſt Innocentij
III. fuerit ſublata) ſed ſolùm innouat pœnas horum
duorum Canonum recentiorum; *cap. Epiſcopus,*
4 *& cap. cùm ſecundùm Apoſtolum*, in quibus in pœnam
ordinantis ſtatutum eſt, quod Epiſcopus eos,
quos ſine titulo, vel beneficio, de quo neceſſaria
vitæ percipiant, ordinauerit, ſuis ſumptibus alere
teneatur, donec de beneficio ſufficienti eis prouiderit.
Vnde.

5 Ad primam noſtram rationem reſpondent, intentionem
Concilij Tridentini ſolùm fuiſſe, innouare pœnas
antiquorum Canonum, qui non erant ſublati, & correcti
per alium Canonem poſteriorem: Quapropter antiquam
illam ſuſpenſionem nouo iure per Text. *in cap.*
cùm ſecundùm Apoſtolum, ſublatam non innouat Concilium
Tridentinum; quia ſic declarauit Congregatio
Cardinalium apud Piaſecium *loco ſuprà citato.*

6 Ad ſecundam reſpondent præcipuè Henriquez *vbi*
ſuprà, negando, eum, qui cum ficto patrimonio ordinatur,
incurrere aliam ſuſpenſionem latam aduerſùs illos,
qui ſine Literis dimiſſoriis proprij Epiſcopi ordinantur;
quia, tametſi per fraudem Literas dimiſſorias,
vel licentiam obtineant, adhuc tamen vera licentia
eſt.

Neque obſtat, ſi dicas, quod obtinuiſſe Literas di- 7
miſſorias ex cauſa falſa ſit idem, ac illas non obtinuiſſe;
quia, vt ait Auila *vbi ſuprà*, debet Epiſcopus
ſufficientem diligentiam adhibere, vt ſciat an patrimonium
ſit verum. Accedit, quod, ſi fictio patrimonij
ſufficeret ad incurrendam illam ſuſpenſionem, ſufficeret
etiam falſitas in probatione morum, & generis,
quod nemo dixerit.

Neque obſtat ſecundò, ſi dicas, ſupradictum cleri- 8
cum incurrere ſuſpenſionem ex Bulla Sixti V. contra
clericos malè promotos, vti notat Gonzalez *vbi ſuprà*.
Quia talis Bulla fuit à Clemente VIII. redacta ad terminos
iuris communis, vti notauit Viuald. *in fine Candelabri.*

Aduerte tamen, quod, etiam ſtando in iſtorum Do- 9
ctorum ſententia poſteriori, taliter ordinatus poſſit
pœna extraordinaria (cùm à iure pœna certa ſancita
non ſit) ab Epiſcopo puniri, vt obſeruat Gonzal. *n.*32.
& forſan ab Epiſcopo poterunt illi neceſſaria denegari;
cùm ipſe Epiſcopus non fuerit in culpa, ſed deceptus
ab ordinato.

His tamen non obſtantibus adhuc mihi magis pro- 10
batur ſententia prior, de qua meliùs conſtabit infrà
petitione octaua.

SECTIO IV.

PETITIO SECVNDA.

An ſuſpenſionem incurrat, qui Ordinem aliquem ſuſcipit ab Epiſcopo, qui Epiſcopatui renunciauit?

SVMMARIVM.

1 *Ordinem aliquem maiorem qui ab Epiſcopo ſuſcepit, qui Epiſcopali dignitati, ac iuriſdictioni renunciauit, ab eiuſdem ordinis executione in perpetuum ſuſpenſus eſt.*

2 *Epiſcopus ſi ignorantia probabilis, vel etiam aliquo modo culpabilis, dummodò non craſſa, & ſupina interceſſerit, poteſt cum tali ordinato diſpenſare.*

REſpondetur: Qui maiorem aliquem ordinem 1
ſuſcipit ab Epiſcopo, qui Epiſcopali dignitati,
ac iuriſdictioni renunciauit, ab eiuſdem ordinis executione
in perpetuum ſuſpenſus eſt. Doctores communiter
ex cap. 1. *de ordinatis ab Epiſcopo, qui Epiſcopat. renunc.*

Quamuis, ſi ignorantia probabilis, vel etiam ali- 2
quo modo culpabilis, dummodò non craſſa, & ſupina,
interceſſerit, poſſit Epiſcopus cum illo diſpenſare.

SECTIO V.

PETITIO TERTIA.

An ſuſpenſionem incurrat, qui ordinatur à ſchiſmatico, hæretico, ſimoniaco, vel alio excommunicato, ac denunciato poſt extrauag. *Ad euitanda.*

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus à ſchiſmatico, hæretico, ſimoniaco, vel alio excommunicato, ac denunciato poſt extrauag.* *Ad*

Ad euitanda, in perpetuum ſuſpenſus eſt.

2 *Epiſcopus poteſt diſpenſare cum tali ordinato, ſi ignorantia facti non craſſa laborauit.*

3 *Suſpenſio 3. ſeu canonica hæc inhabilitas contrahitur quotieſcumque quis ordinatur ab Epiſcopo, cui ordinandi facultas adempta ſit per denunciatam ſcilicet excommunicationem, ſuſpenſionem, depoſitionem, vel degradationem; quia per ſacros Canones ab antiquo tempore conſtitutum eſt, vt qui ordinis conferendi executionem legitimam non habet, eiuſdem ordinis exercitium legitimum, quamuis characterem imprimat, conferre non poſſit.*

4 *Ordinatus à tali Epiſcopo excommunicato, &c. probabili ignorantia, ſi poſteà celebret, non incurrit irregularitatem; Secùs ſi ſcienter, vel cum ignorantia culpabili, præſertim craſſa.*

5 *Suſpenſio hæc tertia, & iam dicta ſecunda, non ſunt propriè dictæ cenſuræ; ſed canonicæ quædam inhabilitates propter Ordinantis defectum conſtitutæ; quæ proinde etiam ſine culpa ordinati ignorantia inuincibili laborantis, contrahi poſſunt.*

1 RESPONDETVR: Qui ordinatur à ſchiſmatico, hæretico, ſimoniaco, vel alio excommunicato (ac denunciato poſt extrauag. *Ad euitanda*) in perpetuum ſuſpenſus eſt: *cap. 1. & 2. de ſchiſmatic. cap. ſtatuimus 2. cauſ. 1. quæſt. 1. & eadem cauſ. 1. quæſt. 9.*

2 Quamuis cum tali, ſi ignorantia facti non craſſa laborauerit, Epiſcopus ſimiliter poſſit diſpenſare, *cap. ſi qui à ſimoniacis 1. quæſt., 1. & cap. Ordinationes 9. quæſt. 1.*

3 Aduerte tamen, quod ſuſpenſio, ſeu Canonica hæc inhabilitas contrahatur, quotieſcumque quis ordinatur ab Epiſcopo, cui ordinandi facultas adempta ſit, per denunciatam ſcilicet excommunicationem, ſuſpenſionem, depoſitionem, vel degradationem; quia per ſacros Canones ab antiquo tempore conſtitutum eſt, vt qui ordinis conferendi executionem legitimam non habet, eiuſdem ordinis exercitium legitimum (quamuis characterem imprimat) conferre non poſſit. Gloſſ. communiter recepta *in cap. per tuas, de Simonia.*

4 Aduerte ſecundò, quod ſi quis à tali Epiſcopo ordinatus probabili ignorantia, poſteà celebret, non incurrat irregularitatem: ſecùs ſi ſcienter, vel cum ignorantia culpabili, præſertim craſſa. Nauarr. *cap. 25. n. 69.* Coninch. *tom. 2. diſp. 15. dub. 5. n. 34.* & Auila *de cenſ. part. 3. diſput. 5. dub. 8. & 9.*

5 Aduerte tertiò, quod hæc tertia, & præcedens ſecunda ſuſpenſio non ſint propriè dictæ cenſuræ, ſed Canonicæ quædam inhabilitates propter ordinantis defectum conſtitutæ, quæ proinde etiam ſine culpa ordinati, ignorantia inuincibili laborantis, contrahi poſſunt. Gloſſ. *in cit. cap. 1. de ordinatis ab Epiſcopo, verb. ignorantia.* Nauarr. *cap. 27. num. 241.* Couarru. *in cap. alma, part. 1. §. 1. n. 6.* Auila *loco ſuprà cit.* & de Simoniaco tradit expreſsè S. Thomas 2. 2. *q. 100. art. vltimo ad* 2. Ibi: *Si quis ordinetur à ſimoniaco, non recipit ordinis executionem, etiamſi ignoraret, eum eſſe ſimoniacum, ſed indiget diſpenſatione.*

SECTIO VI.

PETITIO QVARTA.

An ſuſpenſionem incurrat, qui extra legitima tempora, vel ante legitimam ætatem, vel abſque literis dimiſſoriis Ordinem ſuſcipit?

SVMMARIVM.

1 *Ordinem aliquem ſacrum ſuſcipere præſumens extra legitima tempora, vel ante legitimam ætatem, vel abſque literis dimiſſoriis, ab eodem ordine ſuſpenſus manet, donec ab Ordinario ſuo abſoluatur.*

2 *Dubium olim fuit circa hanc triplicem ſuſpenſionem, an ob dictas cauſas antiquo iure extiterit ſuſpenſio ſententiæ latæ, vel ferendæ; nunc autem poſt Bullam Pij II. nullum dubium.*

3 *Suſpenſio item tantum lata eſt contra eum, qui ordinem aliquem ſacrum vno ex tribus illis illegitimè modis ſuſcipit.*

4 *Ordines minores ab Epiſcopo alieno ſuſpiciens ſine proprij Ordinarij licentia, ſeu Dimiſſoriis literis, grauiter peccat: & quamuis propriè ſuſpenſus non ſit, ita vt exercendo ſui ordinis actum, irregularis efficiatur, eſt tamen à miniſterio interdicendus.*

5 *Ordinatus in minoribus ab Epiſcopo alieno ſine licentia, &c. etiam ante interdictum eſt inhabilis ad ſic ſuſcepti ordinis exercitium. Ita vt miniſtrando priuſquam diſpenſationem obtinuerit, peccet mortaliter, quia ſicuti ſententia lata à non iudice irrita eſt, ita & ordinatio data ab Epiſcopo, qui ius ordinandi non habet, irrita in ordine ad legitimam eius executionem, ſeu vſum cenſetur.*

6 *Suſpenſio prædicta ſpectatis verbis Pij II. ſit tantum ab exercitio ordinis illegitimè ſuſcepti; non item ab vſu aliorum ordinum ritè ſuſceptorum.*

7 *Ordinatus ita illegitimè ſecundùm aliquos, impeditus eſt quominùs ante abſolutionem, vel diſpenſationem ſuſcipere poſſit Ordinem ſuperiorem: Quod verum eſt de inhabilitate iuris; Ita quod peccet; ſed non ita quod irregularitatem incurrat in ſuſcipiendo ordinem Superiorem: cum re-uera non exerceat actum ordinis inferioris, à quo ſuſpenſus eſt.*

8 *Suſpenſio hæc vt incurratur, requiritur in ordinato dolus, vel ſaltem culpa lata, & mortalis; quia pœna ſuſpenſionis per Pium II. appoſita tantum eſt contra præſumentes; At qui bona fide facit, credens v.g. ſe habere ætatem, vel quid ſimile, non dicitur præſumere.*

9 *Ordinem ſi quis mala fide ante legitimam ætatem, vel extra tempora, vel ab alieno Epiſcopo ſuſcipiens licèt ſuſpenſionem incurrat, ſi tamen poſteà bona fide, vel ſaltem ſine culpa mortali, in ordine miniſtret, neque irregularitatem incurrit: quia talis irregularitas eſt vna ex eis, quæ quaſi pœna ob delictum incurruntur.*

10 *Amplia ſecundùm aliquos id ita verum eſſe in ordinato adeò dolum requiri, vt quamcumque ignorantiam etiam craſſam, ſi affectata non ſit à ſuſpenſione, & ab irregularitate contrahenda, excuſare arbitrentur.*

11 *Ordinatus ſi bona fide ante legitimam ætatem; mala fide adueniente celebret ante prædictam legitimam ætatem, neque incurrat irregularitatem: quia cùm à principio ſuſpenſionem non incurrerit, non eſt, cur ſi adueniente mala fide, celebret ante legitimam ætatem, irregularitatem incurrat: Nam celebrando, nullam cenſuram, quæ ſubſit, tunc violat.*

12 *Ordinatus modo ſupradicto peccat mortaliter ſic celebrando, ſecundum communem contra aliquos: peccat enim mortaliter, ſi adueniente mala fide celebret ante legitimam ætatem: quia ſi celebrat poſtquam ad legitimam ætatem peruenit, certum eſt, quod non peccet: quia certum eſt, quod*

Digitized by Google

eſt, quod tunc ſine vlla diſpenſatione celebrare, ſeu exercere actum ordinis poſſit.

13 *Amplia ſecundum aliquos etiam ad caſum, quo quis mala fide ordines ſuſceperit antè prædictam legitimam ætatem.*

14 *Ordinatus ante legitimam ætatem, quamuis à ſuſpenſionis cenſura abſolutus ſit; tamen non poteſt in ſuſcepto ordine antè completam prædictam legitimam ætatem miniſtrare, niſi Pontifex cum ipſo diſpenſet.*

15 *Abſolutio ab iſta ſuſpenſione duos effectus operatur, primum quod completa legitima ætate, mox ſine alia diſpenſatione ordinis miniſterium exercere poſſit: ſecundum, quod ſi abſolutus ante legitimam ætatem in ordine miniſtret, licet peccet mortaliter, irregularitatem non incurrat.*

1 RESpondetur: Qui extra legitima tempora, vel antè legitimam ætatem, vel abſque literis dimiſſoriis ſacrum aliquem ordinem ſuſcipere præſumit, ab eodem ordine ſuſpenſus manet, donec ab Ordinario ſuo abſoluatur; Extrauag. Pij II. *Cum ex ſacrorum*, & docent Nauarr. *in cap. accepta, de reſtit. ſpoliat. oppoſit.* 8. *n.* 32. *& in ſumma cap.* 27. *n.* 155. Portell. *in dub. regul. verſ. ordines ſacri, n.* 13. Villalob. *tom.* 1. *tract.* 31. *diffic.* 11. *n.* 6. & Diana *part.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 192.

2 Aduerte tamen circa hanc triplicem ſuſpenſionem iam modò dictam, quod olim dubium fuerit, an ob dictas cauſas antiquo iure exiterit ſuſpenſio ſententiæ latæ, vel ferendæ, vt videre eſt apud Syluest. *verb. irregularitas, n.* 12. Couarr. *in Clement. ſi furioſus, part.* 1. §. 1. *n.* 4. & Auilam *de cenſur. part.* 3. *diſput.* 5. *dubit.* 7. Nunc autem poſt prædictam Bullam Pij II. nullum dubium ſit.

3 Aduerte ſecundò, quod ſuſpenſio tantum lata ſit contra eum, qui ordinem aliquem ſacrum vno ex tribus illis illegitimis modis ſuſcipit. Qui autem minores or-
4 dines ab Epiſcopo alieno ſine proprij ordinarij licentia, ſeu dimiſſoriis literis accipit, is grauiter peccat: Et quamuis propriè ſuſpenſus non ſit; ita vt exercendo ſui ordinis actum, irregularis efficiatur, eſt tamen à miniſterio interdicendus, *cap. quod tranſlationem, de tempor. ordin.* Et docet præter alios Nauarr. *cap.* 25. *n.* 69. *& lib.* 1. *conſil.* 19. *& ſeqq. eodem tit. de tempor. ordinat.*

5 Quinimmò etiam antè interdictum, eſt inhabilis ad ſic ſuſcepti ordinis exercitium, ita vt miniſtrando, priùs quàm diſpenſationem obtinuerit, peccet mortaliter; quia ſicuti ſententia lata à non iudice irrita eſt; ita, & ordinatio data ab Epiſcopo, qui ius ordinandi non habet, irrita in ordine ad legitimam eius executionem, ſeu vſum cenſetur, *cap. ſi quis auſus, diſt.* 71. & tradit Gloſſa *in cap. eos qui, eod. tit. in* 6. *verb. ſtatuunt*, Suarez *diſput.* 31. *ſect.* 1. *num.* 18. & Auila *cit. dubit.* 7.

6 Aduerte tertiò, quod ſuſpenſio hæc, ſpectatis verbis Pij II. ſit tantùm ab exercitio ordinis illegitimè ſuſcepti, non item ab vſu aliorum ordinum ritè ſuſceptorum. Suarez *cit. ſect.* 1. *n.* 31. Auila *cit. dub.* 7. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 18. *n.* 1. & Villalob. *tom.* 1. *tract.* 18. *diffic.* 11. *num.* 2.

Etſi contrarium teneant Nauarr. Rodoriq. & alij, ſtante quadam Bulla Sixti V. vt ipſi inquiunt, apud Dianam *loco ſupra cit. reſol.* 182. *in fine.*

7 Addunt nonnulli, inter quos Suarez *vbi ſuprà*, ita illegitimè ordinatum impeditum eſſe, quominus antè abſolutionem, vel diſpenſationem ſuſcipere poſſit ordinem ſuperiorem: Quod verum eſt, ſi loquamur de inhabilitate iuris, ita quod peccet; ſed non ita quod irregularitatem incurrat, ſuſcipiendo ordinem ſuperiorem; cum reuera non exerceat actum ordinis inferioris, à quo ſuſpenſus eſt.

8 Aduerte quartò, quod ad ſuſpenſionem hanc incurrendam requiratur in ordinato dolus, vel ſaltem culpa lata, & mortalis; quia pœna ſuſpenſionis per Pium II. appoſita tantum eſt contra præſumentes: At qui bona fide facit, credens v. g. ſe habere ætatem, vel quid ſimile, non dicitur præſumere: Ergo, &c. Atque ita etiam docent Miranda *tom.* 1. *q.* 39. *art.* 6. Suarez *de cenſur. diſput.* 31. *ſect.* 1. *n.* 26. Nauarr. *in locis ſuprà cit.* & Henriquez *lib.* 13. *cap.* 38. *n.* 1.

Adde cum Nauarro, Couarr. & Suar. *vbi ſuprà*, 9
quod etſi quis ordinem mala fide antè legitimam ætatem, vel extra tempora, vel ab alieno Epiſcopo ſuſcipiens ſuſpenſionem incurrat, tamen ſi poſtea bona fide, vel ſaltem ſine culpa mortali (quia ſcilicet ob iuris, vel facti ignorantiam id ſibi licitum eſſe arbitratur) in ordine miniſtret, neque irregularitatem incurrat; quia talis irregularitas eſt vna ex eis, quæ quaſi pœnæ, ob delictum incurruntur, ſicuti colligitur ex verbis prædictæ Bullæ Pij II. Ibi: *Si durante ſuſpenſione in ordinibus celebrare præſumpſerint, irregularitatem incurrant:* Cùm igitur talis pœna grauis ſit, grauem, ſeu mortalem culpam requirit.

Quod ita verum eſt, vt quidam, inter quos Auila 10
cit. dubit. 7. & Diana *part.* 3. *tract.* 4. *reſolut.* 192. adeò hic in ordinato dolum requirant, vt quamcumque ignorantiam, etiam craſſam, ſi affectata non ſit, à ſuſpenſione, & irregularitate contrahenda excuſare arbitrentur; quia etiam quoad hanc contrahendam prædicta Bulla Pij II. præſumptionem requirit, vt ex ipſius verbis prædictis apparere videtur: Etſi contrarium Doctores alij complures ſentiant.

Aduerte quintò, quod ſi bona fide ordinatus ante 11
legitimam ætatem, poſtea, mala fide adueniente, celebret ante prædictam legitimam ætatem, neque incurrat irregularitatem. Nauarr. Mirand. & Quaranta, quos citat, & ſequitur Peyrinus *in priuileg. Minimorum tom.* 1. *conſtit.* 1. *Iulij II.* §. 16. *n.* 29. & Diana *part.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 182. quia cum à principio ſuſpenſionem non incurrerit, non eſt, cur ſi, adueniente mala fide, celebret ante legitimam ætatem, irregularitatem incurrat: Nam celebrando nullam cenſuram, quæ ſubſit, tunc violat.

Peccat tamen mortaliter ſic celebrando, vt mox in- 12
frà dicetur, & tradunt communiter Doctores, quos ſequitur Villalob. *tom.* 1. *tract.* 11. *diffic.* 11. *n.* 7.

Etſi contrarium ſentiat Nauarrus, cuius ſententiam probabilem putat Ledeſma *in ſumm. tom.* 1. *de ſacram. ordin. cap.* 7. *concl.* 1.

Peccat, inquam, mortaliter, ſi adueniente mala fide, celebret ante legitimam ætatem; quia ſi celebret, poſtquam ad legitimam ætatem peruenit, certum eſt, quod non peccet; quia certum eſt, quod tunc ſine vlla diſpenſatione celebrare, ſeu exercere actum ordinis poſſit, vt etiam mox infra dicetur, & docent ex communi Doctores, quos citat, & ſequitur Scottia *Epitome* 39. *Theorem.* 109.

Quod adeò verum eſt, vt Corduba *caſ.* 144. Sotus 13
in 4. *diſt.* 25. *q.* 1. *art.* 2. *in fine*, Medin. *in ſumm. lib.* 1. *cap.* 11. §. 8. Zerula, Paſſarellus, & Sorbus, quos citat, & ſequitur Peyrinus *loc. ſuprà cit. num.* 21. extendant etiam ad caſum, quo quis mala fide ordines ſuſceperit ante prædictam legitimam ætatem; quod mihi cum Syluestro, Mandoſio, Couarr. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 38. §. 1. *in Gloſ. lit. F.* & aliis non probatur.

Aduerte ſextò, quod ordinatus antè legitimam æta- 14
tem, quamuis à ſuſpenſionis cenſura abſolutus ſit, tamen non poſſit in ſuſcepto ordine antè completam prædictam legitimam ætatem miniſtrare, niſi Pontifex cum ipſo diſpenſet, vti colligitur ex ſupra dictis; & ex Gloſſ. *in Clement. Generalem, de ætat. & qualit. ordin.* Et ex communi docet etiam Henriq. *cit. lib.* 13. *cap.* 35. *n.* 4. Med. *lib.* 1. *cap.* 11. §. 8. Auila *cit. dub.* 7. & Villalob. *vbi ſuprà.*

Duos tamen abſolutio à ſuſpenſione iſta effectus 15
operatur. Primum, quod completa legitima ætate, mox ſine alia diſpenſatione; ſicuti dicebam, ordinis miniſte-

vlum exercere poſſit. Secundum, quod ſi abſolutus, antè legitimam ætatem in ordine miniſtret (etſi peccet mortaliter, ſicuti etiam dicebam, tamen irregularitatem non incurrat.

SECTIO VII.

Petitio Qvinta.

An poſſit Epiſcopus diſpenſare in Interſtitiis, cùm aliquem familiarem ſuum ordinat?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus, licet ſecundum aliquos poſſit diſpenſare in Interſtitiis, cùm aliquem familiarem ſuum ordinat; probabiliter tamen alij id negant, quia id quod concedit in tali caſu Concilium Tridentinum Epiſcopis, eſt priuilegium, atque adeò non extendendum ad ea, de quibus non loquitur: probabile tamen eſt etiam oppoſitum.*

2 *Epiſcopus, cum poſſit ordinare familiarem ſuum aliena Diœceſis, ſi per triennium ſecum ſit commoratus, & ei beneficium conferat, conſequens eſt, quod & cum iſto poſſit in caſibus dicti Concilij quoad interſtitia diſpenſare.*

1 RESpondetur, quamuis Nauarr. *lib.1. conſil.23. de tempor. ordin.* Ledeſm. *in ſumm. tom. 2. de ſacram. ordin. cap. 8. concluſ. 5.* & Villalob. *tom. 1. tractat. 11. diffic.9.n.10.* probabiliter negent; quia id quod concedit in tali caſu Concilium Tridentinum Epiſcopis, eſt priuilegium, atque adeò non extendendum ad ea, de quibus non loquitur: Probabile tamen eſt etiam oppoſitum, quod docet Ioan. de la Cruz *part.2. de ſacram. ordin. dubit. 44. concl. 1.* afferens pro ſe Cardinalium Congregationem.

2 Probatur; quia cum ex Concilio Trident. *ſeſſ. 23. cap.9.* poſſit Epiſcopus ordinare familiarem ſuum alienæ Diœceſis (ſi per triennium ſecum ſit commoratus, & ei beneficium conferat:) conſequens eſt, quod & cum iſto poſſit in caſibus dicti Concilij, *cap. 11. & 13.* quoad interſtitia diſpenſare; quia eo ipſo, quod Concilium Epiſcopis concedit, concurrentibus illis conditionibus, poteſtatem ordinandi ſuos familiares, concedit etiam eiſdem neceſſaria ad talem ordinationem faciendam, qualis eſt diſpenſatio in Interſtitiis.

SECTIO VIII.

Petitio Sexta.

An ſuſpenſionem incurrat Epiſcopus, qui ordinat ſubditum alienæ Diœceſis?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus, qui ordinat ſubditum aliena Diœceſis ſcienter, vel per ignorantiam affectatam, à collatione ordinum per annum ſuſpenditur.*

2 *Epiſcoporum Titularium nemo ſubditum alterius prælati, ſine eiuſdem expreſſo conſenſu, etiam prætextu continuæ ſuæ commenſalitatis poteſt ordinare; contra faciens ab exercitio Pontificialium per annum ipſo iure ſuſpenditur.*

3 *Epiſcopi ſuſpenſio, poſtquam propter alieni ſubditi temerariam ordinationem contracta, manifeſta fuerit, ſubditis eiuſdem Epiſcopi ſine ipſius licentia interim ſuſcipiendi ordines ab Epiſcopis vicinis facultas ipſo iure conceſſa eſt.*

4 *Ordinandi licentia ſi in dimiſſoria concedatur à quocumque Epiſcopo in propria Diœceſi ordinante, an poſſit quis ordinari ab Epiſcopo in aliena Diœceſi de licentia Ordinarij loci ordinationem exercente, alij negant, alij verò affirmant, quorum ſententia, non obſtante dicta limitatione, videtur probabilis, ſaltem in caſu, quo ordinandus, & Epiſcopus ordinans certò ſcirent proprium Epiſcopum, ſi id noſſet, generales dimiſſorias conceſſurum fuiſſe, non enim ſumus in caſu, quod ſi ratihabitio non adſit, Sacramentum ſit nullum.*

RESpondetur: Epiſcopus, qui ordinat ſubditum alienæ Diœceſis ſcienter, vel per ignorantiam affectatam, à collatione ordinum per annum ſuſpenditur, *cap. eos qui, de tempor. ordin. in 6.* & docent Tolet. *lib.1. cap.8.n.4.* Suarez *de cenſur. diſp. 31. ſect. 5.* Campanil. *in diuerſ. iur. can. rubr. 9. n.16.* Sayr. *de cenſur. lib.4. cap.12. n. 13.* & alij communiter. 1

Idem ſtatuitur in Tridentino *ſeſſ.23. cap.8. de reform. & ſeſſ.6. cap.5.* prohibetur Epiſcopo, ne ſub pœna ſuſpenſionis à Pontificalibus ipſo iure incurrendæ, in aliena Diœceſi ordinet, niſi de licentia expreſſa proprij Ordinarij, & tunc eiuſdem Ordinarij ſubditos ſolos. *Et ſeſſ.14. cap.2.* decernitur, quod nemo Epiſcoporum 2
Titularium (quos alij ſuffraganeos vocant) ſubditum alterius Prælati ſine eiuſdem expreſſo conſenſu, etiam prætextu continuæ ſuæ commenſalitatis poſſit ordinare; contra faciens ab exercitio Pontificalium per annum ipſo iure ſuſpenditur.

Additur verò *in cit. cap. eos qui,* quod poſtquam ſuſ- 3
penſio Epiſcopi, propter alieni ſubditi temerariam ordinationem contracta, manifeſta fuerit, ſubditis eiuſdem Epiſcopi ſine ipſius licentia interim ſuſcipiendi ordines ab Epiſcopis vicinis facultas ipſo iure conceſſa ſit.

An autem, ſi in dimiſſoria concedatur licentia ordi- 4
nandi à quocumque Epiſcopo in propria Diœceſi ordinante, poſſit quis ordinari ab Epiſcopo in aliena Diœceſi de licentia Ordinarij loci ordinationem exercente?

Negant quidam, quos ſequitur Guttier. *lib.1. cap.16.*

Affirmant verò alij, quos ſequitur Ledeſma *tom. 1. de Sacram. ordin. cap.8. concl.4. difficult.5.*

Quorum ſententia, non obſtante dimiſſoria cum tali limitatione conceſſa, non improbabilis mihi videtur, ſaltem in caſu, quo ordinandus, & Epiſcopus ordinans certò ſcirent, proprium Epiſcopum (ſi id noſſet) generales dimiſſorias conceſſurum eſſe, & omnia rata habere; quia non ſumus in caſu, quod ſi ratihabitio non adſit, Sacramentum ſit nullum (vti contingit in Sacramento Pœnitentiæ, non item in Sacramento Baptiſmi, Confirmationis, & ordinis) quapropter non plus requiri videtur.

Atque ita, præter Ledeſmam ſuprà tenent Paludan. *in 4. dub. 18. q. 1. art. 2. caſ. 19.* Villalob. *tom.1. tract. 11. diffic.9.n.8.* contra Riccium *in addit. ad Inſtitut. canon.* Lancellott. *lib.1. tit.25. §. pari ratione.* Bonac. *de Sacram. diſput.6. q. vnic. punct.4. n.18.* Tortian. *de cenſur. lib.5. diſput.46. dubit.1.* & alios.

SECTIO IX.

Petitio Septima.

An ſuſpenſionem incurrat Epiſcopus, qui confert primam tonſuram alienæ Diœceſis ſubdito, infanti, illitterato, vel coniugato?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus, vel quilibet alius Prælatus, qui præſumit conferre primam tonſuram aliena Diœceſis ſubdito, vel infanti, niſi Religionem ingreſſurus ſit, vel illiterato, niſi legere ſaltem, & ſcribere, atque prima fidei rudimenta ſciat, vel coniugato, niſi Religionem*

Religionem ingredi, aut ſacros ordines iuxta ſacros canones ſuſcipere velit per annum à collatione tonſuræ clericalis ſuſpenſus eſt.

2 *Epiſcopus primam tonſuram alicui ſine proprij Epiſcopi licentia conferens, an incurrat præterea pœnam ſuſpenſionis latam* in cap. eos, de tempor. ordin. in 6. *affirmant alij, alij verò non improbabiliter negant, quia Textus* in cap. cit. *loquens de de Epiſcopo ordinante clericum alienum, ſupponit eum eſſe clericum ſaltem tonſuratum, quapropter dicendum eſt, eum ſolum incurrere ſuſpenſionem à collatione primæ tonſuræ.*

3 *Amplia adhuc non eſſe improbabile, quamuis Concil. Tridentinum explicet id de ordinante ſimpliciter, & non reſtringat ſe ad ordinantem clericum.*

1 Reſpondetur: Epiſcopus, vel quilibet alius Prælatus, qui præſumit conferre primam tonſuram alienæ Diœceſis ſubdito, vel infanti (niſi Religionem ingreſſurus ſit) vel illiterato (niſi legere ſaltem, & ſcribere, aut prima fidei rudimenta ſciat, iuxta Tridentinum Concilium *ſeſſ. 23. cap. 4. de reformat.*) vel coniugato (niſi Religionem ingredi, aut ſacros ordines iuxta ſacros canones ſuſcipere velit) per annum à collatione tonſuræ clericalis ſuſpenſus eſt, *cap. vltimo, de tempor. ordinat. in 6.* & habet communis ſententia Doctorum.

2 Ao autem Epiſcopus primam tonſuram alicui ſinè proprij Epiſcopi licentia conferens, incurrat præterea pœnam ſuſpenſionis latam *in cap. eos, de tempor. ordin. in 6.* de qua dicebam ſuprà *Petit. præcedent.*

Affirmat Gloſſ. *in dicto cap. eos, verb. ordinare, & in cap. nullus, eodem tit.* quam ſequuntur Salſed. *in Pract. Bernardi Diaz, cap. 26.* Barboſ. *in collect. tom. 3. lib. 1. tit. 9. cap. 2. n. 10.* Diana *part. 3. tract. 4. reſol. 149.* Et videri poterit etiam Filliuc. *tom. 1. tract. 17 cap. 8. n. 141.* & Bonacina *de cenſur. diſp. 3. punct. 5. § 2. n. 4.*

Negat verò non improbabiliter Geminian. quem ſequuntur Villalob. *tom. 1. tract. 18. difficult. 7. n. 17.* & Riccius *in addit. ad Inſtitut. canon.* Lancellott. *lib. 1. tit. 25. §. pari ratione.*

Probatur, quia Textus *in cap. eos*, loquens de Epiſcopo ordinante clericum alienum, ſupponit, eum eſſe clericum, ſaltem tonſuratum: Ergo Epiſcopus, ſi tantum primam tonſuram conferat laico alienæ Diœceſis, non incurrit ſuſpenſionem à collatione ordinum, ſed ſolùm à collatione primæ tonſuræ, *argum. cap. nullus, de tempor. ordin. in 6.*

3 Et quamuis Tridentinum Concilium explicet id de ordinante ſimpliciter, & non reſtringat ſe ad ordinantẽ clericum (vt propterea dubium eſſe poſſit, an ſaltem ex virtute talis decreti, Epiſcopus conferens laico alieno ſubdito primam tonſuram, à collatione ordinum ſuſpenſus ſit:) nihilominùs improbabile iuxta ea, quæ dicebam, adhuc non videtur, talem Epiſcopum ſcilicet non niſi à collatione primæ tonſuræ ſuſpenſum eſſe.

SECTIO X.

PETITIO OCTAVA.

An ſuſpenſionem incurrat Epiſcopus aliquem ordinans ordine maiori cum pacto, ne ſuper prouiſione ordinato debita, ipſe moleſtetur?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus ſi aliquem ordinat ordine maiori, vel alius clericus beneficiatus, eum ad ordinem præſentans, ſi promiſſionem, vel iuramentum ab eo recipiat, vt ſuper prouiſione ei debita ipſe non moleſtetur, ordinans ab ordinum collatione, & præſentans ab ordinum executione, ordinatus verò ab ordine ita ſuſcepto ſuſpenſus manet, donec à Sede Apoſtolica abſoluantur.*

2 *Epiſcopo prohibitum eſt, ne quempiam ad ordinem ſacrum admittat, niſi beneficium Eccleſiaſticum ad ſui ſubſtentationem ſufficiens habeat, vel de ſua, aut paterna hæreditate vitæ ſubſidium ſufficiens poſſideat, vel ab aliquo Patrono, v. g. à Parocho, vel alio Beneficiato ad titulum Beneficij ſui præſentatus ſit.*

3 *Profeſſi in aliqua Religione approbata non indigent alio titulo ſubſtentationis.*

4 *Ordinatio facta ſine titulo ſuſtentationis antiquo iure irrita eſt quoad ordinis executionem. Quod tamen correxit Innocentius III. decernendo, quod ſi quis ſine titulo ordinatus eſſet, Epiſcopus eum ordinans, & ſuſceptor ipſius tandiu prouidere debeat ordinato, quamdiu Eccleſiaſticum beneficium ſufficiens conſecutus fuerit.*

5 *Epiſcopo ſuffraganeo ſi ab Ordinario commiſſa fuerit facultas ordinandi ſubditos ſuos, nulla perſona expreſſa, ille verò aliquem ordinauerit ſine titulo, ipſe ſuffraganeus, qui fuit in culpa, illi interim vitæ neceſſaria miniſtrare tenetur.*

6 *Epiſcopus ſi ad preces Præſentatoris aliquem ordinauerit, tunc Præſentator, ſeu Patronus illi interim prouidere tenetur.*

7 *Ordinati qui obtinet exhibito titulo patrimonij ficto, ſeu quia mentitur habere quod non habet, ſeu quia ab aliquo impetrat patrimonij donationem cum pacto ſtatim illud redonandi, an ſuſpenſionem incurrat? Opinio magis communis eſt affirmatiua.*

8 *Textus in cap. per tuas, & cap. penultimo de ſimonia, probant id minus efficaciter; quia ibi tantum eſt ſermo de clerico beneficiato, qui ad titulum ſui beneficij, aliquem ordinandum Epiſcopo præſentat, interpoſito pacto nihil ab ipſo petendi.*

9 *Textus* in can. 1. & 2. diſt. 70. *Vbi abſolute decernitur, quod ordinatio facta ſine titulo irrita, ſeu potius ſuſpenſa ſit, efficacius id probat.*

10 *Beneficium, ad cuius titulum aliquis ordinatus fuit, non poteſt ex diſpoſitione Tridentini Concilij reſignari, niſi aliundè ſuſtentatio ſufficiens habeatur.*

11 *Patrimonium, aut penſio, cuius intuitu aliquis ordines ſuſcepit, alienari, extingui, vel remitti non poteſt, ſine licentia Epiſcopi, niſi vel beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens obtineatur, vel ſuſtentatio ex alia cauſa ſufficiens acquiratur; cui tamen prohibitioni nulla cenſura annexa reperitur.*

12 *Patrimonij eiuſdem, vel penſionis renunciatio antè obtentum ſufficiens beneficium, vel ante obtentam ſufficientem ſuſtentationem, an non tantum illicita, ſed etiam valida ſit? Quidam negant eſſe inualidam; alij vero affirmant propter illud verbum (nullatenus poſſint) quod nullitatem ipſo iure inducit.*

13 *Subdiaconatus ſi quis poſt ordinationem ad titulum patrimonij, vel penſionis promiſſæ, eidem renunciauerit, & deindè ſine alio ſuſtentationis titulo diaconatus ordinem ſuſceperit, non incurrit ſuſpenſionem; quia renunciatio irrita eſt; atque adeo renuncians adhuc habet vtram actionem ad petendum patrimonium, vel penſionem ſibi promiſſam.*

14 *Illatio prædicta auctori probatur, ſi in Diœceſi vigeat aliqua executio ad reſcindendam renunciationem iuxta decretum Tridentini Concilij. Secus autẽ eſſe videtur, ſi quis Patrimonio, vel penſioni renunciauerit ſine vlla ſpe reſcindendi renunciationẽ factã; quia tunc reuera nullum titulum ſubſtentationis habens ſacrũ ordinẽ diaconatus illegitimè ſuſcipit.*

15 *Ordinatus cum patrimonio ficto, vtpotè v. g. ſub conditione donato, vt poſt ordines ſuſceptos illud reſtituat donanti, non tenetur in conſcientia illud ei reſtituere; quia talis conditio vtpotè contra ius, tanquam turpis reiicitur, & pro non appoſita habetur, contra nonnullos aſſerentes:*

16 *Quid*

16 *Quod talis donatio fuit conditionalis, & licet fraudulenter, & verbotenus ſit facta, tamen in iure non eſt reprobata, & alias donator potuit conditionaliter donare, & clericus ſic admiſit donationem.*

17 *Donatio prædicta conditionalis licet in ſententia prædictorum in foro conſcientiæ ſit remittenda à ſic ordinato; adhuc in foro exteriori poteſt reſcindi talis redonatio in pœnam donatoris; quia voluit decipere Eccleſiam, & Epiſcopum ordinantem.*

1 REſpondetur: Si Epiſcopus aliquem ordinans ordine maiori, vel alius (clericus beneficiatus) cum ad ordinem præſentans, promiſſionem, vel iuramentum ab eo recipiat, vt ſuper prouiſione ei debita ipſe non moleſtetur, ordinans ab ordinum collatione, & præſentans ab ordinum executione, ordinatus verò ab ordine ita ſuſcepto ſuſpenſus manet, donec à Sede Apoſtolica abſoluantur. Patet *ex cap. penult. de ſimonia,* & tradunt Nauarr. *cap.27. n.158.* Suarez *diſp.31. ſect.1. ſuſpenſ.7.* & Henriq. *lib.13. cap.37. n.1.*

2 Aduerte tamen pro intelligentia, quod prohibitum ſit Epiſcopo, ne quempiam ad ordinem ſacrum admittat, niſi beneficium Eccleſiaſticum ad ſui ſubſtentationem ſufficiens habeat, vel de ſua, aut paterna hæreditate vitæ ſubſidium ſufficiens poſſideat, *cap. Epiſcopus, & cap. tuis, de Præbendis* (quod tamen limitauit Tridentinum *ſeſſ.21. cap.2. de reformat.*) Vel ab aliquo Patrono, v. g. à Parocho, vel alio beneficiato, ad titulum beneficij ſui præſentatus ſit, *cap. per tuas 3. de ſimon. cap. vlt. de iurepatr. & cap. cum ſecundum, de præbend.*

3 Quamuis, qui in aliqua Religione approbata profeſſi ſunt alium titulum ſuſtentationis, non requirant, *cap. primo, diſt. 70.* & eſt communis ſententia Doctorum.

4 Aduerte ſecundò, quod antiquo iure *cit. cap. 1. & 2. diſt. 70.* Ordinatio facta ſine titulo ſuſtentationis irrita (quoad ordinis executionem) cenſetur. Quod tamen correxit Innocentius III. *in cit. cap. cum ſecundum*, vbi decreuit, quod ſi quis ſine titulo ordinatus eſſet, Epiſcopus eum ordinans, & ſucceſſor ipſius tamdiu prouidere debeat ordinato, quamdiu Eccleſiaſticum beneficium ſufficiens conſecutus fuerit.

5 Conſentit Textus *in cap. ſi Epiſcopus, de præbend.* Vbi etiam ſignificatur, quod ſi alicui Epiſcopo, ſcilicet ſuffraganeo, ab Ordinario commiſſa fuerit facultas ordinandi ſubditus ſuos, nulla perſona expreſſa: Ille verò aliquem ordinauerit ſine titulo, ipſe ſuffraganeus, qui fuit in culpa, illi interim vitæ neceſſaria miniſtrare teneatur.

6 Sin autem Epiſcopus ad preces Præſentatoris aliquem ordinauit, tunc Præſentator, ſeu patronus illi interim prouidere tenetur, Abb. *cit. cap. cum ſecundum, n.7.* quem ſequuntur communiter Doctores.

7 An verò ſuſpenſionem incurrat, qui ordinationem obtinet, exhibito titulo patrimonij ficto; ſeu quia mentitur habere, quod non habet, ſeu quia ab aliquo impetrat patrimonij donationem, cum pacto ſtatim illud redonandi.

Reſpondetur affirmatiuè ex probabiliori ſententia Doctorum, iuxta ea, quæ dicebam ſuprà *Petit.1.*

8 Probatur ab aliquibus *ex Textu in cit. cap. per tuas, & cap. penultimo, de ſimonia.*

Sed minus efficaciter, quia ibi tantum eſt ſermo de clerico beneficiato, qui ad titulum ſui beneficij aliquem ordinandum Epiſcopo præſentat, interpoſito pacto nihil ab ipſo petendi. Quod à ſacris canonibus, tanquam ſimoniacum iudicatur, ideoque ſub pœna ſuſpenſionis prohibetur: At id cùm pœnale ſit, extendi non debet ad alias promiſſiones patrimonij cum pacto ſtatim remittendi: Ergo, &c.

9 Probatur igitur ſecundò efficacius ex Textu, *in cap. 1. & 2. diſt. 70.* vbi abſolutè decernitur, quod ordinatio facta ſine titulo irrita, ſeu potius ſuſpenſa ſit: Quæ iura, licet mutata fuerint per Textum *in cap. cum ſecundum,* in caſu, quo Epiſcopus ſcienter aliquem titulo carentem ordinat; quia tacite tunc illi prouiſionem ex Epiſcopali menſa ſua promittere cenſetur, vt proindè vetus titulus tunc non deficiat. Attamen in caſo, quo aliquis titulo ficto ſacrum ordinem impetrat, Epiſcopus ordinans eum alere non tenetur, ideoque ordinatus re ipſa titulo caret, idque propter culpam, & dolum ſuum: Ergo ſuſpenſionem incurrere cenſeri debet ex iuribus antiquis, quorum correctio extendi non debet vltra caſum expreſſum *in cit. cap. cum ſecundum.*

Atque ita præter alios Doctores, quos citabam dicta *Petit.1.* docet Nauarr. *conſil. vlt. de tempor. ordinat. edit.2.* Et conſentire videtur Tridentinum Concilium *ſeſſ.21. cap.2. de reformat.*

Porrò in eodem Tridentino Concilio decernitur, 10 neque poſſe validè reſignari beneficium (ad cuius titulum aliquis ordinatus fuit, niſi aliundè ſuſtentatio ſufficiens habeatur:) Neque poſſe ſine licentia 11 Epiſcopi alienari, extingui, vel remitti patrimonium, aut penſionem, cuius intuitu aliquis ordines ſuſcepit, niſi vel beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens obtineatur, vel ſuſtentatio ex alia cauſa ſufficiens acquiratur: cui tamen Concilij prohibitioni nulla cenſura annexa reperitur.

An autem eiuſmodi patrimonij, vel penſionis renunciatio ante obtentum ſufficiens beneficium, vel ante 12 obtentam ſufficientem ſuſtentationem, non tantum illicita, ſed etiam inualida ſit?

Quidam, inter quos Suarez *diſp.31. ſect.1. ſuſpenſ.7. n.38.* negant, eſſe inualidam.

Alij verò, inter quos Nauarr. *conſ. 21. de tempor. ordin. edit. 2. & in ſumm. cap. 27. n. 158.* Henriquez *cap.28. n.3.* & Auila *cit. dub.5.* affirmant propter illud verbum *nullatenus poſſint*, quod nullitatem ipſo iure inducit, ſecundùm Gloſſam *in Clement. 2. de ſequeſtrat. verb.* nullatenus.

Hinc infertur cum Nauarro, & Auila vbi ſuprà, quod 13 ſi quis poſt ordinationem Subdiaconatus ad titulum patrimonij, vel penſionis promiſſæ, eidem renunciauerit, & deinde ſine alio ſuſtentationis titulo Diaconatus ordinem ſuſceperit, non incurrat ſuſpenſionem; quia renunciatio irrita eſt, atque adeò renuncians habet adhuc veram actionem ad petendum patrimonium, vel penſionem ſibi promiſſam.

Quæ illatio mihi probatur, ſi in Diœceſi vigeat ali- 14 qua executio ad reſcindendam renunciationem, iuxta decretum Tridentini Concilij. Secus autem eſſe videtur (vt ait Medina in ſumma *lib.1. cap.11. §.8. in fine*) ſi quis patrimonio, vel penſioni renunciauit ſine vlla ſpe reſcindendi renunciationem factam; quia tum re vera nullum titulum ſuſtentationis habens ſacrum ordinem Diaconatus illegitimè ſuſcipit: Ergo ſuſpenſionem incurrere dici debebit.

Infertur ſecundò cum Ledeſma *in ſumm. tom.1. de* 15 *Sacram. ordin. cap.7. concl.6. diffic.3.* & Villalob. *tom.1. tract.11. diffic.15. n.10.* quod ordinatus cum Patrimonio ficto, vtpotè v. g. ſub conditione donato, vt poſt ordines ſuſceptos illud reſtituat donanti, non teneatur in conſcientia illud ei reſtituere; quia talis conditio, vtpotè contra ius, tanquam turpis reiicitur, & pro non appoſita habetur.

Quamuis contrarium ſentiant Corduba, & Lopez, 16 quos citat, & ſequitur Auila *de cenſur. part.3. diſput.5. dub.5. concl.3.* & Ioan. de la Cruz *part. 2. de Sacram. ordin. dub.6. concl.2.* Quatenùs aiunt, quod talis donatio fuit conditionalis, & licet fraudulenter, & verbotenus ſit facta, tamen in iure non eſt reprobata. Et aliàs donator potuit conditionaliter donare, & clericus ſic admiſit donationem: Ergo in tali caſu ordinatus tenetur in conſcientia redonare patrimonium ita conditionaliter donatum.

At

17 At ad iſtorum Authorum fundamentum Reſponſio patet ex dictis. Et ſtando in ipſorum ſententia (quod ſcilicet in foro conſcientiæ teneatur ſic ordinatus reſtituere patrimonium ità conditionaliter donatum) adhuc in foro exteriori poteſt reſcindi talis redonatio in pœnam donatoris; quia voluit decipere Eccleſiam, & Epiſcopum ordinantem: In quo conueniunt etiam aduerſarij, inter quos præſertim Auila; ſaltem vbi viget dictum Decretum Concilij Tridentini.

SECTIO XI.

PETITIO NONA.

An ſuſpenſionem incurrat, qui per ſaltum ordinatur?

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus per ſaltum, ſuſpenſus eſt ab exercitio ordinis ſuſcepti, donec per Epiſcopi diſpenſationem, ordinem intermiſſum ſuſcipiat, ſicque in vtroque miniſtrare permittatur.*

1 Reſpondetur: Qui per ſaltum ordinatur, is ſuſpenſus eſt ab exercitio ordinis ſuſcepti, donec per Epiſcopi diſpenſationem ordinem intermiſſum ſuſcipiat, ſicque in vtroque miniſtrare permittatur. Sotus *in 4. diſt. 25. quæſt. 1. art.* 8. Henriquez *lib. 13. cap. 39. num. 1.* Suarez *tit. ſect. 1. ſuſpenſ.* 9. Nauarrus *cap. 15. num. 31.* Auila *de cenſur. part. 7. diſp. 11. ſect. 1. dub. 4.* & alij communiter ex Textu *in cap. vnic. de clerico per ſaltum promoto, & in cap. ſollicitudo, diſt. 52.* & ex Trident. Concil. *ſeſſ. 23. cap. 14. de reformat.*

SECTIO XII.

PETITIO DECIMA.

An ſuſpenſionem incurrat, qui vno die duos ſacros Ordines ſuſcipit?

SVMMARIVM.

1 *Ordines duos ſacros qui vno die ſuſcipit, ſuſpenſionem incurrit, licet ſecundum aliquos non latæ, ſed ſententiæ ferendæ: Attamen alij communiter tenent ſaltem ipſum illegitimè ordinatum ipſo iure ſuſpenſum eſſe.*

2 *Is qui vno die cum minoribus tantùm ordinibus celebrare permittatur: Vndè Cardinalium Congregatio ſeſſ. 23. cap. 13. de reformat declarauit eum, qui ex Regionis conſuetudine ſic ordinatus eſt, ſuſpenſum non eſſe, tacitè inſinuans, ſuſpenſum fore, ſi talis conſuetudo in Diœceſi non inualuiſſet.*

1 Reſpondetur affirmatiuè, quia *in cap. literas, de tempor. ordin.* Pontifex ait: *Si vno die duo ſacri Ordines eidem conferantur, volumus, Epiſcopum à collatione vtriuſque Ordinis, ordinatum verò ab executione poſterioris manere ſuſpenſos, donec de illis aliter diſponamus.*

Et quamuis ex his verbis non ſatis colligi ſuſpenſionem latæ ſententiæ, ſed potiùs ferendæ, putent quidam, inter quos Suar. *loc. ſupra cit. ſuſpenſ. 8. n. 41.* tamen communiter alij tenent, ſaltem ipſum illegitimè ordinatum ipſo iure ſuſpenſum eſſe. Ità præter alios Nauarr. *cap. 25. n. 71.* & Auila *part. 3. diſp. 5. argum. cap. 2.*
2 *de eo, qui furtiuè, &c.* vbi habetur, quod is, qui vno die cum minoribus ordinibus Subdiaconatum ſuſcipit, in minoribus tantùm ordinibus celebrare permittatur; Vnde Concilium *ſeſſ. 23. cap. 13. de reformat.* declarauit, eum qui ex regionis conſuetudine ſic ordinatus eſt, ſuſpenſum non eſſe, tacitè inſinuans, ſuſpenſum fore, ſi talis conſuetudo in Diœceſi non inualuiſſet.

SECTIO XIII.

PETITIO VNDECIMA.

An ſuſpenſionem incurrat Epiſcopus, qui in aliena Diœceſi Pontificalia exercet?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus, qui in aliena Diœceſi Pontificalia exercet, ſuſpenſionem incurrit, quia Tridentino Concilio ſeſſ. 6. cap. 5. de reformat. expreſſè mandatur, quod nullus Epiſcopus in aliena Diœceſi Pontificalia exerceat, niſi de Ordinarij loci expreſſa licentia, & in perſonas eidem Ordinario tantùm ſubiectas; ſi ſecùs factum fuerit, Epiſcopus ab officio Pontificalium, & ſic ordinati ab exercitio Ordinum ipſo iure ſuſpenſi ſint.*

Reſpondetur affirmatiuè; quia in Trident. Concil. *ſeſſ. 6. cap. 5. de reformat.* expreſsè mandatur, quod nullus Epiſcopus in aliena Diœceſi Pontificalia exerceat, niſi de Ordinarij loci expreſſa licentia, & in perſonas eidem Ordinario tantùm ſubiectas, ſi ſecùs factum fuerit, Epiſcopus ab officio Pontificalium, & ſic ordinati ab exercitio Ordinum ipſo iure ſuſpenſi ſint. 1

SECTIO XIV.

PETITIO DVODECIMA.

An ſuſpenſionem incurrat, qui durante matrimonio ſacrum Ordinem ſuſcipit?

SVMMARIVM.

1 *Ordinem ſacrum qui durante matrimonio ſuſcipit, ſuſpenſionem incurrit, quia in extrauag. antiqua, de voto, id ſub eadem pœna expreſſè cauetur.*

Reſpondetur affirmatiuè, quia *in extrauagant. antiqua, de vot.* Pontifex in primis prohibet; *Ne quiſquam durante matrimonio, nondùm etiam conſummato, ſacrum Ordinem ſuſcipere præſumat, niſi prout ſacris Canonibus conuenit* (nempe cum conſenſu vxoris, Religionem ingredientis, vel in ſæculo ſine periculo incontinentiæ permanentis, edito continentiæ voto, ſicuti aduertit Gloſſ. *in cit. extrauag. noueris.*) ſin verò ſecùs attentatum fuerit, ſubdit ibidem Pontifex: *Vt ordinatus, ne quidem, matrimonio ſoluto, in ſic ſuſcepto ordine miniſtrare, nec ad ſuperiores Ordines promoueri, nec ad aliquod beneficium, vel officium Eccleſiaſticum valeat promoueri.* Poteſt verò hæc ſuſpenſio irregularitatibus annumerari. 1

SECTIO XV.

PETITIO DECIMA-TERTIA.

An ſuſpenſionem incurrat, qui excommunicationis cenſura ligatus ordinem ſuſcipit?

SVMMARIVM.

1 *Ordinem ſuſcipiens ligatus excommunicationis cenſura, ſuſpenſionem incurrit, niſi ignorantia, vel metus grauis excuſet.*

2 *Suſpenſio iſta, quam aliqui irregularitatem appellant, locum habet non ſolum ſi in excommunicatione quis ſuſcipiat ordinem ſacrum; ſed etiam ſi in excommunicatione ſuſcipiat quemcumque ordinem minorem, contrà aliquos, &c.*

1 RESpondetur affirmatiuè, quia ex Textu *in cap. cùm illorum, de ſent. excommun.* Is, qui excommunicatus ordinem ſuſcipit, ab eodem ſuſpenſus manet, niſi ignorantia, vel metu graui à culpa excuſetur, S. Antonin. *3. part. tit. 24. cap. 86. effect. 6.* Sylneſt. *verb. excommunicatio 3. quæſt. 14.* Suarez *vbi ſuprà ſuſpenſ. 11.* & alij ex communiori ſententia Doctorum.

2 Subdit verò Suarez *loc. cit.* quod ſuſpenſio iſta, quam aliqui irregularitatem appellant, locum habeat non ſolùm, ſi in excommunicatione ſuſcipias Ordinem ſacrum, ſed etiam, ſi in excommunicatione ſuſcipias quemcumque Ordinem minorem. Quamuis contrarium ſentiant Nauarr. *lib. 5. conſil. 43. quæſt. 2. de ſent. excommun. edit. 2.* Leſſ. *de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 34. n. 95.* & alij.

DVBITATIO XCIII.

An Epiſcopi, vel alij poſſint diſpenſare ſuper irregularitate, quæ prouenit ex illicita Ordinis adminiſtratione.

SECTIO PRIMA.

Suppoſita.

SVMMARIVM.

1 *In ordine non habito culpabiliter ſi quis ſeriò, ſolemniter, & ex officio miniſtret, v. g. ſi Diaconus Miſſam celebret, aquam, vel nuptias ſolemniter benedicat, abſque Sacerdotis commiſſione ſolemniter baptizet, &c. irregularis efficitur.*

2 Abiiciatur, *verbum poſitum in Textu cap. 1. de Clerico non ordinato miniſtrante, ſecundùm aliquos denotat excommunicationem ferendam, ſecundùm alios verò depoſitionem, ſeu ſuſpenſionem à ſtatu Clericali; quæ depoſitio, ſeu ſuſpenſio temperata eſt, vt ſolùm ſit per biennium, vel triennium ab Ordine, qui inter ſuſceptos præcipuus fuerit: irregularitatem autem quæ partè impedit Ordinum ſuſceptionem ipſo iure ferri.*

3 *Irregularitas hæc vt locum habeat, requiritur primò, vt in ea re mortaliter quis peccet, non excuſatus probabili ignorantia.*

4 *Irregularitas hæc vt locum habeat, requiritur ſecundò, vt ordinem non habitum exerceat ſeriò, quia ſi exerceat per iocum, ſeu ludum ad aliquam hiſtoriam repræſentandam, dictam irregularitatem non incurrit, ſiquidem non cenſetur Ordinem exercere; ſed illius exercitium repræſentare, quod intercedente honeſta cauſa, & ſecluſo rerum diuinarum contemptu, licitum eſt, atque adeò irregularitati non ſubiectum.*

5 *Irregularitas prædicta, vt locum habeat, requiritur tertiò, vt quis exerceat ſolemniter, & ex officio, quia ſi ſic ordinem non exerceat, non cenſetur officium Ordinis exercere, hoc enim ex ſua natura exigit, vt ſolùm ab ordinatis exerceri poſſit.*

6 *Epiſtolam, vel Euangelium decantans in Miſſa ſolemni cum dalmatica indutus, modò manipulum, vel ſtolam non deferat, irregularis non eſt, quia proprium inſigne Diaconi eſt ſtola, Subdiaconi verò manipulus.*

7 *Clerici in minoribus conſtituti, an licitè fieri poſſit, vt tanquam Cantores adhibeantur, ſuperpelliceo, vel dalmatica induti, ad cãtandum epiſtolam, vel Euangelium, vel Paſſionem Domini, ſtandum eſt conſuetudini Eccleſiarum, quia in quibuſdam Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis non permittitur: in quibuſdam autem aliis Eccleſiis, præſertim regularium, fieri cõſuetum eſt in defectũ Diaconi, & Subdiaconi.*

8 *Clericus Subdiacono inferior apud Fratres Minores ex conſuetudine etiam cum manipulo epiſtolam ſolemniter canit, ideoque irregularis non efficitur.*

9 *Clerico inferiori quamuis conceſſum ſit, Epiſtolam in Miſſa ſolemni canere, conceſſum tamen ſimiliter non eſt, ſacrum Calicem ad Altare porrigere, aliàs irregularis efficeretur.*

10 *Clericus inferior, probabilius eſt, quod licet peccet porrigendo Calicem ad Altare, tamen irregularis non fiat, quia per id non exercet actum Ordinis ſolemniter, ſiquidem ſolemniter miniſtrare eſt cum propriis ornamentis miniſtrare. Proprium autem ornamentum Subdiaconi eſt manipulus.*

11 *Laicus ſine ſolemnibus veſtibus indutus, v. g. ſuperpelliceo, non licet, vt canat in ſolemni Miſſa Epiſtolam: Et quidem non eſt decens, ſi ſaltem Clericus haberi poſſit, ſin verò non poſſit, forſan ob cauſam permitti poterit: Præſertim ſi Religioſus ſit, quia talis non exercet actum Ordinis; ſed ſimplicis Cantoris: Id tamen intellige, præciſa conſuetudine in contrarium.*

12 *Epiſtolam, vel Euangelium cantans in ſolemni Miſſa cum manipulo, & ſtola reſpectiuè, vbi non eſt priuilegium, aut conſuetudo, vt ea ſolemnitate decantetur ab illis, qui tali ordine non ſunt inſigniti, irregularis eſt.*

13 *Irregularis etiam eſt, ſi baptizet ſolemniter, quia baptizare ſolemniter eſt vſus, & exercitium Ordinis Sacerdotalis; ſecùs dicendum, ſi baptizet non ſolemniter, qualiter baptizare ſæpè ſolent etiam laici.*

14 *Irregularis etiam eſt, ſi attentet conficere Euchariſtiam, vel illam miniſtret, vel miniſtret Ordinem, Confirmationem, aut Extremam vnctionem, cum Sacerdos non ſit, quia ſic officium Ordinis, quem non habet, exercet; ſecùs dicendum, ſi aſſiſtat matrimonio; quia matrimonio aſſiſtere non eſt actus ordinis, ſed iuriſdictionis, & propter actum, vel vſum iuriſdictionis non habitæ non eſt vllibi impoſita irregularitas.*

15 *Idem dic de officio concionandi; nam quamuis illicitè non ordinatus illud vſurpet, tamen quia non eſt officium per ſe annexum Ordini ſacro, illud vſurpando, irregularitatem non incurrit, idque ſiue laicus, ſiue Clericus ſit, & tanquam Diaconus, cum manipulo, & ſtola prædicare in Eccleſia præſumat; quia per hoc actum ordinis non exercet.*

16 *Prædicans ſtola indutus tanquam Diaconus, cùm Diaconus non ſit, peccat: Alioquin verò conſuetudo ferè totius orbis Chriſtiani eſt, vt Parochi non ſolùm Diaconos, ſed inferiores etiam Clericos Theologiæ eruditos ad prædicandum in Eccleſia interdum aſſumant: Etſi in quibuſdam Diœceſibus conſuetudo ſit in oppoſitum, vt ſcilicet Parochis non liceat ad prædicandum aſſumere niſi Diaconos.*

17 *Ad prædicandum ſubſtituti Parochorum ex Concilio Tridentino ab Epiſcopo examinari debent, & approbari, ſed quoad hæc cuiuſcumque Diœceſis recepta conſuetudo ſeruari debebit.*

18 *Abſolutionem Sacramentalem ſi non Sacerdos impendat, an irregularis ſit, affirmant alij, alij verò negant probabiliùs; quia abſolutio Sacramentalis quantumcumque ſecreta ſit, eſt actus, & exercitium Ordinis Sacerdotalis, cuiuſmodi eſt celebratio.*

SVPPONO, quod ſi quis in Ordine non habito culpabiliter, ſeriò, ſolemniter, & ex officio miniſtret 1

niſtret

niſtret (v. g. ſi Diacoous Miſſam celebret, aquam, vel nuptias ſolemniter benedicat, abſque Sacerdotis commiſſione ſolemniter baptizet, &c.) irregularis efficiatur, *cap. 1. de cleric. non ordin. miniſtrant.* ibi: *Si quis baptizauerit*, (intellige culpabiliter, ſeriò, ſolemniter, & ex officio, ſicuti dicebam) *aut officium exercueris non ordinatus, propter temeritatem abiiciatur de Eccleſia, & nunquam ordinetur.*

2 Quamuis aliqui velint, in hoc Textu per illa verba: *Abiiciatur de Eccleſia*: excommunicationem ferendam ſtatui, alij velint, depoſitionem, aut ſuſpenſionem à ſtatu clericali, quæ depoſitio, ſeu ſuſpenſio *cap. 1. eodem titulo*, temperata eſt, vt ſolòm ſit per biennium, vel triennium ab Ordine, qui inter ſuſceptos præcipuus fuerit, decerni: irregularitatem autem, qua parte impedit ordinum ſuſceptionem, ipſo iure ferri, tàm *in dicto cap. 1.* quàm *in cap. 2. de cleric. non ordin. miniſtr.*

3 Vt igitur irregularitas hæc locum habeat, requiritur primò, vt in ea re mortaliter pecces, non excuſatus probabili ignorantia, &c. ſicuti infrà meliùs dicetur.

4 Requiritur ſecundò, vt ordinem non habitum exerceas ſeriò, quia ſi exerceas per iocum, ſeu ludum ad aliquam hiſtoriam repræſentandam, dictam irregularitatem non incurris; ſiquidem non cenſeris ordinem exercere, ſed illius exercitium repræſentare: Quod, intercedente honeſta cauſa, & ſecluſo rerum diuinarum contemptu, licitum eſt, atque adeò irregularitati non ſubiectum. Syluest. *verb. irregularitas, quæſt. 12.* Sotus *in 4. diſt. 25. quæſt. 1. art. 3.* Nauarr. *cap. 27. num. 241.* Henriquez *lib. 14. cap. 6. num. 1.* & Sayrus *lib. 7. theſ. cap. 10. num. 2.*

5 Requiritur tertiò, vt exerceas ſolemniter, & ex officio; iidem Syluester, Sotus, Nauarrus, Henriquez, & Sayrus *in locis ſupra cit.* quia, ſi ſic ordinem non exerceas, non cenſeris officium ordinis exercere. Hoc enim ex ſua natura exigit, vt ſolùm ab ordinatis exerceri poſſit. Vndè, cum vſus Ordinum Minorum communiter à non ordinatis exerceatur, & Epiſtola, atque Euangelium ſæpiùs in Miſſa ſolemni decantetur cum dalmatica abſque manipulo, vel ſtola ab illis, qui eo Ordine inſigniti non ſunt, qum etiam cum ſtola, ſeu manipulo à Clericis Subdiacono inferioribus in Eccleſiis Fratrum Minorum, vt ex Villadiego teſtatur Nauarrus *cap. 27. n. 142.* & Auila *de cenſur. part. 7. diſp. 9. ſect. 2. dub. 13.* fit, quod ob has actiones, hæc irregularitas non incurratur: Requiritur igitur ad hanc irregularitatem incurrendam, vt ſolemniter, & tanquam ex officio exerceas actum Ordinis, quem ſecundùm Eccleſiæ inſtitutionem, aut conſuetudinem non liceat exercere illis; qui tali ordine carent. Paludan. *in 4. diſt. 24. quæſt. 4.* Syluest. *verb. irregularitas, num. 14.* Angel. *eodem verb. num. 38.* S. Antonin. *part. 3. tit. 28. cap. 1. §. 1.* Tolet. *lib. 1. cap. 71.* Nauarr. *cap. 27. num. 232.* Henriquez *lib. 14. cap. 6. num. 1.* Auila *cit. dub. 13.* Sayr. *cit. cap. 10. num. 3. & 4.* & Sà *verb. irregularitas ex abuſu ordin. num. 5.*

Hinc ſequitur, quod irregularis non ſis, ſi in Miſſa ſolemni Epiſtolam, vel Euangelium decantes cum dalmatica indutus, modò manipulum, vel ſtolam non deferas; quia proprium inſigne Diaconi eſt ſtola, Subdiaconi verò manipulus.

7 An autem etiam licitè fieri poſſit, vt Clerici in minoribus conſtituti, tanquam Cantores, adhibeantur, ſuperpelliceo, vel dalmatica induti ad cantandam Epiſtolam, vel Euangelium, vel Paſſionem Domini?

Reſpondetur, id ex conſuetudine petendum eſſe; quia in quibuſdam Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis non permittitur, in quibuſdam autem aliis Eccleſiis, præſertim Regularium, fieri conſuetum eſt, in defectum Diaconi, & Subdiaconi. S. Antonin. *cit. cap. 1.* Nauarr. *lib. 5. conſil. 5. de cleric. non ordin. edit. 2.* Tole-

8 tus *vbi ſuprà*, & Sà *verb. clericus, num. 32.* Imò, ſicuti ſuprà dicebam, apud Fratres Minores conſuetudo vi-get, vt Clericus Subdiacono inferior, etiam cum manipulo, Epiſtolam ſolemniter canat, ideoque irregularis non efficiatur.

Monent verò Syluest. & S. Antonin. *in locis ſuprà citatis*, quod quamuis conceſſum ſit Clerico inferiori Epiſtolam in Miſſa ſolemni canere (ſicuti ſuprà dicebam) conceſſum tamen ſimiliter non ſit, ſacrum Calicem, ad Altare porrigere, aliàs irregularis efficietur. 9

At probabiliùs docent Henriq. & Auila *vbi ſuprà*, quod talis, licèt peccet, tamen irregularis non fiat; quia per id non exercet actum Ordinis ſolemniter; ſiquidem ſolemniter miniſtrare, eſt cum propriis ornamentis miniſtrare; proprium autem ornamentum Subdiaconi eſt manipulus, vti dicebam. 10

Cæterum, laicum ſine ſolemnibus veſtibus, indutum v. g. ſuperpelliceo, epiſtolam in ſolemni Miſſa canere, videtur non eſſe licitum, & ſaltem quidem non eſt decens, ſi Clericus haberi poſſit; ſin verò non poſſit, forſan ob cauſam permitti poterit, præſertim ſi Religioſus ſit; quia talis non exercet actum Ordinis, ſed ſimplicis cantoris. Vndè cur laico huiuſmodi officium in ſolemni Miſſa competere non poſſit, ſolùm obſtare videtur conſuetudo, quæ tamen in diuerſis locis diuerſa eſt. 11

Sequitur ſecundò, quod è contrà irregularis ſis, ſi in ſolemni Miſſa Epiſtolam cum manipulo, vel Euangelium cum ſtola decantes, vbi non eſt priuilegium, aut conſuetudo, vt ea ſolemnitate decantetur ab illis, qui tali ordine non ſunt inſigniti. Sayr. *lib. 7. theſ. cap. 10. num. 3. & 4.* Suar. *diſp. 42. ſect. 4. n. 16.* Coninch. *diſp. 18. dub. 6.* & Bonacin. *diſp. 7. de irregular. quæſt. 3. punct. 6. num. 1. & 2.* 12

Sequitur tertiò, quod etiam irregularis ſis, ſi baptizes ſolemniter, quia baptizare ſolemniter eſt vſus, & exercitium Ordinis Sacerdotalis, *cap. 1. de cleric. non ordin. miniſtr.* ſecùs dicendum, ſi baptizes non ſolemniter, qualiter baptizare ſæpè ſolent etiam laici. Nauarr. *cap. 22. num. 7.* Henriq. *lib. 1. cap. 19. num. 1. & 3.* Sayr. *cit. cap. 10. n. 5.* Auila *part. 7. diſp. 9. dub. 14.* & alij communiter. 13

Sequitur quartò, quod ſimiliter irregularis ſis, ſi attentes conficere Euchariſtiam, vel illam miniſtres, vel miniſtres Ordinem, Confirmationem, aut Extremam vnctionem, cùm Sacerdos non ſis, quia ſic officium Ordinis, quem non habes, exerces. Secùs dicendum, ſi aſſiſtas matrimonio, tanquam Parochus, cum Parochus non exiſtas, quia matrimonio aſſiſtere non eſt actus ordinis, ſed iuriſdictionis. Et propter actum, vel vſum iuriſdictionis non habitæ non eſt vllibi impoſita irregularitas Suarez *diſp. 42. ſect. 4. n. 19.* & Coninch. *diſp. 18. dub. 6. num. 48.* 14

Idemque dicendum de officio concionandi: nam quamuis illicitè non ordinatus illud vſurpes, tamen, quia non eſt officium per ſe annexum Ordini ſacro, illud vſurpando, irregularitatem non incurris. Idque ſiue Laicus, ſiue Clericus ſis, & tanquam Diaconus, cum manipulo, & ſtola prædicare in Eccleſia præſumas; quia, ſicuti dicebam, per hoc actum Ordinis non exerces. Doctores communiter contra Nauarrum *cap. 27. num. 165.* 15

Peccas nihilominùs, quandò actum Eccleſiaſticum prædicandi ſtola indutus, tanquam Diaconus, exerces; cum Diaconus non ſis. Alioquin verò (ait idem Nauarrus *lib. 1. conſil. 7. de offic. delegat.*) conſuetudo fere totius orbis Chriſtiani eſt, vt Parochi non ſolùm Diaconos, ſed inferiores etiam Clericos Theologiæ eruditos ad prædicandum in Eccleſia interdum aſſumāt. Etſi in quibuſdam tamen Diœceſibus conſuetudo ſit in oppoſitum, vt ſcilicet Parochis non liceat ad prædicandum aſſumere, niſi Diaconos. Imò Tridentin. Concil. *ſeſſ. 5.* 16

cap. 1. & ſeſſ. 24. cap. 4. de reformat. ſignificat, tales ſubſtitutos in munere prædicandi priùs ab Epiſcopo examinari, & approbari debere, quod etiam docent nonnulli inter quos Simancha *de cathol. inſtit.* 17

cap.49.n.1. ex cap.excommunicatus,§.quia verò, de heret. & ex Concilio Lateranenſ.ſub Leone X. *ſeſſ.* 11. ſed quoad hæc cuiuſcumque Diœceſis recepta conſuetudo ſeruari debebit.

18 An autem neque irregularis ſis, ſi non Sacerdos, abſolutionem Sacramentalem impendas?

Affirmant Syluеſt. *verb.confeſſor 1.in princ.* Ledeſma *2.part.4.quæſt.7.art.3. dub.1.* & ex probabili Auila *de cenſur.part.7.diſp.9.dub.15.* Quia talis actus exercetur abſque vlla ſolemnitate: Ergò inter officium Ordinis reputari non debet.

Negant verò probabiliùs Nauarr. *cap.27.num.242.* Suarez *diſp.42.ſect.4.num.19.* Henriq.*lib.14.cap.6.n.1.* Sayr.*lib.7.theſ.cap.10.n.5.* & alij communiter.

Colligitur *ex cap.1. de cleric. non ordin. miniſtr.* & probatur; quia abſolutio Sacramentalis, quantumcumcumque ſecreta ſit, eſt actus, & exercitium Ordinis Sacerdotalis, cuiuſmodi eſt celebratio: Ergò, ſicut irregularitatem inducit vſurpatio celebrationis à non Sacerdote, ità & irregularitatem inducet vſurpatio abſolutionis: falſumque eſt, ſub officio Ordinis Sacerdotalis abſolutionem Sacramentalem non contineri. His ſuppoſitis.

SECTIO II.

Dubitationis reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Super irregularitate, quæ prouenit ex illicita Ordinis adminiſtratione ſolus Pontifex diſpenſat, vt ad ſuperiores Ordines aſcendat, vt verò poſſit in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare, diſpenſat etiam Epiſcopus.*

2 *Epiſcopus, impoſita vigore cap.2. de cleric.non ordin. miniſtr. ſuſpenſione biennij, non videtur poſſe ſuper illa diſpenſare, excepto, ſi irregularitas proueniat ex delicto occulto.*

1 Reſpondetur, ſuper irregularitate, quæ prouenit ex illicita Ordinis adminiſtratione, ſolus Pontifex diſpenſat, vt ad ſuperiores Ordines aſcendas: vt verò poſſis in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare, diſpenſat etiam Epiſcopus. Innoc. *in cap. dilectus de tempor. ordinat.n.3.* Abbas *in cap.2. de cleric. non ordin. miniſtr. n.3.* Syluеſt. *verb. irregularitas quæſt.12.in fine*, Angel. *eodem verbo n.28.* Nauarr. *cap.27.num.243.* & Auila *de cenſur.part.7. diſp.9. dub.15. ex dicto cap.2. de cler.non ordin. miniſtr.* Vbi hæc ſuſpenſio arbitrio Epiſcopi remittitur.

2 At ſi rectè aduertatur, in prædicto Textu ſolùm Epiſcopo committitur, an ſis biennio, vel triennio ſuſpendendus, moderari verò tempus biennij non videtur concedi: Ergò, impoſita ſuſpenſione biennij, non videtur Epiſcopus poſſe ſuper illam diſpenſare. Excepto, ſi irregularitas proueniat ex delicto occulto, iuxtà conceſſionem Trident.Concil.*ſeſſ.24.cap.6.* ſicuti in præſenti aduertit Suar. *de cenſur.diſp.42.ſect.4.n.3.* & Bonacin. *de irregular.diſp.7.quæſt.3.punct.6.n.10.*

SECTIO III.

PRIMA PETITIO.

An ſeriò exercens officium ordinis, quem non habes, v.g. canendo ſolemniter Epiſtolam, vel Euangelium, celebrando, vel miniſtrando aliud Sacramentum, &c. abſque intentione tamen vſurpandi Ordinis vſum, irregularitatem incurras?

SVMMARIVM.

1 *Ordinis officium ſeriò exercens, quem non habet, v.g. canendo ſolemniter Epiſtolam, vel Euangelium, celebrando, vel miniſtrando aliud Sacramentum, & abſque intentione tamen vſurpandi Ordinis vſum, irregularitatem non incurrit.*

2 *Diaconus exiſtimans per ignorantiam non craſſam officium v.g. ſolemniter baptizandi in Eccleſia Ordini ſuo annexum eſſe, non fieret irregularis, licet ſine Sacerdotis commiſſione baptizaret, quia non haberet intentionem baptizandi vt Sacerdos.*

3 *Idem dic, ſi abſolueret a peccatis in articulo mortis, exiſtimans ſimiliter per ignorantiam non craſſam, quod tunc poſſit & ipſe id præſtare, ſi copia Sacerdotis non ſit, ſeu ſi Sacerdos non adſit.*

4 *Irregularitas prædicta, quæ decreta eſt in cap. 1. de cleric. non ordin.miniſtr. ideò ſtatuitur, eo quod non ordinatus ſolemniter baptizauit, vel aliud officium Ordini annexum exercuit.*

5 *Irregularitas prædicta vt incurratur, opus eſſe videtur, vt officium Ordinis quis exerceat, ſi non verè, ſaltem quantum eſt ex ſe: at non exercetur illud officium, ſi deſit intentio.*

6 *Rebaptizans exteriùs abſque intentione, irregularitatem aduerſus rebaptizantes impoſitam non incurrit, quia quantum eſt ex ſe non rebaptizat.*

7 *Non ordinatus ſi temerè exerceat officium ordinis, quem non habet, v.g. celebret, vel confeſſiones audiat, tenetur etiam pœna falſi, ſicuti qui non habens dignitatem, profitetur ſe habere, vel vtitur inſignibus eius.*

Reſpondetur negatiuè, atque ità contra Suarez *de cenſur.diſp.42.ſect.4.n.18.& ſeq.* Coninch.*diſp.18. dub.6.n.47.* & alios, probabilius docent Tabien.*verb.irregularitas 4.§.3.* Nauarr.*conſil.1.de Sacram.non iterand. & in ſumma cap.27.n.241.* Vgolinus *de cenſur.cap.37. n.10.* & Auila *part.7.diſp.9.ſect. 2. dub.13.* ſpecialiter 1
loquentes de officio Diaconi, & Subdiaconi, quatenùs aiunt, opus eſſe, vt habeas intentionem, id faciendi tanquam Diaconus, vel Subdiaconus. Præter quàm, ſi 2
quis per ignorantiam non craſſam exiſtimaret, tale officium, etiam ſuo Ordini, quem habet, conuenire, vt ſi Diaconus exiſtimaret, ſolemniter baptizare in Eccleſia Ordini ſuo annexum eſſe, non fieret irregularis, etſi ſine Sacerdotis commiſſione baptizaret, quia non haberet intentionem baptizandi, vt Sacerdos, vti docet idem Nauarr. *conſil.3. de cleric. non ordin. edit.2.* Idem- 3
que dicas, ſi abſolueret à peccatis in articulo mortis, exiſtimans ſimiliter per ignorantiam non craſſam, quod tunc poſſit & ipſe id præſtare, ſi copia Sacerdotis non ſit, ſeu ſi Sacerdos non adſit.

Probatur, quia *in cap.1. de cleric. non ordin. miniſtr.* 4
ſtatuitur hæc irregularitas, eo quod non ordinatus ſolemniter baptizarit, vel aliud officium Ordini annexum exercuerit. Quod formaliter intelligi debet.

Confirmatur, quia ad hanc irregularitatem incurren- 5
dam opus eſſe videtur; vt officium Ordinis exerceas, ſi non verè, ſaltem quantum eſt ex te. At ſi intentionem non habes illud officium exercendi, etiam quantum eſt ex te non exerces, cum deficias in intentione: Ergò irregularitatem incurrere non videris.

Confirmatur ſecundò, quia ſicuti ſuprà ſuo loco di- 6
cebam, ſi rebaptizes exteriùs abſque intentione, irregularitatem aduerſus rebaptizantes impoſitas non incurris; quia quantum eſt ex te, non rebaptizas: ergò ſic &c. in caſu noſtro.

His adde ex Abb.*in cap.1.de cler.non ordin.&c.* quod 7
ſi non ordinatus temerè exerceas officium Ordinis, quem non habes, v.g. celebres, vel confeſſiones audias, tenearis etiam pœna falſi, ſicuti qui non habens dignitatem profitetur, ſe habere, vel vtitur inſignibus eius, *l.eos,ff.ad leg.Cornel.de falſis.*

SECTIO

SECTIO IV.

SECVNDA PETITIO.

An hæc irregularitas afficiat non ſolùm Clericos vſurpantes officium Ordinis, quem non habent, ſed etiam laicos.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas hac ſecundum aliquos Doctores afficit non ſolùm Clericos vſurpantes officium Ordinis, quem non habent, ſed etiam laicos: quia in cap.1. de cleric.non ordin.miniſtr.generaliter ſtatuitur, ne ordinetur qui cùm ordinatus non ſit, baptizauerit, vel officium ſacrum exercuerit.*

2 *Verbum illud (de Clerico) in titulo appoſitum, forſan ex inaduertentia fuit appoſitum, cum in antiquis codicibus non reperiatur.*

3 *Laicus grauiùs peccat Ordinis officium vſurpans, quàm Clericus.*

4 *Pars negatiua dicitur probabilior, quia hac irregularitas de laico miniſtrante in iure expreſſa non eſt ſi ſequamur probabilem intellectum cap. 1. quem rubrica, & titulus indicat.*

5 *Textus in dicto cap.1.de cleric.non ordin.miniſtr.licet generaliter videatur loqui, & tam Clericos, quàm laicos comprehendere, tamen quia ſub titulo de cler. non ordin.miniſtr.conſtitutus eſt, indicat manifeſtè, quod pro clericis tantum latus ſit.*

6 *In antiquis codicibus omiſſum eſſe verbum illud (de Clerico) non eſt verum: præterquam, quod Textus hanc irregularitatem imponentes, ſatis apertè ſignificant ſolis Clericis illam imponi.*

7 *Textus in cap.1.de cler.non ordin.miniſtr.ſi ſequamur probabilem intellectum Abbatis, per illa verba (abiicitur ab Eccleſia) ſuſpenſionem, ſeu depoſitionem ferendam, imponi, manifeſtè indicat, quod de clericis tantùm loquatur.*

8 *Laicus licet grauiùs peccet, quàm Clericus officium Ordinis vſurpans; tamen quia Clericus frequentiùs, quàm laicus illud vſurpare conſueuit, propterea contra Clericum Ordinis officium vſurpantem impoſita eſt irregularitas, & non contra laicum.*

9 *Sententia illorum, qui tenent, quod laicus, ſi fingens ſe Sacerdotem eſſe à peccatis abſoluerere præſumat, irregularis efficiatur, reiicitur, contra Sotum, & Valentiam.*

1 AFfirmant S Anton. *part.3.tit.28.cap.1.* Syluester *verb.irregularitas,q.12.dict.2.* Sotus *in 4.diſt.18. q.4.ar.1.* Nauarr.*cap.27.n.242.* Suar.*tom.3.de Sacram. diſput.31.ſect.4.circa fin.* & Valentia *tom.4.diſp.6.q.10. punct.* 1. Ita vt & laïcus etiam exercens actum ordinis v.g.ſolemniter baptizãs, dictam irregularitatẽ incurrat.

Probatur, quia *in cap.1.de cler.non ordin.miniſtr.* generaliter ſtatuitur, ne ordinetur, qui cùm ordinatus non ſit, baptizauerit, vel officium ſacrum exercuerit. At hic Textus cùm ſit antiquior Rubrica, non poteſt Rubricâ reſtringi: Ergo.

2 Confirmatur, quia verbum illud, *de Clerico:* in titulo appoſitum, forſan ex inaduertentia fuit appoſitum, cùm in antiquis codicibus non reperiatur.

2 Confirmatur ſecundò, quia grauiùs peccat laïcus Ordinis officium vſurpans, quàm Clericus: Ergo ſi per hoc Clericus irregularitatẽ incurrit, incurret & laïcus.

4 Negant verò probabiliùs Couarr.*in Clem part.1.§.1.* Angel.*verb.irregularitas* 1.Roſella *eod.verb.n 6.* Armill. *ibid.n.5.* vbi ſubdit, hanc ſententiam tanquam benigniorem in materia odioſa, ſequendam eſſe. Henriq. *lib.2. cap.29.n.1.lit.H.* Sayr. *lib.7.Theſaur.cap.10.n.6.* & Sà *verb. Clericus,n.32.*

Probatur, quia hæc irregularitas de laïco miniſtrante in iure expreſſa non eſt, ſi ſequamur probabilem intellectum *cap.1.* quem rubrica, & titulus indicat, & tradunt Abb.ibi, Sylu.& Sayr.*in loc.ſup.cit.* quod miniſtrans ſolemniter in ordine quem non habet, ſit deponendus, & nunquam ordinandus: depoſitio enim eſt propria Clericorum.

Confirmatur, quia eſto Textus *in d.cap.1. de cleric. non ordin. miniſtr.* generaliter videatur loqui, & tam Clericos, quàm laïcos comprehendere, tamen quia ſub titulo, & rubrica *de cler. non ordin. miniſtr.* conſtitutus eſt, indicat manifeſtè, quod pro Clericis tantùm latus ſit. 5

Hinc patet ad fundamentum oppoſitæ ſententiæ. 6

Ad primam confirmationem reſpondetur negando, in antiquis codicibus omiſſum eſſe verbum illud, *de Clerico:* ſicuti videre eſt apud Sayr. *lib.7. Theſaur. cap.10. num.6.* Præterquam quod Textus hanc irregularitatem imponentes ſatis apertè ſignificant ſolis clericis, illam imponi. Nam Text. *in cap.2.* expreſsè loquitur de ordinato, cui vltra prohibitionem, ne ad ſuperiores ordines aſcendat, imponitur ſuſpenſio per biennium, vel triennium ab ordine præcipuo, quem habet. Textus verò 7 *in cap.1.* (ſi vti dicebam, ſequamur probabilem intellectum Abbatis ibi, Syluestri, & Sayri *vbi ſup.* aſſerentium, per illa verba, *abiiciatur ab Eccleſia:* ſuſpenſionem, & depoſitionem ferendam imponi) manifeſtè indicat, quod de Clericis tantùm loquatur, cùm laïci nec ſuſpendi, nec deponi poſſint.

Ad ſecundam confirmationem Reſpondetur, negando conſequentiam, quia licèt grauiùs peccet laïcus, quàm clericus officium Ordinis vſurpans, tamen quia clericus frequentiùs, quàm laïcus, illud vſurpare conſueuit, propterea contra clericum ordinis officium vſurpantem, impoſita eſt irregularitas & non contra laïcum. 8

Quapropter ipſe etiam S. Antonin. *3.part. titul.17. cap.7.§.1.* & Syluest.*verb.confeſſor 5.n.1.* reiiciunt ſententiam illorum qui tenent, quod laïcus, ſi fingens ſe Sacerdotem eſſe, à peccatis abſoluere præſumat, irregularis efficiatur; licet hanc opinionem ſequatur Sotus, & Valentia *in locis ſup. cit.* adducentes pro ſe Paludanum *in 4.diſt.17.q.3.* qui tamen in contrarium magis propendere videtur. 9

SECTIO V.

PETITIO TERTIA.

Qualiter ob illicitam Ordinis habiti adminiſtrationem irregularitas incurratur?

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas ob nullam illicitam Ordinis habiti adminiſtrationem incurritur, præter illam in qua cenſura excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti violatur: ita vt Clericus ſolùm violans cenſuram maioris excommunicationis, ſuſpenſionis ab ordine, interdicti perſonalis, aut localis, exercendo actum proprium ordinis, irregularis efficiatur.*

2 *Irregularitas hac vt incurratur, requiritur vt Clericus vſurpando hoc ordinis miniſterium, mortaliter peccet. Quapropter per ignorantiam, ſi craſſa non ſit, ab irregularitate incurrenda liberatur.*

3 *Irregularitas non incurritur ab eo, qui ante ſententiam appellauerit; Iudex autem exiſtimans appellationem illegitimam, ac nullam eſſe, nihilominus ad ſententiam excommunicationis procedat, excommunicatur verò in appellatione ſua confiſus bona fide, ſi poſtea ſuperior ad quem appellatum fuit pronunciet, appellationem nullam fuiſſe, & iudicia prioris iuriſdictionem non ſuſpendiſſe: quia ad irregularitatem incurrendam requiritur temeritas, vel ſaltem mala fides, & culpa mortalis.*

4 *Secus dicendum, ſi mala fide appellationem proſecutus poſt latam ſententiam celebraſſet.*

5 *Irregularitas prædicta vt incurratur, requiritur ſecundò, vt miniſterium, quod Clericus in cenſura exercet, ſit proprium ordinis, ſeu ab alio qui talem ordinem non habet, exerceri non poſſit.*

6 *Clericus in minoribus Ordinibus conſtitutus vix poteſt ex hac cauſa irregularitatem incurrere: quia conſuetudo obtinet, vt talis Clerici miniſteria à laicis etiam ſolemniter exerceantur.*

7 *Clericus excommunicatus, vel ſuſpenſus neque irregularitatem incurrit, ſi quamuis illicitè præſtet ea, quæ ſolius iuriſdictionis, non ordinis officia ſunt, v.g. ſi. Epiſcopus in cenſura exiſtens excommunicet, vel ab excommunicatione abſoluat (omiſſa tamen ſolemnitate precum:) Item ſi Parochus matrimonio aſſiſtat, ſed nuptias non benedicat.*

8 *Clericus neque irregularitatem incurrit, ſi cenſura ligatus in Eccleſia Lectiones, & Reſponſoria cantet, dummodo officiator non ſit, dicendo Collectam, præmiſſo* Dominus vobiſcum. *Item ſi in loco ſacro mortuum ſepeliat intermiſſo officio diuino.*

9 *Irregularitas prædicta vt incurratur, requiritur tertiò, vt exercitium ordinis ſit ipſi Clerico ſecundùm ſubſtantiam prohibitum, & non ſecundùm modum ſolum accidentalem.*

10 *Epiſcopus ſi ſuſpenſus à Pontificalibus Miſſam celebret cum apparatu Epiſcopali neque incurrit irregularitatem, quia ab actu celebrandi non eſt ſuſpenſus ſecundum ſubſtantiam, ſed tantùm ſecundum ſolemnitatem accidentalem.*

11 *Clericus in interdicto generali loci celebrans officium diuinum Ordini Clericali proprium, non obſeruata moderatione, quam ponit tex. in cap. Alma, de ſent. excomm. irregularitatem incurrit, & tamen in hoc caſu celebratio officij ſecundum ſubſtantiam actus ipſi non eſt prohibita: ſed id non officit, quia talis caſus eſt ſpecialis; ſiquidem iure antiquo ſimpliciter decretum erat, quod Clericus interdicti tempore celebrans irregularitatem incurreret, quod ius poſtea mutatum non eſt ſimpliciter, ſed cum moderationibus, & conditionibus, &c.*

12 *Epiſcopus excommunicatus, interdictus, vel ab officio ſuſpenſus irregularitatem incurrit, ſecundum Doctores, ſi coram ſe celebrari auctoritatiuè iubeat. At hæc irregularitas non nititur Iuri ſcripto.*

RESpondetur: Irregularitas ob nullam illicitam ordinis habiti adminiſtrationem incurritur, præter illam in qua cenſura excommunicationis, ſuſpenſionis,
1 vel interdicti violatur: ita vt Clericus ſolùm violans cenſuram maioris excommunicationis, ſuſpenſionis ab ordine, interdicti perſonalis, aut localis, exercendo actum proprium ordinis, irregularis efficiatur, ſicuti conſtat ex toto titulo *Decret. de cleric. excomm. miniſtr. ex cap. 1. de ſent. & re iudic. in 6. & ex cap. is cui, de ſent. excommunic. lib. 6.*

2 Requiritur autem ad hanc irregularitatem incurrendam, vt clericus vſurpando hoc ordinis miniſterium mortaliter peccet. Quapropter per ignorantiam, ſi craſſa non ſit, ab irregularitate incurrenda liberatur, *cap. Apoſtolica, de cler. excomm. miniſtr.* & ibi communiter DD.

3 Hinc ſi quis ante latam ſententiam appellauerit, iudex autem exiſtimans, appellationem illegitimam, ac nullam eſſe, nihilominus ad ſententiam excommunicationis procedat, excommunicatus verò in appellatione ſua confiſus, bona fide celebret, irregularitatem (ſi poſtea ſuperior ad quem appellatum fuit, pronunciet, appellationem nullam fuiſſe, & iudicis prioris iuriſdictionem non ſuſpendiſſe) minimè incurrit, ait Gloſſa communiter recepta *in cap. ſolet, verb. in officiis, de ſentent. excommun. in 6.* Nauar. *cap. 23. n. 104.* & Auila *de cenſur. part. 2. cap. 5. dub. 12. & cap. ad præſentiam, de appellat.* quia ad irregularitatem incurrendam requiritur temeritas, vel ſaltem mala fides, & culpa mortalis, vti dicebam.
4 Quare ſecus dicendum, ſi mala fide appellationem proſecutus poſt latam ſententiam celebrauerit, vt idem Auila *loc. ſup. cit.* notauit.

Requiritur ſecundò, vt miniſterium quod clericus in cenſura exercet, ſit proprium Ordinis, ſeu ab alio qui talem ordinem non habet exerceri non poſſit. 5

Hinc ſequitur, quod clericus in minoribus conſtitutus, vix poſſit ex hac cauſa irregularitatem incurrere, quia conſuetudo obtinet, vt talis clerici miniſteria à laïcis etiam ſolemniter exerceantur. Sotus *in 4. diſt. 22. q. 3. art. 1. concl. 5.* Sayr. *lib. 7. Theſ. cap. 9. n. 4.* Henriquez *lib. 14. cap. 7. n. 1. lit. F.* Auila *de cenſ. part. 7. diſp. 9. ſect. 2. dub. 13.* & S. Antonin. *part. 3. tit. 28. cap. 1. in princip.* 6

Sequitur 2. quod clericus excommunicatus, vel ſuſpenſus neque irregularitatem incurrat, ſi quamuis illicitè, præſtet ea quæ ſolius iuriſdictionis, non ordinis officia ſunt, v.g. ſi Epiſcopus in cenſura exiſtens excommunicet, & ab excommunicatione abſoluat (omiſſa tamen ſolemnitate precum, & ſtolæ.) Item ſi parochus matrimonio aſſiſtat, ſed nuptias non benedicat. DD. *in loc. ſupra cit.* præſertim Henriquez. *num. 7.* & Auila *ſect. 2. dub. 1.* 7

Sequitur 3. quod neque irregularitatem incurrat clericus, ſi cenſura ligatus in Eccleſia Lectiones, & Reſponſoria cantet (dummodo Officiator non ſit, dicendo Collectam, præmiſſo *Dominus vobiſcum.*) Ricchard. *in 4. diſt. 18. art. 3. q. vlt.* & Abb. *in cap. vltim. de exceſſib. Prælat. n. 5.* Item ſi in loco ſacro mortuum ſepeliat, intermiſſo Officio diuino. Henriq. & Auila *vbi ſup.* Nauarrus *cap. 27. n. 244.* & alij paſſim. 8

Requiritur tertiò, vt exercitium Ordinis ſit ipſi clerico ſecundum ſubſtantiam prohibitum, & non ſecundum modum ſolum accidentalem. 9

Hinc Epiſcopus, ſi ſuſpenſus à Pontificalibus Miſſam celebret cum apparatu Epiſcopali, irregularitatem neque incurrit: quia ab actu celebrandi non eſt ſuſpenſus ſecundum ſubſtantiam, ſed tantùm ſecundum accidentalem ſolemnitatem. Syluest. *verb. ſuſpenſio, q. 3.* Couarr. *in Clem. part. 1. §. 1. n. 1.* & Auil. *cit. dub. 2.* contra Angelum *verb. ſuſpenſio 3. n. 3.* & alios. 10

Obiicies: Ex communi ſententia DD. quam ſequitur Syluest. *verb. interdictũ 5. q. 5.* Couarr. *in cap. Alma, part. 2. §. 4. n. 6.* & Henriq. *lib. 14. cap. 7. n. 4.* Clericus in interdicto generali loci celebrans Officium diuinum ordini clericali proprium, non obſeruata moderatione quam ponit Text. *in cap. Alma*, irregularitatem incurrit: & tamen in hoc caſu celebratio officij ſecundum ſubſtantiam actus ipſi non eſt prohibita: Ergo. 11

Reſpondetur; diſparitas eſt, quia talis caſus eſt ſpecialis: ſiquidem iure antiquo ſimpliciter decretum erat, quod clericus interdicti tempore celebrans irregularitatem incurreret. Quod ius poſtea mutatum non eſt ſimpliciter, ſed cum moderationibus, ſeu conditionibus *cap. Alma*, ſicuti ſignificatur *in cap. is qui, §. is verò, de ſent. excomm. in 6.* ibi: *Is verò qui ſcienter in loco celebrat, ſuppoſito interdicto, niſi ſuper hoc priuilegiatus exiſtat, aut à iure ſit conceſſum eidem, irregularitatem incurrit.*

An autem Epiſcopus excommunicatus, interdictus, vel ab officio ſuſpenſus, &c. irregularitatem incurrat, ſi coram ſe celebrari auctoritatiuè iubeat? 12

Affirmant Abb. *in cap. illud, de cleric. excommunic. n. 8.* Sylueſt. *verb. irregularitas, n. 15. dict. 4.* Nauarr. *cap. 27. n. 244.* Couarr. *in cap. Alma, part. 1. §. 9. n. 8.* & alij multi, *arg. cap. illud, de cler. excommunic.*

At ibi reuerà id non exprimitur. Quapropter hæc irregularitas potiùs auctoritati Doctorum, quàm iuri ſcripto nititur, inquit Coninch. *diſput. 18. dub. 6. circa finem.*

SECTIO VI.

Petitio Qvarta.

An Clericus ſuſpenſus à ſuo Ordine irregularitatem incurrat, ſi ad ſuperiorem Ordinem promoueatur.

SVMMARIVM.

1 *Clericus ſuſpenſus à ſuo Ordine irregularitatem non incurrit, ſi ad ſuperiorem ordinem promoueatur, quia hæc irregularitas neque à iure expreſſa eſt, neque rationes pro ipſa allatæ conuincere videntur.*

2 *Ad ordinem ſuperiorem aſcenſus non niſi impropriè. & abuſiuè dici poteſt exercitium ordinis inferioris: Quapropter irregularitas ob ordinis illicitum exercitium decreta non debet extendi ad illicitam ordinis ſuperioris ſuſceptionem, cùm pœnæ non ſint extendendæ.*

3 *Diaconus ab ordine ſuſpenſus Preſbyteratum ſuſcipiens exercet miniſterium Preſbyteri ſacrificando cum Epiſcopo. Item Subdiaconus Diaconatum recipiens exercet miniſterium Diaconi canendo ſolemniter Euangelium, non propterea irregulares efficiuntur, quia vltra quod id eſt per accidens, primum ſacrificium illud non æſtimatur actus concelebrationis, cùm neque certum ſit, an reuerà ipſe conſecret, vel ſolus Epiſcopus.*

4 *Preſbyter non efficitur irregularis, quando in ſui ordinatione contracta ſuſpenſione ob immaturam ætatem, ſimul cum Epiſcopo verba conſecrationis profert: ſed quando poſtea, non obtenta priùs diſpenſatione, primum ſacrum facit.*

5 *Diaconi ordinati non omnes Euangelium canunt, quin ſi contingat, vt alicui hoc officium deferatur, qui ſe ab ordine ſuſpenſum nouit, & abſque ſui diffamatione, vel aliorum ſcandalo declinare non poſſit, tunc nihil obſtante cenſura occulta obedire poterit: quia cenſura cùm ſit de iure poſitiuo, non obligat cum tanto rigore.*

1 Reſpondetur negatiuè. Atque ita ex probabili ſententia Doctorum docent Suar. *diſp.* 42. *ſect.* 3. *n.* 2. & Sayr *lib.* 4. *cap.* 16. *n.* 22. contra Nauarr. *lib.* 1. *conſil.* 36. *n.* 2. *de tempor. ordin.* Couar. *in cap. Alma, part.* 1. §. 3. *n.* 5. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 6. *n.* 4. & alios.

Probatur, quia hæc irregularitas, neque (ſicuti Henriquez ipſe fatetur) in iure expreſſa eſt, neque rationes pro ipſa allatæ conuincere videntur, vt ex mox infra dicendis apparebit: Ergo.

2 Obiicies: Aſcenſus ad ordinem ſuperiorem eſt veluti exercitium ordinis inferioris, à quo clericus ſuſpenſus eſt: Ergo, &c.

Reſpondetur: Nego antecedens, ſiquidem aſcenſus ad ordinem ſuperiorem non niſi impropriè, & abuſiuè dici poteſt exercitium ordinis inferioris Quapropter irregularitas ob ordinis illicitum exercitium decreta non debet extendi ad illicitam ordinis ſuperioris ſuſceptionem, cùm pœnæ non ſint extendendæ, ſed potiùs reſtringendæ.

3 Obiicies ſecundò: Diaconus ab ordine ſuſpenſus Preſbyteratum ſuſcipiens exercet miniſterium Preſbyteri ſacrificando cum Epiſcopo. Item Subiaconus Diaconatum recipiens exercet miniſterium Diaconi canendo ſolemniter Euangelium: Ergo his actibus irregulares efficiuntur.

Reſpondetur: Nego conſequentiam, quia (vt omittam id eſſe per accidens in Diacono ſuſcipiente Preſbyteratum) primum ſacrificium illud non æſtimatur actus concelebrationis, cùm neque certum ſit, an reuerà ipſe conſecret, vel ſolus Epiſcopus, vti tenent Medin. *lib.* 1. *cap.* 11. §. 8. Sayr. *loc. ſup. cit. n.* 23. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 3. *n.* 6. & Auila *de cenſur. part.* 3. *diſp.* 5. *dub.* 7. *aſſert.* 3. qui propterea ſubdunt (etſi contrarium teneant Nauarrus *lib.* 5. *conſ.* 8. *de cleric. excom. miniſtr. edit.* 2. Couar. *cit.* §. 3. & alij) non effici irregularem Preſbyterum, quando in ſui ordinatione, contracta ſuſpenſione ob immaturam ætatem, ſimul cum Epiſcopo verba conſecrationis profert, ſed quando poſtea non obtenta priùs diſpenſatione primum ſacrum conficit. Ordinati verò Diaconi non omnes Euangelium canunt. Quin ſi contingat, vt alicui hoc officium deferatur, qui ſe ab ordine ſuſpenſum nouit, & abſque ſui diffamatione, vel aliorum ſcandalo declinare non poteſt; tunc nihil obſtante cenſura occulta obedire poterit, quia cenſura cùm ſit de iure poſitiuo, non obligat cum tanto rigore, & incommodo.

(right margin: 4 … 5)

DVBITATIO XCIV.

An Epiſcopi, vel alij poſſint diſpenſare ſuper irregularitate quæ prouenit ex infamia?

SECTIO PRIMA.

Suppoſita.

SVMMARIVM.

1 *Infamia eſt boni nominis, ſeu bonæ famæ diminutio, quia cùm bona fama, ſeu bona exiſtimatio ſit dignitatis illæſæ ſtatus legibus, ac moribus comprobatus, ſequitur, quod infamia non ſit aliud, quàm talis ſtatus diminutio.*

2 *Infamia eſt duplex, vna iuris, ſeu legalis: alia facti, ſeu popularis, ac vulgaris.*

3 *Infamia iuris, ſeu legalis eſt triplex: vna ex delicto proprio, cui ex iuris conſtitutione, ſeu iure ipſo infamia annexa eſt: alia ex delicto alieno: alia ex officio vili, quod exercetur.*

4 *Infamia ex delicto proprio eſt duplex: vna quæ annectitur ipſi delicto tantùm ante iudicis ſententiam: altera quæ prærequirit delicti condemnatoriam ſententiam.*

5 *Infamia iuris annexa delicto tantùm ante iudicis ſententiam, oritur ex delicto, cui propter ſuam atrocitatem ius ciuile, vel canonicum infamiã annectit.*

6 *Crimen lenocinij infamat, & ad eius infamiam incurrendam, vt lenocinium, id eſt proſtitutionem maris, vel fœminæ quis per conſuetudinem quaſi exerceat, requiritur.*

7 *Contrahens bina ſponſalia, ſeu matrimonia, quamuis inualida propria auctoritate, infamis efficitur: ſecus ſi contrahat iuſſu alterius cui ſubiicitur; quia tunc infamia refunditur in præcipientem.*

8 *Locans ſua opera, vt pugnet cum beſtia, niſi beſtia aliis ſit pernicioſa, infamis efficitur.*

9 *Deſcendens in certamen priuatum cum alio homine quæſtus cauſa, ſeu pretio accepto: ſecus ſi deſcendat cauſa fortitudinis oſtendendæ, vel etiam exercendæ etiam propoſito præmio.*

10 *Dux, vel miles ab exercitu dimiſſus ob delictum ibi commiſſum, vel ſi ob eam cauſam militantibus inſignibus priuetur, quæ ignominioſa exauthoratio militis dicitur, infamis efficitur.*

11 *Miles cùm quis ſimiliter ſit, conducens prædia aliena negotiationis cauſa, infamis efficitur.*

12 *Vſurarius publicus, ſeu qui exercet publicè ex officio fœnus, infamis efficitur.*

13 *Periurij promiſſorij crimen committens, ſeu non adimplens cùm poſſit, iuramentum promiſſorium, quo tenebatur, infamis efficitur.*

14 *Læſæ Maieſtatis tam Diuinæ, quàm humanæ Rei iure canonico ante ſententiam iudicis etiam infames ſunt*

ſunt, eorumque fautores, & Cardinalium S. R. E. hoſtiliter inſectatores, eorumque auxiliatores.

15 *Item mulierum raptores, & qui illis conſilium, vel auxilium præſtant, ſunt infames.*

16 *Item in duellum deſcendentes, eorumque patrini ſunt infames.*

17 *Item omnes illi, qui iure ciuili infames ſunt: Nam hi omnes iure canonico etiam infames exiſtunt; niſi infamiam à iure ciuili introductam canones ſpeciatim abſtulerint: Quemadmodum in cap. vlt. de 2. nupt. ablata eſt infamia decreta mulieri intra annum viduitatis ad ſecundas nuptias tranſeunti.*

18 *Homagium non adimplentes iure Regio in Hiſpania ante iudicis ſententiam etiam infames ſunt, cum poſſint, & debeant, licet promiſſio iuramento firmata non ſit.*

19 *Nobiles palinodiam recantantes in iudicio ſunt infames.*

20 *Item ſodomitæ voluntarij non vim paſſi ſunt infames, iſti enim iure communi probabiliter infames non ſunt, etſi nonnulli Doctores contrarium ſentiant, quatenus aiunt, quod ſi non iure expreſſo, tamen per conſuetudinem, & Doctorum conſenſum infames ſint.*

21 *Altera infamia iuris ex delicto proprio, quæ delicti vtpotè non tam atrocis ſententiam condemnatoriam requirit, oritur ex condemnatione delicti publici, ſcilicet delicti, de quo quilibet de populo accuſare poteſt, vti ſunt crimen adulterij latè ſumpti, proditionis, falſi, rapinæ, Inſtitut. de public. iudic.*

22 *Adde inſuper quædam crimina priuata, vt furti, iniuriarum, & doli mali, nam eſto crimina hæc priuata ſint, ſubſequente condemnatione tamen, infamiam inducunt.*

23 *Item infamiam incurrunt non ſolum qui de his criminibus proprio nomine condemnati ſunt; ſed etiam qui pactum fecerunt, ne de tali crimine accuſarentur; ſiquidem intelligitur confiteri crimen qui paciſcitur: Requiritur tamen & hîc iudicis ſententia condemnatoria de turpi pactione.*

24 *Item infamiam incurrunt, qui actione directa pro ſocio, tutelæ, mandati, vel depoſiti ob interuenientem dolum damnati ſunt.*

25 *Item infamiam incurrunt, qui de calumnia per iniquam accuſationem illata, vel de præuaricatione damnati ſunt: Dicitur autem præuaricator quaſi variator, qui diuerſam, vel potiùs aduerſam cauſam adiuuat, prodita cauſa ſua.*

26 *Infamia ex hoc capite vt incurratur, requiritur, quod anteceſſerit proceſſus ordinarius per viam accuſationis, vel ſaltem citato, & audito reo ad ſui defenſionem, ſi iudex ex officio procedat.*

27 *Infamia ex hoc capite vt incurratur, requiritur etiam, quod ſequatur ſententia condemnatoria, quia ſola iudicialis probatio, vel confeſſio criminis, non habentis ipſo iure annexam infamiam, non infert infamiam iuris.*

28 *Quamuis ſi cauſa ſubſit, cur ordinarius iuris proceſſus, & ſententia condemnatoria non præmittatur, & reus crimen confeſſus, vel in illo deprehenſus verberum, vel ſimili publica, & crimini competente pœna afficiatur, hoc ipſo iuris infamiam incurrat.*

29 *Tortura cum non ſit ad condemnationem, ſed ad veritatis indagationem, infamiam non infert.*

30 *Infamia vt ex hoc capite incurratur, requiritur, quod ſententia iudicis condemnatoria ſit per ſententiam definitiuam, quæ tranſeat in rem iudicatam; nam quouſque talis ſententia non acceſſerit, non cenſetur reus damnatus; & quod ab illa intrà tempus à iure definitum non fuerit appellatum; quia ſicut interpoſita appellatio ſuſpendit ſententiam, ità etiam ſuſpendit infamiam ex tali ſententia ſequentem.*

31 *Condemnatio prædicta vt infamiam inferat ſecundum aliquos debet eſſe non ex officio iudicis, ſed inſtigante accuſatore.*

32 *Damnatus ob criminis notorietatē aliqua pœna publica v.g. fuſtigationis, flagellationis, vel ſimilium, infamiā incurrit, quia huiuſmodi pœna infamiā inducūt.*

33 *Textus in l. nullam, Cod. ex quib. cauſ. infamia irrogatur, definiens non incurri infamiam, loquitur, quando talis pœna infligitur ad indagandam veritatem, quo caſu infamia non contrahitur.*

34 *Infamia oritur ſecundò ex delicto alieno: Infames enim ſunt iure ciuili filij proditorum, & crimen læſæ maieſtatis committentium.*

35 *Infames ſunt iure canonico filij, & nepotes parentum violentas manus in Cardinalem S. R. E. inijcientium, vel eum hoſtiliter proſequentium.*

36 *Hæreticorum filij, ad quos etiam nonnulli Doctores extendunt prædictam infamiam, quibus officia publica, & beneficia prohibentur, licet irregulares ſint; non tamen infames ſunt, aliàs redderentur inhabiles ad teſtimonium ferendum: Item ſi Clerici eſſent, priuari deberent officiis, & beneficiis habitis, cùm hæc omnia infamibus prohibeantur, quæ tamen filiis hæreticorum prohibita non ſunt.*

37 *Hiſtrionum, carnificum, & aliorum vilia officia exercentium filij nullo modo ſunt infames; quia neque ſunt irregulares, quia nullibi id habetur in iure, etſi nonnulli teſtentur in quibuſdam locis, vt in Germania filios carnificum, & quorundam lictorum infames eſſe, ita vt non ſolum à publicis dignitatibus, ſed etiam à mechanicis officiis repellantur.*

38 *Filij, qui ex non legitimo matrimonio nati ſunt, putant complures Doctores, quod infames ſint, quia infames, ſeu ignominia notati cenſentur, quapropter eorum natalium defectus dicitur, ſed nullatenus infames dici poſſunt, cum admittantur ad actus legitimos, v.g. ad teſtimonium ferendum in iudicio, & ad ius hæreditatis ex teſtamento, tametſi iure canonico irregulares, & ad Ordines ſuſcipiendos, & beneficia Eccleſiaſtica obtinenda, alioſque effectus, inhabiles exiſtant.*

39 *Infamia oritur tertiò ex officio: ſunt enim quædam officia ità vilia, vt ea exercētes infames fiant: Tales ſunt hiſtriones, qui in publicis obſcœnis ſpectaculis agunt, & ob indignas repræſentationes infamia notantur.*

40 *Item tales ſunt, qui cum muliere publicis eiuſmodi ſpectaculis mancipata matrimonium contrahunt.*

41 *Carnificum, macellariorum, lictorum, & ſimilia officia ſecundùm aliquos Doctores irrogant infamiam, ſed abſque fundamento, quia eſto officia iſta ſint infimæ conditionis, nullo tamen iure ſcripto cauetur, quod ea exercentes infames fiant, quod multò magis dicendum eſt de filiis ipſorum; præſcindendo tamen à iure municipali aliquorum locorum, &c.*

42 *Infamia altera dicitur facti, quia ex facto ipſo, ſecluſa omni lege, oritur; nam cum fama ſit dignitatis illæſæ ſtatus, legibus, ac moribus comprobatus, fit quod ſanè quolibet facto, ſeu opere legibus, & bonis moribus cōtrario ſtatus integritas diminuatur.*

43 *Infamia hæc ex facto graui, ſcilicet ex peccato mortali, orta, eſto generalis ſit, ſufficit tamē, quod ſpectato iure canonico, dum perſeuerat, ab ordinib. ſuſcipiendis infamatū repellat, quinimò non ſolū peccatū graue, ſed etiam eius vulgata opinio apud viros probos, & prudētes ſufficit etiam, vt ſic infamatū ab ordinibus, & aliis officiis reiiciat interim dum non ſe purgat.*

44 *Peccata multa ſunt ſpectato iure ciuili, quæ ſuos Auctores, attento eorum ſtatu, & communitate, in qua viuunt, vilis, & abiectæ exiſtimationis non efficiunt, neque ab officiis, & muneribus communibus reiiciunt.*

45 *Infamia facti cum ſit publica notitia, vel opinio commiſſi criminis, per quod fama, vel exiſtimatio hominis, ſpectata perſonæ qualitate, & ſtatu apud*

viros

viros probos, & prudentes grauiter læditur, non ſolùm ex publica commiſſi criminis euidentia; ſed etiam ex communiter vulgata opinione infamia contrahatur, ſiquidem infamia aliud non eſt, quàm publicæ famæ, ſeu exiſtimationis diminutio.

46 *Infamis non ex eo quis cenſeri debet, quod de crimine infami accuſetur, niſi apud viros probos, & prudentes fama eius læſa ſciatur.*

47 *Clericus quotieſcumque non ex vanis, ſed ex probabilibus coniecturis infamatus eſt de crimine, quod probari tamen non poteſt, indici ipſi debet purgatio canonica, vt iuret ſe delictum non commiſiſſe, & habeat compurgatores viros honeſtos, qui etiam iurent ſe credere, purgatorem verè iuraſſe.*

48 *Crimen, de quo aliquis infamatus eſt, ſi graue ſit, & cum ſcandalo iunctum, tunc ſuperior eum interim ſuſpendere debet, donec ſe purgauerit.*

49 *Infamatus, vt aliquis de crimine dicatur, opus eſt, viros probos, & prudentes talem de illo opinionem habere: nam ſi conſtet ab hominibus tantum leuibus, & imprudentibus rumorem criminis emanaſſe, non contrahitur infamia; quia vanæ voces hominum non ſunt audiendæ.*

50 *Crimen, de quo aliquis infamatur, debet eſſe, tale, vt eum attento ſtatu perſonæ, & communitatis, in qua viuit, meritò vilis exiſtimationis efficiat; quare ſi homo ſæcularis in ſimplices fornicationes incidat, vel nimis iuret, vel ſimilia alia crimina committere conſueuerit, non contrahit infamiam facti.*

51 *Quod intellige ad contrahendos ciuiles effectus infamiæ: Nam ad Eccleſiaſticos ordines talis inhabilis eſt.*

52 *Infamia facti, ſeu vulgaris, aut popularis aliquo modo pendet ex iuris diſpoſitione, nempè quatenus ſpectat ad effectus, ſeu impedimenta legalia; quare faciliùs contrahitur hæc infamia ſpectato iure canonico, nempè propter quodlibet peccatum mortale, in quo aliquis notoriè perſeuerat.*

53 *Infames ciuili iure in primis ſunt, quos ipſæ leges apud viros probos, & prudentes ſiniſtra opinione ſpeciatim notatos ſignificant, v.g. filij, quos pater in teſtamento ſeriò increpauit: ſin verò leges non ſignificarunt, tunc id iudicis arbitrio videtur commiſſum, conſiderata tam criminis nondum emendati grauitate, quàm etiam dignitate muneris, à quo criminoſus repelli debet.*

54 *Amplia, id etiam ferè locum habere in infamia canonica; quia antiquus ille canonum rigor, vt propter quodlibet peccatum mortale infamia contrahatur, hodie non tam ſtrictè in vſu eſt, ſaltem in ordine ad aliquos effectus infamiæ. Quatenus maximè in vſu eſſe deberet vt talis perſona antequam emẽdata ſit, ad Eccleſiaſticos ordines, & beneficia non admittatur, & teſtimonio illius magna fides non habeatur.*

55 *Infames ſiue iuris, ſiue facti repellũtur à dignitatibus.*

56 *Item repelluntur ab actibus legitimis, & publicis muneribus, cuiuſmodi ſunt iudicis, aſſeſſoris, cauſarum patroni, accuſatoris, teſtis, &c.*

57 *Infames item ſunt irregulares, & proindè non poſſunt ad ordines promoueri, nec in ſuſceptis miniſtrare, ex communi Doctorum ſententia.*

58 *Diſcrimen aſſignatur inter prædictos infames; quod infames infamia iuris ſunt ſimpliciter irregulares, cùm ipſorum irregularitas perpetua ſit; at infames infamia facti ſunt irregulares ſecundum quid; cùm ipſorum irregularitas ceſſet emendatione vitæ.*

1 SVPPONO, quod infamia ſit boni nominis, ſeu bonæ exiſtimationis diminutio; quia, cùm bona fama, ſeu bona exiſtimatio ſit *dignitatis illæſæ ſtatus, legibus, ac moribus comprobatus*, *l. cognitionem, ff. de variis, & extraordin. cognition.* ſequitur, quod infamia non ſit aliud, quàm talis ſtatus diminutio. Gregor. Tholoſ. *lib.* 31. *ſyntag. cap.* 19. *num.* 7. Suarez *diſput.* 48. *ſect.* 1. *num.* 1. & alij communiter.

Suppono ſecundò, quod infamia ſit duplex, vna iuris ſeu legalis, altera facti, ſeu popularis, ac vulgaris. 2

Infamia iuris, ſeu legalis eſt triplex, vna ex delicto proprio, cui ex iuris conſtitutione ſeu iure ipſo infamia annexa eſt; alia ex delicto alieno; alia ex officio vili, quod exercetur. 3

Rurſus infamia ex delicto proprio eſt duplex; vna quæ annectitur ipſi delicto tantum ante iudicis ſententiam, altera, quæ præ requirit delicti condemnatoriam ſententiam. Alphonſ. de Caſtr. *lib.* 2. *de leg. pœn. cap. vlt. circa finem*, Couarruu. 3. *reſolut. cap.* 3. *n.* 2. Auila *de cenſur. part.* 7. *diſp.* 4. *dub.* 5. & alij paſſim. 4

Infamia iuris annexa delicto tantum, ante iudicis ſententiam, oritur ex delicto, cui propter ſuam atrocitatem ius ciuile, vel canonicum infamiam annectit. Eiuſmodi eſt. 5

Primò crimen lenocinij, *l. athletas, §. ait prætor, ff. de his, qui notantur infamia, & l. palam, §. Lenocinium, ff. de ritu nupt.* ex quibus tamen iuribus colligi videtur, quod opus ſit ad hanc infamiam incurrendam, vt Lenocinium, ideſt proſtitutionem maris, vel fœminæ, quaſi per conſuetudinem exerceas; nempè per conſuetudinem marem, vel fœminam proſtituas, aut ſuadeas, vt cum alio fornicetur. 6

Secundò, ſi bina ſponſalia, ſeu matrimonia, quamuis inualida, propria authoritate contrahas, *l.* 1. *& l. quid ergo, ff. de his, qui notantur infamia, & cap. nuper, de bigamis*: Secus, ſi contrahas iuſſu alterius, cui ſubiiceris, quia tunc infamia refunditur in præcipientem, iuxta præcitata eadem iura. 7

Tertiò, ſi loces tuam operam, vt cum beſtia pugnes (niſi beſtia aliis ſit perniciosa) *l.* 1. *§. item ſenatuſconſulto, ff. de poſtulando.* 8

Quartò, ſi deſcendas in certamen priuatum cum alio homine quæſtus cauſa, ſeu pretio accepto, *l.* 2. *§. vlt. ff. de his, qui notantur infamia*: Secus ſi deſcendas cauſa fortitudinis oſtendendæ, vel exercendæ, etiam propoſito præmio (quo caſu pugil, ſeu athleta diceris) *l.* 2. *Cod. de athletis, lib.* 10. & *ibi* Gloſſa. 9

Quintò, ſi cum ſis miles, vel dux, ab exercitu dimittaris ob delictum ibi commiſſum, vel ſi ob eam cauſam militaribus inſignibus priueris (quæ ignominioſa exauthoratio militis dicitur) *l.* 1. *&* 2. *ff. de his qui not. infam.* 10

Sextò, ſi cum ſis ſimiliter miles, prædia aliena conducas negociationis cauſa, *l. vltim. ff. de locat.* 11

Septimò, ſi ſis vſurarius publicus, ſeu ex officio publicè fœnus exerceas, *l. improbum fœnus, Cod. ex quib. cauſis infamia irrogetur.* 12

Octauò, ſi crimen periurij promiſſorij committas, ſeu cum poſſis, iuramentum promiſſorium, quo tenebaris, non adimpleas, *l. ſi quis maior, Cod. de tranſact. & l. quoties, Cod. de dignit. lib.* 12. 13

His adde, quod iure canonico ante ſententiam iudicis etiam infames ſint læſæ maieſtatis, tam diuinæ, quàm humanæ rei, eorumque fautores, & Cardinalium Sanctæ Romanæ Eccleſiæ hoſtiliter inſecutores, eorumque auxiliatores, *cap. felicis. de pœnis in* 6. 14

Item raptores mulierum, & qui illis conſilium, vel auxilium præſtant, iuxta Trid. Concil. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reformat. matrimon.* 15

Item in duellum deſcendentes, eorumque patroni, *ſeſſ.* 25. *cap.* 19. *de reformat.* 16

Item omnes illi, qui iure ciuili infames ſunt: Nam hi omnes iure canonico etiam infames exiſtunt, iuxta generalem regulam Adriani Papæ *in cap. omnes* 6. *q.* 1. Ibi: *Omnes infames eſſe dicimus, quos leges ſæculi infames appellant.* Niſi infamiam à iure ciuili introductam canones ſpeciatim abſtulerint: Quemadmodum *in cap. vltim. de ſecund. nupt.* ablata eſt infamia decreta mulieri intra annum viduitatis ad ſecundas nuptias tranſeunti, *Auth. Cod. de ſecund. nupt.* 17

Adde ſecundò, quod iure regio in Hiſpania ante ſententiam iudicis etiam infames ſint non adimplentes 18

homagium, cum poſſint, & debeant, tametſi promiſſio iuramento firmata non ſit, *leg. Reg. 2. tit. 5. part. 7.*

19 Item nobiles Palinodiam recantantes in iudicio, *leg. ſuprà cit.*

20 Item ſodomitæ voluntarij non vim paſſi, *leg. Reg. 4. tit. 6. part. 7.* Iſti enim iure communi probabilius infames non ſunt; etſi nonnulli Doctores contrarium ſentiant, quatenus aiunt, quod ſi non iure expreſſo, tamen per conſuetudinem, & Doctorũ conſenſum infames ſint.

21 Altera infamia iuris ex delicto proprio, quæ delicti, vtpotè non tam atrocis (vti ſunt ſuperiora, de quibus modo diximus) ſententiam condemnatoriam requirit, oritur ex condemnatione delicti publici, ſcilicet delicti, de quo quilibet de populo accuſare poteſt; vti ſunt crimen adulterij latè ſumpti, proditionis, falſi, rapinæ, *Inſtitut. de public. iudic. l. 1. & l. infamem, ff. eodem titulo.*

22 His adde etiam quędã crimina priuata, vt furti, iniuriarum, & doli mali: Nam eſto crimina hæc priuata ſint, ſubſequente condemnatione tamen infamiam inducunt, *l. 1. & l. athletas, §. vltim. ff. de his, qui not. infam.*

23 Item infamiam incurrunt non ſolùm qui de his criminibus proprio nomine condemnati ſunt, ſed etiam qui pactum fecerunt, nè de tali crimine accuſarentur, *cit. l. athletas, §. vlt. Siquidem intelligitur confiteri crimen, qui paciſcitur, l. ſeq. ff. eodem.* Requiritur tamen & hîc iudicis ſententia condemnatoria de turpi pactione.

24 Item infamiam incurrunt, qui actione directa, pro ſocio, tutelæ, mandati, vel depoſiti ob interuenientem dolum damnati ſunt, de quibus Molina *tract. 4. diſp. 9. n. 6. & 21.*

25 Item infamiam incurrunt, qui de calumnia per iniquam accuſationem illata, vel de præuaricatione damnati ſunt, *cit. l. athletas, §. calumniator, & §. Item præuaricator*: Dicitur autem præuaricator, quaſi variator, qui diuerſam, vel potius aduerſam cauſam adiuuat, prodita cauſa ſua.

26 Requiritur autem ad infamiam ex hoc capite incurrendam, quod anteceſſerit proceſſus ordinarius per viam accuſationis, vel ſaltem citato, & audito reo ad ſui defenſionem, ſi iudex ex officio procedat. DD. communiter, quos ſequitur Clar. *lib. 5. ſent. §. practica crimin. q. 72. num. 3.*

27 Requiritur etiam, quod ſequatur ſententia condemnatoria; quia ſola iudicialis probatio, vel confeſſio criminis non habentis ipſo iure annexam infamiam, non infert infamiam iuris. Barthol. *in l. infamem, ff. de public. iudic.* Angel. *verb. infamia, n. 6.* & alij paſſim.

28 Quamuis, ſi cauſa ſubſit, cur ordinarius iuris proceſſus, & ſententia condemnatoria non prçmittatur, & reus crimen confeſſus, vel in illo deprehenſus verberum, vel ſimili publica, & crimini competente pœna afficiatur, hoc ipſo iuris infamiam incurrat, vt mox infrà dicetur.

29 Tortura tamen cum non ſit ad condemnationem, ſed ad veritatis indagationem, infamiam non infert, *l. nullam, Cod. ex quib. cauſ. infamia irrogatur*, & Gloſſ. *ibidem.*

30 Requiritur tandem, quod ſententia iudicis condemnatoria ſit per ſententiam definitiuam, quæ tranſeat in rem iudicatam: Nam quouſque talis ſententia non acceſſerit, non cenſetur reus damnatus, *argum. l. 1. ff. de his, qui notantur infamia, & cit. l. infamem, ff. de public. iudic.* & tradunt Syluest. *verb. infamia, num.* 12. & Nauarrus *cap. 15. n. 73.* Et quod ab illa intra tempus à iure definitum non fuerit appellatum; quia ſicut interpoſita appellatio ſuſpendit ſententiam, ita etiam ſuſpendit infamiam ex tali ſententia ſequentem. Doctores communiter, inter quos Molina *tract. 3. diſp. 9. n. 4.*

31 Quinimmò quidam (vt Abb. *in cap. inquiſitiones, de accuſat. n. 5. &* Soar. *diſput. 48. ſect. 1. n. 6.*) volunt, quod iſta condemnatio debeat eſſe non ex officio iudicis, ſed inſtigante accuſatore.

32 At quidquid ſit de hoc, illud certum eſt, quod ſi ob criminis notorietatem damnatus ſis alicui pœnæ publicæ, v.g. fuſtigationis, flagellationis, vel ſimilium, infamiam incurras, vti ſupra dicebam; quia huiuſmodi pœnæ infamiam inducunt, ex *l. ictus, ff. de his qui notant. infam. & l. fuſtibus, Cod. ex quibus cauſis infamia irrogatur*, & docet Gloſſ. *in l. nullam, §. quæſtione, Cod. eodem, &* Molina *cit. diſp. 9. n. 19.*

Non obſtat, quod citata *l. nullam, Cod. eod. tit.* definiat, non incurri infamiam; quia (vt aduertit Molina *loc. ſupra cit.*) hæc lex loquitur, quando talis pœna infligitur ad indagandam veritatem: Quo caſu quidem infamia non contrahitur, vti ſuprà dicebam de tortura. 33

Secundò, oritur infamia ex delicto alieno: Infames enim ſunt iure ciuili filij proditorum, & crimen Læſæ Maieſtatis committentium, *l. quiſquis, §. filij Cod. ad leg. Iul. Maieſt.* 34

Item infames ſunt iure Canonico filij, & nepotes parentum violentas manus in Cardinalem S. R. Eccleſiæ inijcientium, vel eum hoſtiliter perſequentium, *cap. felicis, verſ. quod ſi quis, de pœnis in 6.* 35

Nonnulli Doctores id extendunt ad filios hæreticorum, quibus officia publica, & beneficia prohibentur. 36

At, licet huiuſmodi filij irregulares ſint, non tamen infames ſunt; alias redderentur inhabiles ad teſtimonium ferendum, iuxta Textum *in cap. teſtimonium, & in cap. licet, de teſtibus.* Item, ſi clerici eſſent, priuari deberent officiis, & beneficiis habitis, cùm hæc omnia infamibus prohibeantur: quæ tamen filiis hæreticorum prohibita non ſunt, vti infra ſuo loco dicetur. Vide Suar. *de fide diſp. vlt. ſect. vlt. n. 7.* & Sanch. *lib. 2. moral. cap. 38. n. 5.*

Filij autem Hiſtrionum, Carnificum, & aliorum vilia officia exercentium nullo modo ſunt infames, quin neque ſunt irregulares; quia nullibi id habetur in iure. Doctores, quos ſequitur Suarez *de cenſuris diſp. 48. ſect. 3. in fine.* Etſi nonnulli teſtentur, in quibuſdam locis, vt in Germania, filios carnificum, & quorumdam lictorum infames eſſe, ita vt non ſolùm à publicis dignitatibus, ſed etiam à mechanicis officiis repellantur. 37

Filij, qui ex non legitimo matrimonio nati ſunt, putant complures Doctores, quod infames ſint; quia infames ſeu ignominia notati cenſentur. Quapropter eorum natalium defectus dicitur, vti notauit Abb. *in cap. per venerabilem, n. 3. qui filij ſint legitimi*, & fauet *lex regia 8. tit. 6. part. 7.* Sed (vt rectè Couarr. *pract. quæſt. cap. 19. n. 6.* & Molina *tract. 4. diſp. 7. n. 5.* dixerunt) nullatenus infames dici poſſunt; cum admittantur ad actus legitimos, v. g. ad teſtimonium ferendum in iudicio, & ad munera publica, v.g. Tabellionatus, & Decurionatus, *l. generaliter, §. ſpurios, & l. ſpurij, ff. de decurionibus*, & ad ius hæreditatis ex teſtamento; vt ſi quis carens aſcendentibus, & deſcendentibus illegitimum inſtituit, à fratre teſtatoris per querelam teſtamenti inofficioſi, quaſi vilis, & infamis perſona inſtituta eſſet, repelli non poſſit. Doctores, quos ſequitur Molina *tract. 4. diſput. 7. n. 5.* 38

Tametſi iure canonico irregulares, & ad ordines ſuſcipiendos, & beneficia Eccleſiaſtica obtinenda, alioſque effectus, inhabiles exiſtant.

Tertiò oritur infamia ex officio: Sunt enim quædam officia ita vilia, vt ea exercentes infames fiant. Tales ſunt hiſtriones, qui in publicis obſcœnis ſpectaculis agunt, & ob indignas repræſentationes infamia notantur, *l. 1. & 2. §. vltim. ff. de his qui not. infamia, cap. definimus 4. q. 1. & cap. aliquantos, diſt. 51.* & tradit Henriq. *lib. 14. cap. 15. n. 4.* & Auila *de cenſur. part. 7. diſput. 4. dub. 5. concl. 2.* 39

Item tales ſunt, qui cum muliere publicis eiuſmodi ſpectaculis mancipata matrimonium contrahunt, *cap. ſi quis viduam, diſt. 34.* 40

Præter ſupradictum officium hiſtrionum, ſeu ſcenicorum alij Doctores enumerant officium carnificum, macellariorum, lictorum, & ſimilium; ſed abſque fundamento; quia eſto officia iſta ſint infimæ conditionis, nullo tamen iure ſcripto cauetur, quod ea exercentes infames fiant: Quod multò magis dicandũ eſt de filiis ipſorum, 41

præſcim

præſcindendo tamen à iure municipali aliquorum locorum, vt de filiis carnificum, & quorumdam lictorum ſupra dicebam in Germania, ad mentem aliquorum Doctorum.

42 Altera infamia dicitur facti; quia ex facto ipſo, ſecloſa omni lege, oritur: Nam cum fama ſit, *dignitatis illæſæ ſtatus legibus, ac moribus comprobatus*, vti ſupra dicebam, fit, quod ſanè quolibet facto, ſeu opere legibus, &
43 bonis moribus contrario ſtatus integritas diminuatur. Hæc infamia ex facto graui, ſcilicet ex peccato mortali orta, eſto generalis ſit, ſufficit tamen, quod ſpectato iure canonico, dum perſeuerat, ab ordinibus ſuſcipiendis infamatum repellat, ex *cap. teſtimonium, de teſtibus, & ex cap. alieni 2. q.7.*

Quinimmò non ſolùm peccatum graue, ſed etiam eius vulgata opinio apud viros probos, & prudentes ſufficit etiam, vt ſic infamatum ab ordinibus, & aliis officiis reiiciat interim, dum non ſe purgat, iuxta textum *in cap. quoties, & cap. inter, de purgat. canonic.* Quia non decet in clericum aſſumi, & officia honorifica exercere illum, cuius exiſtimatio, ſeu opinio grauata eſt.

44 Dixi, ſpectato iure canonico; quia ſpectato iure ciuili, multa ſunt peccata, quæ ſuos authores, attento eorum ſtatu, & communitate, in qua viuunt, vilis, & abiectæ exiſtimationis non efficiant, neque ab officiis, & muneribus communibus reiiciant. Doctores, quos ſequitur Molina *de iuſt. tract. 4. diſp. 7. n. 6.*

45 Hinc ſequitur, quod (cùm infamia facti ſit publica notitia, vel opinio commiſſi criminis, per quod fama, vel exiſtimatio hominis, ſpectata perſonæ qualitate, & ſtatu, apud viros probos, & prudentes grauiter læditur, vti patet ex dictis, & colligitur *ex l. ea quæ pater, Cod. ex quib. cauſ. infam. & ex cap. vltimo, de tempor. ordinat.*) non ſolùm ea publica commiſſi criminis euidentia, ſed etiam ea communiter vulgata opinione infamia contrahatur; ſiquidem infamia aliud non eſt, quàm publicæ famæ, ſeu exiſtimationis diminutio, vti
46 ſupra dicebam. Verùm, etſi de crimine infami aliquis accuſetur, non tamen propterea infamis cenſeri debet, niſi apud viros probos, & prudentes fama eius læſa ſciatur, vti etiam ſuprà dicebam, & tradunt Oſtienſis *in cap. meminimus, de accuſat.* Nauarrus *lib. 5. conſ. 7. de accuſat. edit. 2.* & alij paſſim.

47 Quo caſu, & quotieſcumque clericus non ex vanis, ſed ex probabilibus conjecturis infamatus eſt de crimine, quod probari tamen non poteſt, iudici ipſi debet purgatio canonica, vt iuret, ſe delictum non commiſiſſe, & adhibeat compurgatores viros honeſtos, qui etiam iurent, ſe credere, purgatorem verè iuraſſe, iuxta textum *in cap. quoties, de purgat. canon.* & tradit Simancha *de cathol. inſtitut. cap. 56.*

48 Quod ſi crimen, de quo aliquis infamatus eſt, graue ſit, & cum ſcandalo iunctum, tunc ſuperior eum interim ſuſpendere debet, donec ſe purgauerit, ſicuti colligitur *ex cap. inter, eodem tit.*

49 Sequitur ſecundò, quod vt aliquis de crimine infamatus dicatur, opus ſit, viros probos, & prudentes talem de illo opinionem habere: Nam ſi conſtet, ab hominibus tantum leuibus, & imprudentibus rumorem criminis emanaſſe, non contrahitur infamia; quia vanæ voces hominum non ſunt audiendæ, *l. decurionum, Cod. de pœnis.* Videatur Abb. *in cap. quæſitum, de accuſat. numer. 4. & in cap. qualiter 1. eod. tit. num. 29.*

50 Sequitur tertiò, quod crimen, de quo aliquis infamatur, debeat eſſe tale, vt eum, attento ſtatu perſonæ, & communitatis, in qua viuit, meritò vilis exiſtimationis efficiat. Quarè, ſi homo ſæcularis in ſimplices fornicationes incidat, vel nimis iuret, vel ſimilia alia crimina committere conſueuerit, non contrahit infamiam facti. Molin. *loc. ſuprà cit. diſput. 7. num. 6.*

51 Quod intellige ad contrahendos ciuiles effectus infamiæ: Nam ad Eccleſiaſticos ordines talis inhabilis eſt, vti conſtat *ex can. 17. Apoſt.* & ex iis, quæ infrà dicentur.

Sequitur quartò, quod etiam infamia facti; ſeu vulgaris, aut popularis aliquo modo pendeat ex iuris diſpoſitione, nempè quatenus ſpectat ad effectus, ſeu impedimenta legalia. Vndè faciliùs contrahitur hæc infamia ſpectato iure canonico, nempè propter quodlibet peccatum mortale, in quo aliquis notoriè perſeuerat, *cap. teſtimonium, de teſtib. cap. conſtituimus 3. quæſt. 5. cap. alieni 2. q. 7. cap. Infames, & cap. illi 6. quæſt. 1.* 52

Ciuili autem iure infames in primis ſunt, quos ipſæ leges apud viros probos, & prudentes ſiniſtra opinione ſpeciatim notatos ſignificant, v. g. filij, quos pater in teſtamento ſeriò increpauit, *cit. l. ea quæ pater*: Sin verò leges non ſignificarunt, tunc id iudicis arbitrio videtur commiſſum, conſiderata tam criminis nondum emendati grauitate, quàm etiam dignitate muneris, à quo criminoſus repelli debet. 53

Quod ferè etiam locum habet in infamia canonica; quia antiquus ille canonum rigor, vt propter quodlibet peccatum mortale infamia contrahatur, hodie non tam ſtrictè in vſu eſt, ſaltem in ordine ad aliquos effectus infamiæ. Quamuis maximè in vſu eſſe deberet, vt talis perſona antequam emendata ſit, ad Eccleſiaſticos ordines, & beneficia non admittatur, & teſtimonio illius magna fides non habeatur. 54

Suppono tertiò, quod infames, ſiue iuris, ſiue facti repellantur à dignitatibus, *vt ſect. ſeq.* dicetur. 55

Item repellantur ab actibus legitimis, & publicis muneribus, cuiuſmodi ſunt iudicis, aſſeſſoris, cauſarum patroni, accuſatoris, teſtis, &c. *cauſ. 3. q. 7. cap. licet, & cap. teſtimonium, de teſtibus.* Et tradunt Syloeſter *verb. infamia, q. 8.* Gregor. Tholoſ. *lib. 31. ſyntag. cap. 29. n. 7.* & Molin. *tom. 4. diſp. 11.* 56

Item ſunt irregulares, ac proinde non poſſint ad ordines promoueri, nec in ſuſceptis miniſtrare. Quæ eſt communis ſententia Doctorum apud Nauarr. *cap. 27. num. 204.* Suar. *diſput. 48. ſect. 1.* & Auilam *de cenſur. part. 7. diſp. 4. dub. 5. ex cap. infames 6. q. 1. ex cap. qui in aliquo, diſt. 51. ex cap. omnipotens, de accuſat. & ex Regul. infamibus, de Regul. iur. in 6.* Puros enim, & immaculatos, non autem infamatos in clerum, ſeu ſortem Domini, & ſacrum eius miniſterium aſſumi conuenit. Vide Scholaſticos *in 4. diſt. 25.* & ibi Ricchard. *art. 6.* 57

Eſt tamen diſcrimen inter prædictos infames, quod infames infamia iuris ſunt ſimpliciter irregulares, cùm ipſorum irregularitas perpetua ſit: At infames infamia facti ſunt irregulares ſecundum quid; cùm ipſorum irregularitas ceſſet emendatione vitæ, vt infrà dicetur. His ſuppoſitis. 58

SECTIO II.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Pontifex quatenus ſpectat ad effectus iure canonico indictos perſonis infamibus, poteſt ſuper illos diſpenſare: Poteſt enim abſolutè infames ad ordines & beneficia promouere; ſed quia talis promotio non expedit, niſi purgata infamia, & perſona in priſtinum ſtatum reſtituta, id nunquam præſtabit, niſi prius infamiam abſoluerit.*

2 *Pontifex poteſt infamiam iuris à quolibet clerico abolere; quia ſuæ iuriſdictioni ſubditus eſt; à laico verò non poteſt, niſi vel ipſe, vel iudex infamiam irrogans, Pontificis iuriſdictioni ſubditus ſit.*

3 *Princeps ſæcularis etiam infamiam iure ciuili indictam à ſubditis ſuis abolere poteſt, qua abolita, ceſſat irregularitas, quæ in illa fundabatur.*

Digitized by Google

4 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum infamibus, vt ad ordines aſcendant, poteſt tamen diſpenſare cum illis, vt in ſuſceptis miniſtrent poſt peractam pœnitentiam, ſi delicta, ex quibus infamia contracta fuerat, ſint adulterio minora.*

5 *Infamiam auctoritatiuè abolere, ſeu tollere ſpectat ad principem comparatiuè ad ſubditos ſuos; v. g. ſpectat ad Pontificem Eccleſiaſticas perſonas quaſcumque in qualibet Republica degentes, quæ ex quacumque cauſa infamiam iuris contraxerint, priſtinæ famæ reſtituere; quin & laicos ex plenitudine ſuæ poteſtatis vltra caſum ſupradictum reſtituere etiam poterit, ſi videlicet eos in clericalem ſtatum per ſacram ordinationem ex cauſa recipiendos putauerit.*

6 *Infamia facti ex communi Doctorum opinione abolетur emendatione vitæ; ſaltem ſi emendatio vitæ fuerit per triennium continuata, quia infamia, quæ oritur ex facto, adheret facto, ex quo infertur, quòd facto ceſſante, ceſſet infamia.*

1 Reſpondetur, & dico primò. Quatenus ſpectat ad effectus iure canonico indictos perſonis infamibus, poteſt Pontifex ſuper illos diſpenſare: Poteſt enim abſoluiè infames ad ordines, & beneficia promouere; ſed quia talis promotio non expedit, niſi purgata infamia, & perſona in priſtinum ſtatutum reſtituta, Pontifex id nunquam præſtabit, niſi prius infamiam aboleuerit.

2 Infamiam autem iuris à quolibet clerico abolere poteſt; quia ſuæ iuriſdictioni ſubditus eſt: à laico verò non poteſt, niſi vel ipſe, vel iudex infamiam irrogans, Pontificis iuriſdictioni ſubditus ſit. Doctores, quos ſequitur Molina *tract. 4. diſp. 10. n. 3.* & colligitur *ex cap. cum te, de ſent. & re iudic.*

3 Dico ſecundò. Princeps ſæcularis etiam infamiam iure ciuili indictam à ſubditis ſuis abolere poteſt; qua abolita, ceſſat irregularitas, quæ in illa fundabatur. Suar. *diſput. 48. ſect. 2. n. 4. & 10.* Henriq. *lib. 14. cap. 5. n. 3.* & Auila *part. 7. diſp. 4. dub. 5.*

4 Dico tertiò, Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum infamibus, vt ad ordines aſcendant, poteſt tamen diſpenſare cum illis, vt in ſuſceptis miniſtrent poſt peractam pœnitentiam, ſi delicta, ex quibus infamia contracta fuerat, ſint adulterio minora. Abb. *in cap. cum te, de ſent. & re iudic. n. 15.* Molina *tract. 4. diſp. 10. n. 6.* Henriq. & Auila *in locis ſupra cit.* & colligitur *ex cap. At ſi clerici, §. de adulteriis, de iudic.*

5 Hinc ſequitur, quod authoritatiuè abolere, ſeu tollere infamiam iuris ſpectet ad Principem, comparatiuè ad ſubditos ſuos, v. g. ſpectat ad Pontificem Eccleſiaſticas perſonas quaſcumque in qualibet Republica degentes, quæ ex quacumque cauſa infamiam iuris contraxerunt, priſtinæ famæ reſtituere. Doctores, quos ſequitur Molina *cit. diſp. 10. n. 4.* Quin & laicos ex plenitudine ſuæ poteſtatis, vltra caſum ſupradictum, reſtituere etiam poterit, ſi ſcilicet eos in clericalem ſtatum per ſacram ordinationem ex cauſa recipiendos putauerit. Syluest. *verb. infamia, q. 12.* & Molina *loco ſuprà citato.*

6 Cæterum, ſi loquamur de infamia facti, conueniunt Doctores, Abb. *in cap. Inquiſitionis, de accuſat. & cap. ex diligenti, de ſimonia, n. 6.* Syluest. *verb. infamia, n. 11.* Molina *vbi ſuprà*, Henriq. *lib. 14. cap. 5. n. 3.* Garzias *de benefic. part. 7. cap. 8. num. 64.* & alij communiter, quod talis infamia aboleatur emendatione vitæ, ſaltem ſi emendatio vitæ fuerit per triennium continuata. Clar. *lib. 5. ſent. §. vltim. q. 21. n. 2.* & alij paſſim; quia infamia, quæ oritur ex facto, adhæret facto: Ergo eo facto ceſſante, ceſſat infamia, ſicuti colligitur *ex cap. ſi duò 15. q. 6.* Ibi: *Infames effecti donec ab incepto crimine deſiſtant.*

SECTIO III.

Petitio Prima.

An alicui alteri crimini præter ea, quæ dicebantur ſupra, irregularitas annexa ſit?

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas licet ſecundum aliquos Doctores annexa ſit alicui alteri crimini præter ea, quæ ſuperius recenſita ſunt, quatenus aiunt, omnia crimina depoſitione digna irregularitatem inducere; Dicendum tamen eſt oppoſitum, quia ex ſacris Canonibus ex nullo crimine depoſitione digno, ſi occultum ſit, homo à ſacris ordinibus prohibendus eſt.*

2 *Adulterij, periurij, homicidij, vel falſi teſtimonij crimina propoſita, ordine iudiciario ſi probata, vel alias nota non fuerint, non debent ij, præter reos homicidij poſt pœnitentiam in ſuſceptis ordinibus, vel ſuſcipiendis impediri.*

3 *Crimina prædicta quando publica, vel notoria ſunt, tunc non ratione criminis præcisè, ſed ratione infamiæ indè exorta ab ordinibus repelluntur.*

Reſpondetur: licet nonnulli, quos ſequitur Maiolus *lib. 4. de irregular. cap. 23. & lib. 5. cap. 1. & 12.* affirment, quatenus aiunt, omnia crimina depoſitione digna, irregularitatem inducere: Dicendum eſſe tamen oppoſitum, nulli ſcilicet alteri crimini præter ea, quæ dicebantur ſect. præcedenti, irregularitatem annexam eſſe. Atque ita tenent Nauarr. *c. 27. n. 248.* Henriq. *lib. 13. cap. 36.* & Auila *de cenſur. part. 7. diſp. 4. dub. 7.* 1

Probatur ex Textu, *in cap. ex tenore, de tempor. ordinat.* vbi expreſsè dicitur, quod ex nullo crimine depoſitione digno, ſi occultum ſit, homo à ſacris ordinibus prohibendus ſit.

Secundò probatur ex Textu *in cap. vltimo, eod. tit.* vbi habetur, quod ſi propoſita crimina (ſcilicet adulterij, periurij, homicidij, vel falſi teſtimonij) ordine iudiciario probata, vel alias notoria non fuerint, non debeant ij (præter reos homicidij) poſt pœnitentiam in ſuſceptis ordinibus, vel ſuſcipiendis impediri. 2

Quando verò hæc crimina publica, vel notoria ſunt, tunc non ratione criminis præcisè, ſed ratione infamiæ indè exortæ ab ordinibus repelluntur, vti ſupra dicebam. 3

SECTIO IV.

Petitio Secunda.

Quodnam diſcrimen ſit inter infamiam iuris, & facti?

SVMMARIVM.

1 *Diſcrimen eſt inter infamiam iuris, & facti; quod infamia iuris aboleatur diſpenſatione ſuperioris; quia perſeuerat poſt crimen commiſſum, & emendatum, vtpotè effectus iure poſitiuo inductus; at infamia facti abolitur ſola emendatione vitæ.*

2 *Textus in cap. at ſi clerici, §. de adulteriis, de iudiciis, non loquitur de infamia facti, ſed de infamia iuris orta ex ſententia iudicis.*

Reſpondetur, diſcrimen eſſe, quod infamia iuris aboletur diſpenſatione Superioris; quia perſeuerat poſt crimen commiſſum, & emendatum, vtpotè effectus iure poſitiuo inductus. At infamia facti abolетur ſola emendatione vitæ; Abb. *in cap. ex diligenti, de ſimon.* Nauarr. *cap. 27. n. 104.* Henriq. *lib. 14. cap. 15. n. 3.* & Auila *part. 7. diſp. 4. dub. 5. concl. 2.*

Obiicies:

Obiicies. *In cap. At ſi clerici,§.de adulteriis,de indic.* habetur quod de adulteriia, & aliis criminibus, quæ ſunt minora, poteſt Epiſcopus poſt peractam pœoiteotiam cum clericis diſpenſare; Ergo ſigoum eſt, quod talis infamia non aboleatur per ſolam pœnitentiam.

Reſpondetur: Nego conſeqoentiam; qoia Textua ille non loquitur de infamia facti, ſed de infamia iuria orta ex ſententia iudicis, vt colligitur ex §.antecedenti, ibi: *Si verò coram Epiſcopo de criminibus in iure confeſſi ſunt, ſeu legitima probatione conuicti, &c.*

At de hac re vide diffuſiùs infrà *petit. penult. & vlt.*

SECTIO V.

PETITIO TERTIA.

An infamia iuris (ſaltem quæ annexa eſt crimini tantùm, ante iudicis ſententiam) & quæ inde naſcitur irregularitas, contrahatur ob ſolam admiſſionem criminis, licèt occultum maneat, ſeu in publicam notitiam non deueniat?

SVMMARIVM.

1 *Infamia iuris ſaltem quæ annexa eſt crimini tantùm ante iudicis ſententiam, & quæ inde naſcitur irregularitas, ſecundùm aliquos contrahitur ob ſolam admiſſionem criminis, licèt occultum maneat, ſeu in publicam notitiam non deueniat; quatenùs aiunt, ex delicto etiam occulte infamiam incurri; & quatenùs aiunt eum, qui occultè commiſit crimen, cui infamia ipſo iure annexa eſt, teneri abſtinere ab ordinibus, tanquam irregularem, ſi ceſſet periculum ſe infamandi.*

2 *Sed opinio etiam negatiua eſt probabilis: quatenùs aiunt, quamuis ex ipſo crimine infamia proueniat, nihilominus illius manifeſtationem, ſeu publicationem requiri tanquam conditionem, ſine qua non, vt infamia contrahatur.*

3 *Infamia eſt famæ, ſeu bonæ æſtimationis diminutio: quæ diminutio non oritur, dum crimen eſt occultum: nam cùm infamia conſiſtat eſſentialiter in diminutione famæ, pœna infamiæ cum ſuis effectibus incurri ſaltem complete non poteſt ante publicationem criminis: quo tamen publicato, ſtatim ſine omni ſententia iudicis, infamia indelebilis, & irregularitas propriè dicta contrahitur.*

4 *Delinquens, ſi timetur crimen eſſe publicandum, & conſequenter infamiam eſſe contrahendam, tenetur abſtinere ab omnibus illis actibus, à quibus infames abſtinent: aliàs exponit ſe periculo depoſitionis, & annullationis à iudice facienda.*

1 AFfirmant, & quidem probabiliter, Syluest. *verb. irregularitas, quæſt.* 14. S. Antonin. *part. 3. tit. 28. cap. 6. §. 7.* Suarez *diſp. 48. ſect. 1. n. 17.* & alij multi; quatenùs aiunt, ex delicto, etiam occulto, infamiam incurri; & quatenùs aiunt, eum, qui occultè commiſit crimen, cui infamia ipſo iure annexa eſt, teneri abſtinere ab Ordinibus, tanquam irregularem, ſi ceſſet periculum, ſe infamandi, &c.

Probatur, quia in caſo, de quo loqoimur, infamia non contrahitur ex manifeſtatione criminis, ſed ex ipſo crimine.

2 Negant verò, & etiam probabiliter Gloſſa *in cap. Inquiſitionis, de accuſat.* Abbas *in cap. ex tenore, de tempor. ordinat.* Couarr. *3. var. reſol. cap. 3. num.* a. Henriq. *lib. 13. cap. 36.* & Auila *de cenſur. part. 7. diſp. 4. dub. 7. concluſ. 1.* quatenùs aiunt, quamuis ex ipſo crimine infamia proueniat, nihilominus illius manifeſtationem, ſeu publicationem requiri, tanquam conditionem ſine qua non, vt infamia contrahatur; Et quatenùs regulam tradunt *ex cap. vlt. de tempor. ordinat. Per nullum crimen occultum, excepto homicidio,* (adde tu violationem cenſuræ Eccleſiaſticæ) *irregularitatem contrahi.*

3 Probatur, quia infamia eſt famæ, ſeu bonæ æſtimationis diminutio; ſed dum crimen eſt occultum, fama, ſeu bona æſtimatio delinqoentis non diminuitur; Ergo ex crimine, dum eſt occultum, infamia, ſicque irregularitas, oriri non poteſt: Nam cùm infamia conſiſtat eſſeotialiter io diminotione famæ, pœna iofamiæ cum ſuis effectibus iocurri ſaltem completè, non poteſt ante publicationem crimiois: quo tamen publicato, ſtatim ſine omni ſententia iudicis, infamia indelebilis, & irregularitas propriè dicta contrahitur, vt mox infrà ex dicendis clariùs apparebit.

4 Cum his tamen, quæ modò dixi, ſtat, qood, ſi timetur, crimen eſſe publicandum, & conſequenter infamia contrahenda, teneatur delioquens abſtinere ab omoibus illis actibus, à quibus infames abſtioent; aliàs exponit ſe periculo depoſitionis, & annullationis à iudice faciendæ, vt præter alios aduertit Suar. *loc. ſuprà cit. num.* 16.

SECTIO VI.

PETITIO QVARTA.

An Infamis repellatur à dignitatibus?

SVMMARIVM.

1 *Infamis repellitur à dignitatibus, ſiue infamia ſit iuris, ſiue per ſententiam, ſiue per malam, & improbam vitam: quod multo magis ex canonice iure locum habet in ordine ad dignitates Eccleſiaſticas, vtpotè quæ à purioribus adminiſtrari debent.*

2 *Idem debet intelligi de quibuſcunque Eccleſiaſticis Beneficiis, quod ab infami acquiri non poſſunt, adeò vt nomine dignitatum comprehendantur perſonatus, & Beneficia qualibet Eccleſiaſtica, quin & officia publica Reipublicæ, Iudicis, Aſſeſſoris, Aduocati, Tabellionis, & ſimilium.*

3 *Diſcrimen eſt inter infamiam iuris, ſeu legalem, & inter infamiam facti, ſeu popularem, quòd prior infamia non tantùm repellit à Dignitatibus, & Beneficiis acquirendis; ſed etiam priuat quaſitis, quia ſicut Miles per contractam infamiam priuatur iure militari, ita multo magis Miles ſpiritualis per contractam infamiam priuatur iure Eccleſiaſtice.*

4 *Iudicis tamen ſententia requiritur ad executionem.*

5 *Limita id intelligi ſolùm de Dignitatibus, non de aliis minoribus Beneficiis, quorum priuatio non incurritur ipſo iure per infamis criminis admiſſionem, cùm id iure expreſſum non reperitur, ſed ſolùm poſt iudicis ſententiam.*

6 *Infamia facti, ſeu popularis repellit quidem ipſo iure à dignitatibus, & beneficiis acquirendis, non tamen priuat ante quaſitis: cum id nullo iure expreſſum inueniatur: quare priuatio dignitatis à legitimo Superiore inferenda erit, ſi crimen depoſitione dignum ſit.*

7 *Accuſatus de crimine eligi non poteſt, ſi infamia præceſſit: ſin minùs, eligi quidem poteſt, ne malitiosè accuſatio prætendatur: ſed interim promouendus, ſeu inſtituendus non eſt.*

8 *Electio, ſeu collatio beneficij facta infami ipſo iure nulla eſt, ſi loquamur de infamia iuris, cum hic vnus eſſe videatur effectus ex effectibus ſententiæ, vel à canone, vel ab homine inflicta.*

9 *Si verò loquamur de infamia facti, triplex eſt ſententia: Affirmatiua, ex eo, quia omnis irregularitas beneficij collationem præcedens, reddit*

 ipſam

Digitized by Google

*ipſam ſubſequentem irritam : Negatiua, ex au-
ctoritate aliquorum Doctorum : Alij verò proce-
dunt cum diſtinctione de foro externo, & interno.
Hinc.*

10 *Iudex in foro externo beneficij electionem, ſeu colla-
tionem factam moribus infami perinde caſſare de-
bet, ac ſi à principio irrita illa fuiſſet.*

11 *Electus in foro conſcientiæ, vel prouiſus, ſi vitæ
emendatione infamiam, & conſequenter irregu-
laritatem abſtergere velit, non obligatur ad reſi-
gnandum beneficium : quia cùm talis criminoſus,
nec à iure, nec ab homine condemnatus ſit, non
videtur ad id obligari, ſi ſe ad beneficium habilem
reddere voluerit.*

12 *Prouiſus in irregularitate iuxta ſententiam aliquo-
rum beneficium retinere poteſt, ſi ſuper ſola irregu-
laritate diſpenſationem impetraturus ſperet.*

13 *Infames à dignitatibus, beneficiis, & officiis obti-
nendis ſic excluſi ſunt, vt eorum prouiſio irrita,
ſeu nulla ſit, iuxta communem ſententiam Docto-
rum; quia Eccleſia, & Reſpublica à ſuis dignita-
tibus, beneficiis, & officiis, ſeu muneribus eos ex-
cludit quantum poteſt per illa verba :* Infamibus
portæ non pateant dignitatum.

14 *Prouiſio ſupradictorum in foro conſcientiæ valida
videtur quouſque à iudice reſcindatur : idque for-
ſan etiamſi prouiſus ſit infamis infamia iuris :
quia annullatio actus vtpotè odioſa abſque mani-
feſto textu induci non debet, & nullus eſt Textus,
qui hanc annullationem inducat ipſo iure.*

15 *Infamia ſi ſuperueniat Dignitatum, Officiorum,
vel Beneficiorum poſſeſſioni, quamuis iure ipſo
priuationem illorum inducat, non tamen infamis
tenetur ea abdicare à ſe, quouſque ſententia iudi-
cis, ſaltem declaratoria criminis, accedat.*

16 *Infamia ſi facti ſit, non iuris, dignitatibus, officiis,
vel beneficiis ante quæſitis non priuat ipſo iure, ex
communi Doctorum ſententia.*

1 RESpondetur affirmatiuè *ex l. vnica, Cod. de infamib.
lib. 10. & ex l. 2. Cod. de dignitatibus lib.* 11. ibi :
*Neque famoſis, & notatis, & quos ſcelus, & vitæ tur-
pitudo inquinat, & quos infamia ab honeſtorum Cœtu ſe-
gregat, dignitatis portæ patebunt.*

Quibus verbis admonet ibi Gloſſ. omnem infamiam
comprehendi, ſiue ſit iuris, ſiue per ſententiam, ſiue
per malam, & improbam vitam : quod totum multo
magis ex Canonico iure locum habet in ordine ad di-
gnitates Eccleſiaſticas, vtpotè quæ à purioribus ad-
miniſtrari debent, *cap. inter dilectos, de exceſſib. Prælat.*
ibi : *Cùm perſonis vilibus, & indignis porta dignitatis
patere non debeant, iuxta legitimas ſanctiones : Ex regul.*
87. *in 6. Infamibus portæ non pateant dignitatum.* Et
2 debet intelligi de quibuſcumque Eccleſiaſticis benefi-
ciis, quod ab infami acquiri non poſſint : adeò vt no-
mine dignitatum comprehendantur perſonatus, & be-
neficia quælibet Eccleſiaſtica, quin & officia publica
Reipublicæ, Iudicis, Aſſeſſoris, Aduocati, Tabellio-
nis; & ſimilium, ſicuti dicebam *ſect. præced.* ſuppoſito
tertio, & tradit Abb. *in cap. querelam, de iureiur.*
Couarruu. 3. *var. cap.* 3. *num.* 3. & Molin. *tract.* 4.
diſp. 11. *num.* 3.

3 Eſt tamen inter infamiam iuris, ſeu legalem, & in-
ter famiam facti, ſeu popularem diſcrimen, quod
prior infamia non tantùm repellit à dignitatibus, &
beneficiis acquirendis, ſed etiam priuat quæſitis, vti
colligitur *ex cit. l. vnica, Cod. de infamib. lib.* 10. & do-
cent Syluest. *verb. infamia, num.* 15. Armilla *eodem
verbo num.* 4. Couarr. *in pract. quæſt. cap.* 19. *num.* 5.
Molina *loc. ſuprà cit.* & alij paſſim : quia, ſicut miles
per contractam infamiam priuatur iure militari, *l. 2. §.
miles, ff. de his qui not. infam.* ita multo magis miles ſpi-
ritualis per contractam infamiam priuatur iure Eccle-
ſiaſtico, vt ibi argumentatur Gloſſa.

Requiritur tamen ſententia iudicis ad executionem : 4
Doctores communiter, quos ſequitur Molin. *vbi ſupr.*
Præterea debet intelligi ſolùm de dignitatibus, non 5
de aliis minoribus beneficiis, quorum priuatio non in-
curritur ipſo iure per infamis criminis admiſſionem,
cùm id iure expreſſum non reperiatur : ſed ſolùm poſt
iudicis ſententiam. Syluest. & Molin. *in locis ſuprà cit.*
Garzias *de benefic. part.* 7. *cap* 8. *num.* 37. & videri po-
terit Gloſſa *in cap. vltimo, verb. exui, de iureiurando.*

At verò poſterior infamia, ſcilicet facti, ſeu popula- 6
ris, repellit quidem ipſo iure à dignitatibus, & benefi-
ciis acquirendis, non tamen priuat ante quæſitis : cùm
id nullo iure expreſſum inueniatur. Vnde priuatio di-
gnitatis à legitimo ſuperiore inferenda erit, ſi crimen
depoſitione dignum ſit. Molin. *loco ſuprà cit.* Garzias
num. 35. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 5. *num.* 3. & Auila *part.* 7.
diſput. 4. *dub.* 5. *concl.* 1. Et videri poterit Abb. *in cap.
omnipotens, de accuſat.* vbi tractans, an accuſatus de cri- 7
mine eligi poſſit, reſpondet negatiuè, ſi infamia præ-
ceſſit, ſin minùs, eligi quidem poſſe, ne malitioſè ac-
cuſatio prætendatur, ſed interim promouendum, ſeu
inſtituendum non eſſe.

An autem electio, vel collatio beneficij facta infami, 8
ipſo iure nulla ſit ?

Reſpondetur : Si loquamur de infamia iuris, videtur
ipſo iure nulla eſſe : cum hic vnus eſſe videatur effectus
ex effectibus ſententiæ, vel à Canone, vel ab homine
inflictæ : ſic communiter Doctores. Sin verò loquamur 9
de infamia facti; An ſcilicet electio, vel collatio bene-
ficij facta cuicumque alteri criminoſo, ſeu improbo
homini, ipſo iure irrita ſit ?

Affirmant communiter etiam Doctores, Abb. *cap.
inter dilectos, de exceſſib. Prælat. num.* 8. Nauarr. *cap.* 27.
num. 204. & 251. Molin. *tract.* 4. *diſp.* 11. *num.* 3. &
Auila *de cenſur. part.* 7. *diſp.* 4. *dub.* 7. quia omnis irre-
gularitas beneficij collationem præcedens reddit ip-
ſam ſubſequentem irritam (inquiunt ipſi, præſertim
Nauarr. *loco ſuprà cit.*) ſed omnis infamia, non ſo-
lùm iuris, verum etiam facti, induit irregularitatem :
Ergo non ſolùm infamia iuris, verùm etiam facti, red-
dit beneficij electionem, vel collationem ſubſequen-
tem irritam.

Negant verò alij, quos citat, & ſequitur Garz. *de
beneficiis part.* 7. *cap.* 8. *num.* 47. etiamſi crimen ſit de-
poſitione dignum.

Diſtinguunt alij de foro externo, & interno, ſeu
conſcientiæ, quod ſcilicet prior ſententia vera ſit in 10
foro externo, ita vt iudex beneficij electionem, vel
collationem factam moribus infami, perinde caſſare
debeat, ac ſi à principio irrita illa fuiſſet. At verò in foro 11
conſcientiæ electus, vel prouiſus ſi vitæ emendatione
infamiam, & conſequenter irregularitatem abſtergere
velit, non obligetur ad reſignandum beneficium ; quia
cùm talis criminoſus nec à iure, nec ab homine con-
demnatus ſit, non videtur ad id obligari, ſi ſe ad bene-
ficium habilem reddere voluerit.

Confirmatur : quia iuxta ſententiam aliquorum in 12
materia de beneficiis, prouiſus in irregularitate benefi-
cium retinere poteſt, ſi ſuper ſola irregularitate diſpen-
ſationem impetraturus ſperet : Ergo multo magis in
caſu noſtro, ſi hanc minùs propriè dictam irregulari-
tatem, ex vitæ ſcilicet improbitate exortam, notoria
pœnitentiâ amouere paratus ſit.

Ex dictis igitur habetur, quod à dignitatibus, benefi- 13
ciis, & officiis obtinendis ſic excluſi ſunt infames, vt eo-
rum prouiſio irrita, ſeu nulla ſit, iuxta communem ſen-
tentiam Doctorum, quam ſuprà dicebam : quia præter
rationes ſupradictas, Eccleſia, & Reſpublica à ſuis di-
gnitatibus, beneficiis, & officiis, ſeu muneribus eos ex-
cludit, quantum poteſt, per illa verba : *Infamibus portæ
non pateant dignitatum*, quaſi diceret : Omnis via ad di-
gnitates illis excluſa ſit. At ſi validè poſſent obtinere
dignitatem, iam aliqua via ad dignitates obtinendas
illis pateret : Ergo, &c.

Nihilo

Digitized by Google

14 Nihilominus adhuc, etſi hæc ſententia communis ſit,& in foro externo paſſim obſeruetur; non improbabile videtur, ſupradictorum prouiſionem in foro conſcientiæ validam eſſe, quouſque à iudice reſcindatur, idque forſan, etiamſi prouiſus ſit infamis infamia iuris; quia annullatio actus, vtpotè odioſa, abſque manifeſto Textu induci non debet. At nullus eſt Textus, qui hanc annullationem inducat ipſo iure: Nam eſto infamibus nullæ ſint dignitatum portæ patentes, ſed omnes occluſæ, exinde tamen ſolùm infertur, illarum ingreſſum illis eſſe interdictum, non autem ſi defacto fiat, inualidum eſſe, ſicuti non eſt inualidus ordo infamibus collatus, tametſi & ordinum portæ infamibus non pateant.

15 Quod ſi infamia dignitatum, officiorum, vel beneficiorum poſſeſſioni ſuperueniat, quamuis iure ipſo priuationem illorum inducat, non tamen infamis tenetur ea abdicare à ſe, quouſque ſententia iudicis, ſaltem declaratoria criminis, accedat, vti ſuprà dicebam, & tradunt Syluest. *verb. infamia, num.* 15. Couarr. *pract. queſtion. cap.* 19. *num.* 5. & Molina *tract.* 4. *diſp.* 11. *n.* 3.

16 Quinimmò, ſi infamia ſit facti, & non iuris, dignitatibus, officiis, vel beneficiis ante quæſitis non priuat ipſo iure, vti etiam ſuprà dicebam, & ea communiori ſententia Doctorum tenent Couarru. & Molin. *in locis ſuprà cit.* Garzias *de beneſic. part.* 7. *cap.* 8. *num.* 35. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 5. *n.* 3. & Auila *part.* 7. *diſp.* 4. *dub.* 5 *concl.* 2. quia nullo iure hæc priuatio probari poteſt.

SECTIO VII.

Petitio Qvinta.

An criminis infamia, & quæ inde ſequitur irregularitas, tollatur per pœnitentiam.

SVMMARIVM.

1 *Criminoſus, ſi crimen, quod vt infame à iure damnatum eſt, occultum fuit, & publicandum non timetur, poteſt poſt actam pœnitentiam ſacros Ordines ſuſcipere, ex probabili Doctorum ſententia, & è contra debet abſtinere ſi publicandum timet; nam alioquin ordinatus à iudice deponeretur, & collatio officij, vel beneficij reſcinderetur, perinde ac ſi ab initio irrita fuiſſet.*

2 *Infamia ipſo iure, vel per ſententiam iudicis contracta propter crimen notorium non tollitur per pœnitentiam, ſed per ſolam diſpenſationem Principis, cuius auctoritate talis infamia decreta fuerat: quia talis infamia habet rationem pœnæ ſententialis, quæ à legitimo Superiore in perpetuum illata eſt.*

3 *Magiſtratus Eccleſiaſticus via ordinaria, & directa non poteſt iure ciuili infamem retinere in ordine ad effectus ciuiles, vt ſcilicet ad dignitates, & actus legitimos admitti debeat: neque è contra Magiſtratus ciuilis poteſt infamem iure canonico reſtituere.*

4 *Limita, ſi infamia iure canonico directè, & ſpeciatim decreta non fuerit; ſed ſolùm indirectè, quatenus omnes iure ciuili infames, etiam canonicè infames, & irregulares cenſeantur; eo quod non deceat illos, qui à ciuilibus officiis repelluntur, ad Eccleſiaſticos ordines, vel beneficia aſſumi.*

5 *Infamia facti, licèt orta ſit ex crimine enormi, & depoſitione digno, penitùs tollitur per factum contrarium, nempè per publicam, & conſtantem vitæ emendationem: & ſublata infamia conſequenter ceſſat omnis inhabilitas; quia, vt habetur ex ſacris Canonibus, non debet deſpici in eo, quod fuit, qui iam incipit eſſe quod non fuit, &c.*

6 *Item ceſſante cauſa ceſſat effectus, & per quas cauſas aliquid naſcitur, per eaſdem diſſoluitur.*

7 *Irregularitas prædicta non oritur propriè, & ſimpliciter ex infamia facti, quia irregularitas eſt perpetua inhabilitas ad ordines ſuſcipiendos, quouſque diſpenſatione tollatur.*

8 *Sacerdos concubinarius, vel adulter publicus poſt actam pœnitentiam, & vitæ emendationem publicam, interpoſito ſaltem aliquo temporis ſpatio, poteſt ſine diſpenſatione celebrare: quamuis contrarium ſentiant alij, eo quod exiſtimant ex omni crimine notorio, & depoſitione digno naſci irregularitatem propriè dictam, & indelebilem.*

9 *Suſpenſio ab officio inflicta ex ſacris Canonibus clerico concubinario publico, conſuetudine ablata eſt; & colligitur ex Tridentin. ſeſſ.* 24. *cap.* 14. *de reformat. vbi habetur, quod tales poſt vnam, & alteram admonitionem à beneficiis ſuſpendi, & ſi adhuc ſe non emendauerint, omninò priuari debeant: quamuis poſt manifeſtam vitæ emendationem cum eiſdem diſpenſari poſſit.*

10 *Prohibitio non audiendi Miſſam Sacerdotis concubinarij publici, nunc poſt Extrauag.* Ad euitanda, *locum non habet, priuſquam iſte Sacerdos tanquam in ſacris vitandus publicè denuncietur.*

Reſpondetur, & dico primò: Si crimen, quod, vt infame à iure damnatum eſt, occultum fuit, & 1
publicandum non timetur, poteſt criminoſus poſt actam pœnitentiam, ſacros ordines ſuſcipere. Sic ex probabili ſententia Doctorum (etſi probabilis ſit etiam oppoſita) dicebam ſuprà *petit.* 3. vbi tamen ſubdebam cum Suarez, quod ſi quis exiſtimaret, crimen infame, à ſe occultè commiſſum, in publicam notitiam deuenturum fore, abſtinere deberet à ſuſceptione Ordinum, officij, vel beneficij, &c. Nam alioquin ordinatus à iudice deponeretur, collatioque officij, vel beneficij, 2
&c. reſcinderetur, perinde ac ſi ab initio irrita fuiſſet.

Dico ſecundò: Infamia ipſo iure, vel per ſententiam iudicis contracta propter crimen notorium, non tollitur per pœnitentiam, ſed per ſolam diſpenſationem Principis, cuius auctoritate talis infamia decreta fuerat. Sic dicebam *ſect.* 97. *circa fin.* & docent communiter Doctores, quos ſequitur Gratian. *in cap. Euphemium,* 2. *q.* 3. & ex Caliato Papa *epiſt.* 2.

Probatur, quia talis infamia habet rationem pœnæ ſententialis, quæ à legitimo ſuperiore in perpetuum illata eſt: Ergo tolli non poteſt, niſi ab eodem ſuperiore. Antecedens patet. Conſequentia probatur; quia eiuſdem iuriſdictionis eſt ligare, & abſoluere, ſeu pœ- 3
nam imponere, & in integrum reſtituere.

Hinc ſequitur, quod nec Magiſtratus Eccleſiaſticus via ordinaria, & directa poſſit iure ciuili infamem reſtituere in ordine ad effectus ciuiles, vt ſcilicet ad dignitates, & actus legitimos admitti debeat; Neque viceuerſa Magiſtratus ciuilis poſſit infamem iure canonico (v. g. hæreticum, vel binas nuptias contrahentem) reſtituere in ordine ad effectus canonicos, vt ſci- 4
licet ad ordines promoueri poſſit.

Quod tamen loc. ſupr. cit. limitabā cum Suar. *diſp.* 48. *ſect.* 2. *n.* 10. ſi infamia iure canonico directè, ac ſpeciatim decreta non fuerit, ſed ſolùm indirectè, quatenùs omnes iure ciuili infames, etiam canonicè infames, & irregulares cenſeantur; eo quod non deceat, illos, qui à ciuilibus officiis repelluntur, ad Eccleſiaſticos ordines, vel beneficia aſſumi, quia tunc, ablata infamia ciuili per ſæcularis Principis reſtitutionem, aufertur conſequenter etiam & inhabilitas, ſeu irregularitas ca- 5
nonica. Vide quæ dicebam *cit. ſect.* 97. *circa finem.*

Dico tertiò. Infamia facti, licèt orta ſit ex crimine enormi, & depoſitione digno, penitùs tollitur per factum contrarium, nempè per publicam, & conſtantem vitæ emendationem: & ſublata infamia, conſequenter & etiam tollitur, ſeu ceſſat omnis inhabilitas, tam ciuilis, quàm canonica.

Probatur

Probatur, *ex cap. teſtimonium, de teſtibus, & atteſtat.* (vbi id docet Gloſſ. & Innocentius) *ex cap. ferrum, diſt.* 50. Ibi: *Non debet deſpici in eo, quod fuit, qui iam incipit eſſe, quod non fuit; ex cap. ſi duo* 35. *quæſt.* 9. Ibi: *infames effecti donec ab incepto crimine deſiſtant, & ex cap. nunquam, diſt.* 56. Ibi: *Ad meliora conuerſum nequaquam prior vita commaculat.*

6 Probatur ſecundò ratione; quia *ceſſante cauſa, ceſſat effectus, cap. cùm ceſſante, de appellat.* Et *per quas cauſas aliquid naſcitur, per eaſdem diſſoluitur, cap.* 1. *de iuribus.*

Vide, quæ dicebam *cit. ſect.* 97. *in fine*, vbi ſubdebam cum Claro, *lib.* 5. *ſent.* §. *vlt. q.* 21. *in fine, n.* 1. infamiam iſtam plenè purgari emendatione vitæ per triennium.

7 Hinc ſequitur, quod ex infamia facti non oriatur propriè, & ſimpliciter dicta irregularitas; quia irregularitas eſt perpetua inhabilitas ad ordines ſuſcipiendos, quouſque diſpenſatione tollatur. Quare Regula generalis ſit: Impedimentum, quod abſque diſpenſatione tolli, ſed ipſo facto ceſſare poteſt, non eſt propriè irregularitas, vt v.g. defectus ætatis, ſcientiæ, vel morum, &c.

8 Sequitur ſecundò, quod Sacerdos concubinarius, vel adulter publicus poſt actam pœnitentiam, & vitæ emendationem publicam, interpoſito ſaltem aliquo temporis ſpatio, poſſit ſine diſpenſatione celebrare; Quamuis contrarium ſentiant alij, eo quod exiſtimant, ex omni crimine notorio, & depoſitione digno naſci irregoleritatem propriè dictam, & indelebilem; qua de re videri poterunt, quæ dicebam ſuprà *petit.* 1.

9 Obiicies: Sylueſt. *verb. concubinarius*, *q.* 5. Sanctus Antonin. *part.* 3. *tit.* 27. *cap.* 3. Couarruu. *in Clement. ſi furioſus, part.* 1. §. 1. *n.* 5. docent, clericum concubinarium publicum contrahere ſuſpenſionem ab officio: cùm ita habeatur *in cap. præter, diſt.* 32. *cap. ſi qui ſunt, diſt.* 81. *& cap. vlt. de cohabit. cleric. & mulier.* Ergo, &c.

Reſpondetur: Nego conſequentiam: quia talis ſuſpenſio conſuetudine ſublata eſt, vti teſtantur Sotus *in* 4. *diſt.* 1. *q.* 5. *art.* 6. Medina *lib.* 1. *cap.* 11. §. 8. Sayr. *lib.* 4. *theſ. cap.* 15. *num.* 24. Henriq. *cap.* 13. *art.* 36. Suar. *de cenſur. diſp.* 31. *ſect.* 4. & alij complures: Et colligitur ex Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 24. *de reformat.* Vbi habetur, quod tales poſt vnam, & alteram admonitionem à beneficiis ſuſpendi, & ſi adhuc ſe non emendauerint, omninò priuari debeant, quamuis poſt manifeſtam vitæ emendationem cum eiſdem diſpenſari poſſit, vti etiam habetur *in cap. at ſi clerici*, §. *de adulter. de iudiciis.*

10 Obiicies ſecundò, iure antiquo prohibitum erat, ne fideles Sacerdotis concubinarij publici Miſſam andirent, *cap. ſi qui ſunt, cap. nullus, & cap. præter, diſt.* 32. & docet S. Thom. 3. *part. q.* 82. *art.* 9. *ad* 3. & Nauarr. *cap.* 25. *n.* 80. Ergo, &c.

Reſpondetur. Nego etiam conſequentiam; quia talis prohibitio nunc poſt Extrauag. *Ad euitanda*, locum non habet, priuſquam iſte Sacerdos, tanquam in ſacris vitandus, publicè denuncietur. Sot. *loc. ſuprà cit.* Henriq. *lib.* 9. *cap.* 25. *n.* 12. & Suar. 3. *part. tom.* 3. *diſp.* 18. *ſect.* 1. & colligitur *ex cap. vera, de cohabit. cleric. &c. in fine.*

SECTIO VIII.

PETITIO SEXTA.

An hæreticus, & apoſtata poſt pœnitentiam, & abſolutionem, ad ſacros Ordines admitti poſſit?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus, & apoſtata poſt pœnitentiam, & abſolutionem ad ſacros ordines admitti poteſt; ſi hæreſis, vel apoſtaſia occulta fuerit: quia non propter hæreſim, & apoſtaſiam ſecundùm ſe: ſed quatenus iuris infamiam annexam habent, irregularitas decreta eſſe videtur: contra nonnullos contrarium etiam probabiliter aſſerentes.*

2 *Hæreſis, vel apoſtaſia ſi notoria fuerit, impedit à ſuſceptione ordinum etiam poſt pœnitentiam peractam, & abſolutionem obtentam.*

5 *Hæretici, eorumque fautores, & in hæreſi decedentium filij, ac nepotes ad nullum Eccleſiaſticum beneficium, vel publicum officium admittendi ſunt.*

4 *Limita, id intelligi ſecundum nonnullos Doctores de liberis natis, poſtquam parens in hæreſim lapſus eſt: nam liberi, qui nati ſunt antea, non procedunt ex infecta radice.*

7 *Hæreticorum filij irregulares non ſunt in Regionibus, in quibus nulla ipſis ob crimen parentum infamia aſperſa eſt: Quapropter ob hanc eamdem rationem probabiliter defendi poteſt conſuetudo quarumdam ſeptentrionalium Regionum, in quibus Epiſcopi ex hæreſi ad fidem Catholicam conuerſos, & abſolutos ordinare conſueuerunt, eo quod tales neque in ciuili foro à publicis dignitatibus, & officiis reiiciantur.*

6 *Ad fidem Catholicam cum huiuſmodi conuerſis in dictis Regionibus Epiſcopi diſpenſare poſſunt, ſi priuilegium habeant diſpenſandi ſuper omnes irregularitates, præter eas, quæ ex voluntario homicidio, mutilatione, bigamia, vel natalium defectu proueniunt.*

RESpondetur, & dico primò affirmatiuè, ſi hæreſis, 1
vel apoſtaſia occulta fuit. Ita ex probabili ſententia Doctorum dicebam ſuprà *petit.* 3. quia non propter hæreſim, & apoſtaſiam ſecundùm ſe, ſed quatenùs iuris infamiam annexam habent; irregularitas decreta eſſe videtur. Etſi contrarium probabiliter etiam aſſerant alij, quatenùs abſolutè cenſent, per hæreſim irregularitatem incurri. Vide quæ dicebam ſuprà *petit.* 3.

Dico ſecundò, ſi hæreſis, vel apoſtaſia notoria fuit, 2
impedit à ſuſceptione ordinum, etiam poſt pœnitentiam peractam, & abſolutionem obtentam. Sic communiter Doctores.

Probatur; quia *in cap. Presbyteros, diſt.* 50. *cap.* 1.
cap. qui in qualibet, cap. ſaluberrimum 1. *q.* 7. & *cap.* 2.
§. *hæretici, de hæretic. in* 6. ſtatuitur, hæreticos, eorum- 3
que fautores, & in hæreſi decedentium filios, ac nepotes ad nullum Eccleſiaſticum beneficium, vel publicum officium admittendos: Ergo ſignum eſt, quod ipſo iure ſint infames, atque adeò irregulares.

Aduerte tamen, quod nonnulli Doctores id intelligunt de liberis natis, poſtquam parens in hæreſim lapſus eſt: Nam liberi, qui nati ſunt antea, non procedunt ex infecta radice (licet alij Doctores contrarium ſentiant) vt videre eſt apud Couarruu. 2. *reſolut. cap.* 18. *n.* 5. & Simanch. *de Cathol. inſtitut. tit.* 29. *n.* 22. & nos dicemus infrà *dubit.* 102.

Aduerte ſecundò, quod filij hæreticorum irregula- 4
res non ſunt in Regionibus, in quibus nulla ipſis ob crimen parentum infamia aſperſa eſt. Quapropter ob hanc eamdem rationem probabiliter defendi poteſt conſuetudo quarumdam Septentrionalium Regionum, in quibus Epiſcopi ex hæreſi ad fidem Catholicam conuerſos, & abſolutos ordinare conſuerunt, eo quod tales neque in ciuili foro à publicis dignitatibus, & officiis reiiciantur. Qua de re Nauarr. *lib.* 1. *conſ.* 1. *de conſtitut. quæſt.* 14.

At quidquid ſit de hoc, illud certum eſt, quod cum 5
talibus ad fidem Catholicam in iis Regionibus conuerſis, & abſolutis diſpenſare poſſint, qui priuilegium habent diſpenſandi ſuper omnes irregularitates, præter eas, quæ ex voluntario homicidio, mutilatione, bigamia, vel Natalium defectu proueniunt.

DVBITATIO XCV.

An irregularis ſit (ſicut hæreticus) qui exteriùs fidem negat, interiùs tamen retinet?

SVMMARIVM.

1 *Hæreſis crimini, etiam occulto annectitur irregularitas, ſicut annectitur excommunicatio, ex communi DD. ſententia: quia ex ſac. Canonibus Clerici apoſtatantes à fide prohibentur ad vlteriorem gradum aſcendere, etſi in ſuſceptis ordinibus poſtquam conuerſi ſunt permittantur miniſtrare.*

2 *Textus in can. ſi qui voluerint 1. q. 7. de Nouatianis redeuntibus ad Eccleſiam, vbi dicitur poſſe eos ordinari, intelligitur non ſimpliciter, ſed ex diſpenſatione, vel ſaltem intelligi debet de laicis, quibus non eſt certum hanc irregularitatem impoſitam eſſe, cùm omnes Textus, qui hanc irregularitatem imponere videntur, de Clericis loquantur.*

3 *Hæretici redduntur inhabiles ad beneficia Eccleſiaſtica, & officia publica.*

4 *Sententia contraria, irregularitatem ſcilicet crimini hæreſis, ſi ſit occultum, non annecti, eſt valde probabilis: quia Textus qui hanc irregularitatem inducunt, exigunt notorietatem criminis, dirigunt enim ſermonem non ad ipſos hæreticos, ſed ad Eccleſiæ Paſtores, quibus præcipitur, ne admittant hæreticos ad Ordines.*

5 *Fidem negans exteriùs, retinens tamen interiùs, poſita ſententia communi, quod ſcilicet hæreticus quamuis occultus, & non publicus irregularis ſit, licet nonnulli aſſerant, quod ſit irregularis, quia qui exteriùs fidem negat, eſt apoſtata verbo, & opere, & apoſtata pœnis hæreticorum ſubiicitur: probabile tamen eſt oppoſitum; quia nullibi continetur irregularitas contra fictè negantem fidem, &c.*

SVPPONO, quod communis ſententia affirmet irregularitatem annecti crimini hæreſis, etiam occulto, ſicut annectitur excommunicatio. Ita Syluest. *verb. irregularitas, q. 5.* Nauarrus *cap. 27. n. 105.* Tolet. *lib. 1. cap. 64.* Pegna *in Director. part. 3. comment. 162. q. 113.* Suar. *de cenſur. diſp. 43. ſect. 11. n. 3.* Sanch. *lib. 2. moral. cap. 25. n. 2* Farinac. *de hæreſi q. 189. n. 43.* & alij, quos ſupra citabam *Dubit. præced. petit. 3. & Dubit. 74. circa fin.*

Primò, quia *in cap. ſi qui preſbyteri, cap. ſaluberrimum, & cap. conuenientibus 1. q. 7. & cap. nos conſuetudine, diſt. 12.* Clerici apoſtatantes à fide prohibentur ad vlteriorem gradum aſcendere, etſi in ſuſceptis Ordinibus, poſtquam conuerſi ſunt permittantur miniſtrare.

2 Neque obſtat, quod *in cap. ſi qui voluerint 1. q. 7.* de Nouatianis redeuntibus ad Eccleſiam dicatur, poſſe eos ordinari: nam intelligitur ex diſpenſatione, iuxta Text. *in cap. maximum, & in cap. donatum.* Vel ſaltem intelligi debet de laïcis, quibus non eſt certum, hanc irregularitatem impoſitam eſſe, cùm omnes Textus, qui hanc irregularitatem imponere videntur, de clericis loquantur.

3 Secundò, quia *in cap. 2. & 15. de hæretic. in 6.* hæretici redduntur inhabiles ad beneficia Eccleſiaſtica, & officia publica: Ergo ſignum eſt, quod & reddantur irregulares.

4 Quamuis contraria ſententia (irregularitatem ſcilicet crimini hæreſis, ſi ſit occultum non annecti) ſit valde probabilis, vti dicebam *locis ſup. cit.* & docent Gloſ. *in cap. Inquiſitiones, de accuſat.* Abb. *in cap. ex tenore, de tempor. ordinat.* Couarr. *3. var. reſolut. cap. 3. num. 2.* Henriquez *lib. 13. cap. 36.* Auila *de cenſur. part. 7. diſput. 4. dub. 7. concl. 1.* Sayr. *lib. 7. Theſ. cap. 11. n. 16.* Philiarchus *lib. 4. cap. 25.* Sà *verb. irregularitas ex defectu animæ, n. 2.* Hurtad. *diſp. 2. diffic. 4. n. 14.* & alij, quos refert Barb. *de remiſſ. Concil. ſect. 24. cap. 6. verb. hæreſis.*

Probatur, quia Textus qui hanc irregularitatem indicant, exigunt notorietatem criminis, dirigunt enim ſermonem non ad ipſos hæreticos, ſed ad Eccleſiæ Paſtores, quibus præcipitur, ne admittant hæreticos ad ordines (vt omittam, quod Text. *in cap. ſaluberrimum,* loquitur de peccato: ſiquidem mandat, fieri abiurationem ſolemnem, quæ fit in ſcriptis.) Et Text. *in cap. 2. & 15. de hæretic. in 6.* apertè ſupponit notitiam criminis communem. Prohibet enim, ne hæretici, & ipſorum fautores ad beneficium, vel officium publicum admittantur: quod fieri non poteſt, niſi delictum ſit publicum ac diuulgatum.

Poſita tamen ſententia communi, quod ſcilicet hæreticus, quamuis occultus, & non publicus irregularis ſit, quæritur, an talis irregularitas extendatur ad illum, qui fidem exteriùs negat, retinet tamen interiùs. 5

Reſpondetur, quamuis probabiliter affirment Maiol. *de irregularit. lib. 5. cap. 34. n. 2.* Suar. *de cenſur. diſp. 43. ſect. 2. n. 2.* Farinac. *de hæreſ. q. 192. n. 75.* & Sanch. *lib. 2. moral. cap. 25. n. 6.* quia *in cap. Preſbyteros, diſt. 50.* dicitur de Preſbytero qui ex timore fidem negauit, ſacerdotale officium non poſſe miniſtrare, neque offerre, neque ſermonem ad populum habere. Tum quia qui exteriùs fidem negat, eſt apoſtata verbo, & opere. Apoſtata verò pœnis hæreticorum ſubiicitur, *cap. non poteſt, q. 7. & cap. contra Chriſtianos, de hæret. in 6.* Probabile tamen eſſe etiam oppoſitum, quod tenent Nauarr. *lib. 5. conſil. tit. de hæreſ. conſ. 3.* Azor. *lib. 8. cap. 11. q. vlt.* & alij.

Probatur, quia neque in ſupradicto *cap. Preſbyteros,* nec alibi continetur irregularitas contra fictè negantem fidem; ſiquidem *in d. cap. Preſbyteros,* nullum eſt verbum ex quo colligatur, quod Preſbyter ille fictè apoſtatauerit à fide: poterat enim timore duci, & nihilominus fidem ex animo negare. Et dato, quod Textus loquatur de fictè negante fidem, ſolùm comprehendit delinquentem. Nam in concluſionem dicitur, eos quorum crimina manifeſta ſunt ante, vel poſt ordinationem, à ſacris Ordinibus repellendos eſſe, quorum tamen peccata ſecreta ſunt, ſecreta ſatisfactione, ſecundum Sacerdotis edictum, in propriis Ordinibus remanere poſſe. Textus autem *in cap. non poteſt, & in cap. contra Chriſtianos,* in quibus apoſtata à fide pœnis hæreticorum ſubiicitur, intelliguntur de vero apoſtata, qui fidem ex animo negauit: Secus, qui ſolùm verbis, vel factis negare ſignificauit.

Hinc patet ad rationes oppoſitæ ſententiæ.

DVBITATIO XCVI.

An irregularis ſit (ſicut hæreticus) fautor, receptator, vel defenſor hæretici, quatenus hæretici?

SVMMARIVM.

1 *Fautor, receptator, vel defenſor hæretici quatenus hæretici probabiliter eſt irregularis: quia in cap. 2. §. hæretici, de hæretic. in 6. Hæretici, & ipſorum filij vſque ad ſecundam generationem prohibentur, ne ad Eccleſiaſticam beneficium, vel publicum officium admittantur. At nomine officij venit officium ordinis: Probabile tamen eſt etiam oppo-*

2 *ſitum, quia neque in dicto cap. 2. de hæretic. in 6. neque aliunde talis irregularitas colligitur: nam licet in d. cap. fautores hæreticorum excludantur ab officio publico: nomine tamen officij publici non venit officium Ordinis, ſed officium Iuriſdictionis, v. g. Magiſtratus, Prætoriatus, vel Notariatus.*

3 *Officium publicum illud vocatur, quod ad publicam*

vtilitatem, & populi regimen ordinatur.

4 *Fautoria deberet eſſe publica, dato quod ab his fautoribus hæreticorum irregularitas contrahatur, quia de ea vt publica loquitur Textus. Prohibentur enim ibi Ordinarij admittere fautores hæreticorum ad publica officia: quod fieri non poteſt, niſi ipſis Ordinariis fautoria perfectè nota fuerit.*

1 RESPONDETVR (quamuis Suarez, Sanch. & alij *in locis ſup. cit.* probabiliter affirment, quia *in cap. 2. §. hæretici, de hæret. in 6.* Hæretici, & ipſorum filij vſque ad ſecundam generationem prohibentur, ne ad Eccleſiaſticum beneficium, vel publicum officium admittantur. At nomine officij venit officium ordinis: Ergo excluduntur ab ordine: atque adeò ſunt irregulares:) Probabile tamen eſſe etiam oppoſitum, quod docent Henriq. *lib. 14. cap. 4. n. 6.* Sà *verb. irregularitas ex defectu animæ, n. 2.* & alij.

2 Probatur, quia neque *ex d. cap. 2. de hæretic. in 6.* neque aliunde talis irregularitas colligitur. Nam licet *in d. cap.* fautores hæreticorum excludantur ab officio publico, nomine tamen officij publici non venit officium ordinis, ſed iuriſdictionis, v.g. Magiſtratus, Prioratus, vel Notariatus, &c. vt ait Gloſſa ibi, ex Text. *in cap. felices, §. quod ſi quis, de pœn. in 6.*

3 Et meritò, quia illud vocatur officium publicum, quod ad publicam vtilitatem, & populi regimẽ ordinatur. Tum quia, ſi nomine officij publici veniret etiam officium ordinis, prius Pontifex fautores hæreticorum excluſiſſet ab officio publico, quàm à beneficio, cùm ordinis collatio præſupponatur ad collationem beneficiorum.

4 Confirmatur, quia dato, quod ab his fautoribus hæreticorum irregularitas contrahatur, fautoria tamen deberet eſſe publica: quia de ea, vt publica loquitur Tex. Prohibentur enim ibi Ordinarij, admittere fautores hæreticorum ad publica officia; quod fieri non poteſt, niſi ipſis Ordinariis fautoria nota perfectè fuerit.

DVBITATIO XCVII.

An irregularis ſit (ſicut hæreticus) ſuſpectus de hæreſi?

SVMMARIVM.

1 *De hæreſi ſuſpectus eſt irregularis ſecundùm quid, nempe dum non purgauerit ſuſpicionem; qua tamen purgata, poterit abſque diſpenſatione ad ordines promoueri.*

2 *Abiurare coactus de vehementi propter vehementem de hæreſi ſuſpicionem, facta abiuratione non manet irregularis, neque inhabilis ad beneficia, vel officia publica: quia non fuit damnatus tanquam hæreticus, ſed tanquam ſuſpectus de hæreſi, quam ſuſpicionem abiuratione purgauit.*

1 RESPONDETVR: Eſt irregularis ſecundum quid, nempe dum non purgauerit ſuſpicionem: qua tamen purgata, poterit abſque diſpenſatione ad ordines promoueri. Suar. *diſp. 43. ſect. 2. n. 9.* Henriquez *lib. 14. cap. 4. n. 6.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 25. num. 10.* & Farin. *de hæreſi q. 192. n. 81.*

2 Hinc ſi quis propter vehementem de hæreſi ſuſpicionem coactus eſt abiurare de vehementi, facta abiuratione non manet irregularis, neque inhabilis ad beneficia, vel officia publica, quia non fuit damnatus tanquam hæreticus, ſed tanquam ſuſpectus de hæreſi: quam ſuſpicionem, abiuratione illa facta (ſe ſcilicet nunquam incurriſſe, neque vnquam incurſurum in hæreſim) ſufficienter purgauit. Quapropter neque infamis, neque ad beneficia, vel officia inhabilis manet, neque eius beneficia habita vacare debent. Nauar. *lib. 6. conſ. 5. de hæretic.* Henriq. *lib. 13. cap. 56. n. 1.* Farin. *cit. q. 192. num. 80.* & Flamin. *de reſignat. lib. 4. q. 3. n. 17.*

DVBITATIO XCVIII.

An irregulares ſint (ſicut hæreticus) filij & nepotes hæreticorum?

SVMMARIVM.

1 *Filij, & nepotes hæreticorum, & eorum fautores, & receptatores, ſi deſcendant per lineam maſculinam, irregulares ſunt: ſi verò deſcendant per lineam fœmininam, irregulares ſunt filij, non nepotes.*

2 *Amplia, dictam irregularitatem extendi etiam ad filios illegitimos, & ſpurios, cùm nulla ſit ratio ob quam iſti ſpeciali priuilegio, quàm filij legitimi gaudeant. Præſertim quia Textus de filiis generaliter loquitur.*

3 *Fundamentum dictæ ſententiæ communis, ſcilicet aſſerentis irregulares eſſe filios, & nepotes hæreticorum, eſt inefficax: quia nomine officij publici non venit officium ordinis, ſed iuriſdictionis temporalis. Quapropter ſententia contraria, nempe hos filios irregulares non eſſe, non eſt omnino improbabilis: quia nullibi aduerſus hos ſtatuta reperitur talis irregularitas.*

4 *Irregularitas prædicta ſi incurratur, iuxta præfatam ſententiam Doctorum. Requiritur primò, quod ipſi filij nati fuerint ante delictum parentum: nam ſi priuſquam parentes deliquerint, ipſi fuerint nati, irregulares non ſunt: quia qui ante nati ſunt, non cenſentur per hæreſim parentis ſuperuenientem inquinari: ſiquidem eo caſu non ſunt formaliter filij hæreticorum, ſed potiùs Catholicorum, cùm à parentibus catholicis concepti, & nati ſint, &c.*

5 *Irregularitas prædicta quatenus ſit, & incurratur, requiritur ſecundò, quod delictum parentum ſit notorium, ſcilicet ſit notorium, parentes eſſe in hæreſi, vel in hæreſi deceſſiſſe, & non eſſe emendatos, & non ſufficit, quod de hæreſi ſuſpecti ſint, vel ſuſpecti deceſſerint: quia Textus damnat filios hæreticorum, non autem filios eorum, qui de hæreſi ſuſpecti ſunt, vel deceſſerunt: ſiquidem tales non ſunt formaliter hæretici.*

6 *Item requiritur ſecundum multos Doctores, vt parentes ſint damnati de hæreſi, quæ ſententia non improbatur aliquibus in locis, vbi propter multitudinem hæreticorum, non cenſetur infamia filium eſſe, vel nepotem hæretici: ſecus verò in aliis locis.*

7 *Exponitur Textus in cap. ſtatutum, de hæretic. in 6. in quo comprehenduntur omnes illi parentes, quos paſſim conſtat, vel adhuc hæreticos eſſe, vel hæreticos deceſſiſſe, vt filij ipſorum irregularitatem incurrant.*

8 *Filij eorum parentum, qui ob crimen hæreſis repetitum comburuntur, quique ab hæreſi ante mortem ob data ſigna pœnitentia ſunt abſoluti, non ſunt irregulares: quia Textus in dicto cap. ſtatutum, hanc irregularitatem filiis hæreticorum imponens, requirit, vt in hæreſi decedant parentes à delicto non emendati, neque Eccleſiæ incorporati, &c.*

9 *Contraria ſententia eſt etiam ſatis probabilis, quia ſic conuerſi præſumuntur in hæreſi decedere, & fictè conuerti, timore potiùs, ne viui comburantur, quàm amore fidei: ideóque nec iuridicè admittuntur ad pœnitentiam, nec ſolemniter abſoluuntur, quæ iuridica, & ſolemnis abſolutio requiri videtur vt Eccleſia iudice, eos decedere ſibi reconciliatos, & reincorporatos.*

10 *Amplia, prædictam irregularitatem extendi à præfatis Doctoribus ad filios eorum qui comburuntur, eo quod probatam hæreſim negant: nam cùm de hæreſi*

hæreſi conuicti ſint, & eam confiteri recuſent, præſumuntur in ea perſeuerare, atque adeò hæretici eſſe.

11 *Amplia extendi etiam ad filios eorum, qui in abſentia condemnantur, quorumque ſtatuæ comburuntur: quia ipſorum contumacia hæreſim probat, à qua tamen contumacia cenſentur liberi, ſi conſtiterit, ipſos ante mortem ſigna contritionis dediſſe, & abſolutionem petiiſſe.*

12 *Irregularitas prædicta ſi ſit, quatenus incurratur, requiritur tertiò, vt conſtet filios eſſe hæreticorum: quia ſi res ſit occulta, non affert illis infamiam, atque adeò neque irregularitatem.*

14 *Requiritur quartò, quod eorum parentes decedentes hæretici reputentur ob hæreſim infames: quod non contingit in iis locis, vbi paſſim permixtim hæretici viuunt cum Catholicis, vt in Anglia, Germania, &c. filij iſtorum parentum, quos conſtat in hæreſi deceſſiſſe, irregulares non ſunt: quia hæc irregularitas prouenit in filios ob infamiam parentum ex hæreſi contractam.*

14 *Filij ſupradicti ex quorumdam Doctorum ſententia licet ſint inhabiles ad beneficia, poſſunt tamen ordinari: quia iure non prohibentur, ſed obſtat Curiæ ſtylus, qui ſeruari debet.*

15 *Nepotes non ſunt irregulares, ſi mater ſit hæretica, pater verò non ſit, ſed ſolummodo filij.*

16 *Pœna prædicta extenditur ad eos qui hoſtiliter inſectati ſunt Cardinalem, vel Epiſcopum, & ad filios, nepoteſque illorum.*

17 *Filij prædicti excuſantur ex priuilegio Pontificis ab irregularitate, inhabilitate, & aliis pœnis ſtatutis, ſi ipſi denuncient parentes hæreticos Inquiſitoribus.*

1 RESPONDENT communiter DD. Nauarr. *cap.27.n.205.* Simanch. *de cathol. inſtitut. tit.9.n.14.* Sanch. *lib.2.moral.cap.28.n.7.* Valentia *diſp.7.q.19.punct.3.* & Suar. *de cenſur.diſp.43.ſect.3.n.1.* irregulares eſſe filios, & nepotes hæreticorum, & eorum fautores, & receptatores, ſi deſcendant per lineam maſculinam: ſi verò deſcendant per lineam fœmininam, irregulares eſſe filios, non nepotes.

Probant, quia *in cap. ſtatutum, de hæret. in 6.* ij filij excluduntur ab officio, & beneficio: Sed nomine officij venit officium ordinis: Ergo.

2 Quod adeò verum arbitrantur Gloſſ. *in cit. cap. ſtatutũ, verſ. volumus.* Couarr. 2. *var. cap.* 8. *n.* 3. Peña 3. *part. director. comment.* 163. & alij, quos refert Sanch. *loc. ſup. cit. cap.* 27. *n.* 5. vt eandem irregularitatem extendant ad filios illegitimos, & ſpurios; cùm nulla ſit ratio, ob quam iſti ſpecialiori priuilegio, quàm filij legitimi gaudeant: præſertim, quia Textus de filiis generaliter loquitur.

3 Dixi: Reſpondent communiter Doctores, quia quamuis talis ſententia aſſerens irregulares eſſe filios, & nepotes hæreticorum, ſit communis; tamen cùm talis ſententiæ communis fundamentum ſit inefficax (nam vt ſupra *ſect.* 10. dicebam, nomine officij publici non venit officium ordinis, ſed officium iuriſdictionis temporalis) ſententia contraria (hos ſcilicet filios irregulares non eſſe) quam tenent Tolet. *lib.* 1. *cap.* 25. *n.* 8. Saytus *lib.* 6. *Theſaur. cap.* 10. *n.* 40. & alij, non eſt omninò improbabilis: quia nullibi aduerſus tales irregularitas ſtatuta reperitur.

4 At conceſſo cum communi ſententia Doctorum, hos filios irregulares eſſe, ad incurrendam tamen hanc irregularitatem.

Requiritur primò, quod ipſi filij nati fuerint ante delictum parentum: nam ſi priuſquam parentes deliquerint, ipſi fuerint nati, irregulares non ſunt. Nauarr. *conſ.* 27. *de hæretic.* Simanch. *de cathol. inſtit. tit.* 23. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 5. *n.* 4. & Sanch. *lib.* 2. *moral. cap.* 27. *n.* 14. quia qui ante nati ſunt, non cenſentur per hæreſim parentis ſuperuenientem inquinari: Siquidem eo caſu non ſunt formaliter filij hæreticorum, ſed potiùs catholicorum, cùm à parentibus catholicis concepti, & nati ſint. Tum quia non eſt veriſimile, quod Eccleſia propter parentum delictum velit priuare filios iure quæſito, & habilitate poſſeſſa ad ordines ſuſcipiendos, & exercendos: quod eſſet, ſi filij ante hæreſim parentum nati, irregulares redderentur, ob hæreſim parentum poſteà ſuperuenientem.

Requiritur ſecundò, quod delictum parentum ſit notorium; ſcilicet ſit notorium, parentes eſſe in hæreſi, vel in hæreſi deceſſiſſe, & non eſſe emendatos, *citato cap. ſtatutum.* Et non ſufficit, quod de hæreſi ſuſpecti ſint, vel ſuſpecti ex hac vita deceſſerint: quia Textus damnat filios hæreticorum, non autem filios eorum, qui de hæreſi ſuſpecti ſunt, vel deceſſerunt: Siquidem tales non ſunt formaliter hæretici. Pegna 3. *part. Director. quæſt.* 115. *commentar.* 164. *verſ. nam filij.* Saytus *lib.* 6. *Theſaur. cap.* 10. *num.* 40. Sanchez *lib.* 2. *Moral. cap.* 27. *num.* 29 & Farinacius *de hæreſi quæſtione* 191. *num.* 67. 5

Quod adeò verum quidam Doctores arbitrantur, vt requirant, parentes eſſe damnatos de hæreſi: quia *in cap. ſtatutum,* dicitur: *Qui tales eſſe, vel tales etiam deceſſiſſe probantur:* per quæ verba videtur requiri, vt id probatum ſit in iudicio. Quæ ſententia non improbatur aliquibus in iis locis, vbi propter multitudinem hæreticorum non cenſetur infamia, filium eſſe, vel nepotem hæretici; ſecus verò in aliis locis. 6

At reuerà non eſt ea mens illius Textus, quia ſi ageretur de probatione in iudicio, dicendum erat, *Non qui tales eſſe, vel deceſſiſſe probantur,* : ſed, *qui probati legitimè fuerint.* Debuiſſet enim probatio præcedere: Idque non in ſolis defunctis, ſed etiam in viuentibus: quare nec filij hæreticorum viuentium eſſent incapaces, niſi in iudicio probatum fuerit, parentes iam eſſe hæreticos, & fuiſſe tales ante filiorum procreationem. Ly igitur *Probantur*, idem eſt, quod *Noſcuntur*, ſeu ex certis ſignis probari poſſunt. Quæ formula loquendi frequens eſt Gregorio Papæ, quem alij Pontifices ſequuntur. 7

Comprehenduntur itaque *in cap. ſtatutum*, omnes illi parentes, quos paſſim conſtat, vel adhuc hæreticos eſſe, vel hæreticos deceſſiſſe, vt filij ipſorum irregularitatem incurrant.

Hinc Simancha *de catholic. inſtitut. tit.* 29. *num.* 17. Henriquez *lib.* 14. *de irregular. cap.* 5. *num.* 4. & alij, quos citat Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 27. *num.* 22. & Pegna 3 *part. Director. commentar.* 164. negant, filios eorum parentum (qui ob crimen hæreſis repetitum comburuntur, quique ab hæreſi ante mortem ob data ſigna pœnitentiæ ſunt abſoluti) irregulares eſſe: quia Textus *in cap. ſtatutum*, hanc irregularitatem filiis hæreticorum imponens, requirit, vt in hæreſi decedant parentes à delicto non emendati, neque Eccleſiæ reincorporati. Quod de iis parentibus non videtur poſſe verificari, cùm de facto ab hæreſi abſoluantur, & decedant parati pœnitentiam adimplere, & Eccleſiæ præceptis obtemperare. Neque obſtat, quod ſolemniter non abſoluantur: ſatis enim eſſe videtur, quod de facto abſoluantur; ſiquidem hac abſolutione, quantumuis priuata, Eccleſiæ reconciliantur, & reincorporantur. Neque Textus reconciliationem, & reincorporationem ſolemnem requirit: & cùm ſimus in materia pœnali, & odioſa, non eſt reſtrictio facienda. 8

Quamuis contrarium, & ſatis quidem probabiliter teneant Pegna, & Sanchez *in loc. ſup. cit.* Royas *tract. de hæretic.* 2. *part. n.* 337. Soarez *de cenſur. diſp.* 43. *ſect.* 3. *n.* 4. & Molin. *tract.* 3. *diſp.* 658. *n.* 19. Quia ſic conuerſi præſumuntur in hæreſi decedere, & fictè conuerti, timore potiùs, ne viui comburantur, quàm amore Fidei, ideoque nec iuridicè admittuntur ad pœnitentiam, nec ſolemniter abſoluuntur: quæ iuridica, & ſolemnis abſolutio requiri videtur, vt Eccleſia indicet, eos decedere ſibi reconciliatos, & reincorporatos. 9

Quod adeò verum præcitati Doctores arbitrantur, vt eandem irregularitatem extendant ad filios eorum, qui comburuntur, eo quod probatam hæreſim negant. Nam cùm de hæreſi conuicti ſint, & etiam confiteri recuſent, præſumuntur in ea perſeuerare, atque adeò hæretici eſſe.

11 Item extendunt ad filios eorum, qui in abſentia condemnantur, quorumque ſtatuæ comburuntur: quia ipſorum contumacia hæreſim probat, *cap. cùm contumacia, de heret. in 6.* Ab hac tamen contumacia cenſentur liberi, ſi conſtiterit, ipſos ante mortem ſigna contritionis dediſſe, & abſolutionem petiiſſe. Pegna *loc.ſup.cit.* & Sanch.*num.*19.

12 Requiritur tertiò, quod conſtet, filios eſſe hæreticorum: quia ſi res ſit occulta, non affert illis infamiam, atque adeò neque irregularitatem.

13 Requiritur 4. quod eorum parentes decedentes hæretici, reputentur ob hæreſim infames. Quod cùm non contingat in iis locis, vbi paſſim permixtim hæretici viuunt cum Catholicis (vt in Anglia, Germania, &c.) filij iſtorum parentum, quos conſtat in hæreſi deceſſiſſe, irregulares non ſunt: quia hæc irregularitas prouenit in filios ob infamiam parentum ex hæreſi contractam. Sanch.*cit.cap.*27.*n.*28.Henriq.*lib.*14.*cap.*5.*n.*4.Sà *verb. irregularitas ex defectu animæ, n.* 4. & alij paſſim.

14 Aduerte tamen, quoſdam Doctores ſentire, quod etſi ſupradicti filij ſint inhabiles ad beneficia, poſſint tamen ordinari, quia iure non prohibentur: ſed obſtant Curiæ ſtylus, qui ſeruari debet; & quæ ſupra dicebam.

15 Aduerte ſecundò, ſi mater ſit hæretica, pater autem non ſit, tunc nepotes non eſſe irregulares, & inhabiles, ſed filios ſolos, *cap. ſtatutum, ſupra.*

16 Aduerte tertiò, hanc pœnam extendi ad eos, qui hoſtiliter inſecuti ſunt Cardinalem, vel Epiſcopum, & ad filios, nepoteſque illorum, *cap. felicis, de pœn.in 6. & Clement. 1. de pœnis.*

17 Aduerte quartò, ex priuilegio Pontificis excuſari filios ab irregularitate, inhabilitate, & aliis pœnis iure ſtatutis, ſi ipſi denuncient parentes hæreticos Inquiſitoribus. Pegna 2.*part. direct. cap.* 14. *comment.* 15. *verſ. hoc addiderim.* Sanch.*cit.cap.*27.*n.*31.Simanch.*de cath. inſtitut.tit.*29.*n.*47. & Farin.*de hæreſi q.*191.*n.*37.

DVBITATIO XCIX.

An irregularis ſit (ſicut hæreticus) qui Neophytus eſt?

SVMMARIVM.

1 *Neophytus, qui ſcilicet nouus eſt in Baptiſmo in ætate adulta ſuſcepto, dum neophytus eſt, irregularis exiſtit, & ab Ordinibus ſuſcipiendis repellitur, quod quidem probatur ſacrorum Canonum auctoritate, & ſacr. Scripturarum teſtimonio per tot.*

2 *S. Ambroſij ordinatio cur, & à quibus commendata.*

3 *Epiſcopi nomine etiam Preſbyter comprehenditur, ſicut intellexit Concilium Nicænum I. Concilium Sardicenſe, & vniuerſim S.Gregorius I.*

4 *Recenter conuerſus ad fidem, nec in doctrina fidei poteſt eſſe ſatis inſtructus, nec in Eccleſiaſticis rebus expertus, imò nec in conſtantia fidei ſatis probatus.*

5 *Epiſcopus prudens declarare debet, conſiderata perſonæ qualitate, & temporis ſpatio, an tranſierit ſtatus neophyti, vt ſine diſpenſatione aliqua ordinari poſſit: durante tamen conditione neophyti, non poteſt ei Ordines conferre ſine conſenſu ſummi Pontificis; quia ad ſolum Summum Pontificem ſpectat in vniuerſalis Eccleſiæ Canonibus diſpenſare.*

6 *Epiſcopus poteſt determinare tempus, pro quo neophytus quis cenſendus eſt, dummodo decennium non excedat: nam tranſacto decennio poſt Baptiſmum, non eſt qui neophytus cenſeatur.*

7 *Neophytus ſi vltra biennium, vel triennium à baptiſmo ſuſcepto ſufficientia probata fidei ſigna dederit, ad arbitrium Epiſcopi poterit abſque diſpenſatione aliqua ad Ordines promoueri: quia ceſſat tunc hæc irregularitas.*

8 *Neophytus non eſt irregularis, qui in infantia baptizatus eſt, etiamſi deſcendat ex patre Iudæo, vel Gentili, neque eſt inhabilis ad obtinendas dignitates, vel Eccleſiaſtica beneficia: quia nullibi contrarium cauetur.*

9 *Iuramentum, cùm à teſtibus exigitur, an ordinandus ſit Chriſtianus veteranus, intelligi debet, an ſit ita Chriſtianus veteranus, vt non ſit Neophytus, neque filius ancillæ, vel hæretici, vt taliter condemnati. Quapropter eſto deſcendat ex patre Iudæo, Gentili, vel ad fidem reconciliato, poterunt in prædicta depoſitione teſtes abſolutè iurare, illum eſſe Chriſtianum veteranum, neque à Iudæis deſcendentem: quia non deſcendit eo modo, quo impediatur ab Ordinibus, beneficiis Eccleſiaſticis, vel officiis publicis.*

10 *Bulla Pauli IV. in qua prohibentur deſcendentes ex Iudæis, & hæreticis vſque ad quartam generationem ſacris Ordinibus initiari, quam Greg. XIII. extendit ad deſcendentes ex Sarracenis, non eſt vſu recepta.*

11 *Bullæ prædictæ latæ ſunt pro Ordine Sancti Franciſci, ad quem Ordinem prohibentur admitti ſic deſcendentes: quinimmò Sixtus V. prædictas Bullas reſtrinxit ad ſecundam generationem paternam, & primam maternam.*

12 *Textus in can.conſtituit* 17. *q.*4. *vbi Iudæi, vel qui ex Iudæis ſunt, ab officiis publici excluduntur, intelligi debet de iis, qui ſunt ex Iudæis nouiter ad fidem conuerſis, non autem de iis, qui ab infantia fidem ſuſceperunt.*

13 *Dicta de Iudæis, & Saracenis, &c. eorumque deſcendentibus, intelligi debent ſpectato iure communi: quia ſi ſpectentur particularia ſtatuta à Pontifice confirmata, deſcendentes à Iudæis, Mauris, vel Saracenis, &c. excluduntur etiam vſque ad milleſimam generationem ab aliquibus officiis publicis, vt in Tribunali Sanctæ Inquiſitionis, & ab aliquibus beneficiis, & capellaniis, vt in Eccleſia Legionenſi, & Toletana.*

RESPONDETVR: Neophytus (qui ſcilicet nouus eſt in Baptiſmo in ætate adulta ſuſcepto, iuxta Textum *in cap.ſicut Neophytus, diſt.*48.) dum Neophytus eſt, irregularis exiſtit, & ab Ordinibus ſuſcipiendis repellitur. 1

Probatur, quia ſic manifeſtè deciditur *in cap.*1. *&* 1. *cit.diſt.*48.& ratio redditur ab Apoſtolo 1.*ad Thimot.*3. *Ne in ſuperbiam elatus in iudicium incidat diaboli*, exiſtimans, Eccleſiam ſuo miniſterio indigere: ideoque *in cap.conſtituit* 17.*q.*4. neophytus redditur etiam incapax ad officia publica. Nam (vt inquit Textus *in cap.miſerum, diſt.*61.) *Miſerum eſt, eum magiſtrum fieri, qui nondum eſſe diſcipulum didicit.*

Confirmatur *ex can. Apoſt.* 79. ibi: *Eum qui ex vita gentili acceperit, & baptizatus fuerit, vel ex improba viuendi ratione, non eſt æquum protinus Epiſcopum fieri: Iniquum eſt enim, vt qui ſui nondum experientiam oſtenderit, ſit aliorum magiſter, niſi fortè hoc digna gratia, ſeu ſpeciali vocatione fiat.* Sicuti poſteà S.Ambroſio contigit. Quapropter ipſemet ſe excuſans *epiſt.*82. *ad Vercellenſes*, inquit: *Si dilatio ordinationi defuit, vis cogentis eſt.* Addit tamen, quod *ordinationem ſuam Occidentales Epiſcopi iudicio, Orientales etiam exemplo in ordinatione Nectarij Conſtantinopolitani probarunt.* 2

Nomine autem Epiſcopi comprehenditur etiam Presbyter, ſicuti intellexit Concilium Nicænum I. *can.* 2. ibi: *Ne accedentes nuper ad fidem, ſimul vt baptizati* 3

zati

Digitized by Google

tariſum, ad Epiſcopatum, vel Preſbyteratum promoueantur: Nam & tempore opus eſt ei, qui catbechizatur, & poſt baptiſma probatione quamplurima: manifeſta eſt enim Apoſtolica ſcriptura. Quinimmò Concilium Sardicenſe latiùs intellexit *can.13.* ibi: *Conueniens non eſt, nec ratio, nec diſciplina patitur, vt temerè ordinetur aut Epiſcopus, aut Preſbyter, aut Diaconus, qui Neophytus eſt.* Et vniuerſim de ſacris Ordinibus, & de Clericali ſtatu intellexit Gregor. 1. *lib.4. epiſt.50. ad Vigilium, Epiſcopum*, ibi: *Cùm ad ſacros ordines Apoſtolus Neophytum venire prohibeat*, &c. Et meritò, quia recentèr
4 conuerſus ad fidem nec in doctrina fidei poteſt eſſe ſatis inſtructus, nec in Eccleſiaſticis rebus expertus: Immò nec in conſtantia fidei ſatis probatus, vt rectè notarunt Sayr. *lib.6 theſ. cap.13. n.10.* Suar. *diſp.43. ſect.3. n.6.*
5 & Coninch. *diſp.18. dub.7. n.55.* qui ſubdunt ad prudentem Epiſcopum pertinere, quod declaret, conſiderata perſonæ qualitate, & temporis ſpatio, tranſiiſſe ſtatum Neophyti, vt ſine diſpenſatione aliqua ordinari poſſit; durante tamen conditione Neophyti, non poteſt Epiſcopus ei ordines conferre ſine conſenſu Summi Pontificis, quia ad ſolum Summum Pontificem ſpectat in vniuerſalis Eccleſiæ canonibus diſpenſare. Idque clarè colligitur *ex cit. can.2.* Concilij Nicæni, vbi hoc ipſum culpatur, quod *Neophyti ex neceſſitate, vel vrgentibus hominibus, præter Eccleſiaſticum canonem ordinati fuerunt.*

6 Determinare igitur tempus, pro quo Neophytus quis cenſendus ſit, arbitrio prudentis Epiſcopi relinquitur, qui, ſicuti dicebam, iuxtà qualitatem perſonæ, & debitam illius inſtructionem poterit coarctare, vel prolongare tempus, dummodò decennium non excedat: nam tranſacto decennio poſt baptiſmum, non eſt, qui Neophytus cenſeatur. Doctores communiter, quos ſequitur Sayr. *loco ſuprà cit.* & Bonacin. *diſp.7. de irregul.*
7 *quæſt.2. punct.1. num.6.* Quare, ſi quis Neophytus intrà biennium, vel triennium à baptiſmo ſuſcepto ſufficientia probatæ fidei ſigna dederit, ad arbitrium Epiſcopi poterit abſque diſpenſatione aliqua ad ordines promoueri, quia ceſſat tunc hæc irregularitas, *cap. Neophytus, diſt.61.* ibi: *Neophytus prohibetur ordinari, ne extollatur in ſuperbiam; ſed ſi non deeſt humilitas competens Sacerdotio, vbi cauſa non adhæret, vitium non imputatur.* Videri etiam poterit Textus *in cap. ſi quis, diſt.57.* & Couarr. *in Clement. ſi furioſus, 1. part. §.1. n.8. concl.3.* Sanch. *lib.2. moral. cap.28. num.12.* & Auila *de cenſur. part.7. diſp.4. dub.4.*

8 Hinc ſequitur, quod Neophytus non ſit neque irregularis, qui in infantia baptizatus eſt (etiamſi deſcendat ex patre Iudæo, vel Gentili) neque ſit inhabilis ad obtinendas dignitates, vel Eccleſiaſtica beneficia; quia nullibi contrarium cauetur, Couarr. *loc. ſuprà cit.* Sanch. *n.11.* Nauarr. *cap.27. n.205.* & Sayr. *cit. n.10.* qui rectè ſubdunt, in hac parte nihil eſſe à Concilio Tridentino mutatum *ſeſſ.23. cap.3. de reformat.* Vbi præcipitur Epiſcopis, inquirere ordinandorum genus, &c. quia hac inquiſitione Concilium tantum voluit, vt ea, quæ
9 ſuorà iure ſtatuta, exactè obſeruarentur. Vndè, cum à teſtibus exigitur iuramentum, an ordinandus ſit Chriſtianus veteranus, iuramentum intelligi debet, an ſit ità Chriſtianus veteranus, vt non ſit Neophytus, neque filius ancillæ, vel hæretici, vt taliter condemnati. Quapropter eſto deſcendat ex patre Iudæo, Gentili, vel ad fidem reconciliato, poterunt in prædicta depoſitione teſtes abſolutè iurare, illum eſſe Chriſtianum veteranum, neque à Iudæis, vel Gentilibus deſcendere; quia non deſcendit eo modo, quo impediatur ab Ordinibus, beneficiis Eccleſiaſticis, vel officiis publicis. Sanch. *cit. cap.28. num.16.* & alij paſſim.

10 Obiicies: In Bulla Pauli IV. apud Nauarr. *lib.5. conſil. tit. de Iudæis, & Saracenis, conſ.1.* deſcendentes ex Iudæis, & hæreticis, vſque ad quartam generationem prohibentur ſacris Ordinibus initiati: Quam Bullam Gregor. XIII. extendit ad deſcendentes ex Saracenis.

Reſpondetur, has Bullas non eſſe vſu receptas, teſte Auila *cit. diſp.4. dub.3.* & Hurtad. *diſp.2. diffic.3. n.9.* Accedit, quod latæ ſunt pro Ordine Sancti Franciſci, 11
ad quem Ordinem prohibentur admitti ſic deſcendentes, Rodoriq. *tom.1. quæſt.14. art.1. & 2. & in ſumma tom.1. cap.5. n.2.* Quinimmò Sixtus V. (vt idem Rodoriq. ait) prædictas Bullas reſtrinxit ad ſecundam generationem paternam, & primam maternam.

Obiicies ſecundò: *in cap. conſtituit 17. q.4.* Iudæi, 12
vel qui ex Iudæis nati ſunt, ab officiis publicis excluduntur: Ergo, quomodocumque deſcendant, cenſentur inhabiles, & irregulares.

Reſpondetur cum Sanch. *loc. ſuprà cit. num.15.* intelligi de iis, qui ſunt ex Iudæis nouiter ad fidem conuerſis, non autem de iis, qui ab infantia fidem ſuſceperunt.

Cæterum, quæ dixi, intellige, ſi ſpectetur ius com- 13
mune, quia ſi ſpectentur particularia ſtatuta à Pontifice confirmata, deſcendentes à Iudæis, Mauris, vel Saracenis, &c. excluduntur, etiam vſque ad milleſimam generationem, ab aliquibus officiis publicis, vt in Tribunali Sanctæ Inquiſitionis: & ab aliquibus beneficiis, & Capellaniis, vt in Eccleſia Legionenſi, & Toletana.

DVBITATIO C.

Quid quoad cætera, quæ ſpectant ad materiam de irregularitate?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus ſcilicet internus, & externus eſt excommunicatus, & etiam ſaltem ſi ſit publicus, eſt infamis, & irregularis, pœnas etiam alias incurrit, quæ recenſentur Dubitationibus ſequentibus.*

RESPONDETVR. Vide *in tractatibus moralibus, tract.5. de Radice reſtitutionis, & irregularitatis,* (quæ oritur ex delicto) *à dubit.1. vſque ad 9.*

Dixi vſque adhuc, quod hæreticus (ſcilicet inter- 1
nus, & externus) ſit excommunicatus; & etiam (ſaltem, ſi ſit publicus) ſit infamis, & irregularis, nunc dicam, quod præter has pœnas excommunicationis, infamiæ, & irregularitatis incurrat etiam alias pœnas ſpirituales, nempe priuationis beneficiorum, & officiorum ritè acquiſitorum, & inhabilitatis ad futura, iuxtà Textum *in cap. vt commiſſi, §. priuandi, de hæret. in 6. & in cap. ſtatutum 1. eodem tit.* & iuxtà communem ſententiam Doctorum: Quæ omnia, vt clarius eluceſcant, ſit

DVBITATIO CI.

An hæreticus (ſcilicet internus, & externus) ſit inhabilis ad beneficia, & officia publica?

SECTIO PRIMA.

Suppoſita.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij collatio facta excommunicato excommunicatione maiori, vel ſuſpenſo, vel interdicto, eſt nulla.*
2 *Beneficij collatio facta excommunicato excommunicatione minori, non eſt ipſo facto nulla, ſed annullanda.*
3 *Collatio non ſolùm, ſed etiam electio, præſentatio, & poſtulatio excommunicati excommunicatione maiori,*

Digitized by Google

vel ſuſpenſi, vel interdicti, quin & reſignatio in eius fauorem, eſt nulla.

4 *Prædicta locum habent in omnibus beneficiis, quæ poteſtate humana conferuntur; ſicque etiam in Epiſcopatu, quia iura generaliter de beneficiis loquuntur: Tum quia qui minorum capax non eſt, multò magis maiorum capax eſſe non debet.*

5 *Limita, dicta de excommunicato non procedere in Papatu, qui non ab hominibus, ſed ab ipſo Chriſto Domino confertur ei, qui ſecundùm formam in Eccleſia receptam, tanquam conditione ſine qua non, à Cardinalibus fuerit electus, etiamſi excommunicatus, ſuſpenſus, interdictus, vel irregularis ſit. Vndè clarè ſequitur, quod non obſtet ei cenſura aliqua prior, neque ſua, neque eligentium, vt vitentur occaſiones ſchiſmatis, quod Eccleſiæ quamplurimum obeſt.*

6 *Electio, vel collatio beneficij, ſi prouiſus ignoret ignorantia probabili ſe eſſe excommunicatum, licet ſit valida ſecundùm aliquos: Probabilius tamen eſt oppoſitum, quia ſic ſeruatur in praxi: Nam Pontifex ſolet ad cautelam à cenſuris abſoluere, dum alicui de beneficio prouidet, ad effectum ſolum præſentis collationis conſequentem, &c.*

7 *Collatio ſi alicui facta ſit antè excommunicationem, & is acceptet excommunicatus, licèt ſit valida ſecundùm aliquos, quia iam antè excommunicationem cenſetur ei ius quæſitum per collationem, ſiquidem acceptatio, ſeu conſenſus non tribuit nouum ius: Probabilius tamen eſt oppoſitum; quia licèt per talem collationem acquiras ius ad rem, non tamen acquirit ius in re, nec facit illud ſuum: Ad hoc enim requiritur acceptatio.*

8 *Collatio, electio, vel præſentatio, &c. ſi facta ſit exiſtenti in cenſura, is tamen acceptet eam poſt abſolutionem, cùm capax eſt, licèt ſecundùm aliquos acceptatio ſit valida, quia acquiritur ius abſolutum, dum ſit acceptatio, tunc autem eſt capax, non autem incapax: Probabilius tamen eſt oppoſitum, quia canones irritant electionem excommunicati, nec mentionem faciunt acceptationis, &c.*

9 *Oppoſita prior ſententia valdè probabilis eſt, ſi electores, vel patroni perſiſtant in eadem voluntate eo tempore, quo iam electus, præſentatus, vel prouiſus eſt abſolutus, quia tunc videtur tacitè priorem actum ratificare.*

10 *Collatio facta irregulari eſt etiam nulla, quia irregularis eſt inhabilis ad ordines, eorumque vſum, ex quo etiam infertur eſſe inhabilem ad beneficium ordini annexum: Tùm quia irregularis in iure dicitur indigere diſpenſatione etiam ad beneficium ſimplex.*

11 *Irregularis eſſe poteſt quis tantum ſecundùm quid, v. g. irregularis ad ſuſcipiendum Sacerdotium, ita tamen vt non ſit irregularis ad vſum Ordinis ſuſcepti, v. g. ad canendum Euangelium, vel Epiſtolam, & Sacerdos amiſſis quibuſdam digitis, poteſt eſſe irregularis ad celebrandum, ità tamen vt non ſit irregularis ad audiendas confeſſiones: Vndè tali irregulari poterit conferri beneficium, quod non requirit aliud miniſterium, quàm illud, ad quod aptus remanſit.*

12 *Titulus quando inualidè collatus fuit, etiam ob cenſuram, irregularitatem, vel inhabilitatem, quæ per Epiſcopum tolli poterat, adhuc Epiſcopus, ſublata illa inhabilitate, non poteſt titulum reualidare, ſi prima collatio ſpectabat ad Pontificem, cùm hæc reualidatio fieri debeat per eum, cuius eſt beneficium primo conferre: Quamuis ſi iuſta cauſa ſubſit, poſſit Epiſcopus titulum reualidare ex tacito Pontificis conſenſu.*

1 SVPPONO, quod collatio beneficij facta excommunicato excommunicatione maiore, vel ſuſpenſo, vel interdicto, ſit nullà. Sic cõmuniter Doctores.

De excommunicato habetur *in cap. poſtulaſtis, de clerico excommunic.*

De ſuſpenſo habetur *in cap. cùm dilectus, de conſuetudin. in cap. cum inter, de elect. & in cap. cum bona, de ætat. & qualit.*

De interdicto colligitur *ex cap. 1. de poſtulat. Prælat.* Quia quamuis ibi non dicatur inhabilis, qui eſt interdictus, ſed qui interdictum violauit. Dubium tamen non eſt, quin mens Canonum ſit, vt etiam is, qui ſua culpa interdictum perſonale contraxit, inhabilis efficiatur: Nam, qui non poteſt præſtare officium publicè, ſicut in Eccleſia fieri conſueuit, par eſt, vt beneficij capax non ſit, vti colligitur ex iuribus citatis.

Dixi *excommunicato excommunicatione maiori*; quia ſi minore tantùm ſit excommunicatus, collatio non eſt ipſo facto nulla, ſed annullanda, ſicuti patet *ex cap. ſi celebrat, de cleric. excommunic.* Quamuis Gloſſa, quam multi Doctores ſequuntur; ly *annullanda* explicet *nulla declaranda*; ſed meo iudicio minus rectè; quia potius in pœnis mitior interpretatio eſt facienda, & odia ſunt reſtringenda, iuxta vulgatam regulam iuris apud Doctores. 2

Suppono ſecundò, quod non ſolùm collatio, ſed etiam electio, præſentatio, & poſtulatio excommunicati excommunicatione maiori, vel ſuſpenſi, vel interdicti, quin & reſignatio in eius fauorem ſit nulla, ſicuti colligitur *ex cit. textibus*, & docent Gloſſ. *in cap. ſi poſtquam, de election.* Couarr. *in cap. Alma, 1. part. §. 7. n. 1.* Rebuff. §. *formula dimiſſoriarum, num. 24.* & alij communiter. 3

Suppono tertiò, quod quæ dixi, locum habeant in omnibus beneficiis, quæ poteſtate humana conferuntur; ſicque etiam in Epiſcopatu; quia iura generaliter de beneficiis loquuntur. Tum quia, qui minorum capax non eſt, multò magis maiorum capax eſſe non debet. 4

Dixi, quæ poteſtate humana conferuntur, vt excludatur Papatus, qui non ab hominibus, ſed ab ipſo Chriſto Domino confertur ei, qui ſecundum formam in Eccleſia receptam (tanquam conditione ſine qua non) à Cardinalibus fuerit electus, etiamſi excommunicatus, ſuſpenſus, interdictus, vel irregularis ſit, vti colligitur *ex cap. licet*, ibi: *Ille abſque vlla exceptione ab vniuerſali Eccleſia pro Romano Pontifice habeatur, qui à duabus partibus concordantibus electus fuerit, & receptus.* Vnde clarè ſequitur, quod non obſtet ei cenſura aliqua prior, neque ſua, neque eligentium; de quibus ſic etiam expreſsè ſtatuitur, *in Clement. Ne Romani, §. cæterum.* Cauſa ſic ſtatuendi fuit, vt vitentur occaſiones ſchiſmatis, quod Eccleſiæ quamplurimum obeſt. Ceſſat verò in illo caſu excommunicatio, vel quæcumque alia cenſura per ſeipſam; quia euectus in Papatum non poteſt amplius lege excommunicationis, vel cuiuſcumque alterius cenſuræ, vtpotè à pari lata conſtringi; cùm par in parem imperium non habeat. 5

Peres: An, ſi prouiſus ignoret ignorantia probabili, ſe eſſe excommunicatum, electio vel collatio beneficij ſit valida? 6

Reſpondetur: quamuis Gloſſ. 2. *in cap. Apoſtolicæ, de cleric. excommunic. miniſtr.* Cardinalis, & Felinus, quos citat, & ſequitur Nauarr. *in cap. Fratres, de pœnit. diſt. 5. n. 45.* affirment: quod multò magis dicerent de ſuſpenſo, & interdicto; probabilius tamen eſſe oppoſitum, quod docent Gloſſ. commun. Abbas, & alij *in dicto cap. Apoſtolicæ*; quia ſic ſeruatur in praxi: Nam Pontifex ſolet ad cautelam à cenſuris abſoluere, dum alicui de beneficio prouidet, ad effectum ſolùm præſentis collationis conſequendum. Tum quia, licet ignorantia excommunicationis, vel cuiuſcumque alterius cenſuræ valeat ad non incurrendam irregularitatem ei, qui aliquid prohibitum in tali ſtatu fecerit, non tamen valet ad habilitandum hominem in ordine ad ea, ad quæ per excommunicationem, vel quamcumque aliam

cenſuram

Digitized by Google

cenſuram inhabilis exiſtit. Doctores, quos ſequitur Couarr. *loco ſupra cit. n. 3.*

Petes ſecundò, an ſi facta ſit alicui collatio ante excommunicationem, & eam is acceptet in excommunicatione, acceptatio ſit valida?

7 Reſpondetur, quamuis complures Doctores, quos citat Couarr. *lib. 3. var. cap. 26. n. 4. & in cap. Alma, ſupra n. 4.* affirment, quia iam ante excommunicationem cenſetur ei ius quæſitum per collationem; ſiquidem acceptatio, ſeu conſenſus non tribuit nouum ius; cum fiat auctoritate priuata, ſed ſolùm declarat conſenſum beneficiarij capientis collatum ſibi ius retinere: Probabilius tamen eſſe oppoſitum; quia licet per talem collationem acquirat ius ad rem, non tamen acquirit ius in re, nec facit illud ſuum: Ad hoc enim requiritur acceptatio, ſicuti clarè colligitur *ex cap. ſi tibi abſenti, de præbend. in 6.* Ergo cùm illo tempore ſit incapax noui iuris acquirendi, non videtur acceptatio pro illo tempore eſſe valida, ſed pro tempore, quo deſinit eſſe excommunicatus; quia tunc acceptatio prior, quæ adhuc, cum non ſit reuocata, cenſetur manere, habebit effectum ſuum, neque opus erit noua acceptatione. Doctores, quos ſequitur Couarru. *vbi ſupra*, etſi idem Couarr. fateatur priori ſententiæ contrariæ praxim fauere.

8 Petes tertiò, an ſi collatio, electio, vel præſentatio, &c. facta ſit exiſtenti in cenſura, acceptet tamen eam is poſt abſolutionem, cùm capax eſt, acceptatio ſit valida?

Reſpondetur, quamuis nonnulli, quos ſequitur Henriquez *cap. 13.* affirment; quia acquiritur ius abſolutum, dum fit acceptatio; tunc autem eſt capax, non autem incapax. Probabilius tamen eſſe oppoſitum; quia canones irritant electionem excommunicati, nec mentionem faciunt acceptationis. Tum quia electus, præſentatus, vel prouiſus in excommunicatione facilè differre poſſet acceptationem, donec eſſet abſolutus; ſicque nihil ei obeſſet excommunicatio: Quod videtur eſſe contra mentem canonum.

9 Fateor tamen priorem oppoſitam ſententiam valdè probabilem eſſe, ſi Electores, vel patroni perſiſtant in eadem voluntate eo tempore, quo iam electus, præſentatus, vel prouiſus eſt abſolutus, quia tunc videntur tacitè priorem actum ratificare.

10 Suppono quartò, quod collatio facta irregulari, etiam ſit nulla. Eſt ſimiliter communis ſententia Doctorum, Abb. *in cap. tanta, de exceſſib. prælat.* Nauarr. *cap. 27. n. 251.* & aliorum paſſim. Quia irregularis eſt inhabilis ad ordines, eorumque vſum: ergo etiam eſt inhabilis ad beneficium ordini annexum; cùm inhabilis ad vnum, inhabilis ſit ad annexum. Tum quia irregularis in iure dicitur indigere diſpenſatione, etiam ad beneficium ſimplex, *cap. ſtudeat, diſt. 50.* & *cap. 2. de cleric. pugnan. in duell.*

11 Aduerte tamen, quod poſſit quis eſſe irregularis tantum ſecundum quid, v.g. irregularis ad ſuſcipiendum Sacerdotium, ita tamen, vt non ſit irregularis ad vſum ordinis ſuſcepti, v.g. ad canendum Euangelium, vel Epiſtolam, & Sacerdos, amiſſis quibuſdam digitis, poſſit eſſe irregularis ad celebrandum, ita tamen, vt non ſit irregularis ad audiendas confeſſiones. Quibus caſibus poterit tali irregulari conferri beneficium, quod non requirit aliud miniſterium, quàm illud, ad quod is aptus remanſit. Nauarr. *loc. ſupra cit.* & alij paſſim.

12 Aduerte ſecundò, quod quando titulus inualidè collatus fuit, etiam ob cenſuram, irregularitatem, vel inhabilitatem, quæ per Epiſcopum tolli poterat, adhuc Epiſcopus, ſublata illa inhabilitate, non poſſit titulum reualidare, ſi prima collatio ſpectabat ad Pontificem; cùm hæc reualidatio fieri debeat per eum, cuius eſt, beneficium primò conferre. Quamuis, ſi iuſta cauſa ſubſit (vt ſi eſſet prouiſus vir benemeritus, & pro ratione ſui ſtatus indigens, & qui ſine ſcandalo vix poſſet beneficium deſerere, quique ob paupertatem non poſſet commodè Pontificem adire) poſſit Epiſcopus ei titulum reualidare ex tacito Pontificis conſenſu. Doctores, quos citat, & ſequitur Henriq. *cap. 14.* de de excommun. Idemque dicendum arbitrantur alij ex priori ratione, quod (ſi ſcilicet ſimiliter iuſta cauſa ſubſit, & collatio ſpectet ad alium, apud quem prouiſus infamaretur, ſi ſe aperiret:) æquitas etiam ſuadeat, præſertim, cùm prior, quantum in ſe eſt, ſuam collationem iam ante in illum fecerit; hanc eamdem eſſe mentem Pontificis, qui in hoc caſo titulum reualidare poteſt; quare ſi prouiſus non poſſit adire Pontificem, poterit ei titulum reualidare Epiſcopus, ſicut in caſu priore. His ſuppoſitis.

SECTIO II.

Dubitationis reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus internus, & externus, eſt inhabilis ad beneficia, & officia publica, durante hæreſi; quia ſaltem eſt excommunicatus, ſi non irregularis.*

2 *Collatio beneficij ſic facta nulla eſt, & fructus inde percepti reſtitui debent ante omnem ſententiam.*

3 *Hæreticus, ſi hæreſis fuit publica, adhuc eſt incapax beneficiorum Eccleſiaſticorum, ſi diſpenſatus non ſit; quia irregularis eſt. Si autem hæreſis fuit occulta, ex probabili ſententia Doctorum non eſt inhabilis ad beneficia Eccleſiaſtica; quia ex probabili ſententia Doctorum ab hæreſi occulta non oritur irregularitas.*

4 *Limita prædicta procedere in foro externo; ita tamen vt non omninò improbabilis ſit ſupradictorum prouiſionem in foro conſcientiæ validam eſſe, quouſque à iudice reſcindatur, vti ad mentem nonnullorum ſuperius dictum eſt.*

5 *Prouiſus in irregularitate, in ſententia aliquorum, beneficium retinere poteſt, ſi ſe ſuper irregularitate ſperet diſpenſationem impetraturum.*

Reſpondetur affirmatiuè, durante hæreſi; quia ſaltem eſt excommunicatus ſi non eſt irregularis: Et patet etiam ex Textu *in cap. ſtatutum 1. de hæret. in 6.* Ibi: *Ne hæretici ad aliquod beneficium Eccleſiaſticum admittantur*, & ex Conſtitutione Innocentij IV. *Nouerit vniuerſitas*, & ex Conſtitutione ſimili Nicolai III. *Nouerit vniuerſitas*, & tenent Simanch. *de cath. Inſtit. tit. 46. n. 63.* Vitalin. *in rubric. de crimin. hæreſ. num. 6.* Lambertin. *de iurepatr. lib. 1. part. 1. art. 3.* Locat. *in Iudicial. Inquiſit. verb. beneficium, n. 1.* & Zanchin. *tract. de hæret. cap. 18.* 1

Quod adeò verum eſt, vt collatio beneficiorum facta hæreticis, & illorum fautoribus, defenſoribus, vel receptatoribus, ipſo iure ſit inualida; Et fructus, quos iſti ex illo beneficio perceperunt, reſtituere teneantur. Caſtr. *de iuſt. hæret. punit. lib. 2. cap. 9.* Penna *in Direct. part. 3. q. 112. comment. 162. verſ. ad hæc*, Lopez *in addit. ad Diaz, in Pract. crimin. cap. 11. verb. hæretici, litt. A.* Sayr. *lib. 3. cap. 9. n. 3.* Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 13. q. 9.* & Sanch. *lib. 2. moral. cap. 26. n. 4.* Et patet, *ex cap. 2. §. hæretici, de hæretic. in 6.* Ibi: *ſi ſecùs fiat, ſit inualidum*; & ex eo, quia iſti, ſicuti dicebam, ſunt ſaltem excommunicati, ſi non ſunt irregulares; Collatio verò beneficiorum facta excommunicatis, vel irregularibus, eſt inualida. Idemque tenent Suarez *tract. de fide diſput. 21. ſect. 5. circa finem*, vbi ſubdit, quod prædicti neque poſt conuerſionem retinere poſſint beneficium abſque noua collatione. Lambert. *de iure patron. lib. 2. part. 1. q. 9.* Ignatius ad Diaz *lib. 8. q. 13. cap. 8. verſ. hæretici*, & Riccinll. *lib. 5. cap. 19. n. 3.*

Item ſecundò adeò verum eſt, vt ſit puniendus ordinarius, qui beneficium confert ei, quem nouit eſſe

hæreticum,

hæreticum, *cit. cap. vt commiſſi.* Et notant ibi communiter Canoniſtæ, qui etiam volunt, quod Ordinarius puniendus ſit, tanquam hæreticorum fautor. Idemque tecent Penna *in director. part. 3. quæſt. 113. comment. 162.* Lambertin. *tract. de iurepatron. lib. 2. part. 1. quæſt. 9. art. 6.*

Item tertiò adeò verum eſt, vt hæretici non ſolùm ſint inhabiles ad obtinenda beneficia, ſed etiam ſint inhabiles ad obtinendas penſiones: Doctores, quos ſequitur Ricciull. *cit. cap. 19. n. 6.* ſubdens, ita fuiſſe deciſum in Rota in Conchen. penſionum die 24. Octobr. & die 16. Decemb. 1594. Quia licet penſio non ſit beneficium, nec veniat appellatione beneficij, præſertim in materia odioſa (ſicut adnotauit Gygas *de penſion. quæſt. 28. & conſ. 139.* Nauart. *conſ. 66. de ſimonia, num. 30.* Suarez *tom. 5. de cenſur. diſp. 15. ſect. 1. num. 7.* Gonzal. *in regul. menſium gloſſ. 5. §. 5.* Caccialup. *de penſion. quæſt. 15. & vlt.* Mandoſ. *in regul. 19. cancell. quæſt. 11. num. 11. & conſ. 55. num. 18.* Suarez *tom. 5. de cenſuris, diſp. 25. ſect. 1. num. 7.* Redoanus *de ſimonia part. 2. cap. 14. num. 10.* Hieron. Paulus *in practic. cancell. verſ. quod penſiones quæ conſtituuntur,* Hoieda *de incompatibilit. benefic. in præfat. n. 30.* & Duard. *de benefic. lib. 6. cap. 4. verſ. annua huiuſmodi:*) in materia tamen hæreſis in odium, & pœnam tanti criminis, penſio venit appellatione beneficij, ità vt tunc beneficium ſumatur paulò latiùs, prout comprehendit etiam penſionem: Et quidem, quod interdum nomine beneficij veniat penſio, docent Gloſſa *in cap. quicumque, §. hæretici, verb. beneficium, de hæretic. in 6.* Barbat. *in cap. ad audientiam 2. de reſcript.* Abbas *ibid. n. 2.* Felin. *in principio,* Gambat. *de offic. legat. lib. 6. n. 309.* & Gygas *de penſion. quæſt. 94. num. 7.*

2 Hinc, vti dicebam, collatio beneficij ſic facta nulla eſt, & fructus indè percepti (vtpotè ſine titulo, & ſine titulo à principio percepti) reſtitui debent ante omnem ſententiam. Pegna *3. part. direct. quæſt. 113. commen. 162.* Garz. *de benef. part. 11. cap. 10. num. 72.* Farin. *de hæreſ. quæſt. 189. n. 71.* Sanch. *lib. 2. moral. cap. 26. n. 4.* & alij, quos ſuprà citabam.

3 An autem, ſi reliquit hæreſim, & ab illa fuit abſolutus, & Eccleſiæ reconciliatus, adhuc maneat inhabilis ad beneficia, & officia publica, ità vt adhuc nulla reddatur eorum collatio, ſi ei conferantur ab alio, quàm ab illo, qui diſpenſare poteſt in inhabilitate contracta?

Reſpondetur: quamuis apud Farinacium *loc. ſup. cit. num. 82. & ſeqq.* aliqui affirment, alij verò negent: diſtinguo, ſi hæreſis fuit publica, hæreticus adhuc eſt incapax beneficiorum Eccleſiaſticorum, ſi diſpenſatus non ſit: quia irregularis eſt. Si autem hæreſis fuit occulta, ex probabili ſententia Doctorum non eſt inhabilis ad beneficia Eccleſiaſtica, quia ex probabili ſententia Doctorum ab hæreſi occulta non oritur irregularitas, vti dicebam *dubit. 98. petit. 3. & 6.* Et nullibi cauetur, hanc inhabilitatem ex occulta hæreſi, iam excluſa, manere. Et textus *in cit. cap. ſtatutum,* vbi imponitur, intelligi debet de hæretico, vt hæretico, non de hæretico pœnitente.

4 Cæterum, cum dixi, hæreticum (ſcilicet internum, & externum) eſſe inhabilem ad beneficia, & officia publica, durante hæreſi, intellige ſecundum ſententiam communem, quam meritò forum externum in iudicando ſequitur: ita tamen, vt interim non omninò improbabiliter ſupradictorum prouiſio in foro conſcientiæ valida ſit, quovſque à iudice reſcindatur, vti ad mentem nonnullorum annuebam *dubit. 98.*
5 *petit. 4. circà fin.* Præſertim, quia in ſententia aliquorum prouiſus in irregularitate, beneficium retinere poteſt, ſi ſe ſuper irregularitate ſperet diſpenſationem impetraturum, vt ibidem dicebam: Præſertim etiam, quia Text. *in cap. ſtatutum 1. de hæretic. in 6.* ſolùm dicit, ne hæreticus ad aliquod beneficium Eccleſiaſticum admittatur, non tamen irritat, neque annullat admiſſionem. Quapropter videri alicui poterit, quod non ſit inhabilis ipſo iure ad alia, & ſimilia beneficia obtinenda, ſed illa recipere poſſit, ſi conferantur, & retinere, quovſque reſciſſoria ſententia iudicis aduenerit.

DVBITATIO CII.

An hæreticus (internus ſcilicet, & externus) ipſo iure priuetur beneficiis, etiam ritè poſſeſſis?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus internus ſcilicet, & externus ipſo iure non priuatur beneficiis ritè poſſeſſis, quia in caſu dubio an ſit priuatio per ſententiam, vel ipſo iure, pro priuatione per ſententiam interpretatio facienda eſt: vt enim aliqua pœna ipſo iure incurratur, debet eſſe in iure expreſſa, & nullus eſt Textus, qui talem priuationem exprimat ipſo iure.*

2 *Textus in cap. quo iure, diſt. 8. vbi dicitur, qui præter Eccleſiæ Catholicæ excommunicationem vſurpant ſibi nomen Chriſtianum, nec volunt in pace colere pacis Authorem, nihil nomine Eccleſiæ audeant poſſidere: non loquitur de poſſeſſione habita, ſed de poſſeſſione habenda, quod contingit, cùm hæreticus petit poſſeſſionem, & reſtitutionem alicuius rei, cui obſtare poteſt exceptio hæreſis.*

3 *Textus in cap. ad abolendam, §. 1. de hæretic. in 6. vbi habetur, (ſi clericus eſt, totius Eccleſiaſtici Ordinis prærogatiua nudetur, & ſic omni officio, & beneficio ſpoliatus Eccleſiaſtico, ſæcularis relinquatur.) Qui textus etiam nihil probat; ſed potiùs probat contrarium, ſententiam ſcilicet iudicis expectandam eſſe.*

4 *Textus in cap. vt commiſſi, de hæretic. in 6. vbi de hæreticis dicitur (priuandi, vel priuatos nunciandi dignitatibus, ac aliis beneficiis Eccleſiaſticis, &c.) etiam nihil probat, quia quod nonnulli volunt, ly vel, non ſumitur ibi diſiunctiuè, ſed declaratiuè, ita vt faciat hunc ſenſum, Inquiſitoribus concedimus facultatem priuandi hæreticos beneficiis.*

5 *Expoſitio Couarruuiæ aſſerentis, particulam illam* Priuandi, *referri ad receptatores, & defenſores hæreticorum: Particulam verò illam, priuatos nunciandi, referri ad ipſos hæreticos, non probatur, quia id gratis aſſerit.*

6 *Particula prædicta refertur ad vtrumque: Noluit enim Pontifex definire modum, quo hæretici, & eorum fautores beneficiis priuantur; ſed ſiue hæc priuatio contingat ipſo iure, ſiue contingat per ſententiam, tribuit Inquiſitoribus facultatem priuandi, ſi priuati non ſunt, & priuatos nunciandi, ſi ipſo iure priuati ſunt, iuxtà ſtylum frequentem Inquiſitionis.*

7 *Item particula* vel, *diſiunctiuè, ſeu copulatiuè ſumi poteſt, vti ſæpè fit in iure, & tunc facit hunc ſenſum, facultatem concedimus Inquiſitoribus priuandi hæreticos, & eorum defenſores beneficiis publicis, & ſic iam priuatos nunciandi, quare non ſatis ex hoc infertur priuatio ipſo iure.*

8 *Textus in Bulla Pij V.* Cum ex Apoſtolatus officio, *vbi dicitur beneficia vacantia propter hæreſim Apoſtolicæ ſedi reſeruari, & à nemine poſſe impetrari, niſi vacationis modus explicetur, nihil probat, quia ibi non habetur quandonam propter hæreſim beneficia vacent, antè ſententiam ſcilicet, vel poſt ſententiam, ſed ſolùm habetur, reſeruata eſſe, quandocumque vacent; ex quo non infertur vacare ipſo iure.*

9 *Beneficia, dum ſententia priuationis eiuſmodi ſuccedit, poſſunt renunciari, permutari, & adueniente ſententia renunciationem, vel permutationem antea factam*

Digitized by Google

factam non infirmari: quia & ſequitur neque poſſe ab aliquo impetrari, cùm hoc generale ſit quoties beneficium non vacet ipſo iure.

10 *Pars affirmatiua dicitur probabilior, quatenùs Doctores aiunt, hæreticum externum, quantumcũque occultum, ipſo iure priuatum eſſe beneficiis ritè poſſeſſis: quia ex ſtylo Curiæ, & conſuetudine Romanæ Eccleſiæ à die commiſſi criminis reputatur beneficium ipſo iure vacare, neque poſſe renunciari: ſed poſſe à quolibet alio impetrari.*

11 *Hæretici bona à die commiſſi criminis, ex cap. Cum ſecundùm leges, de hæretic. in 6. ſunt confiſcata, ita vt is à die commiſſi criminis omnium bonorum temporalium titulum, & dominium deperdat.*

12 *Hæreticus non tenetur ante ſententiam criminis declaratoriam ſe beneficiis, ſicut neque aliis bonis ſpoliare.*

13 *Sententia criminis declaratoria non ſolùm requiritur; ſed & executio facta per iudicem: quamuis Gonzalez & alij putent, hæreticum obligatum eſſe dimittere beneficium non ſolum poſt ſententiam declaratoriam criminis; ſed etiam ante illam à die commiſſi criminis, quia ex tunc caret hæreticus beneficij titulo, & ſine titulo non poteſt quis beneficium retinere, neque fructus lucrari.*

1 NEGANT Alphonſus de Caſtro *lib. 2 de iuſt. hæretic. punit. cap. 4.* Ludouic. Gomez *regul. de annual. poſſeſſ. q. 52.* Ignatius Lopez *in addit. ad Diaz in pract. crimin. cap. 114. lit. A.* vbi ait, hanc ſententiam eſſe benigniorem, & forſan probabiliorem. Candelabr. *in Appendic. cap. 1. num. 15.* Zerul. *in prax. Epiſc. part. 1. verb. Priuatio, in princip.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 26. n. 6.* Simanch. *de Cathol. inſtitut. tit. 46. n. 72.* Henriquez *lib. 13. cap. 56. n. 2.* Aragon. *2. 2. quæſt. 11. art. 3. verſ. ſecunda pœna*, Vaſq. *part. 2. diſp. 172. cap. 2. n. 11.* & alij, quatenùs expreſsè aiunt, non eſſe ipſo iure priuatum, ſed venire priuandum.

Probatur, quia in caſu dubio, an ſit priuatio per ſententiam, vel ipſo iure, pro priuatione per ſententiam interpretatio facienda eſt; ſed ita res ſe habet in caſu noſtro: Ergo. Maior patet, quia ſemper in pœnis facienda eſt benignior interpretatio, cùm odia ex vulgata regula iuris reſtringenda ſint: Tum quia, vt aliqua pœna ipſo iure incurratur, debet eſſe in iure expreſſa, vt communiter docent Doctores apud Garziam *de benefic. part. 11. cap. 10. n. 3.* Minor probatur; quia in iure nullus eſt Textus, qui talem priuationem exprimat ipſo iure.

2 Primò enim adducitur Textus *in cap. quo iure, diſt. 8.* (vbi ſicut *& in cap. ſi vos 23. q. 5. & cap. ſi de rebus, & cap. quod autem 23. q. 7.* dicitur. *Qui præter Eccleſiæ Catholicæ excommunicationem vſurpant ſibi nomen Chriſtianum, nec volunt in pace colere pacis Authorem, nihil nomine Eccleſiæ audeant poſſidere.*

At hic textus nihil probat: Reſpondetur enim cum Gloſſa, quod non loquatur de poſſeſſione habita, ſed de poſſeſſione habenda. Quod contingit, cùm hæreticus petit poſſeſſionem, & reſtitutionem alicuius rei; cui obſtare poteſt exceptio hæreſis, quia non eſt iuſtum, vt audeat nomine Eccleſiæ conſequi poſſeſſionem, cùm ipſam Eccleſiam offendat.

3 Secundò adducitur Textus *in cap. ad abolendam, §. 1. de hæret.* vbi habetur: *Si clericus eſt, totius Eccleſiaſtici ordinis prærogatiua nudetur, & ſic omni officio, & beneficio ſpoliatus Eccleſiaſtico, ſæcularis relinquatur.*

At hic Textus etiam nihil probat, ſed potiùs probat contrarium, ſententiam ſcilicet iudicis expectandam eſſe: Nam ly *nudetur, & ſpoliatus relinquatur*, diriguntur ad iudicem, qui debet nudare, & ſpoliatum relinquere, atque ideò important ſententiam.

4 Tertiò adducitur Textus *in cap. vt commiſſi, de hæret. in 6.* vbi de hæreticis dicitur: *Priuandi, vel priuatos nunciandi dignitatibus, ac aliis beneficiis Eccleſiaſticis, de Diœceſanorum, vel eis abſentibus, Vicariorum ſuorum conſilio, & officiis publicis, ac honoribus quibuſcumque eoſdem hæreticos, credentes, receptatores, & defenſores ipſorum, eorumque filios, & nepotes, plenam concedimus facultatem.*

At hic Textus etiam nihil probat: quia, quod nonnulli (vt Ioan. Andreas, Geminianus, & alij Canoniſtæ ibi) volunt ly *vel*, non ſumi diſiunctiuè, ſed declaratiuè, ita vt faciat hunc ſenſum; Inquiſitoribus concedimus facultatem priuandi hæreticos beneficiis, idest, declarandi, priuatos eſſe beneficiis; mihi non probatur; Nam, ſi per illa verba, *priuandi hæreticos*, Pontifex non intenderet concedere Inquiſitoribus facultatem illos beneficiis, & officiis priuandi, ſed ſupponeret, iam eſſe priuatos, & ſolùm concederet facultatem renunciandi priuatos, clariùs procederet, omittendo illa verba: *priuandi hæreticos.* Siquidem illa nihil aliud operantur, niſi Pontificem verba ſuperflua aſſumpſiſſe, & reddere ſenſum difficilem: quæ non videntur dicenda.

Neque mihi probatur, quod per accommodatam partitionem dicit Couarruuias *lib. 2. var. cap. 8. num. 4.* particulam ſcilicet illam *priuandi*, referri ad receptatores, & defenſores hæreticorum: particulam verò illam *priuatos nunciandi*, referri ad ipſos hæreticos: 5
Quia id gratis aſſerit, cum ex Textu colligi non poſſit, magis vnum, quàm aliud ad hæreticos referri: Ergo dicendum, referri ad vtrumque, & noluiſſe Pontificem definire modum, quo hæretici, & eorum fautores beneficiis priuentur: ſed ſiue hæc priuatio contingat ipſo iure, ſiue contingat per ſententiam, tribuit Inquiſitoribus facultatem priuandi, ſi priuati non ſunt, & priuatos nunciandi, ſi ipſo iure priuati ſunt, iuxta ſtylum frequentem Inquiſitionis: Nam, cùm aliquis hæreticus condemnatur, ſententia profertur, *Eum priuamus, ſeu priuatum declaramus.* Accedit ly, *vel*, diſiunctiuè, ſeu copulatiuè ſumi poſſe, vti ſæpè fit in iure, & tunc facit hunc ſenſum: facultatem concedimus Inquiſitoribus priuandi hæreticos, & eorum defenſores beneficiis, & officiis publicis, & ſic iam priuatos nunciandi. Non igitur ex huiuſmodi Textu *in dicto cap. vt commiſſi*, ſatis infertur priuatio ipſo iure. 6 7

Quapropter rectè inquit Suarez *de fide diſput. 21. ſect. 2. num. 28.* quod tam expoſitio Ioann. Andreæ, Geminiani, & aliorum Canoniſtarum prior, quàm expoſitio Couarruuiæ poſterior afferantur abſque ſufficienti ratione, & in materia pœnali ſint nimis rigoroſæ; & ideò ipſe Suarez putat, quod Pontifex loquutus ſit ſub diſiunctione, quia noluit modum determinare; & *num. 10.* ſubdit, quod non conſtet proprio, & ſpeciali iure, hæreticum amittere beneficium ipſo iure, ſed quod ſolùm probetur vſu, & ſtylo Curiæ, poſſitque comprehendi *in cap. Cùm ſecundùm leges, de hæretic. in 6.* 8

Cæterùm, quamuis hæreticus priuaretur beneficiis ipſo iure, nihilominùs priùs quam amittat poſſeſſionem illorum, requiritur ſententia declaratoria iudicis, iuxta ea, quæ dicam infrà *n. 12. & 13.* & tradunt Petr. Ledeſma *tom. 1. ſumma, tract. 1. cap. 6. concl. 14.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. centur. 5. caſ. 416. n. 62. & ſeqq.* Ignatius Lopez *in addit. ad Diaz, loco ſuprà cit. verſ. fateor tamen.* Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 3. q. 1. num. 48.* & Azor. *tom 1. lib 8. cap. 13. q. 3. & 8.*

Quartò adducitur Textus in Bulla Pij V. *Cùm ex Apoſtolatus officio*, apud Pegnam *in Direct. circa finem*, vbi dicitur, beneficia vacantia propter hæreſim Apoſtolicæ Sedi reſeruari, & à nemine poſſe impetrari, niſi vacationis modus explicetur; Ergo ſignum eſt, quod ex vi huius Bullæ ſaltem priuatio ipſo iure inducatur propter hæreſim; cum ſupponere videatur Pontifex, propter hæreſim beneficia vacare.

8 At hic Textus etiam nihil probat: Quia ibi non habetur, quandonam propter hæreſim beneficia vacent (ante ſententiam ſcilicet, vel poſt ſententiam) ſed ſolũ habetur, reſeruata eſſe, quandocumque vacent: Ergo neque ex hoc textu ſufficienter infertur, vacare ipſo iure, vt ex Autoribus contrariæ ſententiæ fatetur præter alios Sanchez *lib. 2. moral. cap. 25. num. 6.*

Ex hoc modo dicendi ſequitur interim, dum ſenten-
9 tia ſuccedit, poſſe beneficia renunciari, permutari, & adueniente ſententia, renunciationem, vel permutationem antea factam non infirmari: quin & ſequitur, neque poſſe ab aliquo impetrari; cùm hoc generale ſit, quoties beneficium non vacat ipſo iure. Sanch. *vbi ſuprà, n. 16. & de matrim. lib. 7. diſp. 42. num. 2.*

Affirmant autem probabiliùs Gonzalez *regul. 8. Can-*
10 *cellar. gloſſ. 15. n. 65.* Couarr. *lib. 2. var. cap. 8. n. 4.* vbi ait, eſſe communem ſententiam: eamdemque ſupponit *in cap. Alma mater, part. 1. cap. 2. n. 9.* quatenùs ait, hæretici beneficium ante ſententiam contra eum latam poſſe impetrari, & conferri. Abb. *in cap. inter dilectos, n. 11. de exceſſib. Prælator.* Prob. *in Monach. à cap. alma mater, de ſent. excomm. in 6. n. 8.* Pariſ. *de reſignat. lib. 1. q. 3. n. 2. & lib. 3. q. 1. n. 31.* Io. Andreas *in cap. vt commiſſi, de hæretic. in 6. n. 4.* Geminian. *ibidem n. 4.* Franch. *n. 2.* Rebuff. *in Practica part. 3. rubrica, de modo amittendi benef. n. 4.* Nauarr. *conſ. 19. de hæret.* Suar. *tom. 5. de cenſur. diſput. 43. ſect. 1. num. 4. & de fide diſput. 21. ſect. 5. num. 20.* vbi ſubdit, poſſe propterea beneficium impetrari à die commiſſi criminis, & reſignationem ab illo factam ex eodem tempore inualidari. Caſſiodor. *deciſ. 14. ſuper Regul. num. 1.* Corraſ. *de benefic. part. 2. cap. 4. n. 13. & part. 3. cap. 6. num. 15. & ſeqq.* Royas *ſingul. 73.* Ricciull. *lib. 6. cap. 19. n. 9.* vbi ſubdit beneficium hæretici propterea impetrari poſſe ante ſententiam declaratoriam iudicis. Rota *deciſ. 707. & 728. lib. 3. part. 3. diuerſ.* & apud Caſſiodorum *dicta deciſ. 14. ſuper Regul.* Sarnenſ. *in Regul. de annalib. q. 52. & de trienn. q. 52.* Locat. *poſt indic. Inquiſit. pag. 473.* vbi refert Decretum Pauli IV. in quo decernitur, hæreticorum beneficia vacare à die commiſſi criminis: *& pag. 475. in rubrica, ne Ordinarij conferant,* Diaz *in practic. crimin. cap. 124. verb. hæretici, n. 2.* & ibi Lopez *lit. A. verſ. qua hodie*, vbi ſubdit, nunc eſſe certum ex Conſtitutione Pij V. At minùs rectè: quia ex Conſtitutione Pij V. hoc non habetur: cum ibi non dicatur, nec ſupponatur, ipſo iure vacare huiuſmodi beneficia, ſed ſolùm Sedi Apoſtolicæ reſeruent collatio eorum, quando vacauerint, ſiue vacent ipſo iure, ſiue poſt ſententiam iudicis. Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 13. q. 3. & 8.* & *tom. 2. lib. 7. cap. 17. q. 1.* Lancell. *de attent. cap. 5. n. 34.* Arag. *2. 2. q. 1. art. 10.* Duaren. *lib. 8. cap. 6. §. 5.* Rodoriquez *in ſumma tom. 1. cap. 129. n. 3.* Petr. Ledeſma *part. 2. ſummæ tr. 1. cap. 4. concl. 14.* Mandoſ. *de ſignat. gratiæ tit. de abſolut. ab hæreſi, verſ. hæreticorum beneficia,* Menoch. *de recuper. remed. 1. n. 340. & de arbitrar. lib. 2. caſ. 416. n. 61.* Pegn. *3. part. Directↄ. q. 113. comment. 162.* Salſed. *cap. 14.* Garz. *de benefic. part. 11. cap. 10. n. 60.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 26. n. 6.* Farinac. *de hæreſ. diſp. 189. art. 69. & 77.* Barboſ. *de poteſt. Epiſc. 3. part. allegat. 57. n. 37.* & alij paſſim: quatenùs aiunt, hæreticum externum, quantumcumque occultum, ipſo iure priuatum eſſe beneficiis ritè etiam poſſeſſis.

Probatur *ex cap. quo iure, diſt. 8.*

Sed contra; quia, præter ea, quæ ſuprà dicebam; ibi ſolùm refertur ſententia S. Auguſt. nec fertur lex Eccleſiaſtica, ſed ſolùm refertur lex Imperatoris, qui non habet poteſtatem ferendi leges circa materiam beneficiorum.

Contra ſecundò, quia *in cit. cap. quo iure*, de hæretico dicitur: *Nihil nomine Eccleſia audeat poſſidere.* Quæ verba exigunt ſententiam iudicis.

Probatur ſecundò, *ex cap. ad abolendam, §. 1. de hæret.* vbi de eodem hæretico dicitur: *Et ſic omni officio, & beneficio ſpoliatus Eccleſiaſtico, ſæcularis relinquatur arbitrio poteſtatis*: Quo verbo *ſpoliatus*, ſignificatur priuatio ipſo iure. Butrius *in cap. finali de poſtulat.* Felin. *in cap. 2. n. 3. de reſcript. & in cap. Rodulphus, n. 5. eodem tit.* Et quidam alij Canoniſtæ.

Sed contra, quia cum in *dicto cap. ad abolendam*, hæreticus dicatur eſſe nudandus totius Eccleſiaſtici ordinis prærogatiua, & conſequenter nudandus per ſententiam iudicis, fit quod ſequentibus verbis; *& ſic omni officio, & beneficio ſpoliatus Eccleſiaſtico*, ſignificetur ſimiliter eſſe ſpoliandum omni beneficio Eccleſiaſtico per ſententiam iudicis, non autem eſſe ſpoliatum ipſo iure ante dictam ſententiam iudicis. His igitur probationibus, & aliis, quas ſuprà adducebam, reiectis, ſic meliùs.

Probatur tertiò; quia ex ſtylo Curiæ, & conſuetudine Romanæ Eccleſiæ (ſicuti teſtantur Pegna, & Farinac. *in locis ſuprà cit.*) à die commiſſi criminis reputatur beneficium ipſo iure vacare, neque poſſe renunciari, ſed poſſe à quolibet alio impetrari.

Probatur quartò, quia *ex cap. Cum ſecundùm leges, de hæretic. in 6* à die cõmiſſi criminis omnia bona hæretici ſunt confiſcata, ita vt is à die cõmiſſi criminis omnium bonorum temporalium titulum, & dominium deperdat: Ergo idem multò magis dicendum erit de beneficiis Eccleſiaſticis: Præſertim, quia nomine bonorum veniunt etiam beneficia Eccleſiaſtica, *l. bonorum, ff. de verb. ſignif. & cap. 1. de præbend.* 11

Probatur quintò; quia in Conſtitutione Nicolai III. quæ incipit: *Nouerit vniuerſitas*, apertè dicitur, quod hæreticus ipſo iure priuetur beneficiis Eccleſiaſticis.

Requiritur tamen declaratoria ſententia criminis, 12
ita vt ante illam non teneatur hæreticus ſe beneficiis, ſicut neque aliis bonis, ſpoliare, vti colligitur *ex cit. cap. cum ſecundùm*, & tradit Farinac. *vbi ſuprà num. 80.* Sanch. *n. 7.* & Suar. *de fide diſp. 21. ſect. 5. in fine.*

Requiritur etiam non ſolùm ſententia declaratoria criminis, ſed & etiam executio facta per iudicem. Farinac. *n. 79.* Sanch. *n. 8.* & Couarr. *4. decretal. 2. part. cap. 6. §. 8. n. 6.* iuxta ea, quæ dicebam *ſuprà n. 7.*

Quamuis Gonzal. *gloſſ. 15. n. 150.* Flamin. *de reſign. lib. 3. q. 1. n. 81.* Garz. *de benefic. part. 11. cap. 10. n. 18.* & Barboſ. *cit. allegat. 57. n. 254.* putent, hæreticum obligatum eſſe dimittere beneficium, non ſolùm poſt ſententiam declaratoriam criminis, ſed etiam ante illam à die commiſſi criminis: quia ex tunc caret hæreticus beneficij titulo: & ſine titulo non poteſt quis beneficium retinere, neque fructus lucrari.

At nego hæreticum carere beneficij titulo abſolutè ipſo facto ante ſententiam, ſed ſub conditione, ſi ſententia ſuccedat, vt *dubit. ſeq.* commodiùs explicabo.

DVBITATIO CIII.

Quinam ſint effectus huius priuationis ipſo iure?

SVMMARIVM.

1 *Priuationis huius ipſo iure primus effectus eſt, poſſe beneficium impetrari à quocumque, præſentari à patrono, conferri ab Epiſcopo, tanquam vacans ipſo iure.*

2 *Præſentatio, vel electio, &c. an fieri poſſit, hæretico non citato, licèt Doctores citati affirment, eo quod hæreticus careat iam titulo beneficij; Negant verò probabiliùs alij: quia quotieſcumque quis in pœnam alicuius criminis priuatur beneficio, non priuatur titulo beneficij perfectè ante ſententiam: ſed imperfectè, & ſub conditione, ſi ſententia ſuccedat: aliàs deberet is ante ſententiam dimittere beneficium, ſicut dimittere debet, cùm obtinet beneficium aliud ei incompatibile: cùm tunc abſolutè*

abſolutè, & perfectè titulum Beneficij deperdat.

3 *Beneficij poſſeſſio non poteſt alteri conferri, hæretico non citato; quia per crimen non amiſit poſſeſſionem beneficij: ſed neque amiſit titulum perfectè, & abſolutè.*

4 *Priuationis huius ſecundus effectus eſt, impetrantem beneficium hæretici non teneri in impetratione exprimere requiſita in Regul. Cancell. 32 diſponente, quod impetrans beneficium pacificè poſſeſſum, debet exprimere valorem beneficij, & alia, quæ ibi decernuntur.*

5 *Tertius effectus eſt, hæreticum non poſſe reſignare irreuocabiliter beneficium in fauorem alterius; quia non eſt perfectè ſuum: ſed Apoſtolicæ Sedi reſeruatum: Neque propterea reſignatarius ex vi talis reſignationis acquirit irreuocabiliter ius in beneficium ſibi reſignatum.*

6 *Hæreticus ſi defacto reſignationem beneficij faciat, vel cum altero permutet, reſignatio, vel permutatio tenet, quouſque ſententia declaratoria criminis adueniat: quia hæreticus non amittit beneficij poſſeſſionem, etiamſi amittat titulum, & proprietatem, quod videtur ſufficiens vt beneficium de facto transferat; & is, in quem tale beneficium tranſlatum eſt, non teneatur dimittere quouſque ſententia declaratoria criminis aduenerit.*

7 *Ratio Sanchez reiicitur: quia non videtur poſſe transferri in alium beneficij poſſeſſio, non tranſlato titulo.*

8 *Regnatio, vel permutatio beneficij, ſuppoſito, hæreticum priuatum eſſe ipſo iure beneficio, facta declaratione criminis reſcinditur, & anfertur beneficium ab eo, cui via reſignationis, vel permutationis collatum fuit beneficium: quia ſententia illa declaratoria criminis habet effectum ſuſpendendi, & innalidandi omnes actus, qui ſubſecuti fuerunt à die commiſſi criminis, &c.*

9 *Reſignatarius ſi loco beneficij ab hæretico accepti aliud illi contulit, poteſt ad ſuum priſtinum beneficium redire propria auctoritate, vel ſaltem adueniente noua collatione: quia reſignatio, vel permutatio non habuit effectum.*

10 *Quartus effectus eſt priuatio fructuum ex beneficio perceptorum: quia ſi hæreticus priuatur beneficio, priuari etiam debet fructibus ex eo perceptis; neque allegare poterit eos ſibi deberi ex miniſterio exhibito; quia vndecumque habet, omnibus priuatur.*

11 *Hæreticum ante ſententiam declaratoriam criminis teneri fructus reſtituere, affirmat Gonzalez, & alij: quia fructus acquiri non poſſunt ſine titulo beneficij, & hæreticus amittit titulum: negant tamen probabilius alij: quia ad horum acquiſitionem ſufficit titulus poſſeſſionis, & adminiſtrationis legitimæ beneficij, ſicut contingit in qualibet alia re temporali fructifera, qua hæreticus priuatus eſt ipſo iure.*

12 *Poſterior ſententia licèt Auctori magis probetur; non tamen eidem probatur ratio: quia putat priuationem beneficij hæretico factam ante ſententiam, non eſſe ita abſolutam, & perfectam, vt is titulum, & dominium beneficij, & aliarum rerum deperdat: quia non poteſt intelligi, quomodò hæreticus poſſit beneficium retinere, & illo vti, ſi titulo beneficij ſcienter careat: ſed putat eſſe quamdam imperfectam, & conditionalem priuationem, vt adueniente ſententia declaratoria criminis, cenſeatur à die commiſſi criminis priuatus beneficio, & omnibus aliis rebus.*

1 RESPONDETVR: Primus effectus eſt, poſſe beneficium impetrari à quocumque, præſentari à Patrono, conferri ab Epiſcopo, tanquam vacans ipſo iure, *cap. licèt Epiſcopus, de prabend. in 6.* & ibi Gloſſa *verſ. Te non vocato.* Gonzal. *gloſſ. 15. num. 148. & ſeqq.* Garz. *de beneſic. part. 11. cap. 10. num. 23.* Farinac. *de hæreſ. quæſt. 189. n. 76.* Barb. *in cit. allegat. 57. num. 253.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 26. num. 12.* Pariſius *de reſignat. benef. lib. 3. quæſt. 1. n. 33.* Decian. *in pract. lib. 3. cap. 44. num. 26.* & vniuerſaliter, quotieſcumque beneficia ipſo iure amittuntur, tenet Gloſſ. *in cit. cap. licet Epiſcopus, de præbendis in 6. verb. Te non vocato* Dominicus *ibidem in fine,* Franch. *circa fin.* Pariſius *loc. cit. n. 37.* Abbas *in cap. ſi diligenti, de for. compet. n. 20.* Surd. *deciſ. 247. n. 2.* Alex. *lib. 2. conſ. 103. n. 17.* Dec. *in Auth. caſ. Cod. de ſacroſ. Eccleſ. num. 14.* Mizinger. *obſeru 43. centur. 1.* Sarneo. *in Regul. de annal. quæſt. 52. num. 5.* Azor. *tom. 1. lib. 5. cap. 8. q. 3.* Burſat. *lib. 1. conſ. 14. n. 18.* Rota *deciſ. 707. n. 4. part. 3.* & patet ex *cap.. cum ſecundùm leges, in fine, de hæret. in 6.*

An autem hæc præſentatio, vel electio, &c. fieri poſſit, hæretico non citato? 2

Affirmant Doctores adducti ſuprà, eo quod hæreticus careat iam titulo beneficij: & adducunt etiam pro ſe Textum *in cit. cap. licet Epiſcopus:* Nam eſto talis Textus loquatur de beneficio vacante ob aſſecutionem alterius beneficij incompatibilis, extendendum tamen illum arbitrantur ad caſus, in quibus inducitur priuatio ipſo iure.

Negant verò probabiliùs alij; quia quotieſcumque quis in pœnam alicuius criminis priuatur beneficio, non priuatur titulo beneficij perfectè ante ſententiam, ſed imperfectè, & ſub conditione, ſi ſententia ſuccedat; aliàs deberet is ante ſententiam dimittere beneficium, ſicut dimittere debet, cùm obtinet beneficium aliud ei incompatibile; cum tunc abſolutè, & perfectè titulum beneficij deperdat: ergo, vt valida ſit præſentatio, vel electio, &c. debet hæreticus citari, & taliter declarari.

Confirmatur; quia poſſeſſio beneficij non poteſt alteri conferri, hæretico non citato, ſicuti probat Sanch. *vbi ſuprà.* Et videri poterit Pariſius, Decianus, Gloſſa, Abbas, Suidus, Alexander, Decius, Myzingerius, Sarnen Azorius, Burſatus, Rota, & alij, quos ſuprà citabam: quia per crimen non amiſit poſſeſſionem beneficij, ſed neque amiſit titulum perfectè, ſimpliciter, & abſolutè, vti dicebam: Ergo. 3

Secundus effectus eſt, impetrantem beneficium hæretici non teneri in impetratione exprimere requiſita in Regula Cancellariæ XXXII. diſponente, quod impetrans beneficium pacificè poſſeſſum debet exprimere valorem beneficij, & alia quæ ibi decernuntur. Diaz *cap. 14. n. 2.* Caſſdor. *in deciſ. Rot. 14.* & alij, quos citat & ſequitur Farin. *loc. ſuprà cit. n. 79.* 4

Tertius effectus eſt, hæreticum non poſſe reſignare irreuocabiliter beneficium in fauorem alterius: quia nõ eſt perfectè ſuum, ſed Apoſtolicæ Sedi reſeruatum. Neque propterea reſignatarius ex vi talis reſignationis acquirit irreuocabiliter ius in beneficium ſibi reſignatum. Salſed. *cap. 114.* & Pegna *3. part. q. 113. comment. 162. verſ. huc quoque.* Idemque tenet Azor. *lib. 8. cap. 13. q. 14.* & Sanch. *vbi ſuprà, n. 9* qui ſubdit, quod ſi defacto hæreticus reſignationem beneficij faciat, vel cum altero permutet, reſignatio, vel permutatio teneat, quouſque ſententia declaratoria criminis adueniat; quia hæreticus non amittit beneficij poſſeſſionem, etiamſi amittat titulum, & proprietatem: quod videtur ſufficiens (inquit ipſe) vt hæreticus beneficium defacto transferat, & is, in quem tale beneficium tranſlatum eſt, non teneatur dimittere, quouſque ſententia declaratoria criminis adueniat. 5 6

At licet, quod ſubdebat Sanchez, mihi probetur, non tamen probatur ratio: quia, ſi verum eſſet, hæreticum amittere titulum, id quod ſubdebat Sanch. non videtur poſſe defendi, quia non videtur poſſe transferri in alium beneficij poſſeſſio, non tranſlato titulo: Ergo, ſi crimine hæreſis deperdatur titulus, non videtur, quod ab hæretico poſſit transferri poſſeſſio. 7

8 Sed quidquid ſit de hoc, illud certum eſt, quod ſuppoſito, hæreticum priuatum eſſe ipſo iure beneficio, facta declaratione criminis reſcindatur reſignario, vel permutatio beneficij, & auferatur beneficium ab eo, cui via reſignationis, vel permutationis collatum fuit beneficium: quia ſententia illa declaratoria criminis habet effectum ſuſpendendi, & inualidandi omnes actus, qui ſubſecuti fuerunt à die commiſſi criminis; reſciſſa autem tali renunciatione, vel permutatione au-
9 fertur à reſignatario beneficium collatum; Ipſeque reſignatarius, ſi loco beneficij ab hæretico accepti aliud illi contulit, poteſt ad ſuum priſtinum beneficium redire, propria authoritate, vel ſaltem adueniente noua collatione; quia reſignatio, vel permutatio non habuit effectum. Doctores, quos ſequitur Pariſ. *lib. 1. de reſignat. benefic. queſt. 14. num. 6. & ſeqq.* Flam. & Sanch. *in loc. ſuprà cit.*

10 Quartus effectus eſt priuatio fructuum ex beneficio perceptorum; quia, ſi hæreticus priuatur beneficio, priuari etiam debet fructibus ex eo perceptis: Ergo cùm, adueniente ſententia declaratoria criminis hæretico confiſcantur omnia bona, confiſcari manebunt etiam fructus. Neque allegare poterit, eos ſibi deberi ob miniſterium exhibitum, quia vndecumque habeat, quæ habet, omnibus priuatur: Doctores communiter, inter quos Molin. *de iuſt. tom. 1. diſp. 96.* & Henriq. *de excommunic. cap. 56. num. 2.*

11 An autem ante ſententiam declaratoriam criminis teneatur fructus reſtituere?

Affirmant Gonzal. *gloſſ. 15. n. 150.* & alij plures, quos citat, & ſequitur Barb. *3. part. allegat. 52. n. 253.* quia fructus acquiri non poſſunt ſine titulo beneficij, ſed hæreticus ob crimen hæreſis amittit titulum beneficij, ergo. Neque allegare poteſt bonam fidem, cùm ſe eſſe titulo priuatum rectè nouerit: nam ignorantia iuris non præſumitur, atque adeò non excuſat.

Negant autem probabiliùs alij, inter quos Salſed. *loco ſuprà cit.* Suar. *de fide diſp. 21. ſect. 5. n. 19.* Sanch. *cit. cap. 26. n. 10.* Ita vt hæreticus beneficiatus lucretur fructus beneficij, taliter quod non teneatur illos reſtituere ante ſententiam; quia ad horum acquiſitionem ſufficit titulus poſſeſſionis, & adminiſtrationis legitimæ beneficij, etiamſi priuatus ſit titulo, & proprietate beneficij, ſicuti contingit in qualiber alia re temporali fructifera, qua hæreticus priuatus eſt ipſo iure: nam, ſicut cum hac priuatione ſtare poteſt excuſatio reſtituendi rem, & fructus illius, ante ſententiam, ita & de beneficio, & eius fructibus etiam dici poterit: In quo diſcrimen eſt ab illo qui ſcienter à principio titulum non habet, (cùm iſte talis neque poſſeſſionem, neque adminiſtrationem beneficij legitimam habeat: ſiquidem hæc fundantur in titulo:) ſed, cùm titulus in pœnam delicti deperditur, non deperditur poſſeſſio, neque adminiſtratio; Ergo neque deperditur titulus legitimus ad lucrandos fructus.

12 At, licèt mihi iſta poſterior ſententia magis probetur, non tamen probatur ratio; quia puto, priuationem beneficij hæretico factam ante ſententiam non eſſe ita abſolutam, & perfectam, vt is titulum, & dominium beneficij, & aliarum rerum deperdat; quia non poteſt intelligi, quomodò hæreticus poſſit beneficium retinere, & illo vti, ſi titulo beneficij ſcienter careat: neque intelligi poteſt, quomodò poſſit validè beneficium in alium transferre, non translato titulo, ſicuti patet ex iis, quæ ſuprà dicebam. Sed puto, eſſe quamdam imperfectam, & conditionalem priuationem, vt ſcilicet adueniente ſententia declaratoria criminis, cenſeatur à die commiſſi criminis priuatus beneficio, & omnibus alijs rebus ſimul cum fructibus earum, ſicuti patet ex iis, quæ ſuprà dicebam, & magis patebit ex iis, quæ dicam de confiſcatione bonorum *dubit. 130. & ſeqq.*

DVBITATIO CIV.

An ſi clericus ex toto corde conuertatur, priuandus ſit beneficiis, & officiis?

SVMMARIVM.

1 *Clericus hæreticus, ſi ex toto corde conuertatur, ſecundùm nonnullos Doctores, non eſt priuandus beneficiis, & officiis; quia in cap. Ad abolendam, de hæretic. dicitur, ſi clericus eſt, totius Eccleſiaſtici Ordinis prærogatiua nudetur, & ſic omni beneficio, & officio ſpoliatus Eccleſiaſtico, ſæcularis relinquatur arbitrio Poteſtatis, animaduerſione debita puniendus, niſi continuò poſt deprehenſionem erroris ad fidem Catholicam ſpontè recurreret, & errorem ſuum ad arbitrium Epiſcopi, &c.*

2 *Hæreticus dicitur contrario ſpontè ad fidem reuerti; ſi infra tempus gratiæ veniat non monitus, re integra, vel ante receptas probationes, vel ante ſententiam definitiuam.*

4 *Clericus hæreticus, etiamſi ex toto corde conuertatur, ſecundùm alios eſt priuandus beneficiis, & officiis: ita vt ſolùm ex diſpenſatione Pontificis ea hæreticus retinere poſſit, quia in Concilio Elibertino dicitur cap. 51. Ex omni hæreſi qui ad nos fidelis euenerit, minimè eſt ad clerum promouendus, vel ſi qui ſunt in preteritum ordinati, ſine dubio deponuntur, quod verbum,* deponuntur, *ſignificat depoſitionem perpetuam.*

4 *Prima ſententia ſecundùm Pegnam intelligenda eſt de hæretico ad fidem redeunte ante ſententiam, vel antequam receptæ ſint probationes. Secunda autem intelligenda eſt de hæretico, qui non continuò ſponte, ſed potiùs teſtibus conuictus, vel poſt ſententiam ad fidem reuertitur.*

5 *Hæreticus iuxta ſententiam, quæ affirmat, ipſum à die commiſſi criminis ipſo iure beneficiis, & officiis priuatum eſſe, ea retinere non poteſt, niſi ex diſpenſatione Pontificis, ſi crimen ipſius declaratum ſit, quantumcumque ante declaratoriam ad fidem redierit: Et in hoc ſenſu vera eſt ſecunda ſententia: quia, facta declaratione, contrahit pœnas à iure decretas, quarum vna eſt priuatio ipſo facto beneficiorum.*

6 *Beneficia quæcumque ob hæreſim vacantia ex Bulla Pij V. quæ incipit,* Cum ex Apoſtolatus officio, *reſeruantur Sedi Apoſtolicæ.*

7 *Hæreticus ſi continuò ſponte fuerit conuerſus, ſcilicet priuſquam fuerit ſæpiùs monitus, vel teſtibus conuictus, vel ante ſententiam, conueniens ſit, quod à Sede Apoſtolica beneficia ipſi reddantur: quia hæc gratia aliorum conuerſionem inducit, & in hoc ſenſu explicandus eſt Textus in cap. Ad abolendam, de hæreticis.*

NEGANT Eymer. *3. part. Director. q. 113.* 1
Decian. *tractat. crimin. lib. 5. cap. 54. n. 8.* Carrer. *in pract. crimin. tract. 4. de hæretic. §. modò qualiter, n. 1.* & alij, quos citat Farinac. *de hæreſ. q. 180. num. 82.*

Probatur; quia *in cap. Ad abolendam, de hæretic.* dicitur: *Si Clericus eſt, totius Eccleſiaſtici ordinis prærogatiua nudetur, & ſic omni beneficio, & officio ſpoliatus Eccleſiaſtico, ſecularis relinquatur arbitrio Poteſtatis, animaduerſione debita puniendus, niſi continuò poſt deprehenſionem erroris ad fidem Catholicam ſponte recurreret, & errorem ſuum ad arbitrium Epiſcopi, &c.* Ergo, ſi continuò ſponte ad fidem reuertitur, non priuatur beneficiis.

Dicitur

2 Dicitur autem continuo ſponte ad fidem reuerti, ſi infrà tempus gratiæ veniat non monitus, re integra, vel antè receptas probationes, vt dicit Archidiacon. *in cap. vt commiſſi, de hæretic. in 6.* vel ante ſententiam definitiuam, vt dicit Pegna 3. *part. director. q.* 159. *comment.* 158. & Campeg. *in lucerna, verb. redire, §.* 6.

3 Affirmant Simanch. *de cathol. Inſtitut. cap.* 47. *n.* 76. Repertor. Inquiſitor. *verb. conquerantur*, Zecch. *in ſumma part.* 1. *tit. de fid. cap.* 51. *n.* 16. & alij, quos citat Farin. *vbi ſuprà*. Ita vt ſolùm ex diſpenſatione Pontificis ea hæreticus retinere poſſit.

Probatur; quia in Concilio Elibertino *cap.* 51. dicitur: *Ex omni hæreſi qui ad nos fidelis euenerit, minimè eſt ad clerum promouendus, vel ſi qui ſunt in præteritum ordinati, ſine dubio deponuntur.* Sed verbum *deponuntur*, ſignificat depoſitionem perpetuam, vt ex Gloſſa, & alijs communiter notat Farin. *loc. ſuprà cit.* Ergo.

4 Diſtinguunt Pegna *cit.* 3. *part. q.* 113. *commentar.* 162. & alij complures, quos citat, & ſequitur Farin. *vbi ſupra*, vt prima ſententia intelligenda ſit de hæretico ad fidem redeunte ante ſententiam, vel ante quàm receptæ ſint probationes, & teſtibus conuincatur. Secunda autem intelligenda ſit de hæretico, qui non continuò ſponte, ſed potius teſtibus conuictus, vel poſt ſententiam ad fidem reuertatur.

His tamen ſententijs relatis non obſtantibus.

5 Reſpondetur: Iuxta noſtram ſententiam, quæ affirmat hæreticum ipſo iure à die commiſſi criminis beneficijs, & officijs priuatum eſſe, dicendum eſt, ea hæreticum retinere non poſſe, niſi ex diſpenſatione Pontificis, ſi crimen ipſius declaratum ſit, quantumcumque ante declarationem ad fidem redierit, & in hoc ſenſu vera eſt ſecunda ſententia; quia facta declaratione criminis, contrahit hæreticus pœnas à iure decretas, quarum vna eſt priuatio ipſo facto beneficiorum: Ergo, &c.

6 Confirmatur; quia ex Bulla Pij V. *Cum ex Apoſtolatus officio*, ſuper relata, reſeruantur Sedi Apoſtolicæ quæcumque beneficia ob hæreſim vacant; ſed vacant ſaltem hæreſi declarata: Ergo.

7 Quamuis, ſi hæreticus continuo ſponte fuerit conuerſus (ſcilicet priuſquam fuerit ſæpius monitus, vel teſtibus conuictus, vel ante ſententiam) conueniens ſit, quod à Sede Apoſtolica beneficia ipſi reddantur; quia hæc gratia aliorum conuerſionem inducit, & in hoc ſenſu vera eſt prima, & tertia ſententia. Et in hoc eodem ſenſu explicandus eſt Textus *in dicto cap. ad abolendam, de hæretic.* cum dicit, clericum non eſſe Eccleſiaſticis officijs, & beneficijs priuandum ſi continuo, & ſponte ad fidem reuertatur.

DVBITATIO CV.

An, ſi clericus obtineat beneficium ad preces hæretici, vel fautoris, &c. priuandus ſit beneficiis, & officiis?

SVMMARIVM.

1 *Clericus ſi obtineat beneficium ad preces hæretici, vel fautoris, &c. priuandus eſt beneficiis, & officiis ex cap. quicumque, §. ad hæc, de hæretic. in 6.*

2 *Pœna prædicta vt locum habeat, requiritur primò preces eſſe efficaces, ita vt ex vi illarum obtineatur beneficium. Secundò requiritur, recipientem beneficium debere ſcire ad preces hæreticorum ſibi beneficium eſſe collatum: quibus conditionibus exiſtentibus recipiens perpetuo priuatur beneficiis ſic acquiſitis, & redditur inhabilis ad alia ſimilia obtinenda, &c.*

3 *Hæreticus prædictus non redditur inhabilis ipſo iure ad alia, vel ſimilia beneficia in poſterum obtinenda; ſed illa recipere poteſt, ſi eidem conferantur, & retinere, donec reſciſſoria ſententia iudicis aduenerit; eo quod Textus ſolùm dicit, Ne ad beneficia admittatur, non tamen irritat, neque annullat admiſſionem, &c.*

RESPONDETVR affirmatiuè *ex cap. quicumque, §. ad hæc, de hæretic. in 6.* vbi dicitur, *quoſcumque viros Eccleſiaſticos, qui ad preces huiuſmodi perſonarum* (ſcilicet hæreticorum, vel credentium, receptatorum, defenſorum, vel fautorum eorum) *dignitates, perſonatus, & quæcumque alia beneficia Eccleſiaſtica ſunt adepti, ex nunc priuamus taliter acquiſitis, volentes, quod tales, & habitis careant perpetuo, & ſi receperunt illa ſcienter, ad alia, vel ſimilia nequaquam in poſterum admittantur.* 1

Aduerte tamen hic, quod vt hæc pœna locum habeat, requiritur primò, preces eſſe efficaces, ita vt ex vi illarum obtineatur beneficium. Secundò requiritur, recipientem beneficium debere ſcire, ad preces hæreticorum ſibi beneficium eſſe collatum, quibus conditionibus exiſtentibus, recipiens perpetuò priuatur beneficiis ſic acquiſitis, & redditur inhabilis ad alia, vel ſimilia in poſterum obtinenda. Niſi forſan dicas, non eſſe eum inhabilem ipſo iure ad alia, vel ſimilia in poſterum obtinenda, ſed illa recipere poſſe, ſi conferantur, & retinere, donec reſciſſoria ſententia iudicis aduenerit, eo quod Textus ſolùm dicit, *ne ad beneficia admittatur*, non tamen irritat, neque annullat admiſſionem. 2 3

COROLLARIA.

Ex dictis igitur *dubit.* 101. *& ſeqq.* habetur primò, quod hæreticus propter crimen hæreſis ſit priuatus beneficiis. Et patet ex *cap. ad abolendam, §. præterea, de hæretic. in 6.* Ibi: *Et ſic beneficio, & officio ſpolietur Eccleſiaſtico.* Ex *cap. vt commiſſi, §. priuandi, de hæretic. in 6.* vbi de hæreticis dicitur: *Priuandi præterea, vel priuatos denunciandi dignitatibus, & aliis beneficiis Eccleſiaſticis.* Ex conſtitut. Alexandri IV. *Quod ſuper,* Nicolai III. *Nouerit vniuerſitas*, Martini V. *Inter cunctas*, Honorij III. *Exhibita*, Gregorij IX. *Contra Patarenos*, & Pij V. *Cum ex Apoſtolatus officio*, ibi: *Sedi Apoſtolicæ eſt reſeruatum ius conferendi beneficia, quibus clerici priuati ſunt propter hæreſim, & nunquam intelligitur, eſſe collata huiuſmodi beneficia, niſi in collatione fiat expreſſa mentio, quod beneficia vacauerint propter hæreſim.* Quas omnes conſtitutiones reperies apud Pennam inter literas Apoſtolicas poſt Director. Inquiſit.

Habetur ſecundò, quod ex probabiliori ſententia Doctorum, hæreticus ob crimen hæreſis ſit priuatus beneficiis, etiam ritè obtentis, & poſſeſſis ante crimen commiſſum ipſo iure, iuxta ea, quæ dicebam *dubit.* 102.

Habetur tertiò, quod etiam ex probabiliori ſententia Doctorum hæreticus propter crimen hæreſis ſit inhabilis ad obtinendum in poſterum alia beneficia, & penſiones, iuxta ea, quæ dicebam *dubit.* 101.

Habetur quartò, quod etiam ex probabiliori ſententia Doctorum, non ſolùm hæreticus propter crimen hæreſis ſit priuatus beneficiis (etiam ritè obtentis, & poſſeſſis ante crimen commiſſum) ipſo iure, & inhabilis ad obtinendum in poſterum alia beneficia, & penſiones, ſed ſint etiam ſimiliter priuati ipſo iure, & inhabiles ab obtinendum in poſterum alia beneficia, & penſiones ipſius hæretici credentes, fautores, defenſores, & receptatores. Et patet *ex cap. vt commiſſi, §. priuandi, de hæreticis in 6.* vbi notant communiter Canoniſtæ, *ex cap. ſtatutum* 5. *eod. tit.* vbi etiam notant communiter Canoniſtæ, *ex cap. excommunicamus, §. credentes, de hæretic.* ex conſtitutione Innocentij IV. *Nouerit vniuerſitas*, Alexandri IV. *Quod ſuper*, Nicolai III. *Nouerit vniuerſitas*, vbi ſic habetur: *Hæretici*

autem, & receptatores, defendentes, & fautores eorum, ipſorumque filij vſque ad ſecundam generationem ad nullum Eccleſiaſticum beneficium, ſeu officium admittantur; quod ſi ſecus actum fuerit, decernimus irritum, & inane: Nos enim prædictos ex nunc priuamus beneficiis acquiſitis, volentes, vt tales & habitis perpetuò careant, & ad alia ſimilia nequaquam in poſterum admittantur.) Et ex *conſtitutione Pauli IV. Cum ex Apoſtolatus*, & docent Angel. *verb. hæreticus, n.*8. Syluest. *eod. verb. hæreticus* 1, *n.*14. *&* 16. *& verb. hæreticus* 2. *n.*12. Tabiena *eodem verb. hæreticus* 1. *n.*8. Armilla *verb. hæreſis, n.*6. Decianus *in tract. crimin. lib.*5. *cap.*51. *n.*45. & Azor. *tom.*2. *lib.*7. *cap.*17. *q.*1.

Obiicies: hæc conſtitutio Nicolai III. non eſt poſita in libro 6. Ergo nullam vim habet. Antecedens patet. Conſequentia probatur; quia abrogantur omnes conſtitutiones præcedentium ſummorum Pontificum, quæ in libro 6. non ſunt poſitæ, ſicuti conſtat ex proœmio talis libri.

Reſpondetur: Concedo antecedens; at nego conſequentiam, & ad illius probationem reſpondeo diſtinguendo: Abrogantur omnes conſtitutiones præcedentium ſummorum Pontificum, quæ in libro 6. non ſunt poſitæ, ſi non ſint circa materiam de hæreſi, concedo: ſi ſint circa materiam de hæreſi, nego: Huiuſmodi enim poſteriores conſtitutiones non abrogantur, etiamſi non ſint poſitæ in conſtitutionibus, quæ in libro 6. ſunt inſertæ, ſicuti patet *ex cap. finali de hæretic. in* 6. & notat Gloſſ. *in cit. proœmio, verb. reſeruantur.*

Dixi, quod & etiam ex probabiliori ſententia Doctorum ſint priuati beneficiis ipſo iure, & inhabiles ad obtinendum in poſterum alia beneficia, & penſiones ipſius hæretici, fautores, defenſores, & receptatores; quia non deſunt Doctores, qui probabiliter velint, tales fautores, &c. non eſſe priuatos ipſo iure, ſed eſſe ſolùm priuandos per ſententiam iudicis. Ita Couarruu. *lib.*2. *var. cap.*8. *n.*4. Penna *in direct. Inquiſ. part.*3. *q.*113. *comment.* 162. & alij, quos ſequitur Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 26. *n.*15. *&* 16.

Habetur quintò, quod è contra ſuſpectus de hæreſi non ſit ſimiliter priuatus beneficiis ipſo iure, ſeu non amittat beneficia ipſo iure, ſicut hæreticus. Abb. *in cap. inter ſollicitudines, de hæretic. n.*6. quatenus ait, ſtatutum loquens de hæretico non habere locum in ſuſpecto de hæreſi. Penna *in direct. part.*2. *comment.* 161. *ad q.*113. Sanchez *lib.* 1. *moral. cit. cap.* 26. *n.*16. & Rota apud Achill. *deciſ.* 1. *de hæretic. &* apud Anton. Auguſt. *deciſ.* 1. *eodem tit.* & coram Comitulo die 20. Iunij 1587.

Hinc, ſi ſuſpectus de hæreſi priuſquam per ſententiam iudicis priuetur beneficiis, in fauorem alterius renunciaret, vel permutaret beneficium, talis renunciatio, vel permutatio eſt valida, nec poſt latam ſententiam iudicis reſcinditur, quia, licet is, qui eſt priuatus beneficiis ipſo iure non poſſit ſatis probabiliter in fauorem alterius reſignare, vel permutare beneficium, etſi reſignet, vel permutet, talis reſignatio ſit inualida. Dominic. *in cap.* 1. *de rer. permut. in* 6. *n.*6. Franch. *ibidem num.*17. Coſin. *in Pragmat. ſanct. tit. de collat. §. item inſuper, verb. diſponere, circa fin.* Leſſius *de Iuſt. lib.*2. *cap.*34. *n.*195. Azor. *tom.*2. *lib.*7. *cap.*19. *q.*19. Pariſ. *lib.*3. *de reſign. benefic. q.*1. *n.*11. *& ſeqq.* Farinac. *de hæreſ. q.*189. *n.*79. Ricciull. *lib.*5. *cap.*19. *n.*13. & alij multi, quos ſuprà citabam, quia iſte talis, inquiunt ipſi, nullum ius habet in eo beneficio, is tamen, qui non eſt priuatus ipſo iure, ſed eſt ſolùm priuandus per ſententiam iudicis, poteſt è contra in alterius fauorem reſignare, vel cum altero permutare beneficium (etiam lite pendente) quia iſte alter è contra ante latam ſententiam beneficium habet vt ſuum. Gloſſ. *in cap.*2. *verb. finita, vt lit. pend.* Couar. *in Clement. ſi furioſus, de homicid. part.*2. *§.*1. *n.*7. Rebuff. *de pacific. poſſeſſ. n.*261. Zauallos in *Practica q.*147. *n.*7. Henriq. *lib.*13. *de excommun. c.*56. *n.*4. & alij cõmuniter.

Hinc ſecundò, ſi in aliquo loco fuerit ſtatutum, quod filij, & nepotes hominis hæretici non admittantur ad beneficia, non extenditur tale ſtatutum ad filios, & nepotes hominis ſuſpecti de hæreſi. [illegible]uteus *deciſ.*400. *lib.*1. & alij, quos ſequitur Ricciull. *lib.*5. *cap.*19. *n.*27.

Hinc tertiò, conſtitutio Pij V. (quæ eſt 29. in ordine Bullarij) ſedi Apoſtolicæ reſeruans beneficia vacantia per hæreſim, non comprehendit eum, qui eſt ſuſpectus de hæreſi, licet abiurauerit de vehementi. Pariſ. *de reſig. lib.*4. *q.*3. *n.*17. Nauarr. *conſ.*6. *de hæretic.* Sanchez *lib.*2. *moral. cap.*15. *n.*12. & Ricciull. *loco ſupra citato.*

Habetur ſextò, quod permutatio beneficij facta ab hæretico ſit inualida, ſaltem poſt ſententiam criminis declaratoriam. Quapropter is, cum quo facta eſt permutatio, poteſt redire ad beneficium, quod permutauit cum hæretico. Pariſ. *lib.*1. *de reſignat. benefic. q.*14. *n.*6. *& ſeqq.* & alij, quos ſuprà citabam; quia cùm hæreticus, ſaltem poſt ſententiam criminis declaratoriam ſit incapax, & inhabilis ad beneficia conſequenda, nullum ius acquirit in illo beneficio, ſicque cum permutatio non ſit valida, nec ſortita ſit ſuum effectum, perindè eſt, ac ſi non fuiſſet facta: Ergo poterit permutans propria auctoritate redire ad illud beneficiũ, quod prius habebat.

Habetur ſeptimò, quod beneficia hæretici (cum ob eius hæreſim vacant ipſo iure) poſſint, tanquam vacantia, impetrari, & alteri conferri ante ſententiam criminis declaratoriam. Et in ſententia multorum probabiliter non ſit neceſſe, quod citetur hæreticus; quia in ſententia multorum probabiliter hæreticus poſt hæreſim commiſſam, & ante ſententiam criminis declaratoriam in illis beneficiis ius vllum amplius non habet. Poſſeſſio tamen eorumdem beneficiorum in ſententia communi omniũ alteri conferri non poterit, ſi non citetur prædictus hæreticus: quia in ſententia communi omnium hæreticus poſt hæreſim commiſſam, & ante ſententiam criminis declaratoriam, ſi in dicta beneficia ius vllum amplius non habet, habet ſaltem poſſeſſionem. DD. quos ſuprà etiam citabam: Et patet *ex cap. cum ſecundum leges, de hæret. in* 6. & *ex cap. licet Epiſcopus, de præbend. in* 6. *verb. Te non vocato*, & docent ibi Gloſſa, Dominicus, Franch. & alij Canoniſtæ. Videri etiam poterit Pariſ. *de reſignat. lib.*3. *q.*1. *n.*33. Decian. *in Pract. lib.*5. *cap.*44. *n.*26. Abbas *in cap. ſi diligenti, de for. compet. n.*20. Alex. *lib.*2. *conſ.* 01. *n.*17. Decius *in Auth. caſ. Cod. de ſacroſ. Eccleſ. n.*14. Surd. *deciſ.*147. *n.*2. Azor. *tom.*1. *lib.*5. *cap.*8. *q.*3. Burſat. *lib.*1. *conſ.*14. *n.*18. Sarnen. *in Regul. de Annal. q.*52. *n.*5. & Rota *deciſ.*707. *part.*3.

Habetur octauò, quod hæreticus, quamuis poſt ſententiam hæreſis declaratoriam non ſolùm priuetur beneficiis, ſed etiam fructibus perceptis à die commiſſi delicti; Molin. *tom.*1. *de inſt. diſp.*96. Henriquez *lib.*13. *de excommun. cap.*56. *n.*5. & alij quos ſuprà citabam. Nihilominus ante dictam ſententiam hæreſis declaratoriam faciat beneficij fructus ſuos (ſicut, & quotieſcumque vacant beneficia per quodcumque aliud delictum.) DD. quos ſuprà etiam citabam, inter quos Suarez *tract. de fide diſp.*21. *ſect.*5. *n.*19. vbi iuxta ea, quæ ſupra dicebam, rectè inquit, quod hæreticus ante ſententiam criminis declaratoriam non teneatur ad dimittendum beneficium, ſeu ad ſe ſpoliandum beneficio. Ita vt ſi nunquam denuncietur, poſſit abſque noua collatione, vel confirmatione retinere beneficium, & tuta conſcientia retinere fructus beneficij, ſubditque etiam rectè *n.*10. iuxta ea, quæ ſuprà etiam dicebam, quod ſi poſtea ſequatur ſententia criminis declaratoria, omnes fructus ex tali beneficio percepti ab illo die, quo beneficiarius incidit in hæreſim, confiſcati remaneant; quia retrotrahitur dicta ſententia ad dictum diem, quo beneficiarius incidit in hæreſim.

Non obſtat, ſi dicas: fructus beneficij non acquiruntur abſque titulo (ita vt ſi quis ab initio vſurpaſſet beneficium ſine titulo, non faceret fructus illius beneficij ſuos:) Ergo neque poſtquam illud amiſit, quod amittit quilibet delinquens, cuius beneficia vacant ipſo iure.

Reſpondetur enim, concedo antecedens; At nego conſequentiam. Et diſparitas eſt; quia quando benefi-

cium

Digitized by Google

cium acquiritur ſine titulo(cùm tunc nec etiam legitima poſſeſſio acquiratur)nullo modo poteſt is,qui beneficium ſine titulo occupauit facere fructus ſuos : At quando propter crimen beneficiarius amittit titulum (quem tamen in ſententia noſtra ante ſententiam criminis declaratoriam non amittit perfectè,ſimpliciter,& abſolutè , ſed ſolùm imperfectè , ſecundùm quid , & conditionatè, ſi ſcilicet ſequatur poſtea dicta ſententia) eum tunc ante ſententiã criminis declaratoriã retineat, & habeat ſaltem poſſeſſionem , poterit vſque ad dictam ſententiam criminis declaratoriam facere fructus ſuos.

Dixi vſque adhuc de pœnis hæreticorum ſpiritualibus (vt excommunicationis , infamiæ, irregularitatis, inhabilitatis ad beneficia, & officia, eorumdemque beneficiorum & officiorum priuationis,&c.)dicam nunc.

De pœnis hæreticorum temporalibus.

DVBITATIO CVI.

An ſub confiſcatione cadant bona hæretici?

SVMMARIVM.

1 *Hæretici bona cadunt ſub confiſcatione , ex legibus ciuilibus.*

2 *Innocentius III.confirmauit dictas leges ciuiles ; cum hac tamen differentia , quod ſi damnati ſint laici, eorum bona confiſcentur, ſi ſint clerici,eorum bona applicẽtur Eccleſiis,à quibus ſtipendia receperunt.*

3 *Clemens IV. in Bulla,quæ incipit* Ad extirpanda,*decreuit , quod bona hæreticorum in tres partes diuidantur , ita vt prima deuenire debeat in commune ciuitatis, vel loci. Secunda in fauorem, & expeditionem officij Inquiſitionis. Tertia ponatur in aliquo loco tuto , & diſtribuatur pro arbitrio Diœceſani, & Inquiſitoris in fauorem fidei, & extirpationem hæreticorum.*

4 *Bonifacius VIII. in cap.* Cum ſecundum leges, *de hæret. in 6. decreuit , bona hæreticorum non ſolùm eſſe confiſcanda , quemadmodum decreuerant prædeceſſores, ſed etiam eſſe ipſo iure confiſcata.*

5 *Benedictus XI. in Extrauag.* Ex eo , *de hæretic. ne Ordinarij putarent habere poteſtatem exigendi rationem ab Inquiſitoribus de huiuſmodi bonis diſtributis, decreuit , quod ſolùm Cameræ Apoſtolicæ, vel alteri, qui vices Romanæ Sedis habuerit , obligati ſint rationem reddere.*

6 *Clemens V. ne Inquiſitores poteſtatem extenderent, Eccleſiaſque hac cõfiſcationis pœnas damnificarẽt, in Clem. de hæreticis prohibuit,ne bona Eccleſiarũ ob delicta clericorũ etiã fiſco Eccleſiæ applicarẽtur.*

7 *Leges non ciuiles , ſed Eccleſiaſticæ attendi debent in executione talis pœnæ , confiſcatione ſcilicet bonorum hæretici ; quia crimen hæreſis eſt crimen merè Eccleſiaſticum , cùm autem crimen eſt Eccleſiaſticum , tam laici , quàm clerici legibus , & iuriſdictioni Eccleſiæ ſubduntur.*

8 *Principes,& Domini temporales hanc pœnam confiſcationis non poſſunt exequi contra voluntatem Eccleſiæ ; quia hæc pœna eſt acceſſoria delicto , ac proinde illius executio ſpectat ad idem Tribunal, ad quod ſpectat delictum , cùm acceſſorium ſequatur naturam ſui principalis.*

1 RESPONDETVR affirmatiuè,& ita vt bona hæretici ſint ipſo iure confiſcata à die , quo quis incidit in hæreſim.

Probatur *ex cap. cum ſecundum leges,de hæretic.in 6.* ibi : *Bona hæreticorum ipſo iure decernimus confiſcata.* vbi Gloſſa *verb. ipſo iure,*Archidiac.*n.1.*Franch. *num.1.* Henric.*in cap.vergentis, de hæret. n.4.* Abb. *ibidem n.2.* Zabarell.*n.1.*Angel.*verb.hæreticus,n.1.*Syluest.*eod.verb. hæreticus 1.n.12.* Armilla *verb.hæreſis,n.5.* Anton. Gomez *de delict. cap.2. rubric. de crimin. læſæ maieſt. n.1.* Roland.*conſ.8 n.7.lib.3.*Scacc. *de iudic.cauſ.ciuil.tom.1. cap.98. n.20.* Simanch. *de catholic.inſtit.tit.9. num.21.* Burſat. *vol.1.conſ.43.n.3.& vol.3.conſ.289.n.10* Clar. *lib.5.recept.ſentent.§ hæreſis,verſ. item bona condemnatorum.* Azor.*tom.1. lib.8. cap.12.q.1.*& alij communiter. Et ex conſtitutione Martini V.*Inter cunctas,* apud Pennam inter literas Apoſtolicas. Quod idem ſtatutum eſt in crimine Læſæ Maieſtatis humanæ, *l.quiſquis, Cod.ad leg.iul.maieſt.human.* ibi : *Bonis eius omnibus fiſco noſtro addictis.*

Probatur etiam *ex l.Manichæos, Cod. de hæretic.* ibi: *Quos bonorum etiam omnium publicatione perſequimur:* Et ex *Auth.Gazaros,Cod.eodem tit.* ibi : *Et omnes hæreticos vtriuſque ſexus quocumque nomine cenſeantur, perpetua damnamus infamia , diffidamus , atque bannimus, cenſentes, vt bona talium confiſcentur , neque ad eos vlterius reuertantur : Ita vt filij eorum ad ſucceſſionem peruenire non poſſint , cum longè ſit grauius , æternam , quàm temporalem offendere Maieſtatem.*

Quas leges ciuiles Innocentius III. *in cap.vergentes, de hæretic. & in cap. excommunicamus 1.§ damnati, eodem tit.* confirmauit, cum hac tamen differentia, quod 2
ſi damnati ſint laici, eorum bona applicentur Eccleſiis, à quibus ſtipendia receperunt.Et Clemens IV.in Bulla, 3
quæ incipit *Ad extirpanda,* decreuit,quod bona hæreticorum in tres partes diuidantur , ita vt prima deuenire debeat in commune ciuitatis, vel loci. Secunda in fauorem , & expeditionem officij Inquiſitionis , detur officialibus , qui tunc tale munus peregerint : Tertia ponatur in aliquo loco tuto,& diſtribuatur pro arbitrio Diœceſani , & Inquiſitoris in fauorem fidei , & extirpationem hæreticorum. Et poſtea Bonifacius VIII. *in* 4
cap.cum ſecundum leges , de hæret. in 6. decreuit , bona hæreticorum , non ſolùm eſſe confiſcanda (quemadmodum decreuerant prædeceſſores) ſed etiam eſſe ipſo iure confiſcata , ibi : *Confiſcationis tamen executionem non debere à Principibus , & aliis Dominis temporalibus fieri , antequam per Epiſcopum loci , vel aliam perſonam Eccleſiaſticam,quæ ſuper hoc habeat poteſtatem, ſententia ſuper eodem crimine fuerit promulgata.*

At Benedictus XI. *in Extrauag. ex eo,de hæretic.* Ne 5
ordinarij putarent , habere poteſtatem exigendi rationem ab Inquiſitoribus de huiuſmodi bonis diſtributis, decreuit , quod ſolùm Cameræ Apoſtolicæ, vel alteri, qui vices Romanæ Sedis habuerit , obligati ſint rationem reddere. Et ne Inquiſitores poteſtatem extende- 6
rent,Eccleſiaſque hac confiſcationis pœnas damnificarent, Clemens V. *in Clem.2. de hæretic.* prohibuit , ne bona Eccleſiarum ob delicta clericorum , etiam Fiſco Eccleſiæ applicarentur.

Cæterum in executione talis pœnæ(confiſcatione ſci- 7.
licet bonorũ hæretici)attendi debent leges,non ciuiles, ſed Eccleſiaſticæ ; quia crimen hæreſis eſt crimen merè Eccleſiaſticum,*cap.Inquiſitionis, §.prohibemus, de hæret. in 6.* cum autem crimen eſt Eccleſiaſticum , tam laici, quàm clerici legibus, & iuriſdictioni Eccleſiæ ſubduntur , *cap. licet,de for. compet.* & ibi Gloſſ. *verb. vacante imperio,* quam ſequuntur communiter Doctores.

Quod adeò verum eſt,vt non poſſint Principes,& Do- 8
mini temporales hanc pœnam confiſcationis exequi contra voluntatem Eccleſiæ , quia hæc pœna eſt acceſſoria delicto , Geminian. & alij Doctores paſſim *in cit. cap.cum ſecundum leges,de hæretic.in 6.*ac proindè illius executio ſpectat ad idem Tribunal,ad quod ſpectat delictum,cùm acceſſorium ſequatur naturam principalis, *cap.acceſſorium,de regul.iur.in 6.*Et videri poterit Pegna *3.part.direct.q.109.commentar.158.*

Ex dictis igitur, hæretici propter crimen Læſæ Maieſtatis diuinæ priuantur ſuis bonis,quæ Fiſco applicantur,citata *l. Manichæos,& 2.ſeqq.cit.Auth.Gazaros Cod.*

Cod.de hæretic. l. quiſquis, l.vltima, Cod.ad leg.Iul. maieſt.l. vlt. Cod. de bonorum præſcript. cap. cum ſecundum leges, de hæretic. in 6. &c. quæ pœoa iure optimo io hæreticos infligitur.

Primò; quia homines quam maximè timent, quod ſuis boois priuentur: Ergo meritò leges crimini hæreſis talem pœnam imponunt; vt ſcilicet timore dictæ pœoæ homines in officio contineantur,& ab huiuſmodi delicto perpetrando detineantur.

Secundo; quia cùm hæretici ſint hoſtes Eccleſiæ,& fidelium) ioſtum eſt, quod prioentur bonis temporalibus (quæ poſſident, vt hac ratione ipſorum vires debilitentur; cum homines ad ſuos hoſtes vexandos, & perſequendos dictis bonis quamplurimum iuuentur.

Tertiò, quia qui committunt crimen læſæ maieſtatis humanæ, & qoædam alia delicta, priuantur ſuis bonis: Ergo meritò prioabuntur etiam, qui committunt crimeo læſæ maieſtatis diuinæ, cùm hoc crimen ſit multò grauius,& æoormius, quàm illud.

DVBITATIO CVII.

An ſub confiſcatione cadant bona hæretici omnia?

SVMMARIVM.

1 *Hæretici bona omnia cadunt ſub confiſcatione; ita vt comprehendantur tam bona mobilia, quàm immobilia, iura, & actiones, quæ hæretici propria ſunt, cum delictum committit, ex communi Doctorum ſententia.*

2 *Particula,* omnia, *exprimitur tantum in l. Manichæos, Cod.de hæretic.& licet in cap.cum ſecundum leges,de hæret. in 6.non exprimatur,vbi hæc pœna confiſcationis ipſo iure decernitur, non ideò obſtat; quia ſufficit ſine limitatione bonorum confiſcationem ipſo iure decerni, vt omnia bona intelligantur comprehenſa, aliàs effectum confiſcatio non haberet.*

3 *Bona tantum hæretici confiſcantur; quia bona, quæ ſunt alterius, licet in poteſtate hæretici reperiantur, in confiſcationem non cadunt; quia aliàs Innocentes punirentur.*

4 *Bona, quæ fuerunt hæretici; ſed non ſunt illius de tempore commiſſi delicti, eo quod illa à ſe alienauerit, ſeu per donationem ſimplicem, ſeu per contractum, non cadunt ſub confiſcationem.*

5 *Excipe, niſi alienauerit in fraudem fiſci; quia tunc nulla eſt alienatio, ſiue fuerit per donationem ſimplicem, ſiue per contractum, vt venditionis, &c. ſed omninò reuocatur à fiſco, ex communi Doctorum ſententia.*

6 *Fraus prædicta præſumitur primò, ſi facta alienatione ſtatim delictum committatur, niſi alienandi neceſſitas appareat.*

7 *Fraus prædicta præſumitur ſecundò, ſi ſit donatio omnium bonorum, vel maioris illorum partis, vel bonorum meliorum, ſeu magis pretioſorum.*

8 *Amplia adeò id verum eſſe, vt etiamſi donatio bonorum omnium facta ſit interpolatis vicibus, & diuerſis perſonis, adhuc tamen præſumatur in fraudem fiſci facta.*

9 *Idem dic de venditione omnium bonorum; non tamen de venditione maioris illorum partis, de hac enim venditione fraus non præſumitur, cum facilè poſſit honeſtari.*

10 *Fraus neque præſumitur in venditione omnium bonorum, ſi talis venditio facta ſit iuſto pretio, vel parum minori, palam, & abſque vlla occultatione.*

11 *Fraus item tertiò præſumitur, ſi donatio, vel venditio facta ſit perſonæ amicitia, vel ſanguine iuncta, à qua facilè poßis ſic donatum, vel venditum recuperare.*

RESPONDETVR affirmatiuè, ita vt comprehendantur tam mobilia bona, quam immobilia, iora,& actiones,quæ hæretici propria ſunt, cùm delictum committit. Eſt communis ſenteotia Doctorum, &c. 1

Probatur *ex l. Manichæos, Cod. de hæretic.* vbi expreſsè id traditur per particulam *Omnia*. Et licet *in cap. cum ſecundum leges, de hæretic. in 6.* vbi hæc pœna confiſcationis ipſo iure decernitur, noo apponatur prædicta particula *Omnia*, nonpropterea quidquam obſtat in cootrarium; quia ſufficit, ſine limitatione bonorum confiſcationem ipſo iure decerni, vt omnia bona intelligaotur comprehenſa; aliàs effectum confiſcatio noo haberet; cùm nulla eſſet ratio, cur magis hæc, quàm illa bona confiſcarentor. Vide etiam, quæ dicentur iofrà *Dubit.* 119. 2

Dixi, confiſcari bona, quæ hæretici propria ſunt; quia bona, quæ ſunt alterius, licet io poteſtate hæretici repetiantur, in confiſcationem non cadunt; quia aliàs Innocentes punirentor, contra *l. ſancimus, Cod. de pœnis.* Tum quia *in dicto cap. cum ſecundum leges*, & aliis relatis ſemper dicitur, confiſcari bona hæreticorum: Ergo, ſi noo ſunt bona hæreticorum, ſed Catholicorum, confiſcari noo debent. 3

Dixi ſecundò, *cùm delictum committit*, vt excluderem bona quæ fuerunt hæretici, ſed noo ſunt illius tempore delicti, eo quod illa à ſe alienauerit, ſu per donationem ſimplicem, ſeu per contractom. 4

Excipe, niſi alienauerit in fraudem fiſci: quia tunc nulla eſt alienatio (ſiue, inquam, fuerit per dooationem ſimplicem, ſiue per contractum, vt venditionis, &c.) Sed omoinò reoocatur à fiſco. Doctores communiter, quos citat, & ſequitur Farinac. *in pract. q.*164. *n.*48. *& ſeqq.* 5

Peres, quandonam hæc fraus præſumatur? 6

Reſpondetot, præſumitur primò, ſi facta alienatione, delictum committatur, niſi alienandi neceſſitas appareat. Menoch *lib.* 3. *præſump.* 117. *n.* 18. Gomez *tom.* 3. *var. cap.* 14. *n.* 4. & Farinacius *cit. q.* 164. *n.* 154. etſi diſſeotiant Ioannes Faber *in §. item ſi quis, n.* 7. *& ſeqq. Inſt. de action.*

Præſumitur ſecundò, ſi ſit dooatio omnium bonorum, vel maioris illorum partis, vel bonorum meliorum ſeu magis pretioſorum. Menoch. *loc. ſup. cit. n.* 9. Gomez *cit. n.* 4. & Farin. *vbi ſup. n.* 126. 7

Quod adeò verum eſt, vt etiamſi donatio bonorum omnium facta ſit, interpolatis vicibus, & diuerſis perſoois, adhuc tamen præſumatur in fraudem fiſci facta. Menoch. Gomez, Farinac. *in loc. ſup. cit.* Idemque dicendum de venditione omnium bonorum, non tamen de venditione maioris illorum partis. De hac enim venditione fraus oon præſumitur, cùm facilè poſſit honeſtari. Menochius, Gomez, & Farinac. *ibidem.* Neque etiam in venditione omnium bonorum præſumitur fraus, ſi talis venditio facta ſit iuſto pretio, vel parum minori, palam, & abſque vlla occultatione. Gomez. *n.* 18. & Farinac. *n.* 133. 8 9 10

Præſumitur tertiò fraus, ſi donatio, vel venditio facta ſit perſonæ amicitiâ, vel ſanguine iunctæ, à qua facilè poſſis ſic donatum, vel venditum recuperare. Menochius *n.* 23. & Farinac. *n.* 136. 11

DVBITATIO CVIII.

An ſub confiſcatione cadant bona donata ſub conditione?

SVMMARIVM.

1 *Bona donata ſub conditione, cadunt ſub confiſcationem*

Digitized by Google

tiom, ita vt ſub bonis confiſcatis comprehendantur etiam bona, quæ quis ſub conditione donauit, quando conditio purgatur aduemiente delicto, ex communi Doctorum ſententia; quia bona, quæ ſub conditione donantur, ſunt donantis, dum conditio non purgatur, tempore autem conditionis iam ſunt fiſci ob hæreſim, vel ob aliud ſimile delictum.

2 *Amplia, id adeò verum eſſe, vt extendi debeat non ſolum ad donationem inter viuos; ſed etiam ad donationem cauſa mortis.*

1 RESPONDETVR affirmatiuè, ità vt ſub bonis confiſcatis comprehendãtur etiam bona, quæ quia ſub conditione donauit, quando conditio purgatur, adueniente delicto. Eſt communis ſententia Doctorum apud Simanch. *de cathol.inſtit.cap.9.n.9.* Suar.*de fide diſp.22.ſect.5.n.3.* & Farin.*de hæreſi quæſt.190.a.12.*

Probatur, quia bona, quæ ſub conditione donantur, ſunt donantis, dum conditio non purgatur: Tempore autem conditionis iam ſunt fiſci ob hæreſim, vel ob aliud ſimile delictum.

1 Et quod dixi, adeò verum eſt, vt extendi debeat, non ſolùm ad donationem inter viuos, ſed etiam ad donationem cauſâ mortis.

DVBITATIO CIX.

An ſub confiſcationem cadant bona donata per donationem abſolutè factam cauſa mortis, quæ reuocari poteſt?

SVMMARIVM.

1 *Bona donata per donationem abſolutè factam cauſa mortis, quæ reuocari poteſt, ſi à viro vxori donata ſint, donatio firma manet, commiſſo delicto, & bonis publicatis, ac ſi mors naturalis eueniſſet, atque adeò in fiſcum non tranſit, ex communi Doctorum ſententia, quia ita deciditur ex legibus.*

2 *Donatio dicta manet firma reſpectu fiſci, non item manet firma reſpectu viri, vir enim, dum ſuperſtes eſt, poteſt eam reuocare.*

3 *Donatio hæc viri facta vxori reſpectu fiſci, vt firma maneat, & ſub confiſcationem res donata non cadat, requiritur traditio.*

4 *Donatio ſi non à viro vxori; ſed ab vxore viro, vel à viro aliis facta ſit, morte ciuili donantis non confirmatur; ſed omninò diſſoluitur, atque ideò res donata tranſit in fiſcum, quia morte ciuili firmari donationem cauſa mortis reſpectu fiſci, eſt ſpeciale priuilegium vxoris.*

5 *Donatio maritalis ante tempus criminis, ac reatus collata in vxorem, quia pudicitiæ præmio ceſſit, obſeruanda eſt, tanquam ſi maritus eius natura, non pœna ſubduxerit.*

1 RESPONDETVR diſtinguendo: ſi talis donatio facta ſit à viro vxori, firma manet, cõmiſſo delicto, & bonis publicatis, ac ſi mors naturalis euenifſet, atque adeò in fiſcum non tranſit. DD. communiter, quos citat, & ſequitur Farin.*de hæreſ.quæſt.25 n.130.* Molin.*de iuſt. diſp.659 in fine,* & Sanch.*de matrim.lib.6.diſp.17 n.5.*

Probatur, quia ità expreſsè deciditur *in l.ſed ſi mors, ff.de donation.inter vir.& vxor.* & *in l.quiſquis, §.vxores, Cod.ad leg.Iul.maieſt.*

2 Dixi, manere firmam donationem reſpectu fiſci, quia non item manet firma reſpectu viri: vir enim, dum ſuperſtes eſt, poteſt eam reuocare, Farin. Sanch. & alij *in locis ſuprà cit.* ex dicta *l.ſed ſi mors, ff.de donat.int.vir.& vxor.*

3 Vt autem hæc donatio viri facta vxori reſpectu fiſci firma maneat, & ſub confiſcationem res donata non cadat, Clarus *in §.donatio, q.9.verſ.ſcias autem,* Farin. *q.25. n.137.* (vbi teſtatur de communi) tenent, requiri traditionem. Molin. tamen *tom.2.diſp.288 §.dubium eſt,* Sanch.*de matrim.cit.lib.6.diſp.11.num.5* & alij contrarium, & quidem ſatis probabiliter docent, quia text. *in d.l.ſed ſi mors,* hanc traditionem non requirit.

At ſi donatio non à viro vxori, ſed ab vxore viro, vel à viro aliis facta ſit, morte ciuili donantis non cõfirmatur ſed omninò diſſoluitur, atque adeò res donata tranſit in fiſcum, quia morte ciuili firmari donationem cauſa mortis reſpectu fiſci, eſt ſpeciale priuilegium vxoris. Molin. *cit.tom.2.diſp.289.* Sanch. *cit.lib.6.de matrim.diſp.10. n.5.* & Farin.*de hæreſ.quæſt.25.n.131.& quæſt.164.n.17.* 4

& l.res vxoris, Cod.de donat.inter vir.& vxor. ibi: *Donatio maritalis ante tempus criminis, ac reatus collata in vxorem, quia pudicitiæ præmio ceſſit, obſeruanda eſt, tanquam ſi maritus eius natura, non pœna ſubduxerit.* Quod inde etiam ſufficienter confirmatur; quia ad hanc confiſcationem faciendam nihil aliud requiritur, quàm ſententia declaratoria criminis. 5

DVBITATIO CX.

An ſub confiſcationem cadant bona acquiſita poſt delictum commiſſum?

SECTIO PRIMA.

Suppoſita.

SVMMARIVM.

1 *Bona, quæ poſt commiſſum delictum, & latam ſententiam ſunt acquiſita, non cadunt ſub confiſcationem; quia tunc ceſſat fundamentum confiſcationis, quod eſt delictum: Tùm quia quandò confiſcantur bona hæreticorum; & ſimilium aliarum perſonarum, confiſcantur tantùm bona præſentia, & non futura.*

2 *Textus in l.2.Cod de bonis damnatorum, (vbi dicitur: Deportati neque earum quidem rerum, quas poſt pœnam irrogatam habuerint, heredem habere poſſunt, ſed hæ publicabuntur,) non loquitur de quolibet delinquente, cuius bona confiſcantur, ſed de delinquente deportato, qui cùm capite minutus ſit, hæredem habere non poteſt.*

SVPPONO, ſub confiſcationem non cadere bona, quæ poſt commiſſum delictum, & latam ſententiam ſunt acquiſita, quia tunc ceſſat fundamentum confiſcationis, quod eſt delictum. Tum quia quando confiſcantur bona hæreticorum, & ſimilium aliarum perſonarum, confiſcantur tantùm bona præſentia, & non futura, *ex l. ſi mandauero, §. is cuius, ff. mandat.* ibi: *In publicandis bonis quidquid poſteà acquiritur, non ſequitur fiſcum.* Ex *l. eius qui, §.1. ff. de teſt.* ibi: *Bona quoque, quæ tunc habuit, cum damnaretur, publicantur.* Ex *l. certa forma, Cod. de iur. fiſci,* ibi: *Parentibus hæredes exiſtere eos non oportere, nulla legis ſanctione ſtatutum eſt.* Et *ex cap. felicis, de pœnis in 6. verſ. cùm talis,* ibi: *De poſtmodum acquiſitis repetitio denegetur:* Et docet Gloſſ. ibi *verb. acquiſitis, in leg. iam ad ea, verſ. præſens, ff. de condit. & demonſtr. & in l. 1. ff. de pœnis,* vbi dicitur, quod delinquens eam cauſam ſubſtinere debeat, quam ſubſtinuiſſet, ſi eo tempore eſſet ſententiam paſſus, cum deliquiſſet. Simanch. *de cathol. inſtit. tit.9. num.61. & in Enchirid.tit.56.num.5.* Cephal. *conſ.321.num.49.* Rota *deciſ.555. num. 4. part. 1. diuerſ.* Baiard. *ad Iulium Clarum in §. hæreſis,* Alex. *lib.1. conſ.23. num.5. & conſ.75. num.15.* Natta *conſ.471. num. 4. & ſeqq.* Burſat. *lib.1. conſ.14. num.28. & conſ. 43. num. 42.* Locat. *verb. publicatio bonorum, num. 5.* Curt. Sen. *conſ.59. num.13. & conſ. 62. num. 32.* Boſſius *de publicatione bonorum, num.19.* 1

num. 15. *&* 27. Dec. *conſ.* 438. *num.* 10. *&* *conſ.* 442. *n.* 20. Repert. Inquiſit. *verb. bona, verſ. ſed bonorum,* Zecch. *in ſumm. part.* 1. *tit. de fide, rubr. de hæreſi, cap.* 11. *num.* 16. Suar. *de fide diſp.* 21. *ſect.* 1. *num.* 13. Clarus *lib.* 5. *recept.* §. *fin. quæſt.* 78. *num.* 14. Vaſquez 1. 2. *diſp.* 169. *cap.* 1. *n.* 8. Azor. *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 7. *quæſt.* 8. Farin. *de hæreſ. quæſt.* 190. *num.* 25. *&* *quæſt.* 25. *num.* 138. Sanch. *lib.* 2. *moral. cap.* 14. *num.* 8. & alij paſſim.

2 Non obſtat textus *in l.* 2. *Cod. de bonis damnatorum,* vbi dicitur: Deportati neque earum quidem rerum, quas poſt pœnam irrogatam habuerint, hæredem habere poſſunt, ſed hæ publicabuntur.

Reſpondetur enim cum Fachin. *lib.* 9. *controuerſ. cap.* 51. & aliis, textum illum non loqui de quolibet delinquente, cuius bona confiſcantur, ſed de delinquente deportato, qui quia capite minutus eſt, hæredem habere non poteſt. His ſuppoſitis, ſit

SECTIO II.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Bona donata per donationem abſolutè factam cauſa mortis, quæ reuocari poteſt, non cadunt ſub confiſcationem: Ita vt non confiſcentur bona, quæ intermedio tempore inter delictum, & ſententiam ſunt acquiſita, ſed ſolùm ea, quæ tempore delicti commiſſi, hæreticus, vel ſimilis delinquens habebat; quia confiſcatio hæc eſt annexa delicto, neque delinquenti ſententia aliam confiſcationem imponit, niſi quæ per delictum impoſita eſt.*

2 *Confiſcatio ipſo iure hoc præſtat, vt ius loco ſententiæ ſuccedat, & delinquens puniatur ex delicto, ac ſi tunc ſententia pronunciata eſſet.*

3 *Delinquens in l.* 1. *ff. de pœnis, eam pœnam ſubſtinere cogitur per ſententiam, quam ſubſtinuiſſet, ſi eo tempore, quo deliquit, eſſet lata ſententia, quæ ſi lata eſſet, non extenderetur ad bona poſtea acquiſita.*

4 *Nullibi habetur extendi debere ſententiam ad bona acquiſita poſt commiſſum delictum.*

5 *Contrarium defenditur à pluribus Doctoribus ibi citatis primò, quia conſuetudo eſt, vt omnia bona, quæ habet delinquens, dum eius delictum declaratur, publicentur. Quod in hæreſis delicto efficacius procedit ob præſumptam perſeuerantiam, dum ad Eccleſiam non redit, ſed tranſeat hoc, cùm id eueniat, quia rarò inter delictum, & ſententiam bona acquiruntur: Tum quia neſcitur, an bona illo intermedio tempore incrementum, vel decrementum habuerint.*

6 *Ad textum in l. eius qui, §.* 1. *de teſtamentis, vbi dicitur bona quoque, quæ tunc habuit, cum damnaretur, publicabuntur, reſpondetur, legem illam loqui non de delictis, in quibus publicatio habetur ipſo facto, ſed de delictis, in quibus publicatio facienda eſt per iudicem, & in his delictis tranſeat, quod iudex poſſit omnia bona, quæ tunc delinquens habet, cùm damnatur, publicare.*

7 *Sententia Auctoris à quibuſdam limitatur, vt intelligatur caſu, quo aliquis hæreſim renunciauerit, & ex toto corde ad fidem conuerſus fuerit: ſecus ſi in illa perſeueret, quia ſi in illa perſeuerat, iam hæreticus eſt.*

8 *Limitatio prædicta reiicitur, quia confiſcatio non fit ob hæreſim mentalem, vel ob hæreſim habitualiter permanentem, ſed ob hæreſim externam, & manifeſtam; quæ iam ceſſauit, vti ſupponit Auctor.*

9 *Non obſtat, hæreticum eſſe obligatum redire ad Eccleſiam, à qua ſe ſeiunxit, vt dicatur bona illius eſſe confiſcata ob non impletam talem obligationem, quia confiſcatio bonorum non eſt annexa peccato huius omiſſionis, ſed hæreſis externæ.*

10 *Perſeuerans habitualiter in hæreſi, ob hæreſim habitualiter permanentem, vel eſt factus incapax acquirendi aliquam hæreditatem, vel non. Si primum, ea non acquiritur fiſco, ſed hæredibus venientibus ab inteſtato. Si ſecundum, acquiritur donatario, & eius hæredibus, dum ſententia non præcedit.*

11 *Ratio in contrarium adducta non obſtat, quia licet confiſcentur bona hæretici, non tamen confiſcantur bona hæretici habitualis, ſed actualis, quemadmodum confiſcantur bona ſodomitæ, qui ſcilicet actu eſt talis, non tamen qui fuit, & eſt ſolum in habitu talis.*

REſpondetur negatiuè, ità vt non confiſcentur bona, quæ intermedio tempore inter delictum, & ſententiam ſunt acquiſita, ſed ſolum ea, quæ tempore delicti commiſſi hæreticus, vel ſimilis delinquens habebat: Ità ex probabiliori ſententia Doctorum docent Angel. *in leg. quoties, in fine, ff. de nouat.* Salſed. *in pract. Bernard. cap.* 86. Guttierez *lib.* 1. *quæſt. pract. quæſt.* 39. *num.* 6. Burſat. *vol.* 1. *conſ.* 14. *num.* 28. *&* *conſ.* 43. *num.* 4. Marian. *lib.* 5. *recopil. tit.* 4. *leg.* 3. *gloſſ.* 7. *num.* 6. Baiard. *in addition. ad Clarum, lib.* 5. §. *hæreſis, num.* 19. *&* *quæſt.* 78. *num.* 212. & Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 14. *num.* 10. 16. *&* 20. 1

Probatur, quia confiſcatio hæc eſt annexa delicto, neque delinquenti ſententia aliam confiſcationem imponit, niſi quæ per delictum impoſita eſt: ſed per delictum non imponitur confiſcatio, niſi bonorum, quæ tempore delicti habentur: Ergo neque ſententia aliam confiſcationem imponit.

Confirmatur, quia confiſcatio ipſo iure hoc præſtat, vt ius loco ſententiæ ſuccedat, & delinquens puniatur ex delicto, ac ſi tunc ſententia pronunciata eſſet: Ergo non punitur in bonis acquiſitis poſt delictum. 2

Confirmatur ſecundò, quia *in l.* 1. *ff. de pœnis,* delinquens eam pœnam ſubſtinere cogitur per ſententiam, quam ſubſtinuiſſet, ſi eo tempore, quo deliquit, eſſet lata ſententia: Sed ſi eo tempore eſſet lata ſententia, non extenderetur ad bona poſtea acquiſita: Ergò neque etiam extenditur poſtea. 3

Confirmatur tertiò; quia nullibi habetur, extendi debere ſententiam ad bona acquiſita poſt commiſſum delictum: Ergo non eſt, cur nos eam extendamus; cùm pœnæ non ſint extendendæ, ſed potiùs reſtringendæ. 4

Contrarium tamen tenent Azor. *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 7. *q.* 8. Iul. Clar. *lib.* 5. *recept.* §. *hæreſis, n.* 19. Cur. Sen. *conſ.* 59. *n.* 13. Tellus *ad leg. Taur. lig.* 4. *n.* 48. Peregr. *de Iur. fiſc. lib.* 5. *tit.* 1. *n.* 131. Gratian. *tom.* 1. *diſcept. forenſ. cap.* 309. *n.* 19. Suar. *de fid. diſp.* 22. *ſect.* 1. *n.* 15. Simanch. *de cathol. Inſtitut. tit.* 9. *n.* 61. Vaſq. 1. 2. *diſp.* 169. *cap.* 1. *n.* 8. Farin. *de hæreſ. q.* 190. *n.* 15. & alij. 5

Primò, quia conſuetudo eſt, vt omnia bona, quæ habet delinquens, dum eius delictum declaratur, publicentur: Quod in hæreſis delicto efficacius procedit; quia dum ad Eccleſiam non redit, in hæreſi cenſetur perſeuerare: Ergo.

At reſpondetur: Tranſeat, conſuetudinem eſſe, bona delinquentis, quæ tempore ſententiæ habet, publicari, id tamen eſſe, quia rarò inter delictum, & ſententiam bona acquiruntur. Tum quia neſcitur, an bona illo intermedio tempore incrementum, vel decrementum habuerint: Immò ſemper præſumitur, delinquentem illa deteriora reddidiſſe, ne ad fiſcum deuenirent.

Secundò, quia *in l. eius qui, §.* 1. *de teſtament.* dicitur: *Bona quoque, quæ tunc habuit, cùm damnaretur, publicabuntur:* Ergo ſignum eſt, quod attendatur ad condemnationem, & non ſolùm ad delictum. 6

At reſpondetur, id ibi dici; quia tunc damnatur delinquens, cùm delictum committit. Vel reſpondetur, legem illam loqui non de delictis, in quibus publicatio habetur ipſo facto, ſed de delictis, in quibus publicatio facienda eſt per iudicem: Et in his delictis tranſeat, quod iudex poſſit omnia bona, quæ tunc delinquens habet, cum damnatur, publicare.

7 Sententiam noſtram tamen limitant quidam, inter quos Sanchez *loco ſuprà citato*, vt intelligatur caſu, quo hæreſi renunciaueris, & ex toto corde ad fidem conuerſus fueris, ſecùs, ſi in illa perſeueres, quia ſi in illa perſeueras, iam hæreticus es: At bona hæretici confiſcantur: Ergò. Non idem, ſubdunt, dicendum eſt in ſodomia, quæ eſt peccatum tranſiens, & finito actu finitur.

At hæc limitatio mihi non probatur, ita vt idem dicendum putem de hæreſis, ac de ſodomiæ peccato: quia confiſcatio non fit ob hæreſim mentalem, vel ob hæreſim habitualiter permanentem, ſed ob hæreſim externam, & manifeſtam; ſed hæc hæreſis externa, & mamanifeſta (etiamſi de illa non fueris abſolutus) iam ceſſauit, vti ſuppono: Ergò ceſſat effectus confiſcationis ex tali hæreſi proueniens.

9 Neque obſtat, te eſſe obligatum redire ad Eccleſiam, à qua te ſeiunxiſti, vt dicatur, bona illa eſſe confiſcata ob non impletam talem obligationem; quia confiſcatio bonorum non eſt annexa peccato huius omiſſionis, ſed hæreſis externæ.

10 Confirmatur, quia vel perſeuerans habitualiter in hæreſi, ob hæreſim habitualiter permanentem es factus incapax acquirendi aliquam hæreditatem, vel non. Si primum, ea non acquiritur fiſco, ſed hæredibus venientibus ab inteſtato. Doctores, quos citat, & ſequitur Farinac. *lib. 1. prax. quæſt. 25. num. 159. ex leg. ſi quis mihi, §. ſi quis planè, ff. de acquirend. hæreditat. ex l. 1. Cod. de hæredib. inſtituend. & ex l. metallum, ff. de iur. fiſc.* Si ſecundum, acquiritur tibi, & tuis hæredibus, dum ſententia non præcedit. Doctores, quos citat, & ſequitur idem Farinac. *cit. quæſt. 25. num. 140. & quæſt. 102. num. 110.*

11 Neque obſtat ratio, quæ adducebatur in contrarium, quia concedo, confiſcari quidem bona hæretici, non tamen hæretici habitualis, ſed actualis, quemadmodum confiſcantur bona ſodomitæ, qui ſcilicet actu eſt talis, non tamen qui fuit, & eſt ſolùm in habitu talis.

SECTIO III.

Corollaria.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditas delata hæretico poſt bonorum confiſcationem non acquiritur fiſco.*

2 *Legitima non confiſcatur, ſi tempore, quo quis in hæreſim incidit, parentes viuebant, quia tunc ius legitimæ non erat perfectè acquiſitum; & ius futurum non confiſcatur, ſi verò in hæreſim incidit poſt mortem patris, cùm ius petendi legitimam ex bonis patris defuncti tranſeat ad hæredes extraneos, tranſit etiam illud in fiſcum.*

3 *Fiſcus poteſt etiam agere ad ſupplementum legitimæ hæretici, & petere reſtitutionem in integrum.*

4 *Hæretici non ſemper confiſcantur omnia bona, quæ ante ſententiam declaratoriam habebat, ſed ſolùm quæ habebat ante hæreſim, quod idem dicendum eſt de omnibus aliis criminoſis, quorum bona ipſo iure ob ipſorum delictum confiſcantur, quia ex dictis bona confiſcantur propter hæreſim.*

5 *In pœnis imponendis inſpicitur tempus delicti, non autem ſententia lata.*

6 *Sententia eorum, qui dicebant publicari omnia bona, quæ hæreticus habebat ante ſententiam declaratoriam, licet ante illam ab hæreſi reſipuerit, non probatur.*

7 *Multò minùs probatur ſententia aliorum dicentium hæreticum emendatum, & abſolutum poſt ſententiam acquirere quidem vſum ſuorum bonorum, manere tamen hæc bona confiſcata, ita vt de illis teſtari non poſſit, ex eo, quia is, qui propter delictum omnibus ſuis bonis priuatur, teſtari non poteſt. At reſpondetur, quod hæreticus Eccleſiæ non reconciliatus teſtari non poteſt, ſecus autem ſi ſit reconciliatus, qui non eſt ampliùs hæreticus.*

Ex dictis ſequitur, quod non acquiritur fiſco hære- 1
ditas delata hæretico poſt bonorum confiſcationem. Bald. *in l. ſi qua pœna, ff. de his qui ſunt ſui, num. 2. & lib. 2. conſ. 7.* Gratian. *tom. 2. diſcept. forenſ. cap. 309. n. 43.* Caſtr. *lib. 2. conſ. 211.* Boſſ. *de publicat. bonor. n. 77.* Peregr. *de iur. fiſc. tit. 1. n. 133.* Cæphal. *conſ. 321. num. 51.* & Cepoll. *conſ. 58. n. 24. in ciuil.*

Sequitur ſecundò, quod ſi tempore, quo quis in hæ- 2
reſim incidit, parentes viuebant, legitima non confiſcatur, Boſſ. *loc. ſuprà cit. n. 17.* Dec. *conſ. 438. n. 8.* Ruin. *lib. 3. conſ. 149. num. 13.* Menoch. *conſ. 77. num. 26.* Rota *deciſ. 515. n. 4. part. 1. diuerſ.* Cepoll. *conſ. 58. num. 19. in ciuil.* Laudem. *tract. de fiſco quæſt. 6.* & Roland. *lib. 2. conſ. 97. n. 5.* Quia tunc ius legitimæ non erat perfectè acquiſitum, *l. 1. §. ſi impuberi ff. de collat. bonor.* Et ius futurum non confiſcatur. Si verò in hæreſim incidit poſt mortem patris (cùm ius petendi legitimam ex bonis patris defuncti tranſeat ad hæredes extraneos, *leg. quamquam, Cod. ad leg. falcid.*) tranſit etiam illud in fiſcum. Peregr. *de iur. fiſc. lib. 5. tit. 2. n. 97.* & Menoch. *loc.*
ſuprà cit. Poteſt etiam fiſcus agere ad ſupplementum 3
legitimæ hæretici, & petere reſtitutionem in integrum, Pereg. *vbi ſuprà num. 84.*

Sequitur tertiò, quod non ſemper confiſcantur om- 4
nia bona hæretici, quæ antè ſententiam declaratoriam habebat, ſed ſolùm, quæ habebat ante hæreſim: Quod idem dicendum eſt de omnibus aliis criminoſis, quorum bona ipſo iure ob ipſorum delictum confiſcantur, quia ex dictis bona confiſcantur propter hæreſim. Ergò confiſcantur bona, quæ acquiſita erant ante hæreſim, non item quæ poſt hæreſim, cùm nullo iure hoc habeatur. Tum quia iudex ſolùm declarat, hæreticum incidiſſe in pœnam amiſſionis rerum, vt in iure ſtatuitur, ſed in iure ſolùm ſtatuitur, ob hæreſim amitti bona præſentia: Ergò ſolùm amittuntur bona, quæ quis habet tempore hæreſis, non item quæ habet poſt
hæreſim. Tum quia in pœnis imponendis inſpicitur 5
tempus delicti, non autem ſententiæ latæ, *cit. leg. 1. ff. de pœnis*, ibi: *Eam cauſam debet ſuſtinere, quam ſuſtineret, ſi eo tempore eſſet ſententiam paſſus, cum deliquit.*

Hinc mihi non probatur ſententia eorum, qui dice- 6
bant, publicari omnia bona, quæ hæreticus habebat ante ſententiam declaratoriam, tametſi ante illam ab hæreſi reſipuerit.

Et multò minùs mihi probatur ſententia Emmanuel. 7
Suar. *in ſcholio ad Antonium Gomez lib. 3. var. cap. vlt.* & aliorum aſſerentium, hæreticum emendatum, & abſolutum, poſt ſententiam acquirere quidem vſum ſuorum bonorum, manere tamen hæc bona confiſcata, ita vt de illis teſtari non poſſit, ſed in ea fiſcus ſuccedat.

Ex eo, quia is, qui propter delictum omnibus ſuis bonis priuatur, teſtari non poteſt, *leg. 2. Cod. de bonis proſcript.* At hæreticus omnibus bonis priuatur: Ergò ſi tempore mortis habeat aliqua bona, de illis teſtari non poterit.

Reſpondetur enim, legem illam loqui de bonis confiſcatis, vel ad ſummum de hæretico nondum Eccleſiæ reconciliato, hic enim teſtari non poteſt. At hæreticus reconciliatus non eſt ampliùs hæreticus.

DVBITATIO CXI.

An ſub confiſcationem cadant bona ſub conditione futura hæretico, vel ſimili alteri delinquenti debita?

SVMMARIVM.

1 *Bona ſub conditione futura hæretico, vel ſimili alteri delinquenti debita non cadunt ſub confiſcationem, quia illa bona non ſunt hæretici quouſque adimpleatur conditio, & conditio non eſt adimpleta, cùm delictum committitur.*

2 *Hæretico dupliciter quid deberi poteſt: Vel ex teſtamento, vel ex contractu: quod debetur ex teſtamento, qualia ſunt hereditas, fideicommiſſum, & legatum, ad fiſcum non tranſit, quia ea ſola ad fiſcum tranſeunt quæ ad hæredes extraneos remitti poſſunt, cùm fiſcus ſuccedat loco hæredis extranei, ſed ius ſuccedendi in hæreditate, fideicommiſſo, & legato, tranſmiſſibile non eſt ad hæredes, ex quo neque tranſmitti poteſt ad fiſcum.*

3 *Subſtitutio conditionalis, quod non tranſeat in fiſcum, ſi purificetur conditio poſt ſententiam, liquet ex legibus.*

4 *Fideicommiſſum, quod neque tranſeat ad fiſcum, patet, quia venientia ex vltima voluntate non tranſmittuntur ad hæredes, ſi fideicommiſſarius decedat ante conditionis euentum.*

5 *Legatum conditionale, quod neque ſimiliter tranſeat ad fiſcum, ſi conditio, ſub qua eſt legatum, impleatur poſt delictum, habetur pariter ex legibus. Hoc enim procedit, ſiue conditio ſit poteſtatiua, hoc eſt pendens à voluntate legatarij, ſiue mixta, nempe partim pendens ex voluntate legatarij, partim ex voluntate alterius; quocumque enim modo conditio purificata non ſit, cùm delictum committitur, legatum non tranſit in fiſcum.*

6 *Legatum etiam alimentorum, quod non tranſeat ad fiſcum durante vita banniti, tenent Doctores.*

7 *Filius, ſi viuente patre committat homicidium, eoque mortuo formetur inquiſitio contra filium, & condemnetur de delicto cum confiſcatione bonorum, talis paterna hæreditas non adita per filium, quamuis bene ante condemnationem delata, non tranſit in fiſcum, quia ius adeundi tranſmiſſibile non eſt ad hæredes extraneos, atque adeò neque ad fiſcum.*

8 *Hæretico quod debetur ex contractu, v.g. venditione, ſtipulatione, &c. tranſit ad fiſcum, etiamſi conditio poſt condemnationem impleatur, quia tale ius eſt tranſmiſſibile ad hæredes.*

9 *Ratio cur tranſeat ad heredes, quod aliqui debetur ex contractu, non autem quod debetur ex vltimis voluntatibus, ea eſt, quia in contractu interuenit factum, & perſona creditoris, qui in dubio præſumitur non ſolùm ſibi, ſed etiam ſuis hæredibus proſpicere, & perpetuam vtilitatem ex contractu acquirere: At in vltimis voluntatibus non interuenit vllum factum eius, in cuius fauorem eſt facta diſpoſitio, ſed ſolùm interuenit factum diſponentis, & legantis, qui ſolùm merita, & perſonam legatarij attendiſſe videtur.*

1 RESPONDETVR negatiuè; quia illa bona non ſunt hæretici, quouſque adimpleatur conditio, ſed non eſt adimpleta conditio, cùm delictum committitur: Ergò neque tranſeunt in fiſcum, cum fiſcus ſolùm vſurpet bona, quæ ſunt hæretici, atque ita habetur *in l. non ad ea, ff. de condit. & demonſtr.* ibi: *Vel ſi publica ſunt: nam poſtea quæſita non caderent in eas cauſas*: Et docet ibi Gloſſa, quam commoniter ſequuntur Doctores apud Gomez *tom. 3. var. cap. 14. num. 2.* & Farinac. *lib. 1. prax. quæſt. 25. num. 142.*

Obiicies: Qoamuis illa bona non ſint hæretici, ius tamen ad illa bona ſpectat ad hæreticum: Ergò illud ius poteſt hæreticus per delictum tranſmittere io fiſcum, ita vt fiſcus repræſentans perſonam hæretici in illis bonis, adueniente conditione, ſuccedat.

Reſpondetor, dupliciter poſſe quid deberi hæretico, vel ex teſtamento, vel ex contractu. 2

Quod debetur ex teſtamento (qualia ſunt hæreditas, fideicommiſſum, & legatum) ad fiſcum noo tranſit, quia ea ſolùm ad fiſcum tranſeunt, quæ ad hæredes extraneos remitti poſſunt, cùm fiſcus ſuccedat loco hæredis extranei, *leg. 2. Cod. ad leg. iul. de vi, & leg. eorum, ff. ad leg. Iul. maieſt.* & traduot commooiter Doctores, quos citat, & ſequitur Farinac. *lib. 1. prax. quæſt. 25. num. 51.* Peregr. *de iur. fiſc. lib. 1. tit. 1. num. 68.* & Sanch. *lib. 2. moral. cap. 14. num. 5.* Sed ius ſuccedendi in hæreditate, fideicommiſſo, & legato, traoſmiſſibile noo eſt ad hæredes, *l. vnic. §. ſin autem, Cod. de caducis tollendis*: Ergò neque tranſmitti poteſt ad fiſcum: Farinacius *loco ſupra citato, num. 143.* Sanchez *num. 15.* & alij paſſim.

Et quidem quatenus ſpectat ad ſubſtitutionem conditionalem, quod hæc non tranſeat in fiſcum, ſi purificetur conditio poſt ſententiam, colligitur *ex l. ſubſtitutio, ff. de acquir. rer. dom.* ibi: *Subſtitutio, quæ nondum competit, extra bona noſtra eſt*, & *ex l. ex facto, §. fin. ff. de vulgar. & pupillar.* & docet ibi Bald. quem refert, & ſequitur Gygas *de crimin. læſ. maieſt. lib. 2. quæſt. 7. num. 2.* Farinac. *quæſt. 25. num. 144.* & Sanch. *cit. cap. 14. num. 18.* 3

Quatenus ſpectat ad fideicommiſſum, quod neque hoc tranſeat ad fiſcum, patet, quia venientia ex vltima voluntate non tranſmittuntur ad hæredes, ſi fideicommiſſarius decedat ante conditionis euentum, *leg. legata ſub conditione, ff. de condit. & demonſtr. & leg. in cauſa, §. pomponius*, & ibi Gloſſa *ff. de minoribus*: Ergò neque etiam in tali caſu tranſeunt ad fiſcum. 4

Quatenus ſpectat ad legatum conditionale, quod neque hoc ſimiliter tranſeat ad fiſcum, ſi conditio ſub qua eſt legatum, impleatur poſt delictom, habetur *ex leg. vnica, §. ſin autem, Cod. de caducis tollendis, & ex leg. ſi ità expreſſum, de condit. & demonſtrat.* & docent Farinac. *loc. ſuprà cit. num. 142.* Couarr. *practic. quæſt. cap. 39. in fine*, & Sanchez *vbi ſuprà num. 17.* ſubdens, hoc procedere, ſiue cooditio ſit poteſtatiua, nempe pendens à voluntate legatarij; ſiue caſualis, nempe pendens ex fortunæ caſu; ſiue mixta, nempe partim pendens ex voluntate legatarij, partim ex voluntate alterius. Quocumque enim modo conditio purificata non ſit, cùm delictum committitur, legatum non tranſit in fiſcum. 5

Quinimmò, quod legatum alimentorum, etiam durante vita banniti, non tranſeat ad fiſcum, tenent Doctores, quos citat, & ſequitur Farinacius *quæſt. 25. num. 145.* qui *eadem quæſtione num. 141* ita doctrinam noſtram ſupra traditam extendit, vt affirmet, quod ſi viuente patre, filius committat homicidium, eoque mortuo, formetur inquiſitio contra filium, & condemnetur de delicto cum confiſcatione bonorum, talis paterna hæreditas non adita per filium, quamuis benè ante condemnationem delata, noo tranſeat in fiſcum, quia ius adeundi tranſmiſſibile non eſt ad hæredes extraneos, atque adeò neque ad fiſcum. 6 7

Quod autem hæretico debetur ex contractu, v. g. venditione, vel ſtipulatione, &c. tranſit ad fiſcum, etiam ſi conditio poſt coodemnationem impleatur: quia tale ius eſt tranſmiſſibile ad hæredes, vti conſtat *ex §. ex conditionali, Inſtit. de verb. obligation.* ibi: *Ex conditionali ſtipulatione tantum ſpes eſt, debitum iri, eamque ipſam ſpem in hæredem tranſmittimus, ſi priuſquam conditio extet, mors nobis contigerit*, & ex ibi Gloſſa, 8

Gloſſa, quam ſequuntur communiter Doctores: Ergo tranſit ad fiſcum, *ex l.inter ſocerum, §. final. ff. de pact.* & docent paſſim Doctores, quos citat, & ſequitur Gomez *tom. 3. var. cap. 14. num. 2.* Farinac. *de hæreſi queſt. 160. num. 13.* & Sanchez *lib. 2. moral. cap. 14. num. 2.*

9 Ratio autem, cur tranſeat ad hæredes, quod alicui debetur ex contractu, non autem quod debetur ex vltimis voluntatibus ea eſt, quia in contractu interuenit factum, & perſona creditoris, qui in dubio præſumitur non ſolùm ſibi, ſed etiam ſuis hæredibus proſpicere, & perpetuam vtilitatem ex contractu acquirere, *arg. l. ſi pactum, ff. de probat.* At in vltimis voluntatibus non interuenit vllum factum eius, in cuius fauorem eſt facta diſpoſitio, ex quo colligatur ſibi, & ſuis hæredibus voluiſſe proſpicere, ſed ſolùm interuenit factum deponentis, & legantis, qui ſolùm merita, & perſonam legatarij attendiſſe videtur.

DVBITATIO CXII.

An ſub confiſcationem cadant non ſolùm bona hæretici debita ſub conditione caſuali, & mixta, ſed etiam debita ſub conditione poteſtatiua?

SECTIO PRIMA.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Bona hæretico debita ſub conditione caſuali, & mixta, ſed etiam debita ſub conditione poteſtatiua, non cadunt ſub confiſcationem; quia bona huius poſterioris generis non tranſeunt ad hæredes, neque ad fiſcum, ſi tempore quo viuebat hæreticus, implere conditionem omiſerit, quia tunc creditor cenſetur eſſe in culpa, non implendo conditionem, & tali culpa tacitè videtur iuri ſibi debito renunciaſſe.*

2 *Debita ex contractu lucratiuo ſub conditione poteſtatiua non tranſeunt ad hæredes: ſecus verò debita ex contractu onerosſo, vltro citroque obligatorio, hic enim tranſit ad hæredes, ne alter contrahentium detrimentum patiatur.*

3 *Contractus onerosſus non poteſt committi in liberam voluntatem alicuius contrahentis: ſecus tamen reſolutio contractus, quæ inducitur per pactum de retrouendendo: hæc enim bene poteſt committi in liberam voluntatem alicuius contrahentis.*

1 RESPONDETVR negatiuè, quia bona huius poſterioris generis non tranſeunt ad hæredes: Ergo neque ad fiſcum, ſi tempore quo viuebat hæreticus, implere conditionem omiſerit, *l. ſi decem, ff. de verb. obligat. & l. qui balneum, ff. qui potior. in pignor.* Et ratio eſt, quia tunc creditor cenſetur eſſe in culpa, non implendo conditionem: & tali culpa tacitè videtur iuri ſibi debito renunciaſſe. Gomez *tom. 3. cap. 14. num. 2.* Sanchez *cit. cap. 14. num. 24.* & Farinac. *cit. queſt. 15. num. 147.*

2 Obiicies: *in l. 2. Cod. de pact. inter emptor. & vendit.* ſi quis vendidit rem cum pacto de retrouendendo, ipſe & hæres eius poteſt redimere rem oblato pretio, & tamen talis conditio eſt poteſtatiua: Ergo quod debetur ſub conditione poteſtatiua, tranſit ad hæredes, & conſequenter ad fiſcum.

Reſpondetur cum Gomez *tom. 2. var. cap. 11. n. 36.* & aliis, debita ex contractu lucratiuo ſub conditione poteſtatiua non tranſire ad hæredes: ſecus verò debita ex contractu onerosſo, vltro citroque obligatorio. Hic enim non tranſit ad hæredes, ne alter contrahentium detrimentum patiatur.

Inſtabis: Contractus onerosſus non poteſt committi in liberam voluntatem alicuius contrahentis, *l. in vendentis, Cod. de contrah. empt.* Ergo neque in conditionem poteſtatiuam, quod idem eſt. 3

Reſpondetur: Concedo, contractum onerosſum, & eius ſubſtantiam non poſſe committi in liberam voluntatem alicuius contrahentis, ſecus tamen reſolutionem contractus, quæ inducitur per pactum de retrouendendo: hæc enim benè poteſt committi in liberam voluntatem alicuius contrahentis, *ex l. quod ſi nolit, ff. de edilit. edict.* Et tradunt Doctores, quos citat, & ſequitur Gomez *cit. cap. 11. num. 36.*

SECTIO II.

Corollaria.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus ſi priuſquam incidat in hæreſim, & quilibet incidat in aliquod aliud delictum, ob quod bona ipſo iure confiſcantur, celebret contractum cum alio ſub conditione, ſi conditio impleatur, poſtquam fuerit condemnatus, iura, & debita prouenientia ex tali contractu pertinent ad fiſcum.*

2 *Contrahens cum alio hoc modo: Si Titius viuit, dabis mihi centum: ſi mortuus fuerit, dabis nihil, ſi interim tua bona confiſcantur ob hæreſim, vel aliud delictum ſimile, ſi Titius viuit, illa centum debentur fiſco: non item ſi mortuus fuerit, quia ſi tunc Titius viuit, ſtatim illa centum tibi acquiruntur, & conſequenter fiſco, tanquam ei qui ſuccedit in bonis tibi acquiſitis. At ſi non viuit, nihil debetur fiſco, cùm nihil tibi delinquenti fuerit acquiſitum.*

3 *Delinquens ſi dixerit Titio, dabo tibi centum, ſi hoc feceris: & Titius antequam delictum committat, illam conditionem non impleat, ea centum lucrabitur fiſcus, ſi Titius eam conditionem impleat eo modo quo tunc cum Titio conuenit: quia quotieſcumque hæredes poſſunt adimplere conditionem eo modo quo contrahentes intendebant, ius implendæ conditionis tranſmittitur ad hæredes.*

4 *Delinquens priuſquam incidat v.g. in hæreſim, vel aliud ſimile delictum, ſi dicat Titio, promitto, ſi hoc feceris, me daturum tibi centum, & poſt delictum Titius impleat conditionem, fiſcus ſuccedens in bonis delinquentis non tenetur ſoluere Titio illa centum quæ promiſit ipſe delinquens.*

5 *Fiſcus tenetur ſoluere debita, & ſubire onera hæretici, vel alterius ſimilis delinquentis, prouenientia ex contractu conditionali, quamuis conditio eueniat, poſtquam fuerit condemnatus: quia hæres tenetur ſoluere debita prouenientia ex contractu conditionali, cùm bona tranſeant ad hæredes cum onere ſuo: quamuis contrarium doceant aliqui Doctores.*

6 *Filius licet non ſit quidem propriè hæres, eſt tamen propriè, & verè vniuerſalis ſucceſſor bonorum hæretici, vel alterius ſimilis delinquentis. Quapropter hoc ipſo, quod eſt vniuerſalis ſucceſſor bonorum, tenetur ſubire omnes obligationes ad quas tenebatur is cui ſuccedit. Accedit, quod licet fiſcus non ſit propriè hæres, tamen habetur loco extranei hæredis.*

7 *Fiſcum vocat Baldus ſucceſſorem anomalum, & æquiparat illum ſucceſſori in Prælatura.*

8 *Debita, & iura conditionalia non confiſcantur quando conditio impletur poſt condemnationem, ſi prædicta*

dicta iura , & debita oriantur ex vltima voluntate, cuiuſmodi ſunt hæreditas, fideicommiſſum, legatum , &c.

9 *Hæreticus ſi fuerit alteri ſubſtitutus, & poſt condemnationem eueniat conditio , ſeu tempus quo debet ſubſtitui , bona quæ hæreticus ratione illius ſubſtitutionis conſequitur , non confiſcantur , ſed reputantur bona futura : quia talia iura non tranſeunt ad hæredes.*

10 *Conditio aliqua quando apponitur vltimis voluntatibus, attenditur illud tempus, in quo impletur talis conditio , nec conditio retrotrahitur ad tempus quo fuit appoſita, ſed quando eſt adimpleta conditio poſt condemnationem hæretici , vel alterius ſimilis delinquentis , tunc verè acquiruntur illa bona, quæ tanquam futura , non pertinent ad fiſcum.*

11 *Spes pupillaris ſubſtitutionis non egreditur perſonam ſubſtituti , & conſequenter non tranſit in fiſcum.*

1 EX dictis ſupra ſequitur, quod ſi priuſquam incidas in hæreſim , vel in aliquod aliud delictum , ob quod bona ipſo iure confiſcantur, celebres contractum cum alio ſub conditione , Si conditio impleatur : poſtquam fueris condemnatus, iura, & debita prouenientia ex tali contractu pertineant ad fiſcum. Bald. *in l. fin. Cod. de contrahend. num.* 15. Salycet. *ibidem n.* 7. *q.* 5. Roman. *conſil.* 194. Imola *in l. non ad ea, ff. de condit. & demonſtr.* Iaſon *in l. ſi quis arbitratu, ff. de verb. obligat. num.* 30. Alex. *in l.* 3. *§. illud, ff. quod quiſque iuris, num.* 3. Rip. *in in l.* 1. *ff. de vulg. & pupillar. num.* 155. Peregrin. *de iur. fiſc. lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 76. Cephal. *conſil.* 101. *num.* 26. Grammat. *conſil.* 7. *num.* 3. *in crimin.* Natta *conſil.* 471. *num.* 14. Simanch. *de cathol. inſtitut. tit.* 9. *num.* 12. Vaſquez 1. 2. *diſput.* 169. *cap.* 1. *num.* 5. Menoch. *volum.* 1. *conſil.* 101. *num.* 26. Et patet *ex l. inter ſocerum. §. fin. ff. de pact. dotal. ex l.* 1. *Cod. de bon. liber. ex l. final. Cod. de contrahend. emption. & ex l. ſi filiusfamil. in princip. ff. de verb. obligation.* vbi habetur , quod cùm in contractibus ponitur aliqua conditio, retrahatur illa ſtatim ac eſt impleta, perinde ac ſi eſſet impleta tempore quo fuit appoſita dicta conditio, ita vt tempore, quo nondum erant confiſcata bona acquiſita per illam conditionem , fuiſſent acquiſita condemnato : Ergo impleta conditione poſt confiſcationem , pertinebuot ad fiſcum eo modo , quo pertinuiſſent ad condemnatum : atque adeo talia bona confiſcabuntur cum reliquis bonis condemnati.

2 Sequitur ſecundò , quod ſi contrahas cum alio hoc hoc modo : Si Titius viuit, dabis mihi centum, ſi mortuus fuerit, dabis mihi nihil : & interim tua bona confiſcantur ob hæreſim , vel aliud delictum ſimile. Si Titius viuit, illa centum debentur fiſco , non item ſi mortuus fuerit : quia ſi tunc Titius viuit , ſtatim illa centum tibi acquiruntur , & conſequenter fiſco tanquam ei qui ſuccedit in bonis tibi acquiſitis. At ſi non viuit, nihil debetur fiſco, cùm nihil tibi delinquenti fuerit acquiſitum. Gomez *tom.* 2. *var. cap.* 11. *n.* 38. *concluſ.* 5. & Vaſquez t. 1. *diſp.* 169. *cap.* 1. *n.* 6.

3 Sequitur tertiò , quod ſi dixeris Titio : Dabo tibi centum , ſi hoc feceris : & Titius antequam delictum committat , illam conditionem non impleat , ea centum lucrabitur fiſcus , ſi fiſcus dictam conditionem impleat eo modo, quo tunc cum Titio conueniſti. Azorius *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 7. *q.* 8. & Simancb. *de cathol. inſtit. tit.* 9. *n.* 11. Quia quotieſcumque hæredes poſſunt adimplere conditionem eo modo, quo contrahentes intendebant, ius adimplendæ conditionis tranſmittitur ad hæredes : Ergo etiam tranſmittitur ad fiſcum , & conſequenter fiſcus , ſi dictam conditionem impleat, lucrabitur illa centum.

3 Sequitur quartò , quod ſi priuſquam incidas in hæreſim , vel aliud ſimile delictum , dicas Titio : Si hoc feceris , promitto me daturum tibi centum, & poſt delictum tuum Titius impleat conditionem , fiſcus ſuccedens in bonis tuis , non tenetur ſoluere Titio illa centum , quæ tu ipſi Titio promiſiſti. Baldus *in leg. fin. Cod. de contrahend. emption. n.* 15. Alex. *in leg. ſi marito. ff. ſolut. matrimon. num.* 2. Gomez *tom.* 3. *var. cap. vltimo, num.* 2. & Farinac. *in pract. tom.* 1. *part.* 1. *titul. de delict. quæſtion* 25. Quia , vt dicitur *in l. qui balneum, in princip. & in l. potior , ff. qui potior. in pignor.* conditio poteſtatiua (nempe pendens à ſola voluntate eius, cui imponitur : Vt v.g. *ſi feceris hoc, dabo tibi centum*) non retrotrahitur , ſed habetur ratio temporis, quo conditio impletur, vt tunc vim ſuam habeat. At ſi delinquens contraheret tempore conditionis impletæ , & promitteret illa centum , non tenetur illa centum dare , cùm non ſint ampliùs illa centum plenè ſub dominio ipſius, ſed obligata fiſco : Ergo nec etiam tenebitur fiſcus ea centum dare.

Quamuis contrarium doceant alij , inter quos Baiardus *ad Iul. Clar. in §. fin. q.* 78. *n.* 105. & Barb. *in l. conſtante, §. fin. ff. ſolut. matr. n.* 6. 5

Sequitur quintò, quod fiſcus teneatur ſoluere debita , & ſubire onera hæretici , vel alterius ſimilis delinquentis prouenientia ex contractu conditionali, quamuis conditio eueniat , poſtquam fuerit condemnatus. Salycet. *in l. fin. Cod. de contrahend. empt. n.* 7. *q.* 5. Boſſ. *in pract. tit. de bonor. poſſeſſ. n.* 14. Quia hæres tenetur ſoluere debita prouenientia ex contractu conditionali, cùm bona tranſeant ad hæredes cum onere ſuo : Ergo etiam tenetur & fiſcus. Tum quia fiſcus tenetur ſoluere creditoribus hæretici , vel alterius ſimilis delinquentis. At creditores ſub conditione ſunt propriè creditores, *l. creditores, ff. de verb. ſignificat. & l. is cui, ff. de actionib. & obligat.* Ergo illis tenetur ſoluere ea quæ debebat ſoluere hæreticus , vel alter ſimilis delinquens.

Quamuis contrarium (quod ſcilicet non teneatur fiſcus ſoluere debita prouenientia ex contractu conditionali, ſi conditio eueniat , poſtquam fuerit quis condemnatus, ſeu inciderit in hæreſim , vel in aliud ſimile delictum) doceant Iaſon *in l. ſi quis arbitrator, ff. de verb. oblig. circa fin.* Aret. *vol.* 4 *conſ.* 110. & Nellus *in* 1. *part.* 2. *tempor. q.* 31. 6

Obiicies fundamentum iſtorum Doctorum : Fiſcus non eſt propriè hæres : Ergo ratio noſtra ſupra allata, quod teneatur fiſcus ſoluere debita hæretici , vel alterius ſimilis delinquentis, cùm bona tranſeant ad hæredes cum onere ſuo , nihil probat. Conſequentia patet. Antecedens probatur *ex l. filius, ff. de iur. fiſc. & ex l. ſi ſub pignore , Cod. de fiſcal.* vbi id expreſsè habetur : & notat Gloſſa final. *in l. inter eos , §. fin. ff. de fideicommiſſ.* Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuileg.* 59. *num.* 1. Et ratio eſt, quia dum quis viuit , non poteſt hæredem habere, *l. inter eos, §. fin. ff. de fideiuſſ.* & notat Iaſon *in l. ex facto, §. Iulianus, ff. de vulgar. & pupillar. ſubſtit.* Sed fiſcus ſuccedit hæretico , vel alteri ſimili delinquenti , dum viuit : Ergo fiſcus non eſt propriè hæres. Tum quia hæres ſuccedit in omnibus bonis defuncti, vbicumque illa fuerint , *l. ex facto, ff. de hæred. inſtituend. & l.* 2. *Cod. vbi de hæredit.* Sed fiſcus tantùm ſuccedit in bonis delinquentis conſtitutis ſub ſua iuriſdictione. Bartolus *in l. cunctos populos, quæſt.* 8. *Cod. de Summ. Trinit.* & nos dicemus infra ſuo loco. Tum quia hæres tenetur ſoluere creditoribus defuncti in ſolidum, quamuis hæreditas non ſit ſoluendo, niſi illam adierit cum beneficio inuentarij, *l. fin. Cod. de iur. deliber.* Sed fiſcus ad quem pertinent bona confiſcata, vel alio modo vacantia , non tenetur vltra vires bonorum. Alex. *in rubr. ff. de acquir. hæred. num.* 19. Ripa *in l. ex facto, ff. ad ſenatuſconſult. Trebellian. num.* 7. Boſſius *de publicat. bonor. num.* 25. Antracharanus *conſil.* 294. *num.* 317. Et patet ex *l.* 1. *§. an bona, & l. non poſſunt, ff. de iur. fiſc. & l. eius, §.* 1. *ff. de teſtam.* Ergo.

Reſpondetur : Nego conſequentiam, quia licet fiſcus non ſit quidem propriè hæres, eſt tamen propriè, & verè vniuerſalis ſucceſſor bonorum hæretici , vel alte-

riu s

rius ſimilis delinquentis. Doctores, quos ſequitur Boſſ. *in proct. tit. de bonor. publicat. num.* 3. Quaproptet hoc ipſo, quod eſt vniuerſalis ſucceſſor bonorum, tenetur ſubire omnes obligationes ad quas tenebatur is, cui ſuccedit, modo quo ſupra dicebam. Accedit, quod licet fiſcus non ſit propriè hæres, tamen habetur loco extranei hæredis, *l. ſi marito, in principio, ff. ſoluto matrimonio, & l. cum fiſco, ff. ad Syllan.* Et tradit Bartol. *in l. capitis, ff. de fideiuſſor.* Soccin. Iun. *conſ.* 34. Surdus *de aliment. tit* 8. *priuileg.* 59. *num.* 3. Ruinus *lib.* 1. *conſil.* 24. *num.* 11. Menochius *de arbitr. caſ.* 137. *n.* 4. Aymon. *conſil.* 263. *num.* 7. & Gayll. *lib.* 2. *obſeruat.* 86. *num.* 6.

7 Quare Baldus *in l. final. Cod. de contrahend. emption. num.* 15. vocat fiſcum hæredem anomalum. Et *in lib.* 2. *Cod. d bonis qua, &c.* æquiparat illum ſucceſſori in Prælatura, quod etiam traduot Afflictos *in cap.* 1. *de nou. benefic. inueſtit.* & Gratian. *tom.* 3. *diſceptatio. forenſ. cap.* 423. *num.* 16. Sicut igitur hæres extraneus tenetur ſoluere debita eius, cuius eſt hæres, ita & tenebitur fiſcus.

8 Seqoitur ſextò, quod non confiſcentur debita, & iura conditionalia, quando coodirio impletur poſt condemnationem, ſi prædicta iura, & debita oriantur ex vltima voluntate (cuiuſmodi ſunt hæreditas, fideicommiſſa, legata, &c.) Gloſſ. *in l. non ad ea, verb. præſens, ff. de condition. & demonſtr.* Bartolus *in l. traditam, ff. eod.* Romanus *in l. ſi mora, ff. ſolut. matrimon. num.* 24. Baldus *in l. etiam, Cod. ad leg. Falcid. num.* 4. Cephal. *lib.* 3. *conſil.* 321. *num.* 51. Peregrinus *de iur. fiſc. libro* 5. *tit.* 1. *num.* 93. Simancha *de cathol. inſtitut. tit.* 9. *num.* 62. Decianus *lib.* 1. *conſil.* 18. *num.* 337. Alex. *volumin.* 1. *conſ.* 23. *num.* 5. Meoochius *lib.* 1. *conſ.* 191. *num.* 25. Curt. Sen. *conſ.* 60. *num.* 32. Paul. de Caſtr. *vol.* 1. *conſ.* 56. Dec. *conſ.* 438. & Felin. *in cap. ad liberandum, de Iudæis, num.* 1.

9 Quare ſi hæreticus fuerit alteri ſubſtitutus, & poſt condemnationem eueniat conditio, ſeu tempus quo debet ſubſtitui, bona quæ hæreticus ratione illius ſubſtitutionis conſequitur, oon confiſcantur, ſed reputantur bona futura, *leg. ſubſtitutio, ff. de acquirend. rerum dominio*, ibi: *Subſtitutio, quæ nondum competit, extra bona noſtra eſt.* Et probatur, quia talia iura non tranſeunt ad hæredes, *leg. legata ſub conditione, ff. de condit. & demonſtrat. & l. vnic. §. ſin autem, Cod. de caduc. tollendis.* Siquidem (vt dicitur *in leg.* 1. *§. Seius, ad Syllanian. & in l. ſi cùm heres, ff. quando dies legat. & in l.*
10 *quæ legata, ff. de regulis iuris:*) quaodo vltimis voluntatibus apponitur aliqua conditio, attenditur illud tempus, in quo adimpletur talis conditio, oec conditio retrotrahitur ad tempus quo fuit appoſita, ſed quando eſt adimpleta conditio poſt condemnatiooem hæretici, vel alterius ſimilis delinquentis, tunc vere acquiruntur illa bona. Ergo tanquam futura, non pertinebant ad fiſcum; cùm bona acquiſita à delinquente poſt condemnationem noo pertineant ad fiſcum, vti ſupra dicebam.

11 Hinc ſpes pupillaris ſubſtitutionis non egreditur perſonam ſobſtituti, *l. qui habebat, ff. de vulg. & pupill.* & conſequeotet non tranſibit in fiſcum, *l. ex facto, §. Iulius, ff. eod.* & tradit Natt. *conſil.* 472. *num.* 6. & Cephal. *lib.* 3. *conſ.* 321. *n.* 30.

DVBITATIO CXIII.

An confiſcatis bonis hæretici, vel alterius ſimilis delinquentis, cadat ſub confiſcationem Iuſpatronatus?

SECTIO PRIMA.

Suppoſita.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſpatronatus confiſcatio non datur, quia cùm de facto dicitur confiſcari, non trasfertur in fiſcum, ſed datur extinctio talis iuris in fauorem Eccleſiæ: ita vt Eccleſia à die confiſcationis iuriſpatronatus maneat libera ab illo iure ſibi oneroſo, neque in poſterum pertineat amplius id ius præſentandi ad hæredes delinquentis, neque ad fiſcum: quia ſicut ab hæredibus auferuntur bona condemnati, ſic etiam aufertur iuſpatronatus, quod eſt annexum illis bonis, ita vt omnino extinguatur in fauorem Eccleſiæ ex priuilegio, licet non expreſſo in iure, recepto tamen conſuetudine.* 5

2 *Limita, niſi ſint alij compatroni, quibus conueniat ius præſentandi, quia tunc Eccleſia non manet libera, ſed ius præſentandi ad illos pertinebit, cùm non debeant ob vnius delictum alij patroni iure ſuo acquiſito priuari.*

3 *Limita ſecundò, niſi iuſpatronatus ſit inſtitutum cum conditione, quod vocentur hæredes ſanguinis, vel alij de certa familia: quia tunc etiam iuſpatronatus neque confiſcatur, ſed deuoluitur per ſententiam declaratoriam ad ſequentes vocatos eo modo quo vocantur fideicommiſſarij ad bona ſubiecta fideicommiſſo.*

4 *Eccleſia manet libera in perpetuum, ſi alij ab inſtitutore vocati non ſunt: ſed iure hæreditario iuſpatronatus ad ſucceſſores erat cum aliis bonis tranſiturus, quia in hoc ſucceſſoribus nulla fit iniuria, cùm ſolùm habeant ius ſuccedendi caſu, quo delinquens ad ipſos poſſit bona tranſmittere.*

5 *Eccleſia etiam manebit libera, durante vita delinquentis, ſi diſpoſitio inſtituentis, quæ attendi debet, poſt vitam delinquentis vocet agnatos, & eius ſucceſſores: ſed ſi diſpoſitio non ſolùm vocet poſt vitam delinquentis agnatos, & eius ſucceſſores, verùm etiam cum primùm talis deliquerit, quidam Doctores putant, talem diſpoſitionem non præiudicare fiſco, atque adeò manere liberam Eccleſiam. Alij verò tenent oppoſitum.*

6 *Iuſpatronatus ſi tranſire non poſſit ad hæredes extraneos, eo quod in ipſius fundatione cautum eſt debere ſuccedere agnatos, aut alios homines talis conditionis, neque tranſit ad fiſcum, quia fiſcus habetur loco hæredis extranei. Fiſcus enim non poteſt vſurpare bona delinquentis, niſi quatenus illius ſunt: At illius non eſt iuſpatronatus, ſi ſit ſub conditione tranſitoria, & ius ſuccedendi competit ipſis, non ex voluntate delinquentis, ſed inſtituentis, &c.*

7 *Limita cum pluribus Doctoribus, id intelligi de confiſcatione perpetua, ſecus autem de confiſcatione ad vitam delinquentis, quia durante vita delinquentis, nulli ex vocatis fit iniuria, ſi fiſcus habeat ius præſentandi: cùm ipſi non ſint vocati durante vita delinquentis.*

8 *Limitatio prædicta non probatur, quia eſt contra diſpoſitionem inſtituentis iuſpatronatus: Nam inſtituens prohibuit iuſpatronatus alienationem, & ſucceſſionem in alios, qui tales qualitates non haberent.*

9 *Confiſcatio ſi facta ſit à iudice Eccleſiaſtico, vt ſit in crimine hæreſis, ſiue patronus ſit Laicus, ſiue Clericus, & confiſcentur omnia bona delinquentis, confiſcatum manet iuſpatronatus, quod ad hæredes extraneos traſire poteſt: quia delictum eſt dignum tali pœna, & condemnans Eccleſiaſticus*

talem

talem iuriſdictionem habet; quare curandum tunc non eſt, an iuſpatronatus veniat ad confiſcationem bonorum principaliter, vel acceſſoriè, &c.

10 *Confiſcatio è contra ſi facta ſit à Iudice laico, vt ſit in crimine ſodomiæ, & læſæ Maieſtatis humanæ, & reus eſt laicus; tunc directè, & per ſe non poteſt confiſcari iuſpatronatus, quia hoc eſt ſpirituale, & circa ſpiritualia Iudex laicus non habet iuriſdictionem neque indirectam.*

11 *Iuſpatronatus à Iudice Eccleſiaſtico confiſcatur directè, quando in confiſcatione illud exprimitur, quocumque modo exprimatur: Confiſcatur verò acceſſoriè, cùm non exprimitur, ſed confiſcantur bona, quibus eſt annexum. Et rectè dicunt Doctores hoc in caſu poſteriori, cùm tunc nulla exerceatur iuriſdictio in iuſpatronatus, ſed ſolùm in bona.*

12 *Iuſpatronatus in confiſcatione exprimi poteſt, & adhuc nihilominus confiſcari non directè, ſed acceſſoriè. Quapropter in priori caſu vniuerſaliter non rectè dicunt: ſiquidem dupliciter poteſt in confiſcationem iuſpatronatus exprimi vel per particulam* &, *vel per particulam* cum. *Per particulam* &, *confiſcatur directè, ſi per particulam* cum, *confiſcatur acceſſoriè. Vide exempla ibi adducta.*

1 SVPPONO, quod non detur huius iuriſpatronatus confiſcatio: quia, cùm de facto dicitur confiſcari, non transfertur in fiſcum, ſed datur extinctio talis iuris in fauorem Eccleſiæ, ita vt ipſa à die confiſcationis iuriſpatronatus maneat libera ab illo iure ſibi oneroſo, nec in poſterum pertiocat amplius ius præſentandi ad hæredes delinqueotis, nec ad fiſcum, quia ſicut ab hæredibus auferuntur bona condemnati, ſic etiam aufertur iuſpatronatus, quod eſt annexum illis bonis, ita vt omnino extinguatur in fauorem Eccleſiæ. Quod priuilegium, licet non ſit expreſſum in iure, eſt tameo receptum conſuetudine. Ioan. Lupos *in rubr. de donat. inter vir. & vxor.* §. 37. *n.* 7. Gloſſa *in Clem. Paſtoralis, de re indic. verb. ſubiecta.* Imol. *ibidem n.* 71. Anan. *in cap. vergentis, de heret. n.* 6. Cardinalis *in Clement. plures, de iurepatr. n.* 8. Royas *ſingul.* 117. *n.* 4. Lambert. *de iurepatr. lib.* 3. *q.* 8. *art.* 8. *num.* 16. Molina *lib.* 1. *de primogen. cap.* 24. *num.* 27. Beroardus Diaz *in prax. cap.* 132. *num* 5. Cantera *quæſtion. crimin. tit. de quæſt. tangent. punit. delict. cap* 1. *num.* 50. Rota *deciſ.* 53. *n.* 5. *tom.* 1. *in recent.* Vaſquez t. 1. *diſput.* 167. *cap.* 2. *n.* 19. Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 12. *q.* 9. Suarez *de fid. diſp.* 12. *sect.* 5. *num.* 6. Simancha *de catholic. inſtitut. tit.* 9. *num.* 95. & 96. Farinacius *de hæreſi q.* 190. *n.* 24. Sanch. *lib.* 2. *moral. cap.* 19. *num.* 16.

2 Limita, niſi ſint alij compatroni, qoibus conueniat ius præſentandi, quia tunc Eccleſia non manet libera, ſed ius præſentandi ad illos pertinebit, cùm non debeant ob vnius delictum alij patroni iure ſuo acquiſito priuari. Saochez *loco citato num.* 17. & Cantera *citato num.* 50.

3 Limita ſecundò, niſi iuſpatronatus ſit inſtitutum cum conditione, quod vocentur hæredes ſanguinis, vel alij de certa familia: quia tunc etiam iuſpatronatus neque confiſcatur, ſed deuoluitur poſt ſententiam declaratoriam ad ſequentes vocatos eo modo, quo vocantur fideicommiſſarij ad bona ſubiecta fideicommiſſo. Cantera *vbi ſupra* Peregrinus *de iure fiſci lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 72. & 121. Diaz *in praxi cap.* 132. *num.* 5. Iulius Clarus *in* §. *final. quæſt.* 78. *num.* 8. Soccinus Iuoior *conſilio* 51. *n.* 3. & Rota apud Farinac. *tom.* 2. *conſil. dec.* 221. & 241.

4 Si igitur alij ab inſtitutore vocati non ſunt, ſed iure hæreditario iuſpatronatus ad ſucceſſores erat cum aliis bonis tranſiturum, Eccleſia manet libera in perpetuom, quia io hoc ſucceſſoribus nulla fit iniuria, cùm ſolum habeant ius ſuccedendi caſu, quo delinquens ad ipſos poſſit bona tranſmittere: ſed ſi alij ab inſtitutore vocati ſunt, attendi debet diſpoſitio inſtituentis: quæ ſi poſt vitam delinquentis vocet agnatos, & eios ſucceſſores durante vita delinquentis, Eccleſia etiam manebit libera: ſed ſi diſpoſitio non ſolùm vocet poſt vitam delinquentis, agnatos, & eius ſucceſſores, verùm etiam cum primum talis deliquerit, quidam Doctores putant, talem diſpoſitionem oon præiudicare fiſco, atque adeò manere liberam Eccleſiam. Alij verò Doctores noent præiudicare fiſco, atque adeò ſtatim ipſo facto iuſpatronatus tranſire ad ſuceſſores. Qua de re tamen quid ego ſentiam, dicam infra *Dubitatione* 116. 5

Suppono ſecundò, quod ſi ius iuſpatronatus tranſire non poſſit ad hæredes extraneos, eo quod in ipſius fundatiooe cautum eſt, debere ſuccedere agnatos, aut alios homines talis conditionis, neque tranſeat etiam ad fiſcum: quia fiſcus habetur loco hæredis extranei, *leg.* 2. *Cod. ad leg. Iul. de vi.* Et ratio eſt clara, quia fiſcus non poteſt vſurpare bona delinquentis, niſi quatenus illius ſunt. At illius non eſt iuſpatronatus, ſi ſit ſub conditiooe tranſitoria: Ergo. Tum quia delinquentis agnati, vel alij homines talis conditionis non habent ius ſuccedendi in iurepatronatus ex voluntate delinquentis, ſed ex volontate inſtituentis. Quo iure priuari non poſſunt ex alterius delicto, aliàs innocentes ſine cauſa directè punirentur. Diaz *pract. cap.* 135. *num.* 5. *circa fin.* Clarus *in practica lib.* 5. *q.* 78. *num.* 8. Peregr. *de iur. fiſc. lib.* 5. *tit.* 1. *n.* 72. & Farinac. *de hæreſi q.* 190. *n.* 24. 6

Limitant Soccinus Iunior *conſil.* 51. *volum.* 2. Cantera *titulo de quæſt. tangent. punit. delict. cap.* 1. *num.* 50. Locatus *poſt iudic. Inquiſit. quæſt.* 7. & Farinacios *de hæreſi citata quæſt.* 190. *num.* 24. vt id intelligatur de confiſcatione perpetua, ſecus de confiſcatiooe ad vitam delinqueotis: qnia durante vita delinquentis, nulli ex vocatis fit iniuria, ſi fiſcus habeat ius præſentandi; cùm ipſi oon ſint vocati, durante vita ipſius delinqoentis. 7

At minus rectè ſic limitant: qoia eſt contra diſpoſitionem inſtituentis iuſpatronatus talis limitatio: Nam inſtituens prohibuit iuſpatronatus alienationem, & ſucceſſionem in alios, qui tales qualitates non haberent: Ergo, cùm illa temporalis ſucceſſio ſit verè ſucceſſio, & alienatio, nequit fieri à fiſco: aliàs poſſet patronus ad vitam vendere iuſpatronatus contra voluntatem inſtituentis. 8

Suppono tertiò, quod ſi confiſcatio ſit facta à Iudice Eccleſiaſtico (vt fit in crimine hæreſis, ſiue patronus ſit Laïcus, ſiue Clericus) & confiſcentur omnia bona delinquentis, confiſcatum maneat iuſpatronatus, quod ad hæredes extraneos tranſire poteſt. *Clement. paſtoralis,* §. *rurſus, de ſentent. & re indic.* à contrario ſenſu. Et ratio eſt, quia delictum eſt dignum tali pœna, & condemnans Eccleſiaſticus talem iuriſdictionem habet. Quare curandum tunc oon eſt, an iuſpatronatus veniat ad confiſcationem bonorum principaliter, vel acceſſoriè. Item an exprimatur, vel non exprimatur, quia Iudex Eccleſiaſticus, vti dicebam, habet iuriſdictionem cognoſcendi de iurepatronatus etiam directè, & principaliter, cùm ad Iudicem Eccleſiaſticum ſpectet iudicare de rebus ſpiritualibus. Cantera *in quæſt. crim. tit. de quæſt. tangent. punit. delict. cap.* 1. *n.* 5. Lambertin. *de iurepatr. lib.* 3. *q.* 8. *art.* 8. *n.* 10. Diaz *in pract. cap.* 132. *n.* 5. & alij, quos citat & ſequitur Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 19. *n.* 3. 9

Suppono quartò, quod ſi confiſcatio è contra ſit facta à Iudice Laïco (vt fit in crimine ſodomiæ, & læſæ Maieſtatis humanæ, & reus eſt laïcos) tunc directè, & per ſe non poſſit confiſcari iuſpatronatus, quia hoc eſt ſpirituale; & circa ſpiritualia, Iudex Laïcus ooo habet iuriſdionem directam, immò neque indirectam, *cap. tuam, de ordin. cognit.* Lambertinus *loco ſupra citato, numero* 11. Sanchez *num.* 4. & Farinacius *quæſt.* 25. *num.* 152. 10

Pctea

Digitized by Google

11 Peres, quandonam à iudice Eccleſiaſtico confiſcetur iuſpatronatus directè?

Reſpondetur: Quidam dicunt, confiſcari directè, quando in confiſcatione illud exprimitur quocumque modo exprimatur, confiſcari verò acceſſoriè, cum non exprimitur, ſed ſolùm confiſcantur bona, quibus eſt annexum.

Et quidem in poſteriori caſu rectè dicunt, cum tunc nulla exerceatur iuriſdictio in iuſpatronatus, ſed ſolùm in bona, v. g. in Caſtrum, Villam, vel domum, quibus eſt annexum. Gygas *de crimin. læſ. maieſt. q.* 4. *n.* 5. Lambert. *cit. quæſt.* 8. *art.* 8. *num.* 20. Farinac. *cit. quæſt.* 25. *n.* 156. & alij communiter, & habetur *in cap. piæ mentis* 16. *quæſt.* 7. *& in cap. cum ſecundum, de iurepatronat.*

12 In priori autem caſu vniuerſaliter non rectè dicunt; quia in confiſcatione exprimi poteſt iuſpatronatus, & adhuc nihilominus confiſcari, non directè, ſed acceſſoriè; ſiquidem dupliciter poteſt in confiſcatione iuſpatronatus exprimi, vel per particulam *&*, vel per particulam *cum*, ſi exprimatur per particulam *&*, vt ſi iudex dicat: *Confiſco omnia bona huius delinquentis, & iuſpatronatus*: tunc confiſcatur directè; quia tunc videtur iuſpatronatus æquè, ac alia bona confiſcari. Quapropter, ſi talis coofiſcatio iuſpatronatus facta ſit à iudice laico, nulla eſt defectu iuriſdictionis. At ſi confiſcatio fiat per particulam *cum*, vt ſi iudex laicus dicat: *Confiſco omnia bona huius delinquentis cum iurepatronatus*: Tunc iuſpatronatus confiſcatur acceſſoriè; quia ſic nominans ſolùm intendit confiſcare iuſpatronatus ad confiſcationem reliquorum boorum, quibus illud ineſt, & eo modo, quo ineſt. Quapropter ſi ſic confiſcatio facta ſit à iudice laico, valida eſt; quia vtpotè acceſſoria, non eſt iudici laico prohibita; ſicut neque ipſi delinquenti eſt prohibita eiuſdem iuriſpatronatus acceſſoria alienatio. His ſuppoſitis.

Difficultas eſt, an ex eo, quod à iudice laico confiſcentur, vel vendantur bona delinquentis, cenſeatur etiam tunc confiſcari iuſpatronatus, quod ad hæredes extraneos tranſire poteſt?

SECTIO II.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Iuſpatronatus non cenſetur confiſcatum ex eo, quod à iudice laico confiſcentur, vel vendantur bona delinquentis, quod ad hæredes extraneos tranſire poteſt; quia diſpoſitio de re ſpirituali, qualis eſt iuſpatronatus, aliena eſt à iudice laico, non ſolùm expreſſa, ſed etiam tacita.*

2 *Limitant quidam Doctores, vt intelligatur de confiſcatione perpetua; ſecus de temporali, & quæ durat tantum ad vitam condemnati: hanc enim volunt comprehendi ſub confiſcatione bonorum delinquentis facta à iudice laico, quia hoc ſolum eſt confiſcare exercitium iuriſpatronatus, non autem ipſum ius.*

3 *Limitatio prædicta non eſt admittenda; ſed æquè dicendum de confiſcatione temporali, ac de perpetua; quia ratio æquè procedit de vtroque; cum tam iuſpatronatus, quàm exercitium illius ſit quid ſpirituale, atque adeò extra iuriſdictionem iudicis ſæcularis; tum quia exercitium præſupponit iuſpatronatus, &c.*

4 *Iuſpatronatus ſecundum alios cenſetur confiſcatum ex eo, quod à iudice laico confiſcantur, vel venduntur bona delinquentis; quia in tali confiſcatione ſolùm indirectè, & acceſſoriè confiſcatur iuſpatronatus: At illius confiſcatio, & venditio non eſt prohibita fieri à iudice laico; nam quamuis iudex laicus non poſſit per ſe, & directè priuare iurepatronatus; poteſt tamen indirectè, & acceſſoriè, quatenus confiſcat omnia bona, quibus annexum eſt iuſpatronatus.*

5 *Iuſpatronatus, vel eſt annexum alicui rei directè confiſcabili à iudice laico, vel eſt annexum ſolùm perſonæ, quæ in alios illud tranſmittere poteſt. Si eſt annexum rei, &c. tunc confiſcatis bonis, & ipſum confiſcatum manet; ſi verò eſt annexum ſolum perſonæ, tunc confiſcatis bonis, non manet confiſcatum iuſpatronatus; quia non poteſt à iudice laico confiſcari acceſſoriè ad bona directè confiſcabilia.*

1 NEgant Gloſſa *in cap. ſatis peruerſum, diſt.* 50. *& in Clement. Paſtoralis, verb. ſubiecta, de re iudic.* Felin. *in cap. quante, de iudic. num.* 3. Barbat. *ibidem num.* 17. Angel. *de maleſic. verb & eius bona, num.* 15. Archidiac. *in cap. filiis* 16. *queſt.* 7. *num.* 2. Bellamera *ibidem n.* 6. Franch. *in cap. felicis, §. nullus, de pœnis in* 6. *num.* 1. Ancharan. *ibidem num.* 4. *notab.* 10. Imol. *in Clement. Paſtoralis, de ſent. & re iudic. n.* 72. Lambert. *de iurepatr. quæſt.* 8. *art.* 8. *num.* 13. Nellus *de Baunitis part.* 1. *ſecundo ſemper. num.* 31. Cantera *in quæſt. crimin. tit. de quæſt. tangen. punit. delict. cap.* 1. *num.* 49. Gygas *lib.* 1. *de crimin. læſ. maieſt. quæſt* 4. *numer.* 4. Roch. de Curte *de iurepatr. quæſt.* 29. & Farinac. *de hæreſ. quæſt.* 190. *num.* 24. Quia diſpoſitio de re ſpirituali, qualis eſt iuſpatronatus, aliena eſt à iudice laico, non ſolùm expreſſa, ſed etiam tacita, *ex cap. tuam, de ordine cognitionis*, & *ex cap. at ſi clerici, de iudic.* & ibi Gloſſ. Sed ſi iuſpatronatus confiſcatur, iudex laicus tacitè diſponit de re ſpirituali: Ergo.

2 Limitant tamen quidam ex prædictis Doctoribus (vt Gygas, & Rochus in locis citatis) ſupradictam doctrinam (quæ negat ſub confiſcatione bonorum intelligi iuſpatronatus) vt intelligatur de confiſcatione perpetua, ſecus de temporali, & quæ durat tantum ad vitam condemnati: Hanc enim volunt comprehendi ſub confiſcatione bonorum delinquentis facta à iudice laico, quia hoc ſolum eſt confiſcare exercitium iuriſpatronatus, non autem ipſum ius.

3 At hæc limitatio, vt rectè probat Farinac. *lib.* 1. *prax. q.* 15. *n.* 154. admittenda non eſt, ſed æquè dicendum de confiſcatione temporali, ac de perpetua; quia ratio æquè procedit de vtroque; cùm tam iuſpatronatus, quàm exercitium illius ſit quid ſpirituale, atque adeò extra iuriſdictionem iudicis ſæcularis. Tum quia exercitium iuriſpatronatus haberi non poteſt, niſi habito prius ipſo iurepatronatus; at hoc, ſiue ad tempus, ſiuè in perpetuum, ob eius ſpiritualitatem non poteſt confiſcari, ergo neque exercitium illius.

4 Affirmant Gulielmus Benedict. *in cap. Raynutius, ver. & vxorem, deciſ.* 8. *num.* 380. *de teſtament.* & alij quos citat, & ſequitur Molin. *de primogen. cap.* 24. *num.* 26. Clar. *lib.* 5. *pract. quæſt.* 78. *num.* 8. Sanch. *lib.* 2. *moral. cap.* 19. *num.* 10. Surd. *de aliment. tit.* 9. *quæſt.* 12. *num.* 28. Quod ſcilicet ſi iudex laicus confiſcet omnia bona hæretici, vel alterius ſimilis delinquentis, eo ipſo confiſcata intelligatur iuſpatronatus; quia in tali confiſcatione ſolùm indirectè, & acceſſoriè confiſcatur iuſpatronatus: At illius confiſcatio, & venditio indirecta, & acceſſoria non eſt prohibita fieri à iudice laico; ſicuti neque ipſi delinquenti eſt prohibita iuriſpatronatus indirecta, & acceſſoria alienatio, vti ſuprà dicebam. Nam quamuis iudex laicus non poſſit per ſe, & directè priuare iurepatronatus; quia cùm ſit quid ſpirituale, non eſt ſub poteſtate, & iuriſdictione iudicis laici, vt patet ex dictis, & ex communi docet Peregrin.

de iur. fiſc. lib. 5. tit. 1. n. 72. Lambert. *de Iurepatr. lib. 3. quæſt. 8. art. 8. n. 11.* & Gigas *tract. de crim. leſ. maieſt. tit. de pœnis, quæſt. 4. n. 3.* Poteſt tamen indirectè, & acceſſoriè; quatenus confiſcat omnia bona, quibus annexum eſt ius patronatus. His tamen non obſtantibus.

3 Reſpondetur diſtinguendo: Vel iuſpatronatus eſt annexum alicui rei directè confiſcabili à iudice laico, vel eſt annexum ſolùm perſonæ, quæ in alios illud tranſmittere poteſt: ſi iuſpatronatus eſt annexum alicui rei, vt Caſtro, Villæ, domui, &c. directè confiſcabili à iudice laico, tunc confiſcatis bonis, & ipſum Iuſpatronatus confiſcatum manet, vt patet ex iis, quæ ſuprà dicebam, & facit Textus *in cap. ex literis, de Iurepatr.* & ibi Gloſſa, quam ſequuntur ferè communiter Doctores. Si verò iuſpatronatus non eſt annexum vlli rei directè confiſcabili à iudice laico, ſed ſolùm perſonæ, tunc confiſcatis bonis, non manet confiſcatum iuſpatronatus; quia non poteſt à iudice laico confiſcari acceſſoriè ad bona directè confiſcabilia, cùm non ſit illis annexum, neque etiam confiſcati poteſt directè, vtpotè ſpiritale, & conſequenter extra iuriſdictionem iudicis laici: Ergo.

DVBITATIO CXIV.

An, confiſcatis bonis à iudice laico, quibus annexum eſt iuſpatronatus, poſſit iudex Eccleſiaſticus, declarando delictum, confiſcare Iuſpatronatus?

SVMMARIVM.

1 *Iudex Eccleſiaſticus, confiſcatis bonis à iudice laico, quibus annexum eſt iuſpatronatus, non poteſt, ſecundum aliquos, declarando delictum, confiſcare iuſpatronatus; quia non habet cognitionem criminis in laicum: Tum quia quando ſemel de delicto cognitum fuit ab vno iudice, amplius, ab alio cognoſci non poteſt.*

2 *Iudex Eccleſiaſticus poteſt, ſecundum alios, confiſcatis bonis à iudice laico, declarando delictum, confiſcare iuſpatronatus; quia illa declaratio delicti non eſt aliena à iudice Eccleſiaſtico, &c.*

3 *Iudex Eccleſiaſticus ſecundum probabiliorem, licet non poſſit delinquentis delictum à iudice laico ſemel punitum, vocare iterum in iudicium, & augere impoſitam pœnam, iuxta Doctores primæ ſententiæ; quia abſolutè eſſet bis idem crimen iudicare; poteſt tamen formare proceſſum de condemnatione facta à iudice laico, & de infamia, & tanquam ab indigno iuſpatronatus auferre.*

1 NEGANT Nellus *1. part. ſecundi tempor. q. 32.* & alij, quos ſequitur Farinac. *lib. 1. praxis q. 25. n. 153.* quia iudex Eccleſiaſticus non habet cognitionem criminis in laicum. Tum quia, quando ſemel de delicto cognitum fuit ab vno iudice, amplius ab alio cognoſci non poteſt, *l. licet, §. penult. ff. nautæ, caupones, & ſtabularij.*

2 Affirmant alij, quos refert Lambert. *de Iurepatron. q. 8. art. 8. n. 15.* & Sanch. *lib. 2. moral. cap. 19. n. 7.* quia illa declaratio delicti non eſt aliena à iudice Eccleſiaſtico. Tum quia eſt ad tollendum iuſpatronatus, quod condemnatus iuſtè habere non poteſt, tum quia eſt ad complendam ſententiam iudicis laici, quæ non potuit ſe extendere ad iuſpatronatus. His tamen non obſtantibus.

Reſpondetur probabiliùs: Iudex Eccleſiaſticus, quamuis non poſſit delinquentis delictum à iudice laico ſemel punitum, vocare iterum in iudicium, & & augere impoſitam pœnam, iuxta Doctores primæ ſententiæ; quia abſolutè eſſet bis idem crimen iudicare, contra Textum *in dicta l. licet*, poteſt tamen formare proceſſum de condemnatione facta à iudice laico, & de infamia, quam ex illa acquiſiuit condemnatus, ob quæ videtur indignus retinendi iuſpatronatus; & tanquam ab indigno, iuſpatronatus auferre à condemnato: Quod non eſt, delictum bis iudicare, vel declarare, ſed illius declaratione ſuppoſita, ad defenſionem Eccleſiæ, & bonorum illius procedere. 3

DVBITATIO CXV.

An confiſcatis bonis hæretici, vel alterius ſimilis delinquentis, cadat ſub confiſcationem penſio Eccleſiaſtica?

SVMMARIVM.

1 *Penſio Eccleſiaſtica, confiſcatis bonis hæretici, vel alterius delinquentis, non cadit ſub confiſcationem; quia hæc eſt quid ſpirituale; quinimmò neque videtur penſionarius poſſe iudicari à iudice laico; quia ratione penſionis eſt de iuriſdictione Eccleſiæ.*

2 *Fructus penſionis decurſi ante ſententiam; ſi confiſcatio bonorum fiat à iudice Eccleſiaſtico, confiſcantur; quia ſunt bona delinquentis; ſecus eſt de fructibus decurrendis poſt ſententiam.*

3 *Quia confiſcatio non extenditur ad futura; neque etiam ius ad eos colligendos propriè confiſcatur; ſed ſi delictum eſt dignum priuatione, extinguitur fauore Eccleſiæ, vt beneficium liberum maneat ab illo onere.*

RESPONDETVR (quidquid ſit de fructibus, de quibus dicetur mox infrà) negatiuè; ita vt ſub confiſcatione bonorum non comprehendatur penſio Eccleſiaſtica; quia hæc eſt quid ſpirituale; quinimmò neque videtur penſionarius poſſe iudicari à iudice laico; quia ratione penſionis eſt de iuriſdictione Eccleſiæ. 1

Cæterum, ſi confiſcatio bonorum fiat à iudice Eccleſiaſtico; diſtinguendum arbitror de fructibus decurſis ante ſententiam, & de fructibus poſt ſententiam: ſi loquamur de fructibus decurſis ante ſententiam, confiſcantur; quia ſunt bona delinquentis; ſi verò loquamur de fructibus decurrendis poſt ſententiam, non confiſcantur; quia confiſcatio non extenditur ad futura. Neque etiam ius ad eos colligendos propriè confiſcatur; ſed ſi delictum eſt dignum priuatione penſionis, extinguitur in fauorem Eccleſiæ, vt beneficium, ex quo penſio ſoluebatur, liberum maneat ab illo onere, & delinquens exindè nullam amplius iam penſionem retineat. Vide Suarez *de fide diſputation. 21. ſection. 5. numer. 6.* 2 3

DVBITATIO CXVI.

An ob hæreſim, vel aliud ſimile delictum cadant ſub confiſcationem bona prohibita alienari?

SVMMARIVM.

1 *Bona expreſſè prohibita alienari in fauorem aliorum, non cadunt ſub confiſcationem ob delictum illius, qui ea poſſidet; ſed ſtatim ſpectabunt ad ſequentes vocatos.*

2 *Bona huiuſmodi expreſſè prohibita alienari non ſolùm non cadunt ſub confiſcationem ob delictum poſſeſſoris quoad proprietatem; ſed neque etiam quoad fructus: Quapropter illorum bonorum fructus non ſpectabunt ad fiſcum, etiam durante vita condemnati, ſed ſtatim pertinebunt ad ſequentes vocatos.*

3 *Legans alteri ſeruos cum conditione, ne aliis ſeruiant, ſi contingat bona legatarij ob eius delictum confiſcari, ſerui non pertinent ad fiſcum, ſed conſequuntur libertatem; quia legans expreſſè prohibuit, ne illi ſerui alienentur.*

4 *Expreſſè prohibita aliquorum bonorum alienatione, tunc commoditas illorum fructuum, quæ ex talibus bonis percipitur, eſt annexa dominio illorum bonorum.*

5 *Fructuum commoditas, quod durante vita poſſeſſoris pertineat ad fiſcum, etiam quando eſt expreſſa prohibitio alienandi, ſentiunt plures Doctores.*

6 *Textus in l. Statius, ff. de iur. fiſci, vbi dicitur vniuerſaliter, & abſolutè bona fideicommiſſo ſubiecta confiſcari quoad fructus, quamdiu delinquens vixerit, loquitur in caſu, quo eſt ſolùm tacita prohibitio alienandi; non autem in caſu, quo eſt expreſſa prohibitio.*

7 *Delinquens potuit tales fructus alienare toto tempore vitæ ſuæ; dummodo tamen retineret dominium illius rei, ex quo fructus erant percipiendi: Ac cum ſtatim poſt delictum commiſſum cenſeatur vocatus ſucceſſor, vt dominium illius rei tranſeat in ſucceſſorem, tranſibunt etiam & fructus percipiendi ex illa re poſt delictum prædeceſſoris.*

8 *Neque etiam ſub confiſcationem cadunt bona, cùm is, qui reliquit bona, non prohibuit abſolutè, ne alienentur; ſed ſolùm ne alienentur extra familiam.*

9 *Bona ſubiecta fideicommiſſo non poſſunt alienari, & conſequenter non poſſunt confiſcari.*

10 *Delinquens non tenetur ſtatim ea bona, quæ ob crimen tranſeunt in ſucceſſorem vocatum, in foro conſcientiæ, tradere ſucceſſori vocato; ſed poſt ſententiam iudicis condemnatoriam, vel declaratoriam: Qua ſecuta retrotrahitur dominium illorum bonorum ad ſucceſſorem vocatum, cui debentur à die commiſſi delicti etiam fructus percepti; quia talia bona relinquuntur à teſtatore cum hac conditione, ne tranſeant extra familiam.*

11 *Bona huiuſmodi item relinquuntur cum conditione, vt tranſeant ad ſucceſſorem deficiente poſſeſſore, & ante ſententiam iudicis nullo iure ſtatutum eſt, quod delinquens non remaneat poſſeſſor.*

12 *Clauſula apponi ſolita in fideicommiſſis, & maioratibus, vt à puncto attentati, vel commiſſi delicti bona poſſeſſoris pertineant ad ſucceſſorem vocatum, facit ſenſum, non vt transferatur dominium talium bonorum ſtatim in ſucceſſorem vocatum; ſed talia bona eſſe ita affecta, & obligata ſucceſſori vocato, vt facta delicti declaratione, retrotrahatur dominium talium bonorum, & pertineant ad ſucceſſorem vocatum cum omnibus fructibus perceptis à poſſeſſore poſt delictum.*

13 *Bona, quæ prohibentur alienari, non deueniunt ad fiſcum etiam quoad fructus, dum vixerit delinquens, ſi teſtator, vel inſtitutor vtitur his, vel ſimilibus verbis, vt ſcilicet eo ipſo, quod poſſeſſor tractauerit, vel attentauerit committere delictum ob quod bona ſunt confiſcanda, ſtatim amittat bona prohibita alienari, & tranſeat ad alios vocatos cum omnibus ſuis commoditatibus, tunc enim fructus non pertinebunt ad fiſcum ob delictum poſſeſſoris; ſed pertinebunt ad alios vocatos.*

14 *Teſtator, vel inſtitutor fideicommiſſi, vel maioratus poteſt, cùm quilibet rei ſuæ ſit moderator, & arbiter, relinquere ſua bona cum conditione, & onere, ac ſuos ſucceſſores præferre fiſco; præſertim, cùm id onus non apponat in fraudem fiſci, neque in bonum poſſeſſoris delinquentis, ſed in bonum familiæ.*

15 *Prohibitio facta in fraudem fiſci tunc non eſt valida, quando is, qui diſponit, eſt ille idem, qui deliquit, vel cogitauit delinquere, cum in poteſtate delinquentis non ſit pœnam vitare; quare non valeret inſtitutio, ſi quis ita inſtitueret: Dono tibi bona mea, ſi contingat, vt ob meum delictum illa confiſcentur; quia tunc non valeret prohibitio alienationis ſuorum bonorum, ſecus in caſu recenſito.*

16 *Bona prædicta ob delictum poſſeſſoris non tranſeunt in fiſcum, ſi à principe obtinetur, vt hanc ipſam clauſulam confirmet, vel ſi is, qui inſtituit fideicommiſſum in inſtitutione exprimat, ſe id non prohibere cauſa fraudandi fiſcum, ſed cauſa conſeruandi bona in ſua familia.*

17 *Expreſſè tunc aliquid alienari prohibetur, quando qui de rebus ſuis diſponit, verbis expreſſis prohibet, ne bona ſua alienentur, tunc verò prohibetur tacitè, cum non prohibet verbis expreſſis, ſed diſponit tali modo, vt ex tali diſpoſitione ſequatur, bona ſua non poſſe alienari.*

18 *Diſcrimen eſt inter prohibitionem tacitam, & expreſſam; quia in prohibitione expreſſa non poteſt poſſeſſor vllo modo bona alienare, quod ſi alienet, poterit ſucceſſor vocatus ſtatim ea bona ſibi vendicare, nec tenetur expectare mortem prioris poſſeſſoris, ſeu tempus illud limitatum, quo poſſeſſor illa bona alienauit: At in prohibitione tacita, quamuis non poſſit poſſeſſor in perpetuum bona illa alienare; poteſt tamen alienare, vel ad certum tempus, vel quamdiu fructibus illorum bonorum, durante vita ſua, eſt fruiturus.*

19 *Fructus in prohibitione expreſſa alienandi non ſeparantur à dominio: Et ſicut dominium bonorum non tranſit in fiſcum, ita nec tranſeunt fructus illius dominij; ſed tam dominium illius rei, quàm fructus ſpectant ad ſucceſſorem vocatum; ſecus eſt in prohibitione tacita.*

20 *Res confiſcatur non ſolùm quoad fructus; ſed etiam quoad Dominium, ſeu proprietatem, quando prohibetur aliquid alienari in fauorem ſolùm illius, cui res relinquitur, ob illius delictum; quare illud, quod prohibetur alienari, ſpectabit in perpetuum ad fiſcum, & ob delictum poſſeſſoris totus ille fauor deperditur; quia quando lege prohibetur aliquid alienari in fauorem alterius, ſi iſte poſtea delinquit, priuatur ob delictum fauore, & priuilegio legis, fruſtra enim legis auxilium implorat, qui in legem delinquit.*

RESPONDETVR, & dico primò. Bona expreſsè prohibita alienari in fauorem aliorum, non caduot ſub confiſcationem ob delictum illius, qui ea poſſidet, ſed ſtatim ſpectabunt ad ſequentes vocatos. Ioan. Andreas *in* 1

Addit. ad Speculat. dit. de feud. verſ. 40. Natta *conſ.* 528. *n.* 21. Ruin *vol.* 2. *conſ.* 129. *n.* 4. Rota *deciſ.* 10. *n.* 9. *tom.* 1. *in Recent.* Rolan. *vol.* 1. *conſ.* 101. *n.* 15. Grammat. *deciſ.* 105. *n.* 29. Boër. *deciſ.* 168. *n.* 6. Cepoll. *conſ. ciuil.* 58. *n.* 3. Menoch. *vol.* 1. *conſ.* 104. *num.* 42. & Hier. Gabr. *vol.* 1. *conſ.* 284. *num.* 2. Vide etiam, quæ dicam infrà *dubit. ſequenti.*

2 Et huiuſmodi bona expreſsè prohibita alienari non ſolùm non cadunt ſub confiſcationem ob delictum poſſeſſoris quoad proprietatem, ſed nec etiam quoad fructus. Quapropter illorum bonorum fructus non ſpectabunt ad fiſcum, etiam durante vita condemnati, ſed ſtatim pertinebunt ad ſequentes vocatos. Ruin. *vol.* 2. *conſ.* 198. *n.* 4. Alciat. *tom.* 3. *conſ.* 67. *n.* 1. Dec. *vol.* 3. *conſ.* 442. *n.* 27. Riminald. Iun. *vol.* 3. *conſ.* 313. *n.* 8. Hier. Gabr. *lib.* 1. *conſ.* 184. *num.* 2. Pancirola *conſ.* 182. *vol.* 1. Natta *conſ.* 528. *n.* 19. & 20. Et patet *ex l. cum verò. ff. de fideicom liber. ex l. iura, ff. de Iurepatr. & ex l. Imperator,*
3 *ff. de fideicom. liber.* vbi dicitur, quod cùm quis legat alteri ſeruos cum conditione, ne aliis ſeruiant; ſi contingat, bona legatarij ob eius delictum confiſcari, ſerui non pertineant ad fiſcum, ſed conſequantur libertatem, quia legans expreſsè prohibuit, ne illi ſerui alienentur: Ergo, quæ ſunt expreſsè prohibita alienari, non pertinebunt ad fiſcum ob delictum delinquentis.

4 Quod verò neque pertineant ad fiſcum eorum fructus, probatur; quia quando expreſsè prohibetur, ne aliqua bona alienentur, tunc commoditas illorum fructuum, quæ ex talibus bonis percipitur, eſt annexa dominio illorum bonorum: Ergo ſicut ob delictum poſſeſſoris non tranſit ad fiſcum, ſed pertinet ad ſequentes vocatos dominium, ita nec etiam tranſibunt ad fiſcum, ſed pertinebunt ſimiliter ad ſequentes vocatos eorumdem bonorum fructus.

5 Quamuis contrarium (quod ſcilicet, durante vita poſſeſſoris commoditas fructuum pertineat ad fiſcum, etiam quando eſt expreſſa prohibitio alienandi) ſentiant non improbabiliter Paul. *in l. fil. fam. §. Diui, n.* 11. *ff. de legat.* Alciat. *ibidem n.* 4. & 5. Molin. *de Inſt. tom.* 2. *diſput.* 470. & alter Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 9. & Sayr. *in clau. Reg. lib.* 9. *cap.* 7. *n.* 7. & alij.

6 Obiicies fundamentum iſtorum Doctorum: *in l. ſtatius, ff. de Iur. fiſc.* dicitur vniuerſaliter, & abſolutè bona fideicommiſſo ſubiecta confiſcari quoad fructus, quamdiu delinquens vixerit: Ergo.

Reſpondetur, hanc legem loqui in caſu, quo eſt ſolùm tacita prohibitio alienandi, non autem in caſu, quo eſt expreſſa prohibitio: Nam in prohibitione tacita ob delictum delinquentis commoditas fructuum pertinebit ad fiſcum, quamdiu delinquens vixerit: Pertinebit autem ad vocatos, ſeu ſucceſſores, ſtatim ac delinquens mortuus fuerit.

7 Obiicies ſecundò: Is, qui delictum commiſit, poterat toto tempore vitæ ſuæ illos fructus alienare, tanquam verus dominus talium fructuum, nec ſucceſſores habebant aliquod ius ad tales fructus: Ergo, cùm ob ipſius delictum omnia bona tranſeant in fiſcum, tranſibunt etiam in fiſcum prædicti fructus.

Reſpondetur: Concedo antecedens (quod ſcilicet delinquens pótuerit tales fructus alienare toto tempore vitæ ſuæ) dummodò tamen retineret dominium illius rei, ex qua fructus erant percipiendi; at cum ſtatim poſt delictum commiſſum cenſeatur vocatus ſucceſſor, vt dominium illius rei tranſeat in ſucceſſorem, tranſibunt etiam & fructus percipiendi ex illa re poſt delictum prædeceſſoris: Ita vt, cùm illa res non ſit amplius ſub dominio delinquentis, ſed ſucceſſoris, fructus etiam pertineant ad ſucceſſorem, qui eſt verus dominus.

8 Dico ſecundò. Nec etiam ſub confiſcationem cadunt bona, cùm is, qui reliquit bona, non prohibuit abſolutè, ne alienentur, ſed ſolùm ne alienentur extra familiam; Doctores, quos ſequitur Anton. Gabr. *lib.* 7. *commun. opinion. tit. de criminal. concl.* 24. & Farin. *in Praxi tom.* 1. *part.* 2. *tit. de delictis, queſtion.* 25. *numer.* 32.

Hinc patet, bona ſubiecta fideicommiſſo non poſſe alienari, vt etiam expreſsè habetur *in l. Imperator, ff. de fideicomm.* & conſequenter non poſſe confiſcari. Dec. *conſ.* 442. *num.* 16. Peregr. *de Iur. fiſc. lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 98. Alex. *lib.* 1. *conſ.* 23. Soccin. Iun. *lib.* 3. *conſ.* 34. *num.* 49. Cepoll. *conſ.* 58. *dub.* 1. Ruin. *lib.* 5. *conſ.* 88. & Roland. *lib.* 1. *conſ.* 98. 9

Dico tertiò: Cùm dixi, *ob crimen poſſeſſoris fideicommiſſi, vel maioratus tranſire huiuſmodi bona in ſucceſſorem vocatum,* non intellexi, teneri delinquentem ſtatim ea bona in foro conſcientiæ tradere ſucceſſori vocato, ſed poſt ſententiam iudicis condemnatoriam, vel declaratoriam. Qua ſecuta, retrotrahitur dominium illorum bonorum ad ſucceſſorem vocatum, ita vt à puncto delicti commiſſi dominium illorum bonorum, & fructus pertineant ad ſucceſſorem vocatum; ſicut pertinuiſſent ad fiſcum, ſi talia bona non fuiſſent ſubiecta fideicommiſſo; qua de re vide diffuſius infrà *dubit.* 131. & 131. & 133. 10

Probatur, quia talia bona relinquuntur à teſtatore cum huiuſmodi conditione, ne bona tranſeant extra familiam, ſed conſeruentur in familia: At hoc rectè obſeruatur, quamdiu poſſeſſor retinet illa bona, & illorum fructus (quæ omnia retinet ante ſententiam iudicis:) Ergo ex mente teſtatoris non obligatur delinquens tradere illa bona ſucceſſori ante ſententiam iudicis.

Confirmatur, quia relinquuntur talia bona cum conditione, vt tranſeant ad ſucceſſorem, deficiente poſſeſſore; ſed ante ſententiam iudicis nullo iure ſtatutum eſt, quod delinquens non remaneat poſſeſſor: Ergo non tenetur talia bona tradere ſucceſſori vocato ante ſententiam iudicis. 11

Obiicies. In fideicommiſſis, & maioratibus apponitur clauſula, vt à puncto attentati, vel commiſſi delicti bona poſſeſſoris pertineant ad ſucceſſorem vocatum, ergo mens teſtatoris eſt, vt ipſo facto talia bona conſignentur à poſſeſſore ſucceſſori vocato. 12

Reſpondetur, ſenſum illorum verborum eſſe, non vt transferatur dominium talium bonorum ſtatim in ſucceſſorem vocatum, ſed talia bona eſſe ita affecta, & obligata ſucceſſori vocato, vt facta delicti declaratione, retrotrahatur dominium talium bonorum, & pertineant ad ſucceſſorem vocatum cum omnibus fructibus perceptis à poſſeſſore poſt delictum commiſſum.

Dico quartò: Ad hoc, vt bona, quæ prohibentur alienari, non deueniant ad fiſcum, etiam quoad fructus, dum vixerit delinquens, teſtator, vel inſtitutor debet vti his, vel ſimilibus verbis; *Vt* (ſcilicet) *eo ipſo, quod poſſeſſor tractauerit, vel attentauerit committere delictum, ob quod bona ſunt confiſcanda, ſtatim amittat bona prohibita alienari, & tranſeant ad alios vocatos cum omnibus ſuis commoditatibus.* Tunc enim fructus non pertinebunt ad fiſcum ob delictum poſſeſſoris, ſed pertinebunt ad alios vocatos. Menoch. *vol.* 1. *conſ.* 91. *num.* 6. Riminal. Iun. *vol.* 2. *conſ.* 131. *num.* 63. Hier. Gabr. *vol.* 1. *conſ.* 123. *num.* 12. Roland. *vol.* 1. *conſ.* 56. *num.* 11. Marian. Soccin. Iun. *vol.* 3. *conſ.* 49. *n.* 2. Tobias Nonius *vol.* 1. *conſ.* 97. *num.* 2. Ruin. *vol.* 2. *conſ.* 129. *n.* 4. Sfortius Oddo *vol.* 1. *conſ.* 53. *num.* 7. Molin. *tom.* 3. *de iuſt. diſput.* 616. *num. vltimo*, & Suar. *de fide diſp.* 22. *ſect.* 5. *num.* 11. 13

Probatur, quia teſtator, vel inſtitutor fideicommiſſi, vel maioratus poteſt, cùm quilibet rei ſuæ ſit moderator, & arbiter, relinquere ſua bona cum conditione, & onere; ac ſuos ſucceſſores præferre fiſco. Præſertim, cum id onus non apponat in fraudem fiſci, nec in bonum poſſeſſoris delinquentis, ſed in bonum familiæ, nempè vt bona conſeruentur in familia. 14

Obiicies: Teſtator, vel inſtitutor videtur apponere id onus ex dolo in fraudem fiſci: Ergo talis inſtitutio 15

tanquam

tanquam facta ex dolo in fraudem fiſci, non eſt valida; cùm omnia iura diſponant fraudibus, & dolis non eſſe locum dandum, *l. in fundo, ff. de rei vendicat.*

Reſpondetur. Nego antecedens: cùm teſtator, vel inſtitutor in tali caſu vtatur iure ſuo. Accedit, licitum eſſe, vti fraudibus, cùm illæ iniuſtitiam non inuoluunt. Nam tunc non ſunt propriè fraudes, cùm nemo rebus ſuis alterum fraudet. Accedit ſecundò, tunc prohibitionem factam in fraudem fiſci non eſſe validam, quando is. qui diſponit, eſt ille idem, qui deliquit, vel cogitauit delinquere, cùm in poteſtate delinquentis non ſit pœnam vitare: quare non valeret inſtitutio, ſi quis ita inſtitueret: *Dono tibi bona mea, ſi contingat, vt ob meum delictum illa confiſcentur*; quia tunc non valeret prohibitio alienationis ſuorum bonorum; At, cùm is, qui inſtituit fideicommiſſum, vel maioratum, nec deliquerit, nec cogitauerit de delicto, non cenſetur diſponere in fraudem fiſci, ſed id facere, vt ſucceſſores ab ipſo inſtituti in ſuis bonis timore illa amittendi retrahantur à delictis committendis: quod eſt in bonum Republicæ, & iuxta bonos mores, tam ciuiles, quàm naturales.

16 Cæterùm certum eſt, quod non tranſeant predicta bona ad fiſcum ob delictum poſſeſſoris, ſi à Principe obtineretur, vt hanc ipſam clauſulam confirmet, vel ſi is, qui inſtituit fideicommiſſum, in inſtitutione exprimat, ſe id non prohibere cauſa fraudandi fiſcum, ſed cauſa conſeruandi bona in ſua familia. Doctores, quos ſequitur Farin. *in pract. tom. 1. part. 1. tit. de delictis, & pœnis, quaſt. 25. num. 29.*

17 Dico quintò. Tunc prohibetur expreſsè, aliquid alienari, quando, qui de rebus ſuis diſponit, verbis expreſſis prohibet, ne bona ſua alienentur. Tunc verò prohibetur tacitè, cùm non prohibet verbis expreſſis, ſed diſponit tali modo, vt ex tali diſpoſitione ſequatur, bona ſua non poſſe alienari.

18 Eſt verò (ſicut rectè præter alios adnotauit Peregr. *de iur. fiſc. lib. 5. tit. 1. n. 120.* & Farinac. *in pract. crimin. loco ſuprà cit. q. 25. n. 38. & 39.* diſcrimen inter prohibitionem tacitam, & expreſſam: quia in prohibitione expreſſa non poteſt poſſeſſor vllo modo bona alienare; quod ſi alienet, poterit ſucceſſor vocatus, ſtatim ea bona ſibi vendicare, nec tenetur expectare mortem prioris poſſeſſoris, ſeu tempus illud limitatum, quo poſſeſſor illa bona alienauit. At in prohibitione tacita, quamuis non poſſit poſſeſſor in perpetuum bona illa alienare, poteſt tamen alienare, vel ad certum tempus, vel quandiù fructibus illorum bonorum, durante vita ſua, eſt fruiturus. Quare, ſi alienet, valebit alienatio, nec poterit ea reuocari, niſi elapſo illo certo tempore; ad quod fuerunt illa bona alienata, vel adueniente morte prioris poſſeſſoris.

19 Dico ſextò: In prohibitione expreſſa alienandi, fructus non ſeparantur a dominio (vt ſuprà dicebam) & ſicut dominium bonorum non tranſit in fiſcum, ita nec tranſeunt fructus illius dominij: ſed tam dominium illius rei, quàm fructus ſpectant ad ſucceſſorem vocatum. At in ſola prohibitione tacita, ſicut, durante vita poſſeſſoris, poſſunt illa bona tranſire in alterum, ita etiam & fructus; & conſequenter illa bona quoad fructus poterunt tranſire in fiſcum toto tempore vitæ delinquentis: Quare, ſi in inſtitutione fideicommiſſi, vel maioratus prohibeatur tacita alienatio, poteſt tunc fideicommiſſum, vel maioratus confiſcari quoad fructus: Secùs, ſi addatur expreſſa prohibitio alienandi; quia tunc non confiſcatur, nec quoad dominium, nec quoad fructus, ſed fideicommiſſum, vel maioratus abſolutè ſpectabunt ad ſucceſſorem vocatum.

20 Dico ſeptimò: Quando prohibetur aliquid alienari in fauorem ſolùm illius, cui res relinquitur, ob illius delictum res illa confiſcatur, non ſolùm quoad fructus, ſed etiam quoad dominium, ſeu proprietatem. Quare illud, quod prohibetur alienari, ſpectabit in perpetuum ad fiſcum, & ob delictum poſſeſſoris, totus ille fauor deperditur. Bartol. Soccin. *vol. 2. conſ. 166. n. 18.* Anton. Gabr. *lib. 7. commun. opinion. titul. de minim. concl. 14. n. 3.* Natta *vol. 3. conſ. 528. num. 11.* Molina *de de iuſt. tom. 3 diſp. 656. n. 3.* & Farin. *cit. q. 25. num. 46.* Quia, quando lege prohibetur aliquid alienari in fauorem alterius, ſi ille poſteà delinquit, priuatur ob delictum fauore, & priuilegio legis; cùm fruſtrà legis auxilium imploret, qui in legem delinquit; *cap. quia fruſtra, de vſur.* Hæc de bonis alienari prohibitis dixerim in genere, & vniuerſali, dicam nunc in ſpecie, & particolari. Quare ſit.

DVBITATIO CXVII.

An, confiſcatis bonis hæretici, vel alterius ſimilis delinquentis, cadat ſub confiſcationem fideicommiſſum, & maioratus?

SECTIO PRIMA.

Dubitationis reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſum, & maioratus, confiſcatis bonis hæretici, vel alterius ſimilis delinquentis, non cadit ſub confiſcationem: Ita vt ſub publicatione bonorum non comprehendantur fideicommiſſum, & maioratus, vtpotè prohibita alienari, quia quilibet habet de ſuis bonis liberam diſponendi facultatem.*

2 *Bona fideicommiſſi, & maioratus alienari non poſſunt in præiudicium alterius contrahendo, neque delinquendo: quia delictum eſt quaſi contractus cum fiſco factus, ratione cuius bona ſunt fiſco obligata.*

3 *Nemo poteſt amittere, niſi ea, quæ ſibi propria ſunt, & quorum liberam diſpoſitionem habet.*

4 *Succeſſores non accipiunt fideicommiſſum, & maioratum à proximo poſſeſſore, ſed ab inſtitutore fideicommiſſi, vel maioratus.*

5 *Bona, quæ non tranſeunt ad heredes extraneos, non cadunt ſub confiſcationem, & huiuſmodi ſunt fideicommiſſum, & maioratus, contra nonnullos contrarium ſentientes.*

6 *Poſſeſſor maioratus non eſt abſolutus dominus; ſed tenetur bona maioratus ex inſtitutione facta conſeruare ſucceſſoribus.*

7 *Omnia iura clamant, vt ob grauia delicta delinquentis bona confiſcentur: ſed id intelligitur de bonis, quorum delinquens eſt abſolutus dominus. At poſſeſſor non eſt abſolutus dominus bonorum maioratus.*

8 *Ampliatur reſponſio principalis in principio poſita non ſolùm ad bona, quæ ei ſunt prohibita alienari; ſed etiam ad bona, quæ eidem ſunt prohibita diuidi: quia diuidere non poteſt quin alienet: & diuiſio eſt quædam alienatio.*

RESPONDETVR ex dictis *dubit. præcedenti*, negatiuè: Ita vt ſub publicatione bonorum non comprehendantur fideicommiſſum, & maioratus, vtpotè prohibita alienari, ſicuti patet ex dictis: & habetur expreſsè *in l. Imperator, de fideicomm. libr.* & docet ibi Bartol. *num. 1.* quem ſequuntur communiter Doctores apud Molinam *de primogen. lib. 4. cap. 11. num. 32.* Caſtr. *de iuſt. hæret. punit. cap. 2.* Vaſq. *part. 2. diſp. 169. cap. 4. n. 30.* Suar. *de fid. diſp. 12. ſect. 9. n. 12.* Clar. *pract. quaſt. 38. verſ.* 1

ſaltem. Gig. *de crimin. laſ. Maieſt. lib. 2. tit. de pœnis, quaſt. 3. num.* 1. Molinam *de iuſt. tom. 3. diſput.* 556. Farinacium *lib. 1. pract. quaſt. 25. num. 22. & de haret. quaſt.* 190. §. 4. *num.* 60. & Riucciullum *tract. de iure perſonarum, lib. 5. cap. 32. num. 65. & ſeqq.* Vide etiam, quæ dicebam ſuprà *dubit. pracedenti.*

Probatur, quia quilibet habet in ſuis bonis liberam diſponendi facultatem, *l. ſed & ſi, §. conſuluit, ff. de petit. hared.* ſed qui tibi talia bona reliquit, non reliquit abſolutè, ſed ſub conditione, ne ea alienare poſſis; Ergo ſub confiſcationem non cadunt.

2 Confirmatur, quia non potes in præiudicium alterius talia bona alienare contrahendo: Ergo neque delinquendo, *l. ſi filius, Cod. de ben. proſcript.* & tradit Bartol. *in l. ſi finita, §. de vectigalibus, n. 12. ff. de damn. infecto:* præſertim, quia delictum eſt quaſi contractus cum fiſco factus, ratione cuius bona ſunt fiſco obligata, *l. Imperatores, ff. de iur. fiſc.* ibi: *Tu te ipſum pœna ſubdidiſti.*

3 Confirmatur ſecundò, quia nemo poteſt amittere, niſi ea, quæ ſibi propria ſunt & quorum liberam diſpoſitionem habet, *ex l. ſi dotem, Cod. de iur. dotium, & ex l. emancipatum, §. fin. de ſenat.*

4 Confirmatur tertiò, quia ſucceſſores non accipiunt fideicommiſſum, & maioratum à proximo poſſeſſore, ſed ab inſtitutore fideicommiſſi, vel maioratus: Ergo cùm ſic ſucceſſores habeant ius ad bona fideicommiſſi, vel maioratus, non debent illis priuari ob delictum poſſeſſoris contra voluntatem primi inſtitutoris, qui voluit, quod ſi poſſeſſor committat aliquod delictum, fideicommiſſum, vel maioratus pertineat ad ſucceſſores: Nam quilibet poteſt ſua bona relinquere cum illis conditionibus, & oneribus, quæ voluerit, ſi rectæ rationi non repugnant.

Confirmatur quartò, quia bona quæ non tranſeunt ad hæredes extraneos, non cadunt ſub confiſcationem: At huiuſmodi ſunt fideicommiſſum, & maioratus; Ergo.

Quamuis contrarium ſentiant Simanch. *de Cathol. inſtitut. tit. 9. num. 253. & tit. 13. num. 252. & ſeqq.* & Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 12. quaſt. 7. & 13.* quatenùs aiunt, ob crimen hæreſis in perpetuum publicari bona maioratus, & pertinere ad fiſcum, nunquam reuerſura ad hæredes eius, qui maioratum inſtituit.

6 Obiicies fundamenta ipſorum: Poſſeſſor maioratus eſt verus dominus bonorum maioratus; Ergo ob ipſius delictum bona maioratus in perpetuum cadunt ſub confiſcationem.

Reſpondetur: Nego conſequentiam; quia talis poſſeſſor non eſt abſolutus dominus, ſed tenetur bona maioratus ex inſtitutione facta conſeruare ſucceſſoribus.

7 Obiicies ſecundò, omnia iura clamant, vt ob grauia delicta delinquentis bona confiſcentur: Ergo.

Reſpondetur, intelligi de bonis, quorum delinquens eſt abſolutus dominus: At poſſeſſor non eſt abſolutus dominus bonorum maioratus.

8 Ampliatur reſponſio noſtra principalis in principio poſita non ſolùm ad bona, quæ tibi ſunt prohibita alienari, ſed etiam ad bona, quæ tibi ſunt prohibita diuidi; quia diuidere non potes, quin alienes; & diuiſio eſt quædam alienatio, *l. ſi pupillorum, ff. de reb. eorum;* & tradunt Ruin. *conſ. 23. num. 15. lib. 5.* Roland. *conſ. 84. num. 30. vol. 1.* & alij, quos citat, & ſequitur Farinac. *lib. 5. pract. quaſt. 25. n. 31.* & Sanch. *lib. 4. moralium, cap. 12. num. 17.*

SECTIO II.

Limitatio prima.

SVMMARIVM.

1 *Limitatur primò eadem reſponſio, vt procedat caſu, quo Teſtator prohibuerit alienationem fieri in fauorem alterius à delinquente, quod ſæpè contingit à fideicommiſſis, & quoties aliqui ſunt vocati; quia ſi prohibuerit alienationem fieri in fauorem delinquentis, tunc in fiſcum tranſeunt illa bona: ſiquidem propter delictum fauor ille deperditur.*

2 *Amplia, id verum eſſe, etiamſi teſtator expreſsè prohibuerit bona illa in fiſcum tranſire: quia talis prohibitio vtpotè fauens delinquenti, & facta in fraudem fiſci, non impedit tranſlationem in fiſcum.*

3 *Delinquentibus omnibus, quorum occaſione facta eſt alienationis prohibitio, fideicommiſſum alienari prohibitum, tranſeat in fiſcum: quia ceſſat tunc ratio damnificandi Innocentis ex tali tranſitu.*

Limitatur tamen eadem reſponſio primò, vt procedat caſu, quo teſtator prohibuerit, alienationem fieri in fauorem alterius à delinquente (quod ſemper contingit in fideicommiſſis, & quoties aliqui ſunt vocati:) quia, ſi prohibuerit alienationem fieri in fauorem delinquentis, quod contingit, quando nullus eſt datus ſubſtitutus, neque aliqui ſunt vocati: Tunc in fiſcum tranſeunt illa bona, ſiquidem propter delictum fauor ille deperditur, vti dicebam *dubit. pracedenti.* & & docet Farin. *q. 25. num. 46.* Molin. *de primogen. lib. 4. cap. vltimo, n. 5.* & alij multi, quos citat, & ſequitur Sanch. *lib. 2. moral. cap. 18. n. 5.* 1

Quod verum eſt, etiamſi teſtator expreſsè prohibuerit, bona illa in fiſcum tranſire: quia talis prohibitio, vtpotè fauens delinquenti, & facta in fraudem fiſci, non impedit tranſlationem in fiſcum. Farinac. Molin. & Sanch. *in loc. ſuprà cit.* & fauet Textus *in l. filiusfam. §. Diui, ff. de legat. 1.* Ibi: *ſed neque creditoribus, neque fiſco fraudi eſſe.* 2

Hinc ſequitur, quod delinquentibus omnibus, quorum occaſione facta eſt alienationis prohibitio, fideicommiſſum alienari prohibitum tranſeat in fiſcum: quia ceſſat tunc ratio damnificandi Innocentis ex tali tranſitu, vti dicebam *cit. dubit. pracedenti.* Et videri poterit Sanch. *vbi ſuprà num. 49.* 3

SECTIO III.

Limitatio ſecunda.

SVMMARIVM.

1 *Reſponſio item ſuperior limitatur ſecundò, vt intelligatur de alienatione perpetua: quia loquendo de temporali, & ad vitam damnati, fideicommiſſum tranſire poteſt in fiſcum, ita vt fiſcus percipiat eius commoditatem, & vſumfructum, quem percipere debuiſſet damnatus: ſiquidem in hoc nulla fit iniuria Innocenti.*

2 *Non obſtat, ſic delinquentem bannitum cum publicatione bonorum reputari pro mortuo, vt dicamus ſubſtitutum debere ſuccedere, & non fiſcum: quia id verum eſt in iis, quæ ſpectant commodum delinquentis, non autem in iis, quæ ſpectant vtilitatem aliorum.*

3 *Intellige ſupradicta, quando fideicommiſſo non eſſet expreſsè addita prohibitio alienationis extra familiam: quia ſi prohibitio fideicommiſſo expreſsè*

addita eſſet, tunc ex probabiliori ſententia Doctorum neque commoditas, vel vſusfructus tranſit in fiſcum.

4 *Vſusfructus non poteſt tranſire in fiſcum, quin bona ſint alienata in fiſcum: & eo ipſo, quod ſunt alienata, tranſeunt expreſſa diſpoſitione teſtatoris in ſubſtitutum.*

5 *Conditio requiſita vt ſuccedat ſubſtitutus, & excludatur fiſcus, purificatur, ſtante alienatione per delictum in fiſcum.*

6 *Legatis tribus ſeruis Mutiano hac conditione, nè aliis ſeruirent, cum Mutiani bona fuerint confiſcata, ſerui manſerunt liberi: quia purificata fuit legati conditio, ex l. Imperator, ff. de fideic. libert.*

7 *Teſtator in caſu, de quo agitur, non impedit, vt leges in ſua diſpoſitione locum non habeant: quia non impedit legis diſpoſitionem ex eo, quod ante commiſſum delictum diſponat, vt ſi de facto delictum committatur, bona illa delinquentis in alterum tranſeant. At illa bona iam deſinunt eſſe delinquentis ex diſpoſitione teſtatoris, cùm delinquens delictum committit, & applicantur ſucceſſori.*

8 *Teſtatoris diſpoſitio neque videtur facta in præiudicium fiſci: quia præiudicium eſſe non poteſt, vbi non tollitur ius quæſitum.*

9 *Ius, quod acquiſiturus erat fiſcus ex delicto, ſi talis diſpoſitio non fuiſſe, licèt tollatur, id tamen in cauſa eſſe non poteſt, vt dicatur diſpoſitio facta eſſe in præiudicium fiſci: aliàs in omni fideicommiſſo hoc præiudicium adeſſet, quod non eſt dicendum.*

10 *Diſpoſitio hoc modo facta, volo vt mea bona, ſi delinquam, ad agnatum proximum perueniant, & non ad fiſcum, non valet: quia talis diſpoſitio cenſetur facta in præiudicium fiſci, cùm facta ſit in fauorem delinquentis, & ideò non tenet: Secùs, quando nec deliquit, nec delinquere cogitauit; diſponit non in fauorem delinquentis, ſed in fauorem familia, quam intendit præferre fiſco, &c.*

11 *Taciti, & expreſſi eſt idem iuris; quando tacitum loco expreſſi, & expreſſum loco taciti ſuccedit: At ſecùs eſt, quandò expreſſum, vt in præſenti, tacito ſuperadditur: quia duplex prohibitio, legis ſcilicet, & hominis, plus operatur, quàm ſimplex.*

12 *Alienari prohibita tacitè, ſi alienantur non poſſunt, nec per fideicommiſſarium, nec per eius ſubſtitutum, durante vita grauati vindicari: At fideicommiſſa alienari prohibita expreſſè, ſi alienentur, poſſunt non quidem à fideicommiſſario, ſed à ſubſtituto etiam durante vita grauati vindicari.*

13 *Teſtatoris ad agnatus finis ſic diſponentis non eſt ne bona illa tranſeant in alienum, ſed eſt, ne in delinquente iam declarato retineantur. Ex quo fine ſequitur, quod non poſſit fiſcus commoditates, & vſusfructus percipere: quia illis bonis in ſubſtitutum innocentem tranſlatis, debent etiam & fructus transferri: aliàs ſine culpa fructibus ſibi debitis priuaretur.*

14 *Bona fideicommiſſi, vel maioratus prædicta tranſeũt ad ſubſtitutum poſt delicti declarationem, & delinquentis condemnationem: quia delinquens vſque ad illud tempus retinere poteſt fideicommiſſum, vel maioratum: ſiquidem teſtator ſolùm voluit, ne extra familiam veniret, quod non venit, donec delinquens retinet: data tamen ſententia declaratoria, dominium retrotrahitur à die commiſſi criminis, & cum fructibus transfertur in ſequentem vocatum.*

1 Limitatur ſecundò, vt intelligatur de alienatione perpetua, quia loquendo de temporali, & ad vitam damnati, fideicommiſſum tranſire poteſt in fiſcum, ita vt fiſcus percipiat eius commoditatem, & vſumfructuum, quem percipere debuiſſet damnatus; ſiquidem in hoc nulla fit iniuria innocenti, vti patet ex iis quæ dicebam *cit. dubit. præced.* & ex textu *in l. Statius, §. Cornelio, ff. de iur. fiſc. in l. cùm pater, §. hæreditatem, ff. de legat. 2. & in l. ex facto, ff. ad Trebellian.* & ex communi traditur à Doctoribus apud Farinac. *q. 25. n. 34.* & apud Sanch. *lib. 2. moral. cap. 18. num. 8.*

Non obſtat, ſic delinquentem Bannitum cum publicatione bonorum reputari pro mortuo, *ex cit. l. ex facto, §. ex facto*, vt dicamus, ſubſtitutum debere ſuccedere, & non fiſcum; quia id verum eſt in iis, quæ ſpectant commodum delinquentis, non autem in iis, quæ ſpectant vtilitatem aliorum. Boër. *q. 41.* Riminal. *conſ. 50. n. 109. lib. 1.* & alij paſſim, quos citat, & ſequitur Farinac. *loco ſuprà cit. num. 34.* 2

Hoc autem, quod modò dixi, intellige, quando fideicommiſſo non eſſet expreſsè addita prohibitio alienationis extra familiam: quia, ſi talis prohibitio fideicommiſſo expreſsè addita eſſet, tunc ex probabiliori ſententia Doctorum neque commoditas, neque vſusfructus tranſit in fiſcum. Clar. *in pract. q. 78. verſ. quæro*, & ibi Baiard. *n. 36.* Diaz *in pract. cap. 132. n. 4.* Hieron. Gabr. *conſ. 123. & conſ. 184. num. 1. lib. 1.* Farinac. *q. 25. n. 35.* Sanch. *lib. 2. moral. cap. 18. n. 15.* & alij, quos citabam *dubit. præced.* Etſi contrarium non improbabiliter doceant Gyg. *tract. de crim. læſæ Maieſt. lib. 2. tit. de pœn. committ. in crimin. q. 3. n. 4.* Peregr. *de iur. fiſc. lib. 5. tit. 1. n. 101.* Molin. *de primogen. lib. 1. cap. 20. n. 9. & lib. 4. cap. vltimo, n. 11.* & alij, quos citabam eadem *dubitatione præcedenti.* 3

Probatur, quia non poteſt vſusfructus tranſire in fiſcum, quin bona ſint alienata in fiſcum. Et eo ipſo, quod ſunt alienata, tranſeunt ex expreſſa diſpoſitione teſtatoris in ſubſtitutum: Ergo. 4

Confirmatur, quia ſtante alienatione per delictum in fiſcum, purificatur conditio requiſita, vt ſuccedat ſubſtitutus, & excludatur fiſcus: Ergo. 5

Confirmatur ſecundò, *ex l. Imperator, ff. de fideicom. libert.* vbi legatis tribus ſeruis Mutiano hac conditione, ne aliis ſeruirent, cùm Mutiani bona fuerint confiſcata, ſerui manſerunt liberi: quia purificata fuit legati conditio; ſed cùm tibi fideicommiſſum tradatur ea conditione ne extra familiam deueniat, ſi per delictum alienas, iam purificatur conditio, vt illud tranſeat in ſubſtitutum: Ergo. 6

Obiicies fundamenta contraria: Teſtator non poteſt impedire, quin leges in ſua diſpoſitione locum habeant, iuxta Textum *in l. nemo poteſt, ff. de legat. 1.* At ſi, commiſſo delicto, teſtator impedit, ne bona delinquentis tranſeant in fiſcum, impedit quin leges in ſua diſpoſitione locum habeant: Nam impedit legis diſpoſitionem, quæ bona delinquentis fiſco applicat: Ergo. 7

Reſpondetur: Concedo maiorem, nego tamen minorem; impedire ſcilicet teſtatorem, quin leges in ſua diſpoſitione locum habeant: quia non impedit legis diſpoſitionem ex eo, quod ante commiſſum delictum diſponat, vt ſi de facto delictum committatur, bona illa delinquentis in alterum tranſeant: ſiquidem lex ſolùm diſponit, vt bona delinquentis, quæ ſunt delinquentia, cum ab iſto delictum committitur, fiſco applicentur. At illa bona iam deſinunt eſſe delinquentia ex diſpoſitione teſtatoris: cùm delinquens delictum committit, & applicantur ſucceſſori; Ergo.

Obiicies ſecundò. Hæc diſpoſitio teſtatoris videtur facta in præiudicium fiſci, ergo reiicienda, & nulla; Argumento Textus *in l. filiusfamil. §. Diui 2. ff. de legat. 1.* 8

Reſpondetur: Nego antecedens, quia præiudicium eſſe non poteſt, vbi non tollitur ius quæſitum.

Quod ſi dicas: Tollitur ius, quod acquiſiturus erat fiſcus ex delicto, ſi talis diſpoſitio non fuiſſet. 9

Reſpondetur, id in cauſa eſſe non poſſe, vt dicatur diſpoſitio facta eſſe in præiudicium fiſci: aliàs in omni fideicommiſſo hoc præiudicium adeſſet, quod non eſt dicendum: cum cuilibet liberum ſit, de ſuis bonis diſponere; neque in hac diſpoſitione

iniuriam

iniuriam alicui inferat, vtpotè iure ſuo vtens.

10 Quod ſi inſtes. Ergo valebit hæc diſpoſitio: Volo vt mea bona, ſi delinquam, ad agnatum proximum perueniant, & non ad fiſcum, contra Bartoli doctrinam *in l. poſt contract. n. 9. ff. de donat.* quam ſequuntur communiter Doctores.

Reſpondetur: Nego conſequentiam. Et diſparitas eſt: quia talis diſpoſitio cenſetur facta in præiudicium fiſci, cum facta ſit in fauorem delinquentis, & ideò non tenet: At cùm pater delinquentis, vel alius, qui nec deliquit, nec delinquere cogitauit, diſponit, quod, ſi delictum à fideicommiſſario committatur, fideicommiſſum tranſeat ad agnatos, non diſponit in fauorem delinquentis, ſed in fauorem familiæ, quam intendit præferre fiſco, & ideò è contra talis diſpoſitio ſubſtineri debet. Vide Farinacium, Molinam, & Sanchez *in locis ſuprà citatis.*

11 Obiicies tertiò: Taciti, & expreſſi idem eſt iuris, *l. de quibus, in fine, ff. de legib. & l. cùm quid, ff. ſi cert. pet.* At tacita alienationis prohibitio (quæ in quolibet fideicommiſſo reperitur) non impedit, quominùs fiſcus vſumfructum fideicommiſſi percipiat: Ergo neque impediet expreſſa prohibitio.

Reſpondetur: Concedo maiorem (taciti ſcilicet, & expreſſi eſſe idem iuris) quando tacitum loco expreſſi, & expreſſum loco taciti ſuccedit. At ſecùs, quando expreſſum (vt in præſenti) tacito ſuperadditur. Quia duplex prohibitio, legis ſcilicet, & hominis, plus operatur, quàm ſimplex: *cap. cùm ad verum,* & ibi Gloſſa *de condit. appoſit.* & tradunt Doctores, quos citat, & ſequitur Sanch. *lib. 2. moral. cap. 18. n. 2.* & Farinac.

12 *q. 25. n. 36.* Ex quo rectè inferunt differentiam inter ea, quæ à lege alienari ſunt prohibita tacitè, qualia ſunt bona reſtitutioni obnoxia, ac fideicommiſſaria, & inter ea, quæ vltra tacitam prohibitionem à teſtatore, alienari ſunt prohibita expreſsè: vt videlicet alienari prohibita tacitè, ſi alienentur, non poſſint, nec per fideicommiſſarium, nec per eius ſubſtitutum, durante vita grauati, vindicari. At fideicommiſſa alienari prohibita expreſsè, ſi alienentur, poſſint non quidem à fideicommiſſario, ſed à ſubſtituto, etiam durante vita grauati, vindicari. Et quoad hoc conſentiunt Molina *lib. 1. de primogen. cap. 16. num. 33.* & Peregr. *de iure fiſc. lib. 5. tit. 1. num. 102.*

13 Obiicies quartò: Finis teſtatoris eſt, ne bona illa tranſeant in alienum. At hoc ſaluari poteſt, etiamſi commoditates, & vſusfructus tranſeant in fiſcum, vti contingit, quando fideicommiſſo non additur expreſſa alienationis prohibitio: Ergo.

Reſpondetur. Nego, adæquatum finem teſtatoris, ſic diſponentis, eſſe ne bona illa tranſeant in alienum, ſed etiam eſſe, ne in delinquente iam declarato retineantur. Ex quo fine ſequitur, quod non poſſit fiſcus commoditates, & vſusfructus percipere: quia illis bonis in ſubſtitutum innocentem tranſlatis, debent etiam & fructus transferri, aliàs ſine culpa fructibus ſibi debitis priuaretur.

14 Aduerte tamen, bona fideicommiſſi, vel maioratus prædicta tranſire ad ſubſtitutum poſt delicti declarationem, & delinquentis condemnationem; quia delinquens vſque ad illud tempus retinere poteſt fideicommiſſum, vel maioratum; ſiquidem teſtator ſolùm voluit, ne extra familiam veniret, quod non venit, donec delinquens retinet; data tamen ſententia declaratoria, dominium retrotrahitur à die commiſſi criminis, & cum fructibus transfertur in ſequentem vocatum; ita vt bona illa ſint ſucceſſori addicta, & obligata à puncto commiſſi delicti; non ſecùs, ac alia bona, quæ ipſo facto ſunt confiſcata, & obligata fiſco, vti dicebam *dubitatione præcedenti.* Et videri poterit Sanch. *cit. lib. 2. moral. cap. 18. n. 30.*

SECTIO IV.

Limitatio tertia.

SVMMARIVM.

1 *Reſponſio prior limitatur tertiò in confiſcatione facta ob crimen læſæ Maieſtatis diuinæ, vel humanæ, & ob crimen ſodomiæ: In hac enim confiſcatione præſertim ob crimen hæreſis, volunt ſub publicatione bonorum maioratum comprehendi: quia maioratus ſub hac tacita conditione videtur inſtitui: & inſtitutio à Principe approbari, ſecùs repelli.*

2 *Limitatio prædicta ſic vniuerſaliter ſumpta Auctori non probatur: plures enim caſus diſtinguendi videntur.*

3 *Maioratus non comprehenditur ſub confiſcatione bonorum, ſi alius à primo inſtitutore poſſideat maioratum conſtitutum ex diſpoſitione iuris communis, concedentis cuilibet non habenti hæredes neceſſarios diſponere de propriis bonis, prout voluerit, & incidat in crimen læſæ Maieſtatis diuinæ, vel humanæ, vel in crimen ſodomiæ.*

4 *Fiſcus ſolùm occupat bona delinquentis, quatenùs ſunt delinquentis, & maioratus prædictus non eſt delinquentis abſolutè, & in perpetuum, ſed ſolùm pro tempore ſuæ vitæ.*

5 *Fideicommiſſa omnia, & alienari prohibita communi iure ſtatutum eſt, non confiſcari in perpetuum.*

6 *Textus in l. 1. Cod. de bonis libert. non obſtat, vbi bona libertorum ob crimen læſæ Maieſtatis confiſcantur, quia hic Textus loquitur de iis iuribus libertorum, quæ tranſire poſſunt ad hæredes extraneos, &c.*

7 *Bona aliqua ſi à Rege alicui donata ſunt abſolutè, & non ſub titulo maioratus; Is verò ex illis maioratum inſtituit, talia bona delinquente aliquo ex poſſeſſoribus non confiſcantur in perpetuum; ſed tranſeunt ad ſequentem vocatum: quia talis poſſeſſor delinquens non à Rege, ſed à ſe maioratum habet.*

8 *Bona aliqua ſi à Rege alicui donata ſunt ſub titulo maioratus, & confiſcationem faciat non Rex, ſed Pontifex, vt de facto facit in crimine hæreſis, Pontifex non poteſt ea confiſcare in perpetuum: ſed ſolùm poteſt commoditates, & fructus maioratus applicare Eccleſiæ pro vita delinquentis: cum non poſſit priuare innocentes iure ipſis debito in maioratu.*

Limitatur tertiò ab Azorio *tom. 1. lib. 8. cap. 12.* 1
quæſt. 7. Simanch. *de Cathol. inſtitut. tit. ... num. 253. & ſeqq.* & aliis, in confiſcatione, præſertim ob crimen læſæ Maieſtatis diuinæ, vel humanæ, & ob crimen ſodomiæ: In hac enim confiſcatione, præſertim ob crimen hæreſis, volunt, ſub publicatione bonorum maioratum (qui eſt quoddam fideicommiſſum) comprehendi: quia maioratus ſub hac tacita conditione videtur inſtitui, & inſtitutio à Principe approbari, ſecùs repelli.

At hæc limitatio ſic vniuerſaliter ſumpta, mihi non 2
probatur, ſed plures caſus diſtinguendi videntur; quare.

Dico primò. Si alius à primo inſtituente poſſideat maioratum conſtitutum ex diſpoſitione iuris communis concedentis cuilibet non habenti hæredes neceſſarios, diſponere de propriis bonis, prout voluerit: & incidat in crimen læſæ maieſtatis diuinæ, vel humanæ, vel in crimen ſodomiæ, ſub confiſcatione bonorum non comprehenditur maioratus. Molin. *de primogen. cap. 2. num. 10.* alter Molin. *de iuſt. tom. 3. diſput. 657. n. 3.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 18. num. 36.* & Vaſq. *part. 2. diſp. 169. cap. 4. n. 30. & ſeqq.*

Proba

4 Probatur: quia fiſcus ſolùm occupat bona delinquentis, quatenus ſunt delinquentis: At hic maioratus noo eſt delinquentis abſolutè, & in perpetuum, ſed ſolùm pro tempore ſoæ vitæ; illa enim tranſacta, addictus eſt ex diſpoſitione primi inſtituentis alus cognatis: Ergò ſolùm pro tempore vitæ delinquentis, atque adeò ſolùm quoad fructus, & commoditates, confiſcati poteſt.

5 Secundò probatur, quia communi iure ſtatorom eſt, omnia fideicommiſſa, & alienari prohibita non confiſcari in perpetuum. At nullus eſt textus, qui ob hæc crimina confiſcet maioratum; ſed potiùs ſunt plures textus, qui maioratum io his criminibus à confiſcatione excipiant: Ergò. Minor probatur *ex leg. iura libert. ff. de iurepatr.* vbi ex cauſa perduellionis, ſicut ex aliis, non datur confiſcatio. Tum *ex leg. eorum, ff. ad leg. Iul. Maieſt.* vbi ob crimen læſæ maieſtatis iura libertorum non confiſcantur. Tum *ex cap. felicis, §. ſi qua verò feuda, de pœnis in 6.* Vbi feuda, quæ ad hæredes extraneos tranſire oon poſſuot, noo caduot io confiſcationem.

6 Neque obſtat textus *in leg. 1. Cod. de bonis libert.* Vbi bona libertorum ob crimen læſæ maieſtatis confiſcantur; quia hic textus loquitur de iis iuribus libertorum, quæ tranſire poſſunt ad hæredes extraneos, iuxta *leg. ſi non ſortem, §. libertus, ff. de condit. indebit.* vt ibi notant Bald. *num. 2.* & Paul. *num. 4.* Vel loquitur de confiſcando iurepatronatus, quod competebat eius hæredibus, & ſucceſſoribus; maioratus autem ſi in perpetuum confiſcaretur, non ſolùm delinquenti, ſed etiam ſucceſſoribus auferretur.

7 Dico ſecundò, ſi bona aliqua à Rege tibi dooata ſuot abſolutè, & non ſub titulo maioratus: Tu verò es illis maioratum inſtituiſti, talia bona, delinquente aliquo ex poſſeſſoribus, noo confiſcaotur in perpetuum, ſed tranſeunt ad ſequentem vocatum. Molin. *de primog. lib. 4. cap. vlt. num.* 48. Sanch. *lib. 2. moral. cap.* 18. *num.* 37. & alij.

Probatur, quia talis poſſeſſor delinquens non à Rege, ſed à te maioratum habet, & bona illa oon poſſunt dici regalia, cùm à Rege fuerint donata abſolutè, & tranſlata non poſſeſſori maioratus, ſed primo inſtituenti: Ergò.

8 Dico tertiò. Si bona aliqua à Rege tibi donata ſunt ſub titulo maioratus, & coofiſcationem facit oon Rex, ſed Pontifex (vt de facto facit in crimine hæreſis) applicans ea fiſco Eccleſiæ, Pontifex non poteſt ea confiſcare in perpetuum, ſed ſolùm poterit commoditates, & fructus maioratus applicare Eccleſiæ pro vita delinquentis. Doctores, quos ſequitur Sanchez *loc. ſupra cit. num.* 40. & Vaſquez *part. 2. diſp. 169. cap. 4. num.* 28.

Probatur, quia oon poteſt Pontifex priuare innocentes iure ipſis debito ſuccedendi in maioratu, cùm nec datus, nec inſtitutus fuerit ſub ea conditione ab ipſo Pontifice: Ergò.

SECTIO V.

Quid dicendum, ſi bona aliqua à Rege tibi, tuiſque ſucceſſoribus donata ſint ſub titulo maioratus in perpetuum: Et quis ex poſſeſſoribus crimen læſæ maieſtatis humanæ committat in Regem?

SVMMARIVM.

1 *Crimen læſæ maieſtatis humanæ ſi quis eſt poſſeſſoribus bonorum à Rege donatis ſub titulo maioratus committat in Regem, ſecundùm aliquos Doctores, prædicta bona confiſcantur in perpetuum, & deuoluuntur ad coronam Regis, quia donatis à Rege videtur tacita conditio ineſſe, vt quicumque ex poſſeſſoribus Regem offenderit, ſtatim ea deuoluantur ad coronam Regis: Et probatur à ſimili de feudo, quod ſub ea conditione datum eſſe videtur.*

2 *Item quia donationes ex ingratitudine donatarij aduerſus donantem iure reuocantur.*

3 *Bona prædicta his non obſtantibus neque ob crimen læſæ maieſtatis humanæ, neque Diuinæ, neque ob crimen ſodomiæ confiſcari in perpetuum, & deuolui ad coronam Regis poſſunt, ſecundum probabiliorem ſententiam, quia non reperitur in iure textus expreſſus, qui talem confiſcationem perpetuam inducat.*

4 *Argumentum de feudo non eſt ſimile, quia tunc ſolùm in feudo admittitur confiſcatio, quando aduerſus dominum feudi committitur offenſio, ratione cuius offenſionis dominus feudi in præiudicium ſequentium vocatorum vindicat ſibi feudum, cùm hæc ſit via à iure conceſſa, qua vindicare iniuriam poteſt: At id non procedit in maioratu, cuius poſſeſſor habet dominium directum, & vtile.*

5 *Item argumentum ex ingratitudine donatarij non eſt efficax, quia ſucceſſor in Regno, & in maioratu non ſunt propriè donator, & donatarius, ſed per quandam analogiam.*

6 *Donatio ob ingratitudinem eſto reuocetur, reuocari debet reſpectu donatarij ingrati, non reſpectu aliorum, qui ingrati non ſunt: At in maioratu tot ſunt donatarij, quot ſunt ſucceſſores vocati.*

7 *Maioratus donatio ſi ob ingratitudinem reuocaretur, reuocari deberet donatio, cuiuſcumque fuerit conditionis, & non ſolùm oppidorum, caſtrorum, & ſimilium ſub titulo maioratus, vel ducatus conceſſorum.*

8 *Dicta de iure communi, idem etiam dic de iure regio Caſtellæ, quamuis contrarium non improbabiliter doceant aliqui Doctores ex quadam pragmatica Henrici II.*

9 *Maioratus donatio reuocabilis ex dicta pragmatica in caſu recenſito, intelligi non debet de omnibus bonis donatis, ſed ſolùm de caſtris, oppidis, & villis, quia de his ſolùm ipſa loquitur, & hæc ſunt, quæ ſeruitij, & fidelitatis iura exigunt, non aliæ donationes minoris momenti.*

10 *Item ſubdunt, quod impediatur confiſcatio, ſi bona à Rege donata iure maioratus donata ſint in remunerationem ſeruitij facti, & illius qualitatem, & quantitatem non excedant, quia hæc ob ingratitudinem reuocari non poſſunt, cum non ſint donationes gratuitæ, ſed debitæ reſpectu illius qualitatis, ac quantitatis.*

11 *Pragmatica dicta Henrici II. non conſtat, quod ſit publicata, ac proinde valorem non habet.*

12 *Pragmatia dicta non eſt lata in forma legis, eſt enim ſolùm quædam reſponſio ab Henrico II. vaſſallis ſic petentibus facta, quorum petitionem ipſe gratam habuit, & promiſit executioni mandare.*

13 *Item ibi non ex quocumque læſæ maieſtatis humanæ crimine villa, & oppidum videntur eſſe publicanda, ſed ex eo ſolùm, quod villam, vel oppidum regale vſurpauerit, vel inde bellum aduerſus Regem mouerit, & vocatus à Rege non obediuerit.*

14 *Pragmatica prædicta è contra videtur loqui non ſolùm de crimine læſæ maieſtatis humanæ, ſed de quocumque crimine confiſcatione digno, & de quibuſcumque bonis.*

15 *Bona maioratus à Rege donata neque de iure communi, neque de iure regio Caſtellæ cõfiſcari in perpetuũ poſſunt, ſed ſolùm quoad vſusfructus, & commoditates; quas delinquẽs percepturus erat durãte vita ipſius, ſecus autẽ eſt de iure regio Luſitaniæ, quod loquitur de quocũque maioratu, feudo, vel foro à Rege recepto.*

QVidam, vt Molin. *lib. 4. de primogen. cap. vlt. n.* 40. *& ſeqq.* Vaſquez *part. 2. diſp. 168. cap. 4. num.* 28.

Sanchez *lib. 2. moral. cap. 18. num. 37.* & Molina *de iuſtit. tract. 2. tom. 3. diſp. 660. num. 1.* putant, in tali caſu (ſi quis ſcilicet ex poſſeſſoribus crimen læſæ Maieſtatis humanæ committat in Regem) prædicta bona confiſcari in perpetuum, & deuolui, ad coronam Regis, ſeu ad ipſum Regem, ipſiuſque ſucceſſores, quia donatis à Rege videtur tacita conditio ineſſe, vt poſſeſſores talium bonorum ſint fideles Regi, eique inſeruiant in bello, & ſi quis ex poſſeſſoribus Regem offenderit, ſtatim ea deuoluantur ad coronam Regis. Et probant à ſimili ex feudo, quod ſub ea conditione datum eſſe videtur, vt ſi feudatarius dominum offenderit, excludantur agnati, & feudum reuertatur ad dominum, *cap. 1. §. denique, quæ fuerit 1. cauſ. benefic. amit.* & *cap. 1. §. ſi vaſſallus, ſi de feudo fuerit controuerſia inter domin.*
2 *& agnat.* Probant etiam ex ratione generali (qua donationes reuocari conſueuerunt) quæ eſt ingratitudo donatarij aduerſus donantem, *cap. ſi propter, de donat. & leg. final. Cod. de reuocand. donat.* & ibi Gloſſa, quam ſequuntur communiter Doctores; & in præſenti locum habet, quia quilibet poſſeſſor maioratus à Rege instituti eſt immediatus Regis donatarius, & ab ipſa Regia corona, quæ nunquàm moritur, maioratum accipere cenſetur: Ergo ipſa Regia corona poteſt ob ingratitudinem donatarij maioratum reuocare: Quia ſicuti dicebatur, in his donationibus ineſt tacita conditio, vt poſſeſſores talium bonorum ſint Principi fideles, eique inſeruiant in bello. Quare ſi fideles non fuerint, quin eum offendere tentent in re graui, talis donatio ob ingratitudinem donatarij reuocatur, & conſequenter illa bona redibunt ad principem, eiuſque ſucceſſores, libera ab omni vinculo maioratus. His tamen non obſtantibus.

3 Reſpondetur, oppoſitum (nempe prædicta bona, neque ob crimen læſæ maieſtatis humanæ, neque Diuinæ, neque ob crimen ſodomiæ confiſcari in perpetuum, & deuolui ad coronam Regis) eſſe probabilius: Atque ita tenent Gregor. Lopez *leg. 2. verb. mandas, quæſt. 2. tit. 2. part. 7.* Anton. Gomez *leg. 41. Tauri, circa finem*, & probabile putat Sanchez *loc. ſupra cit. num. 37.*

4 Probatur, quia non reperitur in iure textus expreſſus, qui talem confiſcationem perpetuam inducat, argumentum autem de feudo non eſt ſimile, quia tunc ſolùm in feudo admittitur confiſcatio, quando aduerſus dominum feudi committitur offenſio, ratione cuius offenſionis dominus feudi in præiudicium ſequentium vocatorum, vindicat ſibi feudum, cùm hæc ſit via à iure conceſſa, qua vindicare iniuriam poteſt, *cap. 1. §. denique, quæ fuit prima cauſa benefic. amit.* & *cap. 1. §. ſi vaſſallus, ſi de feudo fuerit controuerſia inter domin. & agnat.* At in maioratu hoc locum non habet, quia poſſeſſor maioratus habet dominium & directum, & vtile, abſque eo quod vllum ius in inſtituente re-
5 maneat. Et argumentum ex ingratitudine donatarij non eſt efficax; quia eſto, ob ingratitudinem donatio gratuita reuocari poſſit, cum tamen certum ſit, hanc reuocationem ſolùm fieri poſſe ab eo, qui verè donator fuit reſpectu ſui donatarij, & non tranſire ad hæredes donantis, neque competere aduerſus hæredes donatarij; ſed hoc ius reuocandi ſiſtere, & finiri in perſona primi donantis, & primi donatarij *ex leg. finali Cod. de reuocand. donation.* ibi: *Hoc tamen vſque ad primas perſonas tantummodò ſtare cenſemus*, cumque ſucceſſor in regno, & in maioratu non ſint propriè donator, & donatarius, ſed per quandam analogiam: ſequitur, quod dicta donatio reuocari non poſſit ob titulum ingratitudinis.

6 Confirmatur, quia eſto donatio ob ingratitudinem reuocetur, reuocari debet reſpectu donatarij ingrati, non reſpectu aliorum, qui ingrati non ſunt: At in maioratu tot ſunt donatarij, quot ſunt ſucceſſores vocati: Ergò par non eſt, vt ob ingratitudinem vnius donatio aliis facta reuocetur.

Confirmatur ſecundò, quia ſi ob ingratitudinem reuocaretur donatio maioratus, reuocari deberet donatio, cuiuſcumque fuerit conditionis, & non ſolùm oppidorum, caſtrorum, & ſimilium ſub titulo maioratus, vel ducatus, &c. conceſſorum (vt volunt aduerſarij, ſicut patebit ex infrà dicendis) cum æquè in qualibet donatione ingratitudo reperiatur. 7

Cæterùm, quod dixi de iure communi, idem etiam dico de iure regio Caſtellæ. Quamuis contrarium non improbabiliter doceant Molina *lib. 4. de primogenit. cap. vltimo, num. 40. & ſeqq.* & alter Molina *de iuſtitia tract. 2. tom. 3. diſp. 660.* ex quadam pragmatica Henrici II. circa quam ſubdunt, quod intelligi non debeat de omnibus bonis donatis, ſed ſolùm de caſtris, oppidis, & villis, quia de his ſolùm ipſa loquitur: Et hæc ſunt, quæ ſeruitutis, & fidelitatis iura exigunt, non aliæ donationes minoris momenti: Et conſentit Sanch. *lib. 2. moral. cap. 18. num. 38.* Item ſubdunt, quod impediatur confiſcatio, ſi bona a Rege donata iure maioratus, donata ſint in remunerationem ſeruitij facti, & illius qualitatem, ac quantitatem non excedant, quia hæc ob ingratitudinem reuocari non poſſunt; cum non ſint donationes gratuitæ, ſed debitæ reſpectu illius qualitatis, ac quantitatis, *cap. relatum, de teſtament. & leg. ſi donationem, Cod. de collat.* vbi Doctores. Item ſubdunt, quod dicta bona ob crimen hæreſis, & ſodomiæ non publicentur, ſed ſolùm ob crimen læſæ maieſtatis humanæ, quia in ſolo hoc crimine reperitur ingratitudo, quæ eſt cauſa reuocandi donationes. Et conſentit etiam Sanch. *vbi ſuprà, num. 39.* Idem etiam, inquam, dico de iure regio Caſtellæ. 8 9 10

Primò, quia prædicta pragmatica Henrici II. non conſtat, quod ſit publicata, ac proinde valorem non habet, aliàs in compilatione legum regalium contineretur. 11

Secundò, quia non eſt lata in forma legis: Eſt enim ſolùm quædam reſponſio ab Henrico II. vaſſallis ſic petentibus facta, quorum petitionem ipſe gratam habuit, & promiſit executioni mandare: Quomodo autem executioni mandanda foret, & quid in ea ſtatuerit, non apparet. 12

Tertiò, quia ibi non ex quocumque læſæ maieſtatis humanæ crimine villa, & oppidum videntur eſſe publicanda, ſed ex eo ſolùm, quod villam, vel oppidum regale vſurpaueris, vel inde bellum aduerſus Regem moueris, & vocatus à Rege non obedieris: Ergò de aliis criminibus non videtur loqui prædicta pragmatica. 13

Quartò, quia è contrà videtur loqui non ſolùm de crimine læſæ maieſtatis humanæ, ſed de quocumque crimine confiſcatione digno, & de quibuſcumque bonis: Ergò videtur non ſolum ad bona ex donatione Regis, ſed etiam ad bona aliundè acquiſita extendi, & in omni crimine confiſcatione digno, quod eſt contrà præcitatos Doctores. 14

Dicendum igitur eſt, neque de iure communi, neque de iure regio Caſtellæ bona maioratus à Rege donata confiſcari in perpetuum, ſed ſolùm quoad vſusfructus, & commoditates, quas delinquens percepturus erat, durante vita ipſius. 15

Dixi, *neque de iure communi, neque de iure regio Caſtellæ*, quia de iure regio Luſitaniæ pro parte affirmatiua videtur clara deciſio legis *lib. 5. ordin. tit. 3. §. 5.* quæ loquitur de quocumque maioratu, feudo, vel foro à Rege recepto, non tamen aliundè acquiſito, & in ſolo crimine læſæ maieſtatis humanæ, non tamen Diuinæ, neque ſodomiæ.

SECTIO

Digitized by Google

SECTIO VI.

Quid dicendum, ſi bona aliqua, vt oppida, Ciuitates, & ſimilia à Rege tibi donata ſint ſub titulo Maioratus, cum conditione, vt ob crimen læſæ Maieſtatis, vel ſimile non confiſcentur?

SVMMARIVM.

1 *Bona aliqua, vt Oppida, Ciuitates, & ſimilia, ſi à Rege alicui donata ſint ſub titulo maioratus cum conditione, vt ob crimen laſa Maieſtatis, vel ſimile non confiſcentur, ob tale crimen poſſeſſoris prædicta bona non confiſcantur, ſed tranſeunt ad ſucceſſores: quia talis conditio non repugnat bonis moribus, nec recta rationi. Quamuis ſecus, ſi apponeretur in bonum delinquentis, quia tunc præberet occaſionem delinquendi, &c. contra Molinam, &c.*

1 Reſpondetur: Tunc ob tale crimen poſſeſſoris, prædicta bona non confiſcari, ſed tranſire ad ſucceſſores. Molina *tom. 3. de iuſt. diſput.* 660. *n.* 2. Vaſquez 1.2. *diſput.* 169. *cap.* 4. *n.* 28. & Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 18. *n.* 38.

Probatur, quia talis conditio non tepugnat bonis moribus, nec rectæ rationi, cùm ſcilicet dicta conditio apponitur in vtilitatem, & commoditatem aliorum innocentium ex illa familia; quamuis ſecus ſi apponeretur in bonum delinquentis, quia tunc præberet occaſionem delinquendi, & conſequenter tanquam contraria bonis moribus, eſſet habenda pro non adiecta.

Quidquid in contrarium dixerit Molina *libr.* 4. *de primogen. cap. vltim. num.* 69. Vbi in priori caſu ait, non impediri confiſcationem, etiamſi à Rege cautum eſſet, ne fiſco applicarentur illa bona caſu, quo quis è poſſeſſoribus delinqueret: quia & talis remiſſio, atque conuentio (inquit ipſe) vtpote fauens delicto, nulla eſſe videtur.

At minùs rectè, vt patet ex dictis: Quia talis remiſſio, & conuentio conſona eſt iuris communis diſpoſitioni, quæ habet; bona non fiſco, ſed ſucceſſoribus in priori caſu applicari. Neque talis remiſſio, & conuentio delicto fauet, quia delinquens nullum ex ea commodum reportat. Faueret autem delicto, & delinquenti, ſi Rex ſtatueret, non confiſcare commoditates, & vſusfructus à delinquente, etiamſi delictum committeret.

SECTIO VII.

Quid dicendum, ſi Maioratus ſit inſtitutus ex facultate Regis, & Rex è contra facultatem conceſſerit ea conditione, vt ſi quis ex poſſeſſoribus Maioratus crimen commiſerit læſæ Maieſtatis humanæ, vel Diuinæ, vel contra naturam, eo ipſo bona in ſequentes ſucceſſores non tranſeant, ſed confiſcentur?

SVMMARIVM.

1 *Maioratus, ſi ſit inſtitutus ex facultate Regis, & Rex è contra facultatem conceſſerit ea conditione, vt ſi quis ex poſſeſſoribus maioratus crimen commiſerit laſa Maieſtatis Diuinæ, vel humanæ, vel contra naturam, eo ipſo bona in ſequentes ſucceſſores non tranſeant, ſed confiſcentur, prædicta bona manent confiſcata à die commiſſi delicti, quia in tali caſu inſtituens maioratum, applicat fiſco bona maioratus.*

2 *Diſpoſitio prædicta reiici non debet, ſed ſuſtineri, quia bonis moribus fauet, & poſſeſſores maioratus à delicto committendo compeſcit.*

3 *Si quis vtitur facultate regia prædictam clauſulam habente, non poteſt inſtituere maioratum ſub ea conditione, vt ſi vnus ex ſucceſſoribus tractauerit de delicto contra Maieſtatem Diuinam, vel humanam, vel naturam, tempore aliquo antecedenti ad delictum bona maioratus tranſeant ad ſucceſſorem: quia hoc eſſet eludere fiſcum, & facultatem regiam.*

1 Reſpondetur, quod in tali caſo prædicta bona maneant confiſcata à puncto, ſeu inſtanti commiſſi delicti. Doctores, quos citat, & ſequitur Molina *de primogen. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 10. alter Molina *de iuſtitia diſputat.* 657. *num.* 2. & Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 18. *num.* 41.

Probatur, quia in tali caſu inſtituens maioratum applicat fiſco bona maioratus, ita vt & ipſe fiſcus ſit vocatus ab inſtituente maioratum, ſicut quilibet alius ex deſcendentibus: Ergo.

2 Neque talis diſpoſitio reiici debet, ſed ſuſtineri: quia bonis moribus fauet, & poſſeſſores maioratus à delicto committendo compeſcit.

3 Hinc ſequitur, quod is, qui vtitur facultate Regia prædictam clauſulam habente, non poſſit inſtituere maioratum ea conditione, vt ſi vnus ex ſucceſſoribus tractauerit de delicto, contra Maieſtatem Diuinam, vel humanam, vel contra naturam tempore aliquo antecedenti ad delictum, bona maioratus tranſeant ad ſucceſſorem: quia hoc eſſet eludere fiſcum, & facultatem regiam. Doctores prædicti *in locis ſupra citatis.*

SECTIO VIII.

Quid dicendum, ſi in facultate regia omittatur conditio; maioratum ſcilicet applicandum eſſe fiſco ob crimen læſæ maieſtatis humanæ, vel diuinæ, vel ſodomiæ?

SVMMARIVM.

1 *Maioratus non applicatur fiſco, ſed deuenit ad ſucceſſores, ſi in facultate regia omittatur conditio; maioratum ſcilicet applicandum eſſe fiſco ob crimen laſa maieſtatis humana, vel diuina, vel ſodomia; quia talis facultas regia aliquando ſine iſta clauſula, aliquando cum iſta clauſula conceditur: Et quando vno, vel altero modo fit conceſſio, non debet id, quod frequentius accidit, ſuppleri, ſed potius vt omiſſum, & ad ius commune redactum reputari.*

2 *Princeps in facultate inſtituendi maioratum cùm frequentius ſoleat ob ſupradicta crimina fiſco maioratum applicare, ſi aliquando hanc applicationem omittat, cenſeri debet, non voluiſſe talem facultatem grauare.*

3 *Quæ ſolent apponi in alicuius rei conceſſione, ſemper cenſentur appoſita, quamuis omittantur; ſecus autem eſt de iis, quæ frequentius apponi ſolent.*

4 *In facultatibus recentioribus debet conſtare de liberá voluntate principis concedentis, cum omittit hanc clauſulam apponere; quia facultas, quæ hanc clauſulam non habet, deuiat à ſtylo his temporibus communi, & quæ à communi ſtylo deuiant, ſuſpecta debent iudicari.*

5 *Maioratus inſtitutus ex regia donatione non confiſcatur in perpetuum; & quatènus id eſſet conceſſum;*

ceſſum, non deberet extendi ad maioratum ex bonis patrimonialibus ex facultate regia inſtitutum; ſiquidem illud non eſt propriè ex donatione Regis quoad bona, ex quibus maioratus conſtat, ſed quoad priuilegia, & exemptiones.

1 RESpondetur, maioratum in tali caſu non applicari fiſco, ſed deuenire ad ſucceſſores. Doctores, quos ſequitur Molin. *de iuſt.diſp.* 657. *n.*2. & Sanchez *lib.*2. *moral. cap.*18 *n.*43.

Probatur, quia talis facultas Regia aliquando ſine iſta clauſula, aliquando (etſi frequentiùs) cum iſta clauſula conceditur. At quando vno, vel altero modo fit conceſſio, non debet id quod frequentiùs accidit, ſuppleri, ſed potiùs, vt omiſſum, & ad ius commune redactum reputari, *l.commodiſſimè, ff. de liberis, & poſthumis.* Ergo cùm data fuerit facultas inſtituendi maioratum, & in ea non fuerit apposita clauſula, vt ob ea crimina fiſco maioratus applicetur, relinquitur diſpoſitioni iuris communis, in quo nulla eſt applicatio.

2 Confirmatur, quia cùm Princeps in facultate inſtituendi maioratum frequentius ſoleat, ob ſupradicta crimina fiſco maioratum applicare, ſi aliquando hanc applicationem omittat, cenſeri debet, non voluiſſe talem facultatem grauare: ſi enim voluiſſet, id expreſſiſſet.

3 Obiicies: Ex *leg. final. Cod. de fideiuſſorib. & cap. Cùm te, de conſtitution.* quæ ſolent apponi in alicuius rei conceſſione, ſemper cenſentur apposita, quamuis omittantur: Ergo cùm ſoleat apponi in Regia facultate applicatio fiſco facienda, cenſeri debet ſemper apposita.

Reſpondetur, id intelligi de iis quæ ſemper ſolent apponi: ſecus de iis quæ frequentiùs. Doctores, quos citat, & ſequitur Molina *lib.*4. *de primogen. cap.vltim. num.* 66.

4 Non nego tamen, in facultatibus recentioribus debere conſtare de libera voluntate Principis concedentis, cùm omittit hanc clauſulam apponere: quia facultas, quæ hanc clauſulam non haberet, deuiat à ſtylo his temporibus communi; nulla enim ferè eſt, quæ dictam clauſulam non habeat. At quæ à communi ſtylo deuiant, ſuſpecta debent iudicari. Felinus *in cap.*2.*num.*16.*de reſcript.* & alij paſſim, quos ſequitur Molina *cit.cap.vlt. n.*68. Ergo.

5 Obiicies ſecundò: Maioratus inſtitutus ex regia facultate, reputari debet ac ſi eſſet inſtitutus ex regia donatione, eo quod Princeps donare cenſeatur illud, ſuper quo ſuam authoritatem interponit, *l. in ædibus,* §.1. *ff.de donat. & l. etſi liqueat, Cod. de inoffic. donat.* & ibi communiter Doctores: Ergo.

Reſpondetur: Tranſeat antecedens, id tamen non obſtat. Tum quia, ſicuti ſupra dicebam, maioratus inſtitutus ex regia donatione, non confiſcatur in perpetuum. Tum quia, eſto id eſſet conceſſum, non deberet extendi ad maioratum ex bonis patrimonialibus ex facultate regia inſtitutum. Siquidem illud non eſt propriè ex donatione Regis quoad bona ex quibus maioratus conſtat, ſed quoad priuilegia, & exemptiones: ſi tamen bona eſſent ipſius Regis, & Rex ſuper illorum diſpoſitione ſuam authoritatem interponeret, cenſeretur illa donaſſe.

SECTIO IX.

Quid dicendum, quando non conſtat, an maioratus ex regia facultate, an ſine illa ſit inſtitutus?

SVMMARIVM.

1 *Maioratus, quando non conſtat, an ex regia facultate, an ſine illa ſit inſtitutus, quamuis nonnulli putent ex regia facultate eſſe inſtitutum, & facultatem conceſſam eſſe ſub illo frequentiori, & communi onere, vt ſcilicet ad fiſcum deueniat. Probabilius tamen eſt oppoſitum, nempe ſine facultate Regis eſſe inſtitutum.*

2 *Inſtitutio enim cenſenda eſt fieri ex communi iure, cùm de priuilegio non conſtat: nam priuilegium conſiſtit in facto, quod non præſumitur, niſi demonſtretur.*

3 *Inſtitutum eſſe ex communi iure, vtilius eſt poſſidenti, cùm ſecurior ſit ab alienatione. At hoc è conuerſo præſumitur.*

4 *Maioratum inſtituens ex facultate regia, quem poterat inſtituere ex diſpoſitione iuris communis abſque illa facultate, cenſeri debet inſtituiſſe ex diſpoſitione iuris communis, & non ex facultate regia, ac proinde maioratum non eſſe ſubiectum confiſcationi.*

5 *Actus quando fieri poteſt ex iure communi, & ſpeciali, præſumi debet fieri ex iure communi, & non ex ſpeciali.*

6 *In dubio ſemper quis præſumitur de ſuis bonis diſponere eo modo, quo ſibi diſpoſitio vtilior eſt.*

RESpondetur: quamuis in tali caſu nonnulli, quos ſequitur Simancha *de catholic. inſtitution. titul.* 9. *num.*275. putent, maioratum ex regia facultate eſſe inſtitutum, & facultatem eſſe conceſſam ſub illo frequentiori, & communi onere, vt ſcilicet ad fiſcum deueniat: Probabilius tamen eſſe oppoſitum (nempe ſine facultate Regis eſſe inſtitutum, ac proinde non confiſcari.) Quod docent Molina *lib.*2.*de primogen. cap.*2. *num.* 18. *& ſequentibus,* alter Molina *de iuſtitia tom.*3. *diſput.* 657. *num.*2. & Sanchez *lib.* 2. *moral. capite* 19. *num.* 53. 1

Probatur, quia inſtitutio cenſenda eſt fieri ex communi iure, cùm de priuilegio non conſtat: Nam priuilegium conſiſtit in facto, quod non præſumitur, niſi demonſtretur, *l.in bello,§.facta, ff.de capt.* 2

Accedit, quod, eſſe inſtitutum ex communi iure vtilius eſt poſſidenti, cùm ſecurior ſit ab alienatione. At hoc è conuerſo præſumitur: Ergo. 3

Hinc ſequitur, quod ſi quis ex facultate regia inſtituat maioratum, quem poterat inſtituere ex diſpoſitione iuris communis abſque illa facultate (vt qui v. g. in bonis liberis inſtituit, ſi habuit deſcendentes, in tertia, & quinta parte ſuorum bonorum, iuxta *leg. Tauri.* Et ſi habuit aſcendentes in tertia:) cenſeri debet, inſtituiſſe ex diſpoſitione iuris communis, & non ex facultate regia, ac proinde maioratum non eſſe ſubiectum confiſcationi. Molina *de primogen. citato cap.*2.*num.*10. alter Molina *citato tom.*3. *diſput.*582. & Sanchez *citato cap.*18. *num.*47. 4

Quia, ſicuti dicebam, quando actus fieri poteſt ex iure communi, & ſpeciali, præſumi debet, fieri ex iure communi, & non ex ſpeciali, *leg. quamquam, Cod. de teſtament.militar.* Et Doctores, quos ſequitur Molina *dicto cap.*2. *n.* 15. Tum quia, ſicuti etiam dicebam, in dubio ſemper quis præſumitur de ſuis bonis diſponere eo modo, quo ſibi diſpoſitio vtilior ſit. At vtilior eſt diſpoſitio ex iure communi, quàm ex priuilegio. Siquidem ſic facta perire non poteſt ob confiſcationem, ſicuti poteſt, ſi ex priuilegio ſit facta: Ergo. 5 6

SECTIO

SECTIO X.

An cum habens deſcendentes, & ex facultate regia inſtituens maioratum ex omnibus ſuis bonis non poſſit, ceſſante facultate, maioratum inſtituere, niſi in tertia, & quinta parte ſuorum bonorum, cenſeatur talis maioratus inſtitutus ex facultate regia, ac proinde ſubiectus confiſcationi, non ſolùm quoad exceſſum, ſed etiam quoad illam partem, in qua poterat inſtituere, ſecluſo priuilegio?

SVMMARIVM.

1 *Habens deſcendentes, & ex facultate regia inſtituens maioratum ex omnibus ſuis bonis, ſi non poſſit ceſſante facultate maioratum inſtituere, niſi in tertia, & quinta parte ſuorum bonorum, non cenſetur talis maioratus inſtitutus ex facultate regia, ac proindè non ſubiectus confiſcationi non ſolum quoad exceſſum, ſed etiam quoad illam partem, in qua poterat inſtituere, ſecluſo priuilegio, quia non debet quis cenſeri quod vtatur priuilegio, niſi quatenus priuilegium ipſi neceſſarium eſt, vel conueniens.*

2 *Amplia etiam in caſu, quo inſtitutor dicat, ſe ex facultate regia ſibi conceſſa maioratum inſtituere, quia id intelligi debet ſolùm quoad eam partem, in qua non poterat, ſecluſo priuilegio inſtituere.*

3 *Quamuis contrarium, nempe totum maioratum etiam in priori caſu ex facultate regia eſſe inſtitutum, non improbabiliter alij doceant, quia ſola regia facultas eſt, quæ totam illam diſpoſitionem comprehendere poteſt, & cùm videatur quædam diſpoſitio indiuiſibilis, non videtur dari locus, vt pars vna facultati regali, pars altera facultati legali correſpondeat.*

4 *Opinio prædicta in duobus caſibus Authori ſatis probatur.*

5 *Primus eſt, ſi inſtitutor habens deſcendentes, maioratum inſtituat ex regia facultate in tertia, & quinta parte bonorum, & in reliquis bonis, relictis reliquis filiis alimentis, & in hac maioratus inſtitutione non ſeruet ordinem præſcriptum, vt ſcilicet priùs vocet deſcendentes legitimos, & naturales, deinde agnatos, & cognatos, ſeu collaterales, poſtremò extraneos, quia tunc finis inſtitutionis eſt, vt maioratus integrè perueniat ad vocatos, & integrè peruenire non poteſt ad eos, niſi fuerit inſtitutus ex regia facultate.*

6 *Secundus caſus eſt, ſi inſtitutor habens vnicum filium, diſponat non ſolùm de quinta bonorum parte; ſed etiam de tertia, vel de omnibus bonis, quia tunc cum ſolùm poſſit diſponere de quinta parte bonorum, ſi de tertia, & reliquis diſponit, cenſeri debet ex priuilegio Regis, non ſolùm de iis, ſed etiam de quinta parte diſponere, quia eſt facultas Regis conceſſa æqualiter pro omnibus, & Rex non concederet facultatem grauandi filium in ſua legitima, ſi parens quintam partem bonorum eo modo grauare non vellet.*

7 *Inſtituens ex facultate regia maioratum, quem ſaltem ex parte poterat abſque illa facultate inſtituere, ſi proteſtetur ſe inſtituere illum tam ex facultate regia, quàm ex legali, prout ſibi, & ſuis ſucceſſoribus vtilius ſit ad maioratum in totum, vel in partem conſeruandum, tunc dicendum erit, maioratum inſtitutum eſſe tam ex facultate regia, quàm ex legali, & pro illa parte, quæ ex facultate regia inſtitutus eſt, ſubiici confiſcationi, & non pro alia, quia talis inſtitutio duplici inſtitutioni æquiualere videtur.*

Reſpondetur negatiue: Atque ita tenent Molina *de iuſt. tom. 3. diſp. 582. num. 3.* & Sanchez *lib. 2. moral. cap. 18. num. 50.* 1

Probatur, quia non debet quis cenſeri quod vtatur priuilegio, niſi quatenus priuilegium ipſi neceſſarium eſt, vel conueniens; ſed ad firmitatem maioratus in illa parte, in qua poterat maioratum inſtituere ſecluſo priuilegio, priuilegium ipſi neceſſarium non eſt, neque conueniens, quinimmò conuenientius eſt, ex diſpoſitione iuris maioratum eſſe inſtitutum, quam ex priuilegio: Ergo, ſic eſſe inſtitutum, cenſeri debebit.

Ampliatur reſponſio etiam in caſu, quo inſtitutor dicat, ſe ex facultate regia ſibi conceſſa maioratum inſtituere, quia id intelligi debet ſolùm quoad eam partem, in qua non poterat, ſecluſo priuilegio, inſtituere. 2

Quamuis contrarium (*nempe* totum maioratum etiam in priori caſu, ex facultate regia eſſe inſtitutum) non improbabiliter doceant alij, quos ſequitur Gomez *leg. 40. Tauri, num. 91.* Quia ſola regia facultas eſt, quæ totam illam diſpoſitionem comprehendere poteſt, & cum videatur eſſe quædam diſpoſitio indiuiſibilis, non videtur dari locus, vt pars vna facultati regali, pars altera facultati legali correſpondeat: Ergò. 3

Quæ opinio in duobus caſibus mihi ſatis probatur. 4

Primus eſt, ſi inſtitutor habens deſcendentes maioratum inſtituat ex regia facultate in tertia, & quinta parte bonorum, & in reliquis bonis, relictis reliquis filiis alimentis, & in hac maioratus inſtitutione non ſeruet ordinem præſcriptum à *l. 11. tit. 5. lib. 5. recopilat.* (vt ſcilicet priùs vocet deſcendentes legitimos, & naturales, deinde agnatos, & cognatos, ſeu collaterales, 5 poſtremò extraneos) quia tunc finis inſtitutionis eſt, vt maioratus integrè perueniat ad vocatos: at integrè peruenire non poteſt ad eos, niſi fuerit inſtitutus ex regia facultate, cum ſolùm ex illa poſſit omitti ordo præſcriptus: Ergo. Tum quia priuilegio quis vti cenſetur, cum ipſi illud neceſſarium eſt, aut conuenientius; ſed ad præſentem diſpoſitionem eſt neceſſarium, aliàs diſpoſitio in principaliori parte corrueret: Ergò.

Secundus eſt, ſi inſtitutor habens vnicum filium, diſponat, non ſolùm de quinta bonorum parte, ſed etiam de tertia, vel de omnibus bonis, quia tunc cùm ſolum poſſit diſponere de quinta parte bonorum, aliæ enim ſunt legitimæ illius filij, quæ grauari non poſſunt: Si de tertia, & reliquis diſponit, cenſeri debet ex priuilegio Regis, non ſolùm de iis, ſed etiam de quinta parte diſponere; quia eſt facultas regis conceſſa æqualiter pro omnibus, & Rex non concederet facultatem grauandi filium in ſua legitima, ſi parens quintam partem bonorum eodem modo grauare non vellet: Tum quia diſpoſitio aliarum partium trahit ad ſe quintæ partis diſpoſitionem, vtpotè minùs præcipuam: Quæ rationes generales ſunt, vt maioratus intelligatur, ex facultate regia integer eſſe inſtitutus. 6

At, ſi inſtituens ex facultate regia maioratum, quem ſaltem ex parte poterat abſque illa facultate inſtituere, proteſtetur, ſe inſtituere illum, tam ex facultate regia, quàm ex legali, prout ſibi, & ſuis ſucceſſoribus vtilius ſit ad maioratum in totum, vel in partem conſeruandum, tunc dicendum erit, maioratum inſtitutum eſſe, tam ex facultate regia, quàm ex legali, & pro illa parte, qua ex facultate regia inſtitutus eſt, ſubiici confiſcationi, & non pro alia, quia talis inſtitutio duplici inſtitutioni æquiualere videtur. Molin. & Sanch. *locis ſuprà citatis.* 7

Etſi contra hoc dictum adhuc difficultatem aliquam faceſſat ratio ſuperiùs poſita de indiuiſibilitate inſtitutionis, & de facultate regis aliàs non concedenda, niſi ex ea tota diſpoſitio promanet.

SECTIO XI.

Quid dicendum, ſi ipſe maioratus inſtitutor crimen confiſcatione dignum committat?

SVMMARIVM.

1 *Maioratus dupliciter inſtitui poteſt, teſtamento, vel contractu.*

2 *Maioratus ſi ſit inſtitutus teſtamento nullum ius ſucceſſoribus nominatis acquiritur, quovſque teſtator mortuus fuerit, quia talis eſt teſtamenti natura, quod locum habet etiamſi quoad maioratus inſtitutionem factam in teſtamento ponantur aliqua verba, quæ donationem ſignificent, quia non propterea cenſeri debebit donatio, ſed legatum.*

3 *Maioratus ſi contractu ſit inſtitutus, inſpecto iure communi, inſtitui poteſt contractu reuocabili, vel irreuocabili, irreuocabili, ſi ſit inſtitutus in perſona filij emancipati, vel alterius agnati, vel extranei, donatione inter viuos acceptata: reuocabili, ſi fiat filio ſub poteſtate exiſtenti, vel ſi fiat cauſa mortis, quia hæc vſque ad mortem poſſunt reuocari.*

4 *Maioratum is qui inſtituit, inſpecto iure regio Caſtellæ, ſiue in filio emancipato, ſiue in extraneo, reuocare ſemper illum poteſt, niſi in quibuſdam caſibus expreſſis.*

5 *Inſtitutio fieri poteſt ante commiſſum crimen, vel illo iam commiſſo: Et crimen eſt duplex, vel cui confiſcatio bonorum eſt ipſo facto annexa, vel cui confiſcatio ſolùm per ſententiam imponi poteſt.*

6 *Maioratus ſi ſit inſtitutus poſt crimen, cui confiſcatio eſt ipſo iure annexa, & ſit inſtitutus de bonis habitis tempore criminis, inſtitutio, quomodocunque, ſiue teſtamento, ſiue contractu fiat, non tenet; neque talis inſtitutio confiſcationem impedit, quia eſt facta de bonis fiſco obligatis, ac proinde facta declaratione criminis, perit inſtitutio, & in perpetuum confiſcatur maioratus.*

7 *Bona, ſi ob crimen ipſo iure non confiſcantur, ſed per ſententiam confiſcanda veniunt, diſtinguendum tunc erit. Si inſtitutio maioratus eſt facta in codicillo, vel teſtamento ex bonis tempore criminis habitis, ſubiicitur confiſcationi: Si verò eſt facta ex bonis poſt crimen acquiſitis, ſpectato iure communi nulla eſt inſtitutio.*

8 *At ſecus eſt ſpectato iure regio Caſtellæ.*

9 *Maioratus ſi inſtitutus ſit contractu irreuocabili, priuſquam de crimine condemnetur inſtitutor, tenet inſtitutio, & confiſcationi non ſubiicitur: Quia cum tunc illa bona non ſint fiſco obligata, poteſt inſtitutor de illis, tanquam de bonis liberis liberè diſponere.*

10 *Excipe, niſi talis contractus fiat in fraudem fiſci, quia tunc reuocari poterit, cùm omnis contractus, omniſque alienatio, nedum donatio in fraudem fiſci, ſiue ante crimen, ſiue poſt crimen ſit facta, non valeat, ad hoc ſaltem vt non poſſit reuocari, & in foro externo quoties alienatio ſit poſt crimen, ſemper præſumitur fraus.*

11 *Maioratus ſi inſtitutus ſit contractu reuocabili inter viuos poſt crimen commiſſum, quidam putant, etiam ſecluſa præſumptione fraudandi fiſcum, quæ ſemper adeſt, ſubiici confiſcationi, quia talis contractus non tollit à delinquente dominium bonorum: Alij verò diſtinguunt inter donationem factam à marito vxori, vel factã aliis, ſi facta ſit aliis contractu reuocabili, non confirmatur, cum confiſcantur bona donantis, ſed tranſit in fiſcum; ſi autem facta ſit à marito vxori, confirmatur marito bannito; ſicque non tranſit in fiſcum.*

12 *Alij, quos ſequitur Molina, probabilius tenent non ſubiici confiſcationi perpetuæ, quoties inſtitutor contractu reuocabili diſponit de bonis fiſco non obligatis, quia eſto illa bona ſint delinquentis, ſunt tamen obligata tranſmitti ſucceſſoribus vocatis, quibus ex tali contractu eſt ius acquiſitum. Quod ius etſi reuocabile ſit ab inſtituente dum viuit, non tamen cum ſit perſonale, eſt reuocabile à fiſco.*

13 *Maioratus ſi inſtitutus ſit contractu irreuocabili ante crimen commiſſum, certum eſt, quod non ſubiiciatur confiſcationi, quia ea, quæ quis non poteſt alienare contractu, neque poteſt alienare delicto.*

14 *Excipe, niſi inſtitutus ſit in fraudem fiſci, vel ex facultate regia ſub ea conditione conceſſa, vt ſubiiciatur confiſcationi.*

15 *Maioratus, ſi inſtitutus eſt contractu reuocabili, probabilius eſt, quod non ſubiiciatur confiſcationi, quia eſto illa bona ſint delinquentis, ſunt tamen obligata tranſmitti ſucceſſoribus vocatis; quibus ex tali contractu ius eſt acquiſitum.*

16 *Delinquens, ſi ante mortem reuocet maioratum, ſecundum aliquos Doctores, ſi ante ſententiam declaratoriam, maioratus pertinet ad fiſcum, ſecus verò ſi reuocet poſt ſententiam declaratoriam, eo quod in confiſcatione ſolùm includuntur bona, quæ tunc erant delinquentis, alteri non obligata.*

17 *Maioratus etiam in poſteriori caſu probabilius pertinet ad fiſcum, quia etiam in tali caſu maioratus bona ſunt delinquentis, etſi ſucceſſoribus ſint obligata.*

18 *Maioratus non eſt quid ſimile donationi factæ vxori à marito, hæc enim donatio non ſolùm morte naturali mariti, ſed etiam eius morte ciuili confirmatur, eſto non ſit marito adempta poteſtas dictam alienationem reuocandi, ac proinde non poteſt in fiſcum tranſire: At aliæ donationes morte ciuili donantis non confirmantur: Immò neque donatio facta marito ab vxore morte ciuili confirmatur.*

SVppono, maioratum dupliciter inſtitui poſſe, teſta- 1
mento, vel contractu.

Si ſit inſtitutus teſtamento, nullum ius ſucceſſori- 2
bus nominatis acquiritur, quovſque teſtator mortuus fuerit, quia talis eſt teſtamenti natura: Quod locum habet, etiamſi quoad maioratus inſtitutionem factam in teſtamento ponantur aliqua verba, quæ donationem ſignificent, quia non propterea cenſeri debebit donatio, ſed legatum, ſiquidem vt bene aduertit Molin. *de primogen. lib. 1. cap. 12. num. 2.* ea verba teſtamenti naturam non mutant, cùm verba intelligi debeant ſecundum ſubiectam materiam, *leg. ſi vino, ff. legat.*

Si verò maioratus ſit inſtitutus contractu, inſpecto 3
iure communi, conſtitui poteſt contractu reuocabili, vel irreuocabili. *Irreuocabili*, ſi ſit inſtitutus in perſona filij emancipati, vel alterius agnati, vel extranei, donatione inter viuos acceptata, *leg. perfecta donatio, Cod. de donat. quæ ſub modo, & leg. ſiue emancipatis, Cod. de donation. Reuocabili*, ſi fiat filio ſub poteſtate exiſtenti, vel ſi fiat cauſa mortis; quia hæc vſque ad mortem poſſunt reuocari. Doctores communiter, quos citat, & ſequitur Molin. *cit. cap. 12. num. 10. & ſeqq.*

Dixi, *inſpecto iure communi*, quia inſpecto iure regio 4
Caſtellæ, is, qui inſtituit maioratum (ſiue in filio emancipato, ſiue in extraneo) reuocare ſemper illum poteſt, niſi in caſibus expreſſis à *leg. 44. Tauri.*

Suppono ſecundò, inſtitutionem fieri poſſe ante com- 5
miſſum crimen, vel illo iam commiſſo; & crimen eſſe duplex, vel cui confiſcatio bonorum eſt ipſo facto annexa, (quale eſt crimen contra Maieſtatem diuinam, humanam, & naturam) vel cui confiſcatio ſolùm per ſententiam imponi poteſt, (quale eſt homicidium, ſimonia, &c.) His ſuppoſitis.

Reſpon

6 Reſpondetur: Si maioratus ſit inſtitutus poſt crimen, cui confiſcatio eſt ipſo iure annexa, & ſit inſtitutus de bonis habitis tempore criminis, inſtitutio (quomodocumque, ſiue teſtamento, ſiue contractu fiat) non tenet; neque talis inſtitutio confiſcationem impedit, quia eſt facta de bonis fiſco obligatis, ac proinde facta declaratione criminis, perit inſtitutio, & in perpetuum confiſcatur maioratus. Doctores, quos ſequitur Vaſquez 1. 2. *diſput.* 169. *num.* 39. & Sanchez *lib.* 2. *moral.cap.* 18. *num.* 6. Videri etiam poterit Molin. *de iuſt. tom.* 3. *diſput.* 659. & alter Molin. *de primogenit. lib.* 4. *cap.vlt.*

7 Si verò ob crimen bona ipſo iure non confiſcantur, ſed per ſententiam confiſcanda veniunt, diſtinguendum tunc erit: Si inſtitutio maioratus eſt facta in codicillo, vel teſtamento ex bonis tempore criminis habitis, ſubiicitur confiſcationi, in quo conueniunt Doctores: Si autem eſt facta ex bonis poſt crimen acquiſitis, ſpectato iure communi nulla eſt inſtitutio, *ex l. eius qui*, §. *ſi cui*, *ff. de teſtament.* vbi committens crimen, cui pœna mortis, deportationis, aquæ & ignis interdictionis, bonorum amiſſionis imponitur, priuatur facultate teſtandi, ibi: *Neque illud teſtamentum valet, quod antea fecit, neque id, quod poſtea fecit.*

8 Dixi, *ſpectato iure communi*; quia ſpectato iure regio Caſtellæ, valet inſtitutio, & confiſcationi non ſubiicitur ex *l.* 3. *tit.* 4. *lib.* 5. *compilat.* Et videri poterit Molin. *de primogen. lib.* 4. *cap. vlt. num.* 20.

9 Quod ſi maioratus inſtitutus ſit contractu irreuocabili, priuſquam de crimine condemnetur inſtitutor, tenet inſtitutio, & confiſcationi non ſubiicitur, quia cùm tunc illa bona non ſint fiſco obligata, poteſt inſtitutor de illis, tanquam de bonis liberis liberè diſponere, *argum. l. poſt contractum, ff. de donat.* & tradunt Molin. *de iuſt. tom.* 3. *diſp.* 659. *n.* 1. & Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 18. *num.* 63.

10 Excipe, niſi talis contractus fiat in fraudem fiſci, quia tunc reuocari poterit, cùm omnis contractus, omniſque alienatio, nedum donatio in fraudem fiſci (ſiue ante crimen, ſiue poſt crimen ſit facta) non valeat, ad hoc ſaltem, vt non poſſit reuocari, *leg. in fraudem*, *ff. de iur. fiſc.* & docent communiter Doctores, quos ſequitur Gomez *var. reſolut. tom.* 3. *tit. de confiſcat. cap.* 14. *num.* 4. Clarus *practic. quæſt.* 78. & Farinac. *quæſt.* 25. *num.* 134. qui *quæſt.* 164. *de falſit. & ſimulat. num.* 18. & 46. rectè ſubdit, in foro externo, quoties alienatio ſit poſt crimen, hanc fraudem ſemper præſumi.

11 At ſi maioratus inſtitutus ſit contractu reuocabili inter viuos poſt crimen commiſſum.

Quidam, quos ſequitur Simanch. *de cathol. inſtitut. tit.* 9. *num.* 156. putant, etiam ſecluſa præſumptione fraudandi fiſcum, quæ ſemper adeſt, ſubiici confiſcationi, quia talis contractus non tollit à delinquente dominium bonorum: Ergo tanquam bona ipſius delinquentis ſubiiciuntur confiſcationi.

Alij, quos ſequitur Farinac. *quæſt.* 25. *num.* 130. diſtinguunt inter donationem factam à marito vxori, vel factam aliis, ſi facta ſit aliis contractu reuocabili, non confirmatur, cum confiſcantur bona donantis, ſed tranſit in fiſcum *ex l. ſi aliquis*, *ff. de donat. cauſ. mort.* Si autem facta ſit à marito vxori, confirmatur, marito bannito, ſicque non tranſit in fiſcum, *ex l. ſed ſi mors*, *ff. de donat. inter vir. & vxor.* & *ex l. ſi res vxoris*, *Cod. eod. tit.* Ex quo inferunt, ad maioratus inſtitutionem, ſi facta hæc ſit in alia perſona, quàm vxoris (vt neceſſariò contingit, cùm inſtituuntur, omnes vocati) maioratum, crimine commiſſo (quod ſecum trahit bonorum confiſcationem ipſo iure) ſubiici confiſcationi, & tranſire ad fiſcum.

12 Alij, quos ſequitur Molin. *de primogen. lib.* 4. *cap. vlt. num.* 23. & Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 18. *num.* 66. probabilius tenent, non ſubiici confiſcationi perpetuæ, quoties inſtitutor contractu reuocabili diſponit de bonis fiſco non obligatis, quia eſto illa bona ſint delinquentis, ſunt tamen obligata tranſmitti ſucceſſoribus vocatis, quibus ex tali contractu eſt ius acquiſitum. Quod ius, etſi ſit reuocabile ab inſtituente, dum viuit, non tamen cum ſit perſonale, eſt reuocabile à fiſco: Ergò, dum inſtitutor non reuocat, fiſcus non poteſt poſſidere illa bona, niſi cum obligatione transferendi illa ad ſucceſſores vocatos.

Si tamen maioratus inſtitutus ſit contractu irreuocabili, ante crimen commiſſum, certum eſt, quod non ſubiiciatur confiſcationi; quia ea, quæ non potes alienare contractu, neque potes alienare delicto. Molin. *cit. cap. vltim. num.* 18. & Sanchez *cit. cap.* 18. *num.* 64. 13

Excipe, niſi inſtitutus ſit in fraudem fiſci, vel ex facultate regia ſub ea conditione conceſſa, vt ſubiiciatur confiſcationi. Sanch. *vbi ſuprà num.* 64. & 65. 14

Si autem inſtitutus ſit contractu reuocabili, probabilius eſt, quod non ſubiiciatur confiſcationi perpetuæ. Molina, & Sanchez *in loc. ſuprà cit.* quia ex dictis eſto illa bona ſint delinquentis, ſunt tamen obligata tranſmitti ſucceſſoribus vocatis, quibus ex tali contractu ius eſt acquiſitum modo, quo ſuprà dicebam: Talis enim contractus, licet ſit ſimilis vltimæ voluntati quoad poteſtatem reuocandi, tamen quoad ius donatariis acquiſitum, non vltimæ voluntati, ſed donationi inter viuos comparari debet. Molina *cit. cap. vltimo, num.* 23. & Sanch. *cit. cap.* 18. *num.* 66. 15

Peres: Quid dicendum, ſi delinquens antè mortem reuocet maioratum? 16

Quidam, quos ſequitur Sanchez *vbi ſuprà num.* 67. diſtinguunt: Si reuocet ante ſententiam declaratoriam, pertinere ad fiſcum, in quo conueniunt Doctores. Secùs verò, ſi reuocet poſt ſententiam declaratoriam, eo quod in confiſcatione ſolum includuntur bona, quæ tunc erant delinquentis, alteri non obligata. Et confirmant exemplo donationis factæ vxori à marito, qui ſi poſt condemnationem criminis donationem vxori factam reuocet, donatio non fiſco, ſed delinquenti accreſcit, *leg. ſed ſi mors*, *ff. de donat.* & tradunt Iuriſtæ, præſertim Baldus *in leg. executorem*, *Cod. de execut. rei iudic.* & Iaſon. *in leg. ſi ſtipulatus fuerim*, §. 1. *de verb. obligat.* His tamen non obſtantibus.

Reſpondetur, maioratum, etiam in poſteriori caſu, ad fiſcum pertinere probabilius. Doctores, quos ſequitur Molin. *de iuſt. tom.* 3. *diſp.* 659. *num. vltim.* 17

Probatur, quia etiam in tali caſu maioratus bona ſunt delinquentis, etſi ſucceſſoribus obligata: Ergò tranſeunt in fiſcum cum illa obligatione, ſed illa obligatio reuocata inſtitutoris voluntate, ceſſat: Ergo remanent illa bona ſub fiſci poteſtate in perpetuum.

Neque eſt ſimile de donatione facta vxori à marito. Hæc enim donatio non ſolum morte naturali mariti, ſed etiam eius morte ciuili confirmatur, eſto non ſit marito adempta poteſtas dictam donationem reuocandi. Ac proinde non poteſt in fiſcum tranſire, iuxta textum *in cit. leg. ſed ſi mors*, & *in cit. leg. res vxoris*, & tradunt communiter Doctores, quos citat, & ſequitur Farinac. *quæſt.* 25. *num.* 130. & *ſeqq.* At aliæ donationes, vt idem Farinac. ibidem rectè probat, morte ciuili donantis non confirmantur, immò neque donatio facta marito ab vxore morte ciuili confirmatur (vti ſuprà dicebam, & ex communi docet Sanchez *de matrimon. lib.* 6. *diſp.* 17. *num.* 6. Ac proinde mirum non eſt, quod facta reuocatione, ad fiſcum tranſeat in perpetuum. 18

SECTIO XII.

Quid dicendum, ſi bona maioratus confiſcentur in perpetuum?

SVMMARIVM.

1 *Maioratus bona ſi confiſcentur in perpetuum tranſeunt in fiſcum tanquam bona libera, quia in tali caſu, cùm finita ſit ſucceſſio illorum, quos inſtitutor vocabat, finitus eſt maioratus.*

2 *Rex ſi de illis bonis diſponat, & delinquentis ſucceſſoribus illa titulo maioratus relinquat, nouus maioratus cenſeri debet inſtitutus.*

1 RESpondetur, in tali caſu dicta bona tranſire in fiſcum, tanquam bona libera. Doctores, quos ſequitur Sanch. *lib.2. moral. cap.18. num.58.*

Probatur, quia in tali caſu, cùm finita ſit ſucceſſio illorum, quos inſtitutor vocabat, finitus eſt maioratus: Ergò.

2 Hinc ſequitur, quod ſi Rex de illis bonis diſponat, & delinquentis ſucceſſoribus illa titulo maioratus relinquat, nouus maioratus cenſeri debeat inſtitutus, non primus continuatus.

DVBITATIO CXVIII.

An confiſcatis bonis hæretici, vel alterius ſimilis delinquentis, cadat ſub confiſcationem emphyteuſis, & cenſus?

SECTIO PRIMA.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſis eſt contractus, in quo dominus rei immobilis, vt domus, villa, vel agri, &c. eam alicui tradit reſeruato ſibi dominio directo, & in emphyteutam tranſlato dominio vtili ſub annua penſione in recognitionem dominij directi ſibi reſeruati, vel in compenſationem fructuum.*

2 *Emphyteuſis differt à cenſu, quia in cenſu transfertur in cenſuarium non ſolùm dominium vtile, ſed etiam directum, cum obligatione tamen ſoluendi penſionem, cenſus enim, ſeu penſio alteri ſoluenda conſtituitur aliquando in propria re, ob pretium, vel ob liberam donationem, quæ interceſſit.*

3 *Emphyteuſis alia eſt accepta ab Eccleſia, ſeu Eccleſiaſtico, alia eſt accepta à perſona priuata, ſeu ſæculari.*

4 *Item emphyteuſis alia eſt, quæ tranſmitti poteſt ad hæredes extraneos, alia quæ non poteſt tranſmitti, ſi emphyteuſis ſit accepta à perſona priuata, poteſt tranſmitti; ſi autem ſit accepta ab Eccleſia, tranſmitti non poteſt ad hæredes extraneos, niſi fuerit ab Eccleſia expreſsè in perpetuum conceſſa, & in qua conceſſione fuerint ſeruatæ conditiones requiſitæ per extrauag.* Ambitioſæ.

5 *Emphyteuſis, ſi tranſmitti poteſt ad hæredes extraneos, confiſcatis bonis hæretici, vel alterius ſimilis delinquentis, ſub confiſcationem cadunt bona, & prædia, ex quibus delinquens cenſum ſoluit Eccleſiæ, vel alteri particulari, ſaluo tamen iure dicti cenſus præſtandi ei, cui debitus ſit, quia fiſcus ſuccedit in iuribus delinquentis.*

6 *Emphyteuſis ſi tranſmitti non poteſt ad hæredes extraneos, ſub confiſcationem non cadunt prædicta bona, vel prædia, quia quæ tranſire non poſſunt ad hæredes extraneos, neque tranſire poſſunt ad fiſcum, cùm fiſcus in bonis confiſcatis ſuccedat loco hæredis extranei.*

7 *Emphyteuſis, quæ tranſmitti non poteſt ad hæredes extraneos, ſub confiſcationem licet non cadat, illa tamen priuatur delinquens, & tranſit ad ſucceſſorem vocatum, ſi quis vocatus ſit, ſin minùs ad dominum directum, quia emphyteuta facta declaratione criminis læſæ maieſtatis Diuinæ, vel humanæ, vel contra naturam, priuatur omni emphyteuſi, & efficitur inhabilis ad alia obtinenda.*

SVPPONO, emphyteuſim eſſe contractum, in quo dominus rei immobilis, vt domus, villæ, vel agri, &c. eam alicui tradit, reſeruato ſibi dominio directo, & in emphyteutam tranſlato dominio vtili ſub annua penſione in recognitionem dominij directi ſibi reſeruati, vel in compenſationem fructuum, *leg.1. Cod. de iur. emphyt.* 1

Differt autem emphyteuſis à cenſu, quia in cenſu transfertur in cenſuarium, non ſolùm dominium vtile, ſed etiam directum, cum obligatione tamen ſoluendi penſionem, *cap. conſtitutus, de religioſ. domib.* & ibi Gloſſ. & communiter canoniſtæ, qui ſubdunt, quod cenſus ſeu penſio alteri ſoluenda conſtituatur aliquando in propria re ob pretium, vel ob liberam donationem, quæ interceſſit. 2

Suppono ſecundò, emphyteuſim aliam eſſe acceptam ab Eccleſia, ſeu Eccleſiaſticam, aliam eſſe acceptam à perſona priuata, ſeu ſæcularem. 3

Item aliam eſſe, quæ tranſmitti poteſt ad hæredes extraneos, aliam, quæ non poteſt tranſmitti. Si emphyteuſis ſit accepta à perſona priuata, tranſmitti poteſt ad hæredes extraneos, niſi fuerit reſtrictio appoſita. Doctores communiter, quos ſequitur Clarus *in practic. §. emphyteuſis, quæſt.29.* Si autem ſit accepta ab Eccleſia, tranſmitti non poteſt ad hæredes extraneos, niſi fuerit ab Eccleſia expreſsè in perpetuum conceſſa, & in qua conceſſione fuerint ſeruatæ conditiones requiſitæ ex extrauag. *Ambitioſæ, de reb. Eccleſ. non alien.* de quibus dicebam *lib. de immunit. & iuriſd. Eccleſ. cap.17. dubit.9. & ſeqq.* Et quas ſeruandas eſſe ſolùm in prima alienatione, innuebam *loc. ſup. cit.* cùm ſemel res perpetuò alienata, & in emphyteuſim conceſſa, reddatur perpetuò alienabilis abſque ſolemnitate, niſi redeat ad Eccleſiam, & ex noua cauſa velit illam in emphyteuſim concedere Eccleſia. His ſuppoſitis. 4

Reſpondetur, & dico primò: ſi emphyteuſis tranſmitti poteſt ad hæredes extraneos, confiſcatis bonis hæretici, vel alterius ſimilis delinquentis, ſub confiſcationem cadunt bona, & prædia, ex quibus delinquens cenſum ſoluit Eccleſiæ, vel alteri particulari, ſaluo tamen iure dicti cenſus præſtandi ei, cui debitus ſit. Doctores, quos ſequitur Molina *de iuſt. tom.2. diſp.481. & tom.5. diſp.654. num.3.* Gygas *de crimin. læſ. maieſt. lib.2. tit. de pæn. commit. id crimen, quæſt.6. num. vlt.* Suarez *de fide diſp.22. ſect.5. num.11.* Simanch. *de cathol. inſtit. cap.9. num.10.* Farin. *de hæreſ. quæſt.190. num.18.* Sanch. *lib.2. moral. cap.19. num.18.* & alij, quos citabo infrà *ſect.8.* contrà nonnullos, quos ibidem etiam citabo. 5

Probatur, quia fiſcus ſuccedit in iuribus delinquentis: Ergo in dominio vtili, & directo illorum bonorum, vel prædiorum, cum obligatione tamen ſoluendi cenſum ei, cui debitus ſit: Qua de re vide diſtinctius infrà *ſect.3.* 6

Dico ſecundò: Si emphyteuſis tranſmitti non poteſt ad hæredes extraneos, ſub confiſcationem non cadunt prædicta bona, vel prædia, Doctores etiam, quos citat, & ſequitur Simancha, Farinacius, & Sanchez *in loc. ſuprà cit.*

Probatur,

Probatur, quia quæ tranſire non poſſunt ad hæredes extraneos, neque tranſire poſſunt ad fiſcum, cùm fiſcus in bonis confiſcatis ſuccedat loco hæredis extranei, vt patet ex *l. 2. Cod. ad leg. Iul. de vi*, *ex l. iura libert. ff. de iurepatron. & ex l. eorum, ff. ad leg. Iul. Maieſt.* & ea iis, quæ dicebam *dubitationibus præcedentibus.*

Cæterùm, licèt talis emphyteuſis, quæ tranſmitti non poteſt ad hæredes extraneos, ſub confiſcationem non cadat, illa tamen priuatur delinquens; & tranſit adſucceſſorem vocatum, ſi quis vocatus ſit: ſin minùs ad Dominum directum: quia emphyteuta, facta declaratione criminis læſæ Maieſtatis diuinæ, vel humanæ, vel contra naturam, priuatur omni emphyteuſi, & efficitur inhabilis ad alias obtinendas, ex Bulla Leonis X. *Exurge Domine*, apud Pegnam *in fine director. Inquiſit. fol.* 112. & videri poterit Farinac. *de hereſ. q.* 190. *num.* 63.

SECTIO II.

An in tali caſu, quo emphyteuſis ſub confiſcationem non cadit, durante vita huius emphyteutæ, fructus, & commoditates, quas ipſe ex emphyteuſi percipere debebat, tranſeant ad fiſcum, vel ad illum, ad quem tranſit emphyteuſis?

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſis fructus non pertinent ad fiſcum, ſed tranſmittuntur ſimul cum emphyteuſi, ſi vltra prohibitionem legis, quam ſecum trahit emphyteuſis, addita fuerit alia expreſſa prohibitio à domino emphyteuſim concedente.*

2 *Emphyteuſis fructus ſi non eſt appoſita ab inſtitutore hæc expreſſa prohibitio alienationis, ſed emphyteuſis ſuæ naturæ relinquitur, durante vita emphyteutæ, ſecundum aliquos Doctores, pertinent ad dominum directum, quia dominium vtile cum directo conſolidatur.*

3 *Alij diſtinguunt inter emphyteuſim conceſſam ab Eccleſia, & conceſſam ab alio particulari: Ita vt ſi emphyteuſis ſit conceſſa à particulari, affirment illius fructus, & commoditates, pertinere ad fiſcum: At ſi emphyteuſis ſit conceſſa ab Eccleſia, negant pertinere ad fiſcum: ſed ad ipſam Eccleſiam, à qua conceſſa fuit, quæ omnia probantur iuribus ibi citatis.*

4 *Fructus, & commoditates emphyteuſis ſæcularis, ex probabili ſententia Doctorum, & etiam Eccleſiaſtica, quæ tranſmitti non poteſt ad hæredes extraneos, pertinent ad fiſcum durante vita emphyteutæ: quia vtraque eſt quoddam fideicommiſſum, cuius fructus, & commoditates percipere debebat emphyteuta tempore ſuæ vitæ.*

5 *Textus in cap. felicis, de pœnis in 6. intelligi poteſt non de locatione emphyteutica, ſed de rigoroſa ad tempus locatione alicuius agri, qui ad Eccleſiam liberè reuertitur, vt eum poſſit Eccleſia pro voluntate iterum locare: vel ſi loquitur de locatione emphyteutica, loquitur de illa, quæ ſtatim ad Eccleſiam tanquam ad dominum directum reuertitur, &c.*

6 *Ex vi ſupradicti Textus neque videtur colligi, fructus emphyteuſis, quæ ad Eccleſiam reuerti debet, non pertinere ad fiſcum, durante vita emphyteutæ: quia dato, quod Textus loquatur de locatione emphyteutica, debet loqui non de quacumque, quæ ad Eccleſiam reuerti debet, eo quod non habeat ſucceſſorem ſignatum: ſed de illa, quæ ſtatim amittitur ab emphyteuta, & quæ ad Eccleſiam reuertitur.*

7 *Textus cum dicit ad Eccleſiam locationes, officia, & beneficia libere reuerti debere, ad hunc effectum id dicit, ſicut dicit Gloſſa ibi, verbo diſponant; vt illis non vocatis, etiamſi poſſiderent, poſſit Eccleſia de illis diſponere.*

8 *Fructus emphyteuſis, quæ tranſmitti non poteſt ad hæredes extraneos, habet tamen ſucceſſores vocatos, durante vita delinquentis, ex probabiliori ſententia Doctorum, pertinent ad fiſcum, niſi vltra tacitam legis prohibitionem, aliam habeat expreſſam inſtitutoris prohibitionem alienationis.*

9 *Si tamen nullum ſucceſſorem vocatum habet, ſed ad dominum directum reuerti debet, tunc ſi vltra tacitam prohibitionem, quam ſecum trahit emphyteuſis, habeat etiam aliam expreſſam, ſtatim ad dominum directũ cum fructibus, & commoditatibus pertinet: ſi autem vltra tacitam alienationis prohibitionem expreſſam non habet, durante vita delinquentis, fructus, & commoditates ad fiſcum pertinebunt.*

SVppono, quod ſi vltra prohibitionem legis, quam ſecum trahit emphyteuſis, addita fuerit alia expreſſa alienationis prohibitio à domino emphyteuſim concedente, fructus non pertineant ad fiſcum, ſed tranſmittantur ſimul cum emphyteuſi, vti *dubitatione præcedenti* dicebam de fideicommiſſis, & maioratibus, quibus eſt appoſita expreſſa alienationis prohibitio. Et videri poterit Sanch. *loc. ſuprà cit. num.* 23. 1

Difficultas igitur ſolùm eſt, ſi non eſt appoſita ab inſtitutore hæc expreſſa alienationis prohibitio, ſed emphyteuſis ſuæ naturæ relinquitur, an tunc emphyteuſis fructus, & commoditates, durante vita emphyteutæ pertineant ad fiſcum, vel ad ſucceſſorem vocatum, vel ad dominum directum? 2

Quidam, quos ſequitur Vaſquez *part.* 2. *diſp.* 169. *cap.* 3. *n.* 26. tenent, pertinere ad dominum directum, quia dominium vtile cum directo conſolidatur.

Alij, quos ſequitur Gabr. *conſ.* 73. *num.* 3. *& ſeqq.* Farinac. *quæſt.* 25. *num.* 58. & Sanchez *loco ſuprà citato, numer.* 21. *&* 22. diſtinguunt inter emphyteuſim conceſſam ab Eccleſia, & conceſſam ab alio particulari: ita vt, ſi emphyteuſis ſit conceſſa à particulari, affirment, illius fructus, & commoditates pertinere ad fiſcum (vti *dubitatione præcedenti* dicebam, omnes fructus, & commoditates fideicommiſſi, durante vita fideicommiſſarij, pertinere ad fiſcum) quia nulla videtur in his eſſe differentia: At ſi emphyteuſis ſit conceſſa ab Eccleſia, negant pertinere ad fiſcum, ſed ad ipſam Eccleſiam, à qua conceſſa fuit emphyteuſis; quia *in cap. felicis, verſ. ſi quæ verò feuda, de pœnis*, vbi ſermo eſt de Reo læſæ Maieſtatis in Pontificem, dicitur: *Si quæ verò feuda, locationes ab Eccleſiis obtinet, ſit eis ipſo iure priuatus, quæ liberè ad Eccleſiam reuertantur.* Sed ſub nomine locationis, tanquam ſpecies ſub genere comprehenditur emphyteuſis: Ergo emphyteuſis debet liberè reuerti ad Eccleſiam, atque adeò cum fructibus: Non enim liberè reuerteretur ad Eccleſiam, ſi fructus, & commoditates, durante vita emphyteutæ, pertinerent ad fiſcum. His tamen non obſtantibus. 3

Reſpondetur, ex probabiliori ſententia Doctorum, tam fructus, & commoditates emphyteuſis ſæcularis, quàm Eccleſiaſticæ, quæ tranſmitti non poteſt ad hæredes extraneos, pertinere ad fiſcum, durante vita emphyteutæ. Gigas *de crimin. læſ. Maieſt. lib.* 2. *tit. de pæn. committ. quæſt.* 6. *num. vltimo*, & Molina *de Iuſt. tom.* 2. *diſput.* 481. 4

Probatur, quia emphyteuſis tam ſæcularis, quàm Eccleſiaſtica, eſt quoddam fideicommiſſum, cuius fructus, & commoditates percipere debebat emphyteuta tempore ſuæ vitæ: Ergo cùm fiſcus ſuccedat in omnibus iuribus delinquentis, ſuccedit etiam in hoc iure, & poteſtate percipiendi hos fructus, & commoditates, niſi aliqua lege prohibeatur: ſed nulla lege prohibetur: Ergo.

Minot probatur : quia ſi qus lege prohiberetur, prohiberetur Textu *in cap. felicis , de pœnis in 6.* ſed tali Textu non prohibetur ; quia dictus Textus intelligi poteſt, noo de locatione emphyteotica, ſed de tigoroſa ad tempus locatiooe alicuius agri, qui ad Eccleſiam liberè reuertitur , & com poſſit Eccleſia pro volontate iterum locare : vel ſi loquitur de locatione emphyteutica , loquitur de illa , quæ ſtatim ad Eccleſiaio , tanquam ad dominuin directum teuertitur : quod indicant illa verba : *Si qua verò feuda , locationes , officium, vel beneficium ſpirituale, vel temporale ab aliquibus Eccleſiis obtinet , ſit eis ipſo iure priuatus : Quæ ſic liberè ad Eccleſiam reuertantur , quod Eccleſiarum Rectores de ipſis pro ſua volumtate diſponant.* Conſtat enim , quod emphyteuſis , quæ ſignatos habet hæredes, non poſſit à Rectoribus Eccleſiarum pro ſua voluntate diſponi, neque ad hunc effectum poſſit liberè ad Eccleſiam reuerti : Ergo ſignum eſt, quod Textus oon loquatur de hac emphyteuſi , ſed de illa , quæ nullum habet ſucceſſorem vocatum : & conſequenter , quod hanc dicat teuerti ad Eccleſiam , vt Eccleſia de ipſa , tanquam de quodam officio , vel beneficio, poſſit liberè diſponere.

6 Accedit , quod neque ex vi huios Textus videtur colligi, fructos emphyteuſis, quæ ad Eccleſiam reuerti debet , non pertinere ad fiſcum , duraote vita emphyteutæ : quia dato , quod Textus loquatur de locatione emphyteutica , debet loqui non de quacumque, quæ ad Eccleſiam teuerti debet , eo qood non habeat ſucceſſorem ſignatum, ſed de illa, quæ ſtatim amittitur ab emphyteuta, & quæ ad Eccleſiam teuertitur : At id ſolùm contingit , vt concedunt ipſimet aduerſarij , inter quos Sanch. *loco ſuprà cit. n. 23.* cùm vltra tacitam legis prohibitionem , habet aliam expreſſam inſtitutoris prohibitionem alienationis : Ergo emphyteuſis , quæ hanc duplicem alienationis prohibitionem non habet, quamuis ad Eccleſiam, tranſacta vita delinquentis , reuerti debeat , quia non habet vocatum ſucceſſorem , vt tunc Eccleſia pro ſua voluntate diſponat, ad fiſcum tamen, durante tali vita, pertinebit.

7 Cæterum , cùm Textus dicit, ad Eccleſiam locationes, officia , & beneficia liberè reuerti debere, ad huoc effectum id dicit (ſicut ait Gloſſa ibi, *verbo diſponant*) vt illis oon vocatis , etiamſi poſſiderent, poſſit Eccleſia de illis diſponere.

8 Dicendum breuiter igitur eſt , quod ex probabiliori ſententia Doctorum , froctus emphyteuſis , quæ tranſmitti non poteſt ad hæredes extraneos , habet tamen ſucceſſores vocatos , durante vita delinquentis, ad fiſcum pertineant ; niſi vltra tacitam legis prohibitionem , habeat aliam expreſſam inſtitutoris prohibitio-
6 nem alienationis : ſi tamen nullum ſucceſſorem vocatum habet , ſed ad dominum directum teuerti debet, tunc , ſi vltra tacitam prohibitionem, quam ſecum trahit emphyteuſis , habeat etiam aliam expreſſam, ſtatim ad dominum directum cum fructibus, & commoditatibus pertinet ; ſi autem , vltra tacitam alienationis prohibitionem expreſſam non habet , durante vita delinquentis , fructus , & commoditates ad fiſcum pertinebunt.

SECTIO III.

Quid dicendum de emphyteuſi, quæ tranſire poteſt ad hæredes extraneos?

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſis , quæ tranſire poteſt ad hæredes extraneos , quidam putant , non tranſmitti ad fiſcum , ſiue ſit Eccleſiaſtica , ſiue etiam ſæcularis : ſed reuerti ad dominum directum , & dominium vtile conſolidari cum proprietate.*

2 *Alij diſtingunt inter emphyteuſim Eccleſiaſticam, & ſæcularem , ita vt illam negent tranſmitti ad fiſcum : Affirment autem ad fiſcum tranſmitti iſtam : quia Regula generalis eſt , quod quotieſcumque bona delinquentis tranſire poſſunt ad hæredes extraneos , tranſeant ad fiſcum , à qua regula generali excipitur emphyteuſis Eccleſiaſtica , non item ſæcularis, & cur.*

3 *Emphyteuſis qualibet , ſiue ſæcularis , ſiue Eccleſiaſtica , quæ ad hæredes extraneos tranſmitti poteſt, confiſcatis bonis delinquentis, ex probabiliori ſententia Doctorum cadit ſub confiſcationem , ſeu tranſit ad fiſcum, quia Authentica Iuſtiniani ſuprà citata ſolùm concedit facultatem dominis directis, vt tranſlata emphyteuſi in fiſcum Regis, vel in ciuitatem aliquam , vel in Curiam , vel in aliquam venerabilem aliam domum, poſſint declarare ſuam voluntatem intra biennium, vt rem emphyteuticam recuperent , vel poſſidentibus derelinquant cum obligatione ſoluendi annuam penſionem.*

4 *Emphyteuſim reuocandi dicta facultas reuocandi intra biennium, non de qualibet emphyteuſi , ſed de emphyteuſi Conſtantinopolitana, & non in perpetuum conceſſa , neque ad extraneos hæredes tranſmiſſibili debet intelligi.*

5 *Eccleſia non redditur deterioris conditionis ex eo, quod emphyteuſis tranſeat ad fiſcum , quia fiſcus ſemper eſt ſoluendo , & ſuis priuilegiis nocere non poteſt Eccleſiæ : Nam ſoluere tenetur Canonem, & præſtare alia , quæ cæteri priuati tenentur ; Non enim fiſcus eſt priuilegiatus , niſi in caſibus à iure expreſſis.*

6 *Dicta ſuperiùs intellige de emphyteuſis confiſcatione, quam faciat iudex Eccleſiaſticus : quia iudex ſæcularis emphyteuſim Eccleſiaſticam , vtpotè à ſua iuriſdictione alienam confiſcare non poteſt.*

QVidam , quos ſequitur Cantera *in quæſt. criminal. rubr. de hæretic. cap. 1. n. 46.* putant , oon tranſmitti 1
ad fiſcum, ſiue ſit Eccleſiaſtica, ſiue etiam ſæcularis, ſed teuerti ad dominum directum, & domioium vtile conſolidari cum proprietate.

Alij, quos ſequitur Clarus *in pract. lib. 4. §. emphyteuſis, q. 29.* Bernard. Diaz *cap. 131. n. 4.* & Molina *de iuſt.* 2
tom. 2. diſp. 481. concl. 1. & 2. diſtinguunt inter emphyteuſim Eccleſiaſticam , & ſæcularem , ita vt illam negent tranſmitti ad fiſcum , affirment autem ad fiſcum tranſmitti iſtam : quia regula generalis eſt, quod quotieſcumque booa delinquentis tranſire poſſunt ad hæredes extraneos, tranſeant ad fiſcum, à qua tegula generale excipitur emphyteuſis Eccleſiaſtica, non item ſæcularis, quia in Authentica Iuſtiniaoi de alienatione, & emphyteuſi §. 1. emphyteuſis Eccleſiaſtica, tranſlata in fiſcum poteſt intra biennium vindicari : Tum quia, ſi emphyteuſis Eccleſiaſtica tranſiret in fiſcum, Eccleſia redderetur deterioris conditionis propter fiſci potentiam, ob quam difficile conueniri poteſt , & ob eius priuilegia, & præcipuè, quia oulla eſſet ſpes caducitatis , cùm fiſcus nunquam puniatur, ob quæ non videtur veriſimile , voluiſſe Eccleſiam , vt emphyteuſis ſua tranſeat ad fiſcum. His tamen non obſtantibus.

Reſpondetur , ex probabiliori ſententia Doctorum, 3
quamlibet emphyteuſim, ſiue ſæcularem, ſiue Eccleſiaſticam , quæ ad hæredes extraneos tranſmitti poteſt, confiſcatis bonis delinquentis , cadere ſub confiſcationem, ſeu tranſire ad fiſcum. Azor. *tit. 1. lib. 8. cap. 12. q. 11.* Simanch *de cathol. inſtitut. tit. 9. n. 97.* Boſſ. *de bonor. publicat. n. 62.* & alij, quos citat, & ſequitur Farin. *q. 25. n. 54.* & Sanch. *lib. 2. moralium, cap. 19. n. 25.*

Probatur præter ea , quæ dicebam *ſect. 1.* qoia Authentica illa Iuſtiniani ſolùm concedit facultatem Dominis directis , vt tranſlata emphyteuſi in fiſcum Regis, vel in Ciuitatem aliquam , vel in Curiam , vel in aliquam venerabilem aliam domum , poſſint declarare

ſuam

ſuam voluntatem intra biennium, vt rem emphyteuticam recuperent, vel poſſidentibus derelinquant cum obligatione ſoluendi annuam penſionem: ſed ex hac facultate non ſequitur, tranſlationem eſſe nullam, & inualidam, ſed potiùs ſubſiſtentem, & validam, quamuis reuocabilem: Ergo.

4 Confirmatur: quia dicta facultas reuocandi emphyteuſim intra biennium, non de qualibet emphyteuſi, ſed de emphyteuſi Conſtantinopolitania, & non in perpetuum conceſſa, nec ad extraneos hæredes tranſmiſſibili debet intelligi, vt *ſect. ſeq.* dicetur: Ergo.

5 Confirmatur ſecundò, quia neque verum eſt ex eo, quod emphyteuſis tranſeat ad fiſcum, Eccleſiam reddi deterioris conditionis; quia fiſcus ſemper eſt ſoluendo, & ſuis priuilegiis nocere non poteſt Eccleſiæ: Nam ſoluere tenetur Canonem, & præſtare alia, quæ cæteri priuati tenentur: Non enim fiſcus eſt priuilegiatus, niſi in caſibus à iure expreſſis; *l. 1. Cod. de petit. hæred.* & *l. quod placuit, ff. de iur. fiſc.* & Doctores, quos ſequitur Menoch. *conſ.* 141. *n.* 9. *lib.* 3. & Farinac. *in fragm. verb. fiſcus, num.* 149. *& ſeqq.* ſpes autem caducitatis non videtur conſiderabilis, quoties emphyteuſis in perpetuum ad hæredes extraneos tranſire poteſt, quia ſemper quis relinquit hæredem: Ergo.

6 Cæterùm, quod ſupra dixi, intellige de emphyteuſis confiſcatione, quam faciat iudex Eccleſiaſticus: quia iudex ſæcularis emphyteuſim Eccleſiaſticam, vtpotè à ſua iuriſdictione alienam, confiſcare non poteſt. Doctores, quos ſequitur Farinac. *cit. q.* 15. *n.* 57. & Sanch. *loc. ſuprà cit. num.* 29.

SECTIO IV.

An Eccleſiæ competat ius, ſeu facultas reuocandi emphyteuſim tranſlatam in fiſcum?

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſim tranſlatam in fiſcum, Eccleſiæ non competit ius, ſeu facultas reuocandi; quia non competit Eccleſiæ ex iure naturali, neque ex iure poſitiuo.*

2 *Emphyteuſis alia ab Eccleſia Conſtantinopolitana tranſiens ad hæredes extraneos, ſi tranſeat ad fiſcum, ex probabiliori ſententia Doctorum reuocari non poteſt: ſed perpetuò manet apud fiſcum, qui integrum ius Domino directo ſeruare tenetur, contra nonnullos Doctores expreſſè aſſerentes, quamlibet Eccleſiam reuocare poſſe intra biennium emphyteuſim ſuam tranſlatam in fiſcum.*

3 *Baldi doctrina reiicitur extendentis ſupradictam facultatem reuocandi alienationem emphyteuſis ſolùm Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ conceſſam, ad alias Eccleſias, ex eo, quia quidquid in alicuius Eccleſiæ fauorem decernitur, intelligi debet ius eſſe generale.*

4 *Contrarium reperitur expreſſum in citata Authentica Iuſtiniani, ex qua clarè colligitur, Imperatorem voluiſſe fauorem illum limitare ad Eccleſiam Conſtantinopolitanam.*

5 *Emphyteuſis Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ ſi tranſire non poſſet ad hæredes extraneos, neceſſaria non eſſet facultas eam reuocandi, caſu quo tranſlata eſſet in fiſcum: quia iure ipſo vendicari poſſet quolibet tempore, tanquam indebitè occupata à fiſco, ſed ratio non ſubſiſtit.*

6 *Emphyteuſis Conſtantinopolitana tranſire poteſt ad hæredes extraneos non in perpetuum, ſed pro determinato tempore: Ideoque poteſt pro illo tempore tranſire ad fiſcum, & neceſſaria eſt facultas reuocandi: quæ tamen aliis Eccleſiis conceſſa non apparet, licet eis conceſſum ſit, poſſe adhibitis iuris ſolemnitatibus emphyteuſim perpetuam concedere.*

RESpondetur negatiuè: Doctores, quos citat, & ſequitur Fachin. *lib.* 9. *controuerſ. cap.* 53. Boſſ. *loc. ſuprà cit. n.* 60. & Farinac. *q.* 25. *n.* 56. 1

Probatur: quia hæc facultas non competit Eccleſiæ ex iure naturali, aliàs competeret non ſolùm Eccleſiæ, ſed etiam cuilibet perſonæ particulari: neque ex iure poſitiuo: quia nullibi expreſſum id reperitur; ſiquidem Authentica illa Iuſtiniani, quæ ad id probandum inducitur, ſolùm loquitur de emphyteuſi conceſſa ab Eccleſia Conſtantinopolitana, & non in perpetuum, neque ad hæredes extraneos tranſmiſſibili, ſicuti patet ex Textu: ex cuius verbis habetur primò, poteſtatem reuocandi ſolùm emphyteuſi Conſtantinopolitanæ eſſe conceſſam, non aliis. Secundò aliis Eccleſiis conceſſam eſſe facultatem alienandi rem in emphyteuſim perpetuam, non tamen Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ: qua de re Fachin. *lib.* 9. *cap.* 53.

Ex quibus ſequitur, emphyteuſim aliam ab Eccleſia Conſtantinopolitana tranſeuntem ad hæredes extraneos, ſi tranſeat ad fiſcum, ex probabiliori ſententia Doctorum reuocari non poſſe, ſed perpetuò manere apud fiſcum, qui integrum ius Domino directo ſeruare tenetur. 2

Quamuis contrarium doceant Bald. *vol.* 3. *conſil.* 427. *num.* 2. *& in l. ſi quis presbyter. num.* 2. *Cod. de Epiſc. & cleric.* Salycet. *ibidem circa finem,* Sanch. *lib.* 2. *moralium, cap.* 19. *num.* 31. Clar. *in practic. lib.* 4. §. *emphyteuſis, quæſt.* 29. Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 12. *q.* 11. Simanch. *de Cathol. inſtitut. tit.* 9. *n.* 104. Molin. *de iuſtitia tom.* 2. *diſp.* 481. & Vaſq. *part.* 2. *diſp.* 169. *cap.* 3. *n.* 23. quatenùs expreſſe aiunt, quamlibet Eccleſiam reuocare poſſe intra biennium emphyteuſim ſuam tranſlatam in fiſcum.

Primò probant: quia licet ſupradicta facultas reuocandi alienationem ſolùm emphyteuſi Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ conceſſa ſit, ad alias tamen Eccleſias extendi debet, ex doctrina Bald. *in Authentica niſi rogati, num.* 13. *Cod. ad Trebellian.* docentis, quidquid in alicuius Eccleſiæ fauorem decernitur, intelligi ius eſſe generale, niſi contrarium reperiatur expreſſum, *Authent. de non alienandis,* §. *hæc ergo,* & tradunt Clar. *in pract. lib.* 4. §. *emphyteuſis, q.* 29. & Burſat. *conſ.* 199. *num.* 6. *lib.* 1. 3

At reſpondetur, contrarium in præſenti expreſſum reperiri: quia ex ſupradicta Authentica Iuſtiniani clarè colligitur, Imperatorem voluiſſe fauorem illum limitare ad Eccleſiam Conſtantinopolitanam: Id enim indicant verba Textus, & diſtinctio ibi facta inter emphyteuſim Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, & aliarum Eccleſiarum. 4

Secundò probant; quia ſi emphyteuſis Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ tranſire non poſſet ad hæredes extraneos, neceſſaria non eſſet facultas reuocandi emphyteuſim, caſu quo tranſlata eſſet in fiſcum: quia iure ipſo vindicari poſſet quolibet tempore, tanquam indebitè occupata à fiſco: Ergo dicendum, quod hæc facultas reuocandi conueniat cuilibet Eccleſiaſticæ emphyteuſi, quæ tranſire poteſt ad hæredes extraneos. 5

At reſpondetur; Nego conſequentiam: Dico enim emphyteuſim Conſtantinopolitanam tranſire poſſe ad hæredes extraneos non in perpetuum, ſed pro determinato tempore, ideoque poſſe pro illo tempore tranſire ad fiſcum, & neceſſariam eſſe facultatem reuocandi, quæ tamen facultas aliis Eccleſiis conceſſa non apparet, etſi eis conceſſum ſit poſſe, adhibitis iuris ſolemnitatibus, emphyteuſim perpetuam concedere. 6

SECTIO V.

An (ſtante ſententia contraria, poſſe ſcilicet quamlibet Eccleſiam intra biennium reuocare emphyteuſim tranſlatam in fiſcum: quæ eſt ſatis probabilis) ſi biennium labatur, poſſit Eccleſia petere reſtitutionem in integrum?

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia poteſt petere reſtitutionem in integrum ſecundùm aliquos, ſtante ſententia contraria, poſſe ſcilicet quamlibet Eccleſiam intra biennium reuocare emphyteuſim tranſlatam in fiſcum, quæ eſt ſatis probabilis.*

2 *Monaſterium inſtitutum ſub conditione, vt intra annum ædificet Xenodochium ſubſtituto alio Monaſterio, ob conditionem non impletam, poteſt non implens conditionem reſtitui aduersùs termini lapſum contra Monaſterium ſubſtitutum: quia minori competit reſtitutio aduerſus omiſſionem conditionis a teſtatore iniunctæ.*

3 *Oppoſitum, quod docent alij, eſt probabilius; quia cùm agitur de lucro captando, priuilegiatus non gaudet priuilegio contra pariter priuilegiatum.*

4 *Ratio prædicta non conuincit: Priuilegiatus enim non gaudet priuilegio contra pariter priuilegiatum, cùm vterque priuilegiatus agit de lucro captando, vel de damno vitando, ita vt ſint cætera paria: At ſecùs cùm vnus priuilegiatus agit de lucro captando, alter verò de damno vitando.*

5 *Eccleſia ſi expreſsè intra biennium vellet habere fiſcũ emphyteutam, non poſſet voluntatem reuocare, aliàs nulla eſſet tranſlatio firma: ſed quotieſcumque aduertenter cognoſcit labi biennium, & emphyteuſim non reuocat, cenſetur velle habere fiſcum emphyteutam.*

6 *Ratio de Monaſterio ſubſtituto non applicatur ad fiſcum; Monaſterium enim ſubſtitutum non habet ius acquiſitum ab ipſo inſtituto, ſed à primo inſtituente: At fiſcus non habet eſſe perpetuus emphyteuta, niſi ex remiſſione, & voluntate Eccleſiæ, cui competit optio, vel reuocandi emphyteuſim, vel relinquendi illam apud ipſum fiſcum.*

QVidam, quos ſequitur Simanch. *de Cathol. inſtit. tit. 9. num. 106.* Vaſquez *cit. cap. 3. num. 23.* & Sanch. *vbi ſuprà*, affirmant ex doctrina Baldi, quem ſequuntur communiter Doctores, quatenùs ait, quod
2 Monaſterium inſtitutum ſub conditione, vt intra annum ædificet Xenodochium, ſubſtituto alio Monaſterio ob conditionem non impletam, poſſit non implens conditionem reſtitui aduerſus termini lapſum contra Monaſterium ſubſtitutum. Et ratio doctrinæ Baldi eſſe poteſt: quia minori competit reſtitutio aduerſus omiſſionem conditionis à teſtatore iniunctæ, *ex l. 3. §. ſi heres, ff. de minorib.* Ergo, cùm Eccleſia gaudeat priuilegio minoris, *cap. 1. de reſtitut. in integrum*, poterit reſtitui, ſicut & minor. His tamen non obſtantibus.

3 Reſpondetur, oppoſitum (quod docent alij, quos ſequitur Quemada *in quæſtion. fiſcal. quæſt. 13.*) eſſe probabilius.

Probatur, quia cùm agitur de lucro captando, priuilegiatus non gaudet priuilegio contra pariter priuilegiatum, *l. 2. Cod. de priuileg. fiſc. & l. verum, §. finali, ff. de minor.* Ergo, cùm Eccleſia, & fiſcus gaudeant priuilegio minoris, non poterit Eccleſia contra fiſcum vti priuilegio minoris.

4 At hæc ratio non conuincit: Nam reſpondere quis poſſet, priuilegiatum non gaudere priuilegio contra pariter priuilegiatum, cùm vterque priuilegiatus agit de lucro captando, vel de damno vitando, ita vt ſint cætera paria. At ſecùs, cùm vnus priuilegiatus agit de lucro captando, alter verò de damno vitando, ita vt non ſint cætera paria, vt eſt in caſu noſtro; quia Eccleſia agit de vitando damno, quale eſt amittere emphyteuſim ſibi competentem, & habere illam tranſlatam in fiſcum potentiorem. At fiſcus agit de lucro captando, cùm emphyteuſis ei non competat, niſi ob omiſſam ab Eccleſia reuocationem.

Secundò igitur probatur melius: quia Eccleſia, ſi expreſsè intra biennium vellet habere fiſcum emphyteutam, non poſſet voluntatem reuocare, aliàs nulla eſſet tranſlatio firma; ſed quotieſcumque aduertenter cognoſcit, labi biennium, & emphyteuſim non reuocat, cenſetur velle habere fiſcum emphyteutam, cùm ab Authentica illa Iuſtiniani concedatur biennium, vt deliberet, an velit habere fiſcum emphyteutam, vel ab illo emphyteuſim reuocare: Ergo, cùm non reuocat, deliberaſſe cenſetur, velle fiſcum emphyteutam. 5

Atque hinc patet ad fundamentum contrariæ ſententiæ prioris: Concedo enim, Monaſterium inſtitutum ſub conditione, reſtitui poſſe aduerſus aliud Monaſterium ſubſtitutum, ob omiſſam illam conditionem; quia Monaſterium ſubſtitutum eſt inſtitutum ab ipſo primo inſtituente ob omiſſam conditionem primi inſtituti: & quia Monaſterium ſubſtitutum non habet ius acquiſitum ab ipſo inſtituto, ſed à primo inſtituente, ideò reſtitutio ipſi conceditur: At in caſu noſtro fiſcus non habet, eſſe perpetuus emphyteuta, niſi ex remiſſione, & voluntate Eccleſiæ, cui competit optio, vel reuocandi emphyteuſim, vel relinquendi illam apud ipſum fiſcum: vnde patet diſparitas. 6

SECTIO VI.

An (ſtante etiam ſententia contraria, poſſe ſcilicet quamlibet Eccleſiam intra biennium reuocare emphyteuſim tranſlatam in fiſcum; quæ eſt ſatis probabilis) melioramenta facta in re emphyteutica pertineant ad fiſcum, vel ad Eccleſiam, quæ reuocat emphyteuſim?

SVMMARIVM.

1 *Melioramenta facta à delinquente poſt delictum commiſſum ob quod bona ipſo iure confiſcantur, pertinent ad fiſcum, ſecundùm aliquos, ſtante ſententia contraria, poſſe ſcilicet quamlibet Eccleſiam intra biennium reuocare emphyteuſim tranſlatam in fiſcum, quæ eſt ſatis probabilis: quia omnia bona delinquentis a puncto commiſſi delicti fiſco ſunt obligata.*

2 *Inter melioramenta computari debent labor, induſtria, & expenſa in eis appoſita.*

3 *Melioramenta facta ante delictum commiſſum, quamuis quoad proprietatem pertineant ad dominum emphyteuſis, adhuc tamen quoad pretium, & æſtimationem, pertinent etiam ad fiſcum; quia melioramenta, quæ emphyteuta facit in re emphyteutica, licet quoad dominium directum pertineant ad dominum rei; quoad vtilitatem tamen ſibi, vel ſucceſſoribus acquirit: At fiſcus confiſcat omnia bona, quæ ſunt delinquentis tempore commiſſi delicti.*

4 *Oppoſitum quoad vtramque partem eſt probabilius: quia confiſcatio non extenditur ad bona futura, & ſic non extenditur ad melioramenta facta poſt delictum commiſſum.*

5 *Confiſcatio ipſo iure impoſita, cùm ſit pœna certa,*

inſpicit

inſpicit tempus delicti commiſſi, & ſtatum, qui erat in delinquente tempore delicti commiſſi.

6 *Melioramenta facta ante delictum commiſſum pertinent ad Dominum directum, ſicut pertinet res emphyteuſis: ſiquidem cum re emphyteutica conſolidantur.*

7 *Melioramenta in ſententia communi quoad proprietatem pertinent ad Dominum; ideò enim res maximè fructifera pro modica penſione donatur.*

8 *Emphyteuta quotieſcumque amittit emphyteuſim, quia penſionem non ſoluit, vel aliam conditionem in emphyteuſi appoſitam non exequitur, melioramenta pertinent ad Dominum emphyteuſis.*

1 QVidam, quos ſequitur Simanch. *de cathol. inſtitut. tit. 9. n. 107. & ſeqq.* Diaz *in pract. cap. 132. n. 4.* Gatz. *de expenſis cap. 10. num. 51.* Molin. *de iuſtitia tom. 2. diſput. 481.* Vaſquez 1. 2. *diſput. 169. cap. 3. num. 23.* Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 12. q. 11.* & Sanch. *lib. 2. moral. cap. 19. n. 34.* tenent, quod melioramenta facta à delinquente poſt delictum commiſſum, ob quod bona ipſo iure confiſcantur, pertineant ad fiſcum; quia omnia bona delinquentis à puncto delicti com-
2 miſſi fiſco ſunt obligata (inter quæ labor, induſtria, & expenſæ in his melioramentis appoſitæ computari debent.) Melioramenta verò facta antè delictum com-
3 miſſum, quamuis quoad proprietatem pertineant ad Dominum emphyteuſis, adhuc tamen quoad pretium, & æſtimationem pertinent etiam ad fiſcum; quia melioramenta, quæ emphyteuta facit in re emphyteutica; quamuis quoad dominium directum pertineant ad Dominum rei; niſi aliud in emphyteuſis inſtitutione conuentum ſit, vel niſi melioramenta ſint modici valoris; Doctores, quos ſequitur Molin. *cit. tom. 2. diſput. 463. concl. 1.* tamen quoad vtilitatem ſibi, & ſucceſſoribus acquirit; at fiſcus confiſcat omnia bona, quæ ſunt delinquentis tempore commiſſi delicti: Ergo & hæc melioramenta etiam quoad vtilitatem confiſcabit; ac proindè, ſi poſtea Eccleſia velit emphyteuſim à fiſco reuocare ſimul cum melioramentis, horum melioramentorum æſtimationem debet fiſco compenſare. His tamen non obſtantibus.

4 Reſpondetur, oppoſitum quoad vtramque partem eſſe probabilius.

Probatur quoad partem priorem; quia ſicuti ſupra ſuo loco dicebam, confiſcatio non extenditur ad bona futura: Ergo non extenditur ad melioramenta facta poſt delictum commiſſum; ſic enim extenderetur ad bona futura.

5 Confirmatur; quia ſicuti etiam ſuprà ſuo loco dicebam, confiſcatio ipſo iure impoſita, cum ſit pœna certa, inſpicit tempus delicti commiſſi, & ſtatum, qui erat in delinquente tempore delicti commiſſi: Ergo cadit ſuper commoditates, & melioramenta, quæ tunc emphyteuta propria habebat (ſi aliqua habet) & non ſuper ea, quæ ſubſequuntur delictum commiſſum.

6 Probatur quoad partem poſteriorem; quia melioramenta facta ante delictum commiſſum pertinent ad Dominum directum, ſicuti pertinent res emphyteuſis; ſiquidem cum re emphyteutica conſolidantur: Ergo ſicut non poteſt emphyteuta deducere pretium, & æſtimationem, ſed ſolum vſumfructum, & re emphyteutica, ita etiam ex melioramentis factis antè delictum commiſſum.

7 Confirmatur; quia in ſententia communi melioramenta quoad proprietatem pertinent ad Dominum rei: Ergo valor, & æſtimatio melioramentorum quoad proprietatem pertinebunt ad eumdem; atque adeò valor, & æſtimatio melioramentorum ſub confiſcationem non cadent.

Confirmatur ſecundò; quia omnis emphyteuſis, niſi aliud expreſsè caueatur, videtur data ſub conditione, quod melioramenta facta in re emphyteutica pertineant ad Dominum; ideò enim res maximè fructifera pro modica penſione donatur: Et licet in nonnullis emphyteuſis inſtitutionibus id expreſsè apponatur, non apponitur, quia neceſſarium ſit, ſed ad maiorem cautelam, vt ſcilicet omnis dubitatio tollatur, & impediatur vſus oppoſitæ ſententiæ non omninò improbabilis. Simanch. Vaſquez, & Azor. *in locis ſuprà cit.* Ergo, &c.

Confirmatur tertiò; quia quotieſcumque emphyteuta amittit emphyteuſim, quia penſionem non ſoluit, 8
vel aliam conditionem in emphyteuſi appoſitam non exequitur, melioramenta pertinent ad Dominum emphyteuſis. Doctores communiter, quos ſequitur Molina *de iuſtitia diſput. 481. concluſ. 2.* Vaſq. *part. 2. diſp. 169. cap. 3. n. 25.* & Sanch. *lib. 2. moral. cap. 19. num. 36.* Ergo quotieſcumque etiam, ob culpam emphyteutæ, amittitur emphyteuſis, melioramenta ibi facta pertinebunt ſimiliter ad eumdem Dominum emphyteuſis.

SECTIO VII.

Quid cadat ſub confiſcationem, ſi Dominus emphyteuſis committat delictum confiſcatione dignum?

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſis cadit ſub confiſcationem quoad dominium directum, ſi Dominus emphyteuſis committat delictum confiſcatione dignum; quia bonum illius eſt, & emphyteuta tenetur ſoluere fiſco penſionem.*

RESpondetur, in tali caſu cadere ſub confiſcationem emphyteuſim quoad dominium directum; 1
quia bonum illius eſt, & emphyteutam teneri fiſco ſoluere penſionem: Cantera *in quæſtion. criminal. tit. de quæſt. tangent. punit. delict. cap.* [illegible] *n. 46.* Sanch. *lib. 2. moral. cap. 19. n. 38.* & alij paſſim.

SECTIO VIII.

Corollaria ex dictis in ſectionibus præcedentibus.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſis, ſi accepta ſit ab aliqua perſona priuata, & non tranſeat ad hæredes extraneos, commoditas emphyteuſis pertinet ad fiſcum, quamdiu vixerit emphyteuta, ita tamen vt teneatur fiſcus ſoluere penſionem Domino directo illius emphyteuſis, vt à ſimili in bonis fideicommiſſo ſubiectis.*

2 *Idem dic, ſi ſimilis emphyteuſis ſit accepta ab Eccleſia, quamuis contrarium, nempè fructus talis emphyteuſis non confiſcari; ſed talem emphyteuſim ſimul cum fructibus redire ad Eccleſiam, quæ habet directum dominium illius, probabiliter doceant aliqui Doctores.*

3 *Emphyteuſis, quando non eſt accepta ab Eccleſia, & poteſt tranſire ad hæredes extraneos, tunc confiſcatis bonis delinquentis confiſcabitur etiam talis emphyteuſis, ita vt vtile dominium ſit apud fiſcum, & directum ſit apud eumdem, cuius erat prius quàm emphyteuſis deueniret ad fiſcum; quia quæ poſſunt deuenire ad hæredes extraneos, poſſunt etiam deuenire ad fiſcum, niſi fuerit ſpecialis aliqua prohibitio; ſed nulla eſt ſpecialis prohibitio, qua confiſcatis omnibus bonis delinquentis, non confiſcetur etiam emphyteuſis.*

4 *Emphyteuſis alienari non poteſt in potentiorem irreuocabiliter, poteſt tamen reuocabiliter: Quapropter in hac altera opinione non improbabili, is, qui habet dominium directum, poteſt cogere fiſcum, vt eam alienet in perſonam, quæ non ſit ita potens, vt eſt fiſcus, toto verò tempore, quo emphyteuſis manebit apud fiſcum, tenetur fiſcus præſtare Domino ea omnia, quæ præſtare tenebatur delinquens.*

5 *Fiſcus ſi alienet emphyteuſim, tenetur ſoluere laudemium Domino directo, eumque præferre aliis emptoribus, ſi emere voluerit vtile dominium emphyteuſis.*

6 *Emphyteuſis Eccleſiaſtica quando tranſire poteſt ad hæredes extraneos, confiſcatur ſimpliciter ob crimen emphyteutæ.*

7 *Sententia Bero. & Romani reiicitur; quia nullibi reperitur, quod emphyteuſis Eccleſiaſtica non poſſit alienari, ſed ſolùm conceditur Eccleſiæ priuilegium, an velit habere fiſcum emphyteutam, vel potius reuocare emphyteuſim.*

8 *Emphyteuſim an velit reuocare, vel habere fiſcum emphyteutam, datur cuilibet Eccleſiæ optio, vt intra biennium deliberet.*

9 *Textus in §. 1. verſ. ſi verò contigerit, Auth. de alien. & emphyteuſ. licet loquatur de ſola Eccleſia Conſtantinopolitana, & priuilegium conceſſum tali Eccleſiæ extendi non debeat ad alias Eccleſias; præſertim cùm talis lex ſit lata à principe ſæculari, & præſertim cum diſponat de rebus Eccleſiæ, extenditur tamen ad omnem emphyteuſim Eccleſiaſticam; quia quando aliquid ſtatuitur in fauorem alicuius Eccleſiæ, cenſetur eſſe ſtatutum pro omnibus Eccleſiis, & eſſe factam veluti legem quamdam generalem.*

10 *Leges latæ à principibus ſæcularibus in fauorem Eccleſiæ, eique priuilegium concedentes, vtpotè merè priuilegiatiuæ, ſuum valorem habent, ex communi ſententia Doctorum.*

11 *Emphyteuſis alia à Conſtantinopolitana tranſiens ad hæredes extraneos, ſi ad fiſcum tranſeat, eſt probabilius, quod reuocari non poſſit, ſed quod perpetuò maneat apud fiſcum, qui integrum ius Domino directo ſeruare tenetur.*

1 EX dictis in ſectionibus præcedentibus ſequitur, quod ſi emphyteuſis ſit accepta ab aliqua perſona priuata, & non tranſeat ad hæredes extraneos, commoditas emphyteuſis pertineat ad fiſcum, quamdiu vixerit emphyteuta, ita tamen vt teneatur fiſcus ſoluere penſionem Domino directo illius emphyteuſis. Farinac. *in pract. tom. 1. part. 1. tit. de delict. & pœn. quæſt.* 25. *n.* 58. & alij, quos citabam *ſect.* 1. Quia, ſicuti in aliis bonis fideicommiſſo, quod non tranſit ad hæredes extraneos, ſubiectis commoditas fructuum confiſcatur tempore vitæ delinquentis, ita ſimiliter dicendum erit de bonis emphyteoticis, quorum fructus debebat percipere emphyteuta tempore, quo vixerit ipſemet emphyteuta.

2 Sequitur ſecundò, quod idem dicendum ſit, ſi ſimilis emphyteuſis ſit accepta ab Eccleſia, ob rationes, quas adducebam *ſect.* 2.

Quamuis contrarium (nempè fructus talis emphyteuſis non confiſcari, ſed talem emphyteuſim ſimul cum fructibus redire ad Eccleſiam, quæ habet directum dominium illius) probabiliter doceant Gabr. *vol.* 2. *conſ.* 73. *n.* 3. *& ſeqq.* Farinac. *q.* 25. *num.* 58. & Sanch. *lib.* 2. *moral. cap.* 19. *ex cap. felicis, verſ. ſi qua verò feuda, de pœnis in* 6. vbi fit mentio de delicto in Pontificem commiſſo, & dicitur, eum qui tale delictum commiſit, priuari feudis, & locationibus, quæ obtinet ab Eccleſia, & liberè illa reuerti ad Eccleſiam: Ergo, ſi locationes liberè reuertuntur ad Eccleſiam, pari ratione emphyteuſis etiam liberè reuertetur ad Eccleſiam, cùm emphyteuſis ſit ſpecies quædam locationis; liberè autem non reuerteretur ad Eccleſiam, ſi toto tempore, quo vixerit delinquens, fiſcus perciperet fructus, & commoditates ex emphyteuſi.

Ad hanc tamen rationem reſpondebam ſuprà *citata ſect.* 2.

Sequitur tertiò, quod quando emphyteuſis non eſt accepta ab Eccleſia, & poteſt tranſire ad hæredes extraneos, tunc confiſcatis bonis delinquentis, confiſcabitur etiam talis emphyteuſis, ita vt vtile dominium ſit apud fiſcum, & directum ſit apud eumdem, cuius erat priuſquam emphyteuſis deueniret ad fiſcum. Bartol. *in l. ſi finita, §. ſi de vectigalibus, ff. de damno infecto, n.* 6. quem ſequuntur communiter Doctores, Simanch. *de cathol. inſtitut. tit.* 9. *num.* 97. Quemada *in quæſtion. fiſcal. quæſt.* 11. Boſſ. *in pract. tit. de bonor. publicat. n.* 60. Clar. *in pract. lib.* 4 *§. emphyteuſis, q.* 29. Molin. *de iuſtitia tom.* 2. *diſputat.* 485. *concl.* 1. Vaſquez 1. 2. *diſput.* 169. *cap.* 3. *n.* 25. & Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 11. *q.* 11. Quia quæ poſſunt deuenire ad hæredes extraneos, poſſunt etiam deuenire ad fiſcum, niſi fuerit ſpecialis aliqua prohibitio; ſed nulla eſt ſpecialis prohibitio, qua confiſcatis omnibus bonis delinquentis, non confiſcetur etiam emphyteuſis: Ergo. 3

Obiicies, emphyteuſis alienari non poteſt in potentiorem, quia Dominus directus ob hanc alienationem graue damnum pateretur, cùm fiſcus multis priuilegiis gaudeat, & nullo tempore deficiat, ſicque nunquam eſſet ſpes, quod emphyteuſis ad Dominum directum rediret: Ergo emphyteuſis non tranſit ad fiſcum, ſed redit ad Dominum habentem dominium directum, & dominium vtile conſolidatur cum dominio, ſeu cum proprietate. 4

Reſpondetur (vt omittam, quod dicebam *ſect.* 3. ſecundum opinionem probabiliorem, negando antecedens, & ſequendo nunc alteram opinionem non improbabilem) emphyteuſim alienari non poſſe in potentiorem irreuocabiliter, poſſe tamen reuocabiliter. Quapropter in hac altera opinione non improbabili, is, qui habet dominium directum, poteſt cogere fiſcum, vt eam alienet in perſonam, quæ non ſit ita potens, vt eſt fiſcus. Toto verò tempore, quo emphyteuſis manebit apud fiſcum, tenetur fiſcus præſtare Domino ea omnia, quæ præſtare tenebatur delinquens. Ita Azor. Vaſq. &
alij *in loc. ſuprà cit.* Vndè ſi fiſcus alienet emphyteuſim, 5
tenetur perſoluere laudemium Domino directo, eumque præferre aliis emptoribus ſi emere voluerit vtile dominium emphyteuſis.

Sequitur quartò, quod emphyteuſis Eccleſiaſtica, quando tranſire poteſt ad hæredes extraneos, confiſcetur ſimpliciter ob crimen emphyteutæ: Bartholom. Soccin. *vol.* 2. *conſ* 266. *num.* 32. Ruin. *vol.* 1. *conſ.* 217. *n.* 16. Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 12. *q.* 11. & alij. 6

Non obſtat, ſi dicas cum Bero. *vol.* 1. *conſ.* 114. *num.* 54. & Romano *in l. ſi finita, §. ſi de vectigalibus, ff. de damn. infect. n.* 11. (qui contrariam ſententiam negatiuam ſequuntur) *in §.* 1. *verſ. ſi verò contigerit, Authent. de alienat. & emphyteuſi,* Eccleſiæ conceditur priuilegium, vt emphyteuſis Eccleſiaſtica non poſſit alienari: Ergo. 7

Reſpondetur enim: Nego antecedens, quia nec ibi, nec alibi reperitur, quod emphyteuſis Eccleſiaſtica non poſſit alienari, quin ibi ſupponitur, talem emphyteuſim alienari poſſe; ſed ſolùm conceditur Eccleſiæ priuilegium, an velit habere fiſcum emphyteutam, vel potius reuocare emphyteuſim: Quapropter ibi ſupponitur, quod emphyteuſis Eccleſiaſtica, ſit iam alienata.

Sequitur quintò, quod ex probabili detur Eccleſiæ cuilibet optio, vt intra biennium deliberet, an velit reuocare emphyteuſim, vel habere fiſcum emphyteutam. Doctores, quos citabam *ſect.* 4. 8

Quod ſi dicas cum Boſſio, Farinac. & Fachin. quos ſequebar *cit. ſect.* 4. quamlibet Eccleſiam non habere 9
facultatem

facultatem reuocandi emphyteuſim Eccleſiaſticam;quia ſi haberet, maximè id eſſet, quia datur ipſi hæc facultas *in §. 1. verſ. ſi verò contigerit, Auth. de alienat. & emphyteuſ.* ſed hic textus minus probat; quia ibi ſolum eſt ſermo de Eccleſia Conſtantinopolitana: Et priuilegium conceſſum tali Eccleſiæ extendi non debet ad alias Eccleſias. Præſertim cùm talis lex ſit lata à à principe ſæculari, & præſertim, cùm diſponat de rebus Eccleſiæ, vim nullam habeat: Ergo.

Reſpondetur, eſſe quidem ibi ſermonem de ſola Eccleſia Conſtantinopolitana, extendi tamen ad omnem emphyteuſim Eccleſiaſticam, vt præter alios aduertit Clarus *in pract. lib. 4 §. emphyteuſis, q. 19.* quia quando aliquid ſtatuitur in fauorem alicuius Eccleſiæ, cenſetur eſſe ſtatutum pro omnibus Eccleſiis, & eſſe factam, veluti legem quamdam generalem: Et quamuis huiuſ-
10 modi lex ſit lata à Principe ſæculari, non tamen caret vi ſua; quia leges latæ à Principibus ſæcularibus in fauorem Eccleſiæ, eique priuilegium concedentes, vtpotè merè priuilegiariuè, ſuum valorem habent, ex communi ſententia Doctorum, quam diffusè probabam *lib. de immunit. & iuriſdict. Eccleſ. cap. 9. dubit. 1.*

11 Dixi, *ex probabili*; quia oppoſitum (ſcilicet emphyteuſim aliam à Conſtantinopolitana tranſeuntem ad hæredes extraneos, ſi ad fiſcum tranſeat, reuocari non poſſe, ſed perpetuo manere apud fiſcum, qui integrum ius Domino directo ſeruare tenetur) eſt probabilius, & iuri conformius, vti ſuprà *cit. ſect. 4.* dicebam, & rectè explicat Fachin. *lib. 9. cap. 53.* Coiac. *ad Nouellam* 120. dicens: *Id eſt ſingulare in Eccleſia maiore Conſtantinopolitana, & aliis religioſis ædibus, quæ ſunt intra eam vrbem, vel intra territorium eius, vt prædiorum ſuorum perpetuam emphyteuſim, vel etiam permutationem prædiorum inuicem facere non poſſint.* Et paulò poſt: *Id etiam eſt ſingulare in eis, vt poſt contractam emphyteuſim cum fiſco, vel Imperatore, vel republica, vel curia, vel cum alio venerabili loco, poßint pœnitere intra biennium.*

DVBITATIO CXIX.

An confiſcatis bonis hæretici, vel alterius ſimilis delinquentis, cadat ſub confiſcationem feudum?

SVMMARIVM.

1 *Feudum cùm naturam emphyteuſis imitetur, & ei ſit ſimillimum, Doctores eodem modo loquuntur de feudo, ac de emphyteuſi.*

2 *Feudum duplex eſt: Vnum, in quo feudatarius aſtringitur ſoluere Domino directo certam aliquam penſionem pecuniæ, vini, vel frumenti, &c. Et hoc non eſt propriè feudum, ſed emphyteuſis; ac proinde de tali feudo idem ac de emphyteuſi dici debet.*

3 *Feudum alterum eſt, pro quo feudatarius aſtringitur præſtare ſeruitium perſonale, & hoc eſt propriè feudum: At ſi ſimul cum hoc ſeruitio perſonali ſoluenda ſit aliqua penſio pecuniæ, vini, vel frumenti, &c. feudum, & emphyteuſis ſimul dicetur.*

4 *Feudum debet primò conſtitui ſuper re immobili, vel æquiualenti, cum obligatione Dominum recognoſcendi, & fidelitatem illi præſtandi: Quapropter feudatarij facere ſolent iuramentum de hac fidelitate ſeruanda.*

5 *Feudum ſecundò tranſit ad hæredes maſculos in infinitum, non autem tranſit ad fœminas, quæ non ſuccedunt; quia ſunt inhabiles ad bella, & ſeruitia militaria, & ad ſecreta retinenda, & ad conſilia danda.*

6 *Feudum tertiò non poteſt alienari, ſine conſenſu Domini, & agnatorum.*

7 *Feudum ſi aliquando conſtituatur ſine recenſitis conditionibus, vel ſine earum aliqua, non propriè feudum cenſetur, ſed impropriè.*

8 *Feudum ſi proprium ſit, & non tranſeat ad hæredes extraneos, non cadit ſub confiſcationem; quia fiſcus eſt loco hæredis extranei, & cùm feudum huiuſmodi non poſſit alienari contractu, non poterit alienari delicto.*

9 *Feudum quocumque modo fuerit conceſſum, applicatur Domino, ſi confiſcatio bonorum fiat ob delictum commiſſum aduerſus Dominum feudi; quia ſub hac conditione à principio conceſſum videtur, vt in caſu ingratitudinis contra Dominum, ad Dominum reuertatur.*

10 *Excipe, niſi ex inueſtitura conſtet, noluiſſe concedentem, vt delictum vnius noceat alteri, vt ſi in inueſtitura dicatur: Concedo de vno in alium, vel omnibus principaliter, vel inſolidum, vel concedo attentis meritis ſingulorum, vel concedo generi ſuo.*

11 *Feudum ſi alicui conceſſum ſit in feudum hæreditarium, vt ex eo, tanquam ex radice tranſeat ad hæredes, deuoluitur Domino, ſi confiſcatio bonorum fiat, non ob delictum aduerſus Dominum, ſed ob aliud; ſecus ſi alicui, & ſuis cognatis æquè conceſſum ſit; quia tunc deuoluitur cognatis.*

12 *Feudi vſusfructus, & commoditates in hoc caſu, durante vita delinquentis pertinent ad fiſcum ſecundum aliquos Doctores, quia feudatarius durante vita ſua, poteſt commoditates, & vſusfructus feudi alienare contractu.*

13 *Oppoſitum tenent alij, quatenus aiunt, vſusfructus, & commoditates prædictas pertinere ad eum, ad quem pertinet feudum; quia fructus feudi comitantur feudum.*

14 *Feudum ſi vltra tacitam alienationis prohibitionem inductam à lege habet aliam expreſſam inductam ab inſtitutore, tunc fructus feudi non ad fiſcum, ſed ad ſucceſſorem pertinebunt; ſi autem ſolùm tacitam alienationis prohibitionem habet, probabile eſt, quod durante vita delinquentis ad fiſcum pertineant; quia ſolùm tacita alienationis prohibitio non videtur impedire tranſlationem feudi, durante feudatarij vita, ſed ſolùm impedire tranſlationem poſt vitam, aut in perpetuum.*

15 *Tranſlatio hæc ſpecialem habet difficultatem in feudo, quam non habet in emphyteuſi, eo quod feudatarius ex natura feudi debet iurare Domino fidelitatem, & potiùs aſtringitur ad ſeruitium perſonale, quàm ad reale.*

16 *Feudum ſi poſſit tranſire ad hæredes extraneos, eo quod datum ſit alicui, & ſuis hæredibus, vel ei, & quibus is dare voluerit, facta bonorum confiſcatione tranſit ad fiſcum; quia quæ tranſire poſſunt ad hæredes extraneos, tranſeunt ad fiſcum.*

17 *Intellige id quando feudatarius poteſt de feudo diſponere liberè; at ſecus ſi de illo non poteſt diſponere ſine Domini licentia.*

SVPPONO, quod cùm feudum naturam emphyteuſis imitetur, & emphyteuſi ſit ſimillimum, Doctores eodem modo loqui conſueuerint de feudo, ac de emphyteuſi. Vt tamen diſtinctius procedam, diſtinguo duplex feudum. Vnum, in quo feudatarius aſtringitur ſoluere Domino directo certam aliquam penſionem pecuniæ, vini vel frumenti, &c. Et hoc non eſt propriè feudum, ſed emphyteuſis; ac proindè de tali feudo idem, ac de emphyteuſi dici debet. Alterum eſt feudum, pro quo feudata-

rius aſtringitur præſtare ſeruitium perſonale, & hoc eſt propriè feudum. At ſi ſimul cum hoc ſeruitio perſonali ſoluenda ſit aliqua penſio pecuniæ, vini vel frumenti, &c. feudum, & emphyteuſis ſimul dicetur. Doctores communiter, qoos citat, & ſeqoitur Matien. *lib.* 5. *Compilat. tit.* 10. *lib.* 6. *gloſſ.* 2. *num.* 13. *& ſeqq.* Vbi explicans naturam, & proprietates feudorum, ſubdit.

4 Primò, feudum debere conſtitui ſuper re immobili, vel æquiualenti cum obligatione Dominum recognoſcendi, & fidelitatem illi præſtandi. Quapropter feudatarij facere ſolent iuramentum de hac fidelitate ſeruanda, iuxta *cap.* 1. de noua forma fidelitatis.

5 Secundò, feudum tranſire ad hæredes maſculos in infinitum, iuxta *cap.* 1. §. *hoc autem, qui feudum dare poſſunt*, non autem tranſire ad fœminas, quæ non ſuccedunt; quia ſunt inhabiles ad bella, & ſeruitia militaria, & ad ſecreta retinenda, & ad conſilia danda.

6 Tertiò, feodum non poſſe alienari ſine conſenſu Domini, & agnatorom.

7 Quod, ſi quando feudum ex conuentione ſine prædictatom aliqoa conditionum conſtituatur, non feodum proprium, ſed improprium dicetur, His ſuppoſitis.

8 Reſpondetur: ſi feudum ſit proprium, & non tranſeat ad hæredes extraneos, non cadit ſub confiſcationem: Simanch. *de cathol. Inſtitut. tit.* 9. *num.* 120. Clarus *in* §. *feudum*, *quæſt.* 84. Pegna *in direct.* 3. *part. quæſt.* 112. *comment.* 161. & Farinac. *quæſt.* 25. *num.* 71.

Probatur; qoia fiſcos eſt loco hæredis extranei, & cùm feudum huiuſmodi non poſſit alienari contracto, non poterit alienari delicto, vt ſuprà pluries dictum eſt in dubitationibus præcedentibus.

9 Petes: An cùm vniuerſa booa feudatarij confiſcantur, dictom feudum applicetur Domino, vel agnatis?

Reſpondetur: Si confiſcatio bonorum fiat ob delictuo commiſſum aduerſus Dominum feudi, dictum feudum, quocumque modo fuerit conceſſum, applicatur Domino. Roland. *conſ.* 15. *n.* 1. *& ſeqq. vol.* 4. Boſſ. *in tit. de bonorum publicatione n.* 53. & alij, quos citat, & ſeqoitur Farin. *quæſt.* 25. *n.* 78.

Probatur; quia ſub hac cooditione à principio conceſſum videtur, vt in caſu ingratitudinis contra Dominum, ad Dominum reuertatur.

10 Excipe, niſi ex inueſtitura conſtet, noluiſſe concedentem, vt delictum vnius noceat alteri (vt ſi in inueſtitura dicatur: Coocedo de vno in alium, vel omnibus principaliter, ſeu inſolidum: vel concedo, attentis meritis ſingolorum, vel concedo generi tuo) qoia tunc, cùm omnes per ſe, & æquè principaliter conſiderentur, & tanquam ſucceſſores inſtituentis, non tanquam ſucceſſores primi inueſtiti, delictuo vnius non nocet alteri. Doctores *in loc. ſuprà cit.*

11 At ſi confiſcatio bonorum fiat, non ob delictum aduerſus Dominum, ſed ob aliod, diſtinguo: Si feudum tibi conceſſium ſit in feudum hæreditarium, vt ex te, tanquam ex radice, tranſeat ad hæredes, deuoluitur Domino; ſecus ſi tibi, & tuis cognatis æquè conceſſum ſit; quia tunc deuoluitur non Domino, ſed cognatis, qoia cognati non ex iure à te accepto, ſed ex iure accepto à primo inſtituente, & concedante feudum, ſuccedunt. Doctores, quos refert & ſequitur Farinac. *cit. quæſt.* 25. *n.* 87. *& ſeqq.*

12 Petes ſecundò: An in hoc caſu ſaltem vſusfructus & commoditates durante vita delinquentis, pertineant ad fiſcum?

Affirmant Doctores, quos citat, & ſequitur Gigas *de crimin. læſ. maieſt. lib* 2. *tit. de pœn. committent. crim. læſ. maieſt. q.* 5 *n.* 3. *& ſeqq.* & Menoch. *de recuper. poſſeſſ. remed.* 9. *num.* 260. Quia feudatarius, durante vita ſua, poteſt commoditates, & vſusfructus feudi alienare contractu, vt communiter tradunt Doctores *in l. ſi domus*, §. *fin. ff. de legat.* 2. & Roland. *conſ.* 80. *n.* 13. *lib.* 1. Ruinus *conſ.* 176. *n.* 13. *lib.* 1. & Clarus §. *feudum, quæſt.* 31. *verſ ſucceſſiuè*: Ergo & poterit alienare delicto.

Negant verò Doctores, quos citat, & ſequitur Boſſ. *in tit. de bonor. publicat.* Pegna 3. *part. Director. q.* 112. *comment.* 161. *verſ. mihi quandoque*, & Farinac. *q.* 25. *num.* 68. quatenus aiunt, vſusfructus, & commoditates prædictas pertinere ad eum, ad quem pertinet feudum. Quia fructus feudi comitantur feudum: Ergo ſi feudum pertinet ad alium, confiſcatis bonis delinquentis, & fructus pertinebunt ad eomdem. His tamen non obſtaotibus. 13

Reſpondetur probabilius, diſtinguendo: Si feudum vltra tacitam alienationis prohibitionem inductam à lege, habet aliam expreſſam inductam ab inſtitutore (qualis eſſet, ſi diceret inſtitutor, ſe velle, vt ea bona nullatenus exeant ex ſua familia, vel vt in illa ſemper permaneant) tunc fructus feudi non ad fiſcum, ſed ad ſucceſſorem pertinebunt, iuxta ea, quæ dicebam *Dubit.* 118. *de cenſu, & emphyteuſi.* Si autem ſolùm tacitam alienationis prohibitionem habet, probabile eſt, quod durante vita delinquentis, ad fiſcum pertineant; quia ſolùm tacita alienationis prohibitio non videtur impedire tranſlationem feudi, durante feudatarij vita, ſed ſolùm impedire tranſlationem poſt vitam; aut in perpetuum. 14

Dixi, *probabile eſt*; quia hæc tranſlatio ſpecialem habet difficultatem in feudo, quam non habet in emphyteuſi, eo quod feudatarius ex natura feudi debet iurare Domino fidelitatem, & potius aſtringitur ad ſeruitium perſonale, quàm ad reale: Quæ onera non videntur poſſe transferri in fiſcum, ac proinde nec feudum. 15

Petes tertiò Quid dicendum, ſi feudum poſſit tranſire ad hæredes extraneos, eo quod datum ſit tibi, & tuis hæredibus; vel tibi, & quibus tu dare volueris; an in tali caſu, facta bonorum confiſcatione tranſeat ad fiſcum? 16

Reſpondetur cum Rolando *conſ.* 29. *num.* 17. *vol.* 3. Menoch. *de recuper. poſſeſ. remed.* 9. *n.* 251. Boſſ. *in tit. de publicat bonor. n.* 10. & Farinac *part.* 1 *pract. quæſt.* 25. *n.* 71. affirmatiuè; quia ex dictis ſuprà in dubitationibus præcedentibus, quæ tranſire poſſunt ad hæredes extraneos, tranſeunt ad fiſcom.

Qnod tamen intellige, quando feudatarius poteſt de feudo diſponere liberè. At ſecus, ſi de illo non poteſt diſponere ſine Domini licentia; quia ratione huius prohibitionis, ſicut non poteſt feudum alienare contrahendo, ita neque poteſt alienare delinquendo, ſed facta confiſcatione bonorum, feudum reuertitur ad Dominum, & dominium vtile ſolidatur cum directo. Boſſ. *loc. ſuprà cit. n.* 54. Farinac. *n.* 72. & Clar. §. *feudum, quæſt.* 84. *verſ. ſecundum autem.* 17

DVBITATIO CXX.

An confiſcatis bonis hæretici, vel alterius ſimilis delinquentis, cadant ſub confiſcationem prædia, iura, alimenta, &c.

SVMMARIVM.

1 *Prædia, iura, alimenta, confiſcatis bonis hæretici, vel alterius ſimilis delinquentis cadunt ſub confiſcationem, quod probatur multis iuribus, quæ ibi paſſim citantur n.* 2. *&* 3.

4 *Bona prædicta confiſcantur etiamſi poſt mortem hæretici memoria damnetur, ex cap. accuſatus*, §. *in eo verò, de hæretic. in* 6.

5 *Amplia,*

5 *Amplia, id eſſe verum, licèt ante mortem non fuerit accuſatus, licèt contrarium voluerit Oſtienſis.*

6 *Fiſcus vniuerſim quoties bona ſunt confiſcata ipſo iure ob delictum, agere poteſt aduersùs hæredes delinquentis, vt ſibi bona illius tradantur; quia fiſcus ob delictum acquirit actionem, ius, & hypothecam ad illa bona.*

7 *Fiſco non datur actio aduersùs hæredes, quando delicto non eſt impoſita pœna confiſcationis ipſo iure, & priuſquam moriatur delinquens, non eſt lis conteſtata: quia fiſcus non habet bona delinquentis obligata, priuſquam illum condemnet.*

8 *Hæretici bona cum confiſcantur, confiſcantur etiam prædia, quæ ſoluunt cenſum Eccleſiæ: Tenetur tamen fiſcus ſoluere Eccleſiæ cenſum huiuſmodi bonis adhærentem.*

9 *Idem dic de rebus cenſui obligatis: quia deueniunt ad fiſcum cum onero ſuo, penſionem ſcilicet ſoluendi.*

10 *Hæretici bona cum confiſcantur, confiſcantur etiam illius bona mobilia, & immobila, iura, actiones illi competentes, & iura ſepulchrorum: quia in iuribus citatis confiſcantur abſolutè bona hæreticorum, ac proinde cenſentur confiſcari iura, & actiones.*

11 *Item cùm confiſcantur bona, confiſcantur omnia iura, & actiones, quæ tranſeunt in hæredem extraneum, licèt quando confiſcantur bona mobilia, & immobilia, non excludantur, & confiſcantur iura, & actiones.*

12 *Quod eſt verum etiam quando confiſcantur bona mobilia, immobilia, & ſe mouentia; quia publicatio bonorum eſt ſtrictiiuris, & ſtrictè interpretanda.*

13 *Item non confiſcantur iura perſonalia, quia cum ſint perſonalia, non egrediuntur perſonam, & conſequenter non tranſeunt ad hæredes.*

14 *Hinc neque confiſcatur ius eligendi collatum in perſonam, cùm ſit etiam perſonale.*

15 *Item neque confiſcatur contractus ſocietatis, qui morte vnius ex ſociis diſſoluitur: quia confiſcatione bonorum diſſoluitur ſocietas.*

16 *Perſonalia, quæ merè ſunt, ſicut non tranſeunt in eos, qui verè ſunt hæredes, multò minùs tranſeunt in fiſcum, qui propriè non eſt hæres.*

17 *Neque confiſcatur relictum, vel obligatio de dandis alimentis, quia non egreditur perſonam alimentarij.*

18 *Neque confiſcantur alimenta; quia & hæc, vtpotè perſonalia non egrediuntur perſonam, atque adeò non tranſeunt ad hæredes, & multò minus ad fiſcum.*

19 *Item non confiſcatur vſusfructus, qui cùm non poſſit tranſire ad alios, neque poterit tranſire ad fiſcum, licèt in aliquo ſenſu probabilius ſit illum confiſcari poſſe.*

20 *Hæretici bona confiſcantur, quamuis doleat de peccato hæreſis, quod commiſit, probatur ex cap. vergentis, de hæreticis.*

21 *Hæretico pœnitenti in multis locis eſt conſuetudo, vt bona confiſcata ex miſericordia condonentur.*

22 *Hæretico relapſo, poſtquam traditus fuit Curiæ ſeculari, bonorum confiſcatio non remittitur.*

23 *Hæreticus ſi in carcerem coniectus, antequam ipſi Teſtium dicta publicentur, hæreſim fateatur, non ſolùm liberatur à pœna perpetui carceris: ſed etiam à confiſcatione bonorum.*

24 *Hæreticus pœnitens quando recuperat bona confiſcata, recuperat etiam iuſpatronatus, ſi reſtitutio fiat auctoritate Pontificis.*

25 *Hæreticus pœnitens non recuperat iuſpatronatus, ſi poſt ſententiam latam auctoritate Pontificis fiat reſtitutio: niſi fiat expreſſa mentio de reſtitutione talis iuris.*

26 *Hæreticus pœnitens, ſi ei auctoritate Principis ſæcularis reſtituantur bona, non recuperat iuſpatronatus; quia Eccleſia per confiſcationem iam acquiſiuit ſuam libertatem, quam Princeps ſæcularis non poteſt auferre.*

27 *Iuſpatronatus hæretici compatroni ſi per confiſcationem accreuerit aliis compatronis, non ideò Princeps ſæcularis poteſt remittere pœnam in præiudicium aliorum compatronorum, quibus ius accreuit: quia hoc facere ſpectat ſolùm ad iudicium Eccleſiaſticum.*

28 *Princeps non præſumitur in dubio velle facere ea, quæ ſunt iudicis Eccleſiaſtici.*

29 *Hæreticus pœnitens non poteſt recuperare beneficia, niſi ipſi reſtituantur auctoritate Apoſtolica, ob Bullam Pij V. incipientem*, Cùm ex Apoſtolatus.

RESPONDETVR, & dico primo: Cadunt ſub confiſcationem prædia, & omnia ſimilia bona. Bartol. *in l. poſt contractum, ff. de donat. num.* 12. Angel. *in in l. ſi debitor, ff. quæ in fraudem creditorum*, Abb. *in cap. dilecti, de arbitr. n.* 12. Surd. *tract. de aliment. tit. 8. priuileg. 35. & deciſ. 247. n. 1. & ſeqq.* Burſat. *conſ. 7. n. 30* Menoch. *conſ.* 185. *n.* 8. Peregr. *de iur. fiſ. lib. 5. tit. primo, n.* 166. Farin. *de hæreſ. q.* 198. *n.* 3. Sotus *de Iuſt. & iur. lib. 1. q. 6. art. 6.* Vaſq. *de ſucceſſ. lib. 1. § 4. num.* 166. Aragon. 2. 2. *q. 11. art. 3.* Leſſius *de Iuſt. & iur. lib. 2. cap. 29. n.* 8. & Rota *in Bononienſi alimentorum* 1594. coram Penia. 1

Probatur ex iis, quæ dicebam ſuprà *dubit.* 106.

Secundò, *ex l. Manichæos, §. 1. Cod. de hæretic.* ibi: *Quorum bonorum etiam omnium publicatione proſequimur*: Et ex Authentica *Gazaros, in principio, Cod. eodem*, ibi: *Cenſentes, vt omnia bona talium confiſcentur, nec ad eos vlteriùs reuertantur.* 2

Item probatur, *ex cap. vergentis, §. 1. de hæretic.* ibi: *In terris verò temporali noſtræ iuriſdictioni ſubiectis bona hæreticorum ſtatuimus publicari, & in aliis idem præcipimus fieri per poteſtates, & Principes ſæculares*: & notant ibi communiter Canoniſtæ. Et *ex cap. excommunicamus 1. de hæretic. §. damnati*, ibi: *Ita quod bona huiuſmodi damnatorum, ſi laici fuerint, confiſcentur; ſi verò clerici, applicentur Eccleſiis, à quibus ſtipendia receperunt*: Et *ex cap. ſuper quibuſdam, de verb. ſignification.* ibi: *Quorum bona propria confiſcantur*: Et *ex cap. Cùm ſecundùm leges, de hæretic. in 6.* vbi hæc bonorum confiſcatio imponitur ipſo iure. 3

Dico ſecundò. Confiſcantur prædicta bona, etiamſi poſt mortem hæretici memoria damnetur. 4

Probatur *ex cap. accuſatus, §. in eo verò, de hæretic. in 6.* ibi: *Ad confiſcationem bonorum poſt mortem eiuſdem nihilominùs procedatur*: Et notant ibi Gloſſa *in §. porrò*, Oſtienſ. *in cap. vergentis, in principio*, & ibi Io. Andr. *n.* .. Burſat. *lib. 1. conſ. 43. n. 2.* & Afflictus *in conſtitut. Regu. de hæret. Rubr. 3. de apoſtatantibus, n.* 3.

Quod eſt verum, quamuis ante mortem non fuerit accuſatus. Roland. *lib. 3. conſ. 8. n. 41. & 58.* & alij, licèt contrarium voluerit Oſtienſis *in ſumm. rubr. de hæretic. §. qua pœna puniatur, num.* 8.

Et vniuerſim, quoties bona ob delictum ſunt ipſo iure confiſcata, fiſcus agere poteſt aduerſus hæredes delinquentis, vt ſibi bona illius tradantur: quia fiſcus ob delictum acquirit actionem, ius, & hypothecam ad illa bona, ita vt ſint ipſi fiſco realiter obligata: Ergo, cùm tranſeant ad hæredes cum tali onere, poteſt fiſcus agere aduersùs hæredes delinquentis.

At, quando delicto non eſt impoſita pœna confiſcationis ipſo iure, & priuſquam moriatur delinquens, lis non eſt conteſtata, tunc non datur actio fiſco aduersùs hæredes, vt pœnam pro delicto teſtatoris

ſoluant, *leg. ex iudiciorum, ff. de accuſat. & leg. unica, Cod. ex delict. defunct. in quant. hæred. teneri.* Quia fiſcus non habet bona delinquentis obligata, priuſquam illum condemnet: Et cùm crimen ſit perſonale, ſicque ſolùm ſequatur perſonam delinquentis, non poteſt fiſcus agere aduerſus hæredes illius, Ancharan. *in cap. cum ſecundum leges, de hæretic. in 6. in princ.* Vaſq. *1. 2. diſp.* 170. *cap.* 4. *num.* 22. & Gomez *tom.* 3. *variar. cap. ultimo num.* 2.

8 Dico tertiò. Cùm hæretici bona confiſcantur, confiſcantur etiam prædia, quæ ſoluunt cenſum Eccleſiæ. Tenetur tamen fiſcus ſoluere Eccleſiæ cenſum huiuſmodi bonis adhærentem. Idemque dico de rebus cenſui

9 obligatis, quia deueniunt ad fiſcum cum onere ſuo, penſionem ſcilicet ſoluendi. Simanch. *de cathol. Inſtitut. tit.* 9. *num.* 20. Azorius *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 12. *quaſt.* 12. & alij paſſim. Et patet ex iis, quæ dicebam *dub.* 117.

10 Item, cum hæretici bona confiſcantur, confiſcantur etiam illius bona mobilia, & immobilia, iura, actiones illi competentes, & iura ſepulchrorum. Zabarellus *conſil.* 83. Imola *conſil.* 35. Decius *conſil.* 441. *vol.* 1. Azeuedus *in recopilat. lib.* 8. *tit.* 3. Simancha *citat. tit.* 9. *num.* 7. Azorius *cit. tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 7. *quaſt.* 8. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 14. & Ricciullus *lib.* 5. *cap.* 32. *num.* 17. Quia *in cap. cum ſecundum leges, de hæretic. in* 6. & in aliis iuribus ſuprà citatis, confiſcantur abſolutè bona hæreticorum. Cùm autem confiſcantur abſolutè bona, cenſentur etiam confiſcari iura, & actiones, *leg. ſi ademptis, Cod. de ſent. paſſ.* Ità vt ſub nomine bonorum comprehendantur etiam iura, & actiones, *leg. bonorum, ff. de verb. ſignificat. leg. princeps, & leg. nam quod, §. final. ff. ad Trebellian.* & probant Bartol. *in leg. Quintus, §. argentum, ff. de aur. & argent. legat.* Alexander *conſ.* 59. *num.* 4. Imola *conſ.* 35. Card. *conſ.* 83. Decius *conſil.* 442. *num.* 2. Peregrinus *de iur. fiſc. lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 50. & Barboſa *in leg. ſi conſtante, §. ſin. ff. ſolut. matrim. num.* 2. Et meritò, quia omnia prædicta ſunt reuerà bona.

11 Et quod, cum confiſcantur bona, confiſcentur omnia iura, & actiones, quæ transeunt in hæredem extraneum, docent etiam Gloſſa *in leg.* 1. *Cod. de bonis quæ liber.* Bartol. *in leg. iura, ff. de iurepatronat.* Decius *in leg. ea ſola, ff. de regul. iur.* Alexander *conſ.* 23. *num.* 9. *lib.* 1. Natta *conſil.* 528. *num.* 23. Rolandus *conſil.* 98. *num.* 16. *lib.* 2. & Soccinus Iunior *conſil.* 49. *num.* 12. *lib.* 3.

Quamuis, quandò confiſcantur bona mobilia & immobilia, non includantur, & confiſcentur iura, & actiones; cùm hæc quandam tertiam ſpeciem conſtituant, *leg. à Diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iudic. & leg. quam Tuberonis, §. in peculio, ff. de peculio,* & docent Alexand. *in leg. ſi conſtante, §. final. ff. ſolut. matrim. n* 9. *& conſ.* 124. *lib.* 6. Soccio. Iun. *lib.* 2. *conſ.* 51. & Ricciul. *lib.* 5. *de iurepatr. cap.* 31. *num.* 14.

12 Quod eſt verum, etiam quando confiſcantur bona mobilia, immobilia, & ſe mouentia. Peregrin. *de iur. fiſc. lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 49. Pinellus *in rubr. Cod. de bonis mater. part.* 1. *num.* 25. Alexand. *conſ.* 226. *lib.* 6. & Natt. *conſ.* 146. *num.* 14. Quia publicatio bonorum eſt ſtricti iuris, & ſtrictè interpretanda. Peregrin. vbi ſuprà *n.* 47. Bald. *in leg.* 1. *Cod. de hæred. Inſtit.* Burtius *conſ.* 49. & Dec. *conſ.* 445. *num.* 67.

13 Dico quartò. Non tamen confiſcantur iura perſonalia, quia cum ſint perſonalia, non egrediuntur perſonam. Peregrin. *num.* 91. Cephal. *conſ.* 321. *num.* 35. *lib.* 3. & Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 14. *num.* 6. & conſequenter, cùm non egrediatur perſonam, ſed adhæreant perſonæ, non tranſeunt ad hæredes, *leg. pluribus, ff. de ſuis, & legit. §. plenè, de tur. natur. leg. his ſolis, & leg. final. Cod. de reuoc. donat. & cap. ſi gratioſè, de reſcript.* atque adeò minus tranſeunt ad fiſcum, quia quæ non tranſeunt ad hæredes, minùs tranſeunt ad fiſcum, vti pluries dicebam in præcedentibus dubitationibus, & tradunt communiter Doctores *in leg. eum qui, in princip. ff. de interdict. & relegat. & in leg. iura, ff. de iurepatronat.* Decius *in leg. ea ſola, ff. de regul. iur.* Alexand. *conſ.* 23. *num.* 9. Roland. *conſ.* 98. *n.* 16. *lib.* 2. Soccio. Sen. *conſ.* 121. *num.* 17. *lib.* 4. Soccin. Iun. *conſ.* 51. *num.* 3. *lib.* 2. & Natta *conſ.* 528. *num.* 23.

Hinc neque confiſcatur ius eligendi collatum in perſonam alterius, cum ſit etiam perſonale, *leg. ex facto, §. ſi quis rogatus, ff. ad Trebellian. & leg. cum pater, §. hæreditatem, ff. de legat.* 2. 14

Item neque confiſcatur contractus ſocietatis, qui morte vnius ex ſociis diſſoluitur, *leg. actione, §. morte, ff. pro ſocio.* Quia confiſcatione bonorum diſſoluitur ſocietas, *leg. actione, §. publicatione, ff. pro ſocio, & §. publicatione, Inſtitut. eod. tit.* 15

Et ratio horum omnium eſt, quia ſicuti dicebam, quæ vtpotè perſonalia non tranſeunt in eos, qui verè ſunt hæredes, multò minùs tranſeunt in fiſcum, qui propriè non eſt hæres. 16

Dico quinto. Neque confiſcatur relictum, vel obligatio de dandis alimentis, quia relictum, vel obligatio de dandis alimentis non egreditur perſonam alimentarij; *leg. cum hi, ff. de tranſact.* 17

Hinc, neque confiſcantur alimenta, quia & hæc vtpotè perſonalia, non egrediuntur perſonam, atque adeò non tranſeunt ad hæredes, & multò minùs ad fiſcum. Bald. *in leg. corruptionem, circà finem, Cod. de vſufruct.* Albericus *in* 3. *part. ſtatut. quaſt.* 11. Syluest. *in leg. ſi ademptis, Cod. de ſent. paſſ.* Rota *deciſ.* 107. *n.* 5. Simanch. *de catholic. inſtit. tit.* 9. *num.* 63. Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuileg.* 59. *num.* 14. Boſſius *in pract. tit. de bonor. publicat. num.* 72. Farinac. *in pract. tom.* 1. *part.* 1. *tit. de delict.* 9. 45. *n.* 145. Clar. *lib.* 5. *recept. quaſt.* 78. *n.* 23. Peregr. *de iur. fiſc. lib.* 5. *tit.* 1. *n.* 123. Ricciull. *lib* 5. *cap.* 32. *num.* 63. *ex leg. is cui, ff. de aliment. legat.* 18

Item non confiſcatur vſusfructus, qui cùm non poſſit tranſferre ad alios, *leg. ſi vſusfructus, ff. de iur. dot. & §. finitur, eod. tit. de vſufructu.* Neque poterit tranſire ad fiſcum. Baldus *in leg. corruptionem, Cod. de vſufruct.* Alexand. *in leg. ſi fin. t. §. de vectigalibus, ff. de damn. infect. num.* 51. *& conſ.* 116. *lib.* 2. & Gabr. *conſ.* 123. *n.* 10. *lib.* 1. 19

Quamuis in ſententia aliorum probabilius ſit, illum (quatenus ſcilicet eſt ius ad percipiendos annuos fructus) confiſcari poſſe, ſicuti dicetur infrà *dubit.* 122. *ſect* 1.

Dico ſextò: Hæretici bona confiſcantur, quamuis doleat de peccato hæreſis, quod commiſit: Geminian. *in cap. cum ſecundum leges, de hæretic. in* 6 *num.* 4. *&* 5. Franc. *ibid. n.* 2. Simanch. *de cathol. Inſtitut. tit.* 42. *n.* 17. Royas *de hæretic. part.* 1. *n.* 118. Felin. *conſ.* 10. Brun. *de hæret. lib.* 5. *cap.* 6. *circà fin.* & Sanch. *lib.* 2. *moral. cap.* 14. *num.* 12. 20

Probatur *ex cap. vergentis, de hæretic.* ibi: *Nec ad eos bona eorum vlterius reuertantur, niſi eis ad cor reuertentibus, & abnegantibus hæreticorum conſortium miſereri aliquis voluerit.* Ex quibus verbis ſatis colligitur, per ſolam pœnitentiam hæretico pœnitenti non remitti pœnam confiſcationis, poſſe tamen illi bona confiſcata condonari ex miſericordia, & benignitate, ſicuti notant ibi Gloſſ. *verb. miſereri,* Ancharan. *n.* 3. Abbas *n.* 2. & Felin. *n.* 2.

Et quidem, quod in multis locis ſit conſuetudo, vt hæretico pœnitenti bona confiſcata condonentur, teſtatur Clarus *in §. hæreſis, n.* 7. Burſatt. *conſ.* 14. *n.* 33. *lib.* 1. & Farin. *de hæreſ. quaſt.* 190. *n.* 144. 21

Hæretico autem relapſo, poſtquam traditus fuit Curiæ ſæculari, bonorum confiſcatio non remittitur. Oſtienſ. *in cap. ad abolendam, de hæretic. n.* 9. & Decian. *in tract. criminal. lib.* 5. *cap.* 54. *n.* 2. 22

Cæterum, ſi hæreticos in carcerem coniectus, antequam ipſi teſtium dicta publicentur, hæreſim fateatur, præterquam quod liberatur à pœna perpetui carceris. Oſtienſ. *in ſumm. titul. de hæretic. §. qualiter deprehenſus,* Pegna *in directer. part.* 3. *comment.* 142. *verſ.* 3. 23

verſ.3. & Simanch. *de cathol. Inſtit. tit.47. num.31.* Liberatur etiam à confiſcatiooe bonorum. Farinac. *de hæreſ. quæſt.194. §.9. n.149.* & Locatus *in indic. Inquiſ. verb. gratia, num.3.*

14 Dico ſeptimò. Quandò hæreticus pœnitens recuperat bona coofiſcata, recuperat etiam iuſpatronatus, ſi reſtitutio fiat auctoritate Pontificis, Gloſſ. *in cap. maximum.1. quæſt.7.* Butr. *in cap quia diligentia, de elect. n.16.* & Roland. *conſ.63. num.25. lib.3.*

Probatur, quia licet hæreticus amittat iuspatronatus ſtatim ac in hæreſim incidit, iuxta textum *in cap. cum ſecundùm leges, de hæretic. in 6.* Tamen cùm non priuetur poſſeſſione huius iuris aote ſententiam iudicis, eo ipſo quod dolet de crimine hæreſis, & bona recuperat, recuperat etiam iuſpatronatus.

15 Quod, ſi poſt ſententiam latam authoritate Pontificis fiat reſtitutio, hæreticus pœnitens non recuperat iuſpatronatus, niſi fiat expreſſa mentio de reſtitutione talis ioris. Lambert. *de iurepatr. lib.3. quæſt.8. art.2. num.6.* Quia, cum per talem ſententiam Eccleſia liberetur ab oere, & ius Eccleſiæ ſit quæſitum, in dubio non præſumitur Pontifex velle iterum Eccleſiam io ſeruitutem redigere, & ius quæſitum Eccleſiæ auferre.

16 At quidquid ſit de hoc, illud certum eſt, quod quando authoritate Principis ſæcularis hæretico pœnitenti reſtituuntur bona, talis hæreticus non recuperat iuſpatronatus, quia cùm per confiſcationem Eccleſia libertatem acquiſierit, non poteſt Princeps ſæcularis iterum Eccleſiam in ſeruitutem redigere. Gloſſ. *in cap. pia mentis 16. quæſt.7.* & colligitur *ex leg. ſeruitutes, in fine, ff. de ſeruitut.*

17 Simili ratione, ſi plures ſint, qui habent illud iuſpatrooatus, & aliis patronis per confiſcationem hæretici compatroni accreuerit tale ius, neque tunc Princeps ſæcularis poterit remittere pœnam in præiudicium aliorum compatronorum, quibus ius accreuit, quia cùm iuſpatronatus ſit ius ſpirituale, concedere, vel remittere iuſpatronatus non pertinet ad ipſum, ſed hoc eſt penes iudicem Eccleſiaſticum, iuxta textum *in cap. illud, & in cap.*
18 *conſuluit, de iurepatr.* Et in dubio noo præſumitur id velle Principem facere, iuxta textum *in cap. noſtrum, de conceſſ. præbend. in cap. ſi poſtquam, de præbend. in 6. & in cap. ſuper eo, de officio delegat.*

19 Simili ratione etiam non poteſt hæreticus recuperare beneficia, niſi ipſi reſtituantur auctoritate Apoſtolica, quia per Bullam Pij V. quæ incipit: *Cum ex Apoſtolatus*, omnia beoeficia, canonicatus, & dignitates vacantia propter crimen hæreſis reſeruantur diſpoſitioni Sedis Apoſtolicæ: Ergò non poterit hæreticus illa recoperare, niſi auctoritate eiuſdem Sedis Apoſtolicæ.

DVBITATIO CXXI.

An confiſcatis bonis filij (qui non ſit ſub patria poteſtate, ſed emancipatus) ob crimen ipſius filij, cadant ſub confiſcationem bona omnia eiuſdem filij?

SVMMARIVM.

1 *Confiſcata ſi ſint bona filij emancipati ob crimen ipſius, cadunt ſub confiſcationem bona omnia ipſius filij.*

2 *Filius, qui non eſt ſub patria poteſtate, ſed emancipatus, eſt ſui iuris.*

3 *Filius egreditur à patria poteſtate, primò ſi pater naturaliter moriatur, neque ſuperſit alius aſcendens per lineam maſculinam, in cuius poteſtate filius reincidat.*

4 *Filius de iure Caſtellæ, & Luſitaniæ ſolùm exiſtit in poteſtate patris, ac proinde mortuo patre, filius efficitur ſui iuris.*

5 *Filius egreditur à patria poteſtate ſecundò, ſi morte ciuili condemnetur, ſcilicet in inſulam deportetur cum amiſſione omnium bonorum.*

6 *Filius egreditur à patria poteſtate tertiò, ſi pater hæreſim committat, etſi ipſemet filius hoc crimen committat.*

7 *Filius egreditur à patria poteſtate quartò, ſi ſcienter pater contrahat incaſtas nuptias, eaſque copula carnali conſummet, quia tunc filij priorum nuptiarum à patria poteſtate eximuntur.*

8 *Filius item egreditur à patria poteſtate quintò, ſi eligatur in Epiſcopum, licet non ſit conſecratus, dummodò ſit electus à Pontifice.*

9 *Idem dicendum, ſi eligatur in Cardinalem.*

10 *Filius egreditur à patria poteſtate ſextò, ſi pater, vel filius religionem profiteatur.*

11 *Item ſi eligatur in patritium, nempe in Regis conſiliarium.*

12 *Filius non egreditur à patria poteſtate per alias dignitates, vt Prætoris, Præfecti, & ſimilium, niſi ſubierit illarum adminiſtrationem.*

13 *Filius egreditur à patria poteſtate octauò, ſi emancipetur à patre, nempe ſi coram iudice ordinario de communi conſenſu patris, & filij, filius à poteſtate patris eximatur.*

14 *Filius de iure Caſtellæ, & Luſitaniæ hoc ipſo egreditur à patria poteſtate, quo matrimonium contrahit, inuitis, & inſciis parentibus.*

15 *Filius non egreditur à patria poteſtate ratione ætatis, etiam ſi ſit ſenex; cùm nullo iure id cautum reperiatur.*

16 *Filius non egreditur à patria poteſtate ratione ordinis, etiam Sacerdotalis.*

RESPONDETVR affirmatiuè: Eſt communis ſententia Doctorum. Et probatur, 1
quia filius, qui non eſt ſub patria poteſtate, ſed egreſſus ab illa, ſeu emancipatus, 2
eſt ſui iuris: Ergò omnia ipſius bona confiſcantur, ac ſi patrem ſuperſtitem non haberet.

3 Egreditur autem filius à patria poteſtate primò, ſi pater naturaliter moriatur, neque ſupetſit alius aſcendens per lineam maſculinam, in cuius poteſtatem filius reincidat, *§. hi verò qui, Inſtitut. quibus ius patr. poteſt. ſolu.*

4 Dixi, *neque ſuperſit alius aſcendens*, qoia de iure Caſtellæ, & Luſitaniæ filius ſolùm exiſtit io poteſtate patris, ac proinde mortuo patre, filius efficitur ſui iuris.

5 Secundò, ſi pater, vel ipſe filius morte ciuili condemnetur, ſcilicet in inſulam deportetur cum amiſſione omnium bonorum, *§. cum autem, Inſtit. eod. tit.*

6 Tertiò ſi pater hæreſim committat, *cap.2. §. vltimo, de hæret. in 6.* Idemque dicas, ſi ipſe filius hoc crimen committat, *argum. text. in §. cùm autem is, Inſtitut. quib. mod. ius patr. poteſt ſolu.*

7 Quartò, ſi ſcienter pater contrahat incæſtas nuptias, qoia tuoc filij priorum ouptiarum à patria poteſtate eximuntur, *Auth. incaſtus, Cod. de inceſtis nuptiis, §.1.* debent tamen hæ inceſtæ nuptiæ copula carnali conſummari, vt pœna hæc incurratur, Doctores, quos ſequitur Couarruu. *in Epit. decret. 1. part. cap.6. §.8. num.10.*

8 Quintò, ſi filius eligatur in Epiſcopum, *Auth. ſed Epiſcopalis dignitas, Cod. de Epiſcop. & Cleric. & cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi.* Neque requiritur, quod conſecratus ſit, ſed ſufficit, ſi ſit

electus à Pontifice, ſicuti conſtat ex prædictis iuribus.

9 Idem dicendum, ſi eligatur in Cardinalem. Cuuarruu. *in cap. quia nos, num. 5. de teſtament.*

10 Sextò, ſi pater, vel filius religionem profiteatur, Gloſſ. *in leg. ſi ex cauſa, §. Papinianus, ff. de minorib.* quam ſequuntur communiter Doctores apud Couarr. *cap. 2. de teſtament. num.* 8.

11 Septimò, ſi eligatur in Patritium, nempe in Regis conſiliarium. Authen. *conſtituit, in princip. & cit. Authen.*

12 *ſed Epiſcopalis dignitas, Cod. de Epiſcop. & Cleric.* Per alias autem dignitates, vt Prætoris, Præfecti, & ſimilium, quæ numerantur *in leg. vltim. Cod. de Decurionib. lib.* 10. à patria poteſtate filius non egreditur, donec illarum adminiſtrationem ſubierit.

13 Octauò, ſi filius emancipetur à patre, nempe, ſi coram iudice ordinario de communi conſenſu patris, & filij, filius à poteſtate patris eximatur, § *præterea, Inſtit. quib. mod. ius patr. poteſt. ſolu. & leg. vlt. Cod. de emancipat. liberor.*

14 Aduerte tamen, quod de iure Caſtellæ, & Luſitaniæ filius egreditur à patria poteſtate hoc ipſo, quod matrimonium contrahit, etiam inuitis, & inſciis parentibus, *leg. Tauri* 47. & 48. *& ordinat. leg.* 1. *tit.* 67. §. 4.

15 Aduerte ſecundò, quod è contra filius non egreditur à patria poteſtate ratione ætatis, etiamſi ſit ſenex, cùm nullo iure id cautum reperiatur: Gloſſ. *in leg. final. §. pupillus, ff. de verb. obligat.* quam ſequuntur cæteri Doctores.

16 Aduerte tertiò, quod neque egreditur à patria poteſtate ratione ordinis, etiam Sacerdotalis, *cap. conſtitutus, de in integr. reſtitut.* & ibi Abb. *cap. ſi annum, de iudiciis in 6. & Authen. Preſbyteros, Cod. de Epiſcop. & Cleric.* Et videri poterit Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſp.* 229. & Sanch. *lib. 2. moral. cap.* 15. *num.* 1.

DVBITATIO CXXII.

An confiſcatis bonis filiifamilias (qui ſcilicet eſt ſub patria poteſtate) ob crimen ipſius filiifamilias, cadant ſub confiſcationem bona omnia eiuſdem filiifamilias?

SECTIO PRIMA.

Suppoſita.

SVMMARIVM.

1 *Filiifamilias bona cenſeri poſſunt, legitima, peculium profectitium, aduentitium, caſtrenſe, & quaſi caſtrenſe.*

2 *Legitima eſt pars hæreditatis e debita filio, mortuo parente.*

3 *Peculium profectitium eſt, quod filiofamilias prouenit à parente viuo, vel cauſa parentis principaliter donatur.*

4 *Peculium aduentitium eſt, quod filius labore ſuo, & induſtria extra militiam acquirit.*

5 *Peculium aduentitium item eſt, quod filio donatur non à parente, ſed ab aliis, neque in gratiam parentis, ſed in gratiam ipſius filij.*

6 *Hæreditas matris, ſuperſtite patre, connumeratur inter bona aduentitia reſpectu patris, quamuis non ità hæreditas patris reſpectu matris, ea ſuperſtite.*

7 *Peculium Caſtrenſe eſt, quod filius acquirit occaſione militia, vel obſequij principis in palatio.*

8 *Item quod his acquiſitis lucratur.*

9 *Peculium quaſi caſtrenſe eſt, quod filius acquirit ex beneficio Eccleſiaſtico, & quod acquirit poſt Clericatum, etiamſi alias eſſet peculium aduentitium.*

10 *Item, quod acquirit officio publico alicuius artis liberalis, vt Cathedratici, Iudicis, Aduocati, Procuratoris, Tabellionis, &c.*

11 *Item libri, quos dono accipit occaſione ſtudendi his facultatibus, à quocumque eos accipiat.*

12 *Item quod ſolùm liberalitate Principis fuerit filio donatum.*

13 *Item quod donatum fuerit à quocumque ea conditione, vt pater non habeat vſumfructum.*

14 *Item quod donatum fuit patre contradicente, quia par non eſt, vt ex illo pater commodum reportet.*

15 *Item vſusfructus, quem filio remittit pater, quia tunc ipſi accreſcit, & quaſi Caſtrenſe peculium iudicatur.*

16 *Item vſuſfructus alicuius rei filio relictus, quia tunc ad patrem non pertinet, eo quod non datur vſusvſusfructus fructus, ſicut nec ſeruitus ſeruitutis.*

17 *Filius efficitur ſui iuris, & in bonis aduentitiis acquirit vſumfructum, ſi pater in hæreſim incidat.*

18 *Filius in peculio profectitio nullum habet dominium, neque vtile, neque directum, ſed totum huiuſmodi peculium reſidet apud patrem.*

19 *Filius habet proprietatem in peculio aduentitio, ſed non vſumfructum, neque adminiſtrationem, adminiſtratio enim, & vſusfructus deferuntur patri.*

20 *Filius, patre non conſentiente, non poteſt peculium aduentitium alienare, neque de eo peculio diſponere: Poteſt tamen e patre conſentiente, donare cauſa mortis. Teſtari verò non poteſt niſi ad pias cauſas.*

21 *Filius in peculio caſtrenſi, vel quaſi caſtrenſi habet proprietatem, vſumfructum, & adminiſtrationem, ſicut paterfamilias, ac proinde alienare ea poteſt donatione, & contractu, quin & teſtamento, ſi pubes ſit, nam ante pubertatem nemo teſtari poteſt.*

SVPPONO, bona filiifamilias eſſe poſſe legitimam, peculium profectitium, aduentitium, caſtrenſe, & quaſi caſtrenſe. 1

Legitima eſt pars hæreditatis debita filio, mortuo parente, Sylueſt. *verb. peculium,* Nauarr. *cap. 17. n.* 142. Molin. *de iuſt. diſp.* 9. & alij communiter. 2

Peculium profectitium eſt, quod filiuſfamilias prouenit à parente viuo, vel cauſa parentis principaliter donatur, *§. igitur. Inſtitut. per quas perſonas nobis acquiratur,* & *leg. cum oportet, in principio, Cod. de bon. quæ liber.* 3

Aduentitium eſt, quod filio donatur non à parente, ſed ab aliis, neque in gratiam parentis, ſed in gratiam ipſius filij. 4

Item quod filius labore ſuo, & induſtria extrà militiam acquirit. 5

Item hæreditas matris, ſuperſtite patre: Hæc enim etiam inter bona aduentitia connumeratur reſpectu patris: Quamuis non ſic hæreditas patris, ſuperſtite matre reſpectu matris; quia hoc ius ſolùm patriæ poteſtati defertur, *cit. §. igitur. Inſtit. & leg. cum oportet.* 6

Caſtrenſe eſt, quod filius acquirit occaſione militiæ, vel obſequij Principis in palatio, *leg. Caſtrenſe, ff. de caſtrenſi peculio.* 7

Item quod his acquiſitis lucratur, *leg. 1. Cod. de caſtrenſ. pecul. lib.* 12. 8

Quaſi caſtrenſe eſt, quod acquirit ex beneficio Eccleſiaſtico, & quod acquirit poſt Clericatum, etiamſi aliàs eſſet peculium aduentitium, *Authen. Preſbyteros, Cod. de Epiſcop. & Cleric.* quia clericus eſt miles ſpiritualis. 9

Item quod acquirit officio publico alicuius artis liberalis, vt Cathedratici, Iudicis, Aduocati, Procuratoris, 10

Digitized by Google

ratoris, Tabellionis, &c. *leg. Aduocati, Cod. de aduocat. diuerſ. iudic.*

11 Item libri, quos dono accipit occaſione ſtudendi his facultatibus, à quocumque eos accipiat.

12 Item quod ſolum liberalitate Principis fuerit filio donatum.

13 Item quod donatum fuerit à quocumque, ea conditione, vt pater non habeat vſumfructum.

14 Item quod donatum fuerit, patre contradicente, quia par non eſt, vt ex illo pater commodum reportet, *l. vlt. §. ſin verò, Cod. de bon. qua liber.*

15 Item vſusfructus, quem filio remittit pater, quia tunc filio accreſcit, & quaſi caſtrenſe peculium iudicatur, *l. cum oportet, §. non autem, Cod. eodem.*

16 Item vſusfructus alicuius rei filio relictus, quia tunc ad patrem non pertinet, eo quod non datur vſusfructus vſusfructus, ſicut nec ſeruitus ſeruitutis, *leg. 1. ff. de vſufruct. legat.*

17 His adde, quod ſi pater in hæreſim incidit, filius efficitur ſui iuris, *cap. 2. §. final. de hæretic. in 6.* Et in bonis aduentitiis acquirit vſumfructum, quia tunc vſusfructus conſolidatur cum dominio directo, ſicut infrà dicetur.

18 Suppono ſecundò, filium in peculio profectitio nullum habere dominium, neque vtile, neque directum, ſed totum huiuſmodi peculium reſidere apud patrem. Quare filius non poteſt illud alienare, neque in proprios vſus conuertere, niſi iuxtà præſcriptum patris.

19 In peculio autem aduentitio filius habet proprietatem, ſed non vſumfructum, neque adminiſtrationem. Adminiſtratio enim, & vſusfructus deferuntur

20 patri: Quare, patre non conſentiente, filius non poteſt hoc peculium alienare, neque de hoc peculio diſponere. Poteſt tamen, patre conſentiente, donare cauſa mortis, *ex leg. tam is, ff. de mort. cauſ. donat.* Teſtari verò non poteſt, niſi ad pias cauſas, *cap. licet pater, de ſepult. in 6.*

21 In peculio tandem caſtrenſi, vel quaſi caſtrenſi filius habet proprietatem, vſumfructum, & adminiſtrationem, ſicut paterfamilias, ac proinde alienare ea poteſt donatione, & contractu, quin & teſtamento, ſi pubes ſit. Nam ante pubertatem nullus teſtari poteſt, *leg. qua ætate, ff. qui teſtament. facer. poſſ.* Et videri poterit Sylueſt. Nauarr. Molin. *in loc. ſuprà cit.* & Leſſ. *de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 4. dubit. 3.*

SECTIO II.

An ob crimen filiifamilias cadat ſub confiſcationem legitima ei debita in bonis paternis?

SVMMARIVM.

1 *Legitima non venit confiſcanda ob crimen filiifamilias.*

2 *Legitima non eſt delinquentis, quouſque pater moriatur.*

3 *Confiſcatio non extenditur ad bona aliena; ſed ſolum ad propria delinquentis.*

4 *Legitima ius quia eſt perſonale, & ad heredes extraneos non tranſmiſſibile, non poteſt confiſcari, licet filiusfamilias habeat ius, & ipſi, mortuo patre, detur legitima.*

5 *Confiſcatio non extenditur ad iura futura, & conditionalia.*

6 *Legitima non confiſcatur, licet poſt crimen filiifamilias pater moriatur, quia cùm fertur ſententia confiſcationis, ſolùm confiſcantur bona præſentia, & non qua acquiruntur poſt confiſcationem.*

7 *Alimenta debita filio non confiſcantur, quia ſunt bona futura filij, non præſentia, & ſimiliter ius alimentorum eſt perſonale, & ad heredes extraneos non tranſmiſſibile.*

8 *Legitima venit confiſcanda duobus concurrentibus, & aſſignatione, & traditione legitima facta ipſi filio, & emancipatione à patria poteſtate, alias non confiſcatur, contra Sanchez, & alios Doctores.*

RESPONDETVR negatiuè: Couarruuias *lib. 2. var. cap. 8. num. 7.* Simanch. *de cathol. inſtit. tit. 9. n. 79.* Peregrin. *de iur. fiſc. lib. 5. tit. 1. n. 97.* Farinac. *in pract. tom. 1. part. 1. tit. de delict. quæſt. 24. n. 16.* Azor. *tom. 1. lib. 5. cap. 7. quæſt. 8.* Vaſq. *1. 2. diſp. 169. cap. 1. n. 18.* & alij communiter. 1

Probatur, quia legitima non eſt delinquentis, quouſque pater moriatur: Ergò ob crimen filiifamilias non cadit ſub confiſcationem. Antecedens patet *ex leg. ſuis, de liber. & poſthum. & ex leg. 1. §. ſi impuberes, ff. de collat. bonorum*, vbi expreſsè dicitur, quod viuentibus parentibus, filio non debeatur legitima. Conſequentia probatur, quia confiſcatio non extenditur ad bona aliena, ſed ſolùm ad propria delinquentis. 2 3

Obijcies: Eſto filiusfamilias, viuente patre, non habeat legitimam, qua actu confiſcari poſſit, habet tamen ius, vt ipſi detur legitima, mortuo patre: Ergò hoc ius confiſcari poterit, & ratione talis iuris, mortuo patre, fiſcus confiſcabit legitimam. 4

Reſpondetur: Nego conſequentiam, quia hoc ius eſt perſonale, & ad hæredes extraneos non tranſmiſſibile, *leg. 1. §. in nouiſſimo, Cod. de caduc. tollend.* & docet Bart. *in leg. & poſtquam, ff. de acquirend. hæredit.* quem ſequuntur paſſim alij Doctores. Accedit, quod confiſcatio non extenditur ad iura remota, futura, & conditionalia, *leg. ſi mandauero tibi, §. is cuius bona, ff. mandati*, & docent Farinac. *in practic. quæſt. 24. num. 19.* Vaſquez *1. 2. diſp. 169. cap. 1. num. 16.* & Sanchez *lib. 2. moral. cap. ... n. 19. & ſeqq.* 5

Nec confiſcabitur legitima, quamuis poſt filiifamilias crimen pater moriatur. Speculator *tit. de execut. ſent. §. ſequitur videre, Cod. de bon. liber. num. 11.* Paul. *conſil. 212. num. 1. vol. 1.* & Ruin. *conſ. 149. num. 13. vol. 3.* Quia cum fertur ſententia confiſcationis, ſolum (vti dicebam) confiſcantur bona præſentia, & non ea, quæ acquiruntur poſt confiſcationem. At legitima acquiritur poſt ſententiam confiſcationis: Ergò legitima non confiſcatur. 6

Idem dicendum de alimentis debitis filio: hæc enim etiam non confiſcantur, quia ſimiliter ſunt bona futura filij, non præſentia: Et ſimiliter ius alimentorum eſt perſonale, & ad hæredes extraneos non tranſmiſſibile. Doctores communiter, quos citat, & ſequitur Sanch. *loc. ſuprà cit. num. 22.* 7

An autem legitima cadat ſub confiſcationem, ſaltem ſi eam filio pater aſſignaſſet, & tradidiſſet? 8

Reſpondetur, quod quamuis Doctores, quos ſequitur Sanchez, ſimpliciter affirment, quia illa aſſignatione, & traditione filius eſt factus dominus legitimæ, Doctores autem, quos ſequitur Baiard. *in addit. ad Clar. lib. 5. quæſt. 78. num. 48.* ſimpliciter negent: Probabilius cum diſtinctione dicatur, ſi filius ſimul cum aſſignatione, & traditione legitimæ à patria poteſtate eximitur, legitimam cadere ſub confiſcationem ob rationem aſſignatam ab iis, qui ſimpliciter affirmabant. At ſi filius ſub patria poteſtate remanet, cùm tunc legitima reputari debeat, quaſi peculium caſtrenſe, vel aduentitium; de legitima dicendum eſſe, quod infra dicetur de peculio caſtrenſi, vel aduentitio.

SECTIO III.

An ob crimen filiifamilias cadat ſub confiſcationem peculium profectitium?

SVMMARIVM.

1 *Peculium profectitium non venit confiſcandum ob crimen filiifamilias.*

2 *Peculium profectitium tàm quoad proprietatem, quàm quoad vſumfructum, non eſt filij, ſed patris.*

3 *Amplia, peculium profectitium non eſſe confiſcandum, etiam ſi à patre filius haberet talis peculij adminiſtrationem, quia non per hoc cenſetur habuiſſe facultatem alienandi.*

4 *Amplia ſecundò, peculium profectitium non eſſe confiſcandum, etiamſi à patre filius haberet expreſſè poteſtatem donandi, & diſſipandi, quia adhuc per hoc non intelligeretur habuiſſe facultatem alienandi per delictum.*

1 REſpondetur negatiuè. Pariſ. *conſ.* 157. *num.* 36. *vol.* 4. Curtius Senior *conſ.* 59. *num.* 12. Soccinus Iunior *conſ.* 77. *num.* 6. *vol.* 2. Leſſius *de iuſt. & iur. lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 3. *num.* 12. Couarruuias *lib.* 2. *var. cap.* 8. *num.* 7. Farinacius *in practic. tom.* 1. *part.* 1. *tit. de delict. quæſt.* 24. *num.* 3. Azorius *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 7. *quæſt.* 8. Suarez *de fide diſput.* 22. *ſect.* 5. *num.* 9. Boſſius *tit. de bonorum publicat. num.* 71. Ruinus *conſ.* 24. *num.* 5. Clarus *pract. quæſt.* 78. *verſ. præterea quæro.* Gomez *tom.* 2. *var. reſol. tit. de ſeruit. cap.* 15. *num.* 16. Bernardus Diaz *practic. cap.* 132. *num.* 6. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 15. *num.* 17. & alij communiter.

Probatur *ex leg. cùm oportet, Cod. de bon. quæ liber. ex leg. filius* 3. *Cod. de bon. proſcript. ex leg.* 3. *§. ſed vetum, ff. de minoribus, & ex leg. certum, Cod. famil. erciſcundæ*, ex quibus iuribus ſic clarè colligitur.

2 Probatur ſecundò ratione, quia huiuſmodi peculium tam quoad proprietatem, quàm quoad vſumfructum, non eſt filij, ſed patris, *leg. ſi plures, §. in arrogato, ff. de vulgar. & pupillar.* Ergò, ſi ob crimen filij bona filij confiſcantur, non debet propterea confiſcari peculium profectitium, quod non ad filium, ſed ad patrem pertinet, vti dicebam.

3 Ampliatur, etiamſi à patre filius haberet talis peculij adminiſtrationem, quia non per hoc cenſeretur habuiſſe facultatem alienandi, *argumento textus in leg. creditor, §. Lucius, ff. mandati, & in leg. ſi conuenire, ff. de pact. dotalib.* Et videri poterit Farinac. *cit. quæſt.* 24. *num.* 3.

4 Ampliatur ſecundò, etiamſi à patre filius haberet expreſſè poteſtatem donandi, & diſſipandi, quia adhuc per hoc non intelligeretur, habuiſſe facultatem alienandi per delictum, cùm non præſumatur, cogitatum fuiſſe de delicto. Doctores, quos citat, & ſequitur Gomez *num.* 16. Sanch. *num.* 18. & Bernard. Diaz *num.* 6.

SECTIO IV.

An ob crimen filiifamilias cadat ſub confiſcationem peculium aduentitium, reſeruato patri vſufructu?

SVMMARIVM.

1 *Peculium aduentitium ob crimen filiifamilias non venit confiſcandum, ſed pertinet ad patrem non ſolùm quoad vſumfructum, quem priùs pater in eo peculio aduentitio habebat, ſed etiam quoad proprietatem, contra nonnullos Doctores oppoſitum minus probabiliter ſentientes.*

2 *Filius licet ſit dominus peculij aduentitij quoad proprietatem, non tamen poteſt illam alienare ſine conſenſu patris ob reuerentiam illi debitam, & ne talis alienatio à proprietario extraneo retorqueatur in damnum, & detrimentum patris in vſufructu ſibi debito.*

3 *Filius licet ſit dominus peculij aduentitij quoad proprietatem, non tamen poteſt illam alienare, vendere, vel obligare, ſine conſenſu patris, & conſequenter neque per delictum à fortiori.*

4 *Qui non poteſt alienare in præiudicium alterius per contractum, multò minus poteſt alienare per delictum.*

5 *Peculium caſtrenſe non confiſcatur ob filiifamilias deportationem, & à fortiori neque peculium aduentitium, in quo filius minus habet.*

6 *Acquiſita per filium iure antiquo erant patris qualiacumque eſſent, & à patre tanquam propria occupabantur, ſi fortè filius inteſtatus moriebatur.*

7 *Filio per delictum dignum confiſcatione aufertur ius eidem conceſſum, vt proprietatem habeat in bonis aduentitiis, & patri reſeruetur vſusfructus, tali enim caſu bona relinquuntur patri, vt ea tanquam propria occupet.*

8 *Exponitur textus in leg. ſi poſtulauerit, §. iubet lex, ff. ad leg. Iul. de adulter. & ſoluitur argumentum ex ea deductum: Proprietas enim peculij aduentitij confiſcanda foret, ſi illius alienatio in fauorem patris prohibita filio non eſſet, vel ſi pater publicatis bonis filij, eam ſtatim vt propriam non occuparet.*

9 *Pater ex confiſcatione proprietatis patitur damnum, cum facilè inquietari poſſit à fiſco ſuper adminiſtratione rei confiſcatæ, an ſcilicet rectè illam adminiſtret, vt filius in proprietate nullum damnum patiatur: Et ideò argumenta in contrarium corruunt.*

10 *Bona minoris, licet non poſſint abſque auctoritate tutoris alienari, confiſcantur tamen ob delictum de facto, quia ſola alienatio voluntaria per contractum, & vltimam voluntatem prohibetur, non autem alienatio neceſſaria, & inducta à lege.*

11 *Bona minoris de facto confiſcantur ob delictum, non tamen confiſcantur bona filiifamilias; quia cùm prohibitio alienandi facta ſit in fauorem ipſius minoris, ob delictum amittit huiuſmodi fauorem: At filiofamilias prohibita eſt alienatio peculij aduentitij ob fauorem patris vſufructuarij, qui tamen non amittitur ob delictum filij, per quod pater priuari non debet fauore ſuo.*

12 *Pater tenetur iudicati actione de peculio, ſi filius condemnatus ſit ſoluere aliquam pecuniæ quantitatem: At ſecùs, cùm condemnatio ſit in confiſcatione bonorum.*

REſpondetur, quod quamuis affirment Pariſ. *conſ.* 157. *lib.* 4. Caldas *in leg. ſi curatorem, verſ. læſis, num.* 112. *Cod. de in integr. reſtitut.* Suarez *de fide diſput.* 22. *ſect.* 5. *num.* 9. ſubdens, in hoc omnes conuenire: Probabilius ſit oppoſitum (ſcilicet peculium aduentitium ob crimen filiifamilias non confiſcari, ſed ad patrem pertinere, non ſolùm quoad vſumfructum, quem priùs pater in eo peculio aduentitio habebat, ſed etiam quoad proprietatem) quod docent Abb. *conſ.* 66. *num.* 2. Curt. Senior *conſ.* 69. *num.* 12. Menoch. *de recuperand. poſſeſſ. remed.* 9. *num.* 66. Peregr. *de iur. fiſc. lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 128. Ruin. *conſ.* 24. *lib.* 5. Roland. *conſ.* 56. *num.* 10. Anton. Gomez *tom.* 2. *var. cap.* 15. *num.* 14. Farinac. *quæſt.* 24. *num.* 5. Fachin. *lib.* 4. *controu. cap.* 47. Clar. *lib.* 5. *recept. quæſt.* 78. *num.* 12. Bernard. Diaz *cap.* 132. *num.* 6. & Sanch. *lib.* 2. *moral. cap.* 15. *num.* 9. 1

Probatur, quia eſto filius ſit Dominus peculij aduentitij quoad proprietatem, non tamen poteſt illam alienare

nare ſine conſenſu patris, ob reuerentiam illi debitam (ne ſcilicet pater ob talem alienationem factam inquietetur à proprietario extraneo, & patiatur aliquando detrimentum in vſufructu ſibi debito:) ſed quoties prohibita eſt alicui alienatio ob fauorem alterius, non poteſt prohibitus alienare per delictum, *leg. Imperator, ff. de fideicommiſſ. libert.* Ergò.

3 Confirmatur, quia eſto, ſicuti dicebam, filius ſit dominus peculij aduentitij quoad proprietatem, non tamen poteſt illam alienare, vendere, vel obligare ſine conſenſu patris, idque, ſicuti ſubdebam, ob reuerentiam
4 patris, *ex l. final. §. filius autem, Cod. de bon. quæ liber.* Ergò multò minùs poterit alienare per delictum, cùm qui non poteſt alienare in præiudicium alterius per contractum, multò minùs poſſit alienare per delictum.

5 Secundò probatur, quia *ex leg. ſi filius 3. Cod. de bonis proſcript.* ob filiuſfamilias deportationem non confiſcatur peculium caſtrenſe, ſed remanet apud patrem in paternæ poteſtatis ſolatium: Ergò neque confiſcabitur peculium aduentitium, in quo filius minus ius habet.
6 Vtrumque probatur; quia iure antiquo, quidquid filius acquirebat, erat patris, *leg. placet, ff. de acquir. hæredit.* illudque pater, tanquam proprium ipſius, occupabat, ſi fortè filius inteſtatus moriebatur, *leg. 1. & 2. ff. de caſtrenſ. pecul.* Ea noua autem *leg. 1. Cod. de bon. quæ*
7 *liber.* filio ius eſt conceſſum, vt proprietatem habeat in bonis aduentitiis, & patri reſeruetur vſusfructus. At per delictum confiſcatione dignum filio hoc ius aufertur, & bona relinquuntur patri, vt ea tanquam propria occupet: Ergo patri, & non fiſco, deferri debent. Minor probatur *ex cit. leg. ſi filius*, ibi: *Si filius tuus, cum eſſet in poteſtate, in inſulam deportari meruit, peculium eius, nec quod in caſtris acquiſiuit, vel quod ei militaturo donaſti, auferri tibi debet:* Vbi per ly *auferri*, denotatur ob delictum bona filij iam facta eſſe patris, & patri auferri non debere.

8 Obiicies ex aduerſariis. Proprietas peculij aduentitij eſt filij, non patris: Ergò, confiſcatis bonis filij, hæc proprietas confiſcabitur, *ex leg. ſi poſtulauerit, §. iubet lex, ff. ad leg. Iul. de adulter.* ibi: *Iubet lex, eos homines, de quibus quæſtio ita habita eſt, publicos eſſe, proinde in communi partem publicamus; in proprio, cuius vſusfructus alienus eſt, nudam proprietatem.*

Reſpondetur, proprietatem peculij aduentitij confiſcandam fore, ſi illius alienatio in fauorem patris prohibita filio non eſſet, vel ſi pater, publicatis bonis filij, eam ſtatim, vt propriam, non occuparet.

9 Obiicies ſecundò. Facta hac confiſcatione proprietatis, pater nullum damnum patitur, nullumque ius amittit, cùm ipſi vſusfructus reſeruetur: Ergò ob vſumfructum ipſi debitum, impediri non poteſt confiſcatio, argumento textus *in leg. quinque legibus, & leg. ſequenti, ff. de bonis damnatorum.* Vbi confiſcatis bonis vxoris, maritus omnes actiones ſaluas habet aduerſus fiſcum: Quod idem videtur eſſe in caſu noſtro, cùm pater ſaluum habere poſſit vſumfructum.

Reſpondetur. Nego, patrem ea hac confiſcatione nullum damnum pati, cum facilè inquietari poſſit à fiſco ſuper adminiſtrationem rei confiſcatæ, an ſcilicet rectè illam adminiſtret, vt fiſcus in proprietate nullum damnum patiatur.

10 Obiicies tertiò. Bona minoris, licet non poſſint abſque authoritate tutoris alienari, *leg. Clarum, Cod. de authorit. præſtan.* Confiſcantur tamen ob delictum de facto, quia ſola alienatio voluntaria per contractum, & vltimam voluntatem prohibetur, non autem alienatio neceſſaria, & inducta à lege: Ergò ſimiliter alienatio proprietatis peculij aduentitij, licet prohibita ſit abſque conſenſo patris, *leg. final. §. filiis autem, Cod. de bon. quæ liber.* prohibita tamen non erit per delictum.

11 Reſpondetur. Nego conſequentiam, quia bona minoris de facto confiſcantur in caſu poſito, eo quod prohibitio alienandi ei facta eſt in ipſius fauorem, qui ob delictum amittitur; ſicut enim puniri poteſt in perſona, ſic & in bonis. At filiofamilias prohibita eſt alienatio peculij aduentitij ob fauorem patris vſufructuarij. Quare patet diſparitas: nam (ſicuti dicebam) quod filius alienare non poſſit bona aduentitia, ſtatutum eſt in fauorem patris, & ideò ob delictum filij pater priuari non debet fauore ſuo, ſed quod minor non poſſit alienare ſua bona ſine conſenſu tutoris, vel curatoris, ſtatutum eſt in fauorem minoris; qui meritò tali fauore priuari debet ob proprium delictum.

Obiicies quartò. Pater tenetur iudicati actione de 12
peculio, ſi filius condemnatus ſit, *leg. 3. §. idem ſcribit, ff. de peculio:* Ergo, condemnato filio, & eius bonis confiſcatis, non poteſt pater peculium aduentitium retinere, ſed debet tradere fiſco, reſeruando ſibi vſumfructum.

Reſpondetur. Concedo, patrem teneri de peculio, cùm filius condemnatus eſt ſoluere aliquam pecuniæ quantitatem. At ſecus, cùm condemnatio fit in confiſcatione bonorum, quia tunc ſola bona, quæ filius habet, (ſi aliqua habet) ſententia vendicat.

SECTIO V.

Limitationes.

SVMMARIVM.

1 *Peculium aduentitium filiifamilias, quod ob delictum non ſit confiſcandum, limitatur ab aliquibus Doctoribus, vt procedat caſu, quo pater habeat in peculio aduentitio filij vſumfructum, vel ſpem vſusfructus, quibus ceſſantibus filius poteſt illud peculium alienare per contractum, & conſequenter etiam ob delictum.*

2 *Peculium aduentitium filiifamilias ob delictum ideò dicitur non eſſe confiſcandum, quia filius illud alienare non poteſt ob fauorem patris, ne ſcilicet damnum aliquod patiatur in vſufructu, quæ ratio ceſſat, cùm pater in tali peculio non habet, neque ſperat vſumfructum.*

3 *Pater habere vſumfructum, vel ſpem vſusfructus in bonis aduentitiis filij dicitur, cùm bona relicta ſunt filio, reſeruato alteri vſufructu: tunc enim pater habet ſpem vſusfructus, ſiquidem præmortuo vſufructuario ante filium, ipſe pater ſuccedit in vſufructu, qua ſpe durante, non poteſt filius abſolutè ea bona alienare.*

4 *Dos non confiſcatur ob delictum filia ex eo, quia pater habet in illa ſpem conſolidationis.*

5 *Spes in pluribus caſibus quod multa operetur, ſcribunt aliqui Doctores, qui ibi citantur.*

6 *Limitatio prædicta Authori non probatur, ſed oppoſitum magis placet, ſcilicet peculium aduentitium non cadere ſub confiſcationem, etiamſi pater in illo non habeat vſumfructum, neque ſpem vſusfructus.*

7 *Filiusfamilias de peculio aduentitio, licet pater in eo nullum habeat vſumfructum, non poteſt teſtari: Iure enim impeditur à teſtamento conficiendo, dum eſt ſub patria poteſtate: At non conuincit hoc, quod non poſſit alienare illud per contractum, vel per delictum.*

8 *Peculium caſtrenſe, licet pater in illo non habeat vſumfructum, non confiſcatur, ſed patri defertur vt illius proprium, & idem dicendum videtur de peculio aduentitio, etiamſi pater non habeat in iſto ſimiliter vſumfructum.*

9 *Pater iure ſuo occupat peculium filij, quotieſcumque filius ob capitis diminutionem amittit priuilegium ſibi conceſſum.*

10 *Filio*

10 *Filio permiſſa eſt peculij aduentitij alienatio contractu, non tamen delicto, quia illa bona, facta capitis diminutione filij, ſunt patri delata, & illius propria.*

11 *Bona aduentitia quod conſiſcari non poſſint per delictum filiifamilias, vna ex præcipuis rationibus licet ſit prohibitio alienandi facta in fauorem patris; attamen hæc ratio ſolùm eſt efficax in bonis aduentitiis, quorum pater habet vſumfructum, vel ſpem vſusfructus: At non militat in bonis aduentitiis, in quibus non habet vſumfrum, neque ſpem vſusfructus.*

12 *Limita ſecundò cum Bartolo, & aliis poſt ipſum, vt procedat in peculio aduentitio, cuius pater habet adminiſtrationem: non in peculio, cuius liberam adminiſtrationem pater filio conceſſit.*

13 *Filiusfamilias cedere poteſt bonis aduentitiis, quæ poſſidet, volente patre, & poteſt de illis liberè diſponere.*

14 *Limitatio ſupradicta ab Authore reiicitur, & magis probatur oppoſitum.*

15 *Facultas alienandi per delictum non infertur conceſſa ex libera facultate alienandi, cum de delicto nunquam intelligatur cogitatum.*

16 *Filius eo ipſo, quod crimen confiſcatione dignum committit, perdit in bonis priuilegia ſibi conceſſa, & pater ea occupat, tanquam propria.*

17 *Limitatio ſupradicta neque procedit de iure regio Caſtellæ, ex quo filius diſponere poteſt de tertia parte peculij aduentitij, tàm per teſtamentum, quàm per contractum abſque conſenſu patris: ſi enim filius poteſt ex tali iure regio alienare teſtando, vel contrahendo, poterit etiam delinquendo.*

18 *Limitatio dicta non placet, quia non eſt certum, an lex loquatur de filiofamilias, vel de filio emancipato.*

19 *Affertur etiam alia ratio cur prædicta limitatio Auctori non probetur.*

20 *Pater fiſco præfertur in bonis poſſeſſis à filio exiſtente ſub patria poteſtate.*

21 *Lex Tauri citata non concedit filiofamilias diſpoſitionem liberam tertiæ partis ſuorum bonorum, niſi tantùm per teſtamentum, non autem per contractum.*

22 *Limita cum Azorio, vt non procedat in crimine læſæ maieſtatis Diuinæ, & humanæ. Idemque dicendum in regno Caſtellæ de crimine contra naturam.*

23 *In crimine læſæ maieſtatis Diuinæ, & humanæ, & in crimine contra naturam ſoluitur patria poteſtas.*

24 *Particula (quiſquis) dicitur eſſe generalis, comprehendens tam eos, qui ſui iuris ſunt, quàm eos, qui ſunt iuris alieni.*

25 *Particula (ſuorum) quæ comprehendat.*

26 *Filius innocens ob crimen læſæ maieſtatis commiſſum à Patre priuatur quacumque hæreditate, & ſucceſſione.*

27 *In delictis valet argumentum de minori ad maius affirmatiuè ſumptum.*

28 *Limitatio prædicta licet non ſit omninò improbabilis, adhuc tamen magis cenſetur probabile oppoſitum, omnes enim rationes, quæ à confiſcatione excludunt peculium aduentitium, locum habent in confiſcatione facta ob iſta crimina, nempe quod non poſſit alienari peculium habente patre vſumfructum, & quod ſuccedat pater in tali peculio, filio capite diminuto.*

29 *Limitationis ſupradictæ extenſio, vt ob dicta crimina veniat ſub confiſcationem peculij aduentitij non ſolùm proprietas, ſed etiam vſusfructus patri debitus, Auctori non probatur, quia licet filius egrediatur à patria poteſtate non ſolùm facta declaratione delicti, ſed à puncto delicti commiſſi, factum tamen filij non poteſt præiudicare iuri patris acquiſito.*

30 *Pater, licet filius per profeſſionem emiſſam in Religione approbata non ſit ampliùs ſub eius poteſtate, non tamen propterea amittit vſumfructum, quem priùs acquiſitum habebat in bonis aduentitiis filij.*

31 *Filius licet per crimen læſæ maieſtatis non ſit amplius ſub patria poteſtate, non tamen pater perdit vſumfructum, quem priùs habebat in bonis aduentitiis ipſius filij.*

32 *Filius in regno Caſtellæ, & Luſitaniæ, ſi iam per hæreſim exemptus à patria poteſtate Eccleſiæ reconcilietur, & matrimonium Eccleſiæ benedictionibus ſubſecutis contrahat, ſecundùm Molinam vſusfructus pertinet ad fiſcum, quia ſuccedit in omnibus bonis ipſius delinquentis.*

33 *At Auctori oppoſitum videtur probabilius, quia confiſcatio non extenditur ad bona futura, ſed ſolùm ad exiſtentia tempore delicti.*

34 *Vſusfructus bonorum, quæ filius acquirit poſt hæreſim, ſecundùm Molinam, applicandus eſt fiſco; quia & proprietas fiſco debetur acquiſita durante hæreſi, ſecundùm Sanchez. At aliis neque id probatur.*

Limitatur tamen à Pariſio *conſ. 157. num. 11. & ſeqq.* 1 *vol. 4.* Gig. *de crimin. læſ. maieſt. lib. 2. tit. de pœn. committ. id crimen. quæſt. 11.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 15. num. 14.* & aliis reſponſio noſtra, vt procedat caſu, quo pater habeat in peculio aduentitio filij vſumfructum, vel ſpem vſusfructus: Quia cùm pater in peculio aduentitio filij non habeat vſumfructum, neque ſpem vſusfructus, poteſt filius illud alienare, *leg. vltima, §. filius, Cod. de bon. quæ liber.* ſed quæ poteſt filius alienare contractu, poteſt etiam alienare delicto: Ergò. 2 Tùm quia ratio, ob quam non confiſcatur peculium aduentitium filij, eſt, quia filius illud alienare non poteſt ob fauorem patris (ne ſcilicet pater damnum aliquod ex tali alienatione in vſufructu percipiendo patiatur.) At hæc ratio ceſſat, cùm pater in tali peculio non habet, nec ſperat vſumfructum: Ergò.

Dixi ad mentem iſtorum Doctorum, *caſu quo pa-* 3 *ter habeat in peculio aduentitio filij vſumfructum, vel ſpem vſusfructus*, ſicuti contingit, cùm bona relicta ſunt filio, reſeruato alteri vſufructu: Tunc enim pater habet ſpem vſusfructus. Siquidem præmortuo vſufructuario ante filium, ipſe pater ſuccedit in vſufructu; quia ratione huius ſpei, inquiunt ipſi, talia bona non confiſcantur, cùm ratione huius ſpei filius non poſſit ea bona abſolutè alienare, *argumento textus in leg. final. §. filius autem, Cod. de bonis, quæ liber.* vbi prohibetur filius alienare bona, in quibus pater habet vſumfructum, vel quid aliud; Per quæ poſteriora verba non intelligitur, niſi ſpes futuri vſusfructus. Sanchez *loco ſuprà citato, num. 13.* Menochius *num. 87.* Farinacius *quæſt. 24. num. 7.* qui cum Roino *conſil. 24. num. 13. vol. 5.* id idem confirmat exemplo dotis, quæ non confiſca- 4 tur ob delictum filiæ, iuxtà textum *in Authen. contrà, ſi filij, Cod. de repud.* ſolùm ex eo, quia pater habet in illa ſpem conſolidationis, *leg. 2. §. quod ſi in patris, ff. ſolut. matrim.*

Et quod in pluribos aliis caſibus ſpes multa operetur, 5 tractant Tiraquellus *de legib. connubial. num. 34. & ſeqq.* Ruin. *conſ. 19. num. 4.* Soccinus Iun. *conſ. 95. num. 30. lib. 3.* & alij, quos citat, & ſequitur Farinac. *vbi ſuprà num. 7.*

At hæc limitatio mihi minùs probatur, ſed magis 6 probatur oppoſitum (ſcilicet peculium aduentitium non cadere ſub confiſcationem, etiamſi pater in illo non habeat vſumfructum, neque ſpem vſusfructus) quod docent Ruinus *conſ. 24. num. 11. lib. 5.*

Peregrin.

Peregrin. *de iur. fiſc.tit.1. n.* 128, *lib.*5. Clar. *quaeſt.*78. & Farinac. *q.*24.*n.*6.

7 Primò, quia *ex l. penultima*, *Cod. qui teſtament. facere poſſ.* Filiusfamilias de hoc peculio, licet pater in eo nullum habeat vſumfructum, non poteſt teſtari Ergo non poteſt alienare in hæredes extraneos, ergo multò minus per delictum in fiſcum. Quæ tamen ratio, vt fatear, non conuincit: Negare enim quis poſſet conſequentiam, aſſerendo, quod filiusfamilias iure impeditur à teſtamento conficiendo, dum eſt ſub patria poteſtate, non tamen iure impeditur, peculium aduentitium, in quo pater non habeat vſumfructum, alienare per contractum, vel per delictum.

8 Secundò melius, quia ex ſupradicta *l.*3. *Cod. de bon. damnat.* peculium caſtrenſe, etiamſi pater in illo non habeat vſumfructum, non confiſcatur, ſed patri defertur, vt illius proprium: Ergo nec confiſcabitur peculium aduentitium, ſi pater non habeat in iſto ſimiliter vſumfructum.

9 Confirmatur; quia pater iure ſuo occupat peculium filij, quoteſcumque filius ob capitis diminutionem amittit priuilegium ſibi conceſſum.

10 Ad oppoſita reſpondetur. Ad primum; concedo, filio permiſſum eſſe peculij aduentitij alienationem contracto, non tamen delicto; eo quod illa bona, facta capitis diminutione filij, ſunt patri delata, & illius propria.

11 Ad ſecundum reſpondetur: Concedo, prohibitionem alienandi factam in fauorem patris eſſe vnam ex rationibus; ob quam nego, bona aduentitia confiſcari per delictum filiifamilias. At ſubdo, hanc rationem ſolùm eſſe efficacem in bonis aduentitiis, quorum pater habet vſumfructum, vel ſpem vſusfructus, in bonis autem aduentitiis, in quibus pater non habet vſumfructum, neque ſpem vſusfructus, non militat hæc ratio, ſed altera deducta *ex cit. l.*3. *Cod. de bon. proſcript.*

12 Limitatur ſecundò à Bartolo *in l. ſi finita*, *§. ſi de veſtigalibus*, *n.*13. *ff. de damn. infect.* Pariſ. *conſ.*157.*n.*15. *lib.*4. Menoch. *de recuperanda poſſeſſ. remed.*9. *num.* 77. & aliis, vt procedat in peculio aduentitio, cuius pater habet adminiſtrationem, non in peculio, cuius liberam adminiſtrationem pater filio conceſſit: Hoc enim peculium, inquiunt ipſi, confiſcatur quoad proprietatem,

13 reſeruato patri vſufructu. Quia *ex l. cum & filij*, *Cod. qui bonis cedere poſſunt*, filiusfamilias cedere poteſt bonis aduentitiis, quæ poſſidet, volente patre, & poteſt de illis liberè diſponere: Ergo ſi poteſt ea alienare per contractum, poterit etiam alienare per delictum; præſertim, quia nullum ius patri aufertur, cum ea eius voluntate talis alienatio procedat.

14 At & hæc limitatio mihi minus probatur, ſed magis probatur oppoſitum, quod docent Abb. *conſ.*66. *num.*5. *vol.*2. Boër. *deciſ.*7. *num.* 16. Baiard. *ad Clar. quaeſt.*78. *num.*55. *lib.*5. & Sanch. *lib.* 2. *moral. cap.*25. *num.* 31.

15 Primò; quia ex libera facultate alienandi non infertur conceſſa facultas alienandi per delictum; cum de delicto nunquam intelligatur cogitatum, *l. Creditor*, *§. Lucius*, *ff. mandat.* & *l. conuenire*, *ff. de pact. dotalib.* Et videri poterit Diaz *cap.* 132. *numer.* 6. *circa finem*, & Gomez *tom.* 2. *var. reſol. lib.*2. *cap.* 15. *num.* 15.

16 Secundò, quia ex dicta *l.* 3. *Cod. de bonis proſcript.* eo ipſo, quod filius crimen confiſcatione dignum committit, perdit in bonis priuilegia ſibi conceſſa, & pater bona ea occupat, tanquam propria: Ergo ea facultate alienandi non infertur confiſcatio per delictum filij in bonis aduentitiis.

17 Limitatur tertiò ab aliis (quos ſequitur Cantera *in quaeſt. criminal. tit. de quaeſt. tangen. punit. delict. cap.* 1. *num.* 39. vt non procedat de iure regio Caſtellæ; ex quo iuxta *l.* 6. *Tauri*, filius diſponere poteſt de tertia parte peculij aduentitij, tam per teſtamentum, quàm per contractum abſque conſenſu patris;

quia, ſi filius poteſt ea tali iure regio alienare teſtando, vel contrahendo, poterit etiam alienare delinquendo.

At neque hæc limitatio mihi probatur; quia vt ait Sanch. *lib.*6. *de matrim. diſput.*39. *n.*9. non eſt certum; quod hæc lex loquatur de filiofamilias, ſed de filio emancipato. 18

Secundò, quia eſto loquatur tam de filiofamilias, quàm de emancipato, quod videtur probabilius, eo quod comparantur filij cum parentibus in tertia parte bonorum, & parentes comparantur cum filiis in quinta parte bonorum; de qua quinta parte bonorum cum non ſit legitima, nec debita filiis, poſſunt parentes diſponere non ſolùm per teſtamentum; ſed etiam per contractum: Ergo ſimiliter & potetuer filij non ſolùm per teſtamentum, ſed etiam per contractum de tertia illa parte bonorum diſponere. Gomez *in citat. lege* 6. *Tauri*, *numer.* 14. & Caldas *in l. ſi curatorem*, *verſ. lapſis*, *num.*152. *Cod. de in integr. reſtitut.* Adhuc tamen videtur non venire in confiſcationem, quia ſemper militat ratio deducta *ex dicta l.* 3. *Cod. de bon. damnat.* per quam pater fiſco præfertur in bonis poſſeſſis à filio eaſteore ſub patria poteſtate. 19 20

Atque ita præter alios tenet Sanch. *lib.*2. *moral. cap.* 15. *n.*10. etſi non ob hanc rationem, ſed quia putat ſupradictam legem Tauri non concedere filiofamilias diſpoſitionem liberam tertiæ partis ſuorum bonorum, niſi tantum per teſtamentum, non autem per contractum, iuxta *l.*5. *Tauri.* 21

Limitatur quartò ab Azor. *tom.*1. *lib.*5. *cap.*7. *quaeſt.*8. Simanch. *de catholic. inſtitut. tit.*9. *num* 16. Vaſquez *t.* 2. *diſput.* 169. *cap.*1. *num.*9. Fachin. *lib.* 9. *controuerſ. iur. cap.*48. *verſ. contraria ſententia*, & Farinac. *t. part. praxis quaeſt.* 14. *num.* 9. vt non procedat in crimine læſæ maieſtatis diuinæ, & humanæ (idemque dicendum in regno Caſtellæ de crimine contra naturam;) ita vt in iſtis criminibus ob filiifamilias crimen peculium aduentitium confiſcetur, reſeruato patri vſufructu. 22

Primò, quia in iſtis criminibus ſoluitur patria poteſtas, *§. cum autem*, *inſtitut. quib. mod. ius patria poteſt. ſoluit.* Ibi; *Pari ratione*, *& ſi quis in poteſtate parentis ſit*, *in inſulam deportatus fuerit*, *deſinit eſſe in poteſtate parentis*: Ergo filius, quaſi ſui iuris effectus, delinquendo bona propria alienat. 23

Secundò, quia *in lege quiſquis*, *Codic. ad leg. Iul. maieſtat.* cuicomque hoc crimen committenti imponitur pœna confiſcationis ſuorum bonorum; ſed ſub illa particula *Quiſquis* (quæ generalis eſt) comprehenduntur tam ij, qui iuris ſui, quàm ij, qui iuris alieni ſunt, argum. *l. ſi plures*, *verſ. ſicuti hæc verba (quiſquis) ff. de legat.* 3. Et ſub illa particula *ſuorum*, comprehenduntur bona, quæ quis habet, eo modo, quo habet: Ergo. 24 25

Tertiò, quia filius innocens ob crimen læſæ maieſtatis commiſſum à patre priuatur quacumque hæreditate, & ſucceſſione: Ergo à fortiori priuabitur dominio ſuorum bonorum. Antecedens patet, conſequentia probatur; quia in delictis valet argumentum de minori ad maius affirmatiuè ſumptum, vt ea Bald. *in l. ſi quis*, *notab.* 2. *Cod. de Epiſc. & Cleric.* tradit Farinac. *q.*24. *num.*110. 26 27

At licet hæc limitatio non omninò mihi improbetur: adhuc tamen magis probatur oppoſitum, quod docet Gigas *de crimin. laeſ. maieſt. lib.* 2. *tit. de pœn. committ. crim. laeſ. maieſt. quaeſt.*11. & Sanch. loquens de peculio Caſtrenſi *lib.*2. *moral. cap.* 25. *num.*4. Quia omnes rationes, quæ à confiſcatione excludunt peculium aduentitium, locum etiam habent in confiſcatione facta propter iſta crimina, ſicque in iſtis etiam criminibus ſimiliter non poſſit alienari peculium, habente patre vſumfructum illius; ſed ſuccedat in tali peculio pater filio propter crimen capite diminuto. 28

29 Hinc mihi non probatur ſupradictæ limitationis extenſio, quam faciunt Vaſquez *diſp.* 169. *cap.* 1. *num.* 9. Simanch. *de cathol. inſtitut. tit.* 9. *n.* 18. & Azor. *lib.* 5. *cap.* 7. *quæſt.* 8. vt ob dicta crimina confiſcetur peculij aduentitij non ſolùm proprietas, ſed etiam vſusfructus patri debitus, eo quod, inquiunt ipſi, filius ob talia crimina egreditur à patria poteſtate, §. *cum autem is*, *Inſtit. quib. mod. ius patr. poteſt. ſolu.* At vſusfructus in peculio aduentitio filij patri pertinet ſolum ob patriam poteſtatem: Ergo, illa excluſa, ad patrem non pertinet, *l. ſi ex cauſa*, §. *Papinianus*, *ff. de minorib.* ſed conſolidabitur cum proprietate, ita vt confiſcata proprietate, confiſcetur & vſusfructus.

Mihi, inquam, non probatur ſupradictæ limitationis extenſio; quia licet filius egrediatur à patria poteſtate, non ſolùm facta declaratione delicti, ſed à puncto delicti commiſſi, *argum. text. in cit.* §. *cum autem is*, *Inſtit. quib. mod. ius patr. poteſt. ſolu.* Sicut enim à puncto, quo pater iſta delicta committit, filius à patria poteſtate egreditur, ita & egredi debet à puncto, quo ipſe filius eadem delicta cõmittit. Doctores, quos ſequitur, Molin. *de iuſtit. diſp.* 9. *verſ. ab hac regula*: Hoc tamen non præſtat, vt pater vſumfructum ſibi debitum in bonis acquiſitis à filio antè delictum, & toto tempore, quo filius ſub patria poteſtate erat, amittat; quia factum filij non poteſt præiudicare iuri patris acquiſito. Tum quia ius percipiendi vſumfructum patriæ poteſtati non eſt annexum quoad conſeruari, eſto quoad primam acquiſitionem à patria poteſtate dependeat. Doctores, quos ſequitur idem Molina *loco ſupra cit.* Azeued. *in recopil. lib.* 8. *tit.* 3. *leg.* 1. *num.* 1212. Sanch. *lib.* 2. *moral. cap.* 15. *num.* 12. Sayr. *in Clau. regia lib.* 9. *cap.* 7. *n.* 7. & Octauian. Cacherius *deciſ. Pedemont.* 94.

30 *n.* 9. *& ſeqq.* Sicut, licet per profeſſionem à filio emiſſam in Religione filius non ſit amplius ſub patria poteſtate, non tamen propterea pater amittit vſumfructum, quem prius acquiſitum habebat in bonis aduentitiis filij: Ita ſimiliter, licet per crimen læſæ maieſtatis fi-

31 lius non ſit amplius ſub patria poteſtate, non tamen propterea pater priuabitur vſufructu, quem prius habebat in bonis aduentitiis eiuſdem filij.

32 Subdit tamen Molina, quod in regno Caſtellæ, & Luſitaniæ, ſi filius iam per hæreſim exemptus à patria poteſtate Eccleſiæ reconcilietur, & matrimonium, Eccleſiæ benedictionibus ſubſecutis, contrahat (in quo caſu vſusfructus debitus patri, filio accreſcit, iuxta *l.* 48. *Tauri*) vſusfructus pertineat ad fiſcum; quia fiſcus ſuccedit in omnibus bonis ipſius delinquentis.

33 At mihi probabilius videtur oppoſitum (prædictum ſcilicet vſumfructum non pertinere ad fiſcum, ſed ad ipſum delinquentem:) quia confiſcatio non extenditur ad bona futura, ſed ſolùm ad præſentia, & exiſtentia tempore delicti.

34 Subdit ſecundò, quod vſusfructus bonorum, quæ filius acquirit poſt hæreſim, applicandus ſit fiſco; quia & proprietas fiſco debetur: quod tamen Sanchez *loc. ſuprà cit. n.* 11. intelligit ſolùm de bonis acquiſitis, durante hæreſi, non de bonis acquiſitis, retractata hæreſi, cùm illa bona acquirantur filio iam conſtituto extra poteſtatem patris.

Quamuis aliis probabilius videatur, nulla ex iis bonis pertinere ad fiſcum, ſed ad ipſum criminoſum, ſi acquiſitionis ſit capax (qua de re infrà) vel ad eius conſanguineos, & hæredes, ſi ob crimen acquiſitionis factus ſit incapax.

SECTIO VI.

An ob crimen filiifamilias cadat ſub confiſcationem peculium caſtrenſe, vel quaſi caſtrenſe?

SVMMARIVM.

1 *Peculium caſtrenſe, vel quaſi caſtrenſe contra ſententiam aliquorum Doctorum, probabilius in ſententia auctoris non confiſcatur; ſed patri defertur ob delictum ipſius filij.*

2 *Textus in l.* 3. *Cod. de bonis proſcript. patri, cuius filius eſt deportatus, concedit omnia bona caſtrenſia vel quaſi caſtrenſia, & non eſt per aliam legem abrogatus.*

3 *Lex tertia citata ſolùm eſt abrogata, quatenus negat filiofamilias, quod habeat adminiſtrationem, & diſpoſitionem peculij caſtrenſis, & quod in illo habeat hæredem, & ſucceſſorem, ſi ab inteſtato moriatur: ex qua abrogatione non infertur eiuſdem legis abrogatio, & cur.*

4 *Filiofamilias interdicta erat iure antiquo adminiſtratio & diſpoſitio cuiuſcumque peculij acquiſiti, nam patri acquirebat, & nouo iure conceſſa eſt libera peculij caſtrenſis diſpoſitio; in qua conceſſione non intelligitur conceſſa adminiſtratio doloſa, & alienatio per delictum.*

5 *Filiofamilias non eſt conceſſa facultas alienandi peculium caſtrenſe ex iure communi, ſed ex iure ſpeciali, & priuilegiato, & ideò non poteſt illud alienare doloſè, & per delictum, ſtante ſpeciali priuilegio, quod tunc deperditur.*

6 *Filiusfamilias in peculio caſtrenſi, vel quaſi caſtrenſi habet plenum, & perfectum dominium, tam quoad proprietatem, quam quoad vſumfructum, habetque liberam illius adminiſtrationem, & diſpoſitionem, ac ſi eſſet paterfamilias.*

7 *Non tamen poteſt illud alienare delinquendo; quia quod habeat illius peculij adminiſtrationem, & diſpoſitionem, quin & dominium, eſt ex ſpeciali priuilegio, non autem de iure communi.*

8 *Pater præfertur fiſco in alienatione, filiifamilias per delictum, peculij caſtrenſis, vel quaſi caſtrenſis, ex citata l.* 3.

9 *Vir, durante matrimonio, poteſt alienare omnia lucra communia cum vxore per contractum, non tamen poteſt ea alienare per delictum.*

10 *Obligatio, quæ naſcitur ex delicto, non ita obligat, ſicut ea, quæ naſcitur ex contractu.*

11 *Lex* 3. *Cod. de bonis proſcriptis, licet lata ſit tempore quo filius omnia acquirebat patri, & ſic hoc idem mutatum quoad ſucceſſionem, acquiſitionem, & diſpoſitionem; non tamen mutatum eſt quoad illam partem, in qua ſtatuitur, patrem præferri fiſco, & eidem illa bona auferri non debere.*

12 *Leges antiquæ ſæpè corriguntur poſterioribus legibus quoad aliquam partem; ita tamen vt in alia parte ſuum vigorem retineant; præſertim cum à iure antiquo abſque Textu expreſſo recedendum non ſit, quia iuris correctio eſt odioſa, & omninò vitanda.*

13 *Amplia reſponſionem procedere etiam in caſu, quo filius condemnatus habeat filios; quia hoc non obſtat, quominus patri peculium ſibi debitum deferatur.*

14 *Limita in caſu, quo filius condemnatus eſſet ſub patris poteſtate; quia in illius prærogatiuam, & ſolatium bona filij condemnati patri deferuntur.*

15 *Filius tamen in regno Caſtellæ, & Luſitaniæ, quia eo ipſo, quo vxorem ducit, egreditur à patria poteſtate,*

Digitized by Google

poteſtate, ſi delictum confiſcatione dignum commit-tar, omnia bona ſua in fiſcum, & non in filios, neque parentes tranſmittit.

1 Reſpondetur, qood quamuis affirment Antonius Gabriel *tom. 2. var. cap. 15. n. 15.* Simanch. *de cathol. inſtitut. tit. 9. num. 15.* Azor. *tom. 1. lib. 5. cap. 7. quæſt. 8.* Vaſquez *prima 2. quæſt. 96. art. 5. diſput. 169. cap. 1. num. 9.* Suarez *de fide diſput. 2. ſect. 5. num. 9.* Nellus *de bannitis 1. part. 2. tempor. num. 25.* Gigas *tract. de crim. læſ. maieſt. lib. 2. tit. de pœn. committit. hoc crimen, quæſt. 12.* & alij; probabilius ſit oppoſitum (peculium ſcilicet caſtrenſe, vel qoaſi caſtrenſe ob crimen filiifamilias non confiſcari, ſed patri deferri) quod docet Clar. *lib. 5. quæſt. 78.* Couarruu. *lib. 2. var. cap. 8. num. 7.* Menoch. *de recuperanda poſſeſſion. remed. 9. numer. 70.* Peregrin. *de iur. fiſc. lib. 5. tit. 1. num. 130.* Fachin. *lib. 9. controuerſ. cap. 49.* Farinac. *1. part. praxis quæſt. 24. n. 11.* & Sanchez *lib. 2. moral. cap. 15. n. 4.*

2 Probatur, quia Textus *in l. 3. Cod. de bonis proſcript.* patri, cuius filius eſt deportatus, concedit omnia bona caſtrenſia, vel quaſi caſtrenſia, Ibi: *Si filius tuus, cum eſſet in tua poteſtate, in inſulam deportari meruit, peculium eius, nec quod in caſtris acquiſiuit, nec quod ei militaturo donaſti, auferri tibi debet.* Et notat ibi Bart. *num. unico*, Bald. *num. 1.* & Angel. *num. 1.* Sed hæc lex non eſt per aliam legem abrogata: Ergo dicendum, quod ob crimen filiifamilias confiſcatione dignum, peculium caſtrenſe, vel quaſi caſtrenſe ipſius filiifamilias non confiſcetur, ſed patri deferatur. Mi- 3 nor oſtenditur; quia dicta lex ſolùm eſt abrogata, quatenus negat filiofamilias, quod habeat adminiſtrationem, & diſpoſitionem peculij caſtrenſis, & qood in illo habeat hæredem, & ſucceſſorem, ſi ab inteſtato moriatur; at ex horum abrogatione non infertur eiuſdem legis tertiæ abrogatio quoad cætera; quia rectè ſtare poteſt, quod filiusfamilias poſſit adminiſtrare peculium caſtrenſe, & in illo habere hæredem, ac ſucceſſorem. Et nihilominus, ſi delinquat, illud patri deferatur in prærogatiuam patriæ poteſtatis, & io ſolatium patris: Ergo.

4 Confirmatur; quia filiofamilias interdicta erat iure antiquo adminiſtratio, & diſpoſitio cuiuſcumque peculij acquiſiti: Nam patri acquirebat, *l. placet, ff. de acquirend. hæred.* Et nouo iure conceſſa eſt libera peculij caſtrenſis diſpoſitio, *l. 3. Cod. de caſtrenſ. pecul. lib. 12. & l. 2. Cod. ad Macedonian.* At in hac conceſſione non intelligitur conceſſa adminiſtratio doloſa, & alienatio per delictum, *l. creditor, §. Lucius, ff. mandati*: Ergo.

5 Confirmatur ſecundò, qoia filiofamilias non eſt conceſſa facultas alienandi peculium caſtrenſe ex iure communi, ſed ex iore ſpeciali, & priuilegiato. At cui eſt conceſſa facultas alienandi ex iure ſpeciali, & priuilegiato, non poteſt is alienare dolosè, & per delictum. Doctores communiter *in ſupradicta l. ſi fiſcus, Cod. de bon. proſcript.* qoia tunc deperditur priuilegium: Ergo.

6 Obiicies fundamentum aduerſariorum: Filiusfamilias in peculio caſtrenſi, vel quaſi caſtrenſi habet plenum, & perfectum dominium, tam quoad proprietatem, quàm quoad vſumfructum; habetque liberam illius adminiſtrationem, & diſpoſitionem, ac ſi eſſet paterfamilias, *l. 2. Cod. ad Macedonian. l. miles 1. ff. de caſtrenſi peculio, & l. cum oportet, Cod. de bon. quæ liber.* Ergo poterit alienare delinquendo; qoia quicumque poteſt alienare contrahendo, poteſt alienare delinquendo; præſertim quia qui delictum confiſcatione dignum committit, tacitè contrahere, & alienare cenſetur, *l. Imperatores, ff. de iur. fiſc.*

7 Reſpondetur: Nego conſequentiam; quia eſto filiusfamilias habeat plenum, & perfectum dominium, & admioiſtrationem, & diſpoſitionem peculij caſtrenſia, vel quaſi caſtrenſia, non tamen habet iure communi, ſed ſpeciali, & priuilegiato: Ideoque alienare non poteſt per delictum, vti dicebam.

8 Reſpondetur ſecuodò: Concedo, filiomfamilias, alienare poſſe peculium caſtrenſe, vel quaſi caſtrenſe, oon tamen fiſco, ſed patri, qui *ex ſupradicta lege 3.* io hac alienatione fiſco præfertur. Vt omittam, falſum eſſe, quod quicumque poteſt alienare coottrahendo, poſſit etiam alienare delinquendo; quia vir, 9 durante matrimonio, poteſt alienare omnia lucra communia com vxore per contractum, oon tamen poteſt ea alienare per delictum. Et obligatio, quæ naſcitur 10 ex delicto, non ita obligat, ſicut ea, quæ naſcitur ex contractu.

11 Obiicies ſecundò. Tota ratio, cur *in cit. lege 3.* mandetur, bona caſtrenſia non debere auferri patri, erat; quia tempore illius legis bona erant patria, & ſolùm filiis permittebatur fauore militiæ de illis diſponere; qood ſi oon diſponebat, patri deferebantur, tanquam propria, *ex l. 1. ff. de pecul. caſtrenſ.* At hodierno iure bona caſtrenſia non ſunt patris, ſed filij, & pater in illis ſuccedit oon iure proprio, ſed iure hæreditario. *Authent. de hæredibus ab inteſtato venientibus, collat. 9. §. ſi igitur, & Authen. defuncto, Cod. ad Tertyllian. & l. finali, Cod. communia de ſucceſſion.* Ergo cùm finis illius legis ceſſet, ceſſare debet etiam eiuſdem legis diſpoſitio.

Reſpondetur: Concedo, legem illam latam eſſe tempore, quo filius omnia acquirebat patri: Quod licet mutatum ſit quoad acquiſitionem, diſpoſitionem, & ſucceſſionem, non tamen mutatum eſt quoad illam partem, in qua ſtatuitur, patrem præferri fiſco, & patri illa bona auferri non debere: Sæpè eoim antiqoæ 12 leges corriguntur poſterioribus legibus quoad aliqoam partem, ita tamen vt in alia parte ſuum vigorem retineant; præſertim, cum à iure antiquo abſque textu expreſſo recedendum non ſit; quia iuris correctio eſt odioſa, & omninò vitanda, *l. præcipimus, Cod. de appellat.* At nullus eſt Textus oouna expreſſus, qui neget, in his bonis patrem præferri fiſco, & qoi neget, hæc bona patri non debere deferri, cùm filius crimen aliquod confiſcatione dignum committit: Ergo.

13 Ampliatur reſponſio, vt locum habeat etiam in caſu quo filius condemnatus habeat filios; qnia hoc non obſtat, quominus patri peculium ſibi debitum deferatur. Doctores, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib. 2. moral. cap. 15. n. 5.*

14 Quod tamen intellige in caſu, quo filius condemnatus eſſet ſub patris poteſtate; quia in illius prætogatiuam, & ſolatium bona filij coodemnati patri deferuntur. Couarruu. *lib. 2. var. cap. 8. n. 7.* Clar. *lib. 5. quæſt. 78. verſ. quæro etiam, circa finem*, & Farinac. *q. 24. num. 13.*

15 Hinc in regno Caſtellæ, & Luſitaniæ id locum non habet; quia eo ipſo, quod filius vxorem ducit, egreditur è patria poteſtate; ſicque effectus ſui iuris, ſi delictum confiſcatione dignum committit, omnia bona ſua in fiſcum, & oon in filios, neque parentes tranſmittit.

SECTIO VII.

An ob crimen filiifamilias cadat ſub confiſcationem peculium caſtrenſe, vel quaſi caſtrenſe, ſaltem in crimine læſæ maieſtatis diuinæ, & humanæ, & ſodomitico?

SVMMARIVM.

1 *Peculium caſtrenſe, vel quaſi caſtrenſe ob crimen filiifamilias ſaltem læſa maieſtatis diuina, & humana, & ſodomitico, licet ſecundum multos Doctores veniat confiſcandum; cum filiofamilias in his criminibus imponatur pœna amiſſionis ſuorum bonorum, niſi enim prædicta poſſet amittere, ſupernacanea eſſet lex quiſquis, Cod. ad leg. Iul. maieſt.*

2 *Nihilominùs non improbabile eſt oppoſitum; quia nihil ſpeciale de his criminibus clarè ſtatutum eſſe videtur.*

1 Reſpondetur, quod quamuis affirment Vmbert. Locat. *quæſt.* 18. *verſ. ſed vt nihil*, Repertor. Inquiſit. *ver. confiſcatio*, Gigas *de crimine læſ. maieſt. lib.* 2. *tit. de pœn. committent. hoc crimen, quæſt.* 12. *in fine*, Fachin. *lib.* 9. *controuerſ. cap.* 49. *in fin.* Farin. *de hæreſ. quæſt.* 190. §. 1. *n.* 17. & Octauian. *deciſ. Pedemont.* 94. Quia *ex l. quiſquis*, §. *filij verò, Cod. ad leg. Iul. maieſt.* in iis criminibus filiofamilias imponitur pœna amiſſionis ſuorum bonorum. At ſi ob ea crimina non amitteret filius bona caſtrenſia, vel quaſi caſtrenſia, nulla eſſent bona, quæ poſſet amittere; quia nulla alia habet magis propria, quàm caſtrenſia, vel quaſi caſtrenſia: Ergo. Tum quia lex *quiſquis*, reſpectu filij familias eſſet vana, & inutilis. Tum quia dicta lex *quiſquis*, condemnat filios in amiſſione ſuorum bonorum, & non diſtinguit, an ſint ſua ex iure communi, vel ex
2 iure ſpeciali: Ergo omnia comprehendit. Nihilominùs non improbabile ſit oppoſitum, quod docent Doctores, quos ſequitur Sanch. *lib.* 2. *moral. cap.* 15. *n.* 4. Quia nihil ſpeciale clarè de iis criminibus ſtatutum eſſe videtur. Et pœnæ non ſunt ampliandæ, ſed potius reſtringendæ.

Ad oppoſita reſpondere quis poſſet ex iis, quæ dicebam ſectione præcedenti, ad primum argumentum.

DVBITATIO CXXIII.

An, confiſcatis bonis parentis ob crimen ipſius parentis, cadant ſub confiſcationem bona, ſeu peculia filiifamilias?

SECTIO PRIMA.

Suppoſita.

SVMMARIVM.

1 *Pater in bonis aduentitiis filiifamilias habet ſolum vſumfructum; in bonis verò profectitiis habet non ſolùm vſumfructum, ſed etiam proprietatem, in bonis autem caſtrenſibus, vel quaſi caſtrenſibus non habet neque vſumfructum, neque proprietatem.*

2 *Vſufructuarius quotieſcumque patitur maximam, vel mediam capitis diminutionem, quia tunc efficitur ſeruus pœna, de iure communi finitur vſusfructus.*

3 *Damnatus ad metallum, vel ad beſtias patitur maximam capitis diminutionem. Item cùm damnatur ad vltimum ſupplicium. Item cùm maior viginti quinque annis ſe vendi patitur, vt pretio fruatur. Item cùm libertus ob ingratitudinem in patronum, redigitur in ſeruitutem.*

4 *Damnatus cùm ei interdicitur aqua, & ignis, & deportatur in inſulam, patitur mediam capitis diminutionem, etiamſi retineat libertatem; ſi fiat hæc deportatio, ſeu relegatio cum amiſſione omnium bonorum; aliàs non dicetur pati mediam capitis diminutionem.*

5 *Pœna interdictionis aquæ, & ignis, damnationis ad metallum, & deportationis, hodie non ſunt in vſu; ſed loco ipſarum ſucceſſit exilium perpetuum, præcipuè ad inſulam minus ſalubrem, damnatio ad perpetuum carcerem, vel triremes.*

6 *Nemo à principio benè natus, ideſt ingenuus, efficitur ſeruus pœnæ, etiamſi ad ſupradictas pœnas condemnetur.*

7 *Vſusfructuarius ſecundum aliquos Doctores non reputatur ſeruus pœnæ, neque ipſius vſusfructus finitur, neque tanquam mortuus habetur, ſi condemnatur ad mortem ciuilem; ſecus ſi condemnetur ad mortem naturalem, quia tunc etiam de iure Authenticorum efficitur ſeruus pœnæ, ac proinde inteſtabilis, & vſusfructus ipſius finitur.*

8 *Authentica* Sed hodie, *nullam diſtinctionem facit inter condemnatum ad mortem naturalem, vel ad ciuilem; ex quo infertur vtrumque condemnatum comprehendi; atque adeò vtrumque condemnatum eximi à ſeruitute pœnæ.*

9 *Condemnatus ad mortem ciuilem, vel naturalem, licet ab ea tollatur ſeruitus pœnæ, & libertatem per condemnationem non amittat; non tamen inde ſequitur, quod ſit habilis ad teſtandum, & diſponendum de ſuis bonis.*

10 *Condemnatus ad mortem ciuilem, vel naturalem non eſt ſeruus pœnæ in ordine ad matrimonium contrahendum, vel ad perſeuerandum in contracto, ex vi Authenticæ de nuptiis, §. quod autem; ſed habendus eſt in hac parte, ac ſi omninò liber, & indamnatus eſſet; at in ordine ad teſtamentum vel diſpoſitionem ſuorum bonorum, nihil eſt de ſeruitute immutatum; ſed tam patiens maximam capitis diminutionem, quàm patiens mediam, inteſtabilis eſt, & pro mortuo habetur; ac proinde ipſius vſusfructus finitur, & ad proprietarium deuoluitur.*

11 *Damnatus ad mortem ex iure regio Caſtellæ poteſt teſtari, & liberè de bonis ſuis diſponere confiſcationi non ſubiectis, ac ſi condemnatus non eſſet: vndè ſequitur, quod non finiatur vſusfructus in vſufructuario per maximam, vel mediam capitis diminutionem; ſed requiritur mors naturalis cum effectu.*

12 *Extenditur etiam doctrina ad regnum Luſitaniæ.*

13 *Condemnato vſufructuario, & bonis eius confiſcatis, de iure communi vſusfructus non confiſcatur; ſed ad proprietatem reuertitur: ſi crimen ſit tale, ob quod vſufructuarius patitur maximam, vel mediam capitis diminutionem.*

14 *In regno Caſtellæ, & Luſitaniæ, in quibus ob maximam, vel mediam capitis diminutionem vſusfructus non finitur, non confiſcatur, ſed potius ad proprietatem reuertitur.*

15 *Vſufructuarius non poteſt alienare vſumfructum per contractum, vel vltimam voluntatem, immò ſi de facto tentet illum alienare, nulla eſt alienatio,*

&

& vſuſfructus reuertitur ad proprietatem: ex quo infertur, quod neque poteſt alienare per delictum.

16 *Vſusfructus non poteſt tranſire ad extraneum, & conſequenter neque ad fiſcum: Quod enim non poteſt tranſire ad hæredem extraneum, neque poteſt tranſire ad fiſcum, cum ſuccedat loco hæredis extranei.*

17 *Reiicitur obiectio, qua dicitur vſufructuarius non poſſe alienare, neque ad hæredem extraneum tranſmittere ius percipiendi vſumfructum, bene tamen poſſe vita ſua durante alienare commoditates, & vtilitates vſusfructus, quæ propterea confiſcari poſſunt.*

18 *Quia contra eſt, cùm confiſcatio non extendatur ad bona futura, & ſuccedentia poſt crimen; ſed ſolùm ad bona tempore criminis exiſtentia: Commoditas enim, & vtilitas vſusfructus ſuccedit poſt crimen, & condemnationem.*

19 *Vſusfructus ſecundùm probabiliorem ſententiam, durante vita vſufructuarij, & bonis eius confiſcatis ob crimen, ratione cuius non finitur vſusfructus, confiſcatur quoad commoditatem, & vtilitatem.*

20 *Vſufructuarius licèt non poſſit alienare ius percipiendi fructus nomine proprio (quia tale ius eſt perſonale) bene tamen poteſt alienare, & alteri cedere facultatem percipiendi fructus, durante eius vita, non quidem vt ille alter nomine proprio fructus percipiat, ſed vt eius nomine percipiat, & fruatur.*

21 *Vſusfructus non reputatur inter bona futura: ſed præſentia, ſicut cenſus reputatur inter bona præſentia.*

22 *Amplia ſupradictam doctrinam, etiamſi vſufructuarius grauatus ſit reſtituere vſumfructum poſt mortem, vel certum aliquod tempus: quia ſemper confiſcabitur vſusfructus pro tempore, quo illum percipere debet: niſi in conſtitutione vſusfructus expreſſa eſſet alienationis prohibitio.*

23 *Secus ſi talis prohibitio alienationis facta eſſet in fauorem ipſius delinquentis: quia tunc è contra confiſcabitur vſusfructus.*

1 SVPPONO ex dictis *dubitatione præcedenti, ſect.* 1. Parentem in bonis aduentitiis filiifamilias habere ſolùm vſumfructum, in bonis profectitiis habere non ſolùm vſumfructum, ſed etiam proprietatem. In bonis autem caſtrenſibus, vel quaſi caſtrenſibus, non habere neque vſumfructum, neque proprietatem. Difficultas igitur eſt, an confiſcatis bonis ob delictum parentis, hæc bona, quæ filiifamilias ſunt, cadant ſub confiſcationem, ſaltem ſecundùm illam partem, quæ pertinet ad parentem.

2. Suppono ſecundò, de iure communi, vſumfructum finiri, quotieſcumque vſufructuarius patitur maximam, vel mediam capitis diminutionem: quia tunc vſufructuarius efficitur ſeruus pœnæ, & habetùr pro mortuo: Ergo ſicut vſusfructus finitur, & cum proprietate conſolidatur, quando vſufructuarius moritur: ita & quando vſufructuarius à iure habetur pro mortuo, *l. corruptionem, Cod. de vſufructu, & §. finitur, Inſtitut. de vſufructu*, & ibi communiter Doctores.

3 Patitur autem quis maximam capitis diminutionem, cùm damnatur ad metallum, vel ad beſtias, §. *pœnæ ſeruus, Inſtitut. quib. mod. ius patr. poteſt. ſoluit.* Item cùm damnatur ad vltimum ſupplicium, *l. qui vltimo, ff. de pœnis*: Item, eùm maior vigintiquinque annis ſe vendi patitur, vt pretio fruatur, §. *maxima, Inſtitut. de capit. damnat.* Item, cùm libertus ob ingratitudinem in patronum, redigitur ad ſeruitutem.

4 Patitur mediam, capitis diminutionem, cùm interdicitur aqua, & igni, & deportatur in inſulam, etſi retineat libertatem, §. *minor, Inſtit. eodem tit.* debet tamen hæc deportatio, ſeu relegatio fieri cum amiſſione omnium bonorum: aliàs non dicetur pati mediam capitis diminutionem, §. *cum autem, Inſtit. quib. mod. ius patr. poteſt. ſoluit.*

Cæterùm iſtæ pœnæ interdictionis aquæ, & ignis, damnationis ad metallum, & deportationis, hodie non ſunt in vſu, ſed loco ipſarum ſucceſſit exilium perpetuum (præcipuè ad inſulam minùs ſalubrem,) damnatio ad perpetuum carcerem, vel triremes. Doctores communiter, quos ſequitur Peregrin. *de iur. fiſc. lib.* 5. *titul.* 1. *num.* 116. Molina *de inſtit. tom.* 1. *diſput.* 9. §. *quod vt*, & Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 16. *n.* 7. 5

An autem hæc omnia hodie correcta ſint per *Authent. de nuptiis, §. quod autem, & per Auth. ſed hodie, Cod. de donat. inter vir. & vxor.*

Ratio dubitandi eſt: quia ibi habetur, neminem à principio bene natum, ideſt, ingenuum, effici ſeruum pœnæ, etiamſi ad ſupradictas pœnas condemnetur; Ergo, ſi deſinit eſſe ſeruus pœnæ, non debent ab ipſo bona auferri, neque ipſi illorum diſpoſitio interdici, ac proinde neque ſi vſufructuarius eſt, vſusfructus ipſius finiri. 6

Quidam, vt Couarruu. *in rubric. de teſtament. part.* 3. *num.* 27. & Anton. Gomez *tom* 2. *var. cap.* 15. *num.* 20. putant, non reputari ſeruum pœnæ, neque tanquam mortuum, vſumfructuarium, neque ipſius vſumfructum finiri, ſi condemnetur ad mortem ciuilem damnationis ad metallum, carcerem, triremes perpetuos, vel quid ſimile: quia per *cit. Authent. ſed hodie*, liberatur à ſeruitute pœnæ, & conſequenter priuari non debet iure diſponendi de ſuis bonis: ſecùs (ſubdunt ipſi) ſi condemnetur ad mortem naturalem; quia tunc etiam de iure Authenticorum efficitur ſeruus pœnæ (ſicut antea) ac proinde & inteſtabilis, & vſusfructus ipſius finitur. Et adducunt pro ſe Gloſſam ordinariam *in dicta Authent. ſed hodie*, & complures alios Doctores. 7

Sed contra, quia Authentica *ſed hodie*, nullam diſtinctionem facit inter condemnatum ad mortem naturalem, vel ad ciuilem: Ergo vtrumque condemnatum comprehendit, atque adeò vtrumque condemnatum eximit à ſeruitute pœnæ; præſertim quia vterque condemnatus erat anteà ſeruus pœnæ, & inteſtabilis factus ſine vlla diſtinctione, *l. quidam ſunt ſerui, ff. de pœnis, & l. eius qui, ff. de teſtament.* 8

Contra ſecundò; quia, eſto à condemnato ad mortem ciuilem, vel naturalem tollatur ſeruitus pœnæ; & libertatem per condemnationem non amittat, non tamen inde ſequitur, quod ſit habilis ad teſtandum; & diſponendum de ſuis bonis: quia iure antiquo, qui interdicebatur aqua, & igni, vel deportabatur in inſulam, non efficiebatur ſeruus pœnæ; nam eſto ciuitatem amitteret, libertatem tamen non amittebat, §. *minor, Inſtitut. de capit. damnat.* & tamen ſic deportatus, ſeu præſcriptus inteſtabilis erat, *cit. l. eius qui, §. ſed cui*; quia ſimul cum deportatione omnibus bonis ſpoliabatur; & illa fiſco, vel hæredibus ab inteſtato applicabantur. Quod ſi aliquando deportatio contingebat abſque iſtorum bonorum amiſſione, ſic deportatus, ſeu relegatus mediam capitis diminutionem pati non dicebatur, §. *cùm autem, Inſtit. quib. mod. ius patr. poteſt. ſolu.* Ergo, quamuis Authentica *ſed hodie*, tollat à condemnato ingenuo ſeruitutem pœnæ, non tamen inde ſequitur, quod illum efficiat habilem ad teſtandum, & diſponendum de ſuis bonis. 9

Dicendum igitur eſt cum Abbate *in rubric. de teſtam.* Molina *de inſtit. tom.* 1. *diſp.* 9. & aliis, quod ea vi dictæ Authenticæ de nuptiis, §. *quod autem*, & dictæ Authenticæ *ſed hodie, Cod. de donation. inter vir. & vxor.* condemnatus ad mortem ciuilem, vel naturalem non ſit ſeruus pœnæ in ordine ad matrimonium contrahendum, vel ad perſeuerandum in contracto, ſed habendus ſit in hac parte, ac ſi omninò liber, & indamnatus eſſet. At in ordine ad teſtamentum, vel diſpoſitionem 10

ſuorum bonorum nihil ſit de ſeruitute immutatum,ſed tam condemnatus ad mortem naturalem, quàm ad ciuilem (ſeilicet ad deportationem cum amiſſione omnium bonorum) ſeu,tam patiens maximam capitis diminutionem, quàm patiens mediam, inteſtabilis ſit, & pro mortuo habeatur: ac proinde ipſius vſusfructus, ſi quis erat,finiatur, & ad proprietarium deuoluatur.

11 Quamuis in quibuſdam locis,vt in Regno Caſtellæ, hoc ius mutatum ſit: conceditur enim, vt videre eſt poſt *l. 4. Tauri, quæ eſt 4. tit. 4. lib. 5. recopilat.* tali condemnato poteſtas teſtandi, & diſponendi de bonis confiſcationi non ſubiectis, ac ſi condemnatus non eſſet. Vnde ſequitur, quod non finiatur vſusfructus in vſufructuario per maximam, vel mediam capitis diminutionem, ſed requiratur mors naturalis cum effectu. Ratio, quia de iure communi, ideò vſufructuario condemnato, finiebatur vſusfructus, quia reſpectu bonorum temporalium tanquam mortuus habebatur: At ex iure regio Caſtellæ ceſſat hæc reputatio: cùm damnatus ad mortem poſſit teſtari, & liberè de bonis ſuis diſponere: Ergo ex iure regio Caſtellæ ceſſante hac reputatione, ceſſabit etiam diſpoſitio, & finis vſusfructus. Molina *cit. diſput.6.* Rebell. *part. 1. lib. 1. quæſt. 7.* & Sanch. *lib. 2. moral. cap. 16. num.* 8. Qui
12 eamdem doctrinam extendunt ad Regnum Luſitaniæ; quia, cùm in tali regno condemnatis ad mortem naturalem concedatur poteſtas teſtandi de tertia parte ſuorum bonorum, vt patet ex *5. lib. ordin. tit. 94.* & condemnatis ad mortem ciuilem tacitè concedatur poteſtas teſtandi ſimpliciter, efficitur, vſumfructum illorum, ſi quem habeant, non finiri per condemnationem, quouſque cum effectu mors naturalis ſequatur: Reputari enim non poſſunt tanquam mortui, quibus aliqua bonorum ſuorum diſpoſitio concesſa reperitur.

13 Hinc ſequitur, quod de iure communi, vſufructuario condemnato, & bonis eius confiſcatis, vſusfructus non confiſcetur, ſed ad proprietatem reuertatur, ſi crimen ſit tale, ob quod vſufructuarius patitur maximam, vel mediam capitis diminutionem, *l. corruptionem, Cod. de vſufruct.* & docent Peregrin. *de iur. fiſc. lib. 5. tit. 1. num. 73.* Molin. *vbi ſuprà*, & Sanchez *cit. cap. 19. num. 7.* quia tunc ex dictis de iure communi vſusfructus finitur.

14 An autem confiſcetur etiam in regno Caſtellæ, & Luſitaniæ, in quibus ob maximam, vel mediam capitis diminutionem vſusfructus non finitur; & idem eſt ſecundùm ius commune de crimine, in quo condemnatus non patitur maximam, vel mediam capitis diminutionem: vel potiùs ad proprietatem reuertatur?

Negant, confiſcari, ſed ad proprietatem reuerti, Bald. *in l. 1. Cod. de bon. libert. num. 4.* & ibi Salycet. *num. 9.* Alexand. *conſ. 23. num. 14. vol. 1.* & Bernard. Diaz *pract. cap. 132. num. 4.*

15 Primò, quia vſufructuarius non poteſt alienare vſumfructum per contractum, vel vltimam voluntatem; immò, ſi de facto tentet illum alienare, nulla eſt alienatio, & vſusfructus reuertitur ad proprietatem, *l. ſi vſusfructus, ff. de iur. dot. & §. finitur, inſtit. de vſufruct.* & ibi Gloſſ. quam ſequuntur communiter Doctores: Ergo neque poteſt alienare per delictum. Conſequentia patet ex *l. Imperatores, ff. de fideicomm.* vbi expreſsè habetur, quod, qui non poteſt alienare per contractum, vel vltimam voluntatem, neque poſſit alienare per delictum.

16 Secundò, quia vſusfructus non poteſt tranſire ad extraneum, *cit. §. finitur, Inſtit. de vſufruct.* Ergo neque ad fiſcum. Conſequentia probatur: quia quod non poteſt tranſire ad hæredem extraneum, non poteſt tranſire ad fiſcum: cùm fiſcus ſuccedat loco hæredis extranei, vt patet ex iis, quæ ſuprà ſæpè ſæpiùs dicebamus.

17 Quod, ſi dicas, vſumfructuarium non poſſe alienare, neque ad hæredem extraneum tranſmittere ius percipiendi vſumfructum, bene tamen poſſe, vita ſua durante, alienare commoditates, & vtilitates vſusfructus, iuxta Textum *in l. Arboribus, ff. de vſufructu.* Sicuti licèt non poſſit in laicum alienari ius decimandi, *cap. prohibemus, de decimis*, bene tamen poteſt in laicum vendi, locari, vel quouis alio titulo concedi commoditas, & perceptio fructuum, *cap. veſtra, de locat.* Ergo, licèt non poſſit confiſcari ius percipiendi vſumfructum, bene tamen poterit confiſcari commoditas, & vtilitas vſusfructus.

Contra eſt; quia confiſcatio non extenditur ad bona 18
futura, & ſuccedentia poſt crimen, ſed ſolùm ad bona tempore criminis exiſtentia. At commoditas, & vtilitas vſusfructus ſuccedit poſt crimen, & condemnationem; & ſolùm ius percipiendi vſumfructum exiſtit tempore criminis: Ergo ſi non poteſt confiſcari, quia non poteſt alienari, ius percipiendi vſumfructum, neque poterit confiſcari commoditas, & vtilitas vſusfructus: quia ad ipſam commoditatem, & vtilitatem vſusfructus, vtpotè ſuccedentem, non extenditur crimen, & confiſcatio.

Affirmant multò probabiliùs, ita vt durante vita 19
vſufructuarij, & bonis eius confiſcatis ob crimen, ratione cuius non finitur vſusfructus, confiſcetur & vſusfructus quoad commoditatem, & vtilitatem. Roman. *in l. ſi finita, §. ſi de vectigalibus, ff. de damn. infect. n. 12.* Surd. *de aliment. tit. 8. priuileg. 39. num. 11.* Peregrin. *de iur. fiſc. lib. 5. titul. 1. num. 73. & 116.* Molina *tom. 1. de iuſt. diſput. 9. verſ. ex dictis.* Vaſquez *part. 2. diſput. 169. cap. 1. num. 10.* Simanch. *de Cathol. inſtit. tit. 9. num. 19.* Nilus *de bannitis 1. part. ſecund. tempor. num. 21.* Anton. Gomez *tom. 2. var. cap. 15. num. 18.* Sanch. *lib. 2. moral. cap. 16. n. 4.* Farinac. *1. part. prax. q. 25. num. 150.* Fachin. *lib. 9. controuerſ. cap. 50.* & alij.

Probatur *ex l. ſi poſtulauerit, §. iubet, ff. ad leg. Iul. de adult.* vbi expreſsè habetur, ob crimen vſufructuarij confiſcari commoditatem, & vtilitatem illius vſusfructus toto eo tempore, quo vſusfructuarius deberet illo
vti, ibi: *In quo tantùm vſumfructum habet reus, magis* 20
eſt, vt perceptio vſusfructus ad publicum incipiat pertinere. Et ratio eſt; quia, licèt tu vſufructuarius non poſſis alienare ius percipiendi fructus nomine proprio, quia tale ius eſt perſonale; bene tamen potes alienare, & alteri cedere facultatem percipiendi fructus, durante tua vita: non quidem, vt ille alter nomine proprio fructus percipiat, quia hoc ſolùm tibi vſufructuario competere poteſt, ſed vt nomine tuo percipiat, & fruatur: qua alienatione, & ceſſione facta, tu vſufructuarius remanes impeditus vti vſufructu propter alienationem, & ceſſionem alteri factam: Ille tamen alter poteſt percipere fructus nomine tuo. At ea, quæ poſſunt alienari, & tranſmitti in alterum, poſſunt confiſcari: Ergo poteſt confiſcari hæc facultas percipiendi alieno nomine commoditatem, & vtilitatem vſusfructus:
quia huiuſmodi facultas tranſmiſſibilis in alterum, non 21
eſt bonum futurum, ſed præſens, quando crimen committitur, eſto ipſa commoditas, & vtilitas vſusfructus poſteà ſequatur. Sicque igitur vſusfructus non reputatur inter bona futura, ſed præſentia, ſicut cenſus reputatur inter bona præſentia, quia à tempore, quo vſufructuarius habuit ſibi conceſſum ius in vſumfructum, habet abſolutum ius in illum vſumfructum, ſicut cenſuarius habet abſolutum ius ad percipiendas annuas penſiones, licèt ſingulis annis commoditas illius vſusfructus ſit ſoluenda vſufructuario, ſicut etiam ſingulis annis commoditas penſionum in cenſu ſunt ſoluendæ cenſuario. Quare, ſicut ius ad annuum cenſum reputatur inter bona præſentia, ita & ius ad annuos vſusfructus.

Ampliatur ſupradicta doctrina, etiamſi grauatus ſit 22
reſtituere vſumfructum poſt mortem, vel certum aliquod tempus: quia ſemper confiſcabitur vſusfructus pro tempore, quo illum percipere debebas: niſi in conſtitutione vſusfructus expreſſa eſſet alienationis

prohibitio

Digitized by Google

prohibitio facta in fauorem alicuius ſubſtituti; quia tunc ratione talis expreſſæ prohibitionis alienationis, commiſſo crimine, non confiſcabitur, ſed ad ſubſtitutum tranſibit vſusfructus. Secùs ſi talis prohibitio alienationis facta eſſet in fauorem tui ipſius delinquentis: quia tunc è contra confiſcabitur vſusfructus; communiter Doctores aſſerentes, prohibitionem factam alienandi res alicui conceſſas in fauorem illius, confiſcari ob eius delictum, & amitti talem fauorem in odium delicti. Menoch. *de recuper. poſſeſſ. remed.* 9. *num.*78. Molina *tom.* 3 *de inſtit. diſp.*656. *n.*5. & Sanch. *lib.*2. *moral. cap.*16. *num.*5.

Ad oppoſita reſponſio patet ex dictis.

SECTIO II.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Bona caſtrenſia, vel quaſi caſtrenſia filij ob crimen patris nullo pacto confiſcantur: quia ea tam quoad proprietatem, quàm quoad vſumfructum, & adminiſtrationem pertinent ad filium, & non ad patrem.*

2 *Bona aduentitia filij ob crimen patris non confiſcantur quoad proprietatem: quia ea quoad proprietatem pertinent ſimiliter ad filium, & non ad patrem.*

3 *Bona aduentitia filij ob delictum patris contra nonnullos probabilius eſt, poſſe confiſcari quoad vſumfructum pro toto illo tempore, quo vſufructuarius debebat percipere vſumfructum.*

4 *Fiſcus ſuccedit non ſolùm in bonis, ſed etiam in iuribus, quæ poſſunt alienari.*

5 *Limita niſi crimen ſit tale, per quod extinguatur vſusfructus: ſi enim crimen eſt tale, vſusfructus non confiſcatur: ſed conſolidatur cum proprietate.*

1 RESpondetur, & dico primò. Nullo pacto confiſcantur bona caſtrenſia, vel quaſi caſtrenſia filij ob crimen patris. Suarez *de fide diſput.* 22. *ſect.* 5. *num.* 9. Nellus *tract. de bannitis prima part. ſecundi tempor. num.*26. Farinac. *de hæreſi, quæſt.* 190. *num.* 17. Sanchez *lib.*2. *moralium, cap.* 16. *num.*1. & alij communiter.

Probatur, quia bona caſtrenſia, vel quaſi caſtrenſia filij, tam quoad proprietatem, quàm quoad vſumfructum & adminiſtrationem pertinent ad filium, & non ad patrem.

2 Dico ſecundò. Neque ob crimen patris confiſcantur bona aduentitia filij quoad proprietatem. Suarez, Nellus, Sanchez, & alij ſuprà *in locis citatis.*

Probatur; quia bona aduentitia filij quoad proprietatem pertinent ſimiliter ad filium, & non ad patrem.

3 An autem confiſcentur quoad vſumfructum?

Reſpondetur, quod, probabilius ſit, confiſcari quoad vſumfructum pro toto eo tempore, quo vſufructuarius debebat percipere vſumfructum (ſi ſcilicet, quando pater commiſit delictum, habebat vſumfructum in bonis aduentitiis filij, & ob delictum patris non amittit patria poteſtas;) Sanch. *loco ſuprà cit. n.*13. Fachin. *lib.*9. *cap.*50. Antonius Gomez *tom.*2. *var. reſolut. cap.*15. *n.*18. Farinac. *q.*24. *n.*23. & alij mox infrà citandi.

Quamuis contrarium ſentiant Bald. *in l.* 1. *Cod. de bon. libert. num.* 4. Salycet. *ibidem num.* 9. Alexander *vol.*1. *conſ.*23. *num.*14. & alij, quatenùs aiunt, vſumfructum non confiſcari, ſed cum proprietate conſolidari, & ad dominum habentem proprietatem illorum bonorum, in quibus alter habet vſumfructū, pertinere.

Probatur noſtra reſponſio: quia ex dictis *ſectione præcedenti*, fiſcus ſuccedit non ſolùm in bonis, ſed etiam in iuribus, quæ poſſunt alienari, *l. ſi poſtulauerit*, §. *iubet*, *ff. de adulter.* Sed quamuis ab vſufructuario non poſſit alienari ius percipiendi fructus nomine proprio, poteſt tamen alienari ius percipiendi fructus nomine ipſius vſufructuarij: Ergo hoc poteſt tranſire in fiſcum. 4

Confirmatur, quia cùm vſusfructus ſit patris, publicari debet; ſicuti patet *ex l. ſi poſtulauerit, ff. ad leg. Iul. de adulter.* vbi dicitur, quod ob delictum vſufructuarij publicetur commoditas illius vſusfructus toto eo tempore, quo vſufuarius deberet illo vti, & quidem, quod ob delictum vſufructuarij publicetur vſusfructus, docent etiam Alexander *in l. ſi finita*, §. *ſi de vectigalibus, ff. de damn. infect. num.*51, Romanus *ibidem num.*12. Peregrin. *de iur. fiſc. tit.*5. *lib.*1. *num.* 73. & 116. Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuil.* 59. *num.* 22. & 23. Molina *de inſtit. tom.*1. *diſput.*9. *verſ. ex dictis.* Simanch. *de cathol. Inſtitut. titul.* 9. *num.*16. & Vaſquez *part.*2. *diſput.*169 *cap.*1. *num.*10.

Limita, niſi crimen ſit tale, per quod extinguatur vſusfructus, quia ſi crimen ſit tale, ex dictis eadem *ſectione præcedenti*, & ex dicendis etiam *ſectione ſequenti* vſusfructus non confiſcatur, ſed conſolidatur cum proprietate. Doctores, quos citat, & ſequitur Farinac. *vbi ſuprà num.* 33. & Menoch. *de recuper. poſſeſſ. remed.*9. *num.* 244. 5

Limita ſecundò, ſi vſumfructum alienari prohibeatur in fauorem aliorum, & non delinquentis, iuxta ea, quæ mox infrà dicentur.

Obijcies contra noſtram reſponſionem ex Baldo, Salyceto, & Alexandro *in locis ſuprà citatis*: Bona futura non publicantur: At vſusfructus, qui debetur poſt publicationem, reputatur inter bona futura: Ergo non publicatur?

Reſpondetur: Nego minorem, quia potiùs vſusfructus reputatur inter bona præſentia, ſicuti cenſus: Nam ex tempore, ex quo vſufructuarius ſibi conceſſum habuit vſumfructum, habet abſolutum ius ad percipiendos annuos fructus, ſicuti cenſuarius habet abſolutum ius ad percipiendas annuas penſiones: licèt ſingulis annis commoditas illius vſusfructus ſoluenda ſit vſufructuario, ſicuti ſingulis annis etiam commoditas penſionum ſoluenda eſt cenſuario: Quapropter, ſicuti ius ad percipiendas annuas penſiones reputatur inter bona præſentia, ſic etiam vſusfructus, ſeu ius ad percipiendos annuos fructus.

Inſtabis: Sæpè prohibetur vſufructuarius alienare vſumfructum: Ergo, quamuis vſufructuarius delictum committat, vſusfructus non publicabitur, ſeu non tranſibit ad fiſcum.

Reſpondetur: Diſtinguo conſequens, ſi prohibeatur vſufructuarius alienare vſumfructum in fauorem aliorum, concedo: ſi prohibeatur alienare vſumfructum in fauorem ipſius vſufructuarij delinquentis, nego. Dico igitur, quod ſi talis prohibitio facta ſit in fauorem ipſius vſufructuarij delinquentis, tunc vſusfructus publicatur. Menoch. *de recuperan. poſſeſſ. remed.* 9. *num.*78. Molina *de Inſtit. tom.* 3. *diſp.*656. *num.*5. & alij communiter: quia cùm prohibitio alienandi res alicui conceſſas facta eſt in fauorem ipſius, tunc illo res ipſius delictum confiſcantur, & deperditur ille fauor: Quod, ſi prohibitio alienandi facta fuerit in fauorem aliorum, tunc non confiſcabitur vſusfructus, ſed conſolidatur proprietati: quia par non eſt, quod ob delictum nocentis puniatur innocens.

SECTIO III.

An committente patre crimen, ratione cuius filius à patria poteſtate eximitur, extinguatur in patre vſusfructus bonorum, quæ filius ante crimen patris acquiſiuit?

SVMMARIVM.

1 *Vſusfructus ſecundùm plures Doctores in crimine hæreſis extinguitur, & cum proprietate conſolidatur: In reliquis autem criminibus pater remanet vſusfructuarius, & fiſcus poteſt confiſcare vſumfructum toto eo tempore, quo pater illo fruiturus erat.*

2 *Filius non ex eo, quod egreditur à patria poteſtate, pater amittit vſumfructum in bonis ante egreſſum acquiſitis: ſiquidem hic vſusfructus non debetur patri ob patriam poteſtatem actu exiſtentem, ſed ob patriam poteſtatem, quam in filium exercuit tempore, quo filio bona aduenerunt.*

3 *Vſusfructus, attento iure communi, conſolidatur cum proprietate, ſi crimen, quo filius eximitur à patria poteſtate, ſit tale, per quod pater patiatur maximam, vel mediam capitis diminutionem; quia tunc attento iure communi extinguitur.*

4 *Nullum eſt crimen patris, quo ſoluatur patria poteſtas in filium, quin ſit crimen, ratione cuius pater non patiatur maximam, vel mediam capitis diminutionem.*

5 *Vſusfructus patris in bonis aduentitiis filij non publicatur ratione criminis hæreſis, læſæ maieſtatis, vel ſodomiæ à patre commiſſi; ſed ad filium tanquam extinctus pertinet à puncto, quo talia crimina declarantur.*

6 *Vſusfructus patris hæretici, rebellis, & ſodomitæ, attento iure regio Caſtellæ, & Luſitaniæ, vbi ob nullum crimen quis redditur inteſtabilis, ad fiſcum pertinet toto illo tempore, quo pater illum percipere debebat, ſi non delinqueret.*

7 *Specialis exceptio hæreſis, quam aduerſarij faciunt ex cap. 2. §. finali de hæretic. in ſexto, Auctori non probatur: quia nullum ibi verbum eſt, ex quo colligatur, vſumfructum ad filium pertinere, niſi ex eo, quod eximitur filius à patria poteſtate.*

1 DIxi, *Bonorum, quæ filius ante crimen acquiſiuit*; quia de acquiſitis poſtea difficultas non eſt, ad patrem non pertinere; ſiquidem non habet pater amplius in filium patriam poteſtatem. Hoc ſuppoſito.

Quidam, vt Molina *de Iuſtit. tom. 1. diſput. 9. & diſput.* 229. Sanchez *lib. 2. moral. cap.* 16. *n.* 18. Alexand. *in l. ſi finito, §. fin. ff. de damn. infect. n.* 45. *&* 51. Peregrin. *de iur. fiſc. lib.* 5. *tit.* 1. *n.* 129. Vaſquez *part.* 2. *diſput.* 169. *cap.* 2. *num.* 18. Azor. *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 7. *quæſt.* 8. *& lib.* 8. *cap.* 12. *quæſt.* 15. Rebell. *de Iuſt.* 1. *part. lib.* 1. *quæſt.* 7. *ſect.* 2. *num.* 23. Suarez *de fide diſput.* 22. *ſect.* 5. *num.* 9. & Leſſ. *de Iuſt. & iur. lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 5. *num.* 23. putant, in crimine hæreſis vſumfructum extingui, & cum proprietate conſolidari: In reliquis autem criminibus patrem remanere vſumfructuarium, & fiſcum eius bona confiſcantem confiſcare vſumfructum toto eo tempore, quo pater illo fruiturus erat.

2 Quia non ex eo, quod filius egreditur à patria poteſtate, pater amittit vſumfructum in bonis ante egreſſum acquiſitis; ſiquidem hic vſusfructus non debetur patri ob patriam poteſtatem actu exiſtentem (cùm percipitur fructus.) Sed ob patriam poteſtatem, quam in filium exercuit tempore, quo filio bona aduenerunt, aliàs, ingreſſo filio in religionem, pater amitteret vſumfructum, & ingreſſo patre, rediret vſusfructus ad filium, quod non videtur in praxi receptum. In crimine autem hæreſis ob eius atrocitatem filius ita à patria poteſtate egreditur, vt quoad omnia ipſius bona maneat exemptus, *ex cap.* 2. *§. final. de hæretic. in* 6. His tamen non obſtantibus.

Reſpondetur meliùs cum aliis, quos ſequitur Farin. *lib.* 1. *prax. cap.* 24. *num.* 33. diſtinguendo; vel crimen, quo filius eximitur à patria poteſtate, eſt tale, per quod pater patitur maximam, vel mediam capitis diminutionem, tunc attento iure communi, vſusfructus conſolidatur cum proprietate: quia tunc, attento iure communi, extinguitur vſusfructus, vti dicebam ſuprà *ſect.* 1. vel crimen non eſt tale, & tunc vſusfructus pertinet ad fiſcum; quia, eſto ſoluatur patria poteſtas, tamen, cùm vſusfructus non ſit extinctus, ad fiſcum pertinere debet. 3

Quamuis hoc de iure communi nunquam contingat, quia nullum eſt crimen patris, quo ſoluatur patria poteſtas in filium, quin ſit crimen, ratione cuius pater non patiatur maximam; vel mediam capitis diminutionem. 4

Ex quibus ſequitur, quod ratione criminis hæreſis, læſæ maieſtatis, vel ſodomiæ à patre commiſſi, non publicetur eius vſusfructus in bonis aduentitiis filij, ſed ad filium ille, tanquam extinctus, pertineat à puncto, quo talia crimina declarantur. Simanch. *de Cathol. Inſtitut. tit.* 9. *num.* 81. Canter. *in quæſt. criminal. cap.* 1. *num.* 34. & alij, quos refert Farinac. *de hæreſ. quæſt.* 190. *§.* 1. *num.* 27. 5

At attento iure regio Caſtellæ, & Luſitaniæ (vbi ob nullum crimen quis redditur inteſtabilis) vſusfructus patris hæretici, rebellis, & ſodomitæ ad fiſcum pertinet toto illo tempore, quo pater illum percipere debebat, ſi non delinqueret. 6

Probatur: quia, eſto filius à patria poteſtate egrediatur, non tamen ob id extinguitur vſusfructus: Nam pater reputari non poteſt tanquam mortuus ex prædicto iure regio Caſtellæ, & Luſitaniæ; cùm ex tali iure aliquam in bonis ſuis diſpoſitionem habeat.

Neque mihi probatur ſpecialis exceptio hæreſis, quam aduerſarij faciunt, *ex cap.* 2. *§. finali de hæretic. in* 6. quatenùs in dicto *cap. ob crimen patris*, etiam occultum, eximitur filius à patria poteſtate; quia nullum ibi verbum eſt, vnde colligatur, vſumfructum ad filium pertinere; niſi ex eo, quod eximitur filius à patria poteſtate: Ergo, cùm ob ſolam exemptionem à patria poteſtate, attento iure regio Caſtellæ, & Luſitaniæ, non extinguatur vſusfructus, ſed ſolùm attento iure communi, ſequitur, quod, attento iure regio Caſtellæ, & Luſitaniæ vſusfructus patris delinquentis pertineat ad fiſcum, & attento iure communi pertineat ad filium, & conſolidetur cum proprietate. 7

SECTIO IV.

An, confiſcatis bonis patris ob crimen patris, confiſcetur filiifamilias peculium profectitium?

SVMMARIVM.

1 *Peculium profectitium, confiſcatis bonis patris ob crimen patris, ſecundùm aliquos Doctores non confiſcatur: quatenùs ſecundùm ipſos dictum peculium pertinet ad filios, & non ad fiſcum.*

2 *Limitant nonnulli ex ipſis, vt non procedat in caſu, quo crimen patris ſit tale, vt per illud ſoluatur patria poteſtas: quia tunc ſecundùm ipſos peculium profectitium non pertinet ad filium, ſed ad fiſcum, eo quod deſinat eſſe peculium: ſecùs verò cum crimen non eſt tale; quia tunc durat patria poteſtas.*

3 *Pecu*

3 *Peculium profectitium, quod hac ratione confiſcetur in crimine hæreſis docent aliqui, quod tamen ab aliis reprobatur, quia ad confiſcationem nihil refert deſinere eſſe peculium, ceſſante patria poteſtate: ſed ſufficit eſſe peculium tempore, quo crimen committitur, & confiſcatio fit.*

4 *Oppoſitum dicitur eſſe probabilius, & in crimine hæreſis, & alterius, quo ſoluatur patria poteſtas: quia peculium profectitium eſt patris quoad proprietatem, & vſumfructum. Neque confiſcatio impediri poteſt adminiſtratione, & ſpe ſuccedendi, quam habet filius in hoc peculio; cùm ſit hoc quid acceſſorium poſſeſſioni patris.*

5 *Peculium aduentitium quoties pater committit crimen confiſcatione dignum, confiſcatur quoad vſumfructum, etſi non quoad proprietatem: quia vſusfructus pertinet ad patrem; At peculium profectitium pertinet ad patrem non ſolùm quoad vſumfructum, ſed etiam quoad proprietatem.*

6 *Fiſcus confiſcatis bonis patris, ſi ex eius bonis non poteſt integrè ſatisfacere creditoribus, tenetur illis ſatisfacere de peculio profectitio: quia dominium illius peculij eſt patris.*

7 *Æs alienum minuit filiorum legitimam, nedum peculium profectitium; tum quia par non eſt, quod filius agens de lucro captando præferatur creditoribus agentibus de damno vitando; quæ rationes probant peculium profectitium confiſcari.*

8 *Peculium profectitium reputatur tanquam legitima, quæ deductis alimentis ſecundùm probabiliorem ſententiam confiſcatur.*

9 *Fiſcus in ſententia communi non tenetur creditoribus delinquentis, cuius bona confiſcat, ſatisfacere, niſi ſolùm pro viribus hæreditatis confiſcatæ.*

10 *Fiſcus tenetur ſoluere debita de peculio ob delictum patris, quando actio de peculio eſt annalis.*

11 *Limitatio Sanchez dicentis non decidi in l. 1. §. ſed & ſi alia, ff. quando actio de peculio eſt annalis, peculium confiſcari: ſed caſu, quo confiſcetur, teneri fiſcum ad debita, reprobatur: quia fruſtra diceretur teneri fiſcum de illo peculio, ſi illud nunquam poſſet confiſcare.*

12 *Fiſcus eodem modo dicitur de illo peculio teneri ad debita deportatione patris, ac tenetur hæres morte eiuſdem patris; ſicut enim hæres tenetur in omnium ſententia de illo peculio ſatisfacere creditoribus morte patris; ſic etiam fiſcus.*

13 *Peculium in confiſcatione bonorum patris ex l. 3. §. ſed verum, ff. de minoribus, ſpectat ad filium.*

14 *Pandecta Florentina quomodò legant in dicta lege, videlicet debitum pecuniarium, an debitum ſimpliciter.*

15 *Verbum (debitum) comprehendit etiam debitum ex delicto.*

16 *Alij dicunt, eſſe ibi legendum delictum, non debitum.*

17 *Legiſlator ſi remittit peculium ob debitum pecuniarium patris, multò magis illud remittit ob delictum eiuſdem patris.*

18 *Peculium profectitium neque ſeparatur, non tanquam à fiſco non occupatum, ſed tanquam, id de quo dubitatur, an applicari debeat fiſco, vel creditoribus patris: quia clarè in Textu citato dicitur ad filium ſpectare.*

19 *Peculium profectitium ſpectat ad filium, retenta communi lectione citati Textus, vt ſcilicet fiſcus propter debitum pecuniarium patris occupet bona, interim dum non cognoſcitur, an reliqua bona ſufficiant ad ſatisfactionem contracti debiti.*

20 *Peculium profectitium, ſi loco debiti pecuniarij in Textu legendum ſit,* delicti, *ſeparatur, & aliquo caſu ad filium ſpectat, ſcilicet cùm filius aliunde non habet, unde ſubſtentetur.*

21 *Fiſcus non poteſt occupare bona delinquentis, quæ parte aliena ſunt, ac proinde non poteſt occupare directè adminiſtrationem peculij profectitij; ſed occupando illa à poteſtate, & dominio patris, occupat adminiſtrationem illius indirectè: Quod non eſt inconueniens.*

NEgant Syluest. *verb. peculium 1. quæſt. 3.* Angelus *ibidem, num. 15.* Tabiena *quæſt. 17. num. 18.* Rozella *num. 12.* Anton. Gomez *lib. 2. var. cap. 16. num. 16.* Couarr. *lib. 2. var. cap. 8. num. 7.* Boſſius *in pract. tit. de bonorum publicat. num. 71.* Menoch. *de recuperan. poſſeſſ. remed. 9. num. 73.* Clar. *lib. 5. recept. quæſt. 78. num. 14.* Peregr. *de iur fiſc. lib. 5. tit. 1. num. 126.* Farinac. *lib. 1. quæſt. 24. n. 26.* Sanch. *lib. 2. moral. cap. 16. n. 21.* Canter. *in tract. crimin. tit. de quæſt. tang. punition. delict. cap. 1. num. 36.* Petr. Nauarr. *de reſtitut. lib. 3. cap. 2. part. 2. dub. 4. num. 79.* & alij, quatenùs aiunt, in tali caſu peculium profectitium pertinere ad filium, & non ad fiſcum. 1

Etſi nonnulli ex iis limitent ſuam ſententiam, vt non procedat in caſu, quo crimen patris ſit tale, vt per illud ſoluatur patria poteſtas; quia tunc (ſubdunt ipſi) peculium profectitium non pertinet ad filium, ſed ad fiſcum, eo quod deſinat eſſe peculium, *l. final. Cod. de inoffic. teſtam.* Secùs vero, cùm crimen non eſt tale; quia tunc durat patria poteſtas, & ob hanc rationem in crimine hæreſis confiſcari peculium profectitium, docuerunt Cantera *vbi ſuprà, num. 37.* Gigas *tract. de crim. laſ. maieſt. lib. 1. tit. de pœnis committent. id crimen, quæſt. 13. num. 4.* & Lælius Zecchius *in ſumma part. 1. tit. de fid. rubr. de hæret. cap. 11. num. 16.* Quam tamen limitationem reprobant Antonius Gomez, Menochius, & Sanchez *in locis ſuprà cit.* quia ad confiſcationem nihil refert deſinere eſſe peculium, ceſſante patria poteſtate, ſed ſufficit, ſi fuerit peculium tempore, quo crimen commiſſum eſt, & confiſcatio facienda erat. His tamen non obſtantibus. 2 3

Reſpondetur, probabilius eſſe oppoſitum, quod docet Bald. *l. filius, num. 1. ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris,* Caldas *in l. ſi Curatorem, num. 119. Cod. de in integr. reſtitut.* Azor. *tom. 1. lib. 5. cap. 7. quæſt. 8.* Simanch. *de Cathol. Inſtitut. tit. 9. num. 17.* Suar. *de fide diſput. 22. ſect. 5. num. 9.* Vaſquez *1. 2. diſput. 169. cap. 1. num. 10.* Et in crimine hæreſis, & alterius, quo ſoluatur patria poteſtas, tenent Gabriel Quemada *in quæſt. fiſcal. q. 19.* & Farinac. *de hæreſ. quæſt. 190. §. 1. num. 15.* 4

Probatur: quia peculium profectitium eſt patris quoad proprietatem, & vſumfructum, *l. certum, Cod. famil. erciſcund.* ſed fiſcus vſurpat bona, quæ ſunt delinquentis tempore commiſſi delicti, ergo vſurpat peculium profectitium quoad proprietatem, & vſumfructum. Neque id impediri poteſt adminiſtratione, & ſpe ſuccedendi, quam habet filius in hoc peculio, quia hæc adminiſtratio, & ſpes eſt quid acceſſorium poſſeſſioni patris, qua per delictum ſublata, tollitur adminiſtratio, & ſpes. 5

Confirmatur: quia peculium aduentitium quoties pater committit crimen confiſcatione dignum, confiſcatur quoad vſumfructum, etſi non quoad proprietatem: quia vſusfructus pertinet ad patrem; ſed peculium profectitium pertinet ad patrem non ſolùm quoad vſumfructum, ſed etiam quoad proprietatem: Ergo confiſcatis bonis patris, confiſcabitur peculium profectitium, non ſolùm quoad vſumfructum, ſed etiam quoad proprietatem. Aliàs exemptiora eſſent à confiſcatione ob crimen patris bona profectitia, quàm aduentitia: Quod non videtur dicendum; cùm pater reuera plus iuris habeat in bonis profectitiis, quàm in aduentitiis

Confirmatur ſecundò: quia confiſcatis bonis pa- 6

tris, ſi ex cæteris eius bonis fiſcus non poteſt integrè ſatisfacere creditoribus, tenetur illis ſatisfacere de peculio profectitio. Bald. *leg. filius, ff. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris, numero* 2. Salycet *in leg. penultima, Codic. qui bonis cedere, numero* 3. & conſentit Sanchez *citat. cap.* 16. *numero* 24. & Farinac. *de hæreſ. quæſt.* 190. *num.* 15. quia dominium illius peculij eſt patris quoad proprietatem, & vſumfructum, *l. certum,*
7 *ff. famil. herciſcund.* Tum quia æs alienum minuit filiorum legitimam, nedum peculium hoc. Tum quia par non eſt, quod filius agens de lucro captando præferatur creditoribus agentibus de damno vitando; ſed omnes iſtæ rationes probant, peculium prædictum confiſcari: Ergo. Minor probatur; quia illud
8 peculium reputatur tanquam legitima, quæ deductis alimentis, ſecundùm probabiliorem ſententiam confiſcatur. Tum quia filius in dicto peculio agit de lucro captando, ac proinde creditoribus poſtponendus: Ergo ſignum eſt, quod tale lucrum à patre filio proueniat, ſed nullum lucrum pater filio concedere poteſt, cùm omnia patris iura confiſcentur: Ergo.

9 Confirmatur tertiò, quia in ſententia communi fiſcus non tenetur crediteribus delinquentis, cuius bona confiſcat, ſatisfacere, niſi ſolùm pro viribus hæreditatis confiſcatæ: Ergo, ſi confiſcatis bonis patris delinquentis, creditoribus de peculio profectitio fieri debet ſatisfactio, quando reliqua bona non ſufficiunt, ſignum eſt, peculium profectitium confiſcari, ſeu ſub confiſcatione comprehendi.

10 Confirmatur quartò, quia *ex l.* 1. §. *ſed etſi alio, ff. quando actio de peculio eſt annalis*, tenetur fiſcus ſoluere debita de peculio ob delictum patris, ibi: *Sed etſi morte patris, vel deportatione, ſui iuris fuerit effectus filius, de peculio intra annum hæres patris, vel fiſcus tenebitur.* Ergo ſi tenetur fiſcus de illo peculio creditoribus ſatisfacere, ſignum eſt, quod illud peculium iam tranſiuerit ad fiſcum. Cynus ibi, Bald. *in l. diximus, §. ſi pater, ff. de excuſat. tutor.* Roman. *in leg. ſi finita. §. ſi de vectigalibus, quæſt.* 1. *num.* 16. & Aleand. *ibidem, num.* 45.

11 Neque dicas cum Sanchez *loco ſuprà cit. num.* 21. non decidi ibi, peculium confiſcari, ſed caſu quo confiſcetur, teneri fiſcum ad debita: quia fruſtra diceretur, fiſcum teneri de illo peculio, ſi illud peculium nunquam fiſcus poſſet confiſcare: Quapropter affirmans Teatus, fiſcum teneri, ſupponit, peculium illud confiſcari.

12 Confirmatur quintò, quia eodem modo dicitur fiſcus de illo peculio teneri ad debita deportatione patris, ac tenetur hæres morte eiuſdem patris: ſed in omnium ſententia tenetur hæres de illo peculio ſatisfacere creditoribus morte patris: quia in illo peculio ſuccedit cum tali onere, & grauamine: Ergo etiam fiſcus in eodem peculio ſuccedit cum eodem onere, & grauamine.

13 Obiicies *ex l.* 3. §. *ſed vtrum, ff. de minoribus.* Peculium in confiſcatione bonorum patris ſpectat ad filium, ibi: *Licet aliquo caſu peculium ad filium ſpectet, vtpote ſi patris eius bona à fiſco propter debitum pecuniarium occupata ſunt: Nam peculium eius ex Conſtitutione Diui Claudij ſeparatur*: Vbi gloſſa verbo *ſeparatur*, ait, *vt ſaluum habeat filius.*

14 Neque dicas, ibi non agere legiſlatorem de occupatione bonorum ob delictum, ſed de occupatione bonorum ob debitum pecuniarium: Quia in Codicibus Florentinis non habetur verbum *Pecuniarium*: ſed ſolùm
15 *Debitum*, quod comprehendit etiam debitum ex de-
16 licto, *leg. ſi cui exempto, ff. de verb. ſignificat.* Tum quia Sanchez ex Balduino probat, non eſſe legendum *debitum*, ſed *delictum.* Tum quia maior difficultas eſt in remiſſione debiti pecuniarij, quàm in remiſſione pœnæ ob delictum. Quia in remiſſione debiti pecuniarij agitur de damno vitando: In remiſſione verò
pœnæ ob delictum, agitur ſolùm de lucro captando: 17
Ergo, ſi legiſlator remittit peculium ob debitum pecuniarium patris, multò magis illud remittet ob delictum eiuſdem patris.

Neque etiam dicas, peculium illud ſeparari, non 18
tanquam à fiſco non occupatum, ſed tanquam id, de quo dubitatur, an applicari debeat fiſco, vel creditoribus patris: quia clarè in ſupradicto Teatu dicitur, peculium illud ad filium ſpectare: Quod cum effectu debet intelligi, aliàs in caſu confiſcationis non ad filium, ſed ad fiſcum dicetur ſpectare: Ergo, ea eiuſmodi lege videtur omninò dicendum, peculium profectitium filij non confiſcari, ſed ad filium ſpectare.

Reſpondetur: ſi retinetur communis lectio (vt ſcili- 19
cet fiſcus propter debitum pecuniarium patris occuper bona) dicendum eſt cum Bald. *in l. filius, n.* 2. *ff. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris*, ad filium tale peculium ſpectare interim, dum non cognoſcitur, an reliqua bona ſufficiant debito contracto ſatisfacere. Quem intellectum ſatis indicat verbum illud *ſeparatur*: Separatur enim tale peculium, vt illud ſaluum habeat filius, caſu quo reliqua bona patris ſufficiant creditorum ſatisfactioni.

Quod ſi legi debere concedas loco *debiti pecunia-* 20
rij, delicti: Reſpondetur cum eodem Baldo *in l. executerem, num.* 30. *Cod. de execut. rei iudic.* ea Conſtitutione Diui Claudij, peculium profectitium ſeparari, & aliquo caſu ad filium ſpectare, ſcilicet, cùm filius aliunde non habet vnde ſubſtentetur.

Obiicies ſecundò: Fiſcus non poteſt occupare bona 21
delinquentis, qua parte aliena ſunt à delinquente; At bona illa profectitia non ſunt patris delinquentis quoad adminiſtrationem, & ſpem in illis ſuccedendi, ſed filij; Ergo ſecundùm hanc partem occupari non poſſunt à fiſco. Præſertim, quia priuatio illius adminiſtrationis eſt pœna, *leg. teſtamento, Digeſtis de manumiſſis teſtamento*, ſed nulla pœna infligi poteſt abſque culpa illius, qui illam patitur: Ergo filius abſque culpa non poteſt adminiſtratione illorum bonorum priuari, atque adeò nec poterunt dicta bona confiſcari.

Reſpondetur, fiſcum non occupare bona qua parte aliena ſunt, ac proinde non occupare directè adminiſtrationem peculij profectitij, ſed occupando illa à poteſtate, & dominio patris, occupat adminiſtrationem illius indirectè: Quod non eſt inconueniens: ceſſare ſcilicet adminiſtrationem filij ob occupatam proprietatem ab alio, quàm à patre, ſicuti, ſi occuparetur à creditoribus ob debitum patris.

SECTIO V.

An, confiſcatis bonis patris ob crimen patris, confiſcetur legitima?

SVMMARIVM.

1 *Legitima, confiſcatis bonis patris ob crimen patris, ex generali regula non confiſcatur, ex l. cùm ratio, ff. de bonis damnat. vbi etiam debetur de iure naturali.*

2 *Legitima filio non debetur, niſi à die, quo bona patris confiſcata ſunt: quia ab illo die pater tanquam mortuus iudicatur, ex leg.* 1. *ff. de bonis damnator. vbi ponderandum verbum illud (accipiunt) quod eſt præſentis temporis, non futuri.*

3 *Legitima debita filio attento iure communi; licèt ſit tertia pars hæreditatis paternæ, quando filij ſunt*

ſunt quatuor, aut pauciores, & dimidia, quando ſunt quinque, vel plures; In caſu tamen, in quo bona patris confiſcantur, ſi pater habet vnum, vel duos filios, eſt dimidia pars totius hæreditatis: ſi verò habeat tres, vel plures filios, tota hæreditas diuiditur in filios, & fiſco nihil applicatur.

4 *Hæreditas tota patris, attento iure regio Caſtellæ, excepta quinta parte, de qua ipſe liberè poteſt diſponere, reputatur filiorum legitima.*

5 *Limita regulam generalem ſupradictam non procedere in bonis maternis, ſi ea ob crimen matris confiſcantur; quia non reſeruatur inde filiis legitima, quæ tamen reſeruatur filiis fœminis, ac ſi pater non deliquiſſet.*

6 *Limita, vt etiam non procedat in filiis conceptis poſt condemnationem; quia illis non debetur legitima, cùm tunc temporis pater nihil habeat, quod poſſit illis relinquere.*

7 *Limita & in crimine hæreſis, in quo ob paternam hæreſim, & punitionem patris, tale crimen committentis, priuantur filij, etiam Catholici, legitima ipſis debita in totum, & per totum.*

8 *Limita etiam in crimine læſæ maieſtatis humanæ, commiſſo tamen in Principem, vel Rempublicam; quia ratione huius criminis tantùm filij priuantur ſucceſſione paterna.*

1 Reſpondetur, regulam generalem eſſe, legitimam non confiſcari. Tiraquell. *in repetit. l. ſi vnquam, num.* 332. *Cod. de reuocan. donation.* Peregrin. *de iur. fiſc. lib.* 5. *titul.* 1. *num.* 54. *& ſeqq.* Roland. *conſ.* 97. *num.* 29. *vol.* 1. Clarus *quæſt.* 78. *verſ. videndum eſt*, & alij complures, quos citat, & ſequitur Farinac. *lib.* 1. *prax. quæſt.* 24. *num.* 34. & Sanch. *lib.* 5. *moral. cap.* 16. *num.* 25.

Probatur, quia *in l. cùm ratio, ff. de bon. damnat.* expreſsè dicitur, quod, confiſcatis bonis parentis, faciendum non ſit præiudicium in legitima.

Secundò probatur ratione, quia ex ſupradicta lege legitima debetur de iure naturali, non poſitiuo; Ergo non tranſit in fiſcum, niſi expreſsè à fiſco id cautum ſit.

2 Nota tamen hic, quod filio non debeatur legitima, niſi à die, quo bona patris confiſcata ſunt: quia ab illo die pater tanquam mortuus iudicatur. Roland. *conſ.* 97. *num.* 34. *vol.* 2. Boſſ. *in titul. de bonor. publicat. num.* 6. & Farinac. *quæſt.* 24. *num.* 35. *ex leg. prima, ff. de bon. damnat.* quatenùs ibi dicitur, quod, quando bona patris confiſcantur ob crimen, ratione cuius pater vita, vel ciuitate, & libertate priuatur, filij portionem ex bonis patrum damnatorum accipiunt. Ponderat enim verbum illud accipiunt, quod eſt præſentis temporis, non futuri.

3 Nota ſecundò, quod hæc legitima debita filio, attento iure communi, licèt ſit tertia pars hæreditatis paternæ, quando filij ſunt quatuor, aut pauciores: & dimidia, quando ſunt quinque, vel plures, *Authent. nouiſſima, Cod. de inofficioſ. teſtam.* In caſu tamen, in quo bona patris confiſcantur, ſi pater habet vnum, vel duos filios, eſt dimidia pars totius hæreditatis. Si verò habeat tres, vel plures filios, tota hæreditas diuiditur in filios, & fiſco nihil applicatur, *l. final. Cod. de bon. damnat.* Gloſſa, & alij, quos refert, & ſequitur Roland. *conſ.* 97. *num.* 30. & Farinac. *quæſt.* 24. *prax. num.* 37. *& ſeqq.* vbi ſubdit, quod ab hac doctrina, vtpotè iuris expreſſa authoritate firmata, & communiter à Doctoribus recepta, recedendum non ſit in iudicando.

4 Dixi, *attento iure communi*; quia attento iure regio Caſtellæ, tota hæreditas patris, excepta quinta parte, de qua ipſe liberè poteſt diſponere, reputatur filiorum legitima, *l.* 1. *titul.* 6. *lib.* 5. *recopilat.* His notatis.

5 Limitatur regula generalis ſupradicta in bonis maternis; quia, ſi hæc bona ob crimen matris confiſcantur, non reſeruatur inde filiis legitima, *l. de bonis matris, Codic. de bonis proſcript.* & tradunt Doctores, quos citat, & ſequitur Clarus *lib.* 5. *q.* 78. & Farinac. *quæſt.* 24. *num.* 44. reſeruatur tamen legitima filiis fœminis, ac ſi pater non deliquiſſet. Doctores quos citat, & ſequitur idem Farinac. *in praxi lib.* 3. *quæſt.* 115. *§.* 3. *num.* 99.

6 Limitatur ſecundò, vt non procedat in filiis conceptis poſt condemnationem; quia illis non debetur legitima, cùm tunc temporis pater nihil habeat, quod poſſit illis relinquere. Bald. *in l. final. Cod. de bon. damnator.* Roland. *dicto conſ.* 96. *num.* 38. & Farinac. *vbi ſuprà num.* 42. vbi ſubdit, id procedere in caſu deportationis, ſecùs in banno; quia per bannum non amittuntur iura communia, quemadmodùm amittuntur per deportationem; Ergo, ſi poſt bannum patris filius conceptus ſit, debetur ei legitima, ſecùs ſi poſt deportationem.

7 Limitatur tertiò in crimine hæreſis, in quo ob paternam hæreſim, & in punitionem patris tale crimen committentis priuantur filij, etiam Catholici, legitima ipſis debita, in totum, & per totum, *cap. vergentis, de hæretic.* vbi filij redduntur incapaces omnis ſucceſſionis paternæ, vt ſic patres timore, pœnæ ita grauis deterreantur à tali crimine committendo & *Authent. Gazaros, Cod. de hæretic.* & tradunt Gloſſ. *in cap. Cùm ſecundùm, de hæretic. in* 6. Pegna 2. *part. Director. comment.* 9. Simanc. *de Cathol. Inſtit. titul.* 29. *num.* 12. Farinac. *vbi ſuprà n.* 44. & Sanch. *lib.* 5. *moral. cap.* 16. *num.* 26.

8 Limitatur quartò in crimine læſæ maieſtatis humanæ, commiſſo tamen in principem, vel Rempublicam; quia ratione huius criminis tantùm filij priuantur ſucceſſione paterna, *ex leg. quiſquis, Cod. ad leg. Iul. maieſtat.* & tradit Gloſſa *in leg. eorum, ff. eodem*, vbi latè probat, non extendi alia crimina læſæ maieſtatis contenta *in l. prima, ſecunda & tertia, ff. eodem*, quam Gloſſam ſequuntur Clarus *in practica, §. læſa maieſtatis, numero* 15. Menoch. *de arbitrar. lib. ſecundo, caſ.* 316. *numero* 29. Farinacius *in praxi lib.* 2. *quæſtione* 115. *§.* 3. *numero* 123. & alij communiter.

SECTIO VI.

An, confiſcatis bonis parentum ob crimen læſæ Maieſtatis commiſſum à parentibus, reſeruanda ſit filiabus legitima?

SVMMARIVM.

1 *Legitima, confiſcatio bonis parentum ob crimen læſæ maieſtatis commiſſum à parentibus, reſeruanda eſt filiabus de bonis maternis; ſecùs de paternis, à quibus omninò excluduntur; quia ea propter ſexus infirmitatem minùs auſuræ creduntur, difficiliuſque prauos paternos mores imitaturæ.*

2 *Legitima, licèt non debeatur filiabus ex bonis patris crimen læſæ maieſtatis committentis, debetur tamen eis dos, caſu quo aliundè eam non habeant; quia iure naturæ pater obligatur filias dotare.*

3 *Obligatio tradendæ dotis filiabus, ni fuerit adimpleta per patrem, tranſit ad ipſius hæredes, atque adeò cùm fiſcus loco hæredis ſuccedat, bonis patris confiſcatis, filias dotare tenetur.*

4 *Filiæ priuari debent quacumque legitima, dote, & ſucceſſione paterna, & materna in crimine hæreſis, ſi ab vtroque parente commiſſum ſit, ſi verò*

verò ab vno, priuari debent omnibus iis, quæ ab ipſo debebant ipſis prouenire.

1 RESpoodetur, reſeruandam eam eſſe de bonis materois, ſecùs de paternis: Ab his enim omninò excluduntur, *ex l.quiſquis, §.filias, Cod. ad leg. Iul. Maieſt.* Et redditur ibi ratio huius fauoris: quia propter ſexos infirmitatem minùs auſuræ creduntur fœminæ, difficiliuſque prauos paternos mores imitaturæ, & Gloſſa ibi *verb. filiabus*, & Doctores, quos citat, & ſequitur Farinac. *quæſt.* 115. §. 3. *num.* 94.

2 Cæterùm, quamuis filialibus non debeatur legitima ex bonis patris crimen læſæ maieſtatis committentis, tamen debetur eis dos, caſu quo aliunde eam non habeant: quia iure naturæ pater obligatur filiam dotare,
3 *l. final. Cod. de dot. promiſſ.* Ergo ſi pater huic obligationi non ſatisfecit, ea ad ipſius hæredes tranſit. Bartol. *in l. ſi maritus, §. ſi voluntate, & in l. inſulam, ff. ſolut. matrim.* Alexand. *in l. quæſitum, §. ſi ſponſam ff. de priuileg. credit.* & alij paſſim, atque adeò cùm fiſcus loco hæredis ſuccedat, bonis patris confiſcatis, ſequitur, quod fiſcus filias dotare teneatur. Bartol. *in l. final. Cod. de dot. promiſſ.* Roland. *conſ.* 73. *num.* 13. *volum.* 23. Clar. *in pract. criminal. læſ. maieſt. verſ. hæ autem pœnæ*: & alij, quos citat, & ſequitur Farinac. *quæſt.* 24. *num.* 46.

4 At in crimine hæreſis videtur, quod propter eius atrocitatem quacumque legitima, dote, & ſucceſſione paterna, & materna filiæ priuari debeant, ſi ab vtroque parente commiſſum ſit: ſi verò ab voo, priuari debeant omnibus iis, quæ ab illo debebant ipſis prouenire. Eſto ſupradicti Doctores eodem modo loqui videantur de hoc crimine, ac de crimioe læſæ maieſtatis humanæ: & Textus *in cap. vergentes, de hæretic.* dicta crimina comparet inter ſe.

SECTIO VII.

An filiis committentium crimen læſæ maieſtatis diuinæ, vel humanæ, reſeruanda ſint ſaltem alimenta?

SVMMARIVM.

1 *Alimenta reſeruanda non ſunt filiis committentium crimen læſæ Maieſtatis diuinæ, vel humanæ: niſi ſolùm ex miſericordia: Tales enim debent eſſe in hoc mundo, vt ipſis vita ſit ſupplicium, & mors ſolatium.*

2 *Filij, ſaltem in crimine læſæ maieſtatis humanæ, licèt priuentur hæreditate, & legitima patris delinquentis, ſecundùm nonnullos Doctores non improbabiliter non priuantur alimentis: ſed de patris bonis debent ali.*

1 REſpondetur negatiuè: niſi ſolùm ex miſericordia; quia, vt dicitur *in l. quiſquis, Cod. ad leg. Iul. maieſtat. & in cit. cap. vergentis*, tales debent eſſe io hoc mundo, vt ipſis vita ſit ſupplicium, & mors ſolatium. Petr. Surd. *de aliment. tit.* 1. *quæſt.* 31. & alij communiter, quos citat, & ſequitur Sanch. *lib.* 2. *moral. cap.* 16. *num.* 26.

2 Quamuis cootrarium (ſcilicet, ſaltem in crimine læſæ maieſtatis humanæ, filios, etſi priuentur hæreditate, & legitima patris delinqueotis, non priuari tamen alimentis, ſed de patris bonis alendos eſſe) oon improbabiliter doceant Soccin. *conſ.* 30. *num.* 3. *lib.* 1. Ripa *in l. ex facto, §. ex facto, num.* 9. *ff. ad Trebell.* & alij, quos refert, & ſequitur Farinacius *lib.* 3. *praxis q.* 115. §. 2. *num.* 118.

SECTIO VIII.

An filij commitentium crimen hæreſis, aut læſæ maieſtatis, poſſint in foro conſcientiæ ad ſubſtentationem ſui aliquid abſcondere de bonis parentum confiſcandis, ſi ipſis non reſeruentur alimenta?

SVMMARIVM.

1 *Filij committentium crimen hæreſis, aut læſæ maieſtatis poſſunt in foro conſcientiæ ad ſubſtentationem ſui aliquid abſcondere de bonis parentum confiſcandis, ſi ipſis non reſeruentur alimenta.*

2 *Limita in ſola extrema neceſſitate, quando omnia ſunt communia, & ſecundùm Authorem extende etiam ad grauem neceſſitatem, quo caſu ſatis probabiliter tenetur fiſcus illis eleemoſynam largiri.*

3 *Debitor in caſu grauis neceſſitatis non tenetur creditori debitum reſtituere: ita vt obligatus cedere bonis ſuis poſſit abſcondere, & retinere quantum opus eſt ad tenuem ſui, & eorum, quos alere tenetur, ſubſtentationem iuxta ſuum ſtatum; cùm ad reſtitutionem nullus teneatur cum tanto ſuo incommodo.*

REſpondetur affirmatiuè: Quod etſi à Sanch. *lib.* 2. *moral. cap... num.* 17. limitetur in ſola extrema neceſſitate, quando omnia ſunt communia, extendendum tameo mihi videtur etiam, quoties filij grauem iode paſſuri ſunt neceſſitatem: quia in tali caſu ſatis probabiliter tenetur fiſcus illis eleemoſynam largiri. Tum quia *in dicto caſu non* tenetur debitor creditori debitum reſtituere: Ita vt obligatus cedere bonis ſuis poſſit abſcoodere, & retinere, quantum opus eſt ad tenuem ſui, & eorum, quos alere tenetur, ſuſtentationem iuxta ſuum ſtatum, eo qood ad reſtitutionem nullus tenetur cum tanto ſuo incommodo. Doctores, quos ſequitur Bonacina *diſput.* 3. *de contract. quæſt.* 8. *punct. vltimo*, §. 1. *num.* 15. 1 2 3

DVBITATIO CXXIV.

An, confiſcatis bonis mariti ob crimen ipſius mariti, cadant ſub confiſcationem bona vxoris?

SECTIO PRIMA.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Vxoris bona non confiſcantur, confiſcatis bonis mariti ob crimen ipſius mariti, etiamſi læſæ maieſtatis, vel hæreſis ſit.*

2 *Pœna ſuos tenet Authores, nec vlteriùs contra eos progreditur: Non enim videtur conforme rectæ rationi, vt ob alterius crimen innocens puniatur, niſi quando fuerit in iure expreſſum.*

3 *Dos vxoris non ſolùm non confiſcatur: ſed neque bona propria ipſius vxoris.*

5 *Excipe, niſi fortè mulieres ipſæ cum viris matrimonium contraxiſſent, quos hæreticos tunc ſciebant: Tunc enim dotes ipſarum in pœnam confiſcantur.*

5 Bona

5 *Bona paraphernalia, vel alio titulo vxori quæſita, neque confiſcantur.*

6 *Arrha, nempè donatio vxori facta propter nuptias à ſponſo, neque confiſcantur; niſi tunc ſponſus fuerit hæreticus; quia in tali caſu omnes donationes à puncto commiſſi criminis infirmantur; cùm omnia eius bona fiſco ſint obligata.*

7 *Donatio prædicta cenſetur inter bona vxoris, quæ tamen hodie cenſetur à nonnullis, non eſſe amplius in vſu.*

8 *Donationes factæ vxori à conſanguineis mariti, neque confiſcantur; niſi donans expreſſiſſet voluntatem, vt marito acquirerentur, quod raro fit.*

9 *Donationes à conſanguineis mariti vxori factæ non confiſcantur ob crimen mariti, quando illa acquiruntur vxori; confiſcantur tamen, quando acquiruntur marito: Tunc enim acquiruntur marito, quando conſtat de voluntate donantis.*

10 *Donata à conſanguineis mariti vxori, probabilius eſt, & è contra donata à conſanguineis vxoris marito, eſſe acquiſita donatario, & conſequenter, ſoluto matrimonio, non eſſe reſtituenda.*

11 *Acquiſita ab vxore conſtante matrimonio, confiſcatis bonis mariti, non confiſcantur, ex generali regula, & conſequenter neque vbi lucra diuiduntur per æquales partes inter coniuges, confiſcatur media pars lucri vxori innocenti acquiſita.*

12 *Donationes factæ vxori à marito conſtante matrimonio, probabiliter non confiſcantur; quia morte ciuili mariti videntur confirmatæ quoad effectum, nec transferuntur in fiſcum.*

13 *Veſtes vxori donatæ à marito, ſiue viles, ſiue pretioſæ, non confiſcantur; quia ſemper præſumi debent, eſſe illius, cui ſunt donatæ.*

14 *Veſtes pretioſæ non improbabiliter ſecundum alios confiſcantur, dummodo illi ſint datæ à marito, non tamen confiſcantur veſtes viles, & quotidianæ: Et è contra quod ob crimen vxoris confiſcentur, veſtes viles, & quotidianæ, non tamen veſtes pretioſæ, cenſent aliqui, & cur.*

1 RESPONDETVR: Confiſcatis bonis mariti ob crimen ipſius mariti, etiamſi læſæ maieſtatis, vel hæreſis ſit, nulla bona vxoris confiſcantur: Ita Gloſſa *in cap. decreuit, de hæretic. in 6. verb. confiſcari*, Angelus *verb. hæreticus, n.11.* Syluest. *eodem verbo 1. n. 13.* Armill. *ver. hæreſis, n.15.* Suarez *de fide diſput. 22. ſect. 5. num.* 8. Roland. *lib.1. conſ.31. n.33. & in tract. de lucro dotis, quæſt.59.* Soccin. Sen. *lib.4. conſ.121. n.1. &* 2. Soccin. Iun. *lib.2. conſ.55.* Boſſius *tit. de confiſcat. bonor, num.* 73. & alij communiter.

2 Probatur; quia *ex l. ſancimus, Cod. de pœn.* & *ex l. ob maritorum, Cod. ne vxor pro marito*, pœna ſuos tenet authores, nec vlterius contra eos progreditur: Et ratio eſt; quia non videtur conforme rectæ rationi, vt ob alterius crimen innocens puniatur; niſi quando fuerit in iure expreſſum; vt expreſſum eſt, filios hæreticorum, & aliorum quorumdam puniri ob crimen parentum; at nullo iure expreſſum eſt, vxorem eſſe puniendam ob crimen mariti, vel è contra: Ergo.

3 Hinc ſequitur, quod non confiſcentur dos vxoris, *l. ſi marito, in principio, ff. ſolut. matrim.* Et idem etiam ſtatuitur de dote, & omnibus bonis propriis vxoris, *in l. ſi quis poſt hac, in principio, Cod. de bonis proſcript. in l. quiſquis, §. vxores, Cod. ad leg. Iul. maieſt.* & *in cap. decreuit, de hæretic. in 6.* dicitur: *Decreuit felicis recordationis Innocentius Papa IV. quod propter hæreſim maritorum, vxorum Catholicarum dotes non debeant*

4 *confiſcari.* Excipit tamen Pontifex, niſi fortè mulieres ipſæ cum viris matrimonium contraxiſſent, quos hæreticos tunc ſciebant; quia tunc in pœnam criminis commiſſi, & periculi peruerſionis, cui ſe mulieres exponunt, dotes ipſarum confiſcantur.

Sequitur ſecundò, quod neque confiſcentur bona paraphernalia, vel alio titulo vxori quæſita; quia ſunt vxoris, Læl Zecch. *in ſumma part.1. tit. de fide, rubr. de hæretic. cap. 12. n.16.* & Pegna *in director. Inquiſit. part. 3. q.111. commentar.150.* 5

Sequitur tertiò, quod neque confiſcentur arrhæ, nempè donatio vxori facta propter nuptias à ſponſo, niſi tunc ſponſus fuerit hæreticus; quia in tali caſu omnes donationes à puncto commiſſi criminis infirmantur; cùm omnia eius bona fiſco ſint obligata. Simanch. *de cathol. inſtitut. tit. 9. n.70.* Roland. *lib. de lucro dotis, quæſt.59. num.4.* Cantera *in quæſt. crimin. rubr. de hæretic. cap.1. n.3.* Vaſquez *part. 2. diſput.169. cap.2. num.13,* Peregr. *de iur. fiſc. lib.5. tit.1. num.* 82. Soccin. *lib. 4. conſ. 121. n.1.* Albertin. *tract. de ſtatut. part.3. quæſt.3.* Azor. *tom. 1. lib.5. cap. 7. quæſt.* 8. Et patet *ex Auth. bona damnat. §. vxore, Cod. de bon. proſcript.* Quia huiuſmodi donatio inter bona vxoris numeratur. 6

Quamuis, quod hæc donatio non ſit amplius in vſu, velint Gloſſa *in Authen. Æqualitat, in fine, Cod. de pact. conuent.* Bald. *in Authen. dos data, Cod. de donat. propt. nupt.* & Pariſ. *lib.2. conſ. 95. n.31.* 7

Sequitur quartò, quod neque confiſcentur donationes vxori factæ à conſanguineis mariti; niſi donans expreſſiſſet voluntatem, vt marito acquirerentur: Quod rarò fit; quia eſto contemplatione mariti vxori donentur, poteſt tamen donans velle, vt vxori acquirantur: Et ita velle regulariter præſumi debet; quod ſcilicet regulariter acquirantur coniugi donatario, & non alteri coniugi. Bald. *conſ. 316. n.2. vol.2.* Menoch. *de præſumpt. lib.3. præſumpt. 26. num.17.* Pegna *in director. 3. part. q.112. comment.160. ver. neque,* & Farin. *de hæreſi q.190. n.46.* quamuis alij contrarium ſentiant, vt mox infra patebit. 8

Donationes igitur à conſanguineis mariti vxori factæ non confiſcantur ob crimen mariti, quando illæ acquiruntur vxori; confiſcantur tamen, quando acquiruntur marito. Tunc autem acquiruntur marito, quando conſtat de voluntate donantis, vt ſi conſanguineus donans exprimat, quod acquirantur marito; cùm acquiſitio pendeat ex voluntate donantis. Quando autem 9
eſt dubium de voluntate donantis, tunc licet donata à conſanguineis mariti, vxori cenſeri eſſe donata marito, ſicque poſt ſolutum matrimonium eſſe reſtituenda marito, vel eius hæredibus: & è contra donata à conſanguineis vxoris marito cenſeri eſſe donata vxori, ſicque ipſi, vel ipſius hæredibus eſſe reſtituenda ſoluto matrimonio, velint Syluest. *verb. donatio* 1. *q.5.* Roſella *eodem verb. 1. n. 39.* Nauarr. *cap. 17. n.166.* Molina *de Iuſt. diſp.430. concl.2.* & Maſcard. *de probat. concl. 564. n.5. & ſeqq.* Probabilius tamen eſt oppoſitum (in dubio ſcilicet donata à conſanguineis vxoris marito eſſe acquiſita donatario, & conſequenter, ſoluto matrimonio non eſſe reſtituenda) vti ſuprà dicebam cum Baldo, & alijs ſupra citatis. 10

Sequitur quintò, quod neque, vbi lucra diuiduntur per æquales partes inter coniuges, confiſcetur media pars lucri vxori innocenti acquiſita: Et generaliter quod acquiſita ab vxore, conſtante matrimonio, confiſcatis bonis mariti, non confiſcentur, docet Pegna *loco ſuprà cit.* Farinac. *n.47. &* Graff. *lib.2. deciſ. cap.11. n.33.* 11

Sequitur ſextò, contra Simancham *de cathol. inſtit. tit.9. n.10.* Vaſquez 1. 2. *diſput.169. cap. 2. n.4.* & Azor. *tom.1. lib.5. cap.7. q.8.* quod probabiliter neque confiſcentur donationes vxori factæ à marito, conſtante matrimonio; quia morte ciuili mariti videntur tales donationes confirmatæ quoad effectum, nec transferuntur in fiſcum. 12

Sequitur ſeptimò, quod probabiliter etiam neque confiſcentur veſtes vxori datæ à marito, ſiue viles, ſiue pretioſæ ſint; quia ex dictis ſemper præſumi debent eſſe illius, cui ſunt donatæ, & morte ciuili donantis confirmari reſpectu donatarij. 13

Digitized by Google

Quamuis alij, vt Alexander *conſ.42. num. 4. vol.5.* Roman. *conſ.146.* Roland. *conſil.10.n.12.lib.1.* Barbat. *conſ.60. lib.3.* Roſella *verb. donatio 1. n.37.* & Syloeſt. *eodem verb. 2. quæſt.5.* non improbabiliter diſtinguant, aſſerendo, quod ob crimen mariti confiſcentur veſtes precioſæ vxoris, datæ illi à ſuo marito, non tamen confiſcentur veſtes viles, & quotidianæ, & è contra, quod ob crimen vxoris confiſcentur veſtes viles, & quotidianæ, non tamen veſtes pretioſæ; quia veſtes pretioſæ non cenſentur eſſe donatæ vxori, ſed ſolùm illi ad vſum accommodatæ, ac proindè, ſoluto matrimonio, ſunt reſtituendæ marito, viles verò, & quotidianæ cenſentur eſſe vxori donatæ, atque adeò, ſoluto matrimonio, ſunt vxoris, eiuſque hæredum.

Sed de his omnibus, & ſimilibus, vide Doctores ſuprà citatos, præſertim Farinac. *part.1. praxis quæſt. 25. n.111. & ſeqq.* & *de hæreſi, q.190. §.3. n.43. & ſeqq.* Vaſquez 1.2. *diſput.169.cap.1. & 2.* Sanch. *de matrimon. diſput. 26. lib.6. & lib.2. moral. cap.17. per tot.* & præterea Eymeric. *in 3. part. directory, q.111.* & ibi Pegnam *commentar.160.*

SECTIO II.

Aduertenda.

SVMMARIVM.

1 *Vxor, confiſcatis bonis mariti, poteſt propria auctoritate capere dotem, paraphernalia, arrhas, medietatem lucri, & quidquid coniugis innocentis proprium eſt.*

2 *Vxor, cuius dos, & alia, quæ naturam dotis ſequuntur, non ſunt in propria ſpecie; ſed habet bona mariti obligata, & hypothecata doti, poteſt impedire confiſcationem, quouſque ſibi de dote plenè ſatisfactum fuerit.*

3 *Vxor in tali caſu non eſt neceſſarium, quod declaret, ſe bona mariti poſſidere iure hypothecæ; quia ſufficit cauſam poſſidendi ſuperueniſſe.*

4 *Sola obligatio, & hypotheca, ſi non adſit clauſula conſtituti, non impedit dotis confiſcationem, eſto vxor poßit eam à fiſco repetere.*

5 *Vxor, ſi habuerit in inſtrumento dotali clauſulam conſtituti, poterit impedire confiſcationem quouſque ſibi de dote ſatisfactum fuerit, quia ratione talis clauſulæ transfertur dominium, & poſſeſſio bonorum.*

6 *Vxor, vt impediat confiſcationem, non ſufficit, dotem, & alia eſſe à marito confeſſa in quolibet inſtrumento; niſi ſimul per teſtes, vel fidem Tabellionis, vel aliter conſtet de illius reali traditione, & numeratione; alias fiſco non præiudicabit.*

7 *Fiſcus, & quilibet alius hæres aduerſus vxorem, in cuius fauorem conſtat ſola confeſſio inſtrumentalis mariti, non verò numeratio pecuniæ, poteſt vti exceptione non numeratæ dotis, etiamſi in inſtrumento renunciatum fuerit exceptioni non numeratæ dotis.*

8 *Fiſcus debet opponere exceptionem non numeratæ dotis intra annum à die mortis mariti, vel illius condemnationis; quia ſuccedit loco hæredis; qui pariter non poteſt exceptionem huiuſmodi opponere tranſacto anno, vel melius tranſacto decennio.*

9 *Fiſcus quouſque dotem non ſoluit, tenetur præſtare alimenta vxori; quia ſuccedit loco hæredis, qui ad idem tenetur.*

10 *Vxor poteſt repetere fundum dotalem, quem ob hæreſim mariti vendicat fiſcus, ſi illum vendiderit maritus hæreticus etiam cum conſenſu iurato ipſius vxoris.*

11 *Vxor ideò poteſt repetere fundum, etiamſi ſit ſuo conſenſu iurato alienatum, ab emptore in caſu, de quo agitur, ex eo, quod fiſcus habet ius reuocandi alienationes factas à delinquente ex tempore commiſſi delicti; qua reuocatione facta, ſuccedit ipſa in fundo dotali.*

ADuerte primò, quod omnia ſupradicta, dotem, paraphernalia, arrhas, medietatem lucri, & quidquid coniugis innocentis proprium eſt, poſſit vxor, confiſcatis bonis mariti, propria auctoritate capere, *l. ſi quis poſt hæc, Cod. de bon. proſcript.* Quia licet de iure cautum ſit, quod nemo in re propria habeat manuum iniectionem, *l. ſi quis in tantum, Cod. de vi, & l. extat, ff. quod metus cauſa*; vxor tamen, quaſi in prærogatiuam matrimonij, conceſſum habet, vt res proprias detentas à marito, cuius bona confiſcantur, propria auctoritate capere poſſit. Ioan. Lupus *in rubric. de donat. inter vir. & vxor. §.66. n.18.* & alij, quos ſequitur Farinac. 1. *part. praxis quæſt.25. num.119.* & Sanchez *cit. cap.17. n.3.* 1

Aduerte ſecundò, quod ſi dos, & alia, quæ naturam dotis ſequuntur, non ſint in propria ſpecie, ſed vxor bona mariti habeat obligata, & hypothecata doti, licet regulariter obligatio, & hypotheca non tribuat creditori priuilegium retentionis, fauore tamen dotis contrarium decretum ſit (ſi ſimul cum obligatione, & hypotheca detur illorum bonorum retentio, & poſſeſſio) quare ratione poſſeſſionis, & hypothecæ poterit vxor impedire confiſcationem, quouſque ſibi de dote plenè ſatisfactum fuerit. Baldus, Boſſius, & alij, quos citat, & ſequitur Farinac. *loc. ſuprà cit. num. 118.* Vbi ex Rota Romana probat, non eſſe neceſſarium, quod vxor declaret, ſe bona mariti poſſidere iure hypothecæ; quia ſufficit, cauſam poſſidendi ſuperueniſſe. 2 3

Dixi, *ſi ſimul cum obligatione, & hypotheca concurrat poſſeſſio, & retentio illorum bonorum ab vxore*, quia ſola obligatio, & hypotheca, ſi non habet clauſulam *Conſtituti*, non impedit dotis confiſcationem, eſto poſſit eam à fiſco repetere. Doctores, quos citat, & ſequitur Boſſius *de bonor. publicat.* Iul. Clar. *q.78. verſ. quæro,* & Farinac. *quæſt.25. n.116.* At ſi clauſulam *Conſtituti*, habuerit vxor in inſtrumento dotali, poterit impedire confiſcationem, quouſque ſibi de dote ſatisfactum fuerit; quia ratione talis clauſulæ transfertur dominium, & poſſeſſio bonorum. Farinac. *loco ſupra cit.* & Rolandus *conſ.11. n.39. vol.1.* 4 5

Aduerte tertiò, quod non ſufficiat, dotem, & alia ſupradicta eſſe à marito confeſſa in quolibet inſtrumento, vt confiſcatio impediatur, niſi ſimul per teſtes, vel fidem Tabellionis, vel aliter conſtet de illius reali traditione, & numeratione, aliàs fiſco non præiudicabit, *l.1. Cod. de dote cauta, non numerata, & l. ſi quis poſt hæc, Cod. de bonis proſcript.* & tradunt communiter Doctores. Quare poterit fiſcus ſicut, & quilibet alius hæres, aduerſus vxorem vti exceptione non numeratæ dotis, etiamſi in inſtrumento renunciatum fuerit exceptioni non numeratæ dotis: Doctores, quos ſequitur Farinac. *de hæreſi q.190. n.48.* 6 7

Debet tamen opponere exceptionem intra annum à die mortis mariti, vel illius condemnationis. Simanch. *de cathol. inſtitut. tit.9. num.69.* Sanchez *lib.2. moral. cap.17. n.6.* & alij, vel melius intra decennium, *Authen. quod locum, Cod. de dote cauta non numerata,* & Farinac. *q.25. n.122.* Quia in hac parte fiſcus non vtitur priuilegio, ſed ſuccedit loco hæredis: Ergo, ſicut hæres, tranſacto anno (vel melius, tranſacto decennio) non poteſt opponere exceptionem non numeratæ dotis, ita neque poterit fiſcus. 8

Hinc ſequitur, quod fiſcus teneatur præſtare alimenta vxori, quouſque dotem non ſoluit; quia ſuccedit loco hæredis, qui tenetur ad id, eo quod alimenta ſunt annexa doti. Doctores, quos ſequitur Sanch. *loco ſuprà cit. num.8.* 9

Sequitur ſecundò; quod ſi maritus hæreticus conſenſu vxoris iurato vendat fundum dotalem, quem ob hæreſim mariti vendicet fiſcus, poſſit illum vxor repetere; 10

tere; quia non debet fiſcos vxoris detrimento locupletari. Sanchez vbi ſuprà *n.9.* & Farinac. *de hæreſi q.190. num.* 84.

11 Non obſtat, ſi dicas, vxorem non poſſe repetere fundum ſic alienatum, ab emptore ob conſenſum datum.

Reſpondetur enim, non eſſe nouum, vt quis ex alterius perſona conſequatur, quod ex ſe conſequi non poteſt: Conſequitur autem hic ex eo, quod fiſcus habet ius reuocandi alienationes factas à delinquente ex tempore commiſſi delicti, qua reuocatione facta, ſuccedit vxor in fundo dotali.

SECTIO III.

An, confiſcatis bonis mariti, confiſcetur vſusfructus dotis vxoris pro eo tempore, quo ipſe maritus illo fruiturus erat?

SVMMARIVM.

1 *Vſusfructus dotis vxoris non confiſcatur, confiſcatis bonis mariti pro eo tempore, quo ipſe maritus illo fruiturus erat; quia ob confiſcationem factam maritus effectus eſt impotens alere vxorem.*

2 *Vſusfructus dotis pertinet ad maritum conſtante matrimonio, quia pertinet ad ipſum ad effectum alendi vxorem; quare reddita dote vxori, redditur & illi vſusfructus; quia conſolidatur cum proprietate.*

1 RESpondetur negatiuè; atque ita tenet ex Baldo *in tractat. dotis 7. part. principal.* 17. Gomez *leg. 78. Tauri, n.4. argum. Textus in l. vbi adhuc, Cod. de iur. dotium.*

Probatur; quia ob confiſcationem factam maritus effectus eſt impotens alere vxorem: Ergo, cùm dos data ſit marito ad alendam vxorem, reddenda eſt ea vxori, vt ſibi poſſit prouidere. Alias non eſſet licitum vxori, bona dotalia vſurpare, neque illi eſſent reddenda, ſed apud fiſcum deberent manere, contra id, quod dicebatur *ſect.* præcedenti.

2 Neque obſtat, ſi dicas, vſumfructum dotis pertinere ad maritum, conſtante matrimonio: Ergo cùm fiſcus ſuccedat in omnibus iuribus mariti delinquentis, ſuccedet etiam in hoc vſufructu, marito delinquenti debito.

Reſpondetur enim, vſumfructum dotis pertinere ad maritum, conſtante matrimonio; quia pertinet ad maritum, ad effectum alendi vxorem: vndè reddita dote vxori, redditur & illi vſusfructus; quia conſolidatur cum proprietate.

SECTIO IV.

An, confiſcatis bonis mariti, confiſcetur dos vxori inopi, vel cum dote modica nuptæ debita, nempè quarta pars bonorum mariti, iuxta Textum in Authen. præterea, Cod. vnde vir, & vxor?

SVMMARIVM.

1 *Dos vxori inopi, vel cum dote modica nupta debita, nempè quarta pars bonorum mariti non confiſcatur, confiſcatis bonis mariti.*

2 *Maritus ratione matrimonij contracti tenetur concedere vxori pauperi, vel cum dote modica nupta quartam partem ſuorum bonorum, & fiſcus, ſicut & quilibet hæres extraneus, tenetur ſatisfacere debitis ex contractu.*

3 *Quarta pars bonorum mariti vxori inopi, vel cum modica dote nuptæ magis debetur, quàm filiis legitima: Nam hæc quarta pars debetur titulo oneroſo, & ratione contractus matrimonij: Legitima verò ſolùm debetur titulo ſucceſſionis, ac proindè confiſcatur legitima, non tamen hæc quarta pars.*

4 *Quarta pars prædicta minuit legitimam filiorum, & extrahi debet ex toto cumulo hæreditatis, ſicut quodlibet aliud debitum ex contractu factum.*

5 *Amplia etiam, ſi confiſcatio fieret vigore alicuius ſtatuti particularis; quia adhuc talis quarta pars non confiſcabitur, niſi ex tali ſtatuto expreſsè cautum fuerit, confiſcari.*

6 *Omne ſtatutum confiſcans bona, debet intelligi ſecundum ius commune.*

7 *Quæ ſecundum ius commune, & titulo pietatis, & ex contractu debentur, non cenſentur quauis generali conſtitutione reuocata, niſi expreſsè de illis mentio fiat.*

8 *Conſuetudo præſumi non debet contra ius commune, niſi probetur.*

9 *Limita doctrinam ſuprà ampliatam, non procedere, quando mulier bis nupſiſſet, & nollet à priori marito quartam exigere; quia tunc non poſſet petere ex bonis ſecundi mariti confiſcatis: non enim tunc ipſi quarta debetur, cum non ſit pauper.*

10 *Intellige, in caſu, quo mulier cum nupſerit ſecundò, haberet ius exigendi quartam à primo marito, & poſſet illam exigere. Secus ſi ius exigendi præſcriptione periiſſet, &c.*

RESpondetur negatiuè, atque ita tenet Soccin. *conſ. 121. n.7. & 16. vol.4.* Farinac. *quæſt.25. n.123.* & Sanch. *lib.2. moral. cap.17 n.11.* 1

Probatur, quia ex diſpoſitione ſupradictæ Authenticæ tenetur maritus ratione matrimonij contracti concedere vxori pauperi, vel cum dote modica nuptæ quartam partem ſuorum bonorum, ſed tenetur fiſcus, ſicut & quilibet hæres extraneus, ſatisfacere debitis ex contractu: Ergo tenebitur ſatisfacere etiam huic obligationi. 2

Non obſtat, ſi dicas: hæc quarta pars, quæ loco dotis eſt aſſignata vxori inopi, &c. non eſt illi debita viuente marito, ſed eſt ſicut legitima, quæ non debetur filiis, viuente patre, ſed poſt mortem illius: At confiſcatis bonis patris, confiſcatur filiorum legitima, præſertim in crimine hæreſis: Ergo confiſcatis bonis mariti, confiſcabitur hæc quarta pars. 3

Reſpondetur enim, diſparitatem eſſe; quia magis debetur hæc quarta pars vxori inopi, &c. quam filiis legitima: Nam hæc quarta pars debetur titulo oneroſo, & ratione contractus matrimonij; legitima verò ſolùm debetur titulo ſucceſſionis; ac proindè confiſcatur legitima, non tamen confiſcatur hæc quarta pars.

Accedit, quod huiuſmodi quarta pars minuit legitimam filiorum, & extrahi debet ex toto cumulo hæreditatis, ſicut quodlibet aliud debitum ex contractu factum. Doctores, quos citat, & ſequitur Sanchez *loco ſuprà cit.* Ergo ex confiſcatione legitimæ non rectè infertur huius quartæ partis confiſcatio. 4

Ampliatur doctrina, vt procedat, etiamſi confiſcatio fieret vigore alicuius ſtatuti particularis; quia adhuc talis quarta pars non confiſcabitur, niſi in tali ſtatuto expreſsè cautum fuerit, confiſcari; quia omne ſtatutum confiſcans bona, debet intelligi ſecundum ius commune. Tum quia, quæ debentur ſecundum ius commune, & titulo pietatis, & ex contractu, non cenſentur quauis generali conſtitutione reuocata, niſi expreſsè de illis mentio fiat, *l. libertis, §. poſthumis, ff. de aliment. & cibar. legat. & cap. ſi propter, de reſcript. in 6.* Et videri poterit Farinac. *q.25. n.124.* 5 6 7

Quod dixi de ſtatuto, ſeu conſtitutione, idem dico de 8

de conſuetudine ; quia & hæc contra ius commune præſumi non debet, niſi probetur.

9 Limitatur tamen doctrina, quæ ſuprà ampliabatur, vt non procedat, quando mulier bis nupſiſſet, & nollet à priori marito quartam exigere ; quia tunc non poteſt petere ex bonis ſecundi mariti confiſcatis : non enim tunc ipſi quarta debetur, cum tunc non ſit pauper. Soccin. *conſ.* 121. *n.* 30. *& ſeqq.* & Sanch. *lib.* 2. *moral. cap.* 17. *n.* 11.

10 Quod tamen intellige caſu, quo mulier cum nupſerit ſecundò, haberet ius exigendi quartam à primo marito, & poſſet illam exigere ; quia ſi ius exigendi, quod mulier habebat, præſcriptione periſſet, & primus maritus non haberet bona, ex quibus vxori quarta pars poſſit adiudicari, tunc quarta mulieri debetur à ſecundo marito ; quia tunc mulier verè pauper eſt.

SECTIO V.

An ſi mulier ſcienter nupſerit marito hæretico, condemnari debeat non ſolùm in priuatione dotis, ſed etiam in priuatione aliorum bonorum, quæ ipſius mulieris ſunt propria?

SVMMARIVM.

1 *Dos mulieris nubentis marito hæretico confiſcatur confiſcatis bonis mariti, ſi ipſa cognouiſſet eo tempore, quo matrimonium contraxit, maritum eſſe hæreticum: At in caſu, quo dubium ſit, an ſciuerit, fiſco incumbit onus probandi eam ſciuiſſe, vt poſſit à dotis vindicatione repelli.*

2 *Dotis mulieris nubentis ſcienter cum marito hæretico confiſcatio non eſt ipſo facto ; ſed per ſententiam iudicis.*

3 *Pœna etiam ipſo iure lata non debetur ante ſententiam.*

4 *Dos tradita marito cum onere, vt alteri, ſoluto matrimonio reſtituatur, exempta eſt à prædicta pœna; quia tunc dos, ſicut quodlibet aliud fideicommiſſum, confiſcari non poterit in perpetuum, benè tamen pro tempore, quo mulier illa dote fruitura erat.*

5 *Mulier ſi ſcienter nupſerit marito hæretico, condemnari non debet neque in priuatione dotis, neque in priuatione aliorum bonorum, quæ ipſius mulieris ſunt propria: Id enim nullo iure habetur.*

6 *Ratio deſumpta in cap. decreuit in 6. de hæreticis, non probat, & cur.*

7 *Mulier, durum videtur, quod ſcienter hæretico nubens eadem generali pœna afficiatur, ac afficitur ipſe hæreticus ; cum in lucro acquirendo nulla videatur eſſe turpitudo, ob quam confiſcatione ſit dignum.*

8 *Sententia in oppoſitum non eſt improbabilis ; quia Textus in dicto cap. decreuit, nihil aliud voluit, quàm dotem à confiſcatione bonorum mariti exemptam eſſe, excepto caſu, quo mulier ſciuerit maritum eſſe hæreticum, & ab exemptione dotis alia etiam bona exempta eſſe intelliguntur: At è contra ſi dos non eſt exempta in caſu ſcientiæ, neque alia bona erunt exempta.*

9 *Dos in cit. cap. fuit nominata gratia exempli (cum ſit quid præcipuum, & magis proprium vxoris) non vt diſpoſitio ad ſolam dotem ſit coarctata.*

10 *Ex dictis refelluntur fundamenta prioris ſententiæ.*

11 *Sententia, quod mulier ſcienter nubens hæretico priuetur dote, adeò à Doctoribus ſuis defenditur, vt eam non ſolùm extendant ad bona poſſeſſa ab vxore tempore matrimonij contracti ; ſed etiam ad medietatem lucri conſtante matrimonio acquiſiti.*

12 *Mulier poteſt in priuatione omnium illorum bonorum condemnari, non quidem præcisè ob crimen præteritum, quod commiſit nubens ſcienter hæretico ; ſed quia ſic nubens, & in tali matrimonio perſeuerans redditur ſuſpecta de hæreſi, & fautrix hæreticorum damnari poteſt.*

13 *Mulier ſi à principio ignoranter proceſſerit, poſtea verò ſciuerit maritum eſſe hæreticum, tumque cohabitetur, neque denunciet, non ex hoc confiſcatione bonorum damnari debet ; quia cum denunciare in tali caſu probabiliter non teneatur, non cenſetur peccato illius conſentire.*

14 *Mulier in dubio præſumitur quod ignorans contraxerit cum hæretico: Quapropter ad fiſcum volentem, vt dos illius publicetur pertinebit probare ſcientiam.*

SVppono ex dictis *ſect.* 1. dotem mulieris nubentis 1
marito hæretico, confiſcatis bonis mariti, confiſcari, ſi ipſa cognouiſſet eo tempore, quo matrimonium contraxit, maritum eſſe hæreticum ; quia ſic expreſsè habetur *in cap. decreuit, de hæret. in* 6. Ibi: *Niſi mulieres ipſæ cum viris matrimonium contraxiſſent, quos hæreticos tunc eſſe ſciebant.* Et tradit ibi Gloſſa: Ioan. Monach. *num.* 2. Ioan. Andr. *num.* 1. Geminian. *num.* 2. Angel. *verb. hæreticus, num.* 11. Syluest. *eodem verb.* 1. *num.* 18. *& ver. hæreſis*, Repertor. Inquiſit. *verb. dotes, verſ.* 1. Armilla *verb. hæreſis, n.* 5. Tabiena *ver. hæreticus num.* 6. Pegna *cit. comment.* 160. Sanchez *lib.* 1. *moral. cap.* 17. *n.* 17. & alij, quos citat, & ſequitur Farinac. *de hæreſi quæſt.* 190. §. 3. *n.* 52. qui rectè ſubdunt, quod in caſu dubio præſumatur ignorantia, & fiſco competat onus probandi, habuiſſe vxorem ſcientiam hæreſis, vt poſſit à dotis vindicatione repelli.

Suppono ſecundò, hanc confiſcationem dotis mulieris nubentis ſcienter cum marito hæretico, non eſſe 2
ipſo facto, ſed per ſententiam iudicis ; quia *in cit. cap. decreuit*, nullum eſt verbum hanc pœnam irrogans ipſo iure. Doctores, quos ſequitur idem Sanchez *vbi ſuprà num.* 18. Quare non tenetur vxor tradere dotem fiſco ante ſententiam iudicis ; quia ſicuti dicebam, in eo textu non imponitur hæc pœna ipſo iure incurrenda. 3
Vt omittam, pœnam etiam ipſo iure latam, non deberi, niſi præcedente ſententia iudicis. Poterit tamen iudex illam damnare ad amiſſionem dotis, ſiue quia ſcienter contraxit cum hæretico, ſiue quia tali matrimonio reputatur fauere hæretico.

Suppono tertiò, ab hac pœna omninò exemptam 4
eſſe dotem, quæ marito tradita fuerit cum onere, vt alteri, ſoluto matrimonio, reſtituatur ; quia tunc dos, ſicut quodlibet aliud fideicommiſſum, confiſcari non poterit in perpetuum, benè tamen pro tempore, quo mulier illa dote fruitura erat. Doctores, quos citat, & ſequitur Sanch. *cit. cap.* 17. *numer.* 19. & Bonacina *diſput.* 3. *de contractibus, quæſt.* 8. *punct. vltimo*, §. 1. *n.* 16. His ſuppoſitis.

Reſpondetur negatiuè, atque ita tenent Sanchez, & 5
Bonacina *in locis ſuprà citatis*, & alij, quos ſequitur Barboſa *in Collectan. tom.* 3. *lib.* 5. *tit.* 2. *cap.* 14. *n.* 3.

Probatur ; quia nullo iure habetur, in dicto caſu omnia bona vxoris confiſcari: Ergo ſine textu expreſſo pœna hæc imponi non debet.

Secundò, quia ſi quæ ratio eſſet, præcipuè eſſet; 6
quia ſic ſtatuitur de bonis dotalibus *in cit. cap. decreuit, de hæretic. in* 6. At hæc ratio non probat ; quia pœnæ non ſunt extendendæ ; etſi Pontifex voluiſſet, vt ob matrimonium ſcienter cum hæretico contractum vxor amitteret omnia bona ſua, expreſſiſſet, & non reſtrinxiſſet ad dotem, mentionem faciendo ſolùm de dote: Ergo.

Tertiò ; quia durum videtur, quod eadem generali 7
pœna confiſcationis afficiatur mulier ſcienter hæretico nubens, ac afficitur ipſe hæreticus ; cùm in lucro

acquirendo

Digitized by Google

acquirendo nulla videatur eſſe turpitudo, ob quam confiſcatione ſit dignum.

8 Oppoſitum tamen non improbabiliter tenent Cantera *in quæſt. criminal. tit. de quæſt. tangen. punit. deliƈt. cap. 1. num. 23.* Simancha *de catholic. Inſtitut. tit. 9. num. 74.* Vaſquez *part. 2. diſput. 169. cap. 1. num. 13.* & Farinacius *de hæreſi quæſt.* 190. §. 3. *num.* 94. ex eo, quia textus *in diƈto cap. decreuit*, nihil aliud voluit, quam dotem à confiſcatione bonorum mariti exemptam eſſe, excepto caſu, quo mulier ſciuerit, maritum eſſe hæreticum. At ex eo, quod dos ſic fuit exempta, probamus etiam, & reliqua bona vxoris exempta fuiſſe: Ergò, ſi in caſu ſcientiæ dos non fuit exempta, in caſu ſcientiæ reliqua etiam bona non erunt exempta, ſed comprehenſa.

9 Secundò, quia dos ibi fuit nominata gratia exempli, cùm ſit id, quod præcipuum eſt, & magis proprium vxoris; non vt diſpoſitio ad ſolam dotem ſit coarƈtata; aliàs ſola dos, & non bona paraphernalia, & largitas ſponſalitia in caſu ignorantiæ erunt excluſæ, quod eſt omninò falſum: Ergò in caſu ſcientiæ dos, & reliqua bona vxoris comprehendentur.

10 Ad fundamenta prioris noſtræ ſententiæ reſpondere quis poſſet, ad primum *ex diƈto cap. decreuit*, deſumptum, iam probatum eſſe, ibi dotem fuiſſe nominatam gratia exempli, non vt diſpoſitio quæ ad ſolam dotem coarƈtaretur.

Ad ſecundum, non eodem modo puniri mulierem ſcienter nubentem viro hæretico, ac punitur ipſe vir hæreticus; quia vir hæreticus punitur in confiſcatione bonorum ipſo faƈto: mulier verò per ſententiam iudicis. Vt omittam, virum hæreticum puniri aliis pœnis, quibus non punitur mulier ob hoc deliƈtum nubendi.

11 Hinc Cantera, Simancha, Vaſquez, & Farinacius *in locis ſuprà citatis* adeò veram ſuam ſententiam arbitrantur, vt eam non ſolùm extendant ad bona poſſeſſa ab vxore tempore matrimonij contraƈti, ſed etiam ad medietatem lucri, conſtante matrimonio acquiſiti.

12 At, vt hoc defendi poſſit, intelligi debet, poſſe mulierem in priuatione omnium illorum bonorum condemnari, non quidem præcisè ob crimen præteritum, quod commiſit nubens ſcienter hæretico; ſed quia ſic nubens, & in tali matrimonio perſeuerans, redditur ſuſpeƈta de hæreſi, & fautrix hæreticorum; ita vt ſolùm, tanquam ſuſpeƈta de hæreſi, & fautrix hæreticorum damnari poſſit. Gloſſa *in diƈto cap. decreuit, ibidem.* Ioan. Andreas, Geminianus, Franchus, Cantera *cit. cap. 1. num. 2.* & Farinacius *de hæreſi quæſt. 190. num. 50.*

13 Quod ſi à principio ignoranter mulier proceſſeris, poſtea verò ſciuerit, maritum eſſe hæreticum, eumque comitetur, neque denunciet, non ex hoc confiſcatione bonorum damnari debet, quia, cum denunciare in tali caſu probabiliter non teneatur, non cenſetur peccato illius conſentire. Gloſſa *in diƈto cap. decreuit, de hæretic. in 6. verſ. tunc*, & ibi Ioan. Andr. *in fine*, Geminian. *num.* 2. Franchus *num.* 2. Dominicus *in fine* Ancharan. *in fine.* Pegna *in direƈtor. Inquiſit. part. 3. comment. 160. verſ. in hac traƈtatione*, Læl. Zecchius *in ſumma, titul. de fide, rubr. de hæretic. cap. 11. num. 16.* Boſſius *tit. de bonor. publicat. num. 73. & 75.* Peregr. *de iur. fiſc. lib. 5. tit. 1. num. 83.* Farinacius *quæſt. 25. n. 111.* Clarus *lib. 5. recept. quæſt. 78. num. 15.* & Sanchez *lib. 2. moral. cap. 17. num. 24.*

14 Et in dubio præſumitur mulier, quod ignorans contraxerit cum hæretico. Quapropter ad fiſcum volentem, vt dos illius publicetur, pertinebit probare, quod ſcienter fecerit, vti ſuprà probabam.

Et mulier non amittit dotem, ſi non denunciet virum, poſtquam nouit illum eſſe hæreticum, vti etiam ſuprà probabam, & quia nullo iure imponitur hæc pœna, qua de re videri poterit Pegna *loc. ſuprà cit. verſ. plus tamen.*

SECTIO VI.

An ſi maritus catholicus ducat mulierem, quam certò nouit, hæreticam eſſe, puniri debeat confiſcatione bonorum ob hoc crimen, ſicut de muliere ſeƈtione præcedenti diƈtum eſt?

SVMMARIVM.

1 *Maritus, ſi ſcienter ducat mulierem, quam certò nouit eſſe hæreticam, puniri non debet confiſcatione bonorum ob hoc crimen, quia nullo iure id probatur.*

2 *In cap. decreuit, de hæretic. in 6. dicitur; Vxor contrahens cum viro hæretico amittit dotem: At vir in matrimonio contrahendo non affert dotem.*

3 *Mulier ob ipſius facilitatem, & ſubieƈtionem marito, grauiori periculo peruerſionis ſe exponit ſic nubens, quàm vir.*

4 *Fœmina rapiens virum, vel aliam fœminam, non incurrit eas pœnas, quas incurrit vir rapiens fœminam; ſic à pari maritus non incurrit pœnas ſtatutas tantùm contrà fœminas nubentes ſcienter hæretico.*

5 *Pœna impoſita viro rapienti fœminam, extendi debere ad fœminam rapientem virum, vel aliam fœminam, ſenſere nonnulli Doƈtores.*

6 *Fœmina occidens virum ſuum non incurrit eas pœnas, quas incurrit vir occidens vxorem ſuam: Quapropter cùm in caſu, de quo agitur, ſit ſolùm impoſita pœna contrà fœminam contrahentem cùm viro hæretico, extendi non debet ad virum catholicum contrahentem cum fœmina hæretica.*

7 *Pœna impoſita contrà virum occidentem vxorem ſuam extendi debere ad fœminam occidentem virum ſuum, ſentiunt aliqui Doƈtores.*

8 *Sententia in oppoſitum non eſt improbabilis: Non improbabiliter enim ſub nomine dotis bona vxoris in cap. decreuit, de hæretic. in 6. comprehenduntur.*

9 *Periculum peruerſionis maius cenſetur in fœminis ob facilitatem, ac maius in viris, ob paſſionem amoris.*

10 *In cit. cap. decreuit, non imponitur pœna amiſſionis dotis mulieri ſcienter nubenti viro hæretico; ſed relinquitur diſpoſitioni iuris communis, ob hæreſis præſumptionem in muliere: Conſequenter etiam ſi eadem præſumptio vigeat in viro, ipſo etiam amiſſione bonorum condemnari, poterit non omninò improbabiliter.*

Reſpondetur negatiuè, atque ita tenent Sanchez *lib. 2. moral. cap. 17. num. 23.* Bonacina *diſp. 3. de contraƈt. quæſt. 8. punƈt. vlt. §. 1. num. 16.* Videri etiam poterit Suar. *de fide diſp. 22. ſeƈt. 5.* Pegna *in direƈt. Inquiſ. part. 3. comment. 160.* Azor. *tom. 1. lib. 5. cap. 7.* & Zecch. *in ſum. tom. 1. tit. de fide, cap. 21. num. 16.* 1

Probatur, quia nullo iure id habetur: Ergò talis pœna non debet imponi.

Secundò, quia *in cap. decreuit, de hæretic. in 6.* dicitur vxor contrahens cum viro hæretico amittere dotem. At vir in matrimonio contrahendo non affert dotem: Ergo pœna ibi ſtatuta extendi non debes ad bona mariti. 2

Tertiò, quia mulier ob ipſius facilitatem, & ſubieƈtionem marito, grauiori periculo peruerſionis ſe ex- 3

ponit ſic nubens, quàm vir: Ergò, cùm non ſit adæquatè eadem ratio diſpoſitionis in viro, ac in muliere, par non eſt, vt eadem pœnâ ambo puniantur.

4 Quartò, quia fœmina rapiens virum, vel aliam fœminam, non incurrit eas pœnas, quas incurrit vir rapiens fœminam. Sylueſt. *in leg. vnica, Cod. de rapt. virgin. num.* 7. Decian. *in tract. crimin. lib.* 8. *cap.* 7. *num.* 27. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *centur.* 3. *caſ.* 291. *in fine.* Clar. *lib.* 5. *recept.* §. *raptus, num.* 6. & alij paſſim, quia *in dicta leg. vnica* (inquiunt ipſi) fit ſolùm mentio de viro: Ergò, cum *in dicto cap. decreuit*, fiat ſolùm mentio de fœmina contrahente matrimonium cum viro hæretico, & fœminæ ſolùm imponatur pœna, pœna ibi ſtatuta extendi non debet ad virum catholicum contrahentem cum fœmina hæretica.

5 Etſi, pœnas impoſitas viro rapienti fœminam extendi debere ad fœminam rapientem virum, vel aliam fœminam, ſentiant Bald. *in cit. leg. vnica, Cod. de rapt. virgin. num.* 23. & ibi Angel. *in fine*, Hyppolit. *num.* 285. Henriq. *lib.* 12. *cap.* 14. *num.* 4. & Rodoriquez 1. *tom. Summa cap.* 232.

6 Quintò, quia fœmina occidens virum ſuum non incurrit eas pœnas, quas incurrit vir occidens vxorem ſuam. Sylueſt. *verb. matrimonium* 7. *quæſt.* 6. *dict.* 1. Armill. *eodem verbo, num.* 58. Tolet. *lib.* 7. *cap.* 15. *num.* 3. Ledeſma, 2. *part. quæſt.* 62. *art.* 2. & alij communiter. Quia *in cap. interfectores*, & *in cap. admonere* 33. *quæſt.* 2. & *in cap. quicumque, eadem quæſt. & cauſ.* (inquiunt ipſi) ſolùm imponitur pœna contra virum occidentem vxorem, quæ pœna extendi non debet ſine textu ad fœminam occidentem virum: Ergò, cum in caſu noſtro ſit ſolùm impoſita pœna contrà fœminam contrahentem cum viro hæretico, extendi non debet ad virum catholicum contrahentem cum fœmina hæretica.

7 Etſi, pœnas impoſitas contrà virum occidentem vxorem ſuam extendi debere ad fœminam occidentem virum ſuum, ſentiant S. Antoninus 3. *part. tit.* 1. *cap.* 16. §. 4. Nauarrus *in ſumma cap.* 21. *num.* 74. Sotus *in* 4. *diſt.* 37. *quæſt. vnica, art.* 1. & Henriquez *cit. lib.* 12. *cap.* 2. *num.* 1.

8 Oppoſitum tamen ad reſponſionem noſtram in principio poſitam non improbabiliter tenent alij.

Primò, quia ſicuti *ſectione præcedenti* dicebatur, non improbabiliter ſub nomine dotis bona vxoris *in cap. decreuit, de hæret. in* 6. comprehenduntur.

9 Secundò, quia eſto ob facilitatem, & viro ſubiectionem adſit in fœmina grauius periculum peruerſionis, quàm in viro, ob paſſionem amoris tamen ſolet grauius adeſſe in viro, iuxtà illud ſcripturæ: *certiſſimè auertent corda veſtra.*

10 Tertiò, quia *in ſupradicto cap. decreuit* (ſi benè aduertetur) non imponitur pœna amiſſionis dotis mulieri ſcienter nubenti viro hæretico, ſed relinquitur diſpoſitioni iuris communis; ſolùm enim ibi dicitur, mulierem nubentem viro hæretico dotem non perdere, niſi fortè ſcienter viro hæretico nupſerit. In quo caſu non ſubiungit Pontifex, debere perdere, ſed id tacitè innuit, vel potiùs diſpoſitioni communi relinquit: Ergò cùm hæc pœna non ſit ipſo iure lata ob tale crimen, ſed per ſententiam imponenda; & præcipua cauſa huius diſpoſitionis ſit præſumptio hæreſis in muliere ſic nubente, ſi eadem præſumptio adſit in viro, eodem modo vir ad amiſſionem bonorum condemnari poterit.

Atque ex his reſpondere quis poſſet non omninò improbabiliter ad fundamenta noſtræ ſententiæ prioris.

DVBITATIO CXXV.

Quænam vxoris bona ob eius crimen cadant ſub confiſcationem?

SECTIO PRIMA.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Dos, paraphernalia, & omnia alia, quæ vxor conſtante matrimonio acquiſiuit, mortuo marito, & confiſcatis bonis vxoris viduæ, ob eius crimen confiſcantur, quia fiſcus cùm confiſcationem facit, vſurpat omnia bona, quæ ſunt delinquentis.*

2 *Vxor ſi deliquerit, attento iure communi, conſtante matrimonio, non poteſt ipſius dos (benè tamen ipſius reliqua bona) confiſcari, niſi in quinque caſibus, ſcilicet in crimine læſæ maieſtatis, vis publicæ, parricidij, veneficij, & ſicarij, ex l. quinque legibus, ff. de bonis damnat.*

3 *Lex citata licèt non faciat mentionem de hæreſi, tamen abſque dubio extenditur ad ipſam hæreſim, cùm hæreſis ſub crimine læſæ maieſtatis comprehendatur: & ideò ob hæreſim vxoris dos ipſius, & reliqua etiam bona confiſcantur.*

4 *Vxor ſi delinquat (etiam extrà illa quinque crimina) attento iure Caſtellæ, pars dotis, vel tota dos ipſius confiſcari poteſt.*

5 *Pars dotis, vel tota dos vxoris vt confiſcari poſſit, neque requiritur, quod crimen ſit confiſcatione dignum; quia textus non facit mentionem de confiſcatione, & cur.*

6 *Dos, vel pars dotis in omnibus caſibus, in quibus confiſcari poteſt, confiſcatio non extenditur vltrà id, quod eſt proprium vxoris.*

RESPONDETVR, & dico primo: Mortuo marito, & confiſcatis bonis vxoris viduæ ob eius crimen, confiſcantur dos, paraphernalia, & omnia alia, quæ vxor constante matrimonio, acquiſiuit. Clarus *quæſt.* 78. *verſ. quære ſi bona*, Sanchez *lib.* 1. *moral. cap.* 27. *num.* 15. & alij, quos citat, & ſequitur Farinacius *quæſt.* 25. *num.* 112. 1

Probatur, quia cum confiſcationem facit, vſurpat omnia bona, quæ ſunt deliquentis, & facit textus *in leg. conſtante, §. fin. ff. ſolut. matrim.* & ibi tradunt Bart. Bald. Paul. Imola, & alij.

Dico ſecundò: Attento iure communi, ſi vxor deliquerit conſtante matrimonio, non poteſt ipſius dos 2
(benè tamen ipſius reliqua bona) confiſcari, niſi in quinque caſibus, ſcilicet in crimine læſæ maieſtatis, vis publicæ, parricidij, veneficij, & ſicarij. Doctores communiter.

Probatur, quia ſic expreſsè habetur *in leg. quinque legibus, ff. de bonis damnat.* Et meritò, quia cùm eo tempore vir dicatur dominus dotis, *leg. dote ancillam, Cod. de iur. dot.* noluit Imperator ob quodlibet crimen, niſi ob hæc ita grauia, dotem vxoris confiſcare.

Cæterùm quamuis *in dicta leg. quinque legibus*, non fuerit facta mentio de hæreſi, tamen abſque dubio talis lex extenditur ad hæreſim, cùm hæreſis ſub crimine læſæ maieſtatis comprehendatur: Quapropter, quod ob hæreſim vxoris confiſcetur eius dos, ſicut & reliqua bona, tradunt communiter Doctores, quos citat, & ſequitur Royas *tract. de hæret. part.* 2. *aſſert.* 40. *num.* 323. 3

Farinac.

Farinac. *de hæreſi quæſt.190.num.54.* & Sanch. *vbi ſuprà num.26.*

4 Dico tertiò : Attento iure Caſtellæ, ſi delinquat vxor (etiam extrà illa quinque crimina) pars dotis, vel tota dos ipſius confiſcari poteſt ; quia ſic habetur *in leg.78. Tauri* , quæ eſt lex 11. *tit.9. lib.5. Recopil.*

5 Neque vt pars dotis , vel tota dos vxoris confiſcari poſſit , requiritur , quod crimen ſit confiſcatione dignum ; quia textus non facit mentionem de confiſcatione. Tum quia dicit , poſſe in parte dotem amitti : quod alienum eſt à confiſcatione, cum in ipſa totum confiſcetur. Tum quia loquitur generaliter de delicto : Ergo, ex quocumque delicto mulier condemnetur, poterit in bonis ipſius dotalibus executio condemnationis fieri. Doctores , quos citat , & ſequitur Sanchez *lib.2.moral.cap.17.num.29.*

6 Dico quartò : In omnibus caſibus,in quibus dos,vel pars dotis confiſcari poteſt , confiſcatio non extenditur vltrà id, quod eſt proprium vxoris. Ità vt ſi vxor dotem habet obligatam , ſoluto matrimonio, marito, vel alteri reddi , fiſcus non poſſit confiſcare dotem in perpetuum , ſed ad ſuomum pro tempore , quo vxor frui dote debebat, & illo tranſacto, redire debeat ad ſubſtitutum.

Probatur : Quia ſic expreſsè habetur *in leg. ſi dotem Cod. de iur. dos.* Et videri poterunt Baldus *ibi* , & alij, quos citat , & ſequitur Sanchez *loco ſuprà citato, num.33.*

SECTIO II.

An quotiès confiſcatur dos ob crimen vxoris, confiſcetur non ſolùm quoad proprietatem, ſed etiam quoad vſumfructum ?

S V M M A R I V M.

1 *Dos non ſolùm quoad proprietatem , ſed etiam quoad vſumfructum confiſcatur, quoties ea ob crimen vxoris venit confiſcanda , etiam conſtante matrimonio , argumentis in contrarium facientibus non obſtantibus.*

2 *Lex in dubio referens ſe ad aliqua bona , intelligi debet ſecundùm proprietatem , & vſumfructum.*

3 *Alienatio recenſita dicitur alienatio non ex contractu, ſed ex delicto , quæ dicitur alienatio neceſſaria , & per legem inducta : Et in illa conſequenter præiudicari poterit marito.*

4 *Dos propriè dicitur , cùm conſtat matrimonium.*

5 *Dos datur ad onera matrimonij ſubeunda : At ſi vxor ob crimen ſuum dotem amittit, onus , quod habebat maritus , illam alendi , ceſſat , culpa enim vxoris aufertur.*

6 *Obligatio alendi mulierem in caſu , de quo agitur, tota refunditur in parentes , quibus impotentibus, tenebitur vir ratione vinculi coniugalis , & mutui amoris.*

7 *Dos non eſt viri quoad dominium , & proprietatem, ſed ſolum quoad adminiſtrationem in ſuſtentationem familiæ, quæ adminiſtratio ceſſat, ſublato fundamento , ſicut ſi caſu periret.*

8 *Maritus ſicut non eximitur ab onere alendi vxorem, ſi dos ipſius caſu periret, ità etiam non eximitur, ſi dos eiuſdem confiſcetur.*

1 RAtio dobitandi locum habet, cùm crimen eſt tale, ob quod vxor non afficitur pœna mortis, ſed vioa relinquitur , quia tunc videtur dos pertinere ad virum quoad vſumfructum, cum tradatur viro ad onera matrimonij ſubeunda , *leg. pro oneribus , Cod. de iur. dot. & leg. dotis fructus , ff. eodem.* Sed fiſcus non occupat bona, quæ aliena ſunt à delinquente : Ergò non occupat vſumfructum dotis. Accedit, quod non debet vir innocens ob crimen alterius puniri, puniretur autem , ſi priuaretur vſufructu , & ex alia parte teneretur vxorem alere : Ergò non eſt dicendum , conſtante matrimonio , confiſcationem extendi ad vſumfructum dotis. His tamen non obſtantibus.

Reſpondetur affirmatiuè, & docent Doctores, quos citat , & ſequitur Sanchez *lib.2. moral.cap.17.num.31.* & in crimine hæreſis traduot Zanchinus *tract.de hæret. cap.25.num.4.* Zecchius *in ſumma 1. part. tit. de fide, rubric. de hæretic.cap.16. verſ.5. ampliatur* , Royas *ſingul.127.* & Farinacius *quæſt.190.num.54.* Etſi diſſentire videantur Plaz. *rubr. in repetit. rubr. de donat. inter vir. & vxor.* Ioann. Lupus *eadem rubr. §.66.* & Bonacina *diſput.3.de contract. quæſt.8. punct. vlt. §.1. num.17.*

Probatur , quia in dubio lex referens ſe ad aliqua bona, intelligi debet ſecundum proprietatem, & vſumfructum , iuxtà textum *in leg. videamus , §. in Fabiana, ff. de vſur. & leg. in condemnat. ff. de regul. iur.* Ergò, cum attento iure communi ob quinque illa crimina dos confiſcanda veniat , & attento iure Caſtellæ, ob quodliber crimen vxoris dos, vel pars dotis confiſcari poſſit, ſequitur, quod confiſcetur ſecundùm proprietatem, & vſumfructum. 2

Secundò,quia hæc eſt alienatio non ex contractu,ſed ex delicto , quæ dicitur alienatio neceſſaria , & per legem inducta : Ergò in illa præiudicari poterit marito, *argum. textus in leg. alienationes, ff. famil. erciſcund.* 3

Tertiò , quia dos propriè dicitur , cum conſtat matrimonium : Ergò, ſi dos ob crimen vxoris confiſcatur, conſtante matrimonio confiſcatur. 4

Ad rationem dubitandi reſpondetur : Concedo, quod dos detur ad onera matrimonij ſubeunda. At ſi vxor ob crimen ſuum dotem amittit , onus , quod habebat maritus illam alendi , ceſſat. Sicut enim , ſi dos promiſſa eſt , & non ſoluitur , non obligatur maritus vxorem alere : Ità & non obligatur , cùm dos culpa vxoris aufertur. Sanchez *de matrimon. lib.9. diſput.5. num.10.* & alij , quos citat , & ſequitur Farinac. *de hæreſ. quæſt.190. num.54.* 5

Tota tamen obligatio tunc refunditur in parentes. Doctores quos ſequitur Molina *lib.2.de primog.cap.16. num.24.* 6

Quod ſi hi eam alere non poſſint, tenebitur vir ratione vinculi coniugalis , & mutui amoris.

Adde, quod etſi concedatur cum Surdo *de alimentis tit.7. quæſt.21.num.6.* Simancha *de catholic. Inſtitut. tit.16. num.19.* & aliis, teneri virum alere vxorem , ſic alienantem dotem : Adhuc inde non ſequitur , dotem confiſcari non poſſe, quia dos non eſt viri quoad dominium , & proprietatem , ſed ſolùm quoad adminiſtrationem in ſuſtentationem familiæ , quæ adminiſtratio ceſſat, ſublato fundamento , ſicut ſi caſo periret. Vnde ſicut , ſi dos caſu pereat , non excuſatur maritus ab alenda vxore , *leg. ſi cum dotem , §. ſi maritus , ff. ſolut. matrimon.* ità neque excuſabitur , ſi dos confiſcetur, quia obligatio alendi vxorem oritur tunc ex vinculo coniugali , quo non diſſoluto , non diſſoluitur hæc obligatio. 7 8

Niſi dicas , diſparitatem eſſe , quia in priori caſu vxor non eſt in culpa : Eſt autem in poſteriori.

SECTIO III.

An poſſit dos confiſcari, quoad proprietatem, & vſumfructum, ſi pactum ſit inter virum, & vxorem vt committente vxore aliquod crimen ex iis ob quæ imponitur confiſcatio, eo ipſo ad virum proprietas, & vſusfructus dotis deueniat?

SVMMARIVM.

1 *Dos non poteſt confiſcari quoad proprietatem, & vſumfructum, ſi pactum ſit inter virum, & vxorem, vt committente vxore aliquod crimen ex iis, ob quæ imponitur confiſcatio, eo ipſo ad virum proprietas, & vſusfructus dotis deueniat, contrà aliquos exiſtimantes oppoſitum, ex eo, quod tale pactum deroget legi communi decernenti confiſcationem bonorum delinquentis, & cur.*

1 RESpondetur; licet affirment Barb. *in leg. ſi conſtante, ff. ſolut. matrim. §. fin. n. 1.* Sanch. *lib. 2. moral. cap. 17. n. 32.* & alij, ex eo, quod tale pactum deroget legi communi decernenti confiſcationem bonorum delinquentis, atque adeò ſit nullum iuxtà textum *in leg. ius publicum, ff. de pactis*; Probabilius eſſe oppoſitum, quod docent Peregrin. *de iur. fiſc. lib. 5. tit. 1. num. 83.* & alij, quos citat, & ſequitur Farinacius *quæſt. 25. num. 115.*

Probatur, quia tunc dos expreſsè prohibetur alienari, & non in fauorem delinquentis, cùm non applicetur vxori delinquenti; neque in fraudem fiſci, cùm non ſit poſt crimen commiſſum, ſed caſu, quo committatur: Ergo tale pactum eſt firmum; & ratione illius vir habet ius quæſitum ad dotem, ità vt præferendus ſit fiſco, iuxtà ea, quæ dicebam ſuprà de fideicommiſſo, & maioratu.

DVBITATIO CXXVI.

Quænam Clerici bona ob eius crimen cadant ſub confiſcationem?

SECTIO PRIMA.

Quid dicendum de bonis Eccleſiæ, quæ poſſidet Clericus?

SVMMARIVM.

1 *Bona Eccleſiæ, quæ poſſidet Clericus ob crimen Clerici non confiſcantur, ex communi Doctorum ſententia, & ex Clemen. 2. de hæretic. vbi duplex actio excommunicationi ſubiicitur: Pecuniæ extorſio, & Eccleſiæ bonorum ob crimen Clerici fiſco applicatio.*

2 *Inquiſitores, Epiſcopi, & Capitulorum Sede vacante Commiſſarij ad negocia Inquiſitionis, includuntur circà vtramque actionem.*

3 *Commiſſariorum nomine intelliguntur eorum Vicarij: Quod verum eſt, ſiue ſint Vicarij, ſiue eorum ſubſtituti, etiamſi delegatio ſit ad tempus.*

4 *Inquiſitores an includantur, pendet ex littera contextu qui anceps eſt, quia ſi clauſula incipit, Inquiſitoribus, & tam ipſorum, &c. includuntur, ſi verò incipit, Et tam ipſorum, non includuntur.*

5 *Oppoſitum Auctori non videtur omninò improbabile, & cur.*

6 *In dubio non eſt apponendum onus vbi non apparet, & in dubio melior eſt conditio ſuam libertatem poſſidentis.*

7 *Epiſcopi non includuntur, quia de ipſis textus mentionem non facit, forſan ipſorum dignitati deferendo.*

8 *Epiſcopi neque includuntur nomine Inquiſitorum, quia ſpecificè nominari ſolent in reliquis ad officium Inquiſitorum pertinentibus, &c.*

9 *Minùs rectè docent aſſerentes, Epiſcopos includi, eo quod plus delinquant, & cur.*

10 *Capitulum Sede vacante neque includitur, quia textus de ſolis ipſius Vicarijs mentionem facit.*

11 *Prælati iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes in propria Diœceſi, neque ipſorum Vicarij includuntur, neque Commiſſarij ad peragenda negotia Inquiſitionis in ſua Diœceſi.*

12 *Extorſio pecuniarum, quæ fuerit quocumque modo illicita prætextu officij, excommunicationi huic ſubiicitur.*

13 *Extorquentes vt includantur, requiritur, vt pecunia extorqueatur illicitè, ſecùs ſi licitè.*

14 *Item vt pecunia extorqueatur reuerà, quia ſi ſponte offertur via muneris, non contrahitur cenſura, etiamſi Inquiſitor, vel Commiſſarius nouerit ſibi offerri prætextu officij.*

15 *Nec ſufficit ad iſtam cenſuram contrahendam, ſi pecunia, vel quid aliud æquiualens timore vexationis, vel rigoris Inquiſitoris offeratur; quia requiritur concuſſionis crimen.*

16 *Item requiritur, vt extorſio fiat prætextu officij Inquiſitionis, ſecùs ſi fiat alio prætexta.*

17 *Textus, quamuis loquatur de ſola pecuniæ extorſione, nomine tamen pecuniæ intelligit quodcumque aliud pecunia æſtimabile, quia id omne ſufficit ad crimen concuſſionis.*

18 *Excommunicatio dicti textus non incurritur ob ſolius mutui extorſionem, quia mutuum non eſt pecunia æſtimabile, & ſimpliciter non extorquetur pecunia, cum ſit reſtituenda, ſecùs ſi non reſtituatur.*

19 *Actio altera, ob quam hæc excommunicatio incurritur, eſt Eccleſiæ bonorum fiſco etiam Eccleſiaſtico ob Clerici crimen applicatio.*

20 *Excommunicatio prædicta vt incurratur, requiritur, vt hæc actio fiat ſcienter; quia ſic expreſsè ſtatuitur in textu.*

21 *Item requiritur, vt bona ſint Eccleſiæ, quia textus de bonis Eccleſiæ, non de bonis Clerici loquitur.*

22 *Bona Eccleſiæ ſunt, vt domus, prædia, & ſimilia, ex quibus Clerici ſæpè redditus beneficij percipiant.*

23 *Excommunicatio prædicta incurritur, applicando fiſco bona acquiſita à profeſſo aliquo Præfecto alicui Eccleſiæ, licet intuitu perſonæ ea acquiſiuerit, quia is non acquirit ſibi, ſed Eccleſiæ.*

24 *Item incurritur dicta excommunicatio applicando fiſco alia bona Religioſi ob delictum illius, vt libros, veſtes, &c. quia cùm ea bona ſint Monaſterij, applicantur fiſco bona Eccleſiæ, ſecus ſi Religioſus ſit Ordinis Minorum, quia tunc incapax proprij, & ob eius delictum bona confiſcantur.*

25 *Sed meliùs dicendum, quod confiſcando eius bona non incurratur excommunicatio prædicta, non quod confiſcari poſſint.*

26 Item

Digitized by Google

16 *Item vt incurratur dicta excommunicatio, requiritur vt pretextu officij dicta bona applicentur, quia ſic expreſſè habetur in textu.*

17 *Item requiritur, quod reuerà applicentur.*

18 *Verbum (ne attentes applicare) importare videtur quamcumque inchoationem, vel adhibitionem cuiuſcumque medij ad hanc applicationem, etiamſi conatus ſuum effectum non habeat: Tamen reuera non eſt hic illorum verborum ſenſus.*

29 *Item requiritur, vt ea bona applices fiſco, quare excommunicationem non incurris, ſi ea applices tibi, vel aliis; quia textus de ſolà applicatione facta fiſco mentionem facit.*

30 *Excommunicatio prædicta probabilius incurritur, ſiue bona fiſco, ſibique, ſiue aliis applicentur, quia verum non eſt, quod textus ſolius fiſci mentionem faciat.*

31 *Excommunicationis abſolutio, ſi loquamur de ſtatuta contra applicantem bona Eccleſiæ fiſco, non eſt reſeruata; neque ad eius abſolutionem requiritur reſtitutionem præmitti.*

32 *Secus verò ſi loquamur de ſtatuta contra extorquentem pecunias; quia eſt reſeruata Pontifici non tamen ſimpliciter, ſed cum quadam conditione, ibi, &c.*

33 *Inferior Pontifice, vt poſſit ab hac excommunicatione abſoluere, requiritur, vt cum effectu prius conditio ſatisfactionis partis impleatur, & vſque ad vnum denarium.*

34 *Satiſfactio erit realis, cùm is, cui reſtitutio facienda eſt, longè diſtat, & pœnitens pecuniam reſtituendam deponit.*

1 RESPONDETVR, huiuſmodi bona ob crimen Clerici non confiſcari. Eſt communis ſententia Doctorum, &

Probatur, quia ſic expreſſè habetur *ex Clementina ſecunda de hæreticis*, ibi: *Inquiſitoribus, & tam ipſorum, quàm Epiſcoporum, ſeu Capitulorum Sede vacante, ſuper hoc deputatis Commiſſariis quibuſcumque diſtrictius iniungentes, ne prætextu officij Inquiſitionis, quibuſcumque modis illicitis ab aliquibus pecuniam extorqueant, nec ſcienter attentent Eccleſiarum bona ob Clericorum delictum, prædicti occaſione officij fiſco etiam Eccleſiæ applicare. Quod ſi ſecus in his, vel eorum altero fecerint, excommunicationis ſententiæ eos ſubiacere decernimus ipſo facto, à qua non poſſint abſolui, præterquam in mortis articulo, donec illis, à quibus extorſerint, plenè ſatisfecerint de pecunia ſic extorta, nullis priuilegiis, pactis, aut remiſſionibus ſuper hoc valituris.* Vbi, vt vides, duplex actio excommunicationi ſubiicitur. Pecuniæ extorſio, & Eccleſiæ bonorum ob crimen Clerici fiſco applicatio.

2 Petes, quænam perſonæ circa vtramque actionem includuntur?

Reſpondetur, includi vniuerſos Inquiſitorum, Epiſcoporum, & Capitulorum Sede vacante Commiſſarios ad negocia Inquiſitionis; quia omnes hi in textu claré explicantur.

3 Nomine autem Commiſſariorum intelliguntur eorum Vicarij. Gloſſa *in cit. Clem.* 2. *verb. ipſorum*, Tabiena *verb. excommunicatio* 5. *caſ.* 16. *num.* 18. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 142. & Suarez *tom.* 5. *in* 3. *part. diſp.* 23. *ſect.* 5. *num.* 24.

Quod eſt verum, ſiue ſint Vicarij, ſiue eorum ſubſtituti, Gloſſa, Tabiena, & Suarez *in locis ſuprà citatis*, qui rectè ſubdit, id verum etiam eſſe, licet delegatio ſit ad tempus, vel ad peculiarem cauſam: Quia omnes hi propriè dicuntur Commiſſarij.

4 Petes ſecundò: An includantur Inquiſitores?

Reſpondetur, id pendere ex litteræ contextu, qui anceps eſt: quia, ſi clauſula incipiat: *Inquiſitoribus, & tam ipſorum, &c.* includuntur: Si verò incipit: *Et tam ipſorum, &c.* non includuntur. Cardinal. *in dicta Clement.* 2. *verb. Inquiſitoribus, num.* 1. Qui ſubdit, intellectum communiorem, & probabiliorem eſſe, vt incipiat, *Inquiſitoribus*, ſicque in hac excommunicatione includantur Inquiſitores, & ipſorum Commiſſarij. Idem tenent Gloſſa, Imola, & Bonifacius *ibi*, Syluest. *verb. excommunicatio* 9. *caſ.* 42. *num.* 81. Caietan. *eodem verb. cap.* 4. Nauarrus *loc. ſuprà cit.* & alij communiter.

5 Quamuis oppoſitum mihi videatur non omninò improbabile, quia conſiderato textu benè, quia melius, legi poteſt particula illa, *Inquiſitoribus*, cum clauſula præcedenti, in qua præſcribitur ætas Inquiſitoribus creandis, ità vt alia clauſula ſubſequens incipiat à ly, *& tam ipſorum*. Præſertim, quia in editione antiqua, & in editione Gregoriana nouiter correcta ita habetur: Ergò, cùm ſaltem ſit 6 dubium iuris, non eſt cenſenda excommunicatio lata, quia in dubio non eſt opponendum onus, vbi non apparet: Et in dubio melior eſt conditio ſuam libertatem poſſidentis, & odia ſunt reſtringenda.

7 Petes tertiò: An includantur Epiſcopi?

Reſpondetur negatiuè, quia de ipſis textus mentionem non facit, forſan ipſorum dignitati deferendo, *cap. 2. de offic. delegat. in 6.*

8 Neque dicas, Epiſcopos includi nomine Inquiſitorum, quia Epiſcopi ſpecificè nominari ſolent in reliquis ad officium Inquiſitorum pertinentibus. Tum quia textus exprimit Commiſſarios Inquiſitorum, & Epiſcoporum, quod non fieret, ſi Epiſcopi includerentur nomine Inquiſitorum. Atque ita tenent Gloſſa, Imola, Cardinalis, Bonifacius, *in ſupradicta Clement.* 1. S. Antoninus 3. *part. tit.* 24. *cap.* 8. Syluest. & Suarez *in loc. ſupra cit.*

9 Hinc ſequitur, minùs rectè quoſdam docere, Epiſcopos includi, eo quod plus delinquant. Quia id ſolum probat, Epiſcopos, ità delinquendo, alia pœna plectendos eſſe, non autem excommunicatione, quæ non incurritur, niſi in caſibus à iure expreſſis.

10 Sequitur ſecundò, neque includi Capitulum Sede vacante, quia textus de ſolis ipſius Vicariis mentionem facit: Bonifac. *vbi ſuprà*.

11 Sequitur tertiò, neque includi Prælatos iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, habentes in propria Diœceſi, quin neque includi ipſorum Vicarios, ſeu Commiſſarios ad peragenda negocia Inquiſitionis in ſua Diœceſi, quia licet videantur includi nomine Vicariorum Epiſcopi, cum ſint ſimiliter Vicarij Iuriſdictionis Epiſcopalis: Tamen cum ſit materia odioſa, & de his nulla mentio facta ſit, facta autem ſit de Vicariis Capituli Sede vacante (qui ſimiliter ſunt Vicarij iuriſdictionis Epiſcopalis) non eſt ad hos excommunicatio extendenda.

12 Petes quartò: Quænam pecuniæ extorſio excommunicationi huic ſubiiciatur?

Reſpondetur: Extorſio, quæ fuerit quocumque modo illicita prætextu officij. Patet ex textu, & eſt communis ſententia Doctorum.

13 Requiritur igitur primò, vt pecunia extorqueatur illicitè. Secus, ſi licitè.

14 Requiritur ſecundò, vt pecunia, ſeu quid aliud æquiualens, extorqueatur reuera, quia ſi ſponte offeratur via muneris, non contrahitur cenſura. Armilla *verb. excommunicatio*, inter caſus excommunicationis, *caſ.* 10. & Suarez *cit. ſect.* 5. *num.* 25. qui rectè ſubdit, id eſſe verum, etiamſi Inquiſitor, vel Commiſſarius nouerit, ſibi offerri prætextu officij.

15 Nec ſufficit ad iſtam cenſuram contrahendam, ſi pecunia, vel quid aliud æquiualens, timore vexationis,

vel rigoris Inquiſitoris offeratur, quia requiritur concuſſionis crimen. Quod, vt rectè dixit Syluest. *verb. concuſſio, quaſt.* 1. *n.* 2. eſt, cùm qui in officio coostitutus extorquet aliquid à ſubditis, metum inferendo, vel debitum exequi, non data pecunia, recuſando, quod in caſu noſtro locum non habet. Bonifac. *in dict. Clemen.* 2. *n.* 49. & alij Doctores *ibi*.

16 Requiritur tertiò, vt extorſio fiat prætextu officij Inquiſitionis: ſecùs, ſi fiat alio prætextu: Quo caſu excommunicatio hæc non incorritur, quia hæc conditio expreſsè exigitur io textu dictæ *Clemen.* 2. & tradunt Gloſſa, Imola, Bonifacius, & Cardinalis *ibi*, Angelus *verb. excommunicatio* 7. *caſ.* 42. Antoninus, Syluester, & Suarez *in locis ſuprà citatis*.

17 Cæterum, quamois textus loquatur de ſola pecuniæ extorſione, nomine tamen pecuniæ iotelligit quodcumque aliud pecuniâ æſtimabile, vt ſuprà innuebam; quia id omne ſufficit ad crimen concuſſionis. Doctores iidem vbi ſuprà, præcipuè Nauarr. *in ſumma cap.* 27. *num.* 142. Caietan. *verb. excommunicatio, cap.* 4. & Soarez *num.* 25.

18 Hinc ſequitur, quod non incurratur hæc excommunicatio ob ſolius mutui extorſionem; quia mutuum noo eſt pecuniâ æſtimabile, & ſimpliciter non extorquetur pecunia, cùm ſit reſtituenda: Quod ſi poſtea non reſtituatur, ſed prorſus, tanquam reuera data, retinetur, incurritur hæc excommunicatio; quia ex tunc eſt vera pecuniæ extorſio. Suarez *vbi ſuprà*.

19 Petes quintò: Quænam ſit altera actio, ob quam hæc excommunicatio incurratur?

Reſpondetur: Eſt Eccleſiæ booorum fiſco etiam Eccleſiaſtico, ob clerici crimen applicatio.

20 Requiritur tamen primò, vt hæc actio fiat ſcienter; quia ſic expreſsè ſtatuitur in Textu; quapropter excuſat quæcumque ignorantia, dummodo non ſit adeò craſſa, vt ſit ingens temeritas; oec ſit affectata.

21 Reqoiritur ſecundò, vt bona ſint Eccleſiæ; quia Textus de bonis Eccleſiæ, noo de bonis clerici loquitur; gloſſa, Imola, Bonifacius, & Cardinalis *in cit. Clement.* 2. Syluester, S. Aoroninus, & Suarez *in locis ſuprà citatis*.

22 Bona autem Eccleſiæ ſunt, vt domus, prædia, & ſimilia, ex quibus Clerici ſæpè redditus beneficij percipiunt.

23 Hinc ſequitur, quod hanc excommunicationem incurras, ſi applices fiſco bona acquiſita à profeſſo aliquo Præfecto alicui Eccleſiæ, etſi intuitu perſonæ ea acquiſiuerit: Quia cum profeſſus ob profeſſionem acquirere ſibi oon poſſit, acquirit Eccleſiæ; ſicque tu applicando, applicas fiſco bona, quæ ſunt Eccleſiæ, *cap. vnico* 18. *quaſt.* 1. & ibi Gloſſa, Cardinalis, & Imola.

24 Sequitur ſecundò, quod & hanc excommonicationem incurras, ſi alia bona Religioſi (qui non eſt ordinis Minorum, ac proiodè monaſterio acquirit) applices fiſco ob delictum illius Religioſi, vt libros, veſtes, &c. quia cùm ea bona ſint Monaſterij, & ſic Eccleſiæ, applicas fiſco booa, quæ ſunt Eccleſiæ. Simanch. *de catholic. inſtitut. tit.* 9. *n.* 88. & Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 12. *quaſt.* 14. quatenus aiunt, te hanc excommunicationem non incurrere, ſi ob fratris Franciſcani delictum bona illius confiſces; quia cùm monaſteriom talis fratris ſit habendi proprij (etiam in commuoi) incapax, ea non ſunt bona Eccleſiæ. Etſi minus rectè Azorius ex hoc inferat, quod bona huius Fratris ob eius hæreſim confiſcentur; quia inde ſolum ſequitur, quod ſi confiſces,
25 excommunicationem hanc non incurras ob rationem traditam; non tamen ſequitur, quod poſſis confiſcare; quia cùm ea bona neque ſint talis Fratris, eo quod & ipſe ſit proprij habendi incapax, non poſſunt ob ipſiua delictum confiſcari.

26 Requiritur tertiò, vt prætextu officij, ſcilicet occaſione officij, ea bona applices; quia ſic expreſsè habetur io Textu, & docent paſſim Doctores, præcipuè Suarez *loco ſuprà citato num.* 12.

Requiritur quartò, qood reuera applices; quia 27
licet Textus non dicat, ne applices, ſed *ne attentes* 28
applicare; quod verbum importare videtur quamcumque inchoationem, vel adhibitionem cuiuſcumque medij ad hanc applicationem, etiamſi conatus ſuom effectum non habeat, id enim eſt attentare. Tamen reuera non eſt hic illorum verborum ſenſus, ſed vtitur Textus termino *attentationis*; eo quod cùm ea confiſcatio ſit irrita, dicatur potius atteotata, quàm facta.

Quapropter hanc excommunicationem noo incurris, niſi quatenus ex parte tua eſt, applices; quod euenit, ſi cum effectu facias, hæc bona fiſco applicari, vel ſi ſententiam proferas, ea bona fiſco applicantem. Suarez *cit. ſect.* 5. *num.* 26.

Requiritur quintò, vt ea bona applices fiſco; quare 29
excommunicationem non incurris, ſi ea applices tibi, vel aliis. Suarez *cit. n.* 26. motus ex eo, quia Textus de ſola applicatione fiſco mentionem facit. Idqoe forſan; quia frequentius, & maiori colore fieri cooſueuit.

At probabilius mihi videtur, quod excommunica- 30
tionem incurras, ſiue vtriuis fiſco, ſiue tibi, ſioe aliis applices; quia verum non eſt, quod Textus ſolius fiſci mentionem faciat, cùm hujuſmodi verbis vtatur: *Fiſco etiam Eccleſia applicare.* Quæ particula *etiam*, vtpotè implicatiua, multo magis implicat prohibitionem applicandi fiſco ſæculari, vel tibi, vel aliis: Atque ita docent Gloſſa ibi *verb. Eccleſia.* Imola *numer.* 7. Syluest. Angelus, & Sanct. Antoninus *in locis ſuprà citatis*.

Petes ſextò: An vtriuſque excommunicatioois ab- 31
ſolutio ſit reſeruata?

Reſpondetur: Si loqoamur de excommunicatione poſteriori ſtatuta contra applicantem bona Eccleſiæ fiſco, non eſt reſeruata, neque ad eius abſolutionem requiritur, reſtitutionem præmitti; quia verba, in limitatione poteſtatis abſoluendi poſita, loquuntur clarè de ſola priori excommunicatione; cum loquantur de pecunia extorta reſtituenda. Vide textum dictæ *Clement.* 2. Bonifac. *ibi num.* 93. & Suarez *cit. ſect.* 5. *num.* 27.

Si verò loquamor de priori excommuoicatione ſta- 32
tuta contra extorqoentem pecunias, eſt quidem Pontifici reſeruata, non tamen ſimpliciter, ita vt eius abſolutio non permittatur cum quadam conditione, ibi: *A qua non poſſint abſolui, præterquam in mortis articulo, donec illis, à quibus extorſerint, plenè ſatisfecerint de pecuniis ſic extortis: nullis remiſſionibus ſuper hoc valituris.*

Quapropter, etſi in aliis caſibus cenſeatur ſatisfa- 33
ctum parti, quomodocumque cum ea conueniatur, ac ei placuerit, *l.* 1. *ff. qui ſatiſdare cogantur, & l. ſi rem, §. omnes, de pignerat. action.* Tamen, vt poſſit inferior Pontifice ab hac excommunicatione abſoluere, id non ſufficit; ſed requiritur, quod prius cum effectu conditio hæc impleatur. Suarez *cit. ſect.* 5. *n.* 27. & Bonifac. *numer.* 99. Qui ſubdit ex *dicta Clement.* 2. *Requiri plenam ſatisfactionem*, id eſt, *vſque ad vnum denarium.*

Erit antem autem ſatisfactio realis, cum is, cui reſti- 34
tutio facienda eſt, longè diſtat, & pœnitens pecuniam reſtituendam diſponit; Doctores, quos ſequitur Henriquez *lib.* 13. *cap.* 28. *n.* 4.

SECTIO II.

An autem reſtituendi impotentia excuſet ad effectum, vt poſſit inferior ab hac excommunicatione abſoluere ſine reali ſatisfactione, ſed ſola reſtituendi cautione extorquentibus poſſibili præſtita.

SVMMARIVM.

1 *Reſtituendi impotentia, quamuis ſecundùm aliquot non excuſet ad effectum, vt poſſit inferior ab hac excommunicatione abſoluere ſine reali ſatisfactione; ſed ſola præſtita cautione poſſibili de reſtituendo: Probabilius tamen eſt oppoſitum, ſi extorquentes non poſſint ſatisfacere: Quando enim paupertas excuſat, poterunt abſolui ab inferiore.*

2 *Mortis articuli exceptio non obſtat; quia tacitè ſubintelligebatur, & ideò eius expreſſio nihil operatur, &c.*

3 *Delegatus, cui conceſſa eſt facultas abſoluendi cum hac limitatione, ne videlicet abſoluat, niſi præmiſſa integra, & reali ſatisfactione, poteſt abſoluere data impotentia ſatisfaciendi.*

4 *Reſtituere debentes munera accepta à regularibus, quamuis vigore motus proprij Clementis VIII. ſuper munerum largitione, non poſſint abſolui, niſi præmiſſa reali reſtitutione: Abſoluendi tamen ſunt ſtante impotentia reſtituendi.*

5 *Reſtituere debentes accepta pro iuſtitia, vel gratia obtinenda vigore motus proprij Gregorij XIII. licèt non poſſint abſolui, niſi præmiſſa reſtitutione; poſſunt tamen, quando non poſſunt vllo modo, vel commodè reſtituere, eo quod periculum vitæ, famæ, vel magni bonorum detrimenti imminet.*

6 *Detrahentes decimas excommunicantur, neque ab hoc crimine, niſi plena reſtitutione ſecuta, abſoluuntur, ex Concilij Tridentini decreto: Quod tamen intelligendum eſt, quando impotentia commodæ reſtitutionis non excuſat, contrà Nauarrum.*

7 *Expenſarum reſtitutio non venit, quando textus præcipit tantùm pecuniarum extortarum reſtitutionem, neque reſtitutio quadrupli.*

8 *Excommunicatio poſterior ſtatuta à Clementina 2. aduerſus applicantes bona Eccleſiarum fiſco, non eſt reſeruata, neque ad eius abſolutionem requiritur iſta præuia reſtitutio; quia verba in limitatione poteſtatis abſoluendi ibi poſita loquuntur ſolùm in priori excommunicatione; cùm loquantur de pecunia extorta reddenda.*

1 RESpondetur, quod quamuis Doctores, quos ſequitur Suarez *citato num.* 27. negent, quia hoc in articulo mortis exigitur ad abſolutionem hanc ritè concedendam, & tamen in illo textu ſolus mortis articulus excipitur: Ergò tali articulo excepto, eſt neceſſaria realis ſatisfactio, aliàs excommunicatio remanet Pontifici reſeruata: Tamen probabilius Gloſſa *in Clementina* 2. *verb. ſatisfecerint*, & *ibi* Imola, Bonifacius *ibidem num.* 92. S. Antoninus 3. *part. tit.* 24. *cap.* 8. Sylueſter *verb. excommunicatio* 9. *caſ.* 42. *num.* 81. Tabiena *eodem verbo* 5. *caſ.* 4. *quæſt.* 17. *num.* 18. Nauarrus *in ſumm. cap.* 27. *num.* 142. & alij tenent, id intelligendum eſſe, ſi hi extorquentes ſint ſatisfaciendo. Quare quando paupertas excuſat, poterunt abſolui ab inferiori.

Probatur, quia ſi quid obſtaret, obſtaret illa articuli mortis exceptio: ſed non obſtat; quia tacitè ſubintelligebatur, & ideò eius expreſſio nihil operatur: Tùm quia ſi in dicto mortis articulo non præmiſſa hac reali ſatisfactione, nec excuſante paupertate, valeret hæc abſolutio, in tali articulo illa non petatur, & extrà illum ea non valeret: Ergò.

3 Confirmatur, quia Doctores, quos ſequitur Henriquez *lib.* 13. *de excommunicat. cap.* 18. docent, quod conceſſa abſoluendi facultas delegato, & exprimendo, ne talis abſoluat, niſi præmiſſa integra, & reali ſatisfactione, poſſit exerceri, quando reus ſatisfacere non poteſt.

4 Confirmatur ſecundò, quia Clemens VIII. in motu proprio de largitione munerum interdicta Religioſis, ſic de recipientibus munera ab illis habet: *Reſtitutione ipſa realiter non facta, neque etiam in foro conſcientiæ abſolui poſſint*: Et tamen Doctores, quos ſequitur Souſa in eius expoſitione *num.* 96. tenent, id intelligi, quando moraliter poſſunt reſtituere.

5 Confirmatur tertiò, quia Gregorius XIII. in motu proprio de datis, & acceptis pro iuſtitia, vel gratia obtinenda, ſic habet: *Nec quiſquam admittatur ad abſolutionis gratiam, niſi prius erogatum eſſet pauperibus, quantum ille dediſſet, vel recepiſſet.* Et tamen Doctores, quos ſequitur Nauarrus *in comment.* dicti motus *num.* 38. aiunt, poſſe hunc abſolui, quando impotentia reſtituendi excuſaret, ſicuti excuſat ab aliis reſtitutionibus. Quinimmò idem Nauarrus *in ſumma cap.* 17. *num.* 56. ſubdit, poſſe talem abſolui, reſtitutione non præmiſſa, non ſolùm quando nullo modo poteſt, ſed etiam quando commodè non poteſt, eo quod periculum vitæ, famæ, vel magni bonorum detrimenti, imminet. Et Molina *tom.* 1. *de iuſt. & iur. diſp.* 92. *verſ. pœna*, explicans eundem motum ait, id intelligi debere, quando per abſoluendum ſtat, quominus reſtitutio fiat.

6 Confirmatur quartò, quia Tridentinum Concilium *ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 12. ſic habet: *Detrahentes decimas excommunicentur, nec ab hoc crimine, niſi plena reſtitutione ſecuta, abſoluantur*: Et tamen Nauarrus *in ſumma cap.* 17. *num.* 59. Molina *tom.* 3. *de iuſt. & iur. diſput.* 756. *in fine*, & Henriquez *lib.* 13. *de excommunicatione cap.* 28. *num.* 1. dicunt, id intelligi, quandò impotentia commodæ reſtitutionis non excuſat; quamuis minùs rectè Nauarrus *lib.* 4. *de reſtitut. cap.* 4. *dub.* 13. *num.* 17. id non admittat, niſi quandò hi ratione impotentiæ eſſent abſque culpa excommunicati.

7 Aduerte tamen, quòd, cùm textus ſolam pecuniæ extortæ reſtitutionem præmitti iubeat, non requiritur, quod permittatur reſtitutio expenſarum, quas extorquens tenetur reſtituere ei, cui extorſit. Doctores, præſertim Bonifacius *in cit. Clement.* 2. *num.* 90. Nec à fortiori requiritur ſolutio quadrupli, quod in pœnam huius extorſionis ſtatutum eſt, *cap. quoniam, in fine diſt.* 18. Quia pœna ante condemnationem non debetur: Et *in eadem Clement.* 2. hæc ſolutio non exigitur. Videri poterit Gloſſa *ibi* verb. officij, & Ancharanus *n.* 5. *notabil.* 3. & Nauarr. *in ſumma cap.* 27. *num.* 142.

8 Aduerte ſecundò, quod poſterior excommunicatio ſtatuta *in eadem Clement.* 2. aduerſus applicantes bona Eccleſiarum fiſco, non eſt reſeruata, nec ad eius abſolutionem requiritur ibi, hanc reſtitutionem præmitti, quia verba in limitatione poteſtatis abſoluendi ibi poſita loquuntur ſolùm in priori excommunicatione, cùm loquantur de pecunia extorta reddenda. Sic Bonifacius *num.* 63. & alij Canoniſtæ, quos ſequitur Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. diſp.* 23. *ſect.* 5. *num.* 27.

SECTIO

SECTIO III.

Quid dicendum de aliis bonis, quæ poſſidet Clericus?

SVMMARIVM.

1 *Confiſcatis Clericorum bonis ob aliquod delictum, intelliguntur etiam confiſcata bona patrimonialia, quia ij poſſunt de his diſponere tam in contractu, quàm in teſtamento.*

2 *Item veniunt ea bona, quæ Clerici acquirunt non ex beneficio, ſeu fructibus beneficij, ſed ratione alicuius miniſterij Eccleſiaſtici, vt v.g. pro ſacris faciendis, pro concionibus, pro Sacramentis miniſtrandis, &c. quia & de his etiam poteſt Clericus, & Epiſcopus liberè teſtari, & in extraneos hæredes tranſmittere.*

3 *Clericorum bona titulo beneficij Eccleſiaſtici acquiſita, ſeu ex fructibus, ſiue ſint bona immobilia, ſiue mobilia de iure communi non confiſcantur; ſed pro rata applicantur Eccleſiis, à quibus ſtipendia Clerici receperunt, quia ità in iure expreſsè decernitur.*

4 *Clericorum bona confiſcata, ſi quis ex Clericis à pluribus Eccleſiis ſtipendia acceperit, pertinebunt ad omnes illas Eccleſias, à quibus ſtipendia recepit: Ità vt major pars prædictorum bonorum applicanda ſit iis Eccleſiis, à quibus maiora ſtipendia receperat, iuxta proportionem.*

5 *Neque dicta bona ſic acquiſita poſſunt Clerici in hæredes extraneos tranſmittere, cùm poſt eorum obitum cedant Eccleſiæ.*

6 *Acquiſita ex beneficio ſimplici, & bona acquiſita ex beneficio curato non differunt inter ſe; quia textus in cap. excommunicamus, de hæreticis, nullam diſtinctionem facit.*

7 *Clerici in Hiſpania, vbi poſſunt contrà ius commune teſtari ex conſuetudine introducta de acquiſitis titulo cuiuſcumque beneficij Eccleſiaſtici, non gaudent priuilegio exemptionis confiſcationis dictorum bonorum.*

8 *Clericorum bona patrimonialia, & alia, quæ confiſcantur, applicanda ſunt fiſco Eccleſiæ Epiſcopalis, quamuis ſecundum aliquos applicanda ſint fiſco ſæculari; taliſque conſuetudo eſt in Hiſpania, & in Gallia.*

9 *Clericorum bona, quæ confiſcantur, ſecundùm alios applicantur pro expenſis Inquiſitionis, maximè quando Clericus hæreticus habebat beneficium ſimplex, & non curatum.*

1 RESpondetur, & dico primò: Confiſcatis Clerici bonis ob aliquod delictum, confiſcantur bona eius propria, & patrimonialia. Gloſſa *in Clement. 2. de hæret. verb. Eccleſiarum*, Lopez *in addit. ad Diaz in pract. crimin. cap. 144. verb. hæretici, litt. F.* Couarruuias *lib. 2. var. cap. 9. num. 12.* Penna *in director. Inquiſ. part. 3. comment. 161.* Simancha *de cathol. Inſtitut. tit. 9. num. 98.* & alij communiter, quia in ſententia omnium Clericus de his poteſt diſponere, tàm contractu, quàm teſtamento; *cap. quia nos, de teſtament.* Ergò.

2 Ad hæc bona reducuntur ea, quæ Clericus acquirit non ex beneficio, ſeu ex fructibus beneficij, ſed ratione alicuius miniſterij Eccleſiaſtici, vt verbi gratia, pro ſacris faciendis, pro Concionibus, pro Sacramentis miniſtrandis, pro defunctis ſepeliendis, pro vicaria miniſtranda ad tempus conceſſa, & ſimilibus. Quia & de his etiam (quæ dicuntur quaſi patrimonialia) poteſt Clericus, & Epiſcopus liberè teſtari, & in extraneos hæredes tranſmittere: Ergò & delinquendo in fiſcum alienare: Doctores communiter iidem, quos referebam ſuprà & ſequitur Sanchez *lib. 2. moral. cap. 20. num. 22.* & Farinaceius *de hæreſ quæſt. 190. §. 11. num. 154.*

Dico ſecundò, non tamen confiſcantur bona Cle- 3 rici titulo, ſeu ex fructibus beneficij Eccleſiaſtici acquiſita (ſiuè ſint bona immobilia, ſiue mobilia) ſed pro rata applicantur Eccleſiis, à quibus ſtipendia Clericus recepit. Simancha *de cathol. Inſtitut. tit. 9. num. 89.* Cantera *in quæſtion. crimin. rubr. de hæretic. cap. 1. num. 41.* Angel. *verb. hæreticus, num. 5.* Syluest. *eodem verb. hæreticus 1. num. 13.* Director. Inquiſitor. *part. 3. quæſt. 112.* Penna *ibidem comment. 161. verſ. alterum verò axioma*, Couarruuias *lib. 2. var. cap. 9. num. 11.* & patet *ex cap. excommunicamus 1. §. damnati, de hæretic.* vbi dicitur: *Si verò Clerici, applicentur Eccleſiis, à quibus ſtipendia receperunt.* Et notant ibi Felinus *num. 1.* Butrius *in principio*, Succinus *num. 8.* Zabarell. *num. 2.* Et colligitur *ex cap. relatum 2. ex cap. quia nos, & ex cap. requiſiſti, de teſtament.* in quibus textibus prohibetur Clericis, ne de huiuſmodi bonis teſtentur, & ſtatuitur, quod ea poſt Clericorum obitum applicanda ſint ſuis Eccleſiis. Quare cùm illorum huiuſmodi bona non poſ- 4 ſint tranſire ad hæredes, neque poterunt tranſire ad fiſcum. Quod ſi quis ex Clericis à pluribus Eccleſiis ſtipendia acceperit, eius bona confiſcata pertinebunt ad omnes illas Eccleſias, à quibus ſtipendia recepit. Butrius *in dicto cap. excommunicamus, num. 10.* Oſtienſis *ibidem num. 1. & in ſumm. de hæret. §. qua pœna feriatur, num. 8.* & Decianus *in tract. crimin. lib. 5. cap. 44. num. 2.* & ità vt maior pars prædictorum bonorum applicanda ſit iis Eccleſiis, à quibus maiora ſtipendia receperat, iuxtà ſcilicet proportionem.

Non confiſcantur igitur bona Clerici titulo, ſeu ex fructibus beneficij Eccleſiaſtici acquiſita, ſed pro rata applicantur Eccleſiis, à quibus ſtipendia Clericus recepit; quia (ſicut dicebam) decernitur expreſsè *in cap. excommunicamus 1. §. damnati, de hæreticis*, iuncta Gloſſa: Et ratio huius diſpoſitionis 5 (vti etiam dicebam) eſt, quia huiuſmodi bona Clericos non poteſt in hæredes extraneos tranſmittere, cùm poſt ipſius obitum cedant Eccleſiæ, *cit. cap. relatum 2. cit. cap. quia nos, & cit. cap. requiſiti, de teſtament.* Sed ea, quæ in hæredes extraneos non poteſt tranſmittere, neque poteſt tranſmittere in fiſcum, loco hæredis extranei ſuccedentem, vt pluries iam dictum eſt, cum communi ſententia Doctorum apud Farinac. *cit. quæſt. 190. num. 160.* Sanchez *cit. cap. 10. num. 24.* & Azurium *1. part. lib. 8. cap. 12. quæſt. 14.* Ergò, &c.

Neque (vt notat Lælium Zecchium *in ſumma* 6 *part. 1. tit. de fide, rubr. de hæreſi, cap. 11. num. 86.* rectè aduertit Couarruuias *lib. 2. variar. cap. 9. num. 11. in fine*, Farinaceius, & Sanchez *in locis ſuprà citatis*) vlla differentia ponenda eſt inter acquiſita ex beneficio ſimplici, aut curato; quia textus *in dicto cap. excommunicamus*, nullam diſtinctionem facit: Et ex quocumque beneficio acquiſita ſint, ſunt bona Clerici formaliter, & Eccleſiarum ſtipendia, ac proinde Eccleſiis, à quibus Clerici ſtipendia ſumpſerunt, applicari debent.

Hinc ſequitur, quod ſi in aliquo loco, vt in Hiſpa- 7 nia, conſuetudine introductum ſit, Clericum poſſe, ſicut de patrimonialibus, & quaſi patrimonialibus, teſtari de acquiſitis titulo cuiuſcumque beneficij Eccleſiaſtici, tunc confiſcatis Clerici bonis ob delictum, confiſcantur etiam & bona hæc, quæ ſunt acquiſita titulo cuiuſcumque beneficij Eccleſiaſtici. Vaſquez 1. 2. *diſp. 169. cap. 2. num. 19.* Sanch. *loco ſupra cit. num. 25.* Penna *3. part. direct. comment. 161.* Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 12. quæſt. 14.* & alij paſſim.

Digitized by Google

8 Cæterùm patrimonialia, quaſi patrimonialia, & alia Clericorum bona, quæ confiſcantur, applicanda ſunt fiſco Eccleſiæ Epiſcopalis, vt volunt Zabarella *in Clement. 2. de hæresic. §. Inquiſitoribus, n. 3.* Imola *ibid. n. 8.* Angel. *verb. hæreticus, n. 5.* Sylueſter *eodem verb hæreticus 1. n. 13.* Peregrin. *de iur. fiſc. lib. 4. tit. 5. n. 31.* Diaz *in pract. crimin. verb. hæretici, cap. 124. n. 4.* & Burſatus *lib. 1 concl. 43. num. 37. & 38.*

Quamuis alij velint, quod ſint applicanda fiſco ſæculari. Sic Ignatius Lopez *in addit. ad Diaz cap. 114. verb. hæretici,* qui ait, quod talis conſuetudo ſit in Hiſpania, & Gallia. Idemque docet Gulielm. de Benedict. *in repetition. cap. Raynutius, verb. & vxorem, n. 242. & ſeqq. de teſtam.* quatenùs inquit, quod in Gallia receptum ſit, vt bona immobilia Clericorum hæreticorum applicentur fiſco Regio, & Couarruu. *lib. 1. var. cap. 9. n. 12.* quatenus aſſerit, quod in regno Caſtellæ bona eorundem hæreticorum Clericorum applicentur fiſco ſæculari, talemque conſuetudinem ipſe approbat.

9 Et alij (vt Canteta *in quaſt. crimin. rubr. de hæret. cap. 1. n. 41.*) velint, quod huiuſmodi bona applicentur pro expenſis Inquiſitionis: Et alij (vt Lælius Zecch. *in ſumm. part. 1. tit. de fide, rubr. de hæreſ. cap. 11. num. 16.*) velint, quod quando Clericus hæreticus habebat beneficium ſimplex, & non curatum, tunc ipſius bona non applicentur illi Eccleſiæ, in qua habebat beneficium prædictum, quod verum eſt, vbi eſt conſuetudo, quod Clericus poſſit de illis teſtari, ſed officio Sanctæ Inquiſitionis. Vide, quæ dicentur infrà *dubitatione ſequenti, & dubitatione 138. & 139.*

DVBITATIO CXXVII.

An ad bona delinquentis ſita in alieno territorio à iudice confiſcante: confiſcatio ipſius extendatur?

SVMMARIVM.

1 *Confiſcatio extenditur ad bona delinquentis exiſtentia extrà territorium confiſcantis, ſi fiat vigore legis communis, nempe legis latæ à ſuperiore vtriuſque territorij, & iudicis, & loci, vbi bona delinquentis ſita ſunt, ſicut contingit in crimine hæreſis, ſecùs ſi ea fiat iure ſpeciali, ſeu municipali, quia confiſcatio fundata in lege, non poteſt magis extendi, quam ipſa lex.*

2 *Confiſcatio etiamſi fiat de iure ſpeciali, vel municipali, ſi fiſcus ſit vnus & idem, tunc extenditur etiam ad bona delinquentis exiſtentia extrà territorium, ſecùs ſi fiſcus non ſit vnus, & idem.*

3 *Confiſcationis etiam iure communi facta executio fieri non poteſt, niſi per officiales illius loci, vbi bona ſita ſunt.*

4 *Excipe, niſi iudex illius territorij per iudicem, qui ſententiam tulit, requiratur.*

5 *Hæreticorum bona confiſcata extrà ſtatum temporalem Summi Pontificis olim applicabantur fiſco ſæculari: In terris verò ſtatui temporali Summi Pontificis immediatè ſubiectis fiſco Eccleſiæ: At omnia hæreticorum bona pertinent ad Fiſcum Eccleſiæ ſecundùm Nauarrum.*

6 *Hæreticorum bona applicantur domino loci, in quo ea ſunt, & non in quo reus condemnatur. Quod ſi in diuerſis locis reperiantur, applicantur diuerſis dominis, in quorum territoriis illa bona ſunt ſita.*

7 *Hæreticorum bona non poteſt iudex laicus confiſcare, neque illorum poſſeſſionem apprehendere, niſi poſtquam fuerunt confiſcata à Iudice Eccleſiaſtico.*

8 *Hæreticorum bona confiſcata hodie applicari ſolent ſolùm Sanctæ Inquiſitionis officio.*

RESPONDETVR, ſi confiſcatio ſit vigore legis communis, nempe legis latæ à ſuperiore vtriuſque territorij, & iudicis, & loci, vbi bona delinquentis ſita ſunt (ſicuti contingit in crimine hæreſis) ad illa confiſcatio extenditur. 1
Doctores communiter, quos citat, & ſequitur Farinac. *in praxi quæſt. 25. num. 100.* Clarus *quæſt. 78. num. 27.* Peregrin. *lib. 5. tit. 1. num. 148.* & Sanchez *lib. 2. moral. cap. 20. num. 31.* Si autem confiſcatio ſit iure ſpeciali, ſeu municipali, quod in territorio, vbi bona delinquentis ſita ſunt, locum non habet, ad illa confiſcatio non extenditur; quia confiſcatio, fundata in lege, non poteſt magis extendi, quàm extendatur ipſa lex, *leg. libertas, § penultimo, ff. ad manucip.* & tradunt Farinac. & Clarus *in locis ſuprà citatis.* At ſi tandem confiſcatio ſit iure ſpeciali locum habenti etiam in territorio, 2
vbi bona delinquentis ſita ſunt, diſtinguendum tunc eſt; ſi fiſcus, cui bona illa ſunt applicanda, ſit vnus, & idem, confiſcatio ad illa bona ſe extendit; quia nulla eſt ratio, qua tunc illa bona eximi poſſint. At ſi fiſcus diuerſus ſit, ad ea ſe non extendet; quia confiſcatio extendere ſe non poteſt ad illa bona, quin ſimul illa bona fiſco applicentur: Ergò, cùm illa bona, ſita in alieno territorio, non poſſit ſuo fiſco applicare, fit quod impublicata remaneant illa bona. Doctores, quos ſequitur Farinacius *loco ſuprà cit. num. 98.* & Boſſius *de publicat. bonor. num. 62.*

Aduerte tamen, quod executio confiſcationis, etiam 3
factæ iure communi, fieri non poſſit, niſi per officiales illius loci, vbi bona ſita ſunt, *argum. textus in leg. cùm vnus, §. final. de bonis auth. iudic. poſſid.*

Excipe, niſi iudex illius territorij per iudicem, qui 4
ſententiam tulit, requiratur, Farinac. *vbi ſuprà num. 95.* Sanch. *num. 31.* Boſſ. *num. 6.* & alij paſſim.

Aduerte ſecundò, quod bona hæreticorum confiſca- 5
ta extrà ſtatum temporalem Summi Pontificis olim applicabantur fiſco ſæculari: In terris verò ſtatui temporali Summi Pontificis immediatè ſubiectis, fiſco Eccleſiæ; *cap. vergentis, de hæretic.* ibi: *In terris verò temporali noſtræ iuriſdictioni ſubiectis bona hæreticorum ſtatuimus publicari, & in aliis idem præcipimus fieri per Poteſtates, & Principes ſæculares.* Et notat ibidem Oſtienſ. *num. 1.* Anania *num. 3.* Abbas *num. 1. & 2.* Felin. *num. 1.* Penna *in director. Inquiſ. part. 3. quæſt. 109. comment. 158.* & Nauarr. *conſ. 20. de hæretic. num. 1.* aſſerens, eſſe communem opinionem: Addit tamen, quod omnia hæreticorum bona pertineant ad fiſcum Eccleſiæ.

Applicantur verò huiuſmodi bona domino loci, in 6
quo ſunt illa bona, & non in quo reus condemnatur. Probus *in cap. cùm ſecundum, de hæret. in 6. in Addit. ad Ioannem Monachum num. 8.* Ioan. Andr. *n. 2.* Geminian. *n. 4.* Franch. *n. 3.* Gundiſaluus *tract. de hæretic. quæſt. 15. n. 6.* Decian. *in tract. crimin. lib. 5. cap. 44. n. 8.* & Simanc. *de cathol. Inſtitut. tit. 9. n. 129.* quatenùs aiunt, quod ſi hæretici bona in diuerſis locis reperiantur, applicentur diuerſis dominis, in quorum territoriis illa bona ſita reperiuntur.

Aduerte tertiò, quod *in cap. cùm ſecundum, §. confiſcationis, de hæretic. in 6.* ſtatuitur, quod non poſſit iudex laicus bona hæreticorum confiſcare, neque illorum poſſeſſionem apprehendere, niſi poſtquam fuerint confiſcata à iudice Eccleſiaſtico, ibi: *Confiſcationis tamen huiuſmodi executio, vel bonorum ipſorum occupatio fieri non debet per Principes, aut alios Dominos temporales, antequam per Epiſcopum loci, vel aliam perſonam Eccleſiaſticam, quæ ſuper hoc habeat poteſtatem, ſententia ſuper eodem crimine fuerit promulgata.* Et notat ibidem Gloſſa *verb. cum ſecundum.* Franch. *num. 2.* & Geminian. *num. 1. & 3.* Idemque etiam 7

habetur in conſtitutione Martini V. *Inter cunctas*, apud Pennam inter literas Apoſtolicas; poſt latam verò ſententiam poterat olim iudex laicus ſtatim apprehendere bona confiſcata; nec aliquid aliud requirebatur. Decian. *in tract. crimin. lib. 5. cap. 44. n. 9.* Alciat. *in cap. pernicioſum, de offic. ordinar. n. 73. & 74.* & Graff. *lib. 2. deciſ. cap. 11. n. 4.*

8 Hodie tamen bona hæreticorum confiſcata applicari ſolent ſolum ſanctæ Inquiſitionis Officio; quia ad Inquiſitorem pertinet facere expenſas, quæ vt hoc officium poſſit adminiſtrari, neceſſariæ ſunt. Nauarrus *conſil. 20. de heret. n. 2.* Alberic. *in l. Manichaos, Cod. de heretic. n. 2.* Lucerna Inquiſit. *verb. bona heretici, n. 6.* Locat. *in indic. Inquiſit. verb. fiſcus, verſ. hodie,* & Penna *in directer. part. 3. q. 109. comment. 158. verſ. cum autem.* Vide quæ dicebam ſuprà *dubitatione præcedenti*, & quæ dicam infra *Dubit. 138. & 139.*

DVBITATIO CXXVIII.

Ad quas perſonas confiſcatio bonorum ob hæreſim, & alia crimina extendatur?

SVMMARIVM.

1 *Confiſcatio cum ſit pœna, & à legiſlatore delinquentibus imponenda, neceſſario debent ij illi eſſe ſubditi, vt hac pœna puniri poſſint.*

2 *Chriſtiani omnes, cum ſubditi ſint Romano Pontifici, poſſunt ob graue delictum contra leges Eccleſiaſticas, veluti hereſis, hac pœna puniri.*

3 *Chriſtiani omnes de facto ob hereſis crimen hac confiſcationis pœna afficiuntur.*

4 *Potentiores ſi delinquant, cùm grauius obſint, grauius ſunt puniendi.*

1 RESPONDETVR: Cùm confiſcatio ſit pœna, & à legiſlatore delinquentibus imponenda, fit quod neceſſariò delinquentes legiſlatori ſubditi eſſe debeant, vt hac pœna tales puniri poſſint; vndè ſequitur, quod cum
2 omnes Chriſtiani Romano Pontifici ſubditi ſint, quilibet iſtorum, cuiuſcumque dignitatis exiſtat, ob tranſgreſſionem legum Eccleſiaſticarum, ſi grauis ſit (qualis eſt illa ob hæreſim) poſſit tali pœna puniri. DD. quos ſequitur Suarez *lib. de defenſione fidei lib. 4. c. 22.*

3 Quinimmò de facto ob crimen hæreſis hac confiſcationis pœna omnes afficiuntur; quia Textus *in cap. cum ſecundum leges, de heretic.* generaliter loquitur, & Bulla Cœnæ Domini aduerſus omnes procedit.

4 Adde, quod cùm, qui ſunt potentiores, grauius obſint, ſi delinquant, grauius puniri debent.

DVBITATIO CXXIX.

Quotuplex diſcrimen ſit inter confiſcationem ipſo iure, ſeu ipſo facto, & confiſcationem per iudicem imponendam?

SVMMARIVM.

1 *Confiſcationem lex dupliciter poteſt imponere: Primò, annectendo confiſcationem ipſi delicto, & tunc dicitur confiſcatio ipſo iure, ſeu ipſo facto. Secundò, deligendo iudicem, vt illam imponat.*

2 *Inter confiſcationem ipſo iure, ſeu ipſo facto, & confiſcationem per iudicem imponendam, eſt duplex diſcrimen. Et qualenam ſit.*

3 *Lex imponens ipſo iure confiſcationem, vt in crimine leſa maieſtatis, &c. ligat delinquentes à die commiſſi criminis, & eorum bona ita ſunt fiſco obligata, vt ab illo die omnes alienationes in præiudicium fiſci facta ſint nulle, vel ſaltem per iudicem annullanda; quia ſententia per iudicem prolata retrotrahitur ad diem commiſſi delicti.*

4 *Hæres delinquentis poteſt puniri, & bonis à delinquente receptis priuari, ſi memoria delinquentis condemnetur; quod tamen non procedit in aliis criminibus, in quibus ante mortem delinquentis lis conteſtata non eſt; quia quando ſunt bona ob delictum ipſo iure, ſeu ipſo facto confiſcata, ſunt obligata realiter fiſco, & ſic non tranſeunt ad hæredes. Secus quando bona non ſunt ipſo iure, ſeu ipſo facto confiſcata; quia tunc hæres conueniri non poteſt, & cur.*

5 *Aſſignatur diſcrimen inter pœnam ipſo iure latam, & inter pœnam à iudice imponendam; prior enim pœna ſtatim ac profertur ſententia retrotrahitur ad omnia bona, quæ delinquens habebat à tempore commiſſi delicti; ſed poſterior non retrotrahitur, nec reuocantur alienationes à delinquente facta.*

6 *Hæreticorum alienationes, licet reuocari poſſint à fiſco. Secus tamen eſt, ſi ij tanquam innocentes abſoluantur à proprio iudice, etiamſi conſtet poſt dictam abſolutionem eos reuera reos hæreſis fuiſſe; quia tunc requiritur nouus proceſſus.*

SVPPONO, quod lex dupliciter confiſcationem imponere poteſt. Primò annectendo 1
confiſcationem ipſi delicto, & tunc dicitur confiſcatio ipſo iure, ſeu ipſo facto. Secundo dirigendo iudicem, vt illam imponat; quemadmodum apparet in pœna excommunicationis, quæ aliquando delinquentes eo ipſo, quod delictum committant, afficit, & dicitur excommunicatio ipſo iure, ſeu ipſo facto lata. Aliquando verò afficit illos poſt ſententiam, & dicitur excommunicatio ferenda. Hoc ſuppoſito.

Reſpondetur, eſſe duplex diſcrimen. Primum, quando 2
lex confiſcationem ipſo iure imponit (vt in crimine læſæ maieſtatis humanæ, vel diuinæ, & apud Hiſpanos 3
etiam in crimine ſodomiæ) bona delinquentis à die commiſſi criminis ita ſunt fiſco obligata, vt ab illo die omnes alienationes in præiudicium fiſci factæ, ſint nullæ, vel ſaltem per iudicem annullandæ; quia ſententia poſtea prolata retrotrahitur, ac ſi pronunciatio fuiſſet, cùm delictum primò committitur. Quod nullo modo locum habet in confiſcatione imponenda per iudicem.

Secundum diſcrimen eſt, quod hæres delinquentis 4
poteſt puniri, & bonis à delinquente receptis priuari, ſi memoria delinquentis condemnetur, *cap. accuſatus, §. in eo, de heretic. in 6.* quæ memoria condemnari non poteſt in aliis criminibus, in quibus ante mortem delinquentis lis conteſtata non eſt, vt patet ex Textu *in l. 1. Cod. de delict. defunct.* & *in l. ex iudiciorum, ff. de accuſation.* Ibi: *Non aliàs tranſeunt aduerſus hæredes pœna bonorum ademptionis, quàm ſi lis conteſtata, & condemnatio fuerit ſecuta, excepto repetundarum, & maieſtatis iudicio.*

Et ratio eſt; quia quando ſunt bona ob delictum ipſo iure, ſeu ipſo facto confiſcata, ſunt obligata realiter fiſco, & ſic obligata tranſeunt ad hæredes; ratione cuius obligationis hæres poteſt conueniri; ſed quando bona non ſunt ipſo iure, ſeu ipſo facto confiſcata, hæres delinquentis conueniri non poteſt; quia conueniri non poteſt ratione delicti; cùm hoc, vtpotè perſonale, perſonam delinquentis non excedat. Neque poteſt conueniri ratione bonorum, quæ à delinquente poſſidebantur;

quia

Digitized by Google

quia non tranſierunt in ipſum per aliquam obligationem affecta: Ergo, &c. Farinac. *in praxi part.*1. *q.*25. *num.*190. *& ſeqq.* Vaſquez 1.2. *diſput.*170. *cap.*4. *n.*21. Simanch. *de Cathol. Inſtitut. tit.*9. *num.*168. Suarez *de fide diſput.* 21. Sanchez *lib.*2. *moralium cap.* 22. *n.*26. *& ſeqq.* & alij paſſim.

5 Inter pœnam igitur ipſo iure latam, & inter pœnam à iudice imponendam diſcrimen eſt, quod prior pœna, ſtatim ac profertur ſententia, retrotrahitur ad omnia bona, quæ delinquens habebat à tempore commiſſi delicti, à quo tempore etiam reſcinduntur omnes contractus à delinquente celebrati; ſed poſterior pœna, quæ imponitur à iudice, non retrotrahitur, nec reuocantur alienationes à delinquente factæ; niſi quando in fraudem fiſci factæ fuerint, vti dicam infrà *Dubitat.*137.

6 Cæterum aduerte hic, quod licet alienationes ab hæretico factæ reuocari poſſint à fiſco, ſi tamen hæreticus, vel alius quicumque reus criminis, ob quod ipſo iure bona publicantur, abſoluatur à proprio iudice tanquam innocens, & poſt abſolutionem manifeſtaretur, quod reuera fuerit hæreticus, vel reus cuiuſcumque alterius criminis modo ſuprà dicto, alienationes ab eo factæ poſtquam fuerit abſolutus, & priuſquam de nouo formetur proceſſus, ſunt ita validæ, vt reuocari non poſſint. Sord. *deciſ.* 247. Scaccia *lib.*1. *de iudic. cap.* 98. *numero* 17. & Boſſius *in practica tit. de bonor. publicat. num.*76. Etſi in contrarium inclinent alij, quos ſequitur Ricciull. *lib.*5. *cap.* 35. *circa finem.*

DVBITATIO CXXX.

An delinquens ipſo iure ante ſententiam declaratoriam delicti priuetur dominio ſuorum bonorum, quando delictum, quod ipſe committit, ipſo iure confiſcationem bonorum annexam habet?

SVMMARIVM.

1 *Delinquens ipſo iure ante ſententiam declaratoriam delicti priuatur, ſecundum aliquos Doctores dominio ſuorum bonorum, quando delictum habet annexam ipſo iure bonorum confiſcationem; at ſecundùm ſententiam probabiliorem aliorum Doctorum non priuatur.*

2 *Leges permittunt delinquenti, cui bona ipſo iure confiſcantur, poſſeſſionem, & vſum bonorum, quæ ipſi ſic confiſcata fuerunt: Conſequenter non auferunt ab illo dominium talium bonorum: At hæc ratio non omninò conuincit, & cur.*

3 *Lex humana debet eſſe obſeruabilis, & tolerabilis: At ea, quæ priuat aliquem ipſo iure dominio ſuorum bonorum eſt grauiſſima, & obſeruatu difficillima. At neque hæc ratio conuincit, & cur.*

4 *Suadetur ratio ex textu in l. quæſitum, ff. qui & à quibus manumiſſ. Ex quo videtur delinquens a die commiſſi delicti, ſolùm amiſiſſe ius dandæ libertatis, nempè liberam bonorum adminiſtrationem, non tamen dominium.*

5 *Delinquens, ſicut per condemnationem amittit dominium; ita & amittit dominium ante condemnationem, poſtquam tamen commiſit delictum. Vbi vide, quomodo explicetur Textus in l. quæſitum, ff. qui & à quibus manumiſ.*

6 *Aſſignatur ratio dubitandi, & ratio decidendi quænam fuerit in dicta lege.*

7 *Delinquens commiſſo delicto, & ante ſententiam, ſeu condemnationem, non tenetur ſe bonis ſpoliare, & fiſco reſtituere, conſequenter retinet dominium ante condemnationem.*

8 *Delinquens commiſſo delicto non eſt dicendus priuatus dominio, ſed non poſſeſſione; quia verba legis ſunt generalia, & conſequenter generaliter intelligenda.*

9 *Delinquentis ex delicto læſæ maieſtatis bona ex vi dicti criminis ſunt confiſcata à die commiſſi delicti, ex quo non ſequitur, delinquentem amittere dominium; ſed ſolùm ab illa die illa bona eſſe fiſco obligata, & quaſi hypothecata, quod non repugnat dominio.*

10 *Hypotheca eſt penes debitorem, & conſequenter etiam dominium, quamuis creditori competat actio ex hypotheca.*

11 *Delinquentis bona à die commiſſi delicti ita ſunt obligata fiſco, vt poſſit fiſcus lata ſententia, illa recuperare à quocumque detentore, ſeu poſſeſſore; conſequenter delinquens amiſit ius transferendi illorum dominium in quemcumque alium.*

12 *Delinquens ante ſententiam, ſeu condemnationem illa bona retinere poteſt, illiſque frui, & vti; conſequenter non amiſit quomodocumque dominium, ſeu ius vtendi, quod antea habebat.*

13 *Delinquens à die commiſſi delicti priuatur quidem dominio, non tamen abſolutè, ſed ſolùm conditionatè.*

14 *Delinquens licet ante ſententiam retineat dominium, & ſic diſponendi ius de ſuis bonis, non tamen poteſt de illis diſponere perfectè, firmè, & irreuocabiliter, ſed ſolùm imperfectè, infirmè, & reuocabiliter, quia ea ſunt obligata fiſco.*

RESPONDETVR, quod quamuis ſatis probabiliter affirment Abbas *in cap. dilecti, de arbitr. n.*12. Archidiac. *in cap. felicis, n.*13. *de pœnis in* 6. Ioan. Andreas *ibidem num.* 4. Dominicus *n* 8. Franch. *n.*3. Roland. *vol.* 3. *conſil.* 63. *n.*75. Caietan. 1.2. *q.*62. *art.* 3. *in fine*, Caſtr. *lib.*2. *de leg. pœnal. c.*10 *& lib.*1. *de iuſt. hæret. punit. cap.*6. Couarruu. *in* 4. *decretal. part.*2. *cap.*6. §.8. *n.*8. *&* 9. Tolet. *lib.*4. *cap.*4. *n.*4. Gregor Lopez *in l.*4. *tit.*2. *part.*7. Leſſ. *de iuſt. lib.*2. *cap.*19. *dubit.*8. *n.*64. Azor. *tom.*1. *lib.*5. *cap.*7. *q.*2. *& cap.*8. *quæſt.*2. *& lib.*8. *cap.* 12. *q.*2. Ioan. Medina *Cod. de reſtitut. q.*1. § *poſt rer. dominium*, Corduba *lib.*1. *quæſt.*36. Aragonius 2.2. *quæſt.*12. *art.*2. *& q.*62. *art.*3. Salonius *ibidem controu.*1. Graſſius *lib.* 2. *deciſ. cap.*11. *n.*25. Burſat. *conſ.*14. *n.*3. Decian. *lib.*5. *cap.*20. *num.*3. Gomez *de delict. cap.*2. *n.*1. & Farinac. *de hæreſi q.*190. §.5. *n.*68. Ita vt prædictum dominium bonorum ſtatim à die commiſſi delicti transferatur in fiſcum: Probabilius tamen negent Victoria *relect.*1. *de Inſulan. part.*1. *num.* 14. Cardinalis *conſil.* 128. *n.* 2. Franciſc. Beccius *conſ.*57. *num.*15. Archidiac. ſibi contrarius *in cap. cùm ſecundum leges, de hæret. in* 6. Locatus *in iudic. Inquiſit. verb. donatio, n.*6. *verſ. & nota.* Bannez 2.2. *q.*11. *art.*2. *dub. vnico, concl. vltima*, Simanch. *de Cathol. Inſtitut. tit.*9. *n.*173. *&* 229. Ioan. Gutierrez *lib.*2. *canonic. cap.*5. *n.*28. Lopez *tom.*1. *in Inſtruct. cap.*112. Petr. Ledeſma *in ſumma part.*2. *tract.*1. *cap.*6. *concluſ.* 15. *& tract.*8. *cap.*9. *concl.*7. Auila *de cenſur. part.* 1. *dub.*7. Vaſquez 1.2. *diſp.*170. *cap.*3. Barthol. Medina 1.2 *q.*96. *art.* 4. *ad* 2. Molina *de iuſt. diſput.*95. *tom.*1. *verſ. dubium verò eſt*, Henriquez *lib* 13. *cap.*56. *n.*2. Peregrin. *de iur. fiſc. lib.*5. *tit.*1. *n.*176. Et putat eſſe probabile Corduba *cit. lib.*1. *quæſt.*36. 1

Probatur; quia leges permittunt delinquenti (cui bona ipſo iure confiſcantur) poſſeſſionem, & vſum bonorum, quæ ipſi ſic confiſcata fuerunt: Ergo non auferunt ab illo dominium talium bonorum. Antecedens patebit ex iis, quæ infra dicentur. Conſequentia probatur, quia abſurdum eſt dicere, aliquem eſſe priuatum dominio ſuorum bonorum, & poſſe legitimè illa poſſidere, & legitimè illis vti; cùm ablato dominio, neceſſariò corruat ius poſſidendi, & vtendi, quod in dominio fundatur. Accedit, quod prædictus delinquens ante 2

ſententiam declaratoriam delicti poteſt accipere ex illis bonis, qoidquid neceſſe habuerit ad ſe, & ſuam familiam ſuſtentandam: Ergo ſignum eſt, quod habeat dominium illorum bonorum.

At hæc ratio non omninò conuincit; quia in multis caſibus dominium eſt penes vnum, & poſſeſſio, ac vſus eſt penes alterom: Quandoqoidem Religioſi Ordinis S. Franciſci de facto habent poſſeſſionem, & vſum bonorum, & tamen dominium prædictorum bonorum eſt apnd Romanum Pontificem. S. Bonauentura *in Regula S. Franciſci cap. 4. ad* 4. Sotus *de iuſt. lib.* 4. *q.* 1. *art.* 1. *verſ. hiſce tamen*, Alcozer *lib. de ludo cap.* 17. *in fine*, Mencs *lib* 1. *contron. illuſtr. cap.* 17. *num.* 10. Barthol. *in tract. Minoritar. lib.* 2. *diſp.* 3. *cap.* 2. Roderic. *tom.* 2. *quaſt. regular. quaſt.* 125. *art.* 6. Ledeſma *part.* 4. *q.* 18. *art.* 1. *dub.* 2. Rebell. *de iuſt. part.* 1. *lib.* 1. *quaſt.* 7. *ſect.* 4. *n.* 33. Salonius 1. 2. *q.* 62. Azor. *tom.* 1. *lib.* 12. *cap.* 24. *q* 5. & alij paſſim. Item bona aduentitia filiifamilias quoad dominium ſuot apnd filiumfamilias, quoad vſumfructum aurem ſunt apod patrem, *l. quacumque, & l cùm oportet, Cod. de bon. quæ liber.* Ergo licet prædictns delinquens retineat poſſeſſionem, & vſum ſuorum bonorom, non tamen hinc ſequitor, quod & retineat etiam dominium, illudque non ſit tranſlatum in fiſcum; quia leges, quamuis auferant prædicto delinquenti dominium ſuorum bonorum à die commiſſi delicti, concedunt tamen illi poſſeſſionem, & vſum eorumdem bonorum ante ſeotentiam declaratoriam delicti; cùm hanc poſſeſſionem, & hunc vſum illi non non auferant, vti ſuprà dicebam.

3 Probatur ſecnndò, quia lex humana debet eſſe obſeruabilis, & tolerabilis: At lex, priuans aliqnem ipſo iure dominio ſuorum bonorum, eſt grauiſſima, & obſeruatu difficillima: Ergo.

At hæc ratio etiam multo minos conuincit; quia tunc lex eſſet grauiſſima, & obſeruatu difficillima, quando obligaret delinquentem ad ſua bona tradenda fiſco ante ſeotentiam declaratoriam delicti; ſed priuare aliquem ipſo iure dominio ſuorum bonorum, ita tameo vt illorum poſſeſſionem, & vſum retineat, non eſt ita graue, & obſeruatu difficile, vt Priocipes non poſſint huiuſmodi legem ferre in delictis qoibuſdam valdè grauibus: Ergo. Et qoidem multæ leges id indicant, vt mox patebit: & in materia beneficiorum, vt dicebam ſuprà *dubit.* 102. *& dubit.* 103. multæ videntur latæ leges, qoibus beneficiarius ob delictum eo ipſo priuatur beneficio; cum tamen ante ſententiam declaratoriam delicti dictum beneficium legitimè retineat, & poſſideat. Accedit, quod cùm leges poſſiot conferre dominium, vt fit per præſcriptionem, multo magis ob aliquod graue delictum poterunt illud auferre. Melius igitur ſic.

4 Probatur tertiò *ex l. quæſitum, ff. qui & à quib. manumiſſ.* ibi: *Quæſitum eſt, an is, qui maieſtatis crimine reus factus eſt, manumittere poſſit, quoriam ante damnationem Dominus eſt: & Imperator reſpondit, ex eo tempore, quo quis propter facinorum ſuorum cogitationem iam de pœna ſua certus eſſe poterat, multo plus cogitatione, & ſcientia delictorum, quàm damnatione, ius dandæ libertatis eum amiſiſſe.* Ergo videtur, quod delinquens à die commiſſi delicti ſolùm amiſerit ius dandæ libertatis, nempè liberam bonorum adminiſtrationem, non tamen domininm.

5 Dices cum aduerſariis ſuprà, vt Deciano, & aliis, rationem dubitaodi in ſupradicta lege (an ſcilicet delioquens ante condemnationem manumittere poſſit) ortam fuiſſe ex eo, quod ante condemnationem *videtur Dominus*; cui rationi dubitandi reſpondit Imperator, efficaciùs amittere delinquentem, poſtquam certus eſt de ſuo delicto, ius dandæ libertatis, quàm poſt condemnationem; ſiquidem poſt condemnationem ideò amittit, quia certus eſt de ſno delicto, cùm ſeotentia faciat notorium; ſed magis certus eſt de ſua propria conſcientia, quæ falli non poteſt: Et ſic coniungendo rationem dubitandi cum ratione decidendi, & deciſione ipſa, dicendum eſt, quod ſicut per condemnationem delinquens amittit domininm, ita & amittit dominium ante condemnationem, poſtquam tamen commiſit delictum. Alias oon fuiſſet ſoluta ratio dubitandi; quæ erat, quod ante condemnatiooem delinquens *Dominus eſt*: Nam ſi voluiſſet Imperator dicere, rationem deciſionis eſſe, quod aliud eſt amittere dominium, alind autem amittere adminiſtrationem, ſimpliciter dixiſſet; manumittere non poteſt, licet dominus remaneat vſque ad ſententiam, ſeu condemnationem.

Sed contra; quia alia fuit ratio dubitandi, alia ratio 6 decidendi in ſupradicta lege. Ratio dnbitandi, an manumittere poſſit delinquens, fuit, quia Dominos eſt ante condemnationem: ratio verò decidendi, & deciſio ipſa negans, quod manumittere poſſit ante coodemnationem, non fuit; quia caret dominio; aliàs inanis eſſet ratio dubitandi, an manumittere poſſit; ſed fuit fraus facta fiſco; quæ omninò à delinquente præuideri debuit: Nam cum poſt crimen læſæ maieſtatis commiſſum donationes perfectæ eſſe non poſſint (hæredes enim etiam tenet tale crimen, *l. donationes, §. vltim. de donationibus*) & committens hoc crimen præuidere debeat, quod ſic condemnari poſſit, *l.* 8. *de manumiſſ.* infertur in fraudem fiſci factam fuiſſe alienationem, ac proinde à die commiſſi delicti amiſiſſe delinquentem ius plenum, & perfectnm dandæ libertatis: noo autem amiſiſſe dominium.

Probatur quartò; qoia delinqoens commiſſo delicto 7 ante ſententiam declaratoriam delicti, non tenetur ſe bonis ſpoliare, & fiſco reſtituere: Ergo ſignum eſt, quod ante ſententiam dictam retineat dominium. Antecedens patebit ex iis, quæ dicemus dubitationibus ſequentibus. Coofequentia probatur, quia ſi dominium eſſet tranſlatum in fiſcum, ooo poſſent abſque voluntate fiſci à delinqoente bona retineri; nullibi autem conſtat de tali voluntate fiſci: Ergo dicendum eſt, quod retentio proueniat ex eo, quod delinqoeos noo ſit priuatus dominio ante ſententiam declaratoriam delicti.

Neqoe dicas, qood delinqoens ſit qoidem priuatus 8 dominio, ſed non prioatus poſſeſſione: Quia præter ea, quæ infrà dicentur, verba ſunt generalia, atqoe adeò generaliter ſunt intelligenda.

Probatur quintò; quia ex vi criminis læſæ maieſta- 9 tis ſolùm habetur, quod à die commiſſi criminis bona delinquentis ſint confiſcata; ſed ex hoc non infertur, quod delinquens amittat domioiom; ſed ſolùm infertur, quod ab illo die illa bona ſint fiſco obligata, & quaſi hypothecata: Quod optimè ſtare poteſt cum do- 10 minio; quemadmodum hypothecata res, poſſeſſa à debitore, eſt penes illios dominium, quamuis obligata ſit creditori: Ergo dicendum, quod confiſcatio non priuet delioquentem dominio; præſertim quia pœnæ ſunt reſtringendæ, non autem ampliandæ.

Probatur ſextò; qoia certum eſt, quod à die com- 11 miſſi delicti bona delinqoentis ita ſunt obligata fiſco, vt poſſit fiſcus, ſecuta dicta ſenteotia, illa bona recuperare à quocumque poſſeſſa inueoerit: Ergo ſignum eſt, quod delinquens amiſerit quodam modo ius, quod habebat traosferendi plenè ſua bona in quem- 12 cumque poſſeſſorem; è contra verò delinqoens ante dictam ſenteotiam illa bona retinere poteſt, illiſque frui, & vti, ſicuti infrà dicemus: Ergo ſignum etiam ex altera parte eſt, quod non amiſerit omni modo dominium, & ius fruendi, ac vtendi, quod antea habebat in prædicta bona. Quapropter iuxta ea, quæ dicebam *Dubitat.* 103. dici poteſt, quod de- 13 linquens à die commiſſi delicti priuetur dominio non ſimpliciter, perfectè, & abſolutè; ſed tantùm ſecundùm quid, imperfectè, & conditionatè, poſita ſcilicet dicta ſententia iudicis; ita vt, hac poſita, omnia priùs acta, licet valida, reddantur inualida, ac ſi à die commiſſi delicti delinquens dominio priuatus fuiſſet:

Et

Et conſequenter, licèt ante dictam ſententiam delinquens retineat dominium, & ius diſponendi de bonis aliquo modo, non tamen poſſit de illis diſponere perfectè, firmè, & irreuocabiliter, ſed ſolùm imperfectè, infirmè, & reuocabiliter. Atque adeò licet ante dictam ſententiam habeat aliquam adminiſtrationem de ſuis bonis, habeat tamen illam obligatam fiſco.

OBIECTIONES.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula (ipſo iure) in cap. Cùm ſecundùm leges, de hæreticis in ſexto, non ſignificat, quod hæreticus ſit ipſo iure priuatus dominio ſuorum bonorum, ſed quod eo ipſo talia bona ſint fiſco obligata; Ita vt lata ſententia declaratoria delicti, retrotrahatur publicatio ad diem, quo delictum eſt commiſſum.*

2 *Verba Authent. & aliarum legum eodem modo explicantur.*

3 *Quæ ſit ratio cur alienationes factæ à delinquente reſcindantur.*

4 *Delinquens poſt commiſſum delictum ex citatis iuribus priuatus eſt dominio conditionatè; atque ideò poteſtate alienandi perfectè, infirmè, & irreuocabiliter: non autem imperfectè, infirmè, & reuocabiliter.*

5 *Delinquentis bona licèt ſecundùm l. quiſquis, Cod. Ad leg. Iul. maieſtat. dicantur fiſco addicta: non tamen dicuntur ſublata à poſſidente ſaltem quoad dominium.*

6 *Delinquentis bona tranſlata ad heredes, ſi ipſi non ſatis purgauerint delictum, vindicantur, ex l. vltima, ff. ad leg. Iul. maieſtat. At non ita vindicantur ante ſententiam, ſed poſita ſententia, ſeu condemnatione.*

7 *Fiſcus ſi non acquireret dominium bonorum delinquentis, quæ ipſo iure confiſcantur, non ſequeretur, quod bona illa tranſlata in tertium poſſeſſorem fructificarent huic, & non fiſco: ſed tantùm quod ea ſint addicta, ſeu obligata fiſco à die commiſſi delicti, ita vt, poſſit lata ſententia, bona cum fructibus perceptis à die commiſſi criminis vindicare.*

8 *Pontifex in cap. Cùm ſecundùm leges, de hæret. in 6. tantùm prohibuit Principibus ſæcularibus occupare bona delinquentium ante ſententiam, ſeu condemnationem; quia ante ſententiam, ſeu condemnationem iudicis Eccleſiaſtici, non debet fieri executio, & occupatio bonorum delinquentis: At non inde ſequitur, an delinquens habeat dominium, necne: quia ab hac quæſtione voluit Pontifex ſe abſtinere.*

9 *Dominium vtile ex Suarez manet apud ipſum delinquentem: Dominium verò directum tranſit in fiſcum.*

1 OBiicies primò: *In cap. Cùm ſecundùm leges, de hæretic. in 6.* dicitur, quod hæretici bona ipſo iure publicentur; Ergo hæreticus ipſo iure amittit dominium ſuorum bonorum, illudque tranſit in fiſcum.

Reſpondetur: Nego conſequentiam; quia per illa verba *ipſo iure*, non ſignificatur, quod hæreticus ſit ipſo iure priuatus dominio ſuorum bonorum, ſed quod eo ipſo talia bona ſint fiſco obligata: ita vt, lata ſententia declaratoria delicti, retrotrahatur publicatio ad diem, quo delictum eſt commiſſum, & ex illo die bona hæretici ſimul cum fructibus ſint transferenda in fiſcum: Hoc tamen non impedit, quin hæreticus poſſit retinere dominium, antequam de delicto condemnetur. Accedit, quod *in l. vltima, ff. de public. & vectigal.* & *in l. cùm ancilla, Cod. de inceſt. nupt.* & *in cap. ita quorundam, de Iudæis*, ipſo iure publicantur bona aliquorum, & tamen bonorum eorum dominium non transfertur in fiſcum: Ad eum modum, quo bona alicuius debitoris hypothecata, obligata ſunt creditori, & tamen dominium illorum bonorum remanet apud dictum debitorem. Accedit etiam, quod prohibentur alienari bona quædam, cùm tamen dominium illorum ſit penes illum, qui poſſidet dicta bona, quare non valet argumentum: Publicantur ipſo iure bona, ergo delinquens, cuius publicantur ipſo iure bona, amittit dominium ſuum bonorum.

Eodem modo explicantur verba *Authent. de inceſt. nuptiis, cap. 1.* vbi dicitur: *Mox Reo rerum ſuarum caſus imminet*: Quia, vt inquit ibi Gloſſa, *ipſo iure dominium perdit*: Et explicantur verba *Authent. de rapt. mulier. in fine*, vbi dicitur: A tempore commiſſi delicti transfertur dominium in fiſcum. Et explicantur verba *l. commiſſa, ff. de public. & vectigal.* & *l. vltima. Cod. ad leg. Iul. maieſtat.* vbi dicitur: *Reus perdit dominium ſuorum bonorum à die commiſſi criminis*: quia hæc, & ſimilia verba intelligenda ſunt de dominio ſecundùm quid, imperfecto, & conditionali, quod vltrò concedo acquiri fiſco, ſcilicet fiſcum habere ius ad bona delinquentis: Ita vt poſſit ferre ſententiam declaratoriam criminis delinquentis, qua probata, poſſit bona delinquentis vendicare. Et quia, qui habet ius ad rem acquirendam, dicitur eſſe aliquo modo dominus illius rei, ideò fiſcus in caſu noſtro dicitur eſſe aliquo modo dominus bonorum delinquentis, non tamen ſimpliciter, perfectè, & abſolutè, ſed tantùm ſecundùm quid, imperfectè, & conditionatè, ſicuti ſuprà dicebam. 2

Obiicies ſecundò: Poſt latam ſententiam declaratoriam delicti reſcinduntur omnes alienationes factæ à delinquente, & bona delinquentis ſimul cum fructibus perceptis à die commiſſi delicti pertinent ad fiſcum: Ergo per huiuſmodi delicta amittitur dominium bonorum ipſo iure. 3

Reſpondetur, nego conſequentiam: quia ex dictis ratio, cur reſcindantur alienationes factæ à delinquente, non eſt eo, quod delinquens amiſerit dominium ſuorum bonorum (niſi modo, quo ſuprà dicebam) ſed eo quod à die commiſſi delicti illa bona ſint obligata fiſco: habeatque fiſcus actionem ad illa bona poſt ſententiam declaratoriam delicti.

Obiicies tertiò, committens delictum, ob quod bona ipſius ſunt ipſo iure addicta fiſco, priuatus eſt poteſtate libera alienandi, & adminiſtrandi talia bona, ſicut priùs habebat. Quod patet in crimine læſæ maieſtatis humanæ, *ex l. indiciorum, ff. de accuſationibus*, ibi: *Adeò vt Diuus Seuerus, & Antoninus reſcripſerint, ex quo quis aliquid ex his cauſis crimen contraxit, nihil ex bonis ſuis alienare, aut manumittere eum poſſe.* Et *ex l. vltima, Cod. ad leg. Iul. maieſt.* ibi: *Ex quo quis tale crimen contraxit, neque alienare, neque manumittere eum poſſe, neque ei ſoluere iure debitorem, manus etiam Antoninus reſcripſit.* Et in crimine hæreſis patet, *ex cap. Cùm ſecundùm leges, de hæretic. in 6.* ſed dominium nihil aliud eſt, quàm ius vtendi re propria, tanquam propria: Ergo cùm delinquens ob delictum, hoc ius amiſerit, amittit & dominium. 4

Reſpondetur ex prædictis iuribus nihil aliud ſequi, quàm quod delinquens poſt commiſſum delictum priuatus ſit dominio imperfectè, & conditionatè: atque adeò priuatus ſit poteſtate alienandi perfectè, infirmè, & reuocabiliter, vti ſuprà dicebam.

Obiicies quartò. *In leg. quiſquis, Cod. ad leg. Iul. maieſtat.* dicitur, ob prædicta crimina bona delinquentis eſſe fiſco addicta: Ergo ſignum eſt, quod ſint ſublata à poſſidente, ſaltem quoad dominium. 5

Reſpondetur, hinc tantum ſequi, quod bona illa ſint addicta, ſeu obligata fiſco: Quod compati poteſt cum dominio poſſidentis.

6 Obiicies quintò, *in l. vltima, ff. ad leg. Iul. maieſt.* vindicantur bona delinquentis tranſlata ad hæredes, ſi hæredea non ſatis purgauerint delictum: ſed vindicatio competit ſoli domino, iuxta Textum *in l. in rem, ff. de rei vindicat.* Ergo ſignum eſt, quod fiſcus ſit dominus.

Reſpondetur, vindicari quidem, ſed ita vt vindicatio competat fiſco, non ante ſententiam declaratoriam criminis, ſed poſita tali ſententia: In quo caſu vltro concedo, quod fiſcus factus ſit dominus.

7 Obiicies ſextò: Si fiſcus non acquireret dominium delinquentis bonorum, quæ ipſo iure confiſcantur, ſequeretur, quod bona illa tranſlata in tertium poſſeſſorem fructificarent huic, & non fiſco: Sed hoc eſt falſum, quia fiſcus vindicat rem delinquentis cum fructibus perceptis à die commiſſi delicti: Ergo ſignum eſt, quod fiſcus comparauerit, ſeu acquiſiuerit dominium illorum bonorum ab illo die.

Reſpondetur, hinc tantum ſequi, quod bona delinquentis ſint addicta, ſeu obligata fiſco à die commiſſi delicti, ita vt poſſit fiſcus lata ſententia declaratoria delicti, à die commiſſi delicti bona illius cum fructibus perceptis vindicare.

8 Obiicies ſeptimò: Si in delicto hæreſis non amitteretur dominium à die commiſſi delicti, fruſtrà Pontifex *in cap. cum ſecundum leges, de heretic. in 6.* prohiberet Principibus ſæcularibus occupare bona delinquentium quouſque Epiſcopus, vel alius Eccleſiaſticus habens poteſtatem, proferat ſententiam ſuper tale delictum; quandoquidem certum eſt, quod retento dominio alicuius rei, non poſſit à domino res auferri, quouſque per ſententiam, ſeu condemnationem ea priuatus ſit.

Reſpondetur, hinc tantùm ſequi, Pontificem prohibuiſſe Principibus ſæcularibus occupare bona delinquentium ante ſententiam declaratoriam delicti; quia ante talem ſententiam iudicis Eccleſiaſtici non debet fieri executio, & occupatio bonorum delinquentis (aliàs confiſcationis iudices eſſent Principes ſæculares) non autem ſequi, delinquentem habere, vel non habere dominium; quia ab hac quæſtione voluit Pontifex ſe abſtinere. Vt omittam, quod delinquens priuetur dominio ſuorum bonorum non perfectè, & abſolutè, ſed imperfectè, & conditionatè, poſita ſcilicet ſententia declaratoria delicti, tanquam conditione ſine qua non, modo ſuprà explicato.

9 Cæterum aduerte, quod Suarez *de fide diſput. 22. ſect. 3. n. 5.* conciliet prædictas duas opiniones docendo, quod dominium vtile maneat apud ipſum delinquentem; dominium verò directum tranſeat ad fiſcum. Ad eum modum, quo emphyteuta acquirit dominium vtile, dominium verò directum remanet apud dominum fundi; ſubditque, quod hoc probent Textus allegati, in quibus dicitur, quod à die commiſſi delicti dominium bonorum transferatur in fiſcum, nempè dominium directum; cùm dominium vtile eorumdem bonorum remaneat apud priorem dominum, & poſſeſſorem, ſcilicet delinquentem.

DVBITATIO CXXXI.

An confiſcatio delinquentem, cui bona ſunt ipſo facto, ſeu ipſo iure confiſcata, obliget, quod ea fiſco tradat ante ſententiam declaratoriam delicti?

SVMMARIVM.

1 *Confiſcatio non obligat, ſecundum probabiliorem ſententiam, delinquentem, cui bona ſunt ipſo facto, ſeu ipſo iure confiſcata ad tradendum ea fiſco ante ſententiam; quia delinquens in tali caſu non priuatur dominio ſuorum bonorum, niſi conditionatè, contra complures Doctores affirmantes ex eo, quod defendant, delinquentem à die commiſſi delicti priuatum eſſe dominio ſuorum bonorum.*

2 *Princeps licet in vno, vel altero caſu poſſit obligare delinquentem, vt in ſe ipſum pœnam grauem exequatur, non tamen id poteſt paſſim, & per legem, ſicuti eſſet, ſi delinquens commiſſo delicto obligaretur bona ſua fiſco tradere.*

3 *Leges imponentes hanc confiſcationis pœnam non priuant expreſsè delinquentem poſſeſſione ſuorum bonorum; conſequenter delinquens non tenetur ſe illorum poſſeſſione ſpoliare.*

4 *Lex (ad hoc vt obliget) debet eſſe proportionata, & conformis fragilitati humanæ, debetque eſſe obſeruatu moraliter poſſibilis, quod non eſſet, ſi iuberet aliquem, eſſe executorem pœnæ contra ſe ipſum.*

5 *Princeps non videtur ad id obligare, cùm lex obligans ad omnia bona fiſco tradenda ante ſententiam ſit obſeruatu valdè difficilis.*

6 *Clauſula (ipſo iure) non facit ſenſum, quod bona delinquentis ſint tradenda fiſco ante ſententiam, ſed quod confiſcatio retrotrahatur ad diem commiſſi delicti.*

7 *Delinquentis bona licet tranſeant in fiſcum, remanent tamen plura in ipſo delinquente, hoc eſt poſſeſſio, adminiſtratio, & vſus illorum; ita vt de illis non veniat ſpoliandus ante ſententiam, ſed tantum poſt.*

8 *Limita cum Adriano, prædicta procedere quando delictum eſt occultum.*

9 *Limitatio prædicta reiicitur; quia lex confiſcans bona delinquentis loquitur de delictis publicis, & de occultis, nullamque diſtinctionem facit.*

10 *Sententia non requiritur, vt populo conſtet de delicto delinquentis, cùm populus non obligetur hæretici bona fiſco deferre, neque requiritur, vt ipſe delinquens certus reddatur de ſuo delicto, ſed vt pœna impoſita per legem applicetur, & executioni mandetur.*

11 *Delinquens occultus ex aduerſariis non tenetur ſua bona tradere fiſco ante ſententiam, conſequenter nec delinquens publicus ob eamdem rationem.*

12 *Delinquens vt teneatur tradere bona ſua fiſco, requiritur, quod de delicto ipſius habeatur illa notitia, quæ iure ciuili, & Canonico eſt præſcripta: Volunt enim leges, hanc notitiam haberi per iudicis ſententiam.*

13 *Delinquens etiamſi crimen ſuum in iudicio confeſſus fuerit, adhuc non tenetur ſe bonis ſpoliare, neque fiſcus poteſt ab illo bona illa eripere, & occupare; quia illa confeſſio ſolùm facit crimen eſſe notorium, non autem eſſe reum damnatum, & pœnam applicatam.*

14 *Sententia hoc in delictis, quæ ipſo facto, ſeu ipſo iure confiſcationis pœnam trahunt, ſufficit, ſi ſit declaratoria, ſeu condemnatoria delicti; quia eo ipſo eſt ſimul condemnatoria pœnæ delicto annexæ.*

15 *Hæretici, vel alterius delinquentis bona (quando ſunt ipſo iure, ſeu ipſo facto confiſcata) non requiritur ſententia condemnatoria, ſeu declaratoria pœnæ; requiritur tamen ſententia declaratoria delicti, ad hoc vt illa bona deueniant ad fiſcum.*

16 *Sententia declaratoria delicti implicitè includit ſententiam condemnatoriam, ſeu declaratoriam pœnæ.*

RESPONDETVR, quod quamuis *in Repet. cap. extirpandæ, §. qui verò, de probend. n.* 24. Pariſiuſ *de reſignat. benefic. lib. 3. quæſt. 1. n.* 21. *&* 81. Marian. Socein. Senior *in cap. Iudæi 2. de Iudæis n.* 14. Felin. *in cap. Inquiſitionis, de accuſat. n. 7.* & *in cap. 1. de Conſtit. n. 43. & in cap. Rodulphus de reſcript. n.* 12. 13. *&* 38. 1

Lorca

Lorca 1.2. *diſput.24. de legib.n.2.§.vltimo*, Alphonſus de Caſtro *lib.2. de leg. pœnali cap.10. & 11.* & *lib.2.de iuſt. hæretic. punit. cap. 5. & 6.* & Antonius Gomez *tom. 3. var. cap.2.n.5.* affirment, ex eo quod tenent, delinquentem abſolutè à die commiſſi delicti priuatum eſſe dominio ſuorum bonorum, & conſequenter teneri ea fiſco tradere eo ipſo, quod delictum commiſit; quia alias poſſideret, & retineret bona illa contra voluntatem fiſci, qui factus eſt illorum dominus; quod vtique eſt illicitum:) Probabilius tamen ſit oppoſitum, quod docent Alexander *in l. ſiquis maior, Cod. de tranſact. n.13.* Adrian. *quodlib.1. art.1. lit.I.* Caietan.2.2.q.62. *art.3.* & *in ſumma verb. pœna.* Victoria *relection. 1. de Indis, n. 14.* Molina *de iuſt. tom.1. diſput.65. verſ. contrariam ſententiam, & tom.3. diſp.657. num.3.* Henriquez *lib.13. de excommunic. cap.56. n.2.* Sotus *de iuſt. lib.1. q.6. art.6. concl.1.* Valentia 1.2. *diſput.7. quæſt.5. punct.6. q.3. verſ. ea quæ deinde, & 2.2. diſp.1. quæſt.11. art.3.* Bannes 2.2. *quæſt.12. art.2. verſ. tertium argumentum*, Syluest. *verb. aſſaſſinus, n. vlt.* & *verb. hæreſis 1. quæſt. 8. n.13.* Roſella *eodem verbo hæreſis, num.1.* Tabiena *ibidem quæſt. vnic. n.2. & 3.* Medina *de reſtitut. quæſt.1.* Angel. *verb. pœna, num.3.* Myſſingerius *ſingul. obſeru. centur. 2. deciſ.43.* Burſat. *lib.1. conſ.14. n.18. & 19.* Peregrin. *de duello quæſt.7. n.14.* Salonius 2.2.q.62. *art.3. contron.1. poſt 3. concluſionem*, Aragon. 2.2. *q.11. art.3.§. his ſuppoſitis*, Leſſius *de iuſt. lib.2. cap.29. dubit. 8. n. 64.* Emmanoel Sà *verb. fiſcus, n.4.* Philiarch. *tom.1. part.2. lib.6. cap.12.* Royas *ſingul. 26. num.5. & 6.* Cantera *in quæſt. crimin. rubr. de hæretic. cap.1. n.16.* Graff. *lib.2. deciſ. cap.12. n.1. & 40.* Sayr. *in clau. reg. lib.3. cap.9. num.30.* Lancellot. *de attentat. cap.5. num. 36.* Nauarrus *in ſumma cap. 23. num. 66.* Couarruu. 4. *decret.2. part. cap.6.§.8. n.10.* Suarez *de fide diſput.22. ſect.3. n.3.* vbi ait, eſſe hanc ſententiam communiſſimam, ſecuriſſimam, & in praxi ſeruandam. Azor. *tom.1. lib.5. cap.7. q.1. & 3. & lib.8. cap.12. q.3. 4. & 5.* Simanch. *de Cathol. Inſtitution. tit.9. num.161. & ſeqq.* Pegna *in director. Inquiſitor. 3. part. commentar.158.* Vaſquez 1. 2. *diſp. 169. cap.4. & diſput. 170. cap.3.* Farinac. *de hæreſ. q.190. n.23.* & Sanchez *lib.2. moral. cap.18. num. 30. & cap.12. num.7.* Videri etiam poterunt Mol. *de primogen. lib.4. cap. vlt. n.31.* & Mieres *de maioratu part. 4. quæſt. 23.* & quæ dicebam ſuprà *dubit.116. num.10. & 11.*

Probatur; quia ex iis, quæ dicebam *Dubit.103. & Dubit.130.* delinquens etiam in tali caſu non priuatur dominio bonorum ſuorum, niſi ſolùm conditionatè, poſita ſcilicet ſententia, ſeu condemnatione iudicis tanquam conditione ſine qua non: Ergo.

2 Confirmatur; quia licet princeps in vno, vel altero caſu poſſit obligare delinquentem, vt in ſeipſum pœnam grauem exequatur, non tamen id poteſt paſſim, & per legem, cùm non expediat bono communi talis obligatio, vtpotè humanæ infirmitati contraria, & multis tranſgreſſionibus ſubiecta. Sed ſi delinquens, commiſſo delicto obligaretur bona ſua fiſco tradere, obligaretur grauem pœnam in ſeipſum exequi: Ergo dicendū, quod non poſſit paſſim, & per legem princeps ad id obligare.

3 Confirmatur ſecundò, quia leges imponentes hanc confiſcationis pœnam, non priuant expreſsè delinquentem poſſeſſione ſuorum bonorum: Ergo non tenetur delinquens ſe illorum poſſeſſione ſpoliare, etiamſi dominio priuatus ſit, niſi id expreſsè dicatur. Antonios Gomez *tom.3. variar. cap.2. de delictis n.3.* Cantera *in quæſt. criminal. rubric. de hæretic. cap.1. n.16.* & alij, quos refert Farinac. *de hæreſ. q.190. n.85.*

4 Confirmatur tertiò, quia lex ad hoc vt obliget, debet eſſe proportionata, & conformis fragilitati humanæ, debetque eſſe obſeruatu moraliter poſſibilis: At quod quis ſit executor in ſeipſum pœnæ grauiſſimæ, non eſt quid proportionatum, & conforme fragilitati humanæ, neque eſt quid obſeruatu moraliter poſſibile: Ergo non eſt dicendum, quod lex velit ad id obligare.

Confirmatur quartò, quia (cùm lex obligans ad omnia bona fiſco tradenda ante ſententiam, ſit, vt omnes concedunt, obſeruatu valdè difficilis) non eſt dicendum, quod princeps velit ad id obligare, niſi claris, & expreſſis verbis id ipſum præcipiat; ſed nullibi in iure id clarè, & expreſsè præcipitur, ſed potiùs, vt dicam mox infra, habetur oppoſitum: Ergò non eſt dicendum, quod velit princeps ad tam rigoroſam pœnam obligare. 5

Obiicies: leges clarè, & expreſsè habent, quod bona delinquentis, de quo loquimur, fiunt ipſo iure confiſcata: Ergò non requiritur alia ſententia; præſertim cùm leges obligare poſſint ad pœnam ante ſententiam latam. 6

Reſpondetur: diſtinguo antecedens: *Sunt ipſo iure confiſcata*, ità vt hæc verba faciant ſenſum, quod ſtatim ſint tradenda fiſco ante ſententiam, nego: Ità vt faciant ſenſum, quod ſtatim ſint obligata fiſco, vt propterea poſt latam ſententiam retrotrahatur confiſcatio ad illum diem, in quo fuit commiſſum delictum, concedo.

Inſtatis: ſtatim ac quis committit delictum (ob quod ipſius bona ipſo iure confiſcantur) tranſit illorum dominium in fiſcum: Ergò debent ſtatim tradi fiſco; cùm non poſſit res aliena retineri ſine domini conſenſu. 7

Reſpondetur, nego antecedens (quod ſcilicet ſtatim tranſeat dominium in fiſcum, niſi ſolùm modo, quo ſuprà dicebam.) At dato: Tranſeat; diſtinguo tamen, ità vt apud delinquentem nihil relinquatur, nego: ità vt apud delinquentem relinquatur poſſeſſio, adminiſtratio, & vſus illorum bonorum, ſicque poſſit delinquens ea bona poſſidere, & non retineat inuito domino; atque adeò non teneatur ſe illis ſpoliare ante ſententiam, ſed ad ſummum poſt ſententiam, concedo.

Limitant Adrianus *quodlib. 8. art. 1. lit. I.* Syluest. *verb. hæreſis, quæſt.8. & verb. aſſaſſinus, quæſt.5.* & *verb. pœna, quæſt.21.* Angel. *verb. pœna, num.3.* Farinac. *de hæreſ. quæſt.190. n.85.* & *de crimin. læſ. maieſt. quæſt.116. num.18.* Quod id, quod dixi, intelligatur, quando delictum eſt occultum: Tunc enim (inquiunt ipſi) non tenetur delinquens ſe bonis ſpoliare ante ſententiam, ne ſit occaſio ſe prodendi; ſecùs, ſi delictum ſit notorium; quia tunc ceſſat ratio, ob quam ſententia requiritur; quæ eſt, vt conſtet de delicto, & nulla detur occaſio vexandi innocentem. 8

At hæc limitatio mihi non probatur; quia lex confiſcans bona delinquentis, æquè loquitur de delictis publicis, & de occultis, nullamque diſtinctionem facit: Ergò ſi non obligat, vt ſe bonis ſpoliet, delinquentem ſecretè, neque obligabit delinquentem publicè. 9

Confirmatur, quia ſententia non requiritur, vt populo conſtet de delicto delinquentis, cùm populus non obligetur hæretici bona fiſco deferre: neque requiritur, vt ipſe delinquens certus reddatur de delicto ſuo (cùm ſatis ſua conſcientia, quæ falli non poteſt, de illo certus reddatur. Ergò ſolùm requiritur, vt pœna impoſita per legem applicetur, & quaſi executioni mandetur, auditis delinquentis defenſionibus. 10

Confirmatur ſecundò ad hominem; quia vt ipſi aduerſarij concedunt, non tenetur ante ſententiam ſua bona tradere fiſco delinquens occultus: Ergò nec etiam tenetur delinquens publicus. Conſequentia probatur, quia ſi ad id teneretur delinquens publicus, eſſet, quia ſcitur hæreſis illius: Ergò cùm delinquens occultus rectè ſciat delictum ſuum, licèt ab aliis non ſciatur, non minùs ſi ſola ſcientia ſufficiat, obligabitur tradere bona ſua fiſco delinquens occultus, quàm teneatur delinquens publicus: ſed falſum eſt, vt ipſi aduerſarij etiam concedunt, quod ad id obligetur delinquens occultus, ergo etiam falſum erit, quod ad id obligetur delinquens publicus. 11

Confirmatur tertiò; quia ad hoc, vt delinquens teneatur tradere bona ſua fiſco, requiritur (vt mox infrà dicetur) 12

Digitized by Google

dicetur) quod de delicto ipſius habeatur illa notitia, quæ iure ciuili, & canonico eſt præſcripta ; ſed leges ciuiles, & canonicæ, (vt etiam mox infra dicetur) præſcribunt, quod hæc notitia habeatur per iudicis ſententiam, ad maiorem ſcilicet certitudinem, ad ſatisfactionem Reipublicæ, ad vitandas fraudes, &c. Ergo ante hanc iudicis ſententiam non tenetur bona ſua tradere fiſco delinquens quamuis publicus.

13 Quapropter, delinquens etiamſi crimen ſuum in iudicio confeſſus fuerit, adhuc non tenetur ſe bonis ſpoliare, nec fiſcus poteſt ab illo bona illa eripere, & occupare ; quia illa confeſſio ſolùm facit, crimen eſſe notorium, non autem eſſe reum damnatum, & pœnam applicatam ; quod requiri videtur, *argum. l. vltima, Cod. ad leg. Iul. maieſt.* ibi : *Vt conuicto reo, memoria eius damnetur, & eius bona ſucceſſoribus eripiantur.* Ex quibus verbis colligitur, requiri, quod reus ſit conuictus, & damnatus, ad hoc, vt bonis ſuis poſſit ſpoliari, & *argum. cap. cùm ſecundum leges, de hæret. in 6.* vbi expreſsè cauetur, non poſſe bona delinquentis ante ſententiam iudicis occupari. Videri poterit præter alios Sanchez *loco ſuprà cit. cap.* 16. Facchin. *lib.* 4. *contrauerſ. cap.* 25. *in fine*, Vaſquez *vbi ſuprà n.* 14. Simanch. *n.* 175. Suarez *n* 7. & Farinac. *n.* 23.

14 Cæterum hæc iudicis ſententia in delictis (quæ ipſo facto, ſeu ipſo iure confiſcationis pœnam trahunt) ſufficit, ſi ſit declaratoria delicti ; quia eo ipſo eſt ſimul declaratoria, & condemnatoria pœnæ eidem delicto annexæ. Syluеſt. *verb. hæreſis* 1. *n.* 3. *& verb. aſſaſſinus, quæſt. vltima*, Tabiena *eodem verb. aſſaſſinus, quæſt. vnica, n.* 2. Sotus *lib.* 1. *de iuſt. quæſt.* 6. *art.* 6. *concl.* 3. Peregrio. *de iur. fiſc. lib.* 4. *tit.* 5. *num.* 19. & *lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 171. Nauar. *conſ.* 20. *de hæret. n.* 4. Roland. *lib.* 3. *conſ.* 8. *n.* 7. Burſat. *lib.* 1. *conſ.* 14. *n.* 18. & *conſ.* 43. *n.* 1. & 22. Scacc. *lib.* 1. *de iudic. cap.* 98. *num.* 10. & 11. Philiarch. *tom.* 2. *part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 21. Graff. *lib.* 2. *deciſ. cap.* 11. *n.* 4. Cantera *in quæſt. crimin. rubr. de hæret. cap.* 1. *n.* 14. & 16. Zanchin. *tract. de hæret. cap.* 25. *n.* 1. Gomez *tom.* 3. *var. cap.* 2. *tit. de crimin. læſ. maieſt. num.* 2. & 3. Felin. *in cap. Rodulphus, n.* 35. *de reſcript.* Alex. *in l. ſi quis maior, Cod. de tranſact. n.* 13. Dominicus *in cap. cum ſecundum leges, de hæretic. in* 6. §. *confiſcationis, n.* 1. Tiraquel. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, n.* 40. *Cod. de reuocand. donat.* Couarruu. *in* 4. *decret. part.* 2. *cap.* 6. §. 8. *num.* 18. Mandoſ. *in addit. ad repert. Inquiſit. verb. confiſcatio, lit. C.* Simanch. *de Cathol. Inſtitution. tit.* 9. *n.* 164. Vaſquez 1. 2. *diſput.* 170. *cap.* 4. *n.* 14. & Sanchez

15 *cit. cap.* 21. *n.* 17. Quamuis igitur, quando hæretici, vel alterius delinquentis bona ſunt ipſo iure, ſeu ipſo facto confiſcata, non requiratur ſententia condemnatoria, ſeu declaratoria pœnæ ; requiritur tamen ſententia declaratoria delicti, ſcilicet quod talis reus hoc, vel illud delictum commiſerit, ad hoc, vt illa bona deueniant ad fiſcum, vti dicebam. Et patet *ex cit. l. vltima, Cod. ad leg. Iul. maieſt.* & *ex cit. cap. cùm ſecundum leges, de hæretic. in* 6. vbi dicitur : *Confiſcationis executio non fiat, donec ſententia fuerit promulgata ſuper crimen.* Sufficit verò, vti etiam dicebam, ſententia declaratoria delicti ; quia pœna incurritur ipſo facto, ac committitur delictum ; ſicque declarato delicto, declaratur etiam & pœna, & ea ſuccedit delicto.

16 Non obſtat, ſi dicas : communiter Doctores inquiunt, quod ſententia diffinitiua, quæ non continet condemnationem, vel abſolutionem, non habeatur pro iuſta, & valida : Ergo ſententia, quæ ſolùm declarat eſſe commiſſum delictum, & reum non condemnat, non valebit.

Reſpondetur enim, quod in ſententia declaratoria delicti implicitè includatur ſententia condemnatoria, ſeu declaratoria pœnæ (quando ſcilicet declaratur delictum, cui ipſo iure, ſeu ipſo facto pœna eſt impoſita.) Quamuis quando pœna non eſt impoſita ipſo iure, vel ipſo facto, ſed debet ea per iudicem imponi, tunc requiratur ſententia, quæ declaret pœnam, & condemnet ad pœnam.

COROLLARIVM.

An, ſi in aliqua lege dicatur, non opus eſſe ſententia declaratoria, vt quis bona ſua amittat, ſed eo ipſo, quod delinquit, abſque alia ſententia declaratoria, cenſeatur bona ea amiſiſſe, adhuc requiratur ſententia declaratoria criminis ?

SVMMARIVM.

1 *Sententia criminis declaratoria adhuc requiritur ; etiamſi in lege habeatur, ea opus non eſſe, vt bona ſua quis amittat ; ſed ſtatim abſque alia ſententia declaratoria cenſeatur amiſiſſe ; quia alioquin eſſet obligatio nimis rigoroſa.*

2 *Non obſtat, ſi dicas : Eo ipſo, quod ipſo iure aliqua pœna imponitur delicto, ſufficit ſententia declaratoria criminis, & non requiritur expreſsè ſententia declaratoria pœnæ ; quia non eſt omninò certum, quod ſententia declaratoria pœnæ non ſit neceſſaria ſimul cum ſententia declaratoria delicti.*

3 *Sententia declaratoria pœnæ data, quod expreſsè non ſit neceſſaria, ad hoc, vt pœna incurratur, adhuc lex poteſt illam excludere ad maiorem cautelam, & firmitatem : Quod à ſtylo legum non eſt alienum.*

4 *Clauſula (abſque ſententia declaratoria) eſt explicanda de declaratione pœnæ, non autem delicti ; idque eſt verum, etiam ſi lex dicat, abſque alia declaratione facti, vel pœnæ, & etiamſi crimen commiſſum ſit notorium.*

5 *Clauſula (abſque ſententia declaratoria) apponitur ad maiorem verborum declarationem ; ſicut (& ipſo iure.)*

EX dictis ſequitur primò, quod ſi in aliqua lege dicatur, non opus eſſe ſententia declaratoria, vt quis bona ſua amittat, ſed eo ipſo, quo delinquit, abſque alia ſententia declaratoria cenſeatur bona ea amiſiſſe (vt dicitur in crimine ſodomiæ apud regnum Caſtellæ *in l.* 1. *tit.* 21. *lib.* 8. *Recop.*) Adhuc ex probabiliori ſententia Doctorum requiritur ſententia declaratoria criminis ob rationes in principio dictas ; quia alioquin eſſet obligatio nimis rigoroſa, & regulariter vltra fragilitatem humanam, atque adeò bono communi non expediens : Quapropter lex illa intelligi debet de ſententia declaratoria pœnæ ; ita vt abſque ſententia declaratoria pœnæ, pœna cenſeatur incurſa, non autem abſque ſententia declaratoria delicti. Anton. Gomez 3. *variar. cap. vltimo, n.* 3. Vaſquez *diſput.* 170. *n.* 21. & *ſeqq* Sanchez *lib.* 2. *moralium cap.* 22. *n.* 20. & alij, quos mox infrà citabo. 1

Neque obſtat, ſi dicas : Eo ipſo quod ipſo iure aliqua pœna imponitur delicto, ſufficit vt talis pœna incurratur, ſententia declaratoria criminis, & non requiritur expreſsè ſententia declaratoria pœnæ : Ergo ſi lex excludit ſententiam declaratoriam, videtur excluſiſſe ſententiam declaratoriam delicti, & non ſententiam declaratoriam pœnæ, quæ per ſe, vtpotè non neceſſaria, iam excluſa videtur. 2

Reſpondetur enim, non eſſe omninò certum, quod ſententia declaratoria pœnæ non ſit neceſſaria ſimul cum ſententia declaratoria delicti, iuxta Textum *in l. Præſes, Cod. de ſentent. & interlocut.* vbi definitiua ſententia, quæ abſolutionem, vel condemnationem non continet, pro iuſta non habetur.

Reſpondetur ſecundò, dato quod ſententia declaratoria pœnæ expreſsè non ſit neceſſaria ad hoc, vt pœna incurratur, adhuc lex poteſt illam excludere ad maiorem cautelam, & firmitatem : Quod à ſtylo legum non 3

eſt

Digitized by Google

eſt alienum. D D. quos ſequitur Couarr. *lib. 2. var. cap.5.n.9.* & Sanchez vbi ſuprà.

4 Quando igitur ob hæreſim, vel ob aliquod aliud delictum ipſo iure, ſeu ipſo facto publicantur bona delinquentis: Et prætereà ſubditur, quod nulla alia opus ſit ſententia declaratoria, ſeu declaratione; adhuc non tenetur delinquens ſua bona applicare, & offerre fiſco abſque ſententia declaratoria delicti, & illa verba, *Abſque ſententia declaratoria, ſeu abſque declaratione*: Sunt explicanda de declaratione pœnæ. Ant. Gomez, Vaſquez, Sanchez *in locis ſuprà citatis*, & Couarruu. *in 4. decret. part. 2. cap.6. §.8. n.10. verſ.1.* Quaranta *verb. alienatio, n.49.* Leſſ. *de iuſt. lib.2. cap.29. n.63.* Peregrin. *de duello quæſt.7.* vbi ſubdit, hoc eſſe verum, etiamſi lex dicat, abſque alia declaratione facti, vel pœnæ, & etiamſi crimen commiſſum ſit notorium; citatque Sotum *lib. 1. de iuſt. quæſt.6. art.6. concl. 1.* & Graffium *vol.1. deciſ. lib.2. cap.11. n.26. & ſeqq.* aliique paſſim Doctores.

5 Non obſtat, ſi dicas: Hinc ſequi (ſi adhuc requiratur ſententia declaratoria criminis) illa verba, *abſque alia declaratione*, fruſtrà addi.

Reſpondetur enim: Nego antecedens; quia ex dictis per illa verba, *abſque alia declaratione*, ſolùm excluditur declaratio pœnæ, non verò declaratio criminis. Et quamuis per illa verba, *ipſo iure, vel ipſo facto confiſcata*, ſit ſatis excluſa declaratio pœnæ; non tamen propterea illa verba: *Abſque declaratione*, inutiliter apponuntur; quia ſaltem apponuntur ad maiorem verborum declarationem, & ad maiorem cautelam, vti dicebam.

COROLLARIVM II.

An ante ſententiam declaratoriam delicti neque delinquens, etiam publicè, teneatur bona ſua fiſco deferre, neque fiſcus poſſit bona delinquentis occupare?

SVMMARIVM.

1 *Delinquens ante ſententiam declaratoriam delicti, etiam publicè non tenetur bona ſua deferre fiſco; neque fiſcus poteſt bona delinquentis occupare; quia dum non accedit ſententia prædicta, ipſe delinquens iure poſſidet, quo tempore fiſcus non poteſt eiuſdem bona occupare.*

2 *Fiſcus non poteſt bona hæretici, vel alterius delinquentis, cuius ipſo iure bona publicantur, ante ſententiam declaratoriam criminis, quamuis crimen eſſet notorium, occupare.*

3 *Sententia declaratoria criminis non requiritur tantum, vt conſtet, delictum eſſe commiſſum, ſed vt iudex tanquam miniſter legis, auditis defenſionibus rei, applicet pœnam ſtatutam in lege, huic vel illi reo.*

4 *Fiſcus ſi quando crimen eſt notorium, in tali caſu occupet bona hæretici, vel alterius delinquentis, non ſolùm peccat contra præceptum in cap. cum ſecundum leges, de hæretic. in 6. ſed etiam tenetur bona occupata reſtituere.*

5 *Fiſcus tamen poteſt tradere dicta bona alicui cuſtodienda ante ſententiam declaratoriam, ne auferantur in damnum Rei, & ipſius fiſci.*

1 Ex dictis ſequitur ſecundò, quod ante ſententiam declaratoriam delicti neque delinquens etiam publicè teneatur bona ſua fiſco deferre, neque fiſcus poſſit bona delinquentis occupare; quia dum non accedit ſententia declaratoria delicti, delinquens iure poſſidet, & dum iure poſſidet, fiſcus non poteſt bona delinquentis occupare; vt expreſsè habetur *in cap. in literis, de reſtitut. ſpoliatorum* & ex communi docent Molina *de iuſt. & iur. tom. 1. diſputat. 95. ad 3.* Simanch. *de catholic. Inſtitut. tit. 9. num. 175. & ſeqq.* Suarez *de fide diſput. 12. ſect. 2. n.6.* Sanchez *lib. 2. moral. cap.22. n.18.* & alij quos infrà citabo.

2 Neque fiſcus igitur poteſt bona hæretici, vel alterius delinquentis, cuius ipſo iure bona publicantur) ante ſententiam declaratoriam criminis, quamuis crimen eſſet notorium, occupare. Angel. *verb. pœna, num.3.* Sylueſt. *verb. aſſaſſinus, quæſt. vltima*, Molina *de iuſt. tom.1. cit. diſputat. 95.* & Vaſquez *1. 2. diſput. 170. cap.4. num. 14.* etſi contrarium ſentiant Abbas *in cap. cum non ab homine, de iudic. n.29.* Dominicus *in cap. cum ſecundum leges, §. confiſcationis, num.3. de hæretic. in 6.* & Caſtr. *lib.2. de leg. pœnal. cap. 10.* quatenus aiunt, quod in crimine notorio poſſit fiſcus bona prædicti delinquentis occupare, non expectata ſententia declaratoria criminis.

3 Non obſtat, ſi dicas cum iſtis Doctoribus: Ideò requiritur ſententia declaratoria criminis, vt declaretur crimen eſſe commiſſum. At quando crimen eſt notorium, cùm conſtet, illud eſſe commiſſum, non requiritur talis declaratio: Ergo ſicut tenetur reus dare bona ſua fiſco poſt ſententiam declaratoriam criminis, ita etiam quando notoriè conſtat, crimen eſſe commiſſum, tenebitur ſimiliter dare ea ante dictam ſententiam.

Reſpondetur enim, nego maiorem; quia falſum eſt, requiri ſententiam declaratoriam criminis ſolùm, vt conſtet, crimen eſſe commiſſum, ſed prætereà requiritur ad aliud, vt ſcilicet iudex tanquam miniſter legis, auditis defenſionibus Rei, applicet pœnam ſtatutam in lege huic, vel illi reo. Quod eſt verum etiam in caſu, quo reus in iudicio confeſſus ſit ſuum crimen, ita vt & in hoc caſu etiam requiratur ſententia declaratoria criminis, vti ſuprà dicebam.

4 Quapropter, ſi fiſcus in tali caſu (quando ſcilicet crimen eſt notorium) bona hæretici, vel alterius delinquentis, cuius bona ipſo iure confiſcantur, occupet, non ſolùm peccat contra id, quod præcipitur *in dicto cap. cùm ſecundum leges, de hæretic. in 6.* vbi præcipitur, quod bona delinquentis ante ſententiam non accipiantur: ſed etiam tenetur bona occupata reſtituere. Molina *de iuſt. tom. 1. cit. diſput. 95. in ſolutione ad 3.* Suarez *de fide diſput. 22. ſect. 2.* circa finem, Vaſquez *1. 2. diſput. 170. cap. 4. num. 15.* & alij, quos ſuprà citabam: Quia delinquens, vti dicebam, ante ſententiam declaratoriam criminis habet dominium, vel ſaltem iuſtam poſſeſſionem bonorum ſuorum: Ergo qui priuat illum ſuis bonis, peccat contra iuſtitiam, & conſequenter tenetur illa reſtituere delinquenti; cùm quod de iure ab aliquo poſſidetur, non niſi per iniuriam auferatur, *cap. in literis, de reſtitut. ſpoliat.* Tum quia *in dicto cap. cum ſecundum leges*, expreſsè dicitur, quod fiſcus non habet ius illa occupandi ante ſententiam declaratoriam criminis: Ergo ſi ante talem ſententiam bona illa occupet, faciet iniquè, & iniuſtè; ita vt ad reſtitutionem, ſicut iam dicebam, teneatur.

5 Non nego tamen, quod cum hoc ſtare poſſit, vt queat fiſcus ante ſententiam declaratoriam criminis bona delinquentis alicui, ne auferantur, cuſtodienda, tradere; quia id & fiſco, & delinquenti expedire videtur, vti præter alios adnotauit Suarez *de fide diſput. 22. ſect. 2. num. 6.*

DVBITATIO CXXXII.

An poſita ſententia declaratoria delicti, teneatur delinquens bona ſua fiſco deferre? Et quid in tali caſu poſſit delinquens in fauorem ſuum operari?

SVMMARIVM.

1 *Delinquens, poſita ſententia declaratoria delicti, neque poteſt executioni ſententia reſiſtere; quia eſſet reſiſtere executioni iuſta, & debita poſt ſententiam iudicis.*

2 *Delinquens non poteſt bona ſua ex propoſito occultare, & aliis cuſtodienda tradere, ne fiſcus poſſit illa reperire.*

3 *Delinquens ſi edictis, vel alio modo à iudice rogetur de bonis, quæ habet, & quæ fiſco iam ſunt applicata, debet manifeſtare, & non manifeſtando executioni ſententia reſiſtit, & ſic peccat contra iuſtitiam.*

4 *Dicta de delinquente procedunt etiam in illius harede, & poſſeſſore, apud quem alia bona ipſius condemnati reperiuntur; quia ſemper tranſeunt cum illo onere, & obligatione ad fiſcum.*

5 *Delinquens ſi condemnatus, & à fortiori eius ſucceſſor, ex communi Doctorum ſententia, bona occupanda fiſco non occultet interrogatus, neque reſiſtat ſi illis ſpoliari attentetur, ſed paratus ſit ea petita deferre, ſatisfacit obligationi, neque tenetur ea fiſco deferre; quia ſententia non obligat delinquentem, vt ſua bona fiſco tradat; ſed ſolum tribuit fiſco ius ad ea occupanda; contra nonnullos contrarium tenentes ob tranſlationem illorum bonorum poſt ſententiam in fiſcum.*

6 *Delinquens non tenetur etiam poſt ſententiam declaratoriam criminis ſua bona offerre fiſco, ſed ſolum tenetur non reſiſtere quando ſententia executioni mandatur, quia nimis durum eſſet obligare aliquem, quod ſua bona offerat fiſco.*

1 RESPONDETVR, & dico primò: In tali caſu communis ſententia Doctorum eſt, quod non poſſit delinquens ſententiæ executioni reſiſtere: Quia eſſet reſiſtere executioni iuſtæ, & debitæ, poſt ſententiam iudicis: ſic Bannes 2.2.*quæſt.*162.*art.*3.*dub.*2. Aragon. *ibid.col.*2. Azor. *tom.*1.*lib.*5.*cap.*8.*quæſt.*3. Sanchez *cit. cap.*22.*num.*13. & alij, quos inſtà citabo.

2 Hinc non poteſt delinquens bona ſua ex propoſito occultare, & aliis cuſtodienda tradere, ne fiſcus poſſit illa reperire, & occupare, quia hoc eſſet (vt inquiunt ipſi) poſitiuè reſiſtere.

3 Hinc etiam delinquens, ſi vt ſuprà, vel alio modo à iudice interrogetur de bonis, quæ habet, & fiſco iam ſunt applicata, debet manifeſtare, & ſi non manifeſtat (ſubdunt ipſi) executioni ſententiæ poſitiuè reſiſtit, ſicque peccat contra iuſtitiam aduerſus fiſcum, atque adeò tenetur reſtituere; quia fiſcus ratione dominij in delinquentis bona acquiſiti, habet ius obligandi delinquentem, vt veritatem interrogatus manifeſtet.

4 Et quod dictum eſt de delinquente, idem dicunt de illius hærede, & poſſeſſore, apud quem talia bona delinquentis condemnati reperiuntur; quia ſemper talia bona tranſeunt cùm illo onere, & obligatione ad fiſcum. Doctores *in locis ſuprà citatis*, & præcipuè Azor. *in cit. cap.*8.*q.*4.

Quamuis ſi quoad ea, quæ modo dicta ſunt, quid aliquantulum benignius quis exoptet, videre poterit, quæ dicebam Tractatu de Parlamentis *cap.* 4. *dubit.* 29. & tractatu de impediente bonum alienum *dubit.*6.

Dico ſecundò, communis etiam ſententia Doctorum eſt, quod ſi delinquens condemnatus (& à fortiori eius ſucceſſor) bona occupanda fiſco non occultet interrogatus, neque reſiſtat, ſi illis ſpoliari attentetur, ſed paratus ſit ea petita deferre, ſatisfaciat obligationi, neque teneatur ea fiſco deferre; quia ſententia non obligat delinquentem, vt ſua bona fiſco tradat, ſed ſolùm tribuit ius fiſco, vt ea occupare poſſit; quia eſſet duriſſima obligatio, delinquentem ipſum ſuæ pœnæ executorem conſtituere. Sic Couarruu. 4. *decretal.* 2. *part. cap.*6.§.8.*n.*10.*concluſ.*2. Molina *de iuſt.tom.*1.*diſp.*66. Simanch. *de cathol. Inſtitut. tit.* 9. *num.* 184. Azor. *cit. cap.*8. *quæſt.*4. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 22. *num.*8. & alij, quos infrà citabo: quorum tamen aliqui limitant, niſi iudex expreſsè delinquentem ad ſolutionem condemnaret: Quod in confiſcatione omnium bonorum, vel partis illorum nunquam fieri conſueuit.

Quamuis alij, vt Corduba *lib.*1. *queſtion. quæſt.*36. *notabil.*2. & Vaſquez *de legib. diſput.* 172. *cap.*2. *n.*11. contrarium teneant ex eo, quia facta condemnatione delinquens nullum ius habet in illis bonis confiſcatis, ſed totum ius tranſlatum eſt in fiſcum: Ergo fiſcus ea ſibi occupat, vt propria: Et conſequenter, quamuis fiſcus ea non petat, non poterit delinquens retinere, & multo minus alienare, vel in proprios vſus conſumere; quia hæc eſt propria actio dominij, & poſſeſſionis, qua iam per ſententiam ipſe delinquens ſpoliatus eſt. 5

Confirmant; quia exinde non fit, obligari delinquentem ad rem minus arduam, & difficilem; quia declarato delicto, & lata ſententia, non eſt nimis arduum, & difficile, delinquentem deferre fiſco bona ſua: Tum quia non eſt neceſſarium, vt delinquens deferat, ſed ſufficit, ſi manifeſtet bona, quæ poſſidet, vt poſſit fiſcus ea occupare.

Quod ſi, facta manifeſtatione, fiſcus negligens fuerit in illis bonis occupandis, iam ex tunc delinquens cenſebitur ex voluntate fiſci retinere: quæ voluntas ante manifeſtationem à delinquente factam in fiſco non præſumebatur.

At, his non obſtantibus, adhuc ſatis probabile eſt, quod ſuprà dicebam cum communi ſententia Doctorum Didaci Couarruuiæ, Molinæ, Simanchæ, Azorij, Sanchez, & aliorum etiam, quos mox infrà citabo, præſertim ſi attendantur, quæ dicebam *citato Tractatu de Parlamentis, cap.*4. *dubit.* 29. & *citato tractat. de impediente bonum alienum*, *dubitat.* 6. Ex quibus facilè quis ad rationes aduerſariorum iſtas reſpondere poterit.

Delinquens igitur (inquam) non tenetur, etiam poſt ſententiam declaratoriam criminis, ſua bona offerre fiſco, ſed ſolùm tenetur non reſiſtere, quando ſententia executioni mandatur. Couarruuias *in* 4. *decretal. part.*2. *cap.*6. §.8. *n.*10. & *lib.*1. *variar. cap.* 2. *num.*10. Molina *de iuſt. tom.*1. *diſput.* 66. *verſ. addit optimè*, & *diſputat.* 95. *verſ. ad ſecundum principale*, & *in fine*, Simanch. *de Cathol. Inſtitut. tit.* 9. *numero* 184. & 209. & 283. Azor. *tom.* 1. *Inſtit. moral. lib.* 5. *cap.*8. *quæſt.*4. quamuis contrarium velit *tom.*2. *lib.*7. *cap.* 17. *quæſt.*3. vbi ait, priuatum ipſo iure beneficio non facere fructus ſuos, quia caret titulo, ſed debere eos reſtituere. Quod etiam inquit *in dicto cap.*8.*q.*3. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 22. *num.*8. Padilla *in l. ſi quis maior, Cod. de tranſact. n.*58. Nauarr. *in ſumma cap.*23. *n.* 66. Leſſius *de Iuſt. lib.* 2. *cap.*29. *n.*63. Henriquez *lib.* 13. *cap.*56. §.2. & 3. *circa finem*, Proſper de Aug. *in Ballar.* Quarant. *verb. alienatio, in Append.* & *verb. ſodomia, in fine*, Ludouic. Mexia *in Pragmat. frum. concl.*6. *num.* 134. Azeued. *initio tit.*1. *lib.*2. *recopil. num.* 24. Carbo *de legib. lib.*8. *diſputat.*9. *circa finem*, Bannez 2.2. *quæſt.*62. *art.*3. *dubit.*3. quamuis contrarium velit *quæſt.*12. 6

quæſt. 12. *art.* 2. *concluſ.* 2. Vega *part.* 2. *cap.* 63. *caſ.* 2. *in fine*, Suarez *de fide diſput.* 22. *ſect.* 2. *n.* 7. & *ſect.* 3. *n.* 7. Farinac. *de hæreſ. quæſt.* 199. *n.* 3. & alij paſſim. Quia ſicuti dicebam, nimis durum eſſet obligare aliquem, quod ſua bona offerat fiſco. Et l[...] obligaret quodammodò ad quid moraliter impoſſibile; cùm nemo teneatur aduerſus ſe ipſum ſententiam rigidiſſimam exequi. Tum quia reuera ſententia non profertur, quod reus bona ſua offerat fiſco, ſed ſolùm dat fiſco ius ad illa capienda: Ergo ſatis erit, ſi fiſco capienti ea bona reus non reſiſtat.

DVBITATIO CXXXIII.

Quid dicendum, ſi reus interrogatus de delicto, quod verè commiſit, contra iuris ordinem veritatem negat, vel falſis teſtibus innocentiam probat, vel futili appellatione iudicium ſubterfugit, & propterea non damnatur, neque fiſcus eius bona occupat; an ſcilicet in tali caſu delinquens teneatur reſtituere fiſco emolumentum, quod poſita ſententia fiſcus percepturus erat.

SVMMARIVM.

1 *Reus ſi interrogatus de delicto, quod verè commiſit, contra iuris ordinem, veritatem neget, vel falſis teſtibus innocentiam probet, vel futili appellatione iudicium ſubterfugiat, & propterea non damnetur; neque fiſcus eius bona occupet, licet ſecundum aliquos Doctores teneatur reſtituere fiſco emolumentum, quod poſita ſententia percepturus erat: Probabilius tamen eſt oppoſitum.*

2 *Sententia contraria in hoc fundabatur; quia licet fiſcus non habeat ius occupandi bona delinquentis, niſi poſita ſententia declaratoria criminis, habet tamen ius, vt hæc occupatio mendaciis non impediatur.*

3 *Impediens aliquem à conſecutione alicuius beneficij, tenetur compenſare emolumentum, quod indè ſperabat, arbitrio prudentis viri.*

4 *Fiſcus non habet ius ad obligandum reum, vt veritatem fateatur, cum talis obligatio ſolùm ex iudicio, & iuſtitia legali proueniat, ex quo ſequitur ſententiam Auctoris eſſe probabiliorem.*

5 *Fiſcus ſi ad pœnam corporalem infligendam reo procederet, non propterea reus, qui veritatem negaret, peccaret contra fiſcum, ſed ſolùm contra iudicium publicum; quia iudicium publicum per ſe inſtitutum eſt ad punienda delicta, & ad præcauenda mala in Republica, contra aliquos contrarium ſentientes de Procuratore fiſcali; quia ea conditione à Republica conſtitutus eſt, vt vtilitatem fiſci procuret, & delicta in iudicium deferat.*

6 *Quod tamen non procedit ſecundum dictos Doctores in iudicibus, & aliis miniſtris iuſtitiæ; quia ij non ſunt conſtituti à Republica ad locupletandum fiſcum, ſed ad eam purgandam; ſecus tamen, ſi inſtante fiſcali ipſe iudex negligens eſſet in ferenda ſententia, & in applicanda pœna, quia tunc teneretur ad compenſanda emolumenta fiſco obuentura.*

7 *Procurator fiſcalis, & iudex in dictis caſibus ex probabiliori ſententia ad nullam reſtitutionem tenentur ex dictis ſuprà, & alibi.*

AFFIRMANT Sotus *de Iuſtitia, & Iur. lib.* 1. *q.* 6. *art.* 6. Caſtro *de lege pœnali lib.* 2. *cap.* 12. 5. *ex his.* Molina *de iuſt. & iur. tom.* 1. *diſput.* 95. *verſ. duo ſunt*, & alij, ex eo quia, licet fiſcus non habeat ius occupandi 2
bona delinquentis, niſi poſita ſententia declaratoria criminis, habet tamen ius, vt hæc occupatio mendaciis non impediatur. Quemadmodum nemo habet ius, vt tu ipſi legatum aliquod gratioſum in teſtamento relinquas, vel ipſi donationem facias, vel beneficium confe-
ras, &c. Habet tamen ius, ne ab aliquo vi, vel fraude 3
id facere impediaris; quod ſi quis te ſic impedit, ipſe tenebitur compenſare emolumentum, quod inde ſperabas, arbitrio prudentis viri.

Confirmant; quia ſi quempiam quærentem ſibi beneficium, quod ſollicitudine ſua conſequi poterat, à beneficij conſecutione mendacio, vi, vel fraude diuertas, teneris compenſare emolumentum ei arbitrio viri prudentis obuenturum; ſed falſis teſtibus, & mendacio fiſcum quærentem conſequi bona tua delinquentis diuertis, ne conſequatur: Ergo teneris compenſare fiſco emolumentum, quod illi obueniſſet, ſi à te modo ſupradicto impeditus non fuiſſet. His tamen non obſtantibus.

Reſpondetur, probabilius eſſe oppoſitum, quod docent Bannez, Aragonius, & Salonius *in* 2. 2. *S. Th. quæſt.* 62 *art.* 3. Vaſquez 1. 2. *diſput.* 175. *cap.* 2. *num.* 13. Leſſius *de iuſt. & iur. lib.* 2. *cap.* 31. *dubitat.* 8, *num.* 5. Reginald. *lib.* 24. *n.* 145. & Sanchez *de matrim. tom.* 3. *lib.* 10. *diſp.* 8. *n.* 14. & *lib.* 2. *moral. cap.* 22. *n.* 22.

Probatur; quia fiſcus non habet ius ad obligandum 4
reum vt veritatem fateatur, cùm talis obligatio ſolùm ex iudicio, & iuſtitia legali proueniat: Ergo cùm reus veritatem occultat, & fallaciis vtitur, non delinquit contra fiſcum, ſed contra iudicium, & iuſtitiam legalem, atque adeò nihil fiſco reſtituere tenetur; cùm iuſtitia legalis ad reſtitutionem non obliget, ſed ſolùm commutatiua.

Confirmatur; quia ſi fiſcus ad pœnam corporalem 5
infligendam reo procederet, & ipſe reus veritatem negaret, non propterea reus peccaret contra fiſcum, ſed ſolùm contra iudicium publicum: Ergo ſimiliter cùm fiſcus ad pœnam pecuniariam infligendam reo procedit.

Et ratio à priori omnium eſt, quia iudicium publicum per ſe inſtitutum eſt ad punienda delicta, & ad præcauenda mala in Republica, non autem ad locupletandos accuſatores: Ergo negatio veritatis, & fallentia facti in iudicio non directè procedit contra accuſatores, ſed contra ipſum iudicium publicum, ac propterea nulla eſt obligatio compenſandi damnum.

Quamuis ſecus ſentiant aliqui, quos ſequitur Vaſq. 1. 2. *diſput.* 175. *cap.* 1. *num.* 9. & *ſeqq.* de procuratore fiſcali, ſi ſcilicet iſte omittat delinquentem accuſare, cum ſe teneri nouerit, ſciens facta accuſatione, & condemnatione ſequuta, bona delinquentis fiſcum eſſe occupaturum. Quia Procurator fiſcalis ea conditione à Republica conſtitutus eſt, vt vtilitatem fiſci procuret, & delicta in iudicium deferat, ad hoc vt iſta punita fiſco emolumentum afferant: Ergo ſi negligens fuerit, ad reſtitutionem fiſco faciendam
tenetur. Iudices autem, & alij Miniſtri Iuſtitiæ, ſub- 6
dunt hi Doctores, etiamſi negligentes ſint in deferendis in iudicium, & puniendis in iudicio delictis, ad reſtitutionem fiſco faciendam non tenentur; quia tales non ſunt conſtituti à Republica ad locupletandum fiſcum, neque ad fiſci vtilitatem quærendam, ſed ad Rempublicam purgandam à vitiis, & in pace conſeruandam. At ſi delicta in iudicium iam eſſent delata, & à Procuratore fiſcali, vel à quolibet alio, cui pœna eſſet applicanda, peteretur ſententia, ipſeque iudex negligens eſſet in ferenda ſententia, & in applicanda pœna, abſque dubio teneretur emolumentum, alteri obuenturum, compenſare; quia ex iuſtitia commutatiua iudex tenetur in iudicio reddere ius ſuum petenti; ſed ius habet, qui petit pœnam, vt ſibi illa per ſententiam

applicetur: Ergo ſi iudex negat, ſeu non applicat, iniuſtitiam committit aduerſus petentem, & non ſolùm aduerſus iudicium publicum.

7 At adhuc his non obſtantibus, quod procurator fiſcalis, & iudex in dictis caſibus ad nullam reſtitutionem teneantur, eſt ſaltem non improbabile. Tum ex iis, quæ dicebam ſuprà, tum præcipuè ex iis, quæ dicebam *citato Tractatu de Parlamentis, cap. 4. dubit. 19. & citato tractatu de impediente bonum alienum, dubit. 6.* Tum ex iis quæ dicam. *Dubit. 117. Petitione 9.* Ex quibus quis reſpondere poterit ad fundamenta iſta aduerſariorum. Videri etiam poterit Emmanuel de Moura *Opuſcul. de Enſalm. & Incantationibus, ſect. 3. cap. 1. n. 35.* quatenus ait, ſi petas, an caſu quo Inquiſitor extra tempus gratiæ, & à fortiori tempore gratiæ, vel Epiſcopus dedita opera, hæreticum pœnitentem recipiat ad gremium Eccleſiæ, ſiue alioquin conuictum, ſiue media tantum illius confeſſione, nullam interim ſententiam directè ferendo, ſed admiſſa confeſſione, & abiuratione in forma, eum è carceribus dimittendo, teneatur reſtituere fiſco, quantum fiſco intererat ſententia, qua non lata (cum debuiſſet ferri) non poſſunt rei bona confiſcata ad fiſcum deuenire? Reſpondetur (ſubdit ipſe) negatiuè; quia ius, quod fiſcus ad hæretici bona acquirit, eſt remotum, & quaſi per accidens, ſeu quaſi ex hypotheſi, ſi ſcilicet delinquens in effectu per iudicem competentem, ſententia lata, condemnetur. Ergo fiſcus non habet ius commutatiuum, vt ea ſententia feratur: Nec fiſcum contra iuſtitiam lædit, qui illam illicitè contra quamcumque virtutem impedit.

PETITIO.

An, ſicut non niſi poſt ſententiam iudicis debetur pœna legalis, ita etiam non niſi poſt ſententiam iudicis debeatur pœna conuentionalis?

SVMMARIVM.

1 *Pœna conuentionalis poteſt apponi licitè, ſine labe ſcilicet vſura in contractu etiam mutui, nempè paciſci, quod mutuatarius ſi ad terminum ſtatutum ſortem non reſtituerit, aliquid vltra ſortem in pœnam ſua mora ſoluere teneatur; debitor enim qui eſt in mora, peccat contra iuſtitiam retinendo rem alienam, ac proinde eſt pœna dignus.*

2 *Pœnam imponere licet ſuperioris ſit, quando non requiritur conſenſus ſubditi, & cum poteſt inuicem obligare; priuatus tamen poteſt alterum obligare conſentientem.*

3 *Pœna conuentionalis, vt licitè in contractu apponatur, quatuor conditiones requiruntur: Prima enim eſt, vt non fiat in fraudem vſura.*

4 *Item ſecunda, vt debitor verè ſit in culpa non ſoluendo; quia ſine culpa non poteſt apponi pœna, ſiue illa ſit iudicialis, qua à iudice imponitur per ſententiam; ſiue legalis, qua à lege eſt conſtituta; ſiue conuentionalis, qua eſt ex conuentione partium.*

5 *Debitor ſi ex culpa ſua factus eſt impotens ad ſoluendum, ſi aduerterit ad culpam, tenebitur nihilominus ad pœnam; ſecus ſi non aduertit, ſeu impotens euaſerit non ex propria culpa.*

6 *Item tertia conditio eſt, vt pœna conuentionalis ſit moderata iuxta menſuram culpa, quod etiam requiritur in pœna iudiciali, & legali.*

7 *Pactum legis commiſſoria in pignoribus eſt iure prohibitum.*

8 *Pœna tota conuentionalis peti non poteſt, ſi debitum ſolutum fuerit ex parte.*

9 *Item quarta conditio eſt, vt mora ſit notabilis, quia vnius diei, vel etiam vnius hebdomada interuallum ordinariè ſaltem in foro conſcientia ſufficiens non eſt ad pœnam incurrendam. Qualitas tamen negotij, & mos Prouincia ſpectari debet.*

10 *Pœna conuentionalis non debetur, niſi poſt iudicis ſententiam, inſtar pœna legalis: Talis enim videtur eſſe mens contrahentium, & pœnam apponentium, niſi aliud exprimant.*

11 *Pœna ex natura ſua cum ſit contra voluntatem, eius conditio naturalis poſtulare videtur, vt non debeat ſolui niſi coactè.*

12 *Quamuis aliqui Doctores velint, vt ſufficiat exactio partis.*

13 *Et alij, vt pœna conuentionalis debeatur in foro conſcientia.*

14 *Pactum de ſoluenda pœna conuentionali, includit in ſe obligationem ſoluendi eam poſt iudicis ſententiam, ſicut ſoluuntur alia pœna, & talis videtur eſſe mens contrahentium.*

15 *Iudex ſua prudentia attemperare debet pœnas conuentionales valdè rigidas contra reſilientem à contractu.*

16 *Pœna conuentionalis, conſuetudine receptum videtur, vt non ſoluatur, niſi alter ex contrahentibus propterea patiatur aliquod damnum.*

17 *Pœna quælibet, ſiue iudicialis, ſiue legalis, ſiue conuentionalis, non debetur, niſi poſt iudicis ſententiã.*

18 *Excipe cenſuras, ſcilicet excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum, & etiam irregularitatem.*

19 *Excipe etiam pœnas teſtamentarias, vt quando maritus reliquerit vxorem ſuorum bonorum dominam, vel vſufructuariam, &c. ſi caſtè vixerit, vel ad ſecundas nuptias non tranſierit; quia ha non ſunt propriè pœna, ſed conditiones.*

SVppono, quod in contractu, etiam in mutuo, licitè, ſine labe ſcilicet vſuræ, apponi poſſit pœna conuentionalis, nempè paciſci, quod mutuatarius, ſi ad terminum ſtatutum ſortem non reſtituerit, aliquid vltra ſortem in pœnam ſuæ moræ ſoluere teneatur. Scotus *diſt. 15. q. 2.* Gabriel *ibidem q. 11. art. 1. col. 4.* Syluest. *verbo vſura 1. num.* 28. Ioan. Medina *q. 3. de vſur. §. 4. cauſa.* Nauarrus *cap. 17. num. 215.* & alij communiter; quia debitor, qui eſt in mora, peccat contra iuſtitiam retinendo alienum, ſeu quod eſt alteri debitum, ac proindè dignus eſt pœna: Ergo ex conuentione partium poteſt ei aliqua pœna apponi, ſicut & ſolet apponi ei, qui à contractu reſilierit. Et hæc pœna tametſi mutuans nihil incommodi ſit paſſus, licitè poterit peti, ob rationem dictam. 1

Neque obſtat, ſi dicas: Nemo poteſt alteri imponere pœnam, quam teneatur ſubire, niſi ſolus ſuperior: Ergo. 2

Reſpondetur enim, nego conſequentiam; quia ſolus ſuperior poteſt inuitum obligare ad pœnam; ſed priuatus poteſt alterum obligare conſentientem. Tunc enim ille per ſuum conſenſum ſeipſum obligat, ſicut in aliis pactis.

Suppono ſecundò, quod ad hoc, vt prædictæ pœnæ appoſitio licita ſit, quatuor conditiones requirantur, quarum 3

Prima conditio eſt, vt non fiat id in fraudem vſuræ. Scotus, Gabriel, & alij Doctores in locis ſuprà citatis; vt ſi reuerà non cures, vtrum mutuatarius ſoluat ante talem terminum, necne; ſed ſolum vt poſſis lucrari ex mutuo, terminum illi cum pacto pœnali conſtituas, quia tunc non ex culpa, quæ nulla eſſet in non ſoluendo, ſed ex vi mutui cenſeteris illud lucrum expectare. Eodem pertinet, ſi vt lucreris, nimis breuem terminum, intra quem ſcis, illum ſoluere non poſſe, conſtituas. Opus igitur eſt, vt dum mutuas, velis reuera tibi ad talem terminum ſortem reſtitui, & vt talis terminus iuſta temporis diſtantia, ad hoc vt intra eum mutuatarius poſſit ſoluere, diſtans ſit: Tunc enim ille non reſtituendo peccabit, ac proindè tu potes de pœna paciſci, vt ſi contra hanc voluntatem is non reſtituerit, pœnam ſoluere teneatur.

Quod

Digitized by Google

Quod ſi, conſtituta iam pœna, optes illam incurri peccas quidem contrà charitatem, optando peccatum proximi propter tuum commodum, non tamen peccabis contrà iuſtitiam, nec proinde exactio pœnæ erit iniuſta, etſi contrarium velint nonnulli cum Nauarro ſuprà, quia omiſſio ſolutionis non ideò deſinit eſſe peccatum contrà iuſtitiam, ob rationem dictam.

4 Secunda conditio eſt, vt debitor verè ſit in culpa non ſoluendo; quia ſine culpa non poteſt apponi pœna, ſiue ea ſit iudicialis, quæ à iudice imponitur per ſententiam, ſiue legalis, quæ à lege eſt conſtituta; ſiue conuentionalis, quæ eſt ex conuentione partium. Vnde ſi factus ſit ille impotens, pœna non poteſt peti. Doctores iidem cum Nauarro, quos ſuprà citabam. Pari modo ſi contractus, cui appoſita eſt pœna, iure ſit irritus; quia tunc contractus abſque peccato poteſt non ſeruari, ſi tamen dictus contractus iuramento eſſet confirmatus, pœna peti poſſet, quia tunc obligaret, ac proinde eius violatio eſſet peccatum, quod propptereà & pœnam meretur.

5 Petes, quid ſi culpa ſua factus ſit ille impotens, vt ſi v. g. aleis, vel commeſſationibus decoxerit rem ſuam familiarem?

Reſpondetur: Si aduertit, vel facilè aduertere potuit, ea negligentia, vel actione ſua culpabili ſecuturam impotentiam, tenebitur adhuc ad pœnam; quia tunc non ſoluere eſt quid culpabile, vtpotè quid volitum in cauſa culpabili: Vnde meretur & pœnam. Secùs, ſi id factum ità ſit, vt nullo modo aduerterit, quia tunc, cum non adſit culpa, nec adeſſe debet & pœna, ſicuti ſuprà dicebam.

6 Tertia conditio eſt, vt pœna ſit moderata iuxtà menſuram culpæ: Quod etiam requiritur in pœna iudiciali, & legali, quia, quando pœna eſt immoderata, iniquè cogitur mutuatarius in eam conſentire, ac proinde non poteſt peti pœna, ea qua parte iuſtam ipſa menſuram excedit.

7 Hinc pactum legis commiſſoriæ in pignoribus, id-eſt, vt pignus ſit creditoribus, ſi debitor certo tempore non ſoluerit, eſt iure prohibitum, *l. 1. & 2. de pact. pign. & cap. ſignificante, de pignorib.*

8 Hinc etiam, ſi debitum ſolutum fuerit ex parte, non poteſt peti tota pœna, ſed tantùm pars illius: Ea ſcilicet pars, quæ parti debiti proportionaliter correſpondet.

9 Quarta conditio eſt, vt mora ſit notabilis, quia vnius diei, vel etiam vnius hebdomadæ interuallum ordinariè, ſaltem in foro conſcientiæ, ſufficiens non eſt ad pœnam incurrendam. Qualitas tamen negotij, & mos Prouinciæ ſpectari debet; quia ſi conceſſum fuerit ſpatium ſufficiens ad ſoluendum, & intrà illud ſolutio facta non fuerit, poterit pœna peti, quamuis vel vnus dies exceſſerit, ſi iuris rigore vti velit mutuator. His ſuppoſitis.

10 Reſpondetur ad petitionem affirmatiuè, vt ſicut ſcilicet, quando bona propter aliquod delictum iure ipſo publicantur, non tenetur delinquens illa tradere fiſco ante ſententiam iudicis, ſed ſolum tenetur ei non reſiſtere, & poteſt interim, quouſque petantur, bona illa retinere. Ita pariter dicendum ſit de pœna conuentionali, quod & hæc etiam pœna non debetur, quouſque à creditore petatur, imò quod & neque debetur ante iudicis ſententiam, quamuis à creditore peteretur, Adrian. *quodlib. 6. art. 1. concluſ. 1. illat. 3.* vbi generaliter docet, nullam pœnam eſſe ſoluendam ante condemnationem. Lopez *lib. 1. de contract. cap. 31. & lib. 2. cap. 34.* Victoria, vt refert idem Lopez, Gutier. *lib. 1. quæſt. canonic. cap. 20. num. 13.* Nauarrus *cap. 23. n. 67.* Palatius *lib. 4. de contractibus cap. 3.* Beija *caſ. 41.* & alij, quos ſequitur Sanchez *de matrim. lib. 1. diſp. 37.*

Probatur, quia talis videtur eſſe mens contrahentium, & pœnam apponentium, niſi aliud exprimant: Nam ideò apponunt pœnam, vt cogant ſecum contrahentem ad ſeruandam fidem; & vt ius habeant compellendi eum ad pœnæ ſolutionem, ſi fidem non ſeruauerit.

Confirmatur, quia cùm pœna ex natura ſua ſit contrà voluntatem, eius conditio naturalis poſtulare videtur, vt non debeat ſolui, niſi quis eam ſoluere cogatur. 11

Quamuis alij, vt Couarruuias *in 4. decret. part. 2. cap. 6. §. 8. num. 11.* Molina *de iuſt. tom. 1. diſp. 97. circà finem*, Rebuff. *in repert. leg. vnic. Cod. de ſent. quæ pro eo, num. 40.* & Gutier. *de iurament. part. 1. cap. 36. num. 11.* velint, quod is, qui reus eſt pœnæ, non teneatur quidem illam ſoluere in conſcientia, priuſquam petatur. At, ſi petatur, teneatur ſoluere, non expectata ſententia; quia ſicut (inquiunt ipſi) pœna legalis, & iudicialis non debentur ante ſententiam iudicis, ità conuentionalis non debetur, ante exactionem partis, quæ hic iudicis vicem ſupplet; cùm ſit nimis durum, & moribus hominum non ſatis accommodatum, quod ſolutio pœnæ debeatur ante exactionem; Æquum verò ſit, quod debeatur parte exigente, quia debetur ex pacto. Quare, ſicut non licet reſiſtere iudici pœnam legalem iubenti, ſic neque licebit denegare parti pœnam conuentam exigenti. 12

Quinimmò & alij, vt Paludanus *in 4. diſt. 27. quæſt. 1. art. 2. num. 13.* Felinus *in cap. 1. de conſtit. n. 46.* Mincha *lib. 1. controu. vſu frequent. cap. 7. num. 11.* & Syluester *verb. pœna, num. 14.* velint, quod pœna conuentionalis debeatur in foro conſcientiæ etiam antequam petatur, quia contrahentes (inquiunt ipſi) ſe obligarunt ad illam ſoluendam, & de hoc pactum inierunt: Ergò tenentur ſtatim illam ſoluere, qui à contractu reſilierunt: Nam de iure naturæ eſt, vt pacta ſeruentur, *leg. 1. ff. de pactis*: Et dicta pœna debetur ex vi pacti inter contrahentes initi; & ſic communis ſenſus hominum eam accipit: Vnde multùm differt pœna conuentionalis à pœna legali, & iudiciali, quæ non debentur ante ſententiam; cùm hæ pœnæ non ſint ex vi pacti, & promiſſionis rei (ſicut eſt pœna conuentionalis) ſed ſint ex præcepto iudicis delictum punientis. 13

At ad iſtas aduerſariorum rationes reſpondetur ex dictis, quod pactum ſit ſoluendi pœnam conuentionalem etiam poſt iudicis ſententiam, ſicque non debeatur pœna conuentionalis, niſi etiam poſt iudicis ſententiam, ſicut & aliæ pœnæ: Et talis videtur eſſe mens contrahentium; quod ſcilicet ſolùm velint ſe obligare ad ſoluendam pœnam conuentionalem poſt iudicis ſententiam, vt fit in aliis pœnis. 14

Adde, quod cùm ſæpè ſic contrahentes imponant pœnas valdà rigidas ei, qui à contractu reſilierit, recta ratio velle videtur, quod iudex ſua prudentia illas attemperet. 15

Adde ſecundò, quod conſuetudine receptum videtur, vt pœna conuentionalis non ſoluatur, niſi alter ex contrahentibus proptereà patiatur aliquod damnum, ſcilicet vel lucri ceſſantis, vel damni emergentis. 16

Quælibet igitur pœna, ſiue ea ſit iudicialis, quæ à iudice imponitur per ſententiam; ſiue legalis, quæ à lege eſt conſtituta, ſiue conuentionalis, quæ conſtituitur ex conuentione partium, ſatis probabiliter non debetur, niſi poſt iudicis ſententiam. 17

Excipe tamen (ſicut alibi probabam) cenſuras, ſcilicet excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum, & etiam irregularitatem, ità vt excommunicatus, ſuſpenſus, & interdictus, & etiam irregularis ſit, quicumque contra latam à canone de huiuſmodi ſententiam facit, abſque alia declaratione iudicis. 18

Excipe etiam (ſicuti alibi etiam probabam) pœnas teſtamentarias, vt quando v. g. maritus reliquerit vxorem ſuorum bonorum dominam, vel vſufructuariam, &c. ſi caſtè vixerit, vel ad ſecundas nuptias non tranſierit; quia hæ non ſunt propriè pœnæ, ſed conditiones, ſub quibus teſtator vult, vel non vult ſic bona ſua 19

Digitized by Google

alteri relinquere; ſcilicet facere vxorem ſuorum bonorum dominam, vel vſufructuariam, &c. ſi caſtè vixerit, vel ad ſecundas nuptias non tranſierit. Vnde tunc tenebitur vxor de conſumptis, poſtquam caſtè non vixit, vel ad ſecundas nuptias tranſiit, etiamſi nullus iudex humanus ad id ipſam compellat: Quod non ideò eſt, quia pœna teſtamentaria infligitur ſine executore, ſed ideò eſt, quia euenit caſus, in quo voluntas teſtatoris ſic diſpoſuit de bonis ſuis. Et proptereà, ſicut reliqua à teſtatore diſpoſita in diuerſis caſibus non egent declaratione iudicis, cùm ſcilicet caſus illi eueniunt; ità diſponente teſtatore, quod vxor ſua ſit ſuorum bonorum domina, vel vſufructuaria, quandiù caſtè viuerit, vel ad ſecundas nuptias non tranſierit; ſic adueniente caſu caſtitatis omiſſæ, vel tranſitus ad ſecundas nuptias deſinit vxor ſuccedere marito in illis bonis, ſic ſibi ab illo diſpoſitis; quia (ſicuti dicebam) deuentum eſt ad caſum, in quo teſtator noluit bona ſua ad illam tranſire; ſicque per hoc vxor tunc nullum ius habet in illis bonis, quæ ex teſtatoris voluntate ſolùm habebat, quidquid iuris in illis priùs habebat.

DVBITATIO CXXXIV.

An confiſcatio ipſo iure delicto impoſita impediat, ne delinquens poſſit alienare ſua bona, & efficiat, quod fiſcus ea ſic alienata recuperare poſſit?

SVMMARIVM.

1 *Confiſcatio dupliciter impedire poteſt alienationem. Primò, quod fiat validè; ſecundò quod fiat licitè.*

1 SVPPONO, quod confiſcatio dupliciter impedire poſſit alienationem. Primò, quod fiat validè. Secundò, quod fiat licitè: Quapropter, vt dubitatio hæc meliùs expliceтur, ſit

SECTIO PRIMA.

An alienationes factæ à committente delictum, cui ipſo iure confiſcatio impoſita eſt, ſint validæ?

SVMMARIVM.

1 *Alienationes facta à committente delictum, cui ipſo iure confiſcatio impoſita eſt, quouis titulo facta fuerint, ſunt valida, contra aliquos Doctores putantes, inualidas eſſe, ex eo, quod delinquens à principio commiſſi delicti ſit priuatus dominio ſuorum bonorum.*

2 *Alienationes prædicta valida ſunt, quia delinquens non priuatur dominio ſuorum bonorum, niſi poſita ſententia, ſeu condemnatione iudicis; neque habet priùs interdictam, ſed potius legitimam adminiſtrationem ſuorum bonorum.*

3 *Delinquens ſi non poſſet ante ſententiam, ſeu condemnationem iudicis validè, & liberè alienare bona ſua ob delictum confiſcata, cum ex teſtamento filio hæreditatem relinqueret, teneretur vel fiſco manifeſtare delictum, vel eidem prius ſatisfacere, quæ ſunt abſurda.*

4 *Contractus initi à Catholicis cum hæreticis Germaniæ, & Angliæ, & ſimilibus communiter reputantur legitimi. Qui quidem legitimi non eſſent, ſi delictum hæreſis priuaret delinquentem poteſtate validè alienandi.*

5 *Leges pro ſententia contraria adducta non vrgent, quia ſæpè alienationes, quæ valida, firma, ſeu rata non ſunt, inualida vocantur.*

6 *Donationes, alienationes, &c. in pluribus legibus dicuntur non valere, ſeu nullius eſſe momenti, quæ facta fuerunt à delinquente: ſed hoc non operatur vt ante reuocationem factam à fiſco ea non valeant, ſed tales dicuntur, quia fiſcus eas poteſt reuocare.*

7 *Delinquens nullo iure habetur, quod prohibitus ſit contractus celebrare: Et dato, quod id facere ſit prohibitus, non tamen ſequitur, quod contractus, & alienatio ab ipſo facta ſit ipſo iure nulla.*

8 *Alienationes an ſint ipſo iure nulla, & annullanda per iudicis ſententiam multùm differt.*

RESpondetur, quod quamuis Salycet. *in leg. apoſtatarum, Cod. de apoſtat. num.* 1. Decius *vol.* 2. *conſ.* 235. *num.* 3. Clarus *in pract. crimin. §. hæreſis, num.* 11. Victoria *relect.* 1. *de Indis, num.* 3. Anton. Gomez *de delict. cap.* 2. *rubr. de crimin. læſ. maieſt. num.* 9. Archidiac. *in cap. cum ſecundùm leges, num.* 6. *de hæretis. in* 6. Geminian. *ibidem num. vltimo*, Locat. *in iudicial. verb. alienatio, in princ.* Syluest. *verb. hæretic.* 1. *quæſt.* 8. *num.* 14. Aragon. 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 3. *verſ. infero* 2. Surdus *deciſ.* 247. *num.* 4. *&* 10. & *in tractat. de aliment. tit.* 8. *priuil.* 35. *& tit.* 9. *quæſt.* 52. Zanchin. *tract. de hæret. cap.* 27. *num.* 1. *& ſeqq.* Mandoſ. *in addit. ad repertor. Inquiſ. verb. alienatio, verſ. crimine autem*, Ghirland. *de hæret. quæſt.* 5. *num.* 8. Gygas *tract. de crimin. læſ. maieſt. lib.* 2. *quæſt.* 24. *num.* 4. Burſat *conſ.* 43. *num.* 3. *& conſ.* 448. *num.* 12. Royas *ſingul.* 12. *num.* 2. Peregrin. *de iur. fiſc. lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 166. Simancha *de cathol. Inſtit. tit.* 9. *num.* 15. & Boſſius *in practica tit. de bon. publicand. num.* 7. ſentiant, eas inualidas eſſe, ex eo, quod putent, delinquentem ob tale delictum commiſſum à principio commiſſionis priuatum eſſe dominio ſuorum bonorum, & conſequenter non poſſe validè illa alienare, adducantque pro ſua ſententia textum *in leg. ex iudiciorum, ff. de accuſation. in leg. Manichæos, §. præterea, de hæreticis, in leg. vlt. Cod. ad leg. Iul. maieſt.* & *in leg. donationes, §. finali de donat.* In quibus legibus tollitur delinquenti facultas diſponendi, ſubditurque, tales donationes valere non debere: Tamen contrarium (ſcilicet prædictas alienationes à delinquente factas, quouis titulo illæ factæ fuerint, validas eſſe) probabilius ſit: Et docent Vaſquez 1. 2. *diſp.* 171. *cap.* 2. *num.* 9. Azor. *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 7. *quæſt.* 7. *in fine*, Suarez *de fide diſput.* 22. *ſect.* 4. *num.* 3. Farinacius *de hæreſ. quæſt.* 190. *num.* 72. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 22. *num.* 50 Bañes 2. 2. *quæſt.* 22. *art.* 2. Molina *de iuſt. tom.* 1. *diſp.* 95. *verſ. licet autem*: Et ideò is, qui bona delinquentis huiuſmodi poſſidet, non tenetur illa reſtituere fiſco, & colligitur *ex leg. Manichæos, §. præterea, Cod. de hæret.* & notat *loco ſuprà citato* Azor. *num.* 10. 1

Probatur, quia cùm ex dictis *dubit.* 103. *& dubit.* 130. delinquens non priuetur dominio ſuorum bonorum, niſi poſita tantùm ſententia, ſeu condemnatione iudicis, non habet priùs interdictam, ſed potiùs, vtpotè dominus, legitimam adminiſtrationem illorum: At ad legitimam adminiſtrationem ſequitur poteſtas alienandi: Ergò poteſt delinquens alienare, ità vt validè alienet bona, quæ poſſidet, niſi acceſſerit ſententia, ſeu condemnatio iudicis, vti dicebam. 2

Confirmatur, quia ſi delinquens non poſſet ante ſententiam, ſeu condemnationem iudicis validè, & liberè alienare bona ſua ob delictum confiſcata, cum ex teſtamento filio hæreditatem relinqueret, teneretur vel fiſco manifeſtare delictum, vt ſciret illa bona accepta eſſe inalienabilia, vel deberet priùs ſatisfacere fiſco, ne pateretur fiſcus damnum ex alienatione filij, ſed omnia hæc ſunt abſurda. Ergò non eſt dicendum, quod inua- 3

lidæ

lidæ ſint alienationes delinquentis, antequam acceſſerit ſententia, ſeu condemnatio iudicis.

4 Confirmatur ſecundò, quia ſi quis emat bona fide ab hæretico rem fructiferam, facit fructus ſuos: Ergò per talem emptionem acquiſiuit dominium illius rei, ſicque alienatio fuit valida, cùm non transferatur dominium alicuius rei in alterum, ſi contractus non fuit validus.

Confirmatur tertiò, quia contractus à Catholicis facti cùm hereticis Germaniæ, Galliæ, Scotiæ, Angliæ, &c. communiter reputantur legitimi, qui quidem legitimi non eſſent, ſi delictum hæreſis priuaret delinquentem poteſtate validè alienandi ante ſententiam, ſeu condemnationem iudicis, cùm ipſi verè ſint hæretici, & omnes pœnas hæreticis impoſitas incurrant: Ergò.

5 Atque hinc patet ad fundamentum aduerſariorum in contrarium. Neque leges pro ſententia ipſorum adductæ quidquam vrgent, quia ſæpè alienationes, quæ validæ, firmæ, ſeu ratæ non ſunt, inualidæ vocantur ex textu *in leg. 1. & leg. poſt contractum, ff. de donation.* Quapropter mirum non eſt, ſi alienationes factæ poſt crimen hæreſis, vel ſimile dicantur inualidæ, ſcilicet infirmæ, & retractabiles, etiamſi non acceſſerit adhuc ſententia, ſeu condemnatio iudicis.

6 Hinc, inquam, patet ad textum *in dicta l. donationes, §. vlt. de donation.* vbi dicitur, non poſſe eſſe ratas donationes poſt crimen perduellionis: *& in dicta l. ex iudiciorum, ff. de accuſation.* vbi dicitur, ex quo quis aliquod ex his cauſis crimen contraxit, nihil enim ex bonis ſuis alienare, vel manumittere poſſe: *& in dicta l. Manichaeos, Cod. de haeretic.* vbi dicitur: *non relinquimus contrahendi facultatem: & in dicta l. poſt contractum, in l. quiſquis, & in dict. l. vlt. Cod. ad leg. Iul. maieſt.* vbi dicitur, *neque alienari poſſe.* Reſpondetur, inquam, ex dictis, dici non valere, ſeu nullius eſſe momenti, quatenùs fiſcus dictas alienationes, vel donationes reuocare poteſt, ac ſi factæ eæ non fuiſſent, & proinde dicuntur inualidæ, caducæ, & infirmæ. At priuſquam tamen eas reuocet fiſcus, valent, & ſubſiſtunt. Quapropter (vti dicebam) in iure dicitur inualida donatio, quæ non eſt perfecta, ſed poteſt reuocari, *cit. l. 1. & cit. l. poſt contractum, ff. de donation.*

7 Neque obſtat, ſi inſtes: Pupillus eſt dominus ſuorum bonorum, & tamen non poteſt ſua bona alienare; cum alienare iure prohibeatur; ita vt ſi alienet, alienatio ſit nulla, irrita, & inualida. Idemque dicitur de prodigo, & de illo, qui poſſidet bona, quæ prohibita ſunt alienari: Ergo quamuis hæreticus, vel alius ſimilis delinquens, cuius bona ſunt ipſo iure confiſcata; retineat dominium ſuorum bonorum, non ideò tamen poterit ea alienare.

Reſpondetur enim, nego conſequentiam, quia nullo iure habetur, quod prædictus delinquens prohibitus ſit contractus celebrare, & ſua bona alienare. Et dato, quod id facere ſit prohibitus, non tamen propterea ſequitur, quod contractus, & alienatio ab ipſo facta, ſit ipſo iure irrita; quia multa fieri prohibentur, quæ tamen facta valent; ſed nunc tantum contractus, & alienatio prohibita, eſt inualida, quando additur verbum irritans; quod non eſt in caſu noſtro; cùm nullibi habeatur, quod contractus, & alienatio facta ab eo, cuius bona ipſo iure confiſcantur, ſit ipſo iure inualida.

8 Aduerte tamen hic, quod multum differt, an alienationes ſint ipſo iure nullæ, vel annullandæ per iudicis ſententiam; quia in priori caſu fructus ex rebus alienatis percepti, cùm nullum ius per alienationem in illis bonis ſit comparatum, reſtitui debent; ſecus in poſteriori caſu, ſi ſcilicet alienationes valeant, licet annullandæ veniant per ſententiam iudicis; quia tunc recipiens fructus, facit eos ſuos, ita vt ad reſtitutionem non teneatur quouſque delinquens per iudicis ſententiam condemnatus fuerit. Videri poterit Vaſquez *loco ſuprà citato cap. 2. num 9.* & Sanch. *lib. 2. moralium, cap. 22. num. 51.*

SECTIO II.

An alienationes factæ à committente delictum, cui ipſo iure confiſcatio impoſita eſt, ſint ſaltem per ſententiam Iudicis annullandæ?

SVMMARIVM.

1 *Alienationes factæ à committente delictum, cui ipſo iure confiſcatio impoſita eſt, ſunt ſaltem poſt ſententiam iudicis annullandæ; quia à die commiſſi criminis ea bona ſunt fiſco addicta, & quaſi in hypothecam tradita. Et propterea, lata ſententia, confiſcatio retrotrahitur ad diem commiſſi delicti.*

2 *Amplia, id verum eſſe, etiamſi bona fide illa bona ſic obligata fiſco à delinquente receperit quis ignorans delictum; quia hæc bona fides non adimit fiſci ius, & delinquentis obligationem.*

3 *Hæreticus, vel quicumque alius delinquens cuius bona ipſo iure publicantur, ſi bona ſua alienet, talem alienationem poteſt fiſcus reuocare, & ſententia lata retrotrahitur vſque ad diem commiſſi delicti, ita vt omnia bona, quæ tempore commiſſi delicti delinquens habebat, pertineant ad fiſcum, quamuis per donationem, venditionem, vel per alios contractus peruenerint ad varias perſonas, poteſtque fiſcus omnes contractus reſcindere.*

4 *Diſcrimen quale ſit inter pœnam ipſo iure latam, & inter pœnam à iudice imponendam.*

5 *Hæretici alienationes, ſi is ſit abſolutus, licet poſtea manifeſtetur fuiſſe verè hæreticus, non reuocantur à fiſco niſi præuio altero proceſſu, & ſententia, contra nonnullos in contrarium inclinantes.*

RESpondetur affirmatiuè, ita vt alienatio facta à delinquente poſt delictum commiſſum, cuius bona 1 ipſo iure publicantur, non ſit ita valida, quin fiſcus eam reuocare poſſit per ſententiam iudicis: DD. communiter, quos ſequitur Suarez *de fide diſp. 22. ſect. 4. n. 5.* Farinac. *de hæreſ. q. 190. n. 70.* & Sanchez *lib. 2. moral. cap. 22. n. 33. & ſeqq.*

Probatur; quia à die commiſſi talis criminis ea bona ſunt fiſco addicta, & quaſi in hypothecam tradita: Ergo in quemcumque poſſeſſorem tranſeant, cum hoc onere tranſeunt. Id enim ad minus probant leges, quas ſuprà adducebam, prohibentes his delinquentibus alienationes; qualis eſt *l. ex iudiciorum, verſic. adeò, ff. de accuſation.* ibi: *Ex quo quis aliquod ex his cauſis crimen contraxit, nihil ex bonis ſuis alienare, aut manumittere enim poſſe,* & *l. Manichaeos, §. præterea, Cod. de hæretic.* ibi: *Non relinquimus contrahendi facultatem,* & *l. vltima, Cod. ad leg. Iul. maieſt.* ibi: *Neque alienare poſſe,* & *l. donationes in concubinam, §. finali, ff. de donationib.* vbi ſimilia habentur. Probant enim iſtæ, & aliæ complures leges, quod non poſſit ſic delinquens bona ſua alienare firmiter, & irreuocabiliter: Quapropter lata ſententia, confiſcatio à die commiſſi delicti retrotrahitur ac ſi in illo die ſententia lata fuiſſet, & bona alienata ab illo die deuoluuntur ad fiſcum, etiamſi ad plures, & diuerſos poſſeſſores perueniſſent.

Quod verum eſt, etiam ſi bona fide quis à delin- 2
quente ea receperit, ignorans delictum; quia hæc bona fides, & ignorantia non tollit, quin res accepta non ſit fiſco obligata. Atque adeò ſic non infirmat ius fiſco iam acquiſitum.

Ex dictis igitur, ſi hæreticus, vel quicumque alius 3
delinquens, cuius bona ipſo iure publicantur, bona ſua alienet, talem alienationem poteſt fiſcus reuocare, & ſententia lata retrotrahitur vſque ad diem commiſſi delicti; ita vt omnia bona, quæ tempore commiſſi delicti delinquens habebat, pertineant ad fiſcum, quamuis per donationem, venditionem, vel per alios con-

tractus

tractus peruenerint ad varias perſonas: poteſtque fiſcus omnes contractus reſcindere. Et patet *ex cit. leg. Manichæos, §. præſenti, Cod. de hæretic. ex l. Ariani, §. cunctis, ex l. ſanctæ, & ex l. quæ, Cod. eodem*, & docet Gloſſa *in cap. excommunicamus 1. §. credentes, de hæreticis verb. ſit etiam inteſtabilis*, Archidiac. *in cap. cùm ſecundum, de hæret. in 6. n. 2.* Odofred. *in cit. l. Manichæos, n. 1.* Zanchio. *tract. de hæret. cap. 27. n. 1. & ſeq.* Locat. *in indic. Inquiſ. verb. fiſcus, n. 1.* Burſat. *conſ. 289. n. 10. & 11.* Royas *ſingul. 185. n. 4.* Menoch. *conſ. 284. n. 8.* Surd. *deciſ. 147. num. 9. & ſeqq.* Simanch. *de cath. inſtit. tit. 9. n. 21.* & Peregr. *de iur. fiſc. lib. 5. tit. 1. n. 170.* quia prædictus delinquens vel amittit dominium ſuorum bonorum ipſo iure, & dominium illorum bonorum transfertur ipſo iure in fiſcum (vt volunt multi) & tunc iuxtà hanc ſententiam delinquens non poteſt illa bona alienare firmiter, & irreuocabiliter, cùm non ſint ampliùs ſub ſuo dominio, ſed ſub dominio fiſci. Vel ſi non amittit dominium ipſo iure, tamen, cùm ipſi imponatur amiſſio bonorum ipſo iure, ſtatim fiſcus ob delictum commiſſum acquirit actionem, & hypothecam in bona illa delinquentis, ità vt cum iſto onere tranſeant ad quamcumque perſonam, in quam transferuntur à delinquente. Cùm igitur fiſcus acquiſierit actionem, ius, & hypothecam in illa bona, nulla alienatio poſteà facta à delinquente poterit præiudicare tali iuri acquiſito à fiſco, ſicuti contingit in aliis bonis, in quæ quis alter habet actionem, ius, vel hypothecam.

4 Vbi aduerte, quod ſit diſcrimen inter pœnam ipſo iure latam, & inter pœnam à iudice imponendam; quia in priori pœna ſtatim ac profertur ſententia, retrotrahitur ad omnia bona, quæ delinquens habebat à tempore commiſſi delicti, & reſcinduntur omnes contractus à delinquente celebrati; ſed pœna poſterior, quæ imponitur à iudice, non retrotrahitur, nec reuocantur alienationes factæ à delinquente, niſi quando in fraudem fiſci factæ fuerint, vt dicam infra *dubit. 136*.

Aduerte ſecundò, quod quamuis alienationes factæ ab hæretico, vel à quocumque alio delinquente, ſeu criminoſo, cuius bona ipſo iure publicantur, reuocari poſſint, tametſi hæreticus, vel quicumque alius criminoſus, cuius bona ipſo iure publicantur, abſoluatur à proprio iudice, tanquam innocens; & poſt abſolutionem reperiatur, quod reuerà fuerit hæreticus, vel criminoſus modo ſupradicto, alienationes ab illo factæ, poſtquam fuit abſolutus, & priuſquam de nouo formetur proceſſus, ſunt ità validæ, vt non poſſint reuocari. Surdus *deciſion. 247.* Scacc. *de iudic. lib. 1. cap. 98. num. 17.* & Boſſius *in practic. tit. de bonor. public. num. 76.* Quamuis potiùs in contrarium inclinent alij, quos ſequitur Ricciull. *lib. 5. cap. 35. circà finem.*

SECTIO III.

Quid dicendum ſi poſſeſſores talium bonorum, quæ fiſco ſunt addicta, legitimè præſcripſerint? Vbi etiam per quantum temporis legitimè præſcribant?

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus agere non poteſt contrà poſſeſſores bonorum ipſi addictorum per confiſcationem, quando ea ſunt præſcripta ad fauorem tertij poſſeſſoris, ad reuocandum iam factas alienationes.*

2 *Præſcriptio contrà fiſcum quantò tempore currat, diſcordant inter ſe Doctores: Alij enim ſpatium 40. alij 30. alij 20. alij decem annorum requirunt.*

3 *Præſcriptio contrà fiſcum in crimine hæreſis requirit lapſum 40. annorum.*

4 *Limita cum aliquibus Doctoribus prædictum tempus requiri, cùm bona hæretici applicanda ſunt Eccleſiæ. Secùs ſi applicanda ſint fiſco ſæculari, quia tunc ad præſcribendum ſufficit ſpatium quinque annorum.*

5 *Limitatio prædicta reiicitur; quia indiſtinctè dicendum videtur, ſpatium prædictum quadraginta annorum requiri cuicumque bona ſint applicanda: Crimen enim hæreſis eſt crimen Eccleſiaſticum, & ideò ſtandum eſt potiùs in illo puniendo diſpoſitioni iuris Eccleſiaſtici, quàm ciuilis.*

6 *Pontifex nullam diſtinctionem facit de confiſcatione applicanda fiſco Eccleſiaſtico, vel ſæculari.*

7 *Textus in leg. 2. de Apoſtatis non vrget; quia non loquitur de confiſcatione, ſed de actione intrà quinquennium exercenda contrà teſtamentum apoſtatæ.*

8 *Limita cum Ioanne Andrea, Ancharano, & aliis ſupradictam præſcriptionem quadragenariam procedere poſt mortem hæretici: viuente enim eo, putant nunquam currere hanc præſcriptionem, etiamſi per ſexcentos annos poſſeſſores poſſederint; quia itra eam concedunt poſt mortem ipſius hæretici.*

9 *Limitatio prædicta licèt ſit ſatis probabilis, vt oppoſitum etiam, ſaltem in puncto iuris, probabile, & forſan probabilius non videatur; non tamen probatur Auctori; quia licèt nullo tempore præſcribatur actio procedendi aduerſus hæreticum, non tamen exinde infertur, quod etiam nullo tempore in eius bonis præſcribi poſſit.*

10 *Textus in cap. finali de præſcriptionibus, nihil de præſcriptione, viuente hæretico, loquitur, neque etiam infertur ſentire, quod præſcribi non poſſit per illud tempus aduerſus eius bona, &c.*

11 *Textus prædictus ſi ſatis expendatur, ſatis clarè in prima parte inſinuat, viuente hæretico, præſcribi poſſe in bonis ad alias Eccleſias pertinentibus per ſpatium 40. annorum, & in bonis ad Eccleſiam Romanam ſpectantibus præſcribi poſſe per ſpatium centum annorum.*

12 *Præſcriptio contra fiſcum Romanæ Eccleſiæ ſecundùm allegata per Farinacium, in bonis ab illa in feudum, vel alio titulo acceptis non currit, niſi per lapſum centum annorum. In bonis autem, quæ non ab Eccleſia Romana accepta ſunt in feudum, neque illius ſunt alio titulo, ſed pertinent ad alias Eccleſias, vel ad Eccleſiam Romanam ſolùm ob fiſcum ratione delicti commiſſi, per ſpatium quadraginta annorum abſque vlla diſtinctione præſcribitur.*

13 *Præſcriptio contra fiſcum Eccleſiæ ob delictum hæreſis, vt poſt mortem hæretici currat ad fauorem hæredum, requirit nonnullas conditiones, quas non præexigunt alia delicta. Prima, vt poſſidentes ſint Catholici; ſecunda, vt hæreticus, cuius bona ij poſſident, præſumatur deceſſiſſe: Tertia, vt in illis conditionibus per totum ſpatium quadraginta annorum perſeueret.*

14 *Præſcriptio prædicta debet eſſe continuata; quia ſi fuerit interrupta, non currit præſcriptio in damnum fiſci, licèt eſſet centum annorum.*

15 *Præſcriptio interrumpitur, ſi poſſidentes intrà tempus præſcriptionis nouerint hæreſim defuncti.*

16 *Præſcriptio ſecundùm alios interrumpitur, ſi toto eo quadraginta annorum tempore detegatur hæreſis, licet nondum eſſet lata ſententia; dummodo tamen eſſet lis cum poſſeſſoribus, aut eſſet crimen probatum. Idem aſſerunt ij, qui in hac præſcriptione requirunt bonam fidem.*

18 *Præſcriptio occaſione aliorum delictorum præter hæreſim contrà fiſcum non currit minori tempore, ex probabiliori ſententia Doctorum, quàm viginti annorum; idemque probatur variis iuribus.*

19 *Textus*

19 *Textus in l.2.Cod.de vectigal. præſcribens aduerſus fiſcum per lapſum tantummodò quinque annorum, non obſtat; quia eſt caſus ſpecialis; loquitur enim de bonis confiſcatis ob vectigal non ſolutum.*

20 *Item neque obſtat textus in leg. in cognitione, ff. ad Syllan. eodem tempore præſcribens, quia etiam eſt caſus ſpecialis: loquitur enim ibi de cognitione aperti contrà Senatuſconſultum teſtamenti eius, qui à familia ſua occiſus dicatur.*

21 *Item neque obſtat textus in leg. ſicut, & in leg. omnes, Cod. de præſcription. 30. vel 40. annor. quia etiam hic caſus eſt ſpecialis, loquitur enim textus de præſcriptione bonorum, quæ ſunt iam fiſco incorporata.*

22 *Bona fides in his omnibus exiſtit, etiamſi quis ſciat, delinquentem commiſiſſe culpam, ob quam ipſius bona ipſo iure publicantur; quia huiuſmodi cognitio, cùm non teneatur ea bona fiſco deferre, non impedit bonam fidem.*

23 *Fiſcus non poteſt petere à tertio poſſeſſore bona in ipſius fraudem alienata, niſi infrà ſpatium vnius anni vtilis, cuius loco datur hodie ſpatium quatuor annorum, quia illo tempore tolluntur, & præſcribuntur actiones reuocatoriæ.*

24 *Fiſcus non habet reſtitutionem in integrum aduerſus præſcribentem bona, quæ competebant ipſi fiſco, quia in odioſis, & correctoriis, qualis eſt actio confiſcandi bona, ceſſat, & denegatur reſtitutio in integrum.*

25 *Reſtitutio in integrum in executionibus, & exactionibus pœnarum non datur neque fiſco, neque alteri.*

1 RESpondetur, quod in tali caſu fiſcus contrà tales poſſeſſores ooo poſſit procedere, vt dictas alieoationes factas poſſit reuocare.

Probatur *ex cap. finali de præſcription. in 6. ex leg. 2. Cod. de apoſtat.* & *ex leg. in omnibus, ff. de iur. fiſc.* In quibus iuribus expreſsè habetur, prædicta bona poſſe præſcribi. Et probant Molina *tom. 1. de iuſtitia, diſp. 73.* & Locatus *in Iudicial. Inquiſ. verb. fiſcus, num. 5. & ſeqq.* & conueniunt in hoc communiter Doctores.

2 Quantum autem ſpatium temporis ad hanc præſcriptionem faciendam requiratur, diſcordant inter ſe Doctores, quia ſicuti videre eſt apud Bartol. *leg. 2. Cod. de vectigal.* Peregrin. *de iur. fiſc. lib. 6 tit. 8. num. 36.* Farinacius *de hæreſi quæſt. 190. num. 119.* & Sanch. *lib. 2. moral. cap. 22. num. 37.* Alij dicunt, requiri ſpatium 40. annorum, alij 30. alij 20. alij decem, alij tandem quinque: Quapropter, vt diſtinctius quoad hanc difficultatem procedatur.

3 Reſpondetur, & dico primò: In crimine hæreſis requiritur ſpatium quadraginta sooorum, ad hoc vt ſcilicet poſſeſſor præſcribat bona delinquentis contra fiſcum. Atque ità tenent Gloſſa *in cit. cap. finali, verb. hæretici,* Dominicus *ibidem in §. ſi poſt mortem, n. 4.* Syluester *verb. hæreticus 1. num. 14. verſ. excipe tamen,* Tabiena *eodem verbo num. 15. verſ. ſecundus eſt,* Simanch. *de catholic. Inſtitut. tit. 9. num. 133.* & *in Enchirid. tit. 61. num. 7.* Quemado *quæſt. 16. n. 1. & ſeqq.* Azor. *tom. 1. lib. 5. cap. 7. circà finem,* & *lib. 8. cap. 12. quæſt. 16.* Molina *de iuſt. & iur. tom. 1. diſp. 73. verſ. hinc infert,* Fachin. *lib. 9. controu. cap. 54.* Farinac. *cit. quæſt. 190.* & *tom. 1. in practic. 1. part. de delictis quæſt. 25. num. 163.* & Sanch *cit. cap. 22. n. 40.* & habetur expreſsè *in cap. 2. de præſcription. in 6.* ibi: *Si poſt mortem hæreticorum, qui dum viuerent, Catholici putabantur, bona ipſorum à Catholicis eorum filiis, vel nepotibus, vel extraneis quibuſcumque ſpatio quadraginta annorum fuerint bona fide poſſeſſa, ſancimus, eos ſuper bonis huiuſmodi, etiamſi ad Romanam peruenire debeant Eccleſiam, in hoc caſu non eſſe vlterius moleſtandos: Quamquam illi, [illegible]orum bona fuerint, tunc deteguntur hæretici extitiſſe:* Qua de re vide etiam quæ dicam infrà *dubit. 204.*

4 Limitant Abbas *in cap. cùm à nobis, num. 8. de præſcriptionibus,* Felinus *ibidem num. 11.* Couarruu. *4. decretali 2. part. cap. 6. §. 8. num. 16.* Gomez *tom. 5. variar. cap. vlt. num. 5.* Quemada *in quæſtion. fiſcal. quæſt. 16. concluſ. 2. & 3.* Carrerius *tract. de hæretic. §. expedito proceſſu, num. 31.* & alij, vt procedat, cùm bona hæretici applicanda ſunt Eccleſiæ; ſecùs ſi applicanda ſint fiſco ſæculari, quia tunc, inquiunt ipſi, ad præſcribendum ſufficit ſpatium quinque annorum. Probant *ex leg. 5. Cod. de apoſtat.* vbi quinquennio præſcribitur, ne contrà apoſtatam defunctum procedatur.

At hæc limitatio mihi non placet; ſed indiſtinctè dicendum videtur, ſpatium ſcilicet quadraginta annorum ad præſcriptionem hanc faciendam requiri, ſiue bona applicanda ſint fiſco Eccleſiæ, ſiue fiſco ſæculari. Atque ita etiam tenent Molina vbi ſuprà, Sanchez *num. 40.* Pegna *in 3. part. director. Inquiſit. commentar. 95.* Farinacius *de Inquiſit. quæſt. 10. n. 85.* & Simanch. *de Cathol. Inſtit. tit. 9. num. 133.* 5

Probatur, quia crimen hæreſis eſt crimen Eccleſiaſticum, *cap. vt Inquiſitionis, §. prohibemus, de hæretic. in 6.* Sed in criminibus Eccleſiaſticis potiùs ſtandum eſt diſpoſitioni iuris canonici, quàm ciuilis: Ergò cùm ſecundùm ius canonicum ſpatio quadraginta annorum, & non minori concedatur præſcriptio, potiùs iuri canonico, quam iuri ciuili ſtandum erit.

Secundò, quia Pontifex nullam diſtinctionem facit de confiſcatione applicanda fiſco Eccleſiaſtico, vel ſæculari. Ergò cenſeri debet, quod de vtroque indiſtinctè loquatur; quia vbi lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus, *leg. 3. ff. de offic. præſ[?]d. leg. de pretio, ff. de public. in rem actione,* & *leg. 1. §. generaliter, ff. de legat. præſtand.* 6

Ad textum *in leg. 2. de apoſtatis* reſpondetur, quod non vrgeat; quia non loquitur de confiſcatione, sed de actione intrà quinquennium exercenda contra teſtamentum apoſtatæ, ibi: *Eaque gratia teſtari minimè potuiſſe, confirmat intra iuge quinquennium.* Vide Doctores, quos citat, & ſequitur Fachin. *lib. 9. controuerſ. cap. 54.* 7

Cùm igitur Gloſſa *in leg. Manichæos, verb. ſubire, Cod. de hæretic.* & Bartolus *in leg. 2. Cod. de apoſtat. num. vnico,* docent bona hæreticorum præſcribi à poſſeſſoribus ſpatio quinque annorum; quia ſic habetur *in dicta leg. 5. Cod. de apoſtat.* Abbas, Felinus, Coarruuias, vbi ait, id eſſe verum, quando bona hæretici ſunt fiſco ſæculari applicanda, quamuis poſſeſſores fuerint in mala fide, ſcientes, illum fuiſſe hæreticum. At verò ſi fuerint applicanda fiſco Eccleſiæ, ait, hanc ſcientiam impedire præſcriptionem. Gomez, Quemada, Carrerius, & alij Doctores in locis ſuprà citatis reſpondent præſcribi dicta bona ſpatio quinque annorum, ſi dicta bona ſint applicanda fiſco ſæculari, ſicque dictam *leg. 5.* eſſe intelligendam, ſi verò ſint applicanda fiſco Eccleſiæ, præſcribi ſpatio quadraginta annorum.

Neque dicta doctrina Gloſſæ, & Bartoli, neque dicta reſponſio Abbatis, Felini, Coarruuiæ, Gomez, 8 Quemadæ, Carrerij, & aliorum mihi probatur; quia ex dictis in præſcriptione circà bona hæreticorum ſtandum eſt iuri Eccleſiaſtico, & non iuri ciuili; ſicque in huiuſmodi præſcriptione requiritur ſpatium quadraginta annorum; licet in aliis criminibus ſæcularibus, ob quæ ſimiliter ipſo facto publicantur bona, ſeruandum ſit ius ciuile. Accedit, quod, vbi bona hæreticorum applicantur fiſco ſæculari, id fit executione Summi Pontificis, qui ad hanc præſcriptionem requirit quadraginta annos: Ergò quadraginta anni requiruntur, etiamſi applicatio bonorum non ſit facienda fiſco Eccleſiæ, ſed fiſco ſæculari.

Limitant ſecundò, Ioan. Andreas *in dicto cap. finali, num. 3.* Ancharan. *ibidem notabil. 7. num. 3.* & Dominicus, quos citat, & ſequitur Molina *de iuſt. tom. 1. diſput. 72. concl. 3. & 6.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 22. num. 37.* Villadiego *de hæretic. quæſt. 22. num. 3.* & 9

Quemada *quæſt.* 16. *num.* 1. *& ſeqq.* Vt quod de præſcriptione quadragenaria ſuprà dixi, procedat poſt mortem hæretici, quia viuente hæretico, putant ipſi, nunquam prædicta bona præſcribi poſſe, tametſi pec ſexcentos annos poſſeſſores poſſederint. Mouentur ex eo, quia viuente hæretico, ſemper poteſt contrà ipſum hæreticum procedi, tametſi ſpatium 40. annorum præceſſerit; ſed quotieſcumque aduerſus hæreticum procedi poteſt, vt condemnari poſſit, non videtur, quod poſſeſſores ſuorum bonorum præſcribere poſſint: Ergò, &c.

Secundò quia Textus *in cap. finali, de præſcriptionibus*, concedit eam in hæretici bonis præſcriptionem poſt mortem ipſius hæretici: Ergò, cum textus de vita hæretici nihil loquatur, videtur, quod viuente hæretico, in eius bonis præſcriptio dari non poſſit.

9 At hæc limitatio, licet ſit ſatis probabilis, non tamen ità mihi probatur, vt oppoſitum etiam, ſaltem in puncto iuris, probabile, & forſan probabilius non videatur, quia licet nullo tempore præſcribatur actio procedendi aduerſus hæreticum, non tamen exindè infertur, quod etiam nullo tempore in eius bonis præſcribi poſſit, ſiquidem complures Doctores, quos ſequuntur Couartuuias 4. *decretal.* 2. *part. cap.* 6. §. 8. *num.* 16. *& ſeqq.* Simancha *de catholic. Inſtit. tit.* 18. *num.* 42. & Sanchez *cit. cap.* 22. *num.* 42. affirmant, nullo tempore præſcribi poſſe actionem procedendi aduerſus hæreticum defunctum ad eius memoriam damnandam, & tamen pro certo habent, præſcribi poſſe per ſpatium quadraginta annorum aduerſus hæretici bona.

10 Secundò quia ex eo, quod textus *in cit. cap. finali, de præſcription.* nihil de præſcriptione viuente hæretico loquatur, neque etiam infertur, ſenſiſſe, quod præſcribi non poſſit per illud tempus aduerſus eius bona. Tùm quia iſte fuit caſus omiſſus, & diſpoſitioni iuris canonici relictus: Tùm quia textus expreſsè concedit aduerſus Eccleſiam in bonis ab illa receptis præſcribi per ſpatium quadraginta annorum; cùm tamen iure communi aduerſus illam non præſcribatur, niſi per ſpatium centum annorum, *ex cap. ad audientiam, cap. cum nobis*, & *cap. ſi diligenti, de præſcription.* Ergò quotieſcumque poſſeſſor non poſſidet bona Eccleſiæ Romanæ per delictum applicata, poterit præſcribere per ſpatium quadraginta annorum.

11 Tertiò, quia ſi prædictus textus ſatis expendatur, ſatis clarè in prima parte inſinuat viuente hæretico præſcribi poſſe in bonis ad alias Eccleſias pertinentibus per ſpatium quadraginta annorum, & in bonis ad Eccleſiam Romanam ſpectantibus præſcribi poſſe per ſpatium centum annorum. Habet enim ſic textus: *Statuimus in apprehendendis, vel occupandis bonis eiſdem, quæ à Romana, vel ab aliis delinquentes tenent, nullus ipſis Eccleſiis temporis lapſus obſiſtat, niſi contrà ipſam Romanam Eccleſiam centenaria, vel contrà Eccleſias alias quadragenaria præſcriptio legitimè ſit completa.* Vbi nulla diſtinctio fit de hæretico viuente, vel de hæretico mortuo.

12 Quapropter cum Doctoribus, quos citat, & ſequitur Farinacius *de hæreſ. quæſt.* 25. *num.* 165. *&* 168. dicerem contrà fiſcum Romanæ Eccleſiæ in bonis ab illa in feudum, vel alio titulo acceptis non præſcribi, niſi per ſpatium centum annorum; excepto, niſi poſt mortem hæreticorum bona ipſa fuerint à filiis catholicis, &c. per ſpatium quadraginta annorum bona fide poſſeſſa. In bonis autem, quæ non ab Eccleſia Romana, accepta ſunt in feudum, neque illius ſunt alio titulo, ſed pertinent ad alias Eccleſias, vel ad Eccleſiam Romanam ſolùm ob fiſcum ratione delicti commiſſi, per ſpatium quadraginta annorum abſque vlla diſtinctione præſcribi.

Cæterùm, licèt *in citato cap. finali, de præſcription.* 13
ſingularis fauor fiat ſucceſſoribus hæreticorum (vt ſcilicet poſt mortem delinquentium, ne vexentur in bonis, quæ poſſident, ſi per ſpatium quadraginta annorum poſſederint, etiamſi talia bona ad Romanam Eccleſiam pertineant, & ab illa ſint accepta) requiruntur tamen ad hanc præſcriptionem nonnullæ conditiones, quæ ad præſcriptionem bonorum ob alia delicta non exiguntur. Prima, vt poſſidentes ſint catholici; nam ſi eſſent hæretici, nunquam poſſent præſcribere, ſicut nec ipſe hæreticus aduerſus fiſcum vnquam præſcribit. Secunda, vt hæreticus, cuius bona poſſident, præſumatur deceſſiſſe Catholicus: cui præſcriptioni obſtat, ſi diffamatus, vel ſuſpectus de hæreſi deceſſit. Tertia, vt in iis conditionibus per totum ſpatium quadraginta annorum perſeuerent; quia ſi infrà tale tempus nuncietur, defunctum hæreticum fuiſſe, vel ipſe poſſeſſor in hæreſim incidat, tota hæc præſcriptio interrumpitur, quia ceſſat bona fides, quam ſupradictus textus requirit: Vide Gloſſam, & Dominicum ibi, Couartuuias *in* 4. *decretal.* 2. *part. cap.* 6. §. 8. *num.* 16. alioſque Canoniſtas, quos ſequitur Peña 3. *part. directory, commentario* 92. *verſ. Fily verò*, & Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 31. *num.* 41.

Hæc igitur præſcriptio debet eſſe continuata, quia ſi 14
fuerit interrupta, non currit præſcriptio in damnum fiſci, licet eſſet centum annorum. Zanchinus *tractat. de hæretic. cap.* 40. *num.* 1. *& ſeqq.* Repertorium Inquiſitorum *verb. præſcriptio, verſ. ſed ſuprà*, & Penna *loco citato*, vbi ait, præſcriptionem interrumpi, ſi poſſiden- 15
dentes, intrà tempus præſcriptionis nouerint hæreſim
defuncti. Alij volunt, interrumpi præſcriptionem, ſi to- 16
to eo quadraginta annorum tempore detegatur hæreſis, licet nondum eſſet lata ſententia, dummodò tamen eſſet lis cum poſſeſſoribus, aut eſſet crimen probatum. Ità Ioan. Andr. *in dicto cap. finali, de præſcription. in* 6. *num.* 5. Franchus *ibidem num.* 7. & Dominicus §. *ſi poſt*
mortem, num. 4. Idemque aſſerunt ij, qui in hac præ- 17
ſcriptione requirunt bonam fidem, quam tunc inquiunt eſſe, quandò is, qui accepit ea bona, putabat, illum, à quo accepit, eſſe Catholicum. Ità Gloſſa *in eodem cap. finali, verb. bona fide*, Dominic. *ibidem*, §. *ſi poſt mortem, num.* 4. Quemada *quæſt.* 16. *num.* 1. & Penna *in director. cit. part.* 3. *comment.* 91. *verſ. fily verò.* Et quidem in caſu hæreſis peculiariter ſtatutum eſt *in cap.* 1. *de præſcript. in* 6. quod ad hoc, vt bona defuncti hæretici præſcribantur, debeant eius hæredes, ac poſſeſſores ignorare illum fuiſſe hæreticum. Quapropter *in dicto cap.* a. ſcientia, quod aliquis fuerit hæreticus, dicitur ad bona defuncti hæretici præſcribenda eſſe mala fides.

Dico ſecundò: ſi de præſcriptione bonorum con- 18
fiſcatorum ob alia crimina, præter hæreſim, loquamur, ex probabiliori ſententia Doctorum non præſcribitur minori tempore, quàm per ſpatium viginti annorum.

Probatur, quia ità videtur expreſsè definiri *in leg. in omnibus, ff. de diuerſis & tempor. præſcription.* ibi: *In omnibus fiſci quæſtionibus, exceptis cauſis, in quibus minora tempora ſeruari ſpecialiter conſtitutum eſt, viginti annorum præſcriptio cuſtoditur.* Ergo vbi minora tempora conſtituta non fuerint, vt eſt in caſu noſtro, viginti annorum ſpatium neceſſarium videtur.

Secundo probatur *ex l. querela, Cod. ad leg. Cornel. de falſis*, ibi: *Querela falſi temporalibus præſcriptionibus non excluditur, niſi viginti annorum exceptione, ſicut cætera quoque ferè crimina.* Ergo ſi in cognitione delictorum quoad condemnationem perſonæ non præſcribitur per minora tempora, quàm per ſpatium 20. annorum, neque etiam per minora tempora præſcribetur in bonorum condemnatione, quæ eſt acceſſoria. Gloſſa, Bartolus, & alij Iuriſtæ *in cit. l. in omnibus*, quos citat, & ſequitur Fachin. *vbi ſuprà cap.* 54. *lib.* 9. & Boſſ. *de publ. bonor. n.* 78.

Obiicies:

Obiicies : *in leg. 2. Cod. de vectigalib.* præſcribitur aduerſus fiſcum per ſpatium tantummodò quinque annorum : Ergò.

Reſpondetur, hunc textum non obſtare ; quia eſt caſus ſpecialis : loquitur enim ibi textus ſpecialiter de bonis confiſcatis ob vectigal non ſolutum ; ſecùs ſi bonorum confiſcatio facta fuerit ob aliud delictum. Doctores, quos ſequitur Farinac. *de hæreſ. quæſt.* 25. *num.* 163. & Fachin. *loco ſuprà citato.*

20 Obiicies ſecundò : *In leg. in cognitione, ff. ad Syllan.* præſcribitur etiam contrà fiſcum per ſpatium ſimiliter quinque annorum : Ergò.

Reſpondetur, neque hunc textum obſtare ; quia etiam eſt caſus ſpecialis : loquitur enim textus etiam ſpecialiter de cognitione aperti contra Senatuſconſultum teſtamenti eius, qui à familia ſua occiſus dicatur ; quæ cognitio quinquennio præſcribitur.

21 Obiicies tertiò : *In leg. ſicut, & in leg. omnes, Cod. de præſcription.* 30. *vel* 40. *annor.* ad præſcribendum bona fiſco acquiſita requiritur prædictum ſpatium temporis triginta, vel quadraginta annorum : Ergò.

Reſpondetur : Neque hunc textum obſtare ; quia etiam ſimiliter eſt caſus ſpecialis, loquitur enim textus de præſcriptione bonorum, quæ ſunt iam fiſco incorporata : Hæc namque (vt habetur *Inſtit. de vſucapionib. §. res fiſci,*) præſcribi non poſſunt, niſi illius longiſſimi temporis ſpatio. Secùs verò dicendum de bonis, quæ licèt ſint publicata, tamen non ſunt incorporata fiſco : Hæc enim, etiam ſine titulo, modò adſit bona fides in poſſidente, præſcribuntur ad ſummum per ſpatium viginti annorum. Doctores, quos citat, & ſequitur Molina *de iuſt. & iur. tom.* 1. *diſp.* 73. *concluſ.* 1. & Farinac. *quæſt.* 25. *num.* 163.

21 Aduerte tamen hic, quod bona fides in his omnibus exiſtit, etiamſi ſcias, delinquentem commiſiſſe culpam, ob quam ipſius bona ipſo iure publicantur ; quia cùm non tenearis, ſicut neque tenetur ipſe delinquens, bona illa fiſco deferre, huiuſmodi cognitio non impedit bonam fidem. Abbas, Felinus, & alij *in cap. vltimo, de præſcription.* quos ſequitur Couarruuias 4. *decretal.* 2. *part. cap.* 6. § 8. *num.* 16. Molin. *tom.* 1. *de iuſtit. diſp.* 66. *concluſ.* 1. & Leſſius *de iuſt. & iur. lib.* 2. *cap.* 6. *dub.* 6. *num.* 20.

23 Aduerte ſecundò, quod non poſſit fiſcus petere à tertio poſſeſſore bona in ipſius fraudem alienata, niſi infrà ſpatium vnius anni vtilis, cuius loco datur hodie ſpatium quatuor annorum ; quia illo tempore tolluntur, & præſcribuntur actiones reuocatoriæ, *§. item ſi quis in fraudem, Inſtit. de action. & leg.* 1. § 1. *ff. quæ in fraud. creditor.* & tradunt Doctores, quos citat, & ſequitur Antonius Gomez *tom.* 3. *cap.* 14. *de bonis public. num.* 5. & Farinac. *quæſt.* 25. *num.* 164.

24 Aduerte tertiò, quod fiſcus non habeat reſtitutionem in integrum aduerſus præſcribentem bona, quæ competebant ipſi fiſco. Doctores, quos ſequitur Farin. *cit. quæſt.* 25. *num.* 165. Quia in odioſis, & correctoriis (qualis eſt actio confiſcandi bona) ceſſat, & denegatur reſtitutio in integrum. Doctores, quos citat, & ſequitur Tiraquell. de vtroque retractu *part.* 1. §. 35. *gloſſ.* 2.
25 *num.* 10. & Aymon. *lib.* 2. *conſ.* 271. *num.* 7. Tum quia in executionibus, & exactionibus pœnarum neque fiſco, neque alteri datur de iure reſtitutio in integrum. Doctores, quos citat, & ſequitur Farinac. *loco ſuprà cit.* & Oddus *in tract. de reſtitut. in integrum, part.* 1. *quæſt.* 3. *num.* 85.

SECTIO IV.

Quid dicendum de alienationibus neceſſariis, an & hæ etiam factæ ab hæretico, vel ab alio, cui ipſo iure ſunt bona publicata, & cui ipſo iure eſt interdicta bonorum ſuorum adminiſtratio, reuocari ſimiliter à fiſco poſſint, ſicut & voluntariæ?

SVMMARIVM.

1 *Alienationes neceſſariæ factæ ab hæretico, vel ab alio, cui ipſo iure ſunt bona publicata, & cui ipſo iure eſt interdicta bonorum ſuorum adminiſtratio, reuocari non poſſunt à fiſco, ſicut poſſunt voluntariæ ; quia neceſſariæ cenſentur factæ quaſi nomine fiſci, & ex præſumpta illius mente.*

2 *Prohibitio alienandi, de qua tractat Alciatus in leg. poſt contractum, ff. de donation. num.* 19. *intelligi debet de alienationibus voluntariis, non autem de neceſſariis.*

3 *Alienatio neceſſaria dicitur, ſi hæreticus, vel ſimilis delinquens expendat bona ſua, vt creditoribus ſatisfaciat ; quia tunc ipſe facit, quod fiſcus facere debebat.*

4 *Alienatio neceſſaria dicitur, ſi à delinquente facta ſit ad effectum ſe, & familiam ſuam alendi, quia quouſque ſententia criminis acceſſerit, ipſemet fiſcus tenetur alere delinquentem ex bonis ſuis.*

5 *Alienatio neceſſaria dicitur, ſi delinquens eam faciat pro ſui, vel ſuorum valetudine, quia hæc tanquam alimenta reputantur. Idemque dic ſi faciat pro funere, quia & hoc ipſum eſt quid neceſſarium.*

6 *Alienatio neceſſaria item dicitur, ſi delinquens faciat pro ſui, vel ſuorum redemptione a captiuitate, quia vtraque eſt grauis neceſſitas.*

7 *Alienatio neceſſaria item dicitur, ſi delinquens faciat pro defendenda cauſa, pro ſoluendis Procuratoribus, vel Aduocatis, pro extrahendis ſcripturis, vel ſimilibus, quia defenſio propria de iure natura cuilibet competit.*

8 *Alienatio demum neceſſaria dicitur, ſi delinquens faciat pro defendendis, reparandis, vel conſeruandis bonis ; quia ita vtiliter gerit negocium.*

RÉſpondetur, quidquid in contrarium dixerint aliqui, quos ſequitur Alciatus loco infrà citando, & videri etiam poterit Burſatus *conſil.* 14. *num.* 24. & Becius *conſ.* 8. *num.* 7. & 8. negatiuè : Ità vt tantùm à fiſco reuocari poſſint alienationes voluntariæ, non item neceſſariæ à delinquente factæ ante ſententiam iudicis. Bartolus *in leg. poſt contractum, ff. de donat. num.* 11. Ioan. Andr. *ibidem num.* 168. Sotus *de iuſtit. lib.* 1. *quæſt.* 6. *art.* 6. *concl.* 4. Surdus *de aliment. tit.* 9. *quæſt.* 32. *num.* 10. Burſatus *conſ.* 14. *num.* 29. Corduba *in quæſtionar. lib.* 1. *quæſt.* 36. *notabil.* 2. Gratianus *tom.* 1. *diſcept. cap.* 54. *num.* 15. Simancha *de cathol. Inſtit. tit.* 9. *num.* 13. *& ſeqq.* Gabriel Quemada *quæſt.* 7. *num.* 6. Angel. *verb. pœna, num.* 3. Syluest. *verb. hæreſis* 1. *quæſt.* 8. *num.* 14. Molin. *de iuſt. tom.* 1. *diſp.* 95. *col.* 10. *verſ. licet.* Bañes 2. 2. *quæſt.* 12. *art.* 2. *coroll.* 1. Azor. *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 7. *quæſt.* 7. Aragon. 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 3. *verſ. & ſi quis obiiciat*, Anton. Gomez *tom.* 3. *variar. cap. vlt. num.* 4. Peregrin. *de iur. fiſc. lib.* 3. *tit.* 1. *num.* 166. & *lib.* 5. *tit.* 5. *num.* 176. Couarruuias 4. *decretal.* 2. *part. cap.* 6. § 8. *n.* 9. Farinacius *de hæreſ. quæſt.* 190. *num.* 87. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 22. *num.* 55. & Boſſius *tit. de bonis publicandis num.* 77. 1

Probatur primò ratione, quia alienationes, quæ ſunt neceſſariæ, non autem voluotariæ, quaſi nomine fiſci, & ex præſumpta voluntate fiſci cenſentur factæ.

Secundò probatur actoritate ex textu *in leg. alienationes, Cod. famil. erciſc.* ibi: *Alienationes poſt iudicium acceptum interdictæ ſunt, dumtaxat voluntariæ*: Ergò, ſi factæ ſint ex cauſa neceſſaria, cenſeri debeut conceſſæ: Quapropter

2 Non obſtat, ſi dicas cùm Alciato, quatenus in contratium *in citata leg. poſt contractum, ff. de donation. n. 19.* ait, quod poſſint à fiſco reuocari prædictæ alienationes, quando bona delinquentis ſunt ob delictum ipſo iure confiſcata; huiuſmodi delinquenti prohibetur in iure alienare: Ergò.

Reſpondetur enim, vti ſuprà dicebam, prohibitionem iſtam intelligendam eſſe de alienationibus voluntariis, non item de neceſſariis, iuxta textum *in leg. alienatio, ff. famil. erciſcund. in leg. peto, §. præiudicium, ff. de leg. 2.* & *in leg. 1. ff. de fundo dotal.* & docent Bald. *in Auth. Hoc ius porrectum, Cod. de ſacroſ. Eccleſ. num. 10.* Ripa *in leg. filiusfamil. §. dici, n. 14. ff. de leg. 1.* Tiraquell. *de retract. conſanguin. §. 1. Gloſſ. 14. num. 11.* & Franciſc. Beccius *conſ. 6. num. 6.*

3 Quæ autem alienationes neceſſariæ reputentur?

Reſpondetur, quod alienatio neceſſaria reputatur,

Primò, ſi hæreticus, vel ſimilis delinquens expendat bona ſua, vt creditoribus ſatisfaciat; quia tunc ipſe facit, quod fiſcus facere debebat, *leg. ſed neque illud, ff. de ſolution.* & docet Bartol. *in leg. poſt contractum, num. 17. ff. de donation.* quem ſequuntur Farinacius *de hæreſ. quæſt. 190. num. 87.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 22. num. 56.* & alij paſſim.

4 Secundò, ſi alienationes delinquens faciat ad effectum, ſe, & familiam ſuam alendi; quia, quovſque ſententia criminis acceſſerit, ipſemet fiſcus tenetur alere delinquentem ex bonis ſuis. Bartol. *loco ſuprà citato, num. 12.* Surd. *de aliment. tit. 8. priuileg. 35. n. 4. & ſeqq.* & *tit. 9. quæſt. 32.* Gratian. *tom. 1. diſcept. cap. 55. num. 16.* Gomez *de delictis lib. 3. cap. 4. n. 4.* Scacc. *de iudic. lib. 1. cap. 90. n. 16.* Simanch. *de cathol. Inſtitution. tit. 9. n. 35.* Burſat. *conſ. 14. n. 19.* Farinac. *vbi ſuprà n. 87.* & Sanch. *n. 56.* & alij.

5 Tertiò, ſi alienationem delinquens faciat pro ſui, vel ſuorum valetudine, quia hæc tanquam alimenta reputantur. Idemque dicas, ſi faciat pro funere; quia & hoc ipſum eſt quid neceſſarium, ſicut & alimenta ſunt neceſſaria, Farinacius, Sanchez, & alij *in locis ſuprà citatis.*

6 Quartò, ſi faciat pro ſui, vel ſuorum redemptione à captiuitate, vel pro liberatione à carcere; quia vtraque eſt grauis neceſſitas, cui poteſt delinquens ex bonis acto poſſeſſis ſubuenire. Angel. *in leg. ſi quis poſt hac, Cod. de bon. proſcript. num. 3.* Natta *conſ. 212. num. 3.* Farinac. *de falſit. quæſt. 164. num. 113.* & Boſſius *tract. de publicand. bonis, num. 47.* cùm id faciat pro cauſa neceſſaria iuxtà dicta, & iuxta *leg. final. ff. de in rem.*

7 Quintò, ſi faciat pro defendenda cauſa, pro ſalario ſoluendo Notariis, Procuratoribus, vel Aduocatis, pro extrahendis ſcripturis, & pro aliis expenſis factis in lite, vel ſimilibus; quia defenſio propria de iure naturæ competit cuilibet, Bartol. *in leg. poſt contractum, ff. de donat. num. 12.* Montepic. *ibidem num. 75.* Ioan. Annibal. *num. 263.* Sotus *de iuſt. lib. 1. quæſt. 6. art. 6.* Sordus *de aliment. tit. 9. quæſt. 32. n. 22.* Burſat. *conſ. 43. num 9.* & *conſ. 289. n. 9. & 21.* & alij Doctores communiter, quos citat, & ſequitur Farinac. *loco ſuprà citato, num. 11. & de hæreſi, quæſt. 190. num. 87.* & Sanchez *vbi ſuprà, num. 56.* Et quamuis Sanchez limitet de alienatione facta pro expenſis litis quoad illud crimen, ob quod bona publicantur, alij tamen non limitant, ſed indiſtinctè loquuntur: Et meritò, quia ſi ex alio crimine perſona delinquentis, vel eius bona periclitantur, adhuc & in hoc caſu de iure naturæ defenſio illi competit; ità vt proinde & hæc reputanda ſit alienatio neceſſaria, non autem voluntaria.

Sextò, ſi faciat pro defendendis, reparandis, vel conſeruandis bonis; quia in hac defenſione, reparatione, vel conſeruatione vtiliter gerit negocium fiſci; Farinacius, Sanchez, & alij Doctores *in locis ſuprà citatis.* 8

SECTIO V.

Quid dicendum de alienatione facta pro dotandis filiabus; an & hæc inter alienationes neceſſarias reputari debeat, vt proinde & hæc à fiſco reuocari non poſſit?

SVMMARIVM.

1 *Alienatio facta pro dotandis filiabus à delinquente, licèt ſecundùm aliquos cenſenda non ſit neceſſaria; tamen oppoſitum eſt probabilius; quia dos competens, & moderata ſuccedit loco alimentorum, & conſequenter non eſt reuocabilis per fiſcum.*

2 *Fiſcus publicatis bonis per ſententiam non tenetur dotare filias; at id non obſtat, quia neque videtur teneri ante ſententiam præſtare alimenta, & tamen communiter alienatio facta pro alimentis filiorum neceſſaria reputatur.*

RESpondetur, quod quamuis Sanchez *loco ſuprà citato, num. 56.* Boſſius *vbi ſuprà num. 77.* & alij negent ex eo, quia fiſcus non tenetur dotare filias, & conſequenter neque delinquens, qui fiſci vices gerit, poterit bona ſua ad hunc effectum alienare: Probabilius ſit oppoſitum, quod docent Peregrin. *de iur. fiſc. lib. 5. tit. 1. num. 177.* Farinac. *de hæreſ. quæſt. 190. n. 87.* & alij. 1

Probatur, quia dos competens, & moderata ſuccedit loco alimentorum; & ex alio capite dos, & alimenta æquiparantur, ſicuti docent Abbas *in cap. cum haberet, de eo, qui duxit in matrim. num. 5.* Tiraquell. *de primogen. quæſt. 62. num. 4.* Molina *de primogen. lib. 2. cap. 15. num. 8.* & alij paſſim: Ergò dicendum, quod huiuſmodi alienatio reputanda ſit inter alienationes neceſſarias, & non voluntarias, vt proinde & ipſa cenſeri debeat irreuocabilis, ſeu quæ à fiſco reuocari non poſſit.

Obiicies: fiſcus, publicatis bonis per ſententiam, non tenetur dotare filias: Ergò. 2

Reſpondetur per inſtantiam, quia fiſcus etiam non videtur teneri ante ſententiam præſtare alimenta; & tamen communiter ante ſententiam alienatio facta pro alimentis filiorum neceſſaria reputatur: Quapropter idem de alienatione dotis dici poterit. Vide Peregrinum, & Farinacium *in locis ſuprà citatis.*

SECTIO VI.

Quid dicendum de alienatione facta ob benemerita donatarij; an & hæc inter alienationes neceſſarias reputari etiam debeat, vt & ipſa etiam à fiſco reuocari non poſſit?

SVMMARIVM.

1 *Alienatio facta ob benemerita donatarij, reputari etiam debet neceſſaria, & conſequenter non reuocabilis per fiſcum, contrà aliquos Doctores inſinuantes*

Digitized by Google

inſinuantes oppoſitum ; at minus rectè ; quia eſt remuneratoria ; licet enim remunerare merita non ſit obligatio iuſtitiæ, eſt tamen gratitudinis, quæ prorſus conuenit viro probo, & honeſto.

2 *Merita donatarij conſtare debent aliunde, quàm ex confeſſione donantis ; aliàs præſumeretur fraus.*

1 RESpondetur, quod quamuis Sanchez *lib. 2. moral. cap. 22. n. 56.* & alij ſententiam negatiuam inſinuent ex eo, quod talis donatio ſit gratuita, & ſic non neceſſaria, ac proinde reuocabilis: Tamen probabilius ſit etiam oppoſitum, ſcilicet eſſe alienationem, vtpotè remuneratoriam, neceſſariam, ac proinde irreuocabilem, ſeu quæ à fiſco reuocari etiam non poſſit.

Probatur ; quia remunerare merita, licet non ſit obligatio iuſtitiæ, eſt tamen obligatio gratitudinis, quæ prorſus conuenit viro probo, & honeſto ; ſed cuilibet, præſertim viro probo, & honeſto, neceſſarium eſt, honeſtatis debito ſatisfacere, ex quo non ſatisfactu læditur ipſius bona exiſtimatio apud homines: Ergo.

2 Aduerte tamen, quod merita conſtare debent aliunde, quàm ex confeſſione donantis ; aliàs præſumeretur fraus. Doctores, quos citat, & ſequitur Farinac. *in loco ſuprà citato*, & Mantica *de tacit. & ambigu. conuention. lib. 13. tit. 39. n. 17.*

SECTIO VII.

An, & quid dicendum de alienatione facta à marito bonorum vxoris hæreticæ, conſtante matrimonio acquiſitorum ; an hæc reuocari poſſit à fiſco?

SVMMARIVM.

1 *Alienatio facta à marito bonorum vxoris hæreticæ conſtante matrimonio acquiſitorum non eſt reuocabilis per fiſcum, caſu quo maritus ignarus fuit tale crimen ab vxore commiſſum fuiſſe ; quia durante hac ignorantia, maritus non amittit talium bonorum adminiſtrationem.*

2 *Fiſcus, ſi probetur alienatio prædicta facta in fraudem vxoris, reuocare eam poterit ; quia ſuccedit in ius vxoris hæreticæ, quæ ob hanc cauſam poterat dictam alienationem à marito factam reuocare.*

3 *Alienandi ſub hac poteſtate, quam habet maritus, continetur ſolùm contractus onerosus, & excluditur gratuitus ; alienationes enim gratuitæ in tali caſu ſub nomine alienationis ſimpliciter non comprehenduntur, ſed cenſentur factæ in fraudem vxoris, & cur.*

4 *Item fruſtratorium eſſet diſponere, quod mulier dimidiam partem bonorum acquiſitorum habeat, ſi poſſet maritus nullos habens filios illa omnia bona ſuis conſanguineis donare.*

5 *Limita caſu quo maritus donationem feciſſet ad filias communes dotandas, vel alendas, vel ad ſimiles alias cauſas neceſſarias.*

6 *Limita ſecundò in donationibus moderatis, quas viri ſuæ qualitatis præſtare conſueuerunt.*

7 *Maritus ſi conſcius fuerit criminis vxoris, fiſcus alienationem à marito factam reuocare poterit eo modo, quo reuocare poſſet, ſi ipſa vxor poſt mortem mariti, & poſt crimen commiſſum alienaſſet ; quia ratione ſcientiæ videtur maritus habere bonorum illorum adminiſtrationem.*

8 *Fiſcus reuocare non poteſt alienationem factam à marito, ſi præſumptio vincatur alia præſumptione validiore, quæ probet, eam non fuiſſe in fraudem fiſci, ſed ex cauſa neceſſaria.*

9 *Maritus ſi incidat in hæreſim, ob quam eius bona publicentur, & fiſco incorporentur, ſi poſtea reconcilietur Eccleſiæ, alienare non poteſt dimidiam bonorum partem, quæ conſtante matrimonio vxori contigerat in diuiſione facta, & cur, contra nonnullos contrarium ſentientes.*

10 *Bonorum acquiſitorum dimidia pars facta condemnatione mariti, & bonis eius publicatis, ita adiudicatur vxori, vt ſit illius propria, neque marito communis, neque cum ipſo iterum diuidenda.*

11 *Maritus habet adminiſtrationem bonorum vxoris, quæ propria vxoris ſunt, vt ſunt etiam paraphernalia, ſed non habet adminiſtrationem, vt de illis tanquam de bonis communibus diſponere poſſit.*

RESpondetur, & dico primò, negatiuè in caſu, quo maritus ignarus fuit, tale crimen ab vxore commiſſum fuiſſe. Simanch. *de cathol. Inſtitut. tit. 9. n. 83.* Vaſquez 1. 2. *diſp. 169. n. 15.* & Sanch. *lib. 2. moral. cap. 22. n. 43.* 1

Probatur ; quia durante hac ignorantia ; maritus non amittit talium bonorum adminiſtrationem: Ergo validè, non ſecus ac ſi vxor hæretica non fuiſſet, maritus alienat ; ita vt valida ſit talium bonorum alienatio à marito facta, quoties probatum non fuerit, eam in vxoris fraudem factam fuiſſe.

At ſi probetur, eam in fraudem vxoris fuiſſe factam, reuocari à fiſco poterit ; quia fiſcus ſuccedit in ius vxoris, quæ ob hanc cauſam poterat dictam alienationem à marito factam reuocare. Simanch. Vaſquez, & Sanchez in locis ſuprà citatis. Videri etiam poterit Martienſ. *l. 5. tit. 9. lib. 5. compilat. gloſ. 6. n. 1.* vbi ſic teſtatur de conſuetudine etiam in regno Galliæ, & Burgundiæ ex Caſſanæo *in conſuetudinibus Burgundiæ rubr. 4. §. 3.* 2

An autem ſub hac poteſtate alienandi, quam habet maritus, contineatur ſolùm contractus onerosus, & excludatur gratuitus? 3

Reſpondetur affirmatiuè, ita vt alienationes gratuitæ in tali caſu ſub alienationis nomine ſimpliciter non comprehendantur, ſed cenſendæ ſint in fraudem vxoris factæ, ac proindè à fiſco reuocandæ. Sanch. *lib. 2. moral. cap. 22. num. 44.* & alij, quos ſequitur Martienſ. *loco ſuprà citato.*

Probatur, quia ſi maritus venderet rem aliquam vxoris pretioſam vili pretio, cenſeretur talem venditionem in fraudem vxoris feciſſe: Ergo à fortiori dicendum, quod ſi donaſſet, in fraudem vxoris donaſſet, ex textu *in l. ſi quis donationis cauſa, ff. de contrahend. emption.*

Confirmatur ; quia fruſtratorium eſſet, diſponere, quod mulier dimidiam partem bonorum acquiſitorum habeat, ſi poſſet maritus, nullos habens filios illa omnia bona ſuis Conſanguineis donare. 4

Limita, ſi maritus donationem feciſſet ad filias communes dotandas, vel alimentandas, vel ad ſimiles alias cauſas neceſſarias, *argum. l. filiusfamilias, ff. de donation.* ibi: *Quid ergo, ſi iuſta ratione motus donet, numquid poſſit dici locum eſſe donationi?* Quod magis probabitur, dicit ibi Gloſſa, vt matri, vel ſimilibus coniunctis perſonis poſſit donare. 5

Limita ſecundò in donationibus moderatis, quas viri ſuæ qualitatis præſtare conſueuerunt ; quia hæ in vtilitatem vxoris etiam cedere, vel ad alienationem neceſſariam reduci videntur. 6

Dico ſecundò, ſi maritus conſcius fuerit criminis vxoris, fiſcus alienationem à marito factam reuocare poterit eo modo, quo fiſcus reuocare poſſet, ſi ipſa vxor poſt mortem mariti, & poſt crimen commiſſum alienaſſet. Sanchez *cit. cap. 22. num. 45.* Simancha, & Vaſquez *in locis ſuprà citatis.* 7

Probatur ; quia ratione ſcientiæ videtur, quod maritus habeat illorum bonorum adminiſtrationem interdictam: Vel melius ex ſententia, aliorum non quod

maritus illorum bonorum adminiſtrationem habeat interdictaio, cùm hoc oullibi conſtet; quinimmò potius tacitè permittatur marito dictorum bonorum communicatio vſque ad ſententiam declaratotiam criminis: Sed qood, tali ſcientia probata, præſumitur maritus io fraudem fiſci prædicta bona vxoris alienaſſe, vt proindè, tanqoam rem in fraudem fiſci alienatam, poſſit eam fiſcos reuocare.

8 Hinc ſequitur, quod ſi hæc præſumptio vincatur alia præſumptiooe validiori, qoæ probet alienationem factam à marito noo fuiſſe io fraudem fiſci, ſed ex alia cauſa, ſcilicet neceſſaria, vel guberoationi domus conuenienti, reuocare eam alienationem fiſcus non poſſit.

9 Dico tertiò, ſi maritus incidit in hæreſim, ob quam eius bona fueront publicata, & fiſco incorporata, & poſtea reconciliatur Eccleſiæ: quamuis nonnulli, quos ſequitur Sanchez *lib. 1. moral. cap. 21. num. 46.* putent, maritum alienare poſſe dimidiam bonorum partem, quæ conſtante matrimonio, vxori contigerat in dioiſione facta; ex eo, qoia nullibi cooſtat ob paupertatem maritum amiſiſſe bonorum ſocietatem, & illorom adminiſtrationem. Tum quia bona à marito reconciliato parta cum vxore ſunt diuidenda: Quapropter ſocietas bonorum poſt condemnationem integra manet: Probabilius ſit oppoſitum, qood docent Vaſquez *de legib. diſput. 169. cap. 2. num. 16.* Simanch. *de catholic. Inſtitut. tit. 9. num.* 87. Azeued. *lib. 5. recopil. tit. 9. leg. 5. num. 17.* & alij.

10 Probatur; quia facta condemnatione mariti, & bonis eius publicatis, illa dimidia pars bonorum acquiſitorum, ita adiudicator vxori, vt ſit illius propria, neqoe marito communis, neque cum marito iterum diuidenda. Aliàs ex condemnatione mariti vxor in propriis bonis detrimentum pateretur: Ergo ſocietas in illis bonis iam eſt diſſoluta, quamuis firma maneat in acquirendo.

11 Confirmatur; quia exindè non fit, quod illius partis maritus adminiſtrationem non habeat: Habet enim vtique, ſicut & habet adminiſtrationem dotis, & bonorum parapheroalium, quæ propria vxoris ſunt, & in quibus maritus non commuoicat. Sed non habet adminiſtrationem, vt de illis, tanquam de bonis communibus diſpooere poſſit; Vaſquez, Simancha, & Azeuedus *in locis ſuprà citatis.*

SECTIO VIII.

Quid dicendum de alienatione facta ante delictum; an hæc à fiſco reuocari poſſit, ſicut & alienatio facta poſt delictum?

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus reuocare non poteſt alienationem factam ante delictum; ſed ſolùm alienationem factam poſt delictum, niſi facta fuerit in fraudem fiſci; quia tota ratio reuocationis prouenit ex delicto.*

2 *Limita, id intelligi de alienationibus de ſe validis; quia ſi delinquens ante delictum innalidè quid alienauit, poteſt fiſcus, commiſſo delicto, reuocare.*

3 *Fiſcus reuocare poteſt alienationem factam ab vxore ſine licentia mariti, à pupillo, & minore ſine licentia Tutoris, vel Curatoris, etiam iuramento firmatam, ſi in hereſim inciderint.*

1 RESpondetur negatiuè; ita vt à fiſco reuocari non poſſit, niſi ſolùm alienatio facta poſt delictum, non item alienatio facta ante delictum, niſi facta fuerit in fraudem fiſci, vt infrà *Dubit.* 136. dicetur. Doctores communiter, quos ſequitur Sanchez *loco ſuprà citato n. 31.* Simanch. *vbi ſuprà*, & Anton. Gomez 3. *variar. cap. 14. n. 4.*

Probatur; quia non eſt, vnde alienationes factæ ante delictum, ſi factæ non fuerint in fraudem fiſci, infirmari, ſeu reuocari poſſint à fiſco; cùm tota ratio reuocationis prooeniat ex delicto.

Quod tamen intellige de alienationibus de ſe validis; quia ſi delinquens ante delictum inualidè quid alienauit, poterit fiſcus, commiſſo delicto, id ſic alienatum repetere, & reuocare; cùm fiſcus ſuccedat in omnibus iuribus delinquentis. 2

Hioc ſequitur, quod ſi vxor qoid alienaoit ſine licentia mariti, vel pupillos, & minor ſioe liceotia tutoris, vel curatoris, in quibus caſibus alienationes ſuot ipſo iure oullæ, ſi poſt alienationes etiam ſacramento firmatas, in hæreſim incidunt, fiſcus ſic alienata reuocare poterit. DD. quos citant, & ſequuntur Simaocha *de catholic. Inſtitut. tit. 9. num.* 57. & Farinac. *de hæreſi quæſt. 190. n. 83.* 3

SECTIO IX.

Quid dicendum in caſu, quo tertius poſſeſſor poſſideat bona ex pacto publico Principis, vel Officialis, qui abſolutionem reo conceſſerit?

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus reuocare non poteſt, quod alienatum eſt in caſu, quo tertius poſſeſſor poſſidet bona ex pacto publico Principis, vel Officialis, qui abſolutionem reo conceſſerit; etiamſi poſtea vitium publicationi ſubiectum detegatur, quia alienationes prædictæ factæ videntur ex conſenſu, & voluntate fiſci, qui eas reuocare debebat.*

2 *Limita caſu quo vitium, quod detegitur, ſit illud, à quo per poteſtatem publicam reus fuit abſolutus; quamuis contrarium videatur, ſi ipſemet princeps contractum approbaret.*

RESpondetur: In tali caſu fiſcus, quod alienatum eſt, reuocare non poteſt; ita vt alienationes factæ ab ipſo reo, ſic abſoluto, & ante oouj proceſſus renouationem firmæ remaneant, etiamſi poſtea vitium publicationi ſubiectum detegatur. Scaccia *de iudic. lib. 1. cap. 98. num. 17.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 22. num. 47.* Boſſius *pract. tit. de bonor. publicat. num. 76.* & alij paſſim. 1

Probatur; quia in tali caſo alienationes prædictæ videntur factæ ex conſenſu, & voluntate fiſci, qui eas reuocare debebat.

Quod tamen ego intelligerem, dummodo vitium, quod detegitur, ſit illud, à quo per poteſtatem publicam reus fuit abſolutus; quia ſi detegeretur aliud vitium, ob quod bona publicantur, abſolutio ſupradicta per accideos eſſet; atque adeo prodeſſe non poſſet, vt alienatio facta firma permaneat; ſiquidem iudex abſoloens, ratione abſolutionis ab vno crimine, non intendit delinqueotem ex omni capite ad contrahendum habilem reddere, ſed ſolùm ex illo capite, quo eſt abſolutus.

Quamuis ſecus diceodum videatur, ſi ipſemet princeps contractum approbaret; quia ratiooe authoritatis ſuæ ſupremæ interpoſitæ, videtur velle, quod contractus firmus ſemper maneat.

SECTIO

SECTIO X.

An, ſicut alienationes factæ poſt delictum, quod ipſo iure bonorum confiſcationem trahit, ſunt validæ (licet à fiſco reuocari poſſint poſt ſententiam, vt ſuprà dicebatur) ita etiam ſint licitæ?

SVMMARIVM.

1 *Alienationes facta poſt delictum, quod ipſo iure bonorum confiſcationem trahit, licet ſint valida, & à fiſco non reuocabiles; non tamen ſecundum aliquos Doctores ſunt licita, ex eo, quia adſunt leges prohibentes tales alienationes delinquentibus, quibus bona ipſo iure confiſcata ſunt; ſed contrarium eſt probabilius, ita vt ſine peccato fieri queant, ſi poſſeſſori nullum inde detrimentum prouenire poſſit; leges enim publicantes bona, tollunt delinquenti facultatem liberam ea alienandi firmiter, & irreuocabiliter, non autem prohibent alienationem reuocabilem.*

2 *Alienatio pradicta neque poteſt eſſe illicita ex parte fiſci, cui bona, qua alienantur, ſunt obligata, niſi in fraudem ipſius fiſci facta fuerit: Ei enim non minuitur ius acquiſitum ob alienationem factam.*

3 *Alienatio pradicta neque poteſt eſſe illicita ex parte perſona, cui bona tribuuntur; quia ſi alienatio ſit gratuita, nullum inde donatarius detrimentum pati poteſt regulariter loquendo.*

4 *Excipe, niſi alienans apud ſe retineret alia bona non confiſcanda, quibus integrè poſſet ſatisfacere poſſeſſori, caſu quo alienata vindicarentur.*

5 *Alienans cauſa dotis, vel titulo nuptiarum rem fiſco obligatam, ſi adſit periculum, vt ea à fiſco repetatur, peccat grauiter.*

6 *Vendens rem ſupradicto periculo ſubiectam, peccat grauiter, ſi taceat vitium, etiamſi vendat ad alimenta, vel ad alia neceſſaria, & etiamſi pretium retineat emptor; quia hac non liberant emptorem à graui moleſtia.*

7 *Alienationes pradicta non prohibentur, ita vt ſint illicita, & peccaminoſa, ſed vt nulla, & inualida, quemadmodum prohibetur teſtamentum fieri non ſeruatis quibuſdam ſolemnitatibus iure requiſitis.*

8 *Hareticus, vel ſimilis delinquens non amittit dominium niſi poſt latam ſententiam; vel dato quod amittat dominium, non amittit poſſeſſionem niſi poſt ſententiam.*

9 *Alienationes pradicta dicuntur licita ſimpliciter, & per ſe; illicita autem ſecundum quid, & per accidens.*

10 *Fiſco non infertur damnum per dictas alienationes, contra Medinam; quia poteſt eas reuocare.*

11 *Hareticus, vel ſimilis delinquens, cuius bona ſunt ipſo iure confiſcata, peccat alienando bona ſua etiam ad finem, vt inde habeat, vnde poſſit vitam ſuam, & ſuorum ſuſtentare, contra Molinam, & Vaſquez, ſi fuerit periculum, quod crimen manifeſtetur; vel caſu quo vitium rei emptori non detegatur; nam detecto errore, emptor graue damnum patitur.*

12 *Amplia, id etiam procedere in contractibus gratuitis, & non oneroſis, ſi alienatio fieret in fraudem fiſci, vel donatario, vel mutuatario, ſequeretur aliquod damnum.*

1 NEgant Medina *de reſtitutione quaſt.* 1. §. *poſt rerum dominium, verſ. ad propoſitum*, Angles *in floribus* 2. *part. quaſt. de reſtrictione l. finalis, concluſ.* 2. Sayrus *in claui regia lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 30. & alij; ex eo, quia adſunt leges prohibentes has alienationes delinquentibus, quibus bona ipſo iure confiſcata ſunt. Tum quia ſtatim ac quis committit delictum hæreſis, vel ſimile, dominium ſuorum bonorum tranſit in fiſcum. Tum quia fit damnum poſſeſſoribus, è quibus bona ſic alienata vindicari poterunt. Tum quia fit præiudicium fiſco, & contra eius voluntatem tranſeunt in tertium poſſeſſorem. His tamen non obſtantibus.

Reſpondetur, contrarium, quod docent Couarruu. *in* 4. *decret. part.* 2. *cap.* 6 §. 8. *num.* 9. Molina *d. Iuſt. tom* 1. *diſput.* 95. *verſ. tertium eſt*, Bannes 2.2 *quaſt.* 12. *artic.* 2. *corollar.* 3. Corduba *lib.* 1. *quaſtion. quaſt.* 36. *notabil.* 2. Azor. *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 7. *quaſt.* 7. Suarez *de fide diſput.* 22. *ſect.* 4. *num.* 4. Salas *de legibus diſput.* 15. *ſect.* 5. Farinac. *de hereſ. quaſt.* 190. §. 5. *n.* 82. Vaſquez 1. 2. *diſputat.* 171. & *de legib. diſputat.* 171. *cap.* 1. *n.* 1. & Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 22. *num.* 59. eſſe probabilius; ſcilicet prædictas alienationes, ſiue oneroſas, ſiue gratuitas, licitas eſſe, ita vt ſine peccato fieri queant, ſi poſſeſſori nullum inde detrimentum prouenire poſſit.

Probatur; quia leges publicantes bona tollunt delinquenti facultatem liberam ea alienandi firmiter & irreuocabiliter, non autem prohibent alienationem reuocabilem. 1
Siquidem delinquenti relinquunt bonorum ſuorum poſſeſſionem; quinenam, ex probabiliori Doctorum ſententia (quam ſequebar ſuprà *Dubit.* 103. & 130.) dominium, ſi ſententia, ſeu condemnatio iudicis non acceſſerit: Ergo ex parte legum in caſu noſtro illicita alienatio eſſe non poteſt.

Neque poteſt eſſe illicita ex parte fiſci, cui bona quæ alienantur, ſunt obligata, niſi in fraudem ipſius fiſci facta fuerit, ſicuti ſuprà dicebam. Quia fiſco non minuitur ius acquiſitum ob alienationem factam; cum ſemper alienata tranſeant fiſco obligata, & fiſcus ea repetere poſſit, in quemcumque poſſeſſorem tranſiuerint. Quod ſi quando contingat ex alienatione facta rem perire, & fiſcum ea priuari, id eſt per accidens; non enim delinquens tenetur curare, vt res illa conſeruetur, quia non eſt ipſe fiſci procurator conſtitutus; cum ſolùm teneatur, ne in fraudem fiſci alienet. Quod tunc contingit, quando nulla interueniente honeſta cauſa alienandi, alienationem facit, ne poſſit ad fiſcum alienatum peruenire. 2

Neque poteſt eſſe illicita alienatio ex parte perſonæ, cui bona tribuuntur; quia ſi alienatio ſit gratuita, nullum inde donatarius detrimentum pati poteſt, regulariter loquendo, quandoquidem ſi res vindicentur, nihil ipſe ex propriis amittit. Si autem alienatio ſit oneroſa, & delictum ſit ita occultum, vt nullum ſit periculum deueniendi ad forum externum, nulla eſt iniuſtitia; quia tunc delinquens alienans cenſetur alienare rem, ac ſi nullo vitio eſſet affecta, cum ſic moraliter reputetur. At ſi adſit periculum, & taceat alienans, abſque dubio iniuſtitiam committit; quia alienat rem vitioſam tacito vitio; cùm alienet rem vendicationi ſubiectam, tacendo, eam ſic ſubiectam eſſe: ſicuti peccaret, ſi rem alteri hypothecatam tacita hypotheca, alienaret contractu oneroſo. Angel. *verb. pœna, num.* 3. Sylueſt. *verb. hareticus* 1. *quaſt.* 8. *n.* 14. Adrian. *quodlib.* 6. *art.* 1. Simanch *de cathol. Inſtitut. tit.* 9. *num.* 28. Anton. Gomez *de delict. cap.* 2. *rubric. de crimin. laſ. maieſt.* Molina *de iuſt. tom.* 1. *diſp.* 95. Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 7. *q.* 7. & alij paſſim. 3

Excipe, niſi alienans apud ſe retineret alia bona, non confiſcanda, quibus integrè poſſet ſatisfacere poſſeſſori, caſu quo alienata vindicarentur; vel niſi alienans vitium, & periculum manifeſtaret, vt ſic cognoſcens, qui accepit, iuri ſuo cedere cenſeatur; quia in his caſibus ceſſat tota ratio iniuriæ, & iniuſtitiæ. 4

Ex his ſequitur, quod grauiter pecces, ſi cauſa dotis, vel titulo matrimonij rem fiſco obligatam alienes, & adſit periculum, vt ea à fiſco repetatur; nec periculi conſcium facias recipientem; quia tunc imminet recipienti periculum, vt per ſe patet. 5

Sequitur

6 Sequitur ſecundò, quod etiam grauiter pecces, ſi vendas rem ſupradicto periculo ſubiectam, tacito vitio, tametſi vendas ad alimenta, vel ad alias res neceſſarias, & tametſi pretium retineas; quia hæc omnia non eximunt emptorem à graui moleſtia, neque à ſumptibus faciendis in probando, quod pretium ab ipſo datum, apud te retineatur, vel quod in res neceſſarias conſumptum fuerit.

7 Sequitur tertiò, quid, & quomodo reſpondere debeas ad rationes aduerſariorum iam ſuprà relatas.

Si enim dicas cum aduerſariis: *In l. ex iudiciorum, ff. de accuſation. & in l. donationes in concubinam, ff. de donat.* prohibentur huiuſmodi alienationes: Ergo licitè fieri non poſſunt.

Reſpondetur diſtinguendo antecedens: Prohibentur huiuſmodi alienationes, ita vt ſint illicitæ, & peccaminoſæ, nego. Ita vt ſint nullæ. & inualidæ, quia ſcilicet à fiſco reuocari poſſunt, concedo. Quemadmodum prohibetur teſtamentum fieri, non ſeruatis quibuſdam ſolemnitatibus iure requiſitis, non quidem vt ſi fiat ſic, ſit illicitum, & peccaminoſum, ſed ſolùm, vt non ſit validum, & in foro externo robur non habeat: Quapropter prædictæ leges non prohibent delinquentibus, ne alienent obſtringendo illos ad peccatum mortale, ſi contrarium fecerint: ſed prohibent ipſas alienationes, denegando eis robur, & firmitatem in foro externo, cum eas poſſit fiſcus reuocare, ſicuti dicebam.

8 Si dicas ſecundò: Statim, atque quis committit delictum hæreſis, vel ſimile, dominium ſuorum bonorum tranſit in fiſcum: Ergo ſine fiſci conſenſu bona illa non poſſunt alienari.

Reſpondetur, nego conſequentiam; quia hæreticus, vel ſimilis delinquens non amittit dominium, niſi poſt latam ſententiam; vel dato, quod amittat dominium ante latam ſententiam: Nihilominùs, quia vſque ad illam latam retinet poſſeſſionem, & adminiſtrationem illorum bonorum, non peccabit ea alienando, ſicuti etiam dicebam.

9 Si dicas tertiò: Per huiuſmodi alienationes infertur damnum poſſeſſoribus, qui emerunt: Ergo non ſunt licitæ.

Reſpondetur: Diſtinguo conſequens: Non ſunt licitæ ſimpliciter, & per ſe, nego: Non ſunt licitæ ſecundùm quid, & per accidens, ſcilicet in tali caſu, concedo: Quotieſcumque enim infertur damnum poſſeſſoribus, vel damni eis eſt aliquod periculum, tunc ex dictis hæreticus, vel ſimilis delinquens mortaliter quidem peccabit; quia tunc alienando bona ſua, decipit eum, in quem fit alienatio, tradendo ſcilicet ei rem vitioſam, & exponendo eum periculo amittendi rem, & pretium, quo rem illam emerat; at non interuenit vlla deceptio, cùm poſſeſſori nullum imminet periculum, vel ei notum eſt, quod bona, quæ in ipſum alienantur, ſint hominis hæretici, vel alterius ſimilis delinquentis, ſicuti etiam dicebam.

10 Si dicas quartò, præcipuè cum Medina *de reſtitut. loco ſuprà cit.* Per huiuſmodi alienationes infertur damnum fiſco: Ergo non poſſunt eæ licitè fieri.

Reſpondetur: Nego antecedens; quia fiſcus poteſt prædictas alienationes reuocare, ſicuti etiam dicebam. Vt omittam, quod non pertineat ad delinquentem procurare, nec conſeruare bona pro fiſco, ſed ſolùm poſt ſententiam à iudice latam tenetur ea fiſco tradere, & ante prædictam ſententiam non alienare in fraudem eiuſdem fiſci.

11 Aduerte, quod quamuis Molina *de iuſtitia tom.* 1. *diſp.* 95. Vaſquez 1.2. *diſp.* 171. *cap.* 1. & Azor. *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 7. *quæſt.* 7. putent, quod hæreticus, vel ſimilis delinquens, cuius bona ſunt ipſo iure confiſcata, non peccet alienando bona ſua ad finem, vt inde habeat, vnde poſſit vitam ſuam, & ſuorum ſuſtentare, ex eo, quia, vt inquiunt ipſi, tales alienationes non nocent emptori, cùm reuocari non poſſint à fiſco; nec nocent fiſco, cùm prædictus delinquens ante iudicis ſententiam poſſit ex bonis ſuis ſe, & ſuos ſuſtentare: Nihilominùs ex dictis contrariũ cum aliis DD. quos ſequitur Sanch. *lib.* 2. *moral. cap.* 22. *n.* 65. tenendum ſit, nempè quod ſi prædictus delinquens id fecerit, peccet caſu, quo fuerit periculum, quod crimen manifeſtetur, vel caſu, quo vitium rei emptori non detegatur. Nam detecto errore, emptor graue damnum patitur: Tum quia ad ipſum pertinebit probare, pretium rei emptæ conuerſum fuiſſe in res neceſſarias ad ipſum delinquentem, & ſuam familiam ſuſtentandam: Tum quia, vt à fiſco recuperet rem à ſe emptam, cùm fiſcus ſtatim bona delinquentis, apud quemcumque fuerint reperta, occupet, ſufferre deberet magnos labores, magnaſque moleſtias, & impenſas. Tum quia, ſicut prædictus delinquens ad vitam ſuam, & ſuorum ſuſtentandam non poteſt rem vitioſam aliis vendere, niſi manifeſtato vitio rei, quam vult vendere, ita nec etiam poterit ad eumdem finem conſequendum alienare rem ſuam fiſco obligatam, niſi manifeſtato hoc vitio rei, nempè quod res ſit obligata fiſco, ſi ſcilicet eſſet periculum; quod crimen manifeſtaretur, vel quod emptor damnum aliquod pateretur.

Aduerte ſecundò, quod quamuis Angelus *verb. pœna, num.* 3. Syluest. *verb. hæreſis* 1. *quæſt.* 8. *num.* 14. Vaſquez 1.2. *diſput.* 171. *cap.* 1. *n.* 2. Suarez *tract. de fide diſput.* 22. *ſect.* 4. *num.* 4. & Gomez *tom.* 1. *variar. cap. vltimo, num.* 3. putent quod prædictus delinquens, cuius ſcilicet bona ſunt ipſo iure confiſcata, non peccet, ſi illa alienet titulo gratuito, vel lucratiuo, nempè donando, mutuando, vel locando, &c. Tametſi ſit periculum, quod crimen detegatur, & tametſi vitium rei non manifeſtetur illi, in quem fit alienatio, ex eo, quia, vt inquiunt ipſi, prædicto delinquenti, priuſquam de crimine damnetur, concedatur ius diſponendi de rebus ſuis, & nullum damnum inferatur iis, in quos fuerunt illa bona alienata, ſiquidem cùm illa poſſideat bona fide, ſolùm poſt ſententiam à iudice latam tenetur reddere fiſco id, quod apud ipſum reperitur, vel id, in quo factus eſt ditior: Nihilominus ex dictis etiam cum Valentia 1.1. *diſput.* 7. *quæſt.* 5. *punct.* 6. & Simanch. *de cathol. inſtitut. tit.* 9. *n.* 18. contrarium tenendum ſit, nempè quod ſi prædictus delinquens id fecerit, peccet, caſu quo alienatio fieret in fraudem fiſci, vel caſu quo ex huiuſmodi alienatione donatario, vel mutuatario ſequeretur aliquod damnum. 12

DVBITATIO CXXXV.

Quemnam modum ſeruare debeat fiſcus in his alienationibus reſcindendis, & in bonis ſic alienatis repetendis?

VT Dubitatio hæc meliùs explicetur attendendæ ſunt ſectiones ſequentes, & in primis videatur ſectio ſequens.

SECTIO PRIMA.

An aliquid dari vel relinqui poſſit poſſeſſori à quo res alienata vindicatur?

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſori, à quo res alienata vindicatur, ſi talis rem accepit per donationem gratuitam, nullis ſumptibus factis*

Digitized by Google

factis, nihil ipſi eſt dandum, vel reliquendum; quia nihil ipſe ex propriis amittit. Si autem rem accepit per contractum oneroſum, v. g. emptionem, & pretium datum formaliter, vel æquiualenter apud delinquentem exiſtit, ipſi emptori eſt illud reddendum, cum re empta priuatur; quia Fiſcus ſolùm habet ius diſſoluendi contractum, & recuperandi bona, quæ ſibi ſunt obligata.

2 *Excipe cum aliquibus caſum quo emens rem à delinquente conſcius fuerit eius criminis. Quæ tamen exceptio non probatur; quia ea nullo iure cauetur.*

3 *Pretium eſſe apud delinquentem perinde eſt, ac eſſe apud eundem illius æſtimationem. Erit autem apud delinquentem illius æſtimatio, ſi ille pretio delinquens ſoluit creditoribus, vel ſi ille pretio vitæ neceſſaria ſibi, aut ſuis ſuppeditauit, &c.*

1 RESpondetur ex communi ſententia Doctorum: ſi talis rem accepit per donationem gratuitam, nullis ſumptibus factis, nihil ipſi eſt dandum, vel relinquendum; quia nihil ipſe ex propriis amittit; & reuocatio hunc effectum habet, vt res ad priorem ſtatum redeat, efficiatque, ac ſi nunquam res alienata fuiſſet; ſi autem rem accepit per contractum onerosum, v. g. per emptionem, & pretium datum formaliter, vel æquiualenter apud delinquentem exiſtit, ipſi emptori eſt illud reddendum, quando re empta priuatur; Franch. *in cap. cum ſecundum n. 2. de hæretic. in 6o.* Sylueſt. *verb. hæres. 1. n. 14.* Montepicus *in l. poſt contractum ff. de donat. n. 42.* Simanch. *de cath. inſtit. tit. 9. n. 29.* Royas *ſing. 18. n. 4.* Zanchin. *de hæret. cap. 27. n. 6.* Gomez *de delict. cap. 2. n. 2.* Decian. *lib. 5. q. 195. § 5. n. 78.* Gabriel Quemada *q. 7. n. 4. & ſeqq.* Locat. *in Iudic. inquiſit. verb. alienationes n. 1. & verb. Fiſcus n. 1.* Boſſius *tit. de public. bonor. n. 77.* Decianus *in tract. crim. lib. 5. cap. 44. n. 4.* Scacc. *in tract. de iudiciar. cauſ. cap. 98. n. 16.* Azor. *tom. 1. lib. 5. cap. 7. q. 8.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 22. n. 68.* Suarez *de fide diſput. 22. ſect. 4. n. 9.* Ricciull. *lib. 5. cap. 38. n. 5.* Franciſcus de Alphano *tract. de offic. Fiſcal. gloſ. 20. n. 160.* Et patet *ex l. ex his ff. quæ in placid. credit. ex l. penultima circa finem de rebus eorum, ex l. ſi cum dotem §. vltimo ff. ſol. matrim. ex l. Imperator §. vltimo ff. de legat. 2. ex l. quod dicitur §. vltimo ff. de impenſ. in rebus dotalibus fact. & ex l. apud Celſum §. 1. ff. de dol. mal. & met. except.* quia Fiſcus ſolùm habet ius diſſoluendi contractum, & recuperandi bona quæ ſibi ſunt obligata; ergò ſimul non poteſt habere ius occupandi pretium ab innocente ſolutum; quia non eſt illud delinquentis; niſi dum contractus factus firmus exiſtit, & rei vendita non vindicatur: quapropter diſſoluto contractu, & re vendita vindicata, debet pretium ad innocentem redire.

2 Excipiunt nonnulli (quos ſequitur Saccia *de iudiciis lib. 1. cap. 98. n. 16. & ſeqq.*) caſum, quo emens rem à delinquente conſcius fuerit eius criminis.

At hæc exceptio mihi non probatur; quia ea nullo iure cauetur; cùm enim emens, conſcius criminis delinquentis, nullum delictum committat in tali emptione, non eſt, cur cauſam det Fiſco, vt pretio à Fiſco priuetur; niſi fortè probatum fuerit, voluiſſe emptorem rem delinquentis ita occultare, vt ad Fiſcum non perueniret; quod rarò probari poterit; Vaſquez *de legib. diſput. 172. cap. 2. n. 8.* Boſſius *in pract. tit. de bonor. public. n. 77.* & Sanchez *lib. 2. moral. cap. 22. n. 69.*

3 Dixi: *ſi pretiũ formaliter, vel æquiualenter exiſtit*; quia moraliter loquendo perinde eſt, eſſe apud delinquentem pretium, ac eſſe apud eundem pretij exiſtimationem; erit autem apud delinquentem pretij exſtimatio, ſi illo pretio delinquens ſoluit creditoribus; vel ſi illo pretio vitæ neceſſaria ſibi, ac ſuis ſuppeditauit; vel illo pretio rem æquè pretioſam, ac rem venditam emit; vel illo pretio res proprias meliorauit; quia tunc ex illo pretio delinquens locupletior factus eſt; ac proindè ei, qui dedit dictum pretium, reſtituendum erit; Vaſquez cit. *diſput. 172. cap. 2.* Sanchez cit. *cap. 22. n. 70.* Simanch. *de cath. inſtit. tit. 9. n. 31. & ſeqq.* Suarez *de fide diſput. 22. ſect. 4. n. 4.* Couarruu. *in 4. Decretal. par. 2. cap. 6. §. 8. n. 9.* Azor. *tom. 1. lib. 5. cap. 96. n. 16.* Quemada *in quæſt. fiſcal. q. 7.* & Farinac. *de hæreſ. q. 190. n. 78.*

COROLLARIVM.

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus bona hæretici, vel alterius ſimilis delinquentis cuius bona ipſo iure publicantur, poſt commiſſum delictum alienata, vbicumque ea repererit, vindicare poteſt abſque vlla reſtitutione facta illi, qui ea poſſidet ſiue titulo oneroſo, ſiue gratuito.*

2 3 *Quod probatur auctoritate, & ratione.*

4 *Amplia, id verum eſſe etiam ſi bona à præd. delinquente alienata tranſirent per mille manus, quia ſemper poterit Fiſcus ea vbicumque repererit, vindicare.*

5 *Fiſcus, ſi in bonis confiſcatis reperiatur pretium, vel aliquid loco pretij, puta ſi fuerit conuerſum pretium in vtilitatem ipſius delinquentis alienantis, &c. tenetur reſtituere emptori, &c.*

6 *Amplia, id procedere, etiamſi emptor fuerit conſcius criminis venditoris, contra nonnullos.*

7 *Pretium, quo res Fiſco obligata empta fuit, reperiri dicitur in bonis delinquentis, ſi vel ipſummet pretium reperiatur, vel extet formaliter; quia ſcilicet*
8 *nondum fuit conſumptum. Vel ſi conuerſum fuerit in vtilitatem bonorum ipſius delinquentis, quæ vtilitas tranſierit ad Fiſcum.*

9 *Vel ſi ea pecunia vſus fuerit delinquens ad debita à ſe contracta ſoluenda.*

10 *Vel ad ſibi, ſuiſque ſubueniendum.*

11 *Vel pro medicinis, & aliis rebus ad valetudinem conſeruandam neceſſariis.*

12 *Onus probandi dictam conuerſionem pecuniæ incumbit emptori.*

EX dictis habetur, quod bona hæretici, vel alterius ſimilis delinquentis (cuius ſcilicet bona ipſo iure publicantur) poſt commiſſum delictum alienata Fiſcus, vbicumque ea repererit, vindicare poteſt abſque vlla reſtitutione facta illi, qui dicta bona, ſiue titulo donationis, ſiue titulo emptionis, poſſidet; Bartol. *in l. ſi debitor in fine ff. quæ in fraud. creditor.* Montepicus *in l. poſt contractum ff. de donat. n. 70.* Tiraquell. *in l. ſi vnquam verb. reuertatur cod. de reuocand. n. 267.* Io. Andr. *in cap. cum ſecundum de hæretic. in 6. in fine,* Geminian. *ibidem n. 5. & 7.* Ancharan. *in cap finali de præſcript. n. 2. & in cap. 1. de reſcript. n. 6.* Sotus *de iuſt. lib. 1. q. 6. art. 6. concl. 4.* Sylueſt. *verb. hæreticus 1. q. 8. n. 17.* Angel. *verb. pœna n. 3.* Molina *de iuſt. tom. 1. diſput. 95. verſ.* licet autem, Couarruu. *de ſponſal. par. 2. cap. 6. §. 8. n. 9* Gomez *tom. 2. cap. 2. n. 6.* Decian. *in tract. crimin. lib. 5. cap. 44. n. 4.* Peregr. *de iur. Fiſc. lib. 5. tit. 1. n. 173.* Surd. *deciſ. 247. n. 10.* Ricciull. *lib. 5. cap. 38. n. 1. & ſeqq.* Quemada *q. 7. n. 1.* Locatus *in Iudic. inquiſit. verb. Alienationes n. 1. & verb. Fiſcus n. 1.* Boſſius *in practica tit. de bonor. public. n. 77.* Corduba *lib. 2. q. 36. notab. 2.* Repertor. Inquiſ. *verb. Alienatio verſ. p. in diſcurſu,* Scacc. *in tract. de iudic cauſ. lib. 1. cap. 98. n. 13. & ſeqq.* Simanch. *de Cathol. inſtitut. tit. 9. n. 27. & ſeqq.* Burſat. *lib. 1. conſ. 14. n. 4. & conſ. 45. n. 5. & conſ. 247. n. 11.* Royas *ſingular. 18 num. 3. & 4* (vbi expreſsè ait, quod inquiſitores, quando reuocant alienata per hæreticos, non teneantur emptoribus ad pretium, ſed, ſi pretium,

vel aliquid loco pretij inter bona hæreticorum inueniatur, vel in vtilitatem hæreticorum pretium conuerſum fuerit, in his caſibus inquiſitores pretium reſtituere teneantur, alias non teneantur) Zanchin. *tract. de hæret. cap.* 27. *n.* 6. Suarez *tract. de fide diſput.* 22. *ſect.* 4. *n.* 9. Azor. *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 7. *q.* 8. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 22. *n.* 68. Vaſquez *prima ſecunda diſput.* 162. *cap.* 2. *n.* 7. & 8. Farinac. *de hæreſi q.* 190. §. 8. *n.* 76. & Aragonius 2. 2. *q.* 11. *art.* 3. *verſ. infero* 3. & alterius.

2 Probatur auctoritate *ex l. ſi mancipium cod. de re iudic. ex l. in ciuitatem C. de furt. & ex l. ſuperempti cod. de euict.* ex quibus legibus clarè colligitur quod dicebam.

3 Probatur ſecundò ratione; quia ſi quis emat bona fide rem alienam, vel alteri obligatam, talis emptio nullum damnum infert vero Domino, vel alteri ad illam rem hypothecam habenti: Ergo (cùm Fiſcus à die commiſſi criminis habeat dominium bonorum delinquentis, vel ſaltem habeat omnia bona illius ſibi obligata, ita vt poſt ſententiam declaratoriam criminis poſſit ſibi bona illa vendicare) venditio poſtea prædictorum bonorum à delinquente facta in nulla re Fiſco præiudicare poterit, nec Fiſcus pretium reſtituere tenebitur, alioquin venditio à delinquente facta illi præiudicaret.

4 Et quod dixi, eſt verum, etiamſi bona à prædicto delinquente alienata tranſirent per mille manus; quia ſemper poterit Fiſcus ea vbicumque repererit, vendicare propter eamdem rationem dictam; Archidiacon. *in cap. cum ſecundum leges de hæretic. in* 6. *n.* 1. Io. Andr. *ibid. n.* 6. Geminian. *n.* 7. Fauch. *num.* 2. Bald. *in l. final. Cod. de commun. deleg. n.* 6. Montepicus *in l. poſt contractum ff. de donation. n.* 69. Surd. *deciſ.* 247. *n.* 11. Gregor. Lopez *in l.* 4. *verb. non debet in fine tit.* 2. *par.* 7. Scacc. *de iudic. lib.* 1. *cap.* 98. *n.* 15. & Boſſius *in Pract. cit. de bonor. public. n.* 76.

5 Quod ſi in bonis confiſcatis delinquentis reperiatur pretium, vel aliquid loco pretij (vt ſi fuerit pretium conuerſum in vtilitatem ipſius delinquentis alienantis, & propterea factus ſit ditior, vel emerit alias res, vel ſoluerit debita, &c.) Tunc Fiſcus tenebitur reſtituere illud ei, qui emerat bona prædicti delinquentis, vti ſupra dicebam cum Royas *cit. ſingulari* 18. *num.* 3. & 4.

6 Et quamuis nonnulli Doctores velint, quod Fiſcus teneatur quidem reſtituere emptori pretium repertum in bonis delinquentis, ſi emptor non fuerit conſcius criminis venditoris: quod ſi verò fuerit conſcius, tunc reſtituere non teneatur, id ex dictis ſupra minùs verum eſt; quia cùm (præter ea, quæ ſupra dicebam) nullo iure conſter, talem pœnam eſſe ſtatutam contra emptorem, non eſt, cur talem pœnam illi imponamus; ſed dicendum videtur, quod emptor pretio reperto in bonis delinquentis priuari non debeat, donec per iudicem condemnetur; cùm ex dictis ſupra etiam priuari poſſit in pœnam fraudis, quia præſumitur voluiſſe occultare bona delinquentis, vti ſupra etiam dicebam.

7 Cæterùm pretium (quo res Fiſco obligata empta
fuit) reperiri dicitur in bonis delinquentis, ſi vel ipſummet pretium repetiatur, ſeu extet formaliter; quia ſcilicet nondum fuit conſumptum, vel ſi non extat formaliter, conuerſum fuerit in vtilitatem delinquentis:
8 quia ſcilicet inde factus eſt ditior, quod etiam redundat in bonum Fiſci, Simanch. *de Cathol. Inſtitut. tit.* 9. *n.* 31. & Suarez *tract. de fide diſput.* 22. *ſect.* 4. *n.* 4. Vel ſi conuerſum fuerit in vtilitatem bonorum eiuſdem delinquentis, quæ bona deinde cum illa vtilitate tran-
9 ſeunt in Fiſcum: Couarruu. *in* 4. *decret. par.* 2. *cap.* 6. §. 8. *n.* 9. & Azor. *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 8. *q. vltima*; vel ſi eo pretio, ſeu pecunia delinquens vſus fuerit ad debita, à ſe contracta, ſoluenda; Simanch. *loco ſupra cit. n.* 33. Suarez *cit. n* 4. Quemada *in quæſt. fiſcal. q.* 7. & patet *ex l. idem ſeruandum ff. de leg.* 2. & *ex l. emptor ff. de rei*
10 *vendic.* vel ſi delinquens eadem pecunia vſus fuerit ad ſibi, ſuiſque ſubueniendum; Simanch. *tit.* 9. *n.* 36. Becanus *conſ.* 67. *num.* 6. Scacc. *de iudic. lib.* 1. *cap.* 98. *numero* 16. Suarez & Azorius *locis ſuprà citatis.* & patet, *ex l. Primo* §. *in rem, ex l. vlt. ff. de in rem ven. & ex l. incertuo ff. de ſtat. libert.*

Vel ſi tandem eadem dicta pecunia vſus fuerit pro 11
medicinis, & aliis rebus ad valetudinem conſeruandam neceſſariis. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 22. *n.* 36. & Simancha *de cathol. inſtitut. tit* 9. *num.* 35. Vide infrà ſectiones ſequentes.

Ad emptorem autem, vel mutuantem pertinet pro- 12
bare, pecuniam fuiſſe conuerſam in vtilitatem venditoris, vel mutuatarij, ad hoc, vt fiſcus teneatur illis reſtituere pretium. Simanch. *de cathol inſtit. tit.* 9. *num.* 39. Scacc. *tract. de iudic cap.* 98. *num.* 13. Gomez *tom.* 3. *var. cap.* 2. *num.* 2. Suarez *de fide diſput.* 22. *ſect.* 4. *num.* 9. Azorius *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 7. *q.* 8. Sanchez *lib.* 2. *moral. c.* 22. *num.* 68. Quemada *in quæſt. fiſcalib. q.* 7. & Farinac. *de hæreſ. q.* 190. *num.* 76. *contra Cynum in l. finali C. ad legem Iul. maieſtatis.* Alciatum *in l. poſt contractum n.* 21. *ff. de donat.* & quoſdam alios. Vide *infra ſect.* 3.

SECTIO II.

An cenſendum ſit, ſtare pretium apud delinquentem, ſi ex illo res neceſſariæ ad victum, & veſtitum, vel ad alia ſupradicta emptæ fuerint, quæ tamen caſu perierunt.

SVMMARIVM.

1 *Pretium ſtare apud delinquentem ſi ex illo res neceſſariæ ad victum, & veſtitum, vel ad alia ſupradicta empta fuerint, quæ tamen caſu perierunt, affirmant aliqui ex eo, quod æquiualenter pretium extat apud delinquentem: negant autem alij ex eo, quia tempore, quo contractus ille reſcinditur, non verificatur, pretium illud extare apud delinquentem.*

2 *Pretium publicari non debet, ſi ex pretio accepto delinquens emit rem, quam ſine dubio emiſſet, etiamſi pretium non accepiſſet; ſed dari debet ei, qui dedit, quia ex illius redditione non infertur, quod Fiſcus minori patrimonio frueretur, quã frueretur, ſi cõtractus ille, qui reſcinditur, factus non fuiſſet.*

3 *Conciliatur prima, & ſecunda ſententia ex dictis, quæ contrariæ inter ſe prima facie videbantur.*

4 *Fiſco non incumbit onus probandi pretium in delinquentis vtilitatem verſum eſſe; ſed illi, qui pretendit ſibi illud eſſe reſtituendum; quia Fiſcus ius certum poſſidet aduerſùs omnia bona, quæ in poſſeſſione delinquentis inuenit.*

5 *Probandi modus pretium in vtilitatem delinquentis verſum eſſe, non eſt ex teſtimonio ipſius delinquentis tantum; ſed ex aliquibus etiam coniecturis, quibus veriſimiliter colligitur, pretium in vtilitatem delinquentis verſum eſſe.*

6 *Fiſco in tali caſu liberum eſt, contractum non reſcindere; quia contractus eſt validus, & poteſtas illum reſcindi competit Fiſco, tanquam priuilegio, quo poſſit vti.*

AFfirmant aliqui, quos ſequitur Simancha, *de ca-* 1
tholic. inſtit. tit. 9. *n.* 38. Farinacius *de hæreſ. q.* 190. *num.* 28. Azorius *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 7. *q. vltima circa finem,* & Sanchez *lib.* 2. *moral cap.* 22. *num.* 71. Ex eo, quia æquiualenter pretium extat apud delinquentem, quotieſcumque delinquens ratione illius parcit propriis bonis: at propter pretium receptum delinquens pepercit propriis bonis, quæ neceſſariò conſumpſiſſet, ſi pretium non recepiſſet; ergo, &c.

Negant autem alij, quos ſequitur Vaſquez *de legib. diſp.*

Digitized by Google

diſp.172.cap.2 num.9. Ex eo,quia tempore,quo contractus ille reſcinditur, non verificatur,pretium illud apud delinquentem extare,etiam æquiualenter,cùm neque in vtilitatem ipſius,neque in vtilitatem Fiſci verſum fuerit; ergo, &c. His tamen non obſtantibus.

2 Reſpondetur meliùs ſic diſtinguendo: ſi ex pretio accepto delinquens emit rem, quam ſine dubio emiſſet, etiamſi pretium non accepiſſet, pretium publicari non debet, ſed dari debet ei,qui dedit; quia ex illius redditione non infertur, quod Fiſcus minori patrimonio fruatur,quam frueretur, ſi contractus ille, qui reſcinditur, factus non fuiſſet; & tale pretium moraliter cenſetur exiſtere tempore, quo contractus reſcinditur, quatenus in delinquentis vtilitatem verſum eſt; ſiquidem delinquens ratione illius pepercit propriis bonis, quæ conſumere debebat: at ſi eo pretio accepto delinquens emit rem quam non emiſſet, ſi contractum priorem non feciſſet, & pretium non accepiſſet, in tali caſu pretium reſtitui non debet ei, qui dedit; quia abſolutè neque in vtilitatem delinquentis, neque in vtilitatem Fiſci conſumptum eſt.

3 Atque ex his facilè conciliari pòteſt prima,& ſecunda ſententia, quæ contrariæ inter ſe prima facie videbantur.

4 Aduerte tamen hîc, quod onus probandi,pretium in delinquentis vtilitatem verſum eſſe, incumbat non Fiſco,ſed ei,qui prætendit,ſibi illud reſtitui debere. Ratio, quia Fiſcus ius certum poſſidet aduerſùs omnia bona, quæ in poſſeſſione delinquentis inuenit:ergo,ſi tu prætendis, hoc ius certum ob contractum factum diminuere, probare debebis, quod ex tuo pretio delinquens locupletior factus ſit; Vaſquez *cap.9 de teſtament.* §.4, *dub 6.* Molin. *de iuſt.& iur.tom.1.diſp.95. verſ.licèt autem,* & alij, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.2. mor. cap.22. num.60. & ſeqq.*

5 Aduerte ſecundò, quod modus probandi,pretium in vtilitatem delinquentis verſum eſſe, ſit non ex teſtimonio ipſius delinquentis tantùm, ſed ex aliquibus etiam coniecturis, quibus veriſimiliter colligatur, pretium in vtilitatem delinquentis verſum eſſe; Sanchez *vbi ſuprà num.72.* Farinacius *de hæreſ. q. 190. n.28.* & Simancha *de cathol.inſtit.tit.9.num.39. & ſeqq.*

6 Aduerte tertiò, quod in tali caſu liberum ſit Fiſco contractum non reſcindere; quia (ſicuti ſuprà dicebatur) contractus eſt validus, & poteſtas illum reſcindendi competit Fiſco, tanquam Priuilegium, quo vti poſſit, non autem tanquam obligatio,qua vti teneatur; ſic Doctores quos ſequitur Suar.*de fide, diſp.22.ſect.4. num. 9.*

SECTIO III.

An rem à delinquente ſibi venditam poſſit fiſcus à re vindicare, nullo reſtituto pretio, quotieſcumque non probas, pretium in vtilitatem delinquentis verſum eſſe?

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus poteſt vindicare ab emptore rem venditam à delinquente, nullo reſtituto pretio, quotieſcumque non probet, pretium in vtilitatem delinquentis verſum eſſe; quamuis nonnulli id negent minùs rectè; quia bona hæretici, vel alterius ſimilis delinquentis, quæ ipſo iure ob delictum publicantur, ſunt à die commiſſi delicti Fiſco obligata, & hypothecata.*

2 *Poſſeſſor illius rei Fiſco obligatæ,illam poſſidet eo modo,quo poſſidebat delinquens,& conſequenter ſicut Fiſcus nullo pretio ſoluto poterat à delinquente rem vindicare; ita poteſt à domino Poſſeſſore.*

3 *Amplia, id verum eſſe,etiamſi poſſeſſor bona fide poſſederit, & contractum inierit ignarus criminis delinquentis; quia bona fides non tollit, quin res alienata ſit Fiſco obligata; neque tollit,quin pretium ſit ſine vtilitate Fiſci conſumptum.*

4 *Contractus ille emptionis,& venditionis ex probabiliori ſententia Doctorum licet reſcindendus ſit, validus fuit, conſequenter in poſſidentem translatum eſt dominium rei; ſed eo modo, quo delinquens habebat, quare ſi habebat ius reuocabile à Fiſco, ita & habet Poſſeſſor.*

5 *Ex eo, quod res à delinquente alienata Fiſco obligata ſit, ſolum infertur, poſſe Fiſcus reſcindere contractum factum,& efficere,ac ſi factus non fuiſſet. At non ſequitur, quod pretium reddendum ſit emptori: Fiſcus enim reſcindit contractum ex vtraque parte, etiamſi non ſoluat pretium.*

REſpondetur, quamuis negent Cynus *in l.finali, C. ad l.Iul.maieſt.* Alciatus *in l. Poſt contractum.n.21. ff.de donation.* & alij,quos refert Scacc. *tractat.de Iudic. cap 98.num.15.*probabilius ſit,quod docent Scaccia *loc. cit.* Simancha *de cathol.inſtitution.tit.9.n.17.* Antonius Gomezius *tom.3. var. cap.1 num.2.* Quemada *in quæſt. fiſcal.q.7.* Suarez *de fide,diſp.22. ſect.4.n.9.* Farinacius *de hæreſ.q.190. num.76.* Azorius *tom.1. lib.5. cap.7.q.8.* Sanchez *lib.2.moral.cap.22. num.68.* nempe non teneri Fiſcum in ſupradicto caſu reddere pretium ſibi poſſidenti,ſed poſſe rem ſibi integrè vindicare. 1

Probatur; quia bona hæretici,vel cuiuſcumque ſimilis alterius delinquentis, quæ ipſo iure ob delictum publicantur,ſunt à die commiſſi delicti Fiſco obligata, & hypothecata;ergo cum hac obligatione tranſeunt, in quemcumque transferantur; ergo poteſt fiſcus ea vindicare, vbicumque inuenerit, etiam pretio pro tali vindicatione non ſoluto. Antecedens,& prima conſequentia patent. Vltima probatur; quia aliàs fiſcus deberet dare pretium ex propriis bonis: at, ſi fiſcus deberet rem poſſidenti dare ex propriis pretium pro rei vindicatione,non vindicaret rem,tanquam ſibi obligatam & hypothecatam, ſed abſolutè illam emeret; ergo dicendum,quod fiſcus poſſit abſolutè vindicare rem ſibi debitam, nullo pretio ſoluto poſſidenti.

Secundò probatur; quia Poſſeſſor illius rei, fiſco obligatæ illam poſſidet eo modo, ac poſſidebat delinquens (cum ius, quod delinquens habebat, idipſum,& non aliud in poſſeſſorem tranſtulerit) ſed delinquens ita poſſidebat rem,vt nullo pretio accepto pro ipſa fiſcus poſſit illam vindicare; ergo ſimiliter dicendum eſt, fieri poſſe in poſſeſſore, quotieſcumque pretium datum à poſſeſſore neque formaliter, neque æquiualenter exiſtit. 2

Et hoc verum eſt,etiamſi poſſeſſor bona fide poſſederit,& contractum fecerit ignarus criminis delinquentis; quia bona fides non tollit, quin pretium ſit ſine vtilitate fiſci conſumptum: quæ eſt cauſa, cur illi non reddatur,cùm res accepta vindicatur;ita Doctores,quos citat,& ſequitur Suarez *de fide diſput.22. ſect.4.num.9.* Farinacius *de hæreſi q. 190. num.76.* Scaccia *de Iudic. cap.98. num.15.* & Azorius *tom.1.lib.5.cap.7.q.8.verſ. deinde quæres.* 3

Obiicies fundamentum Aduerſariorum: ex probabiliori Doctorum ſententia contractus ille emptionis, & venditionis, licèt reſcindendus veniat, validus fuit; ergo communicauit emptori dominium rei à delinquente venditæ; ergo illa priuari emptor non poteſt, niſi pretium ipſi reſtituatur. Antecedens,& prima conſequentia patent. Vltima conſequentia probatur; quia res illa, licèt ſit obligata fiſco, non eſt tamen fiſci, ſed poſſidentis; ergo ius poſſidentis, vtpotè in re, præualere debet iuri fiſci, quamuis ſit antiquius. 4

Reſpondetur, concedo, in poſſidentem tranſlatum eſſe dominium rei, ſed eo modo,quo delinquens habebat; quare ſi delinquens habebat ius reuocabile, &

vindicabile à fiſco, ita & habebit poſſeſſor: cui iuri, vtpote antiquiori præiudicari non poteſt per alienationem onerosam; præiudicaretur autem, ſi fiſcus teneretur ſoluere pretium ex propriis pro re, quam à delinquente liberè poterat vindicare.

5 Obicies ſecundò: ex eo quod res, à delinquente alienata fiſco obligata ſit, ſolùm infertur, quod poſſit fiſcus reſcindere contractum factum, & efficere, ac ſi factus non fuiſſet; ſed ex tali reſciſſione ſequitur, quod pretium in omni caſu reddendum ſit emptori; aliàs non reſcinderetur contractus emptionis, & venditionis, ſi vtrique parti non redderetur alienatum ab ipſa, ſed eſſet reſciſſio contractus donati; in qua reſciſſione occupatur donatum, nulla re donatario tributa; ergo.

Reſpondetur, fiſcum reſcindere contractum ex vtraque parte, etiamſi non ſoluat pretium; cùm non ſoluat pretium eo quod pretium caſu perierit; per ſe autem tenebatur fiſcus ſoluere pretium, ſi in bonis delinquentis illud reperiſſet.

SECTIO IV.

An fiſcus vindicet à tertio poſſeſſore bona delinquentis cum quolibet augmento in illis facto?

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus vindicat à tertio Poſſeſſore bona delinquentis cum quolibet augmento in illis facto, ſi augmentum non ſit à re ſeparabile, ſcilicet illi tantum affixum, vt ianua, feneſtra, lapis pretioſus, &c. Ex publicatione rei fiſco obligatæ; quia hoc augmentum cedit poſſidenti; ſecus ſi augmentum ſit intrinſecum rei fiſco obligatæ, ita vt ab illa ſeparabile non ſit; quia vindicatur, ſolutis expenſis, ſi quæ factæ fuerint.*

2 *Fiſcus tenetur ſoluere expenſas, quas quis ignorans, aliquem eſſe hæreticum, vel ſimilem delinquentem, fecerit in domo, vel prædio hæretici, vel delinquentis à ſe empto pro melioramentis.*

3 *Item tenetur ſoluere etiam ſi ſciuerit emptor bona eſſe hæretici, ſi meliorationes fuerint neceſſariæ, ſecus ſi fuerint vtiles, vel voluptuoſæ.*

4 *Expenſæ verò, ſeu meliorationes neceſſariæ ſunt, quæ ſi factæ non fuiſſent, res vel eſſet peritura, vel deterior futura, & quales eæ ſint.*

5 *Expenſæ, ſeu meliorationes vtiles ſunt, quæ rem efficiunt meliorem, non tamen ſi omittantur, res efficitur deterior.*

6 *Expenſæ, ſeu meliorationes voluptuariæ ſunt, quæ faciunt ad ornatum, non tamen augent fructum.*

7 *Fiſcus ei, in quem bona hæretici, vel ſimilis delinquentis tranſierunt, tenetur ſtare in contractu locationis factæ.*

1 RESpondetur, ſi augmentum ſit à re ſeparabile, ſcilicet illi tantum affixum, vt ianua, feneſtra, lapis pretioſus, &c. Ex publicatione, & vindicatione rei fiſco obligatæ, hoc augmentum non vindicatur, ſed cedit poſſidenti; ita vt, ſi res ſine tali augmento vindicari non poteſt, reddi debeat poſſidenti valor illius, ſic Doctores communiter, quos citat & ſequitur Suar. *de fide, diſp.* 22. *ſect.*4. *num.*10. Vaſquez 1. 2. *diſput.*172. *cap.*1. *n.*1. & Sanchez *lib.*2.*mor.cap*, 23 *n.*104.

At ſi augmentum ſit intrinſecum rei fiſco obligatæ, ita vt ab illa ſeparabile non ſit, vindicatur ſolutis expenſis, ſi quæ factæ fuerint; quia res illa eſt obligata fiſco; ergo meliorationes illius pertinent ad fiſcum; quamuis, ſi tales meliorationes expenſis, & induſtria poſſidentis acquiſitæ ſint, teneatur fiſcus eas ſoluere; quia par non eſt, quod fiſcus innocentis labore locupletetur, Suarez, Vaſquez, & Sanchez *in locis ſupra citatis.*

Si quis igitur emat domum, vel prædium, &c. ab hæretico, vel ſimili delinquente (cuius bona ſint ipſo iure confiſcata) ignorans, illum eſſe hæreticum, vel ſimilem delinquentem, & fecerit expenſas, ſeu meliorationes in re empta tenetur ei fiſcus illas ſoluere, Tiraquellus *de retract. comment.* §.7.*gloſſ.*1.*n.*1.*& ſeqq.* & alij, quos ſequitur Garz. *tract. de meliorat. cap.*6. *n.*20. & conſtat *ex l. in fundo ff. de rei vindic. & ex l. diuortio* §. *impendia ff. ſol. matrim.* 2

Quod ſi nouerit, illum eſſe hæreticum, vel ſimilem delinquentem, tenetur adhuc illi fiſcus ſoluere meliorationes neceſſarias; Bart. *in l. fundo ff. de rei vindic. n.* 11. Menochius *de recuper. remed.*15.*n* 515. & Alciat. *in l. impenſæ ff. de verb. ſignif. n.*3. & patet *ex l. domum Cod. de rei vindic. & ex l. Plena ff. de pet. hæred.* 3

Non tamen tenetur ſoluere meliorationes vtiles; Ruin. *lib.*4.*conſ* 100. Reuizan. *conſ.*78.*circa fin.* & alij, quos ſequitur Peregrin. *de fideicom. art* 50.*n.*29.

Et multò minus tenetur ſoluere meliorationes voluptuarias; quamuis ei permittatur abraſio, ſi fortè ſine detrimento rei fieri poſſit; ita Doctores, quos ſequitur Menochius *citatus remed.*15.*n.*544. & conſtat *ex l. vſib. ff. de pet. hæred. in fin.*

Expenſæ verò, ſeu meliorationes neceſſariæ ſunt, quæ ſi factæ non fuiſſent, res vel eſſet peritura, vel deterior futura, *l.* 1. *ff. de impenſ. in reb. dot. & l. impenſæ ff. de verb. ſignific.* quales ſunt, v. gr. conſtruere ædificia pro vſu colonorum, & animalium, ſine quibus poſſeſſiones coli non poſſent, Ruin. *conſ.*157.*n.*21.*lib.*1. Surd. *deciſ.*300. *num* 4. & Roland. *conſ.*28. *n.*12.*lib.*1. Item conſtruere neceſſarios aggeres, foveas, canales pro aquis arcendis; quia ſine illis poſſeſſiones notabiliter redderentur deteriores. Ruin. *loc. ſuprà cit.* & alij, quos ſequitur Alciatus *conſ.*69.*num.*26.*lib.*1. & conſtat *ex citata l. impenſa.* Item reficere ædificium, ſi forſan eſſet periculum quod rueret. Seraphin. *deciſ* 189.*n.*4. & conſtat *ex l ſi neceſſarias ff. de pignor. act. & ex l. interdum ff. qui potior in pignor. habeant.* 4

Expenſæ ſeu meliorationes vtiles ſunt, quæ rem efficiunt meliorem, non tamen ſi mittantur, res efficitur deterior. *l. impenſa* §.1 *de verborum ſignificatione* Quales ſunt ſtercorare agros, poſſeſſionibus imponere pecora, & ſimilia. *leg. veluti, & cit. leg. impenſa.* Item exſiccare paludem, vt poſſit ad culturam redigi, Rota *deciſione* 6. *&* 7. *tom.* 1. *in recentior.* Item redigere terras incultas ad culturam, Rota *loco ſuprà citato*, & Roland. *lib.*1.*conſ.*28. *numero* 27. Item à ſeruitutibus, & penſionibus liberare fundum, vel quid ſimile. Peregrinus *de fideicommiſſ. articulo* 50. *numero* 27. & alij, quos ſequitur Bettazol. *conſ.*107. *circa finem.* 5

Expenſæ, ſeu meliorationes voluptuariæ ſunt, quæ faciunt ad ornatum, non tamen augent fructum, quales ſunt conſtruere viridaria, vel picturas, & ſimilia. *leg. vtiles, ff de petit. hæredit. & leg. voluptuaria. ff. de impenſ. in rebus dotal.* & tradunt communiter Doctores. 6

An autem fiſcus ei, in quem bona hæretici, vel ſimilis delinquentis tranſierunt, teneatur ſtare in contractu locationis factæ? 7

Reſpondetur affirmatiuè. Baldus *in l. diuortio ff. ſolut. matrim. num.*8. Iaſon *ibidem num.*36. Peregrinus *de iur. Fiſc. lib.*5. *tit.*1.*num.*74. Gomez *tom.*2.*var.cap.*3.*num.*10. Barboſa *in l. ſi filiofamilias* §.*final. ff. ſolut. matrim. numero* 40. *&* 41. & alij, quos ſequitur Sanchez *libro* 2. *moral. cap.* 22. *numer.*56. & conſtat *ex leg. ſi fundus ff. locat.*

SECTIO

SECTIO V.

An fructus, qui ex rebus confiſcatis à die commiſſi criminis vſque ad ſententiam iudicis prouenerunt, vindicentur à Fiſco?

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus vindicat fructus, qui ex rebus confiſcatis à die commiſſi criminis vſque ad ſententiam iudicis proueniunt: ſi reperiantur exiſtere apud tertium poſſeſſorem formaliter; quia huiuſmodi fructus cedunt domino rei.*

2 *Tertius Poſſeſſor non habet aliud ius in illis fructibus, ac haberet delinquens, qui non poteſt impedire illorum fructuum recuperationem.*

3 *Fructus ſi ſolùm æquiualenter reperiantur apud tertium poſſeſſorem exiſtere, ſi ij fuerint naturales, publicantur; quia procedunt ex re confiſcata. At ſi fuerint induſtriales ex communi ſententia Doctorum non publicantur, ſi illos poſſeſſor conſumpſerit bona fide.*

4 *Idem dic de fructibus prouenientibus ex melioramentis rei per poſſeſſorem factis.*

5 *Fiſcus quoſcumque fructus, ſiue naturales, ſiue induſtriales vindicat ſi mala fide conſumpti ſunt. ſecus ſi bona fide. In primo enim caſu eſt iniuſtitia contra fiſcum commiſſa. In ſecundo nulla eſt iniuſta acceptio.*

6 *Bona delinquentis ſi alienata fuerint poſt delictum commiſſum in tertiam perſonam, ſi is, in quem fuerunt alienata, ignorauerit delictum alienantis, tenetur reſtituere fructus omnes formaliter extantes: at conſumptos tenetur ſolum reſtituere quatenus ex illis factus eſt ditior.*

7 *Quod ſi ſciuerit delictum tanquam poſſeſſor malæ fidei tenetur reſtituere omnes fructus formaliter extantes, & etiam conſumptos.*

1 RESpondetur affirmatiuè, ſi formaliter reperiantur exiſtere apud tertium poſſeſſorem, ita vt fructus, qui formaliter reperiuntur inter bona delinquentis publicentur; ſicut & alia bona eiuſdem delinquentis, & publicatio retrotrahatur ad fructus perceptos ab eo tempore, quo fuit delictum commiſſum. Bald. *in Auth. inceſtas in fine Cod. de inceſt. nupt.* Soccin. *in cap. Rodulphus de reſcript. n. 70. & in cap. de quarta de præſcript. n. 37.* Peregrin. *de iur. fiſc lib. 5. tit. 1. num. 174.* Tabiena *verb. Aſſaſſinus q. vlt. num. 3.* Couarruuias *in 4. decretal. part. 2. cap. 6. §. 8.* Molina *de iuſt. tom. 1. diſput. 96.* Suarez *tractat. de fide diſp. 22. ſect. 4. num. 11.* Sayrus *in clau. reg. lib. 3. cap. 9. num. 30.* Vaſquez *vbi ſuprà num. 3.* Sanchez *num. 194.* & patet *ex leg. ex diuerſo §. 1. de rei vendic.* Quod multò magis verum eſt, ſi tempore alienationis fructus erant pendentes; quia tunc fructus, tanquam pars rei alienatæ, reuocantur. Burſat. *conſ. 43. num. 8.* & alij paſſim. Et patet *ex l. finali §. fructus ff. quæ in fraud. creditor. & ex l. fructus pendentes ff. de rei vendicat.*

Probatur; quia tales fructus cedunt domino rei, & cum res in caſu noſtro pertineat ad fiſcum quoad dominium, ipſámque fiſcus ratione illius vindicare poſſit, poterit & vindicare fructus.

2 Confirmatur; quia tertius poſſeſſor non habet aliud ius in illis fructibus, ac haberet delinquens (cum loco delinquentis ipſe ſuccedat) ſed non poſſet delinquens impedire fiſco occupationem illorum fructuum; ergo neque poterit impedire tertius poſſeſſor.

3 At ſi ſolùm æquiualenter fructus reperiantur exiſtere (eo quod ex illis poſſeſſor locupletior factus fuerit) tunc ſi fructus fuerunt naturales, publicantur; quia procedunt ex re confiſcata, ac proinde ſub tali ratione fiſco debita; & conſequenter debiti fructus, moraliter ex illa prouenientes, & exiſtentes.

Si fructus fuerint induſtriales, ex probabili ſententia Doctorum non publicantur, ſi illos poſſeſſor conſumpſit bona fide; quia ſi fructus rei alienæ induſtriales conſumptos non tenetur poſſeſſor bonæ fidei reſtituere; quamuis illorum conſumptione locupletior factus ſit ex probabili ſententia multorum, quos ſequitur Sanch. *lib. 2 mor cap 25 n. 76.* à fortiori non tenebitur reſtituere fructus induſtriales conſumptos ex re fiſco obligata; cùm abſolutè non ſint fructus rei alienæ, ſed propriæ poſſidentis.

Et hoc multò magis dicendum arbitror de fructibus prouenientibus ex melioratione rei per poſſeſſorem facta; quia tales fructus non videntur prouenire ex re aliena, ſed ex re propria poſſidentis, cuius eſt melioratio. 4

Quod ſi fructus, ſiue naturales, ſiue induſtriales, ita à poſſidente conſumpti fuerint, vt neque æquiualenter remaneant, diſtinguendum arbitror; ſi mala fide conſumpti ſunt, à fiſco vindicantur: ſi bona fide, non vindicantur. Prior pars patet; quia tunc eſt iniuſtitia contra fiſcum commiſſa, diſſipando rem illi obligatam. Poſterior pars probatur; quia nulla eſt ibi iniuſta acceptio; (cùm ſine peccato conſumpti ſint) neque exiſtit res accepta; ergo ex nullo capite poterit fiſcus vindicare. 5

In caſu igitur, quod bona delinquentis alienata fuerint poſt delictum commiſſum in tertiam perſonam, ſi is, in quem fuerunt illa bona alienata, ignorauerit delictum alienantis, tenetur reſtituere fructus omnes formaliter extantes; at conſumptos tenetur ſolùm reſtituere, quatenus ex illis factus ſit ditior. Ratio; quia poſſidens bona fide rem alienam tenetur reſtituere fructus inde perceptos omnes formaliter extantes, conſumptos verò ſolùm, quatenus inde factus eſt locupletior. Paludan. *in 4 diſt. 14. q. 2 art. 5.* Gabriel *ibid q. 3. art. 3. dub. 5. propoſ. 2.* Sotus *de iuſtit. lib. 4. q. 7. art. 2.* Baldus *in l. Ancilla num. 15. Cod. de furt.* Abb. *in cap. Grauis n 6. de reſtit.* Anchoran. *ibidem n. 9.* Molina *de iuſt. tom. 2. diſput. 560. verſ. Quando aliquid,* Couarruuias *lib. 1. var. cap. 3. num. 3. & 6.* & alij communiter. Ergo idem dicendum eſt de hoc tertio poſſeſſore percipiente bona fide fructus ex rebus ſibi à delinquente alienatis. Ioannes Annibal *in l. Poſt contractum ff. de donat. num. 265. & 357.* Montepic. *ibid. num. 102.* Sotd. *deciſ. 147. num. 11.* Sotus *de iuſtit. lib. 2. q. 6. art. 6.* Burſat. *conſ 43. n. 9.* Ghirland. *de heret. q. 4. n. 7.* & patet *ex l 2. § non ſolùm ff. de iis, quæ in fraud. credit.* 6

Quod ſi ſciuerit delictum alienantis, tunc tanquam poſſeſſor malæ fidei (inquiunt Simanch. Sanchez, Vaſquez, & Burſat. *in locis infra citandis.*) tenetur reſtituere omnes fructus formaliter extantes, & etiam conſumptos, ſicuti tenetur quicumque alius malæ fidei poſſeſſor: putant enim ad bonam fidem in hac materia requiri, quod poſſidens ignoret, alienantem eſſe hæreticum, vel ſimilem delinquentem, eiúſque bona eſſe ipſo iure confiſcata; quia ſi id cognouerit, conſtituitur (ſubdunt ipſi) in mala fide, ſicque obligatur ad talem reſtitutionem; contrarium tamen tenent alij (quos ſequitur Suarez *loco infrà etiam citando*) aſſerúntque ſcientiam delicti alterius, ſcilicet delinquentis, non ſufficere in hac materia ad conſtituendum poſſeſſorem in mala fide. Quapropter, vt id magis clareſcat ſit ſequens. 7

* * *

SECTIO VI.

Quandonam cenſeatur poſſeſſor mala fide fructus conſumere, vt ſic fiſcus poſſit illos vendicare?

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſor mala fide fructus conſumere dicitur, vt ſic fiſcus poſsit illos vendicare ſecundùm aliquos, quando agnouit alienantis delictum: at probabilius eſt, non oriri in tali caſu ex huiuſmodi ſcientia malam fidem; quia hæc ſcientia non tollit poſſeſſori iuſtam poſſeſſionem illorum fructuum, ſicut ipſimet delinquenti ſcientia ſui criminis non tollit, quominus illa bona iuſte poſsideat.*

2 *Hæreticus, vel ſimilis delinquens (cuius bona ipſo iure ſunt confiſcata) bona fide poſsidet bona ſua, quãuis ſciuerit, ſe eſſe hæreticum, vel ſimilem delinquentem ſuáque bona ipſo iure eſſe confiſcata. Conſequenter etiam emptor, donatarius, &c.*

3 *Alienans transfert in hunc poſſeſſorem totum ius, quod in illa bona habebat, & eo modo, quo ipſe habebat; conſequenter tranſlatarius etiam poſſidet bona fide ante iudicis ſententiam.*

4 *Delinquens, & tertius poſſeſſor tunc dicetur mala fide fructus conſumere, cùm nulla occaſione honeſta intercedente, conſumant, ne fiſcus eos occupare poſſit.*

5 *Is, in quem alienata fuerunt bona hæretici, vel ſimilis delinquentis, cuius bona ipſo iure ſunt confiſcata, non tenetur reſtituere fructus, neque ratione rei acceptæ, neque ratione iniuſtæ accepsionis.*

6 *Lex requirit bonam fidem ad præſcribendum, cùm præſcriptio ſit beneficium à lege conceſſum: at lex non vniuerſaliter ad conſtituendum aliquem in bona fide requirit ignorantiam.*

7 *Fructus acquiri etiam poſſunt per errorem à poſſidente, cùm acquirere fructus ſit minùs, quàm acquirere rem producentem fructus; at à dominio ad poſſeſſionem non valet argumentum.*

8 *Fiſcus nullo modo poteſt vendicare à tertio poſſeſſore, quinimo neque ab ipſo delinquente fructus, qui poterant percipi ex re ſibi obligata.*

9 *Delinquens non tenetur procurare emolumentum fiſco, ſed ad ſummum iam quæſitum conſeruare.*

10 *Delinquens, ſi rem fiſco obligatam ex propoſito deteriorem reddat, poterit à fiſco condemnari, vt illius æſtimationem ſoluat. Quod procedit etiam in tertio poſſeſſore: at non ideò poterit condemnari in fructibus percipiendis; quia fructus poſſibiles non inuoluunt hypothecam, ſicut res, quæ ſunt apud delinquentem tempore commiſſi delicti.*

11 *Fiſcus haberet actionem iure vendicationis contra tertium poſſeſſorem, ſi is non titulo iuſto, ſed iniuſto, furti ſcilicet, vel rapina, rem fiſco obligatam à delinquente acciperet.*

12 *Is, cui delinquens ſua bona alienauit, quamuis cognouerit delictum delinquentis, non tenetur reſtituere fructus, qui poterant percipi ex illis bonis; quia non tenetur is ad plus, quàm delinquens.*

13 *Is, cui fuerunt à delinquente alienata bona, non tenetur reſtituere fiſco fructus, quos potuit percipere ex illis bonis, & ob negligentiã non percepit; quãuis ſi apud delinquentem permanſiſſent, eos fuiſſet percepturus.*

14 *Fructus, quando veniunt reſtituendi, deduci debent expenſa.*

1 RESpondetur, quod (quamuis nonnulli, quos ſequitur Burſatus *vol.1.conſ.43.n.10.* Simanch. *de cathol. inſtit.tit.9 num.58.* Vaſquez *diſp.172.cap.1.n.5.* & Sanchez *lib.2.moral. cap.13. n.199.* putent, id contingere, quando poſſeſſor agnouit alienantis delictum; moti ex eo; quia hoc ipſo, inquiunt ipſi, poſſeſſor agnouit rem ſibi traditam, fiſco obligatam eſſe: cui obligationi ſatisfaciendi ſe ſubiecit, cùm rem illam accepit) probabilius ſit, quod docent alij, quos ſequitur Suarez *de fide diſp. 22. ſect.4.n.13.* ſcilicet in præſenti caſu non oriri ex tali ſcientia malam fidem in poſſidente.

Probatur; quia hæc ſcientia non tollit poſſeſſori iuſtam poſſeſſionem illorum fructuum, ſicut neque ipſimet delinquenti ſcientia ſui criminis tollit quominus illa bona iuſte poſſideat; ergo ſi delinquens ipſe iuſtè poſſidet fructus, & bona fiſco obligata, dum per ſententiam non priuatur, multò magis poſſidebit tertius poſſeſſor innocens; & conſequenter fructus ex tali ſcientia conſumpti non debent reputari, tanquam conſumpti à poſſeſſore malæ fidei, ſed tanquam conſumpti à poſſeſſore bonæ fidei, ac proinde non debent publicationi eſſe ſubiecti.

Confirmatur; quia hæreticus, vel ſimilis delinquens 2 (cuius bona ipſo iure ſunt confiſcata) bona fide bona ſua poſſidet, quamuis ſciuerit, ſe eſſe hæreticum, vel ſimilem delinquentem, ſuáque bona ipſo iure eſſe confiſcata: ergo, is, in quem dicta bona per donationem, vel per emptionem, vel per alium modum tranſlata fuerunt, bona fide ſimiliter illa poſſidebit, quamuis nouerit delictum alienantis; cùm nulla ſit ratio, cur alienans bona fide transferat bona ſua, & is, in quem fuerunt tranſlata, eadem bona fide ſimiliter non recipiat.

Confirmatur ſecundò; quia alienans transfert in 3 hunc poſſeſſorem totum ius, quod in illa bona habebat, & eo modo, quo ipſe habebat; ſed ipſe habebat ius poſſidendi ante iudicis ſententiam: ergo bona fide hic ſecundus poſſidet tale ius ante dictam iudicis ſententiam, ſicq; (quamuis ſciuerit hæreſim, vel ſimile delictũ prioris domini,) non propterea conſtituitur in bona fide.

Tunc igitur dicetur delinquens & tertius poſſeſſor 4 mala fide fructus conſumere, cùm nulla occaſione honeſta intercedente conſumunt, ne fiſcus eos occupare poſſit; quia tunc fructus, tanquam in fraudem fiſci conſumptos, poterit fiſcus repetere; & ſic repetitos, & non antea, tenebitur delinquens, & poſſeſſor reddere. Videri poterit Suarez *loc. ſuprà cit.*

Hinc ſequitur, quod is, in quem alienata fuerunt 5 bona hæretici, vel ſimilis delinquentis (cuius bona ipſo iure ſunt confiſcata) non teneatur reſtituere fructus; cùm ad id non teneatur ratione rei acceptæ; quia non extant, neque ratione iniuſtæ acceptionis, quia conſumpſit illos bona fide, quamuis ſi in fraudem fiſci dictos fructus diſſipaſſet, tunc poſſet fiſcus agere contra ipſum, & recuperare fructus iniuſtè conſumptos, ſicuti dicebã.

Obiicies ad præſcriptionem bonorum hæretici, vel 6 ſimilis delinquentis requiritur bona fides, quæ conſiſtit in hoc, vt is, qui præſcribit, ignoret, priorem poſſeſſorem fuiſſe hæreticum, vel ſimilem delinquentem: ergo etiam in præſenti materia ad conſtituendum in bona fide eum, in quem alienata ſunt bona hæretici, requiritur, quod ignoret priorem poſſeſſorem fuiſſe hæreticum, vel ſimilem delinquentem.

Reſpondetur, nego conſequentiam; quia in præſcriptione lex requirit talem fidem dictam; cùm præſcriptio ſit beneficium à lege conceſſum cum tali conditione; At lex non vniuerſaliter ad conſtituendam aliquem in bona fide requirit ignorantiam; ergo nec nos requirere debemus.

Inſtabis: Bona fides non ſufficit, vt is (in quem bona 7 hæretici, vel ſimilis delinquentis ſunt alienata) acquirat dominium rei confiſcatæ: ergo nec etiam ſufficit, vt quis ſit liber à reſtitutione fructuum, etiam bona fide conſumptorum.

Reſpondetur (vt omittam, quod ſi is, in quem res confiſcata tranſiuit per emptionem, vel venditionẽ, &c. bona fide rem illam conſumpſerit, nec factus ſit inde ditior, ad nullam teneatur reſtitutionem) nego conſequẽtiam; quia (cùm acquirere fructus ſit minus, quàm acquirere rem producentem fructus, vt adnotauit, præter alios Curtius ſenior *conſ.71.n.14.* & Surd. *conſ.115.n.5.* Poteſt enim poſſidens acquirere fructus etiam per errorem. Gloſſ. *in l.quod vxor ff.de acquir.poſſeſſ.* Beccius

conſ.95.num.15. & patet *ex l.ſed ſi lege §.ſcire ff.de pet. hered.* Vbi Baldus, qui & *in l.legas.ff.de vſucap.n.*10. & ſequitur Surd.*dec.*247.*n* 11.ait,ſufficere qualemcumque occaſionem poſſidendi) non valet argumentum. Non poteſt quis acquirere dominium rei ; ergo neque fructum rei ; cùm (ſicuti dicebam) plus requiratur ad acquirendum dominium rei, quam ad acquirendum dominium fructuum, qui percipiuntur ex re.

8 Sequitur ſecundò, quod nullo modo poſſit fiſcus vendicare à tertio poſſeſſore;quinimò neque ab ipſo delinquente fructus, qui poterant percipi ex re ſibi obligara : nam fiſcus non poteſt exigere fructus perceptos, & conſumptos, qui bona fide conſumpti ſunt ; & quia ex ipſius fiſci permiſſiune conſumpti videntur, neque poterit exigere fructus,qui nunquam extiterunt.

Confirmatur ; quia ex multis Doctoribus, quos citat,& ſequitur Diaz *in practica cap.*135. *num.*6. & Sanchez *lib.2.moral.cap* 23. *num.*100. Delinquens non tenetur procurare emolumentum fiſco, ſed ad ſummum iam quæſitum conſeruare.

10 Obiicies. Delinquens,ſi rem fiſco obligatam ex propoſito deteriorem reddat, poterit à fiſco condemnari, vt illius æſtimationem ſoluat) idémque dicendum de tertio poſſeſſore, qui ſciens, rem ſic eſſe fiſco obligatam, deterioret) ergo etiam poterit condemnari in fructibus percipiendis, ſi viderit fiſcus, ex negligentia illos perceptos non eſſe ; cùm hæc omnia in fraudem ipſius fiſci facta videantur.

Reſpondetur, concedo antecedens ; at nego conſequentiam ; & diſparitas eſt ; quia res ipſa (cùm, ſit penes delinquentem, quando iſte delictum committit) eſt fiſco obligata,& hypothecata ; ſed fructus poſſibiles (cùm nunquam extiterint) hanc obligationem, & hypothecam non inuoluunt.

11 Non nego tamen,quod ſi tertius poſſeſſor non titulo iuſto,ſed iniuſto, furti ſcilicet, vel rapinæ, rem fiſco obligatam à delinquente acciperet, poſſet tunc fiſcus fructus, ex illa re a delinquente percipiendos, à tertio poſſeſſore exigere ; quia ipſe delinquens tales fructus exigere poterat ab ipſo poſſeſſore : quapropter cùm fiſcus ſuccedat in iuribus delinquentis, ſuccedet etiam & in iure, ſeu poteſtate exigendi dictos fructus : vide DD. quos citat, & ſequitur Sanchez *cit.cap.*23.*n.*203.

12 Is igitur, cui delinquens ſua bona alienauit, quamuis cognouerit delictum delinquentis,non tenetur reſtituere fructus, qui poterant percipi ex illis bonis ; quia, præter ea, quæ dicebam, non tenetur iſte ad plus, quàm delinquens ; ſed delinquens non tenetur reſtituere fructus, quos potuiſſet percipere ex bonis ſuis, & non percepit ; ergo multò minùs tenebitur tertius poſſeſſor.

Tum quia, qui recipit rem à fure cum titulo, verbi gratia, donationis, vel emptionis, &c. ſciens, rem eſſe alienam,quamuis teneatur reſtituere fructus perceptos, non tamen tenetur reſtituere fructus, qui poterant percipi, ſi dominus rei illos non fuiſſet percepturus : ergo multò magis in caſu noſtro non tenebitur tertius poſſeſſor reſtituere fructus, qui percipi poterant ex bonis alienatis.

13 Sequitur tertiò, quod is, cui fuerunt à delinquente alienata bona non teneatur reſtituere fiſco fructus, quos potuit percipere ex illis bonis, & ob negligentiam non percepit,quamuis ſi apud delinquentem permanſiſſent,fuiſſet percepturus dictos fructus ; quia ideò is,qui poſſidet rem alienam mala fide,reſtituere tenetur non ſolùm fructus à ſe perceptos, ſed etiam fructus à domino rei percipiendos, ſi apud ſe rem illam habuiſſet. Couarruuias *in Regul.Peccatum part.*2. §.6. *num* 4. Leſſius *de iuſt.lib.*2.*cap.*17.*dubit.*17 *num.*116. Salonius 2.2.*q.*62.*art.*6.*controuerſ.*3.*concluſ.*3. Petrus Nauarra *de reſtitut.lib.*4.*cap* 1 *dub.*5.*num.*34.*&* 35. & alij communiter ; quia damnum intulit vero domino, at tertius poſſeſſor in caſu noſtro non infert damnum delinquenti (qui, vel eſt verus dominus illorum bonorum ante ſententiam iudicis,vel ſaltem eſt legitimus adminiſtrator) cùm talis delinquens ſciens, & volens rem ſuam alienauerit in tertium poſſeſſorem : ergo ex hoc capite non tenetur reſtituere fiſco ; quia non tenetur reſtituere fiſco plus, quàm teneatur delinquens ; at delinquens non tenetur fiſco reſtituere fructus,quos poterat percipere, & ex negligentia non percepit (cùm non teneatur aliquid facere in bonum fiſci) ergo nec etiam tenebitur tertius poſſeſſor.

Aduerte tamen,quod quando debent reſtitui fructus, 14 deduci debeant expenſæ. Peregrinus *de iur.fiſc. lib.* 6 *tit.*1.*num.*27. Tiraquellus *de retract.conſanguin.*§ 5 *gloſſ.* 1.*num.*11. & conſtat *ex l.*3.*ff.de impenſ.in reb.dot.fact.*

DVBITATIO CXXXVI.

An alienatio facta à delinquente, cuius bona non publicantur ipſo iure ; ſed per ſententiam iudicis, valida ſit, ita vt à fiſco non poſſit reuocari ?

SECTIO PRIMA.

Proponuntur Suppoſita.

SVMMARIVM.

1 *Delictum, ratione cuius dubitatur,an alienatio facta poſſit à fiſco reuocari,eſt ſolùm illud,ratione cuius bona omnia, vel pars illorum principalis veniunt publicanda, quia ſola hac publicatio poteſt infirmare alienationem, vt ſibi contrariam.*

2 *Alienatio à delinquente facta ante, vel poſt delictum commiſſum, cuius bona non publicantur ipſo iure,etiamſi in fraudem fiſci facta fuerit,eſt valida interim dum à fiſco non reuocatur.*

3 *Excipe niſi alienatio facta fuerit rei irreuocabilis, v. g. libertatis ſeruo conceſſæ;quia hac facta in fraudem fiſci ipſo iure annullatur.*

4 *Alienatio facta etiam condemnatione, & publicatione bonorum,ratione cuius interdicitur delinquenti libera bonorum adminiſtratio, adhuc ex probabiliori ſententia Doctorum eſt ipſe iure valida.*

SVPPONO primò, delictum, ratione cuius dubitatur, an alienatio facta poſſit à fiſco reuocari, 1 eſſe ſolum illud, ratione cuius bona omnia, vel pars eorum principalis, veniunt publicanda ; quia ſola hæc publicatio poteſt infirmare alienationem, vt ſibi contrariam;ſic Doctores communiter *in l. Poſt contractum ff.de donation.* quos citat & ſequitur Peregrinus *de iur.fiſc.lib.*5.*tit.*1.*num.*153. Farinacius *de falſitat.q.*164. *num.*65. & Sanchez *lib.*2.*moralium cap.*21.*num.*2.

Suppono ſecundò, alienationem à delinquente factam ante vel poſt delictum commiſſum, cuius bona 2 non publicantur ipſo iure,etiamſi in fraudem fiſci facta fuerit, validam eſſe,interim dum à fiſco non reuocatur; quia ratione horum delictorum, & fraudis, bona delinquentis non ſunt fiſco ſpecialiter obligata ex textu *in l.Reſ.vxoris Cod.de donation inter vir.& vxor. & in l.* 1. *Cod. de pœn.fiſcal.* & tradunt communiter Doctores apud Antonium Gomez *tom.*3. *cap.*14. & apud Farinacium & Sanchez *in locis ſuprà citatis.*

Excipe,niſi alienatio facta fuerit rei irreuocabilis, v. 3 g. libertatis ſeruo conceſſæ;quia hæc facta in fraudem fiſci, ipſo iure annullatur, eo quod libertas, ſemel data,

reuocari

Digitized by Google

reuocari nunquam poſſit. *Inſtitut. qui manumit.poſſ.* §. *ſemel* Et meritò; quia aliàs fiſcus non ſatis ſibi poſſideret.

4 Facta autem condemnatione,& publicatione bonorum ratione cuius interdicitur delinquenti libera bonorum adminiſtratio, adhuc ex probabiliori ſententia Doctorum alienatio eſt ipſo iure valida,ſicuti alibi dicebam, validam eſſe alienationem poſt delictum, cuius bona ipſo iure publicantur;quia dum delinquens relinquitur in poſſeſſione ſuorum bonorum,poteſt eam poſſeſſionem in alium transferre & ius ſibi competens abdicare; non eſt tamen valida firmiter,ſed infirmiter, & reuocabiliter; quia eſt de bonis fiſco iam addictis, & publicatis; ſicuti dicebam de alienatione illius,cuius bona ſunt ipſo iure publicata; nam idem eſt,quoad valorem alienationis, & reuocationem illius, eſſe delinquenti interdictam ſuorum bonorum adminiſtrationem,vel eſſe ipſius bona ipſo iure publicata Peregrinus *de iur.fiſc.lib.5.tit.1.num.175.* Antonius Gomez *tom.3. var.cap.14.num.4.* Sanchez *lib.2.moral. cap.22.num.32.* & alij paſſim.

Difficultas igitur eſt, an alienatio facta à delinquente ſupradicto, cuius bona non publicantur ipſo iure, neque ſpecialiter, interdicitur bonorum adminiſtratio, ſit valida firmiter, & irreuocabiliter. Quare ſit,

SECTIO II.

Proponitur dubitationis reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio facta à delinquente ſupradicto, cuius bona non publicantur ipſo iure, neque ſpecialiter interdicitur bonorum adminiſtratio,eſt valida firmiter, & irreuocabiliter, ſi fiat ante delictum; ita enim probatur in iure, & ratione; quia ante delictum, ſecluſa fraude, fiſco non competit ius contra bona delinquentis.*

2 *Creditoribus futuris non competit ius informandi alienationes factas à debitore ante delictum commiſſum, niſi in ipſorum fraudem probentur fuiſſe facta.*

3 *Alienatio ſi facta ſit poſt delictum commiſſum,& ante ſententiam iudicis, etiam eſt ipſo iure valida, nec reuocari poterit ſiue titulo oneroſo,ſiue gratuito facta fuerit,niſi probetur facta in fraudem fiſci; quia propter tale delictum non eſt delinquenti ſublata bonorum adminiſtratio.*

4 *Limita ſecundùm aliquos,doctrinam traditam procedere ſolùm caſu,quo ſententia condemnationis non ſequatur, illa enim ſecuta alienatio facta poſt delictum inualida eſt, & reuocabilis.*

5 *Limitatio prædicta reijcitur;quia textus* in l.Poſt contractum *citatus non intendit ex condemnatione poſtea ſequuta, donationes ante condemnationem factas infirmari.*

6 *Item quia donatio per commiſſum delictum, & ante ſententiam,vel eſt valida irreuocabiliter,vel non: ſi primum ſequitur ex ſuperueniente ſententia reuocari non poſſe: ſi ſecundum, reuocari poterit, etiamſi condemnatio non ſequatur.*

7 *Limita cum alius valere alienationem poſt delictum ſi lis non ſit conteſtata: ſed facta accuſatione delinquentis, & præcipuè lite iam conteſtata, bona ipſius litigio ſubduntur.*

8 *Limitatio prædicta pariter reijcitur;videtur enim abſolutè dicendum, quod quocumque tempore alienatio facta ſit ante ſententiam, præciſa fraude, valeat irreuocabiliter: nam* in citata lege Poſt contractum *,ſolum excipitur tempus condemnationis.*

9 *Textus* in leg.finali Cod. de litig. *non obſtat; quia quando principaliter agitur de vindicta delicti,& ſic criminaliter, non autem de bonis per conteſtationem litis,bona non redduntur litigioſa.*

10 *Limita cum Paulo de Caſtro,vt intelligatur, niſi lis pendeat in contumacia;quia delinquenti contumaci prohibita eſt alienatio.*

11 *Limitatio prædicta etiam reijcitur; quia non delinquenti fugitiuo prohibita eſt alienatio; ſed delinquenti contumaci, ſic per ſententiam declarato.*

12 *Condemnatus in contumaciam eſt ſatis probabile, quod poſſit propter ſolam contumaciam alienare, ſecus ſi præcedentibus legitimis iudiciis fuerit pro delicto condemnatus.*

13 *Alienatio reuocari poteſt, ſi loquamur de alienatione facta poſt ſententiam condemnatoriam iudicis, à qua appellatum non ſit.*

14 *Appellatione pendente, nihil eſt innouandum in illo, circa quod appellatio pendet.*

15 *Alienationem hanc reuocandi nulla eſt cauſa pendente appellatione: quapropter niſi facta fuerit in fraudem fiſci, ſed ex cauſa neceſſaria, non reuocatur.*

RESpondetur, & dico primò: Alienatio facta à delinquente ſupradicto, cuius bona non publicantur ipſo iure, neque ſpecialiter interdicitur bonorum adminiſtratio, eſt valida firmiter, & irreuocabiliter, ſi fiat ante delictum,& non in fraudem fiſci,ſic Doctores communiter, quos refert & ſequitur Farinacius *de falſit.q.164.n.1.* 1

Probatur primò, authoritate ex Textu *in leg.ſi quis poſt hæc §.ſi quid etiam C.de bonis damnator.* Ibi: *Si quid etiam in emancipatos liberos ante tempus criminis, ac reatus patrem contuliſſe claruerit, integrum eiſdem citra inquietudinem reſeruetur.*

Secundò probatur ratione; quia ante delictum, ſecluſa fraude, fiſco non competit ius neque contra delinquentem,neque contra bona illius;ergo non eſt, vnde poſſit alienatio tunc facta infirmari,& à fiſco reuocari.

Confirmatur, quia futuris creditoribus non competit ius infirmandi alienationes factas à debitore ante delictum commiſſum, niſi in ipſorum fraudem probentur fuiſſe factæ; ergo multò minus competere poterit fiſco, qui ſolùm agit de lucro captando. 2

Dico ſecundò, ſi alienatio facta ſit poſt delictum commiſſum, & ante ſententiam iudicis, etiam eſt ipſo iure valida,nec reuocari poterit (ſiue titulo oneroſo, ſiue titulo gratuito facta fuerit) niſi probetur facta ſimiliter in fraudem fiſci; Doctores communiter, quos citat & ſequitur Peregrinus *de iur.fiſc.lib.5.titul 1.n.178.* Scace. *lib.1.de iudic.cap.58.n.21* Anton.Gomez *tom.3. var.cap.14.num.4.* Farinac. *de falſit.q.164.n.2.* & Sanch. *lib.2.moral. cap.21.n.32.* 3

Probatur; quia propter tale delictum non eſt delinquenti ſublata bonorum adminiſtratio (vt habetur *in l.aufertur ff. de iur.fiſc.* neque eius bona ſunt fiſco obligata, & hypothecata (vt habetur *in l.Res vxoris Cod.de donat.inter vir. & vxor.* & *in l.1. Cod.de pœn. fiſcalib.*) Ergo non eſt,vnde talis alienatio infirmari,ſeu reuocari à fiſco poſſit;cùm ſolùm ex delicto detur actio,& accuſatio aduersùs delinquentem,non autem aduersùs bona ante delictum alienata, ex textu *in l.finali §.finali ff. de contrahend.empt.*

Limitant tamen Odofredus *in l.Poſt contractum ff.de donation.num.2.* & alij, vt doctrina tradita procedat ſolùm caſu, quo ſententia condemnationis non ſequatur: illa enim ſequuta (ſubdunt ipſi) alienatio facta poſt delictum inualida eſt, & reuocabilis; mouentur ex eo, quia ſupradicta *l.Poſt contractum* inquit: *Poſt contractum capitale crimen,donationes factæ valent conſtitutione Di-* 4

uorum

norum Severi, & Antonini, niſi condemnatio ſecuta ſit. Ergo, ſecuta condemnatione, non valent factæ poſt delictum, quocumque tempore factæ ſint.

5 Sed hæc limitatio mihi non probatur, quia ſupradicta *l. poſt contractum* abſolutè decidit, donationes factas poſt capitale crimen valere firmiter, & irreuocabiliter, cùm verò ſubdit: *niſi condemnatio ſecuta ſit.* Non intendit, & condemnatione poſtea ſequuta donationes ante condemnationem factas infirmari; ſed intendit ſolùm dicere, donationes factas poſt commiſſum delictum, taliter, quod iam condemnatio ſecuta ſit, minimè valere; quod autem hic intellectus ſuſtinendus ſit, præterquàm quod (vt mox dicetur) communis eſt, negari non poteſt, quod ſit ſatis probabilis, & Textui conformis; ergo prætendus, eùm valorem actus defendat.

6 Secundò, quia donatio poſt commiſſum delictum, & ante ſententiam vel eſt valida irreuocabiliter, vel non: ſi primum; ergo ex ſuperueniente ſententia reuocari non poterit; ſi ſecundum, reuocari poterit, etiamſi condemnatio non ſequatur: quòd eſt contra ſupradictam legem, & Doctores omnes; ergo omninò dicendum, quod eius valor non pendeat ex condemnatione poſtea contingente.

Atque ita, teſte etiam ipſo Odofredo *loco ſuprà citato*, eſt nobiſcum contra ipſum communis ſententia Doctorum, Bartoli *in dicta l. poſt contractum*, Cumani *ibidem num.* 1. Iul. Clari *in Practica* §. *final. q.* 78. *num.* 15. Sanchez *lib.* 2. *Moral. cap.* 21. *num.* 35. & aliorum paſſim.

7 Limitant ſecundò Gloſſ. *in l. ex iudiciorum ff. de accuſation.* Cyn. *in l. ſi quis poſt hac n.* 2. *Co l. de bon. proſcript.* Bald. *ibidem num.* 2. Angel. *num.* 3. & alij plures apud Farinac. *q.* 164. *n.* 14. Valere alienationem poſt delictum, ſi lis non ſit conteſtata, vel accuſatio non ſit firmata; Nam ſi lis eſt conteſtata, vel Accuſatio firmata, tenent alienationem poſſe reuocari, ex Textu *in l. final. Cod. de litig.* vbi deciditur, rem litigioſam non poſſe alienari; ſed facta accuſatione delinquentis, & præcipuè lite iam conteſtata, bona delinquentis litigioſa dubuntur (An ſcilicet ſint confiſcanda, necne?) ergo tunc non poterunt alienari.

8 Sed neque hæc limitatio mihi probatur; ſed abſolutè dicendum videtur, quod quocumque tempore alienatio facta ſit ante ſententiam, valeat irreuocabiliter, niſi in fraudem fiſci facta fuiſſet.

Probatur, quia *in ſupradicta l. poſt contractum*, ſolùm excipitur tempus condemnationis; atque ita tenent Clarus *in Practic.* §. *final q.* 78. *num.* 17. Anton. Gomez *tom.* 3. *variar. cap.* 14. *num* 4. Farinac. *cit. q.* 164 *de falſitat. n.* 11. & Sanchez *cit. cap.* 21. *n.* 32.

9 Ad Textum *in citata l. finali Cod le litig.* reſpondetur, non obſtare; quia quando principaliter agitur de vindicta delicti, & ſic criminaliter, non autem de bonis per conteſtationem litis, bona non redduntur litigioſa; ſiquidem non eſt litigium de ipſis, ſed de delicto puniendo, ac proinde non comprehenduntur ipſa in deciſione *ſupradicta leg. finalis*, Bartol. *in citata l. poſt contractum num.* 14. Cuman. *ibidem num.* 2. Imola *n. c.* & alij quos citat & ſequitur Farinac. *de falſit. q.* 164. *n.* 13. & Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 21. *n.* 32.

10 Limitant ſecundò, Paulus de Caſtro *in dict. l. poſt contractum num.* 2. Sanchez *loco ſuprà citato num.* 34. & alij apud Farinac *de falſitat q* 164. *num.* 25. vt intelligatur, niſi lis pendeat in contumacia; quia delinquenti contumaci prohibita eſt alienatio, ne hoc prætextu eius fuga inſtrui poſſit, *l. final. ff. de requirend. reis.*

11 Sed neque hæc limitatio mihi probatur, quia non delinquenti fugitiuo prohibita eſt alienatio, ſed delinquenti contumaci, ſic per ſententiam declarato; Doctores quos ſequitur Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 124 *num.* 58.

12 Secundò, quia adhuc eſt ſatis probabile, quod poſſit condemnatus in contumaciam propter ſolam contumaciam alienare; quamuis ferùs, ſi, præcedentibus legitimis iudicijs, fuerit pro delicto condemnatus, licèt contumax; Peregrinus *de iur. Fiſc. lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 182. & alij, quos citat & ſequitur Farinac. *loco ſuprà citato, num.* 27. & *ſeqq.*

Dico tertiò, ſi loquamur de alienatione facta poſt ſententiam condemnatoriam Iudicis, à qua appellatum non ſit, reuocari alienatio poteſt ex textu *in dict. l. poſt contractum.* Ibi: *Niſi condemnatio ſecuta ſit*: Et tenent communiter Doctores; At ſi a ſententia appellatum eſt, & ob appellationem illius executio ſuſpenſa, valida eſt alienatio; non ſecùs, ac ſi ſententia lata non fuiſſet; quia dici non poteſt lata ſententia, quæ iam non habet effectum, ſic Doctores, quos citat & ſequitur Anton. Gomez *tom.* 3. *variar. cap.* 14 *num.* 4. Farinac. *cit. q.* 64. *n.* 24. & Sanchez *cit cap.* 21. *n* 86. 13

Obijcies, pendente appellatione, nihil eſt innouandum; ergo, &c. 14

Reſpondetur: Nihil eſt innouandum in illo, circa quod appellatio pendet; quapropter cùm appellatio propriè non ſit à prohibita adminiſtratione bonorum, ſed a delicto, adminiſtrationem bonorum non prohibente, ſit quod pendente appellatione, bona poſſint adminiſtrari ſicuti poterant ante ſententiam, ex Textu *in l. poſtquam, ff vt legat ſeruand. cauſ caueat.*

Hinc ſequitur, quod nulla adſit cauſa reuocandi hanc alienationem, pendente appellatione, niſi quia in fraudem Fiſci fuiſſe facta præſumitur (quæ fuit cauſa reuocandi conditionem factam cuiuſdam fundi, quem relegatus, pendente appellatione, pupillo, authoritate Tutoris, vendiderat; de quo *in l. Chirographis*, § *final. ff. de adminiſtr. tutela.*) Quapropter, ſi ceſſet hæc præſumptio, ſicuti reuera ceſſat, ſi probetur alienatio facta fuiſſe ex cauſa neceſſaria, non reuocatur alienatio; At dum hoc probatum non fuerit, timore pœnæ imponendæ per ſententiam confirmatoriam facta præſumetur. 15

SECTIO III.

Quid dicendum, ſi alienatio facta fuerit in fraudem Fiſci.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio facta in fraudem Fiſci à delinquente ante vel poſt delictum, non eſt valida, ſed eſt reuocabilis; quia fraus præbet iuſtam reuocandi cauſam.*

2 *Textus* in l. ſi aliquis, ff. de donation. cauſ. mortis, *intelligendus eſt de valore irreuocabili, & ſic contra nos obſtat.*

Reſpondetur; ſæpè ſuprà dixi, alienationem factam à delinquente ante, vel poſt delictum, validam eſſe irreuocabiliter, niſi in fraudem Fiſci facta fuiſſe probetur, quia ſi ſic probetur facta fuiſſe ex communi ſententia Doctorum valida quidem adhuc eſt, ſed reuocabilis à Fiſco ex Textu *in l. in fraudem de iure fiſci.* Ibi: *In fraudem Fiſci non ſolùm per donationem, ſed quocumque modo res alienata reuocantur.* Vbi aduerte verbum ly *reuocantur*, quod ſententiam, & officium Iudicis importat; ſolùm igitur fraus cauſam præbet reuocationis cauſam; Bartol. *in citata l. poſt contractum*, Peregrin. *de iur. Fiſci lib.* 5. *tit.* 1 *num.* 153. Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſump.* 124 *num.* 1. Sanchez *cit. cap.* 21. *num.* 25. Farinac. *de falſitat. q* 164. *num.* 46. & alij paſſim; Etſi quidam pauci Doctores diſſentiant ex Textu *in l. ſi aliquis, ff. de donationib. cauſ. mortis*, qui mox infrà adducentur. 1

Obijcies: *in dict. l.* ſi aliquis denotatur per argumentum à contrario ſenſu, donationes factas ex ſuſpicione 2

Digitized by Google

pœnæ non valere: dicitur enim ibi: *Cæteras donationes ſine ſuſpicione pœnæ factas valere:* Ergo ſignum eſt, quod à contrario ſenſu quæ factæ ſunt cum ſuſpicione pœnæ non valeant.

Reſpondetur, id intelligi de valore irreuocabili, & ſic nihil contra nos obſtare Textum.

SECTIO IV.

An, & quomodo probetur, alienationem in fraudem Fiſci factam eſſe, vt ſic Fiſcus, condemnato delinquente, poſſit eam, vt ſibi noxiam, reuocare?

SVMMARIVM.

1 *Alienatio in fraudem Fiſci facta probatur ſecundùm aliquos non coniecturis, ſed dilucidis tantùm probationibus; At probabilius eſt, quod probetur etiam coniecturis; quia fraus eſt quid latens in animo, & difficilis probationis.*

2 *Coniecturæ, & indicia debent eſſe perſpicua ad hunc effectum: Perſpicua enim dicuntur, quæ in hominum æſtimatione communi fraudem inferunt.*

3 *Alienatio, ſi de ea ſermo ſit ante delictum, vt in fraudem Fiſci probetur, probari debet etiam tempore alienationis adfuiſſe aliquam cauſam, v. g inimicitiam capitalem, vel quid ſimile impellentem delictum committere; aliàs fraus præſumi non poteſt.*

4 *Alienans quod cogitauerit committere delictum in ſpecie, & de præſenti coniecturis dilucidis probari debet, vt ſic alienatio cenſeatur facta in fraudem Fiſci, & ſic reuocabilis.*

5 *Indicium perſpicuum, & ſufficiens non eſt ad fraudem in Fiſcum præſumendam donatio omnium bonorum facta à delinquente ante delictum commiſſum, niſi ſimul Fiſcus probauerit, adfuiſſe tunc aliquam cauſam impellentem delictum committere.*

6 *Indicium ſufficiens, & perpetuum neque eſt ad fraudem in Fiſcum præſumendam donatio facta conſanguineo, affini, vel amico, niſi alia cauſa impellens ad delictum, ſimul adjungatur.*

7 *Indicium ſufficiens, & perſpicuum neque eſt ad dictam fraudem præſumendam alienatio facta alicuius fundi, in cuius poſſeſſione alienans exiſtit, & fructus percipit; quia alia cauſa ſimulationis haberi poteſt.*

8 *Alienatio ſimulata probata per Fiſcum, ſi delinquens condemnetur in pœnam confiſcationis, à Fiſco non reuocatur, ſed potiùs bona cenſentur inalienata.*

9 *Alienans ſic ſimulatè, & inualidè poteſt allegare in iure ſimulationem ſuam, vt alienatum ſibi reddatur, ſi ad ſimulandum honeſta cauſa motus fuerit.*

10 *Indicium ſufficiens, & perſpicuum neque eſt ad præſumendam dictam fraudem, ſi probetur alienatio fuiſſe clandeſtina; quia potuit adeſſe aliqua cauſa ſic actum honeſtandi.*

11 *Indicium ſufficiens & perſpicuum neque eſt ad dictam fraudem præſumendam, ſi delictum in continenti poſt alienationem ſequatur; quia ſequi potuit ex inopinata rixa.*

12 *Alienationis fraudulenta ante delictum commiſſum, duplex eſſe poteſt clara: Primâ, ſi alienet delinquens ſub conditione publicationis bonorum; quia tunc clarum eſt, quod velit Fiſcum defraudare, & ſuo delicto fauere: Secunda, ſi ante donationem dixerit aliqua verba, quibus denotetur, ipſum de delicto patrando cogitaſſe.*

13 *Indicium ſufficiens eſt poſt delictum commiſſum qualibet ex ſupradictis coniecturis ſufficienter probata ad præſumendam in Fiſcum fraudem.*

14 *Alienanti ad eludendam dictam præſumptionem fraudis incumbit onus probandi, quod ex cauſa neceſſaria alienauerit; aliàs in fraudem Fiſci alienaſſe cenſebitur.*

15 *Coniecturæ plures affiruntur, ex quibus ante delictum commiſſum poſſis cognoſci, quod alienationes factæ ſint in frudem Fiſci*

16 *Fraudis ſuſpicio vt ceſſet, videlicet ne bona in fraudem Fiſci alienata cenſeantur, quid requiratur.*

RESpondetur, & dico primò (quamuis Ancharanus *conſil.* 251. *num.* 4. Alciat. *conſ.* 125. *num.* 8. Decian. *tract. crimin. part.* 1 *lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 7. & alij putent, id non coniecturis, ſed dilucidis tantùm probationibus probandum eſſe ex Textu *in l. ſed etſi maritus, §. etſi conſtanter, ff. qui & à quibus.* Ibi: *Dilucidis hoc probationibus, &c.* Probabilius tamen ſit oppoſitum (quod ex communi ſententia Doctorum docent Decius *conſ.* 235. *num.* 1. Ioannes Faber *in §. item ſi quis in fraudem, num.* 7. *Inſtitut. de Action.* Clar. *in pract. finali q.* 78. *num.* 16. & Peregrinus *de iur. Fiſci, lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 154.) Scilicet id probari etiam poſſe ſolummodò coniecturis. 1

Probatur; quia fraus eſt quid latens in animo, & difficilis probationis; ergo coniecturis etiam ſolummodò probari debebit; Et manifeſtè habetur *in cap. ſi tc præbendam de renunciat. in* 6. Ibi: *Dummodo de præmiſſa fraude appareat, ſaltem per aliquas probabiles coniecturas.*

Aduerte tamen, quod coniecturæ, & indicia debeant 2
eſſe perſpicua, vt probat Textus *in l. dolum, Cod. de dolo.* Ibi: *Dolum ex indiciis perſpicuis probari conuenit.* Et tenet alios referens, & contrarias opiniones conciliana, Farinacius *de pœnis temperand. q.* 89. *num.* 16. Vbi benè ſubdit, quæ dicantur indicia perſpicua, & pro manifeſtis probationibus reputata; ſcilicet ea quæ in hominum æſtimatione communi fraudem inferant, vt in bonam partem nullo modo trahi poſſint.

Dico ſecundò, ſi ſermo ſit de alienatione facta ante 3
delictum, vt in fraudem Fiſci probetur hæc eſſe facta, probari debebit, tempore alienationis adfuiſſe etiam aliquam cauſam (v. g. inimicitiam capitalem, vel quid ſimile) impellentem, delictum committere; alias fraus præſumi non poterit; quia præſumi non poteſt, delictum eſſe committendum, Iul. Clar. *Practic. §. finali, quæſt.* 78. *num.* 16. Menochius *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 124. *num.* 5. Gomez *tom.* 3. *variar. cap.* 14. *num.* 4. & Farinacius *de falſitate, quæſt.* 164. *num* 71.

Quapropter coniecturis dilucidis probari debebit, 4
quod alienans cogitauerit in ſpecie, & de præſenti committere delictum, vt ſic alienatio cenſeatur facta in fraudem Fiſci, & reuocari poſſit à Fiſco; nec ſufficiet probari, quod cogitauerit in genere de delicto, v. g. quod cùm ſit homo rixoſus, dubitans committere delictum, ne bona ſua tranſeant ad Fiſcum, voluit ſic illa donare; quia talis cogitatio in genere non facit, quod donatio cenſeatur facta in fraudem Fiſci, & reuocari poſſit à Fiſco. Menochius *loco ſuprà citato*, & alij, quos ſequitur Farinacius *vbi ſuprà, num.* 65.

Hinc ſequitur, quod non ſit ſufficiens, & perſpicuum 5
indicium ad fraudem in Fiſcum præſumendam donatio omnium bonorum facta à delinquente ante delictum commiſſum, niſi ſimul Fiſcus probauerit, adfuiſſe tunc aliquam cauſam impellentem, delictum committere; ita Doctores communiter, quos citat, & ſequitur Gomez *tom.* 3. *variar. cap. vltimo, num.* 4. Menochius *lib.* 3. *præſumpt.* 124. *num.* 5. Farinacius *loco ſuprà citato, quæſt.* 164. *num.* 134. & Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 21. *num.* 7.

Sequitur ſecundò, quod neque ſit ſufficiens, & per- 6
ſpicuum indicium ad fraudem in fiſcum præſumendam donatio

Digitized by Google

donatio facta conſanguineo, affini, vel amico, niſi alia cauſa, impellens delictum ſimul adiungatur; quia ſæpè conſanguinitas, affinitas, vel amicitia impellit ad donandum: ergo fraus perſpicua ex ſola illa donatione non probatur, Gumez, Menochius *loco ſuprà citato numero* 24. Farinacius *num.* 158. & Sanchez *num.* 11.

7 Sequitur tertiò, quod neque ſit ſufficiens, & perſpicuum indicium ad fraudem in fiſcum præſumendam alienatio facta alicuius fundi, in cuius poſſeſſione alienans exiſtit, & poſt alienationem fructus illius percipit, quia, præter fiſci fraudem, alia cauſa ſic ſimulatè alienandi adeſſe potuit. Maſcardus *de probat.* 1. *concluſ.* 459. *num.* 5. Antonius Gomez, Farinacius Sanchez, & alij *in locis ſuprà citatis.*

8 Aduerte tamen, quod ſi probata ſimulatione, delinquens condemnetur in confiſcatione bonorum à fiſco non reuocantur bona, tanquam donata, ſed potiùs occupantur tanquam inalienata, & ſub dominio delinquentis adhuc exiſteotia: ſecùs tamen dicendum erit de alienatione non ſimulata, ſed in fraudem fiſci facta; quia hanc fiſcus poſt condemnationem delinquentis reuocare debet, antequam poſſit bona alienata occupare; cùm talis alienatio fuerit valida, & per eam in poſſeſſorem tranſlatum dominium; ac proinde non via executiua, ſed ordinaria contra poſſidentem procedi debeat; ſic Doctores, quos citat & ſequitur Sanchez *cit. cap.* 21. *num.* 28.

9 Aduerte ſecundò, quod ſic ſimulatè, & inualidè alienans poſſit allegare in iure ſimulationem ſuam, vt alienatura ſibi reddatur, ſi ad ſimulâ lum honeſta cauſa motus fuerit; ſecùs verò, ſi in fraudem fiſci alienauerit, ſic Doctores, quos citat & ſequitur Farinacius *citata quæſtione* 162. *numero* 49. *& quæſtione* 164. *numero* 69.

10 Sequitur quartò, quod neque ſit ſufficiens, & perſpicuum indicium ad præſumendam in fiſcum fraudem, ſi probetur, quod alienatio fuerit clandeſtina; quia potuit adeſſe aliqua cauſa ſic honeſtandi actum. Quare vt fraus probetur, debet ſimul cum illa præſumptione probari, cauſam fraudis adfuiſſe. Bartolus *in leg. Poſt contractum ff. de donation. numero* 7. quem ſequuntur communiter Doctores, Menochius *libro* 3. *præſumpt.* 124. *numero* 41. Antonius Gomez *tom.* 3. *variar. capite vltimo, numero* 4. Farinacius *quæſt.* 162. *numer.* 211. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 21. *numer.* 17. & alij.

11 Sequitur quintò, quod neque ſit ſufficiens, & perſpicuum indicium ad præſumendam in fiſcum fraudem, ſeu ad probationem fraudulentæ contra fiſcum alienationis ante delictum factæ, ſi delictum in continenti poſt alienationem factam ſequatur; quia ſequi potuit ex inopinata rixa, quare eum hac coniectura coniungi etiam debebit probatio cauſæ, quæ ad committendum delictum impulerit, nempe quod rixa, vel inimicitia præceſſerit. Menoch. Farinac. & Sanchez *in locis ſuprà citatis.*

12 Ante delictum commiſſum igitur duplex tantùm fraudulentæ alienationis probatio clara eſſe poterit.

Prima, ſi alienes ſub conditione publicationis bonorum; quia tunc clarum eſt, quod velis fiſcum defraudare, & tuo delicto fauere. Bartolus *in leg. Poſt contractum ff. de donat. numero* 9. Alciatus *ibidem numero* 6. Farinacius *quæſtione* 64. *numero* 162. & Sanchez *loco ſuprà citato numero* 21. Ibi teſtatur de communi: ſecùs, ſi dones ſub conditione, quod donatarius delictum confiſcatione dignum non committat (quo caſu delictum illo committente, vis, quod ad alios hæredes donatum tranſeat) quia tunc neque fiſcum deſtraudas, neque delicto faues, ſed tuo iure vteris. Menochius *libro* 3. *præſumpt.* 124. *numero* 50. & alij, quos ſequitur Farinacius *loco ſuprà citato numero* 163.

Secunda probatio clara fraudis eſt, ſi ante donationem dixeris aliqua verba, quibus denotetur, te ſufficienter de delicto patrando cogitaſſe, vt ſi alicui mandando dixeris. Prouidebo rebus meis, & poſtea mihi ſatisfaciam; quia tunc, ſecuto delicto, bona ſic priùs alienata, in fraudem fiſci alienata præſumuntur. Sic Doctores communiter, quos citat & ſequitur Antonius Gomez *citato capite vltimo num.* 4. & Farinacius *vbi ſuprà.*

Dico tertiò, Poſt delictum verò commiſſum quælibet ex ſupradictis ſufficienter probata eſt ſufficiens & perſpicuum indicium ad præſumendam in fiſcum fraudem, ſeu ad probationem fraudulentæ contra fiſcum alienationis factæ; quia tunc adeſt cauſa impellens fiſci defraudationem; quæ eſt timor pœnæ ob delictum imponendæ. 13

Quapropter ad claudendam hanc præſumptionem tibi incumber onus probandi, quod ex cauſa neceſſaria alienaueris; aliàs in fraudem fiſci alienaſſe cenſeberis; ita Doctores *in locis ſuprà citatis*, qui nullam limitationem faciunt, niſi, cùm delictum ita occultè patratur, vt nullus adſit timor diuulgationis; quia tunc ceſſat cauſa committendi fraudem. Videri poterunt Doctores, quos ſuprà citabam, præſertim Alciatus *num.* 56. & Sanchez *num* 19. 14

Ex dictis igitur coniecturæ, ex quibus ante delictum commiſſum poſſit cognoſci, quod alienationes factæ ſint in fraudem fiſci (vt ſi primo bona alienentur clandeſtinè. Maſcardus *de probationibus concluſione* 815. *numero* 53. Antonius Gomez *libro* 3. *variar. capite vltimo numero* 4. *caſu* 4. Item ſecundò, ſi quis donet bona ſua conſanguineo, vel affini; cùm tunc cenſeatur id facere, ne bonis ſuis fruatur fiſcus, ſed conſanguineus, vel affinis. Peregrinus *de iur fiſci libro* 5. *titulo* 1. *numero* 169. & Boſſius *in Pract. tit. de bonorum publicat. numero* 51. Item tertiò, ſi, qui delictum commiſit, omnia ſua bona, vel maiorem, ſeu meliorem partem illorum alienauit. Baldus *in Authent.* ſed iam neceſſe *quæſt.* 2. *Codice de donation.* & Roman. *in leg. Poſt contractum numero* 2. *de donation. Dec. volum.* 2. *concluſione* 235. *numero* 2. & Imola *in eadem lege Poſt contractum numero* 1. Item quartò, ſi quis bona ſua alienauit, & poſt alienationem illa poſſidet, & ex eis fructus percipit; quamuis exprimat, ſe illa retinere nomine illius, in quem dicta ſua bona alienauit; cùm ad hoc vt non præſumatur fraudem committere, neceſſe ſit, vt ea realiter tradat. Peregrinus *loco ſuprà citato numero* 60. Maſcardus *num* 48. *& ſeqq.* Alciatus *numero* 44. *&* 45. 15

Item quintò, ſi quis poſt factam alienationem ſtatim committat delictum. Simancha *de cathol. inſtitut. tit.* 9. *num.* 56. & Boſſius *vbi ſuprà num.* 51.) non ſunt ſufficientes ad probandum, quod alienationes factæ ſint in fraudem fiſci, ſed præterea, vt ceſſet ſuſpicio fraudis, quid aliud requiritur, v. g. quod præceſſerint graues inimicitiæ vel quod bona alienata fuerint ob neceſſitatem; cùm tunc potiùs præſumendum ſit, quod alienatio facta fuerit ob iuſtam cauſam, quàm ob fraudendum fiſcum; ita Doctores, quos ſuprà citabam, præſertim Peregrinus *numero* 158. & Boſſius *numero* 145. 16

SECTIO IV.

Proponitur Appendix ad ea, quæ ſuprà dicebantur.

SVMMARIVM.

1 *Donatio tanquam in fraudem fiſci facta, vt reuocari poſſit, non eſt neceſſe, donatarium fraudis eſſe participem, quamuis ſecùs vt reuocari poſſit vendi-*

tio,permutatio , vel quilibet alius ſimilis contractus onerosus; quia in alienatione gratuita donatarius ſolum paſſiue ſe habet ; at in alienatione oneroſa æqualis eſt vtrimque contractus ; ac proinde in vtraque contrahente fraus adeſſe debet , vt talis contractus reſcindatur.

2 *Gomez reprehenditur , quod minùs rectè dixerit : in omnibus caſibus , in quibus præſumitur fraus ex parte alienantis , præſumi etiam ex parte alienationem accipientis ; quia efficax præſumptio fraudis eſt in alienante, ſi ſtatim poſt alienationem delinquat.*

3 *Item ex venditione omnium bonorum,ad quam ſequitur delictum, eſto arguatur fraus in vendente,non tamen etiam in emente.*

4 *Item ex venditione facta conſanguineo,affini,vel amico ſufficienter præſumitur fraus in vendente : at non ſic in emente , ſi iuſto pretio emerit.*

5 *Emptorem eſſe participem fraudis in communi à vendente in duplici caſu concedi poteſt : primò ſi emat modico pretio rem magni valoris : ſecundò ſi clam data opera celebret contractum.*

6 *Fiſcus reuocat rem alienatam in ſui fraudem , non ſolum quoad ipſam rem , ſed etiam quoad fructus in illa pendentes ; quia tales fructus pars illius rei confiſcata reputantur ; quamuis non reuocet etiam fructus perceptos medio illo tempore ante ſententiam.*

7 *Limitatio aliquorum Doctorum,qui id intelligunt de fructibus perceptis ante litem conteſtatam non probatur ; quia quod lis ſit conteſtata non tollit, quin dominium ſit tranſlatum in poſſeſſorem.*

8 *Fiſcus licet aduerſus alienantem in ſui fraudem,habeat ius , & actionem , non tamen poteſt res alienatas in tertium poſſeſſorem tranſlatas ab illo reuocare via executiua,ſed ordinaria; quia alienatio facta eſt valida.*

9 *Alienationes in fraudem fiſci factæ reuocari poſſunt à fiſco poſt latam ſententiam confiſcationis,non tamen ea ſunt ipſo iure nulla , irrita , ſeu inualida.*

10 *Textus* in l.ſi quis ff.de donat. cauſ.mort. *Vbi dicitur, quod valeant donationes facta ſine ſuſpicione pœna, intelligi debet , quod non valeant irreuocabiliter , & perfecte ; quia poſtquam fuerit fraus manifeſtata , datur fiſco actio ad illas reuocandas.*

11 *Alienationes quando factæ ſunt in fraudem fiſci titulo lucratiuo reuocari poſſunt, licèt qui illas acceperit non fuerit conſcius fraudis ; ſufficit enim in hoc caſu ſola fraus alienantis : ſecùs ſi factæ fuerint titulo oneroſo ; quia tunc requiritur fraus in vtroque contra hæreticum.*

12 *Alienatio delinquentis (cuius bona non ſunt ipſo iure confiſcata, ſi facta fuerit poſt delictum, non tamen in fraudem fiſci) valebit irreuocabiliter ſiue titulo oneroſo facta fuerit ; dummodò tamen condemnatio non ſit ſecuta ; quia qui committit aliquod crimen,ipſius bona pro tali crimine non obligantur , ſed ſolum fiſcus acquirit ius contra perſonam delinquentis.*

13 *Fructus percepti à poſſeſſoribus earum rerum , quæ ſunt alienata in fraudem fiſci, non reuocantur , ſi fuerint ante iudicis ſententiam percepti ; quamuis res alienatæ reuocentur; quia fiſcus nullum ius acquiſierat in rem alienatam. Secus dic de bonis, quæ ipſo iure publicantur.*

1 ADuerte primò , quod, vt donatio reuocari poſſit, tanquam in fraudem fiſci facta , non ſit neceſſe, donatarium fraudis eſſe participem ; quamuis ſecus, vt reuocari poſſit venditio , permutatio , vel quilibet alius ſimilis oneroſus contractus , ſicuti diſponitur *in leg. ait Prætor,§.ſi quis particeps ff. quæ in fraud.creditor.* Et ratio huius diuerſæ diſpoſitionis eſt ; quia in alienatione gratuita donatarius ſolùm paſſiuè ſe habet , acceptans beneficium ſibi collatum ; ita vt ſolùm agat de lucro captando, ac proinde fraus in illo non ſpectatur. At in alienatione oneroſa (contractu ſcilicet permutationis, emptionis,& venditionis,&c. Vbi agitur de damno vitando) æqualis eſt vtrimque contractus ; ac proinde in vtroque contrahente fraus adeſſe debet, vt talis contractus reſcindatur. Bartol. *in cit. l.Poſt contractum num.3.* Clarus *in Practica §.final. q.78. num.17.* Farinacius *qu. 164.num.58.* & Sanchez *lib. 2. moral.cap.21.num.19.*

Aduerte ſecundò , quod minus rectè dixerit Antonius Gomez *tom.3.var.cap.11.num* 4. in omnibus caſibus,in quibus præſumitur fraus ex parte alienantis,præſumi etiam ex parte alienationem recipientis. Minùs rectè, inquam, dixit Gomez *vbi ſupra* ; quia efficax præſumptio fraudis eſt in alienante,ſi ſtatim poſt alienationem delinquat, vel ſi ſtatim poſt commiſſum delictum alienet,& tamen is,qui cum illo contrahit, hoc ignorare potuit ; ergo ex hoc capite non rectè probatur,quod etiam emptor ſit particeps fraudis. Bartolus *in dicta l. Poſt contractum num.* 8. Sanchez *vbi ſuprà num.* 30. & Farinacius *num.* 83. 2

Item ſecundò , ex venditione omnium bonorum, ad quam ſequitur delictum,eſto arguatur fraus in vendente (vt habet communis ſententia Doctorum) non tamen arguitur etiam in emente ſic Doctores,quos citat, & ſequitur *in locis ſuprà citatis.* Farinacius *num.75,* & Sanchez *num.30.* 3

Item tertiò ex venditione facta conſanguineo,affini, 4
vel amico ſufficienter præſumitur fraus in vendente ; at non ſic in emente, ſi iuſto pretio emerit. Alciatus *in cit. l. Poſt contractum num.* 41. & alij ; licèt (vt verum fateor) diſſentiant Bartolus *in dicta leg. Poſt contractum num.3.* Farinacius *num.75.* & Sanchez *num.30.*

Quapropter in duplici caſu concederem , ſufficienter 5
præſumi emptorem eſſe participem fraudis à vendente commiſſæ.

Primò , ſi emat modico pretio rem magni valoris; quia nemo præſumitur ſine cauſa rem ſuam diſſipare. Peregrinus *de iur fiſc. lib.1. tit.1. num.157.* Farinacius *q.164.num 75.* & Sanchez *cit.cap.21.num.30.*

Secundò , ſi clam data opera celebret contractum; quia talis occultatio malitiam arguit. Farinacius *in loc. ſuprà citato num.82.* Sanchez *num.30.* & Antonius Gomez *num.4. & ſeqq.* vbi ſubdunt , & rectè , nunquam fraudem præſumendam eſſe ex parte emptoris , quin prius præſumatur ex parte vendentis delictum committentis.

Aduerte tertiò,quod fiſcus reuocet rem alienatam in 6
ſui fraudem , non ſolum quoad ipſam rem, ſed etiam quoad fructus in illa pendentes ; quia tales fructus pars illius rei confiſcatæ reputantur ; quamuis non reuocet etiam fructus perceptos medio illo tempore ante ſententiam , ſiue tales fructus ſint conſumpti , ſiue non ; quia cùm dominium illius rei fructus afferentis tranſlatum ſit in poſſeſſorem , poſſeſſori acquiruntur , abſque vlla fiſco obligatione ; ita Doctores communiter, quos citat & ſequitur Sanchez *lib.2 moral.cap.11.n.41.* Farinacius *q.164.num.55.* & Peregrinus *de iur.fiſc.lib.5.tit. 1.num.174.*

Et quamuis aliqui ex his Authoribus limitent , vt id 7
intelligatur de fructibus perceptis ante litem conteſtatam ; ſecus poſtea ; limitatio tamen hæc mihi non probatur ; quia quod lis ſit conteſtata, non tollit,quin dominium ſit tranſlatum in poſſeſſorem.

Aduerte quartò ; quod licèt fiſcus aduersùs alienan- 8
tem in ſui fraudem,ius,& actionem habeat,non tamen poſſit res alienatas,in tertium poſſeſſorem tranſlatas,ab illo reuocare via exequutiua,ſed ordinaria; quia alienatio facta valida eſt , tum quia iure communi (tametſi Actor habeat Reum ſibi per ſcripturam obligatum) non procedit via executiua ; *l.minor ff. de minorib.* & tradunt Doctores , quos refert & ſequitur Farinacius

de

de hæreſi, quæſtione 190. *numero* 88.

9 Breuiter igitur ex dictis habetur primò, quod alienationes in fraudem fiſci factæ reuocari poſſunt à fiſco poſt latam ſententiam confiſcationis. Gloſſ. *in l.ſi quis poſt.hac.Cod de bon.damnat.verb.Reatus.* Angelus *ibidem. num.*3. Cynus *num.*3.*q.*2. Bartolus *in l. Poſt contractum ff.de donat. num.*1. Tabiena *verb. Aſſaſſinus quæſt.vnica num.*4. Et patet *ex l vnica num.*4. & *ex l.in fraudem ff. de iur. fiſc.* Ibi: *in fraudem fiſci non ſolùm per donationem, ſed quocumque modo res alienatæ reuocantur.*

Non tamen prædictæ alienationes ſunt ipſo iure nullæ, irritæ, ſeu inualidæ. Bartolus *in loco ſuprà citato,* Alciat. *ibidem num.*28. Imola *num.* 1. Tabiena *vbi ſuprà*. Et colligitur *ex dicta l.in fraudem*, vbi non dicitur, quod hæ alienationes ſint ipſo iure nullæ, vel irritæ, ſed quod ſint reuocandæ.

10 Non obſtat, ſi dicas *in l. ſi aliquis ff. de donat. cauſ. mort.* dicitur, quod valeant donationes factæ ſine ſuſpicione pœnæ: ergo è contrario donationes factæ in fraudem, & metu pœnæ non valebunt.

Reſpondetur enim, intelligi, quod non valeant irreuocabiliter, & perfectè; quia poſtquam fuerit fraus manifeſtata, datur fiſco actio ad illas reuocandas.

11 Habetur ſecundò, quod quando alienationes factæ ſunt in fraudem fiſci titulo lucratiuo reuocari poſſunt, tametſi qui illas accepit, non fuerit particeps fraudis, ſed ſufficiens erit fraus alienantis; at ſi factæ fuerint titulo oneroſo (v. g. commutationis, vel emptionis, &c.) non ſufficiens erit ſola fraus alienantis, ſed requiritur præterea, quod talis fraudis particeps ſit etiam, qui illas accepit, aliàs non poterunt reuocari. Angelus *in l.ſi poſt. hac Cod.de bon.damnat num.*4. Salycet. *ibidem num.*6. & conſtat *ex leg. Ait Prætor §. ſi quis particeps ff. quæ in fraud. credit.*

12 Habetur tertiò, quod ſi delinquens (cuius ſcilicet bona non ſunt ipſo iure confiſcata) poſt delictum alienet (non tamen in fraudem fiſci) bona ſua, talis alienatio valebit irreuocabiliter, ſiue titulo gratuito, ſiue titulo oneroſo facta fuerit (dummodò tamen condemnatio non ſit ſecuta, ſicuti ſubdit *textus de cuius textus intelligentia ſuprà dicebam*) Scacc. *lib.*1. *de iudic. c.*98. *num.*21. Peregrinus *de iur.fiſc.lib.*5.*titul.*1.*num.* 178. & Antonius Gabriel *tom.*3.*variar.cap.vlt.num.*4. Et patet *ex dicta l.Poſt contractum de donation.* Ibi: *Poſt contractum capitale crimen donationes factæ valent conſtitutione diuorum Seueri, & Antonini, niſi condemnatio ſecuta ſit.*

Et ratio eſt; quia qui committit aliquod crimen, ipſius bona pro tali crimine non obligantur, ſed ſolùm fiſcus acquirit ius contra perſonam delinquentis: ergo ante ſententiam latam poterit delinquens bona ſua alienare; cùm id nullo iure ipſi prohibeatur; quinimò concedatur *in dicta l.Poſt contractum.*

13 Habetur quartò, quod fructus percepti à poſſeſſoribus earum rerum, quæ ſunt alienatæ in fraudem fiſci; non reuocantur, ſi fuerint ante iudicis ſententiam percepti, quamuis res alienatæ reuocentur. Angelus *de malefic.verb. Et eius bona publicamus, num.*24. Peregrinus *de iur.fiſc. lib.*5.*tit.*1. *num.*174. Felinus *in cap.de quarta de præſcript. num.*33. & Couarruuias *in* 4.*decret.part.*2. *cap.*6.*§.*8.*num.*6. & 7. Quia fiſcus nullum ius acquiſierat in rem alienatam, & (cùm alienatio valuerit, & rei alienatæ dominium in poſſeſſorem tranſlatum fuerit) fructus ex illa percepti pertinebunt ad poſſeſſorem, & non ad fiſcum.

Secùs verò dicendum eſſet de bonis, quæ ipſo iure publicantur. Hæc enim bona ſimul cum fructibus à die commiſſi criminis poſt ſententiam condemnatoriam, vel declaratoriam, pertinebunt ad fiſcum, *vt ſuprà dubit.*135.*ſect.*5. dicebam.

DVBITATIO CXXXVII.

An confiſcatio bonorum delinquentis, condemnati in contumacia ob cauſam fidei, fieri debeat à tempore latæ ſententiæ, vel à tempore, quo teſtium probationes ſignant, delictum eſſe commiſſum?

SVMMARIVM.

1 *Bona delinquentis condemnati in contumacia ob cauſam fidei licet ſecundùm aliquos non publicentur à die quo teſtes deponunt, illum in hæreſim incidiſſe, ſed à die, quo damnatur tanquam contumax, vel à purgatione indicta defecit: probabilius tamen eſt oppoſitum, publicari nempe dicta bona à die, quo teſtes deponunt, hunc contumacem in hæreſim incidiſſe; quia cùm reus condemnatur, non condemnatur propter contumciam, ſed propter delictum hæreſis, quod commiſiſſe præſumitur.*

2 *Hæreſis delictum non iudicatur reus inueniſſe in die, quo profertur ſententia condemnatoria; ſed in die, quo teſtes ſignant, ſeu deponunt, illum exercuiſſe actum, ex quo talis ſuſpicio oritur.*

3 *Inſordeſcens in excommunicatione per annum in cauſa fidei condemnatur vt hæreticus: non autem condemnari poſſet vt hæreticus ſi iuris fictione hæreticus non eſſet.*

4 *Contumacia neque eſt actuale delictum, neque hæreſis.*

5 *Eccleſia punit ſuſpectum de hæreſi, & in contumacia perſiſtentem eiſdem pœnis, ac punit hæreticum præſentem, ex quo infertur non punire contumaciam, ſed delictum per contumaciam probatum.*

6 *Contumacia, & inobedientia eſt quædam delicti ſuſpecti, & accuſati manifeſta probatio: æquiualet enim delicti confeſſioni.*

7 *Contumax licèt à die contumacia probata condemnetur, vt hæreticus, tamen ratio condemnationis eſt delictum hæreſis, de quo ſuſpectus fuit, & pro quo fuit citatus reſpondere, & non reſpondit.*

8 *Contumax non habetur pro confeſſo, & conuicto, neque condemnatur vt hæreticus, niſi à die, quo perfecta eſt contumacia: at non ſequitur, quod ſolùm ab illo die bona illius cenſeri debeant confiſcata.*

9 *Contumax in ſupradicto capite cum contumacia, habetur, quod damnandus ſit, velut hæreticus, non autem dicitur, quod iudicandus ſit hæreticus; ſed ſimilis illi; at non ideò ſequitur, ipſum condemnari ob contumaciam.*

10 *Ficta probatio non præiudicat hæredi; ſed delicti probatio ob contumaciam non dicitur ficta; quia licèt ſit ficta confeſſio, eſt tamen vera probatio delicti.*

11 *Ficta probatio regulariter non præiudicat tertio; at fallit in aliquibus delictis grauibus, & ſpecialiter in delicto hæreſis ob eius atrocitatem.*

12 *Qui defecit in purgatione canonica ex textu* in cap. Inter ſollicitudinem, *detruditur in monaſterium, & non traditur Curiæ ſæculari; quia faſſus eſt errorem, & miſericordiam poſtulauit; quo caſu nullus hæreticus traditur Curiæ ſæculari.*

13 *Gloſſa aſſerens probationem per contumaciam eſſe ſolùm præſumptiuam, & non veram, & directam, ideóque contumacem minùs puniri debere, reprobatur communiter.*

14 *Reus cùm citatur reſpondere de fautoria hæreſi, ſi*

factum ſit plenè probatum, citatur, vt purget ſuſ-
picionem hæreſis, in quam incidit, quam purga-
tionem ſi omittat facere, non ſolùm probat fauto-
riam per ipſam contumaciam, verum etiam dictam
ſuſpicionem.

15 *Neque obſtat, quod fautoria ſit hæreſis in genere, ſeu*
in communi, & non in particulari, vt non poſſit
hic fautor vt hæreticus condemnari; quia ad hanc
condemnationem ſufficit, quod erret contra fidem
in genere, ſeu in communi.

16 *Fautoria rarò eſt hæreſis in communi; quia rarò fauet*
Hæretico vt ſic; ſed fauet tali Hæretico, tali ſci-
licet errore affecto.

17 *Reus ſi comparendo probet, ſe non habuiſſe culpam in*
contumacia, eo quod infirmitate, vel alio impedi-
mento detentus comparere non potuerit, purgat
contumaciam, & infirmat ſententiam; quia ex
falſa præſumptione lata fuit: at ſi comparendo
contumaciam recognoſcit, delictum autem, de quo
fuit, vt ſuſpectus, citatus negat, non debet audiri,
neque ad pœnitentiam admitti, quouſque deli-
ctum fateatur, & errorem abiuret, non ſecùs ac
ſi veris teſtibus conuictus fuiſſet.

1 SVPPONO ex huius Dubitationis reſolutione
pendere, an contumax alienare poſſit bona ſua
prioſquam in contumacia condemnetur, & ip-
ſius alienatio valeat, & reuocari non poſſit, niſi in frau-
dem fiſci facta fuiſſe probetur: nam ſi confiſcatio non
eſt trahenda ad diem, in quo teſtium probationes ſi-
gnant, delictum eſſe commiſſum, ſed ad diem, in quo
ſententia ſuper delicto in contumacia lata fuit, poterit
contumax, dum condemnatus non eſt, bona ſua aliena-
re, ſicque ſuorum bonorum confiſcationem deuitare.
Aliàs non. Hoc ſuppoſito.

Reſpondetur, quod (quamuis Gabriel Quemada *in*
quæſtionibus fiſcalibus qu. 8. Couarruuias *in cap. Alma*
mater 1.*part.*§.7.*num.*11. Simancha *de cathol. inſtit.tit.*
9.*num.*26. Menochius *lib.*2. *conſ.*159. *num.*19. & San-
chez *lib.*2.*moral.cap.*22.*num.*35. teneant, bona talis de-
linquentis non publicari à die, quo teſtes deponunt,
illum in hæreſim incidiſſe, ſed à die, quo damnatur,
tanquam contumax, vel à purgatione indicta defecit)
probabilius tamen ſit oppoſitum (quod docent Docto-
res, quos ſequitur Farinacius *de hæreſ. quæſt.*190. §.12.
num. 21.) Bona ſcilicet prædicti delinquentis publicari
à die, quo teſtes deponunt, hunc contumacem in hære-
ſim incidiſſe iuxta ea, quæ dicam etiam *infrà dubitat.*
203. *circa finem.*

Probatur (vt omittam, quod, vt in ſuppoſito inſi-
nuabatur, alioquin poſſet contumax, dum condemnatus
non eſt, bona ſua alienare, & ſic bonorum ſuorum con-
fiſcationem vitare, ſicque fiſci iudices eludere; quod
non leue inconueniens mihi videtur) quia, cùm reus, vt
hæreticus, v. g. condemnatur in contumacia, non con-
demnatur propter contumaciam, & inobedientiam,
quam Eccleſiæ Prælatis habuit, eorum mandata tranſ-
grediens non comparendo, ſed condemnatur ob deli-
ctum hæreſis, quod commiſiſſe præſumitur, & pro quo
citatus fuit, vt reſponderet, & non reſpondit.

2 At delictum hæreſis non iudicatur reus incurriſſe in
die, quo profertur ſententia condemnatoria; ſed in die,
quo teſtes ſignant, ſeu deponunt, illum exercuiſſe
actum, ex quo talis ſuſpicio naſcitur: ergo ab illo die
publicatio bonorum fieri debet. Conſequentia patet;
quia publicatio bonorum annexa eſt delicto hæreſis.

3 Maior probatur ex textu *in cap. cum contumacia de*
hæreſi in 6. Vbi inſordeſcens in excommunicatione per
annum in cauſa fidei, condemnatur, vt hæreticus; non
autem condemnari poterat, vt hæreticus, ſi iuris fictione
hæreticus non eſſet. Gloſſa *ibi*, Couarruuias *loco ſuprà*
citato, §.7.*num.*11. Diaz *cap.*117 *circa fin.* Nauarr.*conſil.*
21. *ſub titul. de hæretic. num.*2. Menoch. *de arbitr. lib.*2.
4 *caſ.* 416. Peña 3.*part. commentar.*49. Et patet; quia con-
tumacia non eſt æquale delictum, ac hæreſis; ergo non
poteſt æqualem pœnam mereri, ac hæreſis; ergo contra
iuſtitiam ius procederet, ſi æqualiter hæc delicta puni-
ret; At ſuſpectum de hæreſi, & in contumacia perſi- 5
ſtentem eiſdem pœnis punit; ac punit hæreticum præ-
ſentem (vt *ex textu, & Doctoribus ſuprà relatis*, appa-
ret) ergo non punit contumaciam, ſed hæreſim, proba-
tam ſcilicet per illam contumaciam; cùm contumacia 6
& inobedientia ſit quædam delicti ſuſpecti, & accuſati
manifeſta probatio: æquiualet enim delicti confeſſio-
ni, & ſicut, ſi reus delictum confiteretur, illud probaret,
ſic per contumaciam, confeſſioni æquiualentem, illud
idem manifeſtè probat; Minor probatur; quia licèt con- 7
tumax à die contumaciæ probatæ condemnetur, vt hæ-
reticus, tamen ratio condemnationis eſt delictum hære-
ſis, de quo ſuſpectus fuit & pro quo fuit citatus reſpon-
dere, & non reſpondit, Hoc autem delictum non com-
miſit, cùm noluit reſpondere, ſed cùm teſtes deponunt,
illud eum commiſiſſe; tum quia licèt à die contumaciæ
declaretur hæreticus, non tamen declaratur, quod non
fuerit hæreticus antea; cùm rectè ſtet, quod fuerit hære-
ticus antea; ſed quia id nondum probatum fuerat, non
potuerit iudicari, & declarari hæreticus; facta autem
probatione ex tunc declaratur hæreticus; licèt decla-
ratio non ad delictum tempore declarationis commiſ-
ſum, ſed ad delictum multo tempore antea commiſſum
extendatur.

Obiicies ex Aduerſariis *in cit. cap. cum contumacia de* 8
hæretic. in 6. Contumax non habetur pro confeſſo, &
conuicto, neque condemnatur, vt hæreticus, niſi à die,
quo perfecta eſt contumacia: ergo ſolùm ab illo die
bona illius cenſeri debent confiſcata.

Reſpondetur, nego conſequentiam; & patet ex iis,
quæ modò ſuprà dicebam.

Obiicies ſecundò, *in ſupradicto cap. cum contumacia* 9
ſolùm dicitur, quod contumax damnandus ſit, velut hæ-
reticus, non autem dicitur, quod iudicandus ſit hæreti-
cus, ſed ſimilis illi; ergo ſignum eſt, quod damnetur ob
contumaciam (quæ in pœnis impoſitis ſimilis eſt hæ-
reſi) non autem quod condemnetur ob hæreſim.

Reſpondetur: nego etiam conſequentiam; quia ly
velut non denotat ſimilitudinem, ſed proprietatem, &
veritatem, iuxta illud Ioannis 1. *Vidimus gloriam eius*
gloriam quaſi vnigeniti à Patre. Vbi ly *quaſi* explicat
veritatem; ſic & in caſu noſtro, Gloſſa, Archidiaco-
nus, Ioannes Andreas, & alij *in dict. cap. cum contu-*
macia.

Obiicies tertiò, ex Bartolo *in l. eius qui delatorem ff. de* 10
iur. fiſci, & aliis communiter ficta probatio non præ-
iudicat hæredi, ſed in caſu noſtro contumax ſolùm
fictione iuris cenſetur confiteri delictum, de quo accu-
ſatur; ergo ipſius ficta confeſſio non debet præiudica-
re hæredi, vt proinde bona alienata à delinquente re-
peti poſſint à fiſco.

Reſpondetur, nego, quod probatio delicti orta ex
contumacia ſit ficta probatio; quia licèt ſit ficta con-
feſſio delicti, non eſt tamen ficta, ſed vera probatio de-
licti; quapropter non mirum, ſi tertio præiudicet.

Reſpondetur ſecundò, quod ficta probatio regulari- 11
ter non præiudicet tertio, (qui, ſi plenum ius habeat,
non debet ab illo præſumptionibus, ſed plenis proba-
tionibus deturbari. Ripa *in cap. ſæpe de reſtit. ſpoliat.* Pe-
regrinus *de fideicomm. art.*44.*num* 22. & alij. At fallit in
aliquibus delictis grauibus, & ſpecialiter in delicto hæ-
reſis ob eius atrocitatem. Bartolus *in l.* 2. *de bonis eor.*
qui mort. ſibi conſciuer. Royas *ſingul.* 69. Maſcardus *de*
probat. concluſ. 348.*num.*34. & alij, quos citat & ſequitur
Farinacius, *cit. q.* 190. §.12. *n* 41. Alioquin ſi illa ficta
probatio in delicto hæreſis hæredi non præiudicaret,
neque etiam hæredi præiudicaret poſt ſententiam; cum
hæc lata contra contumacem, & contra eum, qui ſe ple-
nè non defendit, tertio præiudicium non afferat. Ale-
xand. *conſ.*126. *in fin. lib.* 2. Roman. *conſ.*154.*num.*5. &
alij, quos refert & ſequitur Farinacius *loco ſuprà cit.*

Obiicies

Obiicies quartò, ex text. *in cap. Inter ſollicitudinem, de purgatione canonica*, qui deficit in purgatione canonica, detruditur in monaſterium; ergo, cùm non tradatur Curiæ ſæculari, ſequitur, quod non ſit iudicandus, & condemnandus vt hæreticus, & fauet Gloſſa, ibi, quatenus ait. *Non traditur Curiæ ſæculari; quia illa probatio eſt præſumptiua, & non vera, & directa, ac proinde mitiùs puniri debet.*

Reſpondetur. Qui deficit in purgatione canonica, non traditur in illo textu Curiæ ſæculari; quia falſus eſt errorem, & miſericordiam poſtulauit (quo caſu nullus hæreticus traditur Curiæ ſæculari) Gloſſa *ibidem in ſolutione ſecunda.* Abbas, & alij.

13 Quòd autem ſuprà dixerat Gloſſa, ſcilicet probationem per contumaciam eſſe ſolùm præſumptiuam, & non veram & directam, ideóque contumacem mitiùs puniri debere, reprobant communiter Doctores. Abbas *num.5.* & alij, quos citat & ſequitur Farinacius *loco ſuprà citato.* Et meritò; quia aliàs dicendum eſſet, bona neque confiſcari debere à die perfectæ contumaciæ, & lapſus anni, neque à die ſententiæ, & condemnationis; quod nemo dixerit.

14 Obiicies quintò, ſi teſtes deponant, reum fauiſſe hæreticis, ob quam fautoriam citatur ſub excommunicatione comparere, & in excommunicatione per annum perſiſtit, non reputatur, & condemnatur, vti hæreticus, ſed ad ſummum, vt hæreticorum fautor (cùm contumacia ſit ficta confeſſio, illique æquiualeat.) Ergo ſi ex rei profeſſione ſolum delictum fautoriæ argueretur, ex contumacia idipſum tantùm cenſeri debet probatum, & non quid ampliùs.

Reſpondetur in caſu poſito, cùm reus citatur reſpondere de fautoria hæreſis, ſi factum ſit plenè probatum (vt ſæpè debet eſſe) citatur, vt purget hæreſis ſuſpectionem) in quam incidit, quam purgationem ſi omittit facere non ſolùm per contumaciam probat ipſam fautoriam, ſed potiùs probat ipſam ſuſpectionem; ita vt ipſa ſuſpicio, quæ à principio erat leuis, facta citatione, tranſeat in vehementem; & perfecta contumacia, reddatur violenta, & digna, vt ob illam contumax tanquam de delicto verè probato, condemnetur.

15 Neque obſtat, quod fautoria ſit hæreſis in genere, ſeu in communi, & non in particulari, vt non poſſit hic fautor, vt hæreticus condemnari; quia ad hanc condemnationem ſufficit, quod erret contra fidem in genere, ſeu in communi. Peña 2. *part. commentar. q.54.* Bellamer. *deciſ.688. num.33.* & alij, quos refert, & ſequitur Farinacius *loco ſuprà citato num.51.*

16 Adde, quod rarò fautoria ſit hæreſis in communi; quia rarò fauet hæretico vt ſic; ſed fauet tali hæretico, tali ſcilicet errore affecto; ac proinde illius erroris, cui fauorem præſtitit, fautoria dicitur, & ſuſpicio illius hæreſis ex illa fautoria generatur.

17 Obiicies ſextò, ſi reus poſt contumaciam probatam, & ſententiam latam compareret, poſſet contumaciam purgare, & condemnationem euitare. Couarru. *cap. Alma mater 1. part. §.7. num.11.* Diaz *practic. cap. 117. n. 12.* & alij paſſim; ergo contumacia in cauſa fidei non conſtituit iuris fictione quempiam hæreticum. Aliàs qui ſemel ita conſtitutus eſt, pœnas hæreſi impoſitas vitare non poſſet.

Reſpondetur in caſu poſito, ſi reus comparendo probat, ſe non habuiſſe culpam in contumacia, eo quod infirmitate, vel alio impedimento detentus comparere non potuerit, purgat contumaciam, & infirmat ſententiam (ſi fortè lata fuerit) quia ex falſa præſumptione lata fuit, at, ſi comparendo, contumaciam recognoſcit, delictum autem, de quo fuit, vt ſuſpectus, citatus, negat, non debet audiri, neque ad pœnitentiam admitti, quouſque delictum fateatur, & errorem abiuret, non ſecùs, ac ſi veris teſtibus de delicto conuictus eſſet. Cuſinet. 1. *part. commentar. q.47. n.4.* Bellamer. *deciſ.688. num.30.* & alij paſſim.

DVBITATIO CXXXVIII.

Cuinam applicari debeant confiſcata bona delinquentis delicto læſæ maieſtatis, vel etiam, (vt in quibuſdam locis, verbi gratia, in Regno Caſtellæ,) delinquentis delicto Sodomiæ, ſeu contra naturam?

SVMMARIVM.

1 *Bona confiſcata delinquentis delicto Regiæ maieſtatis, vel delicto ſodomiæ, ſeu contra naturam applicantur in aliquibus locis fiſco regio, ſi confiſcatio facta ſit à Principe, ſi verè facta ſit non à Principe, ſed à iudice inferiori talia bona ſic extra territorium confiſcantis exiſtentia non applicantur iudici, ſeu domino confiſcanti, ſed domino loci illius, vbi ſunt ſita.*

2 *Limita, dummodò dominus alterius territorij habeat ius confiſcandi, ſi enim ius confiſcandi non habet, applicantur confiſcanti.*

3 *Limita ſecundò, de bonis immobilibus; quia bona mobilia delinquentis perſonam comitantur, & territorio non circumſcribuntur, ac proinde applicantur confiſcanti.*

4 *Limita tertiò, etiam in delicto hæreſis; quia etiam in tali delicto bona confiſcata, extra confiſcantis territorium exiſtentia, non applicantur ipſi confiſcanti, ſed fiſco iudicis loci illius, vbi ſunt exiſtentia.*

5 *Limita quartò, etiam ſi bona extra confiſcantis territorium exiſtentia, ſpectent ad ipſum iure directi dominij; quia adhuc non applicantur domino directo confiſcanti, ſed feudatario.*

6 *Sublimita, niſi delictum, ob quod ſit bonorum confiſcatio, ſit læſa maieſtatis aduerſùs dominum directum; quia tunc ea bona applicantur domino directo in ſatisfactionem iniuriæ.*

7 *Confiſcationis ſententia ſi ad bona extra territorium confiſcantis expreſsè non extendatur, poteſt tunc ſuperior illius territorij, ſi delinquens ratione originis, vel domicilij ipſi ſubdatur, nouum proceſſum inſtituere, & denuò condemnare, & vigore illius bona ibidem exiſtentia confiſcare.*

RESPONDETVR, ſi ſermo ſit de confiſcatione facta à Principe (qualis eſt ob crimen læſæ maieſtatis, & in aliquibus locis, vt in Regno Caſtellæ ob crimen ſodomiæ, ſeu contra naturam, bona confiſcata applicantur fiſco regio. Eſt communis ſententia Doctorum, & per ſe patet. Si verò ſermo ſit de confiſcatione facta, non à Principe, ſed à iudice inferiori (etiam ſi fiat de iure communi, in quo caſu *dubitatione 126.* dicebam, extendi ad bona ſita extra territorium confiſcantis) talia bona, ſic extra territorium confiſcantis exiſtentia, non applicantur iudici, ſeu domino confiſcanti, ſed domino loci illius, vbi ſunt ſita, argumento Textus *in l. Tutores §. hæres ff. de adminiſtr. tutorum, l. final. Cod. de bonis vacantibus lib.10. & l. quicunque §. vniuerſi Cod. de hæretic.* Ibi: *In cuius territorio eſt, &c.* & docent Bartolus *in citata leg. Tutores*, & alij Iuriſtæ communiter, quos ſequitur Clarus *in Practic. quæſt.78.* Farinacius *lib.1. Praxis quæſt.25. num.101.* & Sanchez *lib.2. moral. cap.20. num.34.* 1

Quod autem modò dixi, intellige, dummodò dominus

nus alterius territorij habeat ius confiſcandi; aliàs, ſi ſcilicet ius confiſcandi non habet, applicantur confiſcanti; Clarus, Farinacius, & Sanchez *in locis ſuprà citatis*; quia ceſſat tunc iuriſdictionem confuſio, quæ eſt ratio, quare bona extra territorium confiſcantis ſita, & per ipſum confiſcata, non applicentur confiſcanti.

3 Intellige ſecundò, de bonis immobilibus; ſic Doctores communiter, quos citat, & ſequitur Farinacius, & Sanchez *in locis ſupra citatis*; quia bona mobilia delinquentis perſonam comitantur, & territorio non circumſcribuntur; ac proinde applicantur confiſcanti, ex textu *in cap. 1. § ſi Iudex de vſib. feudor.* Ibi: *Dominus eius omnia bona mobilia ſub ſacramento iudici repræſentet.* Quidquid in contrarium Mediolani ſeruetur, teſte Claro *cit. q. 78. verſ. Sed hìc quære.*

4 Intellige tertiò, etiam in delicto hæreſis; quia etiam in tali delicto bona confiſcata, extra confiſcantis territorium exiſtentia, non applicantur ipſi confiſcanti, ſed fiſco iudicis loci illius, vbi ſunt exiſtentia. Decian. *tract. crimin. lib. 5. cap. 44. num. 8* Simancha *de cathol. inſtitut. tit. 9. num 12.* & alij, quos refert, & ſequitur Farinac. *q. 190. de hæreſi § 12. num. 166.*

5 Intellige quartò, etiam ſi bona, extra confiſcantis territorium exiſtentia, ſpectent ad ipſum iure directi dominij; quia adhuc non applicantur domino directo confiſcanti, ſed feudatario; ſic Doctores communiter, quos citat & ſequitur idem Farinacius *loco ſuprà citato*: ſiquidem vaſallus, infeudatus à domino de mero, & mixto imperio, non ſolùm debet habere mulctas ſuorum ſubditorum, quæ meri imperij ſunt (vti docent Doctores communiter *in leg. Imperium ff. de iuriſd. omn. iudicum*) ſed etiam debet habere confiſcationes bonorum, cùm ipſe cenſeatur quaſi Procurator Fiſci in rem ſuam.

6 Excipe, niſi delictum, ob quod fit bonorum confiſcatio, ſit læſæ maieſtatis aduerſùs dominum directum; quia tunc ea bona (etiamſi extra territorium ipſius ſita ſint) applicantur domino directo, in ſatisfactionem iniuriæ ſibi factæ; niſi forſan bona illa ſint in feudum, vel emphyteuſim accepta à feudatario; quia tunc, ne ex delicto vaſalli infeudati feudatarius detrimentum patiatur, applicantur ipſi feudatario, & dominium vtile conſolidatur cum dominio directo, ex textu *in cap. 1. §. illud de prohibit. feud. alienat.* & tradunt Doctores communiter, quos citat, & ſequitur Farinacius *cit. quæſt. 25. num. 105.*

7 Aduerte tamen hìc, quod ſi ſententia confiſcationis ad bona extra territorium confiſcantis expreſsè non extendatur, poſſit tunc ſuperior illius territorij, ſi delinquens ratione originis, vel domicilij ipſi ſubdatur, nouum proceſſum inſtituere, & denuò condemnare, & vigore illius bona ibidem exiſtentia confiſcare; ita Doctores, quos citat & ſequitur Farinacius *q. 25. num. 201.* Vide quæ dicebam *ſuprà dubit. 126. & dubit. 127.*

DVBITATIO CXXXIX.

Cuinam applicari debeant confiſcata bona delinquentis delicto hæreſis?

SECTIO PRIMA.

Suppoſita.

SVMMARIVM.

1 *Patrimonialia, quaſi Patrimonialia, & alia Clericorum bona, quæ confiſcantur, applicanda ſunt fiſco Eccleſiæ Epiſcopalis ſecundùm aliquos Doctores, quamuis ſecundùm alios ex conſuetudine applicari debeant fiſco ſæculari, & ſecundùm alios pro expenſis Inquiſitionis.*

2 *Alij verò limitant de Clerico hæretico habente beneficium ſimplex non curatum; quia tunc ipſius bona non applicantur illi Eccleſiæ, in qua habebat beneficium, ſed officio S. Inquiſitionis, ſi ibi ſit conſuetudo, quod de illis bonis poſſit teſtari.*

3 *Bona hæreticorum confiſcata extra ſtatum temporalem Summi Pontificis olim applicabantur fiſco ſæculari: in Terris verò ſtatui temporali Summi Pontificis immediatè ſubiectis applicabuntur fiſco Eccleſiæ.*

4 *Applicantur autem huiuſmodi bona domino loci, in quo ea ſita ſunt, & non vbi ſit rei condemnatio.*

5 *Iudex laicus non poteſt bona hæreticorum confiſcare, nec illorum poſſeſſionem capere, niſi poſtquam fuerint confiſcata à iudice Eccleſiaſtico.*

6 *Iudex laicus olim poterat poſt latam ſententiam ſtatim capere bona confiſcata, nec aliquid aliud requirebatur.*

7 *Hæreticorum bona confiſcata hodie ſolùm applicari ſolent S. Inquiſitionis Officio.*

8 *Bonorum delinquentis applicatio delicto hæreſis eſt penes Pontificem; quia cùm crimen hæreſis ſit Eccleſiaſticum, eidem competit, committentes illud punire.*

9 *Hæreſis delicti cognitio conuenit Pontifici, eiúſque Miniſtris, & nullo modo Poteſtatibus ſæcularibus.*

10 *Pontifex ſæpè dirigit conſtitutiones ſuas ad aliquas ſpeciales Prouincias, vel Perſonas, quo non obſtante, illæ ſunt leges vniuerſales pro tota Eccleſia.*

11 *Innocentius III.* in cap. vergentis de hæretic. *decreuit, bona hæreticorum confiſcari, & in Terris Eccleſiæ applicari Fiſco Eccleſiæ; in Terris verò Eccleſiæ temporaliter non ſubiectis applicari fiſco iudicis ſæcularis, etiamſi condemnatus filios catholicos haberet.*

12 *Limitauit dictam Conſtitutionem idem Pontifex in bonis Clericorum, vt ſcilicet hæc non fiſco Eccleſiæ, ſed Eccleſiis, à quibus illi ſtipendia receperunt, applicentur.*

13 *Innocentius IV. quem ſequutus eſt Alexander IV. & Clemens IV. trimembrem fecit bonorum confiſcatorum diuiſionem: primam applicandam in commune ciuitatis: ſecundam in fauorem, & expeditionem Sancti Officij Inquiſitionis dandam Officialibus; Tertiam in aliquo tuto loco reſeruandam ad diſpoſitionem Diœceſani, & Inquiſitoris in fauorem fidei, &c.*

14 *Conſtitutiones prædictæ obligant omnes Catholicos tam exiſtentes in Italia, quàm extra, contra Burſatum.*

15 *Conſtitutiones prædictæ ſunt authenticæ, & vſu receptæ, vt probant Doctores.*

16 *Neque dictis Conſtitutionibus eſt derogatum per Conſtitutionem Alexandri IV. quia per Conſtitutionem Clementis IV. qui proximus Alexandro fuit, trimembris illa diuiſio Innocentij firmata eſt.*

17 *Trimembris dicta diuiſio ſeruanda eſt, donec aliud à Pontifice cautum non fuerit.*

18 *Trimembris hæc bonorum diuiſio, vt locum habeat, debent domini temporales Inquiſitoribus, & eorum Miniſtris, quidquid neceſſarium fuerit pro expeditione Officij Sanctæ Inquiſitionis, ſuppeditare iuxta conſtitutiones dictorum Pontificum; aliàs omnia Sanctæ Inquiſitionis Officio, & Inquiſitoribus applicari debent.*

19 Clericorum

19 *Clericorũ bona ab Eccleſiis in ſtipendium accepta non ſunt neque fiſco, neque Inquiſitionis Officio; ſed Eccleſiis, a quibus Clerici receperunt, applicanda.*

20 *Bona omnia hereticorum in Hiſpania, & in Regno Sicilia applicantur Regio fiſco; forſan quia Rex Catholicus Inquiſitoribus, & eorum Miniſtris ſubminiſtrat de proprio; quidquid ad promotionem Sancti Officij neceſſarium fuerit.*

21 *Bona hereticorum Placentia, & Mantua de conſuetudine diuiduntur in duas partes, quarum vna applicatur fiſco Principis, qui brachium ſuum ſancta Inquiſitionis Officio preſtat; & altera applicatur ſancta Inquiſitionis Officio pro eius conſeruatione.*

22 *Bona hereticorum Mediolani de conſuetudine diuiduntur, aquis portionibus inter Fiſcum Ducalem, Epiſcopum, & Inquiſitorem.*

23 *Bona immobilia in Gallia etiam Clerici ad degradationem vel ad perpetuum carcerem condemnati de conſuetudine applicantur Regi, vel domino temporali imperium ibi habenti: mobilia verò applicantur Epiſcopo.*

24 *Bona hereticorum Sabaudia ex ſpeciali Conſtitutione Gregorij XIII. diuiduntur hoc modo: ſi dicta bona non exceſſerint valorem mille ducatorum, medietas applicatur fiſco Ducali, & altera medietas Officio ſancta Inquiſitionis. Quod ſi dictum valorem exceſſerint, omnia applicantur Camera Ducali, cum obligatione perſoluendi pro qualibet dictarum confiſcationum ſancta Inquiſitionis Officio ſcuta quingenta.*

25 *Principes, & domini temporales ſi in exequendis Inquiſitorum mandatis negligentes fuerint, non ſolùm tanquam indigni portione bonorum confiſcatorum ſibi debita priuati remanebunt; ſed etiam tanquam hereticorum defenſores, & fautores inquiri poterunt.*

1 SVPPONO primò *ex dictis ſuprà dubitat.* 126. quod Patrimonialia, quaſi Patrimonialia, & alia Clericorum bona, quæ confiſcantur, applicanda ſint fiſco Eccleſiæ Epiſcopalis, vt volunt Zabarella *in Clem. 2. de heretic. §. Inquiſitoribus num.* 3. Imola *ibidem num.* 8. Angelus *verb. heretic. num.* 5. Syluester *eod. verb. Hereticus 1. num.* 13. Peregrinus *de iur. fiſc. lib. 4. tit. 5. num.* 31. Diaz *in Pract. criminal. Canonic. verb. heretici cap.* 124. *n.* 4. & Burſatus *lib. 1. conſ.* 43. *n.* 37. & 38.

Quamuis alij velint, quod ſint (ſcilicet ex conſuetudine) applicanda fiſco ſæculari; ſic Ignatius Lopez *in Addition. ad Diaz cap.* 114. *verb. heretici*, qui ait, talem eſſe conſuetudinem in Gallia, & Hiſpania: quod idem docet Gulielm. de Benedict. *in repet. cap. Raynutius verb. Et vxorem de teſtament. num* 242. (quatenus aſſerit, in Gallia eſſe receptum, vt bona immobilia Clericorum hæreticorum applicentur fiſco Regio) & Couarruuias *lib. 2. var. cap. 9. num* 12. (quatenus teſtatur in Regno Caſtellæ bona prædicta applicari fiſco ſæculari, talémque conſuetudinem ipſe approbat.)

Et alij (vt Cantera *in quaeſt. crimin. rubr. de heretic. cap. 1. num* 41. velint, quod huiuſmodi bona applicentur pro expenſis Inquiſitionis.

2 Et alij (vt Lælios Zecchius *in ſumma part. 1. tit. de fide rubr. de heretic. cap. 11. num. 16.*) velint, quod quando Clericus hæreticus habebat beneficium ſimplex, & non curatum, tunc ipſius bona non applicentur illi Eccleſiæ, in qua habebat tale beneficium (quod eſt verum, vbi eſt conſuetudo, quod Clericus poſſit de illis teſtari iuxta ea, quæ dicebam *ſuprà dubit. 126. n. 6.*) ſed applicentur Officio ſanctæ Inquiſitionis.

3 Suppono ſecundò, ex dictis *dubit.* 117. quod bona hæreticorum confiſcata extra ſtatum temporalem Summi Pontificis olim applicabantur fiſco ſæculari; in terris verò ſtatui temporali Summi Pontificis immediatè ſubiectis applicabantur fiſco Eccleſiæ; ſicuti patet *ex cap. vergentis in princ. de heret.* Ibi: *In terris verò temporali noſtra iuriſdictioni ſubiectis bona hereticorum ſtatuimus publicari, & in aliis idem præcipimus fieri per poteſtates, & Principes ſeculares.* Et notat ibi Oſtienſ. *n.* 6. Abbas *n. 1. & 2.* Felin. *n.* 1. Ananias *n.* 3. Peña *in director. Inquiſ. part. 3. q. 109. comm.* 158. & Nauarr. *conſ. 20. de heret. n. 1.* aſſerens, eſſe communem opinionem; addens tamen, quod omnia hæreticorum bona pertineant ad fiſcum Eccleſiæ.

Applicantur autem huiuſmodi bona domino loci, in quo ſunt illa bona, & non in quo fit rei condemnatio. Probus *in c. cùm ſecundùm de heret. in 6. in addit.* ad Io. Monach *n.* 8. Geminian. *ibid. n.* 4. Ioan. Andr. *n.* 2. Franch. *n.* 1. Gundiſaluus *tract. de heret. q. 15. n.* 6. Simanch. *de cathol. Inſtit. tit. 9. n.* 129. & Decian. *in tract. crimin. lib. 5. c. 44. n.* 8. quatenus aiunt, quod ſi hæretici bona in diuerſis locis reperiantur, applicentur diuerſis Dominis, in quorum territoriis illa bona ſita reperiuntur. 4

Aduerte tertiò, quod *in c. cùm ſecundùm §. confiſcationis de heret. in* 6. ſtatuitur, quod non poſſit iudex laïcus bona hæreticorum confiſcare, nec illorum poſſeſſionem apprehendere, niſi poſtquam fuerint confiſcata à iudice Eccleſiaſtico; ſic enim ibi legitur: *Confiſcationis tamen huiuſmodi executio, vel bonorum ipſorum occupatio fieri non debet per Principes, aut alios dominos temporales, antequam per Epiſcopum loci, vel aliam perſonam Eccleſiaſticam, quæ ſuper hoc habeat poteſtatem, ſententia ſuper eodem crimine fuerit promulgata.* Et notat ibidem Gloſſa *verbo cùm ſecundùm*, Geminian. *n. 1. & 3* Franch. *n.* 2. Idémque etiam habetur in Conſtitutione Martini V. *Inter cunctas* apud Peñam inter literas Apoſtolicas. 5

Poſt latam verò ſententiam poterat olim iudex laïcus ſtatim apprehendere bona confiſcata, nec aliquid aliud requirebatur. Alciatus *in cap. Pernicioſum de officio Ordinarij num. 73. & 74.* Decian. *in tractat crimin. lib. 5. cap. 44. num.* 9. & Graff. *lib. 2. deciſ. cap. 11. num.* 4. 6

Hodie tamen bona hæreticorum confiſcata applicari ſolent ſolùm Sanctæ Inquiſitionis Officio, quia ad Inquiſitores pertinet facere expenſas, quæ, vt hoc officium poſſit adminiſtrari, neceſſariæ ſunt. Albericus *in l. Manichæos num. 2. Cod. de heretic.* Lucerna *Inquiſit. verb. fiſcus verſ. hodie*, Nauarr. *conſ. 20. de heret. num. 2.* & Peña *in director. part. 3. q 109. commentar.* 158. *verſ. Cùm autem.* 7

Suppono quartò, quod applicatio bonorum delinquentis delicto hæreſis ſit penes Pontificem; quia cùm crimen hæreſis ſit Eccleſiaſticum, *cap. vt Inquiſitionis §. Prohibentes de heretic. in* 6. Pontifici competit, committentes illud (ſiue Eccleſiaſticos, ſiue laïcos punire, *cap. licet de foro competent.* Et ibi cum Gloſſa communiter Doctores; at vna ex pœnis, quæ fertur contra hæreticos, eſt confiſcatio bonorum. Ergo, &c. Ita vt in tali pœna imponenda Conſtitutiones Pontificiæ debeant ſeruari, & præferri Conſtitutionibus Regiis, ſi hæ forſan illis aduerſentur. 8

Secundò; quia cognitio talis delicti conuenit Pontifici; eiúſque Miniſtris, & nullo modo Poteſtatibus ſæcularibus, ex textu *in citato cap. vt Inquiſitionis.* Ergo etiam applicatio bonorum hæreticorum competit ſoli Pontifici, & quibus ipſe facultatem conceſſerit, & non aliis; quia hæc bonorum applicatio acceſſoria eſt primæ cognitioni, vel potiùs condemnationi; acceſſorium autem iudicari debet iuxta naturam principalis, *cap. Acceſſorium de regul. iur. in* 6. 9

Suppooo quintò, quod Pontifex ſæpè dirigat Conſtitutiones ſuas ad aliquas ſpeciales Prouincias, vel perſonas; quo non obſtante, illæ ſunt leges vniuerſales pro tota Eccleſia, ſicuti conſtat ex pluribus Conſtitutionibus inſertis in corpore iuris, quæ ſpecialibus locis, vel perſonis directæ quidem erant. Dicendum igitur eſt, quod multæ Conſtitutiones ſint à Pontifice latæ in 10

fauorem Sanctæ Inquiſitionis, quæ Inquiſitoribus tantùm Ordinis Prædicatorum, aut Inquiſitoribus Italiæ directæ eſſent (vt videre eſt in iis, quas refert Peña *in fin. directorij Inquiſitorum.*) Et tamen hinc inferri non debeat, quod obſeruandæ non ſint ab Inquiſitoribus totius Orbis. Aliàs plurima priuilegia, illis conceſſa, corruerent. Et ratio, quare vim legis vniuerſalis habere, & ab omnibus obſeruari debeant alterius eſt; quia *in cap. vlt. § vlt de hæretic. in 6. & in clement. 1. §. vlt. de hæretic.* expreſsè decernitur, quod omnes Conſtitutiones, & Extrauagantes contra prauitatem hæreticam editæ, etiamſi in corpore iuris non contineantur, ab omnibus obſeruari debeant; vti rectè notauit Peña *3. part. directory, comment.* 158. & Farinac. *de hæreſ. q.* 190. *num.* 173.

11 Suppono ſextò, quod (vti dicebam) Innocentius III. *in cap. vergentis de hæretic. decreuerit*, bona hæreticorum confiſcari, & in terris Eccleſiæ applicari fiſco Eccleſiæ; in terris verò Eccleſiæ, temporaliter non ſubiectis, applicari fiſco iudicis ſæcularis, etiamſi condemnatus filios Catholicos haberet. Quam Conſtitutionem poſtea *in*

12 *cap. Excommunicamus* 1. *§. damnati*, eodem titulo de hæreticis limitauit in bonis Clericorum, vt ſcilicet hæc non fiſco Eccleſiæ, ſed Eccleſiis, à quibus illi ſtipendia receperant, applicentur. At Innocentius IV. (quem

13 ſecutus eſt Alexander IV. & Clemens IV.) in ſua Conſtitutione edita ann. 1252. (quæ incipit *Ad extirpanda*) trimembrem fecit bonorum confiſcatorum diuiſionem; & Primam decreuit applicandam eſſe in commune ciuitatis, ſeu loci, in quo delinquens damnatur, vel bona illius ſita ſunt. Secundam in fauorem, & expeditionem Sancti Officij Inquiſitionis dandam eſſe Officialibus, qui tunc negotia ipſius peregerint. Tertiam ponendam in aliquo loco tuto, ſecundùm quod dictis diœceſano, & Inquiſitori videbitur reſeruanda, & per conſilium eorumdem in fauorem fidei, & ad hæreticos extirpandos reſeruanda.

14 Neque dicas cum aliquibus, quos ſequitur Burſatus *lib. 3. conſ.* 8. quod dictæ Conſtitutiones obligent ſolum in Italia, & non extra; quia id minùs verum eſt ex dictis ſupra; & tradunt communiter Doctores.

15 Neque dicas ſecundò, quod non ſint autheuticæ, vel quod non ſint vſu receptæ; quia & quod ſint authenticæ, & quod ſint vſu receptæ, probant rectè Peña *comment.* 158. *verſ. Ego verò*, & Farinacius *quæſt.* 190. *num.* 178.

16 Neque dicas tertio, quod dictis Conſtitutionibus derogatum ſit per Conſtitutionem Alexandri IV. editam anno 1260. incipientem *Diſcretionis veſtræ*, apud Peñam, & Farinacium *in locis ſuprà citatis* (vbi ait Pontifex: *Bona publicata, & in poſterum publicanda, eorum pretium ad opus Romanæ Eccleſiæ conſeruetur*) quia (præterquam quod Conſtitutio hæc Alexandri IV. loquitur de caſu ſpeciali, & de parte illa, quæ fiſco Eccleſiæ applicanda eſt, cùm ſit de bonis hæreticorum in Prouincia Romana exiſtentium) Per Conſtitutionem Clementis IV. qui proximus Alexandro fuit, trimembris illa diuiſio Innocentij IV. firmata eſt (quod idipſum fecit Eugenius IV. in ſua Conſtitutione edita anno 1438. quæ incipit *Sedis Apoſtolicæ prouidentia*, & extat apud Farinacium *citata quæſtione* 190. *num.* 178.) His ſuppoſitis, ſit

SECTIO II.

Dubitationis Reſolutio.

17 RESpondetur, quod dicta trimembris bonorum diuiſio ſeruanda ſit; donec aliud à Pontifice cautum non fuerit; atque ita docent Doctores, quos ſequitur Peña *citato commentario* 158. *verſ. Quare vt ad inſtitutum*, & Decianus *tractat. criminal. lib. 5. cap.* 44. *num.* 5.

Quamuis vt hæc trimembris bonorum diuiſio locum habeat, debeant domini temporales Inquiſitoribus, & eorum Miniſtris, quidquid neceſſarium fuerit pro expeditione Officij Sanctæ Inquiſitionis ſuppeditare, iuxta Conſtitutiones Innocentij IV. Alexandri IV. & Eugenij IV. Aliàs omnia Sanctæ Inquiſitionis Officio, & Inquiſitoribus applicari deberent; cùm ceſſet tunc ratio, quare illa tertia pars Dominis temporalibus applicari debeat; ſic Doctores communiter, quos ſequitur Peña *citato commentar.* 158. *verſ. Cùm autem*; & Farinacius *cit. quæſt.* 190. *num.* 185. 18

Dixi, quod dicta trimembris bonorum diuiſio ſeruanda ſit, donec aliud à Pontifice cautum non fuerit; quia bona Clericorum ab Eccleſiis in ſtipendium accepta, non ſunt neque fiſco, neque Inquiſitionis Officio, ſed Eccleſiis, à quibus Clerici receperunt, applicanda, iuxta textum *in cap. Excommunicamus de hæretic.* Secundò; quia in pluribus locis (cùm ibi conſuetudo ſit in contrarium, vti ſuprà dicebam) aliud à Pontifice cautum videtur; Et quidem 19

In Hiſpania de conſuetudine (ſicut & in Regno Siciliæ) omnia bona hæreticorum applicantur Regio fiſco; quia Rex Catholicus Inquiſitoribus, & eorum Miniſtris ſubminiſtrat de ſuo, quidquid ad promotionem Sancti Officij neceſſarium fuerit. Clar. *in Pract. crimin. §. hæreſis n.* 11. Nauar. *conſ. 2. n. 1. tit. de hæret.* Peña *cit. comment.* 158. *verſ. hinc conſequitur.* Torreblanc. *de Magia lib. 3. c. 11. n.* 41. Lorca *in 2. 2. q. 11. a. 4. diſp. 46. membr. 1. n.* 6. Simanch. *de cathol. inſtit. tit. 9. n* 132. Farinac. *cit. q. 190. n.* 188. & Couarr. *variar. reſol. lib. 2. c. 9. n.* 12. Vbi ſubdit, quod hæc applicatio fiſco regio facienda in Hiſpania locum habeat etiam in bonis Clericorum habentium Beneficia (quæ non Eccleſiis, à quibus ſtipendia receperunt) ſed Regio fiſco applicantur. Vnde (quamuis bona Clericorum publicata, attento iure Canonico, ſint applicanda fiſco Eccleſiæ, ſicuti probat Couarr. *vbi ſuprà.*) Nihilominus in Inquiſitione Hiſpanica bona Clericorum ſiue mobilia, ſiue immobilia, quæ ob ipſorum hæreſim publicantur, applicanda ſunt fiſco Regio. Quam praxim teſtantur, & approbant Lorca, & Couarr. *in locis ſuprà cit.* Hier. Roderiq. *in compend. quæſt. Regular. reſol.* 73. *n.* 14. Sanchez *tom. 1. mor. lib. 2. c. 20. n.* 26. Cercdus, Azeuedus, Salzedus, & alij, quos citat, & ſequitur Barboſa *in collectan. tom. 2. lib. 5. tit. 7. cap.* 13. *num.* 8. 20

Placentiæ, & Mantuæ verò de conſuetudine bona hæreticorum diuiduntur in duas partes, quarum vna applicatur fiſco Principis, qui brachium ſuum Sanctæ Inquiſitionis Officio præſtat, & altera applicatur Sanctæ Inquiſitionis Officio pro eius conſeruatione. Vmbertus Locatus *in iudicio Inquiſitionis, verbo Fiſcus num.* 1. Burſatus *conſil. 43. num. 45. lib.* 1. & Farinacius *loco ſuprà citato.* 21

Mediolani de conſuetudine bona hæreticorum diuiduntur æquis portionibus inter Ducalem, Epiſcopum, & Inquiſitorem. Clarus *in Pract. crimin. §. hæreſis numero* 11. *verſu: In hoc autem Ducatu.* & Thuſcus *in Pract. concluſion. verbo Hæreticus, concluſ.* 102. *n.* 15. *&* 16. 22

In Gallia de conſuetudine bona immobilia, etiam Clerici ad degradationem, vel ad perpetuum carcerem condemnati; applicantur Regi, vel Domino temporali imperium ibi habenti: mobilia verò applicantur Epiſcopo; ſic Doctores, quos citat & ſequitur Salzed. *Pract. crimin. capite* 114. *verbo Hæretici*, & Couarruuias *libro 2. variarum capite 9. numero* 52. & Peregrinus *de iur. fiſc. libro 4. tit. 5. n.* 31. 23

Sabaudiæ tandem ex ſpeciali Conſtitutione Gregorij XIII. edita anno 1584. hæreticorum bona diuiduntur hoc modo, ſi dicta bona non exceſſerint valorem mille ſcutorum, medietas applicatur Cameræ, ſeu fiſco Ducali, & altera Officio Sanctæ Inquiſitionis. 24

Quod

Quod ſi exceſſerint dictum valorem mille ſcutorum, omnia applicantur eidem Cameræ, ſeu fiſco ducali, quamuis debeant Ducis Miniſtri pro qualibet confiſcatione realiter, & cum effectu, & ſine aliqua mora Sanctæ Inquiſitionis Officio ſcuta quingenta omninò perſoluere: ſed de hac re vide etiam, quæ dicebem ſuprà *citata dubit.* 126. *& cit. dubit.* 127.

15 Cæterùm, ſi Principes, & Domini temporales (quibus vel ex Romani Pontificis ſpeciali conceſſione, vel ex conſuetudine ab illo approbata pars aliqua in bonis delinquentis confiſcatis conuenit) in exequendis Inquiſitorum mandatis negligentes fuerint, non ſolùm tanquam indigni portione bonorum cõfiſcatorum ſibi debita priuari remanebunt, ſed etiam tanquam hæreticorum defenſores, & fautores, inquiri poterunt; ſic Doctores, quos ſequitur Farinacius *loco ſuprà citato.*

DVBITATIO CXL.

An excuſetur Hæreticus à ſupradicta pœna confiſcationis bonorum, ſi reſipuerit, vel miſericordiam poſtulauerit?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus non excuſatur à ſupradicta pœna confiſcationis bonorum de rigore iuris, etiamſi reſipuerit, vel miſericordiam poſtulauerit; quia talis pœna eſt annexa delicto.*

2 *Excuſatio ſi competeret hæretico in tali caſu, conſtare deberet ex aliqua lege, vel decreto Pontificio, quod nullibi reperitur.*

3 *Confiſcatio quandoque par eſt, quod ex benignitate, & miſericordia remittatur; quia textus* in cap. vergentis de hæretic. *ſufficiens præſtat fundamentum ad hanc remiſſionem, ſeu gratiam faciendam.*

4 *Hæretico ex benignitate & miſericordia petenti bona confiſcata remitti, remitti debent. Primò, cum pœnitentiam agit, & miſericordiam poſtulat, antequam accuſatus, vel denunciatus fuerit. Secundo, ſi poſtquam eſt accuſatus & denunciatus ſtatim errorem ſuum confiteatur antequam dicta teſtium ſibi publicata fuerint. Tertiò, ſecundùm aliquos, ſi ante ſententiam reſipiſcat, & miſericordiam petat: quamuis hæc tertia Auctori non probetur, & cur?*

5 *In Hiſpania nulli hæretico remittuntur bona, niſi tantùm ei, qui errores ſuos ſponte fatetur, ſcilicet nullo metu probationis, & teſtificationis ductus ad iudices fidei accedit miſericordiam poſtulaturus.*

6 *Ductus dicitur nullo metu probationis, & teſtificationis ad iudices fidei accedere miſericordiam poſtulaturus, qui non vocatus ob denunciationem, vel accuſationem iudices Fidei adit, crimina confeſſurus.*

1 RESPONDETVR negatiuè, ſi de rigore iuris loquamur; eſt ſententia communis Doctorum.

Probatur, quia talis pœna confiſcationis eſt annexa delicto; *c. cùm ſecundùm leges de hæret. in* 6. Ergo ſemel delicto commiſſo, ab hac pœna delinquens non excuſatur.

2 Neque dicas, quod non excuſatur ab illa pœna contrahenda, excuſatur tamen ab illius pœnæ executione ob pœnitentiam, vel miſericordiam poſtulatam; quia hæc excuſatio (quæ eſt pœnæ per legem impoſitæ remiſſio) conſtare deberet ex aliqua lege, vel decreto Pontificio; ſed nulli conſtat, quod excuſetur, vt ipſi hæretico pœnitenti bona confiſcata remitti debeant; ergo remitti non debent, ſi, vti dicebam, de rigore iuris loquamur.

Quamuis ex benignitate, & miſericordia par eſt, 3
quod aliquando remittantur; quia text. *in c. vergentis de hæret.* ſufficiens præſtat fundamentum ad hanc remiſſionem, ſeu gratiam faciendam, Ibi: *Neque ad eos (ſcilicet hæreticos) bona eorum vlterius reuertantur, niſi eis ad cor reuertentibus, & abnegantibus hæreticorum conſortium miſereri aliquis voluerit.* Et tradit Gloſſ. ibi, Abbas *ibid. n.* 2. Felin. *n.* 2. & alij Canoniſtæ, quos ſequitur Peña *in director. Inquiſit.* 3. *part comment.* 158. *verſ. ſed cum ex benignitate*, & Farinac. *q.* 25. *n.* 16. *& q* 190. §. 9. *num.* 144. (quidquid in contrarium dixerit Corradus Brunus *tractatu de hæretic. lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 9.)

Quandonam autem ex benignitate, & miſericordia 4
hæretico pœnitenti bona remitti debeant?

Reſpondetur primò, cùm pœnitentiam agit, & miſericordiam poſtulat, antequam accuſatus, vel denunciatus fuerit. Simanch *de cathol. inſtit. tit.* 47. *num.* 16. Peña 3. *part. director. comment.* 158. *verſ. tertia ſimiliter*, Calderin. *tract. de hæretic. n.* 2. & alij paſſim.

Secundò, ſi poſtquam eſt accuſatus, vel denunciatus, quinimò, & captus, ſtatim errorem ſuum plenè confiteatur, antequam dicta teſtium ſibi publicata fuerint. Ita Peña *loco ſuprà cit.* Pariſius *conſil.* 2. *num.* 184. & alij quos citat, & ſequitur Farinac. *qu.* 25. *num* 6. *& qu.* 190. *num.* 135.

Tertiò, ex aliquorum ſententia, ſi ante ſententiam, tamen ſi poſt dicta teſtium ſibi publicata reſipiſcat, & miſericordiam petat; ita Doctores, quos citat & ſequitur Farinacius *in locis ſuprà citatis.*

Quamuis id aliis minùs probetur; quia tunc delinquens non videtur ex voluntate delictum fateri, ſed quia de illo conuictus ſit. Quapropter talis perpetuo carceri mancipatur ex Textu *in cap. excommunicamus* 2. §. *ſi qui de hæretic.* Ibi: *Si qui poſtquam fuerint deprehenſi redire voluerint ad agendam pœnitentiam, in perpetuos carceres detrudantur:* Intellige tamen: *poſtquàm fuerint deprehenſi.* Plenè, nempe non ſolùm captura, ſed præcipuè depoſitione teſtium.

Cæterùm in Hiſpania nulli hæretico remittuntur 5
bona niſi tantùm ei, qui errores ſuos ſponte fatetur, ſcilicet nullo metu probationis, & teſtificationis ductus ad iudices fidei accedit miſericordiam poſtulaturus, Peña 3. *part. commentar.* 12. *verſ. magnam veniam*, & Simancha *de catholicis inſtitutionibus. titulo* 44. *numero* 3.

Dicitur autem nullo metu probationis, & teſtifi- 6
cationis ductus ad iudices fidei accedere miſericordiam poſtulaturus, qui non vocatus ob denunciationem, vel accuſationem iudices fidei adit crimina confeſſurus. Abbas *in cap. de hoc de ſimonia*, & Peña *loco ſuprà citato verſu & metu probationis.* Vide etiam, quæ dicam infrà *dubitat.* 203. *&* 211.

PETITIO.

An poſſint Inquiſitores relinquere Hæretico pœnitenti bona confiſcata?

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitores, ſaltem ex benignitate, & miſericordia poſſunt relinquere Hæretico pœnitenti bona confiſcata; & ita ſeruatur in vniuerſa Italia. Contra alios tenentes contrarium ſatis probabiliter, maximè attenta conſuetudine, quæ viget in Hiſpanica Inquiſitione, vbi hæretici etiam ſi redeant ad Eccleſiæ gremium non recuperant bona confiſcata.*

2 *Pariſius, & alij complures errant circa hoc, & cur?*
3 *Hæretico pœnitenti in Inquiſitione Hiſpanica non ſit bonorum praſcriptorum remiſſio, niſi ſponte confiteatur errores ſuos.*

1 RESpondeo ex dictis (ſaltem ex benignitate, & miſericordia) affirmatiuè Pariſius *lib.4.conſ.2.n.184.* Vmbert. Locat *in Prax. Inquiſit. verb. Inquiſitor. num.31.* Burſatus *lib 1. conſ.14. num.31. & 32.* (vbi ſubdit, quod & teneantur) Ghirland. *tract. de hæretic. quæſt.6. num.1. & ſeqq.* Decian. *in tract. crimin. lib.5. cap.44 num.2.* Roland. a Valle *lib.3. conſ.92. num.24.* Zalius *lib.1 conſ.23. numer.11.* Peña *in director. Inquiſit. part.2. comment.9.* Zanchin. *de hæretic. cap.25. num.23.* Et ita ſeruatur in vniuerſa Italia, ſicuti teſtatur Peña *loco ſuprà citato.* Videri etiam poterit Surdus *conſ.386.* & Ricciull. *in tract. de iur. perſon. lib.5. cap.41. num.2.*

Quamuis contrarium ſatis probabiliter teneant Cantera *in quæſtion. crimin. cap.1. de hæretic. num.18.* Io. Royas *ſingul.26 num.4.* Simancha *de cathol. inſtit. titul.47 num.15.* Corrad. Brun. *de hæretic. lib.5. cap.6. num.10.* Et ita (quidquid ſit de conſuetudine aliorum locorum) ſeruatur in Inquiſitione Hiſpanica, ſicuti teſtatur Si-
2 mancha *loco iam ſupradicto*, quatenus ait: non ſolùm publicam pœnitentiam agunt hæretici, qui ad Eccleſiam redeunt, ſed etiam ipſorum bona publicantur, & ea (quamuis ad Eccleſiæ præmium recipiantur) non recuperant: Qua in re falli videntur Pariſius, & alij complures, qui ſequuntur Italiæ conſuetudinem, quæ (cùm ſit vetuſtiſſima, & à Summis Pontificibus approbata) pro lege ab eis ſeruanda eſt: in Hiſpania verò iura ipſa Pontificia, & leges Regias ſequimur. Quapropter in Hiſpania Inquiſitores non videntur bona ipſo iure confiſcata poſſe relinquere hæretico pœnitenti in damnum fiſci, cui iam ius eſſe quæſitum videtur.

3 In Inquiſitione igitur Hiſpanica nulli hæretico pœnitenti ſit bonorum remiſſio, niſi ſoli illi qui ſponte fatetur errores ſuos: quod tunc contingit, quando nullo teſtificationis, & probationis metu ductus ad Inquiſitores accedit, & miſericordiam hæreſim ſuam integrè manifeſtando petit, ſicuti ſuprà dicebam. Et videri poterit Inſtructio Toletana anno 1561. *num.41.* Videri etiam poterunt, quæ dicam infrà *dicta dubitat.203. & 211.*

DVBITATIO CXLI.

An, & quomodo debeat fiſcus ſatisfacere creditoribus delinquentis, cuius bona confiſcantur?

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus debet ſoluere omnia debita delinquentis ante delictum contracta, ſi omnia eius bona confiſcauerit; quia licèt fiſcus non ſit proprie hæres, habetur tamen loco hæredis.*
2 *Fiſcus non poteſt occupare, niſi bona delinquentis, quæ eius non reputantur, niſi deducto ære alieno.*
3 *Fiſcus debet ſoluere omnia debita delinquentis quomodolibet ſint contracta, ex mutuo, depoſito, commodato, legato, fideicommiſſo, &c. quia fiſcus eſt vniuerſalis ſucceſſor.*
4 *Fiſcus non tenetur ſoluere debita delinquentis contracta poſt delictum, vbi eſt annexa confiſcatio ipſo iure: niſi in quantum probatum fuerit verſum fuiſſe in vtilitatem delinquentis, & ipſius fiſci.*
5 *Fiſcus ſi confiſcauerit partem bonorum delinquentis, tenetur ſolùm ſoluere pro parte*
6 *Hæreticus, ſi non confiſcantur omnia eius bona, ſed ſolùm pro parte, tenetur æs alienum ſoluere pro ea parte bonorum, quæ non fuit confiſcata, quamuis ordinariò in crimine hæreſis omnia bona confiſcentur.*
7 *Fiſcus non tenetur ſoluere æs alienum in totum, ſi bona hæretici confiſcata non ſufficiant, ſed ſolùm pro illa parte, quæ ad ipſum deuenit: pro altera verò parte tenetur ipſe hæreticus, ſi ſcilicet poſt condemnationem acquiſiuerit aliqua bona, vnde ſoluere poſſit.*
8 *Debita in dubio an ſint contracta poſt delictum, licet nonnulli aſſerunt, quod teneatur probare opponens, probabilius tamen eſt, teneri fiſcum; quia conſtat de delicto, & obligatione.*
9 *Onus probandi, donatorem non potuiſſe donare, pertinet ad ſucceſſores ipſius, & donatarius non tenetur probare, donatorem potuiſſe id facere.*
10 *Fiſcus, ſi delicto non ſit annexa ipſo iure confiſcationis pœna, ſed veniat imponenda, tenetur eodem modo ſoluere debita, ac ſi ante delictum commiſſa eſſent; quia tunc delinquens poteſt bona ſua obligare debitoribus*
11 *Fiſcus, quamuis inuentarium non fecerit, non tenetur ſoluere debita delinquentis vltra vires bonorum publicatorum.*

RESPONDETVR: debet fiſcus ſoluere omnia debita delinquentis ante delictum contracta, ſi omnia bona delinquentis confiſcauerit. Eſt Simanchæ *de cathol. inſtit. tit.9. num.35. & in Enchirid. titul.16. num.7.* Lælij Zechij *in ſumma tit. de fide rubr. de hæreſ. cap.11. num.16.* Torreblanc. *de Magia lib.3. cap.11 num.45.* & communis aliorum ſententia. 1

Probatur; quia fiſcus, licèt non ſit propriè hæres, eo quod ſuccedit condemnato viuenti, habetur tamen loco hæredis; ergo ſicut hæres tenetur ſoluere omnia debita defuncti, ita & fiſcus tenebitur ſoluere omnia debita delinquentis condemnati.

Confirmatur; quia fiſcus non poteſt occupare, niſi 2
bona delinquentis; at bona delinquentis non reputantur niſi quæ, deducto ære alieno, ſuperſunt, ex textu *in l. non poſſunt ff. de iur. fiſc.* Ibi: Non poſſunt vlla bona ad fiſcum pertinere, niſi quæ creditoribus ſuperfutura ſunt: id enim bonorum cuiuſque eſſe intelligitur, quod æri alieno ſupereſt: ergo, &c.

Dixi: omnia debita delinquentis: ſiue ſcilicet ex 3
mutuo, depoſito, commodato, legato, fideicommiſſo, &c. ſint contracta. Item ſiue ad ea ciuiliter, ſiue naturaliter tantùm delinquens obligetur; quia fiſcus eſt vniuerſalis ſucceſſor, ſuccedens in omni actione, tam actiua, quàm paſſiua delinquentis, ex textu *in l. Papinianus §. meminiſſe ff. de inoffícioſ. teſtamenti*, & ex textu *in l. ex facto ff. ad Trebell.* & docent communiter Doctores quos citat & ſequitur Farinacius *de hæreſ. quæſt.190. num.28.*

Dixi ſecundò: *Debita ante delictum contracta*; quia 4
ad ea, quæ poſt delictum, cui ipſo iure eſt annexa pœna confiſcationis, contracta ſunt, fiſcus non tenetur; niſi in quantum probatum fuerit, quod in vtilitatem delinquentis, & ſic in vtilitatem ipſius fiſci impenſa ſint; cùm ex bonis, priùs fiſco obligatis, ſolui poſteriora debita non debeant; ſic Doctores, quos ſequitur Sanchez *lib.2. moral. cap.22. num.76.*

Dixi tertiò: ſi omnia bona delinquentis confiſcauerit: quia ſi fiſcus confiſcauerit partem, tenetur tantùm 5
pro parte; cùm tunc fiſcus ſolùm pro parte loco debitoris ſubrogetur ex textu *in l. finali Cod. de debitor. ciuit. libro 11.* Ibi: *Pro rata rerum, quas poſſident conueniuntur.*

Si igitur non confiſcantur omnia bona hæretici, ſed 6
ſolùm pro parte; tunc hæreticus tenetur ſoluere pro ea parte

Digitized by Google

parte bonorum, quæ non fuit confiſcata, *l. Tutela, ff. de capit. diminut. l. 1. Cod de fideiuſſer. l. 3 §. ſi verò partem Cod. de ſent paſſ. & l. 2. Cod ad leg. Iul. de vi publie.* Et tradunt Doctores, quos ſequitur Farinac. *tom. 1. q 25. num. 177.* Sanchez *vbi ſuprà*, & Oddo *de reſtitut. part. 2. q. 97. notabil. 2. num. 11.* quamuis ordinariè in crimine hæreſis omnia bona confiſcentur; *cap. cum ſecundùm leges de hæret. in 6.*

7 Sicut ſimiliter ſi bona hæretici non ſufficiant ad ſoluendum æs alienum (quod hæreticus contraxit) tunc etiam Fiſcus non tenetur ſoluere æs alienum in totum, ſed ſolùm pro illa parte, quæ ad ipſum deuenit; Pro altera verò parte tenebitur ipſe hæreticus, ſi ſcilicet poſt condemnationem acquiſiuerit aliqua bona, vnde ſoluere poſſit. Ita Doctores, quos ſequitur Vaſquez *prima ſecundæ, q. 96. art. 5. diſput. 169. cap. 2. num. 21.* & Sanchez *lib. 2 moral. cap. 22. n. 89.*

8 Quiſnam autem in dubio, an debita ſint contracta poſt delictum, probare debeat?

Reſpondetur, quod (quamuis nonnulli, quos ſequitur Cautera *quæſt. crimin. rubr. de hæreticis cap. 1. num. 21.* teneant, quod debeat probare opponens,) probabiliùs tamen ſit quod docent Farinacius *q. 190.* & Sanchez *loco ſuprà cit.* ſcilicet, quod debeat probare Fiſcus; quia conſtat de delicto, & obligatione: ergo vt Fiſcus ab illa ſe eximat, debet ipſe probare, quod debita ſint contracta poſt delictum.

9 Confirmatur, quia ſi quis promitteret certam quantitatem bonorum, & is, cui facta eſt promiſſiu, petat ab hæredibus promiſſoris illam quantitatem, ſi dubium fuerit, an potuerit ea bona donare, non pertinet ad donatarium probare, quod donator potuerit illa donare, ſed onus probandi, quod non potuerit donare, incumbit ſucceſſoribus; ergo etiam in caſu noſtro onus probandi, quod debita fuerint contracta poſt delictum, incumbet Fiſco.

Confirmatur ſecundò; quia in tali caſu iuxta ſententiam aliquorum delinquens alienando in præjudicium Fiſci, delinqueret; At in dubio nemo delinquere præſumitur; ergo, &c.

10 Cæterùm, ſi delicto non ſit annexa ipſo iure pœna confiſcationis, ſed veniat imponenda, tenetur Fiſcus eodem modo ſoluere debita, ac ſi ante delictum contracta eſſent; quia tunc delinquens poteſt bona ſua obligare debitoribus, cùm iam non ſint Fiſco propriè obligata, & quaſi hypothecata; Aliàs poſſet Fiſcus omnia bona delinquentis in tertios alienata, auocare hypothecaria actione; quòd minùs verum eſt: ſic Doctores quos citat, & ſequitur Farinacius *part. 1. Praxis, q. 25. num. 190.*

11 Non tamen tenetur Fiſcus ſoluere debita vltrà vires bonorum publicatorum (quamuis inuentarium non fuerit.) Clarus *in pract. lib. 5. q. 78. num. 30.* Zauall. *tom. 3. commun. opinion. q. 822. num 13.* Faechin. *lib. 6. controu.... cap. 21.* & alij quos ſequitur Boſſius *in pract. tit. de bonor. publicat. num. 23.*

DVBITATIO CXLII.

Quem modum Fiſcus ſeruare debeat in ſoluendo debita, ſeu in ſatisfaciendo creditoribus delinquentis?

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus in ſoluende debita, ſeu in ſatisfaciendo creditoribus delinquentis, Primò procurare debet noſſe creditores delinquentis ſolo ſummarie examine, & veritate inſpecta, non expectando diffinitiuam ſententiam, quia ita tenebatur ſoluere Auctor ipſius fiſci.*

2 *Fiſcus debet ſecundò ſatisfacere crediteribus pro viribus bonorum confiſcatorum, & non vltra; quia fiſcus ſolùm ratione bonorum contraxit obligationem ſatisfaciendi.*

3 *Hæres, ſi non fecerit inuentarium, tenetur ſoluere debita defuncti vltrà vires hæreditatis; At non ſic fiſcus debita delinquentis, quando non ſuppetunt facultates; quia non eſt proprie hæres, ac proinde non tenetur conficere inuentarium.*

4 *Fiſcus debet tertiò ſatisfacere creditoribus delinquentis ex bonis confiſcatis, & incorporatis, non autem ex debitis poſtea confiſcandis; quia ſicut debitor aliud pro alio inuitis creditoribus ſoluere non poteſt; ita neque fiſcus loco debitoris ſubrogatus.*

5 *Fiſcus debet quartò ſatisfacere creditoribus vnius Territorij, ex bonis ibidem confiſcatis, non autem ex bonis confiſcatis alibi, quia creditori ſatisfaciendum eſt, vbi contractus celebratus fuit, non alibi ipſo creditore inuito.*

6 *Fiſcus non tenetur ſoluere creditoribus vnius territorij, ſi ipſi velint ſibi ſatisfieri ex bonis alibi confiſcatis, & ad fiſcum diuerſum ſpectantibus, quando bona confiſcata in illo territorio ſufficientia ſunt; quia licet creditori ante confiſcationem hoc ius competebat ex generali bonorum obligatione, facta nihilominus confiſcatione hoc petere non poteſt, ne fiſcus vnus priuetur, altero illæſa remanente.*

7 *Bona vnius territorij ſi ad debita ibidem contracta ſoluenda non ſufficerent, ſatisfieri debet creditoribus ex bonis in alio territorio exiſtentibus, quia abſolutè ſunt bona delinquentis.*

8 *Fiſcus debet quintò ſatisfacere crediteribus delinquentis, priuſquam fideiuſſor eiuſdem delinquentis; quia fiſcus ſubrogatur loco delinquentis; quapropter ſi creditores delinquentis exigant debitum à fideiuſſore, poterit fideiuſſor excipere excuſſionem faciendam à fiſco.*

9 *Fiſcus obligari poterit ad ſoluendum via executiua, ſi via executiua conueniri poterat delinquens; quia fiſcus non cenſetur priuilegiatus, niſi in caſibus à iure expreſſis.*

10 *Fiſcus non poterit eo caſu conueniri coram Iudice delinquentis, etiam ſi ſententia contra delinquentem cœpta fuerit, ſed conueniri debebit coram proprio Iudice.*

11 *Fiſcus debet ſeptimò ſi bona delinquentis condemnati ſufficientia non ſint, ad ſatisfaciendum creditoribus, & ipſimet pro expenſis in delinquentis condemnatione, & in eiuſdem bonorum confiſcatione factis prius ſatisfacere creditoribus, quàm ſibimet; quia creditoribus iam quaſitum erat ius, quod ob debitum poſtea contractum diminui non debet.*

12 *Fiſcus in hoc caſu non agit vtiliter negotium creditorum contra Peregrinum; quia in hoc potiùs confirmat eorum negotium, &c.*

13 *Dicta de creditoribus fiſco præferendis dici etiam debent de pœna impoſita à fiſco pro reparatione alicuius damni contra aliquem tertium à delinquente illati; ſecùs tamen videtur de pœna pecuniaria impoſita delinquenti non pro reparatione alicuius damni contra aliquem tertium à delinquente illati, ſed pro aliquo delicto commiſſe, applicanda tamen alicui priuato, & cur?*

RESPONDETVR. Debet primò fiſcus procurare noſſe creditores delinquentis ſolo ſummario examine, & veritate inſpecta, non autem diffinitiuam ſententiam ſpectare. 1

Probatur authoritate ex Textu *in l. ſiquis poſt hac, Cod. de bon.proſcript.* & tradunt Clar. *Pract.q.78.verſ. ſed quæro*,& Farinac.*q. 25.n.176.* & probatur ratione; quia delinquens ſolo hoc ſummario examine, & inſpecta veritate tenetur debita ſoluere; ergo & eodem modo ſolùm tenebitur fiſcus, qui loco illius ſubrogatur.

a Secundò debet fiſcus iuxta ea quæ dicebam dubitatione præcedenti, ſatisfacere creditoribus, pro viribus bonorum confiſcatorum, & non vltrà; (etiamſi non fecerit inuentarium) quia fiſcus ſolùm ratione bonorum contraxit obligationem ſatisfaciendi creditoribus delinquentis; ergo non obligabitur vltrà prædicta bona accepta à delinquente.

3 Objicies. Hæres, ſi non fecerit inuentarium, tenetur ſoluere debita defuncti vltrà vires hæreditatis, *Authent. ſed cum Teſtator Cod. ad leg. falcid.* ergo & tenebitur fiſcus.

Reſpondetur: nego conſequentiam; quia fiſcus non eſt propriè hæres; ac proinde non tenetur conficere inuentarium, ſicuti tenetur hæres. Bartol. *in l. 1. §.an bona.* Et ibidem communiter Iuriſtæ *ff. de iur.fiſc.* Clarus *in practic.q.78 num.* 30. Farinac. *de hæreſi, q.25. n.183.*& Sanchez *lib.2.moral.cap.22.n.83.*

4 Tertiò debet fiſcus ſatisfacere creditoribus delinquentis ex bonis confiſcatis, & incorporatis; non autem ex debitis poſtea confiſcandis; quia ſicut ipſe debitor delinquens non poterat creditoribus inuitis dare in ſolutum nomina ſui debitoris ex Textu *in l. cùm à quo Cod.de ſolution.* & ibi Baldo, & aliis Iuriſtis, ita neque poterit fiſcus loco debitoris ſubrogatus. Ita Doctores communiter, quos citat, & ſequitur Farinac.*citata q.25.num.174.*

5 Quartò debet fiſcus ſatisfacere creditoribus vnius territorij ex bonis ibidem confiſcatis, non autem ex bonis confiſcatis alibi; quia creditori ſatisfaciendum eſt, vbi contractus celebratus fuit, non alibi, ipſo creditore inuito, ex Textu *in l. is qui certo, ff. de eo,quod cert.loc.* & ibi Doctoribus. Et ſicut quilibet fiſcus poteſt bona ſua in ſuo territorio occupare, & non alia; ita debet debita ibidem contracta ſatisfacere, & non alia.

6 Vnde ſi creditores vnius territorij velint ſibi ſatisfieri ex bonis alibi confiſcatis, & ad fiſcum diuerſum ſpectantibus, non tenetur fiſcus eis ſoluere, quando bona confiſcata in illo territorio ſufficientia ſunt; quia, licèt creditor habens bona debitoris ſibi obligata, & hypothecata, poſſit ex quibuſcumque illius bonis, etiam in alio territorio ſitis, petere ſibi ſatisfactionem fieri *ex l.creditoribus, ff.de diſtract.pignor.* Nihilominus facta confiſcatione, id petere non poteſt, ne fiſcus vnius territorij omnibus bonis confiſcatis ſibi pertinentibus altero fiſco illæſo remanente, priuetur. Ita Doctores, quos citat & ſequitur Farinacius *cit.quæſt.25. num.173.* Clar. *Pract. quæſt. 78. verſ. ſed quæro*, & Sanchez *cit. cap.22.num.78.*

7 Cæterùm, ſi bona vnius territorij ad debita ibidem contracta ſoluenda non ſufficerent, ſatisfieri deberet illis ex bonis in alio territorio exiſtentibus; quia abſolutè ſunt bona delinquentis, qui eſt obligatus; cuius obligationis ſatisfactio iuri per fiſcum acquiſito præferri debet, Clarus, Farinacius, & Sanchez *in locis ſuprà citatis.*

Quintò debet fiſcus ſatisfacere creditoribus delin-
8 quentis priuſquàm fideiuſſor eiuſdem delinquentis; quia fiſcus ſubrogatur loco delinquentis; quapropter, ſi creditores delinquentis exigant debitum à fideiuſſore, poterit fideiuſſor excipere excuſſionem faciendam à fiſco in bonis confiſcatis, ſicuti poterant ipſi excipere excuſſionem faciendam à debitore, ſi debitor non fuiſſet delinquens ex Textu *in Authent. quod ſi debitor, Cod. de pignor.* Et docent quamplures Doctores, quos citat & ſequitur Farinac. *de hæreſi, q. 25. num. 171.* & Sanchez *lib.2.moral.cap.22.num.79.* Etſi alij contrarium teneant.

Sextò, ſi via executiua conueniri poterat delinquens, 9
poterit & eodem modo conueniri, & obligari ſoluere fiſcus; quia fiſcus non cenſetur priuilegiatus, niſi in caſibus à iure expreſſis, *l. 1. Cod. de petit. hæredit. & l. quod placuit, ff. de iur. fiſci.* Et tradunt Doctores, quos citat, & ſequitur Sanchez *loco ſuprà citato, n.80.*

Non poterit tamen fiſcus conuenire coram Iudice de- 10
linquentis (etiamſi ſententia contra delinquentem cœpta fuerit) ſed conueniri debebit coram proprio iudice. Barboſa *in l ſi conſtante §.finali ff ſolut.matrim.*& videri etiam poterit Peregrinus *de iure fiſci lib.7.tit.1.n.11.* & Farinacius *part.1. fragmentor. verb. fiſcus num.* 185. Quia, cùm conceſſum ſit fiſco, ne poſſit conueniri, niſi coram proprio iudice (ſicuti habetur *ex citata lege ſi conſtante, §.finali ff.ſolut.matrim.l.2. Cod.ſi aduerſus fiſcum, l.1. Cod.de fid. inſtrument. & leg.cum eorum Cod.de ſentent. & interlocut.omn. iudic.*) & alicubi non habeatur exceptio (quando cauſa cœpta fuerit coram alio iudice) videtur, quod in tali caſu coram proprio iudice conueniri debeat: quamuis ſecùs videatur, ſi iure hæreditario ſuccederet, aut poſt latam ſententiam in cauſa Appellationis; ſic Barboſa, Farinacius, & præcipuè Peregrinus *in locis ſuprà citatis.*

Septimò, ſi bona delinquentis condemnati ſuffi- 11
cientia non ſint ad ſatisfaciendum creditoribus, & fiſco pro expenſis in delinquentis condemnatione, & in eiuſdem bonorum confiſcatione factis, debet fiſcus priùs ſatisfacere creditoribus, quàm ipſimet; quia creditoribus quæſitum iam erat ius, quod ob debitum poſtea contractum diminui non debet; tum quia Princeps ſuis expenſis debet perſequi delinquentes, iuxta Textum *in l.1.Cod.de Mulier. quæ ſe publicè commiſcuit.* & docent Doctores, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.20. moral. cap.22.n.93.* Quamuis contrarium ſentiant alij, quos refert & ſequitur Peregrinus *de iur.fiſc.lib.5.tit.1.n.193.*

Obiicies ex Peregrino: fiſcus in hoc agit vtiliter negotium creditorum: ergo.

Reſpondetur, negando antecedens; quia fiſcus in 12
hoc potiùs infirmat negotium creditorum; tum ob expenſas, quas ipſe fiſcus facit; tum quia fiſcus transfert debitum in potentiorem, qui eſt ipſemet idem fiſcus: vt omittam, quod punitio delinquentium non ſpectet ad creditores, ſed potiùs ad Rempublicam, vel ad Principem, vt ſuprà dicebam.

Cæterùm, quod dictum eſt de Creditoribus fiſco 13
præferendis, idem dico de pœna impoſita à fiſco pro reparatione alicuius damni contra aliquem tertium à delinquente illati; quod ſcilicet & hæc pœna præferri debeat etiam cuilibet alteri pœnæ fiſco applicandæ; quia damnum paſſus eſt creditor, cui delinquens Iure Naturæ ſatisfacere tenebatur; ergo fiſcus ſuccedens in iuribus, tam actiuis, quàm paſſiuis delinquentis, hanc ſatisfacere præſtare tenetur, priuſquam ſibi bona delinquentis applicet; ſic Doctores quos citat, & ſequitur Farinacius *q.25.n.189.* & Sanchez *cit.cap.22.in fin.*

Quamuis ſecùs videatur dicendum de pœna pecuniaria impoſita delinquenti, non pro reparatione alicuius damni contra aliquem tertium à delinquente illati, ſed pro aliquo debito commiſſo, applicanda tamen alicui priuato; quia huiuſmodi pœna, ſi bona delinquentis vtrique pœnæ ſoluendæ ſufficientia non ſint, præferri non debet pœnæ fiſco ipſi applicandæ; quia fiſcus in hac parte dignior eſt; & ſic alteri priuato præferri debet. *l.quod placuit ff.de iur.fiſc.* & tradunt Clar. *pract.lib.5.q.78.n.31.* Couarruu.*variar.reſol.lib.1.cap.16. num.8.* Farinac. *loc. ſuprà cit. n.188.* & Sanchez *lib.2. moral cap.22.num.94.*

DVBITATIO CXLIII.

An, facta confiſcatione bonorum, delinquens liberetur ab omni obligatione ſatisfaciendi creditoribus?

SVMMARIVM.

1 *Delinquens facta confiſcatione bonorum, liberatur ab obligatione ſoluendi creditoribus, etiamſi poſtea ad pinguiorem fortunam deuenerit; quia in tali caſu tota ſatisfaciendi obligatio transmiſſa eſt in fiſcum.*

2 *Amplia, quod neque in foro conſcientiæ tenetur ea ſoluere.*

3 *Limita, dummodò bona delinquentis confiſcata ſufficiant pro debitis omnibus ſoluendis, aliàs non; quia fiſcus obligationem ſuſcipit ſolùm pro viribus illorum.*

4 *Delinquens, cui bona fuerunt publicata, ſi ſtante inſufficientia illorum fiſcus non ſatisfecerit creditoribus, tenetur, ſi redierit ad pinguiorem fortunam ſatisfacere ex bonis de nouo acquiſitis; non enim eius obligatio eſt extincta, ſed tantùm ſuſpenſa.*

5 *Limito ſecundò cum Sanchez non manere delinquentem ſatisfacere creditoribus obligatum, ſi bona confiſcata ſufficientia fuerint, dummodò potuerint creditores à fiſco bona recuperare: ſecùs verò ſi recuperare non potuerit ex defectu probationis, vel ob expenſas exorbitantes; quod autem non benè probatur, quin non probetur oppoſitum; quia delinquens non eſt in cauſa, vt creditores careant probatione.*

6 *Fiſcus, ſi confiſcatio non fuit omnium, ſed partis bonorum, vel ſi fuit omnium, tamen pars delinquenti reſtituta eſt, tenetur ſoluere illius debita pro rata talis partis.*

7 *Creditorum ius non poteſt fieri deterius ex facto debitoris; non enim & perſona hæredum immutatur conditio obligationis, ſed poſſunt creditores à quocumque hærede habente bona obligata ſui debitoris integrum debitum petere; et ſecùs eſt in caſu, de quo agimus; quia contra voluntatem ipſius debitoris fiſcus aufert ei bona, ex quibus ipſe debitor debebat ſatisfacere creditoribus.*

8 *Fiſcus tenetur ad ea omnia, ad quæ priùs hæreticus tenebatur, cùm in ipſum tranſierint poſt bonorum confiſcationem iura, & actiones bonorum, quæ competebant hæretico.*

9 *Hæreticus, confiſcatis ipſius bonis, non poteſt ampliùs conueniri pro debito, cùm omnia bona ſua tranſierint in fiſcum.*

10 *Amplia, id verum eſſe, etiamſi poſt bonorum confiſcationem hæreticus factus eſt ditior.*

11 *Amplia, neque poſſe conueniri hæreticum ob tutelam, vel curam adminiſtratam, ſed quod adhuc debeat conueniri ſolus fiſcus.*

12 *Amplia, id procedere non ſolùm pro onere reali, ſed etiam pro onere, & obligatione perſonali.*

13 *Amplia, id procedere, etiamſi hæreticus ſe obligauerit in forma Cameræ.*

14 *Amplia, id procedere etiam in fideiuſſore ipſius hæretici, qui neque poteſt conueniri.*

15 *Amplia, hæc omnia habere locum non ſolùm in foro fori, ſed etiam in foro Poli.*

16 *Limita tamen, quod ſi bona hæretici non ſunt ſufficientia ad ſoluendum debitum contractum, fiſcus tenetur ſoluere proportionabiliter pro parte, & hæreticus pro alia parte pariter proportionabiliter.*

RESPONDETVR affirmatiuè: ita vt, ſi fiſcus 1
non ſoluat debita a delinquente ante delictum contracta (ſicut ſoluere tenetur) delinquens non teneatur ea ſoluere (quamuis ad pinguiorem fortunam poſtea deuenerit) ſed eo ipſo, quod fuerunt ipſius bona confiſcata, remaneat liber à ſoluendis debitis. Alexander *in l. ſi marito ff. ſol. matrim. num.* 4. Oddus *de reſtit. in integr. part.* 2. *quæſt.* 97. *art.* 2. *num.* 15. Boſſius *in Pract. de proclamat. num.* 15. Surdus *de aliment. tit.* 8. *priuileg.* 59. *num.* 10. Caſſanæus *in conſuetudinibus Burgundiæ, rubric.* 2. §. 1. *num.* 33. Vaſquez *in* 1. 2. *diſp.* 169. *c.* 2. *n.* 20. Simancha *de Cathol. inſtit. tit.* 9. *num.* 122. Peregrinus *de iur. fiſc. lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 55. Vaſquez 1. 2. *diſput.* 169. *cap.* 2. *num.* 20. Farinacius *de hæreſi quæſt.* 190. *num.* 29. & Sanchez *cit. cap.* 22. *num.* 86.

Probatur; quia in tali caſu tota ſatisfaciendi obligatio tranſmiſſa eſt in fiſcum, & extincta in delinquente iuxta textum *in l.* 1. *Cod. de fideiuſſor. & in l. ſi debitori ff. de fideiuſſor.* Ibi. *Si debitori deportatio irrogata eſt, non poſſe pro eo fideiuſſorem accipi, ſcribit Iulianus, quaſi tota obligatio contra eum extincta ſit.*

Quod ita verum eſt, vt delinquens neque in foro 2
conſcientiæ teneatur ea ſoluere; quia tota obligatio tranſlata eſt in fiſcum, in quem bona delinquentis tranſlata fuerunt. Surdus *de aliment. tit.* 8. *priuileg.* 59. *num.* 10. Caſſanæus *in conſuetud. Burgund. rubr.* 2. §. 1. *num.* 33. & Baiard. *in Pract.* Iul. Clar. *lib.* 5. *quæſt.* 78. *num.* 155. & (cùm id non ſtatuatur in pœnam, neque innitatur falſæ præſumptioni) eſt ſeruandum etiam in foro conſcientiæ; cùm idem in vtroque foro ſeruandum ſit, quando quid non eſt ſtatutum in pœnam, & forum externum non innititur falſæ præſumptioni. Sotus *de iuſtitia lib.* 4. *quæſt* 5. *art.* 3. & alij, quos ſequitur Suarez *tom.* 5. *diſput.* 40. *ſect.* 5. *num.* 16. Vaſquez 1. 2. *diſput.* 66. *cap.* 1. *num.* 3. & *diſput.* 164. *num.* 73. & Sanchez *lib.* 2 *moral. cap.* 22. *num.* 87.

At cùm dixi, quod, facta confiſcatione bonorum, de- 3
linquens liberetur ab omni obligatione ſatisfaciendi creditoribus, intellige, dummodò bona delinquentis confiſcata ſufficientia ſint pro debitis omnibus ſoluendis, aliàs non; quia fiſcus obligationem ſuſcipit ſolùm pro viribus illorum. Vaſquez *loco ſuprà citato num.* 21. Farinacius *quæſt.* 190. *num.* 29. & Sanchez *vbi ſuprà num.* 89.

Quapropter, ſi debita aliqua condemnati, eo quod 4
bona confiſcata illius ſufficientia non fuerint, conſoluta remanſerunt, & condemnatus ad pinguiorem fortunam redit, debet ipſe ex bonis de nouo iam acquiſitis ſatisfacere creditoribus, cùm obligatio illis ſatisfaciendi non extincta, ſed ſuſpenſa fuerit in ipſo, eo quod ſcilicet ſatisfaciendi impotens erat. Vaſquez, Farinacius, & Sanchez *in locis ſuprà citatis.*

Intellige ſecundò cum Sanchez, *vbi ſuprà num.* 91. 5
(ſcilicet non manere delinquentem obligatum ſatisfacere creditoribus, ſi bona confiſcata ipſius ſolutioni ſufficientia fuerunt) dummodò potuerint creditores à fiſco bona recuperare, & ob negligentiam ſuam non recuperauerint; ſecùs vero, ſi recuperare non potuerint ex defectu probationis, vel ex eo quod exorbitantibus expenſis opus habuerint; quia par non videtur, quod creditores abſque culpa propria debito priuentur.

At hoc non ita mihi probatur, vt non etiam mihi probetur oppoſitum, & fortaſſe magis ex eo, quia delinquens non eſt in cauſa, vt creditores careant probatione; vel quod in recuperatione debiti exorbitantes expenſas faciant; cùm hoc alienum ſit à ſuo delicto, & obligatione primæua; ſicque cogi non debeat ipſe ſatisfacere illis; quia quantum eſt ex parte ſua, transferendo obligationem in fiſcum, plenè ſatisfecit. Aliàs bis idem debitum ſoluere cogeretur. Primò, cùm bona ſolutioni

Digitized by Google

ſolutioni ſufficientia transfert in fiſcum. Secundò, cùm debitum effectiuè ſoluit.

6 Cæterùm, ſi confiſcatio non fuit omnium, ſed partis bonorum, vel ſi fuit omnium; tamen Pars delinquenti reſtituta eſt, in tali caſu fiſcus tenetur ſoluere debita delinquentis pro rata talis partis, & condemnatus ſimiliter pro parte reſidua, ſic Doctores communiter, & definitur *in l.1.C.de fideiuſſor.* Ibi *Si Lyſias adempta parte bonorum, exulare iuſſus eſt, non niſi pro parte, quam retinuit, creditoribus obligatus eſt.* Et probatur ratione; quia talis obligatio ſatisfaciendi creditoribus annexa eſt bonis confiſcatis; ergo, ſi cum effectu non confiſcantur, ſeu in fiſcum non transferuntur omnia; ſed ſolùm pars, ita vt pars relinquatur condemnato, pro parte tantùm tenebitur fiſcus, & pro parte tenebitur condemnatus, ita vt inter vtrumque diuidatur obligatio.

7 Obiicies: Ius creditorum non poteſt fieri deterius ex facto debitoris; at ſi, delicto poſito, & confiſcatione facta, creditores non poſſunt à debitore integrum debitum petere; ſed tantùm partem, & alteram partem debent petere à fiſco, ipſorum ius redderetur deterius, (cùm in plures partes diuidatur.) Ergo in tali caſu non debet admitti debitorum diuiſio, ſed dici, quod vterque teneatur ſoluere debita, prout creditoribus placuerit.

Reſpondetur, concedo ex perſona hæredum non immutari conditionem obligationis, ſed poſſe creditores à quocumque hærede, habente bona obligata ſui debitoris, integrum debitum petere, iuxta textum *in l.2. §.1.ff. de verb. oblig.* At in caſu noſtro de facto aliter diſpoſitum eſt *in l.2.C.ad l.Iul.de vi publica, & l. ſi marito ff. ſolut.matrim.* & cum ſatis rationabili fundamento; quia contra voluntatem ipſius debitoris fiſcus aufert ei bona, ex quibus ipſe debitor debebat ſatisfacere creditoribus; Quapropter æquum eſt, vt fiſcus pro rata ſubeat obligationem; quia ſi totam obligationem ſatisfaciendi relinqueret debitori, ſæpè confiſcatio partialis æquiualeret confiſcationi totali, & ſic nullam gratiam faceret debitori condemnato, relinquens ei aliqua bona; ſi ſcilicet ex illis bonis ſibi relictis deberet debitor condemnatus præſtare creditoribus integram ſatisfactionem. Simancha *de cathol.inſtit.tit.9.n.*122. Farinacius *q.*25. *num.*78. & alij paſſim.

8 Cùm igitur poſt bonorum confiſcationem iura, & actiones bonorum (quæ competebant Hæretico) tam actiuè, quàm paſſiuè tranſeant in fiſcum. *l.2.C.ad l.Iul. de rei public.l.ſi marito ff.ſol.matrim. & l.cum fiſco ff.ad Syllan. & d l.2. C.ad l.Iul. de vi public.* & tradunt Bartolus *in l. Non intelligitur § cùm ex cauſa ff de iur.fiſc.* Gulielm.*de Benedict.in cap.* Raynutius *verb.Vxorem de teſtam.num.*850. Grammatic.*deciſ.*85. Surdus *de aliment. tit.8.priuileg.59 n.9 & ſeqq.* Honded *conſ.38.n.44.lib.2.* Beccius *conſ.57.n.5.& 7.* Calcan. *conſ.*66. Simancha *de Cathol.inſtit tit.9.n.33. & 34.* & Rota *deciſ.57. num.3. tom.1. in Recent.*

9 Vt propterea hæreticus non poſſit ampliùs conueniri pro debito (cùm omnia bona ſua tranſierint in fiſcum) ſed creditores debeant agere contra fiſcum, in quem omnis actio dirigitur. *l. ſi debitori, & l. Inter eos §.vlt.ff. de fideiuſſor.l.2. & 3.ff.de ſent.paſſ.l.2. §.1.ff.de alim.legat.l.ſi maritus, & l.ſi marito ff ſol.matrim.l.facto § final.ff.de cond.& demonſtr.l.1.C.de fideiuſſ.& l.2.Cod. ſol.matrim.* Et docent Bald.*in d.l.ſi marito.* Alex *ibidem n.4* Gratian.*tom.3.diſcept.forenſ.cap.423. n 4.* Honded. *conſ 38.n.44.lib.2.* Caſtrenſ *conſ.68.n.1.lib.2.* Grammatic.*deciſ.*85. Surdus *de aliment.tit.8.priuileg.59 n.10. & tit.9.q.32.n.5 & 6.* Beccius *conſ.57.n.4.* Corn.*conſ.190. n.4* Sanchez *lib.2.moral.cap.22.n.74* & Farinacius *tom. 1. q.25 n.177.*

10 Quod eſt verum, etiamſi poſt bonorum confiſcationem hæreticus factus ſit ditior; ita vt in hoc caſu etiam non poſſit conueniri hæreticus, ſed fiſcus. *l.4.C.de ſent. paſſ.* & tradunt Menoch.*conſ.103.n.20.lib.1.* & Odd.*de reſtit.in integr.part.2 q.97.art.2.n.13.*

11 Item ſecundò, eſt verum, vt non poſſit conueniri idem hæreticus ob tutelam, vel curam adminiſtratam, ſed adhuc debeat conueniri ſolus fiſcus. *l. Qui neque, & l Prædia ff de reb.eor.l.ſi Tutor Reipublicæ ff.de tutel.rat. diſtrah.* & docent Simancha *de cathol.inſtit.tit.9.n.*123. & Vaſquez *1.2.q.96.art.5.diſp.169.cap.2.n.21.*

Item tertiò eſt verum, vt, ſicuti non poteſt conueniri pro onere reali; ſic etiam non poſſit conueniri pro onere, & obligatione perſonali. Salycet.*in l.1.C.de fideiuſſ.n.2.* & Imola *in l.ſi debitori in princ. ff.de fideiuſſor.* 12

Item quartò eſt verum, vt non poſſit conueniri, etiamſi ſe obligauerit in forma Cameræ, & etiamſi iurauerit, ſe tempore ſatisfacturum creditoribus, ſed adhuc propter eamdem rationem ſupradictam creditores debeant agere contra fiſcum, in quem bona hæretici tranſierunt. Imola *in cap.2. de ordin.cognit.n.*34. Grammatic. *dec.85.n.3.* Stephan.Gratian.*cit.cap.443.n.60 & 82.* & Soccin. *conſ.28.n.3.lib.3.* quia iuramentum (cùm ſit acceſſorium) ſequitur naturam ſui principalis; & quia præterea ſub conditione emiſſum illud videtur. 13

Item quintò eſt verum, vt (ſicuti pro dictis oneribus non poteſt conueniri hæreticus) ita etiam non poſſit conueniri hæretici fideiuſſor; quia (cùm fideiuſſor ſimiliter ſe habeat acceſſoriè, ſequitur fideiuſſor ſimiliter naturam principalis; ita vt ſi à dictis oneribus liber effectus eſt hæreticus, liber etiam efficiatur hæretici fideiuſſor, qui in defectum hæretici, tanquam ſui principalis ſolummodò tenebatur. Farinacius *q.25. num.*178. Anton. Henriq *tract. de fideiuſſor. cap.20. §.14. n.10.* & Sanchez *lib.2.moral.cap.12.n.91.* 14

Item ſextò eſt verum, vt omnia, quæ vſque adhuc dixi, locum habeant non ſolùm in foro externo, ſed etiam in foro conſcientiæ, ſicuti *ſuprà n. 2* cum Soto, Suario, Vaſquio, & Sancio dicebam. 15

Vbi tamen aduerte, quod, ſi bona hæretici non ſint ſufficientia ad ſoluendum debitum (quod hæreticus contraxit) tunc fiſcus non teneatur ſoluere illud in totum, ſed tantùm pro illa parte, quæ ad ipſum deuenit, pro altera autem parte teneatur hæreticus; ſi ſcilicet poſt condemnationem hæreticus aliqua bona acquiſiuerit; vnde ſoluere poſſit creditoribus; ita DD. communiter, quos ſequitur Vaſquez *1.2.q.96. art.5 diſput.169.cap.2. n.21.* & Sanchez *lib.2.moral.cap.22. n.89.* Sicut etiam, quando non confiſcantur omnia hæretici bona, ſed ſolùm pro aliqua parte, tunc etiam fiſcus non tenetur ſoluere debitum in totum, ſed ſimiliter hæreticus tenebitur ſoluere pro ea bonorum parte, quæ confiſcata non fuit; *l.1.C.de fideiuſſ.l.3.C.de ſent.paſſ.§.ſi verò partem, l. Tutela ff. de capit.diminut.l.2.C.ad l.Iul.de vi public.* & tradunt Farinacius *tom.1.q.25.n.*177. Odd.*de reſtit.in integr part.2. q.97. notabil.2. num.*11. & alij communiter. Quamuis in crimine hæreſis ordinariè omnia bona confiſcentur, iuxta text. *in cap. cùm ſecundùm leges de hæretic. in 6.* 16

DVBITATIO CXLIV.

Quid dicendum, ſi facta confiſcatione omnium bonorum, ex gratia Principis reſtituantur condemnato bona confiſcata?

SVMMARIVM.

1 *Condemnatus, ſi facta confiſcatione, ei ex gratia Principis reſtituantur bona confiſcata, tenetur ſatisfacere creditoribus; quia obligatio ſatisfaciendi, quæ tranſlata erat in fiſcum ratione bonorum confiſcatorum, iterum redit ad debitorem: quamuis ſi*

eâ

ei non reſtituantur omnia bona, ſed pars, conueniri poſſit pro parte.

2 *Condemnatus neque excuſatur ab hac obligatione ſatisfaciendi creditoribus ex eo, quod per negligentiam bona à fiſco non recuperauerit; quia, vt poſſit conueniri, & debeat creditoribus ſatisfacere, ſufficit, quod ius recuperandi habuerit, & non recuperauerit.*

3 *Limita tamen non procedere id, quando, confiſcatis bonis debitoris, fiſcus emiſiſſet proclama, vt contra certum tempus omnes creditores comparerent, & docerent de ſuo credito, quo elapſo, & de credito non edocto, ampliùs ad aliquid petendum non admitterentur.*

4 *Condemnatus prædictus non tenetur ſoluere debita ſuis creditoribus, quando ex Principis benignitate ad priſtinum ſtatum redierit, ſi tamen ipſi non fuerint reſtituta bona, quæ fiſcus iam ſemel occupauit.*

1 RESPONDETVR: in tali caſu tenetur ipſe condemnatus ſatisfacere creditoribus, quia obligatio ſatisfaciendi, quæ tranſlata erat in fiſcum ratione bonorum confiſcatorum, iterum redit ad debitorem (quamuis ſi condemnato non reſtituantur omnia bona, ſed pars, conueniri poſſit in tali caſu pro parte; ſic Doctores communiter, quos citat & ſequitur Boſſius *in Pract. de proclamation. numero* 25. Odd. *de reſtitut. in integr. part.* 2. *quæſt.* 97. *art.* 2. *num.* 13. & Farinacius *quæſt.* 25. *num.* 188. ex Textu *in l.* 3. *C. de ſent. paſſ.*

2 Neque condemnatus ab hac obligatione ſatisfaciendi creditoribus excuſatur ex eo, quod per negligentiam bona à fiſco non recuperauerit; quia vt poſſit conueniri, & debeat creditoribus ſatisfacere, ſufficit, quod ius recuperandi habuerit, & non recuperauerit; ita Doctores quos citat, & ſequitur Farinacius *loco ſuprà citato num.* 180. ex Textu *in l. penultim. ff de ſent. paſſ.*

3 Limita tamen, non procedere, quod dixi; quando confiſcatis bonis debitoris, fiſcus emiſiſſet *Proclama*, vt intra certum tempus omnes creditores comparerent, & docerent de ſuo credito, quo elapſo, & de credito non docto, ampliùs ad aliquid petendum, dictante ſic aliqua Conſtitutione ſpeciali, vel conſuetudine, non admitterentur; quia tunc creditores, ſi negligentes in debito petendo fuerint, cadent à debito & non poterunt fiſcum, & conſequenter neque debitorem, cui bona ſunt iterum reſtituta, moleſtare; cùm fiſcus iam contra creditores præſcripſerit, & præſcriptione illa ius eorum extinxerit, quod extinctum ampliùs reuiuiſcere non poteſt; ita Doctores, quos citat, & ſequitur Farinacius *vbi ſuprà, numero* 181.

4 Ex dictis ſequitur, quod è contra prædictus condemnatus non teneatur ſoluere debita ſuis creditoribus, quando ex Principis benignitate ad priſtinum ſtatum redierit, ſi tamen ipſi non fuerint reſtituta bona, quæ fiſcus iam ſemel occupauit. Simancha *de Catholicis inſtitutionibus, titulo* 9. *numero* 35. & *in Enchirid. titulo* 56. *numero* 3. Lælius Zecchius *in ſumma, titulo de fide rubr. de hæreſ. capite* 11. *numero* 16. Oddus *de reſtitut. in integr. parte* 2. *quæſtione* 97. *articulo* 2. *numero* 13. & Boſſius *in Practic. de proclamat. numero* 15.

DVBITATIO CXLV.

Quid dicendum de fideiuſſore debitoris condemnati? An ipſe fideiuſſor, facta confiſcatione bonorum, teneatur creditoribus ſatisfacere?

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſor debitoris condemnati facta confiſcatione bonorum, non tenetur creditoribus ſatisfacere: ſecùs ſi fiſcus non ſatisfecerit; quia fideiuſſor ſuccedit in defectum Principalis.*

RESPONDETVR negatiuè, ita vt in tali caſu fideiuſſor debitoris condemnati deobligatus ſit creditoribus ſatisfacere, ſicut & ipſe debitor principalis, ſi ſcilicet fiſcus ſatisfecerit: ſecùs ſi fiſcus non ſatisfecerit; quia fideiuſſor ſuccedit in defectum principalis. Et ſic habetur *in l.* 1. *Cod. de fideiuſſoribus.* Ibi. *Verùm qui pro eo fidem ſuam uſtrinxerunt, conueniri poſſunt.* Et ſic etiam tradunt communiter Doctores, quos refert & ſequitur Anton. Henriq. *tract. de fideiuſſ. cap.* 20. §. 14. *num.* 10. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 22. *n.* 92. & Farinac. *q.* 25. *n.* 178. 1

PETITIO.

An, & quando ſequeſtratio bonorum fieri debeat ab Inquiſitoribus?

SVMMARIVM.

1 *Sequeſtratio, ſeu deſcriptio bonorum eſt præparatoria ad confiſcationem, & fieri non debet, niſi quando quis eſt reus de hæreſi formali confeſſus, vel legitimè conuictus: non autem pro aliis caſibus ſapientibus hæreſim.*

2 *Sequeſtratio bonorum in dicto caſu de hæreſi formali fieri debet ſtatim ac reus comprehenditur, & Canonibus Sancti Officij traditur, ne bona ipſius ſubripiantur, vel abſcondantur, deponique debent apud aliquam perſonam idoneam coram Notario, & Executore.*

3 *Sequeſtratio bonorum fieri non debet contra hæreticum defunctum.*

4 *Sequeſtratio bonorum hæretici abſentis quomodo ſit facienda.*

RESpondetur, quod (cùm ſequeſtratio, ſeu deſcriptio bonorum ſit ad confiſcationem præparatoria, ſeu ſolùm fiat in ordine ad confiſcationem) fieri non debet, niſi quando quis eſt reus de hæreſi formali confeſſus, vel legitimè conuictus; vt propterea fieri non debeat niſi pro hæreſi formali, non autem pro aliis caſibus ſapientibus hæreſim. Repertor. Inquiſit. *verb. Confiſcatio, verſ. Item ſecundum.* Tabiena *verb. Hæreticus num.* 5. Zanchin. *de hæretic. cap.* 18. *num.* 5. & *cap.* 25. *num.* 1. Royas *de hæreticis part.* 2. *num.* 50. (quatenus ait, ſequeſtratio, ſeu deſcriptio bonorum fieri non debet, quotieſcumque Inquiſitores procedunt contra Blaſphemos, Sortilegos, ſecundò nubentes, &c. quia prædicti, & alij ſimiles non ſunt propriè, & verè hæretici) Vmbert. Locat. *in Prax. Inquiſit. verſ. bona hæreticorum,* 1

Google

*num.*1. Cantera *in quaſt.crimin. rubric. de hæretic.cap.*1. *num.* 54. & alij communiter. Sequeſtratio igitur, ſiue deſcriptio bonorum fieri non debet niſi pro hæreſi formali; ſic Doctores *in locis ſuprà citatis*, & etiam Inſtructio Toletana anno 1561. *num.*6.

2 Aduerte tamen, quod in dicto caſu de hæreſi formali ſequeſtratio bonorum fieri debeat ſtatim ac talis reus comprehenditur, & carceribus Sancti Officij traditur, ne bona ipſius ſubripiantur, vel abſcondantur; & coram Notario, atque Executore deponantur penes aliquam perſonam idoneam, quæ eorum cauſam, & cuſtodiam habeat; & illa bona, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, Inquiſitorum mandato per cuſtodem vendantur.

3 Aduerte ſecundò, quod non ſimiliter fiat ſequeſtratio bonorum contra hæreticum defunctum; ſic Doctores *in locis ſuprà citatis*, & etiam dicta Inſtructio Toletana *num.*61.

4 Aduerte tertiò, quod, An ſequeſtratio bonorum fieri debeat contra hæreticum abſentem, ſic ſupremus Senatus Inquiſitionis reſpondit Inquiſitoribus Galeciæ anno 1620. Bona abſentium in tertium poſſeſſorem tranſlata, licèt de rigore iuris ſequeſtrari non debeant. Nihilominus, ſi paulò ante citationem fuga præceſſit, & probari facilè poſſunt, quæ bona ſint, ſequeſtrari debent; at, ſi fugit reus tempore, quo captura exequenda erat, ſequeſtrantur bona pro derelicto habita, & quæ in poteſtate vxoris, atque filiorum reperiuntur. Quod, ſi hæc diſcerni non poſſint, ſequeſtrantur omnia, quæ in eius domo reperiuntur; quia omnia illa fugitini eſſe præſumuntur.

Dixi de confiſcatione bonorum; Dicam nunc

De aliis Hæreticorum pœnis.

DVBITATIO CXLVI.

An Hæreticus tunc temporis poſſit teſtari?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus olim poterat teſtari, dummodò hæredes, quos inſtituebant, eſſent Catholici. Ac poſtea fuit id hæretico prohibitum.*

2 *Hæreticus non poteſt teſtari ex communi Doctorum ſententia; quia à die commiſſi delicti omnia bona ipſius ſunt fiſco addicta.*

3 *Teſtari, ſeu condere teſtamentum competit hominibus ex iuris indulgentia, & beneficio.*

4 *Cui prohibitum eſt, bona adminiſtrare, prohibitum eſt etiam teſtamentum condere.*

5 *Teſtamentum ſi condat hæreticus ante ſententiam criminis declaratoriam, licèt ſecundùm aliquos ſit ipſo iure inualidum, & irritum, ex probabiliori tamen ſententia Doctorum eſt ſolum per ſententiam iudicis annullandum.*

6 *Hæretici, vel alij criminoſi prohibentur bona alienare, & tamen ſi ea alienent, poſſunt recipi ab eo, in quem ſunt alienata.*

7 *Reprehenduntur Doctores aſſerentes, hæreticum ſcilicet pœnitentem, & Eccleſiæ reconciliatum, non poſſe teſtari de bonis acquiſitis poſt abiurationem; quia is ſolùm redditur inteſtabilis de bonis confiſcationi ſubiectis.*

8 *Hæreticus neque poteſt teſtari ad pias cauſas, neque inſtituere hæredes filios ſuos Catholicos.*

9 *Leges, quæ id concedebant, reuocatæ ſunt per Leges Canonicas.*

10 *Teſtamentum ab Hæretico factum eſt nullum.*

SVPPONO, quod hæreticus olim poterat teſtari dummodò hæredes, quos inſtituebat, eſſent Catholici; Auth. *Vt cum de Appellatione cognoſcitur* §. *Si quis de dictis parentibus, verſ Generalem.* At poſtea fuit id hæretico prohibitum; *leg. Manichæos* §. *propterea Cod.de hæretic.* Ibi: *Ergo & ſuprema illius ſcriptura irrita ſit ſiue teſtamento ſiue codicillo, ſiue Epiſtola, ſiue quolibet aliò genere reliquerit voluntatem* & Authent. *Credentes Cod. de hæret.* & Auth. *Vtrum de Appellat. cognoſcend.* §. *ſi quis de parentibus Orthodox. leg. Manichæi* 2. *& l ſancta Cod. eodem,* (Ibi habetur, quod hæreticus non poſſit habere ſucceſſores ex teſtamento) & *ex cap. excommunicamus* 1. §. *credentes de hæretic.* (vbi de fautore & defenſore dicitur: *ſit etiam inteſtabilis, vt nec teſtandi liberam habeat facultatem*) & tradunt Gloſ. *in cap. ſi quis Epiſcopus in fine verſic. Nota quod de hæretic.* Ancharan. *ibid.n.*2. Imola *n.*6. Io.Andr. *n.*15. Felin. *in cap. Cùm dilectus de Accuſat. n.*5. Didac. Caſtell. *in l.*5. *Taur.* Burſat. *conſ.*280. *n.*1. Royas *ſing.*61. *n.*2. Spino *de teſtam. part.*1. *n.*89. Azor. *in ſumma tit. de hæret. n.*3. & alij communiter. Hoc ſuppoſito. 1

Reſpondetur negatiuè: Eſt, ſicuti dicebam, communis ſententia Doctorum, &

Probatur; quia hæreticus, cùm à die commiſſi delicti bona ipſius omnia ſint addicta fiſco, redditur inteſtabilis ex cit. Textu *in cap. Excommunicamus* 1. §. *Credentes de hæret.* Ibi: *ſit etiam inteſtabilis, vt nec teſtandi liberam habet facultatem.* Qui Textus licet de fautore hæreticorum loquatur, nihilominus multò magis de ipſo hæretico intelligi debet (in quo conueniunt Doctores.) 2

Confirmatur; quia teſtari, ſeu condere teſtamentum competit hominibus ex iuris indulgentia, & beneficio, *l. Inſtitutio ff. de hæred. inſtituend.* & docent Abb. *in rubr. de teſtam. n.*2. Riminald. *in rubr. inſtitut. de teſtam. n.*72. Gulielm. *de Benedict. in c.* Raynutius *verb. Teſtamentum* 1. *n.*5. Vaſquez *de ſucceſſ progreſſ.* §. 1. *ad* 6. & alij paſſim; at iuris indulgentia, & beneficium non prodeſt hæretico; *l* 1. *& Auth. C. de hæretic.* Ergo. 3

Confirmatur ſecundò, quia; cui prohibitum eſt bona adminiſtrare, prohibitum etiam eſt teſtamentum condere, *l. is cui bonis ff. de teſtam. &* §. *item prodigi Inſt. quib. non eſt permiſſum facere teſtam.* At prohibitum eſt hæretico bona adminiſtrare, *cap. Cùm ſecundum leges de hæret. in* 6. Ergo. 4

An autem hæreticus ante condemnationem ita ſit incapax teſtandi, vt ipſius teſtamentum ſit nullum ipſo iure, vel potiùs ſit tantùm per ſententiam iudicis annullandum? 5

Reſpondetur, quod (quamuis ſi hæreticus teſtamentum condat, illud eſſe nullum, inualidum, & irritum ipſo iure ante ſententiam criminis declaratoriam, teneant Anchar. *in d.c. excommunicamus* 1. §. *credentes de hæret. n.*2. Henric. *ib. n.* 11. Auanias *n.*6. Io.Andr. *n.*15. Oſtienſ. *in ſum. rubr. de hæret.* §. *qua pœna feriatur.* Peña *in direct. part.*3. *comment.*165. Peregr. *de iur. fiſc. lib.*5. *tit.*1. *n.*172. Greg. Lopez *in l.*4 *Tauri*, & Aragon. 2.2. *q.*11. *art.*3 *coroll.* 4) Tamen ex probabiliori ſententia DD. ſit ſolùm per ſententiam iudicis annullandum; ita DD. quos citat & ſequitur Farinac. *q.*190. §. 6. *n.*89. Vaſq. 1.2 *diſp.*171. *c.*1. *n.*11. *& de teſtam. c.*9. §. 1. *dub.*4. *n.*11. Sanch. *lib.*2. *moral. c. c.*24. *n* 3. Molina *de inſt. tom.*1. *diſp.*95. *verſ. ſecundum eſt.* Salſedo *in pract.* Diaz *c.*86. Decian. *in tract. crim. lib.*7. *cap.*45. *n.*20. & Tello *in l.*4. *Tauri n.* 34.

Probatur primò authoritate, ex Text. *in cit cap. excommunicamus*, quatenus ibi dicitur *ſit inteſtabilis*: (nam cùm ly, *ſit*, importet futurum tempus ſecundum probabiliorem DD. opinionem ſignificat ſententiam iudicis non latam, ſed ferendam, atque adeò quod teſtamentum conditum ab hæretico ſit ante ſententiam declaratoriam criminis validum, quamuis poſt latam ſententiam poſſit reuocari) & quatenus ibidem dicitur: *nec teſtandi liberam habeat facultatem*; quaſi diceretur, licèt

quidem

quidem habeat facultatem teſtandi;non tamen habeat liberam : aliàs dici deberet : nec teſtandi vllam habeat facultatem.

Secundò probatur ratione;quia ſecundùm probabiliorem ſententiam, quam ſuo loco dicebam, hæreticus non priuatur dominio ſuorum bonorum,nec poteſtate in alios illa transferendi,quouſque ſententia condemnatoria ſeu declaratoria criminis acceſſerit : ergo ſicut ex vi huius dominij, & poteſtatis poteſt hæreticus validè, licet irreuocabiliter, ſua bona alienare per quemlibet contractum, ita, & poterit eadem alienare per teſtamentum.

6 Confirmatur;quia hæretici,& alij criminoſi prohibentur bona ſua alienare,& tamen ſi ea alienent, poſſunt prædicta bona recipi ab eo, in quem ſunt alienata (quamuis illa alienatio poſſit reuocari) ergo etiam, quamuis iſti prohibeantur teſtari, & tamen teſtentur, non tamen propterea teſtamentum eſt ipſo iure nullum, ſed poteſt annullari, ſeu reuocari, ita vt lata ſententia confiſcationis retrotrahatur ad reuocanda teſtamenta, facta ab eo tempore,quo fuit delictum commiſſum.

7 Cæterùm,quod aiunt Caldetin.*tract.de heret.rubr.de pœnis hereticorum filiorum, & nepotum n.3.* & alij, quos citat & ſequitur Farinac.*q.* 190 *n.*73.(hæreticum ſcilicet pœnitentem, & Eccleſiæ reconciliatum non poſſe teſtari,de bonis acquiſitis poſt abiurationem, quia *ex ſupradicto cap.excommunicamus*,redditur inteſtabilis)Mihi cum Vaſq.*opuſc.de teſtam c.9.§.1.n.26.* Sanch.*lib.1 mor. c.14.n.4.* & alijs,non probatur ; quia ſolùm redditur inteſtabilis de bonis confiſcationi ſubiectis, vtpote quæ non ſunt ampliùs delinquentis, ſed fiſci ; at confiſcatio non extenditur ad bona futura, & poſt ſententiam acquiſita (vt etiam ſuprà ſuo loco dicebam) ergo neque impotentia teſtandi ab illa extendi debet.

8 Petes:An hæreticus neque poſſit teſtari ad pias cauſas,neque inſtituere hæredes filios ſuos Catholicos?

Reſpondetur, quod neque poteſt teſtari ad pias cauſas.ita Felin.*in c.ſi quis Epiſcopus n.11.de heret.*Bald.*lib. 3.conſ.155.n.1.* Locat. *in iudic. inquiſit. verb.Pœna n.9. verſic.17.*& Carrer.*de heret.n.*151.quia quod hæreticus non poſſit teſtari,ſtatutum eſt non ſolùm de iure ciuili, ſed etiam de iure canonico (ſicuti patet ex dictis) At quando quis de iure canonico prohibetur, ne poſſit teſtari ; ſimul etiam prohibetur ne poſſit teſtari ad pias cauſas,vt præter alios docet Bald.*loc.ſuprà cit.*Ergo,&c.

Neque etiam poteſt teſtari, ita vt in ſuo teſtamento inſtituat hæredes filios ſuos Catholicos.Gloſſ.*in c.Cùm ſecundùm leges de heret. in 6. verb. ipſo iure.* Fortunius Garzias *in l.Gallus §.quid ff.de liber.& poſth.*Simancha *de cathol.inſtit.tit.9.n.4* Brunus *de heret.lib.5.c.6.*& alij paſſim ; quia ſic expreſsè decernitur *in Auth.Gazaros Cod.de heret.*

9 Non obſtat,ſi dicas:*in l.Manichaos,in l.Cognouimus C.de heret.in Auth.verum de Appellat. §.ſi quis de peccatis, & in c.Iudai 1.q.9.* dicitur,quod hæreticus poſſit teſtari, & inſtituere hæredes filios ſuos Orthodoxos: Ergo.

Reſpondetur enim, dictas leges reuocatas eſſe per alias leges canonicas,& per Text.*in cit.c.vergentis.*Cùm verò dicitur;quod hæreticus non poſſit teſtari,ſeu condere teſtamentum, appellatione teſtamenti veniunt etiam Codicilli,Epiſtolæ,& alia ſimilia, quibus ſignificatur vltima voluntas hominis;*cit.l. Manichaos §.Ergo* & docent præter alios Spino *de teſtam. part.12. n.43.* Palatius Rubeus *in l.5.Tauri*,& Royas *ſing.185.n.6.*

10 Petes ſecundò,An teſtamentum ab hæretico factum, ſit nullum,& inualidum, vt etiamſi Teſtator redeat ad fidem,non propterea illud habeat robur & valorem?

Reſpondetur affirmatiuè ; qua de re præter alios videri poterit Repertorium Inquiſit.*verb.Pœna verſ.Item nota quod hereticus* Royas *ſing.61.n.3.* & Caldetin.*tr.de heret.in rubr.de pœn. heret.filior.n.3.*

DVBITATIO CXLVII.

An hæreticus poſſit ſuccedere ex teſtamento, vel ab inteſtato?

SVMMARIVM.

1 *Hereticus ſuccedere non poteſt, neque ex teſtamento, neque ab inteſtato.*

2 *Amplia id ita verum eſſe,vt etiam ſi heretico legatum relinquatur in teſtamento militum, adhuc is tali legato priuetur.*

3 *Amplia,id ita verum eſſe,vt hereticus non ſolùm priuetur hereditate ex teſtamento, vel ab inteſtato relicta, ſed etiam contracta inter viuos,ſcilicet donatione.*

4 *Hereticus ſi ſucceſſionis ſit incapax, omnia, qua ipſi deferuntur, vel relinquuntur,applicantur fiſco, & venientibus ab inteſtato.*

5 *Hereticus,durante hereſi, eſt incapax cuiuſlibet ſucceſſionis,& legati ſecundùm probabiliorem ſententiam,à qua in conſulendo,& iudicando non eſt recedendum,quia ſi crimen leſa maieſtatis humana reddit illud committentium filios incapaces qualibet ſucceſſione ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato ; multo magis crimen leſa maieſtatis diuina.*

6 *Ratio predicta non conuincit, quia pœna non extenduntur de caſu ad caſum grauiorem.*

7 *Textus* in cap.excommunicamus de hæreticis, *prohibet ne is ad hereditatis ſucceſſionem accedat; qui Textus licèt de credentibus,fautoribus,& receptatoribus hereticorum loquatur, quando excommunicatione notati ſunt, & contemnunt intra annum ſatisfacere ; nihil tamen obſtat, quod de hereticis efficacius non intelligatur, & cur?*

8 *Hereticus durante hereſi tenetur reſtituere hereditatem ſibi delatam, heredibus venientibus ab inteſtato ſecundùm primam ſententiam.*

9 *Hereticus in ſecunda ſententia attento iure Regio Caſtella eſt incapax ſucceſſionis ; ſecùs autem attento iure communi;quia tunc non eſt incapax ſucceſſionis,neque donationis.ſed indignus,ac proinde non tenetur ante ſententiam neque heredibus, neque fiſco aliquid reſtituere.*

10 *Hereditas,in qua hereticus,Maurus,vel Iudeus inſtitutus eſt* in lege Regia finali *deciditur, quod deueniat ad propinquos,parentes,& quod Apoſtata non poſſit heres inſtitui, deciditur* in lege Regia 5.

11 *Heretici hac incapacitas ſucceſſionis in nullo iuris communis textu ſtatuitur.*

12 *Secunda ſententia ſic diſtinguens Auctori non probatur ; quia in iure Regio nulla deciſio ſpecialis apparet,que obliget ad affirmandum,quod hereticus ſit ſucceſſionis incapax, & tamen non obligat attento iure communi;ſiquidem dici poſſet* ad leg. Regiam, *quod loquatur de heretico & Apoſtata per ſententiam declarato.*

13 *Que explicatio adhiberi etiam poteſt ad Textus citatos iuris communis,eò magis,quia pœna non extenduntur de caſu ad caſum etiam grauiorem; quapropter videtur,quod neque iure Regio Caſtella, neque iure communi expreſsè probetur incapacitas ſuccedendi in heretico occulto, nondum per ſententiam declarato.*

14 *Hereticus ex aliorum ſententia poteſt ſuccedere, eſtque capax hereditatis,& donationis, eámque verè acquirit ante ſententiam criminis declaratoriam, qua non eſt omninò improbabilis.*

15 *Textus* in cap.excommunicamus de hæret. *loquitur*

quando credentes, fautores, &c. declarati fuerunt per ſententiam iudicis excommunicati, & per annum permanentes in excommunicatione noluerunt ſatisfacere.

16 *Pœna cùm ſint odioſæ non ſunt extendendæ de caſu ad caſum.*

17 *Hæreticus admiſſa hac tertia ſententia ea, quæ acquirit titulo hæreditatis, poteſt tuta conſcientia*
18 *retinere, & non tenetur ante ſententiam iudicis reſtituere hæredibus ab inteſtato. Secùs tamen eſt, ſi ſequamur primam ſententiam.*

19 *Bona hæretico relicta non pertinebunt ad fiſcum, ſed ad hæredes ab inteſtato, ſi in aliquibus Regnis ſint iura, quæ expreſsè reddant hæreticum incapacem cuiuſcumque ſucceſſionis; & quomodo lex reddat aliquem incapacem ſucceſſionis.*

20 *Incapax habetur pro mortuo.*

21 *Limita tamen vt non procedat hæc prima communis ſententia in hæreditate, & legato relicto illi, quem quis nouerit eſſe hæreticum; quin nunc in pœnam delicti, quod incapacem, vel ſaltem indignum inſtituerit, poterit fiſcus hæreditatem, vel ſaltem legatum occupare.*

22 *Hæreticus poſtquam fuit ab hæreſi abſolutus, & Eccleſiæ reconciliatus, redditur capax hæreditatis; cùm ceſſet tunc ipſius incapacitas.*

23 *Hæreticus eſt capax ſucceſſionis, ſi hæreſim fuerit deteſtatus, licèt interim ab illa non abſolutus; quin licet excommunicatio tollatur per abſolutionem, & non per pœnitentiam, hæreſis tamen tollitur per pœnitentiam.*

24 *Hæreticus, attenta prima ſententia communi Doctorum, hæreditatem & legatum ſibi relictum repudiare non ſolùm poteſt, ſed etiam debet; quia ſecundùm eorum ſententiam eſt incapax illius: quamuis plures Doctores putent, quod non poſſit repudiare; quia repudiatio cederet in fraudem fiſci; tamen probabilius eſt, quod poſſit nondum validè, ſed etiam licitè.*

25 *Alienatio rerum, quas poſſidet damnatus, æquiparari videtur cum omiſſione requiſitionis ex Text.* in l. in fraudem ff. de iur. fiſc. *At textus iſte non obſtat; quia non loquitur de renunciatione hæreditatis delatæ; ſed de alienatione iuris quæſiti facta in fraudem fiſci, ſiue per alienationem dominium transferatur, ſiue non.*

1 RESPONDETVR negatiuè; atque ita docent Socinus *in cap. Excommunicamus 1. §. credentes de hæret. n.* 39. Buttrius *ibid. n.* 33. Ancharan. *num.* 6. Zabarella *n.* 6. Petrus Gregorius *Syntagm. iur. lib.* 33. *c.* 8. *n.* 10. Angel. *verb. Hæreticus* 1. *n.* 14. & 21. Syluest. *eod. verb.* 1. *n.* 14. Tabiena *n.* 14. Armilla *verb. Hæreſis n.* 10. Vaſquez t. 2. *diſp.* 169. *c.* 3. *n.* 32. Menoch. *vol.* 2. *conſ.* 185. *n.* 14. & *conſ.* 186. *n.* 14. Azor. *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 8. *q.* 1. & *lib* 8. *cap.* 12. *q.* 8. Io. Royas *ſing.* 79. *n.* 1. Quemada *in quæſtion. fiſcalib. q.* 18. Simanch. *de Cathol. inſtit. tit.* 9. *n.* 124. & *tit.* 46. *n.* 55. Caldetin. *tract. de hæret. rubr. de pœn. hæret. n.* 2. Farinac. *de hæreſi q.* 190. *n.* 93. & alij communiter Doctores, quos infra citabo.

Probatur *ex cit. cap Excommunicamus.* Ibi: *Nec ad hæreditatis ſucceſſionem accedat.* & *ex l. Manichæos §.* 1 *C. de hæret.* Ibi: *ipſos quoque volumus amoueri ab omni liberalitate & ſucceſſione quolibet titulo venientes*, & *ex l. Ariani §. cunctis C. eod. tit.* Ibi: *Siue ex vltima voluntate, rebus qualitercumque relictis.*

2 Et hoc adeò verum eſt, vt etiam ſi hæretico legatum relinquatur in teſtamento militum, adhuc hæreticus tali legato priuetur. Decian. *tract. crim. lib.* 5. *c.* 44. *n.* 17. Albericus, Salycetus, & alij, quos citat & ſequitur Farinac. *de hæreſ. q.* 190. *n.* 95. ex Textu *in l. vlt. C. de hæret.* Ibi: *Iuſſimus neminem errore conſtrictum hæreticorum hæreditatem, vel legatum, vel fideicommiſſum accipere, etiam in vltimis militum voluntatibus.*

Item adeò verum eſt, vt hæreticus non ſolùm priuetur hæreditate ex teſtamento, vel ab inteſtato relicta, ſed etiam contractu inter viuos, ſcilicet donatione; ſic Doctores communiter, quos citat & ſequitur idem Farinacius *vbi ſuprà n.* 96. ex Textu *in cit. l. Ariani §. cunctis C. de hæret.* Ibi: *ſiue de donationibus hæreticorum conuenticula.* 3

An autem hæreticus, durante hæreſi, ita priuetur ſucceſſione ex teſtamento, vt illius ſit incapax, vel ſolùm indignus? 4

Suppono, quod ſi ſucceſſionis ſit incapax, omnia, quæ ipſi deferuntur, vel relinquuntur, non applicentur fiſco, ſed venientibus ab inteſtato; ita Doctores communiter, quos citat & ſequitur Farinacius *q.* 25. *n.* 139. & Sanchez *lib.* 2. *moral. c.* 14. *n.* 31. ex Textu *in l. ſi quis mihi bona §. ſi quis plane ff. de acquir hæred.* & *in l.* 1. *C. de hær. inſtituend.* At, ſi ſit capax, ſed ſolùm indignus, applicantur fiſco, non autem venientibus ab inteſtato; ita Doctores idem *in locis ſuprà citatis*, ex Textu *in l.* 1. *ff. de iur. fiſc. l. Papinianus § meminiſſe*, & *l. cum talibus §. finali de his, quibus vt indignis.* Videatur, præter alios, Ananias *in cap. Excommunicamus* 1. *§. credentes de hæret. n.* 7. Felin. *ibid. n.* 3. Menoch *conſ.* 185. *n.* 8. *vol.* 2. Simanch. *de Cath inſtit. tit.* 9. *n.* 124 & Quemada *in quæſt. fiſcalib. q* 18. Paul. *conſil.* 112. *n.* 2 & præcipuè Farinac. & Sanch. *in locis ſuprà citatis.* Hoc ſuppoſito.

Prima, & communis ſententia (à qua in conſulendo, 5
& iudicando recedendum non eſt) tenet, quod hæreticus, durante hæreſi ſit incapax qualibet ſucceſſione, & legato; (ſicuti videre eſt apud Farinac. *de hæreſ. q.* 190. *n.* 93. & Sanchez *cit. cap.* 14. *n* 32. & *ſeqq*) Atque ſic præter alios tenet Menoch. *vol* 2. *conſ* 185 *n.* 14. & *conſ.* 186. *n.* 14. Simancha *de cathol. inſtit. tit.* 9. *n.* . 84. Azor. *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 8. *q.* 1. & *lib.* 8. *cap.* 12. *q.* 8. Vaſquez *opuſc. de reſtam. cap.* 9. § 1 *dub.* 2 *n.* 121. & 1. 2. *diſp.* 169. *cap.* 3. *n.* 32. quatenus ait, quod hæreticus, quamuis occultus, ſit inhabilis ad obtinendam hæreditatem) ſic etiam ſentire videntur Gygas *tract. de crimin. læſ. maieſt. lib.* 2. *de pœn. committen. id crimen, q.* 14. *n.* 1. & *q.* 31. Decian. *in tr. crim. lib* 7. *cap.* 40. *n.* 26. (quatenus inquiunt, quod rei læſæ maieſtatis ſint incapaces cuiuſlibet ſucceſſionis) & Socinus *in cap. Excommunicamus* 1. *§. credentes de hæret. n.* 39 Buttius *ibid. n.* 33. Zabarella *n.* 6. Ancharan. *n.* 6. Angel. *verb. hæreticus* 1. *num.* 14. & 21. Syluest. *eod. verb.* 1. *n.* 14. Tabiena *n.* 14. Armilla *verb. hæreſis num.* 10. Petrus Gregorius *Syntagm. iur. lib.* 33. *cap.* 8. *n.* 10. & Royas *ſing.* 79. *n.* 1. (quatenus aſſerant, quod hæreticus non poſſit ſuccedere in hæreditate, ſiue illa proueniat ex teſtamento, ſiue ab inteſtato) cùm generaliter loquantur.

Probatur; quia crimen læſæ maieſtatis humanæ reddit illud committentium filios incapaces qualibet ſucceſſione ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato; *l. Quiſquis §. filij Cod. ad leg. Iul. maieſt.* Ibi: *Ab hæreditate & ſucceſſione habeantur alieni*; & paulò poſt: ex teſtamentis extraneorum nihil capiant; (quod multò magis locum habet in ipſis delinquentibus. Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.* 45. *n.* 21. Farinac. *de crim. læſæ maieſt. quæſt.* 102. *num.* 63. & alij paſſim) Ergo, cùm crimen læſæ maieſtatis diuinæ grauius ſit, habet eamdem pœnam, quam trahit crimen læſæ maieſtatis humanæ.

At hæc ratio non conuincit: negare enim 6
quis poſſet conſequentiam, afferendo doctrinam, quod pœnæ extendendæ non ſint de caſu ad caſum, etiam grauiorem (ſi in grauiori expreſſæ non ſint) cùm id ſolùm probet, quod conuenienter potuerint extendi, non tamen quod de facto ſint extenſæ: quapropter

Secundò probatur meliùs; quia *in citato capite Ex-* 7
communicamus §. credentes, expreſsè cauetur, *ne ad hæreditatis ſucceſſionem accedat*; Qui textus licet de credentibus, fautoribus, & receptatoribus hæreticorum loquatur, quando excommunicatione ſunt notati, & contemnunt intra annum ſatisfacere; nihil

tamen

tamen obſtat, quominus de hæreticis etiam, quin & efficaciùs intelligatur; quia qui ob fautoriam hæreſis excommunicatione notatur, & intra annum ſatisfacere contemnit, eſt hæreticus fictione iuris; ergo ſi Textus in hoc hæretico locum habet multò magis locum habebit in illo, qui verè & propriè hæreticus eſt. Tum quia *in l. Manichæos, §. 1. Cod. de hæretic.* dicitur: *Ipſos quoque volumus amoueri ab omni liberalitate, & ſucceſſione quolibet titulo venientes.* Et *in l. Ariani, §. cunctis, Cod. eodem titulo* legitur: *Sine ex vltima voluntate rebus qualitercumque relictis.*

8 Ex hac prima ſententia communi ſequitur, quod hæreticus, durante hæreſi, teneatur reſtituere hæreditatem, ſibi delatam, hæredibus venientibus abinteſtato; quia (cùm ipſe illius ſit incapax, & nullum titulum habeat ad illam retinendam) aliis illa acquiritur.

9 Secunda ſententia aliorum, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib. 2. moral. cap. 28. num. 34.* diſtinguit de iure regio Caſtellæ, & de iure communi; & ait, quod, attento iure regio Caſtellæ, hæreticus ſit incapax: At, attento iure communi non ſit incapax ſucceſſionis, neque donationis, ſed ſolùm ſit indignus; ac proinde non teneatur ante Iudicis ſententiam, neque hæredibus, neque fiſco quidpiam reſtituere; poſita tamen Iudicis ſententia, fiſcus ea omnia ab illo, tanquam ab indigno auferat.

10 Priorem partem probat Sanchez; quia in lege regia finali *titulo 7. parte 6.* deciditur; quod hæreditas in qua hæreticus, Maurus, vel Iudæus, inſtitutus eſt, deueniat ad propinquos parentes: & in lege regia quinta *titulo 25. parte 7.* deciditur, quod Apoſtata non poſſit hæres inſtitui: Ergo ex his omnibus regiis legibus habetur, quod hæreticus ſit ſucceſſionis incapax.

11 Poſteriorem partem probat idem Sanchez *loco ſuprà citato.*

Primò authoritate, adducendo pro ſua ſententia Imolam *cap. 2. num. 44. de teſtament.* Molinam *de iuſt. & iur. tom. 1. diſp. 154. & tom. 3. diſp. 658. num. 19.* Decianum *pract. criminal. lib. 5. cap. 44. num. 17.* Leſſ. *de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 19. dub. 5. num. 52.* & Azorium *tom. 1. Inſtit. moral. lib. 5. cap. 8. q. 1.*

Secundò ratione, quia nullus Textus iuris communis extat, quod hæc incapacitas hæretico ſtatuatur; & ex alio capite pœnæ non debent extendi de caſu ad caſum, etiam grauiorem, vti dicebam.

12 At hæc ſecunda ſententia, ſic diſtinguens, mihi non probatur, quia in iure regio Caſtellæ nulla deciſio ſpecialis apparet, quæ obliget ad affirmandum, quod hæreticus ſit ſucceſſionis incapax, & tamen non obliget, attento iure communi, ſiquidem ad legem regiam finalem *titulo 7. parte 6.* (vbi deciditur, quod hæreditas, in qua hæreticus, Maurus, vel Iudæus inſtitutus eſt, deueniat ad propinquos parentes) reſpondere quis poſſet, quod intelligatur de hæretico, Mauro, vel Iudæo, per Iudicis ſententiam declarato. Et eandem explicationem adhibere poſſet ad legem regiam quintam *titulo 25. parte 7.* (vbi deciditur, Apoſtatam non poſſe hæredem inſtitui,) quod ſimiliter intelligatur de Apoſtata per Iudicis ſententiam declarato: Et cùm ibidem ſubditur, quod legatum & donatio illi facta, vel quam ille alteri facit, non valeat à die commiſſi criminis, explicari poteſt, non valeat irreuocabiliter; cui explicationi fauet ipſa lex regia quarta *titulo 26. parte 7.* vbi dicitur, quod non debeat valere donatio, &c. à die, quo per Iudicis ſententiam iudicatus eſt hæreticus; ergo in iure regio Caſtellæ non eſt aliquis Textus manifeſtè probans, hæreticum occultum, & nondum per Iudicis ſententiam declaratum, ſucceſſionis eſſe incapacem, ſed ad ſummum probat, eſſe quidem illum ſucceſſionis irreuocabilis incapacem; at

13 ſucceſſionis reuocabilis capacem: quæ explicatio, vt verum fatear, adhiberi etiam poterit ad Textus adductos iuris communis, & etiam ad Textum adductum *in citato capite excommunicamus, §. credentes de hæreticis,* (vbi dicitur: *Neque ad hæreditatis ſucceſſionem accedat.*) Vt ſcilicet non accedat irreuocabiliter, dum per Iudicis ſententiam non eſt hæreticus declaratus; quapropter videtur, quod neque iure regio Caſtellæ, neque iure communi expreſsè probetur ſuccedendi incapacitas in hæretico occulto, & nondum per Iudicis ſententiam declarato; & ideò,

Tertia ſententia Imolæ *cap. 2. num. 44. de teſtament.* 14
Molinæ *de iuſt. & iur. tom. 1. diſput. 154. & tom. 3. diſput. 658. num. 19.* Deciani *Pract. crimin. lib. 5. cap. 44. num. 17.* Leſſij *de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 19. dub. 5. num. 52.* Azorij *tom. 1 lib. 5. cap. 8. q. 1.* & aliorum, quæ ſimpliciter (& ſic tam attento iure communi) docet, quod hæreticus poſſit ſuccedere, ſitque capax hæreditatis, & donationis, eamque verè acquirat ante ſententiam criminis declaratoriam, non eſt omninò improbabilis, quia quod hæreticus ſit incapax hæreditatis, & donationis, eſt pœna: & pœna ex alio capite non eſt imponenda, niſi fuerit in iure expreſſa; *cap qui de ſent. excommun. in 6.* ſed nullibi, ſicuti dicebam, in iure exprimitur, quod hæc pœna hæretico ſit impoſita: ergo non eſt imponenda.

Non obſtat quoad ius commune, quod *in cit. cap.* 15
Excommunicamus, dicitur de hæretico: *Nec ad hæreditatis ſucceſſionem accedat;* & *in l. Manichæos, §. 1. Cod. de hæret.* habetur: *Ipſos quoque volumus amoueri ab omni liberalitate, & ſucceſſione quolibet modo veniente.* Et *in l. Ariani, §. cunctis, Cod. eodem tit.* legitur: *Sine ex vltima voluntate, rebus qualitercumque relictis.*

Reſpondere enim quis poſſet, quod *in dicto cap. Excommunicamus,* ſolùm ſit ſermo (quando credentes, fautores, &c. declarati fuerunt per ſententiam Iudicis excommunicati, & per annum permanentes in excommunicatione noluerunt ſatisfacere.) Pœnæ verò non ſint extendendæ de caſu ad caſum etiam grauiorem; *in l. Manichæos verò, & in l. Ariani,* non fertur ſententia ipſo iure, ſed dicitur eſſe ferenda, cùm ly *amoueri* ſignificet ſententiam ferendam, non autem ſententiam ipſo iure latam.

Non obſtat ſecundò, quod Rei criminis læſæ Maje- 16
ſtatis humanæ ſint incapaces omnis ſucceſſionis; *l. quiſquis, §. filij verò, Cod. ad leg. Iul. Majeſt.* Ergo etiam & Rei criminis læſæ Majeſtatis diuinæ.

Reſpondere enim quis poſſet, negando conſequentiam, quia, ſicuti dicebam, pœnæ cùm ſint odioſæ, non ſunt extendendæ de caſu ad caſum, etiam grauiorem, ſed ſolùm locum habent in caſibus, in quibus expreſsè à iure cauentur: à iure autem expreſsè cautum non eſt, quod pœnæ latæ contra Reos criminis læſæ Majeſtatis humanæ, extendantur etiam ad Reos criminis læſæ Majeſtatis diuinæ.

In qua tertia ſententia, quæ acquirit hæreticus titulo 17
hæreditatis, legati, vel donationis, poteſt ea tuta conſcientia retinere, & non tenetur ante ſententiam Iudicis reſtituere hæredibus abinteſtato; quia & ſecuta ſententia, neque pertinebunt ad hæredes teſtatoris, vel donatoris, ſed ad fiſcum eo modo, quo pertinebunt alia bona propria eiuſdem hæretici; quia illa bona relicta hæretico, ſunt vere iam ab hæretico acquiſita; cùm hæreticus ſit capax hæreditatis, legati, & donationis, in hac tertia ſententia.

Quod, ſi ſequamur ſententiam primam eorum, qui 18
tenent, quod hæreticus ſit incapax hæreditatis, legati, &c, (quæ, ſicuti dicebam, eſt communis, & in conſulendo, ac in iudicando ſequenda.) Tunc dicendum erit, quod ſi quæ hæreditas, &c. hæretico (ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato) relinquatur; ſit illa tradenda hæredibus ſuccedentibus abinteſtato; & præterea ſi hæreticus hæreditatem acceperit, teneatur in conſcientia, etiam ante Iudicis ſententiam,

eam reſtituere iiſdem hæredibus ab inteſtato, non autem reſtituere fiſco. Ananias *in cap. excommunicamus* 1. *§.credentes de hæretic num.* 7. Felinus *ibid.num.* 3. Menoch.*conſ.*185.*num.*8. (vbi ait, quod legata relicta hæretico ſint habenda pro non ſcriptis.) Quemada *in quæſtion.fiſcal. q.*18. (vbi inquit, quod relicta hæretico ſint tradenda aliis hæredibus.) Simanch.*de Cathol. Inſtit. tit. 9. num.* 124. (vbi aſſerit quod legata & fideicommiſſa relicta hæretico ſint ſimiliter habenda pro non ſcriptis, & pertineant ad alios hæredes.) Et colligitur *ex l.1 ff.de his, quæ pro non ſcript.*(vbi dicitur, quod ſi in metalla damnato quid extra cauſam alimentorum relictum fuerit, id pro non ſcripto ſit, nec ad fiſcum pertineat.) Item ex eo; quia quæ relicta ſunt Bannito ſucceſſionis incapaci, non pertinent ad fiſcum, ſed ad teſtatoris hæredes abinteſtato. Ita Doctores, quos citat & ſequitur Paulus *con.* 2 2. *num.* 1. *vol.* 2. Et quæ relicta ſunt ſpurio incapaci, non ſunt tradenda fiſco propter crimen commiſſum à ſpurio; ergo ſic etiam quæ relicta ſunt à teſtatore alicui hæretico, non tenetur hæreticus, (ſi ſcilicet hæreticus ſit incapax) ea tradere fiſco, ſed tenetur reſtituere teſtatoris hæredibus ab inteſtato.

19 Hinc ſi in aliquibus Regnis ſint iura, quæ expreſsè reddant hæreticum incapacem cuiuſcumque ſucceſſionis, ibi ſine dubio bona hæretico relicta non pertinebunt ad fiſcum, ſed ad hæredes abinteſtato: tunc verò cenſetur, quod lex aliquem expreſsè reddat incapacem ſucceſſionis, donationis, &c. ob aliquod delictum, quando relicta delinquenti non applicat fiſco, ſed hæredibus abinteſtato (ſicut contingit in ſpuriis inceſtuoſis, damnatis ad metalla, deportatis, & ſimilibus, quos lex de facto reddit incapaces.) Gloſſ. *in §. legati inſtit. de legat & in l.ſi quis mihi bona, §. ſi quis planè, ff.de acquir.hæredit.* Bartol.*in l.hæreditas, num.*3. *Cod.de his, qui b.vt indign bon.aufer.* Bald.*ibidem, num.*6. Iaſon *num.* 10. Paulus *num.* 5. Decius *in l.* 1. *num.*10. *Cod.de ſecund.nupt.* Gulielm.Benedict.*in cap. Raynutius verb.mortuo itaque teſtatore, num.*37. *de teſtament.* Couarruu.*in* 4.*decretal.part.*2. *cap* 8.§.5. *num.* 9. Peregrin. *de iur fiſc.lib.* 1.*tit.*1.*num.* 2. Alex. *conſ.*202.*col.*6. Cornæus *conſ.*319.*vol* 4. Oldrad. *conſ.* 309. Soccin.Iunior *conſ.*3.*num.*12.*vol.*3. *Marian.* Soccin.Sen.*conſ.*22.*n.*15. *lib.*1. Gozadin. *conſ.* 21. Caſtr.*conſ.*306. *lib.*1. Hieron. Gabriel *conſ.*104.*lib.*1. Hippolyt. *conſ.*93.*n.* 15.*& ſeqq.* Menoch *conſ.*186.*n.*1. *vol.* 2. & Boſſius *in Pract.tit.de his quib.vt indign.bon.aufer.n.*3.

Et patet *ex l.ſi qua pœna, ff.de his qui ſunt ſui, ex l. ſi poſt mortem, §.liberi, ff.de bonor. poſſeſſ. ex l.*3.*de his quæ pro non ſcriptis habentur, & ex l.* 1. *Cod. de hæred. Inſtit.*

20 Et ſuadet ratio, quia incapax habetur pro mortuo, *l.*1.*§.ſed ſi Patronus, ff.de coniug. emancip.*

Cæterum etiam remoto prædicto iure regio, quod expreſsè reddat hæreticum incapacem, & attento (ſolo iure communi) adhuc prima ſententia (quæ tenet, quod ex eo, quod vt inquit ipſa, hæreticus, durante hæreſi, ſit incapax hæreditatis, legati, &c. fiſcus in tali hæreditate legati, &c. locum non habeat, ſed dicta hæreditas, &c. hæredibus abinteſtato venientibus ſit applicanda) mihi videtur in conſulendo, & iudicando ſequenda; quia ſi non probabilior, ſaltem communior eſt inter Doctores, vti patet ex dictis.

21 Limita tàmen, vt non procedat prædicta prima ſententia in hæreditate, legato, &c. relicto illi, quem tu noueris, eſſe hæreticum; quia tunc in pœnam delicti, quod incapacem, vel ſaltem indignum inſtitueris, poterit fiſcus hæreditatem, legatum, &c. occupare. Et facet Textus *in l.quæ de Samaritis, Cod. de hæretic.* Ibi, *Delatam ipſius ſucceſſionem vindicat fiſcus*: quamuis interim; quod fiſcus ſententiam condemnatoriam non pronunciat, hæredibus abinteſtato venientibus illa ſit applicanda. Azor.*tom.*1.*inſtit. moral. lib.* 5. *cap.* 8. *q.* 1. Simanch.*de Cathol.Inſtit.tit.*46.*num.*56. Sanchez *lib.*2. *moral. cap.* 14. *num.* 58. & Farinacius *de hæreſ. q.* 190 *num.*104.

Dixi hæreticum, durante hæreſi, incapacem eſſe hæreditatis, legati, &c. quia poſtquam fuit ab illa abſolutus, & Eccleſiæ reconciliatus, redditur capax; cùm ceſſet tunc ipſius incapacitas. Ita Doctores communiter *in locis ſupra citatis.* 22

An verò ſit capax, ſi hæreſim fuerit deteſtatus, & interim ab illa non abſolutus? 23

Reſpondetur, quod (quamuis negent nonnulli, quos ſequitur Vaſquez *cit. cap.*9 § 4. *dub.*2.*num.* 123. *de teſtament.* Ex eo quod interim, dum non eſt abſolutus, in hæreſi perſeuerare cenſetur.) Probabilius ſit oppoſitum; quod ſcilicet ſit capax, non ſolùm in foro conſcientiæ, (ſicuti tenent Doctores, quos ſequitur Sanchez *lib.*2.*cap.*14.*num.*40.) Sed etiam (ſi de vera Pœnitentia conſtiterit) in foro conſcientiæ; quia licèt excommunicatio tollatur per abſolutionem, & non per pœnitentiam, hæreſis tamen tollitur per pœnitentiam: ſed incapacitas ſuccedendi non oritur ab excommunicatione, ſed à peccato hæreſis: ergo per pœnitentiam ſublato peccato hæreſis, per eamdem pœnitentiam tollitur incapacitas ſuccedendi.

Ex dictis ſequitur, quod, attenta prima ſententia Doctorum, hæreticus hæreditatem, legatum, &c. ſibi relictum repudiare non ſolùm poſſit, ſed etiam teneatur; quia ſecundùm primam ſententiam hæreticus incapax eſt illius. At attenta tertia contraria ſententia, (eſſe quidem hæreticum ſucceſſionis capacem, dum per Iudicis ſententiam condemnatus non fuerit) quamuis plures Doctores putent, quod hæreticus repudiare non poſſit, ex eo, quia talis repudiatio cederet in fraudem fiſci; (ſicuti non poteſt licitè, etſi poſſit validè, debitor in fraudem creditorum hæreditatem ſibi delatam repudiare.) Tamen probabilius ſit, quod poſſit hæreticus repudiare, nondùm validè, ſed etiam licitè, quia nullibi prohibetur talis repudiatio (cùm ſolùm hæretico prohibeatur alienare quod eſt ſuum, & fiſco obligatum, non autem prohibeatur omittere acquirere quod eſt alienum, & ad fiſcum deuenire poteſt,) ſed repudiatio hæreditatis, legati, &c. eſt quædam alieni iuris acquiſitionis omiſſio: ergo cùm id hæretico non prohibeatur, poterit ab hæretico nondùm validè, ſed etiam licitè fieri repudiatio. Ita Doctores, quos ſequitur Vaſquez *opuſcul.de teſtament.cap.*9.*dub.*6.*n.*24. 24

Objicies Textum *in l.in fraudem, ff.de iur. fiſc.* vbi alienatio rerum, quas poſſidet damnatus, æquiparari videtur cum omiſſione acquiſitionis. Ibi: *In fraudem fiſci non ſolùm per donationem, ſed quocumque modo res alienatæ reuocantur; idémque iuris eſt, etſi non quæratur, æquè enim in omnibus fraus punitur.* 25

Reſpondetur cum Sanchez *lib.*2.*moral. cap.*14 *num.* 53. Textum hunc non obſtare, quia ibi non eſt ſermo de renunciatione hæreditatis delatæ, ſed de alienatione iuris quæſiti facta in fraudē fiſci, ſiue per alienationem dominium transferatur, ſiue non: hoc enim vltimum ſignificant illa verba: *Etſi non quæratur*; quia ad fraudem fiſci faciendam impertinens eſt, quod per alienationem ius alteri quæratur, vel non quæratur.

COROLLARIVM I.

An hæreditas ad hæreticum, vel alium delinquentem, ante commiſſum delictum delata, ſi eam hæreticus, vel alius delinquens non adiuerit, cum aliis bonis hæretici, vel alterius delinquentis publicetur?

SVMMA

SVMMARIVM.

1 *Hæreditas ad hæreticum, vel alium delinquentem ante commiſſum delictum delata, non adita, non publicatur cum aliis bonis hæretici, vel alterius delinquentis, non ſolùm ſi is ſit incapax ſecundùm primam ſententiam, quando ſine dubio ſpectat ad hæredes abinteſtato, ſed etiam ſi ſit capax ſecundùm tertiam ſententiam.*

2 *Hæreditatem adeundi ius, priuſquam ea acceptetur. non computatur inter bona.*

3 *Hæreditas delata, ſed nondum adita, non tranſit ad hæredes, conſequenter neque ad fiſcum.*

4 *Hæretici, vel alterius delinquentis, quando eius bona publicantur, tranſeunt ad fiſcum omnia iura, & actiones reales, non autem iura, & actiones merè perſonales.*

5 *Hæreditatis ante acceptationem legatum à morte teſtatoris non tranſit in dominium legatarij perfectè, & irreuocabiliter, ſed imperfectè, & reuocabiliter.*

1 RESpondetur ex dictis ſuprà negatiuè; non ſolùm ſi hæreticus, vel alius delinquens ſit incapax ſecundùm primam ſententiam, (quando ſine dubio ſpectat ad hæredes ab inteſtato,) ſed etiamſi ſit capax ſecundùm tertiam ſententiam ſuprà in principio dubitationis relatas; ſic contra Papienſem *in praxi in form. libell. pro hæredit. abinteſtato delata num.7.* Et paucos quoſdam alios tradunt Gulielm. Benedict. *in cap. Raynutius, verb. & vxore decis. 5. num.* 282. Gigas *de crimin. læſ. majeſt. lib. 2. tit. de pœn. committen. id crimen q.8.* Decius *in l. 3. §. illud, ff. quod quiſque iuris, num. 2. & 3. & conſ. 438. num. 8. conſ. 442. & conſ. 445. num. 65.* Ruin. *conſ. 23. lib. 5.* Cæphal. *lib. 3. conſ. 321. num. 25. & ſeqq.* & Nellus *de Bannitis part. 1. 2. tempor. q. 30.*

2 Probatur vlteriùs etiam; quia *in l. pretia rerum, ff. ad leg. falcid.* habetur, quod non computetur inter bona ius adeundi hæreditatem, priuſquàm acceptetur. Ergo quando publicantur bona hæretici, vel alterius delinquentis, non publicabitur ius adeundi hæreditatem; cùm tale ius computetur inter bona hæretici, vel alterius delinquentis *ex prædicta l. pretia rerum.*

3 Confirmatur; quia *in l. vnica Cod. de iis qui ante apertas tabul.* dicitur, quod hæreditas delata, ſed nondum adita, non tranſeat ad hæredes: ergo neque tranſibit ad fiſcum.

4 Objicies: Hæreticus, vel alter delinquens habet ius ad talem hæreditatem: At tranſeunt ad fiſcum omnia iura, & actiones hæretici, vel alterius delinquentis, quando eius bona publicantur: ergo tranſibit etiam tale ius.

Reſpondetur, diſtinguo minorem: tranſeunt ad fiſcum omnia iura, & actiones hæretici, vel alterius delinquentis, ſi ſint iura & actiones reales, concedo; ſi ſint iura, & actiones merè perſonales, nego; ſic autem contingit in caſu noſtro; quia quod quis acquirat ius, & dominium in hæreditatem delatam, pendet ex conſenſu illius, ad quem illa defertur; quapropter, cùm talis conſenſus ſit perſonalis, non poterit illud tranſire ad delinquentem, niſi delinquens priùs hæreditatem delatam adiuerit.

5 Inſtabis: *in l à Titio, ff. de furtis*, dicitur quod legatum à morte teſtatoris tranſeat in dominium legatarij, nec requiratur, vt priùs adeatur hæreditas: ergo ius adeundi hæreditatem computatur inter bona, tametſi hæres nondum illam adierit.

Reſpondetur: diſtinguo antecedens (quod ſcilicet ante acceptationem hæreditatis legatum à morte teſtatoris tranſeat in dominium legatarij) perfectè, & irreuocabiliter, nego; imperfectè & reuocabiliter, ſeu ſub conditione niſi repudietur, quare ſi poſtea non acceptetur, non acquiratur dominium) concedo.

COROLLARIVM II.

An hæreticus, vel alius delinquens poſſit in fraudem fiſci repudiare hæreditatem, vel legatum, &c.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus, vel alius delinquens poteſt in fraudem fiſci repudiare hæreditatem, vel legatum, &c. non ſolùm ſi delinquens ſit incapax ſecundùm primam ſententiam, quando etiam tenetur; quia ſine dubio ſpectat ad hæredes ab inteſtato, ſed etiam ſi ſit capax ſecundùm tertiam ſententiam.*

2 *Fiſci in fraudem factum non videtur, quod acquiſitum non eſt.*

3 *Hæreditas repudiari poteſt in fraudem creditoris, conſequenter etiam in fraudem fiſci; eſt enim creditor melioris conditionis, quàm fiſcus.*

4 *Fiſcus quod habeat priuilegium, vt in ipſius fraudem non poſſit repudiari hæreditas, vel legatum, nullo iure habetur.*

5 *Fiſci in fraudem res alienata non ſolùm per donationem, ſed quemcumque alium modum reuocatur, æque enim in omnibus fraus punitur; At non ſequitur, quod aliquid in fraudem fiſci non poſſit repudiari, non enim id lex exprimit, ſed tantùm loquitur de bonis publicatis, eorumque alienatione; non dicta repudiatione hæreditatis non aditæ.*

6 *Debitor poteſt repudiare ſimiliter hæreditatem, vel legatum, &c. in fraudem, ſeu in præjudicium creditorum, ad hoc vt ipſius filij ſuccedant, & poteſt vti hoc remedio repudiationis, ne creditores hæreditatem. vel legatum, &c. conſequentur.*

7 *Hæreditas priuſquàm acceptetur, ipſo iure acquiritur hæredibus ſuis, ſed non perfectè, & irreuocabiliter; imperfectè tamen, & reuocabiliter, ſeu ſub conditione.*

8 *Debitor poteſt repudiare hæreditatem, vel legatum, &c. in fraudem creditorum, ita vt is, qui in illa bona repudiata ſuccedit, licitè & tuta conſcientia queat illa retinere; Qui enim repudiat, nihil de ſuo alienat, ſed tantùm deſinit acquirere.*

9 *Succeſſor in hoc caſu nihil capit à repudiante, ſed tantùm à ſuis predeceſſoribus.*

10 *Debitor nolens acceptare, peccat contra iuſtitiam: At non etiam ſic is, qui ſuccedit; quia ſucceſſor non cooperatur peccato illius; cùm non dederit ei conſilium, vt non acceptaret.*

11 *Delinquens licet non poſſit licitè hæreditatem, legatum, &c. repudiare in fraudem, ſeu præjudicium fiſci, ſi ſit capax, & ſi non ſit capax, non ſolùm licitè poſſit, ſed etiam teneatur. Creditor tamen repudians in fraudem creditorum peccat mortaliter contra iuſtitiam: nam tenetur ex iuſtitia adhibere media conuenientia, præſertim facilia, ad hoc vt poſſit ſoluere creditoribus.*

12 *Debitor callens aliquam artem, tenetur illam, ſi dedecus ei non inferat, ex iuſtitia actu exercere, vt poſſit ſoluere creditoribus, quibus debet: conſequenter magis ex iuſtitia acceptare hæreditatem, legatum, &c.*

13 *Filius, quia tenetur ex pietate, & charitate ſubuenire parentibus in neceſſitate conſtitutis, peccat contra charitatem, & pietatem, ſi ſine cauſa non acceptaret hæreditatem, legatum, &c. vt poſſit ipſis ſubuenire: ergo à ſimili de debitore.*

14 *Hæreditatem*

Digitized by Google

14 *Hæreditatem quis repudiare licitè poteſt in foro externo in præiudicium creditorum, non quod forus externus id approbet tanquam iuſtum, ſed quia creditoribus in tali caſu non amiſit; & propterea non valet argumentum à foro externo ad internum animæ in hoc, & in aliis caſibus quæ hîc recenſentur.*

15 *Debitor non ſolùm peccat contra Iuſtitiam, non acceptando hæreditatem, legatum, &c. in fraudem creditorum, ſed peccant etiam contra eam Procuratores, & Aduocati, conſulendo ei, vt non acceptet, ſeu retineat hæreditatem, legatum, &c. in dictorum fraudem, & tenentur ad reſtitutionem; poteſt tamen debitor aliquando, ſi id bona fide faciat, excuſari à peccato.*

16 *Qui non habet vnde ſoluat, non tenetur ex iuſtitia debitum ſoluere, ſi non habeat neque in actu, neque in potentia; At cùm in potentia habeat, & debitum non ſolutum, neq. remiſſum ſit extinctũ, ſed per impotentiam conſopitum, ſequitur, quod deueniens debitor ad pinguiorem fortunam teneatur ſoluere, & in ordine ad dictam obligationem ſoluendi tenetur adhibere medium ad ſoluendum, &c.*

17 *Delinquens ſi ſit capax, non poteſt in fraudem fiſci repudiare hæreditatem, legatum, &c. nec debitor in fraudem creditorum, ſi dicant ſe renunciare, vt alter ſuccedat.*

18 *Donatio non valet, quando Maritus ei, qui vult ipſi aliquid donare, iubet, vt donet vxori, cùm eo ipſo, quod iubet donari vxori; videtur prius tacitè acceptare, & poſtea ſua vxori donare. Conſequenter non valebit repudiatio facta in fauorem alterius.*

19 *Repudiatio, ſeu renunciatio facta in fauorem alterius valeret, ſi delinquens, vel debitor nullo modo, nec expreſsè, nec tacitè acceptaret.*

1 RESpondetur ex iiſdem dictis ſuprà affirmatiuè, non ſolum ſi delinquens ſit incapax ſecundùm primam ſententiam (quando etiam tenetur; quia ſine dubio ſpectat ad hæredes ab inteſtato, vti ſuprà dicebam) ſed etiam ſi ſit capax ſecundùm tertiam ſententiam, in eodem principio dubitationis relatas. Ruinus *lib. 5. conſ. 25.* Decius *conſ. 445. num. 65. & ſeqq.* Menoch. *conſ.* 101. *num. 4. vol. 1.* Barbat. *lib. 3. conſ. 22. num. 9. & ſeqq* Vinc. de Franch. *deciſ.* 101 *num. 5.* & alij.

2 Probatur vlterius etiam authoritate; quia *in l. cum quidam, ff. de iur. fiſci* dicitur: *Reſcriptum eſt non videri in fraudem fiſci factam, quòd acquiſitum non eſt.*

3 Probatur vlterius etiam ratione; quia poteſt hæreditas repudiari in fraudem creditoris: ergo multò magis poterit repudiari in fraudem fiſci; quia creditor eſt melioris conditionis, quàm fiſcus; cùm creditor tractet de damno vitando, fiſcus autem de lucro faciendo.

4 Confirmatur; quia nullo iure habetur, quod fiſcus habeat priuilegium, vt in ipſius fraudem repudiari non poſſit hæreditas, vel legatum, &c. (cùm iura vniuerſaliter concedant, eſſe validam repudiationem factam etiam in fraudem creditorum) Ergo talis repudiatio valida erit.

5 Objicies: *in l. in fraudem, ff de iur.* dicitur, quod in fraudem fiſci non ſolùm per donationem, ſed per quemcumque alium modum res alienata reuocetur. *Idémque Iuris ſit, etſi non quæratur (Æquè enim in omnibus fraus punitur.)* Ergo in fraudem fiſci non poteſt aliquid repudiari.

Reſpondetur, nego conſequentiam; quia ibi non dicitur, quod non valeat repudiatio hæreditatis facta à delinquente, cuius bona propter delictum publicantur; ſed ſolùm dicitur, quod ſit puniendus ille, qui in fraudem fiſci bona iam publicata alienat; illa verò verba quæ *ibidem* habentur (*etſi non quæratur*) faciunt, vt *ſuprà* dicebam, ſenſum, quod ſcilicet punienda ſit fraus, quamuis in ea bona iam publicata nullum ius acquirat ille, vti in fraudem fiſci fuerunt alienata.

Hinc ſequitur, quod debitor poſſit repudiare ſimili- 6
ter hæreditatem, vel legatum, &c. in fraudem, ſeu in præiudicium creditorum, ad hoc vt ipſius filij ſuccedant, & poſſit vti hoc remedio repudiationis, ne creditores hæreditatem, vel legatum, &c. conſequantur. Ioannes Lupus *in rubr. de donation. §. 47. num. 9.* Gomez *tom. 1. variar. cap. 9. num. 27.* Molina *de Inſt. tom. 1. diſput.* 180. Vaſquez *prima ſecunda, diſput. 172. cap. 3. num. 13. & ſeqq.* Sanchez *de matrim. lib. 6. diſput. 4. num.* 8 & alij paſſim.

Non obſtat, ſi dicas: *in l. Nolentibus, Cod. de iur. de-* 7
lib. & in l. 1. ff. qui ſunt in poteſt. dicitur, quod ipſo iure (priuſquàm acceptetur) hæreditas acquiratur hæredibus ſuis, adhuc ignorantibus: Ergo (cùm hæreditas ſit iam acquiſita) non poteſt repudiari; quia ſolùm repudiantur ea, quæ nondum à nobis ſunt acquiſita.

Reſpondetur enim diſtinguendo, quod ipſo iure (priuſquàm acceptetur) hæreditas acquiratur hæredibus ſuis, adhuc ignorantibus; perfectè, & irreuocabiliter, nego: Imperfectè, & reuocabiliter, ſeu ſub conditione, ſi hæres velit eam acceptare, concedo.

Sequitur ſecundò, quod debitor poſſit repudiare hæ- 8
reditatem, vel legatum, &c. in fraudem creditorum, ita vt is, qui in illa bona repudiata ſuccedit, licitè, & tuta conſcientia queat illa retinere; quia qui repudiat aliquid ſibi in teſtamento relictũ, legatum vel oblatum, &c. nihil de ſuo alienat, ſed tantùm deſinit acquirere. *Regul. non fraudantur, ff. de regul. iur.* (Cùm enim debitor nihil acquiſiuerit, non poteſt dici, quod aliquid de ſuo alienet: nam ius adeundi hæreditatem, &c. non computatur inter bona illius, qui illam adire poteſt, antequam illam acceptet.) Ergo cùm debitor nihil de ſuo donet, vel alienet, is qui ſuccedit, poterit illud licitè, & tuta conſcientia (tanquam quid ad ſe delatum, & ſpectans) poſſidere.

Confirmatur; quia qui ſuccedit in hoc caſu, nihil 9
capit à repudiante, ſed à ſuis prædeceſſoribus: ergo totum illud poterit licitè & tuta conſcientia retinere.

Non obſtat, ſi dicas: debitor nolens acceptare, pec- 10
cat contra iuſtitiam: ergo etiam & is, qui ſuccedit (tanquam cooperator peccati illius) ſimiliter peccabit contra iuſtitiam.

Reſpondetur enim: Nego conſequentiam; quia ſucceſſor non cooperatur peccato illius; cùm non dederit ei conſilium vt non acceptaret; ſed tantùm permittit peccatum illius; cùm ad quidquam non teneatur, nec plus diligere proximum, quàm ſeipſum.

Aduerte tamen, quod (licèt delinquens poſſit licitè 11
hæreditatem, legatum, &c. repudiare in fraudem, ſeu præiudicium fiſci, ſi ſit hæreditatis, legati, &c. capax: Nam, ſi non ſit capax, non ſolùm licitè poteſt, ſed etiam tenetur, cùm tunc hæreditas, legatum, &c. ſpectet ad hæredes abinteſtato, ſicuti pluries ſuprà dicebam.) Tamen non poteſt licitè creditor, abſque eo, quod peccet mortaliter contra iuſtitiam, repudiare ſimiliter hæreditatem, legatum, &c. in fraudem, ſeu præiudicium creditorum; ſic Doctores, quos ſequitur Medina *de inſt. diſput.* 435. Vaſquez *prima ſecunda, diſp. 172. cap. 13. n. 15.* & Sanchez *de matrim. lib. 6. diſput. 4. n. 9. & lib. 2. moral. cap 14. n. 54.*

Probatur; quia debitor tenetur ex iuſtitia adhibere media conuenientia (præſertim ſi fuerint facilia) ad hoc, vt poſſit ſoluere creditoribus, quibus debet; ergo & tenetur ex iuſtitia acceptare hæreditatem, legatum, &c. vt hac ratione poſſit ſoluere creditoribus, quibus debet; alioquin ex dictis peccabit contra iuſtitiam aduersùs creditores. Conſequentia patet. Antecedens probatur; quia, qui tenetur ad finem, tenetur etiam ad media.

Confirmatur: qui nouit aliquam artem, tenetur 12
illam

illam, ſi ipſi illa dedecus non inferat, ex iuſtitia actu exercere, vt poſſit ſoluere creditoribus, quibus debet. Nauarrus *in cap. non dicatis* 12. *q.* 1. *num.* 3. Nauarra *de reſtitution. lib.* 4. *num* 9; Medina *Cod. de reſtit. q.* 3. *cauſ.* 8. & alij paſſim. Ergo multò magis tenebitur ex iuſtitia acceptare hæreditatem, legatum, &c. vt poſſit hoc modo ſoluere creditoribus, quibus debet; cùm multò faciliùs ſit acceptare hæreditatem, legatum, &c. quam acto exercere aliquam artem, quæ dedecus exercenti inferat.

13 . Confirmatur ſecundò, filius, quia tenetur ex pietate, & charitate ſubuenire parentibus in neceſſitate conſtitutis, peccaret contra charitatem, & pietatem, ſi ſine cauſa non acceptaret hæreditatem, legatum, &c. vt poſſit ſubuenire parentibus: ergo debitor, quia tenetur ex iuſtitia ſoluere creditoribus, quibus debet, peccaret contra iuſtitiam, ſi ſine cauſa hæreditatem, legatum, &c. non acceptaret, vt poſſit ſatisfacere creditoribus, quibus debet.

14 Objicies: Poteſt quis in præjudicium creditorum licitè repudiare hæreditatem, legatum, &c. in foro externo; ergo poterit etiam licitè repudiare in foro interno. Conſequentia probatur, quia idem in vtroque foro ſeruandum, & ſentiendum eſt, quotieſcumque forum externum non innititur falſæ præſumptioni, vel non eſt in pœnam delicti. Sotus *de iuſtit. lib.* 4. *q.* 5. *art.* 3. Ledeſma 2. 4. *q.* 14. *art.* 1. *dub.* 12. Couaruu. *in cap. Cum eſſes de teſtament. n.* 7. & alij communiter: Ergo.

Reſpondetur: diſtinguo Antecedens, (Poteſt quis in præjudicium creditorum licitè repudiare hæreditatem, legatum, &c. in foro externo,) ita vt is, in cuius fauorem fit repudiatio, licitè accipiat, & retineat, quia qui repudiat, validè repudiat, concedo: ita vt & qui repudiat, licitè etiam repudiet in foro externo, ſubdiſtinguo: In ſenſu, quod forum externum creditoribus, in quorum præjudicium fit repudiatio, non aſſiſtat, & non tribuat, ſed deneget actionem ad agendum (ne ſcilicet multiplicentur lites) concedo. At nego conſequentiam; & ad probationem reſpondeo, quod idem in vtroque foro ſeruandum, & ſentiendum eſt, quotieſcumque forum externum non innititur falſæ præſumptioni, vel non eſt in pœnam delicti; & vlteriùs etiam, Tertiò, quotieſcumque forum externum approbat aliquid, tanquam iuſtum, & non tantùm (vt eſt in caſu noſtro) ei, cui fit præjudicium, ex aliqua rationabili cauſa non aſſiſtit, nec tribuit, ſed denegat actionem ad agendum: quod inde patet, quia *ex toto titulo, ff. de eo, quod met. cauſ.* & *ex Regula Vani, ff. de Regul. Iur.* ea, quæ ſunt extorta per metum leuem, non ſunt reſtituenda in foro externo, & tamen ex Molina *de iuſt. diſput.* 167. Nauarro *in ſumma cap.* 17. *num.* 5. Nauarra *de reſtitut. lib.* 3. *cap.* 1. *dub.* 7. & aliis, reſtituenda ſunt in foro interno; quia leges ea, quæ ſunt externa per metum leuem non approbant, tanquam iuſtè acquiſita, ſed tantùm ei, qui paſſus eſt metum (vt vitentur lites) non aſſiſtunt, nec tribuunt, ſed denegant actionem ad agendum in foro externo; idémque patet in promiſſione ex titulo iuſtitiæ facta, & acceptata (ſi ſit ſimplex, & nuda, ſcilicet non iurata, nec ſtipulatione veſtita) quod & talis promiſſio etiam ob eandem rationem iam dictam non ſit ſeruanda in foro externo, ſit tamen ex communiori ſententia Doctorum ſeruanda in foro interno, ſeu conſcientiæ; idémque patet etiam in contractibus, teſtamentis, & aliis vltimis voluntatibus, ſi habeant contrahentium, vel diſponentium conſenſum, non tamen habeant Iuris ſolemnitates requiſitas.

15 Inſtabis: ſi debitor peccaret contra iuſtitiam non acceptando hæreditatem, legatum, &c. in fraudem creditorum, peccarent etiam contra iuſtitiam Procuratores & Aduocati conſulendo debitori, quod non acceptet, ſeu renunciet hæreditatem, legatum, &c. in fraudem creditorum.

Reſpondetur: Concedo totum; ita vt etiam Procuratores, & Aduocati in defectum debitoris teneantur ad reſtitutionem creditoribus; quia iniuſtè fuerunt cauſa, quod creditores damnum paterentur. Concedo tamen, quod ſæpè debitor excuſetur à tali peccato, & à reſtitutione; quia bona fide putat, ſe non teneri acceptare hæreditatem, legatum, &c. iudicans propter varias leges, ſe non peccare ſic repudiando, præſertim cùm contraria opinio habeat etiam aliquam probabilitatem. Et quod dixi de debitore, idem etiam dicendum erit de Procuratoribus & Aduocatis.

Vrgebis: qui non habet vnde ſoluat, non tenetur ex iuſtitia debitum ſoluere; ſed debitor in caſu noſtro non habet vnde ſoluat, ergo non tenetur ex iuſtitia debitum ſoluere, & conſequenter non tenetur ex iuſtitia quærere medium, acceptando ſcilicet, quod ipſi offertur, vt ſic poſſit debitum ſoluere creditoribus. 16

Reſpondetur: diſtinguo maiorem: qui non habet vnde ſoluat, non tenetur ex iuſtitia debitum ſoluere, ſi non habet neque in actu, neque in potentia, concedo: ſi non habet ſolùm in actu, ſed benè habet in potentia, nego: quia per ly *non habere*, non extinguitur debitum (ita vt debitor omninò ſit liber à ſoluendo) ſed ſolùm ſopitur debitum, (ita vt, ſi debitor poſtea deueniat ad pinguiorem fortunam, teneatur ex Iuſtitia ſoluere,) quare (cùm adhuc ex iuſtitia debitor teneatur ad ſolutionem,) peccabit contra iuſtitiam, ſi (cùm facilè poſſit adhibere medium ad ſoluendum) nolit illud adhibere, acceptando ſcilicet hæreditatem, vel legatum, &c. vt ſic ſoluat creditoribus. Alioquin ſequeretur, quod pater, qui non habet vnde ſubueniat filiis in neceſſitate exiſtentibus, non peccaret, ſi hæreditatem, vel legatum, &c. repudiet ſolùm, quia non vult illis ſubuenire, aliàs acceptaret: quod non eſt dicendum, ſicut igitur pater in caſu noſtro repudiando hæreditatem, vel legatum, &c. peccant mortaliter contra pietatem, & charitatem; ita & debitor non acceptando ſimiliter hæreditatem, vel legatum, &c. peccabit etiam mortaliter contra iuſtitiam.

Aduerte ſecundò; quod non poteſt delinquens, (ſi ſcilicet hæreditatis, legati, &c. ſit capax, vti dicebam) in fraudem fiſci, nec debitor in fraudem creditorum, repudiare hæreditatem, vel legatum, &c. ſi dicant, ſe renunciare, vt alter ſuccedat. Ita Doctores, quos ſequitur Vaſquez *prima ſecundæ diſput.* 172. *cap.* 3. *n.* 12. 17

Probatur; quia qui ſic repudiat hæreditatem, vel legatum, &c. tacitè priùs illam acceptat, & poſtea illam donat alteri, ſed donatio facta à delinquente, (quem dicebam) vel à debitore poteſt reuocari; Ergo, &c.

Confirmatur; quia non valet donatio, quando maritus ei, qui vult ipſi aliquid donare, iubet vt donet vxori, *l.* 3. *&* 4. *ff. de donat. int. vir. & vxor.* (cùm eo ipſo, quod iubet donari vxori, videatur priùs tacitè acceptare, & poſtea ius vxori donare) ergo etiam in caſu noſtro non valebit repudiatio facta in fauorem alterius; (cùm delinquens quem dicebam, vel debitor cenſeatur acceptare donationem, & poſtea alteri donare, quod ſibi donatum eſt, quodque tacitè ipſe acceptauit, quia qui ſic renunciat in fauorem alterius cenſetur verè, & propriè donare, cùm cenſeatur priùs rem ſibi donatam acceptare, & eam ſtatim poſtea alteri donare, ſicuti dicebam) ergo talis repudiatio poterit reuocari. 18

Valeret tamen repudiatio, ſeu renunciatio facta in fauorem alterius, ſi delinquens (quem dicebam) vel debitor nullo modo, nec expreſsè, nec tacitè acceptaret; vt ſi v.g. rogaret eum (qui vult ipſi relinquere hæreditatem, vel legatum, &c.) quod non relinquat, vel donet ipſi, ſed ſuo conſanguineo, vel amico, quia tunc non cenſeretur acceptare, & poſtea alteri donare. 19

COROLLARIVM III.

An is, qui hæredem inſtituit hæreticum, afficiatur aliqua pœna?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticum inſtituens heredem afficitur aliqua pœna; ita vt Epiſcopus afficiatur pœna excommunicationis.*

2 *Epiſcopus nihil poteſt ex teſtamento relinquere non ſolùm heretico, ſed neque etiam Pagano, Iudæo, vel alteri cuicumque à Fide Catholica alieno.*

5 *Epiſcopi nomen hæreticum heredem inſtituentis inter Dei Sacerdotes nullo modo computatur.*

4 *Epiſcopus non ſolùm, ſed etiam quicumque Clericus heredem inſtituens hæreticum eſt excommunicatus.*

5 *Fidelis quilibet heredem inſtituens hæreticum eſt etiam excommunicatus, & poteſt inquiri etiam poſt mortem.*

6 *Limita in eo, qui relinquit aliquid heretico, ſciens, eum eſſe hereticum, non autem ſi id ignoret; quia tunc cùm abſit culpa, abeſt etiam pœna.*

7 *Ignorantia in hoc caſu præſcindenda eſt ad excludendum delictum, quandiu ſcientia non probetur.*

8 *Hæreticum inſtituens heredem incidit in excommunicationem ex tunc temporis, quo teſtamentum confecit.*

9 *Dictio* ſaltem, *quando ad tempus refertur, ſemper duplex tempus importat.*

10 *Inſtituens, quamuis poſſit reuocare teſtamentum, tamen inſtitutio ſtatim ac teſtamentum fuit cum ſuis ſolemnitatibus confectum, fuit perfecta, & delictum conſummatum, præſertim cùm non facilè ſit præſumendum, quod mutaturus ſit voluntatem, cùm teſtamenta confici ſoleant cum prudentia, & maturitate.*

1 RESpondetur affirmatiuè, ita vt ſi ſit Epiſcopus, afficiatur pœna excommunicationis; *cap. ſi quis Epiſcopus de hæreticis*, ibi: *Si quis Epiſcopus hæredes inſtituerit extraneos à ſua conſanguinitate, vel hæreticos etiam conſanguineos, prætulerit, ſaltem poſt mortem ei anathema dicatur.* Et notant ibi Gloſſ. *verb. ſi quis Epiſcopus.* Abbas *num.* 2. Soccin. *num.* 1. & paſſim alij Canoniſtæ. Angel. *verb. hæreticus, num.* 14. Armilla *verb. hæreſis, num.* 19. & paſſim alij Summiſtæ.

2 Adde, quod Epiſcopus nihil poſſit ex teſtamento relinquere non ſolùm hæretico, ſed nec etiam Pagano, Iudæo, vel alteri cuicumque à Fide Catholica alieno; *cit. cap. ſi quis Epiſcopus, verb. Aut Paganos*; & notat *ibid.* Gloſſ. Butrius *num.* 6. Oſtienſ. *num.* 1. Soccin *num.* 2. & Ananias *num.* 1. & 6.

3 Adde ſecundò, quod *in eodem cap. ſi quis Epiſcopus*, ſubjungatur, vt nomen Epiſcopi, hæredem hæreticum inſtituentis, inter Dei Sacerdotes nullo modo computetur: & notat *ibi* Soccin. *num.* 5. & 6. Zabarell. *num.* 1. & Oſtienſ. *verb. Inter Dei Sacerdotes*, ſubdens, quod huiuſmodi Epiſcopus ſit infamis.

4 Adde tertiò, quod non ſolùm Epiſcopus, ſed etiam quicumque Clericus hæredem inſtituens hæreticum, ſit excommunicatus; *cap. in eos de hæretic.* Ibi: *Denique quod de Epiſcopis & Presbyteris dictum eſt, debet de reliquis Clericis etiam dici.* Et notant *ibi* Gloſſ. *verb. de reliquis.* Abbas *num* 1. Oſtienſ. *num.* 4. & alij Canoniſtæ.

5 Adde quartò, quod aliqui velint, quod quilibet fidelis, hæredem inſtituens hæreticum, ſit etiam excommunicatus. Sic Oſtienſ. *in dicto cap. ſi quis Epiſcopus, num.* 3. *ibid.* Henric. *num.* 1. & 2. & Ananias *num.* 1. Et poſſit inquiri, etiam poſt mortem. Gloſſ. *ibid. verb. poſt mortem.* Abbas *num.* 3. Oſtienſ. *num.* 3. & Paul. Ghirland. *tract. de hæretic. q.* 9. ſubdens, quod quidquidpiam donauit, vel legauit hæretico, ſit (vt hæreticus) damnandus, & declarandus; ſitque etiam eius corpus ex Eccleſiaſtica ſepultura exhumandum.

Aduerte tamen, quod quæ dixi, intelligenda ſint de eo, qui relinquit aliquid hæretico, ſciens eum eſſe hæreticum, non autem ſi id ignoret; quia tunc (cùm abſit culpa, abeſt & etiam pœna. Henricus *in cit. cap. ſi quis Epiſcopus, num.* 1. Butrius *num.* 4 Ananias *num.* 1. Ancharan. *num.* 2. Soccin *num.* 9. & Felinus *in principio, verſ. & limita.* 6

Aduerte ſecundò, quod in tali caſu debeat ad excludendum delictum præſumi potiùs ignorantia (quamdiu illa non probatur) quàm ſcientia; Felinus & cæteri Canoniſtæ *locis ſuprà citatis*, quia hæc eſt ignorantia facti: & factum, præſertim delictum, non præſumitur, niſi demonſtretur; quia in dubio quilibet præſumitur bonus, & in dubio potiùs ſtandum eſt pro Reo. 7

Aduerte tertiò, quod qui inſtituit hæredem hæreticum, incidat in excommunicationem ex tunc temporis, quo teſtamentum confecit, vti colligitur *ex dicto cap. ſi quis Epiſcopus*, (vbi dicitur: *Quod ſaltem poſt mortem ei anathema dicatur.*) His enim verbis ſatis ſignificatur, quod inſtituens hæredem hæreticum ante mortem in excommunicationem incident, quia illa dictio *ſaltem*, quando ad tempus refertur, ſemper du- 8
9 plex tempus importat. Baldus *lib.* 2. *conſ.* 69. *num.* 2. Iaſon. *in l. Rogaſti, § final. ff. ſi cert. petat.* Caſtrenſ. *in lib.* 1. *conſ.* 79. *num.* 7. Pariſ *lib.* 3. *conſ.* 34. *num.* 6. & alij Iuriſtæ paſſim. Tùm quia, quando quis inſtituit hæredem hæreticum, redditur ex tunc temporis ſuſpectus de hæreſi. Carrer. *de hæretic. cap.* 2. *num.* 69. Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.* 6. *num.* 33. & alij communiter. Ergo ex tunc temporis etiam meritò excommunicatione punitur; tum quia non poteſt incidere in excommunicationem poſt mortem (cùm mortuus, vtpotè nullius contumaciæ capax, omnis cenſuræ, quæ fertur, ſolùm in contumacem, ſit incapax.) Gloſſ. *in cap. mulieres, §. finali, de ſentent. excommunic. verb. Autem.* Couarruu. *in cap. Alma Mater, §.* 11. *num.* 8. Suarez *tom.* 5. *de cenſur. diſput.* 5. *ſect.* 1. *num.* 3. Nauarr *in ſumma, cap.* 27. *num.* 13. Ancharan. *in cap. Cum quis, num.* 9. *de ſentent. excommunic. in* 6. & alij communiter. Ergo incidit in excommunicationem ex tunc temporis, quo inſtituit hæredem hæreticum; cùm aliud tempus poſſit aſſignari.

Non obſtat, ſi dicas: Teſtamentum (cùm voluntas vſque ad mortem ſit deambulatoria) poteſt reuocari; *l.* 1. *ff. de inueſt. nupt. & init. fact. teſtam. & §. Poſteriore Inſtit. quib. mod. teſtam. infirm* Ergo (cùm delictum, quando hæreticus hæres inſtituitur, non ſit conſummatum) non debet ex tunc inſtituens excommunicationem incurrere. 10

Reſpondetur enim, quod quamuis inſtituens poſſit reuocare teſtamentum, tamen inſtitutio ſtatim ac teſtamentum fuit cum iuris ſolemnitatibus confectum, fuit perfecta, ſicque delictum conſummatum; præſertim cùm non facilè ſit præſumendum, quod mutaturus ſit voluntatem, *l. Eum qui voluntatem, ff. de probationib. & l. Cum hic ſtatus, ff. de donat. int. vir. & vxor.* Quod maxime dicendum eſt in teſtamentis, quæ confici ſolent cum prudentia & maturitate.

DVBITATIO CXLVIII.

An hæreticus, durante hæreſi capax ſit alimentorum legati?

SVMMARIVM.

1 *Alimentorum legatum habet tractum ſucceſſiuum, ita vt cenſeantur tot legata, quot ſunt anni, quibus legatum cedere debet.*

2 *Hæreticus eſt capax omnium illorum alimentorum, quæ poſt pœnitentiam, vel abſolutionem hæreſis ſuccedunt, ita vt ea nullo modo fiſcus poſſit occupare. Secùs tamen durante hæreſi, ſi cùm fiſcus pronunciauit ſententiam condemnatoriam, ea inter bona delinquentis inuenerit ſecundum aliquot Doctores; probabiliter tamen prædicta alimenta nullo modo publicantur.*

3 *Hæreticus, ſi durante hæreſi, alimentorum eſt incapax, applicari illa non debent fiſco, ſed hæredibus venientibus abinteſtato; ſi autem eſt capax aliter, quàm eſt capax cuiuſlibet alterius relicti, vel donati, ſequitur quod ſit capax irreuocabiliter.*

4 *Hæretico relinqui poteſt alimentorum legatum, & eiuſdem eſt capax, etiamſi reliquorum legatorum incapax ſit, contra Menochium, quia alimenta poſſunt relinqui etiam incapaci.*

5 *Alimentorum legati capax eſt damnatus ad metalla, & etiam ſeruus, licèt ſeruo nihil legari poſſit.*

1 SVPPONO, quod alimentorum legatum habeat tractum ſucceſſiuum, ita vt cenſeantur tot legata facta, quot ſunt anni, quibus legatum cedere debet, ex Textu *in l. ſi cum præfinitione, ff. quando dies legati cedit.* Hoc ſuppoſito,

2 Reſpondetur: hæreticus eſt capax omnium illorum alimentorum, quæ poſt pœnitentiam, vel abſolutionem hæreſis ſuccedunt, ita vt ea nullo modo fiſcus poſſit occupare (in quo conueniunt Doctores omnes) illorum tamen alimentorum, quæ durante hæreſi, cedunt: quamuis Doctores nonnulli (quos ſequitur Sanchez *cit. cap. 14. num* 43.) putent, quod hæreticus ſit quidem capax, ſed tamen quod fiſcus poſſit ea ſibi vſurpare (ſi cùm pronunciauit ſententiam condemnatoriam, ea inuenit inter bona delinquentis, quia tunc ea ſunt bona delinquentis præſentia.) Probabiliùs tamen docent Doctores alij (quos citat & ſequitur Farinac. *q. 25. num. 145.*) quod prædicta alimenta nullo modo publicentur.

3 Probatur, quia ſi hæreticus, durante hæreſi, illorum eſt incapax, applicari illa non debent fiſco, ſed hæredibus venientibus abinteſtato; ſi autem eſt capax aliter, quàm eſt capax cuiuſlibet alterius relicti, vel donati, ſequitur, quod ſit capax irreuocabiliter, (cùm aliorum legatorum in ſententia aduerſariorum ſit capax reuocabiliter; & ſic, quod aliquid ſpeciale concedi debeat huic alimentorum legato (ſicuti de facto concedit Textus *in l. 3 ff. de his, quæ pro non ſcript. habent, & in l. ſi cui, ff. de aliment. & cibar. legat.* vbi de damnatis ad metalla, & poſtea reſtituto; ait Textus, tempore damnationis ipſum rectè ſumpſiſſe alimenta, & poſt reſtitutionem ipſi dicta alimenta deberi.) Atque adeò dicendum, quod hoc legatum, etiam durante hæreſi, non publicetur.

4 Cæterùm, quod alimentorum legatum poſſit hæretico relinqui, & hæreticus prædicti legati ſit capax (etiamſi reliquorum incapax ſit) contra Menochium *conſ. 185. num. 8. & ſeqq.* docent, pariter Sanchez *cit. cap. 14. num. 41.* Baldus *in l. corruptionem, Cod. de vſufruct. circa finem.* Speculator *tit. de execut. ſentent. §. ſequitur videre, num. 11. verſ. Præterea legatum alimentorum.* Surd. *de alimentis, tit. 9. q. 33. num. 7. & ſequentib.* Burſat. *conſ 14. num. 9. & 28.* Molin. *de iuſt. tom. 1. diſputat. 154. col. 2. verſ. de Iure ciuili.* Alberic. *in 3. part. ſtat. q. 11.* Nellus *tract. de bannit. in ſecundo tempore, q. 30. & 48.* Borghin. *tract. de vſufruct. num 238.* Boſſius *de publicat. bonor. num. 72.* & alij communiter; quia alimenta poſſunt relinqui etiam incapaci: quapropter *in leg. ſi cui, ff. de aliment. & cib. legat.* Alimentorum le- 5
gati capax eſt damnatus ad metalla, & (vt probat Surdus *in tit. de priuileg. aliment. cap. 7.* & conſtat *ex l. ſeruo alieno, § ſi quis poſth. ff. de leg. 1.* & *ex l. ſeruo ad cuſtodiam Templi, ff. de aliment. & cib. leg.*) Eiuſdem alimentorum legati capax etiam eſt ſeruus, licèt ſeruo nihil legari poſſit, *l. ſeruis, Cod. de legatis.*

DVBITATIO CXLIX.

An hæreticus incapax ſit donationis, ſicut hæreditatis, legati, &c.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus incapax eſt donationis, ſicut hæreditatis, & legati, durante hæreſi, ac propterea donatum donanti reddendum eſt, & per fiſcum non publicandum. Quod probatur ex pluribus Iuribus, & Doctorum rationibus.*

2 *Hæreticus ſecundum probabiliorem ſententiam non eſt incapax donationis; atque ita valida eſt donatio hæretico facta, & is ante ſententiam donatum reſtituere non tenetur; quia attento iure communi, quàm Iure regio Caſtellæ nullus eſt Textus, qui hanc donationem annullet.*

3 *Leges regiæ prædictæ non eodem modo loquuntur de ſucceſſione ex teſtamento, ac de donatione, quia in ſucceſſione ex teſtamento vtuntur verbo* non poteſt, *quod indicat actùs annullationem. At in donatione non vtuntur hoc verbo, ſed verbo* non valet.

4 *Hæretico, Mauro, vel Iudæo, delata in lege regia finali, declarantur ſpectare ad hæredes abinteſtato, & non ad fiſcum regium; quod de donatione non cauetur.*

5 *Leges ſupradictæ regiæ reddunt hæreticum eodem modo inhabilem ad acceptandam donationem ſibi factam, ac reddunt inhabilem ad donandum, & contrahendum.*

DOCTORES communiter apud Azor. *tom. 1. In-* 1
ſtit. moral. lib. 5. cap. 8. q. 1. & Farinac. *de hæreſi, q. 190. num. 96.* ſatis probabiliter tenent, idem iuris eſſe de donatione, ac de hæreditate, & legato, &c. ac proinde hæreticum, durante hæreſi, incapacem eſſe etiam cuiuſlibet donationis inter viuos; vt propterea & donatum etiam donanti reddendum ſit, & per fiſcum non publicandum, niſi in caſu, quo, donans nouerit, ſe hæretico donare.

Probant primò ex Textu *in l. Ariani, §. cunctis, Cod. de hæretic.* Ibi: *Siue de donationibus hæreticorum conuenticula, ſiue ex vltima voluntate, &c.*

Probant ſecundò ex Textu *in cap. in eos de hæretic.* vbi prohibetur Epiſcopis, & Clericis aliquid hæretico conferre, ibi: *Nihil conferant.* (quod tam de vltima voluntate, quàm de donatione inter viuos intelligit gloſſ. ibi)

poteſtas, neceſſaria ad emancipationum filij, ceſſet, quandocumque Pater factus fuerit hæreticus: Ergo ſignum eſt, quod ſtatim ob hæreſim paternam ceſſet poteſtas patris in filium; quod & notabat Gloſſa *ibid.* vti etiam dicebam. Et præterea quod emancipatio filiorum facta à patre hæretico, ſit nullius momenti, ſtatuit etiam Innocentius IV. in Conſtitutione: *Nouerit Vniuerſitas verſ. Illorum autem*, apud Peñam *inter literas Apoſtolicas.*

2 Ex his ſequitur, quod pater, ſic effectus hæreticus, non poſſit filio ſuo impuberi pupillariter ſubſtituere, nempe pro eo teſtamentum facere; Peña, & Sanchez *in locis ſuprà citatis*; quia ad teſtamentum faciendum requiritur patria poteſtas; cùm nemo poſſit teſtamentum facere pro eo, qui extra ipſius poteſtatem exiſtit, *§.1. inſtitut. de pupillar. ſubſtitut.* & *l.2. ff. de vulgar. & pupillar.*

3 Sequitur ſecundò, quod probabiliter filius non teneatur extra caſum extremæ neceſſitatis, præſtare alimenta parenti hæretico. Bald. *in Auth. Bona damnatorum C de bon. damnat. n.4.* Io. Lupus *in rubr. de don. inter vir. & vx. §.64 n.13.* Tiraq. *de retract. lignag. §.1. gloſſ.9. n.72.* Nauat. *in 2. part. decret. tit. de cenſur. eccleſiaſt c.27. verſ.4 quod fautores.* Decian. *tr. crim. lib.5. c.51. n.39* Vgolin. *tract. de cenſur. 2. part in gloſſ. Receptatores §.2. n.8.* Farinac. *q.182. §.1. n.13.* & Sanchez *lib.2. moral. cap.24. n.7.* Quia pater non tenetur, extra caſum extremæ neceſſitatis, præſtare alimenta filio hæretico: Ergo neque tenebitur eadem præſtare filius patri hæretico. Conſequentia patet à pari. Antecedens probatur; quia pater

4 poteſt filium hæreticum priuare hæreditate. *Authent. vtrum de Appellat. cognoſc. §. ſi quis de prædictis*, & docent Abbas *in c. Quinta vallis de iureiur. n.5.* Caccialup. *in l. frater à fratre n.108. ff. de cond. indeb.* Aſcan. *Clem. in tract. de patr. poteſt. effect.7. n.7.* Felin. *in c. cùm ſit de iud. n.2.* & Carrer. *de hæret. n.158.* Ergo etiam poteſt illum priuare alimentis. Nam patet ex quibus cauſis poteſt exhæredare filium, ex eiſdem etiam poteſt illi denegare alimenta. Gloſſ. *in l. ſi verò C. de alend. libert. & in l. ſi quis à liberis §. Idem iudex verb. Deliberatis ff. de liber. agnoſc.* Bart. *in l. Diuus ff. ad l. Pompeij de parricid. & in tract. de aliment. n.11.* Iaſon *in l. ius autem ciuile de iuſt. & iur. n.25.* & Angel *in tract. de teſtam. gloſſa 45. n.12.* cùm hæreditas ſuccedat loco alimentorum; ſic Doctores communiter apud Molinam *lib.2. c.16. n.1. & ſeqq.*

5 Tum quia pater non tenetur conſtituere dotem filiæ hæreticæ Gloſſ. *in l ſi verò ff. de in rem verſ.* Ripa *in l.1. ff. ſolut. matr. n.72.* Iaſon *in §. fuerat, n.112. inſt. de action.* Soccin *in tract de fallent. reg.281. in 2. fallentia.* Coraſ. *in l. qui liberos, ff. de rit. nupt. n.102.* & Aſcan. *Clem. in tr. de patr. poteſt. effect 7. n.7.* Quod probat Gloſſ. per Text. *in l. cognouimus, verb. Cæteris liberis C. de hæret.* Quatenus ibi dicitur, quod ad paterna beneficia filij Catholici ſint admittendi; alij verò excludendi. Ergo non tenebitur pater præbere alimenta filio hæretico, nec præbere

6 dotem filiæ hæreticæ. Tum quia filius à patria poteſtate exemptus, reputatur extraneus; ſed extraneus extra caſum extremæ neceſſitatis non tenetur præbere alimenta hæretico; ergo neque tenebitur filius patri hæretico.

Quamuis contrarium (teneri ſcilicet filium fidelem præbere alimenta patri hæretico, quod docet Gloſſ. *in c. ſi qui filij diſt.30.* Abbas *in c. ſi quis Epiſcopus de hær. notab.1.* Felin. *in c. cùm ſit de Iudæis n.2.* Nellus *tractat. de bannit. part.1.2. tempor. num.48. circa fin.* Corduba *in l. ſi quis à liberis §. Etſi impubes n.8. ff. de liber. agnoſc.* Caſtr. *lib.2. de iuſt hæret. punit. c.7.* Maſcard. *tract. de Iudæis p.1. c.3. n.4.* & Zauall. *tom 3. commun q 779. n.154*) Mihi probabilius videatur; quia cùm maiori obligatione teneatur filius erga patrem, quàm pater erga filium, magis tenetur filius præbere alimenta patri, quàm pater filio, ſicuti rectè præter alios adnotauit Cynus *in l.2. circa fin. C. de patr. qui fil.*

Non obſtat, ſi dicas: pater non tenetur extra caſum extremæ neceſſitatis præbere alimenta filio hæretico: Ergo neque tenebitur filius patri hæretico.

Reſpondetur enim ex dictis, nego conſequentiam; quia non eſt eadem ratio.

Neque obſtat ſecundò, ſi inſtes: diſpoſitum in vno correlatiuorum cenſetur etiam eſſe diſpoſitum in altero, *l. non tantùm ff de re iud. & in l. finali Cod. de inſtit. & ſubſtit.* quod eſt etiam verum in pœnalibus, & correctiuis, *l. finali C. de indic. viduit. toll. lib.1.* 8

Reſpondetur enim etiam ex dictis: Argumentum à correlatiuis non valere, quando non militat eadem ratio, *l. curatore C. de interd. matr.* & ibi Gloſſ. *& l. final C. de reſcind. vend.* Et tradit etiam præter alios Iaſon *in l. Tranſigere col.1 C. de tranſact. & in d. l. finali n.18 Cod. de indic. viduit. tollend. & in deciſ. Pedem. 140. n.7.* Euerard. *loco 76. col.2. verſ. Præmiſſa tamen.*

Neque obſtat tertiò, ſi vrgeas: Amor magis deſcendit, quam aſcendit: Ergo. 9

Reſpondetur enim: id verum eſſe, ſi loquamur de amore ſenſuali, ſeu ſecundùm ſenſum, non autem ſi loquamur de amore rationali, ſeu ſecundùm rationem. Hic enim potiùs aſcendit, cùm magis obligetur filius patri, quàm pater filio, ſicuti dicebam.

Vbi tamen aduerte, quod in eo Doctores omnes conueniant, tam ſcilicet filium teneri alere hæreticum patrem, quàm patrem teneri alere hæreticum filium, in extrema ſcilicet neceſſitate; quemadmodum licèt excommunicato regulariter ſint alimenta deneganda; in extrema tamen neceſſitate ſunt eidem illa præſtanda. Gloſſ. *final. in c. Paſtoralis §. verum de appellat.* Præpoſit. *in c. Præter hæc diſt.32. n.9* & alij paſſim. 10

Aduerte ſecundò, quod fautores, defenſores, ac receptatores hæreticorum non puniantur eadem pœna, vt ſcilicet & ipſorum filij etiam à patria poteſtate liberentur; quia id nullo iure cauetur, & ſupradictus Text. *in c. Quicumque*, ſolùm loquitur de hæreticis, & ex alio capite Regula iuris eſt, quod pœnæ non ſint extendendæ. Peña *loc. ſuprà cit. comment.165.* Farinac. *q.197.* & Sanch. *lib.2. mor. c.14. n.5.* 11

Aduerte tertiò, quod in caſu cuiuſcumque neceſſitatis ob ſanguinis coniunctionem priùs ſubueniendum ſit parenti, fratri, vel cognato hæretico, quàm extraneo; ſic Doctores communiter, quos citat & ſequitur Farinac. *q.182. §.1. n.13.* 12

DVBITATIO CLI.

An hæreticus priuetur dominio in ſeruos, ſeu mancipia?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus priuatur dominio in ſeruos ex communi Doctorum ſententia, & ex iuribus allegatis.*

2 *Leges publicationis non tollunt priuilegia antiqua ſeruis Chriſtianis conceſſa, cùm eæ latæ non ſint ad locupletandum fiſcum, ſed vt hæretici grauioribus pœnis perterriti, magis arceantur à crimine hæreſis.*

3 *Serui poſſunt abſque culpa, & pœna relinquere dominum ſuum hæreticum, tranſire ad Eccleſiam, & Deo famulari, libertatem enim ſtatim conſequuntur, ac fidem catholicam amplectuntur.*

4 *Serui Catholici quarum legum virtute efficiantur ſui iuris.*

5 *Pœna prædicta ex probabiliori ſententia Doctorum locum non habet ante ſententiam iudicis: oportet enim, quod hæreſis ſit manifeſta manifeſtatione ſcilicet principali, & præcipua, qua-*

 lis

lis eſt per ſententiam iudicis.

6 *Serui exempti ab obſequio domini hæretici ſecundùm aliquos libertatem non obtinent, & cum reliquis bonis domini confiſcatis in fiſci dominium tranſeunt; quia nullus eſt Textus, qui hanc illis huiuſmodi libertatem concedat. At probabilius eſt, ſeruos Chriſtianos eximi à ſeruitute, ſeruos autem Paganos, vel hæreticos cum reliquis bonis domini confiſcatis tranſire in dominium fiſci; quia licèt hæc libertas non ſit in iure ſatis expreſſa; eſt tamen ſatis inſinuata.*

7 *Seruus alicuius hæretici ſuſcipiens fidem in præmium fidei ſuſceptæ integrè eximitur à ſeruitute; quia indicat Eccleſia, illum fideliori ſeruitio ſe mancipare, & eadem ratione integrè à ſeruitute eximitur qui iam fidem ſuſcepit.*

8 *Seruus Paganus, vel hæreticus nullibi hac libertate donatur, & cùm inter bona domini reputetur, cum aliis bonis domini confiſcatis in dominium fiſci tranſire debet.*

9 *Seruus, ſi cum eius dominus in hæreſim incidit, nondum eſt baptizatus, at intendit baptizari, & eſt Cathecumenus, æquum eſt vt libertate donetur, & ſui iuris efficiatur; quia hoc pertinet ad argumentum Catholicæ Religionis; tum quia is in fide Chriſti perſeuerans membrum Chriſti efficitur.*

10 *Seruo infideli denuncianti Inquiſitoribus Dominum hæreticum, æquum eſt libertatem concedi; præſertim ſi ſubſit ſpes, quod ad fidem facilius conuertatur.*

11 *Seruus ſi ſemel acquiſiuit libertatem, nunquam ad priorem ſeruitutem ampliùs redit, etiamſi ipſius dominus ad fidem reuertatur cum reſtitutione bonorum omnium confiſcatorum ſibi conceſſa.*

1 RESPONDETVR affirmatiuè. Eſt communis ſententia Doctorum, &

Probatur *ex leg. vnic. Cod. Ne Chriſtianum mancipium, & ex l. Deo nobis §. his autem C. de Epiſc. & Cler.* quatenus ibi expreſsè dicitur, quod Chriſtianum mancipium propter domini hæreſim ſtatim libertatem conſequatur.

2 Non obſtat, ſi dicas: Poſt huiuſmodi leges ſtatutum fuit, quod bona hæreticorum publicentur; ergo etiam ipſi ſerui, ſeu mancipia cum aliis bonis hæreticorum pertinebunt ad fiſcum.

Reſpondetur enim: nego conſequentiam; quia leges publicationis non tollunt priuilegia antiqua ſeruis Chriſtianis conceſſa; cùm tales leges latæ non ſint ad locupletandum fiſcum, ſed vt hæretici, grauioribus pœnis perterriti, magis arceantur à crimine hæreſis. Vt omittam, quod leges latæ in fauorem fidei, & libertatis ſint potiùs dilatandæ, quàm reſtringendæ; & quod nullo iure conſtet, propter leges deinde latas publicationis, ſeruos Chriſtianos amittere priuilegia ab antiquo tempore ipſis conceſſa.

3 Probatur ſecundò, *ex l. Manichæos 4. circa fin. Cod. de hæret.* (& notat ibi Gloſſ. *verb. extra noxam*) quatenus ibi expreſsè etiam dicitur, quod ſerui poſſint abſque noxa (ſcilicet abſque culpa, & pœna) relinquere dominum ſuum hæreticum, & tranſire ad Eccleſiam, ac Deo famulari. Huiuſmodi enim verbis ſatis innuitur, quod ſerui libertatem conſequantur ſtatim atque fidem Catholicam amplectuntur; & quamuis ibi non ſit ſermo de ſeruis Chriſtianis, ſed de ſeruis infidelibus; nihilominus, quia in ea lege ſtatuitur pœna publicationis, propterea dico, quod, poſita tali lege publicationis, non amittant ſerui Chriſtiani priuilegium, quod eſt ipſis conceſſum *in d. l. vnica C. ne Chriſtian. mancip. & in d. l. Deo nobis §. his autem C. de Epiſc. & Cler.*

Probatur tertiò, *ex cap. Abſolutos de hæret.* Ibi: *Abſolutos ſe nouerint à debito fidelitatis domini, & totius obſequij, quicumque lapſis manifeſtè in hæreſim aliquo pacto quacumque firmitate vallato tenebantur adſtricti.* Ergo ſerui, obligati dominis, liberantur à ſeruitute propter hæreſim dominorum.

Non obſtat, ſi dicas: vt dicti Textus ſerui hæreticorum liberantur quidem a dominio hæreticorum, non tamen à dominio fiſci, qui in hæreticorum bona ſuccedit; ſicut vaſſalli ſimiliter etiam abſoluti ſunt quidem ab obſequio debito ſuis dominis hæreticis; non tamen ab obſequio, & obedientia præſtanda ei, qui in illorum bona ſuccedit. 4

Reſpondetur enim: concedo, quod vt dicti Textus ſerui non eo ipſo quidem liberi fiant, nec à poteſtate fiſci liberentur, nihilominus (ſicut habetur *in cap. quicumque § illorum de hæret. in 6.*) vi eiuſdem text. *in d. c. Abſolutos de hæret.* declaratur, quod filij propter parentum hæreſim efficiantur ſui iuris: ergo ita etiam pari ratione cenſendum eſt, quod vi præcedentium legum ciuilium ab Eccleſia receptarum Summus Pontifex *in eod. cap. Abſolutos*, voluerit ſeruis hæreticorum concedere omnia priuilegia illis ante per leges ciuiles conceſſa: ſicut enim Alexander IV. *in d. c. Quicumque*, effecit filios liberos à poteſtate hæreticorum parentum, ita cenſendum eſt, quod Gregorius IX. *in d. c. Abſolutos*, voluerit efficere ſeruos Chriſtianos ſimiliter liberos abſolutè, eodem modo, quo ante leges publicationis latas liberi efficiebantur.

Petes: An hæc pœna locum habeat ante ſententiam iudicis, ſicuti de priuatione patriæ poteſtatis in filios dubitatione præcedenti dicebam? 5

Reſpondetur ex probabiliori ſententia Doctorum, ante ſententiam iudicis locum non habere; quia ſupradictus Textus *in cap. Abſolutos*, liberat à debito totius obſequij eos, qui tenebantur adſtricti iis, *qui manifeſtè in hæreſim lapſi ſunt*: Ergo videtur requiri, quod hæreſis ſit manifeſta, manifeſtatione ſcilicet principali, & præcipua, qualis eſt per ſententiam iudicis; quæ tamen ſententia iudicis retrotrahitur ad diem commiſſi delicti.

Petes ſecundò; An ſerui exempti ab obſequio domini hæretici libertatem obtineant, vel cum reliquis bonis domini confiſcatis in fiſci dominium tranſeant? 6

Quidam (vt Geminianus, Io. Andræas, Dominicus, *in c. Quicumque §. vltimo de hæreticis in 6.* & Ananias *in capite finali de hæreticis numero 4.*) negant ſeruos libertatem obtinere, ſed volunt, ſeruos omnes cum reliquis bonis Domini confiſcatis in fiſci dominium tranſire; quia nullus, inquiunt, eſt Textus, qui hanc illis libertatem concedat: nam Textus *in cit. cap. Abſolutos*, ſolùm eximit illos ab obſequio debito dominis, ſicuti eximit vaſſallos à debito fidelitatis (quod benè ſtare poteſt, etiamſi in fiſci dominium tranſeat, ſicuti de facto benè ſtat exemptio vaſſallorum à debito fidelitatis debitæ domino hæretico, etiamſi ſubdantur alteri Principi) & Textus *in l. Manichæos Cod. de hæret.* (vbi dicitur: *ſeruos extra noxam eſſe volumus, ſi dominum ſacrilegum euitantes ad Eccleſiam Catholicam ſeruitio fideliori tranſierint*) loquitur de ſeruis fidem ſuſcipientibus per Baptiſmum, qui quidem ratione fidei ſuſceptæ à debita tunc ſeruitute liberantur; non autem loquitur de ſeruis, ſeu mancipiis Chriſtianis: ergo non eſt, cur dicamus, ſeruos libertatem obtinere: His tamen non obſtantibus.

Reſpondetur, probabilius eſſe (quod docent Simancha *de Cathol. inſtit. tit. 61. n. 8.* Caſtr. *de iuſt. hæretic. punit. lib. 2. c. 7.* Vaſquez 1. 2. *diſput. 169. c. 2. n. 19. & diſp. 172. c. 5. n. 15.* Azor. *tom. 1. lib. 8. c. 12. q. 7.* Molina *de iuſt. & iur. 1. tomo diſp. 40. per totam.* Peña 3. *part. comment. 168. verſ. de ſeruis*, Decian. *tract. crim. lib. 5. c. 44. n. 28.* Farinac. *de hæreſ. q. 197. §. 3. n. 30.* & Sanchez *loc. ſuprà cit. n. 10.*) nempe ſeruos Chriſtianos eximi à ſeruitute; ſeruos autem Paganos, vel hæreticos cum reliquis bonis domini confiſcatis tranſire in dominium fiſci.

Prima pars patet ex dictis, quia licet hæc libertas ſeruis Chriſtianis non ſit in iure expreſſa, eſt tamen illis 7

ſatis

ſatis inſinuata *in ſupradicta l. Manichæos* (vt omittam *cit. l. vnic. C. ne Chriſtianum mancipium, cit. l. Deo nobis, §. hir autem Cod. de Epiſc. & Cler. & cit. cap. Abſolutos de hæretic.* Nam ſi ſeruus alicuius hæretici, ſuſcipiens fidem, in præmium fidei ſuſceptæ, integrè eximitur à ſeruitute; quia indicat Eccleſia, illum fideliori ſeruitio ſe mancipare, debet ob eandem rationem integrè à ſeruitute eximi, qui iam fidem ſuſcepit, & in ea (cum ipſius dominus Eccleſiam deſerit) vult perſeuerare, quia ſua perſeuerantia teſtatur, ſe ſimiliter fideliori ſeruitio mancipare.

8 Poſterior pars probatur; quia nullibi in iure ſeruus Paganus vel hæreticus hac libertate donatur; & cùm inter bona domini reputetur, *l. Rem in bonis ff. de acq. dom. & l. vlt. §. vlt. C de verb ſign.* Sequitur, quod cum alijs bonis domini confiſcatis in dominium fiſci tranſire debeat. Molina, Azorius, Sanchez, & Farinacius *in locis ſuprà cit.*

9 Aduerte tamen, quod ſi ſeruus, cùm dominus ipſius in hæreſim incidit, nondum eſt baptizatus, at intendit baptizari, & eſt Catechumenus, æquum eſt, vt libertate donetur, & ſui iuris efficiatur, quia hoc pertinet ad augmentum Catholicæ Religionis; tum quia Catechumenus in deuotione, & fide Eccleſiæ perſeuerans, Chriſti membrum efficitur, *cap. veniens, de Presbit non baptizat.* Quapropter videtur, quod gaudere debeat priuilegio Chriſtianorum; quamuis ipſo iure libertate donatus non ſit; quia nondum eſt Chriſtianus. Videri poterit Tiraquellus *in l. ſi vnquam Cod. de reuocand. donat.* Peña *cit. comment. 168. verſ. An autem,* & Sanchez *hic. cap. 14. n. 11.*

10 Aduerte ſecundò, quod licet ſeruo infideli ſi dominum à fide apoſtantem ex zelo Inquiſitoribus denunciauerit, nullibi inueniatur conceſſa libertas; æquum etiam eſt, vt concedatur; præſertim ſi ſubſit ſpes, quod ad fidem faciliùs conuertatur. Tiraquellus, Peña, & Sanchez *in locis ſuprà cit.*

11 Aduerte tertiò; quod ſeruus ſi ſemel acquiſiuit libertatem, nunquam ad priorem ſeruitutem ampliùs redit, etiamſi ipſius dominus, ad fidem reuertatur cum reſtitutione bonorum omnium confiſcatorum, ſibi per liberalitatem Principis conceſſa; nec hæreticus pœnitens recuperans alia bona, recuperat propterea talem ſeruum, iuxta Textum *in cap. Vergentes de hæret.* quia libertas quocumque modo ſemel data nunquam reuocatur, *l. 1. & 2 C. ſi aduerſ. libert.* & tradunt Peña & Sanchez, *vbi ſuprà,* Simancha *de cathol. inſtit. tit. 61. num. 9.* Molina *tom. 1. diſp. 40.* & Farinac. *de hæreſ. q. 197. n. 30.*

DVBITATIO CLII.

An hæreticus priuetur quolibet iure, & qualibet obligatione, etiam iuramento vallata?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus priuatur quolibet iure, & qualibet obligatione etiam iuramento vallata ex communi Doctorum ſententia.*

2 *Debitores non excuſantur à debiti ſolutione præſtanda Hæretico ſi per ſententiam iudicis crimen declaratum non fuerit, contra nonnullos dicentes, ſimpliciter eos excuſari; quia fiſcus ante ſententiam ſaltem declaratoriam criminis bona hæretici non poteſt occupare.*

3 *Hæreticus poſt crimen hæreſis commiſſum, interim dum ſententia declaratoria non acceſſit, ſaltem poſſeſſione, & adminiſtratione bonorum non priuatur.*

4 *Textus* in cap. Abſolutos citato, *requirit, quod hæreſis ſit manifeſta, ſed non quacumque manifeſtatione; ſed manifeſtatione præcipua, & principali, qualis eſt iudicialis.*

5 *Hæreticus à die commiſſi criminis non amittit dominium ſuorum bonorum, & ſic etiam iuriſdictionis, & obligationis cuiuſcumque abſolutè, ſed ſi ſententia iudicis acceſſerit.*

6 *Debitores, licet à die commiſſi criminis eximatur à debitis hæretico ſoluendis, & vaſallis; licet ſimiliter à die commiſſi criminis ſoluantur à debito fidelitatis dominis præſtando; non ſunt tamen ita exempti; vt ipſorum debita, & ſubiectio omninò ceſſent, & extinguantur; quia ſi alij vocati non fuerint in creditum, & in dominium ſuccedit fiſcus.*

7 *Debitores non ideò liberantur ab obligatione ſoluendi debita creditori hæretico, vt ea debita ſibi acquirant, ſed in Textu quod non teneantur ea ſoluere creditori hæretico; nam in ea ſuccedit fiſcus, cui ij tenentur ſoluere.*

8 *Limita tamen, prædicta intelligi debere, ſi conſtet de hæreſi creditoris; quia ſi hæreticus fuerit occultus, tunc obligationes, & debita non ceſſant, neque extinguuntur.*

RESPONDETVR affirmatiuè; ita vt creditor hæreticus non poſſit agere contra ſuos debitores ad ſoluendum ſibi debitum: Eſt ſententia communis Doctorum ex ſupradicto Textu *Abſolutos de hæreticis*, quem communiter Doctores extendunt ad quæcumque debita, & ad quæcumque obligationes. Gloſſ. *in eod. cap. Abſolutos de hæret. in princ.* Abbas *ibid. n. 1.* Auanias *in princ.* Butrius *n. 3.* Soccin. *in princ.* Zabarella *n. 1.* Angelus *verb. Hæreticus n. 15.* Tabiena *ibidem n. 15.* Armilla *verb. hæreſis n. 11.* & alij paſſim, quos ſequitur Farinacius *de hæreſ. q. 189. n. 57.* Quod eſt verum; quamuis debitor ſe obligauerit in forma Cameræ, & iurauerit, ſe ſuo tempore ſoluturum. Gloſſ. *in d. c. Abſolutos verb. Aliquo pacto.* Oſtienſ. *ibid. eod. verb.* Butrius *n. 5.* & nos dicemus infrà diffuſiùs *in Corollario ſeq.* 1

An autem, vt debitores excuſentur à debiti ſolutione hæretico præſtanda, requiratur ſententia, ſaltem declaratoria criminis? 2

Reſpondetur, quod (quamuis Innocentius *in d. c. Abſolutos de hæres. in fin.* Caſtr. *lib. 2. de iuſta hæretic. punit. c. 7.* Syluester *verb. Hæreticus §. 1. n. 14.* Peña *3. pars direct. comment. 168 verſ. Poſtremò.* Azor *part. 1 lib. 8. cap. 13.* & alij putent ſufficere, ſi hæreſis manifeſta ſit ex facto, vel ex depoſitione teſtium, etiamſi per ſententiam nota non fuerit.) Probabilius tamen ſit oppoſitum (quod tenent Burſatus *lib. 1. conſ. 14. n. 18.* Sanchez *lib. 2. moral. c. 24. n. 8.* Azorius *tom. 1. lib. 8 c. 13. q. 2.* & alij) poſſe ſcilicet, & debere debitores hæretico debita ſoluere, & obſequia alia debita præſtare, dum per ſententiam Hæretici crimen declaratum non fuerit.

Probatur; quia fiſcus ante ſententiam, ſaltem declaratoriam criminis, bona hæretici non poteſt occupare (ſicuti ſuprà loco ſuo dicebam; & habetur expreſsè *in c. Cum ſecundùm leges de hæret. in 6.* Ibi: ſententia fuerit pronunciata.) At ſi debitores debita non deberent ſoluere hæretico, ſed fiſco, iam fiſcus ante ſententiam poſſet bona hæretici occupare; Ergo, &c.

Confirmatur; quia hæreticus poſt crimen hæreſis commiſſum, interim, dum ſententia declaratoria non acceſſit, ſi dominio, ſaltem poſſeſſione, & adminiſtratione ſuorum bonorum non priuatur; ergo ſaltem ratione huius poſſeſſionis & adminiſtrationis ipſi, & non alteri debent debita ſolui, & alia obſequia debita præſtari. 3

Obiicies ex Aduerſarijs: Textus *in ſupradicto cap. Abſolutos*, ſolùm requirit, quod hæreſis ſit manifeſta: Ergo. 4

Reſpondetur:

Digitized by Google

Reſpondetur : diſtinguo ; quod ſit manifeſta quacumque manifeſtatione, nego ; quod ſit manifeſta manifeſtatione præcipua, & principali, qualis eſt iudicialis, vt dubitatione præcedenti dicebam, concedo.

Accedit, quod (licet probabile ſit, à die commiſſi criminis in actum exteriorem exeuntis, debitores eſſe abſolutos à debito hæreticis ſoluendo) indigent tamen ſententia declaratoria criminis, vt abſolutio illa ſortiatur plenum effectum ſuum ; quemadmodum, licèt à die commiſſi criminis omnia bona hæretici ſint addicta fiſco; indiget tamen fiſcus ſententia declaratoria criminis, vt ea occupare poſſit.

5 Obiicies ſecundò : Hæreticus à die commiſſi criminis amittit dominium ſuorum bonorum, & ſic etiam iuriſdictionis, & obligationis cuiuſcumque (ita vt fiſco ſit illud applicandum) ergo fiſco, vtpote domino, in actione, & iure, quod delinquens habebat, ſuccedenti, debita ſolui debent.

Reſpondetur (vt omittam, quod, licèt hæreticus à die commiſſi criminis amittat dominium ſuorum bonorum, non tamen amittit poſſeſſionem, & adminiſtrationem illorum) diſtinguo antecedens. (Hæreticus à die commiſſi criminis amittit dominium ſuorum bonorum, & ſic etiam iuriſdictionis, & obligationis cuiuſcumque, ita vt fiſco ſit illud applicandum) abſolutè (in ſenſu, quod fiſcus à die commiſſi criminis habeat dominium in bona hæretici delinquentis abſolutè) nego; conditionatè (ſi ſcilicet poſtea ſententia iudicis acceſſerit) concedo. Quapropter retorquetur argumentum ; vt propterea ob dictam ſcilicet rationem non debeant hæretico debita denegari, & alia debita obſequia non præſtari, dum ſententia iudicis non acceſſerit.

6 At (quidquid ſit de hoc) illud ſaltem dicendum eſt, debitores ſcilicet (licèt a die commiſſi criminis eximantur à debitis hæretico ſoluendis, & vaſſallus, licèt ſimiliter a die commiſſi criminis ſoluantur à debito fidelitatis dominis præſtando) non eſſe tamen ſic exemptos, vt ipſorum debita, & ſubiectio omninò ceſſent, & extinguantur ; quia, ſi alij vocati non fuerint, in creditum, & in dominium ſuccedit fiſcus. Abbas *in cap. finali de hæret.* Ananias *ibid n.2.* Soccin. *n.1. &* 4. Felin. & alij communiter, quos ſequitur Farinac. *q* 189. *n.68.*

7 Cùm igitur dixi, quod debitores liberentur ab obligatione ſoluendi debita creditori hæretico, non intelligas, quod debitores ea debita ſibi acquirant, ſed in ſenſu, quod non teneantur ea ſoluere creditori hæretico; at quia tamen in bona creditorum ſuccedit fiſcus, ideò etiam ſuccedit in huiuſmodi creditum idem fiſcus, & debitores tenentur ſoluere fiſco, qui ſucceſſit. Abbas, Ananias, Soccinus, Felinus, & alij *in locis ſuprà citatis* Ratio, quia, confiſcatis bonis, hæreticus aduersùs debitores actionem vllam ampliùs non habet, ſed ſuas actiones omnes transfert in fiſcum; *l.2. ad leg. Iul. de Repub. & l. ſi debitori ff. de fideiuſſ.* & docent Bart. *in l. creditor ff. de ſolut.* Peregrin. *de iur fiſc lib.5. tit.1. n.50.* Iaſon *conſ* 26. *lib.* 3. Decius *conſ.15. n.1.* Menoch. *de arbitr. conſ.*137. *n* 4. Ruin. *conſ.116. lib.5.* & Afflict. *deciſ.170. n.17.* Et quidem, quod poſt latam ſententiam debitores non teneantur ſoluere debita creditori hæretico ; ſed fiſco (in quem omnia bona eiuſdem hæretici tranſierunt) ſic docent communiter Doctores, quos ſequitur Azor. *tom.1. lib.8. c.13. q.2.* Becan. *tract. de fide c.16. q.2. n.16.* & Sanchez *lib.2. moral. cap.24. n.8.*

8 Item, cùm dixi, quod debitores liberentur ab obligatione ſoluendi debita, intelligas, quando conſtat de hæreſi creditoris, quia, ſi hæreticus fuerit occultus, tunc obligationes, & debita non ceſſant, nec extinguuntur. Innocentius *in cap. finali de hæret. verb. manifeſtè.* Butr. *ibid. n.* 3. Zabarella *n.1.* & alij paſſim.

COROLLARIVM

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus, cum in ipſum poſt bonorum confiſcationem tranſeant iura, & actiones omnes, quæ competebant hæretico non ſolùm actiuè, ſed etiam paſſiuè, tenetur ad ea omnia, ad quæ priùs tenebatur hæreticus, vt propterea non poſſit ampliùs hæreticus conueniri pro debito, ſed creditores debeant agere contra fiſcum, in quem omnis actio dirigitur.*

2 *Amplia, id procedere etiam ſi poſt bonorum publicationem hæreticus factus eſt ditior ; quia & in hoc caſu etiam non poterit ipſe hæreticus conueniri, ſed debent creditores agere contra fiſcum propter eamdem rationem.*

3 *Idem etiam procedit in caſu Tutelæ, & Curæ adminiſtratæ; nam conueniri debet ſolus fiſcus.*

4 *Idem etiam procedit non ſolùm in actione reali ; ſed etiam in perſonali.*

5 *Item etiam ſi hæreticus ſe obligauerit in forma Cameræ, & cum iuramento.*

6 *Idem etiam procedit non ſolùm in hæretico, ſed etiam in eius fideiuſſore, qui propterea neque conueniri poteſt.*

7 *Idémq. procedit non ſolùm in foro externo, ſed etiam in foro interno Pœnitentiæ. Vbi tamen aduertendum eſt, quod ſi bona hæretici non ſufficiant ad ſoluendum æs alienum, tunc tenetur fiſcus ſoluere ſolùm pro parte, & proportionabiliter. Pro altera verò parte ipſe hæreticus ſi poſt condemnationem aliqua bona ad ipſum deuenerint, quamuis in crimine hæreſis bona omnia publicari conſueuerint.*

EX dictis (cùm poſt bonorum confiſcationem iura, & actiones omnes, quæ competebant hæretico, tranſeant, non ſolùm actiuè, ſed etiam paſſiuè, in fiſcum, vti dicebam, & conſtat *ex l.2. C. ad l. Iul. de vi public. ex l. cum fiſco ff. ad Syllan. & ex l. ſi marito in princ. ſolut. matrim.*) ſequitur quod teneatur fiſcus ad ea omnia; ad quæ priùs tenebatur hæreticus ; *l.2. C. ad l. Iul. de vi public. & cit. l. cum fiſco ff. ad Syllan,* & docent Bart. *in l. non intelligitur §. cum ex cauſa ff. de iur. fiſc,* Gulielm. *de Benedict. in cap. Raynutius verb. vxorem de teſtam. n.850.* Grammatic. *deciſ.85.* Suidus *de aliment. tit.8. priuileg.59. n.9. & ſeqq.* Beccius *conſ.57. n.5. & ſeqq.* Calcan. *conſ.66.* Honded *conſ.*38 *n.44. lib.2.* Simanch. *de cathol. inſtit. tit.9. n.33. &* 34. & Rota *deciſ.57. n.3. tom 1. in recent.* 1

Vt propterea non poſſit ampliùs hæreticus conueniri pro debito, ſed creditores debeant agere contra fiſcum (in quem omnis actio dirigitur) quia omnia bona hæretici tranſierunt in fiſcum; *l.2. & 3. ff. de ſent. paſſ. l.2. §.1. ff. de alim. legat. l. ſi marito, & l. ſi maritus ff. ſol. matrim. l. facto §. finali ff. de cond. & demonſtr. l. inter eos §. vlt. & l. ſi debitori ff. de fideiuſſor. & l.1. C. eod. & l.2. C. ſolut. matrim.* & docent Bart. *in l. quoties ff. de nouat. in 3.* Bald. *in l. ſi marito ff ſol. matrim.* Alexand. *ibid. n.4.* Crauetta *conſ.263. n.7.* Grammatic. *deciſ.85.* Caſtrenſ. *conſ.* 68. *n.1.* Honded. *conſ.38. n.44.* Surd. *de alim. tit.8. priuil. 59. n.10. & tit.9. q.32. n.5. &* 6. Beccius *conſ.57. n.177.* & Sanchez *lib.2. mor. cap.22. n.74.*

Et quod dixi, eſt verum, etiamſi poſt bonorum publicationem factus ſit ditior ; quia & in hoc caſu etiam non poterit ipſe hæreticus conueniri, ſed debent creditores agere contra fiſcum propter eamdem rationem ; quia ſcilicet omnia bona ipſius hæretici tranſierunt in fiſcum, vti ſuprà dicebam, & habetur *in l. 4. Cod. de ſent. paſſ.* & docent Menochius *conſ.*103. *n.20. lib.1.* Oddus *de reſtitut. in integr. part.2. quæſt.97. art.2. num.13.* & alij paſſim. 2

Item

3 Item ſecundò eſt verum, vt non poſſit hæreticus ob eamdem rationem conueniri propter tutelam, vel curam adminiſtratam, ſed conueniri debeat ſimiliter ſolus fiſcus. *l. Qui neque, & l. Prædia ff de reb. cer. & l. ſi Tutor Reipublicæ ff. de tutel. ration. diſtrab.* Et tradunt Simancha *de cathol. inſtit. titul. 9 n. 123.* & Vaſquez 1. 2. *q. 96. art. 5. diſput. 169. cap 2. num. 21.*

4 Item tertiò, eſt verum, vt poſt publicationem bonorum, ſicut non poteſt hæreticus conueniri pro onere reali, ſic ſimiliter ob eamdem etiam rationem non poſſit conueniri pro onere, & obligatione perſonali. Imola *in l ſi debitori in princ. ff. de fideiuſſor.* Salycet. & alij *in l. 1. n. 2. C. eod.*

5 Item quartò eſt verum, etiamſi hæreticus ſe obligauerit in forma Cameræ, & cum iuramento; ita vt & in iſto caſu etiam non poſſit hæreticus conueniri, ſed creditores debeant agere ſimiliter contra fiſcum, in quem bona omnia hæretici tranſierunt Soccin. *conſ. 48. n. 3.* Imola *in c. 12. de ordin. cognit. n. 34.* Grammatic. *dec. 85. n. 3.* & Stephanus Gratian. *c. 443. n. 60. & 82.* quia (cum iuramentum ſit acceſſorium) ſequitur naturam principalis; & tum quia ſub conditione cenſetur illud emiſſum.

6 Item quintò, eſt verum, vt quemadmodum pro dictis oneribus non poteſt conueniri hæreticus, ita etiam non poſſit conueniri fideiuſſor: quia fideiuſſor etiam (cùm ſe habeat acceſſoriè) ſequitur ſimiliter naturam principalis, vt ſcilicet ſicut non tenetur principalis, pro quo fideiuſſit, ita etiam neque teneatur ipſe fideiuſſor. Henriquez *tract. de fideiuſſ. c. 20. §. 14. n. 10.* Farinacius *q. 25. n. 178.* & Sanchez *lib. 2. moral. c. 22. n. 91.*

7 Item ſextò, eſt verum, vt omnia, quæ vſque adhuc dicta ſunt, locum habeant non ſolùm in foro externo, ſed etiam in foro conſcientiæ, ſicuti *ſuprà dub. 143.* cum Soto, Suarez, Vaſquez, & Sanchez probabam.

8 Vbi tamen aduerte, quod ſi bona hæretici non ſatis ſint ad ſoluendum æs alienum (quod hæreticus contraxit) tunc non teneatur fiſcus ſoluere æs alienum in totum, ſed ſolùm pro illa parte, quæ ad ipſum deuenit: pro altera verò parte teneatur hæreticus: ſi ſcilicet poſt condemnationem hæreticus aliqua bona, ex quibus poſſit ſoluere, ſibi acquiſiuerit. Vaſquez *ex communi* 1. 2. *q. 96. a. 5. diſp. 169. c. 2. n. 21.* & Sanchez *lib 2. moral c. 22. n. 89.* Sicut etiam, cùm non confiſcantur omnia bona hæretici, ſed ſolùm pro parte, tunc etiam fiſcus non tenetur ſoluere æs alienum in totum, ſed ſimiliter hæreticus tenetur ſoluere pro ea parte bonorum, quæ publicata non fuit. *l. 1 C. de fideiuſſ. l. 3. C. de ſent. paſſ. § ſi verò partem, l. Tutela, ff de capit. diminut. & l. 2 C. ad l. Iul. de vi public.* & tenent Odd. *de reſtit. in integr. part. 2. q. 97. notab. 2. n. 11.* & alij quos ſequitur Farinac. *tom. 1. q 25. num. 177.* Quamuis in crimine hæreſis ordinariè bona omnia publicari conſueuerint 5. *cap. Cum ſecundum leges de hæret. in 6.*

DVBITATIO CLIII.

An hæreticus priuetur fide data, vel potius ſit ſeruanda fides?

SECTIO PRIMA.

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Recenſentur aliqui caſus, in quibus promiſſio aliàs valida, & obligandi vim habens ex communi ſententia Doctorum deſinit obligare. Primò, vt ſi res promiſſa fiat illicita, inutilis, vel impoſſibilis. Secundo, ſi ſtatus rerum, aut perſonarum mutetur. Tertiò, ſi alter è duobus, qui mutuò promiſerunt, non ſeruet fidem. Quartò, ſi quid promiſſum eſt ob cauſam, quæ tamen non ſubſiſt.*

2 *Hæreticis ſeruanda eſt fides ſi ſimus in rebus licitis, & honeſtis, & maximè ſi tunc ſic expoſtulet bonum commune. quia obligatio pacti, ſeu mutuæ promiſſionis procedit ex virtute veritatis, fidelitatis, & iuſtitiæ.*

3 *Veritatis virtus ad hoc obligat, vt homo ſincerè, non fictè promittat, ſcilicet vt quod verbo promittit, etiam animo promittat, ne ſit mendax.*

4 *Fidelitatis virtus ad hoc obligat, vt opere præſtet, quod promiſit, ne ſit perfidus.*

5 *Iuſtitia virtus ad hoc obligat, vt alteri, cum quo pactus eſt, tribuat ius ſuum, quod illi debet ratione pacti, ſeu mutuæ promiſſionis, ne ſit iniuſtus, & iniurioſus.*

6 *Quæ intrinſecùs, & ex natura ſua mala ſunt, & illicita, nunquam quocumque prætextu fiant, benè, & licitè fieri poſſunt. Mendacium enim, perfidia, & iniuſtitia intrinſecus, & ex natura ſua mala ſunt, & illicita.*

7 *Iure naturali quilibet tenetur fidem alteri datam obſeruare. Quod verò non teneatur illam obſeruare hæreticis, nullo iure habetur.*

8 *Hæreticis ſi fides data non eſſet ſeruanda, neque ea licitè daretur.*

9 *Qui alteri aliquid promittit, illúdque non obſeruat, eſt perfidus; conſequenter & qui fidem hæretico datam non obſeruat.*

10 *Qui fidem etiam hæreticis datã, vel promiſſionem factam non adimplet, mentitur, eſt perfidus, ius illius violat, & contra iuſtitiam delinquit.*

11 *Non licet aliquid ab Hæreticis ſubripere, nec eum occidere, vel odio perſequi; conſequenter neque illum decipere, vel fidem fallere.*

12 *Fideles ſi ineant pactum cum infidelibus, ſeu Gentilibus, tenentur illud obſeruare. Vbi recenſentur multa ſacræ Scripturæ exempla.*

13 *Ioſue, & alij Principes populi Iſraelitici cum Gabaonitis infidelibus, & idololatris pactum, & amicitiam inierunt, fidémque illis datam, quamuis ab ipſis fuiſſent decepti, ſeruauerunt: quos propterea quod fidem ſeruando benefecerint, commendat Ambroſius.*

14 *Factum ingenti miraculo Deus comprobauit: Sol enim ſtetit: Ioſue enim pacti, & ſocietatis memor Gabaonitas defendit, & victoriam inſignem reportauit.*

15 *Idem factum Deus comprobauit non ſolùm pro tunc, ſed etiam multos poſt annos: cùm enim fidem Gabaonitis datam Saul violaſſet, quamplurimos ſcilicet ex illis occidendo, propter hoc delictum tempore Dauid, populus Iſraeliticus per tres annos maxima rerum inopia laborauit, vt neceſſe fuerit dare è poſteris Saülis ſeptem Gabaonitis, qui duriſſima, & turpiſſima morte punirentur.*

16 *Ioſue, & Principes populi Iſraelitici, nonnulli putant, quod iuramentum ſeruauerint, eo quod putabant ſe illo iuramento obſtringi; ita vt ſolùm ex conſcientia erronea tenerentur ſtare pacto, & ſocietati initæ cum Gabaonitis; at minùs rectè; quia non eſt veriſimile, quod ipſi ignoraſſent eorum obligationem, ſtante doctrina, quam callebant Ioſue Propheta, & complures alij Principes.*

17 *Iſraelitæ in conſcientia non erant obſtricti iuramento; quia habuerunt intentionem contrahendi amicitiã & ſocietatẽ cum Gabaonitis remotis, atq; exteris, eo quod ij dixerint, ſe ex longinquis Regionib. venire,*

& extra Cananea terminos habitare, quod falſum erat, & ideò ex hoc iuramento non obſtringebantur.

1 SVPPONO, quoſdam eſſe caſus, in quibus promiſſio, aliàs valida, & obligandi vim habens, ex communi ſententia DD. deſinit obligare. Primò, vt ſi res promiſſa fiat illicita, inutilis, vel impoſſibilis. Secundò, ſi ſtatus rerum, aut perſonarum ita mutetur, vt promiſſor ſecundùm iudicium Prudentum non videatur talem euentum voluiſſe comprehendere (quod ex conditione rei promiſſæ, & Promiſſarij diſpoſitione, aliiſque circumſtantiis debet.) Tertiò, ſi alter è duobus, qui ſibi mutuò promiſerunt, non ſeruet fidem; quia tunc nec alter tenebitur fidem ſeruare, iuxta illud: *Frangenti fidem, fides frangatur eidem.* Quartò, ſi quid promiſſum eſt ob cauſam, quæ tamen re vera non ſubeſt; vt ſi v. gr. quid promiſeris Titio, putans illum, aliquid in gratiam tui feciſſe, cum tamen reuerà non fecerit. In his, & ſimilibus caſibus promiſſio, aliàs valida, & obligandi vim habens, deſinit obligare S.Thom. *q.* 110. *a.* 3. Caiet. *q.* 113. *a.* 1. *circa fin.* Nauarr. *in ſumm. cap.* 18. *n.* 7. & alij communiter. Difficultas igitur eſt: An præter hos dictos caſus promiſſio, aliàs valida, & vim obligandi habens, deſinat obligare ex eo præciſè, quod hæreticis facta ſit; ſeu (quod in idem incidit) præter hos dictos caſus prædicta promiſſio deſinat obligare, præciſè propter hæreſim promiſſarij. His ſuppoſitis.

2 Reſpondetur ad difficultatem in principio propoſitam affirmatiuè, ita ſcilicet, vt fides, iam ſemel hæreticis præſtita ſeruanda ſit illis (ſicut & Catholicis) ſi ſimus in rebus licitis, & honeſtis; & maxime ſi tunc ſic expoſtulet bonum commune. Eſt ſententia communis Doctorum. Et

Probatur; quia obligatio pacti, ſeu mutuæ promiſſionis procedit ex virtute veritatis, fidelitatis, & iuſtitiæ;
3 (& quidem virtus veritatis ad hoc obligat, vt homo
ſincerè, non fictè, promittat, ſcilicet vt quod verbo promittit, etiam animo promittat, ne ſit mendax: virtus fide-
4 litatis ad hoc obligat, vt opere præſtet, quod promiſit,
ne ſit perfidus: virtus iuſtitiæ ad hoc obligat, vt alteri, cum quo pactus eſt, tribuat ius ſuum, quod illi debet ratione pacti, ſeu mutuæ promiſſionis, ne ſit iniuſtus, &
5 iniurioſus.) At hæ virtutes hominem æquè obligant,
ſiue apud Catholicos, ſiue apud hæreticos exiſtat. Ergo. Maior patet. Minor probatur; quia nunquam homini licet mentiri, nunquam perfidum eſſe, nunquam alterius ius violare, vel iniuſtitiam committere; quia ſi ſemel concedas, homini licere hæc eo, quod hæretico mentitur, hæretico perfidus eſt, hæretico iniuriam facit, &c. Conſequens eſt, vt & etiam concedas, licere homini hæreticum occidere, furto res eius ſubripere, odio eum perſequi, & ſimilia. Quæ omnia ſunt abſorda, & legi naturali, atque diuinæ repugnantia.

6 Confirmatur; quia, quæ intrinſecus, & ex natura ſua mala ſunt, & illicita, nunquam, quocumque prætextu fiant, benè, & licitè fieri poſſunt: at mendacium, perfidia, & iniuſtitia intrinſecus, & ex natura ſua mala ſunt, & illicita: Ergo nunquam, quocumque prætextu fiant, benè, & licite fieri poterunt; atque adeò, ſiue apud Catholicos, ſiue apud hæreticos, homo ſit mendax, perfidus, & iniuſtus ſemper æquè reus erit, & æquali ſcelere ſe obſtringet.

7 Confirmatur ſecundò; quia iure naturali quilibet tenetur fidem alteri datam obſeruare. Quod verò non teneatur illam obſeruare hæreticis, nullo iure habetur, nec ſufficienti aliqua ratione probatur:

8 Confirmatur tertiò; quia ſi fides hæreticis data non eſſet ſeruanda, neque ea licitè daretur; cùm de rebus illicitis fides dari, ſeu promiſſio fieri non liceat.

9 Confirmatur quartò; quia qui alteri aliquid promittit, illúdque non obſeruat, eſt perfidus. Et qui alteri non reddit, quod illi debet, eſt iniuſtus: Ergo qui fidem etiam hæretico datam non obſeruat, eſt perfidus, éſtque etiam iniuſtus (cùm ratione fidei datæ, vel promiſſionis factæ non illi tribuat quod tribuere tenetur.) Ergo dicendum, quod quilibet teneatur fidem etiam hæreticis datam, vel promiſſionem factam obſeruare: ita vt quod eis ore promiſit, opere implere teneatur.

Confirmatur quintò; quia qui fidem, etiam hære- 10
ticis, datam, vel promiſſionem factam non adimplet, mentitur, eſt perfidus, ius illius violat, & contra iuſtitiam delinquit (vt patet ex dictis) ergo quilibet tenetur, etiam hæreticis, in conſcientia opere adimplere quod iis ore promiſit; cum homini non ſit licitum mentiri, nec eſſe perfidum, nec ius alterius violare, nec contra iuſtitiam delinquere.

Confirmatur ſextò; quia non eſt licitum, aliquid ab 11
hæretico ſubripere, nec eum occidere, vel odio perſequi: ergo nec etiam eſt licitum, eum decipere, ei ſcilicet fidem datam, vel promiſſionem factam, vel pactum cum eo initum non ſeruando.

Confirmatur ſeptimò; quia ſi fideles ineant pactum 12
cum infidelibus, ſeu Gentilibus, teneantur fideles illud obſeruare; Ergo etiam ſi ineant pactum cum hæreticis. Conſequentia patet à pari. Antecedens probatur *ex Ioſue cap.* 9.

Vbi Ioſue, & alij Principes populi Iſraëlitici cum 13
Gabaonitis infidelibus, & idololatris pactum, & amicitiam inierunt, fidémque illis datam (vt ſcilicet illos non ſolùm vitam, de qua pacti fuerant, ipſi darent, ſed etiam contra vicinos hoſtes bello tuerentur) de facto, quamuis ab illis fuiſſent decepti, ſeruauerunt; & quod Iſraëlitæ talem fidem illis datam ſeruando, bene fecerint, vt docent Ambroſius *lib.* 1. *Officior. c.* 29. *& lib.* 3. *cap.* 10. & alij Sancti Patres, quos ſequitur Abulenſis *in d. cap.* 9. *Ioſue q.* 30. Et patet etiam *ex eod. cap* 9. *Ioſue verſ.* 19. illis verbis. *Iurauimus eis in nomine*
Dei Iſrael, & idcirco non poſſumus eos contingere. Quod 14
factum ingenti miraculo Deus comprobauit pro tunc: Ioſue enim pacti, & ſocietatis memor Gabaonitas defendit, & victoriam inſignem reportauit, ad quam cōplendam, & conſummandam Sol ſtetit in medio cæ-
li, vt habetur *Ioſue* 10. Quod idem factum Deus com- 15
probauit non ſolùm pro tunc, ſed etiam multos poſt annos: cùm enim fidem Gabaonitis datam Saül violaſſet, quamplurimos ex illis occidendo, propter hoc delictum tempore Dauidis populus Iſraëliticus per tres annos maxima rerum inopia laborauit, vt habetur 2. *Regum capite* 21. Ita vt ad placandam iram diuinam neceſſe fuerit iuſſu Dei, dare Gabaonitis ſeptem è poſteris Saülis, qui durìſſima, & turpiſſima morte punirentur: nam Gabaonitæ eos crucifixerunt in monte coram Domino. Quod idem factum etiam laudat Textus *in cap. Venerabilem de elect.* Ibi: cùm Gabaonitæ à filiis Iſraël per fraudem ſubripuerint iuramenta, ipſi tamen, cognita fraude, contra illud venire temerè noluerunt, quia ex obſeruatione iuramenti magis permouebantur Gabaonitæ ad veram Religionem amplectendam: ſeruare enim pacta, & iuramenta, etiam cum aliquo ſuo incommodo, maiorem vim habet ad ſanctè aliorum mentes permouendas, quàm ſi ſtatim reſcinderetur, quod minùs cautè eſt promiſſum, atque iuratum; & apud homines cordatos turpe eſt, iuramentum infringere, etiam quando imprudenter eſt iuratum, vt rectè præter alios adnotauit Sanctus Bernard. *epiſt.* 219.

Cæterùm nonnulli putant, quod Iuſue, & Principes 16
populi Iſraëlitici iuramentum ſeruauerunt, eo quod putabant, ſe illo iuramento obſtringi; ita vt ſolùm ex conſcientia erronea tenerentur ſtare pacto, & ſocietati initæ cum Gabaonitis: nam omne, quod non eſt ex fide, peccatum eſt. *Rom.* 14. *in fin.*

At minùs rectè; quia ſi Ioſue, & Principes populi Iſraëlitici reuera tali iuramento non tenebantur, non eſt veriſimile, quod id ignorarent; cum, tali pacto, & ſocietati adfuerint Ioſue Propheta, cōplurimi Principes docti,

Digitized by Google

docti, & (vt Ioſeph teſtatur) etiam Eleazarus Pontifex inſignis; quapropter potiùs dicendum videtur, Ioſue, & Principes prædictos cognouiſſe, ſe non teneri tale iuramentum obſeruare, voluiſſe tamen illud ad bonum exemplum, & de conſilio ad ſupererogationem, & cautelam adimplere, vt ſic omnes intelligerent, quanti æſtimanda ſit iuriſiurandi religio.

7 Quod verò tali iuramento (quamuis contrarium dixerit Caietanus in dictum illud *cap 9. Ioſue*) in conſcientia non tenerentur obſtricti Iſraëlitæ, probatur; quia Ioſue, & alij Principes populi Iſraëlitici habuerunt intentionem contrahendi amicitiam & ſocietatem cum Gabaonitis, remotis, atque exteris; eo quod Gabaonitæ dixerint, ſe ex longinquis Regionibus venire, & extra Cananeæ terminos habitare; ergo cùm Gabaonitæ non eſſent tales, Iſraëlitæ in nulla re Gabaonitis erant obſtricti; ita vt ex hoc capite poſſent Iſraëlitæ iuramentum illis non ſeruare; quia non tenet, ſeu non obligat contractus, cùm erratur in ſubſtantia; *l.19. de condit.empt.* Nec tenet, ſeu non obligat promiſſio, cum eſt extorta per fraudem, vel per dolum, ſicuti contingit in caſu noſtro.

OBIECTIONES.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus fidem Deo non ſeruat; at nihilominus fides ei ſeruanda eſt; quia quod ipſe fidem Deo non ſeruet, non pertinet ad contractus humanos; ſicut pertinet ſeruare hæretico fidem datam.*

2 *Hæretici duplici titulo vitandi ſunt: Primò, ratione hæreſis: Secundò, ratione excommunicationis.*

3 *Hæretici ratione hæreſis vitandi ſunt iure naturali, & diuino in tribus caſibus. Primò in illicita communicatione in rebus diuinis. Secundò in periculo ſubuerſionis. Tertiò, ſi timeatur ſcandalum.*

4 *Cum hæreticis non licet more Caluiniſtico ſinaxim ſumere, quemadmodum non licet cum Ethnicis, ſeu Gentilibus Idola colere; quia communicatio iſta in rebus diuinis eſt illicita, cùm ſit contra veram fidem.*

5 *Homines ſimplices, & natura fragiles non debent multùm cum hæreticis verſari; quia ſic faciliimè peruertentur, & in errorem inducentur.*

6 *Item neque docti, & conſtantes, ſi probabile ſit, quod alij exinde ſcandalum patiantur.*

7 *Conuerſatio cum hæreticis extra hos tres caſus licita eſt iure naturali, atque diuino; modò conuerſatio ſit aliàs honeſta.*

8 *Hæretici ratione excommunicationis vitandi ſunt iure humano, ſiue Eccleſiaſtico in his tribus caſibus. Primò in ſacramentorum communione. Secundò in publicis precibus, & ſuffragiis. Tertiò, in communi conuictu, & familiaritate.*

9 *Ab hæreticis non licet poſtulare Baptiſmum vi excommunicationis; niſi fortè ſit caſus neceſſitatis, vel cum illis matrimonium contrahere. Secundò, neque licet publicè pro illis orare. Tertiò, neque ciuiles contractus cum eis inire.*

10 *Ius Eccleſiaſticum de vitandis ſcilicet excommunicatis ab Eccleſia eſt inſtitutum propter duos honeſtos fines. Primò, in commodum & vtilitatem delinquentium, vt cùm vident ſe vitari, confundantur, & reſipiſcant. Secundò in bonum, & cautelam aliorum.*

11 *Ius ipſum Eccleſiaſticum de vitandis excommunicatis poſt Concilium Conſtantienſe non eſt ita rigidum, vt erat priùs; quia licet excommunicati vi excommunicationis abſtinere teneantur à communione fidelium; nihilominus è contrario fideles non tenentur ſimiliter à conſortio illorum ſe ſeiungere, niſi prædicti excommunicati vel ſint nominatim tales, vel notorij Clericorum percuſſores.*

12 *In Gallia, Germania, Polonia, & vbi permittitur conſcientia, & Religionis libertas licet Catholicis, quatenus attinet ad ius Eccleſiaſticum commune, conuerſari cum hæreticis; quia nullus ibi tunc temporis nominatim excommunicatus eſt propter hæreſim.*

13 *Iure naturali tamen, & diuino quilibet Catholicus tenetur omnes hæreticos vitare in caſibus recenſitis, non quidem ratione excommunicationis, ſed ratione hæreſis.*

14 *Excommunicatis viciſſim non licet, ſiue hi Catholici ſint, ſiue hæretici, ſponte ſe ingerere in conuerſationem aliorum, quia limitatio, ſeu moderatio illa iuris Eccleſiaſtici non eſt facta in fauorem excommunicatorum, ſed aliorum fidelium.*

15 *Hæretici, ſi non ſint nominatim excommunicati, vel notorij, ita vt nulla tergiuerſatione celari poſſint; ſicut etiam percuſſores Clericorum, non ſunt vitandi ratione excommunicationis; ac proinde poſſumus nos cum illis validè paciſci, & contractus celebrare, non minus, quàm cum aliis.*

16 *Contractus initus antequam vnus ex contrahentibus fuit excommunicatus, ſicut fuit validus, ita non efficitur inualidus per ſolam excommunicationem ſubſequentem, ac proinde manet contrahens obligatus ad ſeruandam fidem, quam in tali contractu promiſit. At ſi initus fuit in excommunicatione, contractus eſt validus, ſed peccat contrahens.*

17 *Matrimonium contractum cum excommunicato validum eſt; ita & profeſſio in religione facta ab excommunicato.*

18 *Contractus initus cum excommunicato licet ſit illicitus non tamen eſt inualidus.*

19 *Hæretici per excommunicationem non priuantur dominio, & iure rerum temporalium.*

20 *Hæreticorum bona ſunt ipſo iure confiſcata, ſed non virtute excommunicationis.*

21 *Variæ pœnæ in hæreticos conſtitutæ ſunt. 1. Excommunicatio. 2. Priuatio dominij, ſeu iuriſdictionis in ſubditos. 3. Priuatio dominij in bona temporalia. 4. Exilium. 5. Mors. Et hæ per diſtinctas leges conſtitutæ ſunt.*

22 *Leges pœnales, prout ſunt recenſitæ contra hæreticos, non obligant niſi poſt ſententiam.*

23 *Hæretici licet per leges pœnales priuati ſint dominio bonorum temporalium, non tamen tenentur ſe illis ſpoliare, vel illa fiſco offerre ante ſententiam. Neque etiam poſt ſententiam; quia executio pœnæ non ſpectat ad ipſos, & alioquin ante executionem legitimam vti poſſunt rebus ſuis.*

24 *Hæretico ante ſententiam debitor ſoluere tenetur, vel aliquid præſtare ex data fide; poſt ſententiam verò iudici, vel fiſco. Quod rarò contingit in Gallia, Germania, & Polonia, & aliis locis, vbi datur libertas conſcientiæ.*

OBiicies: Hæreticus fidem Deo non ſeruat: ergo hæretico fides ſeruanda non eſt. 1

Reſpondetur: nego conſeq. quia, quod hæreticus Deo fidem non ſeruet, non pertinet ad contractus humanos (de quibus nunc loquimur) ſed diuino iudicio relinqui debet.

Inſtabis: ſi hæretico fides ſeruanda eſt, non obſtante hæreſi, ſaltem ei fides ſeruanda non erit, obſtante excõmunicatione, ſeu ratione excõmunicationis, vel ex vi excomunicationis; cum excommunicatio prohibeat, ſeu impediat commerciũ cum illis, & illos reddat vitandos. 2

Reſpondetur; ſed vt ad inſtantiã Reſponſio clareſcat, ſuppono, hæreticos duplici titulo vitandos eſſe; primò, ratione hæreſis: ſecundò ratione excommunicationis.

Ratione hæreſis hæretici vitandi ſunt iure naturali 3 & diuino in tribus caſibus. Primò in illicita communicatione in rebus diuinis; ſecundò, in periculo ſubuerſionis. Tertiò, ſi timeatur ſcandalum.

4 Hinc ſequitur primò,non licere cum illis more Caluiniſtico ſynaxim ſumere; quemadmodum non licet cum Ethnicis ſeu Gentilibus Idola colere; quia communicatio iſta in rebus diuinis eſt illicita; cùm ſit contra veram fidem.

5 Sequitur ſecundò, homines ſimplices,& natura fragiles, vel inconſtantes non debere multum cum hæreticis verſari; quia ſic facillimè peruerterentur,& in errorem inducerentur.

6 Sequitur tertiò, neque doctos,& conſtantes debere cum illis verſari, ſi probabile ſit,quod alij exinde ſcandalum patiantur.

7 Sequitur quartò, è contra, extra hos tres caſus licitam eſſe iure naturali,atque diuino cum eiſdem conuerſationem, modò conuerſatio ſit aliàs honeſta.

8 Ratione excommunicationis hæretici vitandi ſunt iure humano, ſeu Eccleſiaſtico in his tribus caſibus. Primò in ſacramentorum communione. Secundò in publicis precibus,& ſuffragiis. Tertiò in communi conuictu, & familiaritate. S.Thom. *in 4.diſt.*18. quem ſequuntur communiter Doctores. Et patet paſſim ex iure canonico per multos titulos.

9 Hinc ſequitur primò, vi excommunicationis non licere ab illis Baptiſmum (niſi forſan in caſu neceſſitatis) poſtulare, vel cum illis matrimonium contrahere. Secundò, neque licere publicè pro illis orare. Tertiò,neque licere ciuiles contractus facere, prandium ſumere, ſermones miſcere, &c. etiamſi nullum periculum, & ſcandalum adſit.

10 Hoc ius Eccleſiaſticum, de vitandis ſcilicet excommunicatis, ab Eccleſia eſt inſtitutum propter duos honeſtos fines; primò in commodum, & vtilitatem delinquentium,vt cùm viderint ſe vitari,confundantur, & reſipiſcant, iuxta illud Apoſtoli 2. *Theſſalonicenſ.*3.14. *Ne commiſceamini cum illo,vt confundatur.* Et videri poterit Innocentius IV. *in cap. Cum medicinalis de ſent. excommunic.in 6.* Secundò, in bonum,& cautelam aliorum,ne ſcilicet corrumpantur,& inficiantur, iuxta illud 1.Corinthiorum 5.6. *Neſcitis,quia modicum fermentum totam maſſam corrumpit?* Vnde patet, quod non ſolum excommunicati, ſed etiam alij hoc iure obligentur, excommunicati, vt in pœnam delicti ſui ſeparati maneant à communione fidelium; alij verò(qui ſani ſunt)ne conſortio eorum infectionem, ſeu contagionem aliquam trahant.

11 Hoc ipſum ius Eccleſiaſticum, de vitandis, inquam, excommunicatis poſt Concilium Conſtantienſe non eſt ita rigidum,vt erat priùs; quia,licet excommunicati vi excommunicationis abſtinere teneantur à communione fidelium,nihilominus è contrario fideles non tenentur ſimiliter a conſortio illorum ſe ſeiungere, niſi prædicti excommunicati vel ſint nominatim excommunicati, vel notorij (ita vt nulla tergiuerſatione cælari poſſint) Clericorum percuſſores; ſic in Concilio Conſtantienſi ad fauorem fidelium decreuit Martinus V. *in extrauaganti*, quæ incipit: *Ad euitanda ſcandala*; & videri poterit Caiet.*in ſumm. verb. Excommunicatio.* Henriquez *de ſacram. lib.*3.*c.*5. Dominic.Sotus *in 4. diſt.*22.*q.*1.*a.*4. S. Antonin.3.*p.tit.*25.*c.*2.*&* 3. & præter alios multos Suarez *tom* 5.*diſp.*9 *ſect.* 2.*n.*5.

12 Hinc ſequitur primò,in Gallia,Germania,Polonia,& in aliis ſimilibus locis (in quibus permittitur conſcientiæ, ſeu Religionis libertas) licitum eſſe Catholicis (quatenus attinet ad ius Eccleſiaſticum commune) conuerſari cum hæreticis;quia nullus ibi nunc temporis nominatim excommunicatus eſt propter hæreſim. An autem ibidem quis ex illis ſit notorius (ita vt nulla tergiuerſatione cælari poſſit) Clerici percuſſor, quilibet ex facto in ciuitate,vel habitatione ſua id ſcire poterit.

13 Dixi:quatenus attinet ad ius Eccleſiaſticum;quia iure naturali,& diuino quilibet Catholicus tenetur omnes hæreticos,non quidem ratione excommunicationis,ſed ratione hæreſis,vitare in tribus caſibus ſuprà numeratis, ſcilicet in illicita communicatione in rebus diuinis, in periculo ſubuerſionis, & in periculo ſcandali, ſicuti ſuprà dicebam.

Dixi ſecundò: *Quatenus attinet ad ius Eccleſiaſticum commune*,quia in quibuſdam locis,præſertim hîc in Italia,& etiam in Hiſpania propter priuata iura, & prohibitiones non eſt licitum,cum hæreticis conuerſari.

14 Sequitur 2. non licere viciſſim excommunicatis (ſiue hi Catholici ſint,ſiue hæretici) ſpontè ſe ingerere in conuerſationem aliorum; quia limitatio,ſeu moderatio illa iuris Eccleſiaſtici non eſt facta in fauorem excommunicatorum,ſed aliorum fidelium, vt patet *ex cit. Extrauag. Martini V.* Quamuis ſi ab aliis fidelibus excommunicati inuitentur ad conuictum, ſermonem, vel contractum, &c. poſſint excommunicati illis obtemperare in re licita,ne fruſtratorium reddatur priuilegium aliorum fidelium; cùm alioquin nullum eſſet priuilegium illorum; ſic Doctores quos citat & ſequitur Suarez *loc.ſupra cit.diſp.*15.*ſect.*8.*n.*7. His poſitis.

15 Reſpondetur,inquam,ad inſtantiam ex dictis,Hæreticos,ſi non ſint nominatim excommunicati,vel notorij (ita vt nulla tergiuerſatione cælari poſſint) Percuſſores Clericorum,non eſſe vitandos ratione excommunicationis; ac proinde poſſe nos cum illis validè paciſci, & contractus celebrare, non minùs, quàm cum aliis, ideóque fidem illis eſſe ſeruandam.

De aliis, qui nominatim excommunicati ſunt; diſtinguendum eſt.

16 Si cum illis quis contraxit,antequam eſſent excommunicati;tunc quia contractus fuit validus, non efficitur inualidus per ſolam excommunicationem ſubſequentem, ac proinde manet obligatus ad ſeruandam fidem,quam in tali contractu promiſit;quia cùm excommunicatio ſit iuris humani, non habet maiorem vim, quàm habet conceſſam à poteſtate humana; ſed nulla eſt Conſtitutio, vel lex humana, quæ tribuat illi vim priuandi aliquem iure ſuo, quod habet ex legitimo contractu (haberet autem talem vim, ſi contractum legitimum reſcinderet, & inualidum efficeret) ergo illum non reſcindit,& inualidum efficit. Hinc fit,quod ſi hæreticus excommunicatus retineat ſuum ius, quòd accepit in contractu tecum celebrato,proculdubio maneas in conſcientia obligatus ad præſtandum id quod illi iure debetur.

Si verò contraxit cum illis eo tempore, cùm iam eſſent nominatim excommunicati,peccauit quidem contrahendo; quia contra prohibitionem Eccleſiæ fecit communicando cum excommunicatis: contractus tamen, ſi non ſit aliunde defectus,eſt validus, ac proinde tenetur ſeruare fidem; ſic colligitur *ex cap. felicis. cap. Verum de pæn in 6.*

17 Et patet inductione; quia validum eſt matrimonium contractum cum excommunicato, *cap.ſignificaſti de eo,qui duxit.* Item valida eſt Profeſſio in Religione facta ab excommunicato,*cap cùm illorum de ſent.excomm.* Vbi Abbas, & alij paſſim Canoniſtæ. Item valida eſt donatio facta ſimiliter ab excommunicato,*cap.Inter dilectos de donat.* Ergo idem de aliis contractibus,niſi quid aliunde obſtet dicendum erit.

18 Reinſtabis: Non licet agere cum eo,qui nominatim eſt excommunicatus,vel publicus Clerici percuſſor: Ergo non teneris illi ſeruare fidem,præſertim ſi non poſſis, niſi cum illo agendo.

Reſpondetur, nego conſequentiam;quia ex dictis licet contractus cum excommunicato nominatim, vel publico Clerici percuſſore ſit illicitus, non tamen eſt inualidus:quapropter conueniunt Doctores in eo,quod ſi legitimè contraxiſti cum aliquo nominatim excommunicato, vel publico Clerici percuſſore, tenearis illi ſeruare fidem,nec poſſis tibi retinere, quod illi ex contractu debeatur; cùm id nulla lege permiſſum ſit; diſſentiunt tamen;an debeas illi fidem,& debitum perſoluere,dum manet excommunicatus;an potiùs expectare tempus, donec abſoluatur ab excommunicatione (qua de re videri poterit præter alios Suarez *cit.diſp.*15. *ſect.* 8.) Quæ tamen diſſenſio parum facit ad caſum

noſtrum;

noſtrum ; cùm ſatis hic nobis ſit, oſtendere, quod hæreticis, etiam nominatim excommunicatis, vel publicis Clerici percuſſoribus ſeruanda ſit fides, quocumque modo, vel quocumque tempore id fieri debeat.

19 Vrgebis : Hæretici per excommunicationem videntur eſſe priuati dominio, & iure rerum temporalium, *ex cap. cum ſecundùm leges de hæret. in 6.* quatenus ibi dicitur, bona hæreticorum eſſe ipſo iure confiſcata : ergo quidquid illis promittas, aut quocumque modo cum illis contrahas, non habebunt ij vllum ius petendi, vel exigendi : atque adeò non teneberis illis quidquam præſtare.

20 Reſpondetur, nego conſequentiam, quia, ſicuti dicebam, hæretici per excommunicationem non ſunt priuati dominio, & iure rerum temporalium ; ad id autem, quòd objicitur ex Iure Canonico (ſcilicet hæreticorum bona eſſe ipſo iure confiſcata) concedo, ſed non vi excommunicationis, quia variæ pœnæ à iure in hæreticos
21 conſtitutæ ſunt. Prima eſt excommunicatio. Secunda priuatio dominij, ſeu iuriſdictionis in ſubditos. Tertia priuatio dominij in bona temporalia. Quarta exilium. Quinta mors ; & hæ pœnæ per diſtinctas leges conſtitutæ ſunt ; vnde fit, quod hæretici ex eo præcisè, quod ſunt excommunicati, non ſint priuati dominio, & iuriſdictione ; cùm hæc priuatio ſit ab excommunicatione pœna diſtincta, & per diſtinctam legem irrogata.

22 Reurgebis : ſaltem vi huius pœnæ poteris fidem hæretico promiſſam non ſeruare, quia ſi ex dictis hæreticus caret omni iure, & dominio rerum temporalium, ex quocumque capite id fiat, non habebit ille ius à te quidquam exigendi : ergo licet ratione promiſſionis, vel pacti à te aliquid exigat, illi præſtare non teneberis.

Reſpondetur : nego etiam conſequentiam, quia leges Canonicæ & Ciuiles, quibus hæ pœnæ in hæreticos fuerunt conſtitutæ, ſunt mere pœnales, & leges pœnales ex alio capite non obligant ad executionem pœnæ ante ſententiam Iudicis. Sanctus Thomas *in 2. 2. q. 62. art. 3. ad tertium*, quem ſequuntur communiter Doctores.

23 Hinc ſequitur primò, quod licèt hæretici per leges pœnales priuati ſint dominio bonorum temporalium, non tamen teneantur ſe illis ſpoliare, vel illa fiſco offerre ante ſententiam Iudicis. Secundò ſequitur, quod neque etiam teneantur per ſententiam, quia executio pœnæ non ſpectat ad ipſos, ſed ad Miniſtros Iudicis, vel fiſci. Sequitur tertiò, quod quamdiu legitimè executio facta non eſt, habeant illi ius vtendi, & fruendi ſuis bonis.

24 Quapropter, ſi hæretico ex fide promiſſionis, vel pacti aliquid debeas ante ſententiam Iudicis, & executionem pœnæ, teneatis id præſtare hæretico ; poſt ſententiam autem teneatis, ſi fueris requiſitus, præſtare ipſi Iudici, vel fiſco : quamuis id rarò contingat in Gallia, Germania, Polonia, & in aliis locis (in quibus permittitur libertas conſcientiæ, ſeu Religionis) cùm ibi in vſu non ſit, quod bona hæreticorum, niſi quid aliud interueniat, à fiſco recipiantur.

SECTIO II.

An hæreticis ſeruanda ſit fides in libertate conſcientiæ, ſeu Religionis ?

1 *Hæreticis ſeruanda eſt fides in libertate conſcientiæ, ſeu Religionis, licèt libertas hæc ſit toto conatu impedienda, cùm Chriſtianæ Religioni, & Reipublicæ tranquillitati quamplurimum aduerſetur, & veritas fidei è contra ſit omni conatu ſeruanda: quapropter ſi Princeps Catholicus promiſerit hæreticis, ſe velle tolerare, & permittere libertatem conſcientiæ, ſeu Religionis, quam ſine magno damno impedire non poteſt, tenetur ſeruare quod iis promiſit.*

2 *Conſcientiæ, ſeu Religionis libertatem tolerare, & permittere ad maiora mala vitanda, eſt licitum, & honeſtum, & præterea tendit ad bonum commune.*

3 *Princeps, vel Magiſtratus Catholicus, licèt omnibus modis impedire debeat libertatem conſcientiæ, ſeu Religionis ; tamen ſi id facere non poſſit ſine grauiori incommodo boni communis, poteſt ad euitandum maius malum, eam tolerare, tanquam minus malum, quia ex duobus malis, quotieſcumque vtrumque euitari non poteſt, minus eſt eligendum.*

4 *Princeps, vel Magiſtratus Catholicus ſi paciſcatur cum hæreticis de toleranda conſcientiæ ſeu Religionis libertate, quam ſine maiori detrimento impedire non poteſt, fidem ſeruare debebit, quia fides ſeruanda eſt in omni pacto licito, & honeſto.*

Reſpondetur (licèt libertas conſcientiæ ſeu Religionis, nempe quod quis poſſit ſequi quamcumque ſectam voluerit, ſit omni conatu impedienda ; cùm Chriſtianæ Religioni, & Reipublicæ tranquillitati, iuxta illud Luc. 11. *Omne Regnum in ſe diuiſum deſolabitur*, quamplurimùm aduerſetur ; è contra verò veritas fidei ſit omni conatu ſeruanda, & retinenda propter contrariam rationem ; ſicuti patet ex Apoſtolo *ad Galatas cap. 1. verſ. 8. ad 1. Corinth. 14. verſ. 33. ad Epheſios 4. & ad Hebræos 13. verſ. 9.* Et patet *ex l. Nullus, Cod. de ſumm. Trinit. & fid. Cathol.* & *ex l. Cuncti, Cod. de hæreticis & Manichæis* : & rectè probat præter alios Sanctus Ambroſius *cap. 33. ad Marcellinam ſororem.* Sanctus Auguſtinus *epiſt. 29.* Leo Papa *epiſt. 76.* & Theodoretus ex Ioanne Chryſoſtomo contra Gainam Ducem, Arianum hominem, *lib. 5. cap. 33.*) Nihilominus, ſi Princeps Catholicus promiſerit hæreticis, ſe velle tolerare, & permittere libertatem conſcientiæ, ſeu Religionis (ſiue concedatur libertas omnibus ſentiendi, & ſequendi, quod quiſque vult, ita vt cuilibet liberum ſit, vel Catholicum eſſe, vel Lutheranum, vel Caluiniſtam, vel Anabaptiſtam, &c. ſiue concedatur libertas ſolis hæreticis exercendi ſuam Religionem inter Catholicos) quam ſine magno damno impedire non poteſt, tenetur ſeruare quod iis promiſit. Eſt etiam ſententia communis Doctorum, & 1

Probatur, quia tolerare, & permittere libertatem conſcientiæ, ſeu Religionis ad maiora mala vitanda eſt licitum & honeſtum, & præterea tendit ad bonum commune : ergo Princeps, qui id promiſit, ſeruare tenetur, cùm ex dictis *ſectione præcedenti* ſeruanda ſit hæreticis fides in rebus licitis & honeſtis ; præſertim ſi id tendat ad bonum commune. 2

Breuiter igitur dico, quod licèt Princeps, vel Magiſtratus Catholicus omnibus modis impedire debeat libertatem conſcientiæ, ſeu Religionis (vti dicebam) tamen ſi id facere non poteſt ſine grauiori incommodo boni communis, poſſit ad euitandum malum maius (quod alioquin ſequeretur) eam tolerare, tanquam malum minus, quia ex duobus malis, quotieſcumque vtrumque euitari non poteſt, minus eligi debet ; cùm in tali caſu illud minus malum non eligatur præcisè, vt malum quoddam eſt, ſed vt medium vtile ad euitandum maius malum, ac proinde eligitur ſub ratione boni vtilis. Sanctus Thomas *in 2. 2. q. 10. art. 11.* (vbi ex hoc principio, ad vitandum ſcilicet maius malum, probat, quod Ritus Gentilium, & Hæreticorum tolerari poſſint.) Caietanus *ibid.* Molina *de Iuſt. & iur. tract. 2. diſput. 335.* & alij, quos ſequitur Valentia *tom. 3. diſput. 1. q. 10. part. 7.* Eſtque id ad mentem Sancti Gregorij apud Gratianum *diſt. 13. cap. Nerui*, & ad mentem etiam S. Auguſtini *lib. 2. de Ordine cap. 4.* quatenus ait : Aufer meretrices de rebus humanis, turbaueris omnia libidinibus. 3

6 *Expedit bono communi, quod hæretici veniant ad Concilia, & proponant ſuas difficultates, vt ſic veritas magis explicetur, fideles in fide firmentur, hæretici confundantur.*

7 *Pontifices & Concilia de facto ſaluum conductum hæreticis conceſſerunt, & quod promiſerunt fideliter ſeruauerunt. Vbi vide plures conceſſiones ſalui conductus.*

1 SVppono, quod per ſaluum conductum intelligitur publica quædam fides, & ſecuritas eundi, & redeundi ad certum locum. Bartol. *in l. Proximam, ff. ad leg. Iul. maieſt. & in l. finali Cod. de dign. lib. 2. & in l. vtimur, ff. de ſepulcr. violat. & in l. Relegati ff. de pœnis, & in l. Promiſſum, ff. ad leg. Iul. maieſt.* (quem ſequuntur communiter iuriſtæ.) Et Abbas *in cap. quia diuerſitatem de conceſſ. præbend.* (quem ſequuntur communiter Canoniſtæ.)

2 Poteſt autem ſaluus conductus duobus modis concedi: Primò, iure communi; vt quando datur ſecuritas contra vim iniuſtam, ſalua ſemper iuſtitia. Secundò, iure ſpeciali cum derogatione iuris communis; & quando datur ſecuritas contra omnem vim, ſiue iuſtam, ſiue iniuſtam, præſertim in illa cauſa, de qua agitur.

De priori ſaluo conductu (qui datur iure communi) Myſſingerius *in obſeruationib. Iudic. Imperial. Camer. obſeru. 82.* quatenus ait: *Quando datur alicui ſecuritas, vel ſaluus conductus, tunc intelligitur ſolùm de violentia, quod de facto contra ius infertur; & ideò meo tempore cuidam, qui habebat ſaluum conductum, capto propter delictum, & maleficium, & ſupplicanti in Camera pro mandato de relaxando, & citatione ad videndum, &c. petiti proceſſus à Dominis Aſſeſſoribus ſunt denegati.* Eodem modo de ſaluo conductu loquuntur Euerardus *centur. 1. quæſt. Iur. q. 1. §. 18.* Petrus Bremus *in lib. de ſecurit. promiſſ. & fid. public.* & Io. Mulanus *lib. 2. de fid. hæret. ſeruan. cap. 3.* Qui & ſubdunt, quod formula, qua vtuntur Saxones ex Carolina Conſtitutione ſit huiuſmodi: *Damus tibi fidem publicam cauſam dicendi in iudicio contra vim, non tamen contra Iuris executionem.* Quam eamdem formulam ſecuti ſunt Patres Concilij Conſtantienſis *ſeſſ. 6.* ibi: *Ad quod à violentia, Iuſtitia ſemper ſalua, omnem ſaluum conductum noſtrum, quantum in nobis eſt, & fides exigit orthodoxa, præſentium tenore offerimus.*

De poſteriori autem ſaluo conductu (qui datur cum derogatione iuris communis) agunt Patres Concilij Tridentini poſt *ſeſſ. 15.* vbi dicunt: *Se omnibus Germanis, Catholicis & hæreticis, largiri publicam fidem, & pleniſſimam ſecuritatem veniendi Tridentum, ibique manendi, ſtandi, morandi, proponendi, diſputandi, &c.* Illo etiam addito: *Vt Religionis prætextu exceſſus, aut delictorum circa ea commiſſorum, aut committendorum minime puniantur.* Et in hac parte inquiunt, ſe derogare Concilio Conſtantienſi, quod ſcilicet tam plenam ſecuritatem non conceſſerat, ſed cum illa communi clauſula: *Iuſtitia ſemper ſalua:* ſed de ſaluo conductu vide plura apud Gregorium de Magalottis *tom. 11. tract. Iur. part. 1. col. 231.* & Farinacium *in Practica criminali, q. 29.* Hoc ſuppoſito.

3 Reſpondetur ad dubitationem affirmatiuè. Eſt etiam ſententia communis Doctorum, &

Probatur ex iis quæ dicebam ſupra tribus ſectionibus proximè præcedentibus.

4 Confirmatur, quia Concilium Conſtantienſe *ſeſſ. 19. in decreto de ſaluis conductibus in fine,* ait: *Quod Princeps ſæcularis, qui hæreticis ſecuritatem promiſit, non maneat obligatus, quando fecit quod in ipſo eſt, & potuit.* ergo Concilium ſupponit, quod, quando Princeps hæretico promittit ſecuritatem veniendi, vel redeundi ad aliquem locum, v.g. ad Concilium, vel Diætam, &c. obligetur ſeruare præſtitam fidem, quantum potuerit.

Confirmatur ſecundò, quia Eccleſia ſæpè concedit hæreticis ſaluum conductum veniendi ad Concilia: ergo ſignum eſt, quod talis promiſſio, ſeu publica ſecuritas obliget; cùm alioquin ſaluus conductus nullam hæreticis ſecuritatem generaret, ſed videretur Eccleſia voluiſſe potiùs illis illudere, quod dici non debet. 5

Confirmatur tertiò, quia expedit bono communi, quod hæretici veniant ad Concilia, & proponant ſuas difficultates, vt ſic veritas magis explicetur, fideles in fide confirmentur, hæretici confundantur, & ſuos agnoſcentes errores ad fidem Catholicam reuertantur; ergo licitè poteſt hæreticis ſaluus conductus, ſi ad Concilium venire velint, concedi, & fides illi præſtita ſeruari; cùm alioquin, ſi timerent hæretici, ne fides ipſis ſeruaretur, nunquam ad Concilia venirent, & ſic bonum commune ſupradictum impediretur. Adde, quod alioquin prædictum ſaluum conductum non liceret illis promitti, cùm promiſſio fieri non poſſit de re illicita. 6

Confirmatur quartò, quia de facto Pontifices, & Concilia ſæpè ſæpiùs ſaluum conductum hæreticis conceſſerunt, & quod promiſere fideliter ſeruauerunt. Sic Gregorius *lib. 4. Regiſtri, Indictio 13. epiſt. 49* conceſſit ſaluum conductum Epiſcopis quibuſdam hæreticis. Leo decimus in Bulla quæ habetur poſt Concilium Lateranenſe ſub Leone X. quæque damnat errores Lutheri) miſit ſaluum conductum, quod Romam veniret, Luthero, qui tamen venire recuſauit. Concilium Senonenſe conceſſit Abaylardo. Concilium Baſilienſe *ſeſſ. 24.* conceſſit Græcis. Concilium Tridentinum *ſeſſ. 15 in fine,* conceſſit hæreticis Proteſtantibus, & *ſeſſ. 18. in fine,* conceſſit hæreticis Germaniæ. Et Carolus Quintus ſaluum conductum veniendi ad Diætam, cum conditione tamen, quod extra Diætam, nec publicè, nec occultè ſuas hæreſes doceret, conceſſit Luthero: qui idem Imperator Carolus Quintus, cùm à quodam Principe interrogaretur, cur Luthero fidem præſtitam obſeruaret? reſpondit fidem præſtitam, etiamſi toto orbe exularet, tamen apud Imperatorem conſiſtere oportere. Vide Molanum *lib. 1. cap. 2.* 7

OBIECTIONES.

SVMMARIVM.

1 *Ioannes Hus, & Hieronymus de Praga habuerunt ſaluum conductum, & tamen combuſti fuerunt in Concilio Conſtantienſi: at non ob id fuit violata fides publica, quia ſi concedatur hæretico ſaluus conductus veniendi ad Concilium, & non dicatur in eo hæreticum, etiamſi in hæreſi præſtiterit, non fore puniendum, poterit & ob ſuam pertinaciam puniri.*

2 *Saluus conductus intelligi debet, quod hæreticus etiamſi permanſerit in ſua hæreſi, non ſit puniendus; alioquin nullius eſſet momenti, nam is nunquam veniret ad Concilium.*

3 *Saluus conductus concedi ſolet cum expreſſa clauſula de non puniendis hæreticis, & ita fuerunt plures conceſſi.*

4 *Ioannes Hus & Hieronymus à Praga non habuerunt ſaluum conductum à Concilio Conſtantienſi, ſed à Sigiſmundo Imperatore, qui neque prædictum ſaluum conductum violauit; quia iis conceſſerat ſaluum conductum cum conditione ne fugam arriperet, alioquin eſſet pœna mortis puniendus; at fugam arripuit contra tenorem eiuſdem, & ideò poterat puniri ſine vlla violatione promiſſionis illi præſtitæ.*

5 *Sigiſmundus Imperator conceſſit Ioanni Hus ſaluum conductum iure communi, id eſt ſecuritatem contra violentiam iniuſtam, ſalua ſemper Iuſtitia, & Iuris executione.*

6 Scriptores

6 *Scriptores plures de morte Ioannis Hus, ſcilicet de violata promiſſione nihil ſcripſerunt; immò neque ipſe Hus ductus ad ſupplicium nunquam conqueſtus fuit de dicta violata promiſſione; & Lutherus ipſe, qui eum laudat, & Hieronymum Pragenſem, de tali violatione nihil ſcripſit.*

7 *Ioannes Hus futili ratione excuſatur à Laurentio Humfredo Caluiniſta, & quia ſe videret obſeruari à Patribus, & quod tres Pontifices etiam aufugerint; quia Patres obſeruabant eum, ne ſuis omnibus inficeret alios. Neque peccatum aliorum excuſat peccatum ipſius.*

8 *Neque excuſari poteſt ex eo, quod non fuerit hereticus; nam palam profeſſus eſt omnes Vuiclefi errores, quorum aliqui hic recenſentur.*

9 *Hieronymo Pragenſi multò minùs fides violata fuit, quia ſaluus conductus ei conceſſus fuit à Concilio cum clauſula, ſalua iuſtitia, fuit in Concilio, abiurauit errores, in quos tandem relapſus eſt, & iuxta Canonicas ſanctiones combuſtus.*

10 *In Concilio Conſtantienſi non fuit definitum, quod fides hereticis data non ſit ſeruanda; ſed dicitur, quod Principes ſæculares non poſſint impedire Prælatos Eccleſiaſticos, in exercitio ſuæ Iuriſdictionis Eccleſiaſticæ.*

11 *Referuntur verba Concilij Conſtantienſis, in quibus non obſtante ſaluo conductu præſeruatur poteſtas, & Iuriſdictio Eccleſiaſtica, & eius exercitium in contumaces, & diffamatos de hereſi, ſi errores non reuocauerint.*

12 *Iudex ſuperior fidentiam à Iudice inferiore factam ratam habere non cogitur, tum quod Reipublicæ interſit delicta puniri, tum etiam quòd ſuperior legibus, aut pactis inferioris non ligetur.*

13 *Princeps ſæcularis, qui promittit alicui ſecuritatem (cùm fecerit quod in ipſo eſt) non manet in aliquo obligatus.*

14 *Decreta Concilij Conſtantienſis non negant fidem hereticis eſſe ſeruandam (at calumnioſè aduerſarij contendunt) ſed tantùm inſtruunt Principes ſæculares de eorum poteſtate circa ſaluum conductum concedendum, ad quodnam ſe extendat.*

15 *Carolus Quintus conceſſit ſaluum conductum Luthero, vt veniret ad Diætam Imperialem; venit, neque tamen Legatus Pontificis illum apprehendit: at non inde ſequitur, quod Prælati Eccleſiaſtici non potuerint contra dictos hereticos procedere; ideò enim Legatus Pontificis id non fecit contra Lutherum, quia tunc tempus id non expediebat.*

16 *Concilium Tridentinum concedit ſaluum conductum Proteſtantibus, & ait in hoc ſe derogare Concilio Conſtantienſi, & Senenſi, non tamen verè & realiter; ſed priuatiuè, ſiue in opinione aliquorum Doctorum.*

17 *Patres Concilij Tridentini per Concilium Senenſe intelligunt Concilium Baſilienſe; quia hoc Concilium fuit inchoatum Papiæ, & tempore Martini tranſlatum Senas, & tempore Eugenij IV. tranſlatum Baſileam.*

18 *Seruare fidem heretico poſt Concilium in hereſi perſeueranti, eſt in graue detrimentum boni communis; at dictum detrimentum permitti poteſt propter aliud bonum commune, quod ſæpè ex huiuſmodi promiſſionibus, & obſeruationibus ſequitur.*

1 OBjicies: Ioannes Hus, & Hieronymus de Praga habuerunt ſaluum conductum, & tamen combuſti fuerunt in Concilio Conſtantienſi: ergo ſignum eſt quod Concilium Conſtantienſe iudicauerit ſaluum conductum hæreticis conceſſum non eſſe ſeruandum.

Reſpondetur, nego conſequentiam; quia licèt prædicti hæretici habuerint ſaluum conductum, & poſtea combuſti fuerint in Concilio Conſtantienſi, non tamen ob id dicendum erit, quod fuerit illis fides præſtita violata: Ratio, quia ſi concedat ut hæretico ſaluus conductus veniendi ad Concilium, & in prædicto ſaluo conductu non dicatur, hæreticum, etiamſi in hæreſi perſtiterit, non fore puniendum, poterit is ob ſuam pertinaciam puniri, cùm ſaluus conductus (vti præter alios ait Molanus *lib. 2. de fid. heret. ſeruand. cap. 7.*) intelligi debeat, quod non punietur ob prius ſolum peccatum; quemadmodum, qui contrahit ſponſalia cum fæmella, quam ſciebat fuiſſe fornicariam, non poteſt ob priorem ſolam fornicationem recedere a ſponſalibus: at, ſi ea poſt contracta ſponſalia de nouo fornicetur, poterit is recedere ab illis, quamuis eſſent iuramento firmata.

Sed contra, quia ſaluus conductus intelligi debet, 2
quod hæreticus, etiamſi permanſerit in ſua hæreſi, non ſit puniendus; alioquin ſaluus conductus nullius eſſet momenti, nam hæreticus nunquam veniret ad Concilium, cùm putet, quod virtute ſalui conductus poſſit immunis, etiamſi ſuam hæreſim retinuerit, a Concilio recedere; quamuis quidem ordinariè ſaluus conductus 3
concedi ſoleat cum expreſſa clauſula de non puniendis hæreticis venientibus ad Concilium, vel Diætam, &c. etiamſi in prioribus erroribus perſeuerauerint: & ſub hac expreſſa clauſola Gregorius *lib. 4. Regiſtri epiſt. 49.* conceſſit ſaluum conductum hæreticis, Concilium Senonenſe Abaylardo, Concilium Baſilienſe Bohemis, & Concilium Tridentinum Proteſtantibus.

Reſpondetur igitur ſecundò meliùs: nego conſe- 4
quentiam ex alio capite, quia prædicti hæretici non habuerunt ſaluum conductum a Concilio Conſtantienſi, ſed a Sigiſmundo Imperatore, qui neque prædictum ſaluum conductum violauit; quia ſaluum condoctum Ioanni Hus conceſſerat cum conditione, ne fugam arriperet, alioquin eſſet pœna mortis puniendus: at Ioannes Hus contra præceptum Imperatoris fugam arripuit (de cuius fuga ſcripſit Campianus *in rationibus ad Academicos Angliæ ratione* 4. vbi etiam ſubdit, dictum Ioannem Hus, conditiones quas cum Imperatore Sigiſmundo inierat violaſſe, in his verbis: *Sed nec in Huſſium tamen animaduerſum fuiſſet, niſi homo pernicioſus & peſtilens, retractus ex fuga, quam ei Sigiſmundus Imperator periculo capitis interdixerat, violatis etiam conditionibus, quas ſcripto pepigerat cum Cæſare, vim omnem illius diplomatis eneruaſſet.* Et Laurentius Hunfredus Caluiniſta *in lib. contra Campianum.* Et Coclæus *lib. 2. hiſtoriarum Huſſitarum.* Et Nauclerus *generat.* 48. Quapropter meritò poterat puniri abſque vlla violatione promiſſionis illi præſtitæ; & cùm in fuga poſtea captus noluerit ſuos errores deſerere, iure optimo, tanquam pertinax, combuſtus fuit: nam leges Imperiales, & Pontificiæ præcipiunt hæreticum comburi.

Accedit, quod Sigiſmundus Imperator conceſſit 5
Ioanni Hus ſaluum conductum iure communi, id eſt ſecuritatem contra violentiam iniuſtam, ſalua ſemper iuſtitia, & iuris executione; cùm ſaluus conductus iure communi conceſſus (vti dicebam, & præter alios tradit Ioannes Molanus *lib 2. de fide hereticis ſeruanda cap. 3.* Et Petrus Bremus *in lib. de ſecuritate. promiſſion. & fide publica.*) nihil aliud, quàm hoc, quod dicebatur ſignificet, & importet. Hanc autem promiſſionem Sigiſmundus Imperator Ioanni Hus non violauit; cùm Ioannes Hus ex eo, quod priùs fidem Imperatori datam violauit, nihil iniuſtè pertulerit. Quod inde patet, quia complures de morte Ioannis Hus illo tempore ſcripſerunt, & tamen de violata promiſſione facta Ioanni Hus nihil loquuti ſunt; & ipſe Ioannes Hus, cùm ad mortem duceretur, & multa liberè diceret, de viola-

ta

ta ſibi promiſſione facta, ne verbum quidem protulit: & Lutherus etiam laudans Ioannem Hus, de violata promiſſione illi facta nihil ſcribit; & Hieronymus de Bragha, cùm Ioannem Hus fuiſſe virum bonum, quinimò & ſanctum teſtaretur, quod illi promiſſio facta fuerit violata, nihil prorſus ait, vti legi poteſt in Epiſtula Poggi, quam ſcripſit de morte dicti Hieronymi de Bragha, cuius ipſe ſpectator fuit.

7 Inſtabis ex Laurentio Hunfredo Caluiniſta, quatenus fatetur, Ioannem Hus Conſtantia clàm profugiſſe, ſed factum excuſat dupliciter. Primò videbat, inquit, Huſſius ſe obſeruari à Patribus, & ſuſpectum haberi, ideóque fugam arripuit. Secundò, fugerunt eodem tempore tres Pontifices, Ioannes, Benedictus, & Eugenius: ergo Huſſius culpandus non erat.

Reſpondetur: Neutra excuſatio ſufficit; non prior, quia Patres meritò obſeruabant Huſſium, ne forſan ille quem ſciebant palam profeſſum eſſe hæreſim in Bohemia, Conſtanciæ etiam errores ſuos diſſeminaret. Nec etiam poſterior, quia culpa vnius patrocinari non poteſt culpæ alterius. Fugerint igitur cito, Pontifices, (qua de re modò non loquimur) non propterea licuit Huſſio contra conuenta cum Imperatore pacta impunè fugam arripere.

8 Vrgebis ex aliis, quatenus forſan voluit, quod Ioannes Hus hæreticus non fuerit.

Reſpondetur: falſum id quidem eſt, quia Ioannes Hus & tenuit & pertinaciter defendit doctrinam Vicleffi, cuius inter cætera ſunt iſta deformia, & horrenda capita. Primum, Deus debet obedire diabolo. Secundum, ſi Epiſcopus vel Sacerdos exiſtat in mortali peccato, non ordinat, non conficit, non baptizat, non conſecrat, Tertium, nullus eſt Dominus ciuilis, nullus eſt Prælatus, nullus Epiſcopus, dum eſt in peccato mortali. Quartum, omnia de neceſſitate abſoluta eueniunt. Quintum, iuramenta illicita ſunt, quæ fiunt ad roborandum humanos contractus, & ciuilia commercia. Sextum, contra ſacram Scripturam eſt, quod viri Eccleſiaſtici habeant poſſeſſiones. Septimum, Benedictus, Auguſtinus, Bernardus damnati ſunt, niſi pœnitentiam egerint de hoc, quod habuerunt poſſeſſiones, & intrarunt Religiones. Octauum, omnes Religiones indifferenter introductæ ſunt à Diabolo. Sic præter Concilium Conſtantienſe *ſeſſ.8.* referunt Sanderus *lib.7. Monarchiæ.* Coclæus *lib. 1.hiſtor. Huſſitar.* & alij. Iſta autem dogmata (quod etiam Lutherani & Caluiniſtæ fateri debent) abſque dubio hæretica ſunt: abſque dubio igitur Ioannes Hus fuit hæreticus, & quidem pertinax, cùm ea eiurare recuſauerit. Hæc, quatenus ſpectat ad Ioannem Hus.

9 Quatenus autem ſpectat ad Hieronymum de Praga, multò minùs & homini iſti fides violata fuit, quia homo iſte (ſicuti habetur in Concilio Conſtantienſi *ſeſſ.6.* fuit ab eo Concilio citatus, fuitque ei ab eodem Concilio, non autem ab Imperatore (quemadmodum aduertunt Molanus *lib.3.de fid. hæretic. ſeruand. cap.2.* & Coclæus *lib.2.hiſtor. Huſſit.*) conceſſus ſaluus conductus, cum hac expreſſa clauſula, *ſalua ſemper Iuſtitia.* Venit ad Concilium, diſputauit, conuictus fuit, ſuóſque errores abjurauit (vti conſtat *ex ſeſſ.* 19. vbi ponitur formula abjurationis, & *ex ſeſſ.21. eiuſdem Concilij.*) Sed poſtea in priſtinos errores relapſus, è Concilio fugam arripuit: quapropter à Miniſtris Iuſtitiæ captus & tanquam relapſus, iuxta leges Canonicas & Ciuiles combuſtus fuit, vt habetur *ibid.cit.ſeſſ.21.* & apud Campianum, Molanum, Coclæum, & alios; clarè igitur ſequitur, quod multò minùs Hieronymo de Praga fides violata fuerit. Primò, quia datus fuit illi ſaluus conductus cum hac clauſula: *ſalua ſemper iuſtitia.* Secundò, quia per fugam expirauit ſaluus conductus. Tertiò, quia in errores quos abjurauerat relapſus eſt.

10 Objicies ſecundò, in Concilio Conſtantienſi *ſeſſ.19.* fuit definitum, quod fides hæreticis data non ſit ſeruanda: ergo.

Reſpondetur cum Ioanne Molano *lib. 3. de fide hæreticis ſeruanda, cap.2. & 3.* Alano Copo *dialog.6.cap.31.* Coclæo *lib. 2. de geſtis Huſſitarum.* & Sandero *lib.7. de viſibili Monarchia.* Nego antecedens, quia ſolum ibi dicitur, quod Principes ſæculares non poſſint impedire Prælatos Eccleſiaſticos in exercitio ſuæ Iuriſdictionis Eccleſiaſticæ; quapropter, ſi Princeps ſæcularis concedat hæretico ſaluum conductum, talis ſaluus conductus non poteſt impedire, quominus Iudex Eccleſiaſticus poſſit procedere contra iſtum hæreticum, quia cùm Iudex Eccleſiaſticus habeat diſtinctum Tribunal à Tribunali Principis ſæcularis, illúdque Tribunal ſit ſuperius Tribunali Principis ſæcularis, non poteſt Princeps ſæcularis impedire Iuriſdictionem Prælati Eccleſiaſtici; cùm Iudex ſuperior non poſſit ligari legibus, & pactis Iudicis inferioris.

Et vt hæc reſponſio magis clareſcat, referam hîc verba Concilij, quæ talia ſunt *in ſeſſ.19.* *Præſens ſancta Synodus ex quouis ſaluo conductu per Imperatorem, Reges, & alios ſæculi Principes, hæreticis, vel de hæreſe diffamatis conceſſo, nullum fidei Catholicæ, vel Iuriſdictioni Eccleſiaſticæ præjudicium generari, vel impedimentum præſtari poſſe vel debere, declarat, quominùs dicto ſaluo conductu non obſtante, liceat Iudici competenti, & Eccleſiaſtico, de huiuſmodi perſonarum erroribus inquirere, & alios contra eos debitè procedere, eoſdémque punire, quantum Iuſtitia ſuadebit, ſi ſuos errores reuocare pertinaciter recuſauerint, etiamſi de ſaluo conductu confiſi, ad locum venerint iudicij, aliàs non venturi; nec ſic promittentem (cùm fecerit, quod in ipſo eſt) ex hoc in aliquo remanſiſſe obligatum.* Hæc ſunt Conſtantienſis Concilij verba, quibus duo decernunt Patres prædicti Concilij: Vnum eſt, quod ſæcularis poteſtas nullo modo poſſit impedire Eccleſiaſticam poteſtatem à ſuo legitimo exercitio, quapropter ſi quis ſæcularis Princeps alicui hæretico ſaluum conductum concedat, id obſtare non debeat, quominùs poſſit Eccleſiaſticus Iudex ſuum officium exercere, ſcilicet reum examinare, & contra illum ſecundùm allegata atque probata procedere; quod (vt omittam doceri à Iuriſtis, quos ſequitur etiam Euerardus §. 3. in his verbis: *Iudex ſuperior* 11

talem fidentiam à Iudice inferiore factam, ratam habere non cogitur; tum quod Reipublicæ interſit delicta puniri; tum etiam quod ſuperior legibus, aut pactis inferioris non ligetur, &c. Eſt iuri & rationi quam maximè conforme, quia ex dictis, quando ſunt duo Principes, qui habent diſtincta iudicia, & Tribunalia, quorum vnum altero maius, & ſuperius eſt, tunc inferior Princeps non poteſt impedire ſuperiorem ab executione ſuæ Iuriſdictionis, ac proinde ſecuritas, quam ille promittit alicui, non ſe extendit ad Tribunal Principis ſuperioris; cùm ſuperior legibus & pactis inferioris non ligetur, *cap. cùm inferior extrà de maiorit. & obedient.* Sed Princeps ſæcularis, & Princeps Eccleſiaſticus habent diſtincta Tribunalia; & Tribunal Eccleſiaſticum eſt ſuperius Tribunali ſæculari, *cap. ſolitæ eodem titulo citato.* Ergo Princeps ſæcularis, quando alicui ſaluum conductum concedit, non poteſt illum ſine ipſius conſenſu, extendere ad Tribunal ſuperius, nec per conceſſam à ſe ſecuritatem impedire Iuriſdictionem Principis ſuperioris. 12

Alterum eſt, quod ſæcularis Princeps qui promittit alicui ſecuritatem (cùm fecerit quod in ſe eſt) non maneat in aliquo obligatus. Et hoc quidem etiam indubitatum eſt, quia qui promittit ſecuritatem, non cenſetur ſecuritatem maiorem promittere, quam ipſe præſtare poſſit: ergo ſi fecerit, quod in ipſo eſt, non peccat vllo modo contra fidem promiſſionis. 13

Atque hæc ſunt duo Decreta Concilij Conſtantienſis, quibus non negat (vt minùs rectè & calumnioſè aduerſarij contendunt) fidem hæreticis eſſe ſeruandam; ſed inſtruit ſolùm ſæculares Principes, quid in ſaluo conductu ſeruare debeant, & quouſque illorum poteſtas & Iuriſdictio in promittenda, & præſtanda alicui ſecuritate ſe extendat. 14

15 Inſtabis: Carolus Quintus conceſſit ſaluum conductum Luthero, vt veniret ad Diætam Imperialem; venit, nec tamen Legatus Pontificis illum apprehendit: ergo cùm Imperator concedit ſaluum conductum hæreticis, tunc Prælati Eccleſiaſtici non poſſunt contra illos procedere.

Reſpondetur: Nego conſequentiam, quia Pontificis Legatus, qui erat in illa Diæta Imperiali, potuit Lutherum (vt inſtabat Ioannes Echius allegans dictum Decretum Concilij Conſtantienſis) apprehendere, & in carcerem detrudere; ſed fortaſſe non fecit, iudicans id tunc temporis non expedire, cùm in illa Diæta adeſſent multi Principes potentes ſæculares, qui Luthero fauebant, ita vt non ſine magno ſcandalo, & tumultu apprehendi is potuiſſet.

16 Vrgebis: Concilium Tridentinum *ſeſſ.15.* concedit ſaluum conductum Proteſtantibus; & ait in hoc ſe derogare Concilio Conſtantienſi & Senenſi: ergo Patres Concilij Tridentini iudicarunt, in Concilio Conſtantienſi definitum eſſe quod fides hæreticis data non ſit ſeruanda.

Reſpondetur (vt omittam, quod Concilium Tridentinum dixerit, ſe derogare Concilio Conſtantienſi, eo quod Concilium Conſtantienſe non tam plenam, ſicut ipſum Tridentinum ſecuritatem conceſſerit, ſed cum illa communi clauſula: *Iuſtitia ſemper ſalua*) diſtinguo poſteriorem partem antecedentis (*ſcilicet: Et ait, in hoc ſe derogare Concilio Conſtantienſi, & Senenſi*) vere & realiter, nego; Putatiue, ſeu in opinione aliquorum Doctorum, concedo; ita vt Patres Concilij Tridentini ſic conceſſerint ſaluum conductum; quia ſciebant, inter aliquos Doctores controuerſiam eſſe, qualiſnam ſit ſenſus Concilij Conſtantienſis in Decreto de ſaluis conductibus; & propterea, vt hæretici eſſent tuti veniendo ad Concilium, voluerunt Patres Concilij Tridentini ſic derogare Decreto Concilij Conſtantienſis, ſi ſcilicet in opinione aliquorum Doctorum quid in illo eſſet, ex quo hæretici poſſent dubitare, ſe non poſſe venire tutos ad Concilium Tridentinum.

17 Cæterum per Concilium Senenſe intelligunt Patres Concilij Tridentini Concilium Baſilienſe, quia hoc Concilium Baſilienſe fuit inchoatum Papiæ, & tempore Martini tranſlatum Senas, & tempore Eugenij IV. tranſlatum Baſileam, vti colligitur *ex ſeſſ.1. Concilij Baſilienſis*, & notat Miranda *in ſumma Conciliorum.* Hoc verò Concilium Senenſe, ſeu Baſilienſe approbat ea, quæ in Concilio Conſtantienſi decreta ſunt, inter quæ continebatur Decretum de ſaluis conductibus; & propterea Concilium Tridentinum ob dictam cauſam fecit expreſſam mentionem de Concilio Senenſi. Hæc approbatio facta à Concilio Baſilienſi eſt affixa Concilio Conſtantienſi *tom.3. Conciliorum.*

18 Objicies tertiò: ſeruare fidem hæretico poſt Concilium in hæreſi perſeueranti, eſt in graue detrimentum boni communis (cùm contingere poſſit, vt pertinax talis hæreticus poſtea multos decipiat) ergo cum hoc detrimento boni communis fides hæreticis data non eſt ſeruanda; atque adeò non debuit Carolus Quintus ſeruare Luthero quod ei promiſerat.

Reſpondetur: nego conſequentiam, quia dictum detrimentum permitti poteſt propter aliud bonum commune, quod ſæpè ſæpiùs ex huiuſmodi promiſſionibus, & obſeruationibus ſequitur; cùm ſic (vti dicebam) hæretici ad Concilium veniant, multi conuertantur, res fidei magis confirmentur, multæ veritates auditis hæreticorum argumentis definiantur, & res definitæ magis explicentur. Quòd verò dicitur de Carolo Quinto, iam ſupra dictum eſt, vt omittam, dici etiam poſſe, quod ille pro tunc commodè & prudenter non potuerit Legato Pontificis auxilium ad Lutherum apprehendendum præbere, cùm multi Domini temporales potentes adeſſent, qui acriter & quamplurimùm fauebant Luthero.

COROLLARIA.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus priuatur fide data, & ſecuritate promiſſa; ita vt fides, & ſecuritas ipſi ſeruanda non ſit ex communi Doctorum ſententia; cùm enim non ſit ſeruanda Tyrannis, Pyratis, & cæteris publicis prædonibus, qui occidunt corpus; multò minus eſt ſeruanda hæreticis, qui occidunt animas.*

2 *Bannito pro delicto capitali non ſeruatur pax, quia eſt hoſtis publicus.*

3 *Limita tamen cum Menochio, & aliis, vt procedat in fide, & ſecuritate hæretico data à priuata perſona, ſecùs ſi fides & ſecuritas data fuerit à perſona publica, ſeu Principe, qui poſſit illam concedere.*

4 *Inquiſitor, ſi hæretico promiſerit gratiam faciendam, caſu quo veritatem fateatur, & ipſe hæreticus ſub ſpe gratiæ conſequendæ hæreſim confiteatur, tenetur ei fidem datam ſeruare, quia illam ei dare poterat, cùm conceſſa ſit Inquiſitoribus ampla poteſtas pœnas temperandi.*

HÆreticus igitur ex dictis priuatur fide data, & ſecuritate promiſſa, ita vt fides & ſecuritas ipſi ſeruari non debeat. Clar. *in Pract. §. hæreſis, num. 16.* Royas *ſingul. 63.* Simancha *de cath. Inſtit. tit. 46. num. 52.* & alij communiter, quos citat & ſequitur Farinac. *q. 197. n. 14.* quia fides non ſeruatur Tyrannis, Pyratis, & cæteris publicis prædonibus, eo quod occidunt corpus: ergo multò minùs ſeruari debebit hæreticis, eo quod occidunt animas; tum quia non ſeruatur pax Bannito pro delicto capitali, eo quod eſt hoſtis publicus: ergo multò minus ſeruari debebit hæretico. 1 2

Limita tamen etiam ex dictis cum Menochio *conſ. 106. n. 326.* Decian. *tract. crimin. lib. 5. cap. 20. n. 55.* & aliis etiam communiter (quos ſequitur Farinac. *loco ſuprà citato*) vt procedat in fide & ſecuritate hæretico data à priuata perſona; ſecùs, ſi fides & ſecuritas hæretico data ſeruari debebit, cùm ſic exigat bonum commune; quamuis non item, ſi data fuerit à perſona priuata, quæ talem fidem & ſecuritatem promittere non poterat, vti dicebam. 3

Hinc fit, quod Inquiſitor (ſi hæretico promiſerit gratiam faciendam, caſu quo veritatem fateatur, & ipſe hæreticus ſub ſpe gratiæ conſequendæ hæreſim fatetur) teneatur fidem hæretico datam ſeruare, quia illam ei dare poterat, cùm conceſſa ſit Inquiſitoribus ampla poteſtas pœnas temperandi, ex Textu *in cap. vt commiſſi de hæret. in 6.* Quamuis ſecùs, ſi promiſerit omnimodam impunitatem, quia hanc Inquiſitor ei promittere non poterat; quapropter illam hæretico ſeruare non debebit. Peña *in direct. 3. part. comment. 23 n. 206. verſ. Iam in hac promiſſione*, & alij, quos citat & ſequitur Farinac. *q. 81. n. 299.* debebit tamen Inquiſitor in tali caſu hæreticum condemnare, non ad pœnam ordinariam, ſed ad extraordinariam ſolùm, quia doloſè extorſit ab illo confeſſionem. Vide quæ dicam *infrà dubit. 195. ſect. 43.* 4

SECTIO V.

An hæreticis ſeruanda ſit fides in Matrimonio?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticis ſeruanda eſt fides in matrimonio, quia ſi Catholici cum hæreticis contrahant matrimonium, & nihil aliud obſtet, niſi hæreſis, validus eſt contractus matrimonij.*

2 Hæreſis

Digitized by Google

2 *Hæreſis non numeratur inter impedimenta dirimentia matrimonium.*

3 *Cultus diſparitas intelligitur de dignitate cultus, quæ eſt inter fidelem, & infidelem non baptizatum.*

4 *In contractu matrimonij inito inter Catholicos, & hæreticos, cùm validus & legitimus ſit, abſque dubio alter alteri coniugi fidem ſeruare debet in iis, quæ pertinent ad honeſtum vſum matrimonij.*

5 *Ad fidem coniugalem tria potiſſimùm ſpectant. Primum eſt, vt neuter, viuente altero coniuge, cum alia perſona copuletur; quia matrimonij vinculum eſt indiſſolubile. Secundum eſt, vt alter alteri debitum reddat. Tertium, vt alter cum altero coniuge cohabitet, & ſimul familiam adminiſtrent.*

6 *Fides coniugalis ita ſeruari debet, vt nunquam liceat viro fideli, viuente vxore etiam hæretica ducere aliam.*

7 *Diuortium aliquando fieri poteſt propter cauſam legitimam manente tamen vinculo coniugali.*

8 *Diuortij legitima cauſa eſt, ſi vterque coniux ex mutuo conſenſu voueat perpetuam continentiam, & tranſeat ad Religionem.*

9 *Item crimen alterius coniugis, & adulterium: vel nimia ſæuitia, ex qua periculum vitæ eſſet, vel inſtigatio ad peccandum. Item lepra, vel quicumque alius horridus, & contagioſus morbus.*

10 *Fidelis ſi accipiat vxorem hæreticam, vt illa patiatur, quod vir fidelis Catholico ritu viuat, filios educet, familiam adminiſtret, & nullo ſcelere, vel morbo vitam coniugalem impediat, debet in omnibus iſtis vxori non minus, quàm ſi illa fidelis eſſet, fidem ſeruare; ſecùs ſi adultera ſit, vel ad hæreſim virum incidet, vel liberos in hæreſi inſtituat.*

11 *Vir ſi à principio promiſerit vxori hæreticæ, ſe fore contentum, vt liberi ab ipſa vxore hæretica inſtituantur, huiuſmodi promiſſio vtpote turpis, eſt per ſe irrita, atque adeò nullo modo ſeruanda; etiamſi acceſſerit iuramentum.*

12 *Item ſi matrimonij Catholici cum hæretica promiſſio, vel pactum etiam iuratum adjiciatur, vt liberorum mares, v. g. Patrem fidelem, femella verò matrem hæreticam ſequatur, quia tale pactum tanquam turpe & impium irritum eſt.*

1 Reſpondetur affirmatiuè; quia ſi Catholici cum hæreticis contrahant matrimonium (quod quidem cum illis non facilè, ſed ſolùm in quibuſdam caſibus licitè contrahere poſſunt) & nihil aliud obſtet, niſi hæreſis, validus eſt contractus matrimonij. Sanctus Thomas *in quarto diſt.* 39. *q.* 1. *art.* 1. *ad quintum.* Valentia *diſput.* 10. *q.* 5. *punct.* 3. Nauarrus *in ſumma*
2 *cap.* 22. *num.* 49. & alij communiter. Et ratio eſt, quia hæreſis non numeratur inter impedimenta dirimentia matrimonium; ergo non obſtat, quominùs (ſi aliunde non ſit defectus) matrimonium ſit validum: conſequentia patet; antecedens probatur, quia licèt inter impedimenta dirimentia matrimonium numeratur cul-
3 tus diſparitas; id tamen intelligitur de diſparitate cultus, quæ eſt inter fidelem & infidelem non baptizatum, non autem de diſparitate cultus quæ eſt inter fidelem & infidelem, ſeu hæreticum baptizatum, vt eſt communis ſententia Doctorum, & ſeruatur in praxi, & ſuadetur ratione; quia per baptiſmum; qui eſt quaſi ianua reliquorum Sacramentorum tribuitur ius percipiendi reliqua Sacramenta: ergo qui baptiſmum ſuſceperunt, habent hoc ius, quod alij tamen non habent.

4 Hinc ſequitur, quod in tali contractu matrimonij, cùm validus & legitimus ſit, abſque dubio alter alteri coniugi fidem ſeruare debeat in iis, quæ pertinent ad honeſtum vſum matrimonij, quia ſi fides ſeruari debet in omni alio contractu legitimo, ac valido (ſicuti in ſectionibus proximè præcedentibus dicebam) multò magis ea ſeruari debebit in contractu matrimoniali, qui omninò indiſſolubilis eſt, iuxta illud Matthæi 19. verſ. 5. *Propter hoc dimittet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna.* Et paulò pòſt: *Quod ergo Deus coniunxit homo non ſeparet.* Et Luc. 16. *Omnis qui dimittit vxorem ſuam, & alteram ducit mœchatur; & qui dimiſſam à viro ducit, mœchatur.* Et 1. ad Corinth. 7. verſ. 10. *Iis autem, qui matrimonio iuncti ſunt, præcipio non ego, ſed Dominus, vxorem à viro non diſcedere; quod ſi diſceſſerit, manere innuptam, aut viro ſuo reconciliari, & vir vxorem non dimittat.*

Ad fidem autem coniugalem tria potiſſimùm ſpectant. Primum eſt, vt neuter, viuente altero coniuge, cum alia perſona copuletur; quia matrimonij vinculum eſt indiſſolubile, ita vt non aliter quàm per mortem alterius diſſoluatur. Hoc probant teſtimonia ſuprà citata, & illud ad Romanos 7. verſ. 2. *Quæ ſub viro eſt mulier, viuente viro, alligata eſt legi; ſi autem mortuus fuerit vir, ſoluta eſt à lege viri: igitur, viuente viro, vocabitur adultera, ſi fuerit cum alio viro.* Secundum eſt, vt alter alteri coniugi debitum reddat, 1. ad Corinth. 7. verſ. 3. *Vxori vir debitum reddat; ſimiliter autem & vxor viro. Mulier ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vir; ſimiliter autem & vir ſui corporis poteſtatem non habet, ſed mulier: nolite fraudare inuicem, niſi forte ex conſenſu ad tempus, vt vacetis orationi.* Tertium eſt, vt alter cum altero coniuge cohabitet, & ſimul familiam adminiſtrent, ita tamen vt mulier ſubdita ſit viro; quia (ſicuti ait Apoſtolus primo ad Corinth. 11. verſ. 3.) *Caput mulieris eſt vir.* Et primo ad Timotheum 2. verſ. 12. *Docere autem mulierem non permitto, neque dominari in virum.* 5

In his tribus conſiſtit fides coniugalis; & quidem quatenus ſpectat ad primum, fides ita ſeruari debet, vt nunquam liceat viro fideli, viuente vxore, etiam hæretica, ducere aliam. Hoc rectè probant loca Scripturæ ſuprà allegata; quatenus verò ſpectat ad torum & cohabitationem, poteſt aliquando propter cauſam legitimam, manente tamen vinculo coniugali (ſicut definitum eſt in Tridentino Concilio *ſeſſ.* 24. *can.* 8.) fieri diuortium. 6 7

Cauſa verò legitima prima eſt, ſi vterque coniux ex mutuo conſenſu voueat perpetuam continentiam, & tranſeat ad Religionem. Matthæi 19. verſ. 29. *Omnis qui reliquerit domum, aut vxorem propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit.* Secunda eſt crimen alterius coniugis; & adulterium, de quo Matth. 5. 32. *Omnis qui dimiſerit vxorem ſuam, excepta fornicationis cauſa, facit eam mœchari, vel nimia ſæuitia, ex qua vitæ periculum eſſet, vel inſtigatio ad peccandum.* Matth. 18. 8. *Si manus tua, vel pes tuus ſcandalizat te, abſcinde eum, & projice abs te;* vel quid aliud ſimile. Tertia cauſa eſt lepra, vel quicumque alius horridus & contagioſus morbus. Sic Doctores communiter, quos ſequitur Bellarmin. *de matrimon. cap.* 14. & Valentia *etiam de matrim. q.* 4. *part.* 2. 8 9

Quapropter, ſi fidelis accipiat vxorem hæreticam, & illa patiatur, quod vir fidelis Catholico ritu viuat, filios educet, familiam adminiſtret, & nullo ſcelere, vel morbo vitam coniugalem impediat, debet vir in omnibus iſtis vxori non minùs, quàm ſi illa fidelis eſſet, fidem ſeruare; ſecùs, ſi vel adultera ſit, vel ad hæreſim virum incitet, vel liberos in hæreſi inſtituat: tunc enim poterit vir illam, manente nihilominùs vinculo coniugali à ſe dimittere. 10

Quod ſi vir à principio ei promiſerit, ſe fore contentum, vt liberi ab ipſa vxore hæretica inſtituantur, huiuſmodi promiſſio, vtpotè turpis, eſt per ſe irrita, atque adeò nullo modo ſeruanda, idque verum eſt, etiamſi acceſſerit iuramentum; tum quia iuramentum, vtpotè 11

acceſſorium, ſequitur naturam ſui principalis; tum quia iuramentum non eſt vinculum iniquitatis, & in tali caſu nullo pacto poteſt placere Deo.

12 Similiter, ſi matrimonio Catholici cum hæretica promiſſio, vel pactum, etiam iuratum, adjiciatur, vt liberorum mares, v.g. patrem fidelem, femellæ verò matrem hæreticam ſequantur (tanquam etiam turpe, & impium) irritum erit, atque adeò etiam nullo modo ſeruandum; cum liberos ſuos omnes in vera fide ac Religione educandi cura ad vtrumque ſpectet. Sic Doctores communiter.

COROLLARIVM I.

An matrimonium contractum à fideli cum hæretica ſit validum?

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contractum à fideli cum hæretica eſt validum.*

2 *Matrimonium contractum à fideli cum infideli inualidum eſt, vel iure diuino; vel quod eſt probabilius, iure ſolo Eccleſiaſtico; at non ſequitur inde quod matrimonium fidelis cum hæretica ſit inualidum, quia in hoc eſt ſacramentum, at in priori eſt ſimplex contractus.*

3 *Matrimonium contractum à fideli cum Catechumena eſt inualidum ob eandem rationem, quia Catechumena etiam caret baptiſmate, quod eſt ianua cæterorum Sacramentorum.*

4 *Nuptiæ contractæ cum hæretico* in ſexta Synodo generali, can. 72. *dicuntur eſſe irritæ, & huiuſmodi coniugium eſſe nefarium; at Canones illi non habent authoritatem, neque ſunt authentici, neque editi à Concilio, ſed poſt diſſolutum Concilium à quibuſdam Epiſcopis, neque ſunt ab vllo Pontifice Romano approbati.*

5 *Canones prædicti neque recepti ſunt ab Adriano Papa, vt ſupponitur; non enim Gratianus refert ea verba, ac ſi eſſent Adriani Papæ.*

6 *Matrimonium fidelis cum hæreticis ex iure colligitur, quod ſit illicitum, non tamen quod ſit inualidum; peccat enim mortaliter fidelis contrahendo cum hæretico. Secùs tamen eſt in locis vbi hæretici permixtim cum Catholicis viuunt ob conſuetudinem in illis locis receptam.*

7 *Matrimonium fidelis cum infideli quod ſit validum non habetur ex aliquo textu, ſed ex Apoſtolica traditione.*

8 *Fidelis ſi matrimonium contrahat cum infideli, grauiſſimè peccat.*

9 *Matrimonium fidelis cum infideli ſi non ſit prohibitum de iure diuino, ſed tantùm de iure poſitiuo & Eccleſiaſtico, poſſet Summus Pontifex in ratione contractus diſpenſare, quia tota ratio, quare prædictum matrimonium non ſit validum, eſt, quia iure poſitiuo & Eccleſiaſtico prohibetur.*

10 *Matrimonium hominis baptizati cum non baptizata, etiam Catechumena, Eccleſiaſtico iure eſt irritum.*

11 *Matrimonium hominis Catholici cum hæretica eſt quidem validum, ſed mortaliter illicitum. Eſt validum, quia veram habet rationem Sacramenti; eſt illicitum, maximè ob periculum peruerſionis, &c.*

12 *Limita, niſi hæreticus ſe poſt matrimonium fidem Catholicam ſuſcepturum promittat, & cauſa ſubſit, cur matrimonium abſolutioni ab hæreſi præponatur.*

13 *In Lege veteri licèt cautum fuerit, ne Iudæorum quiſquam vxorem acciperet ex Gentilitate, quia auerterent corda ipſorum, ne ſequantur Deos alienos; nihilominus Mahaſon, & poſtea Booz Dauidis proauus, in vxorem duxit Ruth Moabitidem, & Salmon Rahab meretricem, propterea quod iſtæ Iudaiſmum ſuſcipere paratæ erant.*

14 *Limita, in Polonia, Germania, aliiſque Septentrionalibus Regionibus, in quibus Catholici mixti cum hæreticis viuunt, quia ibi conſuetudo obtinuit, vt connubia inter ſe iniri poſſint.*

15 *Limitatio prædicta admitti poteſt, ſi in aliquo caſu moraliter euidens ſit, nullum eſſe periculum ſcandali, peruerſionis, aliorúmque incommodorum, quæ cum huiuſmodi matrimonio plerumque coniuncta reperiuntur. Si verò ſit dubium periculi, ad Summum Pontificem, vel ad Epiſcopum examinare pertinebit.*

16 *Matrimonium quod à principio fuit irritum ob aliquod impedimentum, ſi dictum impedimentum in facie Eccleſiæ fuerit publicum, ſeu notorium, debent iterum adhiberi Parochus & teſtes, & coram ipſis neceſſe eſt matrimonium celebrari. Idémque faciendum eſt, ſi periculum ſit, ne in foro externo, vel in facie Eccleſiæ, impedimentum aliquando innoteſcat.*

17 *Impedimentum ſi ſit omninò occultum, Parochum & teſtes iterum adhiberi neceſſe non eſt, ſed ipſi coniuges prioris impedimenti conſcij, poſſunt inter ſe per conſenſum verbis, vel aliquo facto declaratum, matrimonium prædictum validum reddere: ceſſat enim in caſu prædicto ratio, propter quam Concilium Tridentinum prohibuit, & irrita reddidit matrimonia clandeſtina.*

18 *Sufficit igitur quæcumque expreſſio mutui conſenſus qualicumque ſigno declarati, vt ſi carnalem copulam habeant, vel maritali conſenſu cohabitent.*

19 *Coniuges ſi neſciant errorem matrimonij, non poſſunt velle, vt validetur, quia error tollit voluntatem.*

20 *Votum inualidè emiſſum, vt quis ratificet, neceſſe eſt, vt eius inualiditatem cognoſcat, quia ſi neſciat, vel de valore eius dubitet, non cenſetur habere abſolutam voluntatem ſe obligandi, ſed ſolùm renouandi, vel confirmandi obligationem priorem, niſi conſtet, quod animus vouentis fuerit, quod promittere & obligare ſe vellit, quamuis prior promiſſio & obligatio irrita fuiſſet.*

21 *Idem etiam locum habet in caſu noſtro de matrimonio validando, quia ſi maritus, v. g. occultè ſuper impedimentum impetrata diſpenſatione, patet, non expedire quod vxor id ſciat, poteſt eam oblata occaſione copulæ, vel cuiuſcumque alterius affectus maritalis, interrogare, an ſic ipſum diligat, vt iam etiam conſentiat ipſum in maritum accipere, proinde ac ſi omninò ab ipſo libera eſſet.*

22 *Tutior tamen eſt, vt coniux conſcius impedimenti, ſaltem generatim, indicet alteri coniugi ignoranti, ſuſpicor ex cauſa aliqua non valuiſſe inter nos matrimonium contractum, ideò rogo te ad pacandam conſcientiam meam, vt quatenus opus eſt, de nouo in matrimonium conſentiamus.*

23 *Matrimonium ſi fuerit irritum ob conſenſum ſimulatum ex parte alterius coniugis, aliud non requiritur ad illud validandum, niſi quod conſenſum internè ſuppleat, quia id ſolùm deeſt, quod in hoc caſu ad matrimonij valorem iure naturali & diuino exigitur.*

EX dictis habetur primò, matrimonium contractum 1
à fideli cum hæretica eſſe validum; & tenet Sanctus Thomas *in 4. diſt. 39. q. vnica, art. 1. ad 5.* S. Bonauentura *ibidem, art. 1. q. 1.* S. Antoninus 3. *part. tit. 1. cap. 6.* Syluester *verb. Matrimonium* 8. *q. 10. dicto 3.*
Tolet.

Digitized by Google

Tolet *lib.7.cap.7.n* 1. Bellarmin.*lib.* 1.*de matrim. c.*23.*in princ.* Valentia *tom* 4 *diſput* 10 *q.*5 *punct.*3. Azor *tom.*1. *lib.*8.*cap.*11.*q.*5. Gloſſa *in c. Non oportet verbo hæreticis* 28.*q.*1, Archidiac.*ibid.n.*4. Abbas *in c finali de conditionib.appoſit.n.*5. Præpoſitus *ibid n.*6. Henricus *n.*2. *&* 3. Frauch.*n.*1 Nauarr.*c.*22.*n.*49.& alij communiter (quidquid in contrarium dixerint Gloſſa *in c. finali de condit.appoſit.verb.contra ſubſtantiam.* Oſtienſis *in cap. de coniug.ſeruor.n.*1 Anchar.*ibid.n.*1. & Simanch.*de cathol. inſtit.tit* 40.*n.*45. Quatenùs expreſsè docent, quod matrimonium fidelis cum hæretica, vel cum apoſtata ſit irritum, & nullum.) Et ratio vlteriùs eſt; quia nullo iure habetur, quod tale matrimonium ſit inualidum. Quinimò *in c. decrevit de hæret. in* 6. Supponitur contrarium (ſcilicet eſſe validum) cùm ibi ſolùm ſtatuatur, vxores contrahentes ſcienter cum hæreticis eſſe in pœnam delicti dote priuandas, & non ſubdatur, eſſe ſeparandas. Quod vtique ſubderetur, ſi prædictum matrimonium eſſet inualidum.

2 Obiicies ex Aduerſariis: Si fidelis contrahat matrimonium cum infideli, tale matrimonium inualidum eſt, vel iure diuino, (vt volunt Catherinus *libro* 5. *contra Caietanum, cap. de matrimonio.* Viguerius *libro inſtitut. capite* 16. §. 7. *verſ.*9. *Impedimento* 10. & alij) vel, quod eſt probabilius, iure ſolo Eccleſiaſtico (vt volunt Sanctus Bonauentura *in* 4.*diſtinct.*30.*articulo* 1. *quæſtione* 1. Scotus *ibid in quæſtione vnica, articulo* 2. Gabriel *quæſtione vnica, articulo* 1. *&* 2. Victoria *in ſum. de matrimonio numero* 194. Valentia *tom.*4. *diſput.*10. *quæſtione* 5. *puncto* 3. Bellarminus *libro* 1. *de matrim. capite* 23. *concluſione* 2. *&* 3. Calderinus *in cap. finali de condition.appoſit.* Alexander *ibidem numero* 11. Sylueſter *verbo matrimonium* 8. *quæſtione* 10. *dicto* 3. Tabiena *verbo Impedimentum, impedimento* 8. *numero* 1. & Couarruuias *in* 4. *decretalium* 2. *part. capite* 6. *paragrapho* 11. *numero* 1.) Ergo etiam, ſi fidelis contrahat cum hæretico, tale matrimonium inualidum erit.

Reſpondetur: Nego conſequentiam; & diſparitas eſt; quia ex dictis matrimonium contractum à fideli cum infideli non eſt ſacramentum; quale eſt matrimonium contractum à fideli cum hæretica, ratione ſcilicet baptiſmi ab vtroque coniuge ſuſcepti; & ideò matrimonium eſt inualidum in caſu priori, non item in poſteriori.

3 Vbi aduerte, quod etiam matrimonium contractum à fideli cum cathecumena ſit inualidum ob eandem rationem; quia ſcilicet cathecumena etiam caret baptiſmate, quod eſt ianua cæterorum ſacramentorum. Sanctus Thomas *in* 4. *diſt.*39. *quæſt.vnic. art.*1.*ad* 5. S.Bonauentura *ibid.in expoſitione literæ n.*1. Paludanus *q.vnica art.*1.*n.*7. Gloſſa *in c.Caue verb.alienum* 28 *q.*1. Turrecremata *in c.ſi quis Gentilis art.*1. *n.*2 *ad* 3. *& in cap. Caue num.*1.28.*quæſt.*1. Tolet. *lib.*7. *cap.* 7.*num.*1. & alij paſſim.

4 Obiicies ſecundò: *In* 6.*Synodo generali can.*72. Nuptiæ contractæ cum hæretico dicuntur eſſe irritæ, & huiuſmodi coniugium eſſe nefarium. Ibi: *Non licere virum Orthodoxum cum muliere hæretica, nec Orthodoxam cum viro hæretico copulari; ſed ſi quid eiuſmodi ab vllo ex omnibus factum apparuerit, irritas nuptias exiſtimari, & nefarium coniugium diſſolui.* Ergo, &c.

Reſpondetur: Nego conſequentiam; quia canones illi non habent authoritatem, neque ſunt authentici, neque editi à Concilio, ſed poſt diſſolutum Concilium à quibuſdam Epiſcopis, neque ſunt ab vllo Pontifice Romano approbati: quapropter prædicti canones à Doctoribus appellantur Trullani, eo quod editi fuerint in Trullo (quod erat Palatium Regis) & quidem, quod prædicti canones non habeant authoritatem, neque ſint authentici, neque ſint editi à ſexta Synodo, rectè probant Sotus *de iuſt. & iur. lib.*7. *q.*2.*art.*2. *verſ.hæc ergo,* Binius *tom.*3.*Concilior.in* 6.*Synodo in præfatione ad Lectorem.* Bellarminus *lib.*1. *de Conciliis cap.*7. *& lib.*2. *de Romano Pontifice cap.*18. & Torrenſis *lib. de Canonibus* 6. *Synodi.* Quinimò à 6. Synodo nulli canones fuerunt editi, ſicuti patet *ex* 7 *Synodo cap.*4 *&* 5. & tales canones Trullani fuerunt reprobati a Sergio Papa (qui tunc temporis viuebat) ſicuti teſtatur Beda *lib. de ſex ætatibus in Iuſtiniano* (vbi canones prædictos vocat Synodum erraticam) Paulus Diaconus *lib.*8.*de rebus Romanor.cap.*9.

5 Inſtabis: Tales canones recepti fuerunt ab Adriano Papa, ſicuti patet ex cap. ſextam Synodum *diſt.* 16. Ibi: *Sextam Synodum ſanctam, inquit Adrianus, recipio cum omnibus ſuis:* Ergo, &c.

Reſpondetur, nego antecedens; quia Gratianus ibi non refert huiuſmodi verba, ac ſi ea verba eſſent Adriani Papæ, ſed tantùm refert, quod Adrianus Papa referat prædicta verba ex quadam Epiſtola, quam Tharaſius miſerat ad ipſum Adrianum, vti notant addentes in nouo decreto Gregoriano *in dicto capite ſextam Synodum.*

6 Obiicies tertiò: *In cap Non oportet, & in cap. Caue* 28.*q.*1. prohibetur, ne fidelis contrahat cum hæretico: Ergo recurrit difficultas.

Reſpondetur: Nego conſequentiam; quia ex citatis textibus ſolùm colligitur, quod huiuſmodi matrimonium ſit illicitum; non autem quod etiam ſit inualidum vti ſuprà dicebam, & infrà iterum dicam.

Vbi tamen aduerte, quòd ex communi ſententia Doctorum, ſi fidelis matrimonium contrahat cum hæretica, mortaliter peccet: Sotus *in* 4. *diſt.*39. *quæſtione vnica, articulo* 7. *ad vltimum.* Palatius *ibidem quæſtione vnica verſ. vnde quod,* Valentia *vbi ſuprà,* & alij paſſim; quia qui ſic matrimonium contrahit, tranſgreditur Eccleſiæ præceptum in re graui; cùm id interdicatur ob periculum, cui ſe exponit coniux fidelis, ne peruertatur ab hæretico, & ne etiam proles amplectatur hæreſim eiuſdem coniugis hæretici.

Quamuis in locis, vbi hæretici permixtim cum Catholicis viuunt (vt in Polonia, Germania, & aliis conuicinis ſeptemtrionalibus partibus) qui ſic contrahit, mortaliter non peccet. Nauarrus *conſilio* 1. *de conſtitut. numero* 59. *& ſequentibus,* Azorius *tomo* 1. *libro* 8.*capite* 11. *quæſtione* 5. & alij communiter, ob conſuetudinem ſcilicet in illis locis receptam. Proles tamen (quæ ex matrimonio à fideli cum hæretica contracto naſcitur) educari debet apud coniugem fidelem; quia ſic in fauorem fidei ſtatuitur *in cap.finali de conuerſ.infidelium.* Et notat *ibi* Oſtienſis *in fine.* Abbas *numero* 8 Cardinalis *quæſtione* 5. *circa finem.* Ioannes Andreas *numero* 7. & Ancharanus *in fine*) & *in cap Iudæi* 28. *quæſtione* 1. (& notat ibi Gloſſa *verb. Iudæi.*) Adeò quod ſi Catholicus coniux promiſerit à principio, ſe fore contentum, vt liberi ſiue omnes, ſiue tantùm femellæ, à coniuge hæretica inſtruerentur, talis promiſſio (etiam ſi eam ipſe iuramento firmauerit) vtpote turpis, ſit per ſe inita, atque adeò nullo modo ſeruanda, ſicuti *ſuprà in princip ſectionis* probabam.

Cùm verò dixi, matrimonium à fideli cum infideli contractum eſſe inualidum, non intelligas, id prouenire quaſi aliquo Textu expreſſo prædictum matrimonium irritetur, (cùm illud nullo iure habeatur irritari) ſed prouenire ex Apoſtolica traditione; & ex conſuetudine vniuerſali apud omnes fideles recepta, quæ vim legis habet (vti notant Sotus *in* 4. *diſtinct.* 39. *quæſt. vnica art.*2. *verſ. hæc autem.* Bellarminus *lib.* 1. *de matr. cap.*23. *propoſit.*2. *&* 3. & alij, quos ſequitur Valentia *tomo* 4. *diſputatione* 10. *quæſtione* 5. *puncto* 3.) Textus enim canonici (vt *cap. Caue, cap. Non oportet, cap. ſi qui iudaica, & cap.Iudæi* 28. *quæſt.*1.) quibus prohibetur huiuſmodi matrimonium, ſolùm præcipiunt, ne à fideli matrimonium contrahatur cum infideli; non tamen expreſsè ſubdunt (quod eſſet ad talem effectum inducendum omninò neceſſarium) eſſe irritum, nullum, ſeu inualidum. 7

Cæterùm in eo conueniunt DD. quod, ſi fidelis matrimonium 8

trimonium contrahat cum infideli, grauiſſimè peccet; quia ab initio Eccleſiæ id prohibitum fuit, vt 2. Cor. 6. ibi: *Nolite iugum ducere cum infidelibus*, id eſt, matrimonium contrahere cum infidelibus (ſicuti interpretatur Hieronymus lib. 1. ad Iouinian. & in Epiſt. 11. ad Ageruchiam.) & 1. Corinth. 7. ibi: *Mulier, ſi dormierit vir eius, libera eſt, cui autem vult nubat, tantùm in Domino*; id eſt cum fideli (ſicuti talem locum interpretatur S. Ambroſ. S. Anſelm. S. Thom. S. Auguſt. *lib. 1. de adult. coniug. c. 5.* & Tertull. *lib. 2. ad vxor.* Accedit, quod ob eandem rationem (ob periculum ſcilicet ne, fidelis peruerteretur ab infideli, & ne proles ſequeretur ſectam parentis infidelis, etiam in antiqua lege prohibitum fuit Hebræis contrahere matrimonium cum infidelibus, ſeu Gentilibus, ſicuti conſtat *ex Deuter. 7. & ex 3. Reg. 10.*) Ergo, &c.

9 Hinc ſequitur, quod, ſi matrimonium fidelis cum infideli non ſit prohibitum, & irritum de iure diuino (ſicuti volebant Catherinus, & Viguerius ſupra) ſed ſolùm de iure poſitiuo, & Eccleſiaſtico, poſſit Summus Pontifex in ratione contractus (vt ſcilicet contractus ſit validus, & licitus) iuſta de cauſa diſpenſare, quod aliquis fidelis contrahat matrimonium cum infideli. Syluester *verb. matrimonium 8. q. 10. dicto 3.* Sotus *in 4. diſt. 39. q. vnic. art. 2. in fin. corp.* Tabiena *verb. Impedimentum, impedimento 8. num. 1.* Alexander *in cap. finali de condit. appoſit. num. 11.* & alij; quia, ſtante iſta ſententia (quæ eſt probabilior) tota ratio, quare prædictum matrimonium non ſit validum, eſt, quia iure poſitiuo, & Eccleſiaſtico prohibetur, atque irritatur: at poteſt Summus Pontifex iuſta de cauſa diſpenſare iuri poſitiuo, & Eccleſiaſtico; ergo.

10 Breuiter igitur dico, quod matrimonium hominis baptizati cum non baptizata (etiam Catechumena) Eccleſiaſtico iure ſit irritum. Colligitur *ex cap. Caue 28. q. 1. Si Chriſtiana ſit*, id eſt, catechizata ſit, ait Gloſſa, *Non eſt ſatis, niſi ambo initiati ſint ſacramento baptiſmatis*. Et hanc eſſe communem ſententiam Doctorum, & Eccleſiæ praxim teſtatur Couarruuias *in epiſt. p. 2. c. 6. §. vlt.* Henriq. *lib. 12. c. 13. n. 3.* Toletus *lib. 7. c. 11.* Bellarminus *de matrim. c. 23.* & alij, quos ſequitur Sanchez *lib. 7. diſp. 71.*

11 Matrimonium autem hominis Catholici cum hæretica ſit quidem validum, ſed mortaliter illicitum: quæ eſt etiam communis ſententia Doctorum. S. Thom. *in 4. diſt. 39. q. 1. art. 1.* Richardi *ibid. art. 1. q. 1.* Durandi *q. 1. ad 2.* Couarruuiæ *cit. §. vlt. num. 5.* Sanchez *loc. ſuprà cit. de matrim. diſp. 72.* & aliorum contra Gloſſ. *in c. vir verbo contra ſubſtantiam de condit. appoſit.* & quoſdam alios.

Prior pars colligitur *ex c. decreuit de hæret. in 6.* Et ratio reddi poteſt; quia matrimonium Catholici cum hæretica (quæ baptizata eſt) veram habet rationem ſacramenti: Ergo non decuit, ſic infirmari, ſicut infirmatur matrimonium Catholici cum infideli; quamuis contrarium ſenſerint nonnulli, quos ſequitur Simancha *de Cathol. Inſtit. tit. 40. n. 19.*

Poſterior pars habetur ex Concilio Calchedonenſi *can. 14.* Eliber. *c. 16.* Laodicenſ. *can. 10. & 31.* Carthaginen. *3. c. 12.* & Agathenſ. *c. 67.*

12 Limita, niſi hæreticus, ſe poſt matrimonium fidem Catholicam ſuſcepturum, promittat, & cauſa ſubſit, cur matrimonium abſolutiori ab hæreſi præponatur. Nicolaus Serarius de coniugio Catholicorum cum hæreticis *c. 2.* Sà *de matrim. impediment. n. 8.* quatenùs expreſsè ait, mortale eſſe, cum hæretica contrahere; niſi ſpes certa conuerſionis eſſet. Et colligitur *ex cit. can. 14. Concilij Calchedonenſis*. Ibi: Non oportet cum hominibus hæreticis miſcere connubia, & vel filios, vel filias dare, ſed potiùs accipere, ſi tamen profiteantur, Chriſtianos ſe eſſe futuros, & Catholicos. Et

13 Confirmatur; quia licet in lege veteri *Exodi c. 34. & Deuteronom. 7.* cautum fuerit, ne Iudæorum quiſpiam vxorem acciperet ex Gentilitate; quia auerterent corda ipſorum, vt ſequantur Deos alienos, (ſicuti videre fuit in Salomone Rege) nihilominus Mahaſon, & poſtea Booz Dauidis Proauus in vxorem duxit Ruth Moabitidem, & Salmon Rahab meretricem (ſicuti conſtat ex cap. 1. Matthæi) propterea quod iſtæ Iudaiſmum ſuſcipere paratæ erant.

Limita ſecundò, in Polonia, Germania, aliiſque ſeptemtrionalibus Regionibus, in quibus Catholici mixti cum hæreticis communi iure viuunt, quia ibi conſuetudo obtinuit, vt connubia inter ſe iniri poſſint, ſi coniugi, qui Catholicus eſt, liberè permittatur, ſine periculo peruerſionis in fide Catholica permanere. 14

Quæ limitatio etiam admitti poteſt, ſi in aliquo caſu moraliter euidens ſit, nullum eſſe periculum ſcandali peruerſionis, aliorúmque incommodorum, quæ cum huiuſmodi matrimonio plerumque coniuncta reperiuntur; ſin verò ſit dubium, an huiuſmodi mala ſequi poſſint, ad Summum Pontificem, vel etiam ad Epiſcopum in dictis ſeptemtrionalibus Regionibus pertinebit, rem examinare, & contrahendi matrimonium licentiam concedere; quamuis experientia doceat, quod ex matrimonio hominis Catholici cum hæretico tam multa incommoda ſpiritualia, tam ipſi coniugi Catholico, quàm liberis, & Chriſtianæ Religioni ſequi ſoleant, vt naturali plerumque legi Charitatis repugnet. Et propterea tunc neque Summus Pontifex poſſit diſpenſare, præterquam ſi in aliquo caſu probabilis ſpes ſit, quod ex huiuſmodi matrimonio ſecuturus ſit multò maior ſpiritualis fructus, ob quem incommoda illa, tanquam minora, permitti poſſint. Quod tamen rarò contingit. Serar. *loc. ſupr. cit.* Becan. *in 2. 2. cap. 9. q. 5. dubit. 4.* & alij. 15

PETITIO.

AN, & quomodo (ſi matrimonium, quod irritum eſt ob aliquod impedimentum, v.g. ob defectum ætatis, vel quia fuit metu iniuſto extortum, vel intra quartum gradum conſanguinitatis, aut affinitatis, &c. contractum, poſtea, ſecura ætate, depoſito metu, vel impetrata diſpenſatione reualidandum ſit) fieri debeat; & an parochum, & teſtes de nouo adhiberi, neceſſe ſit? 16

Reſpondetur, & dico primò: ſi impedimentum in facie Eccleſiæ fuit publicum, ſeu notorium, parochum, & teſtes iterum adhiberi, & coram ipſis matrimonium celebrari, neceſſe eſt; ſic Doctores communiter. Idem faciendum, ſi periculum ſit, ne in foro externo, vel in facie Eccleſiæ impedimentum aliquando innoteſcat. Rodriquez *part. 1. caſ. 1. c. 220. concl. 2.* & alij, quos ſequitur Sanchez *de matrim. lib. 2. diſp. 37. n. 11.* Idémque etiam faciendum, licèt ſolus parochus, vel teſtes requiſiti impedimentum extra confeſſionem notum habuerint; quia non poterant tales auctoritatem, vel teſtimonium præbere matrimonio, quod ſciebant eſſe nullum. Petrus Ledeſma *q. 47. art. 3. dub. vlt.* Henriq. *lib. 12. c. 3. n. 7.* & alij, quos ſequitur idem Sanchez *loc. ſupr. cit. n. 10.* 17

Dico ſecundò: Si impedimentum ſit omninò occultum, parochum & teſtes iterum adhiberi, neceſſe non eſt; ſed ipſi coniuges, prioris impedimenti conſcij, poſſunt inter ſe per conſenſum verbis, vel aliquo facto declaratum matrimonium prædictum validum reddere. Nauarrus *c. 22. n. 70. & lib. 4. conſ. 14. circa fin.* Rodriq. *cit. concl. 2.* Petr. Ledeſma *q. 45. a. 5. dub. pen.* Philiarch. *tom. 1. de off. Sacerd. p. 2. lib. 2. c. 15.* Henriq. *cit. c. 3. n. 6.* & alij, quos ſequitur Sanchez *cit. diſp. 37. n. 3.* &

Probatur; quia ratio, quæ mouit Concilium Tridentinum ad irritanda clandeſtina matrimonia, fuit, vt grauiora peccata, & incommoda, quæ ex iis ſequi plerumque ſolebant, impedirentur; ſed in dicto caſu illa penitùs ceſſant, quia potiùs è contra incommoda, & ſcandala magna ſequerentur, ſi matrimonia (quæ publicè pro validis habebantur) iterum coram parocho & teſtibus celebrari deberent: Ergo meritò è Trident. Conc. decreto;

(quatenus

(quatenùs clandeſtini matrimonij prohibitorium, & caſſatorium eſt, colligitur, quod caſus, in quo matrimonium occultè inualidum reualidari debet, non comprehendatur.

18 Dixi, quod in tali caſu coniuges poſſint inter ſe matrimonium validum reddere *verbis*, *vel aliquo facto*; ideóque qualicumque ſigno declarante mutuum conſenſum; vt ſi carnalem copulam habeant, vel maritali affectu cohabitent. *Argum. c. Ad id, c. Is qui de ſponſal. & c. inſuper*, qui matrimonium accuſare poſſunt; vbi id notat Abbas *n. 2.* Sotus *in 4. diſt. 35. q. vnic. a. 2. verſ. ſed præterea.* Couarru. *p. 2. c. 4. n. 5.* Henriq. *lib. 11. cap. 5. circa fin.* & alij, quos ſequitur Sanchez *de matrim. lib. 2. diſp. 36. n. 7.*

19 Dixi etiam, ſi coniuges prioris impedimenti ſint conſcij; quia, ſi ignorent, matrimonium, in quo verſantur, inualidum eſſe, non poſſunt velle, quod validetur, cùm error voluntarium tollat; ſicut ex communi ſententia Theologorum dixit Nauarr. *c. 22. n. 47. & conſ. 12 de ſponſal. edit. 2. Argum. c. Veniens* iuncta gloſſa de eo qui nupſit in matrim. quam polluit: qua etiam ratione ex communi ſententia Theologorum ſimiliter dixit

20 idem Nauarr. *c. 12. n. 71.* Rodriq. *p. 2. c. 99. concl. 7.* & Sanchez *de matrim. lib. 1. diſp. 16. n. 7.* Quod, vt quis votum, quod inualide edidit, de nouo ratificet, vel confirmet, neceſſe ſit, vt eius inualiditatem cognoſcat; quia ſi neſciat, vel de valore eius dubitet, non cenſetur habere abſolutam voluntatem ſe obligandi, ſed ſolùm renouandi, vel confirmandi obligationem priorem; niſi conſtet, quod animus vouentis fuerit, quod promittere, & obligare ſe velit, quamuis prior promiſſio, & obligatio irrita fuiſſet.

21 Hoc idem locum habet in caſu noſtro de validando matrimonio; quia, ſi maritus v. g. occultè ſuper impedimentum impetrata diſpenſatione, putet non expedire, quod vxor id ſciat, poteſt eam oblata opportuna occaſione copulæ, vel cuiuſque alterius affectus maritalis interrogare, An ſic ipſum diligat, vt iam etiam conſentiat ipſum in maritum accipere, perinde ac ſi omninò ab ipſo libera eſſet, iuxta non omninò improbabilem opinionem Caietani *tom. 1. opuſcul. tract. 12. de matrim. q. 2.* Soti *in 4. diſt. 28. q. 1. a. 2. concl. 3. caſ. 1.* Henriq. *lib. 11. c. 3. n. 6.* Veracruz *1. part. ſpecul. art. 44. concl. 3.* Sanchez *de matrim. lib. 2. diſp. 36. concl. 2.* & aliorum, contra Nauarrum *c. 22. n. 47.* Philiarchum *tom. 1. part. 2. lib. 2. cap. 15.* &

22 complures alios, qui tenent, neceſſarium eſſe, vt coniux conſcius impedimenti, ſaltem generatim indicet alteri coniugi ignoranti. *Suſpicor, ex cauſa aliqua non valuiſſe inter nos matrimonium contractum, ideò rogo te ad parandam conſcientiam meam, vt quatenus opus eſt, denuò in matrimonium conſentiamus.* Qui modus, ſi ſine graui incommodo adhiberi poterit, abſque dubio eſt ſecurior, & de facto adhibendus in praxi; cùm alioquin non facilè ab altero coniuge ignorante eliciatur conſenſus de præſenti efficax, ſed ſolùm, quod vellet de nouo matrimonium contrahere, niſi antea contractum fuiſſet: qualis tamen conſenſus non ſufficit, vti ſuprà dicebam, & præter alios adnotauit Sanchez *cit. diſp. 36. concl. 2.*

23 Illud non improbabiliter etiam docent Richard. *in 4. diſt. 29. q. 1. art. 1.* Veracruz *part. 1. ſpecul. art. 29. circa fin.* & Sanchez *de matrim. lib. 2. diſp. 32. n. 11.* Quod ſcilicet ſi matrimonium fuit irritum, quia ſponſorum alter internum conſenſum verè non præbuit, ſed ſimulauit, aliud non requiratur ad validandum matrimonium, niſi quod conſenſum internè ſuppleat; quia id ſolùm deeſt, quod in hoc caſu ad matrimonij valorem iure naturali, & diuino exigitur, neque Eccleſiaſticæ conſtitutiones aliud exigere poſſunt: ergo ſi id ſuppleatur, ſufficit.

Cæterùm, ea, quæ vſque adhuc de validando matrimonio carnali dicta ſunt, intelligas etiam de validando matrimonio ſpirituali, ſeu Religionis profeſſione.

COROLLARIVM II.

An poſſit coniux ſeparari quoad habitationem, & torum ab altero coniuge, ſi iſte alter coniux incidat in hæreſim, vel apoſtaſiam?

SVMMARIVM.

1 *Coniux poteſt ſeparari quoad habitationem ab altero coniuge, ſi iſte alter coniux incidat in hereſim, vel apoſtaſiam, quamdiu ſcilicet permanſerit in hereſi, vel apoſtaſia, ob periculum, ne fidelis peruertatur ab heretico.*

2 *Item poterit etiam ſeparari quoad torum, quamdiu permanſerit in hereſi, vel apoſtaſia, ita vt poteſt ei non reddere debitum, quia eſſet idem periculum peruerſionis.*

3 *Eccleſia poteſt priuare hereticum bonis, & patria, &c. conſequenter multò magis amiſſione iuris petendi debitum.*

4 *Coniux ſi per copulam cognoſcat conſanguineam ſuæ coniugis, Eccleſia de facto priuat illum iure petendi debitum, & alter non tenetur ei reddere, conſequenter multò magis poterit priuare coniugem hereticum.*

5 *Matrimonij vinculum, licèt coniux fidelis poſſit ſeparari à coniuge heretico, non tamen diſſoluitur contra Oſtienſem, & Ioannem Andream, qui volunt, Eccleſiam poſſe in pœnam delicti ſtatuere, quod matrimonium propter hereſim diſſoluatur. At minùs rectè caſu quo matrimonium fuerit conſummatum.*

6 *Amplia id adeò verum eſſe, vt etiam matrimonium inter infideles conſummatum indiſſolubile ſit; quia lex Chriſti Domini, quæ precipitur indiſſolubilitas matrimonij ad infideles etiam ſe extendit; quamuis diſſoluatur caſu quo alter coniugum ad fidem conuertatur.*

7 *Matrimonium ratum non conſummatum poteſt ex iuſta cauſa diſpenſari à Summo Pontifice.*

8 *Diuortium ex eo conceditur propter hereſim ſecundùm aliquos; quia conceditur à Chriſto Domino propter fornicationem; quia hereſis eſt quædam fornicatio ſpiritualis, cùm per fidem homo prius deſponſetur Deo, iuxta illud Oſeæ 1. deſponſabo te mihi per fidem; quamuis hæc ratio aliis minùs probetur; hereſis enim dicitur fornicatio metaphorica, non propriè.*

9 *Coniux hereticus ſi priuſquam de hereſi condemnetur, reſipiſcat, tenetur coniux fidelis illum ad ſocietatem coniugalem recipere: ratio enim, cur ante condemnationem fiat diuortium, eſt periculum conuerſionis.*

10 *Coniux fidelis, ſeu Catholicus recedens propter hereſim à coniuge heretico propria auctoritate, tenetur illum, ſi ab hereſi reſipiſcat, recipere ad ſocietatem coniugalem, contra plures Doctores.*

11 *Coniugi fideli non eſt verum, quod* in cap. finali de conuerſ. coniug *concedatur facultas non recipiendi coniugem hereticum emendatum, ſi coniux fidelis velit fieri Religioſus. Neque eſt verum, quod* cap. de illa de diuort. coniugator. per dictum cap. finali de conuerſ. coniug.

12 *Separatio dicitur tunc eſſe facta per auctoritatem iudicis Eccleſiaſtici, quando coniux hereticus eſt condemnatus de hereſi, neque requiritur, quod iudex ferat ſpecialem ſententiam de diuortio; quia ſtatim ac quis eſt declaratus per iudicis ſententiam hereticus, cenſetur eſſe condemnatus.*

Digitized by Google

1 EX dictis habetur ſecundò, poſſe coniugem ſeparari quoad habitationem ab altero coniuge, ſi iſte alter coniux incidat in hæreſim, vel apoſtaſiam (quamdiu ſcilicet iſte alter coniux permanſerit in hæreſi, vel apoſtaſia) Patet etiam *ex c. Non ſolùm, c. Idololatria 28. q. 1. c. finali de conuerſ. coniug. c. quanto, & cap. 2. de diuortiis.* Vbi & redditur ratio; ob periculum ſcilicet, ne fidelis peruertatur ab hæretico: quod valde timendum eſt in tanta familiaritate, & coniunctione coniugali, vt propterea fieri debeat ſeparatio ſupradicta.

2 Similiter; quamdiu alter coniux permanſerit in hæreſi, vel apoſtaſia, poterit etiam coniux fidelis ab eo ſeparari quoad torum; ita vt poſſit ei non reddere debitum; Ioannes Andreas *in c. 2. de diuort. n. 2.* Abbas *ibid. in fin.* Anchar. *n. 2.* Roſell. *verb. Impedimentum, impedimento 9. n. 4.* Abul. *in c. 19. Matthæi q. 70.* & alij paſſim; quia eſſet idem periculum, ne ſcilicet fidelis perverteretur ab hæretico; & patet etiam *ex c. finali de hæret. in 6.* Ibi: *Abſolutos ſe nouerint à debito fidelitatis, dominij, & totius obſequij, quicumque lapſis manifeſtè in hæreſim aliquo pacto, quacumque firmitate vallato, tenebantur aſtricti.* ergo eo ipſo, quod quis coniux incidit in hæreſim, vel apoſtaſiam, priuatur is omni iure, quod in alterum coniugem habebat; ita vt, ſicut vnus coniux liberatur ab onere, & obligatione reddendi debitum, ita etiam & alter priuetur iure petendi debitum.

3 Confirmatur; quia poteſt Eccleſia hæreticum priuare amiſſione bonorum, patriæ, &c. Ergo multò magis poterit illum priuare amiſſione iuris petendi debitum; ita vt coniux Catholicus non teneatur illi reddere debitum.

4 Confirmatur ſecundò; quia ſi coniux per copulam cognoſcat conſanguineam ſuæ coniugis, Eccleſia de facto priuat illum iure petendi debitum, & alter non tenetur ei reddere debitum (ſicuti rectè tradunt Oſtienſis *in c. Tranſmiſſa in fin. de eo, qui cognoſcit conſanguineam.* Ioannes Andreas *ibid. circ. fin.* Henricus *n. 3.* Abbas *n. 7.* Couarruuias *in 4. decret. 2. p. c. 7. §. 3. n. 5.* Victoria *in ſum. de matrim. n. 288.* & alij communiter. Imò vniuerſaliter (ob connexionem ſcilicet inter ſe) quotieſcumque vnus coniux emittit ius petendi debitum, alter liberatur ab obligatione reddendi debitum. Paludanus *in 4. diſt. 32. q. 1. a. 2. concl. 4. n. 9.* Almaynus *q. vnic.* S. Antoninus *2. p. tit. 1. c. 20. §. 10.* & alij paſſim.) Ergo multò magis Eccleſia poterit priuare coniugem hæreticum iure petendi debitum, & liberare coniugem Catholicum ab obligatione reddendi debitum & cohabitandi cum illa.

5 Aduerte tamen, quod licet coniux fidelis poſſit ſeparari à coniuge hæretico propter hæreſim, non tamen vinculum matrimonij diſſoluatur propter hæreſim; ſicuti patet *ex c. 2. & ex c. Quanto de diuortiis.* & *ex Trid. Concilio ſeſſ. 24. de matrim. canon. 5.*

Quamuis Oſtienſis *in c. ex parte 2. de conuerſion. coniug. verb. Ratum n. 3.* & Ioannes Andreas *ibid. n. 3.* velint, quod Eccleſia poſſit in pœnam delicti ſtatuere, quod matrimonium diſſoluatur propter hæreſim, ſcilicet ſi alter coniux in hæreſim, vel apoſtaſiam inciderit, vti ſuprà dicebam.

At minùs rectè caſu, quo matrimonium fuerit conſummatum, quia matrimonium conſummatum eſt de iure diuino indiſſolubile, *Matth. 19.* Ibi: *Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet.* & 1. Cor. 7. *Iis, qui matrimonio coniuncti ſunt, præcipio non Ego, ſed Dominus, vxorem à viro non diſcedere;* & Rom. 7. *Mulier viuente viro alligata eſt legi.* Ita vt in nullo caſu Summus Pontifex diſpenſare poſſit in matrimonio conſummato. Couarruu. *in 4. decret. p. 2. c. 7. §. 4. n. 15.* Henriq. *lib. 11. de matrim. c. 2. n. 3.* & alij, quos ſequitur Barboſa *in rubr. ff. ſolut. matr. part. 2. n. 19.*

6 Quod adeò verum eſt, vt etiam matrimonium inter infideles conſummatum indiſſolubile ſit, quia lex Chriſti Domini, qua præcipitur indiſſolubilitas matrimonij, etiam ad infideles ſe extendit; ſic Doctores, quos ſequitur Abulenſis *in 1. Reg. c. 8. q. 45.* Quamuis tamen Chriſtus Dominus diſpenſauerit, quod diſſoluatur, caſu, quo alter coniugum ad fidem conuertatur, vti patet *ex 1. Cor. cap. 7.*

7 Cæterùm, ſi matrimonium non fuerit conſummatum; ſed tantùm ratum, in tali caſu poterit Pontifex ex iuſta cauſa diſpenſare. Innocentius *in cap. ex publico de conceſſion. circa fin.* Ioannes Andreas *ibid. n. 9.* & Abbas *in c. final. de ſponſ.* Henricus *ibid. n. 4.* Imola *in c. final. de tranſact. n. 5.* Angelus *in ſum. verb. Impedimentum 3. impedim. 13 n. 3.* Syluester *verb. Diuortium q. 4.* & alij complures. Quod adeò verum eſt, vt de facto Summus Pontifex pluries diſpenſauerit, vt infrà, cùm dicam de Apoſtatis, fugitiuis, & eiectis circa finem.

8 Aduerte ſecundò, quod Roſella *verb. Impedimentum, impedim 9. & verb. Diuortium n. 13* Syluester *eod. verb. Diuortium q. 10.* Caſtro *lib. 2. de leg. pœn c. 4.* Abbas *in c. final. de conuerſion. coniug. n. 1.* Ioannes Andreas *in c. 2. de diuortiis.* Ancharanus *ibid. n. 2.* & alij putent, rationem (cur poſſit fidelis ſeparari à coniuge hæretico quoad torum, & cohabitationem) eſſe, quia conceditur à Chriſto Domino diuortium propter fornicationem, *Matth. 5. & 19.* Sed hæreſis eſt fornicatio quædam ſpiritualis (cum per fidem homo primò deſponſetur Deo, iuxta illud Oſeæ 2. *Deſponſabo te mihi per fidem.* Quæ deſponſatio violatur per hæreſim) ergo (cùm à Chriſto Domino concedatur diuortium propter hæreſim, quæ comprehenditur ſub nomine fornicationis; cùm nomen fornicationis complectatur tam fornicationem carnalem, quàm ſpiritualem.

Quamuis aliis (vt Soto *in 4 diſt 16. q vnica art. 1 ad 2.* Abulenſi *in c. 19. Matthæi q. 70.* & Bellarmino *lib. 1. de matrim. c. 14.*) hæc ratio minùs probetur; & rectè, quia hæreſis dicitur fornicatio minùs propriè, & per quamdam metaphoram; & propriè fornicatio dicitur illa, quæ eſt carnalis; at ex Auguſtino *lib. 3. de doctrina Chriſtiana* (quem communiter ſequuntur Theologi) quotieſcumque non eſt ratio, vel abſurdum euidens in contrarium) propriè, quantum fieri poteſt, intelligi debent (ſiquidem alioquin nunquam aliquid purum exhauriri poſſet ex ſacris Scripturis.) Ergo, &c.

9 Aduerte tertiò, quod, ſi coniux hæreticus, priuſquam de hæreſi condemnetur, reſipiſcat, teneatur coniux fidelis illum ad ſocietatem coniugalem recipere. *cap. non ſolùm 28. q. 1. & c. 2. de diuortiis.* Et probatur; quia ratio, cur ante condemnationem de hæreſi fiat diuortium, eſt propriè periculum ſubuerſionis; ſed periculum ſubuerſionis, quando hæreticus reſipiſcit, & corrigi paratus eſt, ceſſat; ergo. In quo differt hæreſis ab adulterio carnali; quia coniux innocens non tenetur coniugem adulterum (quamuis coniux adulter reſipiſcat) recipere ad ſocietatem coniugalem; cùm fides coniugalis ſit violata etiam per vnicum actum; & cum (quamuis adulter reſipiſcat, non ceſſet eſſe illa violata, ſicuti ceſſat periculum ſubuerſionis. Sanctus Thomas *in 4. diſt. 35. q. vnic. a. 1 ad 3.* S. Bonauentura *ibid. diſt. 39. in expoſitione literæ n. 4.* Oſtienſis *in c. final. de conuerſion. coniugum in princ.* Antoninus *ibid. n. 2.* Ioannes Andreas *n. etiam 2.* Henricus *in c. Quanto de diuortiis n. 7.* & alij paſſim.

10 Aduerte quartò, quod licet coniux fidelis, ſeu Catholicus recedens propter hæreſim à coniuge hæretico propria auctoritate, teneatur illum, ſi ab hæreſi reſipiſcat, recipere ad ſocietatem coniugalem, vti dicebam, ſi tamen ab eo recedat, ſeu ſeparetur per ſententiam iudicis Eccleſiaſtici, non teneatur illum ſimiliter (etiamſi ſimiliter reſipiſcat) recipere ad eamdem dictam ſocietatem coniugalem. Caſtro *lib. 2. de iuſt. hæretic. punit. c. 7.* Couarruuias *in 4. decret. part. 2 c. 7. §. 5. n. 5.* Abulenſis *in c. 19. Matthæi q. 72. & 73.* & Barboſa *in rubric. part. 2. n. 20. ff. ſolut. matrim.* quamuis quid in contrarium ſentiant Gloſſa *in c. de illa de diuortiis in fin.* Oſtienſis *ibid. n. 2.* Ioannes Andreas *n. 3.* Antoninus *n. 4.* Ancharanus *n. 5.* Præpoſitus *n. 7.* Alexander *n. 3.* Supplementum Gabrielis *in 4. diſt. 32 q. vnic. a. 2. concl. 6.* Sotus *ibid. diſt. 39.*

quæſt.

quæſt.vnic.art.4.ad 3. Abulenſis *in cap.*17. *Matthæi qu.* 76. Ananias *in cap.quanto de diuortiis num.*11. Oſtienſis *ibid. in fin.* Iulius Clarus *lib.*5.*recept.* §.*hæreſis num.*15. & Surdus *de alimentis tit.*7. *q.*21.*n.*7. quatenus aiunt, coniugem Catholicam non teneri quidem recipere hæreticum emendatum ad conſortium coniugale poſt ſententiam latam à iudice, ſi velit fieri Religioſus; teneri tamen, ſi velit remanere in ſæculo.

Probatur *ex citato capite de illa de diuortiis.* Ibi: *De illa, quæ à viro ſuo labente in hæreſim ipſius conſortium ſine iudicio Eccleſiæ declinauit, videtur nobis, quod mulier ei cùm conuerſus fuerit, ſit reddenda, quæ etſi reuerti noluerit, compellatur; ſi vero iudicio Eccleſiæ ab eo receſſit, ad recipiendum eum nullatenus dicimus compellendam.* Quibus verbis expreſſè deciditur, quod poſt ſententiam iudicis Eccleſiaſtici, non teneatur coniux fidelis coniugem hæreticum emendatum recipere ad conſortium coniugale.

11 Obiicies fundamentum Aduerſariorum: *in cap. finali de conceſſion. coniug.* conceditur coniugi fideli facultas non recipiendi coniugem hæreticum emendatum, ſi coniux fidelis velit fieri Religioſus: ergo exinde clarè colligitur, quod è contra teneatur illum recipere, ſi velit remanere in ſæculo; neque obſtat, quod *in d.c. de illa de diuortiis*, coniugi fideli liberè concedatur ſeparatio, quia dictum *cap. de illa* corrigitur per dictum *cap. finale, & per cap. Quanto de diuortiis*, ſicuti notat Gloſſa *in d. c. de illa circa fin.*

Reſpondetur: Nego Aſſumptum tanquam quid falſum; ſicut & falſum etiam eſt, dictum *cap. de illa de diuort.* corrigi per dictum *cap. finale de conuerſion. coniug.* quia coniux fidelis ibi non cogitur ingredi Religionem, ſed datur ipſi facultas, & optio, quod poſſit ingredi, ſi velit, non tamen propterea ibi habetur, teneri recipere hæreticum emendatum, ſi velit remanere in ſæculo, ſed datur ipſi ſicuti dicebam, facultas, & optio, etiam vſque eo, quod poſſit ingredi, ſi velit; & multò minùs corrigitur per dictum *cap. Quanto de diuortiis*; quia *in dicto cap. Quanto de diuortiis*, ſolùm eſt ſermo de muliere, quando ſe ſeparauit à coniuge hæretico propria auctoritate, non autem quando ſeparatio facta eſt auctoritate iudicis Eccleſiaſtici; & quidem in caſu priori tenetur, vti dicebam, illum admittere, & recipere ad ſocietatem coniugalem; non tamen ſic etiam in caſu poſteriori.

12 Aduerte quintò, quod tunc dicatur ſeparatio eſſe facta per authoritatem iudicis Eccleſiaſtici, quando coniux hæreticus eſt condemnatus de hæreſi; nec requiratur, quod iudex ferat ſpecialem ſententiam de diuortio. Couarruuias *in 4.decret. part.*2 *c.*7 § 5.*n.*5. Henriquez *l.*11.*cap* 17.*num.*6. & Barboſa *in rubric.part.*2.*ff ſolut. matrimonio n.*21.22.: quia ſtatim atque quis eſt declaratus per iudicis ſententiam hæreticus, cenſetur eſſe condemnatus, vt bonis ſuis priuetur, & aliis pœnis contra hæreticos latis puniatur; & conſequenter, quod etiam debitum petendi iure ſpolietur, & diuortij pœna puniatur; cùm diuortium ſit vna pœna ex aliis pœnis hæreſis criminiannexa. Caſtro *lib.*2.*de iuſt.hær.punit.c.*7. Valentia *in controuerſ.lib.de indiſſolubil.matrim. cap.*17. *n.*16. & alij paſſim.

PETITIO

An, quando per ſententiam iudicis facta fuit ſeparatio propter hæreſim, poſſit coniux Catholicus (ſicut ingredi Religionem) ſic & ſuſcipere ordines ſacros?

SVMMARIVM.

1 *Coniux Catholicus quando per ſententiam iudicis facta fuit ſeparatio propter hæreſim, ſicut poteſt ingredi Religionem, ita etiam ſecundum probabiliorem ſententiam ſuſcipere ordines ſacros; quia quando per ſententiam iudicis facta fuit ſeparatio potuit vir innocens ob fornicationem carnalem alterius coniugis, etiam inuita adultera, ſuſcipere ordines ſacros.*

2 *Coniux innocens quotieſcumque poteſt ingredi Religionem, poteſt etiam ſuſcipere ordines ſacros.*

3 *Nullus coniux poſt matrimonium contractum poteſt ſuſcipere ordines ſacros, niſi in illis caſibus, in quibus conceditur per ſacros canones; at in caſu noſtro ſufficit, ſi extet Textus, in quo conceditur, quod ob hæreſim coniugis poſſit alter coniux Catholicus ingredi Religionem; nam eo ipſo cenſetur concedi facultas ſuſcipiendi Ordines ſacros.*

4 *Vir, vt habetur* in cap. Coniugatus de conuerſ. coniug. *non poteſt ſuſcipere ordines ſacros, niſi vxor in ſæculo remanens emittat votum caſtitatis; at dictum capitulum loquitur, quando coniux non eſt liber ab onere coniugali; & ideò non applicatur præſenti caſui.*

REſpondetur, quod (quamuis negent Innocentius *in cap. Veniens circa fin.de conuerſ.coniug.* Oſtienſis *ibid.n.*8.& 9. Ioannes Andreas *n.*4. Antonius *n.*4. & quidam alij, quatenus aiunt, quod poſſit quidem vir ob adulterium vxoris, & vxor ob adulterium viri ingredi Religionem, eo quod ſic deciſum ſit *in cap. conſtitutus, cit.cap.veniens, & cap Agathoſa* 27 *q.*2.) Probabiliùs tamen affirment Sotus *in 4.diſt.*39.*q.vnic.art.*4.*ad* 3; Palatius *ibid.diſt.*35. *diſput vnic.* Rodetiq. *tom.*1.*cap.*230. *num.*2. & alij, quos ſequitur Barboſa *in rubrica part.*2. *num.*20.*ff. ſolut matrim.* 1

Probatur; quia, quando per ſententiam iudicis facta fuit ſeparatio, poteſt vir innocens ob fornicationem carnalem alterius coniugis, etiam inuita adultera, ſuſcipere ordines ſacros: ergo etiam poterit ob fornicationem ſpiritualem, quæ eſt hæreſis. Conſequentia patet à pari. Antecedens tradunt Paludanus *in 4.diſt.*27. *q.*3.*a.*2.*n.*10 Sotus *ibid.q.*1.*a.*4 *in fin.* Gloſſa *in cap.Conſtitutus de conuerſ.coniug.verb.ad gradum.* Abbas *ibid.n.*57. Antonius *n.* 4. Syluester *verb. diuortium q.*17. *dicto* 1.*n.*20. Armilla *eod.verb.n.*11. S. Antoninus 3.*part.tit.*1.*cap.*21.§.1 *circa fin.* Henriquez *lib.*11.*de matrim.c.*8.*n.*10.& Corduba *in ſumm.q.*137.

Confirmatur; quia quotieſcumque poteſt coniux innocens ingredi Religionem, poteſt etiam ſuſcipere Ordines ſacros. Paludanus, Sotus, Syluester, & Armilla *in locis ſuprà citatis.* Sed coniux fidelis ob hæreſim alterius coniugis poteſt ingredi Religionem ex dictis *ſuprà & ex cap.finali de conuerſ.coniug.* Ergo etiam & poterit ſuſcipere Ordines ſacros. 2

Obiicies: Poſt matrimonium contractum nullus coniux poteſt ſuſcipere Ordines ſacros, niſi in illis caſibus, in quibus, (vt habetur *in extrauag. antiqua Ioannis XXII.de Voto*) conceditur per ſacros canones: at nullus extat Textus canonicus: in quo id concedatur in caſu noſtro: ergo. 3

Reſpondetur: Nego minorem; quia ſufficit, ſi extet Textus, in quo conceditur, quod ob hæreſim coniugis poſſit alter coniux Catholicus ingredi Religionem; nam eo ipſo cenſetur etiam concedi, quod & poſſit ſuſcipere Ordines ſacros; ſiquidem ius coniugij, ſicut impedit, ne coniux ingrediatur Religionem; ſic etiam impedit, ne ſuſcipiat Ordines ſacros; cùm ergo coniux hæreticus, poſtquam fuit condemnatus de hæreſi, amittat omne ius coniugale, ſequitur, quod ſicut poteſt alter coniux innocens, & fidelis ingredi Religionem, ſic etiam & poſſit ſuſcipere Ordines ſacros.

Inſtabis: *In cap coniugatus de conuerſ. coniug.* dicitur, quod non poſſit vir ſuſcipere Ordines ſacros, niſi vxor in ſæculo remanens emittat votum caſtitatis: Ergo, ſi in caſu noſtro vxor hæretica, & emendata 4

nolit emittere tale votum, vir innocens, & fidelis non poterit ſuſcipere ordines ſacros.

Reſpondetur, nego conſequentiam; quia dictum cap. coniugatus intelligitur, quando coniux non eſt liber ab onere coniugali: tunc enim vltrò concedo, quod vir non poſſit (quamuis vxor det ei facultatem) ingredi Religionem, nec ſuſcipere ordines ſacros, niſi illa remanens in ſeculo emittat votum caſtitatis; at ſecus, quando vir eſt omninò liber ab omni onere coniugali; ſicut eſt in caſu noſtro; tunc enim non requiritur, quod vxor ſimiliter emittat prædictum votum caſtitatis.

COROLLARIVM III.

An coniux hæreticus, condemnatus de hæreſi, & facta ſeparatione per iudicis ſententiam, poſſit ſine conſenſu coniugis innocentis ingredi Religionem, vel ſuſcipere ordines ſacros?

SVMMARIVM.

1 *Coniux hæreticus condemnatus de hæreſi, & facta ſeparatione per iudicis ſententiam, non poteſt ſine conſenſu coniugis innocentis ingredi Religionem, vel ſuſcipere ordines ſacros, quia ſi fiat diuortium propter fornicationem carnalem, non poteſt adulter, inuito altero coniuge innocente, ingredi Religionem.*

2 *Innocens, ad cuius petitionem fertur ſententia diuortij propter adulterium carnale alterius coniugis, videtur cedere iuri ſuo, & concedere alteri facultatem ingrediendi religionem, & ſuſcipiendi ordines ſacros: tamen id non debet concedi in adulterio ſpirituali ob crimen hæreſis.*

3 *Coniux innocens ſi poſt latam ſententiam de hæreſi alterius coniugis nocentis, monitus fuerit, quod illum iam emendatum recipiat; ſed recipere recuſet, poteſt tunc prædictus alter coniux nocens ingredi Religionem, quia ſic procedit etiam in adulterio carnali.*

4 *Coniux nocens iam emendatus vt ingredi poſſit Religionem, requiritur multiplex admonitio, quia iuſtum non videtur, vt ſtatim atque ſemel coniux innocens fuerit admonitus, debeat illum recipere ad ſocietatem coniugalem.*

5 *Coniux hæreticus, vel adulter iam emendatus, ſi Religionem poſt latam de diuortio ſententiam ingrediatur, & coniux innocens id notum habuerit, & cùm potuerit contradicere, non contradicit, valet profeſſio; quia cenſetur tunc dediſſe facultatem ingrediendi Religionem.*

1 EX dictis habetur tertiò, non poſſe; & docent Sotus *in 4. diſt. 39. q. vnic. art. 4. ad 3.* Palatius *ibid. diſt. 35. diſp. vnic.* Angelus *verbo diuortium q. 10.* Armilla *eodem verbo n. 8.* & alij, quos ſequitur Barboſa *in rubric. part. 2. ff. ſolut. matrim.* Et vlterius.

Probatur; quia, ſi fiat diuortium propter fornicationem carnalem, non poteſt adulter, inuito altero coniuge innocente, ingredi Religionem: ergo neque ſimiliter etiam, ſi fiat diuortium propter fornicationem ſpiritualem, ſcilicet propter hæreſim, conſequentia patet à pari. Antecedens tradunt Gloſſa *in cap. ex literis. verbo redire de diuort.* Syluester *verb. Matrimonium, q. a 1.* S. Antoninus *part. 3. tit. 1. cap. 21. § 6,* & alij, quos ſequitur Barboſa *vbi ſuprà*, & ſuadet ratio; quia adulter, etiam poſt latam ſententiam, tenetur redire ad conſortium coniugale (ſi coniux innocens id petat) cùm per ſententiam iudicis latam de diuortio coniux innocens non priuetur iure, & dominio, quod habet in corpus alterius coniugis; alioquin ſententia lata iudicis aduersùs reum eſſet in fauorem illius, contra id, quod habetur *in leg. euidenter ff. de exception. rei iudic.* & alioquin adulter ex delicto commodum reportaret, contra id, quod habetur *in leg. itaque ff. de furtis.* Et notat Sanctus Thomas *in 4. diſtinct. 35. quæſtione vnica, art. 6. ad 3.* Sanctus Bonauentura *ibidem articulo vnico, quæſt. 5.* Maior *q. 1, circa finem.* S. Antoninus *part. 3. tit. 1. cap. 21. § 6.* Abbas *in cap. ex literis de diuort. circa fin.* Oſtienſis *ibidem num. 2.* Ioannes Andreas *num. 1.* Alexander *num. 20.* Abulenſis *in cap. 19. Matthæi q. 75.* & alij paſſim.

Confirmatur; quia etiamſi concederetur, quod in adulterio carnali non poſſit coniux adulter poſt emiſſam in Religione profeſſionem, vel poſt ſuſceptos ordines ſacros redire ad coniugem innocentem (ſi coniux innocens petat, vt redeat, & adulter ingreſſus ſit Religionem, vel ſuſceperit ordines ſacros, ſine facultate coniugis innocentis, poſt latam ſcilicet ſententiam de diuortio; ſicuti volunt Paludanus *in 4. diſtinct. 35. quæſtione 2. articulo 3. numero 16.* Sotus *in 4. diſt. 36. quæſtione vnica, articulo 6. ad 2.* Henriquez *libro 11. de matrimonio, capite 17.* Ex eo, quod, vt inquiunt ipſi, innocens, ad cuius petitionem fertur ſententia diuortij propter adulterium carnale alterius coniugis, videtur cedere iuri ſuo, & concedere alteri facultatem ingrediendi Religionem, vel ſuſcipiendi ordines ſacros) tamen id etiam concedi non debet in adulterio ſpirituali (cùm quando fit diuortium ob crimen hæreſis, tale diuortium fiat in pœnam hæreſis, vbi coniux fuit de hæreſi condemnatus, & diuortium ſit pœna coniuncta hæreſi, licet coniux fidelis non petat, quod feratur ſententia de diuortio) ergo, ſi hæreticus emendatus ingrediatur Religionem, poterit coniux innocens, & fidelis illum reuocare; cùm non potuerit ille profiteri in præiudicium coniugis innocentis; nec coniux innocens cenſeatur ceſſiſſe iuri ſuo, & facultatem dediſſe coniugi nocenti, quod ingrederetur Religionem, vel ſuſciperet Ordines ſacros. 2

Aduerte tamen, quod, ſi coniux innocens, poſt latam ſententiam de hæreſi alterius coniugis nocentis, monitus fuerit, quod illum, iam emendatum, recipiat, ſed recipere recuſet, poſſit tunc prædictus alter coniux nocens, iam emendatus, ingredi Religionem, & non poſſit poſt emiſſam profeſſionem à coniuge innocente reuocari. 3

Probatur; quia in adulterio carnali, poſt latam ſententiam de diuortio, & poſt præmiſſam monitionem, quod velit coniux innocens coniugem adulterum ſibi reconciliare, poteſt coniux adulter ingredi Religionem, & non poteſt poſt profeſſionem à coniuge innocente reuocari: ergo idem dici debet in caſu noſtro de adulterio ſpirituali. Conſequentia patet à pari. Antecedens tradunt Oſtienſis *in cap. Gaudemus de conuerſ. coniug. n. 3.* Cardinalis *ibid. num. vnic.* Ioannes Andreas *num. 3.* Abulenſis *in cap. 19. Matthæi q. 75. 76.* & alij paſſim; & ſuadet ratio; quia coniux innocens recuſans alterum coniugem, iam emendatum recipere, & ſibi reconciliare, videtur tacitè illi concedere facultatem vt poſſit ingredi Religionem, quandoquidem, ſi denegans illi reconciliationem, nolit concedere facultatem ingrediendi Religionem, irrationabiliter agit; ita vt talis nolitio tanquam irrationabilis, attendenda non ſit.

Quamuis, vt prædictus coniux nocens, iam emendatus, ingredi poſſit Religionem, requiratur multiplex admonitio; quia iuſtum non videtur, vt ſtatim atque ſemel coniux innocens admonitus fuerit, debeat illum recipere ad ſocietatem coniugalem, & ſibi reconciliare: Aucharan. *in d. c. Gaudemus de conuerſ. coniug. n. 2.* Antoninus *ibid. circa fin.* Altenſis *part. 2. lib. 8. tit. 13. art. 3.* & alij complures. 4

Aduerte

Aduerte ſecundò, quod ſi coniux hæreticus, vel adulter, iam emendatus, Religionem poſt latam de diuortio ſententiam ingrediatur, & coniux innocens id notum habuerit, & (cùm potuerit contradicere) non contradixit, valeat profeſſio; quia cenſetur tunc coniux innocens dediſſe illi facultatem ingrediendi prædictam religionem. Syluester *verbo Matrimonium 9. q. 11.* Tabiena *eodem verbo Matrimonium 4. q. 5. n. 6.* S. Antoninus *part. 3 tit. 1. cap. 12. §. 6.* & alij communiter.

COROLLARIVM IV.

An, ſi coniux fidelis, ſciens, alterum coniugem incidiſſe in hæreſim, habeat copulam cum illo, poſſit amplius ab illo per diuortium ſeparari?

SVMMARIVM.

1 *Coniux fidelis ſciens alterum coniugem incidiſſe in hæreſim, ſi habeat copulam cum illo, poteſt amplius ab illo per diuortium ſeparari, niſi habuerit expreſſam voluntatem remittendi illi ius, quod ſibi competit diuertendi à prædicto coniuge poſt ſententiam; Ratio enim, cur coniux, qui deliquit, non poſſit petere debitum à coniuge innocente, eſt, quia coniux innocens vult vti iure diuortij.*

2 *Oculus ad hoc vt eliciat actus viſionis, quos elicere non poteſt propter aliquod impedimentum, quod ei opponitur, ſolùm requiritur, quod remoueatur huiuſmodi impedimentum, quo remoto, ſtatim oculus poteſt elicere prædictos actus.*

3 *Excommunicatio ſi tollatur à iudice excommunicato, ſtatim ille (cum ipſo per excommunicationem poteſtas iudicis non ſit extincta, ſed ſolùm ſuſpenſa, ſeu impedita) poteſt exercere actus iudici competentes.*

4 *Quando quis tacitè repudiat hæreditatem, hæreditas illa tranſit ad ſubſtitutos, & non requiritur illorum acceptatio.*

5 *Coniux innocens quando renunciat iuri acquiſito per diuortium, & non ampliùs vti vult iure diuortij, ſtatim ad ius petendum vocat coniugem nocentem virtute vinculi matrimonij, quod non fuit diſſolutum, ſed tantum ex parte ſuſpenſum.*

6 *Coniux fidelis ſi copulam habeat cum coniuge hæretica, vel è contra poſt ſententiam latam de hæreſi, non tenetur illam recipere ad priſtinam ſocietatem coniugalem; quia nullo iure habetur, quod coniux innocens petens debitum à coniuge adultera, vel hæretica, iam emendata, vel è contra, condonet iniuriam ſibi factam per adulterium carnale, vel ſpirituale.*

7 *Nouitius, ſi poſt annum elapſum veſtibus Profeſſorum vtatur, aliósque actus Religioſis Profeſſis competentes exerceat; ſed tamen animum profitendi non habeat, quamuis in foro externo Profeſſus præſumatur, reuera tamen ob defectum voluntatis Profeſſus non erit; quia actus non operatur vltrà intentionem agentis.*

1 EX dictis habetur quartò, quod ſi coniux fidelis ſciens alterum coniugem incidiſſe in hæreſim, habeat copulam cum illo, priuſquam ille de hæreſi fuerit condemnatus, poſſit talis coniux innocens poſt ſententiam de alterius coniugis hæreſi latam ab illo per diuortium ſeparari. Nec cenſendum ſit, quod delictum illi condonauerit per priorem copulam cum eodem habitam, niſi quando haberet expreſſam voluntatem remittendi illi ius, quod ſibi competit diuertendi à prædicto coniuge poſt ſententiam latam: quamuis ſi habeat voluntatem expreſſam remittendi illi tale ius per illam copulam cum eodem habitam, valeret remiſſio, & condonatio, etiamſi per ſolam mentem facta fuerit; & non requiritur, quod alter coniux, cui talis condonatio, & remiſſio facta fuit, talem condonationem, & remiſſionem acceptet: Hoc Corollarium quoad omnes partes patet; quoad vltimam tamen (ſcilicet, quod non requiratur acceptatio, in qua eſt aliqua difficultas.)

Probatur; quia ratio, cur coniux, qui deliquit non poſſit petere debitum à coniuge innocente, eſt; quia coniux innocens vult vti iure diuortij: ergo ſtatim atque hæc voluntas ceſſat, recuperat alter coniux illud ius; & alia acceptatio non requiritur.

Confirmatur: Ad hoc, vt oculus eliciat actus viſionis, 2
quos elicere non poteſt propter aliquod impedimentũ, quod ei opponitur, ſolùm requiritur, quod remoueatur huiuſmodi impedimentum; quo remoto, ſtatim oculus, (cùm in ipſo remaneat integra potentia viſiua) poteſt elicere prædictos actus viſionis, & quid aliud non requiritur: ergo ſimiliter in caſu noſtro (cùm vinculum matrimonij remaneat etiam integrum, & illæſum, & ſolùm ſit impedimentum, quia coniux innocens vult vti iure diuortij) ſi huiuſmodi impedimentum remoueatur, ſtatim alter coniux, qui deliquit, recuperabit priſtinum ius; & alia acceptatio non requiritur.

Confirmatur ſecundò: Si à iudice excommunicato 3
tollatur excommunicatio, ſtatim ille (cum in ipſo per excommunicationem poteſtas iudicis non ſit extincta, ſed ſolùm ſuſpenſa ſeu impedita) poteſt exercere actus iudici competentes; & quid aliud non requiritur: ergo ſimiliter (cùm ob hæreſim non ſit extinctum vinculum matrimonij, ſed ſolùm coniux reus ſit impeditus, vt ob hæreſim ab altero coniuge debitum petere poſſit) ſtatim, atque tollitur huiuſmodi impedimentum (quod tollitur, quotieſcumque alter coniux cedit iuri ſuo) recuperat coniux hæreticus, iam emendatus, ius petendi, & alia acceptatio non requiritur.

Confirmatur tertiò, quando quis tacitè repudiat 4
hæreditatem, ſtatim hæreditas illa tranſit ad ſubſtitutos; & non requiritur illorum acceptatio: ergo ſimiliter etiam, quando coniux innocens renunciat iuri ſuo acquiſito per diuortium, & non ampliùs iure diuortij vult vti, ſtatim coniux nocens recuperat ius petendi; & alia acceptatio non requiritur.

Non obſtat, ſi dicas: quod, quando quis tacitè re- 5
pudiat hæreditatem, ſtatim hæreditas illa tranſit ad ſubſtitutos; quia ad hæreditatem illam ſubſtitutos vocat ipſum teſtamentum.

Reſpondetur enim, quod ſimiliter etiam, quando coniux innocens renunciat iuri acquiſito per diuortium, & non ampliùs iure diuortij vult vti, ſtatim ad ius petendum vocat coniugem nocentem, ipſum vinculum matrimonij, quod nunquam fuit diſſolutum, ſed tantùm ſuſpenſum, ſeu impeditum ex parte coniugis nocentis.

Aduerte tamen, quod ſi coniux fidelis copulam ha- 6
beat cum coniuge hæretica (vel è contra) poſt ſententiam latam de hæreſi, non teneatur illam recipere ad priſtinam ſocietatem coniugalem, ſi non habeat animum ei condonandi, & remittendi ius diuortij, (ſicut etiam contingit in adulterio carnali.)

Probatur; quia nullo iure habetur, quod coniux innocens petens debitum à coniuge adultera, vel hæretica, iam emendata (vel è contra) condonet iniuriam ſibi factam per adulterium carnale, vel ſpirituale; ſed ſolùm apud ſacros canones in caſu de adulterio carnali habetur, præſumi factam eſſe condonationem: quæ verba tantùm ſignificant præſumptionem,

nem, & non iam realiter factam condonationem, ſeu remiſſionem: ergo. Conſequentia patet. Antecedens probatur; quia hoc modo loquendi (ſcilicet quod innocens per copulam ſubſecutam cenſeatur coniugi nocenti condonare iniuriam, & ius diuortij) vtuntur canones, & leges, inter quas *leg. Quæſitum §. Item quæritur ff. ad legem Iuliam de adulteriis.* Et hoc eodem modo loquendi vtuntur etiam communiter Doctores, inter quos Innocentius *in cap. Inquiſitione de ſent. excommunic. num.* 1. Cardinalis *ibidem numero vnico.* Ioannes Andreas *numer.* 3. Sotus *in 4.diſt.36. quæſt.vnica, art.1. in fine corporis*, Supplementum Gabrielis *in 4. diſt.35. quæſt.vnica, art.7. caſu 6. in prima concluſione.* Sanctus Antoninus *parte 3. titulo 1. cap. 21. §.5.* Paulus *libro 1. conſ.402. numero vnico.* & alij paſſim.

7 Confirmatur; quia, ſi nouitius poſt annum elapſum veſtibus Profeſſorum vtatur, aliósque actus Religioſis profeſſis competentes exerceat, ſed tamen animum profitendi non habeat (quamuis in foro externo Profeſſus præſumatur, reuera tamen ob defectum voluntatis profeſſus non erit,) ſic Doctores communiter quos ſequitur Nauarrus *comment. 4. de Regular. n. 75.* Ergo etiam in caſu noſtro ob defectum ſimiliter voluntaris non erit remiſſio, ſeu condonatio vera iuris diuortij, ſed ſolùm præſumpta; ita vt ſit remiſſio, ſeu condonatio vera iuris diuortij requiratur animus remittendi, ſeu condonandi ius diuortij.

Et ratio à priori eſt; quia (ſicuti habetur *in leg. Non omnes ff. ſi cert.pet.*) actus non operatur vltra intentionem agentis; ſed reuera, qui habet copulam modo ſuprà explicato, non vult remittere, ſeu condonare ius diuortij; ergo realiter non erit remiſſio, ſeu condonatio vera iuris diuortij.

DVBITATIO CLIV.

An licite poſſit quis recipere ſacramenta ab hæretico in articulo mortis?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus non toleratus amittit iuriſdictionem, & propterea non poteſt efficere validos actus qui iuriſdictionem requirunt.*

2 *Hæreticus non toleratus non poteſt abſoluere, excommunicare, Indulgentias dare, vel quid aliud ſimile facere: ſecùs inualidè faceret.*

3 *Excommunicatus non poteſt excommunicare, & excommunicatus ab hæretico pro excommunicato non reputatur.*

4 *Excommunicatus ad iudicandum non recipitur, quia iuriſdictio datur, & aufertur per Eccleſiam, & præcipue aufertur propter hæreſim.*

5 *Ab hæretico etiam nominatim excommunicato, ſuſpenſo, & degradato in articulo mortis licitè quis poteſt recipere baptiſmum, ſi tunc non ſit alius, qui baptizare poſſit.*

6 *Qui in articulo mortis ab hæretico baptiſmum ſuſcepit expreſſè laudatur* in cap. ſi quem in fine 24. quæſt. 1.

7 *Hæreticus quod non poſſit conferre baptiſmum in caſu neceſſitatis, non videtur eſſe mens Eccleſiæ, imò in caſu neceſſitatis conſtitutus non ſolum poteſt, ſed tenetur recipere.*

8 *In articulo mortis poteſt quis licitè à Sacerdote hæretico etiam ſimiliter nominatim excommunicato, ſuſpenſo, & degradato recipere ſacramentum Pœnitentiæ ſecundùm communiorem Theologorum ſententiam; quamuis contrarium non improbabiliter teneant aliqui ibi relati.*

9 *In articulo mortis abſolutè, & vniuerſaliter dicitur in Concilio Arauſicano, & Tridentino omnes Sacerdotes abſoluere poſſe.*

10 *Qui omnes dicit, neminem excludit.*

11 *In articulo mortis ex Concilio Tridentino quilibet excommunicatus, & hæreticus abſolui poteſt ab omnibus peccatis & cenſuris; ergo ſic etiam quilibet Sacerdos etiam excommunicatus & hæreticus abſoluere poteſt in eodem articulo conſtitutum; cum Concilium ex vtraque parte eodem modo loquatur.*

12 *In articulo mortis licitè poteſt quis ab hæretico recipere Baptiſmum; ergo etiam & ſacramentum Pœnitentiæ, cum quilibet in articulo mortis ſacramentum Pœnitentiæ recipere teneatur, ſi ſit copia Miniſtri.*

13 *Sacramentum Pœnitentiæ (ſicut Baptiſmus eſt neceſſarius omnibus ſimpliciter poſt peccatum originale) ita eſt neceſſarium, ſi non ſimpliciter omnibus, tamen ſimpliciter omnibus lapſis.*

14 *Sacramentum Pœnitentiæ dicitur Sacramentum ſecundæ Tabulæ poſt peccatum actuale.*

15 *Neque videtur eſſe mens Eccleſiæ in eo ſtatu denegare poteſtatem abſoluendi Sacerdoti, quamuis hæretico etiam nominatim excommunicato, cùm tunc temporis agatur de æterna ſalute, & contritio ex alio capite ſit valde difficilis.*

16 *Non obſtat, quod hæreticus careat iuriſdictione; quia in caſu neceſſitatis, v. g. ſi non ſit copia alterius, non videtur ab eo ablata huiuſmodi facultas, neque præſumitur Eccleſia extendere prohibitionem ſuam ad caſum tantæ neceſſitatis.*

17 *Textus* in can. Verbum de Pœnit. diſtinct. 1. & in can. Arianus 1. quæſt. 1. *loquuntur extra articulum mortis, & ideò eorum ſermo non adaptatur caſui, de quo agimus: Eccleſia enim in tali caſu concedit omnibus Sacerdotibus facultatem abſoluendi propter commune bonum animarum.*

18 *Hæretico, ſi ſit periculum, quod is inferat iniuriam huic Sacramento; quodque non habeat intentionem abſoluendi videtur denegata iuriſdictio abſoluendi etiam in articulo mortis. Et idem dic, ſi ſit periculum peruerſionis, vel quod aliis fidelibus ſcandalum præſtetur: ſecus eſt, ſi probabiliter traderetur oppoſitum.*

19 *In articulo mortis conſtitutus licet Syluester teneat, quod tantùm licitè poſſit confiteri Sacerdoti hæretico, ſi non ſit copia alterius Sacerdotis, tamen non ſolùm licitè poteſt, ſed etiam tenetur cum eodem confiteri.*

20 *Pœnitens in tali caſu neque peccabit; quia petit Sacramentum quod Sacerdos (eliciendo ſcilicet actum contritionis) digne adminiſtrare poteſt, quod ſi non fecerit, non imputatur pœnitenti, ſed malitiæ Sacerdotis. Quapropter non inducit illum ad peccandum, ſed potiùs peccatum illius permittit. Quidquid dicant alij de Sacerdote parato, & non parato.*

21 *In articulo mortis poteſt quis licitè à Sacerdote hæretico, etiam ſimiliter nominatim excommunicato, ſuſpenſo, vel degradato accipere Sacramentum Euchariſtiæ, ſi non adſit alius, qui illum adminiſtret.*

22 *Euchariſtiæ ſacramentum in articulo mortis eſt de præcepto, & valde vtile ad ſalutem, cùm interdum per accidens conferat primam gratiam. Quandoquidem ſi pœnitens fuerit ſolum attritus recipiendo hoc ſacramentum fit virtualiter contritus.*

Sanctus

23 *Sanctus Hermenegildus* in cap. vltimo 24. quæſt. 1. *laudatur, quod potiùs mori voluerit, quàm Euchariſtiam recipere ab Epiſcopo Ariano. Sed id præterquam quod non fuit in articulo mortis, Euchariſtia ei dabatur per Arianum, tanquam in ſignum ſui conſenſus in patris hæreſim.*

24 *In articulo mortis non poteſt quis licitè à Sacerdote hæretico, nec etiam à Sacerdote nominatim excommunicato, vel publico Clerici percuſſore, qui nulla tergiuerſatione celari poſſit, e contra recipere Sacramentum Extremæ Vnctionis.*

25 *Sacramentum Extremæ Vnctionis non eſt tanta neceſſitatis, & ordinariè ſupponit, infirmum eſſe abſolutum à peccatis: & certum non eſt prædictum Sacramentum non eſſe de præcepto; tenéntque plures Doctores, non eſſe peccatum mortale, ſi quis in articulo mortis hoc Sacramentum ſine contemptu prætermittat.*

26 *Sacramentum Extremæ Vnctionis non eſt conferendum tempore interdicti.*

27 *Sacerdos hæreticus, vt ſuprà, poteſt etiam adminiſtrare hoc Sacramentum in articulo mortis conſtituto, ſi eidem aliter ſuccurri non poteſt, videlicet ſi ſit tantùm attritus, quia virtute huius Sacramenti quoad effectum poteſt fieri contritus.*

1 RESpondeтur, & dico primò (licèt hæreticus, ſcilicet non toleratus amittit Iuriſdictionem, & propterea non poſſit efficere validus actus, qui iuriſdictionem requirunt. Sanctus Thomas 2. 2. *q.*30. *art.*4. com-
2 muniter receptus: Vnde, inquit ipſe, non poteſt hæreticus abſoluere, nec excommunicare, nec Indulgentias dare, vel quid aliud ſimile facere, quod ſi fecerit, nihil eſt factum; *& in cap. audiuimus* 24. *q.* 1. dicitur,
3 quod excommunicatus non poſſit excommunicare; *& in cap. Apertè eodem loco* habetur; quod is, qui ab hæretico excommunicato non reputetur; *& in cap. Mi-*
4 *ramur ibidem*, aperitur, quod excommunicatus ad iudicandum non recipiatur; & ratio eſt, quia iuriſdictio datur, & aufertur per Eccleſiam: aufertur autem præ-
5 cipuè propter hæreſim.) Nihilominus in articulo mortis licitè poteſt quis ab hæretico, etiam nominatim excommunicato, ſuſpenſo, & degradato, recipere baptiſmum, ſi tunc non ſit alius qui baptizare poſſit. Sanctus Thomas 3. *part q.*64. *art.* 6. *ad tertium, & q* 82. *art.*7. *ad ſecundum, & in* 4. *diſt.* 19. *q.*1. *art.*12. *quæſtioncul.* 2. *ad tertium.* Scotus *in* 4. *diſt.* 5. *q.* 2. Durandus *ibid. q.*2. *num.* 7. Thomas de Argentina *quæſt. vnica, art.* 1. Capreolus *concluſ.* 3. & 4. Caietanus 3. *part q.*84. *art* 3. Palatius *in* 4. *diſt.* 5. *diſput.*3. Sotus *in* 4. *diſtinct.* 1. *q.*5. *art.*6. Victoria *in ſumma de baptiſmo, num.* 29. Angelus *verbo Angelus* 1. *num.* 12. Syluester *eodem verbo* 3. *q.* 5. 6. & 7. *& verbo Confeſſor primo,* 6. *vltimo.* Ioannes Medina *Cod. de Confeſſione, q.* 28. Nauarrus *in ſumma cap.* 22. *num.*4. Aſtenſis 1. *part. lib.*4. *tit.*1. *art.*3. Couarruu. *in cap. Alma mater,* §.6. *num.*8. *concluſ.*8. (vbi dicit eſſe communem Theologorum opinionem.) Angles *in materia de Sacramentis in genere, part.* 1. Bartholomæus Ledeſma *de Sacramentis etiam in genere, dubit.*14. Tabiena *verbo Abſolutio* 1. *num.* 32. Vgolinus *tabul.* 1. *de cenſuris, cap.* 13. §. 17. Suarez *de cenſur. diſput.*11. *ſect.*1. *num.* 5. & Sayrus *de cenſuris etiam lib.* 2. *cap.*2. *num.* 12.

6 Probatur primò auctoritate, quia *in cap. ſignum in fine* 24. *q.* 1. expreſsè laudatur is, qui in articulo mortis ab hæretico baptiſmum ſuſcepit.

7 Secundò probatur ratione, quia non videtur eſſe mens Eccleſiæ, quod in caſu neceſſitatis nolit conferri baptiſmum ab hæretico, cùm in tali caſu etiam infidelis poſſit baptizare: quod adeò verum eſt in caſu neceſſitatis homo non ſolùm poteſt recipere baptiſmum ab hæretico, ſed etiam tenetur, ſi poſſit; cùm baptiſmus, præſertim in dicto caſu, neceſſarius ſit ad ſalutem. Sic Sotus, Victoria, Sayrus, & alij complures *in locis ſuprà citatis.*

Dico ſecundò: In articulo mortis poteſt quis licitè 8
à Sacerdote hæretico, etiam ſimiliter nominatim excommunicato, ſuſpenſo, & degradato, recipere Sacramentum Pœnitentiæ. Durandus *in* 4. *diſt.*19. *q.*2. Paludanus *diſt.*24. *q.*7. *art.*2. & *diſt* 25. *q.*1. *art.*3. *ad* 3. Maior *diſt.* 19. *q.*1. Sotus *diſt.* 18. *q.*4. *art.*4. Gloſſa *in cap. Non eſt vobis, verbo baptiſmum paruulorum de ſponſal.* Nauarr. *in ſumma cap.*27. *num.*271. & *conſil.*23. *de pœnit. & remiſſion.* Canus *relect. de pœnit. part.* 5 *fol.*83. Medina *tract.* 2. *de pœnit. q.*18. *circa finem.* Vaſquez *etiam de pœnit. q.*93. *art.*1. *dub.*1.4 *num.*8. Reginald. *in Praxi for. pœnitential lib.*1 *num* 58. *& ſeqq.* Sanctus Antoninus 3. *part. tit.*14. *cap.* 19. § 16. & 18. Henriquez *lib.*6. *cap.* 11. §.8. Angelus *verbo Confeſſio* 3. *num.*2. Syluester *verbo Confeſſor* 1. *q vltima, & verbo Confeſſor* 3. *q.*6. Armilla *verbo Abſolutio, num.* 12. Roſella *verbo Confeſſio* 3. *num.*35. Suarez *tom.*5. *diſput.* 11. *ſect.*1. *num.*7. & 14. Azor. *tom.*1. *lib* 8. *cap.*11. *q* 11. & 12. & *cap* 19. *q.*5. Gambarupta *de caſib. reſeruat cap* 2. *num.*54. & *ſeqq.* Coninch. *de Sacrament. diſput.*8. *dub.*2 *num.*15. Iacob. de Graff. *in deciſ. part* 1. *lib.*1. *cap.*13. *num.*81. Miranda *in Manual. Pralat. tom.*1 *num* 45. *art.* 11. *concl.*1. Cenedus *ad decretum collect.* 24 *num.*5. Camerotus *tract. de Confeſſ. dub.* 16 17. & *ſeqq.* Sanchez *lib.*2. *moral. cap.*13. *num* 5. Victoria *in ſumma, tract. de clauib. num.*28. Viualdus *de confeſſion. num.*64. Bonacina *de Sacramentis, diſput.*5. *q.*7. *punct.*1. *num* 9. & *de cenſuris diſput.*1. *q.* 3. *punct.* 3. *num.*3. Richard. Tappet. *in explicat. art.*3. §.5. Ledeſma 2. *part. q.*1. *art.*6. & *q.*22. *art.*1. & Vgolinus *tabul.* 1. *cap.* 14 §.16 *num.*12. Quorum ſententiæ fauent Sanctus Bonauentura *in* 4. *diſt.*19. *q.*1. *verſ. Quilibet.* Caietanus *verbo Abſolutio, cap.*2. *de abſolution. ex parte abſoluentis verbo neceſſitas.* Adrianus *q.* 3. *de confeſſion.* Capreolus *in* 4. *diſt.*19. *q. vnica, art.*3 *ad* 4. Pedraza *in ſumma, cap* 7. Alcuzer *in ſumma cap.*9. Catechiſmus *fol.*289 Directorium Curatorum *fol.* 144. Polancus *in directorio cap.*2. & alij; quatenus vniuerſaliter docent, quod in articulo mortis quilibet Sacerdos poſſit abſoluere.

Quamuis contrarium non improbabiliter teneant Alenſis 4 *part. q.*80. *membr.*3. *art.*2. §.1. *verſ. Item non eſt.* Richardus *in* 4. *diſt.*18. *art.*9. *q.*1. Medina *Cod. de Confeſſion. q. cui debeat fieri confeſſio,* §. *ad aliud, &* §. *oppoſitum.* Couarruu. *in cap. Alma mater, part.*1. §.6. *n.*8. *concl.*8. (vbi ſubdit, hanc eſſe communem ſententiam Doctorum.) Gloſſ. *in cap. Præter hoc, diſt.*32. §. *Ad hoc, verbo Permanus.* Abbas *in cap Non eſt de ſponſal. n.*9. Caſtro *lib.*2. *de iuſt. hæreticor. punit. cap.*23. & 24. Piſanella *verbo Confeſſio* 3 *q.*19. Corduba *in ſumma caſuum q.*18. Abulenſis *in cap.*16. *Matthæi q.*83. Turrecremata *in cap Verbum de pœnit diſt.*1. *num.*14. & Aſtenſis *part.*2. *lib* 5. *tit.*14. *q.*6. (idem ſentire videtur S. Thomas *in* 4. *diſt.*17. *q.*3. *art.*3. *quæſtiuncul.* 1. *ad ſecundum, & diſtinct.*19. *quæſt.*1. *art.*2. *quæſtiuncul.*2. *ad* 3. *& in ſupplemento q* 19. *art.*6. quatenùs expreſsè aiunt, quod Sacerdos nominatim excommunicatus, præſertim ſi fuerit hæreticus, non poſſit abſoluere in articulo mortis.

Probatur primò ex Concilio Arauſicano *cap.*3. & ex 9
Concilio Tridentino *ſeſſ.*14. *cap.*2. *de reformat.* vbi
abſolutè, vt vniuerſaliter dicitur, omnes Sacerdotes
abſoluere in articulo mortis: ergo etiam id de hære-
ticis intelligendum erit. Antecedens patet; conſe- 10
quentia probatur, quia qui omnes dicit, neminem
excludit. *Argumento l. Iubemus, ff. de legat.* 3. Tum
quia ex Concilio Tridentino in articulo mortis quili- 11
bet excommunicatus, & hæreticus abſolui poteſt ab omnibus peccatis, & cenſuris; ergo ſic etiam in eodem articulo mortis quilibet Sacerdos, etiam excommunicatus, & hæreticus, abſoluere poteſt conſtitutum in prædicto articulo mortis; cùm Concilium eodem modo (tam ex parte eius, qui debet abſoluere, quàm ex parte eius qui debet abſolui) vniuerſaliter loquatur.

Digitized by Google

12 Secundò probatur ratione, quia ex dictis ſuprà in
articulo mortis, licitè poteſt quis ab hæretico recipere
baptiſmum: ergo etiam & Sacramentum Pœnitentiæ,
cùm quilibet in articulo mortis Sacramentum Pœni-
13 tentiæ recipere teneatur, ſi ſit copia miniſtri; tum cùm
Sacramentum Pœnitentiæ, ſicut baptiſmus eſt neceſſa-
rius omnibus ſimpliciter poſt peccatum originale:
(quapropter baptiſmus dicitur Sacramentum primæ
tabulæ poſt peccatum originale.) Ita ſit & neceſſarium
ſi non ſimpliciter omnibus, tamen ſimpliciter omnibus
14 lapſis: (quapropter Sacramentum Pœnitentiæ dicitur
Sacramentum ſecundæ Tabulæ poſt peccatum actuale.)

15 Confirmatur, quia non videtur eſſe mens Eccleſiæ,
quod in articulo mortis deneget poteſtatem Iuriſdictio-
nis Sacerdoti, quamuis hæretico, etiam nominatim ex-
communicato; cùm infirmus tunc temporis ſit in eo
ſtatu, in quo agitur de æterna ſalute, & contritio ex
alio capite ſit valdè difficilis.

16 Objicies ex aduerſariis: huiuſmodi Sacerdos caret
Iuriſdictione: ergo confeſſio illi facta erit inualida.

Reſpondetur, nego antecedens, quia mens Eccle-
ſiæ videtur eſſe, quod in articulo mortis quilibet Sa-
cerdos poſſit abſoluere; cùm veriſimile ſit, non velle
Eccleſiam, quod lex ſua, qua hæretico prohibet exer-
cere Iuriſdictionem, extendatur etiam ad caſum tantæ
neceſſitatis.

Inſtabis: *In cap. verbum de pœnitent. diſt.* 1. ex Am-
17 broſio *lib. 2. de Cain & Abel, cap. 4* habetur, quod hæ-
reticus non habeat poteſtatem ligandi & ſoluendi, &
in cap. Arianus 1. *q.* 1. dicitur, quod hæreticus poſſit ſo-
lùm conferre baptiſmum.

Reſpondetur: vtrobique eſſe ſermonem extra arti-
culum mortis, quia in articulo mortis Eccleſia conce-
dit omnibus Sacerdotibus facultatem abſoluendi pro-
pter commune bonum animarum, eo quod in articulo
mortis Sacramentum Pœnitentiæ ſit maximè neceſ-
ſarium, præſertim ſi pœnitens ſit ſolùm attritus.

18 Replicabis: eſt periculum quod hæreticus inferat
iniuriam huic Sacramento, quodque non habeat inten-
tionem abſoluendi: ergo potiùs veriſimile eſt, quod
Eccleſia ad hæc incommoda vitanda, deneget Sacerdoti
hæretico Iuriſdictionem abſoluendi, etiam in articulo
mortis.

Reſpondetur: concedo totum, ſi ſit hoc periculum,
vel ſi timeatur, quod fidelis ab hæretico peruertatur,
vel quod aliis fidelibus ſcandalum præſtetur; at ſi pro-
babiliter credatur, quod Sacerdos hæreticus admini-
ſtraturus ſit hoc Sacramentum ſecundùm ritum Eccle-
ſiæ, tunc conſtitutus in articulo mortis non ſolùm li-
citè poteſt confiteri Sacerdoti hæretico, ſed etiam te-
netur; cùm habeat miniſtrum qui hæc Sacramenta ri-
tè conferre poteſt, & obliget tunc præceptum diuinum
19 quod commodè adimplere poteſt; quamuis nonnulli
cum Syluestro *verbo Confeſſor primo, q. vltima,* teneant,
quod poſſit quidem licitè confiteri, non tamen tenea-
tur; at quod dicebam videtur mihi probabilius ob ra-
tiones dictas. Cùm verò dixi (quod conſtitutus in ar-
ticulo mortis licitè poſſit confiteri Sacerdoti hæretico,
quin & teneatur) intellige, ſi non adſit alius Sacerdos,
quia ſi adſit alius Sacerdos, debet tunc huic Sacerdoti
confiteri, & non Sacerdoti hæretico, ſaltem (ſi ma-
gnum incommodum ſuum non ſit) ex charitate, ad vi-
tandum ſcilicet peccatum Sacerdotis hæretici.

Vrgebis: Pœnitens ſcit; quod Sacerdos hæreticus
20 adminiſtraturus ſit hoc Sacramentum Pœnitentiæ in
peccato mortali: ergo non poteſt illi licitè confiteri,
peccabit enim inducendo illum ad peccandum.

Reſpondetur: Nego, quod peccabit, quia petit Sa-
cramentum quod Sacerdos, (eliciendo ſcilicet actum
contritionis) dignè adminiſtrari poteſt, quod ſi non
fecerit, non imputatur pœnitenti, ſed malitiæ Sacer-
dotis; præſertim cùm infirmus teneatur tunc conſule-
re ſuæ conſcientiæ, & tunc ius habeat petendi abſolu-
tionem à quocunque Sacerdote; quapropter non in-
ducit illum ad peccatum, ſed ſolùm illius peccatum
permittit; quamuis quidam cum Angelo *verbo Confeſ-
ſio, primo num.* 1. teneant, quod licitè quidem hoc Sa-
cramentum petere poſſit à Sacerdote parato ad illud
adminiſtrandum, non tamen ſimiliter à non parato;
ſed quod dicebam, videtur mihi multò probabilius ob
rationes dictas.

Dico tertiò: In articulo mortis poteſt quis licitè à 21
Sacerdote hæretico, etiam ſimiliter nominatim excom-
municato, ſuſpenſo, vel degradato, accipere Sacramen-
tum Euchariſtiæ, ſi non adſit alius qui illud adminiſtret.
Nauarrus *in ſumma cap. 22. num* 4. & alij, quos ſequitur
Suarez *tom. 3. in 3. part. diſput. 72. ſect. 4. circa finem.*
Quamuis contrarium ſatis probabiliter ſentiant Palu-
danus *in 4. diſt. 8. q. 2. art. 3. & diſt. 13. q. 1. art. 4. concl. 5.
& diſt. 17. q. 3. art. 3. concluſ. 7.* S. Bonauentura *ibidem,
diſt. 13. q. 1.* Richardus *ibidem, art. 1. q. 4.* Gabriel *q. 1.
art. 3. dub. 4.* Scotus *q. 2. §. reſtat ergo.* Sotus *diſt. 13. q. 1.
art. 9.* Sylueſter *verbo Euchariſtia 3. q. 4.* Canus *relectio-
ne de Pœnitentia, part. 5.* Victoria *de Euchariſtia, q. 93.
& de clauibus num.* 17. Medina *Cod. de Confeſſ. q. 28.
dub. 2.* Enriquez *lib. 13. cap. 10. num. 2.* Aſtenſis *part. 1.
lib. 4. tit. 15. art. 3,* & Vgolinus *cabal. 1. cap. 13. §. 17. n. 54.*
Idémque videtur etiam ſentire S. Thomas *3. part. q. 82.
art. 3. ad 2. & art. 9.*

Probatur, quia hoc Sacramentum in articulo mor- 22
tis eſt de præcepto, & eſt valdè vtile ad ſalutem, cùm
interdum per accidens conferat primam gratiam;
quandoquidem, ſi pœnitens fuerit ſolùm attritus, reci-
piendo hoc Sacramentum fit (virtualiter ſcilicet, &
quoad effectum) contritus, & ſic ſaluatur: ergo veri-
ſimile eſt, quod Eccleſia concedat Sacerdoti hæretico
prædicto facultatem, vt conſtituto in articulo mortis
illud poſſit adminiſtrare.

Objicies ex aduerſariis: Sanctus Hermenegildus *in* 23
cap. vltimo 24. *q.* 1. laudatur, quod potiùs mori volue-
rit, quam Euchariſtiam recipere ab Epiſcopo Ariano;
ergo.

Reſpondetur: concedo totum. Primò, quia id non
fuit in articulo mortis. Secundò, quia tunc Euchari-
ſtia ei dabatur, vt eſſet ſignum quod ipſe conſentiret
Patri in hæreſi Ariana, quod abſque dubio non lice-
bat fieri.

Dico quartò: In articulo mortis non poteſt quis 24
licitè à Sacerdote hæretico, nec etiam à Sacerdote no-
minatim excommunicato, vel publico Clerici percuſ-
ſore (qui nulla tergiuerſatione celari poſſit) è contra
recipere Sacramentum Extremæ Vnctionis. Sylueſter
verbo Vnctio, *q.* 4. Tabiena *eodem verbo, num.* 6. Armilla
ibid. S. Antoninus *part. 3. tit. 14. cap. 15. §. 5.* & alij com-
muniter, quos ſequitur Suarez *tom. 5. de cenſur. diſp. 11.
ſect. 1. num.* 23.

Probatur, quia Sacramentum hoc Extremæ Vnctio- 25
nis non eſt tantæ neceſſitatis, & ordinariè ſupponit
infirmum eſſe abſolutum à peccatis; & certum non
eſt, prædictum Sacramentum Extremæ Vnctionis eſſe
de præcepto, (ita vt Sanctus Thomas *in 4. diſt. 23. q. 1.
art. 1. quæſtione. 3. ad* 1. Sotus *ibid. q. 1. art. 1.* ſupplemen-
tum Gabrielis *diſt. 23. q.* 1. Caietanus *in ſumma, verbo
Vnctio extrema.* Angelus *eodem verbo num.* 2. Sylueſter
q. 9. Armilla *num.* 1. Nauarrus *in ſumma cap. 22. n.* 16.
Viualdus *de extrema Vnctione, num.* 27. Victoria *in ſum-
ma de extrema Vnctione, num.* 219. Couarruu. *in cap. Al-
ma, part. 2. §. 2. num. 6.* & Suarez *tom. 4. in 3. part. diſp. 44.
ſect. 1. num.* 2. teneant, quod non ſit peccatum mortale,
ſi quis in articulo mortis hoc Sacramentum ſine con-
temptu prætermittat.) Ergo, &c.

Confirmatur, quia *in cap. quod in te de pœnit. & re-* 26
miſſion. dicitur, quod hoc Sacramentum extremæ Vn-
ctionis non ſit conferendum tempore interdicti: ergo
non etiam conferri poterit à miniſtro hæretico in ar-
ticulo mortis.

Quamuis, ſi infirmus conſtitutus in articulo mortis, 27
non dederit ſignum contritionis (ita vt ſecundùm
commu

Digitized by Google

communiorem, & probabiliorem, ſaltem ab intrinſeco, ſententiam Doctorum non poſſit ipſi conferri abſolutio ſacramentalis.) Tunc Sacerdos hæreticus, etiam nominatim excommunicatus, vel notorius Clerici percuſſor (qui nulla tergiuerſatione cælari queat) poſſit illi conferre Sacramentum prædictum Extremæ Vnctionis; quia fieri poteſt, quod talis infirmus conſtitutus in articulo mortis ſit ſolùm attritus, & recipiendo hoc Sacramentum fiat (virtualiter ſcilicet, ſeu quoad effectum) contritus; ergo, cùm ex receptione talis Sacramenti pendeat æterna vita illius infirmi, poterit Miniſter hæreticus prædictus Sacramentum hoc conferre in articulo mortis. Videri poterit Suarez *tom. 5. de cenſuris diſput.* 11. *sect.* 1. *num.* 23. vbi expreſsè docet, quod Sacerdos, nominatim excommunicatus poſſit in tali caſu conferre infirmo prædictum Sacramentum Extremæ Vnctionis.

PETITIO PRIMA.

An licitè poſſit quis recipere Sacramentum ab hæretico, etiam extra articulum mortis?

SVMMARIVM.

1 *Licitè etiam poteſt quis etiam extra articulum mortis recipere Sacramenta poſt Extrauagantem Martini V. ab hæretico etiam notorio, ſi non ſit nominatim excommunicatus, vel publicus Clerici percuſſor, qui nulla tergiuerſatione cælari poſſit.*

2 *Sanctus Thomas vbi dicit, non licere Sacramenta recipere ab hæretico notorio, & hæreticum carere iuriſdictione, loquitur iuxta ius antiquum.*

3 *Sotus autem idem dicit, quia putat quemlibet hæreticum & ſchiſmaticum eſſe nominatim excommunicatum, ſicque vitandum, & non toleratum; ſed hæc opinio eſt contra communem Doctorum ſententiam.*

4 *Textus* in cap. Verum, & in cap. Poteſt fieri de pœnitentia, diſt. 1. *intelligi debent de hæretico, quatenus hæreticus eſt, non de hæretico, quatenus per Eccleſiam eidem permittitur talis poteſtas in bonum commune fidelium.*

5 *Azorij diſtinctio reijcitur, quæ dicit, quod licèt non prohibeamur recipere Sacramenta ab hæretico notorio ex vi cenſuræ, tamen prohibemur ex vi hæreſis, quia ſecluſa excommunicatione ex vi hæreſis, neque iure diuino, neque Eccleſiaſtico id facere prohibemur. Poteſt nihilominus id eſſe illicitum ratione ſcandali.*

1 Reſpondetur: Etiam extra articulum mortis licitè poteſt quis poſt Extrauagantem *Ad euitanda*, ex decreto Concilij Conſtantienſis ſub Martino V. recipere ab hæretico, etiam notorio, ſi non ſit nominatim excommunicatus, vel publicus Clerici percuſſor, qui nulla tergiuerſatione cælari poſſit. Nauarrus *conſil.* 1. *de conſtitut. q.* 14. *&* 25. *& conſ.* 10. *num.* 2. *de hæreticis.* Suarez *tract. de fide, diſput.* 21. *sect.* 3. *num.* 5. *& tom.* 3. *in* 3. *part. diſput.* 18. *sect.* 1. *verſ.* 3. *eſt obſeruandum, & diſput.* 72. *sect. vltima circa finem, & tom.* 5. *de cenſur. diſput.* 11. *sect.* 1. *num.* 14. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 9. *n.* 10. & alij communiter.

Probatur, quia poſt Extrauag. *Ad euitanda*, ſolùm tenemur vitare nominatim excommunicatum, & notorium Clerici percuſſorem, qui nulla tergiuerſatione cælari poſſit.

2 Obijcies: Sanctus Thomas 3. *part. q* 82. *art.* 7. expreſsè ait, non licere Sacramenta recipere ab hæretico

3 notorio; *&* 2. 2. *q.* 39. *art.* 3. expreſsè etiam inquit, hæreticum carere iuriſdictione. Et Sotus *in* 4. *diſt.* 29. *q.* 1. *art.* 5. *concluſ.* 2. docet, hæreticum & ſchiſmaticum notorium (cùm vterque ſit nominatim excommunicatus, ſicque vitandus, & non toleratus) amittere iuriſdictionem, ita vt vtriuſque abſolutio ſit nulla, & inualida; ergo.

Reſpondetur: Sanctus Thomas (vti rectè notauit Caietanus *dicta q.* 82.) loquitur iuxta ius antiquum, quia poſt Extrauag. *Ad euitanda*, nec hæreticus, neque excommunicatus, etiam notorius, amittit iuriſdictionem, niſi fuerit nominatim excommunicatus, vel publicus Clerici percuſſor, qui nulla tergiuerſatione cælari poſſit, vti ſuprà dicebam. Sotus verò illud dicit, quia putat, quemlibet hæreticum & ſchiſmaticum eſſe nominatim excommunicatum, ſicque vitandum, & non toleratum; quod ſi eſſet verum, hæreticus notorius careret quidem iuriſdictione, ſicut & ea caret nominatim excommunicatus, & publicus Clerici percuſſor, qui nulla tergiuerſatione cælari poſſit; ſed hæc opinio eſt contra communem ſententiam Doctorum, & minùs vera.

Inſtabis: *In cap. Verum, & in cap. Poteſt fieri de pœnit. diſt* 1. ex S. Ambroſio *lib. de pœnit. cap.* 1. Hæreticus 4
non habet poteſtatem ligandi, & ſoluendi; ergo.

Reſpondetur: Id intelligi de hæretico, quatenus hæreticus eſt, quia (cùm extra Eccleſiam nulla ſit Iuriſdictio, & hæreticus ſit extra Eccleſiam) non poteſt hæreticus iuriſdictionem habere, niſi quatenùs ipſi permittitur ab Eccleſia, quæ poſt citatam Extrauag. *Ad vitanda*, permittit in bonum commune fidelium, quod hæreticus illam retineat, donec non fuerit nominatim excommunicatus, vel notorius Clerici percuſſor, qui nulla tergiuerſatione cælari poſſit, vti toties dicebam: quidquid in contrarium dixerit Azorius *tom* 1. *lib.* 8. *cap.* 13. *q.* 7. vbi docet, hæreticum carere iuriſdictione, quamuis occultus hæreticus ſit.

Vrgebis ex eodem Azorio *citato lib.* 8. *cap.* 11. *q.* 7. 5
licèt non prohibeamur recipere Sacramenta ab hæretico notorio ex vi cenſuræ, tamen prohibemur ex vi hæreſis.

Reſpondetur cum communi ſententia Doctorum (quos ſequitur Suarez *locis ſuprà citatis*, & Sanchez *cit. cap.* 9. *num.* 20.) Nego antecedens, quia, ſecluſa excommunicatione, ex vi hæreſis, neque iure diuino, neque Eccleſiaſtico id facere prohibemur, quamuis aliunde quidem id poſſit eſſe illicitum, vt ſi quis recipit Sacramentum ab hæretico aliis præberet ſcandalum, vel ſi periculum eſſet, quod ab hæretico peruerteretur, vel ſi abſque vlla iuſta & rationabili cauſa hæreticum induceret ad peccandum.

PETITIO II.

An hæreticus ob delictum hæreſis deperdat poteſtatem Ordinis in ordine ad conficienda Sacramenta, & poteſtatem ſeu iuriſdictionem Eccleſiaſticam in ordine ad conficienda ſacramentalia.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus licèt notorius, quin & quantumuis vitandus, & non toleratus ob delictum hæreſis, non amittit poteſtatem Ordinis in ordine ad conficienda Sacramenta.*

2 *Sacerdos hæreticus notorius, quamuis nominatim excommunicatus, & publicus Clerici percuſſor, qui nulla tergiuerſatione cælari poſſit; verè conſecrat, & Epiſcopus ſi quem ordinat, verè ordinat, dummodo ſeruetur debita materia, forma, & intentio.*

3 *Character ex communi ſententia Doctorum eſt indelebilis, & independens ab Eccleſia receptus in anima etiam reprobi in altera vita.*

4 *Eccleſia*

Google

4 *Eccleſia non poteſt ab hæretico auferre caracterem.*

5 *Nullo iure habetur, quod oblata fide, auferatur poteſtas Ordinis, cum hæc poteſtas non fundetur in fide, ſed in caractere indelebili.*

6 *Sacerdos hæreticus ſi reſipiſcat, non reaſſumit priores Ordines, ad quos fuit ſemel promotus.*

7 *Hæreticus ſi ob delictum hæreſis amitteret poteſtatem Ordinis, ſtatim atque incideret in hæreſim etiam occultam, amitteret dictam poteſtatem, quod non eſt dicendum.*

8 *Textus* in cap. Arianos, in cap. Conuenientes, in cap. Sequi voluerint, q. 7. & in cap. Ordinationes, p. 1. *irritant & annullant omnes ordinationes factas ab Epiſcopo hæretico quoad vſum, non quoad ſubſtantiam; quia ordinati ab eo non poſſunt Ordines ſuſceptos exercere.*

9 *Magiſter ſententiarum & Gratianus aientes hæreticum ipſo iure priuari poteſtate ordinis, eodem modo intelligendi ſunt.*

10 *Hæreticus eſt extra Eccleſiam ſi ſimpliciter & abſolutè loquamur, non autem ſi ſecundùm quid, id eſt ſecundùm caracterem Baptiſmi & Ordinis; retinet enim poteſtatem offerendi Sacrificium Miſſæ quoad ſubſtantiam, non verò quoad vſum, ſeu meritum & fructum ſacrificij.*

11 *Sacerdos offert ſacrificium Miſſæ in perſona Eccleſiæ quatenus orat, & ſic hæretici ſacrificantis oratio vim nullam habet: At ſecus eſt, quatenus conſecrat, conſecratio enim hæretici eſt valida & ſubſiſtens.*

12 *Hæreticus quamuis notorius, non tamen vitandus, & non toleratus ob delictum hæreſis, neque deperdit poteſtatem in ordine ad conficienda ſacramentalia; vt benedicere aquam; & ſi ſit Epiſcopus, conſecrare Eccleſias, Altaria, Calices, &c. licèt peccet.*

13 *Sacerdos hæreticus ſtatim atque incideret in hæreſim etiam occultam, deperderet prædictam poteſtatem, ſicque neque poſſet abſoluere in articulo mortis; & idem dic de Epiſcopo hæretico, quod quidem eſt abſurdum.*

14 *Eccleſia conſecrata ab illo qui non habet fidem Trinitatis, ſunt iterum conſecranda: & Paramenta, Altaria, &c. ab hæretico benedicta, iterum benedicenda, ſi hæreticus in conſecrationibus, & benedictionibus non ſeruauerit formam præſcriptam ab Eccleſia.*

15 *Hæreticus licèt ſit indignus hac poteſtate & iuriſdictione, non tamen ei de facto aufertur iuriſdictio & poteſtas.*

16 *Hæreticus quòd ipſo iure, ſeu ipſo facto priuetur prædicta poteſtate, & iuriſdictione; licèt plures Doctores teneant, attamen multò plures tenent contrarium: Nonnulli tamen ex eis diſtinguunt priuari prædicta iuriſdictione quoad ſe, non quoad alios; & alij loquuti ſunt ante Extrauagantem Martini V.*

1 RESpondetur, & dico primò: Hæreticus, quamuis notorius, quin & quamuis vitandus, & non toleratus, ob delictum hæreſis, non deperdit poteſtatem

2 Ordinis in ordine ad conficienda Sacramenta; quapropter Sacerdos hæreticus notorius, quamuis nominatim excommunicatus, & publicus Clerici percuſſor, qui nulla tergiuerſatione cælari poſſit, verè conſecrat; & Epiſcopus, ſi quem ordinet, verè ordinat, dummodo ſeruetur debita materia, forma, & intentio. Sanctus Thomas 2. 2. *q.* 32. *art.* 3. Sotus *in* 4. *diſt.* 13. *art.* 7. Turrecremata *de Eccleſia lib.* 4. *part.* 1. *cap.* 7. Triumphus de poteſt. Papæ *q.* 15. *art.* 3. & alij communiter.

Probatur primò, ex auctoritate, quia, ſic expreſsè tradit Textus *in cap. Oſtenditur de conſecrat. diſt.* 4. & Textus *in cap. Præter, §. Verum, & §. Ad hoc diſt.* 32. Et ſic etiam expreſsè docent Gloſſa *ibidem, §. verum, verbo formam, & in cap.* 1. *de ſchiſmaticis.* & Canoniſtæ paſſim.

Probatur ſecundò ratione, quia caracter ex communi ſententia Doctorum eſt indelebilis & independens ab Eccleſia, receptus in anima (etiam reprobi in altera vita) ergò eſt etiam & indelebilis poteſtas Ordinis. 3

Confirmatur, quia ex dictis Eccleſia non poteſt ab hæretico auferre characterem: ergo nec & poteſtatem Ordinis. 4

Confirmatur ſecundò, quia nullo iure habetur, quod ablata fide, auferatur poteſtas Ordinis (cùm hæc poteſtas non fundetur in fide, ſed in charactere indelebili, modo, quo ſuprà dicebam;) ergo gratis dicitur, quod hæreticus ob delictum hæreſis deperdat poteſtatem Ordinis. 5

Confirmatur tertiò, quia Sacerdos hæreticus, ſi reſipiſcat, non reaſſumit priores Ordines, ad quos fuit ſemel promotus: ergo ſignum eſt, quod talis poteſtas Ordinis non fuerit ſublata, ſed ſemper permanſerit. 6

Confirmatur quartò, quia ſi hæreticus ob delictum hæreſis amitteret poteſtatem Ordinis, ſtatim atque incideret in hæreſim (etiam occultam) dictam poteſtatem Ordinis amitteret, quod nullo modo dici debet. 7

Objicies: *In cap. Arianos q.* 1. *in cap. Conuenientes, in cap. ſi qui voluerint q.* 7. *& in cap. Ordinationes q.* 1. dicitur, quod ordinationes factæ ab Epiſcopo hæretico ſint irritæ & nullæ: ergo. 8

Reſpondetur: diſtinguo antecedens: dicitur, quod ſint irritæ & nullæ quoad ſubſtantiam (quaſi, quod veros Ordines & characteres non receperint, qui ordinati fuerint ab Epiſcopo hæretico) nego: quod ſint irritæ & nullæ quoad vſum & exercitium (quatenus ſcilicet nec Epiſcopus hæreticus ordinans, nec qui fuerint ordinati ab Epiſcopo hæretico, licitè poſſint Ordinem ſuum exercere; cùm ambo ſint à tali vſu ſuſpenſi) concedo; & eodem modo intelligi debet Textus *in cap. didiſcimus* 14. *q.* 1. (vbi dicitur, hæreticum carere poteſtate Ordinis,) Et eodem modo etiam intelligi debent Magiſter & Gratianus (qui aiunt, hæreticum ipſo iure priuari poteſtate Ordinis,) quod ſcilicet hæreticus careat poteſtate Ordinis, & hæreticus ipſo iure priuetur poteſtate Ordinis, non quidem quoad ſubſtantiam, ſed quoad vſum & exercitium Ordinis, modo, quo ſuprà dicebam: nam quod qui ordinati fuerint ab Epiſcopo hæretico, validè (etſi non licitè) ordinati fuerint, habetur etiam (vt omittam iura, quæ ſuprà adducebam) expreſsè *in cap. Quod quidem, q.* 1. ex Auguſtino *lib.* 2. *contra epiſtolam Parmeniani cap.* 3. Et videri poterit præter alios Alphonſus à Caſtro *lib.* 2. *de iuſta hæretic. punit. cap.* 21. 9

Inſtabis: Hæreticus eſt extra Eccleſiam; ergo hæreticus ſaltem non retinet poteſtatem offerendi ſacrificium Miſſæ in Eccleſia; cùm non ſit verum ſacrificium extra Eccleſiam, ſicuti docent Auguſtinus, Leo, & Innocentius, quos refert Sanctus Thomas 3. *part. q.* 82. *art.* 7. 10

Reſpondetur: diſtinguo antecedens: Hæreticus eſt extra Eccleſiam, ſi ſimpliciter & abſolutè loquamur, concedo; ſecundùm quid, id eſt, ſecundùm characterem Baptiſmi, & ordinis, nego; vel reſpondetur: tranſeat antecedens; at diſtinguo conſequens: ergò hæreticus, ſaltem non retinet poteſtatem offerendi ſacrificium Miſſæ in Eccleſia, quoad ſubſtantiam (quaſi ſacrificium ab hæretico oblatum ſit irritum, & nullum) nego: quoad vſum, & exercitium, ſeu meritum & fructum ſacrificij, concedo.

Vrgebis: Sacerdos offert ſacrificium in perſona Eccleſiæ, ſed Sacerdos hæreticus eſt extra Eccleſiam: ergò non poteſt illud offerre in perſona Eccleſiæ: atque adeò ſacrificium Miſſæ ab ipſo oblatum non erit verum ſacrificium. 11

Reſpondetur: diſtinguo maiorem: Sacerdos offert

ſacrificium

ſacrificium Miſſæ in perſona Eccleſiæ, quatenùs orat, concedo: & ſic hæretici ſacrificantis oratio vim nullam habet: quatenus conſecrat, nego (cùm ſic offerat in perſona Chriſti) & ſic eiuſdem hæretici ſacrificantis conſecratio eſt valida & ſubſiſtens.

12 Dico ſecundò: hæreticus quamuis notorius (non tamen vitandus, & non toleratus) ob delictum hæreſis neque deperdit poteſtatem in ordine ad conficienda ſacramentalia, quapropter ſi Sacerdos hæreticus quamuis notorius, (non tamen vitandus, & non toleratus) benedicat aquam, (in forma ſcilicet præſcripta ab Eccleſia) licet peccet, illa tamen aqua erit verè benedicta; & ſimiliter Epiſcopus hæreticus, quamuis notorius (non tamen vitandus & non toleratus) conſecret Eccleſias, Altaria, Calices, &c. licèt etiam peccet, hæc tamen omnia erunt verè conſecrata. Caietanus *tom. 1. opuſcul. in tract. de poteſt. Pontific. cap.* 18. *&* 19. Syluester *verbo Confeſſor primò q.* 19. *&* 20. & Nauarrus *conſil* 10. *de hæreticis*; quamuis contrarium ſentiant alij, quos ſequitur Caſtru *lib. 2. de iuſt. hæretic. punit. cap.* 13.

Probatur, quia nullo iure habetur, quod hæreticus, quamuis notorius (non tamen vitandus & non toleratus) deperdat poteſtatem conficiendi ſacramentalia: ergo ſi id aſſeratur, gratis aſſeritur.

Confirmatur, quia id non expedit bono communi Eccleſiæ, ſed oppoſitum (vt patet ex dictis) ergo, &c.

13 Confirmatur ſecundò, quia alioquin Sacerdos hæreticus ſtatim atque incideret in hæreſim, etiam occultam deperderet prædictam poteſtatem, ſicque neque poſſet abſoluere in articulo mortis. Similiter & Epiſcopus hæreticus ſtatim ac incideret in hæreſim etiam occultam, deperderet dignitatem Epiſcopalem, quod nullo modo dici debet.

14 Objicies ex aduerſariis: in aliquibus iuribus dicitur, quod Eccleſiæ conſecratæ ab illo, qui non habet fidem Trinitatis, ſint iterum conſecrandæ, & *in cap. Agapitus, de conſecrat. diſt.* 4. habetur, quod Paramenta, Altaria, &c. ab hæretico benedicta, ſint iterum benedicenda: ergo ſignum eſt, quod tales operationes, & benedictiones ſint nullæ; atque adeò quod hæreticus ob delictum hæreſis ipſo iure priuetur poteſtate conficiendi ſacramentalia.

Reſpondetur, Textus hos & ſimiles intelligi, ſi hæreticus in conſecrationibus & benedictionibus non ſeruauerit formam ab Eccleſia præſcriptam.

15 Inſtabis: Hæreticus eſt indignus hac poteſtate & iuriſdictione; ergo potiùs veriſimile eſt, quod Eccleſia ab hæretico auferat hanc poteſtatem & iuriſdictionem, ſtatim atque inciderit in hæreſim.

Reſpondetur: Nego conſequentiam, ſed ſolùm exinde ſequitur, quod Eccleſia poſſit quidem illam auferre ab hæretico, non tamen quod de facto auferat (etſi non quidem in fauorem ipſius hæretici, cùm reuera indignus ſit) ſed in fauorem aliorum; cùm adſit iuſta cauſa, quod Eccleſia dictam poteſtatem & iuriſdictionem toleret in hæretico, donec non fuerit denunciatus, vel publicus Clerici percuſſor (qui nulla tergiuerſatione cælare poſſit) & multò magis, donec fuerit hæreticus nullo modo publicus, ſed ſimpliciter occultus.

16 Vrgebis: Plures Doctores ſentiunt, quod hæreticus ipſo iure, ſeu ipſo facto priuetur prædicta poteſtate & iuriſdictione: ergo non eſt facilè concedendum, quod hæreticus, quamuis notorius, ſi non ſit vitandus, ſeu non toleratus, illam retineat.

Reſpondetur: concedo antecedens; at nego conſequentiam, quia multò plures ſunt, qui nobiſcum tenent contrarium: vt omittam ex aduerſariis ipſis nonnullos locutos eſſe, hæreticum priuari prædicta poteſtate & iuriſdictione quoad ſe (quia nimirum peccat vtendo tali poteſtate & iuriſdictione) non tamen priuari quoad alios, quia donec non fuerit per ſententiam Iudicis denunciatus, ſeu nominatim excommunicatus, vel notorius Clerici percuſſor (qui nulla tergiuerſatione cælari poſſit) ſi abſoluat, v.g. valebit talis abſolutio. Vt omittam etiam ex iiſdem aduerſariis quoſdam alios locutos eſſe ante Extrauagant. *Ad euitanda*, non autem poſt, iuxta ea quæ ſupra dicebam.

PETITIO III.

An in locis hæreticorum licitè poſſit quis, hæreticorum Templa frequentare, eorúmque concionibus, precibus, ac ritibus Eccleſiaſticis intereſſe?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum in locis non poteſt quis licitè frequentare eorum Templa, eorúmque concionibus, precibus, ac ritibus Eccleſiaſticis intereſſe, etiam ſi proteſtaretur ſe id facere, vt ſuo Principi obediat, & non vt falſam hæreticam ſectam profiteatur & ſectetur: immò debet potiùs mortem ſubire.*

2 *Hæreticorum in Regionibus ſi quis Templa frequentaret, eorúmque concionibus, precibus, & ritibus Eccleſiaſticis intereſſet, exponeret ſe graui & probabili periculo recedendi à fide Catholica, & accedendi ad falſam hæreticam ſectam.*

3 *Catholici in prædictis locis ſtatuerunt quamdam legem non adeundi prædicta Templa, etiamſi ſub grauiſſimis pœnis adſtringerentur per laicam poteſtatem.*

4 *Catholici quamplures ob dictam legem ſeruandam perpeſſi ſunt grauia mala, quæ omnia adeundo hæreticorum Templa vitaſſent.*

5 *Fides Catholica in quibuſdam Regionibus ob communicationem Catholicorum cum hæreticis euanuit: & in aliis Regionibus è contra propter ſeparationem, viget & floret.*

6 *Proteſtatio de non frequentando hæreticorum Templa ad profitendam falſam ſectam, ſed tantùm in obſequium Principis laici non excuſat à peccato mortali ob rationes recenſitas, & maximè ob periculum peruerſionis, & ob ſcandalum Catholicorum.*

7 *Talis proteſtãs vtpotè in fide firmus & ſtabilis, licèt à vera fide non deficeret, ſuo tamen exemplo præberet occaſionem aliis deficiendi, præſertim vxori, filiis, famulis, &c. vtpotè non ſimiliter in vera fide conſtantes.*

8 *Catholici hic & nunc in dictis Regionibus ab hæreticis diſcernuntur, quia non frequentant eorum Templa. Hinc eorum Templa debent vitari, cùm eorum frequentatio habeatur tanquam ſignum contrariæ ſectæ profitendæ, præſertim ſi exinde ſequatur fidei contemptus & omittatur fidei externa profeſſio, quando vrget præceptum.*

9 *Idolo offerens thus, etiamſi id faceret metu amittendi vitam, vel bona temporalia, coactus à Tyranno Principe, non excuſaretur à peccato mortali, quamuis ſe id facere ob obſequium, & obedientiam Principis proteſtaretur.*

10 *Paulus V. in quodam ſuo Breui declarauit non licere ſcilicet Catholicis hæreticorum Templa adire, quatenus monet, atque obteſtaretur Catholicos, quod nullo modo ad Templa hæreticorum accedant, aut eorum conciones audiant, aut cum iis in ritibus communicent, ne Dei iram incurrant.*

11 *Catholici in ſententia nonnullorum, quos ſequitur Azorius, poſſunt ſimul cum hæreticis orare, Deum precari, & rem diuinam audire, modò non ſint hæretici nominatim excommunicati, vel notorij Clericorum percuſſores, iuxta Extrauag. Martini V. ſed citati Auctores intelligendi ſunt, ſi id fiat in Templis Catholicorum, non autem in Templis hæreticorum.*

12 *Catholici in ſententia Azorij poſſunt hæreticorum Templa adire, eorumque concionibus, &c. intereſſe, dummodo publicè proteſtentur, ſe id facere, vt ſuo Principi ſub pœna bonorum, & vitæ præcipienti obediant, quod tamen non docet abſolutè & ſimpliciter, ſed ad hæreticorum errores confutandos, & cum aliquibus conditionibus quæ ibi recenſentur. Quod quidem non expedit fieri in Regionibus de quibus loquimur in præſenti.*

13 *Catholicorum familiæ non poſſunt excuſari ex metu ne extirpentur, neque opprimantur, ſi in caſu de quo agimus, hæreticorum Templa non frequentent, quia præter quam quod non ſunt facienda mala, vt eueniant bona, Eccleſia Dei perſecutionibus augetur, non minuitur, & fideles in primitiua Eccleſia falce reciſi, velut frumentum germinabant.*

14 *Hæreticorum Templa frequentare, eorúmque concionibus, &c. intereſſe, non eſt per ſe malum ſimpliciter & abſolutè ſeu ſolitariè præcisè, & ſeiunctim à circumſtantiis: ſecùs coniunctim cum quibuſdam circumſtantiis, vt cum periculo peruerſionis, &c. vel ſi vtatur ſymbolo inſtituto ad profitendam hæreticorum prauitatem.*

15 *Eleazar (licet per ſe malum non fuerit veſci carne porcina) tamen quia tunc erat id veluti ſignum inſtitutum ad profitendam falſam Religionem potiùs voluit mori, quàm carne porcina veſci.*

16 *Catholici in illis Regionibus profitentur Catholicam, fidem, ſeque hæreticorum Templa frequentare, eorúmque concionibus, &c. intereſſe, ſine animo deſerendi veram fidem, ſed non virtute huius proteſtationis excuſantur à peccato mortali, & cur?*

17 *Hæreticorum Templa frequentare, eorúmque concionibus, &c. intereſſe, non ſunt actus per ſe ordinati ad ſignificandam ſectam falſam, ſed tamen ſunt ad id ordinati ex inſtituto hominum, & ideò huiuſmodi actus non excuſant à mortali.*

18 *Certum non eſt in illis Regionibus Catholicos hæreticorum Templa frequentare, eorúmque concionibus, &c. intereſſe omninò inuitè, cùm id nonnullis poſſit eſſe ignotum, licèt coactio Principis Tyranni ſit notiſſima.*

19 *Hæreticorum Templa frequentare, eorúmque concionibus, &c. intereſſe, ſi peccatum eſſet, id potiſſimum eſſet, quia fideles diſſimularent fidem Catholicam, quando vrget præceptum illam exteriùs profitendi, ſed militant etiam aliæ rationes.*

20 *Præceptum poſitiuum licèt non obliget cum graui incommodo, obligat tamen præceptum diuinum, quale eſt hîc & nunc de profitenda exteriùs fide coram Tyranno; ex communi enim Theologorum ſententia tale præceptum tunc obligat, quando fidelis de ſua fide publica auctoritate interrogatur.*

21 *In dictis hæreticorum Regionibus ſub grauiſſimis pœnis præcipitur, quod omnes Templa hæreticorum adeant, eorúmque concionibus, &c. interſint, & oſtendant quamnam Religionem ſectentur. Hinc virtualiter omnes interrogantur de ſua fide, ſicque tunc obligat præceptum diuinum de ſua fide profitenda coram Tyranno, quod quidem excludit omnem ſimulationem.*

22 *Totis viribus reſiſtendum eſt huiuſmodi edictis & legibus: & præſtat amittere bona temporalia, quàm animam.*

23 *Magis eſt fugiendum à locis & concionibus, quæ peſtilentibus opinionibus complentur, quàm à locis contagioſis, & infectis, quia hæc corporibus nocent, illi verò animas interimunt.*

24 *Exſufflantes & anathematizantes oportet longè fugere ab hæreticis, &c.*

25 *Qui hæreticorum Templa frequentant, eorúmque concionibus, &c. interſunt, animo tamen orandi ritu Catholico non communicant cum hæreticis in ritibus; neque hæreticorum Religionem profitentur verè & interiùs, ſecus ſimulatè & exteriùs.*

26 *Eliſæus conceſſit Naaman, vt Dominum ſuum ad Templum euntem comitaretur, & ſimul cum illo ad ſuum Dominum ſuſtentantem coram Idolo genuflecteret; cùm Naaman intentio non eſſet Idolum adorandi, ſed tantùm obſequium Domino ſuo præſtandi; at non ex hoc poteſt inferri, quod Catholicus vt obediat Principi præcipienti ſub pœnis, &c. poſſit frequentare Templa ſine animo honorandi, ſeu approbandi ritus hæreticorum; licet enim frequentare ob aliquod negotium ciuile, quale eſt famuli erga Dominum, dummodo non communicetur cum illis in ritibus, aliàs ſecùs.*

27 *Princeps hæreticus ſi ſua Templa frequentet, poſſunt ipſius famuli, & ſubditi coram illo ferre ſceptrum, coronam, gladium, &c. quia hoc modo ſe ſe habent ſolùm materialiter, & non formaliter.*

28 *Hæreticorum Templa frequentare non licet cauſa ſuperſtitionis, cùm id præcipiatur, vt Catholici ab hæreticis dignoſcantur.*

Reſpondetur negatiuè; & etiam ſi iſte talis proteſtetur ſe id facere, vt ſuo Principi obediat, & non vt falſam hæreticorum ſectam profiteatur, atque ſectetur. Suarez *in defenſione fidei Catholicæ lib. 6. cap. 9. n. 16.* (quatenus ait, id eſſe ſine vlla dubitatione dicendum.) Azor. *tom. 3. lib. 1. cap. 7. q. 2.* (quatenus inquit, Catholicis non licere adire hæreticorum Eccleſias, preces, conciones, &c. ſubdens iam eſſe vſu receptum, quòd hæreticorum rituum frequentatio propè ab omnibus habeatur pro ſigno diſtinctiuo, quo hæretici à Catholicis diſcernuntur, & ſe de hac re aliquando interrogatum ita reſpondiſſe.) Sanchez *lib. 1. moral. cap. 4. n. 27.* (quatenus aſſerit, id nullatenus licere, ſed potiùs mortem ſubeundam: quod communi conſenſu multi viri doctiſſimi à Catholicis conſulti ſubſcripſerunt; & nouiſſimè Paulus V. in quodã ſuo proprio motu definiuit, vt mox infrà dicetur. 1

Probatur, quia ſi quis in illis Regionibus hæreticorum Templa frequentaret, eorúmque concionibus, precibus & ritibus Eccleſiaſticis intereſſet, exponeret ſe graui & probabili periculo recedendi à fide Catholica, & accedendi ad falſam hæreticorum ſectam: ergo ratione talis periculi id licitè facere non poterit; conſequentia patet: ſequela antecedentis probatur, quia ſic ibi in compluribus experientia ſæpè docuit, & in dies adhuc docet. 2

Confirmatur, quia propterea legem veluti quandam Catholici in prædictis locis ſtatuerunt, ne quis ex ipſis impoſterùm, etiam ſub grauiſſimis pœnis à Principe ferendis, hæreticorum Templa adiret, eorúmque concionibus, precibus, conuentibus, & ritibus Eccleſiaſticis intereſſet. 3

Confirmatur ſecundò, quia propterea etiam complurimi in illis locis libenter amiſerunt bona omnia, paſſique ſunt multa alia mala, quæ omnia, adeundo hæreticorum Templa, eorúmque concionibus, precibus, & conuentibus aſſiſtendo (licèt fidem interiùs retinerent, quinetiam & palam profiterentur) facilè deuitaſſent; quod tamen non fecerunt; ſignum igitur eſt, quod id facere ſit peccatum mortale, cùm illi qui id non fecerunt, fuerint viri bonitate & litteris inſignes, & excellentes. 4

Confirmatur tertiò, quia & propterea etiam in quibuſdam Regionibus (propter communicationem ſcilicet Catholicorum cum hæreticis in Templis concionibus, diuinis officiis, aliiſque ritibus Eccleſiaſticis) omninò fides Catholica euanuit è contra verò in aliis Regionibus (ob ſeparationem ſcilicet eorumdem Catholicorum ab hæreticis) magna cum admiratione viget & floret: dicere igitur quod liceat Catholicis Templa hæreticorum adire, eorúmque cõcionibus, diuinis officiis, aliiſque ritibus 5

Eccleſia

Digitized by Google

Eccleſiaſticis intereſſe, eſt concedere, & velle, quod fides Catholica in illis Regionibus vim & ſplendorem ſuum amittat; quodque Catholici nunc ad omnem pietatem propenſi, ab ea omninò deficiant.

6 Neque hominis proteſtatio (quod ipſe hæreticorum Templa frequentet, eorúmque concionibus, precibus, conuentibus, aliiſque ritibus Eccleſiaſticis interſit, vt ſolùm ſuo Principi obediat, & non vt falſam hæreticorum ſectam profiteatur, atque ſectetur) excuſat ipſum à peccato mortali, tum ob rationes dictas, tum quia licèt hæc proteſtatio forſan à principio in aliquibus admittatur, progreſſu tamen temporis ipſe cum aliis experientia magiſtra ſub pœnis à Principe conſtitutis cogetur hæreticorum Templa frequentare, eorúmque concionibus, precibus, conuentibus, ac ritibus Eccleſiaſticis, etiam omiſſa omni proteſtatione intereſſe, & progreſſu etiam temporis cogetur cum hæreticis in diuinis communicare, atque cum illis Synaxim ſuſcipere, quinimò & etiam cogetur publicè illorum errores profiteri; non igitur hæc proteſtatio excuſat ipſum à peccato mortali; ſed propterea à principio omninò obſiſtere debet, ob maxima ſcilicet mala & incommoda, quæ exinde poſtea facilè euenirent; & quidem, ſi in hoc Catholici hæreticis cederent, fides noſtra in illis locis paulatim deficiet; & ſi hæretici de hoc victoriam reportarent, etiam de aliis reportabunt, conſtituendo ſcilicet grauiſſimas pœnas iis, qui publicè ipſorum errores & articulos profiteri recuſauerint. Vt omittam, quod per dictam proteſtationem, licèt publicè fieret, non tamen Catholicorum offenſioni conſuleretur, neque propriæ, vel alienæ proximi ſubuerſionis periculum euitaretur, ſicuti infrà in reſponſione ad ſecundum clariùs apparebit.

7 Secundò probatur, quia (licèt ipſe, qui hæreticorum Templa frequentat, eorúmque concionibus, precibus, ac ritibus Eccleſiaſticis aſſiſtit, frequentando & aſſiſtendo (vtpotè in vera fide conſtans, & non infirmus) a vera fide non deficiat, ſuo tamen exemplo præberet occaſionem deficiendi aliis, præſertim vxori, filiis, famulis, &c. qui (vtpotè non ſimiliter in vera fide conſtantes, ſed infirmi, ab illa deficerent: ergo ratione ſcandali ſaltem, licitè nõ poterit hæreticorum Templa frequentare, eorúmque concionibus, precibus, ac ritibus Eccleſiaſticis aſſiſtere.

8 Tertiò probatur, quia hic & nunc in dictis Regionibus Catholici ab hæreticis diſcernuntur in hoc, quod Catholici hæreticorum Templa non adeunt, eorúmque concionibus, precibus, ac ritibus Eccleſiaſticis non aſſiſtunt, enim hoc ipſo, quod quis incipit hæreticorum Templa frequentare, eorúmque concionibus, precibus, ac ritibus Eccleſiaſticis aſſiſtere, cenſeatur fidem veram abiecifſe, & hæreticorum ſectam falſam acceptaſſe: quapropter, cùm Catholici adeunt Templa hæreticorum, eorúmque officiis aſſiſtunt, hæretici de hoc gloriantur, ac ſi illi receſſiſſent à Catholicis & Catholici ingemiſcunt, ac ſi illi tranſiiſſent ad hæreticos:) ergo nullo modo poterit quis hæreticorum Templa frequentare, eorúmque concionibus, precibus, officiis, ac ritibus Eccleſiaſticis aſſiſtere; cùm licitè non poſſit, (etiam ob metum amittendi vitam) vti ſigno, quando hoc ex natura ſua, vel ex hominum inſtituto, & conſuetudine ad falſam hæreticorum ſectam profitendam refertur, præſertim ſi exinde ſequatur fidei contemptus, & omittatur fidei externa profeſſio, quando vrget præceptum de facienda tali fidei externa profeſſione propter impium Tyranni Principis iuſſum in contrarium.

9 Confirmatur, quia ſi quis nunc ob amittendi vitam, vel bona temporalia cogeretur à Tyranno Principe offerre thus Idolo, & offerat, non excuſaretur à peccato mortali, quamuis ſe id, vt obediret ſuo Principi, & ob metum amittendi bona, facere proteſtaretur: ergo (cùm in dictis Regionibus hic & nunc ſit vſu receptum quod actus adeundi hæreticorum Templa, eorúmque concionibus, precibus, officiis, ac ritibus Eccleſiaſticis aſſiſtendi ſit ſignum profitendi ſectam falſam hæreticorum, & abnegandi fidem veram Catholicorum) non poterit licitè hæreticorum Templa frequentare, eorúmque concionibus, &c. aſſiſtere: ita vt, ſi adiret & aſſiſteret, non excuſaretur, etiam facta prædicta proteſtatione a peccato mortali.

10 Quartò probatur, quia ſic tandem Paulus V. in quodam ſuo Breui declarauit, non licere ſcilicet Catholicis hæreticorum Templa adire (quatenus monet, atque obteſtatur Catholicos, quod nullo modo ad Templa hæreticorum accedant, aut eorum conciones audiant, aut cum iis in ritibus communicent, ne Dei iram incurrant) neque licere, hoc facere ſine detrimento diuini cultus & ſalutis æternæ: quibus verbis ſatis apertè declarat Romanus Pontifex, quod tales actus ſint mali, deformes & illiciti, ideóque prohibeantur: ergo Catholicus, ſi aliter fecerit, mortaliter peccabit; cum (quando Summus Pontifex aliquid circa materiam moralem, & ad ſalutem animarum pertinentem declarat) eius declarationi, (tanquam tunc infallibili, quia de fide tunc errare non poteſt, ſicuti in Summa Theologica *diſput.* 1. *q.* 28. *& ſeqq.* diffusè probabam) omninò & neceſſariò ſtandum ſit.

OBIECTIONES.

11 Objicies: quidam quos ſequitur Azorius *tom.* 1. *Inſtit. moral, lib.* 8. *cap.* 11 *q* 2. docent, Catholicos poſſe ſimul cum hæreticis orare, Deum precari, & rem diuinam audire, modo non ſint hæretici nominatim excommunicati, vel notorij Clericorum percuſſores (qui nulla tergiuerſatione cælari poſſint) iuxta Extrauag. *Ad euitanda*, ex Decreto Concilij Conſtantienſis ſub Martino V.

Reſpondetur, eos Doctores intelligi, ſi id fiat in Templis Catholicorum cum Catholicis, non autem ſi id fiat in Templis hæreticorum cum hæreticis, de quibus loquimur.

12 Inſtabis: Idem Azorius *loco ſuprà cit. q.* 4. apertè docet, poſſe Catholicos hæreticorum Templa adire, eorúmque concionibus, &c. intereſſe; idémque tradit *cit. lib.* 8. *cap.* 27. *q.* 5. dummodò publicè proteſtentur, ſe id facere, vt ſuo Principi ſub bonorum publicationis, vel mortis pœna ſic præcipienti obediant, & non vt ſectam falſam hæreticorum profiteantur: ergo.

Reſpondetur: docet abſolutè, & ſimpliciter nego: docet non abſolutè & ſimpliciter, ſed ad hæreticorum errores confutandos, & hæreticam impietatem euertendam, concedo; vel ſaltem ſub quibuſdam conditionibus, quorum (vt ipſemet Azorius aduertit.) Prima eſt, dummodo in Catholicorum animis nulla offenſio generetur; at in Regionibus de quibus loquimur, grauiter offenduntur Catholici, ſi quis ex ipſis Catholicis Templa hæreticorum adeat. Secundò, dummodo nulla ſit communicatio rituum, & cæremoniarum hæreticorum, & hæreticæ impietatis. Tertia, dummodo nullum ſit periculum propriæ, vel alienæ proximi ſubuerſionis, nullúmque ſit periculum contemptus Catholicæ fidei; at in dictis Regionibus de quibus loquimur, experientia docet, quod paulatim fidem Catholicam relinquant ij, qui Templa hæreticorum frequentant, eorúmque conciones audiunt; quapropter gloriantur hæretici, ſi videant, quod quis Catholicorũ cum ipſis in Templis, vel in audiendis ipſorum concionibus, &c. cõmunicet; quapropter exinde neceſſariò ſequitur contemptus Catholicæ Religionis, & neceſſariò etiam ſequitur, quod hæretica prauitas in illis locis in dies magis augeatur, & in Catholicorum animis pietas, & feruor paulatim diminuatur. Quarta, dummodo adire Templa hæreticorum, eorúmque concionibus, &c. intereſſe, non ſit ſymbolum hæreticæ prauitatis, ſicuti de facto eſt in caſu noſtro, quemadmodum ſuprà probabam; vt omittam; quod ſi hæ conditiones abeſſent, per proteſtationem (quamuis publicè fieret) Catholicorum offenſioni non conſuleretur, nec periculum propriæ ſubuerſionis euitaretur; præſertim cùm tunc propter impium Tyranni Princi-

pis iuſſum ad ſectam hæreticorum ſequendam, Catholicus quam maximè fidem Catholicam exterius profiteri teneretur.

13 Objicies ſecundò: Si Catholici Templa hæreticorum non frequentarent, eorúmque concionibus, precibus, officiis, aliiſque ritibus Eccleſiaſticis non intereſſent, facilè Catholicorum proſsùs opprimerentur, & extinguerentur: ergo ad euitanda hæc incommoda licitè poterit Catholicus id facere.

Reſpondetur (vt omittam, quod non ſint facienda mala, vt eueniant bona; quodque nullo modo ſint præferenda bona temporalia ſaluti æternæ) nego ſequelam antecedentis, vti conſtat ex primitiua Eccleſia, quando (licèt tunc tanta perſecutio, tantus furor, tantâque ſæuitia contra Catholicos vigeret) non tamen propterea Catholici fuerunt oppreſſi & extincti, ſed potiùs ad inſtar vitis, quæ falce ſucciditur, fuerint quamplurimùm aucti & multiplicati.

14 Objicies tertiò: Hæreticorum Templa frequentare, eorúmque concionibus, &c. intereſſe, non eſt per ſe malum (cùm poſſet quis id facere, vt hæreticos irrideret, & confutaret, vel vt Oratoris in dicendo eloquentiam perſpiceret, vel vt hæreticorum orationibus, & ritibus tantùm materialiter aſſiſteret, interim ſcilicet de rebus diuinis cogitando, & preces ſuas ritu Catholico recitando:) ergo, ne Catholicus ſuis bonis temporalibus ſpolietur, licitè poterit id facere.

Reſpondetur: Diſtinguo antecedens: Non eſt per ſe malum, ſimpliciter & abſolutè, ſeu ſolitariè, præciſè & ſejunctim à circumſtantiis, concedo: Conjunctim cum quibuſdam circumſtantiis (vt ſi adſit, v.g. periculum ruinæ propriæ, vel alienæ proximi, præſertim in fide infirmi, & non ita conſtantis) vel ſi vtatur ſymbolo ex hominum vſu, & conſuetudine inſtituto ad profitendam hæreticam prauitatem; vnde ſequatur contemptus veræ fidei, & omittatur veræ fidei externa profeſſio, quando vrget præceptum de faciendi tali veræ fidei externa profeſſione propter impium Tyranni Principis iuſſum in contrarium) de quibus dicebam ſuprà, nego.

15 Quemadmodum & Eleazar 2. *Machab.* 6 (licet per ſe malum non fuerit veſci carne porcina) tamen, quia tunc erat id veluti ſignum inſtitutum ad profitendam falſam Religionem, potiùs voluit mori, quàm carne porcina veſci: vbi aduerte, quod tamen ſi malum eſt, hæreticorum Templa frequentare, peius tamen ſit, eorumdem precibus, & ritibus intereſſe; cùm per hanc præſentiam Catholici hæreticorum ritus non ſolùm (ſaltem tacitè) approbent, ſed etiam illis cooperentur; quod ſine graui & deteſtabili ſacrilegio fieri non poteſt.

16 Objicies quartò: In illis Regionibus Catholici publicè profitentur Catholicam fidem, ſeque hæreticorum Templa frequentare, eorúmque concionibus, &c. intereſſe, ſine animo deſerendi veram fidem: ergo virtute huius proteſtationis Catholicus excuſabitur à peccato mortali.

Reſpondetur: Nego conſequentiam, quia prædicta proteſtatio, vel non fit, vel ſi fit, non fit notoriè & publicè, neque progreſſu temporis, ſed progreſſu temporis omittitur, & paulatim Catholici trahuntur ab hæreticis ad mala & incommoda maiora: quapropter à principio omninò obſiſtendum eſt, vti ſupra dicebam: tum quia prædicta proteſtatio non impedit, quominùs Catholicus exponat ſe, & proximum (præſertim in fide infirmum, & non ita conſtantem) periculo deficiendi à fide; & quominùs vtatur ſymbolo profitendi hæreticam prauitatem, vnde neceſſariò ſequatur contemptus fidei, & omittatur fidei externa profeſſio, quando vrget præceptum de facienda tali fidei externa profeſſione, propter impium Tyranni Principis iuſſum in contrarium. Vt omittam, quod ſi hoc argumentum valeret, ſequeretur, quod quilibet Catholicus poſſet exteriùs profiteri quamcumque ſectam falſam, proteſtatione præmiſſa, ſe id non facere animo deſerendi veram fidem, ſed ne vita, & bonis ſuis ſpolietur, quod nullo pacto dici debebit.

Objicies quintò: Hæreticorum Templa frequentare, eorúmque concionibus, &c. intereſſe, non ſunt actus per ſe ordinati ad ſignificandam ſectam falſam (quapropter ſi hæretici prædictos actus ad hunc finem ordinent, eſt per accidens:) ergo ſi Catholicus eoſdem actus faciat ſine intentione profitendi ſectam falſam, non peccabit, ſed ſolum permittet, quod alij decipiantur ob iuſtam cauſam, ne ſcilicet ipſe ſuis bonis ſpolietur. 17

Reſpondetur: Diſtinguo antecedens: Non ſunt actus per ſe ordinati ad ſignificandam ſectam falſam, ita vt neque ſint ordinati ex inſtituto hominum, nego: ita tamen, vt ſint ordinati ex inſtituto hominum, concedo: quapropter, cùm tales actus ex communi impoſitione, vſu, & inſtituto hominum ſint actus Religionis & facti, ſic iubente Principe hæretico, vt ſignificent cultum ſuperſtitioſum, atque adeò ad hunc finem inſtituti, fit, quod quacumque intentione fiant, a mortali non excuſetur, qui eos fecerit. Vt omittam alia præterea, & incommoda, quæ exinde etiam ſequuntur, vti ſuprà probabam.

Objicies ſextò: In illis Regionibus nemo eſt, qui neſciat Catholicos facere illos actus non ſpontè, ſed ne deperdant vitam, vel bona, & Principem id præcipere, non ob Religionem, ſed ob pecuniæ lucrum: ergo ſi Catholicus hæreticorum Templa frequentet, eorúmque concionibus, &c. interſit, nullam ſcandali occaſionem aliis præbebit. 18

Reſpondetur: Nego antecedens: Non enim tam certum eſt, Catholicos hæreticorum Templa frequentare, eorúmque concionibus, &c. intereſſe omninò inuitè; cùm id nonnullis poſſit eſſe ignotum; nec etiam tam certum eſt, Principem id præcipere ſolùm ob pecuniæ lucrum, quod ſi hæc, tanquam certa, concedamus, adhuc argumentum nihil probat, quia per huiuſmodi actiones adeſt periculum propriæ, vel alienæ proximi ruinæ, & fides noſtra contemnitur, quinimò (ſaltem tacitè) etiam abnegatur, & quamplurima præterea alia mala, atque incommoda ſequuntur, vti ſuprà dicebam.

Objicies ſeptimò: ſi peccatum eſſet, hæreticorum Templa frequentare, eorúmque concionibus, &c. intereſſe, id potiſſimum eſſet, quia fideles diſſimularent fidem Catholicam, quando vrget præceptum illam exteriùs profitendi; ſed falſum eſt, quod hic & nunc eam (ex eo ſcilicet quod vrgeat præceptum de illa exteriùs profitenda) diſſimulare, ſit peccatum, cùm leges non ſoleant obligare cum graui incommodo: ergo Catholicus ad vitandam vitæ, vel bonorum pœnam impoſitam, poterit hæreticorum Templa frequentare, eorúmque concionibus, &c. intereſſe ſine peccato. 19

Reſpondetur: Tranſeat maior: Dixi autem tranſeat maior, quia præter rationem aſſignatam ſunt & aliæ rationes, eæque etiam potiſſimæ, ſicuti patet ex dictis; At nego minorem, quia licèt præceptum poſitiuum non obliget cum graui incommodo, obligat tamen præceptum diuinum, quale eſt hic & nunc de profitenda exteriùs fide Catholica coram Tyranno; & quod hic & nunc obliget tale præceptum. 20

Patet primò, quia communis ſententia Theologorum eſt, tunc prædictum præceptum obligare, quando fidelis publica auctoritate de ſua fide interrogatur, vtrum ſcilicet Catholicam, an aliam Religionem ſectetur; ſed cùm in Regionibus hæreticorum Catholici per Edictum Principis compelluntur hæreticorum Templa frequentare, eorúmque concionibus, &c. intereſſe, virtute interrogantur de ſua fide, vtrum ſcilicet Catholicã Religionẽ profiteantur, an potiùs hæreticorũ ritus, &c. approbẽt & ſectetur, ergo tũc obligat præceptũ diuinũ de profitẽda exteriùs fide corã Tyrãno; alioquin de ipſis dici poſſet, quod erubeſcerent Chriſtum, ita vt & ipſis optimè accommodari. 21

commodari poſſint verba Cypriani in libro de lapſis, quatenus ait, non eſſe dicendum Chriſtianum, nec eſſe cum Chriſto, qui Chriſtianus eſſe coofunditur, veretur, vel erubeſcit.

22 Patet ſecundò; quia ſub grauiſſimis pœnis præcipitur, quod omnes Templa hæreticorum adeant, eorúmque concionibus, &c. interſint, & oſtendant quamnam Religionem ſectentur: ergo virtute tunc omnes interrogantur de ſua fide; ſicque tunc obligat præceptum diuinum de fide exteriùs profitenda coram Tyranno, ita vt omnes teneantur illud implere, quod quidem implerent, ſi recuſauerint prædicta hæreticorum Templa adire. Quod ſi non recuſauerint, ſed potiùs exteriùs cum hæreticis eorum actus (quamuis ſimulato animo) fecerint, non ſeruant præceptum diuinum de profitenda exteriùs fide coram Tyranno; ſicut optimè adnorauit prætetea Chryſoſtomus homilia 25. in Matthæum, & Cyprianus libro de lapſis, quatenùs aiunt. *Totis viribus reſiſtendum eſt huiuſmodi Edictis & Legibus, & præſtat amittere bona temporalia, quàm animam;* ſicut adnotauit etiam idem Chryſoſtomus oratione prima de prouidentia & fato, Auguſtinus libro de fide & ſymbolo
23 cap. 1. & Nazianzenus oratione 53 quatenùs inquiunt. *Magis eſt fugiendum à locis, & concionibus, quæ peſtilentibus opinionibus complentur, quàm à locis contagioſis, infectis, quia hæc corporibus nocent, illi verò animas interimunt.* Videri etiam poterit Irenæus libro 1. capite 13. quatenùs aſſerit: *Exſufflantes, & anathematizantes oportet longè fugere ab hæreticis*, & libro 3. capite 3.
24 quatenùs inquit: Apoſtoli, eorúmque diſcipuli (idémque traditur de ſancto Antonio Abbate) tantùm habuerunt timorem, vt ne verbo quidem communicarent alicui eorum, qui adulterauerant veritatem.

25 Obiicies octauò: Qui hæreticorum Templa frequentant, eorúmque concionibus, &c. interſunt, animo tamen orandi ritu Catholico non communicant cum hæreticis in ritibus neque hæreticorum Religionem profitentur: ergo non peccant.

Reſpondetur: Diſtinguo antecedens: Non communicant cum hæreticis, neque hæreticorum Religionem profitentur, verè & interiùs, concedo: ſimulatè ſaltem, & exteriùs, nego; & hoc ſufficit ad peccatum, vti ſuprà dicebam, & tradunt Tertullianus libro de ſpectacul. capite 13. S. Auguſtinus in libro contra mendacium, & in epiſtolis de ceſſation. legal. ad S. Hieronymum, & Cyprianus epiſtola 31. & 32. iuxta illud Apoſtoli 1. ad Corinth. cap. 10. *Non poteſtis calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum: non poteſtis menſæ Domini participes eſſe, & menſæ dæmoniorum.*

26 Obiicies nonò: Libro 4. Regum capite 5. Eliſæus conceſſit Naaman vt dominum ſuum ad Templum euntem comitaretur, & ſimul cum illo ad ſuum dominum ſuſtentandum coram idolo genuflecteret; cùm Naaman intentio non eſſet idolum adorare, ſed tantùm obſequium domino ſuo præſtare: ergo multò magis poterit Catholicus hæreticorum Templa, ſine animo honorandi ritus illorum, ad præſtandam obedientiam Principi ſuo, qui ſic mandat, & iubet, frequentare.

17 Reſpondetur: Concedo antecedens; at nego conſequentiam; quia licitum quidem eſt, hæreticorum Templa frequentare ob aliquod negotium ciuile; ita vt famuli comitari poſſint dominos ſuos hæreticorum Templa frequentantes, dummodò cum illis nec in precibus, nec in ritibus communicent; & ſimiliter, ſi Princeps ſua Templa frequenter, poſſint ipſius famuli, & ſubditi coram illo ferre ſceptrum, coronam, gladium,
18 &c. Nam hoc modo hæreticorum Templa frequentant ſolùm materialiter, & non formaliter; & hoc modo Eliſæus conceſſit Naaman, quod poſſet comitari Principem ſuum; at quod nos contendimus, eſt, quod non liceat hæreticorum Templa frequentare cauſa ſuperſtitionis; cùm id præcipiatur, vt Catholici ab hæreticis dignoſcantur, vtque ritus hæreticorum cum honore celebrentur. Omitto, quod, ſi etiam in primo caſu adeſt periculum ſpiritualis ruinæ propriæ, vel alienæ proximi, vt ſequatur contemptus fidei, neque in primo caſu etiam res licita ſit ob eaſdem rationes.

COROLLARIVM

An poſſint Inquiſitores indicere abiurationem de vehementi, & punire, tanquam credentem hæreticorum eum, qui bis hæreticorum concionibus, ſeu conuenticulis aſſiſtit?

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitores non poſſunt indicere abiurationem de vehementi, & punire, tanquam credentem hæreticorum, eum, qui bis eorum concionibus ſeu conuenticulis aſſiſtit; quia is eſt tantùm de hæreſi ſuſpectus leuiter, & multò magis ſi tantùm ſemel aſſiſterit, contra plures Doctores oppoſitum ſentientes, eo quia ex actu geminato videtur crimen trahi ad conſuetudinem.*

2 *Limita, id non habere locum in terris Catholicorum, vbi ſi quis ſciat occulta conuenticula hæreticorum, & ad ea etiam ſemel accedat, eſt ſuſpectus de hæreſi vehementer.*

RESpondetur (quamuis affirment Ioannes Andreas, 1
Archidiaconus, Geminianus, & alij *in cap. Quicumque §. hæretici verb. Credentes de hæret. in 6.* Repertor. Inquiſit. *verb. Credentes §. Pœnamus.* Calderinus *tractatu de hæret. c. 3. n. 4.* Zanchin. *de hæret. c. 3. n. 6.* & Campeg. *in annotation. ad eundem Zanchinum ibidem.* Moti ex eo, quia ex actu geminato videtur crimen trahi ad conſuetudinem) Probabiliùs tamen negent Suarez *de fide diſp. 24 ſect. 3. n. 3.* Peña *in director. Inquiſit. part. 2. quæſt. 50. verſ. ſi & plurimùm.* Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 15. quæſit. 1.* & Souſa *in Bull. Cœn. c. 2. diſput. 8. n. 10.* (ita vt prædictus ſit tantùm ſuſpectus de hæreſi leuiter, & multò magis, ſi ſolùm ſemel aſtiterit, ſicque non debeat abiurare de vehementi) cum hac tamen limita-
tione, vt id, quod modò dixi, non procedat etiam in 2
Terris Catholicorum; quia ſi quis in Terris Catholicorum ſciat occulta conuenticula fieri ab hæreticis, & ad ea, etiam ſemel, accedat, erit ſuſpectus de hæreſi vehementer, atque adeò abiurare debebit de vehementi, niſi ignorantia, vel alia circumſtantia facti, vel qualitas perſonæ in contrarium concurrat.

PETITIO IV.

An licitè poſſit quis cum Hæreticis, vel Infidelibus diſputare de fide, præſertim publicè?

SVMMARIVM.

1 *Poteſt quis licitè cum hæreticis, vel infidelibus diſputare de fide, præſertim publicè, ſi ſcilicet talem diſputationem inierit ad fidem defendendam, erroréſque refellendos.*

2 *Theologia ab Auguſtino dicitur ſcientia neceſſaria ad hæreticos refellendos, & fidem Catholicam defendendam.*

3 *Chriſtus Dominus diſputauit cum Phariſæis, & quidam de Synagoga cum Stephano Paulus confundebat Iudæos, & diſputabat cum Græcis.*

Digitized by Google

4 *Qui cum hæreticis de fide diſputat, fidem diſputando profitetur, & talem diſputationem ad ipſius fidei honorem, &c. refert, & ordinat.*

5 *Textus* in l. nemo Cod. de ſumma Trinit. *cùm ſit ciuilis, & feratur circa materiam ſpiritualem, Clericos non comprehendit.*

6 *Clericis prohibetur diſputare de rebus fidei, quæ ſunt certa & ab Eccleſia iam ſemel definita.*

7 *Diſputare de fide cum hæreticis, vel infidelibus, non eſt niſi bonum, atque adeò licitum, ſi fiat cum circumſtantiis requiſitis. Vide quænam ſint.*

1 RESpondetur affirmatiuè; ſi ſcilicet talem diſputationem aſſumat ad fidem defendendam, erroréſque refellendos. S. Leo *epiſt.* 20. S. Auguſtinus *lib.* 14. *de*
2 *Trinitat.* (quatenus ait, operam dandam eſſe Theologiæ, tanquam ſcientiæ neceſſariæ, & ad hæreticos refellendos, fidémque Catholicam defendendam vtiliſſimæ) & alij Sancti Patres paſſim, quos ſequitur S. Thomas 2.2. *q.* 10. *a.* 7. Caietanus, Bañez, Valentia, & Aragonius *ibid.* Suarez *diſp.* 20. *ſect.* 1. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 9. Sanchez *lib.* 2. *moral. c.* 6. & alij Doctores communiter.

3 Probatur primò, auctoritate ex Scripturis; quia *Matthæi* 24. & *Ioannis VIII.* Chriſtus Dominus diſputauit cum Phariſæis, & Act. 6. *Surrexerunt diſputantes cum Stephano, & non poterant reſiſtere ſapientiæ, & ſpiritui, qui loquebatur.* Et Act. 9. *Paulus conualeſcebat, & confundebat Iudæos, & loquebatur Gentibus, & diſputabat cum Græcis,* & cap. 17. Idem *Paulus diſſerebat de Scripturis, ſecundùm conſuetudinem* & paulò poſt: *diſputabat in Synagoga cum Iudæis*, &c.

4 Probatur ſecundò ratione; quia qui cum hæreticis de fide diſputat, fidem diſputando profitetur, & talem diſputationem ad ipſius fidei honorem ad maiorem eiuſdem fidei cognitionem, ad hæreticos confutandos, vel conuertendos, & ad Catholicos confirmandos refert, & ordinat. Ergo diſputare de fide cum hæreticis, non eſt niſi bonum, atque adeò licitum; ſi ſcilicet (vt infrà dicetur) fiat cum circumſtantiis requiſitis.

5 Obiicies: *In l. Nemo Codice de Summa Trinitate.* prohibetur etiam & Clericis de rebus fidei diſputare: Ergo.

Reſpondetur, quod talis lex, cùm ſit ciuilis, & feratur circa materiam ſpiritualem, Clericos non comprehendat; Becanus *tractat. de fide cap.* 15. *quæſt.* 7. *num* 8. Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 26. *quæſt.* 2. & alij, quos ſequitur Sanchez *lib.* 2. *mor. c.* 6. *n.* 8.

6 Reſpondetur ſecundò, diſtinguo antecedens: prohibetur etiam & Clericis diſputare de rebus fidei, quomodocumque, nego; diſputare de rebus fidei, quæ ſint certæ, & ab Eccleſia iam ſemel definitæ, concedo; quod etiam prohibitum eſt à Concilio Chalcedonenſi *in ſecunda definitione fidei,* & à Leone Papa *epiſt.* 48. *ad Martianum Imperatorem;* Et meritò; quia diſputare de fide in dubium reuocando, & iterum in examen adducendo ea, quæ ſunt certa, & ab Eccleſia iam ſemel definita, præterquam quod eſt dubitare de fide; ad nihil aliud deſeruit, niſi vt fideles perturbentur, atque adeò eſt prorſus illicitum: quod multò magis illicitum erit, ſi fiat ex animo, & voluntate fidem oppugnandi; ſic Doctores, quos ſequitur Soarez *citata diſp.* 20. *ſect.* 1.

7 Cæterùm dixi, quod diſputare de fide cum hæreticis, vel infidelibus, non eſt niſi bonum, atque adeò licitum, ſi fiat cum circumſtantiis requiſitis; quæ cùm ſint ad ſummum quatuor: Prima ex parte finis. 2. Ex parte conditionis perſonæ diſputantis. 3. Ex parte conditionis Audientium. 4. Ex parte conditionis modi diſputandi: Ideò ſit

---

PETITIO V.

An licitè poſſit quis diſputare cum hæreticis, vel infidelibus de fide (præſertim publicè) ex parte finis?

SVMMARIVM.

1 *Diſputare quis licitè poteſt cum hæreticis, vel infidelibus de fide, præſertim publicè, ex parte finis, ſi ſcilicet talem diſputationem aſſumat ad fidem defendendam, erroréſque refellendos: ſecus ſi ad fidem euertendam, erroréſque ſeminandos.*

2 *Hæretici ſolent Scripturas, & Conciliorum deciſiones in quæſtionem adducere contra legem Dei, & ſacrorum Canonum.*

3 *Neque diſputare quis poteſt cum animo firmo defendendi fidem, ſed animo dubio, an ſcilicet debeat illam amplecti; quia talis animus conſtituit infidelitatem, ac proinde diſputatio illa non eſt ex fide, ſed contra fidem, ideóque illicita.*

4 *Idque procedit in iis, quibus fides iam ſufficienter propoſita eſt, & ob id ſunt obligati eam firmiter tenere. Secus ſi fides non ſit ſufficienter propoſita; quia tunc ad veritatem inquirendam Myſteria fidei licitè poſſunt adducere in quæſtionem; tunc enim diſputatio eſt medium ad fidem amplectendam.*

5 *Amplia, id procedere etiam in hæretico, cui fides ſufficienter eſt propoſita, cum poſſit fieri, quod is velit errores deſerere, ſed argumentis aliquibus apparentibus ſibi tamen viſis efficacibus vrgentur, quæ ſi proponit viro docto, à quo ſolutionem illorum ac ipſos errores deſeret, ſic enim faciens nihil operatur contra fidem.*

6 *Secus ſi eandem diſputationem aſſumat cum hæretico, vel cum infideli pertinaci, quia talis diſputatio eſt otioſa, & nullius fructus.*

7 *Diſputatio cum illo ineunda non eſt, qui ita ſubuerſus, & obſtinatus eſt, vt ſpes eſſe non poſſit, quod ſit reducendus, ſed potiùs ſumpturus occaſionem irridendi fidem, & fidei fundamenta firma eludendi, atque alios peruertendi.*

8 *Hæretici ex Auguſtino diſputare non amant, ſed quomodocunque imprudentiſſima pertinacia ſuperare.*

9 *Quod tamen ex Chryſoſtomo intelligendum eſt tantùm de illis, de quibus certi ſumus, quod quantumcunque fecerimus, nunquam eos ad veritatis viam reuocabimus.*

10 *Diſputatio cum hæretico, ſeu infideli pertinaci ſecundùm plures Doctores regulariter eſt tantùm peccatum veniale, at nobis probabilius potiùs videtur contrarium, videlicet quod ſit peccatum mortale: quia hæreticus, vel infidelis ille obſtinato animo diſputans contra fidem committit quamplurima peccata, quæ tenemur nos ex charitate vitare, niſi ob aliquam cauſam grauem, &c.*

RESpondetur affirmatiuè, ſi ſcilicet (vti dicebam) 1 talem diſputationem aſſumat ad fidem defendendam, erroréſque refellendos; patet ex dictis *ſectione præcedenti*, & tradunt cum S. Thoma 2.2. *q.* 10. *a.* 7. communiter Doctores, quos ibi referebam.

2 Secus, ſi dictam diſputationem aſſumat ad fidem euertendam, erroréſque ſeminandos. Qua ratione ſolent hæretici Scripturas & Conciliorum deciſiones in quæſtionem adducere contra legem Dei, & ſacrorum Canonum, ſicuti habetur ex Concilio Chalcedonenſi *actione* 5. *in* 2. *definitione fidei*, & ex *Epiſtola* 48. Leo-

Leonis

nis Papæ ad Martianum Imperatorem, & ex Gelaſio Papa *epiſt.* 11. *ad Epiſcopos Sardaniæ*; quibus aſſentitur etiam idem Martianus Imperator *in l.nemo C.de ſumm. Trinit.* quatenùs expreſsè ibi prohibet, quod quis in dubium reuocet ea, quæ à Concilio Generali iam ſemel definita ſunt.

3 Secus ſecundò, ſi eamdem dictam diſputationem aſſumat non animo firmo defendendi fidem, ſed animo dubio, an ſcilicet debeat illam amplecti; quia talis animus conſtituit infidelitatem, ac proinde diſputatio illa non eſt ex fide, & pro fide, ſed contra fidem, ideóque erit illicita ex Apoſtolo *ad Romanos* 14.

4 Quod tamen intellige de iis, qui (cùm ſit ipſis fides ſufficienter propoſita, ſunt obligati fidem firmiter tenere; quia, ſi quis (cum ipſis fides ſufficienter propoſita non ſit) vt veritatem inquirat, fidei Myſteria in quæſtionem adducit, licitè poterit id facere, quia tunc eſt medium ad fidem amplectendam. Bannez 2.2. *q.*10. *a.*3. Valentia *diſp.*1. *q.*10. *punct.*4. *concl.*1. Sanchez *lib.*2. *moral.c.*6.*n.*1. & alij, quos ſequitur Coninch. *diſput.* 18. *dub.*9.*n.*142. (quamuis hæc non ſit diſputatio Catholici cum hæretico, vel cum infideli, ſed è contra diſputatio hæretici, vel infidelis cum Catholico)

5 Quod adeò verum eſt, quod etiam hæreticus, cui fides ſufficienter eſt propoſita, poſſit etiam licitè hanc diſputationem aſſumere: fieri enim poteſt, quod hæreticus velit errores deſerere, ſed argumentis aliquibus apparentibus, ſibi tamen viſis efficacibus, vrgeatur, quæ ſi proponat viro docto, à quo ſolutionem illorum accipiat, errores desereret, & fidem amplecteretur: quapropter in tali caſu licitè poterit dicta argumenta ſub tali intentione illi proponere; quia ſic faciens nihil operatur contra fidem, ſed potiùs in fidei fauorem aſſumit medium, quo poſſit dubitationem conceptam repellere. ſic Doctores, quos ſequitur Coninch. *loco ſuprà cit. n.*142. *circa fin.*

6 Secus tertiò, ſi etiam eamdem dictam diſputationem aſſumat cum hæretico, vel cum infideli pertinaci; quia talis diſputatio eſt otioſa, & nullius fructus iuxta illud Apoſtoli 2. ad Timoth. 2. *Noli verbis contendere: ad nihil enim vtile eſt, niſi ad ſubuerſionem audientium*; & iuxta illud aliud eiuſdem Apoſtoli ad Titum 3. *Hæreticum poſt vnam, & ſecundam correctionem deuita, ſciens, quia ſubuerſus eſt, qui huiuſmodi eſt*; vbi Tertullia-
7 nus de præſcript. cap. 16. aduertit, quod non dixerit Apoſtolus poſt vnam, & ſecundam diſputationem, ſed poſt vnam, & ſecundam correctionem, quia diſputatio cum illo ineunda non eſt, eo quod ita ſubuerſus, & obſtinatus ſit, vt ſpes eſſe non poſſit, quod ſit reducendus, ſed potiùs quod ſit ſumpturus occaſionem irridendi fidem, & fidei fundamenta firma eludendi, atque alios
8 peruertendi; non enim (vt rectè dixit Auguſtinus *libro* 3. *contra Fauſtum, capite* 12.) diſputare amant hæretici, ſed quomodocumque impudentiſſima pertinacia ſuperare.

9 Quod tamen cum quibuſdam Doctoribus ex Chryſoſtomo *homilia* 6. *ſuper illa verba Apoſtoli ad Titum* 3. intelligi debet de illis ſolis hæreticis & infidelibus, de quibus certi ſumus, quod quantumcumque fecerimus, nunquam eos ad veritatis vitam reuocabimus.

10 Cæterùm putant Suarez *diſp.*20.*ſect.*1.*n.*13. Valentia *cit.punct.*4.*concl.*1.*circa fin.* & alij (quos ſequitur Sanch. *loc. ſuprà cit. n.* 2.) quod hæc diſputatio cum hæretico, vel cum infideli pertinaci regulariter (ſicut & alij actus otioſi) ſit peccatum tantùm veniale: at mihi videtur probabilius contrarium, quod ſcilicet regulariter ſit potiùs peccatum mortale; quia hæreticus, vel infidelis illo obſtinato animo diſputans contra fidem committit quamplurima peccata, quæ tenemur nos ex charitate vitare, niſi ob aliquam cauſam grauem (vt ſi dicta diſputatio prodeſſe poſſit Catholicis, aut hæreticis; Catholicis illos in fide confirmando, hæreticis eorum audaciam reprimendo, vel alios ad fidem conuertendo) rationabiliter excuſemur; quia tunc prædicta diſputatio cum hæretico, vel infideli pertinaci ſufficienter honeſtabitur, & licita reddetur.

PETITIO VI.

An licitè poſſit quis diſputare cum hæreticis, vel infidelibus de fide (præſertim publicè) ex parte conditionis ipſiuſmet diſputantis?

SVMMARIVM.

1 *Diſputare licitè quis poteſt cum hæreticis, vel infidelibus de fide præſertim publicè ex parte conditionis ipſiuſmet diſputantis, ſi ſcilicet doctus ſit, & nulla lex poſitiua prohibeatur; in tali enim caſu poteſt, & aliis multum prodeſſe: ſecùs ſi ſcientiam requiſitam non habeat.*

2 *Scientia quænam requiratur arbitrio prudentis viri relinquitur pro qualitate materiæ diſputandæ, & pro qualitate perſonæ, cum qua diſputatur; debet enim ſaltem eſſe talis, quod poſſit veritatem confirmare, & argumenta oppoſita facilè diſſoluere.*

3 *Defendens fidem non ſatis eſt, vt ſciat argumenta ſibi propoſita diſſoluere, ſed requiritur etiam, vt poſſit ea ita diſſoluere, vt audientes ſolutionem eorum percipiant.*

4 *Laici prohibentur lege poſitiua diſputare de rebus fidei cum infidelibus, vel hæreticis publicè, & priuatim; quia præſumuntur minùs idonei, & ſufficientes ad diſputandum de fidei Myſteriis. Secus eſt de Clericis, cùm regulariter ſoleant eſſe in ſacris literis, & in doctrina Theologica magis inſtructi.*

5 *Laïcis prohibetur etiam prædicare, & docere, & multò magis diſputare de fidei Myſteriis.*

6 *Clerici etiam ſi tantùm primam tonſuram habeant, & Religioſi etiam ſi laici vulgò dicti ſint, non veniunt laicorum nomine; quia abſolutè laici non ſunt, ſed Clericorum nomine, & priuilegio gaudent.*

7 *Laïcus quamuis doctus comprehenditur ſub hac prohibitione, quia non tantùm prohibetur ob defectum doctrinæ, quæ raro in laicis reperitur, ſed etiam propter indecentiam ob præeminentiam ſacræ doctrinæ ſuper alias facultates.*

8 *Laicus indoctus iure naturæ prohibitus eſt de fide diſputare, ſicut Clericus indoctus.*

9 *Laicus doctus ſi ſub hac prohibitione non comprehenderetur, prohibitio nihil iuuaret, & incommoda non vitaret.*

10 *Laïcus quantumuis doctus prohibetur docere, & prædicare, ergo & de fide diſputare.*

11 *Finis legis nequaquam ceſſat in laïco, licet defectus ſcientiæ in illo ceſſet, quia tamen communiter non ceſſat in aliis, finis legis nunquam ceſſat.*

12 *Limita prædictam concluſionem in caſu neceſſitatis vel grauis, & euidentis vtilitatis; quia tunc obſeruare legem eſſet contra ſalutem animarum, & contra bonum fidei.*

13 *Limita, ſi laicus non aſſumat hanc diſputationem propria auctoritate, quia ſi iuſſus, vel rogatus à Clericis, non peccaret, cùm tunc nomine Clericorum de fide diſputet; tum quia tunc verificari non poteſt, quod ius docendi, vel diſputandi ſibi vindicet, aut vſurpet.*

14 *Limita, ſi non ſit in locis, in quibus hæretici cum Catholicis permixtim viuunt; quia ibi lex prædicta abrogata videtur per conſuetudinem contrariam: cum paſſim ſe offerat occaſio hæreticos arguendi, & conuincendi, ne creſcant, & graſſentur; tum quia videntibus,*

videntibus, & non contradicentibus Prælatis idoneè laici has diſputationes aſſumunt non ſolùm verbis, ſed etiam ſcriptis.

15 *Albertus Pighius, & Henricus VIII. Rex Angliæ, licèt laici, cum Lutheranis de fide diſputarint.*

16 *Limita concluſionem intelligi de diſputatione formali, qualis eſt, quæ aſſumitur ad perſuadendam fidem iis, qui in fide firmi non ſunt, non autem de diſputatione materiali, qualis eſt, quæ aſſumitur ad exercenda, & acuenda ingenia, ſiue cauſa exercitij, & honoris.*

17 *Laico ſolùm prohibetur diſputatio de fide cum hæretico, vel cum infideli; quia diſputatio inter fideles, & Catholicos veritatem agnoſcentes, & credentes, non poteſt eſſe diſputatio formalis, cùm non poſſit eſſe ad fidem perſuadendam, & defendendam, ſed ſolùm exercitij cauſa contra Caietanum, & alios.*

18 *Laico prohibitum, & illicitum eſt de fide diſputare ex dubitatione, quam habet de fide; quia tunc non ſolùm mortaliter peccat, ſed etiam eſt hæreticus cum habeat animum recedendi à fide, ſi rationes contrariæ ſibi magis conuincentes videantur.*

19 *Idem ob eamdem rationem dicendum eſt etiam de Clerico, ſi cum tali dubitatione de fidei Myſteriis diſputet.*

20 *Excipe hominem infidelem, cui fides nondum eſt ſufficienter propoſita.*

Aduertenda.

21 *Clericus indoctus, ſi de rebus fidei diſputet, non peccat contra prohibitionem factam* in cap. Quicumque de hæreticis in 6. *quæ ſolùm laicos obſtringit: Peccat tamen contra legem naturalem, exponendo ſe periculo errandi in multis: quapropter ſi Clericus indoctus de fide diſputabit, excommunicationem non incurret; incurret autem laicus ex vi citati capituli.*

22 *Excommunicatio in caſu, de quo agimus, non eſt lata ipſo facto, ſed per iudicem Eccleſiaſticum ferenda.*

23 *Laicus ſi de Myſteriis fidei diſputet, peccat mortaliter ſine dubio, ſi ſit indoctus, & etiam ſi ſit doctus, probabilius peccabit.*

24 *Lex quando aliquid prohibet ſub pœna excommunicationis, cenſetur obligare ad peccatum mortale; quia cùm à lege aliquid prohibetur, vel præcipitur ſub pœna excommunicationis, non requiritur alia admonitio, vt is, qui dictam legem tranſgreditur, à legitimo Superiore excommunicari poſſit, cùm ſufficienter à lege ſit admonitus: Ergo cùm talis excommunicari queat, ſequitur quod mortaliter peccauerit.*

25 *Excommunicatio lata, cùm ſit grauis pœna, grauem culpam ſupponit.*

26 *Prohibitio iſta eſt in materia graui pertinenti ad bonum fidei, & Religionis, & eſt ordinata ad remouendos errores in doctrina, & ad remouendas occaſiones rixæ, & turbationis, & conſequenter obligat ad culpam mortalem.*

27 *Laicus doctus, ſi de Myſteriis fidei diſputet, quod non peccet mortaliter, non omninò eſt improbabile, ſicut quod neque comprehendatur* in cap. Quicumque citato.

28 *Lex prohibens, vel præcipiens aliquid ſub pœna excommunicationis ſcilicet non lata, ſed ſolùm ferenda, non improbabile eſt, quod non ſemper obliget ſub peccato mortali.*

29 *Pœnæ graues, grauiores, & grauiſſimæ in iure appoſitæ, exceptis excommunicationibus latæ ſententiæ, aut ſunt tales, vt ſine mortali peccato incurri poſſint, aut ſi ſine mortali peccato incurri non poſſint, exigere videntur monitionem.*

30 *Prohibitio prædicta licèt ſit in materia graui pertinenti ad bonum fidei, ac Religionis, & ordinata ad remouendos errores in doctrina, & ad remouendas occaſiones rixæ, & turbationis, locum habere non videtur in laico docto.*

31 *Inquiſitores poſſunt procedere contra eum, qui diſputat de fide in caſu à iure prohibito.*

Reſpondetur affirmatiuè; ſi ſcilicet doctus ſit, & 1
nulla lege poſitiua prohibeatur. Suar. *citat. diſp.* 20. *ſect.* 1. *n.* 2. Valentia 1.2. *diſp.* 1. *q.* 10 *punct.* 4 *concl.* 2. & alij, quos ſequitur Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 9. *n.* 140. & 141. quia in tali caſu poteſt & fidei, & aliis multùm prodeſſe.

Secùs, ſi ſcientiam requiſitam non habeat; quia tunc è contra poterit & ſibi, & aliis multùm obeſſe.

Quæ autem ſcientia requiratur, arbitrio prudentis 2
viri relinquitur pro qualitate materiæ diſputandæ, & pro qualitate perſonæ, cum qua diſputatur: illud autem pro nunc certum eſſe debet, quod requiratur ſcientia talis, quæ & veritatem confirmare, & argumenta, quæ ab illo, cum quo diſputatur, proponi poterunt, poſſit facilè diſſoluere, iuxta illud Apoſtoli ad Titum 1. vbi de Epiſcopo, ad quem ſpectat, hæreticos, & infideles conuincere, ait, quod debeat eſſe ita doctus, vt poſſit eos hortari in doctrina ſana, & eos, qui contradicunt, arguere.

Vbi aduerte, non ſatis eſſe, quod defendens fidem, 3
ſciat argumenta ſibi propoſita diſſoluere, ſed requiri etiam, vt poſſit ea ita diſſoluere, vt audientes diſſolutionem eorum percipiant: quapropter ſæpè ſæpiùs contingere poteſt, quod mediocriter doctus, & in his controuerſiis verſatus ad diſputandum ſit aptior illo, qui mentem ſuam ſatis explicare non valet; ſic Doctores, quos ſequitur Coninch. *loc ſuprà cit.*

Secùs ſecundò, ſi aliqua lege poſitiua prohibeatur; 4
lege poſitiua autem prohibentur non omnes, ſed ſolùm laici, *c. Quicumque §. inhibemus quoque de hæret. in* 6. vbi Alexander Papa ait. *Inhibemus quoque, ne cuiquam laicæ perſonæ liceat publicè vel priuatim de fide Catholica diſputare, qui verò contrafecerit, excommunicationis laqueo innodetur*; & *in* 6. *ſynodo c.* 64. *Trullano*, vbi pariter prohibetur l[illegible]s, docere, vel diſputare publicè de rebus fidei: at *in* [illegible]*c. Quicumque*, prohibetur talis diſputatio, non ſolùm ſi fiat publicè, ſed etiam ſi fiat priuatim.

Fit autem hæc prohibitio laicis; quia præſumuntur minùs idonei, & ſufficientes ad diſputandum de fidei Myſteriis, cùm ex alio capite regulariter Clerici ſoleant eſſe in ſacris literis, & in doctrina Theologica magis inſtructi; tum quia *in c. Cùm ex iuncto, & in c. ſicut de hæret. in* 6. *& in Concilio Carthaginenſi* 4. *c.* 48. Laicis pro- 5
hibetur prædicare, & docere; ergo meritò ſimiliter, & prohibetur de fide diſputare.

Nomine autem Laicorum non comprehenduntur 6
Clerici etiamſi tantùm primam tonſuram habeant, neque Religioſi, etiamſi *laici* vulgò dicti, ſint; quia abſolutè laici non ſunt, ſed Clericorum nomine, & priuilegio gaudent. Dominicus *in cit. c. Quicumque de hæret. in* 6. *n.* 1. & 2. Francus *ibid. n.* 1. Suar. *diſp.* 20 *ſect.* 1. *num.* 10. Sanchez *lib.* 2. *moral. c.* 16. *n.* 6. & Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 9. *num.* 145.

An autem ſub hac prohibitione comprehendatur 7
etiam laicus, tametſi doctus?

Reſpondetur, quod (quamuis negent Caiet. 2.2. *q.* 10. *a.* 7. *dub.* 1. Bañez *ibid.* Petr. de Ledeſma *tom.* 2. *ſum. tract.* 1. *c.* 5. *concl.* 1. 2. & ex probabili Sanchez *cit. c.* 6. *n.* 5. *ex eo*, quia tunc ceſſat finis legis; qui eſt defectus doctrinæ communiter in laicis contingens.) Probabilius tamen affirmant Gloſſ. *in cit. c. Quicumque verb. laica*, Dominic. & Francus *ibid. n.* 1. Suarez *de fide cit diſp.* 20. *ſect.* 1. *n.* 11. Azor. *tom.* 1. *inſt. mor. lib.* 8. *c.* 26. *dub. q.* 1. Valentia 2.2. *diſp.* 1. *q.* 10. *punct* 4. *concl.* 2. Sanchez *loc ſupra cit.* Roſella *verb. Infidelis in fin.* Sylu. *verb. Diſputatio n.* 1. Nauarr. *conſil.* 17. *de hæret. n.* 2 & *in ſum. c.* 11. *n.* 17. Albertinus *de agnoſcend. propoſit. q.* 13. *n.* 12. Peña *in director. Inquiſit. p.* 1. *quæſt commentar.* 25. Caſtro *lib.* 1. *de iuſta hæreticor. punit. c.* 19. Aragon. 2.2. *qu.* 10 *art.* 7. *notab.* 1. Becan. *tractat. de fide cap.* 15 *quæſt.* 7. *num.* 5. Coninch *diſp* 18. *dub* 9.

dubio 9. numero 145. & alij paſſim.

8 Probatur; quia laicus indoctus iure naturæ prohibitus eſt de fide diſputare, ſicut Clericus indoctus: ergo cùm prohibetur laico de fide diſputatio, & non Clerico, aliquid ſpeciale laico prohibetur, quod alias Clerico licitum eſt; ſed nihil ſpeciale laico prohibitum eſſet, ſi illi ſolum, cum eſt indoctus, prohiberetur de fide diſputatio, ergo dicendū eſt, quod omnis laicus, ſiue indoctus, ſiue doctus, ſub dicta prohibitione cōprehendatur.

9 Confirmatur; quia ſi laicus doctus ſub hac prohibitione non comprehenderetur, quilibet laicus præſumere, vel occaſionem ſumere poſſet, quod ſufficientem ipſe doctrinam habeat, vt de fide diſputationem aſſumere poſſit, & ſic prohibitio nihil iuuaret, & incommoda non vitaret.

10 Confirmatur ſecundò; quia laicus, quantumuis doctus, prohibetur docere, & prædicare; ergo & de fide diſputare: Antecedens patet *ex c. cum ex iniuncto, & ex c. ſicut in vno de hæreticis in* 6. Conſequentia probatur; quia ob eamdem rationem laico vtrumque prohibetur, ſcilicet ob ſacræ doctrinæ decentiam, & ob communiter in laicis contingentem ſcientiæ defectum.

11 Confirmatur tertiò; quia nequaquam in laico ceſſat finis legis: licet enim defectus ſcientiæ in illo ceſſet; quia tamen communiter non ceſſat in aliis, finis legis nunquam ceſſat: nam finis illius legis non fuit defectus ſcientiæ cuiuſlibet in particulari, ſed defectus ſcientiæ generaliter contingens in vniuerſali: (leges enim feruntur non de iis, quæ rarò ſed quæ frequenter accidunt, *l. nam ad ea ff. de legibus*) qui finis ſemper etiam ſi vnus, vel alter laicus ſufficientem ſcientiam habeat, adhuc perſeuerat: ergo ob ſcientiam non ſequitur, quod laicus doctus ſub dicta prohibitione nō cōprehēdatur.

Atque hinc patet ad fundamentum Aduerſariorum in contrarium.

Limitationes.

12 Limita, vt quod dixi, intelligatur in caſu neceſſitatis, vel grauis, & euidentis vtilitatis: vt ſi v.g. eſſet infidelis, vel hæreticus aliquis, qui fideles peruerteret, & Clericus doctus non adeſſet, qui poſſet eum illo de fide diſputare; quia tunc poſſet laicus doctus dictam de fide diſputationem aſſumere (cùm tunc obſeruare legem, eſſet contra ſalutem animarum, & contra bonum fidei) quinimò & propterea tenetur, tum ſcilicet ratione charitatis proximo debitæ, tum ratione fidei & Religionis deſpectæ, quam debet ab iniuria liberare. Suarez *tract. de fid. diſp.* 20. *ſect.* 1. *n.* 11. Valentia 2. 2. *diſp.* 1. *q.* 10. *punct.* 4. *poſt* 2. *concluſ.* Aragon *ibid. q.* 10. *a.* 7. *notab.* 2. Sanchez *lib.* 2. *mor. c.* 6. *n.* 7. Becanus *de fide c.* 15. *q.* 7. *n.* 6. Turrian. *tr. de fide q.* 10. *a.* 7. *diſp.* 50. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 9. *n.* 147. & fauet Textus *in c. Nolite timere* 11. *q.* 3.

13 Limita ſecundò, vt laicus hanc diſputationem aſſumat propria authoritate, quia ſi eam aſſumeret iuſſus, vel rogatus à Clericis, non peccaret, cùm tunc nomine Clericorum de fide diſputet; tum quia tunc verificari non poteſt, quod ius docendi, vel diſputandi ſibi vindicet, aut vſurpet: quæ eſt materia prohibitionis, vti colligitur ex Leone Papa *epiſt.* 62. *cap. vlt.* vbi dicitur: *Nullus laicus ius docendi ſibi vindicet.* Et *ex cap.* 64. 6. *Synod.* vbi ſimiliter legitur, quod laicus docendi authoritatem ſibi non vſurpet: quæ verba clarè ſignificant, quod non peccet laicus, ſi à Clericis iuſſus, vel rogatus, cum infidelibus, vel cum hæreticis diſputationem aſſumat. Vide Doctores, quos ſequitur Suarez *cit. diſput.* 20. *ſect.* 1. *n.* 11.

14 Limita tertiò, ſi non ſit in locis in quibus hæretici cum Catholicis permixtim viuunt, quia ibi lex prædicta abrogata videtur per conſuetudinem contrariam; cùm paſſim ſe offerat occaſio hæreticos arguendi & conuincendi, ne craſſam & graſſentur; tum quia videntibus & non contradicentibus Prælatis, idoneè laicis has diſputationes aſſumunt; & quidem quod in dictis locis ſe vſu receptum ſit, vt ſcilicet laici docti cum hæreticis de fidei myſteriis non ſolum verbis, ſed

15

etiam ſcriptis, (vt fecerunt Albertus Pighius, & Henricus VIII. Rex Angliæ, qui tametſi laici, cum Lutheranis de fide diſputarunt) diſputationes aſſumant; notant Caietanus 2. 2. *q.* 10. *art.* 7. Bannez *ibidem.* Petrus de Ledeſma *in ſumma tom.* 2. *tract.* 1. *cap.* 5. *concl.* 13. Valentia 2. 2. *diſput.* 1. *q.* 10. *punct.* 4. *concl.* 2. Becanus *de fide, cap.* 15. *q.* 7. *num.* 6. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 6. *num.* 7. Coninch. *diſput.* 18. *dub.* 9. *num.* 147. & Turrianus *tract. de fide q.* 10 *art.* 7. *diſput.* 50.

Limita quartò, vt intelligatur de diſputatione formali, qualis eſt, quæ aſſumitur ad perſuadendam fidem iis qui in fide firmi non ſunt, non autem de diſputatione materiali, qualis eſt quæ aſſumitur (vt in ſcholis) ad exercenda & acuenda ingenia, ſeu cauſa exercitii & honoris. Caietan. 2. 2. *q.* 10. *art.* 7. *dub* 1. Bannez *ibidem.* & Aragonius *notabil* 2. Nauarrus *in ſumma cap.* 11. *num.* 27. Caſtr. *lib* 1. *de iuſt. hæretic. punit. cap.* 19. Petrus de Ledeſma *in ſumma tom* 2. *tract.* 1. *cap.* 5. *concl.* 13. Valentia 2. 2. *diſput.* 1. *q.* 10 *punct.* 4 *concl.* 2. Suar. *tract. de fide diſput.* 20. *ſect.* 1. *in principio.* Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 6. *num.* 9. & Coninch. *diſput.* 18 *dub.* 9. *circa finem.* Quapropter licitè poterit laicus de myſteriis fidei cauſa exercitationis diſputare, quia talis diſputatio eſt vtilis ad ingenia exercenda; tum quia ſic addiſcitur modus diſputandi cum hæreticis, & confirmandi myſteria fidei; dummodo nullum ſubſit periculum titubandi de fide, neque in illo qui diſputat, neque in illis qui audiunt diſputationem. 16

Hinc ſequi videtur, quod laico ſolùm prohibeatur de fide diſputatio cum hæretico, vel cum infideli, quia diſputatio inter fideles & Catholicos veritatem agnoſcentes & credentes, non poteſt eſſe diſputatio formalis, cùm non poſſit eſſe ad fidem perſuadendam & defendendam, ſed ſolùm exercitij cauſa Caſtr. *lib* 1. *de iuſt. hæret. punit. c.* 19. Suarez *cit. ſect.* 1. *n.* 1. (quatenus ait, formalem diſputationem ſolùm eſſe illam, quæ contra hæreticos ſuſcipitur.) Coninch. *vbi ſuprà n.* 146. (quatenus inquit, prohiberi ſolùm diſputationem ad conuincendos eos qui in fide errant,) & alij. 17

Quamuis contrarium ſentiant Caiet. 2. 2. *q.* 10. *art.* 7. *dub.* 1. Bannez *ibid.* Valentia 2. 2. *diſp.* 1. *q.* 10. *punct.* 4. *concl.* 2. Pet. de Ledeſma *in ſum. tract.* 1 *c.* 5. *concl.* 13. & alij; quatenus docent, quod laico prohibeatur de fide diſputatio vera & formalis, quæ & tunc eſt, quando non ſuſcipitur ſolùm gratia exercitij, ſed etiam ad fidem (cum hæreticorum argumenta proponantur, vt iis ſolutis fidei veritas confirmetur) ſuadendam & confirmandam.

At (quidquid ſit de hoc) illud tamen omninò dicendū eſt, quod laico prohibitum, & illicitum ſit, de fide diſputare ex dubitatione, quam habet de fide; quia tunc non ſolùm mortaliter peccat, ſed etiam eſt hæreticus (cum habeat animum recedendi à fide, & rationes contrariæ ſibi magis conuincentes videantur) qui autem ſic dubitat, eſt hæreticus; S. Thomas 2. 2. *q.* 10. *art.* 7. quem ſequuntur communiter Doctores, ergò eſt quod idem in hoc caſu dicendum erit de Clerico, ſi ſimiliter cum tali dubitatione de fidei Myſteriis diſputet propter eamdem rationem. 18

Excipe tamen hominem infidelem, cui fides nondum eſt ſufficienter propoſita; ſi enim iſte talis de fide dubitet, & de illa ad veritatem inquirendam diſputet, non peccabit mortaliter, vti dicebam ſuprà *petitione præcedenti*, & tradunt Bannel. *citat. q.* 10. *art.* 7. Valentia *citato puncto* 4. *concl.* 1. Becanus *tract. de fide c.* 15. *q.* 7. *num.* 2. & alij communiter. 20

Aduertenda.

Aduerte tamen hic primò, quod Clericus indoctus, ſi de rebus fidei diſputet, non peccet contra prohibitionē factam *in cap. quicumque de hæret. in* 6. (cum prohibitio in eo Textu facta ſolùm Laicos obſtringat) peccabit tamen contra legem naturalem, exponendo ſe periculo errandi in multis, ita vt ſic & ſibi, & aliis obeſſe poſſit; Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 26. *q.* 1. Becanus *tract. de fide cap.* 15. *diſputat.* 7. *num.* 7. & alij quos ſequitur 21

 Sanchez

Sanchez *lib.2.moral.cap.6.num.8.* vterque igitur (tam ſcilicet Clericus, quàm laicus indoctus) de fide diſputando peccabit; Laicus tamen contra legem naturalem & Eccleſiaſticam; Clericus autem ſolùm contra legem naturalem: Quapropter ſi Clericus indoctus de fide diſputabit, excommunicationem non incurret; incurret autem laicus ex vi prædicti *cap. Quicumque de hæretic. in 6* cùm excommunicatio non inferatur à iure naturali, ſed ſolùm à iure Eccleſiaſtico, & tunc quando illa ab iſto iure importatur & explicatur.

22 Aduerte ſecundò, quod excommunicatio quam in iſto caſu incurrit laïcus, non ſit ipſo facto lata, ſed per Iudicem Eccleſiaſticum ferenda. Gloſſa *in cit.cap. Quicumque, verbo Innodetur.* Syluester *verbo diſputatio n.2.* Valentia 2.2. *diſput.1.q.10.punct.4.verſ.alij etiam.* Turrianus *de fide q.10. art.7.* Suarez *de fide diſput.20.ſect.1. num.12.* Sanchez *lib.2.moral.cap.6.num.3* Emmanuel Sà *verb.Fides, num.3.* Coninch. *diſput.18.dub.9.num.145.* & Becanus *vbi ſuprà, num.7.*

Ratio, quia lex vtitur verbo de futuro, ſcilicet *innodetur*, quod natura ſua non importat excommunicationem latam, ſed quod per ſententiam ab altero illa feratur. Gloſſ. *in l. In criminali, Cod.de iuriſd. omn.Iudic. & in l Habemus, §.ſanè, Cod.de ſacroſ. Eccleſiis, & in l.1. Cod. Ne liceat potentiori, & in Auth. Habita, Cod. Ne filius pro patre, & in l. Improbum, Cod.ex quibus cauſis infamia irrogetur & in cap Quiſquis de elect verbo fiat, & verbo ſuſpendatur, & in cap. Quia propter de foro compet verbo priuentur, & in cap.ſi diligenti eod.tit.verb.cauſam perdent, & in cap. Cum tu de vſuris, verbo priuandus, & in Clement. ſæpe de verb. ſignific. verbo Irritandis*, & Tiraquell. *de reuocand. donat verbo reuertatur. num.36. & ſeqq.* Ananias *conſil 32.* Marſilius *in Practica §. Aggredior, n 116* Albericus *in dictionar. verbo Ipſo iure.* Angelicus *conſil.571.* Suarez *de legib.tract.14. diſput.13.ſect.6. num.77. &* 8. Tuſcus *Practic.concluſ.verbo Priuatio concluſ.719.n.8 & ſeqq.* & alij communiter.

23 An autem laicus, ſi de myſteriis fidei diſputet, peccet mortaliter?

Reſpondetur affirmatiuè, idque ſine dubio, ſi ſit indoctus, quia tunc exponit ſe periculo errandi in multis, ita vt & ſibi & aliis obeſſe poſſit (vt ſuprà dicebam) ob quam rationem peccabit etiam mortaliter Clericus indoctus.

24 Si verò laïcus fuerit doctus, adhuc etiam probabiliùs peccabit mortaliter. Caietanus *in ſumma verbo diſputatio in fine.* Armilla *eodem verbo num. 1.* Nauarrus *conſil.24. de hæretic.num.2. & in ſumma cap.11. num.27. verſ.quinto.* Suarez *tract.de fide, diſput.20.ſect.1, num 12.* Albertin. *de agnoſcend.propoſition.q 13.num.12.* Emmanuel Sa *verbo fides, num.3.* & Sanchez *lib.2.moral.cap.6. num 3.*

Primò, quia diſputare de fide laïco prohibetur ſub pœna excommunicationis *in cap. Quicumque, §.inhibemus, de hæretic. in 6.* ſed quando lex aliquid prohibet ſub pœna excommunicationis, cenſetur obligare ad peccatum mortale (ſicuti docent Caietanus 2.2. *q.186. art 9.ad 2. Argumentum.* Gabriel *in 4.diſt.16.q.3. art.1. circa finem.* Angelus *verbo Clericus num. 4.* Syluester *eodem verbo 2.num.2.verſ. quartò peccat.* Tabiena *eodem etiam verbo ſecundo num.7.* Nauarrus *in ſumma cap. 23. num.53.* Vaſquez 1.2. *q.96.art.4.diſput.158. cap 5. n.41. & ſeqq.* Salonius 2. 2. *q.77. art.1.controuerſ.8. regul. 3.* Henriquez *lib.13. de excommunic.cap. 17. num 2.* Sayrus *in claui regia, lib.3. cap. 7. num. 25.* Azor. *tom. 1. lib. 5. cap 6. q 5.* Couarr. *in Regula Peccatum, part. 2. §. 5. num.3. & in cap. Alma mater, part.1. §. 9. num.2.* Sotus *in 4.diſt.10.q.1. art.4 verſ Hinc fit & diſt.22.q.1. art.2. concluſ 1. corollar.1.* Valentia 2.2.q.10. *punct.5.verſ. Præter hanc.* Ledeſma 2.*part. 4. q.17. art.2. dub.6. & q.13. art. 3.* Aragonius 2. 2. *q. 62.art. 3. §. Et ſi quis quærat.* Ioannes Medina *Cod.de Ieiunio, in quæſt.de neceſſit. ſeruand.ieiun. verſ. Vt igitur.* Medina *prima ſecundæ, q.96. art. 4 verſ. quarta Regula.* Rodericus *in ſumma tom. 1. cap. 194. num.2.* Guttierrez *lib. 1. quæſt. Canonic.cap. 7. num.25. & ſeqq.* Philiarchus *tom.1. p 2.lib.3. cap 3 dicto 3.* & alij paſſim.) Quia, cùm a lege aliquid prohibetur, vel præcipitur, præcipitur ſub pœna excommunicationis, non requiritur alia admonitio, vt is qui dictam legem tranſgreditur, a legitimo ſuperiore excommunicari poſſit (cùm ſufficienter à lege ſit admonitus, vti docet Abbas *in cap. Cùm ſit Romana de Appellat. num. 18.* Ergo, cùm talis trangreſſor excommunicari queat, ſequitur quod mortaliter peccauerit; cùm nemo ſine peccato mortali excommunicari poſſit, *cap. Nemo Epiſcopum, & cap. nullus 11. q 3.* & tradit Tridentinum 25
Concilium *ſeſſ.25.cap 3. de reformat.* & ratio eſt, quia cùm excommunicatio lata ſit grauis pœna, neceſſariò grauem culpam ſupponit.

Secundò, quia prohibitio iſta eſt in materia graui 26
pertinenti ad bonum fidei ac Religionis, & eſt ordinata ad remouendos errores in doctrina, & ad remouendas occaſiones rixæ & turbationis (quæ facilius in diſputatione laicorum timeri poſſunt) ergo lex laico prohibens, ne de fidei myſteriis diſputet, obligat ad culpam mortalem.

Quamuis contrarium (quod ſcilicet laïcus doctus, 27
ſi de myſteriis fidei diſputet, non peccat mortaliter) non omninò improbabile ſit, non ſolùm quia ad mentem Caietani, Bannez, Petri de Ledeſma, Sanchez, & aliorum non improbabile eſt, quod ſub dicta prohibitione *in cap Quicumque, §. Inhibemus quoque de hæretic. in 6.* facta non comprehendatur laïcus, ſi doctus ſit, ſed etiam,

Primò, quia neque improbabile eſt, quod lex pro- 28
hibens, vel præcipiens aliquid ſub pœna excommunicationis (ſcilicet non latæ, ſed ferendæ) non ſemper obliget ſub peccato mortali. Petrus de Soto *ſect. 3. de excommunic. §. primò igitur.* Driedo *lib. 2. de libertate Chriſt. cap.1. ante 3. propoſitionem.* Valentia *tom.2. diſp. 7. q 5. punct.6 q.3. verſ. Quartum ſignum,* & alij, quibus fauet Caietanus *in ſumma verbo Clericorum peccata*; quatenus ibi ait, quod ſi quis ex Clericis comam relaxauerit, (quamuis ſit excommunicandus) non peccet mortaliter, quia non incurrit pœnam excommunicationis latæ, ſed tantùm ferendæ, ſi ſcilicet monitus contumax fuerit, quoniam quidquid ſit de rigore iuris, æquitatis tamen ratio habet vt non ſit excommunicandus, niſi præmonitus a Iudice ſit; tum ne quaſi ex improuiſo tanta, taliſque pœna inferatur pro iis quæ non ſunt ex ſuo genere criminoſa, tum propter tantam multitudinem impunè ſolitam hæc tranſgredi, ita vt non pro magno peccato tranſgreſſio reputetur, quæ ex ſuo genere mala non eſt, ſed ex poſitiuo iure: excommunicatio enim non niſi pro magno crimine inferenda eſt; & propterea (ſubdit idem Caietanus) meo iudicio non incurrit mortale peccatum ante contemptum, ſeu contumaciam; Et propter hanc rationem (quia ſcilicet 29
pœnæ graues, grauiores, ac grauiſſimæ in iure appoſitæ, exceptis excommunicationibus latæ ſententiæ, aut ſunt tales, vt ſine mortali peccato incurri poſſint, aut ſi ſine mortali peccato incurri non poſſunt, exigere videntur monitionem, vt hæc niſi in contumacem feratur) extendi iudicium meum ad omnia Clericis prohibita; & dixi, quod ſi deſit temeritas, contemptus, & contumacia, non video ex vi præcepti peccatum mortale; qui autem putat omnia præcepta obligare ad mortale eget lumine, quo videat, nec naturalis, nec diuini, nec (& multò magis) humani iuris præcepta omnia obligare ad mortale, ſed ea ſola, quorum tranſgreſſio eſt contra charitatem.

Secundò, quia licèt, vt dicebatur, prædicta prohibitio 30
ſit in materia graui pertinenti ad bonum fidei, ac Religionis, & ordinata ad remouendos errores in doctrina, & ad remouendas occaſiones rixæ & turbationis (quæ faciliùs in diſputatione laïcorum timeri poſſunt) hoc tamen locum habere non videtur in laïco docto, præſertim, cùm vtpotè talis, prudens etiam eſſe conſueuerit.

COROLLA

COROLLARIVM

An poſſint Inquiſitores procedere, & punire eum (qui ſiue laicus, ſiue etiam Clericus, verbi gratia, indoctus) diſputat de fide in caſu à iure prohibito?

31 EX dictis ſequitur affirmatiuè; & docent Vmbert. Loçat. *in prax. Inquiſit. verbo diſputare n.* 2. Zanard. & alij, quos ſequitur Farinac. *de hæreſ. q.* 78. *n.* 117.

PETITIO VII.

An licitè poſſit quis diſputare cum hæreticis, vel infidelibus de fide (præſertim publicè) ex parte conditionis audientium?

SVMMARIVM.

1 *Diſputare cum hæreticis, vel infidelibus de fide, præſertim publicè ex parte conditionis audientium licitè quis poteſt, ſi ſcilicet diſputatio fiat cum fructu illorum; ſecus ſi fiat cum damno, quod regulariter eſt timendum, ſi diſputatio habeatur coram vulgaribus.*

2 *Culpa, quam quis incurrit propter dictam diſputationem eſt peccatum imprudentiæ ſecundùm Sanchez, & Caietanum, & rariſſimè ſecundùm Valentiam, periculum eſt, vt excedat peccatum veniale; ſed Auctori multò probabilius videtur oppoſitum, quod ſcilicet rariſſimè excuſetur à peccato mortali, quia rariſſimè abeſt periculum peruerſionis, ſi ſcilicet habeatur coram indoctis.*

3 *Damnum prædictum Audientium in triplici caſu non eſt timendum, ideóque peccatum mortale non interueniet. Primò, ſi concurrat doctrina diſputantis, & argumentorum clariſſima ſolutio. Secundò, ſi diſputatio aſſumatur ad ſtabiliendum fideles vacillantes hæreticorum perſuaſionibus, vel infidelium. Tertiò ſi Auditores ſint viri docti.*

4 *Doctorum nomine hic veniunt non ſolùm ij, qui perfectè ſunt literati, ſed etiam omnes, qui ſunt capaces talis doctrinæ, & ei aliquo modo ſtudent; quia hoc ſolùm ſatis eſt, vt ex auditione diſputationis periculum ipſi non generetur.*

5 *Fides impugnanda non eſt in diſputationibus, quæ fiunt exercitij cauſa, quia præterquam quod periculum eſt de rebus fidei diſputare, periculum etiam eſſe poteſt, ne deinde incipiant in fide vacillare.*

6 *Diſputantes de fide regulariter plus detrimenti, quam vtilitatis afferre ſolent, & cur?*

7 *Diſputans cum hæreticis ſecundùm Diuum Bernardum debet poſſidere eloquentiam, linguarum peritiam, antiquitatis cognitionem, Patrum eruditionem, in artibus exercitium, & ingenij celeritatem magnam.*

1 RESpondetur affirmatiuè; ſi ſcilicet diſputatio fiat cum fructu illorum; quia tunc, cùm ſit vtilis, abſque dubio licita erit; ſic Doctores communiter, quos duabus Petitionibus immediatè præcedentibus referebam.

Secùs, ſi fiat cum damno, & detrimento eorumdem; regulariter tamen hoc damnum, & detrimentum audientium timeri poteſt, ſi diſputatio fiat coram vulgaribus, & indoctis hominibus; quia tales faciliùs argumenta in contrarium, quam noſtræ fidei rationes, & Aduerſariorum ſolutiones percipiunt. Tum quia hæretici coram illis, vtpote indoctis, controuerſiam vocibus, & arrogantia definire intendunt, ex quo fit, quòd, licèt prædicti Auditores priùs firmi fuerint in fide, poſtea tamen vacillare incipiant in eadem; quapropter regulariter illicita erit talis diſputatio. S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 10. *art.* 7. Caietanus, & alij paſſim *ibidem*. Suarez *de fide diſp.* 10. *ſect.* 1. *n.* 14. Sanchez *lib.* 2. *moral. c.* 6. *n.* 10. Valentia 2. 2. *diſp.* 1. *q.* 10. *punct.* 4. *poſt quintam concluſionem*. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 9. *n.* 139. & Turrian. *de fide q.* 10. *a.* 7.

Subdit tamen Sanchez *loc. ſuprà cit.* cum Caietano 2
in ſumma verbo Diſputatio, quod huiuſmodi culpa ſit peccatum imprudentiæ; ſubditque cum Valentia 2. 2. *diſp.* 1 *q.* 10. *punct.* 4. *concl.* 1. *circa fin.* quod rariſſimè periculum ſit, vt excedat peccatum veniale; ſed mihi multò probabilius videtur contrarium, quod ſcilicet rariſſimè excuſetur à peccato mortali; quia rariſſimè abeſt periculum peruerſionis; ſi ſcilicet diſputatio fiat coram indoctis & vulgaribus hominibus, vti ſuprà dicebam.

Quamuis in triplici caſu concedam, quod prædictum 3
damnum, & detrimentum audientium timendum non ſit, atque adeò mortale peccatum non intercedat.

Primò, ſi diſputans ſit ita doctus, vt aduerſariorum argumenta tanta claritate ſoluat, vt meritò iudicare poſſit, quod id auditores facilè ſint percepturi: hoc tamen rariſſimè contingit, vti rectè adnotarunt Sanchez, & Valentia *in locis ſuprà cit.*

Secundò, ſi iam auditores ſollicitati ſint ab aliquo hæretico, & ſic ij quaſi in fide vacillare cœperint; quia tunc vir doctus poteſt, quin & tenetur, diſputationem aſſumere, vt expulſa dubitatione firmitatem illi recipiant; aliàs ſilentium, & diſputationis timor multùm dubitantibus obeſſet. S. Thomas, Suarez, Sanchez, Valentia, Turrianus, & alij, quos ſuprà citabam in locis allegatis.

Tertiò, ſi Auditores ſint viri docti; ſcilicet tales, qui rationes pro vna, & altera parte percipere poſſint; quia tunc diſputatio non videtur periculoſa, ſed potiùs proficua, & vtilis. S. Thomas, Suarez, Sanchez, Valentia, Turrianus, & alij vbi ſuprà.

Per doctos igitur in hoc loco intelliguntur non ſo- 4
lùm ij, qui perfectè ſunt literati, ſed etiam omnes, qui ſunt capaces talis doctrinæ, & ei aliquo modo ſtudent; quia hoc ſolum ſatis eſt, vt ex auditione diſputationis periculum ipſis non generetur: quapropter Valentia dixit, quod diſputari poſſit de rebus fidei, non ſolùm coram hæreticis, ſed etiam coram aliis cordatis, & prudentibus viris, qui iudicantur, quod ſint futuri capaces ipſius virtutis, & etiam facilè animaduerſuri errorem Aduerſariorum.

Aduerte tamen hîc, quod (vt notauit Nazianzenus 5
oratione 26.) in diſputationibus, quæ fiunt exercitij cauſa ad acuenda ingenia inter Catholicos cauere quis debeat, ne in huiuſmodi diſputationibus impugnare fidem aſſueſcat; quia præterquam quod periculum eſt de rebus fidei diſputare (vt idem Nazianzenus *oratione* 3. *de Theologia in princ.* ait) periculum etiam eſſe poteſt ne deinde incipiat in fide vacillare.

Aduerte ſecundò, quod diſputationes de fide regu- 6
lariter plus detrimenti, quàm vtilitatis, afferre ſoleant, ſicut adnotauit Tertullianus *libro de præſumptionibus hæretic. cap.* 16. Author imperfecti *in Matth. homil.* 24. Vincentius Lyrinenſis *lib. de prophanis hæretic. nouit.* Conſtantinus Imperator *in Epiſtola ad Arium apud Socratem lib.* 1. *hiſtoriar. cap.* 6. Euſebius *lib.* 2. *de vita Conſtantini*, Nicephorus *lib.* 8. *hiſtor. cap.* 13. & Concilium Toletanum 4. *cap.* 10.) Et ratio eſt; quia, cum hæretici veritatem non quærant, ſed (ſicut adnotauit Gregorius *lib.* 8. *moral. cap.* 2.) vt ab audientibus iudicentur victores, fit, quod, ſi publicè conuincantur (ne videantur victi) non conuertentur, ſed potiùs audientes peruertentur: nam (cum rationes Catholicorum non percipiant) propter hæreticorum audaciam, & clamorem, iudicabunt, quod hæretici (ſicuti notauit Socrates *lib.* 1. *hiſtoriar. c.* 10.) potiùs victores extiterint.

7 Aduerte tertiò, quod S.Bernardus *ſerm.64. in cantic.* cum Origene *homil.10. in examen*, & aliis, in eo, qui diſputat cum hæreticis, requirat eloquentiam, linguarum peritiam, antiquitatis cognitionem, Patrum eruditionem, in artibus exercitium, & ingenij celeritatem magnam.

PETITIO VIII.

An licitè poſſit quis diſputare cum hæreticis, vel infidelibus de fide (præſertim publicè) ex parte conditionis modi diſputandi?

SVMMARIVM.

1 *Diſputare cum hæreticis, vel infidelibus de fide, præſertim publicè ex parte conditionis modi diſputandi licitè quis poteſt, ſi ſcilicet modus diſputandi ſeruet debitam mediocritatem. Secùs ſi excedat.*

2 *Exceſſus interuenit, ſi diſputans non tam rationum pondere quàm verbis velit contendere.*

3 *Item ſi ex modo diſputandi potiùs videatur velle aduerſarium vincere, quàm errorem ſuperare, quia eſt indicium ſuperbiæ, &c.*

4 *Item ſi nimia tarditate, vel nimio feruore diſputationem aſſumat.*

5 *Diſputatio vt ſit licita, debet eſſe modeſta, & temperata, quapropter abſtinendum eſt à conuiciis; quia hæc nullam afferunt vtilitatem. Et non oſtendendus erit animus vincendi, vel gloriam captandi, ſed amor & deſiderium reducendi hæreticos ad fidem.*

1 Reſpondetur affirmatiuè, ſi ſcilicet modus diſputandi ſeruet debitam mediocritatem; quia tunc licita erit diſputatio; ſic Doctores communiter, quos in ſuperioribus Petitionibus referebam.

Secùs, ſi excedat; quia tunc è contra propter contrariam rationem illicita erit diſputatio, vt apud eoſdem Doctores videri poterit.

2 Primò autem excedet; ſi diſputans non tam rationum pondere, quàm verbis velit contendere, contra Paulum Apoſtolum ibi: *noli contendere verbis.*

3 Secundò; ſi ex modo diſputandi potiùs videatur velle Aduerſarium vincere, quàm errorem ſuperare; quia eſt indicium ſuperbiæ; & quia eſt contra conſilium Hieronymi *lib.1. contra Pelagium circa medium*, ibi: *Non de Aduerſario victoriam, ſed contra mendacium quæramus veritatem.*

4 Tertiò, ſi nimia tarditate, vel nimio feruore diſputationem aſſumat. Quapropter ex vtroque extremo, quod vtile eſt, ſumi, ſicque medium teneri, debebit; vti dixit Nazianzenus *oratione 26. de moderatione in diſputatione adhibenda.*

5 Diſputatio igitur, vt ſit licita debet eſſe modeſta, & temperata; ſicuti præter Nazianzenum *loc. ſuprà cit.* adnotauit etiam Clemens Romanus *epiſt.1.* Gregor. *2. p. Paſtor. c.4.* & Hieronymus *lib.1. & 3.* contra Iouinian. Quapropter abſtinendum erit à conuiciis; quia hæc nullam afferunt vtilitatem; & non oſtendendus erit animus vincendi, vel gloriam captandi, ſed amor, & deſiderium reducendi hæreticos ad fidem, vti dixit Hieronymus *cit. lib.1. contra Pelagium*; & propterea Nazianzenus *in oratione contra Arium* requirit in diſputante omnium virtutum ornamentum.

Obiectiones contra ea, quæ ſuprà dicebantur.

SVMMARIVM.

1. *Apoſtolus exhortans ad vitandum hæreticos, & etiam alij Doctores, & Patres id conſulentes, intelligi debent, ſi ex diſputatione nullus fructus, nullàque vtilitas ſperetur, tam ſcilicet ex parte ipſorum hæreticorum diſputantium, quàm ex parte aliorum; ſecùs ſi fructus, vel vtilitas aliqua ſperetur.*

2 *Hæretici ex Bernardo nec rationibus conuincuntur; quia non intelligunt, nec auctoritate corriguntur; quia non reſipiſcunt, nec flectuntur ſuaſionibus, quia ſubuerſi ſunt.*

3 *Hæretici ex Bernardo capiuntur non tam armis, quàm argumentis.*

4 *Item etſi hæreticus non ſurgat ex fæce, Eccleſia tamen confirmatur in fide.*

5 *Cùm hæreticus ex Auguſtino verbis eſt agendum, diſputatione pugnandum, ratione vincendum, & quamuis non ſperetur, quod hæreticus, cum quo diſputatur, conuertatur, non propterea ſemper à diſputatione eſt abſtinendum; quia poteſt eſſe ſpes, quod fiant minus audaces, & magis timidi, vel quod alij hæretici conuertantur, vel quod Catholici magis confirmentur.*

6 *Apoſtolus Paulus* in epiſtol.2. ad Tim cap.2. & in epiſt.1. ad Cor. cap.11. *intelligendus eſt, ſi ex diſputatione nullus fructus, nullàque vtilitas ſperetur, quod alibi in doctrina Apoſtoli manifeſtatur. Cui conſentit Petrus, & reliqui. Vide ibi Dydimi pulcherrimam ſententiam.*

7 *Leo Papa licet expreſsè prohibeat Monachis docere, & prædicare, non ideò ſequitur, vt id prohibeat etiam ſi fiat cum hæreticis; quia lex illa reuocata iam fuit per aliam legem nouam poſteriorem, eum tulerit legem illam tempore, quo Monachi regulariter nec ad ordines promouebantur, nec literis operam nauabant.*

Obiicies: Apoſtolus *ad Titum 3.* dicit: *Hæreticum hominem poſt vnam, & ſecundam correctionem deuita, ſciens, quia ſubuerſus eſt, qui huiuſmodi eſt, cùm ſit proprio iudicio damnatus*: Ergo hæreticus eſt vitandus, atque adeò cum hæretico nec laici, nec Clerici de fide diſputare debent: quapropter Tertullianus propter hæc verba Apoſtoli *in cap.16. de præſcript. hæretic.* ait: *Fidei noſtræ obſequium Apoſtolo debet prohibenti quæſtiones inire, nouis vocibus aures accõmodare, hæreticum poſt vnam correctionẽ conuenire, non poſt diſputationem, adeò interdicit diſputationẽ, correctionem deſignans cauſam hæretici conueniendi, ob hoc vnum ſcilicet, quia non eſt Chriſtianus*; & propter eadẽ verba Apoſtoli prædicta Gelaſius Papa in *cõmenitorio ad Fauſtum*, inquit. *Nobis nullũ fas eſt inire certamen cum hominibus communicationis alienæ, dicente Apoſtolo, hæreticum hominem poſt vnam, & ſecundam correctionem deuita, ſciens, &c.* Et Soſimus apud Socratem aſſerit: *Diſceptatores non ſolùm non reconciliant ſchiſmata; ſed potiùs hæreticos ad contentionem magis accendunt.* 1

Reſpondetur, & Paulum Apoſtolum, & Patres citatos intelligi, quando ex diſputatione nullus fructus, nullàque vtilitas ſperatur, tam ſcilicet ex parte ipſorum hæreticorum diſputantium (quod præſertim contingit, quando diſputatur cum iis, qui fuerunt Magiſtri erroris; cum tales, vti adnotarunt Driedo *lib.2. de ſcript. cap.3.* Valentia *2.2. diſput.1. quæſt.10. punct.4. circa finem*, & alij ſint valdè obſtinati, quàm ea parte aliorum; ſecùs ſi fructus, vel vtilitas aliqua ſperetur, vel ex parte illorum priorum, vel ex parte iſtorum poſteriorum: quapropter S. Bernardus (*licet in ſer.66. in cant.* dicat, quod *Hæretici* 2

nec

nec rationibus conuincantur, quia non intelligunt, nec auctoritate corrigantur quia non reſipiſcunt, nec flectantur ſuaſionibus, quia ſubuerſi ſunt. Quapropter cum hæreticis non ſit diſputandum) tamen *in ſerm. 64.*
3 *in eadem Cantic.* dixit: *Capiuntur hæretici non tam armis quàm argumentis.* Et paulò poſt *in eodem ſerm. 64.*
4 ſubdidit: *Etſi hæreticus non ſurgat ex fæce, Eccleſia tamen confirmatur in fide.* Et S. Auguſtinus *epiſt. 48.* ait:
5 *Cum hæreticis verbis eſt agendum, diſputatione pugnandum, ratione vincendum, & quamuis non ſperetur, quod hæreticus, cum quo diſputatur, conuertatur, non propterea ſemper à diſputatione eſt abſtinendum, quia poteſt eſſe ſpes, quod fiant minus audaces & magis timidi; vel quod alij hæretici conuertantur, vel quod Catholici magis confirmentur.*

6 Inſtabis: Apoſtolus Paulus *in Epiſt. 2. ad Timoth. cap. 2.* inquit: *Noli contendere verbis, ad nihil vtile eſt, niſi ad ſubuerſionem audientium. Et in epiſt. 1. ad Corinth. cap. 11.* dicit: *Si quis videtur eſſe contentioſus, nos talem conſuetudinem habemus, ſed neque Eccleſia Dei.* Quæ omnia potiſſimùm accommodantur ad hæreticos (qui ſemper contendunt verbis, & conantur ſubuertere Catholicos audientes;) ergo Apoſtolus Paulus potiſſimùm prohibet omnem diſputationem cum hæreticis.

Reſpondetur (vt ſuprà) Apoſtolum Paulum intelligi, ſi ex diſputatione nullus fructus, nulláque vtilitas ſperetur; & hoc inde patet, quia idem Apoſtolus *ad Titum 1.* ſcribit: *Oportet Epiſcopum eſſe amplectentem eum qui ſecundùm doctrinam, &c. vt potens ſit exhortari in doctrina ſana, & eos qui contradicunt arguere, quod præcipuè fit diſputando contra illos qui doctrinæ ſanæ contradicunt, quales ſunt hæretici. Et ad Coloſſenſes 4.* inquit: *In ſapientia ambulate propter eos qui foris ſunt, ſcientes quomodo oporteat ſingulis reſpondere.* Et paulò poſt ſubdit: *Propterea qui præſidere Eccleſiaſtico Magiſterio deputatur ſuper hoc, quod debet habere doctrinam, debet etiam reſultantes obſtruere.* Et Apoſtolus Petrus *in epiſt. 1. cap. 3.* ait: *Fideles omnes debent eſſe parati ad ſatisfactionẽ omni poſcenti rationem reddere de ea quæ in nobis eſt in ſpe.* Quod ſi fideles debent ſecundùm Apoſtolum Petrũ, reddere rationem de ſpe, debebunt etiam & reddere rationem de fide: quæ Apoſtoli Petri verba prædicta putat ibi Dydimus pertinere non ſolùm ad Eccleſiæ Præſides, ſed etiam ad priuatas perſonas: quapropter ait: *Sicut continuè agi, quod bonum eſt, diuina doctrina vult, ita & inſtructos eſſe fideles hortatur, vt parati ſint ad comprobationem rerum ſapiendarum; quia enim multi Euangelio diſciplinabiliter intendentes, exigunt eius ſatisfactionem ſpei bonæ, non oportet ſegnes eſſe, & ad ſatisfactionem deferre requirentes, ſed magis eſſe præparatos Chriſti diſcipulos.* Videri etiam præter Dydimum poterit Fulgentius *lib. 2. ad Traſimundum cap. 1. & lib. ad Donatum cap. 2.* Et S. Thomas *2.2. q. 2. art. vltimo*, qui in Epiſtolam Petri Apoſtoli ſupradictam legunt vtrumque, ſcilicet de fide & de ſpe.

7 Obiicies ſecundò: Leo Papa *in epiſt. 62. cap. vltimo*, expreſsè prohibet Monachis docere & prædicare: ergo multò magis cum hæreticis de fide diſputare: atque adeò falſum eſt, quod Clericis & Religioſis de fide cum hæreticis diſputare prohibitum non ſit contra ea, quæ ſuprà petitionibus præcedentibus dicebamus.

Reſpondetur: Nego conſequentiam, quia lex illa Leonis Papæ reuocata iam fuit per aliam legem nouam potentiorem; & meritò, quia Leo Papa tulit legem illam tempore quo Monachi regulariter nec ad Ordines promouebantur, nec litteris operam nauabant; ac proinde tunc (quod non eſt nunc) tanquam inſufficientes à diſputando de fide cum hæreticis prohibebantur.

PETITIO IX.

Quouſque fideli prohibita ſit communicatio cum infideli?

SVMMARIVM.

1 *Fideli cum infideli de iure naturali & diuino prohibita eſt communicatio in ſuis ritibus, & ſuperſtitioſo cultu, v. g. in ſacrificando, orando, & alia quæ infideles præſtant, efficiendo, quia talis cultus eſt intrinſecè malus, neque vlla ratione honeſtari poteſt.*

2 *Fideli cum infideli quocumque etiam prohibita eſt communicatio de iure naturali & diuino, ſi ex tali communicatione immineat fideli peruerſionis periculum, quia quilibet tenetur ſaluti ſuæ conſulere, quod non cenſetur facere quotieſcumque non vitat periculum quod ſibi imminet.*

3 *Periculum huiuſmodi ex frequenti, & diuturna cum infidelibus communicatione ſemper timeri poteſt, præſertim ſi fidelis ſit homo ſimplex, & communicatio ſit cum Iudæis, vel cum hæreticis.*

4 *Fideli de iure naturali & diuino prohibitum etiam eſt admittere infidelem ad Sacramentorum participationem, quia infidelis eſt incapax fructuum illorum, & ideò ſi per vim ſe ingerat, poteſt Eccleſia eum tanquam iniurium repellere.*

5 *Fidelis cum infideli non poteſt contrahere matrimonium, non ſolùm ob periculum peruerſionis, ſed etiam ob reuerentiam Sacramenti, quod vnus altero non recipiente, recipere non poteſt.*

6 *Fideli de iure poſitiuo & Eccleſiaſtico prohibitum etiam eſt admittere infidelem non baptizatum ad ſacrificium Miſſæ, quamuis liceat fideli eumdem admittere ad orationes priuatas, ad conciones, & ad alia, quæ Miſſa Catechumenorum dicuntur.*

7 *Infidelis conuerſio ſi ſperari poterit ex admiſſione eiuſdem ad ſacrificium, tunc admitti poterit, dummodo non fuerit nominatim excommunicatus, vel publicus Clerici percuſſor, qui nulla tergiuerſatione celari poſſit.*

8 *Fideli etiam prohibitum eſt de iure poſitiuo & Eccleſiaſtico infidelem hæreticum admittere ad quamcumque communicationem, quæ omninò neceſſaria non ſit, ſi ſit nominatim excommunicatus, ſeu denunciatus, vel Clerici manifeſtus percuſſor, &c. quia priuſquàm ſit talis, etiamſi ſit notorius hæreticus, non eſt ex obligatione vitandus.*

9 *Fidelis non prohibetur ex vi iuris Eccleſiaſtici orare, ſacrificio aſſiſtere, celebrare, &c. tametſi ſimul adſit hæreticus etiam notorius, qui tamen peccabit, ſi ſe vltrò ingerat, quia nulla eſt obligatio hunc ſiue in humana, ſiue in diuina conuerſatione vitandi quouſque fuerit nominatim excommunicatus.*

10 *Fidelis ex vi iuris Eccleſiaſtici neque obligatur vitare hæreticum etiam notorium, ſi ſimiliter non fuerit nominatim excommunicatus, &c. in adminiſtratione Sacramentorum, ſed licitè poteſt ab illo, qui etiam non peccabit, ſi fuerit inuitatus, ſeu requiſitus (ne priuilegium conceſſum non excommunicatis fruſtratorium reddatur) Sacramenta (ſi ritu Catholico adminiſtret) recipere in iis caſibus, in quibus ea licitè à Miniſtro peccatore petere poteſt.*

11 *Fidelis licitè poteſt filium hæretici de ſacro fonte ſuſcipere, illúmque ad Eccleſiam & ſcholas Catholicorum admittere ob eamdem rationem; quamuis non poſſit hæreticorum ſcholas adire propter periculum peruerſionis, neque hæreticum ſui filij Pa-*

trinum adhibere , propter eius inhabilitatem ad docendum fidei diuina rudimenta.

12 *Fidelis non poteſt licitè cum hæretico non denunciato, neque Clerici manifeſto percuſſore (qui nulla tergiuerſatione calari poſſit) matrimonium contrahere, ſi ſimus in locis Catholicorum , quia adeſt ſpecialis Eccleſia prohibitio ob periculum peruerſionis. Secùs dic in locis vbi paſſim Catholici cum hæreticis permixti viuunt ; quia conſuetudo obtinuit licitum eſſe , cùm non adſit ibi regulariter tale periculum.*

13 *Fidelis quamuis ratione excommunicationis quam contrahit hæreticus , eius familiaritatem non tenentur vitare, quouſque ille non fuerit nominatim excommunicatus, ſeu denunciatus, vel Clerici notorius percuſſor, (qui nulla tergiuerſatione calari poſſit) nihilominus ſi exinde hæreticus ſumat occaſionem perſeuerandi in hæreſi , vel ſi exinde alij ſcandalizentur præſumendo,quod fidelis erroribus illius conſentiat, omninò illum vitare debebit.*

14 *Fidelis in foro externo ex nimia cum hæretico familiaritate, conuerſatione , viſitatione , munerum oblatione,&c. de hæreſi ſuſpectus redditur , & hæretici fautor iudicatur.*

15 *Purgatio Canonica indicitur illi qui cum hæretico conuerſatur.*

16 *Suſpicio modò leuis, modò grauis , pro qualitate circumſtantiarum iudicatur.*

1 SVppono , quod communicatio fidelis cum infideli vel ſit in rebus diuinis, vel in humanis & politicis ; item , quod communicatio fidelis cum infideli , vel ſit cum infideli baptizato & Eccleſiæ ſubdito , vel ſit cum infideli non baptizato & Eccleſiæ non ſubdito.

Suppono ſecundò , quod prædicta prohibitio vel ſit de iure naturali & diuino, vel ſit de iure poſitiuo & Eccleſiaſtico. His ſuppoſitis.

Reſpondetur , & dico primò : De iure naturali & diuino prohibita eſt fideli communicatio cum infideli in ſuis ritibus & ſuperſtitioſo cultu, v.g.in ſacrificando, orando,& alia, quæ infideles præſtant , efficiendo. Eſt ſententia communis Doctorum ; &

Probatur , quia talis cultus eſt intrinſecè malus, neque vlla ratione honeſtari poteſt; alias etiam idololatria externa honeſtari poſſet , quod nemo dixerit : ergo.

2 An verò , ſi fidelis infidelium ſacrificiis & orationibus interſit , cenſeatur cum illis communicare , & an aliquando ſe à peccato excuſare poſſit. Vide quæ dicebam ſuprà *Petitione tertia.*

Dico ſecundò : De iure naturali & diuino prohibita etiam eſt fideli communicatio cum infideli quocumque,ſi ex tali communicatione immineat fideli peruerſionis periculum : eſt etiam ſententia communis Doctorum ; &

Probatur, quia quilibet tenetur ſaluti ſuæ conſulere, quòd non cenſetur facere quotieſcumque non vitat periculum, quod ſibi imminet , iuxta illud : *Qui amat periculum peribit in illo.* Videri poterit præter alios Sanctus Thomas *2.2.q.10.art.9.*

3 Cæterùm ex frequenti & diuturna cum infidelibus communicatione tale periculum ſemper timeri poteſt, præſertim ſi fidelis ſit homo ſimplex , & communicatio ſit cum Iudæis, vel cum hæreticis ; cùm iſti ſemper fideles peruertere conentur. Ita Doctores , quos etiam adducendo Cyprianum , Athanaſium , & Ireneum ſequitur Coninch.*de fide diſput.*18.*dub.*11.*n.*173.

4 Dico tertiò : De iure naturali & diuino prohibitum etiam eſt fideli admittere infidelem ad Sacramentorum participationem : eſt ſimiliter etiam communis ſententia Doctorum, &c.

Probatur , quia infidelis eſt incapax fructus illorum: quapropter ſi infidelis per vim ſe ingerat , poterit Eccleſia eum tanquam Religioni iniurioſum repellere & punire.

Hinc ſequitur , quod non poſſit fidelis cum infideli matrimonium contrahere , non ſolùm ob periculum peruerſionis , ſed etiam ob reuerentiam Sacramenti, quod vnus. altero non recipiente , recipere non poteſt. 5

Dico quartò : De iure poſitiuo & Eccleſiaſtico prohibitum etiam eſt fideli admittere infidelem non baptizatum ad ſacrificium Miſſæ , ſicuti patet ex Textu *in cap. Epiſcopus de conſecrat. diſt.* 1. quamuis liceat fideli eumdem admittere ad orationes priuatas,ad conciones, & ad alia quæ Miſſæ Catechumenorum dicuntur,ſicuti conſtat ex eodem Textu citato. 6

Quod ſi ex admiſſione infidelis ad ſacrificium ſperetur fructus aliquis ſpecialis, v.g.eius,vel alterius conuerſio , tunc admitti poterit infidelis , dummodò non fuerit nominatim excommunicatus , vel publicus Clerici percuſſor , qui nulla tergiuerſatione cælari poſſit. Sic Doctores, quos ſequitur Coninch. *loco ſuprà citato, num.* 164. 7

Dico quintò : De iure poſitiuo & Eccleſiaſtico prohibitum etiam eſt fideli infidelem hæreticum (ſi ſit nominatim excommunicatus, ſiue denunciatus,vel Clerici manifeſtus percuſſor, ita vt nulla tergiuerſatione cælari poſſit) admittere ad quamcumque communicationem, quæ omninò neceſſaria non ſit , ſicuti habetur in Extrauag. *Ad euitanda,* ex decreto Concilij Conſtantienſis ſub Martino V. & tradunt communiter Doctores *in tract.de cenſuris* , & præcipuè videri poterit Nauarrus *lib.5.conſilior.tit.de hæreticis,conſ.*16. *num* 7. Suarez *tom 3.de Sacrament. diſput.*18.*ſect.*1. Azor. *tom.*1. *Inſtit. moral.lib.*8. *cap.*11.*q.*4. & Sanchez *lib.*2.*moral.cap.*9. *n.*5. *& ſeqq.* 8

Dixi : *Si ſit nominatim excommunicatus,ſeu denunciatus, vel Clerici manifeſtus percuſſor , qui nulla tergiuerſatione cælari poſſit* , quia priuſquam ſit talis, etiamſi ſit notorius hæreticus , non eſt ex obligatione vitandus, iuxta dictam Extrauag. *Ad euitanda* , & tradunt Doctores *in locis ſuprà citatis.*

Hinc ſequitur , quod ex vi iuris Eccleſiaſtici non prohibeatur fidelis orare , ſacrificio aſſiſtere, celebrare, &c. tametſi ſimul adſit hæreticus , etiam notorius (qui tamen peccabit, ſi ſe vltrò ingerat,) quia nulla eſt obligatio hunc ſiue in humana, ſiue in diuina conuerſatione vitandi , quouſque fuerit nominatim excommunicatus, ſeu denunciatus , vel Clerici manifeſtus percuſſor, qui nulla tergiuerſatione cælari poſſit , iuxta eamdem ſupradictam Extrauag. *Ad Euitanda* , & iuxta eoſdem Doctores *ſuprà* citatos. 9

Sequitur ſecundò , quod ex vi iuris Eccleſiaſtici neque obligetur fidelis hæreticum etiam notorium (ſi ſimiliter non fuerit nominatim excommunicatus, ſeu denunciatus, vel Clerici manifeſtus percuſſor , qui nulla tergiuerſatione cælari poſſit,) vitare in adminiſtratione Sacramentorum , ſed licitè poſſit ab illo (qui etiam non peccabit , ſi fuerit inuitatus , ſeu requiſitus, ne priuilegium conceſſum non excommunicatis fruſtratorium reddatur) Sacramenta (ſi non ritu Catholico adminiſtret) recipere in iis caſibus , in quibus ea licitè à Miniſtro peccatore petere poteſt. Sic Doctores , quos ſequitur Suarez *vbi ſuprà notabil.* 3. & Sanchez *num.*10. 10

Sequitur tertiò , quod licitè poſſit fidelis filium hæretici de ſacro fonte ſuſcipere , illumque ad Eccleſiam, & ſcholas Catholicorum admittere , ob eamdem rationem. Nauarrus *lib.*1.*conſil.tit.de conſtitution.conſ.*1.*q.*27. Azor. *vbi ſuprà q* 8. *&* 9. & Sanchez *citato cap.* 9. *num.* 12. *&* 13. Quamuis licitè non poſſit idem fidelis hæreticorum ſcholas adire propter periculum peruerſionis , neque hæreticum ſui filij Patrinum adhibere, quia non poteſt hæreticus (vt periculum peruerſionis omittam) obligationi illum docendi rudimenta fidei ſatisfacere , cùm hæreticus prohibeatur inſtruere , & docere. Nauarrus *loco ſuprà citato,q.* 29. & Azor. Sanchez,& alij, *vbi ſuprà.* 11

An autem licitè poſſit fidelis cum hæretico non denunciato,

nunciato, neque Clerici manifeſto percuſſore (qui nulla tergiuerſatione cælari poſſit) matrimonium contrahere?

Reſpondetur cum diſtinctione: Si ſimus in locis Catholicorum, non poteſt, quia adeſt ſpecialis Eccleſiæ prohibitio ob periculum peruerſionis; ſi verò ſimus in locis vbi paſſim Catholici cum hæreticis permixti viuunt, poteſt, quia conſuetudo obtinuit licitum eſſe, cùm non adſit ibi regulariter tale periculum; quod ſi tamen adſit aliquando, eo quod ſci licet fidelis non ſit permittendus Chriſtiane viuere, ſed potiùs timeatur vexandus, vt fidem derelinquat, non poterit, & multò magis non poterit inire pactum, vt ex filiis alij Catholicam fidem, alij verò hæreſim profiteantur, quia id eſſet infidelitati conſentire, ſeu infidelitatem approbare. Sic Doctores, quos ſequitur Sanchez *de matrimonio, lib. 7. diſput. 72. num 5. & ſeqq & lib. 2 moral. cap. 9. num 9.*

13 Cæterùm (quamuis ratione excommunicationis quam contrahit hæreticus, eius familiaritatem fidelis non teneatur vitare quouſque ille non fuerit nominatim excommunicatus, ſeu denunciatus, vel Clerici notorius percuſſor, qui nulla tergiuerſatione cælari poſſit) nihilominus, ſi exinde hæreticus ſumat occaſionem perſeuerandi in hæreſi, vel ſi exinde alij ſcandalizentur, præſumendo quod fidelis hæretici erroribus conſen-
14 tiat, omninò fidelis illum vitare debebit, quapropter fidelis in foro externo ex nimia cum hæretico familiaritate, conuerſatione, viſitatione, munerum oblatione, &c. de hæreſi ſuſpectus redditur, & hæretici fautor iudicatur, iuxta Textum *in cap. inter ſollicitudines, verſ.*
15 *In pœnam, de purgat. Canonic.* vbi ob dictam ſuſpicionem indicitur purgatio, & ab officio ſuſpenſio illi qui
16 ſic cum hæretico conuerſatur; ſuſpicio autem modò leuis, modò grauis pro qualitate circumſtantiarum iudicatur; qua de re præter alios videri poterit. Eymericus 2. *part. q. 56.* Peña *ibidem*, & Farinac. *de hæreſi, q. 182. §. 10. n. 166. & ſeqq.*

PETITIO X.

Quinam ſint caſus, in quibus iure Eccleſiaſtico prohibeatur fideli cum infidelibus communicatio?

SVMMARIVM.

1 *Fideli generaliter prohibetur familiaritas cum Iudæis, maximè quæ conſiſtit in quinque caſibus, & quinam ſint? Clerico enim in his caſibus imponitur pœnam depoſitionis, laicis verò excommunicationis.*

2 *Fideli prohibetur Iudæos inuitare, vel ad eorum conuiuia accedere.*

3 *Item eſſe Obſtetrices, vel Nutrices eorum filiorum in eorum domibus.*

4 *Famulari iiſdem, vel in teſtamento aliquid relinquere, aut eos legatarios facere.*

5 *Itémque ipſis ſeruitutis vinculo ſubjici.*

6 *Itémque publica officia committere, vbi permittens excommunicandus iubetur.*

7 *Fideli cum Iudæis quatenus attinet ad generalem prohibitionem de familiaritate, ſolùm ea prohibetur familiaritas, ex qua peruerſionis, vel ſcandali periculum timeri poteſt; quapropter ſi hæc duo ceſſabunt, ceſſabit etiam & prohibitio.*

8 *Peruerſionis periculum & ſcandali, etiam ſi ceſſet in particulari, adhuc tamen probabile eſt, familiaritatem prohiberi, quia lex non reſpicit caſus particulares, ſed ea quæ communiter contingunt.*

9 *Prohibitio nulla eſt ex ſententia ſatis probabili nonnullorum Doctorum quantum attinet ad quinque primos caſus, præter eam, quæ iure naturæ ineſt ob periculum ſcilicet peruerſionis, &c.*

10 *Concilij Trullani Canones non ſunt, vt putat Gratianus, ex ſexta Synodo generali deſumpti, ſed ex quibuſdam Pontificibus, qui vt Iuſtiniano Imperatori placerent, plura ſtatuerunt, quorum ſtatuta ab Eccleſia Romana recepta non ſunt.*

11 *Ingreſſus cum Iudæo in idem balneum, eo quod nullibi reperiatur expreſſus, niſi in* cap. Nullus cit. *quod non eſt firmæ auctoritatis, hodie locum habere non videtur, ſolum enim lotio ſimultanea ex condicto videtur prohibita.*

Reſpondetur: Generaliter prohibetur fideli familiaritas cum Iudæis, *cap. Iudæi, cap. Ad hæc, & cap. finali de Iudæis.* Specialiter autem prohibetur in decem caſibus. 1

Primò prohibetur fideli cum Iudæis habitare.

Secundò, eorum azymis veſci.

Tertiò, iis Medicis vti.

Quartò, ab iis medicinas accipere.

Quintò, ſimul cum iis in balneum ingredi.

Hi quinque caſus habentur *in cap. Nullus, 28. q. 1.* quod deſumptum eſt ex Canone XI. Concilij Trullani, vbi tranſgredienti, ſi ſit Clericus, imponitur pœna depoſitionis, ſi verò ſit laicus, imponitur pœna excommunicationis, non tamen latæ, ſed ſolùm ferendæ.

Sextò, prohibetur fideli Iudæos inuitare, vel ad eorum conuiuia accedere, *cap. omnes 28. q. 1.* quod deſumptum eſt ex Concilio Agathenſi *cap. 40.* 2

Septimò, eſſe Obſtetrices, vel Nutrices eorum filiorum, in eorum domibus, *cap. Ad hæc de Iudæis.* Et ita vt committatur ibi Prælatis, quod per cenſuram receſſum compellant. 3

Octauò, iis famulari, vel in teſtamento aliquid relinquere, aut eos legatarios facere; *eodem cap. Ad hæc, & cap. ſi quis Epiſcopus de hæretic. & cap. ſane ſecundò 24. q. 2.* 4

Nonò, iis ſeruitutis vinculo ſubjici, *dicto cap. Ad hæc de Iudæis.* 5

Decimò, iis publica officia committere, *cap. conſtitut. 17. q. 4.* vbi permittens excommunicandus iubetur. 6

Hi omnes decem caſus referuntur, & expenduntur ab Angelo, Roſella, Syluestro, Armilla, & Tabiena *verbo Iudæus*, à Suarez *de fide, diſput. 18. ſect. 6. num. 6. & ſeqq.* ab Azorio *tom. 1. Inſtit. moral. lib. 8 cap. 22.* à Sanchez *lib. 2. moral. cap. 31.* & à Coninch *diſput. 18. dub. 11. num. 166.* Et expendentur etiam à nobis *infrà dub. 230. per totam.*

Aduerte interim tamen, quod (quatenùs attinet ad generalem prohibitionem de familiaritate fidelis cum Iudæis) ſolùm ea prohibeatur familiaritas, ex qua peruerſionis, vel ſcandali periculum timeri poteſt; quapropter ſi hæc duo ceſſabunt, ceſſabit etiam & prohibitio. S. Thomas 2. 2. *q. 10. art. 9.* Sanchez *vbi ſuprà n. 2. & ſeqq.* Coninch. *num. 167. circa finem.* & alij complures. 7

Quamuis non omninò improbabile ſit, quod licèt in particulari caſu peruerſionis, & ſcandali periculum ceſſet, adhuc familiaritas prohibeatur, quia lex non reſpicit caſus particulares, ſed ea quæ communiter contingunt, iuxta illud: *Leges accommodantur ad ea, quæ frequentiùs accidant. l. Nam ad ea, ff. de legibus.* Sic tenent quidam Doctores, quos ſequitur Suarez *loco ſuprà citato, num. 6.* vbi proptèrea docet, quod familiaritas cum Iudæis permittatur ſolùm iis, qui ita ſunt in fide firmi; vt ipſis infidelium conuerſio ſpecialiter commiſſa ſit. 8

Aduerte ſecundò, quod (quatenus attinet ad quinque primos caſus ex Concilio Trullano deſumptos, & *in cap. Nullus 28. q. 1.* relatos) ex ſententia ſatis probabili nonnullorum Doctorum nulla ſit prohibitio, præter eam quæ iure naturæ ineſt, ob periculum ſcilicet peruerſionis, vel ſcandali, quod dicebam, quia illius 9

Concilij

Concilij Canones non ſunt (vt putat Gratianus ex ſexta Synodo generali deſumpti, ſed ex quibuſdam Pontificibus, qui, vt Iuſtiniano Imperatori placerent, plura ſtatuerunt, quorum ſtatuta ab Eccleſia Romana recepta non ſunt. Sic Doctores, quos ſequitur Bannez 2.2. *q.1. art.1. dub.* 5. Quapropter, quod prædicti quinque caſus in conſcientia non obligent, docent expreſsè nonnulli, quos ſequitur Coninch. *cit. diſput.* 18. *dub.* 11. *num.* 168. At quia Alexander III. in Concilio Lateranenſi, & alij Pontifices ferè eiſdem verbis ſupradictos caſus ſtatuerunt; & Doctores etiam communiter approbant, libenter illos expendam *infrà cit. dubit.* 230. *per totam*, de quorum expenſione ibi videri poterit.

Aduerte tertiò, quod quintus caſus, ingreſſus ſcilicet in idem balneum cum Iudæo (eo quod nullibi reperiatur expreſſus, niſi *in ſupradicto cap. Nullus*, quod vti dicebam, non eſt firmæ auctoritatis) hodie locum habere non videatur; At (poſita illa prohibitione, quæ eſto & adhuc non ceſſauerit) non de quocumque ingreſſu ſimultaneo intelligi debet, quia ſi caſu fidelis, (cùm Iudæus balneum ingreditur) accedat lauari; non tenetur expectare, vel à lotione abſtinere; cùm ſolùm ex intentione condicto, & cõuentione lotio ſimultanea prohibeatur: Hæc enim ſolùm eſt, quæ familiaritatem inducit, & quæ propterea ſolùm ab illo Textu vitatur.

PETITIO XI.

An hæreticus, ſcilicet infidelis, qui baptiſmum ſuſcepit, cogi poſſit ad retinendam fidem?

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia cogere poteſt ad retinendam fidem fictè baptizatum, quamuis nunquam priùs fidei actum habuerit.*

2 *Eccleſia non ob aliam cauſam pueros parentum Chriſtianorum, quando veniunt ad vſum rationis, cogere poteſt, vt fidem retineant, niſi quia Eccleſia per baptiſmum iuriſdictionem in eos acquiſiuit, tametſi ante vſum rationis nunquam fidei actum habuerint.*

3 *Qui baptizatur, per ſe, vel per alios ſe ſubjicit Eccleſia, pollicendo ſcilicet, ſe velle eſſe ſub tutela & iuriſdictione Eccleſia.*

4 *Eccleſia cùm ſit viſibilis, habere debet iuriſdictionem, que fundatur in aliqua re viſibili.*

5 *Chriſtus Dominus conceſſit Eccleſia quidquid erat neceſſarium ne Sacramenta contaminarentur.*

6 *Eccleſia cogere poteſt ad retinendam fidem Adultum, etiamſi metu ductus baptiſmum ſuſceperit, dummodo tamen baptizari voluerit.*

7 *Projiciens merces tempore naufragij in mare, licèt quidem illas projiciat inuoluntariè ſecundùm quid, quia ſcilicet aliàs non proſperet, projicit tamen voluntariè ſimpliciter &, abſolutè, ad ſeruandam ſcilicet vitam.*

8 *Suſcipiens fictè baptiſmum, ſicut etiam & alia Sacramenta, magnam Eccleſia & Sacramentis iniuriam intulit.*

9 *Eccleſia cogere poteſt poſt vſum rationis ad fidem retinendam filios infidelium, qui inuitis parentibus ante vſum rationis baptizati ſunt contra nonnullos oppoſitum ſatis probabiliter aſſerentes.*

10 *Eccleſia è contra cogere non poteſt ad retinendam fidem eum, qui aliquando fidem habuit, ſi modò velit illam abjicere.*

11 *Ciuitas defectu iuriſdictionis non poteſt punire eum, qui vult fieri ciuis, ſed nondum tamen factus eſt ciuis.*

12 *Religio non poteſt punire eum qui vult fieri Religioſus, ſed nondum tamen factus eſt Religioſus.*

13 *Eccleſia non habet iuriſdictionem in eum qui nunquam fuit in Eccleſia.*

14 *Eccleſia cogere non poteſt, vt poſtquam peruenit ad vſum rationis baptiſmum ſuſcipiat, filium hominis Chriſtiani, qui nondum baptiſmum ſuſcepit, defectu iuriſdictionis in eum.*

15 *Eccleſia non ex eo quod habet iuriſdictionem in Parentem Chriſtianum, habet etiam iuriſdictionem in filium illius parentis non baptizatum, quia non in poteſtate patris, ſed in poteſtate filij eſt ſuſcipere baptiſmum.*

16 *Neque ex eo quod iam crediderit & inter Catholicos nutritus & educatus fuerit, ſicut patet de Catechumeno, qui non tamen quod crediderit cogi poteſt ad ſuſcipiendum baptiſmum, ſecùs ſi poſt vſum rationis tanquam Catholicus diù vixerit in Eccleſia, recipiendo ſcilicet Sacramenta & fruendo priuilegiis Eccleſia.*

17 *Eccleſia neque cogere poteſt hæreticum ad ſuſcipiendam fidem, qui nunquam verum baptiſmum ſuſcepit, quia ſic verè nunquam fuit in Eccleſia; ſecùs ſi præſumeretur baptizatus, & diu tanquam Catholicus vixerit.*

18 *Puniendi ſunt tanquam hæretici, qui metu baptizati ſunt, dummodo non fuerit abſoluta coactio, quia ſcilicet tunc non fuit verus baptiſmus.*

19 *Nullibi reperitur in ſacra Scriptura, quod non ſit cogendus ad retinendam fidem is qui ab illa recedere vult: quando enim Ieſus fecit diſcipulis poteſtatem abeundi, licet iam eſſent in Eccleſia, forſitan non ideò erant baptizati, & erant tantùm quoad affectum, non autem re, & quoad effectum; neque enim, licèt poterat cogere eos ad retinendam fidem, coegit, quia nondum expediebat hac vti poteſtate.*

20 *Per vaſa fictilia ab Apoſtolo* ad Timoth. 2. *intelliguntur peccatores qui cum iuſtis permixti ſunt in Eccleſia, vel Chriſtiani infirmi, & debiles, qui ab hæreticis facilè ſeducuntur.*

21 *Imenæus & Philetus hæretici, licèt aliquos infirmos ad ipſorum falſam ſectam ſeduxerint, non tamen timendum eſt, quia in Eccleſia non ſolùm ſunt vaſa fictilia, ſed etiam aurea, & argentea.*

22 *Per magnam domum ibidem ab Apoſtolo intelligitur non Eccleſia, ſed totus mundus; non enim in Eccleſia ſunt vaſa lignea & fictilia, id eſt mali, ſed tantùm aurea & argentea, id eſt ſoli boni iuſti; in mundo autem ſunt boni & mali.*

23 *Boni ſolùm & iuſti ex citatis Sanctis Patribus intelliguntur eſſe in Eccleſia quaſi partes, & viua membra eiuſdem; mali autem quaſi membra ſemimortua, cùm careant charitate, quæ eſt anima & vita primaria Eccleſia.*

24 *Per magnam domum probabiliùs ibi ſignificatur Eccleſia, vt autumant Ambroſius, Cyprianus, & alij.*

25 *Eccleſia, licèt dicatur Sancta, quia in ipſa ſolùm reperitur vera ſanctitas, caput ſanctum, & Sacramenta ſancta, ſempèrque in ipſa reperiuntur viri ſancti, tamen comprehendit non ſolùm viros ſanctos, ſed etiam malos.*

26 *Eccleſia ab eodem Apoſtolo non ſolùm vocatur domus, ſed etiam domus Domini, & Dei; quapropter fideles in eadem domo conuerſantes, vocantur domeſtici Dei, & domeſtici fidei.*

27 *Hæretici non ſunt in Eccleſia ſimpliciter & abſolutè, ſed ſunt in Eccleſia ſecundùm quid, quatenùs ſcilicet retinent charitatem baptiſmalem, & vera Sacramenta adminiſtrant, & poſſunt ab Eccleſia puniri: vnde argumentum deſumptum ex doctrina Sancti Auguſtini retorquetur.*

28 *Deus quamuis permittat hæreſes, neque vllum cogat*

ad

ad fidem retinendam, non ideò ſequitur, quod neque Eccleſia cogere debeat, quia præterquam quod argumentum nihil valet, ſequeretur etiam quod nulla peccata, cùm Deus omnia peccata permittat, punienda forent; punit enim Deus hæreſes ſuo tempore, quapropter & Eccleſia punire poteſt.

29 *Hæreſum nomina ex Apoſtolo* 1. ad Corinth. 11. *intelliguntur diſſenſiones quæ erant inter Corinthios; nihilominus diſtinguendo argumenti antecedens, oportet hæreſes eſſe antecedenter, & abſolutè negatur, quia quicumque peccat, liberè peccat; ita vt poſſit non peccare, alioqnin non peccaret, cùm Deus non obliget ad impoſſibilia: in effectu conſequenter & ex ſuppoſitione, quod Deo permittente voluntas humana ex ſua malitia ſic ſe determinatura eſt, conceditur.*

30 *Scandala, licèt ex Sancto Matthæo neceſſariò dicantur euenire, non tamen ea, & alia peccata non puniuntur, quia non ſunt ſimiliter neceſſaria in cauſa, ſeu neceſſaria neceſſitate antecedenti, & abſoluta, ſed neceſſaria in effectu, ſeu neceſſaria neceſſitate conſequenti, & ex ſuppoſitione.*

31 *Mala permittit Deus propter bonum commune, quia ſcilicet ſunt occaſio, vt veritas diligentiùs inquiratur, examinetur, & prædicetur.*

32 *Deus ex Sancto Auguſtino, ſapientia ſuæ magis congruere videt ex malis bona facere, quàm nulla mala eſſe permittere.*

33 *Hæreticorum inquietudine fit, vt ſcripturas vigilantiùs perſcrutemur; vnde, ne oculi Chriſti noceant illis poſſit occurri, tanquam de ſomno ignauia noſtra educitur induſtria, ita per multiplicem gratiam Saluatoris etiam quod inimicus in perniciem machinatur, Deus conceſſit in adjutorium.*

34 *Infideles cogi non poſſunt ad fidem ſuſcipiendam, cùm fides debeat eſſe voluntaria, & cùm ſi illi ad fidem ſuſcipiendam cogerentur, ſequerentur multa mala, & incommoda, ſecùs tamen dicendum eſt de hæreticis; in primos enim Eccleſia non habet iuriſdictionem, quam tamen habeo in ſecundos; & ob id cogere poteſt hæreticos ad fidem retinendam.*

35 *Eccleſiæ iure ſuo vtenti imputari non debet, ſi hæretici fictè ſimulent fidem, & fictè ſuſcipiant Sacramenta, & alia incommoda ſequantur, ſed praua hæreticorum voluntati.*

36 *Fides eſt voluntaria antecedenter & abſolutè, ſi ſcilicet nunquam fuerit ſuſcepta; eſt tamen neceſſaria ſolùm conſequenter, & ex ſuppoſitione, ſi ſemel fuerit per baptiſmum ſuſcepta.*

1 Reſpondetur, & dico primò: Eccleſia cogere poteſt ad retinendam fidem fictè baptizatum, quamuis nunquam priùs fidei actum habuerit.

Probatur primò auctoritate, quia ſic habetur *in cap. contra Chriſtianos de hæretic. in 6.* & notant ibi communiter Canoniſtæ; tum quia ſic etiam colligitur *ex cap. Maiores de baptiſmo, & ex cap. de Iudæis diſt. 45.*

2 Secundò probatur ratione, quia Eccleſia non ob aliam cauſam pueros parentum Chriſtianorum, quando veniunt ad vſum rationis, cogere poteſt vt fidem retineant, niſi quia Eccleſia per baptiſmum iuriſdictionem in eos acquiſiuit, tametſi ante vſum rationis nunquam fidei actum habuerit: ergo propter ſolam ſuſceptionem baptiſmi; Eccleſia cogere poteſt ad retinendam fidem eum, qui fictè baptizatus eſt: non enim obſtat quod baptizatus dicat, ſe fictè baptizatum eſſe, quia non creditur in propria cauſa teſtimonium pro ſe ferenti; tum quia Eccleſia non iudicat de occultis.

3 Confirmatur, quia qui baptizatur, per ſe, vel per alios, ſe ſubjicit Eccleſiæ, pollicendo ſcilicet, ſe velle eſſe ſub tutela & iuriſdictione Eccleſiæ: ergo per baptiſmum Eccleſia acquirit ius in baptizatum; ſicque illum cogere poteſt ad retinendam fidem & Religionem quam per baptiſmum exteriùs profeſſus eſt, quamuis dicat ſe fictè baptiſmum ſuſcepiſſe, ſicuti dicebam.

Confirmatur ſecundò, quia Eccleſia (cùm ſit viſibilis) habere debet iuriſdictionem quæ fundetur in aliqua re viſibili: ergo cùm hæc non poſſit eſſe vera fides, vtpotè quid interius, erit neceſſariò baptiſmus, vtpotè quid exterius. 4

Confirmatur tertiò, quia Chriſtus Dominus conceſſit Eccleſiæ quidquid erat neceſſarium, ne Sacramenta contaminarentur: ergo conceſſit etiam Eccleſiæ poteſtatem puniendi eum qui fictè Sacramenta ſuſcepit; ſicque adhuc poterit eum punire, cogendo ad retinendam fidem & Religionem, quam exterius per ſuſceptionem baptiſmi profeſſus eſt; etiamſi ſolùm fictè baptiſmum ſuſceperit, vti dicebam. 5

Dico ſecundò: Eccleſia cogere poteſt ad retinendam fidem adultum, etiamſi metu ductus baptiſmum ſuſceperit, dummodò tamen baptizari voluerit, (cùm alioquin baptiſmus, vtpote in ſuſcipiente intentionem ſuſcipiendi requirens inualidus ſit.) 6

Probatur primò auctoritate, quia ſic patet *ex cap. Maiores, §. Item quæritur de baptiſmo*, & ex Concilio Toletano IV. *cap. 56.* quod refertur *in cap. de Iudæis, diſt. 45.*

Probatur ſecundò ratione, quia qui tempore naufragij merces projicit in mare, licèt quidem illos projiciat inuoluntariè ſecundùm quid, (quia ſcilicet, ſi non eſſet naufragij periculum, non projiceret,) projicit tamen voluntariè ſimpliciter & abſolutè, ad ſeruandam ſcilicet vitam: ergo ſic etiam in caſu noſtro, atque adeò propter talem ſuſceptionem baptiſmi Eccleſia acquirit in illum poteſtatem & iuriſdictionem; ſicque cogere poterit illum ad retinendam fidem & Religionem, quam exteriùs per talem ſuſceptionem baptiſmi profeſſus eſt: non enim obſtat, quod dicat ſe non habuiſſe voluntatem ſuſcipiendi baptiſmum, quia non creditur in propria cauſa teſtimonium pro ſe ferenti, nec Eccleſia iudicat de internis, vti *ſuprà* dicebam. 7

Confirmatur, quia ſi baptiſmum, ſicut etiam & alia Sacramenta fictè ſuſcepit, magnam Eccleſiæ, & Sacramentis iniuriam intulit: ergo adhuc Eccleſia poterit illum punire, & cogere vt maneat in fide & Religione quam exteriùs per ſuſceptionem baptiſmi profeſſus eſt. 8

Dico tertiò: Eccleſia cogere poteſt poſt vſum rationis, ad fidem retinendam filios infidelium, qui inuitis parentibus, ante prædictum vſum rationis baptizati ſunt, quia reuera tales characterem baptiſmalem receperunt; nec ipſi (quidquid ſit de parentibus) in hoc iniuriam paſſi ſunt; cùm ipſorum negotium perutiliter geſtum ſit; ergo, &c. 9

Quamuis contrarium alij, & quidem probabiliter arbitrentur, quia non eſt conueniens, inquiunt ipſi, quod quia Eccleſia iniuſtè contra parentes eorum filios baptizauit, per hanc iniuriam in eorum filios iuriſdictionem acquiſiuerit; tum quia ſi in tales filios ratione baptiſmi aliquod ius Eccleſia acquiſiuiſſet, poſſet illos ante vſum rationis à parentibus ſubtrahere, & fidelibus nutriendos conſignare; quod ex communi ſententia Doctorum in tractatu de baptiſmo non admittitur; ergo ſignum eſt, quod prædicti filij quando veniunt ad vſum rationis, ad fidem ſeu religionem noſtram retinendam non ſint compellendi, ſed potiùs in propria ipſorum poteſtate relinquendi.

At ad iſtas aduerſariorum rationes facilè reſpondere quis poſſet, ex iis quæ *ſuprà* dicebantur.

Dico quartò: Econtra Eccleſia cogere non poteſt ad retinendam fidem eum, qui aliquando fidem habuit, ſi modò velit illam abjicere, & nunquam fuerit baptizatus. 10

Probatur auctoritate ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 14.* vbi dicitur, quod Eccleſia nullum ius habeat in eum, qui per baptiſmum nondum eſt in ipſam ingreſſus. 11

11 Secundò probatur ratione, quia defectu iuriſdictio-
nis ciuitas non poteſt punire eum qui vult fieri ciuis,
12 ſed nondum tamen factus eſt ciuis; neque Religio po-
teſt punire eum qui vult fieri Religioſus, ſed nondum
tamen factus eſt Religioſus: ergo ſimiliter defectu iu-
riſdictionis Eccleſia non poterit punire eum qui vult
fieri Chriſtianus, ſed nondum tamen per baptiſmum
factus eſt Chriſtianus; atque adeò non poterit cogere
eum ad retinendam fidem, cùm nondum per baptiſ-
mum factus ſit Chriſtianus, ſicque ſubditus Eccleſiæ,
ſicuti dicebam.

13 Confirmatur, quia, quod Eccleſia non habeat iuriſ-
dictionem in eum qui nunquam fuit in Eccleſia, ſatis
habetur *ex 1.ad Corinth.5.* Ibi: *Quid mihi de iis qui fo-
ris ſunt iudicare?* Et tradunt Innocentius III. *in cap.
Gaudemus de diuortiis.* S. Auguſtinus *homil.50.de pœni-
tentia.* Chryſoſtomus *ibi,* Theodoretus, Theophylactus,
& alij, ſed qui baptiſmum nondum ſuſcepit, non eſt, ta-
men ſi fidem habuerit, propriè in Eccleſia (ſicuti ſuo
loco *infra* diffuſiùs dicam. Et tradunt Nazianzenus *in
oratione in ſacrum lauacrum.* Auguſtinus *tract.4.in Ioan-
nem.* Chryſoſtomus *homil.24. ſimiliter in Ioannem.* Cy-
rillus *lib.12.etiam in Ioannem cap.50.* & Tertullianus *li-
bro de præſcript.hæretic.* Et patet *ex cap.2. Actuum,* vbi
dicitur, quod homines fiunt de corpore Eccleſiæ, cùm
baptiſmum ſuſcipiunt,) ergo, &c.

14 Dico quintò, neque Eccleſia cogere poteſt, vt poſt-
quam peruenit ad vſum rationis) baptiſmum ſuſcipiat,
filium hominis Chriſtiani qui nondum baptiſmum ſuſ-
cepit, quia ex dictis Eccleſia in eum (cùm nondum ſci-
licet baptizatus fuerit) iuriſdictionem non habet.

15 Non obſtat quod eius parens ſit Chriſtianus, quia
non propterea Eccleſia in filium habet; cùm non in
poteſtate patris, ſed in poteſtate filij ſit, ſuſcipere, vel
non ſuſcipere baptiſmum.

16 Neque obſtat ſecundò, quod filius iam crediderit &
inter Catholicos nutritus & educatus fuerit, quia neque
propterea propter eamdem dictam rationem cogi po-
teſt ad ſuſcipiendum baptiſmum, ſicuti patet de Cate-
chumeno, qui quamuis etiam iam crediderit, & inter
Catholicos nutritus & educatus fuerit; non tamen
propterea cogi poteſt ad ſuſcipiendum baptiſmum &
retinendam fidem, quamuis quidem ad id cogi poſſit,
ſi poſt vſum rationis tanquam Catholicus diu vixerit in
Eccleſia, (recipiendo ſcilicet Sacramenta & perfruen-
do priuilegiis Eccleſiæ) quia tunc ratione Sacramento-
rum & Eccleſiæ priuilegiorum vſus cenſetur ſe iam ſub-
jeciſſe Eccleſiæ, atque adeò Eccleſia in ipſum poteſtatē
& iuriſdictionem acquiſiuiſſe; præſertim quia ſi ipſe
in tali caſu fidem desereret, iniuriam Sacramentis &
Eccleſiæ faceret; quapropter poſſet Eccleſia (& pro-
pter hoc) illum punire, cogendo illum ad ſuſcipiendum
baptiſmum & ad retinendam fidem.

17 Dico ſextò: Neque Eccleſia ad ſuſcipiendam fidem
cogere poteſt hæreticum qui nunquam verum baptiſ-
mum ſuſcepit, quia ſi verè nunquam fuit in Eccleſia,
18 ſicuti dicebam. Et patet *in cap. contra Chriſtianos de
hæretic.in 6.* (vbi dicitur, quod puniendi ſint tanquam
hæretici qui metu baptizati ſunt, dummodo non fuerit
abſoluta coactio, quia ſcilicet tunc non fuit verus bap-
tiſmus;) Et patet etiam *ex cap. maiores de baptiſmo.*
(vbi traditur, quod hos compellere ad fidem ſit noſtræ
Religioni contrarium,) cùm igitur non fuerit verus ba-
ptiſmus, Eccleſia nullum ius habet in hæreticum, de quo
dicebamus; ſicque Eccleſia cogere eum non poterit ad
baptiſmum, ſeu fidem ſuſcipiendam; quamuis quidem
cogere poſſet, ſi præſumeretur baptizatus, & diu tan-
quam Catholicus vixiſſet in Eccleſia (ſuſcipiendo ſci-
licet Sacramenta, & perfruendo priuilegiis Eccleſiæ, ſeu
Chriſtianorum fidelium,) vti *ſuprà* dicebam.

OBIECTIONES.

19 Objicies: Ex ſacra Scriptura habetur quod non ſit
cogendus ad retinendam fidem is, qui ab illa recedere
vult, ſicuti patet *ex Ioan.6* vbi Chriſtus Dominus dedit
abeundi poteſtatem Apoſtolis, qui tamen ex Cypriano
lib.1.epiſt.9 & aliis Sanctis Patribus erant in Eccleſia:
ergo, &c.

Reſpondetur: Nego antecedens, quia id ex nullo
loco ſacræ Scripturæ colligitur; & *ad cit. cap. Ioann.6.*
reſpondetur, quod fortaſſe tunc diſcipuli non fuerint
baptizati; fuerint tamen in Eccleſia non re & quoad
effectum, ſed quoad affectum, & votum tantùm ad in-
ſtar Catechumenorum; vel (dato, quod fuerint bapti-
zati, & fuerint re & quoad effectum in Eccleſia.) Reſ-
pondetur, quod Chriſtus Dominus cogere potuerit illos
ad retinendam fidem quam fuerant iam profeſſi, non
tamen coëgerit, quia nondum expediebat huiuſmodi
poteſtate vti.

Inſtabis: Apoſtolus *ad Timoth.2.* ait, quod in magna 20
domo non ſolùm ſint vaſa aurea & argentea, ſed etiam
ſint vaſa fictilia, ſcilicet hæretici: ergo.

Reſpondetur: per vaſa fictilia ab Apoſtolo ibi intel-
ligi peccatores, qui cum iuſtis permixti ſunt in Eccleſia;
ſic *ibi* Ambroſius, Chryſoſtomus, Theodoretus, Theo-
philactus, Anſelmus, & alij; vel per vaſa fictilia ab Apo-
ſtolo intelligi Chriſtianos infirmos & debiles, qui ab
hæreticis facilè ſeducuntur; ſic Cyprianus *ibi,* & Augu-
ſtinus *lib.4.de baptiſmo c.12.* Ait enim ibidem Apoſto- 21
lus, quod licèt Imenæus & Philenus hæretici aliquos
infirmos ad ipſorum falſam ſectam ſeduxerint, non ſit
tamen timendum, quia in Eccleſia non ſolùm ſunt vaſa
fictilia, ſed etiam aurea & argentea, ſcilicet viri fortes, &
in fide conſtantes, qui ſeduci minimè poterunt.

Reſpondetur ſecundò: Per magnam domum ibi ab 22
Apoſtolo intelligi, non Eccleſiam, ſed totum mundum;
ſic Chryſoſtomus *in d.cap.epiſt. 2.ad Timoth.* Theodo-
retus, Theophilactus, Sedulius, & alij *ibid.* Aiunt enim,
in Eccleſia non ſunt vaſa lignea & fictilia, id eſt mali,
ſed tantùm aurea & argentea, id eſt ſoli boni & iuſti; in
mundo autem ſunt boni & mali.

Vbi aduerte, quod prædicti Sancti Patres intelligunt 23
ſolos bonos & iuſtos eſſe in Eccleſia, quaſi partes &
membra viua Eccleſiæ; malos autem (cùm careant
charitate, quæ eſt anima & vita primaria Eccleſiæ)
quaſi membra ſemimortua Eccleſiæ.

Aduerte ſecundò, quod probabiliùs Apoſtolus *ibi* per 24
magnam domum ſignificet Eccleſiam. Ambroſius *in d.
locum 2.Timoth. 2.* Cyprian.*lib.s. epiſt.2.& lib.4.epiſt.2.*
& Auguſt.*lib. 4. de baptiſmo contra Donatiſtas cap.12. &
lib.7.c.51.& 52.* Quæ Eccleſia (licèt dicatur ſancta, quia 25
in ipſa ſolùm reperitur vera ſanctitas, caput ſanctum, &
Sacramenta ſancta, ſempérque in ipſa reperiuntur viri
ſancti,) tamen comprehendit non ſolùm viros ſanctos,
ſed etiam malos, & peccatores; qua de re videri pote-
rit præter alios Chryſoſtomus *in pſalm.39.*

Aduerte tertiò, quod Eccleſia ab eodem Apoſtolo 26
non ſolùm vocetur domus, vt *in cit.loco 2.Timoth.2.* ſed
etiam domus Domini & Dei, vt *in epiſt.1.ad eund. Timo-
theum c.3.verſ.15.* Ibi: *Vt ſcias, quomodo oporteat te in
domo Domini conuerſari, quæ eſt Eccleſia.* Et *ad Hebr.3.
verſ. 50.* Ibi: *Moyſes fidelis erat in domo Dei, id eſt in
Eccleſia, & populo fideli Iudæorum.* Ob quam cauſam
fideles in eadem domo conuerſantes vocat idem Apo-
ſtolus *ad Epheſ.2. Domeſticos Dei.* Et *ad Galat.6. Dome-
ſticos fidei.*

Vrgebis: S. Auguſtinus *cit. lib.4. de baptiſmo contra* 27
Donatiſtas, c. 12. ſatis clarè per vaſa aurea & argentea,
intelligit fideles, per lignea & fictilia autem intelligit
hæreticos; ergo ad mentem S.Auguſtini hæretici ſunt
in Eccleſia, atque adeò permittendi & tolerandi; non
autem vllo modo vexandi ab Eccleſia.

Reſpondetur: Diſtinguo primum conſequens; hæ-
retici ſunt in Eccleſia ſimpliciter & abſolutè, nego (ſicut
infrà ſuo loco diffuſè dicetur) ſunt in Eccleſia ſecūdùm
quid (quatenus ſcilicet retinent characterem baptiſmalē,
& vera Sacramenta adminiſtrant, & poſſunt ab Eccleſia
puniri;

puniri; & quatenùs, dum per ſententiam à fidelium
conſortio non ſegregantur, viuunt cum fidelibus & re-
tinent iuriſdictionem & dignitatem quam receperunt
ab Eccleſia; quapropter Chryſoſtomus *epiſt. ad Anto-
nianum*, ait, quod Hymenæus & Philetus in Eccleſia,
quaſi adhuc vaſa fictilia delituerint) concedo: vnde
negatur vltima conſequentia & retorquetur potiùs ar-
gumentum.

28 Objicies ſecundò: Deus permittit hæreſes, neque
cogit vllum ad fidem retinendam: ergo neque Eccleſia
cogere debebit.

Reſpondetur (vt omittam, quod ſi argumentum
quidquam valeret, ſequeretur, quod nulla peccata, cùm
Deus omnia peccata permittat, punienda forent.) Deus
punit hæreſes ſuo tempore, quapropter & Eccleſia pu-
nire poterit hæreticos, vt fidem quam ſemel per baptiſ-
mum profeſſi ſunt retineant; cùm alioquin totum re-
dundet in iniuriam Eccleſiæ, & Sacramentorum Ec-
cleſiæ.

29 Objicies tertiò: Ex Apoſtolo 1. *ad Corinth.* 11. *Opor-
tet hæreſes eſſe:* Ergo (cùm hæreſes ſint neceſſario fu-
turæ) debent permitti & tolerari; atque adeò non ſunt
propter illas hæretici puniendi, nec ad fidem retinen-
dam compellendi.

Reſpondetur (vt omittam quod ibi per hæreſes in-
telligantur diſſenſiones quæ erant inter Corinthios, vti
notant *ibi* Chryſoſtomus, Theodoretus, Theophyla-
ctus, Ambroſius, & alij.) diſtinguo antecedens: Opor-
tet, ſeu neceſſe eſt, hæreſes eſſe, in cauſa, antecedenter
& abſolutè, nego; qui quicumque peccat liberè peccat,
ita vt poſſit non peccare, alioquin non peccaret, cùm
Deus non obliget ad impoſſibile: in effectu, conſe-
quenter & ex ſuppoſitione, quod Deo permittente vo-
luntas humana ex ſua malitia ſic ſe determinatura eſt:
quam rem vt ſic futuram Deus, (cùm omnia præui-
30 deat) neceſſariò præuidit ab æterno, concedo; ſed ne-
go conſequentiam; quemadmodum etiam *Matth.* 18.
dicitur; *Neceſſe eſt vt veniant ſcandala*; non tamen
propterea ſcandala & alia peccata non puniuntur, quia
non ſunt ſimiliter neceſſaria in cauſa, ſeu neceſſaria
neceſſitate antecedenti & abſoluta, ſed neceſſaria in
effectu, ſeu neceſſaria neceſſitate conſequenti & ex
ſuppoſitione, ſicuti dicebam. Videatur Ambroſius, Hie-
ronymus, Theodoretus, Theophylactus & Caietanus *in
31 cit. 1. ad Corinth.* 11. *& in cit. Matth.* 18. Quæ tamen
omnia ex Anſelmo, Beda, & S. Thoma *in dictum locum
1. ad Corinth.* 11. & ex Alenſi *part. 2. q.* 161 *membr.* 3. per-
mittit Deus propter bonum commune, quia ſcilicet
ſunt occaſio vt veritas diligentiùs inquiratur, examine-
32 tur, & prædicetur; quapropter S. Auguſtinus *in Enchi-
ridion* ait: *Deus ſapientia ſua magis congruere videt, ex
malis bona facere, quàm nulla mala eſſe permittere.*
Quod etiam ſatis colligitur *ex citato loco* 1. *ad Co-
rinth.* 11. vbi Apoſtolus aſſerit: *Oportet hæreſes eſſe,
vt qui probati ſunt inter vos, manifeſti fiant.* Et ideò
idem Sanctus Auguſtinus *libro de vera Religione cap.* 8.
& in enarratione ſuper Pſal. 54. *& in epiſt.* 105. inquit:
33 *Hæreticorum inquietudine fit, vt Scripturas vigilantiùs
perſcrutemur: Vnde, ne Ouili Chriſti noceant, illis
poſſit occurri, tanquam de ſomno ignauia noſtra educi-
tur induſtria, ita per multiplicem gratiam Saluatoris,
etiam quod inimicus in perniciem machinatur, Deus con-
uertit in adjutorium.*

34 Objicies quartò: Infideles cogi non poſſunt ad fi-
dem ſuſcipiendam, (cùm fides debeat eſſe voluntaria;
& cùm, ſi illi ad fidem ſuſcipiendam cogerentur, ſeque-
rentur multa mala & incommoda:) ergo neque hære-
tici cogi poterunt ad fidem retinendam, cùm vtrobi-
que ſit eadem ratio.

Reſpondetur: Nego conſequentiam; & diſparitas
eſt, quia in fideles Eccleſia non habet iuriſdictionem
quam habet in hæreticos ratione baptiſmi ſuſcepti; &
ideò licèt Eccleſia cogere non poſſit infideles ad fidem
ſuſcipiendam, cogere tamen poterit hæreticos ad fidem

retinendam. Neque in hoc (etiam ſi hæretici fictè ſi- 35
mulent fidem, & fictè ſuſcipiant Sacramenta, & alia in-
commoda ſequantur, peccat aliquo modo Eccleſia, quia
cùm Eccleſia iure ſuo non vtatur, peccata & incommo-
da quæ ſequuntur, imputari non debent Eccleſiæ iure
ſuo vtenti, ſed prauæ hæreticorum voluntati; quemad-
modum non peccat, qui iure ſuo vtens petit mutuum
ab alio, quamuis ille det ad vſuram; quinimò ſi id non
faceret Eccleſia, multò plura & maiora incommoda
ſequerentur: vnde & ſequitur etiam, quod fides ſit vo- 36
luntaria antecedenter & abſoluta, (ſi ſcilicet nonquam
fuerit ſuſcepta) ſit tamen neceſſaria ſolùm conſequen-
ter & ex ſuppoſitione (ſi ſcilicet ſemel fuerit per baptiſ-
mum receptum ſuſcepta.) Et meritò, quia alioquin to-
tum redundaret in iniuriam Eccleſiæ, & Sacramento-
rum Eccleſiæ, ſicuti *ſuprà* dicebam.

PETITIO XII.

An Reges & Principes omnes ſubjecti ſint poteſtati ſpirituali Romani, ſeu Summi Pontificis?

SVMMARIVM.

1 *Reges & Principes omnes ſubiecti ſunt poteſtati ſpirituali Summi Romani Pontificis. Quod liquet Summorum Pontificum, Conciliorum, & Sanctorum Patrũ auctoritate. Vide ibi plura teſtimonia.*

2 *Conſtantinus Magnus Imperator in Concilio Nicano apertè confitetur, ſe non poſſe iudicare de Epiſcopis, ſed ab illis ſe eſſe diiudicandum.*

3 *Carolus Magnus,* In memoriam (*inquit*) D. Petri honoramus Sanctam Romanam & Apoſtolicam Sedem, vt quæ nobis Sacerdotalis Mater eſt dignitatis, eſſe debeat Magiſtra Eccleſiaſticæ rationis, quare ſeruanda eſt cum manſuetudine humilitas, vt licet vix ferendum ab illa S. Sede imponatur, iugum tamen feramus, & pia deuotione toleremus.

4 *Oſuri Rex Angliæ de Pontifice Romano aſſerit:* Ego vobis dico, quia hic eſt oſtiarius ille, vti contradicere nolo, ſed in quantum noui, & valeo, huius cupio in omnibus obedire ſtatutis.

5 *Sanctus Ludouicus Galliarum Rex, mox moriturus filium ſic monet:* Sis deuotus & obediens Matri Romanæ Eccleſiæ, eiúſque Pontifici, tanquam ſpirituali Patri te morigerum præbeas.

6 *Ladiſlaus Rex Hungariæ in oratione ad Nicolaum V. vocat illum,* Pontificem Maximum, vnicum Chriſtianorum Principem, & Regum Regem, & in terris Deum.

7 *Alphonſus Rex Hiſpaniarum ait:* Qui negat Pontificem Romanum habere hanc poteſtatem, vel eſſe caput totius & vniuerſalis Eccleſiæ, non ſolùm eſt excommunicatus, ſed etiam hæreticus.

8 *Summus Romanus Pontifex eſt Paſtor omnium ouium Chriſti, conſequenter etiam ipſorum Regum & Principum; alioquin Reges & Principes non eſſent oues Chriſti, ſeu de ouili & Eccleſia Chriſti, ſed extra ouile & Eccleſiam Chriſti.*

9 *Extrauagantis* Vnam ſanctam de maiorit. & obedient. Bonifacij VIII. *tenor refertur, vbi dicitur:* Gladius eſſe ſub gladio, & poteſtas temporalis ſubjici poteſtati ſpirituali, &c.

10 *Extrauagans ſupradicta reuocata non fuit à Clemente V. ſed ſolùm declaratũ, in ea nihil de nouo definiri ad manifeſtandam obligationem fidelium à primordiis Eccleſiæ.*

Reſpondetur affirmatiuè, & 1
Probatur primò authoritate Summorum Pon-
tificum, Conciliorum, & Sanctorum Patrum.

Et quidem Simmachus *in Apologia ad Anaſtaſium*

 Impera

Imperatorem, ait: *Tu, ſi Princeps Chriſtianus es, qualiſcunque Præſules Apoſtolici debes vocem patienter audire.* Et Simmachus *in 6. Synodo Romana* (ſicuti refertur *in cap. 1. diſt. 10.*) *Non licet Imperatorem, vel cuique pietatem cuſtodienti, quidquam, quod Apoſtolicis regulis obuiet agere.* Et Gelaſius ad Anaſtaſium Imperatorem: *Licèt præſideas humano generi dignitate rerum terrenarum, tamen Præſulibus deuotus colla ſubmitte.* Et Adrianus *in vltimo ſuorum Capitulorum* (ſicuti refertur *in cap. Generali 25. q. 1.*) *Generali decreto conſtituimus, vt execrandum anathema ſit, & veluti præuaricator Catholicæ fidei ſemper apud Deum reus exiſtat, quicumque Regum, vel Potentum deinceps Romanorum Pontificum decretorum cenſuram in quocumque crediderit, vel permiſerit violandum.*

Et Concilium Nicænum *in cap. 39.* habet: *Romano Pontifici data eſt poteſtas in omnes Principes Chriſtianos, & omnes populos eorum.* Eandémque hanc veritatem definit Concilium Beneuentanum ſub Victore III. Placentinum ſub Vrbano II. Romanum ſub Paſchali II. Colonienſe ſub Gelaſio II. Rhemenſe ſub Caliꝍto II. Lateranenſe ſub Innocentio III. & Lugdunenſe ſub Innocentio IV. Vbi Innocentius prædictus declarat, quod Romanus Pontifex punire poſſit pœnis temporalibus etiam Imperatorem hæreticum & rebellem, & in eodem Concilio priuat Imperio propter ſimilia delicta Fridericum Imperatorem.

Et ex Sanctis Patribus Ambroſius *lib de dignit. ſacerd. cap. 2.* inquit: *Regum colla ſubmitti pedibus Sacerdotis.* Et Nazianzenus *in oratione ad populum timore perculſum loquens cum Principe*, ait: *Suſcipe ſupremo vocem liberiorem, ſcito te eſſe ouem gregis mei.* Et Chryſoſtomus *homil. 83.* aſſerit: *Si is, qui diademate coronatus, indignè agit, cohibe, maiorem illo poteſtatem habes.*

2 Secundò probatur exemplis, & quidem Conſtantinus Magnus Imperator (ſicuti refert Ruffinus *lib. 1. cap. 2.*) in Concilio Nicæno apertè confitetur, ſe non poſſe iudicare de Epiſcopis, ſed ab illis ſe eſſe dijudicandum.
3 Et Carolus Magnus (ſicuti refert Concilium Tiburienſe *can. 30.* Gratianus *in cap. 3. diſt 19.* & Nauclerus *vol. 2. generat. 28.*) inquit: *In memoriam Dñi Petri honoremus Sanctam Romanam & Apoſtolicam Sedem, vt quæ nobis Sacerdotalis Mater eſt dignitatis, eſſe debeat Magiſtra Eccleſiaſticæ rationis; quare ſeruanda eſt cum manſuetudine humilitas, vt licet vix ferendum ab illa ſancta Sede imponatur iugum, tamen feramus &*
4 *pia deuotione toleremus.* Et Oſuiꝗ Rex Angliæ (ſicuti refert Beda *lib. 2. cap. 25. de Pontifice Romano*) aſſerit: *Ego vobis dico, quia hic eſt Oſtiarius ille, cui contradicere nolo, ſed in quantum noui, & valeo, huius cupio in omnibus obedire ſtatutis.* Et S. Ludouicus Rex Gal-
5 liarum mox moriturus (ſicuti in eius vita refert Surius) filium ſic monet: *Sis deuotus & obediens Matri Romanæ Eccleſiæ, eiúſque Pontifici tanquam ſpirituali Pa-*
6 *tri te morigerum præbeas.* Et Ladiſlaus Rex Hungariæ in oratione ad Nicolaum V. (ſicuti refert Coclæus *lib. 11. hiſtoriar. Huſſitar.*) vocat illum, *Pontificem Maximum, vnicum Chriſtianorum Principem & Regum Re-*
7 *gem, & in terris Deum.* Et Alphonſus Rex Hiſpaniarum (ſicuti videre eſt *in tit. 5. ſuarum legum leg. 4.*) ait: *Qui negat Pontificem Romanum habere hanc poteſtatem, vel eſſe caput totius & vniuerſalis Eccleſiæ, non ſolum eſt excommunicatus, ſed etiam hæreticus.*

8 Tertiò probatur ratione, quia Romanus, ſeu ſummus Pontifex (vti dicebam, & infrà clariùs patebit) eſt Paſtor omnium ouium Chriſti: ergo etiam ipſorum Regum & Principum, (alioquin Reges & Principes non eſſent oues Chriſti, ſeu de ouili & Eccleſia Chriſti, ſed extra ouile & Eccleſiam Chriſti;) ergo etiam ipſi Reges & Principes (tanquam oues, ſeu de ouili & Eccleſia Chriſti,) ſunt ſubiecti poteſtati ſpirituali Romani, ſeu ſummi Pontificis.

9 Quapropter in Extrauaganti *Vnam Sanctam de maiorit. & obed.* Bonifacij VIII. dicitur: *Gladium eſſe ſub gladio, & poteſtatem temporalem ſubijci poteſtati ſpirituali, & ſi deuiet poteſtas terrena, poteſtatem hanc terrenam iudicandam eſſe à ſpirituali: ſi deuiet poteſtas ſpiritualis minor, poteſtatem hanc ſpiritualem minorem iudicandam eſſe à ſuo ſuperiore; ſi verè deuiet poteſtas ſpiritualis ſuprema, poteſtatem hanc ſpiritualem ſupremam à ſolo Deo iudicari poſſe.*

Non obſtat, ſi dicas, quod hæc Extrauagans Boni- 10
facij VIII. reuocata fuerit a Clemente V. *in Extrauag. Meruit de Priuilegiis.*

Reſpondetur enim quod à Clemente V. ibi reuocata non fuerit, ſed ſolùm declaratum in dicta Extrauaganti Bonifacij VIII. nihil de nouo definiri, ſed ſolùm manifeſtari obligationem quam ſemper a principio naſcentis Eccleſiæ fideles habuerunt ad obediendum Romano ſeu Summo Pontifici.

COROLLARIVM I.

An Romanus ſeu Summus Pontifex, propter poteſtatem quam habet in Reges & Principes, poſſit etiam in temporalibus eos dirigere ad finem ſupernaturalem, ſi ab eo illi deflectant, & ſalus animarum & bonum fidei & Eccleſiæ publicum ita requirat.

SVMMARIVM.

1 *Summus Pontifex Romanus propter poteſtatem, quam habet in Reges & Principes, poteſt etiam in temporalibus eos dirigere ad finem ſupernaturalem, ſi ab eo illi deflectant, & ſalus animarum & bonum fidei & Eccleſiæ publicum ita requirat.*

2 *Sacerdotes ex Gelaſio Papa in diuino iudicio reddituri ſunt rationem pro ipſis Regibus.*

3 *Summus Pontifex Romanus tanquam caput omnium fidelium poteſt Reges & Principes, ſaltem indirectè dirigere ad finem ſupernaturalem etiam in temporalibus, ſi hæc impedirent conſecutionem finis ſupernaturalis.*

4 *Summus Pontifex Romanus à Chriſto Domino commiſſam habet curam animarum vniuerſalem, dirigendo eos ad finem ſupernaturalem, iuxta ſacrarum Scripturarum oracula, quæ hic recenſentur.*

5 *Petrus, eiúſque ſucceſſores, ſicque Summus Pontifex Romanus, habet à Chriſto Domino ly* Paſce oues meas, *ex quo Reges & Principes ſunt oues Summi Pontificis Romani, eique ſunt ſubiecti in ſpiritualibus; conſequenter ſi deflectant in vſu poteſtatis temporalis à fine ſupernaturali, poteſt dirigere ad prædictum finem ſupernaturalem.*

6 *Poteſtas ſpiritualis eſt ſuperior poteſtati temporali, quemadmodum anima eſt ſuperior corpori; conſequenter Reges & Principes habentes temporalem poteſtatem ſubduntur ſummo Pontifici.*

7 *Summus Pontifex ex officio tenetur dirigere ſuas oues ad finem ſupernaturalem, & conſequenter etiam Reges & Principes, cùm ſint de ipſius ouili, poteſt admonere, corrigere, & punire, ſi deflectant à tali fine.*

8 *Summus Pontifex habet ſaltem indirectè poteſtatem in Reges & Principes, ſi perperam ſe gerant quid mali præcipiendo, vel permittendo, quod ſit in detrimentum boni ſpiritualis eos impediendi, præcipiendo illis vt prædictum malum remoueant, & iuſtitiam ſuſtentur, & ſic ne ſibi ipſis obſint, abutendo poteſtate temporali.*

Reſpondetur

1 RESpondetur ex dictis affirmatiuè ; &

2 Confirmatur ; quia Gelaſius Papa *in cap. Duo ſunt diſt. 96. ait, Sacerdotes eſſe reddituros in diuino iudicio rationem pro ipſis Regibus.* Vnde Apoſtolus *ad Hebræos 13.* dicit : *Obedite Præpoſitis veſtris & ſubiacete*
3 *eis:* Quæ verba etiam referuntur ad Reges ; cùm ibi Apoſtolus ſubdat : *Ipſi enim peruigilant, quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri* : Ergo Romanus, ſeu Summus Pontifex (tanquam caput omnium Fidelium) poteſt Reges, & Principes, ſaltem indirectè, dirigere ad finem ſupernaturalem etiam in temporalibus ; ſi hæc impedierint conſecutionem finis ſupernaturalis, ad quem ex officio tenetur illos dirigere.

4 Confirmatur ſecundò ; quia Romanus, ſeu Summus Pontifex à Chriſto Domino commiſſam habet curam animarum vniuerſalem, dirigendo eos ad finem ſupernaturalem, iuxta illud Matthæi 16. *Quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis, & quodcumque ſolueris ſuper terram erit ſolutum & in cælis* ; & iuxta illud Ioannis 21. *Paſce oues meas* : ergo à Chriſto Domino commiſſam habet poteſtatem (etiam in Reges, & Principes, cum & ipſi ſint de ouili, & Eccleſia Chriſti Domini) ad ea omnia, quæ neceſſaria ſunt ad hanc directionem prædictam ; & conſequenter habet poteſtatem in Reges, & Principes, vt eos dirigat ad finem ſupernaturalem, etiam in temporalibus; cum ei, cui aliqua iuriſdictio conceſſa eſt, cenſeatur etiam conceſſa ea omnia, ſine quibus talis iuriſdictio exerceri non poteſt, *l. 2. ff. de iuriſd. omn. iudic. & c. Propterea de offic. delegat.*

5 Confirmatur tertiò ; quia Petrus, eiúſque ſucceſſores, ſicque Romanus, ſeu Summus Pontifex habet à Chriſto Domino ly *Paſce oues meas* ; ſed Reges, & Principes ſunt oues Romani, ſeu Summi Pontificis, eique ſunt ſubiecti in ſpiritualibus : ergo ſi Reges, & Principes in vſu ſuæ poteſtatis temporalis deflectant à fine ſupernaturali (vt à fide, iuſtitia, &c.) poterit eos monendo, præcipiendo, corrigendo, & puniendo dirigere ad prædictum finem ſupernaturalem.

6 Confirmatur quartò ; quia poteſtas ſpiritualis eſt ſuperior poteſtati temporali (quemadmodum anima eſt ſuperior corpori S. Thom. *2. 1. q. 60. a. 6. & in 2. diſt. 44. in expoſit. text. ad 4.* quem ſequuntur communiter Doctores.) Ergo Reges, & Principes, qui habent poteſtatem temporalem, ſubduntur Summo Pontifici habenti poteſtatem ſpiritualem ; & conſequenter, ſi Reges, & Principes perperam ſe gerant (vt ſi v. g. quid contra legem diuinam præcipiant, vel iniuſtum bellum alteri inferant, vel aliqua grauia peccata, quæ ſint in magnum detrimentum boni ſupernaturalis, ſubditis ſuis permittant) poterit Summus Pontifex eos monere, corrigere, & punire dirigendo ad finem ſupernaturalem, etiam in temporalibus; cùm & temporalia omnia ordinari debeant ad finem ſupernaturalem.

7 Confirmatur quintò ; quia Summus Pontifex ex officio tenetur dirigere ſuas oues, (& ſic etiam Reges, & Principes, cùm etiam Reges, & Principes ſint de ipſius ouili, ſicuti ſuprà dicebam) ad finem ſupernaturalem, ſed non poteſt eas dirigere ad prædictum finem ſupernaturalem, niſi habeat facultatem monendi, corrigendi, & puniendi eos, ſi deflectant à tali fine ſupernaturali : ergo Summus Pontifex ſaltem indirectè habet facultatem in Reges, & Principes, etiam quoad temporalia, quatenùs temporalia poſſunt impedire hanc directionem ad prædictum finem ſupernaturalem.

8 Confirmatur ſextò ; ſi Reges, & Principes perperam ſe gerant, quid malum præcipiendo, vel permittendo, quod ſit in detrimentum boni ſpiritualis, vti ſuprà dicebam) poteſt Summus Pontifex, tanquam paſtor vniuerſalis, curam habens ſpiritualem animarum, tale malum impedire : ergo, ſaltem indirectè, habet poteſtatem in Reges, & Principes, præcipiendo illis, vt prædictum malum remoueant, & iuſtitiam ſectentur, & ſic poteſtate ſua temporali vtantur, vt ſaluti ſpirituali non obſit.

COROLLARIVM II.

An, ſi quis Princeps ſæcularis ferat leges repugnantes bonis moribus, poſſit Summus Pontifex contrarias Leges ferre, & illi præcipere, quod prædictas leges reuocet?

SVMMARIVM.

1 *Summus Pontifex poteſt ſi quis Princeps ſæcularis ferat leges repugnantes bonis moribus, ferre contrarias leges, & illi præcipere prædictarum legum reuocationem.*

2 *Ad Summum Pontificem, cùm eius munus ſit, omnes ſibi commiſſas oues dirigere ad finem ſupernaturalem, pertinet peccata impedire, eorúmque occaſiones remouere.*

3 *Ad Summum Pontificem ob eamdem rationem pertinet, vt Fides, Religio, Pietas, Iuſtitia, & cætera virtutes conſeruentur, & augeantur.*

RESpondetur ex iiſdem dictis ſuprà affirmatiuè ; & 1
docet S. Thomas *p. 2. q. 96. a. 5.* (quem ſequuntur communiter Theologi) Felinus *in c. Eccleſia de conſtit. n. 41.* & Couarr. *2. p. decret. c. 8. §. 9. n. 6. & ſeqq.* (quos ſequuntur communiter Canoniſtæ) & Bart. *in l. Priuilegia C. de ſacroſ. Eccleſ. q. vnic.* (quem ſequuntur communiter Iuriſtæ) &

Confirmatur ; quia ad Summum Pontificem (cùm 2
eius munus ſit, omnes ſibi commiſſas oues dirigere ad finem ſupernaturalem, vti dicebam) pertinet peccata impedire, eorúmque occaſiones remouere: ergo, ſi leges ab aliquo Principe ſæculari latæ foueant peccata, vel præbeant occaſionem peccandi, poterit Summus Pontifex tales leges irritare, ſeu irritas declarare.

Confirmatur ſecundò ; quia ad eumdem Summum 3
Pontificem ob eamdem rationem dictam pertinet, vt Fides, Religio, Pietas, Iuſtitia, & cæteræ virtutes conſeruentur, & augeantur : ergo, ſi viderit ad talem effectum aliquid eſſe præcipiendum, poterit illud, vt fiat, præcipere, non obſtantibus legibus latis ab aliquo Principe ſæculari in contrarium.

COROLLARIVM III.

An Summus Pontifex Reges, & Principes hæreticos, vel ſimiliter iniquos, poſſit punire per cenſuras Eccleſiaſticas?

SVMMARIVM.

1 *Summus Pontifex poteſt punire per cenſuras Eccleſiaſticas Reges & Principes hæreticos, vel ſimiles iniquos, quod ſacris Scripturis confirmatur.*

2 *Idèmque probatur auctoritate Summorum Pontificum, & Conciliorum Generalium per Text.* in c. nouit. de iudic. &c.

3 *Idem pariter probatur ex conſuetudine antiqua, quæ ſemper in Eccleſia fuit, Principes hæreticos puniendi per cenſuras Eccleſiaſticas.*

4 *Innocentius I. excommunicauit Arcadium Imperatorem ob iniurias S. Chryſoſtomo illatas.*

5 *Alexander III. excommunicauit Fridericum Imperatorem.*

Digitized by Google

6 *Innocentius III. excommunicauit Othonem Imperatorem.*

7 *Gregorius VII. excommunicauit Imperatoros, Reges, & alios Principes ſibi vſurpantes inueſtituras dignitatum Eccleſiaſticarum.*

8 *Gregorius IX. excommunicauit Fridericum II. Imperatorem.*

9 *Ioannes XXII. Ludouicum Imperatorem.*

10 *Vrbanus II. Philippum I. Regem, qui miſit Romam Legatos, vt à Paſchali abſolueretur. Idémque complures Summi Pontifices in alios principes iam pluries fecerunt.*

11 *Summus Pontifex habet in Principes, ſi delinquant, poteſtatem directiuam; conſequenter etiam coactiuam.*

1 REſpondetur ex iiſdem dictis ſuprà affirmatiuè; &
Confirmatur ex ſacra Scriptura, vt *ex 2. Corinth.*
10. Ibi: *Arma militia noſtra non carnalia ſunt, ſed potentia Dei ad deſtructionem munitionum*; & ibidem: *In promptu habemus vlciſci omnem inobedientiam, &c. Nam & ſi amplius aliquid gloriatus fuero de poteſtate noſtra, quam dedit nobis Dominus in ædificationem, & deſtructionem veſtram, non erubeſcam.* Ex quibus verbis clarè colligitur, quod Apoſtolus habuerit poteſtatem puniendi fideles omnes, ſi bonum Eccleſiæ commune, & recta ratio ſic poſtulauerit: quam poteſtatem ex dictis verbis colligunt *in cit. c.* Anſelm. Theophilact. Theodoret. & alij; quam eamdem poteſtatem quod & Eccleſia ſimiliter habeat in fideles omnes, ex illis aliis verbis Cor. 4. (*vultis in virga veniam ad vos?*) colligunt Gregorius *epiſt. 1. lib. 4.* Ambroſius *epiſt. 18. ad Marcellam ſororem.* Hieronymus *ad Galatas 6.* Auguſtinus *lib. 3. contra Epiſtolam Parmen. c. 1.* & complures ali[j].

2 Confirmatur ſecundò, ex Summis Pontificibus, & Conciliis Generalibus; ſiquidem *in cap. nouit. de iudic.* habetur: *Non intendimus iudicare de feudo, ſed decernere de peccato, cuius ad nos pertinet, ſine dubitatione, cenſura, quam in quemlibet exercere poſſumus, & debemus*; & in Concilio Lateranenſe ſub Innocentio III. dicitur, poſſe perſonas Eccleſiaſticas compellere Principes ad publicè iurandum pro fidei defenſione, ſi neceſſe fuerit: & in octaua Synodo *art. 6.* legitur, Imperatorem Baſilium obediuiſſe cuidam decreto ne à Summo Pontifice excommunicaretur.

3 Confirmatur tertiò ex conſuetudine antiqua, quæ
ſemper in Eccleſia fuit, Principes hæreticos puniendi
per cenſuras Eccleſiaſticas; ſiquidem Innocentius I.
4 (vt refert Nicephorus *lib. 13. c. 34.*) excommunicauit
Arcadium Imperatorem ob iniurias S. Chryſoſtomo
5 illatas, & Alexander III. (vt refert Platina in Alexandro) excommunicauit Fridericum Imperatorem; & In-
6 nocentius III. (*vt refert idem Platina in eius vita*) excommunicauit Othonem V. Imperatorem, & Grego-
7 rius VII. (vt patet *ex eius lib. 7. epiſt. 14.*) excommunicauit Imperatores, Reges, & alios Principes ſibi vſurpantes inueſtituras dignitatum Eccleſiaſticarum; &
8 Gregorius IX. (vt patet *ex c. ad Apoſtolicæ de ſent. & re indic. in 6.*) excommunicauit Fridericum II. Imperato-
9 rem, & Ioannes XXII. (*vt refert Pighius lib. de viſibili Monarchia c. 14.*) excommunicauit Ludouicum Impe-
10 ratorem, & Vrbanus II. (*vt refert Baronius anno 1100. & 1101.*) excommunicauit Philippum I. Regem, qui miſit Romaio Legatos, vt à Paſchali abſolueretur; quod & etiam complures Summi Pontifices in alios Principes compluries fecerunt.

11 Confirmatur quartò vlteriùs ratione; quia Summus Pontifex ex dictis habet in Principes, ſi delinquant poteſtatem directiuam; ergo etiam & coactiuam; cùm poteſtas directiua ſine coactiua ſit nimis imperfecta.

COROLLARIVM IV.

An Summus Pontifex poſſit Principes hæreticos punire, non ſolùm pœnis ſpiritualibus, nempe cenſuris Eccleſiaſticis, ſed etiam pœnis temporalibus, nempe Regnis priuare, eorúmque ſubditos ab illorum obedientia liberare?

SVMMARIVM.

1 *Summus Pontifex poteſt Principes hæreticos punire non ſolùm pœnis ſpiritualibus, nempe cenſuris Eccleſiaſticis ſed etiam pœnis temporalibus, nempe Regnis priuare, eorúmque ſubditos ab illorum obedientia liberare.*

2 *Ananias, & Saphira ad increpationem Sancti Petri ceciderunt mortui; expediebat enim, vt in Nouo Teſtamento ad aliorum exemplum, & terrorem, Legum diuinarum, & humanarum Tranſgreſſores punirentur.*

3 *Sanctus Paulus* 1. ad Corinth. 5. *poſtquam excommunicauit quemdam fornicarium, tradidit illum Sathanæ, quæ traditio ſignificat, illum fuiſſe corporaliter etiam punitum magna corporis pœna in ipſum per dæmonem inflicta.*

4 *Eccleſia non poteſt errare in iis, quæ pertinent ad fidem, & mores magni momenti, in eáque ſemper viguit conſuetudo puniendi Reges, & Principes ob crimen hæreſis pœnis temporalibus, eóſque etiam priuandi Regnis.*

5 *Summus Pontifex poteſt punire Reges, & Principes, ſi fuerint inobedientes, & incorrigibiles; conſequenter iuxta rectum prudentiæ dictamen eoſdem punire pœnis temporalibus, &c.*

6 *Petrus, eiúſque Succeſſores habent à Chriſto Domino ly* Paſce oues meas. *Ad Paſtorémque pertinet punire ſuas oues ea pœna, qua dictauerit recta ratio eas eſſe puniendas.*

7 *Petrus, eiúſque Succeſſores habent à Chriſto Domino etiam ly* Quodcumque ligaueris,, &c. *Quæ poteſtas non eſt limitata ſolùm ad pœnas ſpirituales; conſequenter, ſi bonum commune Eccleſiæ requirat, quod Principes improbi pœnis temporalibus afficiantur, dominiis expolientur, eorúmque vaſſalli ab eorundem obedientia eximantur, poterit Summus Pontifex hoc ipſum in illos exercere.*

8 *Eccleſia de facto propter peccatum hæreſis, & alia delicta grauiſſima punit delinquentes oues ſuas, non ſolùm pœnis ſpiritualibus, ſed etiam temporalibus, illos bonis ſuis priuando; conſequenter punire poterit etiam Principes.*

9 *Eccleſia de facto propter peccatum hæreſis, & alia delicta grauiſſima punit alios ſubditos pœnis temporalibus, eo quod ſic exigat bonum publicum Eccleſiæ; conſequenter punire poterit & Principes, & cur, arguendo à fortiori.*

10 *Rex hæreticus, vel ſchiſmaticus ſine dubio poteſt conſtituere ſubditos ſuos in maximo periculo, cogendo eos ad multa & grauiſſima peccata, atque flagitia.*

11 *Eccleſia licèt non poſſit punire Principes infideles ob peccatum infidelitatis, & eorum ſubditos ab eorum dominio liberare, cùm de his, quæ foris ſunt, Eccleſia non iudicet; tamen ſi eorum ſubditi fuerint aliqui Chriſtiani poteſt illos à tali ſubiectione liberare propter maximum fidei periculum.*

12 *Papa ex communi ſententia Theologorum, & Iuriſtarum*

rum quæ hic propriis eorum verbis relatis inſinuantur, poteſt deponere Reges non ſolùm propter hæreſim, aut ſchiſma, aut aliud crimen intolerabile in populo, ſed etiam propter inſufficientiam. Vide ibi.

1 RESpondetur ex iiſdem dictis ſuprà affirmatiuè, &
2 Probatur vlteriùs ex ſacra Scriptura; quia ad increpationem Sancti Petri ceciderunt mortui Ananias, & eius vxor, eo quod (ſicuti notat S. Gregorius *lib. 1. epiſt. 24.* & author de mirabilibus ſacræ Scripturæ *lib. 3. c. vlt.* ſcilicet S. Auguſtinus) expediebat, vt in Nouo Teſtamento ad aliorum exemplum, & terrorem, legum diuinarum & humanarum tranſgreſſores punirentur: ergo, ſi Petrus conceſſam habuit facultatem puniendi pœna temporali, quinimò & pœna mortis dictas perſonas ad exemplum & terrorem aliorum, ſignum eſt, quod conceſſam etiam habeat & Eccleſia, eiúſque caput, præſertim ſi crimen fuerit hæreſis, quod crimen inter omnia crimina grauiſſimum eſt.

3 Item quia Sanctus Paulus *1. ad Corinth. 5.* poſtquam excommunicauit quemdam fornicarium, tradidit illum Sathanæ; quæ traditio ſignificat illum fuiſſe corporaliter etiam punitum magna corporis pœna in ipſum per dæmonem inflicta (ſicuti notant ibi Anſelmus, Theophilactus, Theodoretus, S. Thomas, & alij, & Sanctus Ambroſius *lib. 1. de pœnitentia c. 12.*) Ergo ex hoc loco clarè colligitur, quod Eccleſia, eiúſque caput habeat poteſtatem corrigendi improbos, & inobedientes non ſolùm per cenſuras Eccleſiaſticas, ſed etiam per pœnas temporales, vt hac via etiam dirigat eos ad ſalutem æternam.

4 Secundò probatur vlteriùs ex ratione; quia Eccleſia non poteſt errare in iis, quæ pertinent ad fidem, & mores magni momenti; ſed in Eccleſia ſemper fuit conſuetudo puniendi Reges, & Principes ob crimen hæreſis pœnis temporalibus, eóſque etiam priuandi Regnis (ita vt & leges etiam de hac re latæ fuerint, quæ tanquam iuri naturali & diuino quammaximè conformes, à viris Catholicis receptæ, atque approbatæ fuerunt) ergo ſignum eſt, quod Eccleſia poſſit id facere; ne dicamus, illam errare in iis, quæ pertinent ad fidem, & mores magni momenti.

5 Confirmatur, quia Summus Pontifex ex dictis poteſt punire Reges & Principes, ſi fuerint inobedientes, & incorrigibiles: ergo poterit etiam iuxta rectum prudentiæ dictamen eoſdem punire pœnis temporalibus, eorúmque ſubditos ab obedientia illis præſtanda liberare, cum ex dictis etiam Eccleſiæ non deror limitata poteſtas; vt ſcilicet poſſit prædictos delinquentes ſolùm punire pœnis ſpiritualibus; ſeu cenſuris Eccleſiaſticis.

6 Confirmatur ſecundò; quia Petrus, eiúſque Succeſſores, ſicque Summus Pontifex habet à Chriſto Domino, ly *Paſce oues meas, Ioann. 21.* ſed ad paſtorem pertinet punire ſuas oues ea pœna, qua dictauerit recta ratio, eas eſſe puniendas: ergo (ſi propter bonum commune Eccleſiæ dictauerit recta ratio, quod Principes inobedientes, & incorrigibiles pœnis temporalibus puniantur, Regnis priuentur, & eorum ſubditi ab eorumdem obedientia liberentur) poterit Summus Eccleſiæ Paſtor illos talibus pœnis punire; cùm & illi (quamuis ſupremi Principes) ſint oues Eccleſiæ.

7 Confirmatur tertiò; quia Petrus, eiúſque Succeſſores, ſicque Summus Pontifex habet à Chriſto Domino etiam ly *Quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis, Matth. 16.* (Quæ poteſtas ex dictis, & etiam ex dicendis non eſt limitata ſolùm ad pœnas ſpirituales) ergo (ſi bonum commune Eccleſiæ requirat, quod Principes improbi pœnis temporalibus afficiantur, dominiis expolientur, eorúmque vaſſalli ab eorumdem obedientia eximantur, poterit Summus Pontifex hoc ipſum in illa exercere; idque ob eamdem rationem iam ſuprà dictam; & quidem Innocentius IV. in Concilio Lugdunenſi (ſicuti refertur *in c. ad Apoſtolica de ſent. & re iudic. in 6.*) ex illis verbis. *Quodcumque ligaueris, &c.* colligit, quod Summus Pontifex huiuſmodi poteſtatem habeat: quapropter meritò in Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. dicitur: *Si Dominus temporalis, monitus ab Eccleſia, terram ſuam purgare neglexerit ab hæretica fœditate, per Metropolitanum excommunicetur, & ſi intra annum ſatisfacere neglexerit, id Summo Pontifici ſignificetur, vt ex tunc ipſe vaſallos ab eius fidelitate denunciet eſſe abſolutos, & terram exponat Catholicis occupandam.* Quod ſi tali pœna meritò puniuntur Principes, qui ſunt negligentes in extirpandis hæreticis, multò magis eadem pœna puniri debebunt Principes, qui ſunt in ſe, & perſonaliter hæretici.

Confirmatur quartò; quia Eccleſia de facto propter peccatum hæreſis, & alia delicta grauiſſima punit 8
delinquentes oues ſuas, non ſolùm pœnis ſpiritualibus, ſed etiam temporalibus, illos bonis ſuis priuando: ergo ſimiliter in ſimili caſu punire poterit & Principes; cum non ex eo, quod ſunt Principes, deſinant eſſe oues Eccleſiæ; neque alicubi habeatur, Principes in afflictione pœnarum eſſe exemptos à iuriſdictione Eccleſiæ.

Confirmatur quintò; quia (ſicuti dicebam) Eccle- 9
ſia de facto propter peccatum hæreſis, & alia delicta grauiſſima punit alios ſubditos pœnis temporalibus eo quod ſic exigit bonum publicum Eccleſiæ: ergo ſimiliter etiam punire poterit & Principes. Conſequentia probatur, tum à pari propter eamdem rationem; tum à fortiori; quia Principes faciliùs poſſunt delinquere, & difficiliùs corriguntur; tum quia Principum peccata plus nocent Eccleſiæ: quapropter *Eccleſ. 10.* dicitur *Rex inſipiens perdet populum ſuum* (cum qualis eſt Rector ciuitatis, tales ſint & habitantes in ea; & quales ſunt Principes, tales ſint & reliqui ciues) & *in c. præcipuè 11. q. 3.* habetur: *Principes grauiùs, quàm cæteri delinquunt, & idèò per paſtores ſuos grauiùs, quàm cæteri, puniri debent.*

Confirmatur ſextò; quia ſine dubio Rex hæreticus, 10
vel ſchiſmaticus poteſt conſtituere vaſſallos ſuos in maximo periculo, cogendo eos ad multa, & grauiſſima peccata atque flagitia: ergo, (cùm Chriſtus Dominus optimè ordinauerit, & inſtituerit Eccleſiam ſuam) dicendum erit, quod is Summo Capiti & Paſtori talis Eccleſiæ facultatem dederit, quod iſte poſſit oues ſuas à lupis defendere, Principes ſcilicet excommunicando, eorúmque ſubditos à iuramento fidelitatis liberando; cùm ita exigat recta ratio, & bonum vniuerſalis Eccleſiæ; & cùm ita etiam colligatur ex illis verbis *Ioan. 21. Paſce oues meas, & ex illis aliis verbis Matth. 16. Quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis.*

Confirmatur ſeptimò; quia quamuis Eccleſia non 11
poſſit punire Principes infideles ob peccatum infidelitatis, & eorum ſubditos ab eorumdem dominio liberare (cùm de his, quæ foris ſunt, Eccleſia non iudicet, *1. Cor. 5.*) Tamen, ſi eorum ſubditi fuerint aliqui Chriſtiani, poteſt illos à tali ſubiectione liberare propter maximum periculum, ne à Principibus infidelibus peruertantur, ex Sancto Thoma 2. 2. *qu. 10. a. 10.* aliiſque communiter (ſicut etiam poteſt coniugem fidelem à coniuge infideli ſeparare, ſi periculum fuerit, ne ab illo ſubuertatur ex 1. *Cor. 7.* & etiam poteſt filios baptizatos à parentibus infidelibus ſeiungere propter idem periculum ſubuerſionis ex Concilio Toletano *4. c. 59.*) ergo multò magis poterit Principes Chriſtianos, qui ſunt ſibi ſubiecti, bonis, & Regnis priuare, & eorum vaſſallos ab eorumdem ſubiectione liberare; ſi ſcilicet ſimiliter periculum ſit, ne propter Principum hæreſim ſubditi illorum hæreſi, aliiſque nefariis criminibus, & moribus prædictorum Principum inficiantur.

Tertiò probatur ex communi ſententia Theologo- 12
rum, Canoniſtarum, & Iuriſtarum; quia Palodanus *in tractat. de cauſa immediata Eccleſiaſticæ poteſtatis art. 4.* Papa poteſt deponere Reges, non ſolùm propter hæreſim, aut ſchiſma, aut aliud crimẽ intolerabile in populo,

ſed

ſed etiam propter inſufficientiam. Baconius *in prologo ſuper 4.ſent.q.11.a.4.*[Papa poteſt Regem deponere ratione iniquitatis & inutilitatis ſuæ perſonæ, poteſt etiã deponere Imperatorem, & Imperium alteri dare, ſi non defendat Eccleſiam.] Alenſis *p.4. q.10. in explic Canon. Miſſ.* in illud *Et pro Rege N.* & *p.4.q.79.membr.5.& 6.* [Papa non eſt dubium, quin ſit ſuperior omnibus Chriſtianis, & in temporalibus, & in ſpiritualibus: cùm igitur de præiudicio animæ, vel populi tractatur, Papa poteſt, & debet prouidere; & ſi neceſſe ſit, quoſcumque Reges deponere.] Idémque tradit etiam Io. Faber *in l.1. C.de Summ.Trinit.& fid.Cathol.n.10.* Vgo de S.Victore *lib.2. de ſacrament.p.2.c.41.*[Magnam habet poteſtatem Papa ſuper Imperatore, quia ex delicto illum deponit.] Idémque docent etiam Sander *lib.2. de viſibil.monarch.Eccl. c.4.* & Petr.de Monte *in monarch.p.2.q.4.* S.Bonauentura *lib.de Eccleſ.Hierarch.p.2.c.2.* [Poſſunt Pontifices ex cauſa amouere Reges, & deponere Imperatores; ſicut ſæpè ſæpiùs accidit, & viſum eſt; quando ſcilicet eorum malitia hoc exigit, & Reipublicæ neceſſitas ſic requirit.] Henricus *quodlib.6.q.33.*[Regimen vniuerſalis Eccleſiæ tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus ad Papam pertinet.] Maironus *in 4.diſt.19.q.4.*[Rex, & quicumque Princeps Chriſtianus Regno & Principatus iure priuari poteſt per Eccleſiam.] Idémque docet Iacobus Latomus *lib.de Eccleſia c.14.* Thomas Valdenſis *lib.2.doctrinal fidei a.3.c.75.*[Papa poteſt deponere Imperatorem pro hæreſi.] Idémque tradunt Almanus *tract.de poteſt.eccleſ. & temporal.q.1.c.5.* & Albertus Pighius *lib.5.de Eccleſ.Hierarchia c.2. & 14.* Victoria *de poteſtate Eccleſ.relect.1.q.5.propoſit.8.*[Papa, quando neceſſe eſt ad finem ſpiritualem, poteſt non ſolùm omnia, quæ Principes ſæculares poſſint, ſed etiam facere nouos Principes, & tollere alios, & Imperia diuidere.] Syluester *verbo Papa. n.10.* [Poteſt Papa Imperatorem excommunicatione dignum, excommunicare, & depoſitione dignum deponere.] Et paulò poſt *n.11* [Papa poteſt Reges ex rationabili cauſa deponere.] Idémque aiunt Caietanus in Apologia de comparata auctoritate Papæ, & Concilij *p.2. c.13. ad 8.* Bannez *2.2.qu.10. art.10.in fin comment.concluſ.4 & q.12.art.2.circa vltimam concluſionem.* Alexander de Sancto Elpidio *lib.de auctoritate Summi Pontificis c.9.* & Olcot. *lib.de ſapient. lect.100.* Michaël Volturnus *tractat. de regimin. mund. p.2.q.1.n.89.* [Ratione fidei, vel peccati grauis, & manifeſti, ſi incorrigibilis fuerit Imperator, vel Rex, poteſt Papa eum deponere.] Idémque dicunt Tuſchus *tom.6. verbo Papa.* Bellarminus *in tract.de poteſt.Papæ in temporalibus per totum.* Et Suarez *contra Regem Angliæ cap 23.* Molina *de iuſt.to.1.diſp.29.concl.3.*[Si id exigat finis ſupernaturalis, poteſt Summus Pontifex deponere Reges, eóſque Regnis ſuis priuare.] Idémque inquiunt Azor. *tom.2.lib.10.cap.2.quæſt.2.* Et Valentia *2.2.diſp. 1.quæſt.13.punct.2.aſſert.2.* Qui ſubdit etiam, hoc eſſe certum apud Orthodoxos, & nullo modo dubium. Abbas *in cap. Per venerabilem qui filij ſint legitimi*, & *in cap.Soluta de maiorit. & obed.num.7.* [Papa poteſt rationabiliter increpare Imperatorem, & alios Principes ſæculares; idque non mirum, quia eos ex cauſa poteſt deponere.] Ioannes Ananias *in c. licet de voto num.10.* [Papa priuat laicum ordine Geniture; quia habet poteſtatem ſuper Reges, & Regna; vnde deponit Imperatorem.] Gambara *in tract de offic. & poteſt.legat. lib.2. de varijs Ordinariorum nominibus num 220.*[Solus Papa deponit Imperatorem & Reges.] Gulielmus Durandus *in ſpeculo lib.1.tit de legato §.nunc oſtendendum, num. 17.* [Papa deponit Imperatorem propter ipſius iniquitates, & dat Principibus Curatores, quando ipſi fuerint inutiles ad regendum.] Idémque ſcribunt Gregorius Tholoſanus *de Republica cap 5.num.14.* Et Sylua *tract.de benef.part.3.quæſt.8.* Caſtaldus *lib de Imperatore quæſt.21.* [Solus Papa ſine Concilio deponit Imperatorem; quia Papæ & Chriſti vnum eſt Tribunal.] Et paulò poſt. [Papa Principem, quantumcumque exemptum, ſi expedit, punit, & deponit. Bellamera *in cap. Alius 15. quæſt.6.* [Papa poteſt deponere Imperatorem, & Reges pro delictis; & quod hanc ſupremam & abſolutam poteſtatem Pontifex habeat, eſt multùm æquum, & Reipublicæ expediens, vt ſic ſcilicet ſit aliquis ſupremus Monarcha, qui Regum huiuſmodi exceſſus poſſit corrigere, & de ipſis iuſtitiam miniſtrare. Aucharanus *in cap.Canonum ſtatutum num.6.de Conſtit.* [Papa Imperatorem coronat, & inungit, & quandoque deponit.] Idémque præter alios docet Aufrerius *tract. de poteſt.ſæcular.num.5.* Petrus Bertrandus *in tractat.de origin.iuriſd q.4.n.5.* [Papa poteſt ferre depoſitionis, & damnationis ſententias in Imperatorem, & quoſcumque alios Principes.] Ioannes Quintinus *in Repet.cap. nouit.de iudic. num.64.* [Papa ius, & poteſtatem habet in ſpiritualia ſimul, & omnia temporalia.] Cunerus *lib. de offic.Princip.Chriſtian.cap.8.* [Papæ poteſtate Princeps hæreticus, vel pertinaciter intolerabilis deponi poterit.] Idémque ait Conradus Brunus *lib.3. de legation.cap.6.* Gabriel Biel *lect.23. in Canon.Miſſ.* [Papa Imperatorem deponere poteſt.] Michaël de Aminion *tract.de vnit.ouilis & Paſtoris num.12.*[Papa Imperatorem deponit cauſis exigentibus.] Driedo *lib.1.de libert. Chriſtian.cap.14.* [Papa ex plenitudine poteſtatis ſuper vniuerſos Principes Chriſtianos poteſt Reges & Principes Chriſtianos propter hæreſis crimen priuare ſuis Regnis, atque Imperiis, & in temporalibus prorſus eximere plebem Chriſtianam ab obedientia, & ſubiectione eorum.] Carthuſianus *lib.de regim.polit.art.19.* (In Papa eſt plenitudo tam ſpiritualis, quàm temporalis poteſtatis, ideò iuriſdictionem, & diſpoſitionem habet ſuper omnia Regna, & Principatus fidelium non ſolùm in ſpiritualibus, ſed etiam in temporalibus, dum rationabilis cauſa requirit: nam & Imperatores poteſt deponere, & Reges, ſi vita eorum id mereatur, Regnis ſuis priuare.) Auguſtinus Triumphus *lib. de poteſt.Eccleſ. quæſt.22.art.3 & quæſt.40.* (Imperatores à Papa poſſe deponi quis ibit inficias? eius enim eſt deponere, cuius eſt eumdem conſtituere.) Aluarus Pelagius *tractatu de planctu Eccleſ.lib.2.cap.21.* (Papa Imperatorem contumacem, & perſecutorem Eccleſiæ Imperio priuat.) Simancha *de Cathol.inſtitut.tit.45. num.25.* (Papa in ordine ad finem ſpiritualem habet ampliſſimam poteſtatem in omnes Principes Orthodoxos, & poteſt iuſta de cauſa priuare Principem adminiſtratione, & iuriſdictione.) Gulielmus de Monſerrat. *tractat. de ſucceſſion. Regum num.30.* (Papa cum cauſa poteſt quemcumque Chriſtianum Principem priuare, prout priuauit, & depoſuit Childericum.) Idémque ait Aſtenſis *in ſumma part.1 lib.2.tit.64 cap 4.* Nauarrus *in cap.nouit.de iudic. notabil.3. num. 99.* (Papa poteſt deponere Reges negligentes.) Idémque tradunt Hernæus *de poteſt.Papæ, §. Ad euidentiam 2.* & Iuo Epiſcopus Cornutenſis *epiſt. 28.ad Vrbanum II.* Stephanus Epiſcopus Albeſtaſenſis *in epiſt.quæ eſt apud Marianum Sotum.* (Henricus IV. Imperator hæreticus eſt, & pro nefandis malis à Sede Apoſtolica excommunicatus eſt, nec Regnum, nec poteſtatem aliquam ſuper nos, qui Catholici ſumus, obtinere poteſt.) Iſidorus Mediolanenſis *lib. 2. de Imperij militant. Eccleſ.dignit tit.8.concluſ.3.* (Papa poteſt, eorum demeritis exigentibus, Imperatorem, ac Regem deponere.) Lupoldus a Bambergа *lib de iur.Regn. & Imper. cap.10.* (Poteſt Rex propter crimen hæreſis, vel aliud crimen notorium, de quo incorrigibilis appareret, à Regno deponi.) Idémque docet Reginaldus Polus *in lib.de Summo Pontifice cap.8.* Bartolus *in l.ſi Imperator, C.de legib.n.4* (Ius eligendi Imperatorem habent Principes de Alemania, & ius priuandi eſt penes Pontificem Romanum.) & Baldus *in proemio ff. vet.* (Solus Papa priuat Imperatorem.)

COROLLARIVM

COROLLARIVM IV.

An Summus Pontifex habeat iure diuino vtramque poteſtatem, ſpiritualem ſcilicet, & temporalem?

SVMMARIVM.

1 *Summus Pontifex habet iure diuino vtrámque poteſtatem, ſpiritualem ſcilicet, & temporalem. Quod quidem confirmatur ex Summis Pontificibus per plures Canones hic citatos.*

2 *Idem probetur ex S. Bernardo* lib. 4. de conſiderat. c. 4. ad Eugenium Papam.

3 *Papa ex Aluaro Pelagio habet vniuerſalem iuriſdictionem in vniuerſo mundo non ſolùm in ſpiritualibus, ſed etiam in temporalibus, licet executionem gladij temporalis per filium ſuum legitimum Imperatorem tanquam per Aduocatum, & defenſorem Eccleſiæ, & per alios Reges, & mundi Principes ipſe exercere debeat, vtrámque affirmat de hoc Canoniſtarum ſententiam.*

4 *Idem ex Theologorum, & Canoniſtarum communi ſententia adſtruitur, ex quibus Papa poteſtatis ſpiritualis, & temporalis apicem tenet, duóſque gladios accepit à Chriſto Domino ſpiritualem, & temporalem.* Vide ibi per plures allatas authoritates, &c.

1 RESpondetur, ex iiſdem dictis ſuprà affirmatiuè; & Confirmatur ex Summis Pontificibus, quia *in cap. omnes diſt. 22. ex Nicolao Papa dicitur.* [Romanam Eccleſiam ſolus ipſe fundauit, & ſupra petram fidei mox naſcentis erexit, qui B. Petro æternæ vitæ clauigero terreni ſimul, & cæleſtis imperij iura commiſit.] Vbi gloſſ. *verbo Cæleſtis*, ait, [Papa vtrumque gladium habet, ſpiritualem ſcilicet, & temporalem.] Item *in cap. vnam ſanctam de maiorit. & obedient.* ex Bonifacio VIII. habetur. [Gladium ſpiritualem, & temporalem eſſe in poteſtate Eccleſiæ, ſpiritualem quidem ab Eccleſia exercendum Sacerdotis manu: Temporalem verò, non niſi manu militis pro Eccleſia nutu Sacerdotis.] Et ſubditur [Gladium eſſe ſub gladio, id eſt, poteſtatem temporalem eſſe ſub poteſtate ſpirituali, ſeu poteſtatem temporalem tanquam minorem, & inferiorem eſſe ſubiectam poteſtati ſpirituali.] Item *in c. Venerabilem de elect. ex Innocentio III.* aſſeritur. [Electores habere ius eligendi Imperatorem ex conceſſione Sedis Apoſtolicæ.] Quibus verbis ſatis explicatur Summi, ſeu Romani Pontificis poteſtas.

2 Confirmatur ſecundò ex S. Bernardo *lib. 4. de conſiderat. cap. 4. ad Eugenium Papam* Ibi: [Quid tu denuò vſurpare gladium tentas, quem ſemel iuſſus es ponere in vaginam? quem tamen qui tuum negat, non ſatis mihi videtur accendere verbum Domini dicentis ſic: conuerte gladium tuum in vagina. Tuus ergo & ipſe tuo forſitan nutu, etſi non tua manu euaginandus, alioquin ſi nullo modo ad te pertineret, dicentibus Apoſtolis: ecce duo gladij hîc, non reſpondiſſet Dominus, ſatis eſt, ſed nimis eſt; vterque ergo eſt Eccleſiæ, & ſpiritualis gladius, & materialis, ſed is quidem pro Eccleſia, ille verò ab Eccleſia exercendus eſt; ille Sacerdotis, is militis manu, ſed ſanè ad nutum Sacerdotis, & iuſſum Imperatoris.] Huc vſque S. Bernardus, quem Aluarus Pelagius *lib. 1. de planctu Eccl. c. 14.* [Sequens, inquit, quod Papa iuriſdictionem vniuerſalem habeat in vniuerſo mundo, non ſolùm in ſpiritualibus, ſed etiam in temporalibus, licèt executionem gladij temporalis per filium ſuum legitimum Imperatorem, tanquam per Aduocatum, & defenſorem Eccleſiæ, & per alios Reges, ac mundi Principes eum exercere debeat.] Subditque Aluarus, 3 quod vera ſit ſententia Canoniſtarum dicentium, habere Papam vtramque poteſtatem, ſpiritualem ſcilicet, & temporalem, ſpiritualem quidem per ſe, ac cæteros Eccleſiarum Prælatos adminiſtrandam; temporalem verò non quidem proximè per ſe, vel per aliarum Eccleſiarum Prælatos, ſed miniſterio, & opera Imperatorum, & aliorum Principum ſæcularium in certis caſibus exercendam.

Confirmatur tertiò, ex communi ſententia Theologorum, Canoniſtarum, & Iuriſtarum; quia S. Thomas 4 *in 2. ſent. circa fin.* ait. [Papa poteſtatis ſpiritualis, & temporalis apicem tenet.] Henricus *quodlib. 6. qu. 23.* [Papa accepit à Chriſto Domino duos gladios, temporalem ſcilicet, & ſpiritualem; & quidem ſpiritualem habet non ſolùm iure, & habitu; ſed etiam vſu, & functione; temporalem verò habet quidem iure, & habitu, ſed vſu, & functione, non niſi in certis caſibus.] Paludanus *in tract. de cauſa immediat. Eccleſiaſt. poteſt. a. 4* [Papa eſt ſuperior in ſpiritualibus, & per conſequens in temporalibus quantum neceſſe eſt pro bono ſpirituali.] Ægidius Romanus *tract. de poteſt. Eccleſ. p. 1. c. 30.* [Reges, & Principes non ſolùm ſpiritualiter, ſed etiam temporaliter ſubſunt Summo Pontifici; quia ſi ſolùm ſpiritualiter Reges, & Principes ſubeſſent Eccleſiæ, non eſſet gladius ſub gladio, neque eſſent temporalia ſub ſpiritualibus, neque eſſet ordo in ſpiritualibus, neque reducerentur infima in ſuprema per media. Victoria *de poteſt. Eccleſ. relect. 1. q. 5. propoſit.* 8. [In ordine ad finem ſpiritualem Papa habet ampliſſimam poteſtatem temporalem ſuper omnes Principes, & Reges, & Imperatorem.] Idémque tradit etiam Ledeſma *a. 4. q. 10 a 4. concl.* 8. Molina *tom. 1. de iuſt. & iur. tractat. 2. diſput. 29. concl. 1.* [Poteſtas ſpiritualis Summi Pontificis ad finem ſupernaturalem adiunctam quaſi ex conſequenti habet ſupremam, & ampliſſimam poteſtatem iuriſdictionis temporalis ſuper omnes Reges & reliquos, qui ſunt de Eccleſia, præciſè tamen, quatenus poſtulat finis ſupernaturalis, ad quem ſpiritualis poteſtas ordinatur.] Syluester *verbo Papa n. 11.* [Papa in Reges, & Principes Chriſtianos habet vniuerſalem ſpiritualium, & temporalium iuriſdictionem.] Bellarminus *in tract. de poteſt. Papæ in temporalibus.* [Poteſtas Eccleſiaſtica, quæ ſpiritualis eſt, præeſt poteſtati politicæ temporali, & eam dirigere debet ad finem ſupernum æternæ vitæ. Ideò in ordine ad ſpiritualia deponere poteſt etiam de bonis temporalibus.] Azor. *tom. 2. lib. 4. c. 19. q. 1. & 2.* [In Romano Pontifice eſt vtraque poteſtas, ſpiritualis quidem ſemper non ſolùm iure, & habitu, ſed etiam vſu, & adminiſtratione; at temporalis eſt quidem ſemper iure, & habitu, ſed vſu, & actu in certis tantùm cauſis. Et hæc quidem temporalis eſt in Imperatoribus & Regibus ordinaria, non autem commiſſa, & delegata; ſed quamuis ordinaria, eſt tamen Romani Pontificis poteſtati ſubiecta, non quidem quod ad nutum ipſius auferri poſſit, ſed certis tantummodò ex cauſis.] Conarruu. *in Regula Peccato, p. 2. § 9. n. 7.* [Papa verè habet poteſtatem temporalem, etiam ſuper Imperatorem, quatenus ea vtilis & neceſſaria eſt ad Eccleſiæ Catholicæ regimen, & ſupernaturalis poteſtatis vſum. Cyprianus Bremenſis *lib. de prima Orbis Sede ad 2. pro parte 2. prima concl.* [In collatione clauium includitur etiam collatio terrenarum poteſtatum pro conſeruatione bonorum ſpiritualium.] Cordub. *lib. 1. q. 57. dub. 3.* [Poteſtas ciuilis ſubiecta eſt non quidem poteſtati temporali Papæ, ſed ſpirituali aliquo modo, in caſu neceſſitatis, vel magnæ vtilitatis ſpiritualium; Et Eccleſia, maximè Papa, habet poteſtatem & auctoritatem, ſeu iuriſdictionem aliquam temporalem in ordine ad finem ſpiritualem ſuper omnes homines, & Principes, & Reges omnes, & Regna totius mundi. Nauarr. *in cap. nouit. de iudiciis notabili 3. n. 41.* [Poteſtas Eccleſiæ directè ſolùm complectitur ſupernaturalia, indirectè verò eatenus naturalia, quatenus ſunt neceſſaria ad conſeruationem finis ſpiritualis.]

Durandus Epiſcopus Meldenſis *lib. de orig. iuriſdiction. q. 1.* [Chriſtus Dominus contulit Petro, eiuſque Succeſſoribus vtramque poteſtatem, temporalem ſcilicet, & ſpiritualem, & poteſtas ſpiritualis ſe extendit primò, & principaliter ad ſpiritualia; ſecundariò autem, & per quamdam conſequentiam ſe extendit etiam ad actiones hominum circa temporalia, quæ ordinantur ad ſpiritualia, tanquam ad finem.] Turrecremata *in ſumm. de Eccleſ. lib. 2. c. 114.* [Papa habet poteſtatem ampliſſimam in temporalibus in ordine ad ſpiritualia.] Bartolus *in Conſtitutione Henrici VIII. in volumine poſt duos libros feudorum*, quæ incipit, *Ad reprimendum.* [Apud Chriſti Vicarium eſt vterque gladius, ſpiritualis ſcilicet & temporalis.] & Baldus *in Proemio decretalium n. 6.* [Papa eſt ſeruus ſeruorum Dei quantum ad humilitatem; quia quantum ad poteſtatem eſt dominus dominorum: & quæcumque poteſtas eſt ſub cælo, eſt in Summo Pontifice.]

COROLLARIVM VI.

Qualiternam explicetur poteſtas temporalis, quam habet Summus, ſeu Romanus Pontifex in bona temporalia, Imperia, & Regna huius mundi?

SVMMARIVM.

1 *Summus Pontifex ad mentem nonnullorum in adminiſtratione rerum ſpiritualium ſupremam poteſtatem habet directè, temporalem verò non niſi indirectè.*

2 *Summus Pontifex ad mentem aliorum in adminiſtratione rerum ſpiritualium habet poteſtatem abſolute, & ſimpliciter; at verò in adminiſtratione rerum temporalium non abſolute, & ſimpliciter, ſed ex conditione.*

3 *Papa ad mentem aliorum habet prædictam duplicem poteſtatem ſpiritualem ſcilicet, & temporalem; ſpiritualem quidem non ſolùm iure, & habitu, ſed etiam vſu, & functione, ſeu adminiſtratione.*

1 Reſpondetur ex dictis ſuprà: ad mentem nonnullorum explicatur, quod Summus, ſeu Romanus Pontifex in adminiſtratione rerum ſpiritualium ſupremam poteſtatem habeat directè, temporalem verò non niſi indirectè; quatenus ſcilicet opus eſt vti gladio, & poteſtate temporali ad defendendam, & conſeruandam poteſtatem ſpiritualem.

2 Ad mentem autem aliorum explicatur ſecundò, quod Summus, ſeu Romanus Pontifex in adminiſtratione rerum ſpiritualium habeat poteſtatem abſolutè & ſimpliciter; at verò in adminiſtratione rerum temporalium non abſolutè & ſimpliciter, ſed ex conditione, quatenus ſcilicet opus eſt illa vti ad bonam gubernationem rerum ſpiritualium; cùm ſpiritualia ſine temporalibus neque defendi, neque conſeruari, neque augeri poſſint.

3 Ad mentem tandem aliorum explicatur tertiò, quod Papa habeat prædictam duplicem poteſtatem, ſpiritualem ſcilicet, & temporalem, ſpiritualem quidem non ſolùm iure, & habitu, ſed etiam vſu, & functione, ſeu adminiſtratione, qua ſemper vtitur per ſe, & per Eccleſiæ Miniſtros; temporalem verò poteſtatem habeat quidem etiam iure, & habitu, qua tamen reuerà non vtitur per ſe, ſed per Imperatores, Reges, & Principes ordinariè; per ſe verò ſolùm in quibuſdam caſibus.

Et hic modus explicandi tertius & vltimus, eſt magis vſitatus apud Canones, & antiquos Doctores.

Obiectiones contra ea quæ ſuprà dicebantur.

SVMMARIVM.

1 *Ex verbis Matth. 16.* Quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis, *ſolùm colligitur, quod Chriſtus Dominus conceſſerit Petro eiuſque Succeſſoribus poteſtatem ligandi fideles per cenſuras Eccleſiaſticas principaliter, & primariò, per pœnas autem temporales minus principaliter, & ſecundariò, vel per cenſuras Eccleſiaſticas explicitè, per pœnas temporales implicitè.*

2 *Poteſtas Eccleſiæ conceſſa excommunicandi citato loco Matthæi, ſolùm explicatur, & tamen exinde communiter Doctores colligunt, quod ſubtilis iiſdem verbis, includatur, & contineatur etiam poteſtas ligandi per alias cenſuras, & pœnas ſpirituales, & cur?*

3 *Item ex illis iiſdem verbis communiter Doctores colligunt, quod Eccleſiæ conceſſa ſit poteſtas ferendi leges, ſtatuta, & præcepta; quia hæc etiam poteſtas requiritur ad hoc vt fideles dirigi poſſint ad finem ſupernaturalem.*

4 *Reges, & Principes non baptizati ſunt in temporalibus bonis, Regnis, & Imperiis ſuis ita ſupremi domini, non tamen vt in illis neque directè, neque indirectè ſuperiorem vllum agnoſcant in commodum & vtilitatem ſpiritualem, & ſic in ipſorum fauorem: ſecus in incommodum, & detrimentum ſpirituale, & ſic in odium ipſorum.*

5 *Rex, vel Princeps infidelis, cùm non ſit filius, & ſubditus Eccleſiæ, neque ipſius poteſtas temporalis eſt ſubiecta poteſtati ſpirituali, & iuriſdictioni Eccleſiæ, neque conſequenter pendet ab illa quoad vim directiuam, coactiuam, & vindicatiuam: at verò cùm Rex, vel Princeps per Baptiſmum fiat filius, & ſubditus Eccleſiæ, neceſſariò ipſius poteſtas temporalis in commodum & vtilitatem ſpiritualem, & ſic in fauorem ipſius Regis, vel Principis debet eſſe ſubiecta poteſtati, & iuriſdictioni temporali Eccleſiæ.*

6 *Rex vel Princeps ex eo, quod vult ſuſcipere baptiſmum (ſine quo vitam æternam conſequi non poteſt, profitetur, & promittit ſe in ordine ad finem ſupernaturalem velle obedire ſupremo Eccleſiæ Paſtori, qui eſt Summus Pontifex Romanus, & conſequenter ſe ab eo velle puniri ſi delinquat.*

7 *Rex, vel Princeps quamuis per ſuſceptionem baptiſmi fiat ſubditus Eccleſiæ, tamen ex alia parte recepit amplitudinem, poteſtatem, & maieſtatem maiorem, ita vt illa (qualiſcumque ſit ipſius Regis, & Principis ſubiectio) magnis priuilegiis non ſolùm ſpiritualibus, ſed etiam temporalibus compenſetur.*

8 *Eccleſia quodammodo poteſtatem etiam habet in Regem, vel Principem infidelem; quia ſi Rex, vel Princeps infidelis fideles ſibi ſubditos à fide auertere tenetur, poteſt Eccleſia prædictos ſubditos à talis Regis, vel Principis dominio remouere propter periculum peruerſionis. Item dic eamdem poteſtatem habere, ſi ſcilicet ipſe impediat, ne Euangelium prædicetur.*

9 *Eccleſia ex hoc non ſequitur, quod habeat poteſtatem in Regem, vel in Principem infidelem directè, & propriè: ſecus autem indirectè & amplè.*

10 *Principes ſupremi, Reges & Imperatores licet fuerint iam per totum mundum, priuſquam fuerit conſtituta Pontificia dignitas, nihilominus ſtatim atque in mundo ea conſtituta fuit, cœperunt ii omnes eſſe ſubiecti*

Digitized by Google

ſubiecti Summo, ſeu Romano Pontifici ex inſtitutione ipſius Christi Domini, qui ſic inſtituit ob commune bonum ipſorum, & Eccleſia.

11 *Subditi, & vaſſalli vt obediant Principibus, & Dominis ſuis de iure naturali, & diuino eſt, ſi nulla iuſta cauſa, ſit in contrarium, & ſic abſolute, & antecedenter. Secùs ſi aliqua iuſta cauſa ſit in contrarium, quia ſic abſolute & antecedenter de iure naturali, & diuino eſt, quod quilibet homo ſit liber, & conſeruet vitam ſuam, atque dominium bonorum ſuorum.*

12 *Vaſſallorum ſubiectio Regibus, & Principibus ſacularibus, quamuis ſit de iure natura & diuino debita, Deus tamen Summo Pontifici conceſſit, vt eam à Regibus, vel Principibus hereticis, aut alio modo impiis, & iniquis iuſta de cauſa poſſet auferre; &c.*

13 *Christus Dominus vt homo temporale dominium quod habuerit per vniuerſum Orbem multò probabilius eſt, quàm aſſerere oppoſitam; ſuadetúrque pluribus ſacrarum Scripturarum teſtimoniis, docéntque preſtantiores Theologi.*

14 *Christus vbi dixit: Regnum ſuum non eſſe de hoc mundo, intellexit quoad actum, vſum, vel adminiſtrationem: ſecus autem quoad ius, dominium, vel proprietatem, &c.*

15 *Christus Dominus fugit ne Rex crearetur quoad actum, vſum, vel adminiſtrationem. Secus quoad ius, dominium, & proprietatem. Vel fugit, ne Rex crearetur quoad ius, dominium, & proprietatem ex electione hominum non ex iure redemptionis.*

16 *Christus Dominus non obſtat, quod nunquam hac poteſtate vſus ſit ſupra totum mundum, quia reuerà eam collatam habuit, vt ſuprà probatum fuit luculenter.*

17 *Apoſtoli non erant ſubiecti Regibus, & Principibus ſacularibus de iure: ſecus de facto: quemadmodum & Apoſtolus Paulus de facto etiam neceſſitate ſcilicet compulſus appellauit Caſarem.*

18 *Qui Deo militant, & inſeruiunt, non debent ſe immiſcere in rebus temporalibus paſsim, & ordinariè: ſecus autem aliquando, & in quibuſdam caſibus.*

19 *Certum eſt de fide, Papam ſi quid ex Cathedra tanquam de fide ſine Concilio Generali definiat, non poſſe errare contra oppoſitum aſſerentes.*

20 *Papa ſimili ratione non poteſt errare (tametſi ſine Concilio Generali definiat) in praceptis, ſeu rebus moralibus, quas approbat, & toti Eccleſia proponit contra Gerſonem, Almainum, & alios.*

21 *Papam, alióſque Pralatos Eccleſiaſticos de iure diuino poſſe delinquentem punire ſolùm pœnis ſpiritualibus, temporalibus autem in tantum, in quantum eis conceſſerint Reges, & Principes ſaculares, negat Auctor hoc aſſumptum ex dictis ſuperiùs, auctoritatéque probat vtrumque nempe poſſe punire tam pœnis ſpiritualibus, quàm temporalibus modo ſuprà explicato.*

22 *Poteſtas pradicta puniendi cùm ad rectam Eccleſia gubernationem ſit neceſſaria, omninò dicendum eſt Christum Dominum per ſe, & immediatè poteſtatem hanc Eccleſia ſua tradidiſſe.*

23 *Eccleſia regimen cùm ex ſe ſit perfectum intrinſecè poteſtatem hanc habere debet, & non quaſi à Regibus & Principibus ſacularibus emendicatam.*

24 *Eccleſia poteſtas cùm ſit maior, & excellentior poteſtate ſaculari non debet ab illa dependere, neque ab illa poteſtatem ſuam quaſi emendicare, praſertim cùm Reges & Principes ſaculares potuiſſent illam non concedere, vel concedere cum conditione.*

25 *Papa ipſe, ſi fiat hereticus, liber non eſt à dicta punitione; quia licet quamdiu eſt Papa, à nemine poſſit puniri, tamen ſi fiat hereticus, poteſt à Concilio Generali hereticus declarari, in quo caſu de facto immediatè à Christo Domino deponitur, quemadmodum & de facto eligentibus Cardinalibus, immediatè à Christo Domino poteſtatem recipit.*

26 *Papam eſſe hereticum, nunquam euenit, neque in poſterum eueniet: probabile enim eſt, ipſum vt perſonam priuatam non poſſe eſſe hareticum: quamuis probabile magis ſit, poſſe quidem vt perſonam priuatam errare ex ignorantia, non tamen ex contumacia, ſententia in oppoſitum non obſtante.*

OBiicies: ex illis verbis Matth. 16. *Quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in calis.* 1
Solùm colligitur, quod Christus Dominus conceſſerit Petro, eiúſque Succeſſoribus (vt explicatur *Matth.* 18.) poteſtatem ligandi fideles per cenſuras Eccleſiaſticas; ergo exinde minùs rectè colligitur, quod conceſſerit etiam poteſtatem ligandi per pœnas temporales, ſeu corporales.

Reſpondetur: diſtinguo antecedens (*ſolùm colligitur, quod Christus Dominus conceſſerit Petro, eiúſque Succeſſoribus poteſtatem ligandi fideles per cenſuras Eccleſiaſticas*) ſolùm principaliter, & primariò, concedo: ſolùm quomodocumque (ſiue ſcilicet principaliter, & primariò, ſiue etiam minùs principaliter, & ſecundariò) nego. Vel diſtinguo: ſolùm explicitè, concedo: ſolùm (ſiue explicite, ſiue etiam implicite) nego; quia ſub illa poteſtate ibi Eccleſiæ conceſſa ligandi, includitur quidem poteſtas ligandi per cenſuras (& hoc explicatur *Matthai* 18.) Non tamen propterea negatur, quod ſub illa generali conceſſione includatur etiam poteſtas ligandi per pœnas temporales, ſeu corporales; præſertim quia & id ſatis probant rationes, quos ſuprà adducebam, & alia loca Scripturæ (vt illud Ioannis 21. *Paſce oues meas*) & verba generalia, quibus Matthæi 16. *poteſtas ligandi ſuper terram* conceditur Petro, eiúſque Succeſſoribus indefinitè, & generaliter.

Accedit, quod citato loco *Matthai* 18. Solùm explicatur poteſtas ibi Eccleſiæ conceſſa excommunicandi, & tamen exinde communiter Doctores colligunt (& rectè) quod ſub illis iiſdem verbis, *Quodcumque ligaueris ſuper terram,* includatur, & contineatur etiam poteſtas ligandi per alias cenſuras, & pœnas ſpirituales (vt per ſuſpenſionem, interdictum, &c.) quia, quod Eccleſia habeat hanc aliam poteſtatem ligandi, requirit bona adminiſtratio, & gubernatio eiuſdem Eccleſiæ: ergo etiam ſub illis iiſdem verbis includitur poteſtas Eccleſiæ conceſſa ligandi per pœnas temporales, ſeu corporales, eo quod ad bonum regimen eiuſdem Eccleſiæ requiratur etiam talis poteſtas Eccleſiæ conceſſa à Christo Domino, eſſet diminuta, & imperfecta. 2

Accedit ſecundò; quod ex illis iiſdem verbis communiter Doctores colligunt (& etiam rectè) quod Eccleſiæ conceſſa ſit poteſtas ferendi leges, ſtatuta, & præcepta; quia hæc etiam poteſtas requiritur, ad hoc, vt fideles dirigi poſſint in finem ſpiritualem ab eadem Eccleſia: ergo, cùm ad hunc finem requiratur etiam, quod Eccleſia poſſit imponere pœnas temporales, ſeu corporales ſub illis iiſdem verbis comprehenditur ſimiliter talis poteſtas. 3

Obiicies ſecundò: Reges & Principes non baptizati ſunt in temporalibus bonis, Regnis, & Imperiis ſuis ita ſupremi Domini, vt in illis neque directè, neque indirectè Superiorem vllum agnoſcant; ergo idem dicendum erit de Regibus & Principibus baptizatis. Antecedens patet; conſequentia probatur; quia alioquin Reges, & Principes baptizati eſſent deterioris conditionis, quàm Reges, & Principes non baptizati; tum quia quando Reges & Principes infideles per baptiſmum ad noſtram fidem accedunt, non priuantur 4

bonis temporalibus, Regnis, & Imperiis ſuis: ergo neque priuabuntur prædicto priuilegio, quod ſcilicet in temporalibus neque directè, neque indirectè ſuperiorem vllum agnoſcant; tum quia alioquin Reges, & principes infideles retraherentur à noſtra fide per ſuſceptionem baptiſmi, ſi ſcilicet per ſuſceptionem baptiſmi prædicto priuilegio exemptionis ſpoliarentur.

Reſpondetur: diſtinguo antecedens (Reges, & principes non baptizati ſunt in temporalibus bonis, Regnis, & Imperiis ſuis ita ſupremi Domini, vt in illis neque directè, neque indirectè Superiorem vllum agnoſcant) in commodum & vtilitatem ſpiritualem, & ſic in fauorem ipſorum; nego: in incommodum, & detrimentum ſpirituale, & ſic in odium ipſorum,
5 concedo: At nego conſequentiam, & conſequentiæ probationes; & diſparitas eſt, quia, cùm Rex, vel princeps infidelis non ſit filius, & ſubditus Eccleſiæ, neque ipſius poteſtas temporalis eſt ſubiecta poteſtati ſpirituali, & iuriſdictioni Eccleſiæ, neque conſequenter pendet ab illa quoad vim directiuam, coactiuam, & vindicatiuam: at verò, cùm Rex, vel Princeps per Baptiſmum fiat filius, & ſubditus Eccleſiæ, neceſſariò ipſius poteſtas temporalis in commodum, & vtilitatem ſpiritualem, & ſic in fauorem ipſius Regis, vel Principis debet eſſe ſubiecta poteſtati, & iuriſdictioni ſpirituali Eccleſiæ, vt ab ea dirigatur in ordine ad finem ſupernaturalem, & ad beatitudinis æternæ conſecutionem; ita vt ſi a tali via deflectat, moneri, & puniri poſſit ab Eccleſia.

6 Accedit, quod eo ipſo, quod quis Rex, vel princeps vult ſuſcipere baptiſmum (ſine quo vitam æternam conſequi non poteſt) profitetur, & promittit, ſe in ordine ad finem ſupernaturalem velle obedire ſupremo Eccleſiæ Paſtori (qui eſt Summus, ſeu Romanus Pontifex.) Et conſequenter etiam promittit, ſe velle ab eo (quem tanquam Eccleſiæ Caput veneratur) ſi delinquat, puniri; vt hac via directionis, & punitionis poſſit conſequi prædictum ſuum finem ſupernaturalem, & prædictam vitam æternam; cùm propterea baptiſmum ſuſcipere voluerit.

7 Accedit ſecundò, quod (quamuis Rex, vel Princeps per ſuſceptionem baptiſmi fiat ſubditus Eccleſiæ) tamen ex alia parte recipiat amplitudinem, poteſtatem, & maieſtatem maiorem, ita vt illa (qualiſcumque ſit ipſius Regis, vel principis ſubiectio) magnis priuilegiis non ſolùm ſpiritualibus, ſed etiam temporalibus compenſetur; cùm ex vi fidei per baptiſmi ſuſceptionem ſuſceptæ poſſit multò plura, quam ſi ſic fidem non ſuſcepiſſet: poteſt enim in ordine ad finem ſupernaturalem præcipere multa, quæ non poteſt baptiſmo non ſuſcepto; poteſt etiam punire multa peccata, quæ non poſſet ante baptiſmi ſuſceptionem.

8 Accedit tertiò, quod Eccleſia quodammodo poteſtatem etiam habeat in Regem, vel Principem infidelem; quia ſi Rex, vel princeps infidelis fideles ſibi ſubditos a fide auertere conetur, poteſt Eccleſia prædictos ſubditos à talis Regis, vel principis dominio remouere propter periculum, ne ab illo peruertantur. Habet etiam Eccleſia poteſtatem in prædictum Regem, vel Principem infidelem, ſi ſcilicet iſte impediat, ne Euangelium prædicetur, vel ne ipſius ſubditi fidem noſtram ſuſcipiant, & amplectantur.

9 Non obſtat, ſi dicas: ex hoc non ſequitur, quod Eccleſia poteſtatem habeat in Regem vel principem infidelem, ſed ſolùm, quod habeat poteſtatem in ſubditos iam priùs baptizatos. Ergo.

Reſpondetur enim: diſtinguo antecedens: ex hoc non ſequitur, quod Eccleſia habeat poteſtatem in Regem, vel in Principem infidelem, directè, & propriè, concedo, (quia Eccleſia reuerà directè, & propriè non poteſt Regem, vel Principem infidelem punire, nec poteſt ei legem imponere) indirectè, & ampIè, nego: ita vt ſcilicet poteſtatem habeat in Regem, vel Principem infidelem, quatenus per modum defenſionis poſſit Regem, vel Principem infidelem in ſuo officio continere, ne impediat iſte ſubditos fideles in rebus, & cauſis ad fidem pertinentibus; & ne impediat iſte prædicationem Euangelij (cum Eccleſia à Chriſto Domino, iuxta illud Matthæi 28. *Euntes ergo docete omnes Gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti*, habeat ius prædicandi Euangelium per vniuerſum Orbem) & ne contuciat iſte per ſe, vel alios in Chriſtum Dominum, & in noſtram fidem contumelias, & maledicta.

Obiicies tertiò: priuſquam eſſet in mundo conſtituta pontificia dignitas, ſeu maieſtas, erant iam per totum mundum principes ſupremi, Reges, & Imperatores: ergo ſignum eſt, quod hi nullo modo pendeant à Summo, ſeu Romano Pontifice. 10

Reſpondetur: nego conſequentiam; quia ſtatim atque in mundo conſtituta fuit Pontificia dignitas, ſeu maieſtas; cæperunt omnes hi eſſe ſubiecti Summo, ſeu Romano pontifici ex inſtitutione ipſius Chriſti Domini, qui ſic inſtituit ob commune bonum ipſorum, & Eccleſiæ; vt ſic ſcilicet meliùs fideles dirigerentur ad finem ſupernaturalem, & conſequerentur ſalutem æternam, habendo aliquem ſuperiorem, à quo monerentur, & corrigerentur, ſi à prædicto fine ſupernaturali, ad quem creati fuerunt deuiarent.

Obiicies quartò: de iure naturali & diuino eſt, vt ſubditi, & vaſſalli obediant principibus, & Dominis ſuis: ergo non poteſt Summus Pontifex ob iſtorum hæreſim, vel aliud graue delictum hanc ſubiectionem tollere; cùm Summus Pontifex diſpenſare non poſſit in iure naturali & diuino. 11

Reſpondetur: diſtinguo Antecedens: ſi nulla iuſta cauſa ſit in contrarium (& ſic, abſolutè, & antecedenter) concedo: ſi aliqua iuſta cauſa ſit in contrarium (& ſic ex hypotheſi, & conſequenter) nego; quemadmodum, ſi nulla iuſta cauſa ſit in contrarium (& ſic abſolutè, & antecedenter) de iure naturali, & diuino eſt, quod quilibet homo ſit liber, & conſeruet vitam ſuam, atque dominium bonorum ſuorum (ita enim, ſi nulla iuſta cauſa ſit in contrarium, & ſic antecedenter, & abſolutè, conceſſum eſt à Deo, & à Natura cuilibet homini) ſed tamen, ſi aliqua iuſta cauſa ſit in contrarium, verbi gratia, delictum aliquod graue (& ſic, ex hypotheſi, & conſequenter) poterit homo etiam à Principe ſæculari, libertate, vita, atque bonis ſuis priuari; quia in tali caſu Deus author Naturæ hanc poteſtatem etiam principibus ſæcularibus conceſſit, vt ſcilicet iuſta de cauſa poſſent etiam ipſi prædictis bonis hominem priuare; ſic & in caſu noſtro, quamuis vaſſallorum ſubiectio ſit Regibus, vel principibus ſæcularibus de iure naturali & diuino debita, Deus tamen Summo Pontifici 12 conceſſit, vt illam à Regibus, vel Principibus hæreticis, aut alio modo impiis, & iniquis, iuſta de cauſa poteſt auferre; nec id eſt in prædicto caſu aliqualiter contra ius naturale, quinimò eſt iuri naturali, & rectæ rationi quam-maximè conforme; vt ſcilicet hac ratione Reges, & Principes in officio contineantur, bonum fidei & iuſtitiæ conſeruetur, & innocentes non opprimantur, & ipſi prædicti Reges, & principes ad finem ſupernaturalem, ad quem conditi ſunt, dirigantur.

Obiicies quintò: Chriſtus Dominus, vt homo, vnam tantùm habuit poteſtatem, ſcilicet ſpiritualem, & non temporalem: ergo ſignum eſt, quod & Petro, eiúſque Succeſſoribus vnam etiam tantùm conceſſerit poteſtatem, ſpiritualem ſimiliter, & non temporalem. Conſequentia patet à fortiori. Antecedens tradunt VValdenſis *libro 2. in doctrinali fidei capite 76. & 77.* Armach.

lib 4.

lib.4.cap.12. Victoria *relect.1. de poteſt. Eccleſ. q.5. n.15.* Sotus *de iuſt. & iur. lib.4. q.4. art.1.* Burgenſ. *in ſcrutinio ſcriptur. part.1. diſt. 7.* Abulenſ. *q.30. in illa verba Matthæi 21. Ecce Rex tuus venit tibi*, & alij. Et ſuadetur *ex Ioan* 18. vbi Chriſtus Dominus ait, Regnum ſuum non eſſe de hoc mundo; & ex illo *Ioan.6.* vbi fugit, ne Rex crearetur.

Reſpondetur: Nego antecedens, quia contrarium (quod ſcilicet Chriſtus Dominus, etiam vt homo, temporale dominium habuerit in vniuerſum orbem terrarum) multò probabiliùs docent S. Thomas *lib. 1. de Regim. Princip. cap.12.* Henric. *quodlib.6. q.22.* Almayn. *de poteſt. Eccleſ. cap.18.* Nauarrus *in cap. Nouit de Iudic. n.8. & 130.* Turrecremata *in ſumma lib.2. cap. 116.* & alij paſſim. Et probatur, quia ſic cedit magis in dignitatem Chriſti Domini; & ſic etiam decuit, vt ſcilicet, ſicut totum orbem redemit & reparauit, ita totius orbis eſſet Princeps & Rex; quapropter *ad Hebr. 2.* dicitur, quod omnia Chriſto ſint ſubiecta. Et *Matth. vltimo,* quod Chriſto data ſit omnis poteſtas in cœlo & in terra. Et *Apocalypſis cap. 1.* quod ſit Princeps Regum terræ. Et *cap.6. & 19.* quod ſit Rex Regum, & Dominus Dominantium. Et *cap. 10. Act. Apoſtolor.* quod ſit Dominus omnium. Et *ad Philippenſes 2.* quod in nomine IESV omne genu flectatur, cœleſtium, terreſtrium, & infernorum.

14 Non obſtat ſi dicas: Chriſtus Dominus dixit, Regnum ſuum non eſſe de hoc mundo; ergo.

Reſpondetur enim ex dictis, non eſſe de hoc mundo, quoad actum, vſum, vel adminiſtrationem, concedo: non eſſe quoad ius, dominium, vel proprietatem ex electione ſcilicet hominum (quo modo iura, dominia, Regna, & Imperia huius mundi accipiuntur) concedo: Non eſſe ex iure redemptionis, nego, quia eo ipſo quod Chriſtus Dominus fuit conſtitutus Redemptor totius mundi, accepit etiam ius & dominium ſuprà totum mundum.

15 Non obſtat ſecundò, ſi dicas: Chriſtus Dominus *Ioan.6.* fugit, ne Rex crearetur; ergo.

Reſpondetur enim ex ſimiliter dictis, quod fugit, ne Rex crearetur, quoad actum, vſum, vel adminiſtrationem, concedo: quoad ius, dominium, & proprietatem, nego. Vel reſpondetur: Fugit, ne Rex crearetur etiam quoad ius, dominium, & proprietatem, ex electione ſcilicet hominum, concedo: Ex iure Redemptionis, nego, quia ex quo tempore (ſcilicet in vtero Beatiſſimæ Virginis Mariæ conceptus fuit,) cœpit eſſe Redemptor totius mundi, cœpit etiam eſſe Dominus, Princeps, Rex, & Imperator totius mundi.

16 Non obſtat tertiò, ſi dicas: Chriſtus Dominus numquam hac poteſtate vſus eſt ſuprà totum mundum: ergo non eſt cur dicatur, hanc poteſtatem collatam habuiſſe ſuprà totum mundum.

Reſpondetur enim, nego conſequentiam; quia, quod hanc poteſtatem collatam habuerit ſuprà totum mundum, cedit in maiorem dignitatem Chriſti Domini; & præterea ſic etiam decuit, vti *ſuprà* dicebam. Vt omittam, quod in hac poteſtate Chriſtus Dominus aliquando vſus fuiſſe videatur; tum *Matth. 21.* cùm arefecit ficulneam quæ erat in bonis alterius; tum *Matthæi* 8. cùm permiſit quod porci per dæmones ſubmergerentur in mare; tum etiam *citato Matth. 21. & Ioan. 2.* cùm ejecit de Templo vendentes & ementes.

17 Objicies ſextò: Apoſtoli erant ſubjecti Regibus & Principibus ſæcularibus; ergo ſignum eſt quod Papa non habeat poteſtatem & iuriſdictionem in Reges & Principes ſæculares.

Reſpondetur: diſtinguo antecedens; Apoſtoli erant ſubiecti Regibus & Principibus ſæcularibus, de iure, nego: de facto, concedo; quemadmodum & Apoſtolus Paulus de facto etiam, neceſſitate ſcilicet compulſus, Cæſarem appellauit. *Actor.25.*

18 Objicies ſeptimò: Qui Deo militant & inſeruiunt, non debent ſe immiſcere in rebus corporalibus; ergo multò minùs Papa, qui in rebus ſpiritualibus eſt quam maximè occupatus.

Reſpondetur: Diſtinguo antecedens; non debet ſe immiſcere in rebus temporalibus, paſſim & ordinariè, concedo: aliquando & in quibuſdam caſibus, nego; præſertim ſi ſe immiſcere rebus temporalibus, ſeu exercitium circa temporalia ad finem ſpiritualem ordinetur, quia tunc Papa, & quicumque alius (cùm dirigat temporalia ad bonum ſpirituale) potiùs dicetur ſe immiſcere in rebus ſpiritualibus quàm in temporalibus; ſicque huiuſmodi exercitium potiùs ſit actus poteſtatis ſpiritualis, quàm temporalis.

Objicies octauò: Ex quibuſdam aliis (qui tenent 19
Papam, alióſque Prælatos Eccleſiaſticos de iure diuino poſſe delinquentem punire ſolùm pœnis ſpiritualibus; temporalibus autem in tantum, in quantum eis conceſſerint Reges & Principes ſæculares) non eſt certum de fide, Papam (ſi quid ex Cathedra tanquam de fidè, ſine Concilio generali definiat) non poſſe errare: ergo (quod definiuit Bonifacius VIII. *in Extrauag. Vnam ſanctam,*) magnam vim non habet.

Reſpondetur: Nego antecedens, ſicuti diffusè probabam *in Summa Theologica diſput.1. q.28. vſque ad 46.* Et docent Caietanus *de poteſt. Papæ, cap 9.* Valdenſis *lib.2. de doctrina fidei, cap.47. & 48.* Petrus Soto *in Apologia cap.83. & 84.* Driedo *lib. 4. de Eccleſiaſt. dogmat. cap.18.* Suarez *tract. de fide diſput.5. ſect.8. n.4.* (quatenus ait, id eſſe veritatem Catholicam, & nunc temporis tradi ab omnibus Doctoribus Catholicis.) Turrecremata *lib.2. ſummæ cap.109.* Canus *lib.2. de locis Theolog. cap. 4.* Echius *de Primatu Petri cap. 18.* & alij paſſim. Et patet ex Concilio Viennenſi *in Clement. vnica de ſumma Trinitate*; ex Concilio Florentino *ſeſſ.25. in fin.* & ex Concilio Lateranenſi ſub Leone X. (qui Lutheri hanc veritatem negantis, articulum 24. tanquam hæreticum condemnauit.) Et patet etiam ex Felice Papa *in epiſt. ad Benignum*; ex Leone I. *ſerm 3. de aſſumptione ſua ad Pontificatum*, & refertur *in 6. Synodo art. 4.* ex Nicolao I. *in epiſt. ad Michaelem*; ex Innocentio III. *in epiſt. ad Epiſcopos Arelatenſes*, & refertur *in cap. Maiores de baptiſmo*; ex Gelaſio *in epiſt. ad Anaſtaſium Imperatorem*: ex Gregorio *lib.4. epiſt. 72.* ex Hieronymo *in epiſt. ad Damaſum de nomine Apoſtaſis*; ex Bernardo *in epiſt.109. ad Innocentium*, & ex compluribus aliis ſummis Pontificibus, & ſanctis Patribus.

Qua ſimili ratione de fide etiam Papa non poteſt 20
errare (tametſi ſine Concilio generali definiat) in præceptis, ſeu rebus moralibus, quas approbat, & toti Eccleſiæ proponit, ſicuti diffusè etiam probabam *in ſumma Theologica locis ſuprà citatis.* Et docent Canus *lib.5. de locis Theologic. cap. 5.* Molina *de iuſt. & iur. tom. 2. diſput.325.* Bellarminus *lib.4. de Romano Pontifice c.5.* Turrecremata *lib. 2. ſummæ cap. 110.* Suarez *vbi ſuprà.* S. Antoninus *3. part tit.18. cap. 8. §. 2.* Valentia *tom.3. diſput.1. q.1. punct.7.* Azor. *tom.2. Inſtit. moral. lib.5. c.6.* & alij communiter.

Quapropter (licèt olim Gerſon, Almaynus *in libro de poteſtate Eccleſiæ.* Adrianus *q. de Confirmatione.* Caſtro *lib.1. cap. 2. contra hæreſes*, & quidam alij, tenuerint quod Papa, ſi ſine Concilio generali quid ex Cathedra definiat) poſſit errare, nunc contrarium, tanquam de fide certum, tenendum eſt, vti *ſuprà* dicebam.

Ad illud verò (quod dicebatur, Papam ſcilicet, alióſ- 21
que Prælatos Eccleſiaſticos de iure diuino poſſe delinquentem punire ſolùm pœnis ſpiritualibus, temporalibus autem in tantum, in quantum eis conceſſerint Reges & Principes ſæculares.) Reſpondetur negando aſſumptum ex iis quæ *ſuprà* dicebam; quapropter quando Eccleſia vtitur hac poteſtate, meritò ex Concilio Toletano IV. *c.59.* dicit, ſe id facere authoritate Pontificali, vel ſe id facere poteſtate ſibi tradita à Chriſto Domino in illis verbis: *Quodcumque ligaueris ſuper terram, &c.* Et in illis aliis verbis: *Paſce oues meas.* Et in nulla Conſtitutione Pontificia habetur,

quod Pontifex aſſerat ſe id facere poteſtate ſibi tradita
à Regibus, Principibus, vel Magiſtratibus ſæcularibus,
22 quia cùm (vt omittam alia quæ *ſuprà* dicebam) hæc
poteſtas ad rectam Eccleſiæ gubernationem & conſer-
uationem ſit neceſſaria, omninò dicendum eſt, Chri-
23 ſtum Dominum per ſe & immediatè poteſtatem hanc
Eccleſiæ ſuæ tradidiſſe; & cùm Eccleſiæ regimen ex
ſe ſit perfectum, intrinſecè poteſtatem hanc habere de-
bet, & non quaſi à Regibus & Principibus ſæcularibus
24 emendicatam; & cùm Eccleſiæ poteſtas ſit maior &
excellentior poteſtate ſæculari, non debet ab illa de-
pendere, neque ab illa poteſtatem ſuam quaſi emendi-
care; præſertim cùm Reges & Principes ſæculares po-
tuiſſent illam non concedere cum conditione, vt ad
ipſos poſſet recurri & appellari, quod valdè expugna-
ret perfecto regimini Eccleſiæ; & præterea potuiſſent
prædictam poteſtatem concedere cum conditione, vt ſi
enorme & graue delictum committeretur, non poſſet
illud ab Eccleſia puniri, ſed talis punitio ipſis Regibus
& Principibus ſæcularibus eſſet reſeruata. Quod eſſet
maximum inconueniens.

25 Hoc autem quod dixi, adeò verum eſt, vt nec ipſe
Papa, ſi fiat hæreticus, liber ſit ab iſta punitione; quia
licèt, quamdiu eſt Papa, à nemine poſſit puniri, tamen
ſi fiat hæreticus poteſt à Concilio generali hæreticus
declarari: in quo caſu de facto immediatè à Chriſto
Domino deponitur, (quemadmodum & de facto, eli-
gentibus Cardinalibus, Papa immediatè à Chriſto Do-
mino poteſtatem recipit; iiſdem enim cauſis, quibus
res gignitur, etiam deſtruitur) depoſitúſque manet in-
ferior, ſicque poterit poſtea ab Eccleſia puniri. Caie-
tanus *de auctoritate Papæ cap.*18 & 19. Canus *lib.*4.*de
locis Theologicis cap. vlt. ad* 12. Sotus *in* 4. *diſt.* 22.*q.*2.
*art.*2. Cordoba *lib.*4 *q* 11. & alij communiter.

26 Cæterum forſan hoc, Papam ſcilicet eſſe hæreticum,
nunquam euenit, nec in poſterum eueniet; quia pro-
babile eſt, Papam, etiam vt perſonam priuatam, non
poſſe eſſe hæreticum. Sic Doctores, quos ſequitur Pi-
ghius *lib.*4.*Hierarchia Eccleſ.cap.*8. quorum ſententiam
tanquam piam ſequitur Bellarminus *lib.*4.*de ſummo
Pontifice cap* 8. & 11 *circa finem.* Suarez *de fide diſp* 10.
*ſect.*6.*n.*11. (quatenus ait, ſibi magis pium, magiſque
probabile videri, poſſe quidem Papam, vt priuatam
perſonam errare ex ignorantia, non tamen ex contuma-
cia) & complures alij; nec enim vllus Pontifex adhuc
fuit hæreticus, ſicuti probat idem Bellarminus *citato
lib.*4.*cap.*8. & *ſeqq.* Et promiſſio illa facta Petro (*Ro-
gaui ſcilicet pro te Petre, ne deficiat fides tua, & tu ali-
quando conuerſus confirma fratres tuos.* Et iterum: *Tu
es Petrus & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam
meam; & portæ inferi non prænalebunt aduerſus eam,*)
intelligi poteſt de quolibet ſucceſſore Petri.

Quamuis contrarium (Papam ſcilicet, vt priuatam
perſonam, ſeu vt priuatum Doctorem poſſe eſſe hære-
ticum) teneant Caietanus *opuſcul.* 1. *de authorit. Papæ
cap* 15. Sotus *in* 4.*diſt.*22.*q.*2.*art.*2. Canus *lib.*6.*de locis
Theologic. cap.*12. Caſtro *de iuſta hæreticor punit.lib.*1.
*cap.*6.& *lib* 2.*cap.*12. Turrecremata *lib.*1.*c.*101. Valen-
tia *in Analyſi fidei.* & Turrianus *de fide diſp.*16. *dub.*1.
ſubdens, hanc opinionem nunc temporis eſſe commu-
niorem.

At quid de hac re ego ſentiam, ſatis dixi *in ſumma
Theologica locis ſuprà citatis.* Vide etiam quæ dicam
*infrà dubit.*145.*ſect.*44.

PETITIO XIII.

An hæretici ſint membra Eccleſiæ, ſeu ſint in Eccleſia?

SVMMARIVM.

1 *Hæretici, licèt ſecundùm Caietanum & alios, ſint
membra Eccleſiæ, ſeu ſint in Eccleſia ratione
characteris per baptiſmum recepti; probabiliùs
tamen eſt oppoſitum ex Gregorio, Hieronymo, &
Auguſtino, quatenus aiunt hæreticos nomine tan-
tùm eſſe Chriſtianos.*

2 *Idem probatur ex ſacris Canonibus, præſertim* in cap.
ſtatutum de hæretic. in 6. *quatenus ibi habetur,
hæreticos eſſe extra Eccleſiam.*

3 *Item ex Summis Pontificibus Sixto Romano, & Fe-
lice I. necnon ex Patribus, quatenus aiunt hæ-
reticos eſſe foris, & redire ad Eccleſiam, cùm re-
uertuntur.*

4 *Sacerdotes & Epiſcopi Hæretici habent iuriſdictio-
nem in Eccleſia; at non ob id ſignum eſt, quod
ſimpliciter ſint membra Eccleſiæ, ſed tantùm ex
parte, ſeu ſecundùm quid, id eſt quoad characterem
baptiſmi, præſertim quia Deus per membra præci-
ſa & ſeparata, poteſt multa operari, cùm confe-
rat characterem; &c. ſic ſtatuente Deo propter
commune bonum fidelium.*

5 *Hæretici conferunt & adminiſtrant vera Sacramenta;
at non exinde ſequitur quod ſint in Eccleſia ſim-
pliciter & abſolutè, ſed tantùm ex parte & ſe-
cundum quid, præſertim quia hæretici in admini-
ſtrandis Sacramentis ſe habent vt inſtrumentum
Dei.*

6 *Infidelis ſi baptizans intendat facere quod intendit
Eccleſia, verum baptiſmum confert, & tamen
certum eſt, quod infidelis nullo pacto ſit pars &
membrum Eccleſiæ, ſeu nullo pacto ſit in Ec-
cleſia.*

7 *Sacramenta adminiſtrans, ſi non vtatur forma Ec-
cleſiæ, non confert vera Sacramenta, nec per illa
character imprimitur.*

8 *Per baptiſmum ingrediuntur homines in Eccleſiam,
ſicque per characterem baptiſmalem conſtituuntur
homines partes & membra Eccleſiæ, ex parte &
ſecundùm quid, non ſimpliciter & abſolutè.*

REſpondetur, quod (licèt Caietanus *opuſcul.* 1. *de* 1
*authoritate Papæ c.*12. & 27. & *opuſcul.*2.*c.*25. Ca-
ſtro *lib.*2. *de inſt. hæret. punit.c.*24. & quidam alij affir-
ment ratione characteris per baptiſmum, vel per ordi-
nem recepti) probabiliùs tamen negent S. Thomas 3.
*part.q.*8.*art.*3. & *opuſcul.*23. Sotus *in* 4.*diſt.*22.*q.*2.*art.*3.
S. Antoninus 3.*part.tit.*22.§.3. Canus *lib.*4.*de loc.Theo-
logic.c.*2. Victoria *de poteſt. Eccleſiæ in princip.n.*6. San-
der.*de viſibil. Monarch.lib.*8.*c.*2. Bellarmin.*lib.*3.*de Ec-
cleſ.militante c.*4. Turrecremata *lib.*1.*c.*6.& *lib.*4.*part.*2.
*c.*20. Ricciullus *lib.*5.*c.* 12. *num.* 11. & alij commu-
niter.

Probatur ex Gregorio *lib.*12. *moral.c.*15. & *lib.*16.
*c.*21. ex Hieronymo *dialog.contra Lucifer.* & ex Augu-
ſtino *lib.*7.*de baptiſmo, c.*10. & *de vnit. Eccleſ.c.*4. quate-
nus aiunt, hæreticos nomine tantùm eſſe Chriſtianos.

Secundò probatur *ex c. Non in vobis de conſecrat.* 2
*diſt.*4. quatenus de hæreticis ibi dicitur: *Nobiſcum au-
tem eſtis in baptiſmo, in cæteris Dominicis Sacramentis,
in Spiritu autem veritatis, in vinculo pacis, in ipſa de-
nique Eccleſia Catholica nobiſcum non eſtis.*

Tertiò probatur *ex c. Ipſa pietas* 23.*q.*4. *ex c. Aduoca-
uit* 24.*q.*1. *ex c. Si quis* 1.*q.*1. *ex c.*3. *de hæretic.* & *ex c.
Statutum de hæretic. in* 6. quatenus ibi habetur, hæreti-
cos eſſe extra Eccleſiam.

Quartò probatur ex Sixto Romano Pontifice *in* 3
*epiſt.*1. *decretali*, ex Felice I. *epiſt.*1. ex Cypriano *lib.*8.
epiſt 2. & ex Irenæo *lib.*5.*c.*3. quatenus aiunt, hæreticos
eſſe foris & redire ad Eccleſiam, cùm reuertuntur. Vi-
de etiam quæ dicentur *infrà dubit.* 235. *ſect.* 13. *per
totam.*

Objicies ex aduerſariis: Sacerdotes & Epiſcopi hæ- 4
retici habent iuriſdictionem in Eccleſia; ergo ſignum
eſt quod ſint partes & membra Eccleſiæ: antecedens
patet, quia Sacerdos hæreticus verè conſecrat hoſtiam,
eiúſque

eiúſque conſecratio eſt vera ; & Epiſcopus hæteticus validè promonet ad ordines, eiúſque promotio ad Ordines, ſeu ordinatio eſt ſubſiſtens & valida. Conſequentia probatur, quia nemo habet iuriſdictionem in aliqua Republica, vel Vniuerſitate, niſi fuerit pars, vel membrum talis Reipublicæ, vel Vniuerſitatis ; qoin, niſi fuerit caput prædictæ Reipublicæ, vel Vniuerſitatis ; vel vniuerſale & primum ſcilicet quoad omnes, vel ſaltem particulare, ſeu partiale & ſecundarium, ſeu ſubordinatum, ſcilicet quoad aliquos.

Reſpondetur : Concedo antecedens ; At diſtinguo conſequens ; ergo ſignum eſt, quod ſint partes & membra Eccleſiæ ; ex parte, ſeu ſecundùm quid, id eſt quoad characterem Baptiſmi & Ordinis, concedo ; ſimpliciter ſeu abſolutè, nego ; præſertim quia Deus per membra præciſa & ſeparata poteſt multa operari ; cùm conferat characterem, qui vtpote indelebilis, etiam ſublata fide tolli non poteſt ; vnde fit quod hæreticus retinens characterem, poſſit, quamuis non ſit membrum Eccleſiæ, validè exercere quoſdam actus ordinis & iuriſdictionis in Eccleſia ; deinde, licèt in rebus phyſicis & naturalibus ad hoc vt caput influat in membra, debeat coniungi cum membris ; tamen in moralibus id neceſſariò non requiritur ; cùm poſſit membrum præciſum influere in reliqua membra, ſic ſtatuente Deo propter commune bonum fidelium, vti dicebam.

5 Inſtabis : Hæretici conferunt & adminiſtrant vera Sacramenta : ergò ſignum eſt, quod ſint in Eccleſia. Antecedens patet ex dictis. Conſequentia probatur, quia Sacramenta non reperiuntur niſi in Eccleſia, non autem extra Eccleſiam.

Reſpondetur : diſtinguo conſequens, etiam vt ſuprà,
ſcilicet, ergo ſignum eſt, quod ſint in Eccleſia ; ex parte,
& ſecundùm quid, concedo ; ſimpliciter & abſolutè,
nego ; præſertim, quia hæretici in adminiſtrandis Sa-
cramentis ſe habent, vt inſtrumenta Dei, & non vt in-
ſtrumenta Eccleſiæ ; & Deus ex alio capite per inſtru-
menta præciſa poteſt multa operari, ſicuti dicebam ;
6 & patet per inſtantiam, quia etiam infidelis, ſi bapti-
zans intendat facere quod intendit Eccleſia, verum
baptiſmum confert, & tamen certum eſt, quod infide-
lis nullo pacto ſit pars & membrum Eccleſiæ, ſeu nullo
pacto ſit in Eccleſia, ſed omninò extra Eccleſiam ; cùm
verò dicebatur, Sacramenta non eſſe niſi in Eccleſia,
non autem extra Eccleſiam. Reſpondetur cum Gloſſa
in c. Extra Eccleſiam 1. q. 1. ſenſum eſſe, Sacramenta non
7 eſſe niſi in forma Eccleſiæ, non autem extra formam
Eccleſiæ ; quia ſi quis in adminiſtrandis Sacramentis
non vtitur forma Eccleſiæ, non confert vera Sacramen-
ta, nec per illa character imprimitur, ſicuti conſtat *ex c.
1. de baptiſmo, & ex c. detrahi 1. q. 1.* Et tradunt *in c. 1.
de Schiſmaticis verbo Irritas*, Gloſſa, & *ibid.* Ananias *n.*
12. Soccinus *n. 6.* & communiter alij Canoniſtæ, quos
ſequitur Triumphus *lib. 8. q. 25. art. 3. ad 3.*

8 Vrgebis : Per baptiſmum ingrediuntur homines in Eccleſiam, ſicque per characterem baptiſmalem conſtituuntur homines partes & membra Eccleſiæ, ergo hæretici, cùm retineant tanquam indelebilem hunc characterem, remanent partes & membra Eccleſiæ.

Reſpondetur ſimiliter etiam vt *ſuprà* : diſtinguo antecedens : Per baptiſmum ingrediuntur homines in Eccleſiam, ſicque per characterem baptiſmalem conſtituuntur homines partes, & membra Eccleſiæ ; ex parte & ſecundùm quid, concedo ; ſimiliter & abſolutè, nego ; quod autem per characterem baptiſmalem non conſtituantur homines partes, & membra Eccleſiæ ſimpliciter & abſolutè, ſed ad id requiratur præterea ſaltem fides, patet ex eo, quia Eccleſia, quæ nunc viget, eſt eadem numero cum Eccleſia, quæ olim vigebat, & tamen tunc homines non conſtituebantur partes, & membra Eccleſiæ per characterem, ſed per fidem : ergò ſignum eſt, quod ad conſtituendum aliquem, vt ſit ſimpliciter & abſolotè pars, & membrum Eccleſiæ, non ſufficiat ſolus character præcisè, ſed requiratur præterea ſaltem etiam & fides. At vt hæc difficultas magis eluceſcat, ſit

PETITIO XIV.

Quinam in vniuerſum ſint membra Eccleſiæ, ſeu in Eccleſia ; quinam autem non ?

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia variis modis ſumitur : Primò vniuerſaliſſimè pro qualibet collectione Deum venerante.*

2 *Secundo pro Congregatione fidelium, ſeu illorum, qui fidem in Deum profitentur : Et hoc modo eadem eſt Eccleſia, quæ fuit à principio mundi, & quæ modò eſt.*

3 *Cathecumeni propriè, ſeu ſimpliciter & abſolutè non ſunt membra Eccleſiæ, ſeu in Eccleſia, quamuis fidem firmatam habeant ; quia licèt ſint membra Eccleſiæ, ſeu in Eccleſia, quoad effectum & meritum, non tamen profitentur fidem ſub ſpeciali Sacramentorum ſigno.*

4 *Catechumenus eſt in Eccleſia non quoad rem, ſed quoad votum & meritum.*

5 *Catechumeni ſunt ſimiles hominibus conceptis, ſed nondum tamen natis, non tamen propriè, ſeu ſimpliciter ſunt in Eccleſia, cùm nondum Eccleſiam ingreſſi ſint.*

6 *Catechumenus non poteſt vocari fidelis, niſi per baptiſmum intùs ingrediatur Eccleſiam.*

7 *Catechumenus non ex eo quod poſſit ſaluari eſt in Eccleſia ; nemo enim ſaluari poteſt extra Eccleſiam, ſi ſit extra Eccleſiam quoad rem & votum ſimul, ſecus ſi ſit tantùm quoad rem.*

8 *Catechumenus per fidem eſt membrum Chriſti, non tamen ſequitur quod ſit membrum Eccleſiæ.*

9 *Hæretici & Apoſtatæ ſunt membra Eccleſiæ, ſeu in Eccleſia ex parte & ſecundùm quid, non autem propriè, ſeu ſimpliciter & abſolutè, ſed potiùs extra Eccleſiam.*

10 *Schiſmatici ſunt membra Eccleſiæ, ex parte & ſecundùm quid, quia ſimiliter etiam ſub ſpeciali Sacramentorum ſigno fidem profitentur : non tamen propriè, ſeu ſimpliciter & abſolutè, ſed potiùs extra Eccleſiam, quia ſunt extra vnionem inuiſibilem cum Chriſto, &c.*

11 *Peccatores è contra ſunt propriè, ſeu ſimpliciter & abſolutè membra Eccleſiæ, ſeu in Eccleſia.*

12 *Excommunicati etiam ſunt propriè, ſeu ſimpliciter & abſolutè membra Eccleſiæ, ſeu in Eccleſia, quia hi ſi contriti & pœnitentes fuerint, poſſunt eſſe membra viua, & Chriſto Domino inuiſibiliter vnita.*

SVppono, quod Eccleſia variis modis ſumatur. 1
Primò, vniuerſaliſſimè pro qualibet collectione Deum venerante (quemadmodum ſumitur ab Apoſtolo *ad Epheſ. c. 1. & 5.*) pro collectione ſcilicet hominum & Angelorum, & Viatorum, & Beatorum.

Secundò, pro congregatione fidelium, ſeu illorum 2
qui fidem in Deum profitentur : & hoc modo eadem eſt Eccleſia quæ fuit à principio mundi, & quæ modò eſt ; ſed quia hæc profeſſio fidei poſt aduentum Chriſti Domini habetur diuerſo modo, ac priùs, ideò Eccleſia poſt aduentum Chriſti Domini definitur, quod ſit congregatio fidelium, ſeu illorum qui fidem Dei ſub ſpeciali Sacramentorum ſigno, & ſub eodem capite profitentur : quæ definitio conſtat *ex c. Eccleſia diſt. 1. & ex c. firmiter de ſumma Trinitate & fide Catholica.* Et videri poterit præter alios Bannez *2. 2. q. 1. art. 10. in commentario circa principium.* & Valentia *diſput. 1. q. 1. punct. 7.*

punct.7.q.4.§.14. His ſuppoſitis.

3 Reſpondetur: Ex dictis ſequitur primò; quod propriè, ſeu ſimpliciter & abſolutè membra Eccleſiæ, ſeu in Eccleſia Catechumeni (quamuis firmatam fidem habeant) non ſint, quia licet ſint membra Eccleſiæ, ſed in Eccleſia quoad affectum & meritum (merentur enim ſalutem, quemadmodum ſi in Eccleſia, ſeu intra Eccleſiam eſſent) non tamen profitentur fidem ſub ſpeciali Sacramentorum ſigno. Gloſſ. *in c.Caue, verb.ſi Chriſtiana 28 q. 1. & in c. Catechumenum de conſecrat. diſt.4.* Decius *in c.1.de conſtitut.lectur.2. n.26.* Canus *de locis Theologicis, lib.2. cap.3.* Suarez *tom. 4. diſput.53. ſect. 4. num.8.* Menoch.*de arbitr.caſ. 290.n.17. & ſeqq.* Bellarmin. *de Eccleſ. militant. lib. 3. cap. 3.* Stephanus Cucranus *in repetit.c. Ad limina,n.209. §. 5. q.1.* Altetius *de cenſur.tom.1.lib.5. cap.2. verſ.ſequitur 6. & verſ. illud quoque,* & alij communiter. Quidquid in contrarium dixerint Andreas *in cap.1. de conſtitution n. 2. & ſeqq.* Nauarr.*commentar. de Iubileo notabil.31. n.48.* Alphonſus à Caſtro *lib.1.de iuſta hæretic.punit.c.8.* & quidam alij.

Objicies ex aduerſariis: Sanctus Auguſtinus *tract.4. in Ioannem*, ait, Catechumenum eſſe in Eccleſia; & Textus *in c.Veniens de Preſbytero non baptizato*, habet, hominem fieri membrum non ſolùm per Sacramenta, ſed etiam per fidei Sacramenta.

4 Reſpondetur ex dictis; Catechumenum eſſe in Eccleſia, & hominem fieri membrum (non ſolùm per Sacramenta, ſed etiam per fidei Sacramenta) quoad rem nego: quoad votum & meritum, concedo. Quapropter idem Auguſtinus *lib.2. de ſymbolo in principio,*
5 inquit, Catechumenos eſſe ſimiles hominibus conceptis, ſed nondum tamen natis: Non igitur propriè, ſeu ſimpliciter & abſolutè Catechumenus eſt in Eccleſia, ſeu membrum Eccleſiæ, cùm nõdum Eccleſiam ingreſſus ſit; & propterea Nazianzenus *in oratione in ſanctum lauacrum*, dicit, quod Cathecumenus non poſſit
6 vocari fidelis, niſi per baptiſmum intus ingrediatur Eccleſiam; & S. Auguſtinus *citato tract.4. in Ioannem*, contradiſtinguit Catechumenum à fideli; quemadmodum etiam & contradiſtinguit Tertullianus *lib. de præſcription.* S.Chryſoſtomus *homil.24. in Ioannem* & Cyrillus *lib.2.in Ioannem,c. 50.* & meritò, quia (ſicuti dicebam) non eſt quis membrum Eccleſiæ, niſi ſignum viſibile, ſcilicet per baptiſmum à Chriſto Domino inſtitutum coniunctus ſit Eccleſiæ.

7 Inſtabis: Catechumenus poteſt ſaluari; ergo eſt in Eccleſia, ſeu membrum Eccleſiæ: antecedens patet, quia poteſt habere fidem, ſpem, charitatem, & cæteras virtutes. Conſequentia probatur, quia nemo ſaluari poteſt extra Eccleſiam ex Concilio Lateranenſi *cap. 1. & in Extrauag.Vnam ſanctam, de maiorit. & obedient.* Ibi: *Vna eſt fidelium vniuerſalis Eccleſia, extra quam nullus ſaluari poteſt.*

Reſpondetur: Concedo antecedens: At nego conſequentiam; & ad probationem conſequentiæ reſpondeo diſtinguendo: Nemo ſaluari poteſt extra Eccleſiam, ſi ſit extra Eccleſiam quoad rem tantùm, nego: ſi ſit extra Eccleſiam quoad rem & votum ſimul, concedo. Quemadmodum nemo poteſt ſaluari ſine baptiſmo, quoad rem & votum ſimul, non autem ſine baptiſmo circa finem, *& cap.1.de Preſbytero non baptizato in fine.* Et videri poterit præter alios Bellarmin. *de Eccleſia militante lib 3.c.9.*

8 Vrgebis: Catechumenus per fidem eſt membrum Chriſti; ergo etiam eſt membrum Eccleſiæ.

Reſpondetur: Concedo antecedens, quod ſcilicet Catechumenus per fidem internam & inuiſibilem ſit membrum Chriſti: ſed nego conſequentiam, quod ſic ſit etiam membrum Eccleſiæ; cùm homo, ſicuti dicebam, fiat membrum Eccleſiæ viſibilis per ſignum viſibile (qualis eſt baptiſmus) inſtitutum à Chriſto.

9 Sequitur ſecundò, quod hæretici (idemque dico de Apoſtatis) ſint membra Eccleſiæ, ſeu in Eccleſia, & non ſint; ſint ſecundùm quid, quia ſub ſpeciali Sacramentorum ſigno fidem aliquando profeſſi ſunt (ratione cuius profeſſionis Eccleſia poteſt illos punire, & coërcere) non ſint propriè, ſeu ſimpliciter & abſolutè, ſed potiùs extra Eccleſiam; quia ſunt extra vnionem inuiſibilem cum Chriſto; tum quia rejiciunt fidem in qua reliqui fideles conueniunt; tum quia Eccleſia illus rejicit à ſe, tanquam membra arida, & reliquo corpori peſtifera & damnoſa.

Sequitur tertiò, quod ſimiliter ſchiſmatici ſint membra Eccleſiæ, ſeu in Eccleſia, & non ſint: ſint ſimiliter ſecundùm quid, quia ſimiliter etiam ſub ſpeciali Sacramentorum ſigno fidem profitentur (ratione cuius profeſſionis etiam Eccleſia poteſt illos punire & coërcere.) Non ſint propriè, ſeu ſimpliciter & abſolutè, ſed potiùs extra Eccleſiam, quia ſunt extra vnionem inuiſibilem cum Chriſto; & ſunt extra vnionem cum membris & capite Eccleſiæ; tum quia Eccleſia illos etiam rejicit à ſe tanquam membra ſimiliter arida & reliquo corpori peſtifera & damnoſa. Vide quæ dicentur *infrà dubit.235.ſect.13.per totam.* 10

Sequitur quartò, quod econtra ſint propriè, ſeu ſimpliciter & abſolutè membra Eccleſiæ, ſeu in Eccleſia peccatores & reprobi baptizati, iuxta illud *Matth. 13.* (vbi Eccleſia nomine Regni cœleſtis comparatur ſagenæ miſſæ in mari ex omni genere piſcium congreganti, habentique bonos & malos; & comparatur decem Virginibus fatuis & prudentibus; & comparatur areæ habenti triticum & paleas; & comparatur etiam domui, in qua ſunt vaſa in honorem & vaſa in contumeliam,) quia peccatores & reprobi baptizati profitentur fidem eodem ſigno baptiſmi & aliorum Sacramentorum, ac profitentur prædeſtinati. Vide quæ dicentur *infrà citata ſectione* 13. 11

Sequitur quintò, quod etiam propriè, ſeu ſimpliciter & abſolutè ſint membra Eccleſiæ, ſeu in Eccleſia excommunicati, quia hi (ſi contriti & pœnitentes fuerint) poſſint eſſe membra viua, & Chriſto Domino viſibiliter vnita per charitatem; tum quia non deſerunt fidem, neque deſerunt vnionem cum cæteris membris & capite Eccleſiæ, ſed ſolum excluduntur à participatione communi orationum & ſuffragiorum Eccleſiæ. Vide quæ dicuntur *infrà eadem ſectione* 13. 12

PETITIO XV.

Quotnam ſint proprietates huius Eccleſiæ?

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia huius proprietates ſeptem eſſe dicuntur, ſcilicet, quod ſit Vna, Sancta, Catholica, Apoſtolica, Viſibilis, à Spiritu ſancto gubernata, & extra quam ſalus eſſe non poteſt.*

2 *Eccleſia dicitur Vna, quia eſt ab vno principio, ſcilicet à Deo vocante ad vnum finem, ſcilicet ad vitam æternam per vnica media, ſcilicet per Sacramenta.*

3 *Eccleſia dicitur Sancta, quia etſi non omnes, complurimos tamen Sanctos habet, & Sanctos efficit: tum quia eius caput quatenus tale eſt Sanctum.*

4 *Eccleſia dicitur Catholica, id eſt vniuerſalis, quia recipit omnes, qui ſalutem conſequi volunt, ſiue Iudæus, ſiue Græcus, ſiue ſeruus, ſiue liber, ſiue mas, ſiue fœmina.*

5 *Non obſtat, quod in Paſſione Chriſti Apoſtoli ſcandalum paſſi fuerint, quia non ob id fidem dereliquerunt.*

6 *Neque quod in fine mundi propter perſecutionem Antichriſti Chriſtus Dominus dixerit Lucæ 18.* Putáſne filius hominis veniens inueniet fidem in terra? *quia exinde tantum ſequitur, quod in paucis fides inueniatur.*

7 *Eccleſia*

7 *Eccleſia dicitur Apoſtolica, quia ab Apoſtolis initium habuit, & ab Apoſtolis per totum orbem terrarum propagata eſt.*

8 *Item dicitur Viſibilis, id eſt viſu cognoſcibilis, quia euidenter cognoſci poteſt, quod in mundo ſit aliquis hominum cœtus, ſeu aliqua hominum Congregatio, ita Deum colens, vt meritò quilibet, etſi obſcurè & ineuidenter, firma tamen fide cognoſcere debeat, quod ſit vera Eccleſia.*

9 *Item dicitur à Spiritu ſancto gubernata, ratione cuius gubernationis media Regula animata infallibili, ſcilicet Romano, ſeu Summo Pontifice, nec fallere, nec falli poteſt; quia eſt columna, atque firmamentum veritatis.*

10 *Magiſtri, Paſtores, & Doctores omnes errare non poſſunt, quia ſi omnes errare poſſint (cùm hi ſint præcipua Eccleſiæ membra, à quibus Eccleſia denominari debet, abſolutè dici potiùs deberet, quod ipſa falli poſſit.*

11 *Non obſtat, quod hæc gubernatio, vel aſſiſtentia Spiritus ſancti ſit promiſſa tantùm Petro; eiúſque Succeſſoribus; quia nomine omnium intelligendus eſt etiam Summus Magiſter, Paſtor, & Doctor.*

12 *Item dicitur talis, extra quam ſalus eſſe non poſſit, ita vt ſit via vnica ſalutis, & quia comparatur Arca Noë,* & quia nemo ſaluari poteſt, niſi Chriſti membrum.*

1 RESpondetur: ſeptem ſcilicet, quod ſit Vna, Sancta, Catholica, Apoſtolica, Viſibilis, à Spiritu ſancto gubernata, & extra quam ſalus eſſe non poteſt. Videri poterit præter alios Canus *lib.* 3. & 4. *de locis Theologicis*. Valdenſis *de doctrina fidei*. Bannez 2.2.q.1. *art.*10. Turrecremata *de Eccleſia lib.*1. & Valentia *diſp.* 1.q.1.*punct.* 7.§.16.& *ſeq.*

2 Dicitur *Vna*; quia eſt ab vno principio, ſcilicet à Deo vocante; ad vnum finem, ſcilicet ad vitam æternam; per vnica media; ſcilicet per Sacramenta; & ſub vno Capite & Paſtore, ſcilicet Chriſto Domino, eiúſque Vicario ſummo Pontifice.

3 Dicitur ſecundò *Sancta*, quia (etſi non omnes) complurimos tamen Sanctos habet, & Sanctos efficit; tum quia eius caput præcipuum (ſcilicet Chriſtus Dominus, Petrique Vicarius, quatenus talis) eſt ſanctum; tum quia ſanguine Chriſti Domini ſanctiſſimi eſt decorata, multiſque chariſmatum donis ornata, & in diuinum cultum ſpiritualibus præceptis, inſtitutis & Sacramentis dedicata; ita vt verum ſit, quod omnes illius partes (etſi non omnes vitæ ſanctitatem habeant) ſanctiſſimum tamen cultum profiteantur; tum quia vocat omnes, vt ſobriè, & iuſtè, & pie in hoc ſæculo viuamus.

4 Dicitur tertiò *Catholica*, id eſt, Vniuerſalis; quia recipit omnes, qui ſalutem conſequi velint; ſiue Iudæus, ſiue Græcus, ſiue ſeruus, ſiue liber, ſiue mas, ſiue fœmina quis ſit; tum quia media Regula animata infallibili, ſcilicet Romano Pontifice, vniuerſaliter, vera eſt, nullúmque errorem continet, neque continere poteſt; tum quia extenditur ad omne locum, iuxta illud Pſalmi 18. *In omnem terram exiuit ſonus eorum.* Tum quia, ſicuti ab initio aliqua Dei Eccleſia fuit, ſic vſque ad finem mundi ſine interruptione ſemper durabit.

5 Non obſtat, quod in Paſſione Chriſti Apoſtoli ſcandalum paſſi fuerint, *Matth.*26. quia (vt omittam, id in Beatiſſima Virgine Maria locum non habuiſſe) non ob inde ſequitur, Apoſtolos fidem dereliquiſſe, ſed ſolùm exteriùs eos fidem non manifeſtaſſe.

6 Neque obſtat ſecundò, quod in fine mundi propter perſecutionem Antichriſti Chriſtus Dominus dixerit Lucæ 18. *Putáſne filius hominis veniens inueniet fidem in terra?* quia exinde tantùm ſequitur, quod in paucis fides inuenietur, teſte Sancto Auguſtino *lib. de vnitate Eccleſiæ cap.*13.

Dicitur quartò *Apoſtolica*, quia ab Apoſtolis initium habuit, & ab Apoſtolis per totum orbem terrarum propagata eſt; tum quia media Regula animata infallibili, ſcilicet ſummo Pontifice, Apoſtolorum doctrinam & traditiones ſequitur; tum quia Apoſtolorum martyrio & ſanguine decorata eſt.* 7

Dicitur quintò *Viſibilis*, id eſt, viſu ipſo cognoſcibilis, quia euidenter cognoſci poteſt, quod in mundo ſit aliquis hominum cœtus, ſeu aliqua hominum Congregatio, ita Deum colens, vt meritò quilibet, etſi obſcurè, & ineuidenter, firma tamen fide cognoſcere debeat, quod ſit vera Eccleſia, quapropter euidentia non eſt, quod talis hominum cœtus, ſeu Congregatio rectè colat Deum: hæc enim euidentia pugnat cum illo articulo fidei, *Credo Eccleſiam ſanctam Catholicam*,) ſed euidentia eſt, quod ſit in mundo talis hominum cœtus, ſeu Congregatio, vt meritò quilibet debeat de tali hominum cœtu, ſeu Congregatione credere fide diuina Deum ritè colere. 8

Dicitur ſextò, *A Spiritu ſancto gubernata*, ratione cuius gubernationis media Regula animata infallibili, ſcilicet Romano, ſeu ſummo Pontifice, nec fallere, nec falli poteſt; quia eſt Eccleſia (ſicut ait Apoſtolus 1. *ad Timoth.* 3.) Columna atque firmamentum veritatis, à qua columna, & à quo firmamento veritatis excludi debet omnis error, & ignorantia, etiam inuincibilis; aliàs ſi aliquando falli, vel fallere poteſt, non eſſet certa regula. 9

Hinc fit, quod Magiſtri, Paſtores, & Doctores omnes errare non poſſint, quia ſi omnes errare poſſent (cùm hi ſint præcipua Eccleſiæ membra, à quibus Eccleſia denominari debet, iuxta doctrinam Ariſtotelis *lib.*9.*Ethic. c.*9. abſolutè dici potiùs deberet, quod Eccleſia falli poſſit; tum quia ex Apoſtolo *ad Epheſ.* 4. Hi Magiſtri, Paſtores, & Doctores dati ſunt à Chriſto Domino, vt reliquos fideles (ne omni vento doctrinæ circumferantur) inſtruant, ac doceant: ergo requiritur, quod non errent, ſed firmiter & infallibiliter veritatem cognoſcant, quia ſi ipſi omnes errarent, ipſorum error totam Eccleſiam inficeret; cùm ipſis reliqui fideles obedire teneantur, iuxta illud Matthæi 23. *Super Cathedram Moyſis ſederunt Scribæ & Phariſæi: omnia ergo quæcumque dixerint vobis, ſeruate & facite.* 10

Non obſtat ſi dicas: Hæc gubernatio, vel aſſiſtentia Spiritus ſancti eſt promiſſa tantùm Petro, eiúſque ſucceſſoribus, iuxta illud Matthæi: *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam.* Et iuxta illud aliud: *Ego pro te rogabo, Petre, vt non deficiat fides tua.* Et non eſt promiſſa etiam aliis Magiſtris, Paſtoribus, & Doctoribus: ergo hi alij poterunt errare. 11

Reſpondetur enim: cùm dixi, omnes Magiſtros, Paſtores, & Doctores errare non poſſe, non excluſi Pontificem, ſeu ſummum Magiſtrum, Paſtorem, & Doctorem: quod ſi autem illos, vt à ſummo Pontifice ſeiunctos, ſumamus, eos etiam ſic ſumptos, nec etiam errare poſſe, licèt non ſit de fide, eſt tamen theologicè certum, quia ſic ſpectat ad ſpecialem Dei prouidentiam, qua Deus Eccleſiam ſuam regit & gubernat.

Dicitur ſeptimò, quod ſit talis, *Extra quam ſalus eſſe non poteſt*, ita vt ſit via vnica ſalutis; quia propterea S. Petrus 1.*epiſt.cap.*3. Eccleſiam comparauit cum Arca Noë; tum quia nemo ſaluari poteſt, niſi Chriſti membrum, & cum Chriſto per fidem & charitatem vnitus fuerit; ſed qui voluntariè eſt extra Eccleſiam, non eſt Chriſto vnitus, ſed potiùs à Chriſto ſeparatus: ergo ſaluari nequaquam poterit, ſed erit tanquam palmes extra vitem, qui tantummodò igni deſeruit ad combuſtionem. 12

PETITIO XVI.

An prædictæ proprietates competant ſoli Congregationi, quæ Romano Pontifici pro tempore exiſtenti obedit; ita vt ipſa ſola ſit vera Eccleſia?

SVMMARIVM.

1 *Proprietates prædicta competunt ſoli Congregationi quæ Romano Pontifici pro tempore exiſtenti obedit, ita vt ipſa ſola ſit vera Eccleſia, idque de fide.*

2 *Eccleſia eſt vna, quia eſt ab vno principio, ſcilicet Deo, ad vnum finem, ſcilicet gloriam, ſeu vitam æternam, ſub certis mediis, &c.*

3 *Item eſt Sancta, quia etſi non omnes, complures tamen Sanctos habet, & Sanctos efficit, & quia eius caput præcipuum eſt ſanctum, &c.*

4 *Item eſt Catholica, quia omnes, quotcumque volunt Chriſto vniri, ad ſe recipit, nullum excludens, & quia media Regula animata infallibili, (ſcilicet Romano, ſeu ſummo Pontifice) per omne tempus idem docuit.*

5 *Item eſt Apoſtolica, quia media regula animata infallibili, ſequitur Apoſtolorum doctrinam, etiamſi typis mandata non ſit.*

6 *Item eſt viſibilis; quia viſibiliter apparet eſſe Congregatio, quam meritò quiſque credere fide diuina debet colere Deum, &c.*

7 *Item eſt habens hæc Congregatio ſub Romano Pontifice militans diuini Spiritus aſſiſtentiam, gubernationem, & protectionem, &c.*

8 *Item denique eſt talis, extra quam ſalus eſſe non poteſt, ſicque eſt via vnica ſalutis.*

1 Reſpodetur affirmatiuè; idque de fide; & probatur diſcurrendo per ſingulas.

2 Eſt enim Primò *Vna*; quia eſt ab vno principio, ſcilicet Deo; ad vnum finem, ſcilicet gloriam, ſeu vitam æternam, ſub certis mediis, ſcilicet præceptis, Sacramentis, & ſacrificiis; & ſub vno Capite & Paſtore, ſcilicet Chriſto, eiúſque Vicario.

3 Secundò, eſt *Sancta*; quia, etſi non omnes, complures tamen Sanctos habet, & Sanctos efficit; & quia eius Caput præcipuum (ſcilicet Chriſtus, Petríque Vicarius, quatenus talis) eſt ſanctum; & quia habet præcepta, Sacramenta, ſacrificia, & media ad ſalutem, gloriam, ſeu vitam æternam ſancta.

4 Tertiò, eſt *Catholica*; quia omnes, quotcumque volunt Chriſto vniri, in ſe recipit, nullum excludens; & quia media Regula animata (ſcilicet Romano, ſeu ſummo Pontifice) per omne tempus idem docuit, & docet, iuxta illud Pauli 1. *ad Corinth.* 1. *Fidelis Deus, quia ſermo noſter, qui fuit apud vos, non eſt in illo, eſt & non, ſed eſt in illo, fuit.* Quaſi diceret: Non eſt in illo inconſtantia aliqua, vel mutatio, ſed idem firmiter perſeuerat, vtpotè fundatus ſuprà firmam Petram, aduerſùs quam portæ inferi non præualebunt.

5 Quartò, eſt *Apoſtolica*; quia media Regula animata infallibili prædicta, ſequitur Apoſtolorum doctrinam, etiam ſi typis mandata non ſit.

6 Quintò, eſt *Viſibilis*; quia viſibiliter apparet eſſe Congregatio, quam meritò quiſque credere fide diuina debet colere Deum; & quia ſub viſibili Capite, ſub viſibilibus Sacramentis, & ſub viſibili cultu eſt inſtituta.

7 Sextò, eſt habens hæc Congregatio, ſub Romano Pontifice militans, diuini Spiritus aſſiſtentiam, gubernationem, & protectionem; quod non leuiter colligitur ex eo, quod ſemper eadem perſeuerat, nec doctrinæ vento circumfertur.

8 Ex quibus omnibus ſequitur vltimò, quod ſit talis, extra quam ſalus eſſe non poteſt; ſicque ſit via vnica ſalutis: quæ omnia (quemadmodum conſideranti facilè patebit) ſectis hæreticorum conuenire non poſſunt, ſed ſolùm Romanæ Eccleſiæ conueniunt. Vide præter alios Valentiam *diſput*, 1. *q.* 1. *punct.* 7. §. 10. & *ſequentib.* Vide etiam quæ dicentur *infrà dubitat.* 235. *per totam.*

De Pœnis Hæreticorum quoad corpus, ſiue de pœnis hæreticorum corporalibus.

DVBITATIO CLV.

An Hæretico pœnitenti poſſit imponi pœna carceris?

SVMMARIVM.

1 *Hæretico pænitenti poteſt imponi pœna carceris, ex communi Doctorum ſententia; quia id expreſsè inuenitur in iure deciſum.*

2 *Hæretici omnes pænitentes, licèt de rigore iuris damnari poſſint ad perpetuum carcerem, non tamen id de facto ſeruatur; ſed illi tantùm damnantur, qui poſt probationem teſtium plenè ſuum errorem fatentur, & pænitentia ſigna oſtendunt.*

3 *Ad perpetuum carcerem damnari non debet, qui ante publicationem teſtium errorem ſuum fateatur; quia tunc non videtur in errore ſuo ſatis deprehenſus.*

4 *Suſpectus ſolùm de hæreſi, ad perpetuum carcerem damnari non poteſt.*

5 *Inquiſitores cum Epiſcopis poſſunt, ſi rationabilis cauſa acceſſerit, mitigare perpetuum carcerem hæreticis pænitentibus poſt publicationem teſtium debitam, & ſolùm ad tempus reducere, vel etiam totaliter tollere, vel in alias extraordinarias pænitentias commutare.*

6 *Carcer iſte, ad quem reus condemnatur, non debet eſſe ita arctus, vt incarcerati vitam abbreuiet, aliàs talis carceris pœnam imponens, irregularitatem non effugiet.*

7 *Textus* in Clement. 1. §. Propter de hæretic. *requirit durum carcerem, ſiue arctum, qui magis ad pœnam, quàm ad cuſtodiam videatur; at non ita, quod vita carcerati abbreuietur notabiliter, ſed tantùm aliqualiter.*

8 *Carceris perpetui diſpenſatio, commutatio, relaxatio, &c. in Hiſpania ex ſpeciali priuilegio Sedis Apoſtolicæ, eſt ſolùm penes Inquiſitorem generalem.*

9 *Tempus, poſt quod carcer perpetuus pænitenti remitti poteſt, remittitur ad arbitrium Inquiſitorum, qui ſpectata pænitentium humilitate, poterunt illud, prout iuſtum fuerit, abbreuiare.*

10 *Clericus immurandus, propter hanc ſolam diſpenſationem non ſolet degradari.*

Reſpondetvr affirmatiuè; & ita, vt de facto ſæpè ſæpiùs imponitur. Sic Doctores communiter. Peña *direct.* 3. *part.* 9. *q.* 3 *commentar.* 141. Simancha *de Cathol. Inſtitut. tit.* 47. *num.* 29. Royas *tract. de hæretic. part.* 2. *num.* 197. 1

&

& alij, quos refert & ſequitur Farinacius *quaeſt.* 193. *num.*103.

Probatur; quia id expreſsè deciditur *in c. Excommunicamus 2. de haeretic.* Ibi: *Si qui autem de praedictis, poſtquam fuerint deprehenſi, redire voluerint ad agendam pœnitentiam, in perpetuo carcere damnentur.*

2 Aduerte tamen, quòd ad perpetuum carcerem non omnes haeretici pœnitentes, etſi de rigore iuris omnes tales damnari poſſint, de facto damnentur; ſed illi tantùm qui poſt probationem teſtium plenè ſuum errorem fatentur, & pœnitentiae ſigna oſtendunt. Peña, Simancha, Royas, & Farinacius, *locis ſuprà citatis.*

3 Hinc ſequitur, quod ad perpetuum carcerem damnari non debeat, qui ante publicationem teſtium errorem ſuum fateatur; quia tunc non videtur in errore ſuo ſatis deprehenſus, iuxta Textum *in citato c. Excommunicamus*; quamuis ſecùs, ſi id fecerit poſt publicationem teſtium, quia tunc vndequaque (cùm iam conuictus ſit) non ſolùm corpore, ſed etiam mente in errore deprehenſus eſt.

4 Sequitur etiam, quod ad perpetuum carcerem damnari non poſſit, qui ſolum eſt de haereſi ſuſpectus, iuxta *cit. Textum in praedicto cap. Excommunicamus*, & tradunt Repertor. Inquiſit. *in verb. Carcer, verſ. Viſo de carcere*, & alij, quos citat & ſequitur Farinacius *q.* 193. §.1.*num.*105.

5 Aduerte ſecundò, quod perpetuum carcerem haereticis pœnitentibus poſt publicationem teſtium debitum poſſint Inquiſitores cum Epiſcopis, ſi rationabilis cauſa interceſſerit, mitigare, & ſolùm ad tempus reducere, vel etiam totaliter tollere, vel in alias extraordinarias pœnitentias commutare, ſecundùm poteſtatem ipſis traditam *in cap. Vt commiſſi de haeretic. in 6.* Ibi: *Et illorum qui veſtris mandatis obedientes humiliter ſtant propter haereſim in carcere, vel muro reclusi, pœnam vnà cum Praelatis, quorum iuriſdictioni ſubſunt, mitigandi, vel mutandi, cùm videritis expedire.* Et tradunt cum Gloſſa ibi communiter Canoniſtae. Videri poterit Inſtructio Hiſpalenſis anno 1484. §. 11. Videri etiam poterunt Clarus *in Practic. §. haereſis, num.* 7. Peña 3. *part. directorij q.* 93. *&* 96. Simancha *de Cathol. Inſtitut. tit.* 16. *rubr. de cuſtodia reorum, num.* 5. & Farinacius *de haereſi, q.* 193. *num.* 104.

6 Aduerte tertiò, quod iſte carcer, ad quem reus condemnatur, non debet eſſe ita arctus, vt incarcerati vitam abbreuiet, aliàs talis carceris pœnam imponens irregularitatem non effugiet. Peña *loco ſuprà citato. q.* 59. *commentar.* 107. *in fine.* Decian. *lib.* 5. *c.* 42. *n.* 14. & alij, quos citat & ſequitur Farinac. *q.* 193. *n.* 106. quidquid in contrarium dixerit Martin. del Rio *de diſquiſit. magic. lib.* 5. *ſect.* 7. *in princ.*

7 Obijcies Textum *in Clementina* 1. §. *Propter de haereticis.* Ibi: *Duro tamen tradere carceri, ſiue arcto, qui magis ad pœnam, quàm ad cuſtodiam videatur*: ergo ſi Inquiſitor de conſenſu Epiſcopi, & Epiſcopus de conſenſu Inquiſitoris, poſſunt reum ad talem carcerem condemnare, poterunt etiam medio tali carcere incarcerati vitam abbreuiare.

Reſpondetur: Diſtinguo conſequens: Poterunt incarcerati vitam abbreuiare, aliqualiter, concedo; notabiliter (ita vt intra paucos dies ibi incarceratus moriturus eſſet,) nego; quia haec videretur eſſe clara quaedam ad mortem condemnatio, quae per Iudices laicos, & curiam ſaecularem ſolùm fieri debet.

8 Aduerte quartò, quod in Hiſpania ex ſpeciali priuilegio Sedis Apoſtolicae perpetui carceris diſpenſatio, commutatio, relaxatio, vel ad tempus, poſtquam reus eſt condemnatus, commutatio (ſicut & veſtis crucibus ſignatae depoſitio) ſit ſolùm penes Inquiſitorem Generalem. Royas *ſingul.* 155. *n.* 5. Simancha *de Cathol. Inſtitut. tit.* 16. *n.* 20. Peña 3. *part. director. q.* 59. *comment.* 108. & Farinac. *q.* 193. *n.* 98.

9 Aduerte quintò, quod tempus, poſt quod carcer perpetuus impoſitus non remitti poſſit, relictum ſit arbitrio Inquiſitorum, qui, ſpectata pœnitentium humilitate, poterunt tempus, prout ipſis viſum fuerit, abbreuiare, vel in aliam leuiorem pœnitentiam commutare: Regulariter tamen cum condemnato ad carcerem perpetuum diſpenſatur poſt annos tres; cum condemnato autem ad carcerem perpetuum irremiſſibilem non diſpenſatur, niſi poſt annos octo: Peña 3. *part. directorij q.* 59. *commentar.* 108. *circa finem.* Simancha *de Cathol. Inſtitut. tit.* 16. *n.* 20. & alij, quos citat & ſequitur Farinac. *q.* 193. *num.* 104.

Aduerte ſextò, quod propter hanc ſolitam diſpenſationem non ſoleat degradari Clericus immutandus. Peña *loco ſuprà citato. comment.* 46. *num.* 202. & alij paſſim. 10

DVBITATIO CLVI.

An haeretico pœnitenti poſſit imponi pœna fuſtigationis, exilij, & triremis?

SVMMARIVM.

1 *Haeretico pœnitenti poteſt imponi pœna fuſtigationis, exilij, & triremis.*

2 *Pœna fuſtigationis, vel triremis, in Hiſpania licèt non imponatur niſi haereticis qui fuerunt duri ad conuerſionem: Romae verò, & alibi, loco perpetui carceris, pœnitenti haeretico pœna triremis ad triennium imponitur; & ſi eſt vehementer de haereſi ſuſpectus, punitur pœna fuſtigationis, exilij, & triremis.*

RESPONDETVR affirmatiuè; & docent communiter Doctores, vt videre eſt apud Decianum *tract. crimin. lib.* 5. *c.* 42. *num.* 5. *& ſeqq.* & apud Farinacium *quaeſt.* 193. *n.* 85. *& ſeqq.* 1

Aduerte tamen, quod licèt in Hiſpania pœna fuſtigationis, vel triremis, non imponatur, niſi haereticis qui duri fuerunt ad conuerſionem; Romae verò, & alibi, pœnitenti haeretico, loco perpetui carceris, pœna triremis ad triennium imponatur. Farinacius *loco ſuprà citato num.* 82. Royas *de haeretic.* 2. *part. num.* 263. & Boſſius *tit. de haereticis num.* 18. Et ei, qui committit delictum, ob quod eſt vehementer de haereſi ſuſpectus, ſoleat pœna fuſtigationis, exilij, vel triremis, imponi. 2

COROLLARIVM.

An, & quomodo procedatur aduersùs haereticos pœnitentes?

SVMMARIVM.

1 *Haereticus pœnitens, loquendo quoad pœnam abiurationis, abiurat de formali; loquendo verò quoad alias pœnas, vltrà confiſcationem bonorum, ſi in limine Iudicij ante accuſationem ſuas haereſes confiteatur, per breue tempus condemnatur ad carcerem temporalem cum habitu pœnitentiali; ſi confiteatur poſt accuſationem, punitur pœna & pœnitentia maiori; ſi verò poſt publicationem teſtium, condemnatur ad perpetuum carcerem, quia praeſumitur metu probationum confiteri, & eius conuerſio inuoluit ſuſpicionem.*

2 *Inquiſitores poſſunt ex iuſta cauſa temperare dictam pœnam perpetui carceris, & ſolùm reducere ad tempus, puta in pœnam triremis ad triennium; idque fieri ſolet in Inquiſitione Romana & Hiſpana.*

3 *Inquiſitores poſſunt cum Nobilibus & aliis ſibi beneuiſis temperare pœnam perpetui carceris cum exilio, deportatione, & in Monaſterium aliquod detruſione, vel alia pœna ad tempus, cum pœna triremium non ſit Nobilium.*

4 *Hæreticus pœnitens puber debet reconciliari, necnon & puniri leuiùs, propter minorem ætatem.*

5 *Summus Inquiſitor ſolùm in Inquiſitione Hiſpanica, poteſt poſt condemnationem commutare, ſeu temperare pœnam reo.*

6 *Hæreticus, ſi non conuertatur poſtquam à carcere Inquiſitorum fuerit eductus, ſed in Tabulatu, licèt de rigore iuris ad reconciliationem admitti non debeat, nihilominus ſi ſpecialiſſima ſigna conuerſionis dederit, arbitrio Inquiſitorum ad reconciliationem admitti poteſt; quia ſaltem nondùm damnationis ſententia eſt promulgata: & quandoque, licèt rarò, arbitrio Inquiſitorum id fieri poteſt etiam poſt ſententiam publicatam.*

7 *Hæreticus, qui in tortura cum legitima ratihabitione hæreſes ſuas confitetur, etiam ad reconciliationem admitti debet, licèt in principio talis confeſſio vi tormentorum habita ſit, quia liberè poſtea ratificat, ſpontanea cenſetur.*

8 *Inſtructio Hiſpalenſis in qua contrarium habetur, fuit reuocata per Inſtructionem Toletanam.*

9 *Hæreticus, licèt verè pœnitens, ad reconciliationem non admittitur in quibuſdam caſibus, & quinam ij ſint, & vtrùm in primo & ſecundo horum caſuum ſit admittendus.*

1 Reſpondetur ex dictis *dubit.* 155. & 156. proximè præcedentibus; Hæreticus pœnitens, loquendo quoad pœnam abiurationis, abiurat de formali, vt per ſe patet, & tradunt omnes Doctores; loquendo verò quoad alias pœnas (vltra confiſcationem bonorum) ſi in limine Iudicij ante accuſationem ſuas hæreſes confitetur, per breue tempus condemnatur ad carcerem temporalem cum habitu pœnitentiali, ſi confiteatur poſt accuſationem, punitur pœna & pœnitentia maiori; ſi confiteatur poſt publicationem teſtium, condemnatur ad perpetuum carcerem, quia præſumitur in iſto caſu, quod metu probationum confiteatur, vt propterea talis conuerſio ſuſpicionem aliquam inuoluat. Peña *in director. parte* 3. *commentar.* 142. Royas *de hæreticis, parte* 2. *num.* 197. *& ſequentibus.* & Simancha *de Catholica Inſtitutione, titul.* 47. *num.* 29. *&* 30. & in Enchiridion *titulo* 58. *num.* 7. *ex cap. Excommunicamus ſecundo de hæreticis.* Ibi: *Qui autem de prædictis, poſtquam fuerint deprehenſi, redire voluerint ad agendam pœnitentiam, in perpetuo carcere damnentur.* Vbi etiam Gloſſa, Abbas, Butrius, & alij communiter; ſicque (hanc ſcilicet pœnam perpetui carceris obſeruatam fuiſſe Cremonæ cum quodam hæretico pœnitente) teſtatur Boſſius *titulo de hæreticis num.* 18. Sicque etiam habet Inſtructio Toletana anno 1561.*cap.*41.

2 Aduerte tamen hîc, quod dictam pœnam perpetui carceris poſſint Inquiſitores ex iuſta cauſa temperare, & ſolùm reducere ad tempus, vti *ſuprà Dubitatione* 155. *&* 156. dicebam; quinimò videtur, quod hodie dicta pœna tranſierit in pœnam triremis triennalis, tam in Inquiſitione Romana (ſicuti teſtatur ex Farinacio Bario, *in Aphor.Inquiſit. littera H, verbo hæretici nec ſponte comparentes.*) quàm in Inquiſitione Hiſpanica, (ſicuti teſtatur Royas *vbi ſuprà part.*2. *de hæreticis num.* 203. Quatenus inquit, quòd hodie hæretici, dummodò non ſint debiles, vel ſenes, adde tu, vel Nobiles, loco perpetui carceris condemnentur ad triremes, non ad minus tamen, quàm ad triennium, vel, ſicuti teſtatur Vmbertus Locatus *in caſibus Inquiſitionis deciſis Placentiæ caſu* 3. etiam interdum ad quinquennium.) Vt propterea hoc arbitrio Inquiſitorum remiſſum videatur, iuxta ea, quæ *ſuprà cit. dubit.*155.*&* 156.dicebam.

Cùm igitur Inquiſitores poſſint dictam pœnam perpetui carceris temperare, vel ſolùm ad tempus, vel ad alias extraordinarias pœnas reducere, conſequens eſt quod poſſint etiam in ordine ad Nobiles, vel alios ſibi beneuiſos, (qui ad triremes damnari non poſſunt, neque debent,) penſatis qualitatibus eorum, & circumſtantiis delicti, pœnam carceris cum exilio, deportatione, in Monaſterium aliquod detruſione, vel alia pœna ad tempus quacumque commutare. Peña *in directorio parte* 3. *commentar.* 142. Campegius *in Additionibus ad Zanchinum de hæreticis, capite* 41. Decianus *libro* 5. *capite* 54. *numero* 45. & Bariola *loco ſuprà citato*; quatenus expreſſe aiunt, quod pœnitentiæ qualitas, & quantitas relinquatur arbitrio Iudicis, maiori tamen pœna puniri debeant prudentes quàm ſimplices, & maiori pœna Clerici quam laici, & maiori pœna Prælati quàm ſubditi. 3

Aduerte ſecundò, quod hæreticus pœnitens puber debeat reconciliari; necnon puniri leuiùs propter minorem ætatem. Sic Doctores, quos ſequitur Royas *parte* 2. *de hæretic. num.*318. 4

Aduerte tertiò, quod in Inquiſitione Hiſpanica ex priuilegio Sedis Apoſtolicæ reo impoſitæ pœnæ commutatio, vel relaxatio poſt latam ſententiam, ſeu poſtquam Reus fuerit condemnatus, ſpectet ſolùm ad ſummum Inquiſitorem. Peña, Simancha, & Royas, quos citabam *ſuprà dubitatione* 155. 5

Aduerte quartò, quòd hæreticus, ſi non conuertatur poſtquam è carcere Inquiſitorum fuerit eductus, ſed in Tabulatu (quamuis tunc de rigore iuris ad reconciliationem admitti non debeat; quia potiùs metu inſtantis mortis, quàm amore veræ pœnitentiæ conuerti videtur;) nihilominus de pietate & miſericordia, ſi ſpecialiſſima conuerſionis ſigna dederit, arbitrio Inquiſitorum ad reconciliationem admitti poſſit; quia ſaltem nondum damnationis ſententia eſt promulgata. Peña *in Director. part.*3. *commentar.*175. Royas *de hæreticis, part.*2.*num.*193 *&* 194. Decianus *lib.*5.*cap.*39.*num.*5. Farinacius *quæſt.* 193. *numero* 60. & Souſa *in Aphoriſm. Inquiſ. lib.* 2. *cap.* 34. *num.*8. (qui citans Peñam, Decianum, & Farinacium ſubdit, quod etiam poſt ſententiam latam & publicatam arbitrio Inquiſitorum reconciliari queat, rarò tamen debeat, præſertim ſi Curiæ ſæculari iam traditus ſit. Videatur præter Doctores citatos Inſtructio Toletana anno 1561.*n.*64. 6

Aduerte quintò, quod hæreticus, qui in tortura cum legitima ratihabitione hæreſes ſuas confitetur, etiam ad reconciliationem (quidquid in contrarium dixerint aliqui cum Syluano *conſil.*89.) admitti debeat, quia (licèt à principio talis confeſſio vi tormentorum habita ſit;) tamen quia poſtea ſponte, & liberè à reo ratificatur; perinde eſt, ac ſi ſpontanea & libera fuiſſet; ergo etiam reus tunc ad reconciliationem admitti debebit. Sic Doctores quos ſequitur Simancha *in Enchiridion tit.*58.*n.*14 & Royas *de hæreticis, part.*2. *num* 292. 7

Non obſtat Inſtructio Hiſpalenſis anno 1484.*n.*15. (in qua contrarium habetur,) quia ea per Inſtructionem Toletanam anno 1561.*n.*15. iam reuocata eſt. 8

Aduerte ſextò, quod (vti diffuſe dicam *Dubit.*162.*in Corollariis, Coroll.* 8.) ex Bulla Clementis VIII. die 3. Febr. ann. 1603. Hæreticus tamen ſi vere pœnitens, ad reconciliationem non admittatur in quibuſdam caſi- 9

bus,

bus, quorum primus eſt, non Presbyter Miſſam celebrans. Secundus, non Presbyter confeſſionem audiens, & ſacramentaliter non abſoluens. Tertius, negans Trinitatem Perſonarum in diuinis. Quartus, negans diuinitatem Ieſu-Chriſti. Quintus, negans Ieſum-Chriſtum conceptum de Spiritu Sancto. Sextus, negans Ieſu Chriſti mortem, vt nos redimeret. Septimus, negans Beatæ Mariæ matris virginitatem. Octauus, Magiſtratus, ſeu Dominus (ſiue Eccleſiaſticus, ſiue ſæcularis) ſchiſmaticus, vel hæreticus, ſeu ſchiſma, vel hæreſim excitans.

At de primo & ſecundo caſu dicam infrà diffusè *Dubit.* 210. Et, omnes prædictos caſus non eſſe in Inquiſitione Luſitana receptos, teſtatur Souſa *in Aphoriſm. Inquiſitor. lib.* 1. *c.* 49. *n.* 6. Videri etiam poterit Scortia *in Bull. pontific. epitom.* 10 *theorem.* 36. Zanardus *in director. Theolog p.* 1. *præcept.* 1. *c.* 5. *quæſ.* 11. Nald. *in ſumma verb. Hæreſis n.* 7. & Genuenſis *in praxi c.* 58. *n.* 7.

DVBITATIO CLVII.

An hæretico poſſit imponi pœna mortis?

SVMMARIVM.

1 *Hæretico poteſt imponi pœna mortis; quia eſt delictum valde graue, & valde Eccleſiæ pernicioſum.*
2 *Eccleſia id poteſt facere ex poteſtate ſibi à Chriſto Domino tradita, quod primò probatur ratione; quia alioquin non poſſet, prout oportet inobedientes exercere, & eorum delicta punire, neque membra putrida, & toti corpori noxia reſecare.*
3 *Idem probatur diuerſis iuribus.*
4 *Idem dic de iis, qui tentauerint illicita addiſcere, cum illicita docere, vel addiſcere in iure æquiparentur.*
5 *Eccleſia non ſolet hanc poteſtatem exequi per iudices Eccleſiaſticos, ſed per iudices & miniſtros ſæculares; & quia ſic videtur conformius Eccleſiæ pietati.*
6 *Delinquens cùm à Iudicibus fidei remittitur puniendus brachio ſæculari, iudex ſæcularis non poteſt illi pœnam remittere; ſed omninò debet ſtatim inferre.*
7 *Varij ſunt hæreticorum gradus, & non omnibus hæc pœna mortis imponitur.*

1 RESPONDETVR affirmatiuè; quia eſt delictum valde graue, & valde Eccleſiæ pernicioſum; & tradunt communiter Doctores (vt videre eſt apud Couarruuiam *lib.* 2. *var c.* 10. *n.* 10. Suarez *de fide diſp.* 20. *ſect.* 3. *n.* 18. *& ſeqq.* Simanch. *tit.* 46. *n.* 44. *& ſeqq.* & Valentiam *tom.* 3. *diſp.* 1. *q.* 11. *punct.*
2 3.) Quod autem Eccleſia id poſſit facere ex poteſtate ſibi à Chriſto Domino tradita,

Probatur primò ratione; quia alioquin Eccleſia non poſſet, prout oportet, inobedientes coërcere, & eorum delicta punire, neque membra putrida, & toti corpori noxia reſecare. Quod adeò verum (& rectè) reputat Suarez *loc. ſupra cit. diſp.* 20. *ſect.* 3. *n.* 21. vt hanc Eccleſiæ poteſtatem denegare dicat eſſe errorem.

3 Secundò probatur authoritate ex Textu *in extrauag. Vnam ſanctam, de maior. & obed.* ex Textu *in cap. ad Apoſtolicæ de ſent. & re iud in* 6. & ex Textu *in c.* 1. *de homicid. in* 6. Item ex Textu *in l. Arriani C. de hær.* & ex Textu *in l. Quicumque C. de hær.* Ibi: *Vltimo ſupplicio coërceantur, qui illicita docere tentauerint.* Idémque di-
4 cas de iis, qui tentauerint illicita addiſcere, cùm illicita docere, vel addiſcere in iure æquiparentur, *l. culpa C. de maleſic.* & tradunt cum Gloſſ. *in c. excommunicamus* 2. *de hær.* communiter Canoniſtæ. Vide etiam, quæ dicam, infra *Dubit.* 163. *petitione* 5.

Aduerte tamen, quod Eccleſia non ſoleat hanc poteſtatem exequi per iudices, & Miniſtros Eccleſiaſticos, ſed per iudices, & Miniſtros ſæculares, iuxta Text. *in c. ad abolendam §. præterea de hær.* Idque ex eo, quia ſic videtur conformius Eccleſiæ pietati; tum quia ſic poteſtas ſæcularis iudicatur inferior, & ſubdita poteſtati ſpirituali. 5

Aduerte ſecundò, quod cùm à iudicibus fidei delinquens remittitur puniendus brachio ſæculari, iudex ſæcularis non poteſt illi pœnam remittere, ſed omninò debet ſtatim inferre, iuxta Textum *in c. vt officium de hær. in* 6. Aliàs, vt hæreticorum fautor, puniri poteſt. 6

Aduerte tertiò, quod varij ſint hæreticorum gradus; & non omnibus (etiamſi omnes digni ſint) hæc pœna mortis imponatur: quapropter videndum eſt, quibuſnam imponatur. Ideò ſit, 7

DVBITATIO CLVIII.

An de facto imponatur pœna mortis hæretico impœnitenti, & pertinaci?

SVMMARIVM.

1 *Pœna mortis imponitur hæretico impœnitenti; & pertinaci, ex communi Doctorum ſententia, quia ſic expreſsè reperitur deciſum.*
2 *Pœna mortis ſi alicui hæretico imponi debeat, maximè imponenda eſt impœnitenti, & pertinaci, cùm ipſe maximè omnium delinquat.*
3 *Hæreticus priuſquam hac pœna mortis afficiatur, iudices fidei debent omnia media, quæ conuenientia indicabunt, adhibere, vt ille errorem ſuum agnoſcat.*

RESPONDETVR affirmatiuè: Eſt communis ſententia Doctorum, Clar. *lib.* 5. *§. hæreſis*, Decian. *tract. crim. lib.* 5. *c.* 55. *in fin.* Peña 2. *p. directorij*, *q.* 40. *comment.* 65. Simanch. *de Cathol. inſtitut. tit.* 48. *n.* 6. Suarez *de fide diſp.* 23. *ſect.* 2. *n.* 3. Farinac. *q.* 196. *§.* 1. *n.* 4. Souſæ *in Aphor. Inquiſ. lib.* 2. *c.* 46. *n.* 6. & aliorum paſſim. Videatur etiam Inſtructio Toletana anno 1561. *n.* 43. 1

Probatur primò authoritate; quia ſic expreſsè deciditur *in c. ad abolendam de hær.*

Secundò probatur ratione; quia ſi pœna mortis alicui hæretico imponi debet, maximè imponi debet impœnitenti, & pertinaci; cùm ipſe maximè omnium delinquat. 2

Aduerte tamen, quod priuſquam hæreticus hac pœna mortis afficiatur, iudices fidei debent omnia media, quæ conuenientia iudicabunt, adhibere, vt ille errorem ſuum agnoſcat; præcipuè autem adhibere debent, vt mediis viris doctis de errore ſuo conuincatur: cui medio ſi ſæpiùs repetito non acquieuerit, ſed in errore ſuo pertinaciter perſeuerauerit, tradi debebit viuus comburendus Curiæ ſæculari, alligata lingua, ne impiis blaſphemiis offendat adſtantes. 3

DVBITATIO CLIX.

An de facto imponatur pæna mortis hæretico fictione iuris impœnitenti, & pertinaci?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus fictione iuris impœnitens eſt, qui legitimis teſtibus conuictus, negat hæreſim ſe commiſiſſe; quia tunc præſumitur in illa velle perſeuerare, dum illam non confitetur.*

2 *Pœna mortis imponitur hæretico fictione iuris impœnitenti ex communi Doctorum ſententia.*

3 *Hæretici ſolùm fictione iuris non concremantur viui, ſed prius ſuffocantur ob dictam iuris fictionem.*

4 *Pœna hæc vt locum habeat, tria requiruntur, Primò, vt verba, vel facta ſint ita clara contra fidem, vt nullum alium ſenſum habere poſſint. Secundò, vt reus per teſtes omni exceptione maiores conuincatur. Tertiò, vt non poſſit cum in negatiua perſiſtit, obliuio præſumi.*

5 *Obliuio præſumi non poteſt in factis arduis, atrocibus, & horrendis, & in factis, vel dictis ſolitis, & conſuetis: ſecus in cauſis, quæ inſignes; & ardua non ſunt, nec ſolita, & conſueta, neque delinquentem comitantur.*

6 *Obliuio regulariter præſumitur decennio, niſi aliter iudicibus fidei viſum fuerit.*

7 *Errores omnes hæreticales, de quibus per teſtes quis eſt conuictus: ſi non confiteatur, eſt tradendus Curiæ ſæculari; ſi ipſi adeò recentes, & graues eſſent, vt eorum veriſimiliter credi non poſſit obliuio.*

8 *Qui omnes ſuos errores hæreticales fatetur, recuſat tamen manifeſtare errores alienos, quorum conuincitur notitiam habere, vt verus hæreticus, probabilis eſt, quod tanquam impœnitens tradi poſſit Curiæ ſæculari.*

9 *Qui in iudicio manifeſtauit ſuos errores; ſed poſtea confeſſionem factam reuocat, licèt ſecundum aliquos damnandus non ſit vt impœnitens: probabilius tamen eſt oppoſitum, ſi in reuocatione perſiſtit, & reuocandi, ac infirmandi priorem confeſſionem veriſimilem cauſam non demonſtrat; & cur?*

10 *Ratio Aduerſariorum friuola eſt, quando non probatur veriſimilis cauſa reuocationis.*

1 SVPPONO, quod hæreticus fictione iuris impœnitens & pertinax ſit, qui legitimis teſtibus conuictus, negat, hæreſim ſe commiſiſſe; quia tunc præſumitur in illa velle perſeuerare, dum illam non confitetur. Neque obſtat, quod exteriùs fidem Catholicam profiteatur, quia reputatur in tali caſu ficta, & doloſa profeſſio. Hoc ſuppoſito.

2 Reſpondetur affirmatiuè; ſicque ſeruatur *in Praxi*, & docent communiter Doctores. Canſera *qu crim. rubr. de hær. c. 1. n. 57.* Peña *2. p. direct. qu. 34. comment. 59. n. 2.* Royas *tr. de hær. p. 1. n. 69.* Suarez *de fide diſp. 23. ſect. 2. n. 5.* Farinac. *q. 178. n. 10.* Lorca *in 2. 1. S. Th. diſp. 47. n. 20.* Albertin. *q. 8. n. 7. & 8.* & Ioſeph Seſſe *tom. 4. deciſ. 445. n. 15.* (quidquid in contrarium dixerit Boërius *dec. 341. n. 4.* & Clar. *lib. 5. §. hæreſis n. 10.*) Videatur etiam Inſtructio Hiſpalenſis anno 1484. *n. 14.* & Inſtructio Toletana anno 1561. *n. 43.*

Probatur primò, ratione; quia venia indulgenda non eſt ei qui non agnoſcit peccatum ſuum; cùm potiùs teſtibus, quibus reus conuictus eſt, quàm ipſi reo in proprio facto fides adhibenda ſit.

Probatur ſecundò, authoritate ex Textu *in cit. c. ad abolendam*, quatenus ibi mandatur, iudici ſæculari puniendum relinqui hæreticum, qui in hæreſi deprehenſus ſatisfactionem congruam exhibere recuſauerit; atqui de ſua hæreſi legitimè conuictus, illam fateri recuſat, ſatisfactionem congruam non exhibet; ergo ſequitur, quod vt hæreticus pertinax, & incorrigibilis puniri debeat.

Aduerte tamen, quod ibi viui non concrementur, ſed priùs ſuffocentur, eo quod ſolùm præſumptione iuris hæretici impœnitentes reputantur. 3

Aduerte ſecundò, quod vt hæc pœna locum habeat, tria requirantur: Primò, vt verba, vel facta (de quibus hæreticus accuſatus, & conuictus eſt) ſint ita clarè contra fidem, vt nullum alium ſenſum habere poſſint. Secundò, vt reus per teſtes conteſtes omni exceptione maiores, talia facta feciſſe, vel talia verba protuliſſe conuincatur. Tertiò, vt non poſſit (cùm reus in negatiua perſiſtit) obliuio præſumi. Peña *2. p. direct. q. 34. comment. 59.* Albertin. *q. 34. n. 52.* & Royas *tract. de hær. p. 2. num. 84.* 4

Quandonam autem obliuio præſumi poſſit? 5

Reſpondetur cum Peña *cit. q. 34. comment. 59. verſic. In his ergo*, in factis arduis, atrocibus, & horrendis, (vt in deceptione, conculcatione imaginum, & prædicatione hæreſium, &c.) & in factis, vel dictis ſolitis, & conſuetis (licèt ardua non ſint) & in his, quæ ſemper delinquentem comitantur, obliuionem non præſumi, etiam poſt longum tempus, in cæteris verò cauſis, quæ inſignes, & arduæ non ſunt, nec ſolitæ & conſuetæ, neque delinquentem comitantur, decennio regulariter obliuio præſumitur; niſi aliter iudicibus fidei viſum fuerit, penſata delicti, perſonarum, & circumſtantiarum qualitate. Videatur etiam Inſtructio Hiſpalenſis anno 1484. §. 13. 6

Ex dictis ſequitur, quod velut diminutus confitens, & negatiuus Curiæ ſæculari tradi debeat, qui non omnes errores hæreticales (de quibus per teſtes conteſtes omni exceptione maiores eſſet conuictus) non confitetur, ſi ipſi adeò recentes, & graues eſſent, vt eorum veriſimiliter credi non poſſit obliuio; quia cùm non omnes confiteatur, non eſt vera confeſſio; *cap. quem pœnitet de pœnit. diſt. 1.* Et ex alio capite perſeuerantia, & contumacia in vno ſolo errore (tametſi alij abiurentur) verum hæreticum conſtituit. Peña *2 p. direct. comment. 59. in fin.* Royas *de hær. 2 p. aſſert. 21.* & Suarez *de fide diſp. 23. ſect. 2. n. 6.* 7

Sequitur ſecundò; quod ille; qui omnes ſuos errores fatetur, recuſat tamen manifeſtare errores alienos; quorum conuincitur notitiam habere (quamuis nonnulli teneant, quod non vt impœnitens hæreticus damnari debeat, quia ex hac occultatione ſolùm conuincitur, quod ſit fautor hæreticorum, non autem verus hæreticus, & conſequenter, quod non vt verus hæreticus, & impœnitens condemnari, ſed ſolùm ob hanc cauſam torqueri debeat.) Probabilius tamen ſit, quod vt verus hæreticus impœnitens, & Curiæ ſæculari tradi poſſit, ſic occultans alienos errores, cùm ſuos manifeſtat; quia cùm tempore pœnitentiæ ita hæreticis faueat, præſumitur non verè, & ex animo, ſed fictè errores ſuos manifeſtare. Burſat. *conſil. 7. n. 13.* Decian. *tract. crimin. lib. 5. c. 55. n. 10.* Param. *lib. 3. q. 9. n. 195 & ſeqq.* Suarez *loc. ſuprà cit. n. 6.* Simanch. *de Cathol. inſtit. tit. 48. n. 27. & 28.* Peña *direct. 2. p. q. 34. comment. 59. verſ. Ex his poſſumus*, & Farinac. *de hær. q. 196 §. 1 n. 17.* 8

Videatur etiam Souſa *in Aphoriſm. Inquiſit. lib. 2. c. 48. n. 11. & 12.* quatenus, inquit, quod diminutus qui de ſe confitetur, non tamen omnes ſuos errores, nec omnes ſuos complices reuelauit, eſt tradendus Curiæ ſæculari, dummodò circa illa in ipſo non præſumatur obliuio, & planè probetur diminutio, ſi diminutio verò non planè probetur, & illa notabilis ſit, eſt torquendus iuxta probationis qualitatem. Diminutus ſimiliter cenſetur, qui non confitetur omnes qualitates, quæ veram, & formalem hæreſim reſpiciunt. Item, & qui non confitetur

tempus

tempus hæreſum ſuarum, ſi in ipſo ſimiliter non præſumatur obliuio, ſed malitia; circa tempus tamen à parte ante præſumi poteſt obliuio, & complicum obliuiſci poſſe reus præſumitur, ſi ij remoti ſiur, & cum iis rarò conuerſatus fuerit, præſertim ſi interim complices conſanguineos, & propinquos confeſſus ſit. Item præſumi poteſt etiam obliuio, ſi reus confeſſus ſit præcipuos errores, vel præcipuas circumſtantias, & qualitates illorum, minores verò taceat. Quinimò Royas *de hær. p. 2. n. 242.* & Ioſeph Seſſe *tom. 4. decis. 446. n. 16. & decis. 453. n. 7.* volunt, quod qui complices, vel omne delicti tempus non reuelat, diminutus non cenſeatur; quia non eſt veriſimile, quod qui delictum ſuum confitetur, partem temporis (cùm ſit res minoris momenti) vel complices manifeſtare non velit.

Videatur etiam Cantera *in quæſt. crim. c. 1. de hær. n. 57.* quatenus ait, quod (vt quis relaxetur Curiæ ſæculari ex diminutionibus) requiritur, eſſe illas valde claras, & manifeſtas, & conſtare, quod ex malitia reus non vult dicere, & declarare illud, in quo eſt diminutus; ideoque in ſupremo Concilio ſanctæ Inquiſitionis maxima cum maturitate mandatum fuit, quod propter dimioutionem nemo damnetur, ſine conſultatione eiuſdem ſupremi Concilij ſanctæ Inquiſitionis.

Videatur & etiam Frytas *de confeſſar. ſollicit. qu. 22. n. 57. & 58.* (quatenus aſſerit, quod vel diminutio rei, non ſatisfaciendo ſcilicet in totum teſtificationi, eſt minima, & tunc reus eſt admittédus ad miſericordiam, & non torquendus: vel eſt diminutio maxima, & legitimè probata, & tunc poteſt torqueri, præmiſſa ſupremi Concilij conſultatione.) Et *n. 60.* quatenus ſubdit, quod Doctores, dum de diminutis agunt, comprehendunt, & explicant etiam in complicibus; dum autem agunt de iiſdem diminutis Curiæ ſæculari relaxandis, exemplificant tantum, & reſtringunt ſe ad diminutos circa errores, & hæreſes, de quibus conuincuntur; ideoque ſentiunt, quod hunc, vel illum complicem omitti (niſi ſit Magiſter) pertineat ad minorem diminutionem; vt propterea cautè in his Inquiſitores ſe gerere debeant.

9 Sequitur tertiò, quod qui in iudicio manifeſtauit ſuos errores, ſed poſtea confeſſiooem factam reuocat (quamois nonnulli, quos ſequitur Cantera *in quæſt. crimin. rubr. de hær. c. 1. n. 70.* putent, qood damnandus non ſit, vt impœnitens; quia per hanc renocationem aliquid minuitur de fide, & firmitate confeſſionis factæ) probabilius ſit oppoſitum, ſi in reuocatione perſiſtit, & reuocandi, ac infirmandi priorem confeſſionem veriſimilem cauſam non demonſtrat; ſic Doctores, quos citat, & ſequitur Farinacius *de hær. q. 187. n. 75. & q. 196. n. 20. & ſeqq.*

Probatur; quia ex propria confeſſione iam delictum eſt plenè probatum, cùm verò poſtea reuocat, præſumitur dolosè, ad vitandam pœnam ordinariam reuocare; Ergo. Accedit, quod ſi facta hac reuocatione, non poſſet iſte condemnari, vt hæreticus negatiuus, cùm etiam non poſſit condemnari, vt hæreticus pœnitens; quia pœnitentiæ ſigna de ſuo errore non oſtendit, cuilibet hæretico daretur anſa reuocandi ſuam confeſſiooem, vt ſic pœnam ordinariam effugeret: quod eſt maximum abſurdum.

10 Atque hinc patet ad rationem Aduerſariorum in contrarium: Reſpondetur enim ex dictis, quod illa friuola ſit, quando non probatur cauſa veriſimilis reuocationis: Accedit, quod licet minuatur aliqualiter firmitas confeſſionis, iuuatur tamen coniecturis præcedentibus, vt integram probationem retineat.

* * *

COROLLARIVM.

An, & quomodo procedatur aduersùs hæreticos impœnitentes etiam fictione iuris?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus impœnitens, & pertinax punitur pœna mortis. Quod ſi poſt diligentias adhibitas ab Inquiſitoribus, conuertatur, admittitur ad reconciliationem, ſicut quicumque alius hæreticus non relapſus: quia tamen talis conditio metu mortis facta præſumi poteſt, perpetuò eſt immurandus, & prius degradandus, ſi ſit Clericus.*

2 *Degradatio huiuſmodi de iure debet eſſe realis: de conſuetudine tamen iam introducta ſufficit verbalis; & quia temperari ſolet prædicta pœna immurationis, vel perpetui carceris, omitti etiam ſolet vtraque degradatio.*

3 *Hæreticus impœnitens, & pertinax, etiam fictione iuris, punitur eadem pœna mortis, excepto, ſi in ipſo, quando in negatiua perſiſtit, præſumatur obliuio.*

Reſpondetur ex dictis *Dubit. 158. & 159.* proximè præcedentibus. Hæreticus impœnitens & pertinax punitur pœna mortis, iuxta *cit. c. ad abolendam de hær.* & iuxta *cit. Inſtructionem Toletanam anno 1561. n. 43.* 1 Quod, ſi poſt adhibendas ab Inquiſitoribus diligentias (de quibus Campeg. *in Annot. ad Zanchinum de hær. c. 16. lit. A*) conuertatur, admittitur ad reconciliationem, ſicuti quicumque alius hæreticus non relapſus; quia tamen talis conuerſio metu mortis facta præſumi poteſt, perpetuò eſt immurandus, & ſi aliquo Ordine fuerit inſignitus, priùs degradandus: quæ degradatio 2 de iure debet eſſe realis; de conſuetudine tamen iam introducta ſufficit verbalis: quinimò, quia iuxta ea (quæ dicebam *Dubit. 155.*) temperari ſolet prædicta pœna immurationis, vel perpetui carceris, omitti etiam ſolet prædicta vtraque degradatio.

Vide *dubitationem 158.* & ex Doctoribus, quos *ibid.* citabam, vide præcipuè Souſam *in Aphor. Inquiſ. lib. 1. c. 46. n. 6.*

Eadem pœna mortis punitur impœnitens, & pertinax, etiam fictione iuris: excepto ſi in ipſo, quando in negatiua perſiſtit, præſumatur obliuio. Vide *dubitationem 159.* & ex Doctoribus, quos *ibid.* citabam, vide præcipuè Peñam, Royas & Souſam *c. 48. n. 11. & ſeqq.* 3

DVBITATIO CLX.

An imponatur pœna mortis hæretico relapſo?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus relapſus eſt, qui poſt erroris abiurationem, iterum in abiuratam hæreſim incidit.*

2 *Hæretico relapſo imponitur pœna mortis: quia ſic expreſsè in iure deciſum reperitur.*

3 *Si quis ſponte ab alio non præuentus manifeſtet, quod ipſe in hæreſim abiuratam reinciderit, pœnam mortis effugiet: Ratio enim cur ei imponitur pœna mortis eſt præſumptio eius fictæ conuerſionis: quæ ceſſat quando ſponte ſe accuſat.*

4 *Relapſus ſi non veniat ſponte, ſed veniſſe probetur metu*

metu probationum ſibi inſtantium, eo quod intelligebat alios ad ſe ipſum accuſandum preparare, pœnam mortis non vitabit.

5 *Reus ſi prima vice de hæreſi conuictus fuerit ſola ſua confeſſione, & poſtea per teſtes conuincitur relapſus; quamuis de rigore iuris pœna relapſi condemnari poſſit; poteſt tamen ad miſericordiam, & reconciliationem admitti.*

6 *Ad relapſum pœnitentem mittuntur duo, vel tres Eccleſiaſtici, qui eum in fidei veritate confirment, ad mortis patientiam exhortentur, & ad ſacramentum Pœnitentia, & ſacramentum Viatici diſponant.*

7 *Non traditur Curiæ ſæculari dictus relapſus, inconſulto ſupremo Senatu Inquiſitionis.*

8 *Et cùm ſic Curiæ ſæculari traditur, antequam tradatur, eſt prius torquendus in caput alienum, ſi adſit ſemiplena probatio, quod deliquerit, cum complicibus: eſtque etiam prius degradandus, ſi aliquo Ordine fuerit inſignitus.*

1 SVPPONO, quod hæreticus relapſus ſit, qui poſt erroris abiurationem, vel canonicam pœnitentiam in abiuratam hæreſim reincidiſſe deprehenditur. Hoc ſuppoſito

2 Reſpondetur affirmatiuè. Eſt communis ſententia Doctorum, &

Probatur; quia ſic expreſsè deciditur *in cap. ad abolendam, §. illos quoque de hæreticis.* Ibi: *Illos quoque, qui poſt abiurationem erroris, vel poſtquam ſe proprii Antiſtitis examinatione purgauerint, deprehenſi fuerint in abiuratam hæreſim reincidiſſe, ſæculari iudicio, ſine vlla penitùs audientia decernimus relinquendos.* Et tradunt *ibi* Gloſſa, Abbas, Felinus, & alij Canoniſtæ paſſim.

3 Aduerte tamen, quod præcitatus Textus requirit, quod ſint deprehenſi: per quod verbum indicat, ab aliis deprehendi debere, hæreticos in hæreſim reincidiſſe; quapropter ſi quis ſpontè ab alio non præuentus manifeſtet, quod ipſe in hæreſim abiuratam reinciderit, pœnam mortis effugiet. Locatus *in Prax. Inquiſit. verbo Abiurare, num. 4.* Peña 3. *p. direct. comment. 12. verſ. Sed qui ſi relapſus,* Decian. *tract. crim. lib. 5. cap. 56. num. 12.* Menoch. *conſil. 82. num. 168.* Alphonſus de Caſtro *tract. de iuſt. hær. punit. lib. 2. c. 2.* & Farinac. *qu. 193. num. 36.* (quidquid in contrarium dixerit Royas *de hær. p. 2. n. 32.*) quia ratio, quare pœna mortis hæretico relapſo imponatur, eſt; quia præſumitur fictè conuerti, ſicque incorrigibilis eſſe, ſed qui ab alio non præuentus ſe ipſum defert, & pœnitentiam petit, clarum veræ conuerſionis ſuæ ſignum præbet; ergo. Quod ampliat, & rectè Menochius *vbi ſuprà*, etiamſi captus ſit hæreticus, dummodò fateatur hæreſim, de qua in proceſſu non conſtabat.

4 Aduerte ſecundò, quod ſi relapſus non veniat ſpontè, ſed veniſſe probetur metu probationum ſibi inſtantium, eo quod intelligebat, alios ſe ad ipſum accuſandum præparare, pœnam mortis non vitabat. Barboſa *in collect. tom. 1. lib. 5. tit. 7. c. 9. n. 25.* Decianus, Alphonſus de Caſtro, & Farinacius *in locis ſuprà citatis.* Quapropter Farinacius & Peña *vbi ſuprà*, requirebant, delictum eſſe occultum: quia in publico ferè ſemper præſumitur, quod hæreticus relapſus non verè, & ex animo, ſed ex metu probationum ſibi inſtantium pœnitentiam, & miſericordiam petat.

5 Aduerte tertiò, quod ſi prima vice reus de hæreſi conuictus fuit ſola ſua confeſſione, & poſtea per teſtes conuincitur relapſus eſſe (quamuis de rigore iuris pœna relapſi poſſit condemnari) tamen, ſi priores errores tempore, quo erat impubes, commiſſos abiurauit, ad miſericordiam, & reconciliationem admitti poterit; ſic Doctores, quos ſuprà citabam *in locis ſuprà allegatis.*

6 Aduerte quartò, quoad praxim, quod ad relapſum pœnitentem mittantur duo, vel tres Eccleſiaſtici, qui eum in fidei veritate confirment, ad patientiam in morte (quæ ex *c. ad abolendam, §. Illos quoque de hæret.* euitari non poteſt) exhortentur, & curent, quod non ſolùm ſacramentum Pœnitentiæ, ſed etiam ſacramentum Euchariſtiæ (quidquid in contrarium alicubi, forſan contra præceptum diuinum de ſumendo Viatico, practicatur) adminiſtretur eidem relapſo pœnitenti; qui poſt duos, vel tres dies Curiæ ſæculari tradatur; ſic Doctores, quos ſequitur Souſa *in Aphor. Inquiſ. lib. 2. c. 45. num. 18. & ſeqq.*

Aduerte quintò, quod relapſus tradi ab Inquiſitoribus inferioribus Curiæ ſæculari non poſſit inconſulto ſupremo Senatu ſanctæ Inquiſitionis. Molina *de iuſt. tract. 5. diſp. 8. n. 14.* & alij paſſim. Videri etiam poterit Inſtructio Toletana anno 1561. 7

Aduerte ſextò, quod relapſus, antequam ſic tradatur Curiæ ſæculari, ſit prius torquendus in caput alienum, ſi adſit ſemiplena probatio, quod deliquerit cum complicibus; ſitque etiam priùs ab Epiſcopo degradandus, ſi aliquo Ordine inſignitus fuerit; ſic DD. communiter, quos ſequitur idem Souſa *loc. ſuprà cit.* 8

DVBITATIO CLXI.

An relapſus dicatur, & Curiæ ſæculari tradi debeat, qui de primo lapſu non fuit plenè conuictus, ſed abiurauit de vehementi: in ſecundo autem lapſu plenè conuincitur?

SVMMARIVM.

1 *Relapſus dicitur, & Curiæ ſæculari tradendus, qui de primo lapſu non fuit plenè conuictus ſed abiurauit de vehementi; in ſecundo verò lapſu plenè conuincitur; quia ſic expreſsè deciditur* in cap. Accuſatus de hæreticis in 6.

2 *Textus citatus dicit, quod talis ſit relapſus quadam iuris fictione, non autem verè.*

3 *Textus item requirit, quod priùs abiurauerit de ſuſpicione hæreſis vehementi, ſecùs ſi ſolum abiurauerit de ſuſpicione leui.*

4 *Relapſus etiam dicendus eſt, ſi priùs ſcilicet abiurauerit hæreſim; poſtea verò incidit in ſuſpicionem hæreſis vehementem, & ſic Curiæ ſæculari eſt tradendus contra nonnullos; quia ad hoc, vt quis fictione iuris relapſus reputetur, ſufficit ſi de vno lapſu conſtet plenè, & de altero conſtet præſumptione iuris vehementi.*

5 *Textus* in cap. literas de præſumptionibus, *non obſtat; quia ibi ſolùm dicitur, quod is confeſſus ſit hæreſim ſuam, & fratris, quam confeſſionem poſtea reuocauit, ob cuius reuocationem; & priorem confeſſionem factam ſuſpectus de hæreſi vehementer fuit.*

6 *Relapſus dicitur ſolùm fictione iuris qui poſt vehementem hæreſis abiuratam ſuſpicionem, manifeſtè in hæreſim incidit; at ex dictis inde ſatis colligitur idem dicendum eſſe, ſi lapſum manifeſtum antecedat, vel ſubſequatur, vehemens hæreſis ſuſpicio.*

7 *Neque* in cap. Accuſatus de hæreticis, *relapſus dicitur, qui poſt vehementem ſuſpicionem hæreſis manifeſtè in hæreſim incidit; cùm potiùs ibi habeatur contrarium, quandoquidem is, qui primò hæreſim abiurauit, ſi poſtea hæreticis fautor reperiatur, tanquam relapſus punitur.*

8 *Limitant*

8 *Limitant autem Menochius, & alij, ſi ille talis faueat hæreticis profitentibus eamdem hæreſim, quã ipſe prius abiurauerat, ſecus autem ſi diuerſam.*

9 *Limitatio prædicta Auctori non placet; quia qui abiurat hæreſim vnam, tacitè abiurat hæreſes omnes; ac proinde ſi incidit in vehementem hæreſis ſuſpicionem, fictione iuris relabi cenſetur.*

1 RESPONDETVR affirmatiuè, & docent communiter Doctores, quos citat & ſequitur Barboſa *in collect. tom.3.lib.5. tit.2. c.8. n.2.* quia ſic expreſsè deciditur *in cap. Accuſatus in princ. de hæret. in 6.* Ibi. [Accuſatus de hæreſi, vel ſuſpectus, contra quem de hoc crimine magna, & vehemens ſuſpicio orta erat, ſi hæreſim in iudicio abiurauit, & poſtea committit in ipſa, cenſeri debet quadam iuris fictione relapſus, licèt ante abiurationem ſuam hæreſis crimen plenè probatum non fuerit contra ipſum.]

2 Aduerte, quod Textus dicit, quod talis ſit relapſus quadam iuris fictione, non autem verè; ad hoc enim requirebatur, vt in idem crimen eodem modo bis fuerit lapſus.

3 Aduerte ſecundò, quod Textus requirit, quod priùs abiurauerit de ſuſpicione hæreſis vehementi; ſecùs, ſi ſolùm abiurauerit de ſuſpicione leui. Ibi: [Si autem leuis, & modica ſuſpicio illa fuerit, quamquam ex hoc ſit grauiùs puniendos, non tamen debet in hæreſim relapſorum pœna puniri.]

Aduerte tertiò, quod ſi quis, poſtquam fuerit in hæreſim lapſus (cùm ante lapſum, & abiurationem eſſet de crimine hæreſis leuiter ſuſpectus, & poſt abiurationem plenè probetur, verè illud crimen antea commiſiſſe) dicendus eſt etiam relapſus, & puniendus pœna impoſita relapſis; ſic Doctores, quos ſequitur Squillacenſ. *de fid. Cathol. c.31. n.2.*

4 Petes, quid dicendum de caſu contrario, ſi ſcilicet priùs abiurauerit hæreſim in quam fuit lapſus, poſtea verò incidit in ſuſpicionem hæreſis vehementem: an ſcilicet in hoc caſu etiam fictione iuris ſit dicendus relapſus, & ſic Curiæ ſæculari tradendus?

Reſpondetur, quod (quamuis negent Treuiſanus *lib.2. deciſ.57. per totam.* Suarez *de fide diſput.24. ſect.2. n.7.* Souſa *in Aphor. Inquiſ. lib.2. c.45. n.3.* Vbi teſtatur ſic practicari in Inquiſitione Luſitana; & Royas *de hæres. 2. p. n.333*) Probabilius tamen ſaltem in puncto iuris, affirmant Alphonſus à Caſtro *de inſt. hær. punit. lib.2. c.2.* Zanchin. *tract. de hær. c.16. n.1* Menochius *conſ.82. n.148. lib.1.* Burſat. *conſ.7. n.15. lib.1.* Cantera *in quæſt. crim. c.1. de hær. n.58.* (Vbi teſtatur ſic ſenſiſſe ſupremum ſanctæ Inquiſitionis Concilium) & alij, quos refert, & ſequitur Farinacius *de hæreſ. q.195. n.17.* (quamuis fateatur, contrariam ſententiam, etiam in Italia, ſicut in Luſitania ab Inquiſitoribus practicari.)

Probatur, quia ad hoc, quod quis fictione iuris relapſus reputetur, ſufficit, ſi de vno lapſu conſtet plenè, & de altero conſtet præſumptione iuris vehementi; quod autem lapſus præſumptus antecedat, vel ſubſequatur lapſum certum, materialiter, & impertinenter ſe habet: ergo, &, cùm in vtroque caſu ſit tantundem, & æquale fundamentum pro affirmatiua ſententia.

5 Obiicies ex Aduerſariis Text. *in c. literas de præſumpt.* vbi quidam poſt factam confeſſionem, & abiuratam hæreſim, quam de ſe, & fratre ſuo confeſſus fuerat, poſtea hæreſim fratris negauit, ob cuius negationem damnatur, non tanquam hæreticus relapſus, ſed tanquam de hæreſi ſuſpectus; Ergo.

Reſpondetur, Textum hunc non obſtare; quia ibi ſolùm dicitur, quod is confeſſus ſit hæreſim ſuam, & fratris, quam confeſſionem poſtea reuocauit, ob cuius reuocationem & priorem confeſſionem factam ſuſpectus vehementer de hæreſi fuit. Non tamen ibi dicitur; quod priùs hæreſim abiurauerit, & poſtea in vehementem hæreſis ſuſpicionem inciderit.

6 Obiicies ſecundò, Textum *in c. Accuſatus*, vbi fictione iuris, & non propriè hæreticus reputatur, qui abiurata hæreſi, de qua fuit plenè conuictus, iterum in ſuſpicionem hæreſis vehementem incidit: ergo, cùm nihil ſtatuatur de illo, qui priùs vehementer de hæreſi ſuſpectus fuit, & poſtea in manifeſtam hæreſim incidit, inferri non debet, quod & iſte talis etiam pœnæ relapſi ſimiliter ſubiiciatur; cùm pœnæ ſint reſtringendæ, & non ampliandæ.

Reſpondetur: Tranſeat, quod *in cit. c. Accuſatus*, ſolùm dicatur fictione iuris relapſus, qui poſt vehementem hæreſis abiuratæ ſuſpicionem manifeſtè in hæreſim incidit: at ex dictis inde ſatis colligitur, idem dicendum eſſe, ſi lapſum manifeſtum antecedat, vel ſubſequatur vehemens hæreſis ſuſpicio.

7 Reſpondetur ſecundò: Nego, quod in ſupradicto capitulo ſolùm dicatur relapſos, qui poſt vehementem hæreſis ſuſpicionem manifeſtè in hæreſim incidit, cùm potiùs ibi habeatur contrarium; quandoquidem is, qui primò abiurauit, ſi poſtea hæreticis fauere reperiatur tanquam relapſus punitur, Ibi: [Ille quoque, de cuius lapſu in hæreſim ante abiurationem conſtiterat, vel nunc conſtat, ſi poſt illam hæreticos receptet, deducat, viſitet, ſiue aſſociet, aut dona, vel munera, ſeu fauorem eis impendat, meritò debet iudicari relapſus.] Quapropter Farinac. qui *n.18.* dixerat, quod Inquiſitores Italiæ non ſoleant condemnare, vt relapſum, eum, qui primò confeſſus, vel conuictus fuit de hæreſi, & poſtea incidit in vehementem hæreſis ſuſpicionem, ſubdit *n.32.* quod id extendi non debeat ad hunc caſum expreſſum de fauore hæreticorum.

8 Limitant autem Menoch. *conſ.82. num.149. lib.1.* Alphonſ. de Caſtro *de inſt. hær. punit. lib.2. c.2.* Simancb. *de Cathol. inſt. tit.57. rubr. de relapſis n.6.* Azor. *p.1. lib.8. c.14. q.4.* & alij; ſi ille talis faueat hæreticis profitentibus eamdem hæreſim, quam ipſe priùs abiurauerat, ſecus autem, ſi diuerſam; quia tunc non cenſetur in hæreſi priori abiurata conſentire.

9 At hæc limitatio mihi cum Deciano *tractat. crimin. lib.5. cap.56. num.13.* Cantera *quæſt. crimin. rubr. de hær. cap.1. num.58.* & aliis, non probatur: quia qui abiurat hæreſim vnam, tacitè abiurat hæreſes omnes; ac proinde, ſi incidit in vehementem hæreſis ſuſpicionem, fictione iuris relabi cenſetur, vt in Dubitatione ſequenti meliùs explicabitur.

DVBITATIO CLXII.

An, vt quis pœna relapſi damnetur, debeat in eamdem hæreſim prius abiuratam labi?

SVMMARIVM.

1 *Relapſi pœna, vt quis damnetur, debet in eamdem hæreſim prius abiuratam relabi.*

2 *Item relapſi pœna vt quis damnetur, ſufficit, ſi ſolùm hæreſim, in quam incidit, abiurauerit, & poſtea in aliam diuerſam relabatur, contra nonnullos; quia qui abiurat vnam hæreſim, tacitè abiurat omnes.*

3 *Limita tamen in caſu, quo quis priùs de hæreſi vehementer ſuſpectus abiurauit, & poſtea in diuerſam hæreſis ſpeciem relapſus fuit; quia in tali caſu licèt prior abiuratio fuerit generalis, tamen non debet cenſeri relapſus.*

4 *Limita ſecundò, vt intelligatur, ſi incidit in aliam hæreſim poſt hæreſis abiurationem: ſecùs verò ſi poſt hæreſis purgationem; quia qui abiurat*

vnam hareſim, abiurat omnes hareſes: at qui ſe purgat ab vnius hareſis infamatione non ſe purgat ob omnibus.

5 *Relapſo cuilibet pœnitenti, & Curia ſæculari tradendo, dari debent ſacramenta Pœnitentia, & Eucharistia contra Couarruuiam quoad Eucharistiam.*

6 *Relapſus eſt, qui ad hareſim, poſtquam eam vt Pœnitens abiurauit, iterum reuertitur.*

7 *Relapſi ex communi ſententia Doctorum dicuntur, qui in eamdem ſpeciem hareſis, quam priùs abiurarunt relabuntur.*

8 *Hæreticus item relapſus eſt, qui poſt hæreſim abiuratam, etiam in diuerſam ſpeciem hæreſis relabitur; licet enim is non ſit relapſus ſecundùm etymologiam, & proprietatem vocabuli; eſt tamen relapſus ſecundùm ius.*

9 *Sententia prædicta eſt certa, quando reus abiurauit hæreſim ſimpliciter, & generaliter; quia tunc abſque dubio ſi in diuerſam hæreſim ab ea, quam priùs tenuit, relabitur, dicetur verè relapſus.*

10 *Hæreticus nunc temporis ad fidem rediens quamuis in vnam tantùm hæreſim inciderit, abiurat omnem hæreſim abſolutè, & generaliter.*

11 *Hæreticus pœnitens ſi vnam tantùm ſpeciem hæreſis abiurauerit, & poſtea relabitur in diuerſam ſpeciem hæreſis ab ea, quam abiurauit, probabilius dicitur relapſus, contra nonnullos cenſentes hanc ſententiam nimis rigoroſam.*

12 *Hæreticus relapſus eſt, qui poſt abiuratam hæreſim non quidem iterum in hæreſim labitur, ſed hæreticis fauet, illos defendit, vel receptat.*

13 *Hæreticus relapſus eſt ille quoque, de cuius lapſu in hæreſim ante abiurationem conſtiterat, vel nunc conſtat, ſi poſt illam hæreticos receptet, deducat, viſitet, ſiue aſſociet, aut dona, vel munera, ſeu fauorem eis impendat.*

14 *Hæreticus relapſus eſt, qui poſt indictam purgationem iterum in hæreſim labitur.*

15 *Hæreticus relapſus eſt, qui de vehementi ſuſpicione hæreſis abiurauit, ſi poſt abiurationem de vehementi in hæreſim incidat.*

16 *Relapſus non eſt is, qui primò de leui abiurauit, ex Alexandri IV. Conſtitutione; quamuis poſt huiuſmodi abiurationem de hæreſi conuictus fuerit.*

17 *Hæreticus relapſus eſt etiam qui in aliquos caſus hæreticales, quamuis illos non abiurauerit, inciderit ex Conſtitutione Pauli IV. & quinam hi caſus ſint*, Vide ibi.

18 *Relapſi habentur ex Conſtitutione Pauli IV. omnes Magiſtratus, & Domini temporales, & Eccleſiaſtici, qui in hæreſim, vel in ſchiſma inciderint, aut hæreſim, vel ſchiſma excitauerint.*

19 *Idem habetur in Conſtitutione Clementis VIII. innouando Sixti V. & Pauli IV. Conſtitutiones circa hoc*, Vbi vide de pœnis contea prædictos ſtatutis.

20 *Miſſas celebrantes, Confeſſiones audientes, & ſacramentaliter abſoluentes cùm non ſint in ſacro Presbyteratus Ordine conſtituti ex Conſtitutione Gregorij XIII. inquirendi, & cognoſcendi ſunt ab Inquiſitoribus.*

21 *Confeſſiones ſacramentales audientes, non tamen abſoluentes, cùm non ſint in ſacro Presbyteratus Ordine conſtituti, non comprehenduntur, neque puniuntur pœnis ſtatutis in dicta Gregorij XIII. Conſtitutione.*

22 *Item neque Sacerdotes Confeſſiones audientes, & abſoluentes ſine licentia Ordinarij.*

23 *Hæreticus relapſus è contra non eſt, qui hæreſim in iudicio, quamuis in eam iterum, atque iterum lapſus fuerit, non abiurauit; relapſi enim dicuntur illi, qui poſt abiuratas hæreſes, in hæreſes incidiſſe conuincuntur, non autem qui in eundem terrorem iterum, atque iterum labuntur nulla pœnitentia ſolemni, vel abiuratione, vel canonica purgatione iudicialiter facta interueniente.*

24 *Hæreticus relapſus neque eſt, qui occultè in hæreſim poſt abiurationem emiſſam relabitur; ſed vt hæreticus relapſus ſit, requiritur, quod de relapſu conſtet, vel per propriam confeſſionem in iudicio, vel per teſtes, vel per euidentiam facti.*

25 *Hæreticus relapſus neque ſatis probabiliter eſt, qui poſt abiuratam hæreſim redditur de ſecundo in eamdem hæreſim lapſu ſuſpectus vehementer; idque hodie ſeruatur per Italiæ Inquiſitores; quia quod talis ſit relapſus nullo iure habetur.*

26 *Hæreticus neque verè; ſed ſolùm ex iuris fictione dicitur relapſus, qui poſt abiurationem de vehementi ſuſpicione iterum in manifeſtam hæreſim labitur.*

27 *Hæreticus relapſus neque eſt, qui poſt abiurationem, iterum eo quod de nouo reddatur de hæreſi ſuſpectus; abiurat, ſed neceſſariò requiritur ad hoc vt relapſus dicatur, quod conſtet de vno ſaltem in hæreſim lapſu, vel ante, vel poſt abiurationem.*

28 *Hæreticus relapſus neque eſt, qui abiurauit de vehementi, & poſtea receptauit hæreticos.*

29 *Hæreticus relapſus neque eſt, qui poſt hæreſim certam abiuratam hæreticos receptauit, vel cum illis communicauit; ſi illi tamen alias diuerſas ſectas, aut hæreſes ſequantur; quia quod is ſit relapſus, nullo iure conſtat; quamuis aliqui Doctores ſentiant, quod ſit relapſus ſi generaliter abiurauerit.*

30 *Hæreticus relapſus neque eſt qui hæreſim abiurauit tanquam fautor hæreticorum, & poſt abiurationem iterum illis fauet.*

31 *Hæreticus relapſus neque eſt, qui poſt purgationem relabitur in hæreſim, ſi tamen purgatio ei indicta fuerit.*

32 *Hæreticus relapſus neque eſt, qui poſt purgationem incidit in aliam hæreſim, non tamen in eamdem, quam purgauit: qui enim ſe purgat, ſolùm ſe purgat de illis hæreſibus, de quibus fuit diffamatus: at non ſic qui abiurat.*

33 *Hæretici relapſi olim Curia ſæculari non tradebantur, ſed perpetuo carceri, vel arcto monaſterio ad pœnitentiam peragendam mancipabantur; hodie tamen etiam ſi ad fidem reuertantur, Curia ſæculari traduntur, quia qui in hæreſim relabitur non præſumitur verè, & realiter redire ad fidem, ſed fictè, & ſimulatè.*

34 *Qui pluries quàm ſemel in idem delictum relabitur, non eſt venia dignus, & ex peccandi conſuetudine debet pœna augeri.*

35 *Relapſus, & quicumque alius hæreticus ſi pertinax ſit, igni viuus traditur: ſi autem pertinax non ſit, priùs ſtrangulatur, poſtea igne comburitur.*

36 *Eccleſia hæretico non relapſo, ſed ad fidem redeunti vitam condonat, ita tamen vt eum in perpetuo carcere includat, boniſque ſuis ſpoliet.*

37 *Eccleſia nunquam gremium ſuum claudit redeuntibus quoad ſpiritualia, non autem quoad temporalia.*

38 *Hæretico relapſo adminiſtranda ſunt Eccleſiæ ſacramenta ſi pœnitentiæ ſigna dederint manifeſta.*

39 *Relapſo, ſi ſponte ad Eccleſiam redeat, & ſponte ſuum errorem coram Inquiſitore fateatur, vita condonetur: Relapſus enim punitur pœna mortis, & traditur Curiæ ſæculari, eo quod cenſeatur eſſe incorrigibilis.*

40 *Relapſus dicitur, qui poſt abiuratam hæreſim conuincitur, iterum in hæreſim reincidiſſe: ſed qui ſpontè coram Inquiſitore comparet, & ſuum errorem fatetur, non propriè eſt de relapſu conuictus.*

Is

41 *Is dicitur ſponte venire, & comparere, qui indiciis non præuentus coram Inquiſitoribus comparet.*

1 RESPONDETVR: & dico Primò: ſi quis, cùm priorem hæreſim, in quam incidit, ſimul abiurauit etiam generaliter omnes (vt de more fieri ſolet) hæreſes abiurauit, abſque dubio relapſi pœna damnatur: eſt communis ſententia DD. ita expreſsè deciditur *in c. Accuſatus, §. eum verò de hæreticis in 6.* Ibi: [Eum verò, qui in vna hæreſis ſpecie, vel ſecta commiſit, aut in vno fidei articulo, ſeu Eccleſiæ ſacramento errauit; & poſtmodùm hæreſim ſimpliciter, vel generaliter abiurauit, ſi ex tunc in aliam hæreſis ſpeciem, ſiue ſectam, aut alio articulo, ſeu ſacramento committat, volumus, vt relapſum in hæreſim iudicari.] & ſic cum Gloſſa ibi notant communiter Canoniſtæ.

2 Dico ſecundò: ſi ſolam hæreſim, in quam incidit, abiurauit, & poſtea in aliam diuerſam hæreſim labitur, (quamuis Gloſſa *in cit. c. Accuſatus*, Repertorium Inquiſitorum *verbo Relapſus ſub verſ. 3.* Menoch. *conſ. 82. n. 156. lib. 1.* Suarez *de fide diſp. 23. ſect. 2. n. 8.* & Peña *2. p. direct. q. 40. comment. 65.* negent, quod ſit relapſus; quia neque ratione criminis, cùm ſit diuerſum, neque ratione abiurationis relapſus dici poteſt; & fauet citatum caput Accuſatus, vbi Textus expreſsè poſtulat abiurationem hæreticis generalem, vt quis relapſus cenſeatur.) Probabiliùs tamen affirmant Vmbertus Locatus *in iudicial. Inquiſit. verb. Relapſi num. 6.* & Decianus *tractatu crim. lib. 5. c. 56. n. 2.*

Probatur; quia qui abiurat quamlibet vnam hæreſim, tacitè abiurat omnes (cùm abiuret receſſum à diuina reuelatione per Eccleſiam propoſita, & tacitè promittat, ſe ab Eccleſia ampliùs non receſſurum.) Ergo ex hac præciſa abiuratione, ſi in hæreſim labatur, relabi cenſeri debebit.

3 Limita dictum ſecundum noſtrum tamen in caſu, quo quis priùs tantùm de hæreſi vehementer ſuſpectus abiurauit, & poſtea in diuerſam hæreſis ſpeciem lapſus fuit; quia in tali caſu, licèt abiuratio prior fuerit generalis, tamen non debet cenſeri relapſus, per Textum *in cit. cap. Accuſatus*, Ibi: *ſi poſtea delinquit in ipſa*: quaſi diceret, ſi deliquit in ipſa hæreſi, quam priùs de vehementi abiurauit; ſecùs verò, ſi in alia diuerſa; ſic Doctores, quos ſequitur Farinacius *q. 195. n. 46.*

4 Limita ſecundò, dictum idem ſecundum noſtrum, vt intelligatur, ſi incidit in aliam hæreſim poſt hæreſis abiurationem; ſecùs verò, ſi poſt hæreſis purgationem; quia qui abiurat vnam hæreſim, abiurat omnem hæreſim: at qui ſe purgat ab vnius hæreſis infamatione, non ſe purgat ab omni hæreſi: quæ eſt ratio, cur poſſit, vt relapſus, puniri, qui ſolùm vnam hæreſim abiurauit, ſi in aliam diuerſam labatur, non tamen ſi ſe ab vna purgauit, & in aliam incidit. Peña *directory 3. p. rubr. de ſecundo modo finiendi proceſſum comment. 38. numero 150.* Paramus *de orig. Inquiſ. lib. 3. q. 4. rubr. de expedit. Proceſſ. n. 5.* & alij, quos citat, & ſequitur Farinacius *q. 195. n. 30.*

5 Aduerte tamen, quod cuilibet relapſo pœnitenti, & Curiæ ſæculari tradendo dati debeant ſacramenta Pœnitentiæ & Euchariſtiæ iuxta Textum *in cap. ſuper eo de hæretic. in 6.* & tradunt Simanch. *loco ſuprà citato titulo 63. numero 7.* & Suarez *de fide diſput. 23. ſect. 2. numero 12.* quidquid in contrarium quoad Euchariſtiam dixerint Couarruuias *libro 2. variarum capite 1. numero 11.* & Cantera *quæſtione de hæretic. numero 13.* de quorum opinione dicam *infrà* commodiùs *Dubitatione ſeq.*

Aduerte ſecundò, quod relapſus pœnitens, quem ſuprà dicebam, publicè ad reconciliationem non admittatur, etiamſi confitens exiſtat; ſic Doctores, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib. 2. moral. c. 27. n. 23.*

COROLLARIA.

Ex dictis igitur *ſuprà Dubitatione 160. 161. & 162.* 6

Primò relapſus eſt, qui ad hæreſim, poſtquam eam, vt pœnitens, abiurauit, iterum labitur. Director. Inquiſitorum *p. 2. q. 58. n. 1. & q. 40. n. 3.* Peña *ibid. comment. 83.* (quatenus ait: Iure Pontificio hæreticus relapſus eſt, qui poſt ſolemnem, & iudicialem hæreſum abiurationem relapſus fuit, *cap. Accuſatus de hær. in 6.*) Io. Royas *ſingul. 172. n. 1.* (quatenus inquit; relapſus eſt, qui poſt abiurationem iterum in hæreſim labitur.) Locat. *in iudicial. Inquiſit. verbo Relapſi* (quatenus aſſerit. Relapſi dicuntur quaſi iterum lapſi.) Simancha *de Catholic. inſtit. tit. 57.* (quatenus dicit: Relapſi dicuntur, quaſi in eamdem hæreſim labentes) Alphonſus de Caſtro *lib. 2. de iuſta hæretic. punit. c. 2.* & alij. Et quidem ex commu- 7
ni ſententia Doctorum relapſi dicuntur, qui in eamdem ſpeciem hæreſis, quam priùs abiurarunt, relabuntur, *cap. Illos quoque de hæret.* Ibi: [Illos quoque, qui poſt abiurationem erroris deprehenſi fuerint in abiuratam hæreſim reincidiſſe, ſæculari iudicio ſine vlla penitus audientia decernimus relinquendos.] Quod præcipuè præter alios adnotarunt Director. Inquiſ. *p. 2. q. 55.* Peña *in d. direct. p. 3. comment. 38. verſ. Ex his plane*, & Simancha *cit. tit. 17. n. 4.*

Secundò, Hæreticus relapſus eſt, qui poſt hæreſim 8
abiuratam, etiam in diuerſam ſpeciem hæreſis labitur. Locatus *verb. Relapſi n. 6.* Burſatus *lib. 1. conſ. 7. num. 14.* Menochius *de arbitr. lib. 2. caſ. 374.* Carrer. *tract. de hær. n. 133.* Hippolytus Riminald. *conſ. 150. n. 23.* Azor. *tom. 1. Inſtit. mor. lib. 8. c. 14. 1.* (quatenus ait, hunc talem non eſſe relapſum ſecundùm ethymologiam, & proprietatem vocabuli, eſſe tamen relapſum ſecundùm ius) & alij. Quæ ſententia eſt certa quando reus abiurauit 9
hæreſim ſimpliciter, & generaliter, quia tunc abſque dubio, ſi in diuerſam hæreſim ab ea, quam priùs tenuit, labitur, dicetur verè relapſus, ita vt pœna relapſis impoſita puniendus ſit. *ex capite Accuſatus, §. Cùm verò de hæreticis in 6.* Ibi: [Cùm verò qui in vna hæreſis ſpecie, vel ſecta commiſit, aut in vno fidei articulo, ſeu Eccleſiæ ſacramento errauit, & poſtmodum hæreſim ſimpliciter, vel generaliter abiurauit, ſi ex tunc in alia etiam hæreſis ſpecie, ſiue ſecta, aut alio articulo, ſeu ſacramento committit, volumus, vt relapſum iudicari. Et notat ibi Gloſſa *verbo ſimpliciter*, & *verbo iudicari.* Ioannes Monachus *ibidem numero 3.* Roſella *verbo hæreticus num. 35.* Syluester *eodem verbo num 15.* Tabiena *num. 16.* Simancha *de Cathol. inſtit. titul. 57. numero 4.* & alij paſſim.

Et quidem nunc temporis hæreticus ad fidem re- 10
diens, quamuis in vnam tantùm hæreſim inciderit, abiurat omnem hæreſim abſolutè, & generaliter, *cit. cap. Accuſatus*; & tradunt Peña *in direct. p. 2. q. 40. comment. 65. circa fin.* (vbi ait, hodie ita fieri vbique, & in ſpecie Romæ in Officio ſanctæ Inquiſitionis) & *p. 3. comment. 40.* (vbi refert formam quam hodie adhibent hæretici in abiuratione) Decianus *in tract. crim. lib. 5. c. 47. n. 10.* (vbi inquit, ita hodie fieri.) Simancha *in Enchiridion tit. 53. n. 9.* & alij communiter.

Quod ſi hæreticus pœnitens vnam tantùm ſpeciem 11
hæreſis abiurauit, & poſtea labitur in diuerſam ſpeciem hæreſis ab ea, quam abiurauit (quamuis, quod non ſit habendus pro relapſo, teneat Gloſſa *in c. Accuſatus, §. cùm verò verb. ſimpliciter de hær. in 6.* Ioannes Andreas *ibid. n. 8. & ſeqq.* Director. Inquiſit. *p. 2. q. 40. num. 5.* Vbi dicit, contrariam opinionem eſſe nimis rigoroſam. Menoch. *lib. 1. conſ. 82. n. 156.* & Repertor. Inquiſit. *verbo relapſus, verſ. 3.*) Alij tamen probabiliùs nobiſcum ſentiunt, quod etiam in tali caſu ſit relapſus, &, tanquam relapſus, puniendus. Io. Monachus *in cit. cap. Accuſatus, n. 3. & ſeqq.* Geminian. *ibidem n. 4.* Franch. *num. 3.* Peña *in director. Inquiſit. part. 2. quæſt. 40. comment. 65. lit. D.*

(vbi ait, hanc opinionem hodie eſſe magis receptam) Locat. *verb. Relapſi n. 6.* vbi aſſerit, eſſe opinonem veriorem) Mandoſius *in addit. ad Repertorium loc. cit.* (vbi dicit, eſſe opinionem magis veram, & communem) & alij complures; & quidem hæc opinio eſt hodie magis in praxi recepta, & conſequenter ſequenda, iuxta ea, quæ dicebam *ſuprà dubit. præced.*

12 Tertiò, hæreticus relapſus eſt, qui poſt abiuratam hæreſim in quam lapſus fuit, non quidem iterum in hæreſim labitur, ſed hæreticis fauet, illos defendit, vel receptat, &c. Gloſſ. *in c. Accuſatus* §. *Ille quoque de hæretic. in 6.* Io. Andreas *ibid. n. 1.* Geminian. *num. 1.* Roſella *verbo Hæreticus n. 36.* Syluester *eod. verb. hæreticus 1. n. 16.* Tabiena *n. 16.* Menoch. *lib. 1. conſ. 82. n. 148.* Director. Inquiſit. *p. 2. q. 40. n. 6.* Maſcard. *de probationibus, volum. 2. concluſ. 863. num. 6.* Burſat. *lib. 1. conſ. 7. num. 36.* & alij paſſim.

13 Et patet *ex cit. c. Accuſatus* §. *Ille quoque de hær. in 6.* Ibi: [Relapſus eſt ille quoque, de cuius lapſu in hæreſim ante abiurationem conſtiterat, vel nunc conſtat, ſi poſt illam hæreticos receptet, deducat, viſitet, ſiue aſſociet, aut dona, vel munera, ſui fauorem eis impendat.] Et patet etiam ex Conſtitutione Alexandri V. quæ incipit, *Quod ſuper. verſ. Quæſiuiſtis,* apud Peñam, *inter literas Apoſtolicas.* Ibi: [Quæſiuiſtis etiam circa idem, ſi is, qui hæreſim abiurauit, & per ſolam inexcuſabilem receptionem, vel receptationem, vel deductionem, ſeu aſſociationem, vel viſitationem hæreticorum, ſiue dationem, vel miſſionem munerum, aut etiam aliàs in fauorem eorum, qui excuſari non poſſit, ſine adoratione tamen (vt veſtris verbis vtamur) lapſus eſt poſtmodum, propter hoc debeat iudicari relapſus; & quidem ſi legitimè conſtitit, vel etiam nunc conſtaret, quod tales poſt huiuſmodi abiurationem in hæreſim commiſiſſent, non eſt dubium, eos per hoc fuiſſe relapſos; quia tunc dubitari non debet, illos ex approbati à ſe priùs erroris conſequentia, id feciſſe.]

14 Quartò, hæreticus relapſus eſt, qui poſt purgationem Indictam, ſcilicet ob ſuſpicionem de hæreſi non leuem; ſed grauem in hæreſim labitur Roſella *verb. hæreticus n. 17.* Syluester *eod. verb. hæreticus primò num. 15. & ſeqq.* Decian. *in tract. crim. lib. 5. c. 48. n. 51.* Director. Inquiſit. *p. 3. n. 150. verſ. Nec contendat,* & Peña *ibid. comment. 35. & 38. lit. E.* & alij communiter.

Et patet *ex cap. ad abolendam,* §. *Illos quoque de hæreticis,* Ibi: [Illos quoque, qui poſt abiurationem erroris, vel poſtquam ſe propriis Antiſtitis examinatione purgauerunt, deprehenſi fuerint in abiuratam hæreſim recidiſſe, ſæculari iudicio, ſine vlla penitus audientia decernimus relinquendos.] Ex quibus verbis clarè patet, quod non ſolùm ſit relapſus, qui in hæreſim relabitur poſt abiuratam hæreſim, ſed etiam qui relabitur poſt purgationem.] Et notat ibi Gloſſa; patet etiam *ex cap. Excommunicamus 1.* §. *Adijcimus de hæret.* Ibi: [Qui ſi poſt purgationem exhibitam in priſtinam fuerint relapſi perfidiam, canonicè puniantur.] Et notat etiam ibi Gloſſa. Patet ſimiliter etiam *ex cap. ſuper eo de hæretic. in 6.* Ibi: [Quodque ij, qui poſt abiurationem erroris vel poſtquam ſe proprij Antiſtitis examinatione purgauerint, ſi deprehenſi fuerint in abiuratam hæreſim reincidiſſe, ſæculari decernantur iudicio.]

15 Quintò, hæreticus relapſus eſt, qui de vehementi ſuſpectione hæreſis abiurauit (eo quod de primo lapſu per plenas probationes non fuerit conuictus) ſi poſt dictam abiurationem de vehementi in hæreſim incidat. Syluester *verb. hæreticus 1. n. 15.* Roſella *eodem verbo num. 34.* Martinus del Rio *lib. 5. diſquiſ. magic. ſect. 12.* Maſcard. *de probat. lib. 2. concl. 863. num. 3. & 4.* & alij paſſim.

Et patet *ex cap. Accuſatus de hæretic. in 6.* Ibi: [Accuſatus de hæreſi, vel ſuſpectus, contra quem de hoc crimine magna, & vehemens ſuſpicio orta erat, ſi hæreſim in iudicio abiurauit, & poſtea committit, eo ipſo cenſeri debet quadam iuris fictione relapſus, licèt ante abiurationem ſuam hæreſis crimen plenè probatum non fuerit contra ipſum.] Patet etiam ex Conſtitutione Alexandri IV. (*Quod ſuper,* apud Peñam inter literas Apoſtolicas, *verſ. Primum igitur.* Ibi: Quod talis ſi tanquam accuſatus, vel ſuſpectus de hæreſi eam in iudicio abiurauit, & poſtea committat in ipſa, cenſeri debet quadam iuris fictione relapſus, licèt ante abiurationem ſuam plenè probatum non fuerit crimen hæreſis contra ipſum; dummodò huiuſmodi priùs orta ſuſpicio violenta fuerit, ac certis, & veris indiciis comprobata: ſi verò leuis, & modica, quamquam ex hoc ſit grauius puniendus, relapſorum tamen in hæreſim non debet pœna puniri, ex quo præſumi non poteſt veriſimiliter antea lapſus in eam]

Vbi aduerte, quod ex prædictæ Alexandri IV. 16 Conſtitutionis vltimis verbis clarè colligatur, non eſſe relapſum eum, qui primò de leui abiurauit: Quamuis poſt huiuſmodi abiurationem de hæreſi conuictus fuerit: quod etiam clarè colligitur *ex dicto capite Accuſatus de hæreticis in 6.* Ibi: [Si autem leuis, & modica ſuſpicio illa fuerit, quamquam ex hoc ſit grauiùs puniendus, non tamen debet in hæreſim relapſorum pœna puniri.] Et tradunt Roſella *verbo hæreticus numero 34.* Syluester *eodem verbo hæreticus 1. numero 15.* Tabiena *numero 16.* Maſcardus *de probationibus, libro 2. concluſ. 863.* Royas *ſingul. 1. numero 26.* Hieronymus Gabriel *libro 1. conſil. 160. numero 23. & ſequentibus.* Carrer. *tractatu de hæreticis numero 159.* Afflict. *in Conſtitut. Regn. de hæreticis, rubric. 1. numero 31.* & Squillacen. *de fide Catholica, capite 31. numero 2.* Quamuis hi duo poſtremi Doctores rectè ſubdant, iſtum talem (ſi poſtquam fuerit in hæreſim relapſus, cùm ante relapſum, & abiurationem eſſet de crimine hæreſis leuiter ſuſpectus, & poſt abiurationem plenè probetur, quod verè crimen illud antea commiſerit) eſſe verum relapſum, & puniendum pœna relapſis impoſita.

Sextò, ex Conſtitutione Paoli IV. quæ incipit, *Cum* 17 *quorumdam,* apud Peñam, inter literas Apoſtolicas. Hæreticus relapſus eſt etiam, qui in aliquos caſus hæreticales, quamuis illos non abiurauerit, incidit; quorum primus eſt, ſi quis negaret ſanctiſſimam Trinitatem: Secundus, ſi negaret Ieſu Chriſti diuinitatem: Tertius, ſi negaret, Chriſtum eſſe conceptum de Spiritu Sancto. Quartus, ſi negaret, Chriſtum Dominum ſuſtinuiſſe mortem crucis, vt nos redimeret: Quintus, ſi negaret, Beatiſſimam Virginem Mariam eſſe veram Matrem Dei, & fuiſſe ſemper Virginem.

Sic Paulus IV. in præcitata Conſtitutione, vbi mandat, quod negans vnum ex iſtis articulis pro relapſo in hæreſim habeatur, quodque, vt relapſus Curiæ ſæculari tradatur, & debitis pœnis in relapſos ſtatutis in omnibus, & per omnia puniatur, perinde, ac ſi verè, & realiter in hæreſim relapſus eſſet, & eſſe relapſus conuinceretur.

Idem Paulus IV. in altera Conſtitutione, (quæ in- 18 cipit: *Cùm ex Apoſtolatus,* apud Peñam inter literas Apoſtolicas, vult) quod etiam tanquam relapſi, habeantur omnes Magiſtratus, & Domini temporales, & Eccleſiaſtici, qui in hæreſim, vel in ſchiſma inciderint, aut hæreſim, vel ſchiſma excitauerint.

Præterea Clemens VIII. in ſua Conſtitutione, 19 quæ incipit: *Etſi aliàs* contra celebrantes Miſſas, & audientes Confeſſiones ſacramentales ſine Ordine Presbyteratus (ſtatuit, quod iſti etiam habeantur tanquam relapſi, & à iudicibus ſanctæ Inquiſitionis, vel locorum Ordinariis, tanquam Eccleſiæ miſericordia indigni, à foro Eccleſiaſtico abiiciantur, & ab Ordinibus Eccleſiaſticis, ſi quos habuerint) rite degradati, ſtatim per iudices ſæculares pœnis debitis puniendi, Curiæ ſæculari tradantur; ſubditque in eadem Conſtitutione Clemens VIII. ſic etiam fuiſſe ſtatutum

priùs

Digitized by Google

prius à Sixto V. & Paulo IV, cuius Cõſtitutionem refert Locatus poſt Iudiciale Inquiſitorum in rubrica contra ſine Ordinibus celebrantes, vbi ait, tanquam relapſum habendum eſſe illum, qui Miſſam celebrauit ſine Ordine Presbyteratus, & tradendum eſſe eumdem brachio ſæculari; vbi etiam idem Locatus refert aliud decretum eiuſdem Pauli IV. in quo præcipitur, quod tanquam relapſus habeatur is, qui (cùm non fuerit promotus ad Ordinem Sacerdotalem) audit Confeſſionem Sacramentalem; quodque etiam tanquam relapſus, habeatur is, qui diuiniſſimo Euchariſtiæ Sacramento abutitur.

20 Aduerte tamen hîc quod Gregorius XIII. in ſua Conſtitutione (quæ incipit *Officij*, eſtque 14. in Bullario edita anno 1574. die 6. Auguſti) definiuerit, ac declarauerit, eos, qui in ſacro Presbyteratus ordine non conſtituti Miſſas celebrare, & Confeſſiones audire, atque ſacramentaliter abſoluere præſumerent, eſſe inquirendos, & cognoſcendos ab Inquiſitoribus ſancti Officij.

21 Refert hanc Conſtitutionem Acuña *de confeſſ. ſollic. q.13.n.17.* qui *n.14.* ſequens Rodericum *tom.2.quæſt.regular.q.28.n.2.verſ.hac Conſtitutio*, quod per hanc Gregorij XIII. Conſtitutionem puniantur illi, qui non habentes ordinem Sacerdotalem Confeſſiones audiunt, ſi audiant, & ſimul abſoluant; non autem ſi tantùm audiant, & non abſoluant, vt patet ex illis verbis dictæ Conſtitutionis: *Confeſſiones audire, & ſacramentaliter abſoluere præſumerent*; quia ſi Sacerdos tantùm audiret Confeſſionem, & ſacramentaliter non abſolueret, non conficeret Sacramentum; vbi etiam *num.15.* idem Acuña ſequens etiam eumdem Rodericum *loco ſuprà citato*,
22 aſſerit (& rectè) pœnis latis in prædicta Conſtitutione non puniri illum qui eſt Sacerdos, ſi Confeſſiones audiat abſque actuali iuriſdictione, & ſimul etiam abſoluat, ſed puniri ſolùm illum, qui Presbyteratus Ordinem non habens, Confeſſiones audire, & à peccatis abſoluere præſumat. At de hoc ſexto caſu vide quæ dicebam *dubit.156.in Corollario*, & quæ dicam *dubit.210.*

23 Septimò, è contra hæreticus relapſus non eſt, qui hæreſim in Iudicio (quamuis in eam iterum atque iterum lapſus fuerit) non abiurauit. Vmbert Locat. *in Iudic. Inquiſit. verb. Abiurare, num.5.* Repertor. Inquiſitor. *verb. Relapſus, verſ. Nota quod licet.* Caſtro *lib.2.de iuſta hæretic.punit.cap.16.* Simancha *de Cathol. Inſtit.tit.57. num.2.& ſeqq.* Oldrad. *conſil.271.n.1.* Squillacen. *de fid. Cathol.cap.31.circa finem.* Peña *in directorio part.2.q.58. commentar.83.verſ. Obſeruandum eſt.* (quatenus ait, quod relapſi dicantur illi, qui poſt abiuratas hæreſes, in hæreſes incidiſſe conuincuntur, non autem dicantur relapſi illi, qui in eumdem errorem iterum atque iterum labuntur nulla pœnitentia ſolemni, vel abiuratione, vel canonica purgatione iudicialiter facta interueniente: ſi quis enim iterum atque iterum in varias vel eaſdem hæreſes labatur (etſi verè, id eſt phyſicè, ſeu ſecundùm naturam relapſus dici poſſet priùs quàm illas abiurauerit.) Nihilominus, vt relapſus, ita vt Curiæ ſæculari tradatur (dummodo pœnitere velit) iuridicè, legitimè, ſeu ſecundùm leges puniri non debet. Azor. *tom.1.Inſtit.moral.lib.8.cap.14.q.1.* (quatenus inquit, quod in Iure Canonico relapſus hæreticus cenſeatur ille, qui poſtquam hæreſim publicè coram Iudice abiurauit, id eſt iureiurando damnauit & execratus eſt, in eam iterum incurrit: quapropter, etiamſi millies quis in hæreſim, à qua per veram cordis pœnitentiam receſſit, relabatur, relapſus non habebitur, niſi eam hæreſim coram Iudice abiurauerit.) & alij paſſim.

24 Octauò, Neque hæreticus relapſus eſt, qui occultè in hæreſim poſt abiurationem factam relabitur, ſed vt hæreticus relapſus ſit, requiritur, quod de relapſu cõſtet, vel per propriam confeſſionem in Iudicio, vel per teſtes, vel per euidentiam facti. Syluester *verb. hæreticus 1. num.19.* Menoch. *lib.1.conſ.82.num.177.* & alij communiter.

Nonò, ſatis probabiliter, neque hæreticus relapſus 25
eſt, qui poſt abiuratam hæreſim in quam lapſus fuit, redditur de ſecundo in eamdem hæreſim lapſu ſuſpectus vehementer. Io. Royas *part.2. num.333.* Farinac. *de hæreſ.q.195.§.1.num.18.* ſubdens hanc ſententiam hodie regulariter per Italiæ Inquiſitores ſeruari: quia quod iſte talis ſit relapſus, inquiunt ipſi, nullo iure habetur, & ex alio capite pœnæ ſunt ſtrictè interpretandæ, *cap. Odia, de regul.iur.in 6.*

Quamuis alij nobiſcum *ſuprà dubit.161.* propter rationes ibi allatas probabiliùs contrarium ſentiant, iſtum ſcilicet etiam fictione iuris eſſe relapſum, & ideò pœnis contra relapſos latis puniendum. Burſat. *lib.1.conſ.7.n.15.* Zanchin. *tract.de hæretic.cap.16.num.3.* Menoch. *lib.1. conſ.82. num.148.* & Alphonſus de Caſtro *lib.2.de iuſt. hæretic.punit.cap.2.* Quatenus ait, quod adhuc alio modo poſſit quis dici lapſus, ſi ſcilicet primò de hæreſi conuictus hæreſim omnem abiurauit, & perpetuo carceri (prout fieri mandatur *in cap. Excommunicamus, §. ſi quis autem de hæretic.*) mancipatus fuerit, & poſtea ex carcere exiuit: tunc enim dicetur meritò relapſus, quia de primo lapſu fuit conuictus, & de ſecundo dedit vehementem ſuſpicionem per hoc ſolùm, quod è carcere exiuerit.

Decimò, Neque verè, ſed ſolùm fictione iuris hæ- 26
reticus relapſus eſt, qui poſt abiurationem de vehementi labitur in manifeſtam hæreſim, *cap. Accuſatus de hæretic.in 6.* & notat ibi Gloſſa *verbo Iuriſdictione.* Gemioian. *num.1.* Archidiacon. *num.1.* Maſcard. *concluſ.863. num.3.* & alij paſſim; & nos dicebamus *ſuprà cit. dubit.161.*

Vndecimò, Neque hæreticus relapſus eſt, qui poſt 27
abiurationem de vehementi iterum (eo quod de nouo reddatur de hæreſi grauiter ſuſpectus) abiurat de vehementi; ſed neceſſariò requiritur, ad hoc vt relapſus dicatur, quod conſtet de vno ſaltem in hæreſim lapſu, vel ante, vel poſt abiurationem. Hippolit. Riminald. *conſ.150.num.23.* Repertor. Inquiſit. *verb. Relapſus verſ. 2.& verb. Abiuratio, verſ. Item ſi.* Locat. *in Iudic. Inquiſit. verb. Vehemens ſuſpicio, num.1.* (vbi ſubdit, ſic à Pio V. Romæ in Congregatione anno 1567. declaratum fuiſſe) Menoch. *lib.1.conſil.82.num.150.* Simanch. *de Cathol. Inſtitut.tit.57. num.1.* & alij communiter, quia quod iſte talis ſit relapſus, ſaltem fictione iuris, nullo iure conſtat; & ex alia parte pœnæ, *ex cap. Odia de regul.iur.in 6.* reſtringi debent.

Duodecimò, iuxta ea quæ mox *ſuprà* dicebam, ne- 28
que hæreticus relapſus eſt, qui abiurauit de vehementi, & poſtea receptat hæreticos. Caſtro *lib.2. c.2.* Læl. Zecch. *in ſumma part.1. tit.de fide Cathol.rubric.de hæreſ.c.11.n.5.* Peña *in director. Inquiſ.part.2.q.56.commentar.81. lit.C. verſ. Iam Eymericus.* Simanch. *de Cath.Inſtit.tit.57.n.5.* & alij communiter ob eamdem rationem dictam; & quia, quod iſte talis ſit hæreticus relapſus, ſaltem fictione iuris, nullo etiam iure conſtat, & ex alia parte pœnæ ſunt reſtringendæ.

Decimotertiò, Neque hæreticus relapſus eſt, qui poſt 29
hæreſim certam quamdam abiuratam hæreticos receptat, defendit, vel cum iſtis communicat, ſi iſti tales alias diuerſas ſectas, aut hæreſes ſequantur. Caſtro *cit.c.2.* Menoch. *lib.1.conſ.82.num.148.* Simanch, *vbi ſuprà, n.6. & 7.* & Azor. *tom.1.Inſtit. Moral. lib.8. cap.14.q.4.* ob eamdem etiam rationem dictam, quia ſcilicet etiam, quod iſte talis ſit hæreticus relapſus, ſaltem fictione iuris, nullo etiam iure ſimiliter conſtat, & ex alio capite pœnæ ſunt reſtringendæ, ſicuti dixi.

Quamuis Decianus *in tract. crimin. lib.5.c.56.n.13.* Petr. Gregor. *ſyntagm. iur.lib.33.c.8.n.6.* & Carrera *in quæſt.crimin.in rubric. de hæretic.c.1.n.58.* rectè ſentiant, quod ſit relapſus, caſu quo (ſicuti nunc fieri ſolet) priùs abiurauerit hæreſim in generali, & poſtea hæreticos receptet, defendat, vel cum iſtis communicet, non obſtante quod iſti tales diuerſa alia dogmata ſectentur.

Decimoquartò, iuxta ea quæ *ſuprà* dicebam *n.27.* 30

Neque hæreticus relapſus eſt, qui hæreſim abiurauit, tanquam fautor hæreticorum, & poſt abiurationem iterum illis fauet. Calderin.*in tract. de hæretic.in rubr. de pœn.recepiat.num.3. & in rubr.de execut.ſent.n.6.*Decian.*in tract.crimin.lib.5.cap.56.n.16.* & alij communiter,quia ex dictis *cit num.27.*ad hoc, vt quis ſit verè relapſus conſtare debet quod in aliquam hæreſim verè lapſus fuerit, *cap. Accuſatus,§.ille quoque de hæretic.in 6.* Et tradunt præter alios Caſtro *lib. 2. de iuſta hæretic. punit.c.2.* & Simancha *de Cathol.Inſtitut.tit. 57.num.5.* Sed qui iterum fauet hæreticis, non conſtat quod is vnquam in hæreſim verè lapſus fuerit: ergo non erit verè relapſus.

31 Decimoquintò, Neque hæreticus relapſus eſt, qui poſt purgationem labitur in hæreſim, ſi purgatio ipſi indicta fuerit propter ſuſpicionem de hæreſi leuem, & nun propter ſuſpicionem de hæreſi vehementem. Locat.*in Iudic.Inquiſit.verb.Suſpenſio,n.7.* Decian.*in tract. crimin.lib.5. cap.48. n.51.* Hieronym.Gabriel.*lib.1. conſil.160.num.23.* Peña *in director. Inquiſit.part.3.in rubr. de ſecundo modo finiendi proceſſum comment.35.* & 38.& alij paſſim.

32 Decimoſextò, Neque hæreticus relapſus eſt,qui poſt purgationem, (etiam indictam propter ſuſpicionem de hæreſi vehementem) incidit in aliam hæreſim, & nõ in eamdem, quam purgauit. Param. *de orig.S. Inquiſ.lib.3. q.4. in rubr.de expedit.Proceſſ. num. 5.* Director. Inquiſ. *part.3.loc.cit.n.150. & ibi* Peña *d.comment.35.* & *38.lit. E*, & alij complures. Ratio autem (cur qui abiurat de vehementi, ſi iterum in eamdem, vel in diuerſam hæreſim labatur, ſit verè relapſus; qui verò,vt infamatus etiam de vehementi,etiam de vehementi ſe purgat, non cenſeatur relapſus, niſi iterum labatur in eamdem hæreſim, de qua ſe purgauit) illa eſt, quia qui abiurat hæreſim, abiurat omnem hæreſim; & ideò in quamcumque hæreſim poſtea iterum labatur, dicitur verè relapſus: at verò qui ſe purgat, ſolùm ſe purgat de illis hæreſibus de quibus fuit diffamatus; & ideò ſi in alias hæreſes iterum labatur, non dicetur verè relapſus; quamuis hodie,qui ſe purgat de vehementi,ſoleat etiam generaliter omnem hæreſim abiurare; & ſic vtrobique eſt eadem ratio,vt ſcilicet hæreticus relapſus ſit,etiamſi poſtea non in eandem, ſed in diuerſam hæreſim labatur.

Aduertenda.

33 Aduerte, quod hæretici relapſi olim Curiæ ſæculari non tradebantur,ſed perpetuo carceri,vel arcto Monaſterio ad pœnitentiam peragendam mancipabantur. Repertor.Inquiſ.*verb.Relapſus, verſ.Nota.* Io.Calderin. *tract. de hæretic. in rubr.de redeuntibus,n.7.* & alij paſſim. Hodie tamen, etiam ad fidem reuertantur, Curiæ ſæculari traduntur. Butrius *in cap. Ad abolendam, §. illos quoque de hæretic.* Oſtienſ.*ibid.num.9.* Abbas *num.1.* Felin.*num.2.* Iul. Clar.*in Pract.crimin.§.hæreſis, num.7.* Menoch.*de arbitr.lib.2. caſ.374.* Simancha *de Catholic. Inſtit.tit.57.n.10.* & alij, quos ſequitur Boſſius *tit.de hæretic n.19.*&

Patet ex *d cap. Ad abolendam, §. Illos quoque de hæretic.* Ibi: *Illos quoque, qui poſt abiurationem erroris deprehenſi fuerint in abiuratam hæreſim reincidiſſe, ſæculari Iudicio, ſine vlla penitùs audientia, decernimus relinquendos.* Et ex *cap. Super eo de hæretic.in 6* Ibi: *Si deprehenſi fuerint in abiuratam hæreſim reincidiſſe, ſæculari decernantur Iudicio.*

Ratio autem (cur hodie Eccleſia relapſos non recipiat, ſed eos brachio ſæculari tradat) illa eſt, quia qui in hæreſim relabitur, non præſumitur verè, ſed ſimulatè & fictè (cùm malus ſemper præſumatur malus in eodem genere mali) rediiſſe ad fidem; & quia exinde alij ſumere poſſent occaſionem in abiuratas hæreſes relabendi; & quia periculum eſt, ne relapſi alios inficiant, & peruertant; quapropter meritò Concilium Narbonenſe *cap.12.*decernit, quod illi qui poſt abiurationem, vel purgationem erroris deprehenſi fuerint in abiuratam hæreſim reincidiſſe, ſine vlla penitùs audientia Curiæ ſæculari pœna debita puniendi relinquantur; quia ſatis eſt, inquit Concilium, tales per falſam conuerſionem ſemel Eccleſiam decepiſſe.

34 Confirmatur, quia (ſicuti dicitur *in l.3.Cod.de Epiſcop.audientia,*)qui pluries quàm ſemel in idem delictum relabitur, non eſt venia dignus Et (ſicuti dicitur *in eadem lge.3. & in leg.facultas, Codice .de iur.fiſc.*)ex peccandi conſuetudine pœna debet augeri: ergo meritò Eccleſia relapſos in hæreſim non recipit, ſed eos, tanquam homines, qui præſumuntur in hæreſis peccato perſiſtere,& ſolùm conuerſionem, ne pœna mortis puniantur,fingere,Curiæ ſæculari tradit.

35 Aduerte ſecundò, quod relapſus & quicumque alius hæreticus, ſi pertinax ſit, igni viuus traditur; quod ſi pertinax non ſit (cùm tamen ſit relapſus) priùs ſtrangulatur, & poſtea igne comburitur.

36 Aduerte tertiò, quod Eccleſia hæretico non relapſo, ſed ad fidem redeunti vitam condonat, (ita tamen vt eum in perpetuum carcerem includat, boniſque ſuis expoliet; *cap.Vt commiſſi de hæretic. in 6.* At verò hæreticum relapſum, etiamſi ad fidem reuertatur, Curiæ ſæculari tradit, *cap. Ad abolendam, §. Illos quoque, de hæretic.in 6.*

37 Objicies: *In l.Vltima,Cod.de ſumm.Trinit.& fid.Cathol.* dicitur, quod Eccleſia nunquam gremium ſuum claudat redeuntibus: ergo neque etiam gremium ſuum claudere debebit relapſis. Accedit quod *in cap.Dico 23. q.4.* habetur: [Peccatores nunquam deſerendos, quia homines ſunt, perſequendam in eis propriam iniquitatem, ſed miſerandam, & ſubleuandam communem naturam]

Reſpondetur: Diſtinguo antecedens: Eccleſia nunquam gremium ſuum claudit redeuntibus, quoad ſpiritualia, concedo: quoad temporalia, nego; & quidem de facto Eccleſia relapſis redeuntibus ad fidem Sacramenta Pœnitentiæ & Euchariſtiæ non denegat; quamuis illos vita, & bonis temporalibus priuet; & ad id, quod dicitur *in cit. cap Dico 23. q. 4.* Reſpondetur eodem modo, ita vt in eumdem ſenſum interpretanda ſint illa vltima verba prædicti Textus, ſcilicet eſſe naturam communem ſubleuandam auxiliis ſpiritualibus, præbendo eis Sacramenta Eccleſiæ; cùm ibi non dicatur, quod relapſi vita, & bonis ſuis priuari non debeant.

Vt omittam dici poſſe, prædictas leges tunc temporis (quando Eccleſia omnes ad fidem redeuntes excipiebat) latas eſſe, nunc autem, quoniam experientia rerum magiſtra docuit, ob bonum fidei præſtare propter rationes dictas; quod relapſi (etiamſi ad fidem redeant) pœna mortis puniantur, locum non habere, neque ſeruari.

Vt omittam etiam, Textum illum loqui de homine peccatore in generali; ſic Doctores quos ſequitur Becanus *de fide, cap. 15. q. 9.* quapropter aiunt; Iudices debere in hæreticis perſequi propriam iniquitatem, infligendo illis pœnas à iure conſtitutas, debere tamen miſereri communem naturam, admittendo eoſdem ad fructum, & participationem Sacramentorum.

38 Ex dictis ſequitur, quod hæretico relapſo adminiſtranda ſint Eccleſiæ Sacramenta, iuxta Textum *in cap. ſuper eo de hæretic. in 6.* Ibi: [Si tamen poſteà pœniteant, & pœnitentiæ ſigna in eis apparuerint manifeſta, nequaquam ſunt humiliter petita Sacramenta Eccleſiæ, nempe Pœnitentiæ & Euchariſtiæ deneganda.] Et docet Gloſſa *ibi verb.deneganda,*Io. Andr.*ibid num.3.* Io.Monachus *num.5.* Angel.*verb.hæreticus,num.19.*Syluester *eodem verbo hæreticus 1. num. 14. & ſeqq.* Squillacen *tract de fide Cathol.c.27.n.4.*& alij paſſim.

39 Aduerte quartò, quod relapſo, ſi ſponte ad Eccleſiam redeat, & ſponte ſuum errorem coram Inquiſitore fateatur, vita condonetur. Locatus *in iudicial. Inquiſit.verb. Abiurare,num 4.* Peña *in direct.Inquiſit. part.3. comment.12. verſ ſed quid ſi relapſus.* Param. *de orig. S. Inquiſ. lib. 3. q. 4. in rubr. de forma & ordine iudiciario, num.12.*

*num.*12. Repert. Inquiſ. *verb. Relapſus, verſ. ſi tamen, & verb. Miſericordia, verſ. Ego tamen.* Caſtr. *lib.* 2. *de iuſt. hæretic. punit. cap.* 2. Menoch. *lib.* 1. *conſil.* 82. *n.* 168. & alij communiter: Et

Probatur, quia relapſus punitur pœna mortis, & ab Eccleſia traditur Curiæ ſæculari, eo quod cenſeatur eſſe in hæreſi incorrigibilis, & pertinax, & fictè, atque ſimulatè conuerti; ſed in relapſo (qui ſponte ſuum errorem fatetur, & ſponte Eccleſiæ reconciliari humiliter petit,) hæc ratio ceſſat; ergo iura diſponentia, relapſum Curiæ ſæculari tradendum, non loquuntur de relapſo, qui ſponte ad fidem reuertitur.

40 Confirmatur, quia relapſus dicitur, qui poſt abiuratam hæreſim conuincitur iterum in hæreſim reincidiſſe; ſed qui ſponte coram Inquiſitore comparet, & ſponte ſuum errorem fatetur, non propriè, (ſicuti iura de reo conuicto loquuntur) eſt de relapſu conuictus: ergo iura loquentia de relapſo, non loquuntur de eo qui ſponte ad gremium Eccleſiæ reuertitur.

41 Cæterum is dicitur ſponte venire, & comparere, qui indiciis non præuentus coram Inquiſitoribus comparet; quod ſi hæreticus relapſus compareat ex eo (quia timet, ne ab aliquibus apud Inquiſitores accuſetur, vel facilè id præuidere poteſt.) Tunc non ſponte, ſed ex metu dicetur ad Eccleſiam redire; atque adeò ipſi vita non condonabitur. Sic Doctores, quos ſequitur Decianus *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 56. *n.* 12. & Paramus *de origin. S. Inquiſit. lib* 3. *q.* 4. *in rubrica de form. & ordin. Iudiciar. num.* 12.

PETITIO I.

An hæreticus impunè poſſit occidi?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus impunè poteſt occidi in terris, vbi Catholici non viuunt permixti cum hæreticis, & non gaudet libertate conſcientiæ, quia in iure diſcernitur eſſe diffidatus.*

2 *Idem etiam dic de credentibus, receptatoribus, fautoribus, & defenſoribus hæreticorum.*

3 *Limita id eſſe faciendum, non propria auctoritate, & priuata, ſed auctoritate publica, & cum magna conſideratione, & ſic ex iuſtitia & magnis cauſis, volente, & præcipiente Principe, & Magiſtratu.*

4 *Hæreticus impunè non poteſt offendi & occidi, niſi fuerit iuridicè declaratus hæreticus, & non ſufficit ſi tantùm fuerit probatus.*

5 *Hæreticus impunè non poteſt offendi & occidi, niſi quando Magiſtratus volenti illum capere, reſiſtentiam inferret; idque fieri debet prudenter, videlicet neceſſitate ſic exigente, &c.*

6 *Percutiens Clericum hæreticum, vtpotè qui amiſit Canonis priuilegium propter hæreſim, non eſt excommunicatus.*

1 RESpondetur affirmatiuè; ſcilicet in terris, vbi Catholici non viuunt permixti cum hæreticis, & non fruitur libertate conſcientiæ.

Probatur, quia *in Auth. Gazaros, Cod. de hæretic.* dicitur, quod hæreticus ſit diffidatus (ſicuti patet ex illis verbis: *Diffidamus atque bannimus*; Idémque habetur in Conſtitutione Clementis IV. *Ad extirpanda, verſ. Idem quoque*; & in Conſtitutione Leonis X. *Exurge Domine, verſ. Necnon*; & Friderici Imperatoris, vbi
2 id etiam extenditur ad credentes, receptatores, fautores, & defenſores hæreticorum; & probant præter alios Peña *in director. Inquiſit. part.* 3. *tit. de forma denunciandi, comment. ar.* 36. *litt. B, verſ. Sed ipſum.* & Scaccia *tract. de Iudic. cauſar. cap.* 79. *num* 2.) Ergo ſi hæreticus eſt diffidatus, impunè poterit offendi & occidi. Peña & Scaccia *in locis ſuprà citatis*, & etiam Soccin. *in cap. Excommunicamus* 1. *de hæretic. num.* 12. Io. Monachus, & Io. Andr. *in cap. Præſidentes de hæretic. lib.* 6. Gundiſaluus *de hæretic. q.* 24. *per totam.* Carrer. *tract. de hæretic. num.* 148. & Graſſius *lib.* 2. *deciſion. cap.* 11. *num.* 15. & colligunt *ex Deuter. cap.* 13. *& cap.* 17. *ex Numer.* 25. *ex lib.* 4. *Regum cap.* 22. *&* 25. *& ex lib.* 1. *Machabæorum cap.* 2.

3 Aduerte tamen, quod id quod dixi, fieri debeat, non auctoritate propria & priuata, ſed auctoritate publica & cum magna conſideratione, & ſic ex iuſtis & magnis cauſis, volente & præcipiente Principe, & Magiſtratu (qui in hac ſententia ferenda rationem habere debet ad bonum publicum, Religionem Chriſtianam, & honorem Dei;) & quotieſcumque hæreticus ſua perfecta doctrina alios inficeret, & nullum aliud remedium facilè adhiberi poſſet. Archidiac. *in cap. Præſidentes de hæretic. in* 6. *num.* 1. Geminian. *ibid. num.* 7. Io. Andreas *num.* 2. Franch. *num.* 3. Bonifacius de Vitalinis *in rubrica de crimine hæreſis n.* 17. Royas *in ſingulari fidei* 3. *n.* 31. Oſtienſis *in ſumma de hæretic.* §. *qualiter deuitetur, n.* 7. & alij, quos ſequitur Decianus *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 42. *n.* 2.

4 Quinimò, quod hæreticus impunè non poſſit offendi & occidi, niſi fuerit iuridicè hæreticus declaratus; & non ſufficiat ſi tantùm fuerit probatus, tenent Geminian. *in d. cap. Præſidentes de hæretic in* 6. *n.* 7. Franch. *ibid. n.* 3. & Repertor. Inquiſit. *verb. Executio, verſ. ſpoliatio hæreticorum.*

5 Quinimò etiam, quod hæreticus impunè non poſſit offendi & occidi, niſi quando hæreticus Magiſtratus, volenti illum capere, reſiſtentiam inferret, docent Peña & Scaccia *in locis ſuprà citatis.* Idque adhuc etiam prudenter & non leuiter fieri debet, ſed neceſſitate ſcilicet ſic exigente, & cum aliis circumſtantiis in Iure Ciuili & Canonico requiſitis.

6 Cæterùm addunt Carrer. *tract. de hæretic. n.* 148. & Decian. *cit. lib* 5. *cap.* 41. *n.* 12. *& cap.* 42. *n.* 2. quod qui percutit Clericum hæreticum non ſit excommunicatus, cùm propter hæreſim Clericus, vt inquiunt ipſi, Canonis priuilegium amittat.

PETITIO II.

An hæreticus ſepeliri debeat in loco ſacro?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus ſepeliri non debet in loco ſacro, neque pro ipſo orandum eſt, prout decernitur in pluribus Iuribus, & conſtat ex Auctoribus qui recenſentur luculenter.*

2 *Hæreticum ſcienter ſepeliens in loco ſacro, eſt ipſo iure excommunicatus, neque à cenſura excuſabitur, niſi id fecerit cum aliqua ignorantia, iuxta tenorem Textus* in cap. quicumque de hæretic. in 6. *qui loquitur de ſepelientib. hæreticum ſcienter in loco ſacro, non de neſciente.*

3 *Excommunicatus ob dictam cauſam humationis, ſeu ſepulturæ hæretici, non poteſt abſolui, niſi eiuſdem oſſa, exhumauerit publicè propriis manibus. Quod ſi plures ſepelíuerint, tunc demùm omnes abſoluentur, ſi vnus tantùm ex eis, oſſa exhumauerit.*

4 *Hæretici ſepulti oſſa exhumanda non ſunt, ſi ab oſſibus Catholicorum diſcerni non poſſint.*

5 *Hæreticum in loco ſacro ſcienter ſepeliens, non ſolùm eſt ipſo facto excommunicatus, ſed etiam eſt de hæreſi ſuſpectus, & propterea contra eum, tanquam contra ſuſpectum de hæreſi, procedere poſſunt Inquiſitores.*

6 *Hæreticum ſi ſcienter Clericus ſepelíuerit, eſt priuandus*

dus officiis, ad qua nunquam abſque indultu Sedis Apoſtolica reſtituitur.

7 *In loco vbi ſepultus fuit hareticus, nullus alius ſepeliri poteſt.*

8 *Sepeliens hareticum extra locum ſacrum, non incidit in excommunicationem latam* in cap. 2. de hæretic. in 6. *licèt ſepeliuerit cum Eccleſiaſticis cæremoniis.*

9 *Sepultura Eccleſiaſtica carere dicitur grauis pœna, & grauis ignominia.*

10 *Dicta de priuationis pœna Eccleſiaſtica ſepultura, & ſuffragiorum Eccleſia contra hareticum, potiùs intelligi debent ratione hareſis, & impœnitentia finalis, quàm ratione excommunicationis.*

1 RESpondetur negatiuè, ita vt pro ipſo etiam neque orari debeat. Caſtro *lib. 2. de inſt. har. pun. c. 18. verſ. At cum nullus.* Didac. Spin. *in ſpecul. teſtament. gloſ. 1. in princ. n. 17.* Syluester *verbo Sepultura, n. 9.* Gutland. *de haretic. q. 9. n. 2.* Carrer. *in Praxi tit. de haretic. §. nunc de pœnis, n. 6.* Simancha *de Cathol. Inſtitut. tit. 18. n 7.* Royas *ſingular. 181.* & Peña *in director. part. 3. ſchol. 102. verſ. ſed alterum.*

Probatur, quia ſic patet *ex cap. ſicut de haretic.* & notant ibi Gloſſa *verſ. Nec inter Chriſtianos.* Zabarella *in princ.* Oſtienſis *n. 2.* Ananias *n. 2.* & alij Canoniſtæ. Sic etiam patet ex Conſtitutione Leonis X. *Exurge Domine*, apud Peñam inter litteras Apoſtolicas, & ex Conſtitutione Martini V. *Inter cunctas*, apud Peñam etiam *loco citato*; ſic etiam colligitur *ex cap Excommunicamus 1. §. credentes de haretic.* (quatenus ibi de defenſoribus & laudatoribus hæreticorum ita ſtatuitur: [Sane Clerici non exhibeant huiuſmodi peſtilentibus Eccleſiaſtica Sacramenta, nec eos Chriſtianæ præſumant tradere ſepulturæ.] Quod multò magis locum habere debet in ipſis hæreticis, vti rectè notant ibi Zabarella *n. 6.* Butrius *n. 38.* & Ananias *n 10.*) Et ſic tandem etiam colligitur *ex cap. Sacris de ſepulturis*; quatenus ibi de excommunicato ita decernitur: [Sacris eſt Canonibus inſtitutum, vt quibus non communicamus viuis, non communicemus defunctis, & vt careant Eccleſiaſtica ſepultura, qui priùs erant ab Eccleſiæ vnitate reciſi.]

2 Aduerte tamen, quod qui ſcienter hæreticum in loco ſacro ſepeliuerit, ſit ipſo iure excommunicatus, *cap. Quicumque de haretic.* in 6. Ibi. [Quicumque hæreticos ſcienter præſumpſerint Eccleſiaſticæ tradere ſepulturæ, excommunicationis ſententiæ ſe nouerint ſubjacere.] Quod præter alios notat ibi Franchus *n. 2.* idemque habetur in Conſtitutione Nicolai III. quæ incipit: *Nouerit vniuerſitas*, apud Peñam inter literas Apoſtolicas; quapropter ab excommunicatione iſta & ab aliis pœnis excuſatur, qui hæreticum in loco ſacro cum aliqua ignorantia, quod ille fuerit hæreticus, ſepelierit; cùm *in d. cap. Quicumque*, dicatur: [Quicumque hæreticos ſcienter præſumpſerint Eccleſiaſticæ tradere ſepulturæ.] Et notant ibi Gloſſa *verbo Scienter.* Archidiac. *num. 6.* Nauarr. *conſ. 11. de haretic.* & alij paſſim Canoniſtæ.

3 Aduerte ſecundò, quod ab hac excommunicatione, qui eam contraxit, non poſſit abſolui, niſi hæretici ſepulti oſſa exhumauerit, *c. 2. de haretic. in 6.* Ibi: [Nec abſolutionis beneficium mereantur, niſi propriis manibus publicè extumulent, & proiiciant huiuſmodi corpora damnatorum.] Et notant ibi Gloſſa *verbo propriis manibus*, Archidiac. *n. 7. & ſeqq.* Franch. *n. 3.* & alij communiter. Quod ſi plures hæreticum ſcienter ſepelierint, & ab vno, (quamuis ſit extraneus) oſſa fuerint extumulata, tunc omnes ab excommunicatione prædicta abſolui poterunt. Geminian. *in d. c. a. n. 15.* Franch. *n. 3.* & alij plures.

4 Aduerte tertiò, quod exhumanda tamen oſſa hæretici ſepulti non ſint, ſi ab oſſibus Catholicorum diſcerni non poſſint. Sic Doctores communiter cum Gloſſa *in d. c. Quicumque de haret. in 6. verbo Extumulent*; & id ſatis colligitur *ex c. Sacris de ſepulturis*, vbi (cùm fiat mentio de excommunicato) dicitur, quod eius oſſa non ſint exhumanda, ſi à Catholicorum oſſibus diſcerni non poſſint.

Aduerte quartò, quod qui hæreticum in loco ſacro ſcienter ſepelierit, non ſolùm ſit ipſo iure, ſeu ipſo facto excommunicatus, ſed etiam ſit de hæreſi ſuſpectus, vt propterea contra eum, tanquam contra ſuſpectum de hæreſi, procedere poſſint Inquiſitores. Ita Doctores, quos ſequitur Peña *in director. Inquiſit. part. 3. q. 40. comment. 89 verſ. Sed alterum.* 5

Aduerte quintò, quod qui hæreticum, vel etiam hæretici fautorem in loco ſacro ſcienter ſepeliuerit, ſit Clericus, priuetur officiis, ad quæ nunquam abſque indultu Sedis Apoſtolicæ reſtituitur, *c. Excommunicamus 1. §. credentes, de haretic.* & notant ibi præter alios Gloſſa *verbo Apoſtolic.* Butrius *n. 39.* Ananias *num. 4.* & Soccinus *n. 49.* 6

Aduerte ſextò, quod in loco vbi ſepultus fuit hæreticus, nullus alius ſepeliri poſſit, *c. 2. de haretic. in 6.* Ibi: [Et locus ille perpetua careat ſepultura.] Et notant ibi Gloſſa *verbo Locus.* Geminianus *n. 3.* Franch. *in princ.* Royas *ſingul. 102.* & alij paſſim. 7

Aduerte ſeptimò, quod non incidat in excommunicationem latam *in c. 2. de haretic. in 6.* is qui ſepeliuerit hæreticum extra locum ſacrum, tamen ſi illum ſepeliuerit cum Eccleſiaſticis cæremoniis. Ledeſma 2. *part. q. 26. art 2. excommun. 27.* & alij, quos ſequitur Suarez *tom. 5. de cenſur. diſput. 12. ſect. 4. n. 15.* quia in illo Textu dicitur, quod *Locus ille careat perpetua ſepultura*: Quæ verba ſupponunt, quod dictus locus debeat eſſe ad fideles ſepeliendos deputatus; tum quia is, qui extra locum ſacrum, conſuetis cæremoniis, & ſolemnitatibus adhuc adhibitis ſepultus fuit, non dicitur propriè loquendo, frui Eccleſiaſtica ſepultura; licèt in contrarium inclinare videantur Angelus *verbo excommunicatio 7. caſ 28. & verbo hareticus, n 19* Sylueſter *verbo Excommunicatio 9. n. 58.* & S. Antoninus *part. 3. tit. 24 c. 5. apud Suarez loco ſuprà citato.* 8

Cæterùm, quàm grauis pœna & quàm grauis ignominia ſit, quod quis careat Eccleſiaſtica ſepultura, videri poterit Aſſinius *in l. 4. §. ſed tunc locus, ff. de Relig. & ſumpt funer n. 112.* Gulielmus Benedic. *in c. Raynutius verbo, Mortuo itaque Teſtatore, n. 50.* Repertor. Inquiſit. *verbo, Sepultura.* Couarruu. *lib 2. var. c. 1 n. 10* Anton. *c. de iure non ſcripto, lib. 3. c. 99.* Simanch. *de Cathol. Inſtit. tit. 18 n. 9* Roland. *vol. 3. conſ. 10. n 27.* Caſtr. *lib. 2. de inſt. haret. punit. c. 18. & lib. 13. aduerſus hareſes, verb. ſepultura.* Conrad. Brun. *de caremon. Eccleſiaſt.* Paulus Fuſcus *de viſitat. lib. 1 c. 25. n. 4.* & Petr. Pecbius *de iure ſiſtend. c 5. n. 17.* 9

Aduerte octauò, quod quæ dicebam, ſcilicet quod hæreticus non debeat ſepeliri in loco ſacro, neque pro ipſo orari, quodque qui contrarium ſcienter fecerit, incurrat excommunicationem, aliáſque pœnas (quæ ſuprà dicebantur) intelligi debeant potiùs ratione hæreſis & impœnitentiæ finalis, quàm ratione excommunicationis; cùm licèt quis ſit excommunicatus, etiam notorius, dummodò non ſit nominatim denunciatus, vel publicus Clerici percuſſor, qui nulla tergiuerſatione cælari poſſit) poſt Extrauag. *Ad euitanda*, ex decreto Concilij Conſtantienſis ſub Martino V. non ſit neceſſariò vitandus, ſed ſicut poſſumus communicare cum illo viuo, ſic etiam poſſumus communicare cum illo eodem defuncto. 10

* * *

PETITIO

PETITIO III.

Quandonam & qualiter Clericus hæreticus debeat degradari?

SVMMARIVM.

1 *Clericus hæreticus debet degradari, quando traditur Curiæ ſæculari ex pluribus deductis.*

2 *Clericus hæreticus debet degradari, quando condemnatur ad perpetuum carcerem.*

3 *Clericus debet, ſecundùm probabiliorem, degradari quando condemnatur ad perpetuum carcerem ob crimen hæreſis, non ob alia crimina.*

4 *Item debet degradari, quando condemnatur ad perpetuas triremes.*

5 *Clericus quando condemnatur ad perpetuos carceres, vel triremes, non degradatur realiter, ſeu actualiter, ſed ſolùm verbaliter, ex benignitate S. Inquiſitionis, non autem de rigore iuris.*

6 *Degradatio duplex eſt: vna realis, ſeu actualis: altera verò verbalis, & quid vtraque ſit?*

7 *Degradatio realis, ſeu actualis, propriè eſt degradatio, quæ in Eccleſiaſtico foro æquiparatur ſeparationi animæ à corpore, & verbalis degradatio potiùs dicenda eſt depoſitio.*

8 *Degradatio & depoſitio, quinetiam & ſuſpenſio ſæpè confunduntur, & pro vno & eodem ſumuntur.*

9 *Clericus depoſitus & degradatus verbaliter, gaudet priuilegio Canonis* 17. q. 4. cap. ſi quis ſuadente diabolo.

10 *Clericus pariter depoſitus, ſeu degradatus verbaliter, ſi ſimiliter viuat inſtar Clericorum, & deferat habitum & tonſuram, gaudet etiam priuilegio fori, ita vt non poſſit conueniri coram Iudice ſæculari, nec capi, nec puniri à Iudice laico, niſi tradatur Curiæ ſæculari à Iudice Eccleſiaſtico.*

11 *Clericus depoſitus, ſeu degradatus verbaliter gaudet vtroque priuilegio tam Canonis, quàm fori, ſi non ſit incorrigibilis, ſecùs ſi fuerit incorrigibilis, quia eo caſu amittit vtrumque.*

12 *Clericus degradatus realiter amittit etiam vtrumque priuilegium Canonis & fori.*

13 *Percutiens Clericum degradatum realiter, vel Clericum depoſitum, ſeu degradatum verbaliter, ſed incorrigibilem; non incurrit excommunicationem Canonis* ſi quis ſuadente, *& poteſt Iudex ſæcularis illum capere & punire.*

14 *Vterque prædictorum Clericorum, tam realiter, quàm verbaliter degradatorum, licèt modo prædicto amittant dicta priuilegia, non tamen liberantur onere recitandi diuinum Officium, ſi habeant ordinem ſacrum; quemadmodum neque liberatur excommunicatus, ſuſpenſus & interdictus.*

15 *Idem docent alij de Clericis damnatis ad triremes, quamuis alij probabiliter ſentiant oppoſitum.*

16 *Depoſitionis pœna impoſita in iure, intelligi debet de depoſitione verbali, quia in pœnalibus mitior & benignior pars eſt eligenda.*

17 *Clericus in quibus caſibus degradatur, & brachio ſæculari traditur, eſt pœna mortis afficiendus.*

18 *Degradatio pro nullo crimine imponitur (quamuis graue fuerit) niſi in iure fuerit id expreſſum.*

19 *Clericus abſens, quando degradatur verbaliter, & per ſententiam relinquitur curiæ ſæculari, poteſt tunc à Iudice ſæculari etiam pœna mortis, ſine alia degradatione reali, ſeu virtuali puniri: meliùs tamen quod priùs degradetur realiter, &c.*

20 *Degradationis cæremonia, ſeu ſolemnitas erga Clericum abſentem vbinam habeatur?*

21 *Sacerdotis ad degradationem requiruntur Epiſcopi ſex, ad Diaconi tres; at cùm quilibet ipſorum degradatur propter hæreſim, ſufficit ſolus Epiſcopus, præſentibus tamen Abbatibus & Prælatis ſuæ Diœceſis. Quod eſt ſpeciale in iſto crimine hæreſis.*

22 *Sententia quando profertur in hæreticum abſentem, poni debet in loco publico eius ſtatua, ſeu imago, quæ habeat infixum nomen & cognomen hæretici, cuius memoria damnatur, & quæ ſtatim curiæ ſæculari detur vt comburatur.*

23 *Idem fit, quando poſt mortem quis condemnatur de crimine hæreſis, in quo caſu etiam coram prædicti hæretici ſtatua, ſeu imagine omnes illius, ac ſi tunc viueret, hæreticales errores recitantur, & prædicta ſtatua, vel imago comburitur à Iudice ſæculari.*

24 *Criminis propter grauitatem etiam poſt mortem delinquentis aduersùs illum proceditur & inquiritur, licèt ceſſante criminis grauitate pœna delinquentis morte extinguatur.*

RESpondetur: Clericus hæreticus debet degradari, 1
quando traditur Curiæ ſæculari. Clar. *in §. final. q. 36. n. 35.* Couarruu. *in practic q. 32. n. 2.* Scaccia *de iudic. cauſ. lib. 1. c. 11. n. 76. & c. 98. n. 4.* Anton Scapp. *de iur. non ſcript. lib. 5. c. 140. n. 10.* Diaz *c. 97. n. 4.* & ibi Salſedo, Bobadilla *lib. 2. c. 18. n. 54. & 76.* Farinac. *lib. 1. q. 8. n. 78.* & alij communiter.

Probatur *ex c. Ad abolendam, §. præterea de hæret.* Ibi: *Totius Eccleſiaſtici Ordinis prærogatiua nudetur.* Et docent ibi Oſtienſis *n. 6.* Zabarella *in princ.* Abbas *n. 1. & 5.* Ancharan. *n. 4.* Ananias *n. 6.* Io. Andr. *in princ.* & Butrius *n. 1.* Probatur etiam *ex c. Excommunicamus 2. §. damnati, & ex capite excommunicamus primo, §. damnati de hæretic.* Ibi: *Clerici priùs à ſuis Ordinibus degradati.* Probatur etiam tandem ex Conſtitutione Innocentij IV. & Nicolai III. *Nouerit vniuerſitas, verſ. damnati*; & ex Conſtitutione Martini V. *inter cunctas, verſ. Similiter Clerici.*

Item ſecundò Clericus debet degradari, quando 2
condemnatur ad perpetuum carcerem propter crimen hæreſis. Sic Doctores quos ſequitur Peña *in direct. Inquiſ. part. 3. comment. 46. n. 202. litt. F, verb. & conſequenter.* (Vbi ſubdit, ſic deciſum fuiſſe ab Vrbano IV. in quodam reſcripto quod ibi refertur;) & patet *ex c. de hæretic. in 6.* & docent ibi Gloſſa *in princ.* Archidiacon. *n.* . Geminian. *n. 3.* & Franch. *n. 2.* Et patet etiam ex Conſtitutione Alexandri IV. *Quod ſuper verſ. quæſtioni verò,* apud Peñam *loco ſuprà citato.*

An autem Clericus debeat ſimiliter degradari, 3
quando damnatur ad perpetuum carcerem etiam ob aliud crimen, quam ob crimen hæreſis.

Reſpondetur, quod (quamuis nonnulli cum Amald. Albert. *in c. 1. de hæretic. in 6. num. 17. & 28.* affirment.) Probabiliùs tamen alij cum Francho *in eo capite n. 2.* negent, ita vt Clericus debeat tantùm degradari, quando condemnatur ad perpetuos carceres ob crimen hæreſis, & non ob alia crimina.

Item tertiò Clericus debet degradari, quando con- 4
demnatur ad perpetuas triremes. Peña *vbi ſuprà n. 201.* Campeg. *in Addit. ad Zanchin. tract. de hæretic. c. 20. litt. G. verb. Pœnas,* & alij.

Aduertenda.

Aduerte tamen hîc, quod quando Clericus con- 5
demnatur ad perpetuos carceres, vel triremes, non degradetur realiter, ſeu actualiter, ſed ſolùm verbaliter. Peña & Campeg. *in locis ſuprà citatis*; vbi tamen ſubdunt, quod degradetur tantùm verbaliter ex benignitate Sanctæ Inquiſitionis, non autem de rigore iuris, quia de rigore iuris deberet degradari realiter; & ideò aliquando talis Clericus realiter degradatus fit. Videantur Peña, & Campegius *vbi ſuprà.*

Videri etiam poterunt Repertorium Inquiſit. verb. Degradatio, verſ. degradatio autem & Locat. in indu. Inquiſ. verb. degradatio, n.5. qui aiunt, quod Clericus in minoribus Ordinibus conſtitutus, ſemper degradetur ſolùm verbaliter, & nunquam realiter, etiam in caſu quo morti tradendus fuerit.

6 Aduerte ſecundò, quod ex dictis, & ex c. degradatio, de pœnis in 6. (qua de re etiam Soccin. Iun. in c. Peruenit, n.132. de ſentent excommunic. Speculator in tit. de accuſation. §.2. Menoch. de arbitr. caſ.415. n.4. Iul. Clar. in §. final. q.74. Scaccia tract. de iudic. part.1. c. 11. n.71. Zerola in Praxi Epiſcop. verb. degradatio in princ. & Farinac. in tract. crimin q.8. n.72.) duplex ſit degradatio: vna realis, ſeu actualis; altera verbalis.

Verbalis eſt, cùm ab Epiſcopo contra Clericum profertur ſententia, cuius vigore priuatur ille Ordinum ſuſceptorum executione, ſeu miniſterio; Actualis autem eſt, cùm Clericus per ſententiam non ſolùm priuatur Ordinum ſuſceptorum executione, ſeu miniſterio, ſed etiam actualiter & perſonaliter priuatur & ſpoliatur Ordinibus Eccleſiaſticis. Abbas in c. Qualiter, & in c. Quando n.10 de accuſation. & in c. At ſi Clerici, §. de Adulteriis, n.24. de Iudiciis. & alij cum Gloſſa in c. Ideò, verb. Ac reſtitutionibus 2. q.6.

7 Et hæc degradatio poſterior propriè eſt degradatio (quæ in Eccleſiaſtico foro æquiparatur ſeparationi animæ à corpore, ſicuti præter alios notant Candelabrum part.3. tract. de depoſition. & degradation. n.7. & Maiolus de irregularit. lib.3. c.22. n.2.) quia degradatio prior illa verbalis potiùs dici debet depoſitio.

Et quidem, quod depoſitio & degradatio verbalis ſint vnum & idem, patet ex c. degradatio de pœnis in 6. & ex c. ſi quis laicus 22. q.3. & tradunt Io. Aloyſ. de Leo in l. Officiale, Cod. de Epiſcop. & Cleris n.14. Iul. Clar. in §. finali q.74. in princ. Peña in director. Inquiſ. ſcholio 69. col.5. Farinac. in tract. crimin. q.8. n.72. Flamin. Chartar. in tract. de execut. ſent. capit. Bannit. c. 1. num. 289. Menoch. de arbitr. caſ.415. n.5. & 7. Scaccia tract. de iudic. part. 1. c.11. n. 71. & Graſſ. de effect. Cleric. effect. 1. num.816.

8 Et quod degradatio & depoſitio, quin etiam & ſuſpenſio ſæpè confundantur, & pro vno & idem ſumantur, patet etiam ex c. Sacerdos, c. Dictum eſt, c. Clericus, & c. Archidiaconus, diſt.81.

9 Aduerte tertiò, quod Clericus depoſitus, ſeu degradatus verbaliter, gaudeat priuilegio Canonis 17. q.4. cap. Si quis ſuadente Diabolo; ita vt qui illum percuſſerit, incurrat excommunicationem prædicti Canonis. Gloſſa in c. Degradatio, verb. Priuilegio Clericali de pœnis in 6. Quod tamen intellige, ſi prædictus Clericus viuat inſtar Clericorum, & deferat habitum & tonſuram. Gloſ. in c. Ex parte, de Cleric. coniug. verb ſæculariter. Abb. in c. Ad abolendam de hæret n.11. & in c. Nouimus de verb. ſignif. n.2. Enriquez lib. 13. c. 55. n.3. Tolet. lib. 1. c.17. & alij communiter.

10 Aduerte quartò, quod Clericus ſimiliter depoſitus, ſeu degradatus verbaliter, (ſi ſimiliter viuat inſtar Clericorum, & deferat habitum & tonſuram) gaudeat etiam priuilegio fori; ita vt non poſſit conueniri coram Iudice ſæculari, nec capi, nec puniri à Iudice laico, niſi tradatur Curiæ ſæculari à Iudice Eccleſiaſtico. Dec. in l. In omnibus cauſis, de reg. iur. num.18. Clar. q.36 num.32. & ſeqq. Syluester verbo Degradatio primo num. 8. Peña in director. Inquiſ. part.3. ſchol.49. §. Poſtremò quamuis. Maranta in Practica part.4. d. 11. num.71. Menochius lib.8. conſ.789. num 9. Scaccia tract. de iudic. part.1. c.11. num.73. Salſedo ad Diaz cap 135. circa finem, & c.139. verſ. Et cum Clericus, & cap.150. littera C, verſ. Nam quando. Farinacius lib. 1. quæſt. 8. num. 73. Bobadilla lib.2. cap.12 num.38. & Graſſ. de effect. Clericat. effect. 1. num.824.

11 Cæterùm, (cùm dixi, quod Clericus depoſitus, ſeu degradatus verbaliter, gaudeat vtroque priuilegio Clericali, Canonis ſcilicet & fori) intellige, ſi talis Clericus depoſitus, ſeu degradatus verbaliter, non ſit incorrigibilis, quia ſi incorrigibilis fuerit, amittit vtrumque prædictum priuilegium. Angelus verbo degradatio, n.1. Syluester n.8. Nauarr. c.27. n.81. & Bernard. Diaz in practica cap.139.

Aduerte quintò, quod è contra Clericus degradatus 12
realiter amittat etiam vtrumque priuilegium, Canonis ſcilicet & fori; c. Degradatio de pœn. in 6. & Doctores communiter in locis ſuprà citatis, cum Decio, Claru, & aliis, quos in principio præcedentis aduertendi citabam. Et quidem quod Clericus degradatus realiter poſſit coram Iudice ſæculari conueniri, & ab illo etiam ſine alia traditione capi & puniri, docent Abbas in c. Tuæ, n. 2. de pœnis in 6. & in c. Ex parte n. 3. de Cleric. coniug. Franch. in c.2. §. finali de præbendis in 6. Syluester verbo Iudex primo, num. 4. Menoch de arbitr caſ 415. num.6. Roland. lib.1. conſ.4 num.24. Bernard Diaz in Practic. n.133. Bobadilla lib.2. c.18. num.38. & 74. Alciarus in c. Cùm non ab homine, de iudic. num. 108. Farinacius in tract. crimin. q 8. num.75. Graſſ. de effect. Cleric. effect. 1. n 823. Viuius lib.1. commun. opinion. litt. C. n.61. Beroius in c. At ſi Clerici, n.173. de iudiciis. Boſſius in criminal. tit. de foro competen. n. 140. Maranta in Practica part.4. d. 11. n.71. Peña in director. part.3. comment 49. Chartar. in tract. de execut. ſentent Capit. Bannit. cap.1. n.286. & Scaccia tract. de iudic. part. 1. cap. 11. n.58. qui tres vltimi Doctores ſubdunt, idem eſſe quod Clericus degradetur realiter, ac ſi, præcedente tamen degradatione verbali, tradatur Curiæ ſæculari: quod Scaccia loco ſuprà citato n.76. aſſerit eſſe certum.

Ex quibus ſequitur, quod qui percuſſerit Clericum 13
degradatum realiter, vel Clericum depoſitum, ſeu degradatum verbaliter, ſed incorrigibilem, non incurrat excommunicationem Canonis, Si quis ſuadente diabolo, & quod non prohibeatur Iudex ſæcularis capere & punire talem Clericum.

Cæterum (quamuis vterque prædictus Clericus 14
amittat vtrumque prædictum priuilegium, ſcilicet Canonis & fori) non tamen propterea, ſi habeat Ordines ſacros, liberetur ab obligatione recitandi diuinum Officium. Angel. verb. Degradatio, n.4. Syluester eodem verbo q.8. Tabiena §. 2 & Nauarrus de oratione cap. 7. num.17. & cap. 21. num.17. Quemadmodum neque liberatur a prædicta obligatione recitandi prædictum diuinum Officium is qui fuerit excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus. Syluester verb. Hora, q.3. & Nauarr. cit. cap.7. n 17. quia par non eſt, vt quis ex delicto commodum reportet, & ſoluatur vinculo obligationis præcedentis, præſertim cùm recitatio diuini officij ei pœnæ non repugnet. Idem tradunt aliqui de damnato ad 15
triremes, quamuis alij probabiliter ſentiant oppoſitum, quia dum per vim in illo ſupplicio detinetur, ſatis habet afflictionis; tum quia raro tunc habet animum paratum ad recitandum diuinum Officium; tum quia cederet in dedecus Ordinis Eccleſiaſtici, ſi ſcilicet recitando diuinum Officium in illa hominum colluuie oſtenderet ſtatum ſuum, quod ſit in ſacris.

Aduerte ſextò, quod cùm in iure imponitur pœna 16
depoſitionis, intelligi debeat de depoſitione verbali. Enriquez lib.13. de excommun c.55. n.5. Bernard. Diaz in Pract. c. 140. n. 4. & alij paſſim, quia in pœnalibus & odioſis mitior & benignior pars eſt amplectenda, & in dubio ſtandum eſt potius pro Reo.

Aduerte ſeptimò, quod in omnibus illis caſibus, in
quibus Clericus degradatur, & brachio ſæculari traditur, talis Clericus ſit pœna mortis afficiendus. Sic Doctores communiter, quos ſequitur Auila de cenſur. par.4. dub.3. circa fin Pro nullo tamen crimine (quamuis graue fuerit) imponitur degradatio, niſi in iure fuerit id expreſſum. Couarruu. lib. pract. quæſt.32. n.2. Bernard. Diaz in practica c.140. n. ·. Enriquez lib. 13. c. 55. n.5. Caſus verò in quibus Clericus poſſit degradari, tradunt Couarruu. loc. ſuprà cit. Farinac. lib.1. q.8. n.47. 57. & 58. 17

Bernard.

Bernard. Diaz *vbi ſuprà c. 97. n. 4.* & ibi Salſedo *& in Addit. c.* 139. & Garzias *de Nobilitat. gloſ. 9. n. 29.*

19 Aduerte octauò, quod quando degradatur verbaliter, & per ſententiam relinquitur Curiæ ſæculari, Clericus abſens poſſit tunc à Iudice ſæculari, etiam pœna mortis, ſine alia degradatione reali, ſeu actuali puniri. Peña *in director. part. 3. comment. 49. §. præterea dico.* & Chanar. *de execut ſentent. capt. bannit. c. 1. num.* 288. qui tamen ſubdunt, meliùs eſſe quod priùs degradetur realiter, ſeu actualiter, & quod Iudex ſæcularis petere debeat à Prælato Eccleſiaſtico, vt ſic realiter ſcilicet eum degradet. Angel. de Caſtro *inter conſil. criminal. diuerſ. conſil. 37. tom. 2.* & alij, quos ſequitur Farinac. *lib. 1. quæſt. criminal. q. 8. n.* 109.

20 Quænam autem forma, ſeu quænam cæremonia & ſolemnitas adhibenda ſit, quando degradatur Clericus abſens, habetur *in director. Inquiſ. part. 3. n.* 215. & tradit ibi Peña *comment.* 49. *littera D.* Aloyſius de Leo *in l. Officiales, Cod. de Epiſcop. & Cleric. num.* 15. Menoch. *de arbitr. caſ.* 415. *num.* 8. *& ſeqq.* Scaccia *tract. de iudic. part. 1. cap.* 11. *num.* 73. *& ſeqq.* Maranta *in Practica part. 4. d. 11. num.* 71. *&* 72. & Farinacius *in tract. crimin. q. 8. num.* 72. & habetur etiam *in Pontificali Romano pag.* 190. & quænam forma adhibenda ſit quando degradatur Clericus præſens, habetur *in cap. Degradatio, de pœnis in 6. in cap. Cùm ab homine de iudic. in cap. Nouimus, de verb. ſignific in cap. Non poteſt de re iudic. & in cap. Felix V. q. 7.* & habetur etiam in Tridentino *ſeſſ. 13. cap. 4. de reformat.* & in Repertorio Inquiſit. *verbo Degradatio, verſ. Forma autem*, & tradit Mandoſius *ibi litt. B.*

21 Cùm degradatur Sacerdos, intereſſe debent Epiſcopi ſex, cùm verò degradatur Diaconus intereſſe debent Epiſcopi tres; *c. Si quis tumidus cum duob. ſeqq.* 15. *q.* 7. At cùm quilibet iſtorum degradatur propter hæreſim, ſufficit ſolus Epiſcopus, præſentibus tamen Abbatibus & Prælatis ſuæ Diœceſis: quod eſt ſpeciale in iſto crimine hæreſis; *c. 1. de hæretic. in* 6. Ibi: *Quoniam Epiſcoporum numerus ad degradationem Clericorum à Canonibus conſtitutus non poteſt de facili conuenire concedimus, vt Sacerdotem, vel alium Clericum in ſacris conſtitutum.* Cùm pro hæreſi fuerit ſæculari Curiæ relinquendus, aut perpetuò carcerandus, conuocatis Abbatibus, aliiſque Prælatis & religioſis perſonis, & litteratis ſuæ Diœceſis, de quibus expedire videbitur, vnus ſolus Epiſcopus poſſit degradare. Et tradunt præter alios Simanch. *de Cathol. Inſtitution. tit.* 46. *n.* 69. & Peña *in directorio part. 3. comment. 45. verſ. Olim autem.*

Cæterùm, quandonam Clericus amittat priuilegium Canonis, fori, vel exemptionis gabellarum, & quandonam & qualiter degradari debeat in criminalibus, ſatis dixi *in tract. de Immunit. & Iuriſdict. Eccleſiaſtica, præſertim Tomo priori.*

22 Aduerte nonò, quod quando ſententia profertur in hæreticum abſentem, poni in loco publico debeat eius ſtatua, ſeu imago, quæ habeat infixum nomen, & cognomen hæretici (cuius memoria damnatur) & quæ ſtatim Curiæ ſæculari detur vt comburatur. Scaccia *de iudic. cauſ. cap.* 98. *num.* 4. Simanch. *de Cathol. Inſtitut. tit. 2. num. 8. & in Enchiridion. tit. 45. num.* 4. Paramus *de orig. Sanctæ Inquiſit. lib. 3. q. 4. num.* 87. Peña *in director. part. 3. comment. 46. n. 216. verſ. Contra verò.* Royas *ſingul. 134. n. 12.* & Campegius *ad Zanchin. tract. de hæretic. c. 18. litt. B.*

23 Quod etiam fit, quando poſt mortem quis condemnatur de crimine hæreſis. Royas *citato ſingul.* 134. *numero.* Farinacius *q. 10 num.* 38. & Peña *citata part. 3. comment. 9. § contra verò*, qui ſubdit, quod coram prædicti hæretici ſtatua, vel imagine, omnes illius, ac ſi tunc viueret, hæreticales errores recitentur, & prædicta ſtatua, vel imago comburatur à Iudice ſæculari; qui idem Peña *comment. 49. verſ. Quando cœperit*, ſubdit etiam, quod hic modus comburendi ſtatuam, vel imaginem hæretici abſentis non ſit antiquus; cùm olim oſſa defuncti hæretici exhumarentur, & Eccleſiaſtica ſepultura priuarentur.

24 Objicies: crimen & pœna delinquentis morte extinguitur, (vti conſtat *ex l. defuncto, ff. de public. iudic.* Ibi: *Defuncto eo qui fuit reus criminis, & pœna extincta eſt.* Et quod crimen & pœna delinquentis morte ipſius extinguatur, tradunt etiam Peregrinus *de iur. fiſc. lib. 4. tit. 5. in princ.* Iulius Clarus *in final. quæſt. 51. num.* 12. Gomez *de delictis, cap. 1. num.* 18. Dueñas *regul.* 173. Royas *ſingul.* 50. *& ſingul.* 134. Sebaſtianus Medices *in tract. Mors omnia ſoluit, part. 2. concluſ. 2. in princ. & concluſ. 27. num. 76. & concluſ. 32. num.* 86. Simancha *de Cathol. Inſtitut. tit. 18. n.* 2. & alij paſſim. Videri poterit etiam Stobæus *ſerm.* 122. vbi ait: *Viuos caſtigare decet & non mortuos; quid enim iuuat mortuos qui ampliùs non ſunt affligere?* Et Fabius *declamat.* 12. vbi inquit, mortem finem eſſe, nec ſæuitiam vltra facta procedere, eſſéque eum valdè crudelem, qui adeò hominem exuit, vt ibi pœnam quærat, vbi ſenſum doloris non inueniat) Ergo poſt mortem hæretici non eſt illius ſtatua, vel imago comburenda.

Reſpondetur: Diſtinguo antecedens: Regulariter (ſi ſcilicet ſint alia crimina, præter crimen hæreſis, & læſæ Majeſtatis humanæ) concedo: ſpecialiter (ſi ſcilicet ſit crimen hæreſis, vel læſæ-Majeſtatis humanæ) nego; quia propter grauitatem criminis, etiam poſt mortem delinquentis, aduersùs illum proceditur & inquiritur, vt patet ex dictis, & docent præter alios Clarus *loco ſuprà citato, num. 13. & in §. læſæ Majeſtatis, num.* 16. Gomez *tom. 3. de delictis, cap. 1. num.* 80. *& cap. 2. num.* 12. Royas *citato ſingul. 50. & citato ſingul. 134 num.* 9. Romanus *ſingul.* 436. Dueñas *vbi ſuprà.* Sebaſtianus Medices *cit. concluſ. 2. num.* 8. Lancillotus *Inſtit. Canonic. lib. 4. tit. de hæretic. §. poſt mortem, & §. hæreſis, num.* 21. Simancha *in Enchiridion tit. 55. num. 3. & tit. 62. num.* 3. Peña *in director. part. 3. comment.* 42. *verſ. In crimine tamen.* Peregrinus *de Iur. fiſc. lib. 4. tit 5. num.* 19. & Gigas *de crimine læſæ Majeſtatis, lib. 1. tit. Qualiter in crimine læſæ Majeſtatis procedatur, qu. 20. num.* 3.

PETITIO IV.

An Inquiſitores, & alij Iudices Eccleſiaſtici, reum Iudici ſæculari mortis pœna puniendum tradentes, ſi ille mortis pœna de facto puniatur, incurrant irregularitatem? Vbi etiam, an poſſint illum ſic tradere, & à principio (ſi ſit Religioſus, Nobilis, vel aliqua ratione inſignitus) ad carcerem apprehendere, inconſulto ſupremo Senatu Sanctæ Inquiſitionis?

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitores, & alij Iudices Eccleſiaſtici, reum Iudici ſæculari tradentes, ſi ille pœna mortis afficiatur, non incurrunt irregularitatem, ex Summorum Pontificum Conſtitutionibus, quæ recenſentur, & quia rogant Iudicem ſæcularem, vt miſericorditer ſe gerat contra talem reum, qua proteſtatione præmiſſa, nullam incurrunt irregularitatem.*

2 *Inquiſitores etiamſi proteſtationem non præmittant, quinetiam prorsùs & omittant, nullam adhuc irregularitatem incurrunt. Idémque procedit etiam in Fiſcali, ſecretario, denunciatoribus, & aliis Officialibus in Tribunali Inquiſitionis.*

3 *Inquiſitores, ſi Iudex ſecularis differat executionem, poſſunt contra eum inſtare, vt ſententiam exequatur, alioquin eumdem de hæreſi ſuſpectum habebunt, & tamen adhuc nullam irregularitatem incurrent, contra nonnullos oppoſitum ſentientes.*

4 *Inquiſitores, cùm tradunt hæreticos Curiæ ſeculari puniendos, non tenentur præmittere proteſtationem.*

5 *Idémque dicas de fiſcali, ſecretario, denunciatoribus, & aliis S.Inquiſitionis Officialibus.*

6 *Inquiſitor ſi quis irregularitatem aliquo modo forſan incurrat, alter poteſt cum illo diſpenſare ex priuilegio quodam Vrbani III.*

7 *Inquiſitores non poſſunt relaxare reum brachio ſeculari, quin neque in Inquiſitione Hiſpanica illum poſſunt (ſi ſit Religioſus, Nobilis, vel aliqua ratione inſignitus) à principio comprehendere ad carcerem, inconſulto ſupremo Senatu Sanctæ Inquiſitionis.*

1 RESpondetur negatiuè, Couarruu.*in Clem.1.part.2.§.5.n.6.*Simanch.*de Cathol.Inſtit.c.34.n.48.* Felic.*de conſ.cit.de Irreg. c. 2. de 2. ſpecie Irregularitatis, quæ contrahitur extra bellum, verſ.Inquiſitor tradens.*Didac. Perez *lib.8.tit.4.l.3. verſ ſed dubium occurrit.* Alphonſ. de Azeued.*ad Cur. Piſ.lib.2. c. 11. n.1.* Peña *in director. part.2.comment.20. & part.3. q.56. comment.85. in fine.* Thom.Zerola *in Prax.Epiſcop.p.1. §.hæretici n.12.* Sayr. *de cenſur.lib.6.cap.18.n.15.*Auila *de cenſur part.7.diſp.5. ſect.2.dub 2.* Medina *in ſumma lib.11.c.1.§.10.reg.4.* Armilla *verb.Irregularitas,n.14.* Maiol.*de irregularit.lib.2. c.9.& lib.5.c.48.§.2.n.9.*Scortia *Epitom.10.Theorem.34.* Viuald. *de Irregul. ex homicidio volunt. n.* 246. & alij paſſim.

Probatur, quia ſic patet ex quadam Bulla Pauli IV. Cardinalibus conceſſa (quam poſtea ad tollendos omnes ſcrupulos, ne periculo irregularitatis incurrendæ Miniſtri Sanctæ Inquiſitionis ab officio retardarentur; confirmauit Pius V. qui illam extendit ad omnes Inquiſitores, eorúmque Vicarios, Commiſſarios, Conſultores, & alios prædictæ Sanctæ Inquiſitionis Miniſtros, quantumcumque & quomodocumque ad hæreticorum condemnationem concurrat,) ſic etiam patet ex altera Bulla prædicti Pauli IV. (quæ incipit: *Cùm ex Apoſtolatus*, & refertur in Bullario, & eſt 19.inter Conſtitutiones eiuſdem Pauli IV. *tomo* 1.) Apud Peñam inter literas Apoſtolicas *fol.*157. in qua ſimiliter habetur, quod Inquiſitores quantumcumque & quomodocumque procedentes aduerſus hæreticos, nullarum pœnarum & cenſurarum ſententias incurrant; & vlteriùs ratio eſt, quando Inquiſitores, & alij Iudices Eccleſiaſtici, tradunt mortis pœna puniendum hæreticum, vel alium reum Iudicibus ſæcularibus, rogant eos, vt erga talem reum miſericorditer ſe gerant, qua proteſtatione facta nullam incurrunt irregularitatem, *ex c.Nouimus, de verb ſignific.* tum quia ex dictis Bullis Inquiſitores, aliíque Iudices & Miniſtri Eccleſiaſtici, ſolùm prohibentur exequi ſententiam mortis: Ergo, &c.

2 Quapropter Henriquez *lib. 14. c. 12. n.5. litt. B*, in Gloſſa, Peña, Maiolus, Sayrus, Scortia, Zerola, & Auila, *in locis ſuprà citatis*, tenent, quod Inquiſitores, etiamſi proteſtationem non præmittant, quinetiam prorsùs eam omittant, nullam adhuc (quod idem de fiſcali, ſecretario, denunciatoribus, & aliis Officialibus in Tribunali Sanctæ Inquiſitionis tradunt Doctores, quos citat & ſequitur Auila *vbi ſuprà*,) irregularitatem incurrant, quia Inquiſitores & alij Eccleſiaſtici Miniſtri, non procedunt ad occiſionem, neque ad mutilationem executiuè, modo quo *ſuprà* dicebam, procedere ſolùm prohibentur.

3 Et hoc adeò verum eſt, quod ſi Iudex ſæcularis differat executionem, poſſint Inquiſitores contra eum inſtare, vt ſententiam exequatur, alioquin eumdem de hæreſi ſuſpectum habebunt, & tamen adhuc nullam irregularitatem incurrent. Tabiena *verb. Irregul. 2. n.15.* Henriquez *n.5. litt. D in gloſſa.* Medina & Auila *in locis ſuprà cit.* quos ſequitur Barboſa *in collectan. tom.2.lib.5.tit.7.c.13.n.5.* quamuis contrarium ſentiant alij cum Couarruu.*vbi ſuprà n.6.*

Ex dictis ſequitur, quod Inquiſitores, cùm tradunt hæreticos Curiæ ſæculari mortis pœna puniendos, non teneantur præmittere proteſtationem (prout habet Textus *in c.Nouiſſimus de verb. ſignific.* Simanch.*de Cathol. Inſtit.tit.34.n.47.*Auila *loco ſuprà cit.*& Cened.*in quæſt. Canonic.q.15.n.5.* 4

Idémque dicas de fiſcali, ſecretario, denunciatoribus, aliiſque Sanctæ Inquiſitionis Miniſtris, & Officialibus; ſcilicet quod neque iſti, ſi dictam proteſtationem omittant, irregulares efficiantur. Sic Doctores iidem *in locis ſuprà cit.* 5

Aduerte tamen, quod ſi quis Inquiſitorum irregularitatem aliquo modo forſan interdùm incurrat, alter poſſit cum illo diſpenſare, ex priuilegio quodam Vrbani III. Sic Doctores, quos ſequitur Royas *de hæret. part. 2.n.423.* 6

Aduerte ſecundò, quod Inquiſitores non poſſint relaxare quempiam brachio ſæculari, inconſulto ſupremo Senatu Sanctæ Inquiſitionis, quia id inter cauſas grauiſſimas computatur. Peña *in director.Inquiſ.part.3. comment.96.*Molina *de iuſtit.tract.5. diſp.28.n.14.* (quatenus expreſsè ait, quod nullus relaxatur brachio ſæculari, Senatu ſupremo inconſulto, tametſi vota Inquiſitorum, Ordinarij, & Conſultorum omnium conſentiant ob eamdem rationem, quam iam *ſuprà* ego dicebam.) Simancha *de Cathol.Inſtitut.tit.34. n. 33.* & alij, iuxta Inſtructionem Toletanam anno 1561.*n.66.* 7

Qui ſubdunt etiam in Hiſpania ſancitum eſſe, quod Inquiſitores particulares nullum religioſum, Nobilem, vel aliqua ratione inſignitum comprehendant, quin priùs certiorem efficiant Inquiſitorem Generalem, eiúſque ſupremum Senatum, miſſis ad eos indiciis & probationibus contra talem reum habitis, quodque ex eorum præſcripto procedatur, & non aliter. Excipitur tamen caſu periculi, fugæ, vel alterius grauis mali, iuxta eamdem Inſtructionem Toletanam, *n.5.*

PETITIO V.

An hæreticus per publicas & ſupremas poteſtates, debeat affici pœna mortis?

Suppoſita.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia habet poteſtatem puniendi hæreticum, ex communi Doctorum ſententia, quia is in Baptiſmo fidem Catholicam profeſſus eſt.*

2 *Hæreticus fuit aliquando in Eccleſia, cui adhuc etiam ratione characteris baptiſmalis ſubiectus manet, & fidei & Eccleſiæ infert iniuriam conſequenter punibilem.*

3 *Quælibet Reſpublica habet ius & poteſtatem puniendi tranſgreſſores ſuæ Religionis, & quilibet Princeps ſuæ militiæ deſertores.*

4 *Deus in antiqua lege dedit ius & poteſtatem Superioribus Populi Iudaici, quod puniret ſacrilegos, & eos qui fideles ad Idola veneranda permouerent, conſequenter à fortiori eam dedit Chriſtus Dominus ſuæ Eccleſiæ.*

5 *Conſtantinus primus, ſic volente Synodo Nycæna, Arium cum aliquibus eius ſociis in exilium relegauit.*

6 *Imperatores multi ex Sancto Auguſtino, multas leges contra hæreticos tulerunt.*

7 *Inſtinianus*

7 Iuſtinianus omnes hæreticos de Imperio ſuo eiecit ex Paulo Diacono.

8 Hæreticus quod puniatur, eſt rationabile, pium, vtile, & neceſſarium.

9 Hæretici ſunt exterminandi tanquam inſidiatores Eccleſiæ, labefactores gregis, contaminatores hæreditatis, qui Iudæos falſa Religione, Græcos impietate ſuperant ex ſancto Clemente, & ex aliis Patribus ipſos eſſe puniendos demonſtratur.

10 Rebelles, & Nocentes rationabile, pium, vtile, ac neceſſarium eſt vt puniantur.

11 Hæretici, ſicut & alij peccatores puniuntur tum propter ipſorum vtilitatem; ſic enim ſæpè corriguntur, & emendantur; tum etiam vt alij terreantur, & in officio contineantur, & à delictis retrahantur: tum denique vt aliis non noceant.

12 Multitudo ex Ariſtotele neceſſitati potiùs, quàm rationi paret, & ob bonum commune delicta puniri debent, alioquin innumera delicta & peccata committerentur.

13 Hæretici ſunt peſte infecti, & tanquam peſtiferi diligenter arcendi, ipſorum enim malitia ex Patribus ſuperat malitiam homicidarum, & adulterorum, & Chriſti crucifixorum, & ſuperat etiam malitiam meretricis, quæ ſuppoſititium filium ſectum voluit.

14 Lutherus ipſe fatetur, ſe pluſquam ſalis modium cum Sathana comediſſe, & ab illo argumenta ad tollendam Miſſam didiciſſe.

15 Hæreticos contra loquutus eſt Apoſtolus 2. ad Tim. 3. vbi erunt (inquit) homines ſeipſos amantes, cupidi, elati, ſuperbi, blaſphemi, parentibus non obedientes, ingrati, ſceleſti, ſine affectione, ſine pace, criminatores, incontinentes, immites ſine benignitate, proditores, proterui, timidi, & voluptatum amatores magis, quàm Dei, &c.

16 Hæreticus ſi ſit impœnitent per publicas, & ſupremas poteſtates debet affici pœna mortis.

17 Hæreticus impœnitens ex legibus etiam imperialibus damnatur pœna mortis. Vide ibi plures, quæ recenſentur, vbi licet depoſitum ſit de Manichæis, ſeu certi generis ſectariis, attamen eſt eadem ratio de cæteris, idque etiam procedit de iure canonico iuxta Textum in cap. Ad abolendam de hæreticis, &c.

18 Michael Imperator ex Paulo Diacono tulit legem, vt hæretici omnes pœna capitis plectantur.

19 Falſi Prophetæ olim à vera fide recedentes iubebantur occidi ex Deut. cap. 13.

20 Hæretici, quod pœna mortis plectendi ſint, traditur ex Patribus, vbi ex Cypriano habetur: ſi ante aduentum Chriſti circa Deum colendum, & idola ſpernenda hæc præcipuè ſunt ſeruata, quanto magis poſt aduentum Chriſti erunt ſeruanda? Hæreſis enim idololatriæ æquiparatur.

21 Arius in Alexandria vrbe vna ſcintilla fuit, ſed, quia non ſtatim oppreſſa eſt, totum Orbem eius flamma populata eſt, ex Hieronymo.

22 Priſcillianus Hæreſiarcha cum ſuis ſociis iuſſus eſt occidi per Maximum Imperatorem ex Hieronymo.

23 Hæretici Albigenſes n. 180. tempore Innocentij III. ſimul exuſti fuerunt; ex Antonio, & Concilio Calcedonenſi.

24 Iudices laici non poſſunt dictam pœnam remittere.

25 Hæreticus pariter impœnitens non ſolùm puniri debet pœna mortis, ſed etiam pœna ignis.

26 Hæreticus pariter impœnitens non ſolùm puniri debet pœna ignis quomodocunque; ſed ita vt etiam viuus comburatur.

27 Ignis pœna in hæreticos fuit vſu, & conſuetudine paulatim introducta; quapropter minùs rectè Oſtienſis, Ioannes Andreas, Abbas, & alij eam deducunt à verbis Chriſti Ioannis 15. Si quis in me non manſerit, mittitur foras, ſicut palmes, & colligent eum, & in ignem mittent, & ardet, Chriſtus enim Dominus ibi non ſolùm loquitur de hæreticis, ſed etiam de peccatoribus in vniuerſum, nec de igne noſtro; ſed de igne gehennæ.

28 Fredericus Imperator ſtatuit, quod hæreticus viuus comburatur.

29 Pœna prædicta Comburij eſt antiqua ex pluribus Patribus, & Hiſtoricis Eccleſiaſticis.

30 Blaſphemi, Idololatræ, magiam ſectantes, & alij ſimiles homines ſceleſti licitè pœna mortis puniuntur, conſequenter etiam hæretici.

31 Conſuetudo fuit etiam apud alias Nationes, vt qui à Religione, quam putabant veram, recederent, morte punirentur, ob quam cauſam Athenis occiſus fuit Socrates, & Nabuchodonoſor Rex legem tulit, vt qui Deum Danielis blaſphemaret, occideretur, & eiuſdem domus deuaſtaretur.

32 Hæretici vt coerceantur, præter pœnam capitis, non eſt aliud remedium efficax.

33 Adulteratores monetæ falſarij, & rei læſæ maieſtatis humanæ pœna capitis puniuntur.

34 Adultera mulier pœna capitis punitur, eo quod non ſeruet fidem promiſſam viro ſuo.

35 Hæretici ſunt fures, & latrones, itémque lupi rapaces, qui omnes pœna capitis puniuntur.

36 Hæretici Deum impiè blaſphemant, cùm Dei auctoritati, & verbo repugnent, & Deo tribuant quod ei non ineſt tollant autem quod eidem ineſt, & Eccleſiæ ſunt rebelles, eique grauem inferunt iniuriam, &c.

37 Sceleſti omnes, quorum ſcelus notabiliter proximum lædit pœna capitis puniantur; conſequenter multò magis hæretici puniendi ſunt.

38 Hæretici perturbant pacem, & tranquillitatem Reipublicæ magis, quàm fures, adulteri, homicidæ, falſarij, periuri, & alij ſimiles ſceleſti, qui omnes pœna capitis plectuntur; conſequenter multò magis hæretici ipſi.

39 Hæretici inficiunt alios magis, quàm fures, adulteri, & ſimiles ſceleſti.

40 Credere licet ſit donum Dei, eſt tamen cum Dei auxilio, quod nemini denegatur, in poteſtate ipſius quod credat.

41 Fides debet eſſe libera, non conſequenter, & ex ſuppoſitione, ſi ſcilicet illa fuerit iam ſemel ſuſcepta; ſed antecedenter & abſolutè; cùm nemo cogi poſſit ad illam ſuſcipiendam: ſuſceptam tamen ſi quis deſerat, ſicut infert grauem iniuriam Religioni, ita grauiter eſt plectendus.

42 Gentiles in antiqua lege ante circumciſionem factam cogi non poterant ad amplectendum Iudaïſmum: at poſt eam cogi poterant ad obſeruandam legem Moſaicam.

43 Hæreticus, ſi loquamur de pœnis ſpiritualibus, eſt tantùm vitandus: ſecùs autem ſi loquamur de pœnis temporalibus.

44 Eccleſia non punit Iudæos, ſed eos tolerat; at non ideò ſequitur, quod tolerare debeat hæreticos; quia Iudæi nunquam noſtram fidem receperunt, ſicque nunquam Eccleſiæ ſubditi facti ſunt; at ſecùs hæretici, qui fidem ſuſceperunt, & ſubditi eidem facti ſunt.

45 Iudæi ſic viuere ex Auguſtino permittuntur, ad hoc vt Scripturæ ſacræ teſtimonium conſeruent.

46 Quamplures ob metum pœnæ ad fidem redeunt, ſicque de facto videre eſt in illis locis, vbi viget ſanctæ Inquiſitionis Officium.

47 Sanctus Martinus reprehendebat Iudices & Principes Chriſtianos, quod hæreticos pœna capitis punirent; quia nondum nouerat, legibus cautum eſſe, quod hæretici pœna capitis punirentur: vel quia Iudices, & Principes Chriſtiani ſic hæreticos puniebant, non tam ex affectu virtutis, ac fidei, quàm

ex affectu odij, & vindicta, &c.

48 Sanctus Martinus quoſdam Epiſcopos reprehendebat, quod permiſerint, vt Priſcillianus appellare potuerit ad Imperatorem.

49 Sanctus Auguſtinus, Cyprianus, Bernardus, Iuſtinus, & Ambroſius ſenſerunt, hæreticos non eſſe puniendos pœna capitis. At Auguſtinus dictam ſententiam retractauit, vt ex pluribus locis eiuſdem apertè demonſtratur. Cyprianus tantùm loquitur, quando ſi punirentur, maiora mala ſequerentur. Bernardus tantùm docet, hæreticos potius rationibus conuincendos, quàm armis. Iuſtinus ſolùm dicit, eos non eſſe puniendos propter tumultum Populi, & Ambroſius negat à Iudicibus Eccleſiaſticis tantùm pœna capitis eſſe puniendos; non tamen à iudicibus laicis, conſequenter non obſtant eorum dicta contra punitionem eorumdem.

50 Hæreſes erant tempore Apoſtolorum, & tamen tunc hæretici pœnis temporalibus non puniebantur; quia tunc id non expediebat; at ex eo, quod tunc talis conſuetudo non fuerit, non ſequitur, Eccleſiam non habuiſſe talem poteſtatem.

51 Sanctus Auguſtinus ait, quod Reges, & Principes ſæculares debeant hæreticos punire; idémque ſentire videtur Gregorius, Leo, & alij Sancti Patres ex eo, quod Eccleſia in executione ſuæ iuriſdictionis & poteſtatis, vtatur tanquam Miniſtro, & inſtrumento brachio Principum ſæcularium, &c.

52 Iſaias 11. vbi dicit: Habitabit lupus cum agno, & pardus cum hœdo decumbebit: vitulus, & leo, & ouis ſimul morabuntur, & puer paruulus minabit eos. Et paulò poſt non nocebunt, & non occident in vniuerſo monte ſancto meo: Per hæc verba ſolùm ſignificat quod in Eccleſia Chriſti pacificè ſimul conuerſabuntur pauperes, & diuites; crudeles, & manſueti; iuſti, & peccatores; impatientes & patientes; nobiles, & ignobiles, &c.

Idem etiam habetur Oſeæ 2. vbi ſenſus dictæ Scripturæ aperitur, & declaratur.

53 Eccleſia ex Scripturis allegatis non ſequitur, quod non poſſit perſequi, & pœna etiam mortis, non quidem ex odio, ſed ex zelo iuſtitiæ; punire tanquam pacis & fidei perturbatores hæreticos.

54 Aperitur ſenſus verborum Iſaiæ cap. 11. in fauorem hæreticorum pœnitentium, quamuis etiam dici poſſit, quod & hæretici, qui ſunt ſerpentes, & aſpides non nocebunt, neque damnum inferent Catholicis; quia licet videantur iis nocere, reuerà tamen non nocent, ſed eos in doctrina, & virtute Catholica ſe exercere, faciunt.

55 Homines potentes & crudeles in ſacra Scriptura appellantur lupi, leones, pardi, panthera, & vrſi.

56 Iſaias cap. 2. vbi habet: Conflabunt gladios ſuos in vomeres, & lanceas ſuas in falces; non leuabit gens contra gentem, &c. deſcribit ſolùm tempus Aduentus Meſſiæ, prout demonſtratur ex eodemmet Iſaia, & ex Patribus interpretibus, conſequenter non ex illis verbis ſequitur, quod fides Chriſti non armis, nec hominum cæde ſit inſinuanda.

57 Item poſſunt prædicta verba ex plurimorum Patrum interpretatione intelligi de bonis & probis Viris, qui animi affectionibus edomiti, & ſecum, & cum proximo, & cum Deo magnam pacem habent, &c.

58 Parabola de zizania Matth. 13. non eſt intelligenda de hæreticis tantùm, ſed de peccatoribus omnibus in vniuerſum, quando ſcilicet ſi punirentur, grauia mala ſequerentur.

59 Hieronymus, Theophylactus, & Euthymius, Chryſoſtomus, Cyprianus, & Auguſtinus per zizania intelligunt hæreticos, non ita vt excludant cæteros reprobos, ſed quia inter cæteros improbos hæretici ſunt peiores, de hæreticis faciunt mentionem ſpecialem.

60 Chriſtus Dominus per iſtam parabolam de Zizania non prohibet extirpari hunc, vel illum improbum, ſed peccatorem in particulari; ſed ſolùm prohibet, ne probi tentent extirpare omnes improbos, ſeu peccatores in vniuerſum, cum hoc fieri non poſſit ſine magno damno proborum.

61 Chriſtus Dominus prohibuit, ne hæretici punirentur, quando non poſſunt cognoſci, neque à fidelibus diſcerni; ſed ſi delictum ſit publicum, & cognoſcantur qui ſint hæretici, qui verè Catholici parabola nihil efficit.

62 Dominus ſolus poteſt fictilia vaſa confringere, & zizania eradicare ſcilicet omnia, vel etiam ſi diſcerni non poſſint, vel immediatè abſque vllo medio, cum Eccleſia tantùm poſſit mediis Principibus ſæcularibus tanquam inſtrumentis eidem ſubordinatis.

63 Chriſtus Dominus in illis verbis Lucæ 9. Neſcitis cuius ſpiritus eſtis, filius hominis non venit animas perdere, ſed ſaluare, ſolum ſignificat ſe noluiſſe ſuam doctrinam Euangelicam in Orbe terrarum introducere per externam violentiam more Tyrannorum volentium alia Regna vſurpare.

64 Item ibi reprehenduntur à Chriſto Domino Apoſtoli cupientes Samaritanos non tam ex affectu ſalutis animarum, ſed ex affectu odij, & vindicta per ignem puniri.

65 Item ex illo loco ad ſummum deducitur, quod non pertineat ad Eccleſiam, mortis ſententiam in hæreticos, ſeu in alios delinquentes per ſe, & immediatè exequi.

66 Chriſtus Dominus Luc. 22. & Matt. 26. vbi prohibet Apoſtolis, ne vtantur gladio, ſolùm ſignificat, quod non ſint ex odio, & vindicta, neque ex propria, & priuata auctoritate vindicanda iniuria.

67 Chriſtus Dominus reprehendit Petrum, quod ſine ipſius iuſſu ſeruum Pontificis vulnerauerit; quia temerarium erat, vnum hominem velle cum tanta militum turba pugnare; præſertim quia facilè, ſi Dominus voluiſſet, potuiſſet ſe liberare, &c.

68 Chriſtus Dominus per illa verba: Qui acceperint gladium, gladio peribunt, non ſignificat, quod omnes illi, qui gladium acceperint, niſi forſan vt plurimum gladio perituri ſint, ſed alludit ad veterem legem, quo præcipiebatur, quod omnis homicida interficeretur.

69 Item Chriſtus Dominus per dicta verba voluit ſignificare, Iudæos, qui contra ipſum gladio venerant, gladio Romanorum perituros.

70 Hieronymus, & alij exponunt prædicta verba non de gladio materiali, ſed de gladio ſpirituali, ſcilicet de diuina vindicta, qua punientur à Deo in hac, vel in altera vita, vel vt loquitur Auguſtinus, intellexit de gladio materiali, videlicet peccato, quia vt ipſe ait: omnis qui gladio percuſſerit, gladio morietur: nam ipſo peccato anima morietur: alij denique exponunt non de facto, ſed de merito, ſeu ſecundùm meritum.

71 Paulus Apoſtolus 2. ad Cor. 10. vbi dicit: Arma militiæ noſtræ non carnalia ſunt, ſed potentia Deo ad deſtructionem munitionum, &c. ſolùm ſignificat, Apoſtolos in Euangelio prædicando non eſſe vſos armis carnalibus, ſcilicet vt explicat ibi Chryſoſtomus, opibus, gloria, Principatu, humana ſcientia, facundia, aſtutia, ſimulatione, gladio, ſcuto, &c. quibus homines carnales vtuntur, ſed eſſe vſos armis ſpiritualibus, &c.

72 Poteſtas, quam habet Eccleſia à Chriſto Domino puniendi etiam corporaliter hæreticos, & alios delinquentes, poteſt dici ſpiritualis, quia iam directè extendatur ad ſpiritualia, & temporalia ordinentur

tur ad ſpiritualia, indirectè extenditur etiam ad temporalia.

73 *Arma prædicta dicuntur ab Apoſtolo: eſſe potentia Deo; quia ſcilicet ſunt ordinata ad defendendum honorem Dei, vel quia ſunt valida, & efficacia per Deum, vel quia ſunt virtus Dei, &c.*

74 *Arma prædicta dicuntur item ad deſtructionem munitionum, quia ſcilicet ſunt ad deſtructionem ſyllogiſmorum, ſophyſmatum eloquentiæ humanæ, virtutum philoſophicarum, ſæcularis potentiæ, &c.*

75 *Apoſtolus Paulus vſus eſt interdum poteſtate diuina ad corporaliter puniendos delinquentes.*

76 *Apoſtolus ideò dicit: Principes temporales non ſine cauſa gladium portare; quia ipſis vſus gladij materialis conceditur directè, Eccleſiæ autem ſolùm indirectè, & eminenter.*

77 *Poteſtas puniendi in corpore, vel in bonis temporalibus homines ſi delinquant non ſolummodò, & priuatiuè lege naturæ conceditur Principibus ſæcularibus, ita vt nullo modo concedatur Eccleſiæ, ſed ita vt indirectè concedatur etiam Eccleſiæ.*

78 *Idque maximè verum eſt in crimine hæreſis, quod poteſt, & debet Eccleſia per ſe, vel per alios punire.*

79 *Neceſſe eſt, hæreſes eſſe non antecedenter, & abſolutè; quia quicumque peccat, liberè peccat, ita vt poſſit non peccare, alioquin non peccaret, cùm Deus non obligec ad impoſſibile: oportet autem eſſe conſequenter, & ex ſuppoſitione, quod Deo permittente ſic homo ex ſua malitia liberè ſe determinauerit.*

80 *Deus non ex eo, quod permittat hæreſes, eas vult, quia permittit etiam ſcandala, & cætera omnia peccata, quæ tamen puniuntur.*

81 *Deus permittit hæreſes, ita vt in hac vita nunquam hæreticos puniat, ſed non inde ſequitur, quod Eccleſia illos punire non debeat in hac vita, etiamſi Deus puniat in altera.*

82 *Deus etiam punit tempore ſuo hæreticos in hac vita.*

83 *Iudas qui primus fuit inter Chriſtianos hæreticus laqueo ſe ſuſpendit, & crepuit medius.*

84 *Simon Magus Hæreſiarcha, cùm volare arte magica niteretur, orante S. Petro in terram præceps corruit, & confractus eſt.*

85 *Lucianus Apoſtata, cũ diu, & multum aduersùs Chriſtũ, & Eccleſiã latrauerit, à canib. dilaniatus fuit.*

86 *Manes Perſa dictus Manichæus Rege ſic volente arundine fuit excoriatus, eiuſdémque corpus fuit traditum beſtiis deuorandum. Cutis verò paleis expleta inſtar vtris ante portam vrbis ſuſpenſa.*

87 *Iulianus Apoſtata, lancea, ſicuti quidam volunt, à dæmone transfoſſus, deſperans miſerè mortuus eſt.*

88 *Donatiſtæ quidam, qui ſacroſanctam Euchariſtiam canibus ſuis comedendam tradiderunt, ab iiſdem canibus rabie accenſis, tanquam non Dominis, ſed ignoti, & inimici lacerati fuerunt.*

89 *Arius eodem tempore, quo furore armatus in Eccleſiam pugnare aggrediebatur, animam, viſcera, & excrementa turpiter effudit.*

90 *Neſtorius blaſphema lingua à vermibus exeſa, & conſumpta, apud Inſulam quamdam exulans, infeliciter obiit.*

91 *Lutherus, cùm veſpere benè comediſſet, & bibiſſet, atque hilaris decubuiſſet, poſtridie exanimis in lectulo repertus eſt.*

92 *Caluinus calculo, podagra, hæmoroide, phtiſi, aſmate, hemicrania, fluxione, & ſanguinis excreatione laborans animam exhalauit.*

93 *Hæreticos pœnis corporalibus, præſertim pœna capitis punire eſſet contra manſuetudinem Eccleſiæ, ſi ea id faceret quomodocumque; at quia id facit monendo priùs hæreticos, vt ad fidem redire velint, & tamen illi ſunt pertinaces, vel relapſi, non eſt contra manſuetudinem, ſed potiùs pro manſuetudine; manſuetudo enim debet eſſe talis, vt puniantur delinquentes, & ſeruetur iuſtitia.*

94 *Apoſtoli mites, & manſueti fuerunt, & tamen compluries ſpiritu ſeueritatis vſi ſunt: nam Petrus occidit Ananiam, & Zaphiram coniuges, & Paulus tradidit fornicarium Sathanæ, &c.*

95 *Hæretici pœnitentes licèt pœna mortis puniantur, non eſt periculum, quod damnentur; & ideò non currit argumentum in oppoſitum, ſicut neque habet locum in hæreticis pertinacibus; cum bonum Eccleſiæ bono particulari ſit præferendum, & ipſis hæreticis, non autem Eccleſiæ ſit imputandum, ſi non ſaluentur.*

96 *Hæretici non ſunt membra Eccleſiæ ſimpliciter, & abſolutè loquendo, quatenus ſcilicet non retinent etiã fidem: ſunt tamen membra Eccleſiæ ſecundũ quid, quatenus ſcilicet retinent ſolum characterem baptiſmalem, per quem ſe ſubdiderunt Eccleſiæ.*

97 *Homicidæ fures, latrones, adulteri, & ſimiles homines ſceleſti, ex eo, quod perturbant pacem, & tranquillitatem Reipublicæ, ſeu politicam, puniuntur pœnis corporalibus à Principibus & Miniſtris ſæcularibus: at non inde ſequitur, hæreticos eſſe puniendos tantùm pœnis ſpiritualibus à Prælatis Eccleſiaſticis, quia ipſi perturbant vtramque pacem, & tranquillitatem, &c.*

SVppono 1. quod Eccleſia habeat poteſtatem pu- 1
niendi hæreticum. Eſt ſententia communis DD. Et
patet ex iis, quæ dicebam *ſuprà dubit.* 159. & vlteriùs.
Probatur; quia hæreticus in Baptiſmo fidem Catholicam
profeſſus eſt, & eam obſeruare promiſit: ergo
eam deſerendo grauem fidei, & Eccleſiæ iniuriam infert;
ſicque Eccleſia debet habere ius, & poteſtatem
eam puniendi, & in fide ſuſcepta retinendi.
Confirmatur; quia hæreticus fuit aliquando in Ec- 2
cleſia, cui adhuc etiam ratione characteris baptiſmalis
ſubiectus manet; ergo conueniens non eſt, vt ob proprium
ſcelus, & iniuriam, quam fidei, & Eccleſiæ infert,
ab Eccleſiæ poteſtate ſubtrahatur; alioquin ex proprio
ſcelere commodum reportaret; & dolus, & fraus
ipſi patrocinaretur contra id, quod habetur *in c.* 1. 15.
q. 6. *& in c. conſtituit* 20 *q.* 3.
Confirmatur 2. quia quælibet Reſpublica habet 3
ius, & poteſtatem puniendi tranſgreſſores ſuæ Religionis;
& quilibet Princeps etiam habet ius, & poteſtatem
puniendi deſertores ſuæ militiæ; ergo ſic & Eccleſia.
Confirmatur 3. quia Deus in antiqua lege dedit ius,
& poteſtatem Superioribus populi Iudaïci, quod puni- 4
rent ſacrilegos, & eos, qui fideles ad idola veneranda
permouerent, ſicuti conſtat *ex c* 13. 17. 19. *&* 21. *Deut.*
Ergo multò magis dicendum eſt, quod Chriſtus Dominus
hanc poteſtatem dederit ſuæ Eccleſiæ, cùm hæc
ſit Reſpublica perfectior, & multò latior, per totum
ſcilicet terrarum Orbem extenſa.
Confirmatur 4. quia, ſic volente Synodo Nicæna 5
Conſtantinus I. Arrium cum aliquibus eius ſociis in
exilium relegauit (ſicuti refert S Auguſtinus *lib.* 1. *contra* 6
Epiſtolam Parm. c. 7. Qui idem S. Aug. *in Epiſt.* 166. refert
etiam quod multi Imperatores, multas leges contra
hæreticos tulerint) & Iuſtinianus omnes hæreticos de
Imperio ſuo eiecit (ſicuti refert Paul. Diaconus *lib.* 16.) 7
Ergo dicendum eſt, quod Eccleſia talem habeat poteſtatem,
ne dicamus, quod pij, & religioſi Imperatores, &
Principes iniquas leges condiderint.
Suppono 2. quod ſit rationabile, pium, vtile, ac ne- 8
ceſſarium, vt hæreticus puniatur. Suarez *de fide diſp.* 20.
ſect. 3. *n.* 6. Simanch. *de Cathol. Inſtit. tit.* 46. *n.* 1. *& ſeqq.*
& in Enchirid. tit. 1. *n.* 1. *& ſeqq.* Caſtro *lib.* 2. *de iuſt. hær.*
punit. c. 12. Decian. *in tract. crim. lib.* 5. *c.* 40. Læl. Zech.
in ſumm. p. 1. *tit. de fide rubr. de hæreſi c.* 11. *n.* 16. Roffenſis
a. 33. *contra Lutherum*, Bellarmin. *lib.* 3. *de laicis c.* 21.
& 22. & Azor. *tom.* 1. *lib.* 8 *cap.* 13. Patet ex dictis & vlteriùs.
Probatur 1. auctoritate; quia S. Clemens *lib.* 6. *conſti-*
tut. c. 18. ſ ait. Hæretici ſunt exterminandi, tanquam inſi- 9
diatores Eccleſiæ, labefactores gregis, contaminatores
hæreditatis,

hæreditatis, qui Iudæos falſa Religione, Græcos impietate ſuperant.] Et S.Leo *epiſt.2. ad Epiſcopos Italiæ* de Manichæis loquens, inquit: [Quos vigilantia noſtra teperit, auctoritas, & cenſura coërcuit.] Et paulò poſt, *& in epiſt.* 83. [Pertinaces autem per publicam poteſtatem perpetuò tenet exilio relegati.] & Lucius primus *in epiſt. ad Epiſcopos Galliæ* ſcribit. [Hæretici ſeuerè ſunt extirpandi.] Idem etiam aſſerunt Cyprian. *lib. de vnit Eccleſ.* Ambroſius *lib.1.de Pœnitentia c.14.* quatenus ait: [Sequeſtrari oportet grauiter lapſum, ne modicum fermentum totam maſſam corrumpat.] Auguſtinus *lib.contra Donatiſtas c.4.& 20.tract.10.in Ioan. epiſt.48.& lib.1.retractat.c.5.* Hieronymus *epiſt.53.* Origenes *homil.9. in Numer.* & Patres Concilij Toletani *quæſt.canon.57. & 59.* & tandem Innocentius I. quatenus Cataſrigenſes, & Gelaſius quatenus Manichæos in exilium miſerunt.

10 Probatur ſecundò ratione; quia rationabile, pium, vtile, ac neceſſarium eſt, vt puniantur rebelles, & nocentes; ſicuti habetur ex Petro *epiſt.1.c.2.* & ex Paulo *ad Rom. c.13.* quatenus ibi Principes dicuntur Miniſtri Dei, & malefacta vindicare: ergo rationabile, pium, vtile, ac neceſſarium eſt, vt puniantur hæretici, qui ſunt Eccleſiæ rebelles, ſacrilegi, & fidei contemptores.

11 Confirmatur; quia hæretici (ſicut & alij peccatores) puniuntur; tum propter ipſorum vtilitatem *ex Prouerb.3.*& ex Apoſtolo *ad Corinth.17.* ſic enim ſæpè corriguntur & emendantur, vt obſeruat S. Auguſtinus *epiſt.48.50 & 61.& lib.1.contra Parmen.c.7.* iuxta illud Pſalm.22. *Virga tua, & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt, quem enim Dominus diligit, eum caſtigat, & punit,* & *vexatio dat intellectum* Iſaiæ 28. Vnde & Deus, vt ad ſe Paulum traheret, per pœnam cæcitatis temporalem id fecit, *Act.9.* Quod etiam notauit S.Leo *epiſt.4.* ibi: Profuit iſta diſtinctio, dum ad ſpirituale remedium nonnunquam recurrunt, qui timent temporale ſupplicium: impediuntur etiam, ne liberiùs peccent, & ne alios inficiant, & peruertant. Quapropter hæreticis obſtinatis rectè dixit Bellarminus *lib.3. de laicis c.21. circa fin.* [Beneficium eſt, quod de hac vita tollantur: nam quo diutius viuunt, eò plures errores excogitant, & maiorem ſibi damnationem acquirunt.] Tum ſecundò, vt alij terreantur, & in officio contineantur, & à delictis retrahantur: vt enim ait Ariſtoteles *lib.10.Ethic.cap.9.*
12 [Multitudo neceſſitati potiùs, quàm rationi paret.] Et ob bonum commune delicta puniri debent; alioquin innumera delicta & peccata committerentur, *cap.vt fama de ſent.excomm.* quod etiam dicitur *ad Titum 5.* Ibi: [Peccantem coram omnibus argue, & vt cæteri timorem habeant.] Tum tertiò, vt alijs non noceant. Quæ omnia (ſicut adnotarunt Ambroſius, Hieronymus, & Auguſtinus *locis ſuprà citatis*) præcipuè locum habent in hæreticis: Ergo, &c.

13 Confirmatur ſecundò; quia hæretici ſunt peſte infecti & tanquam peſtiferi diligenter arcendi: ipſorum enim malitia (ſicuti dixerunt Hieronymus *epiſt ad Damaſum, & in dialog aduerſus Lucifer.* Auguſtinus *lib.1. de Baptiſmo c.4. & lib 2. c.8.* Irenæus *lib.4. c.62.* & alij, ſuperat malitiam homicidarum, & adulterorum, & Chriſti crucifixorum (qui veſtem inconſutilem integram ſeruarunt, *Ioan. 19.*) & ſuperat etiam malitiam meretricis, quæ ſuppoſititium filium ſectum voluit, 2. *Reg.*
14 *c 1.* Quod & inde quoque patet; quia Lutherus ipſe *de angul.Miſſ.* fatetur, ſe pluſquam ſalis modium cum Sathana comediſſe, & ab illo argumenta ad tollendam Miſſam didiciſſe: & Apoſtolus 2 *ad Timoth.3.verſ.2.de*
15 *hær* inquit. [Erunt homines ſeipſos amantes, cupidi, elati, ſuperbi, blaſphemi, parentibus non obedientes, ingrati, ſceleſti, ſine affectione, ſine pace, criminatores, incontinentes, immites, ſine benignitate, proditores, proterui, tumidi, & voluptatum amatores magis, quàm Dei, habentes ſpeciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes, &c.] Ergo, cùm hæretici ſint tales, abſque dubio rationabile, pium, vtile, ac neceſſarium eſt vt puniantur. His ſuppoſitis, ſit

Difficultatis Reſolutio.

Reſpondetur igitur: hæreticus, ſi ſit impœnitens, 16
per publicas, & ſupremas Poteſtates, debet affici pœna mortis: patet ex iis, quæ dicebam *ſupr. Dubitatione* 158. (vbi etiam de hac re vide) & docent Oſtienſis *in c. ad abolendam de hær.n.6.* Abbas *ibid.n.13.* Zabarella *n.80.* Ioannes Andreas *n 6.* Buttius *num.17.* Ancharan.*num.7.* Henricus *n.19.* Syluester *verbo Hæreſis primo n.14.* Raynerius *eod.verb.c.5.verſ.Quartum eſt*, Bellarminus *lib.3. de laic c.21. & 22.* Caſtro *lib 1. de iuſt.hær.punit.c.9.& lib.2.c.12.* Suarez *de fide diſp.23.ſect.1.* Valentia *2.2.diſp. 5 q.11.punct.3.* Azor.*tom.1.lib.8.c.13.q.vlt.verſ.vlt.pœna,* Albertin. *de agnoſcend.hær.q.8. & q.34.n.51.* Royas *de hær.p.1.n.590.& p 2.aſſert.21.* Petr.Gregorius *ſyntagm. iur.lib.33.c.8.n.20.* Antonius Gomez *de delictis cap.2. rubr.de crim.læſæ maieſtat.n.1.* Couarruu. *lib.2.var.c.10. n.10.* Simanch.*de Cathol.inſtit.tit.46.n.42.* Boſſius *tit.de hær.n.37.* Menoch.*de arbitris lib.2.caſ.374.n.1.* Afflict.*in conſtit.Regn.de hær.rubr.1.n.36.* Turrian. *de fide diſp. 56. dub.1.* Roffenſis *a.33.contra Lutherum.* Oſius *lib.1.contra Brentium*, & alij communiter.

Prima Probatio ex Auctoritate.

Probatur primò; quia ſic patet *ex l.Ariani, §.Ma-* 17
nichæi, C.de hær. (vbi quamuis ſit ſermo ſolùm de Manichæis, eſt tamen eadem ratio de cæteris,) & *ex leg. Quicumque, §.eos C.eod.* (quatenus ibi dicitur: *Vltimo ſupplicio afficiantur, qui illicita docere tentauerint.* Vbi quamuis fiat mentio ſolùm de docentibus, eſt tamen eadem ratio de addiſcentibus. Gloſſ. *in c.excommunicamus 1 verbo Puniendi de hær.* cum ſicuti dicitur *in l.culpa C de maleſic.* docere, & diſcere illicita æquiparentur) *& ex l.vbicumque, ex l ſequenti, ex l.Manichæi, Cod.de hær.* (quatenus ibi dicitur, quod hæretici Miniſtris laïcis ſint tradendi, debita, id eſt, ſecundùm leges, quæ eſt pœna mortis, animaduerſione puniendi) & *ex c excommunicamus de hær.* & tandem *ex c.ſuper eo de hær.in 6.*

Confirmatur; quia & Michaël Imperator tulit le- 18
gem, vt hæretici omnes pœna capitis plectantur, ſicuti refert Paulus Diaconus *lib.14.hiſtor.*

Confirmatur ſecundò; quia olim etiam falſi Pro- 19
phetæ à vera fide recedentes, iubebantur occidi, ſicuti conſtat *ex Deut c.13.* quatenus ibi præcipitur, vt falſus Propheta interficiatur, quia *locutus eſt*, inquit Textus vt vos auerteret a Domino Deo veſtro. Videri etiam poterit Textus *in c.18 & in lib.3.Reg. c.18.* & *in lib.4. c.10. & 23.*

Confirmatur tertiò. quia & quod hæretici pœna 20
mortis plectendi ſint, tradunt etiam S.Cyprianus *contra epiſt.Parmen.c.7 & de veritate Eccleſ.c.7. & in exhortatione ad Martyres c.5.* quatenus ait. [Si ante aduentum Chriſti circa Deum colendum, & idola ſpernenda hæc præcipuè ſunt ſeruata, quantò magis poſt aduentum Chriſti erunt ſeruanda?] Hæreſis enim idololatriæ æquiparatur; quandoquidem dogmata hæretica, inquit Hieronymus *ad Galat.5.* Sunt idola, quæ fidelibus ab hæreticis adoranda proponuntur. Simmach.Papa apud Suarez *tract.de fide diſp.23.ſect.1.n.3.* quatenus inquit: [Ferro abſcindenda ſunt vulnera, quæ fomenta non ſentiunt.] Optatus Mileuitanus *lib 3. contra Parmen.* quatenus aſſerit, quod propter hæreſes occiſi fuerint Donatiſtæ. Gregorius *lib.1. epiſt.71. & 72.* Bernardus *ſerm.66 in Cantic* Leo *epiſt.91.ad Turbium c.1.* Hieron.
in c.5.ad Galat. in illa verba. [Modicum fermentum to- 21
tam maſſam corrumpit, quatenus ſcribit: [Arius in Alexandria vrbe vna ſcintilla fuit, ſed, quia non ſtatim oppreſſa eſt, totum Orbem eius flamma populata eſt] Et quatenus *lib.de Vir.illuſtr.* refert, Maximum Imperatorem præcepiſſe, quod Priſcillianus Hæreſiarcha cum ſuis ſociis occideretur. Innocentius *epiſt* 23. quatenus affert exemplum de Chirurgo, qui priùs curat, vt medicamentis

dicamentis vulnus ſanetur; at illud, ſi manens ſanari non poteſt, ferro amputat, ne corpus reliquum ſua tabe corrumpat,) & S. Antoninus 3 *p. tit. 19. § 4. hiſtoria*, quatenus ſcribit, quod tempore Innocentij III. ſimul exuſti fuerint 180. hæretici Albigenſes; quod idem habetur in Concil. Calcedonen. *c.* 1.

24 Aduerte tamen hîc, quod iudices laici non poſſint dictam pœnam remittere; ſicuti conſtat *ex c. vt officium de hæret. in 6.* ex Bulla Vrbani IV. incipiente *Licet*, & ex Bulla Innocentij IV. incipiente *Statuimus*: quæ Bullæ referuntur in Directorio Inquiſitorum.

25 Aduerte ſecundò, quod hæreticus (ſi ſcilicet fuerit impœnitens, vti dicebam) non ſolùm puniri debeat pœna mortis, ſed etiam pœna ignis; ſicuti patet ex Conſtitutione Federici Imperatoris (quæ incipit *Inconſutilem*, eſtque apud Penam *inter literas Apoſtolicas*) & tradunt Oſtienſis *in ſumm. de hæret. §. qua pœna feriatur n. 9.* Vitalin. *in rubr. de crim. hæreſ. n. 6.* Abbas *in c. Excommunicamus* 1. *de hær. in princ.* Socin. *ibid. n. 7.* Decian. *in tract. crim. lib. 5. c. 42. n. 4.* Clar. *in Practica §. hæreſis n. 7.* Rulandus *lib. 3. conſ. 75. n. 5.* Martinus del Rio *lib. 5. diſquiſ. magicar. ſect. 16.* Et videri etiam poterit Conc. Calcidon. *act.* 1. Vbi habetur, quod Diaconus Epiſcopus Alexandrinus dixerit. [Si Eutyches præter dogmata Eccleſiæ ſapit, non ſolùm pœna dignus eſt, ſed etiam & igne.]

26 Aduerte tertiò, quod hæreticus (ſi ſimiliter impœnitens ſit) non ſolùm puniri debeat pœna ignis quomodocumque, ſed ita, vt etiam viuus comburatur. Calderin. *tract. de hæret. in rubr. de pœn. hæret. filior. n.* 10. Simanch. *de Cathol. inſtitut. tit. 46. n. 49.* Ruyas *tract. de hæret. p. 5. n. 360. & ſeqq.* Lælius Zechius *in ſumm. part. 1. tit. de fide rubr. de hæret. c. 11. n. 16.* Repertor. Inquiſit. *verbo comburi, verſ.* 1. & Caſtro *lib. 2. de iuſt. hæret. punit. cap.* 12. qui refert, quod in Italia, Hiſpania, & Gallia hæretici igne comburendi tradantur, in Flandria, & in aliis inferioris Germaniæ partibus capite plectantur, & alibi, ligatis manibus, & pedibus, in flumen proiiciantur.

27 Aduerte quartò, quod Oſtienſis, Ioannes Andreas, Abbas, & alij complures *in c. Ad abolendam de hæretic.* putent, pœnam, vt hæretici igne comburendi tradantur, deſumi ex eo, quod Chriſtus Dominus *Ioan.* 15. dixerit. *Si quis in me non manſerit, mittetur foras, ſicut palmes, & areſcet; & colligent eum, & in ignem mittent, & ardet.* At minùs rectè, quia Chriſtus Dominus ibi non ſolùm loquitur de hæreticis, ſed etiam de peccatoribus in vniuerſum, nec loquitur de igne noſtro, ſed de igne gehennæ; quapropter Simanch *de Cathol. inſtit. tit. 46. n. 47.* Villadiego *de hæret. q. 15. n. 7.* & quidam alij aiunt, pœnam hanc fuiſſe paulatim vſu introductam, & confirmatam, & nullo iure ſcripto traditam haberi; quorum Doctorum ſententia fortaſſe vera eſt, ſi loquantur de legibus in corpore Iuris inſertis; at ſecùs, ſi loquantur
28 etiam de dicta Conſtitutione *Inconſutilem*, Federici Imperatoris, quia in ea expreſsè Federicus Imperator ſtatuit, quod hæreticus viuus comburatur, ſicuti ſuprà notabam.

29 Aduerte quintò, quod hæc pœna ſit antiqua, ſicuti inquit S. Gregorius *lib. 1. dialog. c. 4.* & inquiunt etiam Claudius Sanct. *lib. de methodo contra ſectas veterum Principum*, Paulus Diaconus *lib.* 24. Sozomenus *lib. 1. c. 20.* Zonaras (quatenus in vita S. Alexij ait, quod Baſilius quidam hæreticus fuerit flammis combuſtus) Nicephor. *lib. 18. c. 4.* (quatenus ſcribit, quod Conſtantinopoli ſimiliter alij quidam hæretici fuerint etiam flammis combuſti; quapropter grauiter errabant Donatiſtæ, qui (ſicuti refert S. Auguſtinus *lib. 1. contra epiſt. Parm. c. 7. & epiſt. 166. & lib. 2. contra literas Petilian. c. 10 & lib. 2. contra Epiſt. Gaudentij c.* 17.) negabant, quod liceret Eccleſiæ tradere hæreticum igne comburendum; cum quibus Donatiſtis ſentit etiam hæreticus Ioannes Hus, vti refertur in Concilio Conſtantienſi. *art.* 14. vbi error iſte damnatur, ſicut & damnatur in Bulla Leonis X. contra Lutherum, qui etiam ſic ſentiebat, vti refert Roffenſis *art.* 33.

Secunda Probatio, ex ratione.

Probatur ſecundò ratione; quia licitè pœna mortis 30
puniuntur Blaſphemi, Idololatræ, magiam ſectantes, & alij ſimiles homines ſcelerati: ergo & hæretici: conſequentia patet a pari, quin a fortiori. Antecedens probatur *ex lib. 3. Regum cap. 8. ex lib. 4. c. 10. verſ. 25. & cap. 23. ex lib. 1. Machabæo. c. 25. & Leuit. 20. verſ. ſecundo, & c. 24. verſ.* 16. vbi præcipitur, quod qui blaſphemauerit Nomen Domini, morte moriatur: Idem præcipitur *Numer.* 2. contra illos, qui Idolis ſacrificabant, & *Exodi 23. verſ.* 27. Moyſes præcepit, vt occiderentur multa millia Iudæorum, eò quod idolum vituli adoraſſent, & à veri Dei fide receſſiſſent. & *Leuitic.* 20. & *Numer. 25. cap.* puniebantur illi, qui ad Magos declinaſſent, & *cap. 16. Numer.* terræ hiatu abſorbentur ſchiſmatici, & *c. 25. verſ. 5. Deuter. 13. verſ. 6. & cap. 17. verſ.* 12. dicitur: Qui ſuperbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, & decreto iudicis moriatur homo ille, & *Actor.* 5. Petrus occidit Ananiam, quia Spiritui Sancto fuerat mentitus (de quo facto ait Ambroſius *ſermon.* 19 *Dum illum punit, alios corrigit: Voluit enim, vt pœna ad vnum, metus ad alios perueniret.*) & *Actor.* 13. Paulus cæcitate percuſſit illum, qui fidem impedire conabatur.

Confirmatur; quia etiam apud alias nationes con- 31
ſuetudo fuit, vt qui a Religione (quam putabant veram) recederent, morte punirentur, ſicuti conſtat ex iis quæ refert Ariſtoteles *lib. 1. de Monarch. c.* 1. & ex iis, quæ refert Plato *lib. 10 de legibus.* qui idem Plato *lib. 6.* ait: *Quos Legiſlator inſanabiles ſenſit, hos vltimo ſupplicio afficit, non ignorans, iſtis meliùs eſſe mori, quàm viuere.* Ob quam cauſam Athenis occiſus fuit Socrates, vti teſtatur idem Plato, & Ælianus *libro 5. variar. hiſtor.* ſcribit, quod Athenienſes conſueuerint lapidibus occidere illos, qui Deos blaſphemabant; & Nabucodonoſor Rex legem tulit, vt qui Deum Danielis blaſphemaret, occideretur, & eiuſdem domus deuaſtaretur, *cap. 3. Danielis*: qua lege Nabucodonoſor Rex obſequium iuſtiſſimum, ait S. Auguſtinus *epiſtola* 50. præſtitit Deo vero.

Confirmatur ſecundò; quia ad coërcendos hæreti- 32
cos, præter pœnam capitis, non eſt aliud remedium efficax: quod inde patet; quia priùs hæretici excommunicabantur, at iactitabant, quod excommunicatio eſſet frigidum fulmen: priuabantur bonis ſuis, neque hanc pœnam valde timebant (cùm haberent multos, à quibus alerentur) conniciebantur in carcerem, & eiiciebantur in exilium, ſed neque hoc ſatis erat; cùm præſentes verbis, abſentes verò libris & epiſtolis corrumperent, & inficerent.

Confirmatur tertiò, quia Adulteratores monetæ, fal- 33
ſarij, & rei læſæ maieſtatis humanæ pœna capitis puniuntur, *l. 1. 2. & 3. de falſ. monet. l. Quicumque, & l. Cornelia, ff. ad l. Cornel. de falſ. & l. lex 12. Tabularum, ff. ad l. Iul. maieſt.* Ergo multò magis & hæretici pœna capitis puniri debebunt; cùm ſint adulteratores, & falſarij verbi Dei, & rei læſæ maieſtatis diuinæ.

Confirmatur quartò, quia mulier adultera pœna 34
capitis punitur, eo quod non ſeruet fidem promiſſam viro ſuo; ergo multò magis & pœna capitis puniri debebit hæreticus, eo quod non ſeruet fidem promiſſam Deo viuo, & vero; cùm hoc peccatum (vt rectè dixit Auguſtinus *epiſt.* 50.) grauius ſit peccato adulterij.

Confirmatur quintò, quia, *Ioan.* 10. Hæretici ſunt fu- 35
res, & latrones (vt ibi præter alios exponit Chryſoſtom. *hom.* 68.) & *Matth.* 7. ſunt lupi rapaces. *Attendite à falſis Prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces.* (vt ibi exponit Ambroſ. *lib. 7. in Lucam c. 10. in princ.* & Auguſt. *tract.* 45.) Idémque dicitur *Act.* 20. vbi Paulus ait. *Attendite vos, & vniuerſo gregi: ego ſcio, quod poſt diſceſſionem meam intrabunt in vos lupi rapaces.* At fures, latrones, & lupi rapaces pœna capitis puniuntur; Ergo, &c.

36 Confirmatur ſextò, quia hæretici dum impiè blaſphemant,(cum Dei auctoritati, & verbo repugnent, & Deo tribuant, quod ei non ineſt, tollant autem, quod eidem ineſt) & Eccleſiæ ſunt rebelles, eique grauem inferunt iniuriam, (cùm ab ea ſe ſeparent, & ei tribuant,quod poſſit fallere,& falli.) Inferunt etiam iniuriam omnibus fidelibus(cum, ſicuti dicitur *in l. Manichaos, Cod. de haretic.* quod in Religionem diuinam committitur,in omnium iniuriam committatur)omnibus ſunt quammaximè pernicioſi,etiam in ſpiritualibus (cùm animas occidant) tollant fundamentum omnis,& vniuerſæ bonitatis; Rempublicam ſeditionibus, & tumultibus replent : ergo non eſt, cur pœna capitis puniendi non ſint.

37 Confirmatur ſeptimò,quia omnes ſcelerati, quorum ſcelus notabiliter proximum lædit, pœna capitis puniuntur : Ergo multò magis & hæretici pœna capitis puniri debebunt; cùm ipſorum hæreſis non ſolùm notabiliter proximum lædat, ſed etiam Deo quammaximam iniuriam inferat.

38 Confirmatur octauò; quia hæretici perturbant pacem,& tranquillitatem Reipublicæ magis, quàm fures, adulteri,homicidæ,falſarij,periurij, & alij ſimiles ſcelerati; at iſti pœna capitis puniuntur : ergo multò magis & hæretici pœna capitis puniri debebunt. Minor, & conſequentia patent. Maior probatur; quia Pax Eccleſiaſtica conſiſtit in fidei, & ſacramentorum vnitate; pax verò politica conſiſtit ſolùm in externa tranquillitate; ſed hæretici perturbant vtramque pacem; fures autem, adulteri,&c. perturbant tantùm pacem politicam: Ergo, &c.

39 Confirmatur nonò, quia hæretici inficiunt alios magis,quàm fures,adulteri,& ſimiles ſcelerati;quandoquidem ex Hieronymo *lib.3.commentar. ad Galatas*, & ex aliis Sanctis Patribus de hæreticis dicitur, quod ſcintilla ſtatim,atque apparet,ſit extinguenda; fermentum putridum à vicina maſſa ſit remouendum; putridæ carnes ſint ſecandæ : ſcabioſum animal a caulis ouium ſit repellendum,ne tota domus comburatur,tota maſſa, corpus, aut pecus corrumpatur (cùm

Morbida facta pecus totum corrumpat ouile.)

Et præterea comparetur hæreſis cancro, quod medicamentis curari non poteſt, ſed (ne perpetuò ſerpat, & totum corpus corrumpat) ferro abſcindi debet.

Obiectiones.

40 Obiicies,quod quis credat,eſt donum Dei : ergo puniri non debet hæreticus, qui non credit.

Reſpondetur : Nego conſequentiam; quia licet, quod quis credat, ſit donum Dei, eſt tamen cum Dei auxilio (quod nemini denegatur) in poteſtate ipſius, quod credat; Theologi communiter ex Auguſtino *lib. de prædeſtinat.ſanct.cap.*11. Correctio autem mouet hominem, vt Dei gratiæ obediat, & cooperetur iuxta illud Prouerb.29. *Virga,& correctio tribuit ſapientiam*: quemadmodum,quod quis ſit caſtus,vel iuſtus, &c. eſt ſimiliter donum Dei, & tamen ſi caſtus, & iuſtus non ſit, punitur, & compellitur ad iuſtè, vel caſtè viuendum.

41 Inſtabis : Fides debet eſſe libera : ergo non debet puniri hæreticus, ſi illam deſerit.

Reſpondetur : diſtinguo antecedens : debet eſſe libera conſequenter, & ex ſuppoſitione (ſi ſcilicet illa fuerit iam ſemel ſuſcepta)nego : antecedenter,& abſolutè, quod ſcilicet nemo cogi poſſit ad illam ſuſcipiendam,concedo:non tamen hinc ſequitur,quod (vti dicebam) puniri non poſſit, qui fidem ſemel ſuſceptam deſerit;quia homo (cum fidem iam ſemel ſuſceptam deſerendo grauem iniuriam inferat fidei, ſacramentis, & Eccleſiæ)meritò punitur ab Eccleſia,quemadmodum in
42 antiqua lege Gentiles ante circumciſionem factam cogi non poterant ad amplectendum Iudaiſmum; at poſt dictam circumciſionem factam cogi poterant ad obſeruandam legem Moſaicam, *ex cap.5. ad Galatas verſ.3.* Ibi:*Teſtificor omni homini circumcidenti ſe,quoniam debitor eſt vniuerſa legis facienda.* Quemadmodum etiam licet liberum ſit homini alia peccata committere, tamen ſi iſta committat,punitur,ergo & ſic,licet liberum ſit homini non credere,tamen ſi non credat,puniri poterit.Vide Auguſtinum *epiſt.50. ad Bonifacium, & lib. 3.contra Creſconium c.51. & lib.2. contra epiſtolam Gaudenty c.12.*vbi ait:datum eſt homini liberum arbitrium, ſed vt ſi eſſet malefaciens, fieret mala patiens.

Reinſtabis : *Matth.*18. dicitur, *Si Eccleſiam non audierit,ſit tibi ſicut Ethnicus,& publicanus*;& *ad Titum* 43
3.habetur : *hæreticum hominem poſt vnam, & ſecundam correctionem deuita, quia ſubuerſus.* Ergo ſequitur, quod hæreticus ſit tantùm vitandus.

Reſpondetur : diſtinguo conſequens;ſi loquamur de pœnis ſpiritualibus tantùm, concedo : ſi loquamur de pœnis etiam corporalibus (quæ licet in dictis locis ſacræ Scripturæ non ſint expreſſæ,tamen non ſunt excluſæ; quin potiùs in aliis locis eiuſdem ſacræ Scripturæ incluſæ,ſicuti patet ex dictis,& etiam patebit ex dicendis) nego. Vt omittam,quod Paulus Apoſtolus ſcribebat ad Titum,qui erat Epiſcopus,quem propterea non decebat vti gladio temporali, ſed ſolùm ſpirituali, ſcilicet excommunicatione; & quamuis tunc poſſet Titus hæreticum pertinacem, & incorrigibilem tradere brachio ſæculari, vt ab illo puniretur, tamen id tunc non fecit, nec facere iuſſus fuit à Paulo Apoſtolo;quia tunc non erant Principes ſæculares,quibus poſſet committi; cùm omnes tunc eſſent Gentiles,& Infideles. Vt omittam etiam, quod ibi tantùm erat ſermo de admonitione,quæ fieri debet hæretico,priuſquam excommunicetur ab Eccleſia, quæ priuſquam quempiam excommunicet, ad minus bis monere conſueuit.

Vrgebis: Eccleſia non punit Iudæos, ſed eos tolerat : ergo & tolerare debebit hæreticos. 44

Reſpondetur : Nego conſequentiam; & diſparitas eſt; quia Iudæi nunquam noſtram fidem receperunt, ſicque nunquam Eccleſiæ ſubditi facti ſunt; at ſecùs hæretici, qui a fide recepta, & à promiſſione Deo, & Eccleſiæ facta, iam ſubditi per baptiſmum ſuſceptum
facti Eccleſiæ, receſſerunt. Vt omittam, quod (cum 45
ſacra Scriptura conſeruetur apud Iudæos inimicos noſtræ fidei, & exinde deſumatur magnum argumentum ad probandam veritatem eiuſdem noſtræ fidei) dicit Sanctus Auguſtinus *in Pſalmo quadrageſimo circa finem, & libro 18.de Ciuitate Dei, capite quadrageſimoſexto*, quod Iudæi ſic viuere permittantur, ad hoc, vt Scripturæ ſacræ teſtimonium conſeruent; & citat illud ad Romanos, 11. *Illorum delictum ſalus eſt Gentium*; & illud Pſalmi quinquageſimi-octaui. *Ne occidas eos, ne fortè obliuiſcantur populi mei, diſperge illos in veritate tua.* Vt omittam etiam, quod Religio Iudæorum fuit pro tempore inſtituta à Deo, ſecta autem hæreticorum, quæ plena mendaciis eſt, fuit inſtituta à dæmone patre mendacij.

Reurgebis : Experientia docet, quod terrores 46
non valeant, vt hæretici reuocentur ad fidem: Ergo.

Reſpondetur : Nego antecedens; quapropter Auguſtinus *epiſt.* 48. rectè dicit, ob metum pœnæ quamplurimos ad fidem redire; ſicque de facto videre eſt in illis locis, vbi viget ſanctæ Inquiſitionis Officium. Vt omittam, quod de facto etiam ſectæ complures Albigenſium, Donatiſtarum, & Manichæorum, &c. armis extinctæ ſint.

Obiicies ſecundò, S.Martinus reprehendebat Iudi- 47
ces,& Principes Chriſtianos,quod hæreticos pœna capitis punirent;ſicuti refert Sulpitius *lib.2.hiſtor.ſacr.circa fin.* Ergo.

Reſpondetur,Sanctum Martinum eos reprehendiſſe; quia nondum ipſe nouerat legibus cautum eſſe, quod hæretici pœna capitis punirentur : vel quia Iudices, & Principes Chriſtiani ſic hæreticos puniebant non tã ex

affectu

affectu virtutis,ac fidei, quàm ex affectu odij,& vindictæ; vel quia tunc(cùm exinde maiora mala, perturbationes ſcilicet, & ſeditiones contra pacem, & bonum commune ſequerentur) non expediebat hæreticos pœna capitis puniri; quemadmodum & hodie etiam in Germania,& in aliis regionibus ad vitanda maiora incommoda hæretici ſimiliter tolerantur, & permittuntur.

48 Cæterum idem S.Martinus (vt ibidem refert Sulpitius) quoſdam Epiſcopos reprehendebat, quod permiſerint, vt Priſcillianus hæreticus appellare potuerit ad Imperatorem;& quidem rectè; quia de cauſis Eccleſiaſticis non Principes ſæculares, ſed Prælati Eccleſiaſtici iudicare debent; reprehendebat etiam eoſdem, quod apud Imperatorem cauſam Accuſatoris agerent;& quidem etiam rectè; quia licèt Prælatis Eccleſiaſticis licitum ſit Miniſtris ſæcularibus hæreticos puniendos tradere; licitum tamen non eſt apud eoſdem Miniſtros ſæculares partes Accuſatoris agere.

49 Inſtabis: S. Auguſtinus *q. 10. & 11. in Matthæum, lib. 2. contra Creſconium c. 35. lib. 6. contra Donatiſtas poſt collationem 56. epiſt. 48. ad Vincentium, & epiſt. 51. ad Bonifacium Comitem*, & in multis aliis locis apertè ait, quod hæretici non ſint puniendi pœna capitis;& S. Cyprianus apertè etiam aſſerit,quod hæretici non ſint puniendi alia pœna,niſi ſolùm, vt habeantur, tanquam Ethnici,& Publicani(quemadmodum indicatur *Matth. 18.*)& S.Bernardus *ſerm. 64. in Cantic.* apertè ſimiliter etiam inquit, quod hæretici conuincendi ſint, non armis,ſed argumentis; idémque ſentire videntur Iuſtinus *epiſt. ad Zenum*,& Ambroſ. *epiſt. 37.*

Reſpondetur:concedo, quod S.Auguſtinus ſic ſenſerit,cùm eſſet iunior; aſt hanc ſententiam poſtea retractauit *lib. 2. retractation. c. 5.* vbi ait: [Nunc placet,quod antea ſenſeram,quia nondum expertus eram, vel quantum mali eorum auderet impunitas, vel quantum in eis in melius vitandis conferre poſſet diligentia diſciplinæ.] *& epiſt. 48. ad Vincentium*,atque *epiſt. 50. ad Bonifacium*, vbi loquens de legibus Principum contra hæreticos inquit: [Magis pro illis ſunt illæ leges, quæ illis videntur aduerſæ; quoniam multi per illas correcti ſunt, & quotidie corriguntur: nam per has leges terrentur ſæuientes, & corriguntur intelligentes.] & *lib. 3. contra literas Parmen. cap. 2.* Vbi aſſerit,quod hæretici ſint pœnes ad fidem reuocandi, & *epiſt. 166. & 167. & lib. 2. contra duas Epiſtolas Gaudentij c. 17. & 26. & lib. 2. contra literas Petiliani c. 83.* vbi probat, quod Chriſtiani Principes habeant poteſtatem hæreticos puniendi pœna mortis,iuxta illud ad Roman. 13. *Non ſine cauſa gladium portant*; & *cit. epiſt. 50. ad Bonifacium*, vbi aduertit, quod Eccleſia non ſtatim voluerit circa puniendos hæreticos vti tota poteſtate, quam habebat, ſed proceſſerit paulatim;quia priùs voluit,quod hæretici redire ad fidem monerentur,quodque fideles cum illis non communicarent,poſtea cœpit hæreticos in exilium mittere; poſtea verò tandem hæreticorum malitiam creſcere videns, cæpit ſeuerioribus pœnis eos coërcere; & affert parabolam de nuptiis *Luc. 14.* vbi Chriſtus Dominus priùs inuitauit ſemel, & illos vocauit iterum; poſtea verò præcepit,quod intrare, per vim cogerentur.

Non obſtat igitur Auguſtinus, vti dicebam; neque obſtat Cyprianus; quia tantùm loquitur,quando,ſi punirentur hæretici,maiora mala ſequerentur, neque obſtat Bernardus; quia ſolùm docet,quod hæretici potiùs conuincendi ſint rationibus,& argumentis,quàm armis; cùm rationes, & argumenta ſint ad fidem perſuadendam magis apta, quàm arma; neque obſtat Iuſtinus, quia ſolùm dicit,quod hæretici puniendi non ſint propter tumultum populi, non tamen dicit, quod à iudicibus puniendi non ſint,ſecluſo periculo; neque tandem obſtat Ambroſius; quia ſolùm negat, quod hæretici à iudicibus Eccleſiaſticis pœna capitis ſint puniendi, non tamen negat,quod ab iſtis ad puniendum poteſtati ſæculari ſint tradendi.

Reinſtabis: Tempore Apoſtolorum erant hæreſes,& 50
tamen tunc hæretici pœnis temporalibus non puniebantur.

Reſpondetur: concedo totum; at tunc id erat: quia tunc id non expediebat,neque in praxi poni poterat; at ex eo,quod tunc in Eccleſia hæreticos puniendi conſuetudo non fuerit,non ſequitur,quod tunc Eccleſia talem poteſtatem non habuerit: non enim ſemper quis vti debet poteſtate, quam habet, ſed tempore opportuno,tunc autem Apoſtoli(cùm de facto,licet non de iure,ſubiecti fuerint Principibus ſæcularibus) talem poteſtatem exercere non poterant,& ideò rectè dicit Auguſtinus *cit. epiſt. 50.* quod non ſemper Eccleſia vſa ſit tota poteſtate,quam habuit,ſed cœperit paulatim hæreticos per ſe, vel per Principes ſeculares pœnis temporalibus punire:nunc ſcilicet exilio, vt *in l. Arian. Cod. de hæret.* Nunc pœna pecuniaria,vt *in l. cuncti hæretici eod. tit.* Nunc ablatione omnino bonorum, vt *in l. Manichæi*,& nunc tandem pœna mortis, vt *in l. Quicumque eodem Codice.*

Vigebis: S.Auguſtinus *citata epiſt. 50. circa medium* 51
ait,[Quod Reges,& Principes ſæculares debeant hæreticos punire, idémque ſentire videtur Gregorius *lib. 1. epiſtola 72.* Leo *epiſt. 4.* (quatenùs ait: *ſeueris Principum conſtitutionibus Eccleſiam adiuuari.*) & *epiſtola 2.* (quatenus de hæreticis loquens inquit,hæreticos iuxta Chriſtianorum Principum leges releganodos eſſe;& alij Sancti Patres.

Reſpondetur, Auguſtinum, Gregorium, Leonem,& alios Sanctos Patres id dicere, ex eo quod Eccleſia in executione ſuæ iuriſdictionis,& poteſtatis vtatur (tanquam Miniſtro,& Inſtrumento) brachio Principum ſæcularium, & ex eo quod Eccleſia exigat à Principibus ſæcularibus, vt ſibi ad hæreticos, & alios delinquentes puniendos auxilium præbeant; ſicque non ex eo,quod non habeat talem iuriſdictionem, & poteſtatem;ſed ex eo,quod ſibi vires deficiant,& poteſtatem,quam habet, non poſſit ſine ſæcularium Principum auxilio executioni mandare; & propterea Eccleſia monet prædictos Principes ſæculares,vt ſibi ad ſui,& Reipublicæ defenſionem vtantur, ſicuti tenentur circa prædictos delinquentes puniendos poteſtate, quam habent.

Obiicies tertiò, *Iſaia* 11 habetur: *Habitabit lupus cum* 52
Agno,& Pardus,cum hœdo decumbebit: Vitulus, & Leo, & Ouis ſimul morabuntur, & puer paruulus minabit eos. Et paulò poſt: *Non nocebunt,& non occident in vniuerſo monte ſancto meo: quia impleta eſt terra ſcientia Domini, ſicut aquæ maris operientis*: Quibus verbis ſignificat Iſaias, quod ſine cæde, & ſanguine doctrina Chriſti per totum Orbem propaganda,& conſeruanda ſit: Ergo hæretici in Eccleſia ſunt tolerandi, non autem pœnis temporalibus, præſertim capitis, puniendi.

Reſpondetur: Nego conſeq. quia Iſaias per ea verba ſolùm ſignificat, quod in Eccleſia Chriſti pacificè ſimul conuerſabuntur pauperes,& diuites, crudeles, & manſueti;iuſti,& peccatores;impatientes, & patientes, nobiles,& ignobiles;ita vt Gentes barbaræ,& crudeles depoſita ferocitate,& crudelitate ſua,viuant ſimul cum manſuetis,& patientibus(inde Saulus ex Hieron. *in d. c. 11. Iſaiæ* ſpirans minarum, & cædis in Chriſtianos, & erat lupus,habitauit cum S.Petro, & S.Ioanne) ſic præter Hier. exponunt prædicta verba Origen. *hom. 2. in c. 6. Gen.* Chryſoſt. *hom. 13.* Baſil. *hom. 10.*& alij Patres.

Idem etiam habetur *Oſeæ 2. verſ. 18.* Ibi: *Et percutiam cum eis fœdus in die illa cum beſtia agri, & cum volucre cœli, & bellum conteram de terra, & dormire eos faciam fiducialiter.* Quibus verbis ſignificantur varij hominum mores, variarum ferarum naturam imitantes; & promittit Deus, quod ita ſit manſuefacturus omnes gentes (etiam crudeles, impias, barbaras & feras) vt fideles poſſint ſimul cum eis habitare,adeò pacificè,ac ſi pactum cum eiſdem iniiſſent; ſic exponunt prædicta verba Hieronymus,Theophylactus,Theodoretus,& alij *in cit. c. 2. Oſeæ.*

Quamuis Rupertus, Iſidorus & Montanus *in d. cap.* 10. *Oſeæ* exponant de beſtiis ad litteram, quæ Apoſtolis & Martyribus ſubdebantur, eorúmque pedibus ſubjiciebantur, iuxta illud *Lucæ* 10. *verſ.* 9. [Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſupra ſerpentes & ſcorpiones, & ſuper omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit.] Vnde *Act.* 28. *verſ.* 5. S. Paulus à vipera inuaſus nihil mali ab ea paſſus eſt.

De hoc fœdere loquens Iob *c.* 5. *v.* 15. inquit: [Sed cum lapidibus Regionum pactum tuum & beſtiæ terræ pacificæ erunt tibi.] Et Dauid *Pſal.* 90. *v.* 13. Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem.

Iſaias igitur per dicta verba ſolùm ſignificat, quod homines gentiles (qui inſtar luporum, leonum, ac pardorum barbari & feroces ſunt) tempore legis Euangelicæ ferocitatem & barbariem ſuam ſint depoſituri, & ſimul cum manſuetis eamdem Chriſti doctrinam amplexuri, & amicos & cultores Dei non perſecuturi, ſed ſimul cum illis ſub eiſdem legibus pacificè victuri: Quod factum eſt iuxta illud *Actor.* 4. *verſ.* 32. [Multitudinis autem credentium erat cor vnum & anima vna.

53 Non tamen hinc ſequitur, quod Eccleſia non poſſit perſequi, & pœna etiam mortis (non quidem ex odio, ſed ex zelo iuſtitiæ) punire (tanquam pacis & fidei perturbatores) hæreticos; alioquin ſequeretur, quod neque poſſet Eccleſia punire ſacrilegos, fures, adulteros, falſarios, homicidas, & alios delinquentes.

54 Cæterùm illa alia verba Iſaiæ *eodem cap.* 11. [Non occident & non nocebunt in omni monte ſancto meo.] faciunt ſenſum, quod qui priùs erant idololatræ, impij & crudeles, ad Chriſtum poſtea conuerti, Eccleſiæ (quæ eſt mons ſanctus Dei) non nocebunt, ſicuti dicebam, & præter alios exponit Hieronymus *loco ſuprà citato.*

Quamuis etiam dici poſſit, quod & hæretici (qui ſunt ſerpentes, & aſpides) non nocebunt, neque damnum inferent Catholicis, quia licèt videantur iis nocere, reuera tamen non nocent, ſed eos in doctrina & virtute Catholica ſe exercere faciunt; & quod Iſaias hoc ſignificare videatur, colligitur ex verbis paulò priùs prolatis *in eodem cap.* 11. Ibi: [Et delectabitur infans ab vbere, ſuper foramine aſpidis.] Quia in lege Euangelica (ſicuti patet in Martyribus & Confeſſoribus) paruuli, qui in manſuetudine & innocentia infantes erant, inermes & nudi ad aſpidum (ſcilicet Tyrannorum) fraudes & venenum non timebant, ſed quaſi ludum cum ipſis congredi putabant; cùm tamen ante legem Euangelicam etiam nomen, ac membrum illorum pertimeſcerent.

55 Ex dictis patet, quod in ſacra Scriptura homines potentes & crudeles appellentur lupi, leones, pardi, Pantheræ, & vrſi; quapropter *Hieremiæ* 5. Nabuchodonoſor Rex appellatur leo, lupus, & pardus; *& Prouerb.* 23. *verſ.* 15. Princeps impius ſuper populum pauperem appellatur leo rugiens, & vrſus eſuriens.

56 Inſtabis: *Iſaiæ cap.* 2. habetur: [Conflabunt gladios ſuos in vomeres, & lanceas ſuas in falces, non leuabit gens contra gentem, nec exercebuntur vltra ad prælium.] Quibus verbis ſignificat Iſaias, quod fides Chriſti, non armis, nec hominum cæde ſit inſinuanda & conſeruanda: ergo recurrit difficultas quæ ſuprà fiebat.

Reſpondetur: Nego conſequentiam, quia Iſaias ibi deſcribit ſolùm tempus Aduentus Meſſiæ, ſicuti patet ex principio einſdem *cap.* 2. *verſ.* 2. [Et erit in nouiſſimis diebus, ſcilicet (vt præter alios exponit Auguſtinus *epiſt.* 80. *ad Heſich.*) tempore Meſſiæ. præparatus mons domus Domini.] Scilicet (vt exponunt ibi Hieronymus, Baſilius & Rupertus) Chriſtus Dominus; cùm Chriſtus Dominus ſit mons in vertice montium, id eſt Prophetarum, & Apoſtolorum, quos doctrina & gratia ſine vlla comparatione excedit (quamuis per hunc montem Cyrillus *ibi*, Euſebius *lib.* 2. *demonſtrat. cap.* 3. *demonſtr.* 37. & Athanaſius *epiſt. ad Epictetum in princ.* exponant & intelligant Eccleſiam,) cùm igitur ibi Iſaias loquatur ſolùm de tempore Aduentus Meſſiæ, illa verba [Conflabunt gladios ſuos in vomeres & lanceas ſuas in falces] ſignificant, quod tempore Aduentus Domini bella ceſſabunt, & quod homines relicta militia, agriculturæ operam nauabunt; & quidem quod tempore Aduentus Domini fuerit per vniuerſum orbem maxima pax, ſcribit præter alios Hieron. *in d. c.* 2. *Iſaiæ.*

Poſſunt etiam prædicta verba (ſicuti volunt Tertullianus *lib.* 3. *contra Marcion. cap.* 21. Athanaſius *lib.* 1. *de Incarnat.* Irenæus *lib.* 4. *cap.* 67. & Origenes *lib.* 5. *contra Celſum*) intelligi de bonis & probis viris, qui animi affectionibus edomitis, & ſecum, & cum proximo, & cum Deo magno pacem habent, adeò quod ſi lædantur & bellare cogantur, non bellum in ſe, ſed per bellum pacem & iuſtitiam quærunt; ſicque Iſaias prædicat, quod tempore Aduentus Meſſiæ talis futura ſit lex Euangelica, & homines tunc non ad bellum, ſed ad pacem adducantur, & fideles tunc non ad prælium, ſed ad pacem & iuſtitiam exerceantur. Videri poterit præter alios Tertullianus *Gnoſt. cap.* 13. 57

Non tamen hinc ſequitur, quod Eccleſia non poſſit perſequi & pœna etiam mortis, punire hæreticos, vti *ſuprà* dicebam.

Objicies quartò: *Matthæi* 13. *verſ.* 29. dicitur, quod non ſint euellenda zizania, ne eradicetur ſimul cum eis triticum; ſed per zizania intelliguntur hæretici, per triticum autem intelliguntur Catholici: ergo fit quod hæretici non ſint eradicandi, ſed ſimul cum Catholicis in eodem agro (ſcilicet in eadem Eccleſia) vſque ad diem iudicij tolerandi. 58

Reſpondetur: Nego conſequentiam, quia parabola iſta de zizaniis non eſt intelligenda de hæreticis tantùm, ſed de peccatoribus omnibus in vniuerſum (quando ſcilicet, ſi punirentur, grauiora mala ſequerentur.) Origenes *homil.* 1. *in Ieſue.* S. Auguſtinus *lib.* 2. *retract. cap.* 8. *& lib.* 3. *contra Parmen. cap.* 2. *circa med. & lib. de fide & operibus, & cap.* 17. *contra Aduerſarios legis & Prophetarum, & ſerm.* 39. *de Sanctis*, vbi exponens hanc parabolam ait: zizania peccatores nempe ſunt) *& ſermon.* 233. *de tempore cap.* 2. (vbi inquit: [Dicam fratres mei, quod ſentio, inter vos ſegetes Dei mixta ſunt zizania, ſcilicet amatores mundi, amatores pecuniæ, amatores deliciarum, conſultores nugarum, &c. S. Hieronymus *in d. verba cap.* 13. *Matthæi*, & S. Thomas 2. 2. *q.* 10. *art.* 8. *ad primum, & q.* 11. *art.* 3. *ad* 3. *& q.* 108. *art.* 3. *ad primum.*

Et colligitur *ex cap. Notandum* 24. *q.* 3. ibi: [ſicut per bonum ſemen in dicto loco S. Matthæi intelliguntur omnes boni: quod explicat Chriſtus Dominus, cùm ait: Bonum ſemen hi ſunt filij Regni; zizania autem filij ſunt nequam, id eſt filij diaboli, qui nequam eſt.] Colligitur etiam ſecundò ex verbis ſubſequentibus, ibi: [Mittet filius hominis Angelos ſuos, & colligent de regno ſuo omnia ſcandala, & eos qui faciunt iniquitatem & mittent eos in caminum ignis.] Quæ verba comprehendunt omnes malos, qui mittendi ſunt in infernum. Colligitur denique tertiò ex eo, quia zizania contradiſtinguitur à tritico ibi: [Colligite primùm zizania in faſciculos ad comburendum, triticum autem congregate in horreum noſtrum] Sed per triticum intelliguntur omnes probi & electi; ergo per zizania intelliguntur omnes improbi & reprobi, ſeu præſciti.

Quod ſi dicas: Hieronymus, Theophilactus & Euthymius *in cit. cap. Matthæi* 13. Chryſoſtomus *homil.* 47. Cyprianus *lib.* 3. *epiſt.* 3. & etiam Auguſtinus *in libro per collationem contra Donatiſtas cap.* 8. per zizania intelligunt hæreticos. 59

Reſpondetur: Intelligunt hæreticos, ita vt excludant cæteros improbos, nego: ita vt includant, ſed quia inter cæteros improbos hæretici ſunt peiores, de hæreticis faciunt

Digitized by Google

faciunt ſpecialem mentionem, concedo. Intelligenda eſt igitur Parabola iſta de zizaniis, non de hæreticis tantùm, ſed de improbis omnibus in vniuerſum, ſicuti dicebam.

60 Cæterum autem per iſtam Parabolam Chriſtus Dominus non prohibet extirpari hunc, vel illum improbum, ſeu peccatorem in particulari; ſed ſolùm prohibet, ne probi tentent extirpare omnes improbos, ſeu peccatores in vniuerſum; cùm hoc fieri non poſſit ſine magno damno proborum, ſeu iuſtorum, ita vt ſic Chriſtus Dominus inſinuet, quod ante diem Iudicij nunquam futurum eſt, vt omnes improbi ſint eradicandi.

61 At dato, quod Parabola dicta de zizaniis intelligenda ſit ſolùm de hæreticis; Reſpondetur, quod Chriſtus Dominus prohibuit ne hæretici punirentur, quando non poſſunt cognoſci, neque à fidelibus diſcerni; ſed ſi delictum ſit publicum, & cognoſcantur qui ſint hæretici, qui verò Catholici, parabola dicta nihil obſtat nobis, quia in tali caſu, licet eradicentur hæretici, non tamen periculum eſt, quod eradicentur fideles; quin quod in dicto caſu hæretici eradicandi ſint, patet ex iis quæ ſuprà dicebantur, & etiam ex eo, quia verba illa *1. ad Corinth cap. 5. verſ. 13. Auferte malum ex vobiſmetipſis*, præcipuè accommodanda ſunt ad hæreticos; item ex eo quia (cùm Chriſtus Dominus dixerit eſſe cauendum & attendendum ab hæreticis) eo ipſo cenſetur dediſſe facultatem Eccleſiæ, quod ipſa ad eos coërcendos & puniendos mediis neceſſariis vteretur; quare cùm iudicauerit Eccleſia, ad dictos hæreticos coërcendos pœnam mortis eſſe medium expediens, fit quod eos tali pœna punire poſſit.

62 Inſtabis: S. Cyprianus *lib. 3. epiſt. 3.* ait, ſolum Dominum poſſe fictilia vaſa confringere & zizania eradicare: Ergo.

Reſpondetur iuxta eà quæ mox *ſuprà* dicebam, ſolum Dominum poſſe fictilia vaſa confringere & zizania eradicare, ſcilicet omnia, vel etiamſi diſcerni non poſſint, vel immediatè abſque vllo medio, cùm Eccleſia tantùm poſſit mediis Principibus ſæcularibus, tanquam inſtrumentis eidem Eccleſiæ ſubordinatis.

63 Vrgebis: *Luc. 9. verſ. 54.* dicitur: *Domine vis vt ignis deſcendat de cœlo?* Ad quæ verba Chriſtus Dominus ad Apoſtolus conuerſus, eos increpat dicens: *Neſcitis cuius ſpiritus eſtis, filius hominis non venit animas perdere, ſed ſaluare.* Quibus verbis Chriſtus Dominus reprehendit Apoſtolos, quod vellent Samaritanos, quia non recipiebant Chriſtum, per ignem conſumere: Ergo, &c.

Reſpondetur: Nego conſequentiam, quia illis verbis ſolùm ſignificat Chriſtus Dominus, noluiſſe ſe ſuam doctrinam Euangelicam in Orbe terrarum introducere per externam violentiam, (ſicuti faciunt Tyranni, quando volunt Regna aliorum vſurpare,) ſed per manſuetudinem; (ſicuti prædixerat Iſaias *cap. 15. verſ. 5. & cap. 61. verſ. 1.*) non tamen hinc ſequitur quod Euangelium, poſtquam fuerit prædicatum & inſinuatum, non poſſit defendi & conſeruari, etiam pœnis temporalibus puniendos illos, qui ab Euangelica doctrina iam ſemel recepta recedere volunt; ſermo igitur ibi non eſt de hæreticis, ſed ſolùm de infidelibus nondum ad fidem conuerſis, qui (cùm per baptiſmum Eccleſiæ ſubditi nunquam facti ſint) ob infidelitatem ab Eccleſia puniri non poſſunt.

64 Reſpondetur ſecundò, Reprehendi ibi à Chriſto Domino Apoſtolos, quia cupiebant Samaritanos, non tam ex affectu ſalutis animarum (vt facit Eccleſia) ſed ex affectu odij & vindictæ per ignem punire, ſicuti indicat Cyprianus *epiſt. 51. & 52.*

Reſpondetur tertiò, Ex illo loco ad ſummum deducti, quod non pertineat ad Eccleſiam mortis ſententiam in hæreticos, nec etiam in alios delinquentes per ſe & immediatè exequi: quod vltrò concedimus; cùm propterea Inquiſitores non poſſint hæreticos punire pœna mortis, ſed ſolùm eos tradere brachio ſæculari.

Objicies quintò: *Luca 22.* Chriſtus Dominus prohibet Apoſtolis, ne vtantur gladiis; *& Matth. 26. & Ioan. 18.* Chriſtus Dominus ad Petrum ait: *Conuerte gladium tuum in locum ſuum: omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt.* Quibus verbis ſignificat, quod Eccleſia non debeat vti gladio materiali: vnde S. Bernardus *lib. 4. de conſideratione cap. 3.* ſcribens ad Eugenium Papam inquit: [Quid tu denuò vſurpare gladium tentas? quem iuſſus es in vaginam conuertere.] Et Tertullianus *lib. de patientia cap. 3.* ſcribit: [Patientia Chriſti in Malcho vulnerata eſt; itaque gladij opera maledixit in perpetuum] Putant igitur S. Bernardus, & Tertullianus, nolle Chriſtum, quod Eccleſia vtatur gladio materiali; ergo, &c. 66

Reſpondetur: Nego conſequentiam, quia *Luca 22.* Chriſtus Dominus ſolùm ſignificat, quod non ſint ex odio & vindicta, neque ex propria & priuata auctoritate vindicandæ iniuriæ; idémque ſignificat *Matth. 26. & Ioannis* 18. per illa verba: *Conuerte gladium tuum in locum ſuum.* Quod ſcilicet ſimiliter non debeamus ex odio & vindicta, neque ex propria & priuata auctoritate ſumere vindictam de inimicis noſtris; vel quod non debeat Eccleſia capitis pœna delinquentes punire propria authoritate, ſed debeat illos tradere poteſtati ſæculari & punire per Miniſtros ſæculares, ſicuti dicebam, & notat etiam Bernardus *lib 4. de conſideratione.*

Reprehendit verò Petrum Chriſtus Dominus, quod ſine ipſius iuſſu ſeruum Pontificis vulnerauerit, quia temerarium erat, vnum hominem velle cum tanta militum turba pugnare. (Præſertim quia facile Chriſtus Dominus, ſi voluiſſet, potuiſſet ſe liberare, quapropter dixit: [An putas, quia non poſſum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modò pluſquàm duodecim legiones Angelorum?] Vel quia ſic Petrus Chriſti mortem impedire volebat; quapropter dixit: [Calicem quem dedit mihi Pater non vis vt bibam?] *cit. Matth. 26. & cit. Ioannis* 18. 67

Cæterùm Chriſtus Dominus per illa verba: *Qui acceperint gladium, gladio peribunt*, non ſignificat, quod omnes illi qui gladium acceperint (niſi forſan vt plurimum) gladio perituri ſint, ſed alludit ad veterem legem, qua præcipiebatur, quod omnis homicida interficeretur. *Geneſ. 9. verſ.* 6. Ibi: [Quicumque effuderit humanum ſanguinem, fundetur ſanguis illius.] Voluit ſic igitur Chriſtus Dominus monere Petrum, quod conuerteret gladium in locum ſuum, quia lege ſtatutum erat, quod omnis homicida vita priuaretur. Theophilactus *in cap. 18. Ioannis*, vbi ſubdit, quod per hæc verba Chriſtus Dominus etiam ſignificauerit, Iudæos, qui contra ipſum gladio venerant, gladio Romanorum perituros fuiſſe; quapropter & Euthymius inquit: [Prophetia fuit hæc perditionis Iudæorum, qui aduerſùs Chriſtum Dominum venerant.] 68

Quamuis alij (vt Hieronymus) exponant prædicta verba de gladio non materiali, ſed de gladio ſpirituali, ſcilicet de diuina vindicta, quia punientur à Deo in hac vel in altera vita; Et alij (vt Auguſtin. *lib. 2. de ſerm. Domini in monte cap. 29.*) exponant etiam non de gladio materiali, ſed de gladio ſimiliter ſpirituali, ſcilicet de peccato; quia, inquit Auguſtinus: [Omnis qui gladio percuſſerit, gladio morietur: nam ipſo peccato anima moritur; omnis igitur qui alterum iniuſtè occidit, ſeipſum occidit.] Et alij (vt idem Auguſtinus *in quæſtionib. veteris & noui Teſtamenti.* Theophylactus *in d. cap. 26. Matthæi.* & Caietan. *in d. cap. 18. Ioannis*) exponant non de facto, ſeu ſecundùm factum, ſed de merito ſeu ſecundùm meritum, ita vt ſenſus ſit: omnis qui gladio iniuſtè interfecerit hominem, morte dignus eſt. 69 70

Objicies ſextò; Paulus Apoſtolus *2. ad Corinth. c. 10. v. 4.* inquit: [Arma militiæ noſtræ non carnalia ſunt, ſed potentia Deo ad deſtructionem munitionum.] Accedit quod ipſemet Paulus Apoſtolus aduerſùs hæreticos ſolùm armis ſpiritualibus vſus ſit, vel vt ipſemet Paulus 71

QQq 3 loquitur,

loquitur, *gladio ſpiritus*, quod eſt verbum Dei. Accedit ſecundò, quod idem Paulus Apoſtolus *ad Romanos* 13. de ſolis Principibus & Iudicibus laicis dicat, quod non ſine cauſa gladium portent; ergo recurrit difficultas.

Reſpondetur: Nego conſequentiam, quia Paulus Apoſtolus per illa verba 2. *ad Corinth.* [Arma militiæ noſtræ, &c.] ſolùm ſignificat, Apoſtolos in Euangelio prædicando non eſſe vſos armis carnalibus, ſcilicet (vt explicat ibi Chryſoſtomus) opibus, gloria, Principatu, humana ſcientia, facundia, aſtutia, ſimulatione, gladio, ſcuto, &c. (Quibus homines carnales vtuntur,) ſed eſſe vſos armis ſpiritualibus, ſcilicet (vt exponit ibidem Anſelmus,) charitate, patientia, humilitate, oratione, prædicationis efficacia, ſpiritus vehementia, ſanctitate, miraculis, pura intentione, &c. quod dixit idem & Paulus Apoſtolus 2. *ad Corinth.* 2. cùm ait: [Sermo meus & prædicatio mea, non in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis, ſed in oſtentatione ſpiritus, vt fides veſtra non ſit in ſapientia hominum, ſed in virtute Dei. Nihil igitur ex hoc loco Pauli Apoſtoli colligitur, quod nobis aduerſetur.

72 Vt omittam poteſtatem quam habet Eccleſia à Chriſto Domino, puniendi etiam corporaliter hæreticos & alios delinquentes, poſſe dici ſpiritualem, quia poteſtas hæc cùm directè extendatur ad ſpiritualia, & temporalia ordinentur ad ſpiritualia, indirectè extenditur etiam ad temporalia.

73 Dicuntur autem à Paulo Apoſtolo hæc arma eſſe potentia Deo; quia ſcilicet ſunt ordinata ad defendendum honorem Dei, vel quia ſunt valida & efficacia per Deum, vel quia ſunt virtus Dei, (cùm per illa in audientium animis miros effectus operetur Deus,) vel quia quodammodo vſui ſunt ipſimet Deo, vel quia inſtituta ſunt à Deo, vel quia denique indicant vim & potentiam Dei.

74 Dicuntur item eadem *arma ad deſtructionem munitionum*; quia ſcilicet ſunt ad deſtructionem ſyllogiſmorum, ſophiſmatum eloquentiæ humanæ, virtutum philoſophicarum ſæcularis potentiæ, &c.

75 Vt omittam etiam Apoſtolum Paulum ipſum interdum tali virtute diuina ad corporaliter puniendos delinquentes vſum fuiſſe; quamuis tamen raró, quia tunc expediebat Eccleſiæ.

76 Quod verò de Principibus temporalibus dicit idem Apoſtolus, ſcilicet, eos non ſine cauſa gladium portare; ideò eſt, quia Principibus ſæcularibus vſus gladij materialis conceditur directè, Eccleſia autem totum indirectè & eminenter, ita vt ſeruato debito ordine iuſtitiæ, Principes ſæculares gladio materiali vtantur nutu Pontificis, & gladius materialis Principum ſæcularium ſubordinetur, ſeu ſubiectus ſit gladio ſpirituali Pontificis.

77 Objicies ſeptimò: Lege naturæ conceditur Principibus ſæcularibus poteſtas puniendi in corpore, vel in bonis temporalibus homines, ſi delinquant: ergo homines, ſi delinquant, punire in corpore, vel in bonis temporalibus, ſpectabit ad Principes ſæculares, non autem ad Eccleſiam, ſeu ad Prælatos Eccleſiaſticos.

Reſpondetur: diſtinguo antecedens; ſolummodò & priuatiuè, ita vt nullo modo concedatur Eccleſiæ, nego; ita vt indirectè concedatur etiam Eccleſiæ, concedo; quia poteſtas Eccleſiæ vtpotè ſpiritualis, directè extenditur ad ſpiritualia, & conſequenter indirectè extendetur etiam ad temporalia, vt ſeruetur ſubordinatio temporalium ad ſpiritualia; (cùm temporalia ordinentur ad ſpiritualia,) & vt Eccleſia poſſit res ſuas Eccleſiaſticas adminiſtrare, & fideles adiuuare, quod finem ſupernaturalem (ad quam conditi ſunt) conſequantur; & vt quandocumque opus erit, defectum poteſtatis ſæcularis (ſi in ſui officij executione negligens fuerit, vel ſi poteſtate temporali, quam habet, abutatur) poſſit ſupplere.

78 Idque maximè verum eſt in crimine hæreſis, quod poteſt & debet Eccleſia per ſe, vel per alios punire; & Eccleſiam poteſtatem habere puniendi delinquentes pœnis etiam temporalibus, patet vlteriùs *ex cap. Si vos* 23. *q.* 5. (quod deſumptum eſt ex Auguſtino *lib. de vnitate Eccleſ. cap.* 17.) & *cap. Sæpe* 23. *q.* 1. *ex cap.* 2. *de pœnis*, & *ex cap.* 1. *de homicid.* (quod deſumptum eſt ex Concilio generali Lugdunenſi, vbi Innocentius IV. omnes cuiuſcumque ſint ordinis & dignitatis (etiam Principes) qui procurant vt fideles per Aſſaſſinos occidantur, puniri non ſolùm excommunicatione, & aliis pœnis ſpiritualibus, ſed etiam pœnis temporalibus; cùm velit ibi Pontifex, quod iſti tales priuentur ſuis bonis, & ab vniuerſo Chriſtiano populo ſint diffidati: diffidati verò (vt ex communi præter alios docent Couarruuias *lib.* 2. *variar. cap.* 20. *n.* 10. & Caſtaldus *de Imperat. q.* 108. *n.* 2.) ſignificat, quod qui eſt diffidatus, licitè & impunè poſſit puniri.

Objicies octauò: Oportet, ſeu neceſſe eſt, hæreſes 79
eſſe; ergo hæretici non ſunt, præſertim pœna capitis puniendi, ſed tolerandi.

Reſpondetur: Diſtinguo antecedens: Neceſſe eſt hæreſes eſſe, antecedenter & abſolutè, nego; quia quicumque peccat, liberè peccat, ita vt poſſit non peccare, alioquin non peccaret, cùm Deus non obliget ad impoſſibile: Conſequenter & ex ſuppoſitione, quod Deo permittente, ſic homo ex ſua malitia liberè ſe determinauerit, concedo: At nego conſequentiam, quia ſimiliter etiam dicitur: *Neceſſe eſt vt veniant ſcandala*; & tamen ſcandala puniuntur; vnde ſubditur: *Væ autem illi per quem ſcandalum venit.*

Inſtabis: Deus permittit hæreſes; ergo recurrit dif- 80
ficultas.

Reſpondetur: Nego ſimiliter conſequentiam, quia permittit etiam ſcandala, & cætera omnia peccata, quæ tamen puniuntur.

Reinſtabis: Deus permittit hæreſes, ita vt in hac vita 81
nunquam hæreticos puniat: ergo nec Eccleſia illos punire debebit.

Reſpondetur: Nego etiam conſequentiam; & diſparitas eſt, quia (cùm Deus hæreticos puniat in altera vita, in qua non punit Eccleſia,) debebit Eccleſia illos punire in hac præſenti vita. Vel

Reſpondetur ſecundò meliùs: Nego antecedens, quia 82
tempore ſuo Deus etiam punit hæreticos in hac vita; & quidem (vt omittam alios, ne ſim longior.)

Iudas qui primus fuit inter Chriſtianos hæreticus (vt 83
habetur *in Epiſtola Sancti Athanaſij ad Epiſcopos Catholicos aduerſus Arium*, quæ refertur *lib.* 1. *hiſtor. tripart. cap.* 13. & notat Hieronymus *in cap.* 26. *Matthæi*, & Prateolus *verbo Iudæ Iſcariotes*,) laqueo ſe ſuſpendit, & crepuit medius, à quo proditore Iuda dicti fuerunt Iudaitæ, qui (ſicuti referunt Prateolus *loco ſuprà citato* & Philaſtrius *lib. de hæreſi hæreſ.* 56.) docebant Iudam bonum opus operatum eſſe, eo quod Chriſtum Dominum prodiderit.

Simon Magus ſimiliter Hæreſiarcha, cùm volare arte 84
magica niteretur, orante Sancto Petro, in terram præceps corruit, & confractus eſt: qua de re videri poterit præter alios Baronius anno Domini 68.

Lucianus Apoſtata, cùm diu & multum aduersùs 85
Chriſtum & Eccleſiam latrauerit, à canibus dilaniatus fuit; ſic refert Suidas *verb. Lucianus*, & Baronius anno 171. *n.* 7. qui idem An. 173. *n.* 20. ſcribit Montanum & Maximillam Pſeudoprophetiſſam laqueo ſeſe ſuſpendiſſe; & eodem anno 173. *n.* 20. ſubdit, Theodorum Coriarium in aërem à Dæmone ſe extolli permiſiſſe, & in terram prolapſum horribiliter obiiſſe; de quibus omnibus videri poterit etiam Euſebius *lib.* 5. *cap.* 5. & *cap.* 25.

Manes Perſa, dictus Manichæus, Rege ſic volente, 86
arundine fuit excoriatus, eiuſdémque corpus fuit traditum beſtiis deuorandum, cutis verò paleis expleta inſtar vtris ante portam vrbis ſuſpenſa; ſic refert Cyrillus *catech.* 6. & Epiphanius *hæreſ.* 67. ſubdens, quod ſic ſuo tempore

tempore dicta cutis in Perſide cuſtodita fuerit.

87 Iulianus Apoſtata, lancea, ſicuti quidam volunt, à dæmone transfoſſus, deſperans miſerè mortuus eſt; ſic refert Baronius anno 363. & 364. *n. 1. & ſeqq.*

88 Donatiſtæ quidam, qui Sacroſanctam Euchariſtiam canibus ſuis comedendam tradiderant, ab iiſdem canibus, rabie accenſis, tanquam non Domini, ſed ignoti, & inimici lacerati fuerunt; ſic refert S. Optatus *lib. 2. contra Parmen paulò poſt medium.*

89 Arius eodem tempore, quo furore armatus in Eccleſiam pugnare aggrediebatur, animam, viſcera, & excrementa turpiter effudit.

90 Neſtorius, blaſphema lingua à vermibus exeſa & conſumpta, apud Inſulam quamdam exulans infeliciter obiit.

91 Lutherus, cùm veſpere benè comediſſet & bibiſſet, atque hilaris decubuiſſet poſtridie exanimis in lectulo repertus eſt die 18. Februarij anno 1546. ſic refert Coclæus *in vita eiuſdem Lutheri*; ac denique

92 Caluinus calculo, podagra, hæmorrhoide, phtiſi, aſmate, hemicrania, fluxione, & ſanguinis excreatione laborans animam exhalauit die 27. Maij ann. 1564. Beza *in vita Caluini.* Bellarminus *de Eccleſ. cap.* 17. & Bolzecus *in vita eiuſdem Caluini cap.* 22. vbi ſubdit, Caluinum non ſolùm pediculis, ac vermibus toto corpore, præſertim in fundamento & verendis (quibus fœtidiſſimum ſulcus inerat) fuiſſe corroſum, ſed etiam dæmones inuocantem, ſtomachantem, execrantem, maledicentem tempori, quo ſtuduerat, & ſcripſerat, infeliciter obiiſſe.

93 Vrgebis: Eſt contra manſuetudinem Eccleſiæ pœnis corporalibus, præſertim pœna capitis, punire hæreticos: ergo.

Reſpondetur: Diſtinguo antecedens: ſi id faceret Eccleſia quomodocumque, concedo: ſi id faceret Eccleſia (ſicut de facto facit) monendo priùs hæreticus, quod ad fidem redire velint; & tamen illi ſint pertinaces, vel relapſi, nego; quia manſuetudo debet eſſe talis, vt puniantur delinquentes, vt ſeruetur iuſtitia (cùm virtus vna non pugnet cum alia virtute, ſed omnes inter ſeſe virtutes connexæ ſint.) Et quia modus Regiminis debet eſſe ita ſuauis, vt expediat bono communi, non autem ſit contra bonum commune.

94 Quod inde quoque patet, quia Apoſtoli mites & manſueti fuerunt, & tamen compluries ſpiritu ſeueritatis vſi ſunt: nam Petrus occidit Ananiam & Zaphiram coniugem eius, *Actor.* 5. & Paulus tradidit Corinthium Sathanæ in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus fieret. *Corinth. cap. 5. verſ. 5.* Et excæcauit Elimam Magum. *Actor.* 13. *verſ.* 11. Quo ſpiritu ſeueritatis vſus eſt etiam idem Paulus (vt notauit Auguſtinus *lib. 3. contra Epiſtol. Parmen.) epiſt. 1. ad Corinth. c. 4. verſ.* 21. Ibi: *Quid vultis in virga veniam ad vos, an in ſpiritu manſuetudinis?* Et *epiſt. 2. ad eoſdem Corinthios c.* 10. Ibi: *In promptu habentes vlciſci omnem inobedientiam.* Et paulò poſt: *Si gloriatus fuero de poteſtate quam dedit Dominus nobis in ædificationem, non in deſtructionem, non erubeſcam.* Quinimò & Chriſtus Dominus ipſe, quamuis mitiſſimus, flagello de Templo eiecit ementes & vendentes, *Luc. 19. verſ 45.*

95 Reurgebis: Si hæretici pœna mortis puniantur, periculum eſt quod damnentur: at ſi vita donarentur, poſſent conuerti & ſaluari: ergo non ſunt per poteſtates ſæculares pœna capitis puniendi.

Reſpondetur: Nego conſequentiam, quia argumentum non habet locum in hæreticis pœnitentibus (cùm ſi in tali caſu moriantur, ſaluentur,) neque argumentum locum habet in hæreticis pertinacibus (cùm bonum Eccleſiæ bono particulari ſit præferendum, & ipſis hæreticis, non autem Eccleſiæ ſit imputandum, ſi non ſaluentur,) vt omittam fieri etiam poſſe, quod & iiſdem hæreticis meliùs ſit, ſi vita priuentur, quia viuendo plura peccata committerent, & cauſa eſſent, quod plures damnarentur.

96 Objicies nonò: Hæretici non ſunt membra Eccleſiæ: ergo non poteſt eos punire Eccleſia. Conſequentia probatur, quia qui ſunt foris, ſeu extra Eccleſiam, non poteſt eos punire Eccleſia. *Cap. Gaudemus de diuortiis, cap. multis* 2. *q.* 1. Et docent ex communi præter alios Albericus *in rubrica Cod. de iudic. n.* 3. & Oldrad. *conſ.* 51. Quapropter Apoſtolus Paulus 1. *Corinthior.* 5. *verſ.* 12. inquit: *Quid enim mihi de iis, qui foris ſunt iudicare?*

Reſpondetur: Diſtinguo antecedens: Hæretici non ſunt membra Eccleſiæ ſimpliciter & abſolutè loquendo, (quatenus ſcilicet non retinent etiam fidem) concedo: Non ſunt membra Eccleſiæ ſecundùm quid (quatenus ſcilicet retinent ſolùm characterem baptiſmalem, per quem ſe ſubdiderunt Eccleſiæ, nego; quapropter quamuis ſint ab Eccleſia ſeparati quoad vnionem ſpiritualem, & internam, & etiam quoad communicationem externam cum cæteris fidelibus, tamen quia ſecundùm quid ſunt in Eccleſia, & de iure etiam pertinent ad Eccleſiam, puniri poterunt ab Eccleſia; Apoſtolus Paulus autem loquitur ſolùm de iis, qui omni modo ſunt extra Eccleſiam (cuiuſmodi ſunt qui baptiſmum nunquam ſuſceperunt) non autem etiam de iis qui illum non habuerunt, ſicuti patet ex iis quæ dicebam; & ex eo, quia Reſpublica non priuatur Iuriſdictione in ſubditum, etiamſi ſubditus fugiat extra Patriam & Rempublicam; Neque dux exercitus priuatur iuriſdictione in ſuum militem, etiamſi ſuus miles fugiat extra militiam, *l. deſertorem, ff. de re militar.* Neque Abbas priuatur iuriſdictione in ſuum Monachum, etiamſi ſuus Monachus fugiat extra Monaſterium, vel Religionem, *cap. ſanè, & cap. finali de Regular.* Neque tandem Dominus priuatur iuriſdictione in ſuum vaſſallum (vt redeat, v. g. ad habitandum) ſi ſcilicet ſuus vaſſallus ſine licentia Domini deceſſerit de loco. Bald. *in Prælud. feud. n.* 17. Afflict. *in cap. finali, §. vltimo, n.* 126. *de cap. qui car. vend.* Decian. *reſponſ.* 41. *n.* 90. *lib.* 2. & alij, quos citat & ſequitur Riccinlius *lib. 5. de Iure perſon. cap.* 12. *n.* 14. *& ſeqq* (vbi ſubdit, quod Eccleſia in quibuſdam caſibus punire poſſit etiam Hebræos, *l. 2. & l. Iudæos, & l. Iudæi, Cod. de Iudæis, & cap. In nonnullis eod. tit.*) Vide quæ dicebam *ſuprà ſect. 20. & 21.*

97 Inſtabis: Homicidæ, fures, latrones, adulteri, & ſimiles homines ſcelerati, ex eo quod perturbant pacem & tranquillitatem Reipublicæ, ſeu Politicam, puniuntur pœnis corporalibus à Principibus & Miniſtris ſæcularibus: ergo hæretici ex eo, quod perturbant ſolùm pacem & tranquillitatem Eccleſiæ, ſeu Eccleſiaſticam, puniri debebunt pœnis tantùm ſpiritualibus, & non etiam temporalibus à Prælatis Eccleſiaſticis.

Reſpondetur: Nego conſequentiam, quia hæretici (ſicuti ſuprà dicebam) perturbant vtramque pacem & tranquillitatem; & quidem primò, & per ſe perturbant pacem & tranquillitatem Eccleſiæ, ſeu Eccleſiaſticam (quæ conſiſtit in vnione fidei, iuxta illud *ad Epheſ. 4. v. 5. Vnus Dominus, vna Fides, vnum Baptiſma.*) Perturbant etiam pacem & tranquillitatem Reipublicæ, ſeu politicam; quia (cùm hæretici irrideant cæremonias Eccleſiaſticas, Sacramenta, cultúmque Sanctorum, & euertant Altaria, &c.) non poſſunt cum Catholicis pacificè viuere. Quod & inde patet, quia Ariani perturbarunt totum Orientem, Macedoniam, Græciam, Donatiſtæ & Circumcelliones, Aphricam; Iconomachi & Albicenſes, Romanorum Imperium; Lutherani, Germaniam; Huſſitæ, Bohemiam; Caluiniſtæ, Galliam, Angliam, & alias mundi partes: quare potiùs retorquetur contra aduerſarios argumentum.

PETITIO

PETITIO VI.

An hæreticus puniri debeat etiam in domo, ita vt ipſius domus funditùs euertatur?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus puniri debet etiam in domo, ita vt eius domus funditùs euertatur, ita vt nullo vnquam tempore ſit reparanda, dummodo in ea conuenticula fecerit, & hæreſim docuerit.*

2 *Idem dic de domo, in qua hæreticus ſe occultauit, ne caperetur ab Inquiſitoribus, quia reputatur, quod Dominus illius fauorem ipſi hæretico præſtiterit.*

3 *Dominus domus vt ab hac pœna excuſetur, debebit probare, quod ignoranter proceſſerit, vt habetur in Conſtitutione Alexandri IV. & Clementis IV.*

4 *Domus non deſtruitur, ſi non ex conſenſu Domini domus, ſed ex conſenſu conductoris, eò hæretici conuenerint; ſed conductor, vt hæreticorum fautor aliis pœnis punitur, ſcilicet pecuniæ, verberum, & exilij.*

5 *Domus aliena aliquando deſtruitur etiam ſi Dominus illius, crimen in illa commiſſum ignorauerit, ſi ſcilicet talis deſtructio conuenire videbitur ad vtilitatem, & terrorem communem, reſtituto tamen pretio Domino domus.*

6 *Domus delinquentis delicto læſæ maieſtatis, ſiue diuinæ, ſiue etiam humanæ, ſi ſit hypothecata vxori, vel alteri, & delinquens non habeat alia bona, quæ loco domus ſubrogentur, non poteſt tunc domus deſtrui, niſi Fiſcus ex proprijs bonis vxori, vel alteri ſatisfecerit.*

1 RESpondetur affirmatiuè, & ita vt nullo vnquam tempore ſit reparanda; ſi ſcilicet in ea hæreticus conuenticula fecerit, & hæreſim docuerit. Zanchin. *tract. de hæretic. c. 39. & 40.* Peña *loco ſuprà citato comment. 92. circa finem*, & alij, quos refert & ſequitur Farinac. *q. 190. §. 2. n. 30. & ſeqq.*

2 Idem dicas de domo, in qua hæreticus ſe occultauit, ne caperetur ab Inquiſitoribus (etiamſi dicta domus ſit alterius) quia reputatur, quod Dominus illius fauorem ipſi hæretico præſtiterit. Zanchin. Peña, & Farinacius *in locis ſuprà citatis.*

3 Quapropter, vt Dominus domus ab hac pœna excuſetur, debebit probare, quod ignoranter proceſſerit; vt habetur in Conſtitutione Alexandri IV. quæ incipit: *Felicis recordationis*, ibi: *Niſi legitimè conſtiterit, prædictarum domorum dominos penitus innocentes, & prorſus inculpabiles extitiſſe.* Et in Conſtitutione Clementis IV. quæ incipit: *Ad extirpanda*, apud Peñam *inter litteras Apoſtolicas in fine.*

Aduerte tamen, quod ſi non ex conſenſu Domini domus, ſed ex conſenſu conductoris ibi hæretici conuenerint, non deſtruitur domus, ſed conductor, vt hæreticorum fautor, aliis pœnis punitur, ſcilicet pecuniæ, verberum, vel exilij, iuxta conditionem perſonæ, ex Textu *in l. Arriani, § Cunctis, verſ. ſine de priuatis ædificiis, Cod. de hæretic.* & tradunt Decian. *lib. 5 cap. 51. n. 30.* & alij paſſim, quos citat & ſequitur Farinac. *q. 190. §. 2. num. 39.*

5 Aduerte ſecundò, quod aliquando domus aliena deſtruitur (etiamſi dominus illius crimen in illa commiſſum ignorauerit,) ſi ſcilicet talis deſtructio conuenire videbitur ad vtilitatem & terrorem communem; reſtituto tamen pretio domino domus: Quod rarò contingit, niſi in crimine nimis publico & ſcandaloſo. Zanchin. *tract. de hæretic. c. 39.* Simanch. *de Cathol. Inſtitut. tit. 46. n. 91.* & alij quos refert & ſequitur Farinacius *loco ſuprà citato, numero 37.*

Aduerte tertiò, quod ſi domus delinquentis delicto læſæ-Maieſtatis, ſiue diuinæ, ſiue etiam humanæ, ſit hypothecata vxori, vel alteri, & delinquens non habeat alia quæ loco domus ſubrogentur, non poteſt tunc domus deſtrui, niſi Fiſcus ex proprijs bonis vxori, vel alteri ſatisfecerit, quia aliàs vxor, vel alter creditor innoxius hypothecam amitteret, quod eſt abſurdum. Clar. *q. 82. verb. ſtatutum 8. n. 4.* & alij, quos citat & ſequitur Farinac. *q. 116. n. 28. & ſeqq.* 6

DVBITATIO CLXIII.

An, & quomodo puniendi ſint Hæreſiarchæ, & Dogmatiſtæ?

SVMMARIVM.

1 *Hæreſiarcha & Dogmatiſta, ſunt non ſolùm qui errorem inuenerunt, ſed etiam qui errorem iam inuentum, quaſi ex officio, vel conſuetudine, alios, ſiue publicè, ſiue occultè prædicarunt; quia ratione talis conſuetæ prædicationis verè ſunt Magiſtri, & Principes erroris, & errorem ſequentium.*

2 *Hæreſiarcha & Dogmatiſta ſunt, qui alios quaſi ex officio vel conſuetudine peruertere conantur, ita vt excludantur ij, qui conſanguineos, vel vnum, vel alterum priuatum peruerterunt.*

3 *Hæreſiarcha & Dogmatiſta, licèt ſecundùm aliquos quantumuis ſigna pœnitentiæ præbuerint, brachio ſæculari ſine vlla miſericordia tradendi ſunt: Probabilius tamen eſt oppoſitum, nempe eos, ſi vera conuerſionis ſigna præbuerint, ad reconciliationem admittendos eſſe, & brachio ſæculari non tradendos, quia nullus eſt Textus in Iure Canonico, qui talibus talem pœnam indicet.*

4 *Berengarius hæreſiarcha conuerti volens ad gremium Eccleſiæ receptus fuit.*

5 *Hæreſiarcha & Dogmatiſta ſic conuerſus faciliùs alios conuertet.*

6 *Peruerſor aliorum ex legibus Imperialibus pœna mortis punitur: at prædictas leges non obſtare cenſendum eſt, quia ea in hoc crimine, quod merè eſt Eccleſiaſticum, locum non habent, niſi quando hæretici ex foro Eccleſiæ pelluntur.*

7 *Diſpoſitio iuris ſimpliciter prolata de hæreticis, debet ſimpliciter etiam intelligi de Hæreſiarchis & Dogmatiſtis.*

8 *Inquiſitores in admittendis Hæreſiarchis & Dogmatiſtis debent cum magna prudentia procedere, ne illi ſimulata pœnitentia ſimplices decipiant.*

9 *Inquiſitores forſan non debent ad reconciliationem admittere Hæreſiarchas & Dogmatiſtas illos, qui poſt longum tempus, & poſt multas admonitiones, & mox Curiæ ſæculari tradendi, pœnitentiæ ſigna præbent, quia tales videntur ficte conuerti.*

10 *Inquiſitores forſan neque debent ad reconciliationem admittere illos, qui præceptis, comminationibus, pœnis, præmiis, promiſſionibus iuratis, vel aliis exquiſitis modis conati ſunt hæreſim perſuadere. Vel conati ſunt peruertere Regem, Principes, vel alias perſonas Regales, &c.*

11 *Eccleſiæ Sacramenta concedi debent omnibus his delinquentibus, qui pœnitentiæ ſigna præbent, licèt brachio ſæculari tradantur, & ad publicam reconciliationem non admittantur.*

Digitized by Google

1 SVPPONO, quod Hæreſiarchæ & Dogmatiſtæ ſint non ſolùm qui errorem inuenerunt, ſed etiam qui errorem iam inuentum quaſi ex officio, vel conſuetudine, aliis, ſiue publicè, ſiue occulte prædicauerunt, quia ratione talis conſuetæ prædicationis verè ſunt Magiſtri, & Principes erroris, & errorem ſequentium. Peña *2.part.director.q.39.comment.64* Suarez *de fide diſp.23. ſect.2. n.11.* & alij, quos citat & ſequitur Farinac.*q. 178. n. 15.* ex Textu *in cap. Qui aliorum 24 q. 3.* Ibi: *Qui aliorum defendit errorem, multò ampliùs damnabilior eſt illis, qui errant, quia non ſolùm errat, ſed etiam aliis offendicula erroris præparat & confirmat; vnde quia Magiſter erroris eſt, non tantùm hæreticus, ſed etiam Hæreſiarcha dicendus eſt.*

2 Dixi, quod hæreſiarchæ & Dogmatiſtæ ſint, qui alios quaſi ex officio, vel conſuetudine peruertere conantur, vt excludantur ij qui conſanguineos, vel vnum, aut alterum priuatum peruerterunt; tales enim non propriè Hæreſiarchæ, vel Dogmatiſtæ dicuntur. Sic Doctores *in locis ſuprà citatis*, præcipuè Suarez *num.11.* His ſuppoſitis.

3 Reſpondetur, quod (quamuis Royas *tract. de hæretic. 2.part.n.339.aſſert.43.* Repertor. Inquiſit. *verb. Ducere.* Suarez *cit. ſect.2.n.9.* & Simanch. *de Cathol. Inſtit. tit. 47. n.50.* putent, Hæreſiarchas & Dogmatiſtas ſine vlla miſericordia, quantumuis ſigna pœnitentiæ præbuerint, brachio ſæculari tradendos eſſe. Ad quam opinionem inclinat etiam Lorca *in 2.2.q.11.art.4.diſp.27.membr.5. n.7.* licèt in fine ſubdat, quod interdum conueniat, ſupradictis reis pœnam mortis indulgeri; ideoque id prudenti iudicio Inquiſitorum remittendum ſit.) Probabilius tamen ſit oppoſitum (quod docent Cantera *quæſt.crimin.rubr.de hæretic.c.1. n.70.* Peña *2 part.direct. comment.64.verſic. An autem.* & Decian. *lib.5.tractatuum criminal.c 54.n.47.*) nempe prædictos Hæreſiarchas & Dogmatiſtas, ſi veræ conuerſionis ſigna præbuerint, ad reconciliationem admittendos, & brachio ſæculari non tradendos eſſe.

Probatur, quia nullus eſt Textus in Iure Canonico pœnam, modo quo volunt aduerſarij, Hæreſiarchis & Dogmatiſtis indicens: quinimò contrarium potiùs inſinuat Textus *in cap. Ad abolendam, de hæretic.* cùm ibi Pontifex æquet eos, qui docent, iis qui credunt hæreſes. Ibi: *Aliter ſentire, aut docere non metuunt:* & de omnibus ſubjungat, ad miſericordiam recipi, ſi publicè conſenſerint abjurare, & congruam ſatisfactionem exhibere.

4 Confirmatur, quia Berengarius hæreſiarcha, conuerti volens ad gremium Eccleſiæ receptus fuit; *cap. Ego Berengarius de conſecrat. diſt. 2.* & Cazalla inſignis hæreſiarcha, teſte Cantera *loco ſuprà citato*, brachio ſæculari ex ſpeciali Breui ſedis Apoſtolicæ relaxatus fuit; aliàs non relaxandus.

5 Confirmatur ſecundò, quia ſic Hæreſiarcha & Dogmatiſta conuerſus, faciliùs alios conuertet, & conuerſos in fide confirmabit.

6 Objicies ex aduerſariis: In quampluribus legibus Imperatoriis expreſsè cauetur, quod aliorum peruerſor pœna mortis puniatur. Sic *in l. vltima, Cod. de Iudæis.* Ibi: *Pœnæ ſanguinis deſtinandus, qui fidem alterius expugnauit peruerſa doctrina. In l. vltima, Cod. de Apoſtat.* Ibi: *Pœna capitis eſſe puniendum, qui alium peruertit. In l. Cum qui ſeruum, Cod. eodem, in l. Quicumque, Cod. de hæretic. in l. 2. Cod. Ne ſacrum Baptiſma iteretur,* & in aliis multis; quibus legibus ſtandum eſt, cùm in Iure Canonico contrarium diſpoſitum non reperiatur: non enim inuſitatum eſt, quod in pœnis imponendis Ius Canonicum per Ius Ciuile ſuppleatur.

Reſpondetur, prædictas leges Imperatorias non obſtare, quia tales leges in hoc crimine, quod mere eſt Eccleſiaſticum (cùm contrarium, vt ſuprà dicebam, in Iure Canonico ſit inſinuatum) locum non habent; niſi quando hæretici ex foro Eccleſiæ pelluntur, & iudicio ſæculari traduntur iudicandi. Accedit quod ſi quid probarent, probarent etiam, quod quilibet peruerſor alterius, etiamſi vnius tantùm pœna mortis ſit afficiendus quod nemo dixerit.

7 Objicies ſecundò, Eſto in Iure Canonico cautum ſit, hæreticos pœnitentes ad reconciliationem admitti debere; id tamen intelligi debet de hæreticis communiter contingentibus, non autem de hæreticis qualificatis & à communi modo peccandi exurbitantibus; Tales enim metiendi non ſunt regula communi, ſed ita vt lex ſimpliciter loquens, in illis locum habere non debeat, argumento *l. Nunquam plura, ff. de priuat. delict.*

Reſpondetur: Diſtinguo ly *Non autem intelligi debet de hæreticis qualificatis:* ita vt per hæreticos qualificatos intelligantur quicumque Hæreſiarchæ & Dogmatiſtæ, nego ob rationes ſupradictas; ita vt intelligantur tantùm Hæreſiarchæ, vel Dogmatiſtæ quidam; de quibus mox *infrà* dicam *in Aduertendo 2. & 3.* concedo.

8 Aduerte tamen, quod in admittendis Hæreſiarchis & Dogmatiſtis, Inquiſitores debent cum magna prudentia procedere, ne illi ſimulata pœnitentia ſimplices decipiant, iuxta Textum *in cap. Vt officium de hæretic. in 6.* Ibi: *Prouiſo ſoleter, ne ſimulata conuerſione redeant fraudulenter, & vos imò ſeipſos fallentes ſub agni ſpecie lupum gerant:* Quapropter tales homines multis experimentis, an ficte, vel vere, & ex animo conuertantur, debent tentari, & grauiſſimis pœnis affici, præcipuè carceris irremiſſibilis, à quo non niſi poſt longiſſimum tempus, & manifeſtiſſima veræ contritionis ſigna liberari debebunt. Simanch. *de Cathol. Inſtit. tit.47.n.72.* Peña *2 part.direct.q.39.comment.64.verſ. Tametſi,* & alij communiter, quos refert & ſequitur Farinacius *q. 193. num.12.*

9 Aduerte ſecundò, quod forſan Inquiſitores non debent ad reconciliationem admittere Hæreſiarchas & Dogmatiſtas illos, qui poſt longum tempus, & poſt multas admonitiones, & mox Curiæ ſæculari tradendi pœnitentiæ ſigna præbent; quia tales non videntur verè & ex animo, ſed fictè (ad vitandam ſcilicet pœnam mortis) conuerti velle: quapropter dixit Souſa *in Aphor. Inquiſ. lib.1.cap.9.n.14.* quod ſi Hæreſiarcha, vel Dogmatiſta errorem ſuum, poſtquam ab Inquiſitoribus depræhenſus fuit, defendat, tametſi poſtea conuertatur, non ſit ad reconciliationem admittendus; quod ſi verò ſtatim conuerſus fuerit, & ſigna veræ conuerſionis ferè euidentia dederit, ad reconciliationem admitti poſſit.

10 Aduerte tertiò, quod forſan Inquiſitores neque debent ad reconciliationem admittere illos, qui præceptis, comminationibus, pœnis, præmiis, promiſſionibus iuratis, vel aliis exquiſitis modis conati ſunt hæreſim perſuadere, vel conati ſunt peruertere Regem, Principem, vel alias perſonas Regales, aut filios, quia in his omnibus delinquentibus ratione grauitatis delicti, & ratione pœnitentiæ defectus, qui cum magno periculo ſemper timetur, ſufficiens fundamentum exiſtit, vt Inquiſitores recedere poſſint à communi Iuris regula ſtatuente, quod hæretici pœnitentes ad reconciliationem admittuntur. Sic Doctores, quos citat & ſequitur Farinacius *q. 193. §.1.num.7. & ſeqq.*

11 Aduerte quartò, quod omnibus his delinquẽtibus, qui pœnitentiæ ſigna præbẽt, licèt brachio ſæculari tradantur, & ad publicam reconciliationem non admittantur, concedi debent Eccleſiæ Sacramenta; (ſicuti de relapſis pœnitentibus dubitatione præcedenti dicebam) ex Textu *in cap. Super eo de hæretic. in 6.* (Qui Textus etſi de relapſis expreſsè loquatur, ad omnes tamen pœnitentes, ex identitate rationis, extenditur,) & docent communiter Doctores, quos ſequitur Suarez *de fide diſput.23.ſect.2.n.12.* Simanch. *tit.63.n.7.* Souſa *in Aphor. Inquiſ. lib.1.c.10.n.18.* & Barboſ. *in collect. tom.3. lib.5. tit.2. c.5. n. 5.* Quidquid in contrarium dixerint Couarruu. *lib. 2. variar. cap.1.n. 11.* & Cantera *rubr. de hæretic. n.13*, moti ex eo, quod in praxi talis conſuetu-

do ſeruetur; quæ quidem tamen ſi alicubi reuera ſeruatur, ſeruari non debere videtur, cùm illa præcepto diuino de ſumendo viatico repugnare videatur.

DVBITATIO CLXIV.

An, & quomodo puniendi ſint Hæretici pœnitentes tardè conuerſi? An ſcilicet tales ad reconciliationem admitti, vel potiùs brachio ſæculari tradi debeant?

SVMMARIVM.

1 *Hæretici pœnitentes tardè conuerſi, ſi conuertantur ante ſententiam, etiam poſt receptas probationes, & teſtium publicationem, ad reconciliationem admitti debent.*

2 *Hæretici pœnitentes continuò & confeſtim dicuntur redire ad fidem, ſi redierint intra tempus, quo condemnari poſſunt.*

3 *Hæretici pœnitentes ſi conuertantur poſt latam ſententiam, probabilius eſt, quod regulariter ad reconciliationem admitti non debeant, quia damnati relinquuntur brachio ſæculari, debita animaduerſione puniendi.*

4 *Traditus Curiæ ſæculari ad miſericordiam & reconciliationem non admittitur.*

5 *Reus in caſu, quo veræ conuerſionis magna indicia dederit, poterit ab Inquiſitoribus ex æquitate ad reconciliationem admitti.*

6 *Is, qui eductus è carcere, vel potiùs in Tabulatu exiſtens auditurus ſententiam, conuertitur ad miſericordiam, ſeu reconciliationem admitti non debet, quia reſpectu ipſius ſententia eſt iam prolata, quamuis is etiam, ſi conuerſionis dederit ſpecialiſſima ſigna, poſſit ſimiliter ad reconciliationem admitti.*

1 RESPONDETVR, & dico primò: ſi conuertantur ante ſententiam, etiam poſt receptas probationes, & teſtium publicationem, ad reconciliationem admitti debent. Sic Doctores communiter, quos ſequitur Simanch. *de Cathol. Inſt. tit. 47. n. 36.* Decian. *tract. crim. lib. 5. c. 54. n. 3.* Peña *2. par. direct. comment. 8. verſ. Viſus autem.* Zanchin. *tract. de hæreſie. c. 16. n. 5.* Suarez *de fide diſp. 23. ſect. 2. n. 15.* & Farinac. *q. 193. n. 55.*

Probatur ex Textu *in c. Excommunicamus 2. §. ſi qui de hæretic.* & ex communi conſuetudine & praxi omnium Inquiſitorum.

2 Objicies: *In c. ad abolendam, de hæretic.* ſolùm ij qui continuò & confeſtim, poſtquam fuerint deprehenſi ad fidem redierint, ad miſericordiam admittuntur: At ij qui poſt receptas probationes, & teſtium publicationem, & repetitas monitiones, ad fidem redeant, non poſſunt dici continuò & confeſtim ad fidem redire; ergo ad miſericordiam, ſeu reconciliationē admitti non debent.

Reſpondetur: Nego minorem, quia ſi intra tempus quo condemnari poſſunt, ad fidem redierint, continuò & confeſtim ad fidem redire cenſentur. Eymeric. *3 part. direct. q. 98.* & Menoch. *de arbitr. caſ. 8. & 9. ex §. vlt. Inſtit. de inutil. ſtipulation.*

3 Dico ſecundò, ſi conuertantur poſt latam ſententiam, probabilius eſt, quod regulariter ad reconciliationem admitti non debeant. Simanch. *de Cathol. Inſtit. tit. 46. n. 36.* Peña *2. part. direct. comment. 36. verſ. Poſtquam.* Suarez *de fide diſp. 23. ſect. 2. n. 16.* & Farinac. *q. 193. n. 58.* etſi quidam alij contrarium ſentiant.

Probatur, quia *in c. Excommunicamus 1. & 2. de hæret.* damnati relinquuntur brachio ſæculari debita animaduerſione puniendi: ergo poſt damnationem non videtur quod ad reconciliationem admitti debeant, cùm poſt condemnationem Iudex Eccleſiaſticus iam functus ſit officio ſuo.

Secundò probatur, quia traditus Curiæ ſæculari ad miſericordiam, ſeu reconciliationem, vt mox infrà dicetur, non admittitur; At nullus damnatur impœnitens, qui brachio ſæculari per ipſam condemnationem non tradatur; ergo facta condemnatione, videtur, quod remiſſioni locus non relinquatur. 4

Dixi *Regulariter*, quia in caſu quo reus veræ conuerſionis magna indicia dederit (ita vt de ipſo verè quid boni ſperari poſſit) poterit ab Inquiſitoribus ex æquitate ad miſericordiam, ſeu reconciliationem admitti, cùm ſic pietati Matris Eccleſiæ conuenire videatur. 5

Hinc ſequitur, quod is qui eductus è carcere, vel potiùs in Tabulatu exiſtens, auditurus ſententiam, conuertitur ad miſericordiam, ſeu reconciliationem admitti non debeat, quia reſpectu ipſius ſententia eſt iam prolata, ipſique manifeſta, licèt non promulgata; ergo conuerſio ipſius fit poſt condemnationem, & ſic non debet cenſeri vera, ſed ficta (ad vitandam ſcilicet pœnam mortis) ac proinde non debet recipi. Sic Doctores quos ſequitur Peña *2 part. direct. comment. 36. verſ. Poſtquam.* 6

Quamuis & iſte reus etiam in caſu quo dederit veræ conuerſionis ſpecialiſſima ſigna, poſſit ſimiliter ad miſericordiam, ſeu reconciliationem admitti propter eamdem rationem quam ſupra dicebam. Peña *loco ſuprà cit.* Decian *tract. crim. lib. 5. c. 36. n. 3.* & alij, quos refert & ſequitur Farinac. *de hæreſ. q. 195. n. 60.*

DVBITATIO CLXV.

An, & quando puniendi ſint, qui omittunt exequi pœnitentias ab Inquiſitoribus ſibi impoſitas, vel omittunt ſaccum benedictum portare? Vbi etiam quid dicendum, ſi effringant, vel fugiant è carcere, dum ipſorum cauſa tractatur ſpectans ad S. Officium?

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitores ex conſuetudine iam recepta ſolent hæreticis pœnitentibus in ſignum conuerſionis, & deteſtationis erroris, quem commiſerant, præter alias pœnitentias imponere, vt præter ſuprà veſtes, habitum quemdam portent ſignatum crucibus rubei, vel crocei coloris.*

2 *Hæretici huiuſmodi pœnitentes, ſi pœnitentias ſibi ab Inquiſitoribus impoſitas non exequantur, vel ſupradictum habitum occultauerint, aut abjecerint, poſſunt Inquiſitores aduerſùs eos procedere, tanquam de hæreſi ſuſpectos.*

3 *Item ſecundùm aliquos tales damnandi ſunt vt impœnitentes & relapſi, atque adeo brachio ſæculari tradendi, quia qui ſine cauſa pœnitentiam ſibi impoſitam exequi omittit, præſumitur fictè conuerſus.*

4 *Omittens pœnitentias impoſitas ab Inquiſitoribus, propriè non eſt relapſus, ſed impœnitens, & conſequenter tanquam impœnitens eſt puniendus, & ſic ſi ab impœnitentia recedat recipiendus, neque tradendus brachio ſæculari.*

5 *Pœnitentias*

5 *Pœnitentias violare impoſitas, quales ſunt, non ieiunare, non peregrinari, habitum pœnitentialem occultare, e carcere fugere, non ſunt ſigna erroris approbationis à iure ſtatuta.*

6 *Fundamentum aduerſariorum ſolùm habet locum, cùm quis omittit exequi pœnitentias ſibi impoſitas directè contrarias errori priori deteſtato, ac proinde tunc ſolùm poterit, vt relapſus condemnari.*

7 *Auctoris ſententia locum habet, etiamſi hæreticus pœnitens ſub iuramento & pœna relapſi ad pœnitentiarum executionem ſe obligauerit, ita vt neque in tali caſu debeat vt relapſus condemnari.*

8 *Pœnitentiam non adimplens, non tanquam relapſus, ſed tanquam impœnitens condemnandus eſt pœna arbitraria, vt ieiunij, fuſtigationis, vel duplici pœna.*

9 *Damnatus ad carcerem perpetuum, ſi exinde fugiat, etiamſi non ſponte, ſed comprehenſus redeat, reconciliandus eſt, maiori tamen pœnitentia propter fugam afficiendus.*

10 *Excipe, niſi pœnitentia impoſita de directo tendat contra hæreſim deteſtatam, vt contra ipſam prædicare, vel cum hæreticis non conuerſari, &c. quia in tali caſu reus condemnari debet, contra nonnullos tenentes in tali caſu non omninò improbabiliter reum non eſſe habendum pro relapſo, ſed condemnandum denuò arbitrio Inquiſitorum ad maiorem aliam pœnitentiam.*

11 *Pœnitentias iniunctas non adimplens, immò animo obdurato adimplere recuſans, iudicandus eſt tanquam impœnitens, & ſi reſipiſcere nolit, tradendus Curiæ ſæculari. Idémque dic, ſi pœnitentiam impoſitam propter hæreſim probatam recipere nolit.*

12 *Abiurare recuſans habetur pro conuicto, & Curiæ ſeculari tradendus eſt ex Conſtitutione Martini V. & ſtatim ſi ſit confeſſus, conuictus, vel in hæreſi manifeſtè deprehenſus. Secùs autem ſi non ſit confeſſus, conuictus, &c. nam tunc non ſtatim Curiæ ſæculari tradi debet, ſed priùs excommunicabitur, in qua cenſura ſi per annum perſtiterit, tanquam hæreticus condemnabitur.*

13 *Detentus in carcere pro crimine hæreſis, ſi effringat, vel fugiat è carcere, non eſt pro conuicto habendus, & tanquam hæreticus condemnandus, contra aliquos Doctores oppoſitum ſentientes, quia in tali caſu præſumi debet effugiſſe, &c. tædio carceris.*

14 *Reus huiuſmodi effringens, & fugiens è carcere, punitur pœna arbitraria, conſuetudine potiùs quàm lege aliqua, præſertim in Inquiſitione Hiſpanica, vbi ſi ſit vir Nobilis, Doctor, Religioſus, arctiùs ob id cuſtoditur; ſi verò ignobilis, vilis, &c. publicè verberibus flagellatur, & cauſa hæreſis in ſuo ſtatu permanet.*

15 *Detentus in carcere pro crimine hæreſis, ſi effringat, vel fugiat, &c. & contra ipſum reſultet indicium ad torturam, poteſt citari ad comparendum, etſi non compareat, etiam condemnari.*

1 SVPPONO, quod Inquiſitores ex conſuetudine iam recepta, ſoleant hæreticis pœnitentibus, in ſignum conuerſionis & deteſtationis erroris, quem commiſerant, præter alias pœnitentias, imponere, vt patenter ſuprà veſtes habitum quemdam crucibus rubei, vel crocei coloris ſignatum portare debeant; qua de re Calderin. *tract. de hæreticis redeuntib. & conuerſ. n.*8. Simanch. *de Cathol. Inſtit. tit.* 47. *n.* 9. *& ſeqq. & in Enchirid. tit.*61. *n* 7. Royas *tract. de hæretic.* 2. *part. n.*309. Peña 3. *par. direct. comment.*42. *n.*175. & Farin *q.*193. *n.*91.

2 Suppono ſecundò, quod ſi tales hæretici pœnitentes, pœnitentias ſibi ab Inquiſitoribus impoſitas non exequantur, vel ſupradictum habitum occultauerint, aut abiecerint, poſſint Inquiſitores aduersùs illos, pœnitentias ſibi impoſitas non implentes procedere, tanquam de hæreſi ſuſpectos, quia ſic tales homines non leuem ſuſpicionem ingerunt, quod fictè & non verè, & ex animo conuerſionem antecedentem fecerint, & errores præteritus fuerint deteſtati; cùm ſatisfactionem debitam omittant, vel paruipendant. Peña *loco ſuprà cit. comment.*146. Simanch. *de Cathol. Inſtitut. tit.*48. *n.*29. *& in Enchirid. cit. tit.* 61. *n.* 7. & Farinae. *de hæreſ. cit. q.*193. *n.*123. His ſuppoſitis.

Quidam vt Calderinus *tract. de hæretic. rub. de hæreticor. contumelia, n* 1. Decian. *tract. crimin lib.*5. *c.*56. *n.*4. Vmbert Locat. *in iudicial. Inquiſition. verb Carcer, n.*16. Royas *ſing.*122. *n.*3. (vbi citat Calderinum, & Squillante,) Zanchin. *de hæret. c.*10. *n.*4. & *ibid.* Additionator Campegius *lit. C.* & alij apud Menoch. *lib.* 1. *conſ.* 82. *n.* 102. Riminald. *lib.*2. *conſ.* 150. Burſat. *conſ.*7. *n.*32. *& ſeqq.* & Treuſan. *lib.*2. *decıſ.*36. tenent, quod tales hæretici pœ- 3 nitentias ſibi impoſitas implere recuſantes, debeant damnari vt relapſi, atque adeò brachio ſæculari tradi; quod præcipue (inquiunt ipſi) locum habet in carceris pœnitentia, quæ grauior eſt, ſi ſcilicet ab illa aufugere tentauerint.

Probant, quia qui ſine cauſa pœnitentiam ſibi impoſitam exequi omittit, præſumitur fictè conuerſus, & in priori errore perſeuerare; ergo vt relapſus damnari debebit, cùm iam in errorem priorem reprobatum præſumatur relabi; Neque obſtat (ſubdunt ipſi) quominùs vt relapſus damnetur, eo quod hæc pœnitentiæ violatio non ſit formaliter hæreſis, ſed hæreſim præſumptiuè arguat, quia vt relapſus damnatur, qui abiurata hæreſi, in violentam hæreſis ſuſpicionem incidit; vt *ex c. Accuſatus de hæret. in* 6. *dub.* 162. dicebam. His tamen non obſtantibus.

Reſpondetur, probabilius eſſe (quod docet Simanch. 4 *de Cathol. inſtit. tit.*16. *rubr. de cuſtodia reor. n.*24. *& tit.* 47. *n.*77. *& tit.*48. *n.*19. Royas ſibi contrarius *tract. de hæret.* 2. *part. aſſert.*41. *n.*335. *verſ.*3. *fuit.* Iul. Clar. *lib.* 5. *verb hæreſis, n.*10. & ipſius Additionator *lit. V*, vbi citat Riminald. *loc. ſuprà cit.* defendẽtem de pœna relapſi mulierem, cui Inquiſitores impoſuerant, ne de domo, quam ſibi pro carcere præfixerant, exiret, & exiuit ſine licentia. Cantera *in quæſt. crim. c.* 1. *de hæret. n.*60. Souſa *in Aphor. Inquiſ. lib.* 2. *c.*26 *n* 38. Peña 3. *part. direct. quæſt.*97. *comment.* 146. *verſ. Itaque.* & Farinae. *q.* 193. *n.* 136. *& ſeqq.*) ſcilicet eum qui pœnitentias ſibi impoſitas violat, non eſſe relapſum, ſed impœnitentem; & conſequenter contra illum (dum in illo ſtatu perſeuerat) tanquam contra impœnitentem ſolùm procedi debere; quapropter (ſicut impœnitens, ſi à contumacia recedat, & miſericordiam petat, admittitur, & brachio ſæculari non traditur) ſic & iſte talis, quamuis debeat pro crimine pœnitentiæ abſque cauſa violata, arbitrio Inquiſitoris puniri pœna pecuniaria, vel fuſtibus, vel ieiuniis, penſata malitia & qualitate perſonæ & grauitate criminis.

Probatur, quia violare pœnitentias impoſitas, quales 5 ſunt non ieiunare, non peregrinari, habitum pœnitentialem occultare, vel abiicere, è carcere fugere, &c. non ſunt ſigna erroris approbationis à iure ſtatuta; ergo non debet, qui prædictas pœnitentias ſibi impoſitas, violat, ob talem violationem condemnari vt relapſus. Antecedens patet; conſequentia probatur, quia non poſſunt Iudices, condemnare vt relapſum, quem iura non iudicant relapſum, tum quia ſolùm fictione & præſumptione iuris dici poterit, qui prædictas pœnitẽtias impoſitas violat, errorem priorem deteſtatum approbare, ergo cùm verè non approbet, non poterit pœna ordinaria puniri.

Ex his ſequitur, quid dici debeat ad fundamentum 6 aduerſariorum in contrarium; locum enim illud ſolùm habet, cùm quis omittit exequi pœnitentias ſibi impoſitas, directè contrarias errori priori deteſtato; vt ſi omittat ſe purgare, errorem abiurare, hæreticis non fauere, &c. (cùm hæc à iure ſtatuta ſint ſigna erroris approbationis vehementia) ac proinde tunc ſolùm poterit vt relapſus condemnari; ſecùs verò ſi omiſerit alias pœnitentias, de quibus *ſuprà* dicebam. Simancha, Peña, & Farinaeius *in locis ſuprà citatis.*

7 Sequitur ſecundò, quod noſtra ſententia locum habeat, etiam ſi hæreticus pœnitens ſub iuramento & pœna relapſi ad pœnitentiarum executionem ſe obligauerit; ita vt & in tali caſu etiam ob violationem pœnitentiarum, quæ hæreſi directè contrariæ non ſunt, non debeat, vt relapſus condemnari, quia cuiuſcumque obligatio metienda eſt iuxta iuris regulam (cui quilibet ſe informare velle cenſetur ex Textu *in l. Si duo, ff. de acquirend. vel omittend. poſſeſſion. & in l. Nemo poteſt, ff. de leg.* 1.) Ergo cùm iuris regula non permittat hunc violatorem puniri vt relapſum, ſequitur quod neque ex ipſius obligatione hanc pœnam ſubire debeat. Riminald. *d. conſ* 150 *n.* 6. 7. *&* 35. Menoch. *conſ.* 82. *n.* 1. 3. *lib.* 1. Peña 3. *part. directorij, q.* 97. *commentar.* 146. *in fine*, & alij, quos citat & ſequitur Farinac. *de hæreſi, q.* 193. *n.* 142. Vide etiam quæ dicam *infrà dubit.* 195. *ſect.* 16. *&* 17.

8 Qui igitur pœnitentiam non adimplet, non tanquam relapſus, ſed tanquam impœnitens condemnandus eſt pœna arbitraria, vt ieiunij, fuſtigationis, vel duplici pœna. Canteta *vbi ſuprà*. Souſa *in Aphor. lib.* 3. *c.* 19.
9 *n.* 5. dicens, quod ſi damnatus ad carcerem perpetuum exinde fugiat, etiamſi non ſpontè, ſed comprehenſus redeat, reconciliandus ſit, maiori tamen pœnitentia propter fugam afficiendus, (quidquid in contrarium aſſerat Burſat. *lib.* 1. *conſil.* 7. *n.* 4. Royas *ſingul.* 23. *n.* 5 & Arelatan. *notabil.* 6.) Et videri etiam poterit Pacianus *conſil.* 19. *num.* 64. & Zechius *tom.* 1. *tit. de hæretic. cap.* 11. *num.* 18.

10 Excipe, niſi iuxta ea (quæ dicebam *ſuprà*) pœnitentia impoſita de directo tendat contra hæreſim deteſtatam (vt contra ipſam prædicare, vel cum hæreticis non conuerſari, &c.) quia in tali caſu reus (cùm ſit ſignum vehemens à iure ſtatutum, approbationis erroris) condemnari debebit, tanquam relapſus. Simancha, Peña, Farinacius, *vbi ſuprà*. Riminald. *lib.* 1. *conſil.* 156. *n.* 13. Treuiſan. *lib.* 2. *deciſ.* 36. *n.* 2. Menoch. *lib.* 1. *conſ.* 82. *n.* 107. Canteta *loco ſuprà cit.* Lucat. *in Prax. Inquiſ. verb. Pœnitentia.* & Souſa *in Aphor. Inquiſitor. lib.* 3. *c* 29.

Quamuis non omninò improbabiliter contrarium (quod ſcilicet etiam in tali caſu reus non adimplens pœnitentiam, non ſit habendus pro relapſo, ſed condemnandus arbitrio Inquiſitorum denuò ad maiorem aliam pœnitentiam) teneant alij, quos ſequitur Simancha *tit.* 47. *n.* 77.

11 Aduerte tamen hìc, quod ſi iniunctas pœnitentias non ſolùm non adimplet, ſed etiam animo obdurato adimplere recuſat, tanquam impœnitens ſit iudicandus, & ſi reſipiſcere nolit, tradendus Curiæ ſæculari. Idémque dicendum eſt, ſi pœnitentiam impoſitam propter hæreſim probatam recipere renuat. Peña *in director. Inquiſ. part.* 3. *comment.* 146. & alij, quos ſequitur Souſa *loco ſuprà cit. n.* 7.

12 Hinc, qui abiurare recuſat, pro conuicto habetur, & Curiæ ſæculari ex Conſtitutione Martini V. tradendus eſt; & tradendus ſtatim, ſi ſit confeſſus, conuictus, vel in hæreſi manifeſtè deprehenſus; ſecus autem, ſi non ſit confeſſus, conuictus, vel in hæreſi manifeſtè deprehenſus: tunc enim non ſtatim Curiæ ſæculari tradendus erit, ſed priùs excommunicabitur, & ſi in excommunicatione per annum perſtiterit, tanquam hæreticus condemnabitur. Eymericus *in director. Inquiſ. part.* 2. *q.* 55. & ibi Peña *comment.* 80. Vmbert. Lucat. *in Prax. Inquiſ. verb. Suſpicio, n.* 8. Hippolit. Riminald. *lib.* 4. *conſ.* 395. *n.* 64. Martin. del Rio *in diſquiſ. magic. lib.* 5. *ſect.* 12. & Souſa *in Aphor. lib.* 2. *c.* 40. *n.* 16. qui propterea rectè dixit, quod & renuens abiurare de leui (quin multò magis) non ſtatim ſit Curiæ ſæculari tradendus, ſed priùs excommunicandus, & ſi per annum in excommunicatione pertinaciter permanſerit, Curiæ ſæculari tradendus.

13 Aduerte ſecundò, quod detentus in carcere pro crimine hæreſis, ſi effringat, vel fugiat è carcere (quamuis Zanchinus *de hæret. c.* 10. *n.* 4. & Additionator Campegius *ibid. in Addition. litt. B*, & ex parte Maſcard. *de probation. tom.* 1. *concl.* 810. teneant, quod ſit pro conuicto habendus, & tanquam hæreticus condemnandus.) Contrarium tamen teneant meliùs Simanch. *in Annotat. ad Tractatum Zanchini cap.* 8. *& in Cathol Inſtitut. tit.* 16. *n.* 23. Peña *in director part.* 3. *comment* 35. Ioſeph Aldrete *de diſcipl. tuend. lib.* 2. *c.* 8 *n* 25. Royas *de hæretic. part.* 2. *aſſert.* 15. & Souſa *in Aphor. Inquiſ. lib.* 2. *cap.* 26. *n* 37. Quia reus in tali caſu præſumi debet effregiſſe, vel fugiſſe è carcere tædio carceris, vel metu falſorum teſtium, aut tormentorum, &c. non autem eo quod errorem habuerit in intellectu.

Debebit tamen propter fugam pœna arbitraria puniri. Peña *loco ſuprà cit.* (vbi ait, quod ſi quis, dum cuſtoditetur pro hæreſi, è carcere fugit, conſuetudine potiùs quàm lege aliqua, præſertim in Inquiſitione Hiſpanica receptum eſt, vt ſi ſit vir Nobilis, Doctor, Religioſus, vel alius honorabilis Ciuis, cuſtodiatur arctiùs, & puniatur duriùs; quod ſi ſit homo vilis, publicè verberibus flagelletur, & cauſa hæreſis in ſuo ſtatu permanens tractetur, aliíſque pœnis arbitrariis interim puniatur; in quo caſu tamen mitiùs eſt agendum cum illo, qui negligentia cuſtodis euaſit è carcere.) Paramus *lib.* 3 *q.* 4. *n.* 72. *&* 73. Ioſeph. Seſſe *tom.* 4. *deciſ.* 471. *num.* 6. & Souſa *in Aphor. Inquiſ. lib.* 2. *cap.* 26. *num.* 32. 14

Aduerte tertiò, quod (licèt, vti dicebam, detentus in carcere pro crimine hæreſis, ſi effringat, vel fugiat è carcere, neque pro confeſſo, neque pro conuicto habendus ſit, atque adeò neque tanquam hæreticus condemnandus,) tamen non ſolùm contra ipſum reſultet iudicium ad torturam, ſed etiam, ſi non compareat, ex tali iodicio cum aliis adiuncto poſſit citari ad comparendum, etſi non compareat, etiam condemnari. Peña *loco ſuprà cit.* Royas *n.* 185. Ioſeph Seſſe *n.* 8. & Souſa *n.* 37. Vide etiam quæ dicam *infrà dub.* 217. *petit.* 6. 15

Dixi de pœnis Hæreticorum, dicam nunc

De pœnis Suſpectorum de Hæreſi.

DVBITATIO CLXVI.

An, & quotuplex ſit hæreſis ſuſpicio, ſeu præſumptio?

SVMMARIVM.

1 *Hæreſis ſuſpicio triplex eſt: Prima modica & leuis. Secunda, magna, ſeu vehemens. Tertia, maxima, ſeu violenta.*

2 *Hæreſis ſuſpicio modica, ſeu leuis eſt, quæ oritur ex leuibus indiciis, ſeu ex leuibus coniecturis: leuia verò indicia, ſeu leues coniecturæ ſunt, ex quibus leuiter infertur, ſeu ex quibus non frequenter, ſed rarò concluditur crimen ſuſpectum, &c.*

3 *Hæreſis ſuſpicio magna, ſeu vehemens eſt, quæ deſumitur ex verbis, ſeu factis efficaciter, & frequenter hæreſim concludentibus, vt ſi, v. g. quis vocetur ad reſpondendum de fide, & intra terminum aſſignatum abſque cauſa legitima non compareat.*

4 *Item ſi impedias ſcienter directè, vel indirectè Inquiſitionis officium. vel impedientibus des fauorem, conſilium, vel auxilium.*

5 *Item ſi inſtruas hæreticos, vel eorum credentes ab Inquiſitoribus citatos, quomodo veritatem celent, vel falſum deponant.*

6 *Item ſi faueas, defendas, vel recipias hæreticum, non tamen quia amicum, vel conſanguineum, ſed quia hæreticum.*

7 *Item*

7 *Item ſi cum hæreticis ſpecialem contrahens familiaritatem.*

8 *Item ſi in cauſa fidei conuincaris falſum in Iudicio dixiſſe, eo quod reuoces, quod potiùs confeſſus fueris.*

9 *Item ſi ſis Religioſus & in partibus vltramontanis abſque ſuperiorum licentia commorans, detrahas Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Conſtitutionibus, vel ſimilia alia à fide deuia in ſermonibus, vel ſecretis colloquiis euomas.*

10 *Hæreſis ſuſpicio maxima ſeu violenta eſt, quæ oritur ex verbis, vel factis arctantibus Iudicem ad credendum quod ſic dicens, vel faciens hæreticus ſis, vt ſi hæreticis reuerentiam, vel adorationem more ipſorum exhibeas, vel conſolationem, aut communionem ab illis recipias.*

11 *Item ſi in cauſa fidei excommunicatus per annum inſordeſcas.*

12 *Item ſi deficias in purgatione Canonica, quam in cauſa fidei tibi indictam, præſtare non potuiſti.*

13 *Item ſi poſt abjurationem hæreſis, de qua conuictus fueras, vel poſtea conuinceris, cum hæreticis communices, vel eos viſites, receptes, deducas, aſſocies, muneribus immediatè, vel mediatè per alios afficias.*

1 RESPONDETVR, Triplex: Prima, modica, ſeu leuis. Secùnda, magna, ſeu vehemens. Tertia, maxima, ſeu violenta. Simanch. *de Cathol. Inſtitut. tit.* 50. *n.*22. *& ſeqq.* Director. Inquiſit. *part.*2. *q.*55. *n.*2. *verſ. Et hæc ſuſpicio* & ibi Peña *commentar.*80. *& part.*3. *comment.*24. *n.*100. Henric. *in cap.*1. *de hæretic. n.*8. Martin. del Rio *lib.*5. *ſect.*12. Locat. *in indic. Inquiſitor. verb. præſumptio, n.*8. *& verb. Suſpicio, n.*3. *& ſeqq.* Afflict. *in conſtitut. Regni de hæreticis.* & Pactarenis *rubr.*1. *n.*31 Lælius Zecchius *in ſumm part.*1. *tit. de fide rubr. de hæretic. c.*11, *n.*5. & Farinac. *de hæreſi, q.*187. *§.*2. *& ſeqq.*

2 Suſpicio, ſeu præſumptio hæreſis modica, ſeu leuis eſt, quæ oritur ex leuibus indiciis, ſeu ex leuibus conjecturis (ita vt propterea modicam, ſeu leuem probationem faciat, & modica, ſeu leui defenſione tollatur. Director. Inquiſit. Peña, & Martinus del Rio *loco ſuprà cit.*) leuia verò indicia, ſeu leues conjecturæ ſunt, ex quibus leuiter inferror, ſeu ex quibus non frequenter, ſed raro concluditur crimen ſuſpicatum; vt ſi, v.g. frequenter perjuras, & vitam geris deprauatam. Item ſi Sacramenta miniſtras in malo ſtatu, vel ſine iuriſdictione & poteſtate. Item ſi bis repetis Sacramentum non reperendum. Item ſi priore coniuge viuente, contrahis ſecundas nuptias. Item ſi per annum exiſtis in excommunicatione extra cauſam fidei. Item ſi in Sacramento Confeſſionis prouoces ad Venerem, vel ad alia ſcelera pœnitentem. In his enim omnibus redderis de hæreſi ſuſpectus leuiter. Sic Doctores *in locis ſuprà citatis.*

Aduerte tamen, quod ex iis indiciis quæ diximus, quædam reddunt te de hæreſi ſuſpectum leuiter ſecundùm Doctorum communem opinionem: quædam autem alia te reddunt de hæreſi ſuſpectum leuiter de iure & lege ſic ſtatuente; inter quæ diſcrimen eſt aliquod notabile, vt *infrà* dicetur *dubit.* 168.

3 Suſpicio, ſeu præſumptio hæreſis magna, ſeu vehemens eſt, quæ deſumitur ex verbis, vel factis efficaciter, & frequenter hæreſim concludentibus (ita vt propterea magnam, ſeu vehementem probationem faciat & non niſi magna, ſeu vehementi defenſiône tollatur. Simancha *cit. tit.* 50. *n.*23. Director. *cit. part.*2. *q* 55. & ibi Peña *comment.*80. Martin. del Rio *cit. ſect.* 12. Locatus *cit. verb. præſumptio, n.*8. *& cit. verb. ſuſpicio, n.*3. Verbi gratia, ſi voceris reſpondere de fide, & intra terminum aſſignatum abſque cauſa legitima non compareas, ex Textu *in cap. Cum contumacia de hæretic. in* 6. Item ſi impedias ſcienter, directè vel indirectè Inquiſitionis officium, ex Textu *in cap. Vt Inquiſitionis negotium, §. vltimo de hæ-*
retic. in 6. cùm in tali caſu cenſeatis hæreticorum fautor & defenſor. Item ſi impedientibus Inquiſitionis 4
officium ſcienter des conſilium, auxilium, vel fauorem,
ex Textu *in citato cap. Vt Inquiſitionis negotium.* Idque
ob eamdem rationem mox *ſuprà* dictam, quia ſcilicet
hæreſi faues. Item ſi inſtruas hæreticos vel eorum cre- 5
dentes ab Inquiſitoribus citatos, quomodo veritatem
cælent, vel falſum deponant, ex Textu *in cap. Accuſatus, §. finali de hæretic. in* 6. Idque etiam ob eamdem ra-
tionem, quia ſimiliter eorum hæreſi fauet. Item ſi fa- 6
neas, defendas, vel recipias hæreticum, non tamen qua
amicum, vel conſanguineum, ſed qua hæreticum, ex
Textu *in cap. Excommunicamus* 1. *§ credentes de hæretic.*
Idque ob eamdem rationem iam ſuprà pluries repeti-
tam. Item ſi cum hæreticis ſpecialem contrahas fami- 7
liaritatem, ex Textu *in cap Inter ſollicitudines de purgatione Canonica.* Idque ob eamdem rationem quam ſu-
prà pluries dicebam. Item ſi in cauſa fidei conuincaris 8
falſum in iudicio dixiſſe, eo quod reuoces, quod priùs
confeſſus fueris, ex Textu *in cap. Literas de præſumptionib.* Item ſi ſis Religioſus, & in partibus vltramontanis 9
abſque Superiorum licentia commorans, detrahas Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Conſtitutionibus, vel ſimilia alia à fide deuia in ſermonibus, vel ſecretis colloquiis euomas, ex Textu *in Extrauaganti Ioannis XXII.* incipiens *Ad noſtram, de Regularib. inter communes*, In his enim omnibus redderis de hæreſi ſuſpectus vehementer. Sic Doctores iidem quos *ſuprà in principio dubitationis* citabam.

Suſpicio, ſeu præſumptio hæreſis maxima, ſeu vio- 10
lenta eſt, quæ oritur ex verbis, vel factis arctantibus Iudicem ad credendum, quod ſic dicens vel faciens, hæreticus ſis (ita vt, ſicuti dicebam, arctet & vrgeat Iudicem ad credendum, quod hæreticus ſis; & propterea dicatur ea præſumptio iuris & de iure. Simanch. *cit. tit.* 50. *n.*4. Peña *part.*2 *q.*55. *comment.*80. *verſ. Tertia ſuſpicio*, & Læl. Zecch *cit. c.*11. *n.*5.) verbi gratia, ſi hæreticis reuerentiam, vel adorationem more ipſorum exhibeas, vel conſolationem, aut communionem ab illis recipias, ex Textu *in cap. Quicunque, & in cap Accuſatus de hæ-*
retic. in 6. Item ſi in cauſa fidei excommunicatus per 11
annum inſordeſcas, ex Textu *in cap. Cum contumacia de*
hæretic. in 6. Item ſi deficias in purgatione Canonica, 12
quam in cauſa fidei tibi indictam præſtare non potuiſti,
ex Textu *in cap Inter ſollicitudines de purgatione Cano-*
nica. Item ſi poſt abiuratam hæreſim de qua conuictus 13
fueras (vel poſtea conuinceris, cum hæreticis communices, vel eos viſites, receptes, deducas, aſſocies, muneribus immediatè vel mediatè per alios afficias, ex Textu *in cap. Accuſatus, §. Ille quoque de hæretic. in* 6. In his enim omnibus caſibus redderis de hæreſi ſuſpectus violenter. Director. Inquiſit *part.*2. *q.*55. *n.*6. Simancha *de Cathol. Inſtit. tit.*5. *n.*26. Locatus *in indic. Inquiſit. verb. Suſpicio, n.*4 & alij Doctores *in locis ſuprà cit.*

DVBITATIO CLXVII.

An hæreſis ſuſpicio leuis ſufficiat ad condemnandum reum tanquam hæreticum?

SVMMARIVM.

1 *Hæreſis ſuſpicio leuis non ſufficit ad condemnandum reum, quia leuia indicia, ſeu leues conjecturæ mouere non debent prudentem virum ad faciendum iudicium de crimine.*

2 *Reus condemnatur ex leui argumento aduerſùs Catholicam Religionem* in l. 2. Cod. de hæretic. *At*

picionem vehementem, vel violentam, vt propterea interiori debeat eſſe notabilis arbitrio prudentis iudicis, *c.excommunicamus 1.§ qui autem de hær.* & docent communiter Doctores, quos ſequitur Freyias *in addit. ad Tract. de Confeſſor.ſollicit. q 5.n.37.* In quo ſenſu ſunt explicandi Scaccia *loc.ſuprà cit.* Arelatanus *de hær.notabil.17.* Royas *de hær.p.2.n.20.& 180.* & alij, dum aſſerunt, quod in caſu hæreſis poſſit procedi contra quamcumque ex ſuſpicione leui.

3 Qui autem dicatur de hæreſi ſuſpectus leuiter, vehementer, vel violenter: vide quæ dicebam *ſuprà dubit. 166.* Vide etiam præter alios ex Doctoribus Albertinum *de agnoſcendis q.34.n 4.& ſeqq.* Simancham *de Cathol. inſtit.tit.50.n.24.& ſeqq.* Zecchium *in ſumm. tom.1.tit. de fide c.18.num.11.* Ricciũ *in praxi tom.1.reſol.423.per totam.* & Farinacium *de hæreſi quæſtione 187.num.23. & ſeqq.*

DVBITATIO CLXIX.

An, & quid dicendum de eo, qui de fide ſuſpectus eſt, ſuſpicione vehementi?

SVMMARIVM.

1 *Suſpectus de fide ſuſpicione vehementi poteſt primò condemnari ad abiurationem; quia per aliam viam non videtur, quod poſſit ſuſpicionem tam grauem purgare.*

2 *Suſpectus de fide ſuſpicione vehementi poteſt condemnari ad aliquam extraordinariam pœnam, vt pecuniæ, triremis, vel fuſtigationis, attenta qualitate perſonæ, & delicti, ex quo oritur ſuſpicio.*

3 *Suſpicio vehemens ſi oriatur ex fautoria hæreſis, ſic ſuſpectus eſt ipſo iure excommunicatus excommunicatione prima Bullari Summo Pontifici reſeruata.*

4 *Item eſt irregularis ex probabiliori ſententia Doctorum: Fautores enim hæreticorum redduntur inhabiles ad beneficium: nomine autem Officij intelligitur Officium Eccleſiaſticum; quamuis ſecus dici debeat, ſi ſuſpicio oriatur ex alio delicto.*

5 *Hæreticorum Fautor, Receptator, vel Defenſor, efficitur infamis.*

6 *Pœna ſupradicta vt contrahatur requiritur ſententia declaratoria delicti, ſicut & in delicto hæreſis.*

7 *Requiritur etiam ex probabili ſententia Doctorum, vt intra annum excommunicatione notatus ſatisfacere contempſerit.*

8 *Hæreticorum Fautor, Receptator, Defenſor, vel quomodocumque de hæreſi vehementer ſuſpectus, ſi ſit Clericus, licet ipſo iure non amittat beneficia obtenta, venit tamen illis priuandus per iudicis ſententiam.*

9 *Item redduntur ij inhabiles ipſo iure ad quodlibet officium publicum, & beneficium Eccleſiaſticum, ita vt collatio illis facta ſit nulla, & inualida.*

10 *Item non poſſunt admitti ad publica officia, vel conſilia nec ad alios eligendos; ſuntque incapaces teſtandi, & ſuccedendi ex teſtamento, & alias habent inhabilitates à iure, quæ hic recenſentur.*

11 *In Hiſpania non quilibet Hæreticorum Fautor, Receptator, vel Defenſor his pœnis ſubiacet; ſed illi ſolum qui publicantur ob fautoriam excommunicati.*

RESPONDETVR, quod talis (quamuis non poſſit 1
de crimine hæreſis condemnari, *ex c. Accuſatus de hær. in 6 in princ.* Ibi: [Licet ante abiurationem ſuam hæreſis crimen plenè probatum non fuerit contra ipſum.] Et docent ibid. Gloſſ. Geminian. *num.1.* Franchus *num.1.* & alij Canoniſtæ, expreſsè tradentes, quod crimen hæreſis ex vehementi ſuſpicione non dicatur plenè probatum, & *ex c.literas de præſumpt.* Ibi: [Quocirca mandamus, quatenus cum propter ſolam ſuſpicionem, tametſi vehementem, nolumus, illum de tam graui crimine condemnari.] Et docent Oſtienſis *in c. Excommunicamus 1. de hær. n.18.* Ananias *ibid. n.11.* Pariſius *lib.4.conſ.2.num 61.& 99.* & Oldrad. *conſ.210.in princ.*) Poteſt tamen condemnari ad abiurationem; quia per aliam viam non videtur, quod poſſit ſuſpicionem ita grauem purgare, Cantera *in quæſt.crim. rubr.de hær. c.1.n.56.* Locat. *iudicial.inquiſit.verb.Suſpicio,n.7.* Peña *3.p.direct.rubr.de quinto modo terminandi proceſſum comment.41.n.166.verſ.Circa iſtum.* Decian. *tract.crim.lib.5. c.47.n.2.* Menochius *de præſumpt.lib.1.q.100.n.11.* & Farinac. *q.187.n.40.*

Item poteſt condemnari ad aliquam extraordinariam 2
pœnam, vt pecuniæ, triremis, vel fuſtigationis, attenta qualitate perſonæ, & delicti, ex quo oritur ſuſpicio (cùm delictum ſit, quod punitur) Simanch. *de Cathol.inſt.tit.50.rubr de præſumpt. n.21.* Royas *de hær. 2.p. n.304 & ſeqq.* Suarez *de fide diſp.23.ſect.2.n.4.* & Farinac. *loc.ſuprà cit.n.42.* ſicque & multò magis, poterit ei indicij purgatiu, *c. Inter ſollicitudines verſ. Attendentes de purgat.canonic.* & Peña *in direct.part.21.comment.14. verſ. Eſt autem purgatio.* Vmbert. Locat. *in iudic.inquiſit. verb.Suſpicio n.7.* & Gabriel *conſ.160.n.6.*

Aduerte tamen, quod (ſi ſuſpicio vehemens oriatur 3
ex fautoria hæreſis) ſic ſuſpectus eſt ipſo iure excommunicatus excommunicatione prima in Bulla Cœnæ, Summo Pontifici reſeruata.

Secundò, ex probabiliori ſententia Doctorum eſt 4
irregularis, iuxta Text. *in c.2.§. Hæretici de hær. in 6.* Vbi fautores hæreticorum (ſicut ipſimet hæretici) redduntur inhabiles ad beneficium, & officium: nomine autem Officij ibi intelligitur Officium Eccleſiaſticum; ſic Doctores, quos citat & ſequitur Sanchez *lib. 1.moral. c.25.n.7* & Farinac. *q.192.n.74.*

Quamuis ſecùs dici debeat, ſi ſuſpicio oriatur ex alio delicto; quia tunc, caſu quo delictum non ſit publicum, & infamiam gignat, delinquens irregularis non efficitur. Suarez *de fide diſp.23.ſect.2.n.6.* & alij, quos citat, & ſequitur Sanchez *loc.ſuprà cit. n.10.*

Tertiò, hæreticorum Fautor, Receptator, vel Defen- 5
ſor efficitur infamis ex Textu in Conſtitutione Innocentij IV. quæ incipit *Ad extirpanda*; ex Textu in Conſtitutione Alexandri IV. quæ incipit *Quod ſuper*, & ex Textu in Conſtitutione Pauli IV. quæ incipit, *Licet ex Apoſtolatus officio*, apud Peñam *in fine Directorij Inquiſitorum.*

Vt autem hæc pœna contrahatur, requiritur ſenten- 6
tia declaratoria delicti, ſicut & in delicto hæreſis requiri in loco ſuo ſuprà dicebatur, & tradunt communiter Doctores, quos citat, & ſequitur Burſatus *conſ.14.n.18. lib.1.* Azor. *tom.1.inſtit.lib.8.c.13.rubr. de 4.hæret.pœna, q.7.* Farinac. *q.189.n.56.* & Sanchez *lib.2. moral.cap.26. num.1.*

Requiritur etiam ex probabili ſententia Doctorum, 7
vt infrà annum excommunicatione notatus ſatisfacere contempſerit; ſic Doctores quos citat, & ſequitur Sanchez *cit.c.26. n.3.*

Quartò, ſi hæreticorum Fautor, Receptator, Defen- 8
ſor, vel quomodocumque de hæreſi vehementer ſuſpectus, ſit Clericus (licèt ipſo iure non amittat beneficia obtenta, ita vt propterea poſſit illa in fauorem tertij renunciare, & renunciatio non reſcindatur) venit tamen illis priuandus per iudicis ſententiam, iuxta Textum *in c. Excommunicamus primò, §. Credentes de hæreticis*, & tradunt Doctores, quos citat & ſequitur Sanchez *lib.2. moral.*

moral.c.26.num.14. & ſequentibus, & Farinacius *q.189. num.81.& 86.*

9 Quintò, redduntur inhabiles ipſo iure ad quodlibet officium publicum,& beneficium Eccleſiaſticum;ita vt collatio illis facta ſit nulla,& inualida ex Text. *in c. 2. § hæretici de hær.in 6.* & docent Peña *3. p.direct.q.113. comment.162.1.p.inſt.mor.c.13.q.8.* & Sanchez *cit.c.26. num.4.*

10 Sextò, non poſſunt admitti ad publica officia, vel conſilia,nec ad alios eligendos. Item ſunt incapaces teſtandi, & ſuccedendi ex teſtamento. Item nullus ipſis cogitur ſuper quocumque negotio, ſed ipſi alteri reſpondere coguntur. Item ſi quis ipſorum fuerit iudex, ipſius ſententia eſt nulla; & nulla cauſa ad ipſius audientiam perferri debet.Item ſi ſit Aduocatus, ipſius patrocinium non admittitur. Si Tabellio, inſtrumenta per ipſum facta non valent, ſed cum authore damnato damnantur; ſi verò fuerit Clericus, ab omni officio,& beneficio deponi debet. Inſuper mandatur Clericis,ne huiuſmodi prauis hominibus exhibeant Eccleſiaſtica ſacramenta, vel Chriſtianam ſepulturam, nec eleemoſynas, vel oblationes ipſorum recipiant, alioquin ſuo priuentur officio, ad quod nunquam abſque indulto Sedis Apoſtolicæ ſpeciali reſtituantur: denique excommunicationis ſententia iubentur affici, qui prædictos iſtos homines, ſic ab Eccleſia denotatos, vitare contempſerint.

11 Aduerte ſecundò,quod in Hiſpania tamen non quilibet hæreticorum fautor, receptator, vel defenſor his pœnis ſubiacet;ſed illi ſolùm,qui publicantur ob fautoriam excommunicati; & poſtquam ſic publicati ſunt, infrà annum ſatisfacere contemnunt; quia de his tantùm loquitur Text. *in c. Excommunicamus, §. credentes de hæreticis*,vt notauit cum Eymerico *3 p.direct.q.123. n.2.*Peña *ibid. loc.cit.*

DVBITATIO CLXX.

An, & quid dicendum de eo, qui de fide ſuſpectus eſt ſuſpicione violenta?

SVMMARIVM.

1 *Suſpectus de fide ſuſpicione violenta poteſt damnari tanquam hæreticus.*

2 *Hæreticus verus non dicitur, ſed præſumptus condemnatus ex ſuſpicione, ſeu præſumptione violenta. Eſt tamen præſumptio iuris, & de iure in contrarium probationem directam non admittens.*

3 *Suſpecto de fide ſuſpicione violenta indicenda abiuratio, nedum purgatio.*

4 *Præſumptio iuris, & de iure licèt non admittat probationem directam, admittit tamen indirectam, qualis eſt, ſi ſic ſuſpectus velit probare,quod teſtes examinati falſum dixerint,vel quod indicia vera non ſint.*

5 *Procedendi modus contra ſuſpectum violenta ſuſpicione, id eſt, ac modus procedendi contra ſuſpectum de vehementi.*

1 RESPONDETVR, quod talis poteſt damnari, tanquam hæreticus. Gloſſ. *in c. cum contumacia de hær.in 6.verbo vehementem*,Geminian. *ibid.n.12.* Franch *n 3.*Director.Inquiſit.*p.2.q.55.n.10.* & ibi Peña & Menochius *de præſumpt.lib.1.q.100.num.15.*
2 Vbi tamen rectè ſubdit,quod condemnatus ex ſuſpicione, ſeu præſumptione violenta non dicatur hæreticus verus,ſed tantùm præſumptus) quia, ſicuti dicebam ſuprà *dubitatione 166.* hæc ſuſpicio, ſeu præſumptio eſt præſumptio iuris, & de iure in contrarium probationem directam,non admittens: & patet ex Textu *in c. Quicumque, c.Cùm contumacia, c.contra Chriſtianos, c.filij de hæreticis in 6. cap.Excommunicamus, §. qui autem de hæreticis*, & tradunt communiter Doctores, quos ſequitur Peña *2. parte directorij quæſt.55. num.10. comment. 80. verſ.violenta ſuſpicio*, & Farinacius *quæſtione 187. num.46.*

Sicque, & multò magis, poterit ei indici Abiuratio, 3
nedum Purgatio; Director. *p.3.rubr. de 6. modo terminandi proceſſum fidei,num.173.*Martin.del Rio *lib.5.diſquiſit. ſect.2. verſ. Si verò*, & Genuenſis *in Praxi Archiepiſc.c.84.n.8.*

Dixi, *Probationem directam non admittens*;quia indi- 4
rectam vtique admittit, qualis eſt, ſi ſic ſuſpectus velit probare, quod teſtes examinati falſum dixerint, vel indicia, ex quibus violenta ſuſpicio deſumitur, vera non ſint. Peña *loc.ſuprà cit.verſ.Quamuis*, Simanch. *de Cathol.inſtit.tit.51.rubr.de probation.n.13.* & alij, quos ſequitur Farinac. *vbi ſuprà n.50.*

Cæterùm licèt quæ de violenta ſuſpicione dixi ita ſe 5
habeant; modus tamen procedendi contra ſic ſuſpectum in iudicio,idem eſt, ac modus procedendi contra ſuſpectum de vehementi, ſic Doctores iidem, quos citat, & ſequitur Farinac. *loc ſuprà cit. n.51.*

DVBITATIO CLXXI.

An, & quid dicendum de eo, qui metu ductus exteriùs recedit à Catholica fide?

SVMMARIVM.

1 *Recedens exterius metu ductus à Catholica fide;ſi metu graui cadente in conſtantem virum, licet grauiſſimè peccet, non tamen vt hæreticus, neque vt de hæreſi vehementer ſuſpectus damnari debet; quia non præſumitur voluntariè recedere, qui tali metu ductus, recedit.*

2 *Hæreſis ſuſpicio vt tollatur, non ſufficit quilibet metus, ſed requiritur metus mortis, vel magni tormenti corporalis, ita vt infamia, exilij, vel non valde grauis fuſtigationis metus,non videtur ſufficere in tam graui delicto.*

3 *Hæreſis ſuſpicio vt excludatur, requiritur etiam, vt qui exteriùs à fide Catholica receſſit,ceſſante metu ſtatim ſigna doloris oſtendat, & commiſſi ſceleris pœnitentiam expoſtulet. Aliàs præſumitur & priùs ex animo conſenſiſſe, & nunc de præſenti ratum habere.*

RESPONDETVR, ſi recedit metu graui du- 1
ctus cadente in virum conſtantem, licèt grauiſſimè peccet, non tamen vt hæreticus, neque vt de hæreſi vehementer ſuſpectus, damnari debet.Peña *1.p.direct.comment.24.verſ.Rurſus.* Simancha *de Cathol. inſtitut. titul.17. numer.29.* & alij paſſim.

Probatur; quia cum hæreſis conſiſtat in voluntario receſſu à Catholica veritate, non præſumitur, voluntariè recedere qui tali metu ductus recedit.

Dixi, *ſi recedat metu graui ductus cadente in virum* 2
conſtantem; quia, vt tollatur hæc hæreſis ſuſpicio,

loquitur, *gladio ſpiritus*, quod eſt verbum Dei. Accedit ſecundò, quod idem Paulus Apoſtolus *ad Romanos* 13. de ſolis Principibus & Iudicibus laicis dicat, quod non ſine cauſa gladium portent; ergo recurrit difficultas.

Reſpondetur: Nego conſequentiam, quia Paulus Apoſtolus per illa verba 2. *ad Corinth.* [Arma militiæ noſtræ, &c.] ſolùm ſignificat, Apoſtolos in Euangelio prædicando non eſſe vſos armis carnalibus, ſcilicet (vt explicat ibi Chryſoſtomus) opibus, gloria, Principatu, humana ſcientia, facundia, aſtutia, ſimulatione, gladio, ſcuto, &c. (Quibus homines carnales vtuntur,) ſed eſſe vſos armis ſpiritualibus, ſcilicet (vt exponit ibidem Anſelmus,) charitate, patientia, humilitate, oratione, prædicationis efficacia, ſpiritus vehementia, ſanctitate, miraculis, pura intentione, &c. quod dixit idem & Paulus Apoſtolus 2. *ad Corinth.* 2. cùm ait: [Sermo meus & prædicatio mea, non in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis, ſed in oſtentatione ſpiritus, vt fides veſtra non ſit in ſapientia hominum, ſed in virtute Dei. Nihil igitur ex hoc loco Pauli Apoſtoli colligitur, quod nobis aduerſetur.

72 Vt omittam poteſtatem quam habet Eccleſia à Chriſto Domino, puniendi etiam corporaliter hæreticos & alios delinquentes, poſſe dici ſpiritualem, quia poteſtas hæc cùm directè extendatur ad ſpiritualia, & temporalia ordinentur ad ſpiritualia, indirectè extenditur etiam ad temporalia.

73 Dicuntur autem à Paulo Apoſtolo hæc arma eſſe potentia Deo; quia ſcilicet ſunt ordinata ad defendendum honorem Dei, vel quia ſunt valida & efficacia per Deum, vel quia ſunt virtus Dei, (cùm per illa in audientium animis miros effectus operetur Deus,) vel quia quodammodo vſui ſunt ipſimet Deo, vel quia inſtituta ſunt à Deo, vel quia denique indicant vim & potentiam Dei.

74 Dicuntur item eadem *arma ad deſtructionem munitionum*; quia ſcilicet ſunt ad deſtructionem ſyllogiſmorum, ſophiſmatum eloquentiæ humanæ, virtutum philoſophicarum ſæcularis potentiæ, &c.

75 Vt omittam etiam Apoſtolum Paulum ipſum interdum tali virtute diuina ad corporaliter puniendos delinquentes vſum fuiſſe; quamuis tamen raro, quia tunc expediebat Eccleſiæ.

76 Quod verò de Principibus temporalibus dicit idem Apoſtolus, ſcilicet, eos non ſine cauſa gladium portare; ideò eſt, quia Principibus ſæcularibus vſus gladij materialis conceditur directè, Eccleſia autem ſolum indirectè & eminenter: ita vt ſeruato debito ordine iuſtitiæ, Principes ſæculares gladio materiali vtantur nutu Pontificis, & gladius materialis Principum ſæcularium ſubordinetur, ſeu ſubiectus ſit gladio ſpirituali Pontificis.

77 Objicies ſeptimò: Lege naturæ conceditur Principibus ſæcularibus poteſtas puniendi in corpore, vel in bonis temporalibus homines, ſi delinquant: ergo homines, ſi delinquant, punire in corpore, vel in bonis temporalibus, ſpectabit ad Principes ſæculares, non autem ad Eccleſiam, ſeu ad Prælatos Eccleſiaſticos.

Reſpondetur: diſtinguo antecedens; ſolummodò & priuatiuè, ita vt nullo modo concedatur Eccleſiæ, nego: ita vt indirectè concedatur etiam Eccleſiæ, concedo; quia poteſtas Eccleſiæ vtpote ſpiritualis, directè extenditur ad ſpiritualia, & conſequenter indirectè extenderetur etiam ad temporalia, vt ſeruetur ſubordinatio temporalium ad ſpiritualia; (cùm temporalia ordinentur ad ſpiritualia,) & vt Eccleſia poſſit res ſuas Eccleſiaſticas adminiſtrare, & fideles adiuuare, quod finem ſupernaturalem (ad quam conditi ſunt) conſequantur; & vt quandocumque opus erit, defectum poteſtatis ſæcularis (ſi in ſui officij executione negligens fuerit, vel ſi poteſtate temporali, quam habet, abutatur) poſſit ſupplere.

78 Idque maximè verum eſt in crimine hæreſis, quod poteſt & debet Eccleſia per ſe, vel per alios punire; & Eccleſiam poteſtatem habere puniendi delinquentes pœnis etiam temporalibus, patet vlteriùs *ex cap. Si vos* 23. *q.* 5. (quod deſumptum eſt ex Auguſtino *lib. de vnitate Eccleſ. cap.* 17.) & *cap. Sæpe* 28. *q.* 1. *ex cap.* 2. *de pœnis*, & *ex cap.* 1. *de homicid.* (quod deſumptum eſt ex Concilio generali Lugdunenſi, vbi Innocentius IV. omnes cuiuſcumque ſint ordinis & dignitatis (etiam Principes) qui procurant vt fideles per Aſſaſſinos occidantur, punit non ſolùm excommunicatione, & aliis pœnis ſpiritualibus, ſed etiam pœnis temporalibus; cùm velit ibi Pontifex, quod iſti tales priuentur ſuis bonis, & ab vniuerſo Chriſtiano populo ſint diffidati: diffidare verò (vt ex communi præter alios docent Couarruuias *lib.* 2. *variar. cap.* 20. *n.* 10. & Caſtaldus *de Imperat. q.* 108. *n.* 2.) ſignificat, quod qui eſt diffidatus, licitè & impune poſſit puniri.

Objicies octauò: Oportet, ſeu neceſſe eſt, hæreſes 79
eſſe; ergo hæretici non ſunt, præſertim pœna capitis puniendi, ſed tolerandi.

Reſpondetur: Diſtinguo antecedens: Neceſſe eſt hæreſes eſſe, antecedenter & abſolutè, nego, quia quicumque peccat, liberè peccat, ita vt poſſit non peccare, alioquin non peccaret, cùm Deus non obliget ad impoſſibile: Conſequenter & ex ſuppoſitione, quod Deo permittente, ſic homo ex ſua malitia liberè ſe determinauerit, concedo: At nego conſequentiam, quia ſimiliter etiam dicitur: *Neceſſe eſt vt veniant ſcandala*; & tamen ſcandala puniuntur; vnde ſubditur: *Væ autem illi per quem ſcandalum venit.*

Inſtabis: Deus permittit hæreſes; ergo recurrit dif- 80
ficultas.

Reſpondetur: Nego ſimiliter conſequentiam, quia permittit etiam ſcandala, & cætera omnia peccata, quæ tamen puniuntur.

Reinſtabis: Deus permittit hæreſes, ita vt in hac vita 81
nunquam hæreticos puniat: ergo nec Eccleſia illos punire debebit.

Reſpondetur: Nego etiam conſequentiam; & diſparitas eſt, quia (cùm Deus hæreticos puniat in altera vita, in qua non punit Eccleſia,) debebit Eccleſia illos punire in hac præſenti vita. Vel

Reſpondetur ſecundò meliùs: Nego antecedens, quia 82
tempore ſuo Deus etiam punit hæreticos in hac vita; & quidem (vt omittam alios, ne ſim longior.)

Iudas qui primus fuit inter Chriſtianos hæreticus (vt 83
habetur *in Epiſtola Sancti Athanaſij ad Epiſcopos Catholicos aduerſus Arium*, quæ refertur *lib.* 1. *hiſtor. tripart. cap.* 13. & notat Hieronymus *in cap.* 26. *Matthæi*, & Prateolus *verbo Iudæ Iſcariotes*,) laqueo ſe ſuſpendit, & crepuit medius, à quo proditore Iuda dicti fuerunt Iudaiſtæ, qui (ſicuti referunt Prateolus *loco ſuprà citato* & Philaſtrius *lib. de hæreſi hæreſ.* 56.) docebant Iudam bonum opus operatum eſſe, eo quod Chriſtum Dominum prodiderit.

Simon Magus ſimiliter Hæreſiarcha, cùm volare arte 84
magica niteretur, orante Sancto Petro, in terram præceps corruit, & confractus eſt: qua de re videri poterit præter alios Baronius anno Domini 68.

Lucianus Apoſtata, cùm diu & multum aduersùs 85
Chriſtum & Eccleſiam latrauerit, à canibus dilaniatus fuit; ſic refert Suidas *verb. Lucianus*, & Baronius anno 171. *n.* 7. qui idem An. 173. *n.* 20. ſcribit Montanum & Maximillam Pſeudoprophetiſſam laqueo ſeſe ſuſpendiſſe; & eodem anno 173. *n.* 20. ſubdit, Theodotum Coriarium in aërem à Dæmone ſe extolli permiſiſſe, & in terram prolapſum horribiliter obiiſſe; de quibus omnibus videri poterit etiam Euſebius *lib.* 5. *cap.* 5. & *cap.* 25.

Manes Perſa, dictus Manichæus, Rege ſic volente, 86
arundine fuit excoriatus, eiuſdémque corpus fuit traditum beſtiis deuorandum, cutis verò paleis expleta inſtar vtris ante portam vrbis ſuſpenſa; ſic refert Cyrillus *catech.* 6. & Epiphanius *hæreſ.* 67. ſubdens, quod ſic ſuo tempore

tempore dicta cutis in Perſide cuſtodita fuerit.

87 Iulianus Apoſtata, lancea, ſicuti quidam volunt, à dæmone transfoſſus, deſperans miſerè mortuus eſt; ſic refert Baronius anno 363. & 364. *n.1. & ſeqq.*

88 Donatiſtæ quidam, qui Sacroſanctam Euchariſtiam canibus ſuis comedendam tradiderunt, ab iiſdem canibus, rabie accenſis, tanquam non Domini, ſed ignoti, & inimici lacerati fuerunt; ſic refert S. Optatus *lib. 2. contra Parmen paulò poſt medium.*

89 Arius eodem tempore, quo furore armatus in Eccleſiam pugnare aggrediebatur, animam, viſcera, & excrementa turpiter effudit,

90 Neſtorius, blaſphema lingua à vermibus exeſa & conſumpta, apud Inſulam quamdam exulans infeliciter obiit.

91 Lutherus, cùm veſpere benè comediſſet & bibiſſet, atque hilaris decubuiſſet poſtridie exanimis in lectulo repertus eſt die 18. Februarij anno 1546. ſic refert Coclæus *in vita eiuſdem Lutheri*, ac denique

92 Caluinus calculo, podagra, hæmorrhoide, phtiſi, aſmate, hemicrania, fluxione, & ſanguinis excreatione laborans animam exhalauit die 27. Maij ann. 1564. Beza *in vita Caluini.* Bellarminus *de Eccleſ. cap.* 17. & Bolzecus *in vita eiuſdem Caluini cap.* 22. vbi ſubdit, Caluinum non ſolùm pediculis, ac vermibus toto corpore, præſertim in fundamento & verendis (quibus fœtidiſſimum ſulcus inerat) fuiſſe corroſum, ſed etiam dæmones inuocantem, ſtomachantem, execrantem, maledicentem tempori, quo ſtuduerat, & ſcripſerat, infeliciter obiiſſe.

93 Vrgebis: Eſt contra manſuetudinem Eccleſiæ pœnis corporalibus, præſertim pœna capitis, punire hæreticos: ergo.

Reſpondetur: Diſtinguo antecedens: ſi id faceret Eccleſia quomodocumque, concedo: ſi id faceret Eccleſia (ſicut de facto facit) monendo priùs hæreticos, quod ad fidem redire velint; & tamen illi ſint pertinaces, vel relapſi, nego; quia manſuetudo debet eſſe talis, vt puniantur delinquentes, vt ſeruetur iuſtitia (cùm virtus vna non pugnet cum alia virtute, ſed omnes inter ſeſe virtutes connexæ ſint.) Et quia modus Regiminis debet eſſe ita ſuauis, vt expediat bono communi, non autem ſit contra bonum commune.

94 Quod inde quoque patet, quia Apoſtoli mites & manſueti fuerunt, & tamen compluries ſpiritu ſeueritatis vſi ſunt: nam Petrus occidit Ananiam & Zaphiram coniugem eius, *Actor.* 5. & Paulus tradidit Corinthium Sathanæ in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus fieret. *Corinth. cap.* 5. *verſ.* 5. Et excæcauit Elimam Magum. *Actor.* 13. *verſ.* 11. Quo ſpiritu ſeueritatis vſus eſt etiam idem Paulus (vt notauit Auguſtinus *lib.* 3. *contra Epiſtol. Parmen.*) *epiſt.* 1. *ad Corinth. c.* 4. *verſ.* 21. Ibi: *Quid vultis in virga veniam ad vos, an in ſpiritu manſuetudinis?* Et *epiſt.* 2. *ad eoſdem Corinthios c.* 10. Ibi: *In promptu habentes vlciſci omnem inobedientiam.* Et paulò poſt: *Si gloriatus fuero de poteſtate quam dedit Dominus nobis in ædificationem, non in deſtructionem, non erubeſcam.* Quinimò & Chriſtus Dominus ipſe, quamuis mitiſſimus, flagello de Templo eiecit ementes & vendentes, *Luc.* 19. *verſ.* 45.

95 Revrgebis: Si hæretici pœna mortis puniantur, periculum eſt quod damnentur: at ſi vita donarentur, poſſent conuerti & ſaluari: ergo non ſunt per poteſtates ſæculares pœna capitis puniendi.

Reſpondetur: Nego conſequentiam, quia argumentum non habet locum in hæreticis pœnitentibus (cùm ſi in tali caſu moriantur, ſaluentur,) neque argumentum locum habet in hæreticis pertinacibus (cùm bonum Eccleſiæ bono particulari ſit præferendum, & ipſis hæreticis, non autem Eccleſiæ ſit imputandum, ſi non ſaluentur,) vt omittam fieri etiam poſſe, quod & iiſdem hæreticis meliùs ſit, ſi vita priuentur, quia viuendo plura peccata committerent, & cauſa eſſent, quod plures damnarentur.

96 Objicies nonò: Hæretici non ſunt membra Eccleſiæ: ergo non poteſt eos punire Eccleſia. Conſequentia probatur, quia qui ſunt foris, ſeu extra Eccleſiam, non poteſt eos punire Eccleſia. *Cap. Gaudemus de diuortiis, cap. multis* 2. *q.* 1. Et docent ex communi præter alios Albericus *in rubrica Cod. de iudic. n.* 3. & Oldrad. *conſ.* 51. Quapropter Apoſtolus Paulus 1. *Corinthior.* 5. *verſ.* 12. inquit: *Quid enim mihi de iis, qui foris ſunt iudicare?*

Reſpondetur: Diſtinguo antecedens: Hæretici non ſunt membra Eccleſiæ ſimpliciter & abſolutè loquendo, (quatenus ſcilicet non retinent etiam fidem) concedo: Non ſunt membra Eccleſiæ ſecundùm quid (quatenus ſcilicet retinent ſolùm characterem baptiſmalem, per quem ſe ſubdiderunt Eccleſiæ, nego; quapropter quamuis ſint ab Eccleſia ſeparati quoad vnionem ſpiritualem, & internam, & etiam quoad communicationem externam cum cæteris fidelibus, tamen quia ſecundùm quid ſunt in Eccleſia, & de Iure etiam pertinent ad Eccleſiam, puniri poterunt ab Eccleſia; Apoſtolus Paulus autem loquitur ſolùm de iis, qui omnimodò ſunt extra Eccleſiam (cuiuſmodi ſunt qui baptiſmum nunquam ſuſceperunt) non autem etiam de iis qui illum non habuerunt, ſicuti patet ex iis quæ dicebam; & ex eo, quia Reſpublica non priuatur Iuriſdictione in ſubditum, etiamſi ſubditus fugiat extra Patriam & Rempublicam; Neque dux exercitus priuatur iuriſdictione in ſuum militem, etiamſi ſuus miles fugiat extra militiam, *l. deſertorem, ff. de re militar.* Neque Abbas priuatur iuriſdictione in ſuum Monachum, etiamſi ſuus Monachus fugiat extra Monaſterium, vel Religionem, *cap. ſanè, & cap. finali de Regular.* Neque tandem Dominus priuatur iuriſdictione in ſuum vaſſallum (vt redeat, v. g. ad habitandum) ſi ſcilicet ſuus vaſſallus ſine licentia Domini deceſſerit de loco. Bald. *in Prælud. feud. n.* 17. Afflict. *in cap. finali, §. vltimo, n.* 126. *de cap. qui car. vend.* Decian. *reſponſ.* 41. *n.* 90. *lib.* 2. & alij, quos citat & ſequitur Riccinlius *lib.* 5. *de Iure perſon. cap.* 12. *n.* 14. *& ſeqq* (vbi ſubdit, quod Eccleſia in quibuſdam caſibus punire poſſit etiam Hebræos, *l.* 2. *& l. Iudæos, & l. Iudæi, Cod. de Iudæis, & cap. In nonnullis eod. tit.*) Vide quæ dicebam *ſuprà ſect.* 20. *&* 21.

97 Inſtabis: Homicidæ, fures, latrones, adulteri, & ſimiles homines ſcelerati, ex eo quod perturbant pacem & tranquillitatem Reipublicæ, ſeu Politicam, puniuntur pœnis corporalibus a Principibus & Miniſtris ſæcularibus: ergo hæretici ex eo, quod perturbant ſolùm pacem & tranquillitatem Eccleſiæ, ſeu Eccleſiaſticam, puniri debebunt pœnis tantùm ſpiritualibus, & non etiam temporalibus a Prælatis Eccleſiaſticis.

Reſpondetur: Nego conſequentiam, quia hæretici (ſicuti ſuprà dicebam) perturbant vtramque pacem & tranquillitatem; & quidem primò, & per ſe perturbant pacem & tranquillitatem Eccleſiæ, ſeu Eccleſiaſticam (quæ conſiſtit in vnione fidei, iuxta illud *ad Epheſ.* 4. *v.* 5. *Vnus Dominus, vna Fides, vnum Baptiſma.*) Perturbant etiam pacem & tranquillitatem Reipublicæ, ſeu politicam; quia (cùm hæretici irrideant cæremonias Eccleſiaſticas, Sacramenta, cultúmque Sanctorum, & euertant Altaria, &c.) non poſſunt cum Catholicis pacificè viuere. Quod & inde patet, quia Ariani perturbarunt totum Orientem, Macedoniam, Græciam, Donatiſtæ & Circumcelliones, Aphricam; Iconomachi & Albicenſes, Romanorum Imperium; Lutherani, Germaniam; Huſſitæ, Bohemiam; Caluiniſtæ, Galliam, Angliam, & alias mundi partes: quare potiùs retorquetur contra aduerſarios argumentum.

PETITIO VI.

An hæreticus puniri debeat etiam in domo, ita vt ipſius domus funditùs euertatur?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus puniri debet etiam in domo, ita vt eius domus funditùs euertatur, ita vt nullo vnquam tempore ſit reparanda, dummodo in ea ſe conuenticula fecerit, & hæreſim docuerit.*

2 *Idem dic de domo, in qua hæreticus ſe occultauit, ne caperetur ab Inquiſitoribus, quia reputatur, quod Dominus illius fauorem ipſi hæretico præſtiterit.*

3 *Dominus domus vt ab hac pœna excuſetur, debebit probare, quod ignoranter proceſſerit, vt habetur in Conſtitutione Alexandri IV. & Clementis IV.*

4 *Domus non deſtruitur, ſi non ex conſenſu Domini domus, ſed ex conſenſu conductoris, eò hæretici conuenerint, ſed conductor, vt hæreticorum fautor aliis pœnis punitur, ſcilicet pecuniæ, verberum, & exilij.*

5 *Domus aliena aliquando deſtruitur etiam ſi Dominus illius, crimen in illa commiſſum ignorauerit, ſi ſcilicet talis deſtructio conuenire videbitur ad vtilitatem, & terrorem communem, reſtituto tamen pretio Domino domus.*

6 *Domus delinquentis delicto læſæ maieſtatis, ſiue diuinæ ſiue etiam humanæ, ſi ſit hypothecata vxori, vel alteri, & delinquens non habeat alia bona, quæ loco domus ſubrogentur, non poteſt tunc domus deſtrui, niſi Fiſcus ex propriis bonis vxori, vel alteri ſatisfecerit.*

1 RESpondetur affirmatiuè, & ita vt nullo vnquam tempore ſit reparanda; ſi ſcilicet in ea hæreticus conuenticula fecerit, & hæreſim docuerit. Zanchin. *tract. de hæreſ. c. 39. & 40.* Peña *loco ſuprà citato comment. 92. circa finem*, & alij, quos refert & ſequitur Farinac. *q. 190. §. 2. n. 30. & ſeqq.*

2 Idem dicas de domo, in qua hæreticus ſe occultauit, ne caperetur ab Inquiſitoribus (etiamſi dicta domus ſit alterius) quia reputatur, quod Dominus illius fauorem ipſi hæretico præſtiterit, Zanchin. Peña, & Farinacius *in locis ſuprà citatis.*

3 Quapropter, vt Dominus domus ab hac pœna excuſetur, debebit probare, quod ignoranter proceſſerit; vt habetur in Conſtitutione Alexandri IV. quæ incipit: *Felicis recordationis*, ibi: *Niſi legitimè conſtiterit, prædictarum domorum dominos penitus innocentes, & prorſus inculpabiles extitiſſe.* Et in Conſtitutione Clementis IV. quæ incipit: *Ad extirpanda*, apud Peñam *inter litteras Apoſtolicas in fine.*

Aduerte tamen, quod ſi non ex conſenſu Domini domus, ſed ex conſenſu conductoris ibi hæretici conuenerint, non deſtruitur domus, ſed conductor, vt hæreticorum fautor, aliis pœnis punitur, ſcilicet pecuniæ, verberum, vel exilij, iuxta conditionem perſonæ, ex Textu *in l. Arriani, § Cunctis, verſ. ſine de priuatis ædificiis, Cod. de hæretic.* & tradunt Decian. *lib. 5 cap. 51. n. 30.* & alij paſſim, quos citat & ſequitur Farinac. *q. 190. §. 2. num. 39.*

5 Aduerte ſecundò, quod aliquando domus aliena deſtruitur (etiamſi dominus illius crimen in illa commiſſum ignorauerit,) ſi ſcilicet talis deſtructio conuenire videbitur ad vtilitatem & terrorem communem; reſtituto tamen pretio domino domus: Quod tamen rarò contingit, niſi in crimine nimis publico & ſcandaloſo. Zanchin. *tract. de hæretic. c. 39.* Simanch. *de Cathol. Inſtitut. tit. 46. n. 91.* & alij quos refert & ſequitur Farinacius *loco ſuprà citato, numero 37.*

Aduerte tertiò, quod ſi domus delinquentis delicto læſæ-Majeſtatis, ſiue diuinæ, ſiue etiam humanæ, ſit hypothecata vxori, vel alteri, & delinquens non habeat alia quæ loco domus ſubrogentur, non poteſt tunc domus deſtrui, niſi Fiſcus ex propriis bonis vxori, vel alteri ſatisfecerit, quia aliàs vxor, vel alter creditor innoxius hypothecam amitteret, quod eſt abſurdum. Clar. *q. 82. verb. ſtatutum 8. n. 4.* & alij, quos citat & ſequitur Farinac. *q. 116. n. 28. & ſeqq.* 6

DVBITATIO CLXIII.

An, & quomodo puniendi ſint Hæreſiarchæ, & Dogmatiſtæ?

SVMMARIVM.

1 *Hæreſiarchæ & Dogmatiſtæ, ſunt non ſolùm qui errorem inuenerunt, ſed etiam qui errorem iam inuentum, quaſi ex officio, vel conſuetudine, aliis, ſiue publicè, ſiue occultè prædicarunt; quia ratione talis conſuetæ prædicationis verè ſunt Magiſtri, & Principes erroris, & errorem ſequentium.*

2 *Hæreſiarchæ & Dogmatiſtæ ſunt, qui alios quaſi ex officio vel conſuetudine peruertere conantur, ita vt excludantur ij, qui conſanguineos, vel vnum, vel alterum priuatim peruerterunt.*

3 *Hæreſiarchæ & Dogmatiſtæ, licèt ſecundùm aliquos quantumuis ſigna pœnitentiæ præbuerint, brachio ſæculari ſine vlla miſericordia tradendi ſunt: Probabilius tamen eſt oppoſitum, nempe eos, ſi vera conuerſionis ſigna præbuerint, ad reconciliationem admittendos eſſe, & brachio ſæculari non tradendos, quia nullus eſt Textus in Iure Canonico, qui talibus talem pœnam indicet.*

4 *Berengarius hæreſiarcha conuerti volens ad gremium Eccleſiæ receptus fuit.*

5 *Hæreſiarchæ & Dogmatiſtæ ſic conuerſi facilius alios conuertet.*

6 *Peruerſor aliorum ex legibus Imperialibus pœna mortis punitur: ac prædictas leges non obſtare conſendum eſt, quia ea in hoc crimine, quod merè eſt Eccleſiaſticum, locum non habent, niſi quando hæretici ex foro Eccleſiæ pelluntur.*

7 *Diſpoſitio iuris ſimpliciter prolata de hæreticis, debet ſimpliciter etiam intelligi de Hæreſiarchis & Dogmatiſtis.*

8 *Inquiſitores in admittendis Hæreſiarchis & Dogmatiſtis debent cum magna prudentia procedere, ne illi ſimulata pœnitentia ſimplices decipiant.*

9 *Inquiſitores forſan non debent ad reconciliationem admittere Hæreſiarchas & Dogmatiſtas illos, qui poſt longum tempus, & poſt multas admonitiones, & mox Curiæ ſæculari tradendi, pœnitentiæ ſigna præbent, quia tales videntur ficte conuerti.*

10 *Inquiſitores forſan neque debent ad reconciliationem admittere illos qui præceptis, comminationibus, pœnis, præmiis, promiſſionibus iuratis, vel aliis exquiſitis modis conati ſunt hæreſim perſuadere. Vel conati ſunt peruertere Regem, Principes, vel alias perſonas Regales, &c.*

11 *Eccleſiæ Sacramenta concedi debent omnibus his delinquentibus, qui pœnitentiæ ſigna præbent, licèt brachio ſæculari tradantur, & ad publicam reconciliationem non admittantur.*

Suppono,

1 SVPPONO, quod Hæreſiarchæ & Dogmatiſtæ ſint non ſolùm, qui errorem inuenerunt, ſed etiam qui errorem iam inuentum quaſi ex officio, vel conſuetudine, aliis, ſiue publicè, ſiue occulte prædicauerunt, quia ratione talis conſuetæ prædicationis verè ſunt Magiſtri, & Principes erroris, & errorem ſequentium. Peña *2. part. director. q. 39. comment. 64* Suarez *de fide diſp. 23. ſect. 2. n. 11.* & alij, quos citat & ſequitur Farinac. *q. 178. n. 15.* ex Textu *in cap. Qui aliorum 24 q. 3.* Ibi: *Qui aliorum defendit errorem, multò ampliùs damnabilior eſt illis, qui errant, quia non ſolùm errat, ſed etiam aliis offendicula erroris præparat & confirmat; vnde quia Magiſter erroris eſt, non tantùm hæreticus, ſed etiam Hæreſiarcha dicendus eſt.*

2 Dixi, quod hæreſiarchæ & Dogmatiſtæ ſint, qui alios quaſi ex officio, vel conſuetudine peruertere conantur, vt excludantur ij qui conſanguineos, vel vnum, aut alterum priuatum peruerterunt; tales enim non propriè Hæreſiarchæ, vel Dogmatiſtæ dicuntur. Sic Doctores *in locis ſuprà citatis*, præcipuè Suarez *num. 11.* His ſuppoſitis.

3 Reſpondetur, quod (quamuis Royas *tract. de hæretic. 2. part. n. 339. aſſert. 43.* Repertor. Inquiſit. *verb. Ducere.* Suarez *cit. ſect. 2. n. 9.* & Simanch. *de Cathol. Inſtit. tit. 47. n. 50.* putent, Hæreſiarchas & Dogmatiſtas ſine vlla miſericordia, quantumuis ſigna pœnitentiæ præbuerint, brachio ſæculari tradendos eſſe. Ad quam opinionem inclinat etiam Lorca *in 2. 2. q. 11. art. 4. diſp. 27. membr. 5. n. 7.* licèt in fine ſubdat, quod interdum conueniat, ſupradictis reis pœnam mortis indulgeri; ideoque id prudenti iudicio Inquiſitorum remittendum ſit.) Probabilius tamen ſit oppoſitum (quod docent Cantera *quæſt. crimin. rubr. de hæretic. c. 1. n. 70.* Peña *2 part. direct. comment. 64. verſic. An autem.* & Decian. *lib. 5. tractatuum criminal. c. 54. n. 47.*) nempe prædictos Hæreſiarchas & Dogmatiſtas, ſi veræ conuerſionis ſigna præbuerint, ad reconciliationem admittendos, & brachio ſæculari non tradendos eſſe.

Probatur, quia nullus eſt Textus in Iure Canonico pœnam, modo quo volunt aduerſarij, Hæreſiarchis & Dogmatiſtis indicens: quinimò contrarium potiùs inſinuat Textus *in cap. Ad abolendam, de hæretic.* cùm ibi Pontifex æquet eos, qui docent, iis qui credunt hæreſes. Ibi: *Aliter ſentire, aut docere non metuunt:* & de omnibus ſubjungat, ad miſericordiam recipi, ſi publicè conſenſerint abjurare, & congruam ſatisfactionem exhibere.

4 Confirmatur, quia Berengarius hæreſiarcha, conuerti volens ad gremium Eccleſiæ receptus fuit; *cap. Ego Berengarius de conſecrat. diſt. 2.* & Cazalla inſignis hæreſiarcha, teſte Cantera *loco ſuprà citato*, brachio ſæculari ex ſpeciali Breui ſedis Apoſtolicæ relaxatus fuit; aliàs non relaxandus.

5 Confirmatur ſecundò, quia ſic Hæreſiarcha & Dogmatiſta conuerſus, faciliùs alios conuertet, & conuerſos in fide confirmabit.

6 Objicies ex aduerſariis: In quampluribus legibus Imperatoris expreſsè cauetur, quod aliorum peruerſor pœna mortis puniatur. Sic *in l. vltima, Cod. de Iudæis.* Ibi: *Pœnæ ſanguinis deſtinandus, qui fidem alterius expugnauit peruerſa doctrina. In l. vltima, Cod. de Apoſtat.* Ibi: *Pœna capitis eſſe puniendum, qui alium peruertit. In l. Cum qui ſeruum, Cod. eodem, in l. Quicumque, Cod. de hæretic.* in *l. 2. Cod. Ne ſacrum Baptiſma iteretur,* & in aliis multis; quibus legibus ſtandum eſt, cùm in Iure Canonico contrarium diſpoſitum non reperiatur: non enim inuſitatum eſt, quod in pœnis imponendis Ius Canonicum per Ius Ciuile ſuppleatur.

Reſpondetur, prædictas leges Imperatorias non obſtare, quia tales leges in hoc crimine, quod merè eſt Eccleſiaſticum (cùm contrarium, vt ſuprà dicebam, in Iure Canonico ſit inſinuatum) locum non habent; niſi quando hæretici ex foro Eccleſiæ pelluntur, & iudicio ſæculari traduntur iudicandi. Accedit quod ſi quid probarent, probarent etiam, quod quilibet peruerſor alterius, etiamſi vnius tantùm pœna mortis ſit afficiendus quod nemo dixerit.

Objicies ſecundò, Eſto in Iure Canonico cautum ſit, 7
hæreticos pœnitentes ad reconciliationem admitti debere; id tamen intelligi debet de hæreticis communiter contingentibus, non autem de hæreticis qualificatis & à communi modo peccandi exorbitantibus; Tales enim metiendi non ſunt regula communi, ſed ita vt lex ſimpliciter loquens, in illis locum habere non debeat, argumento *l. Nunquam plura, ff. de priuat. delict.*

Reſpondetur: Diſtinguo ly *Non autem intelligi debet de hæreticis qualificatis:* ita vt per hæreticos qualificatos intelligantur quicumque Hæreſiarchæ & Dogmatiſtæ, nego ob rationes ſupradictas; ita vt intelligantur tantùm Hæreſiarchæ, vel Dogmatiſtæ quidam; de quibus mox *infrà* dicam *in Aduertendo 2. & 3.* concedo.

Aduerte tamen, quod in admittendis Hæreſiarchis 8
& Dogmatiſtis, Inquiſitores debent cum magna prudentia procedere, ne illi ſimulata pœnitentia ſimplices decipiant, iuxta Textum *in cap. Vt officium de hæretic. in 6.* Ibi: *Prouiſo ſolerter, ne ſimulata conuerſione redeant fraudulenter, & vos imò ſeipſos fallentes ſub agni ſpecie lupum gerant:* Quapropter tales homines multis experimentis, an ficte, vel vere, & ex animo conuertantur, debent tentari, & grauiſſimis pœnis affici, præcipuè carceris irremiſſibilis, à quo non niſi poſt longiſſimum tempus, & manifeſtiſſima veræ contritionis ſigna liberari debebunt. Simanch. *de Cathol. Inſtit. tit. 47. n. 72.* Peña *2 part. direct. q. 39. comment. 64. verſ. Tametſi,* & alij communiter, quos refert & ſequitur Farinacius *q. 193. num. 12.*

Aduerte ſecundò, quod forſan Inquiſitores non de- 9
bent ad reconciliationem admittere Hæreſiarchas & Dogmatiſtas illos, qui poſt longum tempus, & poſt multas admonitiones, & mox Curiæ ſæculari tradendi pœnitentiæ ſigna præbent; quia tales non videntur verè & ex animo, ſed fictè (ad vitandam ſcilicet pœnam mortis) conuerti velle: quapropter dixit Souſa *in Aphor. Inquiſ. lib. 1. cap. 9. n. 14.* quod ſi Hæreſiarcha, vel Dogmatiſta errorem ſuum, poſtquam ab Inquiſitoribus depræhenſus fuit, defendat, tametſi poſtea conuertatur, non ſit ad reconciliationem admittendus; quod ſi verò ſtatim conuerſus fuerit, & ſigna veræ conuerſionis ferè euidentia dederit, ad reconciliationem admitti poſſit.

Aduerte tertiò, quod forſan Inquiſitores neque de- 10
bent ad reconciliationem admittere illos, qui præceptis, comminationibus, pœnis, præmiis, promiſſionibus iuratis, vel aliis exquiſitis modis conati ſunt hæreſim perſuadere, vel conati ſunt peruertere Regem, Principem, vel alias perſonas Regales, aut filios, quia in his omnibus delinquentibus ratione grauitatis delicti, & ratione pœnitentiæ defectus, qui cum magno periculo ſemper timetur, ſufficiens fundamentum exiſtit, vt Inquiſitores recedere poſſint à communi Iuris regula ſtatuente, quod hæretici pœnitentes ad reconciliationem admittuntur. Sic Doctores, quos citat & ſequitur Farinacius *q. 193. §. 1. num. 7. & ſeqq.*

Aduerte quartò, quod omnibus his delinquētibus, qui 11
pœnitentiæ ſigna præbēt, licèt brachio ſæculari tradantur, & ad publicam reconciliationem non admittantur, concedi debent Eccleſiæ Sacramenta: (ſicuti de relapſis pœnitentibus dubitatione præcedenti dicebam) ex Textu *in cap. Super eo de hæretic. in 6.* (Qui Textus etſi de relapſis expreſsè loquatur, ad omnes tamen pœnitentes, ex identitate rationis, extenditur,) & docent communiter Doctores, quos ſequitur Suarez *de fide diſput. 23. ſect. 2. n. 12.* Simanch. *tit. 63. n. 7.* Souſa *in Aphor. Inquiſ. lib. 1. c. 10. n. 18.* & Barboſ. *in collect. tom. 3. lib. 5. tit. 2. c. 5. n. 5.* Quidquid in contrarium dixerint Couarruu. *lib. 2. variar. cap. 1. n. 11.* & Cantera *rubr. de hæretic. n. 13.* moti ex eo, quod in praxi talis conſuetu-

do ſeruetur; quæ quidem tamen ſi alicubi reuera ſeruatur, ſeruari non debere videtur, cùm illa præcepto diuino de ſumendo viatico repugnare videatur.

DVBITATIO CLXIV.

An, & quomodo puniendi ſint Hæretici pœnitentes tardè conuerſi? An ſcilicet tales ad reconciliationem admitti, vel potiùs brachio ſæculari tradi debeant?

SVMMARIVM.

1 *Hæretici pœnitentes tardè conuerſi, ſi conuertantur ante ſententiam, etiam poſt receptas probationes, & teſtium publicationem, ad reconciliationem admitti debent.*

2 *Hæretici pœnitentes continuò & confeſtim dicuntur redire ad fidem, ſi redierint intra tempus, quo condemnari poſſunt.*

3 *Hæretici pœnitentes ſi conuertantur poſt latam ſententiam, probabiliùs eſt, quod regulariter ad reconciliationem admitti non debeant, quia damnati relinquuntur brachio ſæculari, debita animaduerſione puniendi.*

4 *Traditus Curiæ ſæculari ad miſericordiam & reconciliationem non admittitur.*

5 *Reus in caſu, quo veræ conuerſionis magna indicia dederit, poterit ab Inquiſitoribus ex æquitate ad reconciliationem admitti.*

6 *Is, qui eductus è carcere, vel potiùs in Tabulatu exiſtens auditurus ſententiam, conuertitur ad miſericordiam, ſeu reconciliationem admitti non debet, quia reſpectu ipſius ſententia eſt iam prolata, quamuis is etiam, ſi conuerſionis dederit ſpecialiſſima ſigna, poſſit ſimiliter ad reconciliationem admitti.*

1 RESPONDETVR, & dico primò: ſi conuertantur ante ſententiam, etiam poſt receptas probationes, & teſtium publicationem, ad reconciliationem admitti debent. Sic Doctores communiter, quos ſequitur Simanch. *de Cathol. Inſt. tit.* 47. *n.* 36. Decian. *tract. crim. lib.* 5. *c.* 54. *n* 3. Peña 2. *par. direct. comment.* 8. *verſ. Viſus autem.* Zanchin. *tract. de hæreſ. c.* 16. *n.* 5. Suarez *de fide diſp.* 23. *ſect.* 2. *n.* 15. & Farinac. *q.* 193. *n.* 55.

Probatur ex Textu *in c. Excommunicamus* 2. *§. ſi qui de hæretic.* & ex communi conſuetudine & praxi omnium Inquiſitorum.

2 Objicies: *In c. ad abolendam, de hæretic.* ſolùm ij qui continuò & confeſtim, poſtquam fuerint deprehenſi ad fidem redierint, ad miſericordiam admittuntur: At ij qui poſt receptas probationes, & teſtium publicationem, & repetitas monitiones, ad fidem redeant, non poſſunt dici continuò & confeſtim ad fidem redire; ergo ad miſericordiam, ſeu reconciliationẽ admitti non debent.

Reſpondetur: Nego minorem, quia ſi intra tempus quo condemnari poſſunt, ad fidem redierint, continuò & confeſtim ad fidem redire cenſentur. Eymeric. 3 *part. direct. q.* 98. & Menoch. *de arbitr. caſ.* 8. *&* 9. *ex §. vlt. Inſtit. de inutil. ſtipulation.*

3 Dico ſecundò, ſi conuertantur poſt latam ſententiam, probabiliùs eſt, quod regulariter ad reconciliationem admitti non debeant, Simanch. *de Cathol. Inſtit. tit.* 46. *n.* 36. Peña 2. *part. direct. comment.* 36. *verſ. Poſtquam.* Suarez *de fide diſp.* 23. *ſect.* 2. *n.* 16. & Farinac. *q.* 193. *n.* 58. etſi quidam alij contrarium ſentiant.

Probatur, quia *in c. Excommunicamus* 1. *&* 2. *de hæret.* damnati relinquuntur brachio ſæculari debita animaduerſione puniendi: ergo poſt damnationem non videtur quod ad reconciliationem admitti debeant, cùm poſt condemnationem Iudex Eccleſiaſticus iam functus ſit officio ſuo.

Secundò probatur, quia traditus Curiæ ſæculari ad 4
miſericordiam, ſeu reconciliationem, vt mox infrà dicetur, non admittitur; At nullus damnatur impœnitens, qui brachio ſæculari per ipſam condemnationem non tradatur; ergo facta condemnatione, videtur, quod remiſſioni locus non relinquatur.

Dixi *Regulariter*, quia in caſu quo reus veræ conuer- 5
ſionis magna indicia dederit (ita vt de ipſo verè quid boni ſperari poſſit) poterit ab Inquiſitoribus ex æquitate ad miſericordiam, ſeu reconciliationem admitti, cùm ſic pietati Matris Eccleſiæ conuenire videatur.

Hinc ſequitur, quod is qui eductus è carcere, vel po- 6
tiùs in Tabulatu exiſtens, auditurus ſententiam, conuertitur ad miſericordiam, ſeu reconciliationem admitti non debeat, quia reſpectu ipſius ſententia eſt iam prolata, ipſique manifeſta, licèt non promulgata; ergo conuerſio ipſius fit poſt condemnationem, & ſic non debet cenſeri vera, ſed ficta (ad vitandam ſcilicet pœnam mortis) ac proinde non debet recipi. Sic Doctores quos ſequitur Peña 2 *part. direct. comment.* 36. *verſ. Poſtquam.*

Quamuis & iſte reus etiam in caſu quo dederit veræ conuerſionis ſpecialiſſima ſigna, poſſit ſimiliter ad miſericordiam, ſeu reconciliationem admitti propter eamdem rationem quam ſuprà dicebam. Peña *loco ſuprà cit.* Decian. *tract. crim. lib.* 5. *c.* 36. *n.* 3. & alij, quos refert & ſequitur Farinac. *de hæreſ. q.* 193. *n.* 60.

DVBITATIO CLXV.

An, & quando puniendi ſint, qui omittunt exequi pœnitentias ab Inquiſitoribus ſibi impoſitas, vel omittunt ſaccum benedictum portare? Vbi etiam quid dicendum, ſi effringant, vel fugiant è carcere, dum ipſorum cauſa tractatur ſpectans ad S. Officium?

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitores ex conſuetudine iam recepta ſolent hæreticis pœnitentibus in ſignum conuerſionis, & deteſtationis erroris, quem commiſerant, præter alias pœnitentias imponere, vt patenter ſuprà veſtes, habitum quemdam portent ſignatum crucibus rubei, vel crocei coloris.*

2 *Hæretici huiuſmodi pœnitentes, ſi pœnitentias ſibi ab Inquiſitoribus impoſitas non exequantur, vel ſupradictum habitum occultauerint, aut abjecerint, poſſunt Inquiſitores aduersùs eos procedere, tanquam de hæreſi ſuſpectos.*

3 *Item ſecundùm aliquos tales damnandi ſunt vt impœnitentes & relapſi, atque adeo brachio ſæculari tradendi, quia qui ſine cauſa pœnitentiam ſibi impoſitam exequi omittit, præſumitur fictè conuerſus.*

4 *Omittens pœnitentias impoſitas ab Inquiſitoribus, propriè non eſt relapſus, ſed impœnitens, & conſequenter tanquam impœnitens eſt puniendus; & ſic ſi ab impœnitentia recedat recipiendus, neque tradendus brachio ſæculari.*

5 *Pœnitentias*

5 *Pœnitentias violare impoſitas, quales ſunt, non ieiunare, non peregrinari, habitum pœnitentialem occultare, e carcere fugere, non ſunt ſigna erroris approbationis à iure ſtatuta.*

6 *Fundamentum aduerſariorum ſolùm habet locum, cùm quis omittit exequi pœnitentias ſibi impoſitas directè contrarias errori priori deteſtato, ac proinde tunc ſolùm poterit, vt relapſus condemnari.*

7 *Auctoris ſententia locum habet, etiamſi hæreticus pœnitens ſub iuramento & pœna relapſi ad pœnitentiarum executionem ſe obligauerit, ita vt neque in tali caſu debeat vt relapſus condemnari.*

8 *Pœnitentiam non adimplens, non tanquam relapſus, ſed tanquam impœnitens condemnandus eſt pœna arbitraria, vt ieiunij, fuſtigationis, vel duplici pœna.*

9 *Damnatus ad carcerem perpetuum, ſi exinde fugiat, etiamſi non ſponte, ſed comprehenſus redeat, reconciliandus eſt, maiori tamen pœnitentia propter fugam afficiendus.*

10 *Excipe, niſi pœnitentia impoſita de directo tendat contra hæreſim deteſtatam, vt contra ipſam prædicare, vel cum hæreticis non conuerſari, &c. quia in tali caſu reus condemnari debet, contra nonnullos tenentes in tali caſu non omninò improbabiliter reum non eſſe habendum pro relapſo ſed condemnandum denuò arbitrio Inquiſitorum ad maiorem aliam pœnitentiam.*

11 *Pœnitentias iniunctas non adimplens, immo animo obdurato adimplere recuſans, iudicandus eſt tanquam impœnitens, & ſi reſipiſcere nolit, tradendus Curiæ ſæculari. Idémque dic, ſi pœnitentiam impoſitam propter hæreſim probatam recipere nolit.*

12 *Abiurare recuſans habetur pro conuicto, & Curiæ ſæculari tradendus eſt ex Conſtitutione Martini V. & ſtatim ſi ſit confeſſus, conuictus, vel in hæreſi manifeſtè deprehenſus. Secùs autem ſi non ſit confeſſus, conuictus, &c. nam tunc non ſtatim Curiæ ſæculari tradi debet, ſed priùs excommunicabitur, in qua cenſura ſi per annum perſtiterit, tanquam hæreticus condemnabitur.*

13 *Detentus in carcere pro crimine hæreſis, ſi effringat, vel fugiat è carcere, non eſt pro conuicto habendus, & tanquam hæreticus condemnandus, contra aliquos Doctores oppoſitum ſentientes, quia in tali caſu præſumi debet effugiſſe, &c. tædio carceris.*

14 *Reus huiuſmodi effringens, & fugiens è carcere, punitur pœna arbitraria, conſuetudine potiùs quàm lege aliqua, præſertim in Inquiſitione Hiſpanica, vbi ſi ſit vir Nobilis, Doctor, Religioſus, arctius ob id cuſtoditur; ſi verò ignobilis, vilis, &c. publicè verberibus flagellatur, & cauſa hæreſis in ſuo ſtatu permanet.*

15 *Detentus in carcere pro crimine hæreſis, ſi effringat, vel fugiat, &c. & contra ipſum reſultet indicium ad torturam, poteſt citari ad comparendum, etſi non compareat, etiam condemnari.*

1 SVPPONO, quod Inquiſitores ex conſuetudine iam recepta, ſoleant hæreticis pœnitentibus, in ſignum conuerſionis & deteſtationis erroris, quem commiſerant, præter alias pœnitentias, imponere, vt patenter ſuprà veſtes habitum quemdam crucibus rubei, vel crocei coloris ſignatum portare debeant; qua de re Calderin. *tract. de hæreticis redeuntib. & conuerſ. n.*8. Simanch. *de Cathol. Inſtit. tit.* 47. *n.* 9. *& ſeqq. & in Enchirid. tit.* 61. *n* 7. Royas *tract. de hæretic.* 2. *part. n.* 309. Peña 3. *par. direct. comment.* 42. *n.* 175. & Farin *q.* 193. *n.* 91.

2 Suppono ſecundò, quod ſi tales hæretici pœnitentes, pœnitentias ſibi ab Inquiſitoribus impoſitas non exequantur, vel ſupradictum habitum occultauerint, aut abiecerint, poſſint Inquiſitores aduersùs illos, pœnitentias ſibi impoſitas non implentes procedere, tanquam de hæreſi ſuſpectos, quia ſic tales homines non leuem ſuſpicionem ingerunt, quod fictè & non verè, & ex animo conuerſionem antecedentem fecerint, & errores præteritos fuerint deteſtati; cùm ſatisfactionem debitam omittant, vel paruipendant. Peña *loco ſuprà cit. comment.* 146. Simanch. *de Cathol. Inſtitut. tit.* 48. *n.* 29. *& in Enchirid. cit. tit.* 61. *n.* 7. & Farinac. *de hæreſ. cit. q.* 193. *n.* 123. His ſuppoſitis.

Quidam vt Calderinus *tract. de hæretic. rub. de hæreticor. contumelia, n.* 1. Decian. *tract. crimin lib.* 5. *c.* 56. *n.* 4. Vmbert Locat. *in iudicial. Inquiſition. verb Carcer, n.* 16. Royas *ſing* 122. *n.* 3. (vbi citat Calderinum, & Squillante,) Zanchin. *de hæret. c.* 10. *n.* 4. & *ibid.* Additionator Campegius *lit. C.* & alij apud Menoch. *lib.* 1. *conſ.* 82. *n.* 102. Riminald. *lib.* 2. *conſ.* 150. Burſat. *conſ.* 7. *n.* 32. *& ſeqq.* &
Treuiſan. *lib.* 2. *deciſ.* 36. tenent, quod tales hæretici pœ- 3
nitentias ſibi impoſitas implere recuſantes, debeant damnari vt relapſi, atque adeò brachio ſæculari tradi; quod præcipue (inquiunt ipſi) locum habet in carceris pœnitentia, quæ grauior eſt, ſi ſcilicet ab illa aufugere tentauerint.

Probant, quia qui ſine cauſa pœnitentiam ſibi impoſitam exequi omittit, præſumitur fictè conuerſus, & in priori errore perſeuerare; ergo vt relapſus damnari debebit, cùm iam in errorem priorem reprobatum præſumatur relabi; Neque obſtat (ſubdunt ipſi) quominùs vt relapſus damnetur, eo quod hæc pœnitentiæ violatio non ſit formaliter hæreſis, ſed hæreſim præſumptiuè arguat, quia vt relapſus damnatur, qui abiurata hæreſi, in violentam hæreſis ſuſpicionem incidit; vt *ex c. Accuſatus de hæret. in* 6. *dub.* 162. dicebam. His tamen non obſtantibus,

Reſpondetur, probabilius eſſe (quod docet Simanch. 4
de Cathol. Inſtit. tit. 16. *rubr. de cuſtodia reor. n.* 24. *& tit.* 47. *n.* 77. *& tit.* 48. *n.* 19. Royas ſibi contrarius *tract. de hæret.* 2. *part. aſſert.* 41. *n.* 355. *verſ.* 3. *fuit.* Iul. Clar. *lib.* 5. *verb hæreſis, n.* 10. & ipſius Additionator *lit. V*, vbi citat Riminald. *loc. ſuprà cit.* defendẽtem de pœna relapſi mulierem, cui Inquiſitores impoſuerant, ne de domo, quam ſibi pro carcere præfixerant, exiret, & exiuit ſine licentia. Cantera *in quæſt. crim. c.* 1. *de hæret. n.* 60. Souſa *in Aphor. Inquiſ. lib.* 2. *c.* 26 *n* 38. Peña 3. *part. direct. quæſt.* 97. *comment.* 146. *verſ. Itaque.* & Farinac. *q.* 193. *n.* 136. *& ſeqq.*) ſcilicet eum qui pœnitentias ſibi impoſitas violat, non eſſe relapſum, ſed impœnitentem; & conſequenter contra illum (dum in illo ſtatu perſeuerat) tanquam contra impœnitentem ſolùm procedi debere; quapropter (ſicut impœnitens, ſi à contumacia recedat, & miſericordiam petat, admittitur, & brachio ſæculari non traditur) ſic & iſte talis, quamuis debeat pro crimine pœnitentiæ abſque cauſa violatæ, arbitrio Inquiſitoris puniri pœna pecuniaria, vel fuſtibus, vel ieiuniis, penſata malitia & qualitate perſonæ & grauitate criminis.

Probatur, quia violare pœnitentias impoſitas, quales 5
ſunt non ieiunare, non peregrinari, habitum pœnitentialem occultare, vel abiicere, è carcere fugere, &c. non ſunt ſigna erroris approbationis à iure ſtatuta; ergo non debet, qui prædictas pœnitentias ſibi impoſitas, violat, ob talem violationem condemnari vt relapſus. Antecedens patet; conſequentia probatur, quia non poſſunt Iudices, condemnare vt relapſum, quem iura non iudicant relapſum, tum quia ſolùm fictione & præſumptione iuris dici poterit, qui prædictas pœnitẽtias impoſitas violat, errorem priorem deteſtatum approbare, ergo cùm verè non approbet, non poterit pœna ordinaria puniri.

Ex his ſequitur, quid dici debeat ad fundamentum 6
aduerſariorum in contrarium; locum enim illud ſolùm habet, cùm quis omittit exequi pœnitentias ſibi impoſitas, directè contrarias errori priori deteſtato; vt ſi omittat ſe purgare, errorem abiurare, hæreticis non fauere, &c. (cùm hæc à iure ſtatuta ſint ſigna erroris approbationis vehementia) ac proinde tunc ſolùm poterit vt relapſus condemnari; ſecùs verò ſi omiſerit alias pœnitentias, de quibus *ſuprà* dicebam. Simancha, Peña, & Farinacius *in locis ſuprà citatis.*

7 Sequitur ſecundò, quod noſtra ſententia locum habeat, etiam ſi hæreticus pœnitens ſub iuramento & pœna relapſi ad pœnitentiarum executionem ſe obligauerit; ita vt & in tali caſu etiam ob violationem pœnitentiarum, quæ hæreſi directè contrariæ non ſunt, non debeat, vt relapſus condemnari, quia cuiuſcumque obligatio metienda eſt iuxta iuris regulam (cui quilibet ſe informare velle cenſetur ex Textu *in l. Si duo, ff. de acquirend. vel omittend. poſſeſſion. & in l. Nemo poteſt, ff. de leg.* 1.) Ergo cùm iuris regula non permittat hunc violatorem puniri vt relapſum, ſequitur quod neque ex ipſius obligatione hanc pœnam ſubire debeat. Riminald. *d. conſ* 150 *n.* 6. 7. & 35. Menoch. *conſ.* 82. *n.* 13 *lib.* 1. Peña 3. *part. directorij, q.* 97. *commentar.* 146. *in fine*, & alij, quos citat & ſequitur Farinac. *de hæreſi, q.* 193. *n.* 142. Vide etiam quæ dicam *infrà dubit.* 195. *ſect.* 16. & 17.

8 Qui igitur pœnitentiam non adimplet, non tanquam
relapſus, ſed tanquam impœnitens condemnandus eſt
pœna arbitraria, vt ieiunij, fuſtigationis, vel duplici
pœna. Canteta *vbi ſuprà* Souſa *in Aphor. lib.* 3. *c.* 29.
9 *n.* 5. dicens, quod ſi damnatus ad carcerem perpetuum
exinde fugiat, etiamſi non ſpontè, ſed comprehenſus
redeat, reconciliandus ſit, maiori tamen pœnitentia
propter fugam afficiendus, (quidquid in contrarium
aſſerat Burſat. *lib.* 1. *conſil.* 7. *n.* 4. Royas *ſingul.* 23. *n.* 5 &
Arelatan. *notabil.* 6.) Et videri etiam poterit Pacianus
conſil. 19. *num.* 64. & Zechius *tom.* 1. *tit. de hæretic. cap.* 11.
num. 18.

10 Excipe, niſi iuxta ea (quæ dicebam *ſuprà*) pœnitentia impoſita de directo tendat contra hæreſim deteſtatam (vt contra ipſam prædicare, vel cum hæreticis non conuerſari, &c.) quia in tali caſu reus (cùm ſit ſignum vehemens à iure ſtatutum, approbationis erroris) condemnari debebit, tanquam relapſus. Simancha, Peña, Farinacius, *vbi ſuprà*. Riminald. *lib.* 1. *conſil.* 156. *n.* 13. Treuiſan. *lib.* 2. *deciſ.* 36. *n.* 2. Menoch. *lib.* 1. *conſ.* 82. *n.* 107. Canteta *loco ſuprà cit.* Locat. *in Prax. Inquiſ. verb. Pœnitentia.* & Souſa *in Aphor. Inquiſitor. lib.* 3. *c* 29.

Quamuis non omninò improbabiliter contrarium (quod ſcilicet etiam in tali caſu reus non adimplens pœnitentiam, non ſit habendus pro relapſo, ſed condemnandus arbitrio Inquiſitorum denuò ad maiorem aliam pœnitentiam) teneant alij, quos ſequitur Simancha *tit.* 47. *n.* 77.

11 Aduerte tamen hîc, quod ſi iniunctas pœnitentias non ſolùm non adimplet, ſed etiam animo obdurato adimplere recuſat, tanquam impœnitens ſit iudicandus, & ſi reſipiſcere nolit, tradendus Curiæ ſæculari. Idémque dicendum eſt, ſi pœnitentiam impoſitam propter hæreſim probatam recipere renuat. Peña *in director. Inquiſ. part.* 3. *comment.* 146. & alij, quos ſequitur Souſa *loco ſuprà cit. n.* 7.

12 Hinc, qui abiurare recuſat, pro conuicto habetur, & Curiæ ſæculari ex Conſtitutione Martini V. tradendus eſt; & tradendus ſtatim, ſi ſit confeſſus, conuictus, vel in hæreſi manifeſtè deprehenſus; ſecus autem, ſi non ſit confeſſus, conuictus, vel in hæreſi manifeſtè deprehenſus: tunc enim non ſtatim Curiæ ſæculari tradendus erit, ſed priùs excommunicabitur, & ſi in excommunicatione per annum perſtiterit, tanquam hæreticus condemnabitur. Eymericus *in director. Inquiſ. part.* 1. *q.* 55. & ibi Peña *comment.* 80. Vmbert. Locat. *in Prax. Inquiſ. verb. Suſpicio, n.* 8. Hippolit. Riminald. *lib.* 4. *conſ.* 395. *n.* 64. Martin. del Rio *in diſquiſ. magic. lib.* 5. *ſect.* 12. & Souſa *in Aphor. lib.* 2. *c.* 40. *n.* 16. qui propterea rectè dixit, quod & renuens abiurare de leui (quin multò magis) non ſtatim ſit Curiæ ſæculari tradendus, ſed priùs excommunicandus, & ſi per annum in excommunicatione pertinaciter permanſerit, Curiæ ſæculari tradendus.

13 Aduerte ſecundò, quod detentus in carcere pro crimine hæreſis, ſi effringat, vel fugiat è carcere (quamuis Zanchinus *de hæret. c.* 10. *n.* 4. & Additionator Campegius *ibid. in Addition. litt. B*, & ex parte Maſcard. *de probation. tom.* 1. *concl.* 810. teneant, quod ſit pro conuicto habendus, & tanquam hæreticus condemnandus.) Contrarium tamen teneant meliùs Simanch. *in Annotat. ad Tractatum Zanchini cap.* 8. & *in Cathol Inſtitut. tit.* 16. *n.* 21. Peña *in director part.* 3. *comment* 35. Ioſeph Aldrete *de diſcipl. tuend. lib.* 2. *c.* 8 *n* 25. Royas *de hæretic. part.* 2. *aſſert,* 15. & Souſa *in Aphor. Inquiſ. lib.* 2. *cap.* 26. *n.* 37. Quia reus in tali caſu præſumi debet effregiſſe, vel fugiſſe è carcere tædio carceris, vel metu falſorum teſtium, aut timentiorum, &c. non autem eo quod errorem habuerit in intellectu.

Debebit tamen propter fugam pœna arbitraria pu- 14
niri. Peña *loco ſuprà cit.* (vbi ait, quod ſi quis, dum cuſtoditur pro hæreſi, è carcere fugit, conſuetudine potius quam lege aliqua, præſertim in Inquiſitione Hiſpanica receptum eſt, vt ſi ſit vir Nubilis, Doctor, Religioſus, vel alius honorabilis Ciuis, cuſtodiatur arctiùs, & puniatur duriùs; quod ſi ſit homo vilis, publicè verberibus flagelletur, & cauſa hæreſis in ſuo ſtatu permanens tractetur, aliíſque pœnis arbitrariis interim puniatur; in quo caſu tamen mitiùs eſt agendum cum illo, qui negligentia cuſtodis euaſit è carcere.) Paramus *lib.* 3 *q.* 4. *n.* 72. & 73. Ioſeph. Seſſe *tom.* 4. *deciſ.* 471. *num.* 6. & Souſa *in Aphor. Inquiſ. lib.* 2. *cap.* 26. *num.* 32.

Aduerte tertiò, quod (licèt, vti dicebam, detentus 15
in carcere pro crimine hæreſis, ſi effringat, vel fugiat è carcere, neque pro confeſſo, neque pro conuicto habendus ſit, atque adeò neque tanquam hæreticus condemnandus,) tamen non ſolùm contra ipſum reſultet indicium ad torturam, ſed etiam, ſi non compareat, ex tali indicio cum aliis adiuncto poſſit citari ad comparendum, etſi non compareat, etiam condemnari. Peña *loco ſuprà cit.* Royas *n.* 185. Ioſeph Seſſe *n.* 8. & Souſa *n.* 37. Vide etiam quæ dicam *infrà dub.* 217. *pctit.* 6.

Dixi de pœnis Hæreticorum, dicam nunc

De pœnis Suſpectorum de Hæreſi.

DVBITATIO CLXVI.

An, & quotuplex ſit hæreſis ſuſpicio, ſeu præſumptio?

SVMMARIVM.

1 *Hæreſis ſuſpicio triplex eſt: Prima modica & leuis. Secunda, magna, ſeu vehemens. Tertia, maxima, ſeu violenta.*

2 *Hæreſis ſuſpicio modica, ſeu leuis eſt, quæ oritur ex leuibus indiciis, ſeu ex leuibus coniecturis: leuia verò indicia, ſeu leues coniecturæ ſunt, ex quibus leuiter infertur, ſeu ex quibus non frequenter, ſed rarò concluditur crimen ſuſpectum, &c.*

3 *Hæreſis ſuſpicio magna, ſeu vehemens eſt, quæ deſumitur ex verbis, ſeu factis efficaciter, & frequenter hæreſim concludentibus, vt ſi, v.g. quis vocetur ad reſpondendum de fide, & intra terminum aſſignatum abſque cauſa legitima non compareat.*

4 *Item ſi impedias ſcienter directè, vel indirectè Inquiſitionis officium. vel impedientibus des fauorem, conſilium, vel auxilium.*

5 *Item ſi inſtruas hæreticos, vel eorum credentes ab Inquiſitoribus citatos, quomodo veritatem celent, vel falſum deponant.*

6 *Item ſi faueas, defendas, vel recipias hæreticum, non tamen quia amicum, vel conſanguineum, ſed quia hæreticum.*

7 *Item*

7 *Item ſi cum hæreticis ſpecialem contrahens familiaritatem.*

8 *Item ſi in cauſa fidei conuincaris falſum in Iudicio dixiſſe, eo quod reuoces, quod potiùs confeſſus fueris.*

9 *Item ſi ſis Religioſus & in partibus vltramontanis abſque ſuperiorum licentia commorans, detrahas Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Conſtitutionibus, vel ſimilia alia à fide deuia in ſermonibus, vel ſecretis colloquiis euomas.*

10 *Hæreſis ſuſpicio maxima ſeu violenta eſt, quæ oritur ex verbis, vel factis arctantibus Iudicem ad credendum quod ſic dicens, vel faciens hæreticus ſis, vt ſi hæreticis reuerentiam, vel adorationem more ipſorum exhibeas, vel conſolationem, aut communionem ab illis recipias.*

11 *Item ſi in cauſa fidei excommunicatus per annum inſordeſcas.*

12 *Item ſi deficias in purgatione Canonica, quam in cauſa fidei tibi indictam, præſtare non potuiſti.*

13 *Item ſi poſt abjurationem hæreſis, de qua conuictus fueras, vel poſtea conuinceris, cum hæreticis communices, vel eos viſites, receptes, deducas, aſſocies, muneribus immediatè, vel mediatè per alios afficias.*

1 RESPONDETVR, Triplex: Prima, modica, ſeu leuis. Secùnda, magna, ſeu vehemens. Tertia, maxima, ſeu violenta. Simanch. *de Cathol. Inſtitut. tit.* 50. *n.* 22. *& ſeqq.* Director. Inquiſit. *part.* 2. *q.* 55. *n.* 2. *verſ. Et hæc ſuſpicio* & ibi Peña *commentar.* 80. *& part.* 3. *comment.* 14. *n.* 100. Henric. *in cap.* 1. *de hæretic. n.* 8. Martin. del Rio *lib.* 5. *ſect.* 12. Locat. *in indic. Inquiſitor. verb. præſumptio, n.* 8. *& verb. Suſpicio, n.* 3. *& ſeqq.* Afflict. *in conſtitut. Regni de hæreticis.* & Pactatenis *rubr.* 1. *n.* 31. Lælius Zecchius *in ſumm part.* 1. *tit. de fide rubr. de hæretic. c.* 11. *n.* 5. & Farinac. *de hæreſi, q.* 187. §. 2. *& ſeqq.*

2 Suſpicio, ſeu præſumptio hæreſis modica, ſeu leuis eſt, quæ oritur ex leuibus indiciis, ſeu ex leuibus conjecturis (ita vt propterea modicam, ſeu leuem probationem faciat, & modica, ſeu leui defenſione tollatur. Director. Inquiſit. Peña, & Martinus del Rio *loco ſuprà cit.*) leuia verò indicia, ſeu leues conjecturæ ſunt, ex quibus leuiter infertur, ſeu ex quibus non frequenter, ſed rarò concluditur crimen ſuſpicatum; vt ſi, v.g. frequenter perjuras, & vitam geris depravatam Item ſi Sacramenta miniſtras in malo ſtatu, vel ſine iuriſdictione & poteſtate. Item ſi bis repetis Sacramentum non repetendum. Item ſi priore coniuge viuente, contrahis ſecundas nuptias. Item ſi per annum exiſtis in excommunicatione extra cauſam fidei. Item ſi in Sacramento Confeſſionis prouoces ad Venerem, vel ad alia ſcelera pœnitentem. In his enim omnibus redderis de hæreſi ſuſpectus leuiter. Sic Doctores *in locis ſuprà citatis.*

Aduerte tamen, quod ex iis indiciis quæ diximus, quædam reddunt te de hæreſi ſuſpectum leuiter ſecundùm Doctorum communem opinionem: quædam autem alia te reddunt de hæreſi ſuſpectum leuiter de iure & lege ſic ſtatuente; inter quæ diſcrimen eſt aliquod notabile, vt *infrà* dicetur *dubit.* 168.

3 Suſpicio, ſeu præſumptio hæreſis magna, ſeu vehemens eſt, quæ deſumitur ex verbis, vel factis efficaciter, & frequenter hæreſim concludentibus (ita vt propterea magnam, ſeu vehementem probationem faciat & non niſi magna, ſeu vehementi defenſiône tollatur. Simancha *cit. tit.* 50. *n.* 23. Director *cit. part.* 2. *q.* 55. & ibi Pena *comment.* 80. Martin. del Rio *cit. ſect.* 12. Locatus *cit. verb. præſumptio, n.* 8. *& cit. verb. ſuſpicio, n.* 3. Verbi gratia, ſi voceris reſpondere de fide, & intra terminum aſſignatum abſque cauſa legitima non compareas, ex Textu *in cap. Cum contumacia de hæretic. in* 6. Item ſi impedias ſcienter, directè vel indirectè Inquiſitionis officium, ex Textu *in cap. Vt Inquiſitionis negotium, §. vltimo de hæretic. in* 6. cùm in tali caſu cenſearis hæreticorum fautor & defenſor. Item ſi impedientibus Inquiſitionis 4
officium ſcienter des conſilium, auxilium, vel fauorem, ex Textu *in citato cap. Vt Inquiſitionis negotium.* Idque ob eamdem rationem mox *ſuprà* dictam, quia ſcilicet hæreſi faues. Item ſi inſtruas hæreticos vel eorum cre- 5
dentes ab Inquiſitoribus citatos, quomodo veritatem cælent, vel falſum deponant, ex Textu *in cap. Accuſatus, §. finali de hæretic. in* 6. Idque etiam ob eamdem rationem, quia ſimiliter eorum hæreſi fauet. Item ſi fa- 6
ueas, defendas, vel recipias hæreticum, non tamen qua amicum, vel conſanguineum, ſed qua hæreticum, ex Textu *in cap. Excommunicamus* 1. *§ credentes de hæretic.* Idque ob eamdem rationem iam ſuprà pluries repetitam. Item ſi cum hæreticis ſpecialem contrahas fami- 7
liaritatem, ex Textu *in cap Inter ſollicitudines de purgatione Canonica.* Idque ob eamdem rationem quam ſupra pluries dicebam. Item ſi in cauſa fidei conuincaris 8
falſum in iudicio dixiſſe, eo quod reuoces, quod priùs confeſſus fueris, ex Textu *in cap. Literas de præſumptionib.* Item ſi ſis Religioſus, & in partibus vltramontanis 9
abſque Superiorum licentia commorans, detrahas Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Conſtitutionibus, vel ſimilia alia a fide deuia in ſermonibus, vel ſecretis colloquiis euomas, ex Textu *in Extrauagante Ioannis XXII.* incipiens *Ad noſtram, de Regularib. inter communes*, In his enim omnibus redderis de hæreſi ſuſpectus vehementer. Sic Doctores iidem quos *ſuprà in principio dubitationis* citabam.

Suſpicio, ſeu præſumptio hæreſis maxima, ſeu vio- 10
lenta eſt, quæ oritur ex verbis, vel factis arctantibus Iudicem ad credendum, quod ſic dicens vel faciens, hæreticus ſis (ita vt, ſicuti dicebam, arctet & vrgeat Iudicem ad credendum, quod hæreticus ſis; & propterea dicatur ea præſumptio iuris & de iure. Simanch. *cit. tit.* 50. *n.* 4. Peña *part.* 2. *q.* 55. *comment.* 80. *verſ. Tertia ſuſpicio.* & Læl. Zecch *cit. c.* 11. *n.* 5.) verbi gratia, ſi hæreticis reuerentiam, vel adorationem more ipſorum exhibeas, vel conſolationem, aut communionem ab illis recipias, ex Textu *in cap. Quicumque, & in cap Accuſatus de hæretic. in* 6. Item ſi in cauſa fidei excommunicatus per 11
annum inſordeſcas, ex Textu *in cap. Cum contumacia de hæretic. in* 6. Item ſi deficias in purgatione Canonica, 12
quam in cauſa fidei tibi indictam præſtare non potuiſti, ex Textu *in cap Inter ſollicitudines de purgatione Canonica.* Item ſi poſt abiuratam hæreſim de qua conuictus 13
fueras (vel poſtea conuinceris, cum hæreticis communices, vel eos viſites, receptes, deducas, aſſocies, muneribus immediate vel mediate per alios afficias, ex Textu *in cap. Accuſatus, §. Ille quoque de hæretic. in* 6. In his enim omnibus caſibus redderis de hæreſi ſuſpectus violenter. Director. Inquiſit. *part.* 2. *q.* 55. *n.* 6. Simancha *de Cathol. Inſtit. tit.* 5. *n.* 26. Locatus *in indic. Inquiſit. verb. Suſpicio, n.* 4. & alij Doctores *in locis ſuprà cit.*

DVBITATIO CLXVII.

An hæreſis ſuſpicio leuis ſufficiat ad condemnandum reum tanquam hæreticum?

SVMMARIVM.

1 *Hæreſis ſuſpicio leuis non ſufficit ad condemnandum reum, quia leuia indicia, ſeu leues coniecturæ mouere non debent prudentem virum ad faciendum iudicium de crimine.*

2 *Reus condemnatur ex leui argumento aduersùs Catholicam Religionem* in l. 2. Cod. de hæretic. *At*

non ideò iudex debet moueri ex leuibus indiciis; quia plures Doctores in lege citata pro leui indicio, intelligunt pro leui hæreſi.

1 RESPONDETVR negatiuè: Royas *tract. de hær. 2. p. aſſert. 6. n.* 148. Director Inquiſit. 2. *p. q.* 55. *n.* 2. & ibi Peña, Simanch. *de Cathol. inſtit. tit.* 50 *n.* 21. Henric. *in c.* 1. *de hær. n.* 8. & alij, quos citat, & ſequitur Farinac. *q.* 187. *n.* 26.

Probatur; quia leuia indicia, ſeu leues coniecturæ mouere non debent prudentem virum ad faciendum iudicium de crimine adeò graui, ſed potiùs ad interpretandum omnia in ſenſum ſanum.

2 Obiicies: *in l. 2. C de hær.* Reus condemnatur, vt hæreticus ex leui argumento aduerſùs Catholicam Religionem. Ibi: [Hæreticorum autem vocabulo continentur, & latis aduerſùs eos ſanctionibus ſuccumbere debent, qui vel leui argumento à iudicio Catholicæ Religionis, & tramite detecti fuerint, deuiare.] Ergo

Reſpondetur: Nego conſequentiam; quia licèt nonnulli Doctores (vt verùm fatear) verba illa: *vel leui argumento* intelligant pro leni indicio, & probatione, meliùs tamen communiter alij intelligunt pro leui hæreſi; ita vt ſenſus ſit, hæreticorum vocabulo continentur illi, qui vel *leui argumento*, id eſt, vel paululum, aut in vno tantùm articulo à fide Catholica deuiauerint: ſic Doctores, quos ſequitur Peña 2. *p. director. ad c.* 1 *de hær. comment.* 1. *verſ. Et hac ſententia*, & Farinac. *de hæreſi quæſt.* 178. *num.* 61.

DVBITATIO CLXVIII.

An hæreſis ſuſpicio leuis, non præcedente diffamatione, ſufficiat ad inquirendum ſpecialiter contra aliquem, & ad interrogandum eum? Vbi etiam, An ſufficiat ad carcerandum?

SVMMARIVM.

1 *Hæreſis ſuſpicio leuis, quod non ſufficiat ad ſpecialiter inquirendum, & interrogandum reum aſſerunt nonnulli Doctores, quia Inquiſitio, & examinatio de credulitate alicuius, eſſe non poteſt, niſi quia de illius recta fide dubitatur: quod quidem non conuenit ex leui ſuſpicione de crimine tam graui infidelitatis.*

2 *Hæreſis ſuſpicio leuis è contra, quod ſufficiat ad ſpecialiter inquirendum, & interrogandum reum docent alij Doctores; quia Inquiſitio, & examinatio aſſumuntur à iudice ad inueſtigandam veritatem, quæ inueſtigatio non eſt fruſtratoria, vt per ſe patet.*

3 *Reus, ſi daret indicia ſuſpicionis vehementia, non ſolùm poſſet inquiri, & examinari, ſed etiam ſuper delicto infamato poſſet torqueri.*

4 *Limitant tamen nonnulli ex Doctoribus ſuprà citatis, vt quod dicebant procedat in homine vili, & improbo; non autem in viro nobili, honeſto, & Religioſo, quia ratione vilitatis, & improbitatis ſuſpicio augetur.*

5 *Homo vilis, & improbus ſi de fide inquiratur, & examinetur grauis iniuria non afficitur; ſicut ſola Inquiſitione afficeretur vir honeſtus, & probus.*

6 *Homo vilis, & improbus in omnium ſententia neque captura afficitur ex leuibus indiciis; quia ea is etiam grauiter læderetur.*

7 *Suſpicio non qualiſcumque ad inquirendum, & examinandum reum exigitur, ſed probabilis, ſcilicet à iure probata, quo caſu reus poteſt inquiri de ſua fide: ſecùs ſi ſuſpicio oriatur ex aliis delictis, ſeu indiciis, quæ ſolùm ex opinione Doctorum habent; quod ingerant ſuſpicionem.*

8 *Ex praxi Inquiſitorum probatur, quod reus inquiritur ob leuem ſuſpicionem iuridicam; quia in tali Inquiſitione & examinatione non videtur, quod nulla iniuria afficiatur.*

9 *Leuiter de fide ſuſpectis indicitur abiuratio de leui: quod quidem neceſſariò ſupponit, reum eſſe priùs inquiſitum, & examinatum.*

10 *Reus leuiter ſuſpectus ſuſpicione probabili, & iuridica, condemnari debet, vt abiuret de leui, vt per talem abiurationem purget ſuſpicionem, quam contraxit.*

11 *Reus pro commiſſo crimine leuem ſuſpicionem inducente, condemnari poteſt ad aliquam pœnitentiam, vt pecuniæ, recluſionis in carcere pro aliquo tempore, fuſtigationis, vel triremis arbitrio iudicum fidei, penſata qualitate perſonæ, & grauitate delicti.*

12 *Leuiter ſuſpecto de fide vt abiuratio, & condemnatio inferatur, neceſſariò delictum, ſeu indicium, ex quo talis ſuſpicio oritur, debet eſſe plenè probatum; quia aliàs non eſſet vera ſuſpicio, quæ pœnam mereatur.*

NEGANT Menochius *de præſumpt. q.* 100. *n.* 2. & *ſeqq.* Nauarr. *conſ.* 2. *n.* 8. *tit. de hær. lib.* 5. Clar. *pract. crimin. §. final. q.* 6. *n.* 6. Leſſius *de iuſt. & iur. lib.* 2. *c.* 29 *dub.* 3. *n.* 15. Simanch. *de Cathol. inſtit. tit.* 50. *n.* 28. Alphonſ. de Caſtro *lib.* 2. *de hær. punit. c.* 25. Homobonus *de Bonis tract. de caſib. reſeru. part.* 2. *caſ.* 1. (Vbi propterea docet, quod non ſit aliquis denunciandus ob ſuſpicionem leuem, ſed ob ſuſpicionem vehementem) Valentia *tom.* 2. *diſp.* 6. *q.* 13. *punct.* 4 *§.* 1. *verſ. Sed vt hac Inquiſitio.* (Vbi loquens de ſortilegio, ſeu maleficio inquit, quod vt quis poſſit interrogari de ſeipſo requiritur, vt ſit ſuſpectus, vel propter publicam infamiam, vel propter ſemiplenam probationem, vel propter grauia indicia) Genuenſ. *in prax. Archiepiſc. c.* 18. *n* 20. & Lazarius *de blaſphemia q.* 12. *n.* 51. quia inquiſitio, & examinatio de credulitate alicuius eſſe non poteſt, niſi quia de illius recta fide dubitatur: ſed ob leuia indicia, & leues coniecturas dubitare de aliquo crimen infidelitatis adeò graue, non eſt licitum (cùm ſit valde iniurioſum) ergo non eſt licita inquiſitio, & examinatio quæ hanc dubitationem ſupponit. 1

Affirmant Royas *tract. de hær.* 2. *p n.* 20. (Vbi ait, certum, & indubitatum eſſe, quod Inquiſitores poſſint contra aliquem in crimine hæreſis procedere ex leui, ſeu modica ſuſpicione, vt ſuſpectus interrogetur, quid ſentiat de fide. Decian. *in tract. crim. lib* 5. *c.* 20. *n.* 21. & *c.* 35. *n.* 10. Peña *in director. inquiſit. p.* 2. *comment.* 12. *verſ. Cæterum, & comment.* 80. *verſ. Atque ita crederem.* Calderin *tract. de hær. filior. & nepot. n.* 10. Scacc. *tract. de iud. c.* 59. *n.* 2. & *ſeqq.* Rolandus *conſ.* 8. *n.* 6. *lib.* 3. Pariſ. *conſ.* 2. *n* 100. *lib.* 4 & Maſcardus *de probat. lib* 1 *concl* 861. *n.* 3. quia inquiſitio, & examinatio aſſumuntur à iudice ad inueſtigandam veritatem: quæ inueſtigatio non eſt fruſtratoria, vt per ſe patet, neque iniurioſa, cùm illius ipſemet reus fundamentum, & occaſionem præſtiterit: Ergo. 2

Secundò, quia ſi reus daret indicia ſuſpicionis vehementia, non ſolùm poſſet inquiri, & examinari, ſed etiam ſuper delicto infamato poſſet torqueri: ergo propter indicia leuia ſaltem poterit examinari. 3

Limitant tamen nonnulli (Royas ſcilicet, & Peña) ex Doctoribus ſuprà citatis, vt quod dicebant, procedat in homine vili, & improbo, non autem in viro nobili, honeſto, & religioſo; quia ratione vilitatis, & improbitatis 4

Digitized by Google

tatis ſuſpicio augetur, ratione verò nobilitatis, & pro-
bitatis ſuſpicio minuitur: tum quia homo vilis, & im-
5 probus, ſi de fide inquiratur, & examinetur (cùm ipſe-
met malæ ſuſpicionis occaſionem dederit) graui iniuria
non afficitur, ſicuti ſola Inquiſitione afficeretur vir ho-
6 neſtus, & probus: quapropter in ſententia omnium ob
ſolam leuem ſuſpicionem neque homo vilis, & impro-
bus capturæ ſubiicitur; quia captura etiam homo vi-
lis, & improbus grauiter læderetur. His tamen non ob-
ſtantibus.

7 Reſpondetur meliùs cum Vmberto Locato *in indicialibus Inquiſit. verbo Citatio n.15.* Repertorio Inquiſitorum *verb. Suſpecto, verſ. Nota, quod ſuſpicio,* Conrado *practic. tit. de hær. n.9.* Ferdinando de Caſtro *in oper. mor. tract.4, diſp.7. punct.1. n.7.* (qui citat Suarez *de fide diſp. 24. ſect.2. n.4.*) & Farinacio *de hæreſi q.185. n.;8.* (quatenus ad inquirendum, & examinandum reum exigunt ſuſpicionem non qualemcumque, ſed probabilem, ſcilicet à iure probatam) diſtinguendo: ſi hæreſis ſuſpicio leuis oritur ex delicto, ſeu indicio cui à iure, vel conſuetudine talis ſuſpicio annexa eſt, reus de ſua fide poteſt inquiri, & examinari; ſecùs ſi ſuſpicio oriatur ex aliis delictis, ſeu indiciis, quæ ſolùm ex opinione Doctorum habent, quod ingerant ſuſpicionem.

Poſterior pars probatur ex fundamento primæ ſententiæ; quod in poſteriori caſu ſatis mihi probatur.

8 Prior verò pars probatur ex vſu, & conſuetudine Inquiſitorum; quia, quotieſcumque reperitur, quod quis habeat libros prohibitos, & illos legat, vel quod ſine poteſtate, & iuriſdictione ſacramenta miniſtret, binas nuptias contrahat: in ſacramento Confeſſionis pœnitentem ad Venerem excitet: in excommunicatione per annum inſordeſcat. &c examinatur eius fides: ergo dicendum eſt, quod ob leuem ſuſpicionem iuridicam reus inquiri, & examinari poſſit; quia in tali inquiſitione, & examinatione non videtur, quod vlla iniuria afficiatur; cùm non imponatur ipſi alia ſuſpicio, vel dubitatio, præter eam, quæ à iure eſt impoſita.

9 Confirmatur; quia (ſicuti mox infrà dicetur) condemnatis ſuper hoc delicto, & ſic de fide leuiter ſuſpectis, indicitur abiuratio de leui; ſed hæc neceſſario ſupponit, quod reus ſit priùs inquiſitus, & examinatus: ergo.

10 Ex his ſequitur, quod reus leuiter ſuſpectus ſuſpicione probabili, & iuridica, condemnari debeat, vt abiuret de leui, ad hoc vt per talem abiurationem purget ſuſpicionem quam contraxit. Simaneh. *de Cathol. inſtit. tit.1. rubr. de abiuratione n.18.21. & ſeqq.* Squillacenſ. *tract. de fid. Cathol. c.31. n.2.* Decian. *tract. crim. lib.5. c.47. n.2.* Seace. *de indiciis c.59. n.10.* Peña *2. part. direct. q.55. comment.80. verſ. Et vbi quis,* & *3. p. q.87. comment.1,6. verſ. Nec refert,* & Farinac. *de hæreſ. q.187. n.31.*

11 Sequitur ſecundò, quod reus pro commiſſo crimine, leuem ſuſpicionem inducente, condemnari poſſit ad aliquam pœnitentiam, vt pecuniæ, recluſionis in carcere pro aliquo tempore, fuſtigationis, vel triremis arbitrio iudicum fidei, penſata qualitate, malitiáque perſonæ, & grauitate delicti. Decian. *loc. ſuprà cit cap.38. n.7.* Farinac. *vbi ſuprà num.33.* & Repertorium Inquiſitor. *verb. Teſtis, verſ. Nota quod.*

Et quidem, quod ſuſpicio, ſeu præſumptio leuis ſufficiat, vt qui ſic eſt ſuſpectus, ſeu præſumptus cogi poſſit ad abiurandum de leui, patet ex Conſtitutione Innocentij IV. *Nouerit Vniuerſitas,* ex Conſtitutione Nicolai III. *Nouerit Vniuerſitas,* & ex Conſtitutione Federici Imperatoris *Catharos, verſ. Qui autem* (quæ Conſtitutiones omnes habentur apud Peñam inter literas Apoſtolicas) & docent etiam Doctores, quos Corollario primo citabam.

Quin, quod & etiam ſufficiat ad purgationem indicendam, tenent Peña *in direct. inquiſ. p.3. q.87. comment. 136. verſ. Nec refert.* Afflict. *in Conſtitut. Regni de hæret.* & Pactarenis *rubr.1. n.31.* & Martin. del Rio *lib.5. diſquiſit. ſect.13. in princ.*

Aduerte tamen, quod (vt leuiter ſuſpecto de fide abiuratio, & condemnatio inferatur) neceſſariò delictum, 12
ſeu indicium, ex quo talis ſuſpicio oritur, debeat eſſe plenè probatum; quia aliàs non eſſet vera ſuſpicio, nec merens pœnam (quæ vltrà abiurationem de leui, ſolet eſſe, vel exilium, vel ad triremes condemnatio, vel alia pœna pecuniaria, penſatis qualitatibus perſonarum, & delictorum) Arelatanus *de hæret. notab.27.* Royas *de hær. 2. p. aſſert.6. n.148.* Menoch. *conſ.81. n.155.* Maſcard. *de probat. lib.2. concl.861. n.7.* & alij, quos citat, & ſequitur Farinac. *q.187. n.34.*

An autem ſuſpicio leuis ſufficiat ad carcerandum? Vide infra *Dubit.205. Petit.2.*

PETITIO

An hæreſis ſuſpicio leuis, non præcedente ſimiliter diffamatione, ſufficiat ſaltem ad inquirendum generaliter, ſeu ad formandam inquiſitionem generalem?

SVMMARIVM.

1 *Hæreſis ſuſpicio leuis, non præcedente diffamatione, ſufficit ad inquirendum generaliter, ſeu ad formandam inquiſitionem generalem. Contra Clarum ſentientem, requiri querelam, vel denunciationem vltra leuem ſuſpicionem; quia hoc dato ſequerentur plura abſurda.*

2 *Suſpicio leuis in crimine hæreſis, non præcedente diffamatione, non eſt leuis ſimpliciter, ſed per comparationem ad ſuſpicionem vehementem, vel violentam, vt propterea interim debeat eſſe notabilis arbitrio prudentis iudicis.*

3 *Suſpectus leuiter, vehementer, vel violenter quinam dicatur.*

Reſpondetur affirmatiuè *ex c. Accuſatus de hær. in 6.* 1
non autem *ex c. Excommunicauimus, §. Adijcimus de hær.* (vt benè aduertit Angel. *tractat. de maleſic. verſ. Hæc eſt n.51.*) & docent Roland. a Valle *conſ.8. n.6. lib.1.* Arelatanus *de hær. notab.26.* Simanch. *de cathol. inſtit. tit.44. n.9.* & alij communiter.

Cæterùm (quamuis Iulius Clarus *lib.5. §. final. q.6. n.7.* teneat, quod in crimine hæreſis poſſit procedi ex ſuſpicione leui abſque eo, quod præcedat diffamatio, vti dicebam) tenet tamen adhuc, quod vltra ipſam ſuſpicionem leuem requiratur querela, vel denunciatio, prout in aliis criminibus; aliàs darentur Inquiſitoribus habenæ nimis latæ.

At contrarium, & quidem ſatis rectè, tenent alij, quos ſequitur Scaccia *de indic. lib.1. c.59. n.11.* quia ſi vera eſſet opinio Iulij Clari, ſequeretur, quod ſi quis committeret aliquod factum hæreticale, v. g. contereret, vel combureret crucem, aut imaginem alicuius Sancti, vel faceret quid ſimile, propter quod redderetur ſuſpectus de hæreſi, & Inquiſitor inquirendo generaliter eum reperiret ſine accuſatione, vel denunciatione, non poſſet contra eum procedere: quod magnum videtur abſurdum. Non obſtat, quod Inquiſitoribus darentur habenæ nimis latæ. quia in munus Inquiſitorum non eliguntur, niſi viri graues, & probi: vt omittam, quod ſuſpicio leuis in caſu noſtro non ſit leuis ſimpliciter, ſed per comparationem ad ſuſpicionem vehementem, vel violentam, vti mox infrà dicetur.

Quamuis igitur in crimine hæreſis poſſit non ſo- 2
lùm per viam accuſationis, vel denunciationis; ſed etiam per viam inquiſitionis, procedi ex ſuſpicione leui, non præcedente diffamatione, ſeu clamore, vel infamia, vt in aliis delictis, ſuſpicio tamen leuis in tali caſu non ſit leuis ſimpliciter, ſed per comparationem ad ſuſpicionem

picionem vehementem, vel violentam, vt propterea inferiori debeat eſſe notabilis arbitrio prudentis iudicis, *c.excommunicamus* 1.§ *qui autem de hær.* & docent communiter Doctores, quos ſequitur Freytas *in addit. ad Tract. de Confeſſor.ſollicit. q* 5.*n*.37. In quo ſenſu ſunt explicandi Scaccia *loc ſupra cit.* Arelatanus *de hær.notabil*.27.Royas *de hær.p*.2.*n*.20.*&* 180. & alij, dum aſſerunt, quod in caſu hæreſis poſſit procedi contra quamcumque ex ſuſpicione leui.

3 Qui autem dicatur de hæreſi ſuſpectus leuiter, vehementer, vel violenter: vide quæ dicebam *ſuprà dubit*. 566. Vide etiam præter alios ex Doctoribus Albertinum *de agnoſcendis q*.34.*n* 4.*& ſeqq.* Simancham *de Cathol. inſtit.tit*.50.*n*.24.*& ſeqq.* Zecchium *in ſumm. tom*.1.*tit. de fide c*.18.*num*.11.Riccium *in praxi tom*.1.*reſol*.423.*per totam.* & Farinacium *de hæreſi quæſtione* .187.*num*.23. *& ſeqq.*

DVBITATIO CLXIX.

An, & quid dicendum de eo, qui de fide ſuſpectus eſt, ſuſpicione vehementi?

SVMMARIVM.

1 *Suſpectus de fide ſuſpicione vehementi poteſt primò condemnari ad abiurationem; quia per aliam viam non videtur, quod poſſit ſuſpicionem tam grauem purgare.*

2 *Suſpectus de fide ſuſpicione vehementi poteſt condemnari ad aliquam extraordinariam pœnam, vt pecuniæ, triremis, vel fuſtigationis, attenta qualitate perſonæ, & delicti, ex quo oritur ſuſpicio.*

3 *Suſpicio vehemens ſi oriatur ex fautoria hæreſis, ſic ſuſpectus eſt ipſo iure excommunicatus excommunicatione prima Bullæ Summo Pontifici reſeruata.*

4 *Item eſt irregularis ex probabiliori ſententia Doctorum: Fautores enim hæreticorum redduntur inhabiles ad beneficium: nomine autem Officij intelligitur Officium Eccleſiaſticum; quamuis ſecus dici debeat, ſi ſuſpicio oriatur ex alio delicto.*

5 *Hæreticorum Fautor, Receptator, vel Defenſor, efficitur infamis.*

6 *Pœna ſupradicta vt contrahatur requiritur ſententia declaratoria delicti, ſicut & in delicto hæreſis.*

7 *Requiritur etiam ex probabili ſententia Doctorum, vt intra annum excommunicatione notatus ſatisfacere contempſerit.*

8 *Hæreticorum Fautor, Receptator, Defenſor, vel quomodocumque de hæreſi vehementer ſuſpectus, ſi ſit Clericus, licet ipſo iure non amittat beneficia obtenta, venit tamen illis priuandus per iudicis ſententiam.*

9 *Item redduntur ij inhabiles ipſo iure ad quodlibet officium publicum, & beneficium Eccleſiaſticum, ita vt collatio illis facta ſit nulla, & inualida.*

10 *Item non poſſunt admitti ad publica officia, vel conſilia nec ad alios eligendos; ſuntque incapaces teſtandi, & ſuccedendi ex teſtamento, & alias habent inhabilitates à iure, quæ hic recenſentur.*

11 *In Hiſpania non quilibet Hæreticorum Fautor, Receptator, vel Defenſor his pœnis ſubiacet; ſed illi ſolum qui publicantur ob fautoriam excommunicati.*

RESPONDETVR, quod talis (quamuis non poſſit de crimine hæreſis condemnari, *ex c. Accuſatus de hær. in* 6 *in princ.* Ibi: [Licèt ante abiurationem ſuam hæreſis crimen plenè probatum non fuerit contra ipſum.] Et docent ibid. Gloſſ Geminian.*num*.1. Franchus *num*.1. & alij Canoniſtæ, expreſsè tradentes, quod crimen hæreſis ex vehementi ſuſpicione non dicatur plenè probatum, & *ex c.literas de præſumpt.* Ibi: [Quocirca mandamus, quatenus eum propter ſolam ſuſpicionem, tametſi vehementem, nolumus, illum de tam graui crimine condemnari.] Et docent Oſtienſis *in c. Excommunicamus* 1.*de hær.n*.28.Ananias *ibid.n*.11. Pariſius *lib*.4.*conſ*.2.*num* 61.*&* 99.& Oldrad.*conſ*.110.*in princ.*) Poteſt tamen condemnari ad abiurationem; quia per aliam viam non videtur, quod poſſit ſuſpicionem ita grauem purgare, Cantera *in quæſt.crim. rubr.de hær. c*.1.*n*.56. Locat.*iudicial.inquiſit.verb.Suſpicio,n*.7. Peña 3.*p.direct.rubr.de quinto modo terminandi proceſſum comment*.41.*n*.166.*verſ.Circa iſtum* Decian.*tract.crim.lib*.5. *c*.47.*n*.2.Menochius *de præſumpt.lib*.1.*q*.100.*n*.11.& Farinac.*q*.187.*n*.40. 1

Item poteſt condemnari ad aliquam extraordinariam pœnam, vt pecuniæ, triremis, vel fuſtigationis, attenta qualitate perſonæ, & delicti, ex quo oritur ſuſpicio (cùm delictum ſit, quod punitur) Simanch. *de Cathol.inſt.tit*.50.*rubr de præſumpt.n*.21.Royas *de hær*.2.*p. n*.304 *& ſeqq.* Soarez *de fide diſp*.23.*ſect*.2.*n*.4. & Farinac.*loc.ſuprà cit.n*.42. ſicque & multò magis, poterit ei indici purgatio, *c. Inter ſollicitudines verſ. Attendentes de purgat.canonic.* & Peña *in direct.part*.21.*comment*.14. *verſ.Eſt autem purgatio* Vmbert.Locat.*in iudic.inquiſit. verb.Suſpicio n*.7.& Gabriel *conſ*.160.*n*.6. 2

Aduerte tamen, quod (ſi ſuſpicio vehemens oriatur ex fautoria hæreſis) ſic ſuſpectus eſt ipſo iure excommunicatus excommunicatione prima in Bulla Cœnæ, Summo Pontifici reſeruata. 3

Secundò, ex probabiliori ſententia Doctorum eſt irregularis, iuxta Text.*in c*.2.§.*Hæretici de hær.in* 6.Vbi fautores hæreticorum (ſicut ipſimet hæretici) redduntur inhabiles ad beneficium, & officium: nomine autem Officij ibi intelligitur Officium Eccleſiaſticum; ſic Doctores, quos citat & ſequitur Sanchez *lib*. 1 *moral. c*.25.*n*.7 & Farinac.*q*.192.*n*.14. 4

Quamuis ſecùs dici debeat, ſi ſuſpicio oriatur ex alio delicto; quia tunc, caſu quo delictum non ſit publicum, & infamiam gignat, delinquens irregularis non efficitur, Suarez *de fide diſp*.23.*ſect*.2.*n*.6. & alij, quos citat, & ſequitur Sanchez *loc.ſuprà cit. n*.10.

Tertiò, hæreticorum Fautor, Receptator, vel Defenſor efficitur infamis ex Textu in Conſtitutione Innocentij IV. quæ incipit *Ad extirpanda*; ex Textu in Conſtitutione Alexandri IV. quæ incipit *Quod ſuper*, & ex Textu in Conſtitutione Pauli IV. quæ incipit, *Licet ex Apoſtolatus officio*, apud Peñam *in fine Directorij Inquiſitorum.* 5

Vt autem hæc pœna contrahatur, requiritur ſententia declaratoria delicti, ſicut & in delicto hæreſis requiri in loco ſuo ſuprà dicebatur, & tradunt communiter Doctores, quos citat, & ſequitur Burſatus *conſ*.14.*n*.18. *lib*.1. Azor.*tom*.1.*inſtit.lib*.8.*c*.13.*rubr. de* 4.*hæret.pœna, q*.7. Farinac.*q*.189.*n*.56.& Sanchez *lib*.2. *moral.cap*.26. *num*.1. 6

Requiritur etiam ex probabili ſententia Doctorum, vt infrà annum excommunicatione notatus ſatisfacere contempſerit; ſic Doctores quos citat, & ſequitur Sanchez *cit.c*.26. *n*.3. 7

Quartò, ſi hæreticorum Fautor, Receptator, Defenſor, vel quomodocumque de hæreſi vehementer ſuſpectus, ſit Clericus (licèt ipſo iure non amittat beneficia obtenta, ita vt propterea poſſit illa in fauorem tertij renunciare, & renunciatio non reſcindatur) venit tamen illis priuandus per iudicis ſententiam, iuxta Textum *in c. Excommunicamus primò*, §. *Credentes de hæreticis*, & tradunt Doctores, quos citat & ſequitur Sanchez *lib*.2. *moral.* 8

moral.c.26.num.14. & ſequentibus, & Farinacius *q.189. num.81.& 86.*

9 Quintò, redduntur inhabiles ipſo iure ad quodlibet officium publicum,& beneficium Eccleſiaſticum,ita vt collatio illis facta ſit nulla,& inualida ex Text. *in c. 2. §.hæretici de hær.in 6.* & docent Peña *3. p.direct.q.113. comment.162.1.p.inſt.mor.c.13.q.8.* & Sanchez *cit.c.26. num.4.*

10 Sextò, non poſſunt admitti ad publica officia, vel conſilia,nec ad alios eligendos. Item ſunt incapaces teſtandi, & ſuccedendi ex teſtamento. Item nullus ipſis cogitur ſuper quocumque negotio, ſed ipſi alteri reſpondere coguntur. Item ſi quis ipſorum fuerit iudex, ipſius ſententia eſt nulla; & nulla cauſa ad ipſius audientiam perferri debet.Item ſi ſit Aduocatus, ipſius patrocinium non admittitur. Si Tabellio, inſtrumenta per ipſum facta non valent, ſed cum authore damnato damnantur; ſi verò fuerit Clericus, ab omni officio,& beneficio deponi debet. Inſuper mandatur Clericis,ne huiuſmodi prauis hominibus exhibeant Eccleſiaſtica ſacramenta, vel Chriſtianam ſepulturam, nec eleemoſynas, vel oblationes ipſorum recipiant, alioquin ſuo priuentur officio, ad quod nunquam abſque indulto Sedis Apoſtolicæ ſpeciali reſtituantur: denique excommunicationis ſententia iubentur affici, qui prædictos iſtos homines, ſic ab Eccleſia denotatos, vitare contempſerint,

11 Aduerte ſecundò,quod in Hiſpania tamen non quilibet hæreticorum fautor, receptator, vel defenſor his pœnis ſubiacet;ſed illi ſolùm,qui publicantur ob fautoriam excommunicati; & poſtquam ſic publicati ſunt, infrà annum ſatisfacere contemnunt; quia de his tantùm loquitur Text. *in c. Excommunicamus, §. credentes de hæreticis*,vt notauit cum Eymerico *3 p.direct.q.123. n.2.*Peña *ibid. loc.cit.*

DVBITATIO CLXX.

An, & quid dicendum de eo, qui de fide ſuſpectus eſt ſuſpicione violenta?

SVMMARIVM.

1 *Suſpectus de fide ſuſpicione violenta poteſt damnari tanquam hæreticus.*

2 *Hæreticus verus non dicitur, ſed præſumptus condemnatus ex ſuſpicione, ſeu præſumptione violenta. Eſt tamen præſumptio iuris, & de iure in contrariam probationem directam non admittens.*

3 *Suſpecto de fide ſuſpicione violenta indicenda abiuratio, nedum purgatio.*

4 *Præſumptio iuris, & de iure licèt non admittat probationem directam, admittit tamen indirectam, qualis eſt,ſi ſic ſuſpectus velit probare,quod teſtes examinati falſum dixerint,vel quod indicia vera non ſint.*

5 *Procedendi modus contra ſuſpectum violenta ſuſpicione, id eſt, ac modus procedendi contra ſuſpectum de vehementi.*

1 RESPONDETVR, quod talis poteſt damnari, tanquam hæreticus. Gloſſ. *in c. cum contumacia de hær.in 6.verbo vehementem*,Geminian.*ibid.n.12.* Franch.*n 3.*Director.Inquiſit.*p.2.q.55.n.10.* & ibi Peña
2 & Menochius *de præſumpt.lib.1.q.100.num.15.*(Vbi tamen rectè ſubdit,quod condemnatus ex ſuſpicione, ſeu præſumptione violenta non dicatur hæreticus verus,ſed tantùm præſumptus) quia, ſicuti dicebam ſuprà *dubitatione 166.* hæc ſuſpicio, ſeu præſumptio eſt præſumptio iuris, & de iure in contrarium probationem directam,non admittens: & patet ex Textu *in c. Quicumque, c.Cùm contumacia, c.contra Chriſtianos, c.filij de hæreticis in 6. cap.Excommunicamus, §. qui autem de hæreticis,* & tradunt communiter Doctores, quos ſequitur Peña *2. parte directerij quæſt.55. num.10. comment. 80. verſ.violenta ſuſpicio*, & Farinacius *quæſtione 187. num.46.*

Sicque, & multò magis, poterit ei indici Abiuratio, 3
nedum Purgatio; Director. *p.3.rubr. de 6. modo terminandi proceſſum fidei,num.173.*Martin.del Rio *lib.5.diſquiſit. ſect.2. verſ. Si verò,* & Genuenſis *in Praxi Archiepiſc.c.84.n.8.*

Dixi, *Probationem directam non admittens*;quia indi- 4
rectam vtique admittit, qualis eſt, ſi ſic ſuſpectus velit probare, quod teſtes examinati falſum dixerint, vel indicia, ex quibus violenta ſuſpicio deſumitur, vera non ſint. Peña *loc.ſuprà cit.verſ.Quamuis,* Simanch. *de Cathol.inſtit.tit.51.rubr.de probation.n.13.* & alij, quos ſequitur Farinac. *vbi ſuprà n.50.*

Cæterùm licèt quæ de violenta ſuſpicione dixi ita ſe 5
habeant; modus tamen procedendi contra ſic ſuſpectum in iudicio,idem eſt, ac modus procedendi contra ſuſpectum de vehementi, ſic Doctores iidem, quos citat, & ſequitur Farinac. *loc ſuprà cit. n.51.*

DVBITATIO CLXXI.

An, & quid dicendum de eo, qui metu ductus exteriùs recedit à Catholica fide?

SVMMARIVM.

1 *Recedens exterius metu ductus à Catholica fide;ſi metu graui cadente in conſtantem virum, licet grauiſſimè peccet, non tamen vt hæreticus, neque vt de hæreſi vehementer ſuſpectus damnari debet; quia non præſumitur voluntariè recedere, qui tali metu ductus, recedit.*

2 *Hæreſis ſuſpicio vt tollatur, non ſufficit quilibet metus, ſed requiritur metus mortis, vel magni tormenti corporalis, ita vt infamiæ, exilij, vel non valde grauis fuſtigationis metus,non videtur ſufficere in tam graui delicto.*

3 *Hæreſis ſuſpicio vt excludatur, requiritur etiam, vt qui exteriùs à fide Catholica receſſit,ceſſante metu ſtatim ſigna doloris oſtendat, & commiſſi ſceleris pœnitentiam expoſtulet. Aliàs præſumitur & priùs ex animo conſenſiſſe, & nunc de præſenti ratum habere.*

RESPONDETVR, ſi recedit metu graui ductus cadente in virum conſtantem, licèt grauiſſimè peccet, non tamen vt hæreticus, neque vt de hæreſi vehementer ſuſpectus, damnari debet.Peña *1.p.direct.comment.24.verſ.Rurſus.* Simancha *de Cathol. inſtitut. titul.17. numer.29.* & alij paſſim. 1

Probatur; quia cum hæreſis conſiſtat in voluntario receſſu à Catholica veritate, non præſumitur, voluntariè recedere qui tali metu ductus recedit.

Dixi, *ſi recedat metu graui ductus cadente in virum* 2
conſtantem; quia, vt tollatur hæc hæreſis ſuſpicio,

non ſufficit, quilibet metus, ſed requiritur metus mortis, vel magni tormenti, corporalis; ita vt infamiæ, exilij, vel non valde grauis fuſtigationis metus non videatur ſufficere in tam graui delicto ad excludendam eius ſuſpicionem; præſertim ſi qui recedit, ſit Epiſcopus, Religioſus, Clericus, Theologus, Nobilis, vel ſimilis vir; ſecùs ſi ſit fœmina, puer, vel homo plebæius; quia tunc prædictorum malorum metus ſufficere videbitur.

3 His adde cum Azorio 1.*p.inſt.mor.lib.8.c.9.q.9. circa fin.* Peña *loc.ſuprà cit. verſic.Sed hac quidem*, Farinacio *q.183.n.26. & ſeqq.* & aliis, requiri etiam ad excludendam prædictam ſuſpicionem, vt qui exteriùs à fide Catholica receſſit, ceſſante metu, ſtatim ſigna doloris oſtendat, & commiſſi ſceleris pœnitentiam expoſtulet; aliàs præſumetur & priùs ex animo conſenſiſſe, & nunc de præſenti receſſum, quem à fide, & veritate Catholica commiſit, ratum habere; ideóque in tali caſu grauius puniendus, & ad abiurationem, tanquam de hæreſi vehementer ſuſpectus, compellendus erit.

PETITIO I.

An ſuſpecti, & inquiſiti de hæreſi, torqueri poſſint? Vbi etiam, An detur caſus, in quo poſſint Inquiſitores torquere quempiam, & non imponere illi abiurationem de vehementi? & An licèt reus fuerit tortus, poſſint ei Inquiſitores imponere abiurationem tantùm de leui?

SVMMARIVM.

1 *Suſpectus, & inquiſitus de hæreſi, ſi aliter veritas haberi non poſſit, torqueri poteſt, & debet. Sufficitque vnicus teſtis, vt is torqueri poſſit, ſi tamen fuerit omni exceptione maior, alioquin ſufficiens non erit.*

2 *Hæreſis in crimine Indicia ad torturam magna, & vrgentia eſſe debent: & minùs rectè dixerunt nonnulli, ſolam infamiam adhuc ſufficere: ſola namque infamia non facit indicium ad torturam, niſi fuerit magna, grauis, & vrgens.*

3 *Reus, quando torqueri poteſt, torqueri poteſt non ſolùm vt dicat, an ipſe ſit hæreticus, ſed etiam an in hæreſi complices habeat; quia hæreticus complices habere conſueuit.*

4 *Suſpectus, & inquiſitus de hæreſi torqueri poteſt etiam ſi ſit perſona priuilegiata, quæ ſcilicet aliàs non eſſet torquenda.*

5 *Suſpectus tanquam de hæreſi torquendus eſt impediens ſanctum Inquiſitionis officium.*

6 *Hæreticalia verba qui ſe protuliſſe fatetur, torquendus eſt, etiamſi aſſerat, non ex praua intentione protuliſſe.*

7 *In fide errans, aſſerens, quod ita tenuerit, quia ita Eccleſia tenere putabat, torqueri poteſt.*

1 RESpondetur: (cùm tortura detur in ſubſidium probationis) ſuſpectus, & inquiſitus de hæreſi ſit, & aliter veritas haberi non poſſit, torqueri poteſt, & debet: Director. Inquiſit. *p.3.n.151.* (Vbi Peña *comment.39. n.151.*) *& p.3.q.61. n.1.* (vbi idem Peña *comment.110. verſ.iam tota*) Zabarell. *in Clement.finali num.11. & in Clem.1.num.2.de hæret.* Locat. *in iudicial.verb.Inquiſitor verſ.Si autem.* & Simancha *in Enchirid.tit.52.n.1.* Qui ſubdunt, quod in crimine hæreſis ſufficiat vnicus teſtis, ad hoc vt reus torqueri poſſit.

Quod tamen intellige, ſi teſtis ille fuerit omni exceptione maior; alioquin, vt reus torqueri poſſit, ſufficiens non erit. Gabriel *lib.1. conſil.168.num.6.* & Carrerius *in tract. de hæret. num.118.* Quinimò etiam requiritur, quod reus fuerit de hæreſi infamatus; quia contra hominem bonæ famæ vnicus teſtis, niſi alia concurrant, ad torturam indicium non facit. Peña *in cit. comment.* 110. *verſ. Non dubito tamen*, & Decianus *in tract.crim lib.5.c.36.n.6.*

Item in crimine hæreſis indicia ad torturam magna, & vrgentia eſſe debent. Director. *p.3.q.61.n.6.& ibi* Peña *comment.*110. *verſ.5.regula.* Simancha *cit.tit.52.n.5. & 6.* & alij. 2

Quapropter minùs rectè dixit Locatus *vbi ſuprà*, & Squillacenſis *de fide Catholica cap.31.num.1.* quod ſola infamia ſufficiat, vt reus torqueri poſſit; ſed potiùs cum Directorio *cit.q.61.n.8.* & Peña *cit comment.*110. *verſ.2. Regula*, & Scaccia *de iudic.cauſ.c.95.n.1.* dicendum erit, quod ſola infamia non faciat iudicium ad torturam, niſi fuerit, iuxta quæ dicebam, magna, grauis, & vrgens.

Aduerte tamen hîc, quod quando reus torqueri poteſt, torqueri poſſit non ſolùm, an ipſe ſit hæreticus, ſed etiam an in hæreſi complices habeat; quia hæreticus complices habere conſueuit. Paulus IV. & Pius V. *apud Locatum poſt iudicial.Inquiſit.inter decreta*, & docent Binsfeld. *de confeſſ.malef.2.membr.* & Martinus del Rio *lib.5.diſquiſ.ſect.3. verſ.Secundum indicium.* 3

Aduerte ſecundò, quod, cùm dixi, ſuſpectum & inquiſitum de hæreſi torqueri poſſe, intelligendum ſit, etiamſi iſte talis fuerit perſona priuilegiata (quæ ſcilicet aliàs torqueri non poſſet) quia ob grauitatem tanti criminis de quo loquimur, de tortura priuilegium non habet. *l.etſi excepta, C.de maleſ. & mathemat.* & docet Royas *ſing.*208. Martinus del Rio *vbi ſuprà, verſ.Quoad perſonas*, Carrerius *tract.de hæretic.n.*117. 4

Aduerte tertiò, quod in ſpecie, tanquam de hæreſi ſuſpectus, torqueri poſſit, qui ſanctum Inquiſitionis officium impedit; ſic Doctores quos ſequitur Peña *in p.2.q.54.comment.79.verſ.In hac materia.* 5

Item torqueri poſſit, qui confitetur, quod verba hæreticalia protulerit, negat tamen, quod id ex praua intentione fecerit. Simancha *in Enchirid. tit.29.n.10. & tit.52.num.7.* & Decianus *in tractat.crimin.lib.5 cap.36. direct.num.17.* 6

Item torqueri poſſit, qui in fide errat, aſſerit tamen, quod ita tenuerit, quia ita Eccleſiam tenere putabat, alioquin nullo modo ab Eccleſia receſſiſſet. Bellamera *in c.1.de ſumm.Trinit.q.3 n.11.* & alij, quos ſequitur Menoch. *de præſumpt.lib.5 præſumpt.6.n.3.* 7

An autem detur caſus, in quo poſſint Inquiſitores torquere quempiam, & non imponere illi abiurationem de vehementi? Vide infrà *dub.it.192.petit.12.*

Item, An licèt reus fuerit tortus, poſſint ei Inquiſitores imponere abiurationem tantùm de leui? Vide *citata dubit.192.petit.13.*

PETITIO II.

An ſuſpecti, & inquiſiti de hæreſi, abiurare teneantur?

SVMMARIVM.

1 *Hæreſim abiurare eſt, cùm quis ad fidem reuerſus ex præcepto iudicis errores hæreticos, quos tenebat, abiurat, ſcilicet iureiurando promittit, ſe ampliùs ad eos nunquam reuerſurum.*

2 *Suſpecti, & inquiſiti de hæreſi abiurare tenentur, ita vt ſi quis ipſorum id facere recuſauerit, ſit hoc ipſo habendus pro conuicto, & Curiæ ſæculari tradendus ex Conſtitutione Martini V.*

3 *Iuramentum*

3 *Iuramentum interuenire debet in abiuratione hæreſis, cuius forma habetur in iure expreſſa; ita vt pœnitens iureiurando promittat, ſe ſemper fidem Catholicam profeſſurum, nunquam ab ea receſſurum, & nunquam etiam ad hæreſim rediturum.*

4 *Item debet etiam damnare, ac deteſtari Auctores illarum hæreſum, quos ipſe ſecutus eſt, & damnare, ac deteſtari libros illorum.*

5 *Abiuratio fieri debet per Scripturam, in qua abiurans deteſtetur præteritos errores, & in qua faciat veræ fidei confeſſionem, vel per propriam manum abiurantis ſcripta, vel per Notarium confecta ab ipſo ſubſcripta.*

6 *Suſpectus, vel inquiſitus de vna hæreſi, debet abiurare non ſolùm illam, ſed omnes hæreſes.*

7 *Neque ſatis eſt vt abiuret, & damnet omnes hæreſes, ſed tenetur etiam deteſtari in particulari illas hæreſes, in quas lapſus eſt.*

8 *Qui abiurat de leui, cogi poteſt, quod abiuret omnem hæreſim.*

9 *Abiuratio hæreſum ordinariè fieri debet publicè, & in loco publico; ſecùs ſi ſponte quis accedat ad Inquiſitores, & errores ſuos confiteatur, priuſquam fuerit accuſatus, vel denunciatus.*

10 *Abiurare non tenetur publicè, & in loco publico de hæreſi leuiter ſuſpectus, ſed ſecretò, & coram paucis viris.*

11 *Abiurare multò magis tenetur de hæreſi vehementer ſuſpectus, licet de ea conuictus non fuerit; & multò magis qui eam confeſſus eſt.*

12 *Qui abiurat de vehementi, non admittitur ad audiendas Confeſſiones, ſecus, ſi abiurauit de leui.*

13 *Regularis, qui abiurauit (etiam de leui) redditur inhabilis ad officia, gradus, & dignitates Religionis, per quamcumque pœnitentiam impoſitam, ſi non ſit illa ſalutaris.*

14 *Abiuratio (etiam de vehementi) non inducit irregularitatem.*

1 SVppono, quod abiurare hæreſim ſit, cùm quis ad fidem reuerſus ex præcepto iudicis errores hæreticos, quos tenebat, abiurat; ſcilicet iureiurando promittit, ſe ampliùs ad eos nunquam reuerſurum; ita vt hæreticus ad hoc, quod Eccleſiæ reconcilietur, ſuos errores damnare, & deteſtari teneatur. Simanch. *de Cathol. inſt. tit. 1. n. 2.* Peña *in directi. p. 3. comment.* 40. & Decian. *in tract. crim. lib. 5. c. 47. n. 1.* Hoc ſuppoſito.

2 Reſpondetur affirmatiuè; ita vt ſi quis ipſorum id facere recuſauerit, ſit hoc ipſo habendus pro conuicto, & Curiæ ſæculari tradendus, ex Conſtitutione Martini V. *Inter cunctas,* apud Peñam *inter literas Apoſtolicas,* & tenent Oſtienſis *in ſumm. de hær. §. qualiter deprehendantur n. 4.* Tabiena *verbo hæreticus n. 16. & 24.* Oldrad. *conſ. 271. n. 5.* & alij paſſim.

3 Quapropter aduerte, quod in abiuratione hæreſis debeat interuenire iuramentum (cuius forma habetur *in c. Quoties 1. q. 7. & in c. Ego Berengarius de conſecrat. diſt. 2.*) Ita vt pœnitens iureiurando promittat, ſe ſemper fidem Catholicam profeſſurum, nunquam ab ea receſſurum, & nunquam etiam ad hæreſim rediturum; ita vt hæreticus debeat non ſolùm deteſtari hæreſim, quam tenuit, ſed etiam debeat profiteri fidem Catholicam, quam tenet Eccleſia Romana; ſic Doctores, quos ſequitur Simancha *de Cathol. inſt. tit. 1. n. 4.*

4 Aduerte ſecundò, quod debeat etiam damnare, ac deteſtari Authores illarum hæreſum, quos ipſe ſecutus eſt, & damnare, ac deteſtari libros illorum: ſic iidem Doctores, quos ſequitur Simancha *loc. ſuprà cit.*

5 Aduerte tertiò, quod abiuratio fieri debeat per ſcripturam, in qua abiurans deteſtetur præteritos errores; & in qua faciat veræ fidei confeſſionem. Locat. *c. ſi quis noluerit, c. Quoties, c. Maximum 1. q. 7. c. hìs, qui tempore 26. q. 2. & cit. c. Ego Berengarius,* & docent Royas *ſing. 1. n. 7.* Gundiſaluus *tract. de hær. q. 10. n. 7.* Locat. *in iudicial. verb. Scriptura n. 8.* & Decian. *tract. crim. lib. 5. c. 47. n. 6.* Et conſtat etiam ex Conſtitutione Iulij III. quæ incipit, *Illius*; apud Peñam *inter literas Apoſtolicas,* vbi dicitur, quod abiuratio facienda ſit per ſcripturam propria manu abiurantis ſcriptam, vel per publicum Notarium confectam, & ab ipſo Abiurante ſubſcriptam.

Aduerte quartò, quod vſu receptum ſit, vt is, qui in vnam tantùm hæreſim incidit, debeat abiurare non ſolùm illam hæreſim, in quam incidit, ſed etiam omnes alias hæreſes generatim. *c. Accuſatus, §. cùm verò de hær. in 6.* & docet Io. Andreas *ibid. n. 9.* Geminian. *n. 4.* Decian. *vbi ſuprà num. 10.* & Simanch. *de cathol. inſt. tit. 1. num. 12.* 6

Aduerte quintò, quod non ſatis ſit, vt quis abiuret, & damnet omnes hæreſes in vniuerſum, ſed teneatur etiam deteſtari in particulari illas hæreſes, in quas lapſus fuerat, Simancha *loc. ſuprà cit. & in Enchirid. tit. 53. n. 10.* & Martinus del Rio *lib. 5. diſquiſit. ſect. 12. verſ. Debent præterea.* 7

An autem qui abiurat de leui, compelli poſſit ab Inquiſitoribus abiurare generaliter omnem hæreſim? 8

Reſpondetur, quod (quamuis negatiuè videatur reſpondendum per ea, quæ tradit Gloſſa *in c. Accuſatus, §. cùm verò in verb. ſimpliciter de hær. in 6.* Eymeric. *in directi. inquiſit. ſub tit. Forma abiurandi hæreſim, quando delatus eſt ſuſpectus leuiter, num. 163. & ſeqq.* Calderin. *de hær. p. 1. c. 20. num. 1.* & Vmbert. Locat. *in Inquiſitionis formula ſub tit. Forma abiurationis leuiter ſuſpecti.* Meliùs tamen affirment Decianus *in tract. crim. lib. 5. c. 47. num. 10.* Zech. *in ſumm. tom. 1. tit. de fide c. 11. n. 5.* Simancha *de Cathol. inſt. tom. 1. n. 15. & tit. 57. n. 7.* ſicque ſeruatur Romæ in Tribunali ſanctæ Inquiſitionis, teſte Peña *in directi. Inquiſit. p. 3. comment. 4.* ſicque etiam ſeruatur in Tribunali S. Inquiſitionis Hiſpaniæ, teſte Acuña *de Confeſſor. ſollicit. q. 24. n. 22.*

Aduerte ſextò, quod Abiuratio hæreſum ordinariè fieri debeat publicè, & in loco publico; conſtat *ex c. Ad abolendam, §. præterea de hær.* & docent communiter Butrius *ibid. n. 6.* Ananias *n. 12.* Soccin. *n. 8.* Eymeric. *in directi. inquiſit. p. 3. n. 116. 166. 167. & 171.* ponens formam abiurationis publicæ, quando abiurans eſt ſuſpectus de leui, de vehementi, vel de violenta, & *ibi* Peña *comment. 42.* reddens rationem, ob quam abiurationes iſtæ publicæ fiant. Riminald. *lib. 6. conſ. 686. num. 25. & 250. & 251.* aſſerens abiurationem factam ſecretò non valere. Menoch. *de arbitr. lib. 2. conſ. 372. n. 1.* Simanch. *de cathol. inſtit. tit. 47. n. 8. & 74. in Enchirid. tit. 53. n. 12.* Squillacenſ. *tract. de fide cathol. c. 29. n. 2.* Decian. *in tract. crimin. lib. 5. c. 47. n. 5.* declarans, quando, & quomodo abiuratio dicatur publicè facta. Royas *ſingul. 1. n. 16. & 17.* Martin. del Rio *in diſquiſ. magic. lib. 5. ſect. 12. verſ. Et hæc abiuratio,* & Barboſa *in collect. tom. 2. lib. 5. tit. 7. c. 9. n. 11.* Et conſtat etiam ex Conſtitutione Martini V. inter literas Apoſtolicas, apud eundem Peñam inter literas Apoſtolicas, & ex inſtructione Hiſpalenſi anno 1484. *n. 5.* 9

Poteſt tamen quis abiurare non publicè, ſed ſecretò, ſeu priuatim (ſcilicet in Auditorio Inquiſitorum) ex cauſa beneuiſa Inquiſitoribus. Zechius *in ſumm. tom. 1. tit. de fide c. 11. n. 17.* Roland. à Valle *lib. 3. conſ. 63. n. 7. & 8.* & Decian. *in tract. crim. lib. 5. c. 38. n. 6. & c. 47. n. 7.*

Item poteſt, & non tenetur abiurare publicè, & in loco publico is, qui priuſquam fuerit accuſatus, vel inquiſitus, ſponte ad Inquiſitores accedens, ſuas hæreſes occultas non per ſe (quæ ſcilicet non prodierunt exteriùs, ſicque non poterant ſciri, niſi per illam confeſſionem ſpontaneam, quia hæreticus per ſe occultus, ſeu purè mentalis non indiget abiuratione, & reconciliatione; quinimò neque indiget Inquiſitorum abſolutione, ita Doctores communiter, quos ſequitur Sanchez *lib. 2. moral. cap. 8. num. 3.* & Bonacina *in Bull. Cœnæ tomo 3. diſput. 1. quæſt. 2. punct. 2. num. 2. & 3.* Et ego dicebam diffusè *ſuprà dubitatione 12. & 13. per totas*) ſed

ſed occultas per accidens (quæ ſcilicet prodierunt quidem exteriùs , at non poterant probari defectu teſtium) confitetur,& cum Ecclesia Romana ſentire paratus eſt. Royas *ſingul.* 23. *numero* 8. *& in tractatu de hæreticis parte* 2. *numero* 272. Simancha *de Catholicis inſtitutionibus titulo* 1. *n.*24. Barboſa *loco ſuprà citato,* Locatus *in iudic. inquiſit. verbo Ordinarios num.* 2. & alij paſſim.

10 Item poteſt, & non tenetur regulariter abiurare publicè,& in loco publico,ſed ſecretò,ſeu priuatim is,qui de hæreſi fuit leuiter ſuſpectus ; Director.*p.*3. *n.*261. & *ibi* Peña *comment.*40.*verſ.Præterea differunt,* Simancha *de Cathol.inſtit.tit.*1.*n.*24. Royas *ſingul.*1.*n.*26. Seaecia *de iudic.lib.*1.*c.*59.*n.*10. Genuenſ. *in Prax.Archiepiſcop. c.*84.*n* 9.& alij communiter.

Quamuis hoc non obſeruetur in omnibus delictis; quia, v.gratia,contrahens binas nuptias in Inquiſitione Hiſpanica eſt de hæreſi ſuſpectus leuiter , & tamen ibi abiurat publicè,non autem ſecretò, ſeu priuatim. Vide infrà diffuſiùs in Petitionibus ſequentibus.

Cæterùm (quamuis , qui de hæreſi leuiter ſuſpectus eſt poſſit,& non teneatur regulariter abiurare publicè, & in loco publico) cogi tamen debet,vt abiuret ſaltem ſecretò,ſeu priuatim, & coram paucis viris. Simancha *de Cathol.inſtit tit.*1.*n.*18.*& ſeqq* Seaecia *de iudic.cauſ. c.*59.*n.*10.& alij,quos ſequitur Squillacenſ.*tract.de fide cathol.c.*31.*n.*2 .

11 Quapropter multò magis tenetur abiurare is, qui de hæreſi vehementer ſuſpectus fuit , quamuis de ea conuictus non fuerit. Repertor.Inquiſit. *verbo Abiuratio, verſ.ſed abiurationes.* Director.Inquiſit. *p.*1.*q.*55.*n.*12. *& p.*3 *n.*16. & alij complures.

Et multò magis etiam tenetur abiurare is, qui hæreſim confeſſus eſt , Locat. *in iudic inquiſ verb. Abiurare n.*1.& Decian.*lib.*5.*c.*47.*n.*2.*& ſeqq.* Vide,quæ dicentur *infrà in Petitionibus ſeqq.*

12 Aduerte ſeptimò, quod Sacerdos,qui abiurauit, admitti ampliùs non poſſit ad audiendas confeſſiones , ſi abiurauerit de vehementi. Vmber.Locat.*in fin prax.inquiſ.*Riec.*p.*2. *dec.*218. Genuenſ. *in prax. Archiep. c.*45. *n.*2. & Alphonſ.de Leon.*de offic.& poteſt Conf.ſſ.tom.*2. *recollect.n.*211.ex declaratione S.Congregationis S.Officij apud Vmbert.Locat. *vbi ſuprà* , per quam expreſsè ordinatur, quod ampliùs non admittatur ad audiendas Confeſſiones,ſi abiurauerit de vehementi.

Secùs autem,ſi abiurauerit de leui.Genuenſ.*loc.ſupr. cit.*quatenus ait : dubitatum fuit in Curia Archiepiſcopali, An quidam Sacerdos, qui abiurauerat hæreſim de leui, eſſet admittendus ad audiendas confeſſiones fidelium , & re delata ad S. Congregationem generalis Inquiſitionis S.Officij in vrbe,fuit reſcriptum die 6.Mart. ann.1596. quod dictus Sacerdos non fuerit impeditus exercere omnes Ordines, & miniſtrare Sacramenta, & audire etiam fidelium ſæcularium confeſſiones , ſi ſic tantùm abiurauerit de leui.

13 Aduerte octauò quod Regularis,qui abiurauit(etiam de leui)reddatur inhabilis ad officia,gradus,& dignitates Religionis, Alphonſ. de Leon. *vbi ſuprà* ex decreto S.Congregationis S Officij annuente Vrbano VIII.per quod expreſsè Regulares redduntur inhabiles ad Officia,gradus,& dignitates Religionis propter quamcumque pœnitentiam, ſi non ſit illa ſalutaris:quamuis contrarium tradiderint Rodriq.*in q. Reg.tom.*2.*q.*82.*a.*2. & Freytas *in addit.ad Tract.de confeſſ.ſollicit.q.*24.*n.*70.Idque etiam ſi abiurauerit de vehementi.

14 Aduerte nonò,quod ex abiuratione (etiam de vehementi)non incurratur irregularitas Alphonſ.de Leon. *loc.ſuprà cit.*Sanchez *lib.*1.*mor.c.*25.*num.*12. Villalob.*in ſumm.tom.*1. *tract.*21. *difficult.*15.*n.*2. quia irregularitas imponenda non eſt ſi non fuerit expreſſa in iure,ſicuti eſt in caſu noſtro.

At de Abiuratione Vide etiam quæ dicam *infrà dubitatione* 195. *ſect.*25.26.*&* 27.

PETITIO III.

An , & qui ſint de hæreſi ſuſpecti?

SVMMARIVM.

1 *Suſpecti de hæreſi ſunt,qui ſanctæ Inquiſitionis Officium impediunt, non tamen ſi id fecerint ex amicitia,ex pretio, & ex conſanguinitate. Poteſt nihilominus contra eos procedi tanquam contra perturbantes iuriſdictionem ſanctæ Inquiſitionis, non tamen tanquam contra ſuſpectos de hæreſi.*

2 *Suſpecti de hæreſi ſunt, qui cum hæreticis conuerſantur ; non tamen qui cum ipſis conuerſantur ob bonum finem, v. g. ob illorum ſalutem.*

3 *Item de hæreſi ſuſpecti ſunt , qui hæreticorum conciones audiunt.*

4 *Item qui hæreticos receptant.*

5 *Item qui hæreticis fauent.*

6 *Item qui hæreticos viſitant.*

7 *Item qui hæreticis munera mittunt.*

8 *Item qui cum hæreticis confœderationes contrahunt.*

9 *Item qui hæreticos ſepeliunt.*

10 *Suſpecti de hæreſi ſunt qui eo quod Eccleſiam contemnere videntur, fidelium conſortia deuitant,ſingulis annis ſua peccata non confitentur, neque communicant,diebus feſtiuis Miſſam,& diuina Officia non audiunt, diebus ieiunij non ieiunant , vel diebus vetitis carnes comedunt.*

11 *Suſpecti de hæreſi ſunt , qui facilè , & ſæpè mulieres conſanguineas , affines , moniales , commatres , vel ſimiles alias perſonas carnaliter cognoſcunt.*

12 *Suſpecti de hæreſi ſunt,qui duas vxores ducunt,viua priore.*

13 *Suſpecti de hæreſi ſunt,qui Apoſtatæ à Religione negligentes ad eam redire per annum in excommunicatione perſiſtunt.*

14 *Suſpecti de hæreſi ſunt,qui fideles,vbi tamen mixtim non viuunt , matrimonium cum hæreticis contrahunt.*

15 *Suſpecti de hæreſi ſunt, qui horrenda iuramenta,execrabiles blaſphemias , verba impudentiſſima , vel nomen dæmonis frequenter proferunt.*

16 *Suſpecti de hæreſi ſunt ſacrilegi, & dæmonem inuocantes.*

17 *Suſpecti de hæreſi ſunt , qui hæreticum non reuelant.*

18 *Suſpecti item de hæreſi ſunt,qui in cauſa hæreſis examini ſe ſubiicere nolunt.*

19 *Suſpecti de hæreſi ſunt , qui priùs de ſe,vel de aliis hæreſim confeſſi fuerunt , poſtea verò negant.*

20 *Suſpecti de hæreſi ſunt , qui libros hæreticorum retinent , etiamſi illos non legant : ſecùs ſi ſtatim ac eos habuerint,lacerant, comburant, vel Inquiſitoribus,aut Epiſcopis deferant.*

21 *Suſpecti item de hæreſi ſunt , qui libros hæreticorum tranſcribunt,vel legunt , ſecùs ſi tranſcribant,vel legant ex ignorantia.*

22 *Suſpecti de hæreſi ſunt,qui Chriſti fidem ore licet,non corde, negant.*

23 *Suſpecti de hæreſi ſunt Officiales , Magiſtratus, vel Domini temporales, ſi in puniendis, vel fugandis hæreticis,negligentes ſint.Vel ſi requiſiti ab Epiſcopis , & Inquiſitoribus hæreticos apprehendere recuſent.*

RESpondetur : de hæreſi ſuſpecti ſunt , qui ſanctæ 1
Inquiſitionis Officium impediunt;Locat. *in iudic. Inquiſit.verb.Suſpicio num.*11. Peña *in director. parte* 2. *q.*54.

q.54.commentar.79. & Campeg. *in Addit.ad Zanchin.*
tract.de hæretic.cap.20.lit. A, verb.Suſpicio. Non tamen
ſunt de hæreſi ſuſpecti, ſi id fecerint ex amicitia,ex pre-
tio,vel ex conſanguinitate; quo caſu, quamuis contra
eos procedi poſſit, tanquam contra perturbantes Iuriſ-
dictionem Sanctæ Inquiſitionis Officij, non tamen
procedi poterit tanquam contra ſuſpectos de hæreſi.
Bonifacius de Vitalinis *in Clement. 1. de hæretic.n.* 100.
Zabarella *ibid.n.7.* & Peña *in director.part.2.q.56.com-*
ment. 81. *verſ. Et quamquam hæc ſententia.* Vide etiam
quæ dicam *infra dubit.*208.

2 Secundò, de hæreſi ſuſpecti ſunt qui cum hæreticis
conuerſantur. Repertor. Inquiſit. *verb. hæreticus, verſ.*
Nota quod. Campeg *citato cap. 20. verb. Suſpicio in 7.*
caſu. & Royas *ſingul.* 175. *n.* 4. Non tamen de hæreſi
ſuſpecti ſunt, ſi cum hæreticis conuerſentur ob bonum
finem, v.g. ob illorum ſalutem. Tabiena *verb.Hæreticus,*
3 *n.* 4. & alij paſſim. Item de hæreſi ſuſpecti ſunt qui
hæreticorum conciones audiunt. Archidiacon. *in cap.*
Quicumque de hæretic.in 6. *n.* 2. Ioannes Andreas *ibid.*
n.3. Geminian.*n.7.* Peña *in director.part.2. comment.75.*
verſic.Sed plurimum. & Azor.*tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 15. *q.* 1.
4 Item qui hæreticos receptant. Repertor. Inquiſit.*verbo*
Defenſores,verſic.primo. Locatus *in iudicial.. Inquiſ.ver-*
*bo Suſpicio,n.*3 Director.Inquiſit.*part.3.q.51. n.3.*& ibi
Peña *comment.*76. & Menoch *de arbitr. caſ.*374.*n.* 13.
5 Item qui hæreticis fauent,vel illos defendunt. Archidia-
con,*vbi ſuprà,n.4.* Io.Andreas *ibid.n.4* Director.Inqui-
ſit.*part.2.q.50.n 4. & 5.* Zanchin.*de hæretic.cap.17. n.1.*
6 & Simancha *in Enchirid tit.13. n.2. & tit.14.n.3.* Item
qui hæreticos viſitant. Calderin. *tract. de hæretic.rubr.de*
*hæretic.credentibus,n.*11. Campeg.*vbi ſuprà in caſ.*8.Di-
7 rector.Inquiſit.*par* 1.*q.56. n.8.* Item qui hæreticis mu-
nera mittunt. Director. Inquiſit.*loco ſuprà cit.* & Locat.
8 *in iudicial.Inquiſit.verb Suſpicio,n.3.* Item qui cum hæ-
reticis confœderationes contrahunt. Locatus *verbo*
9 *Suſpicio, n.* 5. & Peña *part,* 2. *q.* 56. *comment.* 81. Item
qui hæreticos ſepeliunt. Sic Doctores paſſim *in locis*
ſuprà citatis.

10 Tertiò de hæreſi ſuſpecti ſunt, qui (eo quod Eccle-
ſiam contemnere videntur) fidelium conſortia deuitant,
ſingulis annis ſua peccata non confitentur,neque com-
municant, diebus feſtiuis Miſſam & diuina Officia non
audiunt, diebus ieiunij non ieiunant, vel diebus ve-
titis carnes comedunt. Zabarella *in cap Excommunica-*
mus 1.*de hæreticis in fine.* Felinus *ibid n.* 4. Ananias *in*
cap. Ad abolendam,eodem tit.n.4. Idem Felinus *ibid.n.2.*
Repertor. Inquiſit. *verbo Cognoſcere,verſ. Sed an Iudex,*
& verb. Præſumptio,& verb. Credentes,verſ. Non credit,
& verb. Confeſſio, verſ. Si quis ſemel. Peña *in director.*
*part.2. in c.1. de hæretic.*Alberic. *de hæretic.q. 13. n 71.*
Genuenſ.*in Prax. Archiepiſc cap.18. n.11.* Læl.Zecch.*in*
ſumma tom.1. tit.de fide cap 11. n.5. Duard.*in Bull.Cœn.*
lib.2.Canon.1.q.33.n 7. Alphonſ.de Leone *de offic. & po-*
teſt.Confeſſar.tom.1. recollect.22. n.12. caſ.15. Emmanuel
de Moura *Opuſcul.de Empſal.& Ineant.ſect 3.c.3.n.20.*
Royas *ſingul.98. n.6.* (qui propterea ait, quod poſſint
Inquiſitores procedere contra eum, qui non recipit ſa-
cram Communionem quolibet anno.) Et Peña *in di-*
rector. Inquiſit.part. 2. q. 55. comment. 46. (Vbi inquit,
vehemens ſuſpicio ſumatur ex ſignis exterioribus ope-
rum, vel verborum, ex quibus capitur argumentum
concludens frequenter. & vt in pluribus,quod qui talia
facit, vel dicit, ſit hæreticus; vt ſi quis diebus prohi-
bitis abſque neceſſitate & ſuperioris facultate carnibus
veſceretur,) & alij paſſim.

Non obſtat, ſi dicas: Omnia iſta ſupradicta fieri poſ-
ſe ſine mentis errore; ergo.

Reſpondetur enim, concedo totum; at non tamen
exinde ſequitur, quod arbitrio ſuo non poſſint Inquiſi-
tores procedere contra talia facientem,penſatis circum-
ſtantiis & qualitatibus facti, temporis, & perſonarum;
quamuis hodie regulariter contra eum, qui non com-
municat in Paſchate, procedere ſoleant Epiſcopi.

Quartò, propter eamdem rationem de hæreſi ſuſpe- 11
cti ſunt, qui facilè & ſæpè Mulieres Conſanguineas,
Affines, Moniales, Commatres, vel ſimiles alias perſo-
nas carnaliter cognoſcunt. Sic Doctores, quos ſequitur
Simancha *de Cathol. Inſtitut.tit.50.n.30.*

Quintò, de hæreſi ſuſpecti ſunt qui duas vxores du- 12
cunt. Caſtr *lib 1. de iuſt.hæretic.punit.c.* 1. Peña *in direct.*
*part.2.q.56.comment.81.verſ De eo qui vidente.*Menoch.
de præſumpt.lib.5 præſumpt.6. n.37. Gratt *lib.5. deciſion.*
c. 18. *n.* 16. & Simancha *loco ſuprà cit.tit.40. n.1. & in*
Enchiridion.tit.12.n.5.

Sextò, de hæreſi ſuſpecti ſunt, qui Apoſtatæ à Reli- 13
gione negligentes ad eam redire per annum in excom-
municatione perſiſtunt Director. Inquiſit.*part.2. q.49.*
n.3. Vmbert. Locat.*in iudicial. Inquiſit.verb. Apoſtata,*
n.1 & Decian.*in tract.crim.lib.5.c.71.n.2.*

Septimò, de hæreſi ſuſpecti ſunt, qui fideles (vbi ta- 14
men permixtim non viuunt) matrimonium cum hære-
ticis contrahunt. Gloſſa *in cap.Decreuit de hæretic. in 6.*
Franch.*ibid.n.*1 Geminian.*n.1.* Io.Andreas *n.1.* & Can-
ceta *in quæſt.crim.rubr.de hæretic.c* 1.*n.* 1.

Octauò, de hæreſi ſuſpecti ſunt, qui horrenda iura- 15
menta, execrabiles blaſphemias, verba impudiciſſima,
vel nomen Dæmonis frequenter proferunt. Sic Docto-
res,quos ſequitur Petrus Binsfeld.*in l finali, Cod.de ma-*
lefic.& mathemat.in indicio 11.

Nonò, de hæreſi ſuſpecti ſunt, ſortilegi & dæmo- 16
nem inuocantes. Simanch. *de Cathol. Inſtit.tit.21. n.13.*
& Menoch.*de præſumpt.lib.5.præſumpt.7 n.20.*

Decimò, de hæreſi ſuſpecti ſunt, qui hæreticum non 17
reuelant. Caſtr.*lib.2. de iuſt.hæretic.punit.c.25.in princip.*
Repertor.Inquiſit. *verb.Fautores,verſ.Item in Indicatio-*
*ne.*Peña *in director.part.2.q.55 comment.88. verſ.Poſtre-*
mò.& Læl.Zecch. *in Summa,part. 1. tit. de fide, rubr. de*
hæreſ.c.11.n.5. Item de hæreſi ſuſpecti ſunt,qui in cau- 18
ſa hæreſis examini ſe ſubjicere nolunt. Sic Doctores,
quos ſequitur Peña *in director.part.3.q.62.comment.*111.
verſ.Sed opportunè.

Vndecimò, de hæreſi ſuſpecti ſunt, qui priùs de ſe, 19
vel de aliis hæreſim confeſſi fuerunt, poſtea verò ne-
gant; *cap. literas de præſumpt.* ibi: [Nos verò prædi-
ctum N. ſuſpectum de hæreſi vehementer habuimus,
tum quia vel mendacium priùs dixit in fratrem, aſſe-
rendo illum hæreticum, vel periurium poſtea commiſit
in Deum purgando illum de hæreſi.] Et tradunt ibi
communiter Canoniſtæ.

Duodecimò, de hæreſi ſuſpecti ſunt, qui libros hæ- 20
reticorum retinent. Vmbert. Locat. *in iudic. Inquiſit.*
verb. Libri,n. 1. Albertin.*tract. de agnoſc. aſſertion.q.28.*
n.14. Conradus *in Practica rubr.de hæret n.4.* (etiamſi
illos non legant. Sic Doctores, quos ſequitur Decia-
nus *in tract.crim.lib 5.cap.37.n.55.& c.46.n.32.*) Secùs,
ſi ſtatim ac eos habuerint, lacerent, comburant, vel In-
quiſitoribus,aut Epiſcopis deferant. Syluest.*verb.hæreſis*
1.*n* 10.Repertor. Inquiſit.*verb. Libri,verſ.2.*Caret.*tract.*
de hæretic. n.125. & Albertinus *vbi ſuprà.* Item de hæ- 21
reſi ſuſpecti ſunt, qui libros hæreticorum tranſcribunt,
vel legunt. Secùs, ſi tranſcribant, legant, vel retineant
ex ignorantia. Peña *in direct.part.2.comment.17.verſ.Ce-*
terum.& Maſcard *de probat.lib.2.concluſ.862.*

Decimotertiò, de hæreſi ſuſpecti ſunt, qui Chriſti fi- 22
dem ore, licèt non corde,negant. Peña *vbi ſuprà,part.1.*
q.9.comment.24.verſ.Sed hæc quidem.& alij, quos ſequi-
tur Azor *tom.1.lib.8.c.9.q* 9.

Decimoquartò, de hæreſi ſuſpecti ſunt Officiales,Ma- 23
giſtratus,vel domini temporales,ſi in puniendis, vel fu-
gandis hæreticis negligentes ſint. Peña *in director.p.2.*
comment.2.verſ.Si de Epiſcopis.& Menoch.*de præſumpt.*
lib.5.præſumpt.6.n.31. Vel ſi requiſiti ab Epiſcopis,aut
Inquiſitoribus, hæreticos apprehendere recuſent. Peña,
Menochius *in locis ſuprà citatis.*

Quid autem dicendum de percutientibus, & con-
ſpurcantibus ſacras Imagines, dicam *infrà dubit.* 195.
ſectione 86.*per totam.*

SSs 3 *PETI*

PETITIO IV.

Quænam ſint pœnæ ſuſpectorum de hæreſi?

SVMMARIVM.

1 *Suſpecti de hæreſi puniri poſſunt pœna pecuniaria.*
2 *Item poſſunt detrudi in carcerem.*
3 *Suſpecti de hæreſi bona non ipſo Iure ſunt confiſcata; quamuis hæreticorum bona ſint ipſo iure confiſcata.*
4 *Filij hominis ſuſpecti de hæreſi non priuantur beneficiis, neque ad ea redduntur inhabiles.*

1 RESpondetur, (vt omittam pœnas quas ſuprà dicebam) ſuſpecti de hæreſi puniri poſſunt pœna pecuniaria. Royas *ſingul.5.n.22.* Peña *in director. part. 3. q.103. comment. 152. verſ. ſed non erit.* & Simancha *de Cathol. Inſtit. tit.46.n.66. & in Enchirid. tit.67.n.10.*

2 Item poſſunt detrudi in carcerem. Royas *de hæretic. part.2. aſſert.1.* Martin. del Rio *lib.5. diſquiſ. ſect.7. in princip.* Genuenſ. *in Praxi Archiepiſc. cap.84.n.1.* Scaccia *tract. de iudic cauſ. cap.44. & cap.59. n.6.* & Gundiſalu. *tract. de hæret. q.11.*

3 Cæterùm (quamuis hæreticorum bona ſint ipſo iure confiſcata) non tamen id eſt verum in ſuſpectis de hæreſi. Vmbert locat. *in Indic. inquiſ. verb bona hæreticorum n.1.* Tabiena *verb. hæreticus n.5.* Cantera *in quæſt. crimin. rubr. de hæretic. c.1. n.54.* & Loquez *in addition. ad Diaz. c.116. n.12.*

4 Item Filij hominis ſuſpecti de hæreſi non priuantur beneficiis, neque ad ea redduntur inhabiles, Zanchin. *tract. de hæret. c.28. n.3.* Repertor. Inquiſ. *verb. filij verſ. Item filij.* Puteus *deciſ.400. l.2.* Peña *in director. part.3. q.115. comment.164.* & alij, quos ſequitur Sanchez. *lib.2. moral. cap.27. n.29.*

PETITIO V.

An poſſit condemnari Reus, vt abiuret publicè de leui?

SVMMARIVM.

1 *Reus ſi de leui eſt ſuſpectus publicè, debet etiam de leui abiurare publicè, contra plures Doctores aſſerentes non debere; quia differentia inter abiurationem de vehementi, & abiurationem de leui eſt tantùm reſpectu loci.*
2 *Reus ſi non eſt ſuſpectus de leui publicè, debet tantùm abiurare in Audientia ſecreta Inquiſitorum ſecundùm quod apud plures, vel pauciores ſuſpectus fuerit de hæreſi.*
3 *Contrahens binas nuptias in Inquiſitione Hiſpanica abiurat de leui, & tamen abiurat publicè.*
4 *Abiuratio de vehementi licet fieri debeat publicè, & in loco publico, aliquando tamen ex cauſa rationabili fieri poteſt non publicè, ſed ſecretò.*
5 *Mares ante 14. & fœmina ante 12. ætatis annum cogi non debent ad abiurandum, quamuis ſi fuerint doli capaces, poſſint cogi priùs, rarò tamen, & non publicè.*
6 *Mares, & fœmina ſupradictæ ætatis ſi reconcilientur ex hæreſi formali propter ipſorum propriam confeſſionem, & poſtea relabantur, videntur ex miſericordia, conſulto ſupremo Inquiſitorum conſilio, pro illa vice iterum ad reconciliationem poſſe admitti.*

RESpondetur (quamuis negent Simancha *tit.1.n.24.* 1
Peña *in Director. Inquiſ. p.2. comment 40.* Scacc. *de Iudic. cauſ. lib 1. cap.59. n 10.* Barboſ. *in collect. tom.2. l.5. tit.7. cap.9. n.12.* & Royas *ſingul.16 n.26.* Quarenus ait, quod ſecunda differentia, quæ eſt inter abiurationem de vehementi, & inter abiurationem de leui ſit reſpectu loci; quia Abiuratio de vehementi fit ſolemniter in conſpectu totius populi: Abiuratio verò de leui fit in domo Epiſcopi, vel coram Inquiſitoribus. Quod quidem ordinariè eſt verum) Meliùs tamen, vt tollatur 2
ſcandalum, & ſatisfiat populo) ſenſit Eymeric. *in direct. Inquiſ. part.3. n.161.* docens, quod Reus, ſi eſt ſuſpectus publicè, debeat, etiam de leui, abiurare publicè, ſi verò non eſt ſuſpectus publicè, debeat abiurare in Audientia ſecreta Inquiſitorum, ſecundùm quod apud plures, vel pauciores ſuſpectus fuerit de hæreſi: & Souſa *in Aphor. Inquiſit. l.2. c.40. n.3.* inquiens, quod Abiuratio leuis aliquando fiat publicè, aliquando verò ſecretè, ſecundùm quod culpa publica, vel occulta fuerit, prout 3
videbitur Inquiſitoribus; ſicque ſeruatur in Inquiſitione Hiſpanica, in qua contrahens binas nuptias abiurat de leui, & tamen abiurat publicè; idemque (etiam faciunt aliquando Blaſphemi, Aſtrologi iudicarij, legentes libros Hæreticorum, &c.

Hinc ſequitur, quod (licèt Abiuratio de vehementi 4
fieri debeat publicè, & in loco publico, ſicuti ſuprà dicebam, & docet præter alios. Riminald. *l.6. conſil.686.* Menoch. *de Arbitr. l.2. caſ.322. n.1.* & conſtat ex *cap. Ad abolendam § præterea de hæret.* Vbi Butrius *n.6.* Ananias *n.12.* Soccinus *n.8.* & etiam ex Bulla Martini Quinti) Aliquando tamen ex cauſa rationabili fieri poſſit non publicè, ſed ſecretò; Doctores, quos ſequitur Peña *in direct. Inquiſit. part.3. comment.40. n.161.*

Cæterum Ætas requiſita ad abiurandum in Maribus 5
eſt 14. Annos, in fœminis 12. ex Concilio Toletano *c.51* & ex Concilio Bituricenſi *c.3.* quamuis, ſi fuerint doli capaces, poſſint cogi abiurare priùs, rarò tamen, & non publicè. Peña *in director. part. 3. comment. 40. n.16.* Param. *l.3. q.4. n.17.* Souſa *tit. cap.40. n.4.* Et videri etiam poterit Inſtructio Valliſoletana Anno 1488. §. 12.

Vbi aduerte, quod ſupradicti, ſi reconcilientur ex 6
hæreſi formali propter ipſorum propriam confeſſionem, & poſtea relabantur, videntur ex miſericordia, conſulto ſupremo Inquiſitorum conſilio, pro illa vice, non obſtante relapſu, iterum ad reconciliationem admittendi.

PETITIO VI.

An poſſit condemnari Reus, qui abiurauerit de leui, ad grauem aliquam pœnam, vt Triremium, vel Fuſtigationis, &c.

SVMMARIVM.

1 *Reus, qui abiurauit de leui, ſi aliundè delictum ſit graue, non eſt omninò improbabile, quod poſſit condemnari graui aliqua pœna, vt Triremium, vel Fuſtigationis; ſicque ſeruatur in Inquiſitione Hiſpanica, in qua ducens duas vxores abiurat de leui, & tamen fuſtigatur, & condemnatur pœna Triremium. Et ſollicitans in confeſſione pariter abiurat de leui, & tamen damnatur pœna Triremium, contra plures Doctores aſſerentes, pœnas graues eſſe tantùm infligendas abiurantibus de vehementi; & de leui pœnas leues, vt pecunaria, carceris per aliquot menſes, vel alterius publica pœnitentia non valdè grauis.*

1. Reſpondetur

1 REſpondetur (quamuis abſolutè, & ſine diſtinctione negent Zanard. *in direct. Theolog. part. 3. c. 134.* quatenus ait, quod qui abiurat de leui, non afficiatur pœna graui, ſed pœna pecuniaria, vel carceris per aliquot menſes, vel alterius publicæ pœnitentiæ non valdè grauis; qui verò abiurat de vehementi, poſſit fuſtigari, trium ictuum funis pœna puniri, per annos ad carcerem, vel ad triremes, iuxtà qualitatem perſonæ, ac delicti, condemnari. Et Genuenſ. *in Prax Archiepiſc. c. 68. n. 8.* quatenus inquit, quod ſuſpectis leuiter poſſit imponi pœnitentia ſalutaris, ſuſpectis autem vehementer pœna triremium) Oppoſitum tamen non eſt improbabile (ſi aliunde delictum ſit graue) ad hoc vt ſcilicet correſpondeat delicto pœna proportionata, ſicque ſeruatur in Inquiſitione Hiſpanica, in qua (vt dicam *infrà dubit.* 209. ducens duas vxores abiurat de leui, & tamen fuſtigatur, & condemnatur ad triremes; ſimiliter (vt etiam dicam *infrà dubit.* 237.) ſollicitans in confeſſione, blaſphemus, &c. abiurat etiam de leui, & tamen aliquando ſimiliter etiam condemnatur ad triremes; Quibus pœnis punitur de hæreſi ſuſpectus vehementer. Videatur præter Doctores ſuprà citatos Royas *de heretic. part. 2. n. 301.*

PETITIO VII.

An quando ex delicto oritur ſuſpicio vehemens, debeat ſemper conſiderari Reus ad abiurandum de vehementi.

SVMMARIVM.

1 *Suſpicio ex delicto hereſis an ſit vehemens, vel leuis conſiderandum eſt ex perſonarum, & cauſarum circumſtantiis, ex quibus interdum oritur ſuſpicio vehemens, interdum leuis, interdum verò nulla ſecundùm Peñam contra Regulam communem, quam afferunt alij, quod id conſiderandum ſit ex qualitate delicti inducentis vehementem, vel leuem ſuſpicionem, ſecundùm quas vel grauiter, vel leniter Reus puniri debeat.*

2 *Proceſſus Minorum in cauſa fidei quotieſcumque de hereſi formali non conſtat, regulariter non terminatur per abiurationem maiorem, quàm per abiurationem leuem.*

REſpondetur (quamuis affirment Vmbert. Locat. *in Prax. Inquiſ. verb. ſuſpicio §. ſuſpectus* Torreblanca 1 *de magia l. 3. c. 20. n. 1.* Ricciull. *tract. de Iur. perſon. lib. 5. c. 11. n. 30.* & alij communiter quatenus regulam generalem adducunt, quod quando quis committit delictum inducens ſuſpicionem vehementem, debeat abiurare de vehementi; quando verò committit delictum inducens ſuſpicionem leuem, debeat abiurare de leui) Meliùs tamen ſentit Peña *in direct. Inquiſ. p. 2. comment. 85. in fine,* (quatenus ait: vnum præ cæteris habeant Inquiſitores ante oculos, nè facilè credant hunc, vel illum delinquentem eſſe ſuſpectum vehementer, eo quod reperiant ex hoc, vel illo delicto, quod ille committit, oriri ſuſpicionem vehementem; quia quam plurimùm ſemper conſiderandæ ſunt perſonarum, & cauſarum circumſtantiæ, ex quibus interdùm oritur ſuſpicio vehemens, interdùm leuis, interdùm verò nulla) & Zanardus *in direct. Theolog. p. 2. precept. 1. c. 1. §. 25.* quatenus aſſerit, quod ex conſideratione perſonarum, & circumſtantiarum aliquando ſuſpiciones vehementes conuertantur in leues, & è contrà ſuſpiciones leues conuertantur in vehementes.

2 Quapropter ex Peña rectè dixit Souſa *Aphor. Inquiſ. l. 2. c. 40. n. 15.* quod Proceſſus Minorum in cauſa fidei, quotieſcumque de hæreſi formali non conſtat, regulariter non terminetur per abiurationem maiorem, quàm per abiurationem leuem; quia prætmatura ætas in prædicta fidei cauſa, quàm plurimùm delicto detrahit.

PETITIO VIII.

An, & quandò purgatio indici poſſit?

SVMMARIVM.

1 *Purgatio eſt infamie, ſeu ſuſpicionis deletio, & innocentie detectio per modos à Iure preſcriptos, ita vt qui ſe purgauit, ad omnes honores, officia, & dignitates promoueri poſſit.*

2 *Purgatio indici poteſt propter ſolam ſuſpicionem, quod quis ſit hereticus.*

3 *Purgatio indici poteſt propter ſolam ſuſpicionem, ex qua oritur ſcandalum.*

4 *Purgatio indici poteſt propter ſolam infamiam, ſeu diffamationem.*

5 *Infamia, ſeu diffamatio ſola ſufficit ad inquirendum, & procedendum in crimine hereſis, & iunctis aliis adminiculis, non ſolùm ſufficit ad purgationem, ſed etiam ad abiurationem, dummodo ſcilicet illa ſit publica, grauis, & vehemens; & orta non ab Æmulis, & vilibus hominibus. Dicta infamia, ſeu diffamatio probatur per Teſtes inhabiles, ſi ſint plures, quàm duo, & dicant veriſimilia.*

6 *Purgare ſe recuſans, vel deficiens in purgatione debet tanquam infamis haberi; & ſi per annum in ſe purgando contumax fuerit, tanquam hereticus condemnari. Vide hic permultas conſtitutiones.*

7 *Purgare pariter ſe recuſans, ſeu in purgatione deficiens, debet etiam officio, & beneficio priuari.*

8 *Purgare qui ſe tenetur de crimine hereſis, tenetur etiam iuramentum preſtare, & ſi iurare noluerit, ex hoc ipſe tanquam hereticus reputatur.*

1 SVppono, quod purgatio ſit infamiæ, ſeu ſuſpicionis deletio, & innocentiæ detectio per modos à Iure præſcriptos: ita vt qui ſe purgauit, ad omnes honores, officia, & dignitates permoueri poſſit; ſic Doctores communiter, quos ſequitur Gabriel *l. 1. Conſil. 160. n. 11.* Hoc ſuppoſito.

2 Reſpondetur: Purgatio indici poteſt propter ſolam ſuſpicionem, quod quis ſit hæreticos: Patet ex dictis, & *ex cap. Ad abolendam §. qui verò de heret. in 6.* & docent ibi Abbas *n. 1.* Butrius *n. 6.* Soccin. *n. 10.* Angelus *verbo heret. n. 2.* Syluester *eod. verbo heretic. primò n. 11.* & alij, quos ſequitur Gabriel *loco ſuprà citato n. 1.*

3 Item 2. Purgatio indici poteſt propter leuem ſuſpicionem, ex qua oriatur ſcandalum, *cap. Tua de cohabitat. Cleric. & Mulier. cap. Ex parte de Offic. ordinary, & cap. Inter ſollicitudines verſ. Antecedentes de purgat. canonic.* & docet Gabriel *vbi ſuprà n. 7.* & Simanch. *de cathol. Inſtitut. tit. 56. n. 8.*

4 Item 3. Purgatio indici poteſt propter ſolam infamiam, ſeu diffamationem; *cit. cap. Inter ſollicitudines ibi:* [Ipſum igitur adire remittentes, vt ibi purgetur, vbi noſcitur infamatus;] & patet ex conſtitutione Martin. Quinti. *Inter cunctas* apud Peñam; & docet Roſella *verb. heretic. n. 13.* Syluester *eod. verb. heret. n. 10.* & alij, quos ſequitur Martinus del Rio *l. 5. diſquiſit. ſect. 13. verſ. ſed de infamia.*

5 Vbi aduerte, quod ſola infamia, ſeu diffamatio ſufficiat (& multo magis) ad inquirendum, & procedendum in crimine hæreſis. Zabarella *in Clem. 1 §. verum 2. de heretic. n. 5.* Ioannes Monachus *in c. vt officium de heret. in 6.* Zanchin. *de heret. c. 11. n. 3.* Repertor. Inquiſit. *verb. Accuſatio verſ. ſed ponamus.* & ibi Mandoſius *in Addit. lit. O,* Vbi generaliter ait, quod fama ſuccedat loco Accuſatoris, & ſufficiat ad inquirendum.

Quinimò Peña *in directorio part. 2. queſtion. 57. commentar. 82. verſ. Purgatio.* Paramus *de origine ſancta*

Sanctæ Inquiſitionis libro 3. quæſtione 4. numero 26. & alij tenent, quod infamia, ſeu diffamatio, iunctis aliis adminiculis, ſufficiat non ſolùm ad purgationem; ſed etiam ad abiurationem, *ex eod. c. Inter ſollicitudines de purgat.canonic.*

Quamuis non quælibet infamia, ſeu diffamatio ſufficiat ad purgationem indicendam,ſed illa ſolùm,quæ ſit publica,& grauis, vel vehemens, *d.c. Inter ſollicitudines*; & docent Peña *p.3.direct.comment.*38. Decianus *in tract.crim. lib.5. c.*48. *n.*8. & Gabriel *citat.conſ.*160. *num.*4.

Item quæ ſit orta non ab æmulis, & vilibus hominibus Pena *vbi ſuprà comment.*82. Gabriel *lib.*1. *conſ.* 160.*n.*5. Oldrad.*conſ.*210.*n.*9. Simanch.*de Cathol.inſt.tit.*56.*n.*7.*& in Enchirid.tit.*54. *num.*4 & alij communiter.

An autem infamia, ſeu diffamatio ad iodicendam purgationem in crimine hæreſis probetur per teſtes inhabiles?

Reſpondetur, quod (quamuis affirment Eymeric. *in direct.p.*2.*q.*57.*n.*2. & Vmbert. Locat. *in praxi verb. diffamati,num.*3.*& ſeqq.*) Probabiliùs tamen ſit contrarium; niſi prædicti teſtes inhabiles ſint plures, quàm duo, & præterea deponant veriſimilia; ſic Doctores, quos ſequitur Peña *in direct p.*3.*comment.*19.

6 Aduerte ſecundò, quod qui ſe purgare recuſat, vel in purgatione deficit,debeat,tanquam infamis, haberi,etſi per annum in ſe purgando contumax fuerit, tanquam hæreticus condemnari.*c.Excommunicamus prime §.Qui autem de haret.* Ibi: [Qui autem inuenti fuerint ſola ſuſpicione notabiles, niſi iuxta conſiderationem ſuſpicionis qualiſcumque perſonæ propriam innocentiam congrua purgatione monſtrauerint, anathematis gladio feriantur,& vſque ad ſatisfactionem condignam ab omnibus euitentur; ita quod,ſi per annum in excommunicatione perſtiterint,extunc, veluti hæretici, condemnentur.] Idem patet ex Conſtitutionibus citatis Innocentij IV. & Nicolai IV. ex Conſtitutione Martini V. *Inter cunctas*, & ex Conſtitutione Federici Imperatoris *Catharos*(quæ omnes reperiuntur apud Peñam inter literas Apoſtolicas.) Idémque etiam patet *ex Auth Gazaros,§.qui autem C.de haret.* Ibi: [Qui autem inuenti fuerint ſola ſuſpicione notabiles, niſi ad mandatum Eccleſiæ iuxta conſiderationem ſuſpicionis,qualitatémque perſonæ propriam innocentiam congrua purgatione monſtrauerint, tanquam infames & banniti ab omnibus habeantur; ita quod,ſi ſic per annum permanſerint,ex tunc omnes,tanquam hæreticos,condemnamus.] Et docent Felin. *cit.c excommunicamus* 1 *n.*1. Syluester *verb.hareticus* 2.*n.*10.& alij,quos ſequitur Boſſius *tit.de haret num.*12.

7 Aduerte tertiò, quod qui ſimiliter ſe purgare recuſat,vel in purgatione deficit,debeat etiam officio,& beneficio priuari.*cap.Inter ſollicitudines de purgat.canonic.* Ibi: Quod ſi fortaſſe in purgatione defecerit,eum Eccleſiaſticæ diſciplinæ mucrone percellas, & ab officio, & beneficio depoſitum, ad agendam pœnitentiam in arctum monaſterium detrudere non omittas;& docent Doctores, quos ſequitur Lopez *in allegat.har.*§ 11.

8 Aduerte quartò, quod qui ſe purgare tenetur,teneatur etiam iuramentum præſtare. *cap. Excommunicamus* 1. §. *Adijcientes de haretic.* Ibi: [Si qui verò ex eis religionem obſtinatione damnabili reſpuentes iurare fortè noluerint, ex hoc ipſi, tanquam hæretici, reputantur.] & docent ibi Gloſſ. *verbo iurare.* Oſtienſis *numero* 10. Abbas *num.*12. Ioannes Andreas *num.*23. & alij communiter Canoniſtæ.

Dixi de pœnis Hæreticorum,& ſuſpectorum,de hæſi, dicam nunc,

De pœnis filiorum, & nepotum tam diuinæ, quàm humanæ læſæ Maieſtatis crimen committentis.

DVBITATIO CLXXII.

Quibuſnam pœnis afficiantur hæreticorum filij?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum filij propter parentum hæreſim nullis pœnis corporalibus afficiuntur: eſſet enim inhumanum.*

2 *Hæreticorum filij ob delictum parentum neque priuantur bonis proprijs temporalibus,habitis eo tempore,quo parens commiſit delictum;quia nullibi id reperitur cautum in iure.*

3 *Hæreticorum filij neque priuantur poteſtate ſuccedendi in maioratu, quem habet pater hæreticus;quia eum non habet à patre,ſed à primo inſtituente.*

4 *Maioratus complures habet iuriſdictionem in vaſallos, & tamen ſi iuriſdictio, & dignitas ſit acceſſoria,eo non priuantur hæreticorum filij;ſecus ſi iuriſdictio,& dignitas ſit per ſe conceſſa.*

5 *Iuriſdictio,& dignitas,quæ multoties maioratum conſequitur, eſt acceſſoria tum ex vſu; tum quia per ſucceſſionem ex ſola bonorum obtentione habetur, tum quia tranſit etiam ad fœminas.*

6 *Hæreticorum filij neque priuantur ſucceſſione auorum, vel aliorum conſanguineorum, vel extraneorum;ſicut priuantur ſucceſſione parentis;quia nullibi id etiam reperitur in iure cautum.*

7 *Filij reorum læſæ maieſtatis humanæ priuati ſunt qualibet ſucceſſione; at non ſic dicendum de filiis reorum læſæ maieſtatis diuinæ; cùm ſimus in pœnalibus, & pœna reſtringenda ſint tantùm ad expreſſa. Neque militat eadem ratio in vtraque diſpoſitione.*

RESPONDETVR, & dico primò, ſi loquamur de pœnis corporalibus, hæreticorum filij propter parentis hæreſim nullis pœnis afficiuntur. Simancha *de Cathol.inſt.tit.*29.Suarez *de fide diſp.*24.*ſect.*3.*num.*2.& alij paſſim; quia inhumanum eſſet,propter parentis delictum morte,verberatione, fuſtigatione,vel ſimili malo pœnæ filios afficere. 1

Dico ſecundò: ſi loquamur de pœnis temporalibus, ob delictum parentis, filij neque priuantur bonis propriis habitis eo tempore, quo parens delictum commiſit.Menochius *conſ.*805.*n.*31.Molina *de iuſt.& iur.tom.* 3.*diſp.*658.*n.*25.Vaſquez *de legib.diſp.*169.*n.*36. Sanch. *lib.mor c.*30.*n.*4.& Farinac.*de hæreſ q.*191.*n.*42. 2

Probatur; quia nullibi id reperitur cautum in iure; & ex alio capite pœnæ, præſertim in ordine ad innocentes, extendi non debent ſine manifeſto iure, vel ratione.

Item ſecundò, hæreticorum filij neque priuantur poteſtate ſuccedendi in maioratu (quem habet pater hæreticus;) quia eum non habent à patre, ſed à primo inſtituente, qui deſcendentes omnes in ſucceſſione vocauit, & maioratus non connumeratur inter bona patris, ſed potiùs inter bona familiæ, ſeu generis. 3

Obiicies: maioratus complures habet iuriſdictionem in vaſallos; at hæreticorum filij iuriſdictione, & dignitate ſunt priuati. *cap. ſecundo de hæreticis in 6.* 4

Ibi:

Digitized by Google

Ibi : [Ad nullum officium publicum admittantur:ergò.

Reſpondetur : Diſtinguo minorem : ſi iuriſdictio,& dignitas ſit per ſe conceſſa , concedo : ſi iuriſdictio , & dignitas ſit acceſſoria,nego : quia talis iuriſdictionis,& dignitatis hæreticorum filij ſunt capaces, eo ipſo , quo capaces ſunt bonorum maioratus , quibus talis iuriſdictio & dignitas annexa eſt ; cùm principale trahat acceſſorium.Regul.Acceſſorium *4.2.de Reg.iur.in 6.*

5 Quod autem talis iuriſdictio, & dignitas , quæ multoties maioratum conſequitur, ſit acceſſoria , probatur tum ex vſu , tum quia per ſucceſſionem ex ſola bonorum obtentione habetur ; tum quia tranſit non ſolùm ad mares,ſed etiam ad fœminas.Menochius,Molina,& Sanchez *in locis ſuprà cit.*

6 Dico tertiò : Neque priuantur ſucceſſione auorum, vel aliorum conſanguineorum,vel extraneorum (ſicuti ſucceſſione parentis priuantur) Baldus, Iaſon, Alexander,Guido Papa,Cephalus, Molina, Antonius Gomez, Iacob. Butig. *in locis infrà citandis poſt dubitationem 173.corollar.*1. Simancha *de cathol. inſt.tit.29. num.19.* Cantera *quaſt crimin.tit.de quaſtione tangente punit.delict.c.*2.*n.*11.Surdus *conſ.*386.*lib.*3.Menochius *conſ.*805. *n.*23.Suarez *de fide diſp.*24.*ſect* 3.*n.*3. Decian.*tractat. crim.lib.*5*.c.*45*.n.*5. Farinac.*q.*116.*n.*75. & Sanchez *lib. 2.mor.c.29.n.13.*

Probatur , quia nullibi id etiam reperitur cautum in iure.

7 Obiicies : Filij reorum læſæ maieſtatis humanæ priuati ſunt qualibet ſucceſſione, ex Textu *in l. Quiſquis, §.filij C.ad l.Iul.maieſt.* Ergo idem multò magis dicendum erit de filiis reorum læſæ maieſtatis diuinæ ; cum crimen læſæ maieſtatis diuinæ multò maius ſit crimine læſæ maieſtatis humanæ.

Reſpondetur:Nego conſequentiam;quia (ſicuti pluries dicebam) pœnæ,vtpote odioſæ,extendi non debent de caſu ad caſum etiam ob maioritatem , nedum identitatem rationis : vt omittam,quod in caſu noſtro non ſit eadem ratio : ſiquidem in crimine læſæ maieſtatis humanæ priuantur filij qualibet ſucceſſione ob ſeueritatem Principis , qui meritò timet, ne filij , ſi diuitiis affluant , delicta parentum ſequantur : quod in crimine hæreſis , ſeu læſæ maieſtatis diuinæ locum non habet.

DVBITATIO CLXXIII.

An bonis parentis priuentur hæreticorum filij ?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum filij priuantur bonis parentis , etiamſi ſint illegitimi, & etiam adoptiui ; quia ſic habetur expreſſum.*

2 *Hæreticorum filij priuantur etiam legitima , quidquid ſit de iure ciuili veteri : id enim procedit de iure ciuili nouo, & de iure canonico.*

3 *Filiæ fœminæ hæreticorum priuantur dote ob patris hæreſim ; quia omnia delinquentis iſtius bona applicantur fiſco.*

4 *Hæreticorum filij probabiliùs non priuantur alimentis,ſaltem ex æquitate, & miſericordia;præſertim cùm ius naturæ, vtpote fortius, iure poſitiuo tolli non poſſit.*

1 Reſpondetur affirmatiuè (etiam illegitimi,etſi non etiam adoptiui , ſicuti dicetur *infrà in Corollariis*) Peña *2.p.direct.comment.9.ad c.vergentis de hær.verſ.ca-*

terùm hodie, Graff. *lib.2.deciſ.c.*11 *num.*9 Decian.*tract. crim.c.45.n.3.*Farinac.*q.*191.*n.*1. Sanchez *lib.1.mor.c.29. n.9.* & alij paſſim.

Probatur;quia ſic habetur *in c.Quicumque,§.hæretici , & in c. filij de hær.in 6.* Vbi expreſsè hæreticorum filij excluduntur à ſucceſſione bonorum parentis condemnati.Item probatur *ex c.Cùm ſecundùm leges eodem tit.* Vbi bona parentis hæretici iam applicantur fiſco.

Hinc ſequitur , quod hæreticorum filij priuentur etiam legitima , ſic Doctores iidem,quos ſuprà referebam in locis ſuprà citatis;quia licèt de iure ciuili veteri iuxta Text. *in l.Manichæos , & in l.cognomimus Cod.de hær.* Filij Catholici non priuarentur hæreticorum parentum legitima : de iure tamen ciuili nouo, & de iure canonico(cui in hoc crimine hæreſis, cùm ſit Eccleſiaſticum,ſtandum eſt) hodie priuantur ; cùm ius illud ciuile vetus correctum iam ſit ab Imperatoribus in Authent.*Gazaros C.de hær.*& ab Eccleſia *in cit.c.Quicumque, c.filij, & c.ſecundùm leges de hær. in 6.* 2

Sequitur ſecundò , quod etiam filiæ fœminæ priuentur dote parentis hæretici;quia omnia delinquentis iſtius bona applicantur fiſco , ſicuti ſuprà dicebam ex Text.*in cit.cap.Cùm ſecundùm leges,* & docent Cantera *quaſt.crim rubr.de hær.c* 1.*n.*20.Simancha *de cathol inſt. tit.9.rubr.de bonis hæreticorum,*Farinac.*q.*191.*n.*8. Quemada *q.24 n.12.* & Azor.*p* 1.*inſtit.moral. lib.8.c.12.q.6. verſ.Imò dotes.* Vide quæ dicentur *infrà Corollar.*2. 3

An autem priuentur etiam alimentis ? 4

Reſpondetur,quod (quamuis ſatis probabiliter affirment Imola *in Clem.Paſtoralis de ſent. & re iudic.n.*25. Ioannes Lupus *in c.Per veſtras notab.3. §.13.n.16.de donationib. inter vir. & vxor.* Burſatus *conſ.*28. *num.*12. *volum.*3. Quemada *in quaſt.fiſcal.cit. quaſt.*24. *num* 12. Simancha *vbi ſuprà titul.29.rubric.de filiis,& minorib. num.*12. Sanchez *tom.1.moral.lib.2.cap.16. num.*26. & Riccioll. *tract.de iur.perſon.lib.5.cap.40.num.* 1. Sicque omnia parentum bona , nullis filiorum alimentis reſeruatis , publicari propter atrocitatem delicti ; quia , tametſi parentes aſtringantur iure naturali filios alere, non tamen ob id impediuntur , quominus poſſint omnia bona hypothecæ alicui ſubiicere per contractum , ita vt ſæpè à creditoribus omnia bona , non deductis filiorum alimentis , vſurpentur ; ergò à fortiori id poterunt per delictum ; cùm prior obligatio oriatur ex propria parentum voluntate , poſterior autem ex legis præſcripto , propter bonum commune , vt tam grauis ſupplicij timore à delicto perpetrando parentes deterreantur.) Probabilius tamen ſit oppoſitum , filios ſcilicet (ſaltem ex æquitate , & miſericordia , præſertim cùm alimenta ſibi procurare non valent) alimentis non priuari ; quia , cùm parens iure naturæ filios ſuos (dum hi alimenta ſibi procurare non valent) ex propriis bonis alere debeat , videtur , quod fiſcus , in delinquentis bona ſuccedens , in hac obligatione (ſicut in obligatione ſoluendi creditoribus) ſuccedere teneatur. Præſertim cùm ius naturæ , vtpote fortius iure poſitiuo , tolli illo non poſſit. Torreblanca *de magia libro 3. capite* 12. *numero* 46. & 47. Plotus *inter conſil.criminal.* Zilett.*lib.*1. *conſil.*130. *numero* 83. Soccinus *libro* 1. *conſil.*30. *numero* 3. Peña 2. *parte directorij , commentar. 9. ad cap. vergentes verſ. Inquiſitores tamen* , Surdus *conſilio* 386. *numero* 8. & 13. Royas *ſingul.* 87. & alij , quos *infrà* citabo *corollario ſecundo*. Et fauet Inſtructio Hiſpalenſis , quam affert ipſe Gabriel Quemada *loco ſuprà citato.*

Ex dictis igitur *Dubitatione* 172. & 173. ſit

COROLLARIVM I.

An filij hæreticorum poſſint ſuccedere ex teſtamento, vel ab inteſtato in bonis, quæ ſibi relinquuntur, ſiue ab auis, ſiue ab aliis conſanguineis, ſiue etiam ab aliis (quamuis extraneis) Catholicis?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum filij poſſunt ſuccedere ex teſtamento, vel ab inteſtato in bonis, quæ ſibi relinquuntur, ſiue ab auis, ſiue ab aliis conſanguineis, ſiue etiam ab aliis, quamuis extraneis, Catholicis, contra Angelum, & alios.*

2 *Non valet argumentum à pœnis ſtatutis contra reos læſæ maieſtatis humanæ, ad reos læſæ maieſtatis diuinæ, cùm enim pœnæ ſint reſtringendæ, non extenduntur de caſu ad caſum; niſi ſit iure expreſſum.*

3 *Filij reorum læſæ maieſtatis humanæ ideò priuantur poteſtate ſuccedendi ex teſtamento, vel ab inteſtato in bonis, quæ ſibi relinquuntur, ne imitantes ſuos parentes idem crimen in Principes committere audeant, cùm diuitiæ ad hoc valde conferant, quæ ratio non militat in filio hæretici.*

1 RESpondetur affirmatiuè ex dictis *ſuprà dubitatione* 172. & docent Baldus *in l. Gallus §. quidam rectè n.2.ff.de liber.& poſth.* Iaſon *in l hæreditas n.8. C de his quib.vt indign.* Alexander *vol.3.conſ.74.n.1.* Guido Papa *conſ.176.n.3.* Cephal.*vol.1.conſ.*103.Molina *de iuſt.tom.3.p.1 diſp.658.n.19.& 25.* Antonius Gomez *tom.2.var.c.1.n.13.* Iacob.Butig. *in l.1.C.de hær.inſt.circa medium,* Gomez *lib.de delictis rubr.de crimin.læſ.maieſt.num.13.* (quatenùs, ait, quod filij, vel nepotes hæreticorum non poſſint quidem ſuccedere parentibus, & aſcendentibus, qui fuerunt hæretici, quando illorum bona confiſcantur; poſſint tamen ſuccedere omnibus aliis aſcendentibus, ſiue fuerint collaterales, ſiue extranei, ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato) Cantera *in quæſt.crimin.rubr.de hær.c.1.n.11.& 12.* (quatenus teſtatur, quod ita ſeruetur in praxi) Simancha *de Cathol.inſtit. titul.29. num.19.* (quatenùs aſſerit, quod filij hæreticorum poſſint ſuccedere in hæreditate aui paterni) Decianus *in tract.crim.lib.5. c.45.n.5.* (quatenus inquit, quod dicti filij hæreticorum poſſint ſuccedere in hæreditate aui paterni, ſi fuerit Catholicus dictus auus paternus) & alij, quos citabam *ſuprà cit.dubit.172.n.6.*

Quamuis contrarium teneant Angelus *in l.1.Cod.de hær.inſtituend.n.4.* Anchatanus *in cap.ſtatutum 2. de hæreticis in 6.num.2.* Ananias *in cap.Vergentis num.17.de hær.* Repertor.Inquiſit. *verb.Filij hæreticorum verſ.Nunc videndum eſt,* & Zanchin. *tract.de hær.c.28.n.2.* Ex quibus Doctoribus.

2 Obiicies: Filij eorum, qui committunt crimen læſæ maieſtatis humanæ, ſunt incapaces eius, quod ipſis relinquitur ex teſtamento, vel ab inteſtato: ergo etiam filij eorum, qui committunt crimen læſæ maieſtatis diuinæ; cùm crimen læſæ maieſtatis diuinæ ſit quid grauius, quàm crimen læſæ maieſtatis humanæ.

Reſpondetur: Concedo antecedens; at nego conſequentiam; quia, ſicuti *loc.cit.* dicebam, pœnæ ſtatutæ contra committentes crimen læſæ maieſtatis humanæ non extenduntur ad committentes crimen læſæ maieſtatis diuinæ, ſeu ad hæreticos, niſi in iis caſibus, qui ſunt expreſſi in iure; præſertim, cùm Regula iuris ſit, quod pœna non ſit imponenda, niſi fuerit expreſſa in iure; ſed nullibi expreſſum eſt in iure, quod filij hæreticorum ſint incapaces ſuccedendi in huiuſmodi bonis; & ratio (cur filij committentium crimen læſæ 3 maieſtatis humanæ puniantur prædicta pœna ſuccedendi) forſan eſt, quia leges timent, ne filij, imitantes ſuos parentes, idem crimen in Principes committere audeant, & attentent; cùm opes, & diuitiæ ad hoc audendum, & attentandum vim magnam habeant: quod periculum non eſt in hæreſi; cùm, vt quis fiat hæreticus, non indigeat opibus, & diuitiis.

COROLLARIVM II.

An filij hæreticorum ob hæreſim parentum priuentur hæreditate paterna?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum filij ob hæreſim parentum priuantur hæreditate paterna, quandoque enim iuxta canonicas ſanctiones fertur vltio non ſolum in auctorem ſcelerum, ſed etiam in progeniem damnatorum. Quod quidem fit in criminis deteſtationem, atque hac ratione parentes, qui plurimum diligunt filios deterreantur; bonum enim publicum Reipublicæ Chriſtianæ ſic exigit, fitque etiam auctoritate Imperiali, & ratione.*

2 *Amplia, eos non tantùm priuari hæreditate paterna, ſed etiam legitima.*

3 *Amplia, filios hæreticorum ſecundùm nonnullos priuari etiam alimentis, quod quidem ſaltem ex æquitate, & miſericordia non ſeruatur, ſolent enim Inquiſitores præbere alimenta filiis hæreticorum, præſertim paruulis, & impuberibus.*

4 *Amplia etiam quoad filias hæreticorum, quæ priuantur etiam dote, quamuis interdum etiam ex æquitate, & miſericordia ſoleant Inquiſitores conſtituere dotem hæreticorum filiabus.*

5 *Idémque faciunt Principes ſæculares cum filiabus reorum criminis læſæ maieſtatis.*

RESpondetur ex dictis *ſuprà dubitatione* 173. affirmatiuè; & docent Doctores, quos ibi citabam *n.* 1. 1
Et patet etiam *ex c. Vergentis de hær.* Ibi: [Si propter crimen læſæ maieſtatis humanæ filij priuantur hæreditate paterna, multò magis priuari debent ob læſam maieſtatem diuinam:] Nec hoc diſſonum eſt à ratione; quia (vt ibidem dicitur) iuxta canonicas ſanctiones, quandoque fertur vltio non ſolùm in auctorem ſcelerum, ſed etiam in Progeniem damnatorum (vbi notant Gloſſa, Butrius *n.1.5.& 6.* Henricus *num.*4. Io. Andreas *n.1.* Soccin *n.7.* & Ancharanus *n.4*) Quod quidem fit in deteſtationem tanti criminis, vtque hac ratione parentes, qui quamplurimum diligunt filios, deterreantur à dicto crimine: bonum enim commune Reipublicæ Chriſtianæ ſic exigit, & præferri debet particularibus perſonis.

Patet ſecundò, etiam ex Conſtitutione Federici Imperatoris (quæ incipit *Catharos*) apud Peñam inter literas Apoſtolicas.

Patet etiam tertiò, ratione; quia, vt pluties dictum eſt, bona hæreticorum publicantur, & tranſeunt ad fiſcum: ergo in ea filij ſuccedere non poſſunt.

Et quod dixi, adeò verum eſt, vt filij hæreticorum 2
hæreditate paterna priuentur, etiam quoad legitimam. Roland.*lib.3.conſ.8.n.35 & ſeqq.* Ghirland.*tract.de hær.q.4.n.1.& 2.* Quemada *q.24.n.2.* & alij, quos citabam *ſuprà dicta dubit.* 173.

Item 2. adeò verum eſt, vt ſatis probabiliter priuentur, etiam quoad alimenta. Imol. *in Clement. Paſtoral. de ſent.& re iud.n.25.* Io.Lup. *in cap.Per veſtras notab.l.3. §.23.*

Digitized by Google

§.23.n.16.de donat. inter vir. & vxor. Burſat.*vol.3.conſ. 28.n.22.*Quemada *in loco infrà citando* Simanch.*de Cathol.inſt.tit.29.n.12.* & alij, quos citabam *ſuprà eadem dubit.*173.

Quamuis Royas *ſing.47.*Peña *in direct. p.2.comment. 9.in c.vergentis de hær.*Surd *conſ.*386.*n.*13. velint, quod (ſaltem ex æquitate, & miſericordia) filij hæreticorum non ſint priuandi alimentis; quemadmodum etiam ex æquitate, & miſericordia, neque filij committentium crimen læſæ maieſtatis humanæ priuantur dictis alimentis. Peregrin.*de iur.fiſc.lib.5 tit.1.n.34.* & alij, quos ſequitur Boſſius *in practica tit.de bonor.public.n.9.*

Et quidem, quod ſoleant Inquiſitores, ſaltem ex æquitate,& miſericordia, præbere alimenta filiis hæreticorum (præſertim infirmis,paruulis,& impuberibus, qui ſcilicet alimenta ſibi procurare non valeot) teſtantur Corraſ.*in l.Qui liparas ff.de rit.nupt.n.*62. Lup.Sen.*in tract.de hær.c.*18. Peña *in direct.p.2.comment.8.verſ.Inquiſitores tamen,*Io.Lup.*in cit.c.Per veſtras §.*72.Simancha *de cathol.inſt.tit.29.n.12.*& alij,quos citabam *ſuprà d.dub.*173.Et fauet,vt ibidem dicebam quædam Inſtructio Hiſpalenſis,quam refert ipſe Gabriel Quemada *in quæſt.fiſcal.lib.q.24.n.*12.

4 Item tertiò,adeò verum eſt,vt priuentur etiam hæreticorum filiæ quoad dotem.Cantera *in quæſt.crim.rubr. de hær.c.1.n.20.*& alij,quos ſequitur Quemada *q.*24.

Quamuis interdum,etiam ex æquitate,& miſericordia, ſoleant Inquiſitores conſtituere dotem hæreticorum filiabus.Peña *in direct.loc.ſuprà cit.*& Cantera *vbi ſuprà n.*20.ſicut & ſolent etiam ex æquitate,& miſeri-
5 cordia idem facere Principes ſæculares cum filiabus reorum criminis læſæ maieſtatis humanæ. Angel. *conſ. 357.n.2.* Becc.*conſ.*8. Afflict.*in c.1.in princ.gloſſ.3.n.30.* quæ fuit prima cauſa benef. amitt. & Surd. *de aliment. tit.9.q.32.n.21.*

COROLLARIVM III.

An filij priuentur etiam hæreditate paterna, ſi mater fiat hæretica, vel ſi pater Iudæus, ad fidem conuerſus, poſtea incidat in hæreſim?

SVMMARIVM.

1 *Filij priuantur etiam hæreditate paterna, ſi mater fiat hæretica, vel ſi pater Iudæus ad fidem conuerſus poſtea incidat in hæreſim.*

2 *Textus* in cap.Iudæi 1.q.1. *Ibi: à rebus eorum fideles filios excludi non oportebit, eſt correctus* per cap. contra Chriſtianos de hær.in 6. *& propterea non obſtat.*

1 RESpondetur ex dictis etiam affirmatiuè,& quidem quod filij priuentur hæreditate paterna, ſi mater fiat hæretica, docent Locatus *in iudic.Inquiſ.verb.filij n.9.*Zanchin.*tract.de hær.c.*28.& alij communiter.

Quod etiam priuentur hæreditate paterna, ſi pater Iudæus,ad fidem conuerſus poſtea incidat in hæreſim, tenent Gloſſ.*in cap.contra Chriſtianos de hær.in 6.verb. procedendum,*Archidiacon.*ibid n.*1.Geminian.*n.*7.Felin. *in c.vergentis de hær.n.*4. & Tolet.*lib.1.c.69.n.*2.

2 Non obſtat Textus *in c.Iudæi 1.q 1.* Ibi: [Iudæi baptizati,ſi poſtea, præuaricantes in Chriſtum, qualibet pœna damnati extiterint, à rebus eorum fideles filios excludi,non oportebit:] Et redditur ratio; quia facilè prædicti filij à fide recederent,videntes ſe priuari omnibus bonis paternis: quod non eſt ita præſumendum de filiis Chriſtianorum.

Reſpondetur enim cum Felin.*loc.ſuprà cit.*talem textum eſſe iam correctum per prædictum c. *Contra Chriſtianos de hær. in 6.*

COROLLARIVM IV.

An hæreticorum filij propter parentum hæreſim priuentur hæreditate paterna, non ſolùm de iure canonico, ſed etiam de iure ciuili?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum filij propter parentum hæreſim non ſolùm de iure canonico, ſed etiam de iure ciuili non priuantur hæreditate paterna.*

2 *Hæreticorum filij de iure Authenticorum, ſicut & de iure canonico, cui in hac materia, vtpote ad fidem ſpectante, ſtandum eſt, priuantur hæreditate paterna.*

RESpondetur ex dictis negatiuè; & patet 1

Primò, *ex l.Manichæos §. præterea Codice de hæreticis.* Ibi: [Sed nec filios hæredes eius exiſtere, aut adire permittimus,niſi a paterna prauitate diſceſſerint.] Et notant ibi Odofredus *num.*1. Azor. *num.*11. & alij Iuriſtæ.

Secundò, *ex leg.hæretici §.Orthodoxi Cod.de hæretic.* Ibi: [Orthodoxi filij hæreticorum, qui nihil deliquerunt, illibatum accipiant,& indiminutum, quod eis ab inteſtato competit.]

Tertiò, *ex l. Manichæi 2.ex l.quæ de Samaritis, ex l cognouimus Codice de hæreticis, & ex Authent. Codice eodem*, in quibus locis expreſsè habetur,quod filij Catholici; ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato, ſuccedant in hæreditatem paternam; quamuis ipſorum parentes fuerint hæretici. Et probat Azor. *in ſumma rubric. de hæreticis numero 3. & ſequentibus.*Peregrinus *de iur.fiſc.lib.4.titul.5 num.*30. Menochius *de arbitr.lib.2. centur.6.caſ.*546. *num.*10. Pariſius *lib.4.conſ.1.num.*180. Surdus *conſ.386.n.*11.Roland.*lib.3.conſ.8.n.*36.& Clar. *in pract.crim.§.finali q.78.n.*4.

At verò de iure Authenticorum (ſicut & de iure canonico, cui in hac materia, vtpote ad fidem ſpectante, ſtandum eſt) priuantur hæreditate paterna.Salycet.*in l. Manichæos C.de hær n.*1.& Buttigar.*ibid.circa fin.*& patet *ex Auth.Gazares C.de hær.in princ.* Ibi:Ita quod filij eorum ad ſucceſſionem eorum peruenire non poſſint; cùm longè grauius ſit, æternam, quàm temporalem, oſtendere maieſtatem; & notant ibi idem Salycet. *n.*1. Cynus *n.*2. & alij paſſim. 2

COROLLARIVM V.

An filij hæreticorum poſſint ſuccedere in maioratum, ſi tamen ipſorum parentes non fuerint eiuſdem maioratus inſtitutores, ſed tantùm poſſeſſores?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum filij ſuccedere poſſunt in maioratum, ſi tamen ipſorum parentes non fuerint eiuſdem maioratus inſtitutores, ſed tantùm poſſeſſores; filius enim ſuccedit in maioratum, non quaſi accipiat à parente,ſed à primo inſtitutore.*

2 *Filius quotieſcumque ſuccedit in aliqua bona ex perſona propria,& non ex perſona parentis,delictum parentis non impedit eius ſucceſſionem,& ſic non amittit bona maioratus, cùm in dicta bona ſuccedat ex perſona propria,non ex perſona parentis.*

3 *Hæreticorum filij propter hæreſim parentum non ſunt infames; quia, vt diximus, in pœnalibus non fit extenſio à pœnis latis in reos læſæ maieſtatis humanæ ad læſam maieſtatem diuinam; neque enim id iure vllo cautum eſt.*

4 *Amplia, idem procedere etiamſi eſſent infames; quia ſicut poſſunt ſuccedere in bona ipſis ex teſtamento, vel ab inteſtato relicta a ſuis aſcendentibus, vel etiam ab aliis extraneis Catholicis, ita ſimiliter poterunt ſuccedere in bona maioratus.*

5 *Hæreticorum filij etiam ſi dicerentur incapaces ſucceſſionis, intelligendum id eſſe de ſucceſſione in illa bona, quæ acquirunt poſt delictum patris, non autem in ea, quæ habent ius acquiſitum ante eius delictum.*

6 *Reorum læſæ maieſtatis humanæ filij ſunt omninò incapaces ſuccedendi in bona ex teſtamento, vel ab inteſtato, & nihilominus ſuccedere poſſunt in alia bona, quæ ſunt ipſis in ſpe acquiſita, & debita ante delictum parentum.*

7 *Filij nondum nati, tamen naſcituri, cùm non acquirant ius aliquod phyſicum, ſed ſolùm morale, non requiritur, quod habeant exiſtentiam phyſicam, ſed ſufficit, quod habeant ſolùm moralem: inſtituto enim maioratu pro omnibus ſucceſſoribus, omnes iſti ſucceſſores exiſtunt moraliter.*

8 *Parens hæreticus licèt non poſſit ſuccedere in maioratum, poſſunt tamen ſuccedere eius filij, cùm ſuccedant ex perſona propria, non patris.*

9 *Feudum quando relinquitur alicui, & ipſius hæredibus, hæredes non amittunt illud feudum propter crimen patris, quia filij ſucceſſores non habent illud ius ſuccedendi à parente, neque ſuccedunt nomine, ſeu vocatione parentis, ſed habent illud ius ab eo, qui feudum conceſſit.*

10 *Filij etiam in aliquo caſu poſſent ſuccedere repræſentando perſonam parentis, ſi ſcilicet in aliquo tempore eorum parens vel in potentia, vel in ſpe habuit tale ius ſuccedendi.*

1 REſpondetur ex dictis *eadem dubitatione* 172. affirmatiuè: quamuis etiam prædicti filij fuerint nati poſt hæreſim parentum. Sarmient. *libro* 3. *ſelect. cap.* 4. *num.* 5. Molina *de iuſtitia tom.* 3. *parte* 1. *diſputat.* 658. *num.* 25. Vaſquez 1. 2. *diſput.* 169. *num.* 36. Alter Molina *lib.* 4. *de Primogen. cap. vltimo num.* 51. *& ſequentibus*, & alij, quos ſequitur Sanchez *libro* 2. *mor. cap.* 30. *num.* 4.

Probatur; quia filius ſuccedit in maioratum, non quaſi illum accipiat à parente, ſed è primo Inſtitutore: ergo propter delictum parentis non poteſt impediri, quin in maioratum ſuccedat. Antecedens patet ex dictis *citata dubitatione* 172. Conſequentia probatur *ex lege* 3. *de interdict. & relegat.* vbi dicitur, quod filius propter delictum parentis amittat bona, quæ ipſe obtineret à parente, ſi parens non deliquiſſet, non autem amittat bona, quæ ipſi proueniunt non à parente, ſed à genere, ciuitate, vel rerum natura, &c.

2 Confirmatur; quia quotieſcumque filius ſuccedit in aliqua bona ex perſona propria, & non ex perſona parentis, delictum parentis non impedit ſucceſſionem filij (ſicuti rectè aiunt Peregrinus *de iur. fiſc. tit.* 9. *n.* 2. Grammat. *deciſ. Neapol.* 6. *n.* 13. & 14. Roland *conſ.* 68. *n.* 10. *vol.* 3. Boër *conſ.* 195. *n.* 5. *vol.* 3. & alij paſſim) ergo filius propter hæreſim parentis non amittit bona maioratus; cùm filius in dicta bona maioratus ſuccedat non ex perſona parentis, ſed ex perſona propria, ſicuti *ſuprà* dicebam, & docent Bart. *in l.* 1. *§ ſi ſit filius num. vnic. ff. de coniung. cum emancip.* Mantica *de coniect. vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 18. *n.* 45. & alij paſſim.

3 Obijcies: Filij hæreticorum propter hæreſim parentum ſunt infames: ergo ratione infamiæ contractæ ſuccedere non poſſunt in maioratum.

Reſpondetur: Nego antecedens; quia, quamuis ſint infames filij eorum, qui committunt crimen læſæ maieſtatis humanæ *ex l. quiſquis §. filij verò Codice ad leg. Iul. maieſt.* non tamen ſimiliter ſunt infames etiam filij eorum, qui committunt crimen læſæ maieſtatis diuinæ; cùm nullo iure conſtet, quod tali pœna afficiantur poſteriores filij; & pœna non ſit apponenda, niſi ſit in iure expreſſa; neque extendenda de caſu ad caſum, etiam ob maioritatem rationis, vti ſuprà dicebam.

Reſpondetur ſecundò: Tranſeat antecedens; at nego conſequentiam; quia etiamſi prædicti filij eſſent infames, adhuc tamen, ſicuti poſſunt ſuccedere in bona ipſis ex teſtamento, vel ab inteſtato relicta à ſuis aſcendentibus, vel etiam ab aliis extraneis Catholicis, ita ſimiliter poterunt ſuccedere in bona maioratus, ſaltem ſi maioratus iuriſdictionem, & dignitatem annexam non habeat. 4

Vt omittam, quod, quamuis etiam concederemus, filios hæreticorum non eſſe capaces ſucceſſionis, id tamen intelligendum ſit, non poſſe ſcilicet prædictos filios ſuccedere in ea bona, quæ acquirunt poſt delictum parentum, non autem etiam in ea, in quæ habebant ius acquiſitum ante delictum illorum; filij autem hæreticorum ab eo tempore, quo maioratus inſtitutus fuit, acquiſiuerunt ius quoddam, & ſpem ſuccedendi in dictum maioratum ſuo loco, & tempore (ſicuti præter alios tradunt Tiraquellus *de Primog. quæſtion.* 40. *num.* 200. & Molina *lib.* 4. *de Primog. capite vltimo numero* 51.) quia ex diſpoſitione teſtatoris, vel inſtitutoris ea bona ipſis debentur, ſuntque ipſis acquiſita; ſaltem in ſpe, ſicuti dicebam; quapropter ſuccedere poterunt in maioratum, & minimè impediuntur à tali ſucceſſione propter delictum parentum. Quemadmodum ob eamdem rationem, licet filij eorum, qui committunt crimen læſæ maieſtatis humanæ, ſint omninò incapaces ſuccedendi in bona ex teſtamento, vel ab inteſtato, *ex d. l. Quiſquis.* Nihilominus ſuccedere poſſunt in ea alia bona, quæ ſunt ipſis in ſpe acquiſita, & debita ante delictum parentum: ſic DD. quos ſequitur Boër *deciſ.* 7. *n.* 6. & Menoch *conſ.* 805. *n.* 31. & 35. *vol.* 89. 5 6

Inſtabis: Filij nondum nati non habent eſſe in rerum natura: ergo nequeunt acquirere aliquod ius; atque adeò falſum eſt, quod debeant ſuccedere in maioratum, ex eo quod habent ius acquiſitum in illum. 7

Reſpondetur: Nego conſequentiam; quia filij nondum nati, tamen naſcituri (cùm non acquirant ius aliquod phyſicum, ſed ſolùm morale) non requiritur, quod habeant exiſtentiam phyſicam, ſed ſufficit, quod habeant ſolùm exiſtentiam moralem; eo ipſo autem, quod quis inſtituit maioratum pro omnibus ſucceſſoribus, omnes iſti ſucceſſores exiſtunt moraliter in ipſo inſtitutore, qui eſt caput generis ſeu familiæ.

Vrgebis: Parens hæreticus non poteſt ſuccedere in maioratum, *cap. vergentis de hær.* ergo neque poterunt ipſius filij; cùm ipſi filij ſuccedant in maioratum repræſentando perſonam parentis. 8

Reſpondetur: Nego conſequentiam; quia filij non ſuccedunt ex perſona parentis, ſed ex perſona propria; neque habent ius ſuccedendi à parente, vel ex iure in ſe ipſos tranſmiſſo à parente, ſed à primo maioratus inſtitutore: quapropter, licèt ob aliquod crimen reddatur incapax ſuccedendi parens, non tamen propterea redditur etiam incapax ſuccedendi filius: quemadmodum quando relinquitur feudum alicui, & ipſius hæredibus, hæredes non amittunt illud feudum propter crimen parentis; quia filij ſucceſſores non habent illud ius ſuccedendi à parente, neque ſuccedunt nomine, ſeu vocatione parentis; ſed habent illud ius ab eo (qui feudum conceſſit) & ſuccedunt ex vocatione ipſorum propria independenter à parente, ita vt omnes deſcendentes videantur eſſe ſucceſſores illius, qui feudum conceſſit. Baldus *in l. penultima Codice de legit. hæred. num.* 2. & Ripa *in l. finali q.* 70. *Cod. de reuocand. donat. num.* 236. 9

10 Vt omittam, quod etiamſi concederemus, filios ſuccedere repræſentando perſonam Parentis, adhuc poſſint ij ſuccedere, quamuis ipſorum Parens ob aliquod crimen factus fuerit incapax ſuccedendi; quia, licet filius non poſſit ſuccedere repræſentando perſonam Parentis, quando ipſius Parens nullo vnquam tempore (nec in potentia, nec in ſpe) ius ſuccedendi habuit, ſed ex ipſo conceptionis tempore à tali iure excluſus fuit (vti rectè præter alios adnotauit Menochius *conſ. 172.n.5.*& Molina *l.3. de Primogen.cap.7.n.1. & ſeqq.*) Nihilominùs poterit prædictus filius ſuccedere, ſi in aliquo tempore ipſius Parens, vel in potentia, vel in ſpe habuit (ſicuti habent ſucceſſores maioratus) tale ius ſuccedendi: Nam in tali caſu, ſi poſtea ob aliquod crimen parens reddatur incapax ſuccedendi, poterit filius ſuccedere, etiam repræſentando perſonam Parentis.

COROLLARIVM VI.

An filij hæreticorum poſſint ſuccedere in Maioratum, ſi ſimiliter ipſorum Parentes non fuerint Maioratus inſtitutores, ſed tantùm poſſeſſores, tamen ſi prædictus Maioratus iuriſdictionem, & dignitatem (quamuis ampliſſimam) annexam habeat?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum filij poſſunt ſuccedere in Maioratum, ſi ſimiliter ipſorum parentes non fuerint Maioratus inſtitutores, ſed tantùm poſſeſſores, quamuis talis maioratus iuriſdictionem, & dignitatem ampliſſimam annexam habeat, licet prædicti filij nati ſint poſt hæreſim parentum. Nullibi enim oppoſitum reperitur in iure expreſſum.*

2 *Hæreticorum filij ſunt incapaces iuriſdictionis, ſi ea conferatur per ſe, & principaliter; ſecùs ſi per accidens, & ſecundariò, ſeu acceſſoriè, & per conſequentiam: Iuriſdictio enim eſt per accidens coniuncta bonis maioratus.*

3 *Cæcus incapax eſt iuriſdictionis per ſe, & principaliter; eſt tamen capax per accidens, & per conſequentiam; quia ſi ſuccedat alicui in Comitatum, Marchionatum, vel Ducatum, &c. non ſolùm acquirit bona Comitatus, &c. ſed etiam iuriſdictionem illis bonis annexam.*

4 *Infames ſunt incapaces dignitatis; At hæreticorum filij non ſunt infames; cùm hæc infamia nullibi reperiatur expreſſa, & non valeat argumentum à crimine læſæ maieſtatis humanæ ad læſam maieſtatem diuinam in pœnalibus.*

5 *Infames non ſunt capaces dignitatis, ſi ea conferatur per ſe, & principaliter, ſecùs ſi conferatur per accidens, & ſecundariò.*

6 *Dominium bonorum Maioratus verè, & formaliter eſt in perſona, & non in bonis Maioratus, attamen quamuis iuriſdictio, & dignitas verè, & formaliter non ſint in bonis Maioratus, ſed in perſona, dicitur tamen eſſe acceſſoria bonis Maioratus, quia ipſis annectitur.*

7 *Cura animarum licet verè, & formaliter non ſit in beneficio, ſed in perſona Beneficiati; dicitur tamen eſſe acceſſoria beneficio; quia illi annectitur; ſicque dicitur de iure patronatus.*

8 *Dignius trahit ad ſe minùs dignum, quando vtrumque eſt æquè principale; ſecùs tamen eſt, quando vtrumque non eſt æquè principale, ſed dignius fuerit acceſſorium, vt in caſu, de quo agitur; idque etiam contingit in iure patronatus, quod eſt dignius fundo, & ſequitur naturam fundi tanquàm ſui principalis.*

9 *Minùs dignum poteſt ad ſe trahere magis dignum, quod eſt illi annexum.*

10 *Romani Pontifices aliquando priuarunt Regno Regem, & totam eius poſteritatem; At nondum tamen eſt iure cautum, quod propter hæreſim parentis filij ſucceſſores ſint incapaces ſuccedendi in Regnum; & ordinariè propter hoc non confiſcatur Regnum, ſed deuoluit ad ſequentem vocatum.*

11 *Romani Pontifices Regno priuarunt Regem, & totam eius poſteritatem, non ex quacúmque cauſa, ſed ex grauiſſima, aliquando enim ob bonum commune expedit, ſi ſcilicet alio modo non poſſit ſuccurri, vel alio modo non poſſit malum hæreſis impediri, quod propter parentis hæreſim tota eius Poſteritas Regno priuetur.*

1 RESpondetur: Ex dictis etiam *eadem dubit.172.* affirmatiuè; quamuis ſimiliter prædicti filij fuerint nati poſt hæreſim parẽtum. Valaſc. *de Iur. Emphyt. q.49. n.11.* Berous *conſ. 155. & 156.* (quatenus vniuerſaliter aiunt, non impediri filium, ſi ſuccedat ex perſona propria, ſuccedere in bona ſibi ab aliis relicta, neque tali iure ſuccedendi priuari propter delictum; ſicuti contingit in caſu noſtro, in quo filij ſuccedunt in dictum maioratum ex perſona propria, & non ex perſona parentis) idemque tradunt etiam Menoch. *conſ. 808. n. 9. & ſeqq.* & Molina *de Iuſt. tom. 3. part. 1. diſput. 653. num. 25.*

Probatur; quia nullibi habetur in iure, quod prædicti filij ſint incapaces talis ſucceſſionis: ergò ſine iure expreſſo non ſunt tali pœna afficiendi; cum *ex cap. Is qui de ſent. excommunic. in 6.* pœna imponenda non ſit, niſi fuerit in iure expreſſa; præſertim quando pœna eſt imponenda innocentibus propter crimen parentis, ſicuti contingit etiam in caſu noſtro.

2 Obiicies: Filij hæreticorum ſunt incapaces iuriſdictionis: Ergò etiam erunt incapaces bonorum, quibus eſt annexa iuriſdictio; præſertim ſi talis iuriſdictio fuerit ampliſſima, qualis ſolet eſſe Maioratus, cui ſolet eſſe annexa iuriſdictio, & dignitas Comitatus, Marchionatus, vel Ducatus, &c.

Reſpondetur: Diſtinguo Antecedens; Filij hæreticorum ſunt incapaces iuriſdictionis, ſi iuriſdictio conferatur per ſe, & principaliter, concedo; ſi conferatur per accidens, & ſecundariò, ſeu acceſſoriè, & per conſequentiam (vt eſt in caſu noſtro) nego; quia, cùm prædicti filij ſint capaces bonorum Maioratus, erunt etiam capaces iuriſdictionis, quæ eſt coniuncta cum bonis Maioratus; quandoquidem ex regula Acceſſorium *de regul. Iur. in 6.* Principale trahit ad ſe Acceſſorium; ſicque qui capax eſt principalis, capax eſt etiam Acceſſorij. Bartol. *in l. Cæcus de Indic. in fine*, Angel. *in l. cum Prætor §. non autem n. 2. ff. de Indic.* Abbas *conſ. 47. n. 2.* Boer. *deciſ. 24. n. 35.* & alij, (quatenus aiunt, quod multi, qui ſunt incapaces iuriſdictionis per ſe, & principaliter, ſunt tamen capaces illius acceſſoriè, & per conſequentiam; & quidem cæcus, qui incapax eſt iuriſdictionis per ſe, & principaliter, eſt tamen capax illius per accidens, & per conſequentiam; quia ſi 3
ſuccedat alicui in Comitatum, Marchionatum, vel Ducatum, &c. non ſolùm acquiret bona Comitatus, Marchionatus, vel Ducatus, &c. ſed etiam acquiret iuriſdictionem illis bonis annexam; quapropter rectè dixit Gloſſa *in l. 1. ff. de Auctor. Tutor. verb. accommodare.* Sæpè, quod non eſt licitum directè, licitum eſt per conſequentiam.

4 Inſtabis: Infames non ſunt capaces dignitatis; *l. 2. Cod. de dignitatibus.* Ergò neque ſunt capaces prædicti Maioratus (cùm ſit ampliſſima dignitas) atque adeò hæreticorum filij, tanquam infames, non erunt capaces Maioratus de quo loquimur, ſcilicet iuriſdictionem, & dignitatem annexam habentis.

Reſpondetur: Nego conſequentiam; quia ex dictis hæreticorum filij non ſunt infames,

5 Reſpondetur ſecundò, tranſeat, quod hæreticorum filij ſint infames; at diſtinguo Antecedens: Infames non ſunt capaces dignitatis, ſi dignitas conferatur per ſe, & principaliter, concedo: ſi dignitas conferatur per accidens, & ſecundariò, ſeu acceſſoriè, & per quamdam conſequentiam, nego. Ad hoc autem, vt quis ſit habilis ad ea, quæ ſunt acceſſoria, & per quamdam conſequentiam ſufficit, ſi ſit habilis ad Principale; cum igitur hæreticorum filij ſint habiles ad bona Maioratus, erunt etiam habiles ad iuriſdictionem, & dignitatem, tanquam annexam, bonis Maioratus; ſicut, vt quis poſſit vendere fundum, cui eſt annexum iuſpatronatus, ſufficit, ſi poſſit vendere fundum (quod eſt principale) cum tamen iuſpatronatus non poſſit vendi per ſe, & principaliter, at vendito fundo, ſimul cum fundo tranſit in emptorem etiam iuſpatronatus; *cap. ex literis de Iurepatron.*

6 Reinſtabis: Dominium bonorum Maioratus verè, & formaliter eſt in perſona, & non in bonis Maioratus: Ergò etiam iuriſdictio bonorum Maioratus verè, & formaliter eſt in perſona. & non in bonis Maioratus (vti docent etiam Alex. *in l. 1. ff. de Iuriſdict. omn. iudic. n.* 32. & Boër. *deciſ. 217. n. 6. & 7.*) ergò falſum eſt, quod ideò filij hæreticorum poſſint per quamdam conſequentiam ſuccedere in Maioratum habentem iuriſdictionem, & dignitatem; quia iuriſdictio, & dignitas eſt acceſſoria Maioratui.

Reſpondetur: Nego conſequentiam; quia, quamuis iuriſdictio, & dignitas verè, & formaliter non ſit in bonis maioratus, ſed in perſona; dicitur tamen eſſe acceſſoria bonis maioratus; quia bonis maioratus annectitur, id eſt, cum illis datur, & transfertur ſicut, licèt cura animarum verè, & formaliter non ſit in beneficio,
7 ſed in perſona beneficiari; dicitur tamen eſſe acceſſoria beneficio, quia illi annectitur, id eſt cum illo datur, & transfertur; ſicut etiam, licèt iuſpatronatus verè, & formaliter non ſit in fundo, ſed in perſona Domini fundi, dicitur tamen eſſe acceſſorium fundo, quia illi annectitur, id eſt, cum illo datur, & transfertur; omnia igitur ipſa, & ſimilia dicuntur eſſe acceſſoria bonis; quia bonis annectuntur, id eſt, circà bona exercentur, & cum bonis dantur, & transferuntur.

8 Vrgebis: Dignius trahit ad ſe minùs dignum, & hoc ſequitur naturam dignioris, *cap. quod in dubiis de conſecrat. Eccleſ.* Ergò cum iuriſdictio & dignitas ſint quid dignius bonis temporalibus maioratus, & hæreticorum filij non ſint capaces iuriſdictionis, & dignitatis, ſit, quod neque ſint capaces bonorum maioratus; ita vt potiùs ex incapacitate iuriſdictionis, & dignitatis arguendum ſit, quod ij non ſint capaces talium bonorum, quàm è contrà, ſcilicet, quod cum ſint capaces bonorum maioratus, proptereà ſint capaces iuriſdictionis, & dignitatis; quia habenda eſt maior ratio dignioris, quod ad ſe trahit minùs dignum; *cit. cap. quod in dubiis.*

Reſpondetur: diſtinguo antecedens: Dignius trahit ad ſe minus dignum; quando vtrumque eſt æquè principale, concedo: quando vtrumque non æquè principale, ſed dignius fuerit acceſſorium (vt eſt in caſu noſtro) nego; ſicut contingit in iurepatronatus, quod eſt dignius fundo, in quo eſt conſtitutum ipſum iuſpatronatus, & tamen, quia annectitur fundo, dicitur eſſe acceſſorium fundo, & ſequitur naturam fundi, tanquam ſui principalis, (vt ſcilicet vendi poſſit ſimul cum fundo) iuxtà textum *in §. ſi tamen alienam Inſtit. de rerum diuiſ.* Ibi: [interdùm vilius trahit ad ſe id, quod eſt magis pretioſum;] quapropter rectè dixit Domini-
9 cus *in cap. ſuper eo de præbend. in 6. n. 1.* [Minus dignum poteſt ad ſe trahere magis dignum, quod eſt illi annexum.]

10 Rev̄rgebis: aliquando Romani Pontifices priuarunt regno Regem, & totam eius poſteritatem! Ergò ſignum eſt, quod hæreticorum filij propter hæreſim parentum priuandi ſint maioratu, præſertim ſi maioratus iuriſdictionem, & dignitatem (vt Comitatus, Marchionatus, vel Ducatus, &c.) annexam habeat.

Reſpondetur: Concedo antecedens; at nondùm tamen propterea eſt iure cautum, quod propter hæreſim parentis filij ſucceſſores ſint incapaces ſuccedendi in regnum; quinimò ordinariè propter hæreſim parentis non confiſcatur regnum, ſed deuoluitur ad ſequentem vocatum; & meritò: quia ſucceſſores vocati non accipiunt regnum à Rege præcedente, ſed ab eo, qui primò regnum inſtituit; vti dicebam; & tradit præter alios. Vaſquez *p. 2. diſput. 169. n. 42.* & Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 12. q. vltima*, licet igitur aliquando Romani Pontifices regno priuauerint non ſolùm Regem, ſed etiam totam eius poſteritatem, non tamen ex hoc facto propterea conſtituta eſt lex vniuerſalis, vti etiam dicebam.

Reſpondetur ſecundò: diſtinguo antecedens: aliquando Romani Pontifices regno priuarunt Regem, & 11
totam eius poſteritatem; quacumque de cauſa, nego: ex cauſa grauiſſima, concedo; aliquando enim ob bonum commune (ſi ſcilicet alio modo non poſſit malum hæreſis impediri) expedit, quod propter parentis hæreſim tota eius poſteritas regno priuetur, & illud ad alios etiam extraneos, deuoluatur, cum maxima tamen conſideratione, conſilio, atque prudentia. Molina *de Iuſt. diſput. 620. n. 9. & diſput. 657. n. 4.* Vaſquez *cit. diſput. 169. n. 43.* & alter Molin. *de Primog. lib. 4. cap. vltimo n. 37.* & in ſimili caſu (ſi ſcilicet alio modo, quam priuando delinquentem maioratu, etiam ex bonis patrimonialibus conſtituto, non poſſit malum publicum impediri) vltrò concedo, quod poſſit Rex priuare maioratu non ſolùm delinquentem, ſed etiam omnes eius deſcendentes; quia bonum commune proponendum eſt bono particulari aliquorum innocentium.

COROLLARIVM VII.

An etiam filij eorum, qui committunt crimen læſæ maieſtatis humanæ, poſſint ſuccedere in Maioratu, tametſi prædictus Maioratus iuriſdictionem, & dignitatem (quamuis ampliſſimam) annexam habeat?

SVMMARIVM.

1 *Filij eorum, qui committunt crimen læſæ maieſtatis humanæ ſuccedere poſſunt in maioratum, quamuis habeat annexam iuriſdictionem, & dignitatem etiam ampliſſimam.*

2 *Filij eorum, qui committunt crimen læſæ maieſtatis humanæ redduntur incapaces cuiuſcumque ſucceſſionis, ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato; ſed id intelligitur de bonis acquiſitis poſt delictum Patris, non autem de bonis ante delictum.*

REſpondetur etiam affirmatiuè; quamuis ſimiliter 1
prædicti filij fuerint nati poſt delictum Parentum. Imola *in cap. ex parte de feud. n. 23.* Grammatic. *deciſ. Neapol. 6. n. 13 & ſeqq.* & Peregrin. *de Iur. fiſc. tit. 9. n. 2.* (quatenus vniuerſaliter aiunt, quod crimen parentis non noceat Filiis ſuccedentibus ex perſona propria, & vt principaliter vocatis, vti contingit in caſu noſtro) Item Sarmiento *l. 3 ſelect. q. 4. n. 5.* & Vaſquez *p. 2. diſput. 169. n. 56.* (quatenus vniuerſaliter etiam inquiunt, quod ob nullum parentum crimen filij amittant Maioratum) & reddunt rationem, quam ſuprà dicebam; quia ſcilicet filij non accipiunt maioratum à parente, ſed à primo inſtitutore.

Objicies

2 Objicies : *in l. quiſquis §. filij verò Cod. ad leg. Iul. maieſt.* filij eorum, qui committunt crimen læſæ maieſtatis humanæ redduntur incapaces cuiuſcumque ſucceſſionis, ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato : ergò non ſunt capaces maioratus ; præſertim ſi maioratus iuriſdictionem, & dignitatem annexam habeat.

Reſpondetur : diſtinguo Antecedens ; ita vt id intelligatur de illis bonis, quæ relinquuntur filiis poſt crimen parentum, concedo ; ita vt id intelligatur etiam de illis bonis, quæ ſunt acquiſita filiis ante crimen parentum, nego. Ius autem ſuccedendi in maioratum eſt filiis acquiſitum (ſaltem in ſpe, & ex diſpoſitione inſtitutoris) ab eo tempore, quo fuit inſtitutus maioratus, quem maioratum non accipiunt dicti filij à parente, ſed à primo inſtitutore.

COROLLARIVM VIII.

An non ſolùm filij legitimi hæreticorum, & aliorum committentium crimen læſæ maieſtatis humanæ, & eorum receptatorum, fautorum, vel defenſorum, &c. priuentur hæreditate paterna, & afficiantur aliis pœnis in iure ſtatutis ; ſed etiam eorum filij illegitimi?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum filij non ſolùm legitimi, & aliorum committentium crimen læſæ maieſtatis humanæ, & eorum receptatorum, fautorum, vel defenſorum, ſed etiam illegitimi priuantur hæreditate paterna, & afficiuntur aliis pœnis à iure ſtatutis, nè plus foueatur luxuria, quam caſtitas ; neque enim decet filios illegitimos eſſe melioris conditionis, cum digni ſint maiori odio.*

2 *Leges indiſtinctè loquentes de filiis, generaliter intelligi debent.*

3 *Filij illegitimi veniunt in odioſis nomine filiorum, quando odium eſt rationabile.*

4 *Natura non diſtinguit inter filios illegitimos, & naturales legitimos.*

5 *Pœnæ huius priuationis ratio militat tam in filiis legitimis, quàm in illegitimis, ſunt enim partes corporis parentis, & ex eiuſdem ſanguine naſcuntur.*

6 *Filij puniuntur odio parentum, qui tam excruciantur videndo eorum cauſa puniri legitimos, quàm illegitimos.*

7 *Filij ſpurij, qui certum patrem non habent, non priuantur ſimiliter hæreditate paterna, nec afficiuntur ſimiliter aliis pœnis ob quodcumque crimen Parentum.*

1 RESpondetur *ex eadem dubit.* 173. affirmatiuè, & tenent Gloſſa *in cap. ſtatutum 2. de hæret. in 6. verbo volumus.* Geminianus *ibidem num* 4. Dominicus *in principio.* Anchatanus *num* 2. Ioan. Andreas *n.* 1. *in fine* Franchus *num.* 4. Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.* 33. *num.* 11. Surd. *conſ.* 386. *n.* 6. Couarruu. *lib.* 2. *variar. c.* 8. *n.* 3. Graffius *l.* 2. *c.* 11. *n.* 19. Peña *in director. part.* 3. *comment.* 163. Suarez *tom.* 5. *diſput.* 43. *ſect.* 3. *n.* 2. Sanchez *l.* 2. *moral. c.* 27. *n.* 1. Molina *l.* 4. *de Primogen. c.* 11. *n.* 36 & Azor *tom.* 1. *l.* 8. *c.* 13. *q.* 8.

Primò probatur : nè plus foueatur luxuria, quàm caſtitas, & nè plus honoris tribuatur luxuriæ, quàm caſtitati, contra id, quod habetur in Auth. *de reſignat. & ea quæ §. vltimo.* [Nec decet, filios illegitimos eſſe melioris conditionis ; cum digni ſint maiori odio,] *l. Parentes ff. de in ius vocand.*

Confirmatur ; quia leges indiſtinctè loquuntur de filiis, quæ cum non diſtinguant, nec nos diſtinguere debemus, *l. de pretio ff. public. & l.* 2. *ff. de offic. Præſid.* 2

Confirmatur ſecundò ; quia, quando odium eſt rationabile, tunc etiam in odioſis ſub nomine filiorum veniunt illegitimi : ſic Doctores, quos ſequitur Surd. *cit. conſ.* 386. *n.* 6. 3

Secundò probatur ; quia natura non diſtinguit inter filios illegitimos, & naturales legitimos. Bald. *in l. quiſquis Cod. Ad leg. Iul. maieſtat. n.* 6. Tiraquell. *in l. ſi vnquam verb. donatione largitus Cod. de reuocand. donat. n.* 288. Ancharan. *conſ.* 225. & patet *ex l. parentes ff. de in ius vocand. ex l. hos accuſare ff. de accuſat. ex l. Adoptiuus §. ſeruiles de rit. nuptiar. & ex Auth. quibus mod. natural. effic. ſui § ſi quis ergò filios.* Ergò cùm leges puniant filios ob crimen parentum, nomine filiorum comprehenduntur etiam illegitimi. 4

Confirmatur : quia dictæ pœnæ ſunt ſtatutæ contra filios ex eo, quod ſint partes corporis parentum, & ex eorum ſanguine naſcantur ; quæ ratio æquè militat in filiis naturalibus illegitimis, ac in legitimis. 5

Tertiò probatur ; quia (cum filij puniantur odio parentum vti dicebam, & patet *ex cap. Vt commiſſi de hæret. in* 6. *ex cap. vergentis de hæret. & ex l. Quiſquis Cod. ad leg. Iul. maieſtat.* & parentes etiam, cum vident ſuos filios illegitimos ſua cauſa puniri, excruciuntur) pœnæ, ſtatutæ in iure contra filios, extenduntur etiam ad filios illegitimos. 6

Hinc fit, quod filij ſpurij, qui certum patrem non habent, non priuentur ſimiliter hæreditate paterna, nec afficiantur ſimiliter aliis pœnis ob quodcumque crimen parentum. Bald. *in l. quiſquis Cod. ad leg. Iul. maieſtat. n.* 6. Ioan. Andr. *in cap. ſtatutum de hæret. in.* 6. *n.* 4. Ancharan. *ibidem in fine.* Franch. *n.* 4. Surd. *conſil.* 386. *n.* 6. Couarruu. *l.* 2. *variar. c.* 8. *n.* 3. Repertor. Inquiſit. *verb. filij verſ. ſed ex præſuppoſito.* & Decianus *in tract. crim. l.* 5. *c.* 45. *n.* 5. 7

COROLLARIVM IX.

An etiam filij adoptiui incurrant pœnas ſtatutas in iure contra filios hæreticorum.

SVMMARIVM.

1 *Filij adoptiui non incurrunt pœnas ſtatutas in iure contra filios hæreticorum ; quia non ſunt propriè filij, ſed habent ſolùm quamdam imaginem filiorum.*

2 *Filij adoptiui dicuntur filij, ſuccedunt in bona parentum ſimul cum aliis filiis legitimis & naturalibus, & in ſucceſſione bonorum excludunt aſcendentes & vxorem. Item ſi vſusfructus relinquatur vxori à patre filij adoptiui, reſtringitur ad alimenta, ſicut reſtringeretur ſi filius adoptiuus eſſet filius legitimus & naturalis : At non ſic debent ſubire onera filiorum, vt ſcilicet & ipſi propter crimen parentum puniantur ; quia fauores ſunt ampliandi, odia verò reſtringenda.*

3 *Filius legitimus & naturalis ſi pater eius in hæreſim incidat, contrahit pœnas ſtatutas in iure contra filios, quamuis talis filius eſſet alteri datus in adoptionem, eſſetque in alterius poteſtatem & familiam tranſlatus, quia adhuc ipſe habet ius ad bona parentis naturalis, & ſuccedit in eius bona, tam in teſtamento quàm ab inteſtato.*

4 *Filius adoptiuus poteſt per emancipationem reuerti ad patrem legitimum & naturalem.*

Reſpondetur

1 REſpondetur negatiuè ; & tradunt communiter Doctores.

Probatur, quia non ſunt propriè filij, ſed habent ſolùm quamdam imaginem filiorum ; *l. quæſitum, ff. de Adoption. l. filio, ff. de lib. & poſth. & l. cum Adoptiuum, Cod. de decurion.* Ideoque cum quid in iure diſponitur de filiis, in tali diſpoſitione non veniunt etiam filij adoptiui. Soccin. *in l. Adoptiuum, ff. de in ius vocand. n. 4.* & alij, quos ſequitur Tiraquell. *in l. ſi vnquam, verb. ſuſceperit liberos, Cod. de reuocand. donat. n. 5.*

2 Objicies: Filij adoptiui dicuntur filij, *cit. l. cum adoptiuum, Cod. de decurion. lib. 10.* & habent multa priuilegia filiorum, (vt præter alios probat Tiraquell. *loco ſuprà cit. n. 20.* Succedunt etiam in bona parentum ſimul cum aliis filiis legitimis & naturalibus, *l. penult. §. etſi quidem, Cod. de adoptionib. & l. ſi te parens, Cod. de ſuis & legitim.* Item in ſucceſſione bonorum excludunt aſcendentes & vxorem, *l. 1. §. liberi, ff. de Tertull. & l. Æquiſſimum in princip. tit. eodem.* Et probat præter alios Guliel. Benedict. *in cap. Raynutius, verb. vxorem de teſtament. n. 478.* Item, ſi vſusfructus relinquatur vxori à patre filij adoptiui, reſtringitur ad alimenta, ſicut reſtringeretur ſi filius adoptiuus eſſet filius legitimus & naturalis. Pycus *in l. Titia, ff. de legat. 2. n. 61.* Caualcan. *de vſufruct. relict. n. 34.* Mantic. *lib. 9. de coniectur. vlt. volunt. tit. 7. n. 13.* & Surd. *de aliment. tit. 2. q. 15. n. 36.*) Ergo debent etiam ſubire onera filiorum ; vt ſcilicet & ipſi propter crimen parentum puniantur ſicut cæteri filij, iuxta Regulam iuris: *Qui ſentit commodum, ſentire debet & incommodum.*

Reſpondetur: Concedo antecedens ; At nego conſequentiam, & diſparitas eſt, quia fauores ſunt ampliandi ; odia verò reſtringenda ; quapropter filij adoptiui non ſint propriè filij, non debent quoad omnia æquiparari filiis naturalibus ; quod verò in multis ipſi filiorum naturalium priuilegiis gaudeant ; Ratio eſt, quia ſic iura ſtatuerunt ; & quia ſic præſumitur eſſe voluntas patris filij adoptiui : quod neutrum eſt in caſu noſtro.

3 Vbi aduerte, quod filius legitimus & naturalis, ſi pater eius in hæreſim incidat, contrahat pœnas ſtatutas in iure contra filios, quamuis talis filius eſſet alteri datus in adoptionem, eſſétque in alterius poteſtatem & familiam tranſlatus ; quia adhuc ipſe habet ius ad bona parentis naturalis, & ſuccedit in eius bona, tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato, & poteſt agere contra inofficioſum teſtamentum patris ; *l. penultima, §. omnia igitur, Cod. de adoption. & §. ſed & hodie, inſtit. eod. tit.* Item per adoptionem non tollitur vt pater naturalis non ſit verus pater, cùm Ius Ciuile dirimere non poſſit iura ſanguinis, *l. Ius autem ciuile, ff. de pact. l. iura ſanguinis, ff. de regul. iur. l. Abdicatio, Cod. de patr. poteſt.*

4 *& § finali inſtit. de legit. agnat.* Item poteſt dictus filius adoptiuus per emancipationem reuerti ad patrem legitimum & naturalem ; *l. Penultima, §. tunc enim neceſſe eſt, Cod. de adoption.* cùm per emancipationem adoptio ſtatim diſſoluatur ; *cit. l. Penultima, §. ſin autem.*

DVBITATIO CLXXIV.

An aliis pœnis, præter ſupradictas Dubitatione præcedenti, afficiantur hæreticorum filij, & nepotes ?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum filij & nepotes afficiuntur aliis pœnis, præter ſupradictas ; ita communiter Doctores.*

2 *Prima pœna eſt Irregularitas, quæ filiis & nepotibus hæreticorum, & fautorum imponitur deſcendentibus per lineam maſculinam ; ſi verò lineam fœmininam ſolùm filij, non nepotes.*

3 *Hæreticus, vel fautor ; vt eorum filij tali pœna afficiantur, debet eſſe condemnatus per Iudicis ſententiam, vel debet eſſe talis per euidentiam facti.*

4 *Pœna prædicta ex probabiliori ſententia Doctorum extenditur ad filios illorum, qui brachio ſæculari comburendi traduntur, quamuis pœnitentiæ ſigna præbuerint.*

5 *Filij illegitimi, & inceſtuoſi non excuſantur ab hac pœna irregularitatis ; alias crimen parentum illis faueret, & luxuriæ prærogatiua, quæ caſtitati coniugali denegatur, concederetur, quod eſt abſurdum.*

6 *Pœna, vt ex delicto parentis ad filios deſcendant, requiritur, quod parens certò ſit parens ; nam eſt dubio a prædictis pœnis, & cæteris inferendis excuſabuntur.*

7 *Filiatio probatur per denominationem patris, & reputationem etiam ex tractatu vt talis, ſcilicet filij.*

8 *Pœna ſecunda eſt inhabilitas ad beneficia Eccleſiaſtica recipienda : ita Doctores communiter.*

9 *Deſcendentes ſi ſolùm deſcendant per lineam maternam, ſolùm redduntur inhabiles filij non nepotes.*

10 *Beneficij nomine venit etiam penſio in fauorem fidei, & deteſtationem hæreſis.*

11 *Inhabilitas prædicta inducitur ipſo iure ; ita vt collatio beneficij illis facta ſit ipſo iure nulla, & inualida.*

12 *Pœna tertia eſt inhabilitas ad officia publica, vt Magiſtratum, Iudicium, Prætoriatum, Notariatum, & ſimilia non tamen ſunt priuati iure eligendi, & repræſentandi eum id non ſit officium publicum.*

13 *Pœna quarta ex opinione aliquorum doctorum eſt priuatio beneficiorum, quæ filij, vel nepotes obtinebant priuſquam ipſorum parens, vel auus eſſet hæreticus declaratus, quæ tamen opinio reiicitur, & eur?*

14 *Filij percutien inm ſancta Romana Eccleſia Cardinales priuantur beneficiis, quæ tempore delicti parentum obtinebant ; at non ſic filij hæreticorum quia pœna non ſunt extendenda de caſu ad caſum.*

15 *Pœna quinta pariter ex opinione aliquorum doctorum eſt infamia, eo quod infamia afficiuntur filij delinquentium delicto læſæ maieſtatis humanæ : At hæc opinio pariter reiicitur ; quia in iure canonico nullus eſt textus hanc illis pœnam irrogans ; neque argumentum à ſimili, neque à fortiori in lege pœnali validum eſt.*

RESPONDETVR affirmatiuè ; in quo conueniunt omnes tam iuris ciuilis, quàm iuris canonici Doctores ; quarum. 1

Prima pœna eſt irregularitas, quæ filiis, 2
& nepotibus imponitur *in c. 2. §. hæret. & in cap. ſtatutum 2. de hæret. in 6.* ex quo textu aduertunt præcitati doctores, quod, ſi deſcendant per lineam maſculinam, irregulares ſint filij, & nepotes hæreticorum, & fautorum ; ſi autem deſcendant per lineam fœmininam, ſolùm filij, non autem & nepotes.

Aduerte tamen, quod in tali caſu requiratur, hæreticum, vel fautorem eſſe talem, vel deceſſiſſe talem per 3
ſententiam iudiciis, vel per euidentiam facti probari, ſicuti habetur *in cit. cap. quicumque.* Ibi: [qui tales eſſe vel tales deceſſiſſe probantur ;] & tradunt Azotius *prima part. inſtitut. moral. lib. 13. c. 13. q. 8.* Sanchez *l. 2. moral. c. 27 num. 28.* & Farinac. *q. 191. num. 69.* qui ſubdunt, quod ſufficiat ſolùm euidentia facti ; tameiſi ſententia iudicis ſequuta non fuerit.

Aduerte

4 Aduertè ſecundò; quod ex probabiliori ſententia Doctorum extendatur ad filios illorum, qui brachio ſæculari comburendi traduntur (qualis eſt relapſus negatiuus, & Hæreſiarcha) quamuis pœnitentiæ ſigna præbuerint; quia impœnitentes à iure reputantur. Azor. Sanchea, & Farinac. *in locis ſuprà citatis*, & Suarez *de fide diſput.23.ſect.3.n.3.*

5 Aduerte tertiò, quod ab hac pœna irregularitatis, & ab aliis pœnis mox infra referendis non excuſentur filij illegitimi, & inceſtuoſi; alias crimen parentum illis faueret, & luxuriæ prærogatiua, quæ caſtitati coniugali denegatur, concederetur; quod eſt abſurdum. Menoch. *de præſumpt.l.5.præſumpt.33.n.1.* Peña 3. *part directorij, q.114. comment.163. circa principium*, Farinac. *q.191.n.9.* & alij, quos citat, & ſequitur Sanchez *l.2.moral.c.37.n.1.*

6 Aduerte quartò, quod, vt ex delicto parentis pœnæ ad filios deſcendant, requiratur, quod parens hæreticus certò ſit parens; nam in dubio à prædictis, & cæteris referendis pœnis excuſabuntur: Farinacius & Sanchez *in locis ſuprà citatis*, & Couarruuias *lib. 2. variar. cap.8.n.3.*

7 Aduerte quintò, quod filiatio probetur per nominationem patris, & reputationem ortam ex tractatu, vt talis ſcilicet filij. Repertor. Inquiſ. *verbo filij verſ. et ſi quæratur*, & alij, quos citat, & ſequitur Farinac. *q.191. n.10.*

8 Secunda pœna eſt inhabilitas ad beneficia Eccleſiaſtica recipienda; ſic Doctores etiam communiter ex Textu *in cap. quicumque, §. hæretici de hæretic. in 6.* Ibi [hæreticorum, eorumque credentium, receptatorum, defenſorum, & fautorum filij vſque ad ſecundam generationem ad nullum Eccleſiaſticum beneficium admittantur;] & notant cum Gloſſa, *ibi communiter canoniſtæ.*

9 Aduerte tamen, quod ſiqui deſcendunt, deſcendant per lineam maternam, ſolùm reddantur inhabiles filij; non item nepotes ex textu *in c.1. ſtatutum 1. de hær. in 6.*

10 Aduerte ſecundò, quod nomine beneficij veniat etiam penſio in fauorem fidei, & deteſtationem hæreſis. Suarez *de fide diſput.23.ſect.3.num.4.* Farinac. *q 191. n.60.* & Sanchea *l.2.moral.c.28.n.36. & ſeqq.* ex Textu *in c.2. de hæret. in 6.*

11 Aduerte tertiò, quod hæc inhabilitas, incurratur ipſo iure, ita vt collatio beneficij illis facta, ſit ipſo iure nulla, & inualida. Suarez *de fide diſput.24 ſect.3.n 4.* & Sanchez *l.2. moral c.28.n.31.* & habetur expreſſe *in c.2. de hæret. in 6.* Ibi: [quod ſi ſecùs actum fuerit, decernimus irritum, & inane accedit, quod tales ſint irregulares;] Irregularitas autem eſt impedimentum irritans collationem beneficij, Suarez & Sanch. *in locis ſupra citatis.*

12 Tertia pœna eſt inhabilitas ad officia publica, vt Magiſtratum, Iudicium, Prætoriatum, Notariatum, & ſimilia, ex Textu *in cit. cap. Quicumque, & cap ſtatutum de hæret. in 6.* & tradunt communiter Doctores quos ſequitur Suarez *de fide diſput.24. ſect. vlt. n. 6.* referens Bullam Innocentij IV. Alexandri IV. & Clementis IV. id ipſum ſtatuentium; vbi ſubdit, & rectè idem Suarez, quod ex vi huius inhabilitatis non ſint prædicti filij, & nepotes priuati iure eligendi, & repræſentandi; cùm id non ſit officium publicum.

13 Quarta pœna (ex opinione Geminiani *in c. vt commiſſi, §. priuandi de hæret. in 6. n.4.* Dominici *ibid. n.4.* Io. Monach. *ante n.1. verſ.68.* Franch. *in c. felicis n.6. de pœnis in 6.* Alexandri ad Barthol. *in l. Quiſquis lit. L, Cod. ad leg. Iul. Maieſt* Peregr. *de iure Fiſci l.3.n.2.tit.10.* Archidiac. *in c. dixit Apoſt.24.q.3.* Romani *ſingul.693. circa finem.* Guttierr. *canon. quæſt.l.2.c.vlt.n.38.* Gomea *to.3. variar.c.2.n.16* Calderin. *conſil.3.tit. de hæret.* Flaminij *de reſignat. benef.l.3.q.1.n.34.* Nauarr. *conſil.23. de hæret. l.5.* Molinæ *de Inſt. & Iur.t.3.p.1.diſput.658 n.22.* & aliorum complurium) eſt priuatio beneficiorum, quæ filij, vel nepotes obtinebant, prius quàm ipſorum parens, vel auus fuerit hæreticus declaratus.

At hæc opinio mihi cum Abbate *in c. vergentis de hæret. n.4.* Felino *ibid. n.3.* Butrio *n.9.* Simancha *de Cath. Inſtit. tit.29.n.20.* Paramo *de orig. S. Inquiſ. l.3.q.8.n.203. & ſeqq* Couarr. *l.2. variar c.8.n.4* Rebuffo *in prax. benefic. p.3. de modo amittendi benef. n.25.* Peña *3.p. direct. q.114. comm 163. verſ. In hac quæſt.* Sanch. *l.2. moral. c.28.n.27.* Farin. *q.191 n.57.* Suarez *de fide diſp.24. ſect.3.* & aliis, non probatur; quia nullibi cauta reperitur talis priuatio: ergo gratis aſſeritur; tum quia pœnæ, vtpote odioſæ, non debét, præſertī reſpectu innocétiū, ampliari, ſed potius reſtringi.

Obicies fundamentum aduerſariorum; quia *in c. felicis, §. quod ſiquis de pœnis in 6.* Filij percutientium S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalem priuantur beneficiis, quæ tempore delicti parentis obtinebant: ergo multò magis priuari debebant filij hæreticorum, cùm grauiùs delinquat qui maieſtatem diuinam offendit. 14

Reſpondetur: nego conſequentiam, quia argumentū in pœnis, vt ſæpe *ſupra* dicebam, non valet, neque etiam ex maioritate rationis; quæ ſolùm probat, potuiſſe Eccleſiam filios etiam hæreticorum beneficiis priuare, non autē probat de facto eos priuaſſe: priuauit autē de facto in crimine læſionis Cardinalis filios percutientium licet tale crimen leuius ſit crimine læſæ maieſtatis diuinæ, ob euitandam audaciam delinquendi; quod non ita locum habet in crimine læſæ maieſtatis diuinæ. Vide quæ dicam *infra diffuſius in corollario.*

Quinta pœna, ex opinione Couarr. *l.1. var. c.8.n.1* Simanch. *de Cathol. Inſt. tit 29.n.13 & 14.* Farin. *q.191.n.28.* & aliorum (vt verum fateat) cōmuni, eſt infamia; eo quod infamia afficiantur filij delinquentium delicto læſæ maieſtatis humanæ ex Textu *in l. quiſquis, § filij, Cod. ad leg. Iul. maieſt.* At & hæc opinio etiam mihi, cum Menoch. *conſil.808.n.44.vol.1.* Suarez *de cenſur. diſp.48. ſect.3.n.2. & de fide diſp.24. ſect. vlt. n.7.* Sanchez *l.2. moral. c 28.n.5.* & aliis, non probatur; quia in iure canonico (cui in hoc delicto, vtpote Eccleſiaſtico ſtari debet) nullus eſt textus hanc illis pœnam irrogans: conſtitutiones autem Innocentij IV. Alexandri IV. & Clementis IV. *Ad extirpanda &c* quas nonnulli ex aduerſariis contra nos adduceūt, ſolùm hos filios excludunt à publicis officiis: ex qua excluſione minùs rectè infertur pœna infamiæ: neque argumentum à ſimili, vel etiam à fortiori, in lege pænali (ſicuti ſupra dicebam) validum eſt, cum pœnæ (ſicuti ſupra etiam dicebam) non ob ſimilitudinem, vel maioritatem rationis, ſed ob iuris diſpoſitionem ſolam imponantur. Accedit, quod ſi prædicti filij eſſent infames, eſſent etiā priuati omnib. priuilegiis, omni actu legato, omniq; teſtimonio ferendo; quod gratis dicitur ſine fundamēto. 15

COROLLARIVM I.

An, & quando filij propter parentum delicta priuentur beneficiis?

SVMMARIVM.

1 *Clerici, licet propter hæreſim parentum priuentur ipſo iure beneficiis obtentis, poſtquam ipſorum parentes*
2 *in hæreſim inciderunt, non tamen etiam priuantur beneficiis obtentis ante parentum hæreſim: Nullo enim iure id habetur expreſſum. Contra plures Doctores contrarium tenentes in vtroque crimine, & læſæ maieſtatis diuinæ, & humanæ.*

3 *Textus* in cap. vt commiſſi de hæretic. in 6. *vbi inter facultates conceſſas Inquiſitorib. hæreticæ prauitatis vna eſt declarandi, eſſe priuatos beneficiis hæreticos, & eorum fautores, & illorum filios, & nepotes, intelligi debet de beneficiis obtentis à filiis, poſtquā eorum parentes in hæreſim inciderunt.*

4 *Hæreticorum filij non priuantur beneficiis ante parentum hæreſim obtentis, ex Conſtitutione octaua per ordinem inter Conſtitutiones Innocentij IV. &c. quia id, quod decernit ibi Innocentius IV. intelligi debet de beneficiis, & Officiis poſt parentum crimen obtentis: non enim Pontifex ibi voluit inducere ius nouum, ſed ſolùm confirmare antiquum.*

Digitized by Google

5 *Innocentius IV. in Conſtitutione X per ordinem inter ſuas Conſtitutiones prohibet, ne fily hæreticorum ad vllum beneficium Eccleſiaſticum admittantur; At ibi loquitur de beneficiis quæ fily obtinuerunt ad preces parentum hæreticorum.*

6 *Alexander IV. in Conſtitutione per ordinem X. inter ſuas Conſtitutiones, & relata* in cap. Vt commiſſi de hæretic in 6. *ait, quod Eccleſiaſticis beneficiis priuandi ſint hæreticorum fily; At dicta Conſtitutio non aduerſatur in caſu, de quo agitur, cùm nihil ibi dicatur de priuatione beneficiorum, ſed ſolùm ibi declaratur facultas quam habent hæreticæ prauitatis Inquiſitores priuandi filios & nepotes hæreticorum beneficiis.*

7 *Textus* in cap. 1. de ſchiſmatic. in 6. *vbi ſchiſmatici, eorúmque fily indiſtinctè beneficiis omnibus Eccleſiaſticis, tam obtentis, quàm obtinendis indigni dicuntur, non facit contra ſententiam Auctoris, cùm ibi ſolùm ſit ſermo de hæreticis: At de filiis hæreticorum, ſi hi fuerint Catholici, nihil prorſus dicit.*

8 *Nicolaus III. Paulus III. & Paulus IV. nil aliud de nouo in ſuis Conſtitutionibus in caſu de quo agitur, voluerunt ſtatuere, ſed ſolùm confirmarunt, quod de iure antiquo iam ſtatutum erat.*

9 *Fily ideò puniuntur pœna propter delictum parentis, quia proueniunt ex radice infecta, & ſanguine improbato, quidquid dicatur in contrarium.*

10 *Hæreticorum fily puniuntur vt fily hæreticorum, propriè & formaliter, ſcilicet eorum, qui iam erant hæretici, non vt fily hæreticorum impropriè & materialiter, ſcilicet eorum, qui poſtea in hæreſim inciderunt; cùm pœnæ ſint potius reſtringendæ, quàm ampliandæ, &c.*

11 *Fily priuantur beneficiis obtentis poſt delictum parentum, & non beneficiis obtentis ante delictum eorundem; quia ratio cur ſic priuantur, eſt, vt parentes puniantur in filiis, qui ſint filij delinquentium propriè & formaliter, non autem qui ſint filij delinquentium impropriè & materialiter, præſertim cùm pœnæ ſint reſtringendæ; tum quia cùm legitimè & nullo iure prohibente, beneficia acquiſiuerint ante parentum delictum, non debent ſine propria culpa illis priuari, &c. neque militat eadem ratio in natis ante, ac in natis poſt delictum.*

12 *Fily committentium crimen læſæ maieſtatis humanæ, non priuantur beneficiis ante parentum crimen obtentis.*

13 *Non valet argumentum à pœnis ſtatutis contra crimen læſæ maieſtatis humanæ ad crimen læſæ maieſtatis diuinæ, cùm in pœnalibus (præſertim contra innocentes & non delinquentes, non ſit facienda extenſio.*

14 *Argumentum a crimine læſæ maieſtatis humanæ ad crimen læſæ majeſtatis diuinæ, licèt in iis ſolis quæ ſunt in iure expreſſa.*

15 *Innocentius III.* in cap. Vergentis de hæret. *arguit non à grauitate criminis, ſed tantùm ex maiori grauitate peccati hæreſis, vult probare ſe non ſine cauſa hæreticis bonorum confiſcationem infligere; cùm ius ciuile reis læſæ maieſtatis humanæ, quod eſt peccatum leuius, eandem bonorum confiſcationem infligat.*

16 *Sanctus Auguſtinus fauet ſententiæ Auctoris. Neque enim loquitur de pœna ſolùm ſpirituali, cùm dicat, quod parentum peccata non noceant filiis antea natis, noceant verò filiis poſtea naſcituris, ſed de pœna corporali, ſeu reali, cùm abſolutè dicat Sanctus Auguſtinus aliis in locis, quod pœna nulla ſpirituali fily propter peccata parentum ſint afficiendi.*

17 *Sanctus Auguſtinus in locis recenſitis non loquitur ſolùm de hæreſi, ſed etiam de aliis delictis grauibus, quæ etiam ſuo tempore propter delictum parentum in filiis puniebantur.*

18 *Concilium Toletanum 13.* cap. 11. *mandat, quod ex benignitate reſtituantur ad priſtinos honores filij hæreticorum nati poſt delictum parentum, ſi ipſorum parentes reſipuerint; fauétque multùm ſententia Auctoris, cùm ſupponat filios conceptos ante delictum parentum non indigere, vt ipſis ignoſcatur.*

19 *Hæreticorum fily non ſunt perpetuò infames infamia iuris, quidquid in contrarium dicatur: Non enim ſunt infames ob ſolùm delictum parentum, ſed ob ſolum delictum proprium.*

20 *Formula qua vtuntur Inquiſitores, condemnando hæreticos, eſt formula ordinaria, in qua nihil certi de hoc ſtatuitur.*

Ex dictis habetur primò, quod Clerici (licèt propter hæreſim parentum priuentur ipſo iure beneficiis obtentis poſtquam eorum parentes in hæreſim inciderunt.) Non tamen etiam priuantur beneficiis obtentis ante parentum hæreſin. Abbas *ex c. Vergentis, de hæret. n. 4.* Felinus *ibidem n. 3.* Butr us *n. 9.* Simancha *de Cathol. Inſtitut. tit. 19. n. 20. & in Enchyridion tit. 63. n. 9.* Paramus *de orig. S. Inquiſ. l. 3. q. 8. num. 203. & ſeqq.* Couarruuias *l. 2. variar. c. 8. n. 4.* Rebuffus *in Praxi beneſic. part. 3. de modo amittendi beneficia n. 25.* Zecchius *in ſumma part. 1. tit. de fide rubr. de hæret. c. 11. n. 16.* Afflictus *l. 3. feudor. in tit. quæ ſint Regalia, § & bona committentium n. 118.* Carterius *tract. de hæret. n. 14.* Decianus *in tract. crim. l. 5. c. 45. n. 5.* Peña *in direct. 114. comment. 163.* Surd. *conſ. 386. n. 5.* Menoch. *vol. 8. conſil. 105. n. 33.* Villadieg. *de hæret. q. 23. n. 2.* Toletus *l. 1. c. 69. n. 4.* Lancellot. *Inſtit. Iur. canonic. l. 4. tit. de hæret. § bona quoque verb. filij.* Petrus Ledeſma *tom 2. ſumma tract. 1. c. 6. concluſ. 17. diff 2.* Azor *tom. 1. l. 8. c. 13. q. 8. in 6. hæret. pœna.* Sanchez *l. 2. moral. c. 28. n. 28.* Suarez *tom. 5. de cenſur. diſput. 43. ſect. 3. n. 2. & tract. de fide diſput. 24. ſect. 3. n. 5.* (quatenus ait, quod iſti ſolùm prohibeantur recipere beneficia, vel de beneficiis prouideri, non autem quod præcipiantur etiam priuari beneficiis iam obtentis) Rota *deciſ. 67. & 90.* apud Farinac. *tom 2. conſiliorum.* Clarus *l. 5. § hæreſis n. 6* (vbi ait, quod hæc ſit benignior ſententia) Horeda *de incompatibilit. benefic. c. 13. num. 100.* Auſretus *ad Capell. Toloſan. deciſ. 20 circa finem.* Otolora *de Nobilit. part. 4. cap. 9. n. 9.* Ricciull. *l. 5. c. 29. in fine* (vbi inquit, quod, conſultis ſancti Officij Cardinalibus, ſic declarauerit Clemens VIII.) Guttier. *lib. 2. quæſt. canon. c. 30. num 58.* & alij, quos ſupra citabam & ſequebar.

Ratio, quia (ſicuti dictum eſt) nullo iure habetur, quod hi priuentur beneficiis obtentis ante parentum hæreſim: Ergò talis pœna (vtpote potiùs reſtringibilis) abſque Textu expreſſo, non eſt ipſis imponenda.

Quamuis contrarium (quod ſcilicet filij propter parentum crimen læſæ maieſtatis diuinæ, vel humanæ non ſolùm ſint inhabiles ad beneficia conſequenda, ſed etiam ipſo iure priuentur beneficiis ante parentum crimen conſecutis) teneant Geminianus *in c. vt commiſſi § priuandi de hæret. in 6.* Ioan. Monachus *ibidem ante n. 1 verſ 68.* Dominic. *n. 4.* Franchus *in cap. felicis n. 6. de pœnis in 6.* *Alexander ad Bartol. in l. quiſquis lit. l. Cod. ad leg. Iul. maie.* Præpoſitus *in c. quo iure diſtinct. 8. col. 3. verſ. nota vlteriùs, & in c. ſatis peruerſum num. 4. diſt. 56.* Ananias *in cap. vergentis de hæretic. num. 12.* Berous *in capite Item cum quis de reſtitution. ſpolit. numero 43.* Imola *in l. in Inſulam ff. ſolut. matrim. circa finem principij* (licet ſub dubio) Tabiena *verb. hæreticus num. 6.* Rota *in vna Conchen. penſionis 1598.* Flamminius *de reſignat. benefic. lib. 3. q. 1. num. 34.* Archidiacon. *in cap. dixit Apoſtolus 24. q. 3.* Bellamera *ibidem 2.* Peregrinus *de Iur. Fiſc. l. 3. tit. 10. n. 2.* Romanus *ſingul. 693.*

in fine. Garzias *de beneſic.part.11.cap.10.num.72. & ſeqq.* Decianus *in tract.crim. l.5.c.20.n.5.* Gundiſaluus *tract. de hæretic.q.23.n.2.* Repertor. Inquiſit. *verb. filij verſ. nunc videndum.* Calderin. *tract. de hæret. rubr. de pœnis hæreticorum filiorum n. 4.* Reſtaurus Caſtaldus *tract. de Imperat. q.118. n.13.* Ioan. Lopez *de obtent.regn.part.5. §.8.* Graſſius *l.2.deciſ.c.11.n.11.* & alij, quos ſupra referebam; ex quibus contra noſtram ſententiam.

3 Obiicies; *In cap.vt commiſſi de hæret. in 6.* Pontifex (enumerans facultates hæreticæ prauitatis Inquiſitoribus conceſſa) tanquam præcipuam, enumerat illam, quod ſcilicet ab Inquiſitoribus declarari debeant eſſe beneficiis priuati hæretici, & hæreticorum fautores, & illorum filij, & nepotes; idque in executionem conſtitutionum Innocentij, Alexandri, & Clementis Prædeceſſorum: ergò.

Reſpondetur; nego conſequentiam; quia id, quod dicitur *in citato capite, vt commiſſi*, intelligi debet de beneficiis à filiis obtentis, poſtquam eorum parentes in hæreſim inciderunt; iuxta id, quod habetur *in c.2. §.hæretici eodem tit de hæret. in 6.* Vbi filij hæreticorum, & eorum nepotes non priuantur beneficiis ante parentum delictum obtentis, ſed ſolùm redduntur inhabiles ad ea impoſterum conſequenda, ſicuti patet ex illa particula: *non admittantur.* Quæ particula ſolùm ſignificat, quòd iſti tales impoſterum non ſint ad beneficia admittendi: quapropter Gloſſa *in Clem. 1. de pœnis verb.obtinendi, & ibidem* præter alios Imola *n 18.* aiunt, quod inhabilitas ad beneficia, & officia obtinenda non priuet beneficiis, & officiis priùs obtentis; ita vt dicendum ſit, quod *in d. cap. vt commiſſi*, nihil de nouo ſtatuatur de beneficiorum priuatione.

4 Inſtabis, quòd, filij hæreticorum priuentur beneficiis ante parentum hæreſim obtentis, decernit Innocentius IV. *in conſtitut.* 8. per ordinem inter ſuas conſtitutiones *in verſ. Cæterùm*, ad quam Bonifacius (dum canonizat Federici conſtitutionem latam contra hæreticos, & hæreticorum fautores, eorumque filios, & nepotes, priuando ſcilicet eos omnibus beneficiis, honoribus, & dignitatibus) ſe refert *in cit. cap.vt commiſſi*; Et quamuis quidem D.Federici conſtitutio defectu poteſtatis ad beneficia Eccleſiaſtica ſe non extenderet, ad ea tamen ſe extendit, poſtquam à Pontifice fuerit approbata. *l.1.Cod.de veter. Iur enucleand. & cap.ad Apoſtolicæ de præbend. in 6.* Ergò recurrit difficultas.

Reſpondetur, nego antecedens; quia id, quod decernit ibi Innocentius IV. intelligi debet de beneficiis, & officiis poſt parentum crimen obtentis: non enim Pontifex ibi voluit inducere ius nouum, ſed ſolùm confirmare, quod de iure antiquo iam ſtatutum fuerat; nempe quod hæreticorum filij, & nepotes priuentur beneficiis poſt parentum crimen obtentis, vti dicebam.

5 Reinſtabis: idem Innocentius IV. in conſtitutione decima per ordinem inter ſuas conſtitutiones prohibet, nè filij hæreticorum ad vllum beneficium Eccleſiaſticum admittantur; ſubditque quod beneficiorum collatio ipſis facta ſit inualida, eoſdemque priuat beneficiis acquiſitis, & reddit etiam inhabiles ad alia acquirenda: Ergò recurrit difficultas.

Reſpondetur: nego conſequentiam; quia ibi Innocentius IV. ſolùm loquitur de beneficiis, quæ filij obtinuerant ad preces parentum hæreticorum; ſubditque, quod huiuſmodi collatio ſit inualida: quemadmodum etiam ſtatuitur *in c.2. §. penultimo de hæret. in 6.* quod ſcilicet omnes collationes ad preces hæreticorum factæ ſint inualidæ, vti etiam dicebam.

6 Vrgebis: Alexander IV. in conſtitutione per ordinem decima inter ſuas conſtitutiones & relata *in d cap. vt commiſſi* ait, quod Eccleſiaſticis beneficiis priuandi ſint hæreticorum filij; dum explicat, quomodo ſe gerere debeant hæreticæ prauitatis Inquiſitores, ſi quando ipſis ab Apoſtolica ſede committitur, quod in hæreticos, & hæreticorum filios animaduertant, illos ſcilicet priuando beneficiis Eccleſiaſticis, honoribus, & dignitatibus: & hoc frequenter accidere, ſubdit idem Pontifex: quod quidem non eſſet, ſi tales pœnæ, quas exequantur contra eos à iure ſtatutæ non fuiſſent; dummodò tunc tales reperti fuerint, non verò in iis, quos emendatos conſtiterit: ergò.

Reſpondetur: nego etiam conſequentiam; neque enim prædicta Alexandri IV. conſtitutio quidquam nobis aduerſatur, cum nihil ibi dicatur de priuatione beneficiorum, ſed ſolùm ibi declaretur facultas, quam habent hæreticæ prauitatis Inquiſitores priuandi filios, & nepotes hæreticorum beneficiis, quod verò priuandi ſint beneficiis, etiam ante parentum crimen acquiſitis, nihil ibi dicitur.

Reurgebis: quod, hæreticorum filij beneficiis ante parentum hæreſim obtentis priuentur, pro abſoluto præſupponit Pontifex *in c 1. de ſchiſmatic. in 6.* vbi, cum ſchiſmatici, ipſorumque filij puniendi veniant, eos indiſtinctè beneficiis omnibus Eccleſiaſticis tam obtentis, quam obtinendis indignos reddit, vt propterea ex hoc ceſſet obiectio, quod ille ſit caſus ſpecialis; quia, licet fuerit particularis prouiſio, pœnæ tamẽ in decimo caſu inuoctæ cum iam ſchiſmaticis, tanquam hæreticis, infligantur, omnibus hæreticis communes præſupponantur; ita vt ſi extenſio aliqua ibi fiat, ea ſit, quod hæreticorum pœnæ ad ſchiſmaticos etiam extendantur; ita Doctores, quos ſequitur Bero. *in cap. Item cum quis de reſtitut. ſpol n 44 circà finem.* 7

Reſpondetur, nego antecedens; neque ibi quidquam dicitur contra noſtram opinionem: cum ibi ſolùm ſit ſermo de hæreticis, quos vltrò concedo, ipſo iure priuatos eſſe omnibus beneficiis, etiam obtentis ante hæreſim: At de filiis hæreticorum, ſi hi fuerint Catholici, nihil prorſus dicitur.

Ter vrgebis: hoc ſaltem clarè diſponit Nicolaus 8
III. *in conſtitut.* 2. per ordinem inter ſua, ibi: [Nos enim prædictos ex nunc priuamus beneficiis acquiſitis, volentes, vt tales & habitis perpetuò careant, & ad alia ſimilia nequaquam in poſterum admittantur:] quæ conſtitutio non poteſt dici antiquata (ita vt contrarium de conſuetudine ſeruetur) quia per conſtitutionem Pauli IV. 42. per ordinem inter ſuas, omnes antiquæ ſummorum Pontificum conſtitutiones contra hæreticos, & hæreticorum fautores, eorumque filios latæ renouantur; tum quia non multò priùs à Paulo III. *in extrauaganti* 20. per ordinem inter ſuas, & poſtea ab aliis ſummis Pontificibus contra læſæ maieſtatis humanæ, & diuinæ reorum filios id ſeruatum videtur.

Reſpondetur: nego etiam antecedens; quia Nicolaus III. ſolùm loquitur ibi de beneficiis poſt parentum delictum obtentis ſcilicet, quæ iure prohibente ſunt à dictis hæreticorum filiis acquiſita: nec ibi Nicolaus aliquid aliud de nouo ſtatuere voluit: eodemque modo reſpondetur ad conſtitutionem Pauli IV. & ad alteram Pauli III. Nihil enim in eis etiam aliquid de nouo ſtatuitur, ſed ſolùm quod de iure antiquo iam ſtatutum erat.

Obiicies ſecundò: Filiis propter delicta parentum 9
pœna imponitur non ex eo, quod filij prouenerint ex radice infecta, & ſanguine improbato (cum crimen ſit merè ſpiritale, non trahens originem, vel commercium à radice, vel à ſanguine) ergò non intrat diſtinctio, vtrum filij ſint nati ante, vel poſt delictum parentis: ſic Doctores, quos ſequitur Claudius *in l.ſi quis id quod n.19. ff.de Iuriſd omn.iudic.*

Reſpondetur: nego ſimiliter antecedens; quia ratio, cur filiis propter delicta parentum pœna imponatur, eſt hæc ipſa, quod filij proueniant ex radice infecta, & ſanguine improbato, ſicuti patebit ex iis, quæ dicam *infrà dubit.176.*

Inſtabis: hæreticorum filij priuantur beneficiis vt 10
filij (quod æquè conuenit filiis iam natis, ac naſcituris: ſic Doctores, quos ſequitur Zabarella *in cap.quibuſdam extra de pœnis verſ. quæro an filij*) & hoc, vt parentes in filiis acriùs puniantur, iuxta textum *in lib. Iſti* quidem

quidem circa fin.ff.quod met.cauſ. & in c.Afferte de præſumpt. Cum pater magis timeat, poſſe affligi filios, quam ſeipſum. Gloſſa *in Extrauag. Ioann.XXII. § filij eius de pœnis.* Oſtienſ.*in c.Vergentis in finalibus verbis de hæretic.*& Io.Andr.*ibid.in verſ.Progenie:* Quæ quidem ratio magis militat in filiis iam natis, quam in filiis naſcituris, cum fortaſſe hæretici poſt delictum filios non ſuſcipiant; & maior ſit pœna, videre infamatum filium iam adultum, & forſan in dignitate conſtitutum, quam filium minorem & forſan infantem, qui nihil adhuc cognoſcit; & cùm præterea filij iam nati faciliùs quàm filij naſcituri poſſint patris actiones, quas vident, imitari: quæ fuit ratio præcipua propter quam quod filij in huc propter delicta parentum puniantur, ſancitum fuit.

Reſpondetur: Diſtinguo antecedens: Hæreticorum filij puniuntur vt filij; vt hæreticorum propriè, & formaliter, ſcilicet eorum,qui iam erant hæretici,concedo; vt filij hæreticorum impropriè &; materialiter, ſcilicet eorum qui poſtea in hæreſim inciderunt, iuxta ea quæ diffusè dicam *infrà cit.dub.*177. nego,cùm pœnæ ſint potiùs reſtringendæ quàm amplianda;tum quia plures ſunt rationes, ob quas filij propter parentum delictum puniuntur; & quamuis vna ſit, vt hac ratione puniantur parentes videntes, filios affligi; noluerunt tamen leges punire filios, priuando eos beneficiis legitimè iam obtentis, quia eùm iam acquiſitum ſit filiis ius, non debet iis illud auferri per ſubſequentem parentum calamitatem, iuxta id quod habetur *in §.Etſi,inſtit.de ingenuis, in l.filiam, in l.mancipatum, §.1.ff. de Senatoribus, & in l.generalis, ff. de rit. nupt.* Tum quia præcipua ratio eſt, ne filij parentes imitentur, tanquam nati ex radice infecta & ſanguine improbato (in quibus filiis eſt maior timor, vt *infra* dicetur,) quæ ratio ſolùm reperitur in filiis conceptis poſt delictum parentis,& non ante; & ideò lex pœnalis extendi non debet ad filios conceptos ante.

11 Reinſtabis: Filij priuantur beneficiis obtentis poſt delictum parentum: ergo priuabuntur etiam beneficiis obtentis ante delictum eorumdem. Conſequentia probatur,quia ratio cur filij propter delicta parentum priuentur beneficiis, eſt vt hac ratione parentes puniantur in filiis.

Reſpondetur: Nego conſequentiam, & ad probationem reſpondeo, quod ratio, ſicuti dicebam, eſt, vt ſic parentes puniantur in filiis, qui ſint filij delinquentium propriè & formaliter, non autem qui ſint filij delinquentium impropriè & materialiter; præſertim cùm pœnæ ſint reſtringendæ; tum ſecundò,quod,cùm filij legitimè, & nullo iure prohibente, beneficia acquiſiuerint ante parentum delictum, non debent ſine propria culpa illis priuari; priuantur autem beneficiis acquiſitis poſt delictum parentum, quia iure iis prohibetur tunc conſecutio beneficiorum, præſertim cùm leges pœnales non extendantur ad caſus non expreſſos ob ſimilitudinem rationis; tum tertiò, quod eſt maior ratio, cur filij concepti poſt delictum parentum priuentur beneficiis, quia iſti trahunt originem ex ſanguine parentum iam infecto; præſertim cum timor ne filij imitentur parentes, oriatur præcipuè (ſicuti dicam *citata dubitatione* 176) ex ſanguine prædictorum parentum infecto; & ideò iura voluerunt beneficiis priuare filios conceptos poſt delictum parentum, non autem conceptos ante delictum eorumdem.

12 Vrgebis: In crimine læſæ majeſtatis humanæ per poteſtatem ciuilem, ſeu laicalem, id indiſtinctè ſtatutum fuit *ex l. Quiſquis, Cod.ad leg.Iul.maieſt.* Sic Doctores,quos ſequitur Claudius *in l. ſi quis id quod,n.19. ff.de iuriſdict. omn. iudic.* & Gygas *in tract. de crim.læſ. majeſt.q.5.* Ergo multò magis idem ſeruandum erit in crimine læſæ majeſtatis diuinæ; cùm crimen læſæ majeſtatis diuinæ ſit enormius crimine læſæ majeſtatis humanæ; ſicut in terminis argumentatur Innocentius III. *in cap. Vergentis de hæretic.*

Reſpondetur: Nego antecedens, quia filij committentium crimen læſæ majeſtatis humanæ, non priuantur beneficiis ante parentum crimen obtentis, vti dicam *infrà dubit.*177.præſertim *petit.*1. vbi etiam explicabo dictam *l.Quiſquis.*

Reſpondetur ſecundò: Tranſeat antecedens; at nego conſequentiam, quia non valet argumentum à pœnis ſtatutis contra crimen læſæ majeſtatis humanæ ad crimen læſæ majeſtatis diuinæ; cùm in pœnalibus (præſertim contra innocentes & non delinquentes) non ſit facienda extenſio. Sic Doctores, quos ſequitur Bartholom.Soccin.*n.*11. agens de pœnis ſtatutis *in dicta l. Quiſquis.* & Gygas *vbi ſuprà lib.3. tit.1. de pœnis quas incurrunt filij committentes id crimen,q.17. circa fin.* vbi ait, quod liceat argumentari à crimine læſæ majeſtatis humanæ ad crimen læſæ majeſtatis diuinæ, in iis ſolis quæ ſunt in iure expreſſa; cùm igitur iuxta noſtram opinionem non ſit in iure expreſſum, quod filij priuentur beneficiis obtentis ante parentum hæreſim, non eſt cur hanc pœnam (etiamſi concederemus, eam eſſe ſtatutam contra filios parentum committentium crimen læſæ maieſtatis humanæ) illis infligamus; præſertim eùm ſæpè contingat, quod iuſtis de cauſis grauiora delicta mitioribus pœnis quàm leuiora puniantur.Sic Doctores, quos ſequitur Couarr. *lib.2.var.reſol.c.8.n.4.* 13 14

15 Vt omittam Innocentium III. non ex eo quod crimen læſæ maieſtatis diuinæ eſt grauius crimine læſæ maieſtatis humanæ,argumentari,filios hæreticorum incurrere eaſdem pœnas, quæ ſunt ſtatutæ contra filios committentium crimen læſæ majeſtatis humanæ, ſed tantùm ex maiori grauitate peccati hæreſis vult probare, ſe non ſine cauſa hæreticis bonorum confiſcationem infligere, cùm ius ciuile committentibus crimen læſæ maieſtatis humanæ (quod eſt leuius peccatum) eamdem bonorum confiſcationem infligat: quapropter ex eo Textu ſolùm deducitur,quod poſſit quidem pœna inflicta crimini læſæ maieſtatis humanæ, infligi etiam hæreſi, non tamen deducitur, quod omnis pœna inflicta per ius ciuile alicui crimini, ſit etiam de facto inflicta hæreſi; quinimò potiùs deducitur quod pœna inflicta illi crimini, non ſit hæreſi infligenda à Iudice, niſi etiam ea de facto hæreſi inflicta fuerit à iure.

16 Objicies tertiò: Si vera eſſet noſtra opinio, præcipuè id eſſet, quia huius ſententiæ videtur eſſe S. Auguſtinus (vt refertur *in c.Iam itaque primo q.4.*) Sed S.Auguſtinus (cùm adducat illud Domini per Ezechielem: *Anima quæ peccauerit, ipſa morietur,*) intelligi debet de pœna ſpirituali, (vt etiam ex eiuſdem S. Auguſtini dictis declaratur *in c.Si habes 24. q.3.* Tum etiam quia, creſcente hæreticorum corruptela, ad reprimendam audaciam illorum, qui vix vllis pœnis reſipiſcunt, augendæ erunt pœnæ,ſicut innuit Summus Pontifex *in d. Vergentis in princ.* vbi pœnæ contra hæreticos latæ, etiam ad hæreticorum filios extenduntur,) ergo,&c.

Reſpondetur: Concedo maiorem; Et quidem S. Auguſtinus eſt apertè noſtræ ſententiæ, tum *in d. c. Itaque (quod eſt deſumptum ex Epiſt.ipſius 23. ad Bonifacium,)* tum *in c.Quaris de conſecrat.diſt.4.*(quod etiam eſt deſumptum ex eadem epiſtola,) tum *in c.Non imputantur 1 q.4.* (quod Gratianus tribuit eidem Auguſtino id aſſerenti *in epiſt.75. ad Auxilium,*) tum *in Pſal.84. & Deuter.* 42. At nego minorem; quia falſum eſt, quod S.Auguſtinus ibi loquatur ſolùm de pœna ſpirituali; cùm in prædictis locis dicat: quod parentum peccata non noceant filiis antea natis, noceant verò filiis poſtea naſcituris: quod intelligi non poteſt de pœna ſpirituali; cùm propter peccata parentum filij nec antea nati, nec poſtea naſcituri vllam pœnam ſpiritualem incurrant, vt ait idem S. Auguſtinus *Ioſue 1.* quapropter *in d.c.Non imputantur,* legitur: [Non imputantur filiis peccata parentum,quæ poſt eorum natiuitatem à parentibus committuntur.]Non igitur S.Auguſtinus

guſtinus intelligi poteſt de pœna ſpirituali ; cùm abſolutè dicat, quod filij propter peccata parentum nulla pœna ſpirituali ſint afficiendi.

17 Vt omittam, S. Auguſtinum ibi non loqui ſolùm de hæreſi, ſed etiam de aliis delictis grauibus, quæ etiam ſuo tempore propter delictum parentum in filiis puniebantur, vti patet *ex l. Quiſquis, Cod. ad leg. Iul. maieſtatis*, lata per multos annos ante mortem S. Auguſtini lata, in qua filij parentum committentium crimen læſæ maieſtatis grauiter puniuntur.

18 Obiicies quartò : Si vera eſſet dicta noſtra opinio, id eſſet, quia in Concilio Toletano 13. *cap.* 1. mandatur, quod ex benignitate reſtituantur ad priſtinos honores filij hæreticorum nati poſt delictum parentum, ſi ipſorum parentes reſipuerint ; at hoc non multum viget, quia illud Concilium non eſt generale ; tum quia exinde non neceſſariò infertur, quod filij nati ante delictum parentum dicta benignitate non indigeant ; cùm per Concilium prouiſum fuerit in eo caſu tantùm, tanquam in caſu magis dubitabili, argumento *l. ſi, Cod. qui atat ſe excuſ. lib.* 10.

Reſpondetur : Concedo maiorem ; ſiquidem tale Concilium multum fauet noſtræ opinioni, cùm ſupponat quod filij concepti ante delictum parentum non indigeant, vt ipſis ignoſcatur, vti patet ex illis verbis : [Quod & de filiis eorum decernimus obſeruandum, qui poſt admiſſum ſcelus nati eſſe produntur.] At nego minorem ; quia, quamuis illud Concilium non fuerit generale, magnæ tamen eſt apud omnes auctoritatis, cùm ei interfuerint ferè omnes Hiſpaniarum Epiſcopi, ſicut præter alios tradit Couarr. *lib. 2. var. c. 8. n. 5.*

19 Obiicies quintò : Iſti hæreticorum filij ſunt perpetuò infames infamia iuris. Couarr. *cit. c.* 8. *n.* 1. *verſ.* 1. & Alphonſ. à Caſtro *de iuſt. hæret. punit. lib. 2 c. 12 paulò poſt principium, verſ. Propter hanc cauſam. ex c. ſi quis 6. q. 1. & ex c. Vergentis de hæreticis.* Ergo ſunt ipſo iure priuati, vel ſaltem priuandi beneficiis etiam obtentis; *l. 2. §. Miles, ff. de his qui notant. infam.* & *l. infam. Cod. de decurion. lib.* 10. & docent Gloſſa *in regula infamia, de regul. iur. in 6.* Io. de Imola *in l. inſulam, ff. ſolut. matrim.* Præpoſitus *in c. Satis peruerſum. diſtinct.* 50. Roman. *ſingul.* 693. & alij.

Reſpondetur : Nego antecedens, ſicuti dicebam, ſuprà, & dicam etiam infrà ex probabiliori ſententia Doctorum : At tranſeat pro nunc antecedens, diſtinguo tamen conſequens ; ſi fuerint infames ob delictum proprium, concedo : ſi fuerint infames ob ſolum delictum parentum, nego : nam in tali caſu non priuantur beneficiis antea obtentis, ſed ad ſummum obtentis poſt delictum parentum : immò non deſunt Doctores, qui putent, quod neque priuentur beneficiis etiam poſtea obtentis.

20 Obiicias ſextò : Inquiſitores proferunt ſententiam condemnantem hæreticos, eorúmque filios, & reddentem eos inhabiles ad habendum, tenendum, & poſſidendum dignitates, beneficia, & officia, tam Eccleſiaſtica quàm ſæcularia : quibus verbis aptè comprehenduntur & obtenta & obtinenda ; ergo.

Reſpondetur : Nego conſequentiam ; quia Inquiſitores vtuntur hac formula ordinaria, in qua nihil certi de hoc ſtatutum eſt ; & noluerunt per illam definire quidpiam, ſed tantùm voluerunt, quod diſputatio remittatur viris Theologiæ & vtriuſque Iuris peritis, præſertim quia in fine prædictæ ſententiæ Inquiſitores ſe remittunt ad ea, quæ de iure ſtatuta ſunt : quapropter, cùm (ſicuti probabam) iura intelligenda ſint de filiis conceptis poſt delictum parentum, non autem ante, fit quod ſententia Inquiſitorum etiam non comprehendat filios conceptos ante.

COROLLARIVM II.

An hæreticorum filij ſint, ſaltem à iudice Eccleſiaſtico, priuandi beneficiis obtentis ante Parentum hæreſim.

S V M M A R I V M.

1 *Hæreticorum filij neque ſunt à iudice Eccleſiaſtico priuandi beneficiis obtentis ante Parentum hæreſim ; quia nullo iure id habetur, ſed ſolùm redduntur inhabiles ad alia in poſterum obtinenda.*

2 *Textus* in cap. felicis, §. quod ſi quis de pœnis in 6 *vbi habetur, quod filij parentis percutientis Cardinalem ipſo iure ſunt priuati beneficiis obtentis ante parentis delictum, non poteſt trahi ad diſpoſitionem non expreſſam in iure in aliis delictis etiam grauioribus, prout non eſt expreſſum idem de filiis hæreticorum.*

HAbetur ſecundò ; quod hæreticorum filij neque ſunt à iudice Eccleſiaſtico priuandi beneficiis obtentis ante parentum hæreſim. Gloſſa *in Clem. 1. §. ipſius de pœnis.* Angelus *de maleſic verb. & eius bona publicamus n.* 27. Clar. *§. hæreſis num.* 16. Couarruuias *l. 2. variar. c. 8. num.* 4. Peña *in direct. inquiſit. part 3. comm.* 163. *verſ. ſententiam.* Hoieda *de benefic. part. 1. cap. 23. num.* 10. Menoch. *conſil.* 805. *num.* 32. Royas *ſingul.* 24. *& ſingul.* 66. *num.* 3. Villadieg. *de hæret. q.* 13. Decianus *l. 5. c. 45. num.* 6. Rebuff *in Praxi part. 3. de mod. amittend. benefic. num.* 25. Repertor. Inquiſ. *verb. filij verſ. ſupradictum eſt*, & *verſ. nunc quæritur.* Paramus *de origin. S. Inquiſit. l. 3. q. 9 num.* 103. Maiolus *l. 5. de irregularit. c. 47. num.* 6. Azeuedo *lib. 8 tit. 3. leg. 1. num.* 204. Didacus Perez *l. 8. tit. 7 leg. 1. verſ. Tenendo priorem opinionem.* Guttier. *l. 1. canonic. quæſt. c.* 30. *num.* 38. Surd. *conſil.* 386. *num.* 3. Graffius *l. 2. c.* 11. *num.* 21. Salzedo *in Practica Bernardi Diaz. c* 114. *verſ. quinimò filij.* Simanch. *de Catholic. Inſtitut. tit. 29. n. 1.* & *in Enchiridion tit.* 63. *n.* 9. & alij paſſim. 1

Ratio ; quia etiam nullo iure habetur, quod hæreticorum filij priuandi ſint beneficiis obtentis ante parentum hæreſim, ſed ſolùm redduntur inhabiles ad alia in poſterum obtinenda.

Quamuis contrarium teneant Imola *in l. inſulam in principio ff. ſol. matrimon.* Palacius *rubr. de Regno Nauarr. part* 5. §. 8 Henricus *in cap. Vergentis col. 4. de hæretic.* Ananias *ibidem col.* 2. Ioan. Andreas *in cap. vt commiſſi col.* 2. Dominicus *ibidem §. priuandi.* Gygas *l. 3. de crim. læſ. maieſt tit. de pœnis*, quas filij incurrunt, *q* 11. & alij, quos ſequitur Suarez *tom 5. diſput. 4. ſect. 3. n.* 2. Ex quibus contra noſtram opinionem.

Obiicies ; *In cap. felicis §. quod ſiquis de pœnis in 6.* habetur quod filij parentis percutientis Cardinalem ipſo iure ſint priuati beneficiis obtentis ante parentis delictum ; (cùm tamen tale delictum ſit leuius delicto læſæ maieſtatis diuinæ, vel humanæ :) Ergo. 2

Reſpondetur : nego conſequentiam ; quia non in caſu noſtro valet argumentum : Quod enim filij parentis percutientis Cardinalem priuentur beneficiis obtentis ante parentis delictum, eſt expreſſum in iure ; non eſt autem expreſſum ſimiliter de filiis hæreticorum, &c.

COROLLARIVM III.

An hæreticorum filij ſint priuati ipſo iure beneficiis poſt parentum hæreſim, & reddantur inhabiles ad alia beneficia obtinenda, priuſquam parentes de hæreſi condemnentur?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum filij non ſunt priuati ipſo iure beneficiis obtentis poſt parentum hæreſim, nec redduntur inhabiles ad alia beneficia obtinenda, priuſquam parentes de hæreſi condemnentur, nec debent illis beneficiis priuari, ſed ſolùm redduntur inhabiles ad acquirenda, & retinenda illa beneficia, quæ poſt parentum condemnationem obtinuerunt: ceſſat enim ratio diſpoſitionis priuſquam ſit lata ſententia declaratoria criminis.*

2 *Filij concepti ante parentum delictum, non ſunt infames, nec inhabiles ad beneficia conſequenda, nec priuantur beneficiis obtentis etiam poſt parentum condemnationem.*

1 Habetur tertiò, quod hæreticorum filij non ſunt priuati ipſo iure beneficiis obtentis poſt parentum hæreſim, nec redduntur inhabiles ad alia beneficia obtinenda, priuſquam parentes de hæreſi condemnentur, nec debent illis beneficiis priuari, ſed ſolùm redduntur inhabiles ad acquirenda, & retinenda illa beneficia, quæ poſt parentum condemnationem obtinuerunt; ſic Doctores, quos ſequitur Peña *in direct.Inquiſ. p.3.commentar.163.verſ.ſententiam*, & Suarez *tom.3.diſp.4.ſect.3.num.2.*

Ratio; quia tales filij priuantur beneficiis obtentis poſt parentum hæreſim, vel quia ſunt infames (vt etiam tenet communis opinio) vel ſaltem quia ex alio capite ſunt inhabiles ad ea conſequenda (vt dicebam *ſuprà in principio dubitationis præſentis*) ſed priuſquam parentes condemnentur de hæreſi, non ſunt tales (vt dicebam *ibidem*, & dicam etiam *infrà in corollario 5.*) Ergo non priuantur beneficiis obtentis (etiam poſt parentum hæreſim, priuſquam parentes de hæreſi fuerint condemnati.) Quod ſi ante condemnationem eſſent notoriè hæretici, tunc eſſent inhabiles ad beneficia acquirenda, adeò quod ſi illa obtinerent, inualidè obtine-
2 rent, vt dicam *infrà cit.coroll.5.* Filij præterea concepti ante parentum delictum non ſunt infames, nec inhabiles ad beneficia conſequenda, nec priuantur beneficiis obtentis, etiam poſt parentum condemnationem; nec debent illis priuari; quia filij concepti ante parentum delictum nullas pœnas incurrunt propter crimen parentum, vti dicebam *ſuprà*; & iterum diffusè dicam *infrà dubitatione 176.*

COROLLARIVM IV.

An non ſolùm filij hæreticorum, & eorum Fautorum, Defenſorum, Receptatorum, & credentium ſint priuati beneficiis, ſintque inhabiles ad alia conſequenda, (ſicut etiam ad officia publica modo, quo ſuprà explicabam) ſed etiam eorum deſcendentes, atque nepotes vſque ad ſecundam generationem?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum filij, & eorum Fautorum, Defenſorum, Receptatorum, & credentium ſunt priuati beneficiis, ſuntque inhabiles ad alia conſequenda, & ad officia etiam publica, ſicque eorum deſcendentes, atque nepotes vſque ad ſecundam generationem.*

2 *Limita dictam pœnam habere tantùm locum in filiis, & nepotibus deſcendentibus per lineam maſculinam, ſeu paternam vſque ad ſecundam generationem, id eſt filios, & nepotes: per lineam verò fœmininam, ſeu maternam vſque ad primam generationem, id eſt vſque ad filios: licet enim tam pater, quàm mater concurrant ad generationem, magis tamen concurrit pater, quàm mater.*

3 *Conſtitutio Pauli IV. apud Nauarrum* lib.5. conſil. tit.de Iudæis, & Saracenis conſ.1. *&c. prohibet, quod amittantur deſcendentes ex hæreticis, vel Iudæis atque ad quartam generationem; at præterquam quod non eſt vſu recepta, loquitur ſolùm de admiſſione ad Religionem Sancti Franciſci; & limitata fuit à Sixto V. vſque ad ſecundum gradum in linea paterna, & vſque ad primum in linea materna.*

4 *Conſtitutio prædicta Pauli IV. ex æquitate iuris non habet locum in iis, qui ſponte, nullo cogente metu, conuerſi ſunt.*

Habetur quartò, quod ſic; & patet *ex cap. Vt commiſſio, §.priuandi, & ex c. Quicumque, §.hæretici de hær.in 6.*& *ex Conſtitutione Innocentij IV. Nouerit Vniuerſitas verſ.hæretici, apud Peñam inter literas Apoſtolicas.* Quod deinde tamen limitatum eſt in filiis, & ne- 1 2
potibus deſcendentibus per lineam maſculinam, ſeu paternam vſque ad ſecundam generationem, ideſt, vſque ad filios, & nepotes: per lineam verò fœmininam, ſeu maternam vſque ad primam generationem, ideſt, vſque ad filios, *ex c. ſtatutum 2.de hær.in 6.* Ibi: [Primum, & ſecundum gradum per paternam lineam comprehendere declaramus; per maternam verò dumtaxat ad primum volumus hoc extendi.] Et docent *ibid.* Gloſſa *verbo inane*, Gemminan.*n.2.* Io.Monach.*n.1.& ſeqq.* Molina *de iuſt.tom.3.diſp.658 n.19.* Azor.*tom.1.lib.8.cap.13.* Suarez *tom.5.de cenſur.diſp.43.ſect.3.n.1.* & alij, quos ſequitur Sanchez *lib.2.moral.c.27.n.2.*

Ratio, quia, licet tam pater, quàm mater concurrant ad generationem (quod inde probatur; quia ſi equus copulam habeat cum aſina, vel aſinus cum equa, proles, quæ naſcitur ex tali copula, etiam quoad figuram externam, participat de vtroque, ergo ſignum eſt, quod ad generationem animalium concurrat tam pater, quàm mater), magis tamen concurrit pater, quàm mater: ergo filius magis inficitur (ſicut etiam & magis nobilitatur) ex ſemine patris, quam ex ſemine matris.

Confirmatur; quia propterea etiam ordinariè magis filius repræſentat, & ſequitur patrem, quàm matrem.

Obiicies: Conſtitutio Pauli IV. *apud Nauarrum* 3
lib.5. conſil.titul.de Iudæis & Saracenis conſ. 1. & apud Rodriquez tom 1. quæſt.regul. q.14.a.1. & 2. prohibet, quod admittantur deſcendentes ex hæreticis, vel Iudæis, vſque ad quartam generationem: ergo pœnæ contra hæreticos latæ non ſolùm extenduntur vſque ad primam, & ſecundam, ſed etiam vſque ad quartam generationem.

Reſpondetur (vt omittam nonnullos Doctores, quos ſequitur Auila *de cenſur.p.7 diſp.4.dub.3.* ſentire, quod talis Conſtitutio non ſit vſu recepta.) Nego conſequentiam; quia dicta Conſtitutio loquitur ſolùm de admiſſione ad Religionem ſancti Franciſci; ſicuti patet ex verbis eiuſdem Conſtitutionis, & notat Rodriq.

cie

*cit.art.*1. vbi ſubdit, quod eadem Conſtitutio limitata ſit à Sixto V. iuxta teſtrictionem *c. ſtatutum 2.de hær. in 6.* ſcilicet vſque ad ſecundum gradum in linea paterna, & vſque ad primum in linea materna. Videri etiam poterunt Nauarrus, & Auila *locis ſuprà citatis*, qui tenent, quod licèt dicta Conſtitutio (quam ſubdunt, fuiſſe ad Saracenos extenſam, & confirmatam à Gregorio XIII.) in rigore iutis intelligenda ſit in deſcendentibus ex hæreticis, Iudæis, vel Saracenis) etiam non condemnatis, ſed conuerſis) nihilominus ex æquitate iuris non habeat locum in iis, qui ſpontè, nullo cogente metu, conuerſi ſunt.

COROLLARIVM V.

An ad hoc, vt filij, & nepotes hæreticorum incurrant pœnas irregularitatis, & inhabilitatis ad beneficia non neceſſariò requiratur ſententia iudicis declarantis, parentes fuiſſe hæreticos?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum filij, & nepotes vt incurrant pœnas irregularitatis, & inhabilitatis ad beneficia, non neceſſariò requiritur ſententia iudicis declarantis, parentes fuiſſe hæreticos, ſed ſatis eſt, ſi eos tales fuiſſe conſtet aut per euidentiam facti, aut per propriam parentum confeſſionem in iudicio, in iure enim ita expreſſum eſt.*

1 HAbetur quintò, quod ad hoc, vt filij, & nepotea hæreticorum incurrant pœnas irregularitatis, & inhabilitatis ad beneficia, non neceſſariò requiritur ſententia iudicis declarantis, parentes fuiſſe hæreticos, ſed ſatis eſt, ſi eoſdem parentes fuiſſe hæreticos, vel fautores, defenſores, vel receptatores hæreticorum, conſtet ſolùm etiam aut per euidentiam facti, aut per propriam parentum confeſſionem in iudicio; ita Doctores, quos ſequitur Suarez *tom.5.diſput.43.ſect.3.n.2.* & Sayrus *de cenſur.lib.6.c.10.n.40.*

Ratio; quia *in c.ſtatutum 2.de hær.in 6.* dicitur, quod filij, & nepotes hæreticorum tunc incurrant prædictas pœnas, quando tales eſſe, vel tales etiam deceſſiſſe ipſorum parentes, probatur; at his verbis ſatis innuitur, quod tunc iſti tales incurrant dictas pœnas, quando ipſorum parentes deceſſiſſe in hæreſi, vel per ſententiam iudicis, vel per propriam in iudicio confeſſionem, vel per facti euidentiam manifeſtum eſt; (cùm illud verbum *probatur* in aliis cauſis, & delictis talem ſenſum, & ſignificationem habeat.) Ergo, &c.

COROLLARIVM VI.

An filij, & nepotes hæreticorum, cùm ſint inhabiles ad beneficia conſequenda, non poſſint beneficium (quod antequam inhabiles facti fuiſſent, habebant) permutare?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum filij, & nepotes cùm ſint inhabiles ad beneficia conſequenda, non poſſunt beneficium, quod antequam facti fuiſſent inhabiles, habebant, permutare, ſi enim id faciant, talis permutatio eſt inualida: nam ſi ſunt inhabiles ad conſequendum, ſunt etiam inhabiles ad permutandum.*

2 *Beneficij permutatio facta ab excommunicato, cùm is ſit incapax, & inhabilis ad acquirendum aliquod beneficium de nouo, eſt inualida.*

HAbetur ſextò, quod filij, & nepotes hæreticorum, cùm ſint inhabiles ad beneficia conſequenda, non poſſunt beneficium (quod antequam facti fuiſſent inhabiles, habebant) permutare; adeò quod ſi permutent, talis permutatio ſit inualida. Gloſſ. *in Clem.1.de pœnis, verb.Obtinenda*, Cardinalis *ibid n.4 q.3.* & communiter alij Canoniſtæ. 1

Ratio; quia prædictæ perſonæ ſunt inhabiles ad conſequendum aliquod beneficium: ergo etiam ad permutandum: antecedens ſupponitur. Conſequentia probatur; quia in permutatione acquiritur cum alterius reſignatione de nouo aliquod beneficium.

Confirmatur; quia excommunicatus (cùm ſit incapax, & inhabilis ad acquirendum aliquod beneficium de nouo) ſi permutet beneficium cum alio; talis permutatio eſt inualida; ſic communiter Doctores, quos ſequitur Couarruuias *in c.Alma mater p.1.§.7.n.2.* Ergo (cùm prædictæ perſonæ ſint etiam ſimiliter inhabiles, ſi ſimiliter permutent beneficium cum alio, ſimiliter etiam permutatio erit inualida. 2

COROLLARIVM VII.

An filij, & nepotes hæreticorum (ſicut poſt parentum hæreſim ſunt inhabiles ad beneficia conſequenda, & priuantur beneficiis conſecutis, eo modo, quo ſuprà dicebam) pari ratione ſint inhabiles ad penſiones, & eis, etiam conſecutis, priuentur?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum filij, & nepotes, ſicut per parentum hæreſim ſunt inhabiles ad beneficia conſequenda, & priuantur beneficiis conſecutis, ita ſunt etiam inhabiles ad penſiones, & iis etiam conſecutis priuantur; quia in tali caſu nomine beneficiorum veniunt etiam penſiones.*

2 *Beneficiorum incapaces, ſunt etiam incapaces penſionum.*

HAbetur ſeptimò, quod ſic Garzias *de benef.p.12.c.10.§.1.num.74.* Gygas *de penſion q.94.n.7* Rota *in vna Conchenſi penſionis 6. Martij 1598. verſ quod ſi priuantur, & in vna Hiſpalenſi penſionis apud Puteum deciſ. 350.lib.1.* & paſſim Doctores, quos ſequitur Farinac. *de hæreſi q.191.§.2.n.60.* 1

Ratio; quia *in c.vt commiſſi de hær.in 6.* dicitur, quod iſti tales priuentur quibuſcumque beneficiis; *& in c.2. §.hæretici eod.tit.* habetur, quod iidem nullum poſſint habere beneficium; at, cùm iura de beneficiis ita loquuntur, nomine beneficiorum veniunt etiam penſiones. Gloſſ. *in Clem.2. verb.Quodcumque, de vita, & honeſtate Cleric.or. & in c.Quicumque, §.hæretici verb.Beneficium lib.6.* Abbas *in c.ad audientiam 2.n.6. verſ.Dicerem tamen de reſcript.* Felin. *ibid.in princ.& in cap.Poſtulaſti n.8.in eod.tit.* Caccialupus *de penſion.q.30.n.3.* Mandoſ. *in Regul.Cancell.33. q.6.n.2.* Rebuff. *de pacific. poſſeſſor.n.114.* Gygas *de penſion.q.28.n.11.* & alij communiter ex eo, quod verbum *Quodcumque ex c.ſolita benignitatis circa fin. de maiorit. & obed.* importet omnimodam generalitatem (in qua comprehenduntur etiam penſiones: quod etiam eſt verum in literis ad beneficia,

quæ

quæ tamen vt ambitioſæ ſtrictam habent interpretationem.) Ergo, &c.

a Confirmatur; quia incapaces beneficiorum ſunt etiam incapacea penſionum. Nauarr.*conſ.11.n.2.de temporibus ordin.* Zerul.*in prax.Epiſc.p.2.verb.Irregularitas,§.8.& verb.Penſio;§.6.*Garzias *de beneſ.p.1.c.5.num.121.* (qui ſubdit, quod hoc ſaltem ſit verum ſecundùm Curiæ ſtylum, qui ſeruari debet. *c.Quamgrauis de crim. falſ.*) & alij communiter, quos ſequitur Sanchez *de matrimônio lib.7.diſp.44.n.9.*

COROLLARIVM VIII.

An filij hæreticorum pœnitentium, & ad fidem reuertentium, non priuetur beneficiis, nec reddantur inhabiles ad alia beneficia obtinenda; quamuis ipſorum parentes obierint ante peractam pœnitentiam, dummodo tamen eſſent parati ad illam recipiendam?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum pœnitentium, & ad fidem reuertentium filij non priuantur beneficiis, nec redduntur inhabiles ad alia beneficia obtinenda, quamuis ipſorum parentes obierint ante peractam pœnitentiam, dummodo tamen eſſent parati ad illam recipiendam ex ratione deſumpta per Textum* in cap. ſtatutum de hæreticis in 6. *& aliis iuribus.*

1 HAbetur octauò, quod filij hæreticorum pœnitentium, & ad fidem reuertentium non priuantur beneficiis, nec reddunter inhabiles ad alia beneficia obtinenda; quamuis, &c.

Ratio deſumitur *ex c.ſtatutum de hær.in* 6 Ibi;[Non autem illorum, quos emendatos eſſe conſtiterit, reincorporatos Eccleſiæ vnitati.] Et ex Conſtitutione Honorij IV. *Exhibita,*& ex altera Conſtitutione Alexandri IV. *Quod ſuper* apud Peñam inter literas Apoſtolicas, Vbi idem etiam habetur:& docent Gloſſ.*in eit.cap. ſtatutum verb.Reincorporatos,& verbo Parati,*Franchus *ibid.n.2.* Geminian.*in §.hoc ſanè n.2.* & alij communiter Canoniſtæ, Royas *ſing.66.n.3.* Sitrd.*conſ.386.n.* 14. Burſat.*lib.1.conſ.14.n.33.*Pariſius *lib.4.conſ.2.num.185.* Roland.*lib.3.conſ.63.n.27.* Decian.*in tractat.crim.lib 5. c.45.n.5.* Carrer *tract.de hær.n.241.* Tolet.*lib.1.c.69.n.3.* Peña *in direct.Inquiſ.p.3.q.115 commen.162.* Gundiſal. *de hær.q.25.* Cantera *in quæſt.crim.rubr.de hær.c.1.n.11.* Ricciull.*lib.5.c.30.n.41.* & alij, quos ſequitur Sanchez *lib.2.mor.c.27.n.26. & ſeqq.*

An autem neque priuentur beneficiis, neque alia a pœnas incurrant filij, & nepotes hæreticorum (ſi ipſorum parentes ſint mortui quidem Catholici, fuerint tamen, tanquam relapſi in hæreſim, combuſti? Dicam *infrà dubit.ſeq.eiúſque Corollariis.*

COROLLARIVM IX.

An filij, & nepotes hæreticorum (ſi ipſorum parentes in hæreſi deceſſerint) promoueri non poſſint ad ſacros Ordines?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum filij, & nepotes, ſi ipſorum parentes in hæreſi deceſſerint, promoueri non poſſunt ad ſacros Ordines, quia vel ſunt infames, vel ſaltem ex alio capite ſunt inhabiles ad officia, beneficia, & dignitates.*

2 *Idem dic de filiis, & nepotibus eorum, qui commiſerunt crimen læſæ maieſtatis humanæ.*

HAbetur nonò, quod promoueri non poſſunt ad Ordines ſacros. Repertor.Inquiſit. *verbo filij, verſ. Item filij, & verſ. Sed circa ſupradictos.* Surd.*conſ 386. n.4.*Couarruo.*lib.2.var.c.8.n.6.* Maiolus *lib.5.de irregularit.c.46.n.5.*Royas *de hær.p.2.aſſert.42.n.337.*Salzedo *ad Diaz c.13.n.22.* & alij communiter. 1

Ratio; quia vel ſunt infames (vt etiam tenet communis opinio) vel ſaltem ex alio capite ſunt inhabiles ad officia, beneficia, & dignitates, vti dicebam *ſuprà in princ.dubit.præſentis.*

Idémque dicendum de filiis, & nepotibus eorum, qui commiſerunt crimen læſæ maieſtatis humanæ; ſic Doctores, quos ſequitur Maiolus *vbi ſuprà c.47.* & Gygas *lib.3 tit.de pœnis,* quas filij incurrunt *q.12.n.1.* 2

DVBITATIO CLXXV.

An pœnis, quas dicebam *ſuprà Dubitatione* 173. *&* 174. afficiantur filij, & nepotes hæretici damnati in contumacia ob iſtam ſolam?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum filij in contumaciam damnatorum nullam pœnam illis propriam contrahunt, & proinde non ſunt inhabiles ad beneficia, neque irregulares, neque infames, neque incapaces ſucceſſionis; quia ficta confeſſio reſultans ex contumacia non eſt delicti probatio vera, ſed præſcripta.*

2 *Criminis probatio orta ex contumacia non efficit probationem requiſitam ad delictum præiudicans Tertio.*

3 *Sententia lata aduerſùs aliquem præiudicat quidem heredi, ſi tamen non fuerit lata in contumaciam.*

4 *Sententia lata in contumaciam nunquam tranſit in rem iudicatam quoad pœnam corporalem.*

5 *Contumax, de quo loquimur, habetur pro hæretico, & condemnatur velut hæreticus; at non ideò ſequitur, quod filij dicti hæretici contumacis priuantur pœnis ſtatutis contra filios veri hæretici, quia non eſt delicti probatio vera.*

6 *Doctrina prædicta procedit communiter in crimine læſæ maieſtatis diuinæ, vel humanæ; non enim exceptio in contrarium reperitur in iure.*

7 *Confiſcatio bonorum ob ſententiam latam in contumaciam fit in præiudicium filiorum; ita tamen vt illa non ſit pœna directè afficiens filios; ſed indirectè cùm ſit pœna propria ipſius contumacis.*

REſpondetur, quod (quamuis affirment Decianus *lib.7.c.41.n.33.* Peña *in direct. 3.p. q. 115.comment. 164.verſ.Patre damnato,*Sanchez *lib.1.mor.c.27.n.19.*& alij.) Probabiliùs tamen ſit oppoſitum (quod docent Gygas *de crim. læſæ maieſt. lib.3.tit.1. de pœnis* quas incurrunt filij *q.13. n.3,* Roland.*conſ.29.n.1.lib.3.* & Farinacius *q.126 n.180.& q 191 n.78.*) filios ſcilicet, & nepotes hæretici in contumaciam damnati nullam pœnã 1

ipſis

ipſis propriam contrahere, ac proinde non eſſe inhabiles ad beneficia, neque irregulares, neque infames, neque incapaces ſucceſſionis, etiam in ſententia illorum, qui filios veri hæretici infames,& cuiuſlibet ſucceſſionis incapaces eſſe, contendunt.

Probatur; quia ficta confeſſio reſultans ex contumacia non eſt delicti probatio vera,ſed præſumpta:at delicti probatio præſumpta delinquenti ſolùm, non autem & hæredibus nocet; cùm nocumentum hæredibus ex delicto prædeceſſoris verò, non autem ficto prouenire debeat,ſicuti conſtat ex Text. *in l. Eius qui delatorem,ff. de iur.fiſc.* Ibi:[Eius,qui delatorem corrupit,ea conditio eſt,vt pro conuicto habeatur: ſed enim hæc pœna magis eſt, vt aduersùs ipſum locum habeat,qui delatorem redimit. Cæterùm aduersùs hæredem ipſum tranſire nō debet.] Et tradunt Bart. *in l.cùm filiusfamilias num.4.de verb.oblig.* Felin. *in c.Cùm Bertold.n.8.ff.de re iud.* Brun. *de ſtatutis verb.Confeſſio, verſ. An ficta confeſſio,* & Boſſius *de delictis n.6.& tit.Banniti quid amittant n.19.*

2 Confirmatur; quia probatio criminis orta ex contumacia non efficit probationem requiſitam ad delictum præiudicans tertio,ex text. *in l.finali C.de probat.& in l. ſancimus C.de pœn.* & tradunt Bart. *in loc.ſuprà cit.* Dec. *conſ.410.*& Natta *conſ.540.n.29.vol.3.*

3 Confirmatur ſecundò; quia ſententia lata aduerſus aliquem præiudicat quidem hæredi,ſi tamen non fuerit lata in contumaciam; quia tunc ſolùm contumaci, & nō alteri præiudicat,vt habetur *in l.præſes,C.de pignorib.* & tradunt Gygas *de crim.læſ.maieſt. tit quomodo, & per quos q.1.n.35.* & complures alij, quos citat, & ſequitur Farinac. *de delict.& pœn.lib.1 tit.3.q.24.n.176.*

4 Confirmatur 3. quia ſententia lata in contumaciam nunquam tranſit in iudicatum, quoad pœnam corporalem; ita vt quandocumque hæreticus compareat; etiamſi eius ſtatua combuſta fuerit,audiri debeat, Gloſſ. *in c.excommunicamus 1.verb.condemnetur de hæret.* Simanch. *de Cathol.inſtit.lib.2.n.20.* Peña *3.p.direct comment.49.verſ. Adueniente autem.* Sanchez ipſe *lib.2.mor.c.27.n.18.* & alij paſſim; at iuſtum non eſt,vt innocentes puniantur ex ſententia,quæ eſt in pendenti,& quæ poteſt reuocari: Ergo.

5 Obiicies ex Aduerſariis: Contumax, de quo loquimur, habetur pro hæretico, & condemnatur velut hæreticus: *c.cum contumacia de hær.in 6.& c excommunicamus 1.§ qui autem de hær.* Item qui per annum in excōmunicatione perſeuerat, pertinax præſumitur præſumptione iuris,& de iure,& damnatur,vt talis I.Andr.Geminian.& paſſim Canoniſtæ *in cit.c.cum contumacia*: ergo pœnæ,quæ ex hæretico in filios deſcendunt: in huius hæretici,de quo loquimur, damnatione in eiuſdem filiis locum habent.

Reſpondetur: concedo Anteced. hæreticum ſcilicet condemnatū ob ſolā contumaciam haberi pro confeſſo, & conuicto hæretico,& condemnari, tanquā pertinacē hæreticū; at nego conſeq.eius ſcilicet condemnationem alteri,præter ipsū,præiudicare; quia non eſt delicti probatio vera,ſed ficta,& poteſt reuocari,ſicut *ſupr.* dicebā.

6 Inſtabis ex Sanchez *loc.ſupr.cit. n.19.* (cui fauere videntur Bart. *in l.2.§.his n.vnic.de bonis eor.* qui ante ſententiam, Maſcard. *de probat.conc.348.n 35.*& Royas *ſing. 69.n.vnic.*) dicendo,doctrinam noſtram communem nō procedere in crimine læſæ maieſtatis diuinæ,vel humanæ cū tale crimē ſit valde graue,& pernicioſum:Ergo.

Reſpondetur:Nego Aſſumptum; quia talis exceptio nullo iure fundatur:& Bart.Maſcard.& Royas loquuntur de bonorum amiſſionis pœna,quæ hæredi præiudicat non directè, ſed indirectè; cùm hæc non ſit pœna hæredis,ſed contumacis,cui,cùm ſublata ſint bona, ceſſant tranſire ad hæredem.

7 Vrgebis:Bona huius hæretici,de quo loquimur,confiſcantur in præiudicium filiorum:ergo & reliquæ pœnæ in eiuſdem hæretici filiis locum habent.

Reſpondetur:Concedo Antecedens, confiſcationem ſcilicet bonorum ob ſententiam latam in contumaciam fieri in præiudicium filiorum; ita tamen vt illa non ſit pœna directè afficiens filios, ſed indirectè,cùm ſit pœna propria ipſius contumacis; cui bona tolluntur, quibus ſublatis, nihil eſt, quod tranſeat ad hæredes, ſicuti *ſuprà* dicebam.

COROLLARIVM I.

Quidnam dicendum de filiis, & nepotibus hæreticorum, ſi ipſorum parentes ſint quidem mortui Catholici,ſed tamen,tanquam relapſi in hæreſim, combuſti fuerint?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum filij, & nepotes non priuantur beneficiis,neque incurrunt alias pœnas,ſi ipſorum parentes ſint quidem mortui Catholici, ſed tamen, tanquam relapſi in hæreſim,combuſti fuerint;quia diſpoſitio* in c.2.§.hæretici de hær.in 6. *reſtringitur* in c.ſtatutum ſupra cit. *ad filios, & nepotes hæreticorum,qui non ſunt emendati,neque ſunt Eccleſiæ incorporati,contra plures oppoſitum ſentientes.*

2 *Interpretatio benigna facienda eſt,cùm aliquis punitur propter aliorum delictum.*

3 *Hæretici,qui comburuntur eo quod relapſi fuerint in hæreſim,etiamſi illam abiurent, præſumuntur decedere in hæreſi, & illam abiurare ſolùm, ne viui comburantur, ex Auctoribus oppoſita ſententia.*

4 *Hæretici tunc dicuntur incorporati Eccleſiæ, cùm per abſolutionem ſolemnem,& iuridicam reincorporantur Eccleſiæ,& admittuntur ad pœnitentiam iuridicè adimplendam, & non traduntur brachio ſæculari:quamuis enim iſti relapſi ſint ex ſacramento Confeſſionis abſoluti,talis tamen abſolutio ſolùm facit,vt poſſint recipere ſacramentum Euchariſtiæ, & ſolùm prodeſt quoad forum internum.*

5 *Text.* in l.legem C. de nat.liber. *intelligi debet extra caſum hæreſis.*

6 *Sententia tamen ſuperior negatiua, quod ſcilicet in tali caſu non priuentur, auctori videtur probabilior.*

EX dictis ſequitur primò,quod non priuentur bene- 1
ficiis,neque incurrant alias pœnas filij, & nepotes hæreticorum, ſi ipſorum parentes ſint quidem mortui Catholici,ſed tamen,tanquam relapſi in hæreſim,combuſti fuerint; ſicque quod tales filij, & nepotes hæreticorum relapſorum non incurrant pœnas impoſitas filiis hæreticorum. Dominicus *in c.ſtatutum circa fin.de hær.in 6.* Geminian. *ibid.§.hoc ſanè n.2.* Sued *conſ.346. n.24.* Alphonſ.Montal. *in l.Caſtellæ l.2.tit.26.p.7.verſic. Eſt ergo concluſio.* Lupus *de hær.c.18.* Repertor.Inquiſit. *verb.filij,§.nunc.* Henriq. *lib.14.de irregularit.c.5.num.4.* Tolet. *lib.1.c.69.n.4.* Carrera *in quæſt.crim.* (Vbi ſubdit, quod ita deciſum fuerit in Inquiſitione Conchenſi) Ricciull. *lib.5.c.30.n.30.*& alij (vt Nauarrus *c.27.n.205.* Valentia *tom.4 diſp.7.q.19.punct.3. in 3.ſpecie irregularitatis*) quatenus aiunt, quod tunc filij hæreticorum prædictas pœnas incurrant, quando ipſorum parentes in hæreſi obierunt; quibus verbis innuere videntur, quod prædicti filij prædictas pœnas non incurrant, quando ipſorum parentes in hæreſi non obierunt.

Ratio, quia (quamuis *in cap.2.§.hæretici de hæreticis in 6.* dicatur,quod filij,& nepotes hæreticorum afficiendi ſint grauibus pœnis) tamen *in cap. ſtatutum 2. de hæret.in 6.* reſtringitur id (quod *in dict.c 2.* deciſum eſt) ad ſolos filios,& nepotes hæreticorum,qui non ſunt emendati,neque ſunt Eccleſiæ reincorporati; ſed dicti parentes ſunt iam emendati, & Eccleſiæ reincorporati.

Ergo pœnæ ſtatutæ contra filios, & nepotes hæreticorum non extenduntur ad iſtos, quando ipſorum parentes in hæreſim non deceſſerunt.

2 Confirmatur; quia *in l. legem Cod de natur. lib dicitur*, quod cum aliqui propter aliorum delictum puniuntur, facienda ſit benigna interpretatio: ergò iura prædicta interpretanda erunt de filiis, & nepotibus hæreticorum in hæreſi decedentium.

Quamuis contrarium, & quidem ſatis probabiliter, teneant Gloſſa *in c.2. ſtatutum de hæret in 6. verb. Reincorporati.* Franchus *ibidem in fine*, Ioannes Andreas *circà finem*, Burſat. *conſil.*189. *n.*16. *& ſeqq. l* 3. (vbi ſubdit, quod ita deciſum fuerit in Senatu Mantuano) Royas *tract. de hæret. p.*2. *aſſert.*42. *n* 338. Locatus *in Iudicial. Inquiſ. verb. Filij n* 6. *&* 7. Paramus *de orig. S. Inquiſit. l.*3.*q.*9.*n.*209. Suarez *tom.*5 *diſput.*43. *ſect.* 3.*n.*4. Auila *de cenſur. pu.*7. *diſput.*4.*dub.*3. Azot. *tom.*1. *l.*8.*c.*13. *q* 8. *in* 8. *hæret. pœna, & tom.*2.*l.*6.*c.*4.*q.*3. Simanch *de Cathol. Inſtitut. tit.*29. *n.*17. *& in Enchiridion tit.*63. *n.*6.
3 *&* 7. & alij moti ex eo; quia iſti tales parentes præſumuntur deceſſiſſe in hæreſi, & illam denegaſſe ſolùm, ne viui comburerentur: ergò, &

Ad rationem prioris contrariæ ſententiæ reſpondent, negando conſequentiam; quia dicti hæretici relapſi, & brachio ſæculari traditi non ſunt dicendi
4 (ſicuti petit *dictum cap. ſtatutum*) reincorporati Eccleſiæ; ſiquidem tunc hæretici dicuntur incorporati Eccleſiæ, cum per abſolutionem ſolemnem, & iuridicam reincorporantur Eccleſiæ, & admittuntur ad pœnitentiam iuridicè adimplendam, & non traduntur brachio ſæculari. Archidiaconus *in cap. Accuſatus de hæretic. num.* 7. Geminianus *in decimo capite ſtatutum num.* 5. & alij Canoniſtæ ibidem: At, quamuis iſti relapſi ſint in Sacramento Confeſſionis abſoluti, talis tamen abſolutio ſolùm facit, vt poſſint ij recipere Sacramentum Euchariſtiæ; & ſolùm prodeſt quoad forum internum Gloſſa *in cap. ſuper eo de hæretic. in* 6. *verb. deneganda.* Io. Andreas *in d. c. ſtatutum circa finem.* Decian. *lib.*5.*c.*56.*n.*7. Param. *de orig. S. Inquiſit. lib.*5.*q.*9. *n.*159. & alij, quos ſequitur Azor. *tom.* 1. *lib.* 8.*c.*14.*q.*7.

5 Ad confirmationem verò reſpondent, quod dictum *in l. legem C. de natur. liber.* intelligendum ſit, ſi ſimus extra caſum hæreſis: nam in caſu hæreſis fieri debet ea interpretatio, quæ fidei magis fauet. Gloſſ. *in c. Quicumque §. hæretici verb. Beneficium de hær. in* 6. Geminian. *ibid. n.*2. Abbas *in c. ad audientiam* 2. *de reſcript. n.*2. Gygas *de penſion q.*94.*n.*7. & alij *ex l. omnes, § hæreticorum C. de hær.*

6 At adhuc tamen probabilius mihi videtur quod dicebam ſuprà; idque ob rationes dictas, ex quibus facilè reſpondetur ad rationes iſtas oppoſitas.

COROLLARIVM II.

Quidnam dicendum de filiis eorum, quorum ſtatuæ combuſtæ ſunt eo, quod vocati ab Inquiſitoribus ad ſe defendendos de hæreſi, de qua ſunt ſuſpecti non comparuerint?

SVMMARIVM.

1 *Filij eorum, quorum ſtatuæ combuſtæ ſunt, eo quod vocati ab Inquiſitoribus ad ſe defendendos de hæreſi, de qua ſunt ſuſpecti, non comparuerint, non incurrunt omnes pœnas, quas incurrunt filij hæreticorum, qui propter veram hæreſim combuſti ſunt, ſi non præcedant plenæ, & concludentes probationes;*
2 *ſecùs autem, ſi præcedant: Pœna enim illius, qui pro conuicto habetur, tranſire non debet aduersùs hæredem, contra plures oppoſitum ſentientes ex eo, quod Textus in l. eius qui de iur. fiſc. intelligatur, ſi ſimus extra caſum criminis læſæ maieſtatis diuinæ, vel humanæ. Sed oppoſitum eſt probabilius.*

SEquitur ſecundò, quod neque tales filij incurrant omnes pœnas, quas incurrunt filij hæreticorum, qui propter veram hæreſim combuſti ſunt. Gloſſ. *in cap. excommunicamus* 1. *§. Qui autem de hær. verb. condemnetur.* Archidiacon. *in c. ſtatutum de hær. in* 6. *n.*1. Io. Monach. *ibid. n.*4. Gygas *de crim. læſ maieſt. lib* 3. *tit* 1. *de pœnis*, quas incurrunt filij *n.*3. (Vbi tamen ſubdit, id intelligendum eſſe, ſi non præcedant plenæ, & concludentes probationes; ſecùs verò, ſi præcedant plenæ, & concludentes probationes criminis.) Simancha *de Cathol. Inſtitut. titul.*2. *num.*20. *&* 21. *& tit.* 14. *circa finem.* Farinacius *de hæreſ. q.*191. *§.* 2. *num.*68. & alij, quos ſequebar *ſuprà.* 1

Ratio; quia *in leg. Eius qui de iur. fiſc.* dicitur, quod pœna illius, qui pro conuicto habetur; tranſire non debeat aduersùs ipſius hæredem: Eſtque iuxta doctrinam Bartoli *in l. Cùm filiusfamilias in principio, ff. de verb oblig. num.*4. Baldi *l.*2.*C. de edend. n.*25. & aliorum communiter. 2

Quamuis oppoſitum (& quidem etiam ſatis probabiliter) teneant Decianus *in tractat crimin. lib.* . *c.*41. *num.*33. Peña *in director. Inquiſit. part.*3. *comment.* 64. Molina *de iuſt. tom.*3. *part.*1. *diſput.*658. *num.*19. & alij (quos referebam ſuprà) moti ex eo, quia tales parentes reputantur tanquam de hæreſis crimine conuicti, & tanquam hæretici pertinaces. Gloſſa *finalis in uddis. cap. Cùm contumacia de hæreticis in* 6. Geminian. *ibidem num.*11. Ioannes Andreas *in fin.* Franch. *n.*2. & alij Canoniſtæ, Et

Ad rationem prioris contrariæ ſententiæ reſpondent, quod dictum *in l. eius qui de iur. fiſc.* intelligatur, ſi ſimus extra caſum criminis læſæ maieſtatis diuinæ, vel humanæ; quod & adnotauit (ſubdunt ipſi) idem Bart. *in l.* 2. *§. ſi is n. vnic. ff. de ben. cor.* qui ante ſententiam Royas *ſing.*69. *n. vnic.* & Maſcard. *de probat concl.* 348. *n.*35.

At adhuc tamen probabilius etiam mihi videtur, quod dicebam *ſuprà*; idque ob rationes dictas, ex quibus etiam facilè reſpondetur ad rationes oppoſitas.

DVBITATIO CLXXVI.

An beneficiorum, & officiorum priuatio, infamia, & reliquæ pœnæ filiorum propriæ (de quibus dixi *ſuprà Dubitatione* 173. *&* 174.) afficiant etiam filios natos, vel conceptos ante delictum parentum?

SVMMARIVM.

1 *Beneficiorum, & officiorum priuatio, infamia, & reliquæ pœnæ filiorum propriæ præter confiſcationem ſupradictam non afficiunt filios natos, vel conceptos ante delictum parentum; quia ij non dicuntur propriè, vel formaliter filij delinquentis contra plures Doctores contrarium ſentientes, & contra Ceuall. qui ſic ſæpè in Tribunalibus Hiſpaniæ iudicatum eſſe teſtatur.*

2 *Filij patris deportati, quos ipſe genuit ante deportationem, non dicuntur filij patris deportati; ita vt eius pœnas incurrant.*

3 *Filius Senatoris non dicitur is, cuius pater à Senatu amotus eſt antequam naſceretur.*

4 *Filij concepti ante ſeruitutem parentis, ob ipſius ingratitudinem contractam, non amittunt ius libertatis quæſitum.*

5 *Patres Concilij Toletani XIII. concedentes remiſſionem omnibus, qui in infidelitatem inciderant, ad eorum filios, qui poſt admiſſum ſcelus, nati eſſe produntur, priuilegium extenderunt, conſequenter ſuppoſuere, filios natos ante dictum crimen remiſſione non indiguiſſe.*

6 *Delictum parentis quod non poſſit obeſſe filiis ante delictum genitis, probat S. Auguſtinus; quia filij iam in ſe ipſis ſunt, & non in parente.*

7 *Filij ideò propter delictum parentis puniuntur; quia quodammodo ſunt participes criminis parentis, & ſunt eiuſdem parentis audaciæ ſucceſſores. Quæ ratio non verificatur niſi ex infecto parente naſcantur.*

8 *Priuilegium nobilitatis parenti conceſſum, non extenditur ad filios ante priuilegij conceſſionem natos, ſed ſolùm ad naſcituros. Ergo multò magis id procedit in pœnalibus, in quibus non fit extenſio, ſi fauores extendendi ad filios iam natos non extenduntur.*

9 *Filij, & nepotes Senatorum gaudent priuilegio, & dignitate parentum, ſi ſint nati, vel concepti poſt adeptam dignitatem, non autem ſi ante.*

10 *Filiorum ſub nomine abſolutè, & indiſtinctè pronunciatorum veniunt filij tam poſt delictum, quàm ante delictum nati, ſi non ſit ratio in contrarium, ſecùs ſi ſit ratio in contrarium, vt eſt in caſu noſtro.*

11 *Leges fauorabiles, quæ ſunt ampliandæ, non adaptantur in caſu noſtro; quia ſumus in pœnalibus.*

12 *Filij parentum decedentium è vita, & conſolationem ab hæreticis petentium, non admittuntur ad probandum, parentes in amentia fuiſſe, ſi ipſorum parentes prius de hæreſi diffamati fuerint; at non ideò filij nati ante delictum parentum pœnas incurrent; quia ſumus in pœnalibus, vt dictum eſt.*

13 *Hæreticorum filij redduntur infames, quorum parentes tales eſſe, vel tales deceſſiſſe probatum fuerit; at non ita filij nati ante delictum parentum pœnas incurrent.*

14 *Filij reuelantes Inquiſitoribus hæreſim parentis, eique non conſentientes, excuſantur à pœnis; at non ideò filij nati ante delictum parentis pœnas incurrent.*

15 *Ratio quare pœna infamiæ priuationis beneficiorum, officiorum, &c. imponatur filiis, eſt in ſupplicium parentis, qui filiorum mala quam propria ſentire conſueuit; at iſta ratio non eſt principalis.*

16 *Delinquentis punitio præcipuè attendi ſolet in imponendis pœnis primariis, quæ imponuntur ipſi delinquenti, non ſecundariis.*

17 *Filij quod puniantur propter patris delictum, ratio principalis licèt ſit timor, ne ipſi mores parentis imitentur, & propterea ne ad hanc imitationem procedant, pœnis afficiantur: non tamen æquè principaliter id locum habet in filiis ante delictum natis.*

18 *Punitio delicti parentis eſt ſaltem vna ex rationibus filios puniendi, ſed non magis principalis, ſiue primaria; ſed minus principalis, & ſecundaria.*

19 *Lex quando pluribus rationibus in ſua diſpoſitione mouetur eius diſpoſitio non ceſſat obligare, ſi illæ plures rationes ſint æquè principales, & primariæ, non autem, ſi vna ſit minus principalis, & ſecundaria.*

20 *Argumentum à pœnis ſtatutis contra filios reorum læſæ maieſtatis humanæ non extenduntur ad filios reorum læſæ maieſtatis diuinæ; & nihilominus licèt nonnulli teneant indiſtinctè filios reorum læſæ maieſtatis natos etiam ante delictum parentum contrahere pœnam infamiæ; attamen probabilius eſt etiam oppoſitum.*

21 *Text.* in c. Vergentis de hær. *probat ſolùm iuſtè puniri filios propter delictum parentum, non tamen exinde voluit Legiſlator inferre, velle ſe filios etiam ante delictum parentum conceptos punire.*

22 *Pœna impoſita filiis hæreticorum non extenduntur ad filios conceptos ante delictum parentum, & ita ex ſupremis Principum Tribunalibus ſeruatur in praxi.*

Dixi, *& reliqua pœnæ filiorum propria* vt excluderem ab hac dubitatione bonorum confiſ- 1
cationem, quæ (ſicuti dubitatione præcedenti
dicebam) non eſt pœna propria filiorum, ſed
parentum; vt proinde mirum non ſit, in filios ante delictum parentum natos, vel conceptos huiuſmodi pœnæ damnum reſultare poſſe. Hoc ſuppoſito.

Reſpondetur, quod (quamuis ſatis probabiliter affirment Gabriel Quemada *q. 24 n. 8.* Claud. Aquenſis *in l. ſiquis, ff. de iuriſdict. omn. iudic. n. 14.* Bellapertica *in l. Nullus n. vnic. C. ad l. Iul. maieſt.* Surd. *de alim. tit. 1. q. 31. circa fin.* Roſa *in nouiſſimis volum. 3. lib. 2. p. 3. deciſ. 114.* Antonius Burgenſis *in c. inter cæteras de reſcript. n. 7. & ſeqq.* Decianus *in Practica lib. 5. c. 45. n. 3. verſ. Amplia,* Caſtro *de leg. pœnal. lib. 1. c. 7. & lib. 2. de iuſt. hær. punit. c. vlt.* Gundiſaluus *tract. de hær. q. 23. n. 5.* Gregorius Lopez *in l. 2. tit. 2. p. 7. verb. Sus hijos.* Garzias *de benef. c. 10. p. 11. n. 78.* Anton. Gomez *tom. 3. var. c. 2. n. 16.* Otaloſa *de nobilit. p. 4. c. 6. n. 8.* Repertor. Inquiſit. *verb. filij verſ. ſed quære.* Graffius *lib. 2. dec. c. 11.* Couarruu. *lib. 2. var. c. 8. n. 5.* Canteta *in quæſt. crim. tit. de quæſtionib. tangen. punit. delict. cap. 1. n. 11.* Menoch. *de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 33. n. 17. & ſeqq.* Peña *3. p. direct! comment. 163. verſ. Omiſſis tamen,* Royas *de hær. 2. p. n. 356. & in ſing. 68. n. 3.* Perez *lib. 4 ordin. tit. 5. l. 3.* qui ſic teſtatur de praxi, Azor. *tom. 1. inſt. mor. lib. 8. c. 13. poſt quæſt. 8.* Suarez *tom. 5. diſp. 43. ſect. 3. n. 2.* & Tolet. *lib. 1. c. 69. n. 4.*) Probabilius tamen negent Igneus *in l. finali, ff. ad Sylan. num. 32. & ſeqq.* Vgolinus *de irregularit. c. 36. §. 1. n. 6.* Clarus *in Practica crim. §. hæreſis n. 15.* Simancha *de Cath. inſt. tit. 29. n. 22. & ſeqq. & in Enchirid. tit. 63. n. 10. & 11.* Locat. *poſt ind. Inquiſit. q. 22.* Rodriq. *in ſumm. tom. 1. c. 129. n. 5.* Pariſius *lib. 4. conſ. 2. n. 183.* Zauaglios *in commun. opinion. q. 653. n. 14.* Ananias *in c. Vergentis de hær. n. 18.* Tiraquellus *de iur. primogen. q. 31. n. 4.* Burſat. *vol. 3. conſ. 289. n. 8.* Petrus Ledeſma *tom. 2 ſumm. tract. 1. c. 6. concl. 17. difficult. 1.* Rota *dec. 830. n. 8. apud Seraphinum.* Bero. *in cap. Item cùm quis de reſtit. ſpol. n. 43.* Henriq. *lib. 24. cap. 5 n. 4.* Emmanuël Sà *verb. hæreſis num 4.* Nauarr. *conſ. 23. de hær. lib. 5.* Caldetin. *conſ. 3. tit. de hær.* Molina *de iuſt. & iur. tom. 3. 1. p. diſp. 658. n. 22.* Alter Molina *de primogen. lib. 4. c. 11. n. 55.* Ceuall. *in commun. opinion. q. 653. n. 14.* (Vbi ex Manuele *1. tom. Summ. c. 130. n. 5.* Sic ſæpè in Tribunalibus Hiſpaniæ, iudicatum eſſe, teſtatur) & alij complures, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib. 2. mor. c. 27. n. 14.*

Probatur; quia filij nati, vel concepti ante delictum parentis non dicuntur propriè, & formaliter filij delinquentis: ergo nec filij nati, vel concepti ante hæreſim parentis dicentur propriè, & formaliter filij patris hæretici; ergo cùm pœnæ hæreticorum filiis impoſitæ ſint ita graues, & afficiant innocentem, limitari debent ad filios, qui ſint propriè, & formaliter filij delinquentis hæretici; non autem extendi ad illos, qui ſolùm ſunt materialiter tales. Primum, & ſecundum
conſequens patent: antecedens probatur; quia filij pa-
tris deportati, quos ipſe genuit ante deportationem, 2
non dicuntur filij patris deportati, vt eius filij eius pœnas incurrant, vt expreſsè habetur ex Textu *in l. ex facto, § ex facto, ff. ad Trebell.* Item non dicitur filius Senatoris, cuius pater à Senatu amotus eſt, antequam naſce-
retur (etiamſi ſimus in fauorabilibus, quæ ampliari de- 3
bent) vt habetur ex Text. *in l. emancipatũ, ff. de Senatorib.*

quia (vt *ibid.* ſubditur) ad hanc denominationem tempus conceptionis ſpectari debet,& probant cum Gloſſ. *in l.Imperialis,§.illud C.de nupt.*Tiraquell.*de primogen. q.31.n.*8. & alij paſſim. Ergo ſimiliter & multò magis neque dici poterit propriè filius hæretici, cuius pater poſt illius generationem,vel conceptionem in hæreſim incidit, cùm ſimus in pœnis, & odioſis,quæ reſtringi debent.

4 Secundò probatur; quia *in §.ſed etſi inſtit. de ingenuis,in l.filium ff.de Senatorib. & in l.2. C.de libert. & eor. liberis.* Filij concepti ante ſeruitutem parentis, ob ipſius ingratitudinem contractam,non amittunt ius libertatis quæſitum:ergo idem dicendum in caſu noſtro; cùm iam filiis hæreticorum ante delictum parentum natis, vel conceptis quæſitum ſimiliter ſit ius habilitatis ad officia, & beneficia.

5 Tertiò quia: cùm Patres Concilij Toletani XIII. *c.1.*vellent omnibus,qui in infidelitatem inciderant, remiſſionem concedere, ad eorum filios priuilegium extendunt in his verbis: *Quod & de filiis eorum decernimus obſeruandum,qui poſt admiſſum ſcelus nati eſſe producuntur*:Ergo cùm nullam mentionem fecerint de filiis, qui ante delictum parentum nati eſſent, ſupponunt prædicti Patres illius Concilij, tales filios remiſſione non indigere, eo quod nullas pœnas incurrerint.

6 Quartò probatur; quia *in c. Non imputantur, & in c.iam itaque prima q.4.*(quæ ſunt Auguſtini)probat Auguſtinus, quod delictum parentis non poſſit obeſſe filiis ante delictum genitis,quia filij iam in ſe ipſis ſunt, & non in parente: quæ ratio ſolùm comprehendit filios natos, & non naſcituros.

7 Quintò probatur ex ratione decidendi Textus *in l. Quiſquis C.ad l.Iul.maieſt.* vbi redditur ratio puniendi filios propter delictum parentis; quia quodammodò ſunt participes criminis parentis, & ſunt eiuſdem parentis audaciæ ſucceſſores; at hæc ratio verificari non poteſt, niſi quatenus filij ab infecto parente originem trahunt: ergo ſolùm comprehendi poſſunt filij concepti poſt delictum, & non ante: quod eſt conforme ad id, quod docebat Auguſtinus *locis ſuprà cit.*

8 Sextò probatur,quia priuilegium nobilitatis parenti conceſſum non extenditur ad filios ante priuilegij conceſſionem natos,ſed ſolùm ad filios naſcituros: ergo idem à pari, quin à fortiori dici debebit in caſu noſtro: Conſequentia patet; quia ſi filiis natis non communicatur priuilegium, & fauor Principis parenti conceſſum, multò minùs communicari debet pœna, qua idem parens punitur, cùm in pœnis facienda ſit reſtrictio: in fauoribus autem ampliatio. Antecedens probatur; quia ſic cauetur *in l.vlt. C de decurionib. lib.*10. Ibi: [Suæque poſteritati,quam,poſtquam meruerit dignitatem,vel actum geſſerit,ediderit,anterioribus filiis in conditione priſtina remanſuris.] Idémque cauetur *in l.ſi decurio eod.tit. & libro, & in l.filij verſ.Senatores*
9 *1.ff.ad municipal.* Vbi expreſsè decernitur,filios, & nepotes Senatorum gaudere priuilegio, & dignitate parentum,ſi ſint nati, vel concepti poſt adeptam dignitatem,non autem ſi ante. Et notant cum Gloſſ.*ibi*, Bart. *in l.2. §.in filiis,ff.decurionib.* Couarruu.*lib.2.var.cap.*8 *n.5.verſ.3.*& alij multi,quos citat,& ſequitur Tiraquell. *tract. de nobilit.c.15.n.9. & in cit.tract.de iur.Primogen. q.11.n.*18.

Septimò probatur;quia *in § ſed etſi inſt.de ingenuis,* dicitur, [Si mater libera concepit, deinde facta ancilla pariat,placuit,eum,qui naſcitur,liberum naſci, quia iam proli conceptæ erat acquiſitum ius libertatis,quod non poteſt auferri per ſubſequentem matris calamitatem.] Ergo cùm etiam ante delictum parentum ſit acquiſitum ius proli, vt poſſet conſequi officia, dignitates, & alia ſimilia, non poterit tale ius illi auferri per ſequentem patris calamitatem. Idem etiam colligitur *ex l. filium de Senatoribus.* Ibi: [Nam quæſita dignitas laboris propter caſum patris auferenda non eſt.] & *ex l.Generali, ff. de rit.nupt.* Ibi: [Dignitas filiis quæſita propter crimen patris non eſt auferenda.] & *ex cap.non imputatur* 1. *q.4.* Ibi: [Non imputantur filiis peccata parentum, quæ poſt eorum natiuitatem à parentibus committuntur.]

Confirmatur; quia filij ante parentum dignitatem concepti non gaudent honoribus parentum, *l.ſi decurio C.de decurionib.lib.*10. Ergo multò minùs erunt puniendi propter delicta parentum poſt conceptionem filiorum commiſſa.

Confirmatur ſecundò; quia *in l.2. C de libertis, & eorum liber.* dicitur,quod liberti reduci poſſint in priſtinam ſeruitutem ob ingratitudinem, & reduci poſſint etiam ipſorum filij:quod intelligit Textus de filiis natis poſt ingratitudinem. [Siquidem,inquit,illis delicta parentum non nocent, quos iam natos eſſe conſtiterit, dum libertate potirentur.

Confirmatur tertiò; quia *ex l.emancipatum,§.1.ff.de Senatorib.* deducitur,quod filius non priuetur priuilegiis Senatoris filio conceſſis,ſi tempore conceptionis pater eſſet Senator, quamuis poſtea parens propter delictum amoueretur à dignitate Senatoris; & ratio eſt eadem, quam dicebam,quia ſcilicet,cùm iam filio eſſet acquiſitum ius ad huiuſmodi priuilegia,non eſt illis priuandus propter delictum parentis ſequens: ergo pari ratione cùm iam ſimiliter filio concepto ante delictum parentum acquiſitum ſit ius ad officia, dignitates, & alia ſimilia, non debet propter delictum parentum ſequens tali iure priuari.

Obiectiones.

Obiicies: *in c. Quicumque, §.Heretici, e ſtatutum de her.in 6. c.vergentis de her. & in l.Quiſquis,§.filij C.ad l.Iul.maieſt.*cùm pœnæ imponuntur filiis hæreticorum, & reorum læſæ maieſtatis humanæ, abſolutè, & indiſtinctè pronunciantur filij; at ſub nomine filiorum abſolutè, & indiſtinctè pronunciatorum veniunt filij,tam poſt delictum, quàm ante delictum nati (cùm vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debeamus, & cùm ſermo indiſtinctè prolatus, indiſtinctè intelligendus ſit, ex Textu *in l 1.§.generaliter, ff.de legat.præſtand.in l.de pretio,ff.de publican.in rem act.& in l.3.ff.de offic.Præſid.*) Ergo. 10

Reſpondetur: Diſtinguo minorem,ſi non ſit ratio in contrarium, concedo: ſi ſit ratio in contrarium, vt eſt in caſu noſtro ex dictis, nego: vel alio modo diſtinguo minorem (ſub nomine ſcilicet filiorum abſolutè,& indiſtinctè pronunciatorum veniunt filij,tam poſt delictum,quàm ante delictum nati)impropriè,& materialiter,concedo: propriè,& formaliter (quod ſolùm in pœnis,& in odioſis,vtpote reſtringendis,attendi debet) nego.

Inſtabis: In multis iuribus, vt in citatis, & aliis, vniuerſaliter abſolutè, indiſtinctè,& indefinitè dicitur, quod hæreticorum filij puniendi ſint pœnis iure ſtatutis; at quando Canones & Leges indefinitè regulam tradunt,perinde eſt,ac ſi vniuerſaliter aliquid præciperent,vel prohiberent. Gloſſ.*in c.vt circa verb.aliorum de elect.in 6.*Franch.*ibid.n.*4.Decian.*n.*4.& alij Canoniſtæ, & Couarruu.*lib.1.var.c.*13.*n.*8.Et ratio eſt,quia lex fertur in omnes, & Legiſlator legem ferendo cenſetur eam velle ferre in omnes: ergo, cùm in iuribus citatis indefinitè imponantur pœnæ filiis hæreticorum,eæ intelligendæ ſunt de omnibus filiis, etiam ſcilicet ante parentum delicta iam natis.

Reſpondetur iuxta ea,quæ ſuprà dicebam,pœnas ſtatutas in iuribus contra filios hæreticorum intelligendas eſſe de iis filiis, qui ſunt propriè, & formaliter filij hæreticorum; at filij ante hæreſim paternam nati ſolùm ſunt materialiter filij hæreticorum.

Reſpondetur ſecundò, etiam iuxta ea, quæ ſuprà dicebam,iura indiſtinctè loquentia regulariter intelligenda eſſe vniuerſaliter; at id non eſt verum, quando iura indefinitè loquentia limitantur per alia iura,ſicuti eſt in

caſu

caſu noſtro; quia de facto pœnæ indefinitæ impoſitæ filiis hæreticorum ſunt iam limitatæ per alia iura ſuprà relata, cùm alia iura ſuprà relata ſolùm intelligenda ſint de filiis formaliter hæreticorum, vti dicebam.

11 Obiicies ſecundò: *in l. Senatoris filium ff de Senatoribus*, dicitur filius Senatoris, ſiue illum pater in dignitate ſenatoria ſuſceperit, ſiue ante: & *in c. Inter cæteras de reſcript.* dicitur filius Sacerdotis, etiamſi ſuſceptus fuerit ante patris ſacerdotium, ergo ſimiliter dici poterit filius hæretici, etiam ſi ſuſceptus fuerit ante patris hæreſim, vt proinde comprehenſus ſit ſub ſtatuto puniente filios hæreticorum.

Reſpondetur: Tranſeat antecedens; at nego conſequentiam; & diſparitas eſt, quia ibi ſumus in fauoribus, qui debent ampliari: in caſu autem noſtro ſumus in pœnis, & odiis, quæ debent reſtringi. Vel diſtinguo antecedens (filius ſcilicet natus ante parentis dignitatem ſenatoriam, dicitur filius Senatoris, & filius natus ante parentis ſacerdotium dicatur filius Sacerdotis) impropriè, & materialiter (quod in fauoribus, vtpote amplian-dis locum habere poteſt) concedo: propriè, & formaliter (quod ſolùm in pœnis, & odiis, vtpote reſtringendis, locum habere debet propter rationes, quas ſuprà afferebam pro firmanda noſtra ſententia) nego.

12 Obiicies tertiò: *In c. filij de hær. in 6.* Filij parentum decedentium è vita, & conſolationem ab hæreticis petentium, non admittuntur ad probandum, parentes in amentia fuiſſe, ſi priùs ipſorum parentes de hæreſi diffamati fuerint: ergo etiam filij, nati ante delictum parentum, pœnas incurrunt; cùm Textus ibi non diſtinguat: an nati ſint ante delictum, vel poſt delictum parentis.

Reſpondetur: Nego conſequentiam, & ad probationem Reſponſio patet ex dictis.

13 Obiicies quartò: *In cap. ſtatutum eod. tit. in 6.* redduntur infames hæreticorum filij, quorum parentes tales eſſe, vel tales deceſſiſſe, probatum fuerit: ergo & tam filij nati ante delictum parentum pœnas incurrunt; conſequentia probatur; quia ſi non comprehenderentur ibi in tali caſu filij nati ante delictum parentis deberet Textus ad filios puniendos requirere, non ſolùm parentem notoriè hæreticum deceſſiſſe, ſed etiam hæreſim ante filiorum natiuitatem commiſiſſe: quod tamen poſteriùs Textus non requirit, ſed ſolùm requirit priùs, parentem ſcilicet notoriè hæreticum deceſſiſſe.

Reſpondetur: Nego etiam conſequentiam; & ad probationem (quod ſcilicet Textus non requirat illud poſteriùs) reſpondeo diſtinguendo: non requirit implicitè (ob rationes ſcilicet ſuprà adductas pro firmanda noſtra ſententia) nego: non requirit explicitè (illud ſcilicet omittendo, tanquam quid explicatu non neceſſarium, ob eaſdem rationes iam *ſuprà* dictas) concedo.

Inſtabis: *In cap. ſtatutum 2. verſ. hæc ſane de hær. in 6.* dicitur: [Hoc ſane de filiis, & nepotibus hæreticorum credentium, & aliorum huiuſmodi, qui tales eſſe, vel tales etiam deceſſiſſe probantur, intelligendum eſſe videtur.] At hoc non poteſt intelligi de filiis conceptis poſtea (cùm parentes poſt mortem non poſſint filios generare. Ergo intelligitur de filiis conceptis ante.

Reſpondetur: Nego conſequentiam; quia ſolùm in eo capite ſtatuitur, quod pœna ibi ſtatuta non comprehendat filios hæreticorum, ſi parentes decidant reconciliati Eccleſiæ, comprehendat verò prædictos filios, ſi prædicti parentes non fuerint reconciliati Eccleſiæ: quapropter (cùm poſſent tempore mortis hæretici parentis ſupereſſe filij) ideò ſtatuitur, quod tales filij, etiam concepti poſt delictum parentis non afficiantur pœnis in iure ſtatutis, patre reconciliato Eccleſiæ, afficiantur tamen, illo non reconciliato.

14 Obiicies quintò: In Conſtitutione Frederici, quæ incipit *commiſſi, verſ. nec quidem*, apud Peñam inter literas Apoſtolicas (quæ a variis Pontificibus, & præcipuè ab Innocentio IV. *in ſua octaua Conſtitutione in ordine nona* eſt confirmata; & docent Peña *2. p. director. comment. 15. ad cliteras de præſumptionib. verſ. hoc addiderim.* Royas *ſing. 12. n. 5.* Simanch. *de cathol. inſt. tit. 29. n. 46.* Farinac. *q. 191. n. 37.* & Sanchez *lib. 2. mor. cap. 27. n. 30.*) Filij reuelantes Inquiſitoribus hæreſim parentis, eique non conſentientes, excuſantur à pœnis: ergo etiam filij nati ante delictum parentum pœnas incurrunt. Conſequentia probatur; quia ad hanc reuelationem faciendam neceſſariò ſupponuntur filij nati. Ergo etiam & ſupponuntur nati ante delictum, vt ſic delictum parentis poſſint diſſimulare: quia filij non reuelantes, ſed parentis hæreſim diſſimulantes hanc pœnam contrahunt; neque ibi excipiuntur, an nati fuerint ante delictum, vel poſt delictum.

Reſpondetur: Nego conſequentiam; & ad probationem reſpondeo ſimiliter negando conſequentiam: non enim excipiuntur, an nati fuerint ante delictum, vel poſt delictum, ſed id omittitur, vt quid explicatu non neceſſarium, ſicuti *ſuprà* dicebam.

Inſtabis: Innocentius IV. *in dicta ſua octaua Conſtitutione* vult, quod propter delictum parentum non reddantur inhabiles ad officia, & beneficia filij, qui delictum parentum reuelarunt: at hoc non poteſt intelligi, niſi de filiis natis ante delictum parentum: Ergo.

Reſpondetur: Nego minorem; quia rectè intelligi poteſt de filiis conceptis poſt hæreſim parentum ſiquidem grandiores effecti poterunt illam agnoſcere, & Inquiſitoribus denunciare.

Obiicies ſextò: Ratio, quare pœna infamiæ, priua- 15
tionis beneficiorum, officiorum, &c. imponatur filiis, eſt in ſupplicium parentis (qui filiorum mala grauiùs, quam propria, ſentire conſueuit) vt ſic ſcilicet punitus à delicto magis auertatur. Gloſſ. *in Extrauag. vnic. Ioannis XXII. §. filij eius de pœnis*, Menoch. *de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 35. n. 8.* Caſtro *lib. 1. c. 7. de poteſtate legis pœnalis coroll. 1.* & alij, quos refert Sanchez *lib. 2. moral. c. 27 n. 8.* Sed hæc ratio procedit etiam in filiis natis ante delictum (cùm parens vtroſque æquè diligat, & illorum mala ſentiat.) Ergo.

Reſpondetur: diſtinguo maiorem (Ratio ſcilicet, quare pœna infamiæ, &c. imponatur filiis, eſt in ſupplicium parentis) Ratio non principalis, concedo; Ratio principalis, nego: cùm ratio principalis ſit, iuxta Text. *in cit. l. Quiſquis, §. filij, ff. ad l. Iul. maieſt.* Ne filij mores parentis imitentur. Ibi: [In quibus paterni, hoc eſt hæreditarij criminis exempla metuuntur.] Qui timor in filiis ante delictum conceptis, vtpote conceptis ex ſanguine puro, & non infecto per delictum parentis, non videtur, ſaltem æquè principaliter, locum habere.

Inſtabis: Quod præcipuè attendi ſolet in pœnis im- 16
ponendis eſt delinquentis punitio: Ergo dicendum eſt, quod parentis punitio ſit ratio principalis.

Reſpondetur: diſtinguo antecedens: In imponendis pœnis primariis, quæ imponuntur ipſi delinquenti, concedo: In imponendis pœnis ſecundariis, quæ imponuntur filiis delinquentis, nego.

Reinſtabis: Eſto ratio principalis ſit timor, ne filij 17
mores parentis imitentur: & propterea filij ne ad hanc imitationem procedant, pœnis afficiantur; adhuc in filiis ante delictum natis id locum habet: ergo recurrit difficultas. Conſequentia probatur; quia timor hic procedit ex naturali amore, quem filij habent erga parentem, quo amore ad eius imitationem trahuntur; ſed hic naturalis amor locum habet in filiis, etiamſi ante parentis delictum fuerint nati: Ergo

Reſpondetur: diſtinguo antecedens, (quoad ly *adhuc in filiis* ante delictum natis locum habet) æquè principaliter, nego; non æquè principaliter, concedo: & ad probationem reſpondeo ſimiliter, quod timor hic procedit quidem ex naturali amore, quem filij habent erga parentem, non tamen primariò, & principaliter, ſed ſecundariò, & minùs principaliter; cum primariò, & principaliter procedat iuxta *citatam l. quiſquis* ex eo quod filij deſcendant non ex ſanguine infecto per delictum parentis.

Vrgebis; punitio delicti parentis eſt ſaltem vna ex 18

rationibus filios puniendi; ſed quando lex pluribus rationibus in ſua diſpoſitione mouetur, eius diſpoſitio non ceſſat obligare, eſto in aliquo caſu ceſſet aliqua ratio ex illis pluribus, quibus lex prædicta mouetur, ergò neque in præſenti ceſſat diſpoſitio pœnarum in filios, eo quod ante parentis delictum nati ſint, etiamſi timor paterni delicti imitationis ceſſet; præcipue cum hæc ratio dici non poſſit ceſſare, ſed ad ſummum non ita efficaciter procedere in filiis natis ante delictum, ſicuti procedit in filiis natis poſt delictum.

Reſpondetur: diſtinguo maiorem (punitio ſcilicet delicti parentis eſt ſaltem vna ex rationibus filios puniendi) eſt ſaltèm vna magis principalis, ſeu primaria; nego eſt ſaltèm vna minùs principalis, ſeu ſecundaria, concedo; ſimiliter diſtinguo minorem (ſed quando ſcilicet lex pluribus rationibus in ſua diſpoſitione mouetur, eius diſpoſitio non ceſſat obligare; eſto, &c.) ſi illæ plures rationes ſint æquè principales, & primariæ, concedo: ſi vna ſit magis principalis, ſeu prima-
19 ria, altera verò minùs principalis, ſeu ſecundaria; ſubdiſtinguo: ſi ceſſet ratio minùs principalis, ſeu ſecundaria, concedo minorem: ſi ceſſet ratio magis principalis, ſeu primaria (vt eſt in caſu noſtro de filiis antè delictum natis, & ſic per conſequentiam à puro ſanguine, & non infecto per delictum parentis procedentibus) nego minorem.

20 Obiicies ſeptimò, ergo idem dicendum eſſet de filiis committentium crimen læſæ maieſtatis humanæ; quod ſcilicet & hi etiam filij pœnas non incurrant, ſi nati fuerint ante delictum parentis ob eaſdem rationes, quæ ſupra dicebantur.

Reſpondetur: tranſeat totum (*quod infra dubitatione* 178. clariùs apparebit, & concedunt complures ex Aduerſariis ipſis) non ſolùm de iure communi, ſed etiam de iure regio Caſtellæ *ob leg. 6. ad finem tit.* 27. *part.* 2. (quæ loquitur in omnibus rebus; vnde reſellitur Gregorius Lopez, quatenus ibi ait, quod Textus loquatur de pœna exilij, non autem de pœna infamiæ, & incapacitatis ſucceſſionis; cum re vera loquatur de omnibus pœnis, ſicuti dicebam, & rectè notauit Molina *lib.4 de primog cap.11. num.56.*) *& ob l. finalem tit.* 32 *part.7. & ob l.3. tit 9. lib.4. ordin.* quæ hodie eſt lex tertia *tit.8. lib.9.* quæ ſatis clarè filios ſolùm natos poſt delictum parentum in pœnis ob crimen læſæ maieſtatis humanæ comprehendunt.

Neque obſtat *l.2. tit.2. part.6.* vbi Gregorius Lopez, ex ſigno vniuerſali, quo prædicta lex vtitur ait, omnes filios, tam natos, quam naſcituros comprehendi; quia illa verba intelligi debent iuxta citatam *l.6. tit.27. p.2.* vt ſcilicet comprehendat omnes filios, ſiue legitimos, ſiue illegitimos, ſiue exiſtentes ſub patria poteſtate, ſiue non exiſtentes, ſed emancipatos: dummodò tamen nati ſint poſt delictum parentis, vti *ſupra* dicebam.

21 Obiicies octauò: *In cap. vergentis de hæretic.* affertur ratio, cur iſti puniantur filij propter delictum parentum (quia ſcilicet ſecundùm Iudicium diuinum filij propter parentes puniuntur, ad hæc vt ſic homines magis deterreantur à delictis committendis) & ex alio capite interdùm à Deo puniuntur propter delictum parentum filij (etiam geniti antè tale delictum) ergo.

Reſpondetur: concedo priorem, & poſteriorem partem antecedentis; at nego conſequentiam; quia ratio, quæ ibi affertur, eſt ſolùm ad probandum, iuſtè puniri filios propter delictum parentum, non tamen ex indè vult legiſlator inferre, velle ſe filios (etiam ante delictum parentum conceptos) punire ſimiliter, ſicut interdùm facit Deus; quia Deus, cùm ſit Dominus abſolutus, poteſt plus punire, quàm Reipublicæ Princeps; quin & poteſt filios quoſcumque propter delictum parentum etiam vita priuare: quod non poteſt Reipublicæ Princeps. Vt omittam, quod ſi id inferre vellet Legiſlator, ſequeretur, quod propter delictum parentum filios, ante delictum parentum conceptos, non puniret interdùm, vt facit Deus, ſed ſemper in omni caſu; cum ſic legem conſtitueret.

Obiicies nonò, praxis eſt, quod pœnæ impoſitæ filiis hæreticorum extendantur etiam ad filios conceptos ante delictum parentum, vti teſtatur Peña *pars.3. director. comment.163.* & Royas *de hæreſic. part.2. num.356.* ſed praxis, & ſeu conſuetudo eſt optima legis interpres *l. de interpretat. ff. de legib.* Ergò. 22

Reſpondetur: Nego maiorem; quia contrarium docent Doctores noſtræ opinionis, vnde præter alios Rodriquez *tom.1. ſumma cap.130. n.5.* teſtatur, quod ſæpe ſæpiùs in ſupremorum Principum Tribunalibus à iudicibus lata ſententia ſit iuxta noſtram opinionem.

COROLLARIA.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum filij non trahunt pœnas ſtatutas contra ipſos, quamuis geniti ſint poſt delictum parentum, ſi paternam hæreſim reuelauerint Inquiſitoribus.*

2 *Neque contrahunt prædictas pœnas, quando ipſorum parens non fuit condemnatus tanquam hæreticus, ſed ſolùm tanquam de hæreſi ſuſpectus.*

3 *Neque quando ipſorum parens rediit ad fidem, & fuit Eccleſiæ reconciliatus.*

4 *Neque quando ipſorum parens eſt de locis, & in locis hæreticorum.*

5 *Iura punientia filios propter hæreſim, vel aliquod aliud delictum parentum, intelligenda ſunt de iis filiis, qui propriè, & formaliter ſunt filij hæreticorum, vel aliorum delinquentium, & non de iis, qui ſunt filij talium perſonarum ſolùm impropriè, & materialiter; quia ſumus in odioſis, &c.*

6 *Hæreticorum filij, vel aliorum delinquentium ante parentum delictum conceptorum, quod non ſint formaliter, ſed ſolùm materialiter filij hæreticorum, vel aliorum delinquentium patet ex iuribus.*

7 *Senatoris filius vt quis dicatur, ſpectandum eſt tempus conceptionis, itavt ſiquis fuerit conceptus eo tempore, quo ipſius pater erat Senator, dicatur filius Senatoris; ſecùs ſi conceptus fuerit alio tempore.*

8 *Filius genitus ante delictum parentis non dicitur propriè, & formaliter filius delinquentis, ſed impropriè, & materialiter, ſcilicet filius hominis, qui poſtea delictum commiſit.*

9 *Filij geniti priuſquam ipſorum Pater aſcenderet ad Ordinem Sacerdotalem, dicuntur filij Sacerdotis impropriè, & materialiter, non autem propriè, & formaliter. Neque eſt eadem ratio; quia nos loquimur in pœnalibus, & Textus, vocantes ſupradictos filios Sacerdotis, loquuntur tantum ad excludendos eos à beneficiis obtinendis in Eccleſiis, vbi ſunt eorum Patres promiſi.*

EX dictis habetur primò, quod pœnas ſtatutas contra filios hæreticorum non contrahant filij (quamnis eſſent geniti poſt delictum parentum) ſi paternam hæreſim reuelauerint Inquiſitoribus: quod & patet etiam *ex c. vt Inquiſitionis de hær. in 8. & ex Conſtitutione Frederici Imperatoris* (quæ incipit *Commiſſi*) apud Peñam inter literas Apoſtolicas; & probatur a Tabiena *verb. hæreticus n. 6.* ab Armilla *verb. hæreſis n.5.* ab Afflicto *in conſtitutionib. Regni de hæreticis rubr 2. n.51.* a Simancha *de Cathol. inſt. tit. 29. n 46. & ſeqq.* a Caſtro *lib. 2. de iuſt. hær pun. c. 26.* a Peña *in direct. Inquiſit. p.2. c.14. comm.15. & p 3. comm.164.* a Ioanne Royas *ſing.12. n.5.* à Sanchez *lib.2. mor. c.27. n.30.* & ab aliis paſſim. 1

Habetur

2 Habetur ſecundò, quod prædictas pœnas neque contrahant Filij, quando ipſorum parens nun fuit condemnatus tanquam hæreticus, ſed ſolùm tanquam de hæreſi ſuſpectus. Repertor. Inquiſit. *verb. item in ipſos filios* Zanchinus *tract. de heret. c. 28. num. 3.* Decianus *in tractat. crim. lib. 5. cap. 51. numero* 802. & alij communiter.

3 Habetur tertiò; quod prædictas pœnas neque contrahant filij, quando ipſorum parens rediit ad fidem, & fuit Eccleſiæ reconciliatus. Oſtienſis *in ſumma Rubrica de heret. §. deprehendantur n. 5.* Nauarrus *conſil. 23. de heretic. n. 4.* (ſubdens, id eſt verum, quamuis in articulo mortis redierit ad fidem) Azor. *in ſumma Rubrica de her. num. 5.* & alij complures *ex dicto cap. 2. ſtatutum de heret. in 6.*

4 Habetur quartò, quod prædictas pœnas neque contrahant filij, quando ipſorum parens eſt de locis, & in locis hæreticorum. Henriquez *l. 14. c. 5. n. 4.* Emmanuel *Sà verb. hereſis n. 4.* & alij quos ſequitur Sanchez *lib. 2. moral. c. 27 num. 25.*

5 Habetur quintò, quod quando iura puniunt filios propter hæreſim, vel aliquod aliud delictum parentum, intelligenda ſint de iis filiis, qui propriè, & formaliter ſunt filij hæreticorum, vel aliorum delinquentium, & non etiam de iis filiis, qui ſunt filij talium perſonarum, ſolùm impropriè, & materialiter: Ratio; quia ſicuti ſupra dicebam, iſta iura, cùm ſint quammaximè rigida, debent (quatenus commodè fieri poterit) ſtrictè intelligi, itavt de prædictis filiis propriè, & formaliter ſolùm intelligantur; ſic Doctores, quos in principio dubitationis citabam; & videri præcipuè poterit Rolandus *volum. 3. conſilio 74. n. 6.*

6 Quod verò filij hæreticorum, vel aliorum delinquentium, ante parentum delictum concepti, non ſint
formaliter, ſed ſolùm materialiter filij hæreticorum,
vel aliorum delinquentium, patet *ex l. emancipatum*
7 *ff. de Senatoribus*, vbi dicitur, quod ad hoc, vt quis
dicatur filius Senatoris, ſit ſpectandum tempus conce-
ptionis; itavt ſi quis fuerit conceptus eo tempore, quo
ipſius pater erat Senator, dicatur filius Senatoris; ſi
verò poſt tempus, quo pater à Senatoris dignitate fuit
amotus, non dicatur filius Senatoris: Ergò ſimiliter
ad hoc, vt quis dicatur formaliter, & propriè filius
hominis hæretici, vel delinquentis, eſt ſpectandum
tempus conceptionis; itavt ſi fuerit conceptus tempo-
re quo ipſius pater erat hæreticus, vel delinquens, ſit
formaliter, & propriè filius hominis hæretici, vel de-
linquentis, ſi verò fuerit conceptus, priuſquam fieret
hæreticus, vel delinquens, dicatur ſolùm materialiter,
8 & impropriè filius hæretici, vel delinquentis, ſcilicet
hominis, qui poſt conceptionem filij incidit in hære-
ſim, vel in aliquod aliud delictum. Patet ſecundò *ex l.*
Ex facto ff. ad Trebellian. Vbi dicitur, quod filius ge-
nitus ante delictum parentis non dicatur propriè, &
formaliter filius delinquentis, ſed impropriè, & mate-
rialiter, ſcilicet filius hominis, qui poſtea delictum
commiſit. Vide Doctores, quos in citato principio
dubitationis citabam; & videri præcipuè poterit Bar-
tolus *in l. Senator Cod. dignit. l. 12. num. 1.* qui in termi-
nis noſtræ diſtinctionis ait, quod filij concepti, priuſ-
quam ipſorum pater eſſet Senator, non dicantur pro-
priè, & formaliter, ſed ſolùm impropriè, & materia-
liter filij Senatoris: Ergò ſimiliter filij concepti, priuſ-
quam ipſorum pater eſſet hæreticus, non dicentur pro-
priè, & formaliter, ſed ſolùm impropriè, & materialiter
filij hæreticorum.

9 Non obſtat, quod *in cap. inter cæteras de reſcript.* Filij geniti, priuſquam ipſorum pater aſcenderet ad Ordinem Sacerdotalem, dicantur filij Sacerdotis (quales etiam dicuntur *in cap. ad extirpandas de filij Presbiter.*) ergò ſimiliter filij geniti, priuſquam ipſorum pater commiſerit delictum hæreſis, dicentur filij hæreticorum.

Reſpondetur enim, quod *in dicto cap. inter cæteras,* prædicti filij dicantur filij Sacerdotis impropriè, & materialiter, non autem propriè, & formaliter propter rationes iam dictas; illud verò, quod habetur *in decimo cap. ad extirpandas*, neque eſt contra nos; quia ibi non agitur de pœna aliqua inferenda filiis Sacerdotis (in quo caſu pœna eſſet ſtrictè interpretanda) ſed ſolùm diſponitur, ne beneficia in Eccleſia patri collata, conferantur filiis; itavt filij ſucceſſione quadam viderentur eadem beneficia habere; ſed in caſu noſtro (cum agatur de pœnis grauiſſimis in iure ſtatutis contra filios hæreticorum, & aliorum delinquentium) prædicta iura, tanquam nimis rigida, & exorbitantia, ſtrictè explicari debebunt, vti ſuprà dicebam. Vt omittam, quod *in eodem cap. ad extirpandas*, mentio fiat de filiis genitis ante, & poſt Sacerdotium patris; ſic enim ibi prohibitio, quod beneficia nec genitis ante, nec genitis poſt filiis conferantur propter rationem iam dictam: Quapropter, ſi Textus non feciſſet expreſſam mentionem de filiis genitis ante Sacerdotium patris, ex vi illius Textus filij concepti ante Sacerdotium patris non videbantur in illa prohibitione includi; ſicque vt in eadem prohibitione includerentur, expreſsè Textus mentionem fecit de filiis etiam genitis ante Sacerdotium patris, & ſic retorquetur potiùs argumentum contra Aduerſarios.

DVBITATIO CLXXVII.

Quaſnam pœnas incurrant filij committentium crimen læſæ maieſtatis humanæ?

SVMMARIVM.

1 *Filij committentium crimen læſæ maieſtatis humanæ, non ſolùm primò priuantur hæreditate, & ſucceſſione parentum; ſed etiam ſucceſſione aliorum Conſanguineorum, quin & Extraneorum.*

2 *Filij reorum læſæ maieſtatis plus puniuntur, quàm filij hæreticorum: Mitiùs enim in puniendis delictis procedit Eccleſia, quàm Reſpublica ſæcularis, cum filij hæreticorum ſecundùm probabiliorem ſententiam non priuentur ſucceſſione ex teſtamento, vel abinteſtato Aſcendentibus, Conſanguineis, & Extraneis Catholicis.*

3 *Filius patris rei læſæ maieſtatis humanæ ſi tempore, quo crimen pater commiſit, hæreditas matris, vel auiæ ſit filio delata, etiam ſi illius poſſeſſionem nondum apprehenderit, non eſt ea priuandus; quia habet ad illam ius quæſitum.*

4 *Filia fœmina non priuantur legitima in bonis maternis; ſed illam in illis bonis conſequuntur, non ſecùs ac ſi pater delictum non commiſiſſet.*

5 *Quarta pars bonorum olim erat legitima; quapropter ſi alicubi eſt maior, ea fœmina non priuantur; ſicut v. g. in Regno Caſtellæ.*

6 *Filia fœminea etiam de bonis parentis condemnati dotari debent.*

7 *Filia fœmina ſucceſſione ſolùm Parentis condemnati priuantur eo quod bona illius ſunt addicta fiſco; non autem priuantur etiam ſucceſſione aliorum Conſanguineorum, vel Extraneorum.*

8 *Filij Reorum læſæ maieſtatis humanæ (& idem dic de filiis Reorum læſæ maieſtatis diuinæ) licet priuentur ſucceſſione, non tamen priuantur donatione inter viuos.*

9 *Ratio, quæ exprimitur* in L. quiſquis Cod. ad leg. Iuliam maieſt. *quamuis militet in donatione inter viuos ac in ſucceſſione, non tamen hinc ſequitur,*

vt

vt diſpoſitio ſupradicta legis ad donationem extendi debeat; quia cum ſit lex ſumme pœnalis, & odioſa, non debet ex identitate rationis extendi de caſu ad caſum.

10 *Filij prædictorum Reorum quod non gaudeant donationibus prædictis non poteſt argui ex verbis Textus citati, (videlicet ſint perpetuò pauperes & egentes) quia, cùm hoc non conſtet clarè, & ſic ſub dubio, non debemus in dubio quoad materiam pœnalem verba legis extendere.*

11 *Filij Reorum læſæ maieſtatis licet non priuentur donatione inter viuos; Priuantur tamen donatione cauſa mortis, cùm hæc ſapiat naturam vltimæ voluntatis.*

12 *Filij Reorum læſæ maieſtatis humanæ ſecundò concurrunt in pœnam infamiæ, quam non incurrunt filij hæreticorum.*

13 *Infamia prædicta pœna vt in caſu noſtro locum habeat, requiritur delictum ita eſſe notorium, vt nulla tergiuerſatione celari poſſit, quin ex probabili ſententia aliorum ſit notorium per ſententiam iudicis.*

14 *Filij Reorum læſæ maieſtatis humanæ non poſſunt ad ſacros Ordines, nec ad Eccleſiaſticas dignitates promoueri: non præcisè ex lege ciuili, ſed ex lege Eccleſiaſtica, quæ cuilibet homini infami imponit irregularitatem.*

15 *Filiæ fœminæ excuſantur ab hac pœna infamiæ, quia in iure quoad hanc pœnam non exprimuntur.*

16 *Sub hac pœna infamiæ plures aliæ comprehenduntur.*

1 RESPONDETVR (vnde & patebit, quod in puniendis delictis mitiùs procedat Eccleſia, quàm Reſpublica ſæcularis) prima eſt, quod tales filij non ſolùm priuantur ſucceſſione parentum, ſed etiam ſucceſſione aliorum conſanguineorum, quin & extraneorum etiam ex Textu *in l.quiſquis, §. filij quod Cod. ad leg. Iul. maieſt.* Ibi: [filij eius, quibus vitam Imperatoria ſpecialiter lenitate concedimus (paterno enim deberent perire ſupplicio, in quibus paterni, hoc eſt, hæreditarij criminis exempla metuuntur) à paterna, vel auita, omnium etiam proximorum hæreditate, ac ſucceſſione habeantur alieni, & ex teſtamentis extraneorum nihil capiant; ſint perpetuò egentes, & pauperes.] Ex verbis cuius Textus ſatis conſtat; quod tales filij plus puniantur, quam 2 filij hæreticorum; quod & notatunt Menoch. *conſil.*175. *num.2.lib.*3. Decianus *tract.crim.l.7.c.*35. *num.*1. Antonius Gomez *de delict. c.*2. *n.*13. Farinacius *de crim. læſæ maieſt q.*116 *num* 75. & alij, quos ſequitur Sanchez *l.*2. *c.*19.*n.*13. cùm filij hæreticorum ſecundùm probabiliorem ſententiam, quam ſuprà ſuo loco dicebam, non priuentur ſuccedere ex teſtamento, vel abinteſtato aſcendentibus, conſanguineis, & extraneis Catholicis.

3 Aduerte tamen, quod ſi tempore, quo pater crimen commiſit, hæreditas matris, vel auiæ, ſit filio delata (etiamſi illius poſſeſſionem nondum apprehenderit) non ſit illa ille propter crimen parentis priuandus; quia habet ad illam ius quæſitum: At filius propter crimen parentis iure quæſito non priuatur. Grammatic. *deciſ.* 6. *n.* 53. & alij complures, quos citat, & ſequitur Farinac. *de crim.læſ. maieſt. q.*116. *num.*110. ex Textu *in l.2.ff de Interdict.& relegat.* Ergò.

4 Aduerte ſecundò, quod filiæ fœminæ non priuentur legitima in bonis maternis, ſed illam in illis bonis conſequantur, non ſecùs, ac ſi pater delictum non commiſiſſet. Peregrin. *de Iur. fiſc.l* 3 *tit.*9.*num* 8. Decianus *tract.crim.l.7.c.*41.*num.*13.Gomez *tom.3.var.c.*1. *num.*53.& alij complures, quos referr. & ſequitur Farinac. *q.*116.*num.*94. & habetur expreſsè *in cit. l. quiſquis, §. ad filios Cod.ad leg.Iul.maieſt.*& redditur ibi ratio huius ſpecialis fauoris; quia [filiæ propter ſexus infirmitatem minùs auſuræ creduntur, quàm maſculi.]

Dixi, quod *filiæ fœminæ non priuentur legitima in bonis maternis, ſed illam in illis bonis conſequantur*; quia 5
licet *in dic.l.quiſquis* ſolùm quarta bonorum maternorum pars filiabus concedatur, illud eſt, quia ſola illa quarta pars de iure communi erat legitima; quapropter, ſi alicubi legitima ſit maior, legitima maior eis debetur; itavt in Regno Caſtellæ, verbi gratia, (vbi deducta quinta parte bonorum, omnes aliæ quatuor partes ſunt filiorum legitimæ) omnes hæ partes filiæ à matre debeantur, non ſecùs ac ſi parens crimen læſæ maieſtatis non commiſerit, ſicuti ſupra dicebam, & notatunt Gregor Lopes *l.2.tit.2.part.7 gloſſ.penultim.* Molina *de Iuſt.& Iur tom.3.diſput.*658.*n.*13.& alij, quos ſequitur Sanchez *l.1.moral.c.*29.*n.*10.

His adde, quod filiæ fœminæ etiam ex bonis paren- 6
tis condemnati dotari debeant, ſic Doctores, quos citat, & ſequitur Farinac. *part.*5.*tit.de delict.& pœn.q.*24. *num.* 47.

Adde ſecundò, quo ſucceſſione ſolùm parentis con- 7
demnati priuentur, eo quod bona illius ſint addicta Fiſco, non autem priuentur etiam ſucceſſione aliorum conſanguineorum, vel extraneorum. Molin.& Sanchez *in locis ſupra citatis.* Clar. *pract.* 8. *læſ. maieſt. num.* 10. *verſ. hæ autem pœnæ.* Decianus *tract.crim.l.7.c.*41. *n.*12. Gygas *de crim.læſ.maieſt.q.*41. & alij, quos citat, & ſequitur Farinac. *q* 116. *n.*96. Ratio, quia Textus *in dic.l. quiſquis*, diſtinguit inter filios, & filias; & ait, filios hac ſucceſſione priuati: ergò cum nihil diſponat de filiabus, comprehendi filiæ non debent; cum ſub nomine filiorum in odioſis, & pœnis, vtpote reſtringendis, filiæ venire non debeant.

Aduerte tertiò, quod filij committentium crimen 8
læſæ maieſtatis humanæ (idemque dico de filiis committentium crimen læſæ maieſtatis diuinæ) licet priuentur ſucceſſione, ſicuti ſupra dicebam, non tamen priuentur donatione inter viuos (quidquid in contrarium dixerint quidam, quos ſequitur Gygas *de crim. læſ. maieſt. tit.* 3. *rubr.de pœnis*, quas filij incurrunt *q.* 2. *circa finem*) quia *dic.l.quiſquis* nihil loquitur de donatione, ſed ſolùm de ſucceſſione: At ſucceſſio, ſiuè teſtati, ſiue inteſtati, nihil commune habet cum donatione, ex Textu *in l.verba contraxerunt ff.de verb. ſignific.* Ergò ex incapacitate ſuccedendi ex teſtamento, vel ab inteſtato non rectè infertur incapacitas acquirendi ex donatione, *l. inter ſtipulantem §. ſacram, ff. de verb. obligat.*

Obiicies ex Aduerſariis: ratio, quæ exprimitur *in* 9
dicta l. quiſquis, æquè militat in donatione, ac in ſucceſſione (cum excludantur filij à ſucceſſione matris, & aliorum, ad hoc, vt ſint perpetuò pauperes, & egentes; ita quod mors ſit illis ſolatium, & vita ſupplicium) quæ ratio omninò fruſtratoria redderetur, ſi prædicti filij reſtarent capaces recipiendi quidquam ex donatione: ergò.

Reſpondetur, quod quamuis militet eadem ratio in donatione inter viuos, ac in ſucceſſione, non tamen hinc ſequitur, vt diſpoſitio ſupradictæ legis ad donationem extendi debeat; quia cum ſit lex ſummè pœnalis, & odioſa, non debet ex identitate rationis extendi de caſu ſucceſſionis ad caſum donationis.

Inſtabis: in præſenti non tam ex identitate rationis, 10
quàm ex diſpoſitione ipſius legis comprehenditur donatio, illis verbis: *ſint perpetuò pauperes, & egentes, &c.* Quibus Legiſlator videtur velle, filios ſic delinquentis in perpetua exiſtere paupertate: ergò.

Reſpondetur: nego antecedens, & conſequentiam; quia cum hoc non conſter clarè, ſed ſit ſub dubio, non debemus in dubio quoad materiam pœnalem verba legis extendere, ſed potiùs illa iuxta ſuperiorem diſpoſitionem limitare; itavt faciant hunc ſenſum: Tales filij ſint perpetuò pauperes, & egentes reſpectu ſucceſſionis: quod, quamuis ex priuatione ſucceſſionis, ſatis

colligebatur

colligebatur, ad clariorem tamen declarationem addita ſunt illa prædicta verba. Peregrin. *de iur.fiſc.lib.3.tit.9.n.11.* Farinacius *q.116.n.112.* Molina & Sanchez *in locis ſuprà citatis.*

11 Dixi, quod tales filij non priuentur donatione inter viuos, vt implicitè inſinuarem, quod priuentur donatione cauſa mortis; cùm hæc ſapiat naturam vltimæ voluntatis, & æquiualeat ſucceſſioni ex teſtamento; *l.finali, C.de donat cauſ.mort.* & *§.1.inſtit.de donat* & tradunt communiter DD. quos citat & ſequitur Decian. *lib.7.c.41.n.22.* Gygas *de crim.laſ.maieſt. lib.3. rubr.de pœnis,* quas incurrunt filij *q.5.* & Farinacius *citata quaſt.116.num.114.*

12 Secunda pœna (quam prædicti filij incurrunt; & in qua filios hæreticorum excedunt) eſt infamia, ex Textu *in d.l. Quiſquis, §. filij verò, C.ad l.Iul.maieſt.* Ibi: [Infamia eos paterna ſemper comitetur, ad nullos prorſus honores, ad nulla ſacramenta perueniant.] & tradunt cum Gloſſa ibi communiter tam iuris ciuilis, quàm iuris canonici Doctores.

13 Aduerte tamen, quod, vt in caſu noſtro prædicta infamiæ pœna locum habeat, requiritur, delictum ita eſſe notorium, vt nulla tergiuerſatione cælari poſſit; quin vt ex probabili ſententia aliorum ſit notorium per ſententiam iudicis; ita vt donec ſententia iudicis non acceſſerit, non videatur delictum ad hanc pœnam alijs à delinquente imponendam ſatis eſſe probatum.

14 Ex his ſequitur, quod prædicti filij non poſſint ad ſacros Ordines, nec ad Eccleſiaſticas dignitates promoueri, quia licèt lex ciuilis non poſſit imponere pœnam irregularitatis; tamen quia hæc impoſita eſt à lege Eccleſiaſtica cuilibet homini infami, ſequitur, quod hac de cauſa & eam contrahant filij, de quibus loquebamur. Peregrinus *de iur.fiſc.lib.3.tit 9.n.1.* Gygas *de crim.laſa maieſt.lib.3.rubr.de pœn.* quas filij incurrunt *q.1.n.6.* Decianus *tract.crim.lib.7.c.41.n.30.* Antonius Gomez *tom.3.var.c.2.n.13* & alij communiter, quos citat, & ſequitur Farinacius *q.116.n.85.*

15 Aduerte ſecundò, quod ab hac pœna infamiæ excuſentur filiæ fœminæ; quia *in ſupradicta l. Quiſquis* quoad hanc pœnam non exprimuntur, ſed exprimuntur ſolùm filij mares; & ex alio capite, ſicuti ſupra dicebam, in pœnis, & odiis, vtpote reſtringendis, nomine filiorum non veniunt filiæ fœminæ, ſic DD. *in locis ſupr. cit.* præcipuè Decian. *n.12.* Gygas *q.14.* & Farinac. *n.97.*

16 Aduerte tertiò, quod ſub hac pœna infamiæ plures aliæ pœnæ comprehendantur; cùm plura infamibus commoda & beneficia denegentur.

DVBITATIO CLXXVIII.

Quinam nomine filiorum in pœnis ſtatutis à *l. Quiſquis* comprehendantur.

SVMMARIVM.

1 *Filiorum nomine in pœnis ſtatutis à* leg. Quiſquis Cod. ad leg. Iul. maieſt. *comprehenduntur filij poſt delictum emancipati: ſecùs ſi emancipati fuerint multo tempore priùſquam fuerit commiſſum delictum.*

2 *Item comprehenduntur ſecundò, filij naturales, & ſpurij, ſi certè conſtet ipſorum parentem delinquentem fuiſſe, ne plus honoris, & prærogatiua detur luxuria, quàm caſtitati.*

3 *Item comprehenduntur tertiò, filij nati poſt delictum parentis, non tamen nati priùs, etſi contrarium non ſit improbabile.*

4 *Clerici quartò tamen non comprehenduntur; quia ratione dignitatis videntur exempti; tum quia ſatis probabile eſt, quod à Clerico crimen laſa maieſtatis committi non poſſit.*

5 *Nepotes quintò, neque comprehenduntur; quia in dicta lege ſolùm ſit mentio de filiis, & nomine filiorum in odioſis non veniunt nepotes, &c. contra nonnullos contrarium ſentientes.*

6 *Filij mares neque comprehenduntur in dictis pœnis, ſi non pater, ſed ſola mater crimen laſa maieſtatis commiſerit: quia in dicta lege nihil ſtatuitur de filiis, ſi non pater, ſed ſola mater hoc crimen patrauerit.*

7 *Pœna ſtatuta* in l. Quiſquis *contra filios committentes crimen laſa maieſtatis humana ex conſuetudine ſecundùm Boerium, & Gygantem, & alios ſunt abrogata.*

8 *Pœna ſupradicta caſu quo ad filios committentis crimen laſa maieſtatis humana extendantur, crimen debet eſſe contra Imperatorem, vel Regem, vel eius lateri adſiſtentem: quia* l. Quiſquis cit. *ſolùm loquitur de crimine laſa maieſtatis humana commiſſo aduerſùs Imperatorem, Conſiliarios, & Senatores illius, eóſque, qui ei militant.*

RESPONDETVR: Comprehenduntur filij poſt delictum emancipati; qui a præſumuntur emancipari in fraudem; quapropter ſecùs dicendum erit, ſi emancipati fuerint multo tempore priùſquam fuerit commiſſum delictum. Gygas *de crim.laſ. maieſt. rubr de pœn.* quas filij incurrunt *q.6.* Baiard. *ad Clarum, §.laſ maieſt num.20* & alij, quos citat, & ſequitur Farinacius *q.116 n 84.* & colligitur ex Textu *in l. Quiſquis §. emancipationes, Cod.ad l.Iul.maieſt.* & ex Gloſſ. *ibi, in verbo non valeat.* 1

Secundò, comprehenduntur filij naturales, & ſpurij (ſi certò conſtet, ipſorum parentem delinquentem fuiſſe) ne plus honoris, & prærogatiuæ detur luxuriæ, quàm caſtitati; ſicut *alibi ſuprà* dicebam, & tradunt Clarus *Practic. §.laſ maieſt.n.11.* Gygas *loc. ſuprà cit.q.7.* Decianus *tract.crim.lib.7.c.41.n.5.* & alij, quos ſequitur Farinacius *cit.q.116.n.86.* 2

Tertiò, comprehenduntur filij nati poſt delictum parentis; non tamen nati priùs (etſi contrarium non ſit improbabile) ſicut patet ex iis, quæ dicebam *Dubit.176.* Et tradunt Diaz *regul 165. in 2.limit.verſ.2. ſublimita,* Clar. *pract.§.laſ.maieſt.n.12. verſ.fuit etiam,* & alij, quos citat, & ſequitur Farinacius *vbi ſuprà n.92.* 3

Quartò tamen non comprehenduntur Clerici; quia ratione dignitatis videntur exempti; tum quia ſatis probabile eſt, quod à Clerico in Principem ſæcularem (cum ei ſubiectus non ſit) crimen læſæ maieſtatis committi non poſſit (vt tradunt complures, quos citat, & ſequitur Farinacius *q.112. n.231.*) Ergo multo minus committi poterit prædictum crimen ab aliis in præiudicium filij Clerici non delinquentis. Videri poterunt Boërius *tract.de ſeditione q.6.n.3, & n.23.circa fin.* Gygas *de crimine laſ.maieſt.lib.3.rubr.de pœn.* quas incurrunt filij, *q.9.* Videri etiam poterunt quæ nos dicebamus *tract.de immunit.& iuriſdict.Eccleſ.c.1.& c.16.* 4

Quintò, neque comprehenduntur nepotes; quia *in cit.l. Quiſquis* ſolùm fit mentio de filiis; at ſub nomine filiorum in materia odioſa, vtpote reſtringenda, non veniunt nepotes. 5

Confirmatur; quia vt pœnæ in crimine hæreſis deſcenderent ad nepotes via maſculina, neceſſarium fuit, eos exprimi: ergo, cùm in præſenti non exprimantur niſi filij, ſolùm filij comprehendentur; ita DD. quos ſequitur Decian. *tract. crim.lib.7.c.41.n.7.*

Quamuis contrarium ſentiant Peregrinus *de iur.fiſc. lib.3.tit.9.num 5.* Clarus *pract.§.laſa maieſtatis num.13. verſ. Præterea quæro,* Ant. Gomez *de delict. tom.3.cap.2. num.15.* Farinacius *q.116.n.89.* & alij (vt fatear) communiter Doctores, quo ad eius filios committentium crimen

læſæ maieſtatis humanæ æquiparant eum filiis hæreticorum, vt proinde (ſicut pœnæ hæreticorum extenduntur ad filios, & nepotes deſcendentes via maſculina, & ad ſolos filios deſcendentes via fœminina) idem ſimiliter, & de his filiis dicendum arbitrentur.

At quod dixi, videtur tamen mihi probabilius ob rationes dictas; præſertim cùm ipſi gratis, & ſine vrgenti fundamento loquantur.

6 Sextò, neque comprehenduntur in his pœnis etiam filij mares, ſi non pater, ſed ſola mater crimen læſæ maieſtatis commiſerit; quia nihil *in dicta lege Quiſquis* ſtatuitur de filiis, ſi mater hoc crimen perpetrauerit; & meritò; cùm id rarò contingat; & caſu quo contigerit, non videtur propter illud timendum, quod filiæ, & filij audaciam maternam imitari ſint auſuri, Salycetus *in dicta lege Quiſquis n 9.* Albertinus *num.4. verſ. Quærit gloſſa.* Odofred. *n.4. verſ. Sed quæro,* & alij Iuriſtæ *ibid.* Gygas *de crim. læſ. maieſt lib 3. rubr. de pœn.* quas filij incurrunt *q.17.n.5.& ſeqq.* & Decianus *tract. crim. lib. 7.c.41.n.14.* Quamuis alij plures, quos citat, & ſequitur Farinac. *q.116. n.98.* contrarium non improbabiliter ſentiant.

7 Aduerte tamen, quod Boërius *tract. de ſeditione, q.6. poſt n.11.& 23.* Soccin. *conſ.275.n.4.lib.2.* Gygas *de crim. læſ. maieſt. lib. 3. rubr. de pœn.* quas filij incurrunt, *q 23.n.3* Alciat. *conſ.467.n.6.* Clar. *Practic. §. læſ. maieſtatis n.15. verſic. Vnum tamen,* & alij (quos citat, & ſequitur Farinacius *q.116. n.144.*) putent pœnas prædictas contentas *in d. l. Quiſquis* contra filios committentis crimen læſæ maieſtatis humanæ conſuetudine derogatas eſſe, ita vt in iudicando ab hac conſuetudine recedendum non ſit.

8 Aduerte ſecundò, quod caſu quo ſupradictæ pœnæ ad filios committentis crimen læſæ maieſtatis humanæ extendantur, crimen debeat eſſe contra Imperatorem, vel Regem, vel eius lateri adſiſtentem, ſic DD. communiter, quos citat, & ſequitur Farinac. *loc. ſuprà cit. n. 125.* ex Text. *in l cor. ff. ad l. Iul. maieſt.* vbi expreſsè deciditur, quod bona damnatorum ex hoc crimine fiſco applicentur, ſi damnati non habeant filios; ſecùs, ſi filios habeant; quæ deciſio contraria eſt diſpoſitioni Textus *in l. Quiſquis, in l 1 C. de bon. quæ liberis,* & *in l. 4 ff. de interdict.* vt proinde dicendum ſit, has leges loqui de crimine læſæ maieſtatis humanæ commiſſo contra Principem, & Text. *in l. eorum* loqui in aliis caſibus læſæ maieſtatis humanæ expreſſis *in l.1.2.& 3. ad leg. Iul. maieſt.* vt benè aduertunt DD. quos ſequitur Clar. *pract. §. læſæ maieſtatis n. 5. verſ. vnum tamen.*

Confirmatur, quia *l. Quiſquis* ſolùm loquitur de crimine læſæ maieſtatis humanæ commiſſo aduersùs Imperatorem, Conſiliarios, & Senatores illius, eóſque, qui ei militant; at lex, præſertim pœnalis, extendi non debet ad alias perſonas, præter ibidem comprehenſas: ergo neque extendi debet ad crimen læſæ maieſtatis humanæ commiſſum aduersùs Rempublicam, vel Principem Imperatore inferiorem, etiamſi ſuperiorem non recognoſcant; ſic Doctores, quos ſequitur Fachin. *lib. 9. controuerſ. cap. 52.*

PETITIO I.

An filij committentium crimen læſæ maieſtatis humanæ contra Principes ſæculares priuentur beneficiis ante parentum delictum acquiſitis?

SVMMARIVM.

1 *Filij committentium crimen læſæ maieſtatis humanæ contra Principes ſæculares non priuantur beneficiis ante parentum delictum acquiſitis: quia nullo iure habetur, quod ij in tali caſu dicta pœna afficiantur.*

2 *Lex imperialis licet declaret infames filios eorum, qui commiſerunt crimen læſæ maieſtatis humanæ, non propterea ij priuantur beneficiis ante parentum delictum acquiſitis; quia talis lex, vtpote ciuilis, non obligat Clericos, & ideò non poteſt eos priuare beneficiis, & reddere eos inhabiles ad alia in poſterum obtinenda.*

3 *Secùs autem dic, ſi crimen læſæ maieſtatis humanæ fuerit commiſſum in Romanum Pontificem, vel in Cardinalem: quia tunc filij, & nepotes committentium tale crimen priuantur beneficiis etiam ante parentum delictum acquiſitis, & inhabilitantur ad alia in poſterum obtinenda.*

4 *Filij committentium crimen læſæ maieſtatis humanæ etiam in Principes temporales, ſi tempore delicti paterni nondum erant Clerici, redduntur inhabiles ad beneficia in poſterum conſequenda.*

5 *Lex ciuilis punire non poteſt delinquentium filios pœna ſpirituali, hoc eſt inhabilitate ad beneficia conſequenda directè, & primò per ſe, ſecùs indirectè, & conſequenter.*

6 *Infamis is qui efficitur de iure ciuili, de iure canonico eſt irregularis.*

Reſpondetur negatiuè: Ananias *in cap. Vergentis de hær. n.11.* Cardinalis, & alij Canoniſtæ *ibid.* Repertorium Inquiſit. *verb. filij, verſ. Nota quod ſi filius,* & alij communiter DD. quos ſequitur Gygas *tr. de crim. læſ. maieſt. lib. 3. tit. 1. de pœnis,* quas incurrunt filij *q. 9.* 1

Probatur; quia nullo iure habetur, quod iſti filij in tali caſu hac pœna afficiantur: ergo ſine Textu expreſſo dicta pœna afficiendi non erunt.

Non obſtat, ſi dicas: *In l. Quiſquis, §. filij verò C. ad l. Iul. maieſt.* iſti filij efficiuntur infames: ergo propter infamiam hoc ipſo priuantur beneficiis ante parentum delictum acquiſitis. 2

Reſpondetur enim; Nego conſequentiam; quia talis lex, cùm ſit ciuilis, non obligat Clericos, atque adeò non obligat iſtos filios, qui (cùm beneficium non conferatur, niſi Clericis) iam erant actu Clerici; non enim lex ciuilis poteſt, præſertim in pœnis obligare Clericos & propter hanc eamdem rationem etiam iſti filij non redduntur inhabiles ad alia in poſterum beneficia conſequenda; quia iſta inhabilitas oritur ex infamia *in d. l. Quiſquis* iure ſtatuta, quæ infamia non afficit dictos filios, tanquam iam actu Clericos; ſicque iſti filij non redduntur inhabiles ad alia in poſterum beneficia conſequenda, ſicuti ſuprà dicebam.

Aduerte tamen, quod (ſi crimen læſæ maieſtatis humanæ fuerit commiſſum in Rom. Pont. vel in Cardinalem) tunc filij, & nepotes committentium tale crimen priuentur beneficiis, etiam ante parentum delictum acquiſitis: & prætereà ſunt etiam inhabiles ad alia in poſterum beneficia conſequenda *c. felicis, §. quod ſi quis de pœn. in 6.* Et præter alios notauit Turrecremata *in c. ſignis 6. q.1. n.7.* propter contrariam ſcilicet rationem, quam dicebam. 3

Aduerte ſecundò, quod filij committentium crimen læſæ maieſtatis humanæ etiam in Principes temporales, ſi tempore delicti paterni nondum erant Clerici, redduntur inhabiles ad beneficia in poſterum conſequenda; ſic DD. quos ſequitur Dec. *in tract. crim. lib. 6. c. 41. n. 11.* quia dicti filij ſunt infames, *l. Quiſquis, § filij verò C. ad l. Iul. maieſt.* Ergo ſunt inhabiles ad beneficia in poſterum conſequenda. Conſequentia probatur, quia [Notatis, & infamibus portæ dignitatum patere non debent.] *l. vnic. C de infamib. lib. 10. & l. 2. C de dignitatib. lib. 12. c. Inter delictos de exceſſib. Prælator. & c. infames 6. q.1.* Vbi dignitas accipitur pro quolibet beneficio; Canoniſtæ communiter *in c. Querulam de iureiur.* & Abb. *in c. ſuper eo de elect. n. 2. & ſeqq.* Couarr. *lib. 3. var. c. 3. n. 3.* & Lambert. *de iurepatron. p. 1. lib. 2. q. 9. a. 16. n 3.* 4

Non

5 Non obſtat, ſi dicas: lex ciuilis non poteſt punire delinquentium filios pœna ſpirituali, v.g. excommunicatione, ſuſpenſione, vel interdicto, &c. Ergo neque inhabilitate ad beneficia conſequenda.

Reſpondetur enim: concedo antecedens; at diſtinguo conſequens: non poteſt punire inhabilitate ad beneficia conſequenda, directè, & primò per ſe, concedo: indirectè, & conſequenter (quatenus ſcilicet Lex ciuilis poteſt aliquem propter delictum infamia afficere) nego; quia hoc ipſo, quod quis etiam iure ciuili eſt infamis, habetur ex iure canonico, quod ſit irregularis, *ex c. Infames.* Et propterea regulariter infames ſecundùm Leges ciuiles, ſunt etiam infames, ſecundùm canones, ſeu Leges canonicas: *c. omnes verò 7 q. 1.* Et docent Felin. *in c. Teſtimonium de teſtibus n. 15.* Armilla *verb. Infamia,* Maiolus *de irregularit. lib. 3. c. 1. n. 5.* Suarez *tom. 5. diſp. 48. ſect. 1. n. 4. & 5.* Azor. *tom. 2 lib. 6. c. 7. q. 3.* & Auila *de cenſur. p. 7. diſp. 4. dub. 5. concl. 1.*

PETITIO II.

An pœnæ latæ in Conſtitutione Federici Imperatoris contra crimen læſæ maieſtatis humanæ, vel diuinæ (quæ poſtea reſtrictæ ſunt modo, quo dicebam *Dubitatione 174. per caput ſtatutum 2. de hæreticis in 6.*) reſtrictæ ſint in vtroque crimine læſæ maieſtatis, tam ſcilicet humanæ, quàm diuinæ.

SVMMARIVM.

1 *Pœna lata in Conſtitutione Federici Imperatoris contra crimen læſa maieſtatis humana, vel diuina reſtricta ſunt in vtroque crimine læſa maieſtatis, humana ſcilicet & diuina vſque ad ſecundum gradum linea paterna, & primum linea materna,* in cap. ſtatutum 2. de hæreticis in 6.

2 *Crimen læſa maieſtatis diuina cùm pertineat ad forum Eccleſiaſticum, poteſt ius canonicum pœnas à Principe ſaculari ſtatutas contra dictum crimen reſtringere, & limitare.*

3 *Ius canonicum* in cap. ſtatutum 2. de hæreticis in 6. *ſicut reſtrinxit pœnas ſtatutas contra filios committentium crimen læſa maieſtatis diuina, ita reſtrinxit pœnas latas contra filios committentium crimen læſa maieſtatis humana; quia ſi de quo magis, ergo etiam de quo minùs.*

1 Reſpondetur affirmatiuè, ita vt (quamuis in Conſtitutione Federici Imperatoris omnes filij committentium crimen læſæ maieſtatis humanæ, vel diuinæ afficiantur infamia, & reddantur inhabiles ad omnia officia publica, & dignitates, & ſub nomine filiorum comprehendantur omnes deſcendentes) tales tamen pœnæ ſint reſtrictæ modo, quo dicebam per *c. ſtatutum 2. de hær. in 6.* in vtroque crimine læſæ maieſtatis (tam ſcilicet humanæ, quàm diuinæ) vſque ad ſecundum gradum lineæ paternæ, & primum lineæ maternæ.

2 Et quidem (quatenus ſpectat ad crimen læſæ maieſtatis diuinæ) nulla eſt difficultas; quia, cùm tale crimen pertineat ad forum Eccleſiaſticum, poterit ius canonicum pœnas à Principe ſæculari contra dictum crimen ſtatutas reſtringere, & limitare, modo quocumque voluerit.

3 Quatenus verò ſpectat ad crimen læſæ maieſtatis humanæ: probatur, quia (quamuis *in dict. cap. ſtatutum* non fiat mentio de filiis committentium crimen læſæ maieſtatis humanæ) debet tamen ibi facta ad pœnas ſtatutas reſtrictio habere locum etiam in crimine læſæ maieſtatis humanæ; quia (cùm crimen læſæ maieſtatis diuinæ ſit grauius, quàm crimen læſæ maieſtatis humanæ) hoc ipſo, quod ius canonicum reſtrinxit pœnas ſtatutas contra crimen læſæ maieſtatis diuinæ, reſtrinxit etiam (quantum eſt ex ſe) pœnas ſtatutas contra crimen læſæ maieſtatis humanæ; ſicuti rectè præter alios obſeruauit Gomez *tom. 3. var. c. 2. n. 35.*

PETITIO III.

An filij, ſi ipſorum parentes committant crimen læſæ maieſtatis humanæ, vel diuinæ, nobilitate priuentur.

SVMMARIVM.

1 *Filij non priuantur nobilitate ſi ipſorum parentes committant crimen læſa maieſtatis humana, vel diuina. quia nullo iure id habetur, nec Leges pœnales extendi, ſed potiùs reſtringi debent.*

2 *Filij hanc nobilitatem habent non à parentibus, qui talia delicta commiſerunt, ſed ab antiquis eorum pradeceſſoribus.*

3 *Naturalia, & iura ſanguinis ſunt immutabilia.*

4 *Filij ob delicta parentum amittunt quidem bona paterna; non tamen amittunt ea, qua non à patre, ſed à genere, à ciuitate, vel rerum natura acceperunt.*

5 *Filius poteſt retinere emphyteuſim, qua ex genere eſt, & repudiare hareditatem patris.*

6 *Filius non poteſt à patre priuari regno, cùm illud non à patre, ſed à genere habeat.*

7 *Princeps è contra quando priuilegium nobilitatis concedit alicui, qui poſtea vnum ex pradictis delictis committit, abſque dubio nobilitatem amittit; quia cùm huiuſmodi nobilitas non ſit naturalis, ſed tantùm ex priuilegio, ſtatim ac vnum ex dictis delictis committit, illam amittit.*

8 *Nobilitatis pradicta priuatio extenditur non ſolùm ad filios, & nepotes illius, ſed etiam ad omnes ex illo deſcendentes.*

9 *Filius ſi priuilegium nobilitatis, vel alterius honoris à Principe propter benemerita propria, non autem parentis obtinuerit, illud propter ſequens delictum parentis non amittit; quia independenter à parente obtinuit.*

10 *Filius ſi priuilegium nobilitatis, vel alterius honoris à Principe obtinuerit poſt delictum parentis, & hoc parentis delictum tacuerit ſiue ex ignorantia, ſiue ex malitia, ſiue ex ſimplicitate, priuilegium vim non habet: quia quotieſcumque conceditur alicui priuilegium, fauor, vel gratia: non habetur ratio de culpa vel ſimplicitate eius, cui conceditur.*

11 *Filij propter delictum parentis vel ſunt infames, vel ſunt minùs habiles ad priuilegia conſequenda.*

12 *Litera ſunt ſubreptitia, quotieſcumque impetratur à Principe gratia, ſuppreſſa veritate, vel expreſſa falſitate, qua tacita, vel expreſſa, non fuiſſet conceſſa.*

Reſpondetur negatiuè; ſic DD. communiter, quos ſequitur Tiraq. *de nobilit. c. 35. n. 4.* & Simanch. *de Cathol. inſtit. tit. 29. n. 18.* 1

Probatur, quia nullo iure habetur, quod filij in hoc caſu nobilitate priuentur; nec leges pœnales extendi, ſed potiùs reſtringi debent: Ergo.

Confirmatur; quia filij hanc nobilitatem habent, non à parentibus, qui talia delicta commiſerunt, ſed ab antiquis eorum prædeceſſoribus: Ergo propter delicta parentum filij non debent nobilitate iam acquiſita priuari. 2

3 Confirmatur ſecundò; quia *in §. ſed naturalia Inſtit. de iur. nat. & in Reg. iura ſanguinis, ff. de Regulis* dicitur, quod naturalia, & iura ſanguinis ſunt immutabilia: ergo cùm nobilitas ſanguinis numeretur inter naturalia, & iura ſanguinis ob delictum aliorum amitti non debet.

4 Confirmatur tertiò; quia *in l. Eum qui 3. ff. de interdict. & relegat.* dicitur [Eum, qui ciuitatem amiſit, nihil aliud iuris adimere liberis, niſi quod ab ipſo peruenturum eſſet ad eos, ſi inteſtatus in ciuitate moreretur; (id eſt, hæreditatem eius, & libertas, & ſiquid aliud in hoc genere reperiri poteſt:) Quæ verò non à patre, ſed à genere, à ciuitate, à rerum natura tribuerentur, ea manere eis incolumia; ſicque & fratres fratribus fore legitimos hæredes, & agnatorum tutelas, & hæreditates habituros: non enim hæc patrem, ſed Maiores eius ei dediſſe.] Quæ verba apertè ſignificant, filios ob delicta parentum amittere quidem bona paterna, non tamen amittere ea, quæ non à patre, ſed à genere, à ciuitate, vel rerum natura acceperunt: ergo, cùm filij nobilitatem non à parente, qui prædicta delicta commiſit, ſed à ſuis antiquis prædeceſſoribus acceperint, illam non amittent propter delictum paternum.

5 Confirmatur quartò; quia argumento *prædictæ legis Eum qui 3.* Tiraquellus *loc. ſuprà cit. n. 4.* ex Baldo *in authent. ſignas ruinas col. 2. & ſeqq. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* ait, filium poſſe retinere Emphyteuſim, quæ ex

6 genere eſt, & repudiare hæreditatem patris: & Abbas *in princ. digeſtorum, §. diſcipuli col. 2.* inquit, non poſſe filium à patre regno priuari, cùm illud filius non à patre, ſed à genere habeat.

7 Aduerte tamen, quod è contra, quando Princeps priuilegium nobilitatis concedit alicui, qui poſtea vnum ex prædictis delictis committit, abſque dubio nobilitatem amittat; quia, cùm è contra huiuſmodi nobilitas non ſit naturalis; ſed tantùm ex priuilegio, ſtatim, ac vnum ex dictis delictis commiſerit, illam amittit: nam propter huiuſmodi delicta omnibus officiis, dignitatibus, priuilegiis, & fauoribus ipſo facto priuatur. Decius *conſ. 318.* Otaloza *de nobilit. p. 4. c. 9. n. 2. & ſeqq.* Ioannes Lupus *de regno Nauarr. p. 5. §. 6.* Simancha *loc. ſuprà cit.* & alij, quos ſequitur Menoch. *vol. 9. conſ. 805. n. 8.*

8 Aduerte ſecundò, quod prædicta priuatio nobilitatis extendatur non ſolùm ad filios, & nepotes illius, ſed etiam ad omnes ex illo deſcendentes; ſic Doctores quos citat, & ſequitur Tiraquell. *de nobilitate cap. 35. num. 4.*

9 Aduerte tertiò, quod, ſi filius priuilegium nobilitatis, vel alterius honoris à Principe propter benemerita propria, non autem parentis, obtinuerit, illud propter ſequens delictum parentis non amittat; quia, cùm dictum priuilegium propter propria benemerita à Principe obtinuerit, independenter a parente obtinuit. Otaloza *citato cap. 9. num. 9.* & alij, quos ſequitur Menochius *vbi ſuprà, & conſ. 808. n. 25.*

10 Aduerte quartò; quod, ſi filius priuilegium nobilitatis, vel alterius honoris à Principe obtinuerit poſt delictum parentis, & hoc delictum parentis tacuerit, ſiue ex ignorantia, ſiue ex malitia, ſiue ex ſimplicitate, priuilegium vim non habeat, quia, quotieſcumque conceditur alicui priuilegium, fauor, vel gratia, non habetur ratio de culpa, vel ſimplicitate eius, cui conceditur gratia, ſed de intentione concedentis, à qua deſumit gratia totam vim ſuam. *cap. ſuper literis de reſcriptis.* Quandoquidem, ſi Princeps cognouiſſet delictum parentis, filio tale priuilegium non conceſſiſſet: ergo tale priuilegium, cùm deficiat intentio concedentis, vigorem non habebit.

11 Confirmatur, quia propter delictum parentis filij vel ſunt infames, vel ſunt minùs habiles ad priuilegia conſequenda: ergo, ſi in reſcripto Principis ab hac infamia, vel inhabilitate non liberantur, priuilegium à Principe ipſis conceſſum non valebit; cùm in reſcripto non exprimatur, quod deberet exprimi, & eum, ſi fuiſſet expreſſum, Princeps priuilegium non conceſſiſſet.

Confirmatur ſecundò; quia (ſicuti ex communi 12 docent Franch. *in c. ſi eo tempore de reſcript. in 6. num. 4.* Felin. *in c. Super literis n. 6. de reſcript. & in c. ad audientiam 2. n. 22. eod. tit.* & Tiraquellus *tract. Ceſſant. cauſ. in princ. n. 116.*) quotieſcumque impetrantur à Principe literæ, ſuppreſſa veritate, vel expreſſa falſitate, qua tacita, vel expreſſa, literæ non fuiſſent conceſſæ, literæ ſunt ſubreptitiæ (ita vt licèt ignorantia liberet quidem impetrantem à culpa, non tamen liberet literas à vitio ſubreptionis.) Ergo gratiæ, & priuilegia vi talium literarum conceſſa vim non habent.

PETITIO IV.

Cur in delictis enormibus filij puniantur propter delictum parentis?

SVMMARIVM.

1 *Filij puniuntur propter delictum parentis in delictis enormibus: quia ſunt quid parentis, & ſic is punitur in re ſua, tum quia vt ſic in bonum commune intelligant omnes, quàm grauia ſint quædam delicta; tum quia vt ſic in bonum commune deterreantur omnes ab huiuſmodi enormibus delictis committendis.*

2 *Amor parentum in filios talis, ac tantus eſt, vt maiorem dolorem percipiant ex pœna filiorum, quàm ex propria; idque probatur auctoritate Legum, & etiam SS. Patrum.*

3 *Filij parentum, qui de Republica benemeriti ſunt, diuitiis, honoribus, dignitatibus, aliiſque priuilegiis decorantur.*

4 *Deus Optimus Maximus propter delicta parentum punit filios etiam pœna mortis; conſequenter Princeps Reipublicæ propter delicta parentum poterit etiam punire filios ſaltem pœna graduum, dignitatum, bonorum, & beneficiorum.*

5 *Filij quod parentum mores imitaturi ſint, rationabiliter timetur.*

6 *Filij regulariter eſſe ſolent tales, quales fuerunt eorum parentes; quia ſicut ad bonam, vel malam complexionem futuram filiorum quamplurimum valet, qualemnam complexionem habuerint parentes tempore conceptionis eorum, ſic ad bonos, vel malos mores futuros filiorum. Quamplurimùm etiam valebit qualeſnam mores habuerint parentes tempore conceptionis eorumdem: Plerumque enim filij parentum virtutes, & vitia imitantur.*

Reſpondetur ex communi ſententia Doctorum; 1 quia filij ſunt quid parentis, & ſic parens punitur in re ſua; tum quia vt ſic in bonum commune intelligunt omnes, quàm grauia ſint quædam delicta; tum quia vt ſic etiam in bonum commune deterreantur omnes ab huiuſmodi enormibus delictis committendis. Gloſſa *in Extrauagant. 22. verbo Quomodolibet de pœnis.* Abbas *in cap. Vergentis de hæreticis numero 3.* Couarruuias *libro 2. capite 8. numero 220.* & Menochius *conſilio 99. numero 220. volumine primo.* Nam amor parentum in filios talis, & tantus eſt, vt 2 maiorem dolorem percipiant ex pœna filiorum, quàm ex propria; ſicuti patet ex *leg. Iſti quidem ff. de eo quod met. cauſ.* Quapropter Oſtienſis *in dicto cap. Vergentis* ait, quod parens magis terretur videns, poſſe affligi filios ſuos, quam ipſummet; ſicut etiam adnotauit Rota *in vna Conchen. Ann. 1598. verſ. hæreticorum*; & Sanctus Chryſoſtomus *in Geneſi cap. 9.* in illa verba [Maledictus

ledictus Canaam filius, ioquit: parentes ex malis filiorum non minotem pœoam, & cruciatum habeut, quàm ipſimet filij; adeò quod ſæpe parentes orant, vt filiorum pœnas ipſi potiùs patiantur; & grauiùs feruot, videre filios ſupplicio affici, quàm ſi ipſi afficerentur;] & Sanctus Ambroſius *ibidem* aſſerit: [qua ratione cum Cham peccauerit, non ipſum, ſed filiuoi eius ſeruituti addixerit; fortaſſè ideo, quia plus afficitur iniuria filij ſui, & vehementiùs contriſtatur, ſui peccati damnationem à filiu perſolutam: qui non tam ſuo, quàm patris merito puniretur.] Et S. Gregorius *lib.* 5. *moral. cap.* 51. ſcribit [percutitur pater in filiis, vt patet acriùs vratur;] neque obſtat, quod filij ſint innôcentes, quia eum id fiat (ſicuti dicebam) in bouum commune, bono communi cedere debet bonum priuatum, etiamſi attiogat iocommodum perſonæ priuatæ.

3 Confirmatur; quia filij parentum, qui de Republica bemeriti ſunt, diuitiis, honoribus, dignitatibus, aliiſque priuilegiis decorantur (ita vt filij participes ſint honoris, glotiæ, famæ, & proſperitatis parentum) ergò ſic è contra.

4 Confirmatur ſecundò, quia Deus Optimus Maximus propter delicta parenium punit filios, etiam pœna mortis: (quandoquidem *Geneſi* 19. propter delicta parentum igne conſumpti fuerunt filij Sodomæ; & *Regum* 2. *cap.* 12. propter delictum parentis filius Dauidis deceſſit è vita; & *num.* 17. propter delicta parentum terra deglutiuit filios cum Dathan, & Abiron; & *Exod.* 20. Deus dicit: [Ego ſum Dominus tuus, fortis, zelotes, viſitans iniquitatem Patrum in filios in tertiam, & quartam generationem eorum, qui oderunt me.] Ergò & Princeps Reipublicæ propter delicta parentum poterit etiam punire filios, ſaltem pœna graduum, dignitatum, bonorum, & beneficiorum.

5 Confirmatur tertiò, quia rationabiliter timetur, quod filij parentum mores imitaturi ſint; vti patet *ex l. quiſquis, §. filij Cod. ad leg. Iul. maieſt.* (quatenùs ibi dicitur: Paterno enim deberent perire ſupplicio, in quibus paterni, ſcilicet hæreditarij, criminis exempla metuuntur) *& ex l. quod ſi nolit, §. qui mancipia ff. de edil. edict.* (quatenus ibi ſtatuitur, quod debeat is, qui ſeruum vendit, exprimere, ex qua Natione, ſcilicet ex quibus parentibus, vt explicat ibi Gloſſa *verb. Natio-*
6 *nem*, natus ſit) *& ex cap. ſi gens Anglorum diſt.* 56. *iuncta gloſſa ibidem verbo non infamata* (quatenus ait, quod filij ſoleant regulariter eſſe tales, quales fuerunt ipſorum parentes,) & ratio eſt; quia, ſicut ad bonam, vel malam complexionem futuram filiorum quamplurimùm valet, qualemnam complexionem habuerint parentes tempore conceptionis filiorum, ſic ad bonos, vel malos mores futuros filiorum quamplurimùm etiam valebit, qualeſnam mores habuerint parentes tempore conceptionis eiuſdem filiorum. Bald. *in l. Gallus, §. quidam rectè ff. de liber. & Poſth. num.* 2. (quatenus ait. *Vitium, quod eſt in radice naturali, tranſit ad Poſteros*) Cuman. *in l ſiquis cum totum ff. de expect. rei iudic. num.* 4. (quatenus inquit [ea quæ procedunt à radice iam vitiata, ſequuntur eius naturam,] Faber *Inſt. de nupt. rubr.* 2. quatenus aſſerit: [vt plurimùm non ſolùm labes ſanguinis, ſed etiam morum ad Poſteros traducitur] Fulgoſ. *conſil.* 159. *num.* 1. quatenus ſcribit: [cum pater qui eſt radix, ſit corruptus, non poteſt bonus filius à corrupta radice deſcendere] & fauet Textus *in l. quod ſi nolit, §. qui mancipia ff. de edil. edict.* quatenus ibi dicitur: plerumque filij parentum virtutes, & vitia imitantur.

OBIECTIONES.

SVMMARIVM.

1 *Filij quidam non ſunt Rei peccatorum parentum ſunt tamen Rei pœna ex diſpoſitione legum canonicarum, & ciuilium filij concepti ex ſanguine, infecto parentum ob delictum à parentibus commiſſum.*

2 *Parentes poſt delictum commiſſum de nouo acquirunt aliquas qualitates, quibus priùs infecti, filij poſtea eorum inficiuntur; quia propter maximam connexionem, & ſympathiam animæ cum corpore ex anima malè infecta inficitur etiam corpus, itavt ordinariè parentes mali tranſfundant in filios eamdem malam procliuitatem, & inclinationem.*

3 *Idque procedit propter dictam maximam connexionem, & Sympathiam animæ cum corpore etiam in vitiis, & delictis ſpiritualibus; redundat enim ex anima in corpus procliuitas, & inclinatio.*

4 *Proles inficiatur ex infectione ſanguinis vtriuſque parentis, in ordine tamen ad eamdem prolem infectio patris eſt efficacior, quàm infectio matris; quia ſemen virile ad generationem prolis concurrit efficaciùs, quàm ſemen fœminile, & in omni caſu concurſus ſeminis virilis eſt magis actiuus.*

5 *Peccatum originale cum transfundendum eſſet in omnes poſteros, meritò pactum initum fuit non cum Eua, ſed ſolùm cum Adamo, tanquam cum capite totius poſteritatis humanæ: at cum pœnæ iure humano non ſtatuantur propter delictum parentum in omnes poſteros, ſed ſolùm vſque ad primum, vel ſecundum gradum, & ex alio capite deſcendentes participent de vtroque ſanguine, iuſtè legiſlatores ſtatuerunt, quod filij propter delictum vtriuſque parentis punirentur.*

6 *Committentes delictum ex iure ſunt puniendi, & vltra non progreditur in delictis ſcilicet ordinariis, & communibus; ſecùs in extraordinariis, & enormibus; neque enim puniuntur ipſi filij per ſe, & in ſe, ſed ſolùm per accidens, & in parentibus; nulla enim eſt iniuſtitia, quod ex priuatione bonorum parentum, filij reddantur pauperes.*

7 *Leges, quibus filij ob delictum parentum puniuntur aliquibus pœnis ſunt iuſtæ.*

8 *Crimen attentatum, & non ſecutum, non punitur, quod fallit in crimine læſæ maieſtatis propter eius grauitatem.*

OBiicies: vitia parentum non ſunt, quaſi peccatum originale, vt in poſteros tranſfundantur: ergò ratio infligendi pœnas filiis propter delicta parentum non eſt, quia filij procedunt ex ſanguine parentum infecto. 1

Reſpondetur: diſtinguo antecedens; non ſunt, quaſi peccatum originale, in ſenſu quo filij ſint quaſi Rei peccatorum parentum, concedo: non ſunt, quaſi peccatum originale in ſenſu quo (ſicut ob pactum à Deo initum cum Adamo omnes deſcendentes ex infecto ſanguine Adami propter peccatum originale incurrunt pœnas ob illius delictum) ita etiam ob diſpoſitionem legum canonicarum, & ciuilium filij concepti ex ſanguine infecto parentum ob delictum à parentibus commiſſum incurrunt pœnas à talibus legibus inflictas, nego.

Inſtabis: parentes poſt delictum, quod commiſerunt, de nouo non acquirunt aliquas qualitates, vel 2 humores, quibus ipſi parentes priùs inficiantur, & quibus poſtea in filios transfuſis, filij etiam poſtea inficiantur: ergo falſum eſt, quod filij puniantur, tanquam deſcendentes, ex ſanguine parentum infecto.

Reſpondetur: nego Antecedens; quia propter maximam connexionem, & ſympathiam animæ cum corpore ex anima malè infecta inficitur etiam corpus, itavt ordinariè parentes mali transfundant in filios

lios eamdem malam procliuitatem, & inclinationem; quapropter Caſſaneus *in Cathol. glor. mund. part. 2. conſider. 24.* rectè dixit, pleraſque eſſe animi vires, quæ ſimul cum corpore a parentibus transfundantur in filios; cum, ſicut motus corporis penetrat in animam, ſic & motus animæ penetret etiam in corpus. Et Tiraquellus *in lib. de nobilitate cap. 32. num. 293.* ex pluribus doctoribus probat, multum valere ad animi affectiones corporis temperamentum.

3 Reinſtabis: ſi ex ſanguine Parentum infecto oriretur procliuitas ad eadem vitia in filiis, id ad ſummum poſſet eſſe, quoad vitia corporalia, v.g. gulæ, luxuriæ, &c. non autem quoad ſuperbiam, vel aliquid aliud vitium ſpirituale, quod nihil commune habet cum carne: Ergo ratio, cur iſtæ pœnæ inferantur filiis propter delicta parentum, non eſt, quia filij naſcuntur ex ſanguine infecto parentum.

Reſpondetur: nego ſequelam antecedentis, atque adeò & conſequentiam: quia propter dictam maximam connexionem, & ſimpathiam animæ cum corpore etiam in vitiis, & delictis ſpiritualibus redundat ex anima in corpus procliuitas, & inclinatio; quapropter rectè Caſtro *l. 2. de iuſt. hær. punit.* inquit: [qui a parentibus bonis genitus eſt, naturalem quamdam inclinationem ad bonum vt plurimum ab ipſis parentibus ſuſcipit: quoniam ab illis corporis complexionem deducit; quæ ſi bona eſt, non parum eſt ad virtutem adiutorium, & incitamentum;] Macrobius *l. 5. ſatur. c. 11.* ait; [valet ad fingendas, atque animi ſimilitudines formandas vis, & natura ſeminis;] & Ouidius *l. 4. Metamorph.* cecinit.

Et patrum in filios abeunt cum ſemine mores.

4 Vrgebis: filij propter delictum patris puniuntur vſque ad ſecundum gradum, & propter delictum matris puniuntur ſolùm vſque ad primum gradum; ergò ſignum eſt, quod ratio inferendi has pœnas in filius propter delicta parentum non ſit, quia filij procedunt ex ſanguine infecto parentum. Conſequentia probatur; quia ſi hoc eſſet, filij (cum quoad ea, quæ attinent ad corpus, & ſanguinem plus participent de matre, quàm de patre) plus puniri deberent propter delictum matris, quàm propter delictum patris.

Reſpondetur: nego conſequentiam, & probationem conſequentiæ; quia, licet ex infectione ſanguinis vtiuſque parentis inficiatur proles, in ordine tamen ad eamdem prolem infectio patris eſt efficacior, quàm infectio matris, quia ſemen virile ad generationem prolis concurrit efficacius, quàm ſemen fœminile; cum ſemen virile concurrat, tanquam cauſa efficiens, & tanquam agens principale; ſemen verò fœminile concurrat ſolùm tanquam cauſa materialis; adeò quod Ariſtoteles *l. 2. de generat. animal. c. 2.* Auicenna *lib. 9. animal. c. 1.* Galenus *l. 1. de ſanitat. tuend. c. 1.* & S. Thomas *p. 3. q. 31. art. 5. ad 3.* putent, ſemen fœminile non eſſe neceſſarium ad prolis generationem, ſed tantum ad pulchritudinem, & formoſitatem: at dato, & conceſſo, quod ad prolis generationem ſemen fœminile ſit etiam neceſſarium, & concurrat etiam effectiuè, ſicut & ſemen virile (quemadmodum ex probabiliori ſententia docent alij, quos ſequitur Caietan. 2. 2. q. 154. art. 2. Abulenſ. *Paradox. 1. c. 48.* Ioan. Andr. *l. 8. Metaphyſ. q. 2.* & Suarez *p. 3. q. 32. art. 1. diſput. 10. ſect. 1.*) concurſus tamen ſeminis fœminilis eſt minùs actiuus, quàm concurſus ſeminis virilis: Ob quam eamdem cauſam, cum in legibus canonicis, & ciuilibus puniuntur filij propter delicta parentum vſque ad certum gradum, intelligi debet talis diſpoſitio, & pœna de ſola linea paterna, & non item in linea materna, niſi etiam de linea materna fiat expreſſa mentio, Oſtienſ. *in c. vergentis de hæretic. n. 4.* Decian. *in pract. criminal. l. 7. c. 41. n. 14.* & Zanchin. *tract. de hæret. c. 28. num. 9.* quia (ſicuti dicebam) ad prolis generationem principalis agens eſt pater; vt propterea filij magis aſſimilentur patri, quàm matri (ſicuti præter alios annotauit Salycetus *in l. quiſquis Cod. ad l. Iul. Maieſt. §. filij n. 9.*) & propterea etiam filij vt plurimùm ſequantur magis mores patris, quam matris, vt præter alios adnotauit S. Chryſoſtomus *to. 2. in c. 23. Matthæi.*

Reurgebis: ſi ratio, cur inferantur pœnæ filiis propter delicta parentum, eſſet infectio ſanguinis, ſequeretur, quod propter ſolum delictum matris filij nulla afficiendi eſſent pœna; quandoquidem, ſi ſolùm peccaſſet Eua, poſteri nullam culpam, aut pœnam contraxiſſent propter delictum Euæ. 5

Reſpondetur: nego ſequelam antecedentis; & ad probationem reſpondeo, quod (cum peccatum originale transfundendum eſſet in omnes poſteros) meritò pactum initum fuit non cum Eua, ſed ſolùm cum Adamo, tanquàm cum capite totius poſteritatis humanæ: At (cum pœnæ iure humano non ſtatuantur propter delictum paternum in omnes poſteros, ſed ſolùm vſque ad primum, vel ſecundum gradum, & ex alio capite deſcendentes participem ſanguinem tàm de patre, quàm de matre) iuſtè legiſlatores ſtatuerunt, quod filij propter delictum vtriuſque parentis punirentur; quia tamen concurſus patris eſt efficacior, quàm concurſus matris, ideò filij maiori pœna afficiantur propter delictum patris, quam propter delictum matris.

Obiicies ſecundò, *In l. ſancimus Cod. de pœnis ſtatuitur,* quod committentes delictum ſint puniendi, & vltra non progrediatur: ergò. 6

Reſpondetur: in delictis ordinariis, & communibus, concedo: in delictis extraordinariis, & enormibus (vt læſæ maieſtatis diuinæ, vel humanæ) nego. Vt omittam, quod (quando propter delictum læſæ maieſtatis diuinæ, vel humanæ bona parentum confiſcantur, & propterea eorum filij egeſtate premantur) non puniantur ipſi filij per ſe, & in ſe, ſed ſolùm per accidens, & in parentibus; quia (cum bona ſint parentum, & leges decernant, quod committentes crimen læſæ maieſtatis diuinæ, vel humanæ ſuis bonis priuentur) nulla eſt iniuſtitia, quod ex iſta priuatione bonorum parentum reddantur filij pauperes, & egeni. Vt omittam ſecundò, quod leges imponant quaſdam pœnas filiis hæreticorum, vel aliorum delinquentium propter bonum commune; at maior ratio habenda eſt boni communis, quàm incommodi (quod interdùm poteſt pati perſona aliqua innocens) vti ſupra dicebam in principio petitionis præſentis. Vt omittam tertio quod & Deus optimus maximus (in quo non eſt iniquitas) puniat propter delicta parentum filios innocentes etiam in vita? vti ſupra etiam dicebam confirmatione ſecunda.

Ex dictis ſequitur, quod leges, (vt *l. quiſquis, §. filij Cod. ad leg. Iul. maieſt. c. vergentis de hær. c. 2. §. hær. & c. 2.* 7
ſtatutum de hæret. in 6.) quibus propter delictum parentum filij puniuntur aliquibus pœnis, ſint iuſtæ, & eas tanquam iuſtas (quamuis *dictam l. quiſquis*, tanquam iniquam, improbent, eamque propterea per conſuetudinem eſſe abrogatam, teneant Menoch. *conſ. 99. n. 118.* Roland *vol. 3. conſ. 74. n. 20.* Franc. Decius *conſ. 8. num. 19.* Cenall. *q. 693. n. 38.* & Farinac. *q. 24. n. 150.*) approbent Felin. *in d. c. vergentis n. 3.* Repertor. Inquiſit. *verb. filij hæret. verſ. item quæritur.* Gutierr. *l. 2. quæſt. canonic. c. 30.* Clarus *in §. finali q. 86.* Couarruuias *l. 2. var. c. 8. num. 1. & ſeq.* Simanch. *de Cathol. Inſt. tit. 29. n. 1. & ſeqq.* Crau. *de antiq. p. 4. §. Tranſeo nunc n. 157.* Royas *ſingul. 66.* Menoch. *conſ. 99. n. 120. & conſ. 226.* & *l. 5. de præſumpt. præſumpt. 33.* Gigas *de crim. læſ. maieſt. lib. 3. tit. de pœn. quas filij incurr. q. 1.* & alij communiter.

Ratio; quia ex dictis tanta eſt grauitas, & enormitas criminis læſæ maieſtatis diuinæ, vel humanæ, vt propterea meritò legiſlatores ſtatuerint, vt pro huiuſmodi crimine puniantur etiam filij.

Quemadmodum, licet regulariter non puniatur crimen attentatum, effectu non ſequuto (ſicuti præter alios docent Antonius Gabriel *lib. 7. commun. opin.*

tit.

*tit.de crim.conel.12.n.19.*Menochius *de arbitr.caſu* 360. & Farinacius *in tract crim p.1.q.17.n.49* & conſtat *ex c.Cogitationis pœna de pœnitentia diſt.1.*) Fallit tamen propter dictam grauitatem, & enormitatem in dicto crimine læſæ maieſtatis diuinæ, vel humanæ, vt propterea puniatur, etiamſi fuerit ſolùm attentatum, & effectus non fuerit ſecutus. Angel. *in l.finali, § finali,ff. quod quiſque iuris.*Pighius *lib. de Eccleſ. Hierarch.c.16.* Caſtro *de poteſt.leg pœnal.cap.15.*Couarruuias *in Clem.1. p.2.n.7.*Gygas *de crim.læſ.maieſt.lib 3.tit.qualiter, & à quibus crimen læſ.maieſt.commit.q 66.*Antonius Gabriel *loc.ſuprà cit. num.*20. Menochius *vbi ſuprà*, Cantera *in quæſt.crim. tit. de crim.læſ.maieſt.n.*10. Clarus *in §. læſa maieſt.num.*15. Tiraquellus *de pœnis temporal. cauſ.*38. *num.*10. & alij paſſim.

PETITIO V.

An in delictis enormibus filij puniantur propter delictum parentis, etiam pœna ſenſus, vt coniectionis in carceres, tormentorum, vel capitis?

SVMMARIVM.

1 *Filij propter delictum parentis in delictis omnibus non puniuntur pœna ſenſus, vt coniectionis in carceres, tormentorum, vel capitis, quod vt quid iniquum, & impium, deteſtantur tum Philoſophi, tum Theologi, & ipſæ leges.*

2 *Præcepit Ioſue 7. quod Acham cum filiis, & filiabus occideretur, quamuis non eſſent conſcij delicti paterni: non tamen ſequitur, quod Princeps poſſit idem præcipere ob delicta parentum; Ioſue enim id fecit ex peculiari inſtinctu, & reuelatione Dei.*

3 *Pontifex* in cap. vergentis de hæretic. *dicens, quod ex miſericordia concedatur vita filiis eorum, qui crimen læſæ maieſtatis commiſerunt, non loquitur aſſertiuè, & approbatiuè, ſed recitatiuè, ſeu relatiuè.*

4 *Deus licet ob delicta parentum aliquando puniat filios pœna ſenſus, tormentorum, & etiam mortis, non tamen id licet Principibus; Deus enim eſt Dominus vitæ humanæ, & propterea poterit, prout voluerit, illam dare, vel auferre, quale dominium non reperitur apud Principes ſæculares.*

5 *Hieremiæ 31. & Ezechielis* lib. 18 *vbi dicitur, patres comederunt vuam acerbam, & dentes filiorum obſtupuerunt, ſed vnuſquiſque in iniquitate ſua morietur, intelligitur non de pœna temporali, ſed ſpirituali.*

1 Reſpondetur negatiuè: quod, vt quid iniquum, & impium deteſtantur. Plato *de leg lib* 9. Demoſthenes *epiſt.*3. & alij, quos ſequuntur S. Thomas 2. 2. *q.* 108. *art.4. ad 2.* Durand. *in 2.diſt.33.q.1.* Alenſ. *part.3.q.41. membr.4.art.1.* Clar. *l.5. §.finali.q.86.n.4.* Medina *Cod. de ſatisfact.q.5.verſ.Hinc tamen Hyppolitus ſingul.*361. *& in l.Infans ff.ad leg.cornel. de ſicariis nu.*16 Menoch. *vol.1.conſil.*99. Anton. Gomez *in l.40.Tauri n.*91. Decian. *l.7.c.41.n.18.* Couarruuias *l 1. var. c 8. num.*7. Simaneh *de Cathol.Inſtitut tit 29. num.*6. Farinac. *q.* 24. *n* 189. & alij paſſim, & patet, quia expreſſè id prohibetur *Deuteron.24. verſ.* 16. Ibi: [non occidentur patres pro filiis, nec filij pro patribus, ſed vnuſquiſque pro peccato ſuo morietur;] & *Ezechiel.* 18. *verſ.4. & infra verſ.*20. [Anima, quæ peccauerit, ipſa morietur: filius non portabit iniquitatem patris.]

2 Obiicies: Ioſuë 7. præcepit, quod Acham cum filiis, & filiabus occideretur, quamuis non eſſent conſcij delicti paterni: ergò & Reipublicæ Princeps poterit propter delicta parentum punire filios, etiam pœna ſenſus, vt coniectionis in carcerem, tormentorum, vel capitis.

Reſpondetur (vt omittam, nonnullos ſentire, quod filij Acham non fuerint occiſi; cum id ex ſacris literis non colligatur) concedo antecedens (ſcilicet filios Acham fuiſſe occiſos, vt ex probabiliori ſententia docent S. Auguſtinus *l.6.quæſt.veter.teſtament.c.8.*& Lyranus *in decimo capite 7. Ioſuè*) At id fecit Ioſuë ex peculiari inſtinctu, & reuelatione Dei.

Obiicies ſecundò: *In cap. vergentis de hæretic.* ait Pontifex, quod ex miſericordia concedatur vita filiis eorum, qui crimen læſæ maieſtatis commiſerunt: ergò ſupponit Pontifex, quod Principes poſſint mortis ſupplicio punire filios propter delicta parentum. 3

Reſpondetur: diſtinguo antecedens; ait id Pontifex aſſertiuè, & approbatiuè, ſcilicet aſſerendo, & approbando, nego: recitatiuè, ſeu relatiuè, ſcilicet recitando, ſeu referendo, concedo; refert igitur ſolùm ibi Pontifex, quod Principes ſuis legibus ſic ſtatuerint contra filios parentum committentium crimen læſæ majeſtatis, non propterea tamen eorum leges, & ſententias approbat; quod ſcilicet Principes poſſint ex iuſtitia punire filios morte propter tale crimen parentum, & ſolùm ex miſericordia id non exequantur.

Obiicies tertiò: Deus propter delicta parentum de facto punit aliquando filios pœna ſenſus tormentorum, & etiam mortis vt ſupra dicebam petitione præcedenti confirmatione ſecunda, & innuit etiam *Hieremias 31. & Ezechiel* 18 Ibi: [Patres comederunt vuam acerbam, & dentes filiorum obſtupuerunt:] ergò & Principes id facere poterunt imitando ſcilicet exemplum Dei. 4

Reſpondetur (vt omittam, Sanctum Auguſtinum *libro contra Adimentum Manichæum cap.*7. Gregorium *l.5 moral.c.31.*Hieronymum *in c.31.Hieremiæ* Lyranum *in c.10.Exod* & S.Thomam 2.2.*q.108.art.4.ad primum*, ſentire, quod Deus puniat prædictis pœnis temporalibus filios propter peccata parentum, ſi tamen filij parentum mores, & viuendi modum imitentur) concedo antecedens, ſcilicet, quod Deus puniat prædictis pœnis filios propter delicta parentum, etiamſi filij parentum mores, & viuendi modum non imitentur (vt ex probabiliori ſententia docent idem Auguſtinus *lib. 6, quæſt. veter.teſtam.c.8.* idem S.Thomas *p 2.q.87. art.8. in corpore, & ad primum*, Alenſis *p.1. q.39. membr. 3. art.4.* Caſtr. *l.2.de iuſt hær.punit c.7* & alij paſſim;) at nego conſequentiam; & diſparitas eſt, quia Deus eſt Dominus vitæ humanæ, & propterea poterit, prout voluerit illam dare, vel auferre: quod ſimile dominium non reperitur apud Principes ſæculares.

Cum verò *Hieremias 31. & Ezechiel* 18. aiunt:] In diebus illis non dicent vltra, patres comederunt vuam acerbam, & dentes filiorum obſtupuerunt, ſed vnuſquiſque in iniquitate ſua morietur, dicendum eſt,] quod ibi non ſit ſermo de pœna corporali; (non enim ibi dicitur, quod filij puniendi non ſint pœnis temporalibus propter delicta parentum, quin & contrarium probatur *ſupra citata petitione præcedenti confirm.*& inſinuatur etiam *Exod.34. verſ.7.* Ibi: [qui reddis iniquitatem patrum filiis, ac nepotibus in tertiam, & quartam progeniem] ſed eſt ſermo de pœna ſpirituali, & æterno: in quo ſenſu etiam nonnulli Doctores explicant illud *Deuter.24. verſ.16.* Non occidentur patres pro filiis, nec filij pro patribus, ſed vnuſquiſque pro peccato ſuo morietur; & illud *Ezech.18.verſ.4.& infra verſ.20.* Anima, quæ peccauerit, ipſa moriatur, & filius non portabit iniquitatem patris. 5

PETITIO VI.

An filij committentium crimen læſæ maieſtatis humanæ priuentur maioratu, ſaltem ſi maioratus habeat iuriſdictionem, & dignitatem, (vt Comitatus, Marchionatus, vel Ducatus, &c.) annexam?

RE ſpondetur: De hac te vide *ſuprà Dubitatione* 173. *corollar.* 7.

Dixi de pœnis filiorum, & nepotum tam diuinæ, quàm humanæ læſæ maieſtatis crimen hominis committentis (de quibus vide etiam *infrà dubit.* 195. *ſect.* 52.) Dicam nunc,

De modo procedendi in cauſis Fidei, tam contra hæreticos, quàm contra quoſcumque alios quomodocumque de hæreſi ſuſpectos?

DVBITATIO CLXXIX.

An in crimine hæreſis procedi poſſit ſummarie, ſimpliciter, & de plano, ſine Aduocatorum, & Iudiciorum ſtrepitu, & figura?

SVMMARIVM.

1 *In crimine hæreſis procedi poteſt ſummariè, ſimpliciter & de plano, ſine Aduocatorum, & Iudiciorum ſtrepitu, & figura; quia ſic expreſsè habetur in iure.*

2 *Priuilegium de quo ſuprà citata iura loquuntur, Inquiſitoribus conceſſum, licèt intelligi videatur quoad leuia, & non multum præiudicantia, quale eſt crimen hæreſis; nihilominus ne Textui contradicatur expreſsè ſine vlla limitatione affirmanti quod in negotio hæreticæ prauitatis procedi poſſit ſimpliciter, abſque vlla limitatione intelligi debet.*

3 *Inquiſitores licèt in cauſis decidendis hoc priuilegio vti poſſint, non tamen obligantur, ſeu coguntur, &c.*

1 RESPONDETVR affirmatiuè; quia ſic expreſsè habetur *in c. ſtatuta de hær. in* 6. *in Conſtitutione Alexandri IV.* quæ incipit *Cupientes Inquiſitionis negotium. Et in Conſtitutione Vrbani IV.* quæ incipit *Licet ex omnibus* apud Peñam inter literas Apoſtolicas; & docent communiter Doctores. Royas *ſingul.* 145. *n.* 3. Scacc. *de iudic. c.* 52. *n.* 2. & 3. (Vbi ait, quod in crimine hæreſis non ſunt neceſſariæ ſolemnitates legis libellorū, *ff de accuſ.*) Param. *de orig. Inquiſ. lib.* 3. *q.* 9. *n* 93. & 94. (Vbi inquit, quod in accuſatione porrecta contra hæreticū per Procur. Fiſcalem non debeat apponi locus loci, & tempus præciſum commiſſi criminis, ſed tantùm menſis & annus, oppidum, vel ciuitas) Simanch. *de Cathol. inſt. tit.* 4. *n.* 9. & 10. *tit.* 43. *n.* 21. & *tit.* 44. *n.* 30. Carrer *de hær. n* 93. 103. & 109. Gundiſaluus *de hær. q.* 12. *n.* 1. Zanchin. *de hær. cap.* 9. *n.* 1. Eymeric. *in directl. Inquiſ. p.* 3. *q.* 54. & *ibi* Peña *comment.* 103. Repertorium Inquiſitor. *verb. Ordo verſ. Sed quoad talem iudiciariam*, & Farinac. *q.* 185. *n.* 15. Quidquid ſit contrarium dixerint quidam, quos ſequitur Decianus *tract. crim. lib.* 5 *c.* 34 *n.* 9.

Obiicies ex Deciano *loc. ſuprà cit.* Priuilegium (de quo ſupra citata iura loquuntur) Inquiſitoribus conceſſum intelligi debet quoad leuia, & non multùm præiudicantia, non autem quoad ea, quæ multum præiudicant; cùm crimen hæreſis valde graue ſit, & multùm infamet, vt proinde Inquiſitoris arbitrio remitti non debeat, quod ſic ille quoad tale crimen procedere poſſit: Præſertim cùm *in c. vt officium*, §. 1. *de hær. in* 6. dicatur, quod in dicto crimine procedendum ſit iuxta canonicas ſanctiones, & *in* § *ſi verò dicatur*, quod procedendum ſit iuxta formam Eccleſiæ, 2

Reſpondetur: nego antecedens; quia expreſsè contradicit Textui ſine vlla limitatione affirmanti, quod in Inquiſitionis hæreticæ prauitatis negotio procedi poſſit ſimpliciter, de plano, &c. atque ſic ſine vlla ſcilicet limitatione tradunt Doctores ſuprà citati, *vbi ſuprà*, præſertim Peña, Scaccia, Royas, Repertorium Inquiſitorum, & Farinacius: neque obſtat Textus *in cit. cap. vt officium*; quia iuxta canonicas ſanctiones, & iuxta formam Eccleſiæ proceditur, cùm proceditur ſummariè, ſimpliciter, de plano, & ſine figura iudicij ex priuilegio, & Conſtitutione Sedis Apoſtolicæ.

Aduerte tamen, quod licèt Inquiſitores in cauſis fidei decidendis hoc priuilegio vti poſſint, non tamen obligentur, ſeu cogantur; quia *in d. c. ſtatutum*, dicitur, *concedimus*, (quod in Inquiſitionis hæreticæ prauitatis negotio procedi poſſit ſimpliciter, de plano, &c.) quod verbum non indicat obligationem, ſed licentiam dumtaxat. Scacc. *de iud c.* 52. *n* 2. Zanchin. *tract. de hær. c.* 9. *in princ.* Vmbertus Locatus *iudic. Inquiſit. verbo Inquiſitor*, *n.* 18. Albertin. *tract. de agnoſcend. aſſertion. cathol. & hær. q.* 34. *num.* 30. & alij, quos citat, & ſequitur Farinacius *q.* 185. *n.* 19. 3

DVBITATIO CLXXX.

An, & quid importet clauſula illa, quod ſcilicet in cauſis fidei decidendis procedi poſſit ſummariè, ſimpliciter, & de plano, ſine Aduocatorum, & Iudiciorum ſtrepitu, & figura?

SVMMARIVM.

1 *Clauſula illa, quod ſcilicet in cauſis fidei decidendis procedi poſſit ſummariè, ſimpliciter, & de plano ſine Aduocatorum, & Iudiciorum ſtrepitu, & figura, importat, vt videlicet iudex, cui taliter cauſa committitur, neceſſariò libellum non exigat, licèt conteſtationem non poſtulet, &c. quæ per longum recenſentur, non tamen ſic Iudex litem abbreuiet, quin probationes neceſſariæ, & defenſiones legitimæ admittantur, iuxta ea, quæ ſtatuuntur* in Clement. ſæpè contingit de verborum ſignificatione.

2 *Clauſula prædicta ſummariè, &c. non tollit ea, quæ ſunt iuris naturalis; cùm probationes neceſſariæ ad veritatem indagandam, omitti non debeant, & citatio partium, illarúmque defenſio legitimè concedatur.*

3 *Petitio in actis ſcribenda omitti non poteſt; quia pronunciatio ſequi debet iuxta petitionis formam.*

4 *Liuis*

4 *Litis conteſtatio omitti non poteſt.*

5 *Textus* in cap. Cùm contumacia de hær. *non obſtat: quia ex illo ſolùm ſequitur, quod reus citari debeat.*

6 *Iudicis arbitrio concedenda etiam ſunt deliberatoria aliqua, quæ in defenſionem ipſius rei viſa fuerint neceſſaria.*

7 *Cauſa prædicta commiſſa cum clauſula ſummariè, &c. poteſt agitari, & ſententiari etiam in feriis ob hominum neceſſitatem inductis.*

8 *Item etiam in feriis inſtitutis ad honorem Dei, contra Gloſſam negantem, & aliquos Doctores.*

9 *Clauſula prædicta ſummariè amputat dilationum materiam, litem abbreuiat, exceptiones, & appellationes fruſtratorias repellit, iurgia reſecat, teſtium multitudinem refrænat.*

10 *Item quamuis requiratur citatio, ſufficit tamen vnica, cum aliàs in principio cauſæ trina, vel peremptoria requiratur.*

11 *Item requiritur iuramentum calumniæ, veritatis, & malitiæ; quamuis ſi tacitè omittantur, non videatur propterea proceſſus vitiari.*

12 *Item conceduntur reo defenſiones legitimæ, & tempus ad illas faciendas neceſſarium.*

13 *Item admitti debet appellatio ab interlocutoria, aliàs contra ius proceditur.*

14 *Item citantur partes ad audiendam ſententiam: quamuis in hac non citentur peremptoriè: quia non concluditur cauſa, ſed datur locus nouis probationibus, & defenſionibus.*

15 *Denique ſententia ſemper ferri debet in ſcriptis.*

1 RESpondetur: Ex Clementina ſæpè contingit *de verb. ſign.* importat: [Vt videlicet iudex, cui taliter cauſa committitur, neceſſariò libellum non exigat, licèt conteſtationem non poſtulet, tempore etiam feriarum ob neceſſitates hominum indultarum à iure, procedere valeat, amputet dilationum materiam, litem, quantum poterit, faciat breuiorem, appellationes dilatorias, & fruſtratorias repellendo, partium, Aduocatorum, & Procuratorum contentiones, & iurgia, teſtiúmque ſuperfluam multitudinem refrænando; non tamen ſic iudex litem abbreuiet, quin probationes neceſſariæ, & defenſiones legitimæ admittantur: citationem verò, ac præſtationem iuramenti de calumnia, vel malitia, ſiue de veritate dicenda, ne veritas occultetur, per commiſſionem huiuſmodi intelligimus non excludi. Verùm quia iuxta petitionis formam pronunciatio ſequi debet, pro parte agentis, & etiam rei, ſi quid petere voluerit, eſt in ipſo litis exordio petitio facienda, ſiue ſcriptis, ſiue verbis, actis tamen continuò (vt ſuper quibus petitiones, & articuli formam debeant, poſſit haberi plenior certitudo, & vt fiat definitio clarior) inſerenda. Et quia poſitiones ad faciliorem expeditionem litium propter partium confeſſiones, & articulus ad clariorem probationem vſus longæuus in cauſis admiſit, nos vſum huiuſmodi obſeruare volentes, ſtatuimus, vt iudex ſic deputatus à nobis (niſi aliud de partium voluntate procedat) ad dandum ſimul vtroſque terminom dare poſſit, & ad exhibendum omnia acta, & munimenta, quibus partes vti volunt in cauſa poſt dationem articulorum, diem certum, quandocumque ſibi videbitur, valeat aſſignare, eo ſaluo, quod vbi remiſſionem fieri contingeret, pro teſtibus producendis, poſſint etiam inſtrumenta produci, aſſignatione huiuſmodi non obſtante: interrogabit etiã partes, ſiue ad earum inſtantiam, ſiue ex officio, vbicumque hoc æquitas ſuadebit; ſententiam verò diffinitiuam, citatis ad id, licèt non peremptoriè, partibus in ſcriptis, & prout magis ſibi placuerit, ſtans, vel ſedens profetat, etiam (ſi ei videbitur) concluſione non facta, prout ex petitione, & probatione, & aliis actitatis in cauſa fuerit facienda: quæ omnia etiam in illis caſibus, in quibus per aliam Conſtitutionem noſtram, vel aliàs procedi poteſt, ſimpliciter, & de plano, ac ſine ſtrepitu, & figura iudicij volumus obſeruari. Si tamen in præmiſſis caſibus ſolemnis ordo iudicialis in toto, vel in parte non contradicentibus partibus obſeruetur, non erit proceſſus propter hoc irritus, neque etiam irritandus.] Hucvſque Pontifex Clemens V. *in citata Clementina.*

Ex qua Clementina conſtat, quod integra remaneant 2
quæ ſunt iuris naturalis, & iuris gentium; cùm neceſſaria, ac ſubſtantialia cauſæ, illa ſcilicet, ſine quibus nec iuſtè, nec rectè, nec commodè negotium tractari poteſt, ſublata non ſint (vt propterea in cauſis hæreticalibus requiratur etiam legitimatio perſonarum, aliàs proceſſus redderetur nullus.) Et cùm probationes neceſſariæ ad veritatem indagandam omitti non debeant, & citatio partium, illarúmque defenſio legitimè concedantur: ſolùm enim ſublatæ cenſentur ſolemnitates, quæ de iure poſitiuo requirebantur. Peña 3. *p. direct. q. 55 comment. 104. in fin.* Albertin. *tract. de agnoſcend. aſſertion. Catholic. q. 34 n. 51.* Param. *de orig. S. Inquiſ. lib. 3. q 4. rubr. de forma, & ordine iudiciario, n. 45.* Vmbert Locat. *in iudicio Inquiſitor. verb. de plano*, & alij, quos citat & ſequitur Farinac. *q 185. n. 14. & ſeqq.* Marta *de clauſul p. 1. clauſul.* 180. *n. 5.* & Barboſ. *tract. de clauſul clauſ. 176.*

Petes, quænam ſolemnitates admittantur, & quænam omitti poſſint?

Reſpondetur; Omitti non poteſt petitio in actis ſcri- 3
benda; quia pronunciatio ſequi debet iuxta petitionis formam; ſic DD. communiter cum Gloſſ. *in ſupradicta Clem. verb. Neceſſariò, & in verb. Pronunciatio.*

Secundò, omitti non poteſt litis conteſtatio. Meno- 4
chius *de arbitr. lib. 1. q. 18.* Peña 2. *p. direct. comment. 19.* Decian. *tract crim. lib. 5 c. 25. n. 11.* Scacc. *tract. de iudiciis c. 103. n. 10.* & alij, quos refert, & ſequitur Farinac. *de hæreſi q. 185. n. 17.*

Obiicies, Textum *in c. Cùm contumacia de hæret. in 6.* 5
Vbi inquiſitus citari debet, vt de fide reſpondeat, per quem Textum affirmant nonnulli, (quos ſequitur Carrerius *tract. de hær. n. 111.*) requiri litis conteſtationem, ſi delinquens præſens ſit.

Reſpondetur Textum hunc non obſtare; quia ex illo ſolùm ſequitur, quod reus citari debeat, inſerendo cauſam in citatione.

An autem ex eo, quod in iis cauſis litis conteſtatio 6
poſſit omitti, poſſint etiam negari deliberatoriæ à reo petitæ; cùm in aliis cauſis (in quibus figura iudicij ſeruatur) ſi petantur, concedi debeant, vti tradunt DD. *ex c. cùm accuſatus 5. q 3.*

Reſpondetur ex probabiliori ſententia Doctorum, quod arbitrio iudicis concedi debeant deliberatoriæ aliquæ, quæ in defenſionem ipſius rei viſæ fuerint neceſſariæ; quia cùm ipſe reus poſſit iudicem, ſi ſuſpectus fuerit, recuſare, poſſitque actorem reconuenire, ſequitur, quod ad hos, & alios effectus deliberatoriæ neceſſariò debeant.

Tertio, poteſt hæc cauſa agitari, & ſententiam in 7
feriis ob hominum neceſſitatem inductis (quales ſunt vindemiarum, & meſſium) idque, etiamſi partes recuſent (quod in aliis cauſis fieri non poteſt) ex textu *in ſupracit. Clement.* & ex Gloſſa *ibid. verb. Ob neceſſitates*, quam ſequuntur communiter Doctores.

An autem idem in feriis, ad honorem Dei, & San- 8
ctorum, & ob coronationem Principis repentinè inductis, fieri poſſit?

Reſpondetur, quod (quamuis Gloſſa neget) probabilius ſit oppoſitum, ex Textu *in c. finali de feriis*, vbi ſententia in feriis prolata inualida eſt, niſi vrgeat neceſſitas, vel ſuadeat pietas; at ſuadet pietas, ſeu Religio, quod cauſa fidei abbreuietur: Ergo ex hac parte in omnibus feriis huiuſmodi cauſa prædicta tractari poterit.

Quartò dilationum materiam amputat, litem abbre- 9
uiat, exceptiones, & appellationes fruſtratorias repellit, iurgia reſecat, teſtium multitudinem refrænat: quæ omnia, licèt in omni cauſa, in qua iudicis figura

ſeruatur, obſeruari debeant, non tamen ſimiliter obſeruantur in cauſa, de qua loquimur; cùm in ea ſummariè, ſimpliciter, & de plano procedatur; ſic Doctores cum gloſſa *loc.ſuprà cit. verb.Exceptiones.*

10 Quintò; quamuis requiratur citatio, ſufficit tamen vnica; cùm alia in principio cauſæ trina, vel peremptoria requiratur, ex textu *in c.de illicita 24. q.3. & in cap. Quoniam, §.Porrò vt lite non conteſtata.*

11 Sextò, requiritur iuramentum calumniæ, veritatis, & malitiæ; quamuis ſi tacitè omittantur, non videtur propterea proceſſus vitiari, *c.1.de iuramento calumnia in 6.* & tradunt cum Gloſſa *in cit.Clementina, verbo non excludi*, communiter Doctores.

12 Septimò, conceduntur reo legitimæ defenſiones, & tempus ad illas faciendas neceſſarium; ſic Doctores, quos ſequitur Peña *3. p. direct.comment.*103.

13 Octauò admitti debet appellatio ab interlocutoria, aliàs contra ius proceditur; ſic Doctores, quos ſequitur Peña *loc.ſuprà cit.*

14 Nonò, citantur partes ad audiendam ſententiam (ſicuti in aliis cauſis) quamuis in hac non citentur peremptoriè; quia non concluditur cauſa, ſed datur locus nouis probationibus, & defenſionibus; ſic Doctores cum Gloſſa *ibid.verb.concluſione.*

15 Decimò ſententia ſemper ferri debet in ſcriptis (aliàs nullius eſſet valoris) ſicuti in aliis cauſis ordinem iudiciarium ſeruantibus; idque in eo, ne veritas oſcultetur; ſic Doctores cum Gloſſa *vbi ſuprà.*

DVBITATIO CLXXXI.

An, & quomodo procedatur in crimine hæreſis via accuſationis?

Suppoſitum.

SVMMARIVM.

1 *Iudex tribus modis iuridicè procedit aduersùs crimina via ſcilicet accuſationis, denunciationis, & inquiſitionis.*

2 *Iudex procedit via accuſationis quando eſt quis actor, & aſſumit in ſe onus probandi quæcumque contra reum obiecerit.*

3 *Iudex procedit via denunciationis, quando quis defert crimen tantum, & non vult aſſumere in ſe onus probandi.*

4 *Denunciatio duplex eſt; vna Euangelica, quæ ſpectat emendationem fratris, & fit ſuperiori tanquam patri: Altera iudicialis, quæ ſpectat vel criminum punitionem, & fit ſuperiori tanquam iudici.*

5 *Iudex procedit via inquiſitionis, quando ex officio procedit ad locum aliquem ſuæ iuriſdictioni ſubiectum purgandum.*

6 *Iudex non poteſt condemnare quempiam ſine accuſatore, vel formali, vel virtuali. Virtualis enim accuſator dicitur id, quod ſupplet vicem accuſatoris, quam ſupplet in criminibus contra bonum publicum ſimplex denunciatio: in priuatis verò ſi ſint notoria ipſa facti euidentia, quæ ſupplet etiam in omnibus criminibus vicem accuſatoris, & etiam teſtis, &c.*

7 *Reus quando proceditur per denunciationem Euangelicam puniri non poteſt ante contumaciam, & non requiritur accuſator: ſecùs poſt contumaciam.*

8 *Iudex ſi procedat per Inquiſitionem, ſupplet infamia, & indicia.*

9 *Duo modi ex Doctoribus tantùm ponuntur procedendi contra delinquentes: vnus ex officio, alter ad inſtantiam partis, ex eo quia denunciatio non eſt per ſe aliqua diſtincta via procedendi.*

10 *Iudex ex officio procedit, quando præcedente aliqua infamia, vel denunciatione capit informationes, & format inquiſitionem contra reum.*

11 *Iudex procedit ad inſtantiam partis; quando pars offenſa, vel alter, ad quem id de iure ſpectare poteſt, accuſationem porrigit, & iudex ea admiſſa procedit ſecundùm eius probationes.*

12 *Iudex procedit per Inquiſitionem, quando agit ex officio.*

13 *Modus procedendi ex officio, ſeu per inquiſitionem ex diſpoſitione iuris canonici extendit ſe ad omnia crimina: quia in omni genere criminum poteſt iudex procedere per inquiſitionem.*

14 *Idem etiam ex conſuetudine ſeruatur in foro ciuili.*

15 *Via inquiſitionis eſt ordinaria in quibuſdam Regnis, paucis exceptis procedentibus per accuſationem.*

16 *In Regno Neapoli nemo niſi ſuam, vel ſuorum iniuriam exequatur, admittitur ad accuſandum.*

17 *In Regno Galliæ omnis ad vindictam publicam tendens accuſatio prohibetur, & ſolùm pro intereſſe ciuili permittitur.*

SVPPONO, quod iudex iuridicè procedat aduer- 1
sùs crimina tribus modis. Primò, via accuſationis. Secundò, via denunciationis. Tertiò, via inquiſitionis. Habetur *in c.Qualiter l.& quando 2.de accuſat.* & tradunt communiter Doctores.

Procedit via accuſationis, quando eſt quis actor, & a- 2
aſſumit in ſe onus probandi quæcumque contra reum obiecerit.

Procedit via denunciationis; quando quis defert cri- 3
men tantùm, & non vult aſſumere in ſe onus probandi:
quapropter differunt accuſator, & denunciator in hoc,
quod accuſatori incumbit onus probandi; non autem
incumbit denunciatori. Eſt autem denunciatio duplex:
vna Euangelica, quæ ſpectat emendationem fratris, & 4
fit ſuperiori, tanquam patri: non ad proceſſum formandum, ſed ad emendationem, ſeu correctionem fratris: altera iudicialis, quæ ſpectat, vel criminum punitionem ob bonum commune, vel mali, aut damni impeditionem, & fit ſuperiori, tanquam iudici, ad formandum proceſſum, & puniendum delinquentem Suar.*vbi infrà c.8.* & Thomas de Iesv *tract.1 de viſit.Regular.c.4.*

Procedit via inquiſitionis, quando iudex, vel ſuperior 5
ex officio, & non ad inſtantiam alicuius procedit ad locum aliquem ſuæ iuriſdictioni ſubiectum purgandum, vel reformandum, aut ad commiſſi criminis authorem inueſtigandum; vnde iſte tertius modus procedendi ſolet reuocari ex officio, & duo priores ad inſtantiam partis. Suarez *tom.4.de Relig.lib.10.de regimin.ſociet.c.* 11.& 12. & Aldrete *de relig.diſciplin.lib.1.c.4.5.7.*

Non obſtat, ſi dicas: ex S.Thoma *2.2.q.67.a.3.* com- 6
muniter recepto quòd iudex non poſſit condemnare quempiam ſine accuſatore: ergo tantùm procedere poteſt via accuſationis.

Reſpondetur enim, diſtinguo antecedens: Iudex non poteſt condemnare quempiam ſine accuſatore; ita vt ſemper requiratur accuſator formalis, nego: ita vt ſemper requiratur accuſator, vel formalis, vel virtualis, concedo. Iudex igitur non poteſt condemnare quempiam ſine accuſatore generatim ſumpto; quia ſemper requiritur accuſator vel formalis, vel virtualis, vti dicebam. Virtualis accuſator dicitur id, quod ſupplet vicem accuſatoris; vicem autem accuſatoris ſupplet in criminalibus contra bonum publicum ſimplex denunciatio: in
priuatis, ſi ſint notoria, ſupplet ipſa facti euidentia, quinimo hæc facti euidentia ſupplet in omnibus criminib.
non ſolũ vicem accuſatoris, ſed etiã teſtis, & totius pro- 7
ceſſus iuridici, ſi etiã iudici cũ hac euidentia ſit ipſa perſona euidens, ſeu notoria. Caiet *cit.q.67.a.3.* Si autem non ſint notoria, & procedatur per denunciationem Euangelicam,

Digitized by Google

Euangelicam, tunc ante contumaciam Reus puniri
non poteſt: vnde nunc requiritur accuſator; poſt
contumaciam autem poteſt quidem contra illum pro-
cedi, & tunc ipſa contumacia iudici, & aliis quibuſ-
8 dam euidens, ſupplet vicem accuſatoris; ſi verò pro-
cedatur per inquiſitionem, tunc ſupplet infamia, vel
ſupplent iodicia. Vide Sotum *de ſecreto membr.* a.
*quæſt.*6.

9 Cæterùm ex aliis Doctoribus ſic commodiùs duo
tantùm ponuntur modi procedendi contra delinquen-
tes; vnus ex officio: alter ad inſtantiam partis ex eo,
quia denunciatio (inquiunt ipſi) non eſt per ſe aliqua
diſtincta via procedendi, ſed (vt præter alios dixit
Clarus *lib.*5 *Practica criminalis q.* 3.) eſt ſolùm quid-
dam præuium, vt iudex procedat ex officio.

10 Procedit igitur iudex, iuxta hunc modum dicendi,
ex officio; quando, præcedente aliqua infamia, vel
denunciatione, capit informationes, & format inqui-
ſitionem contra eum, vt ſic ad plenam probationem,
& ſententiam perueniat; procedit autem ad inſtantiam
11 partis; quando pars offenſa, vel alter (ad quem id de
iure ſpectare poteſt) accuſationem porrigit, & iu-
dex, ea admiſſa, procedit ſecundùm eius proba-
tiones.

12 Procedit & igitur iudex iuxta hunc dictum modum
dicendi per Inquiſitionem, quando agit ex officio:
procedit autem per accuſationem, quando agit ad in-
ſtantiam partis (ſcilicet accuſantis) quia, ſi ageret ad
inſtantiam partis (quamuis iuridicè denunciantis)
adhuc ageret ex officio propter rationem iam dictam
ex Claro, & aliis *ſuprà*.

Dixi, *ſi ageret ad inſtantiam partis* (*quamuis iuri-
dicè denunciantis*): quia ſi ageret ad inſtantiam par-
tis Euangelicè denunciantis (cùm tunc denunciatio fa-
cta ſit ipſi, non vt iudici ad puniendum delinquen-
tem, ſed vt patri ad corrigendum fratrem) non pote-
rit vllo modo ea vti ad iudicium, vel ad formandum
proceſſum.

13 Modus iſte procedendi ex officio, ſeu per Inquiſi-
tionem ex diſpoſitione iuris canonici extendit ſe ad
omnia crimina. Archidiacon. *in c.felicis*, §.*vlt.de pœnis
in* 6. & alij paſſim; quia in omni genere criminum
14 poteſt iudex procedere per Inquiſitionem. Idem etiam
15 ex conſuetudine ſeruatur in foro ciuili: quapropter in
quibuſdam Regnis via inquiſitionis adeò eſt ordinaria,
vt altera, nempe accuſationis, non niſi in paucis cau-
16 ſis admittatur. In Regno enim Neapolis nemo, niſi
ſuam, vel ſuorum iniuriam exequatur, admittitur ad
17 accuſandum. Et in Regno Galliæ omnis ad vindictam
publicam tendens accuſatio prohibetur, & ſolùm pro
intereſſe ciuili permittitur: quapropter in omnibus
cauſis criminalibus per viam inquiſitionis proceditur.
Gulielmus de Benedictis, & alij, quos citat, & ſequi-
tur Clarus *loco ſuprà citato num.* 6. Vide, quæ dicam
infrà Petitione 9. & quæ dicam *Dubitatione* 184. His
ſuppoſitis, ſit

Dubitationis Reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Accuſationis via modus procedendi non eſt am-
pliùs in vſu in crimine hæreſis: ſed per conſue-
tudinem iam abrogatus; quia in hoc Tribunali
conſtitutus eſt miniſter publicus ſcilicet Fiſcalis,
qui perſonam accuſatoris ſubit, & reos accuſat,
& ad pœnam talionis, vel ad alias pœnas, qui-
bus falſus accuſator ſubijcitur, ſe non ſubſcribit:
quia neceſſitate officij ob bonum publicum ac-
cuſat.*

2 *Accuſatoris officium, hoc non obſtante, ſi quis ve-
lit ſubire, & velit pœnis ſubiici, Inquiſitor de-
bet acceptare; ita tamen vt accuſatio propona-
tur in ſcriptis: qua ſcriptura ſufficit, ſi fiat à
Notario, propoſita querela ab accuſatore coram
iudice.*

3 *Accuſator prædictus non tenetur ſe ſubſcribere ad
pœnam talionis: quia hæc pœna ſublata iam eſt
in cæteris delictis, ne accuſatores deterreantur,
& delicta ob id non puniantur: tum quia in hoc
delicto non requiritur ſubſcriptionem facere, cùm
in eo procedatur ſummariè, ſimpliciter, & de
plano.*

4 *Accuſator prædictus licet ad pœnam talionis ſe non
ſubſcribat, ac proinde tali pœna non ſubijciatur,
nihilominus ſi in probatione defecerit, grauiter
arbitrio Inquiſitorum puniri debet: quia habe-
tur vt calumniator, ſicque vt calumniator puniri
debet.*

REſpondetur: Modus procedendi in crimine hære- 1
ſis via accuſationis non eſt ampliùs in vſu, ſed per
conſuetudinem eſt iam abrogatus. Decian. *tract.crim.
lib.*15.*c.*28.*n.*8. Paramus *de orig.S.Inquiſ.lib.*3. *q.*9.*n.*15,
& *ſeqq.* Scacc. *de iudiciis c.*52.*n.*6.& 7. Peña 3.*p direct.
comment.*14.*n.*67.*verſic.ſed cum hodie*, & alij communi-
ter, quos citat, & ſequitur Farinac.*q.*165.*n.*40. Idque ex
eo, quia in hoc Tribunali S. Inquiſitionis conſtitutus
eſt miniſter publicus, ſcilicet Fiſcalis, qui perſonam ac-
cuſatoris ſubit, & reos accuſat, & ad talionis pœnam,
vel ad alias pœnas, quibus falſus accuſator ſubiicitur,
ſe non ſubſcribit; ita Doctores, quos *ſuprà in locis
citatis* referebam: ratio autem quare ad pœnas accu-
ſatoris non probantis miniſter fiſcalis ſe non ſubſcri-
bat, neque ſubiiciatur, eſt; quia neceſſitate officij ob
bonum publicum accuſat; & quia nunquam accuſat,
niſi teſtes habeat: quapropter putat, quod accuſet non
ex malitia, ſed ex officij neceſſitate, qua ad id facien-
dum compellitur.

Aduerte tamen, quod ſi quis, hoc non obſtante, 2
officium accuſatoris inſtet, & velit pœnis ſubiici,
Inquiſitor debeat acceptare; ita tamen vt accuſatio
proponatur in ſcriptis, iuxta Textum *in cap.*1.2. *quæſt.*8.
Ibi: *Accuſatorum perſonæ nunquam recipiantur ſine
ſcripto.* Quæ ſcriptura ſufficit, ſi fiat à Notario, propo-
ſita querela ab accuſatore coram iudice (cum in hoc
crimine, ſicuti dicebam, procedi poſſit ſummariè,
ſimpliciter, & de plano, ſine figura, & ſtrepitu iu-
dicij) *cap.finali de hæret.in* 6. & tradunt Doctores, quos
ſequitur Paramus *de orig.Inquiſit. lib.*3. *q.*9. *n.*10. Peña
*cit.comment.*14.*verſ.Vbi autem*, & Farinacius *vbi ſuprà
num.*42.

Aduerte ſecundò, quod prædictus accuſator non te- 3
neatur ſe ſubſcribere ad pœnam talionis: tum quia
hæc pœna talionis in cæteris delictis, ne delicta, ſi è
Republica tollantur accuſatores (ſicuti reuera tolluntur
ex parte, ſi timent, quod deficientes in probatione huic
pœnæ ſubiiciantur) ſublata iam eſt: tum quia in hoc
delicto non requiritur, ſubſcriptionem facere, cùm in eo
(ſicuti ſuprà dicebam) procedatur ſummariè, ſimpli-
citer, & de plano, ſine ſtrepitu, & figura iudicij, ex cu-
ius conceſſione hæc ſubſcriptio ſublata eſt, Paramus
*de orig. ſanctæ Inquiſitionis lib.*3. *quæſt.*4.*rubr.de forma,
& ordine iudiciario num.*16. Peña 3.*part.directorij q.*55.
*comment.*104.*verſ.Itaque*, & alij, quos refert, & ſequitur
Farinac. *q.*185.*num.*33.

Aduerte tertiò, quod (licèt prædictus accuſator ad 4
pœnam talionis ſe non ſubſcribat, ac proinde tali pœ-
næ non ſubiiciatur.) Nihilominus, ſi in probatione de-
fecerit, grauiter arbitrio Inquiſitorum puniri debeat;
quia habetur, vt calumniator, ſicque vt calumniator
puniri debet. Royas *loco ſuprà citato ſingul.* 8. Peña
vbi ſuprà commentario 14. *verſu Ex his*, & alij, quos
ſequitur Farinacius *quæſt* 185. *num.*37. præſertim, quia
non omninò improbabile eſt, quod pœna talionis pu-
niendus ſit caſu, quo probatum fuerit, quod ipſe

Digitized by Google

ex malitia innocentem falsò accuſauerit, iuxta Conſtitutionem Pij V. (quæ eſt eius quinta in Bullatio) vbi decernit Pontifex, quod denuncians per calumniam ad pœnam talionis ſubiiciatut; quod multò magis de accuſatore dicendum eſſe videtur; qua de re Farinacius *loc.ſuprà cit. n.39.*

PETITIO I.

Quid dicendum, ſi accuſator ad pœnam talionis ſe ſubſcripſerit, & in probatione defecerit, an ſaltem in tali caſu pœna talionis puniri debeat; cùm ipſemet eam ſibi imponi voluerit?

SVMMARIVM.

1 *Accuſator ſi ad pœnam talionis ſe ſubſcripſerit, & in probatione defecerit, non pœna talionis, ſed pœna mitiori debet, non quia ea pœna dignus non ſit: ſed quia Eccleſia vult cum illo miſericordiam, & non rigroſam iuſtitiam exercere.*

2 *Teſtis falſus etiam nunquam punitur pœna talionis, ſed pœna mitiori, quam ſubiret teſtificatus, ſi verum eſſet crimen, quod ipſi obiiciebatur.*

3 *Id etiam procedit caſu, quo accuſator vnum teſtem produxerit, vel ſaltem ſi ſe à fide dignis id audiuiſſe probauerit; quia tunc cùm ſaltem ex parte delictum probet, non poteſt dici integre in probatione deficere.*

1 Reſpondetur, quod accuſator adhuc in tali caſu non pœna talionis, ſed pœna mitiori puniri debet. Peña *cit. comment.* 14. *verſ. Sed quid*, & alij, quos ſequitur Farinacius *vbi ſuprà n.* 37. Non quia dignus tali pœna non eſt, ſed quia Eccleſia vult cum illo miſericordiam & non rigoroſam iuſtitiam exercere, iuxta Text. *in cap. ſuper his de accuſat.* Ibi: [Ad extraordinariam pœnam ſecundùm arbitrium iudicis diſcreti, citra vinculum inſcriptionis eſt excipiens adſtringendus, ſi defecerit in probando.]

2 Confirmatur; quia teſtis falſus etiam nunquam punitur pœna talionis, ſed pœna mitiori, quam ſubiret teſtificatus (ſi verum eſſet crimen, quod ipſi obiiciebatur.) Ergo idem dicendum erit de accuſatore; cùm minùs obſit accuſator, quàm teſtis in dicto caſu.

3 Cæterùm quod ſupra dixi, ſaltem dicendum omninò videtor in caſu, quo accuſator vnum teſtem produxerit, vel ſaltem ſi ſe à fide dignis id audiuiſſe, probauerit; quia tunc (cùm ſaltem ex parte delictum probet, non poteſt dici, integrè in probatione deficere: ſic Doctores communiter, quos citat, & ſequitur Peña *loc. ſupra cit.*

PETITIO II.

Quinam ſit modus inſtituendi hanc accuſationem?

SVMMARIVM.

1 *In accuſatione prædicta inſtituenda non eſt neceſſarium exprimi locum loci, ſcilicet ſpecialem locum, verbi gratia, domum, Eccleſiam, talis ciuitatis, & tempus præciſum commiſſi criminis, ſed tantùm menſem, & annum, ciuitatem, &c. Tum ne accuſatus in notitiam teſtium, antequam producantur, deueniat: tum quia in hoc crimine ſolemnitates libellorum non neceſſariè obſeruantur.*

2 *In accuſationis libello licèt non exprimatur locus, & dies præciſus criminis commiſſi; nihilominus in capitulis ad delicti probationem productis exprimi debent.*

Reſpondetur: de hac re videri poterit Eymeric. 3. *p. direct. n.*67. & ibi Peña *n.*71. *Rubrica de modo continuandi proceſſum.* & Paramus *de orig. ſancta Inquiſitionis lib.*3. *q.*9. *n.*17. Vbi *n.*93. rectè ſubdit, quod neceſſarium non ſit, exprimi in accuſatione locum loci (quemadmodum loquuotur Canoniſtæ) ſcilicet ſpecialem locum, v.g. domum, Eccleſiam, talis ciuitatis, & tempus præciſum criminis commiſſi, ſed tantùm menſem, & annum, ciuitatem, &c. Tum ne accuſatus in notitiam teſtium, antequam producantur, deueniat; tum quia ſolemnitates *l. libellorum, ff. de accuſat.* non neceſſariò in hoc crimine obſeruari debent; *cap. final. de hæreticis in* 6. 1

Aduerte tamen, quod (licèt in accuſationis libello non exprimatur locus, & dies præciſus criminis commiſſi) nihilominus in capitulis ad delicti probationem productis apponi debeant: ſic Decianus *tract. crim. lib.*5. *c.*28. *n.*10. & alij, quos ſequitur Farinacius *q.*185. *n.*30. 2

Sed (vt modus procedendi via accuſationis in quolibet alio crimine ſciatur) ſint, præter duas prædictas, aliæ ſequentes Petitiones.

PETITIO III.

Quidnam ſit accuſatio? Vbi etiam, In quo differat accuſator ab actore?

SVMMARIVM.

1 *Actor, qui dicitur in cauſis ciuilibus, dicitur accuſator in cauſis criminalibus.*

2 *Accuſatio propriè eſt delatio Rei de crimine ad vindictam publicam per libellum facta: quia finis accuſationis eſt vindicta publica ad exemplum aliorum.*

Suppono, quod qui in cauſis ciuilibus dicitur actor, *l. qui prior, ff. de iud.* Is in cauſis criminalibus dicitur accuſator, *ff. de accuſat. & inſcript.* Hoc ſuppoſito. 1

Reſpondetur: Accuſatio propriè eſt delatio Rei de crimine ad vindictam publicam per libellum facta: ſic Doctores communiter, quos citat, & ſequitur Syluester *verbo Accuſatio.* Et 2

Probatur; quia finis accuſationis eſt vindicta publica ad exemplum aliorum, vt ſcilicet alij ſic à criminibus exterreantur.

PETITIO IV.

Quidnam ad accuſationem de iure communi requiratur?

SVMMARIVM.

1 *Ad accuſationem de iure communi requiritur, quod ea fiat in ſcriptis, vt conſtet quid præcisè accuſator debeat probare: tum vt nequeat quidquam mutare: quamuis de conſuetudine Accuſatio verbalis in ſcriptis per Notarium redigatur.*

2 *Ad accuſationem requiritur ſecundò, quod exprimatur dies, & annus, quo intentatur: quamuis hodie non ſit neceſſarium.*

3 *Requiritur tertiò, quod exprimatur nomen accuſatoris, & accuſati.*

4 *Requiritur quartò, quod exprimatur ſpecies delicti: quia ſuper hoc intentio Accuſatoris fundatur.*

5 *Item quintò locus, & tempus, ſcilicet Annus, & menſis, quo delictum commiſſum eſt; adeò quod ſi in accuſatione criminali omittantur, ipſa accuſatio ſit nulla; quia alioquin accuſatio redderetur incerta.*

6 *Accuſator non tamen tenetur in libello exprimere diem commiſſi delicti, ſed ſolum menſem; quia alioquin poteſtas accuſandi, & probandi nimis reſtringeretur.*

7 *Reus ſi petat exprimi diem, & horam criminis, vt probet ſe eo die fuiſſe abſentem, probabilius cogendus eſt accuſator, vt ſupprimat, quia alioquin tolleretur Reo defenſio.*

8 *Textus* in l. libellorum *non intelligitur caſu quo Reus velit exprimi diem, & horam delicti, ſed tantum per ſe.*

9 *Neque præſumendum eſt, tam facile teſtes ſubornari, cum exinde magnum periculum iſti ſibi timere poſſint.*

10 *Accuſator, ſi non recordetur diem, neque horam, poteſt iurare ſe non recordari, et ſi recordetur, & diem dicat, non tamen tenetur probare; quia ad hoc ſe non adſtrinxit.*

11 *Accuſator ſi ſpontè diem, & horam poſuerit, & poſtea probare non poſſit, crimen eſſe commiſſum in illo tempore, ſed in alio, poterit adhuc ſequi condemnatio Rei, ſicque ſeruatur in praxi.*

12 *Delictum ſi probatum eſt per teſtes omni exceptione maiores eſſe commiſſum tali tempore, & loco, nihil refert, quod erratum eſt in die, hora, & loco particulari.*

13 *Circumſtantia, vel qualitas aliqua delicti tantum ſcilicet aggrauans delictum, & illius pœnam in libello propoſita ſit, quamuis non poſſit probari, ſi tamen ipſum delictum ſimpliciter fuerit probatum, condemnatio Rei ſequi debet.*

14 *Requiritur ſextò, Accuſatoris ſubſcriptio, qua Accuſator ſe obſtringat ad pœnam talionis; quamuis hodie non ſit in vſu in foro ſæculari, ſecùs tamen in foro Eccleſiaſtico, ſubintelligitur etiam non adiuncta ex legis diſpoſitione in foro ſæculari.*

15 *Accuſator non punitur pari pœna, ſed minore, pro arbitrio Iudicis.*

16 *Libellus ſine dictis requiſitis conceptus abolетur, vtpotè reddens nullum proceſſum, &c.*

1 RESpondetur: ex communi etiam ſententia Doctorum, & *ex l. libellorum ff. de Accuſation.*

Primò requiritur, quod Accuſatio fiat in ſcripis, vt conſter, quid præcisè accuſator debeat probare; tum vt nequeat (ſi fortè videret, ſe probare non poſſe) quidquam mutare; quamuis hodie conſuetudine receptum ſit, vt accuſatio Rei (modò Notarius eam ſtatim in ſcriptum redigat) fieri poſſit verbaliter: ſic Doctores, quos ſequitur Clar. *q.12. num.7.*

2 Secundò requiritur, quod exprimatur dies, & annus, quo intentatur: quamuis hoc hodie (ſicuti communiter teſtantur Doctores) non ſit neceſſarium; & meritò, quia parum ad rem referre videtur.

3 Tertiò requiritur, quod exprimatur nomen accuſatoris, & accuſati: quia conſtare debet, quinam ſit accuſator, & quinam ſit accuſatus; quamuis ſi accuſati nomen ignoretur, poſſit ex habitu, officio, vel ex aliis circumſtantiis deſcribi, & deſignari.

4 Quartò requiritur, quod exprimatur ſpecies delicti, quia ſuper hoc intentio accuſatoris fundatur.

5 Quintò requiritur, quod exprimatur locus, & tempus (ſcilicet annus, & menſis, quo delictum commiſſum eſt) adeò, quod ſi in accuſatione criminali omittantur, ipſa accuſatio ſit nulla; ſicuti colligitur ex *citata l. libellorum*; & tradunt communiter Doctores *in l. edicta Cod. de edend.* & ratio eſt; quia alioquin accuſatio redderetur incerta, & tolleretur Reo facultas ſe defendendi, probando ſcilicet negatiuam, & conuincendo teſtes de falſo.

6 Non tamen tenetur accuſator exprimere in libello etiam diem commiſſi delicti, ſed ſolùm menſem (vt expreſsè habetur *ex eadem l. libellorum*) quia alioquin poteſtas accuſandi, & probandi nimis reſtringeretur, cum facile fieri poſſit, vt quis diem, vel etiam hebdomadam non recordetur: Quandoquidem hæc non ita cadunt ſub ſenſum, ſicuti cadit locus.

7 An autem (ſi Reus petat exprimi diem, & horam criminis, vt probet, ſe eo die fuiſſe abſentem) cogendus ſit accuſator, vt exprimat?

Reſpondetur, quod (quamuis negent nonnulli, quos ſequitur Gomez *cap 1.. num.4.*) Probabiliùs tamen affirment alij, quos ſequitur Clarus *vbi ſupra num. 13.* quia alioquin tolleretur Reo defenſio: cum non aliter poſſit probare, ſe non feciſſe, niſi oſtendendo, ſe eo tempore, facere non potuiſſe, eo quod ſcilicet eſſet alibi, vel infirmitate, aut alio impedimento detentus.

8 Non obſtat, ſi dicas cum aduerſariis: *In l. libellorum* habetur: *Nec diem autem, nec horam inuitus comprehendet.*

Reſpondetur enim, quod per hæc verba ibi tantùm ſignificetur, non eſſe per ſe neceſſarium, vt exprimatur dies, & hora, ſicuti neceſſarium eſt, vt exprimatur menſis, & locus; hinc tamen non ſequitur, quod non ſit neceſſarium, ſi Reus velit.

9 Neque obſtat, ſi inſtes: alioquin Reus facilè poſſet cludere accuſationem, ſubornando ſcilicet teſtes, qui deponerent, ipſum eo die, & hora alibi fuiſſe, vel infirmitate, aut alio impedimento detentum.

Reſpondetur enim, quod ſit præſumendum, tam facile teſtes ſubornari: cum exindè magnum periculum iſti ſibi timere poſſint.

10 Cæterùm, ſi accuſator non recordatur diem, neque horam poteſt iurare, ſe non recordari; Doctores, quos ſequitur Clarus *loc. ſupra cit.*

Quin, ſi recordetur, & diem dicat, non tamen tenetur probare; quia ad hoc ſe non obligauit.

11 Quin etiam, ſi ſpontè diem, & horam poſuerit, & poſtea probare non poſſit, crimen eſſe commiſſum in illo tempore, ſed in alio, poterit adhuc (quidquid negent alij moti ex eo, quia non eſt probatum id, quod eſt poſitum in libello) ſequi condemnatio Rei; ſicque ſeruatur in praxi; ſic Doctores, quos ſequitur Clarus *vbi ſupra n* 14. & Gomez *n.6.* &

12 Probatur; quia ſi per teſtes omni exceptione maiores probatum eſt, delictum eſſe commiſſum tali tempore & loco, nihil refert, quod erratum ſit in die, hora, vel loco particulari; cum non puniendum ſit delictum ex eo, quia hoc, vel illo die, in hoc vel illo loco commiſſum eſt, ſed ex eo, quia verè commiſſum eſt, & verè commiſſum eſſe conſtat; niſi ratio delicti pendeat ex circumſtantia temporis, aut loci; (vt ſiquis in tempore, vel in loco prohibito venatus, piſcatus, vel paſtus fuerit) quia tunc tempus, & locus dumtaxat debent in libello exprimi, & in progreſſu probari, quatenùs ſpectant ad ſubſtantiam delicti.

13 Simili modo, ſi circumſtantia, vel qualitas aliqua delicti (tantùm ſcilicet aggrauans delictum, & pœnam delicti, v. g. ſi Reus accuſatus fuerit, quod occiderit proditoriè, vel pluries, &c.) in libello propoſita ſit, quamuis circumſtantia, vel qualitas illa non poſſit probari, tamen, ſi ipſum delictum ſimpliciter fuerit probatum, poteſt, & debet ſimiliter ſequi condemnatio Rei; quia intereſt boni publici, vt tale delictum (etiam abſque tali circumſtantia, vel conditione, etiam ſemel tantùm commiſſum) puniatur, ſi plenè in Iudicio fuerit probatum; quia parum refert, quod accuſator non potuerit probare circumſtantiam, vel qualita-

tem illam delicti, quando probauit ſubſtantiam delicti, ſic Doctotes, quos ſequitur Gomez *loc. ſupra cit. num.* 7.

Adde, quod in libellis apponi conſueuerit Clauſula, qua accuſator teſtatur, (non niſi ad probandum id, quod eſt neceſſarium, & principale) velle obligari.

14 Sextò tequiritùr accuſatoris ſubſcriptio, qua accuſator ſe obſtringit ad pœnam talionis; quamuis hodie talis ſubſcriptio in foro ſæculari non ſit neceſſaria, neque etiam ſit in vſu; tum quia ſic homines amouerentur ab accuſando (pauci enim ſunt, qui velint in ſe ſuſcipere ſub tanto periculo onus probandi) tum quia poteſt Iudex (ſi accuſator defecerit) procedere ex officio. Accedit, quod, etiamſi dicta accuſatoris ſubſcriptio in foro ſæculari non adiungatur, tamen tacitè ſubintelligitur ex legis diſpoſitione (præſertim, ſi accuſator depræhenſus fuerit, per calumniam accuſaſſe) ſicuti patet *ex l. mulier, & ex l. quæſitum ff. ad ſenat. conſult. Turpilian.*

15 Dixi, quod accuſatoris ſubſcriptio, qua accuſatot ſe obſtringit ad pœnam talionis, hodie in foro ſæculari non ſit neceſſaria; quia in foro Eccleſiaſtico (vbi ſeruatur ius canonicum) in alio crimine (præterquam in crimine hæreſis iuxta ea, quæ ſupra dicebam) videtur neceſſaria *ex cap qualiter & quando 2. de Accuſat.*

Conſuetudo tamen habet, vt prædictus accuſator (ne homines amoueantur ab accuſando) non puniatur pari pœna, ſed minore pro arbitrio Iudicis, vti dicebam, & docet præter alios Couarruu. *lib. 1. var. cap. 9. num.* 1.

16 Cæterum ſex ad accuſationem Rei requiſita, quæ dicebantur, habentur *ex d. l. libellorum ff. de Accuſat.* vbi in formula ea ponuntur; & poſtea ſubditur: [quod ſi libelli inſcriptionum legitimè ordinati non fuerint, Rei nomen aboletur, & ex integro repetendi Reum poteſtas erit:] Quibus verbis Legiſlatot vult, quod ea, ita pertineant ad formam accuſationis, quod, ſi omiſſa fuerint, totus proceſſus ſit irritus, & accuſator (quamuis ius habeat ruisùs de nouo ſuam accuſationem inſtituendi) damnatus ſit ad expenſas.

Vide etiam, quæ dicam *infra petit. dec.*

ADVERTENDA.

SVMMARIVM.

1 *Iudex cum officium ſuum Actori non impertiatur, niſi imploratus poteſt inſtante Reo citato ipſum Actorem non comparentem condemnare in expenſis, quas Reus citatus in comparando facere debuit.*

2 *Idque locum habet in Accuſatore, quin etiam & in Reo, ſi peremptoriè citatus contumaciter non compareat.*

3 *Item cætera omnia emergentia damna ſiue Actor, ſiue Reus contumax parti aduerſariæ præſtare cogitur. Neque ad alteram citationem deueniri oportet niſi contumax ſufficienter caueat de iudicio ſiſti.*

4 *Reus ſi ad trinam, & peremptoriam citationem nec per ſe, nec per Procuratorem nulla legitima cauſa impeditus, compareat, per Iudicem in bona illius miſſio fieri poteſt, alioquin excommunicatio inferri.*

5 *Actor ſi contumaciter non compareat Reo præſente poſſunt teſtes recipi, poteſtque ad ſententiam diffinitiuam etiam lite non conteſtata procedi.*

6 *Citatio, per quam Reo præſens datur copia ſe defendendi, & ad obiecta reſpondendi adeò iure naturali neceſſaria eſt, vt ſine ea proceſſus iudicij, & lata ſententia nulla, & irrita cenſeatur.*

7 *Excipe, ſi notorium ſit, quod nulla Rei defenſio competere poſſit.*

8 *Actor etiam poſtquam Reus citatus comparuit, debet libellum intentionis ſuæ ante omnia efferre Iudici, & per Iudicem ipſi Reo, vt deliberare poſſit, vtrum cedere velit, an potiùs contendere, ſeu litigare.*

9 *Actor ſi agat actione perſonali in libello exprimere debet cauſam obligationis, v. g. peto centum, quæ mihi debes ex contractu mutui, vel venditionis: ſi verò agat actione reali, exprimere debet dominium rei, quam petit, v. gr. Peto hanc rem, quia mea eſt, quod ſi Reus excipiendo dicat, rem ſibi v. g. fuiſſe donatam, tunc onus probandi reiicitur in ipſum Reum.*

10 *Iudex poſtquam libellum Actoris Reo conuento porrexit, ſi Reus non cedere, ſed contendere voluerit, deuenitur ad litis conteſtationem; cum hæc ſit baſis, ſiue fundamentum iudicij ordinarij.*

11 *Litis conteſtatio fit per petitionem Actoris in iudicio, & per reſponſionem Rei animo non cedendi, ſed contendendi, ſeu litigandi.*

12 *Litis conteſtatio dicitur, cùm quod Actor ius ſibi eſſe teſtatur, Reus autem contrarium conteſtetur. Quod tamen non requiritur in ſummario iudicio.*

13 *Libellus alter datur, qui vocatur famoſus, ſeu infamatorius cuius vigore Iudex inquirere non debet contra infamatum, ſed potiùs venit puniendus infamator. Procedere tamen poteſt, & debet in duobus caſibus. Primò, ſi infamia criminis publica præceſſerit. Secundò, ſi crimen pernicioſum in futurum ſit: tunc enim occultè, & cautè inquiſitionem facere debet.*

ADuerte tamen, quod (cum Iudex officium ſuum 1
Actori non impertiatur, niſi imploratus) fit, quod, ſi actor Reum ad certum tempus citari faciens, tempore conſtituto non compareat, Reus præſens poteſt inſtare, vt Iudex, cauſa cognita, Actorem condemnet ad expenſas, quas Reus citatus in comparendo facere debuit *l. cum quem ff. de Iudic.* & Doctores communiter.

Idque locum habet in accuſatore, quin etiam & in 2
Reo, ſi peremptoriè citatus contumaciter non compareat; quod ſcilicet & hic ſimpliciter ad expenſas Actori condemnari debeat; *cap. ex literis de dolo & contumac.*

Quin cætera omnia emergentia damna ſiue Actor 3
ſiue Reus contumax parti aduerſariæ præſtare cogitur *l ſancimus Cod. de Iudic.* neque ad alteram citationem deueniri oportet, niſi contumax ſufficienter caueat in iudicio ſiſti; *c. 1. circa finem de dolo, & contumacia.* Denique) ſi Reus ad trinam, & peremptoriam citationem
nec per ſe, nec per Procuratorem, nulla legitima cauſa 4
impeditus, compareat, per iudicem in illius bona miſſio poteſt fieri, alioquin excommunicatio inferri; *cap. tuæ vt lit. non conteſt*, & docet Gloſſa *recepta in cap. 2. de Procurator. verb. rationabili cauſa*; ſin verò Actor
contumaciter non compareat Reo præſente, poſſunt 5
teſtes recipi, poteſtque ad diffinitiuam ſententiam, etiam lite non conteſtata, procedi; *cap. Cauſam quæ*, iuncta gloſſa; *de dol. & contumac. verb. ad domum*; & Abbas *ibidem n.* 15. vbi rectè ſubdunt, quod contumacia Actoris ſit intolerabilior, quàm illa Rei.

Aduerte ſecundò, quod citatio, per quam Reo præ- 6
ſenti datur copia ſe defendendi, & ad obiecta reſpondendi, adeò iure naturali, & iure gentium neceſſaria eſt, vt ſine ea proceſſus iudicij, & lata ſententia nulla, & irrita cenſeatur.

Excipe, ſi notorium ſit, quod nulla Reo defenſio 7
competere poſſit. Abbas *in c. dilecti de iudic. numero* 6. Miſſinger. *centur. 2. obſeruat.* 9. Gayll. *l. 1. obſeruat.* 48. & 49. Nauarr. *l. 2. conſ. 5. num. 3. de appellat. edict. 2.* & en

Digitized by Google

*in ſumma c.25.num.*10. & Petr. Nauarr. *de reſtit. l.2.c 3.
num.* 191. Quatenùs aiunt, quod, ſi Reum de atroci
crimine, nulla ei legitima exceptione, vel defenſione
competente, iuridicè conuinci poſſe, certum ſit; at ve-
rò ad euitandum graue malum iuridico proceſſu neceſ-
ſario ſuperſedendum eſſe, exiſtimetur, tunc abſque eo
ad condemnatoriam ſententiam, eiuſque executionem
Princeps interdùm procedere poſſit.

8 Aduerte tertiò, quod Actor etiam, poſtquam Reus
citatus comparuit, debet libellum intentionis ſuæ ante
omnia offerre Iudici, & per iudicem ipſi Reo, ad hoc
vt reus deliberare poſſit, vtrum cedere velit, an potiùs
contendere, ſeu litigare: Authent. offeratur *Cod. de lit.
conteſt. l.3. Cod. de edend. & c.1. de libell. oblation.* vbi
Gloſſa *verb. libellum reclamationis*, & alij Canoniſtæ
paſſim.

9 Ita vt, ſi Actor agat ratione perſonali, in libello ex-
primere debeat cauſam obligationis, v.g. peto centum,
quæ mihi debes ex contractu mutui, vel venditionis,
&c. ſin autem agat actione reali, in libello exprimere
debeat dominium rei, quam petit, v g. peto hanc rem,
quia mea eſt: ſic Doctores communiter, quos ſequi-
tur Gayll *lib.1. obſeruat.* 61. in quo caſu Actor proba-
re debet ſuam intentionem; ſcilicet quod res à Reo
empta ſit, eique tradita, quia onus probandi incumbit
affirmanti, *l.2. ff. de probat.* ſin verò reus contra inten-
tionem Actoris excipiat dicendo, v.g ſibi pretium rei,
quam emit, poſtea fuiſſe donatum, tunc onus proban-
di reiicitur in ipſum reum, *l. in exceptionib. ff de probat.*
vbi gloſſa rectè adnotauit, quod ſicut Actor inten-
tionem ſuam, ita reus exceptionem ſuam probare
debet.

10 Aduerte tertiò, quod poſtquam Iudex libellorum
Actoris reo conuento porrexit, ſi reus non cedere, ſed
contendere voluerit, deuenitur ad litis conteſtationem,
cùm hæc ſit baſis, ſiue fundamentum iudicij ordina-
11 rij, ſicuti patet *ex tit. Decretal. vt lit. non conteſt.* non
procedatur ad teſtium receptionem, aut ſententiam dif-
finitiuam, & notat ibi cum aliis Canoniſtis Gloſſa *c.1.
verb. ad diffinitiuam*; fit autem litis conteſtatio per
petitionem Actoris in iudicio, & per reſponſionem Rei
12 animo non cedendi, ſed contendendi, ſeu litigandi;
cap. dudum § licet de electiom. & c.1 de lit. conteſtat. vnde
litis conteſtatio dicitur, eo quod Actor ius ſibi eſſe
teſtetur; Reus autem contrarium conteſtetur, quam-
uis in ſummario, ſeu extraordinario iudicio conteſta-
tio litis non requiratur.

13 Aduerte quartò, quod datur alter libellus, qui fa-
moſus, ſeu infamationis vocatur *in cap. Inquiſ. §. tertia
de Accuſation.* vt ſiquis v.g. per ſchedulam publico,
vel priuato loco impoſitam, aut affixam, iudicem, non
aſcripto ſuo denuntiatoris nomine, moneat, vt de tali
crimine inquirat. In quo caſu iudex, licet in dicta ſche-
dula indicia, vel etiam teſtes inſerantur, inquirere
non poteſt, neque debet; *cit. §. tertia* (adeò quod po-
tiùs talis infamator plerumque puniendus ſit; *c. quidam
5.q.1. & l. vnica Cod de famoſ. libell.*) quamuis procede-
re poſſit, & debeat in duobus caſibus. Primò ſi infa-
mia criminis publica præceſſerit: Secundò, ſi crimen
perniciofum in futurum ſit: tunc enim Iudex occultè,
& cautè inquiſitionem, aliaque facere debebit.

PETITIO V.

An Accuſator, priuſquam accuſet, de- beat præmittere monitionem ſecretam?

SVMMARIVM.

1 *Accuſator, quotieſcumque crimen in iudicio proba-
bari poteſt, non tenetur ex iuſtitia præmittere moni-
tionem ſecretam, quod v.g. criminoſus deſiſtat à
crimine, vel quod alteri præſtet ſatisfactionem de-
bitam, ſed poteſt abſque iniuria contra crimino-
ſum accuſationem inſtituere, quia tunc propter bo-
num publicum conceſſa eſt accuſatio, ſeu ſaltèm
iuridica denunciatio.*

2 *Denunciator Euangelicus tenetur priùs monere de-
nunciantem ſecundùm multos ex iuſtitia, non
ſic qui iudicialiter denunciat, vel accuſat: Euan-
gelica enim denunciatio non inſtituitur ad puni-
tionem, ſed ad fratris emendationem: at iudicia-
lis ad punitionem propter bonum publicum.*

3 *Denunciator iudicialis tenetur quandoque ex lege
Charitatis monere Proximum ſecretè, vt deſiſtat
à crimine, vel debitam præſtet ſatisfactionem,
ſi ſcilicet delictum ſit occultum, & ſperetur pro-
ximus priuata monitione eſſe emendandus. Secùs
4 ſi crimen ſit contra bonum publicum; quia tunc
etiam ſi priuata monitione ſit emendandus attendi
non debet.*

5 *Idem præſertim dic in delicto hæreſis, ſeu ſollicita-
tionis in confeſſione; quia hæc ſunt denuncianda.
maxime ſtante decreto Alexandri VII. ſecùs eſt
de aliis criminibus.*

REſpondetur: quotieſcumque crimen in iudicio pro- 1
bari poteſt, non tenetur accuſator ex iuſtitia præ-
mittere monitionem ſecretam, quod v.g. criminoſus de-
ſiſtat à crimine, vel quod alteri præſtet ſatisfactionem
debitam, ſed poteſt abſque iniuria contra crimi-
noſum accuſationem inſtituere; ſic Doctores commu-
niter, &

Probatur, quia tunc propter bonum publicum con-
ceſſa eſt accuſatio, vel ſaltèm iudicialis, ſeu iuridica
denunciatio, ad hoc, vt ſcilicet crimina in exemplum
aliorum puniantur, ſicque omnes à malo ſe abſtineant,
& compeſcant (ita vt delinquens non poſſit queri de
iniuria ſibi facta, quod priuſquam fuerit accuſatus, vel
iudicialiter denunciatus, monitionem ſecretam non ha-
buerit;) ergò.

Non obſtat, ſi dicas: qui denunciaturus eſt denun- 2
ciatione euangelica, tenetur priùs delinquentem, ſi pu-
tet cum emendandum, ſecretè monere (idque ex iu-
ſtitia, ſicuti multi tenent) ergo etiam, qui denunciat
denunciatione iudiciali, ſeu iuridica, vel etiam qui ac-
cuſat.

Reſpondetur enim: tranſeat antecedens; at nego
conſequentiam; & diſparitas eſt, quia qui denunciatu-
rus eſt denunciatione euangelica, nullam (ſi proximus
putetur priuatim emendandus) cauſam habet cum de-
nunciandi: Euangelica enim denunciatio non inſtitui-
tur ad punitionem, ſed ad exemplum publicum (cum
ex eo nemo poſſit puniri) ſed ſolùm ad fratris emen-
dationem (quæ cùm abſque illius infamatione obtineri
poſſit) nullum ius habet ad eius famam violandam; at
qui iudicialiter, ſeu iuridicè denunciat, vel accuſat, ſpe-
ctat punitionem ob bonum publicum; ſicque, etiamſi
proximus eſſet priuatim emendandus, adhuc ſubeſt iu-
ſta ratio illum accuſandi, vt ſcilicet ſic per eius punitio-
nem alij deterreantur, & à malo ſe compeſcant.

Dixi, quod [quotieſcumque crimen in iudicio pro- 3
bari poteſt, non tenetur accuſator ex iuſtitia præmitte-
re ſecretam monitionem;] quia fieri ſæpè poteſt, quod
priuſquam iudicialiter denunciet, vel accuſet, teneatur
lege charitatis proximum ſecretè monere, vt deſiſtat à
crimine, vel debitam præſtet ſatisfactionem; ſi ſcilicet
delictum ſit occultum, & ſperetur proximus priuata
monitione eſſe emendandus, vel ad debitam ſatisfactio-
nem inducendus, præſertim, ſi dictus proximus ſit ho-
mo honeſtus; quia tunc contrà charitatem eſſet, tan-
tum malum illi irrogare. Nauarr. *in ſumma c.18.n.30.* &
alij communiter, quæ ſequitur Aldrete *l.1. de diſciplina
religioſa c.3.n.6.*

Quamuis

Digitized by Google

Quamuis, ſi crimen ſit contra bonum publicum, & adhuc pendeat, vel in futurum continuandum putetur, charitas ordinariè non poſtulet, quod monitio ſecreta denunciationem iuridicam, vel accuſationem præcedat, ſed debet ſtatim delinquens iudici deferri, vt iudex malo ſtatim etiam occurrat; vt ſi v.g. quis occultè in hæreſim incidat, cum hoſte occultè tractet, principis conſilia detegat, vel falſam monetam cudat, &c. Ratio; quia tunc periculum, quod imminet, eſt maioris momenti, quàm infamia, & damnum, quod delinquens ex accuſatione huiuſmodi incurrere poteſt.

4 Et hoc adeò verum eſt, vt tunc attendi minimè debeat, an fortè delinquens priuata monitione ſit emendandus, quia in re tanti momenti eligi debet quod eſt tutius; cùm bonum publicum præferri debeat priuato: & præterea cum facile poſſit talis, priuatim monitus, ſimulare emendationem, ac interea occultè exequi, quæ deſtinauerat.

5 In huiuſmodi igitur, niſi certò conſtet, periculum priuata monitione caueri poſſe (quod neque in crimine hæreſis propter decretum Alexandri VII. ſicuti dicebam *Dubit.* 17. *&* 18. & dicebam *Dubit. vltima de confeſſario ſollicitante*, locum habet) adhibenda non eſt. Secùs dicas in aliis omnibus, ex quibus non imminet incommodum, niſi ipſi delinquenti, vel alteri perſonæ priuatæ. Vide S. Thomam 2. 2. *q.* 68. *art.* 1. vide etiam, quæ dicebam *cit. dubit.* 17. *&* 18 & quæ dicebam *dubit.* 184. *petit.* 2. *& cit. dubit vltima de Confeſſario ſollicitante, ſeu ad Venerem excitante.*

PETITIO VI.

An, & quando Accuſator poſſit deſiſtere ab accuſatione incepta?

SVMMARIVM.

1 *Accuſator poteſt, & debet deſiſtere ab accuſatione incepta, ſi deprehendat ſe erraſſe, cum putauit hunc deliquiſſe, vel ſi incipiat dubitare, & poſt diligentem inquiſitionem dubitare perſeueret: tunc enim perſiſtere eſſet calumniari.*

2 *Accuſator poſſet deſiſtere, ſi Iudex accuſationem non admittat, vel ſi eam admiſſam reſcindat. Quod quidem poteſt facere ſi videat libellum habere aliquem defectum ſubſtantialem.*

3 *Item iudex, ſeu Princeps ſupremus reſcindere poteſt libellum accuſationis, ſi accuſetur aliquis, qui non poſſit ſine magna Reipublica perturbatione puniri, quia licet cauere damnum publicum, etiam cum iniuria priuatorum.*

4 *Iudex inferior ob eamdem cauſam (non tamen ordinario iure, & poteſtate, ſed ex tacita quadam Principis præſumpta volontate, ſeu ex Epicheia) poteſt accuſationem ab initio non admittere, admiſſam autem non poteſt auctoritate propria abolere, ſed tantum ſuſpendere, & interim totum negotium ad Principem deferre.*

5 *Iudex accuſationem ad ſe delatam admittere tenetur; quia ad eius officium pertinet, vt ſiue proprij, ſiue publici boni cauſa partibus poſtulantibus iuſtitiam adminiſtret. Excepto, ſi libellus habeat defectum aliquem ſubſtantialem, vel ſi bonum publicum poſtulet, vt ipſe à iudiciario proceſſu, & condemnatione ſe abſtineat in aliquibus caſibus recenſitis.*

6 *Actor poteſt deſiſtere in cauſa ciuili, ſiue per gratiam, ſiue per tranſactionem; at ſi actio ſit famoſa, qualis eſt actio facti, non poteſt in ea tranſigere poſt conteſtationem litis ſine auctoritate Iudicis, alioquin notaretur infamia.*

7 *Actor poteſt deſiſtere etiam in cauſa criminali per gratiam ante litem inchoatam: quod intelligendum in caſu quo non teneatur accuſare, vel iuridicè denunciare; poſt litem autem inchoatam non poteſt ſine auctoritate Iudicis, neque ſine conſenſu Rei, ſi is fuerit tormentis ſubiectus, vel ex accuſatione infamatus.*

8 *Crimen publicum dicitur, cuius accuſatio conceſſa eſt cuilibet; quia ad vtilitatem publicam quammaximè pertinet illud puniri: quale eſt crimen, quod directè ſit contra Deum, vel contra res diuinas.*

9 *Item ſi fiat contra maieſtatem Principis, vel Reipublica.*

10 *Item ſi fiat etiam contra priuatam perſonam, ſi lege ſtatutum ſit, vt habeatur pro publico, vt Homicidium, Parricidium, Peculatus, crimen falſi adulterij, vis publica, vel priuata, ambitus, vel annonæ.*

11 *Crimen priuatum dicitur, cuius accuſatio ſolùm conceſſa eſt ei, qui iniuriam, vel damnum paſſus eſt, vt v. g. furti, ſtellionatus, vel iniuriarum.*

12 *Tranſigere licitum etiam eſt in crimine publico capitali, præter quàm in crimine adulterij; quia in tali caſu turpis eſt tranſactio, ſecùs ſi crimen ſit publicum, non capitale; quia tunc non eſt licitum, niſi in crimine falſi.*

13 *Tranſactio generaliter eſt licita in criminibus priuatis ante accuſationem; quia poſt accuſationem fieri non poteſt ſine auctoritate Iudicis.*

14 *Leges, & conſuetudines peculiares Prouinciarum in his attendi debent.*

15 *Accuſator ſi aliter, quàm conueniens ſit, deſinat, poteſt Iudex procedere per Inquiſitionem.*

Reſpondetur: poteſt, & etiam debet deſiſtere, ſi 1
deprehendat, ſe erraſſe (cùm putauit, hunc deliquiſſe) vel ſi incipiat dubitare, & poſt diligentem inquiſitionem dubitare perſeueret, vel ſi videat, ſe non poſſe probare; quia tunc in accuſatione perſiſtere, eſſet calumniari.

Secundò poteſt deſiſtere, ſi iudex accuſationem non 2
admittat, vel ſi eam admiſſam reſcindat.

Quod iudex poteſt facere, ſi videt, libellum habere 3
aliquem defectum ſubſtantialem; item, ſi accuſator aliquis, qui non poſſit ſine magna Reipublicæ perturbatione puniri; quia tunc ſupremus iudex, ſeu princeps (etiamſi accuſator priuata cauſa, vt ſcilicet ſuas iniurias perſequatur, accuſet) poteſt accuſationem inchoatam abolere, ſiquidem principis eſt, primariò gerere curam boni communis (ad quod refertur bonum priuatorum) ſicque cauere damnum publicum, etiam cum incommodo priuatorum: Iudex autem inferior 4
ob eamdem cauſam (non tamen ordinario iure, & poteſtate, ſed ex tacita quadam Principis præſumpta voluntate, ſeu ex Epicheia) poteſt accuſationem ab initio non admittere; admiſſam autem non poteſt ex authoritate propria abolere, ſed poteſt ſuſpendere, & interim totum negotium ad Principem deferre. Item, ſi accuſatus bono publico cenſeatur neceſſarius, vel valde vtilis iuxta illud, quod excellens in arte non debeat mori; quia tunc etiam ſupremus Princeps poteſt ſimiliter accuſationem abolere; inferior autem Iudex, ſi non agatur de iniuria partis, poteſt eam non admittere, & admiſſam ex Epicheia impedire; ſi autem agatur de iniuria partis, non poteſt, quia ad ipſum non ſpectat principaliter boni publici promotio, ſed officij iniuncti adminiſtratio: tenetur igitur inferior iudex in hoc caſu parti ius dicere, nec poteſt prætextu maioris boni publici ſe à negotiu eximere; quia ſic ſæpè poſſet liberare, quos vellet; poteſt tamen Principem monere, quid iudicet expedire, & interim ſententiam ſuſpendere, donec à Principe de tali re reſolutionem habeat.

Quapropter

5 Quapropter breuiter ex dictis iudex accuſationem
ad ſe delatam admittere tenetur; quia ad iudicis offi-
cium pertinet, vt (ſiue proprij, ſiue publici boni cauſa)
partibus poſtulantibus iuſtitiam adminiſtret. Excepto,
ſi libellus habeat defectum aliquem ſubſtantialem, vel
ſi bonum publicum poſtolet, vt iudex a iudiciario pro-
ceſſu, & condemnatione ſe abſtineat, eo quod v.g. Reus
Reipublicæ valde vtilis ſit, vel eo quod ex accuſatione,
vel condemnatione Rei grauis tumultus populi timea-
tur: In his enim caſibus iudex debet ab initio accuſa-
tionem repellere, vel ſi iam inchoata ſit cauſa, eam ſuſ-
pendere, & tranſmittere ad ſuperiorem iudicem, ad
quem denique pertinebit, ſi ne ipſe Reipublicæ expedi-
re putauerit, accuſationis cauſam omninò abolere, S.
Thomas *2.2.q.60.art.3.ad vltimum.* Caïetanus *ibid. §. ſed occurris*, & Sotus *memb. 2. q.5 concluſ.5. circa finem*;
quamuis ſi agatur de iniuria, vel damno partis læſæ,
curandum eſt, quod pars læſa in tali caſu, quantùm fie-
ri poteſt, ſatisfactionem obtineat.

6 Tertiò poteſt Actor deſiſtere in cauſa ciuili, ſiue per
gratiam, ſiue per tranſactionem: at ſi actio ſit famoſa
(qualis eſt actio furti) non poteſt in ea tranſigere poſt
conteſtationem litis ſine auctoritate iudicis: alioquin
notaretur infamia *ex l. furti §. pactus ff de his qui notant infam* & ex Gloſſa *in c.1. de colluſion. detegenda.*

7 Quartò poteſt deſiſtere, etiam in cauſa criminali, per
gratiam ante litem inchoatam (quod intellige caſu
quo non tenetur accuſare, vel iuridicè denunciare) poſt
litem autem inchoatam non poteſt, ſine auctoritate Iu-
dicis, neque etiam ſine conſenſu Rei, ſi Reus fuerit
tormentis ſubiectus, vel ex accuſatione infamatus;
quod ſi aliter deſtiterit, incurrit pœnam Senatuſcon-
ſulti Turpiliani, quo (ſi quidem erat crimen publicum,
quod accuſauerat) punitur infamia, & quinque libris
auri *ex l.1. Cod. ad Turpilian.* ſi autem erat priuatum, pu
nitur pœna extraordinaria, arbitrio Iudicis, *ex l. ſiquis ff. Cod. cit.* & ex Doctoribus, quos ſequitur Syluest. *verb. Accuſatio num.* 8.

8 Cæterùm dicitur crimen publicum, cuius accuſatio
conceſſa eſt cuilibet; quia ad vtilitatem publicam
quam maxime pertinet, illud puniri, *l.1. & 2. ff. de public. Iudic.* Tale eſt omne crimen, quod directè fit con-
9 tra Deum, vel contra res diuinas; quia hoc in om-
nium iniuriam communem fieri cenſetur: quapropter
meritò quilibet illud accuſare poteſt (vt eſt v. g. hære-
ſis, Templorum, & Imaginum euerſio, blaſphemia, &
ſimile ſacrilegium *ex l.4 Cod. de her.*) item tale eſt om-
ne crimen, quod fit contra maieſtatem Principis, vel
10 Reipublicæ (vt eſt omne crimen læſæ maieſtatis hu-
manæ) item tale eſt omne crimen, quod fit etiam con-
tra priuatam perſonam, ſi lege ſtatutum ſit, vt habeatur
pro publico, (& vt eſt v. g. crimen homicidij, parricidij,
peculiatus, falſi, adulterij, vis publicæ, ambitus, vel anno-
næ, &c. *ex dicta l.1. ff. de public Iudic.*

11 Dicitur priuatum crimen, cuius accuſatio ſolùm con-
ceſſa eſt ei, qui iniuriam, vel damnum paſſus eſt (vt eſt
v. g. crimen furti, ſtellionatus, vel iniuriarum, &c. *ex l. finali ff. de priuat. delict & ex l. ſiquis ff. ad Turpilian.*)

12 Cæterùm licitum etiam eſt, tranſigere in crimine pu-
blico capitali (quod ſcilicet pœna capitis punitur) præ-
terquàm in crimine adulterij; *l. Tranſigere Cod. de tranſact.* quia in tali caſu turpis eſt tranſactio; ſi autem eſt
crimen publicum non capitale, non eſt ſimiliter licitum
13 tranſigere, niſi in crimine falſi, *cit. l. tranſigere.* In cri-
minibus priuatis generatim tranſactio eſt licita. Gloſſa
in c. 1. de colluſ. inſinuat. quam ſequuntur communiter
Doctores.

Aduerte tamen hic, quod hæc intelligenda ſint ante
accuſationem; quia poſt accuſationem non poteſt fieri
ſine authoritate Iudicis.

Aduerte ſecundò, quod in his videndæ ſint leges, &
14 conſuetudines Prouinciarum peculiares; quia hæc,
quæ ex iure communi dicta ſunt, ſupponunt, accuſatio-
nem fieri cum inſcriptione (ficuti patet *ex ff. & Cod. ad Turpilian.*) quæ tamen hodie vix eſt in vſu, ſicuti
dicebam.

Aduerte tertiò, quod ſi accuſator aliter, quàm con- 15
ueniens eſt, deſiſtat, poſſit iudex procedere per Inquiſi-
tionem ex communi ſententia Doctorum.

PETITIO VII.

In quo differat Accuſator, ſeu Actor in criminalibus à denunciatione?

SVMMARIVM.

1 *Accuſator differt à denunciatione; quia ille habet onus probandi crimen, ita vt ſi in probatione deficiat, & calumniator appareat, plectatur pœna talionis, ſeu, quia hac receſſit ab Aula, ad arbitrium Iudicis. Denunciator autem non habet tale onus, ſed ſolum aperiendi indicia, quibus Iudex ex officio ad Inquiſitionem vlteriorem moueri poſſit.*

Reſpondetur: differt in eo, quod accuſator habet 1
onus probandi crimen, ita vt (ſi in probatione de-
ficiat, & calumniator appareat) plectatur pœna talio-
nis, id eſt, pœna tali, qualem ipſe alteri per calumniam
inferre intendebat, iuxta Textum *in l. vlt. Cod. de Accuſ. & inſcript. in l. ab Imperatore ff. de præuaricator. & in l. vlt. Cod de calumniat.* & docet S. Thomas *2.2.q.68.art.4.*
quem ſequuntur communiter Doctores (quamuis pœ-
na talionis, ſicut & inſcriptio accuſatoris, hodie vix
in vſu ſit, ſed arbitraria imponi conſueuerit; ſi ſcili-
cet Iudex videat, quod ille calumniandi animo, non au-
tem errore probabili ductus ad accuſandum acceſſerit
iuxta Textum *in l.1. ff. ad Turpilian. & in cap. ſuper his de Accuſat.* & docent præter alios Couarruu. *reſol.c.9. num.1.* & Gregorius Tolozanus *l.31. Syntagmat.c.30.*)
Denunciator autem non habet onus probandi crimen,
ſed ſolùm habet onus aperiendi indicia, quibus Iudex
ex officio ad inquiſitionem vlteriorem moueri poſſit,
ſic DD. quos ſequitur Clarus *l.5. ſententiar. §. finali q.7*

PETITIO IX.

In quo differat denunciatio iudicialis (quæ ſola huc ſpectat) à denunciatione charitatiua, canonica, & regulari?

SVMMARIVM.

1 *Denunciatio iudicialis differt primò; quia ea eſt, vt ſatisfiat communitati læſæ, cùm tendat in quamdam iniuriam communitatis, ſi eius membra delinquant: at finis denunciationis charitatiuæ eſt emendatio fratris, vel vt tertia perſona, vel vt bono communitatis prouideatur.*

2 *Denuncians denunciatione charitatiua non tenetur probare; ſecùs denunciatione iudiciali, quia alias diceretur infamare.*

3 *Denuncians denunciatione iudiciali debet nomen ſuum ſaltèm de iure communi inſcribere, & poſtea vocatus coram iudice ad publicam teſtimonij diſpoſitionem, & Rei conuictionem comparere; ſecùs, qui denunciat denunciatione charitatiuâ.*

4 *In denunciatione iudiciali directè tenditur, vt Reus per teſtes conuictus, vel confeſſus in publicam notitiam deducatur; at ſi in charitatiua Prælatus non debet crimen occultum aliis manifeſtare, ſi ſolus ille emendare potuerit; ſecùs ſi ſolus non potuerit: quia tunc manifeſtare debebit alteri, quamuis denunciati ſuperior fuerit. &c.*

5 *Prælatus licet crimen occultum ſibi charitatinè denunciatum non manifeſtare, ſed ſecretum tenere debeat; nihilominus eius notitia in gubernatione, circa tamen ſecreti violationem, & denunciati infamiam, plurimum prodeſſe poteſt: non autem ſic, ſi notitia orta fuerit ex ſigillo confeſſionis.*

1 Reſpondetur: differt primò, quod denunciatio iudicialis eſt, vt ſatisfiat communitati læſæ (cùm tendat in quamdam iniuriam communitatis, ſi eius membra delinquant) quapropter hæc denunciatio per ſe, ac directè procedit ex motiuo iuſtitiæ vindicatiuæ ad ſuperiorem, tanquam ad iudicem, at finis denunciationis charitatiuæ eſt emendatio fratris, vel vt tertiæ perſonæ, aut bono communitatis prouideatur: quapropter hæc denunciatio per ſe, ac directè procedit ex motiuo charitatis ad ſuperiorem, tanquam ad patrem.

2 Secundò, quod, licet denuncians denunciatione charitatiua crimen nec probare, nec ſufficientibus indiciis oſtendere poſſit (eo quod ſolus vidit, vel ſolus audiuit, ſcilicet à viris fide dignis) tamen, ſi putet, quod ipſi fides habenda ſit, denunciare Prælato poteſt; at denuncians denunciatione iudiciali, fruſtrà, quin perperam denunciaret; quia tunc ſolummodò infamaret; cùm Prælatus ſine fama, & ſine criminis iudiciis ad eius punitionem procedere non poſſit.

3 Tertiò quod, qui denunciat denunciatione iudiciali, debet nomen ſuum (ſaltèm de iure communi) inſcribere, & poſtea vocatus coram iudice ad publicam teſtimonij diſpoſitionem, & Rei conuictionem comparere; at, qui denunciat denunciatione charitatiua, non tenetur nomen ſuum inſcribere, quinimmò ſic denunciantem Prælatus non poteſt manifeſtare, niſi neceſſitas poſtulet ad finem correctionis obtinendum: tunc enim ſic denuncians tenebitur (ſi ſine ſuo magno incommodo poteſt) ſuum conſenſum præſtare, ita vt, ſi noluerit, etiam inuitus poſſit manifeſtari.

4 Quartò quod in denunciatione iudiciali directè tenditur, vt Reus, per teſtes conuictus, vel confeſſus, in publicam notitiam deducatur; at in denunciatione charitatiua Prælatus non debet crimen occultum aliis manifeſtare, ſi ſolus illud emendare potuerit. Secùs, ſi ſolus non potuerit; quia tunc manifeſtare debebit alteri (quamuis denunciati ſuperior fuerit) qui idoneus ad remedium adhibendum ſit. Quinimmò ſi vnus non ſufficiat, manifeſtare poterit duobus, vel pluribus, quatenùs ſic neceſſe fuerit ad criminis illius emendationem, vel vt tertiæ perſonæ, aut bono communi prouideatur.

5 Cæterùm, licet Prælatus crimen occultum ſibi charitatiuè denunciatum non manifeſtare, ſed ſecretum tenere debeat, nihilominùs eius notitia in gubernatione (citrà tamen ſecreti violationem, & citra denunciati infamiam, & ſcilicet inuigilando, vel eum in alium locum mittendo, aut eum ſub aliqua apparente ratione ab officio remouendo) vti poteſt: non autem ſic, ſi notitia orta fuerit ex ſigillo Confeſſionis ſacramentalis, nè Confeſſio ſacramentalis otioſa reddatur.

PETITIO IX.

An aliquis accuſare teneatur?

SVMMARIVM.

1 *Quiſque tenetur accuſare, ſi crimen fuerit pernicioſum, cuius damnum alia ratione impediri poteſt, licet plerumque ſufficiat denunciare iuridicè vel canonicè.*

2 *Subiectus etiam iudicialiter denunciare tenebitur, vt Reus per Teſtes, vel indicia conuincatur, & malum emendetur, dummodò tamen denunciator putet ſe effecturum, quod ipſi fides habeatur; alioquin enim fruſtrà laboraret.*

3 *Accuſare quis non tenetur, ſi crimen non ſit pernicioſum in futurum.*

4 *Accuſare quilibet in iudicio poteſt, niſi iure prohibeatur.*

1 Reſpondetur ex S. Thoma 2.2.*q* 68. *art.*1. Sylueſtro *verb. Accuſ. q.*2. & aliis communiter diſtinguo: ſi crimen fuerit pernicioſum (cuius damnum alia ratione impediri non poteſt) accuſare tenetur; licet plerumque ſufficiat denunciare iuridicè, vel canonicè.

2 Dixi *plerumque*; quia interdùm contingere poteſt, quod bono communi, vel perſonæ priuatæ non ſatis prouideatur, niſi contra Reum proceſſus iudicialis inſtituatur. Quo caſu ſubditus iudicialiter denunciare tenebitur, vt Reus per teſtes, vel indicia conuincatur, & malum emendetur; dummodò tamen denunciator putet, ſe effecturum, quod ipſi fides habeatur: alioquin enim fruſtrà laboraret, quin etiam & calumniæ ſuſpicionem imprudenter ſubiret.

3 Si verò crimen non ſit pernicioſum in futurum accuſare non tenetur ex Textu *in l vnica Cod. vt nemo inuitus agere, &c.* Quinimmò (quatenùs ſpectat ad crimina priuata) præſtat, quod læſus ei, qui læſit, iniuriam acceptam condonet ſic Doctores communiter, quos ſequitur Sotus, *membr.* 2. *q.* 5. *concl.* 1.

4 Cæterùm quilibet in iudicio poteſt accuſare, ſeu eſſe accuſator, niſi iure prohibeatur. Gloſſ. *in rubr. Cod. qui accuſare non poſſunt*, quam gloſſam communiter ſequuntur Doctores; quinam autem ab accuſando repellantur, vide Gloſſam *loc. cit.* Clarum *cit.* §. *final. q.* 14. & 15. & Iacobum Nouellum *tract. de defenſ. c.* 2. vide etiam, quæ dicebam ſuprà *Dubit.* 182. *in princip.*

PETITIO X.

An, & qualis ſit praxis accuſationis, præſertim inter Regulares?

SVMMARIVM.

1 *Accuſatio regulariter non habet locum inter Regulares, quia eorum paci, & tranquillitati repugnare videtur, & proindè in aliquibus regnis non admittitur, præſertim ex eo, quia per denunciationem iuridicam ſuppleri poteſt.*

2 *Accuſatio aliquando locum habet, & admittitur etiam inter regulares; quia ea fieri poteſt ſine peccato contra iuſtitiam, vt agens contra ſe iniuriantem, ad iuſtam vindictam, & fieri etiam poteſt ſine peccato contra Charitatem, vt ſi non ex odio, ſed vel ex affectu Religionis, vel ex affectu reſarciendi iuſtum honorem, &c.*

3 *Praxis accuſationis, præſertim inter regulares, quæ ſit, vide ibi per extenſum.*

4 *Accuſator non tenetur exprimere in libello diem commiſſi delicti, ſed tantum annum, & menſem; nam alioquin poteſtas accuſandi, & probandi nimis reſtringeretur.*

5 *Accuſantis inſcriptio in libello eſt exprimenda.*

6 *Accuſator probabiliter poteſt deferre crimen etiam occultum, & non tenetur ex iuſtitia præmittere ſecretam monitionem, ſed ſufficit, quod poſſit probare delictum quod defert, quia hoc diſcrimen eſt inter accuſationem, & denunciationem: licet aliquando id facere non præmiſſa admonitione ſit contra charitatem.*

7 *Accuſator tenetur probare delictum, quod defert; quia propter hoc fieri debet accuſatio in ſcriptis.*

8 *Accuſator non poteſt eſſe teſtis in cauſa, in qua eſt accuſator.*

9 *Accuſator ſolet iurare de calumnia, nempè quod non deferat*

Google

deferat delictum animo calumniandi : vnde ſi repertus fuerit calumniator punitur pœna talionis.

10 *Accuſator vt dicatur probaſſe delictum, & calumniator non eſſe, ſufficit ſi probauerit ſemiplenè, ſcilicet per famam, vel per vnum teſtem integrum, vel per alia indicia iis æquipollentia; quia tunc Reus debet delictum confiteri, & puniri.*

11 *Accuſator de conſuetudine etiam quando non ſemiplenè probat delictum, non punitur pœna talionis, ſed ſolùm pœna minori pro arbitrio iudicis; quia alioquin homines retraherentur ab accuſando.*

12 *Accuſator neque etiam hac pœna minori punitur, ſi probet ſe accuſaſſe, eo quod habuerit iuſtam aliquam cauſam arbitrandi, commiſſum fuiſſe delictum, vel etiam ſe non accuſare ex malitia.*

13 *Fœminæ, pupilli, ſerui, infames, & inimici capitales ab accuſando repelluntur, ſi non agitur de proprio ipſorum intereſſe, etſi iudici videbitur.*

14 *Laici non poſſunt accuſare Clericum, niſi ſimiliter ſuam, vel ſuorum iniuriam proſequantur.*

15 *Accuſatione facta, & à iudice regulari acceptata, procedendum eſt in cauſa vſque ad ſententiam diffinitiuam*

16 *Religioſorum in cauſis ex priuilegio Bonifacij VIII. non eſt procedendum apicibus iuris ſeruatis, ſed ſecundum conſuetudines approbatas, & generalia Religionis inſtituta facta, vel facienda.*

17 *Iudex præſertim regularis in ordine ad pœnas infligendas inclinare debet in partem benigniorem, ita vt ſi benignior ſit pars opinio negatiua de non infligenda pœna, in eam inclinare debeat, nam etiam in dubio ſtandum eſt pro Reo.*

1 SVppono, quod accuſatio regulariter non habeat locum inter regulares; quia regularium paci, & tranquillitati repugnare videtur (vt proindè in aliquibus regnis non permittatur; præſertim ex eo, quia per denunciationem iuridicam ſuppleri poteſt; ſic Doctores, quos ſequitur Thomas a Ieſu *de Viſit. Regul. tract. 1. c. 4. num. 6.*) aliquando tamen (quia ea fieri poteſt ſine pec-
2 cato contra iuſtitiam, vt ſiqui iniuriam paſſus eſt, aduersùs iniuriantem agat ad iuſtam vindictam, & fieri etiam poteſt ſine peccato contra charitatem, vt ſi non ex odio, ſed vel ex affectu Religionis, nè ſimiles iniuriæ in eam introducantur, vel ex affectu reſarciendi iuſtum honorem, vel bonum nomen amiſſum. Suares *tom 4 de Relig. l. 10 c. 12. n. 45.*) de facto locum habet, & admittitur. Hoc ſuppoſito.

3 Reſpondetur: Praxis accuſationis, præſertim inter regulares, eſt hæc

Primò, vt accuſatio fiat in ſcriptis.

Secundò, vt exprimatur dies, & annus, quo intentatur.

Tertiò, vt exprimatur nomen accuſantis, & accuſati.

Quartò, vt exprimatur ſpecies delicti.

Quintò, vt exprimatur locus, & tempus, ſcilicet annus, & menſis, quo delictum commiſſum eſt.

4 Dixi: *Annus, & menſis*, quia non tenetur etiam accuſator exprimere in libello diem commiſſi delicti *ex l. libellorum infrà citanda.* Nam alioquin poteſtas accuſandi, & probandi nimis reſtringeretur; cùm facile fieri poſſit, vt quis diei, vel etiam hebdomadæ (cùm non ita cadant ſub ſenſum) oblitus ſit; DD. communiter, quos ſequitur Franc. Aretinus *in Pract. crim. de accuſat. c. 6.*

Sextò, vt exprimatur n[illegible] accuſ[illegible].

5 Hæc omnia colliguntur *ex l. libellorum ff. de Accuſat.* & ea intelligi debent iuxta quæ dicebam *ſuprà pet. 4.* videantur præter alios A[illegible] *loc. cit.* & Aldrete. *de diſcipl. relig. l. 6. c. 4.* & quæ dicebam *eadem petit. 4.*

6 Aduerte, quod accuſator probabiliter poſſit deferre crimen etiam occultum, & non teneatur ex iuſtitia præmittere ſecretam monitionem, ſed ſufficiat, quod poſſit probare delictum, quod defert; quia hoc diſcrimen eſt inter accuſationem, & denunciationem, *ex cap. qualiter, & quando de Accuſat.* quamuis quidem aliquandò ſit contra charitatem, accuſare delinquentem, nulla præmiſſa monitione, Nauarr. *in ſumma c. 18. n. 30.* & alij, quos ſequitur Aldret. *de relig. diſcipl. c. 3. num. 6.* Vide *infra Dubit. 184. Petit. 1.*

Aduerte ſecundò, quod accuſator teneatur probare 7
delictum, quod defert; quia propterea fieri debet accuſatio in ſcriptis, vt ſcilicet conſtet, quod ipſi probandum ſit. Franciſc. Aretin. *in Pract. crim. de Accuſat ca. 5.* & Thomas à Ieſu *de Viſit. Regular. tract. 1. c. 4.* Vide *ſupr. Petit. 7.*

Aduerte tertiò, quod accuſator non poſſit eſſe teſtis 8
in cauſa, in qua eſt accuſator; & in hoc deferat à denunciatore; *cap In omni negotio de Teſtib.* & docent Sotus *de tegend. ſecret membr. 2. q. 4. & 5.* Nauarr. *in rubr. de Iudic. n 19.* & alij paſſim.

Aduerte quartò, quod accuſator ſoleat iurare de ca- 9
lumnia, nempè quod non deferat delictum animo calumniandi: ſic Doctores, quos ſequitur Aldret. *de relig. diſcipl. l. 1. c 4. n 15.* vnde ſi repertus fuerit calumniator, (quod ſcilicet falſum crimen detulerit) punitur pœna talionis, id eſt, eadem pœna, qua puniendus eſſet accuſatus, ſi verè delictum commiſiſſet, S. Thomas *2. 2. q. 68. art. 4.* quem cum Soto *de iuſt l. 5. q. 5. art. 4.* ſequuntur alij paſſim.

Aduerte quintò, quod, vt accuſator dicatur delictum 10
probaſſe, & calumniator non eſſe, ſufficiat, ſi prædictum delictum probauerit ſemiplenè, ſcilicet per famam, vel per vnum teſtem integrum, vel per alia indicia iis æquipollentia; quia tunc Reus interrogatus à iudice (ſi ipſi talis ſemiplena probatio intimata fuerit) debet delictum confiteri, & puniri. Nauarr. *in ſumma c. 15. n. 35. & ſeqq.* & alij, quos ſequitur Franciſc. Aretin. *en Pract. crim de Accuſat. n. 6 c. 5.*

Aduerte ſextò, quod accuſator de conſuetudine 11
(etiam quando non ſemiplenè probat delictum) non puniatur pœna talionis, ſed ſolùm pœna minori pro arbitrio iudicis: quia alioquin homines retraherentur ab accuſando, Franciſc. Aretin. *vbi ſuprà* & Aldret. *lib. de Relig. diſcipl. c. 13. n. 5.*

Aduerte ſeptimò, quod accuſator neque etiam hac 12
pœna minori puniatur, ſi probet, ſe accuſaſſe, eo quod habuerit iuſtam aliquam cauſam arbitrandi, commiſſum fuiſſe delictum: vel etiam ſe non accuſaſſe ex malitia; quia verè calumniator ſolùm eſt, quando ſcienter falſum crimen imponit. Aretinus *loc cit. c. 7.* & Aldret. *vbi ſupra num. 9.*

Aduerte octauò, quod ab accuſando repellantur fœ- 13
minæ, pupilli, ſerui, infames, & inimici capitales; excepto quando agitur de proprio ipſorum intereſſe? etſi iudici videbitur *l. quia accuſarem ff. de accuſ. & c. prohibentur eod tit.* & tradunt Nauarr. *l. 5. conſil. tit de accuſ. conſ. 3 num. 2.* & alij præſertim, quos ſequitur Aldret. *loc. ſupra cit. c 4. num. 7.*

Aduerte nonò, quod neque Laïci poſſint accuſare 14
Clericum, niſi ſimiliter ſuam, vel ſuorum iniuriam proſequantur; Confert. *in compend. Bull. Leonis X. & tit. 6. c. 1.* & Aldret. *vbi ſuprà*, qui etiam *num. 9.* ſubdit, qualiter iudex regularis ſe gerere debeat quotieſcumque aliquis externus aliquem Religioſum ex ſuis accuſare voluerit *& n. 13.* refert excommunicationem latæ ſententiæ à Leone X. in fauorem Ordinis Prædicatorum prolatam contra Religioſos, qui alios eiuſdem Ordinis ex quauis cauſa conueniant coram iudice externo, & etiam prolatam contra ipſum iudicem, ſi talem conuentionem admiſerit.

Aduerte decimò, quod facta accuſatione, & à 15
iudice regulari, (ſi acceptari debuerit) acceptata, procedendum ſit in cauſa, vſque ad ſententiam diffinitiuam eodem ferè modo, quo dicam *infra de denunciatione, & Inquiſitione ſpeciali.* Suarez *tom. 4. de Religion. lib. 10. capite 12. numero 45.* & alij communiter.

16 Aduerte vndecimò, quod ex priuilegio Bonifacij VIII. non ſit in cauſis Religioſorum procedendum apicibus iuris ſeruatis,ſed ſecundùm conſuetudines approbatas, & generalia Religionis inſtituta facta, vel facienda, Ibi: [Quod licet Prælati omnes ad apices iuris ex ſupradicta conſtitutione non teneantur (vt ſunt citationum interualla, dilationes, interlocutoriæ,& cætera huiuſmodi, quæ non ſunt de eſſentia iuris)non tamen poſſunt in actis iudicialibus pro eorum arbitrio procedere, ſed iure diuino, ac naturali ad ſubſtantialem iuris ordinem tenentur.] in quo etiam ſenſu quidam alij Pontifices in ſuis decretis ſimilibus appoſuerunt particulas, *ſimpliciter, ſummariè, de plano, & ſola veritate facti inſpecta*. Videantur præter alios Cardinalis de Lugo *t. 1. de Iuſt. & Iur. diſput. 35. ſect. 14 n. 162.* & Thomas à Ieſu de Viſit. *Regular. tract. 3. ca. penult.* videantur etiam, quæ dicam *infrà diffuſiùs dubit. 235. ſect. 70.*

17 Aduerte duodecimò, quod in ordine ad pœnas infligendas iudex (præſertim regularis) inclinare debeat in partem benigniorem; adeò quod (ſi in aliquo caſu ſit opinio, quod Reo infligenda ſit aliqua pœna, ſi autem è contra altera opinio negans) debeat potiùs hanc, tanquam benigniorem, & Reo fauorabiliorem, amplecti. Sayrus *in clau. reg. l. 1. c. 13. num. 22. in addition.* Portell. *in reſponſ. moral. tom. 2. c. 40.* & alij communiter, præſertim, de Reo (etiam in communi) paſſim iura clamant, quod fauorabiliores ſint partes Rei: quod in dubio ſtandum ſit pro Reo: quod Actore non probante, dimittendus ſit Reus; & ſimilia.

DVBITATIO CLXXXII.

Cuinam in crimine hæreſis competat accuſatio?

SVMMARIVM.

1 *Accuſatio in crimine hereſis cuilibet competit indifferenter, quia cum tale crimen in Religionem diuinam committatur, eſt crimen publicum, & cedens in iniuriam omnium communem.*

2 *Laici contra Clericum admittuntur in tali crimine: Item infames, pupilli, & minores, non tamen ſine auctoritate Tutoris, & Curatoris, bene tamen filij familias ſine concenſu Genitoris.*

3 *Excommunicati excommunicatione maiori, licet ſi ſint denunciati, vel publici percuſſores Clerici, repellantur à iudiciis: ipſiſque ius petentibus denegetur: tamen in crimine hereſis admittuntur in defectum aliorum, nè crimen huiuſmodi maneat impunitum, præſertim cum non petant reſarcire ius proprium læſum; ſed reparationem iuris publici,*

4 *Inimicus capitalis licet ſecundùm aliquos non admittatur ad accuſandum in decimo crimine hereſis, quia non præſumitur zelo iuſtitiæ, ſed amore vindictæ procedere, & in quolibet crimine quantumuis graui repellitur à teſtimonio dicendo: Probabilius tamen eſt oppoſitum, nempè dictum inimicum admitti poſſe, cautè tamen, & vt ſuſpectum, quia hoc crimen cedit in iniuriam omnium communem.*

5 *Accuſator non probat; ſed probationem exhibet.*

1 RESPONDETVR cuilibet indifferenter; quia, cum tale crimen in Religionem diuinam committatur, eſt (vt habetur *in l. Manichæos §. 1. Cod. de heret.*) crimen publicum, & in communem omnium iniuriam cedens. ergò cuiuſlibet indifferenter competit accuſatio. Repert. Inquiſit. *verb. accuſat. verſ. Nota quod.* Carrer. *tract. de heret. num. 107.* & alij paſſim.

Hinc ſequitur, quod in tali crimine admittantur infames, pupilli, & minores (non tamen ſine auctoritate Tutoris, vel Curatoris) item filij familias (etiam ſine conſenſu parentis) item & Laici contra Clericos: ſic Doctores communiter, quos citat, & ſequitur Farin. *de her. q. 185. num 23.* 2

Petes: an admittantur etiam excommunicati excommunicatione maiori. 3

Reſpondetur: (licet complures, quos ſequi videtur Iulius Clarus, *Pract. q. 14. verſ. quæro numquid excommunicat.* putent, quod ſi tales excommunicati ſint denunciati, vel publici percuſſores Clerici, dum in excommunicatione perſeuerent, non admitti, ſed repelli debeant; quia in iudicio eſſe non poſſunt, ipſiſque ius petentibus denegatur, ex Textu *in c. Intelligimus de iudiciis, in c. 1. eodem tit. in 6. & in c. Decernimus de ſent. excomm.*) Probabilius tamen eſt oppoſitum (quod docent alij) ſcilicet & prædictos etiam in defectum aliorum admitti poſſe

Probatur ex Textu *in c. In fidei fauorem de her. in 6.* Vbi in fauorem fidei, nè crimen hæreſis maneat impunitum, excommunicati admittuntur in Teſtes: ergò ſi admittuntur in teſtes, admitti etiam poterunt in accuſatores; præſertim cùm non petant reſarcire ius proprium læſum (quod illis eſſet denegandum) ſed petant reparationem iuris publici, & Religionis.

Atque hinc patet ad fundamentum aduerſariorum in contrarium.

Petes ſecundò, an admittatur etiam inimicus capitalis? 4

Reſpondetur, quod (licet Eymer. *3. p. direct. q. 67. verſ. Reſpondemus,* & *ibi* Pegna *comm. 116. in fine* Campeg. *in addition. ad Zanch. tract. de her. lit. D. in verbo, Omnis,* Carrer. *tract. de her. num.* 107. & alij negent; quia, cùm inimicus non præſumatur zelo iuſtitiæ, ſed amore vindictæ procedere, præſumitur calumniator; tùm quia in quolibet crimine, quantumuis graui, inimicus repellitur à teſtimonio dicendo, *l. 3. ff. de teſtibus, l. 1. §. præterea ff. de quæſt.* & Authent. *ſi teſtis productus Cod. de Teſtibus.* At qui repellitur a teſtimonio dicendo, repellitur etiam ab accuſatione, *cap Teſtes 2. q. 7. cap. ſanè 15. q. 3. & cap. ſuper prudentia* 12. *q.* 2. & tradunt communiter Doctores, quos citat Decian. *tract. criminal. l. 3. c. 25. & c. 26. n. 1. & ſeqq.* & videri poterunt, quæ dicam *infra dubit. 198. ſect. 2* Probabilius tamen ſit etiam oppoſitum (quod docent Clar *Practic. q. 14. verſ. vlteriùs dixi,* Gygas *de crim. leſæ maieſt. l. 2. rubr. qui accuſare poſſunt q. 6 n. 13.* Pariſ. *conſ. 2. n. 54. l 4.* Ferdinand. de Caſtr. *in oper. moral. tom. 1. tract. 4. diſp 8. punct. 2. n. 7.* Arelatan. *notabil. dec.* & alij quos citat, & ſequitur Farinac. *q. 185. n. 29.* ſcilicet & inimicum capitalem etiam in caſu, de quo loquimur, admitti poſſe, cautè tamen, & vt ſuſpectum.

Probatur; quia hoc crimen (vti *ſupra* dicebam, & expreſsè habetur etiam *in l. Manichæos Cod. de her.*) cedit in iniuriam omnium communem; ergò talis criminis vindictam proſequens cenſetur, iniuriam omnium communem (vtpote principalem) non autem propriam, & particularem proſequi; ſicque non eſt, cur in tali caſu non admittatur ad accuſandum præſertim cùm de iure inimicus capitalis admittatur ad accuſandum, etiam ſi proſequatur iniuriam ſuam, vel ſuorum.

Secundò; quia accuſator non probat, ſed probationẽ exhibet; ergò, licet inimicus capitalis non admittatur in teſtem, vt probationem, ſeu fidem faciat per ſe ipſum, non eſt ratio efficax, cur non admittatur in accuſatorẽ, vt probationem, ſeu fidem exhibeat per alios, præſertim cùm ex illius admiſſione poſſit damno omnium communi præcaueri, & cum ſi ad tale crimen accuſandum inimicus non admittitur, difficilè reperiatur, qui accuſet. 5

Atque hinc patet ad rationes aduerſariorum in contrarium.

DVBITATIO CLXXXIII.

An, & quomodo procedatur in crimine hæreſis via denunciationis?

SVMMARIVM.

1 *Denunciationis modus in crimine hæreſis eſt ſatis vſitatus, cùm non ſit ita periculoſus denuncianti, vtpote qui in conſuetudine iamdiu recepta non ſubit onus probandi: ſed iudici hanc obligationem remittit.*

2 *Denunciator licèt non teneatur probare, nihilominus ſi conuincatur falſum denunciaſſe, arbitrio Inquiſitoris tanquam calumniator puniri debet; quia denunciator cùm non ſuam, nec ſuorum, ſed communem Religionis iniuriam proſequatur, ex generali conſuetudine Inquiſitionis aſſumitur in teſtem.*

3 *Denunciator, ſi falſum deponat ſola ipſa denunciatione grauiſſimè lædit delatum: conſequenter meritò tanquam calumniator eſt puniendus.*

4 *Pœna talionis punitur qui per calumniam probatur denunciaſſe ex Conſtitutione tamen Pij V. quæ modò non eſt in vſu.*

5 *Denunciatio fieri debet in ſcriptis, vel ſaltem verbis, quæ à Notario redigantur.*

6 *Denunciator debet iurare denunciationem ſuam.*

7 *Denunciatio ex conuenientia recipi debet præſentibus honeſtis perſonis: quamuis ex conſuetudine id non ſit in vſu.*

8 *Inquiſitor facta denunciatione procedit non ad inſtantiam partis, ſed ex officio, examinando ſcilicet teſtes, quos denunciator allegauit, &c.*

9 *Denunciator ſi teſtes non alleget, ſed ipſe ſolus de viſu deponat, Inquiſitor non debet ſtatim ad Inquiſitionem ſpecialem procedere, ſi denunciatus ſit vir nobilis, religioſus, vel aliàs non ſuſpectus, ob grauem infamiam inde ſecuturam.*

19 *Ad denunciandum in hoc crimine hæreſis quilibet admittitur etiamſi fuerit abſens, dummodò proprio nomine, & iuramento denunciationem firmet.*

11 *Denunciator ſi proprio nomine literas non ſubſcripſerit, ipſius denunciatio repelli debet, tanquam nullius momenti; quia præſumitur falſa: & quia alias daretur improbis occaſio probos viros infamandi.*

12 *Limitant aliqui, vt id intelligatur, quando in illis literis non ſint nominati teſtes, ſecùs quando teſtes nominati ſunt: at hæc limitatio non probatur, quia nominatio illa teſtium cùm procedat à perſona incognita non eſt authentica, ſed potiùs ſuſpecta.*

13 *Denunciationis forma, & ſtylus, quem Inquiſitores in recipiendis denunciationibus ſeruare debent, poterit videri penès Eymericum, & Peñam.*

1 SVPPONO, quod hic modus in tali crimine procedendi ſit ſatis vſitatus, cùm non ſit ita periculoſus denuncianti vtpote qui ex conſuetudine iam diu recepta non ſubit onus probandi, ſed iudici hanc obligationem remittit. Eymericus *3.p.direct.rubr. de ſecundo modo procedendi in cauſa fidei per denunciationem num.68.* & *ibi* Peña *commentar.15.verſ. His peractis*, Scaccia *de iud.c.72.n.4.* Paramus *de orig.Inquiſit. lib.3.q.8.n.21.& ſeqq.* & alij, quos ſequitur Farinacius *de hæreſ.q.185.n.71.*

Suppono ſecundò, quod licèt denunciator non teneatur probare: nihilominus, ſi conuincatur, falsò denunciaſſe, arbitrio Inquiſitoris, tanquam calumniator, puniri debeat; quia denunciator, cum non ſuam, nec ſuorum, ſed communem Religionis iniuriam proſequatur, ex generali conſuetudine Inquiſitionis aſſumitur in teſtem (ſicut notarunt Repertor. Inquiſit. *verb. Accuſatio, & verb. Teſtis.* Simancha *de Cathol.inſt.tit.19.rubr.de denunciation. n.17.* & alij.) Ergo tanquam teſtis falſus puniri debet.

3 Confirmatur; quia ex ſola ipſa denunciatione (ſi falſum deponat) grauiſſimè lædit delatum (cùm aperiat viam iudici ad inquiſitionem ſpecialem aduersùs delatum faciendam.) Ergo meritò, tanquam calumniator, puniri debet: ſic DD. quos ſequitur Peña *3.p.direct.rubr. de duodecimo modo terminandi proceſſum 4. commentar. verſ. Ad hoc.*

4 Confirmatur ſecundò, quia ex Conſtitutione Pij V. (quæ eſt eius quinta in Bullario) *verſ. Monemus præterea*, pœna talionis punitur, qui per calumniam probatur denunciaſſe; quamuis (vt fatear) hæc Pij V. Conſtitutio obſeruari non videatur. His ſuppoſitis.

5 Reſpondetur: Denunciatio fieri debet in ſcriptis, vel ſaltem verbis, quæ à Notario in ſcriptis ſtatim redigantur Doctores, quos *ſuprà* citabam, & confirmat vſus quotidianus.

6 Secundò, debet denunciator denunciationem factam iurare.

7 Tertiò, ex conuenientia ſaltem denunciatio recipi debet, præſentibus honeſtis perſonis iuxta Textum *in c.Vt officium de hær.in 6.* Quamuis ex conſuetudine neque obſeruari videatur.

8 Aduerte tamen, quod facta denunciatione, Inquiſitor non debeat procedere ad inſtantiam partis, ſed ex officio, examinando ſcilicet teſtes, quos denunciator allegauit, vel alios, ex quibus veritas haberi poſſit.

9 Aduerte ſecundò, quod, ſi denunciator teſtes non alleget, ſed ipſe ſolus de viſu deponat, Inquiſitor non debeat ſtatim ad Inquiſitionem ſpecialem procedere; ſi denunciatus ſit vir nobilis, Religioſus, vel alias non ſuſpectus, ob grauem infamiam inde ſecuturam; ſed debeat matura deliberatione denunciantis dicta conſiderare.

10 Aduerte tertiò, quod in hoc crimine hæreſis ad denunciandum quilibet admittatur; etiamſi fuerit abſens; dummodò proprio nomine, & iuramento denunciationem firmet. Zanchin. *in ſumm.tom.1. tit.de fide cap.11 num.12.* Simancha *de Cathol.inſtit.tract.43.rubr.de ordine procedendi n.10.& in Enchiridion tit.22.n.8.* & alij, quos ſequitur Farinacius *q.185.n.66.*

11 Aduerte quartò, quod, ſi denunciator proprio nomine literas non ſubſcripſerit, ipſius denunciatio repelli debeat, tanquam nullius momenti; quia præſumitur falſa; & quia aliàs daretur improbis occaſio probos viros infamandi Paramus *de orig.inquiſit.lib.3.q.6.n.93.* Simancha *in Enchirid.violatæ Religionis tit.22.rubr.de Inquiſitionis ordine n.8.*& alij, quos ſequitur Farinacius *loc.ſuprà cit.n.68.*

12 Limitant tamen aliqui, quos ſequitur Paramus *vbi ſupra*, vt quod dixi, intelligatur, quando in illis literis nulli ſint nominati teſtes; ſi enim aliqui nominati fuerint putant prædicti Doctores, quod poſſit Inquiſitor ad illorum examinationem procedere. Et id probari poſſet ad hominem; quia Inquiſitor (vt admittunt Farinacius & Ferdinandus à Caſtro *in locis infrà citandis*) poteſt procedere ad examinationem teſtium, quos defert inimicus capitalis, ergo poterit multò magis procedere ad examinationem teſtium, quos defert perſona ſuſpecta, qualis eſt denunciator incognitus, & occultus.

At minùs probatur mihi hæc limitatio ſaltem propter praxim in contrarium; quia nominatio illa teſtium, cùm procedat à perſona incognita, non eſt authentica, ſed potiùs ſuſpecta; ergo non debet ſola iudici ſufficere, quod ex illa ipſe ſpecialem faciat inquiſitionem, quæ de ſe infamationem prærequirit, ſic Doctores communiter,

nitet, quos ſequitur Farinacius *q.*185. *n.*68. (qui ſic teſtatur ſeruari Romæ in Tribunali ſanctæ generalis Inquiſitionis) & Ferdinandus a Caſtro *tom.* 1. *tractat.* 4. *diſp.*8 *punct.*4.*n.*4.

15 Cæterùm, quænam ſit forma denunciationis, & ſtylus, quem Inquiſitores in recipiendis denunciationibus ſeruare debent, poterit præter ea, quæ dixi, videri Eymericus 3.*p direct.n.*68. & *ibi* Peña *comment.*15.

An autem, qui denunciat, debet præmittere correctionem fraternam. Vide, quæ dicebam *ſuprà dubitat.* 181. *petitione* 5.

PETITIO.

An, & qualis in aliis delictis ſit praxis denunciationis iuridicæ, præſertim inter regulares?

SVMMARIVM.

1 *Denunciator ex praxi, etiam inter Regulares, delictum defert ad ſuperiorem; quia denunciatio iuridica eſt delatio delicti apud iudicem competentem ad delinquenti pœnam, vel correctionem inferendam.*

2 *Denunciator debet priùs (ſi ſpes ſit emenda) fraternè correxiſſe delinquentem iuxta modum a Chriſto Domino præſcriptum: quapropter ſi poſt fraternam correctionem, ſeu monitionem, emendatio fratris ſit ſecuta, non debet denunciari; quia iam ceſſat finis denunciationis.*

3 *Quia nec tunc, nec vnquam delinquens denunciari debet ad ſuperiorem, vt iudicem, ſi ſperetur, quod ſuperior remedium illi adhibere poſſit vt pater; quia cum charitate procedendum eſt, vt ſcilicet cum detrimento quàm minimo ſubueniatur fratri.*

4 *Delinquens quotieſcumque eius delictum eſt notorium, non eſt neceſſe, quod priùs fraternè moneatur, iuxta illud* Apoſtoli 1. Timoth. 5. *Peccatores coram omnibus argue.*

5 *Denunciator vt iuridice, ſeu iudicialiter alium denunciet non eſt neceſſe, quod præcedat infamia: quia is ſuſtinet vicem accuſatoris, quamuis ſi præcedat infamia, multò magis debeat denunciare.*

6 *Denunciator licèt non teneatur denunciare delictum, quod per teſtes fide dignos probare non poteſt: tamen ſi velit, poteſt denunciare, & non tenetur probare delictum, quod denunciat; quia alioquin multa delicta remanerent impunita.*

7 *Denunciator differt ab accuſatore; quia accuſator tenetur probare, non ſic denunciator: quare ſi is non probet, non erit puniendus, cùm non ſuſcipiat ſuprà ſe onus probandi.*

8 *Denunciator ſi impedimentum aliunde non habeat, poteſt etiam eſſe teſtis; quia non procurat delinquentis vindictam, ſed ſolùm eius correctionem. Secùs tamen eſt in accuſatore, qui cùm è contra procuret vindictam, neque ipſe, neque ipſius cognati, vel domeſtici poſſunt eſſe teſtes.*

9 *Iudex facta denunciatione præſertim inter Regulares, debet diligenter perpendere perſonam, qualitatéſque denunciatoris, & denunciati: quia ſi denunciator ſit improbus, & pacis perturbator, denunciatus autem ſit vir probus, & per plures annos probatus, non debet admittere denunciationem, ne det improbis occaſionem calumniandi viros probos, niſi forſan velit ſubire munus accuſatoris, & pœnam talionis.*

10 *Item debet iudex diligenter perpendere, an delinquens fuerit fraternè correctus, necne: quia tunc debit ſaltem inter Regulares, tantùm paternè corrigere, ſecretam aliquam pœnitentiam eidem imponendo: quia regulariter inter Regulares denunciatio iuridica non debet admitti.*

11 *Item debet iudex diligenter perpendere, an delictum ſit publicum, vel occultum; quia ſi ſit occultum, nec delinquens laboret infamia, non eſt contra ipſum iuridice procedendum; ſed vel occultè puniendus, ſi emendationem præmittat, vel dimittendus, ſi delictum non fateatur. Secùs ſi delictum ſit publicum, & præcedat infamia.*

RESpondetur: Eſt hæc
Primò, denunciator delictum defert ad ſupe- 1
riorem; quia denunciatio iuridica eſt delatio delicti
apud iudicem competentem ad delinquenti pœnam,
vel correctionem inferendam. Nauarr. *in c.nouit.de iud.*
*notabil.*5 *n.*2. & alij, quos ſequitur Thomas à IESV *de*
viſit Regul.tract 3 *c.*2. §.3.
Vbi aduerte, quod denunciator debeat priùs (ſi ſpes 2
ſit emendæ) fraternè correxiſſe delinquentem iuxta
modum à Chriſto Domino *Matthæi* 18. præſcriptum
(qui eſt conformis legi charitatis, ne ſcilicet fama proximi
lædatur, eius delictum priùs publicando, quàm
fuerit correctus, ſeu monitus.) Suarez 4.*tom.de Relig.*
*lib.*10 *c.*12.*num.*36. & alij, quos ſequitur Aldret.*lib.*1.*de*
*Relig.diſciplin. c.*5. §. 4. Quapropter, ſi poſt fraternam
correctionem, ſeu monitionem emendatio fratris ſit
ſecuta, non debet denunciari; quia iam ceſſat finis denunciationis.
Suarez *vbi ſuprà num.*37. Quin nec tunc, 3
nec vnquam delinquens denunciari debet ad ſuperiorem,
vt iudicem; ſi ſperetur, quod ſuperior remedium
illi adhibere poſſit, vt pater; quia cum charitate procedendum
eſt, vt ſcilicet cum detrimento quàm minimo
ſubueniatur fratri. S.Thomas *in loc.infrà citando*, & alij
communiter.
Aduerte ſecundò, quod, quotieſcumque delictum 4
eſt notorium, non eſt neceſſe, quod delinquens priùs
fraternè moneatur, iuxta illud Apoſtoli 1. Timoth. 5.
Peccantes coram omnibus argue. & docent S.Thomas 2.2.
*q.*33.*a* 7. Nauarr. *de reſtit.lib.*2.*c.*4 *n.*64. & alij paſſim.
Aduerte tertiò, quod (vt quis denunciet alium iu- 5
ridicè, ſeu iudicialiter) neceſſe non ſit, quod præcedat
infamia, *c. Inquiſit. & c Qualiter, & quando de accuſat.*
quia ideò in via inquiſitionis requiritur infamia, &
(cùm in ipſa non adſit accuſator) ipſa ſuppleat vicem
accuſatoris; at denunciator ſuſtinet vicem accuſatoris.
Ergo; Suarez *loc.ſuprà cit.n.*35. Quamuis, ſi præcedat
infamia, multò magis debeat denunciari: ſic Doctores
quos ſequitur Thomas a Ieſu *de viſit.regular. tract.*1
cap. 15.
Aduerte quartò, quod denunciator (licèt non te- 6
neatur denunciare delictum, quod per teſtes fide dignos
probare non poteſt) tamen, ſi velit, poſſit denunciare,
& non teneatur probare delictum, quod denunciat;
quia alioquin multa delicta remanerent impunita
ex eo, quod nemo auderet illa denunciare, cùm non
poſſit probare; tum quia in hoc differt denunciator ab 7
accuſatore, quod accuſator tenetur probare, non ſic denunciator;
vnde ſi denunciator non probet, non erit
(ſicut accuſator) puniendus; cùm non ſuſcipiat ſuprà
ſe, (ſicut accuſator) onus probandi, ſed tantùm præparet
viam iudici, vt ipſe inquirat, & probet. Sotus *de*
*inſt.& iur.lib.*5.*q.*4.*a* 3.*& q.*5.*a.*4. Bañez 2.2.*q.*33.*art.*8.
*dub.*3. & alij communiter, quos ſequitur Thomas à Ieſu
*de viſit.regul tract.*1.*c.*16.*n.*13.
Aduerte quintò, quod denunciator (ſi impedimen- 8
tum aliunde non habeat) poſſit etiam eſſe teſtis; quia
non procurat delinquentis vindictam, ſed eius ſolùm
correctionem. Sotus *vbi ſuprà q.*6.*a.*2. & Nauarrus *in*
*ſumm c.*25.*n.*33. Secùs eſt in accuſatore, (cùm enim è
contra procuret delinquentis vindictam) neque ipſe,
neque ipſius cognati, vel domeſtici poſſunt eſſe teſtes.
*c.*12.4.*q.*4. & tradunt Doctores, quos ſequitur Aldret.
*lib.*2. *de diſciplin.c.*3.*n.*19.

Secundò

9 Secundò poſt hæc, facta denunciatione, debet iudex diligenter perpendere perſonam, qualitatéſque denunciatoris, & denunciati; quia ſi denunciator ſit improbus, & pacis perturbator, denunciatus autem ſit vir probus, & per plures annos probatus, non debet iudex (ſaltem inter Regulares) admittere denunciationem, ne det improbis occaſionem calumniandi viros probos: ſic Doctores, quos ſequitur Thomas à Ieſu *loc. ſupr. cit. c. 17. n. 1.*

Niſi forſan ipſe denunciator velit tunc ſubire munus accuſatoris, & ſubire pœnam talionis; ſic Doctores, quos ſequitur Roderic. *tom. 2. quæſt. Regular. qu. 6. art. 8.*

10 Item debet iudex diligenter perpendere, an delinquens fuerit fraternè correctus, necne; quia, ſi non fuerit fraternè correctus, vel eſto, fuerit fraternè correctus, facilè tamen per paternam correctionem emendandus putatur, debet ipſe iudex (ſaltem inter Regolares) illum tantùm corrigere, ſecretam aliquam pœnitentiam eidem imponendo; quia regulariter inter Regulares denunciatio iuridica non debet admitti, ſi per aliquod aliud emenda fratris ſperatur; ſic Doctores, quos ſequitur idem Thomas à Ieſu *vbi ſuprà n. 5. & 6.*

11 Item debet iudex diligenter perpendere, an delictum ſit publicum, vel occultum; quia (ſi delictum non ſit publicum, ſed occultum, nec delinquens laboret infamia) non eſt contra ipſum iuridicè procedendum, ſed vel occultè puniendus, ſi emendationem promittat, vel dimittendus, ſi delictum non fateatur. Sotus *de tegend. ſecret. membr. 2 q. 4.* & Suarez *tom. 4 de Religion. lib. 10. c. 12 num. 37. & 38.* At (ſi verò delictum ſit publicum, vel delinquens laboret infamia, aut contra ipſum ſit ſemiplena probatio, vel indicia ſufficientia) admitti debet denunciatio, & iuridicè contra ipſum procedi modo, quo dicam *infrà Dubitatione ſequenti de Inquiſitione ſpeciali.*

DVBITATIO CLXXXIV.

An, & quomodo in crimine hæreſis procedatur via Inquiſitionis?

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitionis via, qua in crimine hæreſis Inquiſitores procedunt, eſt tertia, & vltima.*

2 *Inquiſitio eſt duplex, vna generalis, altera ſpecialis: generalis eſt, quando contra nullum delinquentem Inquiſitor expreſſe procedit, ſed ſolùm in genere proponit, ſi qui ſint occulti rei, vt manifeſtentur: ſpecialis verò eſt, quando aduerſus aliquem ſpecialem, & nominatim Inquiſitor procedit.*

3 *Inquiſitio generalis non exigit, quod infamia præcedat, ſicut requirit Inquiſitio ſpecialis; quia generalis nulla eſt iniurioſa, ſed potiùs inſtituta ad præcauenda mala, & ad coërcendos delinquentes; ſecùs autem ſpecialis.*

4 *Infamia ad faciendam Inquiſitionem ſpecialem requiritur, quæ ex grauibus indiciis oriatur, quia ex indiciis leuibus non debet iudex moueri ad ſuſpicandum de homine Chriſtiano crimen tam graue.*

5 *Indicia leuia, quæ delicto graui annexa non ſunt, licet aperiant viam iudici ad Inquiſitionem ſpecialem faciendam, non tamen ex illis poteſt ad rei capturam moueri; quia cùm captura ſit valde iniurioſa neceſſariò requiritur, vel quod ſit plenè probatum delictum, vel quod ſaltem de illo ſint probata indicia vehementia.*

6 *Reus ſi ſit vir nobilis, Religioſus, vel honeſtus, non debent Inquiſitores abſque conſilio ſupremi Senatus ad capturam procedere.*

Svppono, quod hæc ſit tertia, & vltima via, ſatiſque etiam vſitata, qua Inquiſitores in cauſis fidei procedunt. 1

Suppono ſecundò, quod Inquiſitio ſit duplex, vna generalis, altera ſpecialis. Generalis eſt, quando contra nullum delinquentem Inquiſitor expreſſe procedit, ſed ſolùm in genere proponit, ſi qui ſint occulti rei, vt manifeſtentur. Specialis verò Inquiſitio eſt, quando aduerſùs aliquem ſpecialem, & nominatum Inquiſitor procedit, tam eum interrogando, quàm teſtes examinando. His ſuppoſitis. 2

Reſpondetur: Non eſt neceſſarium, quod infamia præcedat ad faciendam Inquiſitionem generalem; eſt tamen neceſſarium, quod infamia præcedat ad faciendam Inquiſitionem ſpecialem. 3

Prior pars probatur; quia Inquiſitio generalis nulli eſt iniurioſa, ſed potiùs inſtituta ad præcauenda mala Reipublicæ, & ad coërcendos delinquentes: quapropter Inquiſitores ſæpiùs in anno hanc Inquiſitionem generalem (prout de facto ſuis Edictis exercent) exercere debent, iuxta Textum *in c. Excommunicamus 1. §. Adiicimus, & §. vltimo de hær.*

Poſterior pars patet ex oppoſita ratione, & ex Textu *in c. Qualiter & quando de accuſat.* & tradunt communiter Doctores, quos ſequitur Simancha *de Cathol. inſt. tit. 44. num* 8.

Quænam autem infamia ad faciendam Inquiſitionem ſpecialem requiratur? 4

Reſpondetur: Requiri infamiam, quæ ex grauibus indiciis oriatur, quia ex indiciis leuibus, quæ delicto graui annexa non ſunt, non debet moueri iudex ad ſuſpicandum de homine Chriſtiano crimen tam graue, ſicut de pœnis, quas hæreſis ſuſpecti incurrunt, dicebam *Dubit. 167. 168. & 169.*

At quidquid ſit de hoc, illud ſaltem dicendum omninò eſt, quod etiamſi leuia indicia, quæ delicto graui annexa non ſunt, aperiant viam iudici ad Inquiſitionem ſpecialem faciendam, non tamen ex illis poſſit iudex ad rei capturam moueri; quia, cùm captura ſit valde iniurioſa, neceſſariò requirit, quod vel ſit plenè probatum delictum, vel quod ſaltem de illo ſint probata indicia vehementia: Quinimò, ſi reus ſit vir nobilis, Religioſus, vel honeſtus, non debent Inquiſitores abſque conſilio ſupremi Senatus (niſi fortè fuga timeatur) ad capturam procedere. Eymericus *3. p. directl. rubr. de forma examinationis teſtium n. 37.* & *ibi* Peña *comment. 17. verſ. Ergo in hoc articulo* Scacc. *tract. de iud. cap. 44. per totum.* Paramus *de orig. S. Inquiſit. lib. 3. q. 4. rubr. de forma, & ordine iudiciario S. Officij n. 30.* Simancha *de cathol. inſtit. tit. 16. rubr. de cuſtodia reorum n. 1. & 2. & tract. de hæret. p. 2. aſſert. 1. n. 1. & ſeqq.* & alij communiter, quos citat, & ſequitur Farinac. *de hær. q. 185. n. 7.* 5 6

Sed (vt modus procedendi via Inquiſitionis in quolibet alio crimine ſciatur) ſint Petitiones ſequentes.

PETITIO I.

An, vt iudex in quolibet alio crimine via Inquiſitionis generalis procedat, præcedere debeat infamia perſonæ, vel criminis?

SVMMARIVM.

1 *Perſonæ, quæ interueniunt in iudicio, aliæ ſunt principales, ſcilicet iudex, actor, & reus, aliæ ſunt acceſſoriæ, videlicet teſtes, Aduocatus, vel Procurator.*

Digitized by Google

tor, Aceeſſor, Tabellio.

2 *Iudex, eſt Miniſter publicus conſtitutus, vt ſecundùm legum præſcriptum, aut loci conſuetudinem ius populo dicat.*

3 *Iudex vnus eſt ordinarius, qui tanquam ex officio præeſt vniuerſitati cauſarum, vel proprio iure ſi ſit ſupremus iudex, vel beneficio Principis, ſi ſit ſubordinatus. Alter verò eſt iudex delegatus, cui vices ſuas Ordinarius commiſit vel ad omnes, vel ad ſpecialem ſolummodò cauſam.*

4 *Pubes in quacumque ætate à Principe tam iudex ordinarius, quàm delegatus poteſt conſtitui; non item ab alio inferiore delegari, niſi vigeſimum ætatis annum compleuerit, præterquam ſi partes ſcienter conſentiant in eum, qui annum ſaltem decimum octauum tranſcendit.*

5 *Arbiter conſtitui non poteſt (neque ex conſenſu partium) niſi annum ætatis vigeſimum expleuerit.*

6 *Demum ad officia, quibus Reipublicæ adminiſtratio continetur, nemo ante 25. annum ſaltem inchoatum, adhiberi debet.*

7 *Iudex in cauſis ciuilibus procedere non ſolet, niſi poſtulatus: quia & tunc operam dare debet, vt ſi fieri poſſit, partes ad concordiam reuocentur.*

8 *Iudex in cauſis criminalibus dupliciter procedere poteſt, vel ad petitionem partis, ſeu inſtantiam accuſatoris, vel ex officio per viam Inquiſitionis.*

9 *Modus procedendi per denunciationem, non videtur diſtingui à ſecundo, cùm denunciator non agat aliud, quàm iudici afferre indicia.*

10 *Inquiſitio datur omninò generalis, qua inquiritur in genere; an in communitate ſit aliquis criminoſus, vel legum tranſgreſſor, ſubditi an ſeruent leges, & ſtatuta, an non committant crimina, &c. qua Inquiſitione generali vtuntur Prælati, & Superiores in viſitando Prouinciam, vel alios locos ſibi ſubiectos, quamuis nulla præcedat hominis infamia, vel commiſſi criminis indicium.*

11 *Inquiſitio alia eſt omninò ſpecialis, qua inquiritur de certa perſona, vel de certo crimine.*

12 *Inquiſitio tandem eſt etiam mixta, quando ſcilicet vel ſolum crimen eſt ſpeciale, vel ſola perſona, de qua fit inquiſitio.*

13 *Iudex vt in quolibet alio crimine procedat via Inquiſitionis omninò generalis, non eſt neceſſe, quod aliqua infamia præcedat: quia in iure præcipitur Prælatis Eccleſiaſticis, vt ſuo tempore faciant viſitationes, & inquiſitiones generales.*

14 *Iudex per inquiſitionem generalem nemini facit iniuriam, cùm de nomine in particulari fiat inquiſitio, &c.*

15 *Subditus in tali caſu non debet aperire criminoſos occultos, qui nulla talis criminis infamia laborant: iudicis enim poteſtas non ſe extendit ad elicienda crimina occulta.*

16 *Amplia etiam, ſi iudex præcipiat ſub pœna excommunicationis, vel ſub iuramento.*

17 *Reuelantes in tali caſu crimen occultum ex probabiliori peccant mortaliter, ſi non præcedat infamia hominis, ſeu fama delicti.*

18 *Praxis in contrarium non obſtat: quia complures in hac re, vel errant per ignorantiam, vel non tam intendunt rei punitionem, quam eius emendationem.*

19 *Reuelare crimen occultum, eſt peccatum mortale contra iuſtitiam, ſi probari non poſſit.*

20 *Excipe, ſi ſit neceſſarium ad criminoſi correctionem;*
21 *& quando malum ſpirituale, vel temporale alteri imminet.*

22 *Superior ſi ex Inquiſitione, vel viſitatione generali nouerit crimen aliquod à ſubdito fuiſſe commiſſum, tunc poteſt contra illum via Inquiſitionis ſpecialis procedere, & prauio iuramento teſtes interrogare, quia iudex non poteſt non iuridicè contra delinquentem ſic infamatum procedere, & inquirere.*

23 *Idque etiam in caſu, quo tale crimen iniuſtè fuerit ipſi ſuperiori notificatum, quia ſiue benè, ſiue malè deductum fuerit ad notitiam iudicis, tenetur contra illud procedere, & inquirere.*

24 *Superior non poteſt tamen deuenire ad Inquiſitionem ſpecialem ex ſola notitia per Epiſtolas, vel libellos ſine auctore habita etiam ſi in iis notificentur teſtes: quia huiuſmodi libelli nullam inducunt infamiam.*

25 *Superior poteſt ex dictis libellis deuenire ad Inquiſitionem generalem; quia per eam nulli fit iniuria.*

SVppono, quod perſonæ, quæ interueniunt in iudicio, 1
aliæ ſint principales, ſcilicet iudex, actor, & reus, *cap.
forus de verb.ſign.* Aliæ verò ſint acceſſoriæ, ſcilicet teſtes,
Aduocatus, vel Procurator, Aſſeſſor, Tabellio, &c.

Iudex eſt Miniſter publicus, conſtitutus, vt ſecundùm 2
legum præſcriptum, aut loci conſuetudinem ius populo
dicat, *cit. cap. forus.* Et iudex, vnus eſt Ordinarius, qui 3
tanquam ex officio præeſt vniuerſitati cauſarum, vel
proprio iure, ſi ſit ſupremus iudex, vel ex beneficio
Principis, ſi ſit ſubordinatus; alter verò eſt iudex delegatus,
cui vices ſuas Ordinarius commiſit, vel ad omnem,
vel ad ſpecialem ſolummodò cauſam, *leg. ſolet, &
ſeqq. ff. de iuriſdict. omn. iud.* Porrò qui iudex merè delegatus
eſt, alteri cauſam, niſi ſit delegatus ſupremi Principis,
ſubdelegare non poteſt; *c. Paſtoralis de offic. iudic.
delegat. c. cùm cauſam, §. vlt. de appellat. & l. à iudice C.
de iudiciis.* Differunt etiam in eo, quod pubes in qua- 4
cumque ætate à Principe iudex tam ordinarius, quàm
delegatus poteſt conſtitui, non item ab alio inferiore
delegari, niſi vigeſimum ætatis annum compleuerit;
præterquàm ſi partes ſcienter conſentiant in eum, qui
annum ſaltem decimum-octauum tranſcendit, *cap. cùm
20. de offic. ind. deleg. & l. Quidam conſulebat, ff. de ſent.
& re iud.* Arbiter verò conſtitui non poteſt, ne quidem 5
ex conſenſu partium, niſi annum ætatis vigeſimum expleuerit;
l. cum lege, ff. de arbitr. Demùm ad officia, qui- 6
bus Reipublicæ adminiſtratio continetur nemo ante
vigeſimum-quintum annum, ſaltem inchoatum, adhiberi
debet; *l. ad Rempublicam, ff. de munerib. & honorib.*
& docent *in cit. c. Cùm vigeſimum* Gloſſa, Abbas *n. 4.*
& cæteri Canoniſtæ.

Iudex in cauſis ciuilibus procedere non ſolet, niſi po- 7
ſtulatus quin & tunc operam dare debet, vt ſi fieri poſſit,
partes ad concordiam reuocentur, *c. 1. de mutuis petitionibus.*
[quia ad ipſius officium pertinet, lites diminuere.]
l. Quidam, ff. de reb. cred. In cauſis autem cri- 8
minalibus dupliciter iudex procedere poteſt, vel ad petitionem
partis, ſeu inſtantiam accuſatoris; vel ex officio
per viam Inquiſitionis, ſicuti dicebam *ſuprà dubit.*
181. & tradit præter alios Clarus *lib. 5. ſentent. §. final.
q. 5.* Addunt alij tertium modum procedendi, nempe per 9
denunciationem; at modus iſte non videtur diſtingui à
ſecundo, cùm denunciator non agat aliud, quàm iudici
aperire indicia, quibus ex officio ad inquirendum moueatur,
ſicuti dicebam *cit. dubit.* 181. & tradit idem Clarus
q. 7. n. 1.

Suppono ſecundò, quod detur Inquiſitio omninò 10
generalis (quia ſcilicet inquiritur in genere, an in communitate
ſit aliquis criminoſus, vel legum tranſgreſſor;
an ſubditi ſeruent Regulam, Leges, & ſtatuta; an committant
crimina; an de vllo ſit fama, vel ſuſpicio criminis,
&c. hac inquiſitione omninò generali vtuntur Prælati],
& Superiores in viſitando Prouinciam, vel alios
locos ſibi ſubiectos, quamuis nulla præcedat hominis
infamia, clamoroſa inſinuatio, denunciatio, accuſatio,
vel commiſſi criminis indicium, vti colligitur *ex c. Romana
de cenſib. in 6. & ex c. 1. de offic. ordinar.* Vbi id notat
Abbas *n. 5.* Sotus *de ſecret. tegend membr. 2. q. 6. concluſione*
2. Nauarrus *in rubr. de iudiciis n. 53. & conſil. 1.
de offic. ordin. edit.* 2. Farinacius *in Practic. crim. q. 1. n. 10.*

Suarez

Suarez *tom 4.de Religion.lib.* 10. *c.*11. Aldrete *de Relig. diſciplin.lib.*1.*c.*1. *n.*3. & Thomas de Ieſu *tractat.* 1.*de viſit. Regul. cap.*4.

11 Item quod detur inquiſitio omninò ſpecialis (qua ſcilicet inquiritur de certa perſona, & de certo crimine, v. g. An Titius commiſerit hoc furtum, vel hoc homicidium, &c.

11 Item quod detur tandem Inquiſitio mixta, quando ſcilicet, vel ſolum crimen eſt ſpeciale, vel ſola perſona (de qua fit inquiſitio) vt verbi gratià; an quis fecerit hoc furtum, vel hoc homicidium, &c. Aut an Titius ſeruet regulam, leges, ſtatuta, vel ordinationes ſynodales. &c. Videatur præter alios Franciſcus Aretinus *in Praxi crim.cap.*10. & Aldret. *de relig.diſciplin.lib.* 1. *cap.* 7. His ſuppoſitis.

13 Reſpondetur: vt iudex in quolibet alio crimine procedat via inquiſitionis omninò generalis, non eſt neceſſe, quod aliqua hominis infamia, clamoroſa inſinuatio, denunciatio, accuſatio, vel commiſſi criminis indicium præcedat. Eſt communis ſententia Doctorum, & patet ex dictis *ſuprà*, &

Probatur primò authoritate; quia in iure præcipitur Prælatis Eccleſiaſticis, vt ſuo tempore faciant viſitationes, & inquiſitiones generales, *cap.Pernicioſum de offic. iud. ordinar.* Ibi: [Habeant Epiſcopi ſingularium vrbium in ſuis dœceſibus liberam poteſtatem, vt poſſint ſcilicet adulteria, & ſcelera inquirere, viſitare, & iudicare] (& quamuis Gloſſa putet, quod hîc agatur de inquiſitione ſpeciali, quæ fit præcedente infamia; alij tamen, & ſatis rectè, intelligunt etiam de generali) *& cap.Romana, §.ſanè de cenſibus in* 6. Ibi: [Propoſito verbo Dei quærat de vita, & conuerſatione miniſtrantium in Eccleſiis;] vbi clarè ſatis agitur de inquiſitione generali.

14 Probatur ſecundò ratione; quia (vti dicebam) per dictam inquiſitionem generalem nemini fiat iniuria; cùm de nemine in particulari fiat inquiſitio; neque obſtat, quod ſic detegantur occulti crimínoſi; quia id eſt per accidens, & præter intentionem inquirentis; & alias huic incommodo priuato præferri debet bonum commune; quia talis inquiſitio generalis eſt neceſſaria ad Rempublicam purgandam, & ad mores hominum reformandos; & præterea, ſi non fieret, multa crimina (quæ, ne criminoſi inualeſcant, puniri, omninò expedit) remanerent impunita; quia nemo ea ſponte deferret.

15 Vbi tamen aduerte, quod ſi tu, etiam cùm ſis ſubditus interrogeris, non debeas aperire criminoſos occultos, qui nulla criminis infamia laborant. Sanctus Thomas 2. 2.*quæſt.*69.*art.*2. Caietanus *ibidem.* Nauarr. *in cap.Inter verba concl.*6.*n.*21.*& in rubr.de iud.num.*87. Sotus *de tegend. & retinend. ſecret. membro* 2. *quæſt.* 6. & alij communiter. Et colligitur *ex c. Qualiter & quando* 2.*de accuſat.* Et ratio eſt; quia id, de quo nulla adhuc eſt fama, cenſetur (dum via inquiſitionis proceditur) occultum; ſed iudicis poteſtas non ſe extendit ad eliciendа crimina occulta (maxima enim exinde incommoda Reipublicæ ſequerentur:) Ergo

16 Quapropter, etiamſi ſub pœna excommunicationis, vel ſub iuramento iudex in tali caſu præcipiat, vt dicas quidquid noſti, dicere tamen non teneris, ſed cum reſtrictione mentali dicere potes, te quidquam non noſſe; intelligendo ſcilicet tacitè, te quidquam non noſſe, ita vt ei dicas, vel ita vt ei dicere tenearis.

An autem in dicto caſu ita non debeas occultos criminoſos aperire, vt ſi aperias, pecces mortaliter.

17 Reſpondetur, quod (quamuis nonnulli, quos ſequitur Clarus *quæſt.* 7. probabiliter negent, ſe ſaltem, quando crimen in iudicio teſtibus, ſufficientibus indiciis probari poteſt, peccare mortaliter; quia in tali caſu habes ius accuſandi, vel denunciandi iudicialiter auctorem criminis: expedit enim bono publico, quod cuilibet hæc poteſtas concedatur: generatim enim loquendo, infamia, & punitio, quæ priuatæ perſonæ inferrur, exemplo publico, & timore, qui ſic aliis iniicitur, vt ſe a delinquendo compeſcant, ſatis ſupérque compenſatur.) Probabilius tamen ſit oppoſitum, te ſcilicet in dicto caſu peccare etiam contra iuſtitiam mortaliter; quia debet præcedere infamia, vel quid æquiualens, ſicuti colligitur ex dicto *capite Qualiter & quando*

18 Non obſtat, ſi dicas cum Aduerſariis: praxis totius Orbis eſt, quod occulti criminoſi iudici aperiantur, non ſolùm quando fit inquiſitio generalis, & ſubditi interrogantur, ſed etiam, quando non interrogantur; ita vt & aperiant ſponte, & a nullo rogati.

Reſpondetur enim, prædictam praxim non obſtare; quia complures in hac re vel errant per ignorantiam, vel non, tam intendunt rei punitionem, quàm eius emendationem, vel mali impendentis impeditionem: quo caſu clarum eſt, quod denunciatio, tametſi non præceſſerit infamia, vel quid æquiualens, licita ſit, vt mox *infrà* patebit.

19 At (quidquid ſit de hoc) illud ſaltem omninò dicendum eſt, quod (quando crimen in iodicio nullo modo probari poteſt) ſi illud iudici aperias, contra iuſtitiam pecces mortaliter; quia tunc crimen aperiendi ius nullum habes; cùm enim in iudicio non poſſit probari, puniri minime poteſt, ac proinde ex eius reuelatione nihil aliud, quàm infamia proximi ſequi poterit; ſicque tua criminis denunciatio non niſi ad iniuſtam infamationem tenderet.

20 Excipe, quando id putatur eſſe neceſſarium ad ipſius occulti criminoſi correctionem, & emendationem; quia tunc aperiendum eſt ſuperiori, non tanquam iudici, ſed tanquam patri, vt ſua authoritate, & prudentia criminoſum illum corrigat, & emendet.

21 Excipe ſecundò, quando malum aliquod ſpirituale, vel temporale (quod commodè, niſi authoritate ſuperioris, auerti non poteſt) alteri imminet; quia tunc non debet haberi ratio famæ, ſed debet potiùs Innocens præferri nocenti. Vide, quæ dicebam *ſuprà dubitatione* 181 *petitione* 5.

22 Ex dictis ſequitur, quod (ſi ex inquiſitione, vel viſitatione generali ſuperior nouerit, crimen aliquod à ſubdito fuiſſe commiſſum) tunc poſſit contra illum via inquiſitionis ſpecialis procedere, & præuio iuramento teſtes interrogare; quia iudex (cùm crimen ipſi notificatum ſit) non poteſt non iuridicè contra delinquentem ſic infamatum, procedere, & inquirere. Nauarr. *de iud.n.*87. & Aldret. *lib.*1.*de Relig diſciplin.c.*7.*n.*6.

23 Idque etiam in caſu, quo tale crimen iniuſtè fuerit ipſi ſuperiori notificatum; quia hoc ipſo, quod crimen (ſiue benè, ſiue malè) deductum eſt in notitiam iudicis, tenetur iudex contra illud procedere, & inquirere; ſic Doctores Communiter, quos ſequitur Thomas à Ieſu *de viſit. Regular.tract.*2.*c.*4.*n.*7.

14 Quamuis non poſſit ſuperior ſimiliter deuenire ad inquiſitionem ſpecialem ex ſola notitia per Epiſtolas, vel libellos ſine authore habita: tametſi in huiuſmodi epiſtolis, vel libellis ſine authore notificarentur teſtes, qui poſſint crimen teſtificari; quia huiuſmodi epiſtolæ, vel libelli ſine authore (cùm eis propterea fides haberi non debeat) nullam inducunt infamiam; *cap. Inquiſitionis extra de accuſat,* ſic Doctores communiter, quos ſequitur Thomas à Ieſu *vbi ſuprà c.*3.*n.*9.

25 Poterit tamen ſuperior ex dictis Epiſtolis, & libellis ſine authore deuenire ad inquiſitionem generalem; quia (cùm per inquiſitionem generalem nulli fiat iniuria) non requiritur infamia, ſicuti dicebam *ſuprà dubit.*184. *petitione* 1. & docet præter alios Aldret. *de diſciplin. Regular lib.*1.*cap.*7. *num.*55.

ADVERTENDA.
Circa Inquiſitionem hanc generalem, præſertim in ordine ad Regulares.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitio, ſeu viſitatio generalis non requirit, vt præcedat aliqua infamia, clamoroſa inſinuatio, denunciatio, accuſatio, vel criminis aliquod indicium; quia in hac ſuperior procedit ex officio propter bonum commune.*

2 *Inquiſitio generalis non exigit iuramenti petitionem à ſubditis, ſaltem de iure communi. Quidquid ſit de ſtatutis particularibus alicuius Religionis; quia hæc Inquiſitio, ſeu Viſitatio generalis, non eſt perfectum iudicium, ſed quid præparatorium ad Inquiſitionem ſpecialem.*

3 *Superior quando generaliter inquirit, non poteſt petere ſibi à ſubdito aperiri crimen, ſi illud ſit occultum, ſed ſolùm tunc, quando de illo præcedit aliqua infamia, vel aliquid æquiualens.*

4 *Excipe, niſi velit ſubditus illud aperire ſuperiori, tanquam patri, & ſecretè ad correctionem fratris: quamuis ſemper, ſi ſit ſpes emendæ, & opportunitas correctionis, præmitti debeat correctio fraterna.*

5 *Excipe Religioſos è ſocietate Ieſu, quia cedunt iuri ſuo de tali correctione recipienda propter ſuæ Religionis ſtatutum.*

6 *Viſitatores in huiuſmodi inquiſitione, ſeu viſitatione generali tenentur mouere ſubditos, ne reuelent delicta aliorum occulta, de quibus ſcilicet non ſit aliqua infamia, vel aliquid æquiualens: at hoc procedit, ſi ſubditi ſint indocti.*

7 *Subditus in prædicta inquiſitione, ſeu viſitatione generali etiam ad præceptum ſuperioris, non tenetur denunciare delicta, quæ conſtat fuiſſe iam emenda-*
8 *ta; quia tunc ceſſat finis denunciationis. Secus dic de Prælato, cuius munus eſt procurare, ne delicta, etiam emendata, impunita remaneant.*

9 *Item neque tenetur denunciare delicta, quæ nouit in ſacramento Confeſſionis, quia ea non nouit vt homo, ſed tantùm vt Deus.*

10 *Item neque tenetur denunciare delicta, quæ nouit ſub ſecreto conſilij, vel auxilij petendi gratia; quia huiuſmodi ſecretum tendit in bonum commune.*

11 *Item neque tenetur denunciare, ſi ex denunciatione timeat ſibi aliquod malum.*

12 *Excipe, niſi delictum tendat in graue damnum communitatis.*

13 *Item neque tenetur denunciare, quæ audiuit ab homine minus fide digno, vel parum beneuolo, vel parum benè affecto; ſecùs ſi à viro fide digno, qui tamen non denunciat, neque denunciabit.*

14 *Subditus è contra tenetur in huiuſmodi inquiſitione, ſeu viſitatione generali denunciare paternè Prælato, correctione fraterna præmiſſa, omnes defectus aliorum ſubditorum: quia tenetur quilibet eo modo, quo poteſt, procurare proximi ſalutem ſpiritualem.*

15 *Subditus denunciare tenetur iuridicè ad Prælatum illum, qui per fraternam correctionem correctus non eſt, dummodò tamen poſſit per teſtes idoneos delictum probare; idque etiam ſi Prælatus oppoſitum præcipiat.*

16 *Prælatus ſi in dicta Inquiſitione, vel viſitatione generali ſolùm admonitus ſit tanquam pater, non poteſt illum punire, ſed tantùm monere, vel minis terrere, vt impoſterum cautiùs agat.*

1 ADuerte hîc ex dictis, quod ad inquiſitionem, ſeu viſitationem hanc generalem non requiratur, vt præcedat aliqua infamia, clamoroſa inſinuatio, denúciatio, accuſatio, vel criminis aliquod indicium; quia in hac inquiſitione, ſeu viſitatione generali ſuperior (vti dicebam) procedit ex officio propter bonum commune, & ex alia parte ſic procedendo nulli infert iniuriam; ſic Doctores communiter, quos ſequitur Aldretus *de Religioſ. diſciplin. libro 1. cap. 1. num. 3.* & Thomas de Ieſu *tract. in primo de Viſitatione Regularium, cap. 4.*

Aduerte ſecundò, quod neque in dicta inquiſitione generali requiratur petitio iuramenti è ſubditis, ſaltem de iure communi (quidquid ſit de ſtatutis particularibus alicuius Religionis, in qua à viſitatoribus petatur tale iuramentum, vel imponatur præceptum obedientiæ, quod quidem vim habet iuramenti) quia hæc inquiſitio, ſeu viſitatio generalis non eſt perfectum iudicium, ſed quid præparatorium ad inquiſitionem ſpecialem, quæ quidem eſt perfectum iudicium. Aldretus *vbi ſuprà num. 4.* & Graſſ. *2. part. deciſ. lib. 3. cap. 28. num. 3.* 2

Aduerte tertiò, quod neque in eadem inquiſitione generali ſit à ſuperiore petendum, aut à ſubdito aperiendum crimen, ſi illud ſit occultum, ſed ſolùm tunc, quando de illo præcedit aliqua infamia, vel aliquid æquiualens; quia (ſi de crimine aliqua infamia, vel aliquid æquiualens non præcedit) iudex (cùm tunc non habeat de crimine plenam, vel ſemiplenam probationem) non interrogat iuridicè; & per conſequens neque ſubditus (etiamſi à ſuperiore ſub pœna excommunicationis, vel ſub iuramento interrogatus ſit) aperit licitè criminoſum occultum, ob eandem, quam dicebam, rationem; ſic Doctores communiter, quos ſequitur Suarez *tom. 4. de Religione lib. 10. cap. 11. n. 7.* 3

Excipe, niſi velit ſubditus illud aperire ſuperiori, tanquam patri, & ſecretò ad correctionem fratris; quia tunc (etiamſi non præcedit aliqua infamia, vel aliquid æquiualens; cùm tunc ſuperior non procedat, vt iudex, & ſic ex ſcientia publica, ſed vt pater, & ſic ex ſcientia priuata; & cùm tunc non ſit id in vindictam cum infamia, ſed in emendationem fratris ſine infamia, & ſic prorſus in bonum, & vtilitatem ſpiritualem fratris) licitè poterit crimen occultum ſic aperire ſuperiori: ſic Doctores etiam communiter, quos ſequitur Suarez *vbi ſuprà num. 8.* 4

Quamuis ſemper (ſi ſit ſpes emendæ, & opportunitas correctionis) præmitti debeat correctio fraterna; quia *ex Matthæi 18.* eſt de iure diuino, & ſalus proximi procuranda eſt cum quàm minimo detrimento illius. Rodriq. *tom. 2. q. 8. a. 2.* & Peyrin. *tom. 1. de ſubdito q. 1. de obedientia c. 16. poſt concluſionem tertiam.*

Excipiendi tamen ſunt Religioſi è ſocietate Ieſu; quia cedunt illi iuri ſuo de tali correctione recipienda propter ſuæ Religionis ſtatutum (quod habent) præcipiens, vt ſcilicet ad maiorem cautelam boni communis quicumque nouerit crimen alterius, immediatè denunciet illud ſuperiori, non præmiſſa correctione fraterna. Suarez *de fide diſp. 8. ſect. 6.* & alij paſſim. 5

Aduerte quartò, quod nonnulli cum Nauarro *in cap. Inter verba n. 179.* velint, vt in huiuſmodi inquiſitione, ſeu viſitatione generali teneantur viſitatores mouere ſubditos, ne reuelent delicta aliorum occulta (de quibus ſcilicet non ſit aliqua infamia, vel aliquid æquiualens;) at hoc tantum neceſſarium videtur, ſi ſubditi ſint indocti, vel non poſſint conſulere doctos, qui rectè norunt, quod ſuperior nihil poſſit præcipere contra ius diuinum, vel naturale. Suarez *vbi ſuprà*, & alij, quos ſequitur Thomas de Ieſu *de viſitation. Regular. tract. 1. cap. 1. num. 5.* 6

Aduerte quintò, quod in prædicta inquiſitione, ſeu viſitatione generali non teneatur ſubditus (etiam ad præceptum ſuperioris) denunciare delicta, quæ conſtat, quod iam fuerint emendata; quia (cùm iam fuerint emendata) ceſſat finis denunciationis, quæ eſt emendatio fratris. Nauarr. *c. 25. n. 46.* & Rodriq. *tom. 2. q. 6. a. 2.* 7

Quamuis

Digitized by Google

8 Quamuis, ſecùs dicendum ſit de Prælato, cuius munus eſt procurare, ne delicta, etiam emendata, impunita remaneant. Rodriquez, & Peyrinus *in locis ſupra citatis.*

9 Item neque teneatur denunciare delicta, quæ nouit in ſacramento Confeſſionis, quia ea non nouit, vt homo, ſed tantùm vt Deus; & quia ſigillum confeſſionis (cùm tendat in beneficium vniuerſalis Eccleſiæ, ſitque in ordine ſuperiori ad omnia) ad omnia etiam ad vitam ipſam præferri debet.

10 Item neque teneatur denunciare delicta, quæ nouit ſub ſecreto, conſilij, vel auxilij petendi gratia: quia (cùm huiuſmodi ſecretum tendat etiam in bonum commune, ne ſcilicet impediatur inter homines conſultatio) obligat etiam magis, quam præceptum in contrarium ſuperioris. Nauarr. *in ſumm. c. 25. n. 46.* & alij communiter: quamuis ſecùs dicendum ſit, ſi id, quod ipſe accepit ſub tali ſecreto, cedant in damnum (ſiue corporale, ſiue ſpirituale) communitatis, vel etiam alicuius perſonæ particularis quia innocens præferri debet nocenti; præſertim cùm iſte malitia ſua intendat inferre damnum innocenti. Valentia *tom. 3. diſp. 5. q. 14. punct. 1.* & alij etiam communiter.

11 Item neque teneatur denunciare, ſi ex denunciatio-
12 ne timeat ſibi aliquod malum; excipe, niſi delictum tendat in graue damnum communitatis, quia bonum commune præferri debet priuato; cùm ſic poſtulet ordo charitatis; ſic Doctores communiter, quos ſequitur Rodriquez *tom. 2. quæſt. regul. cit. q. 6. art. 3.* & Peyrinus *tom. 1. de ſubdito q. 1. de obedientia c. 16. § 3. concl. 7.*

13 Item neque teneatur denunciare, quæ audiuit ab homine fide minùs digno, vel parum beneuolo, vel parum benè affecto; quia tunc ei credendum non eſt; ſecùs, ſi audiuerit a viro fide digno (qui tamen non denunciat, neque denunciabit, quia, ſi is denunciat, vel denunciabit; cùm tunc ipſe denunciando, nihil addat de nouo, actum inutilem præſtabit, ad quem, vtpote talem, nemo obligatur) & Prælatus præcipiat, vt dicat quidquid nouerit, & ipſe credat, id in ſe eſſe verum; Rodriq. *vbi ſupra art. 7.* & Peyrin. etiam *vbi ſuprà concl. 4.*

14 Aduerte ſextò, quod è contra teneatur ſubditus in huiuſmodi inquiſitione, ſeu viſitatione generali denunciare paternè Prælato, correctione fraterna (ſi fieri debeat iuxta ea, quæ ſupra dicebam) præmiſſa, defectus omnes aliorum ſubditorum; quia tenetur quilibet omni meliori modo, quo poteſt, procurare proximi ſalutem ſpiritualem. S. Thomas 2. 2. *q. 33. a. 8.* Graff. *1. part. decif. lib. 2. cap. 69. num. 15.* & alij communiter.

15 Quod adeò verum eſt (vt ſi per fraternam correctionem vel paternam denunciationem, ille correctus non ſit, neque corrigendus ſperetur) teneatur etiam quilibet illum iuridicè ad Prælatum, vt ad iudicem ob eamdem rationem iam dictam denunciare: dummodò tamen poſſit per teſtes idoneos delictum probare, quia nemo tenetur, ne calumniator videatur iuridice denunciare, quod non poteſt probare, *c. Plerumque 2. q. 7.* Nauarr. *in cit. c. Inter verba concl. 6.* Graffius *1. p. decif. lib. 1. c. 69. n. 15.* & alij paſſim.

Idque etiam, ſi Prælatus oppoſitum præciperet; quia tunc Prælati præceptum committeret errorem intolerabilem. Angelus *verb. Excommunicatio 3.* & alij quos ſequitur Nauarr. *vbi ſuprà.*

Quapropter, ſi habeat quis teſtes tantùm leues (cùm tunc non habeat teſtes idoneos ad probandum, ſicque non poſſit iuridicè probare) ob eamdem rationem iam dictam neque tenebitur iuridicè denunciare.

Accedit, quod (cùm exinde non poſſit iuridicè denunciatus, vtpote non conuictus) condemnari, exercet, ipſe iuridicè ad Prælatum, vt ad iudicem, denunciando actum inutilem, & abſque vlla vtilitate proximum infamaret. Sic Doctores, quos ſequitur Peyrin. *tom. 1. de ſubdito quæſt. 1. de obedientia cap. 16. ante quartam concluſionem.*

Aduerte ſeptimò, quod (ſi in dicta inquiſitione, vel 16
viſitatione generali Prælatus ſolùm admonitus ſit tanquam pater, denunciatione paterna) non poſſit tunc ipſe vllo modo (cùm tunc tantùm ſit aditus, & admonitus tanquam pater, & non tanquam iudex) punire denunciatum, ſed tantùm monere, vel minis terrere illum, quod in poſterum cautiùs agat; videri poterit præter alios Angles *in floribus p. 2. q. de correctione fraterna art. 1. difficult. 7.*

PETITIO II.

An, quando crimen eſt publicum, ſed author criminis eſt occultus, iudex inquirere poſſit, quiſnam illud perpetrauerit?

SVMMARIVM.

1 *Index, quando crimen eſt publicum, ſed author criminis eſt occultus, poteſt inquirere in genere, quiſnam illud perpetrauerit, non autem in particulari, an Titius, vel Caius, niſi de eo ſint aliqua indicia, vel ſit aliqua fama, quod perpetrauerint contra nonnullos id ſimpliciter negantes, quia in tali caſu nemo poteſt queri, quod ſibi facta ſit iniuria per hanc generalem inquiſitionem.*

2 *Canones prohibentes procedi per inquiſitionem niſi de auctore criminis ſint aliqua indicia, non loquuntur de inquiſitione generali, ſed loquuntur de ſpeciali.*

3 *Inquiſitio generalis non prabet per ſe, & ex natura ſua contra ordinem charitatis, & iuſtitiæ occaſionem aperiendi crimina occulta, ſeu per accidens, & ex ignorantia eorum, qui interrogantur, iis enim ignorantes putant ſe teneri occulta crimina aperire, quod non eſt ſufficiens, vt mittatur dicta generalis inquiſitio.*

4 *Index inquiſitionem generalem faciens neque inſtruere tenetur ignorantes quod criminis auctorem, ſi nulla infamia laboret, non aperiant: id enim generaret populo ſcandalum, & redderet iudicem ſuſpectum de corruptela, vel fauore erga criminoſos.*

5 *Index contra auctorem criminis ſic detectum per generalem inquiſitionem, poteſt procedere, nec ei imputandum eſt damnum, quod detecto euenit: quia vtitur iure ſuo: hoc ipſo enim, quo criminis auctor eſt publicè detectus (etiamſi id ab altero inique factum fuerit) poteſt contra eum informationem recipere, ſpecialem inquiſitionem facere, & conuictum punire, modò per iniuriam non ſit cauſa illius detectionis.*

6 *Reus neque ob id tenetur ſe ipſum prodere, ſi à Iudice per generalem inquiſitionem interrogetur; niſi præceſſerit infamia, vel ſemiplena probatio.*

7 *Index, vel ſuperior, vt ſatisfaciat officio ſuo, poteſt ſub pœna excommunicationis, vel ſub iuramento à ſubditis inquirere in genere. quiſnam crimen perpetrauerit; ſubditi tamen criminoſum, ſi nulla infamia laboret, & nullum malum in poſterum immineat, aperire non tenentur.*

8 *Sanctus Gregorius quemdam, qui libellum famoſum ſparſerat, ſacra communione priuauit, niſi ſe proderet: Infamator enim ille tenetur proximi famam reparare, vel certè quæ in libello famoſo ſparſerat, omninò probare: quorum neutrum ſine ſui detectione fieri poterat.*

9 *Interrogatus generali Inquiſitione poteſt, quin etiam & debet criminoſum, etiam occultum, aperire, ſi crimen adhuc eſſet perpetrandum, aut continuandum, vel ſi ex eo graue damnum, quod alia ratione commodè auerti non poſſet, alteri immineret.*

10 *Superior ſi ſub pœna excommunicationis, vel ſub iuramento interroget, & interrogatus quidquid nouerit aperire iurauerit, non tenetur aperire, niſi quod ſine iuramento aperire licitè poſſet.*

1 RESpondetur, quod (quamuis Caietanus 2.2.q.69.a.1. & 2. Sotus *de ſecreto membr.2.q.6.dub.4.* & complures alij ſimpliciter negent) tamen dicendum ſit, quod iudex inquirere poſſit in genere, quiſnam illud perpetrauerit, non autem in particulari, an Titius, vel Caius (niſi de eo ſint aliqua indicia, vel ſit aliqua fama) perpetrauerit; Abbas *in c. Bonæ 1. de elect. num.5.* Imola *ibid.* & Innocentius (quatenus ait: [Item nota, quod ſic ſeruat totus mundus, quod, contingente maleficio notorio, ſtatim inquirit iudex generaliter, non contra certam perſonam, & facta inquiſitione, vocat nominatos in Inquiſitione de maleficio, vt ſe defendant, & quod longam interpretationem recipit ex iteratione factorum, mutari non debet.] Syluester *verb. Correctio n.6.* Nauarrus *in c. Inter verba concluſ.6.n.15.* & in Enchirid. *c.18.n.40.* & alij communiter quos ſequitur Farinacius *in pract.crim.q.1.* Et patet ex dictis; & vlterius

Probatur; quia in tali caſu nemo poteſt queri, quod ſibi facta ſit iniuria per hanc Inquiſitionem generalem; quinimò potiùs hæc prædicta Inquiſitio generalis à tota Republica deſideratur; quia, ſi non fieret, & populus (videns, iudicem non inquirere auctorem publici criminis) grauiter ſcandalizaretur, putarétque iudicem criminoſis fauere; & præterea criminoſi ſpe impunitatis inualeſcerent in detrimentum, & perniciem eiuſdem Reipublicæ.

2 Obiicies: Canones prohibent, quod procedatur per Inquiſitionem, niſi de auctore criminis ſint aliqua indicia, vel ſit aliqua fama; *c. Inquiſitionis, c. Qualiter & quando 2. & c. Cum oporteat de accuſationib.* Ibi: [Niſi ſuper prædictis famam ipſius læſam eſſe noueritis, ad Inquiſitionem illorum non ſubitò procedatis.]

Reſpondetur: Canones iſtus non obſtare; quia non loquuntur de Inquiſitione generali, qua inquiritur, quiſnam crimen publicum perpetrauerit, ſed loquuntur de Inquiſitione ſpeciali, qua inquiritur, an dictum crimen Titius, vel Caius perpetrauerit.

3 Inſtabis: Inquiſitio generalis (qua iudex inquirit in genere, quiſnam crimen publicum perpetrauerit) non minùs contra ordinem Charitatis, & Iuſtitiæ præbet occaſionem aperiendi crimina occulta, quàm præbeat Inquiſitio ſpecialis (qua inquirit in ſpecie, an Titius, vel Caius illud perpetrauerit.) Ergo adhuc Inquiſitio generalis eſt iniuſta, & iniqua, ſicut eſt Inquiſitio ſpecialis.

Reſpondetur: diſtinguo antecedens: (non minùs præbet occaſionem, &c.) per ſe (ex natura ſcilicet ſua, nego: per accidens (ex ignorantia ſcilicet eorum, qui interrogantur; qui ius ignorantes putant, ſe teneri occulta crimina aperire) concedo; at propter tale incommodum, per accidens proueniens, omitti non debet prædicta Inquiſitio generalis, adeò bono publico neceſſaria; & ſecundùm ſe talis, vt nemini iniuriam inferat, vti dicebam.

4 Neque iudex Inquiſitionem generalem faciens iſtruere tenetur ignorantes, quod criminis auctorem, ſi nulla infamia laboret, non aperiant) id enim generaret populo ſcandalum, & redderet iudicem ſuſpectum de corruptela, vel de fauore erga criminoſos) ſed poteſt
5 ſimpliciter, ſicut bono publico expedire videt, Inquiſitionem facere; & adeò, quod ſi ſic occultus auctor aperiatur, poſſit contra illum procedere; nec damnum, quod ſequitur, ipſi imputetur; quia vtitur iure ſuo: hoc ipſo enim quo criminis auctor eſt publicè detectus (etiamſi id ab altero iniquè factum fuerit) poteſt iudex contra eum informationem recipere, & ſpecialem inquiſitionem facere, & conuictum punire: modò tamen ipſe iudex per iniuriam cauſa non ſit illius detectionis; ſicut reuerà non eſt, quia propter bonum commune poteſt talem inquiſitionem facere, nec teneatur cum ſcandalo, & offenſione populi cauere, ne interrogati occultum auctorem aperiant; ſed poteſt illud permittere; cùm bonum commune præponderet priuato, præſertim hominis improbi, & ſupplicio digni; ita vt propterea talis iniuſta criminis occulti detectio, nec directè, nec indirectè cenſeatur iudici voluntaria; ac proinde poſſit procedere contra talem criminoſum ſic iniuſtè detectum, ſicut & poteſt procedere contra eum, cuius crimen, cùm antea eſſet occultum, iniuſte per aliquem in publicum eſt deductum; niſi forſan per reuelationem confeſſionis id factum eſſet; quia tunc iudex nullo modo inquirere poſſet propter bonum commune ſuperioris ordinis, ſcilicet ſigilli confeſſionis. Videatur Nauarrus *in rubric. de iudiciis num. 87.* & Sotus *de ſecreto membr.3. q 1.*

Obiicies ſecundò: Si iudex inquirere poſſet in ge- 6
nerali, ſequeretur, quod ipſe criminoſus, ſi forſan interrogaretur, teneretur ſe ipſum prodere: quod nemo dixerit: Ergo.

Reſpondetur: nego ſequelam antecedentis; quia ex dictis, licèt iudex poſſit interrogare, non tamen inde ſequitur, quod reus, ſi fortè interrogetur, teneatur, (quin multò minùs) ſe ipſum patefacere; ſicuti quidem (vt dicam Petitione ſequenti) poteſt iudex in crimine læſæ maieſtatis inquirere, & interrogare, non tamen reus ante infamiam, vel ſemiplenam probationem tenetur ſe ipſum prodere. Videatur Sylueſter *verbo Correctio num.6* vbi ſubdit, quod (licet Sanctus Thomas Pariſiis in Capitulo generali putauerit, occultum criminis auctorem, quando crimen eſt notorium, teneri ſe ad præceptum Prælati prodere) id nihil obſtet; quia tunc S Thomas ſolùm erat Baccalaureus, & cæteri Magiſtri ei contradixerunt.

Ex dictis ſequitur, quod (licet iudex, vel ſuperior, 7
vt ſatisfaciat officio ſuo, poſſit ſub pœna excommunicationis, vel ſub iuramento à ſubditis inquirere in genere, quiſnam crimen perpetrauerit: ſubditi tamen criminoſum, ſi nulla infamia laboret, & nullum malum inpoſterum immineat, aperire non teneantur, quia iudex, vel ſuperior non poteſt obligare ſubditos, quod reuelent occultum criminoſum, ſed ſolùm quod reuelent eum criminoſum, qui infamia aliqua laborat; & multò minùs tenebitur ſe detegere, ſeu prodere ipſemet occultos criminoſus, vti dicebam; licèt igitur iudex de commiſſo crimine, verbi gratiâ, furti, vel homicidij, cuius notitiam, vel indicia habuit, generatim inquirere poſſit, quiſnam illud perpetrauerit; interrogati tamen denunciare non debent delinquentem occultum; cùm iudex ius non habeat de eo inquirendi, niſi de eodem infamia, vel ſufficientia indicia præceſſerint; Sylueſter *verbo Correctio 1. quaſt.8. & verbo Inquiſitio 1. n.7.* Armilla *eodem verb. num.* 10. & Petrus Nauarr. *de reſtitut. libro 2. capite 4. numero* 167. Si tamen aliquis in hoc caſo criminis generatim notorij, ſeu publici auctorem occultum nouerit, & teſtimonium ſuum ſufficiens fore putauerit, vt iudex moueri poſſit ex officio ad delinquentem capiendum, quin & torquendum, tunc denunciare non prohibetur boni publici cauſa, ſicuti dicebam; & præter alios docet Azor. *tom.3. lib.13. c.16. circa finem.*

Non obſtat, ſi dicas; Sanctus Gregorius (ſicut ha- 8
betur 5. q 1. *cap. Quidam malignè*) quemdam, qui libellum famoſum ſparſerat, ſacra communione priuauit, niſi ſe proderet, & eumdem excommunicauit, ſi ſe non prodens ad ſacram Communionem accederet; Ergo.

Reſpondetur

Reſpondetur enim, id non obſtare; quia infamator ille tenebatur proximi famam reparare, vel certè, quæ in libello famoſo ſparſerat, omninò probare: quorum neutrum ſine ſui detectione fieri poterat: poteſt enim quis ad ſe detegendum, vel prodendum (quando id ad falſam infamiam, iniuſtè proximo irrogatam, abſtergendam eſt neceſſarium, obligari; quamuis non ſit neceſſarium, quod dictam detectionem coram Iudice faciat.

9 Sequitur ſecundò, quod ſi crimen adhuc eſſet perpetrandum, aut continuandum, vel ſi ex eo graue damnum, quod alia ratione commode auerti non poſſet, alteri immineret, interrogatus poſſit, quin etiam & debeat, criminoſum, quamuis occultus ſit, & nulla infamia laboret, aperire; poſſitque Iudex opportuna remedia adhibere, iuxta ea, quæ dicebam *ſupra Dubit* 181. *Petit*. 5.

10 Sequitur tertiò, quod ſi ſuperior ſub pœna excommunicationis, vel ſub iuramento interroget, & tu ſine vlla reſtrictione, quidquid noueris, aperire iuraueris, non tenearis aperire, niſi quod ſine iuramento aperire licitè poſſes: quapropter aperire non teneris, ſi criminoſus penitùs occultus ſit, & per occultam monitionem corrigi poſſit. Secùs, ſi de illo ſit rumor, vel ſi aliter non putetur emendandus, vel ſi alteri damnum immineat; quia tunc abſque pœna excommunicationis, & abſque præcepto ſuperioris aperire teneris, iuxta eadem, quæ dicebam *citata Dubitatione* 181. *Petitione quinta.*

PETITIO III.

An, vt Iudex inquirat per inquiſitionem ſpecialem de perſona, requiratur, quod de criminoſo infamia præcedat?

SVMMARIVM.

1 *Iudex, vt requirat per inquiſitionem ſpecialem de perſona inquiritur, quod de criminoſo infamia præcedat, ſi requiſitio ſpecialis tendat ad puniendum; ſecùs ſi tendat ad auertendum, ſeu impediendum aliquod malum; quia tunc non requiritur infamia, ſed abſque ea licitum erit inquirere, ſimiliter in conferendis Officiis, & Beneficiis: debent tamen in tali caſu crimina ſubditorum ſuperioribus aperire ſecretò, & cum modica famæ læſione.*

2 *Iudex cum procedendo ad punitionem criminum procedat ex publica poteſtate, debet etiam procedere ex publica ſcientia proportionata tali poteſtati.*

3 *Quilibet meritò queri poſſet ſibi iniuriam fieri, ſi in ipſum, cuius fama alioquin eſt integra, iuridicè inquiratur.*

4 *Inquiſitio vt rectè inſtituatur, requiritur quammaximè, vt præcedat infamia perſonæ, de qua inquiritur, ita vt licet Iudex crimen delinquentis oculis propriis viderit, adhuc non poſſit contra eum procedere niſi priùs de indiciis, & de infamia informationem acceperit.*

5 *Idem non poteſt eſſe Iudex, & Accuſator.*

6 *Iudex ſi ad puniendum crimen ex officio procedat boni publici cauſa, Accuſatoris vicem ſupplere tunc debet publica infamia, quæ ex Sancto Thoma clamoroſa populi inſinuatio vocatur; & ideò in hoc caſu coram Notario de infamia ante omnia iuridicam informationem capere debet, & etiam inueſtigare, à quibuſnam perſonis exorta fuerit: ſi ab improbis, non curanda; ſecùs, ſi à probis.*

7 *Sola fama crimen ſufficienter non probat; quia facilè dictum vnius ſequitur multitudo credula.*

8 *Iudex vt procedat ex præcedente infamia, debet ea eſſe tanta, vt per maiorem partem Collegij, Viciniæ, vel Vniuerſitatis, in qua commoratur, ſparſa fuerit.*

9 *Purgatio ſaltèm indici debet in dubio, à quibuſnam Auctoribus vox, vel infamia orta fuerit propter ſcandalum.*

10 *Iudex multò magis ſi præcedat Notorium iuris, vel facti, cùm ſit quid plus, quàm infamia, poterit inquirere per inquiſitionem ſpecialem.*

11 *Primò, ſi quis confeſſus ſit crimen occultum in iudicio etiam coram paucis, vt coram ſolo Iudice, & Notario. Secundò, ſi confeſſus ſit idem crimen ibidem etiam incidenter. Tertiò, ſi non ſit circumſtantia criminis, de quo agitur, ſed diſtinctum crimen.*

12 *Excipe primò, ſi confeſſio facta ſit extra iudicium etiam coram multis, niſi ex ea orta ſit infamia. Secundò, ſi facta ſit coram Prælato incogitanter. Tertiò, ſi facta ſit in iudicio, ſed tamen metu tormentorum.*

13 *Excipe ſecundò, ſi Iudici per inquiſitionem generalem procedenti patefactum ſit criminoſus in iudicio.*

14 *Index, ex quo crimen deductum eſt in publicam eius notitiam, ſiue benè, ſiue male, puta etiam ſi non præceſſerit infamia, tenetur contra illud etiam per inquiſitionem ſpecialem procedere.*

15 *Iudex tamen poteſt, ſi non præceſſerit notorium iuris, vel facti neque infamia, inquirere etiam per inquiſitionem ſpecialem in quibuſdam caſibus. Primò, ſi quis crimen committat in iudicio. Secundò, ſi ſit crimen hæreſis, vel Apoſtaſiæ. Tertiò, ſi ſit crimen læſæ maieſtatis humanæ. Quartò, ſi inquiratur de morte Domini contra ſeruos.*

LOquor de inquiſitione ſpeciali tendente ad puniendum, quia (ſi loquamur de inquiſitione ſpeciali 1
tendente ad auertendum, ſeu impediendum aliquod malum, v. g. ad impedienda homicidia, adulteria, ſtupra, ſacrilegia, furta, hæreſes, & ſimilia, vel ad tollendas eorum occaſiones) tunc non requiritur ſemiplena probatio, indicium, vel infamia, ſed abſque eo, quod rumor vllus ſit ſparſus, licitum erit de iis inquirere. Similiter (ſi agatur de Prælatura, de Ordinibus, de inhabilitate, vel habilitate ſubditi ad quodcumque aliud officium, gradum, dignitatem, ſuffragium ferendum, vel habendum de beneficiis, aut officiis conferendis, vel de matrimoniis contrahendis, &c.) quia & tunc etiam de delictis perſonarum particularium, & de impedimentis, licet ſimiliter rumor nullus ſit ſparſus, licitum erit ſimiliter de iiſdem inquirere; quia non poteſt aliter Prælatus ſatisfacere muneri ſuo, & bono communi, neque ſic procedendo via, ſcilicet inquiſitionis ſpecialis ex motiuo procurandi bonum commune, iniuriam alicui infert; debent tamen tunc crimina ſuperioribus aperiri ſecretò; & cum proximi famæ læſione quam minima fieri poteſt. Videri poterit præter alios Suarez *tomo* 4. *de Relig. l.*10. *c.*12. *n.* 17. Franciſcus Aretinus *in Pract. crim. c.*14. Abbas *in c.*1. *n.*6. *de Offic. ordin. & in c. qualiter* 2. *n.*11. *de Accuſat.* & Nauarrus *in rubr. de Iudic. n.*92. hoc ſuppoſito.

Reſpondetur affirmatiuè, etiamſi quæratur de crimine generatim, v. g. an Titius ſeruet ſtatuta, an ſit criminoſus, &c. Eſt communis ſententia Doctorum, & patet ex dictis, & vlteriùs.

Probatur primò auctoritate *ex cap. Inquiſ.* §. 3. *de Accuſat.* Ibi: [ad hæc reſpondemus, nullam eſſe pro crimine, ſuper quo non laboret infamia, ſeu clamoroſa inſinuatio non præceſſerit, puniendum, quinimmò ſuper hoc diſpoſitiones contra eum recipi non debere, cum inquiſitio fieri debeat ſolummodò ſuper illis, de quibus clamores aliqui præceſſerint,] *& ex cap. qualiter* 2. *eodem tit.* Ibi: [ſicut accuſationem legitima de-

ber præcedere inſcriptio, ſic & denuntiationem charitatiua monitio, & inquiſitionem clamoroſa inſinuatio præuenire;] idque probatur ibidem exemplo Villici Euangelici *Luc* 16 qui primò infamatus eſt apud Dominum ſuum, deinde dicitur ei; *Quid hoc autem audio de te? redde rationem villicationis tuæ*: Et exemplo Sodomorum *Geneſ.* 18. de quibus Dominus inquit. *Deſcendam, & videbo, vtrùm clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint.*

2 Secundò probatur ratione; quia Iudex (cùm, quandò ad punitionem criminum procedit, procedat ex publica poteſtate) debet etiam procedere ex publica ſententia proportionata tali poteſtati; ſed publica ſententia non eſt, niſi vel per facti euidentiam in conſpectu Iudicis, & aliorum, vel per accuſationem, & confeſſionem Rei in iudicio, vel tandem per infamiam: ergò.

3 Confirmatur; quia meritò quilibet queri poſſet, ſibi iniuriam fieri, ſi in ipſum, cuius fama alioquin eſt integra, iuridicè inquiratur; cum per talem inquiſitionem de crimine ſuſpectus reddatur.

4 Ad hanc igitur inquiſitionem ſpecialẽ inſtituendam quammaxime requiritur, quod præcedat infamia perſonæ, de qua inquiritur, *cap. Inquiſ. & cap. qualiter & quando 2. de Accuſ.* Adeò quidem, vt licet Iudex crimen delinquentis oculis propriis viderit, adhuc non poſſit contra eum procedere: niſi priùs de indiciis, & de infamia informationem acceperit. Clar. *q.8. num.5.* Petr. Nauarr. *de reſtit. l.2. c.3.* & alij communiter, quos ſequitur Farinac. *in Pract. crim. c.15.*

Ratio; quia ſaltem æquitas poſtulat, vt in omni iudicio præter Iudicem duæ partes adſint, vna ſcilicet Rei, altera Actoris, ſeu Accuſatoris; & quia (vt habetur *in cap. Multi 2. q. 1.*) idem non poteſt eſſe Iudex, &
5 accuſator; cum alioquin, ſi ex notitia Iudicis priuata contra Reum procedi poſſet, iudicia publica ſæpè peruerterentur; & ideò Actorum 25. Apoſtolus Paulus ait: Non eſt Romanis conſuetudo damnare aliquem hominem, priuſquam is, qui accuſatur, præſentes habeat accuſatores, locumque defendendi accipiat: quæ verba in hanc rem allegat S. Thomas 2.2. *q.67. art.3.* Videatur Nauarrus *in rubr. de Iudiciis n.53. & 75.*

6 Quapropter, ſi iudex ad puniendum crimen ex officio procedat boni publici cauſa, accuſatoris vicem ſupplere tunc debet publica infamia (quæ ex S. Thoma *cit. art.3. ad 2. clamoroſa populi inſinuatio vocatur*) & ideò in hoc caſu Iudex ante omnia iuridicam informationem coram Notario, &c. de infamia debet capere, atque etiam inueſtigare, à quibuſnam perſonis criminis infamia exorta fuerit; quia ſi nouerit, eam exortam fuiſſe ab improbis, eam minùs curare debebit, *cap. Merſuram, §. non tibi d co diſtinct.1. de Pœnit. n.20 & cap. qualiter 2. iuncta gloſſa verbo Malevolis de Accuſat.* & videri poterit etiam Nauarrus *l.5. conſ.76. n.4. de Simonia edit.2.* Simanch. *de Cathol. Inſtit. tit.55. n.7.* Myſſingerius *centur.5 obſeruat.46.* & Caietanus 2.2. *q.69. art.1.* vbi ait, quod [infamia vocatur non frequens vox diſcolorum, ſed frequens vox talis, vt apud probos, & prouidos viros reddatur perſona de crimine rationabiliter ſuſpecta.]

7 Cæterùm ſola fama crimen ſufficienter non probat. Gloſſ. *in cit. cap. qualiter verb. & famam*; quia facilè dictum vnius ſequitur multitudo credula, & in malum quam maximè prona, *cap. Cum in iuuentute iuncta gloſſa verb. ſequitur de purgat. canonic.* ſed criminis tale, & tantum indicium præbet Iudici, vt vlteriorem proceſſum, v. g. Rei citationem, & cuſtodiam, donec veritas cognoſcatur, inſtituere queat.

Quantamnam autem debeat eſſe infamia, vt Iudex procedere poſſit ad inquiſitionem ſpecialem de perſona?

8 Reſpondetur: debet eſſe tanta, vt non ſufficiat, quod duo, vel plures, etiam iurati deponant, ſe vidiſſe Reum crimen committentem, ſicut expreſsè habetur *in cap. Inquiſ.* & docent communiter Doctores, & probatur; quia adhuc res eſt occulta: ergò adhuc non eſt prodenda per publicam inquiſitionem.

Requiritur igitur, quod rumor de Reo per maiorem partem Collegij, Viciniæ, vel Vniuerſitatis, in qua commoratur, ſparſus fuerit, vt dicatur ibidem infamia laborare; ſic Doctores, quos citat, & ſequitur Sotus *de ſecreto membr. 2 q.6. §. tertium dubium*, & Caietanus 2.2. *q.69. art.2.* quatenùs requirit, quod ſi vox publica, & frequens, per quam apud viros probos, & prudentes (ſi enim à maleuolis, & maledicis vocem illam ortam eſſe, conſtaret, non ſufficeret, ſicuti patet *ex d. c. Inquiſ.*) meritò de crimine Reus ſuſpectus reddatur.

9 In dubio tamen, à quibuſnam auctoribus vox, vel infamia orta fuerit, debet ſaltem propter ſcandalum indici purgatio; Gloſſa, & alij Canoniſtæ communiter *in eodem cit. cap. Inquiſit.*

10 Dixi, [vt Iudex inquirat per inquiſitionem ſpecialem de perſona requiri, quod de crimınoſo præcedat infamia,] ſcilicet *ad minus*; quia ſi præcedat notorium iuris, vel facti (cum notorium iuris, vel facti ſit quid plus, quàm infamia) multò magis tunc Iudex poterit inquirere per inquiſitionem ſpecialem, quam *ſupra* dicebam; vt verbi gratia.

11 Primò, ſi quis confeſſus ſit crimen occultum in iudicio, etiam coram paucis, vt coram ſolo Iudice, & Notario, *c.1. de Accuſat. in 6.* & docent Sotus *de detegend. ſecret. membr.2. q.6.* & Thomas a Ieſu *de Viſit. Regular. tract.2. c.4.* quia talis confeſſio inducit notorium iuris. Item ſecundo propter eamdem rationem, ſi confeſſus ſit idem crimen ibidem, etiam incidenter, Bartol. cum aliis iuriſtis *in l.1. §. ſi publica ff. ad leg. Iul. de adulteriis.* Item tertiò propter eamdem rationem etiam, ſi quod ſic confeſſus eſt, non ſit circumſtantia criminis (de quo agitur) ſed ſit diſtinctum crimen; ſic Doctores, quos ſequitur Nauarr. *in rubr. de Iudic. n.86.* quidquid in contrarium dixerint alij, quos ſequitur Sotus *loco ſupra citato.*

12 Secùs, propter contrariam rationem, ſi confeſſio facta ſit extra iudicium, etiamſi facta ſit coram multis (niſi ex ea orta ſit infamia) ſic Doctores, quos ſequitur idem Nauarr. *vbi ſupra*: quamuis alij contrarium ſentiant, & forſan ſic ſeruetur in praxi. Item ſecundò ſecùs propter eamdem contrariam rationem, ſi confeſſio facta ſit coram Prælato incogitanter, vel in aliqua epiſtola ſecreta, quam Prælatus aperuit; ita Doctores, quos ſequitur idem Nauarrus *loco ſupra citato*, & Sotus *de ſecreto membro 2. q.6.* Item tertiò etiam ſi confeſſio facta ſit in iudicio, ſed tamen metu tormentorum, quæ poſtea, tanquam metu facta, reuocetur.

13 Secundò, ſi per eamdem rationem, quam ſuprà dicebam, Iudici per inquiſitionem generalem procedenti patefactus ſit crimınoſus in iudicio, Nauarrus *vbi ſupra n.87.* & tradunt communiter Iuriſtæ *in l. 2. §. ſi publico ff. de Adulter* (quamuis contrarium teneant alij, quos ſequitur Sotus *loc. ſupra cit.*

14 Non obſtat, ſi fortè teſtis (eo quod nulla eſſet infamia) reuelando peccauerit; quia, ex quo crimen (ſiue benè, ſiue malè deductum eſt in publicam Iudicis notitiam) tenetur Iudex contra illud, etiam per inquiſitionem ſpecialem, procedere, & punire, ſicuti dicebam *ſupra petit. præced.* & docent Doctores, quos ſequitur Nauarrus *cit. n.87.*

Confirmatur ad hominem, quia ſi quis priuatus crimen alterius per iniuriam extorſiſſet extra iudicium, & poſtea illud deduceret in publicum, vel in iudicium, Iudex deberet contra tale crimen, etiam per inquiſitionem ſpecialem, procedere (ſicuti ſatetur præter alios Sotus *membr.3. q.1.*) ergò idem dicendum, ſi idem priuatus crimen per iniuriam detegerit in ipſo iudicio; cùm vtrobique locum habeat eadem ratio.

15 Cæterùm poteſt Iudex, tametſi non præceſſerit notorium iuris, vel facti, neque præceſſerit infamia, inquirere etiam per inquiſitionem ſpecialem in quibuſdam

caſibus

Digitized by Google

caſibus propter rationem quamdam ſpecialem.

Primò, ſi quis crimen committat in iudicio, vt ſi v.g. Teſtis falſum deponat in iudicio, vel ſi accuſator calumnietur, præuaricetur, aut tergiuerſetur in iudicio, &c. ita, Doctores communiter, quos ſequitur Nauarrus *vbi ſupra num* 88. Sotus *de detegendo ſecreto membr.* 2 *q.* 6. & Thomas à Ieſu *de Viſit. Regul. tract.* 2. *c.* 4. quia hæc crimina (eo quod iuſtitiam iudiciorum publicorum impediant, vel euertant) valde noxia bono publico cenſentur; requiritur tamen aliqua ſuſpicio orta ex indiciis non leuibus, ſeu non exigui momenti.

Secundò propter eamdem rationem, ſi ſit crimen hæreſis, vel Apoſtaſiæ; quia propterea, & in iſtis criminibus etiam ſine accuſatore vero, vel ficto, (ſcilicet, qui vicem accuſatoris ſuppleat) ſine infamia Iudex etiam per inquiſitionem ſpecialem, inquirere poteſt; ſic Doctores paſſim, quos ſequitur idem Nauarrus *vbi ſupra n.* 93. & colligitur *ex cap. excommunicamus, § adiicimus de her. & ex l. Apoſtatarum Cod. de Apoſtat.* Requiritur tamen ſimiliter aliqua ſuſpicio orta ex indiciis non omninò leuibus, ſeu non omninò exigui momenti, ſicuti dicebam.

Tertiò propter eamdem rationem etiam, ſi ſit crimen læſæ maieſtatis humanæ; & conſtat *per extrauag.* Friderici Imperatoris (quæ incipit *ad reprimendum*, & habetur poſt librum feudorum) ſuper quam extrauagantem Bartolus *verb. Inquiſ.* ait: [non poterat priùs procedi ſine notorietate, vel infamia; poſt eam autem poteſt;] & ſenſus eſt: non poterat ante dictam extrauagantem procedi ad inquiſitionem, ſeu informationem ſpecialem tendentem ad punitionem talis criminis iam perpetrati, niſi Reus de illo crimine eſſet manifeſtus, vel infamatus; poſt autem illam poteſt, etiam ex ſuſpicione; vt ſi vnus, vel plures ſuſpicentur de aliquo, & id Iudici denuncient. Videatur præter alios Nauarrus *vbi ſupra n.* 94.

Quartò ſi inquiratur de morte Domini contra ſeruos, caſu, quo Dominus reperiatur interfectus, & neſciatur Auctor, iuxta Textum *in l.* 1. *ff ad Senatuſconſult. Syllan.* vel ſi inquiratur contra Nautas nauis ſubmerſæ, iuxta Textum *in l. quoties Cod de naufrag.* quia tamen ſi nulla fama ſit contra tales ſeruos, vel Nautas, tamen eſt quædam de illis populi ſuſcipio; itemque dicas, quotieſcumque ſimiliter de aliquo eſt populi, vel communitatis ſuſpicio; quia talis ſuſpicio ſupplet vicem infamiæ; ita Doctores, quos citat, & ſequitur Nauarrus *loc. ſupra cit. n.* 95.

PETITIO IV.

An extra hos quatuor caſus poſſit Index etiam in aliis caſibus inquirere per inquiſitionem ſpecialem, tametſi non præcedat infamia de criminoſo; iuxta praxim Iudicum ſæcularium, qui ſolùm ex denunciatione publici officialis ad tale munus deputati, vel alicuius priuati, vel ad querelam partis offenſæ (quæ tamen onus probandi in ſe ſuſcipere non vult) procedunt ad capiendas informationes, & indicia, quibus habitis contra criminoſum formant libellum inquiſitionis.

SVMMARIVM.

1 *Index etiam extra alios quatuor caſus ſupra recenſitos, in aliis caſibus licitè poteſt inquirere per Inquiſitionem ſpecialem, etiamſi non præcedat infamia de criminoſo, dummodo tamen inquirat circumſpectè, & ſecundùm leges, & conſuetudines in locis receptas. Idque in grauibus criminibus, vt in rapinis, furtis, homicidiis, ſacrilegiis, ſtupris, adulteriis, inceſtibus, & ſimilibus; ſic enim eſt praxis Iudicum ſæcularium.*

2 *Inquiſitio quod non fiat ſine infamia criminoſi præcedente non eſt de Iure diuino, vel naturali, ſed ſolùm de iure poſitiuo humano, quod Principe permittente poteſt aboleri.*

3 *Criminoſi ſi eſſent frequentiſſimi, à quibus Reſpublica grauiter perturbaretur, poſſet fieri lex, quod quotieſcumque fuerint duo, vel tres teſtes contra aliquem, puniretur pœna legis abſque alio Accuſatore vero, vel ficto; conſequenter etiam ſi non præcedat infamia, poteſt inquirere teſtes & inſtituere fiſcalem, qui ac uſat.*

4 *Inquiſitio etiam ſi non fiat abſque praua infamia, eſſet de iure diuino, vel naturali, niſi Reſpublica, vel ipſe inquirendus ceſſerit iuri ſuo.*

5 *Præter infamiam alia poſſunt eſſe indicia, ex quibus Iudices præſertim ſaeculares boni publici cauſa, nè crimina, ſi impunita remaneant, maiorem aliis præbeant licentiam delinquendi, moueri ſolent ad ſpecialem vlteriorem inquiſitionem, & proceſſum; v.g. querela partis offenſa, denunciatio Officialis, vel alterius Perſonæ.*

Reſpondetur, quod (quamuis negandum videatur 1 ex doctrina communi Theologorum, & Canoniſtarum, qui ex multis Canonibus ducent, quod ſine præuia infamia, vel æquipollente licitè procedi ad inquiſitionem ſpecialem non poſſit) contrarium tamen non ſit omninò improbabile; nempè, quod & extra dictos quatuor caſus Iudex, ſcilicet ſæcularis, etiam in aliis caſibus licitè inquirere per inquiſitionem ſpecialem poſſit, tametſi non præcedat infamia de criminoſo; dummodò tamen inquirat circumſpectè, & ſecundùm leges, vel conſuetudines in locis receptas, idque in grauibus criminibus (vt in rapinis, furtis, homicidiis, ſacrilegiis, ſtupris, adulteriis, inceſtibus, & ſimilibus, quæ quamplurimum perturbant Rempublicam) & dummodò præterea illa probari poſſint in iudicio; & ipſe Iudex non inquirat ad nudam punitionem criminum, ſed quia ſic cenſetur neceſſarium ad bonum Reipublicæ, & ad euitationem, ſeu compreſſionem mali.

Probatur; quia ita ſentiunt Bartol. *in l.* 1. *§. ſi publico ff. ad leg. Iul. de adult.* Angel. *in l. ſi vacantia Cod. de bon. vacantib.* Alciat. *in c.* 1. *de offic. Iudic. Ordin.* & alij complures, & grauis notæ Doctores; & præterea (ſicuti teſtatur Clarus *q* 3.) ſic eſt praxis Iudicum ſæcularium, qui ſunt timoratæ conſcientiæ; & propter talem praxim à Summo Pontifice, vel Epiſcopis non reprehenduntur, neque in ſtatu malo eſſe, cenſentur; ergò.

Secundò, quia, quod non fiat inquiſitio ſine infamia criminoſi præcedente, non eſt de iure diuino, vel naturali, ſed ſolùm de iure poſitiuo humano; ſed ius poſitiuum humanum poteſt contraria conſuetudine legitimè præſcripta (vel etiam abſque præſcriptione, Principe ſciente, & non contradicente, ſed tolerante) aboleri; ergò hoc ius canonicum poſitiuum (ſi tamen vnquàm in iudiciis ſæcularibus fuit receptum) poteſt videri eſſe in illis abolitum: minor patet; maior (vt 3 omittam, quod ex aduerſariis præter alios fatetur Sotus *de ſecreto membro* 2. *q* 6. *dub* 2. vnde infertur, Papam in Eccleſia, & Principem in ſuo foro poſſe ex cauſa rationabili in eo diſpenſare) probatur; quia ſi eſſent frequentiſſimi criminoſi, à quibus Reſpublica grauiter perturbaretur; poſſet fieri lex, quod quotieſcumque fuerint duo, vel tres teſtes contra aliquem, puniretur pœna legis abſque alio accuſatore vero, vel ficto (ſicuti præter alios docet Sotus *vbi ſupra*, & Nauarrus *in rubrica de Iudic. num.* 89. cum ait, Papam, & Imperatorem

ratorem ex iuſta cauſa poſſe inducere nouos caſus, in quibus poſſit ſpecialiter inquiri ſine accuſatore vero, vel ficto) ergò ſimiliter poteſt lege, vel conſuetudine ſtatui, quod Iudex, etiamſi non ſit præuia infamia, poſſit inquirere teſtes, & inſtituere fiſcalem, qui accuſet; cùm vtrobique abſque infamia procedatur, ſicque vtrobique eadem ratio locum habeat.

4 Tertiò, quia etiamſi, quod non fiat inquiſitio abſque præuia infamia, eſſet de iure diuino, vel naturali, id tamen intelligi deberet, niſi Reſpublica, vel ipſe inquirendus ceſſerit iuri ſuo; ſed Reſpublica videtur iam ceſſiſſe iuri ſuo; ergò, probatur maior; quia, quod illud ſit illicitum, id prouenit ex iure, quod quilibet habet ad famam ſuam; ergò ſi ceſſerit non erit ampliùs illicitum. Probatur minor; quia Reſpublica iam tales inquiſitiones approbat, eaſque fieri cupit; ergò non ſunt illicitæ; & quidem meritò Reſpublica tales inquiſitiones approbat, eaſque fieri cupit; quia hic modus procedendi videtur neceſſarius ad coërcendos improbos, & defendendos viros probos; cum enim rari ſint, qui velint accuſare, & ſæpe ſæpiùs ex crimine non ſequatur infamia, abſque metu improbi viris probis, ſimplicibus, & Religioſis damna, & iniurias inferent: quapropter in aliquibus locis conſtituuntur publici officiales, qui denuncient Iudici ea (quæ viderunt, vel audiuerunt) & indicent ei, à quibusnam pleniorem informationem habere poſſit: quod quammaximè coërcet improbos, quia, tametſi ſibi perſuadeant, quod ij (qui iniuria facti ſunt, vel alij, qui interfuerunt) non accuſabunt; nihilominùs multum timent, nè per hos Officiales res deferatur ad Iudicem, qui deindè pleniorem informationem accipiat ab illis, qui fuerunt præſentes; ſicque ipſi improbi grauiter puniantur.

5 Præter infamiam igitur alia poſſunt eſſe indicia, ex quibus Iudices, præſertim ſæculares (boni publici cauſa, ne crimina, ſi impunita remaneant, maiorem aliis præbeant licentiam delinquendi) moueri ſolent ad vlteriorem ſpecialem inquiſitionem, & proceſſum, v. g. querela partis offenſæ, denunciatio officialis, vel alterius perſonæ non ſuſpectæ (tametſi crimen occultum denunciando mortaliter peccauerit, vti *ſupra* dicebam, & docet præter alios Nauarrus *in rubr. de iudiciis num.* 87.) item fuga hominis, & extraiudicialis confeſſio criminis S. Thomas *2. 2. q. 69. art. 2. in corpore.* Caietanus *ibidem*, Sotus *de ſecret. tegend membr. 2. q. 6. concluſ.* 1 *dub.* 3. Azor *tom. 3. l.* 13. *dub* 1. Sa *verb. iudex de modo procedendi*, & Clarus *q.* 3. 7. 20. *&* 21. contra alios communiter, præſertim contra Nauarrum *c.* 18. *num.* 38. *& l.* 5. *conſ.* 4. *&* 5. *de Accuſan. edit.* 2. in quibus locis damnat Iudices, qui ſpecialiter inquirunt, & procedunt contra aliquem, qui de infamia criminis non laboret, licet de illo alia ſint indicia, vel etiam teſtes idonei, per quos crimen (denunciante v. g. officiali, vel alia perſona, ſatis probari poſſit, cuius Authoris ſententia ex dictis ſpectato communi iure canonico eſt multò probabilior, Argumento *c. Qualiter* 2. *& c. Inquiſ.* 5. *tertia de Accuſat.* conſuetudine tamen præſertim fori ciuilis (vti videre eſt apud Petrum Nauarrum *de reſtitut. l.* 2. *c.* 4. *num* 61. & apud Clarum *locis ſupra citatis*, præcipue *quæſt.* 21. *num.* 2. vbi ait, quod vnius teſtimonium facit Iudici indicium ad inquirendum, ſeu ad ſpeciales informationes capiendum contra aliquem) hodie non obſeruetur.

OBIECTIONES.

SVMMARIVM.

1 *Canones quamplures ſtatuunt, quod Iudex non debeat procedere ad inquiſitionem abſque præuia infamia, &c. non loquuntur tamen de Iudice ſæculari, ſed de Eccleſiaſtico, præſertim contra perſonas Eccleſiaſticas, &c.*

2 *Scandalizatio Proximi eſt publicatio criminis occulti, ſi ſit ita occultum, vt ſufficienter probari non poſſit, ſecùs ſi ſit ita occultum, vt ſufficienter probari poſſit.*

3 *Idem repete etiam ad poſteriorem inſtantiam.*

OBiicies: complures canones (vt *in c. Cum oporteat, in cap. Inquiſ. & in cap qualiter de Accuſat. &c.*) ſtatuunt, quod Iudex non debeat procedere ad inquiſitionem abſque præuia infamia, & clamoroſa inſinuatione, qua non tantum ſemel, ſed ſæpiùs ad aures ipſius res deferatur: ergò. 1

Reſpondetur, canones iſtos non loqui de Iudice ſæculari, ſed de Eccleſiaſtico, præſertim contra perſonas Eccleſiaſticas; tum quia ſæculares plùs ſcandalizat perſonarum Eccleſiaſticarum infamia, quam edificet earundem perſonarum caſtigatio; tum quia perſonæ Eccleſiaſticæ faciliùs per correctionem fraternam emendari conſueuerunt; tum quia Prælatorum potiùs eſt, in ſpiritu lenitatis ſubditos quoſcumque (etiam ſæculares) corripere, quam aſperitate pœnarum inſequi: quapropter iidem canones iubent, vt Iudex non ad primam famæ inſinuationem inquirat, ſed tunc demùm, quando ſæpiùs ipſius aures pulſauerit: quod tamen neceſſarium non videtur in Iudice ſæculari: item iubent (ſicuti habetur *in decimo capite Inquiſ.*) vt depoſitiones contra eum, qui infamia non laborat (etiamſi tres, vel plures iurati deponant, ſe vidiſſe, illum crimen committere) non recipiantur: quod etiam locum non habet in Iudice ſæculari, qui ſtatim per ſuum fiſcalem (etiamſi tantùm ſint duo teſtes iurati) debet cauſam proſequi, alioquin à Principe punietur. Item tandem iubent, vt accuſationem præcedat legitima inſcriptio, & inquiſitionem præcedat clamoroſa inſinuatio: quod ſi in foro externo ſeruaretur, raró poſſent crimina puniri, quia rari ſunt, qui ſe velint inſcribere, ſcilicet ſub pœna talionis onus probandi ſuſcipere; quinimmò in multis Regnis non permittitur, niſi in ſuis, & ſuorum iniuriis (ſic in Regno Neapolis) vel niſi in cauſa ciuili (ſic in Regno Franciæ) ſicuti ſupra *Dubitatione* 181. *in principio* dicebam.

Reſpondetur ſecundò, quod (dato, prædictos canones loqui etiam de Iudice ſæculari) intelligantur non in caſu, de quo loquimur, ſed quando inquiſitio ſolùm tendit ad nudam punitionem criminis; tunc enim, quod etiam præuia infamia requiratur, vltro concedo. Vt omittam, quod nonnulli Doctores ſentiant, dictos canones in iudiciis ſæcularibus vel nunquam vſu fuiſſe receptos, vel, ſi quando vſu recepti fuerint, eſſe nunc per contrariam conſuetudinem abrogatos.

Obiicies ſecundò, de iure naturali, & diuino prohibemur inordinatè infamare proximum, vel dare cauſam infamandi proximum; ergò doctrina noſtra non ſubſiſtit.

Reſpondetur: Nego conſequentiam; prohibemur enim quidem de iure naturali & diuino inordinate infamare proximum, vel dare cauſam illam infamandi; ſed nego, quod in caſu, de quo loquimur, Iudex ſæcularis inordinatè id faciat; quia, ſicut qui accuſat aliquem de crimine occulto (quod teſtibus, vel ſufficientibus indiciis probare poteſt) non infamat illum inordinate: ſic neque infamat Iudex, qui ex denunciatione informationes recipit; cùm habeat vterque iuſtam cauſam id faciendi (ſaltem in caſu noſtro) id faciendi ſcilicet, vt non inualeſcant improbi, defendantur viri probi, & quilibet in Republica ſecurè & tranquillè viuere poſſit.

Debet tamen Iudex, vti dicebam, procedere circumſpectè, & habere rationem perſonarum, & (donec videat, an res probari poſſit) capere informationes ita, vt quammaximè proximi fama lædatur: quapropter ſi videat Iudex, rem probari non poſſe; debet deſiſtere,

alioquin

Digitized by Google

alioquin grauiter peccabit; idemque dico de fiſcali, & de quocumque priuato, quod tam fiſcalis, quàm quicumque priuatus grauiter peccabit, ſi ſuſceperit accuſationem, vel denunciationem, quam putat, quod non poterit probare.

2 Inſtabis: de iure naturali, & diuino prohibemur ſcandalizare proximum; at ſcandalizatio proximi eſt publicatio criminis occulti: ergò.

Reſpondetur: diſtinguo minorem; ſcandalizatio proximi eſt publicatio criminis occulti: ſi ſit ita occultum, vt ſufficienter probari non poſſit, concedo: ſi ſit ita occultum, vt ſufficienter probari poſſit, ſubdiſtinguo: ſi non ſequatur punitio, concedo; ſi ſequatur punitio (præſertim ſi ſic exigat bonum publicum, vti dicebam, & ſit punitio perſonæ ſæcularis) nego, quia tunc cedit toti populo in exemplum. Vnde crimina conſueuerunt in loco publico publicari, & caſtigari.

3 Vrgebis: licet regulariter expediat Reipublicæ criminum punitio, id tamen verum non eſt, quando crimina ſunt occulta, & non eſt accuſator verus, vel fictus (cum tunc magis expediat Reipublicæ quieta conſeruatio famæ, & honoris ſubditorum, quam punitio, qua turbatur Reſpublica, & illi priuantur bonis ſuis, fama, & honore;) ergò.

Reſpondetur: diſtinguo eodem modo (vt ſupra) antecedens quo ad illam partem: *Id tamen verum non eſt, quando crimina ſunt occulta*: Si ſint occulta ita, vt non poſſint ſufficienter probari, concedo; ſi ſint ita occulta, vt poſſint ſufficienter probari, ſubdiſtinguo: ſi non ſequatur punitio, concedo: ſi ſequatur punitio (præſertim, ſi ſic exigat bonum publicum, & ſit punitio perſonæ ſæcularis) nego: vt omittam, quod neque hic deeſt accuſator fictus; quia denunciatur Iuridicè denuncians, vel illud, quod iudici viam aperit ad inquiſitionem, vicem accuſatoris habet.

ADVERTENDA.

SVMMARIVM.

1 *Iudex nunquam poteſt incipere inquiſitionem ex ſe ipſo, ſed ſemper debet præcedere aliquid, quod ipſi ad inquiſitionem viam aperiat, & quod quodammodò ipſum cogat, vt ex officio procedat, alioquin totus proceſſus eſt iure nullus, & inualidus.*

2 *Iudex non poteſt procedere ex delatione facta ſibi non tanquam Iudici, ſed tanquam priuato. Neque poteſt procedere, etiamſi in ſchedula nominentur teſtes, qui noſſent factum, incerto authore, vel ſuppoſito nomine.*

3 *Textus* in cap. Poſtquam de Accuſat. in 6. *non obſtat; quia delegatus ille non proceſſerat ad cauſam ex ſe ipſo, ſed fuerat ad eam deputatus: quapropter neceſſe eſt, quod ibi præceſſerint indicia.*

4 *Iudex priuſquam priuatas informationes capiendo inquirat de perſona, debet aliquo modo noſſe de crimine, an ſit illud commiſſum; quapropter ſi crimen relinquat veſtigium, puta incendium vel homicidium, &c. debet, prout fert rei conditio, id priùs inſpicere.*

5 *Iudex vbi conſtiterit de crimine commiſſo, ſi nihil ſciatur de Auctore, poteſt de eo in generali inquirere, & habito aliquo indicio vocare illum ad ſe defendendum.*

6 *Non obſtat prædictis doctrina Theologorum, & Canoniſtarum docentium, quod non ſit procedendum ad inquiſitionem particularem, niſi præceſſerit infamia; quia id intelligi debet de nuda criminis punitione, &c.*

7 *Iudex Eccleſiaſticus, ſeu Regularis regulariter loquendo non poteſt iuridicè procedere contra quempiam per inquiſitionem ſpecialem, niſi præcedat infamia, ſcilicet rumor, non à maleuolis, ſed à probis, & honeſtis viris inter multos exortus, vel clamoroſa inſinuatio, vel indicia manifeſta, vel ſemiplena probatio; quia non poteſt contra quempiam procedere via inquiſitionis ſpecialis, quando nullus adeſt accuſator formalis, vel virtualis, cum iudicium eſſentialiter conſtet accuſatore, reo, & Iudice.*

8 *Indicia vt ſufficiant ad procedendum contra quempiam via inquiſitionis ſpecialis, non debent eſſe leuia, ſed grauia, eaque publica multis, vel in delicto publico.*

9 *Iudex ad hoc vt poſſit contra quempiam procedere via inquiſitionis ſpecialis ex ſemiplena probatione, ſi delinquens ſit occultus, requiritur, quod delictum ſaltem ſit notorium.*

10 *Excipe, niſi delictum vergat in damnum Reipublicæ, aut communitatis, v.g. hæreſis, Apoſtaſia à fide, crimen læſæ maieſtatis, conſpirationis in Principem, falſificationis monetæ, &c. quia poſita qualitate, & notorietate talis delicti, ſufficit, quod præcedant aliqua indicia ſaltem non omninò leuia.*

ADuerte tamen hîc, quod Iudex nunquam poſſit 1 incipere inquiſitionem ex ſe ipſo, ſed ſemper debeat præcedere aliquid, quod ipſi ad inquiſitionem viam aperiat, & quod quodammodò ipſum cogat, vt ex officio procedat; v.g. notitia publica, infamia, ſuſpicio communis, denunciatio officialis, vel alterius perſonæ, querela partis, aut quid ſimile, &c. Alioquin (vti rectè præter alios dixit Clarus *q.5.n.4.*) totus proceſſus eſt iure nullus, & inualidus.

Hinc Iudex (vti rectè etiam dixit idem Clarus *loco* 2 *citato*) non poteſt procedere ex delatione facta ſibi, non tanquam Iudici, ſed tanquam priuato; neque poteſt procedere (etiam ſi in ſchedula nominentur teſtes, qui noſſent factum) incerto authore, vel ſuppreſſo nomine; idque etiam ex eo, nè poſſit Iudex pro arbitrio ſuo vexare, quoſcumque voluerit; & quia præterea tunc idem eſſet accuſator, & Iudex: quod iure gentium reprobatur.

Obiicies: *In c. Poſtquam de Accuſ. in 6* dicitur, quod 3 puniendus ſit reus ex confeſſione coram delegato facta; tametſi dicat, ſe infamatum non fuiſſe: ergò.

Reſpondetur, id non obſtare; quia delegatus ille non proceſſerat ad cauſam ex ſe ipſo, ſed fuerat ad eam deputatus: quapropter neceſſe eſt quod ibi præceſſerint indicia. Accedit, quod ille liberè cenſebatur confeſſus coram ſuo Iudice; quia nihil erat, quod (cùm poſſit excipere) ipſum cogeret, ex libera autem confeſſione damnari quis poteſt.

Aduerte ſecundò, quod Iudex (priuſquam priuatas 4 informationes capiendo inquirat de perſona) debeat aliquo modo noſſe de crimine, an ſit illud commiſſum: quapropter, ſi crimen (vt v.g. incendium, vel homicidium, &c.) relinquat veſtigium, debet (prout fert rei conditio) id priùs inſpicere, vel inſpici curare; ſi verò non relinquat veſtigium, ſufficit tunc ad informationem de Reo capiendam ſolùm denunciatio, vel querela partis.

Aduerte 3. quod (vbi iam conſtiterit de crimine com- 5 miſſo) ſi nihil ſciatur de authore, poſſit Iudex de eo in generali inquirere, & habito aliquo indicio, vocare illum ad ſe defendendũ, inſtituturus contra ipſum inquiſitionem particularem: ſic DD. quos ſequitur Clar. *cit. q.5.*

Neque prædictis obſtat communis doctrina Theo- 6 logorum, & Canoniſtarum, qui docent, quod non ſit procedendum ad inquiſitionem particularem, niſi præceſſerit infamia; quia id, vti ſupra dicebam, intelligi debet, quando ſolùm intenditur nuda punitio criminis, neque inquiſitio putatur neceſſaria ad bonum Reipublicæ, & ad impeditionem, ſeu compreſſionem mali; & in hunc modum iſtæ duæ ſententiæ, inter ſe prima facie contrariæ, conciliari poterunt.

Digitized by Google

7 Ex dictis igitur, regulariter loquendo, non poteſt Iudex (præſertim Eccleſiaſticus, & multò magis præſertim regularis) iuridicè procedere contra quempiam per inquiſitionem ſpecialem (niſi præcedat infamia, ſcilicet rumor, non à maleuulis, ſed à probis, & honeſtis viris inter multos exortus, vel clamoroſa inſinuatio, ſcilicet vox totius populi, vel publicus rumor inter multos ſubortus, vel indicia manifeſta, ſcilicet circumſtantiæ, ex quibus poſſit aliquo modo colligi, quiſnam fuerit Author delicti, vel ſemiplena probatio, ſcilicet vnius teſtis oculati, iurati, & omni exceptione maioris teſtimonium, vel quid aliud æquiualens) quia ſine aliquo iſtorum delictum reputatur occultum iudicio humano. S.Thomas 2.2.*q.69. art.2. &* 3. Nauarr. *c.25. num.*1. Suarez *tom.4. de Relig. l.10.c.12.num.4. & ſeqq.* Aldrete *l.1. de diſcipl.Regul. c.7. num.14. & ſeqq.* Franciſc. Aretin. *in pract.crim.c.*14. & alij, quos ſequitur Thomas à Ieſu *de Viſit. Regala. tract.* 2.*c.*2. & habetur *ex c. Qualiter, & quando, ex c. Inquiſ. de Accuſat. & ex c. licet de Simonia.*

Et ratio vlteriùs à priori eſt; quia ex S. Thoma *loc. ſuprà cit. q. 67. art.* 3. non poteſt Iudex contra quempiam prodecere via inquiſitionis (ſcilicet ſpecialis, quando nullus adeſt Accuſator formalis, vel virtualis (cùm iudicium, qualis eſt inquiſitio iſta ſpecialis, eſſentialiter conſtet ex Accuſatore, Reo, & Iudice) ergò, (cùm in via inquiſitionis, de qua nunc loquimur, nullus ſit accuſator, vel denunciator formalis; quia in hoc diſtinguitur hæc via inquiſitionis à via denunciationis, & accuſationis) debet neceſſariò ſaltèm eſſe aliquis denunciator, vel accuſator virtualis; cuius munus præſtare non poteſt, niſi vnum ex prædictis.

8 Immò ad hoc, vt indicia ſufficiant ad procedendum contra quempiam via inquiſitionis ſpecialis non debent eſſe leuia, ſed grauia, eaque publica multis, vel in delicto publico; quia (cum in iure expreſsè caueatur, quod ad inquiſitionem ſpecialem præcedere debeat infamia; *c. Cum oportet, c. Inquiſ. & c. Qualiter & quando de Accuſat.*) ſatis ſic indicatur, quod indicia debeant eſſe grauia, eaque publica multis, vel in delicto publico (cum ſi non ſint indicia grauia, eaque publica multis, vel in delicto publico) non æquiualeant infamiæ, quæ ex prædictis iuribus procedere poſſit via inquiſitionis ſpeciali; ſic Doctores, quos ſequitur Suarez *vbi ſupra num.*12.

9 Similiter ad hoc, vt Iudex poſſit contra quempiam procedere via inquiſitionis ſpecialis ex ſemiplena probatione, requiritur etiam (ſi delinquens ſit occultus) quod delictum ſaltèm ſit notorium; quia ſi tunc delictum non eſt notorium, neque tunc ſemiplena probatio æquiualet infamiæ, quæ (ſicuti dicebam) ex dictis iuribus prærequiritur, ad hoc, vt Iudex poſſit procedere contra quempiam via inquiſitionis ſpecialis. Nauarrus, & alij *vbi ſupra.*

10 Quamuis (ſi delictum vergat in commune damnum Reipublicæ, aut communitatis; v. g. ſit crimen hæreſis, vel Apoſtaſiæ à fide, crimen læſæ maieſtatis, conſpirationis in Principem, falſificationis monetæ, furta, homicidia, &c. vel ex eo immineat damnum etiam alicui perſonæ particulari) dicendum ſit, quod (licet quando delictum, etiam talis rationis, eſt omninò occultum, ex eo, quod in ſe eſt tale, vel ex eo, quod de illo non eſt infamia, ſemiplena probatio, vel indicia, ſaltèm non omninò leuia, Iudex non poſſit procedere via inquiſitionis ſpecialis; quia, ſicuti dicebam, ad inquiſitionem ſpecialem, cum ſit ipſa quoddam iudicium, requiritur neceſſariò aliquid, quod habeat vim accuſatoris, & moueat ſuperiorem ad dictam inquiſitionem ſpecialem; vt proindè, ſi aliquod ex prædictis non adſit, Iudex procedere non poſſit ad ipſam inquiſitionem ſpecialem. Suarez *cit. c.*12.*n.*4. & alij, quos *ſupra* citabam (nihilominus, poſita qualitate, & notorietate talis delicti (quod ſcilicet vergat in commune damnum Reipublicæ, aut communitatis, vel ex eo immineat damnum, etiam alicui perſonæ particulari) ſufficiat, quod præcedant aliqua indicia (ſaltèm non omninò leuia) ad hoc, vt Iudex procedere poſſit ad huiuſmodi inquiſitionem ſpecialem; quia, poſitis talibus circumſtantiis, hic & nunc inuenit Iudex ſufficicos motiuum ad inquiſitionem ſpecialem; cum tunc ratio boni communis obſtringat, quod cura, & prouidentia ipſius habeatur, & delictum publicum prouocet ad inquiſitionem generalem, & indicia delinquentis (ſaltèm non omninò leuia) prouocent ad inquiſitionem ſpecialem; ſic Doctores, quos ſequitur Suarez *loc. ſupra cit. num.*13. In aliis verò delictis (quæ ſcilicet non ſunt contra bonum commune, neque ex iis imminet damnum tertiæ perſonæ particulari) non poteſt Iudex; ſicuti dicebam, procedere ad inquiſitionem ſpecialem; niſi præcedat infamia, clamoroſa inſinuatio, ſemiplena probatio, vel indicia grauia, eaque publica multis, vel in delicto publico, adeò quod ſi procederet, iniuriam inferret proximo, eum infamando; ſic Doctores iidem, quos ſequitur Suarez *vbi ſupra numero* 6.

COROLLARIVM.

An teneatur Iudex in criminibus exceptis (vt ſunt hæreſis, crimen læſæ maieſtatis, vel proditio ciuitatis, &c.) priuſquam interroget Reos manifeſtare illis ſtatum cauſæ, ſeu proceſſus, v. g. infamiam, indicia, vel ſemiplenam probationem, &c. exſtare contra ipſos, vt intelligant, quod legitimè interrogentur, ſicque teneantur reſpondere ad mentem Iudicis interrogantis, atque adeò dicere veritatem?

RESpondetur, de hac re dicam *infra Dubitat.* 217. *Petitione ſecunda circa finem.*

PETITIO V.

An, & quibus modis aperiatur via ad inquiſitionem ſpecialem.

SVMMARIVM.

1 *Iudici præſertim ſæculari via aperitur ad inquiſitionem; Primò, ſi crimen ſit commiſſum in iudicio, vel ſi Reus, aut teſtis etiam incidenter confeſſus ſit in iudicio.*

2 *Secundò, ſi Auctor ſit notorius, & aliquid eſſe notorium probatur per duos Teſtes.*

3 *Tertiò, ſi crimen ſit notorium, & Auctor occultus; quamuis tunc ſolùm poſſit inquiri generatim.*

4 *Quartò, ſi quis intendat actionem ciuilem, vt ſibi ex crimine damnum ſecutum ſarciatur.*

5 *Quintò, ſi ſit fama de auctore criminis: at in hoc caſu, & in ſecundo Iudex debet capere informationes, an re vera ſit fama de auctore criminis, & quomodò id faciendum ſit.*

6 *Iudex habita poſtea informatione de infamia, debet ſi infamatus ſit præſens, illum de crimine interrogare vt ſi fateatur, illum puniat, ſin minùs, vt contra illum inquiſitionem faciat; ſi verò ſit abſens, debet illum citare, &c.*

7 *Iudex ſi abſque informatione de infamia ad inquiſitionem ſpecialem proceſſerit, valet proceſſus, &*

acta ſunt valida, poteſtque Reus condemnari, ſecus ſi ſtatim exceperit, & Iudice proſequi volente, appellauerit.

8 *Sextò, ſi de aliquo ſint indicia iudicialiter probata.*

9 *Septimò, ſi ſit ſemiplena probatio, vt ſi crimen ſit notorium, & accedat vnus teſtis omni exceptione maior, contra Sotum, & Nauarrum.*

10 *Octauò, ſi ſit communis ſuſpicio de Auctore criminis.*

11 *Nonò, ſi publicus officialis, vel quis priuatus iudicialiter denunciet, & teſtes, vel indicia Iudici inſinuet, quamuis tam publicus officialis, quàm homo priuatus ſub mortali iudicialiter denunciare non debeat, ſi bona fide non iudicet, quod per teſtes, vel per indicia ſufficienter poſſit crimen probare.*

12 *Decimò, ſi pars offenſa querelam offerat, & indicia, vel teſtes Iudici, à quibus informari poſſit, inſinuet; quia tunc Iudex poteſt ab illis de plano, & abſque ſtrepitu recipere informationes.*

13 *Vndecimò, quotieſcumque pars teſti crimen impingit, vt contra illum excipiat, & crimen, licet non omninò plenè, aliquo modo probat; quia tunc Iudex de illo, ſi ad ipſius iuriſdictionem pertineat, inquirere poteſt.*

1 RESpondetur ex dictis.

Primò, ſi crimen ſit commiſſum in iudicio, vel ſi Reos, aut teſtis, etiam incidenter crimen confeſſus ſit in iudicio; ſicuti dicebam *ſupra Petit.* 3. & tradunt communiter Doctores, quos ſequitur Iulius Clarus *quæſt.* 19.

2 Secundò, ſi Actor ſit notorius, ſicuti dicebam ibidem. Probatur autem, aliquid eſſe notorium per duos teſtes, Gloſſa *in c. Deus Omnipotens* 2.*q.*1. communiter recepta.

3 Tertiò, ſi crimen ſit notorium, & author occultos; quamuis Iudex tunc ſolùm poſſit inquirere generatim, quiſnam illud perpetrauerit, ſicuti dicebam *ſupra Pet.*2. & ratio deſumitur ex communi vſu Reipublicæ Chriſtianæ, & Iudicum, etiam timoratæ conſcientiæ, qui propter bonum publicum (quando conſtat de crimine) quærunt ſpeciali inquiſitione contra crimino ſum. Nauarrus *c. Inter verba concl.*6.*num.*124. Salonius *de Iuſt. & Iur controu.*7.*circa quæſt.*79.*art.*2. & S. Thomas a Ieſu *de Viſit. Regul. tract.* 2. *c.* 5. *num.* 6. *& ſeqq.* Vbi rectè ſubdunt, quod in hoc caſu Iudex non debet, ſicuti dicebam, facere inquiſitionem de perſona in particulari; v. g. An Petrus hoc furtum, vel homicidium fecerit; (quia, cùm nulla de Petro præcedat infamia, iniquè Petrum infamaret) ſed ſolùm generatim in communi, ſeu in vniuerſali, quiſnam illud fecerit.

4 Quartò, ſi quis intendat actionem ciuilem, vt ſibi ex crimine (v. g. ex incendio, homicidio, vel furto, &c.) damnum ſecutum ſarciatur; in quo caſu etiam poteſt Iudex contra crimen illud procedere, cùm iam factum ſit illud quaſi notorium: ſic Doctores, quos ſequitur idem Iulius Clarus *cit.q.*19.

5 Quintò, ſi ſit fama de auctore criminis; in hoc tamen, & in ſecundo caſu Iudex priùs debet capere informationes, an reuera ſit fama de authore criminis, vel reuera ſit notorius author criminis. Ad probandam famam autem ex communi Doctorum ſententia ſatis ſunt duo teſtes, qui tamen (quidquid dixerit Gloſſa *in l.*3.*§.eiuſdem ff. de Probation.*) non debent teſtari, ſe audiuiſſe à maiore parte oppidi, vel viciniæ; cum vix ſit, qui cum maiori parte oppidi, vel viciniæ locutus fuerit, ſed ſatis eſt (ſicuti cum aliis ait Bald. *in c. Literas de præſumpt num* 2.) quod teſtentur, ita paſſim dici, vel ita ſe publicè audiuiſſe ſicque (ſicuti teſtatur Clarus *quæſt* 6.) ſeruatur in Praxi; debent tamen dicere, à quibuſnam audiuerint, vt ſciatur, quod fama originem habuerit à probis viris, quodque teſtes non fingant, neque decipiant; vnde, ſi non dicerent, à quibuſnam audiuerint, non probarent; quia in criminalibus probationes clariores requiruntur.

6 Habita poſteà informatione de infamia, debet Iudex, ſi infamatus ſit præſens, illum de crimine interrogare, vt ſi fateatur, illum puniat; ſin minus, vt contra illum inquiſitionem faciat; ſi verò ſit abſens, debet illum citare, & ſignificare, quod contra ipſum de tali crimine, de quo eſt infamatus, facere inquiſitionem intendat.

7 Si Iudex abſque informatione de infamia ad inquiſitionem ſpecialem proceſſerit, valet proceſſus, & acta ſunt valida; poteſtque reus, ſi (cùm ſit præſens, non exceperit) condemnari, ſicuti colligitur *ex ca.*1. *&* 2. *de Accuſat in* 6. & docet præter alios Nauarrus *in Rubrica de indiciis num.*91. Quod, ſi ſtatim exceperit, & Iudice proſequi volente, appellauerit, non valet proceſſus, & acta ſint nulla, atque inualida; quia per appellationem, quam reus interponit, Iudicis poteſtas ſuſpenditur.

8 Sextò, ſi de aliquo ſint indicia iudicialiter probata; quia (cum hæc quamdam iuris notorietatem pariant) pro infamia, & pro ficto accuſatore habentur: ſic Doctores, quos ſequitur Nauarrus *vbi ſupra numero* 78. *&* 96.

9 Septimò, ſi ſit ſemiplena probatio; vt ſi crimen ſit notorium, & accedat vnus teſtis, omni exceptione maior, qui deponat de authore criminis; quia ſemiplena probatio non minùs inducit authorem criminis in publicam notitiam, quam inducat infamia, vel inducant indicia iudicialiter probata: eſt enim ſemiplena probatio pluſquam infamia; cum fama, ſicuti dici ſolet, non probet, ſed tantùm accuſet. Accedit, quod ſi Iudex, habita ſemiplena probatione, teſtes inquirere non poſſet, crimina ex maiori parte (cùm teſtes non ſe ſponte offerant) impunita remanerent.

10 Octauò, ſi ſit communis ſuſpicio de authore criminis, iuxta ea, quæ dicebam; *ſupra citata Petitione tertia.*

11 Nonò, ſi publicus officialis, vel quis priuatus iudicialiter denunciet, & teſtes, vel indicia Iudici inſinuet; ſic Doctores, quos ſequitur Clarus *quæſt.* 7. Quamuis tam publicus Officialis, quàm homo priuatus ſub mortali iudicialiter denunciare non debeat, ſi bona fide non iudicet, quod per teſtes, vel per indicia ſufficienter poſſit crimen probare; quia tunc (cùm reus non poſſit condemnari) illum iudicialiter denunciare, non eſſet, niſi illum infamare, iuxta ea, quæ dicebam *ſupra Dubit.*181.*Petit.*5.

12 Decimò, ſi pars offenſa querelam offerat, & indicia, vel teſtes Iudici, à quibus infamari poſſit, inſinuet; quia tunc Iudex poteſt ab illis de plano, & abſque ſtrepitu recipere informationes, quibus poſtquam ſatis inſtructus fuerit poterit criminoſum citare, & contra illum inquiſitionis libellum formare; ſic Doctores, quos ſequitur Clarus *q.*10.

13 Vndecimò, quotieſcumque pars teſti crimen impingit, vt contra illum excipiat; & crimen, licet non omninò plenè, aliquo modo probat; quia tunc Iudex de illo, ſi ad ipſius iuriſdictionem pertineat, inquirere poteſt; cum hoc ſit neceſſarium ad cauſæ progreſſum; & alias illa probatio efficiat illum publicè ſuſpectum: vnde eſt inſtar infamiæ; ſic Doctores, quos ſequitur idem Clarus *quæſt.* 19.

ADVERTENDA.

SVMMARIVM.

1 *Iudex in omni caſu, in quo poteſt procedere ex of-*

ficio, poteſt conſtituere fiſcalem, qui partes accuſatoris accipiat.

2 *Libellus inquiſitionis non poteſt formari contra criminoſum, niſi praceſſerint legitima indicia, qua, ſi praſens eſſet, ſufficerent ad ipſum interrogandum. Et è contra dum praſens eſt, non poteſt iuridicè interrogari, niſi adſint indicia.*

3 *Indicia vocantur omnia ea, ex quibus colligi poteſt quiſnam ſit criminis Author.*

4 *Indicia dicuntur eſſe in primo gradu, quando ſunt leuia probabilia tamen, qua probabilem ſuſpicionem de criminis Authore faciunt. In ſecundo gradu quando ſunt leuia probabiliora, qua faciant ſuſpicionem valdè probabiliorem. In tertio gradu, 4.& 5. vide ibi qualia dicuntur.*

5 *Indicia, qua dicuntur eſſe in primo, & ſecundo gradu, ſufficiunt ad capiendas informationes, & etiam ad capturam ſpectata conditione perſona, & cauſa, & ſpectatis cateris circumſtantiis. Huiuſmodi ſunt grauis inimicitia pracedens, &c.*

6 *Indicia, ſeu coniectura alia ſunt, qua ſolùm mouent dubitationem; alia verò, qua mouent ſuſpicionem, ſeu opinionem leuem; alia, qua mouent ſuſpicionem grauem, qua & praſumptio, ſeu credulitas dicitur, eaque interdum eſt vehemens, & violenta, vt propè moralem certitudinem inducat.*

7 *Praſumptio vna eſt hominis, altera iuris. Praſumptio hominis eſt, quam vir prudens, verbi gratia, Iudex ex apparentibus coniecturis, tanquam ex ſignis veritatis prudenter deducit. Praſumptio autem iuris eſt, quam iuris auctoritas, ſeu decretum conſtituit v. g. vt ſi quis inter Chriſtianos natus, & educatus ſit, pro baptizato haberi debeat.*

8 *Praſumptio iuris quandoque dicitur iuris, & de iure, contra quam non admittitur probatio. Secùs, ſi de veritate in contrarium conſtet.*

9 *Indicia grauiora ex vna parte ad inquirendum de perſona requiruntur, quantò illa eſt dignior, praſertim ſi ſit perſona Eccleſiaſtica.*

10 *Pralati quaſi ſignum ſunt ad ſagittam poſiti; quia non poſſunt omnibus placere; cum ex officio teneantur arguere, & frequenter odium multorum incurrunt, & inſidias patiuntur.*

11 *Indicia tantò grauiora requiruntur quantò maius eſt crimen, & quantò maior timetur hominis infamatio, ſi de illo inquiratur, ex altera verò parte tantò leniora indicia ad inquirendum ſufficiunt, quantò perniciosius eſt crimen.*

12 *Indicia leuiora cateris paribus ſufficere poſſunt ad vlteriorem informationem capiendam, & interdum ad Reum citandum, arreſtandum, & incarcerandum. Grauiora verò requiruntur ad Reum de crimine examinandum, & torquendum. Grauiſſima, ſeu vrgentiſſima, & qua apertam praſumptionem faciant interdum ſufficiunt ad ferendam ſententiam diffinitiuam. in cauſis ciuilibus, quin etiam in criminalibus ſaltèm quoad pœnam extraordinariam.*

13 *Iudex ſi videat crimen probari non poſſe, debet quamplurimùm deſiſtere, nè fruſtrà forſan hominem infamet.*

14 *Indicia licet interdùm ſeorſim ſumpta non ſufficiant, iuncta tamen cum aliis, quibus adiuuantur, ſufficere poſſunt ad inducendam probationem ſemiplenam, contra verò licet indicia, que vocantur indubitata, ſed praſumptiones violenta interdùm per ſe ſufficere poſſint ad ſententiam diffinitiuam, & condemnationem ferendam, praſertim in criminibus ſua natura occultis, conſiderata tamen cum aliis contrariis indiciis, aut praſumptionibus, quibus illa debilitantur, & quaſi eneruantur, ſufficere non debent, &c.*

ADuerte tamen hîc, quod in omni caſu, in quo poteſt iudex procedere ex officio, poteſt conſtituere fiſcalem, qui partes accuſatoris accipiat; ſic Doctores, quos ſequitur Gomez *tom. 3. cap. 1. num.* 10. Quod intellige, ſi Aduocatus Fiſcalis ordinarius conſtitutus non fuerit. 1

Aduerte ſecundò, quod non poteſt formari libellus Inquiſitionis contra criminoſum, niſi præceſſerint legitima indicia, quæ, ſi præſens eſſet, ſufficerent ad ipſum iuridicè interrogandum; & è contra, dum præſens eſt, non poteſt iuridicè interrogari, niſi adſint indicia, quæ ſufficiant ad inquiſitionem contra abſentem faciendam; quia ad inquiſitionem formandam procedi non debet, niſi quando reus, vt reſpondeat, citatus, vel negat, vel non comparet; ſic Doctores, quos ſequitur Clarus *q. 20. num. 5.* 2

Aduerte tertiò, quod indicia vocantur omnia ea, ex quibus aliquo modo colligi poteſt, quiſnam ſit criminis author; vt confeſſio rei, teſtimonium vnius, vel plurium, fama, ſuſpicio publica, & ſimilia. 3

Indicia dicuntur eſſe in primo gradu, quando ſunt leuia, probabilia tamen, quæ probabilem ſuſpicionem de criminis authore faciunt. Dicuntur eſſe in ſecundo gradu, quando ſunt leuia probabiliora, quæ faciunt præſumptionem, ſcilicet ſuſpicionem valde probabilem. Dicuntur eſſe in tertio gradu, quando ſunt indicia grauia, quæ & legitima, & indicia iuris vocantur. Dicuntur eſſe in quarto gradu, quando eſt ſemiplena probatio; quia ſemiplena probatio eſt quid amplius, quàm indicium legitimum. Dicuntur eſſe in quinto gradu, quando ſunt indicia grauiſſima, quæ & indubitata vocantur. 4

Item indicia, quæ dicuntur eſſe in primo, & ſecundo gradu, ſufficiunt ad capiendas informationes, & etiam ad capturam, ſpectata conditione perſonæ, & cauſæ, & ſpectatis cæteris circumſtantiis. Huiuſmodi ſunt grauis inimicitia præcedens, aſſertio ſocij, qui ſocium criminis detegit, aſſertio vulnerati morientis, vt ſi dicat, ſe à Titio vulneratum fuiſſe, & ſimilia. Hæc tamen indicia non ſufficiunt ad formandum contra Reum inquiſitionis libellum, neque ad inferendam ei torturam; quia ad hæc, præſertim ad torturam (quæ eſt graue malum, quod ſine graui cauſa inferri non poteſt) indicia grauia requiruntur. 5

Indicia igitur, ſeu coniecturæ, aliæ ſunt, quæ ſolùm mouent dubitationem; aliæ verò, quæ mouent ſuſpicionem, ſeu opinionem leuem: aliæ, quæ mouent ſuſpicionem grauem, quæ & præſumptio, ſeu credulitas dicitur; eaque interdùm eſt vehemens, & violenta, vt moralem propè certitudinem inducat; ſic Doctores communiter, inter quos Abbas *in ca. Quoſdam de præſumptionibus.* Deinde præſumptio, vna eſt hominis, altera iuris: præſumptio hominis eſt, quam vir prudens, v. g. Iudex, ex apparentibus coniecturis, tanquam ex ſignis veritatis prudenter deducit. Præſumptio iuris eſt, quam iuris auctoritas, ſeu decretum conſiſtit, v.g. quod, ſi quis inter Chriſtianos natus, & educatus ſit, pro baptizato haberi debeat, iuxta Textum *in c. vlt. de Presbytero non baptizat.* Et inter præſumptiones iuris, quædam præſumptiones ſunt iuris, ac de iure, quarum ea conditio eſt, vt contra ipſas ob iuris diſpoſitionem probatio in contrarium admitti non debeat, iuxta Textum *in l. Antiqua Cod. ad Senat. Conſult.* Velleian. *& in c. Is, cui fidem de ſponſalib.* quamuis etiam in eis, ſi de veritate in contrarium conſtet, præſumptio locum non habeat, vti colligitur *ex c. Quia veriſimile de præſumpt.* iuxta regulam generalem, quod præſumptio cedere debeat ſemper veritati. 6 7 8

Aduerte ſecundò, quod ex vna parte tanto grauiora indicia ad inquirendum de perſona requirantur, quantò illa eſt dignior, præſertim ſi ſit perſona Eccleſiaſtica, iuxta Textum *in cauſa 2. q. 5. & in cauſa 3. q. 7. & in cit. c. Qualiter 2.* vbi dicitur, quod [Prælati, quaſi ſignum ſunt ad ſagittam poſiti; quia non poſſunt omnibus placere; 9 10

cere;cùm ex officio teneantur arguere,&c. Et frequenter odium multorum incurrunt, & inſidias patiuntur.]

11 Tantò grauiora item indicia requiruntur, quantò maius eſt crimen, & quantò maior timetur hominis infamatio,ſi de illo inquiratur:ex altera verò parte tantò leuiora indicia ad inquirendum ſufficiunt,quantò perniciofius eſt crimen,præſertim ſi exinde etiam in futurum mala timeantur, verbi gratiâ, hæreſes,proditiones,publica latrocinia, & ſimilia,quæ ideò etiam crimina excepta dicuntur,quia in ipſorum inquiſitione, &c. ordinarium iuris proceſſum obſeruari,non eſt neceſſe: vnde ſi contingat,has duas rationes inter ſe pugnare(verbi gratiâ, ſi crimen, de quo grauis perſona eſt ſuſpecta, ſit ingens, & pernicioſum) magnam tunc iudex adhibere debebit prudentiam,vt intelligat, quænam ex eis duabus rationibus præponderare potiùs debeat. Videatur Nauarr. *lib.4.conſ.3.de accuſationib in fin.*

12 Aduerte quintò, quod cæteris paribus,leuiora indicia ſufficere poſſunt ad vlteriorem informationem capiendam,& interdum ad reum citandum, arreſtandum, & incarcerandum; grauiora verò requiruntur ad reum de crimine iudicialiter examinandum, & torquendum. Grauiſſima,ſeu vrgentiſſima, & quæ apertam præſumptionem faciant, interdum ſufficiunt ad ferendam ſententiam diffinitiuam in cauſis ciuilibus, quin etiam in criminalibus, ſaltem quoad pœnam extraordinariam; quinimò etiam quandoque ordinariam; verbi gratiâ, in criminibus ſuapté natura occultis,vt plenior probatio haberi non poſſit,argumento *c. Maritis de adulteriis*, vbi Abbas *num.1.* & alij Canoniſtæ: Quapropter *in l.3.§.einſdem.ff.de teſtibus* dicitur, non poſſe ſimpliciter definiri,quæ ad probationem ſufficiant; ſed iudicem ex animi ſui ſententia æſtimare oportere,quid credat,aut quid non ſatis probatum opinetur,ſicuti præter

13 alios adnotauit Abbas *in cap.3. de probation.circa finem.* Semper tamen,vti dicebam,iudex,ſi videat,crimen probari non poſſe,debet quamprimum deſiſtere ne fruſtrà forſan hominem infamet. Videatur Molina *de iuſtitia tractat.4.diſput.15. num.13.* & Miſſingerius *centur.5. obſeruat.4.*

14 Aduerte ſextò,quod (licèt indicia interdum ſeorſim ſumpta non ſufficiant) iuncta tamen cum aliis, quibus adiuuantur, ſufficere poſſunt ad inducendam,verbi gratiâ, probationem ſemiplenam;contra verò(licèt indicia, quæ vocantur indubitata,ſeu præſumptiones violentæ, interdum per ſe ſufficere poſſint ad ſententiam diffinitiuam,& condemnatoriam ferendam, præſertim in criminibus ſua natura occultis;ſic Doctores,quos ſequitur Farinacius *in Practic. q.86.num 33.*) conſiderata tamen cum aliis contrariis indiciis, aut præſumptionibus,quibus illa debilitantur, & quaſi eneruantur, ſufficere non debent, vt, ſi verbi gratiâ, proximi conſanguinei nudi in eodem lecto reperiantur, proxima conſanguinitas tunc non permittit,quod de eis turpe crimen exiſtimetur; *l.cum qui C.de Epiſc.& Cler.* Vnde Gloſſa ridiculè dixit,quod ſi Presbyter mulierem oſculatur,præſumitur eam benedicere; quia ſcelus non præſumitur in Presbitero propter ſtatum.

PETITIO VI.

An, & qualis ſit Praxis Inquiſitionis ſpecialis, præſertim inter Regulares?

SVMMARIVM.

1 *Suppoſita infamia perſona, vel delicti, præſertim inter Regulares de praxi inquiſitionis ſpecialis continendus eſt à Iudice Notarius, ſeu Secretarius, qui omnes inquiſitionis actus fideliter ſcribat eoſque cum ipſo iudice ſubſcribat.*

2 *Item formatis articulis pro interrogatione teſtium, ſunt ſecundùm illos interrogandi teſtes clarè, & diſtinctè.*

3 *Infamia, vel clamoroſa inſinuatio quando præcedit contra delinquentem, necnon quando præcedit ſemiplena probatio, vel indicia grauia,licet non ſit neceſſarium in interrogatorio de illa inquiri, eſt tamen expediens ad magis conuincendum reum.*

4 *Teſtes interrogandi ſunt ſub iuramento ſaltem de iure communi, niſi legitima conſuetudo obtinuerit, quod interrogentur ſolùm ſub præcepto obedientiæ, vel excommunicationis.*

5 *Teſtes interrogandi etiam ſunt de nomine, & cognomine ipſorum.*

6 *Teſtes ſic interrogati tenentur ſub mortali reſpondere ad mentem iudicis, & fateri veritatem; quia obſtringuntur iuſto præcepto ſuperioris, ſi iuridicè interrogentur; ſecùs enim non tenentur ſub mortali ad mentem iudicis reſpondere:quamuis neque in hoc caſu poſſint mentiri, vtpote ab intrinſeco malum, ſed poſſunt æquiuocare, &c.*

7 *Teſtes non tenentur teſtificari ea,quæ norunt in confeſſione ſacramentali,neque quæ norunt ſub ſecreto conſilij, vel auxilij petendi gratia.*

8 *Neque tenentur teſtificari ea,quæ audierunt ab homine fide parum digno,vel maleuolo,aut parum benè affecto; ſecùs è contra.*

9 *Neque ſi exinde damnum aliquod notabile ſiue ſpirituale, ſiue temporale ſibi probabiliter timeant.*

10 *Teſtes nullo modo cogendi ſunt à iudice, vt dicant quod neſciunt, ſed liberrimè permittendi ſunt dicere veritatem,adeò vt ſi fuerint indocti, monendi ſint ab ipſo iudice de modo teſtificandi, vel dandum ſit illis tempus ad conſilium accipiendum à viris doctis.*

11 *Teſtes quando deferunt ſuum teſtimonium,debent interrogari de cauſa ſcientiæ, ſeu quomodo ſciant quod deferunt.*

12 *Reus poſt formationem proceſſus, ſeu informationis, ſi nullus ſit teſtis,qui reum conuincat de delicto, poteſt, ſi non præceſſiſſet infamia,clamoroſa inſinuatio, ſemiplena probatio, vel indicia, abſolui.*

13 *Citandus nunquam quis eſt, vt tanquam reus interrogetur, niſi delictum vel ex teſtibus,vel ex indiciis, vel ex probata infamia ſit ſemiplenè probatum. Secùs, ſi vnum ex iſtis præceſſerit.*

14 *Comparens citatus coniici non debet in carcerem, niſi fuga timeatur, vel delicti grauitas ſic requirat: aliàs iudex grauiter etiam peccaret.*

15 *Iudex debet reo ſic citato ſiue in carcere exiſtenti ſimul extra omnia teſtium tacitis nominibus teſtimonia,omnéſque probationes ſimul cum delicto manifeſtare, concedendo eidem aliquod tempus etiam ſub iuramento, vt reſpondeat.*

16 *Reus iuridicè interrogatus tenetur ſub mortali,ita vt alioquin abſolui non debeat à Confeſſario, reſpondere ad mentem iudicis, & ei confiteri veritatem.*

17 *Amplia etiam,ſi ipſi immineat exinde periculum vitæ, mutilationis, triremis, perpetui carceris, aut exilij, amiſſionis omnium,aut maioris partis bonorum, &c. contra nonnullos non improbabiliter oppoſitum tenentes; quia tunc præceptum ſuperioris non eſt conforme fragilitati humanæ.*

18 *Reus ſi à iudice non interrogetur iuridicè, vel quia non eſt competens,vel quia non præceſſerint infamia,clamoroſa inſinuatio, ſemiplena probatio, vel indicia ſufficientia, non tenetur reſpondere ad mentem iudicis; tum quia iniuſtè præciperetur,vt reuelet crimen, cùm ſit occultum, quinimò reuelando peccaret mortaliter; quia iniuſtè ſe infamaret.*

19 *Iudex ob dictam rationem non poteſt reum de vno crimine conuictum de aliis criminibus, aut de ſociis interrogare, niſi de iis etiam præcedat infamia,*

clamoroſa inſinuatio, ſemiplena probatio, vel indicia ſufficientia.

20 *Reus ſi fatetur delictum, poteſt in rigore per ſententiam diffinitiuam condemnari, mitius tamen adhuc cum illo iudex procedere debet, terminum ſcilicet illi concedendo, vt ſi quam habeat de delicto excuſationem, quæ ſaltem illud diminuat, eam afferat.*

21 *Reus interrogatus ſi neget delictum, iudex ad illum conuincendum vlterius debet procedere, ratificando teſtes, & alios de nouo deſumendo.*

22 *Reus etiam inter Regulares ſi defendere ſe velit, poterit ſibi Procuratorem deſignare, qui ſuo nomine, præſertim ſi in carcere conſectus fuerit, defenſionem ſuam ſuſcipiat.*

23 *Reo, ſi velit producere aliquos teſtes in ſui defenſionem; terminus ad hoc neceſſarius debet concedi, & prædicti teſtes ab ipſo producti debent examinari.*

24 *Reus ſi propriæ defenſionis cauſa petierit copiam probationum contra ipſum, debet etiam ipſi talis copia concedi; quinimò ſi nomina teſtificantium poſtulauerit, licet regulariter loquendo id concedi non debeat, in cauſa tamen grauis criminis, ex qua graue damnum eidem immineret, etiam hoc concedi debet. Quamuis ob timorem grauis damni teſtis, vel eius conſanguinei, ſiu amici poſſint illi occultari.*

25 *Iudex probationibus completis debet diligenter perpendere, an reus verè ſe defenderit, & teſtes ab ipſo producti certò probent, quod ille crimen ſibi impoſitum non commiſerit, ita vt credi poſſit eſſe innocens; tunc debet illum abſoluere. Secùs è contra ſi videat crimen eſſe plenè probatum; quia tunc debet ipſum pro qualitate criminis condemnare,*

26 *Tortura non eſt neceſſaria, quando delictum eſt plenè probatum; quia tunc ceſſat torturæ finis, qui eſt, vt ſit in ſubſidium, ſeu ſuppleat defectum plenæ probationis.*

27 *Delictum intelligitur plenè probatum, quando ad minimum per duos teſtes oculares conteſtes, & omni exceptione maiores teſtificatum eſt.*

28 *Teſtes oculares ſunt qui oculis (idémque dicas de auditu) delictum perceperunt.*

29 *Teſtes conteſtes ſunt, qui de eodem facto, loco, tempore, perſonis, aliiſque circumſtantiis ad facti ſubſtantiam pertinentibus, deponunt.*

30 *Teſtes omni exceptione maiores ſunt, quibus nulla poteſt opponi exceptio, per quam ipſorum fides diminuatur: quapropter teſtes de auditu (niſi etiam illi, a quibus audiſſe dicunt, idem deponant, ſintque ſimiliter omni exceptione maiores) non faciunt plenam probationem.*

31 *Item & teſtes ſingulares, qui ſcilicet de diſtinctis numero factis, vel de diſtinctis temporibus, aut locis deponunt, neque etiam plenè probant.*

32 *Teſtes non omni exceptione maiores, ſeu qui exceptionem patiuntur, & per conſequens non plenè probant, ſunt inimici inimicitia non leui, ſed capitali, quales rarò reperiuntur, & præſumuntur inter Regulares.*

33 *Item minores natu viginti annis.*

34 *Item homines viles, infames, vel qui grauia delicta commiſerunt, niſi forſitan fuerint emendati.*

35 *Item furioſi, & amentes.*

36 *Item conſpirantes, qui ſcilicet ex pacto conuenerunt, vt vnus accuſet, vel denunciet, alij autem teſtificentur.*

37 *Item qui in teſtificando ſunt varij, vel inconſtantes.*

38 *Item mulieres, quamuis inter Regulares admittantur Moniales, cum probæ præſumantur, præſertim in delictis, quæ in monaſteriis committuntur.*

39 *Delictum ſi non ſit plenè probatum, & reus illud neget, vel tale delictum non eſt ex atrocibus, quæ ſcilicet pœna corporali mortis, mutilationis, vel triremis, &c. puniri debent, reus tunc puniri debet pœna graui, tametſi minori, quàm ſi delictum probatum plenè eſſet.*

40 *Delictum ſi ſit ex atrocibus, & indicia ſint magna, quæ iudici ſuadeant, reum delictum, quod negat, commiſiſſe, ita vt ſemiplenè illud probatum ſit, reus ſubijci poteſt torturæ ad finem, vt crimen fateatur; quod ſi adhuc in tortura delictum neget, eſt abſoluendus: quia per torturam indicia purgauit.*

41 *Confeſſio facta in tormentis de delicto non valet, niſi ſit ratificata extra tormentum; quia confeſſio facta in tortura fragilis eſt, & incerta.*

42 *Iudex debet rectè perpendere, an reus ſit plenè conuictus, ita vt certò conſtet, quod delictum commiſerit. Item an indicia ſint leuia, vel grauia. An delictum ſit in damnum commune, vel tertiæ perſonæ, vel ſolùm ipſiuſmet delinquentis. An ſit Prælatus delinquens, &c.*

43 *Prælatio maior requiritur contra Prælatum; eo quod multorum calumniis ſit expoſitus, quàm contra alios.*

44 *Item debet rectè perpendere probationes, qualitates teſtium, defenſiones, excuſationes, exceptionéſque rei, &c. & poſtea ferre diffinitiuam ſententiam contra reum in ſcriptis, vel etiam ſaltem inter Regulares viua voce; dummodo tamen ad illam audiendam reus citetur.*

RESpondetur (ſuppoſita ſcilicet infamia perſonæ, vel delicti, iuxta ea, quæ dicebam *ſuprà petit. 1. 2. & 3.*)

Primò; conſtituendus eſt à iudice Notarius, ſeu Secretarius, qui omnes inquiſitiones actus fideliter ſcribat, eóſque cum ipſo iudice ſubſcribat; ſic Doctores, quos ſequitur Suarez *tom. 4. de Relig. lib. 10. c. 12. n. 29.* 1

Secundò, formatis articulis pro interrogatorio teſtium, ſunt ſecundùm illos interrogandi teſtes clarè, & diſtinctè ſic Doctores iidem, quos ſequitur Suarez *loc. ſuprà cit.* 2

Vbi aduerte, quod (licèt quando præcedit infamia, vel clamoroſa inſinuatio contra delinquentem, idémque dico, quando præcedit ſemiplena probatio vel præcedunt indicia grauia iuxta ea, quæ dicebam *ſuprà petitione 3.*) non ſit neceſſarium in interrogatorio de illa inquiri, ſit tamen ad magis conuincendum reum expediens, quod de illa inquiratur. 3

Aduerte ſecundò, quod teſtes interrogandi ſint ſub iuramento, ſaltem de iure communi, iuxta Textum *in c. Cùm delicti de accuſat.* niſi legitima conſuetudo (ſicuti contingit in quibuſdam Religionibus) obtinuerit, quod interrogentur ſolùm ſub præcepto obedientiæ, vel excommunicationis. Suarez *ibid.* 4

Aduerte tertiò, quod ſint etiam teſtes interrogandi de nomine, & cognomine ipſorum iuxta Textum *in c. Olim de accuſat.* Thomas à Ieſu *de viſit. Regular tract. 3. cap. 7.* 5

Aduerte quartò, quod teſtes, ſic interrogati, teneantur ſub mortali reſpondere ad mentem iudicis, & fateri veritatem; quia obſtringuntur iuſto præcepto ſuperioris. Nauarr *c. Inter verba concl. 6* & alij communiter. 6

Quod intellige, quando interrogantur iuridicè (prout ſemper præſupponi debet, ſi iudex ſit probus, & certo non conſtet de contrario) id eſt, interrogentur a iudice competente, & præcedente infamia, clamoroſa inſinuatione, ſemiplena probatione, ſeu notitia criminis iuxta ea, quæ dicebam *ſuprà petit.* 1. in Aduertendis; quia ad mentem iudicis reſpondere, & veritatem fateri è contra non tenentur, quando iuridicè, ſeu legitimè modo quo ſuprà dicebam, non interrogarentur. Syluester *verbo Teſtis, quæſt.* 8. & alij paſſim: quamuis neque in hoc caſu poſſint mentiri (cùm mentiri ſit ab intrinſeco malum, ita vt etiam ad ſaluandum vniuerſum

mentiri

mentiri, nemini liceat) ſed debeant æquiuocare, verbi gratiâ, dicere, ſe neſcire, vel non vidiſſe, mente ſubintelligendo, vt manifeſtent in tali iudicio. Nauarr. *in ſumm.c.*12.*n.*9.*&* *c.*18.*n.*61.

7 Item non tenentur teſtificari ea, quæ norunt in confeſſione ſacramentali; neque quæ norunt ſub ſecreto, conſilij, vel auxilij petendi gratia iuxta ea, quæ dicebam *ſuprà cit. petit.*1. in Aduertendis.

8 Item neque tenentur teſtificari ea, quæ audierunt ab homine fide digno, vel maleuolo, aut parum bene affecto; ſecùs, ſi audierint à viro fide digno, & iudex præcipiat, vt referant etiam ea, quæ norunt ex audito iuxta ea, quæ dicebam *ibid.*

9 Item neque etiam tenentur teſtificari, ſi exinde damnum aliquod notabile (ſiue ſpirituale, ſiue temporale) ſibi probabiliter timeant, iuxta ea quæ dicebam ſuprà etiam *ibid.*

10 Aduerte quintò, quod teſtes nullo modo cogendi ſint à iudice, vt dicant, quod neſciunt, ſed liberrime permittendi ſint dicere veritatem; adeò quod, ſi fuerint indocti, muniendi ſint ab ipſo iudice de modo teſtificandi, vel dandum ſit illis tempus ad conſilium accipiendum à viris doctis: ſic Doctores quos ſequitur Thomas à Ieſu *de Viſit. Regular. tract.*3.*c.*6.

11 Aduerte ſextò, quod debeant etiam teſtes, quando deferunt ſua teſtimonia, interrogari de cauſa ſcientiæ, ſeu quomodo ſciant; quod deferunt, iuxta Textum *in c. cauſam de teſtib.* & docent iidem Doctores, quos ſequitur Thomas à Ieſu, *vbi ſuprà c.* 7.

12 Tertiò, poſt formationem proceſſus, ſeu informationis, ſi nullus ſit teſtis, qui reum conuincat de delicto, poſſet reus (ſi prædictum proceſſum, ſeu informationem non præceſſiſſet infamia, clamoroſa inſinuatio, ſemiplena probatio, vel indicia ſufficientia delicti) abſolui; quia nulla tunc eſſet cauſa, quare vlteriùs contra ipſum
13 procedi poſſit. Quinimò nunquam quis eſt citandus, vt tanquam reus, interrogetur, niſi delictum vel ex teſtibus, vel ex indiciis, vel ex probata infamia ſit ſemiplenè probatum; ſic Doctores, quos ſequitur Franciſcus Aretinus *in Practic. crimin. de* 3. *ſubſtant. indic. cap.* 1.

At ſi vnum ex prædictis præceſſerit, & multò magis ſi per teſtes, vel etiam per vnum ſolum teſtem omni exceptione maiorem conſtet de reo delinquente, debet iſte ante omnia citari; quia ſi non citatus condemnaretur, iudex eum condemnans non ſolùm mortaliter peccaret, ſed etiam nulliter condemnaret. Nauarr. *in ſum. c.*25.*n.*13. & alij communiter.

14 Non tamen comparens conijci debet in carcerem; niſi fuga timeatur, vel delicti grauitas ſic requirat; aliàs iudex grauiter eum peccaret. Nauarrus *de iudic. n.*51. & Franciſc. Aretin. *loc. ſupra cit.*

15 Cui reo citato, & comparenti (ſiue in carcerem incluſo, ſiue extra carcerem adhuc exiſtenti) debet iudex omninò teſtium, tacitis nominibus, teſtimonia, omnéſque probationes ſimul cum delicto (quod ei imponitur) manifeſtare, concedendo eidem aliquod tempus etiam ſub iuramento, vt reſpondeat. Suarez *tom.*4. *de Religion. lib.*10.*c.*12. & alij, quos ſequitur Thomas à Ieſu *de Viſit. Regular. tract.*3.*cap.*9.

16 Reus, iuridicè interrogatus, tenetur ſub mortali (ita vt alioquin abſolui non debeat à Confeſſario. Thomas à Ieſu *vbi ſuprà c.*10.*n.*8.) reſpondere ad mentem iudicis, & ei confiteri veritatem, manifeſtando delicta, de quibus interrogatur; quia tenetur obedire ſuperiori, iuſta præcipienti. S. Thomas 2.2.*q.*69.*art.*1.*&* 2. & Nauarr. *de pœnit. diſt.*1. *§. Non dico tibi, n.*19. *&* *in ſumm. c.*18.*n.*57.

17 Idque etiam, ſi ipſi immineat exinde periculum vitæ, mutilationis, triremis, perpetui carceris, aut exilij, amiſſionis omnium, aut maioris partis bonorum, &c. ob eamdem rationem iam dictam. Sotus *de tegend. ſecret. membr.*2. *&* *lib.*5. *de iuſt. & iur. q.*6.*a.*2. Corduba *lib.*5. *q.*43.*dub.*3. & alij paſſim; quamuis quidam non omninò improbabiliter in iis, & ſimilibus cauſis grauibus oppoſitum teneant; quia tunc ius, & præceptum ſuperioris non eſt accommodatum, ſeu conforme fragilitati humanæ; cùm vix ex mille vnus illud eſſet obſeruaturus, iuxta ea, quæ dicam infra de reo in communi, *petitione* 3.

At (quidquid ſit de hoc) illud tamen eſt verum inter Doctores, quod, ſi reus à iudice non interrogetur iuridicè (eo quod ſcilicet vel iudex non eſſet competens, vel non eſſet infamia, clamoroſa inſinuatio, ſemiplena probatio, vel indicia ſufficientia, &c.) non teneatur reſpondere ad mentem iudicis, eique veritatem confiteri, quia tunc iniuſtè præciperetur reus, vt reuelet crimen, cùm ſit occultum, iuxta ea, quæ dicebam *ſuprà de teſtibus*; & videri poterit præter alios Nauarrus *diſt.*1 *de pœnit. §. non dico tibi*, Rodriquez *tom* 2. *quæſtion. Regular. q.*5.*a.*4. & Thomas à Ieſu *cit. tract.*3.*c.*5. Quinimò reuelando, peccaret mortaliter; quia iniuſte ſe infamaret. Nauarr. *in ſumm. c.*18.*n.*57. & alij, quos ſequitur Thomas à Ieſu *citato cap.*10.*num* 7. quorum opinio eſt ſatis probabilis. 18

Non tamen in hoc caſu licitè poſſet mentiri; quia mentiri eſt intrinſecè malum, ac propterea ob nullam cauſam, quamuis grauiſſimam, cuipiam licitum, ſed poſſet æquiuocando cælare veritatem; dicendo, v. g. Nihil ſcio, nihil feci, mente ſubintelligendo, vt dicam tibi, iuxta ea, quæ dicebam etiam *ſuprà de teſtibus.*

Iudex ob dictam rationem (quod ſcilicet legitimè non interroget de crimine occulto) non poteſt reum de ſuo crimine conuictum de aliis criminibus, aut de ſociis interrogare; niſi de iis etiam præcedat infamia, clamoroſa inſinuatio, ſemiplena probatio, vel indicia ſufficientia, &c. ſic Doctores communiter, quos ſequitur Thomas à Ieſu *vbi ſuprà c.*8.*n.*5.*&* 6. 19

Quartò, ſi reus fatetur delictum, poſſet in rigore per ſententiam diffinitiuam condemnari, minùs tamen adhuc cum illo iudex procedere debet, terminum ſcilicet illi concedendo, vt ſi quam habeat de delicto excuſationem, quæ ſaltem illud diminuat, eam afferat; ſic 20
Doctores, quos ſequitur Suarez 4. *tom. de Relig. lib.*10. 21
*c.*12.*n.*31. Si verò interrogatus neget delictum, iudex ad illum conuincendum vlteriùs debet præcedere: primò, ratificando teſtes (licèt hoc non ſit neceſſarium, præſertim inter Religioſos, quando de fide teſtium moraliter conſtat;) ſecundò, alios de nouo deſumendo, ſi neceſſarium id videbitur ad veritatis conſuetudinem moralem eruendam.

Quintò, ſi reus (etiam inter Regulares) defendere ſe velit, poterit ſibi Procuratorem deſignare, qui ſuo nomine (præſertim ſi in carcerem coniectus fuerit) defenſionem ſuam ſuſcipiat. Clement. Religioſus *de Procuratorib.* & Doctores communiter apud Aldrete *de diſcipl. Regul. lib.*1.*c.*11.*n.*15. 22

Similiter, ſi velit producere aliquos teſtes in ſui defenſionem, terminus ad hoc neceſſarius debet ipſi concedi, & prædicti teſtes ab ipſo producti debent iuxta ordinem ſuprà præſcriptum examinari; ſic Doctores, quos ſequitur Thomas à Ieſu *vbi ſuprà c.*9. *n.*6. 23

Similiter etiam, ſi reus propriæ defenſionis cauſa petierit copiam probationum contra ipſum, debet etiam ipſi talis copia concedi: quinimò, ſi nomina teſtificantium poſtulauerit (licèt regulariter loquendo, id concedi non debeat iuxta ea, quæ ſuprà dicebam.) In cauſa tamen grauis criminis, ex qua graue damnum ipſi immineret, etiam hoc ipſi concedi debet. Rodriq. *tom.* 2. *quæſt. reg. q.*16.*a.*1. & Thomas à Ieſu *loc. ſuprà cit.* 24

Quamuis, ſi timeat iudex, quod rei conſanguinei, amici, vel partiales graue damnum teſti, vel teſtibus reuelatis illaturi ſint, poſſit illos occultare; ſic DD. quos ſequitur Aldret. *de Relig. diſcipl. lib.*1.*c.*14.*n.*10.

Sextò, probationibus completis, debet iudex diligenter perpendere, an reus verè ſe defenderit, & teſtes ab ipſo producti certò probent, quod ille crimen ſibi impoſitum non commiſerit (ita vt credi poſſit eſſe innocens) 25

Digitized by Google

nocens)tunc debet illum abſoluere;ſic Doctores communiter,quos ſequitur Aldret.*vbi ſuprà c.16.n.2.* Si autem è contra videat, quod crimen ſit plenè probatum, & defenſiones pro reo productæ parum, vel nihil iuuent,tunc debet illum pro qualitate criminis condemnare. Aldret. *ibid. n.3.*

26 In quo caſu non eſt neceſſaria, nec iuſtè adhibetur tortura; quia tunc ceſſat torturæ finis,qui eſt,vt ſit in ſubſidium, ſeu ſuppleat defectum plenæ probationis. Nauarr. *in ſumm.c.18.n.59.* & alij, quos ſequitur Suar. *4.tom.de Relig.lib.10.c.12.n.33.*

27 Delictum autem intelligitur plenè probatum,quando ad minimum per duos teſtes oculares, conteſtes, & omni exceptione maiores (loquit enim Chriſtus Dominus: *In ore duorum, vel trium ſtet omne verbum*)teſtificatum eſt. Suarez *ibid.*

28 Teſtes oculares ſunt, qui oculis (idémque dicas de auditu,quando delictum,vt blaſphemia,auditu percipitur)delictum perceperunt.Franciſc.Aretin. *in Pract.criminal.c.2.de numero teſtium.*

29 Teſtes conteſtes ſunt,qui de eodem facto,'loco tempore, perſonis, aliiſque circumſtantiis ad facti ſubſtantiam pertinentibus deponunt. Thomas à Ieſu *vbi ſuprà c.7.n.11.*

30 Teſtes omni exceptione maiores ſunt, quibus nulla
poteſt opponi exceptio, per quam ipſorum fides diminuator:quapropter teſtes de auditu(niſi etiam illi,à qui-
bus audiſſe dicunt,idem deponant,ſintque ſimiliter om-
ni exceptione maiores) non faciunt plenam probatio-
31 nem;Item,& teſtes ſingulares (qui ſcilicet de diſtinctis
numero factis,vel de diſtinctis temporibus,aut locis de-
ponunt) neque etiam plenè probant; licèt, quando de
eadem delicti ſpecie deponunt, tametſi varient in cir-
cumſtantiis temporis, aut loci pluſquam ſemiplenam
probationem faciant,ſeu pluſquam ſemiplenè probent.
32 Teſtes non omni exceptione maiores, ſeu qui exce-
ptionem patiuntur, & per conſequens non plenè pro-
bant,ſunt inimici inimicitia non leui, ſed capitali (qua-
les rarò reperiuntur, & præſumuntur inter Regulares;
ita Doctores, quos ſequitur Portell. *in reſponſ. moral.*
33 *caſ.16.q.1.*) Item minores natu viginti annis. Item ho-
34 mines viles, infames, vel qui grauia delicta commiſe-
35 runt;niſi forſan fuerint emendati.Item furioſi,& amen-
36 tes. Item conſpirantes (qui ſcilicet ex pacto conuene-
runt,vt vnus accuſet,vel denunciet,alij autem teſtificen-
37 tur.Item qui in teſtificando ſunt varij,vel inconſtantes.
38 Item mulieres; quamuis inter Regulares admittantur
moniales(cùm probæ præſumantur) præſertim in deli-
ctis, quæ in monaſteriis committuntur; de quibus om-
nibus,quæ modò dicebam,videri poterunt,præter alios,
S.Thomas 2.2 *q.70.a.2.ad 2.* Sotus *de iuſt. & iur.lib.5.*
q.7.a.1. Nauarrus,Suarez,Aldrete,Franciſc.Aretinus,&
Thomas à Ieſu *in locis ſuprà citatis.*

39 Septimò (ſi delictum non ſit plenè probatum, & reus illud neget) vel tale delictum non eſt ex atrocioribus (quæ ſcilicet pœna corporali mortis, mutilationis, vel triremis,&c. puniri debent) & tunc reus puniri debet pœna graui,tametſi minori,quam ſi delictum plenè eſſet probatum; quia ſic æquitas iuſtitiæ, & rigor obſeruantiæ (præſertim regularis) requirit, ne ſub ſpe probationis infirmæ reddantur faciles homines, vel etiam regulares,ad delicta perpetranda.Suarez *tom.4.de Relig.lib.10.c.12.n.35.* qui rectè ſubdit, quod in hac via inquiſitionis quoad pœnam reo imponendam mitiùs agendum ſit,quàm in via accuſationis criminalis.

40 Si verò delictum ſit ex atrocioribus (quæ ſcilicet pœna mortis, mutilationis, vel triremis &c. in ſæculo puniuntur) & indicia ſint magna, quæ iudici ſuadeant, reum delictum,quod negat, commiſiſſe (ita vt ſemiplenè illud probatum ſit) & tunc reus ſubiici poteſt torturæ, ad finem, vt crimen fateatur.Suarez *vbi ſuprà,* & Aldret. *lib.1.de diſcipl.Relig c.17.*

Quod,ſi reus ſubiectus torturæ,adhuc in tortura delictum neget,abſolui debet; quia per torturam indicia purgauit.Suarez,& Aldret.*vbi ſuprà.* Si verò delictum 41
fateatur, adhuc requiritur, quod delicti confeſſionem extra torturam ratificet; quia, confeſſio facta in tormentis fragilis eſt,& incerta;ita Doctores,quos ſequitur Franciſcus Aretin. *in pract.crim.cap.12.de confeſſ.per tortur.* Vide etiam,quæ dicam *inf. à dubit.193* vbi etiam reperies, poſt quantum temporis dicta ratificatio facienda ſit, & quoties tortura ſit repetenda, ſi noluerit reus ratificare, quod in illa confeſſus eſt.

Octauò, debet iudex rectè perpendere, an reus ſit 42
plenè conuictus (ita vt certò conſtet, quod delictum
commiſerit.)Item,an indicia ſint leuia,vel grauia. Item,
an delictum ſit in damnum commune, an ſolum in
damnum tertiæ perſonæ particularis, vel ſolùm ipſius
ſolius delinquentis. Item, an delinquens ſit Prælatus 43
(cùm contra Prælatum, eo quod multorum calumniis
eſt expoſitus, maior probatio requiratur, quàm contra
alios.) Item debet rectè perpendere probationes,quali- 44
tates teſtium,defenſiones,excuſationes, exceptionéſque
rei,& alia huiuſmodi: & poſtea.cùm hæc omnia rectè
perpenderit)debet ferre definitiuam ſententiam contra
reum in ſcriptis,vel etiam (ſaltem inter Regulares)viua
voce (dummodò tamen ad illam audiendam reus citetur)& imponere illi pœnam tam iure communi,quàm iure particulari deſignatam. Videantur Doctores ſuprà citati,præcipuè Aldret.*lib.1.de Relig.diſcipl.c.18.& lib.2.c.1.*& Thomas à Ieſu *de viſit.reg.tract.3.c.14.*

PETITIO VII.

An iudex, ſi (poſtquam præter ordinem iuris crimen deprehendit, vel extorſit) reum condemnet, hæredibus rei ad reſtitutionem teneatur?

SVMMARIVM.

1 *Iudex abſque dubio tenetur, ſi condemnet reum non ſubditum,vel reum in crimine exempto:quia tunc manifeſtam ei iniuriam infert, ex qua naſcitur obligatio reſtituendi.*

2 *Iudex ad reſtitutionem etiam tenetur, licèt condemnet reum ſubditum, vel reum in crimine non exempto ſi eum condemnet ex priuata ſcientia, vel ex cognitione per iniuriam extorta;quia quando condemnat ex ſcientia priuata infert iniuriam reo,tanquam iudex non competens.*

3 *Iudex quod crimen extorqueat per iniuriam multis modis contingere poteſt, ſicque quod confeſſio ſit nulla. Primò, ſi nulla præcedente infamia, vel denunciatione iuridica à ſe ipſo inquiſitionem incipiat.*

4 *Secundò, ſi reum à loco immuni contra ius extraxerit; quia tunc non poterit, niſi priùs reum in dictum locum reſtituat,contra illum progredi.*

5 *Tertiò, ſi tormentis,vel tormentorum metu à reo confeſſionem elicuerit.*

6 *Quartò, ſi,extantibus quidem indiciis ad torturam, tamen reus non potuerit iuridicè torqueri ob dignitatem, vel ætatem grauem, &c.*

7 *Quintò, ſi dolo, v. g. Impunitatem promittendo, induxerit reum ad confeſſionem; quia dolus æque ac metus iniuriam infert.*

8 *Reus tamen in his, & ſimilibus caſibus non tenetur ad reſtitutionem Primò,ſi poterat ex aliis rationibus reum iuridicè condemnare, &c.*

9 *Secundò, ſi iudex ſolùm contra iuris ordinem deliquerit in aliquo puncto, in quo Princeps ſupremus, ſi de cauſa illa cognouiſſet, ſic potuiſſet procedere.*

10 *Iudex quotieſcumque contra iuris ordinem procedenda f.cit,*

facit, quod reus crimen confiteatur, curare debet, ne reo exinde damnum ſequatur.

11 *Princeps ſupremus, ſi detecto iam crimine iubeat, reum condemnari, poteſt iudex inferior obedire; quia crimine iuridicè detecto, poteſt id Princeps ſupremus ad publicum bonum.*

12 *Priuatus ſi per iniuriam extorſiſſet ab aliquo confeſſionem criminis occulti, & illud patefaceret, poſſet iudex contra talem procedere.*

13 *Iudex inferior ad reſtitutionem non tenetur ex eo, quia reum condemnat mandato Principis, tenetur tamen ſi huic neceſſitati condemnandi cauſam dederit per iniuriam.*

14 *Inferior iudex non tenetur ad reſtitutionem, quamuis condemnet reum non ſubditum, vel reum in crimine exempto, ſi proprius iudex, qui legitimè poterat condemnare, ratum habeat, ſeu approbet factum ipſum.*

15 *Habens poteſtatem confiſcandi, & auferendi omnia bona rei ob crimen à reo commiſſum, poteſt veluti compenſando liberare ab omni obligatione reſtitutionis eum, qui bona illa per iniuriam abſtulerit, vel vaſtauerit.*

16 *Limita prædicta, in caſu quo iudex proprius poterat reum condemnare; quia ſi non poterat, neque poteſt obligationem damni condonare.*

1 SVppono, quod abſque dubio teneatur, ſi condemnet reum non ſubditum, vel ſi condemnet reum in crimine exempto; quia tunc iudex (cùm reum, licèt reus morte dignus ſit, puniendi poteſtatem non habeat) manifeſtam ei iniuriam infert; at ex iniuria, ſi ex ea damnum ſequatur, naſcitur obligatio reſtituendi; ergo, &c. Hoc ſuppoſito,

2 Reſpondetur, quod ad reſtitutionem etiam teneatur, licèt condemnet reum ſubditum, vel reum in crimine non exempto, ſi eum condemnet ex priuata ſcientia, vel ex cognitione per iniuriam extorta. Sotus *de ſecreto membr. 3. q. 1. concl. 5.* Nauarr. *c. 18. n. 59.* & alij communiter.

Probatur; quia quando condemnat ex ſcientia priuata infert iniuriam reo, tanquam iudex non competens: nam, cùm tunc non procedat ex publica ſcientia, non poteſt in eum exercere publicam iudicis authoritatem, iuxta ea, quæ dicam *infrà dubitat. 198. ſect. 10. corollar. 3.* Quando autem extorquet crimen per iniuriam, dat iniuſtè cauſam damni: ergo tenetur ad reparationem damni, quod ſequitur ex illa cognitione extortam per iniuriam; quemadmodum, ſi quis per iniuriam occultum crimen alterius detegeret (vnde contingeret illum condemnari) teneretur ad reparationem damni; quia per iniuriam dedit cauſam damni.

3 Cæterùm multis modis contingere poteſt, quod iudex extorqueat crimen per iniuriam; ſicque confeſſio rei ſit nulla, illiúſque condemnatio non poſſit ſequi.

Primò, ſi Iudex, nulla præcedente infamia, vel denunciatione iuridica, quæ viam inquiſitionis aperiat, à ſe ipſo inquiſitionem incipiat, iuxta ea, quæ dicebam *ſuprà petit. 3. & petit. 4. in primo Aduertendo.*

4 Secundò, ſi reum è loco immuni contra ius extraxerit; quia tunc non poteſt iudex, niſi priùs reum in dictum locum reſtituat, vlteriùs contra illum progredi, adeò, quod ſi progrediatur, acta ſint nulla; quo tamen priuilegio non fruuntur hæretici, committentes crimen læſæ maieſtatis in perſonam Principis, aſſaſſini, proditoriè occidentes, latrones publici, agrorum populatores nocturni, qui in Eccleſia, vel in cæmeterio occidunt, vel mutilant, &c. iuxta illa, quæ dicebam *in tract. de immunit. & iuriſd. Eccleſ. c. 16.*

5 Tertiò, ſi tormentis, vel tormentorum metu (cùm tamen non eſſent indicia ad torquendum ſufficientia) à reo confeſſionem elicuerit. Non obſtat, quod confeſſio poſtea, etiam diebus ſequentibus, ratificata fuerit; quia & hæc ratificatio eſt ex cauſa iniurioſa præcedente, ac proinde eſt inualida, & nulla, iuxta Textum *in l. penult. ff. de quæſtionib. & in l. Non dubium, Cod. de legibus.*

Quartò, ſi fuerint quidem indicia ad torturam, tamen reus non potuerit iuridicè torqueri ob dignitatem, vel ætatem grandæuam, &c. quia & in hoc caſu etiam iudex extorquet crimen occultum per iniuriam; ſic DD. communiter, quos ſequitur Gomez *c. 13. n. 4.* 6

Quintò, ſi dolo (v.g. impunitatem promittendo) induxerit reum ad confeſſionem; quia & dolus æque ac metus iniuriam infert. Gomez *c. 12. n. 6.* & Clarus *q. 55. verb. circa ſecundum.* & alij paſſim. 7

In his tamen, & ſimilibus caſibus iudex non tenetur ad reſtitutionem. 8

Primò, ſi poterat ex aliis rationibus reum iuridicè condemnare; quia tunc iudex (cùm idem damnum reo alia ratione iuſte inferre potuiſſet, ſolùm infert iniuriam quoad modum inferendi damnum: ergo non tenetur quoad ſubſtantiam damni.

Confirmatur; quia ſi illi iudex reſtitueret, quidquid abſtulit, eidem poſſet alia ratione illud ipſum auferre; ergo reſtitutio nullius momenti eſſet.

Secundò, ſi iudex ſolùm contra iuris ordinem deliquerit in aliquo puncto, in quo Princeps ſupremus poterat diſpenſare (ita vt ipſemet Princeps ſupremus, ſi de cauſa illa cognouiſſet, ſic potuiſſet procedere, vt ſi, v.g. reus fuerit vir in dignitate conſtitutus, miles, vel quis alius ætate grandæuus) quia tunc Princeps ſupremus (cùm poſſit eius factum approbare) poterit iudici, veluti compenſando, reſtitutionem remittere, ſeu condonare. 9

Quotieſcumque igitur iudex, contra iuris ordinem procedendo, facit, quod reus crimen confiteatur, curare debet, ne reo exinde damnum ſequatur; alioquin (niſi ratione ſupradicta aliqua excuſetur) ad reſtitutionem tenebitur. 10

An autem, ſi Princeps ſupremus, detecto iam crimine, iubeat reum condemnari, poſſit iudex inferior obedire? 11

Reſpondetur affirmatiuè; quia hoc ipſo, quod crimen in iudicio detectum eſt abſque iniuria (quæ à Principe proceſſerit, & excepto caſu reuelatæ confeſſionis) habet Princeps (præſertim ſi bonum publicum ita poſtulet, vt ſi crimen ſit atrox) ius iuridice procedendi contra criminoſum confeſſum (cùm, etſi ex tali confeſſione non poſſet reus, eo quod non videatur ſatis conſtare de crimine, immediate condemnari, tamen ſit, ſi Princeps voluerit, indicium ad inquirendum.) Ergo, &c.

Confirmatur; quia ſi priuatus per iniuriam extorſiſſet ab aliquo confeſſionem criminis occulti, & illud patefaceret, poſſet iudex contra talem procedere (licèt enim per iniuriam crimen patefactum ſit, id tamen factum non eſt per ipſum iudicem, neque ipſius conſenſu) Ergo ſimiliter ſi iudex inferior per iniuriam extorſiſſet contra iuris ordinem confeſſionem criminis in iudicio, poſſet Princeps (qui in hanc iniuriam non conſenſit) contra talem procedere; ſicque ſi poteſt ipſe Princeps, procedere, poteſt etiam alteri (ac proinde etiam illi ipſi iudici, per quem patefactum eſt crimen) cauſæ cognitionem committere; in quo tamen caſu iudex, qui crimen per iniuriam extorſit (niſi vel alia ratione potuiſſet iuſtè contra reum procedere, ſine ratione illius extortæ confeſſionis, vel Princeps ſupremus poſſit, veluti compenſando, condonare, & condonet) ad reſtitutionem tenebitur. 12

Non obſtat, ſi dicas: Poteſt iudex inferior reum condemnare mandato Principis: ergo ad reſtitutionem non tenetur. 13

Reſpondetur enim: diſtinguo conſequens: ad reſtitutionem non tenetur ex eo, quia reum condemnat mandato Principis, concedo: Ad reſtitutionem non tenetur ex eo, quia huic neceſſitati condemnandi cauſam

dedit per iniuriam, nego. Quemadmodum, ſi ipſe ſolus inferior iudex crimen ſciens diuulgaret, peccaret contra iuſtitiam infamando occultum criminoſum, crimine tamen diuulgato, poſſet ex officio, tanquam iudex, contra illum procedere; nihilominus ad reſtitutionem teneretur de damno inde ſecuto (cui per iniuriam cauſam dedit) ſicut & teneretur quicumque alius, qui idem fecerit.

14 Ex dictis ſequitur, quod ad reſtitutionem non teneatur inferior iudex (quamuis condemnet reum non ſubditum, vel reum in crimine exempto) ſi proprius iudex, qui legitimè poterat reum condemnare, ratum habeat, ſeu approbet factum ipſius; quia hoc ipſo, quod iudex proprius ratum habet, ſeu approbat iudicium alterius, vult illud ex hoc tempore, tanquam à ſe factum, cenſeri: ergo liberat illum ab omni obligatione reſtitutionis: ſicut enim proprius index poterat reum, ſi ad ipſum miſſus fuiſſet, per ſe condemnare, ſic poterat etiam alteri cauſæ cognitionem permittere, & factum alterius, quoad ſubſtantiam operis, ratum habere, ſeu approbare; & conſequenter reſtitutionis obligationem ex defectu debitæ poteſtatis ortam, veluti compenſando, condonare.

15 Confirmatur: quia qui habet poteſtatem confiſcandi, & auferendi omnia bona rei ob crimen à reo commiſſum, poteſt, veluti compenſando, liberare ab omni obligatione reſtitutionis eum, qui bona illa per iniuriam abſtulerit, vel vaſtauerit: ergo ſic & in caſu noſtro.

16 Hæc tamen, quæ dixi, intellige in caſu, quo iudex proprius poterat reum condemnare, quia ſi non poterat, non poteſt etiam obligationem damni ſarciendi (quod ab altero per iniquam condemnationem eſt illatum) veluti compenſando, condonare; quia tunc iudex proprius cùm in reum non habeat ius puniendi, neque in reum habebit, vel per ſe, vel per alterum ius vllum compenſandi.

COROLLARIVM I.

An rata debeat eſſe rei confeſſio, quam iudex per fictam immunitatis promiſſionem, vel aliam ſimulationem extorſit, ita vt ſecundùm talem confeſſionem reus damnari poſſit?

SVMMARIVM.

1 *Reus confeſſus per fictam immunitatis promiſſionem, vel aliam ſimulationem, quamuis ſi intellecta fraude, confeſſionem non retractet, ſed vltrò in ea perſiſtat, ſciens etiam habere ſe ius eam reuocandi, condemnari non poteſt, ſi res aliter ſe habeat: quia ſi examinatio iudicis iuſta, & legitima non eſt, neque confeſſio rei rata, & iuridica erit.*

2 *Promiſſiones callidæ, vel fictæ, ſeu æquiuocationes ſi extra iudicium non tolerantur in mutuis hominum commerciis, ac pactis, eo quod tolleretur commercium, ac fides humana, multò minus tolerabuntur in iudicio, vbi nihil niſi ſanctum, iuſtum, & ſincerum eſſe debet.*

3 *Reus poſtea re comperta, iuſtum, ac probabilem errorem allegare, atque priorem confeſſionem retractare poſſet.*

4 *Iudex non potuit Legibus, & Reipublicæ præiudicare, ſi commiſſum crimen ſecundùm ordinem iuris, ſeu modo legitimo cognitum fuerit. Secùs ſi è contra.*

RESpondent (quamuis, ſi reus, intellecta fraude, confeſſionem non retractet, ſed vltrò in ea perſiſtat, ſciens etiam, habere ſe ius eam reuocandi, ſecundùm talem confeſſionem damnari poſſit, ex Claro §. *finali*, q. 55. Couarr. 1. *reſol. cap.* 2. *n.* 16 Menochius *de arbitrar. quæſt. caſ.* 367. Martinus del Rio *lib.* 5. *diſquiſit. ſect.* 10. *concl.* 2. & 3. Binsfeld. *de confeſſ. malef. membr.* 2. *concl.* 7. *dub.* 3. & aliis.) Secùs tamen dicendum eſt, ſi res aliter ſe habeat. Andreas Facchinæus *lib.* 9 *controuerſ. cap.* 61. Clarus, Couarruuias, Menochius, & Binsfeldius *in locis ſuprà cit.* contra Cynum *in l. Præſenti, Cod. de his qui ad Eccleſ. confug.* Felinum *in cap. Afferte de præſumpt.* & alios. 1

Probatur; quia ſi examinatio iudicis iuſta, & legitima non eſt, neque confeſſio rei rata, & iuridica erit, ita vt per eam reus condemnari poſſit: at examinatio iudicis facta per mendacium, dolum, vel ſimulationem iuſta, & legitima non eſt: ergo, &c. Maior patet. Minor probatur; quia iudex ius per mendacium, dolum, vel ſimulationem à reo confeſſionem extorquendi non habet: ſi enim huiuſmodi callidæ, vel fictæ promiſſiones, 2 ſeu æquiuocationes extra iudicium non tolerantur in mutuis hominum commerciis, ac pactis eo quod tolleretur commercium, & fides humana; multò minùs tolerabuntur in iudicio, vbi nihil, niſi ſanctum, iuſtum, & ſincerum eſſe debet.

Accedit, quòd meritò reus, poſtea, re comperta, iuſtum, ac probabilem errorem allegare, atque priorem confeſſionem retractare poſſet, aſſerendo, quod crimen confeſſus ſit, non omninò ſpontè, neque quod verè illud commiſerit, ſed eo quod confeſſionem illam, per quam tunc à moleſtiis, & vexationibus iudicis liberaretur vtilem ſibi fore, arbitratus fuerit. 3

Non obſtat, ſi cum Aduerſariis dicas: iudex per promiſſionem immunitatis, ſeu fictè, ſeu ex animo factam non potuit Legibus, & Reipublicæ præiudicare: Ergo. 4

Reſpondetur enim cum Couarruuia *loco ſuprà cit.* id verum eſſe, ſi commiſſum crimen ſecundùm ordinem iuris, ſeu modo legitimo cognitum fuerit: ſecùs, ſi contra ordinem iuris, & modo illegitimo; quia tunc cùm eiuſmodi non iuridicæ cognitionis nulla ratio habeatur, nihil iuri publico prorſus adimitur.

COROLLARIVM II.

An, & quam immunitatem reo præſtet ſaluus conductus, ſeu publica fides, & ſecuritas eundi ad certum locum, & exinde redeundi?

SVMMARIVM.

1 *Saluus conductus dupliciter dari poteſt, Primò in forma iuris communis, ita vt reus ſolus contra omnem vim iniuſtam defendatur, ſaluâ tamen iuſtitia, vel iuris executione.*

2 *Secundò in forma iuris ſpecialis, ſeu cum derogatione etiam iuris communis, ita vt promittatur alicui ſecuritas contra omnem vim etiam alioquin iuſtam, ſaltem in illa cauſa, de qua agitur.*

REſpondetur: de hac re vide, quæ dicebam *ſuprà dubit.* 154. *ſect.* 4. vbi aduertebam, quod ſaluus conductus dupliciter dari poſſit.

Primò, in forma iuris communis, ita vt reus ſolùm 1 contra omnem vim iniuſtam defendatur, ſaluâ tamen iuſtitiâ, ſeu iuris executione, quæ, non obſtante illo ſaluo conductu, fieri poſſit; quomodo Patres Concilij Conſtantienſis *ſeſſ.* 6. ſaluum conductum conceſſerunt Hieronymo Pragenſi.

Secundò,

Digitized by Google

2 Secundò, in forma iuris ſpecialis,ſeu cum derogatione etiam iuris communis, ita vt promittatur alicui ſecuritas contra omnem vim, etiam alioquin iuſtam, ſaltem in illa cauſa, de qua agitur: quomodo Patres Concilij Tridentini poſt ſeſſionem xv. ſaluum conductum promiſerunt Germanis omnibus, etiam hæreticis. Videantur,quæ dicebam *ſuprà Dubit.* Videantur etiam Myſſingerus *lib.1.obſeru.72.* Gregorius de Magalottis *tom.11.tract. iur. part.1 col.231.* Becanus *tom.2. c.16 q.6.* & Farinacius *in pract.crim.q.29.*

PETITIO. VIII.

An iudex teneatur ferre ſententiam ſecundùm probationes publicas; quamuis ipſe priuata ſcientia, veritatem in contrarium eſſe certò nouerit?

SVMMARIVM.

1 *Iudex tenetur ferre ſententiam ſecundùm probationes publicas,quamuis ipſe priuata ſcientia veritatem eſſe in contrarium certò nouerit: ita vt non poſſit abſoluere innocentem, quamdiu ille ſecundùm probationes publicas nocens apparet.*

2 *Iudex bonus nihil ex arbitrio ſuo facit, & domeſtica propoſito voluntatis, ſed iuxta leges, & iura pronunciat.*

3 *Iudici iure gentium iudicandi poteſtas tali conditione collata eſt, vt ea non niſi ſecundùm publicas probationes vtatur.*

4 *Excipe,ſi reus ſit notorius, quia in notoriis iuris ordo plerumque non requiritur.*

5 *Excipe ſecundò, ſi Princeps ſupremus in aliquo caſu de medio tollat crimineſum, cuius crimen præſertim atrox certè nouit commiſſum eſſe, vel plenè probari poſſe quamuis ob aliquam cauſam rationabilem probatum non ſit.*

6 *Iudex etiam in cauſis ciuilibus, & minoribus criminalibus debet ſecundùm probationes publicas ferre ſententiam,& condemnare accuſatum: quia Reſpublica ex graui, ſeu rationabili cauſa poteſt diſponere de bonis ſubditorum.*

7 *Condemnatus per ſententiam ita materialiter iniuſtam,reipſa, & in conſcientia non priuatur dominio propriorum bonorum, ideoque ius habet ea recuperandi à poſſeſſore.*

8 *Iudex in nullo caſu poteſt hominem ſecundùm probationes publicas conuictum ad mortem condemnare, ſi priuata ſcientia innocentiam illius certò nouerit: quamuis ſententia aliorum communis eſt in contrarium.*

9 *Occidere hominem innocentem, niſi Deus, qui dominus eſt vniuerſorum ſic iubeat,eſt per ſe,& intrinſecè malum ſicut fornicari,ita Communitas,vel ius Gentium neque vult, neque poteſt iudici dare poteſtatem,vt hominem, quem certò nouit eſſe innocentem, ad mortem condemnet.*

10 *Non obſtat,quod Eccleſia,& quæuis Communitas velit,vt iudex in publicis iudiciis, etiam grauioribus ſeu criminalibus ſecundùm probationes publicas procedat: quia ſic vult, quatenus nitantur veritati.*

11 *Non obſtat,quod Eccleſia,& quæuis Communitas velit, vt iudex in aliis publicis iudiciis inferioribus ſecundùm probationes publicas procedat, non ex præſumptione, ſed ſine præſumptione, ſicque ſimpliciter, & abſolutè: quia de bonis ſubditorum ad communem vtilitatem diſponere poteſt, non ſic de vita.*

12 *Miniſter iuſtitiæ, ſeu carnifex neque poteſt mortis ſententiam exequi in reum condemnatum, quem priuatim nouit eſſe innocentem; non tamen reus innocens licitè poteſt ad ſe defendendum poteſtati publicæ reſiſtere.*

RESpondetur affirmatiuè; ita vt non poſſit abſol- 1
uere innocentem, quamdiu ille ſecundùm probationes publicas nocens apparet; neque poſſit condemnare reum, priuſquam vel per legitimas probationes conuictus, vel ſponte in iudicio crimen ſuum confeſſus fuerit; quamuis iudex priuata ſcientia,illum nocentem eſſe certò ſciuerit.S.Thomas 2.2.*q.67.a.2.*Caietan. *ibid.* Nauarrus *in ſumm.c.25.n.9.*Couarruuias *lib.1 reſolut. c.1.* & alij paſſim.

Probatur auctoritate ex Textu *in l.illicitas,§.veritas* 2
ff.de offic.Præſid.& in c.iudicet 3.q.7. Ibi: [Bonus iudex nihil ex arbitrio ſuo facit, & domeſticæ propoſito voluntatis,ſed iuxta leges,& iura pronunciat.]

Probatur ſecundò, ratione; quia iure gentium iu- 3
dicandi poteſtas tali conditione iudici collata eſt,vt ea non niſi ſecundùm probationes publicas vtatur; cùm ſic quammaximè Reipublicæ interſit,ne alioquin,prætextu priuatæ ſcientiæ, publica iudicia ab improbis iudicibus peruertantur.

Excipe, ſi reus ſit notorius; quia in notoriis iuris 4
ordo plerumque non requiritur: vnde fures,& latrones in flagranti crimine deprehenſi,ſine alio proceſſu iudiciali, ſtatim damnati ſolent.

Excipe ſecundò, ſi Princeps ſupremus in aliquo ca- 5
ſu de medio tollat criminoſum,cuius crimen,præſertim atrox, certò nouit commiſſum eſſe, vel plenè probari poſſe; quamuis ob aliquam cauſam rationabilem(præſertim ſi malum à criminoſo in futurum etiam timeatur) publicè probatum non fuerit:expedit tamen, vt Princeps in hoc caſu ad impediendam populi querelam, ipſi populo,expoſita cauſa ſufficientis notitiæ ſuæ particularis ſatisfaciat aliquo modo. Videatur Couarruu. *cit. c.1.n.7. circa fin.* & Gutier. *lib.2.canonic.quæſt.c.29. num.17.*

Et, quod dixi,adeò verum eſt, vt etiam in cauſis ci- 6
uilibus, & minoribus criminalibus (in quibus de pœna pecuniaria tractatur) debeat iudex ſecundùm probationes publicas ferre ſententiam, & condemnare accuſatum, quem ipſe priuata ſcientia certò ſcit,innocentem eſſe; ſi innocentiam illius non poſſit demonſtrare, ſic Doctores communiter, &

Probatur; quia Reſpublica ex graui, ſeu rationabili cauſa poteſt diſponere de bonis ſubditorum, ea ab vno ad alterum transferendo,v.g.per vſucapionem,vel præſcriptionem (cùm plurimùm interſit Reipublicæ, quod lites non multiplicentur.)Ergo à pari ſic & in caſo noſtro, (cùm plurimum etiam Reipublicæ interſit, quod ſecundùm approbationes,ſeu allegationes publicas iudicia terminentur ob rationem, quam iam *ſuprà* dicebam.)

Quamuis ſatis probabiliter Sotus *de iuſt. lib.3. qu.4.* 7
*a.5.*Aragonius 2.2.*q.60.a.5.* & alij teneant, quod condemnatus per ſententiam ita materialiter iniuſtam, reipſa, & in conſcientia non priuetur dominio propriorum bonorum: ideoque ius habeat(ſi ſcandalum abſit) ea recuperandi à poſſeſſore; cùm non videatur mens Reipublicæ eſſe, quod per ſententiam (quæ falſis probationibus nititur) rerum ſuarum dominio priuentur; quandoquidem ſic abſque neceſſitate calumniatoribus fauorem præſtaret: quapropter ſubdit Sotus *loc. ſuprà cit.*quod ſententia iniuſta materialiter ius neque aufert, neque confert; ideoque ſi ille, cui ſolutio facta eſt, vel illius hæres poſtea errorem, qui interfuit, cognoſcat, in conſcientia teneatur ad reſtitutionem; quia ſententia iudicis fundata erat in falſa præſumptione; Præſumptio autem debet ſemper cedere, veritati.

8 Cæterùm in nullo caſu iudex poteſt hominem, ſecundùm probationes publicas conuictum, ad mortem condemnare, ſi priuata ſcientia innocentiam illius certò nouerit. Lytanus *in c.23.Exodi.* Adrianus *quodlib.6. a.3.* Angelus *verbo iudicare num.7.* Roſella *verbo Iudex n.16.* Sà *eodem verbo n.13.* Abbas *in c.Super quæſtionum, § quia verò de offic.delegat.* & Petrus Nauarra *de reſtit. lib 2.c.3.n.161.* (quamuis, vt fateat, ſententia communis aliorum ſit in contrarium.

9 Probatur; quia hominem innocentem occidere (niſi Deus, qui dominus eſt vniuerſorum, ſic iubeat) eſt per ſe, & intrinſecè malum, ſicut fornicari; ergo (quemadmodum iudex matrimonium, quod ſecundùm allegationes, ſeu probationes publicas validum apparet, ipſe verò illud inualidum eſſe priuatim certò nouit, nullo modo poteſt præcipere, vel ſuadere homini, vt coniugi putatiuo carnaliter adhæreat; cùm hæc ſit copula intrinſecè mala, cuius poteſtatem Eccleſia nemini vult, aut poteſt dare) ita a pari communitas, vel ius gentium neque vult, neque poteſt iudici dare poteſtatem, vt hominem, quem certò nouit eſſe innocentem, ad mortem condemnet.

10 Non obſtat, quod Eccleſia, & quæuis communitas velit, vt iudex in publicis iudiciis (etiam grauioribus, ſeu criminalibus) ſecundùm probationes publicas procedat; quia ſic vult ex præſumptione, quod prædictæ probationes publicæ ſint veræ, ſed ſi contrarium iudex certò nouerit, locus non poteſt eſſe præſumptioni.

11 Neque obſtat, quod Eccleſia, & quæuis Communitas velit, vt iudex in aliis publicis iudiciis inferioribus ſecundùm probationes publicas procedat, non ex præſumptione, ſed ſine præſumptione, ſicque ſimpliciter, & abſolutè; quia ex dictis Reſpublica de aliis bonis ad vitam, & corpus hominis inferioribus ob bonum publicum ex cauſa rationabili diſponere poteſt, non ſic de vita, & corpore hominis; & prætetea non eſt per ſe, & intrinſecè malum, hominem bonis ad vitam, & corpus inferioribus priuare, ſicut eſt per ſe, & intrinſecè malum, hominem vita (niſi Deus iubeat) ſpoliare.

12 Hinc ſequitur, quod neque Miniſter iuſtitiæ, ſeu carnifex poſſit mortis ſententiam exequi in reum condemnatum, quem priuatim certò nouit eſſe innocentem; non tamen hinc inferas, quod ipſe etiam reus innocens, ſecundùm probationes publicas condemnatus, licitè poſſit ad ſe defendendum publicæ poteſtati reſiſtere; quia id, ſi ipſius innocentia publicè nota non ſit, ſine ſcandalo, præſtare vix, ac ne vix quidem poteſt. Couarruuias *lib.1.reſol.c.2.n.13.* Suarez *de legib.lib.5.c.10.n.30.* & alij communiter.

PETITIO IX.

An ſententia in cauſa, ſiue ciuili, ſiue criminali, per errorem facti lata, poſtea reſcindi debeat?

SVMMARIVM.

1 *Sententia in cauſa ſiue ciuili, ſiue criminali per errorem facti lata, poſtea reſcindi debet.*

2 *Reſtitutio contra ſententiam latam ordinariè fieri non poteſt, ſi poſtquam tranſit in rem iudicatam, noua teſtimonia, vel inſtrumenta reperiantur.*

3 *Excipe ſi cauſa ſit publica, quia tunc concedi ſolet reuiſio ob teſtimonia, vel ob inſtrumenta de nouo iam reperta, ac reſtitutio illius in integrum.*

4 *Idem dic, ſi cauſa ad minorem natu, vel ad Eccleſiam pertineat.*

Reſpondetur affirmatiuè; ita vt (ſi repetiatur, quod ob falſas teſtium probationes, vel iuramentorum productiones ſententia lata ſit) condemnatus, ſententia reſciſſa, in integrum reſtitui debeat: *l.1. C.ſi ex falſis inſtrumentis, & l.Diuus, ff.de re iud.* & docent communiter Doctores. 1

At (ſi poſt latam ſententiam, quæ tranſiit in rem iudicatam noua teſtimonia, vel inſtrumenta reperiantur) ordinariè fieri non poteſt reſtitutio contra ſententiam latam: *l. Imperatores, ff. de re iudic.* Recurri tamen poterit ad Principem, qui cauſæ circumſtantiis inſpectis, iubere poteſt, quod ea iterum in iudicium deducatur, &, ſi conſiſtent, quod ob ignorantiam facti lata fuerit, per reſtitutionem in integrum reſcindatur: ſic Doctores, quos ſequitur Molina *de iuſt.tom.2. diſp.568.* 2

Dixi, quod ordinariè fieri non poteſt reſtitutio contra ſententiam latam (in caſu ſcilicet, de quo ſuprà dicebam) quia excipitur, ſi cauſa ſit publica, verbi gratiâ, ad fiſcum pertinens; tunc enim ob teſtimonia, vel ob inſtrumenta de nouo iam reperta concedi ſolet reuiſio, ac reſtitutio illius in integrum, *citata lege Imperatores*, vbi cum Gloſſa communiter Doctores idem ſentiunt, ſi cauſa ad minorem natu, vel ad Eccleſiam pertineat. 3 4

PETITIO X.

Ad quid iudex, ſi malè contra leges publicas ſententiam tulit, teneatur?

SVMMARIVM.

1 *Iudex ſi per dolum, v. g. pecunia corruptus, malè contra leges publicas ſententiam tulerit, tenetur parti læſæ de omni damno.*

2 *Iudex ſi ſine dolo per imperitiam malè contra leges publicas ſententiam tulerit, tenetur parti læſæ etiam ex quaſi delicto de damno: quapropter imperitè iudicando dicitur, litem ſuam facere.*

3 *Idque locum habet in arbitro, quia arbitria ad iudiciorum formam redacta ſunt.*

4 *Iudex ſi alioquin non impeditus, ſed ad tale munus idoneus, eam, quam moraliter debet, diligentiam adhibeat, ſi ex humana fragilitate, vel obliuione inter iudicandum erret, de damno non tenetur; quia iniuriam formalem non intulit; debet tamen ſententiam, ſi commodè poteſt, & ſine graui ſuo damno retractare.*

5 *Id tamen locum non habet ſi ſententia ipſo iure ſit nulla.*

Reſpondetur: ſi iudex per dolum, verbi gratiâ, pecunia corruptus, malè contra leges publicas ſententiam tulit, tenetur parti læſæ de omni damno: *l.ſi filiusfamilias, ff.de iudic.* & prætetea amiſsâ dignitate, efficitur infamis: *l. vlt.Cod.de pœn. ind.* qui malè iudicauit. 1

Si verò iudex ſine dolo, per imperitiam, malè contra leges publicas iudicauit, tenetur etiam ex quaſi delicto parti læſæ de damno; ſicuti vir prudens, cauſæ qualitate inſpecta, diiudicans, arbitratus fuerit; quapropter iudex, imperitè iudicando, dicitur litem ſuam facere, ſcilicet damnum læſæ partis in ſe transferre: *l.vlt.ff.de var. & extraordin.cognit. l.ex maleficiis, §.ſi iudex, ff.de action.& oblig.& inſt.de oblig.ex quaſi delicto in princ.* 2

Idque locum habet in arbitro; quia arbitria ad iudiciorum formam redacta ſunt: *lege prima, ff.de arbitr.* Item locum etiam habet in Tabellione, ſi ſcilicet malè, 3

malè, inſtrumenta confecerit, vel ſi malè teſtium probationes exceperit; quia ex regula iuris 174. *ff.* Imperitia culpæ comparatur, præſertim in iis, qui acceptando officium, hoc ipſo ſe talis officij peritos profitentur.

4 At, ſi Iudex, alioquin non imperitus, ſed ad tale munus idoneus, eam quam moraliter debet, diligentiam adhibeat, tamen ex humana fragilitate, vel obliuione inter iudicandum erret, de damno non tenetur; quia iniuriam formalem non intulit, neque, vt ſuppono, aliquid commodi ex tali ſententia à parte læſa recepit; ergò ex neutro capite tenetur; nec ſcilicet ratione rei acceptæ, nec etiam ratione iniuſtæ acceptionis, ſeu læſionis.

Cæterùm, quia tamen Iudex cauſa fuit, vt damnum, ſaltèm materialiter iniuſtum, parti læſæ inferretur, debet ſententiam, ſi ſine graui ſuo incommodo poſſit, retractare; ſuadendo v.g. parti læſæ, quod poſtulet reuiſionem cauſæ; quin & ipſemet Iudex, ſi fuerit ordinarius, poterit ſententiam ſuam, quam malè contra leges publicas tulit, tanquam irritam, reuocare, *Argumento l. ſi præſes Cod. quomodo & quando Index, &c. & l. ſi Accuſatoribus Cod. de Accuſat.* iuncta gloſſa *verb. eundem*, & tradunt etiam Innocentius *in c. 1. de re iudicata.* Abbas *in c. Qualiter 1. de Accuſation. num. 6. & in c. fraternitatis de frigid. num. 18.* vbi ait, quod (licet ſententia iniuſte lata, niſi ab ea appelle-

5 tur, tranſeat in rem iudicatam, eique, pro quo iudicatum fuit, acquiratur actio in factum, iuxta Textum *in l. Cum prolatis ff. de re iudic.*) id locum tamen non habeat, ſi ſententia ipſo iure ſit nulla, ſcilicet manifeſtè contra leges publicas lata, ſicuti conſtat *ex l. ſi cum inter Cod. quand prouoc. non eſt neceſſ.*

PETITIO XI.

An quis poſſit eſſe Iudex in propria cauſa?

SVMMARIVM.

1 *Nemo poteſt eſſe Iudex in propria cauſa; quia Iudex debet eſſe medius, & veluti diremptor inter Partes.*

2 *Excipe, niſi ſit Princeps, ſeu Iudex ſupremus in ordine ad ſubditos ſuos; quia tunc poteſt cum Conſiliariis ſuis agnoſcere, & definire litem, ſeu cauſam, niſi aliud in conſtitutionibus Regni receptum fuerit.*

3 *Excipe ſecundò, niſi Iudex notoriè ratione publici officij ſui iniuriam paſſus fuerit; quia tunc poteſt ſine alio iuris proceſſu reum in continenti punire, ad hoc vt iuriſdictio, & poteſtas ſua defenſa permaneat.*

4 *Excipe tertiò, quod Iudex à parte requiſitus, ſi dubitetur an cognoſcendi, & iudicandi poteſtatem habeat, id ipſum antè omnia diſcernere poteſt.*

5 *Quod intellige, ſi dubium ſit rationale; ſecùs ſi conſtet quod quis à iuriſdictione citantis exemptus ſit.*

6 *Excipe quartò, quod Prælatus eſſe poteſt Iudex in cauſa ſuæ Eccleſiæ Cathedralis; ſicut Parochus poteſt eſſe teſtis in cauſa ſuæ Eccleſiæ Parochialis, & Religioſus in cauſa ſui Monaſtery.*

7 *Quod nemo in propria cauſa Iudex eſſe debeat intelligendum eſt, nè id directè fiat in propriam vtilitatem ferendo ſententiam: quamuis Iudex Ordinarius poſſit id ipſum cognoſcere, eoque dubio affirmatiuè reſoluto, ad cauſæ principalis determinationem procedere.*

8 *Epiſcopus, qui in ſui electione capitulo iuranit, poteſt poſt electionem cognoſcere de valore ſui iuramenti cum conſilio prudentum, & declarare quo-*

vſque eius ius ſe extendat.

9 *Iudex ſi à parte contendente tanquam ſuſpectus recuſetur, iuſtitiam huius recuſationis cognoſcere non poteſt, ſed à cauſa ſuperſedere debet.*

Reſpondetur negatiuè: eſt communis ſententia Doctorum *ex l. vnica Cod. nequis in ſua cauſa iudicet*; & 1

Probatur; quia Iudex (præterquàm quod ſic eſſet ſuſpectus) debet eſſe medius, ac veluti diremptor inter Partes contendentes: ſic Doctores communiter *ex c. 1. cauſ. 4. quæſt. 4.*

Excipe tamen primò, niſi ſit Princeps, ſeu Iudex ſupremus in ordine ad ſubditos ſuos, qui (niſi aliud conſtitutionibus Regni receptum fuerit) poteſt cum Conſiliariis ſuis agnoſcere, ac definire litem, ſeu cauſam; *l. vnica Cod. ſi quis Imperatori maledixerit, & l. Proximè ff* de his, quæ in teſtamento delentur, & meritò: tum propter plenitudinem poteſtatis, ſecundùm quam à ſubditis cogi non poteſt, vt alterius arbitrio ſe ſubiiciat; tum quia ſupremus Princeps, tanquam Fons legum, ac iuſtitiæ, atque Conſiliariis optimis munitus, nihil, niſi iuſtum ergà ſubditos ſuos pronunciare poſſe præſumitur. 2

Excipe ſecundò, niſi Iudex notoriè ratione publici officij ſui iniuriam paſſus fuerit; quia tunc poteſt ſine alio iuris proceſſu reum in continenti punire, ad hoc vt iuriſdictio, & poteſtas publica ſua defenſa permaneat; ſic Doctores, quos ſequitur Andreas Gaillus *l. 1. obſeruat. 39.* vbi affert exemplum de quodam, qui literas iniuriarum plenas ad Senatum ſcripſerat; ob quod ſcelus ille à Senatu rectè in carcerem coniectus, atque punitus fuit. 3

Excipe tertiò, quod Iudex à parte requiſitus, ſi dubitetur, an cognoſcendi, & iudicandi poteſtatem habeat, id ipſum ante omnia diſcernere poteſt, *l. Siquis ex aliena ff. de iudiciis*, Ibi: [Prætoris eſt æſtimare, an ſua ſit iuriſdictio;] & *l. 2. ff. ſiquis in ius vocatus*, Ibi: [Ex quacumque cauſa ad Prætorem, vel alios, qui iuriſdictioni præſunt, in ius vocatus venire debet, vt hoc ipſum ſciatur, an iuriſdictio eius ſit] 4

Quod intellige, ſi dubium ſit rationabile; ſecùs ſi conſtet, quod quis à iuriſdictione citantis exemptus ſit; quia tunc citatus comparare non tenetur; vt ſi v.g. Clericus à Iudice Laïco citatus fuerit. Gloſſa *in c. Veniens verb. propter contumaciam de Accuſ.* Abbas *in c. ex parte de reſcript.* Innocent. *in c. Præterea de dilection.* March. *de Iuriſdict. p. 2. c. 4.* & alij paſſim. 5

Excipe quartò, quod Prælatus eſſe poteſt Iudex in cauſa ſuæ Eccleſiæ Epiſcopalis (ſicut Parochus poteſt eſſe teſtis in cauſa ſuæ Eccleſiæ Parochialis, & Religioſus poteſt eſſe teſtis in cauſa ſui Monaſterij, ſeu Conuentus) Gloſſa *in c. Si erga verb. Priuetur 2. quæſt. 7.* Abbas *in c. Ad audientiam num. 8. de appellat.* & alij communiter, quia in eiuſmodi caſibus quidquid fit, non fit directè in propriam vtilitatem. 6

Dictum igitur illud: *Nemo in propria cauſa Iudex eſſe debet*, intelligendum eſt, ne id directè fiat in propriam vtilitatem, ferendo ſententiam. Gloſſ. *in citata l. Siquis ex aliena verb. eſtimare.* 7

Quamuis Iudex ordinarius poſſit (ſuborto dubio, vtrum cauſa aliqua, quæ ad ipſum defertur ſuæ iuriſdictioni ſubiecta ſit) id ipſum cognoſcere, eoque dubio affirmatiuè reſoluto, ad cauſæ principalis determinationem procedere: *Argumento cap. Apoſtolicam de Simonia*, vbi præter alios Abbas *num. 3.* ait, quod Epiſcopus non ſolùm ſibi vendicet iuriſdictionem compellendi Laïcos ad obſeruandas Eccleſiarum conſuetudines laudabiles, ſed etiam (exorto dubio, nùm conſuetudo ſit laudabilis) id ipſum determinare poſſit; quia tunc non niſi indirectè iudicat in cauſa propria, quatenùs ſcilicet id neceſſarium eſt, vt officio ſuo iudicandi ordinario ſatisfaciat.

Hinc ſequitur, quod etiam Epiſcopus (qui in ſui 8 electione

electione propoſita ſibi capitulatione intra alia capitulo iurauit, quod in tali rerum genere nihil immutare velit) ſi poſt ſui informationem diœceſani ius ſibi ab ipſo (qui à tali priùs facto iuramento impediri videtur, quominùs in tali cauſa procedere poſſit) pronunciari, poſtulent, poſſit cum conſilio prudentum de dicti iuramenti viribus (quouſque ſcilicet tale iuramentum ſe extendat) cognoſcere, vt deinde appareat, vtrum in cauſa principali ad inſtantiam partis progrediendi ius habeat, an non. Ratio; quia alioquin Epiſcopus (ſi exortam controuerſiam circa fundamentum ſuæ iuriſdictionis dirimere non poſſet, ad gubernādam diœceſim in Conſiſtorio ſuo ſufficiens ſibi non eſſet; quod foret quammaximum abſurdum.

9 Quamuis, ſi Iudex à parte contendente, tanquam ſuſpectus reuſetur, iuſtitiam huius recuſationis cognoſcere non poſſit, ſed à cauſa ſuperſedere debeat; quia exceptio ſuſpicionis (niſi notoriè friuola ſit) ſicuti reddit Iudicem inhabilem, quominùs poſſit cognoſcere ſuper principali, ſic & multò magis ſuper incidenti; cum per talem exceptionem ad indignationem prouocetur. Abbas *in c. Requiſiti de appellat. num. 12.* & alij, quos ſequitur Gaillus *lib. obſeruat. 34. num. 6.*

PETITIO XII.

An, & qui Iudex (originis ſcilicet, domicilij, vel delicti) debeat criminis Reum iudicare, & punire?

SVMMARIVM.

1 *Iudex delicti ordinariè debet reum criminis iudicare, & punire; Reus enim comprehenſus ordinariè puniri debet in loco, vbi deliquit.*

2 *Reus, ſi delinquat in loco vno, & fugiat ad alium, remitti debet ad Iudicem delicti.*

3 *Limita, ſi ambo Iudices ſint ſub eodem Principe, quia tunc vnus Iudex alterum Iudicem iuuare debet ſecus, ſi ſint ſub diuerſis Principibus, niſi Princeps domicilij requiſitus vltrò reum concedat.*

4 *Rei in Germania, etiamſi deliquerint alibi, puniuntur, ac ſi delictum fuiſſet commiſſum in Territorio Imperatoris.*

5 *Idque in quibuſdam aliis locis ſeruatur in praxi.*

6 *Reus ſi alibi deliquerit, poſtea reperiatur, & capiatur in loco originis, ibidem iudicari, & puniri poteſt.*

7 *Iudex ſolius originis iuriſdictionem non habet in originarios, qui alibi domicilium habent.*

1 Reſpondetur ordinariè Iudex delicti: ita vt ordinariè reus comprehenſus poſſit, & debeat puniri in loco, vbi deliquit. Sic habetur *ex l. ſi cui, §. penult. ff. de Accuſat. & ex Authentic. vt nulli iudicum, §. ſi quis verò comprehenſorum,* & docent Clar. *§. Pract. criminal. quæſt. 38. num. 19.* Couarruuias *c. 11. num. 3.* & alij communiter.

2 Hinc ſequitur, quod ſi reus delinquat in vno loco, & fugiat ad alium, & capiatur ibi, remitti debeat ad Iudicem delicti.

3 Quod tamen intellige, ſi ambo Iudices ſint ſub eodem Principe; quia tunc vnus Iudex (ne crimina in Regno impunita remaneant, & maior delinquentibus licentia tribuatur) alterum Iudicem iuuare debebit; ſin verò Iudices ſint ſub diuerſis Principibus, tunc Iudex loci, in quo reus moratur, cogi non poteſt ad reum capiendum, vel captum tranſmittendum, licque reus ſecure ibi morabitur; niſi Iudex loci quæſitus à Iudice delicti, vltrò huius petitioni acquieſcere velit. Videantur Clarus, & Couarruuias *in loc. ſupra cit.*

Dixi: *ordinariè*; quia in quibuſdam locis (vt in Germania ex conſuetudine ab Imperatore permiſſa, & tacitè approbata) aliter obſeruatur; ita vt nulla remiſſio fiat ad Iudicem delicti; ſed reus, ob delictum alibi in Imperio commiſſum, iudicium ſortiatur, & puniatur in loco captiuitatis: præterquàm ſi Iudex captiuitatis ob ius amicitiæ, vel vrbanitatis ſpontè reum remittere velit ad Iudicem delicti, vel domicilij. Videatur Gaillus *libro primo de Pac. public. capite 16. numero 30.* 4

Secundò, quia in quibuſdam aliis locis obſeruatur in praxi opinio Bartoli *in l. ſi Dominum ff. de furtis*, vt ſi ſcilicet fur cum rebus ſubtractis, & alio delatis deprehendatur, inibi capi, & puniri poſſet; quia non furtiuam detinens continuè delinquere cenſetur. Videatur Clarus *vbi ſupra n. 16.* 5

Tertiò, quia ſi Reus, qui alibi deliquit, poſtea reperiatur, & capiatur in loco originis, vel domicilij, ibidem iudicari, & puniri poteſt *ex l. 1. Cod. vbi de crimine agi oportet.* Videatur Couarruuias *cit. c. 11. num 6.* Farinac. *l. 1. tit. de Inquiſ. quæſt. 7. num. 19. & 24.* Fachin. *l. 9. contrau. Iur. c. 20. & 21.* & Andreas Gaillus *l. 2. obſeru. 36. num. 6. & ſeqq.* vbi ſubdit, quod ſaltem conſiderata Germaniæ conſuetudine, diſcrimen ſit inter Iudicem ſolius originis, & inter Iudicem domicilij, quod ſcilicet potentius ſit ius domicilij, quàm ius ſolius originis: ideoque iudex domicilij etiam in abſentes ciues, ſeu incolas iuriſdictionem habeat, eoſque citare poſſit; at verò iudex ſolius originis iuriſdictionem non habeat in originarios, qui alibi domicilium obtinent, niſi dum in loco ſuæ originis commorantur: in quo iudex ſolius originis æquiparatur iudici delicti, & iudici contractus; cùm neque hi iuriſdictionem habeant in reum, niſi inibi reperiatur, *c. 1. §. contrahentes iuncta gloſſa de for. competen. in 6.* 6 7

DVBITATIO CLXXXV.

An, & quomodò Reus citari debeat?

SVMMARIVM.

1 *Reus, quomodocumque contra eum procedatur, ſiue via accuſationis, ſiue denunciationis, ſiue tandem inquiſitionis, ſemper citari debet verbaliter; quia cùm eius bona, honor, & vita periclitentur, habere debet, quod poſſit ſe defendere.*

2 *Inquiſitus ſi in hac citatione verbali compareat, nec de illo fuga timetur, citari debet abſque cauſæ expreſſione, & ſolùm nè captandi fugam occaſio detur, in genere proponendo, quod inquiſitores velint ab ipſo aliquid ſcire.*

3 *Inquiſitus, ſi facta hac verbali citatione non comparreat, capi debet, ſi poteſt, ſin minùs citari cum cauſæ expreſſione, ſcilicet ve de fide reſpondeat.*

4 *Citatio vnica ſufficit, ſi de rigore loquamur, quæ tribus æquiualeat ſignato termino competenti, & peremptorio ad comparendum; quia nullibi expreſſè habetur, quod in hoc caſu trina monitio requiratur, præſertim cum in hoc crimine iudex non arctetur ſolemnitatibus à iure requiſitis.*

5 *Forma ſeruanda in hac citatione videri poteſt apud Pegnam.*

6 *Citatio neceſſaria eſt, non ſolùm ad litem conteſtandam, & proceſſum firmandum; ſed etiam & multò magis ad ſententiam pronunciandam; quia validè ſententia proferri non poteſt, quin priùs reus ad*

ad illam audiendam expreſsè citetur.

1 RESpondetur, quod, quomodocumque contra reum procedatur, ſiue ſcilicet via accuſationis, ſiue via denunciationis; ſiue tandem via inquiſitionis, ſemper reus citari debeat verbaliter; quia, cum eius bona, honor, & vita periclitentur, habere debet, quod poſſit ſe defendere; *c. Quiſquis Epiſcopus 4 quæſt. 5.* & *c. Venerabilis de dolo & contumacia,* & tradunt Pegna 3. *par. director. commentar. 17. verſ. rursùs.* Paramus *de origine Inquiſ. l. 3. quæſt 4. num. 62.* Decianus *tract. crim. l. 5. c. 32. num. 1.* & alij paſſim, quos citat, & ſequitur Farin. *q. 185. num. 154.*

2 Aduerte tamen, quod (ſi in hac citatione verbali inquiſitus comparet, nec de illo fuga timetur) citari debeat abſque cauſæ expreſſione; & ſolùm (ne captandi fugam occaſio detur) in genere proponendo, quod inquiſitores velint ab ipſo aliquid ſcire. Pegna *loco ſupra cit. comment. 33. num. 131.* Paramus *cit. quæſt. 4. rubr. de forma & ordine iudiciario num. 34.* & Simanca *de Cathol. inſtit. tit. 43 rubr. de modo procedendi num. 12.* Quod ſi ex hac ſola citatione generali forte fuga timeatur, reus capi debet, omiſſa verbali citatione, ex Textu *in l. Nullus Cod. de exhibend. Reis, & in l. finali Cod. de cuſtodia Reorum,* & tradunt Doctores, quos ſequitur Pegna *vbi ſupra commentar. 17. numero 73 verſ. rursùs.*

3 Aduerte ſecundò, quod ſi, facta hac verbali, & generali citatione, inquiſitus non comparet, capi, ſi poteſt, debet; ſin minùs citari cum cauſæ expreſſione; (ſcilicet, vt de fide reſpondeat, ſeu quid de fide ſentiat,) iuxta Textum *in c. Cum contumacia de hæret. in 6.* & docent Pegna *loco ſupra cit. commentar. 33. num. 131. verſ. ſit tamen.* Scacc. *de iudic. l. 1. c. 43. num. 9.* & alij, quos ſequitur Farinac. *quæſt. 185. num. 114.*

4 Aduerte tertiò, quod hæc citatio, ſi de rigore loquamur, ſufficiat (quidquid in contrarium dixerint quidam afferentes pro ſua ſententia Pegnam *in direct. p. 3. commen. 40.* Paramum *in loco infra citando.* Decianum *in tract. crim. l. 5. c. 98.* & inſtructionem Hiſpalenſem Anno 1484. *num. 19.*) vnica tantum, quæ tribus æquiualet, ſignato termino competenti, & peremptorio ad comparendum, quia nulli expreſsè habetur, quod in hoc caſu trina monitio requiratur; præſertim cum in hoc crimine iudex non arctetur ſolemnitatibus à iure alias requiſitis: quamuis ex conſuetudine iam recepta aduersùs abſentem contumacem trina citatio fieri conſueuerit, ſignato in qualibet illarum termino competenti, vt ſic proceſſus, & ſententia magis iuſtificentur. Simanch. *de Cathol. Inſtit. tit. 14 rubr. de contumac. num. 6. & in Enchiridion n. 3. & 4.* Paramus *de orig. Inquiſ. l. 3. q. 4. num. 65.* Royas *ſingul. 29 n. 2.* & alij, quos citat, & ſequitur Farinac. *q. 185. n. 117. & 157.* Quamuis ad minùs duas eſſe neceſſarias, tradat Carrer. *de hær. n. 128.* Vmbert. Locat. *in Prax. Inquiſ. verb. ſententia n. 25.* & Decianus *in Tract. crim l. 5. tract. 39. n. 9. & 27.*

5 Cæterùm quænam forma in hac citatione ſeruari debeat, videri poterit Pegna *3. p. directory comment. 33. numero 130.*

6 Aduerte quartò, quod citatio neceſſaria ſit, non ſolùm ad litem conteſtandam, & proceſſum firmandum, ſed etiam, & multò magis ad ſententiam pronunciandam: quia validè ſententia proferri non poteſt, quin priùs reus ad illam audiendam expreſsè citetur, *ex Clement. ſæpè de verb ſignif. circa finem*, ibi: [ſententiam diffinitiuam (citatis ad id, licet non peremptoriè partibus) proferat] Et docent Decian. *tract. crim. l 5. c. 38. n. 27.* Paramus *de orig. Inquiſ. l. 3. q. 4. rubr. de expedit. proceſſus n. 19.* Pegna *loc. ſupra cit. comm. 40. n. 168. verſ. rursùs,* & alij, quos citat, & ſequitur Farin *q. 185. n. 155.* Vide etiam, quæ dicam *infra dubit. 203. & 211.*

DVBITATIO CLXXXVI.

An Reo, priuſquam condemnetur, vel abſoluatur, concedi debeant defenſiones?

SVMMARIVM.

1 *Reo priuſquam condemnetur, vel abſoluatur, concedi debent defenſiones, & exceptiones legitimæ, & tempus ad illas probandas; quia id eſt de iure naturæ.*

2 *Amplia, id verum eſſe, vt ſupradictæ defenſiones reo dari debeant ex officio Iudicis, etiamſi ipſe non petierit.*

RESPONDETVR affirmatiuè, ita vt & defenſiones, 1 & exceptiones legitimæ, & tempus ad illas probandas aptum, & ſufficiens omninò dari debeant; quia id eſt de iure naturæ, & colligitur *ex Clement. Paſtoralis, §. cæterum de ſent & re iudic. ex cit. Clement. ſæpè de verb. ſignific. & ex l. vt vim ff. de Iuſt. & Iur.* & traditur communiter à Doctoribus, vt videre eſt apud Calderin *tract. de hæret rubr. de materia proceſſuum n 3.* Simancham *de Cathol. Inſtit. tit. 17. num. 53.* Pegnam *3. p. direct comment. 28. verſ. Ac defenſiones iuris,* & Farinac. *q. 185, num. 110.*

Et quod dixi, adeò verum eſt, vt ſupradictæ defenſiones reo dari debeant (etiamſi ipſe non petierit) ex 2 officio Iudicis iuxta Textum *in l. etſi non defendantur ff. de pœnis, & in Auth. qui ſemel Cod. quomodò, & quando iudex.* Et meritò; quia iudex tenetur ex officio Rei defenſiones quærere (cum ex officio teneatur veritatem inueſtigare, & nulla alia via ad veritatem inueſtiganda aptior ſit, quàm conceſſio defenſionum iure debitarum) ergò Doctores communiter, quos citat, & ſequitur Farinac. *q. 185. n. 211. & lib. 1. praxis tit. 5. q. 39. num. 97. & ſeqq.*

DVBITATIO CLXXXVII.

An prædictæ defenſiones concedi debeant Reo, etiamſi confeſſus, vel conuictus fuerit?

SVMMARIVM.

1 *Reo confeſſo, & conuicto ſecundùm aliquod non ſunt concedendæ prædictæ defenſiones; quia eæ conceduntur, cùm delictum defendi poteſt, quod non procedit, ſi reus conuictus eſt per propriam confeſſionem, vel teſtium probationem; at probabilius eſt oppoſitum primò ex conuenientia quadam, nè reus vllo tempore conqueri poſſit non ſolùm aduersùs teſtium probationem, ſed aduersùs propriam confeſſionem, cum dici poſſit timore factam eſſe.*

2 *Amplia, prædicta locum habere non ſolùm ante ſententiam, ſed etiam poſt ſententiam; quia ſententia hæc non tranſit in iudicatum, ſed reuocari poteſt.*

3 *Reo indiciorum, & aduerſariorum tacitis eorum nominibus, probationum copia dari debet; quia alias*

ie

is defendere ſe non poterit; cùm præcipua Rei defenſio conſiſtat in contrariis indiciis purgandis, & aduerſariorum depoſitionibus infirmandis.

4 *Reo dari debet aduocatus vnus, vel alter vir vtriuſque iuris peritus, & fidei zelator, & nullatenùs de fide ſuſpectus, cum non debeat eſſe hæreticus.*

5 *Aduocatus hic dari debet non confeſſis, & conuictis, ſed inquiſitis ſolùm de hæreſi, ſicut vſus probat, & ratio ſuadet.*

6 *Aduocati huius officium, qui in præſentia inquiſitorum reo patrocinari debet, eſt perſuadere reo, vt hæreſim ſi fortè commiſerit, fateatur, & pœnitentiam petat, & quidrem reſponderit fiſcali manifeſtare.*

7 *Textus* in cap. finali de hæreticis intelligi debet, *quod poſſint videlicet inquiſitores, ſine Aduocatis procedere caſu, quo Aduocatorum officium Rei defenſioni neceſſarium non reputetur: quapropter Aduocatus non datur inquiſitis de hæreſi, quouſque ter moniti ab inquiſitoribus de veritate dicenda, negant crimen obiectum, &c.*

8 *Dicta de Aduocato, dici etiam debent de Procuratore, ſi ad Rei defenſionem neceſſarius iudicetur; quamuis raro, vel ferè nunquam re vera neceſſarius ſit, quia Aduocatus Procuratoris vices ſupplet; & quia ipſimet inquiſitores reum, ſi capax eſt defenſionis, defendere procurant.*

9 *Quæ, reo præſente, referuntur ab Aduocato, perindè habentur, ac ſi ab eodem Reo prolata fuerint; niſi forſan Aduocatus errauerit, & Reus intra triduum contradixerit.*

10 *Inquiſitores poſſunt cenſuris compellere Aduocatum ſæcularem, vt alicuius Rei patrocinium ſuſcipiat.*

11 *Reo inquiſito, ſi ſit minor 25. annis dari debet Curator, vt Curatoris auctoritate accuſationi reſpondeat, alias reſponſio minoris ſine hac ſolemnitate nullius valoris erit; vt proinde minor ex illa neque abſolui, neque condemnari poſſit.*

12 *Curatoris huiuſmodi officium eſt, ſua auctoritate, & præſentia perſonam inquiſiti ad reſpondendum legitimare: Quapropter Curator ſuam auctoritatem interponet ſuper articulo, an ſcilicet inquiſitus interrogandus ſit. Item an de veritate dicenda iuramentum præſtare debeat; non tamen eſt neceſſarium, quando inquiſitus interrogatur ſuper facto proprio, quod Curator præſens ſit.*

13 *Minor prædictus inquiſitus, ſi patrem habet, ad patrem ſpecialiter non pertinet huiuſmodi officium; quia pater in filij litibus, & cauſis criminalibus non eſt Adminiſtrator.*

14 *Pater non poteſt ab inquiſitoribus, ſpectato iuris rigore, nominari in Curatorem filij contra nonnullos.*

1 NEgant Campegius *in Addit. ad Zanch. tract. de hæret. c. 9. verſ. iudiciorum verò copiam* Vmbertus Locat. *in iudicial. inquiſ. verb. defenſiones num. 1.* Caterr. *tract. de hæret. num. 131.* Eymer. *3. p. direct. num. 117. in principio*; quia defenſiones, inquiunt ipſi, conceduntur, cum delictum defendi poteſt: at ſi reus per propriam confeſſionem, vel per teſtium probationem de delicto conuictus eſt, delictum defendi non poteſt: ergò illi defenſiones concedi non debent: tum quia in notoriis, & manifeſtis non dantur defenſiones: at nihil eſt magis notorium, vel manifeſtum quàm id, quod propria Rei confeſſione, vel teſtium probatione in iudicio probatum eſt: ergò. Tum quia in crimine hæreſis ex ſola Rei confeſſione (cùm crimen hæreſis in animo ſit exiſtens, ac proinde ſola Rei confeſſione ſufficienter probatum. Baldus, Felinus & alij communiter, quos citat, & ſequitur Pegna *3. p. directori comment. 28. num. 117.* Quod ſecùs eſt in aliis criminibus, in quibus non ſufficit ſola Rei confeſſio, niſi conſtet etiam de corpore delicti ex Textu *in l. 1. §. item illud ff. ad Senat. Conſult. Syllan.*) poteſt Iudex ad condemnationem procedere: ergò Reo confitenti delictum ſuperflua eſt omnis defenſio; præſertim cum nulla defenſio reperiri poſſit, quæ validam hanc probationem infirmare queat. His tamen non obſtantibus,

Reſpondetur, probabilius eſſe oppoſitum (quod docent Doctores, quos citat, & ſequitur Pegna *cit. 3. p. direct. comment. 28. verſ. Ex his ergò*, & Farinac *q. 185. num. 213.*) Reo ſcilicet dari debere defenſiones, ſiue delictum per propriam eius confeſſionem, ſiue per teſtium probationem in iudicio probatum fuerit: Primò ex conuenientia quadam, nè Reus ſcilicet vllo tempore conqueri poſſit, quod iniuſtè damnatus fuerit: Secundò, quia multa opponi poſſunt, non ſolùm aduerſùs propriam Rei confeſſionem (cùm dici poſſit, quod timore illa facta fuerit) ergò, non obſtante teſtium probatione, vel propria Rei confeſſione, dari debent Reo defenſiones; atque hinc patet ad rationes aduerſariorum.

Et quod dixi, locum habet, non ſolùm ante ſententiam, ſed etiam poſt ſententiam; quia ſententia hæc non tranſit in iudicatum, ſed reuocari poteſt; ergò ex hac parte procedi debet, ac ſi ſententia data non fuiſſet. 2

Ex his ſequitur, quod reo iudiciorum, & aduerſariorum (tacitis eorum nominibus) probationum copia dari debeat, quia alias reus defendere ſe non poterit cùm præcipua Rei defenſio conſiſtat in contrariis indiciis purgandis, & aduerſariorum depoſitionibus infirmandis. Pegna *3. p. direct. comment. 110. circa finem.* Simanch. *in Enchyridion tit. 35. rubr. de teſtibus num. 3.* Zanch. *tract. de hæret. c. 9. n. 6.* & alij, quos citat, & ſequitur Farinac. *q. 39. n. 154. & q. 185. n. 215.* 3

Sequitur ſecundò, quod reo dari debeat Aduocatus, vnus vel alter, vir vtriuſque iuris peritus, & fidei zelator, & nullatenùs de fide ſuſpectus, cùm non debeat eſſe hæreticus, nec de hæreſi diffamatus, ex Textu *in c. excommunicamus 1. de hæret. § credentes*: Quinimmò potius debeat eſſe talis, qui ab originariis Chriſtianis deſcendat, nè ob infectum ſanguinem infideliter officium exequatur. 4

Aduerte tamen, quod hic aduocatus dari debeat, non confeſſis, & conuictis, ſed inquiſitis ſolùm de hæreſi, ſicuti vſus probat, & ratio ſuadet; cum ſæpè reus vel ob imperitiam, vel ob carceris afflictionem modum ſe defendendi non ſciat. 5

Aduerte ſecundò, quod officium huius Aduocati, qui in præſentia inquiſitorum reo patrocinari debet, ſit perſuadere reo, vt hæreſim (ſi fortè commiſit) fateatur & pœnitentiam petat; & quidquid reus reſponderit, manifeſtare fiſcali. Vmbert. Locat. *verb. Aduocatus n. 1.* Simanch. *de Cathol. Inſt. tit. 5. rubr. de Aduocatis num. 3. & 4.* Pegna *3. p. direct. num. 117. comment. 28. verſ. & ſic concedetur.* & alij, quos citat, & ſequitur Farinac. *q. 197. num. 78.* 6

Obiicies: *in cap. finali de hæret. in 6.* conceditur inquiſitoribus, vt in cauſa fidei ſine Aduocatorum, & iudiciorum ſtrepitu, ac figura procedere poſſint: ergò. 7

Reſpondetur, Textum intelligi, quod poſſint inquiſitores ſinè Aduocatis procedere, caſu quo Aduocatorum officium Rei defenſioni neceſſarium non reputetur. Quapropter Aduocatus non datur inquiſitis de hæreſi, quouſque ter moniti ab inquiſitoribus de veritate dicenda negant crimen obiectum; tunc enim propter dubium ex negatione proueniens, quod crimen obiectum verum non ſit, datur illis Aduocatus; vnde, ſi manifeſtè conſtet, quod aliquis inquiſitus hæreticus ſit, nullus Aduocatus illi patrocinari poteſt: quia eſſet hæreticorum fautor, & defenſor, atque adeò perpetuæ infamiæ ſubiaceret ex Textu *in c. ſi aduerſùs de hæret.* & tradunt communiter Doctores, quos citat, & ſequitur Farinac. *loco ſupra cit. n. 72.*

Aduerte tertiò, quod idem (quod dixi de Aduocato) 8

dic.r

Google

Dici debeat de Procuratore, ſi ad Rei defenſionem neceſſarius iudicetur: quamuis rarò, vel ferè nunquam re vera neceſſarius ſit; quia aduocatus procuratoris vices ſupplet; & quia ipſimet inquiſitores reum, ſi capax eſt defenſiuis, defendere procurant; ſic Doctores, quos ſequitur Pegna *in cit.comm.*128. *verſ. & Procurator*, vbi notat ex Matriditana quadam inſtructione, quod, procuratorem his Reis aſſignari, non ſit in vſu, niſi in aliquo caſu vrgentis neceſſitatis arbitrio inquiſitorum.

Si igitur reus petat aduocatum, & procuratorem, debebunt inquiſitores eos ipſi concedere, iuxta ea tamen, quæ dicebam ſupra, & dicebam *Dubit.*26. *in Petit. per totam*. Et fauet inſtructio Hiſpalenſis anno 1448. *n.*16.

Quamuis Simancha *de Cathol. Inſt. tit.*1. *num.*2. *&* 3. Paramus *de orig. Inquiſ. l.*3. *q* 4. *n.*48. Royas *ſingul.*53. & Pegna *in eodem comment.*128. (ex eo, quia dicta inſtructio Hiſpalenſis quoad procuratorem renoeata fuit per aliam inſtructionem Toletanam Anno 1561. *n.*39) putent, quod hæretico reo non dari debeat procurator, ſed tantùm aduocatus.

9 Aduerte quartò, quod ea, quæ, reo præſente, referuntur ab aduocato, perinde habenda ſint, ac ſi ab eodem reo probata fuerint: niſi forſan aduocatus errauerit, & reus intra triduum contradixerit; quia in cauſa hæreſis, etiamſi poſt triduum de errore, vel de imprudentia aduocati conſtiterit, reo nocere non debet; cum in hoc iudicio ſanctæ Inquiſitionis ſimpliciter, & cum ſumma æquitate, reiecto iuris rigore, procedatur; ſic Doctores, quos ſequitur Simanch. *loco ſupra cit. num.*8.

10 Aduerte quintò, quod poſſit ab inquiſitoribus compelli cenſuris ſæcularis aduocatus, vt Rei alicuius patrocinium ſuſcipiat. Decianus, Bobadilla, & alij, quos citat, & ſequitur Narbona *in recopilat. lib.*4. *tit.*1. *leg.*20. Gloſſa 22. *num.*63.

Vide omninò, quæ dicebam *ſupra cit. Dubit.* 26. *in Petit. per totam.*

11 Sequitur tertiò, quod reo inquiſito (ſi ſit minor 25. annis) dari debeat Curator, vt Curatoris authoritate accuſationi reſpondeat, ex Textu *in l. Clarum Cod. de Autherit. præſtand.* & *ibi* Gloſſa, quam ſequuntur communiter Doctores; aliàs reſponſio minoris ſine hac ſolemnitate (etiam in crimine hæreſis) facta, nullius valoris erit; vt proinde minor, ex illa neque abolui, neque condemnari poſſit. Anton. Gomez *to.*3. *var. c.*1. *de delict.* Alexander *conſ.*115. & alij, quos ſequitur Pegna 3. *p. directi. comment.*28. *n.*111. *verſ. hoc tamen non omittam.*

12 Aduerte tamen, quod officium talis Curatoris ſit, ſua authoritate, & præſentia perſonam inquiſiti ad reſpondendum legitimare; quapropter Curator ſuam authoritatem interponet ſuper articulo, an ſcilicet inquiſitus interrogandus ſit; item, an de veritate dicenda iuramentum præſtare debeat, non tamen neceſſarium, quinimmò nec conueniens eſt, quod curator, quando inquiſitus ſuper facto proprio reſpondet, præſens ſit, cum inquiſitus ſecundùm propriam notitiam, & non ab alio ſubminiſtratam reſpondere debeat; ſic Doctores, quos ſequitur Anton. Gomez. *loco ſupra cit. n* 65.

13 Aduerte ſecundò, quod ſi prædictus minor inquiſitus patrem habeat, ad patrem ſpecialiter non pertineat huiuſmodi officium; quia pater in filij litibus, & cauſis criminalibus non eſt adminiſtrator, Bartol. *in l. finali* §. *Pupillus ff. de verb. obligat.* Bald. *in l. cum oportet*, §. *cum tacitus Cod. de bonis quæ liberis*, & alij, quos citat, & ſequitur Antoo. Gomez *cit. c.*1. *num.*64.

14 An autem poſſit ab inquiſitoribus, ſpectato iuris rigore, nominari pater in filij curatorem?

Reſpondetur, quod (quamuis affirmet Gomez *vbi ſupra*) probabilius tamen ſit, nominari non poſſe; quia regulariter pater propter affectum paternum ſuſpectus eſt, vt potiùs filij, quam fidei & Religionis fautor exiſtat; & ita videtur, quod ſeruetur in Praxi.

DVBITATIO CLXXXVIII.

An, & quando in crimine hæreſis appellatio interponi, & admitti poſſit?

SVMMARIVM.

1 *Appellatio generaliter denegatur hæreticis, & eorum fautoribus, receptatoribus, defenſoribus, & credentoribus.*

2 *Appellatio vt hæretico denegetur, debet ipſe vt talis ab Eccleſia reputari, quod eſſe non poteſt quouſque ſententia criminis declaratoria pronunciata fuerit; qua tamen pronunciata, iam eſt manifeſtus hæreticus.*

3 *Sententia diffinitiua pronunciata aduersùs hæreticum poteſt ſtatim executioni mandari, neque opus eſt expectare terminum decem dierum.*

4 *Idem dicendum non eſt, ſi hæreticus declaretur talis non ob propriam confeſſionem, vel teſtium probationem, ſed ob iuris præſumptionem eo quod in contumacia damnatus ſit, ſed poteſt in tali caſu ab hæredibus interponi appellatio, & debet ſuperior illi deferri.*

5 *Hæreticus ſic condemnatus licet ſecundùm aliquos non poſſit ſuperiorem Principem adire, vt ſententiam datam, quam iniuſtam is eſſe prætendit, reuocet, & annullet via querela, & ſupplicationis, quia indignus eſt beneficio Eccleſiaſtico, qui iam ab Eccleſia inimicus eſt declaratus: Probabilius tamen eſt oppoſitum, quia interdicta appellatione, non cenſetur interdictus recurſus ad Principem in cauſis, quæ ſunt grauis præiudicij.*

6 *Iudex ſuperior non prohibetur de prætenſa iniuſta ſententia recognoſcere, & eam, ſi ſic iudicauerit, reuocare.*

7 *Iudexmet ſuperior ſupplicari poteſt à ſententia ab ipſo lata, vt iterùm eam recognoſcat, & ſi iniuſtam inuenerit, reuocet.*

RESPONDETVR, quod generaliter hæreticis, & eorum fautoribus, receptatoribus, defenſoribus, & credentibus appellatio denegetur, ex Textu *in c. vt Inquiſit. de hæret. in* 6. Ibi: [cum tam ſecundùm ordinationem prædeceſſorum noſtrorum, quàm ſecundùm legem imperialem, appellationis, & proclamationis beneficium expreſſe ſit hæreticis, & credentibus, ac eorum receptatoribus, fautoribus, & defenſoribus interdictum,] & docent Decian. *in tract. crim. l.*5. *c.*20. *n.*26. *& c.*58. *n.*1. Simanch. *de Cathol. Inſtit. tit.*6. *n.*2. Royas *ſingul.*19. *n.*1 *& ſingul.*179. *n.*2. Paramus *de orig. Inquiſit. l.*3. *q.*4. *n.*58. Pegna *in direct. Inquiſ. p.*3. *comm.*31. Zanch. *de hæret. c.*20. *n.*1. Carrer. *de hæret. n.*129. Farinac. *de hæreſ. quæſt.*185. §. 15. *n.*227. *&* 230. & Barboſ. *in collect. tom.*3. *l.*5. *tit.*2. *c.*18. *n.*6. & meritò, quia appellatio introducta eſt, nè innocens grauetur; *c. ad noſtram de hæret.* at hæreticus in cauſa hæreſis non innocens, ſed potiùs toti Eccleſiæ nocens eſt: ergò non debet ipſi appellatio concedi. 1

Ex his ſequitur, quod, idem dicendum ſit quoad hæretici hæredes, qui ſimiliter ob eamdem rationem appellare non poſſunt à ſententia contra hæreticum, vel eius fautores, receptatores, defenſores, credentes lata Simanch. Farinac. & Barboſ. *in loco ſupra cit.* 2

Sequitur 2. quod vt appellatio hæretico denegetur, debeat ipſe, vt talis ab Eccleſia reputari; quod eſſe non poteſt, quouſq; ſententia criminis declaratoria pronunciata

fuerit; quia tamen pronnnciata, iam eſt manifeſtus hæreticus, cui Eccleſia ne vel leuem det ſuſpicionem, quod faucte velit, denegat, poſtquam ſic eſt declaratus, beneficium appellationis. Paramus *de orig. inquiſ. l. 3. q. 4. rubr. de expeditione proceſſus in cauſis fidei n. 58.* Vmbert. Lucat. *in indic. inquiſ. verb. Appellare, & verb. ſententia n. 31.* Royas *ſingul. 179. n. 2.* Decian. *tract. crim. l. 5. c. 20. n. 26.* & alij paſſim.

3 Sequitur ſecundò, quod pronunciata ſententia diffinitiua aduersùs hæreticum poſſit ſtatim executioni mandari; nec opus ſit expectare terminum decem dierum à iure communi ad appellandum conceſſum, cùm appellatio tunc locum non habeat; ſic Doctores iidem *in locis ſupra cit.* præcipuè Royas *in ſingul. 179. n. 2.*

4 Petes: an ſi hæreticus declaretur talis (non ob propriam confeſſionem, vel teſtium probationem, ſed ob iuris præſumptionem, eo quod ſcilicet in contumacia damnatus ſit, vel eo quod ſe ipſum ante cauſam finitam occiderit, vel alia via, ex qua ius delictum præſumit) idem dicendum ſit?

Reſpondetur negatiuè, ſed poſſe in tali caſu ex cauſa rationabili interponi ab hæredibus appellatio, & debet ſuperior illi deferre; quia tunc dubium aliquod eſt; an hæreticus ſit Quapropter locus eſſe poteſt defenſioni. Decian. *tract. crim. l. 5. c. 58. n. 4* Simanch. *de cathol. inſt. tit. 6. n. 7.* & alij, quos ſequitur Farinac. *q. 185. n. 230.*

5 Petes ſecundò, an hæreticus, ſic condemnatus, poſſit ſuperiorem Principem (vt ſententiam datam, quam reus iniuſtam eſſe prætendit, Princeps reuocet, & annullet) non via appellationis, ſed via querelæ, & ſupplicationis adire?

Reſpondetur, quod (quamuis Simanch. *de Cathol. Inſt. tit. 6. rubr. de appellat. n. 2.* Carrerius *tract. de hæret. n. 130.* & alij negent; quia indignus eſt, inquiunt ipſi, beneficio Eccleſiaſtico, qui iam ab Eccleſia inimicus eſt declaratus; præſertim quia in ſententia de crimine lata non admittitur ſupplicatio ad demonſtrandum errorem, ſed ſolùm ad gratiam, & remiſſionem à Principe impetrandam; præſertim etiam quia neque hæc ſupplicatio admittitur in crimine læſæ maieſtatis humanæ, ſicut colligi videtur *ex l. quiſquis, §.* denique ibi: *ſine venia, Cod. ad leg. Iul. maieſt.* & tradunt Doctores, quos ſequitur Rebuff. *comment. ad conſtitutiones Regias Galliæ tom. 1. tract. de ſupplicatione in præfatione n. 31.*) probabilius tamen ſit oppoſitum (quod docent Felin. *in c. ad abolendam n. 3. de hæret. in 6.* Decian. *tract. crim. lib 5. c 58. n. 5.* Royas *ſingul. 19. n. 5.* & alij, quos citat & ſequitur Farinac. *de hæret. q. 185. n. 233.* poſſe ſcilicet reum in prædicto caſu ſuperiorem Principem non via appellationis, ſed via querelæ, & ſupplicationis adire.

Probatur; quia, interdicta appellatione, non cenſetur interdictus recurſus ad Principem in cauſis, quæ ſunt grauis præiudicij Gloſſa *in c. ex lit. de in integr. reſtitut. verb. ſupplicauit.* Decian. *conſ. 533. n. 2.* Pariſ. *l. 4. conſ. 164. n. 18.* Hippol. Marſil. *ſingul.* 88. Menoch. *de arbit. q. 70. n. 18.* Roland. *conſ. 94 n. 1.* & alij.

6 Confirmatur; quia Iudex ſuperior non prohibetur de prætenſa iniuſta ſententia recognoſcere, & eam, ſi ſic iudicabit, reuocare; (cùm id rectæ gubernationi conueniat) ergò, neque reus prohibetur eum pro tali cognitione, & reuocatione via querelæ, & ſupplicationis adire.

7 Confirmatur ſecundò, quia ipſemet Iudex ſuperior ſupplicari poteſt à ſententia ab ipſo lata, vt iterùm eam recognoſcat, &, ſi iniuſtam inuenerit, reuocet, & annullet: ergò idem à fortiori fieri poterit in ſententia lata à Iudice inferiori.

DVBITATIO CLXXXIX.

An ſaltèm appellari poſſit ab actibus, & ſententiis interlocutoriis, atque adeò à grauamine illato ante ſententiam diffinitiuam?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus licet denegetur appellatio à ſententia declaratoria hæreſis, conceditur tamen appellatio ab actibus, & ſententiis interlocutoriis; quia huiuſmodi actus ſunt ad inueſtigandam veritatem.*

2 *Appellationis cauſa inferi debet in appellatione, aliàs appellatio non ſubſiſtet.*

3 *Appellatio dari poteſt à ſententia, vel decreto torturæ, cùm ſit actus interlocutorius ad veritatem inueſtigandam.*

4 *Iudex regulariter per appellationem à ſententia interlocutoria non prohibetur, ſed poteſt in cauſa procedere quouſque à iudice ſuperior prohibeatur; quod tamen fallit in decreto torturæ.*

5 *Excipe caſum, quo euidenter conſtet, appellationi friuolam cauſam allegari, quia tunc appellatio debet omninò reijci, & ad torturam procedi.*

6 *Iudex, ad quem licet debeat, quando dubium eſt, an ſubſiſtat appellatio, cognoſcere, an legitimè ſit appellatum, in cauſa tamen manifeſtè friuola appellationis cognoſcere debet iudex à quo.*

7 *Iudex à quo in caſu dubio ſiue iuris, ſiue facti ſuſpendere debet, & quid iudex ad quem pronunciet expectare, ne periculo grauandi iniuſtè innocentem in iis, quæ irreparabilia ſunt, ſe exponat.*

8 *In cauſa appellationis debent inquiſitores admittere oppoſitiones Teſtium.*

Respondetvr affirmatiuè: ita vt licet hæreticis denegetur appellatio à ſententia declaratoria hæreticis, concedatur tamen appellatio ab actibus, & ſententiis interlocutoriis. Eymer. *3. p. direct. rubr. de appell. n. 121.* & *ibi* Pegna *comment. 31. verſ. ab interlocutoriis.* Royas *ſingul. 179. n. 2.* Paramus *de origin. Inquiſ. l. 3. q. 4 n. 60.* Simanch. *de Cathol. Inſtit. tit. 6 rubr. de appellat. n. 5.* Calderin. *tract. de hæret. c. 29. n. 1.* & alij communiter, quos citat, & ſequitur Farinac. *de hæretic. q. 185. n. 232.* & Barboſ. *in collectan. tom. 3. l. 5. tit. 2. c. 18. num. 6.* 1

Probatur; quia huiuſmodi actus, & ſententiæ interlocutoriæ ſunt ad inueſtigandam veritatem (an reus reuera commiſerit hæreſim) ergò dum id certum non eſt, ſed aliqua tergiuerſatione cælari poteſt, appellationis beneficium reo denegari non debet.

Aduerte tamen, quod in appellatione inſeri debeat cauſa appellationis; alias appellatio non ſubſiſtet, ex Textu *in c. vt debitus, in c. Cum remiſſam, & in c. Cum ſit Romana de appellat.* & docent Pegna *3. p. director. comment. 31. verſ. Non autem*, & alij paſſim, quos citat, & ſequitur Farinacius *de hæretic. quæſtion. 185. numero 232.* 2

Ex his ſequitur, quod in ſententia, ſeu decreto torturæ dari poſſit appellatio (cùm ſit actus interlocutorius ad veritatem inueſtigandam) ex Textu *in l. 2. Cod. de appellat. recipiend.* Ibi: [Ante ſententiam appellari poteſt, ſi quæſtionem in ciuili negotio habendam iudex interlocutus ſit; vel in criminali, ſi contra leges iudex hoc faciat:] & tradunt Gloſſa *in Clemene.* 3

Clement.1.verb. ipſo iure de heret. Simanch. *de Cathol. Inſtit.tit.52.num.11. & tit.65.num.2.* Caldetin. *tract.de heret. c.29. num.2.* Clarus *Pract. §. finali quaſt.64.verſ. ſed quid agendum.* Pegna *loco ſupra cit.* & alij quos citat, & ſequitur Farinacius *de hereſi quaſt.185.n.139.* Videri etiam poterit inſtructio Tuletana Anno 1561. *num.50.*

4 Vbi aduerte, quod licet iudex regulariter per appellationem à ſententia interlocutoria non prohibeatur, ſed poſſit in cauſa procedere, quouſque à iudice ſuperiore inhibeatur, hoc tamen fallit in decreto torturæ eo quod tortura continet damnum irreparabile; ſic Doctores, quos ſequitur Farinacius *de heret. q.38. num.12.*

5 Excipe caſum, quo euidenter conſtet, appellationis friuolam cauſam allegari; quia tunc appellatio debet omninò reiici, & ad torturam procedi. Pegna 3 *p. direct.comment.31.verſ.quadam autem ſunt,* (vbi ad hanc ſententiam firmandam affert inſtructionem Madrilianam) Tuller. *Pract.crim.verb ſi confitebuntur 3.p. n.50.* & alij, quos citat, & ſequitur Farinac. *de hereſ. q.185. n.235.* ex Textu *in c.Cum appellationib.de appellat.in 6.* Appellationibus friuolis nec iura deferunt, & ex Textu *in l.2.ff. de appellat. recipiend.* Argumento à contrario ſenſu à verbis legis (quod in iure eſt efficax) cùm enim lex dicat, recipiendam eſſe appellationem, ſi iudex faciat contra legem, ſequitur reiiciendam eſſe illam, ſi iudex iuſtè & debite procedat.

6 Confirmatur; quia licet iudex ad quem debeat (quando dubium eſt, an ſubſiſtat appellatio) cognoſcere, an legitimè ſit appellatum: in cauſa tamen manifeſta friuolæ appellationis cognoſcere debet iudex à quo; alias nunquam eſſet verum, quod iudex à quo poſſit reiicere appellationem, & in ſententiæ interlocutoriæ executione procedere; ſic Doctores, quos refert, & ſequitur Farinacius *lib.1. Praxis tit.5. quaſt.38. numero 19.*

7 Dixi, *in cauſa manifeſta friuola appellationis*, quia in caſu dubio (ſiue iuris, ſiue facti) Iudex à quo ſuperſedere debet, & quid iudex ad quem pronunciet expectare, nè periculo grauandi iniuſtè innocentem in iis, quæ irreparabilia ſunt, ſe exponat. Pegna 3. *p. direct. comment.3.verſ. quadam autem*, & alij, quos ſequitur Farinac.*q.38.n.30.*

8 An autem in cauſa appellationis debeant inquiſitores admittere oppoſitiones teſtium?

Reſpondetur, (quamuis nonnulli negent ex auctoritate Andreæ Iſerniæ, & Guidonis Papæ *deciſ.500.* quatenùs ſimpliciter aſſerunt, quod in cauſa appellationis de iure non admittantur oppoſitiones teſtium) melius tamen (quidquid ſit in aliis cauſis) in cauſa hæreſis, in qua proceditur de plano, & ſine iudicij ſtrepitu affirmant alij, quos ſequitur Cantera *in q. crim. de probat.per teſtes §.de plena probatione num.58.* quatenus ait, quod reus admitti debeat ad opponendas, & probandas oppoſitiones contra teſtes primæ inſtantiæ, etiam in cauſa appellationis (vbi locum habuerit appellatio) & etiam in quacumque parte (quamuis fuerit poſt appellationem vſque ad ſententiam) cum non aſſignetur terminus ad opponendum contra teſtes. Quod ſi eſſet poſt concluſionem in cauſa, ex rigore iuris appellatio non admitteretur, ſed adhuc ex clementia, & miſericordia à iudice ex officio admitti poſſet, quia iudex in hoc iudicio inquirere debet defenſionem Rei; cum in dicto iudicio, ſicuti dicebam, procedatur de plano, & ſine iudicij ſtrepitu. Videatur inſtructio Madriliana Anno 1561. *num.38.* vbi huic ſententiæ quamplurimùm fauet.

DVBITATIO CXC.

Ad quemnam appellandum ſit in actibus & ſententiis interlocutoriis?

SVMMARIVM.

1 *Appellatio in actibus, & ſententiis interlocutoriis in Italia fit ad Senatum ſacroſancta Romana Inquiſitionis, & in Hiſpania ad inquiſitionem generalem, qui viſis actis, & proceſſu in Senatu inquiſitionis, appellationem vt illegitimam repellit, vel illam admittendam decernit.*

2 *Appellatio in ſupradictis ſententiis interlocutoriis in aliis partibus fit ad Pontificem, ſeu ſedem Apoſtolicam. Quod certum eſt, ſi ſententia lata ſit à ſolo inquiſitore.*

3 *Appellatio, ſi ſententia interlocutoria lata ſit ab Epiſcopo, & inquiſitore ſimul, cum tunc procedant vt delegati ſedis Apoſtolica, fieri etiam debet ad ſedem Apoſtolicam.*

4 *Appellatio fieri poteſt omiſſo medio, nempè Metropolitano, à ſententia interlocutoria Epiſcopi, ad ſedem Apoſtolicam, etiamſi proceſſerit iure ordinario aduerſus hereticos non exemptos.*

5 *Textus* in cap. Maiores cit. non obſtat, *vbi deciditur, cauſas graues, non niſi ſedis Apoſtolica, ſeu Pontificis auctoritate determinandas eſſe; quia iudicare de legitimitate appellationis, & de cauſa, ob quam appellatur, non eſt ita graue, vt ſedis Apoſtolica, ſeu Pontificis auctoritatem requirat; aliàs neque in prima inſtantia ab Epiſcopo iudicari, & determinari poſſet.*

6 *Inquiſitor aduerſùs appellantem, interpoſita, quin & admiſſa appellatione, adhuc procedere poteſt, ſi ex alia cauſa, ſcilicet ex alia noua hereſi fuerit appellans denunciatus.*

7 *Excipe, niſi cauſa appellationis fuerit ſuſpicio iudicis; quia tunc, cum aqualiter in omnibus cauſis locum habeat, non poterit iudex compellere reum in aliis cauſis, niſi illa fuerint adeò graues, & manifeſta, vt ipſamet rerum grauitate, & manifeſtatione Reus condemnatus exiſtat.*

Respondetvr, quod (quamuis in Italia appelletur ad Senatum ſacroſanctæ Romanæ Inquiſitionis, & in Hiſpania ex priuilegio Apoſtolico ad inquiſitionem generalem, qui, viſis actis, & proceſſu in ſenatu inquiſitionis, appellationem vt illegitimam repellit, vel illam admittendam determinat) in aliis autem partibus appellandum ſit ad Pontificem, ſeu ſedem Apoſtolicam: quod certum eſt, ſi ſententia lata ſit à ſolo inquiſitore; cum inquiſitor ſit ſedis Apoſtolicæ delegatus, & à delegato debeat ad delegantem appellatio fieri ex Textu *in c.ſuper quaſt.§. Porro de offic.delegat. in l.Imperatores ff.de appellationibus, & in l.Pracipimus,§.huic Cod.eodem.* 1 2

Si verò ſententia lata ſit ab Epiſcopo, & inquiſitore ſimul (cum tunc procedant, vt delegati ſedis Apoſtolicæ) ad ſedem Apoſtolicam etiam appellari debet, & idem propter eamdem rationem dicendum eſt, cum Epiſcopus procedit aduersùs exemptos, quia in cauſis exemptorum quoad hæreſes Epiſcopus procedit ſimiliter non tanquam iudex ordinarius, ſed tanquam delegatus; ideòque tunc ad eamdem ſedem Apoſtolicam etiam appellari debebit. Videatur Textus *in c. ad abolendam §.ſi quis verò de heret. in 6.* videantur etiam Simancha *de Cathol.inſt.tit.25.n.6.* Decian.*in tract.crim.l.5 c.21.n.4.* Gundiſal. *de her.q.7.n.34.* Carret.*de her.n.65.* & Zanch. *de her.c.8.n.3* expreſsè docẽtes, quod Epiſcopus in cauſa hæreſis exemptorum procedat, tanquam iudex delegatus, non autem tanquam ordinarius; quidquid in contrarium dixerint Oſtienſis *in dec.c.ad abolendam n.13.* Ananias *num.24.* & quidam alij. 3

4 At, ſi Epiſcopus procedat ratione Officij, & ex iure ordinario aduerſus hæreticos non exemptos (quamuis Peña cit comment.31.& Farinacius q.185.n.240.putent ex textu *in c. Maiores de Baptiſmo*, tunc appellandum eſſe ad Sedem Apoſtolicam etiam;cùm Sedis Apoſtolicæ ſit determinare cauſas graues,qualis eſt cauſa,quæ fidem ſpectat) improbabile tamen non ſit, appellari poſſe vel ad Sedem Apoſtolicam,ſeu Pontificem,omiſſo Metropolitano, vel ad Metropolitanum, ſicut in aliis cauſis,iuxta Textum *in c. ſi duobus de appellat.in c.Quoties,& in c.Ad Romanam 2. q.6.*

5 Neque obſtat Textus *in ſupradicto c. Maiores*,vbi deciditur, cauſas graues non niſi Sedis Apoſtolicæ, ſeu Pontificis authoritate,determinandas eſſe,quia iudicare de legitimitate appellationis, & de cauſa, ob quam appellatur, non eſt ita grauis, quæ Sedis Apoſtolicæ, ſeu Pontificis authoritatem requirat; alias neque in prima inſtantia ab Epiſcopo iudicari & determinari poſſet, quod eſt falſum : quapropter dici poterit, quod ſi controuerſia eſſet, an hoc, vel illud ſit de fide, huius quæſtionis determinatio vtpote ſumma Eccleſiæ neceſſaria,ad Sedem Apoſtolicam, ſeu Pontificem ſpectaret:at, ſi controuerſia ſit, an aduersùs fidem necne quis deliquerit (quæ potiùs eſt quæſtio de facto,quàm de iure) determinatio talis quæſtionis, cùm non ſit Eccleſiæ ita neceſſaria non eſt,cur non poſſit ab aliis,præter Sedem Apoſtolicam, ſeu Pontificem determinari.

6 Aduerte tamen, quod, interpoſita, quin & admiſſa appellatione, poſſit Inquiſitor aduersùs appellantem adhuc procedere, ſi ex alia cauſa, ſcilicet ex alia noua hæreſi, fuerit appellans denunciatus; quia appellatio ſolùm ſuſpendit iuriſdictionis exercitium in illa cauſa, in qua interpoſita eſt appellatio; non item in aliis cauſis ab illa diſtinctis.

7 Excipe, niſi cauſa appellationis fuerit ſuſpicio iudicis; quia tunc,cùm æqualiter in omnibus cauſis locum habeat, non poterit iudex compellere reum ad reſpondendum in aliis cauſis, niſi illæ fuerint adeò graues, & manifeſtæ, vt ipſamet illarum cauſarum grauitate, & manifeſtatione reus condemnatus exiſtat, ex Textu *in c. Propoſuit de appellation.* Ibi : [Iudex tamen, à quo appellatur(quia illi omninò ſuſpectus eſt)cum non debet ad reſpondendum ſuper aliis compellere, niſi pro crimine adeò graui,& manifeſto, quo ipſo actu merito ſit damnandus.]

DVBITATIO CXCI.

An Inquiſitor à reo recuſari poſſit, vt ſuſpectus?

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitor licèt ſecundùm aliquos recuſari non poſſit à reo; quia eſt iudex delegatus ad vniuerſitatem cauſarum,qui Ordinario comparatur, qui recuſari non poteſt : de conſuetudine tamen probabilius eſt oppoſitum, ita vt & eius recuſatio fieri poſſit, & admitti conſueuerit.*

2 *Recuſatio prædicta vt fiat, grauis cauſa requiritur; quia cùm Inquiſitoris officium non niſi viris magnæ prudentiæ, & doctrinæ concedatur, in cauſa leui ſuſpectus præſumi non debet.*

3 *Cauſa, facta recuſatione, quamuis de rigore iuris eligi deberent arbitri,vnus ex parte iudicis recuſati : alter ex parte rei recuſantis : decentius tamen eſt,vt remittatur ad ſupremum Senatum, qui ſummariè cognita cauſa recuſatione, eam aut admittat, aut repellat.*

4 *Inquiſitor recuſatus interim procedere non debet:ſed ſi habet Collegam, is procedat; ſin minùs, cauſa quieſcat.*

5 *Prædicta locum habent, ſi dubium ſit, cauſam recuſationis eſſe legitimam : at ſecus, ſi iudicio Prudentum manifeſtè conſtet, quod illa ſit friuola.*

RESPONDETVR, quod(quamuis Menochius *de arbitrar.q.37. num.4.lib.1.* Royas *ſing.*100. & Scaccia *tractat. de iud c.67.n.7.* negent,eo quod Inquiſitor ſit ad vniuerſitatem cauſarum delegatus,qui Ordinario comparatur,in quem recuſatio cadere non poteſt.) Probabiliùs tamen, ſaltem de conſuetudine, affirment Eymer. *3.part.direct. n.120.& ibi* Peña *comment.*30. (Vbi ſubdit,quod in tali caſu recuſationis non ſint eligendi arbitri,ſed ſit ad ſupremum Senatum remittenda cauſa recuſationis,vt ibi ſummatim re cognita, determinetur poſtea,an Inquiſitor recuſatus ſit ſuſpectus re vera. Simanch.*de Cathol. inſtit.tit.17.rubr.de defenſione reorum n.*51.Tabiena *verb. Inquiſitio 4.n.5.* Comenſis *in lucern. Inquiſit. verb.recuſatio Inquiſitoris n.*1.Paramus *de orig. Inquiſit.lib.3.q.4. n.54.* & Farinacius *de hæreſi q.185.n.*236. Ita vt Inquiſitoris recuſatio, & fieri poſſit, & admitti conſueuerit. Vide etiam Inſtructionem Toleranam anno 1561. *num.*52. 1

Aduerte tamen, quod ad hanc recuſationem faciendam grauis cauſa requiratur; quia,cùm Inquiſitoris officium non, niſi viris magnæ prudentiæ, & doctrinæ concedatur, in cauſa leui Inquiſitor ſuſpectus præſumi non debet. Eymericus, Peña,Simancha, & Farinacius *in locis ſuprà citatis.*Cauſam autem grauem hi Doctores arbitrantur eſſe inimicitiam capitalem, aut ſaltem non leuis momenti. 2

Aduerte ſecundò, quod facta recuſatione (quamuis de rigore iuris eligi deberent arbitri, vnus ex parte iudicis recuſati, alter ex parte rei recuſantis, qui de cauſa allegata in recuſatione cognoſcerent) decentius tamen ſit,(ne iudicium illudatur, vel ne negotium Catholicæ Religionis differatur; vel ne paſſim ſine cauſa Inquiſitor recuſetur) quod cauſa remittatur ad ſupremum Senatum, qui ſummariè cognita cauſa recuſationis, eam aut admittat, aut repellat; prout in Hiſpania ex Matritana Inſtructione quadam ſeruari, teſtantur Peña *citato commentario* 30. & Farinacius *vbi ſuprà numero* 239. 3

Aduerte tertiò, quod interim Inquiſitor recuſatus procedere non debeat, ſed ſi habet Collegam, Collega procedat; ſin minùs, cauſa quieſcat. 4

Aduerte quartò, quod omnia, quæ dixi locum habeant, ſi dubium ſit, cauſam recuſationis eſſe legitimam; at ſecùs,ſi iudicio prudentum manifeſtè conſtet, quod illa ſit friuola, & ſolùm ad iudicium ſubterfugiendum, vel cauſam detinendam, appoſita. 5

DVBITATIO CXCII.

De Tortura inferenda in crimine hæreſis?

VT autem hæc Dubitatio meliùs intelligatur, ſit,

SECTIO

Digitized by Google

SECTIO I.

An in crimine hæreſis inferri poſſit tortura?

SVMMARIVM.

1 *Tortura inferri poteſt in crimine hæreſis ex communi ſententia Doctorum, quando alia via veritas haberi non poteſt: nam prius tentari debent omnia alia remedia, in quorum tamen defectum ſolum tortura iure conceditur.*

2 *Torturam inferendi modus videri poteſt apud Eymericum, & alios.*

1 RESpondetur ex communi ſententia Doctorum (quos ſequitur Antonius Gomez *tom. 3. var. c.13. n.20.* Director. Inquiſit. *p.3. n.151.* & *ibi* Peña *comment. 39. n.151.* Idem Director. *eadem part. 3. q.61. num.1.* & *ibi* Peña *comment. 110. verſ. Iam tota,* & Simanch. *in Enchiridion tit.51. n.1.*) affirmatiuè; quando alia via veritas haberi non poteſt: nam priùs tentari debent omnia alia remedia, in quorum tamen defectum ſolùm tortura iure conceditur. quapropter conuicto, & confeſſo tortura inferri non debet; quia tunc iam de delicto conſtat; & tortura, vt occulta veritas inueſtigetur, & delictum probetur, iure conceditur, vti *ſupra* dicebam; & deciditur *in l. Edictum verſ. ſi de quæſtionibus, in l. Diuus Pius, & in l. vlt. C. de quæſtionib.* ibi: [Et ex his ea, quæ occulta ſunt, reuelari]

2 Cæterùm modos inferendi torturam, & anteriores diligentias, vt veritas inueſtigetur, adhibendi, videre poteris apud Eymericum *3. p. direct. rubr. de tertio modo terminandi proceſſum n.151. & ſeqq.* & *ibi* Peñam *in addit. comment. 39.* & Gomez *tom. 3. var. c.13. n.23.*

SECTIO II.

An Inquiſitores debeant eſſe proniores ad torquendum reum?

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitores debent ſecundùm probabiliorem ſententiam eſſe proniores ad torquendum reum: quia crimen hæreſis eſt occultum, & difficilis probationis; & alioquin confeſſio ipſius ipſimet reo quam plurimùm prodeſt.*

2 *Inquiſitores, quando reus non eſt plenè conuictus, ſed tantum indiciatus, habent tria proceſſum terminandi remedia, per purgationem ſcilicet, per abiurationem, & per torturam. Et hoc vltimum videtur cæteris accommodatius, & cur?*

3 *Eymericus in directorio Inquiſitionis minùs rectè dixit, non eſſe deueniendum ad torturam, ſi adſint indicia ſufficientia ad abiurationem.*

4 *Purgatio canonica licèt ſecundùm aliquos poſſit indici ab Inquiſitoribus, etiamſi adſint indicia ad torturam; probabilius tamen eſt oppoſitum, non eſſe ſcilicet indicendam, ſi adſint indicia.*

5 *Remedium purgationis eſt periculoſum.*

6 *Quando, & quomodo ſubſcriptio abiurationis eſt neceſſaria.*

7 *Quando, & quomodo tortura remittitur arbitrio Inquiſitorum.*

8 *Crimen, quando alia via probari poteſt, tunc ad torturam deueniendum non eſt; quia tortura eſt remedium quoddam ſubſidiarium, & vltimum in defectum teſtium remedium.*

1 RESpondetur (quamuis negent nonnulli, quos ſequitur Turreblanca *de magia lib 3. c.19. n.3. & ſeqq.*) Probabiliùs tamen affirmant Simancha *in Enchiridion, c.52. n.26. & de Cathol. Inſtit. tit.65. n.51.* Royas *de hær. p.2. n.295. & 296.* Martinus del Riu *in diſquiſit. magic. appendic. 1. lib.5. q.22.* & Freytas *in addit. ad tractat. de Confeſſ. ſollic. q.4. num. 29.* quia crimen hæreſis eſt occultum, & difficilis probationis, cùm illud probandi facultas deeſſe ſoleat; tum quia confeſſio rei in caſu, de quo loquimur, non ſolùm Reipublicæ; ſed etiam ipſimet hæretico quamplurimum prodeſt.

2 Hinc ſequitur, quod, cùm Inquiſitores (quando reus non eſt plenè conuictus, ſed tantùm indiciatus) habeant tria proceſſum terminandi remedia, vnum ſcilicet per purgationem, aliud per abiurationem, & aliud per torturam, hoc vltimum per torturam videtur cæteris ad veritatem eruendam accommodatius; quia purgatio, & abiuratio potiùs inuentæ ſunt ad ſuſpicionem, & infamiam hæreſis excludendam, quàm ad veritatem eruendam, ſic Doctores, quos ſequitur Peña *in direct. Inquiſit. part.3. comment. 39.* & habetur in quadam Inſtructione Toletana ann. 1561. *n.46. & ſeqq.*

3 Quamuis contrarium ſentiat Eymericus *in d. direct. Inquiſit. loc. ſuprà cit. n.51.* quatenus ait, quod quotieſcumque adſunt indicia ſufficientia ad abiurationem, non ſit deueniendum ad torturam; at quod dicebam ſuprà, eſt multò probabilius.

4 Sequitur ſecundò, quod (licèt ſecundùm dictam Inſtructionem, & Doctores, quos ſequitur Barboſa *in collectan. tom. 2. lib.5. tit.34. c.10. n.5.* poſſit purgatio canonica, etiamſi adſint indicia ad torturam, ab Inquiſitoribus indici.) Probabilius tamen ſit oppoſitum; non eſſe ſcilicet, ſi adſint indicia ad torturam, deueniendum ad purgationem canonicam: ſic Doctores, quos ſequitur Genuenſis *in praxi Archiepiſcop. c.31.*

5 Vbi aduerte circa purgationem, purgationis remedium eſſe periculoſum. Peña *in direct. Inquiſit. p.2. comment. 14.* & alij, quos ſequitur Farinacius *de hæreſ. q.194. n.64* Quatenus ait: purgationis remedium eſt periculoſiſſimum, fragile, fallax, & incertum, cùm ab aliorum opinione, & voluntate dependeat; vt propterea illo non ſit vtendum, niſi rarò, & cum magna cautela, vtiliuſque, & ſalubrius ſit, alias pœnas arbitrarias imponere, & ad alia remedia confugere: quapropter in ſupremo vrbis, totiúſque Chriſtianæ Reipublicæ ſanctæ Inquiſitionis Tribunali remedium purgationis ab aula ferè receſſit, & non niſi rarò induci conſueuit.

6 Aduerte ſecundò, circa ſubſcriptionem abiurationis nonnullos Doctores ſentire, neceſſariam eſſe abiurantis ſubſcriptionem abiurationis, alios verò ſentire contrarium, probabilius tamen eſſe abiurantis ſubſcriptionem requiri, quando reus pœnitens nouit ſcribere: ſi verò non nouerit ſcribere, ſatis eſſe, quod ſe ſubſcribant Inquiſitores, & Notarius; ſic Doctores, quos ſequitur Peña *in direct. Inquiſit. p.3. comment. 40.* Idque etiam tutiſſimum, ait Decianus *in tract. crim. lib.5. c.47. num.6. & ſeqq.* Videri etiam poterit Simancha *de Cathol. inſtitut. tit.1. n.9. & 10.* Campeg. *in addit. ad Zanchin. c.2. lit. B,* Gundiſaluus *de hær. q.20. n.7.* Royas *ſing. 1. n.7.* & Martinus del Rio *in diſquiſit. magic lib.5. ſect.12.*

7 Aduerte tertiò, circa torturam, dum dicitur, quod in tali caſu, quando ſit danda, remittatur arbitrio Inquiſitorum, non intelligi quodcumque. Campeg. *vbi ſuprà, tract. de hær. c.9. lit. E. verſ. Nunquid.* Decianus *in tract. crim. lib.5. c.35. n.20.* Peña *in direct. Inquiſit. p.3. comment. 39. & 110.* Farinac. *tit. de indic. & tortur. q.37. n.192. & 193.* & Binsfeldius *de confeſſ. malef. membr. 2. poſt quintam concluſionem. §. Exempli gratia, verſ. licet quiſpiam,* Vbi rectè explicant, qualenam in tali caſu debeat eſſe arbitrium Inquiſitorum.

Cæterùm,

8 Cæterùm, quando crimen alia via probari poteſt, tunc ad torturam deueniendum non eſt; quia tortura eſt remedium quoddam ſubſidiarium, & vltimum in defectum teſtium remedium: ergo ad ipſum, non niſi deficientibus aliis modis probandi deueniendum erit. Zanardus *in direct. Theolog. part. 3. c. 82.* Pottell. *in dub. Reg. verb. Tortura n. 4.* Ambroſinus *de proceſſu informatiuo lib. 4. c. 1. n. 8.* Binsfeldius *in comment. de malefic. leg. 7. q. 1. concl. 3.* Guazzin. *tom. 2. lib. 1. defenſ. 30. c. 2. n. 3.*

SECTIO III.

An, quando crimen eſt vehementer indiciatum, ſit in arbitrio Inquiſitorum procedere ad pœnam extraordinariam, vel ad torturam?

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitores, quando crimen eſt vehementer indiciatum, non poſſunt ad libitum procedere ad pœnam extraordinariam, vel ad torturam ſecundùm probabiliorem; ſi enim reus ſit perſona, quæ poſſit torqueri, de iure debet ſeruatis omnibus ad torturam requiſitis torqueri, vt reperta veritate pœna ordinaria damnetur, vel abſoluatur.*

2 *Quod maximè attendi debet in cauſis fidei, in quibus non ſolùm intenditur reorum pœna, ſed etiam emendatio, & ad eorum ſalutem veritatis indagatio.*

1 REſpondetur (quamuis probabiliter affirment Clarus *q. 21. n. 40.* Menochius *de præſumpt. lib. 1. q. 92. n. 3.* & Cantera *in quæſt. crimin. cap. 2. de probatione per teſtes q. 1. num. 31.*) Probabiliùs tamen negent Gomez *tom. 3. var. c. 12. n. 26.* Lopez *p. 7. tit. 1. l. 26.* Simancha *in Enchiridion c. 52. n. 4.* & Sanchez *in opuſcul. tom. 1. lib. 3. cap. vnic. dub. 12. n. 4.* Quatenus ſimpliciter ait, quod, quando iudex habet indicia vrgentia contra aliquem in criminalibus, & ille negat delictum, non ſit in arbitrio iudicis procedere ad pœnam aliquam extraordinariam, vel ad torturam, ſed ſi reus ſit perſona (quæ poteſt torqueri) de iure debeat, ſeruatis omnibus ad torturam requiſitis, torqueri, vt reperta veritate, pœna ordinaria damnetur, vel abſoluatur; cùm tale remedium iure ſtatutum ſit ad extorquendam veritatem, *leg. Edictum, ff. de quæſtion.*

2 Quod ſaltem locum habere debet in fidei cauſis, in quibus non ſolùm intenditur reorum pœna, ſed etiam emendatio, & ad eorum ſalutem veritatis indagatio (quæ per ſolam torturam haberi poteſt) vt ſic rei errores ſuos confitendo conuertantur, & viuant.

SECTIO IV.

An ad reum torquendum ſufficiant indicia leuiora in crimine hæreſis, quàm in aliis criminibus.

SVMMARIVM.

1 *Reus vt torqueatur in crimine hæreſis, ſufficiunt indicia leuiora, quàm in aliis criminibus ſecundùm aliquos; quia crimen hæreſis eſt occultum difficiliſque probationis.*

2 *Reus, vt torqueatur in crimine hæreſis, debent eſſe indicia magna, & vehementer vrgentia ſecundùm alios: ita vt ſola rei confeſſio deeſſe videatur.*

3 *Reus in crimine hæreſis vt torqueatur propter indicia quæcumque extantia, ſtandum eſt Inquiſitorum arbitrio, attentis rationibus vtriuſque ſententiæ, qui habita ratione qualitatis perſonæ, delicti, ſuſpicionum, cæterarùmque circumſtantiarum indicent, vtrum ad reum torquendum indicia ſint ſufficientia, necne.*

4 *Quod tamen intellige de arbitrio non ſoluto, ſed limitato.*

5 *Reus ſi legitimis indiciis non præcedentibus torqueatur, & crimen confiteatur, talis confeſſio vtpote indebitè ſicque iniuſtè extorta, non eſt valida, nec præiudicat reo confitenti, neque redditur valida, ſeu legitimatur, quamuis poſtea ſuperuenerint indicia legitima; quia quod ab initio non valet, non poteſt tractu temporis conualeſcere.*

6 *Idémque dic, ſi ſuperuenerit nouum indicium confeſſionis extraiudicialis.*

7 *Reus de iure poteſt appellare à dicta tortura indebitè, ſicque iniquè ei delata.*

8 *Inquiſitores ſi contra reum vehementem opinionem habeant, quamuis extra proceſſum, poſſunt etiam non præcedentibus indiciis legitimis eum, ſi non ſit homo timidus, comminando: quin & oſtendendo etiam torturam verbaliter terrere.*

9 *Inquiſitores non poſſunt reum torquere, quamuis adſint pro fiſco ſufficientia indicia ad torturam, ſi dicta indicia fuerint eliſa per alia indicia pro reo: minùs tamen rectè loquuti ſunt Riminaldus Iunior, & Grammaticus, aſſerentes, vnum indicium pro reo tollere indicia pro fiſco.*

10 *Iudex non poteſt ad libitum reum torquere ſuper qualecumque indicium voluerit, ſed debet cumulatis omnibus indiciis eum torturæ ſubiicere. Quidquid in contrarium dixerit Baiardus.*

AFfirmant Campegios *in addition. ad Zanchinum, tractatu de hæreticis cap. 9. lit. E, in principio, verſ. Rurſus obſerua,* Carterius *in tractatu de hæreticis n. 116. & 126.* & alij, quos ſequitur Martinus del Rio *in diſquiſ. magic. Appendic. 2. lib. 5. quæſt. 22.* quia (ſicuti *ſuprà ſect. 2.* dicebam) crimen hæreſis eſt occultum, difficiliſque probationis; & in tali caſu confeſſio rei non ſolùm Reipublicæ, ſed etiam ipſimet hæretico quamplurimùm prodeſt; Ergo. 1

Negant verò Simancha *in Enchiridion tit. 52. n. 5.* Souſa *in Aphoriſm. inquiſit. libro 2. cap. 39. numer. 9.* & Peña *in direct. inquiſit. parte 3. commentario 110.* quatenus aiunt; quod indicia ad torturam in crimine hæreſis debeant eſſe magna, & vehementer vrgentia; ita vt ſola rei confeſſio deeſſe videatur, moti *ex lege prima in principio, ff. de quæſtion.* Ibi: [Ita vt ſola reorum confeſſio deeſſe videatur.] *Ex lege Milites, §. oportet, & ex lege cùm conditionaliter, Codice eodem titulo.* His tamen non obſtantibus (cùm certa regula dari non poſſit in cognoſcendis indiciis ad reum torquendum ſufficientibus.) 2

Reſpondetur, totum hoc (attentis ſcilicet rationibus ſententiæ prioris, & attenta etiam ratione ſententiæ poſterioris, nempe prædicta diſpoſitione iuris) remittendum eſſe arbitrio Inquiſitorum, qui, habita ratione qualitatis perſonæ, delicti, ſuſpicionum, cæterarùmque circumſtantiarum, iudicent, vtrùm ad reum torquendum indicia ſint ſufficientia, necne. Simancha *de Catholicis inſtitut. tit. 65 num. 22.* Royas *de hæret. parte 2. num. 191.* Peña *in director. part. 3 comment. 39. num. 6.* Miranda *de ordin. indic. tom. 2. quæſt. 161. artic. 4. concluſ. 6.* Guazzin. *tom. 2. lib. 1. defenſ. 30. cap. 4. num. 10.* Sanchez *in opuſcul. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 15. num. 6.* Souſa *in Aphoriſm. Inquiſit. libro 2. cap. 39. num. 6.* Caballus *in reſolution. crim. centur. 3. caſu 251. num. 14.* & alij communiter. 3

Totum

4 Totum hoc, inquam, remittendum eſſe arbitrio inquiſitorum, non quidem abſoluto, ſed limitato, quemadmodum mox *ſupra* dicebam. Zanard. *in direct. Theolog. p.3. c.88.* Ambroſin. *de Proceſſ. informat. lib.4. ca.1.* Guazzin. *cit. ca.4. num.4.* Baiard. *in Addition. ad Iul.* Clarus *quæſt.64. num.56.* Peguera *in Praxi c.12. §.9. n.5.* & alij paſſim.

5 Hinc ſequitur, quod ſi reus, legitimis iudiciis non præcedentibus, torqueatur, & crimen confiteatur, talis confeſſio, vtpote indebitè, ſicque iniuſtè extorta, non ſit valida, nec præiudicet reo confitenti, nec etiam reddatur valida, ſeu legitimetur, quamuis poſtea superuenerint indicia legitima; quia, quod ab initio non valuit, ex poſt factu conualeſcere non poteſt; ſic Doctores communiter, quos ſequitur Miranda *loco ſupra cit. quæſt.26. art.17. concluſ.1.* & Binsfeld. *in com-*
6 *ment. de maleſic. & math. leg.7. quæſt.2 concluſ.2.* & patet *ex l.1. §. Diuus Seuerus ff. de quæſt.* Idemque (quidquid in contrarium dixerit Marſil. *in l. Quæſtionis de quæſt. num 63.* & Baiardus *vbi ſupra quæſt.55. num.40.*) dicendum erit, ſi superuenerit nouum incidium confeſſionis extraiudicialis (per quam appareat, quod reus reuera fuerit hæreticus) propter eamdem rationem; ſic Doctores, quos ſequitur Farinacius *quæſt.83. c.1. num.5.* & Antonius Queued. *de Iudic. & Tortur p.2. c.4. n.11.*

7 Sequitur ſecundò, quod à dicta tortura indebitè, ſicque iniquè reo delata, poſſit reus de iure appellare; ſicut *infra* dicam, & docet præter alios Abbas *in c.1. n.2. de confeſſ.*

8 Aduerte tamen, quod ſi inquiſitores contra reum vehementem (quamuis extra proceſſum opinionem habeant, poſſint etiam non præcedentibus indiciis legitimis, eum (ſi non ſit homo timidus) comminando, quin & oſtendendo etiam torturam, verbaliter terrere; quia hoc non eſt torquere. Thuſc. *lit. T, concluſ.315. n.9.* Clarus *quæſt.64. num.33.* Souſa *in Aphoriſm. Inquiſ. l.2. c.39 num.4.* Guazzin. *tom.2. l.1. defenſ.30. c.5. n.3.* & Franciſc. Perſonalis *Tract. de indic. n.78.* Qui ſubdunt, quod, quando adſunt indicia ad terrendum (vt ſi v. g. Iudex contra reum habeat vnicum teſtem non integrum, vel duos teſtes deponentes de indiciis remotis ſingulares, poſſit reum ſpoliare in loco torturæ, vel funi alligare, vel etiam à terra aliquantulùm eleuare, ſicque eleuatum per aliquod temporis ſpatium interrogare (idemque tenere videtur Peregrin. *conſ.2. num.104.* quatenus ait, vnum indicium remotum ſufficere ad reo torturam leuem inferendam) quod mihi minùs probatur ex iis, quæ dicebam *infra* poſt ſectionem vltimam *Petition 2. circa finem.*

9 Aduerte ſecundò, quod inquiſitores non poſſint reum torquere, quamuis adſint pro fiſco ſufficientia indicia ad torturam, ſi dicta indicia fuerint eliſa per alia indicia pro reo; ſic Doctores communiter, quos ſequitur Guazzin. *tom.2. l.1. defenſ.30. c.4. n.25.*

Adeò quod Riminaldus Iunior *l.6. conſ.704. num.33.* Grammatic. *Vot.3. num 20* & Honded. *l.2. conſ.93. n.83.* velint, vnum indicium pro reo tollere indicia pro fiſco, ſicque reum non poſſe torqueri; quod etiam mihi minùs probatur, niſi indicium, quod eſt pro reo, proportionem aliquam habeat cum indiciis, quæ ſunt pro fiſco.

10 Aduerte tertiò, quod (quidquid in contrarium dixerit Baiardus *in Addit. ad Iul. Clar. q.64. n.98.* & Ioan. Antonius de Nigris *ſuper capitul. Regn. c. frequens n.34.*) non ſit in arbitrio Iudicis, ſuper qualecumque indicium Iudex voluerit, reum torquere, ſed debeat Iudex cumulatis omnibus indiciis, eum torturæ ſubiicere; Grammatic. *conſ.45. n 34.* Caualcan. *de Brach Reg. p.3. n.1, 4.* Bertazzol. *conſ 144. n.10. vol.1.* & alij paſſim.

SECTIO V.

Quandonam in crimine hæreſis inferri poſſit tortura, quando verò non?

SVMMARIVM.

1 *Tortura in crimine hæreſis, ſicut in quolibet alio delicto, non poteſt inferri, niſi criminis indicia ſufficientia, & legitima præcedant: quia tortura datur in ſubſidium probationum ad veritatem inueſtigandam.*

2 *Indicia prædicta præcedentia vt torturam ſufficienter inferant, debent eſſe probata per duos, vel plures teſtes: ſi enim probata non fuerint, reum torturæ ſubijcere non poſſunt.*

3 *Teſtis vnus, etiamſi fuerit omni exceptione maior, non probat indicium remotum: indicia enim ad torturam probari debent per duos teſtes.*

4 *Reus per vnum teſtem dicitur conuictus ſaltem ſemiplenè, ſicque torqueri poteſt, explicando quod ſi vnus teſtis de ipſomet delicto deponat, tunc talis teſtis faciat indicium ad torturam; ſecus ſi non deponat de ipſomet delicto, ſed de aliquo actu remoto, vel proximo ad delictum; quia tunc requiruntur duo teſtes.*

5 *Indicium ſufficiens eſt, ſi vnus teſtis deponat non de delicto, ſed de corpore delicti: ſed de indiciis delicti, v. g. de confeſſione rei extraiudiciali, de fama, de fuga, vel ſimili, vt reus ſubijciatur torturæ.*

6 *Quod procedit etiam ſi adeſſet alius teſtis deponens de alio indicio: ita vt eſſent duo teſtes ſingulares, quilibet de ſuo indicio deponens: quia adhuc hi duo teſtes ſingulares non conſtituerent indicium ſufficiens ad torturam.*

7 *Torturæ reus ſubijci poteſt, ſi teſtes ſingulares plures, quàm duo, concurrant ad probationem indiciorum faciendam, & tales teſtes eſſent omni exceptione maiores.*

8 *Teſtis ſingularis cuiuſlibet depoſitio licet non probet concludenter indicium, aliquam tamen licèt leuem præſumptionem facit: quia ad torturam inferendam regulariter ſufficit vnum indicium, ſi ſit proximum, ſeu delicti vehementer illatiuum, & benè probatum.*

9 *Indicia ad torturam deberi eſſe probata per duos teſtes ſecundùm probabiliorem ſententiam intelligi debet, ſi teſtes ſint idonei, ſeu omni exceptione maiores, quales non ſunt Minores, Fœminæ, Excommunicati, criminis ſocij, vel infames, quamuis etiam, ſi teſtes non ſint idonei, non omninò improbabiliter ſecundùm aliquos ſufficiant.*

Reſpondetur ex dictis, quod in crimine hæreſis (ſi- 1
cut & in omni alio crimine) non poſſit inferri torturа; niſi criminis indicia, iuxta id, quod *ſectione præcedenti* dicebatur, ſufficientia, & legitima præceſſerint: ſic Doctores communiter, quos citat, & ſequitur Menochius *de arbitr. lib 1. q.84. n.1. & ſeqq.* Marſilius *conſ.49. num.9.* Caballus *in reſol. crimin. cent 3. caſu 251. num.14.* Simancha *de Cathol. inſtit. tit.65. num.22.* Peña *in direct. part.3. commentar.170.* Guazin. *tom.2. lib.1. defenſ.30. cap.4. num.10.* Royas *de hær. part.2. num 291.* Miranda *de ordin. iudic. tom.2. quæſt.61. art.4. concluſ.6.* Sanchez *in Opuſcul. to. 2. lib.6. cap.3. dub.15. num.6.* Et ratio eſt; quia tortura ſolùm in ſubſidium aliarum probationum deficientium, ad veritatem inueſtigandam iure conceditur, vti *ſuprà* dicebam; tum quia à tortura, cùm ſit damnum irreparabile, inchoari non debet, *l.1. ff. de quæſt.*

Aduerte

2 Aduerte tamen, quod hæc indicia præcedentia torturam, vt torturam ſufficienter inferant, debeant eſſe probata; ſi enim probata non fuerint, reum torturæ ſubiicere non poſſum: quapropter, vt quodlibet indicium de ſe ad torturam inferendam ſufficiens ſit, debet eſſe duobus, vel pluribus teſtibus probatum: aliàs vtpote non plenè probatum, ſufficiens non erit ad torturam inferendam. Menochius *loco ſuprà citato, libro 2. caſu 270. numero 23.* Gomez *variar. tom.3. capite 3. rubric. de tortura reorum numero* 18. Peña *in directorio, parte 3. commentario* 110. *numero* 289. Royas *de hæreticis, parte 2. numero* 289. Camera *in quæſtion. criminal. capite 2. de probation. per teſtes, quæſtione 1. numero* 24. Martinus del Rio *in diſquiſit.magic.libro 5. ſectione* 3. Locatus *in Praxi inquiſit. quæſtione* 33. Simancha *in Enchiridion, capite* 52. *numero* 6. Farina-
3 cius *quæſtione* 37. *numero* 14. (Vbi ait, quod hæc opinio ſit ita vera, vt vnus teſtis, etiam ſi fuerit omni exceptione maior, non probet indicium remotum.) Maſcardus *de probation. libro 1. concluſione* 462. *numero* 18. *&* 19. Brunus *tractatu de indic. parte 1. quæſtione 1. numero* 7. Guazzin. *tom.2. libro 1. defenſ.30. capite 31. numero* 1. Clarus *in Praxi, libro 5. §. finali, quæſtione 22. numero* 2. (vbi concordat Gloſſam *in lege finali, verb. vel indiciis, Codice famil. erciſcund.* aſſerentem, quod indicia ad torturam probandam debeant per duos teſtes, & alteram Gloſſam *in lege ſi quis, verbo*
4 *Conuictus, Codice ad legem Iuliæ maieſtatis*, volentem, quod per vnum teſtem reus dicatur conuictus ſaltem ſemiplenè, ſicque torqueri poſſit; explicando, quod ſi vnus teſtis de ipſomet delicto deponat, tunc talis teſtis faciat indicium ad torturam, vt *infra* dicetur, & & ſic procedat Gloſſa *in dicta lege ſi quis*; at ſi teſtis non deponat de ipſomet delicto, ſed de aliquo actu remoto, vel proximo ad delictum, tunc talis teſtis non faciat indicium ad torturam, ſed requirantur duo teſtes ad probandum ipſum indicium, & ſic procedat altera Gloſſa *in dicta lege finali.*) Alciatus *conſilio* 445. *numero* 1. (vbi inquit, quod talis diſtinctio ſit canonizata in iudiciis, & in ſcholis.) Suarez de Pax *in praxi tom. 1. parte 5. capite 3. §. 12. numer* 41. Miranda *in ordin.iudiciar. tomo 2. quæſtione 26. artic. 4. concluſione* 3 Bernardinus *in Addition.ad Ambroſinum de proceſſ. inform. libro 4. capite 1. numero* 16. Caballus *in reſolution.crimin. centur.2. caſu* 193. *numero* 1. & alij communiter.

5 Hinc ſequitur, quod ſi vnus teſtis deponat (non de delicto, ſeu de corpore delicti) ſed de indiciis delicti, verbi gratiâ, de confeſſione rei extraiudiciali, de fama, de fuga, vel ſimili, inſufficiens indicium conſtituat, vt reus ſubiiciatur torturæ. Menochius, Clarus, Gomez, Farinacius *in locis ſuprà citatis*, Royas *tractatu de hæreticis parte 2. numero* 289. Peña 3. *parte directorij quæſtione* 61. *commentario* 100. *verſu, Iam indicia*, & Maſcardus *de probation. libro 1. concluſione* 462. *num.* 18.

6 Quod procedit, etiamſi adeſſet alius teſtis deponens de alio indicio, ita vt eſſent duo teſtes ſingulares, quilibet de ſuo indicio deponens; quia adhuc hi duo teſtes ſingulares non conſtituerent indicium ſufficiens ad torturam; cùm vtraque illorum depoſitio non æquiualeat probationi concludenti factæ à teſtibus conteſtibus; ſic Doctores communiter, quos citat, & ſequitur Farinacius *q.* 37. *n.* 38.

7 Quamuis, ſi teſtes ſingulares, plures, quàm duo, concurrerent ad probationem indiciorum faciendam, & tales teſtes eſſent omni exceptione maiores, ſufficienter ex eorum depoſitionibus reus torturæ ſubiici poſſet; quia veriſimile non eſt, quod tot, & tales teſtes aduersùs reum talia deponant, niſi reus culpabilis eſſet.

8 Confirmatur: quia cuiuſlibet ſingularis teſtis depoſitio, licèt non probet concludenter indicium, aliquam tamen, licèt leuem, præſumptionem facit: ergo; multiplicatis his depoſitionibus, reſultare ex iis poteſt præſumptio maior, quàm reſultet ex probatione concludenti vnius tantùm teſtis. Clarus *pract. quæſtione 21. verſu Sed pone quod vnus.* Albertinus *tractatu de agnoſcend. aſſertion. Catholic. & hæretic. quæſt.25. numero* 10. & alij, quos citat, & ſequitur Farinacius *loco ſupra citato numero* 38. Præſertim, quia ad torturam inferendam regulariter ſufficit vnum indicium, ſi ſit proximum, ſeu delicti vehementer illatiuum, & bene probatum, ſicuti *infrà* dicetur: & docent Menochius *de præſumpt. libro 1. quæſtione* 89. *numero* 14. Gygas *de crimine læſæ maieſtatis, quæſtione 1. numero* 16. Gomez *tomo 3. variarum capite 13. numero* 8. Farinacius *quæſtione 37. numero* 47. Carrerius *in Practic.crim. leg. obſeruare curabis numero* 109. Peña *in directorio, parte 3. commentario* 110. Miranda *in ordin.iudic.tom.2. quæſtione 26. articulo 6. concluſione* 2. Peguer. *in praxi capite 12. §.9. numero* 8. & Marſilius *in Practica, §. diligenter numero* 177.

An autem ſupradicta doctrina (quam *numero* 2. 3. 5 *&* 4. dicebam) nempe, quod indicia ad torturam debeant eſſe probata per duos teſtes, procedat, etiamſi teſtes non ſint idonei, ſeu omni exceptione maiores, vt Minores, fœminæ, excommunicati, criminis ſocij, vel infames, &c.

Reſpondetur, quod (quamuis iuxta ea, quæ *ſuprà numero* 5. dicebantur, & *infrà poſt ſectionem vltimam, petitione* 2. dicentur, probabiliùs negent Gomez *tomo 3. variarum, capite 13. numero* 18. Miranda *in ordin. iudic. tomo 2. quæſtione 26. articulo 4. concluſione* 3. Menochius *de præſumpt. libro 1. quæſtione 91. num.* 5 Suarez de Pax *in praxi tomo* 1. *parte 5. capite 3. §. 12. numero* 41. Farinacius *quæſtione 37. numero* 28. Zanardus *in directorio Theologico, parte 2. capite* 88. Maſcardus *concluſione* 893. *numero 3. volumine* 1. Gomez *conſilio* 59. *numero* 34. *volumine* 1. & alij) Non omninò tamen improbabiliter affirment Royas *de hæreticis parte 2. numero* 289. Brunus *tractatu de indic. & tortura, part.1. quæſtione 2. numero* 7. Rolandus à Valle *libro 1. conſ.24. numero* 25. Antonius de Ballis *in tractatu variarum, lib. 1. quæſtione 5. numero* 15. *&* 16. (qui citat Baldum, Soccinum, & Crauettam.) Benazzol. *conſ.341. n.10. vol.2.* Honded. *conſil.8*. *n.1*7. *vol.1.* & Hyppol. de Marſiliis *in pract. crim. §. diligenter num.* 8 Quia (cùm dari tortura poſſit ex teſtificatione vnius teſtis teſtificantis de ipſo delicto) non eſt mirum, quod teſtis vnicus, qui de delicto deponit, debeat eſſe omni exceptione maior: ergo (cùm è contra dari tortura non poſſit ex indiciis remotis, niſi pluribus, ſaltem duobus) neque è contra mirum erit, quod non debeant eſſe ſimiliter omni exceptione maiores; quia (cùm ſic ſint veluti quatuor teſtes) veriſimile non eſt, quod omnes fallant, vel fallantur.

SECTIO VI.

COROLLARIVM I.

An ad torquendum reum indiſtinctè ſufficiat vnum tantùm indicium, per duos tamen teſtes probatum?

SVMMARIVM.

1 *Reus vt torqueatur, non ſufficit tantùm vnum indicium per duos etiam teſtes probatum contra aliquos; requiruntur enim ſaltem duo indicia, licèt leuia, & in iure non expreſſa, dummodò ſint*

dò ſint per duos teſtes probata, & veriſimilia.

2 *Excipe, niſi Indicium ſit proximum, & delicti vehementer illatiuum: quia tunc etiam vnum indicium ad torturam ſufficiet, ſi tamen benè per duos ſcilicet teſtes probatum fuerit.*

1 REſpondetur, quod (quamuis affirment nonnulli, quos citat, & ſequitur Clarus *in practic. libro 5. quæſt.64.num.14.* ſic teſtans etiam de conſuetudine. Petrus Caballus *in reſolution. criminal. centur.2. caſu 193. num. 5.* & alij, quos citat Guazzin. *tomo 2. libro 1. defenſ.30.cap.30.numer.7.*) Probabilius tamen iuxta ea, quæ dicebam *ſectione præcedenti num.5.* & dicam *infrà* poſt *ſectionem vltimam petitione 12.* negent Farinacius *quæſt.37.num.43.* Freytas *in addit. ad tractatum de Confeſſor. ſollicitant. quæſt.4. num.25.* (qui citat Bartolum, & Menochium) & Pequer. *in prax. cap.11.§.9. num.8.* (quatenùs expreſsè aiunt, ad torturam non ſufficere vnum indicium) Miranda *de ordin. iudic. tom. 2. quæſtione 26. articulo 4. concluſione 4.* Guazzin. *tom 2.lib.1. defenſione 30.cap.4.num.12.* & Boſſius *in titul. de indic. 71.* (quatenùs inquiunt ad torturam requiri ſaltem duo indicia, eáque probata.) Bertazol. *conſil.213. num. 8.* Sylueſter *verbo Indicium, quæſt. 2.* Tabiena *numero 1.* Sanchez *in opuſcul. tom.1. lib.6. cap.3.dubio 15. num 11.* Martinus del Rio *in append. 1. libro 5.quæſt.2.* & Baiardus *in addition. ad Iulium Clarum quæſt.64. numer. 60.* (quatenùs docent, ad torturam ſufficere duo indicia; etiam leuia, & in iure non expreſſa, dummodò ſint per duos teſtes probata, & veriſimilia.

Patet ex iis quæ dicebam, & ex iis, quæ dicam *in locis ſupradictis.*

2 Excipe, niſi indicium ſit proximum, & delicti vehementer illatiuum; quia tunc etiam vnum indicium ad torturam ſufficiet, ſi tamen benè, per duos ſcilicet teſtes probatum fuerit, vt ibidem videre eſt.

SECTIO VII.

COROLLARIVM II.

An ad torquendum reum ſufficiant plura indicia, per teſtes tamen ſingulares probata?

SVMMARIVM.

1 *Reus torqueri poteſt, ſi adſint plura indicia etiam per teſtes ſingulares probata: quia, licèt quodlibet indicium, vt ſit ſufficiens ad torturam debeat eſſe probatum duobus teſtibus, tamen ſi plura ſint indicia, ſufficiet quod probata fuerint teſtibus ſingularibus.*

2 *Limita, ſi tamen dicti teſtes ſingulares de pluribus indiciis deponentes, ſint teſtes idonei, contra aliquos aſſerentes id etiam de teſtibus copulatis, & minùs idoneis.*

1 REſpondetur, quod (quamuis negare videantur Peña *in directorio parte 3. commentario 110.* Royas *de hæreticis, parte 2. numero 186.* Simancha *de Catholicis inſtitut. tit.65. num.14.* Menochius *de probat. libro 1. quæſt.9.num.6.* Franciſcus Perſonal. *in tractatu de indic. & tortur num.63. verbo Nec obſtat*, Antonius Gomez *tom.3. variarum, cap.13.num.18.* Quatenùs aiunt, quod indicia, ex quibus reus torqueri poteſt, debeant eſſe probata.) Probabilius tamen, iuxta ea, quæ *ſectione 5. numero 5.* dicebantur, affirment Vmbertus Locatus *poſt praxim inquiſit. quæſt.35.* (qui citat Fulgoſium, & Soccinum.) Souſa *in Aphoriſmis inquiſ. libro 2.cap.39. num.19.* Albertin. *de agnoſcend. aſſertion. cathol. quæſt.25. num.20.* Freytas *in addit. ad tractatum de Confeſſ. ſollicit. quæſt. 21.num.20.* Franciſcus Brunus *tractat. de indic. & tortur.p. 1 q 2.n.5.*

Probatur; quia (licèt, vti dicebam *citata ſectione 5.* quodlibet indicium, vt ſit ſufficiens ad torturam, debeat eſſe probatum duobus teſtibus, tamen ſi plura ſint indicia, ſufficiet, quod probata fuerint teſtibus ſingularibus; cùm negari non poſſit ex dictis ibidem, quod vnus teſtis faciat aliquam præſumptionem; ſicque plures teſtes, ſingulariter de pluribus indiciis deponentes, faciant plures præſumptiones, quæ conſtituant vnum indicium ſufficiens ad torturam.

Et hoc ſaltem dicendum erit, quotieſcumque teſtes ſingulariter, de indiciis ſingulis deponentes, ſunt teſtes idonei: ſic Doctores, quos ſequitur Giurb. *conſil.87. num 30.* Guazzin. *tom.2. libro 1. defenſione 30. cap.4. num. 13.* & Queued. *lib. de indic. & tortur. cap.7. num.1. & 2.* 2

Dixi, & [hoc ſaltem dicendum erit, quotieſcumque teſtes ſingulariter de indiciis ſingulis deponentes ſunt teſtes idonei:] quia, & hoc idem dicendum eſſe (etiam quando prædicti teſtes eſſent minùs idonei, & repulſati) non improbabiliter iuxta ea, quæ dicebantur *ſuprà ſect.5. circa finem*, tenent Souſa *in Aphoriſmis inquiſit. libro 2. cap.39. num.20.* Bertazol. *conſ.214. num.8. vol.1.* & *ibidem in Addit. lit. C*, Caballus *in reſolut. crimin. centur.2 cap.193. num.6.* & alij complures; Videri etiam poterit Martinus del Rio *in diſquiſ. magic. Appendic.2. lib.5. quæſt.10. per totam*, & Guazzin. *vbi ſuprà, cap.32.*

SECTIO VIII.

An ad torquendum reum, alioquin bonæ famæ, in crimine veneficij ſufficiat denunciatio complurium ſagarum, abſque vllis aliis indiciis?

SVMMARIVM.

1 *Reus non poteſt torqueri, ſi alioquin ſit bona fama, in crimine veneficij per denunciationem complicum ſagarum abſque vllis aliis indiciis contra Martinum del Rio; tum quia doctrina Martini in hoc non eſt in vſu in Tribunali ſupremæ Inquiſitionis Romæ: tum quia ſagarum depoſitio etiam de viſu, vtpote per dæmonis illuſionem poteſt eſſe falſa, & alioquin indicia ad torturam debent eſſe certa, & non dubia.*

2 *Reus ex depoſitione præciſa complicum in hoc delicto, neque etiam capi debet, ſed requiruntur actus exteriores comprobati.*

REſpondetur, quod (quamuis affirment Martinus del Rio *in diſquiſit. magic. lib.5. ſectione 3. & in Appendic.2. eiuſdem lib. quæſt.1.* Valentia *tomo 3. diſputatione 6. quæſt.13. punct.4.§.2. & 3.* & à fortiori alij, vt Cynus, Abbas, Imola, & Gomez, quatenùs aiunt, quod in criminibus exceptis etiam vnius complicis denunciatio indicium ſufficiens ſit ad torturam.) Probabiliùs tamen negent Tanner. *in Theolog. ſchol. tom.3. diſput.4. quæſt.5. dub.2. per totum*, & Farinacius *de hæreſ. quæſt.185 §.8.num.151.* Quatenùs ait, veram non eſſe, nec in ſancto, & generali vrbis, vniuerſalique Reipublicæ Chriſtianæ Inquiſitionis Tribunali ſeruari doctrinam Martini del Rio docentis, ſufficiens indicium ad torturam eſſe dictum duarum ſagarum, ſeu lamiarum deponentium, ſe reum in Conuentu, & 1

Congregati one aliarum ſagarum vidiſſe; quia (cùm ſagæ pluries non corpotaliter,ſed pet dæmonis illuſionem in hoc Conuentu adeſſe opinentur, ſicque eatum de viſu depoſitio poſſit eſſe falſa) abſurdum eſt diei,quod ſagæ, ſeu lamiæ prædictæ, ſic de viſu deponentes,indicium ſufficiens faciant ad tortutam cum indicia ad torturam non dubia,ſed certa eſſe debeant:quapropter etiam ſi dictum duorum ſociotum etiminis in cauſis fidei faciat indicium ad tortotam ſufficiens (vt ptæter alios docet Peña *in direct.Inquiſ.p.3.com.110.in append*)Non tamen idem dicendum etit de dicto duarum, vel etiam plutium ſagarum, ſeu lamiarum; cùm in eis adſit particularis difficultas, vti dicebam. Vide, qoæ dicam *infrà dubitatione 205.per totam*, & quæ dicam poſt *dubitationem 216. Petitione 11. vſque ad 15.* Vide etiam Binsfeldium *de confeſſ.ſagar.membr.2.concl. 6.* Queuedum *lib.de indic. & tortur.part.2. cap.5.n.91.* & alios, qui propterea ſubdunt, quod reus ex depo-
2 ſitione præciſa complicum in boc delicto neque etiam capi debeat, ſed actus exteriores comprobati requitaotur.

SECTIO IX.

An reus à tortura indiciis legitimis non præcedentibus, ſicque indebitè, ſeu iniuſtè ſibi delata poſſit appellare?

SVMMARIVM.

1 *Reus poteſt appellare à tortura indiciis legitimis non præcedentibus, ſicque indebitè, ſeu iniuſtè ſibi delata.*
2 *Excipe, niſi appellatio foret friuola, & calumnioſa: quia tunc iudex poterit illam reiicere.*
3 *Appellatio quando ſit friuola, & calumnioſa remittitur arbitrio iudicis.*
4 *Iudex appellationem tunc friuolam, & calumnioſam arbitrabitur; quando videbit, quod in proceſſu appareant legitima indicia ad reum torquendum, eáque purgata non fuerint in termino conceſſo ad defendendum.*
5 *Quæ procedunt, quando clarè conſtat de calumnia appellationis; ſecus autem quotieſcumque ſumus in dubio tam iuris, quàm facti: quia tunc iudex ſuperſedere debet in tortura, & expectare, quid ſuper appellatione pronunciet iudex ad quem.*
6 *Appellatio ab interlocutoria, ſeu à grauamine, quo reus ſe grauari prætendit, duo præcipuè continere debet, primum eſt grauamen, à quo appellatur ſecundum cauſam grauaminis.*
7 *Poſt appellationem, ſi aliud crimen deferatur, poteſt iudex, ipſa appellatione non obſtante, circa illud contra appellantem procedere, etiamſi cauſa non fuerit grauiſſima.*
8 *Excipe, niſi cauſa appellationis fuerit ſuſpicio iudicis.*
9 *Inquiſitor ſi appellationem admittat, tranſmittere debet reum cum proceſſu, & idoneis cuſtodibus, ne fugam arripiat: vel potiùs mittere debet ſummariam informationem ad ſummum Pontificem.*
10 *In Inquiſitione Hiſpana in tali caſu obſeruatur, quod habetur in Toletana Inſtructione.*

1 REſpondetur affirmatiuè iuxta ea, quæ tradit Abbas *in c.1.n.2. de confeſſ.*& iuxta Textum *in l.2. C.de appellat.recipien. & in l.pen. Cod.Quorum appellation.non recipiuntur.*

2 Excipe, niſi appellatio foret friuola, & calumnioſa; quia tunc iudex poterit illam reiicere, & illa non obſtante, abſque attentatorum vitio, ad vlteriora procedere.

Quando verò appellatio ſit friuola, & calumnio- 3
ſa, remittitur arbitrio iudicis. Simancha *in Enchirid. tit.52.n.11.* & *in inſtit.Cathol.tit.65.num.1.* Queuedus *de indiciis,& tortur.c.13. numero 6.* Villadieg. *in politic. c.3.num.324.* Menochius *de arbitr.libro 2.caſu 197. n.2.* Souſa *in Aphoriſm.libro 2.c.35.num.6.* Miranda *de ord. iudic.tom.2. quæſt.26. art.13.* Sanchez *in opuſcul. tom.2. libro 6. c.3. dubio 15. numer.4.* Suarez de Paz *in Praxi tomo 1. parte 5. cap. 3. §.12.numero* 81. Guazzinus *de defenſ.reor.tom.2. libro 1.defenſ.30.c.2. num.11.* & Fari-
nacius *quæſt.138. numero 27. & 28.* Vbi ſubdit, quod 4
tunc appellationem friuolam, & calumnioſam arbitrabitur iudex, quando videbit, quod in proceſſu appareant ad torquendum reum legitima indicia, eáque tamen purgata non fuerint in termino conceſſo ad defendendum.

Hæc tamen omnia procedunt, quotieſcumque clarè 5
conſtat de calumnia Appellationis; ſecùs autem, quotieſcumque ſumus in dubio tam iuris, quàm facti; quia tunc iudex ſuperſedere debet in tortura, & expectare, quid ſuper appellatione pronunciet iudex ad quem. Guazzin. & Farinac. *in locis ſuprà cit.* Peña *in direct. inquiſ.p.3 comment.31 num.111.*Scacc.*de iud.tom.2.lib.1. c.97.n.85.* & Carauita *in Ritu Magn.Cur.259.num.10.* Quod idem habetur etiam in quadam Inſtructione Toletana ann.1561 *num.50.*

Aduerte tamen, quod appellatio ab interlocutoria 6
ſeu à grauamine, quo reus ſe grauari prætendit, duo præcipuè continere debeat. Primum, eſt grauamen, à quo appellatur, *cap. cùm ſit Romana extra de appellat.* Secundum, eſt cauſa grauaminis, quæ non ſufficit, ſi dicatur in genere, ſed explicari debebit in ſpecie; aliter appellatio non valebit: ſic Doctores, quos ſequitur Peña *loco ſuprà cit.*

Aduerte ſecundò, quod, ſi poſt appellationem aliud 7
crimen deferatur, poſſit tunc iudex, ipſa appellatione non obſtante, circa illud contra appellantem procedere (tametſi cauſa non fuerit grauiſſima, tutius ſit, non procedere, ſed Superioris reſponſum expectare. Peña, & alij, quos citat, & ſequitur Souſa *in Aphor.libro 2. cap.35.num.11.*

Excipe, niſi cauſa appellationis fuerit ſuſpicio iudi- 8
cis; quia tunc (cùm æqualiter in omnibus cauſis procedat) non poterit iudex reum ad reſpondendum compellere, niſi forſan delictum ſit adeò graue,& manifeſtum, vt ipſamet grauitate, & manifeſtatione delicti reus condemnatus exiſtat.

Aduerte tertiò, quod in caſu, quo Inquiſitor ap- 9
pellationem admittit, tranſmittere debeat reum cum proceſſu, & idoneis cuſtodibus,ne fugam arripiat; vel potiùs mittere debeat ſummariam informationem ad ſummum Pontificem; ſic Doctores, quos ſequitur Paramus *de orig.S.Inquiſit.lib.3. q.4.num.100.* & Souſa *in Aphoriſm.lib.2.c.35.n.9.*

Quamuis in Inquiſitione Hiſpanica in tali caſu ob- 10
ſeruetur, quod habetur *in ſupradicta Inſtructione Toletana anno 1561. num.51.* quam in dicto caſu videre poteris.

SECTIO X.

Quænam ſint indicia, quorum quodlibet probatum ſufficiens ſit ad torturam inferendam?

SVMMARIVM.

1 *Indicia, quorum quodlibet probatum ſufficiens eſt ad torturam*

Digitized by Google

torturam inferendam, ſunt. Primum ſi teſtis omni exceptione maior deponat de delicto, ſeu de corpore delicti, vt, v. gr. deponat, reum hæreſim prædicaſſe, Idolum adoraſſe, vel quid ſimile contra nonnullos.

2 *Ad torturam inferendam, cùm ſit pœna grauiſſima, non videtur ſufficere, niſi delictum ſit pluſquam ſemiplenè probatum.*

3 *Teſtes duo tam in ciuilibus, quàm in criminalibus omni exceptione maiores plenè probant, & in vtriſque vnus teſtis omni exceptione maior ſemiplenè probabit.*

4 *Teſtis ſi non ſit omni exceptione maior; ſed aliquem defectum patiatur, tunc cùm talis teſtis non probet ſemiplenè, ſe ipſe ſolo non conſtituit indicium ſufficiens ad torturam inferendam.*

5 *Neque vnus teſtis omni exceptione maior ſufficit ad torturam inferendam, ſi reus denunciatus ſit bonæ famæ; quia cùm rei bona fama conſtituat præſumptionem in contrarium, dictum teſtis reddit infirmum.*

6 *Socius criminis ſi deponat de delicto, non præſtat ſufficientem probationem, ſeu ſufficiens indicium ad torturam inferendam; quia licet in hoc crimine hæreſis in fauorem fidei admittatur teſtis aliàs inhabilis, non tamen admittitur tanquam omni exceptione maior.*

7 *Socij criminis dictum ſi alio adminiculo adiuuetur, tunc ſufficiens indicium præbebit ad torturam inferendam, ſeu vt reus tortura ſubijci poſſit.*

8 *Indicium ſufficiens ad torturam vt reſultet qualenam adminiculum eſſe debeat, remittitur iudicis arbitrio: deſumi verò debet huiuſmodi arbitrium non ex proprio Marte, ſed ex ſcientia Doctorum.*

9 *Verbi gratiâ, ſi cum nominatione ſocij criminis concurrant teſtes de auditu; quia, licèt teſtes de auditu non probent, neque conſtituant indicium ſufficiens ad torturam inferendam: nihilominus aliqualem præſumptionem faciunt, quæ iuncta cum depoſitione ſocij criminis æquiualet depoſitioni teſtis omni exceptione maioris.*

10 *Item ſecundò: ſi cum prædicto ſocio criminis concurrat fama contra nominatum ob rationem prædictam; quia fama ſimiliter ſupplet defectum teſtis deponentis.*

11 *Item tertiò: ſi cum ſupradicta depoſitione concurrat fuga nominati ob eamdem rationem.*

12 *Item quartò, ſi concurrat ſtricta familiaritas nominati cum nominante: quia cum impiis habere familiaritatem eſt malum: quinimo in crimine hæreſis cum hæreticis familiaritatem habere, eſt ſpeciale delictum.*

13 *Item quintò, ſi depoſitione vnius ſocij criminis, altera alterius ſocij criminis depoſitio coniungatur; ita vt duo ſocij criminis deponant de delicto.*

14 Socij *criminis depoſitio vt aliis indiciis adiuta conſtituat ſufficiens indicium ad torturam inferendam, ſeu vt reus torturæ ſubijci poſſit, debet iudex ſatis perpendere, qualitatem perſonæ nominatæ & nominantis, & modum depoſitionis.*

15 *Indicium ſecundum ad torturam inferendam ſufficiens, ſeu vt reus torturæ ſubijci poſſit, eſt ipſius rei confeſſio extraiudicialis: quia talis confeſſio eſt indicium ſatis proximum, & illatiuum delicti; cùm nemo præſumi poſſit ſibi falsè crimen imponere.*

16 *Indicium tertium ſufficiens ad torturam inferendam, ſeu vt reus torturæ ſubijci poſſit, eſt ex opinione nonnullorum fama, ſi oriatur à viris fide dignis, & ſit rite probata.*

17 *Fama indicium non eſt ſufficiens quomodocumque oriatur, niſi aliis indiciis adiuuetur: quia fama in ſe eſt indicium remotum, & fallaciæ valdè ſubiectum.*

18 *Fama vt indicium ſufficiens ad torturam præbeat, ſeu vt reus torturæ ſubijci poſſit, debet eſſe ita vehemens, ſcilicet ex tali fundamento firmo orta, vt meritò ipſum fundamentum, ſeu cauſa reddat ipſam famam veriſimilem; vel ſaltem debet alio adminiculo fulciri.*

19 *Indicium quartum ſufficiens ad torturam inferendam, ſeu vt reus torturæ ſubijci poſſit, eſt ex opinione aliquorum variatio, ſeu vacillatio in reſpondendo quoad delictum, & circumſtantias illud comitantes; at probabilius eſt oppoſitum, ſcilicet variationem, ſeu vacillationem prædictam ſeu in tormentis, ſeu extra non eſſe indicium ſufficiens ad torturam inferendam, quia non eſt ſignum proximum, & concludens, ſed ſignum remotum delicti.*

20 *Non obſtat, quod teſtis varius ob variationem torqueri debeat,* ex leg. qui falſa, vel varia, ff. de teſtibus, *quia ibi torquetur talis teſtis, eo quod ipſius dictum, niſi tormentis firmetur, non valet.*

21 *Neque obſtat, quod reus confitens crimen in tormentis, ſi ductus ad locum, in quo ratificare debet, confeſſionem factam reuocet, torqueri iterum poſſit; quia in hoc caſu non tam ob variationem, quàm vt primo dicto valorem, & firmitatem tribuat, torturæ ſubijcitur.*

22 *Tormentum repeti non debet vltra tertiam vicem: imò neque ex ſola non ratificatione, etiamſi in tormento poſitus iterum crimen fateatur, & poſtea neget vltra ſecundam: quia ſecunda confeſſio eadem eſt cum prima, in tormentis facta, ac proinde non conſtituit nouum indicium ad torturam inferendam.*

Respondetur: Primum eſt, ſi teſtis, omni exce- 1
ptione maior, deponat de delicto, ſeu de corpore
delicti, vt ſi, v. g deponat reum hæreſim prædicaſſe, Idolum adoraſſe, vel quid ſimile hæreticale perpetràſſe.

Atque ita contra Marſil. *conſ.* 102. *n.* 10. Nouel. *pract. in rubr. de teſtib. in materia criminali n.* 49. Albertinum *tract. de agnoſc. aſſert. q.* 34. *n.* 39. Viuian. *commun. opin. verbo Teſtis vnius de viſu num.* 2. *& ſeqq* & quoſdam alios (quatenus aiunt, id non ſufficere, niſi ſimul cum depoſitione vnius teſtis de corpore delicti, omni exceptione maioris, concurrat aliud indicium, ſeu præſumptio, ex eo, quia, inquiunt ipſi, dictum vnius teſtis omni exceptione maioris, licèt ſemiplenè probet in ciuilibus, non
tamen ſemiplenè probat in criminalibus; tum quia ad 2
torturam inferendam, cùm ſit pœna grauiſſima, non videtur ſufficere, niſi delictum ſit pluſquam ſemiplenè probatum, ſic docent communiter Doctores. Eymer. 3. *p. direct. q.* 61. *n.* 3. *verſ.* 2. *Regula, & n.* 8. *verſ.* 7 *Regula,* & *ibi* Peña *commentar.* 110. *verſ.* 1. *& ſeqq.* Simanch *de Cathol. inſt. tit.* 65. *rubr. de torment. n.* 23. Zanch. *tract. de hær. c.* 9. & *ibi* Campeg. *in addit. lit. E, verſ. Nunquid poterit torqueri.* Gomez *tom.* 3. *var. c.* 12. *n.* 2. Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *q.* 89. *n.* 7. Villadiego *in politic. c.* 3. *n.* 367. Royas *de hær. p.* 2. *in direct. p.* 3. *q.* 61. Bernardin. *in addit. ad Ambroſinum, de proceſſ. inform. lib.* 4. *c.* 1. *num.* 16. Peguer. *in praxi c.* 12. *§.* 9. *n.* 7. Filiucius *tom.* 2. *tract.* 40. *c* 7. *n.* 126. Suarez de Paz *in prax. tom.* 1 *p.* 5. *c.* 3. *§.* 1. *n.* 39. Miranda *in ord. iud tom.* 2. *q.* 16. *a.* 6. *concl.* 1. Souſa *in Aphor. inquiſ. lib.* 2. *c.* 39. *n.* 17. Farinacius *q.* 36. *n.* 229. *& q.* 37. *n* 36. *&* 61. & alij paſſim.

Probatur, quia, cùm tam in ciuilibus, quàm in crimi- 3
nalibus duo teſtes omni exceptione maiores plenè probent, vnus teſtis omni exceptione maior in vtriſque ſemiplenè probabit; atque adeò non eſt ratio, cur non ſufficiat ad torturam inferendam, vt veritas, ſi aliunde haberi non poteſt, eruatur; præſertim in delicto hæreſis, in fauorem fidei, & Eccleſiæ.

4 Dixi : ſi teſtis ſit omni exceptione maior ; quia ſi teſtis non ſit talis, ſed aliquem defectum patiatur, tunc cùm talis teſtis non probet ſemiplenè, ſe ipſo ſolo non conſtituet indicium ſufficiens ad torturam inferendam. Peña *citato comment.* 110. *verſu* 1. *Regula*, Gabriel. *conſ.* 168.*n.*6.*lib.*1. Carrerius *tractatu de hæreticis, num.* 118. & Farinacius *q.*37. *n.* 56. Excipe tamen iuxta ea, quæ dicam *infrà ſect.* 13.

5 Adde, quod neque vnus teſtis, omni exceptione maior ſufficiat ad torturam inferendam, ſi reus denunciatus ſit bonæ famæ; quia rei bona fama, cùm conſtituat præſumptionem in contrarium, dictum teſtis reddit infirmum. Peña 3.*part. directorij q.*61.*comment.* 110. *verſu Non dubito tamen*, Decianus *tractat. crimin. lib.*5.*c.*36.*n.*6. Simancha *in Enchirid. tit.* 51. *num* 13. & *de Cathol. inſtit. tit.* 65. *num.* 23. Sanchez *in opuſcul. tomo* 2. *lib.* 6. *cap.* 3 *dub.* 15. *num.* 3. Souſa *in Aphor. inquiſ. lib.* 2. *cap.* 39. *num.* 17. Zanardus *in direct. Theol. part.* 3. *c.* 95. Ioſeph de ſancta Maria *in Tribun. Relig. tract.* 5. *cap.* 2. §. 5. & alij, quos citat, & ſequitur Farinacius *de hæreſ. q.* 185. *n.* 132.

6 Hinc ſequitur contra nonnullos Doctores *infrà ſectione* 16. citandos, quod, ſi ſocius criminis deponat de delicto, non præſtet ſufficientem probationem, ſeu ſufficiens indicium ad torturam inferendam. Peña 3. *part. direct. q.* 61. *comment.* 110. *verſu An autem ſocius criminis*. Simancha *de Cathol. inſtitut. tit.* 65. *rubric. de tormentis num.* 26. Syluester, Armilla, Angelus, Tabiena, Camera, Martinus del Rio, Marſilius, Boſſius, Aldrete, Becanus, Souſa, Sanchez, Queuedus, Narbona *in recopil.* Ioſeph de ſancta Maria *infrà dicta ſect. citandi*, & alij complures, quos citat, & ſequitur Farinacius *q.* 43. *num.* 75. & in crimine hæreſis *q.* 185. *n.* 151. Quia licèt in hoc crimine hæreſis in fauorem fidei admittatur teſtis aliàs inhabilis, non tamen admittitur, tanquam omni exceptione maior, & ſic ſemiplenè probans. Antonius Gomez *tom.* 3. *var. rubr. de probat. delict. num.* 23. Grammaticus *conſ.* 59. *num.* 1. Marſilius *conſ.* 109. *num.* 15. *volum.* 2. Riminaldus *conſil. crimin. diuerſ. conſ.* 84. *num.* 9. & alij paſſim, quæ semiplena probatio ad minus requiritur ad torturam inferendam, ſeu, vt reus torturæ ſubiici poſſit : ſic Doctores *in locis ſuprà citatis*, & Nos *ſuprà* dicebamus.

7. Aduerte tamen, quod ſi dictum ſocij criminis alio adminiculo iuuetur, tunc ſufficiens indicium præbebit ad torturam inferendam, ſeu vt reus torturæ ſubiici poſſit; ſic Doctores communiter quos *ſupra* citabam; quia ratione adminiculi adiuncti ſuppletur teſtis defectus.

8 Quod autem adminiculum eſſe debeat, vt ex illo, & ex depoſitione teſtis, defectum patientis, integrum indicium ad torturam inferendam reſultet, arbitrio prudentis iudicis remittitur. Menochius *de arbitr. lib* 2. *caſu* 474. *n.* 47. Maſcardus *concl.* 1311. *n.* 55. Peguera *deciſ. crim. tom.* 5. *n.* 33. Souſa *in Aphoriſm inquiſ. lib.* 2. *cap.* 25. *n.* 24. Grammatic. *conſ.* 6. *n.* 3. Bioſfeldius *in comment. de malef.* & Math. *l.* 9. *de indiciis*, §. 1. & Antonius de Ballis *var. tract. lib* 1. *q* 26. *n.* 9. & alij, quos citat, & ſequitur Farinacius *q.* 43. *n.* 162. qui recte ſubdit, quod huiuſmodi arbitrium tamen deſumi debeat, non ex proprio Marte, ſed ex ſententia Doctorum.

9 Verbi gratiâ (ſicut exemplificant præter alios Peña 3. *part direct. qu.* 61. *comment* 110. *circa fin. verſ. Si tamen duo ſocij*, & idem Farinacius *q.* 185. *n.* 152.) Si cum nominatione ſocij criminis concurrant teſtes de auditu; quia (licèt teſtes de auditu non probent, nec conſtituant indicium ſufficiens ad torturam inferendam, *l. teſtimonium, ff. de teſtib. & l.* 1. *arbiter, ff. de probat. & c. licet ex quadam de teſtibus.*) Nihilominus aliqualem præſumptionem faciunt, quæ iuncta cum depoſitione ſocij criminis æquiualet depoſitioni teſtis, omni exceptione maioris.

Item ſecundò, ſi cum prædicto ſocio criminis concurrat fama contra nominatum, ob rationem prædictam; quia fama ſupplet ſimiliter defectum teſtis deponentis. 10

Item tertiò, ſi cum ſupradicta depoſitione concurrat fuga nominati, ob eamdem rationem. 11

Item quartò, ſi concurrat ſtricta familiaritas nominati cum nominante; quia cum impiis habere familiaritatem eſt malum; quinimò in crimine hæreſia cum hæreticis habere familiaritatem, eſt ſpeciale delictum; quapropter contra nominatum aliquam præſumptionem facit, vt propterea ſupplere poſſit defectum teſtis nominantis, in ordine ad torturam inferendam, ſeu vt nominatus torturæ ſubiici poſſit. 12

Item quintò, ſi depoſitioni vnius ſocij criminis altera alterius ſocij criminis depoſitio coniungatur; ita vt duo ſocij criminis deponant de delicto; quia tunc duplex illa depoſitio integri teſtis depoſitioni æquiualere videtur. 13

Aduerte ſecundò, quod vt ſocij criminis depoſitio aliis indiciis adiuta conſtituat ſufficiens indicium ad torturam inferendam, ſeu vt reus torturæ ſubiici poſſit, debeat iudex ſatis perpendere qualitatem perſonæ nominatæ, & nominantis, & modum depoſitionis, ita vt ex illis ipſe valde veriſimiliter credat, depoſitionem eſſe veram, & nominatum reuerà eſſe delinquentem, ex Textu *in cap. In fidei fauorem de hæreticis in* 6. Vbi poſtquam dictum fuerat, ob fidei fauorem teſtes inhabiles admitti, ſubditur, ſi ex inueriſimilibus coniecturis, & ex numero teſtium, aut perſonarum, tam deponentium, quàm eorum, contra quos deponitur, qualitate, ac aliis circumſtantiis, ſic teſtificantes falſa non dicere, præſumantur : & tradunt Gloſſa *ibi, verbo Excommunicati*. Geminianus *num.* 1. Armilla *verb. hæreſis num.* 10. Roſella *verb. hæreticus n.* 31. Roland. *conſ.* 75. *n.* 25. Maſcardus *de probat. lib.* 1. *concl.* 158. *n.* 3. Martinus del Rio *in diſquiſit. magic. Append.* 2 *lib.* 5. *q.* 1. *concl. vlt.* Hippolyt. de Marſiliis *conſ.* 74. *n.* 13. Menoch. *de arbitr. lib.* 2 *caſ.* 474. *n* 58. & alij, quos refert, & ſequitur Farinacius *q.* 47. *n.* 137. 14

Secundum indicium ſufficiens ad torturam inferendam, ſeu vt reus torturæ ſubiici poſſit, eſt ipſius rei confeſſio extraiudicialis; quia talis confeſſio eſt indicium ſatis proximum, & illatiuum delicti; cùm nemo præſumi poſſit, falsò ſibi crimen imponere. Gloſſa *in lege capite quinto, ff de Adulteriis.* Bartolus, Baldus, & alij (quos citat, & ſequitur Antonius Gomez *tom.* 3. *variarum c.* 13. *num* 8. Felinus *in c. olim de reſcript. num.* 5. Syluester *verbo indicium quaſt.* 2. Angelus *eodem verbo n.* 2. Tabiena *num.* 1. Hippolytus de Marſiliis *in practica*, §. *diligenter num.* 76. Rodriquez *in ſumma tom.* 2. *cap.* 168. *num.* 2. Simancha *in Enchiridion, tit.* 56. *num.* 14. Ioſeph Aldrete *de diſciplin. tuend. lib.* 2. *c.* 8. *n.* 5. Sanchez *in opuſcul. tom* 2. *lib.* 6 *c.* 3. *dub.* 15. *num.* 8. Bonsfeldius *in comment. de malef. & math. leg.* 9. *de indiciis*, §. 9. Miranda *in ordin iudic. tom.* 2. *quaſt.* 26. *art.* 7. *concl.* 1. Zanardus *in director. Theolog. part.* 3 *cap.* 95. Souſa *in Aphoriſm. Inquiſit. lib.* 2. *cap.* 39. *num.* 91 Ioſeph de ſancta Maria *in Tribun. Relig. tractat.* 5. *cap.* 2. § 8. Carrerius *in practic. leg. obſeruare num.* 121. Clarus *pract.* §. *finali q.* 21. *verſ. Confeſſio extraiudicialis.* Menochius *de præſumpt. lib.* 1. *q.* 89. *n.* 14. *& ſeqq* Peña 3 *p direct. comment.* 110. *circa fin. verſ. Ergo præter memorata indicia*, & Farinacius *q.* 37. *n.* 47. 15

Tertium indicium ſufficiens ad torturam inferendam, ſeu vt reus torturæ ſubiici poſſit, eſt, ex opinione nonnullorum fama, ſi oriatur a viris fide dignis & ſit rite (ſcilicet per duos teſtes ad minus, illóſque idoneos, & omni exceptione maiores : ſic Doctores communiter, quos citat, & ſequitur Farinacius *q.* 47. *n.* 159. & Miranda *de ordin ind. tom* 2 *q.* 26. *art.* 5. *concl.* 2.) etiam probari; eo quod tunc, inquiunt ipſi, talis fama ſemiplenè probat. 16

At

17 At mihi non placet; niſi prædicta fama aliis indiciis adiuuetur; quia fama in ſe eſt indicium remotum, & fallaciæ valde ſubiectum; ac proinde ſola talis prædicta fama ſemiplenam probationem non conſtituit, neque conſequenter indicium ſufficiens ad ſubiiciendum infamatum tam graui pœnæ, qualis eſt illa torturæ, ſufficienter præbet.

18 Quapropter (vt fama indicium ſufficiens ad torturam, ſeu vt reus torturæ ſubiici poſſit, ſufficienter præbeat) debet eſſe ita vehemens, ſcilicet ex tali fundamento firmo orta, vt meritò ipſum fundamentum, ſeu cauſa reddat ipſam famam veriſimilem; vel ſaltèm debet alio adminiculo fulciri; quia tunc ſemiplenè probabit delictum, & conſtituet ſufficiens indicium ad torturam inferendam; Sylu. *verb. Indicium quæſt.* 4. Angel. *eodem verbo num.* 4. Tabiena *num.* 3. Armilla *num.*5. Sanchez *in opuſcul.tom.*2.*l.*6 *ca.*3. *Dub.*15.*n.*19. Miranda *de ordin. iudic.tom.*2. *quæſt.*26.*art.*5. *concluſ.*1. & 2. Souſa *in Aphor.Inquiſ.l.*2.*c.*39.*num* 59. Queued. *l. de indic.& tortur.c.*6.*n.*3. Pegna 3.*p.direct.comm.*110. *verſ tertia regula.* Menoch.*l.*1.*præſumpt.quæſt.*89 *n.*28. Clar. *Pract.* §. *finali quæſt.*21.*verſ. fama ſola*; Scacc. *de iudic.c.*95. *num.*1.*verſ ſi ſumus*, & Farinacius *quæſt.*47. *numero* 4. & *numero* 17. Vide quæ dicam *infra ſection.* 21.

19 Quartum indicium ſufficiens ad torturam inferendam ſeu vt reus torturæ ſubiici poſſit, eſt ex opinione aliquorum mendacium, variatio, vel vacillatio in reſpondendo, quo ad delictum ſcilicet, vel circumſtantias ipſum inferentes.

At probabilius mihi videtur oppoſitum (quod docent Clarus in *Practica*, § *finali quæſt.*21. Zanardus *in direct.Theolog p.*3.*c.*93. Becanus *in* 2. 2. *Sancti Thomæ quæſt.*10.*num.*13. Carrerius *in Pract.criminal.leg.obſeruare num.*119. Ciarius *in defenſ. Reorum diſcept.*35.*n.*8; Souſa *in Aphor Inquiſit. l.*2.*c.*39. *num.*80. Cacheranus *deciſ.Pedem.*79.*num.*17. Petrus Caball. *reſolut.crim.cenſur.*2.*caſ.*200.*num.*137. & alij, quos citat, & ſequitur Farinacius *quæſt.*52.*num.*22.& 29.) mendacium ſcilicet variationem, vel vacillationem prædictam (ſiue quoad circumſtantias, & qualitates delicti, ſiue quoad ipſum delictum; item ſiue in terminis, ſiue extra tormenta, niſi alio adminiculo adiuuetur) non eſſe indicium ſufficiens ad torturam inferendam; quia mendacium, variatio, vel vacillatio in cōfeſſione de ſe non eſt ſignum proximum, & concludens, ſed ſignum remotum delicti; cum tamen ad torturam inferendam requiratur indicium proximum, vehemens, vrgens, & luce clarius, vti ſupra dicebam.

20 Neque obſtat iis, quæ dicebam, quod teſtis varius ob variationem torqueri debeat; *l. Qui falſa, vel varia ff de Teſtibus*, & *l.Ex libero de quæſtionibus*, quia ibi talis teſtis varius torquetur, eo quod ipſius dictum, niſi tormentis firmetur, non valeat; quandoquidem conueniens non erat, vt aduerſùs tertium dictum teſtis mutabilis valeret; atque eius cuiuſcumque dictum aduerſùs ſe ipſum valeat; *l. de ætate*, §. 1. *ff. de interrogat. action.* non eſt opus, quod tormentis firmetur.

21 Neque etiam obſtat, quod reus confitens crimen in tormentis, ſi ductus ad locum, in quo ratificare debet, confeſſionem factam reuocet, torqueri iterum poſſit (vti docent communiter Doctores, quos citat, & ſequitur Marſil. *Pract. crim.* §. *quoniam verſ.* 3. ex eo, quod aliàs nunquam reus confeſſionem factam ratificaret, ſciens, quod ex non ratificata confeſſione, neque damnari, neque torturæ ſubiici poſſit; & ſic delicta impunita remanerent) non, inquam, obſtat, vt exinde dicatur, reus ex ſola variatione torturæ ſubiiciendus eſſe; quia in hoc caſu non tam ob variationem, quàm vt primo dicto valorem, & firmitatem tribuat, torturæ ſubiicitur; cum enim dicta in tormentis, niſi ratificata fuerint, non valeant, cogitur tormentis ea ratificare. Accedit, quod non ob variationem, ſeu vacillationem, ſed ob nouum indicium, ex confeſſione facta in tormentis ortum, torquetur.

Aduerte tamen, quod tormentum repeti non debeat vltra tertiam vicem, immò neque ex ſola non ratificatione (etiamſi in tormento poſitus iterùm crimen fateatur, & poſtea neget) vltra ſecundam; quia ſecunda confeſſio eadem eſt cum prima facta in tormentis, ac proinde non conſtituit nouum indicium ad torturam inferendam; ita Doctores, quos citat, & ſequitur Farinacius *quæſt.*38. *num.*99. quia pluriès reum tormentis ſubiicere, non humanum, ſed inhumanum, & crudule nimis eſt. At de hac re vide, quæ dicam *infra poſt Sectionem vltimam, Petitione* 13. 22

SECTIO XI.

COROLLARIVM I.

An ad torquendum Reum ſufficiat dictum vnius teſtis, immediatè deponentis de delicto?

SVMMARIVM.

1 *Reus vt torqueatur, ſufficit dictum vnius teſtis immediatè deponentis de delicto, ſi ſcilicet ſit omni exceptione maior.*

2 *Teſtis omni exceptione maior eſt, qui nulla exceptione repelli poteſt, ſeu nullam maculam; aut defectum habet: Qualibet enim macula etiam minima impedit, nè teſtis ſit omni exceptione maior.*

Reſpondetur ex dictis præcedenti *Sect.*10. affirmatiuè; ſi ſcilicet talis teſtis vnius ſit omni exceptione maior. 1

Teſtis autem omni exceptione maior eſt, qui nulla exceptione repelli poteſt, ſeu nullam maculam, aut defectum habet (vti rectè dixit Gloſſa *in capite primo de Affin. & Conſang. verb. Maiores*, quam communiter ſequuntur Doctores) adeò, quod quælibet macula, etiam minima, ſeu quilibet defectus; etiam minimus, impediat teſtem, ne ſit omni exceptione maior, ſicque non præbeat indicium ſufficiens ad torturam. Burſat. *lib.*1. *conſ.*37. Roland. à Valle *conſ* 2. *num.*38. Maceratenſis *variar. reſol. lib.*3.*reſol.*44.*caſ.*4. & alij paſſim. 2

SECTIO XII.

COROLLARIVM II.

An idem dicendum ſit, ſi Reus ſit bonæ famæ?

SVMMARIVM.

1 *Reus, ſi ſit bona fama, non ſufficit dictum vnius teſtis, quamuis ſit omni exceptione maior contra aliquos affirmantes ſufficere; quia bona fama probatio tollit indicium ad torturam proueniens ex fama, non autem indicium proueniens ex aliis indiciis.*

2 *Sanctus Ludouicus Rex Galliarum decreuit, quod nullus vir honeſtus, vel integra fama, quamuis pauper, & vilis, ad vnius teſtis depoſitionem torqueri poſſit.*

3 *Iudex, etiamſi quilibet deprauata vita habeat pro ſe plures teſtes, facile cognoſcere poterit, an reuerà reus ſit bona fama, & integra vita.*

1 RESpondetur ex dictis *eadem ſect.* 10. (quamuis affirment nonnulli, quos ſequitur Caball. *in reſol. crimin. centur.* 1. *caſ.* 54. *num.* 15. quatenus ait, quod bonæ famæ probatio tollat indicium ad torturam proueniens ex fama, non autem indicium proueniens ex aliis indiciis, eo quod aliàs vix poteſt vnquam quis ex quibuſvis vrgentibus indiciis torturæ ſubiici, cùm nemo ſit tam deprauatæ vitæ, qui non facilè hodie reperire poſſit teſtes, qui ipſius bonam famam, & integram vitam probent) negatiuè; ita vt in dicto caſu ad torquendum reum non ſufficiat vnicus teſtis, etiamſi fuerit omni exceptione maior modò, quo *ſuprà* dicebam, ſed prætetea requirantur alia indicia. Vide quæ dicam *infrà dubit.* 198. *de teſtib. ſect.* 20.

2 Confirmatur; quia (ſicut adnotauit Boër. *dec.* 103. *n.* 2. Aldret. *de diſciplina tuenda lib.* 1. *c.* 17. *n.* 11. & Grammaticus *conſ.* 47. *n.* 1°.) ſimiliter decreuit Sanctus Ludouicus Rex Galliarum, quod ſcilicet nullus vir honeſtus, vel integræ famæ (quamuis pauper & vilis) ad vnius teſtis depoſitionem torqueri poſſit.

3 Ad fundamentum contrariæ ſententiæ reſpondetur, quod facilè iudex poterit cognoſcere, an reuerà reus ſit bonæ famæ, & integræ vitæ.

SECTIO XIII.

COROLLARIVM III.

Quidnam dicendum, ſi reus ſit malæ famæ?

SVMMARIVM.

1 *Reus mala fama vt torqueatur, ſufficit dictum vnius teſtis immediate deponentis de delicto, quamuis talis teſtis non fuerit omni exceptione maior.*

1 RESpondetur ex dictis *eadem ſect.* 10. quod è contra in tali caſu ad torquendum reum ſufficiat dictum vnius teſtis immediate deponentis de delicto, quamuis talis teſtis non fuerit omni exceptione maior modo, quo *ſuprà* dicebam. Menochius *de præſumpt. lib.* 1. *q.* 89. *n.* 6. Carerius *in praxi crim. leg. obſeruare curabis n.* 110. Baiardus *in addit. ad Iul. Clar. q.* 21. *num.* 15. & alij, quos ſequitur Farinacius *q.* 37. *n.* 65. Quatenùs expreſsè ait, quod ſi reus ſit malæ vitæ (non quidem ſimpliciter vilis, vel pauper) ſed aliàs criminoſus, & malæ famæ, torqueri poſſit ex dicto vnius teſtis, quamuis talis teſtis non ſit omni exceptione maior, non ſit tamen ipſo iure inhabilis, vel plures defectus patiens.

SECTIO XIV.

COROLLARIVM IV.

An ad torquendum Confeſſarium ſollicitantem ſufficiat dictum, ſeu delatio vnius fœminæ bonæ famæ?

SVMMARIVM.

1 *Confeſſarius ſollicitans in confeſſione, vt poſſit torqueri, non ſufficit dictum, ſeu delatio vnius fœminæ bona fama; quia ad torquendum reum requiritur teſtis immediatè deponens de delicto, qui ſit integer, & omni exceptione maior, qualis non eſt fœmina propter ſexus fragilitatem, contra aliquos aſſerentes oppoſitum, ſi fœmina non ſit de mendacio, & inimicitiis ſuſpecta cum dicto Confeſſario.*

2 *Confeſſarius ſollicitans ex dicto, ſeu denunciatione vnius fœminæ, quantumuis honeſta, non intruditur in carcerem, conſequenter neque torquebitur.*

3 *Confeſſarius ſollicitans vt torqueri poſſit, quantus numerus teſtium, vel fœminarum denunciantium ſufficiat, remittitur arbitrio Inquiſitorum.*

4 *Confeſſarius ſollicitans apud inquiſitionem Hiſpanicam nunquam torquetur, quin neque incarceratur; niſi duobus, vel tribus teſtibus denunciatus fuerit.*

1 RESpondetur ex dictis *eadem ſect.* 10. (quamuis affirment nonnulli, quos ſequitur Zanardus *in director. Theolog. p.* 3. *c.* 88. dummodò prætetea prædicta fœmina non ſit de mendacio, vel de inimicitiis cum dicto Confeſſario ſuſpecta; ex eo, quod huiuſmodi delictum ſit occultum, & difficilis probationis) negatiuè; quia ad torquendum reum requiritur teſtis, immediatè deponens de delicto, qui ſit integer, & omni exceptione maior, qualis non eſt fœmina propter ſexus fragilitatem, ſicut ex communi ſententia Doctorum dicam *infrà dubitatione* 198. *in materia de teſtibus, ſectione* 20 *corollar.* 2.

2 Confirmatur; quia (ſicuti rectè contra Canteram aduertunt Doctores, quos ſequitur Souſa *de Confeſſario ſollicitante tract.* 1. *c.* 21 *n.* 6.) ex dicto, ſeu denunciatione vnius fœminæ, quantumuis honeſtæ, Confeſſarius ſollicitans non intruditur in carcerem: ergo multò minùs torquebitur.

3 Quantuſnam igitur numerus teſtium, vel fœminarum denunciantium in tali caſu ſufficiat ad torquendum Confeſſarium ſollicitantem, remittitur arbitrio Inquiſitorum, qui inſpectis circumſtantiis, qualitate reorum, & teſtium, hoc negotium prudenter determinabunt.

4 Vbi aduerte, quod in tali caſu apud inquiſitionem Hiſpanicam prædictus Confeſſarios nunquam torqueatur, quin neque recludatur in carcere, niſi duobus, vel tribus teſtibus denunciatos fuerit; ſic Doctores, quos ſequitur Souſa *loc. ſupra cit. num.* 7.

SECTIO XV.

COROLLARIVM V.

An ad torquendum reum ſufficiat dictum vnius teſtis minoris viginti annis, immediatè ſimiliter deponentis de delicto?

SVMMARIVM.

1 *Reus vt poſſit torqueri, non ſufficit dictum vnius teſtis minoris viginti annis immediatè ſimiliter deponentis de delicto, contra nonnullos, quia ad torquendum reum requiritur teſtis immediatè deponens de delicto, qui ſit omni exceptione maior, qualis non eſt minor viginti annis.*

2 *Indicium*

Digitized by Google

2 *Indicium ſufficiene ad torturam conſtituitur, ſi ad dictum vnius teſtis minoris viginti annis accedat alter teſtis ſimiliter minor viginti annis.*

1 RESpondetur ex dictis *eadem ſect.* 10. (quamuis affirment nonnulli, qui citant Bartolum *in l. de Minoribus de quaſt. in principio*) etiam negatiuè propter eamdem rationem ſupradictam *ſect. præcedent*; quod ſcilicet ad torquendum reum requiritur teſtis immediatê deponens de delicto, qui ſit omni exceptione maior, qualis ſimiliter propter ætatis imperfectionem (ſicut etiam ex communi ſententia Doctorum dicam *infra dicta dub.* 198. *ſect.* 20. *coroll.* 2.) non eſt minor viginti annis; cum non habeat ætatem requiſitam *in l. teſtimonium ff. de teſtibus*, & docent cum Gloſſa *ibidem* communiter Doctores, quos ſequitur Cantera *in quaſt. crim. cap.* 2. *de probat. per teſtes quaſt.* 1. *num.* 31. Atteſtans ſic etiam de conſuetudine, quamuis & præſumptio ſtet contra reum, eo quod iſte ſit ex genere Maurorum, vel Hæreticorum; cum ex malis parentibus præſumptio ſtet contra filios; *cap. Quia veriſimile de præſumptione.*

2 An autem, ſi ad dictum vnius teſtis minoris viginti anois accedat alter teſtis ſimiliter minor viginti anois conſtituatur indicium ſufficiens ad torturam?

Reſpondetur affirmatiuè cum communi ſententia Doctorum, quos ſequitur Martinus del Rio *in diſquiſ. magic. Append.* 2. *l.* 5. *quaſt.* 15. *lit. F.*

SECTIO XVI.

COROLLARIVM VI.

An ad torquendum Reum ſufficiat dictum vnius ſocij criminis?

SVMMARIVM.

1 *Reus vt poſſit torqueri, non ſufficit dictum vnius ſocij criminis, contra nonnullos oppoſitum affirmantes in crimine hæreſis non omninò improbabiliter: de iure enim torqueri non poteſt Reus, niſi ſaltem contra ipſum adſit ſemiplena probatio.*

2 *Excipe tamen, ſi cum dicto vnius ſocij criminis concurrat alia præſumptio, adminiculum, ſeu indicium; quia tunc dictum vnius ſocij criminis ſic adminiculatum efficiet indicium ſufficiens.*

3 *Præſumptio, adminiculum, ſeu indicium, qualia debent eſſe remittitur arbitrio prudenti Inquiſitorum (cum id non reperiatur determinatum in iure) puta ſi concurrat teſtis de auditu, vel fama, &c.*

4 *Reus vt poſſit torqueri, ſufficit ſimpliciter, & abſolutè dictum duorum ſociorum criminis: quamuis aliqui exigant etiam ad hoc vt ſufficiat aliquam præſumptionem, adminiculum, ſeu indicium.*

5 *Tortus ſit fuerit negatiuus ex dicto vnius ſocij criminis adminiculato, ſi poſtea duo alij ſocij criminis de eodem delicto contra illum deponentes acceſſerint, torqueri iterum poterit.*

6 *Reus vt poſſit torqueri, ſufficit dictum duorum ſociorum criminis, etiamſi non ſint conteſtes, ſed ſingulares.*

7 *Reus vt torqueatur, tunc ſufficit dictum vnius ſocij criminis, vel dictum duorum ſociorum, quando ex veriſimilibus coniecturis, ex numero teſtium, & ex Perſonarum qualitate, & ex alijs circumſtantijs teſtificantur, ita vt falſa dicere præſumantur.*

8 *Reus vt torqueatur, ſufficit dictum vnius ſocij criminis adminiculatum, vbi dictum duorum ſociorum, ſi Reus inculpatus ſit multa fama, vita, conditionis, & conuerſationis, ſecùs ſi bona; quia per bonam famam, vitam, conditionem, & conuerſationem eliſam intelligitur illud indicium, quod exinde contra eum reſultabat.*

9 *Limita, niſi cum dicto vnius ſocij criminis adminiculato, vel cum dicto duorum ſociorum tot præſumptiones, adminicula, ſeu indicia concurrant, vt ſuperent bonam famam Rei inculpati.*

10 *Reus vt poſſit torqueri licet abſque difficultate ſufficiat ſaltem dictum trium ſociorum criminis; Id tamen limitandum ſit, niſi reus inculpatus, præſertim in ordine, & comparatione ad perſonas inculpantes, ſit valde bona fama.*

11 *Reprobatur ſententia dicentium, quod ad torquendum Reum, tunc ſufficiat dictum vnius ſocij criminis adminiculatum, vel dictum duorum ſociorum, quando qui teſtificatur, teſtificatur interrogatus à Iudice, ſecùs ſi teſtificetur vltrò, ſeu ſpontè quia ſocius criminis in hoc caſu non vltro, ſeu ſpontè ſe offert examini, ſed coactus.*

RESpondetur ex dictis *eadem ſectione decima*, (quamuis non omninò improbabiliter, vtpote in crimine hæreſis, vel in omni alio crimine excepto, affirment Cynus, Butrius, Imola, Abbas *in cap.* 1. *de confeſſor.* Gomez *var. reſol. tomo* 3. *cap.* 12. *num.* 18. Blanc. *in Tract. de indic. ad leg. final. de quaſt. num.* 378. *& ſeqq.* Guido de Suſaria *Tract. de indic. num.* 14. & alij, quos ſequitur Caballus *Cent.* 1. *caſ.* 84. *num.* 7. & Pitigian. *in Pract. crim. part.* 2. *cap.* 1. §. 7. Socius criminis) multò probabilius negant Syluest. *verb. Indicium num.* 5. Armilla *num.* 6. Angel. *num.* 5. Tabiena *num.* 4. Cantera *in quaſt. crim. c.* 2. *de probat. per teſtes quaſt.* 1. *num.* 57. Martinus del Rio *in diſquiſit. magic. Append.* 2. *lib.* 5. *quaſt.* 1. Marſil. *conſ.* 28. *num.* 17. Boſſius *Tit. de indic. ante torturam num.* 160. Aldret. *de diſcipl. tuend. lib.* 2. *ca.* 8. *num.* 27. Becanus *tomo* 3. *part.* 2. *de Iuſt. & Iur. quaſt.* 10. *concluſ.* 2. *num.* 10. Souſa *in Aphor. Inquiſit. l.* 2. *c.* 39. *num.* 51. Sanchez *in opuſcul. tom.* 2. *l.* 6. *c.* 3. *Dubitat* 15. *num.* –. Queuedo *de indic. & tortur. pa.* 2. *c.* 5. *num.* 16. Narbon. *in recopil. pa.* 2. *leg.* 2. *gloſſ.* 4. *num.* 5. Ioſeph de Sancta Maria *in Tribun. Relig. tract.* 5. *c.* 2. §. 2. & alij, quos *ſupra ſect.* 10. *num.* 6. citabam.

Probatur, quia de iure torqueri non poteſt reus, niſi ſaltem contra reum ac ſit ſemiplena probatio (quam efficit dictum vnius teſtis omni exceptione maioris) ſed ſocius criminis non eſt teſtis omni exceptione maior vt per ſe patet, ergò, &c.

Excipe tamen, ſi cum dicto vnius ſocij criminis concurrat alia præſumptio, adminiculum, ſeu indicium, quia tunc dictum vnius ſocij criminis ſic adminiculatum efficiet indicium ſufficiens ad torturam, ſic Doctores iidem, quos ſupra dicebam. 2

Quænam autem præſumptio, adminiculum, ſeu indicium hoc debeat eſſe? 3

Reſpondetur ex Menoch. *de Arbitr. l.* 2. *caſ.* 474. *numero* 47. Peguera *in deciſ. crim. deciſ.* 5. *numero* 33. & alijs (cum id non reperiatur in iure determinatum) remittendum eſſe arbitrio prudenti inquiſitorum, verbi gratia, (ſicuti exemplificant Menochius, & Farinacius, Souſa *in Aphor. Inquiſit. l.* 2. *cap.* 25. *num.* 24. & Queuedo *l. de indic. & tortur. part.* 2. *cap.* 5. *num.* 5.) ſi ſimul cum prædicto ſocio criminis concurrant teſtes de auditu, vel concurrat fama, vel fuga, vel inter ſocium, & nominatum ſpecialis, & ſtricta amicitia, vel ſecreta allocutio, & conuerſatio. Qua de re videri etiam poterit Grammatic. *conſ.* 6. *numero* 3. *volum.* 6 Binsfeld. *in comment. de malefic. & Mat. leg.* 9. *de indic.* §. 5. & Antonius de Ballis *var. tractat. libro* 1. *quaſtion.* 26. *numero* 91 & videri etiam poterunt, quæ dicebam *ſupra dicta ſect.* 10. *n.* 8. *& ſeqq.*

Aduerte

4 Aduerte tamen, quod ad torquendum reum ſufficiat ſimpliciter & abſolutè dictum duorum ſociorum criminis. Clarus *in Pract. crim.§. finali quæſt.*21. Menoch. *de præſumpt. libro primo quæſt.*91.*num.*5. Ioſeph Aldrete *de diſciplin. tuend. libro* 2.*cap.*8. *num.*27. Penna *in direct. Inquiſit. part.*3. *commen.*110. *in Appendice.* Becanus *in* 2.2. *de Inſt.quæſt.*10. *num.*10. Queuedo *de indic. c.*2. *num.*20. & Filliuc. *tomo* 2. *tract.*40. *ca.*7. *num.* 37.

Quamuis nonnulli (quos ſequitur Zanard. *in direct. Theolog. p.*3. *ca.*94.) teneant, quod tunc ſolùm ſufficiat, quando præterea ad idem dictum duorum ſociorum criminis acceſſerit aliqua præſumptio, adminiculum, vel indicium, vti *ſupra* de dicto vnius ſocij criminis dicebatur. Hinc

5 Aduerte ſecundò, quod, ſiquis fuerit tortus, fueritque negatiuus ex dicto vnius ſocij criminis adminiculato, poſtea verò duo alij ſocij criminis, qui contra illum de eodem delicto deponant, acceſſerint, poſſit ille iterùm torqueri; ſic Doctores, quos ſequitur Marius Giurba *in conſil.crim.conſ.*50.*num.*41.

6 Aduerte tertiò, quod ad torquendum reum ſufficiat (vti dicebam) dictum duorum ſociorum criminis, etiamſi hi non ſint conteſtes, ſed ſint teſtes ſingulares. Clarus *in Praxi §.fin.q.*21. Farinacius *q.*43.*num.*37. *& ſeqq.* & alij, quos ſequitur Souſa *in Aphor.Inquiſit.l.*2. *q.*39. *num.*55.

7 Aduerte quartò, quod ad torquendum reum tunc ſufficiat (vti etiam dicebam) dictum vnius ſocij criminis, vel dictum duorum ſociorum, quando iuxta Textum *in c.In fidei fauorem de hæret.in* 6.ex veriſimilibus coniectutis, ex numero teſtium, vel ex perſonarum tam deponentium, quàm earum (contra quas deponitur) qualitate, & ex aliis circumſtantiis teſtificantur, ita vt falſa dicere non præſumantur. Hippol. de Marſil. *conſ.*74. *num.*13. Menoch. *de Arbitr. libro* 2. *caſ.*474. *num.*58. Maſcard. *de probat. lib.*1. *concluſ.*158. *num.*3. Martinus del Rio *in diſquiſ. magic. Append.*2. *l.*5.*q.*1.*concluſ.vltima*, & alij communiter, quos ſuprà *ſect.*10.*num.*14. dicebam.

8 Aduerte quintò, quod ad torquendum reum ſufficiat (vti & etiam dicebam) dictum vnius ſocij criminis adminiculatum, vel dictum duorum ſociorum, ſi reus inculpatus ſit malæ famæ, vitæ, conditionis, & conuerſationis; ſecùs, ſi bonæ; quia per bonam famam, vitam, conditionem, & conuerſationem eliſum intelligitur illud indicium, quod exinde contra reum inculpatum reſultabat; cum merita vitæ bonæ præcedentis quamplurimùm valeant; *l.*3.*§.ſed ſi ex improuiſo*, & *l.non omnes, §. à Barbaris ff. de re milit.* Pariſius *l.*4.*conſ.*151.*num.*13. Peguera *deciſ.crim.*5.*num.*31. Ruland. à Valle *conſil.*16.*num.*14. *&* 25.*volum.*1. Monticell. *in Prax. crim. reg.*4. *num.*46. & Bertazol. *lib.*1. *conſ.*61. *num.*19.

9 Quod tamen intellige, niſi cum dicto vnius ſocij criminis adminiculato, vel cum dicto duorum ſociorum tot præſumptiones, adminicula, ſeu indicia concurrant, vt ſuperent bonam famam rei inculpati; quia tunc reus inculpatus, quamuis ſit bonæ famæ, torqueri debebit; ſic Doctores, quos ſequitur Farinac. *q.*37. *n.*188. Hinc

10 Aduerte ſextò, quod (licet ad torquendum reum abſque difficultate ſufficiat dictum ſaltem trium ſociorum criminis) id tamen limitandum ſit, niſi reus inculpatus (præſertim in ordine, & comparatiuè ad perſonas inculpantes) ſit valdè bonæ famæ; ſic Doctores, quos ſequitur del Rio *in diſquiſ.magic.Append.*2. *l.*5. *quæſtion.*6.

11 Aduerte ſeptimò, quod (licet nonnulli, quos ſequitur Maſcard. *de Probat.concluſ.*1318.*num.*43. teneat, quod ad torquendum reum tunc ſufficiat dictum vnius ſocij criminis adminiculatum, vel dictum duorum ſociorum quando, qui teſtificatur, teſtificatur interrogatus à Iudice; ſecùs, ſi teſtificetur vltrò, ſeu ſpontè; moti ex eo, quia ſuſpectus à iure reputatur teſtis vltrò ſe offerens examinari; ergò ſimiliter ſuſpecta reputari debet nominatio ſocij criminis vltrò, ſeu ſpontè facta) contrarium tamen cum Iulio Claro *in Practica lib.*5. *quæſt.*21. Farinacio *quæſt.*37. *num.*189. Queuedo *de indic. part.* 2. *cap.*5. *numer.*17. & alij dicendum ſit; quia ſocius criminis in caſu noſtro non vltrò, ſeu ſpontè ſe offert examini, ſed coactus; cum (quotieſcunque à Iudice ad dicendam veritatem ſuper facto iuramentum accipit) implicitè de ſociis interrogatur, an ſocij interuenerint. Vt omittam, quod in Tribunali ſanctæ Inquiſitionis dictum ſocij criminis ſemper habetur ex interrogatorio Iudicis, ſaltim implicitè, & obligatione ſcilicet edicti, & metu cenſurarum.

SECTIO XVII.

COROLLARIVM VII.

An ad torquendum Reum ſufficiat dictum vnius ſocij criminis adminiculatum, vel dictum duorum ſociorum, ſi qui teſtificatur, alias exceptiones, ſeu defectus patiatur.

SVMMARIVM.

1 *Reus vt poſſit torqueri, non ſufficit dictum vnius ſocij criminis adminiculatum, vel dictum duorum ſociorum, ſiquis teſtificatur alias exceptiones, ſeu defectus patiatur, v.g. ſit fœmina, minor, infamis, criminoſus, periurus, excommunicatus, vel alias teſtis inhabilis.*

2 *Socius criminis licet in crimine hæreſis in teſtem admittatur, id tamen locum tantùm habet in ſocio criminis, aliàs ex aliis delictis non infamato.*

3 *Socius criminis vt faciat indicium ad torturam, requiritur, quod non patiatur niſi hunc vnum defectum, quia ſi plures, etiamſi tantùm duos patiatur, v.g. non tantùm ſit infamis, vel criminoſus, ſed etiam ſit vilis, abiectus, vel alias inhabilis, tunc neque in exceptis criminibus indicium facit ad inquiſitionem ſpecialem, nedùm ad torturam, etiamſi in tortura ſuam nominationem confirmaſſet.*

4 *Reus ſi prius examinatus delictum, atque etiam complices negauerit, vel confeſſus de ſe delictum, interrogatus de complicibus, illos reticuerit, poſtea verò tortus, &c. à priori depoſitione variando ſocios nominauerit, talis nominatio defectu periurij contra nominatum non facit indicium, niſi forſan concurrerent grauia adminicula.*

5 *Socius criminis licet ad teſtificandum admittatur in crimine hæreſis, id tamen tantùm procedit, quando talis ſocius non eſt ex alio delicto infamatus, ſicque non detur contra ipſum duplex exceptio, ſeu defectus.*

6 *Socius criminis quod in crimine hæreſis admitti poſſit ad teſtificandum, etiamſi patiatur alios defectus, non eſt omninò improbabile: quamuis cum minori fide, vt ſcilicet leuius indicium faciat contra reum nominatum; quia lex admittens criminoſum ad teſtificandum in criminibus exceptis, non diſtinguit de vno, vel pluribus delictis.*

7 *Item, quia aliàs nullus ſocius criminis eſſet idoneus teſtis.*

Negant

1 Negant (vt fatear) communiter Doctores (ſi ſcilicet qui teſtificatur, ſit fœmina, minor, infamis, criminoſus, periurus, excommunicatus, vel alias teſtis inhabilis) Maſcardus *de probat. tom 3. concl.* 1311. *num.* 1. *& ſeqq.* Gygas *de crim. laſ. maieſt. lib.* 2. *q.* 7. *n.* 7. Menochius *de arbitr. lib.* 2. *caſ.* 474. *n.* 54. Narbona *in recopil. part.* 2. *leg.* 1. *gloſſ.* 4. *n.* 10. *&* 11. Burſatus *conſ.* 275. *n* 19. Boërius
2 *deciſ.* 319. *n.* 3. Royas *ſing.* 188. *n.* 5. (Vbi ait, quod, licèt in crimine hæreſis ſocius criminis in teſtem admittatur id tamen locum tantùm habeat in ſocio criminis, aliàs ex aliis delictis non infamato.) Souſa *in Aphor. inquiſ. lib.* 2. *c.* 19. *n.* 53. *& cap.* 15. *num.* 25. Martinus del Rio *in*
3 *diſquiſ. magic. lib.* 5. *ſect.* 3. (Vbi inquit, quod ſocius criminis, vt faciat indicium ad torturam, requiritur, quod non patiatur, niſi hunc vnum defectum; quia ſi plures, etiamſi tantùm duos, patiatur; verbi gratiâ, non tantùm ſit infamis, vel criminoſus, ſed etiam ſit vilis, abiectus, vel aliàs inhabilis, &c. Tunc neque in exceptis quidem criminibus indicium faciat ad inquiſitionem ſpecialem, nedum ad torturam, etiamſi in tortura ſuam nominationem confirmaſſet.) Farinacius *q.* 62.
4 *num.* 381. *& ſeqq. & quæſt.* 43. *num.* 86. (Vbi infert, quod, ſi reus prius examinatus, delictum, atque etiam complices negauerit, vel confeſſus de ſe delictum, interrogatus de complicibus, illos reticuerit; poſtea verò iterum de hoc interrogatus, aut tortus, ſpontè, vel per torturam, à priori diſpoſitione variando, ſocios nominauerit, tunc talis nominatio defectu periurij contra nominatum reum indicium non faciet; niſi forſan cum dicto ſocij criminis periurio concurrerent adminicula, & illa non qualiacumque, ſed grauia.) Ioſeph Seſſe *tomo quarto deciſion. Regn. Aragon.* 477.
5 *numero* 32. (vbi aſſerit, quod, licèt in crimine hæreſis admittatur ſocius criminis, id tamen tantùm procedat, quando talis ſocius non ſit ex alio delicto infamatus: ſicque non detur contra ipſum ſocium duplex exceptio, ſeu defectus; quia, ſicut plura adminicula probationem probant, ſic plures defectus eam deſtruunt) Arendanus *reſponſione* 31. *numero* 7. Antonius Queuedus *de indiciis & tortur. p.* 2. *c.* 5. *num.* 18. & alij paſſim.

Quod in iſtorum ſententia Doctorum (& quidem communi ſicut dicebam) eſt valdè notandum; cum ſocij criminis in Tribunali ſanctæ Inquiſitionis ferè ſemper alias exceptiones, ſeu defectus patiantur. His tamen non obſtantibus,

6 Reſpondetur, non eſſe omninò improbabile contrarium (quod docent Ludouicus Boſſius, & Baiardus, quos citat, & non improbat Martinus del Rio *loco ſuprà citato Append.* 2. *quæſt.* 17.) Nempe ſocium criminis (etiamſi alios defectus patiatur) in crimine hæreſis, vel in alio quocumque excepto admittendum eſſe, quamuis cum minori fide, vt ſcilicet leuius indicium faciat contra reum nominatum.

Probatur; quia lex criminoſum, & infamem ad teſtimonium in criminibus exceptis ferendum admittens, non diſtinguit inter eum, qui vno, vel pluribus criminibus ſit innodatus, ſeu inter eum, qui ratione criminum ſemel, vel pluries infamia ſit notatus; ergo nec nos diſtinguere debemus.

7 Confirmatur; quia (cùm, verbi gratiâ, malefici plurimis, iiſque horrendis criminibus vt plurimùm ſint inuoluti) ſi maleficos teſtes aliis criminibus carere neceſſe foret, nullus vnquam eſſet teſtis idoneus contra reum, de quo loquimur: quod quammaximè vergeret in detrimentum Fidei, Religionis, & Reipublicæ: cùm è contra priùs bonum publicum præferri debeat priuato.

SECTIO XVIII.

COROLLARIVM VIII.

An vt ſocij criminis fidem faciant contra nominatum, ſufficiat, quod tantùm iurent, & non torqueantur? Vbi etiam an idem in eodem caſu dicendum ſit de aliis teſtibus inhabilibus?

Reſpondetur: de hac re ſatis dixi *ſuprà dubitatione* 197. *de teſtibus, ſectione* 5. vbi etiam dixi de quibuſdam aliis talium teſtium, vt fidem faciant, de iure requiſitis.

SECTIO XIX.

COROLLARIVM IX.

Quiſnam ex complicibus, ſi plures torquendi fuerint, priùs torqueri debeat? Vbi etiam, an idem in eodem caſu (ſi ſcilicet plures teſtes ſimiliter torquendi ſint) dici debeat de teſtibus?

SVMMARIVM.

1 *Tortura ſubiiciendus eſt priùs complex, qui eſt aliis complicibus ſuſpectior, deterior, vel qui faciliùs vtpote timidior, vel debilior, veritatem dicturus præſumitur: quamuis nonnulli id remittant arbitrio iudicis: ſed arbitrium regulatum eſſe debet à recta ratione.*

2 *Limita ſecundùm alios, & non improbabiliter, ſi cætera ſint paria, id eſt contra quemlibet ex torquendis vrgeant indicia æqualia.*

Reſpondetur (quamuis Afflictus, & quidam alij, quos ſequitur Baiardus *in addit. ad Iulium Clar. in practic. lib.* 5. *§. finali q* 64. *num.* 93. putent, id remitti arbitrio iudicis (dicendum nihilominus eſt, quod priùs torqueri debeat complex) idémque in eodem caſu dicas de teſte; ſic Doctores, quos ſequitur Marſilius *in practica crimin. §. expedita num.* 49.) qui eſt aliis complicibus ſuſpectior, deterior, vel qui faciliùs (vtpote timidior, vel debilior) veritatem dicturus præſumitur; quia arbitrium regulatum eſſe debet à recta ratione Clarus *in pract. cit. lib.* 5 *§. final. q.* 64. *n.* 29. Catharinus. *de interrogat. reorum lib.* 4. *c.* 1. *n.* 208. Ambroſinus *de proceſſu informat. lib.* 4. *c.* 7. *n.* 1. Peguera *in prax. crim. cap.* 12. *§.* 11 *n.* 5. Villagut. *in prax. lib.* 7. *c.* 9. *concl. vnic.* Binsfeldius *in comment. de malef. & math. lib.* 7. *q* 1. *concl.* 9. Zanardus *in direct. Theol. part.* 3. *c.* 91. Vmbertus Locatus *in prax. inquiſ. verb. Tortura, §. & nota etiam.* Suarez de Paz *in prax. tom.* 1. *p.* 5. *c.* 3. *§.* 12. *n.* 85. Paulin. Bett *in prax. crim. tit.* 22. *c.* 1. *n.* 1. Damauderus *in prax c.* 37. *n.* 14. Guazzinus *loc. infrà citando.* Madius *tract. de ſacr. ord. cap.* 36. *n.* 12. Villadieg *in polit. c. n.* 526. & alij paſſim. 1

Quamuis nonnulli (quos ſequitur Guazzin. *tom.* 2. *lib.* 1. *defenſ.* 30. *c.* 19. *n.* 4.) limitent, quod dixi, & non improbabiliter, ſi cætera ſint paria, id eſt contra quemlibet ex torquendis vrgeant indicia æqualia; ſecùs, ſi contra aliquem vrgeant indicia plura, vel maiora; quia tunc hic priùs torquendus erit. 2

SECTIO XX.

COROLLARIVM X.

An ad torquendum reum ſufficiat confeſſio extraiudicialis?

SVMMARIVM.

1 *Reus vt poſſit torqueri, ſufficit confeſſio extraiudicialis.*

2 *Confeſſio extraiudicialis, propter quam reus poteſt torqueri, debet eſſe veriſimilis, ſcilicet habeat cauſam praexiſtentem.*

3 *Confeſſio prædicta requiritur, vt facta fuerit seriò non autem iocosè.*

4 *Confeſſio prædicta requiritur, quod non ſit generalis ſed ſpecialis quoad locum, & tempus.*

5 *Confeſſio prædicta extraiudicialis requiritur etiam, quod probata fuerit teſtimonio duorum teſtium.*

6 *Item requiritur, quod reus non reuocauerit confeſſionem ſuam extraiudicialem, adeò quod ſi reuocauerit illam, torquendus non ſit: at contrarium eſt probabilius: nemo enim credendus eſt, ſibi falsò crimen imponere.*

7 *Excipe caſu quo reus confeſſionem ſuam extraiudicialem reuocando, errorem probauerit; quia tunc quidem prædicta confeſſio extraiudicialis meritò non faciet indicium ad torturam.*

8 *Confeſſio extraiudicialis ita valet ad torturam ſecundùm aliquos Doctores, vt ſi reus idem, quod priùs extraiudicialiter confeſſus fuerat, confiteatur in tortura, poſſit tamen ſi poſtea non ratificet dictam confeſſionem extraiudicialem, ad pœnam condemnari, & probabilius ſecundùm alios ad pœnam ordinariam: Confeſſio enim in tormentis, indiciis præcedentibus facta, ſemper vt ſit alicuius momenti, perſeuerantiam, & ratificationem requirit.*

9 *Confeſſio extraiudicialis non probatur per teſtes ſingulares quorum ſingularitas eſt adminiculatiua, contra nonnullos.*

10 *Dicta de confeſſione extraiudiciali; dicenda etiam ſunt de confeſſione emanata coram iudice incompetente.*

1 RESpondetur, ex dictis *ſuprà eadem ſectione decima, numero 15.* affirmatiuè: & patet ex iiſdem *ibid.*

Vt autem ad torquendum reum ſufficiat confeſſio extraiudicialis (quemadmodum aduotant Foller. *in pract.p.2.n.204.* Menochius *de præſumpt.lib.1 q 89.n.16. & 17.* Baiardus *in addit.ad Iul.Clar. q.21.n.112.* Villadiego *in polit.c.3.n.311.* Ioſeph de ſancta Maria *in Tribun.relig.tract.5.c.2. §.8.* Giuba *conſ.87 n.20.* Brunus *de indiciis q 3. num.16.* Carrerius *in pract. leg obſeruare n.121.* Farinacius *q.82.n.29.* Antonius Queuedus *lib.de indic. & tortur.c.7.n.3.* Maſcardus *lib.1. concl. 350.n.1.* Boſſius *in tit. de confeſſ. n.45.* & Antonius de Ballis *in tract.variar.lib.1.q.13.*)

2 Requiritur primò, quod dicta confeſſio extraiudicialis ſit veriſimilis, ſcilicet habeat cauſam præexiſtentem, ita vt ſi nulla ſubſit cauſa, qua ſic factum dici poſſit, indicium non faciat ad torturam.

3 Requiritur ſecundò, quod dicta Confeſſio fuerit facta ſeriò; non autem iocosè, vel calure iracundiæ.

4 Requiritur tertiò, quod non ſit confeſſio generalis, ſed ſpecialis, quoad locum, ſcilicet, & tempus. Menochius, Brunus, Carrerius, Farinacius, Antonius, Queuedus, & Maſcardus *in locis ſupra citatis*: quamuis diſſentiant (& ſatis probabiliter) Boſſius, & Antonius de Ballis, *vbi ſuprà*; quia veriſimile non eſt, quod quis velit extra iudicium narrare integrum factum cum circumſtantiis.

5 Requiritur quartò, quod dicta confeſſio fuerit probata teſtimonio duorum teſtium; ita vt (etſi tale requiſitum commune ſit cum aliis indiciis remotis) ſpecialiter tamen locũ habeat in caſu noſtro; cùm id in caſu noſtro teſtes teſtificari debeant cum maiori quadam diligentia. Follerius, Menochius, Villadiego, Ioſeph de S. Maria, & Giuba *in locis ſuprà citatis.*

6 Requiritur quintò ex Menochio *vbi ſuprà num.25.* Carrerio *cit.n.121.* Marſilio *ſingul.310.* Bertazzolio *lib.2. conſ.166.n.22.* Cacherano *in deciſ.Pedem 79.n.125* Albertino *de agnoſcend.q.25.n.22.* Sanchez *in opuſcul.tom. 2.lib.6 c 3.dub.15.n.* 8. & aliis, quod reus non reuocauerit confeſſionem ſuam extraiudicialem; adeò quod ſi reuocauerit illam, torquendus non ſit, cùm ſit confeſſio nudi facti.

7 At contrarium, tanquam probabilius, docent Clarus, *vbi ſuprà*, & alij, quos ſequitur Petrus Caballus *reſol.crim.centur.1.caſu 81.n.4.* (idque propter rationem, quam *ſuprà* dicebam, quod ſcilicet nemo credendus ſit, ſibi falsò crimen imponere) excepto, ſi reus confeſſionem ſuam extraiudicialem reuocando, errorem probauerit; quia tunc quidem prædicta confeſſio extraiudicialis meritò non faciet indicium ad torturam. Clarus, & Caballus (qui ſic etiam teſtatur de praxi. Item Farinacius *q.82.num.28.* Boſſius *tit.de confeſſ.n.55.* Binſfeldius *in comment.de malef. & math.leg.9.de indiciis, §.9.* Miranda *in ord.iud.tom.2.queſt.26.art.7.concluſ.1.* & alij paſſim.

8 Vbi tamen aduerte, quod (licèt nonnulli Doctores, quos citat, & ſequitur Villagut. *in praxi lib. 7. c.14.concluſ.3.* & Maſcardus *de probat. lib.1.concluſ.353. num.24.* teneant, confeſſionem extraiudicialem ita valere ad torturam, vt ſi reus idem, quod priùs extraiudicialiter confeſſus fuerat, confiteatur in tortura, poſſit, tametſi poſtea non ratificet dictam confeſſionem extraiudicialem, ad pœnam condemnari.) Probabilius tamen, loquendo de condemnatione ad pœnam ordinariam, doceant Peña *in direct p.3. comment.110.* Cathar.*de interrogat.reorum lib.4.c.1.n.153.* Antonius Gomez *tom.3.var.c.13. n.8.* Baiardus *in addit.ad Iul.Clar. q.64.num.136.* Guazzinus *in tom.2.l.1.defenſ.30.dub.35. num.6.* Simancha *de Cathol.inſtit. tit.65 n.70.* Miranda *in ordin.iud.tom.2.q.26.art.7. concluſ.1.* Becanus *in 2.2. q.10.concl.2.n.9.* Petrus Caballus *loco ſuprà citato n.6.* & Suarez de Paz *tom.1.p.5.c.3.§.12.n.26.* quia confeſſio in tormentis, indiciis præcedentibus, facta, ſemper vt ſit alicuius momenti (cùm ſemper cenſeatur vi tormentorum facta) perſeuerantiam, & ratificationem requirit. Vide, quæ dicam *infrà poſt ſect.vlt.petit.4.*

9 Aduerte ſecundò, quod (licèt nonnulli teneant, confeſſionem extraiudicialem probari per teſtes ſingulares; ſic Souſa, citans Maſcardum, *in Aphor.inquiſ lib. 2.c.21.n.10.* quatenùs ait: confeſſio extraiudicialis ſufficienter probatur teſtibus ſingularibus, quorum ſingularitas eſt adminiculatiua; & Albertin.*de agnoſcend.q.25. n.20.* quatenùs inquit: ſi darentur plures extraiudiciales confeſſiones rei, & vnus teſtis deponeret de vna confeſſione, & alter de altera, ſicque teſtes eſſent ſingulares, quamuis vnuſquiſque per ſe non faceret indicium ad torturam, facerent tamen hæ duæ atteſtationes ſimul iunctæ) adhuc non omninò improbabiliter contrarium doceant Menochius, & alij, quos ſequitur Farinacius *q.64.n.145.& q.82.n.45.* Videri poterunt, quæ dicam *infrà poſt ſectionem vltimam, citata petitione quarta.*

10 Aduerte tertiò, quod omnia (quæ vſque adhuc dixi de confeſſione extraiudiciali) dicenda etiam ſint de confeſſione emanata coram iudice incompetente; quod ſcilicet, ſicut indicium ad torturam facit confeſſio illa,

ſic

ſicetiam faciat confeſſio iſta, modò ſit ſpontanea, & & libera; ſic Doctores, quos ſequitur Miranda *de ordin.iudic.tom.2.quæſt.26.art.7.concl.2.* Videri poterunt etiam Peña *in direct.inquiſit.part.3.commentar.118. in appendice*, & Genuenſis *in praxi Archiepiſcop. cap.8. num.3.* Videri & poterunt etiam, quæ dicam *infrà poſt ſectionem vltimam eadem petitione 4.*

SECTIO. XXI.

COROLLARIVM XI.

An ad torquendum reum ſufficiat fama?

SVMMARIVM.

1 *Reus vt torqueri poſſit, non ſufficit fama, niſi aliis indiciis, ſeu præſumptionibus adiuuetur.*

2 *Reus vt torqueri poſſit, non ſufficit ſecundùm aliquos fama vehemens, ſecundùm alios verò ſufficit ſine aliis adminiculis.*

3 *Fama vehemens quæ dicatur, relinquitur arbitrio iudicis.*

4 *Fama vehemens non dicitur, quando ortum habet ab hominibus inhoneſtis, & fide non dignis, & quando numerus teſtium non ſupplet inhabilitatem illorum in probatione famæ, & quando non magis attenditur cauſa originis famæ, quàm numerus perſonarum.*

5 *Reus vt poſſit torqueri ſtante fama, requiritur, quod teſtes deponentes de prædicta fama, ſint non ſolùm ad minus duo, ſed etiam vlteriùs ſpectatæ vitæ, & omni exceptione maiores, contra aſſerentes, ſufficere etiam, ſi teſtes deponentes de dicta fama non ſint ita honeſti, & ita fide digni.*

6 *Teſtes deponentes de fama non ſufficiunt ad torquendum reum, ſi dicant publicè ita dici audiuiſſe, niſi adducant cauſas, præſumptiones, ſeu coniecturas veriſimiles, ex quibus fama exorta fuerit.*

1 Reſpondetur ex dictis *eadem ſectione 10. num.17.& ſeqq.* negatiuè, niſi aliis indiciis, ſeu præſumptionibus adiuuetur; & patet ex iiſdem dictis *ibid.*

An autem ſufficiat, ſi fama fuerit vehemens?

2 Negant, & in hoc caſu etiam Binsfeldius *in comment.de maleſ.& math.leg.9.de indic. §.6.* & Petrus Caballus *in reſolut.crim centur.1.caſ.89.n.14.* quatenùs expreſsè aiunt, quod non ſufficiat fama de ſe ſola, quamuis illa & vehemens ſit.

Affirmant autem Menochius *conſil.788. n.27. & de præſumpt.lib.1.q.89. num.51. & 52.* Vbi (poſtquam dixerat, quod ad torquendum reum non ſufficiat fama) excipit, ſi fama ſit vehemens: fama enim vehemens ſola (ſubdit ipſe) ſine aliis adminiculis ſufficit ad tor-
3 turam; quæ verò dicatur fama vehemens, relinquitur arbitrio iudicis; affirmant etiam Peña *in direct.part.3. commentar.110.* Aldouinus *conſil.26.n.2.* Peguera *deciſ. 17.n.16.* Miranda *de ordin.iudic.tom.2.q.26.art.5.concl.1.* Cantera *in quæſt.crim.cap.2. de probat.per teſtes q.1.n.8.* Bertazzol. *conſil.213. n.3.vol.1.* Pitigianus *in pract.crimin.part.3. cap.7. in addit. lit.B*, Zanardus *in director. inquiſit.p.3.c.95.* & Farinac. *q.47. n.28.*

Qui tamen omnes volunt, quod fama vehemens
4 non ſit, quando ortum habet ab hominibus inhoneſtis, & fide non dignis, & quando numerus teſtium non ſupplet inhabilitatem illorum in probatione famæ, & quando non magis attenditur cauſa originis famæ, quàm numerus perſonarum, ita vt (ſi fama ortum habuerit à ſexcentis perſonis, non tamen appareat cauſa, vnde talis fama orta fuerit) non debeat haberi in conſideratione, atque adeò non facere indicium ad torturam.

At his ſtantibus (cùm in poſteriori ſententia fama non dicatur vehemens, niſi fuerit adminiculata) prædictæ duæ ſententiæ non videntur inter ſe diſcordes, ſed potiùs quammaximè concordes, & vniformes, quod ſcilicet ad torquendum reum fama non ſufficiat, niſi fuerit cum aliis indiciis, præſumptionibus, ſeu coniecturis modo, quo dicebam *ſuprà ſectione 10.n.17. & ſeqq.*

Aduerte tamen, quod (licet nonnulli velint, ad tor- 5
quendum reum ſufficere famam, ſi ortum habuerit ab aliqua veriſimili cauſa, præſumptione, ſeu coniectura: quamuis teſtes de tali fama non ſint ita honeſti, neque ita fide digni) contrarium tamen dicendum ſit cum Farinacio *quæſt.47. num.159.* Miranda *de ordin. indic. tom.2.q.26.art.5.concl.2.* & aliis paſſim, requiri ſcilicet ad torquendum reum, quod teſtes deponentes de prædicta fama ſint non ſolùm ad minus duo, ſed etiam vlteriùs ſpectatæ vitæ, & omni exceptione maiores iuxta ea, quæ dicebam *ſupra cit.ſect.10.n.17. & ſeqq.*

Aduerte ſecundò, quod (licet Burſatus *lib.1. con- 6
cluſione 90. num.6.* Peguera *deciſ.17.num.25.* Paulus Granat. *theoremat. 22. n. 6.* & quidam alij velint, ad torquendum reum ſufficere, ſi teſtes dicant, ſe ita publicè dici audiuiſſe; ſeu ita eſſe publicam vocem, & famam) contrarium tamen dicendum ſit cum Bart. *in l.de minore, §.plurimum num.12.* Marſilio *ibid.num.54.de quæſtion.* Nauarro *in tract.de fam.& infamia, cap Non ſunt audiendi 2.q.3.num.13. & 14.* Maſcardo *de probat. lib.2. concl.149.n.11.& ſeqq.& lib.3.concl.1369.num.8.* & Miranda *de ordin.iudic. tom.2.q.26.art.5. concl.2.* Requiri ſcilicet ad torquendum reum, quod præterea teſtes adducant cauſas, præſumptiones, ſeu coniecturas veriſimiles, ex quibus fama exorta fuerit; ita vt, ſi tantùm dicerent, ſe ita publicè dici, audiuiſſe, ſeu ita eſſe publicam vocem, & famam, & prætetea non reddunt rationem, qua id neceſſariò concludunt, indicium non faciant ad torturam, iuxta ea, quæ etiam dicebam *ſuprà eadem ſect.10.n.17. & ſeqq.*

Quoad alia requiſita, vt probetur eadem fama, de qua loquimur, videri poterit Farinacius *quæſt.57. per totam.*

SECTIO XXII.

COROLLARIVM XII.

An ad torquendum reum ſufficiat mendacium, variatio, vel vacillatio in reſpondendo?

SVMMARIVM.

1 *Reus vt torqueri poſſit, non ſufficit mendacium, variatio, vel vacillatio in reſpondendo, niſi præterea adiungatur aliud indicium, adminiculum, coniectura, ſeu præſumptio.*

2 *Reus in cauſa hæreſis ex ſola vacillatione, niſi adſint alia indicia de delicto, non ponitur ad torturam.*

3 *Mendacium ſolum non ſufficit ad torturam, quamuis aliqui putent ſufficere, ſi ſit ſuper facto principali.*

4 *Variatio, vel vacillatia non ſufficit ad torturam, vt docent præter Canteram plures Doctores.*

5 *Titubatio, trepidatio, vultúſque mutatio, ſine alio adminiculo, non ſufficiunt ad torturam.*

1 RESpondetur ex dictis *eadem ſectione* 10. *num.* 19. *& ſeqq.* negatiue; niſi præterea adiungatur aliquod aliud indicium, adminiculum, coniectura, ſeu præſumptio; & patet ex iiſdem dictis *ibidem*. Quapropter Cantera *in quæſt. crimin. cap. de probat. per teſtes quæſt.* 1. *num.* 20. recte inquit, quod minùs recte faciant iudices (qui captum aliquem propter delictum, ſine aliquo indicio, propter vacillationem, vel trepidationem ſolam ponunt ad torturam) quodque ex hoc viderit ipſe, quemdam iudicem fuiſſe punitum, & condem-
a natum in Cancellaria Granatenſi: Quodque etiam propterea in cauſa hæreſis ex ſola vacillatione nunquam reus, niſi adſint alia indicia de delicto, ponatur ad torturam.

3 Et quidem de mendacio, quod ſolum non ſufficiat ad torturam, in ſpecie docent Doctores, quos citat, & ſequitur Miranda *in ord. ind. tom.* 2. *quæſt.* 26. *art.* 12. *concluſione* 1. Quamuis alij, ſi mendacium ſit ſuper facto principali, putent, per ſe ſolum ſufficere; ſic Doctores, quos citat, & ſequitur Giurb. *in conſilio criminal. conſilio* 87. *numero* 27. qui ſubdunt, quod quando plura adſunt mendacia, vnum ab alio adminiculetur ad torturam.

4 Et de variatione, vel vacillatione, in ſpecie, præter Canteram *vbi ſuprà*, doceot Clarus, Zaoardus, Becanus, Ciazius, Souſa, Caterius, Cacheranus, Petrus Caballus, & Farinacius, quos *ſuprà citata ſectione* 10. *num.* 19. referebam.

5 Et de titubatione tandem, trepidatione, vultúſque mutatione, idem (quod ſcilicet ſola quæcunque ex ipſis ſine alio admioiculo non ſufficiat ad torturam, in ſpecie docent Menochius *de præſumpt. lib.* 1. *quæſt.* 89. *n.* 71. Marſil. *in pract. crim. §. diligenter n.* 74. Caterius *in prax. crim. l. Obſeruare n.* 120. & Souſa *in Aphoriſm. inquiſit. lib.* 2. *c.* 39. *num.* 81.

SECTIO XXIII.

COROLLARIVM XIII.

An ad torquendum reum ſufficiat fuga, vel ſimile aliquod indicium?

RESpondetur: de hac re vide, quæ dicam *infrà poſt ſectionem vltimam petitione* 6. *& ſeqq.*

SECTIO XXIV.

COROLLARIVM XIV.

An reus pluries poſſit torqueri?

RESpondetur: de hac re vide, quæ dicebam *ſuprà ſect.* 10. *n.* 21. & quæ fuſiùs dicam *infrà ſect. vltima, petit.* 13. *per totam.*

SECTIO. XXV.

COROLLARIVM XV.

An, & quomodo reus in tortura debeat interrogari?

SVMMARIVM.

1 *Reus in tortura debet cautè interrogari, ne ipſi detur occaſio mentiendi contra ſe, & contra alios: quapropter interrogari debebit generaliter, nempe quod veritatem dicat de omnibus, de quibus eſt accuſatus, & nullo modo falſum aliquod dicat contra ſe, vel contra alios, quia ſi particulariter interrogaretur, potiùs ad falſum incitaretur, quàm inquireretur.*

RESpondetur: cautè, ne ipſi occaſio mentiendi contra ſe, & contra alios detur: quapropter interrogari debebit generaliter, (nempe, quod veritatem dicat de omnibus, de quibus eſt accuſatus, & nullo modo falſum aliquod dicat contra ſe, vel contra alios, quia ſi particulariter de aliqua re, vel nominatim de aliqua perſona interrogaretur, potiùs ad falſum incitaretur, quàm inquireretur. Ioannes Royas *de hæret. p.* 2. *n.* 295. Miranda *in ord. iud. tom.* 2. *quæſt.* 26. *art.* 15. *concluſ.* 7. Simancha *de Cathol. inſt. tit.* 65. *num.* 17. *& ſeqq.* Suarez de Paz *in praxi tom.* 1. *p.* 5. *c.* 5. *§.* 2. *n.* 92. & alij communiter, & habetur *in* [illegible] *inſtructione Toletana anno* 1561. *num.* 49. 1

SECTIO XXVI.

COROLLARIVM XVI.

An, & quo tempore debeat fieri, quod reus ratificet confeſſionem in tormentis factam?

SVMMARIVM.

1 *Reus vt condemnari poſſit poſt erutam confeſſionem in tormentis emanatam, requiritur, quod eam extra locum tormentorum ratificet.*

2 *Ratificationis dicta tempus à tormentis paſſis incipiens quantum eſſe debeat, in iure definitum non eſt, & ſecundum aliquos remittitur arbitrio iudicis, putant tamen alij eſſe vnius diei naturalis, ſeu vigintiquatuor horarum.*

3 *Ratificatio prædicta fieri debet benignius poſt duos, vel tres dies ex tempore, quo inflicta fuit tortura, ne adhuc tormentorum dolor, & vehement animi perturbatio durare videatur.*

4 *Idem etiam dic de confeſſione quam reus fecerit ex reali tormenti comminatione propinqua; quamuis verbalis terrefactio remota dictam ratificationem ſimiliter non requirat.*

5 *Reus ad fugiendam ſuggeſtionem non lecta ſibi confeſſione, moneri debet ad repetendum in ſubſtantia quid in ſua confeſſione per torturam, vel per quid aliud ſimile eruta realiter, & in effectu dixerit. Vide, quomodo ordinatim ſit procedendum.*

6 *Confeſſio facta in tortura, ſi reus eam reuocauerit, & poſt reuocationem fuerit iterum confeſſus, valet, & ſubſiſtit, vt is ad pœnam ordinariam poſſit condonari.*

7 *Confeſſio in tortura, & poſtea extra torturam legitimo ratificata ex interuallo, poteſt ex erroris allegatione, & ex erroris probationis oblatione reuocari, contra nonnullos id negantes, caſu quo præceſſerint indicia vrgentia.*

8 *Error ſi probatus non fuerit, tunc non iterum ad torturam, ſed ad condemnationem definitiuam deueniendum erit.*

9 *Ratificatio*

9 *Ratificatio confeſſionis in tortura,&c.ſi Reus ſit minor, facienda eſt præſente Curatore.*

1 SVppono, quod poſt inflicta tormenta, & poſt confeſſionem in eis erutam, vt virtute talis confeſſionis reus poſſit condemnari, requiratur, quod eam extra locum tormentorum ratificet. Gloſſa *in l.2. verb. aliquid Cod. quarum appellat. non recip. & in l. ſeruus Cod. ad leg. Iul. de vi publica.* Simanch. *de Cathol. Inſt. titulo 65. numero 67.* Suarez de Paz *in Praxi tomo 1. part.5. capite 3. §.12. numero 23. & 24.* & alij communiter.

2 At (quia quantum temporis in hoc caſu tranſire debeat, de iure definitum eſt) nonnulli cum Bartolo *in l.1.§.Diuus Seuerus ff.de quæſt.* putant, quod relinquendum id ſit arbitrio Iudicis.

Alij verò (vt Antonius Gomez *tom.3. var. cap.13. num.24.*) putant, quod tranſire debeat ſpatium vnius diei naturalis, ſeu viginti quatuor horarum; Idemq; tenent Peña *in direct. p.3. comm.39. num.158* & Souſa *in Aphor.Inquiſ.* (qui rectè ſubdunt, benignius eſſe, quod hæc ratificatio poſt duos, vel tres dies ex tempore, quo inflicta fuit tortura, fieri curetur, ne adhuc tormentorum dolor, & vehemens animi perturbatio
3 durare videatur) idemque etiam tenent Simanch. *de Cathol. Inſt. tit.65. num.71.* & Miranda *in ord. Iudic. tom.2. quæſt.26. art.17. concl.5.* qui rectè etiam aduertunt, propterea inquiſitores in tertium diem (quod illis etiam permittit inſtructio quædam Hiſpalenſis *Anno 1484. num.15.*) Rei ratificationem differre conſueuiſſe: quamuis hodie (vt ait Cantera *in quæſt. crim. c.2. de probat. per teſtes quæſt.1. num.67.*) ex inſtructione quadam alia Toletana *Anno 1561. num.53.* poſt tranſactas viginti quatuor horas à Reo ratificationem regulariter expoſcant; at, quod prius dicebatur, eſt & benignius, & in praxi magis ſeruandum.

4 Suppono ſecundò, quod (quemadmodum, vt Reus virtute confeſſionis poſſit condemnari, requiratur, quod eam extra locum tormentorum ratificet) idem etiam dicendum ſit de confeſſione, quam reus fecerit ex ſeriis tormenti comminatione propinqua; quamuis verbalis perrefactio remota dictam ratificationem ſimiliter non requirat. Peña *in direct. p.3. comm.39. num.150.* & alij, quos ſequitur Souſa *in Aphor. Inquiſ. l.2. c.39. n.42.* His ſuppoſitis.

5 Reſpondetur: modus habendi à reo hanc ratificationem (quamuis ab aliis modi alij aſſignentur) ex Farinacio *de hæreſ. quæſt.185. §.8. num.150.* (prout hodie ſeruatur) eſt, quod reus ad effugiendam ſuggeſtionē, non lecta ſibi confeſſione, moneatur ad repetendum in ſubſtantia, quod in ſua confeſſione per torturam, vel per quid aliud ſimile eruta realiter, & in effectu dixerit; ſicque per ipſum reperita dicta confeſſione in ſubſtantia, legatur poſtea eadem confeſſio per extenſum, & expoſcatur ab ipſo, an ea, quæ ipſi lecta fuerint, ſint illa eadem, quæ confeſſus ſit per torturam, vel per quid aliud ſimile, & an ea, tanquam vera, confirmare, ſeu ratificare velit, & intendat.

6 Aduerte tamen hic, quod, ſi reus tortus confeſſus fuerit in tortura, vel in aliquo alio ſimili, & poſtea confeſſionem reuocauerit, at poſt reuocationem ſponte fuerit iterum confeſſus (dicendo ſcilicet, quæ dixit in tortura, vel in aliquo alio ſimili, realiter, & in effectu vera eſſe) tunc confeſſio facta in tortura, vel in aliquo alio ſimili (cum per confeſſionem ſpontaneam ſponte poſtea corroborata ſit) valeat, & ſubſiſtat, vt reus ad pœnam ordinariam poſſit condemnari, ſic Doctores, quos ſequitur Cantera *loco ſupra cit.* ſubdens ſic per conſilium ſupremum inquiſitionis determinatum fuiſſe.

7 Aduerte ſecundò, quod confeſſio in tortura, vel in aliquo alio ſimili facta, & poſtea extra torturam, vel extra aliquod aliud ſimile ex interuallo legitimè ratificata, poſſit ex erroris allegatione, & ex erroris probationis oblatione reuocari. Clarus, Boſſius, & alij, quos citat, & ſequitur Caballus *in reſol. crim. cent.2. caſ.186. num.4.*

Quamuis nonnulli velint, hoc non procedere, quando indicia vrgentia (v.g. confeſſio extraiudicialis, &c.) 8
torturam præceſſerunt, ſed minus rectè; quia probato errore, contrarium omninò dicendum eſt; quod ſi error probatus non fuerit, tunc non iterum ad torturam, ſed ad condemnationem definitiuam deueniendum erit.

Aduerte tertiò, quod ratificatio confeſſionis in tortura, vel in aliquo alio ſimili facta, ſi reus ſit minor, 9
facienda ſit præſente Curatore; alias non valebit, vt per eam reus ad pœnam (ſaltem ordinariam) condemnari poſſit; ſic Doctores, quos ſequitur Villadiego *in Politica c.3. n.310.* & Paul. Garzias *in ord. proceſſandi in S.Officio mihi fol.30. pag.2.*

SECTIO XXVII.

An perſonæ, quæ in aliis criminibus ſunt exemptæ à tortura, in crimine hæreſis torqueri poſſint?

SVMMARIVM.

1 *Variæ ſunt perſonæ, quæ in aliis criminibus à tortura exemptæ ſunt, tùm ratione officij, & dignitatis: tum ratione periculi vitæ propriæ, vel alienæ.*

2 *Perſona à tortura in aliis criminibus exempta ratione officij, & dignitatis; in crimine hæreſis, cùm tale crimen ſit valde graue, & Reipublicæ pernicioſum, torqueri poſſunt.*

3 *Perſona prædicta ratione officij, & dignitatis ſecundùm aliquos Doctores mitiùs torqueri debent; quia, cùm in iure diſponatur, Clerico torturam inferendam eſſe per Religioſum tortorem, tacitè inſinuatur, inferendum eſſe cum pietate, & Religione, & non cum rigore, & crudelitate.*

4 *Perſona prædicta ſecundum alios non mitiùs torqueri debent ex eo, quod iura ſolùm diſponant, clericum eſſe torquendum per tortorem Religioſum, ſeu Eccleſiaſticum, & non per Laicum; quod iam vſu, & conſuetudine eſt abrogatum.*

5 *Perſona prædicta ratione officij, & dignitatis à tortura exempta in aliis criminibus, ſecundùm auctoris ſententiam in crimine hæreſis mitiùs torquendi ſunt; & cur?*

6 *Non obſtat, quod prædicta perſonæ, vtpote digniores, grauius delinquant: quia ſi hæc ratio quid probaret; probaret etiam in cæteris criminibus præter hæreſim, eos non eſſe mitiùs torquendos. Quod eſt falſum.*

7 *Perſona in aliis criminibus à tortura exempta propter periculum vitæ propriæ, vel alienæ, licèt aliqui putent, quod neque in crimine hæreſis torqueri poſſint, ex eo, quod exemptio harum perſonarum à tortura conceditur propter periculum vitæ propriæ, vel alienæ, ex probabiliori tamen ſententia in dicto crimine hæreſis torqueri poterunt excepta muliere prægnante.*

8 *Exceptio à tortura non datur teſti in crimine læſæ maieſtatis humanæ, ergò neque in crimine læſæ maieſtatis diuinæ ipſi Reo.*

9 *Neque obſtat diſpoſitio* l. 1. §. Impuberi ff. ad Syllanum, *vbi decernitur, impuberes poſſe terreri, & habena, vel ferula cædi; quia hic terror, & hæc cæſio etiam extra crimina excepta conceditur.*

10 *Mulier prægnans propter periculum partus non ſolùm eximitur à tortura, ſed etiam à terrore illius, eo quod ex terrore etiam abortus ſequi poteſt, quemadmodum ex ipſa tortura.*

1 SVppono, quod diuerſæ ſunt perſonæ, quæ in aliis criminibus ſunt exemptæ a tortura; vel ſcilicet ratione officij, aut dignitatis (quales ſunt Clerici, Religioſi, Nobiles, Milites, & Decuriones) vel ratione periculi vitæ propriæ, aut alienæ (quales ſunt minores annorum 14. ſenes, valetudinarij, & mulieres prægnantes) hoc ſuppoſito.

2 Reſpondetur, & dico primò: perſonæ in aliis criminibus exemptæ à tortura ratione officij, aut dignitatis, in crimine hæreſis (cum tale crimen ſit valdè graue, & Reipublicæ perniciosum) torqueri poſſunt: ſic Doctores communiter, quos ſequitur Decianus *tract. crim. l.5. c.20. num.12. & c.30. n.15.* Royas *ſingul.208. n.5.* Penna *3.p. direct. comm.39. n.156. verſ. Scio quæſitum eſſe.* Simanch. *de Cathol. Inſt. tit.65. rubr. de tormentis num.44. & ſeqq.* Antonius Gomez *tom.3. var. c.13. rubr. de tortura Reorum num.3.* Canteta *in quæſt. crim. ca.2. de probat. per teſtes quæſt.1. num.71.* Narbona *in recopil. p.5. leg.61. gloſſ.1. nu.14.* Mirand. *in ord. Iudic. tom.2. quæſt.26. art.13. concl.6.* Guazzin. *tom.2. l.1. defenſ.30. c.9.* Suarez de Paz *in Praxi tom.1. p.5. ca.3. §.12. n.50.* Sanchez *in opuſcul. tom.2. l.6. c.3 dub.15. num.12.* & Farinac. *de hæreſi q.185. n.125. & de indiciis & tortura q.41. n.100.* & patet ex Textu *in l. de minore ff. de quæſt. in l. etſi excepta Cod. de maleſic. & mat. & in l. ſiquis alicui Cod. ad leg. Iul. maieſt.*

3 An autem tales perſonæ debeant mitiùs, quàm aliæ torqueri?

Affirmant Clarus *practic. §. finali, q.64. verſu, Sed an Clerici.* Martinus del Rio *in append.2. lib.5. q.23.* Peña *in direct. p.3. comment. 110.* Chartar. *de interrogat. reor. lib.4. c.1. num.112.* Salzed. *practic. cap.125. num.6. lit. D,* Gygas *de crim læſ. maieſt. lib.2 q.28. num.5.* & Simanch. *de hær. tit.65. num.49. & 62.* tum ex Textu *in cap. illi qui 5. q.5.* quia ibi dicitur, Clerico torturam inferendam eſſe per tortorem Religioſum, tacitè inſinuatur, inferendam eſſe cum pietate, & religione, & non cum rigore, & crudelitate; tum etiam ex ratione, quia dignitati aliquid deferendum eſt: ergo ſi propter atrocitatem criminis hæreſis tales non eximuntur à tortura, conuenit, quod ſaltem eximantur à rigore illius.

4 Negant autem Foller. *pract. crim. c.31. verſ. Tormentis mox ſubiciatur num.7.* Franciſcus Caſon. *tract. de tormentis, c.11. rubr. de non torquendo Clerico num.5.* & alij, quos citat, & ſequitur Farinacius *de indic. & tortur. q.41. n.12. & de hæreſ. q.185. n.125.* ex eo, quia ſupradictus Textus *in cap. illi, qui* ſolùm indicat, Clericum torquendum eſſe per tortorem Religioſum, ſeu Eccleſiaſticum, & non per laicum (vti dixit Gloſſa *ibi*, quam ſequuntur Doctores) quod iam vſu, & conſuetudine eſt abrogatum; ſic Doctores, quos citat, & ſequitur Clarus *praxi finali, q.64. verſu, Sed hic quæro,* Scaccia *de indic. lib.1. cap.10. num.41.* & Farinacius *citat. quæſt.41. num.15.* ſed nullo modo ex prædicto Textu deducitur, quod Clerici, Religioſi, Nobiles, & quilibet alij ratione officij, & dignitatis à tortura exempti mitiùs in hoc crimine torquendi ſint; præſertim cùm tales, vtpote digniores, grauiùs delinquant, quàm cæteri; & propterea tortura, quæ iuxta grauitatem criminis eſt menſuranda, grauiori torqueri debeant.

5 At, hoc non obſtante, magis mihi probatur ſententia prior affirmantium; quod ſcilicet prædictæ perſonæ in aliis criminibus ratione officij, & dignitatis à tortura exemptæ, in crimine hæreſis mitiùs torquendæ ſint, quia cùm ſupradictus Textus *in cap. illi qui,* indicet, Clericum torquendum eſſe per tortorem Religioſum, ſeu Eccleſiaſticum, & non per laicum, hoc ipſo ſimul inſinuat, & mitius torquendum eſſe; cùm Religioſi, ſeu Eccleſiaſtici ad inſtar Eccleſiæ mitiores eſſe ſoleant, vel ſaltem debeant.

Neque obſtat, quod obiiciebatur, ſcilicet quod prædictæ perſonæ, vtpote digniores, grauiùs delinquant; quia ſi hæc ratio quid probaret, probaret etiam, quod in aliis criminibus, in quibus à tortura non eximuntur cæteri, neque ipſi, quin & multò minùs ipſi eximi deberent; & tamen, licèt cæteri non eximantur, ipſi tamen de facto eximuntur (forſan ex eo, quia perſonæ digniores, delicatiores eſſe conſueuerunt.) Ergo omninò (ſicuti prior ſententia aiebat) aliquid dignitati deferendum eſt; ita vt perſonæ digniores, licèt in crimine hæreſis, propter eius atrocitatem, in totum à tortura non eximantur, eximantur tamen à rigore illius. 6

Dico ſecundò: Perſonæ in aliis criminibus à tortura exemptæ propter periculum vitæ propriæ, vel alienæ (quamuis Gomez *tom.3. var. cap.13. num 3. verſu, Quod tamen intelligo.* Simancha *de Cathol. inſtit. tit.65. n.45.* Martinus del Rio *in diſquiſ. magic. lib.5. ſect.9. §. quoad perſonas.* Miranda *in ordine iudic. tom.2. quæſt.26. art.13. concl.7.* & alij putent quod neque in crimine hæreſis torqueri poſſint, ex eo, quod exemptio harum perſonarum à tortura conceditur propter periculum vitæ propriæ, vel alienæ, quod periculum æquè in omni crimine procedit.) Ex probabiliori tamen ſententia aliorum (quam tenent Ioſeph Seſſe *in deciſ. Regn. Aragon. tom.4. deciſ.476. n.20.* Villadiego *in polit. c.3. n.322. & ſeqq.* Guazzinus *tom.2. lib.1. defenſ.30. c.9. & 18.* Eymericus à Rosbach *in tract. crim. tit.5. c.21. numero 50.* Queuedus *de indic. & tortur. c.52. num.9.* Peña *p.3. directorij comment.39. numer.156. verſu Scio quæſitum eſſe,* Carrerius *in pract. crim. in tractat.2. de indic. & tortur. §. circa teſtium quæ perſonæ torqueri poſſunt n.37. verſu Fallit in criminibus exceptis,* & Farinacius *de indic. q.1. num.103. & de hæreſi q.42. num.102. & 133. & q.185. num. 125.*) in dicto crimine hæreſis torqueri poterunt (excepta muliere prægnante) ſi tortura cum ea cautela, & moderatione adhibeatur, vt ſecundùm Medicorum) conſilium, inde nullum mortis periculum immineat. 7

Probatur ex Textu *in leg. de minore, ff. de quæſtionibus.* vbi exempto minore quatuordecim annorum à tortura, ſubditur, [non procedere exemptionem in crimine læſæ maieſtatis, in quo omnes omninò, ſi ad teſtimonium prouocentur, cùm res exegerit, torqueantur.] Ergo ſi torqueri poſſunt pro teſtimonio dicendo in crimine excepto, à fortiori torqueri poterunt ob ſuſpicionem talis criminis commiſſi. 8

Neque obſtat, ſi dicas, hos torquendos eſſe tortura relata *in leg.1. §. Impuberi, ff. ad Syllanum,* vbi decernitur, impuberes poſſe terreri, & habena, vel ferula cædi. 9

Reſpondetur enim, id non obſtare; tum quia, hic terror, & hæc cæſio, etiam extra crimina excepta conceditur; tum quia Textus *in l. cit. de minore* abſolutè dicit, torquendos eſſe; at terror, & ferulæ cæſio non reputatur tortura *ex ſupradicta l.1.* (cùm Textus ibi habeat: [Impuberi autem virùm in ſupplicio parcimus; an verò etiam in quæſtione: & magis eſt, vt de impubere nec quæſtio habeatur; alias ſolet hoc in vſu obſeruari, vt impuberes non torqueantur; terreri tamen ſolent. & habena, vel ferula cædi.] Ergo terror, & ferulæ cæſio tortura non reputantur.

Dixi: excepta muliere prægnante: quia hæc propter periculum partus non ſolùm eximitur à tortura, ſed etiam à terrore illius, eo quod ex terrore etiam abortus ſequi poteſt, quemadmodum ex ipſa tortura: quapropter prohibita tortura, & hic terror etiam prohibetur; quia eſt eadem ratio; tum quia prohibito fine, prohibentur etiam & media, *l. cùm lex, ff. de fideiuſſor. l. cùm delictum, ff. de pactis. & l. Oratio, ff. de ſponſal.* & expreſsè tradunt Peña *3. p. direct. commentar.34. verſu, Si* 10

quis

quis autem. Antonius Gomez *tom. 3. variarum cap. 13. de tortur. reor. num 4. verſu & ita debet procedere.* Souſa *in Aphor. Inquiſ. l. 2. c. 39. num. 52.* Binsfeld. *in comment. de malef. leg 7. q. 2. concl. 7.* & alij, quos ſequitur Farinac. *de Indic. & tortur. q. 41. n. 84.* quidquid in contrarium dixerit Zanard. *in direct. Theolog. p. 3. c. 88.* vbi tenet, quod mulier prægnans poſſit terreri; ſed minùs rectè propter rationes iam dictas.

ADVERTENDA

Pro Praxi.

SVMMARIVM.

1 * *Perſonas priuilegiatas ratione ætatis, ſi ſint minores annorum 14. non eſſe torquendas, minùs probabiliter dixit in crimine hæreſis Martinus del Rio.*

2 *Pœnam ratione ætatis in minoribus non minorari, minùs etiam probabiliter dixit Ioſeph de Seſſe.*

3 *Priuilegiatos omnes in Tribunali S. Inquiſitionis poſſe torqueri, exceptis minoribus 14. ann. & exceptis ſenibus, minùs probabiliter ſenſerunt aliqui Doctores, quamuis rectè ſubdant, exceptis mulieribus prægnantibus; quia hæ ſolùm reuera neque poſſunt terreri.*

4 *Mulieres poſt partum non poſſunt torqueri, niſi poſt dies 40. quamuis alij velint, eas torqueri poſſe recuperatis viribus poſt partum arbitrio Iudicis.*

5 *Doctores docentes, ſenes non eſſe torquendos, per ſenes intelligunt homines annorum 70. vel etiam annorum 60. ſi ſint infirmæ ſalutis, vel debilis complexionis, quamuis id remittendum ſit arbitrio prudentum.*

6 *Senes prædicti quando ob aliquod periculum non poſſunt torqueri, poſſunt tamen terreri ducendo eos ſub aculeo, abſque tamen ligatura.*

7 *Febre quartana laborantes torqueri non poſſunt, niſi leuiter, & ſine ſquaſſata, vel ſtrappata; quamuis alij id relinquant arbitrio Inquiſitorum.*

8 *Morbo gallico laborantes ſimpliciter neque torqueri poſſunt, ſi brachium debilitatum habeant, & venæ crudationem, vel anhelitus difficultatem patiantur.*

1 EX dictis igitur aduerte, quod minùs probabiliter ait Martinus del Rio *in diſquiſ. magic. l. 5. ſect. 9. §. quoad perſonas*, priuilegiatos ratione ætatis (ſi ſint minores annorum 14.) in crimine hæreſis non eſſe torquendos, ſed tantùm terrendos; etiam terrore mali (vt nudando, ligando, & ad aculeum adducendo, non tamen imponendo,) quamuis rectè ſubdat, eoſdem (ſi ſint minores 25. annorum, & ingreſſi ſaltem annos 14.) eſſe etiam torquendos, mitiùs tamen, quam maiores.

2 Aduerte ſecundò, quod minùs etiam probabiliter ait Ioſeph Seſſe *in deciſ. Regn. Aragon. tom. 4. deciſ. 476. num. 20.* pœnam ratione ætatis in minoribus non minorari; minùs etiam probabiliter (inquam) ait Ioſeph Seſſe; quia minores ratione ætatis imperfectæ, quam habent, minùs delinquunt, ſuntque delicatiores, & timidiores; hinc expreſsè docent Simancha, Decianus, & alij (quos ſequitur Souſa *in Aphor. Inquiſ. l. 3. c. 32. numero 18.*) minores annis 25. regulariter (tametſi poſtea facti fuerint maiores; cum non tam attendatur tempus punitionis quam delicti) puniri mitiùs, etiam in crimine hæreſis; præſertim ſi ipſos rectè pœnituerit.

3 Aduerte tertiò, quod & minùs etiam probabiliter putent Cantera *in quæſt. crim. c. 2. de probat. per teſtes q. 1. n. 71.* Royas *ſingul 118. n. 5.* Narbona *in recopil. p. 1. leg. 61. gloſſ. 1. n. 14.* Suarez de Paz *in Praxi tom. 1. p. 5. cap. 3. §. 12. num. 50.* Miranda *in ordin. Iudic. tomo 1. q. 16. art. 13. concl. 6.* & Sanchez *in opuſc. tom. 2. l. 6. c. 3. dub. 15. num. 16.* In tribunali ſanctæ Inquiſitionis priuilegiatos omnes poſſe torqueri, exceptis minoribus annorum 14. & exceptis ſenibus; quamuis rectè ſubdant, *Exceptis mulieribus prægnantibus*; quia hæ ſolæ reuera neque poſſunt etiam terreri: quidquid in contrarium dixerit Zanard. *in direct. Theolog. p. 3. c. 88. mihi fol. 499.* ſicut ſupra dicebam.

Aduerte quartò, quod mulieres poſt partum non poſſint torqueri, niſi poſt dies 40. Tuſcus *lit. T, concl. 328. n. 21.* Cancera *in quæſt. crim. q. 10. de Reo n. 1.* Paul. Ghirland. *de quæſt. l. 4. q. 6. num. 7.* Brunus *de indiciis p. 2. q. 4. num. 2.* & Queuedo *de Iudic. & Tortur. c. 12. n. 9.* adeò quod ſi infra dies 40. torquerentur, & faterentur delictum, confeſſio eſſet nulla. Baiardus *in addit. ad Iul. Clar. q. 64. n. 67.* & alij, quos ſequitur Eymeric. à Rosbach. *in Prax. crim. tit. 5. c. 21. n. 6.* quamuis alij, (quos ſequitur Antonius Gomez *tom. 3. var. c. 13. n. 3.*) velint, quando nam mulieres poſt partum torqueri poſſint (recuperatis ſcilicet viribus) relinquendum eſſe arbitrio Iudicis. 4

Aduerte quintò, quod Doctores, qui docent, ſenes non eſſe torquendos, per ſenes intelligant ſenes annorum 70. vel etiam annorum 60. ſi ſint infirmæ ſalutis, vel debilis complexionis; quinimmò nonnulli ex ipſis (quos ſequitur Villagut. *in pract. crim. l. 7. c. 4. concluſ. 4.*) abſolutè volunt, abſolutè ſenes ſexagenarios non eſſe torquendos; quamuis alij Doctores velint, id eſſe remittendum arbitrio prudentium, attenta valetudine, robore, & qualitate delinquentis ſimul, & qualitate delicti. Guazzin. *tom. 2. l. 1. defenſ 30. c. 12. n. 2.* & Eymer. à Rosbach. *tit. c. 21. n 12.* 5

Aduerte ſextò, quod quando prædicti ſenes, vel abſolutè (ſcilicet in ſententia aduerſariorum) vel ſecundùm quid ratione periculi vitæ (ſcilicet in ſententia noſtra) non poſſunt torqueri, poſſint tamen terreri, ducendos eos ſub aculeo, abſque tamen ligatura. Caualcan. *de Brach. Reg. p. 3. n 116. ver. eſt tamen,* Gomez *tom. 3. var. c. 13. n. 3. & 4.* Paul. Ghirland. *de quæſt. & torment. c. 6. n. 8 & ſeqq.* & Franciſc. Perſonal. *tract. de indic. n. 15.* quidquid dubitare videatur Guazzin. *tom. 2. l. 1. defenſ. 30. c. 12. n 3.* 6

Aduerte ſeptimò, quod torqueri tamen non poſſint (niſi leuiter, & ſine ſquaſſata, ſeu ſtrappata, & niſi extra diem febris) ij, qui laborant febre quartana; ſic Doctores, quos ſequitur Queuedo *l. de indic. p. 2. c. 12. num. 13.* Franciſc. Marc. *deciſ. 790.* Baiardus *in Addit. ad Iulium Clar. q. 64. num 13.* & Caualcan. *de Brach. Reg. p. 3. n. 117.* quamuis alij id relinquant arbitrio inquiſitorum, adhibito iudicio Medicorum. 7

Aduerte octauò, quod ſimpliciter neque torqueri poſſint ij, qui laborant morbo gallico, ſi brachium debilitatum habeant, & venæ crudationem, vel anhelitus difficultatem patiantur. Decianus *Reſponſ. 93.* Grammaticus *conſil. 40.* Ladetch *conſil. 184.* & alij, quos ſequitur Guazzin. *citat. defenſion. 30. cap. 6. n. 1.* 8

SECTIO XXVIII.

An, & quid dicendum de Reo confitente, vel negante in tormentis?

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta in tormentis ratificari debet, aliàs ex illa Reus condemnari non poterit.*

2 *Reus vt ad ratificationem inducatur, Inquiſitor cautè procedere debet, primò interrogãdo eum in genere an*

confeſſionem

Digitized by Google

confeſſionem factam approbet, deinde eam in particulari proponendo.

3 *Reus ſi in tormentis confeſſionem, ſcilicet poſt 24. horas ratificauerit, & pœnitens abſolutionem petierit, debet ſuos errores abiurare, & pœnitentia iniuncta ab excommunicatione incurſa publicè abſolui, niſi forſan fuerit relapſus; quia tunc Curiæ ſæculari tradendus eſt.*

4 *Ratificans confeſſionem, ſi in ſuo errore perſiſtere velit, & ab illo recedere nolit, variis modis, præſertim mediis Doctoribus, vt conuincatur, tentarè debet; quod ſi ſe conuictum eſſe non proteſtetur, ſed pertinax perſtiterit, Curiæ ſæculari puniendus tradi debebit.*

5 *Reus, ſi accedente tempore ratificationis, confeſſionem factam reuocauerit, iterùm torqueri debet, non ſolùm quia reuocauit; ſed etiam quia ex confeſſione priùs facta nouum indicium commiſſi criminis dedit; quamuis nunquam torqueri debeat vltra tertiam vicem.*

6 *Reus ſi tamen in tortura negauit, iterum torqueri non poteſt, niſi fuerint noua indicia criminis vrgentia, & à primis diuerſa; quia tunc non tam repetitur, quàm de nouo tortura continuatur.*

7 *Reus iterùm torqueri poteſt, ſi torturam ſuſtinere poſſit abſque vitæ, vel membrorum periculo; Nam ſi adeò debilis ſit, vt etiamſi leuiter tortus fuerit, nouam torturam abſque prædicto probabili periculo ſuſtinere non valeat, torqueri non debebit.*

8 *Reus ſi tandem tortus in negatiua ſemper perſtiterit, ſi inſufficienter tortus fuerit ob debilitatem ſcilicet, vel ob aliam cauſam, & indicia criminis commiſſi ſint vrgentia, ac vehementia, debet abiurare; ſed ſi ſufficienter tortus fuerit, debet liber dimitti, & ſententiam abſolutoriam, ſi petierit, obtinere, & cur.*

1 SVppono, quod confeſſio facta in tormentis, ratificari debeat, iuxta ea, quæ dicebam *ſect.* 26. aliàs ex illa reus condemnari non poterit. Gloſſ. *in l. 2. ver. aliqui Cod. quarum appellat. non recip. & in l. ferunt Cod. ad leg. Iul. de vi public.* Eymeric. 3. *part. directory rubr. de tertio modo terminandi proceſſum numero* 157. *verſ. ſi autem in quæſtionibus*, & alij communiter, quos citat, & ſequitur Farinacius *de hæreſ. quæſt.* 185. *numero* 130.

Suppono tertiò, quod vt reus ad ratificationem inducatur inquiſitor cautè, iuxta ea, quæ dicebam *ſect.* 25. procedere debeat: primò interrogando eum in genere, an confeſſionem factam approbet; deindè eam in particulari proponendo, & per extenſum legendo, & perquirendo, an quæ lecta ſunt, ſint ea, quæ ipſe faſſus eſt. His ſuppoſitis.

3 Reſpondetur, & dico primò: ſi, hoc facto, reus in tormentis confeſſionem ſuo tempore (forſan ſcilicet poſt 24 horas, iuxta ea, quæ dicebam *cit. ſect.* 26.) ratificauerit, & pœnitens abſolutionem petierit, debet ſuos errores abiurare, & pœnitentia iniuncta, ab excommunicatione incurſa publicè abſolui (niſi forſan fuerit relapſus; quia tunc Curiæ ſæculari tradendus eſt, iuxta ea, quæ *ſupra* dicebam) ſi verò ratificans confeſſionem in ſuo errore perſiſtere velit, & ab illo recedere nolit,
4 variis modis (mediis præſertim Doctoribus, qui cum ipſo diſputent) vt conuincatur, tentari debet, quod ſi ſe conuictum eſſe non proteſtetur, ſed pertinax perſtiterit, Curiæ ſæculari puniendus tradi debebit.

5 Dico ſecundò: ſi accedente tempore ratificationis reus confeſſionem factam reuocauerit, iterùm torqueri debet, non ſolùm quia reuocauit; ſed etiam quia ex confeſſione priùs facta nouũ indiciũ commiſſi criminis dedit; quamuis nunquam, ſicuti ſupra dicebam, torqueri debeat vltrà tertiam vicem; præſertim, ſi prima vice ſuſtinuit tormenta, quatenùs indicia requirebant; ſic Doctores, quos citat & ſequitur Farinac. *q.* 38. *n.* 97. & ego iterùm dicam *infra poſt Section. vltimam Petit.* 13. *per totam.*

Dico tertiò: ſi tamen reus in tortura negauit, iterùm torqueri non poteſt, niſi fuerint noua indicia criminis vrgentia, & à primis diuerſa iuxta ea, quæ dicebam *loc. cit.* & iuxta Textum *in l. vnius* §. 1. *ff. de quæſt.* Ibi: [reus euidentioribus argumentis oppreſſus repeti in quæſtionibus poteſt, vel niſi priùs iuxta qualitatem indiciorum, & grauitatem delicti tortus non fuerit;] quia tunc non tam repetitur, quàm de nouo tortura continuatur: qualibet enim ex his cauſis exiſtente, torqueri poteſt: At, illis ceſſantibus torqueri non debet; ſic Doctores, quo citat, & ſequitur Menoch. *de arbitr. lib. 2. caſ. 272. numero 5. & ſeqq.* & Farinacius *de Indic. q. 38. n. 72. &* 81. 6

Cæterùm, cum dixi, *Reum iterùm torqueri poſſe*, intelligi debet, ſi torturam ſuſtinere poſſit abſque vitæ, vel membrorum periculo, nam ſi adeò debilis ſit, vt etiam ſi leuiter tortus fuerit, nouam torturam abſque prædicto probabili periculo ſuſtinere non valeat, torqueri non debebit, iuxta Textum *in l. quæſtionis modum ff. de quæſt.* & clarè colligitur ex Textu *in l. vnius* §. 1. *ff. de quæſt.* Ibi: [maximè ſi in tormentis animus corpuſque durauerit;] qua de re videri poterunt Pegna 3. *part. direct. comment.* 59. *num.* 156. *verſ. vnum tamen*, & alij quos citat & ſequitur Farinac. *q.* 38. *num.* 82. videri etiam poterunt, quæ dicam *citata petit.* 13. *per totam.* 7

Dico quartò: ſi tandem reus tortus in negatiua ſemper perſiſtit, diſtinguendum tunc ſic eſt: ſi inſufficienter tortus fuit, ob debilitatem ſcilicet, vel ob aliam cauſam, & indicia criminis commiſſi ſunt vrgentia, ac vehementia, abiurare debet, ſed ſi ſufficienter tortus fuit, debet liber dimitti, & ſententiam abſolutoriam, ſi petierit, obtinere. Pegna 3. *part. direct. comment.* 39. *num.* 156. *verſ. etſi omninò requiratur.* Royas *tract. de hæret.* 2. *part. num.* 306. Simancha *de Cathol. Inſtit. tit.* 56. *rubrica de purgatione canonica num.* 17. & alij, quos refert, & ſequitur Farinacius *quæſtion.* 185. *num.* 128. 8

Prior pars probatur; quia per aliquam viam debent indicia commiſſi criminis illa purgari, quæ cùm per torturam purgata non ſint, par eſt, vt per abiurationem purgentur.

Poſterior pars patet; quia quandò tortura indiciis correſpondet, per illam indicia plenè purgantur, quibus purgatis, reus abſoluendus eſt, ex vulgari Axiomate, Actore non probante, reus abſolui debet; *l. Actor Cod. de probat. & l. Qui accuſare Cod. de edend.* Vide omninò, quæ dicam *poſt ſectionem vltimam dicta petit.* 13. *per totam.*

SECTIO XXIX.

An Reus conuictus, & confeſſus, pro habendis complicibus, torqueri poſſit ab Inquiſitoribus?

SVMMARIVM.

1 *Reus conuictus, & confeſſus pro habendis complicibus torqueri poteſt, ſi ſemiplenè probatum fuerit, quod ipſe complices habuerit; quia non reuelare complices eſt delictum fautoria; ſemper autem ſuper delicto ſemiplenè probato Reus torqueri poteſt, ſecùs ſi delictum ſemiplenè probatum non fuerit.*

2 *Reus*

2 *Reus ſi eſt confeſſus, & non negatiuus; quod non poſſit torqueri pro habendis compliceibus, ſeu in caput alienum, minùs rectè docent nonnulli, ſi ſufficientia indicia adſint, quod maximè procedit in crimine hæreſis.*

3 *Decretum Pij Quinti die 28. Iulij 1569. id permittens contra conuictos, & confeſſos de hæreſi, refertur.*

4 *Decretum Pij Quinti loquitur ſine vlla limitatione de indicio complicum; & ita etiam ſeruatur in Praxi Romæ in ſupremo Tribunali Sanctæ Inquiſitionis.*

5 *Reus de hæreſi, quotieſcumque diſputatur, an torquendus ſit, aſſiſtere ſemper debeat eius Aduocatus, vt poſſit ipſe reum, ſi indicia eſſe inſufficientia viderit, à tortura defendere.*

6 *Reus depoſitionem, quam fecerit de ſocio criminis in tortura, ad hoc vt valeat, ratificare debet extra torturam, ſicut depoſitionem, quam fecerit de ſe ipſo ſimiliter in tortura.*

7 *Tortura in caput alienum, ſeu ſuper complicibus debet eſſe moderata.*

8 *Tortura in tali caſu per mediam horam inflictam dicitur moderata.*

1 RESpondetur cum Cantera *quæſt. crim. rubr. de hær. c.1.n.57. & de probat. per Teſtes c.2.q.1.n.52.* Simancha *de Cathol.Inſt.tit.43.n.27. & tit.65.n.60.& in Enchyrid.tit.52.n.31.* Farinacius *de hæreſ q.185.n.133. & 183.* Peguera *in Prax. c.12. §.5.n.19.& ſeqq.* Villagut. *in Pract.l.7.c.7.concl.4.* Binsfeld. *in comment.de maleſic. leg.7.q.1.concl.13.* Pitigianus *in Pract.p.3.c.3. § alter eſt*, & aliis communiter, (qui adducunt quamdam inſtructionem Toletanam *Anno 1561.num.45*) affirmatiuè; ſi ſemiplene probatum fuerit, quod reus complices habuerit, quia non reuelare complices (quando tenetur, & de illis interrogatur) eſt delictum fautoriæ: ſemper autem ſuper delicto ſemiplenè probato reus torqueri poteſt: ergo. At, ſi ſemiplenè probatum non fuerit, quod reus complices habuerit, ſeu ſi nolla ſociorum probatio præceſſerit, ob illos reuelandos torqueri non poterit; cum nulla tunc detur præſumptio, quod delictum committat; ſic Doctores iidem communiter, quos ſupra citabam.

Obiicies: contrarium (quod ſcilicet, ſi reus eſt confeſſus & non negatiuus, non poſſit torqueri pro habendis compliceibus, ſeu in caput alienum) ex dicta inſtructione Toletana *Anno 1561. num.45.* (quæ ſic à contrario ſenſu innuere videtur) docent nonnulli, quos ſequitur Royas *de hær.p.2.n.243.* ergò.

Reſpondetur: concedo antecedens; at minùs rectè, ſi ſcilicet (vti dicebam) ſufficientia indicia adſint, quod reus complices habuerit, ratio, quia ſic ſuadeat ratio; tum quia ſic habet expreſsè Gloſſa *cum Textu in l. non ideò minus Cod. de Accuſat.* vt præter alios adnotauit Cantera *cit.c.1. de probat. per teſtes q.1. n.52.* (qui ſic etiam teſtatur de praxi ſupremi Conſilij inquiſitionis) Seraphin. Freytas *in addit.ad tract. de confeſſar. ſollicit. q.22. n.28.* & Farinac. *de hæreſi q.185. n.135.* qui ait probabilius eſſe, quod (quando adſint indicia contra hæreticum, habuiſſe ſcilicet illum ſocios in crimine) tunc vt illos reuelat, torqueri poſſit, ſiuè de ſe ipſo negauerit, ſiue confeſſus fuerit, cum multi reperiantur, qui magis curant tegere complices, quam ſe ipſos.

3 Accedit decretum Pij Quinti die 28. Iulij anno 1569 in his verbis: [Pontifex inhærendo decretis factis per fel. record. Pauli PP. IV. ſanctiſſimus D.N. Pius Quintus decreuit, omnes, & quoſcumque reos conuictos, & confeſſos de hæreſi, pro vlteriori veritate habenda, & ſuper complicibus fore torquendos arbitrio Iudicum.]

4 Quapropter (licet Doctores communiter, vt ſupra dicebam, teneant, hæreticum non eſſe torquendum pro habendis complicibus, niſi adſit ſemiplena probatio, quod criminis ſocios habuerit) nunc tamen quia ſupradictum decretum Pij V. loquitur ſine tali limitatione, fit, quod in Praxi Romanæ, & vniuerſalis Inquiſitionis, etiam ſine vllo indicio complicum, inferatur tortura ſuper habendis complicibus; & meritò, quia (ſicuti præter alios obſeruauit Vmbert. Locat. *in Praxi Inquiſ. verb. hæreticus, §. hæreticus conuictus*) hæreſis, præterquam quod eſt crimen immediatè contra Deum, & valdè Reipublicæ pernicioſum; eſt etiam tale, quod communiter ſine ſociis, ſeu complutibus committi non conſueuit.

Vbi tamen aduerte tam pro his, quæ *ſectione præſenti*, quàm pro his, quæ *ſectionibus præcedentibus*, dicebam, quod quotieſcumque diſputatur, an Reus torquendus ſit, ſemper aſſiſtere debeat eius Aduocatus, vt poſſit ipſe reum, ſi indicia eſſe inſufficientia viderit, à tortura defendere; quia, cum tortura reo graue præiudicium inferat, contra rationem, & æquitatem eſſet, ſi indefenſus illam ſubire cogeretur. Pegna *3.part. directory comment. 110. verſ. poſtremò videndum*, Repertor. Inquiſit. *verb. Aduocatus, §. ſed an Aduocatus, & verbo tortura, §. An Aduocatus*, & alij paſſim. 5

Aduerte ſecundò, quod reus depoſitionem, quam fecerit de ſocio criminis in tortura (ad hoc vt valeat) ratificare illam debeat extra torturam, ſicut depoſitionem, quam fecerit de ſe ipſo ſimiliter in Tortura; ſic Doctores, quos ſequitur Farinacius *quæſt. 43. num.13.* & Scacc. *de indic. & tortur. l.1. c.81. n.9. verſ. quintò dubitatur*; qoamuis contrarium teneant alij, quos ſequitur Petrus Caballos *in reſol. crim. centur. caſ.32. num 3. & ſeqq.* ſubdens, vt ipſe tenet, ſeruari potiùs in Praxi. 6

Aduerte tertiò, quod tortura in caput alienum, ſiue ſuper complicibus debeat eſſe moderata, maior tamen, vel minor pro qualitate cauſæ, & indiciorum. Clarus *quæſt.64.* Tuſc. *lit. T, concl.234. num.2.* Becanus *in 2.2. Sancti Thomæ part.2. tom.3. de Iuſt. & Iur. quæſt.10. num.5.* & alij, quos ſequitur Miranda *in ord. Iudic. tom.2. quæſt.27. art 20. circa finem.* Souſa *in Aphor. Inquiſ. l.1. c.16. n.5.* Franciſc. Perſonal. *de indic. n.9. & ſeqq.* Guazzin. *tom.1. l.1. defenſ.30. c.9. num.3. & ſeqq.* & Maur. Burg. *tract. de mod. procedend. ex abrupto centur.1. quæſt. 41. num.19.* ſubdens, quod, ſi tortura in caput alienum, ſeu ſuper complicibus non ſit moderata, ſed exceſſiua, dicatur purgare indicia negocij principalis. 7

Aduerte quartò, quod tortura in tali caſu per mediam horam inflicta, dicatur moderata; ſic Doctores, quos ſequitur Guazzin. *loco ſupra citato*; & videri poterit etiam Clarus *vbi ſupra*, & Farinacius *quæſt.4. numero 27.* 8

SECTIO XXX.

An Reus torqueri poſſit ab Inquiſitoribus, abſque eo, quod ipſi detur copia indiciorum? Vbi etiam an & torqueri poſſit ab iiſdem, abſque eo, quod ipſi publicentur nomina Teſtium, & Accuſatorum?

SVMMARIVM.

1 *Reus torqueri non poteſt ab Inquiſitoribus, abſque eo, quod ipſi detur copia indiciorum.*

2 *Nomina Teſtium, & Accuſatorum in cauſa hæreſis ob eius enormitatem, & ob fauorem fidei, nè alioquin homines detineantur à teſtificando, vel ab accuſando, non publicantur.*

3 *Idem dic de quibuſdam aliis circumſtantiis non publicandis,*

Digitized by Google

blicandis, & quibus poſſet ille deuenire in cognitionem Teſtium, & Accuſatorum.

4 *Circumſtantia, ex quibus poſſet Reus deuenire in cognitionem teſtium, ſeu accuſatorum, quænam ſint, remittuntur arbitrio Inquiſitorum.*

1 REſpondetur quoad primum negatiuè. Iul. Clar. *in Praxi* §. *final.* q.49. Martin. del Rio *in diſquiſ. magic. append.*2. *l.*5. *q.*37. Miranda *in ordin. Iudic. tom.*2. *q.*26. *art.*14. *concl.*1. Simanch. *in Enchirid. tit.*52. *n.*8. Genuenſ. *in Prax. Archiepiſc. c.*68. *n.*5. Villadiego *in Politic. c.*3. *n.*312. Paramus *de orig. S.Inquiſ. l.*2. *c.*39. *n.*22. videri poterit etiam Nauarrus *tom.*2. *lib.*5. *conſil. tit.de accuſat. conſ.*8. & *instructione Toletana Ann.*1561. *num.*32. & probatur; quia ratio etiam naturalis ſuadet, quod reo detur copia indiciorum, & cum dilatione temporis ad ea diluenda.

2 Nomina verò teſtium, & accuſatorum (licet *in cap. Qualiter, & quando extra de accuſat.* ſtatuatur, quod non ſolùm dicta, ſed etiam prædicta nomina teſtium, & accuſatorum reo publicentur) in cauſa tamen hæreſis ob eius enormitatem, & ob fauorem fidei (ne ſcilicet alioquin homines detineantur à teſtificando, vel ab accuſando) non publicantur, vti diffusè dicam *infra dubio.*198. *de Teſtibus ſect.*12.

3 Et quod dixi de non publicandis Reo nominibus Teſtium, & Accuſatorum, idem dicas de non publicandis eidem quibuſdam aliis circumſtantiis, ex quibus poſſet ille deuenire in cognitionem teſtium, vel accuſatorum. Pegna *in Annotat. ad Lucernam Inquiſit. verb. nomina accuſatorum*, & alij, quos ſequitur Genuenſis *in Prax. Archiepiſc. cap.*68. *num* 5. videri poterit *cit. dubio.*198. *ſect.* 12. & videri poterit etiam instructio Hiſpalenſis Anno 1484. *num.*16. & inſtructio Toletana Anno 1561. *num.*31.

4 Quænam autem ſint circumſtantiæ, ex quibus poſſet Reus deuenire, vel non deuenire in cognitionem teſtium, vel accuſatorum, & ſic quænam ſint circumſtantiæ, quæ non ſint reo publicandæ, vel publicandæ, remittitur prudenti arbitrio Inquiſitorum.

SECTIO XXXI.

An Reus, ſi fuerit minor, torqueri poſſit ab Inquiſitoribus, abſque eo, quod ipſi detur Curator? Vbi etiam an torqueri poſſit ab iiſdem, vel confeſſionem (quam fecit in tortura) ratificare extra torturam, abſque eo, quod ſit præſens ipſius Curatoris?

SVMMARIVM.

1 *Reus ſi fuerit minor, torqueri non poteſt ab Inquiſitoribus, abſque eo, quod ipſi detur Curator, aliàs proceſſus eſſet nullus, & licet minor confiteretur etiam ſponte, ſine Curatore, talis confeſſio ipſi non noceret.*

2 *Amplia etiam ſi talis confeſſio facta fuerit cum iuramento; quia nec in tali caſu præiudicium infert minori, quamuis in aliquibus locis conſuetudo ſit in contrarium.*

3 *Minor torqueri neque poteſt abſque præſentia ſui Curatoris, aliàs poſſet petere reſtitutionem in integrum, & tentare nullitatem.*

4 *In Tribunali S.Inquiſitionis in Hiſpania conſuetudo eſt in contrarium, quod Auctori non improbatur; quia nullatenùs in tortura minoris requiritur Curator, ſed tantùm in deciſione articuli, vtrùm minor debeat torqueri, necne, &c.*

5 *Minor in iudicio S. Inquiſitionis à Iudice cogi non poteſt, vt ſibi nominet in Curatorem aliquem de officialibus inquiſitionis, quia eius zelus præiudicare poſſet minori.*

6 *Minor in tali caſu neque poteſt ſibi nominare in Curatorem proprium parentem; quia iſte propter nimium affectum paternum præſumitur futurus parùm ſincerus.*

7 *Ratificatio minoris extra torturam vt valida ſit, fieri debet præſente eius curatore.*

REſpondetur quoad primum negatiuè, itavt ſi reus fuerit minor, debeat ipſi dari Curator, aliàs proceſſus eſſet nullus; &, ſi minor confiteretur, etiam ſponte, ſine Curatore, talis confeſſio ipſi non noceret, immò ſi diceret Iudici ſine Curatore, [non me torqueri facias, quia omnia confiteor, & me non contrauenturum, iuramentum tibi præſto:] Talis confeſſio ſic facta, etiam cum huiuſmodi iuramento, ipſi minori præiudicium non inferret. Royas *de hæret. p.*2. *n.*318. Vmbert. Locat. *in Prax. Inquiſ. verb. Curator.* Pegna *in direct. Inquiſ. p.*3. *comm.*18. Guazzin. *tom.*2. *l.*1. *defenſ.*30. *cap.*4. *num.*21. & alij, quos ſequitur Monticell. *in Prax. crim. regul.*10. *num.*17. 1 2

Quamuis in aliquibus locis conſuetudo ſit in contrarium, quæ (quidquid dubitare videatur Eymericus à Rosbach. *in Pract. crim. tit.*5. *c.*21. *n.*3.) mihi non probatur, quia videtur eſſe contra ius, etiam naturale.

Et quod ſupra dixi, adeò verum eſt, vt minor torqueri, neque debeat, abſque eo quod ſit præſens ipſius Curator; aliàs poſſet minor petere reſtitutionem in integrum, & tentare nullitatem; ſic Doctores, quos ſequitur Roland. *lib.*1. *conſ.*3. *num.*8. & *l. Clarum Cod. de Auctorit. præſtand.* 3

Quamuis in Tribunali inquiſitionis Hiſpaniæ (ſicuti teſtantur Antonius de Ballis *tract. var. l.*2. *q.*16. *n.*17. Villadiego *in Politic. c.*3. *n.*325. Chartat. *de interrogat. Reor. lib.*4. *cap.*1. *num.*43. & Paulus Garzias *in ord. proceſſan. ſancti Officij fol. mihi* 29.) conſuetudo ſit in contrarium, quæ mihi non improbatur; quia nullatenùs in tortura minoris requiritur Curator, ſed tantùm in deciſione articuli, vtrùm minor debeat torqueri, necnè; tum quia nullatenùs in tortura minoris neceſſaria eſt authoritas Curatoris; cum adſit præſentia Iudicis, ad quem pertinet officium torquendi; tum denique quia nullatenùs (quando reus interrogatus de delicto reſpondet) conueniens eſt, quod adſit Curator; cum reus ex ſcientia propria, & non ab aliis ſubminiſtrata debeat reſpondere. 4

Vbi tamen aduerte, quod minor in judicio Sanctæ Inquiſitionis à Iudice cogi non poſſit, vt ſibi nominet in Curatorem aliquem de Officialibus Inquiſitionis; quia zelus talis Officialis præiudicare poſſet minori; ſic Doctores communiter, qui & citant inſtructionem Toletanam Anno 1561 *num.*25. 5

Quidquid in contrarium dixerit Cantera *in quæſt. crim. q.*6. *de Reo num.*3. & teſtetur de praxi in Tribunali Inquiſitionis Hiſpaniæ; quia talis praxis repugnaret prædictæ Inſtructioni Toletanæ.

Aduerte ſecundò, quod minor neque poſſit ſibi nominare in Curatorem proprium parentum; quia iſte propter nimium affectum paternum præſumitur futurus parùm ſincerus; & ſic ſeruatur in praxi. 6

Quidquid in contrarium dixerit Anton. Gomez *l.*3. *var. c.*1. *n.*64. quod poſſit ſibi nominare.

Aduerte tertiò; quod (quando minor ratificat extra torturam confeſſionem, quam fecit in tortura) ad hoc vt talis ratificatio valeat contra ipſum, neceſſe ſit, quod ratificet præſente ipſius Curatore, iuxta ea, quæ dicebam *ſupra ſectione vigeſima ſexta circa finem.* 7

SECTIO

SECTIO XXXII.

An (quando Reus eſt conuictus, at torquetur ſuper intentione, vel ſuper complicibus) torqueri tunc debeat ab Inquiſitoribus cum clauſula, *Citra præiudicium probatorum?*

SVMMARIVM.

1 *Reus quando eſt conuictus, & torquetur ſuper intentione, vel ſuper complicibus, torqueri debet ab Inquiſitoribus cum clauſula* citra præiudicium probatorum; *quia tunc per prædictam proteſtationem redditur Fiſco ius ſuum ſaluum.*

2 *Reus conuictus non eripitur per torturam, quam ſuſtinet negatiuus à punitione ordinaria, ſi Iudex eum torqueat cum proteſtatione prædicta, ſcilicet ſine præiudicio probatorum; quia talis proteſtatio non eſt contraria facto.*

3 *Reus ſuſpectus de hæreſi non obſtante tortura, eo quod ea ipſi dicta fuerit cum proteſtatione prædicta, adhuc ſi vehementer ſuper intentione, vel complicibus tortus in negatiua perſiſtat, compellitur abiurare de vehementi, & pro facto hæreticali condemnari ſolet ad triremes.*

4 *Reus ſi torqueatur ſtantibus legitimis probationibus, negetque delictum, & Iudex non fecerit dictam proteſtationem citra præiudicium probatorum, elidet per torturam legitimas contra ſe omnes probationes contra nonnullos Doctores.*

1 RESpondetur affirmatiuè; itavt reus, ſi ſit tortus ſine tali clauſula, quin etiam, ſi ſit tortus cum dicta clauſula, ſed interrogetur in tortura ſuper delicto principali (cùm tunc proteſtatio ſit contraria facto, ſicque nihil operetur) perſiſtens tunc in negatiua purget per torturam omnes contra ſe probationes; ſecùs, ſi torqueatur ab inquiſitoribus cum prædicta clauſula, & in tortura nihil de probato delicto interrogetur; quia tunc reus ſic tortus, etiam quod tunc in negatiua perſiſtat, damnandus erit ad pœnam ordinariam; cùm tunc per prædictam proteſtationem reddatur fiſco ius ſuum ſaluum, & illæſum. Burſat. *conſil.* 346. *n.* 20. Decianus *conſil.* 93. *num.* 20. *volum.* 1. Fëo ius *deciſ.* 163. *num.* 13. Zanard. *in director. Theolog. p.* 3. *cap.* 89. Martin. del Rio *in diſquiſ. magic. l.* 5. *ſect.* 9. §. *cæterum ſi Reus.* Villagut. *in Pract. l.* 7. *c.* 2. *concl.* 4. Boſſius *tit. de Indic. ante torturam n.* 130. Pitigian. *in pract. crim. p.* 3. *c.* 6. *in Addit. lit. P*, Binsfeldius *in comment. de maleſic. & Mat. leg.* 7. *quæſt.* 1. *concluſ.* 3. Souſa *in Aphoriſm. Inquiſit. libro* 2 *cap.* 29 *numero* 44. & 45. Queuedo *de indicio & tortura capite* 1. *numero* 8. Chartar. *de interrogat. Reorum libro* 4. *capite* 1. *numero* 96. & alij paſſim.

2 Ex dictis igitur reus conuictus non eripitur per torturam (quam ſuſtinet negatiuus) à punitione ordinaria; ſi Iudex eum torqueat cum proteſtatione prædicta (ſcilicet ſine præiudicio probatorum) & reuera talis proteſtatio non ſit contraria facto, ſicuti eſſet, ſi reus interrogaretur (etiam oretenus, & non ſcribente Notario) ſuper delicto principali, neque etiam eripitur à punitione ordinaria, ſi non torqueatur ſuper delicto, de quo fuit confeſſus, vel conuictus, ſed ſolùm ad habendam notitiam aliorum delictorum, vel ſolùm ad habendam vlteriorem veritatem circumſtantiarum delictum aggrauantium.

3 Secundò reus ſuſpectus de hæreſi, non obſtante tortura (eo quod illa ipſi data fuerit cum proteſtatione prædicta) adhuc, ſi vehementer ſuper intentione, vel complicibus tortus in negatiua perſiſtat, compellitur abiurare de vehementi, & pro facto hæreticali condemnari ſolet ad triremes. Pegna *in director. Inquiſit. part.* 3. *comment.* 67. Martinus del Rio *in diſquiſ. magic. lib.* 5. *ſect.* 15. §. *dico tertiò*; Zanard. *in director. Inquiſ. part.* 3. *cap* 64. & Genuenſis *in Prax. Archiepiſc. cap.* 68. *num.* 8.

Tertiò, ſi reus torqueatur ſtantibus legitimis probationibus, negetque delictum, & Iudex priùs prædictam proteſtationem (ſcilicet citrà præiudicium probatorum) non fecerit, elidit per torturam legitimas contra ſe omnes probationes; quidquid in contrarium dixerint Couarruuias *Pract. quæſt. cap.* 23. *num.* 5. Gomez *tomo* 3. *variar. c.* 13. *num.* 20 & Suarez de Paz *in Praxi tom.* 1. *p.* 5. *c.* 3. §. 12. *num.* 10. 4

SECTIO XXXIII.

An Reus tortus, ſed negatiuus, puniri poſſit ab Inquiſitoribus pœna aliqua ſaltem extraordinaria?

SVMMARIVM.

1 *Reus tortus, ſed negatiuus, ſi tortura fuit ſufficiens ad purganda omnia indicia ſecundùm qualitatem delicti, & indiciorum, puniri non poterit pœna aliqua, neque extraordinaria, ſed debebit abſolui. Si verò non fuerit ſufficiens, puniri poterit pœna aliqua extraordinaria arbitrio Iudicis, ſicque propter qualitatem criminis ſeruatur in hæreſi.*

2 *Reus tortus, ſed negatiuus, qui ſic indicia euacuauerit, ſi poſt torturam iterùm extra torturam de delicto interrogetur, & reperiatur varius, iterùm torqueri non poteſt.*

REſpondetur diſtinguendo: ſi tortura fuit ſufficiens ad purganda omnia indicia ſecundùm qualitatem delicti, & indiciorum, puniri non poterit pœna aliqua, neque extraordinaria, ſed debebit abſolui; ſi verò non fuit ſufficiens, puniri poterit pœna aliqua extraordinaria arbitrio Iudicis; ſicque propter qualitatem criminis ſeruatur in hæreſi; vt ſcilicet indicia, quando in tali crimine fuerunt grauia, & valde vrgentia, licet purgentur per torturam quoad pœnam ordinariam, non tamen purgentur etiam quoad pœnam extraordinariam; niſi forſan acris aliqua tortura cenſeretur euacuaſſe ſatis illa omnia indicia, quæ fuerant contra Reum. Carrera *in quæſt. crimin. cap.* 2. *de probation. per Teſtes quæſt.* 1. *num.* 65. & *in quæſt.* 22. *de Reo num.* 12. Riccius *par.* 1. *deciſ.* 73. *num.* 8. Binsfeldius *de maleſic. & Mat. leg.* 7. *quæſt.* 1. *concluſ.* 16. Boſſius *titulo de Inquiſitor. numero* 30. Paramus *de origin. Inquiſit. lib.* 3. *quæſt* 4 *num.* 6. Baiardus *in Addit. ad Iul.* Clarus *quæſt.* 64. *num.* 115. Simancha *de Cathol. Inſtitut. titulo* 65. *numero* 74. Suarez de Paz *in Praxi tomo* 1. *part.* 5. *capite* 3. §. 12. *numero* 22. & Iulius Clarus *quæſtion.* 64. *numero* 38. (quatenùs ait: [Apud nos autem quandoque etiam poſt grauem torturam, & Rei perſeuerentiam in negatione, vbi indicia ſunt valdè vrgentia, ſolet Senatus Reos condemnare, non quidem ad pœnam ordinariam, ſed extraordinariam, ſcilicet triremium ad tempus.] Quod præcipuè procedere debet in crimine hæreſis propter eius enormitatem, vti dicebam. 1

Cæterùm reus tortus, ſed negatiuus, qui ſic indicia euacuauit, ſi poſt torturam iterùm extra torturam de delicto interrogetur, & reperiatur varius, iterùm torqueri non poteſt; quia (cum alia indicia, quæ contra ipſum præceſſerant, per torturam purgata fuerint) dicta variatio non erit ſufficiens, vt reus iterùm torqueatur, quin nequè etiam ampliùs interrogandus erit; ſic Doctores, quos ſequitur Anton. de Ballis *in tract. var. l. 2. quæſt. 17. num. 12. & ſeqq.* quidquid in contrarium dixerint alij, quos ſequitur Manil. *in Pract. crim. §. quoniam numero 26.*

SECTIO XXXIV.

An Reus torqueri poſſit ab Inquiſitoribus, ſi reſpondere recuſet ad interrogata?

SVMMARIVM.

1 *Reus torqueri poteſt ab Inquiſitoribus, ſi reſpondere recuſet ad interrogata: Talis enim tortura non datur ad eruendam veritatem; quia ad hoc requireretur, quod præcederent indicia ad torturam ſufficientia, ſed datur ad eruendam reſponſionem.*

1 Reſpondetur affirmatiuè; ita vt reus in tali caſu meritò poſſit poni ad torturam, & compelli, quod reſpondeat affirmatiuè, vel negatiuè ad interrogata; ſic ex Baldo *in l. Accuſationem poſt num. 11. Cod. qui accuſ. non poſſ.* (vbi ait, quod reo talis tortura non detur ad eruendam veritatem; quia ad hoc requireretur, quod præcederent indicia ad torturam ſufficientia, ſed detur ad eruendam reſponſionem) docent Clar. *l. 5. §. final. q. 45. n. 6.* Maſcard. *de probat. l. 3. concl. 1385. n. 15.* Vmbert. Locat. *in Praxi Inquiſ. verb. tortura, §.* & ſcias etiam, Capucius *deciſ. 145.* Carauita *Rit. 259. num. 14.* Gomez *3. var. c. 13. n. 5.* Mirand. *in ord. Iudic. tom. 2. quæſt. 26. art. 4. concl. 5.* Souſa *in Aphor. Inquiſit. l. 2. c. 39. num. 48.* Peguera *in Praxi c. 12. §. 5. num. 26.* Chartar. *de interrogat. Reorum lib. 3. cap. 2. num. 3.* & alij paſſim.

SECTIO XXXV.

Per quodnam tormentum reus torqueri debeat ab Inquiſitoribus?

SVMMARIVM.

1 *Reus regulariter per tormentum funis torqueri debet ab Inquiſitoribus; quia huiuſmodi tormentum eſt à conſuetudine, & iure communi ſatis probatum.*

2 *Iudices conſiderare debent qualitatem perſonarum, criminum, & indiciorum; ſiquidem aliter torquendi ſunt ſerui, ac liberi: fortes, ac timidi: iuuenes, ac ſenes: robuſti, ac debiles: humiles, ac honeſti: ignobiles, ac nobiles; cum hi clementiùs, illi verò duriùs torquendi ſint.*

3 *Rei omnes torqueri non debent æqualiter, ſed magis, vel minùs, ſecundùm qualitatem perſonarum, delicti, & indiciorum, nec in torquendi modo, & tempore debent torqueri immoderate, ſed ad ſummum per horam, nec debent regulariter adhiberi plures, quàm tres ictus, ſeu quæſtiones.*

4 *Rei ſi quando ob delictum non poſſunt torqueri ſolent puniri pœna extraordinaria.*

Reſpondetur: regulariter torqueri debet per tormentum funis, quia huiuſmodi tormentum eſt à conſuetudine, & iure communi ſatis probatum *in l. Nullus Cod. ad leg. Iul. Maieſt.* vbi Gloſſa, & alij communiter expoſitores. Item Gomez *tom. 3. var. c. 13. n. 5.* Martin. del Rio *in diſquiſ. magic. Append. 2. l. 5. q. 24.* Simanch. *de Cathol. Inſtit. tit. 65. num. 62.*) qui ſubdit, quod Iudices conſiderare debeant qualitatem perſonarum, criminum, & indiciorum; ſiquidem aliter torquendi ſerui, ac liberi: fortes, ac timidi: iuuenes, ac ſenes: robuſti, ac debiles: humiles, ac honeſti: ignobiles, ac nobiles; cum hi clementiùs, illi verò duriùs torquendi ſint) Souſa *in Aphor. Inquiſ. l. 2. c. 39. n. 25. & ſeqq.* (qui ſimiliter ſubdit, quod non debeant omnes rei torqueri æqualiter, ſed magis, vel minùs ſecundùm qualitatem perſonarum, delicti, & indiciorum, nec in torquendi modo, & tempore debeant torqueri immediatè, ſed ad ſummum per horam, nec debeant regulariter adhiberi plures, quàm tres ictus, ſeu quæſtiones) Suarez de Paz *in Praxi tom. 1. p. 5. c. 3. §. 12. n. 65.* Villagut. *in Pract. canonic. l. 7. c. 3. concl. 1. & 2.* Miranda *in ord. Iudic. tom 2. q. 26. art. 15. concl. 5.* Guazzin. *tom. 2. l. 1. defenſ. 30. c. 20. per totum*, & alij, quos ſequitur Sanchez. *in opuſc. tomo 2. lib. 6. capite 3. dubit. 15. numero 1.* 1 2 3

Cæterùm, ſi quando rei ex aliquo impedimento non poſſunt torqueri, ſolent puniri pœna extraordinaria, prout delicti qualitas, & probationes expoſtulauerint. 4

SECTIO XXXVI.

An Eccleſiaſtici non infamati, ſed tantùm indiciati, torqueri debeant ab Inquiſitoribus?

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiaſtici non infamati, ſed tantùm indiciati, torqueri debent ab Inquiſitoribus ſecundùm probabiliorem ſententiam contra probabilem plurium Doctorum oppoſitum aſſerentium; quia licet Eccleſiaſticus ordinariè torqueri non poſſit, niſi de crimine diffamatus; in crimine tamen hæreſis ad eum torquendum ſufficiunt indicia legitima.*

2 *Infamia ſufficiens ad torquendum Eccleſiaſticum, ſufficiens oritur ex ſemiplena probatione.*

3 *Eccleſiaſtici in caſu, quod ſint torquendi, mitiùs torqueri debent, quàm laici contra nonnullos.*

4 *Eccleſiaſtici vt torqueantur per alios Eccleſiaſticos, licet aliqui velint, id tamen in praxi non ſeruatur.*

5 *Eccleſiaſtici quando ſunt ad torturam indiciis ſatis grauati, non debent ad canonicam purgationem admitti, ſed torqueri; quamuis ad torquendos eos non ſufficiant Indicia ordinaria, quæ ſufficiunt in Laico, ſed requiruntur Indicia grauiora propter præſumptionem bonitatis.*

Reſpondetur (quamuis probabilis, pia, & ſtatui Eccleſiaſtico fauens ſit ſententia negatiua Cantetæ *in quæſt. crim. quæſt. 11. de Reo num. 1.* Deciani *reſponſ. 124. numero 38. volum. 4.* Boſſij *titulo de Indic. numero 15.* Bernadi Diaz *in practic. crimin. capite 125.* Guazzin. *tomo 2, libro 1. defenſ. 30. capite 1. numero 7.* Maurarenſis *variar. reſolut. libro 3. reſolut. 44. caſ. 4. numer. 4.* Damodeti *in practic. criminal. capite 37. numero 25.* Eugerij *conſil. 76. numero 103.* Marſilij *in Practic. crimin. §. Nunc videndum numero 51.* & 1

& ſingul. 55. Ioann. Gratiani *in Regular. & fallent. regula* 226. *numero* 91. Roſbach. *in Practic. criminal. tit.* 5. *cap.* 22. *num.* 2. & aliorum, quatenùs aiunt, quod etiamſi contra Clericum ſint ſexcenta indicia, non tamen ille ſit de crimine diffamatus, non poſſit torqueri) Probabilior tamen, præſertim in caſu hæreſis, eſt ſententia affirmatiua, quam tenent Simancha *de Catholicis inſtitutionibus titulo* 65. *num.* 48. Peña *in director. inquiſit. part.* 3. *comment.* 110. *litera F*, Salzedo *in pract. crimin. Bernardi Diaz citato capite* 125. *litera A*, Miranda *in ordin. iudic. tom.* 2. *quæſtion.* 26. *numer.* 12. *concluſione* 1. Zanardus *in director. inquiſit. parte* 3. *capite* 95. & Petrus Caballus *centuria* 2. *caſu* 84. *numero* 20.

Probatur, quia (licet Eccleſiaſticus ordinariè torqueri non poſſit, niſi de crimine ſit diffamatus) in crimine tamen hæreſis ad eum torquendum ſufficiunt indicia legitima, quia crimen hæreſis eſt exceptum, & facilius Eccleſiaſtici, Doctoréſque poſſunt alios ad falſam doctrinam trahere, quam poſſint laïci; ſicque maius periculum eſt in iis, quàm in iſtis.

Confirmatur, quia eſto ad Eccleſiaſticum torquendum neceſſaria ſit infamia, hæc tamen ſufficiens oritur ex ſemiplena probatione, aliiſque indiciis, quæ eum ſuſpectum, & infamatum reddunt: ergo, &c.

3 Vbi aduerte, quod caſu, quo Eccleſiaſtici ſint torquendi, hi cæteris paribus, ſtante ſcilicet eadem qualitate delicti, & indiciorum, vt præter alios obſeruauit Zanardus *in director. Theolog. part.* 3. *cap.* 94. & Souſa *in Aphoriſm. inquiſit. libro* 2. *cap.* 39. *num.* 32.) mitiùs torqueri debeant, ac torquentur laici: quamuis contrarium teneant alij (quos ſequitur Queuedus *de indiciis parte* 1. *cap.* 12. *num.* 1; Et videri poterit etiam Caballus *centuria* 1. *caſu* 84. *num.* 18.) Forſan ex eo, quia Eccleſiaſtici grauiùs delinquunt, quàm laïci.

4 Aduerte ſecundò, quod (licèt nonnulli Doctores velint Eccleſiaſticos, quando torquendi ſunt, torqueri debeant per alios Eccleſiaſticus) id tamen in praxi non obſeruetur (vt præter alios notauit Cantera *in quæſtion. crimin. quæſt.* 11. *de reo num.* 1) forſan ex eo, quia non facilè reperiuntur Eccleſiaſtici, qui rectè torquere noſcant.

5 Aduerte tertiò, quod iuxta probabiliorem opinionem, quàm *ſuprà* dicebam (quando Eccleſiaſtici ſunt ad torturam indiciis ſatis grauati) non debeant ad canonicam purgationem admitti, ſed torqueri; ſic Doctores, quos ſequitur Guazzinus *tom.* 2. *lib.* 1. *defenſ.* 30. *cap.* 10. *num* 6. Quamuis ad torquendum Eccleſiaſticum non ſufficiant indicia ordinaria, quæ ſufficiunt ad torquendum laicum, ſed requirantur indicia grauiora, propter præſumptionem illam bonitatis, quam ratione ſtatus habent Eccleſiaſtici; ſic Doctores iidem, quos ſequitur Guazzinus *vbi ſupra*, Farinacius *q.* 41. *n* 9. & Miranda *in ordin. iudicior. tom.* 2. *q.* 26 *a.* 13. *concluſ.* 2.

SECTIO XXXVII.

An, & quid facere debeant Inquiſitores, ſi timeant, quod reus ex maleficiis, & incantationibus in tortura veritatem dicturus non ſit?

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitores ſi timeant, quod reus ex maleficiis, & incantationibus in tortura veritatem dicturus non ſit, curare debent, vt ei, quando torquendus eſt, detrahantur omnes veſtes, & abradantur omnes pili, &c.*

2 *Item curare debent, quod reo inſpiciantur os, foramina narium, & aurium, pudenda tam anteriores, quàm poſteriores, &c.*

3 *Item curare debent, quod adhibeantur remedia quædam Eccleſiaſtica, de quibus Martinus del Rio.*

4 *Iudex in cauſa de ſagis poteſt à tortura deſiſtere, ſi timeat, quod eæ non fateantur veritatem ob maleficium, & poſt aliquot alios dies eam repetere: cùm dæmon non ſemper eis aſſiſtat, ſed aliquando ſpontè, vel Dei iuſſu deſiſtat.*

RESpondetur: Curare debent, quod reo, quando torquendus eſt, detrahantur omnes veſtes, & abradantur omnes pili, ne forté in veſtibus, vel in pilis maleficium, vel facturam aliquam ad hunc finem inuolutam habeat. 1

Item curare debent propter eamdem rationem, quod reo inſpiciantur os, foramina narium, & aurium, pudendæ, tam anteriores, quàm poſteriores, & etiam ſi qua plaga, cauthericum, vel inciſio ſit in corpore illius. 2

Item curare debent, quod adhibeantur remedia quædam Eccleſiaſtica (de quibus Martinus del Rio *in diſquiſit magic. appendic* 2. *lib.* 5. *q.* 25. *& q* 29. Vbi de ſagis loquens ſubdit, quod in tali caſu poſſit iudex à tortura deſiſtere, & poſt aliquot dies alios eam repetere; cùm dæmon non ſemper eis aſſiſtat, ſed aliquando ſpontè, vel Dei iuſſu deſiſtat) Malleum malefic. *tom.* 1. *p.* 3. *q.* 15. *per totam*, Martinus del Rio *locis ſuprà cit.* Binsfeldius *in comm. malef. & math. l.* 7. *q.* 1. *concluſ.* 5. Damanderius *in pract. crim c.* 37. *n.* 21. Ambroſinus *de proceſſ. informatiu. lib.* 4. *c.* 7. *n.* 13. Chattar. *de interrog reor. lib.* 4. *c* 1 *n* 210. *& ſeqq.* Marſilius *in pract. crim. §. nunc videndum n.* 52. Peña *in direct. inquiſ. p.* 3. *comm.* 39. *lit. F*, & Antonius Queuedus *lib. de indic. & tortur. p.* 2. *c.* 6. *per totum.* 3 4

SECTIO XXXVIII.

An Inquiſitores, ſi torqueant reum ex opinione probabili, relicta probabiliori, puniri debeant à ſuis Viſitatoribus?

VT in genere, ſeu in vniuerſali difficultas ſoluatur, ſint ſequentia

Suppoſita.

SVMMARIVM.

1 *Conſcientia eſt dictamen rationis indicans, aliquid eſſe fugiendum, vel ſequendum; quapropter eſt actus intellectus non quicumque, ſed indicatiuus, quo intellectus indicat, quid voluntas debeat fugere, quid autem ſequi, vel amplecti.*

2 *Conſcientia partim ſe extendit ad opera præterita, vel accuſando ea, tanquam malefacta, & dicitur remorſus conſcientiæ, vel commendando ea, tanquam benefacta, & dicitur teſtimonium conſcientiæ noſtræ: partim ad opera præſentia, vel futura, & dicitur iudicium practicum.*

3 *Conſcientia vna eſt conſulens, ſeu ſuadens, aliquid eſſe agendum, vel non agendum, ſeu omittendum, non tanquam quid neceſſarium, ſed tanquam quid magis conueniens ad morum honeſtatem, & animæ ſalutem.*

4 *Dictamen hoc rationis, iudicium, ſeu conſcientia eſt multiplex, certa, errans, opinatiua, dubia, ſcrupuloſa.*

5 *Conſcientia certa eſt iudicium certum ſaltem moraliter, de quo prudenter dubitari non poteſt, vel ab intrinſeco, ſi nitatur rationi; vel ab extrin-*

ſeco, ſi nitatur auctoritati; videlicet, ſi auctoritate Dei, dicatur fides diuina: ſi humana, fides humana.

6 *Conſcientia errans eſt, quæ proponit eſſe agendum, quod non eſt agendum; vel non eſſe agendum quod eſt agendum.*

7 *Conſcientia opinatiua eſt iudicium infirmum, ſeu non certum vnius ſcilicet partis, cum formidine partis aduerſæ, ſeu oppoſitæ.*

8 *Conſcientia dubia eſt, quando intellectus, cùm non habeat motiuum aliquod aſſentiendi, non valet ſe in alteram partem inclinare, ſed eſt anceps, & pendulus, quod ſi non aſſentiatur ſi in vnam partem ſe magis inflectat, dicitur ſuſpicio.*

9 *Conſcientia ſcrupuloſa eſt ex leuibus rationibus orta apprehenſio, quæ iudicium certum, vel iudicium opinatiuum partis aduerſæ non excludit.*

10 *Conſcientia dubia, & ſcrupuloſa, non eſt propriè conſcientia; quia vtraque non eſt dictamen rationis, ſeu iudicium, ſed eſt diſpoſitio ad illud.*

11 *Conſcientia, ſeu iudicium, vel eſt in genere, ſiu in vniuerſali, vel eſt in ſpecie, vel in particulari.* Vide ibi plura exempla de vtraque.

12 *Iudicium in ſpecie, ſeu in particulari non eſt contrarium priori illi iudicio in genere, ſeu in vniuerſali; quia iudicium illud primo in generali nunquam ſe extendit ad caſum hunc particularem.*

13 *Iudicium in particulari eſt, quod præcipue regulat actiones morales, & quod præcipue in agendo ſequi tenetur agens morale.*

14 *Conſcientia diſtinguitur à ſynderesi; quia ſynderesis non eſt iudicium, ſeu dictamen rationis, ſed eſt habitus principiorum practicorum, quæ ſunt vniuerſales, ac per ſe nota actionum moralium regula, & quaſi quædam lumina virtutum vera, & incommutabilia.*

15 *Error nunquam contingit circa ſynderesim, cùm ea verſetur circa vniuerſaliſſima principia agendorum.*

16 *Conſcientia eſt actus elicitus à virtute prudentiæ circa particularia: ſynderesis autem continet vniuerſaliſſima principia prudentiæ. Et inter ſynderesim, atque virtutem prudentiæ media eſt ſcientia moralis, & iuriſprudentia.*

17 *Conſcientia certa, recta, ſeu vera eſt, quæ ex practicis principiis ſecundùm omnes circumſtantias rectè applicatas colligitur de agendo, vel de non agendo. Applicatio verò illa principiorum interdum eſt recta, & vera veritate tam ſpeculatiua, quàm practica, & tunc emergit conſcientia omnimodè certa, recta, ſeu vera. Interdum autem non eſt vera veritate ſpeculatiua, ſed ſolùm vera veritate practica, ſeu in ordine ad particularem concluſionem, & conſcientiam rectè formandam.* Vide exempla diuerſa harum.

18 *Conſcientia, quæ eſt falſa ſpeculatiuè, quod ſit practicè vera, & proxima regula moralis operationis honeſtæ, cognoſci poteſt, ſi ex duobus practicis principiis indubiè veris per reflexionem intellectus colligi poſſit hic & nunc, aliquid honeſtum eſſe.*

19 *Iudicium huiuſmodi, ſeu ratiocinationis concluſio, licet ſit falſa ſecundùm quid, eſt tamen abſolutè loquendo certa, vera, & recta conſcientia.*

20 *Opinio probabilis eſt, vel ab intrinſeco propter rationem, vel ab extrinſeco propter auctoritatem Doctorum.*

21 *Opinio probabilis ab intrinſeco propter rationem eſt, quæ certitudinem non habet, nititur tamen firmæ rationi, & contra ſe rationem conuincentem non habet; nam ſi contra ſe rationem conuincentem haberet, non eſſet opinio, ſed error.*

22 *Opinio non ideò amittit probabilitatem ex eo, quod alicui videatur habere rationem aliquam in contrarium conuincentem, quia, ſi v. g. tu non potes rationem illam conuincentem ſoluere, poterit forſan alius.*

23 *Opinio aliqua poterit eſſe probabilior, & tibi, v.g. non ſic videatur, vel quia eius rationes, & auctores non noueris, vel quia contrariæ rationes probabiliores videntur.*

24 *Ad actiones humanas regulandas non tam attendi debet, qualis opinio in ſe ſit, ſed qualis operanti videatur: fieri enim poteſt, vt opinio ſit in ſe vera, & tu tamen ſecundùm illam rectè agere non poſſis, quia eam apprehendis vt falſam: & è contra vt opinio ſit in re falſa, & tu tamen è contra ſecundùm eam rectè agere poſſis, quia apprehendis vt veram.*

25 *Opinio probabilis innititur firmæ rationi, videlicet in ordine ad virum profeſſionis peritum, qui rationes opinionis contrariæ, licèt alioquin communis perſpexerit, & diſſoluerit.*

26 *Limita, niſi viri docti ſingularem opinionem alij poſtea diſcutientes tanquam improbabilem, & erroneam condemnauerint; quia tunc ei non poteſt ſua opinio non valdè ſuſpecta de falſitate reddi.*

27 *Opinio probabilis ab extrinſeco eſt, quæ nititur grauis auctoritati: auctoritas autem grauis cenſetur, quæ eſt ſaltem vnius viri probi, & docti, qui talem doctrinam non temerè, & inconſideratè, ſed poſt perpenſas, & ſolutas rationes oppoſitas, amplexus eſt, &c.*

28 *Opinio probabilior eſt, primò ea, cui lex eo loci recepta aſſiſtit; quia iudex in mandatis habet, vt iudicet ſecundùm leges.*

29 *Iudex ſi à litigantibus, eorúmque Procuratoribus, & Aduocatis quid minus dictum, vel quid omiſſum fuerit, poteſt ſupplere, & proferre quod nouit legibus, & iuri publico conuenire, licet ea, quæ pertinent ad factum proferre non debent, niſi quorum publicam notitiam ex actis, vel inſtrumentis acceperit.*

30 *Opinio probabilior ſecundò dicitur ea, cui loci conſuetudo fauet; quia in dubio conſuetudo eſt optima legum interpres.*

31 *Opinio probabilior tertiò dicitur ea, quam Doctores in eo genere periti, communiter ſequuntur. Probabiliora enim ſunt ſecundùm Ariſtotelem, quæ videntur omnibus, vel pluribus, vel ſapientibus, & iis, vel omnibus, vel pluribus, vel maximè notis, & illuſtribus.*

32 *Opinio communis iudicanda eſt non ex numero opinantium, ſed ex firmis rationibus Doctorum, qui ex profeſſo quæſtionem tractantes eam ſtabilierunt.*

33 *Opinionem communem plures Doctores ſequi aſſerunt, quo caſu non facilè ea cognoſci poteſt, niſi libri euoluantur, & deprehendatur multò plures, & doctiores ſtare pro vno, quàm pro alia: quod ſi cognoſci non poſſit, quænam ſit communis, iudex adhærere poterit, cui magis voluerit, nec tenebitur in ſyndicatu.*

34 *Opinio probabilior quartò dicitur ea, quam rationes firmiores ſtabiliunt: quod adeò verum eſt, vt ſi ratio efficax opinionem minùs communem ſtabiliat, communiori præferri debeat.*

35 *Dictum vnius grauis Doctoris ad conſtituendam opinionem probabilem tam ſibi, quàm aliis aduersùs communem, ſufficit, non ſolùm caſu quo res, pro qua eſt opinio agitata, non ſit ab auctoribus, vel à paucis, ſed etiam caſu quo agitata ſit à multis, & ex profeſſo,*

profeſſe, & perpenſis omnibus ex vtraque parte rationibus ſi firmæ nitatur rationi, quæ ab alijs ſufficienter ſoluta non eſt.

36 *Singularis Doctor vt plurimum in hoc caſu debet timere ne decipiatur, & potiùs credere quod erret, quam quod iudicio aliorum communi præferri debeat.*

37 *Propoſitiones repertæ in libro alicuius Doctoris neoterici, contra communem non debent iudicari improbabiles, ſed potiùs probabiles, donec non innoteſcat à Sede Apoſtolica eas improbabiles eſſe iudicatas.*

38 *Opinio Doctoris antiqui contra communem licet ſuo tempore probabilis fuerit, dubitari poteſt, an nunc antiquata, & à Sede Apoſtolica reprobata ſit.*

39 *Opinio Doctoris alicuius ſingularis aduersùs communem, vt probabilis cenſeatur, requiritur, quod reſolutoriè doceatur, non autem ſufficit contra Sancium, quod incidenter, & occaſione alicuius argumenti dicta ſit.*

40 *Item nec ſufficit contra eumdem Sancium etiamſi cum aſſignatione rationis dicta ſit.*

41 *Item nec ſufficit ad opinionem aliquam probabilem conſtituendam factum vnius Doctoris etiam Religioſi, & pij; quia ſæpè is ad tale factum moueri poteſt ex diſpenſatione, vel ex paſſione, vel inaduertentia aliqua.*

42 *Opinio benignior præferenda eſt, ſi cætera ſint paria, v. g. quæ fauet promiſſori, vt ſcilicet in caſu dubio non adſtringatur ad dandum.*

43 *Opinio, quæ fauet reo, præferri debet, ſi partium iura ſint obſcura.*

44 *Item opinio ſingularis etiamſi ſit contra communem præferri debet, quæ fauet fidei, Religioni, ſaluti animæ, vel cuicumque alteri cauſæ piæ, teſtamento, libertati, doti, vel ſimili.*

45 *Item quæ defendit valorem matrimonij, & in vniuerſum quæ defendit valorem actus, etiamſi ſit contra reum in fauorem alterius.*

46 *Conſcientia falſa, errans, ſeu erronea eſt, quæ ex falſo, ſeu erroneo practico principio colligitur.*

47 *Conſcientia falſa, errans, ſeu erronea ſubdiuiditur in inuincibilem, & vincibilem. Inuincibilis eſt, cuius error moraliter non poteſt vitari; vincibilis è contra.*

48 *Actus voluntatis, quo ob errorem inuincibilem religionis cauſa vult mentiri, eſt aliquo modo moraliter bonus, & honeſtus, ſcilicet ſecundùm affectum, & intentionem finis honeſti, quamuis non ſit talis ſecundùm applicationem medij; quia mentiri cùm ſit ab intrinſeco malum, non eſt medium idoneum ad bonitatem, & honeſtatem moralem Religionis: qui tamen defectus, cùm ſit incognitus, & inuoluntarius, ad culpam non imputatur.*

49 *Conſcientia certa, recta, ſeu vera præcipiendo, vel prohibendo obligat voluntatem, ita vt ſi voluntas in operando talem conſcientiam non ſequatur, peccet, quia voluntas in operando peccat, ſi ſuam proximam regulam non ſequatur.*

50 *Conſcientia prædicta, ducta ſcilicet ex ſynderesi eſt regula proxima voluntatis, ſicque & actionum moralium: quia regula remota, & quidem prima, & principalis, eſt lex æterna, & diuina.*

51 *Doctores quidam diſtinguunt de iudice ſupremo, & de iudice inferiori, & aſſerunt, iudicem ſupremum debere ſemper iudicare iuxta id, quod ipſi probabilius videtur; at ſi iudex ſit inferior, & videat ſuam opinionem non eſſe ita receptam, timeátque fore illam à iudice ſupremo reuocandam, affirmant, poſſe tunc iudicem iuxta opinionem aliorum probabilem, relicta opinione propria, quæ videtur ipſi probabilior ſententiam ferre.*

52 *Inquiſitores ſi torqueant reum ex opinione probabili, relicta probabiliori, puniri non debent à ſuis viſitatoribus, eo quod in vniuerſali loquendo, ſtantibus diuerſis opinionibus de iure partium, poteſt iudex ſiue ſupremus, ſiue inferior, relicta opinione, quæ videtur ipſi probabilior, ferre ſententiam ſecundùm opinionem aliorum probabilem, quæ ab illis iudicatur probabilior.*

53 *Iudex operans ex opinione probabili, licèt minùs probabili, & minùs tuta, relicta opinione, quæ videtur ipſi probabilior, non operatur ex capite ſuo temerè, non fundatè, ſiue ſine fundamento, & ſic imprudenter, ſed operatur ex ratione probabili, vel ex probabili opinione.*

54 *Opinio aliorum, cùm ſit forſan reuera probabilior, quin & forſan vera, non eſt, cur iudex ſiue ſupremus, ſiue inferior non poſſit ſecundùm opinionem illam, relicta opinione propria, ferre ſententiam.*

55 *Quilibet Doctor interrogatus reſpondere poteſt ex aliorum opinione, ſi reſponſum ipſius faueat interroganti.*

56 *Iudex ſiue ſupremus, ſiue inferior, ceſſante ſcandalo poteſt modò ſecundùm vnam, modò ſecundùm alteram opinionem, etſi contraria ſit probabilior, iudicare: quod ſi forſitan adeſſet ſcandalum, tunc quidem peccaret peccato ſcandali.*

57 *Res committitur iudicanda arbitrio iudicis, ſed non ſecundùm opinionem, quæ ipſi iudici, ſed ſecundùm opinionem, quæ alijs viris doctis probabilior videtur; ſic enim multò magis expedit partibus litigantibus, & etiam ipſi Principi Rempublicam gubernanti.*

58 *Opinio iudicis ſi ab omnibus probabilior, ſeu in ſe ſpeculatiuè verior iudicetur, quod ferè impoſſibile moraliter eſt, tunc iudex ſecundùm illam iudicare debet; quia tunc pro illa eſt ius non ſolùm probabilius, ſeu firmius, ſed etiam ferè certum, ſecus ſi ſit ius firmius ſolùm ex opinione ipſius iudicis.*

59 *Iudex caſu quo ſit arbiter, & à litigantibus ſub conditione, quod iudicet iuxta ſuum iudicium eligatur, tunc non poterit iuxta opinionem aliorum iudicare, niſi in caſu, quo vtramque opinionem æquè, vel ferè æquè probabilem opinetur.*

60 *Iudex in pluribus caſibus recenſitis dubiis poteſt modò ſecundùm affirmatiuam, modò ſecundùm negatiuam opinionem licèt minùs probabilem, contra probabiliorem, & communiorem iudicare, abſque eo, quod ſubijci debeat ſyndicatui.*

61 *Iudex in vtroque foro ſecundùm Martinum del Rio ſequi debet ſententiam communem de non danda tortura ex ſolo dicto ſocij criminis, ſine aliquo alio adminiculo, quod ſi tamen aliorum Doctorum ſententiam ſequatur, ſyndicatui non ſubjacet: quia dici non poteſt ex capite ſuo, vel temerè proceſſiſſe.*

62 *Iudex ſecundùm Sancium non ſubjacet ſyndicatui, eo quod iuxta probabilem opinionem, relicta probabiliori, & communiori, ſententiam ferat: quia iam prudenter agit.*

63 *Theologis plus fidendum in principiis moralibus, quàm Iuriſperitis: cùm magis ea attingant illi, quàm iſti.*

64 *Recenſentur plures difficultates, quas author reſoluit in tractatu ſuo de conſcientia probabili, ſeu opinante, ad quem remittitur Lector.*

Suppono

1 SVppono ex iis, quæ dicebam de conſcientia erranie *dubitatione* 1. quod conſcientia ſit dictamen rationis iudicans, aliquid eſſe fugiendum, vel ſequendum: quapropter conſcientia eſt actus intellectus non quicumque, ſed iudicatiuus, quo intellectus iudicat, quid voluntas debeat fugere, quid autem ſequi, vel amplecti. Sanctus Thomas 1. *part. quæſt. 79. art.* 13.
2 quem ſequuntur communiter Doctores; quæ conſcientia partim ſe extendit ad opera præterita, vel accuſando ea, tanquam malefacta, & dicitur *Remorſus conſcientiæ*, vel commendando ea, tanquam benefacta, & dicitur ab Apoſtolo 2. ad Corinth. 1. & ad Romanus 2. *Teſtimonium conſcientiæ noſtræ*: partim verò ſe extendit ad opera præſentia, vel futura, dictando, quænam ſint agenda, tanquam honeſta, quænam autem ſint fugienda, tanquam turpia; atque ſic conſcientia eſt propriè iudicium practicum circa agenda; ſicque conſcientia, quatenùs iudicat practice de agendis, eſt propriè ad rem noſtram.

3 Suppono ſecundò, quod conſcientia, vna ſit conſulens, ſeu ſuadens, aliquid eſſe agendum, vel non agendum, ſeu omittendum, non tanquam quid neceſſarium, ſed tanquam quid magis conueniens ad morum honeſtatem, & animæ ſaluti; (v. gr. virginitatem eſſe ſeruandam, Religionem capeſſendam, & ſimilia) altera verò ſit præcipiens, aliquid eſſe agendum, vel non agendum, ſeu omittendum, tanquam quid neceſſarium ad morum honeſtatem, & animæ ſalutem prædictam, v. g. non eſſe furandum, non eſſe detrahendum, non eſſe occidendum, & ſimilia. Prior conſcientia differt à poſteriori conſcientia in hoc, quod illa prior hominem non ligat, & obligat, ligat autem, & obligat iſta poſterior.

4 Suppono tertiò, quod hoc dictamen rationis, iudicium, ſeu conſcientia ſit multiplex: certa, errans, opinatiua, dubia, ſcrupuloſa.

5 Certa eſt iudicium certum, ſaltem moraliter (de quo prudenter dubitari non poteſt) vel ab intrinſeco, ſi nitatur rationi; vel ab extrinſeco, ſi nitatur auctoritati; & quidem ſi nitatur auctoritati Dei, eſt ſummæ certitudinis, & dicitur fides diuina: ſi verò nitatur authoritati humanæ, eſt aliqualis certitudinis, maioris, vel minoris, iuxta varium dicentium teſtimonium, & dicitur fides humana.

6 Errans eſt, quæ proponit, eſſe agendum, quod non eſt agendum; vel proponit non eſſe agendum, quod eſt agendum.

7 Opinatiua eſt iudicium infirmum, ſeu non certum vnius ſcilicet partis cum formidine partis oppoſitæ.

8 Dubia eſt, quando intellectus (cùm non habeat motiuum aliquod aſſentiendi) non valet, ſe in alteram partem incliuare, ſed eſt anceps, & pendulus; quod ſi in vnam partem ſe magis inflectit; dummodò ei non aſſentiatur, dicitur ſuſpicio.

9 Scrupuloſa eſt ex leuibus rationibus orta apprehenſio, quæ iudicium certum, vel iudicium opinatiuum
10 partis oppoſitæ non excludit. Cæterùm conſcientia dubia, & ſcrupuloſa non eſt propriè conſcientia; quia vtraque non eſt dictamen rationis, ſeu iudicium; ſed eſt diſpoſitio ad illud; cùm apprehenſio, & inueſtigatio rationum diſponat ad iudicium, in quo iudicio conſiſtit propriè conſcientia: quapropter, vti dicebam, conſcientia dubia, & ſcrupuloſa non eſt propriè conſcientia, ſed vmbra, & ſimilitudo conſcientiæ; quia ex dictis conſcientia eſt propriè iudicium, ſeu aſſenſus rationis; at neque qui dubitat, neque qui ſcrupuloſus eſt, iudicat, ſeu aſſentitur, aliquid eſſe agendum, vel non agendum, ſed is ambiguus, ſeu pendulus hæret; & hic tantùm angitur, & veretur (vt *loco ſuprà cit.* diffusè dicebam) Ergo, &c.

11 Suppono quartò, quod conſcientia, ſeu iudicium, vel ſit in genere, ſeu in vniuerſali (vt quando dictat, aliquid eſſe agendum, vel non agendum in genere, vel in vniuerſali, verbi gratiâ, rem alienam eſſe reſtituendam, hominem non eſſe occidendum, die feſto non eſſe laborandum in genere, ſeu in vniuerſali) vel ſit in ſpecie, ſeu in particulari (vt quando dictat, aliquid eſſe agendum, vel non agendum, hîc & nunc in ſpecie, ſeu in particulari; & quidem cum iudicio certo de aliqua veritate in generali ſtare poteſt, quin de facto ſæpiùs ſtat iudicium oppoſitum in particulari, verbi gratiâ, in exemplis allatis ſtare poteſt, quin de facto ſtat iudicium hoc in particulari; poſſe ſcilicet rem alienam non reſtitui hîc & nunc propter compenſationem
faciendam; poſſe hominem occidi hîc, & nunc pro- 12
pter defenſionem naturalem; poſſe in die feſto laborare hîc, & nunc propter aliquam neceſſitatem, &c. quapropter hoc iudicium in ſpecie, ſeu in particulari non eſt contrarium priori illi iudicio in genere, ſeu in vniuerſali; quia iudicium illud priùs in generali nunquam ſe extendit ad caſum hunc particularem, ſeu ſpecialem: nunquam enim verè (& ſiquidem in vniuerſali, ſeu in generali) iudicatum eſt, rem alienam eſſe reſtituendam, hominem non eſſe occidendum, & die feſto non eſſe laborandum in omni caſu particulari, ſeu ſpeciali, ſed potiùs iudicari debet oppoſitum, poſſe ſcilicet rem alienam retineri, poſſe hominem occidi, poſſe die feſto laborari, &c. in caſu aliquo particulari, ſeu ſpeciali, ſicuti iam *ſuprà* dicebam.

At quidquid ſit de contrarietate, vel conformitate 13
iudicij huius in particulari cum iudicio illo in generali, iudicium in particulari eſt, quod præcipuè regulat actiones morales, & quod præcipuè in agendo ſequi tenetur agens morale; ſic Doctores communiter apud Sanchez *de matrim.lib.1.diſp.41.n.*8.

Hinc ſequitur, quod conſcientia diſtinguatur à ſyn- 14
dereſi; quia ſyndereſis non eſt iudicium, ſeu dictamen rationis, ſed eſt, teſte S.Thoma *part.1.quæſt.79.art.*12. habitus principiorum practicorum, quæ, teſte Auguſtino *lib.2. de liber. arbitr. cap.*10. ſunt vniuerſales, ac per ſe notæ actionum moralium Regulæ, & quaſi quædam lumina virtutum vera, & incommutabilia [qualia ſunt, verbi gratiâ, bonum eſſe complectendum, malum autem fugiendum; ius ſuum cuique reddendum; non plus, minúſve, quàm oportet, comedendum, iraſcendum, &c.] Quapropter rectè dixit S.Thomas, *vbi ſuprà*, quod ſicut nobis naturaliter indita ſunt principia ſpeculabilium, ita & indita ſint principia agibilium; licet principia ſpeculabilium (verbi gratiâ, omne totum eſt maius ſua parte: de quolibet dici valet, eſſe, vel non eſſe: quidquid eſt, vel eſt per ſe, vel in alio, &c.) ſpectent ad habitum, qui ab Ariſtotele 6. *Ethic. cap.* 6. dicitur Intellectus; principia verò agibilium ſpectent ad habitum, qui dicitur ſyndereſis; qua de re idem Sanctus Thomas *in quæſtionibus diſputat. 9. quæſt.16.art.*2. Scotus *in 2.diſtinct.39.§.Ad quæſtiones*,
& Durandus *ibidem quæſt.5. art.*1. Vbi rectè ſubdunt, 15
quod circa ſynthereſim nunquam contingat error, cùm ſynthereſis ex dictis verſetur circa vniuerſaliſſima principia agendorum, quæ non minùs per ſe nota ſunt, ac ſunt per ſe nota principia vniuerſaliſſima ſpeculabilium.

Sequitur ſecundò, quod conſcientia ſit actus elicitus 16
à virtute prudentiæ circa particularia; ſynthereſis autem contineat vniuerſaliſſima principia prudentiæ; & inter ſynthereſim, atque virtutem prudentiæ media ſit ſcientia moralis, & iuriſprudentia, quippe cuius axiomata (verbi gratia, in malis promiſſis fides non eſt ſeruanda: omne iuramentum, quod ſine diſpendio ſalutis æternæ poteſt ſeruari eſt ſeruandum, &c.) comparata ad ſynthereſim locum habent concluſionum, comparata autem ad prudentiam ſunt & ipſa quoque moralia quædam axiomata, & regulæ rectè viuendi. Durandus *vbi ſuprà*, & alij communiter.

Sequitur

17 Sequitur tertiò, quod conſcientia certa, recta, ſeu vera ſit, quæ ex practicis principiis ſecundùm omnes circumſtantias rectè applicatas colligitur de agendo, vel de non agendo. Applicatio verò illa principiorum interdum eſt recta, & vera, veritate tàm ſpeculatiua, quàm practica, & tunc emergit conſcientia omnimodè certa, recta, ſeu vera; verbi gratia, honeſtum eſt (ſi ſcilicet loci temporis, & cæteræ omnes circumſtantiæ congruentes adſint) accedere ad vxorem propriam, (cùm honeſtum ſit vnicuique, & ſic vxori propriæ, vt ſic vxori propriæ, quæ ius habet ad actum coniugij, ius ſuum tribuere) ſed hæc eſt vxor propria (ſicuti probè, & verè perſpicuum habeo:) Ergò honeſtum eſt accedere ad eam. Interdum autem applicatio illa principij practici non eſt vera, veritate ſpeculatiua (ſcilicet ratione obiecti particularis abſolutè ſpectati) ſed ſolùm vera, veritate practica, ſeu in ordine ad practicam concluſionem, & conſcientiam rectè formandam, vt cùm Patriarcha Iacob bona fide, ſicque conſcientia recta, acceſſit ad Liam, *Geneſ.* 29. ità ſecum diſcurrens, honeſtum eſt accedere ad vxorem propriam, ſed hæc (vt prudenter arbitror) eſt vxor propria: Ergò honeſtum eſt, accedere ad illam. Vbi vides, quod applicatio principij ſit falſa ſpeculatiuè, vera tamen practicè, ſcilicet in ordine ad inferendam concluſionem practicè veram; quia acceſſus ille ad Liam verè fuit honeſtus, vtpotè actus prudentiæ; cùm Iacob, non niſi temerè, de Libani mala fide ſuſpicari potuiſſet: Quandoquidem in eo caſu quilibet vir bonus, & prudens, iis tunc occurrentibus circumſtantiis conſideratis, ità, ſicut Iacob, practicè iudicaſſet, & ſecundùm tale iudicium practicum, ſeu ſecundùm talem conſcientiam operatus fuiſſet.

18 Vndè verò cognoſci poſſit, quod conſcientia, quæ eſt falſa ſpeculatiuè, ſeu ratione obiecti abſolutè ſpectati, ſit practicè vera, & proxima regula moralis operationis honeſtæ: Reſpondetur cognoſci poſſe exindè, ſi ex duobus practicis principiis indubiè veris per reflexionem intellectus colligi poſſit: verbi gratia honeſtum eſt, accedere ad mulierem quæ hîc, & nunc prudenter exiſtimatur mea, ſed hæc à me hic, & nunc prudenter exiſtimatur mea: Ergò honeſtum eſt, accedere ad eam.

19 Hinc, licet huiuſmodi iudicium, ſeu ratiocinationis concluſio ſit falſa ſecundùm quid (nempe ſecundùm obiectum præcisè ſpectatum) eſt tamen, abſolutè loquendo, certa, vera, & recta conſcientia; quia, ſicuti dicebam, per bonam ratiocinationem ex principiis practicis abſolutè veris colligi poteſt: Tum quia talis conſcientia eſt regula proxima honeſtæ operationis, atque propriè, & directè actus virtutis prudentiæ, quæ, vtpotè virtus, ſemper inclinat ad verum. Ità vt quilibet diſcurrens modo, quo ſuprà dicebam, licèt ſit dubius (non quidem negatiuè, ſed poſitiuè, ſcilicet per poſitiuum actum opinionis) dubietate ſpeculatiua, ſeu ſit dubius ſpeculatiuè, vt dubietas talis poſitiua, ſcilicet per prædictum poſitiuum actum opinionis, cadat ſuprà obiectum (ſicuti patet in ſyllogiſmi, propoſitione minore) tamen ſit certus practicè, vt ſuprà actum (cùm ſit actus prudentiæ) certò cadat honeſtas moralis, ſeu actus certò ſit honeſtus moraliter, ſicuti patet in eiuſdem ſyllogiſmi concluſione.

20 Suppono quintò, quod opinio probabilis ſit, vel ab intrinſeco propter rationem, vel ab extrinſeco propter auctoritatem Doctorum.

21 Opinio probabilis ab intrinſeco propter rationem eſt, quæ certitudinem non habet, nititur tamen firmæ rationi, & contrà ſe rationem conuincentem non habet: Nàm ſi contra ſe rationem conuincentem haberet, non opinio, ſed error eſſet.

22 Contingere verò poteſt, vt tibi ratio aliqua in contrarium conuincens videatur, non tamen propterea opinio illa probabilitatem amittit; quia, licet tu non poſſis rationem illam in contrarium ſoluere, poterit forſan alius: Quod tu tibi rationabiliter perſuadere debes; cùm ſæpè multæ rationes tibi videantur inſolubiles, quæ ab alio facilè ſoluuntur: Quapropter imprudenter ageres, ſi ob hanc cauſam aliorum opiniones, quæ vt probabiles, circumferuntur, tu improbabiles iudicares; Vaſquez 1.2. *quæſt.* 19. *diſp.* 62. *cap.* 4. *num.* 8. Sanch. *lib.* 1. *moral. cap.* 9. *num.* 6. & alij, quos citabam *in Tractatu de conſcientia probabili, dubit.* 1. *num.* 4.

Contingere etiam poteſt, quod aliqua opinio ſit probabilior, at tibi non ſic videatur, vel quia eius rationes, & authores non noueris, vel quia tibi contrariæ rationes probabiliores videntur. Ad actiones tamen humanas, ſeu morales regulandas (vt rectè docet Caietanus, quem citat, & ſequitur Anton. Perez. *certamin. Scholaſtic.* 10. & Villalobos *in ſumma tom.* 1. *tract.* 1. *difficult.* 4. *n.* 8.) non tam attendere debes, qualis opinio in ſe ſit, ſed qualis tibi videatur: Quod inde patet, quia fieri poteſt, vt opinio ſit in ſe vera, & tu tamen ſecundum illam rectè agere non poſſis; quia eam apprehendis, vt falſam, & è contra vt opinio ſit in ſe falſa, & tu tamen è contra ſecundùm eam rectè agere poſſis, quia eam apprehendis, vt veram. 23 24

Dixi, quod *opinio probabilis ſit, quæ nititur firmæ rationi*: Quod intellige in ordine ad virum profeſſionis peritum, qui rationes opinionis contrariæ, licet alioquin communis, perſpexerit, & diſſoluerit. Vaſquez *citato cap.* 4. *in principio*, Sanchez *citato cap.* 9. *num.* 9 & alij, quos in eadem *Dubitat.* 1. *numero* 11. citabam. 25

Quod tamen limitauerim, niſi viri docti ſingularem opinionem alij poſtea diſcutientes, tanquam improbabilem, & erroneam condemnauerint; quia tunc ei non poteſt ſua opinio non valdè ſuſpecta de falſitate reddi, licet ob ſuam intellectus tenuitatem, vel ob ſuam affectus prauitatem id minimè agnoſcat, vt ibidem dicebam. 26

Opinio verò probabilis ab extrinſeco eſt, quæ nititur graui authoritati: Authoritas grauis hîc cenſetur, quæ eſt ſaltem vnius viri probi, & Docti, qui talem doctrinam non temerè, & inconſideratè, ſed poſt perpenſas, & diſſolutas rationes, quæ in oppoſitum afferri poſſent, complexus eſt: Quod quidem ab illo viro probo, & Docto factum eſſe alij plerumque, præſertim indocti, præſumere poſſunt. Ea tamen opinio non facilè cenſeri debet probabilis, quam vnus, aut plures Doctores contra communem inuenerunt, eandemque autem poſtea alij Doctores examinantes, communi calculo, tanquam improbabilem (adductis rationibus, vel Principum decretis, ad quæ priores illi Doctores vel non attenderunt, vel ſolide non reſponderunt) reiiciunt. Vide, quæ dicebam eadem *Dubit.* 1. vide etiam S. Thomam *quodlibet.* 3. *art.* 10. 27

Suppono ſextò, quod opinio probabilior ſit. 28

Primò ea, cui lex eo loco recepta aſſiſtit; quia iudex in mandatis habet, vt iudicet ſecundum leges, *l. nemo, Cod. de ſent. & interlocut. cap.* 1. *de conſtitut. & cap. in iſtis, diſt.* 4.

Adde (quamuis contrarium dixerint Vaſquez *vbi ſuprà cap.* 2. & Sanchez *lib.* 1. *moral. cap.* .. *num.* 45.) Quod ſi à litigantibus, eorumque Procuratoribus, & Aduocatis quid minus dictum, vel quid omiſſum fuerit, iudex poſſit ſupplere, & proferre, quod nouit, legibus, & iuri publico conuenire, iuxta titulum *Cod. vt quæ deſunt Aduocatis*, & notat Gloſſa *ibi*, & Abb. *in cap. Raynutius, de teſtament. num.* 15. quatenùs ait: *Vbicumque aliquod ius ex deductis in iudicium competit parti, licet pars ignoret, poteſt, & debet iudex ex officio ſupplere, cùm ipſi notorium ſit*: Licet illa, quæ pertinent ad factum, in ſententia omnium iudex proferre non debeat, niſi quorum publicam notitiam ex actis, vel inſtrumentis acceperit; Abbas *in cap. bona, de poſtul. Prælat. num.* 9. 29

30 Secundò ea, cui loci conſuetudo fauet, *l. 1. Cod. quæ ſit longa conſuetudo:* Quia in dubio conſuetudo eſt optima legum interpres, *l. ſi de interpretatione, ff. de legib.* & docet Abb. *in cap. 1. de conſtitution. n. 24.*

31 Tertiò ea, quam Doctores in eo genere periti communiter ſequuntur, vti dixit Ariſtoteles 1. *Topicorum cap. 1.* ibi: *Probabiliora ſunt, quæ videntur omnibus, vel pluribus, vel ſapientibus, & iis, vel omnibus, vel pluribus, vel maximè notis, & illuſtribus*, non præcisè ex eo, quod ab iis ea defenditur, ſed ex eo, quod præſumi debet, quod efficaciorem rationem pro ſe habeat, cùm plures Doctores ad ipſam defendendam confluxerint; vnde ſi firmo fundamento careat, licet opinio communis ſit, iudicanda non erit opinio probabilior. Quin ſi ſimpliciter fundamento careat, ſimpliciter ei credendum non eſt. Ioan. Lupus *in cap. per veſtras, de donat. inter vir. & vxor. notab. 3. §. 20. num. 12.* & alij complures.

32 Communis autem opinio iudicanda eſt, non ex numero opinantium, cùm fieri ſoleat, quod vnius Doctoris dictum plures Doctores ſequantur, nulla noua ratione moti, ſed auium, vel pecudum more. Quapropter tunc potius opinio ſingularis, quàm communis dici debebit: niſi præterea nonnulli ex profeſſo quæſtionem tractantes, firmis rationibus eamdem opinionem ſtabiliant. Nauarr. *cap. 27. n. 286. & ſeqq.* Alciat. *de præſumpt. regul. 1. præſumpt. 51. n. 2.* Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 71. num. 59.* & Azorius *lib. 2. cap. 8. circa finem.*

33 Cæterùm inter Doctores ex profeſſo quæſtionem tractantes inuenies plures, qui ſuam opinionem communem eſſe prætendant: Quo caſu non facilè noſſe poteris, quænam opinio verè communis ſit, niſi euoluas Doctores, & videas, quod multo plures doctiores ſtent pro vna, quàm pro altera opinione: Quando verò non facilè cognoſci poteſt, quænam opinio verè communis ſit, tunc iudex adhærere poterit ei, cui magis voluerit, nec tenebitur in Syndicatu: Baldus, Abbas, & alij, quos citat, & ſequitur Maſcardus *de probation. concl. 1143. num. 10.* Quinimmò, ſicuti infrà dicam, neque tenebitur in Syndicatu, ſi ſequatur opinionem probabilem, relicta probabiliori; quia cùm probabiliter operetur, fundatè, ſeu prudenter, atque adeò ſine culpa mortali operatur.

34 Quartò ea, quam rationes firmiores ſtabiliunt: quod adeò verum eſt, vt ſi ratio efficax opinionem minus communem ſtabiliat, communiori præferri debeat. Nauarrus *in ſumma cap. 12. num. 10.* quatenus ait, quod à communi ſententia non ſit recedendum, niſi ſit in contrarium Textus expreſſus, vel ratio aliqua efficax. Maſcard. *de probation. concl. 1143. num. 3. & 5.* Azor. *lib. 2. cap. 10. q. 2. & cap. 13. circa finem*, Sanchez *de matrimonio lib. 3. diſput. 44. n. 2.* & patet *ex l. 1. §. neque, Cod. de veter. iur. enucl.* ibi: *Sed neque ex multitudine authorum, quod melius, & æquius eſt iudicari debet; cùm poſſit vnius forſan, & deterioris ſententia, & multos, & maiores aliqua in parte ſuperare.* Quem Textum commendant Abbas *in cap. 1. de conſtitution.* & Ioan. Andreas *ibidem.* Patet etiam *ex cap. Capellanus, de feriis*, vbi cum duæ fuerint opiniones Pontifici propoſitæ, poſteriorem Pontifex elegit, eo quod, vt inquit ipſe, meliori, & ſubtiliori rationi nitebatur.

35 Quapropter cum Sanchez *cit. cap. 9. n. 9.* Vaſquez 1. 2. *tom. 1. diſput. 62. cap. 4. n. 12.* Azorio *tom. 1. cap. 17. quæſt. 6.* & aliis arbitror, quod vnius grauis Doctoris dictum ad conſtituendam opinionem probabilem tam ſibi, quàm aliis aduerſus communem ſufficiat, non ſolùm caſu quo res, pro qua eſt opinio, agitata non ſit ab Authoribus, vel agitata à paucis, in quo conueniunt Doctores; ſed etiam caſu quo agitata ſit à multis, & ex profeſſo, & perpenſis omnibus ex vtraque parte rationibus, ſi firmæ nitatur rationi, quæ ab aliis ſufficienter ſoluta non eſt: Sic enim contra communem, ſeu communiter receptam opinionem ſæpius in Scholis opiniones probabiles introductæ ſunt, & quidem meritò, cùm quod multis reconditum, & abſtruſum erat, alicui aliquando manifeſtetur, ſicque Eccleſia Dei in dies illuminetur. Et cùm, vt rectè dixit Gloſſa *in cap. ad noſtram, de conſuetudinibus, interdum reueletur minori, quod maior neſcit:* Ad quod probandum eſt optimus Textus *in cap. ſi habes 24. quæſt. 3. & in cap. eſto ſubiectus, diſt. 95.*

Quamuis vt plurimum talis ſingularis Doctor debet 36
timere, ne decipiatur, & potius credere, quod erret, quàm quod iudicio aliorum communi præferri debeat; cum potius prudentia petat, quod aliorum iudicio communi ſe ſubiiciat, quàm quod contra illud ſapere prætendat; præſertim, ſi poſtea alij Doctores ipſius opinionem examinantes, tanquam improbabilem communiter condemnent.

Hinc, ſi in libro alicuius Doctoris neoterici repe- 37
rias aliquas propoſitiones contra communem, non debes illas iudicare improbabiles ſed potius probabiles, donec non noueris, illas à Sede Apoſtolica improbabiles iudicatas eſſe; quia, ſi ex conſilio talis Doctoris verbotenus prolato rectè moueri poteras ad operandum, qualiter mouetur diſcipulus ſequendo grauis, & pij Magiſtri opinionem; Abb. *in cit. cap. Capellanus*, Imola *in cap. per tuas 2. de Simonia.* & Nauarr. *conſ. 2. de pœnit. & remiſſion.* à fortiori rectè moueri poteris ex conſilio eiuſdem Doctoris typis mandato. Cùm tunc maturiùs proferatur, & ab aliis viris Doctis approbatum ſit; Azor. *lib. 2. cap. 17. quæſt. 4. & 5.* & Villalob. *tom. 1. tract. 1. difficult. 6. n. 1.*

Dixi, *alicuius Doctoris Neoterici*; quia loquendo 38
de Doctore antiquo, dubitari poteſt, an eius opinio, licet ſuo tempore probabilis fuerit, nunc antiquata & à Sede Apoſtolica reprobata ſit. Quapropter homo indoctus non multum ei fidere debebit. Sanchez *cit. cap. 9. n. 10. & 11.* Vaſquez *diſput. 62. cap. 4. num. 17. & 18.* Villalob. *tom. 1. tract. 1. difficult. 9. num. 1.* & alij paſſim.

Aduerte tamen, quod vt opinio Doctoris alicuius 39
ſingularis aduerſus communem probabilis cenſeatur, requiritur, quod reſolutoriè doceatur, non autem ſufficit contra Ioannem Sancium *diſput. 44. num. 62.* quod incidenter, & occaſione alicuius argumenti dicta ſit; quia (ſicuti rectè docet Maſcard. *de probation.* vbi ſuprà) quæ dicuntur incidenter, forſan dicuntur ad calorem, non ad probationem; vt propterea confeſſio, incidenter, vel ad alium finem facta, non præiudicet confitenti: Gloſſ. *in cap. pœnitentibus, diſt. 10.* & Doctores *in cap. An ſi clerici, in princ. de iudic.*

Nec ſufficit contra eumdem Sancium *vbi ſuprà* 40
num. 69. ſi in indice libri (etiam cum aſſignatione rationis) dicta ſit; quia index ab Authore non tam diligenter inſpicitur, & ſæpè non ab Authore, ſed ab alio tertio conficitur.

Nec ſufficit (quin multò minus) ad opinionem ali- 41
quam probabilem conſtituendam factum vnius Doctoris, etiam Religioſi, & pij; quia ſæpè is ad tale factum moueri poteſt ex diſpenſatione, quam tu non noueris, vel ex paſſione, aut ex inaduertentia aliqua: Præſertim cùm non ſemper vir Religioſus, & pius operetur, quod honeſtum eſt; Ioan. Sancius *loco ſuprà citato num. 71.* Quamuis ſufficiat, ſi plures viri pij, & Docti id abſque vllo ſcrupulo efficiant; quia tunc præſumi debet, quod in ſe liceat; Ioan. Sancius *ibidem verb. dubium. num. 3.*

Quintò, ſi cætera ſint paria, præferri debet opinio 42
benignior, iuxtà Regulam 56. Digeſtorum, v. g. quæ fauet promiſſori, vt ſcilicet in caſu dubio non adſtringatur ad dandum; *leg. quidquid, ff. de verb. oblig.* Item,
ſi partium iura ſint obſcura, præferri debet opinio, quæ 43
fauet Reo, *regul. 11. in 6.* Ita vt Actore non probante, abſolui debeat. Item etiam ſi ſit opinio ſingularis con-
tra communem, præferri debet opinio, quæ fauet fidei, 44
Religioni,

Digitized by Google

Religioni, Saluti animæ, vel cuicumque alteri cauſæ piæ, teſtamento, libertati, doti, vel ſimili. Item, quæ defendit valorem matrimonij, & in vniuerſum quæ defendit valorem actus; etiamſi ſit contra reum in fauorem actoris, iuxta ea, quæ dicam infrà petitione ſequenti, in Corollarijs, poſt Corollarium ſecundum.

46 Suppono ſeptimò, quod conſcientia falſa, errans, ſeu erronea ſit, quæ ex falſo, ſeu erroneo practico principio colligitur; v. g. hæc: Cultus Religionis eſt actus honeſtus, & gratus Deo, ſed pro Religionis augumento mentiri, eſt actus Religioſus: Ergo pro Religionis augumento mentiri, eſt actus honeſtus, & gratus Deo: Quæ practica ratiocinationis concluſio, ſeu conſcientia, per ſe, & ſimpliciter loquendo, eſt falſa, ſeu erronea, deducta ex falſo, & erroneo practico principio, ſcilicet quod pro Religionis augumento mentiri ſit actus religioſus, & honeſtus.

47 Vbi aduerte, quod conſcientia falſa, errans, ſeu erronea ſubdiuidatur in inuincibilem, & vincibilem. Inuincibilis eſt, cuius error moraliter non poteſt vitari, ideoque non eſt voluntarius, atque adeò non imputatur ad culpam. Vincibilis autem eſt, cuius error è contra moraliter poteſt (atque adeò & debet) vitari, ac proindè voluntarius eſt indirectè, ſicque imputatur ad culpam: Et ideò voluntas talem conſcientiam ſequendo peccabit, ſequendo verò conſcientiam inuincibiliter errantem, non peccabit, vti dicebam.

48 An autem faciat opus moraliter bonum, qui v. g. ob errorem inuincibilem cauſâ Religionis mentitur?

Et ratio dubitandi eſt; quia cùm omnis actus humanus in indiuiduo ſit moraliter bonus, vel malus, videtur ex vna parte affirmandum: Ex altera autem parte videtur negandum, quia omnis actus humanus eſt elicitus ſecundum prudentiam. At conſcientia falſa, ſeu errans, deducta ex falſo practico principio, non poteſt eſſe actus virtutis prudentiæ: Ergo, &c.

Reſpondetur tamen, quod talis actus voluntatis (quæ ob errorem inuincibilem cauſa Religionis vult mentiri) ſit aliquo modo moraliter bonus, & honeſtus, ſcilicet ſecundum affectum, & intentionem finis honeſti: Quamuis non ſit etiam talis ſecundum applicationem medij; quia mentiri, cùm ſit ab intrinſeco malum, non eſt medium idoneum ad bonitatem, & honeſtatem moralem religionis. Qui tamen defectus cùm ſit incognitus, & propterea inuoluntarius, ad culpam non imputatur: Quapropter conſcientia iſta inuincibiliter errans eſt actus prudentiæ, non ſimpliciter, ſed ſecundum quid, quatenus ſcilicet in ipſa ſeruatur recta intentio finis honeſti; ſicque voluntas talem conſcientiam ſequendo, aliquo modo benè agit, nempè ſecundum affectum, & intentionem finis honeſti; quamuis ſecundum applicationem ad opus deficiat, qui tamen defectus propter ignorantiam inuincibilem excuſatur à culpa, ſicuti ſuprà dicebam.

49 Sequitur quintò, quod conſcientia certa, recta, ſeu vera præcipiendo, vel prohibendo obliget voluntatem, ita vt, ſi voluntas in operando talem conſcientiam non ſequatur, peccet; quia voluntas, ſi in operando ſuam proximam regulam non ſequatur, peccat; at conſcientia prædicta rectè præcipiens, vel prohibens eſt proxima regula voluntatis operantis, aliaſque potentias mouentis ad operandum, ſicuti ſuprà dicebam, & docet S. Thomas 2. 1. *quæſt.* 19. *art.* 3. *&* 4. ab aliis communiter receptus: Ergo peccat voluntas, ſi conſcientiam prædictam rectè præcipientem, vel prohibentem non ſequatur in operando.

50 Dixi, quod conſcientia prædicta (ducta ſcilicet ex ſynderesi) ſit regula proxima voluntatis, ſicque & actionum moralium; quia regula remota (& quidem prima, ac principalis) eſt lex æterna, & diuina; vnde, veluti quidam radius, deſcendit naturalis ratio ſeu dictamen rationis, iuxta illud *Pſalm.* 4. *Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine*, & videri poterit S. Thomas *vbi ſuprà cit. art.* 4.

Suppono octauò, quod quidam Doctores, inter quos Vaſquez 1. 2. *quæſt.* 19. *art.* 6. *diſput.* 64. *cap.* 2. Sanchez *lib.* 1. *moral. cap.* 9. *num.* 47. Torres *de iuſtitia diſput.* 45. *num.* 9. & Perez *certamin. Scholaſt. dubit.* 2. *cap.* 16. *n.* 17. *& ſeqq.* diſtinguunt de iudice ſupremo, & de iudice inferiori, & aſſerunt, iudicem ſupremum debere ſemper iudicare iuxta id, quod ipſi probabilius videtur, quia eo ipſo, quo quis iudex eſt, ipſius iudicio committitur res iudicanda: Nam ſi ex opinione, vel iudicio aliorum ſententiam ferret, non tam ipſe, quàm alter in iudicando iudex eſſet. At ſi iudex ſit inferior, & videat ſuam opinionem non eſſe ita receptam, timeatque conſequenter, fore illam à iudice ſuperiore reuocandam, affirmant poſſe tunc iudicem iuxta opinionem aliorum probabilem, relicta opinione propria, quæ videtur ipſi probabilior, ſententiam ferre. Ratio eſt, quia non committitur iudici res iudicanda cum tanto diſpendio ſuæ æſtimationis, & honoris. Tum quia, cùm ipſius ſententia debeat facilè reuocari, nullius effectus eſſe videtur pro illo, pro quo illa fertur, & de quolibet iudice, ſeu ſupremo, ſiue inferiori, quod debeat in iudicando ſequi opinionem, quæ videtur ipſi probabilior, docent Bannez 2. 2. *quæſt.* 63. *art.* 2. *dubit.* 1. *ad* 2. Valentia *tom.* 3. *diſput.* 5. *quæſt.* 7. *punct.* 4. *dub.* 3. & Villalobos *tom.* 1. *tract.* 1. *diffic.* 15. *num.* 6. Ratio eſt, quia iudex tenetur ferre ſententiam in fauorem illius, qui ius firmius cenſetur habere, ſed hoc ipſo, quod probabilius ita putatur, ius firmius is habere cenſetur: Ergo, &c. His ſuppoſitis, ſit. 51

Difficultatis reſolutio.

Reſpondetur negatiuè; eo quod in vniuerſali loquendo, ſtantibus diuerſis opinionibus de iure Partium, poſſit iudex, ſiue ſupremus, ſiue inferior, relicta opinione, quæ videtur ipſi probabilior, ferre ſententiam ſecundum opinionem aliorum probabilem, quæ ab illis iudicatur probabilior. 52

Probatur; quia iudex operans ex opinione probabili, licet minus probabili, & minus tuta; relicta opinione, quæ videtur ipſi probabilior, non operatur ex capite ſuo, temerè, non fundatè, ſeu ſine fundamento, & ſic imprudenter, ſeu contra virtutem prudentiæ, ſed operatur ex probabili ratione, vel ex probabili opinione aliorum Doctorum, fundatè, ſeu cum fundamento, & ſic prudenter, ſeu iuxta virtutem prudentiæ: Ergo non peccat, atque adeò non debet ſubiacere ſyndicatui; quia ſic puniretur abſque culpa: Quod eſt iniquum, & contra rectam rationem. 53

Confirmatur; quia cùm opinio aliorum ſit forſan reuera probabilior, quin & forſan vera: interdum enim reuera probabilius, quin & verum eſt, quod nunquam probabile, ſeu verum non apparet; non eſt, cur iudex (ſiue ſupremus, ſiue inferior) non poſſit ſecundum opinionem illam, relicta opinione propria, quæ ipſi videtur probabilior, ferre ſententiam, ſeu iudicare: Nam, ſi alij iudices ſecundum illam opinionem iudicantes rectè procedunt, non eſt, cur & ipſe, deponendo ſuam conſcientiam, & putando, neſcire ſe ſoluere rationes, quas ſciant ſoluere alij, ſicque aliis ſe conformando, non etiam rectè procedat; cùm velle, quod reguletur à viris prudentibus in caſu non moraliter certo, ſit actus prudentiæ, & ab omnibus laudabilis. 54

Confirmatur ſecundò; quia ſicuti dicebam in *Tract. de conſcientia probabili, ſeu opinante*, & concedunt etiam aduerſarij, inter quos Vaſquez vbi ſuprà *diſput.* 62. *cap* 9. *num.* 47. quilibet Doctor interrogatus reſpondere poteſt ex aliorum opinione, ſi reſponſum ipſius faueat interroganti. Ergo & iudex, etiamſi ſupremus, interrogatus à partibus litigantibus de iure ſuo, poterit ex aliorum opinione reſpondere; cum reſponſum ipſius non niſi vni ſoli parti neceſſariò fauere debeat. 55

56 Et hoc (ſicuti ibidem dicebam) adeò verum eſt, vt ceſſante ſcandalo, poſſit iudex, ſiue ſupremus, ſiue inferior, modo ſecundùm vnam, modo ſecundum alteram opinionem (etſi contraria ſit probabilior) iudicare; quod, ſi forſan adeſſet ſcandalum, tunc quidem peccaret quicumque iudex, peccato tamen ſcandali, non item peccato iniuſtitiæ contra eam partem, contra quam iudicauit; ita vt ei ad reſtitutionem teneatur. Doctores, quos ſequuntur Ioannes Valer. *in different. vtriuſq. fori, verb. opinio, differ. 3. n. 1.* & Diana *part. 2. tract. 2. reſolut. 3.*

57 Confirmatur tertiò ex iis, quæ dicam infrà *petitione ſequenti.*

Ad oppoſitum aduerſariorum fundamentum (quod ſuprà ſuppoſito quinto referebam) Reſpondetur, rem committi quidem iudicandam iudicio iudicis, ſed non ſecundum opinionem, quæ ipſi iudici, ſed ſecundum opinionem, quæ aliis viris Doctis probabilior videtur: Sic enim multò magis expedit, & magis conueniens eſt partibus litigantibus, & etiam ipſi Principi Rempublicam gubernanti. Doctores, quos ſequitur Salas 1. 2. *tract. 8. diſput. vnica, ſect. 12. num. 114. & 120.*

58 Quapropter, ſi opinio iudicis ab omnibus probabilior, ſeu (vt ita dicam) in ſe ſpeculatiuè verior iudicetur (quod ferè impoſſibile moraliter eſt) tunc iudex ſecundum illam iudicare debet; quia tunc pro illa eſt ius non ſolùm probabilius, ſeu firmius, ſed etiam ferè certum. At cùm quis ex litigantibus ſolùm ex iudicis opinione, quæ ipſi iudici probabilior videtur, ius firmius habet, non cenſetur tunc is abſolutè ius firmius habere: Et ideò tunc non cogitur iudex pro illo ſen-
59 tentiam ferre, niſi caſu quo iudex arbiter ſit, & à litigantibus ſub conditione, quod iudicet iuxta ſuum iudicium, eligatur; tunc enim non poterit iuxta opinionem aliorum iudicare; Doctores, quos ſequitur Monteſinus *in 1. 2. tom. 2. diſputat. 29. quæſtion. 5. num. 13.* & Diana *part. 2. tract. 2. reſolut. 3.* Niſi in caſu, quo iudex vtramque opinionem æquè, vel ferè æquè probabilem opinetur; quia tunc, ſiuè iuxta vnam, ſiuè iuxta alteram opinionem iudicet, ſemper iuxta propriam opinionem, ſeu iuxta proprium iudicium cenſebitur iudicare.

60 Ex his ſequitur, quod in caſibus ſequentibus; Primò, an vnus teſtis omni exceptione maior in cauſis criminalibus faciat ſemiplenam probationem: Secundò, an in cauſa capitali, quando delictum eſt tantum ſemiprobatum, poſſit iudex interrogare reum ex præcepto, obligando eum ad reſponſionem veritatis: Tertiò, an iudex, vel eius miniſtri poſſint incarcerare reum in alieno territorio repertum: Quartò, an fructus induſtriales bona fide conſumptos, bonæ fidei poſſeſſor reſtituere teneatur: Quintò, an filij committentium crimen læſæ maieſtatis diuinæ, vel humanæ, geniti prius quàm parentum delictum commiſſum fuerit, afficiantur pœnis, quæ iure ſtatutæ ſunt in filios ipſorum: Sextò, an filij expoſiti debeant legitimi reputari: Septimò, an iuſpatronatus præſcriptione poſſit acquiri: Octauò, an pater filiam naturalem dotare teneatur: Nonò, an tempore peſtis fieri poſſit teſtamentum cum minori numero teſtium: Decimò, an beneficij collatio facta infami, ſit ipſo iure nulla, & in caſibus ſimilibus poſſit iudex modo ſecundum affirmatiuam, modò ſecundum negatiuam opinionem (licet minùs probabilem) contra probabiliorem, & communiorem opinionem iudicare, abſque eo, quod propterea ſubiici debeat ſyndicatui; quia, cùm ille (ſicuti dicebam) ſequendo opinionem probabilem, relicta probabiliori, & communiori, non peccet, iniquè, & contra rectam rationem puniretur.

Vide, quæ dicam infrà *Petitione ſequenti*, & quæ dicebam *Tractatu de conſcientia probabili, ſeu opinante, dubit. 2. & 5.* per totas.

61 Vide etiam Martinum Delrio *in diſquiſ. magic. Append. 2. lib. 5. quæſt. 1.* vbi in caſu de non danda tortura ex ſolo dicto ſocij criminis ſine aliquo alio adminiculo, ſubdit in terminis, quod hanc ſententiam communem (cùm ſit iuri, & rationi magis conſentanea) iudex in vtroque foro ſequi debeat. Quod ſi tamen contrariam Dyni, Cyni, & aliorum Doctorum ſententiam ſequatur, ſyndicatui non ſubiacet, quia dici non poteſt ex capite ſuo vel temerè proceſſiſſe; cùm grauium Doctorum, & quorumdam iudicium praxim, doctrinamque (licet minus probabilem, vel tutam) ſecutus ſit.

Vide etiam & Ioannem Sancium *in ſelect. diſput. 44. num. 72.* vbi in genere ait, quod iudex non ſubiaceat 62
ſyndicatui, eo quod iuxta probabilem opinionem, relicta probabiliori, & communiori, ſententiam ferat; quia cùm iuxta probabilem opinionem operatur, prudenter agit; ſicque ſyndicare iudicem, eo quod iuxta probabilem opinionem ſententiam tulerit, eſſet eum punire abſque culpa: quod eſt iniquum, & contra rectam rationem. Ideoque Doctores oppoſitum ſentientes, cùm punctum veritatis ſatis non attingant, reiiciendi ſunt. Et quidem in principiis moralibus, cùm 63
principia moralia non ſic attingant iuriſperiti, ſicut attingunt Theologi, minus fidendum eſt iuriſperitis, quàm Theologis.

Cæterum, dixi quod, *ſtantibus diuerſis opinionibus de iure Partium, poſſit iudex, relicta opinione quæ videtur ipſi probabilior, ferre ſententiam ſecundùm opinionem aliorum probabilem, quæ ab illis iudicatur probabilior*; quia quid dicendum ſit in caſu, ſi conſtet, vnam Partem probationes, tam iuris, quàm facti, efficaciores habere: Et quid dicendum ſit in caſu, ſi non conſtet, ex parte facti probationes eſſe æquales, ſed id ſit ſub opinione: Et quid dicendum ſit in caſu, ſi probationes ſint æquales, ſit tamen ſub opinione, cui ius magis faueat: Et quid tandem dicendum ſit in caſu, ſi vna pars excedat alteram in probationibus facti, altera autem excedat in probationibus iuris, videri poterunt, quæ dicebam in dicto tractatu de conſcientia probabili, ſeu opinante *Dubit. 2. num. 1. & ſeqq.* 64

PETITIO.

An idem dicendum ſit de agente morali, quod ſcilicet poſſit ſimiliter, ſicuti iudex, in ſuis actionibus moralibus ſequi opinionem probabilem, relicta probabiliori?

SVMMARIVM.

1 *Agens moralis ſimiliter ſicut iudex poteſt in ſuis actionibus moralibus ſequi opinionem probabilem relicta probabiliori. Quod facere etiam poteſt in articulo mortis; quia qui agit probabiliter ſiue ex opinione propria, ſiue alterius, agit non temerè, ſed cum fundamento, agitque prudenter.*

2 *Item alij ex illa opinione probabili agunt prudenter, ſicque ſine peccato.*

3 *Homo non tenetur in moralibus, ad hoc, vt non peccet (bene tamen de conſilio) agere quod eſt optimum, neque etiam tenetur, ad hoc, vt etiam non peccet (bene tamen etiam de conſilio) ſequi opinionem tutam, ſed ſufficit, ſi ſequatur opinionem probabilem; quia opinio probabilis æquè, ſi non materialiter, tuta formaliter ſit. Vide plura exempla recenſita.*

4 *Homo ſi in agendo teneretur ſequi ſemper opinionem, quæ probabilior ipſi videtur, & licitè non poſſet operari ex opinione aliorum probabili, ſubiret grauem, & moraliter impoſſibilem obligationem; ſicque Deus præciperet, quod moraliter eſt impoſſibile.*

5 *Item rectè operatur, & iuriſdictionẽ accipit tam à Republica in rebus ſæcularibus, quàm ab Eccleſia in rebus*

bus Eccleſiaſticis is, qui habet titulum coloratum, quin & in ſententia nonnullorum Doctorum, ne ſimiliter in Republica, vel in Eccleſia inconuenientia ſequantur, etiam cùm non habet titulum coloratum, rectè operatur, & iuriſdictionem accipit ex errore communi, conſequenter rectè operabitur ex opinione probabili Doctorum.

6 Quis interdum non ſolùm poteſt, ſed etiam debet operari ſecundùm opinionem probabilem, relicta probabiliori.

7 Operans de facto ex opinione minùs communi, & minùs probabili, ſcilicet ſpeculatiuè, in praxi operatur ex opinione communiori, & probabiliori, cùm de facto ſit opinio communior, & probabilior, quod homo in praxi poſſit operari ex opinione minùs communi, & minùs probabili, relicta communiori, & probabiliori. Vide exempla ibi allata.

8 Eccleſia, Summus Pontifex, & ſtylus Curiæ de facto non ſemper in praxi ſequitur opinionem communiorem, & probabiliorem, vt v.g. in diſſoluendo ex aliqua cauſa matrimonio rato; in diſpenſando ex aliqua cauſa voto caſtitatis, &c.

9 Pius Secundus anno 1464. ſub pœna excommunicationis præcepit ſuper controuerſia, an Chriſti Sanguis in Paſſione per ſeparationem à corpore fuerit à Verbo ſeiunctus, ne quis alteram partem, donec ipſe auctoritate Apoſtolica controuerſiam definiuerit, condemnare præſumat, & tamen incomparabiliter multò probabilior eſt opinio dicentium, quod dictus Sanguis non fuerit à Verbo dimiſſus.

10 Genus partium in humana natura quadruplex eſt, videlicet eſſentialium, vt anima, & corpus. Integralium, vt quatuor humores, ſcilicet ſanguis, flegma, flaua, & atra bilis. Ornantium, vt dentes, vngues, capilli. Excrementitiarum, vt lacrymæ, fæces, vrina, ſaliua, & ſudor. A Verbo aſſumptæ fuerunt partes primæ, non poſtremæ.

11 Sanguis in ſententia Durandi non fuit à Verbo aſſumptus immediatè; quia ſecundùm ipſum non eſt pars actu corporis humani, cùm ex Ariſtotele ſit vltimum alimentum, quod eſt tantum in potentia pars: & Verbum non aſſumpſit immediatè niſi quod eſt actu pars humanæ naturæ.

12 Sanguis in ſententia Caietani duplex eſt, nutrimentalis, & integralis, ſeu perfectus, hunc aſſerit manſiſſe ſemper vnitum, illum negat immediatè aſſumptum.

13 Sanguis Chriſti, ſecundùm doctrinam maioris, fuit quidem hypoſtaticè vnitus Verbo, antequam fuit ſeparatus à corpore, ſed per talem ſeparationem dimiſſus fuit à Verbo, quia alioquin Deus in triduo diceretur effuſus, & terræ commixtus.

14 Sanguis Chriſti totus ſecundùm Diuum Thomam fuit aſſumptus à Verbo, & poſt ſeparationem à corpore non fuit dimiſſus.

15 Verbum certò aſſumpſit immediatè aliquem ſanguinem: Ità vt contraria opinio Durandi, & aliorum dicatur à Capreolo temeraria, & hæretica, à Medina intolerabilis error, ab aliis, &c.

16 Primò, quia eſt contra communem loquendi modum Sanctorum Patrum, & Conciliorum, qui dicunt eodem modo Verbum aſſumpſiſſe carnem, & ſanguinem.

17 Secundò Clemens VI. in extrauagant. Vnigeniti, ait, quod & modica gutta ſanguinis, ob vnionem ad Verbum ſuffeciſſet pro redemptione totius generis humani. Quod quidem intelligi debet de vnione ad Verbum immediata.

18 Tertiò, quia ſequeretur non eodem modo ex vi conſecrationis fore Verbum per concomitantiam ſub ſpeciebus vini, ac eſt ſub ſpeciebus panis: nam ſub ſpeciebus panis eſt per concomitantiam immediatam corporis immediatè ſuppoſiti ab ipſo Verbo, ſub ſpeciebus autem vini ſolùm eſſet per concomitantiam mediatam corporis.

19 Quartò, quia ſequeretur contra Concilia, & Sanctos Patres, fore in Chriſto hypoſtaſim aliquam creatam: nam ſanguis eſt natura ſubſtantialis, conſequenter neceſſariò habet aliquam hypoſtaſim.

20 Quintò, quia ſanguis eſt pars integrans humanam naturam, & non purum alimentum.

21 Verbum probabilius aſſumpſit immediatè totum ſanguinem; quia diſtinctio illa ſanguinis nutrimentalis, & integralis non habet ſufficiens fundamentum, cùm totus ſanguis hoc ipſo quod viuenti incorporatur, vim habeat nutriendi, & ſimul integrandi naturam.

22 Nullus Chriſti ſanguis in triduo per ſeparationem à corpore ſeiunctus, ſeu dimiſſus fuit à Verbo.

23 Propoſitio cuiuſdam Theologi, qui in publica concione dixerat, Chriſti Sanguinem in Paſſione effuſum à Diuinitate ſeparatum fuiſſe, de mandato Clementis VI. tanquam hæretica, damnata fuit per Fratrem Nicolaum Morellum Inquiſitorem. Sed dicta condemnatio non fuit authentica.

24 Verbum, poſito, quod immediatè ſuppoſitet ſanguinem ſuo corpori coniunctum, probabiliſſimè ſequitur, quod illum in Paſſione, vtpotè ſtatim poſt Reſurrectionem reaſſumendum non dimiſerit: Ob hanc enim ipſam rationem non dimiſit corpus, quia ſtatim poſt Reſurrectionem illud erat reaſſumpturum.

25 Sanguis non ſolùm ordinatur ad nutriendum, ſed etiam ad integrandum corpus.

26 Chriſtus cùm eſſet temperatiſſimæ complexionis, non opus erat, quod in ſanguine, vel in aliis humoribus exceſſum haberet.

27 Sanguinis Chriſti aliquid in multis locis ſeruatur; vndè Pius II. aſſerit: Veritati fidei non repugnare, quod aliqua particula Chriſti ſanguinis ob ipſius Paſſionis memoriam in terris remanſerit, loquitur tamen permiſſiuè.

28 Sanguinis aliquid ſi maneat à Chriſti corpore ſeparatum, non manet hypoſtaticè vnitum Verbo (quemadmodum nec præputium) quia illud, vtpotè exiguum, non eſt ad integrandum Chriſti corpus neceſſarium, ſicque non reaſſumendum; atque ex vi conſecrationis dictus exiguus ſanguis adeſt ſub ſpeciebus vini; nec præputium ſub ſpeciebus panis.

29 Verbum immediatè aſſumpſit reliquos humores, ſicut ſanguinem, quia cæteri humores ſunt de integritate corporis humani.

30 Verbum immediatè aſſumpſit ſpiritus vitales, & animales; quia licèt ſint fluxibilis naturæ, nihilominùs integrant corpus.

31 Verbum immediatè aſſumpſit elementa, ſi hæc non virtualiter, ſed formaliter ſint in mixto.

32 Verbum immediatè aſſumpſit vngues, dentes, & capillos, quia & etiam hi ornant corpus humanum, & ſatis probabile eſt, quod Verbum aſſumpſerit corpus, non ſolùm quoad partes integrantes, ſed etiam quoad partes ornantes.

33 Verbum non debuit eodem modo immediatè aſſumere lacrymas, ſudorem, &c. quia multa excrementa non fiebant, ex præſuppoſita materia vnita Verbo, ſed ex alimento nondum in corporis partes integrales conuerſo, &c.

34 Afferuntur reſponſiones ad fundamenta aduerſariorum, & primò ad fundamentum Durandi dicitur, ſanguinem, & alios humores eſſe partes integrantes corpus humanum, & partes in potentia, quatenus ſunt transmutabiles in alias partes. Vide ibi, quæ dicuntur ad reliqua.

35 Deus quod ſemel aſſumpſit, nunquam dimiſit, de par-

Digitized by Google

tibus eſſentialibus intelligi debet, quatenus neceſſe erat ad integrandum, & ornandum.

1 RESpondetur affirmatiuè, quin & multò magis, vt infrà dicam ad tertium argumentum; ita vt agens moraliter poſſit in agendo, etiam in articulo mortis, ſequi opinionem minùs probabilem, & minùs tutam, etiam aliorum. Quæ eſt ſententia Doctorum communior, vti videre eſt in citato tractatu de conſcientia probabili, ſeu opinante *diſp. 5. num. 4. & ſeqq.*

Probatur, quia qui agit probabiliter, ſiue ex opinione propria, ſiue ex opinione aliorum, cùm agat non temerè, ſed cum fundamento, agit prudenter: Ergò ſine peccato, ſicuti ſuprà dicebam.

2 Confirmatur, quia alij ex illa opinione ſibi probabili agunt prudenter, ſicque ſine peccato: Ergò & ipſe prudenter aget deponendo conſcientiam, quod neſciat ipſe ſoluere rationes, quas ſciant ſoluere alij, ſicuti ſuprà etiam dicebam: præſertim, quia ſæpè opinio, quæ alicui videtur probabilior, & tutior, non eſt in ſe talis, 3 cùm ſæpè verum videatur, quod non verum. Præſertim etiam, quia non tenetur homo in moralibus, ad hoc, vt non peccet, benè tamen de conſilio, agere, quod eſt optimum, ſed ſufficit, ſi agat quod eſt bonum; neque etiam tenetur, ad hoc vt etiam non peccet; benè tamen etiam de conſilio, ſequi opinionem tutam, ſed ſufficit, ſi ſequatur opinionem probabilem, cùm opinio probabilis æquè ſit formaliter, ſi non materialiter, ſicuti infrà explicabo in reſponſione ad primum argumentum, verbi gratia, licèt tutior, & conſultior ſit opinio dicentium, quod homo ſecundùm quoſdam Doctores teneatur ſub mortali elicere actum contritionis, vel dilectionis Dei ſuper omnia ſtatim ac peruenit ad vſum rationis, & ſecundùm alios Doctores, quod teneatur ſingulis diebus feſtiuis; Item quod in peccatum mortale lapſus teneatur ſub mortali ſacramentaliter confiteri, ſtatim ac copiam Confeſſoris habuerit: Item quod teneatur, ſiue in Sacramento Confeſſionis, ſiue extrà, dolere de peccatis ſingulis diſtinctè, & de grauioribus dolere magis, ſeu intenſiùs: Item quod teneatur in Sacramento Confeſſionis dolere de peccatis per contritionem, vel per attritionem putatam contritionem, & cum propoſito explicito de non ampliùs in futurum peccando: Item ſecundùm Syluestrum, & alios, quod Sacerdos teneatur ſub mortali recitare Matutinum priùs quàm conficiat rem ſacram: Item ſecundùm Soarez *de relig. tom. 2. lib. 4. cap. 15. num. 7.* Tannerum *in 2. 2. S. Thomæ, diſp. 5. quæſt. 1. dub. 5. num. 148.* & alios, quod obligatus ad horas canonicas, teneatur ſub mortali Sabbatho Sancto, tribus diebus Rogationum, & die Sancti Marci Euangeliſtæ recitare priuatim Litanias cùm precibus, & orationibus, ſi non interfuerit publicis, & ſimilia: Nihilominus adhuc poterit homo licitè, ſaltem ſine mortali, ſequi in praxi opinionem oppoſitam probabilem, quamuis minùs tutam: ſcilicet, quod teneatur tantùm ſub mortali elicere actum contritionis in periculo mortis, & tunc, caſu ſolo, quo ſacramentaliter confiteri non potuerit. Item quod licitè poſſit, ſiue in Sacramento Confeſſionis, ſiue extra, dolere de peccatis omnibus in communi, ſeu in confuſo, & cum dolore æquali, etiam remiſſiſſimo, vero tamen, & reali. Item quod in peccatum mortale lapſus licitè poſſit ſacramentaliter confiteri tantùm ſemel in anno, & per ſolam attritionem putatam attritionem, & cum propoſito ſolùm implicito de non ampliùs in futurum peccando. Item quod Sacerdos ſine mortali poſſit conficere rem ſacram abſque eo, quod prius recitauerit Matutinum. Item quod obligatus ad horas canonicas, poſſit ſine mortali Sabbatho ſancto, tribus diebus Rogationum, & die Sancti Marci Euangeliſtæ non recitare priuatim Litanias cum precibus, & orationibus, ſi non interfuerit publicis, & ſimilia. Vaſquez *opuſc. de beneſic. cap. 4. §. 1. art. 2. dub. 1. num. 58.* Molfeſ. *in ſumma tom. 1. tract. 5. cap. 1. num. 56.* & Carolus Macigni *de horis canonicis cap. 29. num. 18.*

Confirmatur ſecundò, quia ſi homo in agendo tenetur ſequi ſemper opinionem, quæ probabilior ipſi videtur, & licitè non poſſet operari ex opinione aliorum probabili, ſubiret grauem, & moraliter impoſſibilem obligationem, ſicque Deus præciperet quid moraliter impoſſibile, ponderandi ſcilicet in agendo omnium opinionum probabilitatem maiorem. Item ſubiret obligationem variandi opus ſingulis horis; cùm facilè poſſit contingere, quod modo adhæreat vni, modò adhæreat alteri contrariæ opinioni, tanquam probabiliori. Item & ſubiret ſcrupulos infinitos, & valdè probabile periculum inſaniendi. 4

Confirmatur tertiò, quia rectè operatur, & iuriſdictionem accipit tàm à Republica in rebus ſæcularibus, quàm ab Eccleſia in rebus Eccleſiaſticis, iuxtà textum *in leg. Barbarius, ff. de offic. Prætoris*, is qui cùm adeſt error communis, & titulus coloratus, quin & in ſententia nonnullorum Doctorum propter eandem rationem, ne ſimiliter ſcilicet in Republica, vel in Eccleſia inconuenientia ſequantur, etiam cùm non adeſt titulus coloratus; rectè, inquam, operatur, & iuriſdictionem accipit tam à Republica in rebus ſæcularibus, quàm ab Eccleſia in rebus Eccleſiaſticis, iuxtà textum *in leg. Barbarius*, is qui tunc operatur ex errore communi. Ergò rectè etiam operabitur, & iuriſdictionem accipiet tam à Republica in rebus ſæcularibus, quàm ab Eccleſia in rebus Eccleſiaſticis, is qui operatur ex opinione probabili Doctorum, cùm tunc non operetur ex errore, ſed ex opinione, & non vulgi, ſed virorum literatorum, quæ virorum literatorum opinio præualere debet errori communi vulgi, ſicuti per ſe patet. 5

Vbi aduerte, cùm dixi, quod ſi ſit error communis cum titulo colorato, quin vel etiam ſi ſit opinio probabilis Doctorum, quod in rebus ſæcularibus Reſpublica, & in rebus Eccleſiaſticis Eccleſia tribuat iuriſdictionē, id intelligendum eſſe quoad ea, quæ ſunt de iure poſitiuo; quia hæc ſunt ab Eccleſia, non tamen quoad ea, quæ ſunt de iure Diuino, quia hæc ſunt à Deo, non autem ab Eccleſia. Vnde v. g. ſi quis Sacerdos vulgò communiter putetur eſſe, cùm reuera non ſit, legitimus, & approbatus Confeſſor: vel ab aliquibus viris doctis probabiliter iudicetur poſſe, cùm reuera non poſſit, abſoluere à caſibus reſeruatis, faciet abſolutiones validas, quia tunc deficit poteſtas iuriſdictionis, quam cùm ſit de iure poſitiuo, ſicque ab Eccleſia, ſupplere poteſt Eccleſia. Non tamen ſimiliter faciet abſolutiones validas, is qui, cùm reuera non ſit, tamen communiter vulgo reputatur, vel ab aliquibus viris doctis iudicatur Sacerdos, quia tunc deficit poteſtas ordinis, quam cùm ſit à Deo, & non ab Eccleſia, ſupplere non poteſt Eccleſia.

Confirmatur quartò, quia interdum quis non ſolum poteſt, ſed etiam debet operari ſecundum opinionem probabilem, relicta probabiliori, ſicuti dicam infrà in corollariis poſt corollarium ſecundum. 6

Confirmatur quintò, quia de facto quando quis operatur ex opinione minus communi, & minus probabili, ſcilicet ſpeculatiuè, in praxi operatur ex opinione communiori, & probabiliori, cùm de facto ſit opinio communior, & probabilior, quod homo in praxi poſſit operari ex opinione minùs communi, & minùs probabili, relicta communiori, & probabiliori, verbi gratia, ſi ſit opinio minùs communis, & minùs probabilis, quod non teneatur reſtituere, quamuis ſit opinio in contrarium cõmunior, & probabilior, ſcilicet ſpeculatiuè, quod teneatur reſtituere; in praxi tamen eſt opinio communior & probabilior, quod non teneatur reſtituere, quia in tali caſu melior eſt conditio poſſidentis, & poſſeſſio præualet rationibus fortioribus in contrarium. 7

Confirmatur ſextò, quia de facto etiam non ſemper in praxi, Eccleſia, Summus Pontifex, & ſtylus Curiæ ſequitur opinionem communiorem, & probabiliorem 8

Digitized by Google

billorem, vt verbi gratia, in diſſoluendo ex aliqua cauſa matrimonio rato, in diſpenſando ex aliqua cauſa voto caſtitatis, etiam ſolemni Religionis; in conferendis beneficiis; in permittendo idque per ordinem ad cultum, opinionem minùs probabilem, & minùs communem contrà Immaculatam Beatæ Virginis Mariæ Conceptionem, quin & in damnando eos, qui talem opinionem (quamuis minùs probabilem, & minùs communem) tanquam erroneam, vel hæreticam, &c. damnarent.

9 Adde, quod aliam Bullam, quæ reperitur in collectione priuilegiorum Ordinum Mendicantium, & non Mendicantium, ſuper controuerſiam, an Chriſti Sanguis in Paſſione per ſeparationem à Corpore fuerit à Verbo ſeiunctus, ſeu dimiſſus, edidit Pius II. anno 1464. vbi ſub pœna excommunicationis præcipit, ne quis alteram partem, donec ipſe auctoritate Apoſtolica controuerſiam definierit, condemnare præſumat; cùm, vt ex dicendis patebit, incomparabiliter multò probabilior ſit opinio dicentium, quod dictus ſanguis tunc non fuerit à Verbo dimiſſus; & tamen, hoc non obſtante, ſub pœna excommunicationis præcipit Pontifex, ne quis alteram opinionem licet minùs, quin ferè nihil probabilem, priuſquam ipſe controuerſiam auctoritate Apoſtolica definiuerit, condemnare præſumat: Quæ res, vt meliùs intelligatur.

10 Aduerte primò, quod quadruplex ſit genus partium in humana natura; Eſſentialium, vt Anima, & Corpus; integralium, vt quatuor humores, ſanguis ſcilicet, flegma, flaua, & atra bilis: ornantium, vt dentes, vngues, capilli; excrementitiarum, vt lacrymæ, fæces, vrina, ſaliua, & ſudor. Sicut autem certum eſt, quod à Verbo aſſumptæ fuerint partes primæ, quia eæ eſſentialiter conſtituunt humanam naturam; ſic etiam ſimiliter certum eſt, quod à Verbo aſſumptæ non fuerint partes poſtremæ; quia hæ non ſpectant, neque ad integritatem, neque ad ornatum humanæ naturæ: Quod etiam inde patet; quia non reaſſumuntur cum corpore glorioſo. Controuerſia igitur ſolùm eſt de partibus mediis, & præcipuè de ſanguine, cuius nomine veniunt cæteri humores.

11 Aduerte ſecundò, quod prima ſit ſententia Durandi *in 4. diſt. 10. quæſt. 1. num. 19.* Richardi *in 3. diſt. 2. art. 2. quæſt. 1. ad 1.* Gabrielis *in Canone Miſſæ, lectione 43.* & *in ſupplemento in 4. diſt. 44. quæſt. 1. dub. 3.* negantium, ſanguinem fuiſſe à Verbo aſſumptum immediatè; quia ſanguis (inquiunt ipſi) non eſt pars actu corporis humani, cùm ex Ariſtotele ſit vltimum alimentum, quod eſt tantùm in potentia pars. Vnde S. Thom. *in 3. part. q. 31. art. 5. ad 1.* aſſignat diſcrimen inter carnes, neruos, & oſſa, & inter ſanguinem, quod carnes, nerui, & oſſa ſint actu partes corporis, non tranſmutabiles in alias partes, ſanguis verò ſit in potentia totus, tranſmutabilis in quaſcumque viuentis partes. At Verbum non aſſumpſit immediatè, niſi quod eſt actu pars humanæ naturæ. Ergò, &c.

12 Secunda ſit ſententia Caietani *quæſt. 54. art. 2 in fine*,
& aliorum diſtinguentium duplicem ſanguinem, vnum
nutrimentalem, & hunc negant immediatè aſſumptum
fuiſſe à Verbo. Alterum integralem, ſeu perfectum, &
hunc aſſerunt, manſiſſe ſemper vnitum Verbo, quia ſanguis
prior (inquiunt ipſi) non eſt de integritate humanæ
naturæ, ſicuti eſt poſterior; vnde non reaſſumitur ille
13 prior in corpore glorioſo. Tertia ſit ſententia Maior. *in
4. diſt. 41. quæſt. 1.* Abulenſis *paradox. 2. cap. 43.* & quorundam
aliorum tempore Pij II. volentium, ſanguinem
Chriſti fuiſſe quidem hypoſtaticè vnitum Verbo, antequam
fuerit ſeparatus à corpore. At poſt talem ſeparationem
dimiſſum fuiſſe à Verbo; quia alioquin, inquiunt
ipſi, Deus in triduo diceretur effuſus, & terræ commixtus,
ſicuti dicebatur iacens in ſepulchro, & deſcendens
14 ad inferos. Quarta ſit ſententia S. Thomæ *quodlib. 5.
art. 5.* Capreoli *in 4. diſt. 11. quæſt. 1. art. 3. ad 5.* Soti
diſt. 10. quæſt. 1. art. 2. Medinæ *quæſt. 5. art. 2.* Dominici
de Dominicis *lib. de Sanguine Chriſti*, Suarez *in 3. part.
diſp. 15. ſect. 6.* & Vaſquez *diſp. 36. cap. 4.* affirmantium,
totum Sanguinem Chriſti fuiſſe aſſumptum à Verbo, &
illum poſt ſeparationem à Corpore non fuiſſe dimiſſum
à Verbo.

Aduerte tertiò, quod Verbum certò aſſumpſerit immediatè aliquem ſanguinem, ità vt contraria opinio Durandi, & aliorum dicatur à Capreolo temeraria, & hæretica, à Medina intolerabilis error, à Suarez erronea, à Vaſquez digna temeritatis, & erroris nota: à Caprera *quæſt. 5. art. 2. diſp. 2.* digna erroris, & hæreſis cenſura. Et quidem ad minus digna eſt temeritatis nota. 15

Primò, quia eſt contra communem loquendi modum Sanctorum Patrum, & Conciliorum; qui dicunt eodem modo Verbum aſſumpſiſſe carnem, ac ſanguinem, ſed Verbum immediatè aſſumpſit carnem: Ergò immediatè aſſumpſit & ſanguinem. 16

Secondò, quia Clemens VI. *in extrauag. Vnigeniti*, ait, quod & modica gutta ſanguinis ob vnionem ad Verbum ſuffeciſſet pro redemptione totius Generis humani. Neque intelligi poteſt Pontifex de vnione ad Verbum mediata, quæ ſatis erat, vt opus Chriſti eſſet infiniti valoris ob dignitatem perſonæ operantis; quia hanc vnionem ad Verbum mediatam habebant etiam lacrymæ, & ſudor: Cùm tamen Pontifex infinitatem pretij pro nobis oblati tribuat ſoli ſanguini propter infinitatem, ſcilicet rei oblatæ, quæ non erat in lacrymis, & in ſudore. 17

Tertiò, quia ſequeretur, non eodem modo ex vi conſecrationis fore Verbum per concomitantiam ſub ſpeciebus vini, ac eſt ſub ſpeciebus panis. Nàm ſub ſpeciebus panis eſt per concomitantiam immediatam corporis immediatè ſuppoſitati ab ipſo Verbo, ſub ſpeciebus autem vini ſolum eſſet per concomitantiam mediatam Corporis: Vnde ſit, quod ſi in triduo Paſſionis conſecratio facta fuiſſet, nullo modo Verbum adfuiſſet ſub ſpeciebus vini, quia in triduo Paſſionis Sanguis erat ſeparatus à Corpore: Ergò non potuiſſet Verbum adeſſe ſub ſpeciebus vini per concomitantiam corporis; ſicque nullo modo Verbum adfuiſſet ſub ſpeciebus vini, ſi non fuiſſet Verbum vnitum immediatè ſanguini. 18

Quartò, quia ſequeretur contrà Concilia, & Sanctos Patres, fore in Chriſto hypoſtaſim aliquam creatam. Nam ſanguis eſt natura ſubſtantialis: Ergò neceſſariò habet aliquam hypoſtaſim, cùm ſubſtantia naturaliter exiſtere non poſſit ſine aliqua hypoſtaſi: Ergò ſi non eſſet immediatè vnitus Verbo; ità vt ſubſiſtat ſine hypoſtaſi Verbi, ſubſiſteret hypoſtaſi propria, atque adeò hypoſtaſi creata, quæ conſequenter eſſet in Chriſto. 19

Quintò, quia ſanguis, vt ait S. Thomas *quæſt. 54. art. 2. ad 3.* eſt pars integrans humanam naturam, & non purum alimentum; cuius rei ſignum eſt; quia reaſſumitur cùm corpore glorioſo: Et ratio eſt, ſanguis quia non tantùm deſeruit corpori, vt nutrimentum, ſed etiam, vt principium multarum operationum, quæ ad integritatem, & perfectionem humanæ naturæ requiruntur, ſed Verbum aſſumpſit humanam naturam integram, & perfectam: Ergò Verbum cum illa aſſumpſit omnes partes, quæ illam ſubſtantialiter integrant, & complent. 20

Aduerte quartò, quod Verbum probabiliùs aſſumpſerit immediatè totum ſanguinem, quia diſtinctio illa ſanguinis nutrimentalis, & integralis, non habet ſufficiens fundamentum, cùm totus ſanguis, hoc ipſo, quod viuenti incorporatur, vim habeat nutriendi, & ſimul integrandi naturam, cumque Sancti Patres, ſicut & Clemens VI. indifferenter loquantur de quocumque ſanguine, qui eſt in corpore humano, inter quos Nazianzenus *orat. 50.* quatenùs ibi ait: *Verbum verè Caro factum eſt, quia aſſumpſit Corpus ex carne, oſſibus, & ſanguine conſtans.* Tùm quia ex oppoſita ſententia ferè ſequuntur eadem abſurda, quæ ſuprà dicebam. 21

Aduerte

22 Aduerte quintò, quod nullus Christi Sanguis in triduo per ſeparationem à corpore, ſciunctus, ſeu dimiſſus fuerit à Verbo. Quod eſt contra Capreram loco ſupra citato, & alios, quatenus aiunt, ſanguinem nutrimentalem in triduo, vtpote amplius non aſſumendum, fuiſſe à Verbo ſeparatum. Et quidem, ſi loquamur de Chriſti Sanguine abſolutè, ſeu de omni ſanguine, Vaſquez, & alij recentiores tenent, id eſſe certum de fide,

23 tum ob authoritatem Clementis VI. ſupra relatam. Tum quia de mandato eiuſdem Clementis VI. tanquam hæretica per Fratrem Nicolaum Morellum Inquiſitorem damnata fuit propoſitio cuiuſdam Theologi, qui in publica Concione dixerat, Chriſti Sanguinem in Paſſione effuſum, à Diuinitate ſeparatum fuiſſe; cuius rei meminit Dominicus de Dominicis vbi ſupra.

At minùs rectè: Tum propter auctoritatem Pij II. qui, ſicuti dicebam, ſuper hanc controuerſiam edidit an. 1464. ſpecialem Bullam, in qua ſub excommunicationis pœna præcipit, ne quis, donec auctoritate Apoſtolica controuerſiam definiuerit, alteram partem condemnare præſumat. Tum quia condemnatio illa Clementis VI. non fuit authentica.

24 Ad ſummum igitur (ſi loquamur, inquam, de ſanguine abſolutè, ſeu de omni ſanguine) eſt tantùm certum theologicè, itavt ſit quædam tantùm theologica concluſio, ex certis principiis probabiliſſimè deducta, quia poſito, quod verbum, vti ſupra dicebam, immediatè ſuppoſitet ſanguinem ſuo corpori coniunctum, probabiliſſimè ſequitur, quod illum in Paſſione, vtpote ſtatim poſt Reſurrectionem reaſſumendum, non dimiſerit. Ob hanc enim ipſam rationem non dimiſit Corpus, quia ſtatim poſt Reſurrectionem erat illud reſumpturum. Cuius rei rationem reddit S. Thomas *q. 50. art. 2.* quia quod Deus ſemel per gratiam concedit, nunquam ſine culpa noſtra adimit. Vnde gratiam adoptionis ſemel nobis conceſſam nunquam ſine culpa noſtra reuocat. Cùm igitur vnio hypoſtatica ſit maxima gratia Dei naturæ humanæ conceſſa (vtpote gratia ſubſtantialis) permanentior ſit, quàm gratia adoptionis accidentalis, non potuit ſemel conceſſa abſque culpa reuocari: ſed nulla ex parte Chriſti culpa præceſſit: Ergo non potuit hypoſtatica vnio ſanguininis ad Verbum per ſeparationem à Corpore diſſolui. Præſertim, quia hypoſtatica vnio ſanguinis ad Verbum non pendet ex vnione Sanguinis ad Corpus.

25 Dices ex Caprera: Hæc ratio tantùm probat de ſanguine qui debebat in Corpore glorioſo reaſſumi: Sed ſanguis nutrimentalis non debebat cum Corpore glorioſo reaſſumi: Ergo.

Reſpondetur, nego minorem: quia talis ſanguis non ſolùm ordinatur ad nutriendum, ſed etiam ad integrandum corpus. Prætetquam quod ſanguis nutrimentalis non differt ab integrali, ſicuti ſupra dicebam.

26 Inſtabis: Chriſtus poſt Reſurrectionem non reaſſumpſit, niſi illum ſanguinem, qui ſatis erat ad integritatem humanæ naturæ: ſed potuit Chriſtus in vita habere plus ſanguinis, quàm opus eſſet ad integritatem humanæ naturæ: Ergo neceſſe non fuit, quod Chriſtus reaſſumeret totum ſanguinem, quem habebat priùs in vita.

Reſpondetur, nego minorem: quia Chriſtus cùm eſſet temperatiſſimæ complexionis, non opus erat, quod in ſanguine, vel in aliis humoribus exceſſum haberet. Adde, quod eſto in vita habuerit aliquid ſuperflui humoris, potuit illum reaſſumere in corpore glorioſo ad replendas corporis vacuitates, quæ in vita replebantur partibus excrementitiis, quia (*ſicuti rectè inquit S. Thomas in 4. diſtinct. 44. quæſt. 1. artic. 2. ad 1. quæſtiuncul. ad 2.*) inteſtina reſurgentium erunt plena non turpibus ſuperfluitatibus, ſed nobilibus humiditatibus.

27 Vrgebis: In multis locis ſeruatur, quid ſanguinis Chriſti. Vnde Pius II. (ſicuti refert ſupplementum Gabriel. in Bulla ad Abbatem S. Mariæ Santonenſis Diœceſis) aſſerit, veritati fidei non repugnare, quod aliqua particula ſanguinis Chriſti ob ipſius Paſſionis memoriam in terris remanſerit.

Reſpondetur, quod Pontifex loquatur permiſſiuè, ſed eſto, ſicuti nonnulli volunt, in terris remanſerit aliqua particula ſanguinis Chriſti, id factum eſt ex ſingulari prouidentia Dei, ad hoc, vt ex his veſtigiis alitùs Chriſti Paſſionis memoria in nobis conſeruaretur.

28 Cæterùm, ſi quis ſanguis maneat à Chriſti corpore ſeparatus, arbitror illum non manere hypoſtaticè vnitum Verbo, quemadmodum nec præputium: quia ille cùm, vtpote exiguus, non ſit ad integrandum Chriſti Corpus neceſſarius, ſicque non reaſſumendus, non eſt cur maneat vnitus Verbo: ſicut etiam puto, quod neque dictus exiguus ſanguis ex vi conſecrationis adſit ſub ſpeciebus vini, quemadmodum nec præputium ſub ſpeciebus panis: vel quia non manent ſub propriis formis ſanguinis, & carnis, vel quia ex vi conſecrationis non adſunt niſi caro, & ſanguis, quæ Chriſti Corpus integrans in actu, vel in potentia. Quod addo propter conſecrationem, quæ facta fuiſſet in triduo, quando ſanguis, & caro non integrabant Chriſti corpus in actu, ſed tantùm in potentia.

29 Aduerte ſextò, quod Verbum immediatè aſſumpſerit reliquos humores, ſicut ſanguinem. Quod tamen eſt minùs certum, ex certis tamen principiis probabiliſſimè deductum: quia cæteri humores ſunt de integritate corporis humani, ſicuti ſanguis.

30 Hinc ſequitur, quod immediatè aſſumpſerit ſpiritus vitales, & animales: idque propter eandem rationem.

Non obſtat, quod ſint fluxibilis naturæ, quia & hi integrant corpus humanum.

31 Sequitur ſecudò, quod etiam immediatè aſſumpſerit elementa, ſi hæc ſecundùm probabilem nonnullorum Philoſophorum opinionem non virtualiter, ſed formaliter ſint in mixto.

32 Sequitur tertiò, quod etiam immediatè aſſumpſerit vngues, dentes, & capillos: quia & etiam hi ornant corpus humanum. Et ſatis probabile eſt, Verbum non immediatè aſſumpſiſſe corpus quoad partes integrantes, ſed etiam quoad partes ornantes. Tum quia hos nunquam erat dimiſſurum Verbum, cùm hos retineat in Corpore glorioſo, in quo quidquid eſt ſubſtantiale, ſatis probabile eſt, immediatè vniri Verbo, ſeu ſubſiſtere hypoſtaſi Verbi, ne maneat in Chriſto aliqua hypoſtaſis creata, iuxta ea quæ ſupra dicebam. Tum quia aliquot ex his partibus in Chriſto gignebantur ex præſuppoſita materia hypoſtaticè vnita Verbo: Ergo ſatis probabile eſt, illam materiam, dum ſuſtentat nouam formam, manere ſimul cum noua vnione ad formam hypoſtaticè vnitam Verbo.

33 Dices: Ergo eodem modo debuiſſet Verbum immediatè aſſumere lacrymas, ſudorem, &c. quia etiam hæc fiebant ex præſuppoſita materia vnita Verbo.

Reſpondetur, nego conſequentiam: quia multa excrementa non fiebant ex præſuppoſita materia vnita Verbo, ſed ex alimento nondum in corporis partes integrales conuerſo, vt lacrymæ, & reliqua excrementa. Tum quia, quamuis aliqua pars excrementitia fieret ex præſuppoſita materia vnita Verbo: tamen quia illa tanquam inutilis, erat extra corpus emittenda, non erat opus, quod vniretur Verbo, ſeu quod aſſumeretur à Verbo. Contra verò, quamuis vngues, dentes, & capilli fiant ex vaporibus excrementitiis, tamen, quia manent in corpore tanquam ornamenta, aſſumebantur à Verbo, ſeu vniebantur Verbo.

34 Aduerte ſeptimò, quod pro reſponſione ad fundamentum primæ ſententiæ Durandi, & aliorum, S. Thomas *in 4. diſtinct. 24. quæſt. 1. art. 1. ad 3.* diſtinguit duplex genus partium corporis humani: quod ſcilicet aliæ ſunt ita partes, vt non ſint tranſmutabiles in alias partes, vt oſſa, caro, nerui, &c. Aliæ ſunt ita partes, vt ſint tranſmutabiles in alias partes, vt ſanguis, & alij humores

humores) qui ſunt & actu partes, quatenus integrant corpus humanum, & in potentia partes, quatenùs ſunt tranſmutabilos in alias partes. Ad fundamentum ſecundæ ſententiæ Caietani, & aliorum patet ex dictis ſuprà. Ad fundamentum tertiæ ſententiæ Maint. Abulenſis, reſpondetur, quod poſſint illæ prædicationes admitti propter communicationem Idiomatum, iuxtà illud Pſalmi: *Vt aqua effuſus ſum.* Reſpondetur ſecundò, quod denominationes, quæ non conueniunt, niſi parti (quales ſont in argumento ſignatæ quæ conueniunt ſanguini, vt pars eſt) non conueniant Verbo. Quæ verò conueniunt toti (vt iacere in ſepulcro, deſcendere ad inferos, &c.) conueniant Verbo.

35 Cùm igitur ex Damaſceno communiter à Theologis dicitur: *Quod Deus ſemel aſſumpſit, nunquam dimiſit:* de partibus eſſentialibus intelligi debet ſimpliciter, de partibus autem integrantibus, & ornantibus intelligi debet in tantum, in quantum (vtpotè integrantes, & ornantes) ſtatim poſt reſurrectionem, vt ex eis corpus glorioſum integrum, & ornatum exiſtat, reaſſumendæ erant.

OBIECTIONES.

SVMMARIVM.

1 *Operans non eligendo, cùm poſſit opinionem tutiorem, non videtur velle errare, neque ſe peccandi periculo exponere; quia eligendo opinionem aliorum probabilem, eligit opinionem æquè tutam formaliter ac ſi operaretur ex opinione ſua probabiliori: Quandoquidem formalis ſecuritas opinionis ſtat in hoc, quod operans ex illa Deum non offendat.*

2 *Regula quod in dubiis, ne quis errandi periculo ſe exponat, tutiorem viam eligere teneatur, intelligi debet de conſilio, ſeu de conuenientia, non autem de præcepto, ſeu de neceſſitate.*

3 *Regula prædicta intelligi debet de dubio negatiuo, quando ſcilicet operans eſt pendulus, ſeu anceps, & nullam habet rationem, ſeu motiuum operandi probabile, quia tunc operando operatur temerè, & imprudenter, vtpotè ſine fundamento, atque adeò cum peccato, non autem de dubio poſitiuo, quando ſcilicet operans probabilem rationem, ſeu probabile motiuum operandi habet.*

4 *Item intelligi debet de dubio practico, quia in eo quis obligatus eſt ſequi partem tutiorem; quandoquidem omnis actus humanus rectus, & honeſtus debet eſſe ex virtute prudentiæ, quæ conſiſtit in iudicio mentis definientis, quid hîc & nunc licitè fiat, vel non fiat.*

5 *Opinio probabilior, relicta probabili, ſequenda eſt de conſilio, non de præcepto.*

6 *Operari qui vult ſecundum opinionem aliorum, iudicium ſuum probabile, vel probabilius de ſua obligatione ſuſpendere debet, & poteſt, cùm enim tale iudicium non ſit euidens, non neceſſariò trahit intellectum.*

7 *Quis ſimul habere poteſt duos aſſenſus prima facie inter ſe contrarios, vnum ſcilicet nitentem principio intrinſeco ipſius rei, alterum nitentem principio extrinſeco, ſcilicet authoritati Doctoris, vel etiam nitentem alteri principio intrinſeco eiuſdem rei, ita vt pugnantia, ſeu contrarietas ſaluetur ſecundum diuerſa motiua, ſicque non ſit propriè pugnantia, ſeu contrarietas inter illos. Vide plura exempla.*

1 Obiicies: ſic operans, non eligendo ſcilicet, cùm poſſit, opinionem tutiorem, videtur velle errare, ſeque peccandi periculo exponere: Ergò de facto peccat.

Reſpondetur: Nego antecedens; quia eligendo opiniendo aliorum probabilem, eligit opinionem æquè tutam formaliter, ac ſi operaretur ex opinione ſua probabiliori: Nàm inter opiniones probabiles neutra eſt tutior, ſeu ſecurior formaliter, ſed vtraque eſt æquè tuta, ſeu ſecura formaliter: Quandoquidem formalis ſecuritas opinionis ſtat in hoc, quod operans ea illa Deum non offendat: Cùm igitur, operans ex opinione probabili nullo modo Deum offendat, ſequitur, quod, ſic operans, ſit æquè tutus, ſeu ſecurus formaliter, ac ſi operaretur ea opinione probabiliori. Quapropter quando dicitur, quod vna opinio ſit tutior, ſeu ſecurior, quàm altera, non intelligitur de ſecuritate formali, ſed de ſecuritate materiali; nempe, quod qui ſequitur opinionem probabiliorem, non ſolum non attingit culpam formaliter, quæ moraliter imputetur: ſed nec etiam attingit culpam materialiter, quæ moraliter non imputetur, ſicuti contingit, ſi ſit vna opinio probabilior obligans ad reſtitutionem, & ſit altera opinio probabilis deobligans à reſtitutione. Tunc enim ſi fiat reſtitutio, nulla poteſt eſſe diſſonantia ad legem diuinam, nec formalis, quæ moraliter imputetur ad culpam, nec etiam materialis; quæ moraliter non imputetur ad culpam. At ſi non fiat reſtitutio, poterit eſſe ad dictam legem diuinam, quæ de facto dictabat reſtitutionem faciendam eſſe, diſſonantia aliqua, tametſi ratione probabilis ignorantiæ; non formalis, quæ moraliter imputetur ad culpam: ſed tantùm materialis, quæ moraliter non imputetur ad culpam. Cæterùm non obligatur homo ſequi, quod in ſe tutius eſt, ſicuti ſuprà dicebam in confirmatione prima, præſertim, quia, quando operatur ex opinione probabili, de facto operatur ex opinione probabiliori, & communiori; cùm de facto opinio probabilior, & communior ſit, quod homo poſſit operari ex opinione probabili relicta probabiliore, ſicuti etiam ſuprà dicebam in confirmatione quarta.

Obiicies ſecundò: In dubiis, ne quis errandi periculo ſe exponat, tutiorem viam eligere tenetur, *cap. inuenis, de ſponſal. cap. ad audientiam, & cap. ſignificaſti 2. de homicid.* Quapropter *in cap. ſi quis autem, diſt. 7. de pœnit.* dicitur: *Tene certum, & dimitte incertum.* 4

Reſpondetur, iſtam regulam intelligi de conſilio, ſeu de conuenientia, non autem de præcepto, ſeu de neceſſitate. Sic Nauarr. *in cit. cap. ſi quis autem, num.* 34. & *in ſumma cap.* 27. *n.* 281. S. Antoninus *part.* 1. *tit.* 3. *cap.* 10. §. 10. & alij, iuxtà ea, quæ ſuprà dicebam *in cit. confirmatione prima.*

Reſpondetur ſecundò, dictam regulam intelligi de dubio negatiuo, quando ſcilicet operans eſt pendulus, ſeu anceps, & nullam habet rationem, ſeu motiuum operandi probabile, quia tunc operando operaretur temerè, & imprudenter, vtpotè ſine fundamento, atque adeò cum peccato. Quapropter in tali caſu, cùm ſit propriè dubium, non eſt, niſi vna tantùm pars tuta, ſeu ſecura formaliter: non autem intelligi de dubio poſitiuo, quando ſcilicet operans probabilem rationem, ſeu probabile motiuum operandi habet, quia tunc non temerè, ſed prudenter, vtpotè cum fundamento, atque adeò ſine peccato operatur. Et ideò in tali caſu, quia ſcilicet operatur ex ratione, ſeu motiuo rationabili, ſicque ea opinione probabili, vtraque pars eſt æquè tuta, ſeu ſecura formaliter. 5

Reſpondetur tertiò, dictam regulam intelligi de dubio practico, in hoc enim etiam dubio concedo, quod ſit obligatus ſequi partem tutiorem, verbi gratia, ſi dubites, ſeu incertus ſis, an tibi hîc, & nunc licitum ſit, talem contractum facere, peccabis, ſi facias, quia committeres te periculo peccandi: Quandoquidem omnis actus humanus rectus, & honeſtus debet eſſe prudens, ſeu ex virtute prudentiæ. Prudentia autem conſiſtit in iudicio mentis definientis, quid hîc, & nunc licitè fiat, vel non fiat, ſeu omittatur. Et ideò Apoſtolus *ad Roman.* 14. inquit: *Quod non eſt ex fide, pecca-* 4

Digitized by Google

tur eſt; ſcilicet, quod non fit cum determinato iudicio intellectus, ſeu cum determinata conſcientia, licitum ſcilicet eſſe, quod hic & nunc fit, vel non fit, ſeu omittitur, id peccatum eſt. Non autem intelligi de dubio ſpeculatiuo, vt ibi gratia, ſi dubites, vel incertus ſis tantùm, an talis contractus ſecundum ſe, & ſuaptè natura iuſtus ſit, necnè. Quia in dubio ſpeculatiuo non eſt neceſſe, quod ſequaris partem tutiorem, ſiquidem ſequendo partem minùs tutam, attamen ſpeculatiuè probabilem, formare potes conſcientiam, ſeu iudicium moraliter certum, licitum eſſe tibi hìc, & nunc operari ſecundùm opinionem, etiam aliorum, ſpeculatiuè minùs tibi probabilem, conformando te illis, & certò tibi perſuadendo, quod ſoluent illi rationes in oppoſitum, quas tu ſoluere neſcis pro tunc, iuxta ea, quæ dicam in reſponſione ad quartum argumentum.

5 Obiicies tertiò: *In cap. Capellanus, de feriis*, ſequutus eſt Pontifex, quod ſecundo loco ipſi propoſitum fuit; quia, inquit, meliori, & ſubtiliori ratione nitebatur: Ergò ſequenda ſemper eſt opinio probabilior, relicta probabili.

Reſpondetur, vt ſupra: diſtinguo conſequens, de conſilio, ſeu de conuenientia, concedo: de præcepto, ſeu de neceſſitate, ità vt ad id obligetur agens morale, ſi de oppoſita opinione rationem probabilem habet, nego. Sic Doctores, quos citabam *in tract. de conſcientia probabili, dubit* 5. & Syluester *verb. opinio, circà finem, quæſt.* 1. Præſertim ſi loquamur non de iudice, ſed de agente morali in ſuis actionibus moralibus, quia agentis moralis non eſt, inter partes litigantes definire, ſeu ius dicere iuxtà merita cauſæ, & ſine acceptione perſonarum, ſed potiùs eſt, ſibi conſulere, & magis ſibi, quàm aliis; cum charitas ſit ordinata, & incipiat à ſemetipſo. Quare retorquetur potiùs argumentum.

6 Obiicies quartò: Non videtur, qua ratione id fieri poſſit, quia ſequens quis opinionem probabilem aliorum, vel retinet opinionem propriam, quæ probabilior ipſi videtur, vel non. Si dicas primum, impoſſibile videtur, quod poſſit operari ſecundùm opinionem aliorum; quia vt rectè operetur, formare debet iudicium practicum de bonitate obiecti, ideſt, iudicare debet, quod hìc & nunc licitum ſibi ſit operari. Sed hoc iudicium pugnat cum altero iudicio probabiliori, quod habet, ſibi talem operationem licitam non eſſe: Ergò. Et quamuis quodlibet ex duobus iſtis iudiciis diuerſum motiuum habeat, non tamen fit, quod prædicta duo iudicia inter ſe non pugnent: Ergo ſimul eſſe non poſſunt. Si dicas ſecundum, quod ſcilicet quis, quando ſecundum opinionem aliorum vult operari, non retineat, ſed relinquat opinionem propriam. Contra eſt, quia, præterquam quod id eſt contra plures, & graues Doctores aſſerentes, non eſſe neceſſarium, & apparebit mox infrà, videtur eſſe impoſſibile; quia intellectus non facilè dimouetur ab aſſenſu, quem verum exiſtimat; cùm intellectus, propoſita veritate obiecti, libertatem non habeat in operando: Ergo quomodocumque dicas, non poteſt quis, relicta opinione ſua probabiliori, ſequi opinionem aliorum probabilem.

Reſpondetur primò in ſententia eorum, qui docent, quod quis operans ſecundum opinionem aliorum, non poſſit retinere opinionem propriam, ex eo, quia alioquin eſſent duo aſſenſus contrarij ſimul: Quod repugnat, vt dicitur in argumento, & explicatur ſic magis: Iudicat quis, cùm quid agit, vel non agit, ſeu agere omittit, ſe eſſe ad reſtitutionem obligatum, altera opinione tenente, non eſſe obligatum: Eſſe, & non eſſe obligatum, contradictionem inuoluunt: Ergò non poſſunt ab eodem intellectu ſimul iudicari. Tametſi fieri poſſit, quod quis ſimul iudicet ſuam opinionem eſſe probabiliorem altera, & alteram eſſe probabilem. At hoc iudicium non dirigit operationem ſe ſolo, nec eſt iudicium probabile, de quo loquimur, ſed eſt iudicium euidens. Euidenter enim iudicat, ſibi probabilius apparere, ſe ad reſtitutionem eſſe obligatum, & aliorum opinionem deobligantem apparere probabilem. Quod autem huiuſmodi iudicium inſufficiens ſit ad regulandum operationem ſe ſolo, patet, quia, ſi probabilius iudicabat, ſe ad reſtitutionem eſſe obligatum, ad hoc vt à tali obligatione liberetur, iudicare debet, ſe non eſſe obligatum: Non enim ſufficit, ſi iudicet, alios ſentire, ſe non eſſe obligatum, ſi ipſe non ſentiat, ſe non eſſe obligatum: Aliàs ex opinione aliorum operando, contra propriam conſcientiam operaretur: Ergò ſi retineat propriam opinionem probabilem, vel probabiliorem de ſua obligatione, ſimul aſſentiri non poteſt, ſe non eſſe obligatum, ſed ad ſummum aſſentiri poterit, alios iudicare, ſe non eſſe obligatum. Quod non eſt ſufficiens ad honeſtandam ſuam operationem: Reſpondetur, inquam, primò in ſententia eorum, qui docent, quod quis operans ſecundùm opinionem aliorum, non poſſit retinere opinionem propriam, non obſtare argumentum; quia cùm quis operari vult ſecundùm opinionem aliorum, iudicium ſuum probabile, vel probabilius de ſua obligatione ſuſpendere debet, & poteſt: Cùm enim tale iudicium non ſit euidens, non neceſſariò trahit intellectum. Sic complures Doctores, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.* 1. *moralium, cap.* 9. *num.* 41. quatenus inquit, quod non poſſit Medicus conſulere contrà propriam opinionem, ſubiungens. *Quod intelligo, retento eo dictamine, quia attendens, contrarium aſſerere doctiores, poſſet prudenter id deponere, ac iam medicinam conſulere.*

Reſpondetur ſecundò, in ſententia eorum qui docent, quod quis operans ſecundùm opinionem aliorum non ſit neceſſarium, vt relinquat, ſed retinere poſſit opinionem propriam, non obſtare etiam argumentum, quia ſimul quis habere poteſt illos duos aſſenſus prima facie inter ſe contrarios, vnum ſcilicet nitentem principio intrinſeco ipſius rei, alterum nitentem principio extrinſeco, ſcilicet auctoritati Doctorum, vel etiam nitentem alteri principio extrinſeco eiuſdem ipſius rei, ita vt pugnantia, ſeu contrarietas dictorum duorum aſſenſuum ſaluetur ſecundum diuerſa motiua, ſicque non ſit propriè pugnantia, ſeu contrarietas inter illos, quia propriè pugnantia, ſeu contraria, & contradictoria ſunt, quæ dicuntur de eodem reſpectu eiuſdem ſecundùm idem, non autem ſecundum diuerſa. Vnde in diuinis, verbi gratia, filius eſt æqualis Patri ſecundùm Diuinitatem, non æqualis ſecundùm humanitatem. Et Deus eſt Vnus, & non Vnus, ſed Trinus. Vnus ſecundùm naturam, non Vnus, ſed Trinus ſecundum Perſonas. Et in creatis poteſt vnum corpus eſſe æquale, & non æquale alteri corpori; æquale ſecundum longitudinem, vel profunditatem verbi gratia, non æquale ſecundum latitudinem: Ergò ſic & in caſu noſtro, quin & multò magis, cùm intellectus non affirmet, vtramque opinionem eſſe certam, ſed vtramque eſſe probabilem, ſeu ſubſtineri poſſe probabiliter, idque per diuerſos actus ex diuerſis motiuis prouenientes. Quare non eſt mirum, quod quis poſſit propriam ſpeculatiuam opinionem retinere, & contra illam operari; quia ſpeculatiua illa propria opinio eo ipſo, quod eſt incerta, & forſan etiam falſa, non poteſt eſſe regula operationis. Conſequenter operans ſequi debet aliam regulam, eamque moraliter certam, ſcilicet quod in dubiis quæſtionibus circa mores quilibet operari poſſit ſecundùm opinionem, quam viri docti defendunt, vt probabilem, ſicque in praxi tutam formaliter. Neque tunc operatur is 7

contrà

contrà propriam conſcientiam, cùm conſcientia non ſit ſpeculatiua aliqua opinatio, ſed practicum moraliter certum iudicium de agendo, quod ſcilicet propter dictas rationes poſſit homo licitè operari ſecundùm opinionem, etiam aliorum, ſpeculatiuè probabilem, relicta etiam propria probabiliori. Quamuis, ſi ſecus operaretur, eſſet certior, magiſque à peccati periculo, ſeu potiùs dicam, ab apparentia talis periculi remotus materialiter. In quo valet iuris regula 31. in 6. *Qui certus eſt, certiorari vlteriùs non oportet.*

COROLLARIA.

SVMMARIVM.

1 *Opinione ſtante, quæ tanquam probabilis à nonnullis viris doctis defenditur, quod ſcilicet fœmina in anno 50. ſeu vir in 60. libera ſit à ieiunio, in dicta ætate neuter eorum tenetur ieiunare, quia cùm talis opinio ſpeculatiuè ſit probabilis, non eſt cur non ſit in praxi tuta formaliter.*

2 *Probabilitas practica differt ſolùm à ſpeculatiua tanquam effectus à ſua cauſa, quod enim quis opere exequitur licitè, vel illicitè, oritur ex eo, quia ſcilicet ſpeculatiuè iudicauit poſſe id fieri licitè, vel illicitè.*

3 *Vir ſexagenarius ſecundùm Sanchez, ſicut & fœmina ſexagenaria à ieiunio excuſatur, ſiue ieiunium ſit ex præcepto Eccleſiæ, ſiue ſit ex voto, contra alios.*

4 *In agendo non ſolùm poteſt quis ſequi opinionem aliorum probabilem, relicta propria probabiliori, ſed etiam ſi ſit caſus grauis neceſſitatis, debet ſequi dictam opinionem aliorum, licet parum, quin & ferè nihil probabilem, relicta propria, licet multò probabiliori, quia redditur quammaximè tuta formaliter in praxi.*

5 *Putans, quod iudex legitimè interroget de crimine viri alicuius grauis, & honeſti, vel Reipublicæ non mediocriter neceſſarij, ſed id ipſe certò non ſciat, ſed in dubium aliquantulum reuocet, poterit non reſpondere ad mentem iudicis interrogantis, ſibi perſuadens, quod in tali caſu poſſit probabiliter æquiuocare.*

6 *Mulier ſi contrahens bona fide matrimonium inualidè poſteà non facilè poſſit ſimul cum proprio nouum conſenſum expreſſum à marito obtinere, ſufficiet, ſi ipſa de reddendo debito petita, affectu materiali accedat ad copulam.*

7 *Moriturus, ſi exhibeat ſigna doloris, Sacerdote abſente, poterit poſtea Sacerdos veniens in præſentia illum abſoluere.*

8 *Opinio benignior, ſi cætera ſint paria, v. g. quæ fauet promiſſori, eſt præferenda.*

9 *Item præferri debet opinio, quæ fauet Fidei, Religioni, & animæ ſaluti.*

10 *Item ſi Partium iura ſint obſcura, potiùs fauendum eſt reo, quàm Actori.*

11 *Iudex, Actore non probante, debet reum abſoluere, non quidem pronunciando eſſe illum innocentem, ſed crimen de illo non eſſe probatum, &c.*

12 *Iudex etiam in criminalibus, ſecundùm Sanchez, exiſtente opinione æque probabili (ſiue ex parte iuris, ſiue ex parte facti) poteſt ſicut in ciuilibus ſequi opinionem, quam magis voluerit, vel imponere partem pœnæ, niſi conſuetudo, vel ſtatutum aliter ferat. Sed contrarium eſt multò probabilius.*

13 *Opinio ſingularis alicuius Doctoris probabili rationi nitens, præferri debet opinioni communi contrariæ, ſi opinio illa ſingularis defendat valorem matrimonij.*

14 *Idemque dicendum, ſi faueat cauſæ piæ, teſtamento, libertati, doti, vel ſimili, & in vniuerſum ſi defendat valorem actus etiam contra reum in fauorem Actoris, quia præſumptio iuris, & veritatis ſtat pro dictis cauſis.*

15 *Puer infidelium ſi petat baptiſmum, & dubitetur de eius vſu rationis, paterque renuat, eſt baptizandus, ſi commodè non poſſit expectari, contrà Henriquez, quia in dubio fauendum eſt Fidei, Religioni, animæ, & ſimilibus.*

16 *Parentes ſi offerant Baptiſmo puerum, & is baptizari renuat, & conſideratis indiciis dubium maneat de rationis vſu conſecuto, licet baptizandus non eſſe videatur propter reuerentiam Sacramenti, ne forſitan inualidè adminiſtretur, baptizandus etiam eſt, quia pro ſalute animæ ſtandum eſt, ſaltem ſi periculum ſit in mora.*

17 *Confeſſionem qui petiit, abſolui poteſt in articulo mortis.*

18 *Amplia, id fieri poſſe etiam ſine conditione, quia quotieſcumque quis operatur probabiliter, iudicans hic, & nunc ſe non delinquere, operari poteſt abſolutè.*

19 *Teſtis, qui deponit, moribundum ſigna doloris dediſſe, ſi ſit qualiſcumque, etiam non Chriſtianus, admittitur fauore animæ.*

20 *Moribundus ſi chriſtianè vixerit, etiamſi nulla ſigna doloris dederit, abſoluendus eſt ſecundùm aliquos ſub conditione; quia in articulo mortis præſumitur doluiſſe.*

21 *Item in caſu neceſſitatis in articulo mortis baptizandum eſt ſub conditione in aqua roſacea, cùm ſatis probabile eſſe videatur, quod elementa non ſint virtualiter, ſed formaliter in mixto.*

22 *Iudicis opinio ſi ſaltem ab omnibus probabilior iudicetur (quod ferè eſt impoſſibile) tunc iudex ſaltem ne ſyndicatui ſubiaceat, ſecundùm illam iudicare debet, cùm tunc pro illa parte ſit ius non ſolùm probabilius, ſeu firmius, ſed etiam fermè certum.*

EX dictis ſequitur, quod ſtante opinione, quæ ſicuti videre eſt apud Sanchez *de matrim. lib. 7. diſput. 7.* tanquam probabilis à nonnullis viris doctis defenditur, quod ſcilicet fœmina in anno 50. ſicut vir in 60. libera ſit à ieiunio; fœmina quinquagenaria, ſicut vir ſexagenarius, non teneatur ieiunare; quia cùm talis opinio ſpeculatiuè ſit probabilis, non eſt, quidquid in contrarium ibi dixerit Sanchez, cur non ſit in praxi tuta formaliter. 1
Quandoquidem probabilitas practica differt ſolùm à ſpeculatiua, tanquam effectus à ſua cauſa: Quod enim quis opere exequitur licitè, vel illicitè, oritur ex eo, quia ſcilicet ſpeculatiuè iudicauit, poſſe id fieri licitè, vel illicitè. Qui igitur iudicat ſpeculatiuè, aliquid licitè ſe poſſe operari propter rationem probabilem, id tutò formaliter executioni poterit mandare. Aliàs ſpeculatio illa probabilis, ſi impedita eſſet ad opus, nihil operaretur, nulliuſque fructus, ſeu momenti foret. Quamuis (vt fatear) interdum, ſi ſcilicet peccati periculum adſit, prædicta ſpeculatiua opinio probabilis de conſilio executioni mandari non debeat. 2

Vide Sanchez *loco ſuprà citato*, vbi ſubdit, quod vir ſexagenarius, ſicut & fœmina ſexagenaria, ob eandem rationem à ieiunio excuſetur, ſiue ieiunium ſit ex præcepto Eccleſiæ, ſiue ſit ex voto, vt ſi verbi gratia, vouerit per totum ſuæ vitæ tempus certis anni, menſis, vel hebdomadæ diebus ieiunare. Quamuis quoad hoc diſſentiunt alij, quos citat, & ſequitur Laymanus *tractat.* 8. *cap.* 3. *num.* 1. forſan ex eo, quia ieiunium ex voto, cùm ſit de iure diuino, fortius obligat, quàm ieiunium Eccleſiaſticum, quod eſt de iure poſitiuo. 3

4 Sequitur ſecundò, quod non ſolùm poſſit quis in
agendo ſequi opinionem aliorum probabilem, relicta
propria probabiliori, ſed etiam, ſi ſit caſus grauis neceſ-
ſitatis, debeat ſequi dictam opinionem aliorum, tametſi
parum, quin & ferè nihil probabilem, relicta propria, ta-
metſi multò probabiliori; quia ratione talis neceſſitatis
opinio aliàs parum, quin & ferè nihil probabilis, reddi-
tur quammaximè tuta formaliter in praxi. Sotus *de ſe-
creto tegendo membr. 3. quæſt. 1. concluſ. 3.* Nauarr. *in cap.
inter verba, edit. 2. corollar. 33. num. 135.* Sanchez *de
matrimon. lib. 2. diſp. 36. num. 8.* & *lib. 1. moral. cap. 9.
num. 25.* & Villalobos *in ſumma tom. 1. tract. 1. diſp. 8.*
5 vt ſi v. g. quis putet, quod iudex legitimè interroget
de crimine viri alicuius grauis, & honeſti, vel Reipu-
blicæ non mediocriter neceſſarij, ſed id ipſe certò non
ſciat, ſed in dubium aliquantulum reuocet, poterit
non reſpondere ad mentem iudicis interrogantis; ſibi
perſuadens, quod in tali caſu propter dictam rationem
6 poſſit probabiliter æquiuocare. Item ſi mulier, con-
trahens bona fide matrimonium inualidè, poſtea non fa-
cilè poſſit ſimul cum proprio nouum conſenſum ex-
preſſum à marito obtinere, ſufficiet, ſi ipſa de reddendo
7 debito petita affectu maritali ad copulam accedat. Item
ſi moriturus exhibeat ſigna doloris, Sacerdote abſente,
poterit poſtea Sacerdos veniens, in præſentia illum ab-
ſoluere; quia ſicuti dicebam, in his, & ſimilibus caſi-
bus grauis neceſſitas opinionem, aliàs parum, quin &
ferè nihil probabilem, reddit quammaximè tutam for-
maliter in praxi.

Huic doctrinæ fauent, quæ dicebam *tract. de conſcient.
probabili, ſeu opinante, dubit. 1. circà finem.*

8 Primò, quod ſcilicet, ſi cætera ſint paria, præferri
debet opinio benignior, iuxtà Regul. 56. Digeſtorum,
verbi gratia, quæ fauet promiſſori, vt ſcilicet is in caſu
dubio ad dandum non obſtringatur, *leg. quidquid, ff.
de verb. obligat.* & *leg. ſemper in obſcuris, ff. de regul.
9 iur.* Item præferri debet opinio, quæ fauet fidei, Re-
ligioni, & animæ ſaluti, quia huiuſmodi cauſæ ſunt
quammaximè fauorabiles; cùm ſumma ſit ratio, quæ
facit pro Religione; *leg. ſunt perſonæ, ff. de relig. ſumpt.
10 funer.* Item ſi partium iura ſint obſcura, potiùs fauen-
11 dum eſt reo, quàm Actori: *regul. 11. in 6.* Quapropter
iudex, Actore non probante, debet reum abſoluere,
non quidem pronunciando, eſſe illum innocen-
tem: Cùm enim cauſa ſit dubia, talis ſententia pe-
riculo erroris ſubiaceret: Sed crimen de illo non
eſſe probatum; quia, cum non ſit certa culpa, non
debet locum habere pœna. Tum quia in crimina-
libus probationes debent eſſe luce meridiana cla-
riores.

12 Quamuis Sanchez, & alij teneant, quod etiam in
criminalibus, exiſtente opinione æquè probabili ſiue
ex parte iuris, ſiue ex parte facti, poſſit iudex, ſicut
in ciuilibus, iuxtà ea, quæ dicebam *in cit. tractatu,
dubit. 2.* ſequi opinionem, quam magis voluerit, vel im-
ponere partem pœnæ, niſi conſuetudo, vel ſtatutum
aliter ferat.

At contrarium, quod dicebam contra Sanchez pro-
pter rationes dictas, eſt multò probabilius.

13 Secundò, quod opinio ſingularis alicuius Doctoris
probabili rationi nitens præferri debeat opinioni com-
muni contrariæ, ſi opinio illa ſingularis alicuius Docto-
ris defendat valorem matrimonij; Oſtienſis, Abbas,
Felinus, Decius, Sanchez *de matrim. lib. 2. diſput. 18.
num. 7.* Nauarrus *in ſumma cap. 17. num. 187.* & alij, quos
citabam *in dicto Tractatu de conſcientia, dubit. 1. num. 46.*
14 Idemque dicendum putant, ſi faueat cauſæ piæ, teſta-
mento, libertati, doti, vel ſimili, & in vniuerſum ſi de-
fendat valorem actus, etiam contrà reum in fauorem
Actoris; quia præſumptio iuris, & veritatis ſtat pro
dictis iſtis, & ſimilibus cauſis, vt rectè probat Barbat.
in conſil. 6. ſcriptum aſt. præclarè *col. 2. verſ. eſt nouum,
vol. 1.*

15 Tertiò, quod ſi puer, de quo, examinatis indiciis,
dubitatur (dubio ſcilicet ſiue poſitiuo, ſiue negatiuo)
an vſum rationis adeptus ſit, petat, renuentibus pa-
rentibus infidelibus, baptizari, licèt Henriquez *lib. 1.
cap. 25. num. 3.* putet, quod tunc baptizandus non ſit;
quia in dubio potior eſt conditio patris habentis fi-
lium in patria poteſtate, baptizandus eſt, ſi commodè
non poſſit expectari, donec certiùs appareat de rationis
vſu conſecuto; quia ſicut dicebam, in dubio inclinan-
dum eſt in fauorem fidei, Religionis, & animæ ſalutis;
cùm maior ſit infamia, maiorque ſit detrimentum, ſi
puero, qui fortè rationis vſum conſecutus Sacra-
mentum petit, illud denegetur, quàm ſit iniuria,
& detrimentum patris, ſi fortè puer nondum ratio-
nis vſum adeptus, ab eius voluntate, & poteſtate
abſtrahatur. Sotus *in 4. diſtinct. 5. artic. 5. § ſed
alterum,* & Suarez *3. part. diſput. 25. de Baptiſmo,
ſect. 3.*

Quartò, quod ſimili ratione, ſi parentes offerant 16
Baptiſmo puerum, at is baptizari renuat, & conſide-
ratis indiciis, dubium maneat de rationis vſu conſe-
cuto, licet baptizandus non eſſe videatur propter re-
uerentiam Sacramenti, ne forſan inualidè adminiſtre-
tur, ſicut docent nonnulli, inter quos Suarez *citat.
ſect. 3. circà finem*, baptizandus etiam eſt, quia, ſi-
cuti dicebam, & docent Sotus vbi ſuprà, & alij, pro
ſalute animæ, ſaltem ſi periculum ſit in mora, ſtari
debet; ſiquidem, vt euitetur periculum damnationis
æternæ, quod puer ſubiret, ſi tunc non baptizare-
tur, minùs æſtimari debet periculum, ne baptiſmus
puero renuenti inualidè adminiſtretur, ſaltem ſub
conditione; quia cùm Sacramentum inſtitutum ſit
in ſalutem hominis, maior ratio haberi debet ſpiri-
tualis neceſſitatis hominis, quàm reuerentiæ Sacra-
menti, quod propterea, vt ità dicam, cedit iuri
ſuo.

Quintò, quod qui petiit confeſſionem, abſolui po- 17
teſt in articulo mortis. Valentia *tom. 4. diſp. 7. quæſt. 11.*
Sanch. *de matrim. lib. 2. diſp. 36. num. 8.* Henriquez *lib. 5.
cap. 2. § 7.* Pontius *de matrim. lib. 4. cap. 25. num. 8.* & alij,
quos citabam *cit. tract. de conſcientia probabili, ſeu opi-
nante, dubit. 1. num. 51.* contra Coquetum *de confeſſion.
per literas, cap. 7.*

Quod adeò verum arbitror, vt abſolui poſſit etiam 18
ſine conditione; quia, quotieſcumque quis operatur
probabiliter, iudicans hîc, & nunc, ſe non delinque-
re, operari poteſt abſolutè; cùm verò dicitur, quod
Sacramentum, ſi de eius valore dubium ſit, admi-
niſtrari debeat ſub conditione, non intelligendum eſt
de dubio negatiuo, & proprio, ità vt huiuſmodi du-
bium ſit, num ſigna moribundi ſint ex dolore pecca-
torum, an autem ex anguſtia mortis, tunc ſolùm
moribundus ſub conditione abſoluendus ſit. Docto-
res, quos ſequitur Ioan. Sancius *in ſelectis diſp. 44.
num. 32.*

Cæterum teſtis, qui deponit, moribundum ſigna 19
doloris dediſſe, ſufficit, ſi ſit qualiſcumque, etiam ſci-
licet non iuratus, quin etiam neque baptizatus, ſeu
neque Chriſtianus. Idque propter ſalutem animæ, quæ
(ſicuti dicebam) eſt quammaximè fauorabilis. Vt 20
propterea nonnulli velint, quod ſub conditione mo-
ribundus abſoluendus ſit, etiamſi nulla doloris ſigna
dederit, dummodò Chriſtianè vixerit; quia cum
tunc in articulo mortis non cenſeatur immemor ſuæ
ſalutis, præſumitur de peccatis ſuis elicuiſſe dolo-
rem, quem per præteritum chriſtianum ſuum viuen-
di modum aliquo modo ſenſibilem facit Confeſſori
in ordine ad Sacramentalem abſolutionem: Item 21
propterea nonnulli alij velint, quod ſub condi-
tione etiam baptizandum ſit in aqua roſacea, vel
ſimili; cùm ſatis probabile eſſe videatur, quod
elementa non ſint virtualiter, ſed formaliter in
mixto.

Extrà hos caſus vltrò concedo (ſicuti ſuprà in diffi- 22
cultatis reſolutione dicebam) quod, ſi ſaltem iudicia
opinio

opinio ab omnibus probabilior iudicetur, quod ferè eſt impoſſibile, tunc iudex ſaltem, ne ſyndicatui ſubiaceat, ſecundum illam iudicare debeat; cùm tunc pro illa parte ſit ius, non ſolùm probabilius, ſed firmius, ſed etiam fermè certum, & ex alio capite iudicis officium ſit, ſine acceptione perſonarum ius dicere inter partes, & iudicare ſecundum merita cauſæ.

An autem (quod ſimiliter ſequi poſſit opinionem probabilem, relicta probabiliori) dicendum ſit etiam de medico; de Aduocato, vel Procuratore, de Doctore conſulente, vel docente, de confeſſario abſoluente, de Sacramentum quodlibet adminiſtrante; de rem ad ſe pertinere prætendente; de Principe bellum inferente, de ſuadente, vel conſulente, ac tandem de milite adiuuante. Videri poterunt, quæ dicebam *in cit. tractatu de conſcientia probabili, ſeu opinante, dubit. 3. 4. 6. 7. & ſeqq.*

SECTIO XXXIX.

An Inquiſitores torquere poſſint reum ſine Epiſcopo, vel è contra?

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitores torquere non poſſunt reum ſine Epiſcopo, ita vt ſi ſine eo torquerent hæreticum, vel è contra, omnia forent ipſo iure nulla, & confeſſio rei ſic torti non ſibi noceret.*

2 *Hoc ipſum habent Inſtructio Hiſpalenſis, & Toletana, & id ſeruatur etiam in Tribunali Inquiſitionis Hiſpanicæ.*

3 *Hoc ipſum etiam tradit Pegna dicens, quod Epiſcopus & Inquiſitores interuenire debent non ſolùm ad pronunciandam tormenti ſententiam, ſed etiam ad ipſius tormenti executionem, niſi per infirmitatem, vel per aliam iuſtam cauſam alter excuſetur.*

1 Reſpondetur ex *Clement. 1. §. propter, de hæretic.* negatiuè; ita vt, ſi Inquiſitores ſine Epiſcopo torquerent hæreticum, vel è contra, omnia forent ipſo iure nulla; ſicque reus ita tortus crimen fateretur, dicta confeſſio, tametſi fuerit ratificata, reo confeſſo non obeſſet. Zanard. *in director. Theologic. part. 2. cap. 6. quæſt. 41.* Vmbert. Locat. *in Prax. Inquiſitor. verb. Tortura, n. 7. & ſeqq.* & alij, quos citat, & ſequitur Farinac. *de hæreſ. quæſt. 186. n. 67. & 68.*

2 Hoc ipſum habet Inſtructio Hiſpalenſis edita anno 1484. & altera Inſtructio Toletana edita anno 1561. *num. 48.* Quapropter etiam in Tribunali Inquiſitionis Hiſpanicæ ſic ſupradicta ſeruantur, vt non ſolùm Inquiſitores cum Epiſcopo torturæ ſententiam ſimul proferant, ſed etiam, quando reus ſtatim torquetur, ſint ſimiliter ſimul præſentes cum Epiſcopo, vel eius Procuratore, & rarò aliis, vt torturæ præſto ſint, vicem ſuam committant.

3 Hoc ipſum etiam tradit Pegna *in director. Inquiſ. part. 3. comment. 39. n. 151. lit. B.* quatenus ait, quod Epiſcopus, & Inquiſitores interuenire debeant non ſolùm ad pronunciandam tormenti ſententiam, ſed etiam ad ipſius tormenti executionem, niſi per infirmitatem, vel per aliam iuſtam cauſam alter excuſaretur. Idque vbique videatur obſeruandum, & Simanch. *in Enchiridion, cap. 52. n. 28.* ſubdens, quod prædicto tormento, ſeu prædictæ torturæ nemo præſens eſſe debeat, præter iudices, Tabelliones, & tortores, iuxta dictam Inſtructionem Toletanam *num. 55.* & probat præter alios Suarez de Paz *in Praxi tom. 1. cap. 3. part. 5. §. 12. n. 84.* & Villadiego *in Politica cap. 3. n. 325.*

SECTIO XL.

An Inquiſitores torquere ſaltem poſſint teſtem ſine Epiſcopo, vel è contra?

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitores licet ſine Epiſcopo non poſſint torquere reum, & è contra, poſſunt tamen ſine eo, & è contra torquere teſtes.*

Reſpondetur: Quamuis de iure communi neque Inquiſitor ſine Epiſcopo, neque Epiſcopus ſine Inquiſitore poſſit torquere reum, ſicuti præcedenti ſectione dicebam, quilibet tamen per ſe ſine altero poteſt torquere teſtem. Qua de re vide; quæ diffusè dicam infra *Dubitat. 199. de teſtibus, ſect. 21. in petitione.* 1

Sed vt ſciantur cætera, quæ pertinent ad materiam de tortura in communi, ſint petitiones ſequentes.

PETITIO PRIMA.

Ad quid introducta ſit tortura?

SVMMARIVM.

1 *Tortura introducta non eſt in pœnam commiſſi criminis; quia cùm nondum ſit plenè probatum, puniri non poteſt; ſed introducta eſt in ſubſidium probationis.*

2 *Tortura reo inferri non poteſt, niſi quando crimen eſt ſemiprobatum, vel niſi quando vrgent vehementia indicia; ita vt ſit ferè moraliter certum, quod ipſe fuerit Auctor criminis.*

3 *Non obſtat interdum fieri, vt innocens torqueatur; Reſpondetur enim per inſtantiam interdum etiam fieri, vt innocens damnetur, non tamen propterea omne iudicium tolli debet; quia id eſt per accidens.*

4 *Tortura reo inferri neque poteſt, niſi ſolùm in delictis grauioribus, quæ pœna corporali mortis, mutilationis, vel triremis puniuntur: Non autem in delictis leuioribus, quæ pœna leuiori, videlicet exilijs pecuniarum, &c. caſtigantur.*

5 *Tortura reo inferri neque poteſt ad extorquendam delicti confeſſionem, etiamſi illud confiteri nolit quando legitimè per teſtes de delicto conuictus fuerit.*

6 *Excipe, quando reus malitiosè, vt ſcilicet iuſtæ ſententiæ executionem impediat, ad ſuperius Tribunal appellat.*

7 *Excipe ſecundò, quando per ſemiplenam probationem, vel per æquipollentia indicia reus putatur.*

Reſpondetur: Tortura introducta non eſt in pœnam commiſſi criminis; quia crimen, cùm nondum ſit plenè probatum, puniri non poteſt; ſed introducta eſt in ſubſidium probationis, *l. 1. & toto titulo, ff. l. 1. & tot. tit. Cod. de quæſtionib.* vt quia ſufficiens, & plena probatio nondum habetur, ipſe reus (quod ad ſufficientem, & plenam probationem requiritur) ſuppleat veritatem confitendo. Doctores communiter apud Clarum *quæſt. 64. num. 6.* & apud Couarruuiam *pract. quæſt. q. 23.* 1

Hinc ſequitur, quod tortura reo inferri non poſſit, niſi quando crimen eſt ſemiprobatum, vel niſi quando vrgent vehementia indicia; ita vt ſit ferè moraliter certum, quod ipſe fuerit Auctor criminis. Si enim in tali caſu reus torqueri non poſſet, improbi homines audacter delinquerent, quando putarent, quod teſtibus, vel 2

externis indiciis facilè conuinci non poſſint. Secus, ſi viderint, quod ex indiciis, vel ex vno teſte torturæ ſubiici potuerint; quia tunc propterea à delinquendo ſe continebunt. Accedit, quod multa crimina, eo quod paucis, vel nullis ſcientibus, committuntur, non poſſent puniri: Quod cederet in magnum Reipublicæ detrimentum; quia ſic omnia criminibus adimplerentur: homines enim callidi, & audaces operam darent, quod teſtes idonei, & alia ſufficientia criminis indicia remouerentur.

3 Non obſtat, ſi dicas, interdum fieri, vt innocens torqueatur: Ergo.

Reſpondetur enim per inſtantiam, interdum etiam fieri vt innocens damnetur, non tamen propterea omne iudicium tolli debet; quia id eſt per accidens, atque præter intentionem. Et in rebus humanis non omnia incommoda vitari poſſunt, ſed ſatis eſt, ſi ea media adhibeantur, quibus maiora incommoda vitentur, quamuis iiſdem mediis interdum minora incommoda per accidens, & præter intentionem admiſceantur.

4 Sequitur ſecundò, quod tortura reo inferri neque poſſit, niſi ſolùm in delictis grauioribus, quæ pœna corporali v. g. mortis, mutilationis, vel triremis, &c. puniuntur, non autem in delictis leuioribus, quæ pœna leuiori, v. g. exilij, vel pecuniæ, &c. caſtigantur. DD. communiter, quos ſequitur Clar. *quæſt.64. num.4.* & Gomez *tom.3. cap. 13. num.2.* quia reo nondum conuicto non poteſt inferri pœna tanta, vel maior, quàm inferretur, ſi de delicto eſſet conuictus; ſicque tortura ad eliciendam criminis confeſſionem inſtituta, non debet eſſe tanta, vel maior pœna, quàm ſit illa, quæ in eiuſdem criminis condemnationem inferretur. Quapropter à tortura iniquè reo delata poterit reus de iure appellare. Abbas *in cap.1.n.2. de confeſſis.*

5 Sequitur tertiò, quod tortura reo inferri neque poſſit ad extorquendam delicti confeſſionem, etiamſi illud confiteri nolit, quando legitimè per teſtes de delicto conuictus fuerit, vt de illo condemnari poſſit, ſicuti colligitur *ex l. Diuus, ff. de quæſtionib.* & *ex l. quoties, Cod. eodem*, & docent Clar. *quæſt. 64. num.* 8. Nauarr. *cap.18.n.59.* & alij paſſim; quia cùm tortura (quemadmodum ſuprà dicebam) introducta ſit in ſubſidium ob defectum plenæ probationis, fruſtrà inferretur reo per teſtes legitimè conuicto; cùm confeſſio neceſſaria non ſit ad condemnandum reum, niſi in caſu, quo de delicto per teſtes legitimè non fuerit conuictus.

6 Excipe, quando reus malitiosè, vt ſcilicet inſtæ ſententiæ executionem impediat, ad ſuperius Tribunal, ſicuti, ſi non ſit confeſſus, teſte Nauarro vbi ſuprà, in Italia, & Regno Caſtellæ permittitur, appellat; quia tunc, ſi delictum eſſet atrox, verbi gratia latrocinium, vel ſacrilegium, &c. & expediret, quod reus ibi puniatur, poſſet, vt impediatur ipſius iniqua appellatio, ad eliciendam confeſſionem torqueri, eſt igitur in quibuſdam locis conſuetudo, vt id fiat ad impediendam malitioſam appellationem, ſi reus ſcilicet per teſtes omninò conuictus, delictum ſuum inſuper confiteatur. Nauarr. *cit. cap.18. num.59.* & Clarus *quæſt.64. n.7.*

7 Excipe ſecundò, quando per ſemiplenam probationem, vel per æquipollentia indicia reus putatur, iuxta ea, quæ ſuprà dicebam, quod ſocios habuerit, vel quod alia delicta commiſerit; quia tunc etiam ad hæc expiſcanda reus torqueri poterit, moderatè tamen pro ratione cauſæ, & indiciorum. Doctores, quos ſequitur Clarus *quæſt.64. num.8.* ſubdens, ſic ſeruari paſſim in Italia, & in Gallia.

PETITIO II.

An ad reo torturam inferendam ſufficiat ſemiplena probatio?

SVMMARIVM.

1 *Probatio ſemiplena ſufficit ad torturam reo inferendam.*

2 *Probatio ſemiplena eſt, cum vnus teſtis omnis exceptione maior deponit, ſe verbi gratia audiuiſſe aliquem blaſphemantem, vel vidiſſe aliquem occidentem, &c.*

3 *Depoſitio teſtis non maioris omni exceptione, qualis eſt infamis, &c. non eſt ſufficiens ad torturam, quamuis ſit ſufficiens ad capiendam informationem de auctore delicti.*

4 *Probatio ſemiplena ſufficit quidem ad reo torturam inferendam, ſi tamen reus torqueri poſſit; quia de iure nonnulli torqueri prohibentur, puta impuberes, ſenes, quartana, vel morbo gallico laborantes, &c. vel ſi periculum abortus immineat, vt mulier prægnans, &c. vel Doctor, vir illuſtris, aut in dignitate conſtitutus, eorum filij, & miles.*

5 *Amplia, quod neque leuiter poſſunt torqueri, niſi in criminibus exceptis, vt hæreſis, proditionibus, læſæ maieſtatis, veneficij, &c.*

6 *Amplia quod ſi in aliis criminibus non exceptis torti fuerint, & confeſſi, quamuis poſtridie confeſſionem ratificauerint, neque poſſunt condemnari; quia ipſorum confeſſio, vtpotè per iniuriam extorta, eſt irrita, & nulla.*

7 *Amplia, vt neque per eamdem confeſſionem poſſit inſtitui Inquiſitio contra ipſos; quamuis prædicti poſſint terreri verbis, quibus ſi confeſſi fuerint, eorum confeſſio, tanquam ſpontanea, valida erit.*

8 *Tortura, & torturæ terror de iure paria cenſentur; id tamen intellige de terrore proximo, vt cùm quis ſpoliatur, & ligatur, non autem de remoto, qui ſcilicet ſolùm in verbis, & nuda machinæ demonſtratione ſiſtat, quamuis ſi extorta fuerit confeſſio per metum, non ſit ſufficiens, niſi ſecuta ratificatione.*

REſpondetur affirmatiuè. Patet ex iis, quæ dicebam ſuprà *Petitione* 1. & docent communiter Docto- 1
res, quos ſequitur Clar. *quæſt. 21. num.2.* & Gomez *cap. 13. n.7.*

Eſt autem ſemiplena probatio; cùm vnus teſtis omni 2
exceptione maior, contra quem ſcilicet nulla ſit exceptio, deponit, ſe audiuiſſe hunc tali loco, & tempore blaſphemantem, vel ſe vidiſſe occidentem, aut furantem, &c. Quod ſi non fuerit teſtis omni exceptione 3
maior, ſed v. g. minor viginti annis, infamis, excommunicatus, inimicus, aut mulier, &c. vel non audiuerit blaſphemantem, neque viderit occidentem, aut furantem, &c. ſed audiuerit à fide dignis, ipſius depoſitio non erit indicium ſufficiens ad torturam reo inferendam. Quapropter grauiter peccabit iudex, qui ex tali indicio, abſque vllo alio probationis adminiculo reum torquebit; quia ei contra ius iniuriam grauem infert, & propterea ad compenſationem damni ſecuti tenetur.

Quamuis huiuſmodi indicium ſit ſufficiens ad capiendam informationem de authore delicti, & ſeruatur in praxi.

Cæterùm, cùm dixi, quod ad reo torturam inferen- 4
dam ſufficit ſemiplena probatio, intellige, ſi reus torqueri poſſit, quia de iure nonnulli torqueri prohibentur, vel ob minorem ætatem, vt impuberes (qui ſcilicet nondum quatuordecim annos adimpleuit; *l. 1. §. impuberes, ff. ad ſenat. conſult. Syllan.* quamuis hic poſſit terreri, & virgis caſtigari) vel ob debilitatem, vt ſenex, quartana,

quartana, vel morbo gallico laborans, &c. *l. ſi quis in graui, §. ignoſcitur, ff. eodem*, quamuis & hi poſſint terreri, oſtenſo ipſis tormentorum loco, quin & leuiter etiam aliquando torqueri: vel ob periculum abortus, vt mulier prægnans, quæ etiam poſt partum torqueri non poterit, niſi quando vires recuperauerit; vel ob priuilegium, vt Doctor, Conſiliarius Principis, vir illuſtris, Nobilis, ſeu Ordinis Equeſtris, aut in dignitate conſtitutus, eorumque filij, & Miles. Clar. *quaſt.* 64. Gomez *cap.* 13. *n.* 3. & alij paſſim.

5 Quod adeò verum eſt, vt hi neque etiam leuiter (quamuis contra ipſos ſit ſemiplena probatio) torqueri, vel terreri poſſint, niſi in criminibus exceptis, vt hæreſis, proditionis, læſæ maieſtatis, veneficij, &c. *l. etſi excepta, Cod. de malef. & math.* & docet Gloſſa ibi *verb. demonſtrantur*, Gomez *cap.* 13. *n.* 3. Martin. Delrio *lib.* 5. *diſquiſ. magic. ſect.* 9. Clar. *quaſt.* 64. *n.* 19. Paul. Ghirland. *de quaſtion. & tortura, quaſt.* 6. Binsfeld. *de confeſſ. malefic. concl.* 6. & Guid. à Suza *de indiciis, & tortura, circa finem.*

6 Quinimmò adeò verum eſt, vt ſi in aliis criminibus, ſcilicet non exceptis, torti fuerint, & confeſſi, quamuis poſtridie confeſſionem ſuam ratificauerint, neque poſſint condemnari; quia ipſorum confeſſio, vtpotè per iniuriam extorta, eſt irrita, & nulla; conſequenter irrita, & nulla erit etiam ratificatio, quæ ea illa ſequitur, *l. non dubium, Cod. de legibus, & l. penultima, ff. de quaſt. à paritate rationis*, ibi: *Confeſſio facta in tormentis, non præcedentibus indiciis, eſt nulla, etiamſi ſequatur ratificatio.*

7 Quinimmò etiam adeò verum eſt, vt ex huiuſmodi confeſſione propter eamdem rationem dictam neque poſſit inſtitui inquiſitio contra ipſos. Doctores, quos ſequitur Nauarrus *rubric. de indiciis, n.* 36.

Quamuis prædicti poſſint terreri verbis; & ſi confeſſi fuerint, ipſorum confeſſio, tanquam ſpontanea, valida erit, *l. item apud Labeonem, §. quaſtionem, ff. de iniuriis*, ibi: *Quaſtionem intelligere debemus, & tormenta, & corporis dolorem ad eruendam veritatem.* Nuda ergo interrogatio, vel leuis territio non pertinet ad hoc edictum: Et docet Gloſſa *ibi*, quam ſequuntur communiter Doctores ibidem, & Gomez *loc. ſuprà cit.*

8 Non obſtat, ſi dicas: De iure paria cenſentur tortura, & torturæ terror, ſeu comminatio, *argum. l. nouiſſimè, ff. quod falſ. tutor. author.* Ergo huiuſmodi confeſſio ſic per comminationem extorta cenſeri valida non debet.

Reſpondetur enim, illud intelligi de terrore proximo, vt cùm quis ſpoliatur, & ligatur, ſicuti patet *ex dicta l. item apud Labeonem*, non autem de remoto, qui ſcilicet ſolum in verbis, & nuda machinæ demonſtratione ſiſtat, & vlterius non progrediatur; quia in tali caſu prædicta confeſſio ex citatis iuribus ſpontanea præſumetur.

Quamuis, ſi moraliter ex circumſtantiis conſtet, quod reuerà non fuerit talis, ſed extorta per metum (ita vt prædictæ confeſſionis cauſa fuerit metus) non ſit, niſi ſecuta fuerit libera ratificatio, ſufficiens indicium ad condemnandum reum.

An autem ad torturam reo inferendam præter ſemiplenam probationem ſint ſufficientia alia indicia minora, quàm ſemiplena probatio, ſit propterea.

PETITIO III.

An ad reo torturam inferendam ſufficiat de authore criminis publica fama?

SVMMARIVM.

1 *Tortura vt reo inferri poſſit, ſecundum probabiliorem ſententiam, non ſufficit publica fama, de authore criminis, contra eos, qui dicunt ſufficere, dummodo ſit per duos teſtes probata.*

2 *Fama in criminalibus non probat, ſed ſe habet tanquam accuſator, mouens iudicem ad vlteriorem informationem capiendam, eſtque indicium fallax, & remotum.*

3 *Reus ſi eſſet iam malæ famæ de ſimilibus criminibus prius commiſſis, & fama publica poſtea grauaretur in præſenti crimine, poſſet torqueri; quia fama prior fortificatur nouo adminiculo.*

4 *Quod tamen intellige, ſi reus poſſit torqueri.*

1 Reſpondetur, quod quamuis nonnulli, quos ſequitur Gomez *cit. cap.* 13. *num.* 10. affirment, dummodo tamen iuxta ea, quæ ſuprà dicebam, per duos teſtes fuerit probata: Probabiliùs nihilominus negent alij, quos ſequitur Iul. Clar. *quaſt.* 21. *num.* 1. niſi ſit aliquibus aliis adminiculis fortificata; vt ſi verbi gratia ei accedat aliquis teſtis minùs idoneus, verbi gratia aſſertio ſocij, mulieris, infamis, excommunicati, vel minoris, &c. aut ſi appareat aliquod veſtigium facinoris in veſte, in armis, vel in re aliqua ſimili.

2 Probatur; quia fama in criminalibus non probat, ſed ſe habet tanquam accuſator mouens iudicem ad vlteriorem informationem capiendam. Eſtque cùm oriri poſſit ab hominibus fide non dignis, indicium fallax, & remotum. Præbet tamen ad cognoſcendam veritatem iudici aliam viam, ſcilicet per Inquiſitionem, ſicuti dicebam.

3 Cæterùm, ſi reus iam eſſet malæ famæ de ſimilibus criminibus prius commiſſis, & fama publica poſtea grauaretur in præſenti crimine, poſſet ex dictis talis reus torqueri; quia fama prior adiuncta poſteriori fortificatur nouo adminiculo, ſicque facit vehementem præſumptionem, vt torqueri poſſit. Videatur Clarus *loco ſuprà citato.*

4 Quod tamen iuxta ea, quæ ſuprà petitione ſecunda dicebam, intellige, ſi reus poſſit torqueri.

PETITIO IV.

An ad reo torturam inferendam ſufficiat rei confeſſio extraiudicialis, ſeu extra iudicium?

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio rei extraiudicialis ſufficit ad reo torturam inferendam, vt ſi ſaltem apud duos ſe criminis auctorem dixerit, dummodo tamen torqueri poſſit.*

2 *Idem dic de confeſſione facta coram iudice incompetente, qui ſcilicet non habet poteſtatem cognoſcendi cauſam, eo quod reus non ſit ipſi ſubiectus.*

3 *Non tamen etiam dicas de confeſſione facta ſacerdoti tanquam locum Dei tenenti ad obtinendam remiſſionem peccatorum; quia nullum in foro exteriori talis confeſſio effectum operatur.*

4 *Reiiciuntur plures Doctores dicentes, confeſſionem extraiudicialem ita valere ad torturam, vt ſi reus in tortura idem confiteatur, poſſit exinde ad pœnam ordinariam condemnari, tametſi confeſſionem non ratificet, quia confeſſio in tortura facta, præcedentibus indiciis, vt valeat, ſemper perſeuerantiam, & ratificationem requirit.*

5 *Reus propter huiuſmodi confeſſionem extraiudicialem poteſt ad aliquam pœnam extraordinariam condemnari; quia videtur in iniuriam alterius de crimine ſe iactaſſe.*

1 Reſpondetur affirmatiuè, dummodo tamen, ſicuti *cit. Petitione* 2. dicebam, reus torqueri poſſit, vt ſi v. g. apud aliquos, ſaltem apud duos, de crimine ſe iactauerit, vel ſe criminis authorem eſſe dixerit. Gloſſ. in

Digitized by Google

in l. cap. quinto, ff. de adulter. Bartolus, Baldos, & alij, quos citat, & ſequitur Gomez *tom. 3. var. cap. 13. n. 8.* Felin. *in cap. olim, de reſcript. n. 5.* Sylu. *verb. indicium, quæſt. 2.* Angel. *num. 2.* Tabiena *num. 1.* Clar. *quæſt. 21. num. 31.* Hippolyt. de Marſilijs *in Practica, § diligenter, n. 76.* Rodriq. *in ſumma tom. 2. cap. 162. n. 1.* Penna *in director. part. 3. comment. 110. lit. M,* Simanch. *in Enchirid. tit. 56. num. 14.* Aldret. *de diſciplin. tuend. lib. 2. cap. 8. n. 3.* Sanch. *in opuſc. tom. 2. lib. 6. cap. 3. dub. 15. n. 8.* Binsfeld. *in comment. de malef. & math. leg. 9. de indicijs, §. 9.* Miranda *in ordin. iudic. tom. 2. quæſt. 26. art. 7. concl. 1.* Zanard. *in director. Theol. part. 3. cap. 95.* Souſa *in aphoriſm. Inquiſit. lib. 2. cap. 39. n. 92.* Ioſeph de S. Maria *in Tribun. Relig. tract. 5. cap. 2. § 8.* Farinac. *quæſt. 37. num. 47.* Carrer. *in pract. leg. obſeruat. n. 121.* & Menoch. *de præſumpt. lib. 1. quæſt. 89. n. 14. & ſeqq.* Quamuis iuxta ea, quæ de publica fama *Petit. præcedenti* dicebam, debeat hoc (ſi reus ſe dixiſſe, negauerit) per duos teſtes omni exceptione maiores probari. Quia debet omninò huiuſmodi indicium conſtare; cùm enim crimen ex tali indicio, quamuis ipſum indicium conſtet, non certò concludatur, ſi ipſum etiam indicium non conſtat, æquitas non patitur, vt reus propter tale indicium, non certum ſcilicet, ſed dubium, ad eliciendam criminis confeſſionem torqueatur.

2 Idemque dicas de confeſſione facta coram iudice incompetente, qui ſcilicet non habet poteſtatem cognoſcendi cauſam, eo quod reus non ſit ipſi ſubditus, ſeu ſubiectus, vel eo quod cauſa ab ipſius Tribunali ſit exempta; quia licet ex tali confeſſione reus à proprio iudice, ſicuti patet *ex cap. at ſi clerici, de iudicijs,* non poſſit condemnari, poteſt tamen torqueri, tanquam ex indicio, quod magnam criminis præſumptionem infert; quamuis talis confeſſio non debeat eſſe extorta metu tormentorum, ſed tantum metu probationum, vel debeat eſſe prorſus ſpontanea. Penna *in direct. Inquiſ. part. 3. comment. 118. in Appendic.* Genuenſ. *in Prax. Archiepiſc. cap. 8. num. 3.* & alij, quos citat, & ſequitur Miranda *in ordin. iudic. tom. 2. quæſt. 26. art. 7. concluſion. ſecunda.*

3 Non tamen idem etiam dicas de confeſſione facta ſacerdoti, tanquam Dei locum tenenti, ad obtinendam remiſſionem peccatorum; quia talis confeſſio, tametſi iniquus ſacerdos eam diuulget, ita vt crimen in publicum deueniat, & omnibus conſtet, nullum ad torturam, quin neque ad inquiſitionem, neque etiam ad vllam informationem effectum operatur. Doctores communiter *argum. cap. ſi ſacerdos, de offic. ordinar.* & inter alios Bald. *in l. Archigeroutes, Cod. de Epiſc. audient.* quia quod pœnitens ſic confitetur ſacerdoti, non dicit ei tanquam homini, ſed tanquam Deo ipſi, & iudicium prorsùs diuinum exercent: Ergo nihil poterit ſacerdos de eo teſtari, tanquam homo: Quin id debet eſſe ita ſecretum, atque ita dicenti non nocere, ac ſi ſoli Deo dictum fuiſſet; alioquin reuelatio eius, & quidquid ex vi talis reuelationis agitur, cederet in iniuriam Dei, cui tale ſecretum commiſſum eſt, & in iniuriam Sacramenti confeſſionis, quam odioſam redderet. Videatur præter alios Sotus *de ſecreto membr. 3. quæſt. 1. concl. 5.*

Cæterum, quod Maſcard. *de probation. lib. 1. concl. 353. n. 24.* Villagut. *in Praxi lib. 7. cap. 14. concl. 3.* alij complures Doctores cum Bartolo *in l. 1. §. Diuus Seuerus, ff. de quæſtion.* inquiunt, confeſſionem ſcilicet extraiudicialem, ſeu extra iudicium, & extra confeſſionis Sacramentum (de qua ſuprà dicebam) ita valere ad torturam, vt ſi reus in tortura idem confiteatur, poſſit exinde ad pœnam ordinariam, tametſi poſtea confeſſionem non ratificet, condemnari, mihi minus probatur; quia confeſſio in tortura, præcedentibus indicijs facta, vt valeat, ſemper, cùm ſemper tormentorum vi cenſeatur facta, perſeuerantiam, & ratificationem requirit.

Accedit, quod talis confeſſio non eſt efficacior, quàm ſemiplena probatio; ſed ſi reus poſt ſemiplenam probationem torqueatur, & in tortura confiteatur, adhuc poſt torturam requiritur ratificatio: Ergo multò magis requiritur in caſu, de quo loquimur.

Atque ſic docent Penna *in director. part. 3. comment. 110.* Anton. Gomez *tom. 3. var. cap. 13. n. 8.* Simancha *de cathol. inſtitut. tit. 65. num. 70.* Becanus *in 2. 2. S. Thomæ, quæſt. 10. concl. 2. n. 9.* Petr. Caballus *reſolution. crimin. centur. 1. caſ. 81. n. 6.* Suarez de Paz *in Praxi tom. 1. part. 5. cap. 3. §. 12. n. 26.* Carthar. *de interrogat. Reor. lib. 4. cap. 1. num. 253.* Guaguin. *tom. 2. lib. 1. defenſ. 30. dubit. 33. n. 6.* Baiard. *in addit. ad Iul. Clar. quæſt. 64. n. 136.* & Miranda *in ordin. iudiciar. tom. 2. quæſt. 26. art. 7. concl. 8.*

Non nego tamen, quod reus propter huiuſmodi confeſſionem (ſcilicet extraiudicialem, ſeu extra iudicium, & Sacramentum confeſſionis) poſſit ad aliquam pœnam extraordinariam condemnari; quia ſicuti rectè Abbas, & alij Doctores communiter *in cap. quàm ſit graue, de exceſſib. Prælator.* docent, videtur in iniuriam alterius reus ſe de crimine iactaſſe. Vide eoſdem Doctores, quos ſuprà citabam. Vide etiam quæ ſuprà dicebam *ſect. 20.* 5

PETITIO V.

An ad reo torturam inferendam ſufficiat duorum, vel trium ſociorum aſſertio?

SVMMARIVM.

1 *Tortura vt reo inferri poſſit, ſufficit duorum, vel trium ſociorum aſſertio.*

2 *Socij tamen criminis id deponere debent cum iuramento, quia tunc agunt tanquam teſtes.*

3 *Limita id intelligendum eſſe, ceſſante ſuſpicione de malignitate.*

4 *Dictum vnius ſocij non facit indicium, etiamſi iurauerit, niſi alter ſimul infamia, vel graui ſuſpicione talis criminis laboret.*

5 *Reus quotieſcumque crimen eſt tale, vt regulariter ſine ſocijs non committatur, de ſocijs etiam per tormenta interrogari poteſt, quia ſic exigit bonum publicum.*

6 *Reus conſultum eſt, vt ante condemnetur, & poſt ſententiam per confeſſarium diſponatur, quod omnes ſocios, quos præſciuerit in criminibus perſeuerare, in bonum publicum ſponte manifeſtet.*

7 *Indicium ſufficiens ad torturam neque eſt aſſertio ipſius vulnerati etiam in ea perſiſtentis vſque ad mortem, quando nemo ſuæ ſalutis immemor iudicatur.*

8 *Indicium ſufficiens ad torturam, quin neque ad capturam faciendam eſt, ſi recenter occiſus ſanguinem mittat per vulnus ad præſentiam huius, & non ad præſentiam aliorum; quia id prouenire poteſt ex naturali antipatia.*

9 *Idem etiam dic de indicio per aquam, vtpotè ſortilegam.*

Reſpondetur affirmatiuè (ſi ſcilicet torqueri poſſit, vti *Petitione 2.* dicebam.) Ita vt quotieſcumque duo, vel tres capitis crimen fatentur, & aliquem criminis ſocium fuiſſe produnt, poſſit iſte capi, & torqueri. Doctores communiter, quos ſequitur Clar. *quæſt. 21. num. 10.* vbi ſubdit, quod ſic etiam ſeruetur in regno Neapolis, & Franciæ. 1

Aduerte tamen, quod ſocij debeant id deponere cum iuramento, quia tunc agunt tanquam teſtes. 2

Aduerte ſecundò, quod debeat intelligi, quando non eſt iuſta ſuſpicio, id ex malignitate ortum habere. 3

Aduerte

4 Aduerte tertiò, quod dictum vnius ſocij tantùm, etiamſi iurauerit, non faciat, niſi alter ſimul infamia, vel graui ſuſpicione talis criminis laboret, indicium ſufficiens ad torturam; quia per ſe eſt teſtis ſingularis, & minùs idoneus. Qui tamen cum fama, vel alio adminiculo poteſt facere vehementem præſumptionem, vt ſic ſufficiat ad torturam. Doctores, quos ſequitur Claros *vbi ſuprà n.4.*

5 Aduerte quartò, quod reus, qnotieſcumque crimen eſt tale, vt regulariter ſine ſocus noo committatur, vel conſtat, aut fama eſt, qnod ſocios habuerit, de ſocijs, etiam per tormenta interrogari poſſit; quia ſic exigit bonum publicum, vt ſcilicet crimina compeſcantur. Doctores paſſim, quos ſequitur Gomez *cap.12. n.16.*

6 Aduerte quintò, quod conſultum ſit, vt reus ante coodemnetur, & poſt ſententiam per confeſſarium diſponatur, quod omnea ſocios, quos putauerit in criminibus perſeueraturos, in bonom publicum ſponte manifeſtet; quia ſic ad ſocioa expiſcandos non magna, neque multa tormenta neceſſaria erunt.

7 Aduerte ſeatò, quod non ſit ſimiliter indicinm ſufficieos ad torturam aſſertio ipſius vulnerati, etiam io ea perſiſtentis vſque ad mortem, quando nemo ſuæ ſalutis immemor iodicatur. Doctores communiter ex teatu expreſſo *in l. ſi quis in graui, ff. ad ſenat. conſult. Syllan.* Et meritò; quia non diait iuratus, ſicut debet teſtis dicere. Et quia, cùm tunc temporis homo via ſit in ſe, præſumitur ex errore dixiſſe: Eſt tamen ſufficiens indicium ad capturam, & ad ioformationem capiendam prædicti vulnerati aſſertio, tameſi noo iure ſcripto, ſed conſuetudine, ſicuti teſtatur Gomez *cap.13. num. 16.*

8 Aduerte ſeptimò, quod quidquid dixerint quidam in contrarium, non eſt ad torturam, quin neque ad capturam faciendam indicium ſufficiens, ſi recenter occiſus ſanguinem emittat per vulnus ad præſentiam huius, & non ad præſentiam aliorum; quia in criminalibus, & in re proximo tam præiudiciali indicium debet eſſe iam olim probatum, & vſitatum; quale non eſt indicium prædictum, vtpotè nimis incertum, & nobis ignotum, an proueniat à cauſa naturali, vt ex impreſſione animæ affectuum quadam in ſanguinem, & ſpiritum, ad auertendum à ſe aliquid ſibi contrarium per antipathiam naturalem: an à Deo in deteſtationem homicidij, & vt ſic homicida occultus aperiatur; an tandem à dæmooe io ruinam, & perditionem alicuius miſeri innocentis.

9 Idemque propter eamdem ratiooem dicendum de indicio per aqoam, quo à iudicibus fœminæ ſortilegij ſuſpectæ ſolent certo modo ligatæ in aquam proijci, quæ, ſi mergaotur, abſoluuntur, ſi non merguntur, torturæ ſubiiciuntur; quaſi hoc indicium ſufficiens ſit ad inferendam torturam. Et quidem, ſi id eſt à dæmone, ſicut omninò eſſe videtur, incertum eſt, an ille, permitteote ſic Deo, id faciat io ruinam, & perditionem alicuius miſeri ſimiliter iooocentis.

PETITIO VI.

An ad reo torturam inferendam ſufficiat ſola fuga poſt delictum arrepta?

SVMMARIVM.

1 *Sola fuga poſt delictum ſufficiens eſt ad reo torturam inferendam, ſi aliàs torqueri non prohibeatur.*

2 *Fugiens poſt delictum, ſi citatus compareat, abſtergit omnem ſuſpicionem.*

3 *Fugitiuus torqueri multò magis poteſt, ſi cum fuga concurrat fama, vel communis ſuſpicio, vel aliquod aliud indicium, adminiculum, ſuſpectio, ſeu præſumptio.*

4 *Sola fuga tunc non eſt ſufficiens ad torturam, ſi qui reus fugit, quando ſcit contra ſe capi informationem, vel dum accuſatur, vel citatur.*

5 *E fuga è carcere etiam attentata, contra fugientem indicium de delicto, propter quod detinebatur, oritur ad torturam, ſi reus non animo redeundi talem fugam arripuerit.*

Reſpondetur affirmatiuè, ita vt & in hoc caſu etiam captus reus torqueri poſſit; ſi de iure torqueri non prohibeatur, iuxtà ea, quæ dicebam *Petitione* 2. Simanch. *de Cathol. Inſtit. tit.65. num.* 28. Eymericus à Roſbach *in tract. crimin. tit. 5. cap. 9. num. 2. & ſeqq.* Ioſeph de ſancta Maria *in Tribun. Relig. tract.5. cap.2. §.9.* Miranda *in ordin. iudic. tom. 2. q.26. art.8.* Clarus *in practica, §. final quæſt. 21. n.18.* Gomez *tom.3. var. cap.13. n.10.* Maſcard. *de probat. lib.2. concl.819. n.4.* & *concluſ.* 821. *n.9.* & alij Doctores communiter ex textu expreſſo *in l. lege Cornelia, ff. ad Senat. conſ. Syllan.* 1 Quamuis ſi, qui fugam talem arripuit, citatus compareat, abſtergat omnem ſuſpicionem iidem Doctores, qui ſuprà, etiam communiter. 2

Vbi aduerte, quod & torqueri multò magis poteſt, qui etiam quomodocumque fugam arripuit, ſi cum fuga (ſicut ordinariè ſolet) coniungatur fama, vel communis ſuſpicio, vel aliquod aliud indicium, adminiculum, ſuſpectio, coniectura, ſeu præſumptio; Doctores etiam iidem, quos ſuprà citabam, & addentes ad Clarum *quæſt.21. n.18.* 3

Aduerte ſecundò quod (ſi qui fugam arripuit, eam arripuerit, cùm viderit de ſe capi informationem, vel dum accuſatur, vel citatur, &c. ſola fuga tunc oon ſit ſufficiens indicium ad torturam, quia cùm ſe peti videt, habet, etiamſi fuerit innocens, rationabilem cauſam timendi, ſicque fuga tunc non eſt vehemens, & ſufficiens indicium ad torturam, neque tunc habet vim ſemiplenæ probationis; cùm tunc ex alia cauſa, ſicuti dicebam, fuga poſſit procedere. Doctores, quos ſequitur Clarus *loco ſuprà cit.* & Doctores, quos ego ſuprà citabam. Videri etiam poterunt Souſa *in aphor. Inquiſ. lib.2. cap.26. n.14.* & Farinac. *quæſt.30. n.85.* qui tamen volunt, quod ex fuga è carcere etiam attentata, contra fugientem, indicium de delicto, propter quod detinebatur, oriri ad torturam, ſi reus non animo reuertendi fugam talem arripuerit. 4

PETITIO VII.

An ad reo torturam inferendam ſufficiat inimicitia grauis?

SVMMARIVM.

1 *Ad reo torturam inferendam ſufficit inimicitia grauis, ſi cum ipſa concurrant indicia ex ipſa pendentia. Vide exempla talium indiciorum.*

Reſpondetur affirmatiuè; dummodò tamen non ſit ſola, ſed ſit cum aliis Indiciis ex ipſa pendentibos coniuncta, vt ſi v. g. priùs minatus fuerit, & minas ſuas exequi conſueuerit, vel ſi parauerit arma, & viſus fuerit circà illum locum tunc temporis, quando homicidium commiſſum fuiſſe indicatur. Doctores communiter cum Bartolo *in l. finali, ff. de quæſtionib.* 1

Cæterùm aduerte iuxtà ea, quæ dicebam petitione ſecunda, quod in hoc caſu etiam reus quidem torqueri poſſit, ſi tamen torqueri de iure non prohibeatur.

Digitized by Google

PETITIO VIII.

An ad reo torturam inferendam ſufficiat inconſtantia, & titubatio, vel mendacium illius, dum circa cauſæ principalia examinatur?

SVMMARIVM.

1 *Tortura vt reo inferri poſſit, ſufficit inconſtantia, & titubatio, vel mendacium illius, dum circa cauſæ principalia examinatur, dummodo tamen adiungantur aliqua alia indicia. Spectata etiam hîc conditione cauſæ, & perſonæ.*

1 Reſpondetur affirmatiuè; dummodò tamen adiungantur aliqua alia indicia, ita vt ſola inconſtantia, & titubatio, vel ſolum mendacium rei, indicium ad torturam ſufficiens non ſit. Doctores communiter, quos ſequitur Clarus loco *ſuprà cit. n. 39.*

Aduerte tamen, quod hîc ſpectari debeat conditio cauſæ, & perſonæ; quia nonnulli ſic in examine perturbantur, vt confundantur, & vix ſciant, quid dicant. Vide etiam, quæ dicam *Petitione ſequenti, in fine.*

PETITIO IX.

An ad reo torturam inferendam ſufficiat, ſi reus viſus fuerit exire cum gladio ſtricto ex aliquo loco, vbi reperiatur aliquis recenter occiſus?

SVMMARIVM.

1 *Tortura vt inferri poſſit, ſufficit ſi reus viſus fuerit exire cum gladio ſtricto ex aliquo loco, vbi reperiatur aliquis recenter occiſus. Si tamen de iure torqueri non prohibeatur.*

1 Reſpondetur affirmatiuè: Eſtque etiam communis ſententia Doctorum, quos ſequitur Gomez *cap. 13. num. 11.*

Cæterum aduerte, quod in hoc caſu ſicut in præcedenti & omni alio, reus quidem torqueri poſſit, ſicuti dicebam, ſi tamen torqueri de iure non prohibetur, iuxta ea, quæ dicebam ſuprà petitione ſecunda.

PETITIO X.

An ad reo torturam inferendam ſufficiat, ſi facto aliquo magno furto, cuius ignoratur author, quis inops, ibi ſæpè verſari conſuetus, de repente diues appareat?

SVMMARIVM.

1 *Tortura vt inferri poſſit, ſufficit ſi facto aliquo magno furto, cuius ignoratur auctor, quis inops ibi ſæpè verſari conſuetus, de repente diues appareat. ſi aliàs de iure torqueri non prohibeatur.*

1 Reſpondetur affirmatiuè; ſi ſcilicet, iuxta ea, quæ dicebam *cit. Petit. 2.* torqueri de iure non prohibeatur, quia ex his circumſtantiis concurrentibus contra talem oritur magna præſumptio, ſeu ſuſpicio, quæ propterea ſufficiens ſit ad torturam inferendam. Doctores communiter, quos ſequitur Gomez *cit. cap. 13. n. 13.*

PETITIO XI.

An ad reo torturam inferendam, ſufficiat, ſi res ſublata reperiatur apud illum?

SVMMARIVM.

1 *Tortura inferri poteſt reo, ſi res ſublata reperiatur apud illum, ſi aliàs de iure torqueri non prohibeatur.*

2 *Excipe, ſi reus dicere poſſit vnde eam habuerit.*

3 *Excipe ſecundò, ſi non ſit malæ, ſed bonæ famæ.*

Reſpondetur affirmatiuè, ſi ſcilicet torqueri de iure non prohibeatur, vti dicebam. Doctores etiam communiter, quos ſequitur idem Gomez *loco ſuprà citato n. 12.* & Clarus *q. 21. n. 41.* 1

Excipe, ſi reus dicere poſſit, vnde eam habuerit; ita vt ſic elidat omnem præſumptionem, ſeu ſuſpicionem, quæ eſt contra ipſum. 2

Excipe ſecundò, non ſit malæ, ſed bonæ famæ Quia interdum fieri poteſt, quod res aliena ſit apud aliquem, neſciente illo, & ſine culpa illius. 3

PETITIO XII.

An præter indicia ſupradicta, dari poſſint alia, quæ ſimiliter ad reo torturam inferendam ſufficientia ſint? vbi etiam an detur caſus, in quo poſſint Inquiſitores torquere reum, & non imponere illi abiurationem de vehementi?

SVMMARIVM.

1 *Indicia præter ſupradicta, alia dari poſſunt ſufficientia ad reo torturam inferendam: Totum enim hoc negotium relinquitur prudentiæ iudicum.*

2 *Reus vt torqueri poſſit, non ſufficit omne indicium, ſed debet eſſe graue, quod legitimè commiſſi criminis ſuſpicionem, ac veluti præſumptionem iudici ingerat.*

Reſpondetur affirmatiuè; tametſi indicia, quæ dixi, ſint præcipua, vt adnotant Doctores; quia totum hoc negotium relinquitur prudentiæ iudicis, qui in re tanti momenti conſiderata qualitate cauſæ, perſonæ, &c. cum magna circumſpectione procedere debet, ne proximo contra ius torturam inferat, vel maiorem, quàm par, & æquum fuerit; Clarus *q. 64. n. 13.* Martinus Delrio *lib. 5. diſquiſit. magic. ſect. 3.* Franciſc. Brunus *de indic. & quæſt. part. 1. quæſt. 3. n. 1.* Binsfeldius *de confeſſ. malef. membr. 2. poſt 5. concluſionem*, & Antonius de Canario *tract. de quæſtionib. & torment. membr. 2. n. 8.* 1

Quapropter ad reum torquendum regula generalis dari poterit, non quodlibet indicium ſufficere, ſed debere eſſe graue, quod legitimè (ſcilicet per duos teſtes probatum) commiſſi criminis ſuſpicionem, ac veluti præſumptionem iudici ingerat. Simanch. *de Cathol. Inſtit. tit. 65. n. 15.* Farinac. *in practic. criminal. quæſt. 37. num. 3. & 13.* Antonius de Canario *citato membr. 2.* & ſumitur *ex l. 1. in principio, ff. de quæſtionib.* 2

In ſpecie autem ex dictis indicia ad reum torquendum ſufficientia ſunt, quæ ſuprà referebam, & refert etiam Clarus *quæſt. 21. num. 13. & ſeqq.* Gomez *lib. 3. cap. 13. num. 7. & ſeqq.* & Martinus Delrio *loco ſuprà citato.*

An

An autem detur caſus, in quo poſſint Inquiſitores torquere reum, & non imponere illi abiurationem de vehementi?

Reſpondetur (quamnis negent nonnulli ex Inſtructione Matriliana anno 1561. *cap. 46. & ſeqq.* quatenus habet, quod contra reum, qui per indicia non poteſt abſolui ſimpliciter ab inſtantia, ſeu accuſatione, ſit procedendum vel per purgationem, vel per abiurationem, vel per torturam: Et conſequenter, quod quotieſcumque poſſunt Inquiſitores torquere reum, ſi nolint torquere, poſſint illi imponere abiurationem de vehementi:) Probabiliùs tamen negent alij cum Pegna *in director. Inquiſit. part. 3. commentar. 39.* quatenus ait, euenire ſæpè poſſe, quod aliqua indicia concurrant contra reum, ex quibus tutò non poſſit imponi abiuratio de vehementi, cùm ea ſit grauiſſima pœna propter periculum relabendi: ſint tamen indicia ſufficientia ad torturam infligendam, quæ non eſt adeò periculoſa, vt per eam veritas indagetur, & ab ore ipſius delinquentis, ſi fieri poteſt, eruatur; ſicque tunc ſeueriùs poſſit procedi ad imponendam abiurationem, & alias pœnitentias. Non igitur eo ipſo, quod reus poteſt torqueri, poteſt illi imponi abiuratio de vehementi; cùm aliquando dentur indicia ſufficientia ad infligendam torturam, & non ad imponendam abiurationem de vhementi, ſicuti ſuprà dicebam cum Pegna.

Non obſtat Inſtructio Matriliana, quam pro ſe adducebant aduerſarij; quia loquitur illa de eo, quod communiter accidere conſueuit, iuxtà *l. quoad ea, de Regul. Iur.* & leges accommodantur ad ea, quæ frequentius accidunt.

PETITIO XIII.

An reus poſſit pluries torqueri? vbi etiam, an licet reus fuerit tortus, poſſint ei Inquiſitores imponere abiurationem tantùm de leui?

SVMMARIVM.

1 *Reus non poteſt pluries torqueri, ſi competenter ſecundum indiciorum grauitatem tortus fuerit; quia ſi reus in tortura nihil confeſſus eſt, videntur prius habita indicia infirmata, & eliſa.*

2 *Excipe, ſi priùs habita indicia ſint grauiſſima, quæ per torturam toleratam, vtpotè inſufficientem, adhuc non videantur infirmata, & eliſa; quia tunc iterum torqueri poterit.*

3 *Excipe ſecundò, ſi ſuperuenerint noua indicia, quia tunc iterum ob hæc torqueri poterit.*

4 *Excipe tertiò, ſi confeſſus in tortura, poſtridie quando depoſito tormentorum metu, in loco iudicij ad ratificationem confeſſionis ſuæ interrogatus reuocet confeſſionem; quia & tunc etiam torqueri poterit; quia aliàs totum hoc remedium de tortura foret fruſtratorium.*

5 *Accedit, quod per talem reuocationem indicia non ſunt ſufficienter infirmata, & eliſa, cùm illa variatio nouum indicium inferre videatur.*

6 *Accedit ſecundò, quod retractatio confeſſionis facta in tortura infirmat ipſam torturam.*

7 *Tortus ter, & ter in tortura confeſſus, ter etiam ad ratificandum ductus, ſi reuocauerit, condemnari non poteſt, quinimmò plerumque abſolui debet.*

8 *Tortus bis, & bis etiam confeſſus, ſi bis etiam reuocauerit ductus ad ratificandum, tertiò ſecundum alios non eſt torquendus.*

9 *Alij id aſſerunt relinquendum eſſe arbitrio iudicis.*

10 *Alij verò nullo pacto tertiò torquendum eſſe, quam ſententiam ſatis piam fatentur etiam aduerſarij.*

11 *Iudices cauere debent, ne inferant talia tormenta, quæ moraliter ſufferri non poſſint, qualiacumque ſint delicta. Et quid cum reo propterea agendum ſit.*

12 *Reus tortus, & negatiuus poterit iterum torqueri, ſi ſuperuenerint noua indicia, quæ ſpecie, & ſubſtantia differant ab indiciis primis, ſcilicet indicia noua, (licet adinueniur aliis teſtibus.) non ſint eadem, ac prima, ſed ſint diuerſa in ſpecie, & ſubſtantia.*

13 *Noua indicia ſuperuenientia, vt reus poſſit torqueri, debent eſſe talia, quæ per ſe ſufficiant ad torturam, ſicque debent eſſe indicia propinqua, quamuis & remota ſi multiplicentur, & adminiculentur inter ſe, poſſint etiam conſtituere indicium ſufficiens.*

14 *Reus in caſu, quod ex nouis indiciis ſuperuenientibus iterum torqueatur, donandus eſt de nouo copia indiciorum, & de nouo audiendus, quemadmodum ante primam torturam factum fuit.*

Reſpondetur negatiuè; ſi ſcilicet competenter ſecundùm indiciorum grauitatem tortus fuerit. Eſt ſententia communis Doctorum; quia ſi reus in tortura nihil confeſſus eſt, per torturam toleratam, & per illam conſtantiam videntur prius habita indicia infirmata, & eliſa. 1

Excipe, ſi prius habita indicia ſint grauiſſima, quæ per torturam toleratam, & per illam conſtantiam (vtpotè ad dicta indicia non competentem, ſeu non ſufficientem) non videantur ſufficienter infirmata, & eliſa; tunc iterum torqueri poterit, ad competentiam ſcilicet, ſeu ſufficientiam indiciorum, quæ dicebam. 2

Excipe ſecundò, ſi ſuperuenerint noua indicia; quia tunc etiam iterum ob hæc torqueri poterit; *l. vnius, §. reus, ff. de quæſtion. in principio*, & notat Gloſſa marginalis *in l. repeti, ff. eodem*, Ioan. Maior *in 4. diſt. 15. q. 21. dub. 5.* Gomez *cap. 13. n. 25. in fine*, Ioan. Royas *tract. de hæretic. aſſertion. cap. 31. n. 298.* Antonius de Canario *tract. de quæſtion. & torment. membr 6.* & alij, quos infrà citabo. 3

Excipe tertiò (quidquid in contrarium dixerint aliqui ex quadam Inſtructione Hiſpalenſi anno 1484. *num. 15.*) ſi confeſſus in tortura, poſtridie, quando depoſito tormentorum metu, in loco iudicij ad ratificationem confeſſionis ſuæ interrogatus, reuocet confeſſionem ſuam; quia & tunc etiam, tametſi noua indicia non ſuperuenerint, torqueri ſimiliter poterit. Cantera *in quæſt. crimin. cap. 2. de probat. per teſtes, q. 1. n. 67.* vbi ait, talem Inſtructionem Hiſpalenſem non ſeruari in praxi. Simanch. *de Inſtitut. Catholic. tit. 65. n. 80.* vbi idem ait, ſubditque, dictam Inſtructionem Hiſpalenſem contrarium non prohibere. Clarus *q. 21. n. 36. & q. 64. n. 43* Peguera *in praxi cap. 12. §. 12. n. 9.* Boſſius *tit. de tortura num. 34.* Aldrete *de diſcipl. tuend. lib. 1. cap. 17. num. 26* Suarez de Paz *in praxi tom. 1. part. 5. cap. 3. §. 1. n. 17.* Villagut *in practica lib. 7. cap. 7. concl. 3.* Binsfeld. *in comm. de malef. & math. leg. 7 q. 1. concl. 14.* Becanus *in 2. 2. S. Thomæ, q. 10 n. 16.* Miranda *in ordin. iudic. tom 2. q. 26. art. 18. concluſ. 1.* Michael. Zanard. *in director. Theol. part. 3. cap. 82.* Souſa *in aphor. Inquiſ. lib. 2. cap. 39. n. 29.* Ambroſinus *de proceſſ. inform. lib. 4. cap. 5. n. 11.* Guazzin. *tom. 2. lib. 1. defenſ. 30. cap. 36. n. 4.* Queued. *de indic. & tortur. part. 2. cap 7. n. 2.* Villadiego *in politic. cap. 3. n 311.* & alij communiter. Et ratio eſt, quia alioquin totum hoc remedium de tortura foret fruſtratorium, ſeu vt dici ſolet; deſeruiret de vento: Quilibet enim, ſi putaret, quod ampliùs propterea torqueri non poſſit, confeſſionem ſuam nunquam ratificaret, ſed ſemper reuocaret. 4

5 Accedit, quod per talem reuocationem indicia non ſunt ſufficienter infirmata, & eliſa, cùm illa variatio nouum indicium inferre videtur.

6 Accedit ſecundò, quod retractatio confeſſionis factæ in tortura infirmat dictam torturam, vt perindè ſit, ac ſi nulla præceſſerit; interim indiciis, ſeu præſumptionibus prioribus in ſuo vigore permanentibus.

7 Vt autem in re tam odioſa non procedatur abſque termino, qui ter tortus, & ter in tortura confeſſus, ter etiam ad ratificandum ductus reuocauit, condemnari non poteſt, quinimmò plerumque abſolui debet; Doctores communiter, quos ſequitur Gomez *cap.* 13. *num.* 27. Martin. Delrio *lib.* 5. *diſquiſit. magic. ſect.* 9. Clarus *quæſt.* 21. *num.* 36. *in fine*, & Farinac. *quæſt.* 31. *num.* 99.

8 Et hoc, quod modò dixi, adeò verum eſt, vt reum, etiamſi bis tortus, & bis confeſſus, bis confeſſionem reuocauerit, tertiò non torquendum eſſe ſentiant contra Binsfeldium *in commentar. de malef. & math. leg.* 7. *q.* 1. *concl.* 24. Iulium Clarum *in praxi* §. *finali, quæſt.* 21. *n.* 36. Ludouicum Pegueram *in practic. crimin. cap.* 12. §. 12. *n.* 9. Gomez *tom.* 3. *var. cap.* 13. *n.* 8. Queuedum *de indiciis, & tortur. part.* 2. *cap.* 7. *num.* 3. Suarez de Paz *in prax. crimin. tom.* 1. *part.* 5. *cap.* 3. §. 11. *n.* 19. Mirandam *in ordin. indic. tom.* 2. *quæſt.* 26. *artic.* 18. *concl.* 1. & Ambroſinum *de proceſſ. informat. lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 14. & alios, Cantera *in quæſt. crimin. cap.* 2. *de probat. per teſtes, quæſt.* 1. *num.* 67. Locatus *in prax. Inquiſ. verb. tortura*, §. *ſed pone*, Simanch. *de cath. inſtit. tit.* 65. *num.* 81. Penna *in direct. Inquiſ. part.* 3. *comment.* 39. Chartar. *de Interrog. Reor. lib.* 4. *cap.* 1. *n.* 13. *&* 161. Souſa *in aphor. Inquiſ. lib.* 2. *cap.* 39. *num.* 39. Farinac. *quæſt.* 38. *n.* 106. Damander. *in praxi crimin. cap.* 38. *n.* 12. & Sanchez *in opuſcul. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 3. *dub.* 5. *n.* 14.

9 Quamuis nonnulli velint, id relinquendum eſſe arbitrio iudicis, qui cùm conſiderauerit grauitatem delicti qualitatem rei, & quod grauia præceſſerint indicia, rectè arbitrari poterit, reum etiam tertiò torquendum eſſe; ſic Doctores, quos ſequitur Baiard. *in addit. ad Iul. Clar. quæſt.* 21. *n.* 140.

10 Alij verò velint, reum nullo pacto tertiò torquendum eſſe (quam ſententiam ſatis piam fatentur etiam aduerſarij, vt Miranda *loco ſuprà cit.*) excepto caſu, quod is bis leuiſſimè tortus fuerit, & præterea noua indicia ſuperuenerint Sic Simancha, Penna, & Souſa *vbi ſuprà*, & videri poterit etiam Guazzin. *tom.* 2. *lib.* 1. *defenſ.* 30. *cap.* 14 *num.* 6.

11 At quidquid ſit; an ſcilicet reus bis tantum, vel etiam ter ad ſummum torquendus ſit, illud omninò aduertant iudices, quod licet eò grauiora tormenta reo inferri poſſint, quo maiora contra eum indicia habentur, ordinariè tamen, & niſi grauiſſima indicia criminis habeantur, cauere debent, ne tormenta ſint talia, vt moraliter loquendo, ſufferri non poſſint; ideoque cogatur reos ad confitendum crimen; quia cùm talis confeſſio quodammodo inuoluntaria cenſeatur, non poteſt in iudicio æſtimari; ideoque condemnatio ſequetur non propter confeſſionem, ſed propter indicia, quæ ſicuti ſuppono, ad condemnandum reum ſufficientia non ſunt, atque adeò contra ius, & contra iuſtitiam ſequetur. Doctores, quos ſequitur Antonius de Canario *de quæſt. & torment. membr.* 5. *n.* 20.

Non obſtat, ſi dicas, quod extorta talis confeſſio, altero die coram iudice, & notario ratificari debet.

Reſpondetur enim, quod cùm reus ſciat, ſimilia tormenta, niſi in confeſſione perſiſtat, ſibi inferenda fore, non poterit ratificatio omninò libera cenſeri; ſicque redit eadem difficultas, quam ſuprà dicebam. Vide, quæ dicebam ſuprà *ſect.* 28. *& ſect.* 35.

12 Cæterùm cum dixi in exceptione ſecunda, quod reus tortus, & negatiuus poſſit iterum torqueri, ſi ſuperuenerint noua indicia, intellige (quidquid in contrarium dixerint nonnulli, quos ſequitur Queued. *de indic. & tortur. part.* 2. *cap.* 7. *num.* 6. citans pro ſua ſententia Antonium Gomez *tom.* 3. *var. cap.* 13. *num.* 7. *&* 8.) caſu, quo interuenerint noua indicia, quæ ſpecie, & ſubſtantia differant ab indiciis primis, ſcilicet indicia noua, licet adinueniantur aliis teſtibus, non ſint eadem, ac prima, ſed ſint diuerſa in ſpecie, & ſubſtantia, v. g. vt rectè exemplificat Iul. Clarus *in practic.* §. *finali, q.* 64. *num.* 46. ſi reus ſit tortus ex indicio famæ, & poſteà ſuperueniant alij teſtes probantes famam, reus non poſſit iterum torqueri: Poſſit autem iterum torqueri, ſi interueniant alia noua indicia remota præter famam; Simanch. *de cath. inſtit. tit.* 65. *n.* 75. Penna *in direct. Inquiſ. part.* 3. *comment.* 39. *n.* 156. Caſonus *de indic. tit. de tortura, cap.* 14. *num.* 8. Vmbert. Locat. *in praxi, verb. tortura*, §. *nota*, Villadiego *in politica cap.* 3. *n.* 321. Bertazzol. *conſil.* 274. *n.* 21. *vol.* 2. Boſſius *tit. de tortura, n.* 42. Lodouic. Bologninus *in addit. ad tractat. Guid. de Suzar. de indic. & tortur. num.* 61. Damhaudetus *in praxi cap.* 38. *n.* 5. Caball. *in reſolut. crimin. centur.* 2. *caſ.* 93, *num.* 43. & Brunus *in tract. de indic. & tortur. part.* 2. *q.* 5. *n.* 63.

Vbi aduerte, quod noua indicia ſuperuenientia, vt reus iterum poſſit torqueri, debeant eſſe talia, quæ per ſe ſufficiant ad torturam, Vinc. de Franchis *par.* 4. *deciſ.* 577. & alij, quos ſequitur Guazzin. *tom.* 2. *lib.* 1. *diff.* 30. *cap.* 23. *n.* 4. *& ſeqq.* Sicque debeant eſſe indicia propinqua, & non remota. Natta *conſil.* 407. *num.* 12. *vol.* 2. & alij, quos ſequitur Guazzin. *vbi ſuprà*. Quamuis & ipſa indicia remota, ſi multiplicentur, & adminiculentur inter ſe, poſſint etiam inſtituere indicium ſufficiens ad torturam, ſaltem leuem; Petr. Caball. *centur.* 2. *caſ.* 193. *n.* 5. Queuedus *loco ſuprà citato*, & alij paſſim. 13

Aduerte ſecundò, quod in caſu, quod reus ex nouis indiciis ſuperuenientibus iterum torqueatur, donandus ſit de nouo copia indiciorum, & de nouo audiendus, quemadmodum ante primam torturam factum fuit: cùm in vtroque caſu militet eadem ratio. Penna *in director. Inquiſ. part.* 3. *comment.* 14. & alij, quos ſequitur Chartar. *de interrogat. reorum lib.* 4. *cap.* 1. *n.* 198. *&* 199. 14

Item, an licet reus fuerit tortus, poſſint ei Inquiſitores imponere abiurationem tantùm de leui?

Reſpondetur affirmatiuè; Cantera *in quæſtion. crimin. cap.* 1. *de hæretic. n.* 95. Genuenſ. *in prax. cap.* 18. *n.* 23. *& cap.* 68. *n.* 12. & alij paſſim.

PETITIO XIV.

An rèus aliquando ex ſolis indiciis, condemnari poſſit ad pœnam ordinariam? Vbi etiam quid dicendum in cauſa fidei?

SVMMARIVM.

1 *Reus aliquando ex ſolis indiciis condemnari non poteſt ad pœnam ordinariam, etiamſi illa faciant indicium indubitatum.*

2 *Vide ibi plura exempla de egrediente de domo occiſi cum facie pallida, & enſe cruentato.*

3 *Item ſi reus deprehendatur in eodem lecto decumbens, ſicut patet ex Holopherne, &c. adhuc enim per talia indicia non habetur de crimine commiſſo certitudo.*

4 *Reus in huiuſmodi caſibus poſſet condemnari ad pœnam extraordinariam minorem, prout iudex iudicauerit, & cauſa poſtulauerit.*

5 *Excipiuntur tamen nonnulli caſus à iure approbati, in quibus iudex poteſt ex ſolis indiciis condemnare reum ad pœnam ordinariam.*

REſpondetur negatiuè, etiamſi illa faciant indicium, 1
quod Doctores vocant indubitatum, ita vt ex tali indicio

indicio violentiſſima contra reum præſumptio, ſeu ſuſ-
2 picio capiatur; v.g. ſi reus viſus ſit facie pallida cum
enſe cruento egredi è domo, quæ vnum tantum aditum
habeat, & in qua reperiatur aliquis recenter occiſus.
Fieri enim poteſt, quod alius fecerit, vel quod, ſi ipſe
3 quidem fecerit, cauſa defenſionis tamen fecerit. Item
ſi reus deprehendatur in eodem lecto decumbens,
ſicuti patet ex Holopherne, qui *cap.* 13. *Iudith*, licet
amore captus, improbus, & poſt epulas lætus, & vino
plenus Iuditham mulierem pulcram nimis, cui etiam
Dominus gratiam contulerat, ſolam, & ſponte con-
ſentientem, & de nocte, & in cubiculo clauſam etiam
habuerit, nihil tamen turpe, vel obſcœnum in eam com-
miſit. Ratio noſtræ Reſponſionis negatiuæ eſt: Quia
adhuc per talia indicia non habetur de crimine com-
miſſo certitudo, quæ haberi debet in criminalibus, in
quibus propterea dicitur, quod debeant probationes
eſſe luce meridiana clariores, vti colligitur ex textu *in
leg. abſentem, ff. de pœnis*, & docent cum Bartolo ibi
communiter Doctores.

4 Poſſet tamen reus in huiuſmodi caſibus condemnari
ad pœnam extraordinariam minorem, prout iudex iu-
dicauerit, & cauſa poſtulauerit. Doctores, quos ſequi-
tur Clarus *loco ſuprà citato num.* 40. Vbi ſubdit, ſic
etiam eſſe receptum in praxi, & poſitum in arbitrio iu-
dicis; vt talem reum iudex vel ad pœnam extraordina-
riam condemnet, vel ad grauem torturam ſubmittat.
Etſi contrarium in puncto iuris probabilius teneerim
dubit. 193. *ſect.* 3. contra Clarum.

5 Cæterùm excipiuntur nonnulli caſus à iure appro-
bati, in quibus iudex poſſit ex ſolis indiciis condemna-
re reum ad pœnam ordinariam: Qua de re tamen dicam
infrà *dubit. ſequenti ſect.* 4. *& dubit.* 217. *petitione* 4. &
videri præter alios poterit Gomez *cap.* 12. *num.* 15 vide-
ri etiam poterunt, quæ dicam *dubit.* 198. *ſect.* 20. *coroll.* 5.
Quid autem dicendum in cauſa fidei? Vide *dubit.* 195.
ſect. 73.

PETITIO XV.

An, & quid dicendum de tortura inter Regulares?

SVMMARIVM.

1 *Indicia criminis an ſint ſufficientia ad torturam relin-
quitur arbitrio iudicis: At vt religioſus torquea-
tur, non ſufficit quodlibet indicium, niſi ſit graue,
illudque legitimè comprobatum.*

2 *Teſtis vnus omni exceptione maior ſufficit ad torquen-
dum, ſi deponat de viſu. Secùs, ſi reus ſit bonæ fa-
mæ; quia tunc requiruntur vltrà teſtem de viſu
plura indicia, niſi indicium vnum eſſet ità vehe-
mens, vt ſolum ſufficeret.*

3 *Reus non ſtatim torqueri debet, ac indicia ſunt ſuffi-
cientia ad torturam, præſertim religioſus, ſed debet
ei dari copia indiciorum, & dilatio temporis, vt ſe
defendere poſſit.*

4 *Reus ſi in defenſione, qua ſe purgat ab indiciis, defe-
cerit, damnandus erit ad torturam, cum intimatio-
ne ſententia.*

5 *Appellatio à ſententia torturæ ſuſpendit effectum eiuſ-
dem; ſecùs ſi appellatio cenſeatur friuola.*

6 *Torqueri multi non poſſunt in iure ob priuilegia ipſis
conceſſa, niſi in criminibus exceptis, ſcilicet hære-
ſis, læſæ maieſtatis, vel proditionis, &c. Hi enim
ſunt mulieres prægnantes, minores 14. annis, ſenes,
milites, Decuriones, Nobiles, conſtituti in magna
dignitate, & Doctores.*

7 *Religionum magiſtri torqueri non poſſunt niſi in crimi-
nibus exceptis; quia ſunt Doctores.*

8 *Reus torqueri non debet, ſi crimen ſit plenè probatum,
vel ſi alia viâ veritas haberi poſſit, quamuis tale
crimen neget, quia tortura adinuenta eſt in ſubſi-
dium veritatis habendæ.*

9 *Tortura caſus inter Religioſos rariſſimus eſſe debet.*

10 *Reus ſi ad ſuperiorem malitioſè appellet, vel ſi puta-
tur habuiſſe ſocios, aut alia crimina commiſiſſe, tor-
quendus eſt.*

11 *Reus torquendus non eſt, ſi pœna imponenda ob de-
lictum ſit minor, vel æqualis torturæ.*

12 *Religioſus eſt mitiùs torquendus, quàm laicus; idque
non ſolùm propter metum excommunicationis, ſed
etiam ob reuerentiam ſtatus religioſi.*

13 *Prælatus licet non poſſit torquere religioſos, ſtante
iure communi per miniſtros laicos, poteſt tamen, ſi
conſuetudo ſit, vt ij etiam per laicos torqueantur.*

14 *Tortura inferenda reo religioſo non debet eſſe talis,
vt moraliter is reſiſtere non poſſit, quia tunc con-
confeſſio, vtpote inuoluntaria, nulla cenſeretur.*

15 *Religioſus ſemel tortus, licèt reus communiter de
nouo poſſit torqueri, ſi indicia per propriam tortu-
ram non fuerint enacuata, non eſt iterùm tor-
quendus.*

RESpondetur, & dico primò, licet an indicia crimi- 1
nis ab aliquo commiſſi ſint ſufficientia ad tortu-
ram, relinquatur arbitrio iudicis, Angelus, Syluester,
Armilla, Tabiena *verb. indicium*, & alij communiter,
quos ſequitur Sanchez *tom.* 2. *conſil. moral. lib.* 6. *cap.* 3.
dub. 14. *num.* 6. Nihilominùs regulariter loquendo,
præſertim inter Religioſos, non quodlibet indicium
ſufficiens eſt, niſi ſit graue, illudque legitimè, ſcilicet
per duos teſtes comprobatum. Farinac. *in pract. crimin.
quæſt.* 37. *n.* 7. & 13. & alij paſſim.

Vnus tamen teſtis omni exceptione maior, ſi teſtetur 2
de crimine viſo, ſufficiens erit. Doctores iidem, quos
ſuprà citabam.

Excipe, niſi reus eſſet bonæ famæ; quia tunc præter
teſtem vnum ſupradictum, alia indicia requiruntur,
Sanchez *vbi ſuprà num.* 5. Boër. *deciſ.* 103. Alderet. *de
diſcipl. regul. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 11. & alij multi.

Quamuis poſſit indicium vnum eſſe ita vehemens,
v.g. ſi religioſus iuuenis reperiatur cum fœmina in loco
ſecreto apto ad peccandum, vt illud ſolum vnum ſuffi-
ciat. Angelus, Syluester, Armilla, Tabiena, & alij, quos
ſequitur idem Sanch. *loco ſuprà cit. num.* 5. & Cardinal.
de Lugo *de contractib. diſp.* 77. *ſect.* 13. *num.* 154.

Dico ſecundò, non ſtatim ac indicia ſunt ſufficientia 3
ad torturam, reus torqueri debet, præſertim inter reli-
gioſos, inter quos, vt infrà dicam, benignius agendum
eſt: ſed debet ei dari copia indiciorum, & dilatio tem-
poris, vt ſe poſſit defendere. Quod ſi in defenſione defe- 4
cerit, damnari debebit ad torturam, & ipſi intimari ſen-
tentia, à qua ſi non appellet (appellatio enim à ſententia 5
torturæ ſuſpendit effectum torturæ. Doctores commu-
niter, quos ſequitur Sanch. *cit. lib.* 6. *cap.* 8. *dub.* 2. *n.* 16.)
vel ſi appellet, appellatio tamen cenſeatur friuola, de-
bebit torqueri. Sanch. *vbi ſup. cap.* 3. *dub.* 4. *n.* 4. & Portell.
in dub. regul. verb. tortura, n. 11.

Dico tertiò, cùm in iure ſint multi priuilegiati, qui 6
torqueri non poſſunt, niſi in criminibus exceptis, ſcili-
cet hæreſis, læſæ maieſtatis, vel proditionis, &c. quales
ſunt, vt videre eſt apud Clarum, & Gomez, quos ſequi-
tur Sanchez *vbi ſup. n.* 12. Card. de Lugo *n.* 155. *& ſeqq.*
& Fagundez *in decalog. lib.* 8. *cap.* 21. *num.* 14. mulieres
prægnantes, minores 14. annis, ſenes, milites, Decurio-
nes, Nobiles, conſtituti in magna dignitate, & Docto-
res, fit, quod Generales, & Prouinciales, quia ſunt con- 7
ſtituti in magna dignitate, & Magiſtri Religionum, quia
ſunt Doctores, tali priuilegio, præſertim cùm ſimus in
materia fauorabili, frui, & potiri poſſint. Doctores, quos
ſequitur Portellius *vbi ſuprà num.* 12.

Dico quartò, reus torqueri non debet, ſi crimen ſit 8
plenè probatum, vel ſi alia viâ veritas poſſit haberi,
quamuis reus tale crimen neget; quia tortura ſolùm
adinuenta eſt in ſubſidium veritatis habendæ: Ergò

cùm veritas iam habita ſit, vel aliundè haberi poſſit,
9 reos torqueri non debet, præſertim inter Religioſos; cùm apud illos vſus torturæ rariſſimus eſſe debeat, iuxtà ea, quæ dicentur infrà, & docent præter alios Aldret.
10 *cit. cap. 17. n. 8.* & Portellius *vbi ſuprà num. 4.* Excipe, ſi reus malitioſè appellet ad ſuperiorem, ad hoc vt executionem iuſtæ ſententiæ impediat, vel ſi putetur habuiſſe ſocios, aut alia commiſiſſe crimina; Iul. Clar. Nauarr. & alij communiter, quos ſuprà citabam.

11 Dico quintò: Neque reus torqueri debet, ſi pœna propter delictum ipſi imponenda, vel æqualis, vel minor ſit pœna torturæ; quia iniquum eſt, quod ob delictum, ob quod v. g. Religioſo imponenda eſſet pœna ieiunij, mortificationis, &c. vel etiam priuatio officij, &c. imponatur pœna torturæ, quæ eſt atrociſſima. DD. paſſim, quos ſequitur Aldret. *loc. ſupra cit.* & Portell. *num. 2.*

Dico ſextò: Religioſus eſt mitiùs torquendus, quàm
12 laicus; idque non ſolùm propter metum excommunicationis, ſi ſcilicet in tortura modus excedatur: ſed
1 etiam propter reuerentiam ſtatus religioſi. Boer. *vbi ſupra part. 1. cap. 36.* Syluest. *verb. Inquiſitio 2. dict. 9.* & Armilla *eodem verbo num. 12.*

13 Dico ſeptimò: Licet ſtando in iure communi Prælatus non poſſit torquere religioſum per miniſtros laicos, ſed per alium religioſum; aliàs tàm Prælatus, quàm miniſter laicus eſſent excommunicati; excepto ſi non reperiretur religioſus, qui ſine periculo læſionis membrorum torquere ſciret, *cap. vniuerſitas, de ſent. excommun.* & docent præter alios Syluest. *verb. excommunicatio, § 6. dicto 11.* & Nauarr. *in ſumma cap. 27. num. 86.* conſuetudine tamen oppoſitum obſeruatur. Nauarr. *ibidem*, & alij communiter, quos ſequitur Sanchez *2. tom. conſil. moral. lib. 6. cap. 8. dub. 1. num. 15.* Idque propter rationem iam dictam, quod ſcilicet non facilè inter religioſos reperitur Religioſus, qui ſine periculo læſionis membrorum artem torquendi nouerit.

14 Dico octauò: Quod præſertim in ordine ad religioſos, qui ſicuti dicebam, mitiùs torqueri debent, locum habet, licet eo grauiora tormenta reo inferri poſſint, quò maiora contra ipſum indicia habentur. Inferenda tamen ipſi non ſunt tormenta talia, quibus moraliter loquendo reſiſtere non queat; quia tunc confeſſio, vtpotè prorſus inuoluntaria, nulla cenſetur, vt proptereà ob talem confeſſionem reus condemnari non poſſit; Doctores, quos ſequitur Thomas de Ieſu *de viſitation. regul. tract. 3. cap. 15.* & nos ſuprà diffuſius dicebamus.

15 Dico nonò: Licèt reus ſemel tortus, iterùm (ſi ſcilicet indicia contra ipſum per priorem torturam euacuata non fuerint) torqueri poſſit; hoc tamen inter religioſos laudabile non eſt; Rodoriquez, & alij, quos ſequitur Portell. *vbi ſuprà n. 8.* quia, ſicuti dicebam, inter religioſos mitiùs, quàm inter laicos agi debet.

DVBITATIO CXCIII.

De probatione requiſita in crimine hæreſis.

VT autem hæc dubitatio clariùs explicetur, videnda eſt ſectio ſequens.

SECTIO PRIMA.

An crimen hæreſis debeat plenè, & concludenter probari: An verò ſufficiant ſolùm iuris præſumptiones?

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus, vt tanquam hæreticus condemnetur, requiritur plena, & concludens probatio. At ad condemnandum illum tanquam ſuſpectum, ſufficiunt ſolùm iuris præſumptiones: Quod probatur ex iure, & ex ratione, quia huiuſmodi crimen eſt valdè graue, & valde grauibus pœnis punitur.*

2 *Probationes in reliquis criminibus debent eſſe luce meridiana clariores.*

3 *Reus cùm præſumptionibus ſuſpectus reddatur, nulla iniuria afficitur, ſi ſic ſuſpectus declaretur.*

RESPONDETVR. Ad condemnandum hæreticum, tanquam hæreticum, requiritur plena, & concludens probatio. Ad illum verò condemnandum, tanquam ſuſpectum, ſufficiunt ſolùm iuris præſumptiones. 1

Prior pars eſt Deciani *tract. crimin. lib. 5. cap. 35. n. 20. verſ. immò quod non ſufficiant*, Royas *tractat. de hæretic. 2. part. aſſert. 6. n. 150.* Simanch. *de cathol. inſtitut. tit. 50. rubr. de præſumpt. n. 21. & ſeqq.* Farinac. *quæſt. 187. n. 2. & 38.* & aliorum.

Probatur primò auctoritate, ex textu *in cap. literas, de præſumpt.* ibi: *Quo circà mandamus, quatenùs cum propter ſolam ſuſpicionem, quamuis vehementem nolumus illum de tam graui crimine condemnari.*

Secundò probatur ratione, quia huiuſmodi crimen eſt valdè graue, & valdè grauibus pœnis punitur: Ergò par eſt, ne quis ex ſola præſumptione illius, illud commiſiſſe declaretur.

Confirmatur, quia in reliquis criminibus requiruntur probationes luce meridiana clariores. Doctores communiter ex textu *in l. ſciant cuncti, Cod. de probation.* & *in cap. ſciant cuncti 2. quæſt. vltima*: Ergò multò magis in crimine hæreſis, reliquis criminibus grauiori. 2

Poſterior pars eſt Pegnæ *2. part. direct. comment. 80. verſ. ſed hanc ſententiam*, Alber. *tractat. de agnoſcend. aſſertion. cathol. & hæretic. quæſt. 34. num. 56.* Menochij *conſil. 82. num. 144. lib. 1.* Simanchæ *loco ſuprà citato num. 21.* Royas *num. 304.* Farinacij *num. 9. & 40.* & aliorum. 3

Patet, quia, cùm reus præſumptionibus ſuſpectus reddatur, nulla iniuria afficitur, ſi ſic ſuſpectus declaretur, & vt talis, abiuratione, & pœna extraordinaria puniatur, iuxtà textum *in cap. accuſatus, in principio, de hæretic. in 6.* ibi: *Licet ante abiurationem ſuam hæreſis crimen plenè probatum non fuerit contrà ipſum.*

SECTIO II.

Quotnam modis crimen hæreſis probatur?

SVMMARIVM.

1 *Hæreſis crimen tribus modis probatur. Et primò probatur ſcriptura commiſſum eſſe, quando nempe probatur ſcriptura aliqua continens hæreſim, eſſe alicuius, vel quia eam ſcripſit propria manu, vel quia eam dictauit, vel quia ſubſcripſit ſeriò, & accuratè. Secus ſi non ſeriò, & non accuratè.*

2 *Hæreſis crimen probatur ſecundò commiſſum fuiſſe verbis, ſi probentur verba hæreſim clarè continentia, affectiuè, & ex animo ab aliquo eſſe prolata, ſi proferens non ſit aliàs ſuſpectus, vel Generis, vel Nationis, &c.*

3 *Hæreſis crimen probatur tertiò commiſſum eſſe factis, ſi probetur aliquis exercuiſſe facta, quæ manifeſtè errorem contineant, ità vt in bonam partem illa deſumi non poſſint; quia cùm hæreſis in animo conſiſtat, & animus factis potiùs, quàm verbis declaratur, factis etiam hæreticus ſatis probatur.*

REſpōdetur: tribus modis, ſcriptura, verbis, & factis, quia his tribus modis crimē hæreſis cōmitti poteſt. 1

Primò,

Primò, probatur, crimen hæreſis commiſſum eſſe ſcriptura, ſi probes alicuius ſcripturam hæreſim continentem ab ipſo dictatam, vel propria manu ſcriptam, vel ſub ſcriptam fuiſſe, ſeriò, & accuratè.

Dixi: *Seriò, & accuratè*; quia ſecus dicendum eſt, ſi dictata, ſcripta, vel ſubſcripta fuerit in chartulis, ſeu memorialibus indigeſtis, & inemendatis, quibus non ſit vltima manus impoſita: Nàm tunc non ex animo errandi, ſed potiùs ex ignorantia proceſſiſſe cenſeri debet. Nauarrus *lib. 5. conſilior. conſ. 6. num. 1. & ſeqq. de hæreticis*, & alij, quos ſequitur Farinacius *quæſt. 187. num. 11.*

2 Secundò, probatur, crimen hæreſis commiſſum eſſe verbis, ſi probes, verba, hæreſim clarè continentia, affectiuè, & ex animo eſſe ab aliquo prolata.

Dixi: *Clarè continentia*; quia ſi dubia ſint, cùm nemo in dubio præſumatur malus, interpretari debent, vt potiùs delictum excludant, quàm includant. Pegna *3. part. directorij quæſt. 62. comment. 111. verſ. ſed cum in dictis*, Royas *de hæretic. part. 1. num. 200. & ſeqq.* & alij, quos ſequitur Farinacius *quæſt. 187. num. 14.*

Quod tamen intellige cum Pegna, Royas, & Farinacio *vbi ſuprà*, ſi proferens non ſit aliàs ſuſpectus, vel Generis, vel Nationis, &c.

3 Tertiò, probatur, crimen hæreſis commiſſum eſſe factis; ſi probes, aliquem exercuiſſe facta, quæ manifeſtè errorem contineant; ità vt in bonam partem illa deſumi non poſſint, qualia ſunt v. g. ſe circumcidere, purificationem Iudæorum facere, communionem ab hæreticis more ſuo recipere, conſolationem in extremis poſtulare, idolo, dæmoni, vel Mahometo reuerentiam exhibere, & ſimilia. Quia, cùm hæreſis in animo conſiſtat, & animus factis potiùs, quàm verbis declaretur *ex textu in cap. dilecti, de appellat.* fit, quod factis etiam hæreticus ſatis probetur. Eymeric. *2. part. direct. quæſt. 34. num. 1. ibidem*, Pegna, Paramus *de origine S. Inquiſitionis lib. 3. quæſt. 9. num. 117.* Simanch. *de cathol. Inſtitut. tit. 20. rubrica de hæreſi, num. 15.* & alij communiter, quos citat, & ſequitur Farinacius *quæſt. 187. num. 16.*

Quibus autem teſtibus hæc ſcriptura, hæc Verba, vel facta probari debeant, vt reus, tanquam hæreticus, condemnari poſſit, dicetur infrà *dubit. 198.*

SECTIO III.

An aduerſus hanc ſcripturam, & aduerſus hæc verba, vel facta admitti poſſit probatio in contrarium?

SVMMARIVM.

1 *Probatio aliqua in contrarium ſi admitti poſſit aduerſus hanc ſcripturam, & aduerſus hæc verba, & facta, nulla alia eſſe poteſt, niſi probando, quod non ex animo, & voluntate aſſentiendi talibus erroribus, ſed ex ignorantia, vel ſimplicitate, &c. illa exterius quis ſimulauerit.*

2 *Quod tamen difficillimè probari poteſt, cùm intentio ſoli Deo nota ſit.*

3 *Probatio aliqua in contrarium poteſt eſſe ſolùm coniecturaliter, idque ſi te illa ex timore præſtitiſſe, & remoto timore ſtatim quamprimùm potueris ab illa iniquitate receſſiſſe, & pœnitentiam pro illius remiſſione ab Inquiſitoribus petiiſſe.*

4 *Confitens verba, vel facta hæreticalia, & negans intentionem, ſi ſponte, & non præuentus citatione id fecerit, non vt hæreticus, ſed vt de hæreſi ſuſpectus vehementer, & ſic in pœnam extraordinariam abiurationis, condemnari debet.*

5 *Confitens verba, & facta hæreticalia exercuiſſe, ſi veniat citatus, & neget animo, & intentione ſic credendi feciſſe, nullam rationabilem cauſam huius negatæ intentionis adducendo, probabilius tanquam hæreticus negatiuus puniendus eſt, contra nonnullos; quia conuictus de hæreticali verbo, vel facto ſpontaneo, ſatis conuincitur de mala intentione.*

6 *Hæreſis probatio ſi ceſſaret ex negata intentione ex verbis, vel factis hæreticalibus, cuilibet hæretico aperiretur via vitandi condemnationem.*

7 *Item aduerſarij admittunt, quod reus in tali caſu condemnari debeat ad abiurationem de vehementi, & ad aliam pœnam extraordinariam; vt exilij, pecuniæ, fuſtigationis, vel triremis, ſi poſt torturam in negatiua perſiſtat.*

8 *Neque obſtat fundamentum aduerſariorum, quod ſcilicet ex præſumptionibus nemo debeat ſaltem ad pœnam corporalem, & ordinariam condemnari; quia verba, & facta hæreticalia non præſumptiones delicti, ſed legitimæ probationes illius dici debent.*

9 *Præſumptio duplex eſt, vna iuris, altera iuris, & de iure, ſeu ab ipſo iure approbata.*

10 *Probatio in contrarium licet admittatur aduerſus præſumptionem iuris, non admittitur tamen contrà præſumptionem iuris, & de iure, habens enim contra ſe præſumptionem iuris, & de iure, torquendus non eſt, ſed ad pœnam ordinariam condemnandus.*

11 *Ius ipſum reputat, eſſe hæreticum illum, qui verba, vel facta hæreticalia præſtat, & hæc eſt præſumptio iuris, & de iure, & meritò, quia nulla alia viâ, cùm intentio ſoli Deo nota ſit, Catholici ab hæreticis diſtingui poſſunt.*

SVppono, quod ſi aliqua probatio admitti poteſt in contrarium, illa nulla alia eſſe poſſit, niſi probando, quod non ex animo, & voluntate aſſentiendi talibus erroribus, ſed ex ignorantia, vel ſimplicitate ob lucri amorem, aut mali timorem, aut ob alium reſpectum humanum exteriùs illa ſimulaueris. 1

Suppono ſecundò, quod & hoc ipſum difficillimè probari poſſit, cum intentio ſoli Deo nota ſit. His ſuppoſitis. 2

Reſpondetur, quod ſolùm coniecturaliter id probare poſſis, idque, ſi te illa ex timore præſtitiſſe, & remoto timore, ſtatim, quamprimum potueris, ab illa iniquitate receſſiſſe, & pœnitentiam pro illius remiſſione ab Inquiſitoribus petiiſſe, probes. Itavt extrà hunc caſum aduerſus hanc vehementiam, & violentam præſumptionem non poſſis probationes veriſimiles adhibere; cùm in his verbis, & factis contra fidem tàm manifeſtis ignorantia rarò præſumatur. Doctores quos ſequitur Royas *tract. de hæretic. part. 1. n. 326.* & Farin. *in locis ſuprà citatis.* 3

Hinc ſequitur, quid reſpondendum ſit ad illam quæſtionem, an confitens verba, vel facta hæreticalia, & negans intentionem, tanquam negatiuus hæreticus, condemnari, ac proindè Curiæ ſæculari tradi debeat? Reſpondetur enim ex dictis, quod ſi ſponte priuſquam denunciatus ſit, compareat, non vt hæreticus, ſed ſolùm, vt de hæreſi ſuſpectus vehementer, & ſic in pœnam extraordinariam, ſcilicet abiurationis de vehementi, & aliam pecuniariam condemnari debeat quia qui ſic ſe manifeſtat, veritatem integrè manifeſtare præſumi debet; cùm ex illa dimidiata confeſſione nullam vtilitatem conſequi potuerit. 4

At, ſi iam citatus veniat, & hæreticalia dicta protuliſſe, vel hæreticalia facta exercuiſſe fateatur, neget tamen id ex intentione, & animo ſic credendi feciſſe, nullam rationabilem cauſam huius negatæ intentionis adducendo (quamuis Simancha *de catholic. inſtitut. cap. 65. num. 52.* Cantera *in quæſt. crimin. rubric. de hæretic. cap. 1. dub. 6.* Pegna *2. part. directorij, commentar. 59. verſ. quod ſi non compareant ſponte*, Lazarius *tract. de blaſph. quæſt. 6. num. 33.* Decian. *in tract. crimin. lib. 5. cap. 16. num. 19.* & 5

alij

alij putent, quod tunc reus torquendus, & ſi in negatiua perſiſtat, vt de hæreſi ſuſpectus condemnaodus ſit, quia cùm de mala intentione ad hæreſim requiſita non videatur conuictus, neque confeſſus, non eſt vt hæreticus puniendus ;) Probabilius tamen videtur oppoſitum, quod docent Alber. *tract. de agnoſcend. aſſertion. cathol. quæſt.* 8. *num.* 12. *quæſt.* 32. *num.* 17. *& quæſt.* 34. *num.* 57. Repertorium *verb. confeſſio, verſ. nota ſingulare*, Royas *tract. de hæretic. part.* 1. *n.* 276. 177. 573. *&* 574. Geaff. *lib.* 4. *deciſ. cap.* 18. *num.* 28. Torreblanc. *de magia lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 49. & Ioſeph Seſſe *in deciſion. reg. Aragon. tom.* 4. *deciſ.* 441. *num.* 3, vbi etiam teſtatur de praxi, quod ſcilicet reus in tali caſu ſic intentionem negans, & hæreticalia verba protuliſſe, vel hæreticalia facta exercuiſſe confitens, tanquam hæreticus negatiuus puniendus, ſicque Curiæ ſæculari relaxaodus ſit.

Probatur, quia conuictus de hæreticali verbo, vel facto ſpontaneo, ſatis conuincitur de mala intentione, cùm verbum, vel factum malum, ex mala intentione dictum, vel factum eſſe ſupponatur, *cap.* 1. *de præſumpt.* Ergò dum iſte talis non probat contrarium, huic claræ, & manifeſtæ probationi ſtandum erit.

6 Confirmatur, quia ſi ex negata intentione ceſſaret hæreſis probatio ex verbis, vel factis hæreticalibus, cuilibet hæretico aperiretur via vitandi condemnationem, cùm quilibet hæreticus ſe excuſare poſſet, quod ſcilicet abſque mala intentione verba illa protulerit, vel facta exercuerit, quod videtur abſurdum.

7 Confirmatur ſecundò, quia aduerſarij ipſi admittunt, quod reus in tali caſu condemnari debeat ad abiurationem de vehementi, & ad aliam, vt exilij, pecuniæ, fuſtigationis, vel triremis pœnam extraordinariam, ſi poſt torturam in negatiua perſiſtat; & reddunt rationem, quia per torturam non ſufficienter purgatur tàm vehemens prauæ intentionis ſuſpicio, quæ ex verbis, vel factis hæreticalibus prouenit: Ergò ſignum eſt, quod reus in tali caſu, de quo loquimur, non ſit torquendus, ſed tanquam hæreticus condemnaodus. Conſequentia probatur, quia tortura ad purganda iodicia aſſumitur: Ergò ſi per nullam torturam hæc indicia, cùm ſint tàm vrgentia, purgari poſſunt, adhiberi illa non debet, ſed ſtatim ad condemnationem procedi.

8 Neque obſtat fundamentum aduerſariorum, quod ſcilicet ex præſumptionibus nemo debeat, ſaltem ad pœnam corporalem, & ordinariam condemnari (ſicut & habet communis ſententia Doctorum, quos citat, & ſequitur Farinac. *quæſt.* 86. per totam) non, inquam, obſtat, quia verba, & facta hæreticalia non præſumptiones

9 delicti, ſed legitimæ probationes illius dici debent. Vt omittam, quod duplex ſit præſumptio, vna ioris, altera

10 iuris, & de iure, ſeu ab ipſo iure approbata: Et quod, licet aduerſus præſumptionem iuris probatio in contrarium admittatur, non tamen admittatur aduerſus præſumptionem iuris, & de iure. Doctores communiter, quos citat, & ſequitur Gomez 3. *variar. cap.* 12. *rubr. de probat. delicti, num.* 25. *&* 26. vbi expreſsè communem ſententiam ſequendo ait, quod habens contrà ſe præſumptionem ioris, & de iure, torquendus non ſit, ſed ad pœnam ordinariam condemnandus, quamuis ſecus, ſi contrà ſe ſolùm præſumptionem iuris, vel hominis habeat.

11 Quod autem in præſenti caſu ſit præſumptio ioris, & de iure patet, quia ius ipſum reputat eſſe hæreticum illum, qui verba, vel facta hæreticalia præſtat, iuxtà textum *in cap. hæreticus* 24. *quæſt.* 3. ibi: *Hæreticus eſt, qui alicuius temporalis commodi, & maximè gloriæ, Principatuſque ſui gratia, falſas, vel nouas opiniones, vel gignit, vel ſequitur*: & iuxtà textum *in cap. inter hæreſim, in principio, eadem cauſa, & quæſtione*, vbi idem habetur: Et meritò, quia nulla alia viâ, cùm intentio ſoli Deo nota ſit, Catholici ab hæreticis diſtingui poſſunt: Ergò, qui contrà ſe hanc præſumptionem iuris, & de iure, ſeu ab ipſo iure approbatam habet, non eſt torquendus, ſed, vt impœnitens negatiuus, Curiæ ſæculari relinquendus; vti ſuprà dicebam.

SECTIO IV.

An duæ imperfectæ, ſeu ſemiplenæ probationes iungantur ad vnam perfectam integram, ſeu plenam probationem in crimine hæreſis efficiendam, vt exindè reus ad pœnam ordinariam condemnari poſſit?

SVMMARIVM.

1 *Reus in crimine hæreſis condemnari poteſt ad pœnam extraordinariam, non ſolùm ex duplici imperfectâ, ſeu ſemiplena probatione; ſed etiam ex præſumptionibus, & dubitatis indiciis.*

2 *Probationes duæ imperfectæ, ſeu ſemiplenæ non iunguntur ſecundùm probabiliorem ſententiam ad vnam perfectam, integram, ſeu plenam probationem in crimine hæreſis efficiendam, ità vt reus poſſit condemnari ad pœnam ordinariam, contrà nonnullos Doctores contrarium ſentientes; cùm enim qualibet earum in ſuo ordine diuerſa ſit, non apparet, quomodo cum altera coniungi poſſit ad vnam integram, ſeu plenam efficiendam.*

Dixi, *ad pœnam ordinariam*: Quia certum eſt, quod condemnari poſſit ad pœnam extraordinariam (nedum ad torturam) non ſolùm ex duplici imperfecta, ſeu ſemiplena probatione, ſed etiam ex præſumptionibus, & dubitatis iodiciis, *cap. accedens, de accuſation. cap. de hoc, de ſimonia, cap. afferte, de præſumpt. & cap. ſignificaſti, de adulteriis.* Hoc poſito; 1

Reſpondetur, quod licet affirment nonnulli, quos ſequitur Repertorium Inquiſit. *verbo probationes, verſ. ſed quæritur*, ibi, & Mandoſ. *in addit. litt. F.* quando ſcilicet vtraque probatio ad eundem finem tendit, quod in præſenti materia ſemper locum habet, cùm omnes actus hæreticales conueniant in hoc, quod delinquentem à gremio, & vnitate Eccleſiæ remoueant: Probabilius tamen iuxtà ea, quæ dicam infrà *dub.* 198. *ſect.* 14. 15. *&* 16. negent Gomez *tom.* 3. *var. cap.* 12. *num.* 25. & Farinac. *de reo confeſſo, & conuicto quæſt.* 86. *num.* 22. cum Gloſſa *in cap. veniens* 1. *de teſtibus*, ſcilicet quod duæ imperfectæ, ſeu ſemiplenæ probationes coniungi nunquam poſſint ad vnam integram, ſeu plenam probationem efficiendam, vt exindè reus ad pœnam ordinariam condemnari poſſit. 2

Probatur, quia cùm quælibet ex prædictis probationibus in ſuo ordine diuerſa ſit, non apparet, quomodò cum altera coniungi poſſit ad vnam integram, ſeu plenam probationem efficiendam, vt exindè reus ad pœnam ordinariam condemnari poſſit. Vide, quæ dicam infra *citata dubit.* 198. *ſect.* 14. 15. 16. *&* 20. *& dubit.* 217. *petit.* 4. Vide etiam, quæ dicebam ſuprà *dubit. præced. ſect.* 40. *petit.* 14.

SECTIO V.

An in fauorem rei, & contrà accuſatorem, & fiſcum ſufficiat probatio, quæ ex præſumptione, vel aliis indiciis, vel ex ſemiplena probatione oritur?

SVMMARIVM.

1 *Reus vt ad pœnam ordinariam condemnari non poſſit, ſufficit probatio ad fauorem rei, & contrà accuſatorem, & fiſcum, quæ ex præſumptione, vel aliis indiciis,*

dicijs, vel ex ſemiplena probatione oritur, quantumuis accuſator, & fiſcus haberent probatam ſuam intentionem, quia ex ſupradicta probatione defenſiua, probatio fiſci obnubilatur.

1 RESpondetur cum Bartolo *in l. non ſolùm, §. ſed vt probari, n. 2. ff. de non. oper. nunciation.* Abbate *in cap. in præſentia, de probat. n. 6.* Felino *ibid. n. 13.* Decio *n. 152.* Pariſio *n. 11.* Menoch. *de præſumption. lib. 5. præſumpt. 48. n. 8.* & Farin. *q. 86. n. 76.* ſufficere, vt reus ad pœnam ordinariam, quantumuis accuſator, & fiſcus haberent probatam ſuam intentionem, condemnari non poſſit.

Probatur, quia ex ſupradicta probatione defenſiua (inquiunt prædicti Doctores) probatio fiſci obnubilatur, vt proinde non ſit luce meridiana clarior: Ergò non ſufficit, vt eandè reus ad pœnam ordinariam condemnari poſſit.

DVBITATIO CXCIV.

De ſententia ferenda in crimine hæreſis.

VT autem in hac dubitatione explicanda diſtinctiùs procedamus, ſit

SECTIO PRIMA.

An ſententia in communi (tàm ſcilicet abſolutoria, quæ abſoluit reum, quam condemnatoria, quæ illum condemnat) ferri debeat ex conſilio Peritorum?

SVMMARIVM.

1 *Sententia in communi tàm abſolutoria, quàm condemnatoria ferri debet ex conſilio peritorum, quod probatur ex iure, & ratione, quia res, quæ tractatur, eſt valdè grauis.*

2 *Periti huiuſmodi, qui ſiue in Theologia, ſiue in iure canonico eſſe poſſunt, vel ciuili, tenentur mandato Inquiſitoris conſilium præſtare, tametſi ipſis nullum ſalarium aſſignatum ſit, & nulla pecunia detur, quia in cit. cap. vt commiſſi, de hæretic. in 6. abſolutè dicitur, quod Inquiſitores in virtute obedientiæ peritis iniungere poſſint, vt conſilium præſtent.*

3 *Peritis prædictis totus proceſſus legi, & manifeſtari debet, quia aliàs ij non poterunt iuxtà merita cauſæ conſilium præſtare.*

4 *Peritis prædictis tamen manifeſtari non debent nomina teſtium, & delatorum. Tum quia ſæpè dari poteſt integra notitia proceſſus abſque hac manifeſtatione: Tum & præcipuè, quia conſuetudine receptum eſt.*

5 *Teſtium tamen qualitates omninò debent peritis manifeſtari, ſcilicet an teſtes ſint viri graues, & probi, vel è contra, an ſint viles, & improbi, infames, ſocij criminum, inimici, &c.*

6 *Inquiſitor cauſa legitima interueniente, nempe ſi dubium ſit de inimicitia inter eos, & periti ſupradictas perſonas ſatis nouerint, poteſt, & debet delatorum nomina peritis manifeſtare, quia tunc talis manifeſtatio ad decidendam cauſam videtur neceſſaria.*

7 *Theologorum opinio in determinando qualitatem culpæ contra fidem anteponenda eſt opinioni Canoniſtarum. Secus tamen in procedendo, & imponendo pœnam, quia hæc illi præfertur.*

8 *Inquiſitores, ſi ex parte iuris ſint diuerſæ opiniones, ſecundum probabiliorem ſententiam tenentur ſequi opinionem magis probabilem. Secùs tamen ſi ex parte iuris opiniones ſint æquè probabiles; quia tunc tenentur ſequi illam, quæ magis fauet reo, cum in dubio ſtandum ſit pro reo.*

RESpondetur affirmatiuè Zanch. *tract. de hæret. cap. 15. n. 3.* Simanch. *de cathol. Inſtit. tit. 41. rubrica de miniſtris, n. 13.* Pegna *3. part. direct. comment. 126. in fine, verſ. periti verò,* Decian. *tract. crimin. lib. 5. cap. 24. n. 10.* Farinac. *quæſt. 181. num. 190.* & alij communiter.

Probatur primò authoritate, *ex textu in cap. ſtatuta, §. iubemus, de hæret. in 6.* ibi: *de ipſorum conſilio ad ſententiam, vel condemnationem procedi volumus.* Et ex textu *in cap. vt commiſſi, eod. tit.* ibi: *Aduocandi quoque, prout expedierit, peritos quoſlibet, vt vobis aſſiſtant, & in huiuſmodi ſententiis præbeant conſilium opportunum, ac eis quod ſuper his verbis humiliter pareant, in virtute obedientiæ iniungenda.*

Secundò probatur ratione, quia cùm res, quæ tractatur, ſit valdè grauis, expedit, vt ad eam definiendam multorum conſilium adhibeatur.

Aduerte tamen, quod hi periti, qui ſiue in Theologia, ſiue in iure canonico, vel ciuili, eſſe poſſunt, teneantur, mandato Inquiſitoris conſilium præſtare, tametſi ipſis nullum ſalarium aſſignatum ſit, & nulla pecunia detur; quia *in cit. cap.* vt commiſſi, abſolutè dicitur, quod Inquiſitores in virtute obedientiæ peritis iniungere poſſint, vt conſilium præſtent, nulla ſolutionis mentione facta: Et meritò, quia fidei negotium omnes defendere, & procurare, independenter à ſolutione quacumque tenemur. Quamuis ſi forſan offeratur ſalarium, vel pretium, poſſit illud pro labore impenſo licitè recipi, cùm nulla in hoc appareat indecentia. Doctores communiter *in locis ſuprà citatis.* 2

Aduerte ſecundò, quod prædictis peritis totus proceſſus legi, & manifeſtari debeat, quia aliàs ij non poterunt iuxtà merita cauſæ conſilium præſtare, & habetur *in cap. fin. §. iubemus, de hæret. in 6.* ibi: *Siue Epiſcopus, ſiue Inquiſitores proceſſerint, aliquibus aliis perſonis prouidis, & honeſtis, iuriſque peritis (quas ad hoc vocari, & eis per totum proceſſum, ſuper quo deliberandum eſt, serioſè manifeſtari, ac integraliter explicari, & ipſorum conſilio, ad ſententiam, vel condemnationem procedi volumus) exprimantur, &c.* Et tradunt Eymer. *3. part. directorij quæſt. 79.* & ibi Pegna *comment. 128.* Paramus *de origin. Inquiſit. lib. 3. quæſt. 4. rubric. de forma, & ordine iudic. ſancti officij, num 56.* & alij paſſim. 3

Non tamen hinc inferas, quod & nomina teſtium, & delatorum etiam peritis manifeſtari debeant. Tùm quia ſæpè ſæpius integra notitia proceſſus dari poteſt abſque hac manifeſtatione. Tùm, & præcipuè quia, licet *in cit. cap. ſtatuta,* exprimi nomina peritis, & non reis, præcipi videatur, ità conſuetudine receptum eſt. Pegna *3. part. direct. quæſt. 80. comment. 129.* & alij, quos citat, & ſequitur Farinac. *quæſt. 185. num. 196.* 4

Aduerte tertiò, quod qualitates tamen teſtium omninò debeant peritis manifeſtari, ſcilicet an teſtes ſint viri graues, & probi, vel è contra, an ſint viles & improbi, infames, ſocij criminum, inimici, &c. vt hinc periti cognoſcant, quantum ſingulis teſtibus deferendum, vel detrahendum ſit, & ex hac cognitione inferant, an cauſa ſit ritè probata, necne. Pegna, & Farin. *in loc. ſuprà cit.* 5

Aduerte quartò, quod cauſa tamen legitima interueniente, nempe, ſi dubium ſit de inimicitia inter eos, & periti ſupradictas perſonas ſatis nouerint) poſſit, & debeat Inquiſitor reorum, teſtium, & delatorum nomina peritis manifeſtare, quia tunc talis manifeſtatio ad decidendam cauſam videtur neceſſaria, vel ſaltem valdè conueniens; quamuis debeat Inquiſitor in tali caſu peritis ſub iuramento, quinimmò, ſi opus fuerit, ſub pœna excommunicationis, ſecretum indicere, iuxtà textum *in cap. ſtatuta, de hæretic. in 6.* Pegna, & Farinac. *vbi ſuprà.* 6

Aduerte quintò, quod in determinando qualitatem culpæ contra fidem anteponenda ſit opinio Theologorum opinioni Canoniſtarum, anteponenda autem è contra ſit opinio Canoniſtarum opinioni Theologorum in procedando, & in imponendo pœnam. Doctores, quos ſequitur Azor. *tom. 1. lib. 2. cap. 17. quæſt. 3.* iuxta 7

regulam, quod ſtandum ſit ſemper peritis in arte.
1 Aduerte ſecund, quod ſi ex iure ſint diuerſæ opiniones, probabilius ſit, quod Inquiſitores teneantur ſequi opinionem probabiliorem. Quod ſi ex parte iuris ſint opiniones æquè probabiles, ſequi tenentur illam, quæ fauet magis reo: cùm in dubio fauorabiliores ſint partes Rei, adeò quod ſi ex parte facti, ſecundùm quod probatur, detur æqualitas dubium, tunc reus ſit abſoluendus, quia in dubio quilibet præſumitur bonus, & delictum non præſumitur, niſi probetur: Quapropter actore non probante, reus abſolui debet, vti in tractatu de conſcientia dubia diffuſè probabam.

SECTIO II.

An ſi Inquiſitores ad ſententiam in communi, (tam ſcilicet abſolutoriam, quàm condemnatoriam) procedant, nullo Peritorum conſilio requiſito, ſit illa nulla? vbi etiam quid dicendum de captura?

SVMMARIVM.

1 *Sententia Inquiſitorum eſt nulla tam abſolutoria, quàm condemnatoria, ſi ipſi procedant nullo peritorum conſilio requiſito; quia in iure expreſsè præcipitur Inquiſitoribus, hos peritos aduocare, & ex eorum conſilio ad ſententiam, vel condemnationem procedere.*

2 *Textus in cit. cap. vt commiſſi, de hæretic. non obſtat; quia verba illa prout expedierit: non referuntur ad ſolam definitiuam ſententiam ferendam, quaſi tunc liberum Inquiſitoribus ſit, iudicare, an expediat, peritos vocare; ſed referuntur ad totam cauſam, in qua quotieſcumque Inquiſitoribus expedire viſum fuerit vocare peritos, facultas eis conceditur vocandi.*

1 Reſpondetur, quod ex probabiliori ſententia Doctorum, quos ſequitur Moria *in Empor. Iur. tit. 12. q. 10. n. 2.* nulla ſit; quia *in cit. cap. vt commiſſi*, & *in cit. cap. ſtatuta*, Inquiſitoribus expreſsè præcipitur, hos peritos aduocare, & ex eorum conſilio ad ſententiam, vel condemnationem procedere; ſed præceptum, ſeu mandatum videtur inducere formam, cuius omiſſio annullat actum: Ergo.

Confirmatur, quia in caſu noſtro petere conſilium peritorum videtur requiri pro forma; ſicuti dicebam, & vlteriùs probari poſſet *ex cap. nouit, de his quæ fiunt à Prælato, & ex cap. cum in veteri, de elect.* vbi irritatur electio propter omiſſum conſilium: Et ex Gloſſa *in cap. non eſt, de conſuet. in 6.* vbi ait, quod ſi ſententia proferenda ſit cum alterius conſilio, & eo non expectato proferatur, ſententia non valeat, neque appellatione opus ſit: Sed forma deficiente, actus non ſubſiſtit, ſicuti patet *ex cap. delecta, de reſcript.* Ergo, &c.

Obiicies textum *in dicto cap. vt commiſſi*, vbi Inquiſitoribus datur facultas vocandi peritos (prout expedierit) quaſi tacitè inſinuatur, non eſſe vocandos, ſi viſum fuerit, non expedire.

Reſpondetur, hunc textum non obſtare; quia verba illa: *Prout expedierit*: non referuntur ad ſolam definitiuam ſententiam ferendam, quaſi tunc liberum Inquiſitoribus ſit, iudicare, an expediat, peritos vocare, hoc enim eorum iudicio, & voluntati non videtur remiſſum, cùm expreſsè ad hanc ſententiam ferendam Pontifex dicat: *Iubemus peritos adduci, & ex eorum conſilio ſe velle, vt ad ſententiam, vel condemnationem procedatur.* Sed referuntur ad totam cauſam, in qua quotieſcumque Inquiſitoribus expedire viſum fuerit, vocare peritos, facultas eis conceditur vocandi.

Quamuis contra prædictam ſententiam affirmatiuam quis dicere poſſit, quod ſi aliunde habenti poteſtatem mandetur, conſilium petere, propter illius omiſſionem actus non debeat cenſeri nullus; at ita contingit in caſu noſtro; Ergo. Maior eſt Abbatis *in cap. ex parte de conſtitutionib. circa finem*, Syluestri *verb. conſilium, q. 1. & 3.* Salas *de legib. diſp. 16. ſect. 10. n. 43.* & aliorum; quia in tali caſu præſumitur mandari conſilium, vt actus præſtetur rectè, non autem vt præſtetur validè. Minor probatur; quia ſicuti patet *ex cap. finali, de hæretic. in 6.* Pontifex præcepit Inquiſitoribus, vt in ſententia adhiberent peritorum conſilium, qui tamen Inquiſitores priùs ab aliis Pontificibus, præſertim ab Vrbano IV. & Clemente IV. ſicuti præter alios adnotauit Zanard. *in director. Theolog. part. 2. precept. 1. cap. 6. quæſit. 6* & Moſcouius *de maieſt. milit. Eccleſ. part. 1. cap. 11.* poteſtatem ſententiandi contra hæreticos abſque votis conſultorum habebant: Ergo, &c.

An autem Inquiſitores teneantur etiam adhibere conſilium peritorum in captura?

Reſpondetur negatiuè. Doctores communiter, quos ſequitur Pegna *in director. part. 3. comment. 17.* & Souſa *in aphoriſm. Inquiſit. lib. 2. cap. 26. n. 16* Quatenùs inquit, quod quando adſunt ſufficientes probationes ad capturam, petere poſſit fiſcalis ab Inquiſitoribus, quod reus comprehendatur. Qui Inquiſitores de peritorum conſilio, quid opus ſit deliberent, quamuis ſine eorum conſilio id poſſint facere.

Videatur etiam præter Pegnam, & Souſam vbi ſuprà Inſtructio Toletana anno 1561. n. 3. & in hoc caſu locutus eſt textus *in cap. vt commiſſi, de hæretic. in 6.* qui dat facultatem Inquiſitoribus vocandi peritos, prout expedierit, quaſi tacitè inſinuans, eos non eſſe vocandos, ſi iudicatum fuerit, non expedire: Quod eſt valdè notandum ad hoc, vt iſte textus concordetur cum altero textu *in cap. finali, §. iubemus, eodem tit.* qui in ſententia ferēda, vti ſuprà dicebā, iubet Inquiſitoribus, cōſultores vocare.

SECTIO III.

An Inquiſitores in ferenda ſententia in communi (tam ſcilicet abſolutoria, quàm condemnatoria) debeant ſequi conſilium peritorum, ſeu conſultorum?

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitores in ferenda ſententia in communi, tam ſcilicet abſolutoria, quàm condemnatoria, ſequi debent, ſecundum aliquos, conſilium peritorum; ſed oppoſitum eſt multò probabilius; neque enim obligantur conſilio peritorum acquieſcere, ſed poſſunt, ſi ſic æquius iudicabunt, ſententiam in contrarium ferre, & aliàs ſufficit, ſi conſilium ſit requiſitum, licet non obtemperatum.*

2 *Periti ſi vocati inter ſe non conuenirent, nō eſſet cuius conſilium ſequendum ſit, maximè cùm nulla in hoc caſu obligatio ſit ſequendi maiorem partem.*

3 *Inquiſitores ſi conſilium peritorum ſequi tenerentur, iudices potiùs eſſent ipſi periti, quàm Inquiſitores.*

4 *Inquiſitores, & Ordinarius ſi fuerint conformes, quāuis conſultores diſcrepent, & ſint numero plures, decretum Inquiſitorū, & Ordinarij executioni mādatur.*

5 *Inquiſitores licet non teneantur de neceſſitate ſequi conſilium peritorum, tenentur tamen ſequi illud ex quadam decentia.*

Svppono, quod debeant petere, *ex textu in cap. vt commiſſi, §. aduocandi*, & *in cap. fin. ad med. de hæret. in 6.* difficultas igitur eſt, an debeant ſequi, ita vt prædicta vota non ſint cōſultiua, ſed definitiua, ſeu deciſiua.

Affirmant Albet. *tract. de agnoſcendis aſſertionibus catholicis quæſt. 16. n. 11. & ſeqq.* Decian. *tract. crimin. lib. 5. cap. 24. n. 10.* Souſa *in Aphoriſm. Inquiſ. lib. 1. cap. 1. n. 14. & lib. 2. cap. 26. n. 9.* & alij, quos citat, & ſequitur Farin. *q. 185. n. 192.* & Homobon. de Bonis *tract. de ſtatib. part. 1.* 1

part. 1.*cap.* 8.*ex textu in cap. ſtatuta, de hæret. in* 6. ibi: *Et ex ipſorum conſilio ad ſententiam, vel condemnationem procedi volumus.* Quæ verba iodicare videntur obligationem ſequendi conſilium peritorum, quia ſi poſſent Inquiſitores à conſilio peritorum recedere, ipſorum Inquiſitorum ſententia noo diceretur procedere ex conſilio peritorũ, ſed potiùs contrà conſilium illorom: Ergo. Et ità ſeruatur in Inquiſitione Luſitana, ſicuti teſtatur Souſa *loc. ſuprà cit.* His tamen non obſtantibus

Reſpondetur, multò probabilius eſſe oppoſitum; quod ſcilicet Inquiſitores non obligentur conſilio peritorum acquieſcere, ſed poſſint, ſi ſic æquius indicabunt, ſententiam in contrarium ferre. Tabiena *verb. Inquiſitor, n.* 12. Lucerna Inquiſit. *verb. aduocat.* 4. & ibi Pegna *in annotat.* Zecch. *in ſumma tom.* 1 *tit. de hæret. cap.* 11. *n.* 14. Treutſan. *lib.* 2. *deciſ.* 35. *n.* 1. Cened. *collect.* 27. *n.* 2. *in* 6. *decret.* Barjola *in aphor. lit. V. verſ. vota conſiliorum*, Barboſ. *in collectan. tom.* 3. *lib.* 5. *tit.* 2. *cap.* 11. *num.* 8. Pegna 3. *part. director. comment.* 127. *per tot.* Royas *tract. de hæret. part.* 1. *n.* 409. *& part.* 1. *n.* 166. Simanch. *de cathol. Inſtit. tit.* 41. *rubr. de miniſtris, n.* 14. Campeggius apud Zanch. *cap.* 15. Burſat. *conſil.* 90. *n.* 36. *& ſeqq.* Locat. *in opere indic. verb. conſiliũ, n.* 5. & alij: Et ità ſeruatur io Inquiſitione Hiſpanica, ſicuti patet ex quadam Matriliana inſtructione quam infrà citabo.

Probatur, quia *in ſupradict. cap.* ſtatuta ſolùm mandatur, quod ſententia procedat ex conſilio peritorum, ſed hoc ſatis rectè intelligi poteſt ex conſilio peritorum requiſito, tametſi non obtemperato: Ergò ità dicendum. Minor patet, cùm oon ſit ratio vrgens, vel euideos in contrarium. Conſequentia probatur, quia hæc explicatio, cùm ſit benignior, & Inquiſitorum dignitati conuenientior, afferi potiùs debet; vnde, & patet ad fundamentum aduerſariorum.

2 Confirmatur, quia ſi periti vocati inter ſe non conuenirent, non eſſet, cuius conſilium ab Ioquiſitoribus ſequendum ſit. Quod ſi dicas, maioris partis: Contra eſt, quia, cùm talis obligatio non conſtet, & nullibi reperiatur, non eſt, cur aſſeratur: Ergò.

3 Confirmatur ſecundò, quia ſi Inquiſitores conſilium peritorum ſequi tenerentur, iudices eſſent potiùs ipſi periti, quàm Ioquiſitores; cùm Inquiſitores iuxtà peritorum conſilium ſententiam neceſſariò proferre deberent, & ſolùm exequutionem conceſſam habere viderentur.

4 Confirmatur tertiò, ex quadam Matriliana Inſtructione *cap.* 66. ibi: *In omnibus caſibus, in quibus contigerit diſcordia ſententiarum, ſeu opinionum inter Inquiſitores, & Ordinarium, vel aliquem ipſorum, vel in definitione cauſa, vel in quolibet alio actu, vel ſententia interlocutoria, cauſa ad Senatum mitti debet; ſed ſi Inquiſitores, & Ordinarius fuerint conformes, quamuis Conſultores diſcrepent, & ſint numero plures, decretum Inquiſitorum, & Ordinarij executioni mandetur.*

5 Aduerte tamen, quod licet Inquiſitores non teneantur de neceſſitate ſequi conſilium peritorum, teneantur tamen ſequi illud ex quadam decentia. DD. communiter ex Ancharano *in cap. ſi ad Epiſcopum, notabil.* 8. *verſ. circà ſecundum, lib.* 6. ità vt quotieſcumque Inquiſitoribus, & Ordinario manifeſta ratio in contrarium non vrgeat, tu eius ſit, quod ipſi conſilio peritorum (præſertim ſi omnes periti in conſilio præſtando conuenerint) acquieſcant: non quia peritorum conſilium, ſeu ſuffragium ſit deciſiuum, cùm non ſit, niſi cõſultiuum, vti dicebam, ſed quia, cùm tale conſilium ſit multorum, veritati illud conforme eſſe præſumitur. Et quoad hoc vide Pegnam *in director. Inquiſit. part.* 3. *comment.* 127. quem ſequitur Barjola, *vbi ſuprà.* Quatenùs ait, quod non ſit tutum, Inquiſitores, ſi ſint Theologi, recedere à ſuffragiis conſultorum. Vide etiam Zanardum *in direct. Theolog. part.* 2. *præc.* 1. *cap.* 6. *quæſt.* 42. quatenùs inquit, quod ſit periculoſum, & reprehenſione dignum, Inquiſitores diſcordaſe à votis conſultorum in tribus caſibus. Primò, quando cum conſultoribus conſentit Epiſcopus. Secuodò, quando omnes conſultores ſunt in vno, codemque voto. Tertiò, quando maior pars conſultorum conſentit in Innocentiam Inquiſiti.

Multa alia præterea vide ſupra *ſectione prima.*

SECTIO IV.

Quinta ſententia in communi (tàm ſcilicet abſolutoria, quàm condemnatoria) ferri debet in ſcriptis?

SVMMARIVM.

1 *Sententia in communi tam ſcilicet abſolutoria, quàm condemnatoria ferri debet in ſcriptis, vt ſic de eius iuſtitia conſtet, & occultari non poſſit; quod ſi aliter ſententia lata fuerit, nullius illa eſt effectus.*

2 *Sententia prædicta ex conuenientia quadam ferri etiam debet de die, & non de nocte. At id non eſt de neceſſitate, cùm nullibi reperiatur cautum, neceſſario de die ſententiam ferendam eſſe.*

Reſpondetur cum Pegna 3. *part. director. comment.* 40. *n.* 165. *verſ. prætereà in ſcriptis*, Deciao *tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 38. *n.* 20. Boërio *deciſ.* 259. *n.* 10. Farinac. *q.* 185. *n.* 166. & aliis affirmatiuè, vt ſic de eius iuſtitia conſtet, & occultari oon poſſit. 1

Quod adeò verum eſt, quidquid dixerit in contrariũ Brunus *tract. de hæret. lib.* 4. *cap.* 10. qood ſi aliter ſentẽtia lata fuerit, nullius illa ſit effectus, *ex textu in Clem. ſæpè de verb. ſignific.* Ibi: *Sententiam diffinitiuam, citatis ad id, licet non peremptoriè, partibus, in ſcriptis, & prout magis ſibi placuerit, ſtans, vel ſedens proferat.* Et ootat ibi Gloſſ. *verbo in ſcriptis*, quam ſequuntur DD. *in loc. ſuprà cit.*

Aduerte, quod & prædicta ſententia (niſi multitudo negotiorum aliter fieri permittat) ex conuenientia quadam ferri etiam debeat de die, & noo de nocte: Dixi, *ex conuenientia quadam:* Quia reuera non eſt id de neceſſitate; cùm nullibi reperiatur cautum, neceſſariò de die ſententiam eſſe ferendam. Abb. & Felin. *in cap. conſuluit, de offic. deleg.* quos citat, & ſequitur Pegna *loco ſuprà cit. verſ. iam ſententia reorum*, & Farinac. *num.* 165. 2

SECTIO V.

An ſententia in communi (tàm ſcilicet abſolutoria, quàm condemnatoria) ferri debeat ab ipſiſmet Inquiſitoribus?

SVMMARIVM.

1 *Sententia in communi, tàm ſcilicet abſolutoria, quàm condemnatoria, proferri non debet ab ipſiſmet Inquiſitoribus, ſed fieri poteſt per Notarium, vel per aliam perſonam: Quod & de conſuetudine ſeruatur: Cùm enim publicetur in Eccleſia, vel in alio loco publico, par eſt, quod aſſumatur Notarius, vel alia perſona vocem claram habens ad prædicta ſententia publicationem faciendam.*

2 *Denunciationum nomine licet intelligatur intimatio, ſeu notificatio ſententia, non tamen illius publicatio: Nihilominus cùm ſimul reo intimetur, & publicetur ſententia, quando ea publicè legitur, fit, quod per alios ab Inquiſitoribus, id fieri poſſit.*

Reſpondetur negatiuè; & multò minus pro Tribunali: Pegna 3. *part. directorij, comment.* 40. *circa finem, verſ. & quanquam*, Royas *ſingul.* 94. *n.* 1. *& ſeqq.* Simanch. *de cathol. inſtitut. tit.* 6. *rubr. de ſententiis, n.* 8. Brunus *tract. de hæretic. lib.* 4. *cap.* 10. & Farinac. *q.* 185. *n.* 171. ita vt prolatio talis ſententiæ, illiuſque recitatio non neceſſariò fieri debeat ab ipſiſmet Inquiſitoribus, ſed fieri poſſit per notariũ, vel per aliã perſonam. Quod & de conſuetudine ſeruatur; quia cùm huiuſmodi ſententia in Eccleſia, vel io alio loco publico, vbi innumerus populus concurrit, publicari ſoleat, par eſt, quod 1

aſſumptor notarios, vel alia perſona, vocem claram habens, ad prædictæ ſententiæ publicationem faciendam. Et eſt id conforme textui *in cap. vt commiſſi, de hæretic. in 6.* vbi Inquiſitoribus conceditor facultas commit-
2 tendi citationes, & denunciationes ſententiarum. Et licet nomine denunciationum intimatio, ſeu notificatio ſententiæ reo facta intelligatur, non tamen illius publicatio, ſicuti tenent Doctores, quos citat, & ſequitur Decian. *tract. crimin. lib. 5. cap. 38. n. 16.* Nihilominus, cùm ſimul reo intimetur, & publicetur ſententia quando ei publicè legitur, fit, quod per alios ab Inquiſitoribus id fieri poſſit, & ita decreuit Vrbanus IV. in conſtitutione ſua, quæ incipit, *Licet ex omnibus, verſ. vt ergo*, apud Pegnam *in fine directorij*, inter literas Apoſtolicas, & tradunt Doctores *in locis ſuprà citatis.*

Dixi de ſententia in communi, tam ſcilicet abſolutoria, quàm condemnatoria; dicam nunc de ſententia in particulari, & primò de abſolutoria; deindè de condemnatoria: Quare ſit.

SECTIO VI.

An, & quid dicendum de ſententia in particulari, & priùs de abſolutoria?

SVMMARIVM.

1 *Sententia abſolutoria ſi proferri debeat eo quod contra delatum nihil probatum ſit, errores de quibus iſte fuit accuſatus, non debent ſpecialiter, & particulariter exprimi, & publicari, quia in tali caſu delati errores exprimere nullius eſſet vtilitatis.*

2 *Reus non debet in hac ſententia abſolutoria, vt innocens & à culpa immunis proferri, ſed ſolùm ab inſtantia iudicij abſolui, eo quod nihil contra illum probatum fuerit; quia contingere poteſt, vt quod modò probatum non eſt, poſtea probetur, & reus modò abſolutus, poſtea condemnetur.*

3 *Excipe, quod ſolùm in vno caſu delatus poteſt declarari innocens, & vt talis abſolutè abſolui, ſi ſcilicet manifeſtè probatum fuerit, quod delator, & teſtes falſum depoſuerint, quia tunc non videtur adeſſe probabile periculum retractandi ſententiam abſolutoriam.*

4 *Probatio ſi proueniat ex eo, quod tales dicta ſua retractauerint, maxima circumſpectione videndum eſt, ne forte pretio corrupti id fecerint.*

1 RESpondetur, & dico primò: ſi ferri debeat ſententia abſolutoria, eo quod contra delatum nihil probatum ſit, errores, de quibus iſte fuit accuſatus, non debent ſpecialiter, & particulariter exprimi, & publicari. Pegna *3. part. directorij, comment. 37. verſ. attendentes*, ex quadam Marriliana Inſtructione, & alij, quos citat, & ſequitur Farinac. *q. 185. n. 175.*

Probatur; quia in tali caſu delati errores exprimere nullius eſt vtilitatis, quin potius ei abſoluendo damnum afferre videtur; cùm poſſit id audientibus ſuſpicionem generare: Ergo.

2 Dico ſecundò, in hac ſententia abſolutoria non debet reus, vt innocens, & à culpa immunis proferri, ſed ſolum ab inſtantia iudicij abſolui, eo quod ſcilicet nihil contra illum probatum fuerit. Eymer. *3. part. direct. rubr. de forma abſoluendi delatum, n. 143.* & ibi Pegna *comment. 37. verſ. caueatur*, Scacc. *de iudic. cap. 59. n. 1.* & alij, quos citat, & ſequitur Farinacius, *q. 185. n. 172.*

Probatur; quia contingere poteſt, vt quod modo probatum non eſt, poſtea probetur, & reus modò abſolutus, poſtea condemnetur: At decens non eſt, quod diuerſæ ſententiæ in eodem iudicio proferantur. Ergo, vt hæc diuerſitas, quoad fieri poſſit, vitetur, expedit, quod delatus non abſolutè abſoluatur, neque abſolutè vt innocens declaretur, ſed ſolùm abſoluatur ab inſtantia iudicij, & declaretur, nihil contra ipſum probatum eſſe: Quæ abſolutio, & declaratio contraria non eſt condemnationi, quæ poſtea ex nouis probationibus ſuccedere poterit.

Excipe, quod ſolùm in vno caſu delatus poſſit declarari innocens, & vt talis abſolutè abſolui, ſi ſcilicet manifeſtè probatum fuerit, quod delator, & teſtes falſum depoſuerint: Quia tunc non videtur adeſſe probabile, periculum retractandi ſententiam abſolutoriam; cùm conſtet de iniquitate delatoris, & teſtium, & conſtet etiam de innocentia delati. Pegna *3. part. directorij, commentar. 37. in fine, verſ. quod verò*, & alij, quos refert, & ſequitur Farinacius *loc. cit. n. 173.* 3

Dixi, *ſi manifeſtè probatum fuerit, quod delator, & teſtes falſum depoſuerint*; quia ſi probatio proueniat ex eo, quod tales dicta ſua retractauerint, maxima circumſpectione videndum eſt, ne fortè pretio corrupti id fecerint. Pegna, & Farinacius *vbi ſuprà.* 4

SECTIO VII.

An, & quid dicendum de ſententia in particulari, & poſteriùs de condemnatoria?

SVMMARIVM.

1 *Sententia in particulari condemnatoria, declarata delinquentis hæreſi, ſimul etiam declarantur pœnæ tali crimini ipſo facto annexæ, & ideo non eſt neceſſe, vt exprimat illas: Quamuis ſecus dicendum de pœnis inferendis, quæ cùm iam à iure latæ non ſint, ſpecialem requirunt expreſſionem.*

2 *Sententia condemnatoria debet exprimere ſpecialem errorem, de quo reus fuit notatus; item, & criminis inueſtigationem, vt citationes, admonitiones, confeſſiones, probationes, legitimas inducias ad pœnitendum competentes, obduratum rei animum in erroribus, & reliqua.*

3 *Actus publicus, & Rei traditio Curiæ ſæculari debet fieri publicè, & in die feſto ab Inquiſitoribus, ad hoc, vt multi interſint, & exemplo aliorum cautiores reddantur, & à delinquendo remoueantur.*

RESpondetur: Si de ſententia condemnatoria loquamur, declarata delinquentis hæreſi, ſimul etiam declarantur pœnæ tali crimini ipſo iure annexæ, ita vt illas exprimi, neceſſe non ſit. Quamuis ſecus dicendum de pœnis inferendis; quæ, cùm iam à iure latæ non ſint, ſpecialem requirunt expreſſionem, ac condemnationem. Vmbert. Locat. *in indic. Inquiſit. verb. ſententia, num. 10.* Decianus *tract. crimin. lib. 5. cap. 38. n. 15. verſ. & ideo quoad pœnas impoſitas.* Farinac. *q. 185. n. 164. & ſeqq.* & alij paſſim. 1

Aduerte tamen hic, quod in ſententia condemnatoria exprimi debeat ſpecialis error, de quo reus fuit notatus: item & criminis inueſtigatio, vt citationes, admonitiones, confeſſiones, probationes, legitimæ induciæ ad pœnitendum competentes, obduratus Rei animus in erroribus, & reliqua, quæ ad iuſtum proceſſum conficiendum requiruntur; Doctores communiter, quos ſequitur Pegna *in direct. Inquiſit. part. 3. comment. 40.* 2

Aduerte ſecundò, quod actus publicus, & Rei traditio Curiæ ſæculari debeat fieri publicè, & in die feſto ab Inquiſitoribus, ad hoc vt multi interſint, qui videntes, exemplo aliorum cautiores reddantur, & à delinquendo remoueantur. Param. *de origin. Inquiſit. lib. 3. quæſt. 4. numero 36.* & Salſed. *in Pract. crimin.* Diaz *cap. 114. lib. 1.* Videri etiam poterit Ioan. Andr. *in cap. vt commiſſi, de hæretic. in 6.* & Inſtructio Toletana anno 1561. 3

SECTIO

SECTIO VIII.

An reus abſolutus, & tanquam innocens declaratus, ſi poſtea ſuperueniant nouæ criminis probationes, poſſit, non obſtante priori ſententia abſolutoria, de nouo inquiri, examinari, & condemnari?

SVMMARIVM.

1 *Reus abſolutus, & tanquam innocens declaratus, ſi poſtea ſuperueniãt nouæ criminis probationes poteſt, non obſtante priori ſententia abſolutoria, de nouo inquiri, examinari, & condemnari, quia ſentẽtia in hoc crimine fauore fidei nunquam tranſit in iudicatum.*

2 *Probationes ſuperuenientes coniungi poſſunt cum præcedentibus inſufficientibus, ob quarum inſufficientiam reus abſolutus fuit ab inſtantia iudicij.*

1 RESpondetur affirmatiuè Pegna 3. *part. direct. rubr. de 1. modo finiendi proceſſum, comment. 37. verſ. ſed quid ſi abſoluatur, & comment, 92*, Scacc. *tract. de iudic. cap. 95.* Royas *de hæret. part. 2. n. 384.* Souſa *in aphoriſm. Inquiſ. lib. 2. cap. 37. n. 31.* Simanch. *de cathol. Inſtit. tit. 60. n. 13.* & alij, quos citat, & ſequitur Farinac. *q. 185. n. 197.*

Probatur, quia ſententia in hoc crimine fauore fidei nunquam tranſit in iudicatum. Quod & definiuit etiam Pius V. anno 1567. in ſua Conſtitutione, quæ incipit, *Inter multiplices curas.*

Quamuis igitur in aliis criminibus reum poſt ſententiam abſolutoriam abſolutum non liceat de eodem crimine examinare, inquirere, & punire: in crimine tamen hæreſis contrarium dicendum eſt in fauorem fidei; cùm in crimine hæreſis ſententia abſolutoria nunquam tranſeat in rem iudicatam: Quod contra Repert. Inquiſitor. *verb. abſolutio*, & ibi Mandoſium *in addit. lit. E.* procedit, etiamſi reus fuiſſet abſolutus de crimine hæreſis, tanquam innocens, vti dicebàm, & præter alios notat etiam Scaccia *loco ſuprà citato*, & tradit Inſtructio Hiſpalenſis anno 1484. *num. 3.*

2 Hinc ſequitur, quod probationes ſuperuenientes coniungi poſſint cum præcedentibus inſufficientibus, ob quarum inſufficiẽtiam reus abſolutus fuit ab inſtantia iudicij, quia licet citatio, & litis conteſtatio, tunc facta, perierint, eo quod, perempta inſtantia, pereant acta ordinaria, quæ inſtantiam illam ſequuntur, *l. cum lite mortua, ff. iudicat. ſolui*, & *leg. properandum, §. & ſiquidem, de iudic.* non tamen pereunt, quæ litis deciſionem ſpectant, quales ſunt confeſſiones, probationes, teſtium declarationes, & ſimilia, ex textu *in citata l. properandum, §. vlt.* & *l. iubemus, Cod. de liberal. cauſ.* & tradunt Simanch. *de cathol. Inſtit. tit. 18. rubr. de defuncto, n. 20.* Pegn. 3. *part. direct. quæſt. 61. comment. 92. verſ. quod ſi fortaſſis*, & alij, quos citat, & ſequitur Farinac. *q. 185. num. 200.* Idem etiam docent Royas *de hæretic. part. 2. aſſert. 49. n. 385. & ſeqq.* & Souſa *in aphoriſm. Inquiſ. lib. 2. cap. 37. n. 31.* Et fauet ſupradicta Inſtructio Hiſpalenſis anno 1484. *num. 3.*

Quamuis alij iſtam inſtructionem Hiſpalenſem intelligant de eo, qui fuit abſolutus ab inſtantia iudicis, non autem de eo, qui fuit abſolutus in totum, vel definitiuè, ne repugnet ſcilicet iuri communi, ex *l. libellorum, & leg. ſi cui, §. 1. ff. de accuſation.* & *ex cap. de his, eodem tit.* Videantur præter Repert. Inquiſit. & Mandoſium, etiam Decius *conſil. 137.* & Brunus *de hæretic. lib. 4. cap. 8.*

At his non obſtantibus, putant probabilius Royas, Souſa, Scaccia, & alij, quos ſuprà citabam, quod poſſint Inquiſitores in fauorem fidei abſolutum (ſiue ab inſtantia iudicis, ſiue in totum, vel definitiuè) condemnare, ſi iterum de eodem crimine ſuperuenerit probatio plenior, poſſintque condemnatum pœna arbitraria (eo quod ſcilicet delictum non fuerit plenè probatum) condemnare pœna ordinaria, modo quo infrà dicetur *ſect. ſequent.* ſi iterum de eodem crimine ſuperuenerit probatio legitima, ſicque ſeruetur in Inquiſitione Hiſpanica ex eadem ſupradicta inſtructione Hiſpalenſi: Et videri etiam poterit inſtructio Toletana anno 1561.

SECTIO IX.

An condemnatus pœna arbitraria, eo quod legitimæ criminis probationes non extiterint, poſſit iterùm, ſi ſuperueniat poſtea legitima criminis probatio, pœna ordinaria puniri?

SVMMARIVM.

1 *Reus, ſi pœna arbitraria eſt executioni mandata, ob tale crimen legitimè probatum, nullo modo pœna ordinaria puniri poteſt; ſed à pœna ordinaria detrahi debet quantum importat pœna arbitraria; quia alias pro vno crimine grauius, quàm dignum ſit, puniretur.*

2 *Reus, ſi pœna arbitraria non ſit executioni mandata, ſi ſuperuenerit legitima probatio, pœna ordinaria condemnari poterit, quia tunc eſt noua ſententia, & nouum iudicium, & pœna non excedit delictum.*

RESpondetur, quamuis Lucas de Peña, & Iacob. Belloniſ apud Royas *de hæretic. part. 2. n. 392.* abſolutè, & ſimpliciter affirment, diſtinguo: vel pœna arbitraria eſt executioni mandata, vel non. 1

Si primum, nullo modo reus ob tale crimen legitimè probatum, pœna ordinaria puniri poteſt, ſed à pœna ordinaria detrahi debet, quantum importat pœna arbitraria. Ratio, quia alias reus pro vno crimine grauius, quàm dignum ſit, cùm puniatur pœna ordinaria commenſurata crimini, & præterea pœna alia arbitraria, puniretur, contra textum *in cap. non offeramus 24. quæſt. 1.*

Si ſecundum, reus ſuperueniente legitima probatione, pœna ordinaria puniri poterit: Ratio, quia tunc eſt noua ſententia, & nouum iudicium, & pœna non excedit delictum. Doctores, quos ſequitur Royas *tract. de hæret. cit. part. 2. aſſert. 50. n. 391.* Farin. *quæſt. 185. n. 199.* 2

Qui tamen *n. 9.* rectè limitat ſupradictam ſententiam in caſu quo pœna ordinaria delicti ſit capitalis, quia per primam pœnam, etſi corporalem, non minuitur hæc ſecunda, neque hæc ſecunda compenſatur cum prima, ſed imponi poteſt tota pœna ordinaria; cùm talis pœna diuiſibilis non ſit.

Et *citato n. 7.* inquit, quod ſimiliter abiurata vehementi hæreſis ſuſpicione, ſi dentur nouæ, non plenè conuincentes probationes nouorum lapſuum poſt dictam abiurationem commiſſorum, de iuris rigore tales probationes etiam coniungi poſſint cum præcedentibus ad vnam conſtituendam plenam probationem, cùm neque hìc ſententia tranſeat in rem iudicatam, iuxtà ea, quæ ſuprà dicebam.

An autem indicia ſuperuenientia coniungenda ſint cum indiciis, ex quibus reus priùs fuerat tortus?

Reſpondetur cum Farinacio, & Simancha *de cathol. Inſtitut. tit. 18. rubr. de defunct. num. 20.* quod ſi reus fuit abſolutus ex eo quod in tortura perſtiterit, & nihil confeſſus fuerit, tunc indicia quæ per torturam fuerunt ſufficienter purgata, & ſublata, nullam vim habeant, ſed veluti mortua ſint, vt propterea coniungi non poſſint cum aliis indiciis, aut probationibus ſuperuenientibus, ſecùs ſi reus, tortura non illata, fuit abſolutus ex eo quod contra ipſum in iudicio deducta non fuerint indicia ſufficientia ad condemnandum: Quia tunc imperfecta probatio primæ inſtantiæ coniungitur cum probatione ſuperueniente, ſecundùm veram, communem, & vſu receptam ſententiam Bartóli, Abbatis, Oſtienſis, Felini, Alexandri, & Alciati in locis per eum citatis.

Digitized by Google

SECTIO X.

An ſententia hæretici delinquentis condemnatoria fieri debeat in præſentia iudicis ſæcularis, ità vt ſi aliter fiat, nullius valoris ſit?

SVMMARIVM.

1 *Sententia heretici delinquentis condemnatoria licet videatur affirmandum, quod fieri debeat in præſentia iudicis ſæcularis, ità vt ſi aliter fiat, nullius valoris ſit, ex multis iuribus, quæ allegantur: Probabilius tamen eſt oppoſitum; quia præſentia iudicis ſæcularis in caſu, de quo loquimur, ſolum requiritur, vt ſententia pronunciata ſtatim, & ſine dilatione executioni mandetur.*

2 *Omiſſio modi, & formæ præſcriptæ in pronuncianda ſententia illam annullat, ſi illa ſcilicet ſit ſubſtantialis: At in præſenti præſentia iudicis ſæcularis ad valorem ſententiæ ſubſtantialis non eſt.*

3 *Præſentia prædicta iudicis ſæcularis præſcribitur aliàs iuriſdictionem habenti, quia Epiſcopus, & Inquiſitor in crimine hæreſis iuriſdictionem quaſi ordinariam, & poteſtatem inquirendi, examinandi, & condemnandi delinquentes ratione officij ſibi commiſſi habent.*

4 *Præſentia hæc iudicis ſæcularis ſi ſubſtantialis, & neceſſaria eſſet, facilè poſſet iudex ſæcularis hæretici condemnationem impedire prolationi ſententiæ non comparens, ſicque ipſi Inquiſitores quammaximè à poteſtate ſæculari dependerent.*

5 *Stylus ſeruandus in ſententiis condemnatoriis videri poterit apud Eymeric. Peñam, & alios.*

6 *Inquiſitores ſeruare debent, etiam quoad iudicia præparatoria, ſtylum cuiuſcumque Inquiſitionis.*

1 VIdetur, eſſe affirmandum *ex textu in cap. ad abolendam, de hæretic.* vbi Pontifex ait, hos tradi, & relinqui debere Curiæ ſæculari, debita pœna puniendos. Quod fieri poſſe non videtur, niſi iudex ſæcularis præſens fuerit. Item *ex textu in cap. excommunicamus, §. damnati, eodem titulo*, ibi: *damnati* (ſcilicet de crimine hæreſis) *præſentibus ſæcularibus poteſtatibus, aut eorum Balliuis relinquantur, animaduerſione debita puniendi.* Item *ex textu in cap. nouimus, de verb. ſignific.* Vbi de Clerico degradando, & Curiæ ſæculari tradendo dicitur, quod cùm ab Eccleſiaſtico foro fuerit proiectus, eius degradatio, ſæculari poteſtate præſente, celebranda ſit: Ergò iudex Eccleſiaſticus hanc præſentiam Curiæ ſæcularis in remiſſione delinquentis, ei facta, omittens, delinquere videtur, ità vt prætereà nulla ſit ipſius remiſſio, vtpotè contrà formam, & modum ſibi præſcriptum iam facta, cùm eo ceſſante, corruat actus, qui talem formam, & modum requirebat. Argumento *l. cum hi, §. ſi prætor, ff. de tranſact. cap. quia propter, de election. cap. nihil, & cap. primates 2. quæſt. 1.* vbi ſententia data ſine accuſatore, & ſine eo, quod reus delictum fuerit confeſſus, aut fuerit per teſtes conuictus, decernitur irrita, vtpotè contrà formam, & modum præſcriptum pronunciata. His tamen non obſtantibus.

Reſpondetur, dicendum eſſe oppoſitum (poſſe ſcilicet abſque iudicis ſæcularis præſentia ſententiam condemnatoriam validè pronunciari.) Doctores quos ſequitur Peña *3. part. directorij, comment.* 48. *num.* 110. *verſ. ac præſente poteſtate Curiæ ſæcularis.*

Probatur, quia præſentia iudicis ſæcularis in caſu, de quo loquimur, ſolùm requiritur, vt ſententia pronunciata, ſtatim & ſine dilatione executioni mandetur: Ergò prædicta ſententia independenter à præſentia iudicis ſæcularis pronunciata erit valida. Antecedens probatur, quia iudex ſæcularis in crimine hæreſis iudicando, vtpotè Eccleſiaſtico, nullo modo ſe intromittere poteſt. Conſequentia patet, quia ex dictis non ob ſententiæ pronunciatæ valorem, ſed ob eius executionem præſentia iudicis ſæcularis expoſtulatur.

Atque hinc patet ad fundamentum in contrarium: Concedo enim, quod omiſſio modi, & formæ præſcriptæ in pronuncianda ſententia, illam annullet, ſi ſit ſcilicet illa ſubſtantialis: At in præſenti præſentia iudicis ſæcularis ad valorem ſententiæ, ſubſtantialis non eſt; cùm non pro ſententia, ſed pro debita illius executione requiratur, vti dicebam. 2

Accedit, quia prædicta iudicis ſæcularis præſentia præſcribitur alias iuriſdictionem habenti: Ergò præſcribi non poteſt, vt ſubſtantialis, ſed ſolùm, vt accidentalis, vt proindè, ſi abſit, non poſſit actum vitiare, iuxtà Gloſſ. *in Clement. 1. verb. inhibentes, de iurepatron.* quam ſequuntur communiter Doctores. 3

Quod autem prædicta iudicis ſæcularis præſentia præſcribatur aliàs iuriſdictionem habenti, patet: Quia Epiſcopus, & Inquiſitor in crimine hæreſis iuriſdictionem quaſi ordinariam, & poteſtatem inquirendi, examinandi, & condemnandi delinquentes ratione officij ſibi commiſſi habeat: Ergò præſentia iudicis ſæcularis in caſu, de quo loquimur, requiri non poteſt, vt ſubſtantialis, & ſic, vt ſententiæ valori neceſſaria.

Accedit ſecundò, quod ſi hæc iudicis ſæcularis præſentia ſubſtantialis, & neceſſaria eſſet, facilè poſſet iudex ſæcularis condemnationem hæretici impedire, prolationi ſententiæ non comparens, ſicque ipſe Inquiſitor à poteſtate ſæculari quammaximè dependeret, quod in fidei, & poteſtatis Eccleſiaſticæ detrimentum permultum cedere videtur. 4

Hinc ſequitur, quod ſi iudex ſæcularis præſens eſſe non poſſit, vel nolit, poſſit Inquiſitor in eius abſentia ſententiam proferre, & per Notarium eam intimare, & condemnatum eius poteſtati relinquere: At ſi iudex ſæcularis facilè præſens condemnationi eſſe poſſit, non poſſit Inquiſitor eius præſentiam in prolatione ſententiæ condemnatoriæ ſubterfugere. Quia id ad minus conuincere videntur textus iuris, quos ſuprà adducebam.

Cæterùm quoad ſtylum in ſententiis condemnatoriis, & abſolutoriis ſeruandum, videri poterit etiam Eymer. 3. *part. direct. n.* 141. & ibi Peña, Paramus *de origine Inquiſitionis lib. 3. quæſt. 4. rubric. de expeditione proceſſus in cauſis fidei*, & Simanch. *de catholic. Inſtitution. tit. 6. de ſententiis.* 5

Qui rectè ſubdunt, quod iudicia præparatoria tractari debeant ab Inquiſitoribus ſecundùm ſtylum cuiuſcumque Inquiſitionis. 6

INDEX

INDEX
RERVM NOTABILIVM,
Quæ in hac priori Parte de Officio Sanctæ Inquiſitionis, & hæreſi, continentur.

Prior numerus paginam littera p. *Poſterior marginales numeros littera* n. *deſignat.*

A

Abbas.

ABBATES & Priores poſſunt vti priuilegio à Tridentino Epiſcopis conceſſo ad diſpenſandum in irregularitate; aliquibus caſibus exceptis. p.232.n.1. & 2

Abbates & alij Prælati inferiores iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, Epiſcoporum nomine veniunt, quoad facultatem abſoluendi ab hæreſi. p.180. n.1

Abiuratio, & Abiurans.

Abiuratio hæreſis quid ſit. p.507. n.1

Abiurans debet damnare, & deteſtari authores hæreſum, & errorum ſuorum. ibid.n.4

Abiuratio debet fieri per ſcripturam, in qua abiurans deteſtetur omnes errores generaliter, & in particulari illos, quos ſectatus fuerat. ibid. n.5. & 7

Abiurans de leui, cogi poteſt ad abiurandam omnem hæreſim. p.507. n.8

Abiuratio hæreſum ordinariè fieri debet publicè, & in loco publico. ibid.n.9

Abiuratio etiam de vehementi non inducit irregularitatem. p.508.n.14

Abiuratio de vehementi ex rationabili cauſa poteſt aliquando fieri ſecretò. p.510.n.4

Abiuratio in qua ætate indici poſſit ſiue maribus, ſiue fœminis; & quam ætatem requirat. ibid.n.5.& 6

Abſolutio, Abſolutus, & Abſoluens.

Abſolutio hæreſis reſeruatur ſummo Pontifici, ratione excommunicationis hæreſi annexæ. p.178. n.1

Abſolutio data de hæreſi habente excommunicationem annexam inualida eſt, ſi conferatur bona fide à non habente poteſtatem. ibid.n.2

Abſolutio à caſibus reſeruatis ab Epiſcopis danda, non neceſſario requirit præuiam Confeſſionem Sacramentalem. p.185.n.4

Abſolutio hæreſis ab Epiſcopo data, non prodeſt in foro externo, ſi contingat crimen hæreſis in iudicium deduci. p.185.n.5

Abſolutio voluntariæ iuriſdictionis, poteſt vbicumque fieri circa ſubditos. p.186.n.5

Abſolutionem ab Epiſcopis petens, quo prætextu intenda abſolui. p.192.n.10

Abſolutio fictè data hæretico conuerſo inualida eſt, etſi poſteà verè conuertatur. p.198.n.21

Abſolutio ab hæreſi fictè data reputatur valida quoad forum externum. ibid. n.22

Abſolutus ab hæreſi, an remaneat abſolutus, ſi omiſerit manifeſtare quoties illam exteriùs commiſerit. p.199.n.24.

Abſolutio ab hæreſi non videtur ſub generali facultate abſoluendi à reſeruatis conceſſa. p.201. & ſeq. n.9

Abſolutis ob periculum mortis iniungendum onus ad comparendum coram legitimo Superiore. p 204. n.5

vt Abſolutio à caſibus reſeruatis à quolibet concedi poſſit, ſufficit pœnitentem eſſe aliquo canonico impedimento detentum, ne adeat Romanum Pontificem. p.205. n.3

Abſolutio ab omnibus reſeruatis poteſt impertiri conſtituto in mortis articulo dubio. p.204. n.2. & 13

Abſolutio à caſibus reſeruatis reputatur pœnitenti impoſſibilis, ſi ſuperiorem non poſſit adire. p.205. n.4

Abſolutio à reſeruatis Pontifici nulli eſt concedenda, niſi ſub onere ſe præſentandi cum primùm poterit. p.207. n.11

Abſolutio conceſſa à Sacerdote excommunicato non tolerato, eſt valida. p.208. n.20

Abſolutio ab excommunicatione, & aliis cenſuris, nec diſpenſatio ab irregularitate, & aliis pœnis ex delicto contractis, pendet ab abſolutione à peccatis. p.208. n.28

Abſolutio à cenſuris ſolis Sacerdotibus debet committi. p.210. n.5

Abſolutio conceſſa in articulo mortis à laïco, deficiente clerico, vel à clerico deficiente Sacerdote, poteſt probari valida. p.210. n.8

Abſolutio excommunicationis, aut à cenſuris, obtenta in articulo mortis à non Sacerdote, debet poſt mortem ab habente poteſtatem confirmari. ibid. n.9

in Abſolutione ab hæreſi, & aliis caſibus reſeruatis, quæ conditiones requirantur. p.211. n.1. & ſeqq.

Abſolutio à reſeruatis quin pœnitens parti læſæ ſatisfecerit, eſt valida ſi ſit ab Ordinario, ſecus ſi ſit à Delegato. ibid. n.8

Abſoluens vi iuramenti de obediendo mandatis Eccleſiæ, quid imperet. p.211. n.8

Abſoluens pœnitentem à cenſura reſeruata, debet monere pœnitentem de obligatione comparendi coram legitimo Superiore cùm primùm poterit. pag. 212. num. 11

Abſoluens à reſeruatis debet ab abſoluendo exigere promiſſionem ſub iuramento, de comparendo coram legitimo Superiore. ibid. n.12

Abſoluens à peccatis reſeruatis non debet hoc onus imponere,

imponere, ſecus abſoluens à cenſuris reſeruatis. ibid. n.13.

Abſolutio à reſeruatis non redditur irrita ob omiſſam conditionem iuramenti. p.213.n.2

Abſolutio à cenſuris tripliciter conferri poteſt pœnitenti. p.213.n.7

Abſolutio ad aliquem effectum non eſt propriè abſolutio à cenſuris. p.213.n 8

Abſolutus à Sacerdote priuilegiato, non tenetur comparere coram Superiore. p.214. o.5

Abſolutus cum onere ſe præſentandi, ſi huic oneri non ſatisfaciat, priſtinam cenſuram incurrit. pag. 217. n.18. & 19.

Et circa hoc limitatio reiicitur. ibid n.20. & 21

Abſolutus à reſeruatis in periculo mortis à priuato Sacerdote, non tenetur comparere coram Superiore ceſſante tali periculo; niſi peccato ſit annexa cenſura Superiori reſeruata. ibid. n.21. & 23

Abſolutio à ſuſpenſione quam incurrit ordinatus ante legitimam ætatem duos effectus habet. p.145.n.15. & ſeq.

Abſoluens antequam Sacerdos ſit, an irregularis fiat. p.252. n.18.

Abſolutio à cenſura ſtatuta contra applicantem bona Eccleſiæ fiſco, non eſt reſeruata; ſecus ſtatuta contra extorquentem pecunias prætextu officij S. Inquiſitionis; & an ad eam obtinendam præcedere debeat realis ſatisfactio. p.342.n.21.22.23.& 24

Abſolutio à prædicta cenſura poteſt impetrari ſine præmiſſa reſtitutione ſi adſit vera reſtituendi impotentia. p.343.n.1

Abſolutio non eſt deneganda iis qui munera acceperunt à Regularibus, ſi in impotentia ſint reſtituendi. ibid. n.4

Abſoluendi ſunt qui tenentur reſtituere accepta pro iuſtitia, vel gratia obtinenda, ſi reſtitutionem facere non poſſint ſine graui ſuo incommodo. ibid.n.5

Accuſatus, Accuſator, & Accuſatio.

Accuſatus de crimine eligi non poteſt ad dignitatem, & beneficium ſi infamia præceſſit. p.262.n.7

Accuſator in crimine hæreſis non tenetur ſe ſubſcribere ad pœnam talionis. p.547.n.3

Accuſator in crimine hæreſis grauiter iudicio Inquiſitorum puniri debet ſi in probatione deficiat. ibid.n.4

Accuſator qui ad pœnam talionis ſe ſubſcripſit, mitiorè tamen pœna debet puniri, ſi in probatione defecerit. p.548.n.1

Accuſatio in crimine hæreſis quomodo inſtituenda. p.548.petit.2.n.1.& 2

Accuſatio propriè quid ſit. ibid. petit.3

ad Accuſationem de iure communi quænam requirantur. p.549.n.1.2.3.4.& 5. p.550. n.14

Accuſator in libello accuſationis non tenetur exprimere diem commiſſi delicti. p.549.n.6

Accuſator poteſt à Reo cogi vt ſubſcribat diem & horam commiſſi delicti. ibid.n.7.8. & 9

Accuſatori ſi non recordetur diem, & horam, quid agendum, & ad quid teneatur. ibid.n.10

Accuſator non punitur ſi in probatione deficiat, eadem pœna qua puniretur Reus. p.550. n.25

Accuſator non tenetur ex iuſtitia præmittere monitionẽ quoties crimen in iudicio probare poteſt. p.551.n.1

Accuſator tenetur exprimere in libello tempus commiſſi delicti. p.555.n.4

Accuſantis inſcriptio in libello exprimenda. ibid.n.4

Accuſator poteſt deferre crimen etiam occultum. ib.n.6

Accuſator tenetur probare delictum quod defert. ib.n.7

Accuſator nequit eſſe teſtis in cauſa in qua eſt accuſator. ibid.n.8

Accuſator ſolet iurare de calumnia. ibid. n.9

Accuſator à calumnia liberatur ſi probet delictum ſemiplenè. p.555.n.10

Accuſator de conſuetudine non punitur pœna talionis, etiam ſi delictũ non probet ſemiplenè. ibid.n.11.& 12

ab Accuſatione deferẽda quinã repellantur. p.555.n.13

Accuſatione facta, & acceptata quid agendum. ib.n.15

Accuſatio in crimine hæreſis cuilibet competit indifferenter. p.556. n.1

Accuſator non probat, ſed probationem exhibet. ib.n 5

Accuſator in quo differat à denunciatore. p.553. n.1

Accuſare quilibet tenetur ſi crimen fuerit pernicioſum. p.554.n.1.2.& 3.

Accuſare quilibet in iudicio poteſt niſi iure prohibeatur. ibid. n.4

Accuſatio regulariter non habet locum inter Regulares. p.555.n.4

Accuſationis praxis, præſertim inter Regulares quænam ſit. ibid.n.3

Accuſator, & iudex idem non poteſt eſſe. p.566. n.5

Actor.

Actor qui dicitur in cauſis ciuilibus, dicitur accuſator in criminalibus. p.548. n.1

Actor poſtquam Reus comparuit, debet libellum intentionis ſuæ ante omnia offerre Iudici. p.55 .n.8

Actor ſi agat actione perſonali, in libello exprimere debet cauſam obligationis. ibid. n.9

Actor in cauſa ciuili deſiſtere poteſt ſiue per gratiam, ſiue per conteſtationem; ſi autem cauſa ſit famoſa, non poteſt deſiſtere poſt conteſtationem litis ſine authoritate Iudicis. p.55 . n.6

Actor in cauſa criminali poteſt etiam deſiſtere per gratiam ante litem inchoatam. ibid.n.7

Actus, & Actio.

ad Actum fidei elicendum quid requiratur. p.8.n.11

Actus interni poſſunt ab humana poteſtate præcipi, vel prohiberi indirectè, & per accidens. p.38. n.12

Actus externi, ac materiales præcipi, vel prohiberi tantùm poſſunt, vt ab internis proficiſcuntur. ibid.n.13

Actiones quæcumque ad defenſionem, aut diuulgationem librorum hæreticorum directæ prohibitæ ſunt in Bulla Cœnæ. p.92. n.1

Actus qui fieri poteſt ex iure communi, & ſpeciali, præſumitur fieri ex iure ſpeciali. p.30 n. 5

Actio duplex recenſetur, quæ excommunicationi ſubiicitur, & quas perſonas comprehendat. p.341.n.1. 2. 3. & ſeqq. vſque ad 11

Actus publicus, & traditio Rei curiæ ſæculari publicè fieri debet, & in die feſto. p.645.n.3

Addens.

Addentes aliquid ad librum poſt obtentam approbationem, & licentiam imprimendi, an peccent grauiter. p.136.n.1.petit 20

Addentes aliquid de quo non poteſt præſumi ratihabitio, grauiter peccant. ibid. n.2

Adnotatio.

Adnotationes veteris, & noui Teſtamenti, & ad volgatam editionem, permitti poſſunt iis, quibus eædem verſiones permittuntur. p.132.n.4

Aduocatus.

Aduocatus, vel procurator non admittitur ad præſtandum patrocinium hæretico in cauſa hæreſis. p.68.n.1

Aduocatus, & procurator hæretici, cenſetur fautor, & defenſor eiuſdem. ibid n.2

Aduocatus vel procurator hæretico patrocinium præſtans fit infamis, redditurque inhabilis ad patrocinandum. p.68. n.3

Aduocatus, vel procurator patrocinium præſtans fautoribus & credentibus hæreticorum, redditur infamis, & inhabilis ad officium, & patrocinium exercendum. p.68.n.5

Aduocatus, & procurator hæretici excommunicantur. ibid. n.4

Aduocatus, vel procurator non admittuntur ad patrocinandum hæretico in cauſa hæreſis, ſed neque etiam in aliis cauſis. p.68.n.8

Aduocatus vel procurator admittitur ad patrocinandum hæretico, ſi non conſtet eum talem eſſe. ib.n.9

Aduocatus, & procurator conſulentes debitori, vt hæreditatem,

hæreditatem, vel legatum repudiet in fraudem creditorum, peccant contra iuſtitiam. p.401. n.15
Aduocatus in cauſis fidei quiſnam eſſe debeat, & quibus Reis concedi poſſit. p.585.n.5.& 7
Aduocati huius officium quodnam. ibid.n.6

Æs alienum.

Æs alienum minuit filiorum legitimam, & non ſolum peculium profectitium. p.330.n.7

Affectans.

Affectans ignorare non affectat errare directè, ſed tantùm indirectè. p.9. n.8
Affectans ignorantiam ex eo quod paruipendat auctoritatem Eccleſiæ, eſt verus hæreticus. ibid.n.10

Affinis.

Affinis, vel amicus fauens hæretico, incurrit crimen fautoris hæretici. p.79.n.1
vide in verb. *Conſanguineus.*

Agens.

Agens moralis poteſt in ſuis actionibus moralibus ſequi opinionem probabilem relicta probabiliori. p.622. n. 1.& ſeqq.
Agens nõ eligendo opinionem probabiliorem, non videtur errare, nec errãdi periculo ſe exponere. p.625. n.2

Agnatus.

Agnati excepto crimine hæreſis, non coguntur à iure ad denunciandum ſanguine iunctum. p.61. n.3
Agnatus quilibet tenetur denunciare ſibi ſanguine coniunctiſſimum in crimine hæreſis formalis. ibid. n.4

Alcoranus.

Alcoranus Baſileæ impreſſus cum impiis ſcholiis, adnotationibus, & præfationibus, prohibetur in Indice librorum prohibitorum, nec poteſt in vulgari lingua ſine licentia Inquiſitorum retineri. p.117.n.8
1 Alcoranus non eſt prohibitus per ſe, & abſolutè, ſed ratione harum hæreticarum adnotationum, vel ratione vulgaris linguæ. ibid. n.9
Alcoranus non videtur prohibitus abſolutè, cùm multum inſeruiat ſtudioſis linguæ Arabicæ. ibid. n.12

Alienatio, & Alienans.

Alienatio bonorum hæretici quandonam præſumatur, in fraudem fiſci facta. p.280.n.6.7 8.9.10.& 11
Alienationes ab hæreticis factæ nequeunt à fiſco reuocari, ſi ij tanquam innocentes abſoluantur à proprio Iudice. p.347.n.5
Alienationes factæ à committente delictum cui confiſcatio ipſo iure impoſita eſt, ſunt poſt ſententiam Iudicis reſcindendæ. p.359. n.1. & 2
Alienatio dotis per confiſcationem eſt alienatio neceſſaria p.339.n.3
Alienationes à delinquente factæ cur reſcendantur. p.349 n.3
Alienationes factæ à cõmittente delictum, cui ipſo iure confiſcatio impoſita eſt, validæ ſont. p.358.n.1.& 2
Alienationes eſſe ipſo iure nullas; & eſſe annullandas multum differt. p.359. n.8
Alienationes ab hæretico factæ, ſi is remaneat abſolutus & poſteà tamẽ de crimine conuincatur, non poſſunt à fiſco reuocari niſi præcedẽte alio proceſſo. p.360.n.5
Alienationes gratuitæ à marito factæ bonorum vxoris hæreticæ, cenſentur in fraudẽ vxoris factę. p.365.n.3
Alienationes aliæ à marito factæ, quæ fruſtratoriæ cenſentur. ibid n.4.5. & 6
Alienationes nec[illegible]riæ factæ ab hæretico, vel ab alio, cui ipſo iure ſont bona confiſcata. p.36[illegible].n.1. & 2
Alienatio à delinquente facta, quæ neceſſaria dicatur. ibid.n.3.4. & ſeqq.
Alienatio à delinquente facta pro dotandis filiabus, cenſetur neceſſaria p.364. n.1
Alienationes factæ poſt delictum, quod ipſo iure bonorum confiſcationem trahit, licitæ ſunt. p.367. n.1
Alienationes prædictæ nec illicitæ eſſe poſſunt ex parte fiſci, nec ex parte perſonæ cui bona traduntur. ibid. n 2.3.& 4
Alienans causâ dotis, vel nuptiarum rem fiſco obligatam peccat grauiter, ſi adſit periculum, ne ea à fiſco repetatur. p.368. n.5
Alienans rem ſic obligatam peccat grauiter ſi taceat vitium, etiamſi alienet ad alimenta, vel ad alia neceſſaria. ibid.n.6
Alienationes prædictæ prohibentur vt nullæ, & inualidæ, ſed non vt peccaminoſæ, & illicitæ. ibid.n.7
Alienationes prædictæ dicũtur licitæ ſimpliciter, & per ſe, illicitæ autẽ ſecundũ quid, & per accidens. ib.n.9
Alienationes prædictæ nõ inferunt damnũ fiſco. ib.n.10
Alienans transfert in poſſeſſorem totum ius quod in re ſua habebat. p.374.n.3
Alienatio à delinquente facta ante, vel poſt commiſſum delictum, cuius bona non confiſcantur ipſo iure, quamuis in fraudem fiſci facta, valida eſt, dum à fiſco non reuocatur, aliqua excepta. p.375.n.2. & 3
an Alienatio facta poſt condemnationem, ratione cuius interdicitur bonorum adminiſtratio, ſit ipſo iure valida. p.376. n.4
Alienatio facta à delinquente, cui non interdicitur ſpecialiter bonorum adminiſtratio, valida eſt firmiter, & irreuocabiliter, ſi fiat ante delictum. p.376.n.1
Alienatio facta poſt delictum commiſſum, ſed ante ſententiam Iudicis, valida etiam ipſo iure eſt, nec reuocari poterit niſi probetur in fraudem fiſci facta; Sed ad id variæ limitationes afferuntur, eæque reiiciuntur. p.376.& ſeq. n.4.5. & ſeqq. vſque ad 11
Alienatio facta poſt ſententiam condemnatoriã Iudicis, à qua appellatũ non fuit, poteſt reuocari. p.377.n.13
Alienationem prædictam reuocandi nulla eſt cauſa. ibid.n.14. & 15.
Alienatio facta in fraudem fiſci à delinquente ante, vel poſt commiſſum delictum reuocabilis eſt. p.377.n.1
Alienatio poteſt in fraudem fiſci facta probari ſolis coniecturis. p.378 n.1
vt Alienatio in fraudem fiſci facta probetur, debet etiam probari tempore alienationis adfuiſſe cauſam. ibid.n.3
Alienatio in fraudem fiſci facta probatur, ſi dilucidis indiciis appareat alienantem cogitaſſe de delicto patrando. ibid.n.4
Alienatio alicuius fundi à delinquente ante delictum facta, non eſt ſufficiens, & perſpicuum indicium ad præſumendam fraudem. p.379.n.7
Alienatio ſimulata probata per fiſcum, ſi delinquens condemnetur in pœnam confiſcationis, non reuocatur à fiſco. ibid.n.8
Alienans ſimulatè, & inualidè poteſt allegare in iure ſimulationem ſuam, vt alienatum ſibi reddatur. ibid. num.9
Alienatio clandeſtina non arguit præſumptionem fraudis in fiſcum. ibid.n.10
Alienationis fraudulentæ duplex eſt probatio. ibid.n.12
Alienanti ad eludendam præſumptionem fraudis incumbit onus probãdi neceſſitatẽ alienationis. ib.n.14
Alienationes in fraudem fiſci factæ, reuocari poſſunt à fiſco poſt latam ſententiam confiſcationis, non tamen ſunt ipſo iure inualidæ. p.381.n.9
Alienationes in fraudem fiſci factæ titulo lucratiuo, reuocari poſſunt, licet acceptans non fuerit conſcius fraudis. ibid. n.11
Alienatio delinquentis cuius bona non ſunt ipſo iure confiſcata, facta poſt delictum, non tamen in fraudem fiſci, valet irreuocabiliter. ibid.n.12
Alienatio rerum quas poſſidet damnatus, æquiparari videtur cum omiſſione requiſitionis. p.398.n.25
Alienatum non videtur in fraudem fiſci quod acquiſitum non eſt. p.400. n.2
Alienata in fraudem fiſci quocunque modo, reuocantur. p.400. n.5

Alimenta.

Alimenta non ſunt reſeruanda filiis ex bonis parentum crimen læſæ Maieſtatis diuinæ, & humanæ committentium. p.332.n.1.ſect 7

alij putent, quod tunc reus torquendus, & ſi in negatiua perſiſtat, vt de hæreſi ſuſpectus condemnandus ſit, quia cùm de mala intentione ad hæreſim requiſita non videatur conuictus, neque confeſſus, non eſt vt hæreticus puniendus;) Probabilius tamen videtur oppoſitum, quod docent Alber. *tract. de agnoſcend. aſſertion. cathol. quæſt. 8. num. 12. quæſt. 32. num. 17. & quæſt. 34. num. 57.* Repertorium *verb. confeſſio, verſ. nota ſingulare,* Royas *tract. de hæretic. part. 1. n. 276. 177. 573. & 574.* Graff. *lib. 4. deciſ. cap. 18. num. 88.* Torreblanc. *de magia lib. 3. cap. 5. n. 49.* & Ioſeph Selle *in deciſion. reg. Aragon. tom. 4. deciſ. 441. num. 3.* vbi etiam teſtatur de praxi, quod ſcilicet reus in tali caſu ſic intentionem negans, & hæreticalia verba protuliſſe, vel hæreticalia facta exercuiſſe confitens, tanquam hæreticus negatiuus puniendus, ſicque Curiæ ſæculari relaxandus ſit.

Probatur, quia conuictus de hæreticali verbo, vel facto ſpontaneo, ſatis conuincitur de mala intentione, cùm verbum, vel factum malum, ex mala intentione dictum, vel factum eſſe ſupponatur, *cap. 1. de præſumpt.* Ergò dum iſte talis non probat contrarium, huic claræ, & manifeſtæ probationi ſtandum erit.

6 Confirmatur, quia ſi ex negata intentione ceſſaret hæreſis probatio ex verbis, vel factis hæreticalibus, cuilibet hæretico aperiretur via vitandi condemnationem, cùm quilibet hæreticus ſe excuſare poſſet, quod ſcilicet abſque mala intentione verba illa protulerit, vel facta exercuerit, quod videtur abſurdum.

7 Confirmatur ſecundò, quia aduerſarij ipſi admittunt, quod reus in tali caſu condemnari debeat ad abiurationem de vehementi, & ad aliam, vt exilij, pecuniæ, fuſtigationis, vel triremis pœnam extraordinariam, ſi poſt torturam in negatiua perſiſtat; & reddunt rationem, quia per torturam non ſufficienter purgatur tàm vehemens prauæ intentionis ſuſpicio, quæ ex verbis, vel factis hæreticalibus prouenit: Ergò ſignum eſt, quod reus in tali caſu, de quo loquimur, non ſit torquendus, ſed tanquam hæreticus condemnandus. Conſequentia probatur, quia tortura ad purganda indicia aſſumitur: Ergò ſi per nullam torturam hæc indicia, cùm ſint tàm vrgentia, purgari poſſunt, adhiberi illa non debet, ſed ſtatim ad condemnationem procedi.

8 Neque obſtat fundamentum aduerſariorum, quod ſcilicet ex præſumptionibus nemo debeat, ſaltem ad pœnam corporalem, & ordinariam condemnari (ſicut & habet communis ſententia Doctorum, quos citat, & ſequitur Farinac. *quæſt. 86.* per totam) non, inquam, obſtat, quia verba, & facta hæreticalia non præſumptiones

9 delicti, ſed legitimæ probationes illius dici debent. Vt omittam, quod duplex ſit præſumptio, vna iuris, altera

10 iuris, & de iure, ſeu ab ipſo iure approbata: Et quod, licet aduerſus præſumptionem iuris probatio in contrarium admittatur, non tamen admittatur aduerſus præſumptionem iuris, & de iure. Doctores communiter, quos citat, & ſequitur Gomez *3. variar. cap. 18. rubr. de probat. delicti, num. 25. & 26.* vbi expreſsè communem ſententiam ſequendo ait, quod habens contrà ſe præſumptionem iuris, & de iure, torquendus non ſit, ſed ad pœnam ordinariam condemnandus, quamuis ſecus, ſi contrà ſe ſolùm præſumptionem iuris, vel hominis habeat.

11 Quod autem in præſenti caſu ſit præſumptio iuris, & de iure patet, quia ius ipſum reputat eſſe hæreticum illum, qui verba, vel facta hæreticalia præſtat, iuxtà textum *in cap. hæreticus 24. quæſt. 3.* ibi: *Hæreticus eſt, qui alicuius temporalis commodi, & maximè gloriæ, Principatuſque ſui gratia, falſas, vel nouas opiniones, vel gignit, vel ſequitur*: & iuxtà textum *in cap. inter hæreſim, in principio, eadem cauſa, & quæſtione*, vbi idem habetur: Et meritò, quia nulla alia via, cùm intentio ſoli Deo nota ſit, Catholici ab hæreticis diſtingui poſſunt: Ergò, qui contrà ſe hanc præſumptionem iuris, & de iure, ſeu ab ipſo iure approbatam habet, non eſt torquendus, ſed, vt impœnitens negatiuus, Curiæ ſæculari relinquendus, vti ſuprà dicebam.

SECTIO IV.

An duæ imperfectæ, ſeu ſemiplenæ probationes iungantur ad vnam perfectam integram, ſeu plenam probationem in crimine hæreſis efficiendam, vt exindè reus ad pœnam ordinariam condemnari poſſit?

SVMMARIVM.

1 *Reus in crimine hæreſis condemnari poteſt ad pœnam extraordinariam, non ſolùm ex duplici imperfecta, ſeu ſemiplena probatione; ſed etiam ex præſumptionibus, & dubitatis indiciis.*

2 *Probationes duæ imperfectæ, ſeu ſemiplenæ non iunguntur ſecundùm probabiliorem ſententiam ad vnam perfectam, integram, ſeu plenam probationem in crimine hæreſis efficiendam, ità vt reus poſſit condemnari ad pœnam ordinariam, contrà nonnullos Doctores contrarium ſentientes; cùm enim quælibet earum in ſuo ordine diuerſa ſit, non apparet, quomodo cum altera coniungi poſſit ad vnam integram, ſeu plenam efficiendam.*

Dixi, *ad pœnam ordinariam*: Quia certum eſt, quod condemnari poſſit ad pœnam extraordinariam (nedum ad torturam) non ſolùm ex duplici imperfecta, ſeu ſemiplena probatione, ſed etiam ex præſumptionibus, & dubitatis indiciis, *cap. accedens, de accuſation. cap. de hoc, de ſimonia, cap. afferte, de præſumpt. & cap. ſignificaſti, de adulteriis.* Hoc poſito; 1

Reſpondetur, quod licet affirment nonnulli, quos ſequitur Repertorium Inquiſit. *verbo probationes, verſ. ſed quæritur*, ibi, & Mandoſ. *in addit. lit. F.* quando ſcilicet vtraque probatio ad eundem finem tendit, quod in præſenti materia ſemper locum habet, cùm omnes actus hæreticales conueniant in hoc, quod delinquentem à gremio, & vnitate Eccleſiæ remoueant: Probabilius tamen iuxtà ea, quæ dicam infrà *dub. 198. ſect. 14. 15. & 16.* negent Gomez *tom. 3. var. cap. 12. num. 25.* & Farinac. *de reo confeſſo, & conuicto quæſt. 86. num. 22.* cum Gloſſa *in cap. veniens 1. de teſtibus*, ſcilicet quod duæ imperfectæ, ſeu ſemiplenæ probationes coniungi nunquam poſſint ad vnam integram, ſeu plenam probationem efficiendam, vt exindè reus ad pœnam ordinariam condemnari poſſit. 2

Probatur, quia cùm quælibet ex prædictis probationibus in ſuo ordine diuerſa ſit, non apparet, quomodò cum altera coniungi poſſit ad vnam integram, ſeu plenam probationem efficiendam, vt exindè reus ad pœnam ordinariam condemnari poſſit. Vide, quæ dicam infra *citata dubit. 198. ſect. 14. 15. 16. & 20. & dubit. 217. petit. 4.* Vide etiam, quæ dicebam ſuprà *dubit. præced. ſect. 40. petit. 14.*

SECTIO V.

An in fauorem rei, & contrà accuſatorem, & fiſcum ſufficiat probatio, quæ ex præſumptione, vel aliis indiciis, vel ex ſemiplena probatione oritur?

SVMMARIVM.

1 *Reus vt ad pœnam ordinariam condemnari non poſſit, ſufficit probatio ad fauorem rei, & contrà accuſatorem, & fiſcum, quæ ex præſumptione, vel aliis indiciis,*

diciis, vel ex ſemiplena probatione oritur, quantumuis accuſator, & fiſcus haberent probatam ſuam intentionem, quia ex ſupradicta probatione defenſiua, probatio fiſci obnubilatur.

1 Respondetur cum Bartolo *in l. non ſolùm, §. ſed vt probari, n. 2. ff. de nou. oper. nunciation.* Abbate *in cap. in præſentia, de probat. n. 6.* Felino *ibid. n. 13.* Decio *n. 251.* Pariſio *n. 21.* Menoch. *de præſumption. lib. 5. præſumpt. 48. n. 8.* & Farin. *q. 86. n. 76.* ſufficere, vt reus ad pœnam ordinariam, quantumuis accuſator, & fiſcus haberent probatam ſuam intentionem, condemnari non poſſit.

Probatur, quia ex ſupradicta probatione defenſiua (inquiunt prædicti Doctores) probatio fiſci obnubilatur, vt proinde non ſit luce meridiana clarior: Ergò non ſufficit, vt exindè reus ad pœnam ordinariam condemnari poſſit.

DVBITATIO CXCIV.

De ſententia ferenda in crimine hæreſis.

Vt autem in hac dubitatione explicanda diſtinctiùs procedamus, ſit

SECTIO PRIMA.

An ſententia in communi (tàm ſcilicet abſolutoria, quæ abſoluit reum, quam condemnatoria, quæ illum condemnat) ferri debeat ex conſilio Peritorum?

SVMMARIVM.

1 *Sententia in communi tàm abſolutoria, quàm condemnatoria ferri debet ex conſilio peritorum, quod probatur ex iure, & ratione, quia res, quæ tractatur, eſt valdè grauis.*

2 *Periti huiuſmodi, qui ſiue in Theologia, ſiue in iure canonico eſſe poſſunt, vel ciuili, tenentur mandato Inquiſitoris conſilium præſtare, tametſi ipſis nullum ſalarium aſſignatum ſit, & nulla pecunia detur, quia in cit. cap. vt commiſſi, de hæretic. in 6. abſolutè dicitur, quod Inquiſitores in virtute obedientiæ peritis iniungere poſſint, vt conſilium præſtent.*

3 *Peritis prædictis totus proceſſus legi, & manifeſtari debet, quia alias ij non poterunt iuxtà merita cauſæ conſilium præſtare.*

4 *Peritis prædictis tamen manifeſtari non debent nomina teſtium, & delatorum. Tum quia ſæpè dari poteſt integra notitia proceſſus abſque hac manifeſtatione: Tum & præcipuè, quia conſuetudine receptum eſt.*

5 *Teſtium tamen qualitates omninò debent peritis manifeſtari, ſcilicet an teſtes ſint viri graues, & probi, vel è contra, an ſint viles, & improbi, infames, ſocij criminum, inimici, &c.*

6 *Inquiſitor cauſa legitima interueniente, nempe ſi dubium ſit de inimicitia inter eos, & periti ſupradictas perſonas ſatis nouerint, poteſt, & debet delatorum nomina peritis manifeſtare, quia tunc talis manifeſtatio ad decidendam cauſam videtur neceſſaria.*

7 *Theologorum opinio in determinando qualitatem culpæ contra fidem anteponenda eſt opinioni Canoniſtarum. Secus tamen in procedendo, & imponendo pœnam, quia hæc illi præfertur.*

8 *Inquiſitores, ſi ex parte iuris ſint diuerſæ opiniones, ſecundum probabiliorem ſententiam tenentur ſequi opinionem magis probabilem. Secùs tamen ſi ex parte iuris opiniones ſint æquè probabiles; quia tunc tenentur ſequi illam, quæ magis fauet reo, cum in dubio ſtandum ſit pro reo.*

Reſpondetur affirmatiuè Zanch. *tract. de hæret. cap. 15. n. 3.* Simanch. *de cathol. Inſtit. tit. 41. rubrica de miniſtris, n. 15.* Pegna 3. *part. direct. comment. 126. in fine, verſ. periti verò,* Decian. *tract. crimin. lib. 5. cap. 24. n. 10.* Farinac. *quæſt. 185. num. 190.* & alij communiter.

Probatur primò authoritate, *ex textu in cap. ſtatuta, §. iubemus, de hæret. in 6.* ibi: *de ipſorum conſilio ad ſententiam, vel condemnationem procedi volumus.* Et ex texto *in cap. vt commiſſi, eod. tit.* ibi: *Aduocandi quoque, prout expedierit, peritos quoſlibet, vt vobis aſſiſtant, & in huiuſmodi ſententiis præbeant conſilium opportunum, ac eis quod ſuper his verbis humiliter pareant, in virtute obedientiæ iniungenda.*

Secundò probatur ratione, quia cùm res, quæ tractatur, ſit valdè grauis, expedit, vt ad eam definiendam multorum conſilium adhibeatur.

Aduerte tamen, quod hi periti, qui ſiue in Theologia, ſiue in iure canonico, vel ciuili, eſſe poſſunt, teneantur, mandato Inquiſitoris conſilium præſtare, tametſi ipſis nullum ſalarium aſſignatum ſit, & nulla pecunia detur; quia *in cit. cap.* vt commiſſi, abſolutè dicitur, quod Inquiſitores in virtute obedientiæ peritis iniungere poſſint, vt conſilium præſtent, nulla ſolutionis mentione facta: Et meritò, quia fidei negotium omnes defendere, & procurare, independenter à ſolutione quacumque tenemur. Quamuis ſi forſan offeratur ſalarium, vel pretium, poſſit illud pro labore impenſo licitè recipi, cùm nulla in hoc appareat indecentia. Doctores communiter *in locis ſuprà citatis.* 2

Aduerte ſecundò, quod prædictis peritis totus proceſſus legi, & manifeſtari debeat, quia aliàs ij non poterunt iuxtà merita cauſæ conſilium præſtare, & habetur *in cap. fin. §. iubemus, de hæret. in 6.* ibi: *Siue Epiſcopus, ſiue Inquiſitores proceſſerint, aliquibus aliis perſonis prouidis, & honeſtis, iuriſque peritis (quas ad hoc vocari, & eis per totum proceſſum, ſuper quo deliberandum eſt, serioſè manifeſtari, ac integraliter explicari, & ipſorum conſilio, ad ſententiam, vel condemnationem procedi volumus) exprimantur, &c.* Et tradunt Eymer. 3. *part. directorij quæſt. 79.* & ibi Pegna *comment. 128.* Paramus *de origin. Inquiſit. lib. 3. quæſt. 4. rubric. de forma, & ordine iudic. ſancti officij, num 56.* & alij paſſim. 3

Non tamen hinc inferas, quod & nomina teſtium, & delatorum etiam peritis manifeſtari debeant. Tùm quia ſæpè ſæpius integra notitia proceſſus dari poteſt abſque hac manifeſtatione. Tùm, & præcipuè quia, licet *in cit. cap. ſtatuta,* exprimi nomina peritis, & non reis, præcipi videatur, ità conſuetudine receptum eſt. Pegna 3. *part. direct. quæſt. 80. comment. 119.* & alij, quos citat, & ſequitur Farinac. *quæſt. 185. num. 196.* 4

Aduerte tertiò, quod qualitates tamen teſtium omninò debeant peritis manifeſtari, ſcilicet an teſtes ſint viri graues, & probi, vel è contra, an ſint viles & improbi, infames, ſocij criminum, inimici, &c. vt hinc periti cognoſcant, quantum ſingulis teſtibus deferendum, vel detrahendum ſit, & ex hac cognitione inferant, an cauſa ſit ritè probata, necne. Pegna, & Farin. *in loc. ſuprà cit.* 5

Aduerte quartò, quod cauſa tamen legitima interueniente, nempe, ſi dubium ſit de inimicitia inter eos, & periti ſupradictas perſonas ſatis nouerint) poſſit, & debeat Inquiſitor reorum, teſtium, & delatorum nomina peritis manifeſtare, quia tunc talis manifeſtatio ad decidendam cauſam videtur neceſſaria, vel ſaltem valdè conueniens; quamuis debeat Inquiſitor in tali caſu peritis ſub iuramento, quinimmò, ſi opus fuerit, ſub pœna excommunicationis, ſecretum indicere, iuxtà textum *in cap. ſtatuta, de hæretic. in 6.* Pegna, & Farinac. *vbi ſuprà.* 6

Aduerte quintò, quod in determinando qualitatem culpæ contra fidem anteponenda ſit opinio Theologorum opinioni Canoniſtarum, anteponenda autem è contra ſit opinio Canoniſtarum opinioni Theologorum in procedendo, & in imponendo pœnam. Doctores, quos ſequitur Azor. *tom. 1. lib. 2. cap. 17. quæſt. 3.* iuxta 7

regulam, quod ſtandum ſit ſemper peritis in arte.

8 Aduerte ſecundò, quod ſi ex iure ſint diuerſæ opiniones, probabilius ſit, quod Inquiſitores teneantur ſequi opinionem probabiliorem. Quod ſi ex parte iuris ſint opiniones æquè probabiles, ſequi tenentur illam, quæ fauet magis reo; cùm in dubio fauorabiliores ſint partes Rei, adeò quod ſi ex parte facti, ſecundùm quod probatur, detur æquale dubium, tunc reus ſit abſoluendus, quia in dubio quilibet præſumitur bonus, & delictum non præſumitur, niſi probetur: Quapropter actore non probante, reus abſolui debet, vti in tractatu de conſcientia dubia diffusè probabam.

SECTIO II.

An ſi Inquiſitores ad ſententiam in communi, (tam ſcilicet abſolutoriam, quàm condemnatoriam) procedant, nullo Peritorum conſilio requiſito, ſit illa nulla? vbi etiam quid dicendum de captura?

SVMMARIVM.

1 *Sententia Inquiſitorum eſt nulla tam abſolutoria, quàm condemnatoria, ſi ipſi procedant nullo peritorum conſilio requiſito; quia in iure expreſsè præcipitur Inquiſitoribus, hos peritos aduocare, & ex eorum conſilio ad ſententiam, vel condemnationem procedere.*

2 *Textus in cit. cap. vt commiſſi, de hæretic. non obſtat; quia verba illa prout expedierit: non referuntur ad ſolam definitiuam ſententiam ferendam, quaſi tunc liberum Inquiſitoribus ſit, iudicare, an expediat, peritos vocare; ſed referuntur ad totam cauſam, in qua quotieſcumque Inquiſitoribus expedire viſum fuerit vocare peritos, facultas eis conceditur vocandi.*

1 Reſpondetur, quod ex probabiliori ſententia Doctorum, quos ſequitur Molfa *in Empor. Iur. tit. 12. q. 10. n. 2.* nulla ſit; quia *in cit. cap. vt commiſſi*, & *in cit. cap. ſtatuta*, Inquiſitoribus expreſsè præcipitur, hos peritos aduocare, & ex eorum conſilio ad ſententiam, vel condemnationem procedere; ſed præceptum, ſeu mandatum videtur inducere formam, cuius omiſſio annullat actum: Ergo.

Confirmatur, quia in caſu noſtro petere conſilium peritorum videtur requiri pro forma; ſicuti dicebam, & vlteriùs probari poſſet *ex cap. nouit, de his quæ fiunt à Prælato, & ex cap. cum in veteri, de elect.* vbi irritatur electio propter omiſſum conſilium: Et ex Gloſſa *in cap. non eſt, de conſuet. in 6.* vbi ait, quod ſi ſententia proferenda ſit cum alterius conſilio, & eo non expectato proferatur, ſententia non valeat, neque appellatione opus ſit: Sed forma deficiente, actus non ſubſiſtit, ſicuti patet *ex cap. delecta, de reſcript.* Ergo, &c.

2 Obiicies textum *in dicto cap. vt commiſſi*, vbi Inquiſitoribus datur facultas vocandi peritos (prout expedierit) quaſi tacitè inſinuatur, non eſſe vocandos, ſi viſum fuerit, non expedire.

Reſpondetur, hunc textum non obſtare; quia verba illa: *Prout expedierit*: non referuntur ad ſolam definitiuam ſententiam ferendam, quaſi tunc liberum Inquiſitoribus ſit, iudicare, an expediat, peritos vocare, hoc enim eorum iudicio, & voluntati non videtur remiſſum, cùm expreſsè ad hanc ſententiam ferendam Pontifex dicat: *Iubemus peritos adduci, & ex eorum conſilio ſe velle, vt ad ſententiam, vel condemnationem procedatur.* Sed referuntur ad totam cauſam, in qua quotieſcumque Inquiſitoribus expedire viſum fuerit, vocare peritos, facultas eis conceditur vocandi.

Quamuis contra prædictam ſententiam affirmatiuam quis dicere poſſit, quod ſi aliunde habenti poteſtatem mandetur, conſilium petere, propter illius omiſſionem actus non debeat cenſeri nullus; at ita contingit in caſu noſtro; Ergo. Maior eſt Abbatis *in cap. ex parte de conſtitutionib. circa finem*, Syluestri *verb. conſilium, q. 1. & 3.* Salas *de legib. diſp. 16. ſect. 10. n. 43.* & aliorum; quia in tali caſu præſumitur mandari conſilium, vt actus præſtetur rectè, non autem vt præſtetur validè. Minor probatur; quia ſicuti patet *ex cap. finali, de hæretic. in 6.* Pontifex præcepit Inquiſitoribus, vt in ſententia adhiberent peritorum conſilium, qui tamen Inquiſitores priùs ab aliis Pontificibus, præſertim ab Vrbano IV. & Clemente IV. ſicuti præter alios adnotauit Zanard. *in director. Theolog. part. 2. præcept. 1. cap. 6. quæſit. 6* & Moſcouius *de maieſt. milit. Eccleſ. part. 2. cap. 11.* poteſtatem ſententiandi contra hæreticos abſque votis conſultorum habebant: Ergo, &c.

An autem Inquiſitores teneantur etiam adhibere conſilium peritorum in captura?

Reſpondetur negatiuè. Doctores communiter, quos ſequitur Pegna *in director. part. 3. comment. 17.* & Souſa *in aphoriſm. Inquiſit. lib. 2. cap. 26. n. 16* Quatenùs inquit, quod quando adſunt ſufficientes probationes ad capturam, petere poſſit fiſcalis ab Inquiſitoribus, quod reus comprehendatur. Qui Inquiſitores de peritorum conſilio, quid opus ſit deliberent, quamuis ſine eorum conſilio id poſſint facere.

Videatur etiam præter Pegnam, & Souſam vbi ſuprà Inſtructio Toletana anno 1561. n. 3. & in hoc caſu locutus eſt textus *in cap. vt commiſſi, de hæretic. in 6.* qui dat facultatem Inquiſitoribus vocandi peritos, prout expedierit, quaſi tacitè inſinuans, eos non eſſe vocandos, ſi iudicatum fuerit, non expedire: Quod eſt valdè notandum ad hoc, vt iſte textus concordetur cum altero textu *in cap. finali, § iubemus, eodem tit.* qui in ſententia ferēda, vti ſuprà dicebā, iubet Inquiſitoribus, cōſultores vocare.

SECTIO III.

An Inquiſitores in ferenda ſententia in communi (tam ſcilicet abſolutoria, quàm condemnatoria) debeant ſequi conſilium peritorum, ſeu conſultorum?

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitores in ferenda ſententia in communi, tam ſcilicet abſolutoria, quàm condemnatoria, ſequi debent, ſecundùm aliquos, conſilium peritorum; ſed oppoſitum eſt multò probabilius; neque enim obligantur conſilio peritorum acquieſcere, ſed poſſunt, ſi ſic æquius iudicabunt, ſententiam in contrarium ferre, & aliàs ſufficit, ſi conſilium ſit requiſitum, licet non obtemperatum.*

2 *Periti ſi vocati inter ſe non conuenirent, nō eſſet cuius conſilium ſequendum ſit, maximè cùm nulla in hoc caſu obligatio ſit ſequendi maiorem partem.*

3 *Inquiſitores ſi conſilium peritorum ſequi tenerentur, iudices potiùs eſſent ipſi periti, quàm Inquiſitores.*

4 *Inquiſitores, & Ordinarius ſi fuerint conformes, quāuis conſultores diſcrepent, & ſint numero plures, decretum Inquiſitorū, & Ordinarij executioni mādatur.*

5 *Inquiſitores licet non teneantur de neceſſitate ſequi conſilium peritorum, tenentur tamen ſequi illud ex quadam decentia.*

Svppono, quod debeant petere, *ex textu in cap. vt commiſſi, §. aduocandi,* & *in cap. fin. ad med. de hæret. in 6.* difficultas igitur eſt, an debeant ſequi, ita vt prædicta vota non ſint cōſultiua, ſed definitiua, ſeu deciſiua.

Affirmant Albert. *tract. de agnoſcendis aſſertionibus catholicis quæſt. 16. n. 11. & ſeqq.* Decian. *tract. crimin. lib. 5. cap. 24. n. 10.* Souſa *in Aphoriſm. Inquiſ. lib. 2. cap. 1. n. 14. & lib. 2. cap. 36. n. 9.* & alij, quos citat, & ſequitur Farin. *q. 185. n. 192.* & Homobon. de Bonis *tract. de ſtatib. part. 2.* 1

part. 1. cap. 8. ex textu in cap. ſtatuta, de hæret. in 6. ibi : *Et ex ipſorum conſilio ad ſententiam, vel condemnationem procedi volumus.* Quæ verba indicare videntur obligationem ſequendi conſilium peritorum, quia ſi poſſent Inquiſitores à conſilio peritorum recedere, ipſorum Inquiſitorum ſententia non diceretur procedere ex conſilio peritorũ, ſed potiùs contrà conſilium illorum : Ergo. Et ità ſeruatur in Inquiſitione Luſitana, ſicuti teſtatur Souſa *loc. ſuprà cit.* His tamen non obſtantibus

Reſpondetur, multò probabilius eſſe oppoſitum; quod ſcilicet Inquiſitores non obligentur conſilio peritorum acquieſcere, ſed poſſint, ſi ſic æquius iudicabunt, ſententiam in contrarium ferre. Tabiena *verb. Inquiſitor, n. 12.* Lucerna Inquiſit. *verb. aduocat. 4.* & ibi Pegna *in annotat.* Zecch. *in ſumma tom. 2 tit. de hæret. cap. 11. n. 14.* Treuiſan. *lib. 2. deciſ. 35. n. 1.* Cened. *collect. 27. n. 2. in 6. decret.* Barjola *in aphor. lit. V. verſ. vota conſiliorum,* Barboſ. *in collectan. tom. 3. lib. 5. tit. 2. cap. 12. num. 8.* Pegna *3. part. director. comment. 127. per tot.* Royas *tract. de hæret. part. 1. n. 409. & part. 2. n. 166.* Simanch. *de cathol. Inſtit. tit. 41. rubr. de miniſtris, n. 14.* Campeggius apud Zanch. *cap. 15.* Burſat. *conſil. 90. n. 36. & ſeqq.* Locat. *in opere iudic. verb. conſiliũ, n. 5.* & alij : Et ità ſeruatur in Inquiſitione Hiſpanica, ſicuti patet ex quadam Matritiana inſtructione quam infrà citabo.

Probatur, quia *in ſupradict. cap.* ſtatuta ſolùm mandatur, quod ſententia procedat ex conſilio peritorum, ſed hoc ſatis rectè intelligi poteſt ex conſilio peritorum requiſito, tametſi non obtemperato : Ergò ità dicendum. Minor patet, cùm non ſit ratio vrgens, vel euidens in contrarium. Conſequentia probatur, quia hæc explicatio, cùm ſit benignior, & Inquiſitorum dignitati conuenientior, aſſeri potiùs debet ; vnde, & patet ad fundamentum aduerſariorum.

2 Confirmatur, quia ſi periti vocati inter ſe non conuenirent, non eſſet, cuius conſilium ab Inquiſitoribus ſequendum ſit. Quod ſi dicas, maioris partis: Contra eſt, quia, cùm talis obligatio non conſtet, & nullibi reperiatur, non eſt, cur aſſeratur : Ergò.

3 Confirmatur ſecundò, quia ſi Inquiſitores conſilium peritorum ſequi tenerentur, iudices eſſent potiùs ipſi periti, quàm Inquiſitores; cùm Inquiſitores iuxtà peritorum conſilium ſententiam neceſſariò proferre deberent, & ſolùm exequutionem conceſſam habere viderentur.

4 Confirmatur tertiò, ex quadam Matriliana Inſtructione *cap. 66.* ibi : *In omnibus caſibus, in quibus contigerit diſcordia ſententiarum, ſeu opinionum inter Inquiſitores, & Ordinarium, vel aliquem ipſorum, vel in definitione cauſæ, vel in quolibet alio actu, vel ſententia interlecutoria, cauſa ad Senatum mitti debet; ſed ſi Inquiſitores, & Ordinarius fuerint conformes, quamuis Conſultores diſcrepent, & ſint numero plures, decretum Inquiſitorum, & Ordinarij executioni mandetur.*

5 Aduerte tamen, quod licet Inquiſitores non teneantur de neceſſitate ſequi conſilium peritorum, teneantur tamen ſequi illud ex quadam decentia. DD. communiter ex Ancharano *in cap. ſi ad Epiſcopum, notabil. 8. verſ. circà ſecundum, lib. 6.* ità vt quotieſcumque Inquiſitoribus, & Ordinario manifeſta ratio in contrarium non vrgeat, tutius ſit, quod ipſi conſilio peritorum (præſertim ſi omnes periti in conſilio præſtando conuenerint) acquieſcant: non quia peritorum conſilium, ſeu ſuffragium ſit deciſiuum, cùm non ſit, niſi cõſultiuum, vti dicebam, ſed quia, cùm tale conſilium ſit multorum, veritati illud conforme eſſe præſumitur. Et quoad hoc vide Pegnam *in director. Inquiſit. part. 3. comment. 127.* quem ſequitur Barjola, *vbi ſuprà.* Quatenùs ait, quod non ſit tutum, Inquiſitores, ſi ſint Theologi, recedere à ſuffragiis conſultorum. Vide etiam Zanardum *in direct. Theolog. part. 1. præc. 1. cap. 6. quæſit. 42.* quatenùs inquit, quod ſit periculoſum, & reprehenſione dignum, Inquiſitores diſcordare à votis conſultorum in tribus caſibus. Primò, quando cum conſultoribus conſentit Epiſcopus. Secundò, quando omnes conſultores ſunt in vno, eodemque voto. Tertiò, quando maior pars conſultorum conſentit in Innocentiam Inquiſiti.

Multa alia præterea vide ſupra *ſectione prima.*

SECTIO IV.

Quinta ſententia in communi (tàm ſcilicet abſolutoria, quàm condemnatoria) ferri debet in ſcriptis?

SVMMARIVM.

1 *Sententia in communi tam ſcilicet abſolutoria, quàm condemnatoria ferri debet in ſcriptis, vt ſic de eius iuſtitia conſtet, & occultari non poſſit; quod ſi aliter ſententia lata fuerit, nullius illa eſt effectus.*

2 *Sententia prædicta ex conuenientia quadam ferri etiam debet de die, & non de nocte. At id non eſt de neceſſitate, cùm nullibi reperiatur cautum, neceſſariò de die ſententiam ferendam eſſe.*

Reſpondetur cum Pegna *3. part. director. comment. 40. n. 165. verſ. præterea in ſcriptis,* Decian. *tract. crimin. lib. 5. cap. 38. n. 20.* Boërio *deciſ. 159. n. 10.* Farinac. *q. 185. n. 166.* & aliis affirmatiuè, vt ſic de eius iuſtitia conſtet, & occultari non poſſit. 1

Quod adeò verum eſt, quidquid dixerit in contrariũ Brunus *tract. de hæret. lib. 4. cap. 10.* quod ſi aliter ſentẽtia lata fuerit, nullius illa ſit effectus, *ex textu in Clem. ſæpè de verb. ſignific.* Ibi : *Sententiam diffinitiuam, citatis ad id, licet non peremptoriè, partibus, in ſcriptis, & prout magis ſibi placuerit, ſtans, vel ſedens proferat.* Et notat ibi Gloſſ. *verbo in ſcriptis,* quam ſequuntur DD. *in loc. ſuprà cit.*

Aduerte, quod & prædicta ſententia (niſi multitudo negotiorum aliter fieri permittat) ex conuenientia quadam ferri etiam debeat de die, & non de nocte: Dixi, *ex conuenientia quadam :* Quia reuera non eſt id de neceſſitate ; cùm nullibi reperiatur cautum, neceſſariò de die ſententiam eſſe ferendam. Abb. & Felin. *in cap. conſuluit, de offic. deleg.* quos citat, & ſequitur Pegna *loco ſuprà cit. verſ. iam ſententia rerum,* & Farinac. *num. 165.* 2

SECTIO V.

An ſententia in communi (tàm ſcilicet abſolutoria, quàm condemnatoria) ferri debeat ab ipſiſmet Inquiſitoribus?

SVMMARIVM.

1 *Sententia in communi, tàm ſcilicet abſolutoria, quàm condemnatoria, proferri non debet ab ipſiſmet Inquiſitoribus, ſed fieri poteſt per Notarium, vel per aliam perſonam : Quod & de conſuetudine ſeruatur : Cùm enim publicetur in Eccleſia, vel in alio loco publico, par eſt, quod aſſumatur Notarius, vel alia perſona vocem claram habens ad prædictæ ſententiæ publicationem faciendam.*

2 *Denunciationum nomine licet intelligatur intimatio, ſeu notificatio ſententiæ, non tamen illius publicatio: Nihilominus cùm ſimul reo intimetur, & publicetur ſententia, quando ei publicè legitur, fit, quod per alios ab Inquiſitoribus, id fieri poſſit.*

Reſpondetur negatiuè ; & multò minus pro Tribunali : Pegna *3. part. directorij, comment. 40. circa finem, verſ. & quanquam,* Royas *ſingul. 94. n. 2. & ſeqq.* Simanch. *de cathol. inſtitut. tit. 6. rubr. de ſententiis, n. 1.* Brunus *tract. de hæretic. lib. 4. cap. 10.* & Farinac. *q. 185. n. 171.* ita vt prolatio talis ſententiæ, illiuſque recitatio non neceſſariò fieri debeat ab ipſiſmet Inquiſitoribus, ſed fieri poſſit per notariũ, vel per aliã perſonam. Quod & de conſuetudine ſeruatur ; quia cùm huiuſmodi ſententia in Eccleſia, vel in alio loco publico, vbi innumerus populus concurrit, publicari ſoleat, par eſt, quod aſſumatur 1

aſſumatur notarius, vel alia perſona, vocem claram habens, ad prædictæ ſententiæ publicationem faciendam. Et eſt id conforme textui *in cap. vt commiſſi, de hæretic. in 6.* vbi Inquiſitoribus conceditur facultas commit-
2 tendi citationes, & denunciationes ſententiarum. Et licet nomine denunciationum intimatio, ſeu notificatio ſententiæ reo facta intelligatur, non tamen illius publicatio, ſicuti tenent Doctores, quos citat, & ſequitur Decian. *tract. crimin. lib. 5. cap. 38. n. 16.* Nihilominus, cùm ſimul reo intimetur, & publicetur ſententia quando ei publicè legitur, fit, quod per alios ab Inquiſitoribus id fieri poſſit, & ita decreuit Vrbanus IV. in conſtitutione ſua, quæ incipit, *Licet ex omnibus, verſ. vt ergo*, apud Pegnam *in fine directorij*, inter literas Apoſtolicas, & tradunt Doctores *in locis ſuprà citatis.*

Dixi de ſententia in communi, tam ſcilicet abſolutoria, quàm condemnatoria; dicam nunc de ſententia in particulari, & primò de abſolutoria; deindè de condemnatoria: Quare ſit.

SECTIO VI.

An, & quid dicendum de ſententia in particulari, & priùs de abſolutoria?

SVMMARIVM.

1 *Sententia abſolutoria ſi proferri debeat eo quod contra delatum nihil probatum ſit, errores de quibus iſte fuit accuſatus, non debent ſpecialiter, & particulariter exprimi, & publicari; quia in tali caſu delati errores exprimere nullius eſſet vtilitatis.*

2 *Reus non debet in hac ſententia abſolutoria, vt innocens & à culpa immunis proferri, ſed ſolùm ab inſtantia iudicij abſolui, eo quod nihil contra illum probatum fuerit; quia contingere poteſt, vt quod modò probatum non eſt, poſtea probetur, & reus modò abſolutus, poſtea condemnetur.*

3 *Excipe, quod ſolùm in vno caſu delatus poteſt declarari innocens, & vt talis abſolutè abſolui, ſi ſcilicet manifeſtè probatum fuerit, quod delator, & teſtes falſum depoſuerint, quia tunc non videtur adeſſe probabile periculum retractandi ſententiam abſolutoriam.*

4 *Probatio ſi proueniat ex eo, quod tales dicta ſua retractauerint, maxima circumſpectione videndum eſt, ne forte pretio corrupti id fecerint.*

1 RESpondetur, & dico primò: ſi ferri debeat ſententia abſolutoria, eo quod contra delatum nihil probatum ſit, errores, de quibus iſte fuit accuſatus, non debent ſpecialiter, & particulariter exprimi, & publicari. Pegna *3. part. directorij, comment. 37. verſ. attendentes*, ex quadam Matritiana Inſtructione, & alij, quos citat, & ſequitur Farinac. *q. 185. n. 175.*

Probatur; quia in tali caſu delati errores exprimere nullius eſt vtilitatis, quin potius ei abſoluendo damnum afferre videtur; cùm poſſit id audientibus ſuſpicionem generare: Ergo.

2 Dico ſecundò, in hac ſententia abſolutoria non debet reus, vt innocens, & à culpa immunis proferri, ſed ſolum ab inſtantia iudicij abſolui, eo quod ſcilicet nihil contra illum probatum fuerit. Eymer. *3. part. direct. rubr. de forma abſoluendi delatum, n. 143.* & ibi Pegna *comment. 37. verſ. caueatur*, Scacc. *de iudic. cap. 59. n. 1.* & alij, quos citat, & ſequitur Farinacius, *q. 185. n. 172.*

Probatur; quia contingere poteſt, vt quod modo probatum non eſt, poſtea probetur, & reus modò abſolutus, poſtea condemnetur: At decens non eſt, quod diuerſæ ſententiæ in eodem iudicio proferantur. Ergo, vt hæc diuerſitas, quoad fieri poſſit, vitetur, expedit, quod delatus non abſolutè abſoluatur, neque abſolutè vt innocens declaretur, ſed ſolùm abſoluatur ab inſtantia iudicij, & declaretur, nihil contra ipſum probatum eſſe: Quæ abſolutio, & declaratio contraria non eſt condemnationi, quæ poſtea ex nouis probationibus ſuccedere poterit.

Excipe, quod ſolùm in vno caſu delatus poſſit declarari innocens, & vt talis abſolutè abſolui, ſi ſcilicet manifeſtè probatum fuerit, quod delator, & teſtes falſum depoſuerint: Quia tunc non videtur adeſſe probabile, periculum retractandi ſententiam abſolutoriam; cùm conſtet de iniquitate delatoris, & teſtium, & conſtet etiam de innocentia delati. Pegna *3. part. directorij, commentar. 37. in fine, verſ. quod verò*, & alij, quos refert, & ſequitur Farinacius *loc. cit. n. 173.* 3

Dixi, *ſi manifeſtè probatum fuerit, quod delator, & teſtes falſum depoſuerint*; quia ſi probatio proueniat ex eo, quod tales dicta ſua retractauerint, maxima circumſpectione videndum eſt, ne fortè pretio corrupti id fecerint. Pegna, & Farinacius *vbi ſuprà.* 4

SECTIO VII.

An, & quid dicendum de ſententia in particulari, & poſteriùs de condemnatoria?

SVMMARIVM.

1 *Sententia in particulari condemnatoria, declarata delinquentis hæreſi, ſimul etiam declarantur pœnæ tali crimini ipſo facto annexæ, & ideo non eſt neceſſe, vt exprimat illas: Quamuis ſecus dicendum de pœnis inferendis, quæ cùm iam à iure latæ non ſint, ſpecialem requirunt expreſſionem.*

2 *Sententia condemnatoria debet exprimere ſpecialem errorem, de quo reus fuit notatus; item, & criminis inueſtigationem, vt citationes, admonitiones, confeſſiones, probationes, legitimas inducias ad pœnitendum competentes, obduratum rei animum in erroribus, & reliqua.*

3 *Actus publicus, & Rei traditio Curiæ ſæculari debet fieri publicè, & in die feſto ab Inquiſitoribus, ad hoc, vt multi interſint, & exemplo aliorum cautiores reddantur, & à delinquendo remoueantur.*

RESpondetur: Si de ſententia condemnatoria loquamur, declarata delinquentis hæreſi, ſimul etiam declarantur pœnæ tali crimini ipſo iure annexæ, ita vt illas exprimant, neceſſe non ſit. Quamuis ſecus dicendum de pœnis inferendis; quæ, cùm iam à iure latæ non ſint, ſpecialem requirunt expreſſionem, ac condemnationem. Vmbert. Locat. *in iudic. Inquiſit. verb. ſententia, num. 20* Decianus *tract. crimin. lib. 5. cap. 38. n. 15. verſ. & ideo quoad pœnas impoſitas.* Farinac. *q. 185. n. 164. & ſeqq.* & alij paſſim. 1

Aduerte tamen hic, quod in ſententia condemnatoria exprimi debeat ſpecialis error, de quo reus fuit notatus: item & criminis inueſtigatio, vt citationes, admonitiones, confeſſiones, probationes, legitimæ induciæ ad pœnitendum competentes, obduratus Rei animus in erroribus, & reliqua, quæ ad iuſtum proceſſum conficiendum requiruntur; Doctores communiter, quos ſequitur Pegna *in direct. Inquiſit. part. 3. comment. 40.* 2

Aduerte ſecundò, quod actus publicus, & Rei traditio Curiæ ſæculari debeat fieri publicè, & in die feſto 3
ab Inquiſitoribus, ad hoc vt multi interſint, qui videntes, exemplo aliorum cautiores reddantur, & à delinquendo remoueantur. Param. *de origin. Inquiſit. lib. 3. quæſt. 4. numero 36.* & Salſed. *in Pract. crimin.* Diaz *cap. 114. lib. 1.* Videri etiam poterit Ioan. Andr. *in cap. vt commiſſi, de hæretic. in 6.* & Inſtructio Toletana anno 1561.

SECTIO VIII.

An reus abſolutus, & tanquam innocens declaratus, ſi poſtea ſuperueniant nouæ criminis probationes, poſſit, non obſtante priori ſententia abſolutoria, de nouo inquiri, examinari, & condemnari?

SVMMARIVM.

1 *Reus abſolutus, & tanquam innocens declaratus, ſi poſtea ſuperueniãt noua criminis probationes poteſt, non obſtante priori ſententia abſolutoria, de nouo inquiri, examinari, & condemnari, quia ſentẽtia in hoc crimine fauore fidei nunquam tranſit in iudicatum.*

2 *Probationes ſuperuenientes coniungi poſſunt cum præcedentibus inſufficientibus, ob quarum inſufficientiam reus abſolutus fuit ab inſtantia iudicij.*

1 RESpondetur affirmatiuè. Pegna 3. *part. direct. rubr. de modo finiendi proceſſum, comment. 37. verſ. ſed quid ſi abſoluatur, & comment, 92.* Scacc. *tract. de iudic. cap. 95.* Royas *de heret. part. 2. n. 384.* Souſa *in aphoriſm. Inquiſ. lib. 2. cap. 37. n. 31.* Simanch. *de cathol. Inſtit. tit. 60. n. 13.* & alij, quos citat, & ſequitur Farinac. *q. 185. n. 197.*

Probatur, quia ſententia in hoc crimine fauore fidei nunquam tranſit in iudicatum. Quod & definiuit etiam Pius V. anno 1567. in ſua Conſtitutione, quæ incipit, *Inter multiplices curas.*

Quamuis igitur in aliis criminibus reum poſt ſententiam abſolutoriam abſolutum non liceat de eodem crimine examinare, inquirere, & punire: in crimine tamen hæreſis contrarium dicendum eſt in fauorem fidei, cùm in crimine hæreſis ſententia abſolutoria nunquam tranſeat in rem iudicatam: Quod contra Repert. Inquiſitor. *verb. abſolutio,* & ibi Mandoſium *in addit. lit. E.* procedit, etiamſi reus fuiſſet abſolutus de crimine hæreſis, tanquam innocens, vti dicebám, & præter alios notat etiam Scaccia *loco ſuprà citato,* & tradit Inſtructio Hiſpalenſis anno 1484. *num. 3.*

2 Hinc ſequitur, quod probationes ſuperuenientes coniungi poſſint cum præcedentibus inſufficientibus, ob quarum inſufficiẽtiam reus abſolutus fuit ab inſtantia iudicij, quia licet citatio, & litis conteſtatio, tunc facta, perierint, eo quod, perempta inſtantia, pereant acta ordinaria, quæ inſtantiam illam ſequuntur, *l. cum lite mortua, ff. iudicat. ſolui,* & *leg. properandum, §. & ſiquidem, de iudic.* non tamen pereunt, quæ litis deciſionem ſpectant, quales ſunt confeſſiones, probationes, teſtium declarationes, & ſimilia, ex textu *in citata l. properandum, §. vlt.* & *l. iubemus, Cod. de liberal. cauſ.* & tradunt Simanch. *de cathol. Inſtit. tit. 18. rubr. de defuncto, n. 20.* Pegn. 3. *part. direct. quaſt. 61. comment. 91. verſ. quod ſi fortaſſis,* & alij, quos citat, & ſequitur Farinac. *q. 185. num. 200.* Idem etiam docent Royas *de heretic. part. 2. aſſert. 49. n. 385. & ſeqq.* & Souſa *in aphoriſm. Inquiſ. lib. 2. cap. 37. n. 31.* Et fauet ſupradicta Inſtructio Hiſpalenſis anno 1484. *num. 3.*

Quamuis alij iſtam inſtructionem Hiſpalenſem intelligant de eo, qui fuit abſolutus ab inſtantia iudicis, non autem de eo, qui fuit abſolutus in totum, vel definitiuè, ne repugnet ſcilicet iuri communi, ex *l. libellorum, & leg. ſi cui, §. 1. ff. de accuſation.* & *ex cap. de his, eodem tit.* Videantur præter Repert. Inquiſit. & Mandoſium, etiam Decius *conſil. 137.* & Brunus *de heretic. lib. 4. cap. 8.*

At his non obſtantibus, putant probabilius Royas, Souſa, Scaccia, & alij, quos ſuprà citabam, quod poſſint Inquiſitores in fauorem fidei abſolutum (ſiue ab inſtantia iudicis, ſiue in totum, vel definitiuè) condemnare, ſi iterum de eodem crimine ſuperuenerit probatio plenior, poſſintque condemnatum pœna arbitraria (eo quod ſcilicet delictum non fuerit plenè probatum) condemnare pœna ordinaria, modo quo infrà dicetur *ſect. ſequent.* ſi iterum de eodem crimine ſuperuenerit probatio legitima, ſicque ſeruetur in Inquiſitione Hiſpanica ex eadem ſupradicta inſtructione Hiſpalenſi: Et videri etiam poterit inſtructio Toletana anno 1561.

SECTIO IX.

An condemnatus pœna arbitraria, eo quod legitimæ criminis probationes non extiterint, poſſit iterùm, ſi ſuperueniat poſtea legitima criminis probatio, pœna ordinaria puniri?

SVMMARIVM.

1 *Reus, ſi pœna arbitraria eſt executioni mandata, ob tale crimen legitimè probatum, nullo modo pœna ordinaria puniri poteſt; ſed à pœna ordinaria detrahi debet quantum importat pœna arbitraria; quia alias pro vno crimine grauius, quàm dignum ſit, puniretur.*

2 *Reus, ſi pœna arbitraria non ſit executioni mandata, ſi ſuperuenerit legitima probatio, pœna ordinaria condemnari poterit, quia tunc eſt noua ſententia, & nouum iudicium, & pœna non excedit delictum.*

RESpondetur, quamuis Lucas de Peña, & Iacob. Belloniſ apud Royas *de heretic. part. 2. n. 392.* abſolutè, & ſimpliciter affirment, diſtinguo: vel pœna arbitraria eſt executioni mandata, vel non. 1

Si primum, nullo modo reus ob tale crimen legitimè probatum, pœna ordinaria puniri poteſt, ſed à pœna ordinaria detrahi debet, quantum importat pœna arbitraria. Ratio, quia alias reus pro vno crimine grauius, quàm dignum ſit, cùm puniatur pœna ordinaria commenſurata crimini, & præterea pœna alia arbitraria, puniretur, contra textum *in cap. non offeramus 24. quaſt. 1.*

Si ſecundum, reus ſuperueniente legitima probatione, pœna ordinaria puniri poterit: Ratio, quia tunc eſt noua ſententia, & nouum iudicium, & pœna non excedit delictum. Doctores, quos ſequitur Royas *tract. de heret. cit. part. 2. aſſert. 50. n. 391.* Farin. *quaſt. 185. n. 199.* 2

Qui tamen *n. 9.* rectè limitat ſupradictam ſententiam in caſu quo pœna ordinaria delicti ſit capitalis, quia per primam pœnam, etſi corporalem, non minuitur hæc ſecunda, neque hæc ſecunda compenſatur cum prima, ſed imponi poteſt tota pœna ordinaria; cùm talis pœna diuiſibilis non ſit.

Et *citato n. 7.* inquit, quod ſimiliter abiurata vehementi hæreſis ſuſpicione, ſi dentur nouæ, non plenè conuincentes probationes nouorum lapſuum poſt dictam abiurationem commiſſorum, de iuris rigore tales probationes etiam coniungi poſſint cum præcedentibus ad vnam conſtituendam plenam probationem, cùm neque hic ſententia tranſeat in rem iudicatam, iuxtà ea, quæ ſuprà dicebam.

An autem indicia ſuperuenientia coniungenda ſint cum indiciis, ex quibus reus priùs fuerat tortus?

Reſpondetur cum Farinacio, & Simancha *de cathol. Inſtitut. tit. 18. rubr. de defunct. num. 20.* quod ſi reus fuit abſolutus ex eo quod in tortura perſtiterit, & nihil confeſſus fuerit, tunc indicia quæ per torturam fuerunt ſufficienter purgata, & ſublata, nullam vim habeant, ſed veluti mortua ſint, vt propterea coniungi non poſſint cum aliis indiciis, aut probationibus ſuperuenientibus, ſecùs ſi reus, tortura non illata, fuit abſolutus ex eo quod contra ipſum in iudicio deducta non fuerint indicia ſufficientia ad condemnandum: Quia tunc imperfecta probatio primæ inſtantiæ coniungitur cum probatione ſuperueniente, ſecundùm veram, communem, & vſu receptam ſententiam Bartoli, Abbatis, Oſtienſis, Felini, Alexandri, & Alciati in locis per eum citatis.

Digitized by Google

SECTIO X.

An ſententia hæretici delinquentis condemnatoria fieri debeat in præſentia iudicis ſæcularis, ità vt ſi aliter fiat, nullius valoris ſit?

SVMMARIVM.

1 *Sententia heretici delinquentis condemnatoria licet videatur affirmandum, quod fieri debeat in praſentia iudicis ſacularis, ità vt ſi aliter fiat, nullius valoris ſit, ex multis iuribus, qua allegantur: Probabilius tamen eſt oppoſitum; quia praſentia iudicis ſacularis in caſu, de quo loquimur, ſolum requiritur, vt ſententia pronunciata ſtatim, & ſine dilatione executioni mandetur.*

2 *Omiſſio modi, & forma praſcripta in pronuncianda ſententia illam annullat, ſi illa ſcilicet ſit ſubſtantialis: At in praſenti praſentia iudicis ſacularis ad valorem ſententia ſubſtantialis non eſt.*

3 *Praſentia pradicta iudicis ſacularis praſcribitur aliàs iuriſdictionem habenti, quia Epiſcopus, & Inquiſitor in crimine hereſis iuriſdictionem quaſi ordinariam, & poteſtatem inquirendi, examinandi, & condemnandi delinquentes ratione officij ſibi commiſſi habent.*

4 *Praſentia hac iudicis ſacularis ſi ſubſtantialis, & neceſſaria eſſet, facilè poſſet iudex ſacularis heretici condemnationem impedire prolationi ſententia non comparens, ſicque ipſi Inquiſitores quammaximè à poteſtate ſaculari dependerent.*

5 *Stylus ſeruandus in ſententiis condemnatoriis videri poterit apud Eymeric. Peñam, & alios.*

6 *Inquiſitores ſeruare debent, etiam quoad indicia praparatoria, ſtylum cuiuſcumque Inquiſitionis.*

1 Videtur, eſſe affirmandum *ex textu in cap. ad abolendam, de heretic.* vbi Pontifex ait, hos tradi, & relinqui debere Curiæ ſæculari, debita pœna puniendos. Quod fieri poſſe non videtur, niſi iudex ſæcularis præſens fuerit. Item *ex textu in cap. excommunicamus, §. damnati, eodem titulo,* ibi: *damnati* (ſcilicet de crimine hæreſis) *praſentibus ſacularibus poteſtatibus, aut eorum Balinis relinquantur, animaduerſione debita puniendi.* Item *ex textu in cap. nouimus, de verb. ſignific.* Vbi de Clerico degradando, & Curiæ ſæculari tradendo dicitur, quod cùm ab Eccleſiaſtico foro fuerit proiectus, eius degradatio, ſæculari poteſtate præſente, celebranda ſit: Ergò iudex Eccleſiaſticus hanc præſentiam Curiæ ſæcularis in remiſſione delinquentis, ei facta, omittens, delinquere videtur, ità vt propterea nulla ſit ipſius remiſſio, vtpotè contrà formam, & modum ſibi præſcriptum iam facta, cùm eo ceſſante, corruat actus, qui talem formam, & modum requirebat. Argumento *l. cum hi, §. ſi prator, ff. de tranſact. cap. quia propter, de electione. cap. nihil, & cap. primates 2. quaſt. 1.* vbi ſententia data ſine accuſatore, & ſine eo, quod reus delictum fuerit confeſſus, aut fuerit per teſtes conuictus, decernitur irrita, vtpotè contrà formam, & modum præſcriptum pronunciata. His tamen non obſtantibus.

Reſpondetur, dicendum eſſe oppoſitum (poſſe ſcilicet abſque iudicis ſæcularis præſentia ſententiam condemnatoriam validè pronunciari.) Doctores quos ſequitur Peña *3. part. directorij, comment. 48. num. 210. verſ. ac praſente poteſtate Curia ſacularis.*

Probatur, quia præſentia iudicis ſæcularis in caſu, de quo loquimur, ſolùm requiritur, vt ſententia pronunciata, ſtatim & ſine dilatione executioni mandetur: Ergò prædicta ſententia independenter à præſentia iudicis ſæcularis pronunciata erit valida. Antecedens probatur, quia iudex ſæcularis in crimine hæreſis iudicando, vtpotè Eccleſiaſtico, nullo modo ſe intromittere poteſt. Conſequentia patet, quia ex dictis non ob ſententiæ pronunciatæ valorem, ſed ob eius executionem præſentia iudicis ſæcularis expoſtulatur.

Atque hinc patet ad fundamentum in contrarium: 2
Concedo enim, quod omiſſio modi, & formæ præſcriptæ in pronuncianda ſententia, illam annullet, ſi ſit ſcilicet illa ſubſtantialis: At in præſenti præſentia iudicis ſæcularis ad valorem ſententiæ, ſubſtantialis non eſt; cùm non pro ſententia, ſed pro debita illius executione requiratur, vti dicebam.

Accedit, quia prædicta iudicis ſæcularis præſentia 3
præſcribitur alias iuriſdictionem habenti: Ergò præſcribi non poteſt, vt ſubſtantialis, ſed ſolùm, vt accidentalis, vt proindè, ſi abſit, non poſſit actum vitiare, iuxtà Gloſſ. *in Clement. 1. verb. iubentes, de iure patron.* quam ſequuntur communiter Doctores.

Quod autem prædicta iudicis ſæcularis præſentia præſcribatur aliàs iuriſdictionem habenti, patet: Quia Epiſcopus, & Inquiſitor in crimine hæreſis iuriſdictionem quaſi ordinariam, & poteſtatem inquirendi, examinandi, & condemnandi delinquentes ratione officij ſibi commiſſi habent: Ergò præſentia iudicis ſæcularis in caſu, de quo loquimur, requiri non poteſt, vt ſubſtantialis, & ſic, vt ſententiæ valori neceſſaria.

Accedit ſecundò, quod ſi hæc iudicis ſæcularis præ- 4
ſentia ſubſtantialis, & neceſſaria eſſet, facilè poſſet iudex ſæcularis condemnationem hæretici impedire, prolationi ſententiæ non comparens, ſicque ipſi Inquiſitores à poteſtate ſæculari quammaximè dependerent, quod in fidei, & poteſtatis Eccleſiaſticæ detrimentum permultum cedere videtur.

Hinc ſequitur, quod ſi iudex ſæcularis præſens eſſe non poſſit, vel nolit, poſſit Inquiſitor in eius abſentia ſententiam proferre, & per Notarium eam intimare, & condemnatum eius poteſtati relinquere: At ſi iudex ſæcularis facilè præſens condemnationi eſſe poſſit, non poſſit Inquiſitor eius præſentiam in prolatione ſententiæ condemnatoriæ ſubterfugere. Quia id ad minus conuincere videntur textus iuris, quos ſupra adducebam.

Cæterùm quoad ſtylum in ſententiis condemnato- 5
riis, & abſolutoriis ſeruandum, videri poterit etiam Eymer. *3. part. direct. n. 141.* & ibi Peña, Paramus *de origine Inquiſitionis lib. 3. quaſt. 4. rubric. de expeditione proceſſus in cauſis fidei,* & Simanch. *de catholic. Inſtitution. tit. 6. de ſententiis.*

Qui rectè ſubdunt, quod iudicia præparatoria tracta- 6
ri debeant ab Inquiſitoribus ſecundùm ſtylum cuiuſcumque Inquiſitionis.

INDEX

INDEX
RERVM NOTABILIVM,
Quæ in hac priori Parte de Officio Sanctæ Inquiſitionis, & hæreſi, continentur.

Prior numerus paginam littera p. *Poſterior marginales numeros littera* n. *deſignat.*

A

Abbas.

ABBATES & Priores poſſunt vti priuilegio à Tridentino Epiſcopis conceſſo ad diſpenſandum in irregularitate; aliquibus caſibus exceptis. p.232.n.1. & 2

Abbates & alij Prælati inferiores iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, Epiſcoporum nomine veniunt, quoad facultatem abſoluendi ab hæreſi. p.180.n.1

Abiuratio, & Abiurans.

Abiuratio hæreſis quid ſit. p.507.n.1

Abiurans debet damnare, & deteſtari authores hæreſum, & errorum ſuorum. ibid.n.4

Abiuratio debet fieri per ſcripturam, in qua abiurans deteſtetur omnes errores generaliter, & in particulari illos, quos ſectatus fuerat. ibid. n.5. & 7

Abiurans de leui, cogi poteſt ad abiurandam omnem hæreſim. p.507.n.8

Abiuratio hæreſum ordinariè fieri debet publicè, & in loco publico. ibid.n.9

Abiuratio etiam de vehementi non inducit irregularitatem. p.508.n.14

Abiuratio de vehementi ex rationabili cauſa poteſt aliquando fieri ſecretò. p.510.n.4

Abiuratio in qua ætate indici poſſit ſiue maribus, ſiue fœminis; & quam ætatem requirat. ibid.n.5.& 6

Abſolutio, Abſolutus, & Abſoluens.

Abſolutio hæreſis reſeruatur ſummo Pontifici, ratione excommunicationis hæreſi annexæ. p.178.n.1

Abſolutio data de hæreſi habente excommunicationem annexam inualida eſt, ſi conferatur bona fide à non habente poteſtatem. ibid.n.2

Abſolutio à caſibus reſeruatis ab Epiſcopis danda, non neceſſario requirit præuiam Confeſſionem Sacramentalem. p.185.n.4

Abſolutio hæreſis ab Epiſcopo data, non prodeſt in foro externo, ſi contingat crimen hæreſis in iudicium deduci. p.185.n.3

Abſolutio voluntariæ iuriſdictionis, poteſt vbicumque fieri circa ſubditos. p.186.n.3

Abſolutionem ab Epiſcopis petens, quo prætextu intendat abſolui. p.192.n.10

Abſolutio fictè data hæretico conuerſo inualida eſt, etſi poſteà verè conuertatur. p.198.n.21

Abſolutio ab hæreſi fictè data reputatur valida quoad forum externum. ibid.n.22

Abſolutus ab hæreſi, an remaneat abſolutus, ſi omiſerit manifeſtare quoties illam exteriùs commiſerit. p.199.n.24.

Abſolutio ab hæreſi non videtur ſub generali facultate abſoluendi à reſeruatis conceſſa. p.201. & ſeq. n.9

Abſolutis ob periculum mortis iniungendum onus ad comparendum coram legitimo Superiore. p 204.n.5

vt Abſolutio à caſibus reſeruatis à quolibet concedi poſſit, ſufficit pœnitentem eſſe aliquo canonico impedimento detentum, ne adeat Romanum Pontificem. p.205.n.3

Abſolutio ab omnibus reſeruatis poteſt impertiri conſtituto in mortis articulo dubio. p.204.n.2. & 13

Abſolutio à caſibus reſeruatis reputatur pœnitenti impoſſibilis, ſi ſuperiorem non poſſit adire. p.205.n.4

Abſolutio à reſeruatis Pontifici nulli eſt concedenda, niſi ſub onere ſe præſentandi eum primùm poterit. p.207.n.11

Abſolutio conceſſa à Sacerdote excommunicato non tolerato, eſt valida. p.208.n.20

Abſolutio ab excommunicatione, & aliis cenſuris, nec diſpenſatio ab irregularitate, & aliis pœnis ex delicto contractis, pendet ab abſolutione à peccatis. p.208.n.28

Abſolutio à cenſuris ſolis Sacerdotibus debet committi. p.210.n.5

Abſolutio conceſſa in articulo mortis à laïco, deficiente clerico, vel à clerico deficiente Sacerdote, poteſt probari valida. p.210.n.8

Abſolutio excommunicationis, aut à cenſuris, obtenta in articulo mortis à non Sacerdote, debet poſt mortem ab habente poteſtatem confirmari. ibid. n 9

in Abſolutione ab hæreſi,& aliis caſibus reſeruatis, quæ conditiones requirantur. p.211.n.1. & ſeqq.

Abſolutio à reſeruatis quin pœnitens parti læſæ ſatisfecerit, eſt valida ſi ſit ab Ordinario, ſecus ſi ſit à Delegato. ibid. n.8

Abſoluens vi iuramenti de obediendo mandatis Eccleſiæ, quid imperet. p.211.n.8

Abſoluens pœnitentem à cenſura reſeruata, debet monere pœnitentem de obligatione comparendi coram legitimo Superiore cùm primùm poterit. pag. 212. num. 11

Abſoluens à reſeruatis debet ab abſoluendo exigere promiſſionem ſub iuramento, de comparendo coram legitimo Superiore. ibid.n.12

Abſoluens à peccatis reſeruatis non debet hoc onus imponere,

imponere, ſecus abſoluens à cenſuris reſeruatis. ibid. n.13.

Abſolutio à reſeruatis non redditur irrita ob omiſſam conditionem iuramenti. p.213.n.2

Abſolutio à cenſuris tripliciter conferri poteſt pœnitenti. p.213.n.7

Abſolutio ad aliquem effectum non eſt propriè abſolutio à cenſuris. p.213.n.8

Abſolutus à Sacerdote priuilegiato, non tenetur comparere coram Superiore. p.214.n.5

Abſolutus cum onere ſe præſentandi, ſi huic oneri non ſatisfaciat, priſtinam cenſuram incurrit. pag. 217. n.18. & 19.

Et circa hoc limitatio reiicitur. ibid n.20. & 21

Abſolutus à reſeruatis in periculo mortis à priuato Sacerdote, non tenetur comparere coram Superiore ceſſante tali periculo; niſi peccato ſit annexa cenſura Superiori reſeruata. ibid. n.21. & 23

Abſolutio à ſuſpenſione quam incurrit ordinatus ante legitimam ætatem duos effectus habet. p.245.n.15. & ſeq.

Abſoluens antequam Sacerdos ſit, an irregularis fiat. p.252.n.18.

Abſolutio à cenſura ſtatuta contra applicantem bona Eccleſiæ fiſco, non eſt reſeruata; ſecus ſtatuta contra extorquentem pecunias prætextu officij S. Inquiſitionis; & an ad eam obtinendam præcedere debeat realis ſatisfactio. p.342.n.21.22.23.& 24

Abſolutio à prædicta cenſura poteſt impetrari ſine præmiſſa reſtitutione ſi adſit vera reſtituendi impotentia. p.343.n.1

Abſolutio non eſt deneganda iis qui munera acceperunt à Regularibus, ſi in impotentia ſint reſtituendi. ibid. n.4

Abſoluendi ſunt qui tenentur reſtituere accepta pro iuſtitia, vel gratia obtinenda, ſi reſtitutionem facere non poſſint ſine graui ſuo incommodo. ibid.n.5

Accuſatus, Accuſator, & Accuſatio.

Accuſatus de crimine eligi non poteſt ad dignitatem, & beneficium ſi infamia præceſſit. p.262.n.7

Accuſator in crimine hæreſis non tenetur ſe ſubſcribere ad pœnam talionis. p.547.n.3

Accuſator in crimine hæreſis grauiter iudicio Inquiſitorum puniri debet ſi in probatione deficiat. ibid.n.4

Accuſator qui ad pœnam talionis ſe ſubſcripſit, mitiori tamen pœna debet puniri, ſi in probatione defecerit. p.548.n.1

Accuſatio in crimine hæreſis quomodo inſtituenda. p.548.petit.2.n.1.& 2

Accuſatio propriè quid ſit. ibid. petit.3

ad Accuſationem de iure communi quænam requirantur. p.549.n.1.2.3.4.& 5. p.550.n.14

Accuſator in libello accuſationis non tenetur exprimere diem commiſſi delicti. p.549.n.6

Accuſator poteſt à Reo cogi vt ſubſcribat diem & horam commiſſi delicti. ibid.n.7.8. & 9

Accuſatori ſi non recordetur diem, & horam, quid agendum, & ad quid teneatur. ibid.n.10

Accuſator non punitur ſi in probatione deficiat, eadem pœna qua puniretur Reus. p.550.n.25

Accuſator non tenetur ex iuſtitia præmittere monitionẽ quoties crimen in iudicio probare poteſt. p.551.n.1

Accuſator tenetur exprimere in libello tempus commiſſi delicti. p.555.n.4

Accuſantis inſcriptio in libello exprimenda. ibid.n.4

Accuſator poteſt deferre crimen etiam occultum. ib.n.6

Accuſator tenetur probare delictum quod defert. ib.n.7

Accuſator nequit eſſe teſtis in cauſa in qua eſt accuſator. ibid.n.8

Accuſator ſolet iurare de calumnia. ibid. n.9

Accuſator à calumnia liberatur ſi probet delictum ſemiplenè. p.555.n.10

Accuſator de conſuetudine non punitur pœna talionis, etiam ſi delictũ non probet ſemiplenè. ibid.n.11.& 12

ab Accuſatione deferẽda quinã repellantur. p.555.n.13

Accuſatione facta, & acceptata quid agendum. ib.n.15

Accuſatio in crimine hæreſis cuilibet competit indifferenter. p.556.n.1

Accuſator non probat, ſed probationem exhibet. ib.n.5

Accuſator in quo differat à denunciatore. p.553.n.1

Accuſare quilibet tenetur ſi crimen fuerit pernicioſum. p.554.n.1.2.& 3.

Accuſare quilibet in iudicio poteſt niſi iure prohibeatur. ibid. n.4

Accuſatio regulariter non habet locum inter Regulares. p.555.n.1

Accuſationis praxis, præſertim inter Regulares quænam ſit. ibid.n.3

Accuſator, & iudex idem non poteſt eſſe. p.566.n.5

Actor.

Actor qui dicitur in cauſis ciuilibus, dicitur accuſator in criminalibus. p.548.n.1

Actor poſtquam Reus comparuit, debet libellum intentionis ſuæ ante omnia offerre Iudici. p.551.n.8

Actor ſi agat actione perſonali, in libello exprimere debet cauſam obligationis. ibid. n.9

Actor in cauſa ciuili deſiſtere poteſt ſiue per gratiam, ſiue per conteſtationem; ſi autem cauſa ſit famoſa, non poteſt deſiſtere poſt conteſtationem litis ſine authoritate Iudicis. p.55 . n.6

Actor in cauſa criminali poteſt etiam deſiſtere per gratiam ante litem inchoatam. ibid.n.7

Actus, & Actio.

ad Actum fidei elicendum quid requiratur. p.8.n.11

Actus interni poſſunt ab humana poteſtate præcipi, vel prohiberi indirectè, & per accidens. p.38.n.12

Actus externi, ac materiales præcipi, vel prohiberi tantùm poſſunt, vt ab internis proficiſcuntur. ibid.n.13

Actiones quæcumque ad defenſionem, aut diuulgationem librorum hæreticorum directæ prohibitæ ſunt in Bulla Cœnæ. p.92.n.1

Actus qui fieri poteſt ex iure communi, & ſpeciali, præſumitur fieri ex iure ſpeciali. p.300. n.5

Actio duplex recenſetur, quæ excommunicationi ſubiicitur, & quas perſonas comprehendat. p.341.n.1. 2.3.& ſeqq. vſque ad 11

Actus publicus, & traditio Rei curiæ ſæculari publicè fieri debet, & in die feſto. p.645.n.3

Addens.

Addentes aliquid ad librum poſt obtentam approbationem, & licentiam imprimendi, an peccent grauiter. p.136.n.8.petit 10

Addentes aliquid de quo non poteſt præſumi ratihabitio, grauiter peccant. ibid. n.2

Adnotatio.

Adnotationes veteris, & noui Teſtamenti, & ad vulgatam editionem, permitti poſſunt iis, quibus eædem verſiones permittuntur. p.132.n.4

Aduocatus.

Aduocatus, vel procurator non admittitur ad præſtandum patrocinium hæretico in cauſa hæreſis. p.68.n.1

Aduocatus, & procurator hæretici, cenſetur fautor, & defenſor eiuſdem. ibid n.2

Aduocatus vel procurator hæretico patrocinium præſtans fit infamis, redditurque inhabilis ad patrocinandum. p.68.n.3

Aduocatus, vel procurator patrocinium præſtans fautoribus & credentibus hæreticorum, redditur infamis, & inhabilis ad officium, & patrocinium exercendum. p.68.n.5

Aduocatus, & procurator hæretici excommunicantur. ibid. n.4

Aduocatus, vel procurator non admittuntur ad patrocinandum hæretico in cauſa hæreſis, ſed neque etiam in aliis cauſis. p.68.n.8

Aduocatus vel procurator admittitur ad patrocinandum hæretico, ſi non conſtet eum talem eſſe. ib.n.9

Aduocatus, & procurator conſulentes debitori, vt hæreditatem,

Digitized by Google

hæreditatem, vel legatum repudiet in fraudem creditorum, peccant contra iuſtitiam. p.401. n.15
Aduocatus in cauſis fidei quiſnam eſſe debeat, & quibus Reis concedi poſſit. p.585.n.5.& 7
Aduocati huius officium quodnam. ibid.n.6

Æs alienum.

Æs alienum minuit filiorum legitimam, & non ſolum peculium profectitium. p.330.n.7

Affectans.

Affectans ignorare non affectat errare directè, ſed tantùm indirectè. p.9. n.8
Affectans ignorantiam ex eo quod paruipendat auctoritatem Eccleſiæ, eſt verus hæreticus. ibid.n.10

Affinis.

Affinis, vel amicos faueos hæretico, incurrit crimen fautoris hæretici. p.79.n.1
vide in verb. *Conſanguineus.*

Agens.

Agens moralis poteſt in ſuis actionibus moralibus ſequi opinionem probabilem relicta probabiliori. p.622. n. 1. & ſeqq.
Agens nõ eligendo opinionem probabiliorem, non videtur errare, nec errãdi periculo ſe exponere. p.625. n.5

Agnatus.

Agnati excepto crimine hæreſis, non coguntur à iure ad denunciandum ſanguine iunctum. p.61. n.3
Agnatus quilibet tenetur denunciare ſibi ſanguine coniunctiſſimum in crimine hæreſis formalis. ibid. n.4

Alcoranus.

Alcoranus Baſileæ impreſſus cum impiis ſcholiis, adnotationibus, & præfationibus, prohibetur in Indice librorum prohibitorum, nec poteſt in vulgari lingua ſine licentia Inquiſitorum retineri. p.117.n.8
Alcoranus non eſt prohibitus per ſe, & abſolutè, ſed ratione harum hæreticarum adnotationum, vel ratione vulgaris linguæ. ibid.n.9
Alcoranus non videtur prohibitus abſolutè, cùm multum inſeruiat ſtudioſis linguæ Arabicæ. ibid. n.12

Alienatio, & Alienans.

Alienatio bonorum hæretici quandonam præſumatur, in fraudem fiſci facta. p.280.n.6.7 8.9.10.& 11
Alienationes ab hæreticis factæ nequeunt à fiſco reuocari, ſi ij tanquam innocentes abſoluantur à proprio Iudice. p.347.n.5
Alienationes factæ à committente delictum cui confiſcatio ipſo iure impoſita eſt, ſunt poſt ſententiam Iudicis reſcindendæ. p.359. n.1. & 2
Alienatio dotis per confiſcationem eſt alienatio neceſſaria p.339.n.3
Alienationes à delinquente factæ cur reſcendantur. p.349 n.3
Alienationes factæ à cõmittente delictum, cui ipſo iure confiſcatio impoſita eſt, validæ ſunt. p.358.n.5.& 2
Alienationes eſſe ipſo iure nullas; & eſſe annullandas multum differt. p.359. n.8
Alienationes ab hæretico factæ, ſi is remaneat abſolutus & poſteà tamẽ de crimine conuincatur, non poſſunt à fiſco reuocari niſi præcedẽte alio proceſſu. p.360.n.5
Alienationes gratuitæ à marito factæ bonorum vxoris hæreticæ, cenſentur in fraudẽ vxoris factę. p.365.n.3
Alienationes aliæ à marito factæ, quæ fruſtratoriæ cenſentur. ibid.n.4.5. & 6
Alienationes nec[illegible]ariæ factæ ab hæretico, vel ab alio, cui ipſo iure ſunt bona confiſcata. p.361.n.1. & 2
Alienatio à delinquente facta, quæ neceſſaria dicatur. ibid.n.3.4. & ſeqq.
Alienatio à delinquente facta pro dotandis filiabus, cenſetur neceſſaria p.364. n.5
Alienationes factæ poſt delictum, quod ipſo iure bonorum confiſcationem trahit, licitæ ſunt. p.367. n.1
Alienationes prædictæ nec illicitæ eſſe poſſunt ex parte fiſci, nec ex parte perſonæ cui bona traduntur. ibid. n 2.3.& 4
Alienans cauſâ dotis, vel nuptiarum rem fiſco obligatam peccat grauiter, ſi adſit periculum, ne ea à fiſco repetatur. p.368. n.5
Alienans rem ſic obligatam peccat grauiter ſi taceat vitium, etiamſi alienet ad alimenta, vel ad alia neceſſaria. ibid.n.6
Alienationes prædictæ prohibentur vt nullæ, & inualidæ, ſed non vt peccaminoſæ, & illicitæ. ibid.n.7
Alienationes prædictæ dicũtur licitæ ſimpliciter, & per ſe, illicitæ autẽ ſecundũ quid, & per accidens. ib.n.9
Alienationes prædictæ nõ inferunt damnũ fiſco. ib.n.10
Alienans transfert in poſſeſſorem totum ius quod in re ſua habebat. p.374.n.3
Alienatio à delinquente facta ante, vel poſt commiſſum delictum, cuius bona non confiſcantur ipſo iure, quamuis in fraudem fiſci facta, valida eſt, dum à fiſco non reuocatur, aliqua excepta. p.375.n.1. & 3
an Alienatio facta poſt condemnationem, ratione cuius interdicitur bonorum adminiſtratio, ſit ipſo iure valida. p.376.n 4
Alienatio facta à delinquente, cui non interdicitur ſpecialiter bonorum adminiſtratio, valida eſt firmiter, & irreuocabiliter, ſi fiat ante delictum. p.376.n.1
Alienatio facta poſt delictum commiſſum, ſed ante ſententiam iudicis, valida etiam ipſo iure eſt, nec reuocari poterit niſi probetur in fraudem fiſci facta; Sed ad id variæ limitationes afferuntur, cæque reiiciuntur. p.376.& ſeq. n.4.5. & ſeqq. vſque ad 11
Alienatio facta poſt ſententiam condemnatoriã Iudicis, à qua appellatũ non fuit, poteſt reuocari. p.377.n.13
Alienationem prædictam reuocandi nulla eſt cauſa. ibid.n.14. & 15.
Alienatio facta in fraudem fiſci à delinquente ante, vel poſt commiſſum delictum reuocabilis eſt. p.377.n.1
Alienatio poteſt in fraudem fiſci facta probari ſolis coniecturis. p.378 n.1
vt Alienatio in fraudem fiſci facta probetur, debet etiam probari tempore alienationis adfuiſſe cauſam, ibid.n.3
Alienatio in fraudem fiſci facta probatur, ſi dilucidis indiciis appareat alienantem cogitaſſe de delicto patrando. ibid.n.4
Alienatio alicuius fundi à delinquente ante delictum facta, non eſt ſufficiens, & perſpicuum indicium ad præſumendam fraudem. p.379.n.7
Alienatio ſimulata probata per fiſcum, ſi delinquens condemnetur in pœnam confiſcationis, non reuocatur à fiſco. ibid.n.8
Alienans ſimulatè, & inualidè poteſt allegare in iure ſimulationem ſuam, vt alienatum ſibi reddatur. ibid. num.9
Alienatio clandeſtina non arguit præſumptionem fraudis in fiſcum. ibid.n.10
Alienationis fraudulentæ duplex eſt probatio. ibid.n.12
Alienanti ad eludendam præſumptionem fraudis incumbit onus probãdi neceſſitatẽ alienationis. ib.n.14
Alienationes in fraudem fiſci factæ, reuocari poſſunt à fiſco poſt latam ſententiam confiſcationis, non tamen ſunt ipſo iure inualidæ. p.381.n.9
Alienationes in fraudem fiſci factæ titulo lucratiuo, reuocari poſſunt, licet acceptans non fuerit conſcius fraudis. ibid. n.11
Alienatio delinquentis cuius bona non ſunt ipſo iure confiſcata, facta poſt delictum, non tamen in fraudem fiſci, valet irreuocabiliter. ibid.n.12
Alienatio rerum quas poſſidet damnatus, æquiparari videtur cum omiſſione requiſitionis. p.398.n.25
Alienatum non videtur in fraudem fiſci quod acquiſitum non eſt. p.400. n.2
Alienata in fraudem fiſci quocumque modo, reuocantur. p.400. n.5

Alimenta.

Alimenta non ſunt reſeruanda filiis ex bonis parentum crimen læſæ Maieſtatis diuinæ, & humanæ committentium. p.132.n.1. ſect 7

Alimenta in extrema neceſſitate ita præſtanda à filio fideli patri hæretico, ſicut præſtanda ſunt à Patre fideli filio hæretico. p.405.n.10

Amor.

Amor ſecundum ſenſum magis deſcendit, quàm aſcendit; ſecus amor ſecundum rationem. p.405.n.9

Amor parentum in filios tantus eſt, vt maiorem dolorem percipiant ex pœnis filiorum, quàm ex propriis. p.540.n.5

Appellatio.

Appellatione pendente nihil innouandum eſt in illo circa quod appellatio pendet. p.577.n.14

Appellatio generaliter denegatur hæreticis, & eorum fautoribus, receptatoribus, defenſoribus, & credentibus. p.586.n.2

vt Appellatio hæretico denegetur, debet vt talis ab Eccleſia reputari. ibid. n.2

Appellatio ab actibus, & ſententiis interlocutoriis conceditur hæreticis. p.587. n.1

Appellatio non ſubſiſtit, niſi eius cauſa inſeratur. ibid. num. 2

Appellatio dari poteſt à ſententia, vel decreto torturæ. ibid. n.3

Appellatio ab actibus, & ſententiis interlocutoriis ad quem fiat in Italia & ad quem in Hiſpania. p.588.n.1

Appellatio in prædictis ſententiis in altis locis fit ad Sedem Apoſtolicam. ibid.n.2

Appellatio à ſententia interlocutoria lata ab Epiſcopo, & Inquiſitore ſimul, debet fieri ad Sedem Apoſtolicam. ibid.n.3

Appellatio à ſententia interlocutoria Epiſcopi fieri poteſt omiſſo Metropolitano. ibid.n.4. & 5.

Appellatio quandonam ſit friuola, & calumnioſa, relinquitur arbitrio Iudicis. p.594.n.3

Appellatio ab interlocutoria, ſeu grauamine duo in ſe continere debet. p.595.n.6

Appellatio à ſententia torturæ, ſuſpendit eius effectum, ſi non cenſeatur friuola. p.637. n.5

Apoſtaſia, & Apoſtata.

Apoſtaſia ſe habet in ordine ad hæreſim tanquam quid maius, ſeu extenſius ad minus extenſum. pag. 29. num. 20

Apoſtata quinam dicatur, & quomodo ab hæretico differat. ibid. n. 21

Apoſtaſia ab obedientia quid ſit ſtrictè ſumpta. p.150. num.20

Apoſtaſia à fide, quæ eſt omnium grauiſſima, quid ſit, & quomodo ab hæreſi differat. ibid.n.21

Apoſtata à fide quis dicatur, & quomodo ab hæretico differat. p.150.n.21. & 23

Apoſtaſia triplex eſt. p.149.n.1

Apoſtaſia ab ordine ſacro quid ſit. ibid. n.2

Apoſtata ab Ordine eſt ipſo iure infamis, & ab Ordine deponendus, ſi monitus non ſe correxerit. ibid n.3

Apoſtaſia à Religione quid ſit. ibid.n.4

Apoſtata non eſt qui de licentia Superioris ab Ordinis obſeruantia liberatur; vel ſecundum Canones ad Epiſcopatum transfertur. ibid. n.5

Apoſtata non eſt qui ab Ordine inſtituto, quem profeſſus eſt, ſine licentia Superioris ad laxiorem tranſit. p.149.n.6

Apoſtata propriè non eſt, qui reuertendi animum retinet ab Ordine vagatur ad tempus. ibid n.7

Apoſtata verus cenſetur Religioſus, qui ſine legitima Superioris licentia, & cum propoſito reuertendi vagatur in ſæculo, quamuis habitum Religioſum retineat. ibid.n.8

Apoſtaſia à Religione eſt caſus reſeruabilis à Superioribus Religionum. p.150 n.18

Apoſtata à fide propriè quinam ſit. p.154.n.1

Apoſtatæ eſſentiale eſt recedere à fide, ad hanc autem, vel illam ſectam accedere, eſt ſolùm accidentale. ibid.n.2

Apoſtaſiam non committit Chriſtianus à pluribus articulis fidei recedens, non tamen ab omnibus; retinenſque nomen Chriſtianum. p.154.n.3

Apoſtata propriè non eſt qui relicto Iudaïſmo tranſit ad Paganiſmum. ibid. n.4

Apoſtaſia non eſt peccatum eſſentialiter, ſeu ſpecie diſtinctum ab hæreſi. ibid. n.5

Apoſtaſia non arguitur differre eſſentialiter ab hæreſi ex pœnarum diuerſitate hæreſi, & apoſtaſiæ impoſitarum. ibid. n.6

Apoſtaſiæ circumſtantia à pœnitente in Sacramento confeſſionis eſt explicanda. p.154.n.7

in Apoſtatam tamdiu non poteſt procedi, quamdiu contra hæreticum. ibid. n.8. & 9

Apoſtatæ ad fidem redeū i remittitur pœna mortis non ſolùm iure canonico, ſed etiam iure ciuili. p.155.n.12

Apoſtatæ ad fidem Catholicam redeunti nunc ignoſcitur, condonatur, & remittitur. ibid.n.14

Apoſtata à fide punitur eiſdem pœnis, quibus puniur hæreticus. p.155. n.1

Apoſtata à fide eodem modo eſt excommunicatus, ac hæreticus. ibid.n.2

Apoſtata etiamſi fuerit occultus, irregularis eſt ibid n.3

Apoſtata à fide punitur pœna confiſcationis bonorum. ibid. n.5

Apoſtata à fide priuatur patria poteſtate, & iuramento fidelitatis. p.156. n.6

Apoſtata à fide à teſtimonio ferendo repellendus. ib.n.7

Apoſtata à fide incapax eſt teſtamenti conficiendi. ibid. num.8

Apoſtata à fide incapax eſt hæreditatis adeundæ, ſiue ex teſtamento, ſiue aliunde deiatæ. p.156. n.9

Apoſtata à fide eſt incapax vendendi, alienandi, donandi, &c. ibid.n.10

Apoſtata à fide pertinax, & relapſus punitur pœna mortis. ibid. n.11

in Apoſtatas à fide ſponte non comparentes, quomodo procedendum, & quibus pœnis ſubiiciendi. p.157. n.1. & 2

Apoſtatæ & Renegati ſponte non venientes, prauamque intentionem, mentiſque errorem confeſſi, ſi apoſtaſiam abiurent, quibus pœnis afficiendi. ibid.n.4

Apoſtata allegans, ſe propter metum apoſtaſſe, redditur ſuſpectus de leui, vel de vehementi. ibid. n.5

Apoſtata redditur ſuſpectus de vehementi ſi vi, vel metu ceſſante, adhuc in negatione fidei perſeueret; vel ſi fuerit perſona grauis, & prudens. ibid.n.6.7

Apoſtata quandonam reddatur ſuſpectus de leui, vel de nulla. ibid.n.8.& 9

Apoſtatæ, & renegati ad reconciliationem admittendi, ſi poſteà pœnituerint. p.158.n.1

Apoſtata à fide eſt infamis, & nullius dignitatis capax. ibid.n.4

Apoſtata magis eſt irregularis quàm hæreticus. p.227. num.10

Apoſtata, & hæreticus ita ſunt irregulares, vt etiamſi redeant ad fidem, remaneant irregulares. p.227.n.13

Apoſtolus.

Apoſtoli non erant ſubiecti Regibus, & Principibus ſæcularibus de iure, ſecus de facto. p.461.n.17

Apoſtoli in Euangelio promulgando vſi ſunt tantùm armis ſpiritualibus. p.493. n.75

Apoſtoli in Paſſione Domini non dereliquerunt fidem, licet ſcandalum paſſi fuerint. p.465. n.5

Apoſtoli à Chriſto Domino reprehenſi. p.493.n.64

Apoſtolorum arma quænam. p.494.n.73. & 74

Apoſtoli interdum vſi ſunt poteſtate diuina ad corporaliter puniendos delinquentes. ibid.n.75

Apoſtoli licet mites, & manſueti, pluries tamen ſpiritu ſeueritatis vſi ſunt. p.495. n.94

Applicatio.

Applicatio bonorum Eccleſiæ ob crimen Clerici, fiſco etiam Eccleſiaſtico, ſubiicitur excommunicationi, & quando hæc cenſura incurratur; & vt incurratur quæ requirantur. p.342. n.19.20. & ſeqq.

Approbatio.

Approbatio.

Approbatio Superiorum ſufficit, vt liber poſſit imprimi ſine nomine Authoris. p.134.n.2

Approbationes Superiorum non ſufficiunt, vt libri à Regularibus compoſiti poſſint imprimi ſine licentia Superiorum proprij Ordinis. p.134.n.3

Approbatio Conſilij Regij, aut alterius laïcæ poteſtatis non ſufficit ad librum imprimendum. p.135.n.1

Quod verum eſt, etiamſi mandetur examinandus Theologis. ibid.n.2

Approbano abſque peccato poteſt non præfigi libro, vbi talis viget conſuetudo. p.136.n.2.3

Arbiter.

Arbiter nullus conſtitui poteſt niſi vigeſimum annum expleuerit. p.560.n.5

Archiepiſcopus.

Archiepiſcopi eximuntur ab Inquiſitorum iuriſdictione. p.64.n.1

vide in verb. *Epiſcopi.*

Archiepiſcopus habet facultatem abſoluendi ſubditos ſuffraganei cùm ſibi ſubduntur. p.183.n.1

Archiepiſcopus in tribus caſibus poteſt Suffraganei ſubditos abſoluere à quibuſcumque cenſuris, & excommunicationibus, etiam reſeruatis. ibid.n.5

Archiepiſcopus vigore decreti Concil. Trid. poteſt ab hæreſi, & aliis caſibus Bullæ Cœnæ abſoluere ſuorum Suffraganeorum ſubditus. ibid. n.6

Archiepiſcopus tempore viſitationis prouinciæ poteſt diſpenſare in votis ſuorum ſubditorum. p.184.n.7

Archiepiſcopus poteſt abſoluere ab hæreſi occulta, & ab aliis caſibus Bullæ Cœnæ, etiam Epiſcopos ipſos ſuffraganeos. ibid.n.8

Argumentum.

Argumentum principale libri bonum dicitur, ſi nihil contineat, quod directè, vel indirectè fidei, vel bonis moribus contrarietur. p.129.n.3.petit.7

Argumentum libri ad impietatem ſpectare dicitur, ſi ei contrarietur quatenus eſt donum Spiritus S. ibid. num. 4

Argumentum ab obligatione patris erga filium, non valet è conuerſo. p.405.n.7

Argumentum à correlatiuis non valet quando militat eadem ratio. ibid.n.8

Argumentum non valet ab exemplo Eliſæi pro Catholicis huius temporis. p.437.n.26

Argumentum à pœnis ſtatutis contra reos læſæ maieſtatis humanæ, non poteſt deduci ad reos læſæ maieſtatis diuinæ. p.514.n.2

Argumentum non valet à pœnis ſtatutis contra crimen læſæ maieſtatis humanæ, ad crimen læſæ maieſtatis diuinæ, niſi in us quæ ſunt in iure expreſſa. p.524. n.14.& 15

Articulus mortis.

Articulus mortis quiſnam cenſeri debeat, vt in eo poſſit quilibet Sacerdos abſoluere à quibuſcumque reſeruatis quemlibet pœnitentem, etiam hæreticum. p.203.n.a.3

Articulus mortis ad hunc effectum debet eſſe morale. ibid. n 4

vide in verb. *Periculum.*

Articulus mortis dubius ſufficit vt in tali extremitate conſtitutus poſſit abſolui ab omnibus reſeruatis. p.204.n.11.& 13

Articulus neceſſitatis ad obtinendam abſolutionem à reſeruatis à quolibet Confeſſario, cenſendus eſt cùm quis non poteſt Superiorem adire, etſi poſſit illum vocare. p.205.n.2

Articulus mortis dupliciter diſtinguitur. p.208.n.15

in Articulo mortis conſultius eſt confiteri priuilegiato, ſi adſit, habenti poteſtatem abſoluendi à reſeruatis. p.217.n.25.

in Articulo mortis quilibet Sacerdos abſoluere poteſt à caſibus Papalibus, excepta percuſſione Clerici. p.217.& ſeqq.n.29.& 30

Aſcenſus.

Aſcenſus ad Ordinem ſuperiorem non niſi impropriè, & abuſiuè dici poteſt exercitium inferioris. p.255. num.2

Aſſenſus.

Aſſenſus opinatiuus de rebus fidei nequit in aliquo reperiri quin ſit formaliter hæreticus: vbi ad hoc affertur Auguſtini auctoritas de B.Virg. p.20.n.1.2.3. & 4

Aſſenſus opinatiuus in fide includit errorem in fide. ibid.n.5

Aſſenſus opinatiuus abſolutè non datur de aliquo myſterio, ſed tantùm cum iudicio in actu exercito. ibid. num.6

Aſſenſus opinatiuus circa res fidei nequit eſſe hæreſis. p.20.n.8

Aſſenſus fidei ob probabilem aliquam rationem, vel auctoritatem humanam, neceſſarius eſt ad aſſenſum fidei diuinæ. ibid.n.9

Aſſenſus poſitiuus falſus contra fidem conſtituit hæreſim propriè ſumptam. p.27.n.2

Aſſenſus fidei, & hæreſis in quo opponantur. p.30.n.6

Aſſenſus duo prima facie contrarij aliquando concurrere poſſunt. p.626.n.7

Aſſerens.

Aſſerens ceteriùs Deum poſſe mentiri in priuatis reuelationibus, neque ei eſſe credendum cùm in particulari aliquid reuelat, contrahit pœnas ab Eccleſia aduerſus hæreticos latas; licet probabiliter dicatur, ordinariè non contrahere tales pœnas qui tales reuelationes non credit. p.6.n.30

Audiens.

Audiens ſemel concionem, vel ſermonem hæreticorum, quamuis non reputetur credens illorum, redditur tamen de hæreſi ſuſpectus. p 47.n 6

Audiens legentem libros prohibitos euitat cenſuram bullarem, etiamſi concurrat ad lectionem, vel paſſiuè, vel actiuè. p.94.n.3

Audiens legere non comprehenditur ſub verbo legentis, etiamſi ad legendum induxerit. p.94.n.4

Author.

Authore damnato damnati ſunt omnes illius libri; & quomodo hoc intelligendum. p.141.n.6

Author libelli famoſi qua pœna puniendus. p.147.n.5

B.

Bannitus.

Bannito pro crimine capitali non ſeruatur pax; quod dictum limitatur. p.418.n.2

Baptiſmus, Baptizans, & Baptizatus.

Baptiſmus eſt ianua per quam homines ingrediuntur in Chriſti Eccleſiam viſibilem; & ſignum viſibile, per quod homines ſubiiciuntur iuriſdictioni Eccleſiæ. p.4.n.7

Baptizatus baptiſmo inualido defectu alicuius circumſtantiæ eſſentialis, ſi à fide poſteà recedat, eſt verè & propriè hæreticus. p.5.n.16

Baptizati baptiſmo inualido defectu alicuius cõditionis eſſentialis, qui tamẽ ex parte ſua habebãt intentionem ſuſcipiendi verũ Baptiſmũ, poſſunt ſecundùm aliquos ab Eccleſia cogi ad ſuſcipiendum verum baptiſmum; probabilius tamen cenſetur oppoſitum. p.5.n.18

Baptizati in infantia, & educati inter infideles, cùm Chriſtum profiteantur & credant, etſi fide non diuina, ſed humana; non ſunt Pagani, neque Iudæi. p.5.n.20. & ſequenti.

Baptiſmus requiritur, vt incidens in hæreſim, paganiſmum, vel Iudaïſmum, puniri poſſit. p.23.n.4

Baptiſmus eſt ianua, per quam quis ingreditur in Eccleſiam, & eius iuriſdictioni ſubditur. p.23.n.5.6

Baptiſmus inualidus non imprimit characterem, neque conſtituit recipientem membrum Eccleſiæ viſibilis. p.33.n.9

Baptiſmus validus quocumque modo recipiatur, conſtituit recipientem membrum Eccleſiæ viſibilis, eiuſque iuriſdictioni ſubiectum. p.23.n.10
Baptiſmus in caſu neceſſitatis poteſt ſuſcipi ab excommunicato non tolerato, etiam hæretico. p.208.n.15
Baptiſmum ab hæretico libenter, & ſine neceſſitate ſuſcipiens irregularis efficitur. p.240.n.17. & 18 Vide in verb. *Suſcipiens.*
Baptizatus in ęgritudine propter mortis periculum, non poteſt ordinari Presbyter propter defectum probatæ fidei; quod tamen limitatur. ibid. n.19.20. & 21
an Baptiſmum ſuſcipiens vi, vel metu cùm non ſit confirmatus in fide, irregularis efficiatur. p.240.n.22
Baptiſmus ab hæretico licitè poteſt conferri exiſtenti in articulo mortis. p.429.n.5.& 6. & p.430.n.12
Baptizatus per ſe, vel per alios, Eccleſiæ ſubiicitur. p.449. n.3
Baptizati ob metum puniri poſſunt tanquam hæretici, ſi abſoluta non fuerit coactio. p.450. n.28
Baptiſmus conſtituit homines partes, & membra Eccleſiæ, non ſimpliciter, & abſolutè, ſed ſecundum quid. p.463.n.8
Baptiſmus probabiliter poteſt conferri in aqua roſacea, in caſu neceſſitatis. p.618.n.21
Baptiſmus, an conferendus puero infidelium, ſi ipſe petat, & dubitetur de eius vſu rationis; vel cùm parentes eum ad baptizandum offerunt, & ipſe renuit; cum ſimiliter dubitatur de adeptione vſus rationis. p.628. n.25. & 16

Benedictio.

Benedictiones à Pontifice conceſſæ poſſunt etiam mortuo Pontifice applicari. p.229.n.8

Beneficium.

Beneficium Principis latè interpretandum eſt cùm eius lata interpretatio non excedit proprietatem verborum. p.201.n.3
Beneficium ad cuius titulum aliquis ordinatus fuit, non poteſt reſignari, quin ſufficiens ſuſtentatio aliunde prouideatur. p. 148 n.10
Beneficia quæcumque Eccleſiaſtica ab infami acquiri non poſſunt. p.262. n.2
Beneficia Eccleſiaſtica nullatenus conferenda ſunt hæreticis, eorum fautoribus, nec in hæreſi decedentium filiis, & nepotibus, quod tamen limitandū. p 264. n 3
Beneficia quibus beneficiatus priuādus eſt, poſſunt ante ſententiam renunciari, & permutari, nec adueniente ſententia poterit renunciatio, aut permutatio reſcindi. p.274. n.9. Probabilior tamen cenſetur pars affirmatiua. ibid.n.10
Beneficium alicui ab hæretico collatum ante ſententiam, aufertur adueniente ſententia declaratoria criminis hæretici. p.276.n 8
Beneficia quæcumque ob hæreſim vacantia reſeruantur Sedi Apoſtolicæ. p.277.n.6
Beneficij permutatio facta ab excommunicato inualida eſt. p.527.n.2. corol.6

Biblia, & Bibliopola.

Biblia ſacr. in lingua vulgari, ſiue veteris, ſiue noui Teſtamēti, omnino nūc eſt prohibita. p.131. per.11. *per tot.*
Biblia Vatabli, vel aliqua eius pars expunctis locis ſuſpectis permittenda. p.131.n.5
ex Biblia Iſidori Clari Brixiani, detrahi debent prologus, & prologomena. ibid.n.6
Bibliopolæ tenentur deferre verum cathalogum librorum omnium quos venales habent, quando Inquiſitores edictum de eo deferendo promulgant. p.237. n.2. perit.22

Bigamia.

Bigamia ſimilitudinaria non excipitur à priuilegio diſpenſandi ſuper omnes irregularitates. p.237.n.14

Bona.

Bona & vera à quocumque offerantur non ſunt repudianda, ſi ſint pura, & ad bonum finem ordinata; ſecus è conuerſo. p.124.n.3
Bona, & vera quæ in libris hæreticorum continentur, faciliùs, & commodiùs haberi poſſunt ex libris catholicorum. ibid.n.7
Bona apoſtatæ poſt ipſius mortem pertinent ad Cameram Apoſtolicam. p.350.n.16
Bona apoſtatæ acquiſita contra ſacros canones, poſt ipſius mortem deuoluuntur ad Cameram Apoſtolicam; ſecus ſi ſint acquiſita contra iuſtitiā. p.350.n.17
Bona hæretici ſunt ipſo iure confiſcata, ſed confiſcationis executio requirit ſententiam ſaltem declaratoriam criminis. p.224.n.9
Bona hæretici ſub confiſcationem cadunt, ex legibus ciuilibus. p.179.n.1
Bona hæreticorum quæ confiſcantur diuidenda ſunt in tres partes. ibid. n.3
Bona hæreticorum non ſolùm ſunt confiſcanda, ſed etiam ſunt ipſo iure confiſcata. ibid.n.4
Bona omnia hæretici ſub confiſcationem cadunt, licet particula *omnia*, in *cap. cum ſecundum leges, de hæretic. in* 6. adſit. p.180.n.1. & 2
Bona alicuius qui tempore confiſcationis in poteſtatem hæretici reperitur, non veniunt ſub confiſcationem. ibid. n.3
Bona quæ non fuerunt hæretici à tempore commiſſi delicti non cadunt ſub confiſcationem; niſi ea in fraudem fiſci alienauerit. ibid.n.4. & 5
Bona donata ſub conditione cadunt ſub confiſcatione bonorum hæretici; ſiue donata ſint per donationem inter viuos, ſiue per donationem causâ mortis. p.281.n.1.& 2
Bona hæretici donata abſolutè per donationem factam causâ mortis, ſi donata ſint à viro vxori, non poſſunt confiſcari, licet donatio reſcindi poſſit. p.281 n.1
Bona poſt commiſſum delictum, & latam ſententiam acquiſita non cadunt ſub confiſcationem. ibid.ſect.1
Bona donata per donationem abſolutè factam causâ mortis, non cadunt ſub confiſcationem. p.181.n.1
Bona quædam hæretici quæ ante ſententiam habebat, libera ſunt à confiſcatione. p.283.n.4
Bona hæretici quæ habebat ante ſententiam declaratoriam, non debent publicari ſi ante illam reſipuerit. ibid. n.6
Bona hæretici abſoluti & emendati non remanent confiſcata poſt ſententiam. ibid.n.7
Bona ſub cōditione futura hæretico, vel ſimili delinquēti debita non cadunt ſub confiſcationem. p.284.n.2
Bona debita ex contractu hæretico confiſcanda ſunt, non tamen debita ex teſtamento. ibid.n.2
Bona hæretico debita ſub conditione caſuali, & mixta, aut ſub conditione poteſtatiua, non cadunt ſub confiſcationem. p.285.n.1
Bona deuoluenda ad hæreticum per ſubſtitutionem ſub conditione factam, non confiſcantur ſi conditio impleatur poſt condemnationem. p.287.n.9
Bona expreſsè prohibita alienari in fauorem aliorum non cadunt ſub confiſcationem illius, qui ea poſſidet. p. 291. & ſeq. n.1
Bona ſic prohibita alienari neque cadunt ſub confiſcationem quoad proprietatem, neque quoad vſumfructum. p.231. n.3
Bona prohibita alienari extra familiam non cadunt ſub confiſcationem, facta confiſcatione bonorum poſſeſſoris delinquentis. p.291.n.8
Bona ſubiecta fideicommiſſo non poſſunt alienari, nec confiſcari per confiſcationem bonorum fideicommiſſarij. ibid. n.9
Bona alienari prohibita non deueniunt ad fiſcum, etiam quoad fructus durante vita delinquentis. p.292.n.13
vt Bona alienari prohibita ob delictum poſſeſſoris non poſſint confiſcari, quid requiratur. p.293.n.16
Bona alienari prohibita in fauorem tantùm illius cui relinquuntur, confiſcari poſſunt, & quoad proprietatem, & quoad vſusfructus. p.293.n 20
Bona fideicommiſſi, vel maioratus quæ alienari non poſſunt

poſſunt in præiudicium alterius contrahendo, nec alienari poſſunt delinquendo. p. 294. n. 2
Bona poſſeſſoris propria, & quorum liberam diſpoſitionem habet, poſſunt ab ipſo alienari. ibid. n. 3
Bona quæ non tranſeunt ad hæredes extraneos, non cadunt ſub confiſcationem. ibid. n. 5
Bona etiam prohibita diuidi à poſſeſſore nequeunt confiſcari ob delictum ipſius. p. 294. n. 8
Quod tamen varias patitur limitationes. ibid. & ſeqq pp.
Bona alienari prohibita alienatione perpetua, nequeunt tranſire ad fiſcum, ſecus prohibita alienari alienatione temporali. p. 295. n. 1
Bona alienari prohibita tacitè, ſi alienentur, nec per fideicommiſſarium, nec per eius ſubſtitutum poſſunt durante vita grauati vindicari. p. 296. n. 12
Bona fideicommiſſi vel maioratus alienari prohibita, tranſeunt ad ſubſtitutum poſt delicti declarationem, & delinquentis condemnationem. ibid. n. 14
Bona alicui abſolutè à Rege donata, ex quibus ille maioratum inſtituit, delinquente aliquo ex poſſeſſoribus non poſſunt ob illius delictum confiſcari. p. 297. n. 7
Bona alicui à Rege donata ſub titulo maioratus, non poſſunt confiſcari per Pontificem, facta confiſcatione ob delictum hæreſis. ibid. n. 8
Bona à Rege donata ſub titulo maioratus non deuoluuntur ad eius coronam, aliquo ex poſſeſſoribus committente crimen læſæ Maieſtatis humanæ. p. 297. & ſeq n. 1. & 3
Bona maioratus à Rege donata, nec de iure communi, nec de iure regio Caſtellæ confiſcari in perpetuum poſſunt quoad proprietatem, ſed ſolùm quoad vſumfructum durante vita delinquentis. p. 298. n. 15
Bona aliqua à Rege ſub titulo maioratus donata cum conditione, vt ob crimen læſæ Maieſtatis non confiſcentur, adueniente confiſcatione ob delictum poſſeſſoris tranſeunt ad ſucceſſores. p. 299. n. 1
Bona maioratus quæ confiſcantur in perpetuum tranſeunt in fiſcum tanquam bona libera. p. 304. n. 1
Bona, & prædia, ex quibus delinquens ſoluit cenſum Eccleſiæ, confiſcantur, confiſcatis bonis hæretici, vel ſimilis delinquentis, ſi emphyteuſis tranſmitti poteſt ad hæredes extraneos. p. 304. n. 5
Bona prædicta in caſu poſito non veniunt ſub confiſcationem, ſi emphyteuſis non eſt tranſmiſſibilis ad hæredes extraneos. ibid. n. 6
Bona & iura hæretici quænam cadant ſub confiſcationem, & quæ ab ea libera ſint. p. 314. n. 10. 11. 12. 13. & ſeqq. vſque ad n. 19
Bona hæretici confiſcantur, quamuis doleat de peccato hæreſis. ibid. n. 20
Bona filiuſfamilias quænam cenſeri debeant. p. 316. n. 1
Bona quæ non poſſunt alienari in præiudicium alterius per contractum, non poſſunt multò minùs alienari per delictum. p. 319. n. 4
Bona quæcumque acquiſita per filium iure antiquo patris erant. ibid. n. 6
Bona minoris ob delictum ipſius poſſunt de facto confiſcari, & non filiuſfamilias. p. 319. n. 10. & 11
Bona aduentitia nequeunt confiſcari per delictum filiifamilias. p. 321. n. 11
Bona caſtrenſia, vel quaſi caſtrenſia filij, non confiſcantur ob crimen patris. p. 327. n. 1
Bona aduentitia filij non confiſcantur quoad proprietatem. ibid n. 2
Bona aduentitia filij ob crimen patris poſſunt confiſcari quoad vſumfructum. ibid. n. 3
Bona vxoris non confiſcantur, confiſcatis bonis mariti, ob ipſius crimen læſæ Maieſtatis, vel hæreſis. p. 333. n. 1
Bona acquiſita ab vxore conſtante matrimonio, non confiſcantur ex generali regula confiſcatis bonis mariti, nec media pars lucri, vbi lucra diuiduntur per æquales partes inter coniuges. p. 333. n. 11
Bona paraphernalia, vel alio titulo quæſita, arrhæ, & donatio vxori facta propter nuptias non confiſcantur, confiſcatis ob crimen bonis mariti. p. 333. n. 5. & 6
Bona Eccleſiæ quæ poſſidet Clericus, ob ipſius crimen non confiſcantur. p. 341. n. 1
Bona patrimonialia Clericorum, & acquiſita ratione alicuius miniſterij Eccleſiaſtici veniunt ſub generali confiſcatione. p. 344. n. 1. & 2
Bona Clericorum titulo beneficij Eccleſiaſtici acquiſita, ſiue mobilia, ſiue immobilia non confiſcantur de iure communi. ibid. n. 3
Bona acquiſita ex ſtipendiis plurium Eccleſiarum nequeunt confiſcari, aut in hæredes extraneos tranſmitti. ibid n. 4. & 5
Bona acquiſita ex beneficio ſimplici, aut ex beneficio curato non differunt inter ſe. ibid n. 6
Bona patrimonialia, & alia Clericorum, quæ confiſcantur, applicanda ſunt fiſco Eccleſiæ Epiſcopalis. p. 345. n. 8
Bona Clerici habentis beneficium ſimplex, & non curatum, applicantur pro expenſis Inquiſitionis. ibid. n. 9
Bona omnia hæreticorum pertinent ad fiſcum Eccleſiæ. p. 345. n. 5
Bona hæreticorum applicantur domino loci, in quo ea ſita ſunt, & non in quo reus condemnatur. ibid. n. 6
Bona hæreticorum non poteſt laicus confiſcare, nec eorum poſſeſſionem apprehendere antequam à iudice Eccleſiaſtico confiſcata fuerint. p. 345. n. 7
Bona hæreticorum hodie ſolent tantùm Officio S. Inquiſitionis applicari. p. 346. n. 8
Bona delinquentis poſſunt à quocumque poſſeſſore recuperari. p. 348. n. 12
Bona delinquentis non dicuntur ſublata à poſſeſſore quoad dominium. p. 349. n. 4
Bona delinquentis tranſlata ad hæredes, fiſco vindicantur, ſi ſatis non purgauerint. p. 350. n. 5
Bona delinquentis manent apud ipſum quoad dominium vtile, quoad dominium verò directum tranſeunt in fiſcum. p. 350. n. 9
Bona delinquentis licet tranſeant in fiſcum, plura tamen remanent apud delinquentem. p. 351. n. 7
Sed videndæ ſunt allatæ limitationes. ibid. n. 8. & 9
Bona delinquentis in contumacia condemnati ob cauſam fidei, publicantur à die depoſitionis teſtium. p. 382. n. 1
Bona confiſcata delinquentis crimine læſæ Maieſtatis, vel ſodomiæ, vel contra naturam, cui applicanda ſint: vbi variæ limitationes attendendæ. p. 383. & ſeq. n. 1. & ſeqq.
Bona confiſcata Clerici ob delictum hæreſis, cuinam applicanda. p. 385. n. 1. 2. & 4
Bona hæreticorum confiſcata extra ſtatum temporalem Summi Pontificis, applicantur fiſco ſæculari; in terris verò ſtatui eius temporali immediatè ſubiectis applicantur Eccleſiæ. ibid. n. 3
Bona hæreticorum confiſcata hodie ſolùm applicari ſolent S. Inquiſitionis Officio. p. 385. n. 7
Bonorum applicatio delinquentis in delicto hæreſis eſt penes Pontificem. ibid. n. 8
Bona confiſcata Clericorum ab Eccleſiis in ſtipendium accepta, iiſdem Eccleſiis, à quibus receperunt ſunt applicanda. p. 386. n. 19
Bona omnia hæreticorum in Hiſpania, & Regno Siciliæ applicantur fiſco. ibid. n. 20
Bona hæreticorum confiſcata Placentiæ, & Mantuæ de conſuetudine diuiduntur in duas partes. ibid n. 21
Bona hæreticorum Mediolani æquis portionibus diuiduntur inter fiſcum Ducalem, Epiſcopum, & Inquiſitorem. ibid. n. 22
Bona immobilia Clerici degradati, vel ad perpetuum carcerem damnati in Gallia applicantur Regio fiſco,

mobilia verò Epiſcopo. p.386.n.23
Bona hæreticorum Sabaudiæ quomodo diuidantur ex conſtitutione Greg. XIII. ibid.n.24
Bona delinquentis non reputantur, niſi quæ ſuperſunt deducto ære alieno. p.388 n.2
Bona hæretici, vel ſimilis delinquentis prohibentur alienari, poſſunt tamen ab eo recipi in quem alienantur. p.395.n.6
Bona hæretico relicta pertinent ad hæredes ab inteſtato, vbi adſunt iura, quæ expreſsè reddant hæreticum incapacem ſucceſſionis. p.398.n.19
Bona hæreticorum non ſunt confiſcata ratione excommunicationis. p.413.n.10

Bulla.

Bolla Cœnæ non obligat in locis in quibus non eſt recepta. p.1.n.2
Bulla noua non inducit obligationem caſus omiſſi, qui erat in Bulla antiqua: aliter tamen ſentiendum ſi in corpore iuris caſus omiſſus in Bulla noua contentus fuerit. p.2.n.9
Bullæ Cœnæ prima excommunicatio quibus impoſita, & quos feriat. p.2 n.13
Bulla Cœnæ in partibus Septentrionalibus non eſt recepta cum tanto rigore, quo lata eſt. p.11.n.14
Bulla Cœnæ licet olim mortuo Summo Pontifice ceſſaret, nunc tamen non ceſſat. p.117.n.7
Bulla Cœnæ reuocat facultates Epiſcopis, & aliis ad abſoluendum conceſſas, etiam per decretum cuiuſcumque Concilij. p.194.n.21
Bulla Cœnæ multis in locis non eſt recepta. p.194. n.24
vi Bullæ in regionibus ab vrbe diſtantioribus degentes Epiſcopi poſſunt ex probabili ſententia abſoluere hæreticos pœnitentes occultos. p.195.n.5
Bulla Cœnæ in multis Germaniæ locis non eſt vſu recepta, ſaltem quoad omnia. p.195.n.11
Bulla Cœnæ non obligat in conſcientia, vbi non eſt vſu recepta. ibid.n.12
Bulla Clementis VII. concedit Inquiſitoribus, eorumque commiſſariis facultatem abſoluendi hæreticos occultos, nec priùs extraiudicialiter Inquiſitos. p.197.n.3
Bulla prædicta ſpecialiter dirigitur ad Inquiſitores Ordinis Prædicatorum in Lombardia exiſtentes. ibid.n.4
Bulla Cœnæ Domini reuocat ſolùm facultates conceſſas directè in fauorem pœnitentium. ibid.n.5
Bulla Cœnæ non reuocauit omnia priuilegia conceſſa Regularibus. p.200.n.5
Bulla Cruciatæ, vel Iubilæum concedens facultatem abſoluendi ab omnibus cenſuris, pœnis, vel ſententiis, non comprehendit facultatem tollendi irregularitatem ex defectu. p.237.n.16
Bulla Pij IV. in qua prohibentur deſcendentes ex Iudæis, & hæreticis vſque ad quartam generationem ſacris Ordinibus initiari non eſt vſu recepta. p.269. n.20
Bulla prædicta Pauli IV. ſicut & Bulla Gregorij XIII. latæ ſunt pro Ordine S. Franciſci; ad quem deſcendentes ex Iudæis, hæreticis, vel Saracenis non admittuntur. ibid.n.11

C

Cæcus.

CÆcus incapax eſt iuriſdictionis per ſe, & principaliter, ſecus per accidens, & per conſequentiam. p.517.n.3

Canones.

Canones irritantes nuptias contractas à fideli cum hæretica non ſunt recepti. p.421.n.5
Canones quidam Concilij Trullani, qui non ſunt ex ſexta Synodo deſumpti. p.448.n.20
Canones prohibentes procedi per inquiſitionem, niſi author criminis notus ſit, quomodo explicandi. p.564.n.2
Canones quamplures prohibentes proceſſum inquiſitionis abſque præuia infamia, quomodo explicandi. p.568.n.1

Capitulum.

Capitulum Cathedralium, Sede vacante venit Epiſcopi nomine, non tamen quoad abſolutionem ab hæreſi, aut excommunicatione ei annexa. p.179. n.1.2
Capitulum Sede vacante, an poſſit à delicto hæreſis virtute Decreti Concilij Tridentini abſoluere. p.179. n.3.& 4
Capitulum Sede vacante poteſt diſpenſare in iis omnibus, in quibus poteſt Epiſcopus. ibid.n.5
Capitulo competunt ea quæ competunt Epiſcopo iure ſpeciali ordinario. p.180.n.6

Cardinalis.

Cardinales non ſubduntur Inquiſitorum iuriſdictioni. p.64.n.1
Cardinales Inquiſitores poſſunt retinere, & legere libros hæreticorum, aliiſque eam facultatem concedere. p.63.n.2
Vide in verb. *Collegium.*

Carnifex.

Carnifex non poteſt mortis ſententiam exequi in Reum condemnatum, quem priuatâ ſcientiâ nouit eſſe innocentem. p.580.n 12

Caſus.

Caſum aliquem eſſe omiſſum, vel expreſſum in Bulla noua non variat iuris diſpoſitionem. p.2.n.9
Caſus contentus in iure inducit obligationem, etſi in Bulla noua omittatur, dum tamen ius ſecluſa Bulla vim ſuam obtineat; ſecus ſi aliunde reuocatum fuerit. ibid.n.10
Caſus omiſſus in Bulla noua, etſi contentus in iure reuocato, nullam obligationem inducit ſtante tali reuocatione, niſi in Bulla exprimatur. ibid.n.10
Caſus dubius ſiue iuris, ſiue facti, non venit appellatione caſus reſeruati. p.44.n.2
Caſus de quo dubium eſt an ſit reſeruatus, abſolui poteſt à Confeſſario non habente poteſtatem ſuper caſus reſeruatos. p.45.n.5
Caſus Bullæ Cœnæ contra priuilegia Regularium, quandonam reſeruentur, ſiue ſint dubij iuris, ſiue facti. p.45.n.10
Caſus ſpecialis de quadam virgine quæ excuſata fuit à denunciatione aſſertor. p.62.n.4
Caſus Bullæ Cœnæ non reſeruantur Summo Pontifici niſi ratione excommunicationis eidem caſui annexæ. p.169.n.19
an Caſus reſeruati in Bulla Cœnæ comprehendantur ſub generali conceſſione abſoluendi ab omnibus Pontifici reſeruatis, per Iubilæum facta. p.201.n.2
Caſus quidam ſpecialis, quo videtur probari, facultatem abſoluendi à cenſuris committi poſſe laïco. p.210.n.6
Caſus Papalis, impedimento ſuperueniente fit Epiſcopalis; quod cum exceptione intelligendum. p.217. n.18.& 29
Caſus varij notabiles, in quibus excommunicatio non videtur incurri propter mutilationem, aut occiſionem Clerici. p.234.n.3.4.5.6.& ſeqq.
Caſus notabilis de reſtitutione in integrum inter Monaſterium inſtitutum ſub conditione, & alium ſubſtitutum conditione non impleta. p.308.n.2
Caſus varij, in quibus præſumi poteſt fraus ex parte alienantis, licet non ex parte alienationem acceptantis; quod malè intendit Gomez. p.380.n.2.3.& 4
Caſus aliqui in quibus promiſſio valida, & obligandi vim habens, deſinit obligare. p.410.n.1
Caſus laudanis in quo Euchariſtiam quis noluit recipere ab Epiſcopo Ariano, in articulo mortis. p.430. num.23

Caſus

Caſus varij in quibus filij hæreticorum non contrahunt pœnas in ipſos ſtatutas. p.534.n.1.& ſeq.
Caſus varij in quibus poteſt formari inquiſitio non præcedente infamia criminoſi. p.567.n.1.& ſeq.

Cathecumenus.

Cathecumenus quamuis non fuerit baptizatus, poteſt eſſe hæreticus. p.4.n.2
Cathecumenus, quamuis baptizatus non ſit, credit tamen in Chriſtum, & eſt illi vnitus per fidem, poteſtque per Baptiſmum flaminis, vel ſanguinis ſaluari; & petendo Baptiſmum, etiam exteriùs fidem Chriſti confitetur. p.4.n.4
Cathecumenus non baptizatus à fide recedens ſatis probabiliter poteſt dici, quod non ſit propriè hæreticus. p.4.n.5
Cathecumenus, quamuis ſit propriè hæreticus, ſi a fide recedat, non incurrit excommunicationem, & alias cenſuras & pœnas ab Eccleſia contra hæreticos latas. p.4.n.6
Cathecumenus non ſe obligauit Eccleſiæ, neque ei promiſit quod Religionem Chriſtianorum ſit amplexurus. p.4.n.8
Cathecumenus qui vult redire ad Iudaïſmum, vel paganiſmum, nequit cogi ab Eccleſia ne redeat, vel baptiſmum ſuſcipiat. p.4.n.9
Cathecumeni non ſunt membra Eccleſiæ re, ſeu quoad effectum; ſunt tamen in Eccleſia quoad affectum, ſeu voto & deſiderio. p.4.n.12
Cathecumenus poteſt ſaluari extra Eccleſiam, ſi ſit extra eam tam re, ſeu quoad effectum, quàm voto, & deſiderio, ſeu quoad affectum; at ſecus ſi ſit extra eam tantùm re, ſeu quoad effectum. p.5.n.13
Cathecumeni licet ſint membra Chriſti per fidem internam & inuiſibilem, non tamen ſunt membra Eccleſiæ. ibid.n.14
Cathecumenus recedens à fide quam intendebat ſuſcipere, nequit ab Eccleſia puniri. p.23.n.7
Cathecumenus recedens à fide poſt ſuſceptum Baptiſmum inualidum nequit ab Eccleſia puniri. ibid.n.8
Cathecumeni propriè, & abſolutè non ſunt membra Eccleſiæ. p.464.n.3
Cathecumenus non eſt in Eccleſia quoad rem, ſed quoad votum, & meritum. ibid.n.4
Cathecumeni ſunt ſimiles hominibus conceptis, ſed nondum natis. ibid.n.5
Cathecumenus non poteſt vocari fidelis. ibid.n.6
Cathecumenus licet poſſit ſaluari, non tamen eſt in Eccleſia. p.464.n.7
Cathecumenus eſt membrum Chriſti, non tamen membrum Eccleſiæ. ibid.n.8

Catholicus.

Catholici in Anglia obedientiæ ſigna Regi exhibentes, quibus teſtantur eum eſſe Chriſti Vicarium, quamuis interius non credant, verè ſunt ſchiſmatici. p.151.n.33
Catholici non poſſunt licitè in locis hæreticorum frequentare eorum templa, eorumque precibus, concionibus, ac ritibus Eccleſiaſticis intereſſe. p.434.num.1
Catholici prædicta facientes exponerent ſe graui periculo recedendi à fide catholica, ibid.n.2
Catholici in prædictis locis ſtatuerunt legem quandam non adeundi prædicta Templa. ibid.n.3
Catholici quamplures ad dictam legem ſeruandam perpeſſi ſunt grauia mala. ibid.n.4
Catholici in dictis regionibus ab hæreticis diſcernuntur, ob infrequentiam templorum. p.435.n.8
Catholicus idolo offerens thus metu amittendi vitam, vel bona temporalia, coactus à tyranno Principe, non excuſatur à peccato mortali. ibid.n.9
Catholicis prohibitum à Paulo V. hæreticorum templa adire. ibid.n.10
Catholici poſſunt in Templis catholicorum ſimul cum hæreticis Deum precari, & rê diuinam audire. ib.n.11
Catholici non poſſunt abſolutè & ſimpliciter hæreticorum templa adire, eorumque concionibus intereſſe. ibid.n.12
Catholicæ familiæ non poſſunt excuſari ex metu ſi hæreticorum templa adeant. p.436.n.13
Catholici hæreticorum templa frequentantes, eorumque conciones audientes, non excuſantur à peccato virtute proteſtationis. ibid.n.16
Catholicos in prædictis locis hæreticorum, frequentare, &c. omnino inuitè, non eſt certum, licet tyranni coactio ſit notiſſima. ibid.n.28
Catholici hæreticorum templa adeuntes animo orandi ritu catholico, non communicant cum hæreticis in ritibus. p.437.n.25
Catholico licet publicè cum hæreticis, & infidelibus diſputare de fide, exemplo Chriſti Domini, & aliorum. p.438.n.1.& 3
Catholicus cum hæreticis de fide diſputans fidem diſputando profitetur. ibid.n.4

Cauſa.

Cauſa naſcens ex retentione librorum prohibitorum, ſpectat ad Inquiſitores tam de iure veteri, quàm de iure nouo, ſi libri damnati ſint ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem: Si verò libri ſint prohibiti ob aliam rationem, cauſa ſpectat ad Epiſcopum ſine Inquiſitore. p.141.n.1.& 2
Cauſa de librorum qualitatis cognitione, in dubio, an libri ſint damnati propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, ſpectat ad Inquiſitores. p.142.n.4
Cauſæ ſufficientes vt obligent pœnitentem ad dimidiandam confeſſionem quænam. p.215.n.8.13.& 14
Cauſa fidei commiſſa cum clauſula *ſummariè*, &c. poteſt agitari, & ſententiari in feriis ob hominum neceſſitatem, vel ad Dei honorem inductis. p.545.n.7.& 8

Cautio.

Cautio fideiuſſoria, vel iuratoria præſtanda eſt à pœnitente antequam abſoluatur à reſeruatis, ſi delictum ſit pecuniarium. p.211.n.3
Cautio iuratoria ad minùs præſtanda eſt in delictis Bullæ Cœnæ, & ſimilibus. ibid.n.4
Cautio fideiuſſoria, vel iuratoria præſtanda non eſt in delictis non pecuniariis, & quid requiratur, vt pœnitens abſoluatur. ibid n.5

Cenſura.

Cenſuræ Bullæ Cœnæ ita dicuntur quia Summus Pontifex eas profert feria V. in Cœna Domini. p.1.n.2
vt Cenſuræ Bullæ Cœnæ firmitatem habeant nihil aliud requiritur quàm ipſarum authentica publicatio. p.1.n.3
Cenſuræ Bullæ Cœnæ durant quouſque noua Bulla expedita fuerit. p.2.n.4
Cenſuræ Bullæ Cœnæ adhuc ſubſiſtunt mortuo Pontifice, à quo latæ ſunt. ibid.
Cenſuræ Bullæ Cœnæ exiſtimantur ab aliquibus latæ à iure, ab aliis autem cenſentur latæ ab homine. p.2.n.5.& 6
Cenſuræ Bullæ Cœnæ neque ſunt propriè latæ à iure, neque propriè latæ ab homine; ſed ſunt mediæ inter ſententias latas à iure, & ab homine; participantque de natura ambarum; & cur. ibid.n.7
Cenſuræ Bullæ Cœnæ non multiplicantur, eo quod à Pontifice in Bulla expediantur, & in corpore iuris inſertæ ſint; vbi affertur ratio. ibid.n.8
Cenſura in iure lata propter aliquod delictum, intelligi debet de delicto ex omni parte perfectè conſummato, niſi aliud exprimatur. p.43.n.2
Cenſura lata ob homicidium non incurritur à percutiente, donec ſequatur mors, etiamſi mors miraculosè impediatur. ibid.n.5
Cenſura lata contra ſcribentes ad aliquem, non incurritur donec ſcriptura ad illum peruenerit. ibid.n.6
Cenſura quamuis lata ob conſilium, vel mandatum non incurritur antequam opus prohibitum ex tali conſilio, vel mandato ſequatur. ibid.n.7

vbi

vbi adhibetur limitatio. ibid.o.8

Cenſura lata contra facientes, non comprehendit ſuadentes, vel iubentes. p.94.o.5

Cenſura bullaris incurritur à percurrente mente librum prohibitum, etſi nihil voce proferat. p.96. num.18

Cenſura bullaris oon incurritur ab eo qui memoria tenet, vel memoriter recitat librum Authoris hæretici. ibid.n.20

Cenſura Bullæ Cœnæ lata contra imprimentes libros hæreticorum, non contingit ſuppeditantes expenſas ad impreſſionem; & an idem ſit de Correctore. p.106.n.5.& 7

Cenſura bullaris incurritur à legente librum hæreticum propter ſolam curioſitatem, nec requiritur eius praoa inteotio hæreſim concipiendi. p 114.n.18

ad Cenſuram bollarem incurrendam, propter lectiooem, quæ eius quantitas requiratur. p.114. n.20. & ſeqq.

Cenſuræ Bullares Pontifici reſeruatæ, & quinque non bullares, ob plures cauſas ad Iuriſdictionem Epiſcopalem deuoluuntur. p.216.& ſeq.n.1

Character.

Character baptiſmalis eſt ſignum per quod homines ſubiiciuntur iuriſdictinni Eccleſiæ. p.4.n.7

Character eſt indelebilis, & independeos ab Eccleſia, etiam in anima reprobi receptus. p.431.n.5

Chiromantici.

Chiromantici, & necrnmaotici nno ſuot denunciandi ab eo qui ſcit illos non habere pactum cum dæmone. p.65.n.2

Chriſtianus.

Chriſtianus à plnribus articulis fidei recedens, non tamen ab omnibus, & retinens nomen Chriſtiaonm non eſt propriè apoſtata. p.154.n.5

Chriſtiani omnes ob graue delictum in leges Eccleſiaſticas, poſſunt confiſcatioois pœna puniri. p.546. num.2

Chriſtiani omnes ob crimen hæreſis confiſcationis pœna afficiuntur. ibid.o.3

Chriſtus.

Chriſtus, & eius ſectatores à Gentilibus pro magicis habiti, & eorum libri comburi iuſſi. p.115.n.58

Chriſtus Dominus, vt homo temporale dominium habuit per vniuerſum orbem. p.461.n.13.& 14

Chriſtus Dominus fugit, ne Rex crearetur quoad actum, & adminiſtrationem; ſecus quoad dominium, & proprietatem. ibid.n.15

Chriſto Domino collata fuit poteſtas ſupra totum mundnm. ibid.n.16

Chriſtus Dominus Apoſtnlis indicat, qood non ſint ex odio, & vindicta, & priuata authoritate vindicandæ iniuriæ. p.493.n.66

Chriſtos Dominus reprehendit Petrum, quòd ſeruum Pootificis vuloerauerit. ibid.n.67

Clauſula.

Clauſula in fideicommiſſis, & maioratibus apponi ſolita, vt à puncto attentati, vel commiſſi delicti bona poſſeſſoris deueoiant ad ſucceſſorem vocatum, quid efficiat. p.192.n.12

Clauſula, *Ipſo iure*, in cap. ſecundùm leges, de hæret. quid ſignificet. p.349.n.1

Clauſula, *ipſo iure*, noo facit ſenſum, quod booa delinquentis non ſint tradenda fiſco aote ſenteotiam. p.351.n.6

Clauſula *abſque ſententia declaratoria*, eſt explicanda de declaratione pœoæ, noo autem delicti. p 353.n.4

Clauſula prædicta apponitur ad maiorem verborum ſignificationem. ibid.n.5

Clauſula, quod poſſit procedi ſummariè, & de plano, in cauſis fidei decidendis, quid efficiat. p.545.n.8

Clauſula prædicta non tollit ea quæ ſunt iuris naturalis. ibid.n.2

Clauſula, *ſummariè*, amputat dilationum materiam, litem abbreuiat, exceptiones fruſtratorias repellit, iurgia reſecat, & alia varia efficit. p.545.n.9.& ſeqq.

Clericus.

Clericus hæreticus ab omni officio, & heneficio eſt deponendus. p.80.n.5

Clerici exhibentes hæreticis Eccleſiaſtica Sacramenta, chriſtianam ſepulturam, eleemnſynas, & oblationes, priuandi ſont ſuo officio, & beneficio. ibid.o.7

Clericus cum hæretico habeos communicatinnem, & familiaritatem, debet ab officio ſuſpendi. p.173.n.16

an Clericus poſſit, & debeat in caſu articuli moortis abſolutioneio à cenſuris tribuere, deficiente ſacerdote. p.210.n.7

Clerici hæretici, ſi abiiciant hæreſim permittuotur io ſuſceptis ordinibus miniſtrare, nno tamen ad ſuperiores aſcendere. p.227.n.14

Clericus ſic beneficia recipiens, noo redditur inhabilis ad alia nbtinenda. ibid.n 3

Clericus pugnans in bello iuſto, & qui in illo occidens poteſt diſpenſari ab habente poteſtatem diſpenſandi ſuper omni irregularitate; excepta ea quæ prouenit ex homicidio. p.236.n.3

Clericus ſuſcipiens ordines cum patrimonio ficto, & in ordinatinne celebrans, quam ſuſpenſionem, & irregnlaritatem contrahat. p.145.n.1.& 2

Clericus ordinatus ſine titulo peccat mortaliter, nullam tamen ſuſpenſionem incurrit, nec celebrando irregularitatem cnotrahit. ibid.n.5

Clerici in Hiſpania oon gaudent priuilegio exemptionis cnnfiſcationis bonorum. p.344.o.7

Clericus beoeficiatus aliquem ad ordinem maiorem præſentans cum pactn ne ſuper prouiſinne ordinato debita moleſtetur; ipſe, & ordinatus, & Epiſcopus ſuſpenſi manent donec à Sede Apoſtolica abſoluantur. p.248.n.1

Clerici in minoribus tantùm conſtituti, non poſſunt tanquam cantores adhiberi ſuperpelliceo, vel dalmatica induti ad cantandam Epiſtolàm, vel Euangelium. p.251.n.7

Clericus Sobdiacono ioferior apud fratres Minores ex conſuetudine etiam cum manipulo epiſtolam ſolemniter canit. ibid.n.8

Clerico inferiori conceſſum non eſt Calicem ad Altare porrigere. ibid.o.9

Clericus inferior Calicem ad Altare porrigens irregularis non efficitur. ibid.n.10

Clericus miniſtrans io Ordine quem noo habet, tenetur pœna falſi. p.152.n.7

Clericus qui cenſura ligatus in Eccleſia Lectiones, & Reſpooſoria cantat, non efficitur irregularis. p.254. num.8

Clericus non incurrit irregularitatem exercendo officium ordinis quod non habet, niſi tale exercitium ſit illi quoad ſubſtantiam prohibitum. ibid.n.9

Clericus in interdictn generali loci celebraos officium ordini clericali prnprium non nbſeruata moderatione cap. Alma, irregularitatem iocurrit. ibid.n.18

Clericus à ſuo ordine ſuſpenſus irregularitatem non incurrit, ſi ad ſuperiorem promoueatur. p.255.n.1

Clericus non efficitur irregularis exercendn officium Ordinis quem non habet, niſi tale officium ſit proprium Ordinis. p.254.n.5

Clericus in minoribus cooſtitutos vix poteſt ex hac cauſa irregularitatem incurrere. ibid.n.6

Clericos excommunicatos, vel ſuſpenſus irregularitatem non incurrit, quamuis illicitè præſtet ea quæ ſolius iuriſdictionis, non Ordinis officia ſunt. ibid.n.7

Clerico ex probabilibus coniecturis infamato indici debet purgatio canonica. p.259 n.47

Clericus hæreticus an ſit priuandus ſuis beneficiis, ſi ex toto corde ad fidem conuertatur. p.276. n.1.3.& 4

Clerico hæretico continoò ad fidem conuerſo conueniens eſt beneficia reſtitui. ibid.n.7

Vide in verb. *Beneficia*.

Clericus.

Clericus obtinens beneficium per preces hæretici, vel fautoris; eſt eodem priuandus; & quid requiratur, vt hæc pœna locum habeat. p.277.n.1
Clericus quicumque hæredem hæreticum inſtituens eſt excommunicatus. p.401.n.4
Clericis prohibetur diſputare cum hæreticis de rebus fidei quæ ſunt certę, & ab Eccleſia definitę. p.438.n.6
Clerici, & Religioſi primam tantùm tonſuram habentes non veniunt laïcorum nomine. p.440.n.6
Clerico prohibitum, & illicitum eſt de fide diſputare propter dubitationem quam habet. p.441.n.10
Clericus indoctus de rebus fidei diſputans peccat contra legẽ naturalem, non contra prohibitionẽ. ib.n.21
Clerico cum Iudæis conuerſanti in quinque caſibus imponitur pœna depoſitionis. p.447.n.1
Clericus immurandus non ſolet degradari propter ſolam diſpenſationem carceris. p.467 n.10
Clericus hæreticus impœnitens, qui poſt Inquiſitorum diligentias conuertitur, degradandus, & perpetuò immurandus, & quomodo degradandus. p.471.n.1.& 5
Clericus hæreticus debet degradari, quando traditur Curiæ ſæculari. p.481.n.1
Clericus hæreticus quandonam aliàs ſit degradandus. ibid.n.2.3.& 4
Clericus condemnatus ad perpetuos carceres degradatur verbaliter. ibid.n.5
Clericus degradatus verbaliter gaudet priuilegio canonis. p.482.n 9
Clericus degradatus verbaliter, ſi ſe ad modum veri clerici conferat, gaudet priuilegio fori. ibid.n.10
Clericus incorrigibilis neutro gaudet priuilegio. ibid. n.11
Clericus degradatus realiter priuilegium canonis, & fori amittit. ibid.n.12
Clerici degradati realiter, aut verbaliter, non liberantur ab onere recitandi Officium Diuinum; Et quid dicendum de damnatis ad triremes. p.485.n.14.& 15
Clericus quando degradatur, & brachio ſæculari traditur, eſt pœna mortis afficiendus. ibid.n.17
Clericus abſens verbaliter degradatus, & brachio ſæculari relictus, poteſt à Iudice ſæculari pœna mortis affici. p.483.n.19

Coactus.

Coactus abiurare de vehementi propter vehementem hæreſis ſuſpicionem, non manet irregularis facta abiuratione, ne inhabilis ad officia, & beneficia. p.166. num.5

Citatio.

Citatio per quam Reo datur copia ſe defendendi, valde neceſſaria eſt. p.550.n.6 & 7
Citatio vnica ſufficit in rigore loquendo, quæ tribus æquiualeat, aſſignato termino competenti ad comparendum. p.583.n.5
in Citatiòne quænam, forma obſeruanda. ibid.n.5
Citatio neceſſaria eſt & ad litem conteſtandam, & ad ſententiam pronunciandam. ibid.n.6

Ciuitas.

Ciuitates quæ ex negligentia omittunt punire hæreticos, priuandæ ſunt Epiſcopali dignitate. p.74.n.54. & p.81.n.3
Ciuitas defectu iuriſdictionis non poteſt punire eum, qui vult fieri ciuis, ſed nundum factus eſt. p.450. n.11

Collatio.

Collatio beneficij hæretico, vel apoſtatæ facta, nulla eſt. p.527.n.11
Collatio beneficij facta infami infamia iuris ipſo iure nulla eſt; ſi ſit infamis infamia facti, triplex eſt ſententia. p.565.n.8.& 9
Collatio beneficij facta infami moribus, ita eſt à Iudice reſcindenda, ac ſi à principio irrita fuiſſet. ibid.n.10
Collatio beneficij facta excommunicato excommunicatione maiori, ſuſpenſo, vel interdicto, eſt nulla. p.270.n.1
Collatio beneficij facta excommunicato excommunicatione minori, non eſt nulla, ſed annullanda. ibid.n.2
Collatio Epiſcopatus facta excommunicato excommunicatione maiori, nulla eſt; idem tamen de Papatu dicendum non eſt. p.170.n.4.& 5
Collatio beneficij facta excommunicato ignoranti ſe talem eſſe, nulla etiam eſt. ibid.n.6
Collatio facta ante excommunicationem, & acceptata in excommunicatione, inualida eſt. p 271.n.7
Collatio facta exiſtenti in cenſura, acceptata tamen poſtquam fuit abſolutus, inualida eſt. ibid.n.8
Collatio facta irregulari, etiam beneficij ſimplicis eſt nulla. ibid n.10
Collatio inualidè facta ob impedimentum quod ab Epiſcopo tolli poterat; non poteſt ab Epiſcopo reualidari ſublata inhabilitate. ibid.n.12
Collatio facta hæretico interno, & externo eſt nulla, & fructus percepti ab eo reſtitui debent. p.272.n.2

Collegium.

Collegium Eminentiſſimorum Cardinalium nequit Sede vacante dare licentiam legendi libros hæreticorum. p.98.n.3
Vide in verb. *Cardinales.*

Comburens.

Comburens librum ſtatim atque ſcit eſſe prohibitum, euitat cenſuram Bullæ Cœnæ, non tamen excommunicationem latam in Bulla Iulij III. & Pij IV. p.100.n.18
Comburens libros hæreticorum quos in poteſtate habet, non incurrit ſecundum aliquos excommunicationem bullarem. p.104.n.3

Commiſſio.

Commiſſio de danda abſolutione, vel diſpenſatione perſonis determinatis in dubio præſumitur in illarum fauorem data; & an morte concedentis expiret. p.250.n.32
Commiſſio vel eſt neceſſaria ſe habens per modum præcepti; vel eſt delegatio voluntaria; non tamen in vtroque caſu expirat morte concedentis. ibid.n.33

Committens.

Committens peccatum in Bulla Cœnæ contentum, excuſatur à cenſura Papali, ob ignorantiam ſaltem non craſſam. p.569.n.21

Complex.

Complex quiſnam priùs torturæ ſubiiciendus; & in quibus caſibus. p.601.n.1.& 2
Vide in verb. *Socius criminis.*

Componens.

Componens librum in quo hæreſes continentur, ſi ex propoſito hæreſes ſcripſerit, & defenſauerit, puniri debet vt hæreticus; etiamſi in principio proteſtationem contrariam fecerit. p.120.n.4.& ſeqq.

Concilium.

Concilium Biterrenſe nullum obligat manifeſtans ſeipſum hæreticum. p.59.n.3
Concilium Cardinalium Sede vacante nequit vlli facultatem legendi libros hæreticorum concedere, niſi imminenti graui, & euidenti periculo. p.119.n.7
Concilium Trident. ſub grauiſſimis pœnis ſtatuit, vt nemini liceat imprimere, vel imprimi facere, quoſlibet libros de rebus ſacris ſine nomine Authoris. p.151. n.14
Concilij prohibẽtis editionem, & euulgationem librorũ abſque præuia approbatione, quiſnam finis. p.137.n.2
Concilium ſic prohibens, loquitur de communicatione, per quam liber de eſſe priuato tranſit in publicum. p.137.n.4
Concilium Tridentinum non damnat apoſtaſia Religioſum ad Prælatum ſuperiorem confugientem, ſi ſit iniuſtè grauatus à Prælato inferiore. p.150.n.11
Concilium Baſilienſe fuit à Martino V. approbatum, non tamen aliqua eius decreta. p.176.n.5
Concilium Trid. facultatem concedens Epiſcopis, & ſimilibus Prælatis abſoluendi ab hæreſi, reddit illis

ios quod olim habebant. p.181.n.4
Concilium Tridentinum in ſuis decretis appoſuit exceptionem. p.193.n.18
Concilium Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 1. eodem modo loquitur de abſolutione à peccatis, ac de abſolutione à cenſuris. p.207.n.9
Concilium Tridentinum dicens nullam eſſe reſeruationem in articulo mortis quomodo intelligendum. p.208.n.23
Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 14. *cap.* 1. de quibus cenſuris intelligi debeat, à quibus quilibet Sacerdos in articulo mortis poſſit abſoluere. p.218.n.31
Concilium Conſtantienſe non definiuit, quod fides hæreticis data non ſit ſeruanda. p.417.n.10
Concilium Tridentinum concedit ſaluum conductum hæreticis proteſtantibus; & an in hoc deroget Concilio Conſtantienſi; & quid illius Concilij nomine Patres Tridentini intelligant. p.417.n.16.& 17

Concionator.

Concionator qui ex incuria, vel inconſideranter aliqua inter concionandum minùs conſona fidei protulit, non eſt iudicialiter denunciandus. p.51.n.5

Concluſio.

Concluſio theologica quatenus deducta ex forma ſyllogiſtica, habet tantùm certitudinem naturalem. p.23.n.4
Concluſio theologica cenſetur negari ex eo, quod non aſſentimur principio ſupernaturali. ibid.n.5

Condemnatio, & Condemnatus.

Condemnati actione directa pro ſocio, tutelæ, mandati, vel depoſiti, ob interuenientem dolum, infamiam incurrunt. p.158.n.24
Condemnati de prænaricatione, vel calomnia per iniquam accuſationem illata, infames ſunt. ibid.n.25
Condemnatus ob criminis notorietatem aliqua pœna publica, infamiam incurrit. p.258.n.32
Condemnatus ad mortem naturalem, vel ciuilem eximitur à ſeruitute pœnæ. p.325.n.8
Condemnatus ad mortem ciuilem, vel naturalem inhabilis redditur ad teſtandum. ibid.n.9
Condemnatus ad mortem ciuilem, vel naturalem non efficitur ſeruus pœnæ ad contrahendum matrimonium, vel perſeuerandum in contracto. ibid.n.9
Condemnatus ad mortem ex iure regio Caſtellæ, poteſt teſtari, & liberè diſponere de bonis ſuis confiſcationi non ſubiectis; quod etiam verum eſt in regno Luſitaniæ. p.316.n.11.& 12
Condemnatus in contumaciam, poteſt propter ſolam contumaciam alienare. p.377.n.12
Condemnatus tenetur ſatisfacere creditoribus, ſi ei condonentur bona confiſcata. 393.n.1
Condemnatus ab hac obligatione non liberatur, licèt ex negligentia à fiſco bona non recuperauerit: attende ad limitationem. ibid.n.1.& 3
Condemnatus quandonam poſſit ab hac obligatione liberari. ibid.n.4
Condemnatus ad metallum capax eſt legati alimentorum. p.403.n.5
Condemnatio Rei ſequi debet, ſi delictum probatum ſit, etſi in aliqua circumſtantia, aut qualitate erratum ſit. p.549.n.12.& 13
Condemnatus per ſententiam materialiter iniuſtam, in conſcientia non priuatur dominio ſuorum bonorum. p.580.n.7

Conditio.

Conditio appoſita vltimis voluntatibus non retrotrahitur ad tempus quo fuit appoſita, ſed ſpectatur illud quo fuit adimpleta. p.287.n.10
Conditio requiſita, vt ſuccedat ſubſtitutus, & excludatur fiſcus, purificatur, ſtante alienatione per delictum in fiſcum. p.295.n.5
Conditiones quæ ſemper apponuntur in conceſſione alicuius rei, cenſentur appoſitæ, quamuis omittantur, ſecus de iis quæ frequentiùs apponuntur. p.300.n.3

Confeſſarius, & Confeſſio.

Confeſſarius non tenetur denunciare hæreticum quem talem nouit in confeſſione ſacramentali; neque hæretici complices ſi eodem modo eos nouerit ex confeſſione Sacramentali hæretici. p.60.n.10.& ſeqq.
Confeſſarij quilibet ab Ordinario approbati abſoluere poſſunt ab hæreſi merè interna. p.166.n.1
Confeſſarius inferior abſoluere poteſt à peccato cui annexa erat cenſura Summo Pontifici reſeruata, dummodo Summus Pontifex, vel eius pœnitentiarius, de ea abſolutionem dederit. p.169.n.10
Confeſſarius Epiſcopi habet reſpectu ipſius eandem facultatem abſoluendi, & diſpenſandi, quam habet Epiſcopus erga ſuos ſubditos. p.184.n.7
Confeſſarius Epiſcopi, quando caſus non ſunt reſeruati reſpectu Epiſcopi, poteſt ex facultate ſibi à iure conceſſa Epiſcopum ab illis abſoluere. ibid.n.8
Confeſſio non eſt neceſſario ab Epiſcopo audienda, vt abſoluat ab hæreſi. p.185.n.4
Confeſſarij vigore Iubilæi non poſſunt abſoluere à cenſuris extra confeſſionem Sacramentalem. p.186. num.10
Confeſſarius quilibet æquè poteſt abſoluere ab hæreſi impeditum, ac ab aliis reſeruatis. p.204.n.8
Confeſſarius non tenetur in caſibus reſeruatis adire Superiorem, vt ab eo obtineat facultatem abſoluendi ab illis pœnitentem. p.205.& ſeq n.13
Confeſſio in quibus caſibus dimidiari poſſit. p.213. n.7.& 8.11.12.& 13
Confeſſarij Religionum ex conſenſu ſuorum Prælatorum poſſunt abſoluendo Religioſos, vel ſæculares irregulares, vti formula abſoluendi ab omni irregularitate. p.237.n.17
Confeſſiones variæ Regum ſupremam Pontificis Romani poteſtatem ſpiritualem agnoſcentium. p.451. n.2.3.4 5.6.& 7
Confeſſio Lutheri in ſeipſum. p.408.n.14
Confeſſio facta in tormentis non valet, niſi ratificanda ſit extra tormentum. p.576.n.41
Confeſſionem Rei nullam eſſe multis modis contingere poteſt. p.577.n.3.4.5.6 & 7
Confeſſio Rei extraiudicialis eſt indicium ſufficiens ad torturam inferendam. p.596.n.15
Confeſſarius ſollicitans non poteſt torqueri ex denunciatione vnius fœminæ quantumuis honeſtæ. p.598. n.1.& 2
Confeſſarius ſollicitans, vt torqueri poſſit, quis numerus teſtium requiratur. ibid.n.3
Confeſſarius ſollicitans in Inquiſitione Hiſpanica, non torquetur, nec incarceratur, niſi à duobus, vel tribus teſtibus denunciatus fuerit. ibid.n.4
Confeſſio Rei habita per torturam non præcedentibus legitimis indiciis inualida eſt. p.591.n.5
Confeſſio Rei in tortura, non facit indicium ſufficiens ad torturam contra ſocios. p.601.n.4
Confeſſio extraiudicialis ſufficit vt Reus torqueri poſſit; & qualis eſſe debeat; & varia ad eam requiſita ad hunc effectum. p.602.n.1.& ſeqq.
Confeſſio extraiudicialis quomodo valeat ad torturam. ibid.n.8.
Confeſſio in tormentis præcedentibus indiciis facta, vt ſit alicuius momenti ſemper requirit ratificationem, & perſeuerantiam. ibid.
Confeſſio extraiudicialis non probatur per teſtes ſingulares, quorum ſingularitas eſt adminiculatiua. ib.n.9
Confeſſioni emanatæ coram Iudice incompetenti, applicanda ſunt omnia prædicta de confeſſione extraiudiciali. ibid.& ſeq.n.10
Confeſſio in tortura facta, à Reo reuocata, ſi poſt reuocationem iterum confeſſus fuerit, valet vt Reus poſſit condemnari ad pœnam ordinariam. p.605.n.6
Confeſſio in tortura facta, & poſt torturam legitimè ratificata, poteſt ex erroris allegatione, & ex erroris probationis oblatione infirmari. ibid.n.7

Et

Et quid ſi error probatus non fuerit. ibid.n.8

Confeſſio Rei extraiudicialis indicium facit ad torturam inferendam. p.631.0.1

Vbi vide circa hoc notanda. p.632.n.2.3. & 4.

Confiſcatio, & Confiſcans.

Confiſcatio omnium bonorum à die commiſſi criminis eſt quarta pœna in hæreticos lata. p.29.n.8

Confiſcatio bonorum hæretici quid præſtet. p.282.n.2

Confiſcatio iuriſpatronatus non datur; quod cum quibuſdam limitationibus intelligendum. p.288.n.1.2.3

Confiſcatio bonorum hæretici non fit eo quod delinquens non redeat ad Eccleſiam, ſed propter crimen hæreſis externæ. p.18.n.9

Confiſcatio facta ob crimen hæreſis, aut ſimile, comprehendit maioratum. p.296. & ſeq.n.1.2.& 3

Confiſcatio feudi admittitur tantùm quando aduerſus dominum feudi committitur offenſio. p.298.n.4

Confiſcatio bonorum à Rege donatorum impeditur commiſſo delicto, ſi bona à Rege donata ſint in remunerationem ſeruitij facti, & illius qualitatem, & quantitatem non excedant. p.298.n.10

Confiſcatio villæ, vel oppidi non debet fieri ex quocumque crimine læſæ Maieſtatis humanæ. p.298. n.13

Confiſcatio ipſo iure impoſita inſpicit tempus delicti commiſſi, & ſtatum qui erat in delinquente tempore delicti commiſſi. p.30.n.5

Confiſcatione bonorum filij emancipati facta, confiſcata manent omnia bona ipſius filij. p.315.n.6

Confiſcatio ſiſtit in proprijs bonis delinquentis. p.317. num.3

Confiſcatio non extenditur ad iura futura, & conditionalia. ibid.n.5

Confiſcatio dotis mulieris ſcienter nubentis marito hæretico, non eſt ipſo facto, ſed per ſententiam iudicis. p.336.n.2

Confiſcatio quæ fit vigore legis communis extenditur ad bona exiſtentia extra territorium confiſcantis. p.345.n.1

Confiſcatio facta iure ſpeciali, & municipali extenditur ad prædicta, ſi fiſcus ſit vnus, & idem. ibid.n.2

Confiſcationis factæ executio non poteſt fieri niſi per Officiales loci in quo bona ſita ſunt. ibid.n.3.& 4

Confiſcatio poteſt imponi ſubditis tantùm talem pœnam imponentis. p.346.n.1

Confiſcationis pœna dupliciter poteſt imponi. ibid.n.1. dub.129

Confiſcatio ipſo iure dupliciter differt à confiſcatione per iudicem imponenda. p.346 n 2

Confiſcatio non obligat delinquentem vt bona confiſcata tradat fiſco ante ſententiam. p.350.n.1

Confiſcatio dupliciter impedire poteſt alienationem. p.358.n.1.dub.134

Confiſcatio bonorum hæretici aliquando ex benignitate, & miſericordia remitti debet. p.387.n.3

Confiſcans, & auferens omnia bona Rei ob eius delictū cōmiſſum, poteſt liberare ab obligatione reſtitutionis eum qui bona illa per iniuriam abſtulerit, vel vaſtauerit; quod limitandum tamen. p.578.n.15.& 16

Coniectura.

Coniecturæ, & indicia debent eſſe perſpicua, vt alienatio in fraudem fiſci facta probetur. p.378.n.2

Coniecturæ plures afferuntur, ex quibus ante commiſſum delictum poteſt cognoſci, quod alienationes factæ ſint in fraudem fiſci. p.379.n.15

Coniux.

Coniux poteſt ſeparari quoad habitationem ab alio coniuge incidente in hæreſim, vel apoſtaſiam, & ab eo ſeparari quoad torum dum permanet in errore. p.424. n.1.& 2

Coniux per copulam cognoſcens conſanguineam coniugis, priuatur iure petendi debitum. ibid.n.4

Coniux hæreticus qui priuſquam de hæreſi condemnetur reſipiſcit, debet ab altero in ſocietatem coniugalem recipi. p.424.n.9

Coniux fidelis propria auctoritate recedens ab altero propter hæreſim, debet illum ad torum admittere ſi reſipiſcat. ibid.n.10

Coniugi fideli non datur facultas non recipiendi coniugem hæreticum emendatum, licet velit Religionem ingredi. p.425.n.11

Coniux Catholicus, facta ſeparatione per ſententiam Iudicis propter hæreſim, poteſt ingredi Religionem, & Ordines ſacros ſuſcipere. p.425.n.1

Coniux innocens poteſt ſuſcipere Ordines ſacros, quotieſcumque poteſt ingredi Religionem. ibid.n.2

Coniux nullus poſt matrimonium contractum poteſt ſuſcipere Ordines ſacros, niſi in caſibus, in quibus canones permittunt. ibid.n.3

Coniux hæreticus condemnatus de hæreſi, & facta ſeparatione per ſententiam Iudicis non poteſt ſine conſenſu innocentis coniugis ingredi Religionem, nec ſuſcipere Ordines ſacros. p.426.n.1

Coniux innocens ad cuius petitionem fertur ſententia diuortij, videtur cedere iuri ſuo, & alteri facultatem concedere ingrediendi Religionem. ibid.n.2

Coniux nocens qui emendatus ab innocente petiit ſocietatem coniugalem, poteſt Religionem ingredi, ſi ipſi denegetur. ibid.n.3

Vt Coniux nocens, emendatus poſſit ingredi Religionem, requiritur multiplex admonitio. ibid.n.4

Coniux hæreticus, vel adulter, iam emendatus, ſi ingrediatur Religionem altero non contradicente, validè in ea profiteri poteſt. p.427 n.5

Coniux fidelis ſciens alterum coniugem incidiſſe in hæreſim, poteſt ab illo per diuortium ſeparari, licet cum eo poſt lapſum copulam habuerit. p.427.n.1.2

Coniux innocens renuncians diuortio, poteſt ſtatim vocare coniugem nocentem ad petendum ius, virtute vinculi coniugalis. p.427.n.5

Coniux fidelis, ſi copulam habeat cum coniuge hæretica, vel è contra, poſt ſententiam latam de hæreſi, non tenetur illam recipere ad priſtinam ſocietatem coniugalem. ibid.n.6

Conſanguineus, & Conſanguinitas.

Conſanguinei in primo gradu fauentes hæreticis non incidunt in crimen fautorum. p.79.n.3

Conſanguinitatis, affinitatis, vel amicitiæ titulus, quamuis ſtrictæ, non excuſat fauentem ab excommunicatione, & alijs pœnis, licet temperari debeant. ibid.n.4

Conſanguineos fauentes hæretico conſanguineo, præſumitur in dubio fauere cauſā conſanguinitatis. ibid. num.6

Conſcientia.

Conſcientia quid ſit. p.616.n.1

Conſcientia extenditur ad opera præterita, præſentia, & futura. ibid.n.2

Conſcientia multiplex eſt. ibid.& ſeqq.

Conſcientia in quo diſtinguatur à ſynderesi. ibid.n.14. & 16

Conſtellatio.

Conſtellationes cœlorum in puncto natiuitatis, in ordine ad complexionem nati, an licitè obſeruari poſſint. p.128

Vide in verb. *Obſeruationes.*

Conſuetudo.

Conſuetudo præſumi non debet contra ius commune niſi probetur. p.335.& ſeq.n.8

Conſtitutio.

Conſtitutio Pij IV. *Dominici gregis*, concedit ad procedendum facultatem, non autem iniungit executionem. p.126.n.7

Conſtitutio Sixti V. in Indice circa Regulam nonam adnotata decernit, fideles eſſe admonendos, quod Epiſcopi, & Inquiſitores procedere poſſint contra legentes libros artis diuinatoriæ, vel aſtrologiæ iudiciariæ. p.128.n.5

Conſtitutio reuocans quaſcumqoe licentias legendi, & habendr libros prohibitos ab Vrbano VIII. edita. p.134.n.1
Conſtitutio alia à Gregorio XV. in eundem finem edita. ibid.n.2
Conſtitutio Vrbani patitur exceptionem qooad liceotias à ſeipſo per breue, vel chyrographum propria manu ſignatum. ibid.n.3
Conſtitotio Pij IV. procedit de omnibus libris prohibitis. p.126.o.3
an Conſtitutiones ſummorum Pontificom quæ noo ſunt poſitæ in libro 6. abrogentur. p.278.col.1
Conſtitutio Pij V. reſeruans beneficia vacantia propter hæreſim, non comprehendir eum qui eſt ſuſpectus de hæreſi. ibid.col.2
Conſtitutiones Pontificum ad aliquas ſpeciales prouincias, vel perſonas directæ, vim legis vniuerſalis habent pro tota Eccleſia. p.385.n.10
Conſtitutio Innocentij III. de applicatione bonorum hæretici; eiuſdemque Conſtitutionis limitatio. p.386.n.11.& 12
Conſtitutiones prædictæ obligant omnes Chriſtianos tam exiſtentes io Italia quàm extra. p.386.n.14
Conſtitutiones prædictæ ſunt autheoticæ, & vſo receptæ. ibid.o.15
Conſtitutionibus prædictis non eſt derogatum per alias. ibid.n.16
Conſtitutio Leonis Papæ prohibentis Monachis docere, & prædicare, reuocata eſt. p.445.n.7
Conſtitutiones variæ Pontificum de prioatiooe beneficiorum propter hæreſim, afferuntur, & earum ſenſus aperitur. p.523.n 5.6.8.& p.524.o.15
Conſtitutio Pauli IV. de filiis Iudæorum, & Saracenorum non eſt vſo recepta; & quomodo iotelligenda. p.526.n.3.& 4

Conſtitutus.

Conſtitutus in articulo mortis non tenetur abſolotionem à reſeruatis petere mediante ſcriptura. p.205.o.6
Conſtituros in articolo mortis oon teoetur peccata ſcribere, licet alia viâ non poſſit confiteri. ibid.n.7
Conſtituto in articulo mortis quid agendum in varijs caſibus; qoando ſibi oon adeſt copia Confeſſarij valentis à reſeruatis abſoloere. ibid.n.4.9 & 10
Cooſtitutus in articulo mortis, nec valens recurrere ad Summum Pontificem, non tenetur recurrere ad Epiſcopum loci, vt abſolutiooem à reſeruatis obtineat. p.209.n.30

Conſulens.

Conſulens, vel mandans aliquod opus cui eſt annexa cenſura, etſi ex tali conſilio, vel mandato ſequatur opus, non contrahit cenſuram, niſi ea ad cooſulentes, & mandantes extcodatur. p.43.n.6
Conſolentes aliqoibus doellum cootrahunt excommunicationem latam à Greg. XIII. p.43.n.11

Conteſtatio.

Conteſtatio litis omitti non poteſt in cauſa fidei commiſſa cum claoſula, *ſummariè*, &c. p.545.n.4.5.& 6
Conteſtatio litis baſis eſt, & fundamentum iudicij ot-p.551.n.10
Conteſtatio litis fit per petitionem Actoris in iodicio, & per reſponſiooem Rei animo litigandi. ibid.n.11
Cooteſtatio litis quare ita dicatur. ibid.n.12

Contractus, & Contrahens.

Contractus quilibet ante validam acceptationem renocar. poteſt. p.221.n.3
Contrahens bina ſpooſalia propria auctoritare, quamois inualida, infamis efficitur. p.257.n.7
Cootrahens matrimonium cum muliere publicis, & obſcœnis ſpectaculis mancipata infamiam incurrit. p.158.n.40
Contractus onetoſus non poteſt committi io liberam alicuius contrahentis voluotatem; ſecus contractus reſolutio. p.185.n.3
Contractus ſocietatis non cadit ſub cooſiſcatiooem bonorum vnios ex ſociis. p.314.n.15
Contractus initi à Catholicis com hæreticis Germaniæ, Angliæ, & ſimilibus, communiter reputantur legitimi. p.359.n.4 & 5
Contractus emptionis, & venditionis inter delinquentem & alium celebratus, validus eſt, ſed à fiſco poteſt reſcindi. p.371.n.4 & 5
Contractus celebratus ante excommunicationem vnius ex contrahentibus, non inualidatur per ſubſequentem excommunicationem. p.412.n.16
Contractus initus cum excommonicato, licet ſit illicitus, non tamen eſt inualidus. ibid.o.18
Contrahens binas nuptias, io Inquiſitiooe Hiſpanica abiurat publicè de leui. p.510.o.3
Vide io verb. *Bigamia.*

Contumax, & Contumacia.

Contumacia neque eſt actuale delictum, neque hæreſis. p.382.n.4
Contumacia, & inobedientia eſt qoædam delicti ſuſpecti, & accuſati manifeſta probaoo. ibid.n.6
Contumax licet à die probatæ contumaciæ condemnetur, ratione eius tamen non condemnatur. ibid.n.7
Contumax non habetur pro confeſſo, & conuicto. ibid. num.8
Contumax damnandus eſt vt hæreticus, non tameo iodicandus hæreticus. ibid n.9
Contumacia Actoris iotolerabilior eſt, quàm Rei. p.550.n.5

Conuerſatio.

Conuerſatio cum hæreticis prohibita ſimplicibus, imò & doctis, ſi inde ſcandalum timeatur. p.412.n.5.& 6
Conuerſatio cum hæreticis extra tres caſus expreſſos licita eſt iure naturali, & diuino. ibid.n.7
Conuerſatio cum hæreticis in Gallia, Germaoia, & Polonia licita eſt etiam iure Eccleſiaſtico. p.412.n.12
Conuerſatio cum excommunicatis ſioe Catholici, ſioe hæretici ſint, illicita eſt. ibid.n.14
Conuerſatio cum hæreticis non nominatim excommunicatis, & notoriis, licita eſſe poteſt. ibid.n.15

Conuerſus.

Conoerſus recenter ad fidem non debet ordioari. p.265. n.4

Correctio, & Corrector.

Correctio fraterna neceſſariò præmitteoda eſt ante deounciationem iodicialem. p.53.n.3
Correctio fraterna præmittenda eſt denunciationi à muliere, io confeſſione ſollicitata faciendæ, ſi detur ſpes emendæ. ibid.n.6
Correctio fraterna debet iterum, atque iterum adhiberi, vt iudicetur non profutura. ibid.n.7
Correctio fraterna eſt neceſſaria, quando probabilis eſt ſpes emendationis. p.54.n.12
Correctionis ordo ſeroandos ooo eſt quaodo peccatur in Rempublicam. ibid.n.14
Correctio, aut admonitio fraterna præmittenda eſt etiam in delictis vergentibus in damnum Reipublicæ, ſi ſit ſpes emendationis. ibid.n.15
Correctio fraterna cur non præmittenda cum hæretico. ibid.n.17
Correctio fraterna cur omittenda in delicto hæreſis. ibid.n.18.& ſeq.
Corrector operis quod typis maodatur, venit nomine imprimeotis. p.108.n.1.petit.6
Corrector operis hæretici incurrit abſque dubio excommunicatiooem taoquam legens, ſi oon tanqoam imprimens. ibid.n.2
Correctio iuris, præſertim Concilij Tridentini vitanda quammaximè fieri poteſt. p.191.n.9
Correctio iuris aotiqui ſine neceſſitate noo debet introduci. p.195.n.3

Corrumpens.

Corrumpentes libros Catholicorum praua dogmata illis miſcendo, puniendi ſuot vt hæretici. p.121.o.6

Credens, & Credere.

Credeotes voluotariè aliqoid fidei Catholicæ contrarium,

rium, vel de eo pertinaciter dubitantes ſunt excommunicati excommunicatione Bullæ Cœnæ lata contra hæreticos. p.2.n.1
Credens fide catholica totum id quod fide catholica credendum eſt, non tamen credens aliquam ſpecialem reuelationem ſibimet ipſi factam, quam certò & firmiter iudicat, vel euidenter in atteſtante cognoſcit eſſe diuinam, eſt propriè hæreticus. p.6.n.22
Credens aliquid verum ita tenaciter, vt quamuis Eccleſia aliter diſponeret, perſiſteret in ſua opinione, dicendus eſt hæreticus. p.11.n 8
Credens aliquid contrarium fidei, ignorantiâ affectata non diſſentit ab Eccleſia. ibid.n.9. & ſeqq.
Credens aliquid contra fidem, & admonitus non reſipiſcens, cenſendus eſt hæreticus. p.17.n.16
Credens res fidei aſſenſu opinatiuo, an excuſetur ab hæreſi. p.20. n.20
Credens veram propoſitionem cum animo non credendi contrarium, etſi Eccleſia illud definiat, non incurrit excommunicationem, ſi exteriùs animum ſuum non manifeſtet. p.22.n.16
Credens aliquid contra definitionem Eccleſiæ ex ignorantia inuincibili, quomodo cenſeatur hæreticus. p.33. n.6. & 7
Credentes hæreticorum qui prima excommunicatione Bullæ ſecundò excommunicantur, quinam ſint. p.45. n.1. & 2
vt Credens hæretico quis dicatur, quid requiratur. p.46.n.3.& ſeqq.
Credens hæretico vt punibilis ſit quid requiratur, & quænam ſint ſigna id manifeſtatiua. ibid. n.6
vt Credens hæretico quis reputetur non ſufficit vt ſemel, aut bis ad audiendas conciones hæretici accedat. Quod tamen limitatur. p.46 n.7.& 8
Credentes hæreticorum quinam ſint. p.46.n.1
Credentes hæreticorum vbi excommunicentur. p.47. num.2
Credentes hæreticorum ſunt etiam hæretici. ibid. n.3
Credentes hæreticorum licet ſint hæretici, potiùs tamen dicendi ſunt credentes, quàm hæretici. ibid. num.4
Credentes hæreticorum cenſentur qui illorum concionibus, ac ſermonibus ſæpè interſunt. ibid. n.5
Credentes hæreticorum cenſentur qui in infirmitate conſtituti petunt hæreticum à quo per manus impoſitionem conſolationem recipiant. ibid.n.7
Credentes hæreticorum in excommunicatione per annum permanentes, ſunt ipſo iure infames, & omni officio ac beneficio Eccleſiaſtico priuandi. p.47. n.9. & ſeqq.
Credens aliquid, quod putat eſſe hæreticum, quod tamen reuerà tale non eſt, non contrahit excommunicationem, ſi illud exteriùs profeiat, dummodo animum ſuum non manifeſtet, vbi videndi ſunt caſus, iſti adſimiles. p.170.n.4.& 5 & ſeqq.
Credere Donum Dei eſt, quod nemini denegatur. p.490.n.40

Creditor.

Creditoribus futuris non competit ius informandi alienationes factas à debitore ante delictum commiſſum, niſi in ipſorum fraudem probentur factæ. p.376. num. 2

Crimen.

Crimen Reipublicæ nociturum manifeſtandum eſt. p.49. n.11
Crimen hæreſis occultum, etſi ſub ſecreto commiſſum à quolibet manifeſtandum eſt. ibid.n.12
vt Crimen infamiam inducat in authorem, quæ ſint attendenda. p.259.n.50.& 51
Crimina adulterij, periurij, homicidij, vel falſi teſtimonij, ſi probata, vel nota non fuerint, non debent in ſuſceptis Ordinibus, nec in ſuſcipiendis impedire. p.620.n.2
Crimina prædicta authorem ab Ordinibus repellunt ratione infamiæ ab illis exortæ. ibid. n.3
Crimen attentatum, & non ſecutum non punitur, niſi in crimine læſæ maieſtatis. p.545.n.8
in Crimine hæreſis procedi poteſt ſummariè, ſimpliciter, & de plano, etiam in materia graui. pag.544. n.1. & 2
Crimen publicum quandonam dicatur. p.553. n.8.9. & 10
Crimen priuatum quodnam. ibid. n.11
Crimina quæ ſubſequente condemnatione infamiam inducant quænam. p.258.n.22
Crimen occultum reuelari, ſi non poſſit probari, eſt peccatum mortale. p.561.n.19

Culpa.

Culpa lata æquiparatur dolo; quod tamen locum non habet in omnibus. p.133.n.4.petit.13

Cura, & Curator.

Cura animarum eſt in perſona beneficiati, & acceſſoria beneficio. p.518. n.7
Curatoris minori Reo dati officium quodnam. p.585. num. 12

Crucesignati.

Crucesignati, & Familiares in Hiſpania quinam, & qua pœna digni. p.66.n.4

D

Debitor, & Debitum.

Debitum ex voto & debitum ex lege in quo differunt. p.37.n.6 & ſeq.
Debito ex titulo rigoroſo iuſtitiæ non ſatisfit eodem modo, ac aliis. ibid. n.11
Debitum hæretico ex contractu tranſit in fiſcum cum cæteris bonis. p.284.n.8
Debitum ex contractu tranſit ad hæredes, non autem debitum ex vltimis voluntatibus. p.285. n.9
Debita ex contractu lucratiuo non tranſeunt ad hæredes, ſecus debita ex contractu oneroſo. p.285.n.2
Debitum alicui ſub conditione ſi Titius vixerit, deinde ſi contingat bona confiſcari, & conditio hæc impleatur; debitum ex conditione confiſcatur. p.286. num. 2
Debita, & iura conditionalia non confiſcantur quando conditio impletur poſt condemnationem, ſi oriantur ex vltimis voluntatibus. p.287.n.8
Debitor in caſu grauis neceſſitatis non tenetur creditori debitum ſuum reſtituere. p.332. ſect.8.n.3
Debita ſecundum ius commune, titulo pietatis, & ex contractu, non cenſentur quauis generali conſtitutione reuocata. p.335.n.7
Debitor qui culpâ ſua factus eſt impotens ad ſoluendum tenetur ad pœnam. p.357.n.5
Debita delinquentis ſoluenda ſunt à fiſco ex bonis vbi-uis confiſcatis. p.390. n.7
Debitor poteſt in fraudem creditorum repudiare hæreditatem, vel legatum; vt filij in eis ſuccedant. p.400. num. 6
Debitor repudians hæreditatem, vel legatum in fraudem creditorum, peccat contra iuſtitiam. pag.400. n.10. & 11
Debitor callens aliquam artem honeſtam, tenetur illam exercere ex iuſtitia, vt creditoribus ſoluat. ibid. & ſeq. n.12
Debitor in foro externo licitè poteſt hæreditatem repudiare in fraudem creditorum. p.401.n.14
Debitor deueniens ad pinguiorem fortunam tenetur debita ſoluere, & ad id media adhibere. ibid. n.16
Debitores non excuſantur à ſolutione hæretico præſtanda, ſi per ſententiam iudicis crimen declaratum non fuerit. p.407.n.2
Debitores non prorſus eximuntur à debitis hæretico ſoluendis. p.408.n.6
Debitores non liberantur ab obligatione ſoluendi debita hæretico, vt ea ſibi acquirant. ibid. n.7

Debitor hæretici tenetur ante ſententiam illi præſtare promiſſa, poſt ſententiam verò iudici, vel fiſco. p.413.n.24

Decretum.

Decretum Alexandri VII. de denunciandis hæreticis, vel de hæreſi leuiſſimè ſuſpectis. p.5 ι.n.6

Decreta Inquiſitorum de hæreticis denunciandis, non aduerſantur præcepto charitatis. p.55.n.26

Decreta Pontificum, Conciliorum, & Inquiſitorum, cum debita reuerentia obſeruanda ſunt. pag. ι23. num. 14

Decretum Concilij Trident. *ſeſſ.*4. locum tantum habet quoad libros tractantes de rebus ſacris. p.134. num.4

Decretum Concilij Tridentini de editione, & vſu ſacrorum librorum, comprehendit ſolos libros de rebus ſacris, qui ſunt ad impreſſionem ordinati. p.ι37. num. 1

Decretum quoddam S. Officij de licentiis legendi; & retinendi libros prohibitos refertur. p.139. n.13

Decreta lata quoad impreſſionem librorum quænam. p.143. n.1.2. & 3

Decretum Concilij Lateranenſis quoad impreſſionem librorum non fuit à principio receptum; poſteà tamen à decreto Concilij Tridentini fuit ex parte innouatum, & decreto Indicis ex toto confirmatum. p.143.n. 4

Decreta alia impreſſionem librorum ſpectantia. p.144. n.13.14.16. & p.145.n.17

Decretum Vrbani quoad impreſſionem librorum, intelligi non debet de obiter, ſeu per tranſennam exiſtentibus in ſtatu Eccleſiæ. ibid.n.15

Decreta nouiſſima quid præcipiant quoad impreſſionem librorum; & quos libros ſpectent. p.145.n.18

Decretum extrauagantis Martini in Concilio Conſtantienſi editum refertur. p.174.n.4

Decretum Concilij Baſilienſis, quoad Extrauag. *Ad euitanda*, conſuetudine fuit abrogatum. p.ι75.n.1

Decretum prædicti Concilij fuiſſe acceptatum à Concilio Bituricenſi, non confirmat illud. p.176.n.3

Decretum Concilij Baſilienſis non eſt vſu receptum, licet à Concilio Lateranenſi innouatum. ibid.n.4

Decretum Concilij Conſtantienſis fuit editum, & promulgatum, licet non reperiatur in eiuſdem actis impreſſis. ibid. n.6

in Decretis Pontificiis nulla ſyllaba ſuperfluere debet. p.ι86.n.5

Decretum Extrauag. *Ad euitanda*, latum eſt in fauorem animarum. p.177.n.4

Decreta Concilij Conſtantienſia non negant fidem hæreticis eſſe ſeruandam. p.417. n.14

Decretum Concilij Toletani in fauorem filiorum hæreticorum, poſt delictum parentum natorum, Authoris ſententiæ etiam fauet. p.525. n.18

Decretum Pij V. de torquendo reo pro habendis complicibus, refertur. p.609 n.3. & 4

vide cætera in verb. *Conſtitutio.*

Defendens, Defenſor, & Defenſio.

Defenſor hæretici eſt qui eius errorem, vel perſonam defendit cauſâ hæreſis. p.67. n.8

Defenſor erroris hæretici quis dicatur. ibid. n.9

Defenſor erroris hæretici violenter præſumitur in foro externo eius errori aſſentiri; & ſic defendens pernicioſiſſimus eſt fidei. ibid.n.10

Defenſor perſonæ hæretici quis cenſeatur. p.67.n.11

Defenſor hæretici non eſt qui eum defendit ob aliud quàm cauſâ hæreſis. ibid.n.12

Defenſores hæreticorum quinam cenſeri debeant. p.70. n.1.& ſeq.

Defenſores hæreticorum ſunt qui impediunt executionem ſententiæ contra illos latæ. p.71.n.2

Defenſoribus hæreticorum, eos de manibus Curiæ eripientibus, imponitur pœna perpetui exilij, & confiſcationis bonorum. ibid.n.3. & 31

Defenſores hæreticorum infames ſunt, & priuandi omnibus officiis publicis. ibid.n.4.5 & 6

Defenſores hæreticorum ſunt in perpetuum relegandi, eorumque bona publicanda. p.71. n.7

Defenſores hæreticorum ſunt de hæreſi ſuſpecti, eiſque eſt indicenda purgatio canonica. ibid n.8

Defenſores hæreticorum reiiciuntur à teſtimonio ferendo. ibid.n.9

Defenſores hæreticorum nec ex teſtamento, nec ab inteſtato hæreditatem capere poſſunt. ibid. n.10

Defenſores hæreticorum ſunt inhabiles ad teſtamentum conficiendum. p.71. n.12

Defendens hæreticum in aliis criminibus ab hæreſi, non incurrit excommunicationem Bullæ Cœnæ, nec alias pœnas contra eorum defenſores latas. p.71.n.4

Defenſio librorum hæreticorum ſiue occulta, ſiue publica quouis ingenio, vel colore præſtita, prohibita eſt in Bulla Cœnæ Domini. p.109.n.1

Defenſio prædicta dupliciter fieri poteſt. ibid.n.2.3.4

Defenſio eſt cùm quis dicit, aut ſcribit; hic liber ſecluſa hæreſi eſt optimus. ibid.n.5.& 6

Defenſio libri non eſt, ſi de Religione tractet, nec vllam contineat hæreſim, ipſius doctrinam laudare. p.110.n.ι

Defenſio libri hæretici eſt, ſi quis dicat ſe velle illum defendere; quod tamen verum eſt dummodo adſint aliqui qui talia verba audiant. p.1ι1 n.1. & 3

Defendentes, & adiuuantes hæreticorum libros, innodati ſunt excommunicatione reſeruata in Bulla Cœnæ Domini, ſunt de hæreſi ſuſpecti, & cenſentur hæreticorum fautores. p.120.n.1.2. & 3

Defendens librum hæreticum diſputationis causâ incurrit excommunicationem, ſi mens eius ſit praua, ſecus ſi ſit recta. p.122.n.ι

Defenſio etiam materialis libri hæretici, ſufficit ad incurrendam cenſuram. ibid.n.2. per tot.6

Deferens.

Deferentes libros hæreticorum ad Terras fidelium excommunicati ſunt, & qua pœna puniendi. p.122. num.4

Degens.

Degentes in Terris vbi mixti ſunt Catholici cum hæreticis, nequeunt Catholici hæreticorum libros legere, vel retinere ſine licentia; quod tamen patitur quaſdam limitationes. p.ι29.& ſeq. n.ι. & ſeqq.

Degradatio.

Degradatio clericorum duplex eſt. p.481. n.6

Degradatio realis, ſeu actualis eſt propriè degradatio. ibid. n.7

Degradatio, depoſitio, & ſuſpenſio ſæpe confunduntur. ibid.n.8

Degradatio pro nullo crimine imponitur, niſi id in iure fuerit expreſſum. p.482. n.18

Degradationis cæremonia erga clericum abſentem vbinam habeatur. p.483. n.10

ad Degradationem Sacerdotis quæ requirantur. ibid. num. 2a

Delegatus, & Delegatio.

Delegatio generalis, & indeterminata, in quo differat à ſpeciali, & determinata. p.219.n.13

Delegatus ad iuſtitiam vices delegantis gerit, & eius perſonam repræſentat. p.210.n.13

Delegatus ad confeſſiones audiendas, iudicium in foro pœnitentiæ exercet in perſona Chriſti per poteſtatem Ordinis. ibid.n.25

Delegatus ad abſoluendum cum limitatione ne abſoluat ſine præmiſſa reſtitutione, poteſt ea non facta abſoluere, ſi adſit impotentia non ſatisfaciendi. p 343. n.3

Delinquens, & Delictum.

Delinquens in fidem emendatus præſumitur, ſi fuerit confeſſus, vel Iubilæum conſequutus. p.56.n.5.& 6

Delictum occultum in ratione delicti, poteſt ab Epiſcopo abſolui. p.188.n.6

Delictum commiſſum non debet bis iudicari, & puniri in foro eiuſdem rationis. p.185.n.7

Delictum quandonam poſſit dici occultum. pag. 187. n.1. & 4

Delictum etiam occultum dicitur quod domi committitur coram multis, vel noctu, vel in itinere. p.231.n.2

Delinquenti timenti crimen ſuum eſſe publicandum, & infamiam contrahendam, quid agendum. p.261. num.4

Delinquens cuius bona ſunt ipſo iure confiſcata, peccat alienando ea. p.368.n.11.& 12

Delinquens ſuſtinere tenetur eam pœnam per ſententiam, quam ſuſtinuiſſet, ſi eo tempore quo deliquit eſſet lata ſententia. p.282.n.3

Delictum quandonam dicatur ad forum contentioſum deductum. p.188.n.2

Delinquens non tenetur ſtatim bona ad ſucceſſorem vocatum pertinentia tradere. p.292.n.10

Delinquens non ſemper bona expreſsè alienari prohibita poſſidet ante ſententiam. ibid.

Delinquens priuatur emphyteuſi, quæ tranſmitti non poteſt ad hæredes extraneos, etſi ſub confiſcatione non cadat. p.305.n.7

Delinquens ante ſententiam declaratoriam delicti nequit priuari dominio ſuorum bonorum. p.347.n.1. & p.348.n.4

Delinquens commiſſo delicto non tenetur ſe bonis ſpoliare ante ſententiam. p.348.n.6.7.& 12

Delinquens commiſſo delicto non cenſetur priuatus dominio, & poſſeſſione ſuorum bonorum. ibid. n.8

Delinquens priuatur dominio ſuorum bonorum tantùm conditionatè. ibid. n.13

Delinquens poſt commiſſum delictum non poteſt de bonis ſuis diſponere perfectè, & irreuocabiliter. ibid. n.14

Delinquens nec occultus, nec publicus tenetur bona ſua tradere fiſco ante ſententiam. p.351.n.11.& 12

Delinquens qui in iudicio crimen ſuum confeſſus eſt, non tenetur ſe bonis ſuis ſpoliare. p.351.n.13

Delinquens, poſita ſententia declaratoria delicti non poteſt eius executioni reſiſtere. p.354.n.1

Delinquens non poteſt bona ſua occultare, & aliis cuſtodienda tradere in fraudem fiſci. ibid.n.2

Delinquens bona ſua occultando, & aliis cuſtodienda tradendo peccat contra iuſtitiam. ibid.n.3

Delinquenti, & eius ſucceſſori ſufficit ſi bona fiſco occupanda parati ſint deferre. ibid.n.5

ſi Delinquens non poſſet ante ſententiam iudicis validè, & liberè alienare ſua bona ſequerentur abſurda. p.358.n.3

Delinquentem poſſe celebrare contractus nullo iure prohibetur. p.359.n.7

Delinquens quandonam dicatur mala fide fructus rei ſuæ conſumere. ibid. n.4

Delinquenti ſufficit non reſiſtere fiſco, nec tenetur ſua bona ei offerre. ibid.n.6

Delinquens bona fide poſſidet bona ſua, quamuis ſe ſciat reum criminis confiſcatione digni. p.374.n.2

Delictum quodnam ſit ratione cuius dubitatur, an alienatio à fiſco facta poſſit alienari. p.375.n.1

Delinquens non tenetur procurare emolumentum fiſco. p.375.n.9

Delinquens rem fiſco obligatam ex propoſito deteriorem reddens, poteſt à fiſco condemnari, vt illius æſtimationem ſoluat. ibid.n.10

Delictum ſtatim poſt alienationem commiſſum, non probat eam fraudolentam in fiſcum. p.379.n.1

Delictum hæreſis incurritur à die depoſitionis teſtium. p.382.n.3

Delicti hæreſis cognitio nullo modo conuenit poteſtatibus ſæcularibus. p.385.n.9

Delinquens facta confiſcatione bonorum liberatur ab obligatione ſoluendi creditoribus. p.391.n.2.1.& 3

Delinquens cuius bona non ſuffecerunt creditoribus, tenetur reſiduum ſoluere ſi poſt confiſcationem ad pinguiorem fortunam redierit. ibid.n.4.& 5

Delinquens ſi ſit capax ſucceſſionis licitè non poteſt repudiare hæreditatem, vel legatum in fraudem fiſci; ſi ſit autem incapax, tenetur repudiare. p.400.n.11. & p.401.n.17

Delinquens in fidem quiſnam dicatur ſponte comparere. p.479.n.41

Delictum parentis non impedit quominus filij ſuccedant in bona, in quæ ſuccedere debent ex perſona propria, & non ex perſona parentum. p.516.n.2

Delictum parentis non poſſe obeſſe filiis ante delictum natis probatur. p.532.n.6

Delictum quandonam cenſeatur plenè probatum. p.576. num.27

vide in verb. *Crimen*, & in verb. *Reus*.

Denunciator, & Denunciatio.

Denunciatio hæretici neceſſaria eſt Reipublicæ, & ipſi delinquenti. p.49.n.7

Denunciator hæretici non reputatur calumniator, etſi non probet denunciationem. p.49.n.8

Denunciationis metu multi effugiunt errores hæreticales; cuius timore hæretici occulti non audent manifeſtare ſuos errores. ibid.n.9

Denunciatio hæreſis etiam ab inuito facienda eſt. p.50. num.17

Denunciatio iudicialis fieri poteſt verbo, vel ſcripto, prout denuncianti magis placuerit. p.52.n.3

Denunciatio hæretici per epiſtolam facta, cui denuncians nomen ſuum non ſubſcribit, nullius eſt effectus. ibid.n.2

an Denunciatio iudicialis facienda non ſit, ſi ſperetur per denunciationem Euangelicam, vel correctionem fraternam delinquentem fore emendandum. p.53. n.1. & 5

Denunciatio abſolutè fieri debet prætermiſſa correctione fraterna ſi agatur de hæreſi formali. p.53.n.8. & ſeq.

Denunciatio hæreſis formalis abſolutè fieri debet, omiſſa correctione fraterna, etſi delictum ſit occultum. p.54.n.9

Denunciatio alia eſt Euangelica, alia iudicialis. p.55. num. 10

Denunciatio meritò præcipitur ab Eccleſia, quia delinquentis emendatio rarò obtinetur per correctionem fraternam. ibid.n.23

Denunciationis finis in delictis ſecretis quinam ſit. p.56.n.4

Denunciatio hæretici facienda non eſt, ſi aliqua viâ damnum Reipublicæ impediri poteſt. p.57.n.1

Et quid dicendum ſi dictum damnum imminens alia viâ impediri nequit. p.57.n.2

Denunciare hæreticum quis tenetur etiam cum ſuo damno ſpeciali, ſi damnum commune imminens ei præponderet. ibid. n.3

Denunciatio omittenda eſt ab eo, qui probabiliter aliquod graue damnum vel ſpirituale, vel temporale, vel inimicitiam capitalem timet. p.58.n.4

Denunciatio fieri non debet à ſocio criminis. ibid.n.5

Denunciatio fieri debet in propinquos, & ſanguine iunctos. ibid.n.6

Denunciatio facta in patrem non eſt contra reuerentiam debitam patri. p.58.n.12

Denunciare hæreticum non tenetur, qui eum eſſe talem ob leuia indicia ſuſpicatur. p.60.n.7

vide in verb. *Hæreticus*.

Denunciatio omitti poteſt ob metum cadentem in conſtantem virum. p.60.n.9

Denunciatio non eſt facienda extra crimen hæreſis, ſi ex ea graue damnum timeatur denuncianti. pag.61. num.1

Quod tamen patitur aliquam limitationem quæ exponitur. ibid. n.2

Denunciatio facienda eſt iuxta decretum fundatum in præſumptione, etſi dubium ſit an præſumptio ceſſet. p.63.n.5

Denunciatio iudicialis hæretici pertinaciter delinquentis nullatenus excuſari poteſt, excepto ſigillo Confeſſionis ſacramentalis. p.63.n.1.col.2

Denuncianda ſunt crimina quæ vergunt in damnum publicum, vel innocentis particularis, etſi commiſſa ſint ſub ſecreto; quod etiam verum eſt etſi adſint aliquæ circumſtantiæ aggrauantes ſecretum. p.63. n.4. & ſeqq.

Denunciandus eſt etiam ab Inquiſitorum iuriſdictione exemptus, ſi non pateat aditus ad ſummum Pontificem. p.65.n.8.& 9

Denunciatio generalis in Bulla Cœnæ contenta, non obligat ad vitandum in particulari, niſi poſt ſententiam, & denunciationem particularem. p.176.n.10

Denunciatio iudicialis in quo differat à charitatiua, canonica, & regulari. p.554.n.1

Denuncians denunciatione charitatiua ad quid teneatur. ibid.n.2

Denuncians denunciatione iudiciali ad quid teneatur. ibid.n.3

Denunciatio iudicialis ad quid directè tendat. ibid.n.4

Denũciatio aliquãdo inter Regulares admittitur. ib.n.2

Denunciationis modus in crimine hæreſis ſatis vſitatus eſt. p.557.n.1

Denunciator qui falſum, vel per calumniam aliquid denunciat, qua pœna ſit puniendus. ibid.n.2.3. & 4

Denunciatio fieri debet in ſcriptis, vel verbis, quæ à Notario redigantur. ibid. n.5

Denunciator iurare debet denunciationem ſuam. p.557.n.6

Denunciatio ea conuenientia recipi debet præſentibus honeſtis perſonis. ibid.n.7

Denunciatio facta per litteras quæ à denunciante non ſubſcribantur, repellenda eſt. ibid.n.11 & 18

Denunciationis forma, & ſtylus quinam. p.558.n.13

Denunciator Euangelicus, priùs tenetur ex iuſtitia mouere denunciandum. p.551.n.2

Denunciator iudicialis tenetur quandoque ex lege charitatis mouere proximum ſecretè, vt deſiſtat à criminè; idemque dicendum in delicto hæreſis, & ſollicitationis, dummodo crimen non vergat in damnum publicum. p.551.n.3.& ſeqq.

Depoſitio.

Depoſitio Rei contra ſocium in tortura facta, ratificari debet extra torturam, vt valeat. p.609. n.6

Depoſitio vnius teſtis non omni exceptione maioris, non ſufficit ad reo torturam inferendam. pag. 630. num. 3

Deſcendens.

Deſcendens in certamen priuatum quæſtus causâ, infamis efficitur, ſecus ſi causâ fortitudinis oſtendendæ, vel exercendæ, etiam propoſito præmio. p.257.n.9

Deſcendentes in duellum, eorumque patrini infames ſunt. ibid.n.16

Deſcendentes à Iudæis, Saracenis, & Mauris excluduntur etiam vſque ad milleſimam generationem ab aliquibus officiis publicis, ſi ſpectentur quædam iura particularia à Pontificibus confirmata. p.269. n.13

Deus.

Deus licet nullum cogat ad fidem retinendam, non ſequitur, quod Eccleſia id agere nõ debeat. p.451.n.28

Deus permittit mala quæ ſunt occaſio boni communis. ibid n.31

Dei ſapientiæ magis congruit ex malis bona facere, quàm nulla mala permittere. p.451.n.32

Deus in antiqua lege dedit ius & poteſtatem ſuperioribus populi Iudaïci, vt punirent ſacrilegos, & qui fideles ad idola veneranda permouerent. p.487.n.4

Deus ſolus poteſt fictilia vaſa confringere, & zizania omnia eradicare. p.493.n.62

Deus quomodo permittat hæreſes. p.494.n.80 & 81

Deus etiam punit tempore ſuo hæreticos. ibid. n.82

Deus Opt. Max. propter delicta parentum punit filios etiam pœna mortis. p.541.n.4

Diaconus.

Diaconus recenter ordinatus, qui ſe ab ordine ſuſpenſum nouit; ſi in ipſa Miſſa Epiſcopi Euangelium canendum offeratur, quod ſine infamia declinare non poteſt, poterit non obſtante cenſura illud canere. p.238. n.6.7

Diaconus baptizans ſolemniter, credens hoc miniſterium Ordini ſuo eſſe annexum, irregularitatem non incurrit. p.252.n.2

Diaconus abſoluens in caſu articuli mortis, exiſtimans per ignorantiam non craſſam ſe poſſe id præſtare, irregularis non efficitur. ibid. n.3

Diaconus ſuſpenſus ad Preſbyteratum aſcendens, non incurrit irregularitatem ſacrificando cum Epiſcopo. p.255.n.3

Diaconus ſuſpenſus in ſui ordinatione Euangelium canens ſi ei præcipiatur, irregularitatem non incurrit. ibid. n.5

Dictio.

Dictio, *quomodolibet*, non excedit ſubiectam materiam, & comprehendit ſolos modos eiuſdem ſpeciei. p.111.n.2.per.2

Dictio, *occultè*, cadit ſupra eandem ſpeciem defenſionis, in caſu de quo agitur. ibid. n.3

Dictio *autem*, repetit in caſu ſequenti qualitates caſus præcedentis, in quibus expreſsè non aduerſatur. p.132 n.2

Dictio *niſi*, tanquam exceptiua excludit omnes alios, præter expreſſos. p.139.n.7

Dictio *eos*, eſt relatiua ad præcedentia, & reſtringit ſubſequentia ad nominata. p.137.n.2

Dictio *quomodolibet*, in Conſtitutione Vrbani VIII. appoſita, exprimit quamcumque cauſam, ob quam libri ſint prohibiti. p.139.n.14

Dictio *ſaltem*, quando ad tempus refertur, ſemper duplex tempus importat. p.402.n.9

Dictio *omnes*, neminem excludit. p.429.n.10

Dictum.

Dictum dæmonis, vt patris mendacij, licet aliquid boni, & veri contineat reiicitur. p.124. n.5

Dictum Apoſt. *ad Theſſal. cap.* 4. ad ſolos Prælatos Eccleſiæ dirigitur. p.125.n.12

Dictum vnius grauis Doctoris ſufficit ad conſtituendam opinionem probabilem tam ſibi quàm aliis aduerſus communem. p.618 n.15

Dictum Damaſceni: Quod Deus aſſumpſit nunquam dimittit, quomodo intelligendum. p.625.n.35

Dignius.

Dignius trahit ad ſe minùs dignum quando vtrumque eſt æquè principale, ſecus ſi è contra. p.518.n.8

Dignius poteſt trahi à minùs digno, ſi illi ſit annexum. ibid. n.9

Diſpenſatio.

Diſpenſatio concessa in matrimonio ab Eccleſia cum clauſula, ſi factum non fuerit ſub ſpe diſpenſationis, eſt valida, etſi reuerà factum fuerit ſub tali ſpe, dummodo ea non fuerit manifeſtata. p.40.n.10

Diſpenſatio, vt hæretici ad fidem redeuntes in ſuſceptis Ordinibus miniſtrent, vel ad ſuperiores aſcendant, vel initientur, eſt Pontifici reſeruata. p.229.n.1

Diſpenſatio carceris perpetui, commutatio, aut relaxatio in Hiſpania eſt ſolùm penes Inquiſitorem generalem. p.467.n.8. Et poſt quod tempus hæc diſpenſatio fieri poſſit. ibid. n.9

Diſpoſitio.

Diſpoſitio teſtatoris prohibentis alienationem bonorum per delictum poſſidentis, non præiudicat fiſco. p.295. n.8. & 9

Diſpoſitio hoc modo concepta; volo vt ſi delinquam bona mea perueniant ad fiſcum, nulla eſt. p.296.n.10

Diſpoſitio teſtatoris prohibentis bonorum alienationem intendit ne bona à delinquente retineantur. ibid.n.13.

Diſpoſitio in inſtitutione maioratus appoſita, vt ob crimen confiſcatione dignum bona eius confiſcentur, debet ſuſtineri tanquam bonis moribus fauens. p.299.n.2

Diſpoſitio in dubio ſemper præſumitur fieri eo modo quo vtilior eſt. p.300 n.6

Diſpoſitio iuris ſimpliciter prolata de hæreticis, debet etiam de hæreſiarchis, & dogmatiſtis intelligi. p.497.n.7

Diſputatio, & diſputare.

Diſputare de fide cum hæreticis, vel infidelibus, bonum eſt & licitum, ſi cum debitis circumſtantiis fiat. p.438.n.7

Diſputare cum hæreticis, & infidelibus, licet ex parte fiois. p.438 n.2

Diſputatio quæ non aſſumitur animo firmo defendendi fidem illicita eſt, & contra fidem. p.439.n 3 4 5

Diſputatio quæ aſſumitur cum hæretico, vel infideli pertinaci, otioſa eſt, & nullius fructus. ibid.n 6

Diſputatio non eſt iucunda cum eo qui ita ſubuerſus, & obſtinatus eſt, vt nulla ſpes ſuperſit eum reducendi. p.459.n.7

Diſputatio cum hæretico, ſeu infideli pertinaci regulariter eſt peccatum mortale. ibid.n.10

ad Diſputationem cum hæreticis inſtituendam quæ requirantur. p.440.n.1.& 2

Diſputans de fide debet ita argumenta contraria diſſoluere, vt audientes ſolutionem eorum percipiant. ibid.n.3

Diſputatio cum infidelibus, & hæreticis tendens in fructum audientium poteſt eſſe licita.p.443.n.1.& 2

in Diſputatione prædicta non eſt timendum damnum audientium in triplici caſu. ibid n 3

Diſputantes de fide plus detrimenti, quàm vtilitatis afferre ſolent. ibid.n 6

Diſputantis cum hæreticis de fide quæ qualitates eſſe debeant. p.444.n.7

Diſputandi de rebus fidei modus mediocritatem debet habere, & quandonam exceſſus fiat.p.444.n.1.2.3.4

Diſputatio prædicta vt licita ſit debet eſſe modeſta, & temperata. ibid.n.5

Diſputatio cum hæreticis, & infidelibus vitanda eſt, ex Apoſtolo, Doctoribus, & Patribus. p.444 n.1

Diſſentiens.

Diſſentiens ſpeciali reuelationi ſibi ſufficienter propoſitæ eſt hæreticus, contra quoſdam. p.21.n.1.2.

Diſſenſus particulari, ſeu ſpeciali reuelationi, opponitur fidei ſupernaturali. p.11.n 5

Diſſenſus prædictus ab homine Chriſtiano repellit fidem. ibid.n.6

Diſſentiens reuelationi particulari factæ, cenſetur non credere primæ veritati reuelanti, & ſentire, quod poſſit mentiri quando in particulari aliquid reuelat. ibid n.7

Diſſentiens reuelationi ſpeciali ſibi factæ, non contrahit excommunicationem, neque alias hæreticorum pœnas. p.22.n.12

Diſſentiens ſpeciali reuelationi quomodo poſſit pœnas contra hæreticos ſtatutas incurrere. ibid.n 14

Diſſentiens diuinæ reuelationi priuatim ſibi factæ pertinaciter, licet illam eſſe diuinam ſufficientia indicia probent, non incurrit pœnas hæreticorum. p.33.n.1

Diſſentiens ſpeciali reuelationi ſibi à Deo factæ elicit actum infidelitatis. ibid.n.2

Diſſentiẽs ſpeciali reuelationi ſibi à Deo factæ negat ſibi factam reuelationem eſſe veram,& certam. p.33.n.5

Diuiſio.

Diuiſio trimembris bonorum hæretici confiſcatorum. p.386.n.13

Diuiſio trimembris ſeruanda eſt donec aliud à Pontificẽ cautum fuerit. ibid.n.17

vt Diuiſio prædicta talium bonorum locum habeat quæ requirantur. ibid.n. 8

Diuortium.

Diuortium aliquando fieri poteſt propter cauſam legitimam, manente tamen vinculo coniugali.p.419 n,7

Diuortij legitima cauſa quænam. ibid.n.8.& 9

Diuortium quare ſecundum aliquos ob hæreſim concedatur. p.424.n 8

Doctor, & Doctrina.

Doctrina quælibet non concordans cum doctrina fidei, falſi dogmatis nomine cõprehenditur.p.126.n.3

Doctrina tradita de hæretico notorio non vitand, niſi ſit nominatim excommunicatus denunciatus, vera etiam eſt de quolibet delinquente excommunicationem propter delictum incurrente. p.17 .n.10

Doctorum nomine qui veniant, quibus liceat cum hæreticis, & infidelibus diſputare. p.443.n 4

Doctores, & Paſtores Eccleſiæ omnes errare non poſſunt. p.465 n.10

Doctores Eccleſiaſtici qui ſeoſerunt hæreticos non eſſe puniendos pœna capitis explicantur. p.491.n.49

Domini temporales.

Domini ſæculares, eorumque miniſtri omittentes inueſtigare, & capere hæreticos, fautores illorum cenſeri debent. p.73 n 4

Domini ſeculares negligentes in hæreticis à ſuis Terris extirpandis, præſumuntur hæretici. ibid n 5

Domini ſeculares ſic negligentes poſſunt poſt annum à monitione priuari ſuis terris. ibid.n 6

Domini temporales ſic negligentes excommunicantur; eorumque Terræ à Catholicis occupandæ exponuntur. p n.7. 8

Domini ſæculares, vt Comites, & Barones, &c. tenentur ad iuramentum præſtandum, iuxta commonitionem Epiſcoporum, quod requiſiti Eccleſiam contra hæreticos,& eorum complices fideliter adiuuabunt; & vbinam hoc iuramentum præſtandum ſit. p.74.n.21

Dominus quilibet temporalis iuramentum præſtare tenetur, ſe Eccleſiã fideliter adiuuaturũ contra hæreticos, ſi de hoc ab Epiſcopo requiſitus fuerit p.81 n.7

Domini temporales in talem negligentiam incidentes iuramento adſtringi debent, ſe fideliter Eccleſiam adiuuaturos contra hæreticos, & eorum complices. p 81.n 5

Domini temporales, & Eccleſiaſtici qui in hæreſim, vel ſchiſma inciderunt, vel excitarunt, relapſi cenſentur. p.476.n.18.& 19

Domus.

Domus hæreticorum propriæ, & in quibus ſe occultarunt, euerti debent; niſi Domini earum ignoranter proceſſerint. p.496.n.1.2.& 3

Domus non deſtruitur quando non ex conſenſu ipſius ibi ſe hæreticus occultauit. ibid.n.4

Domus aliena aliquando deſtruitur, etiamſi crimen in illa commiſſum fuerit ignorante Domino. ibid.n.5

Domus delinquentis non poteſt deſtrui, ſi ſit hypothecata vxori, cùm non adſunt alia bona quæ loco domus ſubrogentur. ibid.n.6

Donatio.

Donatio non parit ordinariè obligationem ante validam acceptationem. p.211.n.1

Donatio ſicut, & alij contractus, reuocari poteſt ante validam acceptationem. ibid.n.2.& 3

Donatio inualida redditur mortuo donatore ante validam acceptationem. ibid.n.4

Donatio de rigore iuris nequit acceptari ab hæredibus donatarij. ibid.n.5

Donatio cenſetur reuocata tacitè, ſi deferatur per nuncium, & accidat nuncium mori ante inſinuationem. ibid.n.6

Quod tamen cum exceptione intelligendum. ibid.n.7

Donationes quædam pariunt obligationem ante validam acceptationem; licet ordinariè ante eam, nec

naturalem, nec ciuilem obligationem parere poſſint. ibid n.8. & 9

Donationes, & promiſſiones ad pias cauſas, videntur æquiparari donationi factæ Vniuerſitati. ibid. n.10

Donationes, & promiſſiones ad pias cauſas ſemper poſſunt acceptari. p.222. n.11

vt Donatio facta abſenti poſſit validè acceptari, & obligationem parere quid requiratur. p.222. n.15. & 16

Donatio per nuncium deferenda, vel facienda, debet ab eo cui defertur acceptari coram nuncio, vt acceptatio ſit valida. ibid. n.18

in Donationibus gratuitis non eſt neceſſarium, quod litteræ acceptationis, & nuncius ad donatorem perueniant. p.222. n.12

Donatio quæ reuocatur non eſt amplius in poteſtate nuncij, nec poteſt illam ad donatarium deferre, ſi talis reuocatio illi innoteſcat. ibid. n.23

Donatio facta abſenti, & miſſo núcio, poteſt ab abſenti acceptari mortuo donatore. p.222. & ſeq. n.25. & 26

Donatio etiam non acceptata ante mortem donatoris, nequit reuocari mortuo donatore per hæredem donatoris. p.223. n.27

Donatio mandata fieri non poteſt validè acceptari, ſi ante mortem donatoris mandatarius mandatum executus non fuerit; niſi mandatum factum fuerit in fauorem piæ cauſæ. ibid. n.28. & 19

Donatio patrimonij, aut penſionis ad Ordines ſuſcipiendos licet ſit fraudulenter, & verbo tenus facta, in iure tamen non reprobatur. p.248. n.16

Donatio prædicta conditionalis eſt remittenda in foro conſcientiæ, redonatio tamen adhuc in foro exteriori poteſt reſcindi. p.149 n.17

vt Donatio quæ abſenti per litteras offertur validè acceptata ſit, debet ipſi donanti per litteras acceptatio innoteſcere. ibid. n.20

Donatio facta à viro hæretico vxori, impedit confiſcationem bonorum illius, licet poſſit ab ipſo reuocari. p.281. n.2

vt Donatio facta abſolutè à viro vxori firma maneat reſpectu fiſci, requiritur traditio. ibid. n.3

Donatio facta ab vxore viro, vel à viro facta aliis morte ciuili donantis omnino reſcinditur, & res donata ſub confiſcationem cadit. ibid. n.4

Donatio maritalis ante tempus criminis collata in vxorem firma manet. ibid. n.5

Donationes reuocari ſolent ob ingratitudinem donatarij. p.298. n.2

Donatio quæ ob ingratitudinem reuocatur, reuocari debet reſpectu donatarij ingrati, non reſpectu eorum qui ingrati non ſunt. ibid. n.6

Donatio maioratus ſi poſſet reuocari, reuocari deberet donatio cuiuſcumque conditionis. ibid. n.7

Donatio maioratus reuocabilis ex pragmatica Henrici II. non debet intelligi de omnibus bonis donatis. ibid. n.9

Donatio vxori facta propter nuptias cenſetur inter bona vxoris; quod hodie à nonnullis cenſetur vſu abrogatum. p.333. n.7

Donationes vxori factæ à conſanguineis mariti non confiſcantur, niſi conſtet ex donantis voluntate eas marito acquiri debere. ibid. n.8. & 9

Donata à conſanguineis mariti vxori, & è contra, acquiruntur donatario, & ſoluto matrimonio non debent reſtitui. p.333. n.10

Donationes factæ vxori à marito conſtante matrimonio non veniunt ſub confiſcationem. ibid. n.12

Donationes, alienationes, &c. reputantur inualidæ, quia fiſcus poteſt eas reuocare. p.359. n.6
vide in verb. *Alienationes.*

Donatio facta à delinquente ob merita donatarij reputari debet valida; ſi merita conſtent. p.365. n.1

Donatio omnium bonorum à delinquente ante delictum commiſſum facta, non eſt ſufficiens indicium ad præſumendam fraudem in fiſcum. p.378. n.5

Donatio facta à delinquente conſanguineo, vel amico non eſt ſufficiens cauſa præſumendi dictam fraudem. ibid. n.6

Donatarius non tenetur probare donatorem potuiſſe donare, cùm hæredes ipſius opponunt. p.389. n.9

Donatio hæretico, facta non eſt inualida, ſecundùm probabilem ſententiam. p.404. n.1

vt Donatio tanquam in fraudem fiſci facta reuocari poſſit quid requiratur. p.380. n.1

Dos.

Dos ob delictum filiæ nequit conſolidari. p.320. n.4

Dos debetur filiabus ex bonis patris crimen læſæ maieſtatis committentis, cum aliunde eam non habent. p.332. n.2

Dos vxoris, neque bona ipſius propria confiſcantur, confiſcatis ob crimen bonis mariti, niſi in quibuſdam caſibus qui afferuntur. p.333. n.3. & ſeq.

Dos vxori inopi, vel cum modica dote nuptæ debita non confiſcatur confiſcatis bonis mariti. pag. 335. num. 1

Dos mulieris ſcienter nubentis hæretico marito, confiſcatur confiſcatis bonis mariti. p.336. n.1. & 2

Dos tradita marito cum onere, vt ſoluto matrimonio alteri reſtituat, à confiſcatione libera eſt. ibid. num. 4

Dos *in cap. decreuit, de hæret. in 6.* fuit nominata exempli gratia. p.337. n.9. & 10

Dos, paraphernalia, & quæcumque vxor acquiſiuit conſtante matrimonio, mortuo marito, & facta confiſcatione ob ipſius crimen, omnia ſub confiſcationem cadunt. p.338. n.1

Dos vxoris delinquentis conſtante matrimonio, non poteſt confiſcari niſi in quinque caſibus. ibid. n.2

Dos, vel pars dotis delinquentis etiam extra quinque crimina, poteſt confiſcari. p.339. n.4

Dos tota, vel eius pars confiſcari poteſt, etiamſi crimen non ſit confiſcatione dignum. ibid. n.5

Dos, vel pars dotis quando confiſcari poteſt, confiſcatio non extenditur ad propria vxoris. ibid. n.6

Dos confiſcatur quoad proprietatem, & quoad dominium, quando ob crimen vxoris venit confiſcanda. p.339. n.1

Dos proprie dicitur cùm conſtat matrimonium. ibid. num. 4

Dote confiſcata ob crimen vxoris quis teneatur alere vxorem. ibid. n.5. & 6

Dos eſt tantum viri quoad adminiſtrationem. ibid. num. 7

Dos non poteſt confiſcari quoad *vſum*, & proprietatem, ſi inter virum, & vxorem in contrarium initum ſit pactum. p.340. n.1

Dubitans, & Dubium.

Dubitans voluntariè de myſteriis fidei, non eſt cenſendus hæreticus; ſed hoc ſecundùm aliquos DD. limitatur. p.28 n.1. & ſeq.

Dubitans deliberatè de rebus fidei ſufficienter propoſitis, ſatis probabiliter cenſetur hæreticus. ibid. num. 3

Dubius in fide eſt infidelis. ibid n.4

Dubitans, an anima rationalis ſit forma corporis humani, & in tali dubio pertinaciter hærens, cenſetur hæreticus. p.18. n.5

Dubitat deliberatè, & peccaminosè de rebus fidei, qui iudicat illas non eſſe dignas quæ certò & infallibiliter credantur. p.18 n.7
Vbi affertur exemplum à D. Auguſt. traditum. ibid. num. 6

Dubius non eſt in rebus fidei, qui ſolùm perpendit rationes pro vtraque parte. p.18. n.7. & ſeqq.

Dubitans de fide fidem deſtruit. p.19. n.9. & 10

Dubium peccaminoſum nunquam dari poteſt ſine poſitiuo errore, aut actu intellectus. p.19. n.11

Dubitans

Digitized by Google

Dubitaus de fide vt quod,eſt hæreticus, oon dubitans vt quo. p.12.n 11. & ſeqq.
Dubitans de fide, iodicat fidei ab Eccleſia propoſitæ poſſe ſubeſſe falſum. ibid. & ſeqq.
Dubius, ſeu pendulus in fide non incurrit pœnas contra hæreticos latas, ſi de credendo præceptum non vrgeat. p.27. n.1
Dubius in fide conſcientia dobia obiectiuè eſt propriè hæreticns non antem dobius dubia conſcientia formaliter. p.28.n 3
Dubitans an perfectè conſummaoerit hæreſim in interno, quam perfectè conſummauit in externo, vel è contra, non incurrit excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini. p.44. o.1

Dux.

Dua ab exercitu dimiſſus ob commiſſum ibi delictum, vel inſignibus militaribus priuatus, irregularis efficitur. p.217.n.10

E

Eccleſia.

ECcleſia nequit cogere ad petendum Baptiſmum eom qui cœpit credere in Chriſtum, ſi nondum petiit Baptiſmum; & ſi à fide recedat,nequit puniri ab Eccleſia. p.4.n.10
Eccleſia non recipit hominem in ſua membra niſi per ſignum ſenſibile à Chriſto inſtitutum, quale eſt baptiſmus. p 5.n.17
Eccleſia non imponit pœnas aduerſus hæreticos latas, niſi illis qui receduot à fide Catholica. p.6.n.19
Eccleſia rarò immediatè proponit myſteria credenda. p.15.o.3
Eccleſia ſola licet ſit Regula veritatis, diſcredens tamen Epiſcopis, vel Inquiſitoribus dicendus eſt hæreticus. ibid n.5
Eccleſia non imponit pœnas niſi illi qui recedit à fide Catholica. p.12.n.13
Eccleſia non exercet iuriſdictiooem io qoempiam niſi priùs in illam per Baptiſm ianuam fuerit ingreſſus. p.23.n.6
Eccleſia nec poteſt de actu interno iudicare, nec illum punire. p.25.n.2
Eccleſia nullam haber iuriſdictionem in actus, qui per ſe noo poſſunt exteriùs cognoſci. p.35.n.2
Eccleſiæ lea, vel præceptum humanum nequit extendere ſe ad actus merè internos præcipiendos. p. 35. n.3.4. & ſeqq.
Eccleſia prohibens retentionem librorum prohibitorum, intendit euitare quodcumque periculum proximum, & remotum. p.100.n.10
Eccleſia legitimè poteſt hæreticos punire prohibendo lectionem librorum eorum. p.121.n.9
Eccleſia prohibendo lectionem librorum hæreticorum præſeruat fideles ab hæreſis cootagio. ibid. num. 4. & ſeq.
Eccleſia poteſt præcipere ne fideles cum hæreticis communiceot in ſcriptis, ſicut nec in factis. ibid. n.5. & ſeq.
Eccleſia ioſtè probibet lectionem librorum hæreticorum multis de cauſis, quæ breuiter recenſentur. p.123. n.15
Eccleſia prohibet libros complurium Patrum qoi in hæreſim lapſi ſuot. p.124.n.2
Eccleſia tolerat libros Gentilium, Iudæorum, & Turcarum, non tamen libros hæreticorum. p.124. n.9
Eccleſiaſtici nequeunt tolerare, qood libet imprimatur obtenta ſola approbatione conſilij Regij. pag. 133. n.3. & 4
Eccleſia non tenetur recipere in Pontificem illum, eique vt tali obedire, de cuius canonica electione non ſatis conſtat. p.152.n.6
Eccleſia paſtorem non habet dum dubium paſtorem habet. ibid. n.8
Eccleſia non poteſt cognoſcere de hæreſi mentali, ſeu purè interna. p.165.n.2
Eccleſia non habet iuriſdictionem in actus mentales, ſeu merè internos. ibid.n.3. & ſeq.
Eccleſiæ bono regimini non expediret punire actus mentales, ſeu merè internos; etſi ad id iuriſdictionem ipſa haberet. p.166.n.4
Eccleſia non præcipit directè, & per ſe deuotionem, & attentionem in recitandis horis Canonicis; ſicut nec contritionem, aut attritionem in Sacramento Confeſſionis. p.167.n.9.& ſeq.
Eccleſia abſoluit à peccatis internis, & diſpenſat etiam in votis interois, oon præciſè, & ſolitariè, ſed qoatenus ipſius iuriſdictioni, & clauibus per actus exteriores ſubdontur. p.168.n.10
Eccleſia poteſt directè, & per ſe reſeruare peccata merè interna. ibid.n.16
Eccleſia non punit hæreſim, niſi quæ ex ſui natura ſibi manifeſta eſt. p.170. n.3
Eccleſia non prouidiſſet fidelibus remedium ſuaue, & facile vt à peccatis liberentur, ſi Inquiſitoribus non daret facultatem abſoluendi ab hæreſi. p.197. n.6
Eccleſia cur conceſſit cuilibet Sacerdoti abſoluendi ab omnibus reſeruatis, qoemlibet pœnitentem exiſtentem in articulo mortis. p.203.n.7
Eccleſia manet libera in perpetuum à iurepatronatus ſibi oneroſo facta confiſcatione honorum, ſi alij ab inſtitutore non ſunt vocati præter ſucceſſores. p.288.o.4
Eccleſia manet libera à iurepatronatus durante vita delinquentis, ſi diſpoſitio inſtituentis vocet agnatus, & ſucceſſores. ibid.n.5
Eccleſia ooo habet ios, & facultatem reuocandi emphyteuſim tranſlatam in fiſcum. p.307.n.1
Eccleſia non redditur deterioris conditionis ex eo,quod emphyteuſis tranſeat ad fiſcum. p.307.n.5
Eccleſia non poteſt petere reſtitutionem in iotegrum, etiamſi poſſet reuocare intra biennium hæreſim traoſlatam io fiſcum; vbi ad hoc variæ ponderantur rationes. p.308.n.1.3. & 4
Eccleſia quæ intra biennium emphyteuſim non reuocat, cenſetur habere velle fiſcum emphyteutam. ibid.n.5
Eccleſiæ cuilibet datur optio, vt intra biennium deliberet,an emphyteuſim reuocare velit,vel habere fiſcum emphyteutam. p.310.n 8
Eccleſia punit ſuſpectum de hæreſi, & in contumacia perſiſtentem eiſdem pœnis,ac hæreticum. p.382.n.5
Eccleſia ſæpe concedit hæreticis ſaluumconductum veniendi ad Concilia; quod expediens viſum fuit. p 415.n.5 .& 6
Eccleſia poteſt priuare coniugem hæreticum iure petendi debitum. p.424. n.3
Eccleſia non deoegat facultatem cuilibet Sacerdoti, etiam hæretico, abſolueodi exiſtentem in articulo mortis. p.430.n.15. & 16
Eccleſia non poteſt ab hæretico auferre characterem. p.432. o.4
Eccleſiæ conſecratæ ab illo qui non habet fidem Trinitatis ſunt iterum conſecrandæ. p.433. o.14
Eccleſia poteſt cogere ad retinendam fidem fictè baptizatum. p.449.n.1
Eccleſia cur cogere poſſit filios Chriſtianorum cùm ad vſum rationis deuenerunt,ad retinendã fidem. ib.n.2
Eccleſia debet habere iuriſdictionem quæ fundetur in re aliqua viſibili. ibid. n.4
Eccleſia à Chriſto Domino habuit qoidqoid neceſſarium erat, oe Sacramenta contaminarentur. ibid.n.5
Eccleſia cogere poteſt ad retinendam fidem adultum, etiamſi per metum fidem ſuſceperit. ibid.n.6. & 7
Eccleſia cogere poteſt adultos filios infidelium ad retinendam fidem, qui licet inuitis parentibus baptizati fueruot. ibid.o 9
Eccleſia nequit cogere ad retinendam fidem eum qui aliquando fidem habuit. ibid. n.10

Eccleſia non habet iuriſdictionem in eum qui nunquam fuit in Eccleſia. p.450.n.13
Eccleſia non poteſt cogere adultum filium Chriſtiani, vt Baptiſmum ſuſcipiat. ibid.n.14
Eccleſia non habet iuriſdictionem in filium non baptizatum, ex eo quod eam habet in parentem Chriſtianum, licet crediderit, & inter Chriſtianos educatus fuerit. ibid.n.15.& 16
Eccleſia non poteſt cogere hæreticum ad ſuſcipiendam fidem, qui nunquam verum Baptiſmum ſuſcepit. ibid.n.17
Eccleſia licet dicatur ſancta, comprehendit tamen viros etiam malus. ibid.n.25
Eccleſia non ſolùm vocatur domus, ſed etiam domus Domini, & Dei, & quid per hoc intelligat Apoſtolus. ibid.n.24. & 26
Eccleſia cogere poteſt ad retinendam fidem, licet Deus ad id non cogat, & hæreſes permittat. p.451.n.28
Eccleſiæ iure ſuo vtenti imputari non debet, ſi hæretici ſimulent fidem, & ficte Eccleſiæ Sacramenta ſuſcipiant. p.451.n.35
Eccleſia non poteſt errare in iis, quæ ſpectant ad fidem, & mores magni momenti. p.455.n.4
Eccleſia punit de facto delinquentes oues ſuas pœnis ſpiritualibus, & temporalibus. ibid n.8.& 9
Eccleſia poteſt ſubditos Principum ſæcularium, Chriſtianos liberare ab eorum ſubiectione. ibid.n.11
Eccleſia habet in Regem & Principem poteſtatem indirectam. p.460.n.8.& 9
Eccleſiaſtici non debent paſſim ſe immiſcere rebus temporalibus. p.461.n.28
Eccleſia habet à Chriſto Domino poteſtatem puniendi delinquentes pœnis ſpiritualibus, & temporalibus; non à Principibus ſæcularibus emendicatam. p.462.n.21.& 25
Eccleſia variis modis ſumitur. p.463.n.1.& 2
Eccleſiæ per Chriſtum conſtitutæ ſeptem ſunt proprietates. p.465.n.1
Eccleſia quare dicatur Vna, Sancta, Catholica, Apoſtolica, Viſibilis, à Spiritu S. gubernata, & extra quam nulla ſit ſalus. p.465.n.2.3.& ſeqq.
Eccleſia poteſt punire hæreticos pœna mortis, poteſtate ſibi à Chriſto Domino collata. p.469 n.2.3.& 4
Eccleſia non ſolet hanc poteſtatem exequi per Iudices Eccleſiaſticos. ibid.n.5
Eccleſia hæretico non relapſo, ſed ad fidẽ redeunti vitã condonat, & perpetuo carceri includit. p.478.n.36
Eccleſia nunquam gremium ſuum claudit redeuntibus quoad ſpiritualia, ſecus quoad temporalia. ibid.n.37
Eccleſia habet poteſtatem puniendi hæreticum. p.487.num.1
Eccleſia licet toleret Iudæos, non tamen tolerare debet hæreticos. p.490.n.44
Eccleſiaſtici indiciati tantùm in crimine hæreſis torqueri debent ab Inquiſitoribus. p.613.n.1
Eccleſiaſticus torqueri per alios Eccleſiaſticos non ſeruatur in praxi. ibid.n.4
Eccleſiaſtici ad torturam indiciis ſatis grauati, non ſunt ad canonicam purgationem admittendi. ibid.n.5

Edictum.

Edicta Inquiſitorum de hæreticis denunciandis vnde originem duxerit. p.50.n.15
Edictum Inquiſitorum de denunciatione fundatum in præſumptione, obligat ad denunciandum, etſi ceſſet præſumptio. p.63.n.1. col.1
vide in verb. *Decretum*.

Effectus.

Effectus ſacramentales ob culpam conferentis non poſſunt ceſſare. p.159.n 2

Emens.

Emens librum in terris hæreticorum, vt illum tranſmittat ad habentem licentiam illos legendi, & retinendi, nec vllo modo peccat, nec excommunicationem incurrit. p.103.n.3

Emphyteuſis.

Emphyteuſis quid ſit. p.304.n.1
Emphyteuſis in quo differat à cenſu. ibid.n.2
Emphyteuſis alia eſt accepta ab Eccleſia, alia à perſona priuata. ibid.n.3
Emphyteuſis alia tranſmitti poteſt ad hæredes, alia tranſmitti non poteſt. ibid.n.4
Emphyteuſis quæ nullum habet ſucceſſorem vocatum, & cui expreſſa prohibitio alienationis addita eſt vltra tacitam, quam ſecum trahit, ſtatim à delicto poſſidentis ad Dominum directum reuertitur cum fructibus, & commoditatibus ſuis. p.306.n.9
Emphyteuſis quælibet ſiue ſæcularis, ſiue Eccleſiaſtica, quæ ad hæredes extraneos tranſmitti poteſt, confiſcatis bonis delinquentis tranſit ad fiſcum, ex probabiliori ſententia DD. contra alios. p.306.n.1.2.& 3
Emphyteuſis alia ab Eccleſia Conſtantinopolitana tranſiens ad hæredes extraneos, reuocari nequit ſi tranſeat ad fiſcum. p.307.n.2
Emphyteuſis Conſtantinopolitana poteſt tranſire in fiſcum pro determinato tempore, non in perpetuum. p.307.n.6
Emphyteuſis cadit ſub confiſcationem quoad dominium directum, ſi Dominus emphyteuſis committat delictum confiſcatione dignum. p.309.n.1. ſect.7
Emphyteuſis confiſcatur cum bonis delinquentis quando non eſt accepta ab Eccleſia, & poteſt tranſire ad hæredes extraneos. p.310.n.3
Emphyteuſis non poteſt alienari in potentiorem irreuocabiliter, poteſt tamen reuocabiliter. ibid.n.4
Emphyteuſis Eccleſiaſtica confiſcatur ſimpliciter ob crimen emphyteutæ, quando poteſt tranſire ad hæredes extraneos. ibid.n.6
Emphyteuſim Eccleſiaſticam non poſſe alienari, nullibi reperitur. ibid.n.7
Emphyteuſis alia à Conſtantinopolitana tranſiens ad hæredes extraneos, ſi ad fiſcum tranſeat, reuocari non poteſt. p.311.n.11

Epiſcopus.

Epiſcopus poteſt abſoluere publicum percuſſorem Clerici, ſi dubium ſit an percuſſio ſit leuis. p.45 n.9
Epiſcopi. & Archiepiſcopi eximuntur ab Inquiſitorum iuriſdictione. p.64.n.1
Epiſcoporum nomine veniunt quicumque ſic conſecrati, etiam Titulares. p.64.n.2
Epiſcopi habendi ſunt fautores hæreticorum, ſi in eorum punitione negligenter agant. p.75.n.1
Epiſcopi non cenſentur fautores hæreticorum, nec excommunicationem incurrunt, ſi omittant in eos procedere ob timorem, vel ob vitanda ſcandala. p.77.n.2
Epiſcopus, Cardinalis, vel alius Prælatus legens librum authoris hæretici, non euitat excommunicationem bullarem. p 97.n.14. & ſeq.
Epiſcopi nequeunt aliis concedere licentiam legendi libros hæreticorum hæreſim continentes, vel de Religione ex profeſſo tractantes. p.98.n.1
Epiſcopi nequeunt facultatem concedere legendi, vel retinendi libros hæreticorum, hæreſim continentes, vel de Religione tractantes. p.119.n.8
Epiſcopi, vel Inquiſitores poſſunt concedere licentiam legendi, & retinendi libros, in locis vbi ij non ſunt abſolutè prohibiti. p.139.n.11.12
Epiſcopi ſine Inquiſitore poſſunt terminare cauſas ſuperſtitionum, incantationum, beneficiorum, & blaſphemiarum, ſi non ſapiant hæreſim. p.142.n.3
Epiſcopus Religioſus renuncians Epiſcopatui, & non rediens ad priſtinam Religionem, apoſtaſiam non committit. p.150.n.15
Epiſcopo ſchiſmatico diſpenſatiuè confirmare permittitur. p.161.n.2
Epiſcopus poteſt diſpenſare cum ſchiſmatico ad vnitatem Eccleſiæ redeunti, ſi eius delictum fuerit occultum. p.162.n.6

Epiſcopus nequit diſpenſare quoad ſchiſma publicum. ibid.n.7

Epiſcopus poteſt dare Confeſſario ſuo facultatem, vt cum ipſo diſpenſet, vel eum abſoluat à caſibus ſibi reſeruatis. p.183.n.9

Epiſcopus poteſt abſoluere ab excommunicatione propter hæreſim incurſam. p.178.n.4

Epiſcoporum nomine quibus hæc facultas conceſſa eſt, quinam veniant. ibid.n.5

Epiſcopi debent eſſe electi, & confirmati, vt prædicta facultate vtantur. ibid.n.6

Epiſcopis tantùm locorum, in quibus receptum eſt Concilium Tridentinum, prædicta facultas conceditur. ibid.n.7

Epiſcopus virtute decreti Concilij Tridentini, poteſt abſoluere ab hæreſi, & aliis cenſuris Bullæ Cœnæ, ſubditos ſuos, & vagos. ibid.n.2.in perit.

Epiſcopus nequit cum vagis diſpenſare in irregularitate. ibid.n.4

Epiſcopus poteſt cum ſuis ſubditis diſpenſare in irregularitate, etiam extra ſuam Diœceſim. p.179.n.3

Epiſcopus poteſt iuriſdictionem exercere in exemptos, caſu quo eorum Prælatus non poſſit eos abſoluere. p.184.n.2

Epiſcopus poteſt ſecum diſpenſare directè, vel indirectè. ibid.n 4

Epiſcopus non poteſt ſeipſum abſoluere, ſed id debet committere Confeſſario à ſe electo. ibid.n.5

Epiſcopus poteſt circa crimen hæreſis vices ſuas alteri committere, vt ipſum abſoluat. ibid.n.6

Epiſcopus abſoluens à peccatis occultis reſeruatis vigore decreti Concilij Tridentini, poteſt tantùm id facere in confeſſione Sacramentali; idemque dicendum in diſpenſationibus ab irregularitatibus; & in abſolutione à ſuſpenſionibus. p.186.n.8.& 9

Epiſcopus extra Diœceſim exiſtens poteſt à cenſuris abſoluere ſubditum, etiam extra Diœceſim exiſtentem, virtute facultatis à Tridentino conceſſæ. p.186.n.2

Epiſcopus poteſt abſoluere delictum hæreſis occultum in ratione delicti. p.188.n.6

Epiſcopus nequit abſoluere delictum publicum in vno loco, vbi autem eius abſolutio petitur occultum. p.188.n.7

Epiſcopus nequit abſoluere delictum deductum ad forum contentioſum, dum iudicium durat. p.188. & & ſeq.n.5.& 6

Epiſcopus poteſt committere Vicario diſpenſationes irregularitatis, & aliorum impedimentorum. p.189. num.1

Epiſcopus ex non improbabili ſententia poteſt alteri dare facultatem abſoluendi ab hæreſi, non tamen generalem, vt toties quoties abſoluat: licet oppoſitum ſit probabilius. p 190.n.1.2.& 7

Epiſcopi non habent à iure communi poteſtatem abſoluendi à caſibus Pontifici reſeruatis. p.191.n 8

Epiſcopi poſſunt ſecundum aliquos poſt Bullam Cœnæ Domini abſoluere ab hæreſi interna, & externa ſimul. p.192.n.8

Epiſcopi poſſunt in foro externo hæreticos pœnitentes abſoluere, licet non poſſint in foro interiori. p.194. n.22

Epiſcopi nequeunt in Hiſpanis hæreticos pœnitentes abſoluere ſine Inquiſitoribus. ibid n.13

Epiſcopo ſicut competit ex officio, & priuilegio dignitatis ſuæ abſoluere, & alium iuriſdictionis actum exercere, ita poterit id per alium facere. ibid.n.3

Epiſcopi non poſſunt ab excommunicatione hæreſis ita abſoluere, vt ſi contingat delictum hæreſis in iudicium deduci, abſolutio ab illis data non proſit. p.195.n.5

Epiſcopus poteſt probabiliter abſentem ſubditum abſoluere, etiamſi ipſe, & ſubditus extra propriam Diœceſim ſint. ibid.n.6.& 7

Epiſcopi quidam in partibus Septentrionalibus ſolent per ſe, vel per Vicarium ſubditos ſuos ab hæreſi, etiam manifeſta abſoluere. p.195.n.10

Epiſcopi ſecundum probabilem opinionem poſſunt poſt Bullam Cœnæ abſoluere ſuos ſubditos ab hæreſi occulta. p.199.n.2

Epiſcopus poteſt abſolutè impeditum perpetuò abſoluere à reſeruatis Pontifici; impeditum verò ad tempus cum onere ſe præſentandi Sedi Apoſtolicæ. p.217.n.15.& 16

Epiſcopi in regionibus ab vrbe diſtantibus præſcribere poſſunt iuriſdictionem abſoluendi à quibuſdam caſibus Papalibus. p.223.n.5

Epiſcopi poſſunt ad Regulares ſubditos ſuos à quibuſdam caſibus abſoluendos mittere. ibid.n.6

Epiſcopi poſſunt abſoluere ab irregularitate ex hæreſi contracta, ſi delictum hæreſis ſit occultum. p.229. num 3

Epiſcopi poſſunt diſpenſare cum Clericis Presbytero inferioribus ab irregularitate contracta ob apoſtaſiam à fide fictam. p.230.n.15

Epiſcopus poteſt diſpenſare in irregularitate quam incurrunt hæretici, quoad vſum Ordinum ſuſceptorum, etiam ſacrificij Miſſæ. p.231.n.3.4.& 5

Epiſcopi hodie poſſunt vigore Concilij Tridentini diſpenſare ab irregularitate ob hæreſim, vel apoſtaſiam contracta, non ſolùm quoad Ordines ſuſceptos exercendos, ſed etiam quoad Ordines ſuſcipiendos. p.231.n.7

Epiſcopi poſſunt diſpenſare ſuper irregularitate proueniente ex delicto non notorio, vel famoſo, licet ab aliquibus certò ſciatur. p.232.n.1

Epiſcopi non poſſunt diſpenſare ſuper irregularitate proueniente ex delicto notorio, licet occultum ſit vbi diſpenſatio petitur. p.233.n.1.& 2.dub.76

Epiſcopi poſſunt diſpenſare ſuper irregularitate proueniente ex delicto ad forum externum deducto, finito tamen iudicio. ibid.dub.77.n.1.& 2

Epiſcopi poſſunt diſpenſare ſuper irregularitate proueniente ex mutilatione. ibid.dub.78.n.1

Epiſcopi poſſunt diſpenſare ſuper irregularitate proueniente ex homicidio indirectè volito. p.234.n.1

Epiſcopi poſſunt diſpenſare ſuper irregularitate proueniente ex delicto occulto cauſâ defenſionis, vel facto ex ſubita ira. p.235.n.1.& 2

Epiſcopi poſſunt diſpenſare ſuper irregularitate proueniente ſuper delicto occulto, facto præter intentionem. p.235.n.1.dub.81

Epiſcopi poſſunt diſpenſare cum homicida caſuali mixto, ſeu indirectè voluntario, notorio, quoad minores tantum, & beneficium ſimplex. p.235.n.1. dub.82

Epiſcopi poſſunt diſpenſare cum eiuſmodi homicida ad retinendum beneficium curatum. ibid.n.2

Epiſcopi, & iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes non poſſunt diſpenſare cum milite, iudice, accuſatore, &c. ex vi facultatis ſibi à Tridentino conceſſæ, diſpenſandi ſuper omni irregularitate proueniente ex delicto occulto. p.236.n.5

Epiſcopi poſſunt aliquando diſpenſare ſuper irregularitate proueniente ex delicto notorio ſumpto materialiter, occulto autem ſumpto formaliter. p.233.n.1

Epiſcopus poteſt diſpenſare in irregularitate quæ prouenit ex furtiua Ordinum ſuſceptione; niſi prohibita ſit ſub excommunicatione ipſo facto incurrenda; quod etiam poſſunt ſi delictum ſit occultum. p.242. n.1.& 2

Epiſcopus qui aliquem ſine titulo ordinauit ad quid teneatur, & Concilij Tridentini intentio ſuper hoc. p.243.n.4.& 5

Epiſcopus poteſt diſpenſare cum eo qui ignoranter ordinatus eſt ab eo qui Epiſcopali dignitati, & iuriſdictioni renunciauit. p.143.n.2

Epiſcopus poteſt diſpenſare cum ordinato ab excommunicato, ſimoniaco, &c. ſi ignorantia facti craſſa

non laborante. p.244.n.2

Epiſcopus poteſt ordinare aliquem familiarem alienæ Diœceſis, ſi per triennium cum eo commoratus ſit; vbi etiam an poſſit quoad interſtitia cum eo diſpenſare. p.246.n.1.& 2

Epiſcopus ordinans ſubditum alienæ Diœceſis ſcienter, vel per ignorantiam affectatam, per annum ab Ordinum collatione ſuſpenditur. ibid.ſect.8.n.1

Epiſcopus Titularis nullus poteſt ordinare ſubditum alterius Prælati, ſine expreſſo illius conſenſu, etiam prætextu perpetuæ commenſalitatis. ibid.n.2

Epiſcopus primam Tonſuram conferens alienæ Diœceſis ſubdito infanti, vel illiterato, vel coniugato, quam pœnam incurrat. p.247.n.1

an Epiſcopus conferens alienæ Diœceſis ſubdito primam Tonſuram ſine proprij Epiſcopi licentia, incurrat pœnam ſuſpenſionis latam in cap. eos, de temp. ordin. ibid.n.2.& 3

Epiſcopus aliquem ordinans Ordine maiori, cum pacto ne ſuper prouiſione ordinato debita moleſtetur, manet ſicut & ordinatus, ſuſpenſus, donec à Sede Apoſtolica abſoluantur. p.248.n.1

Epiſcopis prohibitum eſt, ne aliquem ad ſacrum Ordinem admittant, niſi ſufficientia ad ſui ſuſtentationem habeat, vel ab aliquo beneficiato ad titulum ſui beneficij præſentetur. ibid.n.2

Epiſcopus ſuffraganeus, cui ab Ordinario data eſt licentia ordinandi, ſi aliquem ordinet ſine titulo ſuſtentationis, tenetur illi neceſſaria miniſtrare. p.248. num.5

Epiſcopus in aliena Diœceſi pontificalia exercens, ſuſpenſionem incurrit. p.249.n.1.ſect.13

Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper irregularitate proueniente ex illicita Ordinis adminiſtratione, niſi ordinatus ſit biennio ſuſpendendus. p.252.n.1.& 2. ſect.2

Epiſcopus ſuſpenſus à Pontificalibus non incurrit irregularitatem, ſi Miſſam celebret cum apparatu Epiſcopali. p.254.n 10

Epiſcopus excommunicatus, interdictus, vel ſuſpenſus irregularitatem incurrit, ſi coram ſe celebrari auctoritatiuè iubeat. ibid.n.12

Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum infamibus, vt ad ſuperiores Ordines aſcendant, licet poſſit cum illis diſpenſare vt in ſuſceptis miniſtrent. p.260.n.4

Epiſcopi habentes priuilegium diſpenſandi ſuper irregularitates, poſſunt diſpenſare cum filiis ad fidem conuerſis, parentum quibus nulla infamia ex hæreſi inſperſa fuerat. p.264.n.5

Epiſcopi nomine comprehenditur Preſbyter, ſicuti varia Concilia intellexerunt. p.268.& ſeq.n.3

Epiſcopi prudentis eſt declarare an ſtatus Neophyti tranſierit. p.269.n.5

Epiſcopus debet determinare tempus quo quis cenſendus eſt neophytus. ibid.n.6

Epiſcopus non poteſt reualidare collationem beneficij inualidè factam ob impedimentum quod ab ipſo auferri poterat, etiam ſublata inhabilitate. p.271.n.12

Epiſcopus qui in ſui electione Capitulo iurauit, poteſt poſt electionem cognoſcere de valore ſui iuramenti, & declarare cum Conſilio Prudentum quouſque ſe extendat tale iuramentum. p.581.n.8

Epiſcopus hæredem hæreticum inſtituens afficitur pœna excommunicationis. p.402.n.2

Epiſcopus nihil poteſt relinquere ex teſtamento hæretico Iudæo, & cuicumque à fide catholica alieno. ibid.n.2

Epiſcopi nomen hæreticum hæredem inſtituentis inter Dei Sacerdotes nullo modo computatur. ibid.n.3

Epiſcopi, & Sacerdotes hæretici habent iuriſdictionem in Eccleſia, non tamen ſunt membra eiuſdem. p.462. & ſeq.n.4

Epiſcopi reprehenſi quod permiſerint Priſcillianum appellare ad Imperatorem. p.491.n.48

Errans, & Error.

Errans in rebus fidei, ſi paratus ſit, ſi Eccleſia aliter iudicauerit, talem errorem deponere, non eſt hæreticus. p.8.n.8

Errans circa aliquem fidei articulum, ſi tamen Eccleſiæ obedire velit non deperdit fidem. ibid.n.9

Errans in fide ſi alleget ſe ex ignorantia erraſſe, non creditur, caſu quo error commiſſus ſit in iis quæ ex officio ſcire tenetur, & quæ paſſim eiuſdem qualitatis homines ſciunt. p.10.n.13

Errans ignoranter contra fidem, paratus tamen errorem ſuum deponere, ſi ſciret quid teneat Eccleſia, implicitè credit quidquid tenet Eccleſia. p.11.n.5

Errans contra fidem ex ignorantia affectata, non excuſatur ab hæreſi, ſi ita ſit addictus ſuæ opinioni, vt quamuis ſciat Eccleſiam aliter docere, nolit opinionem mutare. p.11.n.12

Errans ex ignorantia affectata, aduertit ſe ſentire contra Eccleſiam in communi. ibid.n.14

Error circa materiam fidei ex ignorantia culpabili, & hæreſis quomodo differant. p.12.n.16

Errans in fide, & allegans ſe ex ignorantia erraſſe; quando credendus in foro exteriori. p.14.n.17.& 18

Errans contra catholicam aliquam veritatem puniri non poteſt vt formaliter hæreticus; ſi ſit ſimplex & rudis. p.14.n.19.& 20

Errans ex ignorantia, & monitus ab Epiſcopo, & aliis viris doctis, perſeuerans in errore, cenſendus eſt in vtroque foro hæreticus. p.15.n.1

Errans in fide tunc ſolùm cenſetur hæreticus cùm inſtructus quid doceat Eccleſia, eligit potius Eccleſiæ reſiſtere, quàm à propria ſententia recedere. p.30. num.4

Errans poſitiuè contra fidem in interno, ex ignorantia affectata, licet errorem ſum explicet in externo, non contrahit pœnas contra hæreticos latas. p.31.n.1

Errans contra fidem ex ignorantia tantùm non ſtatim denunciandus eſt. p.48.n.4

Quod dicendum eſt etiam de faciente actum aliquem contra fidem. p.49.n.5

Error pertinax hæretici eſt ille, qui eſt ex cognitione oppoſitionis cum fide. p.3.n.6

Error cui non contradicitur approbari cenſetur. p.49. n.14

Error nunquam contingit circa ſynderesim. p.616.n.15

Excuſatio.

Excuſatio futilis Ioannis Hus à Laurentio Humfredo Caluiniſta. p.417.n.7

Exceptio.

Exceptiones facultatis ordinariæ non ſunt extendendæ vltra proprietatem verborum. p.233.n.3

Excommunicatio, & excommunicatus.

Excommunicatio prima Bullæ Cœnæ, in quos lata ſit. p.2.n.13

Excommunicatio ob hæreſim non incurritur niſi adſint verba, vel alia ſigna ex natura ſua internæ hæreſis manifeſtatiua. p.35.n.2

Excommunicatio non contrahitur ab eo, qui attentans percutere clericum, eum in effectu non percutit. p.43.n.3

Excommunicatio lata in mandantes aliquem occidi, nunc locum non habet niſi ſequatur homicidium. p.43.n 9

Excommunicatio lata eſt aduerſus conſulentes aliquibus duellum. ibid.n.11

Excommunicatio quam incurrunt denunciare iudicialiter omittentes, an ſit ipſo facto lata, & reſeruata. p.65.n.1

Excommunicatio lata in fautores, & defenſores hæreticorum non incurritur, niſi eis cauſâ hæreſis fauerint, vel defenderint. p.76.n.1.& 2

Excommunicatio lata in receptatores incurritur ab eo qui hæreticum cauſa conſanguinitatis recipit, ſi impediat quominus à iudice capiatur. p.76.n.4

Excom

Digitized by Google

Excommunicatio, vel alia pœna noo incurritur à receptatore, vel fautore hæretici, niſi malus effectus receptationis, & fauotis ſequatur. p.78.n.1

an Excommunicatio iocurratur à legeotibus, vel imprimentibus libros Authoris Catholici continentes commentarios Aothoris Catholici. p.83.n.5.& 6

vt Excommunicatio Bullaris ratione librorum hæreticorum lata incurratur duæ requiruntur conditiones. p.88.n.1

Excommunicatio bullaris lata contra legeotes libros hæreticorum non incurritur niſi legens ipſe ſciat ſe contra prohibitionem agere. p.88 n.4

Excommuoicatio prædicta locum non habet in dubio, an Author ſit hæreticus. ibid.n.5

Excommuoicatio bullaris locom habet, etſi liber obiter vnam, vel alteram tantum hæreſim contineat. p.88. n.12

Excommuoicatio prædicta locum habet tantùm ſi liber contineat hæreſim modo doctrinali. p.89.n.14

Excommunicatio Bullæ Cœnæ, ſtante ſcientia, & ſeclusa quacumque ignorantia, locum habet contra ſcienter legentem libros prohibitos. p.90.n.25

vt Excommunicatio iocurratur à legente librum prohibitum quænam quantitas requiratur. p.91.n.9

Excommunicatio ob actiones recenſitas n.1. non incurritur niſi ſcienter fiant. p.92.n.2

Excommunicatio contrahitur à mandante, vel ſuadente legi librum hæreticum, ſi hæreſis malignus effectus inde ſequatur. p.95.n.12

Excommunicatio bullaris non incurritur ab intendente plura folia libri hæretici legere, ſi pœnitentia ducta post paucas lineas à legendo deſtiterit. ibid.n.13

Excommunicatio lata contra retinentes libros hæreticorum requirit ex parte librorum illas conditiooes, quas requirit in ordine ad lectionem. p.101.n.1

Excommunicatio Bullæ Cœnæ incurritur ab eo qui dicit, quod liber errores continens non debuiſſet comburi, nec prohiberi; Quod tamen cum limitatione verum eſt. p.110 n.8

Excommunicatio in defenſores librorum hæreticorum incurritur ex declarata voluntate faciendi quod prohibetur. p.111.n.1.petit.3

Excommunicatio prædicta non incurritur à loquente vel ſcribente in defenſionem libri hæretici, dummodo nemini ea defenſio notificetur. ibid.n.1.petit.4

Excommunicatio, & aliæ pœnæ, contra vendentes, aſportantes, &c. latæ ſunt etiam expreſsè contra varias alias actiones præſtantes, quæ recenſentur. p.112.n.1.& ſeq.

Excommunicationem ſummo Pontifici reſeruatam incurrunt, ſcienter legentes, retinentes, imprimentes, vel defendentes librum hæreſim continentem, vel de Religione tractantem; & quæ requirantur vt hæc excommunicatio incurratur. p.114.n.1 & ſeqq.

Excommunicatio Bullæ in quo differat ab excommunicatione Indicis librorum prohibitorum. p.117 n.6

Excommunicatio lata propter libros damnatos ſolùm propter falſi dogmatis ſuſpicionem, non eſt reſeruata. p.126.n.5

Excommunicatio non fertur contra non præfigentes approbationem libro impreſſo. p.136.n.1.petit.19

Excommunicatio lata in decreto Concilij Lateranenſis, Tridentini, & Indicis librorum prohibitorum, nullibi reperitur reſeruata. p.143.n.5

Excommunicatio lata in varijs decretis quoad impreſſionem librorum quoſnam afficiat. p.143.n.7

Excommunicatio Bullæ Cœnæ comprehendit etiam ſchiſmaticos non hæreticos. p.160.n.2

Excommunicatio Bullæ Cœnæ comprehendit ſchiſmaticos etiam propriè tales. ibid.n.2

Excommunicatio lata contra facientes aliquid, non extenditur ad adiuuantes, conſulentes, mandantes, &c. niſi de illis expreſſa mentio fiat. p.161.n.6

Excommunicatio Bullæ Cœnæ non ſolùm recedentes ab obedientia Pontificis, vt Pontifex eſt, ſed etiam recedentes à reliquis membris Eccleſiæ. ibid.n.7

vt Excommunicatio lata in ſchiſmaticos incurratur, quænam ſufficiant. ibid.n.8

Excommunicatio nullibi de facto fertur in hæreſim mentalem, ſeu purè internam. p.165.n.1

Excommuoicatio lata in non credentem aliquem articulum fidei, vel aliquem errorem credentem, non incurritur ab eo qui errorem ſuum ſufficienter exterius non manifeſtat. p.167.n.4

Excommunicatio lata contra credentem cuidam libro, non incurritur, niſi exteriùs aſſenſus manifeſtetur. ibid.n.5.

Excommunicatio in hæreticum lata in quo conſiſtat. p.172.n.5.& 6

Excommuoicatio olim non erat contra hæreticos lata, ſed ferenda. ibid n.7

Excommunicatus denunciatus, ſeu declaratus in particulari vitandus eſt de iure nouo. p.174.n.3

Excommunicatio contra hæreticum non ſemper fuit in vſu in Eccleſia. p.1 4 n 19

Excommunicatus nullus vitandus ante ſententiam iudicis, niſi publicus Clerici percuſſor. p.176.n.6

vt Excommunicatus vitetur non ſufficit perſonæ declaratio abſque expreſſa mentione cenſuræ. p.177.n.6

Excommunicatus propter hæreſim poteſt abſolui ab excommunicatione, & non abſolui à peccato hæreſis. p.185.n 5

Excommuoicatio ob percuſſionem clerici quibus ex cauſis poſſit ab Epiſcopo abſolui. p.2 1 .n.2.3.4.& 6

Excommunicato vrgente graui neceſſitate licet ſuſcipere, & miniſtrare Sacramenta. p.238.n.3

Excommunicatus excommunicatione maiori, non poteſt eligi, vel præſentari ad beneficium, & collatio, vel reſignatio eidem facta, eſt nulla. p.270.n.3

an Excommunicati propter detractionem decimarum poſſint abſolui non præmiſſa reſtitutione. p.241.n.6

Excommunicatus ab hæretico, non cenſetur excommunicatus. p.429.n.3

Excommunicatus ad iudicandum non recipitur. ibid. num.4

Excommunicatio non eſt ipſo iure lata in Clericum indoctum de rebus fidei diſputantem. p.442.n.22

Excommunicatio lata cùm ſit grauis pœna, grauem culpam ſupponit. ibid.n.25

Excommunicationis in Reges, & Principes latæ varia exempla. p.454.n.4.5.& ſeqq vſque ad 20

Excommunicati propriè, & ſimpliciter, & abſolutè ſunt membra Eccleſiæ. p.464.n.12

Excommunicatus ob cauſam ſepulturæ hæretici in loco ſacro, quando ſit abſoluendus. p.480.n.3

Excommunicati excommunicatione maiori, denunciati, vel publici Clerici percuſſores, admittuntur ad accuſationem deferendam in crimine hæreſis. p.556. num.3

Exemptio.

Exemptio Regularium ab Ordinario inducta eſt in eorumdem fauorem. p.182.n.2

Expenſæ.

Expenſæ, ſeu meliorationes neceſſariæ quænam ſint. p.372.n.4

Expenſæ, & meliorationes vtiles efficiunt rem meliorem. ibid.n.5

Expenſæ, & meliorationes voluptuariæ augent ornatum, non fructum. ibid.n.6

Expenſæ deducendæ ſunt quando fructus reſtituendi ſunt. p.375.n.14

Vide in verb. *Melioramenta.*

Expurgatio.

Expurgatio librorum Authorum hæreticorum, in quibus parum de ſuo appoſuerunt, ſed tantùm ab aliis tradita collegerunt, quomodo, & à quibus facienda. p.129.n.2

Expurgatio prædicta nequit fieri ab Epiſcopo ſine Inquiſitore,

Digitized by Google

quiſitore, neque è contra, neque in ea facienda omitti debet coofilium Theologorum. ibid.n.3

Extorſio.

Extorſio pecuniarum facta quocumque modo prætextu officij ſanctæ Inquiſitionis, excommunicationi ſubiicitur; & quid requiratur, vt hæc cenſura contrahatur. p.341.n.12.& 13.vſque ad 18

Extrauagans.

Extrauagans *Ad euitanda*, eſt vſu recepta tantum quoad formam, à Martino V. in Concilio Conſtantienſi præſcriptam. p.175.n.1

Extrauagans *Ad euitanda*, quare fidelibus indulſit, vt non tenerentur vitare excommunicatos, nominatim non denunciatos. p.177.n.5

Eatrauagans *vnam ſanctam, de maioris. & obed.* non eſt reuocata à Clemente V. p.452.n.10

F

Facultas.

FAcultas abſoluendi conceſſa Epiſcopis, non extenditur ad omnes, ſed ſolùm ad ſibi ſubditos. p.18. num.1

Facultas legendi, & retinendi libros hæreticorum, an extendatur non ſolùm ad Commiſſarios hæreticæ prauitatis à Sede Apoſtolica deputatos, ſed etiam ad deputatos ab ipſis Inquiſitoribus. p.119.n.4

Facultates, & licentiæ quæcumque legendi, & retinendi libros hæreticos, & alios quoſlibet prohibitos, nunc reuocatæ ſunt. ibid.n.8

Facultas conceſſa in conſtitutione Pij IV. *Dominici Gregis*, relicta eſt arbitrio prudentis viri, vt ea vtatur, vel non vtatur. p.113.n.8

Facultas concedendi licentiam legendi vel retinendi Bibliam Sacram in lingua vulgari, nunc adempta eſt omnibus Epiſcopis, Inquiſitoribus, Epiſcopis & Regularibus. p.131.penu.11.n.8.

Facultas quæ conceditur Epiſcopo virtute Concilij Tridentini competit ei iure ſpeciali ordinario.p.180. n.-.9.

Facultas conceſſa Epiſcopo tanquam delegato Sedis Apoſtolicæ, eſt facultas delegata, ſi non concedatur abſolutè. ibid.n.8.

Facultas deſpenſandi, & abſoluendi ab hæreſi Epiſcopis in Concilio Tridentino conceſſa, pertinet ad iuriſdictionem Epiſcopalem. p.181.n.2

Facultas prædicta latè eſt interpretanda. ibid.n.3

Facultas prædicta conceſſa eſt Epiſcopis iure ſpeciali communi, & ordinario. ibid.n.5.

Facultas prædicta competit tantùm iuriſdictionem Epiſcopalem habenti; neque ad eam eligitur alicuius perſonæ particularis induſtria, nec derogat iuri communi. ibid.n.6 & 7

Facultas diſpenſandi, & abſoluendi à Tridentino conceſſa; videtur tantùm conceſſa Diœceſim habentibus. p.81.n.8.ſect.4

Facultas abſoluendi ab excommunicatione propter hæreſim incurſa, Epiſcopis conceſſa, non debet ad forum Sacramentale reſtringi. p.185.n.4.& 5

Facultas abſoluendi multas conditiones requirit, quæ non requiruntur in facultate diſpenſandi. p.187.n.7

Facultas abſoluendi conceſſa Epiſcopis per Concilium Tridentinum, non apparet reuocata per Bullam Cœnæ. p.190.n.15

Facultas Epiſcopis conceſſa abſoluendi ab hæreſi interna, & externa, reuocata eſt per Bullam Cœnæ. p.193.n.16

Facultas abſoluendi ab hæreſi, non eſt à Concilio conceſſa alicui particulari perſonæ, ſed officio, & dignitati. p.190.n.6

Facultas quæ Epiſcopis conceditur abſoluendi à caſibus Pontifici reſeruatis, poteſt ad ipſos tantùm reſtringi p.191.n.8

Facultas abſoluendi ab excommunicatione hæreſis eſt Inquiſitoribus conceſſa in fauorem animarum.p.196. n.10.

Facultas ſecretò abſoluendi ab hæreſi in quolibet Inquiſitore reſidet. p.198 n.10

Facultas Inquiſitoribus data, vt extraiudicialiter pœnitentes hæreticos, & à nullo Iudice Inquiſitos abſoluere poſſint, in quo conſiſtat. p.198.n.16

Facultas abſoluendi ab hæreſi occulta non eſt in vſu in Hiſpania. p.200.n.14

Facultas abſoluendi ab omnibus reſeruatis conceſſa in Iubilæo, comprehendit etiam caſum hæreſis, ſi nulla eius fiat exceptio. p.201.n.4

Facultas generalis abſoluendi ab omnibus reſeruatis, non comprehendit reſeruata in bulla Cœnæ: nec facultas abſoluendi à reſeruatis in Bulla Cœnæ comprehendit hæreſim. p.201.n.8

Facultas abſoluendi ab hæreſi cenſetur in Iubilæis conceſſa tantùm ſi exprimatur. p.202.n.11

Facultas quamuis fauorabilis extendi debet iuxta reſponſiones ſummorum Pontificum, ſtylum, & vſum Curiæ Romanæ. ibid.n.13

Fſcultas abſoluendi ab omnibus reſeruatis, etiam in Bulla Cœnæ, non comprehendit caſum hæreſis, etſi talis exceptio non apponatur. p.202.n.14

Vbi videndum quænam ſententia ſit probabilior. ibid.n.15.

Facultas abſoluendi percuſſionem Clerici, extenditur ad omnes excommunicationes. p.204.n.7

Facultas abſoluendi à quibuſcumque reſeruatis conceditur ſimplici ſacerdoti iure extraordinario. p.107. num.7

Facultas abſoluendi à reſeruatis nulli ſimplici ſacerdoti conceditur cùm facilis eſt recurſus ad ſuperiorem. p.107.n.10

in Facultate abſoluendi à reſeruatis apponitur clauſula limitatoria. ibid n.12

Facultas abſoluendi ab omnibus reſeruatis, non eſt conceſſa omnibus ſacerdotibus iure Diuino. p.207. & ſeq.n.14.

Facultas à Tridentino conceſſa omnibus ſacerdotibus, abſoluendi ab omnibus reſeruatis quoſlibet penitentes, eſt implicitè limitata. p.208.n.16

Facultas audiendi confeſſiones, ab Epiſcopo, vel Papa conceſſa, non expirat mortuo concedente. p.219.n.10.

Facultas audiendi confeſſiones à Parocho alicui conceſſa expirat, & valere poteſt eo mortuo. p.209. n.11.& 12

Facultas audiendi confeſſiones, & abſoluendi à reſeruatis quæ ſpeciali perſonæ conceditur, nec tranſit in ordinariam; non expirat mortuo concedente. p.219.n.14.

Facultas abſoluendi à cenſuris, an poſſit ab Eccleſia committi aliis à ſacerdotibus. p.210.n.3.& 4

Facultas ab Epiſcopo, & alio Prælato eligendi ſibi confeſſorem conceſſa, non expirat morte concedentis; quod ampliandum eſt ad alias gratias ab Epiſcopo conceſſas. p.220.n.18.& 19

Facultas abſoluendi vnam, vel plures perſonas determinatas, ſi ſit conceſſa in fauorem abſoluentis, non expirat morte concedentis; ſecus ſi ſit conceſſa in fauorem pœnitentis. p.120 n.30

Facultas conceſſa gratiâ eius cui ſcribitur, non expirat morte concedentis, ſecus quando eſt conceſſa gratiâ alterius pro quo ſcribitur. ibid.n.31

Facultate abſoluendi ab hæreſi denegata, non cenſetur denegata facultas diſpenſandi ab irregularitate illi annexa. p.229.n.5.6

Facultas diſpenſandi quomodo dicatur maior facultate abſoluendi. p.230.n.7

Facultas diſpenſandi ab irregularitate proueniente ex hæreſi occulta, non debet neceſſariò exprimi in conceſſione generali, ſicut facultas abſoluendi ab hæreſi occulta, & cur. p.235.n.8

Facultas

Facultas diſpenſandi ab irregularitate proueniente ab hæreſi occulta, non eſt reuocata per Bullam Cœnæ. ibid.n.9
Facultas in irregularitate prædicta non eſt ablata Epiſcopis. ibid.n.10
in Facultatibus quæ his temporibus conceduntur, debet conſtare de libera concedentis facultate; & quæ à cõmuni ſtylo deuiant ſuſpectæ cenſentur. p.300.n 4
Facultas reuocandi emphyteuſim Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ conceſſa, non eſt ad alias Eccleſias extendenda, ex doctrina Baldi. p.307 n.3.& 4
Facultas reuocandi emphyteuſim intra biennium, de qua emphyteuſi data ſit. p 307.n.4
Facultas reuocandi emphyteuſim non eſſet neceſſaria, caſu quo tranſlata eſſet in fiſcum, ſi emphyteuſis Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ non poſſet tranſire ad hæredes extraneos. p.307.n 5
Facultas alienandi per delictum non videtur conceſſa per liberam facultatem alienandi. p.321.n.15

Fama.

Fama ſola crimen ſufficienter non probat. p.566.n.7
Fama criminis à viris fide dignis orta, & legitimè probata eſt indicium ſufficiens ad torturam. p.596.n.16
Fama criminis non eſt indicium ſufficiens ad torturam, niſi aliis indiciis adiuuetur. p 5:7.n.17
Fama qualis eſſe debeat, vt indicium ſufficiens ad torturam præbeat. ibid.n.18
an Fama vehemens ſine aliis indiciis ſufficiat vt Reus torqueri poſſit: & quæ talis dicatur. p.603.n.2.& 3
Fama vehemens non eſt quæ ortum habet ab hominibus inhoneſtis, & fide indignis. ibid.n.4
Fama in criminalibus non probat; ſed ſe habet tanquam accuſator. p.631.n.2
Fama criminis indicium facit ad torturam, ſi reus de tali crimine aliàs fuerit infamatus. ibid.n.3 & 4

Familiaris.

Familiaris hæretico debet ſuſpendi ab officio, & hæretici amicitiam abiurare. p. 9.n 5
Familiares hæreticis excommunicationis ſententia debent percelli. p.80.n.10

Fautor, & Fauens.

Fautores hæreticorum quinam, & qui eorum nomine veniant. p.66.n.1
Fautor hæretici quis reputari poſſit. p.67.n.13 & 13
Fautor hæretici poteſt eſſe vel omiſſione, vel commiſſione. ibid.n.14
Fautores hæreticorum ſunt publici Principum Officiales, negligentes hæreticos capere, & à ſibi demandatis prouinciis extirpare. p.73.n.9
Fautores hæreticorum quinam cenſeri debeant. p.72. n.1.& ſeq.
Fautor hæreticorum eſt qui omittit illos denunciare, cùm ad id ex officio teneatur. p.73.n 2
Fautores hæreticorum dicuntur qui de eis ab Inquiſitoribus requiſiti, illos celant. ibid n.3
Fautores hæreticorum non facientes cuſtodias in quibus cuſtodiantur, excommunicati ſunt. ibid.n.10
Fautores hæreticorum cenſendi ſunt, qui remotè ad impreſſionem librorum eorum concurrunt, ſi faciant, vt hæreſi faueant. p.106 n.8
Fautores hæreticorum cenſendi ſunt qui cum poſſint eos ab hæreſi reuocare, id non faciunt, quod tamen eſt cum limitatione intelligendum. p 73.n.11
Fautores hæreticorum ſunt, qui eis pecunias, alimenta annua, vel alia auxilia ſubminiſtrant. p.74.n.25
Fautores hæreticorum ſunt qui hæreticis veris fauent. ibid.n.26
Fautores hæreticorum ſunt qui quocumque modo pro eis intercedunt & ſupplicant, vt liberentur. ibid. n.27.
Fautores hæreticorum ſunt qui fingentes ſe eſſe hæreticos qui ad capturam requiruntur, ſe pro eis ſubmittunt, vt ſic veros hæreticos liberent; Et qua pœna damnandi ſint. p.74.n.28
Fautores hæreticorum ſunt qui eos monent vt fugam arripiant cùm perquiruntur; licet id faciant intuitu amicitiæ, & non hæreſis. ibid.n 29
Fautores hæreticorum ſunt qui docent modum quo ſe falsò defendant, vel errorem celent, aut negent. ibid. num.30
Fautores hæreticorum ſunt qui proceſſus in eos factos lacerant, vel ſententiam, aut eorum punitionem quocumque modo impediunt. p.74.& 75.num.31. & ſeqq.
Fautores hæreticorum ſunt qui eos ob hæreſim venerantur, vel alia obſequentiæ teſtimonia exhibent. p.75.n.33
Fautores hæreticorum ſunt qui cum eis contrahunt affinitatem. ibid.n 34
Fautores hæreticorum ſunt qui eos & eorum credentes in loco ſacro ſepeliunt. p 75.n.35.& 36
Fautores hæreticorum ſunt excommunicati, infames, & inhabiles ad publica officia. ibid.n.37
Fautores hæreticorum Clerici per annum in excommunicatione perſiſtentes priuandi omni officio, & beneficio. ibid.n.38
Fautores hæreticorum ab Epiſcopo, vel Inquiſitore excommunicati, & per annum in tali ſtatu perſiſtentes, debent tanquam hæretici haberi. p.75 n 9
Fautores hæreticorum non ſunt, nec excommunicationem incurrunt qui hæretico valde egenti ob amorem Dei eleemoſinam largiuntur. p.77.n.3
Fautores hæreticorum non ſunt nec excommunicationem incurrunt qui opem præſtant hæretico furanti, vel homicidium perpetranti, aut impediunt ne occidatur. ibid.n 4
Fauens perſonæ coniunctiſſimæ, vt non incurrat excommunicationem, & alias pœnas, debet ei fauere non ratione hæreſis, ſed ratione coniunctionis. ibid. n.1.corol.2
Fautor hæretici in foro externo dicitur qui fauet hæretico iure præſumpto. p.78.n.1
Quod tamen limitationem patitur. p.79.n.2
Fauens excommunicato ex cauſa fidei redditur ſuſpectus de fide. p.79 n.1.2.3
Fauens excommunicato ex cauſa fidei non poteſt damnari vt fauens hæreſi. ibid.n 6
Fauentes hæreticis graui metu ducti, licet peccent, non incidunt tamen in crimen fautorum. p.72.n.2
Fautores, defenſores, & receptatores hæreticorum non ligantur excommunicatione Bullæ Cœnæ. p.160.n 5
Fautores hæreticorum ſiue occulti, ſiue notorij ſint, ſunt irregulares. p.228.n.18
an Fautor, defenſor, vel receptator hæretici quatenus hæretici ſit irregularis. p.266.n.1.& 2
Fautoria ratiò eſt hæreſis in communi. p.:83.n.16
Fautores, defenſores, & receptatores hæreticorum non priuantur patria poteſtate in filios. p.405.n.11

Fauor.

Fauor fidei non conſideratur in cenſura Extrauag. *Ad euitanda.* p.·77.n.7

Feudum.

Feudum naturam emphyteuſis imitatur, & eſt ei ſimillimum. p.313.n.1
Feudum duplex eſt. ibid n 2
Feudum aliud eſt quod propriè dicitur tale; aliud quod participat naturam emphyteuſis. p.312.& ſeq.n.3
Feudum debet conſtitui ſuper re immobili, vel æquiualenti cum obligatione Domino ſeruiendi, & illi fidelitatem præſtandi. ibid.n.4
Feudum tranſit ad maſculos in infinitum, non autem ad fœminas. p.312.n.5
Feudum nequit alienari ſine conſenſu Domini, & agnatorum. ibid.n.6
Feudum conſtitutũ deficientibus cõditionibus requiſitis, vel earum aliqua, impropriè dicitur feudum. ib.n.7
Feudum proprium, & non tranſiens ad hæredes extraneos, non cadit ſub confiſcationem. ibid.n.8

Digitized by Google

Feudum quomodocumque conceſſum applicatur Domino, ſi confiſcatio bonorum fiat ob delictum commiſſum aduerſus Dominum feudi; niſi in inueſtitura aliud voluiſſe concedentem conſtet. ibid.n.9.& 10
Feudum conceſſum in feudum hæreditarium deuoluitur ad Dominum, ſi confiſcatio fiat non ob delictum aduerſus Dominum, ſed ob aliud. ibid.n.11
Feudi vſusfructus, & commoditates an in hoc caſu pertineant ad fiſcum durante vita delinquentis. pag. 312.n.12.& 13
Feudum quod poteſt tranſire ad hæredes extraneos, facta confiſcatione bonorum tranſit ad fiſcum; & quomodo hoc intelligendum. p.312.n.16.& 17

Fides.

Fides in veritate ſuſcepta, non eſt ſecundum Diuum Thomam fides ſuſcepta in Baptiſmo, ſed fides ſuſcepta non in vmbra, & figura, ſed in manifeſtatione & exhibitione veritatis. p.4.n.6
Fides Adæ, Abrahæ, & aliorum fuit eiuſdem rationis cum noſtra. p.6.n.24
Fides conſiſtit in eo quod quis captiuet intellectum ſuum in obſequium Dei, qui per Eccleſiam ordinatè proponit quæ ſunt de fide credenda. p.8.n.6
Fides non deſtruitur niſi per infidelitatem poſitiuam. p.19.n.10
Fides non datetur licitè hæreticis, ſi illis non eſſet ſeruanda. p.410.n.8
Fides hæretico ſeruanda eſt, licet ipſe non ſeruet Deo. p.411.n.1
Fides in libertate conſcientiæ, ſeu Religionis, eſt hæreticis ſeruanda. p.413.n.1
Fides in bello hæreticis data ſeruanda eſt p.414.num.1. & 2
Fides hæreticis data in ſaluoconductu, ſeruanda eſt. p.415.n.5
Fides violata non fuit Ioanni Hus, & Hieronymo de Praga, licet non abſtante ſaluoconductu in Concilio Conſtantienſi combuſti fuerint. p.416.n.1
Fides hæreticis ſeruanda eſt in matrimonio. p.419. n.1.& 4
ad Fidem coniugalem tria potiſſimùm ſpectant. ibid. num.5
Fides coniugalis ita ſeruari debet, vt vno ex coniugibus hæretico viuente nunquam liceat alteri alium ducere. ibid.n.6
Fide ablata poteſtatem Ordinis auferri nullo iure cauetur. p.435.n.5
Fides Catholica in quibuſdam regionibus ob communicationem Catholicorum cum hæreticis euanuit: in aliis è contra viget, & floret. p.434.n.5
Fides impugnanda non eſt in diſputationibus quæ fiunt exercitij cauſa. p.443.n.5
Fides eſt abſolutè voluntaria antecedenter, ſi nunquam fuerit ſuſcepta. p.451.n.36
Fides in fine mundi in paucis inuenietur. pag. 465. num.26
Fidem ſuſceptam deſerens grauiter eſt plectendus, licet fides ſit libera. p.490.n.41
Fidem deſerens exteriùs metu graui ductus, non poteſt damnari vt hæreticus. p.505.n.1

Fideicommiſſum.

Fideicommiſſum in fauorem hæretici, non tranſit in fiſcum cum cæteris illius bonis. p.184.n.4
Fideicommiſſum alienari prohibitum non cadit ſub confiſcationem confiſcatis bonis hæretici, vel ſimilis delinquentis. p.293.n.1
Fideicommiſſum alienari prohibitum tranſit in fiſcum iis omnibus delinquentibus in quorum fauorem facta eſt alienationis prohibitio. p.294.n.3.ſect.2
Fideicommiſſo expreſsè alienari prohibito extra familiam, eius commoditas, & vſuafructus non poteſt tranſire in fiſcum per confiſcationem. p.295.n.3
Fideicommiſſa non poſſe alienari in perpetuum communi iure ſtatutum eſt. p.297.n.5

Fideiuſſor.

Fideiuſſor debitoris condemnati non tenetur facta confiſcatione creditoribus ſatisfacere. p.393.n.1

Fidelis.

Fidelis non ſemper tenetur de rebus fidei aſſenſum præbere, & quomodo. p.19.n.55
Fidelis quilibet hæreticum hæredem inſtituens excommunicatus eſt ab eo tempore quo teſtamentum fecit. p.42.n.4.5.6.& 7
Fidelis quilibet poteſt Sacramenta recipere ab hæretico Caluiniſta, vel Lutherano in omnibus caſibus, in quibus poteſt ea recipere à peccatore manifeſto. p.174.n.2
Fidelibus prohibitum eſt Regula quarta Indicis librorum prohibitorum, ne Biblia Sacra abſque Epiſcopi, vel Inquiſitoris licentia, vulgari lingua legant p.115. num.32
Fideles ineuntes pactum cum infidelibus, & Gentilibus, tenentur illud ſeruare; quod multis exemplis ex Sacra Scriptura probatur. p.410.n.12
Fidelitas enim infidelibus ſeruata ab Iſraëlitis, & miraculo comprobata. pag.410. & ſeq. num. 13. 14. & ſeqq.
Fidelis accipiens vxorem hæreticam cum conditionibus honeſtis, tenetur illi fidem ſeruare. p.419.n.10
Fidelis matrimonium cum infideli contrahens grauiſſimè peccat. p.421.n.8
Fideli cum infideli quocumque iure naturali, & diuino prohibita eſt communicatio in ritibus, & cultu ſuperſtitioſo. p.446.n.1.& 2
Fideli iure naturali, & diuino prohibitum etiam eſt admittere infidelem ad Sacramentorum participationem. ibid.n.4
Fidelis cum infideli nequit licitè contrahere matrimonium. ibid.n.5.& p.447.n.12
Fideli de iure poſitiuo Eccleſiaſtico prohibitum eſt admittere infidelem ad Miſſæ Sacrificium: niſi ex tali admiſſione ſperetur eius conuerſio. p.446.n.6. & 7
Fideli prohibitum eſt admittere infidelem ad quamcumque communicationem non neceſſariam. ibid. num.8.
Fidelis non prohibetur iure Eccleſiaſtico orare, Sacrificio Miſſæ adeſſe, vel celebrare, etſi ſimul adſit hæreticus. p.446.num 9
Fidelis non obligatur iure Eccleſiaſtico vitare hæreticum in adminiſtratione Sacramentorum. ibid n.10
Contrarium tamen aſſeritur. p 447.n.13
Fidelis licitè poteſt filium hæretici de Sacro Fonte ſuſcipere, illumque ad Eccleſiam, & ſcholas Catholicorum admittere. ibid.n.11
Fidelis in foro externo ex nimia cum hæretico familiaritate, conuerſatione, aut munerum oblatione, redditur ſuſpectus de leui, vel de vehementi; & quomodo hoc diiudicandum. p.447.n.14.& 16
Fideli generaliter prohibetur familiaritas cum Iudæis in quinque caſibus. ibid.n.1.& ſeq.
Fideli prohibetur Iudæos inuitare, vel ad eorum conuiuia accedere. ibid n.2
Fideli quænam cum Iudæis familiaritas prohibeatur in generali prohibitione. ibid.n.7

Filius, & Filia.

Filij non tenentur obedire parentibus in matrimonio contrahendo, vel virginitate ſeruanda. p.40.n.14
Filius non tenetur denunciare patrem hæreticum p.58. n.7. Quod tamen patitur quaſdam limitationes, p.58. n.8.& ſeq.
Filio licet patrem impugnantem patriam interficere, & multo magis hæreticum denunciare. ibid.n.13
Filius denuncians patrem à pœnis in hæreticos ſtatutis liberatur. p.58.n.14
Filius denuncians patrem non eſt cogendus ad teſtimonium ferendum contra patrem. ibid.n.16
an Filius teneatur denunciare patrem blaſphemias hæreticales

hæreticales proferentem. p.61.n.2
Filius tenetur denunciare hæreticum patrem, quamuis eius delictum ſit occultum. p.61.n.7
Vbi ad hoc caponuntur loca *Deuther.* 13.&.*Exod.* 31 ibid.n.8.& 9
Filius non debet deſiſtere à denunciatione patris hæretici ob timorem confiſcationis bonorum. p.61.n.10
Filius denuncians patrem reum læſæ Maieſtatis humanæ, liberatur pœnis in filios horum patrum à iure ſtatutis. p.62.n.11
Filius denuncians hæreticum patrem non infert ei grauem iniuriam. ibid.n.12
Filij, & nepotes hæreticorum poſſunt abſque vlla diſpenſatione miniſtrare in ſuſceptis Ordinibus, antequam delictum parentum notorium fiat. p.230.n.11
Filij hæreticorum non ſunt infames ex eo quod ſunt inhabiles ad officia, beneficia, & dignitates. p.228. n.1.& 2
Filij & nepotes parentum in Cardinalem S. R. E. violentas manus inicientium, vel eum hoſtiliter perſequentium infames ſunt. p.258.n.35
Filij hæreticorum licet irregulares ſint, infames tamen non ſunt. ibid.n.36
Filij hiſtrionum, carnificum, & aliorum vilia officia exercentium nullo modo ſunt infames. ibid.n.37
an Filij ex non legitimo matrimonio nati ſint infames. ibid.n.38
Filij hæreticorum non ſunt irregulares in regionibus, in quibus ob crimen parentum nulla aſperſa eſt infamia. p.264.n.4
Filij parentum qui ob crimen hæreſis comburuntur, quique ab hæreſi ante mortem ob data ſigna pœnitentiæ abſoluti ſunt, non ſunt irregulares. p.256.n.8
Contrarium tamen ſatis probabile eſt. ibid.n 9
Filij prædicti ſunt inhabiles ad beneficia, nec ſecundum Curiæ ſtylum poſſunt ordinari. p.268.n.14
Filij prædicti excuſantur ab irregularitate, & aliis pœnis, ex priuilegio Pontificis, ſi hæreticos parentes denuncient Inquiſitoribus. ibid.n.17
Filius emancipatus eſt ſui iuris. p.315.n.2
Filius egreditur à patria poteſtate ſi pater naturaliter moriatur, nec ſuperſit alius aſcendens in cuius poteſtatem reincidat. ibid.n.3
Filius de iure Caſtellæ, & Luſitaniæ mortuo patre, in cuius ſolius poteſtate exiſtit, efficitur ſui iuris. ib.n.4
Filius egreditur à patria poteſtate, ſi morte ciuili condemnetur. ibid.n.5
Filij priorum nuptiarum eximuntur à patria poteſtate ſi pater contrahat inceſtas nuptias, eaſque copula carnali conſummet. ibid.n.7
Filius electus in Epiſcopum, vel Cardinalem eximitur à patria poteſtate. ibid.n.8 & 9
Filius à patris poteſtate ſoluitur per profeſſionem in Religione. p.316.n.10
Filius electus in Regis Conſiliarium liberatur à patria poteſtate. ibid.n.11
Filius non eximitur patria poteſtate per alias dignitates, niſi illarum adminiſtrationem ſubierit. ib.n.12
Filius à patris poteſtate liberatur per emancipationem. ibid.n.13
Filius contrahens matrimonium inuitis, & inſciis parentibus, de iure Caſtellæ, & Luſitaniæ egreditur patria poteſtate. ibid n.14
Filius non egreditur patria poteſtate ratione ætatis, etiam ſenilis, nec ratione Ordinis, etiam Sacerdotalis. ibid.n.15.& 16
Filius efficitur ſui iuris, & in bonis aduentitiis acquirit vſumfructum, ſi pater in hæreſim incidat. p.317.n.17
Filius in peculio profectitio nullum habet dominium nec vtile, nec directum. ibid.n.18
Filius habet proprietatem in peculio aduentitio, ſed non vſumfructum, nec adminiſtrationem. ibid.n.19
Filius non poteſt de peculio aduentitio diſponere diſſentiente patre. ibid.n.20
Filius in peculio caſtrenſi, vel quaſi caſtrenſi habet proprietatem, vſumfructum, & adminiſtrationem, ſicut paterfamilias. p.31- n.21
Filius non priuatur alimentis ſibi debitis ob delictum ipſius. p.317.n.7
Filius non poteſt alienare proprietatem peculij aduentitij ſine conſenſu patris. p.318.n.2.& 3
Filio per delictum confiſcatione dignum aufertur ius ei conceſſum habendi proprietatem in bonis aduentitiis. p.319.n.7
Filiusfamilias nequit teſtari de peculio aduentitio. p.321.n.7
Filio permiſſa eſt peculij aduentitij alienatio contracto, non tamen delicto. p.321.n.10
Filius conſentiente patre poteſt de bonis aduentitiis diſponere. ibid n.13
Filius committens crimen confiſcatione dignum perdit priuilegia ſibi in bonis conceſſa. ibid.n.16
Filius de iure Caſtellæ diſponere poteſt de tertia parte peculij aduentitij, abſque conſenſu patris, tam per teſtamentum, quàm per contractum. ibid.n 17
Filius innocens ob crimen læſæ Maieſtatis commiſſum à patre priuatur quacumque hæreditate, & ſucceſſione. ibid.n.26
Filiofamilias iure antiquo interdicta erat adminiſtratio, & diſpoſitio cuiuſcumque peculij. p.322.n.4
Filiofamilias non conceditur iure communi facultas alienandi peculium caſtrenſe. ibid.n.5
Filiusfamilias in peculio caſtrenſi, vel quaſi caſtrenſi, habet plenum, & perfectum dominium, & quoad proprietatem, & quoad vſumfructum. ibid.n.6
Filiusfamilias non poteſt alienare peculium caſtrenſe delinquendo. p.323.n.7
Filius in regno Caſtellæ, & Luſitaniæ, qui vxorem duxit, ſi deinde crimen confiſcatione dignum committat, bona ſua omnia in fiſcum transfert. p.325.n.15
Filij non debent priuari alimentis deſumendis ex bonis parentum crimen læſæ maieſtatis humanæ committentium. p.332.n.2.ſect.1
Filij committentium crimen hæreſis, aut læſæ maieſtatis, poſſunt in foro conſcientiæ ad ſui ſuſtentationem abſcondere aliquid de bonis patris, ſi ſibi non reſeruentur alimenta; quod limitatione moderatur. ibid.ſect.8.n.1.& 2
Filiæ priuari debent quacumque legitima, dote, & ſucceſſione paterna, & materna in crimine hæreſis, ab vtroque parente commiſſo. p.332.n.4
Filius contra pietatem, & charitatem peccaret, ſi hæreditatem, vel legatum repudiaret, vt non poſſet parentibus ſubuenire. p.401.n.13
Filij Catholici ſunt ad paterna beneficia admittendi, hæretici verò excludendi. p.405.n.5
Filius non tenetur extra caſum extremæ neceſſitatis præſtare alimenta parenti hæretico. p.405 n.3
Filius à patria poteſtate exemptus reputatur extraneus. ibid n.6
Filij ſuſpectorum de hæreſi non priuantur beneficiis, nec ad ea inhabiles redduntur. p.510.n.4
Filiis Catholicorum prohibentur dari obſtetrices, & nutrices Iudæas. p.447.n.3
Filij hæreticorum nullis pœnis corporalibus afficiuntur propter parentum hæreſim. p.512.n.1
Filij hæreticorum non priuantur bonis temporalibus ob delictum parentum. ibid.n.2
Filij hæreticorum non priuantur poteſtate ſuccedendi in maioratu. ibid.n.3.& 4
Filij hæreticorum non priuantur ſucceſſione auorum, aut aliorum conſanguineorum. p.513.n.6
Filij reorum maieſtatis diuinæ non priuantur qualibet ſucceſſione. ibid n.7
Filij hæreticorum, etiam illegitimi, & adoptiui, priuantur bonis paternis. p.513.n.1
Filij hæreticorum priuantur legitima, ſed non alimentis. ibid.n.2.& 4

Filiæ fœminæ hæreticorum priuantur dote ob patris hæreſim. p.513.n.3

Filij hæreticorum poſſunt ſuccedere ex teſtamento, vel ab inteſtato in bonis auorum, aut aliorum conſanguineorum. p.514.n.1

Filij reorum læſæ maieſtatis humanæ, quare priuentur poteſtate ſuccedendi. ibid.n.3

Filij quare puniantur ob delictum parentum. p.523 num.9

Filij hæreticorum puniuntur vt filij talium propriè & formaliter. ibid.& ſeq.n.10

Filij quare priuentur beneficiis poſt lapſum in hæreſim parentum obtentis; & non de acquiſitis ante lapſum. p.524.n.11

Filij reorum læſæ maieſtatis humanæ non priuantur beneficiis ante crimen parentum obtentis. ibid.n.12

Filij hæreticorum non ſunt perpetuò infames infamia iuris. p.525.n.19.& 20

Filij hæreticorum priuantur hæreditate paterna, ſicut filij reorum læſæ maieſtatis humanæ. p.514.& ſeq. n.1.2.& ſeqq.

Filij priuantur hæreditate paterna, ſi mater fiat hæretica, vel pater Iudæus ad fidem conuerſus in hæreſim incidat. p.515.n.1

Filij hæreticorum priuantur hæreditate paterna de iure cannonico, & ciuili. ibid.n.1.& 2.corol.4

Filij hæreticorum poſſunt ſuccedere in maioratum cuius parentes non ſunt inſtitutores. p.516.n.1

Filij parentum non fiunt infames propter hæreſim parentum. ibid.n.3.& 4

Filij hæreticorum quomodo dici poſſint incapaces ſucceſſionis. ibid.n.5

Filij reorum læſæ maieſtatis in quæ bona ſuccedere poſſint. ibid.n.6

Filij nondum nati acquirunt ius morale in maioratum. ibid.n.7.& 8

Filij non amittunt ius feudi propter crimen patris. ibid.n.9

Filij hæreticorum quandonam poſſint ſuccedere repræſentando perſonam patris. p.517.n.10

Filij hæreticorum poſſunt ſuccedere in maioratum cuius parentes ſunt poſſeſſores. p.517.n.1

Filij hæreticorum ſunt incapaces iuriſdictionis, ſi ea per ſe & principaliter conferatur; ſecus ſi per accidens, & acceſſoriè. ibid.n.2

Filij Regum non poſſunt priuari iure ſuccedendi in regnum ob hæreſim parentum. p.518.n.10

Filij reorum læſæ maieſtatis humanæ poſſunt ſuccedere in maioratum, licet ſint incapaces cuiuſcumque ſucceſſionis. p.518.n.5.& p.519.n.2

Filij illegitimi hæreticorum, & reorum maieſtatis humanæ, priuantur hæreditate paterna, & afficiuntur aliis pœnis à iure ſtatutis. p.519.n.1

Filij illegitimi in odioſis veniunt filiorum nomine, quando odium eſt rationabile. ibid.n.3

Filij legitimi, & illegitimi non diſtinguuntur à natura. ibid.n.4

Filij odio parentum puniri poſſunt. ibid.n.6

Filij ſpurij non priuantur hæreditate paterna, nec aliis pœnis afficiuntur odio parentum. p.519.n.7

Filij adoptiui non incurrunt pœnas ſtatutas in iure contra filios hæreticorum. p.520.n.1

Filiorum adoptiuorum iura quoad ſuccedendum. ibid. num.2

Filius ab alio adoptatus contrahit pœnas à iure ſtatutas ob delictum patris legitimi, & naturalis. ibid. num.3

Filius adoptiuus poteſt per emancipationem reuerti ad patrem legitimum, & naturalem. ibid.n.4

Filij & nepotes hæreticorum quinque aliis pœnis afficiuntur. p.520.n.1.2.& p.521.n.8.12.13 & 15

Filij illegitimi, & inceſtuoſi incurrunt pœnam irregularitatis ob hæreſim parentum. p.521.n.3

Filij percutientium Cardinalem S.R.E, priuantur beneficiis acquiſitis tempore delicti parentum. ibid. num.14

Filij hæreticorum non priuantur beneficiis ante hæreſim parentum obtentis; vbi ad hoc variæ Pontificũ conſtitutiones explicantur. p.522.n.1.2.4.& ſeqq.

Filij hæreticorum priuandi non ſunt à Iudice Eccleſiaſtico Beneficiis obtentis ante parentum hæreſim. p.525.n.1

Filij priuandi ſunt ipſo iure beneficiis obtentis poſt parentum lapſum in hæreſim. p.526.n.1

Filij concepti ante parentum delictum non ſunt infames, nec inhabiles ad obtinenda beneficia, nec priuari poſſunt obtentis. ibid.n.2

Filij, deſcendentes, & nepotes hæreticorum, fautorum, &c. vſque ad ſecundam generationem priuati ſunt beneficiis, & inhabiles ad alia conſequenda; quod intelligendũ in linea maſculina. p.626.n.1.& 2

Filij, & nepotes hæreticorum pœnas irregularitatis, & inhabilitatis incurrunt, etiam ante ſententiam Iudicis declaratoriam. p.527.n.1.corol.5

Filij, & nepotes hæreticorum non poſſunt permutare beneficia quæ poſſident. ibid.corol.6

Filij hæreticorum ſunt etiam incapaces ad penſiones. ibid.corol.6.n.1.& 2

Filij hæreticorum pœnitentium, & ad fidem reuertentium non priuantur beneficiis, nec fiunt inhabiles ad alia conſequenda. p.528.n.1

Filij & nepotes hæreticorum, qui in hæreſi deceſſerunt, non poſſunt promoueri ad ſacros Ordines; quæ pœna extenditur ad filios reorum læſæ maieſtatis humanæ. ibid.n.1.& 2

Filij hæreticorum in contumaciam damnatorum nullam contrahunt pœnam. p.528.n.1. in fin.& p.529. num.5

Filij hæreticorum qui Catholici moriuntur, ſed tanquam relapſi comburuntur, non incurrunt pœnas ſtatutas. p.529 n.1.& 6

Filij eorum quorum ſtatuæ comburuntur propter crimen hæreſis, non incurrunt omnes pœnas quas incurrunt filij hæreticorum qui propter veram hæreſim combuſti ſunt. p.530.n.1 & 2.& 5

Filij patris deportati ante deportationem geniti non dicuntur filij patris deportati. p.531.n.2

Filius Senatoris non dicitur, cuius pater à Senatu amotus eſt priuſquam naſceretur. ibid. n.3. & p.151. num.9

Filij concepti ante ſeruitutem parentis contractam, non amittunt ius libertatis. p.532.n.4

Filij tantùm nati poſt delictum parentum debent ſentire pœnam delicti parentum. ibid.num.7

Filiorum nomine abſolutè prolato veniunt filij ante & poſt delictum nati, ſi non ſit ratio in contrarium. p.532.n.10

Filij decedentium è vita & conſolationem ab hæreticis petentium, non admittuntur ad probandum parentes in amentia fuiſſe. p.533.n.12

Filij reuelantes hæreſim patris, excuſantur à pœnis, ſi ei conſenſerint. ibid.n.13

Filij reorum læſæ maieſtatis nati ante delictum parentum non contrahunt infamiam. p.534.n.10

Filij reorum læſæ maieſtatis humanæ, parentum, & aliorum conſanguineorum ſucceſſione priuantur. p.536. num.1

Filij nati ante adeptam à patre bonam qualitatem, vel infamiæ notam, poſſunt dici filij patris taliter qualificati, vel infamati. p.535.n.6.7.8.9

Filij reorum læſæ maieſtatis plus puniuntur quàm filij hæreticorum. p.536.n.2

Filius Rei læſæ maieſtatis non eſt priuandus hæreditate ſibi delata, etſi poſſeſſionem non apprehenderit. ib.n.3

Filiæ fœminæ non priuantur legitima in bonis maternis. ibid.n.4.

Filiæ fœminæ etiam de bonis parentis condemnati dotari debent. ibid.n.6

Filiæ

Filiæ fœminæ ſucceſſione parentis condemnati ſolum priuantur. ibid. n.7

Filij reorum læſæ maieſtatis humanæ non priuaorur donatione inter viuos. p.536. o.8,9. & 10

Filij talium reorum priuantur donatione cauſâ mortis. p.537. n.11

Filij prædicti incurrunt pœnam infamiæ, & quid ad eam incurrendam requiratur. ibid.n.12. & 13

Filij reorum læſæ maieſtatis humanæ non poſſunt ad ſacros Ordines, nec ad Eccleſiaſticas dignitates promoueri; qua tamen pœna non plectuntur filiæ fœminæ. ibid.n.14.& 15

Filiorum nomine quinam veniant in pœnis ſtatutis à lege *quiſquis.* p.537.n.1.2.& 3

Filij mares non comprehenduntur in dictis pœnis, ſi ſola mater crimen læſæ maieſtatis commiſerit. p.538. num. 6

Filij committentium crimen læſæ maieſtatis humanæ non priuantur beneficijs obtentis; niſi delictum fuerit commiſſum in Pontificem Romanum, vel Cardinalem. p.538. n.1. & 3

Filij prædicti ſi non fuerint clerici ante commiſſum delictum, etiam in Principes temporales, non poſſunt ad Ordines promoueri. ibid.n.4

Filij non priuantur nobilitate propter lapſum parentum io hæreſim. p.539.n.1. & 2

Filij hæreticorom non priuantur iis, quæ à genere, ciuitate, vel natura acceperunt. p.540. n.4

Filius hæretici poteſt retinere emphyteuſim quæ eſt ex genere, & repudiare hæreditatem patris. ibid. n.5

Filius non poteſt à patre priuari regno. ibid. o.6

Filij, & nepotes priuantur nobilitate, ſi pater, coi primò conceſſa fuerat in crimen hac priuatione dignum incidat. p.540.n.7.& 8

Filius noo debet priuari priuilegiis, & titulis quæ à Principe obtinuit independenter à patre, ſiue ante, ſiue poſt delictum patris, quamuis tempore conceſſionis retinuerit crimen patris. ibid.n.9. & 10

Filij propter delictum patris, vel ſunt infames, vel minus habiles ad beneficia conſequenda. ibid. n.11

Filij puniuntur propter delictum parentum in criminibus enormibus. p.540.n.2

Filij regulariter ſolent eſſe tales, quales fuerunt eorum parentes. p.541.n.6

Filij poſſunt puniri ob vitia parentum, licet vitia non ſint quaſi peccatum originale. pag.541. num.1. 2. & ſeqq.

Filij propter delictum parentis in delictis omnibus non puniuntur pœna ſenſus; & ad hoc explicantur verba *Ioſuè* 7. *Hierem.* 31. *& Ezech.*28. pag.543. n.1.2. & 5

Firmus.

Firmus qui præſumitur ſæpe labitur. p.100. n.9

Fiſcus.

Fiſcus poteſt agere ad ſupplementum legitimæ hæretici, & petere reſtitutionem in integrum. pag 283. num. 3

Fiſcus lucratur delicta Rei ſub conditione adueniente confiſcatione; etiamſi poſt delictum commiſſum conditio pacta cum reo adimpleatur. p.286.n 3

Fiſcus non tenetur ſoluere promiſſa delinquentis ſub conditione, ſi conditio adimpleatur poſt commiſſum delictum. ibid.n.4

Fiſcus tenetur ſoluere, & ſubire onera hæretici prouenientia ex contractu conditionali, quamuis conditio eueniat poſt delictum commiſſum. ibid.n 5

Fiſcus non eſt propriè hæres delinquentis; eſt tamen vniuerſalis ſucceſſor bonorum illius; & habetur loco hæredis. ibid.n 6

Fiſcus eſt ſucceſſor anomalos, & æqoiparatur ſucceſſori in Prælatura apud Baldum. p.287. n.7

ao Fiſcos debeat ſuccedere ad bona delinquentis banniti cum publicatione bonorum; ſi alienatio eorum prohibita tantùm ſit ad tempus. p.295.n.2

Fiſcus nullum præiudicium patitur ex diſpoſitione teſtatoris prohibentis alienationem bonorum quæ reliquit, per delictum poſſidentis. p 295.o 9

Fiſcus non occupat maioratum quem delinquens poſſidet tantùm pro tempore vitæ. p.197.n.4

Fiſcus occupans emphyteuſim Eccleſiaſticam non efficitur perpetuus emphyteuta, niſi ex remiſſione Eccleſiæ. p.308. n.5

Fiſcus alienans emphyteuſim, tenetur ſoluere laudemium Domino directo, eumque aliis emptoribos præferre. p.310. n.5

Fiſcus quoties bona confiſcata ſuot ipſo iure, poteſt agere aduerſus hæredes delinquentis, vt ſibi bona illius tradantur. p.313.n.6

Fiſco non datur actio adoerſus hæredes delinquentis, quando delicto oon eſt impoſita pœna confiſcationis ipſo iure & priuſquam moriatur delinquens non eſt lis conteſta. p.314.n.7

Fiſcus, confiſcatis bonis hæretici, tenetur ſoluere Eccleſiæ cenſum boois eius adhærentem. ibid. n 8

Idemque dicendum de rebus cenſui obligatis. ibid. num. 9

Fiſcus ſuccedit in bonis & iuribus quæ poſſunt alienari; & quomodo hoc limitandum. pag.317. n.4. & 5

Fiſcus tenetur creditoribus ſatisfacere de peculio profectitio, quando confiſcatis bonis patris non habet vnde ex iis creditoribus ſatisfaciat. p.329. & ſeq. num.6

Fiſcus non tenetur creditoribus delinquentis cuius bona confiſcat, ſatisfacere vltra vires hæreditatis confiſcatæ. p.3 .o. n 9

Fiſcus tenetur ſoluere debita de peculio, ob delictum patris, quando actio de peculio eſt annalis; contra limitationem quam addit Sanchez. ibid.n.10. & 11

Fiſcus eodem modo tenetur de peculio ad debita deportatione patris, ac tenetur hæres morte eiuſdem patris. ibid.n.12

Fiſcus oon poteſt alienare bona delinquentis qua parte aliena ſunt. p.330. n.21

Fiſcus bonis patris confiſcatis filias dotare tenetur. p.332.n.3

Fiſcus poteſt vti exceptione non numeratæ dotis, aduerſus vxorem impedientem confiſcationem, in cuius fauorem conſtat ſola confeſſio inſtrumentalia mariti. p.334.n.7

Fiſcus debet opponere exceptionem non numeratæ dotis intra aonum à die mortis mariti, vel eius condemnationis. ibid n 8

Fiſcus quovſque dotem non ſoluit tenetur præſtare alimenta vxori. ibid.n.9

Fiſcus acquirit dominium bonorum delinquentis à die commiſſi delicti. p.350.o.7

Fiſcus ſæcularis non debet occupare bona hæreticorum ante condemnationem factam à Iudice Eccleſiaſtico. ibid. o.8

Fiſcus nequit occupare bona delinquentis etiam publici, ante ſententiam declaratoriam delicti. p.353. n.1. & 2

Fiſcus occupans bona delinquentis, cuius crimen notorium eſt, peccat contra *cap. cùm ſecundum leges*, & ad reſtitutionem tenetur. ibid.n.4

Fiſcus poteſt talis delinquentis bona tradere cuſtodienda aote ſententiam declaratoriam. ibid.n.5

Fiſcus poteſt reuocare bona alienata à delinquentibus. p.359.n.3

Fiſcus non poteſt agere contra poſſeſſores bonorum ſibi addictorum per confiſcationem, quando ea præſcripta ſunt in fauorem tertij poſſeſſoris. p.361.n.1

Fiſcus non poteſt repetere à tertio poſſeſſore bona in ipſius fraudem alienata, niſi intra ſpatium vnius anni vtilis. p.363.n.23

Fiſcus noo habet reſtitutionem in integrum aduerſus præſcribentem bona quæ ſibi competunt. ibid. n.24

Fiſcus publicatis bonis per ſententiam non tenetur dotare filiaa. p.364. n.2

Fiſcus nequit reuocare alienationem à marito factam bonorum vxoris hæreticæ, conſtante matrimonio acquiſitorum. p.363.n.1. & 2

Fiſcua reuocare poteſt alienationes à marito factas bonorum vxoris hæreticæ, ſi conſcius fuerit delicti vxoris. ibid.n.7

Fiſcua oon poteſt reuocare talem alienationem, ſi præſumptio contra maritum vincatur præſumptiooe validiore. p.366. n.8

Fiſcus non poteſt reuocare alienationem validam factam ante delictum. ibid. n.1. & 2

Fiſcus reuocare poteſt alienationem factam ab vxore ſioe licentia mariti, à pupillo, & minore, ſioe licentia tutoris, ſi io hæreſim inciderint. ibid. n.3

Fiſcus reuocat à poſſeſſore res alienataa nihil ipſi reſtituendo, ſi ad eum delatæ ſint nihil tradendo; ſecua ſi eas acquiſiuit per contractum oneroſum. p.369.n.1 & 2

Fiſcua poreſt viodicare bona quæcumque hæretici, vel ſimilis delinquentia poſt commiſſum delictum alienata, abſque vlla reſtitutiooe facta poſſidenti ſiue titulo onetoſo, ſiue gratuito. p.369.n.1.2.3. & 4

Fiſcos tenetur reſtituere qnod in bonis coofiſcatis reperit; ſi ad alium à delinquente pertineat. p.370. n.5. & 6

Fiſco non incumbit onua probandi pretium in vtilitatem delinquentis verſum eſſe. p.371.n 4

Fiſco in tali caſu liberum eſt contractum non reſciodere. ibid. n.6

Fiſcus quandonam poſſit vendicare ab emptore rem venditam à delinquente, , nullo reſtituto pretio. p.371.n.1. & 2

Fiſcua poteſt vendicare à poſſeſſore rem obligatam ſibi, nullo reſtituto pretio, ſicut poſſet illam vendicare à delinqnente. ibid.n.1.& 3

Fiſcus vendicat à tertio poſſeſſore bona delinqnentis cum qnolibet angmento in illis facto, ſi augmentum non ſit à re ſeparabile. p.372.n.1

Fiſcua tenetur ſoluere expenſas, quaa quis ignorans, venditorem eſſe reum fecit in re empta. ibid.n.2

Fiſcua tenetur ſoluere expenſas neceſſarias, quas emptor fecit, etiamſi ſciuerit venditorem eſſe reum criminis confiſcatione digoi. ibid.n.3

Fiſcus tenetur ſtare in contractu locationis factæ ei in quem bona delinquentis tranſieront. p.372.n.7

Fiſcns vendicat fructos, qui ex rebus coofiſcatia à die commiſſi criminis vſqoe ad ſententiam iudicis proueniunt. p.373.n.1

Fiſcus qooſcnmque fructns ſiue naturales, ſiue induſtriales ſibi vendicat, ſi mala fide conſumpti ſint; ſecus ſi bona. ibid. n.5

Fiſcus oon poteſt vendicare à tertio poſſeſſore, nec ab ipſo delioquente fructus qui poterant percipi ex re ſibi obligata. p.375.o.8

Fiſcua qua actione ſibi vendicare poſſet rem obligatam ſi poſſeſſor eam titulo iniuſto à delinqueote acciperet. p.375. n.11

Fiſcus renocat rem in ſui fraudem alienatam,& quoad proprietatem, & quoad fructus in illa pendentes non obſtante limitatione allata. p.380.n.6

Fiſcns non poteſt reuocare rea in ſui fraudem alienatas à tertio poſſeſſore via execntiua, ſed ordinaria, ibid. num. 7

Fiſcns debet ſolnere omnia debita delinquentis ante delictum contracta. p.388.n.1

Fiſcus non poteſt occupare bona delinquentis, niſi quæ ſuperſunt deducto ære alieno. ibid.n.2

Fiſcus debet ſoluere omnia debita delinquentis qüomodolibet contracta. ibid.n.5

Fiſcua non tenetur ſoluere debita delinquentia contracta poſt commiſſum delictum, cui ipſo iure annexa eſt confiſcatio. ibid.n.4

Fiſcns tenetur ſolùm ſoloere pro parte, ſi confiſcauerit partem bonorum delinquentia. ibid n.5

Fiſcua non tenetur ſoluere æs alienum in totum, ſi hæretici bona confiſcata non ſufficiant. p.389.n.7

Fiſco incumbit onus probandi debita eſſe contracta poſt delictom, cùm adeſt dubium. ibid.n.8

Fiſcus eodem modo tenetur ſoluere debita ac ſi ante delictum contracta eſſent, ſi delicto non ſit annexa ipſo iure confiſcationis pœna. ibid. n.10

Fiſcus quamuis inuentarium non fecerit, non tenetur ſoluere debita delinquentis vltra vires bonorum publicatorum. ibid.n.11

Fiſcus ſolueodo debita creditoribus delinquentis quomodo procedere debeat. p.389.& ſeq.n.1.2.3 & 4

Fiſcua tenetur ſatisfacere creditoribus voius territorij ex bonis ibidem confiſcatis. p.390.n.5

Fiſcus tenetur ſatisfacere creditoribus vnius territorij, de bonis alibi confiſcatis, ſi ibi confiſcata non ſufficiant. ibid.n.6

Fiſcus tenetur ſatisfacere creditoribus delinquentis priuſquam fideiuſſor eiuſdem. ibid. n.8

Fiſcus obligari poterit ad ſolueodum via executiua, ſi eadem poterat delinqueoa coouenìri. ibid.n.9

Fiſcus debet conueniri coram proprio Iudice, non coram Iudice delinquentis. ibid.n.10

Fiſcus tenetur priùs ſatisfacere creditoribus delinquentia, quàm ſibimet, ſi bona ſufficientia non ſint. p.390. n.11

Fiſcus confiſcando bona non agit vtiliter creditorum negotium. ibid. n.12

Fiſcus tenetur reparare damnum à delinquente in aliquem illatum. ibid n.13

Fiſcus qui tantùm occupauit partem bonorum delinquentis, tenetur ſoluere debita pro rata illiua partis, quæ apud ſe remanet. p.392.n.6

Fiſcus tenetur ad ea omoia ad quæ priùs tenebatur hæreticus, antequam ob crimen conueniretur, & bonorum confiſcationem pateretur. ibid.n.8

Fiſcus nullum habet priuilegium, vt in ipſius fraudem non poſſit repudiari hæreditas, vel legatum. p. 400. num. 4

Fiſcua in quem iura, & actionea hæretici tranſeunt, quæ ipſi competebaot actiuè & paſſiuè, tenetur ad omnia eius onera; vbi ad id varia traduntur. p 408. n.1 & 2. & p. 409. n.3. & ſeqq.

Fiſcus non habet ius ad obligandum reum, vt veritatem fateatur. p.355.n.4

Fœmina.

Fœmina rapiens virum, vel aliam fœminam, non incurrit pœnas, quas vir incurrit rapiens fœminam. p.337.n.3

Fœmina occidens virum ſuum noo incurrit eaſdem pœnas, quas incurrit vir occidens fœminam ſuam. p.338 n.6.

Forum.

Forum conſcientiæ in qoo differat à foro pœnitentiæ. p.185.n.6

Forus contentioſus qoiſnam dici poſſit. p.188 n.2

Forns contentioſua idem eſt ac iudicium. p.188. n.3

Forus contentioſus non differt à lite nota. ibid.n.4

Frater.

Frater tenetur denunciare hæreticnm fratrem. p.61.n.5

Fraus.

Fraus præſumi poteſt tam ex parte emptoris, quàm ex parte vendentia in duplici caſu. p.380. n.5

Fructus.

Frnctua decurſi ante ſententiam confiſcantur, facta confiſcatione à Iudice Eccleſiaſtico, non tamen fructns decurrendi poſt ſenteotiam. p.290.n. 2. & 3

Fructuum commoditas non poteſt alienari, facta expreſſa prohibitione alienationis bonorum p.292.n.4

an Fructuum commoditas facta confiſcatione bonorum pertineat ad fiſcum, etiam quaodo facta eſt expreſſa prohibitio alienandi. ibid.n.5

Froctus

Fructus percipiendi ex re prohibita alienari deueniunt ad ſucceſſorem vocatum à puncto commiſſi delicti poſſeſſoris, cum proprietate rei prohibitæ alienari, etiam cùm delinquens potuit tales fructus alienare pro tempore vitæ. ibid. n.7

Fructus in expreſſa prohibitione alienandi non ſeparantur à dominio. p.293.n.19

Fructus emphyteuſis non pertinent ad fiſcum, ſi vltra prohibitionem legis quam ſecum trahit emphyteuſis, addita fuerit alia expreſſa prohibitio à Domino concedente emphyteuſim. p.305.n.1

an Fructus emphyteuſis in ſua natura relictæ pertineant ad Dominum directum durante vita Rei emphyteutæ. ibid.n.2.& 3

Fructus, & commoditates emphyteuſis ſæcularis, & etiam Eccleſiaſticæ, quæ tranſmitti non poteſt ad hæredes extraneos, pertinent ad fiſcum durante vita emphyteutæ. p.305.n.4

Fructus emphyteuſis quæ tranſmitti non poteſt ad hæredes extraneos, habet tamen ſucceſſores vocatos, durante vita delinquentis pertinent ad fiſcum. p.306. num. 8

Fructus emphyteuſis pertinent ad fiſcum quamdiu delinquens emphyteuta vixerit, ſi emphyteuſis accepta ſit ab aliqua perſona priuata, vel ab Eccleſia, & non tranſeat ad hæredes extraneos. p.310.n.1.& 2

Fructus feudi expreſſam alienationis prohibitionem ab inſtitutore inductam habentis vltra tacitam inductam à lege, facta bonorum confiſcatione pertinent ad ſucceſſorem; ſi autem tantùm tacitam habeat, pertinent ad fiſcum durante vita delinquentis; vbi obſeruatur ſpecialis difficultas in hac tranſlatione, quæ non eſt in emphyteuſi. p.312.n.14.& 15

Fructus rei fiſco obligatæ, qui æquiualenter ſolùm reperiuntur apud poſſeſſorem exiſtere, ſi fuerint naturales, publicantur. p.373.n.3.& 4

Fructus acquiri poſſunt per errorem à poſſidente. p.374.n.7

Fructus percepti à poſſeſſoribus rerum alienatarum in fraudem fiſci, non reuocantur cum ipſis rebus, ſi fuerint ante ſententiam percepti. p.381.n.13

Fuga, & Fugitiuus.

Fuga poſt delictum arrepta indicium ſufficiens eſt ad torturam. p.633.n.1

Fugiens poſt delictum, ſi citatus compareat, abſtergit omnem ſuſpicionem. ibid.n.2

Fugitiuus multò magis torqueri poteſt, ſi cum fuga concurrat fama, vel communis ſuſpicio, aut alia indicia. ibid.n.3

Fuga ſola non eſt indicium ſufficiens ad torturam, ſi quis fugam arripit cum ſcit contra ſe informationem capi, aut accuſari, aut citari. p.633.n.4

Fuga è carcere arrepta indicium facit ad torturam, ſi reus aufugerit animo non redeundi. ibid.n.5

G

Gelaſius.

GElaſius explicatur in loco vbi admittere videtur, quod libri hæreticorũ poſſint legi. p.125.n.13

Generalis.

Generales Religionum non habent facultates concedendi licentias, & retinendi libros prohibitos, quas habent Epiſcopi. p.139.n.14

Genitiuum.

Genitiuum de ſui natura importat perſonalitatem. p.89.n.16

Gentilis.

Gentiles in antiqua lege ante circumciſionem factam non poterant cogi ad amplectendum Iudaïſmum. p.490.n.42

Gloſſa.

Gloſſa aſſerens probationem per contumaciã eſſe ſolùm præſumptiuam, reprobatur communiter. p.383.n.13

Græcus.

Græci, & Armeni ſchiſmatici hæretici ſunt, eorumque libri ſub prohibitione librorum hæreticorum comprehenduntur. p.82.n.4.& 5

Gratia.

Gratiæ conceſſæ ab homine, & ſingulari perſonæ, non extinguuntur per mortem concedentis, etiam re integra; quod intelligendum de gratia facta, non de facienda. p.219.n.2.& 3

Gratia facta quænam dicatur; vbi ad id affertur exemplum. ibid.n.4.5.& 6

Gratiæ poſtquam à Principe proceſſerunt, cenſentur ex parte concedentis factæ, nec ipſius morte expirant. ibid.n.7

Gratia audiendi confeſſiones, & eligendi Confeſſarium, poteſt concedi ab inferiore Pontifice. p.219.n.10

Gratia facienda quænam dicatur. p.219.n.9

Vide in verb. *Reſcriptum.*

H

Habens.

HAbens aliquem librum hæreticum tenetur illum Inquiſitoribus tradere ſtatim ac ad eius manus peruenit. p.10[illegible]

Habens librum prohibitum non perperam agit, ſi tradat illum habenti licentiam retinendi tales libros. p.104.n.2

Habens licentiam legendi, & retinendi libros prohibitos poteſt ea vti extra locum vbi ea ſibi conceſſa fuit. p.139.n.11

Habens, vel legens ſcripta hæreticorum, vel quorumcumque Authorum, propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, incurrit excommunicationem Indicis. p.145.n.3

Habens cum hæretico prædictam communicationem, non poteſt propter hæreſis ſuſpicionem condemnari de hæreſi. p.173.n.17

Habentes facultatem diſpenſandi ſuper omni irregularitate, excepta proueniente ex homicidio, poſſunt diſpenſare ſuper irregularitate proueniente ex homicidio indirectè voluntario; & ex homicidio iuſto ob defectum lenitatis. p.236 n.1.& 2

Habentes poteſtatem diſpenſandi in foro conſcientiæ, non debent facilè vti ſua poteſtate, ſi delicta ſint deducta ad forum externum. ibid. n.5

Habens cum hæretico communicationem, & familiaritatem, redditur ſuſpectus de hæreſi. p.173.n.5

Vide in verb. *Conuerſatio.*

Habenti caſus reſeruatos, & ſimplicis tantùm Sacerdotis copiam quid agendum vrgente neceſſitate communicandi. p.238.n.4.& 5

Hæres, & Hæreditas.

an Hæreditas deuoluenda ad hæreticum, deuenire debeat ad fiſcum, hæretico in hæreſi perſeuerante. p.283.n.10.& 11

Hæreditas delata hæretico poſt bonorum confiſcationem, non acquiritur fiſco. ibid.n.10

Hæreditas non adita per filium reum, quamuis bene ante condemnationem delata, non tranſit in fiſcum. p.284.n.7

Hæreditas matris ſuperſtite patre connumeratur inter bona aduentitia reſpectu patris, quamuis non è conuerſo reſpectu matris. p.316.n.6

Hæreditas tota patris attento iure regio Caſtellæ, excepta quinta parte, de qua liberè poteſt diſponere, reputatur filiorum legitima; quod tamen variis cum limitationibus intelligendum. p.331.n.4.5.6.7.& 8

Hæres qui non confecit inuentarium, tenetur ſoluere debita defuncti vltra vires hæreditatis. p.390.n.3

Hæres delinquentis poteſt puniri, & bonis à delinquente receptis priuari. p.346.n.4

Hæres delinquentis ita tenetur tradere bona fiſco, ac ipſemet delinquens. p.354.n.4

Hæreditas

non laborantes. p.244.n.2

Epiſcopus poteſt ordinare aliquem familiarem alienæ Diœceſis, ſi per triennium cum eo commoratus ſit; vbi etiam an poſſit quoad interſtitia cum eo diſpenſare. p.246.n.1.&2

Epiſcopus ordinans ſubditum alienæ Diœceſis ſcienter, vel per ignorantiam affectatam, per annum ab Ordinum collatione ſuſpenditur. ibid.ſect.8.n.1

Epiſcopus Titularis nullus poteſt ordinare ſubditum alterius Prælati, ſine expreſſo illius conſenſu, etiam prætextu perpetuæ commenſalitatis. ibid.n.2

Epiſcopus primam Tonſuram conferens alienæ Diœceſis ſubdito infanti, vel illiterato, vel coniugato, quam pœnam incurrat. p.247.n.1

an Epiſcopus conferens alienæ Diœceſis ſubdito primam Tonſuram ſine proprij Epiſcopi licentia, incurrat pœnam ſuſpenſionis latam in cap. eos, de temp. ordin. ibid.n.2.&3

Epiſcopus aliquem ordinans Ordine maiori, cum pacto ne ſuper prouiſione ordinato debita moleſtetur, manet ſicut & ordinatus, ſuſpenſus, donec à Sede Apoſtolica abſoluantur. p.248.n.1

Epiſcopis prohibitum eſt, ne aliquem ad ſacrum Ordinem admittant, niſi ſufficientia ad ſui ſuſtentationem habeat, vel ab aliquo beneficiato ad titulum ſui beneficij præſentetur. ibid.n.2

Epiſcopus ſuffraganeus, cui ab Ordinario data eſt licentia ordinandi, ſi aliquem ordinet ſine titulo ſuſtentationis, tenetur illi neceſſaria miniſtrare. p.248. num.5

Epiſcopus in aliena Diœceſi pontificalia exercens, ſuſpenſionem incurrit. p.249.n.1.ſect.13

Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper irregularitate prouenient ex illicita Ordinis adminiſtratione, niſi ordinatus ſit biennio ſuſpendendus. p.252.n.1.&2. ſect.2

Epiſcopus ſuſpenſus à Pontificalibus non incurrit irregularitatem, ſi Miſſam celebret cum apparatu Epiſcopali. p.254.n.10

Epiſcopus excommunicatus, interdictus, vel ſuſpenſus irregularitatem incurrit, ſi coram ſe celebrari auctoritatiuè iubeat. ibid.n.12

Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum infamibus, vt ad ſuperiores Ordines aſcendant, licet poſſit cum illis diſpenſare vt in ſuſceptis miniſtrent. p.260.n.4

Epiſcopi habentes priuilegium diſpenſandi ſuper irregularitates, poſſunt diſpenſare cum filiis ad fidem conuerſis, parentum quibus nulla infamia ex hæreſi inſperſa fuerat. p.264.n.5

Epiſcopi nomine comprehenditur Preſbyter, ſicuti varia Concilia intellexerunt. p.268.& ſeq.n.3

Epiſcopi prudentis eſt declarare an ſtatus Neophyti tranſierit. p.269.n.5

Epiſcopus debet determinare tempus quo quis cenſendus eſt neophytus. ibid.n.6

Epiſcopus non poteſt reualidare collationem beneficij inualidè factam ob impedimentum quod ab ipſo auferri poterat, etiam ſublata inhabilitate. p.271.n.12

Epiſcopus qui in ſui electione Capitulo iurauit, poteſt poſt electionem cognoſcere de valore ſui iuramenti, & declarare cum Conſilio Prudentum quouſque ſe extendat tale iuramentum. p.381.n.8

Epiſcopus hæredem hæreticum inſtituens afficitur pœna excommunicationis. p.402.n.2

Epiſcopus nihil poteſt relinquere ex teſtamento hæretico Iudæo, & cuicumque à fide catholica alieno. ibid.n.2

Epiſcopi nomen hæreticum hæredem inſtituentis inter Dei Sacerdotes nullo modo computatur. ibid.n.3

Epiſcopi, & Sacerdotes hæretici habent iuriſdictionem in Eccleſia, non tamen ſunt membra eiuſdem. p.462. & ſeq.n.4

Epiſcopi reprehenſi quod permiſerint Priſcillianum appellare ad Imperatorem. p.491.n.48

Errans, & Error.

Errans in rebus fidei, ſi paratus ſit, ſi Eccleſia aliter iudicauerit, talem errorem deponere, non eſt hæreticus. p.8.n.8

Errans circa aliquem fidei articulum, ſi tamen Eccleſiæ obedire velit non deperdit fidem. ibid.n.9

Errans in fide ſi alleget ſe ex ignorantia erraſſe, non creditur, caſu quo error commiſſus ſit in iis quæ ex officio ſcire tenetur, & quæ paſſim eiuſdem qualitatis homines ſciunt. p.10.n.13

Errans ignoranter contra fidem, paratus tamen errorem ſuum deponere, ſi ſciret quid teneat Eccleſia, implicitè credit quidquid tenet Eccleſia. p.11.n.5

Errans contra fidem ex ignorantia affectata, non excuſatur ab hæreſi, ſi ita ſit addictus ſuæ opinioni, vt quamuis ſciat Eccleſiam aliter docere, nolit opinionem mutare. p.11.n.12

Errans ex ignorantia affectata, aduertit ſe ſentire contra Eccleſiam in communi. ibid.n.14

Error circa materiam fidei ex ignorantia culpabili, & hæreſis quomodo differant. p.12.n.16

Errans in fide, & allegans ſe ex ignorantia erraſſe; quando credendus in foro exteriori. p.14.n.17.& 18

Errans contra catholicam aliquam veritatem puniri non poteſt vt formaliter hæreticus; ſi ſit ſimplex & rudis. p.14.n.19.& 20

Errans ex ignorantia, & monitus ab Epiſcopo, & aliis viris doctis, perſeuerans in errore, cenſendus eſt in vtroque foro hæreticus. p.15.n.1

Errans in fide tunc ſolùm cenſetur hæreticus cùm inſtructus quid doceat Eccleſia, eligit potius Eccleſiæ reſiſtere, quàm à propria ſententia recedere. p.30. num.4

Errans poſitiuè contra fidem in interno, ex ignorantia affectata, licet errorem ſuum explicet in externo, non contrahit pœnas contra hæreticos latas. p.31.n.1

Errans contra fidem ex ignorantia tantùm non ſtatim denunciandus eſt. p.48.n.4

Quod dicendum eſt etiam de faciente actum aliquem contra fidem. p.49.n.5

Error pertinax hæretici eſt ille, qui eſt ex cognitione oppoſitionis cum fide. p.3.n.6

Error cui non contradicitur approbari cenſetur. p.49. n.14

Error nunquam contingit circa ſynderesim. p.616.n.15

Excuſatio.

Excuſatio futilis Ioannis Hus à Laurentio Humfredo Caluiniſta. p.417.n.7

Exceptio.

Exceptiones facultatis ordinariæ non ſunt extendendæ vltra proprietatem verborum. p.233.n.3

Excommunicatio, & excommunicatus.

Excommunicatio prima Bullæ Cœnæ, in quos lata ſit. p.2.n.13

Excommunicatio ob hæreſim non incurritur niſi adſint verba, vel alia ſigna ex natura ſua internæ hæreſis manifeſtatiua. p.35.n.2

Excommunicatio non contrahitur ab eo, qui attentans percutere clericum, eum in effectu non percutit. p.43.n.3

Excommunicatio lata in mandantes aliquem occidi, nunc locum non habet niſi ſequatur homicidium. p.43.n.9

Excommunicatio lata eſt aduerſus conſulentes aliquibus duellum. ibid.n.11

Excommunicatio quam incurrunt denunciare iudicialiter omittentes, an ſit ipſo facto lata, & reſeruata. p.65.n.1

Excommunicatio lata in fautores, & defenſores hæreticorum non incurritur, niſi eis cauſâ hæreſis fauerint, vel defenderint. p.76.n.1.& 2

Excommunicatio lata in receptatores incurritur ab eo qui hæreticum cauſa conſanguinitatis recipit, ſi impediat quominus à iudice capiatur. p.76.n.4

Excom

Excommunicatio, vel alia pœna non incurritur à receptatore, vel fautore hæretici, niſi malus effectus receptationis. & fauoris ſequatur. p.78.n.1
an Excommunicatio incurratur à legentibus, vel imprimentibus libros Authoris Catholici continentes commentarios Authoris Catholici. p.83.n.5.& 6
vt Excommunicatio Bullaris ratione librorum hæreticorum lata incurratur duæ requiruntur conditiones. p.88.n.1
Excommunicatio bullaris lata contra legentes libros hæreticorum non incurritur niſi legens ipſe ſciat ſe contra prohibitionem agere. p.88 n.4
Excommunicatio prædicta locum non habet in dubio, an Author ſit hæreticus. ibid.n.5
Excommunicatio bullaris locum habet, etſi liber obiter vnam, vel alteram tantum hæreſim contineat. p.88. n.12
Excommunicatio prædicta locum habet tantùm ſi liber contineat hæreſim modo doctrinali. p.89.n.14
Excommunicatio Bullæ Cœnæ, ſtante ſcientia, & ſecluſa quacumque ignorantia, locum habet contra ſcienter legentem libros prohibitos. p.90.n.25
vt Excommunicatio incurratur à legente librum prohibitum quænam quantitas requiratur. p.91.n.9
Excommunicatio ob actiones recenſitas n.1. non incurritur niſi ſcienter fiant. p.92.n.2
Excommunicatio contrahitur à mandante, vel ſuadente legi librum hæreticum, ſi hæreſis malignus effectus inde ſequatur. p.95.n.12
Excommunicatio bullaris non incurritur ab intendente plura folia libri hæretici legere, ſi pœnitentia ductus poſt paucas lineas à legendo deſtiterit. ibid.n.13
Excommunicatio lata contra retinentes libros hæreticorum requirit ex parte librorum illas conditiones, quas requirit in ordine ad lectionem. p.101.n.8
Excommunicatio Bullæ Cœnæ incurritur ab eo qui dicit, quod liber errores continens non debuiſſet comburi, nec prohiberi; Quod tamen cum limitatione verum eſt. p.110 n.8
Excommunicatio in defenſores librorum hæreticorum incurritur ex declarata voluntate faciendi quod prohibetur. p.111.n.2.petit.3
Excommunicatio prædicta non incurritur à loquente vel ſcribente in defenſionem libri hæretici, dummodo nemini ea defenſio notificetur. ibid.n.1.petit.4
Excommunicatio, & aliæ pœnæ, contra vendentes, aſportantes, &c. latæ ſunt etiam expreſsè contra varias alias actiones præſtantes, quæ recenſentur. p.112.n.1.& ſeq.
Excommunicationem ſummo Pontifici reſeruatam incurrunt, ſcienter legentes, retinentes, imprimentes, vel defendentes librum hæreſim continentem, vel de Religione tractantem; & quæ requirantur vt hæc excommunicatio incurratur. p.114.n.1 & ſeqq.
Excommunicatio Bullæ in quo differat ab excommunicatione Indicis librorum prohibitorum. p.117 n.6
Excommunicatio lata propter libros damnatos ſolùm propter falſi dogmatis ſuſpicionem, non eſt reſeruata. p.126.n.5
Excommunicatio non fertur contra non præfigentes approbationem libro impreſſo. p.136.n.1.petit.19
Excommunicatio lata in decreto Concilij Lateranenſis, Tridentini, & Indicis librorum prohibitorum, nullibi reperitur reſeruata. p.143.n.5
Excommunicatio lata in variis decretis quoad impreſſionem librorum quoſnam afficiat. p.143.n.7
Excommunicatio Bullæ Cœnæ comprehendit etiam ſchiſmaticos non hæreticos. p.160.n.2
Excommunicatio Bullæ Cœnæ comprehendit ſchiſmaticos etiam propriè tales. ibid.n.2
Excommunicatio lata contra facientes aliquid, non extenditur ad adiuuantes, conſulentes, mandantes, &c. niſi de illis expreſſa mentio fiat. p.161.n.6
Excommunicatio Bullæ Cœnæ non ſolùm recedentes ab obedientia Pontificis, vt Pontifex eſt, ſed etiam recedentes à reliquis membris Eccleſiæ. ibid.n.7
vt Excommunicatio lata in ſchiſmaticos incurratur, quænam ſufficiant. ibid.n.8
Excommunicatio nullibi de facto fertur in hæreſim mentalem, ſeu purè internam. p.16.n.1
Excommunicatio lata in non credentem aliquem articulum fidei, vel aliquem errorem credentem; non incurritur ab eo qui errorem ſuum ſufficienter exterius non manifeſtat. p.167.n.4
Excommunicatio lata contra credentem cuidam libro, non incurritur, niſi exteriùs aſſenſus manifeſtetur. ibid.n.5.
Excommunicatio in hæreticum lata in quo conſiſtat. p.172.n.5.& 6
Excommunicatio olim non erat contra hæreticos lata, ſed ferenda. ibid n.7
Excommunicatus denunciatus, ſeu declaratus in particulari vitandus eſt de iure nouo. p.174.n.3
Excommunicatio contra hæreticum non ſemper fuit in vſu in Eccleſia. p.1 4 n 19
Excommunicatus nullus vitandus ante ſententiam iudicis, niſi publicus Clerici percuſſor. p.176.n.6
vt Excommunicatus vitetur non ſufficit perſonæ declaratio abſque expreſſa mentione cenſuræ. p.177.n.6
Excommunicatus propter hæreſim poteſt abſolui ab excommunicatione, & non abſolui à peccato hæreſis. p.185.n.5
Excommunicatio ob percuſſionem clerici quibus ex cauſis poſſit ab Epiſcopo abſolui. p.21 .n.2.3.4.& 6
Excommunicato vrgente graui neceſſitate licet ſuſcipere, & miniſtrare Sacramenta. p.138.n.3
Excommunicatus excommunicatione maiori, non poteſt eligi, vel præſentari ad beneficium, & collatio, vel reſignatio eidem facta, eſt nulla. p.270.n.3
an Excommunicati propter detractionem decimarum poſſint abſolui non præmiſſa reſtitutione. p.34 .n.6
Excommunicatus ab hæretico, non cenſetur excommunicatus. p.429.n.3
Excommunicatus ad iudicandum non recipitur. ibid. num.4
Excommunicatio non eſt ipſo iure lata in Clericum indoctum de rebus fidei diſputantem. p.442 n.22
Excommunicatio lata cùm ſit grauis pœna, grauem culpam ſupponit. ibid.n.25
Excommunicationis in Reges, & Principes latæ varia exempla. p.454.n.4.5.& ſeqq vſque ad 20
Excommunicati propriè, & ſimpliciter, & abſolutè ſunt membra Eccleſiæ. p.464.n.12
Excommunicatus ob cauſam ſepulturæ hæretici in loco ſacro, quando ſit abſoluendus. p.480.n.3
Excommunicati excommunicatione maiori, denunciati, vel publici Clerici percuſſores, admittuntur ad accuſationem deferendam in crimine hæreſis. p.556. num.3

Exemptio.

Exemptio Regularium ab Ordinario inducta eſt in eorumdem fauorem. p.182.n.2

Expenſæ.

Expenſæ, ſeu meliorationes neceſſariæ quænam ſint. p.372.n.4
Expenſæ, & meliorationes vtiles efficiunt rem meliorem. ibid.n.5
Expenſæ, & meliorationes voluptuariæ augent ornatum, non fructum. ibid.n.6
Expenſæ deducendæ ſunt quando fructus reſtituendi ſunt. p.375.n.14
Vide in verb. *Melioramenta.*

Expurgatio.

Expurgatio librorum Authorum hæreticorum, in quibus parum de ſuo appoſuerunt, ſed tantùm ab aliis tradita collegerunt, quomodo, & à quibus facienda. p.129.n.2
Expurgatio prædicta nequit fieri ab Epiſcopo ſiue Inquiſitore,

quiſitore, neque è contra, neque in ea facienda omitti debet conſilium Theologorum. ibid.n.3

Extorſio.

Extorſio pecuniarum facta quocumque modo prætextu officij ſanctæ Inquiſitionis,excommunicationi ſubiicitur; & quid requiratur, vt hæc cenſura contrahatur. p.341.n.12.& 13.vſque ad 18

Extrauagans.

Extrauagans *Ad euitanda*, eſt vſu recepta tantum quoad formam, à Martino V. in Concilio Conſtantienſi præſcriptam. p.175.n.1

Extrauagans *Ad euitanda*, quare fidelibus indulſit, vt non tenerentur vitare excommunicatos, nominatim non denunciatos. p.177.n.5

Extrauagans *vnam ſanctam, de maiorit. & obed.* non eſt reuocata à Clemente V. p.452.n.10

F

Facultas.

FAcultas abſolnendi conceſſa Epiſcopis, non extenditur ad omnes, ſed ſolùm ad ſibi ſubditos. p.18. num.1

Facultas legendi, & retinendi libros hæreticorum, an extendatur non ſolùm ad Commiſſarios hæreticæ prauitatis à Sede Apoſtolica deputatos, ſed etiam ad deputatos ab ipſis Inquiſitoribus. p.119.n.4

Facultates, & licentiæ quæcumque legendi, & retinendi libros hæreticos, & alios quoſlibet prohibitos, nunc reuocatæ ſunt. ibid.n.8

Facultas conceſſa in conſtitutione Pij IV. *Dominici Gregis*, relicta eſt arbitrio prudentia viri, vt ea vtatur, vel non vtatur. p.123.n.8

Facultas concedendi licentiam legendi vel retinendi Bibliam Sacram in lingua vulgari, nunc adempta eſt omnibus Epiſcopis, Inquiſitoribus, Epiſcopis & Regularibus. p.131.penc.11.n.2.

Facultas quæ conceditur Epiſcopo virtute Concilij Tridentini competit ei iure ſpeciali ordinario.p.180. n.-.9.

Facultas conceſſa Epiſcopo tanquam de legato Sedis Apoſtolicæ, eſt facultas delegata, ſi non concedatur abſolotè. ibid.o.8.

Facultas deſpenſandi, & abſoluendi ab hæreſi Epiſcopis in Concilio Tridentino conceſſa, pertinet ad iuriſdictionem Epiſcopalem. p.181.n.2

Facultas prædicta latè eſt interpretanda. ibid.n.3

Facultas prædicta conceſſa eſt Epiſcopis iure ſpeciali communi, & ordinario. ibid.n.5.

Facultas prædicta competit tantùm iuriſdictionem Epiſcopalem habenti; neque ad eam eligitur alicuius perſonæ particularis induſtria, nec derogat iuri communi. ibid.n.6 & 7

Facultas diſpenſandi, & abſoluendi à Tridentino conceſſa; videtur tantùm conceſſa Diœceſim habentibus. p.81.n.2.ſect.4

Facultas abſoluendi ab excommunicatione propter hæreſim incurſa, Epiſcopis conceſſa, non debet ad forum Sacramentale reſtringi. p.185.n.4.& 5

Facultas abſoluendi multas conditiones requirit, quæ non requiruntur in facultate diſpenſandi. p.187.n.7

Facultas abſoluendi conceſſa Epiſcopis per Concilium Tridentinum, non apparet reuocata per Bullam Cœnæ. p.190.n.55

Facultas Epiſcopis conceſſa abſoluendi ab hæreſi interna, & externa, reuocata eſt per Bullam Cœnæ. p.193.n.16

Facultas abſoluendi ab hæreſi, non eſt à Concilio conceſſa alicui particulari perſonæ, ſed officio, & dignitati. p.190.n.6

Facultas quæ Epiſcopis conceditur abſoluendi à caſibus Pontifici reſeruatis, poteſt ad ipſos tantùm reſtringi. p.191.n.8

Facultas abſoluendi ab excommunicatione hæreſis eſt Inquiſitoribus conceſſa in fauorem animarum p.196. n.10.

Facultas ſecretò abſoluendi ab hæreſi in quolibet Inquiſitore reſidet. p.198 n.10

Facultas Inquiſitoribus data, vt extraiudicialiter pœnitentes hæreticos, & à nullo Iudice Inquiſitos abſoluere poſſint, in quo conſiſtat. p.198.n.16

Facultas abſoluendi ab hæreſi occulta non eſt in vſu in Hiſpania. p.200.n.14

Facultas abſoluendi ab omnibus reſeruatis conceſſa in Iubilæo, comprehendit etiam caſum hæreſis, ſi nulla eius fiat exceptio. p.101.n.4

Facultas generalis abſoluendi ab omnibus reſeruatis, non comprehendit reſeruata in bulla Cœnæ: nec facultas abſoluendi à reſeruatis in Bulla Cœnæ comprehendit hæreſim. p.201.n.8

Facultas abſoluendi ab hæreſi cenſetur in Iubilæis conceſſa tantùm ſi exprimatur. p.102.n.11

Facultas quamuis fauorabilis extendi debet iuxta reſponſiones ſummorum Pontificum, ſtylum, & vſum Curiæ Romanæ. ibid.o.13

Facultas abſoluendi ab omnibus reſeruatis, etiam in, Bulla Cœnæ, non comprehendit caſum hæreſis, etſi talis exceptio non apponatur. p.202.n.14

Vbi videndum quænam ſententia ſit probabilior. ibid.n.15.

Facultas abſoluendi percuſſionem Clerici, extenditur ad omnes excommunicationes. p.204.n.7

Facultas abſoluendi à quibuſcumque reſeruatis conceditur ſimplici ſacerdoti iure extraordinario. p.107. num.7

Facultas abſoluendi à reſeruatis nulli ſimplici ſacerdoti conceditur cùm facilis eſt recurſus ad ſuperiorem. p.107.n.10

in Facultate abſoloendi à reſeruatis apponitur clauſula limitatoria. ibid n.12

Facultas abſoluendi ab omnibus reſeruatis, non eſt conceſſa omnibus ſacerdotibus iure Diuino. p.107. & ſeq.n.14.

Facultas à Tridentino conceſſa omnibus ſacerdotibus, abſoluendi ab omnibus reſeruatis quoſlibet penitentes, eſt implicitè limitata. p.208.n.16

Facultas audiendi confeſſiones, ab Epiſcopo, vel Papa conceſſa, non expirat mortuo concedente. p.219.n.10.

Facultas audiendi confeſſiones à Parocho alicui conceſſa expirat, & valere poteſt eo mortuo. p.209. n.11.& 12

Facultas audiendi confeſſiones, & abſoluendi à reſeruatis quæ ſpecialı perſonæ conceditur, nec tranſit in ordinariam; non expirat mortuo concedente. p.219.n.14.

Facultas abſoluendi à cenſuris, an poſſit ab Eccleſia committi aliis à ſacerdotibus. p.220.n.3.& 4

Facultas ab Epiſcopo, & alio Prælato eligendi ſibi confeſſorem conceſſa, non expirat morte concedentis; quod ampliandum eſt ad alias gratias ab Epiſcopo conceſſas. p.220.n.28.& 19

Facultas abſoluendi vnam, vel plures perſonas determinatas, ſi ſit conceſſa in fauorem abſoluentis, non expirat morte concedentis; ſecus ſi ſit conceſſa in fauorem pœnitentis. p.120 n.30

Facultas conceſſa gratiâ eius cui ſcribitur, non expirat morte concedentis, ſecus quando eſt conceſſa gratiâ alterius pro quo ſcribitur. ibid.n 31

Facultate abſoloendi ab hæreſi denegata, non cenſetur denegata facultas diſpenſandi ab irregularitate illi annexa. p.229.n.5.6

Facultas diſpenſandi quomodo dicatur maior facoltate abſoloendi. p.230.n.7

Facultas diſpenſandi ab irregularitate proueniente ex hæreſi occulta, non debet neceſſariò exprimi in conceſſione generali, ſicut facultas abſoluendi ab hæreſi occulta, & cur. p.231.n.8

Facultas diſpenſandi ab irregularitate proueniente ab hæreſi occulta, non eſt reuocata per Bullam Cœnæ. ibid. n. 9

Facultas in irregularitate prædicta non eſt ablata Epiſcopis. ibid. n. 10

in Facultatibus quæ his temporibus conceduntur, debet conſtare de libera concedentis facultate; & quæ à cõmuni ſtylo deuiant ſuſpectæ cenſentur. p. 300. n. 4

Facultas reuocandi emphyteuſim Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ conceſſa, non eſt ad alias Eccleſias extendenda, ex doctrina Baldi. p. 307. n. 3. & 4

Facultas reuocandi emphyteuſim intra biennium, de qua emphyteuſi data ſit. p. 307. n. 4

Facultas reuocandi emphyteuſim non eſſet neceſſaria, caſu quo tranſlata eſſet in fiſcum, ſi emphyteuſis Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ non poſſet tranſire ad hæredes extraneos. p. 307. n. 5

Facultas alienandi per delictum non videtur conceſſa per liberam facultatem alienandi. p. 321. n. 15

Fama.

Fama ſola crimen ſufficienter non probat. p. 566. n. 7

Fama criminis à viris fide dignis orta, & legitimè probata eſt indicium ſufficiens ad torturam. p. 596. n. 16

Fama criminis non eſt indicium ſufficiens ad torturam, niſi aliis indiciis adiuuetur. p. 597. n. 17

Fama qualis eſſe debeat, vt indicium ſufficiens ad torturam præbeat. ibid. n. 18

an Fama vehemens ſine aliis indiciis ſufficiat vt Reus torqueri poſſit; & quæ talis dicatur. p. 603. n. 2. & 3

Fama vehemens non eſt quæ ortum habet ab hominibus inhoneſtis, & fide indignis. ibid. n. 4

Fama in criminalibus non probat; ſed ſe habet tanquam accuſator. p. 631. n. 2

Fama criminis indicium facit ad torturam, ſi reus de tali crimine aliàs fuerit infamatus. ibid. n. 3. & 4

Familiaris.

Familiaris hæretico debet ſuſpendi ab officio, & hæretici amicitiam abiurare. p. 9. n. 5

Familiares hæreticis excommunicationis ſententia debent percelli. p. 80. n. 10

Fautor, & Fauens.

Fautores hæreticorum quinam, & qui eorum nomine veniant. p. 66. n. 1

Fautor hæretici quis reputari poſſit. p. 67. n. 13. & 14

Fautor hæretici poteſt eſſe vel omiſſione, vel commiſſione. ibid. n. 14

Fautores hæreticorum ſunt publici Principum Officiales, negligentes hæreticos capere, & à ſibi demandatis prouinciis extirpare. p. 73. n. 9

Fautores hæreticorum quinam cenſeri debeant. p. 73. n. 1. & ſeq.

Fautor hæreticorum eſt qui omittit illos denunciare, cùm ad id ex officio teneatur. p. 73. n. 2

Fautores hæreticorum dicuntur qui de eis ab Inquiſitoribus requiſiti, illos celant. ibid n. 3

Fautores hæreticorum non facientes cuſtodias in quibus cuſtodiantur, excommunicati ſunt. ibid. n. 10

Fautores hæreticorum cenſendi ſunt, qui remotè ad impreſſionem librorum eorum concurrunt, ſi faciant, vt hæreſi faueant. p. 106 n. 8

Fautores hæreticorum cenſendi ſunt qui cum poſſint eos ab hæreſi reuocare, id non faciunt, quod tamen eſt cum limitatione intelligendum. p. 73. n. 11

Fautores hæreticorum ſunt, qui eis pecunias, alimenta annua, vel alia auxilia ſubminiſtrant. p. 74. n. 15

Fautores hæreticorum ſunt qui hæreticis vetis fauent. ibid. n. 16

Fautores hæreticorum ſunt qui quocumque modo pro eis intercedunt & ſupplicant, vt liberentur. ibid. n. 17.

Fautores hæreticorum ſunt qui fingentes ſe eſſe hæreticos qui ad capturam requiruntur, ſe pro eis ſubmittunt, vt ſic veros hæreticos liberent; Et qua pœna damnandi ſint. p. 74. n. 18

Fautores hæreticorum ſunt qui eos monent vt fugam arripiant cùm perquiruntur; licet id faciant intuitu amicitiæ, & non hæreſis. ibid. n. 19

Fautores hæreticorum ſunt qui docent modum quo ſe falsò defendant, vel errorem celent, aut negent. ibid. num. 30

Fautores hæreticorum ſunt qui proceſſus in eos factos lacerant, vel ſententiam, aut eorum punitionem quocumque modo impediunt. p. 74. & 75. num. 31. & ſeqq.

Fautores hæreticorum ſunt qui eos ob hæreſim venerantur, vel alia obſequentiæ teſtimonia exhibent. p. 75. n. 33

Fautores hæreticorum ſunt qui cum eis contrahunt affinitatem. ibid. n. 34

Fautores hæreticorum ſunt qui eos & eorum credentes in loco ſacro ſepeliunt. p. 75. n. 35. & 36

Fautores hæreticorum ſunt excommunicati, infames, & inhabiles ad publica officia. ibid. n. 37

Fautores hæreticorum Clerici per annum in excommunicatione perſiſtentes priuandi omni officio, & beneficio. ibid n. 38

Fautores hæreticorum ab Epiſcopo, vel Inquiſitore excommunicati, & per annum in tali ſtatu perſiſtentes, debent tanquam hæretici haberi. p. 75. n. 9

Fautores hæreticorum non ſunt, nec excommunicationem incurrunt qui hæretico valde egenti ob amorem Dei eleemoſinam largiuntur. p. 77. n. 3

Fautores hæreticorum non ſunt nec excommunicationem incurrunt qui opem præſtant hæretico furanti, vel homicidium perpetranti, aut impediunt ne occidatur. ibid. n. 4

Fauens perſonæ coniunctiſſimæ, vt non incurrat excommunicationem, & alias pœnas, debet ei fauere non ratione hæreſis, ſed ratione coniunctionis. ibid. n. 1. corol. 2

Fautor hæretici in foro externo dicitur qui fauet hæretico iure præſumpto. p. 78. n. 1

Quod tamen limitationem patitur. p. 79. n. 2

Fauens excommunicato ex cauſa fidei redditur ſuſpectus de fide. p. 79 n. 1. 2. 3

Fauens excommunicato ex cauſa fidei non poteſt damnari vt fauens hæreſi. ibid. n. 6

Fauentes hæreticis graui metu ducti, licet peccent, non incidunt tamen in crimen fautorum. p. 71. n. 2

Fautores, defenſores, & receptatores hæreticorum non ligantur excommunicatione Bullæ Cœnæ. p. 160. n. 5

Fautores hæreticorum ſiue occulti, ſiue notorij ſint, ſunt irregulares. p. 228. n. 18

an Fautor, defenſor, vel receptator hæretici quatenus hæretici ſit irregularis. p. 266. n. 1. & 2

Fautoria ratiò eſt hæreſis in communi. p. 183. n. 16

Fautores, defenſores, & receptatores hæreticorum non priuantur patria poteſtate in filios. p. 405. n. 11

Fauor.

Fauor fidei non conſideratur in cenſura Extrauag. *Ad euitanda.* p. 177. n. 7

Feudum.

Feudum naturam emphyteuſis imitatur, & eſt ei ſimillimum. p. 311. n. 1

Feudum duplex eſt. ibid. n. 2

Feudum aliud eſt quod propriè dicitur tale; aliud quod participat naturam emphyteuſis. p. 312. & ſeq. n. 3

Feudum debet conſtitui ſuper re immobili, vel æquiualenti cum obligatione Domino ſeruiendi, & illi fidelitatem præſtandi. ibid. n. 4

Feudum tranſit ad maſculos in infinitum, non autem ad fœminas. p. 312. n. 5

Feudum nequit alienari ſine conſenſu Domini, & agnatorum. ibid. n. 6

Feudum conſtitutũ deficientibus cõditionibus requiſitis, vel earum aliqua, impropriè dicitur feudum. ib. n. 7

Feudum proprium, & non tranſiens ad hæredes extraneos, non cadit ſub confiſcationem. ibid. n. 8

Feudum quomodocomque conceſſum applicatur Domino, ſi confiſcatio bonorom fiat ob delictum commiſſum aduerſus Dominum feodi; niſi in inueſtitura aliud voluiſſe concedentem conſtet. ibid.n.9.& 10
Feudum conceſſum in feudum hæreditarium deuoloitur ad Dominum, ſi confiſcatio fiat non ob delictum aduerſus Dominum, ſed ob aliud. ibid.n.11
Feudi vſusfructus, & commoditates an in hoc caſu pertineant ad fiſcum durante vita delinqoentis. pag. 312.n.12.&13
Feodom quod poteſt tranſire ad hæredes extraneos, facta confiſcatione bonorum tranſit ad fiſcum; & quomodo hoc intelligendum. p.312.n.16.& 17

Fides.

Fides io veritate ſuſcepta, non eſt ſecundum Diuum Thomam fides ſuſcepta in Baptiſmo, ſed fides ſuſcepta non in vmbra,& figura, ſed in manifeſtatione & eahibitione veritatis. p.4.n.6
Fides Adæ, Abrahæ, & aliorum fuit eiuſdem rationis cum noſtra. p.6.n.24
Fides conſiſtit in eo qood quis captiuet intellectum ſuum in obſeqoium Dei,qui per Eccleſiam ordinariè proponit quæ ſunt de fide credenda. p.8.n.6
Fides non deſtroitur niſi per infidelitatem poſitiuam. p.19.n.10
Fides non daretur licitè hæreticis, ſi illis non eſſet ſeruanda. p.410.n.8
Fides hæretico ſeruanda eſt, licet ipſe non ſeruet Deo. p.411.n.1
Fides in libertate coofcientiæ, ſeu Religioois, eſt hæreticis ſeruanda. p.413.n.1
Fides in bello hæreticis data ſeruanda eſt p.414.num.1. & 2
Fides hæreticis data in ſaluocondoctu, ſeruanda eſt. p.415.n.5
Fides violata non fuit Ioanni Hus, & Hieronymo de Praga,licet non abſtante ſaluoconductu in Concilio Conſtantienſi combuſti fuerint. p.416.n.1
Fides hæreticis ſeruanda eſt in matrimonio. p.419. n.1.& 4
ad Fidem coniugalem tria potiſſimùm ſpectant. ibid. num.5
Fides coniugalis ita ſeruari debet, vt vno ex coniogibus hæretico viuente nunquam liceat alteri alium ducere. ibid.n.6
Fide ablata poteſtatem Ordinis auferri nullo iure cauetur. p.432.n.5
Fides Catholica in quibuſdam regionibus ob commuoicationem Catholicorum cum hæreticis euanuit: in aliis è contra viget, & floret. p.434.n.5
Fides impugnanda non eſt in diſputationibus quæ fiunt exercitij cauſa. p.443.n.5
Fides eſt abſolutè voluntaria antecedenter, ſi nunquam fuerit ſuſcepta. p.451.n.36
Fides in fine muodi io paucis inuenietur. pag. 465. num.26
Fidem ſuſceptam deſerens grauiter eſt plectendus, licet fides ſit libera. p.490.n.41
Fidem deſerens exteriùs metu graui ductus, oon poteſt damnari vt hæreticus. p.505.n.1

Fideicommiſſum.

Fideicommiſſum in fauorem hæretici, non tranſit in fiſcum cum cæteris illius bonis. p.184.n.4
Fideicommiſſum alienari prohibitum non cadit ſub confiſcationem confiſcatis bonis hæretici, vel ſimilia delinquentis. p.293.n.1
Fideicommiſſum alienari prohibitum tranſit in fiſcum iis omnibus delinquentibus in quorum fauorem facta eſt alienationis prohibitio. p.294.n.3.ſect.2
Fideicommiſſo expreſsè alienari prohibito extra familiam, eius commoditas, & vſusfructus noo poteſt tranſire in fiſcum per confiſcationem. p.295.n.3
Fideicommiſſa non poſſe alienari in perpetuum communi iure ſtatutum eſt. p.297.n.5

Fideiuſſor.

Fideiuſſor debitoris condemnati noo tenetur facta confiſcatione creditoribus ſatiſfacere. p.393.n.1

Fidelis.

Fidelis non ſemper tenetur de rebus fidei aſſenſum præbere,& quomodo. p.19.n.15
Fidelis quilibet hæreticum hæredem inſtituens excommunicatus eſt ab eo tempore quo teſtamentum fecit. p.42.n.4.5.6.& 7
Fidelis quilibet poteſt Sacramenta recipere ab hæretico Caluiniſta, vel Lutherano io omnibus caſibus, in quibus poteſt ea recipere à peccatore manifeſto. p.174.n.2
Fidelibus prohibitum eſt Regula quarta Indicis librorum prohibitorum, ne Biblia Sacra abſque Epiſcopi, vel Inquiſitoris licentia, vulgari lingua legant p.115. num.32
Fideles ineuntes pactum cum infidelibus, & Gentilibus,tenentur illud ſeruare; quod multis exemplis ex Sacra Scriptura probatur. p.410.n.12
Fidelitas cum infidelibus ſeruata ab Iſraëlitis, & miraculo comprobata. pag.410. & ſeq. num. 13. 14 & ſeqq.
Fidelis accipiens vxorem hæreticam cum conditionibus honeſtis, tenetur illi fidem ſeruare. p.419.n.10
Fidelis matrimonium cum infideli contrahens grauiſſimè peccat. p.421.n.8
Fideli cum infideli qoocumque iure naturali, & diuino prohibita eſt communicatio in ritibus, & cultu ſuperſtitioſo. p.446.n.1.& 2
Fideli iure naturali, & diuino prohibitum etiam eſt admittere infidelem ad Sacramentorum participationem. ibid.n.4
Fidelis cum infideli nequit licitè contrahere matrimonium. ibid.n.5.& p.447.n.12
Fideli de iure poſitioo Eccleſiaſtico prohibitum eſt admittere infidelem ad Miſſæ Sacrificium: niſi ex tali admiſſione ſperetur eius conuerſio. p.446.n.6. & 7
Fideli prohibitum eſt admittere infidelem ad quamcumque communicationem non neceſſariam. ibid. num.8.
Fidelis non prohibetur iure Eccleſiaſtico orare, Sacrificio Miſſæ adeſſe, vel celebrare, etſi ſimul adſit hæreticus. p.446.num 9
Fidelis non obligatur iure Eccleſiaſtico vitare hæreticum in adminiſtratione Sacramentorum. ibid n.10
Contrarium tamen aſſeritur. p.447.n.13
Fidelis licitè poteſt filium hæretici de Sacro Fonte ſuſcipere, illumque ad Eccleſiam, & ſcholas Catholicorum admittere. ibid.n.11
Fidelis in foro externo ex nimia cum hæretico familiaritate, conuerſatione, aut munerum oblatione, redditur ſuſpectus de leui, vel de vehementi; & quomodo hoc diiudicandum. p.447.n.14.& 16
Fideli generaliter prohibetur familiaritas cum Iodæis in quinque caſibus. ibid.n.1.& ſeq.
Fideli prohibetur Iodæos inuitare, vel ad eorum conuiuia accedere. ibid.n.2
Fideli quænam cum Iudæis familiaritas prohibeatur in generali prohibitione. ibid.n.7

Filius,& Filia.

Filij non tenentur obedire parentibus in matrimonio contrahendo, vel virginitate ſeruanda. p.40.n.14
Filius non tenetur denunciare patrem hæreticum p.58. n.7. Quod tamen patitur quaſdam limitationes. p.58. n.8.& ſeq.
Filio licet patrem impugnantem patriam interficere, & multo magis hæreticum denunciare. ibid.n.13
Filius denuncians patrem à pœnis in hæreticos ſtatutis liberatur. p.58.n.14
Filius denuncians patrem non eſt cogendus ad teſtimonium ferendum cootra patrem. ibid.n.16
an Filius teneatur denunciare patrem blaſphemias hæreticales

hæreticales proferet iem. p.61.n.2

Filius tenetur denunciare hæreticum patrem, quamuis eius delictum ſit occultum. p.61.n.7

Vbi ad hoc exponuntur loca *Deuther*.13.&.*Exod*.31 ibid.n.8.& 9

Filius non debet deſiſtere à denunciatione patris hæretici ob timorem confiſcationis bonorum. p.61.n.10

Filius denuncians patrem reum læſæ Maieſtatis humanæ, liberatur pœnis in filios borum patrum à iure ſtatutis. p.62.n.11

Filius denuncians hæreticum patrem non infert ei grauem iniuriam. ibid.n.12

Filij, & nepotes hæreticorum poſſunt abſque vlla diſpenſatione miniſtrare in ſuſceptis Ordinibus, antequam delictum parentum notorium fiat. p.230.n.11

Filij hæreticorum non ſunt infames ex eo quod ſunt inhabiles ad officia, beneficia, & dignitates. p.128. n.1.& 2

Filij & nepotes parentum in Cardinalem S.R.E. violentas manus inijcientium, vel eum hoſtiliter perſequentium infames ſunt. p.158.n.35

Filij hæreticorum licet irregulares ſint, infames tamen non ſunt. ibid.n.36

Filij hiſtrionum, carnificum, & aliorum vilia officia exercentium nullo modo ſunt infames. ibid.n.37

Filij ex nonlegitimo matrimonio nati ſint infames. ibid.n.38

Filij hæreticorum non ſunt irregulares in regionibus, in quibus ob crimen parentum nulla aſperſa eſt infamia. p.264.n.4

Filij parentum qui ob crimen hæreſis comburuntur, quique ab hæreſi ante mortem ob data ſigna pœnitentiæ abſoluti ſunt, non ſunt irregulares. p.256.n.8

Contrarium tamen ſatis probabile eſt. ibid.n.9

Filij prædicti ſunt inhabiles ad beneficia, nec ſecundum Curiæ ſtylum poſſunt ordinari. p.168.n.14

Filij prædicti excuſantur ab irregularitate, & aliis pœnis, ex priuilegio Pontificis, ſi hæreticos parentes denuncient Inquiſitoribus. ibid.n.17

Filius emancipatus eſt ſui iuris. p.315.n.2

Filius egreditur à patria poteſtate ſi pater naturaliter moriatur, nec ſuperſit alius aſcendens in cuius poteſtatem reincidat. ibid.n.3

Filius de iure Caſtellæ, & Luſitaniæ mortuo patre, in cuius ſolius poteſtate exiſtit, efficitur ſui iuris. ib.n.4

Filius egreditur à patria poteſtate, ſi morte ciuili condemnetur. ibid.n.5

Filij priorum nuptiarum eximuntur à patria poteſtate ſi pater contrahat inceſtas nuptias, eaſque copula carnali conſummet. ibid.n.7

Filius electus in Epiſcopum, vel Cardinalem eximitur à patria poteſtate. ibid.n.8 & 9

Filius à patris poteſtate ſoluitur per profeſſionem in Religione. p.316.n.10

Filius electus in Regis Conſiliarium liberatur à patria poteſtate. ibid.n.11

Filius non eximitur patria poteſtate per alias dignitates, niſi illarum adminiſtrationem ſubierit. ib.n.12

Filius à patris poteſtate liberatur per emancipationem. ibid.n.13

Filius contrahens matrimonium inuitis, & inſciis parentibus, de iure Caſtellæ, & Luſitaniæ egreditur patria poteſtate. ibid n.14

Filius non egreditur patria poteſtate ratione ætatis, etiam ſenilis, nec ratione Ordinis, etiam Sacerdotalis. ibid.n.15.& 16

Filius efficitur ſui iuris, & in bonis aduentitiis acquirit vſumfructum, ſi pater in hæreſim incidat. p.317.n.17

Filius in peculio profectitio nullum habet dominium nec vtile, nec directum. ibid.n.18

Filius habet proprietatem in peculio aduentitio, ſed non vſumfructum, nec adminiſtrationem. ibid.n.19

Filius non poteſt de peculio aduentitio diſponere diſſentiente patre. ibid.n.20

Filius in peculio caſtrenſi, vel quaſi caſtrenſi habet proprietatem, vſumfructum, & adminiſtrationem, ſicut paterfamilias. p.31- n.21

Filius non priuatur alimentis ſibi debitis ob delictum ipſius. p.317.n.7

Filius non poteſt alienare proprietatem peculij aduentitij ſine conſenſu patris. p.318.n.2.& 3

Filio per delictum confiſcatione dignum aufertur ius ei conceſſum habendi proprietatem in bonis aduentitiis. p.319.n.7

Filiusfamilias nequit teſtari de peculio aduentitio. p.321.n.7

Filio permiſſa eſt peculij aduentitij alienatio contractu, non tamen delicto. p.321.n.10

Filius conſentiente patre poteſt de bonis aduentitiis diſponere. ibid.n.13

Filius committens crimen confiſcatione dignum perdit priuilegia ſibi in bonis conceſſa. ibid.n.16

Filius de iure Caſtellæ diſponere poteſt de tertia parte peculij aduentitij, abſque conſenſu patris, tam per teſtamentum, quàm per contractum. ibid.n.17

Filius innocens ob crimen læſæ Maieſtatis commiſſum à patre priuatur quacumque hæreditate, & ſucceſſione. ibid.n.26

Filiofamilias iure antiquo interdicta erat adminiſtratio, & diſpoſitio cuiuſcumque peculij. p.32 .n.4

Filiofamilias non conceditur iure communi facultas alienandi peculium caſtrenſe. ibid.n.5

Filiusfamilias in peculio caſtrenſi, vel quaſi caſtrenſi, habet plenum, & perfectum dominium, & quoad proprietatem, & quoad vſumfructum. ibid.n.6

Filiusfamilias non poteſt alienare peculium caſtrenſe delinquendo. p.323.n.7

Filius in regno Caſtellæ, & Luſitaniæ, qui vxorem duxit, ſi deinde crimen confiſcatione dignum committat, bona ſua omnia in fiſcum transfert. p.325.n.15

Filij non debent priuari alimentis deſumendis ex bonis parentum crimen læſæ maieſtatis humanæ committentium. p.332.n.2.ſect.1

Filij committentium crimen hæreſis, aut læſæ maieſtatis, poſſunt in foro conſcientiæ ad ſui ſuſtentationem abſcondere aliquid de bonis patris, ſi ſibi non reſeruentur alimenta; quod limitatione moderatur. ibid.ſect.8.n.1.& 2

Filiæ priuari debent quacumque legitima, dote, & ſucceſſione paterna, & materna in crimine hæreſis, ab vtroque parente commiſſo. p.132.n.4

Filius contra pietatem, & charitatem peccaret, ſi hæreditatem, vel legatum repudiaret, vt non poſſet parentibus ſubuenire. p.401.n.13

Filij Catholici ſunt ad paterna beneficia admittendi, hæretici verò excludendi. p.405.n.5

Filius non tenetur extra caſum extremæ neceſſitatis præſtare alimenta parenti hæretico. p.405 n.3

Filius à patria poteſtate exemptus reputatur extraneus. ibid n.6

Filij ſuſpectorum de hæreſi non priuantur beneficiis, nec ad ea inhabiles redduntur. p.510.n.4

Filiis Catholicorum prohibentur dari obſtetrices, & nutrices Iudæas. p.447.n.3

Filij hæreticorum nullis pœnis corporalibus afficiuntur propter parentum hæreſim. p.512 n.1

Filij hæreticorum non priuantur bonis temporalibus ob delictum parentum. ibid.n.2

Filij hæreticorum non priuantur poteſtate ſuccedendi in maioratu. ibid.n 3.& 4

Filij hæreticorum non priuantur ſucceſſione auorum, aut aliorum conſanguineorum. p.513.n.6

Filij reorum maieſtatis diuinæ non priuantur qualibet ſucceſſione. ibid n.7

Filij hæreticorum, etiam illegitimi, & adoptiui, priuantur bonis parentis. p.513.n.1

Filij hæreticorum priuantur legitima, ſed non alimentis. ibid.n.2 & 4

Index Rerum,

Filiæ fœminæ hæreticorum priuantur dote ob patris hæreſim. p.513.n.3

Filij hæreticorum poſſunt ſuccedere ex teſtamento, vel ab inteſtato in bonis auorum, au aliorum conſanguineorum. p.514.n.1

Filij reorum læſæ maieſtatis humanæ, quare priuentur poteſtate ſuccedendi. ibid.n.3

Filij quare puniantur ob delictum parentum. p.523 num.9

Filij hæreticorum puniuntur vt filij talium propriè & formaliter. ibid.& ſeq.n.10

Filij quare priuentur beneficiis poſt lapſum in hæreſim parentum obtentis; & non de acquiſitis ante lapſum. p.524.n.11

Filij reorum læſæ maieſtatis humanæ non priuantur beneficiis ante crimen parentum obtentis. ibid.n.12

Filij hæreticorum non ſunt perpetuò infames infamia iuris. p.525.n.19.& 20

Filij hæreticorum priuantur hæreditate paterna, ſicut filij reorum læſæ maieſtatis humanæ. p.514.& ſeq. n.1.2.& ſeqq.

Filij priuantur hæreditate paterna, ſi mater fiat hæretica, vel pater Iudæus ad fidem conuerſus in hæreſim incidat. p.525.n.1

Filij hæreticorum priuantur hæreditate paterna de iure canonico, & ciuili. ibid.n.1.& 2.corol.4

Filij hæreticorum poſſunt ſuccedere in maioratum cuius parentes non ſunt inſtitutores. p.516.n.1

Filij parentum non fiunt infames propter hæreſim parentum. ibid.n.3.& 4

Filij hæreticorum quomodo dici poſſint incapaces ſucceſſionis. ibid.n.5

Filij reorum læſæ maieſtatis in quæ bona ſuccedere poſſint. ibid.n.6

Filij nondum nati acquirunt ius morale in maioratum. ibid.n.7.& 8

Filij non amittunt ius feudi propter crimen patris. ibid.n.9

Filij hæreticorum quandonam poſſint ſuccedere repræſentando perſonam patris. p.517.n.10

Filij hæreticorum poſſunt ſuccedere in maioratum cuius parentes ſunt poſſeſſores. p.517.n.8

Filij hæreticorum ſunt incapaces iuriſdictionis, ſi ea per ſe & principaliter conferatur; ſecus ſi per accidens, & acceſſoriè. ibid.n.2

Filij Regum non poſſunt priuari iure ſuccedendi in regnum ob hæreſim parentum. p.518.n.10

Filij reorum læſæ maieſtatis humanæ poſſunt ſuccedere in maioratum, licet ſint incapaces cuiuſcumque ſucceſſionis. p.518.n.1.& p.519.n.2

Filij illegitimi hæreticorum, & reorum maieſtatis humanæ, priuantur hæreditate paterna, & afficiuntur aliis pœnis à iure ſtatutis. p.519.n.1

Filij illegitimi in odioſis veniunt filiorum nomine, quando odium eſt rationabile. ibid.n.3

Filij legitimi, & illegitimi non diſtinguuntur à natura. ibid.n.4

Filij odio parentum puniri poſſunt. ibid.n.6

Filij ſpurij non priuantur hæreditate paterna, nec aliis pœnis afficiuntur odio parentum. p.519.n.7

Filij adoptiui non incurrunt pœnas ſtatutas in iure contra filios hæreticorum. p.510.n.1

Filiorum adoptiuorum iura quoad ſuccedendum. ibid. num.2

Filius ab alio adoptatus contrahit pœnas à iure ſtatutas ob delictum patris legitimi, & naturalis. ibid. num.3

Filius adoptiuus poteſt per emancipationem reuerti ad patrem legitimum, & naturalem. ibid.n.4

Filij & nepotes hæreticorum quinque aliis pœnis afficiuntur. p.520.n.1.2.& p.521.n.8.12.13 & 15

Filij illegitimi, & inceſtuoſi incurrunt pœnam irregularitatis ob hæreſim parentum. p.521.n.3

Filij percutientium Cardinalem S.R.E, priuantur beneficiis acquiſitis tempore delicti parentum. ibid. num.14

Filij hæreticorum non priuantur beneficiis ante hæreſim parentum obtentis; vbi ad hoc variæ Pontificũ conſtitutiones explicantur. p.522.n.1.2.4.& ſeqq.

Filij hæreticorum priuandi non ſunt à Iudice Eccleſiaſtico Beneficiis obtentis ante parentum hæreſim. p.525.n.1

Filij priuandi ſunt ipſo iure beneficiis obtentis poſt parentum lapſum in hæreſim. p.5:6.n.1

Filij concepti ante parentum delictum non ſunt infames, nec inhabiles ad obtinenda beneficia, nec priuari poſſunt obtentis. ibid n.2

Filij, deſcendentes, & nepotes hæreticorum, fautorum, &c. vſque ad ſecundam generationem priuati ſunt beneficiis, & inhabiles ad alia conſequenda; quod intelligendũ in linea maſculina. p.626.n.1.& 2

Filij, & nepotes hæreticorum pœnas irregularitatis, & inhabilitatis incurrunt, etiam ante ſententiam Iudicis declaratoriam. p.527.n.1.corol.5

Filij, & nepotes hæreticorum non poſſunt permutare beneficia quæ poſſident. ibid.corol.6

Filij hæreticorum ſunt etiam incapaces ad penſiones. ibid.corol.6.n.1.& 2

Filij hæreticorum pœnitentium, & ad fidem reuertentium non priuantur beneficiis, nec fiunt inhabiles ad alia conſequenda. p.528.n.1

Filij & nepotes hæreticorum, qui in hæreſi deceſſerunt, non poſſunt promoueri ad ſacros Ordines; quæ pœna extenditur ad filios reorum læſæ maieſtatis humanæ. ibid.n.1.& 2

Filij hæreticorum in contumaciam damnatorum nullam contrahunt pœnam, p.528.n.1.in fin.& p.519. num.5

Filij hæreticorum qui Catholici moriuntur, ſed tanquam relapſi comburuntur, non incurrunt pœnas ſtatutas. p.529 n.1.& 6

Filij eorum quorum ſtatuæ comburuntur propter crimen hæreſis, non incurrunt omnes pœnas quas incurrunt filij hæreticorum qui propter veram hæreſim combuſti ſunt. p.530.n.1 & 2.& 5

Filij patris deportati ante deportationem geniti non dicuntur filij patris deportati. p.531.n.2

Filius Senatoris non dicitur, cuius pater à Senatu amotus eſt priuſquam naſceretur. ibid. n.3. & p.532. num.9

Filij concepti ante ſeruitutem parentis contractam, non amittunt ius libertatis. p.532.n.4

Filij tantùm nati poſt delictum parentum debent ſentire pœnam delicti parentum. ibid.num.7

Filiorum nomine abſolutè prolato veniunt filij ante & poſt delictum nati, ſi non ſit ratio in contrarium. p.532.n.10

Filij decedentium è vita & conſolationem ab hæreticis petentium, non admittuntur ad probandum parentes in amentia fuiſſe. p.533.n.12

Filij reuelantes hæreſim patris, excuſantur à pœnis, ſi ei conſenſerint. ibid.n.13

Filij reorum læſæ maieſtatis nati ante delictum parentum non contrahunt infamiam. p.534.n.10

Filij reorum læſæ maieſtatis humanæ, parentum, & aliorum conſanguineorum ſucceſſione priuantur. p.536. num.8

Filij nati ante adeptam à patre bonam qualitatem, vel infamiæ notam, poſſunt dici filij patris taliter qualificati, vel infamati. p.535 n.6.7.8.9

Filij reorum læſæ maieſtatis plus puniuntur quàm filij hæreticorum. p.536.n.1

Filius Rei læſæ maieſtatis non eſt priuandus hæreditate ſibi delata, etſi poſſeſſionem non apprehenderit. ib.n.5

Filiæ fœminæ non priuantur legitima in bonis maternis. ibid.n.4.

Filiæ fœminæ etiam de bonis parentis condemnati dotari debent. ibid.n.6

Filiæ

Filiæ fœminæ ſucceſſione parentis condemnati ſolum priuantur. ibid. n.7
Filij reorum læſæ maieſtatis humanæ noo priuaotur donatione inter viuos. p.536. n.8,9. & 10
Filij talium reorum priuantur donatiooe causâ mortis. p.537. n.11
Filij prædicti incurrunt pœnam infamiæ, & quid ad eam iocorrendam requiratur. ibid.n.12. & 13
Filij reorum læſæ maieſtatis humanæ non poſſunt ad ſacros Ordines, nec ad Eccleſiaſticas dignitates promoueri; qua tamen pœna non plectuntur filiæ fœminæ. ibid.n.14.& 15
Filiorum nomine quinam veniant in pœois ſtatutis à lege *quiſquis*. p.537.n.1.2.& 3
Filij mares non comprebeoduntur io dictis pœois, ſi ſola mater crimen læſæ maieſtatis commiſerit. p.538. num. 6
Filij committentiom crimen læſæ maieſtatis humaoæ non priuantur beneficiis obtentis; niſi delictum fuerit commiſſum in Pontificem Romanum, vel Cardinalem. p.538. n.1. & 3
Filij prædicti ſi non fuerint clerici ante commiſſum delictum, etiam in Principes temporales, oon poſſunt ad Ordines promoueri. ibid.n.4
Filij non prioantur nobilitate propter lapſum parentum io hæreſim. p.539.n.1. & 2
Filij hæreticorum non priuaotur iis, quæ à genere, ciuitate, vel oatura acceperunt. p.540. n.4
Filius hæretici poteſt retinere emphyteoſim quæ eſt ex genere, & repodiare hæreditatem patris. ibid. n.5
Filius non poteſt à patre priuari regno. ibid. n.6
Filij, & nepotes priuantur nobilitate, ſi pater, coi primò conceſſa fuerat in crimen hac priuatione dignum incidat. p.540. n.7.& 8
Filius non debet prioari priuilegiis, & titulis quæ à Priocipe obtinuit independenter à patre, ſiue ante, ſiue poſt delictum patris, quamuis tempore conceſſionis retiouerit crimen patris. ibid.n.9. & 10
Filij propter delictum patris, vel ſunt infames, vel minus habiles ad beneficia cooſequenda. ibid. n.11
Filij puniuntur propter delictum parentum in crimioibus enormibus. p.540. n.1
Filij regulariter ſolent eſſe tales, quales fuerunt eorum parentes. p.541. n.6
Filij poſſunt puniri ob vitia parentum, licet vitia non ſint quaſi peccatom originale. pag.541. num.1. 2. & ſeqq.
Filij propter delictom parentis in delictis omnibus non puniuntur pœna ſenſus; & ad hoc explicantur verba *Ioſuë* 7. *Hierem.* 31. *& Ezech.*28. pag.543. n.1.2. & 5

Firmus.

Firmus qui præſumitur ſæpe labitur. p.100. n.9

Fiſcus.

Fiſcus poteſt agere ad ſupplementum legitimæ hæretici, & petere reſtitutionem io iotegrum. pag.283. num. 3
Fiſcus lucratur delicta Rei ſob cooditione adueniente confiſcatione; etiamſi poſt delictum commiſſum conditio pacta cum reo adimpleatur. p.286.n.3
Fiſcus non tenetur ſoluere promiſſa delinquentis ſub conditione, ſi conditio adimpleatur poſt commiſſum delictom. ibid.n.4
Fiſcus tenetur ſoluere, & ſubire onera hæretici prouenientia ex contractu conditionali, quamuis conditio eueniat poſt delictum commiſſum. ibid.n.5
Fiſcus noo eſt propriè hæres delinquentis; eſt tamen vniuerſalis ſucceſſor bonorum illius; & habetur loco hæredis. ibid.n.6
Fiſcus eſt ſucceſſor anomalus, & æquiparatur ſucceſſori in Prælatura apud Baldum. p.287. n.7
an Fiſcus debeat ſuccedere ad bona delinqoentis banniti cum publicatione bonorum; ſi alienatio eorum prohibita tantùm ſit ad tempus. p.295. n.2
Fiſcus nullum præiudicium patitur ex diſpoſitione teſtatoris prohibentis alienationem bonorum quæ reliquit, per delictum poſſidentis. p.295. n.9
Fiſcus non occupat maioratum quem delinquens poſſidet tantùm pro tempore vitæ. p.197. n.4
Fiſcus occupans emphyteuſim Eccleſiaſticam non efficitur perpetuus emphyteuta, niſi ex remiſſione Eccleſiæ. p.308. n.5
Fiſcus alienans emphyteuſim, tenetur ſoluere laudemium Domino directo, eumque aliis emptoribus præferre. p.310. n.5
Fiſcus quoties bona confiſcata ſunt ipſo iure, poteſt agere aduerſus hæredes delinquentis, vt ſibi bona illius tradantur. p.313. n.6
Fiſco non datur actio aduerſus hæredes delinquentis, quando delicto non eſt impoſita pœna confiſcationis ipſo iure & priuſquam moriatur delinquens non eſt lis conteſta. p.314. n.7
Fiſcus, confiſcatis bonis hæretici, tenetur ſoluere Eccleſiæ cenſum bonis eius adhærentem. ibid. n.8
Idemque dicendum de rebus cenſui obligatis. ibid. num. 9
Fiſcus ſuccedit in bonis & iuribus quæ poſſunt alienari; & quomodo hoc limitandum. pag.317. n.4. & 5
Fiſcus tenetur creditoribus ſatisfacere de peculio profectitio, quando confiſcatis bonis patris non habet vnde ex iis creditoribus ſatisfaciat. p.329. & ſeq. num.6
Fiſcus non tenetur creditoribus delinquentis cuius bona confiſcat, ſatisfacere vltra vires hæreditatis confiſcatæ. p.3 .0. n 9
Fiſcus tenetur ſoluere debita de peculio, ob delictum patris, quando actio de peculio eſt annalis; contra limitationem qoam addit Sanchez. ibid.n.10. & 11
Fiſcus eodem modo tenetur de peculio ad debita deportatione patris, ac tenetur hæres morte eiuſdem patris. ibid.n.12
Fiſcus non poteſt alienare bona delinquentis qua parte aliena ſunt. p.330. n.21
Fiſcus bonis patris confiſcatis filias dotare tenetur. p.332.n.3
Fiſcus poteſt vti exceptiooe non numeratæ dotis, aduerſus vxorem impedientem confiſcationem, in cuius fauorem conſtat ſola confeſſio inſtromentalis mariti. p.334.n.7
Fiſcus debet opponere exceptionem non numeratæ dotis intra annum à die mortis mariti, vel eius condemnationis. ibid n 8
Fiſcus quovſque dotem non ſoluit tenetur præſtare alimenta vxori. ibid.n.9
Fiſcus acquirit dominium booorum delinquentis à die commiſſi delicti. p.350.n.7
Fiſcus ſæcularis non debet occopare bona hæreticorum ante coodemnationem factam à Iudice Eccleſiaſtico. ibid.n.8
Fiſcus neqoit occupare bona delinquentis etiam publici, ante ſeotentiam declaratoriam delicti. p.353. n.1. & 2
Fiſcos occupans bona delinquentis, cuius crimeo notorium eſt, peccat contra *cap. cùm ſecundum leges*, & ad reſtitotiooem tenetur. ibid.n.4
Fiſcus poteſt talis delinquentis bona tradere cuſtodienda ante ſententiam declaratoriam. ibid.n.5
Fiſcos poteſt reuocare bona alienata à delinquentibus. p.359.n.3
Fiſcus non poteſt agere contra poſſeſſores bonorum ſibi addictorum per confiſcationem, quando ea præſcripta ſunt in fauorem tertij poſſeſſoris. p.361.n.1
Fiſcus non poteſt repetere à tertio poſſeſſore bona in ipſius fraudem alienata, niſi intra ſpatium vnius anni vtilis. p.363.n.23
Fiſcos non habet reſtitutionem in integrum aduerſus præſcribentem bona quæ ſibi competunt. ibid.n.24

Fiſcus publicatis bonis per ſententiam non tenetur dotare filias. p.364. n.2

Fiſcus nequit reuocare alienationem à marito factam bonorum vxoris hæreticæ, constante matrimonio acquiſitorum. p.363.n.1. & 2

Fiſcus reuocare poteſt alienationes à marito factas bonorum vxoris hæreticæ, ſi conſcius fuerit delicti vxoris. ibid.n.7

Fiſcus non poteſt reuocare talem alienationem, ſi præſumptio contra maritum vincatur præſumptione validiore. p.366.n.8

Fiſcus non poteſt reuocare alienationem validam factam ante delictum. ibid. n.1. & 2

Fiſcus reuocare poteſt alienationem factam ab vxore ſine licentia mariti, à pupillo, & minore, ſine licentia tutoris, ſi in hæreſim inciderint. ibid. n.3

Fiſcus reuocat à poſſeſſore res alienatas nihil ipſi reſtituendo, ſi ad eum delatæ ſint nihil tradendo; ſecus ſi eas acquiſiuit per contractum oneroſum. p.369.n.1. & 2

Fiſcus poteſt vindicare bona quæcumque hæretici, vel ſimilis delinquentis poſt commiſſum delictum alienata, abſque vlla reſtitutione facta poſſidenti ſiue titulo oneroſo, ſiue gratuito. p.369.n.1.2.3. & 4

Fiſcus tenetur reſtituere quod in bonis confiſcatis reperit; ſi ad alium à delinquente pertineat. p.370. n.5. & 6

Fiſco non incumbit onus probandi pretium in vtilitatem delinquentis verſum eſſe. p.371.n.4

Fiſco in tali caſu liberum eſt contractum non reſcindere. ibid. n.6

Fiſcus quandonam poſſit vendicare ab emptore rem venditam à delinquente, nullo reſtituto pretio. p.371.n.1. & 2

Fiſcus poteſt vendicare à poſſeſſore rem obligatam ſibi, nullo reſtituto pretio, ſicut poſſet illam vendicare à delinquente. ibid.n.1.& 3

Fiſcus vendicat à tertio poſſeſſore bona delinquentis cum quolibet augmento in illis facto, ſi augmentum non ſit à re ſeparabile. p.372.n.1

Fiſcus tenetur ſoluere expenſas, quas quis ignorans, venditorem eſſe reum fecit in re empta. ibid.n.2

Fiſcus tenetur ſoluere expenſas neceſſarias, quas emptor fecit, etiamſi ſciuerit venditorem eſſe reum criminis confiſcatione digni. ibid.n.3

Fiſcus tenetur ſtare in contractu locationis factæ ei in quem bona delinquentis tranſierunt. p.371.n.7

Fiſcus vendicat fructus, qui ex rebus confiſcatis à die commiſſi criminis vſque ad ſententiam iudicis prouenerunt. p.373.n.1

Fiſcus quoſcumque fructus ſiue naturales, ſiue induſtriales ſibi vendicat, ſi mala fide conſumpti ſint; ſecus ſi bona. ibid. n.5

Fiſcus non poteſt vendicare à tertio poſſeſſore, nec ab ipſo delinquente fructus qui poterant percipi ex re ſibi obligata. p.375.n.8

Fiſcus qua actione ſibi vendicare poſſet rem obligatam ſi poſſeſſor eam titulo iniuſto à delinquente acciperet. p.375. n.11

Fiſcus reuocat rem in ſui fraudem alienatam, & quoad proprietatem, & quoad fructus in illa pendentes non obſtante limitatione allata. p.380.n.6

Fiſcus non poteſt reuocare res in ſui fraudem alienatas à tertio poſſeſſore via executiua, ſed ordinaria. ibid. num. 7

Fiſcus debet ſoluere omnia debita delinquentis ante delictum contracta. p.388.n.1

Fiſcus non poteſt occupare bona delinquentis, niſi quæ ſuperſunt deducto ære alieno. ibid.n.2

Fiſcus debet ſoluere omnia debita delinquentis quomodolibet contracta. ibid.n.3

Fiſcus non tenetur ſoluere debita delinquentis contracta poſt commiſſum delictum, cui ipſo iure annexa eſt confiſcatio. ibid.n.4

Fiſcus tenetur ſolùm ſoluere pro parte, ſi confiſcauerit partem bonorum delinquentis. ibid n.5

Fiſcus non tenetur ſoluere æs alienum in totum, ſi hæretici bona confiſcata non ſufficiant. p.389.n.7

Fiſco incumbit onus probandi debita eſſe contracta poſt delictum, cùm adeſt dubium. ibid.n.8

Fiſcus eodem modo tenetur ſoluere debita ac ſi ante delictum contracta eſſent, ſi delicto non ſit annexa ipſo iure confiſcationis pœna. ibid. n.10

Fiſcus quamuis inuentarium non fecerit, non tenetur ſoluere debita delinquentis vltra vires bonorum publicatorum. ibid.n.11

Fiſcus ſoluendo debita creditoribus delinquentis quomodo procedere debeat. p.389.& ſeq.n.1.2.3 & 4

Fiſcus tenetur ſatisfacere creditoribus vnius territorij ex bonis ibidem confiſcatis. p.390.n.5

Fiſcus tenetur ſatisfacere creditoribus vnius territorij, de bonis alibi confiſcatis, ſi ibi confiſcata non ſufficiant. ibid.n 6

Fiſcus tenetur ſatisfacere creditoribus delinquentis priuſquam fideiuſſor eiuſdem. ibid. n.8

Fiſcus obligari poterit ad ſoluendum via executiua, ſi eadem poterat delinquens conueniri. ibid.n.9

Fiſcus debet conueniri coram proprio Iudice, non coram Iudice delinquentis. ibid.n.10

Fiſcus tenetur priùs ſatisfacere creditoribus delinquentis, quàm ſibimet, ſi bona ſufficientia non ſint. p.390. n.11

Fiſcus confiſcando bona non agit vtiliter creditorum negotium. ibid. n.12

Fiſcus tenetur reparare damnum à delinquente in aliquem illatum. ibid.n.13

Fiſcus qui tantùm occupauit partem bonorum delinquentis, tenetur ſoluere debita pro rata illius partis, quæ apud ſe remanet. p.295.n.6

Fiſcus tenetur ad ea omnia ad quæ priùs tenebatur hæreticus, antequam ob crimen conueniretur, & bonorum confiſcationem pateretur. ibid.n.8

Fiſcus nullum habet priuilegium, vt in ipſius fraudem non poſſit repudiari hæreditas, vel legatum. p. 400. num. 4

Fiſcus in quem iura, & actiones hæretici tranſeunt, quæ ipſi competebant actiuè & paſſiuè, tenetur ad omnia eius onera; vbi ad id varia traduntur. p.408. n.1 & 2. & p. 409. n.3. & ſeqq.

Fiſcus non habet ius ad obligandum reum, vt veritatem fateatur. p.355.n.4

Fœmina.

Fœmina rapiens virum, vel aliam fœminam, non incurrit pœnas, quas vir incurrit rapiens fœminam. p.337.n.3

Fœmina occidens virum ſuum non incurrit eaſdem pœnas, quas incurrit vir occidens fœminam ſuam. p.338.n.6.

Forum.

Forum conſcientiæ in quo differat à foro pœnitentiæ. p.185.n.6

Forum contentioſus quiſnam dici poſſit. p.188 n.1

Forus contentioſus idem eſt ac iudicium. p.188. n.3

Forus contentioſus non differt à lite nota. ibid.n.4

Frater.

Frater tenetur denunciare hæreticum fratrem. p.61.n.5

Fraus.

Fraus præſumi poteſt tam ex parte emptoris, quàm ex parte vendentis in duplici caſu. p.380. n.5

Fructus.

Fructus decurſi ante ſententiam confiſcantur, facta confiſcatione à Iudice Eccleſiaſtico, non tamen fructus decurrendi poſt ſententiam. p.290.n.2. & 3

Fructuum commoditas non poteſt alienari, facta expreſſa prohibitione alienationis bonorum. p.292.n.4

an Fructuum commoditas facta confiſcatione bonorum pertineat ad fiſcum, etiam quando facta eſt expreſſa prohibitio alienandi. ibid.n.5

Fructus

Fructus percipiendi ex te prohibita alienari deueniunt ad ſuceeſſorem vocatum à puncto commiſſi delicti poſſeſſoris, cum proprietate tei prohibitæ alienari, etiam cùm delinquens potuit tales fructus alienare pro tempore vitæ. ibid. n.7

Fructos in expreſſa prohibitione alienandi non ſeparantur à dominio. p.293.n.19

Fructus emphyteuſis non pertinent ad fiſcum, ſi vltra prohibitionem legis quam ſecum trahit emphyteuſis, addita fuerit alia expreſſa prohibitio à Domino concedente emphyteuſim. p.305.n.1

an Fructus emphyteuſis in ſua natura relictæ pertineant ad Dominum directum durante vita Rei emphyteutæ. ibid.n.2.& 3

Fructus, & commoditates emphyteuſis ſæcularis, & etiam Eccleſiaſticæ, quæ tranſmitti non poteſt ad hæredes extraneos, pertinent ad fiſcum durante vita emphyteutæ. p.305.n.4

Fructus emphyteuſis quæ traoſmitti non poteſt ad hæredes extraneos, habet tamen ſuceeſſores vocatos, durante vita delinquentis pertinent ad fiſcum.p.306. num. 8

Fructus emphyteuſis pertinent ad fiſcum quamdiu delinquens emphyteuta vixerit, ſi emphyteuſis accepta ſit ab aliqua perſona priuata, vel ab Eccleſia, & non tranſeat ad hæredes extraneos. p.310.n.1.& 2

Fructus feudi expreſſam alienationis prohibitionem ab inſtitutore inductam habentis vltra tacitam inductam à lege, facta bonorum confiſcatione pertinent ad ſucceſſorem; ſi aorem tantùm tacitam habeat, pertinent ad fiſcum durante vita delinquentis; vbi obſeruatur ſpecialis difficultas in hac tranſlatione, quæ non eſt in emphyteuſi. p.312.n.14.& 15

Fructus rei fiſco obligatæ, qui æquiualenter ſolùm reperiuntur apud poſſeſſorem exiſtere, ſi fuerint naturales, publicantur. p.373.n.3. & 4

Fructus acquiri poſſunt per errorem à poſſidente. p.374.n.7

Froctus percepti à poſſeſſoribus rerum alienatarum in fraudem fiſci, non reuocantur cum ipſis rebus, ſi fuerint ante ſententiam percepti. p.381.n.13

Fuga, & Fugitiuus.

Fuga poſt delictum arrepta indicium ſufficiens eſt ad torturam. p.633.n.1

Fugiens poſt delictum, ſi citatus compareat, abſtergit omnem ſuſpicionem. ibid. n.2

Fugitiuus multò magis torqueri poteſt, ſi cum fuga concurrat fama, vel communis ſuſpicio, aut alia indicia. ibid.n.3

Fuga ſola non eſt indicium ſufficiens ad torturam, ſi quis fugam arripit cum ſcit contra ſe informationem capi, aut accuſari, aut citari. p.633.n.4

Fuga è carcere arrepta indicium facit ad torturam, ſi reus aufugerit animo non redeundi. ibid. n.5

G

Gelaſius.

GElaſius explicatur in loco vbi admittere videtur, quod libri hæreticorũ poſſint legi. p.125.n.13

Generalis.

Generales Religionum non habent facultates concedendi licentias, & retinendi libros prohibitos, quas habent Epiſcopi. p.139.n.14

Genitiuum.

Genitiuum de ſui natura importat perſonalitatem. p.89.n.16

Gentilis.

Gentiles in antiqua lege ante circumciſionem factam non poterant cogi ad amplectendum Iudaïſmum. p.490.n.42

Gloſſa.

Gloſſa aſſerens probationem per contumaciã eſſe ſolùm præſumptiuam, reprobatur communiter. p.383.n.13

Græcus.

Græci, & Armeni ſchiſmatici hæretici ſunt, eorumque libri ſub prohibitione librorum hæreticorum comprehenduntur. p.82.n.4.& 5

Gratia.

Gratiæ conceſſæ ab homine, & ſingulari perſonæ, non extinguuntur per mortem concedentis, etiam re integra; quod intelligendum de gratia facta, non de facienda. p.219.n.2.& 3

Gratia facta quænam dicatur; vbi ad id affertur exemplum. ibid.n.4.5.& 6

Gratiæ poſtquam à Principe proceſſerunt, cenſentur ex parte concedentis factæ, nec ipſius morte expirant. ibid. n.7

Gratia audiendi confeſſiones, & eligendi Confeſſarium, poteſt concedi ab inferiore Pontifice. p.219. n.20

Gratia facienda quænam dicatur. p.219. n.9

Vide in verb. *Reſcriptum.*

H

Habens.

HAbens aliquem librum hæreticum tenetur illum Inquiſitoribus tradere ſtatim ac ad eius manus peruenit. p.103.n.1

Habens librum prohibitum non perperam agit, ſi tradat illum habenti licentiam retinendi tales libros. p.104.n.2

Habens licentiam legendi, & retinendi libros prohibitos poteſt ea vti extra locum vbi ea ſibi conceſſa fuit. p.139.n.11

Habens, vel legens ſcripta hæreticorum, vel quorumcumque Authorum, propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, incurrit excommunicationem Iudicis. p.145. n.3

Habens cum hæretico prædictam communicationem, non poteſt propter hæreſis ſuſpicionem condemnari de hæreſi. p.173.n.17

Habentes facultatem diſpenſandi ſuper omni irregularitate, excepta proueniente ex homicidio, poſſunt diſpenſare ſuper irregularitate proueniente ex homicidio indirectè voluntario; & ex homicidio iuſto ob defectum lenitatis. p.236 n.1.& 2

Habentes poteſtatem diſpenſandi in foro conſcientiæ, non debent facilè vti ſua poteſtate, ſi delicta ſint deducta ad forum externum. ibid. n.5

Habens cum hæretico communicationem, & familiaritatem, redditur ſuſpectos de hæreſi. p.173.n.5

Vide in verb. *Conuerſatio.*

Habenti caſus reſeruatos, & ſimplicis tantùm Sacerdotis copiam quid agendum vrgente neceſſitate communicandi. p.238.n.4.& 5

Hæres, & Hæreditas.

an Hæreditas deuoluenda ad hæreticum, deuenire debeat ad fiſcum, hæretico in hæreſi perſeuerante. p.283.n.10.& 11

Hæreditas delata hæretico poſt bonorum confiſcationem, non acquiritur fiſco. ibid.n.10

Hæreditas non adita per filium reum, quamuis bene ante condemnationem delata, non tranſit in fiſcum. p.284.n.7

Hæreditas matris ſuperſtite patre connumeratur inter bona aduentitia reſpectu patris, quamuis non è conuerſo reſpectu matris. p.316.n.6

Hæreditas tota patris attento iure regio Caſtellæ, excepta quinta parte, de qua liberè poteſt diſponere, reputatur filiorum legitima; quod tamen variis cum limitationibus intelligendum. p.331.n.4.5.6.7.& 8

Hæres qui non confecit inuentarium, tenetur ſoluere debita defuncti vltra vires hæreditatis. p.390.n.3

Hæres delinquentis poteſt puniri, & bonis à delinquente receptis priuari. p.146.n.4

Hæres delinquentis ita tenetur tradere bona fiſco, ac ipſemet delinquens. p.354.0.4

Index Rerum,

Hæreditas in qua hæreticus Maurus, vel Iudæus inſtitutus eſt, deuoluitur ad propinquos parentes. p.397. n.10. & p.398. n.15

Hæreditas ad hæreticum, vel alium delinquentem delata, & non adita ante commiſſum delictum, non publicatur cum cæteris eorum bonis. p.399. n.1

Hæreditas delata, ſed non adita, non tranſit ad hæredes, nec conſequenter ad fiſcum. ibid n.3

Hæreditas repudiari poteſt in fraudem creditoris, & conſequenter in fraudem fiſci. p.400. n.3

Hæreditas priuſquam accepietur, quomodo ipſo iure ab hæredibus ignorantibus acquiratur. ibid. n.7

Hæreditas tacitè repudiata ab inſtituto, tranſit ad hæredes ſubſtitutos, nec requiritur acceptatio. p.417. n.4

Hæreſiarcha.

Hæreſiarchæ, & dogmatiſtæ quinā ſint. p.497. n.1. & 2

Hæreſiarchæ, & dogmatiſtæ veræ conuerſionis ſigna dantes non ſunt brachio ſæculari tradendi, & ad hoc affertur exemplum. p.497. n.3. & 4

Hæreſiarchæ, & dogmatiſtæ conuerſi faciliùs alios conuertunt. ibid. n.5

Hæreſiarchæ varij etiam in hoc mundo puniti à Deo. p.94. & 95. n.83. & ſeqq.

Hæreſis, & Hæreticus.

Hæreſis eſt error voluntarius, & pertinax contra doctrinam & veritatem fidei Catholicæ. p.2. n.3

Hæreſis dicitur error voluntarius, quia ſine acto voluntatis non eſt peccatum. ibid. n.4

Hæreticus dicitur pertinax, quia videns ſe aduerſari doctrinæ Eccleſiæ, adhuc adhæret propriè opinioni, nec eſt paratus emendari. p.3. n.5

Hæreticus propriè non poteſt dici qui nonquam fidem Chriſtianam profeſſus eſt, vel acceptauit. p.4. n.1

vt Hæreticus quis dicatur non requiritur quod fidem Chriſtianam profeſſus fuerit, & acceptauerit in Baptiſmo. p.4 n.2

Hæreticus propriè eſt, qui ſub nomine Chriſtiano, & retinendo Chriſti confeſſionem, in fide Chriſti falſa dogmata ſequitur, & eius fidem corrumpit. pag.4. num. 3

Hæreticus quis verè & propriè poteſt eſſe, quamuis nunquam fidelis fuerit. p.15. n.19

Hæreticus propriè eſt qui falsò putans aliquid ab Eccleſia definiri, illud non credit. p.7. n.33

Hæreticus propriè eſt, qui contra fidem eſt pertinax pertinacia, quæ quoad materiam fidei conſiſtit in eo, quod voluntariè reſiſtat doctrinæ quæ credenda de fide ab Eccleſia proponitur, & quod nolit ſuum iudicium auctoritati Eccleſiæ ſubiicere. p.7. n.1

Hæreticus ex ſacris Canonibus eſt qui aſſerere, defendere, ſeu tenere præſumpſerit, quod anima rationalis non ſit forma corporis humani. ibid. n.2

ad Hæreſim committendam ſufficit vt quis contra id quod Eccleſia proponit ad credendum ſentire velit. p.8. n.14

Hæreticus non eſt qui licet errans in fide, tamen iudicium ſum auctoritati Eccleſiæ ſobiicit. pag.7. n.5. & ſeq.

Hæreticus non eſt, qui paratus eſt obedire Eccleſiæ. p.8. n.7

Hæreticus vt quis propriè ſit neceſſe eſt, vt erret circa fidem ex ſcientia. p.10. n.1

Hæreſis nulla eſt ſine pertinacia. p.13. n.2

Hæreticus vt quis reputetur in vtroque foro, ſufficit, ſi ſciens & aduertens opinionem ſuam eſſe contra fidem, ſeu definitionem Eccleſiæ, ea tamen neglecta perſiſtat in ſua opinione. p.12. n.2.6. & ſeqq. contra quoſdam Doctores. ibid. n.3. & 5

Hæreticus, & pertinax iudicatur, qui myſterio ab Epiſcopis, vel Inquiſitoribus propoſito diſcredit. p.15. n.4

Hæreticus propriè non eſt, qui errans contra fidem, teſtatur ſe diſſentire non velle ab Eccleſia Romana, ſi materia in qua errauit eſt dubia, & obſcura. p.16. num. 3

Hæreticus cenſendus non eſt proferens verba hæreticalia ex ioco; vbi ad hoc ponderatur ſententia attributa S. Hieronymo. p.17. n.11. & ſeqq.

Hæreticus eſt qui de rebus fidei dubitat vt quod, ſeu indirectè & ignarè; non dubitans vt quo. p.19 n.12. & p.20. n.7

Vbi explicatur opinio Doctorum contrarium aſſerentium. ibid. & ſeq.

Hæreſis non requirit neceſſariò contumaciam aduerſus Eccleſiam. p.21. n.3

Hæreſis nequit eſſe niſi ſit diſſenſus obiecti reuelati. p.22. n.3

ad Hæreſim committendam non requiritur Baptiſmus. p.23. n.1

Hæreſis conſiſtit in voluntario diſſenſu fidei. p.24. n.2

Hæreſi ceſſante, ceſſant pœnæ peccato hæreſis impoſitæ. ibid. n.3

Hæreſis purè mentalis non ſufficit ad contrahendas pœnas ab Eccleſia latas. p.25. n.1

Hæreſis interna manifeſtatur per verba, vel facta ſatis expreſſiua illius. p.25. n.3

Hæreſis interna non ſufficienter ad punitionem manifeſtatur niſi per ſignum, quod ſit peccatum mortale. ibid. n.4

Hæreſis interna non ſufficienter manifeſtatur per verba vel facta indifferentia. ibid. n.5

Vbi aſſimile exemplum affertur. ibid. n.6

Hæreſis interna ſufficienter manifeſtatur per verba ambigua. ibid. n.7

Quod tamen limitatur. ibid. n.8

Hæreticus exterior non eſt qui credens non eſſe aliquod Sacramentum ex ſeptem, hunc internum errorem Confeſſori, vel amico gratia petendi conſilium manifeſtat. p.25. n.10

Hæreticus exterior quandonam ſit manifeſtans hæreſim ex complacentia in hæreſim. p.25. n.11

Hæreticus non eſt referens, aut tranſcribens hæreſim, etiamſi illam interim mente retineat. ibid. n.12

Hæreticus externus non eſt in ſomno, vel ebrietate hæreſim interiorem proferens. ibid. n.13

Hæreticus exterior eſt proferens verbum, vel faciens, aut omittens opus ex quo hæreſis ſuſpicionem capſet. p.25. n.14

Hæreſis præſumptio ſufficiens eſt in eum, qui matrimonio copulatus, ſcienter alteri nubit. ibid. num. 16

Hæreticus externus cenſetur, nulla habita occaſione carnes diebus vetitis comedens. ibid. num. 11. & ſeq.

Hæreticus vt ſit punibilis ab Eccleſia requiritur vt pertinaciter credat aliquid fidei catholicæ contrarium, vel de eo pertinaciter dubitet. p.26 n.1

Hæreticus vt ſit punibilis ab Eccleſia, requiritur vt aſſenſus, vel dubium contrarium fidei ſit interius, & exterius ſimul. ibid. n.2

Hæreticus hæreſim ſuam exterius manifeſtans verbis ambiguis, licet interiùs à fide receſſerit, immunis eſt ab excommunicatione. ibid. n.3

Hæreticus punibilis ab Eccleſia interior, & exterior duplex eſt. p.26. n.4

vt Hæreticus negatiuus condemnetur, & Curiæ ſæculari tradatur duo requiruntur. ibid. n.5

Hæreticus non debet tanquam negatiuus condemnari, & Curiæ ſæculari tradi, ſi pluribus teſtibus ſingularibus condemnetur. ibid. n.6

in Hæreticum in negatiua perſeuerantem quomodo procedendum. ibid. n.7

Vbi expenduntur duæ conditiones ad hoc à Doctoribus allatæ. ibid. & ſeq.

Hæreſis propriè, ſtrictè, & perfectè ſumpta eſt error contrarius poſitiuè fidei. p.27. n.2

Hæreticus non eſt formaliter, nec pœnas contra hæreticos latas contrahit qui vi, vel metu compulſus finxit ſe hæreticum, Maurum, vel Iudæum, vel verba,

verba, vel facta hæreticalia produxit. pag. 17. n. 1. 2. & 3
Quod tamen limitatur, vt hoc habeat locum in foro interno tantùm. ibid. n. 4
Hæreticorum pœnas non incurrit qui indeterminatè errorem contra fidem in interno committit. pag. 28. num. 1
Hæreſis, nec peccatum mortale prodit ex actu imperfecto. ibid. n. 2
Hæreſis tres pœnæ referuntur. pag. 28. num. 3. & ſeqq.
Hæreſis tertiæ pœnæ annectuntur aliæ, & extenditur ad filios hæreticorum vſque ad ſecundam generationem in linea paterna, & vſque ad primam in linea materna. p. 19. n. 5. & 6
Hæreſis tertia pœna extenditur ad hæreticorum fautores, ad quam tamen incurrendam requiritur ſententia Iudicis declaratoria. pag. 29 n. 6. & 7
Hæreſis quarta, & quinta pœna quæ ſint. pag. 19. n. 8 & 9
Hæreſis variæ aliæ pœnæ, quæ tamen locum non habent in Lutheranis, & Caluiniſtis. pag. 29. num. 16. & ſeq.
vide in verb. *Pœna.*
Hæreticorum pœnas non incurrit committens errorem contra fidem in interno, etiamſi perfectè explicet in externo; ſi id faciat ex ignorantia. p. 30. n. 1
Hæreſis non eſt propriè ſeu ex omni parte conſummata, ſi abſit pertinacia. ibid. n. 2
Hæreticus non eſt qui licet errans in fidem, perſeuerat in propoſito ſubiiciendi iudicium ſuum iudicio Eccleſiæ. p. 30. n. 5
Hæreſis & aſſenſus fidei inuicem opponuntur. pag. 30. num. 6
Hæreticus non eſt, nec pœnas hæreticorum contrahit qui affectat ignorare quæ proponit Eccleſia, ex negligentia, vel ſolùm ex tædio illa addiſcendi. p. 31. num. 3
Hæreticus cenſendus eſt qui affectat ignorare quæ docet Eccleſia vt liberius erret in fide, aut alia de cauſa quæ affertur. p. 31. n. 6. & 7
Hæreticus non eſt, neque peccat mortaliter, qui ex diſpoſitione habituali ita adhæret ſuæ opinioni, vt etiamſi ſciret illam eſſe contra Eccleſiam, adhuc in illa perſiſteret: Et quid nomine diſpoſitionis habitualis intelligatur. p. 32. n. 1. & 2
Hæreticus eſt qui non credit eſſe vniuerſaliter vera quæ definita ſunt ab Eccleſia; & an incurrat excommunicationem Bullæ Cœnæ, & alias hæreticorum pœnas. p. 33. n. 8. & ſeq.
Hæreſis interna, ſigno aliquo exteriori exhibita, non tamen ſufficienti ad illam manifeſtandam, poteſt abſolui à quolibet confeſſario, niſi ſit caſus reſeruatus. p. 35. n. 1. col. 2
vide in verbo *Pœna Hæreticorum.*
Hæreſis interna ab ebrio, dormiente, amente, aut in comœdia hæretici manifeſtata, non efficit, vt taliter manifeſtantes incurrant hæreticorum pœnas. p. 41. n. 4 & ſeqq.
Vbi videnda eſt limitatio adhibita. p. 42. n. 11
Hæreticus internus qui non omni modo hæreſim ſuam manifeſtauit in externo, non contrahit pœnas contra hæreticos latas. p. 43. n. 8
Hæreſim Lutheri intus fouens incurrit excommunicationem, ſi præſtet aliquid ex quo attentis circumſtantiis colligi poteſt profeſſio ſectæ hæreticæ. p. 44. num. 22
Hæreticus occultus ſi ſine contraria opinione modicum carnis comedat, incurrit excommunicationem. p. 44. n. 21
Hæreticus cenſendus eſt qui Lutheri hæreſim intus fouens carnes die vetito comedit, ſi attentis circumſtantiis, colligi poſſit id illum facere ad hæreticæ ſectæ profeſſionem. p. 44. n. 23
Hæretici non ſunt occultandi, ſed potiùs denunciandi. p. 48. n. 1
Hæreticus denunciari debet dummodo eius delictum probari poſſit. ibid. n. 2
Hæreticus denunciandus eſt ab eo, qui cum licèt ſecretò talem nouit. ibid. n. 3
Hæretici rariſſimè ad fidem catholicam redeunt, ſæpe autem è contra. p. 49. n. 10
Hæreſis cuiuſlibet licet occulta, ſtatim manifeſtanda eſt. p. 49. n. 13
Hæreticus licet denunciandus ſit, non tamen neceſſariò eſt accuſandus. p. 50. n. 18
Hæreſis, aut ſimile crimen alterius, per quod grauis iniuria, & damnum proximo infertur à quolibet, ſub peccato mortali denunciandum eſt. pag 51. n. 1. & 2
Vbi quomodo intelligendi ſint Doctores contrarium aſſerentes. ibid. n. 3
Hæreticus, vel quiuis de hæreſi leuiſſimè ſuſpectus ſtatim denunciandus eſt nulla præmiſſa correctione locorum Ordinariis. p. 51. n. 6
Hæretici ſunt in Eccleſia ſecundum quid. pag. 54. num. 11
Hæreticus ſtatim denunciandus eſt, quando non eſt ſpes emendationis. p. 54. n. 13
Hæreticus quomodo comprehendatur in præcepto correctionis præmittendæ. p. 54. n. 16
Hæreticus formalis, qui eſt, aut creditur emendatus, non debet iudicialiter denunciari: Quod tamen limitandum niſi ſit publicus, & peruerſa dogmata doceat. p. 55. n. 1. & ſeqq.
Hæretico non eſt facienda correctio fraterna, licet id præcipere videatur Apoſtolus ad Titum 3. p. 55. num. 15
Hæreticus occultus poteſt denunciari, etſi fuerit emendatus. p. 55. n. 21
Hæreticus, vel de hæreſi leuiſſimè ſuſpectus, denunciandus eſt locorum Ordinariis, vel Inquiſitoribus, nulla præmiſſa correctione fraterna. ibid. n. 22
Hæreticus occultus, quamuis iam emendatus, eſt Inquiſitoribus denunciandus, contra multos DD. p. 56. n. 8
Hæreticus abiurans, & ad Inquiſitores iterum delatus, eo quod complices ſubticuiſſet, mitiùs eſt puniendus, nec Curiæ ſæculari tradendus. p. 58 n. 18
Hæreticus non tenetur manifeſtare ſeipſum Inquiſitoribus. p. 59. n. 1
Hæreticus occultus non tenetur ſeipſum prodere, ſi à Iudice interrogetur. p. 59. n. 2
Hæreticus non tenetur denunciare hæreticum ſocium criminis ſui. ibid. n. 4
Hæreticus non eſt denunciandus ab eo, qui audiuit ipſum talem eſſe ab homine fide digno. ibid. n. 5
Hæretico denegandum eſt quodcumque patrocinium in cauſa hæreſis. p. 68. n. 1
Hæreticus, quamuis notorius excommunicatus, non eſt vitandus, ſi ſit Caluiniſta, vel Lutheranus. p. 74. num. 1
Hæreticus à die commiſſi criminis omnium bonorum temporalium titulum, & dominium deperdit. p. 74. num. 11
Hæreticus non tenetur ante ſententiam criminis declaratoriam ſe beneficiis, & aliis bonis ſpoliare. ibid. num. 12
Quæ ſententia non ſufficit niſi executioni mandetur. ibid. n. 13
Hæreticis omnis fauor prohibetur, ne in hæreſi foueantur. p. 78. n. 2
Hæretici Aduocati patrocinium nullatenus admittendum. p. 80. n. 3
Vide in verb. *Aduocatus.*
Hæreticis deneganda ſunt Eccleſiaſtica Sacramenta, Chriſtiana ſepultura, eleemoſynæ, & oblationes. p. 80. n. 7

Hæretici non debent eſſe denunciati, vt eorum libri prohibeantur. p.82. n 3
Hæretici nomine venit tantum hæreticus publicus,ſeu notorios. p.88.n. 2
Hæretici noſtri temporis quinam dicantur, & qui ſub hac appellatione veniant. p.130.n.2.& 3.petit.9
Hæreſis, vel falſi dogmatis ſuſpicio non poteſt habere locum in Gentilibus, & Iodæis. p.140.n.3
Hæreſis ſuſpicio non cadit in hæredes retinentis libros prohibitos. p.141. n.8
In hac tamen materia multum deferendum eſt iudicio prudentis viri. ibid. n.9
Hæreticus quomodo differat ab Apoſtata. pag. 150. n.22. & 23
Hæreſis ab apoſtaſia differt tanquam quid minus à maiori. p.150.n.21
Hæreticus, & ſchiſmaticus eſt qui ſe ſubtrahit ab obedientia Pontificis, & vnitate Eccleſiæ. p.151.n.35
Hæreſis ſecum trahit ſchiſma, non è contra. pag. 153. num. 22
Hæreticus omnis verus, ac formalis, eſt etiam ſchiſmaticus, non è contra. ibid. n.23
Hęretici occulti verè pręciſi ſunt ab Eccleſia,licet exteriori ſpecie membra Eccleſiæ videantor.p.153.n.25
Hæreſis delictum merito ab Eccleſia pœnis grauioribus ſpiritualibus, & temporalibus coërcitum.p.164. num. 1
Hæreticus excommunicatus eſt ipſo iure multis Summorum Pontificū conſtitutionibus. p.164.n.1.ſect.1
Hæreticus excommunicator etiam in Bulla Cœnæ Domini. ibid.n.2
Hæreſis peccatum merito grauiſſima excommonicationis pœna punitur. ibid.o.3 .& ſeq.
Hæreticus debet ipſo iore excommunicari. p.165.n.4
Hæreticus mentalis, & per ſe occultus, nec excommunicatus eſt ipſo iure, nec alias pœnas à iure contra hæreticos latas contrahit. p.165. n.1
Hæreticus internus qui à Iudice interrogatus, an aliquando hæreſim aliquam tenoerit; reſpondet ſe tenuiſſe, & adhuc tenere, puniri poteſt. pag. 167. num. 8
Hæreticus per accidens occultos excommunicatus eſt. p.168. n.11
Hæreſis externa, quamuis occulta incipit eſſe ſob iuriſdictione Eccleſiæ. ibid.n.12
Hæreticus per accidens tantùm occoltus, com excommunicatione incurrit etiam alias pœnas à iure contra hæreticos inflictas; aliquibus exceptis. ibid. n.13.14.15
Hæreſis externa non coniuncta cum hæreſi interna,non contrahit pœnas in hæreticos ab Eccleſia latas. p.170.n.1
Hæreſis externa, quamois cum hæreſi interna coniuncta, ſi non ſit ſufficienter exteriùs manifeſtata, non contrahit prædictas pœnas. ibid. n.2
Hæreſis externa, coniuncta cum interna, non tamen manifeſtata manifeſtatione peccaminoſa, non contrahit prædictas pœnas. ibid.n.10
Hæreſis externa, exterius ſufficienter manifeſtata, ſi non ſit manifeſtata manifeſtatione peccaminoſa grauiter, ſeu mortaliter, non ſubiacet excommunicationi Papali, aut reſeruatæ in Bulla Cœnæ.p.171. num.17
vt Hæreticus excommunicationem iure Canonico incurrat, debet illius hæreſis eſſe aliqoo ſigno externo ſufficienter manifeſtata. p.172.n.1 & 2
Hæreſis quælibet externa, quantomuis occulta ſubditur Eccleſiæ iuriſdictioni. bid.n.3
Hæreticus non excommunicatus eſt iure diuino. ib.n.4
Hæreticum eſſe iore diuino excommunicatum nullibi reperitur. ibid.n.8
ſi Hæreticus eſſet excommunicatus iure diuino, non eſſet variis iuribus, & conſtitutionibus Pontificiis excommunicandus. p.173.n.10.11.12.13.& 14
Hæreticus publicus, & notorius non eſt de iure nouo vitandus, niſi nominatim fuerit declaratus, & denunciatus per ſententiam Iudicis. p.175 n.6
vt Hæreticus vitandus ſit, debet nominatim declarari excommunicatus; & quomodo hæc cenſuræ declaratio fieri debeat. p.176 & ſeq.n.1.& 2
Hæreticus quilibet ab omnibus reputari debet excommunicatus impropriè, ſed non propriè. p.176.n.8
Hæretici omoes de iure nouo vitandi non ſunt ante ſententiam declaratoriaoi criminis. ibid n.9
Hæreticus non eſt vitandus, ſi publica voce Eccleſiæ ſciatur, quod ſit hæreticus. p.177.n.9
Hæreſis quinque, vel ſex perſonis tantum nota, adhuc dicitur occulta, etſi delinqnens quinque, vel ſex complices habeat. p.187.n.5. & ſeq.
vt Hæreticus excommunicationem ob hæreſim incurrat quid requiratur. p.191.n.2
Hæreticos,vt quis ſit quid præcipuè requiratur.p.192. num.5
Hæreticus purè mentalis excommunicationem non incurrit, niſi exteriùs hæreſim ſuam manifeſtet. ibid. num. 6
Hæreſis interna, & externa ſimul ſubiacet excommunicationi Pontifici reſeruatæ. ibid.n.7
Hæreticus occultus ſecretò Inquiſitori hæreſim ſuam confitens,poteſt ab illo abſolui. p.197.n.9
Hæretico occulto quid agendum, ſi confeſſarius nequeat ab Inquiſitoribus, vel Epiſcopis obtinere licentiam illum abſoluendi. p.199.n.26
Hæreſis expreſsè excipitur in Bulla cruciatæ. pag.201. num. 7
Hæreticos abſolutus in foro conſcientiæ à quouis ad id ſpeciale priuilegium habente, non excuſatur à ſubeundo iudicio, & ſententia fori iudicialis, & cur. p.202.n.16. & ſeq.
Hæreticus non poteſt confiteri, nec abſolotionem obtinere à priuato Sacerdote; ſed tenetur adire Epiſcopum, vel Ioquiſitorem, ſi verum ſit, qood hi poſſint abſoluere in foro conſcientiæ. p.115.n.1. & 2
an Hæreticus poſſit confiteri priuato Sacerdoti, ſi Epiſcopus, & Inqoiſitor denegent ei abſolutionem ab hæreſi quin priùs eam confiteatur. ibid.n.4.& 5
Hæreticus poteſt à priuato Sacerdote abſolui à peccatis non reſeruatis, tacitis reſeruatis, vrgente graui neceſſitate Sacramentom recipiendi. ibid.n.6. & 7
Hæreticus occultus poteſt adminiſtrare Sacramenta, ſi ſibi non adſit copia Confeſſoris, & Inquiſitores, & Epiſcopi ſibi abſolotionem denegent,eliciendo priùs actum contritionis; ſi tamen grauis vrgeat neceſſitas. p.115.n.15
Quo caſu ſi eliciniſſe actum contritionis non confidit, poterit dimidiatè confiteri; & à quouis confeſſario abſolui. ibid. o.16
Hæreticus priuatur omni officio, & munere quo hæreticus. p.224.n.1
Hæreticus in tali ſtatu moriens priuatur Eccleſiaſtica ſepultura. ibid.n.2
Hæreticus non eſt priuandus Eccleſiaſtica ſepultura, niſi in tali ſtatu notoriè moriatur. ibid.n.3
Hæreticus perfectè non contrahit pœnam infamiæ niſi eius delictum ſit notorium. ibid.n.5.& 6
Hæreticus incidens in hæreſim non redditur infamis ante ſententiam declaratoriam criminis. ibidem nom. 11
Hæreticus notorius incurrit infamiam facti, non tamen ioris oiſi poſt ſententiam declaratoriam. ibid. num. 12
Hæreticus ad honores, vel dignitates nec iure ciuili, nec canonico admittitur. p.125.n.1
Hæreticus non poteſt obire publica officia. ibid.n.2
Hæreticus neqoit eſſe iudex. ibid.n.3
Hæreticus non poteſt eſſe arbiter. ibid n.4
Hæreticus nequit Aduocatus, Notarius, aut Teſtis eſſe. ibid. n.5. 6. & 7

Hæreticus non poteſt creari defenſor ciuitatis. ibid.n.8

Hæreticus non poteſt eſſe miles. ibid.n.9

Hæreticus non poteſt promoueri ad gradum Doctoratus. p.225.n.10

Hæreticus in hæreſim incidens amittit quæcumque priuilegia habebat. ibid. n.11

Hæreticus ſuper quocumque negotio agere nequit, licet aliis reſpondere cogatur. p.226.n.13

Hæreticus ſolùm notorius eſt irregularis; & an etiam occultus. p.226.n.1.2.3.& 4

Hæreticus de hæreſi ad fidem reuertens, non debet ſine diſpenſatione ordinari. p.227.n.5

Hæreticus irregularis eſt irregularitate ſolùm generali. ibid. n.8

Hæreticus ita eſt irregularis, vt prima tonſura poſſit initiari. ibid. n.9

Hæretici ad fidem redeuntes nequeunt in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare ſine Epiſcopi ſaltem diſpenſatione. p.229.n.2

Hæreticus, & apoſtata, poſt pœnitentiam, & abſolutionem poteſt ad ſacros Ordines admitti, ſi hæreſis ſit occulta. p.264.n.1

Hæreſis, & apoſtaſia ſi notoria fuerit, impedit à ſusceptione Ordinum etiam poſt pœnitentiam peractam, & abſolutionem obtentam. ibid.n.2

Hæreticus internus, & externus eſt excommunicatus, & ſi ſit publicus, eſt etiam infamis, & irregularis. p.269. n.1

Hæreticus internus, & externus inhabilis eſt ad beneficia, & officia publica, durante hæreſi. p.271. n.1

Hæreticus cuius hæreſis publica eſt, inhabilis eſt ad beneficia Eccleſiaſtica; non verò ſi ſit occulta; quod tamen cum limitatione intelligendum. p.242. n.3. & 4

Hæreticus inhabilis eſt, cui valida fiat beneficij collatio; & tenetur reſtituere fructus ex ea percepti. ibid. n.2

Hæreticus internus & externus non eſt ipſo iure priuatus beneficiis ritè poſſeſſis. p.273.n.1

an Hæreticus teneatur ante ſententiam declaratoriam criminis fructus ex beneficio perceptos reſtituere. p.276.n.11. & 12

Hæreticus quandonam dicatur continuo ſponte ad fidem conuerti. p.277. n.2

Hæreticus abſolutus, & emendatus poſt ſententiam poteſt facere bona propria. p.281.n.7

Hæretico pœnitenti aliquibus in locis bona confiſcata condonantur. p.314. n.21

Hæretico relapſo poſtquam Curiæ ſæculari traditus fuit, confiſcatio bonorum non remittitur. ibid.n.22

Hæreticus pœnitens quando recuperat bona confiſcata, recuperat etiam iuſpatronatus, ſi reſtitutio fiat authoritate Pontificis. p.315.n.24

Hæreticus pœnitens non recuperat iuſpatronatus, ſi poſt ſententiam latam authoritate Pontificis fiat reſtitutio. ibid.n.25

Hæreticus pœnitens non recuperat iuſpatronatus, ſi ei authoritate Principis ſæcularis bona reſtituantur. ibid. n 26

Hæreticus pœnitens non poteſt recuperare beneficia, niſi ipſi reſtituantur Authoritate Apoſtolica. ib.n.29

Hæreticus habetur, & vt talis condemnatur inſordeſcens in excommunicatione per annum. p.382.n.3

Hæreticus qui faſſus eſt errorem, & miſericordiam poſtulat, non traditur Curiæ ſæculari. p.283.n.12

Hæreticus de rigore iuris non excuſatur à confiſcatione bonorum, etſi reſipuerit, & miſericordiam poſtulauerit. p.387. n.1

Hæretico nulla competit excuſatio conſtans ex aliqua lege, vel decreto Pontificio. p.387. n.2

Hæretico ex benignitate, & miſericordia petenti bona confiſcata remitti debent. ibid. n.4

Hæretico tantùm qui errores ſuos fatetur in Hiſpania bona remittuntur, & nulli alteri. ibid.n.5

Hæreticus quiſnam dicatur nullo metu probationis, & teſtificationis ductus. ibid.n.6

Hæretico pœnitenti in Inquiſitione Hiſpanica nulla fit bonorum remiſſio, niſi ſponte errores ſuos fateatur. p.388.n.2

Hæreticus cuius bona confiſcata ſunt pro parte, tenetur æs alienum ſoluere pro parte bonorum quæ non fuit confiſcata. p. 8 .& ſeq n.6

Hæreticus confiſcatis omnibus ſuis bonis non poteſt amplius conueniri pro debitis. ibid.n 9 & 10

Hæreticus facta confiſcatione nequit conueniri ob tutelam, vel curam adminiſtratam; nec in aliis ſimilibus caſibus. ibid.n.11. & ſeqq.

Hæretico olim teſtari permittebatur, dummodo hæredes catholicos inſtitueret; quod abrogatum eſt. p.394.n.1

Hæreticus ex communi ſententia nequit teſtari. ibid. num.2

Hæreticus pœnitens, & Eccleſiæ reconciliatus poteſt teſtari de bonis poſt abiurationem acquiſitis. p.5 5. num.7

Hæreticus neque poteſt teſtari ad pias cauſas, neque filios ſuos catholicos hæredes inſtituere. ibid.n.8

Hæreticus nequit ſuccedere neque ab inteſtato, neque ex teſtamento. p.396 n 1. & 2

Hæreticus priuatur etiam hæreditate acquiſita per donationem. ibid. n.3

Hæretico delata, vel relicta applicantur fiſco, vel venientibus ab inteſtato. ibid.n.4

Hæreticus durante hæreſi eſt incapax cuiuſlibet ſucceſſionis, & legati; cuius ratio impugnatur. ibid. n.5.& 6

Hæreticus durante hæreſi tenetur reſtituere hæreditatem hæredibus ab inteſtato venientibus p.397.n.8

Hæreticus attento iure regio Caſtellæ eſt incapax ſucceſſionis, ſecus attento iure communi. ibid.n.9 & 11

Quod tamen impugnatur. ibid. n.12

Hæreticus ex non improbabili ſententia eſt aliquo modo capax ſucceſſionis. ibid n 14

an Hæreticus poſſit tuta conſcientia retinere quæ titulo hæreditatis acquirit. ibid.n.17 & 8

Hæreticus abſolutus, & Eccleſiæ reconciliatus redditur capax ſucceſſionis. p.398.n.22

Hæreticus capax eſt ſucceſſionis ſi hæreſim deteſtetur, licet interim non ſit abſolutus. ibid n.23

Hæreticus attenta ſententia communi, hæreditatem & legatum ſibi relictum repudiare debet. ibid. n.24

Hæreticus poteſt in fraudem fiſci repudiare hæreditatem, vel legatum. p.400 n.1

Hæreticus capax eſt legati alimentorum, quæ poſt ſententiam, pœnitentiam & abſolutionem ab hæreſi ſuccedunt. p.403. n.2

Hæreticus capax eſt legati alimentorum, licet reliquorum ſit incapax. ibid n.4

Hæreticus durante hæreſi incapax eſt donationis, hæreditatis, & legati. p.403.n.1 & 2

Hæretico, Mauro, vel Iudęo delata, declarantur ſpectare ad hæredes ab inteſtato; quod de delatis donatione non cauetur. p.404.n.4

Hæreticus priuatur patria poteſtate in filios. pag. 404. num. 1

Hæretico conſanguineo in extrema neceſſitate potius ſubueniendum, quàm extraneo. p.405 n.12

Hæreticus priuatur dominio in ſeruos. p.406.n.1

Hæreticus priuatur quolibet iure, & qualibet actione, etiam iuramento vallata. p.407.n.1

Hæreticus poſt crimen commiſſum, dum ſententia declaratoria non acceſſit, non priuatur poſſeſſione, & adminiſtratione ſuorum bonorum. ibid.n.3

Hæreticus à die commiſſi criminis non amittit dominium ſuorum bonorum. p.408. n.5

Hæreticis ſeruanda eſt fides in rebus licitis, & honeſtis. p.410. n.1

Hæretici duplici titulo vitandi ſunt. p.411. n.2

Hæretici ratione hæreſis vitandi ſunt iure naturali, & Diuino in Tribus caſibus. ibid.n.3
Hæretici ratione excommunicationis vitandi ſunt iure Eccleſiaſtico in tribus caſibus. p.412.n.8
Hæretici non priuantur dominio rerum temporalium ratione excommunicationis. p.413.n.19
Hæretici contra Catholicos pugnantes in bello, peccant; fides tamen illis præſtita ſeruanda eſt. p.414. num.3
Hæreticos ad concilia venire expediens bono communi eſt. p.415.n.6
Hæreticus priuatur fide data, & ſecuritate promiſſa. p.418.n.1
Hæreſis non numeratur inter impedimenta dirimentia matrimonium. p.419.n.1.& 3
Hæreticus non toleratus amittit iuriſdictionem. p.419. num.2
Hæreticus non toleratus nequit abſoluere, excommunicare, & ſimiles iuriſdictionis actus exercere. ibid. num.3
Hæreticum non poſſe in caſu neceſſitatis conferre Baptiſmum non eſt mens Eccleſiæ. p.429.n.5
Hæreticus retinet poteſtatem offerendi Sacrificium Miſſæ quoad ſubſtantiam, non quoad vſum. p.432. num.10
Hæretici Sacrificantis oratio vim nullam habet; ſecus eſt de conſecratione. ibid.n.11
Hæreticus quamuis notorius non deperdit poteſtatem in ordine ad conficienda Sacramentalia. p.433. n.12.& 13
Hæretico non aufertur hæc poteſtas, & iuriſdictio, licet ea indignus ſit. ibid.n.15.& 16
Hæretici ſolent Scripturas, & Conciliorum deciſiones in quæſtionem adducere contra legem Dei, & Sacrorum Canonum. p.435.n.2
Hæretici diſputare non amant, ſed quomodocumque imprudentiſſima pertinacia ſuperate; & quomodo hoc intelligendum. p.439.n.8.& 9
Hæretici quomodo dicantur eſſe in Eccleſia. p.450. num.27
Hæreſum nomine quæ intelligantur ab Apoſtolo 1 *ad Corinth.* 11. p.451.n.19
Hæretici nobis ſunt occaſio, vt Scripturas diligentiùs perſcrutemur. p.451.n.33
Hæretici nec rationibus vincuntur, nec authoritate corriguntur, nec ſuaſionibus flectuntur. pag. 444. num.2
Hæretici non tam armis, quàm argumentis capiuntur. p.445.n.3
Hæretici ſemper impugnandi ſunt. ibid.n.5
Hæretici non ſunt membra Eccleſiæ. p.462.n.1.2.& 3
Hæretici conferunt & adminiſtrant vera Sacramenta, licet non ſint in Eccleſia. p.463.n.5
Hæretici, & apoſtatæ propriè, & ſimpliciter ſunt extra Eccleſiam, & ſecundum quid ſunt in Eccleſia. p.464.n.9
Hæretici non debent ad tam arctum carcerem damnari, vt incarcerati vitam abbreuiet. p.467.n.6
Hæreticus pœnitens puber debet reconciliari, & mitiùs puniri. p.468.n.4
Hæreticus, qui non conuertitur poſtquam è carcere Inquiſitorum adductus fuit, ſed in Tabolatu, de rigore iuris non debet ad reconciliationem admitti; ſed tantùm ſi ſpecialiſſima conuerſionis ſigna dederit. p.468.n.6
Hæreticus qui in tortura cum legitima ratihabitione hæreſes ſuas confitetur, etiam ad reconciliationem admitti debet, licet instructio Hiſpalenſis contrarium ſeruet, quæ reuocata fuit per Toletanam. ibid. n.7.& 8
Hæreticus licet verè pœnitens ad reconciliationem non admittitur in quibuſdam caſibus. p.468.n.9
Hæreticus impœnitens fictione iuris quiſnam ſit. p.470. num.1
Hæretici ſolùm fictione iuris non concremantur viui. ibid.n.2
Hæreticus qui errores de quibus conuictus eſt non confitetur, tradendus eſt curiæ ſæculari. pag.470. num.7
Hæreticus tanquam impœnitens tradendus eſt Curiæ ſæculari, qui errores ſuos confitetur, recuſat tamen manifeſtare alienos, quorum notitiam habere conuincitur. ibid.n.8
Hæreticus damnandus eſt tanquam impœnitens, qui in iudicio errores ſuos manifeſtauit, ſed poſteà confeſſionem ſuam reuocat. p.470.n.9. & 10
Hæreticus impœnitens, qui poſt Inquiſitorum diligentias conuertitur, ad reconciliationem eſt admittendus, ſed perpetuò immurandus. p.471.n.1
Hæreticus impœnitens, & pertinax fictione iuris, punitur pœna mortis, niſi quando in negatiua conſiſtit præſumatur obliuio. ibid.n.3
Hæreticus relapſus quiſnam ſit. p.472.n.1
Hæretico relapſo imponitur pœna mortis. ibid.n.2
Hæreticus relapſus, qui ſponte ab alio præuentus, relapſum manifeſtat, pœnam mortis effugit. ibid.n.3
Hæreticus relapſus, qui metu imminentium ſibi probationum ſe manifeſtaſſe probatur, pœna mortis dignus eſt. ibid.n.4
Hæreticus qui prima vice ſola ſua confeſſione conuictus eſt, & poſteà per teſtes conuincitur relapſus, poteſt ad miſericordiam, & reconciliationem admitti. p.472.n.1
Hæreticus relapſus cenſetur, qui poſt hæreſim abiuratam in diuerſam ſpeciem hæreſis relabitur. p.475. n.8.& 9
Hæreticus nunc temporis ad fidem rediens, quamuis in vnam tantùm hæreſim inciderit, omnem hæreſim abſolutè & generaliter abiurat. ibid.n.10
Hæreticus pœnitens qui vnam tantum ſpeciem hæreſis abiurauit, poſteà relabitur in diuerſam, relapſus cenſeri debet. ibid.n.11
Hæreticus relapſus eſt qui poſt indictam purgationem in hæreſim relabitur. p.476.n.14
Hæreticus relapſus eſt qui poſt abiurationem de vehementi hæreſis, in hæreſim incidit. ibid.n.15
Vide in verb. *Relapſus.*
Hæreticus relapſus non cenſetur, qui poſt abiuratam hæreſim de ſecundo lapſu ſuſpectus vehementer redditur. p.477.n.25
Hæreticus relapſus iuris fictione dicitur qui poſt abiurationem de vehementi ſuſpicione in manifeſtam hæreſim relabitur. ibid.n.16
Hæreticus relapſus non eſt, qui abiurauit de vehementi, & poſteà hæreticos receptat. ibid.n.28
Hæretico relapſo adminiſtranda ſunt Eccleſiæ Sacramenta, ſi pœnitentiæ ſigna manifeſta dederit p.478. num.38.
Hæreticus impunè poteſt occidi in terris vbi non viuunt Catholici mixti cum hæreticis; quod cum limitatione intelligendum. p.479.n.1.2.& 3
Hæreticus quandonam non poſſit impunè offendi, & occidi. ibid.n.4.& 5
Hæretici ſepulti oſſa exhumanda non ſunt, ſi à Catholicis diſcerni poſſint. p.480.n.4
Hæreticus Baptizatus fidei, & Eccleſiæ infert iniuriam punibilem. p.487.n.2
Hæreticos puniri rationabile eſt, pium, vtile, & neceſſarium. p.437.n.8
Hæretici multis ex cauſis exterminandi ſunt. ibid. num.9
Hæretici puniuntur propter eorum & aliorum vtilitatem. p.488.n.11
Hæreticorum malitia exaggeratur. ibid.n.13
Hæreticus impœnitens per publicas, & ſupremas poteſtates affici pœna mortis debet. ibid.n.16
Hæreticus impœnitens ex legibus Imperialibus damnatur pœna mortis. ibid.n.17.& 18

Hæretici

Hæretici pœna mortis plectendi ſunt, ex Patribus. ibid. n.20
Hæreſis ſcintillæ igois comparatur. ibid.n.21
Hæretici ab Imperatoribus in exilium miſſi; & aliis pœnis affecti. p.487.n.25.&23
Hæreſis crimen multò magis pœna capitis puniri debet quàm alia crimina quæ eadem pœna puniuntur. p.489.n.33.34.& 35.& n.37
Heretici Deum impiè blaſphemant, Eccleſiæ ſunt rebelles, & ei grauem iniuriam inferunt. pag. 490. num.36
Hæretici perturbant pacem, & tranquillitatem Reipublicæ. ibid.n.38
Hæretici magis alios inficiunt quàm quicumque alij criminoſi. ibid.n.39
Hæreticus eſt tantùm vitandus, loquendo de pœnis ſpiritualibus, ſecus de temporalibus. ibid.n.43
Hæretici tempore Apoſtolorum pœnis temporalibus non afficiebantur; licet tunc hæreſes eſſent. p.491. num.50
Hæretici, ex S.Auguſtio, & aliis puniri debent à Regibus, & Principibus ſæcularibus. ibid.n.51
Hæreticos puniri quo ſenſu Chriſtus Dominus prohibuerit. p.493.n.61
Hæreſea eſſe neceſſe non eſt antecedenter, & abſolutè, ſed conſequenter, & ex ſuppoſitione. p.494.n.79
Hæretici pœnitentes licet pœna mortis puniantur, non eſt periculum qnod damnentur. p.495.n.95
Hæretici pœnitentes tardè conuerſi admitti debent ad reconciliationem. p.498 n.1
Hæretici pœnitentes quinam dicantur ſtatim conuerſi. ibid n.2
Hæretici pœnitentes poſt latam ſententiam conuerſi regulariter ad reconciliationem non admittuntur. ibid.n.3
Hæreticus Curiæ ſæculari traditus ad miſericordiam & reconciliationem non admittitur. ibid.n.4
Hæreticus qui è carcere adductus eſt ad audiendam ſententiam, non debet ad reconciliationem admitti. ibid.n.5.& 6
Hæretici qui omittunt pœnitentias ſibi ab Inquiſitoribus impoſitas exequi, vel veſtem ab ipſis datam abiiciunt, qua pœna puniantur. pag.499. num.23. & ſeqq.
Hæreticus è carcere perpetuo fugiens, quamuis comprehenſus redeat, admitti debet ad reconciliationem. p.500.n.9.& 10
Hæreticus abiurare recuſans habetur pro conuicto. ibid.n.12
Hæreticus effringens carcerem, & fugiens, non eſt pro conuicto habendus; & qua pœna ſit puniendus. ibid.n.13.14.& 15
Hæreticus præſumptus eſt qui condemnatur de hæreſi ex ſuſpicione violenta. p.505.n.2
Hæretici quandonam dicantur incorporati Eccleſiæ. p.530.n.4
Hæreticus propter contumaciam condemnatus poteſt ſuperiorem principem adire, vt ſententiam ſuam annullet. p.586.n.1
Hæreticis conceditur appellatio ab actibus, & ſententiis interlocutoriis. p.587 n.1
Hæreticus, vt tanquam talis condemnetur, requiritur plena, & concludens probatio; vt verò tanquam ſuſpectus condemnetur, ſufficiunt iuris præſumptiones. p.638.n.1.& 2
Hæreſis crimen tripliciter probatur. p.639.n.1.2.& 3

Homagium.

Homagium non adimplentes, iure regio in Hiſpania infames ſunt. p.358.n.18

Homicidium.

Homicidium, & mutilatio æquiparantur in iure quoad cauſas incurrendi irregularitatem; non tamen quoad cætera. p.133.& ſeq.n.4
Homicidium imperfectè, & indirectè voluntarium non excipitur à generali conceſſione diſpenſandi ſuper omnes irregularitates. p.237.n.5
Homicidij attentatio non cenſetur homicidium. p.44. num.4
an Homicidium occultum charitatiuè denunciatum manifeſtari poſſit. p.54

Homo.

Homo non tenetur obedire homini in iis quæ pertinent ad interiorem motum voluntatis. p.36 n.8
Homo eſt ſui iuris in iis quæ ad naturam Corporis conſeruandam, & propagandam ſpectant. pag.40. num.13
Homines potentes, & crudeles horrendis nominibus à Scriptura donati. p.492.n.55
Homo vilis, & improbus, ſi de fide inquiratur, & examinetur, graui iniuria non afficitur. p.503.n.5
Homo vilis, & improbus ex leuibus indiciis non debet comprehendi. ibid n.6
Homo in moralibus non tenetur, ad hoc vt non peccet agere quod eſt optimum, aut ſequi probabiliorem, ſed ſufficit ſi ſequatur probabilem. p.62 .n.3.& 4
Homo in ſuis actionibus aliquando tenetur ſequi opinionem probabilem relicta probabiliori. ibid.num. 6.& 7
Homo quadruplicis generis partes habet in ſuo corpore. p.623 n.10

Hoſtis.

Hoſti qui vi, metu, vel dolo alterum ad pactum induxit, fides ſeruanda non eſt. p.14.n.4
Hoſti non eſt fides ſeruanda, ſi ipſe fidem datam fregerit. ibid.n.6

Hypotheca.

Hypotheca, & dominium remanet penes debitorem, licet creditori competat actio in bona hypothecæ. p.348.n.10

I

Ignorantia, & Ignorans.

IGnorantia craſſa, & affectata excuſat ab excommunicatione concurrentem quacumque actione ad defenſionem, vel diulgationem librorum prohibitorum, ſi non adſit ingens temeritas. p.92.n.3
Ignorantia affectata peccatum non minuit, ſed aggrauat, & in omni materia ſcientiæ æquiparatur. pag 9. num 4
Ignorantia quælibet, etiam affectata, quæ tamen ſit cauſa erroris, excuſat ab hæreſis peccato, cui excommunicatio, aliæque pœnæ Eccleſiaſticæ inferuntur. ibid.n.5
Ignorantia affectata non minuit grauitatem peccati, ſed in ſua ſpecie: non tamen transfert peccatum ad aliam ſpeciem hæreſis. p.9.n.9
Ignorantia vincibilis etiam craſſa, vel affectata, non excuſat in furto, homicidio, & aliis delictis, ſiue contra iuſtitiam, ſiue contra charitatem, vel honeſtatem. ibid n.11
Ignorantia, vel ſcientia in rebus fidei mutat obiectum circa quod peccatur, non ſic in materia iuſtitiæ, vel honeſtatis, &c. p.9 n.12.& 13
Ignorantia, quamuis craſſa & ſupina excuſat à peccato hæreſis. p.10.n.2
Ignorantia vbi datur, non reperitur pertinacia, ac proinde neque hæreſis propriè ſumpta. p.11.n.3
Ignorans, Eccleſiam determinaſſe aliquid eſſe de fide credendum, & contrarium credens, non committit hæreſim. ibid.n.4
Ignorantia affectata excuſat etiam à peccato hæreſis, licet contrarium teneant plures DD. ibid.n.6
Ignorans ignorantia affectata non eſt propriè pertinax, neque hæreticus. ibid.n.7.& ſeqq.
Ignorantia affectata orta ex falſa opinione contra Eccleſiam, non excuſat ab hæreſi. p.11.n.13
Ignorãtia culpabilis licet non excuſet ab aliis peccatis excuſat

excuſat tamen à peccato hæreſis. ibid.n.15.& ſeqq.
Ignorantia culpabilis ſufficit ad materiam peccati, non tamen ad conſtituendam hæreſim. p.12.n.16
Ignorantia affectata non auget malitiam peccati, augendo, vel inducendo malitiam hæreſis. pag.12. num.19
Ignorans voluntariè quid ſentiat Eccleſia, non poteſt dici diſſentire ab Eccleſia. p.12.n.10
Ignorans ſe ſentire contra Eccleſiam, non committit peccatum hæreſis. p.13.n.10.& ſeq.
Ignorantia vincibilis, ſeu culpabilis duplex eſt. p.12. n.13.& ſeq.
an Ignorantia vincibilis, craſſa, vel affectata, &c. excuſet ab hæreſi, referuntur diuerſæ DD. opiniones. p.14.n.13.& ſeqq.
Ignorantia craſſa, & affectata excuſat ab excommunicatione legentem librum Authoris hæretici, niſi interueniat notabilis temeritas. p.90.n.23. & 24
Ignorans vincibiliter ſe contra ſenſum Eccleſiæ opinari, & contrarium credens, non eſt hæreticus, & qualiter peccet. p.30.n.7
Ignorantia vincibilis excuſat à peccato hæreſis, non autem à peccato furti, vel homicidij, & cur. p.30. num.8
Ignorantia vincibilis, & concomitans duplex eſſe poteſt, & quænam excuſet à peccato hæreſis. pag.32. n.4.& 5
Ignorantia quomodocumque culpabilis, non excuſat legentem libros prohibitos à peccato mortali, non tamen directè contra prohibitionem. p.133.n.5
Ignorantia quælibet modò non ſit craſſa, & ſupina, excuſat ab incurrenda irregularitate propter rebaptizationem. p.240.n.6

Impediens, Impedimentum, & Impeditus.

Impedientes ne hæretici ab Epiſcopis, vel Inquiſitoribus puniantur, fautores hæreticorum ſunt. p.73. num.12
Impedientes, & auxilium, vel conſilium dantes ne hæretici puniantur, excommunicantur. p.73.n.13
Impedientes hæreticorum punitionem, ſi per annum in excommunicatione perſeuerarint, tanquam hæretici condemnandi ſunt. p.73.n.14
Impedientes Inquiſitores, & Epiſcopos in negotio S. Inquiſitionis per cenſuras Eccleſiaſticas admonendi ſunt, inuocato etiam brachio ſæculari. ibid. num.15
Impedientes officium S. Inquiſitionis ſunt de hæreſi ſuſpecti, eiſque abiuratio eſt indicenda. ibid.n.16
Impedientes negotium S. inquiſitionis in materia fidei, poſſunt in vniuerſum ab Inquiſitoribus puniri. p.74.n.18
Vide in verb. *Fautores hæreticorum.*
Impedimentum perpetuum reputari debet verus articulus mortis. p.204.n.1.2
Impedimentum perpetuum eſt vera neceſſitas, ſufficiens, vt quilibet Sacerdos poſſit abſoluere ab omnibus reſeruatis, licet non ſtatim obliget: & quandonam conſtet moraliter obligare. ibid.n.3.& 4
Impediti impedimento perpetuo poſſunt abſolui ac ſi eſſent in articulo mortis. ibid.n.6
Impeditus legitimè cenſetur, qui nequit adire ſuperiorem perſonaliter, quamuis poſſit mittere procuratorem. p.205.n.12
Impediens ne liber hæreticus deueniat ad manus Inquiſitorum, excommunicationem incurrit, quouis prætextu id faciat, vel directè, vel indirectè. p.111. n.1.petit.6
Impeditus perpetuo impedimento non tenetur comparere coram legitimo Superiore, etſi de comparendo confeſſor, antequam abſolueret iuramentum à pœnitente exegerit. p.212.n.17
Impeditus adire Pontificem pro abſolutione à reſeruatis, valens tamen adire ipſius Legatum, poteſt abſolui ab Epiſcopo. p.223.n.1
Impediens aliquem à conſecutione alicuius beneficij, tenetur compenſare emolumentum quod inde ſperabat. p.355.n.3
Impediens S. Inquiſitionis officium, tanquam ſuſpectus de hæreſi torqueri poteſt. p.506.n.5

Imperator.

Imperatores multi multas leges contra hæreticos tulerunt. p.48;.n.6

Imprimens, & Impreſſio.

Impreſſio librorum hæreticorum prohibetur ſub cenſura reſeruata in Bulla Cœnæ. p.106.n.1.&ſeq.
Impreſſionis cauſæ quæcumque comprehenduntur in dicta cenſura. p.106.n.2
Imprimens librum prohibitum incurrit cenſuras, niſi materiæ paruitas excuſet. p.106.n.9
Imprimentes libros hæreticorum poſſunt puniri pœna arbitraria, & in illos tanquam in fautores hæreticorum procedi. ibid.n.10
Vide in verb. *Typographus.*
Imprimentis nomine venit Author libri, illum tradens ad imprimendum. p.107.n.1.col.2
Imprimens non eſt imprimens propter Authorem libri, ſed ex propria actione. ibid.n.2
Imprimentis nomine non venit qui expenſas pro impreſſione facit. p.107.n.1.in fin.& 108
Incurreret tamen excommunicationem ſi expenſas ſuppeditaret vt hæreſi faueret. ibid.n.2
Imprimentis nomine non venit vendens, vel fabricans Characteres pro formandis typis: Quod tamen patitur exceptionem. p.108.n.1.& 2.col.1
Imprimentis nomine venit qui typos atramento tingit. p.109.n.1.petit.7.
Imprimentis nomine non venit qui chartam ad impreſſionem madefacit, licet veniat qui illam madefactam torculari ſupponit. ibid.n.1. petit.8
Imprimens libros hæreticorum tanquam fautor hæretici puniri debet pœna arbitraria. p.121.n.12
Imprimens librum falſo nomine ſcriptoris ſuppoſito, peccat contra decretum Concil. Trident. p.121. num.10

Impubes.

Impuberes etiam poſt pubertatis ætatem poſſunt abſolui ab Epiſcopo à reſeruatis Pontifici. p.217. num.17

Incapax.

Incapax habetur pro mortuo. p.198. n.20

Inceſtus.

Inceſtus impuberum, & eorum qui extra vas ſemen emiſerunt non cenſetur inceſtus. pag. 44. num.3
Inceſtus aut homicidij attentatio non cenſetur inceſtus, aut homicidium. ibid.n.4

Indicium.

Indicium quandonam præſumatur fore grauiter variandum ea manifeſtatione rei tacitæ. p.199.n.25
Indicium ſufficiens ad præſumendam fraudem in fiſcum ſunt variæ coniecturæ, ſi ſufficienter probentur. p.379.n.13
Vide in verb. *Coniectura.*
Indicia ad torturam debent eſſe magna, & vrgentia in crimine hæreſis. p.506.n.2
Indicia quænam mouere poſſint Iudicem ad ſpecialem Inquiſitionem propter infamiam Rei. p.567. num.5
Indicia quænam requirantur vt procedi poſſit contra quempiam viâ Inquiſitionis. p.570.n.8
Indicia vocantur quæcumque ex quibus cognoſci poteſt criminis author. p.572.n.3
Indicia in primo gradu quænam dicantur, & quæ dicantur eſſe in ſecundo. ibid.n.4
Indicia in primo, vel ſecundo gradu ſufficiunt ad capiendas informationes. ibid.n.5
Indicia, & coniecturæ variæ ſunt, quæ mouent dubitationem, ſuſpicionem, aut opinionem leuem. ibid.n.6

Indicia grauiora requiruntur ad inquirendum contra perſonam dignitatem. p.573.n.9
Indicia tantò grauiora requiruntur, quantò maius eſt crimen, & quantò maior timetur hominis infamatio. ibid.n.11
Indicia leuiora ſufficere poſſunt ad vlteriorem informationem capiendam, vel ad Reum citandum. ibid. num.12
Indicia quæ aliquando ex ſe non ſufficiunt ad inducendam probationem, iuncta cum aliis ſufficere poſſunt; & è contra quæ ex ſe ſufficiunt; conſideratis aliis, poſſunt debilitari, & eneruari. ibid.n.14
Indicia qualia requirantur ad adhibendam torturam in crimine hæreſis. p.592.n.2
Indicia ad torturam debent eſſe probata per duos teſtes. p.593.n.9
Indicium vnum, etiam per duos teſtes probatum non ſufficit vt reus torqueatur. ibid.n.1.& 2
Indicia quænam ſint, quorum quodlibet ſufficiens eſt ad torturam. p.595.n.1
Indicium ſufficiens ad torturam vt reſultet quale adminiculum requiratur. p.596.n.8.& ſeq.
Indicia vana quæ non ſufficiunt ad torturam, denotantur. p.633.n.7.8.& 9
Indicium ſufficiens ad torturam eſt repentina ditatio inopis, facto aliquo magno furto in loco, vbi verſari conſueuerat. p.634.n.1.petit.10
Indicium ſufficiens ad torturam eſt, ſi res ſublata apud aliquem reperiatur, niſi dicere poſſit, vnde eam habuerit, aut ſit poſſeſſor bonæ fidei. p.634.n.1.2.& 3
Indicia quęlibet non ſufficiunt ad torturam inferendam, & quænam eſſe debeant. ibid.ſeq petit.12
Indicia ad torturam non ſufficienter eliduntur, quando Reus depoſito tormentorum metu, interrogatus reuocat confeſſionem. p.635.n.4.& 5
Indicia ſuperuenientia, quæ ſufficiant ad iterum torquendum reum, qualia eſſe debeant. p.636.n.13

Infamia.

Infamia quid ſit. p.224.n.7
Infamia non tam contrahitur ex hæreſi occulta, quàm ab excommunicatione tali crimini annexa. ibid. num.10
Infamiæ pœna vt incurratur requiritur notorietas facti, & ſententia declaratoria. p.226.n.14
Infamia eſt boni nominis, ſeu bonæ famæ diminutio. p.257.n.1
Infamia alia eſt legalis, alia popularis. ibid.n.2
Infamia legalis triplex eſt. ibid.n.3
Infamia ex delicto proprio proueniens duplex eſt. p.257.n.4
Infamia annexa delicto, etiam ante Iudicis ſententiam, ex quo delicto oriatur. ibid.n.5
ad infamiam criminis lenocinij incurrendam quid requiratur. ibid.n.6
Infames iure ciuili, etiam iure canonico infames ſunt. p.257.n.17.
Infamia quomodo poſſit oriri ex delicto alieno. p.258. n.34.35.36.37.& 38
Infamia iuris ex delicto proprio, quæ ſententiam iudicis requirit, ex quo delicto oriatur. p.258.n.21
Infamia etiam incurritur ab his qui pactum fecerunt, ne de crimine accuſarentur. ibid.n.23
vt Infamia incurratur à damnatis de calumnia, vel præuaricatione, quæ requirantur. ibid. n.26.27 & 28
Infamia ex aliquibus officiis oriri poteſt. p.258.n.39
Infamia facti quænam dicatur. p.259.n.42
Infamia facti debet ex facto graui oriri. p.259.n.43
Infamia facti quomodo contrahatur. ibid.n.45
Infamis non cenſetur qui de crimine infami accuſatur, niſi eius fama apud viros probos valdè lædatur. ibid.n.46
Infamatus de crimine graui, & cum ſcandalo iuncto, ſuſpendendus eſt donec ſe purgauerit. p.259. num.49
Infamia facti, ſeu vulgaris aliquo modo dependet ex iuris diſpoſitione. ibid.n.52
Infames iure ciuili quinam ſint. ibid.n.53.& 54
Infames ſiue iuris, ſiue facti repelluntur à dignitatibus, actibus legitimis, & publicis muneribus. ibid. n.55.& 56
Infames nequeunt ad Ordines promoueri, nec in ſuſceptis miniſtrare. ibid.n.57
Infames infamia iuris, & infames infamia facti in quo differant. ibid.n.58
Infamiam abolere ad quos ſpectet. p.260.n.5
Infamia facti an aboleri poſſit emendatione vitæ. ibid. num.6
Infamia iuris in quo differat ab infamia facti. p.260. n.1.*in fin.*
an Infamia iuris, ſaltem quæ annexa eſt crimini ante Iudicis ſententiam contrahatur per ſolam admiſſionem criminis. p.261.n.1.& 2
Infamia annexa crimini non incurritur dum crimen eſt occultum. ibid.n.3
Infamis repellitur à dignitatibus, ſiue infamia ſit à iure, ſiue per ſententiam, ſiue per improbam vitam. p.262. num.1
Infamia iuris priuat etiam dignitatibus, & beneficiis acquiſitis, ad quod tamen requiritur ſententia. ibid. num.3.4
Infamia iuris priuat dignitatibus, non minoribus beneficiis. ibid.n.5
Infamia facti repellit à dignitatibus & beneficiis acquirendis, non tamen priuat quæſitis. ibid.n.6. & p.103.n.16
Infamis electus, & prouiſus ad beneficium non tenetur illud reſignare, ſi emendatione vitæ infamiam, & irregularitatem abſtergat. p.26: n.11
Infamis non tenetur abdicare officia, beneficia, & dignitates ante ſententiam iudicis, infamia adueniente cùm eſt in poſſeſſione. ibid.n.15
Infamia ipſo iure, vel per ſententiam contracta, non tollitur per pœnitentiam. p.263.n.1
Infamia facti licet ex crimine enormi inducta, penitus tollitur per factum contrarium. ibid.n.5.& 6
Infamia, ſeu diffamatio ſola ſufficit ad inquirendum, & procedendum in crimine hæreſis. p.511.n.5
Infames non ſunt capaces dignitatis, ſi ea conferatur per ſe, & principaliter, ſecus ſi acceſſoriè. p.517. n.4.& 5
Infam[illegible]qui efficitur de iure ciuili, de iure Canonico fit irregularis. p.519.n.6
Infamia præcedens maximè requiritur, vt inquiſitio rectè inſtituatur. p.566.n.4
Infamia ſupplet accuſatoris vicem, ſi Iudex ad puniendum crimen ex officio procedat boni publici cauſa; & quæ in hoc caſu eſſe debeat. p.566.n.6
Infamia quænam requiratur, vt ex ea Iudex procedere poſſit. p.566.n.8
de Infamia præcedente inquiri debet in interrogatorio ad magis conuincendum Reum. p.574.n.3
Infamia ſufficiens ad torquendum hæreticum oritur ex ſemiplena probatione. p.613.n.2.ſect.36

Infidelitas, & Infidelis.

Infidelitas priuatiua poteſt eſſe ſine ignorantia, non ſic poſitiua. p.12.n.17
Infidelitas negatiua eſt ſolùm in illo qui fidem non recepit, poſitiua autem in eo qui baptizatus eſt. p.18. num.4
Infidelitatis tres tantùm ſunt ſpecies. p.23.n.2
Infidelitas propter quam pœnæ hæreticorum incurruntur, eſt error contra fidem ab Eccleſia propoſitam. p.33.n.4
Infidelibus prohibitum eſt legere, vel retinere libros hereticos, Thalmudicos, aut Iudaïcos quomodolibet damnatos. p.133.n.2
Infideles cogi non poſſunt ad fidem ſuſcipiendam. p.451.n.34.

Infidelis baptizans, ſi intendat facere quod intendit Eccleſia, verum Baptiſmum confert. p.463.n.6

Inimicitia.

Inimicus capitalis in crimine hæreſis poteſt admitti ad accuſationem deferendam, cautè tamen, & vt ſuſpectus. p.556.n.4

Inimicitia grauis ſufficit ad Reo torturam inferendam, ſi concurrant indicia ex ipſa pendentia. p.633.n.1. petit.7

Inquiſitor, & Inquiſitio.

Inquiſitores quandocumque volunt in aliquem procedere propter crimen hæreſis, inquirunt, an ille fuerit baptizatus. p.4.n.15

Inquiſitores quandonam procedere poſſint in eum de quo dubitatur an ſit baptizatus. p.13.n.11.12

Inquiſitores quandonam procedere poſſint contra negantem concluſionem theologicam, tanquam contra hæreticum formaliter. p.34.n.6

Inquiſitorum decreta de hæreticis denunciandis non aduerſantur præcepto charitatis. p.55.n.16

Inquiſitores tantùm poſſunt cognoſcere de fide confeſſarij ſollicitantis. p.63.n.4

Inquiſitores gaudent priuilegio Officialium Pontificis, & Sedis Apoſtolicæ. p.65.n.5

Inquiſitores in Hiſpania ſuſpecti de hæreſi poſſunt ab officio deponi, & contra ipſos procedi poteſt. ibid. num 6

Inquiſitores fidei iuriſdictionem habent ad recipiendam depoſitionem teſtium in exemptum; quod ex aliquibus circunſtantiis ampliandum eſt. pag.65. n.10.& 11

Inquiſitores cenſendi ſunt fautores hæreticorum, ſi aliquid omittant, vel negligant ad eorum punitionem requiſitum. p.75.n.2

Inquiſitores non cenſentur fautores hæreticorum, nec excommunicationem incurrunt, ſi non procedant in eos ob timorem, vel ob vitanda ſcandala. p.77. num.2

Inquiſitores poſſunt procedere contra excommunicatum, & in excommunicatione per annum inſordeſcentem, ſi excommunicatus ſit ex cauſa fidei, ſecus ſi ſit excommunicatus ex alia cauſa. pag.79. n.4.& 5

Inquiſitores, & Commiſſarij à Sede Apoſtolica deputati, poſſunt legere, & retinere libros hæreticorum, ſi ad id ſpecialem licentiam habeant. p.98.n.16

Inquiſitores nequeunt aliis concedere lic[illegible]am legendi libros hæreticorum hæreſim continentes, vel de Religione tractantes. p 98.n.1

Inquiſitores hæreticæ prauitatis tantùm, & eorum Commiſſarij, & nullus alius habet facultatem legendi, & retinendi libros hæreticorum: vbi videnda ad hæc limitato. p.118.n.3.4.& 5

Inquiſitores hæreticæ prauitatis non habent facultatem legendi, & retinendi libros hæreticorum, niſi id eis expreſsè Summus Pontifex commiſerit, ſecundum probabiliorem ſententiam. pag. 119. num.6

Inquiſitores poſſunt procedere contra apoſtatas à fide. p.156.n.vnic.

Inquiſitores quando procedere debeant contra Mauros factos Chriſtianos, ſi poſtea ad Terras Turcarum fugam arripiant. p.157.n.12

Inquiſitores debent damnare apoſtatas renegatos, ad eaſdem pœnas, ad quas damnant hæreticos. ibid.n.1

Inquiſitores debent admittere ad reconciliationem, apoſtatas, ſeu renegatos, ſi poſtea pœnituerint. p.158.n.1

Inquiſitores non poſſunt prædictos apoſtatas reconciliare ſine Epiſcopo, ſi ſponte ad ipſos venerint, & pœnitentiam poſtulauerint; niſi ſit contraria conſuetudo. ibid.n.1.& 2

Inquiſitores non poſſunt procedere contra apoſtatas à Religione, & ab Ordine: Quod tamen verum eſt ſeruatis quibuſdam exceptionibus. p.148.num.1.2 & ſeqq.

Inquiſitores poſſunt procedere contra ſchiſmaticos. p.164.n.9

Inquiſitores in aliquibus locis ſolent ſecretò reconciliare eos qui habent hæreſim merè internam. p.167.n.2

Inquiſitor, vel iudex in cauſa fidei, ex odio, amore, vel ſpe lucri aliquid omittens, excommunicatur. ibid.n.6

Inquiſitores in Hiſpania nequeunt hæreticos pœnitentes ſine Epiſcopis abſoluere. p.194.n.23

Inquiſitores, præſertim Hiſpaniæ, & Siciliæ poſſunt poſt Bullam Cœnæ in foro conſcientiæ abſoluere. p.196.n.1

an Inquiſitor non Sacerdos, & extra Sacramentum pœnitentiæ, & in abſentia poſſit facultatem abſoluendi ab hæreſi exercere; & cuicumque alteri vices ſuas delegare. p.197.n.7.& 8

Inquiſitor nullus, neque Tribunal poteſt abſoluere ab hæreſi, eique annexis excommunicationibus in foro conſcientiæ. p.197.& ſeq.n.11

Inquiſitores neque ex vi muneris, neque ex aliquo priuilegio, neque ex conſuetudine habent facultatem abſoluendi ab hæreſi pro ſolo conſcientiæ foro. p.198.n.12.& 14.

Inquiſitorum munus quodnam. ibid.n.13

Inquiſitores, nec Epiſcopi poſſunt nunc abſoluere hæreticum in foro conſcientiæ, non obſtantibus facultatibus à Conciliis conceſſis; quod nimis rigoroſum videri non debet. p.198.n.18.& 19

Inquiſitores, & Epiſcopi curant manifeſtationem hæreſis pro bono communi Reipublicæ. p.215.n.9

Inquiſitores non cogunt hæreticum directè ad manifeſtationem hæreſis pro abſolutione Sacramentali. ibid.n.10

Inquiſitoribus conceſſa eſt facultas diſpenſandi ab irregularitate contracta ob hæreſim. p.217.n.7

Inquiſitores non poſſe in foro conſcientiæ diſpenſare ab irregularitate ex hæreſi contracta probabilius cenſetur. p.230.n.14

Inquiſitores non poſſunt diſpenſare in irregularitate quam incurrunt hæretici. p.231.n.2

Inquiſitores ex benignitate, & miſericordia poſſunt relinquere hæretico pœnitenti bona confiſcata. p.388. num.1

Inquiſitor promittens hæretico gratiam ſi hæreſim fateatur, tenetur promiſſum ſeruare, ſi ſub illius ſpe hæreſim fateatur. p 418.n.4

Inquiſitores non poſſunt indicere abiurationem de vehementi, & punire tanquam credentem hæreticorum eum qui bis eorum concionibus, ſeu conuenticulis aſſiſtit, quod tamen limitandum. p.437.n.1.& 2

Inquiſitores procedere poſſunt contra diſputantem de rebus fidei in caſu à iure prohibito. p.443.n.31

Inquiſitores quomodo procedant aduerſus hæreticum pœnitentem. p.468.n.1

Inquiſitores ex iuſta cauſa poſſunt temperare pœnam perpetui carceris. ibid.n.2.& 3

Inquiſitor ſummus in Hiſpania ſolùm poteſt poſt condemnationem commutare, vel temperare pœnam. ibid.n.5

Inquiſitores poſſunt procedere contra Miſſas celebrantes, confeſſiones audientes, & ſacramentaliter abſoluentes, cùm non ſint in Presbyteratu conſtituti, non tamen in confeſſiones audientes, ſed non abſoluentes. p.477.n.20.& 21

Inquiſitores, & alij Iudices Eccleſiaſtici Reum Curiæ ſæculari tradentes, ſi ille mortis pœna afficiatur, non incurrunt irregularitatem. p.484.n.1

Inquiſitores in prædicto caſu ab irregularitate liberantur, etſi nullam proteſtationem præmittant; idemque dicendum de omnibus Officialibus S. Inquiſitionis. ibid.n.2

Inquiſitores poſſunt contra Iudicem ſæcularem inſtare, ſi differat executionem. ibid.n 3

Inquiſitores tradendo reum Curiæ ſæculari, non tenentur præmittere proteſtationem; ſicut nec cæteri S. Inquiſitionis Officiales. ibid.n.4.& 5

Inquiſitor poteſt cum alio Inquiſitore diſpenſare, ſi irregularitatem aliquo modo contrahat. ibid.n.6

Inquiſitores non poſſunt relaxare reum brachio ſæculari; & in Inquiſitione Hiſpanica non poſſunt comprehendere reum aliqua dignitate inſignitum, inconſulto ſupremo Senatu S. Inquiſitionis. ib.d.n.7

Inquiſitores quomodo procedere debeant in admittendis ad reconciliationem hæreſiarchis, & dogmatiſtis & an poſſint illis hoc denegare. p 499.n.8.9.& 10

Inquiſitores ex conſuetudine recepta pœnitentibus hæreticis in ſignum conuerſionis habitum quendam imponunt. p.499.n.1

Inquiſitores non coguntur vti priuilegio procedendi ſummariè, & de plano in cauſis fidei. p.544.n.3

Inquiſitores tenentur procedere viâ accuſationis, ſi ſe offerat qui velit ſubire officium accuſatoris, & pœnis ſubiici. p 547.n.2

Inquiſitor facta denunciatione procedit ex officio, non ad inſtantiam partis. p 557.n.8

Inquiſitor non poteſt procedere ad inquiſitionem facta denunciatione, ſi teſtes non allegentur. ibid.n.9

Inquiſitio alia eſt generalis, alia ſpecialis; & quid vtraque exigat. p.559.n.2.& ſeqq.

Inquiſitio ſpecialis requirit infamiam, quæ ex grauibus indiciis oriatur. ibid n 4

Inquiſitor non poteſt moueri ad capturam Rei ex leuibus indiciis, licet aperiant viam ad inquiſitionem ſpecialem. ibid.n.5

Inquiſitio alia eſt omninò generalis, alia omnino ſpecialis, alia etiam mixta. p.560.n.10.& p.561.n.11.& 12

Inquiſitor qui ex inquiſitione, vel viſitatione generali nouit crimen aliquod ab aliquo fuiſſe commiſſum, poteſt contra eum procedere viâ Inquiſitionis ſpecialis. p.561.n 22.& 23

Inquiſitor poteſt deuenire ad inquiſitionem generalem per libellum, vel Epiſtolas ſine authore habitas; non non tamen ad ſpecialem. ibid.n.24.& 25

Inquiſitio generalis non præbet occaſionem, nec aperit viam ad reuelanda crimina occulta. p.564.n.3

Inquiſitio generalis non requirit præcedentem aliquam infamiam, inſinuationem, denunciationem, vel accuſationem. p.562.n 1

Inquiſitio generalis non requirit iuramenti petitionem. ibid.n.2

Inquiſitionem non fieri ſine præcedente infamia criminoſi eſt de iure humano poſitiuo. p.567 n.2

Inquiſitio inter Regulares quomodo promouenda, ſuppoſita infamia perſonæ, vel delicti. p.574.n.1.& 2

Inquiſitus qui in citatione verbali comparet, & de quo fuga non timetur, quomodo citandus. p.583.n.2

Inquiſitus qui in citatione verbali non comparuit, capi debet, vel citari cum cauſæ expreſſione. ibid.n.3

Inquiſitores poſſunt cenſuris compellere Aduocatum ſæcularem, vt alicuius Rei patrocinium ſuſcipiat. p.585.n.20

Inquiſitor aduerſus appellantem procedere poteſt admiſſa appellatione, ſi ex noua hæreſi fuerit appellans denunciatus. p 588.n.6.& 7

Inquiſitor recuſari poteſt à Reo, & quæ cauſa ad hoc requiratur. p.589.n.1.& 2

Inquiſitor recuſatus non poteſt procedere, ſed cauſa debet quieſcere. p.589.n.4.& 5

Inquiſitores proniores eſſe debent ad torquendum Reum. ibid.n.1.in fin.

Inquiſitores tria habent remedia ad terminandum proceſſum, quando Reus non eſt plenè conuictus. pag. 590.n.2

Inquiſitores quando crimen eſt vehementer indiciatum non poſſunt ad libitum procedere ad pœnam extraordinariam, vel ad torturam. p.590.n.1.& 2

Inquiſitor appellationem admittens tranſmittere debet Reum cum proceſſu, & idoneis cuſtodibus; & quid circa hoc ſeruetur in Inquiſitione Hiſpanica. p.595. n.9.& 10

Inquiſitor quomodo procedere debeat vt reus ad ratificationem inducatur. p.608.n.2

Inquiſitores quomodo procedere debeant in Reum, quem timent, incantationibus munitum, veritatem in tortura non dicturum. p.613.n.1.2.& 3

Inquiſitores torquentes reum ex opinione probabili relicta probabiliori, puniendi non ſunt à ſuis Viſitatoribus. p.619.n.32

Inquiſitores ſine Epiſcopo, nec è contra, poſſunt torquere hæreticum. p.629.n.1 2.& 3

Inquiſitores iniungere poſſunt virtute obedientiæ peritis ſiue in Theologia, ſiue in iure canonico, aut ciuili, vt conſilium præſtent ad ſententiam ferendam. p.641.n.2

Inquiſitiones quam opinionem ſequi debeant, ſi ex parte iuris opiniones ſint diuerſæ; & quid ſi ex parte iuris ſint æquè probabiles. p.641.n.8

Inquiſitores in ferenda ſententia tam abſolutoria, quàm condemnatoria ſequi non debent opinionem Peritorum. p.642.n.1

Inquiſitores quam opinionem ſequi debeant, cùm Periti vocati inter ſe non conueniunt. p.642.n.2.3

Inquiſitores ex quadam decentia tenentur ſequi conſilium Peritorum. ibid.n.5

Inquiſitores ſeruare debẽt, etiam quoad iudicia præparatoria ſtylum cuiuſcomque Inquiſitionis. p.646.n.6

Inſtitutor.

Inſtitutor fideicommiſſi, vel maioratus, poteſt illum inſtituere ſub onere, & conditione, & ſucceſſores ſuos fiſco præferre. p.292.n.14

Intendens, & intentio.

Intentio, ac finis præcepti non cadit, nec cadere poteſt ſub præceptum. p.36.n.3

Intendens furari quantitatem notabilem, ſi poſtea furetur in quantitate parua, non incurrit excommunicationem impoſitam furto. p.103.n.6

Intendens hæreſim Lutheri, ſi poſteà eam explicet per actum externum leuis momenti, nòn incurrit excommunicationem impoſitam hæreſi. ibid.n.7

Ioſuë.

Ioſuë, & alij principes populi Iſraëlitici, cum Gabaonitis pactum inierunt, & fidem ſeruarunt; ob quod laudantur ab Ambroſio. p.410.n.13.& ſeqq.

Ioſue quamuis dolo à Gabaonitis inductus ad paciſcendum, putauit tamen fidem illis eſſe ſeruandam. p.414.n.5

Irregularis, & Irregularitas.

Irregularitas orta ex delicto notorio ratione infamiæ, ceſſat ſi tollatur infamia per publicam emendationem. p.227.n.6

Irregularitas nulla incurritur propter hæreſim merè internam. p.227.n.12

Irregularitas lata eſt contra facientes aliquem actum externum fidei repugnantem, licet interiùs retineant fidem. p.228.n.17

Irregularitas quæ prouenit ex defectu natalium, tollitur per profeſſionem in Religione approbata, quoad ſuſceptionem Ordinum. p.237.n.15

Irregularitas impoſita miniſtro rebaptizantis, non eſt totalis, & perfecta, & quem effectum habeat. p.240. num.3

Irregularitas, ne aſſumeretur ad Sacerdotium baptizatus propter ægritudinem, iam diu fuit in vſu in Eccleſia Romana. p.241.n.23

Irregularitas quæ contrahitur ob iterationem Baptiſmi, non contrahitur ob iterationem aliorum Sacramentorum. p.241.n.24.25.& 26

vt Irregularitas à miniſtrante in Ordine non ſuſcepto incurratur, quæ requirantur. p.251.n.3.4.& 5

Irregularitas non contrahitur ab eo qui licet non ordinatus in Miſſa ſolemni Epiſtolam, vel Euangelium decantat dalmatica indutus, modò manipulum, vel ſtolam non deferat. ibid.n.6
Irregularitas incurritur variis ea cauſis à miniſtrante in Ordine non ſuſcepto, ſi non ſit talis loci conſuetudo. p.251.n.12.13.& 14
Irregularitas in Clericos miniſtrantes in Ordine non ſuſcepto quare ſtatuta ſit. p.252.n.4
vt Irregularitas prædicta incurratur, quid requiratur. ibid o.5
Irregularitaa ob nullam illicitam Ordinis adminiſtrationem incurritur, quàm propter illam in qua cenſura aliqua violatur. p.254.n.1
ad Irregularitatem ob illicitam Ordinis adminiſtrationem incurrendam requiritur peccatum mortale.ibid. num.2
Irregularitas noo incurritur ab eo qui bona fide celebrat excommunicatus à Iudice cuius iudicium declinarat,& ante ſententiam latam appellarat; ſi iudex appellationem nollam eſſe credens ſententiam protulit. ibid.n.3.4
Irregularitas annexa tantùm eſt criminibus infamiam inducentibus. p.290.n.1.ſect.3
Irregularitas propriè, & ſimpliciter dicta non oritur ex infamia facti. p.264.n.7
Irregularitas annectitur crimini hæreſis etiam occulto, ſicut annectitur excommunicatio. p.263.n.1.& 4
Irregularitas nullibi inuenitur impoſita contra fictè negantem fidem. ibid.o.5
Irregularitas non incurritur à fautore hæretici, niſi eius fautoria nota ſit. p.266.n.4
Irregularitas eſt lata in filios, & nepotes hæreticorum, ſi deſcendant per lineam maſculinam; ſi verò deſcendant per lineam fœmininam irregulares ſunt filij, & oon nepotes. p.257.n.1.& 5
Irregularitas prædicta extenditur ad filios ſpurios, & illegitimos. ibid.n.1
vt Irregularitas prædicta incurratur à filiis, & nepotibus hæreticorum, quid requiratur. ibid.n.4 5.& 6
Irregularitas quam incurrunt filij parentum qui ob crimen hæreſis, repetitum comburuntur, quique ante mortem ob pœnitentiæ data ſigna abſoluti ſunt, extenditur ad filios eorum qui comburuntur eo quod probatam hæreſim negant. p.267.& ſeq.n 9.& 10
Irregularitas prædicta extenditur etiam ad filios eorum qui io abſentia condemnantur. p.268.o.12
vt Irregularitas prædicta incurratur, quid denuò requiratur. ibid.n.12.& 13
Irregularitas ſecundum quid poteſt eſſe, & quomodo. p.271.n.11

Iudæus, & Iudaïſmus.

Iodæus ab infantia, ſi quamuis ignorans Baptiſmum recipiat,& poſtea ad Iodaïſmum reuertatur,eſt etiam propriè hæreticus. p.7.n.31
Iudæus oon ſponte, ſed coactè Baptiſmum ſuſcipiens, ſi poſteà ad Iodaïſmum reuertatur, eſt etiam hæreticus, dommodo coactio oon fuerit abſoluta, ſed conditionalis. p.7.n.3 a
Iudaïſmum amplecti cenſetur, qui cùm ex genere Iudæorum ſit, eorum feſtiuitates, & ieiunia obſeruat. p.25.n.15
Iudæis, & infidelibus prohibitum eſt retinere libros contra fidem Catbolicam, vel blaphemias contra Chriſtum, & chriſtianam Religionem cootinentes. p.133.n.2
Vide in verb. *Infideles.*
Iudæi cur ſic viuere permittantur. p.490.n.45

Iudex.

Iudices, & Domini ſeculares denegantes milites ad capiendos hæreticos, vel requiſiti ab Inquiſitoribus nolentes illos capere, fautores eorum cenſendi ſunt. p.74.n.19
Iudices, & Domini ſæculares ſic hæreticis fauentes, ſunt de hæreſi ſuſpecti. ibid.num.20
Vide in verb. *Domini ſæculares.*
Iudex non capiens, nec puniens hæreticum, cui id ex officio incumbit,quocumque prætextu id faciat, excommunicatur cenſura bullari. p.76.n.3
Iudex hæreticus ſententiam inualidam profert, nec cauſæ ad eius audientiam ſunt perferendæ. p.80.n.2
Iudices fidei debent omnem diligentiam adhibere, vt priuſquam hæretico imponatur pœna mortis, errorem ſuum agnoſcat. ibid.dub.158.n.7
Iudea ea odio, amore, vel ſpe lucri aliquid in cauſa fidei omittens, excommunicatur. p.167.n.10
Iudea pronuncians ſententiam per quam declarat, reum commiſiſſe delictum aliqood, ſimul etiam declarat pœnas quæ contra reum imponuntur à iure, vel ab homine. p.177.n.8
an Iudex Eccleſiaſticus poſſit confiſcatis bonis delinquentis à Iudice laïco, quibus annexum eſt iuſpatronatus, declarando delictum, confiſcare iuſpatronatus. p.290.n.1.& 2
Iudea Eccleſiaſticus in hoc caſu proceſſum formare debet de condemnatione facta à Iudice Eccleſiaſtico; & reo, tanquam ab indigno iuſpatronatus auferre. p.290.num.3
Iudex delegatus poteſt effectum cenſuræ limitare. p.113.n.10
Iudex ſæcularis confiſcare noo poteſt emphyteuſim Eccleſiaſticam. p.507.n.6
Iudex noo tenetur ad reſtitutiooem, ſi omni diligentia non curet locupletare fiſcum. p.355.n.7
Iudea ſua prudentiâ temperare poteſt pœnas conuentionales valdè rigidas. p 357.n.15
Iudex Laïcus nequit bona hæreticorum capere, aut de illis poſſeſſionem capere antequam confiſcata fuerint à Iudice Eccleſiaſtico. p.385.n 5
Iudex Laïcus poterat olim poſt latam ſententiam ſtatim bona confiſcata capere. ibid.n.6
Iudex ſuperior fidentiam ab inferiore datam ratam habere non tenetur. p.417.n.12
Iudea excommunicatus, ſtatim poteſt exercere actus iudici competentes, ablata excommunicatione. p.417.n.3
Iudea ſæcularis noo poteſt remittere pœnam mortis Reo à Iudicibus fidei ſibi remiſſo. p.469.n.6
Iudices Laïci non poſſunt pœnam in hæreticos latam remittere. p.489.n.24
Iudices Chriſtiani reprehenſi, quod hæreticos pœna capitis punirent. p.490.n.47
Iudex actore non probante debet reum abſoluere, & quomodo. p.528.n.12
Iudea in ciuilibus, & criminalibus poteſt ſequi opinionem quam maluerit, dum eſt opinio æquè probabilis. ibid.n 12
Iudea tribus modis procedit aduerſus crimina. p.536. num.1.2
Iudex non poteſt quempiam condemnare ſine accuſatore vel formali, vel virtuali. ibid.n.6
Iudex ſi procedat viâ inquiſitionis, ſupplet infamia, & indicia. p.547.n.8
Iudex quandonam procedat ex officio, quandonam ad inſtantiam partis, & quando per inquiſitionem. p.547.n.10.11.& 12
Iudex quid agere debeat Reo citato, & comparente, ſi actor non compareat, aut è contra. p.550.n.1. 2.& 3.
Iudex vigore libelli famoſi, ſeu infamatorij inquirere non debet contra infamatum, procedere tamen poteſt in duobus caſibus. p.551.n.13
Iudex tam ſuperior, quàm inferior quandonam poſſint reſcindere libellum accuſatoris. p.552.n.3.& 4
Iudex tenetur admittere accuſationem ad ſe delatam, dum libellus accuſationis nullum defectum ſubſtantialem habeat. p.553.n.5
Iudex Regularis in pœnis infligendis inclinare debet in

in partem benigniorem. pag.556.num.17

Iudex eſt miniſter publicus conſtitutus, vt ſecundum legum præſcriptum, aut loci conſuetudinem ius populo dicat. p.560.n.2

Iudex alius eſt ordinarius, alius delegatus. ibid.n.3

Iudex procedere poteſt via inquiſitionis omninò generalis, ſine præcedente infamia. p.561.n.13

Iudex per inquiſitionem generalem nulli facit iniuriam. ibid.n.14

Iudex quando crimen eſt publicum, ſed author eius occultus, poteſt inquirere in genere quis illud perpetrarit. p.564.n.1

Iudex generalem inquiſitionem faciens non tenetur inſtruere ſubditos quæ crimina detegere debeant. p.564.n.4

Iudex contra authorem occultum criminis detecti in inquiſitione generali procedere poteſt. ibid.n.5

Iudex poteſt ſub pœna excommunicationis præcipere, vt infamator ſe prodat. ibid.n.7.& 8

Iudici ſub excommunicatione, vel ſub iuramento interroganti, non debet detegi niſi quod interrogatus ſine iuramento licitè aperire poſſet. p.565.n.10

Iudex non poteſt inquirere de perſona per inquiſitionem ſpecialem, niſi præcedat infamia; ſi talis inquiſitio tendat ad puniendum. ibid.n.1

Iudex procedendo ad punitionem criminum, debet procedere ex publica notitia, & ſcientia proportionata poteſtati publicæ ex qua procedit. p.566.n.2

Iudex, & accuſator idem non poteſt eſſe. p.566.n.5

Iudex procedere poteſt per inquiſitionem ſpecialem, ſi præcedat notorium iuris, vel facti. p.566.num.10.& ſeqq.

Iudex tenetur procedere per inquiſitionem ſpecialem contra crimen deductum in notitiam publicam ſiue benè, ſiue malè. ibid.n.14

Iudex poteſt procedere per inquiſitionem ſpecialem, licet non præceſſerit infamia, vel notorium iuris, vel facti, in quibuſdam caſibus. ibid.n.15

Iudex ex ſeipſo nunquam poteſt incipere inquiſitionem, & quid ad illam præcedere debeat. p.569.n.1

Iudex præcedere debet ex delatione ſibi facta tanquam priuato, non tanquam Iudici. ibid.n.2 & 3

Iudex antequam priuatas informationes recipiat, debet aliquo modo noſſe de crimine. ibid.n.4

Iudici quid agendum cùm conſtat de crimine commiſſo, de reo autem nihil conſtat. ibid.n.5.& 6

Iudex Eccleſiaſticus, aut Regularis regulariter loquendo, non poteſt iuridicè procedere contra quempiam niſi præceſſerit infamia. p.570.n.7

vt Iudex poſſit procedere contra quempiam via inquiſitionis ſpecialis, crimen debet eſſe notorium, videndum tamen ne in damnum commune vergat. ibid. n.9.& 10

Iudici præſertim ſæculari via aperitur ad inquiſitionem. p.571.n.1.2.3.4.5.& ſeqq.

Iudex debet infamatum de crimine interrogare, habita informatione de infamia. ibid.n.6

Iudex poteſt cōſtituere Fiſcalem qui partes accuſatoris accipiat, quandocumque poteſt procedere ex officio. p.572.n.1

Iudex videns crimen probari non poſſe, debet quamprimùm à proceſſu deſiſtere. p.573.n.14

Iudex debet Reo citato omnes teſtium depoſitiones, tacitis nominibus, & probationes ſimul cum delicto manifeſtare. p.575.n.15

Iudex non poteſt Reum de vno crimine conuictum de aliis criminibus, aut de ſociis interrogare, niſi præceſſerit infamia, vel indicia. ibid.n.10

Iudex tenetur vlteriùs procedere ad conuincendum reum negantem delictum. p.576.n.21

Iudex probationibus completis diligenter perpendere debet an reus bene ſe defenderit, & an teſtes optimè probarint. ibid.n.25.& 42

Iudex reum condemnans non ſubditum, vel in crimine exempto, ad reſtitutionem eius hæredibus tenetur. p.577.n.1

Iudex ad reſtitutionem tenetur talem reum condemnans ex priuata ſcientia. ibid.n.2

Iudex poteſt multis modis à Reo extorquere confeſſionem criminis per iniuriam. ibid.n.3.& ſeq.

Iudex in multis caſibus non tenetur ad reſtitutionem. ibid.n.8.& 9

Iudex quoties contra iuris ordinem confeſſionem criminis à Reo extorquet, curare debet ne exinde damnum Reo inferatur. p.578.n.10

Iudex inferior obedire poteſt Principi ſupremo iubenti Reum condemnari crimine detecto. ibid n.11

Iudex poteſt procedere contra eum qui crimen faſſus eſt priuatæ perſonæ. ibid.n.12

Iudex inferior condemnans Reum mandato Principis, ad reſtitutionem non tenetur. ibid.n.13

Iudex condemnans Reum non ſubditum, vel in crimine exempto, non tenetur ad reſtitutionem, ſi proprius iudex id ratum habuerit. ibid.n.14

Iudex condemnans reum extra iuris ordinem, & modo illegitimo, præiudicat legibus, & Reipublicæ. p.579.n.4

Iudex ferre tenetur ſententiam iuxta probationes publicas, quamuis ex priuata ſcientia contrarium eſſe certò nouerit. ibid.n.1

Iudex bonus nihil arbitrio ſuo facit, ſed iuxta leges, & iura pronunciat. p.580.n.2

Iudici iure gentium iudicandi poteſtas quomodo collata ſit; & circa hoc videndæ exceptiones. ib.n.3.4.& 5

Iudex in omnibus cauſis debet condemnare iuxta probationes publicas. ibid n.6

Iudex nunquam poteſt ad mortem condemnare conuictum per probationes publicas; ſi ex priuata ſcientia illius innocentiam certò nouerit. ibid.n.8

Iudex corruptus malè contra leges publicas ſententiam ferens, tenetur parti læſæ de omni damno. p.581.n.1

Iudex per imperitiam iudicans contra leges publicas, ad quid teneatur parti læſæ. ibid.n.2.& 3

Iudex ſententiam contra leges ferens (adhibita diligentia quam debebat) ex humana fragilitate, vel obliuione, non tenetur de damno. p.581.n.4.& 5

Iudex in propria cauſa nullus eſſe poteſt; ad quod tamen variæ exceptiones afferuntur. p.582.n.1.& ſeq.

Iudex à parte contendente tanquam ſuſpectus accuſatus, à cauſa ſuperſedere debet. p.581.n.9

Iudex delicti ordinariè debet Reum criminis iudicare, & punire. ibid.n.1. petit.12

Iudex ſolius originis iuriſdictionem non habet in alios qui alibi domicilium habent. p.583.n.7

Iudex ſuperior poteſt de iniuſta ſententia cognoſcere, & eam reuocare. p.586.n.6

Iudex ipſe ſuperior poteſt ſupplicare, vt ſententiam à ſe latam reuocet, & recognoſcat. ibid.n.7

Iudex quandonam prohibeatur procedere per appellationem à ſententia interlocutoria. p.587.n.4.& 5

Iudex quiſnam cognoſcere debeat de valore appellationis. ibid.n.6

Iudex à quo in caſu dubio ſiue facti, ſiue iuris proceſſum ſuſpendere debet, & expectare quid iudex ad quem pronunciet. ibid.n.7

Iudex non poteſt ad libitum Reum torquere ſuper qualecumque iudicium. p.591.n.10

Iudex quandonam appellationem friuolam & calumnioſam arbitrari debeat. p.594.n.4.& 5

Iudex procedere poteſt contra appellantem, non obſtante appellatione, ſi de alio crimine accuſetur. p.595.n.7.& 8

Iudex poteſt in cauſis de ſagis à tortura deſiſtere, ſi timeat quod ex maleficiis veritatem tegant. p.613.n.4

Iudex poteſt ſupplere quod à litigantibus, eorumque Aduocatis, vel Procuratoribus minus dictum fuit, vel omiſſum, & proferre quod iuri conuenit. p.617. num.19

Iudex uperans ex opinione minùs prubabili, relicta ea qnæ ſibi prubabilior videtur, & tutior, non operatur temerè. p.619.n.53
Iudex, ceſſante ſcandalo, poteſt modò ſecundum voam, modò ſecundum aliam opinionem, licet contraria videatur probabilior, iudicare. p.620.n.56
Iudex tenetur ſecundum ſuam opinionem iudicare, ſi omnibus verior videatur. ibid.n.58
Iudex quam opinionem ſequi debeat, cùm à litigantibus arbiter eligitur; attende ad alios caſus. ib.o.59
Iudex non ſubiacet ſyndicatui, ex eo qood ſententiam ferat ſecundum probabilem opinionem, relicta commuoi, & probabiliori. ibid.o.62
Iudex tenetur ſecnodnm propriam opinionem iudicare, rùm probabilior ab omnibus iudicatur. pag.628. num.22
Iudices cauere debent, ne inferant talia tormenta, quæ moraliter ſufferri non puſſint, qualiacumque ſint delicta. p.636.n.12

Iuramentum.

Iuramentum de obediendo mandatis Eccleſiæ idem eſt, ac iurameotum de obediendo abſoluenti: & hoc eſt ſecunda conditio reqniſita in abſolutione à reſeruatis. p.211.n.7
Iuramentum à pœoitente impetratum quando abſoluitur à reſeruatis quidnam ſit. ibid.n.8
Iuramentum prædictum exigendnm tantùm eſt in grauioribus excommunicationibus. ibid.n.9
Iuramentum prædictum debere taotùm exigi in percnſſione manifeſta Cardinalium, Epiſcoporum, & ſimilium, noo eſt verum. ibid.n.10
Iuramenentn prædictum exigendum eſt ab abſoluendo ſi ſit eius capax. p.212.n.14
Iuramentum tale exigendum non eſt ab habente perpetuum impedimentum. ibid.n.15
Iuramenti de comparando coram ſuperiore finis quiſnam. ibid.n.17
Iuramentum prædictum præſtandum eſt etiamſi parti læſæ ſatisfactum fuerit. p.212.n.18
Huius opinionis contrariũ non eſt improbabile. ib.n.19
Iuramentum de comparendo, expoſtulatur ab abſoluendo à reſeruatis ad maiorem cautelam. p.218.o.5
Iuramentum, quod exigitur à teſtibus, an ordinaodus ſit Chriſtianus veteranus, quomodo intelligendum. p.169.n.9
Inramentum interuenire debet in abiuratinne hæreſis. p.507.n.3

Iuriſdictio.

Iuriſdictio voluntaria in alieno territorio exerceri poteſt; probabilibus tamen videtur contrarium. p.195. n.8.& 9.
Iuriſdictio delegata, re non integra, non expirat morte concedentis. p.209.o.1
Iuriſdictio conceſſa omnibus Sacerdotibus pro articulo mortis, nec eſt conditionata, nec ad tempus. ibid.n.3
Inriſdictio in foru externo contentioſa, licet generalis, & ad vniuerſalitatem cauſarum delegata, mortuo concedente expirat. p.219.n.15
Iuriſdictio Inquiſitoribus data non expirat poſt mortem Punnificis concedentis. ibid.n.16
Iuriſdictio abſolutè delegata ad confeſſiones audiendas habet rationem gratiæ, & beneficij. p.220.n.16
Iuriſdictio ab Epiſcopo Decano Eccleſiæ conceſſa gratioſè in prima inſtantia; quæ ſit acceſſoria eius officio, & iure ordinario competens, nnn expirat morte concedentis. ibid.n.17
Iuriſdictio ad iuſtitiam delegata habet rationem mandati, noo gratiæ. p.120.n.21
Iuriſdictio, & dignitas oon eſt verè & formaliter in bonis maioratus; eſt tamen acceſſoria eiſdem. p.518.n.6

Iuſpatronatus.

Iuſpatronatus qui neqnit tranſire ad hæredes extraneos, nequit tranſire ad fiſcum, ad hoc limitatio adhibetur, ſed ea reiicitur. p.188.n.6.7.& 8
Iuſpatronatna confiſcatum manet quod ad hæredes extraneos tranſire poteſt, cooſiſcatione omnium bonorum facta à Iudice Eccleſiaſtico, ſiue patrnnus ſit Laicus, ſiue Clericus. p.188 n 9
Iuſpatronatua non confiſcatur directè, & per ſe, confiſcatione omoium bonorum facta à Iudice Laïco; vt in quibuſdam criminibus fit. ibid.n.10
Iuſpatronatus confiſcator directè à Iudice Eccleſiaſtico, quando io confiſcatione quomodocumque exprimitur, acceſſoriè verò, quando confiſcaotur bona quibus eſt anneaum. p.189.o.11
Iuſpatronatus acceſſoriè confiſcari poteſt, licet in confiſcatione exprimatur. ibid.n.13
an Iuſpatronatus quod ad hærcdes extraneos tranſire debebat cenſeatur cooſiſcatum ex eo quod bona delinquentis confiſcentur à Iudice Laïco; vbi ad hoc limitatio adhibetur, eaque reiicitur. p.289.n.1.2. 3.& 4
Iuſpatronatus annexnm rei directè confiſcabili à Iudice Laïco, tali re confiſcata confiſcatum manet; ſecus ſi ſit annexum perſonæ. p.290.n.5

Ius.

Ius canônicum poteſt reſtringere pœnas ſtatutas à iure ciuili contra crimen læſæ maieſtatis diuinæ. p.139.n.2
Ins canonicum reſtrinxit pœnas ſtatutas à iure ciuili contra crimen læſæ maieſtatis diuinæ, vel humaoæ. ibid.n.3
Iura nulla obligant pœnitentem ſe Superiori præſentare per prucuratorem, ad nbtinendam abſolutionem à caſibus reſeruatis. p.203.o.5.& 12
Iure auctoris extincto, extinguitur ius acceptoris. p.120.n.24
Iura in ſignum ſpecialis reuerentiæ requirunt, vt pro abſolutione à reſeroatis Pontifex adeatur. p.124.n.2
Iura decernentia quod Clericus hæreſim abiiciens, poſſit in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare quomodo intelligenda. p.123.n.16
Iura, & debita ex contractu facto aote commiſſum delictum confiſcatione dignnm, ſob conditione ſi conditio impleatur, poſt condemnationem tranſeunt in fiſcum. p.186.o.1
Iura decernentia omnia bona delinquentis eſſe confiſcanda ob ipſius grauia delicta, quomodu iotelligenda. p.294.n.7
Ius creditornm nun poteſt fieri deterius ex facto debitoris. p.391.n.7
Ind adeundi hæreditatem nun computatur inter bona prioſquam acceptetur. p.399.n.2
Iura, & actiones merè perſonales hæretici, non tranſeuot ad fiſcum adueniente confiſcatione. ibid.o.4
Ius naturale quemcumque obligat fidem alteri datam ſeruare. p.410.n.7
Ius Eccleſiaſticum de vitandis excommunicatis, ab Eccleſia ob duos fines eſt inſtitutum. p.411.n.10
Ius Eccleſiaſticum de vitandis excommunicatis poſt Concilium Conſtantienſe non eſt ita rigidum ac erat priùs. ibid.n.11
Iure natnrali, & diuino quilibet Catbolicns tenetur vitare hæreticos omnes in multis caſibus. p.412.n.9. & 13
Iura punientia filios propter delictum parentum, de quibus filiis intelligenda ſint. p.555.n.5

L

Laïcus.

an LAïcus poſſit deficiente Sacerdote abſolutionem à cenſuris tribuere in caſu articuli mortis. p.110.n.7
Laïci hæretici, ſi abiiciant hæreſim, non admittuntur ad Ordines ſine diſpenſatione. p.128.n 15
an Laïco permitti puſſit, vt in Miſſa ſolemni Epiſtolam

lam canat ſine ſolemnibus veſtibus. p.251.n.11

Laïcus irregularis efficitur vſurpando exercitium Ordinis, quē non habet, grauiuſque peccat quàm clericus: pars tamen negatiua probabilior eſt. p.253.n.1.3.4

Laïcus Ordinis officium vſurpans peccat grauiùs quàm clericus, contra illum tamen lata non eſt irregularitas. p.253.n.8

Laïcus ſe fingens ſacerdotem, & à peccatis abſoluere præſumens non efficitur irregularis. ibid.n.9

Laïcis prohibetur lege poſitiua diſputare de rebus fidei cum infidelibus, & hæreticis. p.440.n.4

Laïcis prohibetur prædicare, & docere. ibid.n.5.& p.441.num. 20

Laïcus quamuis doctus comprehenditur ſub hac prohibitione. ibid.n.7.& p.441.n.9

Laïcus indoctus iure naturæ prohibitus eſt de fide diſputare, ſicut Clericus indoctus. p.441.n 8

Laïci aliqui cum Lutheranis de fide diſputarunt. ibid. num. 15

Laïco non prohibetur diſputatio inter fideles, & Catholicos. ibid.n.17

Laïco prohibitum, & illicitum eſt de fide diſputare propter dubitationem quam habet; niſi ſit infidelis. ibid.n.18.& 19

Laïcus ſiue doctus, ſiue indoctus de Myſteriis fidei diſputans peccat mortaliter. p.441.n.23

Laïcum doctum de Myſteriis fidei diſputantem non peccare mortaliter, non eſt improbabile. ibid. n.27

Laïci quandonam poſſint accuſare Clericum. pag.555. num.14

Laïci accuſare poſſunt Clericum in crimine hæreſis. p.556.n.2

Laudans.

Laudans librum de Religione tractantem, nec vllam hæreſim continentem, non cenſetur illum deffendere. p.110.n.1

Laudans ſtylum, ingenium, vel modum procedendi in libro de Religione tractante, nullamque hæreſim continente, laudat quod bonum eſt. p.110. num. 2

Laudans librum, ita vt laus cadat ſupra ſtylum, vel eloquentiam Authoris, & non ſe extendat ad errores in eo contentos, non incurrit excommunicationem. ibid. n. 3

Laudans abſolutè librum errores continentem, incurrit excommunicationem. ibid. n.4

Laudans abſolutè librum, ſi tacitè excludat hæreſim, & errores, non incurrit excommunicationem. ibid.n.5

Laudans in libro hæretici errores continente, quod in eo eſt Catholicum, & doctrinæ ſanæ, non incurrit excommunicationem. ibid.n.6

Laudans præcisè doctrinam nouam Authoris hæretici, conſonantem principiis fidei, & ſanam, non incurreret excommunicationem; etſi liber aliàs contineret errores. ibid. n.7

Legatum.

Legatum conditionale in fauorem hæretici, non tranſit in fiſcum ſi conditio impleatur poſt delictum commiſſum. p.184.n.5

Legatum alimentorum non tranſit in fiſcum durante vita banniri. ibid.n.6

Legatum non tranſit in dominium legatarij à morte teſtatoris, ante acceptationem hæreditatis, niſi imperfectè, & reuocabiliter. p.399.n.5

Legatum alimentorum habet tractum ſucceſſiuum. p.403.n.1

Legatum alimentorum, quorum incapax eſt hæreticus durante hæreſi, non debet applicari fiſco, ſed hæredibus venientibus ab inteſtato. ibid. n. 3

Legatum alimentorum poteſt hæretico relinqui, licet ſit reliquorum incapax. ibid. n.4

Legitima.

Legitima delinquentis non confiſcatur, ſi tempore quo deliquit parentes viuebant. p.283.n.2

Legitima eſt pars hæreditatis debita filio mortuo parente. p.316.n.2

Legitima non venit confiſcanda ob crimen filiifamilias. p.317. n.1

Legitima non eſt filij delinquentis quouſque pater moriatur. ibid. n.2

Legitimæ ius quia perſonale eſt, non poteſt confiſcari. ibid. n.4

Legitima non confiſcatur licet poſt crimen filiifamilias pater moriatur. ibid. n.6

Legitima venit confiſcanda aſſignatione, & traditione legitimæ ipſi filio facta. ibid.n.8

Legitima confiſcatis bonis patris ob crimen patris non confiſcatur ex communi regula. p.331.n.1

Legitima non debetur filio, niſi ab eo die, quo bona patris confiſcata ſunt. ibid.n.2

Legitima debita filiis quando bona confiſcantur, eſt dimidia pars totius hæreditatis. ibid. n.3

Legitima confiſcatis bonis parentum ob crimen læſæ maieſtatis commiſſum à parentibus, reſeruanda eſt filiabus de bonis maternis, ſecus de paternis p.332. num.1

Legens, & Lectio.

Legens librum Authoris catholici in quo hæreſes referuntur hiſtoricè, vel inſeruntur cum ſuis explicationibus, & argumentis ad impugnandum, non incurrit excommunicationem Bullæ Cœnæ, etiamſi, illum legat animo ſciendi doctrinam hæreticorum. p.89.n.18

Legentes Catholicorum libros in quibus ſunt hæreſes valde damnatæ, ab Authoribus tamen ignoranter traditæ, non incurrunt excommunicationem. ibid. n.20. & ſeq.

Legens librum Authoris hæretici non contrahit excommunicationem, niſi ſciat illum continere hæreſim, tractare de Religione, & eſſe Authoris hæretici. p 90. n.22

Legens proœmium, vel epiſtolam ad Lectorem libri prohibiti, incurrit excommunicationem. p.91. n.8.

Legentes, retinentes, vel imprimentes librum hæretici non incurrunt excommunicationem, ſi ignorent illum librum eſſe compoſitum ab hæretico. pag. 92. num. 5

Quod ampliandum etiam de ignorante ignorantia craſſa, & culpa lata. ibid.n.6

Legens librum hæreticum compoſitum lingua quam ignorat, non incurrit excommunicationem. pag.93. num. 1

Lectio facta per alium non eſt æquè periculoſa, ac facta per propriam perſonam. p.94.n.6

Lectionem librorum hæreticorum prohibendi ratio quænam. ibid. n.7

Lectio nequit dari ſine perceptione per viſum proprium. p.94. n.8

Lectionis auditus impropriè, & metaphoricè dicitur lectio per alium. p.94. n.9

Lectio paucarum linearum libri prohibi, non eſt peccatum mortale ratione lectionis exterioris, ſed ex voluntate multa legendi, à qua orta foit. p.95.n.14

Legens vnam tantum lineam continentem hæreſim integram, non incurrit excommunicationem; contrà oppoſitum aſſerentes. p.96.n.17

Legens librum Authoris hæretici non ob hęreſim quam continet, ſed ob curioſitatem, vel authoris elegantiam, non euitat cenſuras bullares, etiamſi id faciat ad hæreſim impugnandam. p.96.n.19

Legens librum Authoris hæretici in ea tantùm parte, quæ nec hæreſim continet, nec de Religione tractat, non euitat cenſuras, ſi legat in notabili quantitate, quæ excedat paruitatem materiæ. p.97.n.21

Legens librum Authoris hæretici incurrit excommunicationem Bullæ Cœnæ, etiamſi iam ſit hæreticus. p.97.n.23

Legens quamuis praua intentione hæreſes in libro

Index Rerum,

Authoris Catholici ad verbum inſertas,non incurrit excommunicationem. p.114.n.6

Legens adiecta ſcholia, vel adnotationes authoris hæretici, in Catholi Scriptoris libro, non incurrit excommunicationem ; quod tamen cum limitatione verum eſt. ibid.n.7. & 8

Legens, vel ſupprimens apertè hæreſes contentas in libro Catholici Authoris, non incurrit excommunicationem. ibid. n.9

Legentes libros hæreticorum vbi Bulla Cœnæ Domini, vel Index librorum prohibitorum receptus non eſt, non excommunicantur. p.114.n.15

Lectio librorum hæreticorum cur non cum tanto rigore in partibus ſeptentrionalibus prohibita. p.115. num. 23

Legentes libros aſtrologiæ iudiciariæ excommunicati ſunt excommunicatione Papæ reſeruata. pag. 116. num.1

Legentes libros ſuſpectos, à quocumque fuerint conſcripti, aut compoſiti excommunicantur per Bullam Pij IV. p.117.n.4

Legentes libros hæreticorum duplicem contrahunt excommunicationem ; & quomodo ab eis abſoluendi ſint. ibid. n.5

Lectio librorum hæreticorum multò magis prohiberi debet, quàm colloquia turpia, quæ iuſtè prohibentur. p.125.n.8

Legens hæreticorum libros non damnatos ex approbatione, vel iudicio viri prudentis, & docti, non peccaret grauiter. p.127.n.7

Legentes, vel retinentes libros ex profeſſo de rebus laſciuis tractantes grauiter peccant, neque abſoluendi ſunt niſi eos Epiſcopis, vel Inquiſitoribus tradant. p.130 n.2. & 3

Legentes, libros qui non prohibentur in Bulla Cœnæ, ſed in Indice librorum prohibitorum, non incurrunt excommunicationem Indicis. p.132.n.1. per tit.113

Legens, vel retinens libros prohibitos, vel Iudæorum, quibus pœnis ſubiaceat. p.140 n 1

Legentes libros Gentilium, vel Iudæorum, quam cenſuram incurrant. ibid. n.2

Legentes Thalmud, & cæteros Iudæorum libros incurrunt excommunicationem, non tamen reſeruatam. ibid.n.5

Legens vel habens ſcripta Authoris Catholici, in quibus reperitur error, vel hæreſis, non incurrit excommunicationem Indicis. p 145.n.4. & ſeq.

Legens ſcripta Authoris Catholici damnata non propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, prædictam pœnam non incurrit. p 146.n.5

Legens, vel habens libros damnatos non propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, ſed ob aliam cauſam, peccat mortaliter, eoſque tenetur tradere Inquiſitoribus. p.146.n.6

Lex, & Legiſlator.

Legiſlator humanus nequit iudicare de actibus merè interois. p.36.n.6

Legiſlator humanus præcipiendo rem aliquam nequit efficere, vt qui legem obſeruat, virtutem ex præcepto intentam exerceat. p.36. n.4

Legiſlator Eccleſiaſticus quando aliquid externum prohibet attento aliquo actu interno, prohibet illud adiuncta conditione actus interni tanquam conditione ſine qua non. ibid.n 5

Lex tantùm præcipit voluntariam operis exequutionem, non verò reflexam præcepti implendi intentionem. p.37.n.4

Lex Eccleſiaſtica cùm præcipit externam orationem, præcipit etiam internam animi intentionem. p.40. num. 1

Lex Eccleſiaſtica præcipiens Sacramentalem confeſſionem, præcipit conſequenter internam animi contritionem, vel ſaltem attritionem. ibid.n.2

Legiſlator, aut Prælatus non poteſt ſub peccato obligare ſubditos ad habendam Intentionem, vel aliam diſpoſitionem accidentalem in adimpletione præcepti. p.40. n.7

an Lex fundata in præſumptione obliget ceſſante tali præſumptione. p.63.n.3

Lex generalis generaliter, præſertim in fauorem fidei eſt accipienda. p.89.n.13

Lex Bullæ Cœnæ prohibens lectionem librorum, licet in fauorem fidei lata ſit, pœnalis tamen reputari debet. p.91.n.4

Lex Bullæ non videtur extendenda vltra proprietatem verborum. ibid. n.5

Lex dicitur vſu recepta, quando eſt à maiori parte communitatis recepta. p.99. n.5

Lex prohibens retentionem librorum hæreticorum, non curat qua intentione ea fiat. p.100 n.8

Legentes libros hæreticorum Sede vacante, excommunicantur. p.117. n.7

Lex quando requirit quod aliquid fiat præſumptuosè, vel ſcienter, requirit etiam dolum, & animum delinquendi. p.132.n.1. per tit.13

Lex generalis præcipuè correctoria, limitari debet ex ſpeciali antecedenti. p.192.n.12

Lex ſpecialis præſertim edita in Concilio generali, non reuocatur per ſubſequentem generalem, niſi ſpecialiter, & expreſsè reuocetur. ibid.n.13

Leges ciuiles fauentes hæretico, & non apoſtatæ ad fidem redeuntibus, non loquuntur de foro conſcientiæ. p.155.n.13

Leges potiùs canonicæ, quàm ciuiles attendi debent, cùm ad Epiſcopos, vel Inquiſitores ſpectat cognoſcere de crimine apoſtaſiæ. ibid.n.15

Lex per quam reducitur aliquid ad ius antiquum, & commune, debet tanquam fauorabilis extendi. p.181.n 4

Lex lata independenter à conſenſu, & acceptatione populi, nulla eſt, & inualida. p.195.n.13

Lex vbi non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. p.208.n.17

Leges ciuiles decernentes confiſcationem bonorum hæretici, confirmatæ ſunt. p.279.n.2

Leges Eccleſiaſticæ tantùm attendi debent in confiſcatione bonorum hæretici. ibid. n.7

Lex 3. §. ſed vtrum, ff. de minor. quomodo legenda, & quomodo in Pandectis Florentinis legatur. p.330. n.14.15. & 16

Leges permittunt delinquenti, cui bona ipſo iure confiſcantur, poſſeſſionem, & vſum ſuorum bonorum. p.347.n.2

Lex humana debet eſſe obſeruabilis, & tolerabilis. p.348. n.3

Leges imponentes confiſcationis pœnam non priuant expreſsè delinquentem poſſeſſione ſuorum bonorum. p.351.n.3

Lex vt obliget, debet eſſe proportionata fragilitati humanæ, & obſeruatu moraliter poſſibilis. ibid. n.4

Leges latæ à principibus ſæcularibus in fauorem Eccleſiæ, eique priuilegium concedentes, ſuum valorem habent. p.311.n.10

Lex Tauri non concedit filiofamilias diſpoſitionem liberam tertiæ partis ſuorum bonorum niſi per teſtamentum, non autem per contractum ; adhibetur limitatio, & reiicitur. p.311.n.25.27.& 28

Lex 3. *Cod. de bon. proſcript.* qua parte ſit abrogata. p.323.n.3

Lex 3. *Cod. de bonis proſcript.* non eſt mutata quoad partem in qua ſtatuitur patrem debere præferri fiſco, & eidem bona filij auferri non debere. p.323.n.11

Leges antiquæ ſæpe corriguntur legibus poſterioribus quoad aliquam partem. ibid. n.12

Lex *quinque legibus, ff. de bon. damn.* extendit confiſcationem ad crimen hæreſis. p.338. n.3

Lex in dubio referens ſe ad aliqua bona, intelligi debet quoad proprietatem, & vſumfructum. p.339.n.2

Lex

Lex imponens ipſo iure confiſcationem, ligat delinquentes à die commiſſi delicti. p.345. n.3

Lex requirit bonam fidem ad præſcribendum. p.374. num. 6

Leges concedentes hæreticis facultatem teſtandi in fauorem catholicorum, abrogatæ ſunt per leges canonicas. p.395.n.9

Leges regiæ non ita priuant hæreticum donatione, ac ſucceſſione ex teſtamento. p.404. n.3

Leges prædictæ ita reddunt hæreticum inhabilem ad acceptandam donationem ſibi factam, ac ad donandum vel contrahendum. ibid.n.5

Leges publicationis in hæreticos non tollunt priuilegia antiqua ſeruis Chriſtianis conceſſa. p.406.n.2

Leges pœnales recenſitæ contra hæreticos obligant tantùm poſt ſententiam. p.413.n.21.22.& 23

Lex aliquid prohibens ſub pœna excommunicationis, cenſetur obligare ad peccatum mortale. pag. 442. num.24

Lex prohibens, vel præcipiens aliquid ſub pœna excommunicationis ferendæ, non ſemper obligat ſub peccatu mortali. ibid.n.28

Leges indiſtinctè loquentes de filiis, generaliter intelligi debent. p.519.n.2

Leges fauorabiles non ſunt ampliandæ in pœnalibus. p.533. n.21

Lex pluribus rationibus conſtituta non ceſſat obligare, etſi ceſſent rationes minus principales. p.534. n.29

Lex imperialis declarans infames filios eorum qui commiſerint crimen læſæ maieſtatis humanæ, non obligat Clericos. p.538. n.2

Lex ciuilis punire non poteſt delinquentium filios pœna ſpirituali. p.539.n.5

Leges pœnam imponentes filiis ob delictum parentum iuſtæ ſunt. p.541. n.7

Liber, & Libellus.

Libri hæreſiarcharum, etiamſi de Religione non tractent, prohibiti ſunt. p.51.n.3

Libri authorum de hæreſi ſuſpectorum, & Catholicorum, quibus hæreſes ſunt admixtæ, prohibentur, donec expurgati ſint. ibid.n.4

Libri omnes qui indigent expurgatione, prohibiti ſunt ſub cenſura Pontifici, vel Inquiſitori Generali reſeruata in Regnis Hiſpaniæ. ibid.n.5
Vide in verb. *Prohibitio.*

Libri tantùm hæreticorum in Bulla Cœnæ prohibentur. p.82.n.1

Libri eorum qui non ſunt baptizati, non prohibentur ſicut libri hæreticorum. ibid.n.2

Libri hæreticorum prohibentur, etiamſi non fuerint denunciati. p.85.n.3

Libri tractantes de ritibus Græcorum, & Armenorum, an comprehendantur ſub prohibitione librorum hæreticorum. ibid. n.4

Libri infidelium non comprehenduntur ſub prohibitione librorum hæreticorum. ibid. n.6

Liber Authoris Catholici non continetur ſub prædicta prohibitione, etiamſi contineat aliquos errores per ignorantiam ipſius Authoris, vel per malitiam alicuius hæretici: Quod tamen patitur aliquam limitationem. p.83.n.1. & 2

Liber Authoris Catholici, licet copioſos commentarios alicuius hæretici contineat, dicendus adhuc tamen eſt liber Authoris Catholici. ibid.n.3

Liber ex æquo compoſitus ab hæretico, & Catholico ſimul, non continetur ſub cenſura Bullæ Cœnæ, ſi lex prohibens ſit odioſa, ſecùs ſi ſit fauorabilis. p.84.n.7.& 8

an Liber compoſitus ab aliqua Academia, ex Catholicis, & hæreticis conflata contineatur ſub cenſura Bullæ Cœnæ. ibid.n.9.& 10

Liber continens hæreſim, vel tractans de Religione, in quem influat hæreticus, continetur ſub cenſura Bullari. p.84.n.11

Liber in quem influit hæreticus continetur ſub prohibitione Indicis librorum prohibitorum, non ſub cenſura Bullari. ibid.n.12

vt Liber contineatur ſub totali ratione Indicis librorum prohibitorum, & non ſub cenſura Bullari, ſatis eſt, quod contineat hæreſim, vel tractet de Religione, in quem librum influit hæreticus. p.83.n.13

vt Liber contineatur ſub cenſura, & prohibitione Bullæ Cœnæ, quid requiratur, vbi traduntur variæ diſtinctiones. p.84. n.14

Libri ſolùm hæreticorum qui hæreſim continent, vel tractant de Religione, continentur ſub prohibitione Bullæ Cœnæ. p.85.n.1

Liber Authoris hæretici in plures Tomos diuiſus de diuerſis argumentis tractantes, nullamque connexionem inter ſe habentes, prohibetur tantùm quoad Tomus hæreſim, vel errorem continentes. p.85. & ſeq. n.2

Liber vnam tantùm continens hæreſim, etiamſi totus de re prophana ſit, totus prohibitus exiſtit. pag.86. num. 3

Vbi quid, ſi hæreſis ab eo expungatur. ibid n.4

Liber ex quo capite poſſit dici tractare de Religione. p.86. n.5

Liber quilibet hæreticorum, etiamſi non contineat hæreſim, nec de Religione tractet, prohibitus eſt in Regnis Hiſpaniæ. p.87.n.7

Libri hæreticorum veterum æquè prohibentur ac recentiorum. p.88.n.6

Libri magiæ, necromantiæ, aëromantiæ, ſortilegiorum, & ſimiles, non comprehenduntur ſub prohibitione Bullæ Cœnæ. ibid.n.7

Liber incurrit in cenſuram Bullarem, etiamſi contineat hæreſim tantùm, vel tantùm de Religione tractet, nec requiritur vtrumque. ibid.n.8

vt Liber prohibeatur ſub cenſura Bullari, ſufficit ſi de Religione tractet hæretico modo. ibid.n.9

Liber de Religione catholicè tractans, ab hæretico editus, non videtur comprehendi ſub cenſura Bullæ. ibid.n.10

Libri hæreticorum de Religione tractantes approbati permittuntur. p.88.n.12

Liber Catholici in quo hæreſes vel referuntur hiſtoricè, vel inſeruntur cum ſuis explicationibus, & argumentis, non prohibetur ſub cenſura Bullari. ibid. num.18

Liber Authoris hæretici continens commentaria authoris Catholici, totus venit ſub prohibitione Bullæ Cœnæ. ibid.n.17

Libri compilati ab hæretico comprehenduntur ſub prohibitione Bullæ Cœnæ, etiamſi in compilatione non inſeratur hæreſis. p.89.n.19. & 20

Liber non cenſetur Authoris hæretici, etiamſi contineat hæreſim ignoranter ab Authore traditam, vel poſteà Author in hæreſim labatur. p.90.n.21

Libri hæreticorum nequeũt etiam legi in tertis eorumdem abſque facultate Sedis Apoſtolicæ. p.98. n.4

Libri artis magicæ qui olim extiterunt, prohibiti erant in Bulla Cœnæ Pij V. p.99.n.6

Libri hæreticorum prohibentur comburi, vt author libri cognoſcatur. p.101. n.19

Libri qui prohibiti traduntur venditoribus rerum comeſtibilium, deſinunt eſſe moraliter libri. p.102.n.2

Liber prohibitus retinetur abſque culpa, & abſque vllo periculo excommunicationis, quamdiu expectatur opportunitas illum tradendi Inquiſitoribus. p.104.n.2.& ſeq.

Libri non ſunt imprimendi niſi priùs per Epiſcopum, & Inquiſitorem Apoſtolicum fuerint diligenter examinati. p.106.n.11

Libri ſiue ex profeſſo, ſiue incidenter de Auxiliis tractent, prohibentur imprimi abſque licentia Summi Pontificis, in Sacr. Congr. Inquiſitionis obtinenda. p.106.n.13

Libri tractaotes de aliqoo puncto, ſeu quæſtione de Auxiliis, non comprehenduntur in Decretis prohibentibos. ibid. n. 14. & ſeq.

Liber ab hæretico ſcriptus æquè eſt prohibitus ac ſi eſſet typis mandatus. p. 114. n. 5

Libri hæreticorum Philoſophi, Medici, Iuridici, & ſimiles, prohibiti non ſunt, ſi nullam hæreſim contineant. ibid. n. 11

Libri hæreticorum qui ex profeſſo de Religione tractant, prohibiti ſunt, quamuis nullum errorem contra fidem admixtum habeant. ibid. n. 12

Libri hæretici ex profeſſo de Religione non tractantes, ſed obiter aliquam hæreſim continentes, prohibiti ſunt. p. 114. n. 13

Librorum prohibitorum claſſis doplex eſt. pag. 115. n. 14. & ſeq.

Librorum prohibitorum duæ claſſes in quo differant. ibid. n. 26. a -. 18. & 29

Libri alij prohibentur ſub excommunicatione Pontifici reſeruata, alij ſub non reſeruata. p. 115. n. 29

Libri hæreticorum etiam in antiqua Eccleſia prohibiti, illoſque comburendi mos fuit. p. 115. n. 34. & ſeqq.

Libri hæreticorum permiſſi ſunt Epiſcopis tempore neceſſitatis ad eorum errores confutandos, ibid. num. 37

Libri vani, & noxij, præſertim magici ab antiqoiſſimis temporibus combuſti. ibid. n. 38

Libri Chriſti, & eius ſectatorum comburi à Gentilibua iubebantur. ibid. n. 19

Libri magici, & Indaïci, ſemper ex conſuetudine Eccleſiæ prohibiti fuerunt. p. 116. n. 2

Liber Thalmud Iudæorum igni comburendus traditus fuit iuſſu Ludouici Regis Galliarum, & variis aliis conſtitutionibus prohibitus. ibid. n. 3

Libri Gentilium non prohibentor, vt libri hæreticorum. p. 117. n. 10

Libri Gentilium editi fuerunt cura Tertulliani, Epiphanij, & aliorum, ad eos refellendos. ibid n. 11

Libri hæreticorum continentes hæreſim iam damnatam ab Eccleſia, prohiberi poſſunt à Principibus ſæcularibus. p. 117. n. 13. & ſeq.

Libri hæreticorum prohibentur legi cuicumque, quacumque dignitate ſiue Eccleſiaſtica; ſiue ſæculari fulgeat. p. 118. n. 1 & 2

Libri qui non ſunt hæreticorum, nec de Religione tractant, poſſunt ab Inquiſitoribos gratis prudenti viro permitti. p. 119. n. 9

Libri in vrbe poſſunt imprimi habita licentia Magiſtri Sac. Palatij; præfixa in principio libri ſola clauſula, *De licentia Superioris.* p. 121. n. 16

Libri in Regno Caſtellæ poſſunt imprimi habita ſola licentia ſupremi Conſilij, de cuius mandato priùs liber examinatur ab aliquo viro docto. ibid. n. 17

Libri non imprimuntur in Regno Portugalliæ, niſi obtenta licentia ab Ordinario, & Inquiſitoribus. ibid. n. 18

Libri non debent imprimi abſque nomine Authoris, vt vitentur inconuenientia quæ Concilium intendit vitare. p 121. n. 28

Libri Iudæorum noſtram Religionem impugnantes, eorumque perfidiam defendentes, prohibiti ſunt, pœnæ tamen pro qualitate criminis imponendę ſunt. ibid. n. 28

Libri hæreticorum aliqua bona, & vera contineot, vt ſic facilius legentes decipiantur. p. 123. n. 12

Liber hæreticus, quamuis aliqua bona contineat, totus tamen cenſendus malus. ibid. n. 13

Libri hæreticorum nullam hæreſim continentes videntur permittendi. p. 124. n. 1

Libri complutium Patrum qui in hæreſim lapſi ſunt, ab Eccleſia prohibiti. ibid. n. 2

Libri hæreticorum bona, & vera aliqua continentes damnandi ſuot vt moneta falſa, quæ aliquid boni continet. ibid. o. 4

Libri hæreticorum extirpandi ſunt, quamuis non ſine eradicanda zizania, ſimul eradicando triticum. p. 124. n. 8

Libri hæreticorum à SS. PP. Epiſcopis, & Inquiſitoribus legi poſſunt ad eorum errores confutandos. p. 125. n. 10

Libelli conſcripti in iniuriam priuati hominis ſub pœna capitis prohibentur; & à fortiori conſcripti in iniuriam Chriſti, & Eccleſiæ. p. 123. n 6

Libri maledici ex lege 12. Tabul. comburebantur, eorumque Authores capite puniebantur; & hoc à fortiori procedit in libris hæreticorum. ibid. n. 7

Libri hæreticorum multò magis prohiberi debent quàm picturæ turpes, quæ tamen iuſtè prohibentur. p. 123. n. 9

Libri hæreticorum extirpandi ſunt, vt homines improbi à Republica eiiciendi. ibid. n. 10

Libri hæreticorum comburuntur non ſolùm propter errores; ſed oe quod peſtiferæ doctrinæ veſtigium ſuperſit. ibid. n. 11

Libri cuiuſcumque ſint Authoris, propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem prohibentur legi, ſub excommunicatione latæ ſententiæ. p. 125. & ſeq. o. 1. & p. 126. n. 1

Libri hæreticorum ſolùm damnati propter falſi dogmatis ſuſpicionem, comprehenduntur ſub prædicta prohibitione. ibid. n. 2

Libri non ſemper damnantur damnato Authore. p. 126. num. 4

Libri hæreſiarcharum, quãuis hæreſim non contineant, nec de Religione tractent, prohibiti ſunt. p. 127. n. 1

Libri hæreticorum de Religione non tractantes, nec hæreſim continentes, ſi à Catholicis Theologis iuſſu Inquiſitorum, & Epiſcoporum examinati approbentur, permittuntur. ibid. n. 3

Libri hæreſiarcharum hæreſim non continentes, nec de Religione tractantes, nec falſi dogmatis ſuſpicionem habentes, non prohibentur ſub pœna excommunicationis. p. 127. n. 2

Libri hæreticorum non ſunt prohibiti dum non ſunt poſitiuè damnati propter hæreſim. ibid n. 4

vt Libri hæreticorum permitti poſſint, debent approbari ab aliqua Vniuerſitate Catholica, vel Inquiſitore Generali, ad quod in Hiſpania ſufficit approbatio Inquiſitoris Generalis. ibid. n. 5. & 6

Libri hæreticorum prodeuntes paſſim in Germania, in quibus aliqua continentur qua ſatis oſtendunt Auctorem eſſe hæreticum, pertinent ad ſecundam regulam Indicis librorum prohibitorum. ibid. n. 8

Libri quotidie prodeuntes in Germania, continentes materias legales, mathematicas, aut ſimiles, paſſim permittuntur, quamuis ſint Authoris hæretici p. 127. num. 9

Libri materiam diuinatoriam continentes, prohibentur ex Regula nona Indicis. p. 128. n. 1

Libri Aſtrologiæ iudiciariæ quoad obſeruationes naturales permittuntur; tractantes verò de futuris contingentibus, & aliis actibus liberis, Epiſcoporum animaduerſioni committuntur. ibid. o. 2

Libri hæreticorum in quibus authores hæretici parum de ſuo appoſuerunt, ſed tantùm ab aliis tradita collegerunt, expurgati legi permittuntur. p. 129. n. 1

Libri prædicti, ſi nihil habeant, quod expurgatione indigeat, abſolutè permitti poſſunt. ibid. n. 4

Libri prædicti eum primùm prodeunt, ſtatim examini ſubiiciẽdi ſunt per Epiſcopos & Inquiſitores. ib. n. 5

Liber inſcriptus *Theatrum vitæ humanæ*, ad Regulam quintam Indicis reducendus. p. 129. n. 5

Libri quorum bonum eſt principale argumentum, ſed aliqua mala inſerta habent, permitti poſſunt, ſi Generalis Inquiſitoris auctoritate à Theologis catholicis expurgati fuerint. p. 129. n. 1. per it. 7

Quod etiam dicendum de Annotationibus, Summariis, &c. ibid. n. 2

Libri

Libri continentes aliqua quæ ab omnibus ſine delecta legi non expedit, expurgari permitti poſſunt. p.129. n.5.petit.7
Libri ex profeſſo de rebus laſciuis tractantes, tanquam morum, & fidei corruptiui omnino prohibentur ex Regula Indicis ſeptima. p.130.n.1.petit.8
Libri veterum Authorum infidelium qui propter elegantiam ſermonis permittuntur, à ſeptima Regula Indicis excipiuntur. p.130.n.4
Libri qui res laſciuas examinant, vt docent, qualiter in eis peccetur, ab hac Regula excipiuntur. ibid.n.5
Libri quibus inſperſum eſt aliquid laſciuiæ, dicuntur tractare de rebus laſciuis. ibid.n.5
Libri dicuntur ex profeſſo tractare de rebus laſciuis, quibus ineſt aliqua pars, quæ ex intentione Authoris de huiuſmodi materia tractet. ibid.n.7
Libri controuerſiarum inter Catholicos, & hæreticos noſtri temporis, non debent paſſim permitti in lingua vulgari. p.130.n.1. petit.9
Libri prædicti in lingua vulgari non ſunt abſolutè prohibiti reſpectu omnium, ſed ſolum in ordine ad eos qui non intelligunt linguam Latinam. ibid. n.5
Libri continentes rationem benè viuendi, & inſtructionem morum Chriſtianorum, in quacumque lingua vulgari permittendi ſunt. p.131.n.1
vt Liber dicatur eſſe de rebus ſacris, neceſſe eſt vt de illis ex profeſſo tractet. p.134.n.6
Libro ſufficit imponi nomen Collegij, Vniuerſitatis, Conuentus, &c. vt poſſit imprimi. ibid. n.8
Vide in verb. *Nomen.*
Libro poteſt imponi nomen Authoris fictum, vel verum anagrammatice inuerſum, ſecuta tamen approbatione, & licentia. p.134.n.1. petit.6
Libro tali, quod præſeferat fuiſſe approbatum, non eſt neceſſarium præfigi approbationem; præſertim ſi adſit clauſula; Superiorum permiſſu. p.136.n.4
de Libris hæreticorum idem dicendum non eſt, ac de libris catholicè conſcriptis, quorum Authores poſtea in hæreſim inciderunt. p.140.n.4
Libri hæretici apud aliquem reperti non declarant eum hæreticum. p.141.n.10
Liber continens geſta, miracula, & reuelationes eorum qui cum fama ſanctitatis deceſſerunt, nequit imprimi abſque approbatione Ordinarij, & reſponſione Sedis Apoſtolicæ; nec ſufficit Authoris proteſtatio. p.145. num.19
in Libro prædicto imprimendo non poteſt iis qui cum fama ſanctitatis deceſſerunt tribui nomen ſancti, vel beati. ibid. n.19
Libri aſtrologiæ iudiciariæ, Geomantiæ, Hydromantiæ, & ſimiles non continentes hæreſim, prohibentur ſub pœna in Indice lata, eaque non reſeruata. p.147.n.10
Libellus famoſus quid ſit. p.147.n.1.& 2
Libelli famoſi nomine quid veniat. ibid. n.2
Libellus famoſus dicitur fieri de crimine occulto. ibid. num.3
Libelli famoſi nomine non veniunt litteræ infamatoriæ ad aliquem ſcriptæ. ibid n.4
Libellus accuſationis ſine conditionibus requiſitis conceptus abolendus eſt. p.550 n.16
Libellus Inquiſitionis non poteſt formari, niſi præceſſerint legitima indicia. p.572.n.2

Libertas.

Libertas conſcientiæ, ſeu Religionis permittitur hæreticis ad vitanda maiora mala. p.413.n.2
Libertas conſcientiæ, ſeu Religionis tolerari poteſt à Principe vel Magiſtratu Catholico, ſi abſque graui boni cõmunis incommodo impediri nõ poſſit. ib.n.5

Licentia.

Licentia Ordinarij ad librorum impreſſionem in aliquibus locis non eſt in vſu, ſed ſufficit licentia inquiſitorum, præſertim in ſtatu Veneto. p.107.n.15
Licentiæ quæcumque legendi, & retinendi libros prohibitos reuocatæ ſunt, & quare. p.138.n.1.&ſeqq.
Licentiæ legendi, & retinendi libros prohibitos, de facto conceduntur à Sacr. Congregatione Indicis, & Magiſtro ſacri Palatij. p.139.n.8
Licentiæ conceſſæ à Magiſtro Sacr. Palatij proſunt extra diſtrictum Vrbis Romæ. ibid.n.9
Licentiæ prædictæ extinguuntur cum perſona concedente, ſi ſint ad tempus indefinitum; vel cum tempore, ſi ſint ad tempus finitum conceſſæ. ibid n.10
Licentiæ legendi, vel retinendi libros prohibitos proſunt, & valent extra ambitum iuriſdictionis eas concedentium. p.139.n.11
Vide in verb. *Facultas.*

Ligator.

Ligator retinens librum prohibitum vt illum domino libri liget, non venit nomine retentoris, nec cenſuras incurrit. p.102.n.4
Vide in verb. *Bibliopola.*

Lingua.

Linguæ vulgaris nomine intelligitur vſualis ſermo in quolibet loco, vel prouincia. p.130 n.4.petit.9

Littera.

Litteræ à Principe conceſſæ quandonam ſubreptitiæ cenſeantur. p.540.n.12

Loca.

Loca varia Scripturæ ſacræ afferuntur, vbi communicatio cum Clericis prohibetur. p.173.n.18 & ſeq.

Locans.

Locans ſua opera vt pugnet cum beſtiis, infamis efficitur, niſi beſtia aliis ſit perniciosa. p.257.n.8

M

Magiſtratus.

Magiſtratus Eccleſiaſticus non poteſt via in ordinaria infamem iure ciuili reſtituere in ordine ad actus ciuiles; nec è contra Magiſtratus Ciuilis reſtituere poteſt infamem iure Canonico in ordine ad actus canonicos; & circa hæc videnda limitatio. p.263.n.3. & 4

Magiſtri.

Magiſtri Religionum non debent torturæ ſubiici, niſi in criminibus exceptis. p.657.n.7

Maioratus.

Maioratus alienari prohibitus non cadit ſub confiſcationem confiſcatis bonis hæretici, vel ſimilis delinquentis. p.293.n.1
Maioratus an comprehendatur ſub confiſcatione bonorum facta ob crimen hæreſis, læſæ Maieſtatis diuinæ, vel humanæ, vel ſodomiæ. p.296.& ſeq.n.1.2. & 3
Maioratus nequit inſtitui ea conditione, vt ob delictum confiſcatione dignũ eius bona ad ſucceſſores vocatos pertineant; ſi inſtituatur ex facultate regia habente clauſulam huic conditioni derogatoriam p.299.n.3
Maioratus ad ſucceſſores deuenit, ſi in facultate regia omittatur eum ſubiici confiſcationi, ob crimen confiſcatione dignum. p.300. n.1
Maioratus de quo non conſtat, an ſit inſtitutus ſub regia facultate, an ſine illa, cenſetur inſtitutus ſine illa, nec ſubiacere oneri cõfiſcationis. p.300.n.1.ſe.9
Maioratus cenſetur inſtitutus communi iure, cum de priuilegio non conſtat. ibid n.2
Maioratus inſtitutus ex communi iure, ſecurior eſt ab alienatione. ibid. n.3
Maioratus inſtitutus ex facultate regia, qui poterat inſtitui ſine illa, cenſetur inſtitutus ex diſpoſitione iuris communis. ibid. n.4
Maioratus inſtitutus ex regia donatione, non confiſcatur in perpetuum; ſecus tamen dicendum de maioratu inſtituto ex bonis patrimonialibus, ex facultate regia. p.300. n.5
Maioratus inſtitutus ab eo qui ſine regia facultate non poterat inſtituere illum niſi in tertia, vel quinta parte bonorum, ſi habeat deſcendentes, non cenſetur inſtitutus ex regia facultate, nec confiſcationi ſubiacere,

ſubiacere, nec quoad exceſſum, nec quod partem in qua inſtituere poterat. p. 301. n. 1. & 2

Quæ opinio in duobus caſibus probatur. ibid. n. 3. 4. 5. & 6

Maioratus inſpecto iure communi inſtitui poteſt contractu reuocabili, vel irreuocabili. p. 302. n. 3

Maioratus inſtitutus ſiue in filio emancipato, ſiue in hærede extraneo, inſpecto iure regio Caſtellæ ſemper reuocabilis eſt ab inſtituente. ibid. n. 4

Maioratus inſtitutus poſt crimen cui confiſcatio bonorum eſt ipſo iure annexa, de bonis habitis ante crimen commiſſum, non eſt validè inſtitutus, nec eius inſtitutio impedit confiſcationem. p. 303. n. 6

an Maioratus inſtitutus de bonis non confiſcabilibus ipſo iure per crimen, ſed per ſententiam Iudicis confiſcandis, ſubiiciatur confiſcationi. ibid. n. & 8

Maioratus inſtitutus contractu irreuocabili, priuſquam de crimine condemnetur inſtitutor, non ſubiicitur confiſcationi, ſed tenet inſtitutio: vbi adhibetur exceptio. ibid. n. 9. & 10

Maioratus inſtitutus contractu reuocabili inter viuos poſt crimen commiſſum, an ſubiiciatur confiſcationi, etiam ſecluſa præſumptione fraudandi fiſcum. p. 303. n. 11. & 12

Maioratus inſtitutus contractu irreuocabili ante crimen commiſſum nullatenus ſubiicitur confiſcationi. ibid. n. 13

Maioratus inſtitutus contracto irreuocabili in fraudem fiſci, aut ex facultate regia conceſſa ſub conditione, vt confiſcationi ſubiiciatur, confiſcari poteſt. ibid. n. 14

Maioratus ante mortem à delinquente reuocatus ante ſententiam declaratoriam pertinet ad fiſcum, ſecus ſi reuocet poſt ſententiam declaratoriam. ibid. n. 16

Maioratus inſtitutus contractu reuocabili, ſecundum probabiliorem non ſubiicitur confiſcationi. ib. n. 15

Maioratus à delinquente poſt ſententiam declaratoriam reuocatus, etiam pertinet ad fiſcum. ibid. n. 17

Maioratus non eſt quid ſimile donationi factæ vxori à marito. p. 303. n. 18

Maioratus nouus cenſetur inſtitui, cùm Rex bona confiſcata ſucceſſoribus relinquit ſub titulo maioratus. p. 304. n. 2

Maioratus inſtitutus cenſetur tam ex facultate regia, quàm legali, ſi inſtituens, cùm poſſet illum inſtituere ſine facultate regia, proteſtetur ſe illum inſtituere tam ex regia, quàm legali, prout vtilius ſibi, & ſucceſſoribus erit. ibid. n. 7

Maioratus dupliciter inſtitui poteſt. p. 302. n. 1

ex Maioratu inſtituto teſtamento nullum ius ſucceſſoribus acquiritur ante mortem inſtituentis. ibid. n. 2

Maioratus ſæpe habet iuriſdictionem in vaſſallos, quæ aliquando eſt acceſſoria, aliquando per ſe conceſſa. p. 512. & ſeq. n. 4. & 5

Mandator, & Mandatum.

Mandator tenetur ratum habere quod ipſius nomine bona fide mandatarius geſſit p. 222. n. 21. & 24

Mandatum de manumittendo ſeruo non expirat morte mandantis. p. 223. n. 30

Mandatum donandi non expirat morte donatoris. ibid. num. 3

Manifeſtans.

Manifeſtans in confeſſione hæreſim ſuam animo ſe accuſandi, non contrahit pœnas contra hæreticos latas, etſi illam poſteà non dereliquit; & quæ pœna in hoc caſu illi ſit imponenda. p. 171. n. 11. 12. & 13

Manifeſtans hæreſim ſuam animo petendi conſilium, & modum quo illam deponere poſſit. ibid. n. 14

Manifeſtans ſe olim hæreſim aliquam tenuiſſe, cùm illam tenuerit, & depoſuerit, hæreticorum pœnas non contrahit. ibid. n. 15

Manuſcriptum.

Manuſcriptum Authoris hæretici, ſub prohibitione libri hæretici continetur. p. 85. n. 1

Manuſcriptum Authoris hæretici, venit ſub nomine libri hæretici in prohibitione Bullæ Cœnæ. ib. n. 2. & 3

Manuſcripta comprehenduntur ſub prohibitione Bullæ Cœnæ, cùm liber ſit genus ad libros impreſſos, & manuſcriptos. ibid. n. 4

Vbi diluuntur in contrarium facientia. ibid. n. 5. & 6

Maritus.

Maritus ſcienter ducens vxorem quam certò nouit eſſe hæreticam, puniri non debet confiſcatione bonorum ob crimen. p. 317. n. 1. & 2

Maritus tenetur concedere vxori inopi, vel cum modica dote nuptæ quartam partem ſuorum bonorum; & hæc quarta pars debet extrahi à toto cumulo hæreditatis; & magis debetur vxori, quàm filiis legitima. p. 335. n. 2. 3. & 4. & ſeq.

Maritus non eximitur ab onere alendi vxorem, etſi ob ipſius crimen dos confiſcetur. p. 339 n. 8

Maritus cuius bona ob hæreſim confiſcata ſunt, ſi poſteà Eccleſiæ reconcilietur, non poteſt alienare partem bonorum, quæ conſtante matrimonio vxori contigerat. p. 365. n. 9

Maritus nequit iterum diuidere dimidiam partem bonorum adiudicatam vxori, in confiſcatione bonorum ob crimen ipſius mariti. ibid. n. 10

Maritus non habet talem adminiſtrationem bonorum vxoris, vt de illis tanquam de bonis communibus diſponere poſſit. ibid. p. 366. n. 12

Matrimonium.

vt Matrimonium per nuncium validè contrahatur, debet conſenſus abſentis ei cum quo contrahitur innoteſcere. p. 22. n. 19

Matrimonium contractum in facie Eccleſiæ inualidè ob aliquod impedimentum, reualidatur abſque vlla exteriori ſolemnitate, per ſolum iteratum contrahentium conſenſum, ſecundum plures Doctores. p. 109. n. 13

Matrimonium contractum cum excommunicato, validum eſt. p. 412. n. 17

Matrimonium contractum à fideli cum hæretica validum eſt. p. 420. n. 2

Matrimonium contractum à fideli cum infideli inualidum eſt. p. 421. n. 2

Matrimonium contractum à fideli cum cathecumena nullum eſt. ibid. n. 5

Matrimonium fidelis cum hæreticis ex iure colligitur illicitum. ibid. n. 6

Matrimonium fidelis cum infideli eſſe validum habetur ex traditione Apoſtolica. ibid. n. 7

Matrimonium fidelis cum infideli ſi non ſit irritum iure diuino, poſſet ad illud diſpenſare Papa. p. 422. n. 9

Matrimonium baptizati cum non baptizata, etiam cathecumena, Eccleſiaſtico iure eſt irritum. ibid. n. 10

Matrimonium Catholici cum hæretica eſt quidem validum, ſed mortaliter illicitum; vbi circa hoc affertur limitatio, & huius exemplum ex Scriptura ſacra. p. 421. n. 11. 12. & 13. 14. & 15

Matrimonium, quod à principio fuit irritum ob aliquod impedimentum, quod timetur ne Eccleſiæ innoteſcat, debet iterum coram Parocho, & teſtibus celebrari. ibid. n. 16

Et quid agendum ſi impedimentum ſit omnino occultum. ibid. n. 17. & p. 423 n. 18. & 19

Matrimonium inualidum non poteſt reualidari, niſi eius inualiditas nota ſit coniugibus. p. 423. n. 21

Et quæ ſit via tutior. ibid. n. 22

Matrimonium irritum ob conſenſum ſimulatum alterius coniugis, poteſt reualidari per conſenſum internum illius. ibid. n. 23

Matrimonii vinculum non diſſoluitur cùm coniux fidelis ſeparatur à coniuge hæretico. p. 414. n. 5

Matrimonium inter infideles conſummatum etiam indiſſolubile eſt. p. 414. n. 6

Matrimonium ratum non conſummatum, poteſt ex iuſta cauſa diſpenſari à Pontifice. ibid n. 7

Meliora

Melioramentum.

Meliotamenta facta à delinquente poſt delictum commiſſum, ob quod bona ipſo iure confiſcantur, non pertinent ad fiſcum. p.309.n.1.& 4

Melioramentorum nomine veniunt labor, & induſtria, & expenſæ in eis factæ. ibid.n.2

Meliotamenta facta ante delictum commiſſum, quoad æſtimationem, & pretium pertinent ad fiſcum, licet quoad proprietatem pertineant ad Dominum emphyteuſis. p.309.n.3 & 7

Melioramenta facta ante delictum commiſſum pertinent ad Dominum directum, ſicut pertinet res emphyteuſis. ibid. n.6

Meliotamenta pertinent ad Dominum empyteuſis, quotieſcumque emphyteuta emphyteuſim amittit ob non impletam conditionem in illa appoſitam. ibid. n.8

Mendacium.

an Mendacium ſolum ſufficiat ad torturam, ſi ſit ſuper facto principali. p.604. n.3

Mendicans.

Mendicantes habent ſpeciale priuilegium diſpenſandi ſuos ab irregularitate proueniente ex homicidio, non tamen notorio. p.236 n.8

Mendicantes habent priuilegium, quod ex ſuorum Prælatorum licentia poſſint Epiſcopo ſubiici, vt ab illo abſoluantur. p. 182. n.5

Metus.

Metus tollit voluntarium, ſeu liberum tantùm ſecundùm quid. p.39.n.5

Metus cadens in conſtantem virum excuſat ab excommunicatione concurrentem ad defenſionem, vel euulgationem librorum prohibitorum. p.92. n.4

Metus incuſſi, & perſonæ delinquentis qualitas attendenda ad pœnam decernendam. p.157.n.3

Metus excuſat aliquando in peccato apoſtaſiæ, dummodo probetur. ibid. n.11

Miles.

Miles ab exercitu expulſus ob delictum ibi commiſſum, vel inſignibus militaribus priuatus, infamis efficitur. p.257.n.10

Miles aliena prædia conducens negotiationis cauſa, infamis efficitur. ibid. n.11

Miniſter, & Miniſtrans.

Miniſtrans in Ordine non ſuſcepto, ſine intentione tamen vſurpandi vſum Ordinis, irregularis non fit. p.252.n.1

Miniſtri Epiſcoporum, vel Inquiſitorum qui diligentiam non adhibent in puniendis hæreticis, cenſentur eorum fautores. p.75.n.3.& ſeq.

Miniſtrans culpabiliter in ordine non habito, irregulares efficitur. p.150.& ſeq. n.1

Minor.

Minores 14. annis in crimine hæreſis minùs torquendi ſunt. p.607.n.1.& 3

Minor torqueri non poteſt ab Inquiſitoribus niſi ipſi detur curator. p.610.n.1. & 2.ſect.31

Minor torqueri debet præſente ſuo curatore, licet contrarium ſeruetur in Inquiſitione Hiſpanica. ibid. num. 3

Minor cogi non poteſt, vt ſibi nominet curatorem aliquem ex Officialibus S. Inquiſitionis. ibid. n.5

Minor in tali caſu nequit ſibi nominare in curatorem proprium parentem. ibid. n.6

Monachus.

Monachus Curiam Principis adiens animo inferendi damnum Prælato ſuo, vel monaſterio, excommunicationem incurrit. p.167.n.7

Monialis.

Moniales, & aliæ mulieres poſſunt ab Epiſcopo ab hæreſi abſolui, licet per Bullam Cœnæ hæc facultas eſſet reuocata. p.227.n.5

Moriturus, & Moribundus.

Moriturus ſigna pœnitentiæ exhibens abſente Sacerdote poteſt à superueniente Sacerdote poſteà abſolui. p.628.n.7

Moribundus qui confeſſionem petiit, abſolui poteſt in articulo mortis. p.628.n.17.18. & 19

Moribundus qui Chriſtianè vixit, etiamſi nulla pœnitentiæ ſigna dederit, abſoluendus eſt ſub conditione in articulo mortis. ibid.n.10

Motus.

Motus proprius Gregorij XIII. incipiens, *Officium partis*, non probatur Authenticè. p.201.n.6

Mulier.

Mulier in confeſſione ſollicitata non debet abſolui, niſi Inquiſitoribus denunciet ſollicitantem. p.53.n.5

Mulier in confeſſione ſollicitata non debet ſollicitantem denunciare prætermiſſa correctione fraterna ſi detur ſpes emendæ. p.53.n.6

Mulier quælibet ſollicitata in confeſſione, ſatisfacit denunciando per epiſtolam, ſi non valeat abſque infamia adire Inquiſitores: vbi circa hoc affertur caſus ſpecialis de quadam virgine. p.62.n.3. & 4

an Mulier teneatur confeſſorem ſollicitantem denunciare ſi ipſa ſollicitanti conſenſerit. p.62.n.5. & 6

Mulier, quæ ſcienter nubit marito hæretico, condemnari non debet neque in priuatione dotis, neque in priuatione aliorum bonorum; licet oppoſita ſententia non ſit omnino improbabilis. p. 336. & ſeq. n.7.& 8

Mulier nubens marito hæretico grauiori periculo peruerſionis ſe exponit, quàm vir nubens mulieri hæreticæ. p.337. n.3

Mulier condemnari poteſt ad priuationem bonorum qua habebat tēpore matrimonij contracti; & medietatis lucri cū ſtante matrimonio acquiſiti. p.337.n.12

Mulier quæ ignorāter marito hæretico nupſit, nō debet puniri priuatione bonorum, licet poſteà eum talem ſciuerit, nec denunciauerit, nec deſeruerit. ibid.n.13

Mulier in dubio præſumitur, quod ignorans nupſerit marito hæretico. ibid.n.14

Mulier etiam propter crimen hæreſis non eſt ſubiicienda torturæ. p.606.n.6

Mulier prægnans propter periculum abortus eximitur etiam à terrore torturæ. ibid & ſeq.n.10

Mulieres poſt partum non poſſunt torqueri niſi poſt quadraginta dies. p.607.n.4

Multitudo.

Multitudo neceſſitati potius quam rationi paret. p.488. num.12

N

Naturalia.

NAturalia & iura ſanguinis ſunt immutabilia. p.540.n.1. & 2

Negans.

Negans concluſionem theologicam non eſt, ſed tantùm præſumitur hæreticus. p.22.n.1

Negare concluſionem theologicam non eſt hæreſis. ibid. n.2

Negans fidem verbo vel facto non committit hæreſim ab Eccleſia punibilem. p.24. n.1

Neganti fidem verbo, vel facto, alleganti autem in foro externo, ſe feciſſe ſine intentione, non eſt fides adhibenda. p.24. n.4

Vbi traditur quomodo ſit procedendum contra talem reum. ibid. n.5

Negans concluſionem theologicam nec incidit in excommunicationem Bullæ Cœnæ, nec in alias hæreticorum pœnas. p.34.n.1

Negans concluſionem theologicam vt deductam, non eſt hæreticus. ibid. n.2

Negans concluſionem theologicam vt explicatam per præmiſſam naturalem, & per formam ſyllogiſticam, eſt reuera hæreticus; non tamen contrahit pœnas in hæreticos latas. ibid. n.4

Negans concluſionem Theologicam vt deductam ex

duabus præmiſſis de fide, non eſt hæreticus. ibid. num. 3

Negans fidem exteriùs, non eſt hæreticus in foro interiori. p.191. *in fine*

Neophytus.

Neophytus dum talis eſt, irregularis exiſtit, & ab Ordinibus ſuſcipiendis repellitur. p.268.n.1

Neophytus qui poſt biennium, vel triennium à Baptiſmo ſuſcepto ſufficientia probatæ fidei ſigna dedit, poteſt abſque diſpenſatione ordinari. p.269.n.7

Neophytus qui in infantia baptizatur, non eſt irregularis, nec inhabilis ad beneficia, etiamſi à patre Iudæo, vel Gentili deſcendat. ibid.n.8

Nepos.

Nepotes hæreticorum, non ſunt irregulares, ſi mater ſolùm ſit hæretica, non verò pater. p.268.n.15

Vide in verb. *Filij.*

Nobilis.

Nobiles palinodiam recantantes in iudicio ſunt infames. p.258.n.19

Nomen.

Nomen Authoris non debet neceſſariò imponi libro quando imprimitur, ſi non tractet de rebus ſacris. p.134.n.1

Nomen Authoris non debet neceſſariò imponi libro etiam tractanti de rebus ſacris, dummodo adſit approbatio Superiorum. ibid.n.2

Nomen ſuccedentis aliquo titulo in ius Authoris, poteſt imponi libro ab ipſo compoſito, vt ſatisfiat legi. p.134. n.7

Nomen Authoris fictum, vel verum anagrammate inuerſum poteſt imponi libro, approbatione, & licentia obtenta. p.134.n.1.per.16

Nomina teſtium, & accuſatorum in cauſa hæreſis non publicantur, ſicut nec quædam aliæ circumſtantiæ, & quare. p.610.n.2.& 3

Notarius.

Notarius conficiens inſtrumenta pro hæretico, eius defenſoribus, fautoribus, vel credentibus, afficitur pœna infamiæ, vel priuationis officij. p.68.n.6

Notarij inſtrumenta, & ſcripturæ, qui hæretico patrocinium præſtitit, nullius ſunt valoris. ibid.n.7

Nouitius.

Nouitius qui poſt annum probationis elapſum veſtibus profeſſorum vtitur, & alios actus illis competentes exercet, non eſt reuerà Profeſſus, ſi profitendi intentionem in animo non habeat. p.428.n.7

Nuncius.

Nuncij, & Officiales Pontificis non ſubduntur Inquiſitorum iuriſdictioni dum officio funguntur. p.64. num. 3

Nunciorum & Officialium Pontificis, & Sedis Apoſtolicæ quinam veniant. ibid.n.4

Nuncius cuius culpâ donatio ante mortem donatoris validè facta non fuit, ad duplicem reſtitutionem tenetur. p.223.n.31

Nuptiæ.

Nuptiæ contractæ cum hæretico vbi dicantur irritæ. p.411.n.4

Vide in verb. *Matrimonium.*

O

Obligatio, & Obligatus.

Obligatio Regularium ex voto obedientiæ, & obligatio aliarum perſonarum ex lege ciuili, vel Eccleſiaſtica, in quo differant. p.40.n.9

Obligatus voto caſtitatis perpetuæ, aut Religionis, tenetur ſeruare votum, quamuis dubitet, an vouendo habuerit animum ſe obligandi. p.45.n.8

Obligatio iudicialis denunciationis hæretici, eſt de hæretico proprio. p.51.n.4

Obligatio ſeruandi ſecreti in detrimentum fidei, & boni communis, illicita eſt. p.63.n.2

Obligatio comparendi coram Superiore, orta ex iuramento præſtito ab abſoluendo à reſeruatis, oritur ex ipſo iure. p.213.n.3

Obligationi comparendi coram Superiore ſatisfieri poteſt per literas, & procuratorem. p.214.n.1

Hoc tamen patitur exceptionem. ibid.n.3

Obligatio comparendi perſonaliter non eſt imponenda in aliis excommunicationibus à percuſſione Clerici. ibid.n.4

Obligatio comparendi coram Superiore contrahitur tantum, quando abſoluens non habet facultatem abſoluendi. ibid. n.6

Obligatio quæ naſcitur ex delicto non ita obligat, ſicut quæ naſcitur ex contractu. p.313.n.10

Obligatio, & hypotheca ſola, ſi non adſit clauſula conſtituti, non impedit confiſcationem. p.334.n.4

Obligationes, & debita hæretico non extinguuntur, niſi crimen eius fuerit notorium. p.408. n.8

Obliuio.

Obliuio in quibuſdam hæreſibus præſumi poteſt per decennium, quinquennium, vel triennium, at in factis hæreticalibus nulla præſumi poteſt. pag.16. n.11.& 12

Obliuio præſumi non poteſt in factis arduis, atrocibus, & horrendis, vt in factis, vel dictis conſuetis. p.470. num. 5

Obliuio regulariter præſumitur decennio, niſi aliter Iudicibus fidei viſum fuerit. ibid. n.7

Obſeruatio.

Obſeruationes conſtellationum in puncto natiuitatis pro indagandis cœleſtibus influxibus in ordine ad complexionem nati, non prohibentur Regulâ nona indicis. p.128.n.6

Obſeruationes cœleſtium conſtellationum multum conferunt ad artem medicam. ibid.n.7

Occiſio.

Occiſio hominis innocentis eſt per ſe, & intrinſecè malum. p.580.n.9.10.& 11

Occultum.

Occultum aliud eſt per ſe, aliud per accidens. pag.36 num. 9

Occulta ſunt diuino iudicio relinquenda, dummodo tamen non ſint delicta in publicum damnum vergentia, vt eſt hæreſis. p.50.n.9

Occultans hæreticum, quem non nouit talem eſſe, pœnas in receptatores hæreticorum latas non contrahit. p.69.n.8

Occultantes hæreticos excommunicati ſunt in Bulla Cœnæ, & in aliis iuribus antiquis. ibid. n.9

Vide in verb. *Receptator.*

Occultum quid dicatur, & à quo contradiſtinguatur. p.187.n.1.& 2

Officialis, & Officium.

Officia quædam vilia quæ infamiam inducunt, & quædam alia quæ licet vilia eam non inducunt. p.258 n.39. & 41

Officium publicum quodnam vocetur. p.166.n.1

Officia quibus Reipublicæ adminiſtratio continetur nemini conceduntur ante 25. annum, ſaltem inchoatum. p.560.n.6

Officiales S. Inquiſitionis non tenentur ad reſtitutionem expenſarum in proceſſu factarum, ſed tantùm ad reſtitutionem pecuniæ extorſæ. p.343.n.7

Operans.

Operans cum ignorantia craſſa, vel affectata verè operatur ignoranter. p.123. n.3

Vide in verb. *Agens.*

Opinio.

Opinionem, ſeu aſſenſum opinatiuum nequit quis habere de rebus fidei, quin ſit formaliter hæreticus; contra diſtinctionem aliquorum. p.20.n.1.2. & 3

Vide in verb. *Aſſenſus opinatiuus.*

Opinio Megalij in fauorem Prælatorum Regularium, refutatur. p.199.in fin.

Opinio probabilis eſt vel ab intrinſeco, vel ab extrinſeco; vbi varia circa hanc materiam attendenda. p.617.n.20.& ſeqq.

Opinio attendi debet qualis operanti videatur ad regulandas actiones humanas. ibid.n.24

Opinio probabilis innititur firmæ rationi. ibid.n.25. & 26

Opinio probabilis ab extrinſeco eſt quæ nititur graui authoritati. ibid.n.27

Opinio probabilior quæ cenſenda ſit. p.617. num.28. & ſeqq.

Opinio doctoris antiqui, licet olim fuerit probabilis, dubitari nunc poteſt an fuerit antiquata, & reprobata. p.618.n.38

Opinio ſingularis Doctoris aduerſus communem, quæ requirantur, vt probabilis cenſeatur. ibid.n.39.40. & 41.

Opiniones quænam præferendæ. ibid.n.41.& ſeqq.

Opinio Sancti Auguſtini de filiis hæreticorum aſſertur, & Authoris ſententiæ fauera oſtenditur. p.584. n.26 & 27

Opinio communior, & probabilior non eſt ſemper ſequenda in praxi. p.622.n.8

Opinio probabilior ſequenda eſt de conſilio, non de præcepto. p.626.n.5

Opinio benignior quandonam præferenda, ſi cætera ſint paria. p.628.n 8.& ſeqq.

Opinio ſingularis doctoris probabili rationi nitens, quandonam præferenda communi contrariæ. ibid. n.13.& 24

Opinio Theologorum in determinando qualitatem culpæ contra fidem, opinioni Canoniſtarum præferenda eſt; ſecus tamen procedendo, & imponendo pœnam. p.642.n.7

Opinio inquiſitorum, & Ordinarij ſequenda eſt ſi cohæreant, quamuis Conſultores multo plures diſcrepent. p.648.n.4

Ordinarius.

Ordinarij, & Superiorum licentia Religioſis eſt requiſita ad impreſſionem librorum. p.106.n.12

Ordinarij non habent poteſtatem exigendi rationem confiſcationis bonorum hæretici. p.279.n.6

Ordinatio, & Ordinatus.

Ordinatio furtiua multis modis contingere poteſt. p.241.n.2.3.4.5.6.&7

Ordinatio furtiua propriè ſolùm ſexto modo contingit, & irregularitatem inducit, ſaltem quoad ſuperiores Ordines ſuſcipiendos p.242.n.8

Ordinatus cum titulo ficto non aliam ſuſpenſionem incurrit, quàm quæ lata eſt aduerſus illos qui ſine litteris dimiſſoriis promouentur. pag. 243. num.6.7.8

Ordinatus cum titulo ficto qua pœna puniendus. ibid. n.9.& 10

Ordinatus ab Epiſcopo qui Epiſcopali dignitati, & iuriſdictioni renunciauit, ab Ordinis ſuſcepti executione in perpetuum ſuſpenſus manet. pag.243. num.2

Ordinatus à ſchiſmatico, hæretico, ſimoniaco, vel excommunicato, ac denunciato, in perpetuum ſuſpenſus remanet. p.244.n.1

Ordinatus ignoranter ab Epiſcopo excommunicato, non incurrit irregularitatem, ſi poſteà celebret, dummodo ignorantia non fuerit craſſa, & ſupina. ibid. num.4

Ordinatus in minoribus ab alieno Epiſcopo abſque proprij licentia, aliter illegitimè, non poteſt Ordines ſuſceptos exercere abſque diſpenſatione. p.245. num. 5

Ordinatus illegitimè, an ſit impeditus quominùs ante abſolutionem, & diſpenſationem poſſit ad ſuperiorem Ordinem promoueri. ibid.n.7

Ordinatus illegitimè licet ſuſpenſionem incurrat, ſi tamen poſteà bona fide, vel ſaltem ſine culpa in ſuſcepto Ordine miniſtret, non incurrit irregularitatem. ibid.n.9

Ordinatus bona fide ante legitimam ætatem, & mala fide adueniente ante legitimam ætatem celebrans, neque incurrit irregularitatem; & an quælibet ignorantia illum valeat excuſare. p.245.n.10.& 11

Ordinatus prædicto modo, & celebrans prædicto modo peccat mortaliter. ibid.n.12

Ordinatus ante legitimam ætatem prædicto modo, poteſt ſine diſpenſatione exercere actum Ordinis ſuſcepti, poſtquam attigit legitimam ætatem. ibid. & num.13

Ordinatus ante ætatem non poteſt in ordine ſuſcepto miniſtrare ante legitimam ætatem, quamuis à ſuſpenſionis cenſura abſolutus ſit. ibid.n.14

an Ordinandus obtenta licentia, vt ordinetur à quocumque Epiſcopo in ſua Diœceſi ordinante, poſſit ordinari ab Epiſcopo in aliena Diœceſi de licentia Ordinarij loci Ordines conferente. p.246.n.4

Ordinatio facta ſine titulo ſuſtentationis antiquo iure erat irrita; & quæ pœna nouo imponatur. pag.248. num. 4

Ordinatus cum titulo patrimonij ficto, an incurrat ſuſpenſionem; vbi ad hoc varij Textus explicantur. ibid.n.7.8.9

Ordinatus ſub patrimonio ficto, & ſub conditione, vt poſt Ordines ſuſceptos illud donanti reſtituat, non tenetur in conſcientia illud reſtituere. p.248.n.15

Ordinatus per ſaltum, ſuſpenſus eſt ab exercitio ordinis ſuſcepti, donec per Epiſcopi diſpenſationem ordinem intermiſſum ſuſcipiat. pag. 249. num. 1. ſect. 9.

Ordines duos ſacros vno die ſuſcipiens eſt ipſo iure ſuſpenſus. ibid.ſect.10

Ordinatus ad Subdiaconatum eodem die cum minoribus ordinibus, in minoribus tantùm miniſtrare permittitur. ibid.n.2

Ordinatio Sancti Ambroſij cur, & à quibus commendata. p.268.n.2

Ordinis poteſtas in ordine ad conficienda Sacramenta non tollitur ab hæretico. p.432.n.2

verè Epiſcopos hæreticus quantumuis notorius ordinat, ſi ſeruetur debita materia, forma, & intentio. p.432.n.2

Origenes.

Origenes permittebat ſuis diſcipulis libros tam Philoſophorum, quàm Poëtarum legendos, neque Gentilium libros repudiabat, ſecus tamen de libris hæreticorum. p.125.n.18

P

Pactum.

PActum legis commiſſoriæ in pignoribus iure prohibitum. p.397.n.7

Pactum de ſoluenda pœna conuentionali, includit in ſe obligationem ſoluendi eam, poſt iudicis ſententiam. ibid.n.14

Pagina.

Pagina ſacra reprehendit reuelationes particulares ſibi factas non credentem. p.6.n.25

Papa.

Papa poteſt deponere Reges non ſolùm propter hæreſim, & ſchiſma, ſed etiam propter inſufficientiam. p.455. & ſeq.n.12

Vide in verb. *Pontifex Supremus.*

Papa habet vniuerſalem iuriſdictionem in vniuerſo mundo non ſolùm in ſpiritualibus, ſed etiam in temporalibus. p.457.& ſeq.n.1.2.3. & 4

Papa aliquid ex Cathedra de fide, ſine Concilio definiens, non poteſt errare. p.461.n.19

Papa non poteſt errare in præceptis, ſeu rebus mo-

Digitized by Google

ralibus quas approbat. bid. num. 20

Papa, aliique Prælati Eccleſiaſtici poſſunt de iure diuino punire delinquentes pœnis ſpiritualibus, & temporalibus. ibid.n.21

Papa, ſi poſſet fieri hæreticus, puniri poſſet, & à Concilio generali deponi. p.462.n.15

Papam eſſe hæreticum nunquam euenit, nec in poſterum eueniet. ibid.n.26

Parabola.

Parabola de zizania *Matth.*13. de quibus ſit intelligenda. p.492.n.58.& 59

Parabola hæc de zizania, quos prohibeat, aut iubeat extirpari. p.493.n.60

Parrochus.

Parrochi abſoluere poſſunt ab hæreſi mentali, ſeu mentè interna. p.166 n.1

Parrochi poſſunt ab excommunicatione, & aliis non reſeruatis abſoluere extra ſacramentum. pag.208. num.19

Paruitas.

Paruitas materiæ excuſat ab excommunicatione etiam intendentem plura folia libri legere, ſi pœnitentia ductus intentionem non impleuit: Et quænam paruitas materiæ in hoc caſu cenſenda ſit. pag.95. n.13.& 15

Paruitas materiæ, quæ excuſet à peccato mortali, & à cenſura bullari datur. p.96.n.16

Paruitas materiæ non ſolum datur ex parte actus retinendi librum; ſed etiam ex parte materiæ libri retenti. p.140 n.1

Paruitas materiæ in retentione libri prohibiti admittit vnum, vel alterum diem, donec detur opportunitas illum tradendi Inquiſitoribus. p.103.n.5

Paruulus.

Paruuli ab hæreticis baptizati, cùm ad Eccleſiam reuertuntur ordinari poſſunt. p.240.n.15

Pater, & Patria poteſtas.

Pater hæreticus à filio denunciatus debet mitiùs puniri. p.58.n.15

Pater tenetur denunciare hæreticum filium. p.61.n.6

Vbi ad hoc exponuntur loca *Exod.*31.& *Deuther.*13. ibid.n.8.& 9

Patre hæreſim committente filius egreditur à patria poteſtate, etſi ipſemet filius idem crimen committat. p.515.n.6

Pater in proprietatis confiſcatione bonorum filij, quod damnum patiatur. p.319.n.9

Pater tenetur iudicati actione de peculio, ſi filius condemnatus ſit ſoluere aliquam pecuniæ partem. ibid. num.12

Pater non dicitur habere vſumfructum, vel ſpem vſusfructus in bonis aduentitiis filij. p.510.n.3

Pater iure ſuo occupat peculium filij, quones filius ob delictum priuatur iure ſibi conceſſo. pag.521. num.9

Pater filio præfertur in bonis poſſeſſis à filio exiſtente ſub patria poteſtate. p.321.n.20

Patria poteſtas ſoluitur in crimine læſæ Maieſtatis diuinæ, & humanæ, & in crimine contra naturam. p.521.n.15

Pater non amittit vſumfructum, quem in bonis aduentitiis filij acquiſitum habebat, per eius profeſſionem in Religione approbata. p.322.n.30

Pater præfertur fiſco in alienatione peculij caſtrenſis per delictum filiifamilias. p.525.n.8

Pater in bonis aduentitiis filij habet ſolùm vſumfructum, in bonis verò profectitiis vſumfructum, & proprietatem. p.525.n.1

Pater amittit vſumfructum in bonis filij ante egreſſum à patria poteſtate acquiſitis. p.528.n.2

Patria poteſtas in filium non ſoluitur niſi per crimen inferens maximam, vel mediam capitis diminutionem. p.518.n.4

Pater effectus hæreticus non poteſt filio pupillariter ſubſtituere, nec pro eo teſtamentum facere. p.405. num.2

Pater poteſt priuare filium hæreticum hæreditate, & alimentis. ibid n.4

Pater non tenetur conſtituere dotem filiæ hæreticæ. ibid.n.5

Pater non poteſt ab Inquiſitoribus, ſpectato iuris rigore nominari in curatorem filij Rei. pag. 585. num.13.& 14

Particula.

Particula *quiſquis*, dicitur generalis, & generaliter comprehendere. p.521.n.24

Particula *ſuorum*, quæ comprehendat. ibid.n 25

Et in his valet argumentum à minori ad maius affirmatiuè ſumptum. p.521.n.27

Particula *vel*, copulatiuè, & diſiunctiuè ſumi poteſt. p.273.n.7

Patriarcha.

Patriarchæ eximuntur ab Inquiſitorum iuriſdictione. p.64.n.1

Patrimonium.

Patrimonium, aut penſio cuius intuitu aliquis ordinatus fuit, non poteſt alienari, remitti, vel extingui ſine Epiſcopi licentia. p.148.n.11

an Patrimonij prædicti, vel penſionis renunciatio ante obtentum ſufficiens beneficium, non ſolùm illicita, ſed etiam inualida ſit. ibid.n.12

Peccatum.

Peccatum hæreſis poteſt ſubitò, & in inſtanti ſine vlla temporis mora committi. p.8.n.12

ad Peccatum hæreſis committendum non requiritur admonitio exterior, ſed ſufficit interior. ibid n.13

Peccatum hæreſis ſtat cum ignorantia craſſa, vincibili, vel affectata, ſecundum aliquos. p.9.n.1

Quod tamen limitatur ad ignorantiam craſſam, ſecundum alios. ibid.n.2

Vel etiam limitatur ad ignorantiam affectatam, ſecundum aliquos; vbi traduntur rationes. ibid.n.3

Peccatum hæreſis quomodo differat ab aliis peccatis. p.14.n.16

Peccatum mortale non committitur per actum imperfectum. p.28.n.1.& 2

Peccatum generaliter non cenſetur commiſſum ex errore proueniente ex diſpoſitione habituali. pag.51. num.5

Peccatum hæreſis quamuis vni ſoli notum, reuelandum tamen eſt. p.50.n.16

Peccatum quod ex obiecto, & circumſtantiis mortale eſt, in inſtanti committi poteſt. p.100.n.12

Peccatum apoſtaſiæ ſi ſit caſus reſeruatus in aliqua Religione, abſolui tantum poteſt à Prælato qui reſeruauit. p.150.n.19

Peccatum hæreſis, & ſchiſmatis in quo differat. p.153. num.20

Peccatum hæreſis non arguitur eſſentialiter differre à peccato apoſtaſiæ, ex diuerſo proceſſu, quod in hanc, & illam fieri poteſt. p.155.n.10.& 11

Peccata multa ſunt quæ ſpectato iure ciuili ſuos authores infames non reddunt. p.159.n.44.

Peccatum hæreſis conſummatur in mente quoad forum externum, non quoad internum. p.168.n.3

Peccatorum internorum reſeruatio, non multùm eſt neceſſaria ad Eccleſiæ gubernationem. p.168.n.17

Peccata quæ ab Epiſcopo, vel alio Prælato reſeruantur, debent eſſe mortalia. p.169.n.18

Peccatum hæreſis, cui excommunicatio annexa eſt, non eſt per ſe, & immediatè Papæ reſeruatum. p.169. num.12

Peccatum hæreſis non eſt reſeruatum, ſi ex aliquo capite excommunicatio ei annexa non ſit. pag.178. num.3

Peccatores propriè, ſimpliciter, & abſolutè ſunt membra Eccleſiæ. p.464.n.11

Peccatum originale transfuſum non fuiſſet in poſteros

ros ſi pactum initum fuiſſet cum ſola Eua. p.541. num.5

Peculium.

Peculium filiifamilias non eſſe confiſcandum ob ipſius delictum, cum limitatione dicitur; quæ reiicitur. p 320.n.1.& 6

Peculium aduentitium quare non dicatur eſſe confiſcandum. ibid.n.2

Peculium profectitium quid ſit, & quid peculium aduentitium. p.316.n 3.4.& 5

Peculium Caſtrenſe filij quid ſit. ibid.n.7.& 8

Peculium quaſi caſtrenſe quid ſit. ibid.num.9.& 10.& pag.317.num.11.12.& ſeqq. vſque ad 16.

Peculium profectitium non venit confiſcandum ob crimen filiifamilias. p.318.n.1

Peculium profectitium tam quoad proprietatem, quàm quoad vſumfructum eſt patris, non filij. ibid.n.3

Peculium profectitium non eſt confiſcandum ob crimen filij, etiamſi à patre filius haberet talis peculij adminiſtrationem; vel expreſſam poteſtatem illud donandi, vel alienandi. ibid.n.3.4

Peculium aduentitium ob crimen filiifamilias non eſt confiſcandum. p.318.n.1.ſect.4

Peculium aduentitium non poteſt alienari per filiifamilias deportationem. p.319.n.5

Peculium caſtrenſe patri defertur cùm filius committit crimen confiſcatione dignum. p.321.n 8

Peculium caſtrenſe, vel quaſi caſtrenſe defertur patri ob crimen filij, nec confiſcatur. p.3 3.n.1

Peculium caſtrenſe, vel quaſi caſtrenſe confiſcari nequit ob crimen filiifamilias læſæ Maieſtatis diuinæ, vel humanæ, vel contra naturam. pag.314. num.1.& 2.

Peculium profectitium, confiſcatis bonis patris ob eius crimen, non confiſcatur; vbi adhibetur limitatio. p.329.n.1.& 2.

Peculium profectitium ob crimen hæreſis à patre commiſſum confiſcari docetur, ſed oppoſitum probabiliùs ſuadetur. ibid.n.3.& 4

Peculium aduentitium quoties pater committit crimen confiſcatione dignum, confiſcatur quoad vſumfructum, licet non quoad proprietatem. ibid.n.5

Peculium profectitium reputatur tanquam legitima, quæ deductis alimentis confiſcatur. p.330.n.8

Peculium in confiſcatione bonorum patris. *ex l.3.§. ſed vtrum, ff. de minor.* ſpectat ad filium. ibid.n.23

Peculium ob delictum pecuniarium patris remittitur, & multò magis ob delictum eiuſdem. ibid.n.17

Peculium profectitium non ſeparatur tanquam à fiſco occupatum, ſed tanquam id de quo dubitatur, an applicari debeat fiſco, vel creditoribus patris. ibid. num.18

Peculium profectitium pertinet ad filium, retenta communi lectione textus legis. ibid.n.19

Peculium profectitium in aliquo caſu ad filium ſpectat, ſi loco *debiti pecuniarij*, in textu legis legendum ſit *debiti*. ibid.n.20

Percuſſor, & Percutiens.

Percuſſor Clerici non incurrit excommunicationem canonis *ſi quis ſuadente*, ſi percuſſio ſit leuis. p.43. num.19

Percuſſor publicus Clerici nequit ab Epiſcopo abſolui ſi dubium ſit, an percuſſio ſit grauis. p.45.n.9

Percuſſor publicus Clerici de iure nouo vitandus eſt. p.174.n.3

Percuſſor Clerici poteſt ab Epiſcopo abſolui, ſi non poſſit adire Pontificem. p.117 n.26

an percuſſor Clerici ab alio quàm à ſummo Pontifice, vel eius Legato abſolui poſſit. p.223.n.4

Percuſſor Clerici hæretici non eſt excommunicatus. p.479.n.6

Percutiens Clericum non contrahit excommunicationem ſi percuſſio non attingat peccatum mortale, quoad actum internum; vel ſi attingat quoad actum internum; non tamen quoad externum. p.171.n.18

Percutiens Clericum degradatum realiter, vel verbaliter, ſed incorrigibilem, non incurrit excommunicationem. p.482.n.13

Penſio.

Penſio Eccleſiaſtica confiſcatis bonis hæretici, vel alterius delinquentis, non cadit ſub confiſcationem. p.290.n.1

Penſio venit beneficij nomine in fauorem fidei, & deteſtationem hæreſis. p.521.n.10

Vide in verb. *Beneficium.*

Perfidus.

Perfidus eſt qui aliquid alicui promittit, & promiſſum non obſeruat. p.410 n.9

Perfidus eſt qui fidem hæreticis datam, & promiſſionem factam non adimplet. ibid n 10.& 11

Periculum.

Periculum mortis non debet ſumi in rigore; vt quilibet Sacerdos poſſit abſoluere quemcumque pœnitentem ab omnibus reſeruatis. p.2 3.n .& 3

Periculum mortis ad prædictum effectum debet eſſe moraliter ineuitabile; cuius dicti oppoſitum videtur eſſe probabilius. ibid.n 4.& 5

Periculum peruerſionis magnum valdè eſt in fœmina ſcienter nubente viro hæretico; & æquè magnum in viro ſcienter nubente fœminæ hæreticæ. p.338. num.9

Periculum peruerſionis ex frequenti, & diuturna cum infidelibus communicatione ſemper timendum eſt. p.446.n.3

Periurium.

Periurij promiſſorij crimen committens, infamis efficitur. p.257.n.12

Peritus.

Periti ſiue in Theologia, ſiue in iure canonico, ſiue in iure ciuili conſilium præſtare tenentur Inquiſitoribus ad eorum mandatum. p.641.n.2

Peritis prædictis proceſſus legi, & manifeſtari debet. ibid.n.3

Peritis prædictis nomina teſtium, & delatorum manifeſtari non debent. ibid.n.4

Peritis teſtium qualitates manifeſtari debent. ibid n.5

Peritis manifeſtari debent nomina, & qualitates teſtium, & delatorum, legitima cauſa interueniente. ibid.n.6

Pertinacia.

Pertinacia requiritur, vt quis dicatur hæreticus; & in quo dicta pertinacia conſiſtat. p.2.n.2

ad Pertinaciam quæ conſtituat aliquem hæreticum, quid requiratur. p.8.n.10

ad Pertinaciam ſufficit, vt qui contra id quod Eccleſia proponit ad credendum, ſentire velit. p.8.n.14

Pertinacia vbi de ea agitur, non ſumitur pro obduratione, vel obſtinata malitia, ſed vt ſatis eſt ad veram & propriam hæreſim. p.8.n.15

Pertinax non dicitur in ſuo errore voluntatem habens mutandi ſententiam propriam, quotieſcumque nouerit Eccleſiæ definitioni contradicere. p 9.n.

Pertinax ſatis videtur eſſe vt dicatur hæreticus qui ſuo iudicio ductus contemnit auctoritatem Eccleſiæ ſibi manifeſtatam. p.15.n.2

Pertinax facilius iudicatur vir doctus diſſentiens myſterijs fidei propoſitis, quàm rudis. p.15.n.6

Pertinacia conſtituens hæreſim in quo conſiſtat. p.30. num.3

Pertinacia quæ ad hæreſim propriè ſumptam requiritur, vnde deſumatur. p.30.n.9

ad Pertinaciam propriè ſumptam quæ requirantur, & quæ ſufficiant. p.31.n 10.& ſeqq.

Pertinax non eſt, niſi qui credit ſe contra Eccleſiæ doctrinam opinari, vbi aduertenda eſt exceptio. ibid. n.12.& 13

Perſona

Perſona.

Perſona priuata non dicitur hæretico fauere ex omiſſione, ſi omittat eum indicare, aut capere, aut captum non diligenter cuſtodiat; niſi ad id ex iuſtitia, vel ſpeciali mandato Inquiſitoris obligetur. p.75 num.1

an Perſonæ priuatæ dicantur fauere hæreticis, ſi diligentiam non adhibeant ad extirpandam hæreſim, & an peccent hoc munus negligentes. pag.75. & 76. n.4 & 5

Perſonæ variæ quæ excuſantur adire Summum Pontificem vt à reſeruatis abſoluantur; & à ſuis Epiſcopis abſolui poſſunt. p.217.n.7.8 9 10.11.12.13. & 14

Perſonæ à tortura exemptæ ratione officij, aut dignitatis, in aliis criminibus, in crimine hæreſis torqueri poſſunt, & quomodo. p.6 6.n.1.vſque ad 6

Perſonæ à tortura exemptæ ratione periculi vitæ, torqueri poſſunt propter crimen hæreſis. ibid.n.6

Perſonæ quænam propter infirmitatem à tortura eximantur in crimine hæreſis. p.607.n.7.& 8

Perſonæ variæ à iure priuilegiatæ, quæ torqueri non poſſunt, niſi in criminibus exceptis. p.637.n.6

Perſuadens.

Perſuadens alicui, vt à fide apoſtatet, punitur pœna mortis, & confiſcationis bonorum. p.156.n.12

Peruerſor.

Peruerſor aliorum ex legibus imperialibus pœna mortis punitur. p.497.n.6

Petitio.

Petitio in actis ſcribenda nequit omitti. p.545.n.5

Pœna.

Pœnæ hæreticorum recenſentur. p.8.n.1

Pœna quinta in hæreticos lata decernitur contra percuſſores Cardinalium S R E. Et quid ad eam incurrendam requiratur. p.2.n.10.& 11

Pœnæ recentiæ contra hæreticos latæ non habent locum in Lutheranis & Caluiniſtis. p.29 n.16

Pœnæ omnes contra hæreticos ſtatutæ in iure, locum etiam habent in apoſtatis non è contra. p.19.n.19.

Pœnæ variæ contra hæreticos latæ referuntur. pag.28. n.1 & ſeq.p.29

Pœnæ hæreticorum non imponuntur committenti errorem ex ignorantia in interno, etiamſi illud perfectè explicet in externo. p.30.n.2

Pœnæ in hæreticos latæ non decernuntur in affectantem ignorare quæ docet Eccleſia ex negligentia, vel ex aliis cauſis quæ afferuntur. p.31.n.3.& ſeq.

Pœnas hæreticorum contrahit qui affectat ignorare quæ proponit Eccleſia, vt liberiùs erret in fide, aut alia de cauſa, quæ affertur. p 31 n.6.& 7

Pœnas hæreticorum non contrahit qui hæreſim perfectè conſummauit in interno, quam tamen nullo modo conſummauit in externo. p.55.n.1

Pœnæ hæreticorum non incurruntur niſi adſint aliqua verba, vel ſigna, ex natura ſua internæ hæreſis manifeſtatiua. p.55.n.2

Pœnam prohibitioni inpoſitam euitat qui opus ſub cenſura prohibitum inuitus intermittit. p.59.n.3

Pœnas hæreticorum non incurrit qui intus aſſentiens alicui hæreſi, illam exteriùs profert ſuppreſſo præcipuo verbo. p.41.n.1

Pœnas hæreticorum non incurrit qui internam hæreſim ſcribit characteribus qui à nemine legi poſſint quàm à ſeipſo. p.41.n.2

Pœnas hæreticorum non incurrit qui interiùs hæreticus, exteriùs mouet Caput, vnde nequit colligi hæreſis interna. ibid.n.3

Vbi traduntur varia exempla in hac materia. ibid p.4. n.4.& ſeqq.

Pœnæ hæreticorum non incurruntur in variis caſibus, etſi hæreſis manifeſtetur. p.42.n.11. & ſeqq.

Pœnæ ſtatutæ in iure contra hæreticos, extenduntur etiam contra credentes hæreticorum. p.47.n.8

Pœnæ omittentium iudicialiter denunciare hæreticos. p.63.n.1.& ſeqq.

Pœna in fautores hæreticorum lata decernitur in omittentes denunciationem iudicialem. p.66 n.3.

Pœna eripientis hæreticum de manibus Curiæ. p.69. num.3

Pœnæ impoſitæ contra defenſores hæreticorum, extenduntur etiam ad eorum fautores, credentes, & receptatores. p 71.n.13

Pœnæ offendentium, & perterrentium Miniſtros, & Officiales S. Inquiſitionis. p.7 . n 1-.& ſeq.

Pœna infamiæ, & incapacitatis ad teſtandum, & ad officia publica non incurritur, niſi quis per annum in excommunicatione inſorduerit, quod verum non eſt in ſpiritualibus. p.80.n 2

Pœna priuationis beneficiorum non incurritur ipſo iure, ſed per ſententiam iudicis, ſaltem declaratoriam. ibid.n.4

Quod tamen dicendum non eſt de priuatione ſepulturæ Eccleſiaſticæ. ib d.n 5

Pœnæ receptatoribus hæreticorum impoſitæ communes ſunt fautoribus, & defenſoribus eorundem. p.81.n 8.

Pœna Epiſcopi negligentis in puniendis hæreticis, ab Epiſcopali dignitate deponi debet. p 81.n 8

Pœnæ omnes latæ contra imprimentes, vendentes, &c. libros hæreticorum, ſolos Catholicos baptizatos contingunt. p.521.n.27

Pœnæ poſitæ in variis decretis quoad impreſſionem librorum, non obligant in conſcientia ante ſententiam declaratoriam Iudicis, excepta excommunicatione. p.143.n.6

Pœnæ in authorem libelli famoſi latæ, extenduntur ad omnes circa eandem materiam delinquentes. p.147. num.6

Pœnæ in iure contra hæreticos ſtatutæ, etiam ab apoſtatis incurruntur. p.150.n.24

Pœnarum diuerſitas hæreſi, & apoſtaſiæ impoſitarum, non arguit inter ipſas eſſentialem diſtinctionem. p.158.n.6

Pœnæ quænam ſchiſmaticis decretæ. p.15°.n.1. *in fin.*

Pœnæ variæ ſchiſmaticorum, & quomodo incurrantur. p.163.n.6.& ſeqq.

pœnæ quibus afficitur ſchiſmaticus propter ſchiſma, & quibus damnari poteſt poſt pœnitentiam. p.164. num.11

Pœnæ non extenduntur de caſu ad caſum graniorem. p.296.n.6.& p.297.n.13.& 16.

Pœna infamiæ ob delictum hæreſis non incurritur ante ſententiam declaratoriam. p.12.n.8

Pœna irregularitatis quam incurrunt hæretici, extenditur ad eos qui inſequuntur hoſtiliter Cardinalem, vel Epiſcopum; eorumque filij & nepotes ea plectuntur. p.268.n.16

in Pœnis imponendis non inſpicitur tempus latæ ſententiæ, ſed delicti. p.183.n.5

Pœna confiſcationis bonorum, nec perpetui carceris incurritur ab hæretico qui in carcere antequam ipſi dicta teſtiū publicentur, hæreſim fatetur p.314.n.23

Pœna maximè, & mediæ capitis diminutionis quandonam contrahatur. p.325.n.4.& 5

Pœna interdictionis aquæ & ignis, damnationis ad metallum, & deportationis hodie non ſunt in vſu. ibid. num.5

Pœna ſuos tenet authores, nec vlterius contra eos progreditur. p.333.n.2

Pœna ipſo iure lata non debetur ante ſententiam iudicis. p.336.n.3

Pœnæ eædem impoſitæ ſunt in fœminas rapientes, vel occidentes virum, ac in viros ſimilia crimina perpetrantes. p.338.n.5 7.& 8

Pœna grauior potentiores ſequitur. p.346.n 4

Pœna ipſo iure lata, & pœna à Iudice imponenda in quo differant. p.347.n.5

Pœna

Pœna conuentionalis licitè poteſt apponi in contractu mutui. p.356.n.1

Pœna poteſt apponi à priuata perſona, eo cui imponitur conſentiente. ibid.n.2

vt Pœna conuentionalis licitè in contractu apponatur quatuor conditiones requiruntur. ib.n.3. & p.357. n.4.6.& 9

Pœna tota conuentionalis ſolui non poteſt, ſi debitum fuerit ea parte ſolutum. p.357.n.8

Pœna conuentionalis non debetur niſi poſt Iudicis ſententiam. ibid.n.10

Pœna non debet ſolui niſi coactè. ibid.n.11.12.& 13

Pœna conuentionalis non ſoluitur niſi alius ex contrahentibus propterea patiatur aliquod damnum. ibid. num.16

Pœna quælibet ſiue iudicialis, ſiue legalis, ſiue conuentionalis, non debetur niſi poſt iudicis ſententiam; ſed ab hac regula aliqua excipiuntur. ib.n.17.18.& 19

Pœna priuationis dominij in ſeruos, in hæreticos lata, non habet locum ante ſententiam Iudicis. pag 406. num 5

Pœnæ variæ in hæreticos conſtitutæ ſunt per diſtinctas leges. p.413.n.21

Pœnæ graues, grauiores, & grauiſſimæ in iure appoſitæ, excepta excommunicatione latæ ſententiæ, an ſine peccato mortali incurri poſſint. p.442.n.29

Pœna carceris imponi poteſt hæretico pœnitenti. p.467.n.1

Quod tamen fieri non ſolet. ibid.n.2

Pœna perpetui carceris imponenda non eſt hæretico errorem ſuum ante publicationem confitenti. p.467. num.3

Pœna perpetui carceris non eſt imponenda ſolùm ſuſpecto de hæreſi. ibid.n.4

Pœna perpetui carceris poteſt ab Inquiſitoribus, & Epiſcopis mitigari pœnitenti poſt publicationem, ſi rationabilis cauſa id ſuadeat. ibid.n.5

Pœna fuſtigationis, exilij, & triremis, poteſt imponi hæretico pœnitenti; quæ tamen non imponitur in Hiſpania, & quæ Romæ imponatur loco perpetui carceris. p.46 .n.1.& 2

Pœna mortis poteſt imponi hæretico. p.4 9.n.1

Pœna mortis non ſolet imponi per iudices Eccleſiaſticos, nec omnibus hæreticis imponitur. ibid n.5.& 7

Pœna mortis imponitur hæretico impœnitenti & pertinaci. p.469.n.1.& 2

Pœna ſuffocationis vt locum habeat, tria requiruntur. p.470.n.4

Pœna mortis imponitur hæretico fictione iuris impœnitenti. p.470.n.2

Pœna debet augeri ex peccandi conſuetudine. p.478. num.34

Pœnæ quibus damnandus clericus ſcienter hæreticum in loco ſacro ſepeliens. p.480.n.3

Pœna grauis dicitur & ignominia, carere Eccleſiaſtica ſepultura. ibid.n 9

Pœna depoſitionis impoſita in iure, intelligi debet de depoſitione verbali. p.482.n.16

Pœnæ hæreticorum impœnitentium. p.489.n.25.& 16

Pœna ignis fuit in hæreticos paulatim vſu & conſuetudine introducta. ibid.n.27

Pœna ignis ab Imperatore Frederico ſtatuta. ibid.n.28

Pœna comburij antiqua eſt. ibid.n.29

Pœna comburij in alios reos quàm hæreticos, & apud varias nationes vſitata in eos, qui à ſuſcepta Religione deflecterent. p.481.n.30.& 31

Pœna capitis vnicum remedium eſt vt hæretici coërceantur. ibid.n.3

Pœna variæ à Deo hæreticis inflictæ etiam in hoc mundo. p.494 n.83.& ſeq.pag.495

Pœnis corporalibus hæreticos afficere non eſt contra manſuetudinem Eccleſiæ. p.495 n.93

Pœna hæretico à Principe ſæculari impoſita. pag.487. n.5.& 7

Pœnarum metu quamplures ad fidem redeunt. p.490. num.46

Pœna torturæ imponi poteſt in variis caſibus. p.506. n.6.& 7

Pœna infamiæ quandonam incurratur ob fautoriam hæreſis. p 503.n.6.& 7

Pœnæ hæreticorum variæ ob fautoriam hæreſis. ib.n.8. 9.& 10

Pœnæ in fautores hæreticorum latæ non ſunt eædem in Hiſpania. p.505.n.1

Pœna priuationis hæreditatis paternæ cur impoſita filiis hæreticorum. p.519.n 5

Pœna irregularitatis extenditur ad filios illorum qui brachio ſæculari comburendi traduntur. p.521.n.4

vt Pœnæ parentis ad filios deſcendant quid requiratur. p.52 .n 6

Pœna confiſcationis bonorum ob ſententiam latam in contumaciam, non afficit directè filius. p. 29.n.7

Pœnæ propriæ filiorum hæreticorum non afficiunt filios natos, vel conceptos ante delictum parentum. p.531 n.1.& ſeqq.p.532.& p.534.n 22

Pœna quæ afficit filios, afficit etiam parentes. pag.533. num.15

Pœnæ primariæ, quæ afficiunt delinquentem, potiùs imponendæ quàm ſecundariæ. ibid.n.16

Pœna infamiæ in filios reorum læſæ maieſtatis plures alias comprehendit. p.537.n 16

Pœnæ ſtatutæ à lege *quiſquis. Cod.ad leg. Iul. Maieſt.* an ſint abrogatæ, & quid requiratur, vt contrahantur. p.538 n.7.& 8

Pœnæ latæ in Conſtitutione Federici Imperatoris contra crimen læſæ maieſtatis diuinæ, vel humanæ, reſtrictæ ſunt. p.539 n.1

Pœna non progreditur vltra committentes delictum in criminibus ordinariis & communibus. p.541.n.6

Pœna ipſo iure lata, & à Iudice imponenda in quo differant. p.560.n.4

Pœna in minoribus ratione ætatis non minoratur. p.607.n.2

Pœnitens.

Pœnitens de auditione Miſſæ die feſto, vel de obſeruatione ieiunij; non peccat contra præceptum, ſed contra Religionem, & virtutem temperantiæ. p. 9. num.8

Pœnitens in confeſſione manifeſtans hæreſim internam, non contrahit pœnas contra hæreticos latas. p.171.n.11

Pœnitens in confeſſione hæreſim manifeſtans punitur pœna quæ imponitur in foro conſcientiæ, non quæ in foro externo. ibid.n.12

Pœnitens hæreſim ſacramentaliter confitens, non contrahit pœnas prædictas, etiamſi hæreſim ſuam non derelinquat. ibid.n.13

Pœnitens nullus tenetur in articulo mortis conſtitutus per procuratorem, vel per litteras miſſas abſolutionem à reſeruatis petere. p.204.n.9

Pœnitens quilibet legitimè impeditus quominus poſſit adire Summum Pontificem, poteſt ab Epiſcopo abſolui à quacumque excommunicatione; contra nonnullos. ibid.n.10.& 11

Pœnitens in mortis articulo conſtitutus poteſt ſecundum aliquos adire ſuperiorem per litteras, vel procuratorem. p.205.n.1

Pœnitens nullo iure obligatur ſe ſuperiori præſentare per procuratorem ad obtinendam abſolutionem. p.105.n.5

Pœnitens abſolutionem à reſeruatis poſtulans non tenetur per litteras adire Superiorem. p 206.n.14

Pœnitens in mortis articulo conſtitutus non peccat ſi confiteatur hæretico ſacerdoti. p.208.n.11

Pœnitens in mortis articulo conſtitutus incepta confeſſione cum ſimplici ſacerdote, non tenetur eum proprio confiteri eo ſuperueniente. p.209.n.1

Pœnitens non tenetur confiteri Superiori reſeruanti, etſi

etſi nolit alteri licentiam committere, vt pœnitentem à reſeruatis abſoluat. ibid. n.6

Pœnitens in articulo mortis, exiſtentibus duobus Sacerdotibus, altero priuilegiato, altero ſimplici poteſt tantùm abſolui à priuilegiato. ibid.n.7

Pœniteos in articulo mortis, oequit ab alio qui non ſit Sacerdos abſolutionem à cenſuris obtinere. p. 210. num.1

Pœnitens in articulo mortis abſoluendus eſt ſolùm à cenſuris, quæ receptionem Sacramentorum impediunt. ibid.o.2

Pœniteos abſolutus à reſeruatis præſtito iuramento de comparendo coram legitimo ſuperiore, an teneatur recurrere ad Summum Pontificem. p.211.n.20

Pœoitens in articulo mortis abſolutus à reſeruatis, tenetur coram Superiore cùm primùm poterit comparere, etſi de hoc confeſſarius iuramentum ab eo non exegerit. p.213.n.1

Pœnitens in caſu prædicto noo obligatur comparere ex vi iurameoti, ſed præcepti. ibid.n.4

Pœnitens non comparens quam pœnam iocurrat.ibid. num. 6

Pœnitens à cenſuris tripliciter abſolui poteſt. p.213. num.7

Pœnitens excommuoicatus non poteſt dimidiare confeſſiooem, nec recipere Sacramentum. p.215.o.3

Pœnitens conſtitutus in articulo mortis, tenetur confiteri ſacerdoti hæretico, nec peccat id faciendo. p.430.n.19.& 20

Pontifex.

Pontifex ſupremus reſeruans hæreſim, intelligi debet de hæreſi certa, non de præſumpta. p.45.n.7

Pontifex derogans Conſtitutioni Conciliari, non tenetur id facere per clauſulam ſpecialem io aliquibus caſibus. p.194.n.20

Pontifices Romani concedentes in Iubilæis facultatem abſoluendi ab hæreſi, oſtendunt eam non comprehendi ſub generali conceſſione. p. 505.n.12

Pontifex Sopremus ſolus poteſt effectum ceoſuræ limitare; & eius abſolotionem ad effectum concedere. p.213.n.9

Pontifex ſupremus ſolus poteſt diſpeoſare in irregularitate, quam filij, & nepotes hæreticorum incurrunt. p.23n.n.16

Pootifex ſoptemus ſolus poteſt diſpenſare in irregularitate quam iocurruot hæretici, eorumqoe fautores, defenſores, & receptatores. p.231.n.5

Pontifex ſupremus ſolus poteſt diſpenſare io irregularitate quam incorrunt hæretici quoad ordines ſuſcipiendns. ibid. n.3

Pontifex ſolus diſpenſare poteſt ſuper irregularitate quæ prouenit ex iteratione Baptiſmi ſpectato iure communi. p. 541.n.5

Pontifex ſolus poteſt diſpenſare io irregularitate contracta ab illo qui indebitè ordinatus eſt. p.242. o. 3

Pontifex ſolus diſpenſat ſoper irregularitate quæ prouenit ex illicita Ordinis adminiſtratione; vt abſolutus poſſit ad Superiores Ordines aſceodere. p.252. n.1.ſect.2

Pontifex de cuius canonica electione non ſatis conſtat, neqoit cogere ſubditos vt ſibi obediant. pag. 152. num. 7

Pnotifex de cuius canonica electione prudenter dubitari oequit, aliquando tenetur renunciare iuri, quod habet, & Pontificatui renunciare. ibidem num.9

Pontifex poteſt cum iofamibus diſpenſare quoad effectus iore Canonico inductos. p.260.n.1

Pontifex poteſt infamiam iuris à quolibet Clerico abolere; non autem à laïco, niſi Iudex infamiam irrogans Pootificis iuriſdictioni ſubditus ſit. ibid. num.2

Pontifex iotruſus, & ei adhærens condemnatur tanquam ſchiſmaticus. p.164.0.4

Pontifex ſupremus tacitè conſentire videtur, vt Religioſus exemptus Epiſcopo ſubiiciatur, vt ab illo abſoluatur, non obſtante priuilegio exemptionis. p.182. o.6

Pontifex nullam diſtinctionem fecit de confiſcatione applicanda fiſco Eccleſiaſtico, vel ſæculari. p.361. nom. 6

Pontifices, & concilia ſæpè hæreticis ſaluumconductum conceſſerunt, & fidem eis datam ſeruarunt; vbi plures traditiones afferontur. p.415.n.7

Pontifex Romanus eſt paſtor omnium ouiom Chriſti, & conſequenter Regum, & Principum. pag. 452. num.8

Pontifex Romanus poteſt Reges, & Principes in temporalibus dirigere ad finem ſupernaturalem, propter poteſtatem ſpiritualem quam in eos habet. p.453. n.1

Pontifex Romanus indirectè ſaltem poteſt Reges, & Principes dirigere ad finem ſupernaturalem, etiam in temporalibus. p.452. n.3

Pontifex Romanus commiſſam habet à Chriſto Domino curam voiuerſalem animarum. ibid o.4. & 5

Pontifex Supremus tenetur ex officio dirigere ouea ſuas ad finem ſupernaturalem. ibid n.7

Pontifex Supremos habet ſaltem poteſtatem indirectam in Reges, & Principes, ſi perperam, & in detrimentum boni ſpiritualis ſe gerant. ibid n.8

Pontifex Sopremus poteſt reuocare leges latas à Principe ſæculari repugnantes bonis moribus.p.453.n.5

ad Pontificem Supremum ſpectat peccata impedire, eorumqoe occaſiones remouere. ibid. n.2

Pontifici Supremo incumbit cura augmenti omniorum virtutum. ibid n.3

Pontifex Supremus poteſt per cenſuras Eccleſiaſticas punire Reges, & Principes hæreticos. pag.454.n.1. 2. & 3

Vbi afferuotur varia exempla. ibid. n.4. & 5. vſque ad 10

Pootifex ſupremos habet in Reges & Principes delinquentes poteſtatem directiuam, & coactiuam. ibid. num.11

Pontifex Supremus poteſt Reges, & Principes ſæculares punire pœnis ſpiritualibus, & temporalibus, & ad hoc afferuntur exempla. pag.455.num.1.2. & 3. & 5

Pontifices poſſuot priuare Regoo Regem, & totam eius poſteritatem. p.518.o.10. & 11

Poſſeſſor, & Poſſeſſio.

Poſſeſſio beoeficij hæretici nequit alteri conferri hæretico non citato. p.275.o.3

Poſſeſſor maioratus non eſt eius abſolotis Dominus, ſed eum tenetur cuoſeruare ſucceſſoribus. pag. 294. oum. 6

Poſſeſſor bonorum delinquentis dicitur poſſeſſor bonæ fidei, etiamſi ſciat eius delictum. p.363.n.23

Poſſeſſor rei fiſco obligatæ, habet tantum ius in illis fructibus, quod haberet delinquens. p.373.n.2

Poſſeſſor rei alienatæ poſt delictum commiſſom, quos fructus reſtituere teneatur, ſi ignorauerit delictum alienantis, & quos ſi fuerit poſſeſſor malæ fidei. p.373.n.6. & 7

Poſſeſſor quandonam dicatur mala fide conſumere fructus rei fiſco obligatæ. p 374.n.5

Poſſeſſor bonorum delinquentis oollatenus tenetur reſtituere fructus rei acceptæ ante ſententiam. p.374. num. 5

Poſſeſſor bonorum delinquentis noo tenetur reſtituere fructus qui poterant ex illis percipi, quamuis ſciuerit delictum alienantis. p.375. o.12

Poſſeſſor talium bonorum non tenetur reſtituere fructus qoos per negligeotiam non percêpit, quamuis percipere potuerit. ibid. n.13

Poteſtas.

Notabilium.

Poteſtas.

Poteſtas diſpenſandi iure communi competit dignitati Epiſcopali, non autem perſonæ. p.189.n.2

Poteſtas diſpenſandi in irregularitatibus conceſſa Epiſcopis, ita eſt illis conceſſa, vt poſſint illam delegare Vicario, & etiam alteri p.190.n.3

Poteſtas abſoluendi ab hæreſi ab Epiſcopo nulli concedi poteſt. ibid.n.4

Poteſtas abſoluendi ab hæreſi commiſſa eſt Epiſcopis præſentibus, & futuris in perpetuum. pag.190. n.3.&.4

Poteſtas diſpenſandi latè eſt interpretanda, quando non cedit in præiudicium alterius. p.231.n.5

Poteſtas diſpenſandi cum eo qui ante hæreſim Ordines ſuſceperat, non eſt ablata per concilium Tridentinum Epiſcopis. ibid.n.6

Poteſtas diſpenſandi ab irregularitate Epiſcopis à Tridentino ratione dignitatis perpetuo iure conceſſa, cenſetur ordinaria. p.232.n.6

Poteſtas ſuprema Petro, & eius ſucceſſoribus Pontificibus Romanis à Chriſto Domino tradita variis teſtimoniis oſtenditur. pag.453. num.5. & pag.455. n.6. & 7

Poteſtas ſuprema quam habet Pontifex in bona temporalia, qualiter explicetur. p.458.n.1.2.& 3

Poteſtas quænam conceſſa ſit Eccleſiæ per illa verba Chriſti Domini, Quodcumque ligaueris. p.459.n.1. 2.& 3

Poteſtas temporalis Regis & Principis infidelis non eſt ſubiecta poteſtati ſpirituali Eccleſiæ. p.460.n.5

Poteſtas ſpiritualis ſuperior eſt poteſtate temporali. p.451.n.6

Poteſtas Eccleſiæ puniendi hæreticos etiam corporaliter, poteſt dici ſpiritualis. p.474.n.92

Poteſtas puniendi in corpore conceditur Principibus ſæcularibus & Eccleſiæ. p.494.n.77.& 78

Præceptum.

Preceptum non violatur ab eo qui præſtat id quod à Legiſlatore intendebatur, licet non præſtet eo fine quo intendebatur. p.36.n.1.& 2

Præcepto ſatisfit ab eo qui præſtat id quod præcipitur, ſecundum ſubſtantiam, quamuis non habeat voluntatem implendi præceptum. p.37.n.1

Præcepto audiendi Miſſam ſatisfacit qui die feſto Miſſam decenter audit, non aduertens eſſe diem feſtum; ſicut etiam cùm audit Miſſam ſine intentione ſatisfaciendi pro tunc præcepto. p.37.n.1.& 3

Præceptum vt impleatur ſufficit, vt implens illud deſiſtat à contraria intentione. p.37.n.5

Præcepto Eccleſiaſtico ſatisfit, & euitat cenſuras à Legiſlatore impoſitas is qui opus præceptum inuitus præſtat, ſi ſpectata Legiſlatoris intentione non requiratur in eius executione concurſus actionis voluntariæ; ſecus ſi è contra. p.38.n.1.& 1.& ſeq.

Præceptum implet formaliter qui quamuis metu graui ductus, opus quod in præcepto eſt, exequitur. p.39.n.4

Præcepto audiendi Miſſam, vel recitandi Horas Canonicas, aut ſimilibus non ſatisfacit, qui ebrius, vel dormiens, aut mentis impos audit Miſſam, vel recitat Horas Canonicas. p.38.n.14

Præceptum Eccleſiaſticum, vel humanum nequit impleri niſi per actionem liberam & humanam. p.38. num.15

Præceptum Eccleſiaſticum nequit impleri per opus præſtitum violenter. ibid.n.16

vbi aduerte quomodo hæc doctrina ſit intelligenda. ibid.n.17.& ſeq.

Præceptum Eccleſiæ de non veſcendo carnibus, & præceptum naturale de non furando, negatiua ſunt, & in vtriſque excuſat à peccato mortali paruitas materiæ. p.41.n.17

Præceptum de correctione fraterna eſt naturale, & diuinum. p.54.n.10

Præceptum denunciationis hæretici non pugnat contra præceptum Chriſti Domini de præmittenda correctione fraterna. p.55.n.24

Præceptum Charitatis non obligat ad correctionem fraternam antequam hæreticus denuncietur. p.55. num.26

Præceptum poſitiuum licet non obliget cum tanto incommodo, obligat tamen præceptum diuinum. p.436.n.20

Præceptum diuinum de ſua fide profitenda coram tyranno obligat in regionibus vbi ab ipſo iubetur hæreticorum templa adiri. ibid.n.21

Præceptis tyrannorum de templis hæreticorum adeundis totis viribus reſiſtendum, fugiendumque à locis, & concionibus hæretica labe infectis, magis quàm à contagioſis. p.437.n.21.23.& 24

Prædicans.

Prædicans abſque eo quod ad id ordinatus ſit, irregularitatem non incurrit. p.251.n.15

Prædicans ſtola indutus tanquam Diaconus, cùm Diaconus non ſit, peccat. ibid.n.16

Ad hæc tamen recepta cuiuſque Diœceſis conſuetudo ſeruari debet. ibid.n.17

Prædium.

Prædia, iura & alimenta, & ſimilia, confiſcatis bonis hæretici cadunt ſub confiſcationem. pag.315. n.1.2.3

Prædia & prædicta alia confiſcantur, etiam poſt mortem hæretici, ſi eius memoria damnetur. ibid.n.4. & 5

Præfatio.

Præfatio libri prohibiti æquè prohibetur ſub cenſura Bullæ ac ipſe liber. p.91.n.7

Pragmatica.

Pragmatica quædam Henrici II. de confiſcatione bonorum, valorem non habet. p.298.n.11

Pragmatica prædicta non fuit lata in forma legis. ibid. num.12

Pragmatica prædicta loqui videtur de quocumque crimine confiſcatione digno, & de quibuſcumque bonis. ibid.n.14

Prælatus.

Prælati Regulares poſſunt ſub peccato obligare ſubditos ad habendam intentionem, vel aliam diſpoſitionem accidentalem in adimpletione præcepti. p.4n.n.8

Prælati Regulares, etiam Conuentuales Religiorum exemptarum non veniunt nomine Epiſcopi, in facultate diſpenſandi & abſoluendi à Tridentino conceſſa. p.181.n.8

Prælati Regulares veniunt Epiſcoporum nomine quoad prædictam facultatem, ex particulari extenſione à Pio V. facta: Quod cum limitatione verum eſt. ibid.n.3.4.& 5

Prælati Regulares in Hiſpania nullo modo poſſunt, etiam in foro conſcientiæ ſubditos ſuos abſoluere à caſibus reſeruatis, causâ hæreſis. pag.182. num.6

Prælatus Regularis poteſt Confeſſario ſuo eandem facultatem dare erga ſe, quam habet erga ſuos ſubditos Regulares. p.183.n.10

Prælati Regulares poſſunt poſt Bullam Cœnæ abſoluere ſuos ſubditos ab hæreſi occulta, ſecundum aliquos. p.199.n.2.& 3

Prælatos Regulares non poſſe poſt Bullam Cœnæ abſoluere ſuos ſubditos ab hæreſi occulta, probabilius eſt. p.200.n.13

Prælati Regularium exempti ab Epiſcopi iuriſdictione, poſſunt vti priuilegio ad diſpenſandum in irregularitate Epiſcopis à Tridentino conceſſo. p.232. num.3

Prælati prædicti poſſunt approbare Confeſſarios pro ſuis ſubditis. ibid.n.4

Prælati exempti, & iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes,

habentes, poſſunt diſpenſare ſuper irregularitate prouenientе ex delicto, non notorio, vel famoſo, licet ab aliquibus certò ſciatur. p.232.n.1

Prælati Religionum ex vi ſuorum priuilegiorum facultatem habent diſpenſandi ſuos ſuper irregularitates omnes, excepta ea quæ prouenit ex homicidio, vel bigamia vera, vel interpretatiua; ſuper quibus tamen poſſunt diſpenſare ad Miſſæ celebrationem. p.236.n.6.& 7.

Prælati Religionum non poſſunt hodie diſpenſare etiam in foro conſcientiæ, vt homicida voluntarius ordinem aliquem ſacrum ſuſcipiat. p.236.n.10

Prælati Religionum abſoluentes Regulares, vel ſæculares irregulares, poſſunt vti formula diſpenſandi ab omni irregularitate; & cum iiſdem diſpenſare ſuper irregularitate contracta ob violationem cenſuræ. p.237.n.17

Prælati quaſi ſignum ſunt ad ſagittam propoſiti. p.573. num.10

Prælatus Regularis, an poſſit torquere Religioſos per miniſtros Religioſos. p.638.n.13

Præſcriptio.

Præſcriptio contra fiſcum quanto tempore currat. p.361.n.2

Præſcriptio contra fiſcum in crimine hæreſis requirit lapſum 40. annorum; ad quod limitatio adhibetur, ſed ea reiicitur. ibid.n.3.4.& 5

Præſcriptio contra fiſcum Romanæ Eccleſiæ quomodo currat. p.362.n.12

Præſcriptio contra fiſcum Eccleſiæ non currit poſt mortem hæretici in fauorem hæredum, niſi adhibitis aliquibus conditionibus. ibid.n.13

Præſcriptio prædicta debet eſſe continuata. ibid.n.14

Præſcriptio interrumpitur, ſi poſſidentes intra tempus præſcriptionis nouerint hæreſim defuncti. ibid.n.15

Præſcriptio quomodo aliter interrumpatur. ibid.n.16. & 17.

Præſcriptio occaſione aliorum delictorũ præter hæreſim non currit minori tempore. p.362.n.18.19.20.& 21

Præſentatio.

an Præſentatio, vel electio beneficiorum hæretici poſſit fieri ipſo non citato. p.275.n.2

Præſumptio.

Præſumptio non eſt ſine pertinacia. p.7.n.3

Præſumptio iuris & de iure admittit probationem indirectam. p.505.n.4

Præſumptio duplex eſt, alia hominis, alia iuris. p.572.n.

Præſumptio iuris aliquando dicitur iuris, & de iure, & an contra eam admittatur probatio. ibid n 8

Præſumptio iuris, & de iure quænam ſit contra hæreticum. p.640.n.11

Pretium.

Pretium eſſe apud delinquentem perinde eſt, ac eſſe apud eundem illius æſtimationem. p.369.n.1

Pretium quo res obligata fiſco empta fuit, quomodo dicatur reperiri in bonis delinquentis; & cui incumbat onus illud probandi. p.370.n.7.8.& ſeqq.

an Pretium dicatur ſtare apud delinquentem, ſi ex illo res neceſſariæ ad victum, & veſtitum emptæ fuerint. p.370.n.1

Pretium publicari non debet, ſi ex pretio accepto delinquens emit rem, quam ſine dubio emiſſet, etiamſi pretium non accepiſſet. p.371.n.2

Pretium in vtilitatem delinquentis verſum eſſe quomodo probandum. ibid.n.5

Preſbyter.

Preſbyter inconſulto Epiſcopo nequit reconciliare pœnitentem cenſuris innodatum, niſi abſente Epiſcopo extrema neceſſitas cogat. p.107.n.6

Vide in verb. *Sacerdos.*

Præſbyter non fit irregularis quando in ſui ordinatione, contracta ſuſpenſione ob immaturam ætatem, ſimul cum Epiſcopo verba conſecrationis profert. p.255.n.4

Princeps.

Principes ſæculares poſſunt damnare libros continentes hæreſim iam ab Eccleſia damnatam. p.118.n.14

Principes ſæculares nequeunt damnare libros hæreticos, quorum hæreſis nondum damnata eſt ab Eccleſia. ibid.n.15

Princeps non poteſt obligare delinquentem per legem, vt in ſeipſum pœnam grauem exequatur. pag 351. n.2.& 5

Princeps ſæcularis infamiam ſuis ſubditis à iure ciuili indictam abolere poteſt. p.260.n.3

Princeps & Domini temporales non poſſunt pœnam confiſcationis in hæreticos exequi contra voluntatem Eccleſiæ. p.279.n.8

Princeps facultatem faciens inſtituendi maioratum, ſi in ea omittat bona eius eſſe confiſcanda ob crimen confiſcatione dignum, cenſetur noluiſſe maioratum tali oneri ſubiicere. p.300.n.2

Princeps ſæcularis non poteſt remittere iuſpatronatum hæretici compatroni, ſi per confiſcationem accreuerit aliis compatronis. p.315 n.27

Princeps ſæcularis non præſumitur in dubio velle facere ea quæ ſunt iuris Eccleſiaſtici. ibid.n.28

Princeps, & Domini ſæculares in exequendis Inquiſitorum mandatis negligentes, priuantur portione bonorum confiſcatorum. p.387.n.25

Princeps, vel Magiſtratus Catholicus, ſi paciſcatur cum hæreticis de toleranda conſcientia, ſeu Religionis libertate, quam ſine maiori detrimento impedire poteſt, fidem ſeruare debebit. p.414.n.4

Princeps ſæcularis tenetur præſtare ſecuritatem hæreticis datam in ſaluoconductu, quantum poteſt. p.416.n.4

Princeps ſecularis promittens ſecuritatem, facto quod in ſe eſt, non manet amplius obligatus. p.417.n.13

Principus temporalibus vſus gladij materialis conceditur. p.494.n.6

Principibus non licet punire filios pœna ſenſus, ob delictum parentum. p.545.n.4

Princeps quilibet poteſtatem habet puniendi ſuæ militiæ deſertores; ſicut & Reſpublica quælibet ſuæ Religionis tranſgreſſores. p.487.n.3

Principes Chriſtiani reprehenſi, quod hæreticos pœna capitis punirent. p.490.n.47

Princeps ſupremus quandonam poſſit reſcindere libellum accuſationis. p.552.n.3

Priuatus.

Priuatus quilibet poteſt conqueri, ſi cum ſit integræ famæ, iuridicè inquiratur. p.556.n.2

Vide in verb. *Perſona.*

Priuatio.

Priuatio beneficiorum ipſo iure, à die commiſſi criminis hæreſis quoſnam affectus habeat. p.275.n.1.4 & 5.& 8

Priuilegium.

Priuilegia in Bulla reuocata, quorum reuocatio in ſubſequenti Bulla omiſſa fuit; reuiuiſcunt, & priſtinum robur accipiunt, ſi in corpore iuris inſerta ſint. p.1. num.11

Priuilegium In iure communi inſertum, non omnino extinguitur reuocatione Bullæ nouæ expeditæ, ſed tantùm remanet ſuſpenſus pro tempore quo reuocatio Bullæ vim ſuam obtinet. p.2.n.12.& ſeq.

Priuilegia Regularium ceſſant vbi exceſſus hæreticorum præſumunt perpetrare. p.80.n.8

Priuilegium in Cruciata pœnitentibus conceſſum manet integrum, non obſtante clauſula reuocatoria Bullæ Cœnæ. p.192.n.14

Priuilegiis, & conceſſionibus Concilij Tridentini, poteſt derogari quin fiat expreſſa mentio de illo. pag. 195.n.17

Priuilegium à Concilio Trid. Epiſcopis conceſſum reuocari poteſt à Pontifice. p.194.n.19

Priuilegia conceſſa Epiſcopis, & aliis Prælatis, legendi

libros

Digitized by Google

libros hæreticorum, reuocata fuerunt à variis Pontificibus. p.98.n.25
Priuilegia ſpecialibus Inquiſitoribus conceſſa dirigun-tur ad omnes Inquiſitores. p.197.n.4
Priuilegium Inquiſitoribus conceſſum in Bulla Clementis VII. non loquitur de abſolutione ab hæreſi pro ſolo conſcientiæ foro. p.198.n.17
Priuilegia conceſſa Patribus Societatis Ieſu non cenſentur reuocata per Bullam Cœnæ. p.200.n.6
Priuilegium conceſſum propter neceſſitatem, durat quamdiu viget neceſſitas. p.207.n.8
Vide in verb. *Facultas.*
Priuilegia conceſſa per modum iuris, & ſtatuti, non ſingulari perſonæ, ſed communitati, non expirant morte concedentis. p.219.n.1
Vide in verb. *Gratia.*
Priuilegium conceſſum delegato ad iuſtitiam, ſiue iuriſdictionem contentioſam, expirat mortuo delegante, ſi delegatus nondum iuriſdictione vti cœperit. p.220.n.21
Priuilegium diſpenſandi, & abſoluendi conceſſum Epiſcopis, quod illis lege communi, & ordinaria non competit, dicitur præter ius. p.230.n.8
Priuilegium præter ius, ſeu vltra ius, ſtrictæ eſt interpretationis; niſi ſit conceſſum in fauorem piæ, publicæ, aut religioſæ cauſæ. ibid.n.9 & 10
Priuilegium exemptionis Clericorum à iuriſdictione Principum ſæcularium, & priuilegium exemptionis Regularium à iuriſdictione Ordinariorum, latè eſt interpretandum. ibid.n.11
Priuilegia communitati conceſſa æquantur legibus corpori iuris inſertis. ibid.n.12
Priuilegium contra ius commune, motu tamen proprio Principis conceſſum latè eſt interpretandum. ib.n.13
Priuilegium diſpenſandi in irregularitate Epiſcopis à Tridentino conceſſum, latè eſt interpretandum. pag. 232.n.11
Priuilegia Regularium quatenus pugnant cum Concilio Tridentino reuocata ſunt. p.236.n.9
Priuilegium quoddam à Paulo III. Religioſis S. Benedicti Valliſoleti conceſſum; & an poſſint eo vti. ibid.n.10
Priuilegium concedens facultatem abſoluendi ab omnibus cenſuris, pœnis, & ſententiis, non comprehendit facultatem tollendi irregularitatem ex defectu. p.237.n.16
Priuilegiatus non gaudet priuilegio contra pariter priuilegiatum, cùm vterque agit eadem actione. p.308. num.4
Priuilegium nobilitatis patri conceſſum non extenditur ad filios ante conceſſionem natos. p.531.n.8
Probatio.
Probatio delicti ob contumaciam non dicitur ficta. p.382.n.10
Probatio ficta regolariter non præiudicat tertio. ib.n.11
Probatio maior requiritur contra perſonam digniorem. p.576.n.43.& 44
Probatio criminis orta ex contumacia non efficit probationem requiſitam ad delictum præiudicans tertio. p.529.n.2
Probatio ſemiplena ſufficit ad reu torturam inferendam, & quænam illa ſit. p.630.n.1.& 2
Probatio ſemiplena ſufficit ad reo torturam inferendam, ſi tamen torqueri poſſit. p.630.& ſeq.num.4. & ſeqq.
Probatio hæreſis non ceſſat ex negata intentione ex verbis, vel factis hæreticalibus. p.639. & ſeq.n.1. & ſeqq.
Probatio in contrarium non admittitur aduerſus præſumptionem iuris, & de iure. p.640.n.10
Probationes duæ ſemiplenæ, & imperfectæ, non iunguntur ad vnam perfectam, integram, & plenam probationem efficiendam in crimine hæreſis. p.640. num.2
Probatio in fauorem Rei contra accuſatorem, vel fiſcum ſufficit vt ad pœnam ordinariam condemnari non poſſit. p.641.n. .ſect.5
Probatio falſæ depoſitionis cùm prouenit ex eo quod teſtes ſua dicta retractauerint, maxima circumſpectione videndum, ne id pecunia corrupti fecerint. p.634.n.4
Probationes ſuperuenientes coniungi poſſunt cum prioribus inſufficientibus, ob quarum inſufficientiam Reus abſolutus fuit. p.645.n.2.ſect.8
Proceſſus, & Procedere.
Proceſſus eodem modo inſtituitur in ſuſpectum ſuſpicione violenta, ac ſuſpectum de hæreſi. p.505.n.5
Proceſſus minorum in cauſa fidei, cùm non conſtat de hæreſi formali, quomodo regulariter terminandus. p.51 .n.2
Proceſſus in cauſis Religioſorum quomodo agitandus ex priuilegio Bonifacij VIII. p.556.n.16
Procedendi modus in crimine hæreſis tertius, & vltimus eſt inquiſitio. p.559.n.1
Proceſſus ad Inquiſitionem ſpecialem factus abſque informatione de infamia, validus eſt. p.571.n.7
Proceſſus dupliciter formatur aduerſus delinquentes. p.54 .n.9
Procedendi modus per inquiſitionem ex diſpoſitione iuris canonici extendit ſe ad omnia crimina; idemque de conſuetudine ſeruatur in foro ciuili. ib.n.13. & 14.
Procedendi via per inquiſitionem ordinaria eſt in quibuſdam regnis, paucis exceptis procedentibus per accuſationem. ibid.n.15.16.& 17
Procedendi modus viâ accuſationis non eſt ampliùs in vſu in crimine hæreſis. p.547.n.1
Proceſſus & inquiſitio etiam poſt mortem delinquentis poteſt fieri propter criminis atrocitatem. p.483.n.24
Proceſſus, facta à Reo recuſatione Inquiſitoris, ad ſupremum Senatum remitti debet. p.589.n.3
Procurator.
Procurator hæretici non admittitur ad præſtandum patrocinium hæretico in cauſa hæreſis. p.68.n.1
Vide in verb. *Aduocatus.*
Procurator fiſcalis non tenetur ad reſtitutionem, ſi omni diligentia non curet locupletare fiſcum. p.355.n.7
Procurator in cauſis fidei, quandonam reis concedendus. p.585.n.5.6.7.& 8
Proferens.
Proferens blaſphemiam hæreticalem ex hæreſi quam in mente habet, non contrahit pœnas contra hæreticos latas. p.170.n.8.& 9
Proferens hæreſim internam in ſomno, ebrietate, vel quocumque modo inaduertenter, hæreticorum pœnas euitat. p.181.n.16
Profeſſio, & Profeſſus.
Profeſſio, ſeu proteſtatio fidei excludit pertinaciam, & excuſat proteſtantem, ne dicatur ſcienter hæreſim commiſiſſe; quod tamen limitatur. p.18.n.1.& ſeq.
Profeſſi in aliqua Religione poſſunt ad Ordines admitti abſque titulo ſuſtentationis. p.248.n.3
Prohibitio.
Prohibitio lata eſt ſub excommunicatione Pontifici reſeruata, in omnes legentes, imprimentes, tenentes, vel quomodocumque defendentes libros hæreticorum. p.81.n.1.& ſeq.
Prohibitio lata in libros hæreticorum extenditur in aliquibus decretis pontificiis. p.82.n.2
Prohibitio lata eſt in libros hæreticorum, etiamſi de Religione non tractent. ibid.n.3
Prohibitio librorum hæreticorum non comprehendit libros eorum qui non ſunt baptizati. p.81.n.2
Prohibitio librorum hæreticorum ſub excommunicatione in Bulla Cœnæ facta, non cadit in legentes, imprimentes, vel defendentes libros infidelium. p.82.n.6
Prohibitio Bullæ Cœnæ non extenditur ad libros infi-

delium; ſecus prohibitio Clementis VIII. & Pauli V prohibentium quoſlibet libros infidelium, aut Authoris Catholici, errores continentes. ibid. n.4

Prohibitio communis totius libri non tollitur per expunctionem particularem, circa errorem quem continet, ratione cuius lata eſt prohibitio. p.86.n.4

Prohibitio cadit in librum tractantem ex profeſſo, non autem obiter: Secus tamen dicendum attentis decretis Clementis VIII. & Pauli V. ibid. n.6. & 7

Prohibitio Bullaris non comprehendit libros Catholicorum, etiamſi ab hæreticis in illis addita ſint ſcholia copioſiora libro. p.88.n.25

Prohibitio legendi libros hæreticorum duplici de cauſa fit. p.97.n.22

Prohibitio primæ Claſſis librorum prohibitorum fit propter Authores hæreticos. p.115.n.26

Prohibitio ſecundæ Claſſis horum librorum quare fiat. ibid. n.28

Prohibitio librorum in antiqua Eccleſia vſitata, & in quo fundata. p.121.n.1

Prohibitio librorum propriè, & formaliter non reperitur in iure communi, ſed obiter attingitur. ibid.n.2

Prohibitio, & excommunicatio, lata pro libris damnatis propter falſi dogmatis ſuſpicionem, extenditur etiam ad manuſcripta. p.125.n.4

Prohibitio quoad libros imprimendos duplex eſt in Eccleſia. p.145.n.1

Prohibitio Bullæ Cœnæ in quo differat à prohibitione Indicis ex Bulla Pij IV. ibid. n.2

Prohibitio non audiendi Miſſam Sacerdotis concubinarij publici, locum non habet poſt extrauag. Ad euitanda. p.164.n.10

Prohibitio alienationis bonorum facta in fraudem fiſci, inualida eſt quando ipſemet prohibens delictum commiſit. p.292.& ſeq.n.15

Prohibitio alienationis bonorum vel expreſsè, vel tacitè fieri poteſt. p.193.n.17

Prohibitio alienationis tacita, in quo differat ab expreſſa. ibid.n.18

Prohibitio alienandi facta delinquenti non debet intelligi de alienationibus neceſſarijs. p.364.n.2

Prohibitio diſputandi cum hæreticis de fide non ceſſat in fide, licet ceſſet ſcientiæ defectus. p.441. n.11. 12 & 13

Prohibitio prædicta intelligi debet de diſputatione formali. ibid. n.16

Prohibitio diſputandi de rebus fidei cum hæreticis, & infidelibus, eſt de materia graui. p.442.n.16

Prohibitio prædicta licet ſit in materia graui, locum habere non videtur in laïco docto. ibid.n.30

Prohibitio familiaritatis cum Iudæis non ceſſat, licet peruerſionis periculum ceſſet in particulari. p.447. num. 8

Prohibitio conuerſationis cum Iudæis in quinque caſibus quo iure inducta. ibid. n.9

Prohibitio ingreſſus in idem balneum cum Iudæo hodie locum habere non videtur. p.448.n.18

Prohibitio Pij II. ſuper controuerſia, an Chriſti Sanguis fuerit in Paſſione per ſeparationem à Corpore à Verbo ſeiunctus. p.523.n.9

Promiſſio, & Promiſſor.

Promiſſio non parit ordinariè obligationem ante validam acceptationem. p.221.n.1

Promiſſiones reſpectiuæ ſemper tacitam hanc conditionem habent, *ſi is cui promitto ſimiliter repromittat.* p.222.n.21

Promiſſiones factæ ciuitati, vniuerſitati, &c. & ad pias cauſas, non egent inſinuatione; niſi ea intentione promittentis habeant vim voti. p.221.n.12. & 13
Vide in verb. *Donatio.*

Promiſſio interna facta Deo obligat; licet non obliget facta homini, niſi acceptetur. ibid n.14

Promiſſor nuncium mittens ad abſentem, ſuum conſenſum, & obligationem in nuncio ponit; vt abſentis, & ſuus conſenſus concurrant. p.222.n.17

Promiſſiones callidæ, fictæ, & cum æquiuocatione factæ, minùs tolerantur in iudicio, quam extra. p.578. num. 2

Proponens.

Proponens retinere librum prohibitum abſolutè, ſi poſteà mutet voluntatem, & illum Inquiſitoribus tradat, non incurrit excommunicationem. p.104. n.5
Vide in verb. *Intendens.*

Propoſitio.

Propoſitiones repertæ in libris Doctoris neoterici, non debent iudicari improbabiles. p.618.n.37

Proprietas.

Proprietates Eccleſiæ ſunt ſeptem. p.465.n.1

Proprietates prædictæ competunt ſoli Congregationi, quæ Romano Pontifici pro tempore exiſtenti obedit. p.466.n.1.2.& ſeqq.

Proteſtatio.

Proteſtatio fidei prodeſt in articulo mortis ei qui aliquando fuit ſuſpectus de hæreſi. p.16.n.4

Proteſtatio fidei excuſat ab hæreſi, cùm quis ſcribit, vel typis mandat librum, in quo continetur aliqua hæreſis. ibid.n 5

Proteſtatiò fidei non excuſat ab hæreſi, quando materia circa quam erratur non eſt dubia. ibid.n.6

Proteſtatio neque excuſat ſi errans à Superiore monitus noluit reſipiſcere. ibid.n.7

Proteſtatio neque etiam excuſat, cùm quis facit aliquid contrarium ei, de quo fecit proteſtationem. ibid. n.8

Proteſtatio fidei non prodeſt de hæreſi conuicto. ibid. num. 9

Proteſtatio contraria facto vim nullam habet. p.37.n.5

Proteſtatio de non frequentando hæreticorum Templa ad profitendam falſam ſectam, ſed ad obediendum ſuperiori, non excuſat à peccato mortali. p.435.n.6. & 7

Prouiſio, & Prouiſus.

Prouiſus in infamia non tenetur beneficium reſignare, ſi emendatione vitæ eam abſtergat. p.262. n.11

Prouiſus in irregularitate, an beneficium retinere poſſit, ſi diſpenſationem impetraturum ſe ſperet. ib.n.12

Prouiſio facta infamibus irrita, & nulla eſt. ibid. n.13

Prouiſio facta prædictis, an valida eſſe poſſit in foro conſcientiæ. ibid.n.14

an Prouiſio facta exiſtenti in cenſura, & acceptata poſtquam abſolutus fuit, ſit valida. p.271.n.8.& 9

an Prouiſus in irregularitate poſſit beneficium retinere ſi ſperet diſpenſationem. p.272.n.5
Vide plura in verb. *Collatio.*

Purgatio.

Purgatio canonica indicenda ei qui cum hæretico conuerſatur. p.447.n.15

Purgatio quid ſit; & quandonam indici poſſit. p.581. n.1.2.3. & 4

Purgare ſe recuſans, vel in purgatione deficiens, debet tanquam infamis haberi, & ab officio deponi. p.512. n.6. & 7

Purgatio cui in crimine hæreſis indicitur, tenetur etiam præſtare iuramentum; quod ſi recuſauerit tanquam hæreticus reputatur. ibid. n.8

Purgationis remedium periculoſum eſt. p.590.n.5

Purgatio canonica adhibenda non eſt quando adſunt ſufficientia indicia ad torturam. ibid.n.8

Pubes.

Pubes in quacumque ætate tam iudex ordinarius, quàm delegatus poteſt conſtitui; non tamen ab alio inferiore delegari ante 25. annum. p.560.n.4

Puer.

Pueri implent præcepta Eccleſiæ, quamuis principaliter propter metum, licet peccent interno affectu contra Religionem. p.39.n.6. & 7

Raptor.

R

Raptor.

RAptores mulierum, illiſque conſilium, vel auxilium præſtantes infames ſunt. p.257.n.15

Ratificatio.

Ratificatio confeſſionis à Reo in tormentis factæ, quo tempore fieri debeat. p.605.n.2.3.& 4
Ratificatio prædicta quomodo à Reo habenda. ibid.n.5
Ratificatio confeſſionis in tortura factæ quomodo facienda, ſi reus ſit minor. ibid.n.9

Rebaptizatio, & Rebaptizans.

Rebaptizans alterum, & rebaptizanti miniſtrans, irregulares fiunt. p.239 n.1
Rebaptizatio debet eſſe publica, & rebaptizans, vel eius miniſter fiunt irregulares. ibid. n.2
Rebaptizans non incurrit irregularitatem, ſi rebaptizet quem non putabat eſſe baptizatum. p.140 n.4
Rebaptizans non incurrit irregularitatem, ſi temerè, & metu impulſus, aliquem animo ſimulato exteriùs rebaptizet. ibid. n.6
Rebaptizans nullam incurrit irregularitatem, ſi nulla præmiſſa diligentia aliquem ſub conditione rebaptizet. ibid n 7.& 8
Rebaptizari ſe permittens culpabiliter, irregularis efficitur, & impeditur à ſuſceptione Ordinum, & ab vſu ſuſceptorum. p.240.n 9
Rebaptizari ſe permittens ignoranter, prædictam irregularitatem non incurrit. p.240.n.10 & 11. & 13
Rebaptizati ignoranter non indigent pœnitere, niſi magna neceſſitas cogat. ibid.n.12
Rebaptizatio cenſetur delictum occultum quoties publicè ignoratur. p.241 n.2
Rebaptizans exteriùs abſque intentione, irregularitatem aduerſus rebaptizantes impoſitam non incurrit. p.25 2.n.6

Rebellis.

Rebelles, & nocentes pium, vtile, ac neceſſarium eſt vt puniantur. p.488.n.10

Receptans, & Receptatio, & Receptator.

Receptarores hæreticorum quinam ſint. p.69.n 1
Receptatores hæreticorum dicuntur fautores, & defenſores eorum. ibid.n.2
Receptatores hæreticorum redduntur valdè de hæreſi ſuſpecti. p.69.n.4
Receptatores hæreticorum ſtatim incurrunt excommunicationem. ibid.n.6
Receptator hæretici dicitur qui facit quantum poteſt, ne à miniſtris iuſtitiæ capiatur, licet is reuerà capiatur. ibid.n.7
Receptatores hæreticorum puniendi ſunt eadem pœna qua plectendus hæreticus receptus. p.70.n.10
Receptatores hæreticorum meritò excommunicantur, & cur. ibid. n.1 8
Receptatores hæreticorum ſi per annum in excommunicatione perſtiterint, ipſo iure ſunt infames, & à publicis officiis reiiciendi. ibid. n.1 a
Receptatores hæreticorum poſſunt vt hæretici puniri, ſi propter receptationem fuerint ab Epiſcopo, vel Inquiſitore excommunicati, & per annum in excommunicatione inſorduerint. p.70. n.13
Receptator quiſnam dici poſſit, & quid ad hoc requiratur. p.66.n.2. & ſeqq.
vt Receptator hæretici quis ſit in foro interno quid requiratur, & quid in foro externo. p.67.n 6. & 7
Receptator perſonæ coniunctiſſimæ hæreticæ, excommunicationem non incurrit. p.76.n.7
Receptator latronis cauſâ conſanguinitatis, mitiùs puniendus eſt. p.76.n.5. & 6
Receptans conſanguineum latronem mitiori pœna punitur. p.79.n.5
Receptatores hæreticorum nullam pœnam incurrunt niſi per annum in excommunicatione inſorduerint. p.80.n.1. & 3
Receptatores, & defenſores hæreticorum eo ipſo quod crimina committunt, contrahunt hæreſis ſuſpicionem leuem vel vehementem. p.80.n.6
Receptatores, fautores, vel defenſores hæreticorum plectendi ſunt pœnis arbitrio iudicis imponendis. p.81.n.7
Receptatores temporales, qui requiſiti ab Eccleſia pro hæreſi extirpanda, id negligunt, excommunicantur. p.81. n.4

Rector.

Rectores ciuitatum, & quicumque eis præſunt, debent iurare ſe obſeruaturos, & obſeruari à ſuis ſubditis facturos Conſtitutiones Apoſtolicas à Sede Apoſtolica contra hæreticos latas: Et quid ſi denegent tale iuramentum præſtare. p.74. n.22
Rectores ciuitatum, & Magiſtratus debent iurare ſe perſequuturos, & effugaturos hæreticos. ibid.n.23
Vide in verb. *Domini ſæculares.*
Rectores prouinciarum adſtringi debent iuramento, ſe Eccleſiam contra hæreticos fideliter adiuuaturos, ſi de hoc ab Epiſcopo requiſiti fuerint. p.81.n 5
Vide de hoc alia in verb. *Domini temporales.*

Recurſus.

Recurſus ad Pontificem cum facilis non eſt, non eſt ſemper recurrendum ad Epiſcopum. p.208. n.24
Recurſus ad Epiſcopum loci nullo iure præcipitur, cùm ad Summum Pontificem non poteſt recurri pro abſolutione à reſeruatis. p.209.n.31
Recurſus ad ſummum Pontificem eſt ſpecialis in percuſſione Clerici. ibid.n.3 2

Referens.

Referens hæreſim in ordine ad illam confutandam, non incurrit excommunicationem. p.1 1 2.n.2

Regula.

Regula, quod quid conceſſum ad tempus, poſt illud tempus cenſetur denegatum, non obſtat quoad licentiam retinendi libros hæreticorum. p.103.n.2. petit.7
Regula octaua Indicis librorum prohibitorum obſeruanda non venit in Germania. p.8 1 4.n. 6
Regulâ ſeptima Indicis librorum prohibitorum, quodnam genus librorum prohibeatur. p.115.n.30
Regula octaua Indicis quinam libri prohibeantur. ibid. n.31
Regula quarta Indicis prohibet ne fideles Biblia ſacra ſine licentia vulgari lingua legant. ibid. n.32
Regula nona Indicis procedit de libris materiæ diuinatoriæ, & Aſtrologiæ iudiciariæ, tanquam de damnatis propter hæreſim, vel falſi doginatis ſuſpicionem. p.128.n.3
Quod tamen minus verum reputatur. ibid. n.4
Regula prima Iodicis quoſnam libros prohibeat. p.146.n.1
Regula ſecunda Indicis prohibet omnes libros hæreſiarcharum cuiuſcumque tituli, vel argumenti; ſicut etiam libros hæreticorum qui ex profeſſo de Religione tractant. ibid. n.2
Regula tertia agit de verſionibus ſcriptorum Eccleſiaſticorum per Authores damnatos editis. ibid.n.3
Regula quarta oſtendit Biblias vulgares non eſſe permittendas, niſi cum certis conditionibus. ibid. n.4
in Regula quinta agitur de libris qui hæreticorum operâ prodeunt, in quibus tamen nihil, aut parum de ſuo apponunt, ſed ab aliis dicta tantùm colligunt. ibid. n.8
Regula ſexta agit de controuerſiis inter Catholicos. & hæreticos vulgari lingua conſcriptis. ibid n.6
Regulâ ſeptima prohibentur libri qui de rebus laſciuis tractant: exceptis antiquis qui propter elegantiam, non tamen pueris permittuntur. p.146. n.7
Regula octaua decernit, quod libri quorum principale argumentum eſt bonum, ſi à Catholicis Theologis

Inquiſi

Inquiſitionis generalis auctoritate fuerint expurgati, permitti poſſint. ibid. n. 8

Regula oona prohibet omnes libros, opera, & tractatus aſtrologiæ iudiciariæ, Geomantiæ, Hydromantiæ, Pyromantiæ, & huiuſmodi. ibid. n. 9

Regula, quod in dubiis tutior via eligenda eſt, quomodo intelligenda. p. 625. n. 1. 3. & 4

Regularis.

Regulares typis librum mandare volentes, indigent licentia, & approbatione ſuorum Superiorum. p. 121. num 15

Regulares facientes imprimere libros abſque licentia ſuorum Superiorum, incurrunt pœnas ſuarum Conſtitutionum, non tamen excommunicationem latam à Concilio Tridentino. p. 144. n. 9

Regulares communicantes libros abſque approbatione, eaſdem pœnas, quas impreſſores incorruntr quod reſtrictione indiget. ibid. n. 10

vt Regulares prædictam pœnam incurrant non requiritur, quod liber abſque approbatione communicatus ſit magnus. ibid. n. 11

Regulares nequeunt hodie imprimi facere ex quæ ad ipſorum Ordines ſpectant abſque Ordinarij, & Inquiſitorum reuiſione. ibid. n. 12

Regulares quicumque libellos famoſos in lingua Latina, aut vulgari, vel canrilenas, aut rithmos in infamiam ſtatus Ordinis Prædicatorum, aut Minorum, edere, detinere, vel euulgare præſumentes, excommunicationem Summo Pontifici reſeruatam incurrunt. p. 147. n. 7

Regularis contra Religioſum priuatum libellum famoſum edens, non incurrit prædictam pœnam. ibid. n. 8. & 9

Regulares exempti poſſunt ab Epiſcopo abſolutionem petere, etiam caſu quo illorum Superior iniuſtè denegaret licentiam Epiſcopum adeundi. p. 184. n. 3

Regularis qui abiurauit de leui, inhabilis redditur ad officia, gradus, & dignitates Religionis. pag. 508. num. 13

Relapſus.

Relapſus in hæreſim pœnitens qoomodo ad mortem diſponendus p. 472. n. 6

Relapſus pœnitens non traditur Curiæ ſæculari inconſulto ſupremo Senatu Inquiſitionis. ibid. n. 7

Relapſus priùs eſt torquendus in caput alienum, quàm Curiæ ſæculari tradatur. ibid. n. 8

Relapſus, & Curiæ ſæculari tradendus quiſnam dicatur. p. 473. n. 1

Relapſus cenſetur qui priùs incidit in hæreſim, & poſt abiurationem incidit in ſuſpicionem de hæreſi vehementem. ibid. n. 4. & 5

Relapſus dicitur ſolùm fictione iuris, qui poſt vehementem hæreſis abiuratæ ſuſpicionem, manifeſtè in hæreſim incidit: vbi limitatio adhibetur, ſed ea reiicitur. ibid. n. 6. 8. & 9

Relapſi pœnâ vt quis damnetur, quæ requirantur; vbi videndæ limitationes. p. 475. n. 1. 2. 3. & 4

Relapſo cuilibet pœnitenti, & Curiæ ſæculari tradendo dari debent Sacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ. p. 475. n. 5

Relapſus eſt qui ad hæreſim, poſtquam eam vt pœnitens abiurauit, reincidit. ibid. n. 6

Relapſi dicuntur qui in eandem ſpeciem hæreſis quam abiurarunt, relabuntur. ibid. n. 7

Relapſus cenſetur qui poſt abiuratam hæreſim hæreticis fauet. p. 476. n. 12. & 13

Relapſus non eſt qui de leui abiurauit, & poſt in hæreſim incidit. ibid. n. 16

Relapſus cenſetur qui in aliquos caſus hæreticales, quos non abiurauit, incidit. ibid. n. 17

Relapſus eſt qui hæreſim in quam iterum, atque iterum lapſus fuit in iudicio non abiurauit. p. 477. n. 23

Relapſus non eſt qui occultè in hæreſim poſt abiurationem emiſſam relabitur. ibid. n. 24

Relapſus non eſt qui poſt abiurationem, iterum propter ſuſpicionem abiurat. ibid. n. 27

Relapſus non eſt qui poſt hæreſim certam abiuratam hæreticos receptauit. p. 477. n. 29

Relapſus non eſt qui tanquam fautor hæreticorum abiurauit, & poſteà illis fauet. ibid. n. 30

Relapſus non eſt qui poſt purgationem relabitur in hæreſim, aut eandem, aut aliam. p. 478. n. 31. & 32

Relapſi olim Curiæ ſæculari non tradebantur; & qua pœna puniebantur. ibid. n. 33

Relapſus ſi ſit pertinax, ſicut & quilibet hæreticus, viuus igni traditur, ſi non ſit pertinax, priùs ſtrangulatur, & deinde comburitur. p. 478. n. 35

Relapſo ſponte ad Eccleſiam redeunti, & errorem coram Inquiſitore confitenti vita condonanda eſt. ibid. num. 39

Relapſus dicitur qui poſt abiuratam hæreſim conuincitur in hæreſim incidiſſe. p. 479. n. 40

Religio, & Religioſus.

Religioſi mendicantes qui animo expreſſo aliquid in concionibus docent, vt populum à ſolutione decimarum retrahant, ſtatim excommunicantur, licet à ſolutione Decimarum populus non retrahatur. p. 48. num. 11

Religioſi de hæreſi ſuſpecti nequeunt à ſuo Prælato iudicari, ſed ſunt Inquiſitoribus remittendi. p. 65. num. 7

Religioſus curam habens bibliothecæ communis, & libros prohibitos ab ea non remouens non incurrit cenſuram bullarem. p. 102. n. 5

Religioſa è Monaſterio recedens animo deſerendi Religionem, & nunquam reuertendi, apoſtaſiam à Religione committit. p. 149. n. 9

Religioſus fugiens ad Prælatum ſuperiorem, eo quod ſit iniuſtè grauatus, vel grauandus à Prælato inferiori, apoſtaſiam non committit. pag. 149. & ſeq. num. 10

Religioſus ſine legitimo fundamento confugiens ad Prælatum ſuperiorem, poteſt puniri vt vagus, & profugus, non vt verus apoſtata. p. 150. n. 12

Religioſus in tali caſu ad Prælatum ſuperiorem confugiens, eſt ſolùm præſumptiuè apoſtata quoad forum exterioris, non quoad internum. ibid. n. 13

Religioſus Romam veniens abſque licentia Protectoris, Generalis, vel Prouincialis, per biennium remanet priuatus voce actiua, & paſſiua, à ſolo Pontifice relaxanda. ibid. n. 14

Religioſus Epiſcopus non eſt apoſtata, etiam ſi poſtquam Epiſcopatui renunciauit non redeat ad priſtinam Religionem. p. 150. n. 15

Religioſus exemptus ex facultate ſui Prælati Regularis poteſt ſubiici Epiſcopo, vt ab eo abſoluatur ab hæreſi, & aliis caſibus Bullæ Cœnæ; & diſpenſetur in votis, iuramentis, irregularitatibus, &c. pag. 182. num. 1

Religioſi exempti poſſunt in fauorabilibus cum facultate ſuorum Superiorum ſubiici Ordinario. ibid. num. 2

Religioſi petentes à Pontifice exemptionem, videntur eam ſolùm petere in odioſis. ibid. n. 3

Religioſi non debent ob priuilegia obtenta à Sede Apoſtolica eſſe peioris conditionis, quàm ſæculares. ibid. n. 4

Religio tacitè conſentire videtur, vt Religioſus Epiſcopo ſubiiciatur, vt ab illo abſoluatur; non obſtante priuilegio exemptionis. p. 182. n. 6

Religioſus exemptus poteſt ſe ſubiicere Epiſcopo, vt abſoluatur, tacitè conſentiente Religione, dum Superior abeſt, nec ad eum eſt facilis recurſus. p. 183. num. 7

Religio Theatinorum, & fortè omnis alia per communicationem priuilegiorum gaudet priuilegio vtendi conceſſionibus ante Bullam Cœnæ datis, non obſtante reuocatione Bullæ Cœnæ. p. 200. n. 18

Religio

Religio Fratrum Minorum gaudet eodem priuilegio, quo Theatinorum. ibid.n.11

Religio non poteſt punire eum qui vult fieri Religioſos, ſed nondum factus eſt. p.450.n.12

Religioſus torqueri non debet niſi indicium ſit graue, & legitimè comprobatum. p.637.n.1

Religioſus mitiùs torquendus eſt quàm laïcus. p.638. num.12

Religioſus non debet ita torqueri, vt moraliter reſiſtere non poſſit. ibid. n.14

Religioſus ſemel tortus, nõ eſt iterũ torquẽdus.ib.n.15

Renunciatio.

Renunciatio patrimonij, & penſionis à Subdiacono facta, irrita eſt. p.248.n.13.& 14

Repudiatio.

Repudiatio donationis facta à marito in fauorem vxoris non valet; ſi iubeat vxori ſuæ donari quod ſibi offertur. p.401.n.18

Repudiatio facta in fauorem alterius valeret, ſi delinquens, vel debitor nullo modo nec expreſsè, nec tacitè acceptaret. ibid. n.19

Res.

Rerum ſacrarum nomine quæ veniant in ordine ad materiam librorum. p.134.n.5

Res malæ ex natura ſua, & illicitæ nunquam benè, & licitè fieri poſſunt. p.410.n.6

Res committitur iudicanda arbitrio Iudicis non ſecundum opinionem quæ ipſi Iudici, ſed ſecundum eam quæ aliis viris doctis probabilior videtur. p.610. num.57

Reſeruatio.

Reſeruatio caſuum Pontificiorum non habet magis, nec minus. p.201.n.5

Reſignatio.

Reſignatio, vel permutatio beneficij ab hæretico facta tenet quovſque ſententia declaratoria criminis adueniat. p.275.n.6.& 7

Reſignatio, vel permutatio beneficij ab hæretico facta declaratione criminis reſcinditur, ſuppoſito ipſum à die commiſſi criminis eſſe beneficiis priuatum ipſo iure. p.276. n.8

Reſignatarius qui loco beneficij ab hæretico ſibi collati aliud contulit, poteſt adueniente declaratione criminis ad priſtinum redire. ibid.n.9

Reſcriptum.

Reſcripta ab hæretico impetrata vim nullam habent. p.226.n.12

Reſtitutio.

Reſtitutio in integrum in executionibus, & exactionibus pœnarum non datur neque filio, neque alteri. p.363.n.15

Retinens, & Retentio.

Retinens libros hæreticorum incurrit cenſuram bullarem, etiamſi eos non intelligat. p.93.n.2

Vide in verb. *Legens.*

Retentio librorum hæreticorum prohibita eſt ſub cenſura reſeruata in Bulla Cœnæ. p.99. n.1

Retinens libros prohibitos, ſiue ij proprij, ſiue alieni ſint, ſiue apud ſe, ſiue apud alios depoſitos habeat, peccat, & cenſuras incurrit. ibid.n.2

Retinentes libros prohibitos ad complicandos piſces, aromata, & ſimilia, caueant ne in excommunicationem incidant. ibid. n.3

Retinens breui tempore librum prohibitum, cenſuram non incurrit. ibid. n.4

Retinens longiori tempore librum hæreticum, donec opportunum tempus habeat illum Inquiſitoribus tradendi, incurrit excommunicationem, ſi ſcandalum abſit. p.100.n.5

Retinens libros hæreticos ad confutandos eorum errores, incurrit cenſuram bullarem. p.100.n.6. & 7

Retentio librorum prohibitorum abſolutè prohibetur. ibid.n.8

Retinens librum hæreticum ex deliberato animo, & cùm ſibi adeſt copia illud tradendi Epiſcopo, vel Inquiſitori, non euitat cenſuras, quamuis poſt à mutet animum; ſecus ſi ex negligentia illum per breue tempus retineat. p.100.n.11

Retinens librum prohibitum ad corrigendos errores, euitat cenſuras. p.100.n.13

Retentionis grauitas vnde deſumatur. ibid.n.14

Retinens vnum tantùm folium libri prohibiti excuſatur à cenſuris. ibid.n.17

Retinens librum prohibitum, neſciens illum eſſe Authoris hæretici, vel hæreſim continere, non incurrit excommunicationem. p.101.n.2

Retinentium nomine veniunt quicumque libros prohibitos quouis prætextu, aut colore aut titulo illos retinent. p.102.n.5

Retinens prædictos libros vel apud ſe, vel apud alium, verè eſt retentor, & incurrit excõmunicationẽ.ib.n.4

Retinens libros hæreticos apud alium ex non improbabili opinione excuſatur à cenſura bullari. p.102. num.6

Retinens librum prohibitum, ſi illum antequam per notabile tempus retinuerit apud alium deponat, quovſque impetret licentiam legendi, & retinendi, non incurrit excommunicationem; licet incurrat recipiens. p.102.n.7. & 8

Retinens librum prohibitum, quamuis ad ornatum bibliothecæ, incurrit cenſuras, etſi linguam qua conſcriptus eſt ignoret. p.102.n.3.& 4

Retinens libros hæreticorum ex licentia ſibi conceſſa à Sede Apoſtolica, poteſt elapſo triennio, ad quod hæc licentia concedi ſolet, illos retinere donec talis licentia ſibi innouetur. p. 03.n.1

Retinens libros hæreticorum, vt eos deferat ad Terras Catholicorum duplicem incurrit excõmunicationem. Quod verum eſt etiamſi deferat ad Terras infidelium, vt apud eos illos vendat. p.103.n.1.& 1. per.8

Retentio libri etiam breuiſſimo tempore, non eſt peccatum mortale ex obiecto, ſed ex voluntate illum retinendi abſolutè. p.103.n.4

Retinentes, vendentes, &c. ſcienter libros hæreticorum ſunt de hæreſi ſuſpecti, etiamſi nunquam eos legerint; & quanam ſuſpicione digni ſint. p.121. n.22.23.& 24

Retinens, vel aſportans libros hæreticorum, nulla hæreſis ſuſpicione afficitur, ſi probet per indicia ferè manifeſta qualitatem illorum librorum ignoraſſe. ibid.n.25

Retinens, vel aſportans tales libros non contrahit ſuſpicionem hæreſis, nec vt talis poteſt torqueri, nec ad purgationem damnari, niſi ſit improbæ famæ, vel alias de hæreſi diffamatus. ibid. n.26

Retinentes, vel legentes libros ex profeſſo de rebus laſciuis tractantes, non excommunicantur, abſoluendi tamen non ſunt à peccato quod committunt, niſi tales libros Epiſcopo, vel Inquiſitoribus, vel ſaltem Confeſſario tribuant. p.130.n.1. & 3

Retinens repetens libros prohibitos nequit excuſationem prætendere, quod in vniuerſum non eſt verum. p.141.n.1

vt Retentio librorum prohibitorum conſtituat hæredem retinentis ſuſpectum de hæreſi, quæ requirantur; & quid agendum, vt hæreſis ſuſpicio tollatur. p.141.n.11

Reuelatio.

Reuelationes particulares, ſeu ſpeciales tenetur homo credere fide Theologica, iuxta Concilium Tridentinum *ſeſſ.6. cap.*12. p.6.n.23

Reuelationes aliquæ ſpeciales immediatè à Deo factæ fuerunt Adæ, Abrahæ, & aliis, quas illi fide Theologica crediderunt. p.6 n.14

Reuelationes particulares, ſpeciales, & priuatæ fide theologica credendæ ſunt: vbi expenditur dictum Innocentij III. iuxta hoc. p.6.n.26

Reuelationes particulares, ſpeciales, ſeu priuatæ, licet credendæ

credendæ ſint, aduertendum tamen eſt an ſint à Deo, an aliunde. ibid. n.27

Reuelationem aliquam particularem, & priuatam non credens, licet ſit hæreticus, non tamen contrahit pœnas ab Eccleſia aduerſus hæreticos latas. ib.n.28

Reuelatio particularis, ſeu ſpecialis debet credi ſicut res aliæ ab Eccleſia propoſitæ. p 21.n.4.8.& 9

Vbi explicatur auctoritas Innocentij III.p.22 n.10

Reuelationes particulares diuinæ, vt ſint credendæ, examinandum eſt an ſint à Deo. p 22.n.18

Reuelatio diuina Venerabilis Matris Vrſulæ Benincaſæ dio diſcuſſa Romæ. p.22.n.17

Reuelationem eſſe à Deo publicè, vel priuatim, ad accidentales fidei, & infidelitatis differentias pertinet. p.33.n.3

Reuocatio.

Reuocatio caſuum Pontifici ſtrictam habere debet interpretationem. p.223.n.3

Reus.

Reus ob libros damnatos propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, poſtquam iam fuerant examinati, non eſt tractandus tanquam de hæreſi ſuſpectus, ſed tanquam retinens libros prohibitos p.142. num. 5

Reus accuſatus in foro externo, & à delicto abſolutus, dicitur eſſe in delicto occulto, & vigore Concilij poteſt abſolui. p.188. n.7

Reus ita accuſatus, & abſolutus non dicitur dare ſchandalum; quæ doctrina in variis circumſtantiis etiam ampliatur. ibid.n. 8. & ſeqq.

Rei læſæ maieſtatis tam diuinæ quàm humanæ, iure canonico ante ſententiam Iudicis infames ſunt. p.257.n.14

Reus cuius crimen à iure damnatum, non timetur publicandum, poteſt poſt peractam pœnitentiam ſacros ordines ſuſcipere. p.263. n.1

Reus læſæ maieſtatis non amittit dominium ſuorum bonorum, licet à die commiſſi delicti ſint ipſo iure confiſcata. p.348.n.9

Reus qui interrogatus de delicto, illud negat, vel quouis modo iudicium ſubterfugit, non tenetur reſtituere fiſco emolumentum, quod ſecuto iudicio percepturus erat. p.355.n.1.& 2

Reus veritatem denegans non peccat contra fiſcum, etſi in eum ipſe procedat. ibid. n.5. & 6

Reus citatus, vt reſpondeat de fautoria hæreſis, citatur vt purget ſuſpicionem hæreſis, in quam incidit; & quid ſi omittat hoc agere. p.381. n.14.& 15

Reus comparendo probans ſe non habuiſſe culpam in contumacia, purgat contumaciam, & infirmat ſententiam. ibid.n 17

Reus ſuſpicionis indicia vehementia dans poteſt ſuper delicto infamato torqueri; vbi limitatio adhibenda videtur. p.502.n.3.& 4

Reus ſuſpectus ſuſpicione probabili, & iuridica, condemnari debet vt abiuret de leui. p.503. n.10

Reus commiſſo crimine leuem ſuſpicionem inducente condemnari poteſt ad aliquam pœnitentiam. ibid. num. 12

Reus quando torqueri poteſt, poteſt torqueri in ſe, & in complices. p.506.n.3

Reus qui abiurauit de leui, ſi delictum ſit graue, poteſt ad aliquam grauem pœnam condemnari. pag.511. num. 8

Reus quando proceditur per denunciationem Euangelicam, non poteſt puniri ante contumaciam, & non requiritur accuſator, ſecus poſt contumaciam. p.546.n.7

Reus poteſt condemnari, etſi accuſator appoſuerit diem, & horam quam probare non poſſit. p.549.n.11.& 12

Reus ad quid damnandus, ſi per trinam, & peremptoriā citationē vocatus nullo modo cōpareat. p.550.n.40

Reus occultus non tenetur ſe prodere, ſi in inquiſitione generali à Iudice interrogetur. p.564. n.6

Reus detegendus eſt ab interrogato in inquiſitione generali, ſi crimen eius ſit continuandum. p. 65 n.9

Reus qui poſt formationem proceſſus, non poteſt à teſtibus conuinci de delicto, poteſt à Iudice abſolui, ſi non præceſſerit infamia. p.575. n.12

Reus non poteſt vt talis interrogari, niſi adſint teſtes, vel indicia, vel infamia, aut delictum ſemiplenè probatum ſit. ibid.n.13

Reus citatus comparens non poteſt in carcerem detrudi, niſi fuga timeatur, vel delicti grauitas id ſuadeat. ibid.n.14

Reus iuridicè interrogatus, tenetur ad mentem iudicis reſpondere, & fateri veritatem. ibid.n.16.& 17

Reus qui non eſt à Iudice iuridicè interrogatus, non tenetur fateri veritatem. p.575. n.18

Reus qui fatetur delictum, poteſt in rigore per ſententiam diffinitiuam condemnari; cum eo tamen mitiùs debet Iudex procedere. ibid. n.20

Reus poteſt ſibi procuratorem deſignare, ſi ſe defendere velit, etiam inter Regulares. p.576.n.22

Reo debet concedi terminus ad producendos teſtes in ſui defenſionem. ibid. n.23

Reo petenti copiam probationum contra ipſum in ſui defenſionem, non poteſt denegari. ibid.n.24

Reus debet mitiori pœna puniri, delicto plenè non probato, ac ſi eſſet plenè probatum. p 576.n.39

Reus poteſt ſubiici torturæ quando delictum eſt atrox, & indicia magna ſunt. ibid.n.40

Reus confeſſus per fictam immunitatis promiſſionem, vel aliam ſimulationem, non poteſt condemnari, quamuis intellecta fraude in confeſſione perſtiterit, nec eam retractet. p.578. n.1

Reus ſimulatione comperta priorem confeſſionem retractare poſſet. p.579.n.3

Reus delictum committens in vno loco, & fugiens ad alium, debet ad Iudicem delicti remitti, ſi ambo ſint ſub eodem Principe. p.582.n.1.& 3

Rei in Germania, & in quibuſdam aliis locis, qui alibi deliquerunt, puniuntur ac ſi delictum commiſſum fuiſſet in Territorio Imperatoris. p 583.n.4.& 5

Reus qui alibi deliquit, ſi poſteà capiatur in loco originis, ibi iudicari, & puniri poteſt. ibid.n.6

Reus quomodocumque conueniatur, ſemper citari debet verbaliter. p.583.n 1

Reo priuſquam condemnetur, vel abſoluatur, concedi debent defenſiones, & legitimæ exceptiones, & tempus ad illas probandas. p.584.n.1.& 2

Reo confeſſo, & conuicto non ſunt concedendæ prædictæ defenſiones. ibid.n.1.& 2

Reo dari debet copia indiciorum, & aduerſariorum. p.585.n.3

Reo dari debet Aduocatus vtriuſque iuris peritus. ibid. n 4

Reo inquiſito minori 25. annis dari debet curator, vt eius auctoritate accuſationi reſpondeat. ibidem num.11

vt Reus, torqueatur in crimine hæreſis, quæ indicia requirantur. p.591.n.1.& 2

Reus prædictus vt torqueatur ob quæcumque indicia, ſtandum eſt Inquiſitorum arbitrio. ibidem num.3. & 4

Reus de iure poteſt appellare à tortura ſibi indebitè delata. ibid. n.7

Reus vehementer ſuſpectus, poteſt extra proceſſum, & non præcedentibus legitimis indiciis, oſtenſa tortura verbaliter ab Inquiſitoribus terreri. p 591.n.8

Reus non poteſt ad torturam adhiberi, etſi adſint ſufficientia indicia; ſi talia indicia per alia elidantur, & eneruentur. ibid. n.2

Reus ſubiici poteſt torturæ, ſi teſtes ſingulares plures quàm duo concurrant ad probationem indiciorum faciendam. p.592.n.7

Reus torqueri poteſt, ſi adſint plura indicia, etiam per ſingulares teſtes probata. p.593.n.1.& 2

Reus

Reus non poteſt torqueri in crimine veneficij per denunciationem complicum ſagarum abſque vllis aliis indicijs, ſi alioquin ſit bonæ famæ. p.594.n.1
Reus ex præciſa depoſitione complicum in hoc delicto capi non poteſt. ibid.n.2
Reus appellare poteſt à tortura indiciis legitimis non præcedentibus ſibi declara. ibid.n.1.ſect.9
Reus torqueri poteſt propter dictum vnius teſtis, immediatè de delicto deponentis, ſi ſit omni exceptione maior. p.597.n.3
Reus bonæ famæ non poteſt torqueri propter dictum vnius teſtis, etiam omni exceptione maioris. p.598. num. 8
Reus malæ famæ torqueri poteſt propter dictum vnius teſtis immediatè de delicto deponẽtis. p.598.n.1.ſe.13
Reus non poteſt torqueri propter dictum vnius teſtis minoris viginti annis, immediatè de delicto deponentis, niſi alio indicio, & depoſitione adiuuetur. p.599.n.1.& 2
Reus non poteſt torqueri propter dictum ſocij criminis. ibid.ſect.16.n.1.2.& 3
Reus torqueri poteſt propter dictum duorum ſociorum criminis. p.600.n.4.5. & 6
Reus torqueri poteſt propter dictum vnius ſocij criminis adminiculatum. ibid.n.8
Vbi vide alia notanda. n.9.10. & 11
Reus non poteſt torqueri propter dictum vnius ſocij criminis, ſi teſtificans aliquas exceptiones patiatur. p.601. n.1
Reus non poteſt torturæ ſubiici ex eo quod in reſponſione variet, aut vacillet. p.597.n.19.20.& 21
Reus torqueri non poteſt propter famam, niſi aliquibus indiciis adiuuetur. p.603.n.1
Reus torqueri non poteſt propter mendacium, aut vacillationem in reſpondendo. p.604.n.1
Reus in cauſa hæreſis non ſubiicitur torturæ ex ſola vacillatione, niſi alia adſint indicia. ibid.n.2
Reus in tortura cautè debet interrogari. p.604.n.1.ſe.25
Reus nequit condemnari propter confeſſionem in tormentis erutam, niſi eam extra locum tormentorum ratificet. p.605.n.1
Reus qui confeſſionem ratificauit, & abſolutionem petit, quomodo tractandus. p.608.n.3
Vbi attende ad alios caſus. ibid. & ſeqq.
Reus conuictus, & confeſſus pro habendis complicibus torqueri poteſt, ſi hinc ſemiplenè probatum fuerit. p.609.n.1 & 2
Reus debet ab Aduocato defendi, ſi diſputetur an torquendus ſit. ibid.n.5
Reus torqueri non poteſt ab Inquiſitoribus, niſi ipſi detur copia indiciorum. p.610.n.1
Rei ratificatio minoris extra torturam fieri debet præſente curatore, vt valida ſit. p.610.n.7
Reus conuictus, torquendus eſt ſuper complicibus, vel intentione, cum clauſula citra *præiudicium probatorum.* p.611.n.1
Reus conuictus non eripitur per torturam quam ſuſtinet negatiuus, à pœna ordinaria, ſi torqueatur cum prædicta clauſula; ſecus ſi omittatur. ibid.n.2
Reus quomodo tractandus, qui euacuauit omnia indicia contra ſe ſuſtinẽdo torturã. p.611.& ſeq.n.1.& 2
Reus torqueri poteſt ab Inquiſitoribus, ſi reſpondere recuſet ad interrogata. p.612. ſect.34.
Reus regulariter per tormentum funis torquendus eſt. ibid. ſect.35.n.1
Rei omnes non debent torqueri æqualiter. ibid. n.2
Rei quando ob delictum non poſſunt torqueri, ſolent puniri pœna extraordinaria. ibid.n.4
Reus qui viſus fuit exire cum gladio ſtricto, ex aliquo loco vbi reperiatur aliquis recenter occiſus, torqueri poteſt. p. 34.n.1. petit 9
Reus non poteſt torqueri propter quodlibet indicium, & qualia eſſe debeant. ibid.petit.12.n.1. & 2
Reus non poteſt pluries torqueri, ſi ſecundum indiciorum grauitatem ſemel tortus fuit. p.635.n.1.2.3 4.5
Reus tortus, & negatiuus, poteſt iterum torqueri; ſi superuenerint noua indicia. p.636.n.12
Reo debent manifeſtari indicia ſuperuenientia, ſi iterum ex eis torquendus ſit. ibid.n.14
Reus propter confeſſionem extraiudicialem non poteſt ad pœnam extraordinariam condemnari. p.632.n.5
Reus in tortura interrogatur de ſociis, quoties crimen eſt tale, vt regulariter ſine ſociis non committatur. p.633. n.5
Reus diſponendus eſt ad manifeſtandos omnes ſocios, quos præſciuerit in criminibus perſeuerare. ibid.n.6
Reus ex ſolis indiciis condemnari non poteſt ad pœnam ordinariam, licet faciant indicium indubitatum; poteſt tamen condemnari in quibuſdam caſibus ad pœnam extraordinariam. p.636. & ſeq.n.1.2.3. & 4
Reus in aliquibus caſibus poteſt condemnari ex ſolis indiciis ad pœnam ordinariam. p.617.n.5
Reus, præſertim Religioſus torqueri non debet ſtatim ac indicia ſufficiunt ad torturam. p.637.n.3
Reus, qui in defenſione, qua ſe purgat ab indiciis, defecit, damnandus eſt ad torturam cum intimatione ſententiæ. ibid.n.4
Reus torqueri non debet, ſi crimen ſit plenè probatum, & alia viâ veritas haberi poſſit. ibid.n.8
Reus ſi ad ſuperiorem malitioſè appellet, torqueri poteſt ab inferiore. p.638. n.10
Reus torquendus non eſt, ſi pœna imponenda ſit minor, aut æqualis torturæ. ibid. n.11
Reo nulla fit iniuria, ſi tanquam ſuſpectus declaretur ex præſumptionibus. p.638.n.3
Reus in crimine hæreſis condemnari poteſt ad pœnam extraordinariam ex imperfecta probatione, ex præſumptionibus, & dubitatis indiciis. p.640 n.2
Reus non debet in ſententia abſolutoria tanquam innocens, & à culpa immunis proferri; vno caſu excepto. p.644. ſect.6. n.2. & 3
Reus alicuius criminis non debet puniri pœna ordinaria, ſi pœna arbitraria executioni mandata eſt. p.645. ſect.9 n.1
Reus puniri debet pœna ordinaria legitima probatione ſuperueniente, ſi pœna arbitraria executioni mandata non eſt. ibid. n.2
Reus abſolutus, & tanquam innocens declaratus, poteſt iterum inquiri, examinari, & condemnari, ſi nouæ ſuperueniant criminis probationes. p.645.n.1.ſect.8

Rex.

Reges, & Principes omnes ſubiecti ſunt poteſtati ſpirituali Summi Romani Pontificis; Quod variis multorum Regum confeſſionibus probatur. p.451. & ſeq.n.1.2.3. & ſeqq. vſque ad 7
an Reges, & Principes non baptizati ita ſint in ſuis Regnis abſoluti, vt nullam ſuperiorem poteſtatem agnoſcant etiam in ſpiritualibus. p.459. n.4
Rex, vel Princeps cupiens ſuſcipere Baptiſmum, eo ipſo profitetur, ſe in ordine ad finem ſupernaturalẽ, velle obedire ſupremo Eccleſiæ Paſtori. p.460. n 6
Rex, vel Princeps ampliat poteſtatem, & maieſtatem, ſuſcipiendo Baptiſmum, licet per hoc ſubditus Eccleſiæ fiat. ibid.n.7
Reges, & Principes Supremi ſubditi ſunt Romano Pontifici, ex inſtitutione Chriſti Domini. ibid.n.10

Ruſticus.

Ruſtici, & idiotæ per ſimplicitatem in fidei rebus errantes excuſantur. p.17.n.10

S

Sacerdos.

SAcerdotes errantes in Articulis fidei, & præceptis Decalogi, præſumũtur ex malitia errare. p.14.n.18
Sacerdotes, aut quilibet cohætẽs hæretico cognito, beneficiis priuatur, & alias pœnas incurrit. p.77. n.9
Quod etiam verum eſt, etſi id faciat intuitu conſanguinitatis;

guiſitatis; vbi ad hoc explicantur Doctores contrarium aſſerentes. p.77.n.10.& ſeq. coroll. 1

Sacerdos quilibet poteſt abſoluere hæreticum pœnitentem, & quemcumque alium à cenſuris, & caſibus reſeruatis, exiſtentem in articulo mortis. pag. 202. num. 1

Sacerdos ſimplex non poteſt in articulo mortis abſoluere à reſeruatis, præſente Superiore cui caſus ſunt reſeruati; quod multis probatur. pag. 207. n. 1. & ſeqq.

Sacerdos quilibet ante & poſt Concilium Tridentinum potuit ab omnibus reſeruatis abſoluere in articulo mortis. p.207.n.13

Sacerdos proprius præferendus eſt omnibus aliis in impertanda abſolutione; deinde approbatus ſimplici, & ſimplex ſuſpenſo, interdicto, vel degradato. p.108.n.18.& 19

Sacerdos excommunicatus non toleratus validè poteſt abſoluere in caſu neceſſitatis, etiamſi adſit ſimplex Sacerdos, & toleratus. ibid. n.20

Sacerdoti ſimplici in articulo mortis præferendus eſt approbatus, approbato Parochus, & Parocho Superior in caſibus reſeruatis. p.208.n.22

Sacerdos, etiam excommunicatus non toleratus poteſt in articulo mortis conſtitutum ab omnibus reſeruatis abſoluere, etiamſi peccata eius non abſoluat ſacramentaliter. p.208.n.27

Sacerdotibus in articulo mortis omnis reſeruatio ceſſat. pag. 209. num. 30

Sacerdos priuilegiatus nomine Superioris integrè ſuccedit. p.214.n.7

Sacerdos quilibet poteſt abſoluere ab omnibus, Epiſcopis, & Summo Pontifici ſpecialiter reſeruatis. p.215.n.17.& p.217.n.23

Sacerdoti qui occultum homicidium commiſit, vel aliqua alia irregularitate innodatus eſt, quid agendum vrgente neceſſitate celebrandi. p.237.& ſeq.n.1.& 2

Sacerdos qui occultum homicidium commiſit, ſi non poſſit ad Pontificem recurrere, poteſt ab Epiſcopo abſolui, vt in ſuſceptis Ordinibus miniſtret, quamuis Epiſcopus non tollat irregularitatem ſimpliciter, ſed ſolùm illius effectum ſuſpenſioni ſimilem. p.238. num. 8

Sacerdos concubinarius, & adulter publicus, poteſt poſt peractam pœnitentiam, interpoſito aliquo tempore, ſine diſpenſatione celebrare. p.264.n.8

Sacerdotes, & alij Clerici impedientes officium Inquiſitionis compelli poſſunt tanquam fautores hæreticorum. p.77.n.8

Sacerdos hæreticus, ſuſpenſus, degradatus, &c. poteſt Sacramentum pœnitentiæ adminiſtrare. p.429.n.8. & 9

Sacerdoti hæretico videtur denegata facultas abſoluendi in articulo mortis, ſi ſit periculum quod infamiam inferat Sacramento, vel quod careat intentione abſoluendi. p.430.n.18

Sacerdos hæreticus poteſt adminiſtrare Sacramentum Extremæ Vnctionis exiſtenti in articulo mortis. p.430.& ſeq.n.17

Sacerdos hæreticus quãtumuis notorius, & nominatim excommunicatus, & publicus Clerici percuſſor, verè conſecrat, ſi ſeruetur debita materia, forma, & intentio. p.431.n.2

Sacerdos hæreticus ſi reſipiſcat, non aſſumit priores Ordines ad quos fuerat promotus. p.432.n.6

Sacerdotes in diuino iudicio reddituri ſunt rationem pro ipſis Regibus. p.453.n.2

Sacerdotes confeſſiones audientes, & abſoluentes ſine licentia Ordinarij, non ſunt ab Inquiſitoribus puniendi. p.477.n.22

Sacerdos qui abiurauit de vehementi, amplius non admittitur ad confeſſiones audiendas; ſecus qui abiurauit ſolùm de leui.

Sacramentum.

Sacramentum pœnitentiæ eſt ſimpliciter neceſſarium omnibus lapſis. p.430.n.13

Sacramentum pœnitentiæ dicitur Sacramentum ſecundæ tabulæ. ibid.n.14

Sacramentum Euchariſtiæ poteſt licitè recipi ab hæretico, ſuſpenſo, &c. in articulo mortis. pag. 430. num. 21

Sacramentum Euchariſtiæ eſt de præcepto in articulo mortis, & valde vtile ad ſalutem. ibid.n.21

Sacramentum Extremæ Vnctionis non poteſt licitè recipi à Sacerdote hæretico, excommunicato, vel publico Clerici percuſſore. p.430.n.14

Sacramentum Extremæ Vnctionis non eſt tantæ neceſſitatis, & ordinariè ſupponit infirmum eſſe abſolutum à peccatis. ibid.n.15

Sacramentum Extremæ Vnctionis non eſt conferendum tempore interdicti. ibid.n 26

an Sacramenta poſſint recipi ab hæretico notorio, non tamen nominatim excommunicato, vel publico Clerici percuſſore, etiam extra articulum mortis; variæ ad hoc Authorum opiniones afferuntur; & Textus circa hoc explicantur. p.431. petit.1.n.1.& ſeqq.

Sacramenta quæcumque Eccleſiæ fictè ſuſcipiens, magnam Eccleſiæ, & Sacramentis iniuriam infert. p 449. n.8

Sacramenta collata ſine forma ab Eccleſia inſtituta non ſunt vera Sacramenta, nec per illa verus character imprimitur. p 463.n.7

Sacramenta Eccleſiæ non debent denegari hæreſiarchis, & dogmatiſtis pœnitentibus. p.497.& ſeq.n.21

Sacrilegus.

Sacrilegus an impleat præceptum annuæ confeſſionis, eam præmittendo voluntariè inualidam contra ius diuinum. p.40.n.5.& 6

Sacrum Viaticum.

Sacrum Viaticum in caſu neceſſitatis poteſt ſuſcipi ab excommunicato non tolerato, etiam hæretico, ſi alius miniſter non adſit. p.208.n.27

Vide in verb. *Synaxis.*

Saluuſconductus.

Saluiconducti nomine quid intelligatur. p.415.n.1

Saluoſconductus duobus modis poteſt concedi. ibid. num. 2

Saluuſconductus intelligi debet quod hæreticus in ſua hæreſi permanens, non ſit puniendus. p.416.n.2

Saluoſconductus concedi ſolet cum expreſſa clauſula de non puniendis hæreticis. ibid.n.3

Saluoſconductus quiſnam, & à quonam conceſſus Ioanni Hus, & Hieronymo de Praga. ibid n.4. & 5

Saluuſconductus in qua formula conceſſus Hieronymo de Praga; vbi multa de eorum morte, & fide illis data, non violata. p.417.n 6.7.8.& 9

Saluuſconductus Luthero datus, vt veniret ad Diætam imperialem. p.418.n.15

Saluuſconductus dari poteſt in forma iuris communis, vel in forma iuris ſpecialis. p.579.n.1.& 2

Sanguis.

Sanguis verum immediatè à Verbo fuerit aſſumptus. p.623.n.11.13.& 14

Sanguis in ſententia Caietani duplex eſt. ibid. n 12

Sanguis Chriſti totus à Verbo aſſumptus fuit, & poſt ſeparationem à corpore non fuit à Verbo dimiſſus. p.623.n.14.& ſeqq.

Sanguis Chriſti in triduo per ſeparationem à corpore non fuit à Verbo dimiſſus. p.624.n.22

Sanguis non ſolùm ordinatur ad nutriendum, ſed etiam ad integrandum corpus. ibid. n.25

Sanguis Chriſti, qui à corpore ſeparatus in terris remanet, non eſt hypoſtaticè vnitus verbo. ibid. n.18

Sapientia.

Sapientiæ Dei magis congruit ex malis bona facere, quàm nulla mala permittere.

Vide in verb. *Deus.*

Satisfactio.

Satiſfactio.

Satiſfactio exhibenda eſt parti læſæ priuſquam abſolutio à reſeruatis præſtetur. p.211.n.2

Scandalum, & Scandalizatio.

Scandala quomodo dicantur neceſſariò euenire in Eccleſia. & quatè poſſint puniri. p.451.n.30

Scandalizatio proximi quid ſit, & eius effectus quoad crimen contra fidem p.568.n.2.& 3

Schiſma, & Schiſmaticus.

Schiſma eſt ſpecies apoſtaſiæ. p.149.n.1

Schiſma quid ſit. p.150.n.25

Schiſma in Eccleſia dupliciter ſumi poteſt. ibid.n.26. 27. & 28

Schiſma verum quænam requirat. ibid. n.29

Schiſma in Pontificem dupliciter committi poteſt. p.151.n.30.& ſeqq.

Schiſmatici ſunt catholici in Anglia exhibentes Regi obedientiæ ſigna, quibus teſtantur illum eſſe Chriſti vicarium, licet interiùs non credant. ibid. n.34

Schiſma in Pontificem dupliciter contingere poteſt. ibid.n.34

Schiſmaticus, ſimulque hæreticus eſt ſubtrahens ſe ab obedientia Pontificis,& vnitate Eccleſiæ.p.151.n.35

Schiſmaticus non hæreticus eſt qui recognoſcens Pontificis Prælationem, & Eccleſiæ vnitatem, ex malitia tamen non vult illi ſubiici. ibid. n.36

Schiſmatici ſunt qui ab vnitate Eccleſiæ, & ſuo Capite ſe ſeparant. ibid.n.37

Schiſma non neceſſariò requirit ſeparationem à Pontifice, & Sede vacante committi poteſt. p.151.n.38

Schiſma eſt grauiſſimum peccatum charitati contrarium. ibid n.39

Schiſmaticus non eſt ſeiungens ſe ab vnius Epiſcopi, & Cleri communione. p.152.n.1

Schiſmaticus non eſt ſeiungens ſe à ſuo Epiſcopo, vel aliqua particulari Eccleſia, volens interim ſubiectus eſſe Pontifici, & cum aliis Eccleſiæ membris communicare: neque pœnas ſchiſmaticorum contrahit. ibid. n.2.& 3

Schiſmaticus non eſt qui Pontificis aliquod mandatum non implet in odium, vel vindictam Pontificis, vel quòd ſibi videatur durum, aut extra Pontificis poteſtatem. ibid. n.4

Schiſmaticus non eſt ſubtrahens ſe ab obedientia Pontificis quem probabiliter putat talẽ non eſſe.ibid.n.5

Schiſmaticus non eſt, qui Pontificis dominium in aliquam ciuitatem, vel oppidum non recognoſcit, & ob hanc cauſam illi parêre recuſat. p.152.n.10

Schiſmaticus non eſt qui excommunicatur. ibid. n 12

Schiſmaticus non eſt peccans mortaliter. ibid.n.11

Schiſma committitur cùm quis ſe ſeparat ab vnitate Eccleſiæ. ibid.n.13

Schiſma dupliciter committi poteſt. pag.152.num.14. 15.& 16

Schiſma aliud eſt purum, aliud iunctum cum hæreſi. p.153.n.17.& 18

ad Schiſma committendum non requiritur directa, & expreſſa intentio ſe ſubtrahendi à Pontificis obedientia, vel aliorum membrorum communione. p.153.n.19

Schiſma iunctum cum hæreſi quandonam detur. ibid. num.21

Schiſmaticus verus ac formalis non eſt ſemper hæreticus, quamuis in via, & diſpoſitione ad hæreſim.ibid. num.23

Schiſma merè internum, præſertim purum, & in ſola voluntate conſiſtens, non eſt propriè dictum ſchiſma. p.153.n.24

Schiſmaticus priuari non poteſt poteſtate Ordinis conſiſtente in charactere. p.159 n.1

Schiſmaticus priuatur legitimo vſu poteſtatis Ordinis. ibid. n.3

Schiſmaticus an ipſo iure priuetur poteſtate Iuriſdictionis. ibid.n.4.& 5

an Schiſmaticus manifeſtatus non tamen denonciatus priuetur iuriſdictione. ibid.n.6 & 7

Schiſmaticus quilibet quantumuis occultus, ipſo facto priuatus eſt iuriſdictione. p.153.n.8

Schiſmaticus occultus indignus eſt cui Eccleſia iuriſdictionem concedat. ibid.n.9

Schiſmaticus vt iuriſdictione priuetur, neceſſaria eſt ſententia declaratoria criminis. ibid.n.10

Schiſmatici hodie ſunt excommunicati in Bulla Cœnæ Domini. p.160.n.1

Schiſmatici non hæretici abſolui poſſunt ſemel in vita, & ſemel in morte virtute Cruciatæ. ibid.n.15

Schiſmatici cenſentur qui abſque legitima authoritate præſumunt congregare Synodos vniuerſales. vel eas poſtquam per legitimam authoritatem diſſolutæ ſunt, proſequi. p.161.n.9.& p.164 n.5

Schiſmatici ſolùm mente ſchiſma retinentes, non incurrunt excommunicationem in illos latam. ibid. num. 10

Schiſmatici mente ſolùm ſchiſma retinentes poſſunt abſolui virtute Iubilæi, vel priuilegij caſus Bullæ Cœnæ concedentis. ibid.n.12

Schiſmatici contrahunt pœnam inhabilitatis ad beneficia Eccleſiaſtica in poſterum obtinenda. pag.161. num.1

Schiſmatico in Epiſcopum electo diſpenſatiuè confirmare permittitur. ibid.n.2

Schiſmaticus Eccleſiæ reconciliatus, adhuc inhabilis ad beneficia Eccleſiaſtica remanet. p.162.n.4

Schiſmaticus occultus, & Eccleſiæ reconciliatus diſpenſatione non eget, vt rehabilitetur. ibid. n 5

Schiſmaticus cuius ſchiſma non eſt cum hæreſi coniunctum non priuatur beneficiis ante ſchiſma obtentis. p.161.n.9

Schiſmaticus eſſe poteſt, quin ſit hæreticus. ibid.n.10

Schiſmaticorum quarta pœna quænam. p.162.n.1

Schiſmaticus notorius irregularis eſt ſchiſmate durante, irregularitate proueniente ex delicto notorio. p.163 n.5

Schiſmaticus eſt vehementer de hæreſi ſuſpectus. ibid. num. 10

Schiſmaticorum ſequaces vehementer etiam ſunt de hæreſi ſuſpecti. ibid. n.11

Schiſmatici quibus pœnis moleſtandi à Iudice Eccleſiaſtico. ibid.n.12

Schiſma generatim committi poteſt tribus modis, ſicut, & ſeparatio, ſeu receſſus à Summo Pontifice. p.163. num.5. & 2

Schiſmaticus cenſetur, & vt talis condemnatur in Bulla Cœnæ ſubtrahens ſe ab obedientia Summi Pontificis. p.164.n.5

Schiſma quo quis ſe ſeparat ab vnitate membrorum Eccleſiæ, rarò aut ferè nunquam contingit. pag.164. num.7

Schiſmaticus cenſeri non debet, qui non vult obedire pontifici in re particulari. ibid.n.8

Schiſmaticus debet abiurare ſchiſma cum hæreſi, aut hæreſis ſuſpicione leui, vel vehementi. ibid. n 10

Schiſmaticorum pœnæ quas incurrunt propter ſchiſma, & quibus damnari debent poſt pœnitentiam. ibid. n.11

Schiſmatici propriè, & ſimpliciter ſunt extra Eccleſiam, ſecundum quid tamen ſunt membra Eccleſiæ. p.464.n.10

Scientia.

Scientia determinationis Eccleſiæ in peccato hæreſis. propriè ſumptæ, eſt circumſtantia ſubſtantialiter requiſita ex parte obiecti. p.31.n.2

Scriptura.

Scriptura ſacra, & Eccleſiæ definitio plus valet, quàm complures iudicis admonitiones, vel legis humanæ prohibitiones. p.13.n.8

Scriptura quæcumque breuis continetur ſub prohibitione Bullæ Cœnæ. p.90.n.1

Scripturæ breues, etſi ſub nomine libri comprehendi non ſolcant, continentur tamen ſub prohibitinne legis pœnalis. p.91. n.2
Scripturæ quæcumque breues declarantur prohibitæ per Sacr. Concil. Trident. p.91.n.6
Scripturæ breues non ſunt prohibitæ per Bullam Cœnæ. ibid.n.7
Scripturæ quælibet breues, attenta prohibitione Expurgatorij Romani, & Hiſpani prohibentur ſub pœna excommunicatiunis. p.91.n.10. & ſeq.
Scripta Tertulliani, & Origenis, quamuis errorem contineant, quare permittantur. p.114.n.4
Scripturæ quæcumque breues comprehenduntur ſub prohibitione librorum imprimendorum. p.135.n.1
Scriptura nullibi aſſerit non cogendos eſſe ad fidem retinendam qui ab ea recedere volunt. p.450. n.19
Vbi varia ad id teſtimonia afferuntur, & explicantur. ibid.n.20.21.22.23.& 24

Scrupulus.

Scrupulus eaimendus eſt ab his qui inter hæreticus nati orthodoxam fidem ignorant, ac proinde, ſe dubitare de fide credunt eo quod hæreticæ cogitationes illis occurrere conſueuerint. p.28.n.4. & ſeqq.

Senex.

Senes quinam eximantur à tortura. p.607.n.5
Senes qui exempti ſunt à tortura, terreri debent. ibid. num.6

Sententia.

Sententia quædam attributa S. Hieronymo, non eſt ipſiua; & dato, quod illius ſit, explicatur. pag.17. n.12. & ſeqq.
an Sententia confiſcationis bonorum hæretici extendi debeat ad bona acquiſita poſt delictum. pag 282. n.4. & 5
Sententia ſeu declaratoria, ſeu condemnatoria ſufficit vt bona delinquentis fiſco applicentur, in delictis quæ ipſo iure condemnationis pœnam merentur. p.352.n.4
Sententia declaratoria pœnæ non requiritur, vt bona delinquentis quæ ſunt ipſu iure confiſcata fiſco applicentur. ibid. n.15
Sententia declaratoria delicti implicitè includit ſententiam declaratoriam, vel condemnatoriam pœnæ. ibid. n.16
Sententia declaratoria criminis ſemper requiritur, vt quis bona ſua amittat, etiamſi in lege habeatur ea opus non eſſe. p.352.n.1.& 2
Sententia declaratoria pœnæ ſemper requiritur, vt pœna incurratur. ibid. & ſeq.n.5
Sententia declaratoria criminis requiritur, vt Iudex tanquam miniſter legis pœnam imponat reo.p.353. num.3
Sententia confiſcationis in aliquo caſu à duubus Iudicibus poteſt ferri. p.384.n.7
Sententia quandu profertur in hæreticum abſentem, poni debet in loco publico eius ſtatua, cui infixum ſit nomen,& cognomen hæretici, & idem fit quandu quis poſt mortem condemnatur de hæreſi. p.483. n.21.& 23
Sententia lata aduerſus aliquem in contumaciam non præiudicat eius hæredi. p.589.n.3
Sententia lata in contumaciam nunquam tranſit in rem iudicatam. ibid. n.4
Sententia ſemper debet ferri in ſcriptis. p.546.n.15
Seotentia ſiue in cauſa ciuili, ſiue in criminali per errorem facti lata, reſcindi debet. p.581.n.1
Sententia ordinariè lata non poteſt reſcindi, ſi poſtquam tranſiit in rem iudicatam, noua teſtimonia, & inſtrumenta reperiantur; cui tamen doctrinæ adhibendæ ſunt exceptiones. ibid.n.2.3. & 4
Sententia diffinitiua pronunciata aduerſus hæreticum poteſt ſtatim executioni mandari. p.586.n.3.& 4
Sententia tam abſolutoria, quàm condemnatoria fieri debet ex conſilio peritorum. p.641.n.1.dub.194
Sententia Inquiſiturum tam abſolutoria, quàm condemnatoria nulla eſt, ſi procedant nullo peritorum conſilio requiſito. p.642.n.1.& 2
Sententia tam abſolutoria, quàm condemnatoria fieri debet in ſcriptis, & de die. p.643.n.1.& 2
Sententia in communi in cauſis fidei proferri non debet ab ipſiſmet Inquiſitoribus. ibid.n.1.ſect.5
Sententiæ intimatio per alius ab Inquiſitoribus Reo fieri poteſt. p.644. n.2
Sententia abſolutoria cùm profertur, errores exprimi non debent, de quibus quis fuit accuſatus. ibid n.1. ſect. 6
in Sententia condemnatoria declarata delinquentis hæreſi, declarantur etiam pœnæ. ibid.n.1. ſect.7
Sententia condemnatoria quæ exprimere debeat. ibid. num. 2
Sententia contra hæreticum non debet neceſſariò proferri in præſentia Iudicis ſæcularis. pag.646. n.1. 3. & 4
Sententia annullatur per omiſſionem modi, & formæ præſcriptæ in ea pronuncianda. ibid. n.2

Seruus.

Serui Dominis in matrimonio contrahendo, & virginitate ſeruanda non tenentur ubedire. p. 0.n.14
Seruus de mandato Domini legens librum prohibitum, excommunicationem aduerſus legentes latam incurrit, ſi percipiat ſenſum verborum; quod tamen patitur exceptionem. p.94 & 95.n.10.& 11
Seruus retineus librum prohibitum iuſſu Domini habentis licentiam illos legendi, non incurrit excommunicationem. p.102.n.3
Seruis tribus Mutiano legatis cum conditione ne aliis ſeruirent, bonis Mutiani legatis, ſerui manſerunt liberi. p.295.n.6
Seruus pœnæ non efficitur à principio benè natus, etſi ad pœnas ad id valentes condemnetur. p.325.n.6
Serui libertatem conſequuntur ſtatim ac fidem catholicam amplectuntur. p.406 n.3
Serui Catholici quarum legum virtute efficiantur ſui iuris. ibid. n.4
Serui Dumini hæretici non tranſeunt in dominium fiſci cum reliquis bonis confiſcatis. p.406.n.6
Seruus hæretici ſuſcipiens fidem eximitur à ſeruitute in præmium. ibid. & ſeq. n.7
Seruus paganus, & hæreticus reputatur inter bona domini, & iis confiſcatis, tranſit in dominium fiſci. p.407. n.8
Seruum cathecumenum,& intendentem baptizari cùm eius dominus in hæreſim incidit, æquum eſt libertate donari. ibid.n.9
Seruo infideli denuncianti dominum hæreticum; æquum eſt libertatem concedi. ibid.n.10
Seruus ſic conſequutus libertatem non redit ad ſeruitutem, etiamſi ipſius dominus ad fidem reuertatur. ibid. n.11

Separatio.

Separatio coniugum, quandonam dicatur facta authoritate Iudicis Eccleſiaſtici. p.425.n.12

Sepeliens.

Sepeliendus nullus eſt, vbi ſepultus fuit hæreticus. p.480.n.7
Sepeliens hæreticum extra locum ſacrum non incurrit excommunicationem. ibid.n.8
Sepelientes hæreticos in loco ſacro, vel eorum credentes, cenſentur eorum fautores; & qua pœna damnandi ſint. p.75.n.35.& 36
Sepeliens, aut ſepelire præſumens hæreticum notorium in loco ſacro, excommunicationem incurrit, p.224. num. 4
Sepeliens hæreticum in loco ſacro eſt ipſo facto excommunicatus, & de hæreſi ſuſpectus. p.480.n.5

Sequeſtratio.

Sequeſtratio bonorum eſt præparatoria ad confiſcationem, & quando facienda ſit. p.393.n.1. ſect.1

Sequeſtratio

Sequeſtratio bonorum in caſu hæreſis formalis ſtatim fieri debet. p. 9.n.2

Sequeſtratio bonorum fieri non debet contra hæreticum defunctum. ibid n.3

Sequeſtratio bonorum hæretici abſentis quomodo facienda. ibid.n.4

Socius.

Socius criminis deponens de delicto, non præſtat ſufficientem probationem, aut indicium ad torturam inferendam. p 596.n.6

Quod tamen non procedit, ſi complicia dictum alio adminiculo adiuuetur. ibid.n.7

Socius criminis, in teſtem poteſt admitti in crimine hæreſis, ſi aliàs aliis delictis non ſit infamatus, p.601. n 2 & 5

vt Socius criminis indicium faciat ad torturam quænam requirantur. ibid.

Socius criminis aliquando poteſt ad teſtificandum admitti in crimine hæreſis; licet aliquos patiatur defectus. p.601.n.6. & ſeqq.

Socij criminis deponere debent cum iuramento, vt iudicium faciant ad torturam. p.631.n.1.2.& 3

Sodomita.

Sodomitæ voluntarij non vim paſſi, ſunt infames. p.158.n.20

Spes.

Spes pupillaris ſubſtitutionis non egreditur perſonam ſubſtituti, nec tranſit in fiſcum. p.287.n 11

Spes in aliquibus caſibus multa operatur. p.320.n.5

Statutum.

Statutum quodlibet confiſcans bona debet intelligi ſecundum ius commune. p.335.n.6

Stylus.

Stylus & vſus Curiæ Romanæ quid demonſtret quoad abſolutionem ab hæreſi. p. 02.n.10

Subdiaconus.

Subdiaconus renuncians titulo patrimonij, vel penſionis, non incurrit ſuſpenſionem, ſi poſtea ſine eo ad Diaconatum aſcendat. p.148 n 18

Subdiaconus ſuſpenſus ad Diaconatum aſcendens, non fit irregularis ſolemniter canendo Euangelium. pag. 255.n.3

Subditus.

Subditus tenetur obedire ſuperiori in iis quæ pertinent ad diſpoſitionem actuum & rerum humanarum. p.40.n 15

Vide in verb. *Serui.*

Subditi Epiſcopo quoad illius poteſtatem abſoluendi, quinam cenſeantur. p.184 n.1

Subditi Suffraganei, quandonam, & in quibus caſibus ſubdantur Archiepiſcopo. p.183.n.2.3. & 4

Subditi Epiſcopi ſuſpenſi propter temerariam ordinationem alieni ſubditi, poſſunt durante ipſius ſuſpenſione ordinari ab aliis Epiſcopis ſine proprij licentia. p.14 .n.3

Subditi, & famuli catholici, Principis hæretici poſſunt cum pompa eum ſectari templa ſua adeuntem. pag. 437.n.17

Subditi quomodo parere teneantur Viſitatori, ſeu Inquiſitori generali. p 562.& 563.n.7.8.9.10.11.12. 13.14.& 15

Subſcriptio.

Subſcriptio abiurationis quando, & quomodo ſit neceſſaria. p.590.n.5

Subſtitutio.

Subſtitutio conditionalis in fauorem hæretici non tranſit in fiſcum, ſi conditio purificetur poſt ſententiam. p.284 n.3

Succedens, & Succeſſor.

Succeſſores non accipiunt maioratum, vel fideicommiſſum a proximo poſſeſſore, ſed ab inſtituente primo. p.194.n.4

Succeſſor in feudo, vel maioratu per analogiam dici poteſt donatarius. p.198.n.5

Succedens in hæreditatem repudiatam ab inſtituto in fraudem creditorum, poteſt tuta conſcientia illam retinere. p.400.n.8

Succedens in hoc caſu nihil capit à repudiante.ibid n 9

Succedens non peccat contra iuſtitiam, ſicut repudians in fraudem creditorum. ibid.n.10

Superior.

Superior præcipiens ſacerdoti vt ſacrificet, vel ſacramenta miniſtret, præcipit etiam vt habeat intentionem ſacrificandi. & ſacramenta miniſtrandi. p 40 n.3

Contrarium tamen non eſt improbabile. ibid n.4.

Superior non poteſt præcipere, vt prætermiſſa correctione fraterna ſtatim hæreticus occultus denuncietur. p.53.n.4

Superior generaliter inquirens nequit cogere ſubditum ad ſibi reuelandum crimen alicuius occultum pag. 562.n.3.4.& 5

Superior tanquam pater deputatus in inquiſitione, vel viſitatione generali, non poteſt punire, ſed tantùm admonere, vel minis terrere. p.563.n.16

Suſcipiens.

Suſcipiens aliquem Ordinem extra legitima tempora, vel ante legitimam ætatem, vel abſque litteris dimiſſoriis, ſuſpenſus manet donec ab Ordinario abſoluatur. p.215.n.1

Suſcipiens Ordines ab alieno Epiſcopo, ſine proprij licentia, & dimiſſoriis litteris, grauiter peccat, & à miniſterio interdicendus eſt. ibid.n 4

Suſcipiens Ordines furtiuè, irregularitatem contrahit, p.241.n.1

Suſcipiens furtiuè Diaconatum, & Subdiaconatum eodem die, prohibetur in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare. p 241.n 9

Suſcipiens Ordines non præmiſſa Confirmatione, nec irregularitatem incurrit, nec peccat mortaliter.ibid. n.10.& 11

Suſcipiens ſacros Ordines poſt matrimonium contractum, extra caſus à iure expreſſos, irregularitatem contrahit. ibid.n. 2

Suſcipiens Ordinem ſacrum durante matrimonio, ſuſpenſionem incurrit. p.249.ſect.14

Suſcipiens Ordines excommunicatione ligatus, ſuſpenſionem incurrit, niſi ignorantia, vel metus grauis excuſet. p.250.n.1

Suſpicio, & Suſpectus.

Suſpicionem violentam de hæreſi non contrahunt, denunciationem iudicialem omittentes. p.65.n.2

Suſpecti de hæreſi an ſint irregulares. p.228.n.19

Suſpecti de hæreſi non ſunt irregulares poſtquam illam abiurarunt. ibid.n.20

vt Suſpicio fraudis in fiſcum ceſſet quæ requirantur. p 379.n.16

in Suſpectum ſuſpicione violenta eodem modo proceditur, ac in ſuſpectum de vehementi. p.505.n.5

vt Suſpicio hæreſis tollatur, aut excludatur quæ requirantur. p 506 n.2 & 3

Suſpectus, & inquiſitus de hæreſi torqueri poteſt, ſi aliter veritas haberi non poſſit; & ad hoc ſufficit vnicus teſtis. p.506.n.1

Suſpectus, & inquiſitus de hæreſi torqueri poteſt etiamſi ſit perſona priuilegiata. ibid.n.4

Suſpecti, & inquiſiti de hæreſi abiurare tenentur, ex conſtitutione Martini V. p.507.n 2

Suſpectus & inquiſitus de vna ſolùm hæreſi, debet abiurare omnes. ibid.n.6

Suſpectus leuiter de hæreſi non tenetur abiurare in loco publico; ſecus ſuſpectus de vehementi. p.508. n.10.& 11

Suſpecti de hæreſi quinam ſint, varij caſus & exempla afferuntur. p.508.n.1.& p.509.n.2.& ſeqq. *per tot.*

Suſpecti de hæreſi puniri poſſunt pœna pecuniaria, & in carcerem detrudi. p.510.n.1.& 2

Suſpectus de hæreſi puniri poteſt confiſcatione bonorum. ibid n.3

Digitized by Google

Snſpecti de leui publicè, vel occultè quomodo debeant abiurare. p.510.n.1.& 2
Suſpicio hæreſis triplex eſt. p.501.0.1
Suſpicio hæreſis modica ſeu leuis, quænam ſit ibid.n.2
Suſpicio hæreſis magna, ſeu vehemens quænam. ibid. n.3 & ſeqq.
Suſpicio hæreſis maxima, ſeu violenta quænam ſit. p.501.n.10.& ſeqq.
Suſpicio leuis non ſufficit ad condemnandum reum tanquam hæreticum. p.501.0.1 & 2
an Suſpicio leuis ſufficiat ad ſpecialiter inquirendum, & interrogandum reum. ibid.n.1.& 2
Suſpicio probabilis requiritur ad inquirendum, & examinandum reum. p 503.n.7
Suſpicio leuis iuridica ſufficit ex praxi Inquiſitorum, vt inquiratur. ibid.n.8
Suſpecti de fide leuiter indicitur abiuratio de leui ib.n.9
vt Suſpecto leuiter de fide abiuratio, & condemnatio inferatur, quid requiratur. p 505 n.12
Suſpicio leuis de hæreſi, non præcedente diffamatione ſufficit ad formandam Inquiſitionem generalem. p.503 n.1
Suſpicio leuis in crimine hæreſis, non præcedente diffamatione, non eſt leuis ſimpliciter. ibid.n.2
Suſpectus leuiter, vehementer, vel violenter quinam dicatur. p 504.n.3
Suſpectus de fide ſuſpicione vehementi ad quid poſſit condemnari. p.504.n.1.& 2
Suſpecti de fide ſuſpicione orta ex fautoria hæreſis, quænam pœnæ. ibid.n.3.& 4
Suſpectus de fide ſuſpicione violenta, poteſt damnari tanquam hæreticus. p.505 n.1
Suſpecto de fide ſuſpicione violenta indicenda eſt abiuratio. ibid.n.3
Suſpicio in delicto hæreſis, an ſit vehemens, vel violenta, quomodo dignoſcendum. p.511.n.1

Suſpenſio.

Suſpenſio poteſt tripliciter contrahi ab eo qui malè ordinatur. p.145.n.1.2 & 3
Suſpenſio ab vſu Ordinum, ſeu canonica inhabilitas quandonam contrahatur. p.144.n.3
Suſpenſio contracta propter defectum Ordinantis, non eſt cenſura, ſed canonica inhabilitas. ibid.n.5
de Suſpenſione triplici quam contrahere poteſt quis in Ordinatione nullum dubium eſt nunc. p.245.n.2
an Suſpenſio contracta ob Ordinem illegitimè ſuſceptum, reddat inhabilem ordinatum ad exercitium Ordinum legitimè ſuſceptorum. p.245.n.6
Suſpenſio prædicta non incurritur, niſi ordinato adſit dolus, vel ſaltem culpa lata, & mortalis. ibid.o.8
Suſpenſio ab officio inflicta ex ſacris Canonibus Clerico concubinario publico, conſuetudine ablata eſt. p.264.n.9

Synaxis.

Synaxim more Caluiniſtico cum hæreticis ſumere nullatenus licet. p.412.n.4
Vide in verb. *Sacrum Viaticum.*

T

Tabellio.

Tabellio hæreticus nullius valoris inſtrumenta conficit. p.80.n.4

Tacitum.

Taciti, & expreſſi idem eſt iuris, quando tacitum loco expreſſi, & vice verſa, expreſſum loco taciti ſuccedit. p.296.n.11

Templum.

Templa hæreticorum frequentare, eorumque concionibus intereſſe non eſt per ſe malũ, ſed adiunctis aliquibus circumſtantiis; vbi ad hoc ex ſacra ſcriptura affertur exemplum. p.436.n.14.& 15
Templa hæreticorum frequentare, eorumque concionibus intereſſe non ſunt actus per ſe mali ad profitendam malam ſectam. ibid. num. 17
Templa hæreticorum frequentare quandonam poſſet eſſe peccatum. ibid.n.19
Templa hæreticorum frequentare non licet cauſa ſuperſtitionis. p.437.0.18

Theologis.

Theologis plus fidendum in principiis moralibus, quàm iuriſperitis. p.610.n.63

Teſtamentum.

Teſtamentum, donationes & aliæ alienationes ab hæreticis factæ valent, & ſubſiſtunt ante ſententiam, ſed ea ſuperueniente reuocantur, & reſcinduntur. p.29.n1 1.
Teſtamentum condere competit homini ex iuris indulgentia, & beneficio. p 394.n.3
Teſtamentum nequit condere cui prohibita eſt bonorum adminiſtratio. ibid.n.4
Teſtamentum ab hæretico ante ſententiam criminis declaratoriam conditum, non eſt ipſo iure nullum, ſed per ſententiam Iudicis annullandum. ibid.o.5
Teſtamentum ab hæretico factum nullum eſt. p.395. num.10

Teſtator.

Teſtator prohibens alienationem per delictum, bonorum quæ reliquit, non impedit legis diſpoſitionem. p.295.n.7
Teſtator prohibens alienationem bonorum in fiſcum, nihil videtur diſponere in fauorem fiſci. ibid.n.8.9
Teſtator hæreticum in teſtamento inſtituens, afficitur aliqua pœna. p.402.n.1

Teſtis, & Teſtimonium.

Teſtis falſus nunquam punitur pœna talionis, ſed mitiori. p.548.n.2.& 3
Teſtes in cauſis fidei interrogandi ſunt ſub iuramento, niſi ſit conſuetudo in contrarium. p.575 n.4
Teſtes interrogandi ſunt de nomine, & cognomine proprio. ibid.n.5
Teſtes interrogati tenentur ſub mortali reſpondere ad mentem Iudicis, & fateri veritatem. ibid.n 6
Teſtes non tenentur teſtificari ea quæ norunt in confeſſione ſacramentali, vel ſub ſecreto conſilij, vel auxilij petendi gratia. ibid.n.7.8 & 9
Teſtes nullo modo cogendi ſunt à Iudice, vt dicant quod neſciunt. ibid.o.10
Teſtes debent interrogari de modo quo ſciunt quod deponunt. ibid.n.11
Teſtes oculares quinam ſint. p.576.n.28
Teſtes conteſtes quinam ſint. ibid.n.29
Teſtes omni exceptione maiores quinam ſint.ibid.n 30
Teſtes ſingulares quinam. ibid.n.31
Teſtes non omni exceptione maiores quinam. ib.n.32. 33.34.35.36.37.& 38
Teſtis vnus, etiam omni exceptione maior non facit indicium ſufficiens ad torturam. p.592.n.3
Teſtis vnicus deponens de ipſomet delicto, facit indicium ſufficiens ad torturam. ibid.n.4
Teſtis cuiuſlibet ſingularis depoſitio aliquam tamen, licet leuem præſumptionem facit. p.591.n 8
Teſtes duo tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, omni exceptione maiores plenè probant. p.595.n.1
Teſtis qui non eſt omni exceptione maior, ſeipſo non conſtituit indicium ſufficiens ad torturam.p.596.n.4
Teſtis omni exceptione maior non ſufficit ad torturam inferendam, ſi reus ſit bonæ famæ. ibid.n.5
Teſtis non eſt omni exceptione maior, ſi quælibet macula, etiam minima impediat. p.597.n.2
Teſtis qualiſcumque admittitur, deponens moribundum ſigna pœnitentiæ dediſſe, & confeſſionem petiiſſe. p.628.n.19
Teſtes quinam requirantur, vt Reus torqueri poſſit ſtante fama. p.603.n.5
Teſtes deponentes de fama, quænam aſſerere debeant vt reus torqueri poſſit. ibid.n.6
Teſtis vnicus, omni exceptione maior, deponens de
vlſu,

viſu, ſufficit ad Reo torturam inferendam. p.637. num.2

Teſtimonium falſi teſtis reiicitur, licet aliquid veri teſtificet. p.124.n.6

Textus.

Textus *in Cap. diligentia*, tantùm facit mentionem de ſchiſmaticorum inhabilitate ad beneficia. p.163.n.2

Textus *in cap.1. de ſchiſmatic.* ſolùm reddit nullas Ordinum collationes à ſchiſmaticis factas, nec loquitur de irregularitate. ibid.n.3

Textus *in cap. qui contra* 24.q.1. & *cap. in nomine Domini, diſt.*23. nullam imponunt ſchiſmaticis irregularitatem, ſed alias pœnas à Iudice infligendas. ibid. num.4

Textus *in cap. fin. de offic. deleg.* ponderatur. p.190.n.5

Textus *in cap. ſi cui, de preb. in 6.* explanatur. p.219. n.17.18 & 19

Textus *in Can. qui in qualibet*, de qua ætate intelligendus. p.240.n.14

Textus *in Can. quibus, diſt.*4. vim legis non habet. ibid. num.16

Textus *in cap.1. de cleric. non ord. miniſtr.* pro Clericis tantùm latus eſt. p.253.n.5

Textus prædictus quid ſignificet per illa verba, *abiiciatur ab Eccleſia.* ibid.n.7

Textus *in l. nullam, Cod. ex quib. cauſ. infam. irrog.* definiens infamiam ob pœnam non incurri, quomodo intelligendus. p.258.n.33

Textus *in cap. at ſi clerici, §. de adulteriis*, non loquitur de infamia facti. p.161.n.2

Textus *in cap. ſtatutum, de heretic. in 6.* exponitur. pag. 167.n.7

Textus *in can. conſtituit* 17.q.4. vbi Iudæi, & ab illis deſcendentes prohibentur ab officiis publicis, quomodo intelligendus. p.169.n.12

Textus *in cap. quo iure, diſt.*8. explicatur. p.273.n.2

Textus *in cap. ad abolendam, §.1. de haret. in 6.* non probat hæreticum eſſe ipſo iure priuatum beneficiis acquiſitis. ibid.n.3

Textus *in cap. vt commiſſi, de haret. in 6.* expenditur, & expoſitio Couarruuiæ reiicitur. ibid.n.4.5.& 6

Textus in Bulla Pij V. vbi dicitur beneficia vacantia propter hæreſim Apoſtolicæ Sedi reſeruari, explicatur. ibid.n.8.& ſeq.

Textus *in l.2. Cod. de bonis damnat.* de quo delinquente loquatur. p.281.n.2

Textus *in l. eius qui, §.1. de teſtam.* quomodo reſpondendum. p.282.n.6.7.& 8

Textus *in l. Statius, ff. de iur. fiſc.* de qua prohibitione alienandi loquatur. p.292.n.6

Textus *in leg.1. Cod. de bon. libert.* non probat alienari prohibita poſſe alienari per delictum. p.297.n.6

Textus *in lege finali, de apoſtatis*, de qua actione loquatur. p.301.n.7.8.9

Textus *in l. fin. de praſcript.* nihil de præſcriptione loquitur. p.362.n.10. & quid ſignificet ſi rectè attendatur. ibid.n.11

Textus *in cap. felicis, de pœnis in 6.* loquens de locatione emphyteutica, quomodo intelligendus. p.306.n.5

ex Textu prædicto non colligitur emphyteuſim, quæ ad Eccleſiam reuerti debet, non pertinere ad fiſcum, durante vita emphyteutæ. ibid.n.6

Textus dicens, locationes, officia, & beneficia liberè ad Eccleſiam reuerti debere, ad quem effectum id dicat. ibid.n.7

Textus *in §.1. verſ. ſi verò contigerit, Auth. de alien. & emphyt.* de quibus Eccleſiis loquatur. p.310.num.9. & ſeq.

Textus *in l. ſi poſtulauerit, §. iubet lex, ff. ad leg. Iul. de adulter.* exponitur, & argumentum ex ea deductum ſoluitur. p.319.n.8

Textus *in leg.3. Cod. de bon. proſcript.* concedens patri omnia bona filij deportati, non eſt per aliam legem abrogatus. p.323.n.2

Textus *in l. ſi aliquis, ff. de donat. cauſ. mort.* quomodo intelligendus. p.377.& ſeq.n.2

Textus *in cap. excommunicamus, de haret.* efficaciùs poteſt intelligi de hæreticis, quàm de eorum fautoribus, & defenſoribus, & in quo ſenſu loquatur. pag. 395.n.7

Textus *in can. Verbum, de pœnit. diſt.*1. & *in can. Arianus* 1.q.1. de quibus caſibus loquantur. pag.430. num.17

Textus *in cap. Arianos*, & alij irritant ordinationes factas ab Epiſcopo hæretico quoad vſum, non quoad ſubſtantiam. p.432.n.8. & 9

Textus *in leg. nemo, Cod. de ſum. Trinit.* ciuilis eſt, nec clericos comprehendit. p.438.n.5

Textus *in cap. accuſatus, de haret. in 6.* quid dicat de relapſis, & quid requirat. p.473.n.2. & 5

Textus prædictus non dicit eum relapſum, qui poſt vehementem hæreſis ſuſpicionem, manifeſtè in hæreſim incidit. ibid.n.7

Textus *in cap. Iudai* 1.q.1. correctus eſt. p.515.n.2

Textus *in cap. felicis, §. quod ſi quis, de pœn. in 6.* non poteſt extendi ad diſpoſitionem non expreſſam in iure. p.525.n.2

Textus *in l. Cod. de nat. liber.* intelligi debet extra caſum hæreſis. p.530.n.5

Textus *in cap. vergentis, de haret.* non probat filios ante delictum parentum natos poſſe puniri. p.534. num.21

Textus *in l. quaſitum, ff. qui, & à quibus manumiſſ.* quomodo explicandus. p.348 n.5.&.6

Textus *in leg. ſi quis, ff. de donat. cauſ. mort.* vbi dicitur, quod valeant donationes factæ ſine ſuſpicione pœnæ, quomodo intelligendus. p.381.n.10

Textus *in cap. abſolutos*, quam manifeſtationem requirat, vt hæreticus priuetur poſſeſſione, & adminiſtratione ſuorum bonorum. p.408.n.4

Textus *in Clem.1. §. propter, de haret.* quem carcerem deſignet pro incarcerandis hæreticis. p.467.n.7

Textus *in cap. vt commiſſi, de haret. in 6.* quibus beneficiis priuet filios hæreticorum. p.523.n.3

Textus *in cap.1. de ſchiſmatic. in 6.* ſolùm loquitur de hæreticis, & non de filiis hæreticorum. p.523.n.7

Textus *in cap. vergentis, de haret.* concedens vitam filiis reorum læſæ maieſtatis, quomodo loquatur. p.543.n.3

Theatrum.

an Theatrum vitæ humanæ cenſeri debeat liber prohibitus?

Vide in verb. *Liber inſcriptus.*

Theologia.

Theologia ab Auguſtino dicitur ſcientia neceſſaria. p.438.n.2

Tortura, & Tortus.

Tortura ex ſe infamiam non infert. p.258.n.29

vt Tortura infamiam inferat requiritur ſententia condemnatoria; & quomodo condemnatio fieri debeat. ibid.n.30.& 31

Tortura adhibenda non eſt quando delictum eſt plenè probatum. p.576.n.27

Tortura adhibenda eſt quando delictum eſt atrox, & indicia magna ſunt. ibid.n.40

Tortura quandonam inferri poſſet in crimine hæreſis; & quiſnam eam inferendi modus. p.589. num.1. & 2

Tortura adhibenda eſt, etiamſi ſufficientia indicia adſint ad abiurationem. p.590.n.3

Tortura quando, & quomodo remittatur arbitrio Inquiſitorum. ibid.n.7

Tortura adhibenda non eſt quando alia viâ crimen probari poteſt. p.590.n.8

Tortura non debet inferri niſi delictum ſit pluſquam ſemiplenè probatum. p.595.n.2

Tortura in crimine hæreſis adhiberi tantùm poteſt in defectum probationum. p.592.n.1

Tortura non debet repeti vltra tertiam vicem. p.597. num.12
Tortura pro detegendis complicibus debet eſſe moderata, & quæ talis dicatur. p.609.n.7. & 8
Tortura non eſt introducta in pœnam criminis, ſed in defectum probationis. p.619.n.1
Tortura nequit reo inferri niſi crimen ſit ſemiprobatum, vel vehementia indicia vrgeant. p.630.n.4
Tortura nequit inferri ad extorquendam delicti confeſſionem, niſi in quibuſdam caſibus. p.630. n.5.6. & 7
Tortura, & torturæ terror de iure paria cenſentur; quomodo tamen intelligendum. p.631.n.8
Tortura non poteſt inferri propter publicam famam de authore criminis. p.632.n.1
Tortura inferri poteſt Reo propter titubationem, & mendacium illius, dum circa cauſæ principalia examinatur. p.634.n.1
Tortura infirmatur per retractationem confeſſionis in tortura factæ. p.636.n.6
Tortus ter, & ter confeſſus, qui ter ad ratificandum ductus, ter confeſſionem retractauit, non poteſt condemnari, imò plerumque debet abſolui. ibid.n.7
Tortus bis, & bis confeſſus, qui bis etiam confeſſionem reuocauit, an tertiò torquendus. ib.n.8.9.& 10
Tortura inter Religioſos rariſſimè inferri debet. p.638. num.9

Traditor.

Traditores ſacrorum librorum quinam dicerentur. p.116.n.40

Tranſactio.

Tranſactio licita eſt in crimine publico capitali. p.553. num.12
Tranſactio in crimine adulterij turpis eſt. ibid.
Tranſactio generaliter licita eſt in criminibus priuatis ante accuſationem. ibid.n.13
Tranſactio poſt accuſationem fieri non poteſt ſine authoritate Iudicis. ibid.

Tranſcribens.

Tranſcribens librum Authoris hæretici non venit nomine imprimentis. p.108 n.1. petit.5
Tranſcribens librum hæreticum incurrit excommunicationem bullarem. ibid.n.2
Tranſcribentes libros hæreticorum puniendi ſunt tanquam eorum libros retinentes, de hæreſi ſuſpecti, & hæreticorum fautores. p.112.n.3
Tranſcribens ſcienter libros hæreticorum, ſuſpicionem hæreſis incurrit, & tanquam fautor hæretici damnandus eſt. p.120.n.7
Tranſcribens ſcienter libros hæreticorum poteſt in quibuſdam caſibus excuſari. ibid.n.8 & ſeq.
Tranſcribentis culpa an ſit leuis, vel grauis attendi debet, & prudentis viri arbitrio iudicari. ibid.n.11
Tranſcribentes libros, vt ſic eos communicent, & diuulgent, quin priùs examinati, & approbati fuerint, eiſdem pœnis, quibus impreſſores ſubiacent. pag. 121.n.19

Tranſiens.

Tranſiens ad aliam ſectam, idoliſque cultum præbens, & ſimilia horrenda perpetrans, non eſt hæreticus in foro conſcientiæ, ſi non habeat errorem in intellectu. p.191. *in fin.*

Typographus.

Typographus, aut officinæ patronus imprimi faciens librum hæretici, cenſuram Bullæ Cœnæ incurrit, quamuis propriis manibus non laboret. p.106.n.3
Typographus, ſeu officinæ patronus imprimentis nomine venit. p.107.n.1.col.1
Typographus ſuſcipiens impreſſionem libri hæretici, incurrit excommunicationem tanquam retinens, & fautor, ſi non tanquam imprimens. ibid.n.1
Typographis omnibus prohibitum eſt ne libros imprimant abſque præuio examine, & ſpecialibus facultatibus, ſub grauiſſimis pœnis. p.121.n.13

V

Vagus.

Vagi abſolui poſſunt ab Epiſcopo loci in quo repetiuntur à cenſuris quibus innodati ſunt; & etiam à peccatis à parocho loci, in quo repetiuntur. p.178.n.2
Vagi poſſunt coram quocumque Parrocho matrimonium inire, ſicut poſſunt coram quocumque Parrocho confiteri. ibid.n.5
Vagi quinam dicantur. p.179.num.6

Variatio.

Variatio, titubatio, vultuſque mutatio, ſine aliis indiciis non ſufficiunt ad torturam. p.604.n.4.& 5

Vaſſallus.

Vaſſalli Dominorum negligentium in extirpandis hæreticis à ſuis terris, abſoluendi ſunt à ſummo Pontifice à iuramento fidelitatis. p.73.n.7
Vaſſalli, & ſubditi tenentur obedire dominis ſuis de iure naturali, & diuino, ſi nulla cauſa ſubſit in contrarium. p.460.n.11
Vaſſallorum ſubiectio Regibus, & Principibus ſæcularibus, poteſt ex legitima cauſa auferri, licet ſit de iure naturali, & diuino. ibid.& ſeq. n.12

Venditor.

Venditores rerum comeſtibilium, ſeu quarumcumque aliarum, retinentes libros hæreticorum, vt eorum chartis vtantur ad inuoluenda ea quæ vendunt, etiam ſi ſcienter retineant, non incurrunt excommunicationem. p.101.n.1

Verbum.

Verba vel facta ſatis expreſſiua hæreſis internæ, ſufficienter illam manifeſtant, vt puniatur. p.25.n.5
Verba ambigua ad occultandam hæreſim prolata, non minuunt illam, ſed potiùs aggrauant. ibid.n.7
Quod limitandum, vt talia verba communiter accipiantur in malam partem. ibid.n.8
Verba, vel facta quæ duplicem ſenſum habent, interpretanda ſunt in meliori. ibid.n.9
Verba vel facta hæreticalia attendi debent; an ſint prolata de recenti, ad manifeſtandam hæreſim. pag.26. num.10.
Verba, *Alia de cauſa*, in prohibitione appoſita, ſunt vniuerſalis, & comprehendunt omnem titulum prohibitionis. p.126.n.2
Verba quæ libris muſicalibus apponuntur, imprimi non poſſunt abſque approbatione. p.144.n.8
Verbum *de Clerico*, in titulo *cap.1. de non ordin. miniſtr.* ex inaduertentia fuit appoſitum. p.253.n.2
Verbum *de Clerico*, in antiquis Codicibus non fuit omiſſum. ibid.num.6
Verba, *in foro conſcientiæ*, ſicut & illa, *in Diœceſi ſua*, ſunt tantum appoſita in facultate conceſſa ad abſoluendum in caſibus occultis. p.185.n.1
Verba *in foro conſcientiæ*, non reſtringuntur ad ſacramentum Pœnitentiæ. ibid. n.2
Verba *in Diœceſi ſua*, in facultate abſoluendi Epiſcopo conceſſa, non ſunt limitatoria facultatis conceſſæ, ſecundum aliquos; quod minus probatur. pag. 186.n.1.& 4
Verba, *in Diœceſi ſua*, limitatoria potiùs ſunt circa Epiſcopos abſoluentes. p.187.n.6
Verba Bullæ Cœnæ quoad facultatem abſoluendi ab hæreſi, recenſentur. p.191. n.1
Verba Bullæ Cœnæ prædicta rectè intelligi poſſunt de peccatis publicis, & de abſolutione quæ proſit etiam pro foro externo. p.192.n.11
Verba Bullæ Clementis VII. *Cùm ſicut*, afferuntur ad probandum, quod Inquiſitores poſſunt ab hæreſi abſoluere in foro conſcientiæ. p.197.n.2
Verbum *extraiudicialiter*, non tollit formam iudicij, vt in ſupremo Inquiſitionis Romanæ Tribunali declaratum eſt. p.198.n.15

Verbum

Digitized by Google

Verbum *abiiciatur*, poſitum in Textu *cap.1. de cleric. non ordin. miniſtr.* quid denotet. p.251.n.2

Verbum *Debitum*, comprehendit etiam debitum ex delicto. p.332.n.15

Verba Apoſtoli *in ep.2.ad Timoth.2. & in 1.ad Cor.* 11. quomodo intelligenda. p.445.n.6

Verba Auth.& legum, de priuatione bonorum delinquentis, quomodo explicanda. p.349 n.2

Verba Concilij in quibus non obſtante ſaluoconductu præſeruatur poteſtas, & iuriſdictio Eccleſiaſtica referuntur. p.417.n.11

ex Verbis Chriſti Domini, *Quodcumque ligaueris, &c.* quid colligatur. p.459.n.1.2. & 3

Verba Chriſti Domini, vbi dixit regnum ſuum non eſſe de hoc mundo, quomodo intelligenda. p.461.n.14

Verba Chriſti Domini; *Putaſne filius hominis inueniet fidem?* quid importent p.465.n.6

Verba Apoſtoli contra hæreticos. p.488.n.15

Verborum Iſaiæ *cap.2.* ſenſus. p.491.n.56 & 57

Verba Chriſti Domini; *Qui gladio, &c.* diuerſimodè explicantur. p.493.n.68.69 & 70

Verba *Iſai.*11. non ſunt intelligenda de cohabitatione Catholicorum, & Hæreticorum. p.491.n.52

Verba *Oſeæ* 2.circa idem declarantur. ibid.

Verba *Iſai.* 11. in fauorem hæreticorum pœnitentium explicantur. p.492.n.54

Verba *Iſai.* 11. *& Oſeæ* 2. non inferunt Eccleſiam non poſſe punire hæreticos. ibid.n.53

Verbum immediatè aſſumpſit totum ſanguinem. pag. 623.n.21

Verbum, poſito, quod immediatè ſuppoſitet ſanguinem Corpori coniunctum, non dimiſit illum in paſſione. p.624.n.14

Verbum quaſnam partes humani Corporis immediatè aſſumpſerit. ibid.n.29.30.31.32.& 33

Verba *Lucæ* 9. Chriſti Domini quid ſignificent. p.493. n.63.& 65.

Verſio.

Verſiones quorumdam Authorum, præſertim Germana Lutheri, & quædam Latinæ, prorſus interdictæ.pag. 115 n.33

Verſiones veteris Teſtamenti à damnatis Authoribus factæ, iudicio Epiſcopi permittendæ ſunt piis, & Doctis viris. p.132.n.2

Verſiones Noui Teſtamenti à damnatis Authoribus factæ omnino prohibentur, quamuis non ſub excommunicatione. ibid.n.3

Verſiones Eccleſiaſticorum Scriptorum à damnatis Authoribus vſque tunc editæ, permittendæ ſunt, modò ſanam doctrinam contineant. p.132.n.7

Veſtis.

Veſtes vxori donatæ à marito, an ſiue viles, ſiue pretioſæ confiſcari poſſint ob crimen mariti. p.333. & ſeq.n.13.& 14

Vir.

Vir doctus, & prudens non peccat quærendo locum aliquem in hæretico ſcriptore, ſi ſperet eo exhibito, aliquem ad fidem perducturum. p.115.n.12

Vir durante matrimonio poteſt alienare omnia lucra communia cum vxore per contractum, non tamen per delictum. p.323.n.9

Vir qui promiſit vxori hæreticæ, ſe fore contentum, vt illa inſtituat liberos, non tenetur promiſſis ſtare. p.419.n.11.& p.420.n.12

Vir non poteſt ſuſcipere Ordines ſacros niſi vxor in ſæculo remanens votum continentiæ emittat. p.405. num.4

Vir integræ famæ, quamuis vilis, & pauper, non poteſt torqueri propter dictum vnius teſtis, ex decreto S.Ludouici Galliarum Regis. p.593 n.2

Vir ſexagenarius ſicut, & fœmina, excuſantur à ieiunio, ſiue ſit ex præcepto Eccleſiæ, ſiue ex voto pag. 627.n.3

Virtus.

Virtus veritatis ad quid obliget. p.410.n.3

Virtus fidelitatis obligat, vt opere præſtetur, quod promittitur. ibid.n.4

Virtus iuſtitiæ ad quid adſtringat. ibid.n.5

Vltramontanus.

Vltramontanus non tenetur denunciare hæreticos cum quibus conuerſatus eſt vltra montes, benè tamen eos cum quibus conuerſatus eſt in Italia, vel Hiſpania. p.60.n.8

Voluntas.

Voluntarium directum, & indirectum faciunt diuerſitatem ſpecificam in caſo hæreſis.. p.11.n.18

Voluntas virtualis obediendi Eccleſiæ ſpectè ſtare poteſt cum voluntate ignorandi eius præcepta. p.32. num.5

Voluntas abſoluta retinendi librum prohibitum, eſt mortaliter peccaminoſa. p.150.n.12

Voluntas ſola retinendi librum prohibitum, non efficit, vt incurratur cenſura, ſed voluntas executioni mandata. ibid.n.15

Voluntas aliquo modo bene operatur, quæ cauſâ Religionis, aut ob errorem inuincibilem mentiri vult. p.619. num.38

Votum.

Voto recitandi Roſarij ſatisfacit, qui immemor illud vouiſſe Deo, illud recitat. p.37.n.8

Vbi traduntur ſimiles caſus. ibid.n.8. & 9

Voti materia latiùs ſe habet quàm materia legis.p.40. num.11

Votum inualidum non poteſt reualidari, niſi inualiditas ſit nota vouenti. p.413.n.10

Vſurarius.

Vſurarius publicus infamis efficitur. p.257.n.12

Vſusfructus.

Vſusfructus non poteſt tranſire in fiſcum, quin bona alienata ſint in fiſcum. p.95.n.4

Vſusfructus bonorum filij per hæreſim à patria poteſtate exempti in regno Caſtellæ, & Luſitaniæ non pertinet ad fiſcum, ſi Eccleſiæ reconcilietur, & ſubſecutis Eccleſiæ benedictionibus matrimonium contrahat. p.321.n.32.& 33

an Vſusfructus bonorum quæ filius acquirit poſt hæreſim ſit applicandus fiſco. ibid.n.34

an Vſufructuarius efficiatur ſeruus pœnæ, eiuſque vſusfructus finiatur, per condemnationem ad mortem ciuilem, vel naturalem. p.325.n.7

Vſusfructus finitur de iure communi cùm vſufructuarius patitur maximam, vel mediam capitis diminutionem. p.325.n.2

Vſusfructus dotis non confiſcatur confiſcatis bonis mariti, etiam pro eo tempore, quo ipſe maritus illo fruitutus erat. p.335.n.1

Vſusfructus dotis pertinet ad maritum conſtante matrimonio. p.335.n.2.ſect.3

Vſusfructus de iure communi reuertitur ad proprietatem condemnato vſufructuario, & bonis eius confiſcatis. p.326.n.13

Vſusfructus in regno Caſtellæ, & Luſitaniæ ob maximam, vel mediam capitis diminutionem non finitur. ibid.n.14

Vſusfructuarius nequit alienare vſumfructum per contractum, vel vltimam voluntatem, & multò minùs per delictum. p.426.n.15

Vſusfructus non poteſt tranſire ad extraneum, nec ad fiſcum. ibid.n.16

Vſusfructuarius poteſt alienare commoditates, & vtilitates vſusfructus durante vita ſua, hæc tamen non cadunt ſub confiſcationem. ibid.n.18.& 19

Vſusfructus durante vita vſufructuarij, bonis eius confiſcatis ob crimen ratione cuius non finitur vſusfructus, poteſt alienari quoad commoditates, & vtilitates. ibid.n.19

Vſufructuarius non poteſt alienare ius percipiendi fructus

fructus nomine proprio; poteſt tamen alteri facultatem concedere, vt fructus percipiat nomine ſuo. ibid.n.20

Vſusfructus cui appoſita eſt expreſſa alienationis prohibitio, nequit confiſcari, etiam pro tempore quo illo frui debebat vſufructuarius; quod tamen verum non eſt, ſi talis prohibitio appoſita eſt in fauorem delinquentis. p.326.n.22.& p.327.n.23

Vſusfructus reputatur inter bona præſentia. ibid.n.28

Vſusfructus in crimine hæreſis extinguitur, & cum proprietate conſolidatur. p.328.n.1

Vſusfructus attento iure communi conſolidatur cum proprietate, ſi per crimen quo filius eximitur à patria poteſtatè, patiatur maximam, vel mediam capitis diminutionem. ibid.n.3

Vſusfructus patris in bonis aduentitiis filij non confiſcatur ratione criminis hæreſis, læſæ maieſtatis, vel ſodomiæ à patre commiſſi. ibid.n.5

Vſusfructus bonorum filij attento iure Caſtellæ, & Luſitaniæ pertinet ad fiſcum, attento verò iure communi conſolidatur cum proprietate ob delictum patris. ibid.n.6.& 7

Vxor.

Vxor timens crudelitatem mariti, non tenetur denunciare maritum in blaſphemias hæreticales prorumpere conſuetum, vel facta hæreticalia committentem. p.61.n.1

Vxor recipiens virum bannitum non punitur pœnis, contra bannitorum receptatores ſtatutis. p.77.n.2

Vxor confiſcatis bonis mariti, poteſt propria authoritate capere dotem, paraphernalia, arrhas, & quidquid vxoris innocentis proprium eſt. p.334.n.8

Vxor habens bona mariti obligata, & hypothecata, poteſt impedire confiſcationem quouſque ſibi plenè de dote ſatisfactum fuerit. ibid.n.1.3

Vxor habens in inſtrumento dotali clauſulam conſtituti, poteſt impedire confiſcationem quouſque ſibi de dote plenè ſatisfactum fuerit. ibid.

vt Vxor impediat confiſcationem quæ requirantur. ibid.n.7

Vxor poteſt repetere fundum dotalem, quem vendicat ſibi fiſcus ob hæreſim mariti, licet vendiderit illum hæreticus maritus, etiam cum conſenſu iurato vxoris. p.334.n.10

Vxor in caſu confiſcationis, poteſt ab emptore repetere fundum etiam cum conſenſu ſuo iurato alienatum. p.335.n.18

Vxor tenetur denunciare maritum hæreticum, & è contra maritus vxorem. pag.58. num.17. & p.62. num.13

FINIS.

4 U T
1314358

Digitized by Google

Digitized by Google

136.

Digitized by Google